ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਪੂਰਬਾਰਧ

(ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ)

ਕ੍ਰਿਤ: ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

SRI GURU PANTH PARKASH

Purabaradh

(The History of Sikh Gurus)

By: Giani Gian Singh ji

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

Dedicated to Mata Sahib Kaur ji

The Mother of Khalsa

ਸੇਵਾ: ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

Made Available by: Bhai Baljinder Singh ji

Visit: www.ik13.com *Email rarasahib@yahoo.com*

ਤਤਕਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਪੂਰਬਾਰਧ)

ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਲਿਕ ਕਰੋ

Click a link to access the required page

=====================================

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ਼ਜਤੇ।

ਅਥ=ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਅਬ, ਹੁਣ। (ਅ) ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ, ਉਪ੍ਰੰਤ ਆਦਿ। ਗ੍ਰੰਥ=ਪੋਥੀ, ਪੁਸਤਕ, ਕਿਤਾਬ। ਲਿਖ਼ਜਤੇ=ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ।
ਹੁਣ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵ ਅਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

੧. {ਪਹਿਲਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ}

ਬਿਸ੍ਰਾਮ=ਠਹਿਰਾਉ, ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਟਿਕਾਉ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਭਾਵ, ਅਧਜਾਯ, ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਪੋਥੀ ਦਾ ਭਾਗ। ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਇ।

ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ

ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਮੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਰਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਮੰਗਲ, ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ:
੧. ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਤਮਕ- ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਗੁਣ, ਮਹਿਮਾ, ਲੱਛਣ ਆਦਿ ਦੇ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੰਗਲ, ਜਿਵੇਂ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਛੰਦ ਨੰ: ੫।
੨. ਅਸ਼ੀਰਵਾਦਾਤਮਕ- ਜਿਸਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਸੀਸ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਛੰਦ ਨੰ: ੨।
੩. ਨਮਸਕਾਰਾਤਮਕ- ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਛੰਦ ਨੰ: ੧, ੮, ੯। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਆਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਗਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ- ਅਨੰਦ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਉਤਸ਼ਵ, ਖ਼ੁਸ਼-ਨਸੀਬੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਅਰਾਧਨ। ਕਵੀ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਦਿਲੀ-ਕਾਮਨਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤੇ ਸੁਖ-ਪੂਰਬਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਮਨ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ 'ਚ ਨ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਅਣ-ਦਿਸਦੇ ਮੰਡਲਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੋਂ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਦੀ ਆਸਤਕਤਾ ਤੇ ਇਸ਼ਟਾ-ਪਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਗਲ ੧੮ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਤੇ ਚਾਰ ਨੰ: ਛੰਦ ਇਸ਼ਟ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ਼ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤਕ ਮਰਯਾਦਾ' ਦੇ ਮੰਗਲ ਹੀ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

੧. ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ: ਏਕ ਹਰੀ ਦਸ ਰੂਪ ਗੁਰੁ, ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਕੋ ਬੰਦ।
ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਯਹਿ, ਅਬ ਬਰਨੋਂ ਸੁਖ ਕੰਦ ॥੧॥

ਪਦਅਰਥ:
ਏਕ=ਇਕ, ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ, ਅਦੁੱਤੀ, ਲਾਸਾਨੀ, ਲਾ-ਸ਼ਰੀਕ। ਹਰੀ=ਹਰ ਇਕ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਪਾਪ ਨਾਸ਼ਕ। (ੲ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਭਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। (ਸ)

ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ। ਦਸ ਰੂਪ ਗੁਰ=ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਸਰੂਪ ਭਾਵ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ। *ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ। *'ਗੁਰੁ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੇਹੁਰੀ ਦੀਪਕ ਤੇ ਸੁਲੇਖ ਮੰਨ ਕੇ ਅਰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ- 'ਦਸ ਰੂਪ ਗੁਰੁ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ'। ਪੰਥ=ਤੀਜਾ ਪੰਥ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ। ਬੰਦ=ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ। ਬਰਨੋਂ=ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਭਾਵ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਸੁਖ ਕੰਦ=ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਬੱਦਲ, ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਫਲਰੂਪ।

ਅਰਥ

੧. ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।

੨. ਇਹ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਫਲਰੂਪ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਗ੍ਰੰਥ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਭਾਵ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਵ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਰਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਅਰੰਭ ਦੇ ਦੋਹਿਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਦਸ ਜਾਮੇ ਧਾਰੇ ਹਨ, ਦਸਮੇ ਜਾਮੇ ਸਮੇਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ' ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ' ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਗਏ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਸੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੋਰੂਪ ਹੈ ਖ਼ਾਸ'। ਇਉਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਥ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਜੋਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹਨ। ਜੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਾਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਾਕਫ਼, ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਮੁਖ਼ਜ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਦੇਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੱਕਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੋਹਿਰੇ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸਿਲਸਲੇਵਾਰ ਸੁਚੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂਰਚਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚੇ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਸਾਧਨ ਹਨ: ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ, 'ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ' ਤੇ ਦੂਜਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਵੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ: "ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਨੇ ਅਤਿ ਹੀਰਣ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ।" ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਦਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਤੇ ਧਰਮੀ ਯੋਧੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

੨. ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮੁ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਰ ਮੰਤ੍ਰਰਾਜ, ਉਚਾਰਣ ਤੈ ਅਘ ਓਘ ਨਸੈ ਹੈਂ।
ਦਾਸਨ ਕੀ ਭਵ ਪਾਸ ਬਿਨਾਸਕ, ਯਾ ਸਮ ਔਰ ਨ ਕੋ ਕਲਿ ਮੈ ਹੈ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਔ ਪਰਮਾਰਥ, ਸ੍ਵਾਰਥ ਸਿੱਧ ਸਭੀ ਕਰਿ ਦੈ ਹੈ।
ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਇਸ ਨਾਮ ਕੀ ਸਾਮ, ਧਰੀ ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਦਾ ਲਖ ਕੈ ਹੈ ॥੨॥

ਪਦਅਰਥ: ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ। ਮੰਤ੍ਰਰਾਜ=ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮੰਤ੍ਰ। ਉਚਾਰਣ ਤੈ=ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ। ਅਘ=ਪਾਪ। ਓਘ=ਸਮੂੰਹ। ਸਾਰੇ ਨਸੈ ਹੈਂ=ਨੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਵ=ਜੰਮਣ ਮਰਨਰੂਪ, (ਅ) ਸੰਸਾਰਰੂਪ। ਪਾਸ=ਫਾਹੀ। ਬਿਨਾਸਕ=ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ। ਯਾ ਸਮ=ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਵਰਗਾ।

ਔਰ=ਹੋਰ। ਕੋ=ਕੋਈ ਵੀ। ਕਲਿ ਮੈ=ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ। ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ=ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਤੇ ਮੋਖ। ਔ=ਅਤੇ। ਪਰਮਾਰਥ=ਉੱਤਮ ਪਦਾਰਥ, ਮੁਖਜ ਪ੍ਰਯੋਜਨ। ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ, ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ। ਸ੍ਵਾਰਥ=ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਇੱਛਾ, ਆਪਣੀ ਗ਼ਰਜ਼। ਸਿੱਧ ਸਭੈ ਕਰਿ ਦੈ ਹੈ=ਸਾਰਿਆਂ (ਪਦਾਰਥਾਂ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਗਜਾਨ ਹਰੀ=ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਵੀ)। ਸਾਮ=ਸ਼ਰਨ।

ਧਰੀ=ਧਾਰਨਾ ਕੀਤੀ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਲਈ ਹੈ। ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਦਾ=ਅਨੰਦ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਲਖ ਕੈ=ਜਾਣ ਕੇ।

ਅਰਥ:

੧. (ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੨. ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਜੰਮਣ ਮਰਨਰੂਪ ਫਾਹੀ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਇਸ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ) ਵਰਗਾ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ (ਦੂਜਾ ਮੰਤ੍ਰ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

੩. ਚਾਰੇ ਪਦਾਰਥ, ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ, ਆਪਣੀ ਗ਼ਰਜ਼ ਆਦਿ ਸਾਰੇ (ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

੪. ਅਨੰਦ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਣ ਕੇ (ਕਵੀ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਭਾਵ:

ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਗਲ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੰਗਲ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਗਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਨਾਮੀ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੈ: ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਊਚਾ ਥਾਉ ॥

ਊਚੇ ਊਪਰਿ ਊਚਾ ਨਾਉ ॥ (ਜਪੁ ਜੀ ੫: ੨੪ਵੀਂ, ਪੰ: ੫)

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾਮੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪਤਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ:

ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇਤਾ ਨਾਉ ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ ॥ (ਜਪੁਜੀ ੫: ੧੯, ਪੰ: ੪)

ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮੀ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦਤਾ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਇਕਮਿਕ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਹੀ ਹੈ:

ਨਾਮੈ ਹੀ ਤੇ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਆ ॥ (ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅ:, ਪੰਨਾ ੭੫੩)

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ ਅ: ੧੬ਵੀਂ, ੫: ੫ਵੀਂ, ਪੰ: ੨੮੪)

ਨਾਮੀ ਨੂੰ ਮੇਲਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਮਿਲੇ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮੀ ਨੀਕੇ। ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਕਾਰਜ ਫੀਕੇ। (ਅੰ: ਐ: ਪੰ: ੩੫)

ਨਾਮ ਦਾ ਤੱਤ ਸਾਰਿਆਂ ਤੱਤਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਨਾਮ ਤਤੁ ਸਭ ਹੀ ਸਿਰਿ ਜਾਪੈ ॥ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਦੁਖੁ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਪੈ ॥ (ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ਸਿਧ ਗੋਸਟ, ਪੰ: ੯੪੩)

ਨਾਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਅਪੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ:

ਨਾਮ ਤੁਲਿ ਕਛੁ ਅਵਰੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ ਅ: ੨, ਪ: ੯ਵੀਂ, ਪੰ: ੨੬੫)
ਕਲ ਮੈ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਜਾਹਿ ਜਪੈ ਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ਅਉਰ ਧਰਮ ਤਾ ਕੈ ਸਮਿ ਨਾਹਨਿ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬੇਦੁ ਬਤਾਵੈ ॥ (ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰ: ੬੩੨)
ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੋਹਾਂਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਿਹਾ ਹੈ:
ਨਾਗੁਨ ਤੇ ਅਰ ਸਾਗੁਨ ਤੇ ਗੁਰ ਕੇ ਮਤ ਮੈ ਬਡ ਨਾਮ ਪਛਾਜੋ।
(ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਅ: ੧, ਅੰ: ੫੫)
ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੈ:
ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਨ ਨਾਮ ਜੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੁ' ਤਿਨ ਮੇਰੁ।
(ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਅ: ੧, ਅੰ: ੬੧)
ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਰੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸਨਾ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੋਹ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:
ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਪੁ ਹਉਮੈ ਖੋਈ ॥ (ਭਾ: ਗੁ: ਵਾਰ ੧੩, ਪਉੜੀ ੩)
ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜਾਪ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਕ ਸ੍ਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹਿਣ ਦਾ ਫਲ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ, ਜਪ, ਤਪ ਤੇ ਜੱਗਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:
ਜੈਸੇ ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ ਪਰਸ ਕੀਏ, ਜੁਗ ਚਾਰ ਚੜਿਉ ਕੈਲਾਸ਼ ਰਹਿਉ।
ਜੈਸੇ ਕੋਟ ਜਨਮ ਤਪ ਉਰਧ ਮੁਖੀ, ਬੈਸੰਤਰ ਮੈ ਤਨਿ ਦਾਹ ਦੀਉ।
ਜੈਸੇ ਲਾਖ ਬਾਰ ਕੁਰਖੇਤਰ ਮੈ, ਅਸਮੇਧ ਜੱਗ ਅਭੰਗ ਠਇਉ।
ਫੁਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤੀ, ਜਿਨ ਏਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿਉ ॥

੩. ਕਾਵਿ-ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਵੈਦਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਆਦਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਥਾਪ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਪੌਰਾਣਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਸੁਭਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਰਸੁਤੀ ਆਦਿ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਸ਼ਿਵ-ਪੁੱਤਰ ਗਣਾਂ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ:- ਬ੍ਰਹਮ ਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਵਰ ਨਾਲ ਪਾਰਬਤੀ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਏ। ਜਦ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪਾਰਬਤੀ ਨੇ 'ਸ਼ਨੀ' ਨੂੰ ਬਾਲਕ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਜਦ ਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਪਾਰਬਤੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਬਾਲਕ ਦੇ ਧੜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਗਣੇਸ਼ ਥਾਪ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਬਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਇਕ ਬਾਲਕ ਬਣਾ ਕੇ ਬੂਹੇ ਉਪਰ ਪਹਿਰੇ ਲਈ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਇਸ ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਬਾਲਕ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਾਉਂ ਗਣੇਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਗਣੇਸ਼ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਵਰੇਣਜ' ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਰਾਣੀ 'ਪੁਸ਼ਪਕਾ' ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਗਣੇਸ਼ ਜੰਮਿਆ

ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ 'ਪਾਰਸ਼੍ਰ' ਮੁਨੀ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਪਾਸ ਸੁੱਟ ਆਇਆ। ਮੁਨੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ 'ਦੀਪ ਵਤਸਲਾ' ਨੇ ਪਾਲਿਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਦ੍ਵ-ਮਾਤ੍ਰ' ਪੈ ਗਿਆ। ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਐਉਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਚਲ ਪਈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੋ ਦੇਵਤਾ ਆਪਣੇ ਬਾਹਨ (ਅਸਵਾਰੀ) 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਬਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦੌੜ ਪਏ। ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਬਾਹਨ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਚੂਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਪਾਰਬਤੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ 'ਰਾਮ' ਨਾਮ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਰਦ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾ। ਗਣੇਸ਼ ਨੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਦੇਵਤੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਕੇ ਬੈਠਾ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਨ ਚੂਹੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਸਭ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ। ਐਉਂ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਣੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਮੰਨ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਰਾਣਿਕ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਹਿੱਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਮੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਗਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣਿਕ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਪਿੱਛੇ ਗਣੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੋਵੇ। 'ਗਣੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਜਾ ਕਰੋ' ਦੀ ਗੱਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਕਿ ਹਰ ਕਵੀ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੱਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਢ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤਕ-ਮਰਯਾਦਾ' ਦਾ ਮੰਗਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਗੁਸਾਈਂ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਲਉ। ਉਹ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਥਾ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਮਥਰਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਂਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਨੇ ਮੱਥਾ ਨਾ ਨਿਵਾਇਆ। ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਕਹਾਂ ਕਹੂੰ ਛਬੀ ਆਜ ਕੀ ਭਲੇ ਬਨੇ ਹੋ ਨਾਥ। ਤੁਲਸੀ ਮਸਤਕ ਤਉ ਨਿਵੈ ਜਉ ਧਨੁਸ਼ ਬਾਨ ਹੋਇ ਹਾਥ।" ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਮੱਥਾ ਕੇਵਲ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਉਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਹ ਏਡਾ ਵੱਡਾਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾ 'ਰਾਮ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਾਨਸ' ਅਰਥਾਤ 'ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ' ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ: ਵਰਨਾਂਨਾਂਅਰਥ ਸੰਘਾਨਾਂਰਸਾਨਾਂ ਛੰਦਮਅਪਿ। ਮੰਗਲਾਨਾਂ ਚ ਕਰੱਤਾਰੌ ਵੰਦੇ ਵਾਣੀ ਵਨਾਯਕੌ। (ਰਾਮ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਾਨਸ, ਬਾਲ ਕਾਂਡ, ਪ੍ਰਥਮ ਸਾਪਾਨ) ਅਰਥਾਤ- ਅੱਖਰਾਂ, ਸਾਰੇ ਅਰਥਾਂ, ਰਸਾਂ, ਛੰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਸੁਤੀ ਅਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ' ਹੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਆਦਿ ਮੰਗਲ ਦੀ ਪਰਪਾਟੀ ਕਵੀਆਂ 'ਚ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਢ 'ਚ ਲਿਖ ਕੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਿਵੇਂ 'ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ' ਦਾ ਉਲਥਾਕਾਰ ਪੰਡਿਤ ਹਰਿਦਿਆਲ 'ਸਾਰੁਕਤਾਵਲੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ' ਦੇ ਆਦਿ 'ਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕਰਤਾ 'ਰੂਪ ਦੀਪ ਪਿੰਗਲ' ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ' ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਰਮ ਉੱਤਮ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਧਾਰਨਹਾਰ ਸਿੱਖ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਗਣੇਸ਼ ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਆਦਿ ਦੇ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ' ਮੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ, ਸੁਖਦੇਵ (ਕਰਤਾ ਅਧਿਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼), ਅਨਾਥ ਪੁਰੀ ਜੀ (ਕਰਤਾ ਵਿਚਾਰ ਮਾਲਾ), ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ:

੧੦ਵੀਂ), ਸੋਹਨ ਕਵੀ (ਕਰਤਾ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬ਵੀਂ), ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਮਤ ਵਖਿਆਨ) ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕਰਤਾ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ) ਆਦਿ ਮਹਾਨ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੇਦਾਂਤ ਮਤ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਪੰਡਤ ਨਿਸਚਲ ਦਾਸ ਕਰਤਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕਵੀਆਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਅਸਰ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਘੇਰਾ ਕੇਵਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਣੇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਮੰਗਲ ਕੇਵਲ ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਬੋਧ ਚੰਦਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੋਖ ਪੰਥ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ, ਪਰ ਭਾਵਰਸਾਂਮ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ ਨਿਰਮਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਅਸਰ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ। ਚੂੰਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਬੰਧੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਸਿਖ ਸਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਗਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਗਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਟਾਪਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਛੰਦ ਇਹ ਹੈ:

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸ਼ਿਵ ਨੰਦਨ ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਬਪੂ, ਜਸ ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਸੁਛੰਦ ਮਹਾਨੈ।
ਨਰ ਨਾਰ ਸੁਰਾਸੁਰ ਬੰਦਤ ਹੈਂ, ਪੁਰ ਚੌਦਸ ਮੈਂ ਜਿੰਹ ਕੋ ਜਗ ਜਾਨੈ।
ਸਭ ਸਿੱਧ ਮਨੋਰਥ ਕੇ ਕਰਤਾ, ਹਰਤਾ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੇ ਬਿਘਨਾਨੈ।
ਸੋ ਗਣਰਾਜ ਬਿਰਾਜ ਰਿਦੈ ਮਮ, ਕਾਜ ਕਰੈ ਸੁਭ ਮੰਗਲ ਠਾਨੈ ॥੩॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸ਼ਿਵਨੰਦਨ=ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਗਣੇਸ਼। ਆਨੰਦ ਕੰਦ=ਅਨੰਦ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਬਪੂ=ਸਰੀਰ, ਸਰੂਪ। ਅਮੰਦ=ਚਮਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਛੰਦ=ਸੁਤੰਤਰ। ਸੁਰਾਸੁਰ=ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ। ਹਰਤਾ=ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਬਿਘਨਾਨੈ=ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ। ਗਣਰਾਜ=ਗਣਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਗਣੇਸ਼। ਸ਼ੁਭ ਮੰਗਲ ਠਾਨੈ=ਚੰਗੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨ।

ਅਰਥ:

੧. ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਜਸ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

੨. (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪੁਰਸ਼, ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਦਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

੩. (ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

੪. ਉਹ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ (ਮੇਰੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਰੂਪ) ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ (ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ) ਕਰਨ।

ਭਾਵ:

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ' ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਞ ਉਹ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਧਾਰਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਅਵਿਦਿਆ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਘੂਕ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਜਗਾਇਆ। ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਦਾ ਜਾਲ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਵਾਈ। ਆਪ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ

ਨੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਕਵੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ' ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੇਵਲ ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਜਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਘਨ-ਨਾਸ਼ਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਬਤੌਰ ਇਸ਼ਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਟਾਪਤੀ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਛੰਦਾਂ ਤੇ ਅਗਲੇ ਕਈ ਛੰਦਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਅਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਮੰਗਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਤੀਜੇ ਬਿਸਰਾਮ ਦੇ ੩ ਤੋਂ ਪਵੇਂ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ ਸੜ ਕੇ ਉਡ-ਪੁਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਗਹੁ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ:-

ਅਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਕਰਕੈ ਬੰਦਨ। ਰਚੋਂ ਗਾਥ ਯਹਿਰੁਚਨ ਸਛੰਦਨ।
ਗਣਪਤਿ ਆਦਿ ਜਿਤੇ ਸੁਰ ਲੋਊ। ਬਿਨ ਗੁਰ ਲਖਯੋ ਨ ਤਿਨ ਮੈ ਕੋਊ ॥੩॥
ਸਰਬ ਇਸ਼ਟ ਮਤ ਗੁਰ ਅਨੁਕੂਲਾ। ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਮਮ ਮੰਗਲ ਮੂਲਾ।
ਜਾਨ ਪਾਨ ਜੁਗ ਜੋਰ ਸ ਅੰਜਲ। ਬੰਦੋਂ ਗੁਰ ਪਦ ਪਦਮ ਸੁ ਮੰਜਲ ॥੪॥
ਜਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਨਲ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਪਾਰਦ ਹ੍ਵੈ ਜਾਹੀਂ।
ਬਰਨੋਂ ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਜਸ ਕੇਤੂ। ਜਾਸ ਨਾਮ ਭਵ ਬਾਰਧ ਸੇਤੂ ॥੫॥

ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗਣੇਸ਼ ਆਦਿ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਵੀ ਲੋਕ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਅਰਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਲਿਖਣਾ ਕੇਵਲ ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਹੈਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਫਿਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਤੇ ਅਨੰਨਿ ਸਿੱਖ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਇਸ਼ਟ, ਮੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ:

ਮੈਂ ਨ ਗਣੇਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਮਨਾਊਂ। ਕਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਧਿਆਊਂ।
ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਨ ਤਿਨ ਸਿਉ। ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਮੋਰੀ ਪਗ ਇਨ ਸਿਉ।
ਮਹਾ ਕਾਲਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੋ। ਮਹਾ ਲੋਹ ਮੈ ਕਿੰਕਰ ਥਾਰੋ। (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਪੂਜਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤ੍ਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗਣੇਸ਼ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਛੇ ਮਤ ਹਨ। ੧. ਗਣਪ। ੨. ਹਰਿਦ੍ਰ। ੩. ਉਚਿਸ੍ਰ। ੪. ਨਵਨੀਤ। ੫. ਹੇਮ। ੬. ਸੰਤਾਨ। ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਗਾਣਪਾਂ ਤੇ ਹਰਿਦ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਕਵੀ ਜੀ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਗਾਣਪਾਂ ਨੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਹਾ ਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ:

ਯਹ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ। ਜਗ ਕਾਰਣ ਗਣਪਤਿ ਨਹਿ ਭਾਈ।
ਤਾਂ ਕੋ ਸ਼ਿਵ ਸੁਤ ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਹਿ ਕੋਊ ਮਾਨੇ।

ਤਜ ਗਜ ਚਿੰਨ੍ ਅਨੰਨਿ ਹ੍ਵੈ, ਭਜੋ ਏਕ ਪਰਮੇਸੁ। ਮਾਨ ਬੈਨ ਗਾਣਪ ਗਏ, ਉਰ ਧਰ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼।

(ਲਾਹੌਰ ਐ: ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ, ਪੰਨਾ ੧੧੧)

ਹਰਿਦ੍ਰਾਂ ਨੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ:

ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਯਹ ਤੁਮਰਾ ਭੇਦ। ਅਹੇ ਬਜਰਥ ਅਮੂਲਕ ਬੇਦ।
ਪੀਤ ਰੰਗ ਪਟ ਪੀਤ ਜੁ ਧਰੈ। ਪੀਤ ਬਸਨ ਸੋਂ ਪੂਜਨ ਕਰੈ।
ਤਬੈ ਹਰਿਦ੍ਰ ਨਾਮ ਗਨੇਸ਼। ਕਹਿਲਾਵਤ ਹੈ ਪੂਤ ਮਹੇਸ਼।
ਤਿਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੋਇ ਨ ਭਾਖੈ। ਜੁ ਭਾਖੈ ਸੁ ਸੀਂਚਤ ਸਾਖੈ।

(ਪੰਨਾ ੧੧੧-੧੨)

ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੦੦ 'ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਤਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ:

ਹੈ ਗਣੇਸ਼ ਸ਼ਿਵ ਸੁਤ ਜਗ ਜਾਨੈ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਭਗਤੀ ਸੋ ਠਾਨੈ।
ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਤੁਮ ਭਜੋ ਸਭਾਗੇ। ਕੀਤੇ ਕੇ ਪਾਛੇ ਕਿਆ ਲਾਗੇ।
ਜੋ ਜਨਮੇ ਤਿਸ ਸਰਪਰ ਮਰਨਾ। ਗਹੋ ਅਜਨਮ ਪੁਰਖ ਕਾ ਪਰਨਾ।
ਨਰ ਨਾਰਾਇਣਰੂਪ ਤੁਮਾਰੋ। ਯਾਹਿ ਫੁਕਾਵਤ ਕਾਹਿ ਗਵਾਰੋ।
ਲੋਭੀ ਅਗਜ ਅਚਾਰਯ ਥਾਰੇ। ਭਏ, ਜਿਨੈ ਔਝੜ ਤੁਮ ਡਾਰੇ।
ਗਾਣਪ ਸੁਣਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨਾ। ਭਏ ਸ਼ਾਤ ਮਨ ਆਈ ਚੈਨਾ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਲੈ ਕੇ ਉਪਦੇਸੁ। ਜਪ ਕੈ ਕਟੇ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸੁ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ 'ਚ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਿਆਮ ਕਾਰਤਕ ਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਗਣੇਸ਼ ਸਜ ਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ:

ਸ਼ਿਵਹਿ ਸੁਨਜੋ ਜਬ ਗੁਰ ਕਾ ਆਵਨ। ਪਠਜੋ ਖੜਾਨਨ ਹੇਤ ਲਜਾਵਨ।
ਭਗਤਿ ਸ਼ਿਵਾਂ ਕੇ ਜੁ ਤਿਸ ਥਾਏ। ਥੇ, ਆਯੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਵਾਏ।
ਲੈ ਲਵਾਇ ਗੁਰ ਕੋ ਸ਼ਿਵ ਸਦਨਾ। ਚਲੇ, ਭਲੇ ਕਰ ਉਤਸ਼ਵ ਭਲਨਾ।
ਏਕਰਦਨ ਸੁਖ ਸਦਨ ਬਦਨ ਗਜ। ਕਦਨ ਬਿਘਨ ਆਗੇ ਆਯੌ ਸਜ।
(ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਪੰਨਾ ੧੩੦ ਛੰ: ੨੧)

ਉਪਰੋਕਤ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਿੰਦੂ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਹਿਲੋ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿੱਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਸੀ ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆ-ਦਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹੀ ਮੁਹਰ ਛਾਪ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਵਿ) ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ਼ (ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ) ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਏਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਸਰ ਘਟਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਲਿਖੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਥਾ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਆਸਤ ਬਾਗੜੀਆਂ, ਭੂਪਿੰਦਰਾ ਨੰਦ, ਰਿਪੁਦਮਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰਧਾਮ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਆਦਿ ਕਾਵਿ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਗਣੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਲ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਕ ਮਰਯਾਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

(ਅ) ਕਾਵਿ-ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੰਗਲ।

ਕੋਮਲ ਉਨਰ ਮਨ ਤੇ ਬੁਧੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕਦੇ ਜਾਣੇ ਤੇ ਕਦੇ ਅਨਜਾਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਵਿਰਲੇ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਆ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਤਿਅੰਤ ਡੂੰਘੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਹਿ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹਟਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਮਲ ਹੁਨਰ; ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਾਵਿ, ਸੰਗੀਤ, ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ, ਮੂਰਤ-ਘਾੜੀ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਉੱਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਦਾਤ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਡੂੰਘੀ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਵਲਵਲੇ, ਅਸਚਰਜ ਖ਼ਿਆਲ ਤੇ ਅਨੋਖੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਵੀਆਂ ਨੇ 'ਵਾਚ' ਜਾਂ 'ਵਾਕ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਵਾਚ' ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੇਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਆਰਯਾ ਕੁਲ ਦੇ ਵਡ ਵਡੇਰੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲੋ ਪਹਿਲ ਸਰਸੁਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਦਿਅਕ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ। ਏਥੇ ਹੀ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨਦੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ 'ਵਾਚ' ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਇਕ ਰੂਪ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਲੋਕ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤੀ, ਅਗੰਮ ਬੁੱਧੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਲਹਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਵਾਹਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਇਹ ਕਥਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵੱਸਦੀ ਸਰਸੁਤੀ ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਮੁਨੀ 'ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਤੇ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਦਿਆ ਤੁਰੀ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਰਦਾ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆ-ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਦਾ {ਸਾਰ} ਤੱਤ੍ਵ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸਤਤੀ, ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਉੱਚ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹੀ ਭੇਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਸੁਤੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਦੇਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ, ਫਿਰਕੇ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤੀ ਅਣਡਿੱਠ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਰਾਧਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਇਹੋ ਹਾਲ ਰਿਹਾ। ਦੇਖੋ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀ 'ਮਯੂਜ਼' ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਕਵੀ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਠਨਾਈ ਪੇਸ਼ ਆਵੇ, ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਘੜਤਾ, ਰਸ, ਚੰਗਾ ਨਿਬਾਹ ਤੇ ਉੱਚੀ ਖ਼ਿਆਲ ਉਡਾਰੀ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਇਟਲੀ ਤੇ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰੋਮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਯੂਰਪ ਈਸਾਈ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਈਸਾ ਤੇ ਰੂਹੁਲ-ਕੁੱਦਸ ਦਾ ਘਰ ਘਰ ਚਰਚਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਸੁੱਟੇ ਪਰ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ 'ਮਯੂਜ਼' ਦਾ ਮੰਦਰ ਨਾ ਗਿਰਾ ਸਕੇ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਂ ਕਵੀ 'ਡੈਂਟੇ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ 'ਮਯੂਜ਼' ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ 'ਪਯੂਰੀ ਟੈਨਸ' ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਵੀ 'ਮਿਲਟਨ' ਆਪਣੀ ਮਹਾਂ-ਕਾਵਿ ਵਿੱਚ

'ਮਯੂਜ਼' ਨੂੰ ਅਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀ ਦੱਸ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਪਾਦਿਤ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੰਨਾ ੫ ਤੋਂ ੯ ਤੱਕ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਕ, ਵਾਚ, ਸਰਸੁਤੀ ਜਾਂ ਬਾਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਵੀ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ, ਹਰ ਫ਼ਿਰਕੇ ਤੇ ਹਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉੱਚਾ ਆਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਅਵਾਹਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ' ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸਸਿ ਸਾਰਦ ਪਾਰਦ ਕੁੰਦ ਮਨਿੰਦ, ਅਨਿੰਦ ਬੁਲਿੰਦ ਸਰੂਪ ਧਰੇ।
ਭੁਜ ਦੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੁ ਮੰਡਤ ਬੀਨ, ਅਖੰਡ ਜਸੈਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਭਰੇ।
ਰਿਖ ਮਾਨਵ ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਅਦੇਵ, ਧਿਆਇ ਜਿਸੈ ਬਰ ਬੈਨ ਰਰੇ।
ਵਹੁ ਸਾਰਸ੍ਵਤੀ ਕੁਮਤੀ ਹਰ, ਦੈ ਸੁਮਤੀ ਰਸਨਾ ਪਰ ਬਾਸ ਕਰੇ ॥੪॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸਸਿ ਸਾਰਦ=ਸਰਦਰੁੱਤ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ਪਾਰਦ=ਪਾਰਾ। ਕੁੰਦ=ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਫੁੱਲ। ਮਨਿੰਦ=ਵਰਗਾ। ਅਨਿੰਦ=ਉਸਤਤ ਯੋਗ। ਬੁਲਿੰਦ=ਉੱਚਾ, ਭਾਰੀ, ਵੱਡਾ। ਭੁਜਦੰਡ=ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਡੌਲੇ। ਪ੍ਰਚੰਡ=ਤਿੱਖੇ, ਬਲਵਾਨ। ਮੰਡਤ ਬੀਨ=ਬੀਨ ਨਾਲ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਖੰਡ=ਲਗਾਤਾਰ। ਜਸੈਂ=ਜਸ ਨਾਲ। ਦਾਨਵ=ਦਾਨੋ, ਰਾਖਸ਼। ਦੇਵ=ਦੇਵਤੇ। ਅਦੇਵ=ਦੈਂਤ। ਬਰ ਬੈਨ ਰਰੇ=ਚੰਗੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਮਤੀ ਹਰ=ਖੋਟੀ ਮਤ ਮੇਟ ਕੇ। ਦੈ ਸੁਮਤੀ=ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਦੇ ਕੇ।

ਅਰਥ:

੧. (ਜਿਸ ਸਰਸੁਤੀ ਨੇ) ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਪਾਰੇ ਤੇ ਮਰਤਬਾਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ ਭਾਰੀ ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਸਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

੨. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਡੌਲੇ ਵੀਣਾ (ਸਾਜ਼) ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅਖੰਡ ਜਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੩. ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਖੀ, ਮਨੁੱਖ, ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਦੈਂਤ ਧਿਆ ਕੇ ਚੰਗੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

੪. ਉਹ ਸਰਸੁਤੀ (ਮੇਰੀ) ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਮੀਟ ਕੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਦੇ ਕੇ (ਮੇਰੀ)ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਵਾਸਾ ਕਰੇ।

ਭਾਵ:

ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਕਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼੍ਹਬ, ਫ਼ਿਰਕੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ 'ਆਵੇਸ਼ਕ ਦਸ਼ਾ' ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ 'ਆਵੇਸ਼' ਨੂੰ ਅਦਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਭਾਵੇਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਲਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਆਵੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਉੱਤਮ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਘੇਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਹਿੱਤ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਰਸੁਤੀ ਮੰਗਲ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਕਵਿ ਸੰਕੇਤਕ ਮਰਯਾਦਾ' ਜਾਂ 'ਕਵਿ ਮਨ ਹੁਲਾਸ' ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਞ ਉਹ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਨੰਨਿ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਕਵੀ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਅਭਿਆਸੀ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਦੇ ਮੋਢੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਵਰਗੀ ਧਰਮ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਚੇ ਗਏ ਮੰਗਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਗੁਰੂ ਜਸ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਤੇ ਕਾਵਿ ਅੰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਕਾਵਿ ਅੰਸ਼ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਹੇਠ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਟਾਪਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਅਟੱਲ ਯਕੀਨ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਝਲਕਦਾ ਦਿੱਸ ਪਏਗਾ:

ਅਬੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੁਜੀਏ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਖਾਸ ਪੈ, ਨਿਰਾਸ ਔਰ ਠੌਰ ਤੈ ਭਯੋ ਹੁਲਾਸ ਹੀਨ ਮੈਂ।
ਗਹੀ ਸਰੱਨ ਰਾਵਰੇ ਚਰੱਨ ਕੀ ਅਨੰਨਿ ਹ੍ਵੈ, ਜਰੱਨ ਔ ਮਰੱਨ ਦੁੱਖ ਕਾਟੀਏ ਕਠੀਨ ਮੈਂ।
ਕੁੱਕ੍ਰਿਤ ਬ੍ਰਿੱਤ ਮੈਂ ਫਸਜੋ ਅਨ੍ਰਿੱਤ ਨ੍ਰਿਤ ਨੈ ਕਸਜੋ, ਅਧ੍ਰਿੱਤ ਧ੍ਰਿੱਤ ਹੌਂ ਫਸਜੋ ਅਰਜਾਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਮੈਂ
ਨ ਔਰ ਆਸ ਕੋਇ ਦਾਸ ਰਾਵਰੋ ਸਦੈਂਹੁ ਏਕੁ, ਹੈ ਭਰੋਸ ਲਾਜ ਨਾਮ ਕੀਰਖੈਹੁਂ ਪੀਨ ਮੈਂ ॥੨॥
ਸੁਨਜੋ ਅਨੰਤ ਸੰਤ ਤੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਕਹੈਂ, ਤਰਾਇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੂ ਉਦਾਰਿਯੇ।
ਇਸੀ ਭਰੋਸ ਪੈ ਚੜਜੋ ਜਹਾਜ ਆਜ ਰਾਵਰੇ, ਰਖੈਹੁ ਲਾਜ ਨਾਮ ਕੀ ਭਵਾਂ ਬੁਧੈ ਉਬਾਰਿਯੇ ॥੨੩॥
ਸੁਨੈਹੁ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਨਿਰਾਲਸਾ ਕਮਾਲਸਾ, ਦਿਆਲਸਾ ਬਿਸਾਲਸਾ ਥਵੈਹੁ ਦਾਸ ਜਾਨ ਕੈ।
ਲਖੈਹੁ ਦਾਸ ਬਾਲਸਾ ਤੁਮੈਂ ਸਦੈਹੁਂ ਪਾਲਸਾ, ਯੁਤੈਹੁਂ ਦੋਸ ਮਾਲਸਾ ਨ ਖਿਆਲਸਾ ਕਿਛਾਨ ਕੈ ॥੨੬॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਨਮੂਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਛੰਦਾਂ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਇਸਟਾਪਤੀ ਦਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕੋ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਪਾਲਕ-ਦਾਸ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੌਰਵ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਰਸੁਤੀ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਇਸ਼ਟ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਹਾ ਅਉਗਣਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ 'ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਨਾਮ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਤਾਰ ਲੈਣਗੇ'। ਇਸ ਅਨੰਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਹ ਆਪ ਐਉਂ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ:

ਬੀਰ ਨ ਧੀਰ ਨ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੱਗਜ ਨ, ਤੱਗ ਨ ਲੱਗ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਆ ਕੋ।
ਜਾਪ ਨ ਤਾਪ ਨ ਨੇਮ ਨ ਸੰਜਮ, ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਨ ਨਹਿ ਜੀਤ ਲੀਆ ਕੋ।
ਧਜਾਨ ਨ ਗਜਾਨ ਨ ਪੁਰਬ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨ, ਖਾਨ ਨ ਪਾਨ ਨ ਦਾਨ ਦੀਆ ਕੋ।
ਸੋ ਕਰਨੀ ਤਰਨੀ ਵਰ ਨ, ਤਰਨਾ ਸਿਖ ਨਾਮ ਭਰੋਸ ਹੀਆ ਕੋ ॥੧॥
ਹੌਂ ਕੁਟਲੀ ਕਪਟੀ ਖਪਟੀ ਪੁਰ ਪਾਪਕ, ਤਾਪਕ ਖਾਪਕ ਜੀਆ।
ਕੂਰ ਕ੍ਰੂਰ ਅਘੀ ਅਗੁਨੀ ਸਠ, ਕਾਮੀ ਕੁਗਾਮੀ ਬਦੀ ਰਹਿ ਜੀਆ।
ਦੰਭ ਦਗਾ ਦੁਖਦਾ ਦੁਰਚਾਰ ਕਰੇ ਬਹੁ, ਨੇਕ ਸੁ ਏਕ ਨ ਕੀਆ।
ਐਪਰ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਸਿੱਖ ਮਾਤ੍ਰ, ਤਾਰਹਿਗੇ ਗੁਰ ਹੈ ਦਿਢ ਜੀਆ ॥੨॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੯)

ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮੇਂ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ (ਦੇਵੀ) ਦੇ ਪੂਜਕ ਮਿਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਤੇ ਪੂਜਣ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕਹੇ, ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰ ਯੌਂ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। ਅਹੋ ਛੋਡ ਨਰ ਪੂਜਹਿ ਨਾਰੀ।
ਨਾਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਜੋੜਾ ਜੇਤੋ। ਹੈ ਕਰਤਾਰ ਉਪਾਯੋ ਤੇਤੋ ॥੨੫॥
ਨਾਰੀ ਸਦਾ ਪੁਰਖ ਆਧੀਨਾ। ਤਾਂ ਤੇ ਫਲ ਚਹੈਂ ਮੂਢ ਪ੍ਰਬੀਨਾ।
ਈਸ਼ਰ ਦੇਵ ਰਚ ਜਜੋਂ ਔਰੈਂ। ਦੇਵੀ ਰਚੀ ਲਖੋ ਤਿਸ ਤੌਰੈਂ ॥੨੬॥
ਪੀਪੇ ਭਗਤ ਅਰਾਧੀ ਜਬੈ। ਦੇ ਨਹਿ ਸਕੀ ਮੁਕਤਿ ਤਿਹ ਤਬੈ।

ਫਿਰ ਜਢ ਮੂਰਤਿ ਧੂਰਤ ਪੂਜੈਂ। ਚੇਤਨ ਦੇਵ ਨ ਜਿਨ ਕੋ ਸੂਝੈਂ ॥੨੭॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੈਨ ਐਨ ਸੁਖਦਾਈ। ਭਏ ਭਗਤ ਹਰਿ ਸੋਂ ਮਨ ਲਾਈ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੯ ਅੰ: ੨੫ ਤੋਂ ੨੮)

ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਜਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਅਸ਼ਟ ਭੁਜੀ ਦੇਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਝਾੜੂ ਦੇਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ:

ਗੁਰ ਬੂਝਯੋ ਤੁਮ ਕਹਾ ਜੈਹੋ, ਕਹਯੋ ਦੇਵੀ ਦਰਸ ਕੋ।
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਈਹਾ ਦਰਸ ਹ੍ਵੈ ਹੈ, ਲਹਯੋ ਸਭ ਮਨ ਹਰਸ ਕੋ।
ਜਿਮ ਕਹਾ ਥਾ ਗੁਰ ਤੈਸ ਹੀ ਭਯੋ, ਦਰਸ ਸਭ ਕੋ ਦੇਵਿ ਕਾ।
ਗੁਰ ਦੁਆਰ ਠਾਢੀ ਅਸ਼ਟ ਭੁਜਿ, ਸਹਿ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਅਭੇਵਕਾ ॥੨੫॥
ਇਨ ਸਬਨ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਤ ਭਗਤੀ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਬ ਹੇਰੀਆ।
ਫਿਰ ਗਏ ਸਬ ਕੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਮਨ, ਸਿਖ ਭੇ ਬਿਨ ਦੇਰੀਆ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੧੩, ਅ: ੨੫ ਤੇ ੨੬)

ਅਸ਼ਟ ਭੁਜੀ ਇਕ ਦਿਵਸ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਦੁਆਰ ਬੁਹਾਰਤ।
ਪਿਖ ਲਹਿਣਾ ਭਰ ਮੋਦ, ਪੁਨਹਿ ਪੁਨ ਗੁਰਹਿ ਜੁਹਾਰਤ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਅੰ: ਐ: ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਪੰਨਾ ੫੪)

ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਧਜਾਵਤ ਜਾਂਹਿ ਸੁਰਾਸੁਰ ਕਿੰਨਰ, ਜੱਛ ਮਨੁੱਛ ਬਿਲੱਛ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
ਅੰਡ ਨਿਕਾਇ ਬਨਾਇ ਥਿਰਾਇ, ਖਪਾਇ ਧਰੈ ਜੁ ਚਹੈ ਕਰ ਡਾਰੈ।
ਸਾਰਦ ਨਾਰਦ ਸੇਸ ਮਹੇਸ, ਰਟੈਂ ਗੁਨ ਬੇਸ ਲਹੈਂ ਨਹਿ ਪਾਰੈ।
ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਜਗਤੀ ਭਗਤੀ, ਜਿਹ ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦ੍ਵਾਰ ਬੁਹਾਰੈ ॥੨੦॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪੂ: ਬਿ: ੧੨, ਅੰਕ ੨੦)

ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੂਜਨ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਮੁੱਢ ਛੱਡ ਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਫੁਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਣ ਦੇ ਤੁਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਅਬ ਲੇਹੁ ਉਤ੍ਰ ਏਹੁ ਸਭ ਹੀ ਕਹੋਂ ਠੀਕ ਪਛਾਨੀਏ।
ਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਗੁਰ ਕਾ, ਇਸ਼ਟ ਨੀਕੇ ਜਾਨੀਏ।
ਨਹਿ ਪਰਮ ਈਸ਼ਰ ਏਕ ਤਜ ਕਰਿ, ਭਜਯੋ ਔਰੈਂ ਦੇਵ ਕੋ।
ਅਬ ਰੀਤਿ ਸੋਈ ਆਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪੰਥ ਮਾਹਿ ਨ ਭੇਵ ਕੋ।
ਤਜ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕੋ, ਨਰ ਔਰ ਦੇਵਹਿ ਕੋ ਭਜੈ।
ਵਹਿ ਮੂਲ ਨਿਜ ਤੈ ਭੂਲ ਕੈ ਦਲ ਫੂਲ ਸਾਖਾ ਕੋ ਜਜੈ।
(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਅੰ: ਐ: ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਪੰ: ੧੬੨)

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਵੀ ਜੀ ਖ਼ੁਦ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਸਰਬ ਇਸ਼ਟ ਮਤ ਗੁਰੁ ਅਨਕੂਲਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਮਮ ਮੰਗਲ ਮੂਲਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪ: ਪ੍ਰ: ਬਿ: ੩, ਅੰ: ੪)

੪. ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸਤਿ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਹ੍ਵੈ ਰਛਪਾਲ, ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਉਤਾਲ ਢਰੈਂ।
ਕਰਿ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸੁੱਧ ਭਰੇ ਗੁਨ ਸੁੱਧ, ਕਰੁੱਧ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਬੁੱਧਿ ਹਰੈਂ।
ਕਲਿ ਕਾਲ ਕਰਾਲ ਕੁਚਾਲ ਜਿਤੀ, ਤਿਸ ਜਾਲ ਜਵਾਲ ਤੇ ਰੱਖ ਕਰੈਂ।
ਦੁਖ ਦਾਰਦ ਦੁੰਦ ਨਿਕੰਦ ਬੁਲੰਦ, ਅਨੰਦ ਅਮੰਦ ਸ੍ਰਛੰਦ ਭਰੈਂ ॥੫॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸਤਿ=ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਅਸਲੀ ਵਜੂਦ, ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਿੱਤਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ, ਸਦਾ 'ਹੈ' ਰੂਪ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 'ਨਹੀਂ' ਨ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਚਿਤ=ਚੈਤੱਨਯ, ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ, ਗਯਾਨ ਸਰੂਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਗਯਾਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋਵੇ। ਆਨੰਦ=ਅਨੰਦ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਰੂਪ ਵਾਲਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਉਮਾਹ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਮੰਗਲ ਤੇ ਖੇੜਾ ਹੈ। ਅਨੰਦ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦਾ ਗੁਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਹ੍ਵੈ=ਹੋ ਕੇ। ਰਛਪਾਲ=ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਅਕਾਲ=ਕਾਲ-ਰਹਿਤ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ਦਿਆਲ=ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ। ਉਤਾਲ=ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ। ਢਰੈਂ=ਢਲਦਾ ਹੈ, ਪੰਘਰਦਾ ਹੈ, ਤਰਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰਿ=ਕਰਕੇ। ਬੁੱਧਿ=ਬੁਧੀ ਨੂੰ। ਵਿਸੁੱਧ=ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰ। ਭਰੇ=ਭਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਣ ਸੁਧ=ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ। ਕਰੁੱਧ=ਕਰੋਧ। ਵਿਰੁੱਧ=ਵੈਰ। ਕੁਬੁਧਿ=ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ। ਹਰੈ=ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਿ=ਕਲਜੁਗ ਦਾ। ਕਾਲ=ਸਮਾਂ। ਕਰਾਲ=ਭਿਆਨਕ, ਡਰਾਉਣਾ। ਕੁਚਾਲ=ਖੋਟੀ ਚਾਲ। ਜਿਤੀ=ਜਿਤਨੀ ਹੈ। ਜਾਲ=ਸਮੂੰਹ। ਜਵਾਲ=ਅੱਗ। ਤੈ=ਤੋਂ। ਦੁੱਖ=ਜੰਮਣ-ਮਰਨਰੂਪ (ਅ) ਉਪੱਦ੍ਰਵ। ਦਾਰਿਦ=ਗ਼ਰੀਬੀ। ਦੁੰਦ=ਦ੍ਵੰਦ੍ਵ, ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ। {ਨੋਟ: 'ਦੁਖ ਦੁੰਦ' ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਮੰਨ ਕੇ ਵੱਡ ਦੁੱਖ}। ਬੁਲੰਦ=ਉੱਚਾ। ਅਮੰਦ=ਜੋ ਮੰਦਾ ਨ ਹੋਵੇ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ। ਸ੍ਵਛੰਦ=ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੁਤੰਤਰ। ਭਰੈਂ=ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ:

੧. ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ (ਸਰੂਪ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀ) ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਉਹ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ) ਦਇਆਲੂ ਹੋ ਕੇ ਛੇਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੨. ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੋਧ, ਵੈਰ ਤੇ ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੩. ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸਾਰੀ ਅੱਗ ਹੈ ਤਿਸ ਤੋਂ (ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ) ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੪. (ਉਹ) ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨੰਦ ਨਾਲ (ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਤਿ ਚਿੱਤ ਤੇ ਅਨੰਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ 'ਹੈ' ਹੈ, ਚਿਤ='ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ' ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਅਨੰਦ- ਉਹ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਲੱਛਣ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਛੇਤੀ ਢਲਣ ਵਾਲਾ ਕਲਜੁਗੀ ਕੁਚਾਲਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਤੋਂਰਾਖਾ, ਪਾਲਕ ਤੇ ਬਖਸ਼ੰਦ ਹੈ। ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਮੇਟ ਕੇ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਭਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਇਕ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਇਕ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਿਖ ਭਗਤ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਜਬ ਘੋਰ ਕਲੀ ਫਰ ਜੋਰ ਗਯੋ, ਨਰ ਚੋਰ ਲਵਾਰ ਅਪਾਰ ਭਏ।
ਨ੍ਰਿਪ ਮੂਢ ਮਲੀਨ ਮਲੇਛ ਮਹਾਂ, ਦੁਖ ਦਾਨ ਪਠਾਨ ਜਹਾਨ ਛਏ।
ਸਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਪੇ ਸੁਭ ਪੰਥ ਲੁਪੇ, ਸੁਰ ਸੰਤ ਕੁਪੇ ਨਹਿ ਪੇਸ਼ ਜਏ।
ਅਤਿਸੈ ਅਕੁਲਾਇ ਲਵਾਇ ਧਰਾ, ਸੁਰ ਧਾਇ ਤਬੈ ਹਰਿ ਪਾਸ ਗਏ ॥੬॥

ਪਦਅਰਥ:

ਘੋਰ=ਭਿਆਨਕ, ਡਰਾਉਣਾ। (ਅ) ਸੰਘਣਾ, ਗਾੜ੍ਹਾ। ਕਲੀ=ਕਲਿਜੁਗ। ਫਰ ਜੋਰ ਗਯੋ=ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਿਆ, ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਵਾਰ=ਬਕਬਾਦੀ, ਚੁਗਲ, ਧਾੜਵੀ। ਅਪਾਰ=ਬਹੁਤੇ। ਨ੍ਰਿਪ=ਰਾਜੇ। ਮੂਢ=ਮੂਰਖ।

ਮਲੀਨ=ਮੈਲੇ ਮਨਾਂ ਵਾਲੇ। *ਮਲੇਛ=ਕੁਕਰਮ ਅਤੇ ਅਨਜਾਯ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਜ਼ਾਲਮ। *ਗੋਧਾਯਨ ਰਿਖੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- ਗੋ ਮਾਸ ਖਾਦਕੋ ਯਸ੍ਰ ਵਿਰੁੱਧੰ ਭਾਖਤੇ। ਸਰਵਾਚਾਰ ਵਿਹੀਨਸ੍ਰ ਮਲੇਛ ਇਤਯਭਿ ਧੀਯਤੇ। ਅਰਥਾਤ- ਜੋ ਕੋਈ ਗਊ ਮਾਸ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੇਦ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਚਾਰ ਉੱਤਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮਲੇਛ ਹੈ। ਦੁਖਦਾਨ=ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ਸਦ ਗ੍ਰੰਥ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗ੍ਰੰਥ। ਗੁਪੇ=ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ ਭਾਵ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਸੁਭ ਪੰਥ=ਚੰਗੇ ਮਾਰਗ, ਭਗਤੀ ਗਿਆਨ ਆਦਿ। ਲੁਪੇ=ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਰ=ਦੇਵਤੇ। ਕੁਪੇ=ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਏ। ਨਹਿ ਪੇਸ਼ ਜਏ=(ਪਰ) ਵਾਹ ਨ ਚੱਲੀ। ਅਤਿਸੈ=ਬਹੁਤ ਹੀ। ਅਕੁਲਾਇ=ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਈ, ਘਬਰਾਈ। ਲਵਾਇ=ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ। ਧਰਾ=ਧਰਤੀ। ਧਾਇ=ਦੌੜ ਕੇ।

ਅਰਥ:

੧. ਜਦੋਂ ਕਲਜੁਗ (ਬਹੁਤਾ) ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਿਆ (ਤਦੋਂ) ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਚੋਰ ਤੇ ਧਾੜਵੀ ਹੋ ਗਏ।

੨. ਮੂਰਖ, ਮੈਲੇ ਮਨ ਵਾਲੇ, ਵੱਡੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਪਠਾਣਰਾਜੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਫੈਲ ਗਏ।

੩. (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਦਕਾ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਾਰਗ (ਭਗਤੀ ਗਿਆਨ ਆਦਿ) ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। (ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ) ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਸੰਤ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ (ਤਾਂ ਬਹੁਤ) ਹੋਏ (ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਵਾਹ ਕੋਈ ਨ ਚੱਲੀ।

੪. (ਅੰਤ ਨੂੰ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਗਏ।

ਭਾਵ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਦਕਾ ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਸਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਗ਼ਲਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਿਬ੍ਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਵਿਦਿਆ ਜਹਾਲਤ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਘੁੱਪ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੱਚ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਗਗਨ ਵਿੱਚ ਚਮਕਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਸਭ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਉਲਟੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਚੋਰਾਂ ਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਗਰੋਹਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਕਲਿ ਕਾਤੀਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥
ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸਹਿ ਨਾਹੀ ਕਹਿ ਚੜਿਆ ॥ (ਵਾਰ ਮਾਝ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੧੪੫)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਣੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨਿਰਦਈ ਤੇ ਮੂਰਖ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਸਾੜ ਸੁੱਟੀਆਂ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੇਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮੇਂ ਜਗਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕੋਈ ਨ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਤ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਤੜਫੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਕਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨ ਸਕੇ। ਤਾਂ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਜੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਦਬ ਪਾਪਨ ਪੁੰਜ ਪਹਾਰਨ ਸੋਂ, ਅਤਿ ਆਰਤ ਜੌ ਧਰ ਬੈਨ ਰਟੇ।
ਸੁਨਿ ਤਾਹਿ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ, ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਜਗ ਮਹਿ ਪਠੇ।
ਤਮ ਤੇਜ ਤੁਰੱਕ ਦੁਰੱਤ ਕੁਮੱਤਿ, ਨਖੱਤ ਗੁਰੂ ਰਵਿ ਲੱਖ ਲਟੇ।
ਕਲਿ ਅੰਧ ਅਭੱਦ੍ਰ ਹਿਮੱਦ੍ਰਿ* ਪਾਪੁ, ਸੁ ਬੱਦਰ ਧੁੰਦ ਮਨਿੰਦ ਫਟੇ ॥੭॥

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਟਾਈਪ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ 'ਅਭੱਦ੍ਰਹਿ ਮੱਦਰ' ਪਦ ਛੇਦ ਕਰਕੇ ਛਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਜਾਯ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸੇ ਪਦ ਛੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਗ਼ਲਤ-ਮਲਤ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਠ ਤੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਦਅਰਥ:

ਦਬ=ਦਬੀ ਹੋਈ। ਪੁੰਜ=ਸਮੂੰਹ, ਸਾਰੇ, ਬਹੁਤੇ। ਪਹਾਰਨ ਸੌਂ=(ਪਾਪਾਂ ਦੇ) ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ। ਅਤਿ ਆਰਤ=ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ। ਜੌ ਧਰ=ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਨੇ। ਬੈਨ ਰਟੇ=ਬਚਨ ਕਹੇ। ਤਾਹਿ=ਤਿਸ, (ਧਰਤੀ ਦੀ)। ਪੁਕਾਰ=ਫ਼ਰਿਆਦ। ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ=ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ਪਠੇ=ਭੇਜੇ। ਤਮ=ਅਨ੍ਹੇਰਾ। ਤੇਜ ਤੁਰੱਕ=ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ। ਦੁਰੱਤ=ਪਾਪ। ਕੁਮੱਤਿ=ਖੋਟੀ ਮੱਤਿ। ਨਖੱਤ=ਤਾਰੇ। ਰਵਿ=ਸੂਰਜ। ਲੱਖ=ਦੇਖ ਕੇ। ਲਟੇ=ਘਟ ਗਏ, ਕਮ ਹੋ ਗਏ, ਮਿਟ ਗਏ, ਛੁਪ ਗਏ। ਕਲਿ=ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ। ਅੰਧ=ਅਗਿਆਨ। ਅਭੱਦ੍ਰ=ਅਕਲਿਆਣਤਾ, ਦੁੱਖ। ਹਿਮੱਦ੍ਰਿ=ਹਿਮਾਲਾ ਪਹਾੜ {ਹਿਮ- ਬਰਫ਼ ਦਾ+ਅਦ੍ਰਿ- ਪਹਾੜਹਿ, ਮਾਲਾ ਪਹਾੜ}। ਸੁ=ਭਲੀ ਪਰਕਾਰ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਬੱਦਰ ਧੁੰਦ=ਧੁੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ। ਮਨਿੰਦ=ਵਾਂਗ।

ਅਰਥ:

੧. ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ) ਬਚਨ ਕਹੇ।

੨. ਤਾਂ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤਿਸ (ਧਰਤੀ ਦੀ) ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ 'ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ' (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ।

੩. ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ, ਪਾਪ ਤੇ ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੇ ਤਾਰੇ ਛੁਪ ਗਏ।

੪. ਕਲਜੁਗ ਦੇ (ਸਮੇਂ ਦਾ) ਅਗਿਆਨ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪਾਪ ਰੂਪ ਹਿਮਾਲੇ ਪਹਾੜ ਧੁੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਟ ਗਏ (ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ)।

ਭਾਵ

ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਅਤਜੰਤ ਦੁਖ ਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਬਣ ਕੇ ਪੁੱਜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਕਲਮਲਿ ਹੋਈ ਮੇਦਨੀ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਸਚੈ ਸੁਣਿਆ ਕੰਨ ਦੇ ਧੀਰਜ ਦੇਵੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ (ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੧੨੮੧)

ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਦਰਦਾਂ-ਭਰੀ ਫ਼ਰਿਆਦ ਸੁਣ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਜਗਤ-ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਾਰ ਹਰਨ ਲਈ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ:

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਯਾ। (ਭਾ: ਗੁ: ਵਾ: ੧, ਪੰਨਾ ੨੩)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਗਿਆ। ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਾ (ਅਉਗਣਾਂ) ਦੇ ਤਾਰੇ ਛਪ ਗਏ। ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਹਿਮਾਲੇ ਪਹਾੜ ਧੁੰਦ ਦੇ ਬਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ। ਜਿਉ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰ ਪਲੋਆ। (ਭਾ: ਗੁ: ਵਾ: ੧, ਪ: ੨੭)

ਉਪਰੋਕਤ ਸ੍ਵੈਯੇ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਰੂਪ' ਵਿੱਚ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਜ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਮਾਇ ਅਕਾਇ,
ਅਨੀਹ ਅਜੋਨਿ ਅਜੈ ਅਬਿਨਾਸੀ।
ਚਤੁਰਾਨਨ ਆਨਨ ਪੰਚ ਖੜਾਨਨ,
ਜਾਂ ਸਹਸਾਨਨ ਅੰਤ ਨ ਪਾਸੀ।
ਜਗ ਕਾਰਕ ਪਾਰਕ ਹਾਰਕ ਜੋ,
ਸਤ ਚੇਤਨ ਆਨਦ ਬਿਸ੍ਵ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।
ਸੋ ਹਰਿ ਜੂ ਜਨ ਤਾਰਨ ਕੌ

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਭਯੋ ਸੁਖਰਾਸੀ* ॥੮॥

*ਇਸ ਅੰਕ ਦੀ ਇਹ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪਦਅਰਥ:

ਅਜ=ਜਨਮ ਰਹਿਤ। ਆਦਿ=ਪਹਿਲਾ, ਮੁੱਢਲਾ, ਸਭ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ। ਅਨਾਦਿ=ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਉਤਪਤੀ ਰਹਿਤ, ਆਦਿ ਰਹਿਤ। ਅਮਾਇ=ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ਅਕਾਇ=ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਅਨੀਹ=ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ, ਨਰਿੱਛਤ। ਅਜੋਨਿ=ਜੋਨੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਜਨਮ-ਰਹਿਤ (ਅ) ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ਅਜੇ=ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿੱਤ। ਅਬਿਨਾਸੀ=ਨਾਸਰਹਿਤ। ਚਤੁਰਾਨਨ=ਚੌਂਹ ਮੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ। {ਚਤਰ-ਚਾਰ। ਆਨਨ-ਮੁੱਖ}। ਆਨਨ ਪੰਚ=ਪੰਜਾਂ ਮੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਿਵ। {ਆਨਨ-ਮੁੱਖ। ਪੰਚ-ਪੰਜ।} ਖੜਾਨਨ=ਛੇ ਮੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਰਤਿਕ*। {ਖੜ- ਖਟ, ਛੇ। ਆਨਨ- ਮੁੱਖ।} *ਕਾਰਤਿਕੇਯ; ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਵੈਵਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵੀਰਜ ਪਾਰਬਤੀ ਨਾਲ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਦੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ, ਧਰਤੀ ਨੇ ਅਗਨਿ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਗਨਿ ਨੇ ਸਰਕੁੜੇ (ਸ਼ਰਕਾਂਡ) ਦੇ ਬੂਝੇ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਛੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਨ-ਪੋਸਨ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪਿਆ। ਤਾਰਕਾਸੁਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਹੈ। ਕਾਰਤਿਕੇਯ ਨੂੰ ਤਾਰਕਾਰਿ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਂ=ਜਿਸ (ਪ੍ਰਮੇਸਰ) ਦਾ। ਸਹਸਾਨਨ=ਹਜ਼ਾਰ ਮੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ {ਸਹਸ-ਹਜ਼ਾਰ। ਆਨਨ-ਮੁੱਖ।} ਅੰਤ ਨ ਪਾਸੀ=ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਜਗ ਕਾਰਕ=ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਪਾਰਕ=ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਹਾਰਕ=ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਬਿਸ੍ਵ=ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਲਾ। ਜਨ=ਪੁਰਸ਼ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਤਾ। ਸੁਖਰਾਸੀ=ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ। ਅਰਥ:

੧. ਜੋ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਜਨਮ ਰਹਿਤ, (ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ) ਮੂਲ ਕਾਰਨ, ਆਦਿ ਰਹਿਤ, ਮਾਇਆ ਰਹਿਤ, ਸ਼ਰੀਰ-ਰਹਿਤ, ਨਰਿੱਛਤ, ਜੋਨੀ-ਰਹਿਤ, ਅਜਿੱਤ ਅਤੇ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈ।

੨. ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ, ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਰਤਿਕ ਤੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ (ਭੀ) ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

੩. ਜੋ ਸਤਿ ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਜਗਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਲਯਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ।

੪. ਉਹ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਸਾਰੀ) ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਤਾਰਨ ਲਈ (ਆਪ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ (ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਏ)।

ਭਾਵ:

ਕਵੀ ਜੀ ਇਸ ਸ੍ਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ: ਜੋਤ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਕਹਾਯਉ। (ਸ: ਮ: ੫ ਕੇ, ਪੰ: ੧੪੦੮)

ਆਪਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ। ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ। (ਸਵੱਈਏ ਮਹਲੇ ੩ ਕੇ, ਪੰ: ੧੩੯੫)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਕਹਿਣਾ ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਅਨੰਨਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਉਹ ਏਨੇ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਤਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਸ ਸਰੂਪ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਭਵ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਹੇਤ ਹਰੀ, ਅਵਤਾਰ ਲਯੋ ਪਰਮਾਨਕ ਜੂ।
ਅਟ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਅਸੇਸ ਧਰਾ, ਰਟ ਬਾਨਿ ਮਹਾ ਸੁਖਦਾਨਕ ਜੂ।

ਉਪਦੇਸ ਸੁਦੇਸ ਬਿਸੇਸ ਦਯੋ, ਜੋ ਅਸੇਸ ਕਲੇਸ ਪ੍ਰਹਾਨਕ ਜੂ।
ਰਸ ਦੇਹ ਹਰੇ, ਜਸ ਨੇਹ ਭਰੇ, ਦਸ ਦੇਹ ਧਰੇ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ॥੯॥

ਪਦਅਰਥ:

ਭਵ=ਸੰਸਾਰ ਦਾ। ਹੇਤ=ਵਾਸਤੇ। ਹਰੀ=ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ। ਪਰਮਾਨਕ=ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ, ਮੰਨਣ ਯੋਗ, ਯਥਾਰਥ, ਪੂਰਨ। ਜੁ=(ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਜੀ ਨੇ। ਅਟ=ਵਿਚਰ ਕੇ, ਫਿਰ ਕੇ। ਬਿਦੇਸ=ਪਰਦੇਸ। ਅਸੇਸ=ਸਾਰੀ। ਧਰਾ=ਧਰਤੀ। ਰਟ=ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ। ਬਾਨਿ=ਬਾਣੀ। ਮਹਾ=ਬਹੁਤਾ। ਸੁਖਦਾਨਕ=ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ। ਜੂ=ਜੋ। ਸੁਦੇਸ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਸੁੰਦਰ। (ਅ) ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ। ਬਿਸੇਸ=ਅਧਿਕ, ਬਹੁਤਾ। {ਸੁਦੇਸ-ਬਿਸੇਸ ਅਧਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ।} ਅਸੇਸ=ਸਾਰੇ। ਪ੍ਰਹਾਨਕ=ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਜੂ=(ਸਤਿਗੁਰੂ) ਜੀ ਨੇ। ਰਸ=ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ। ਦੇਹ=ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ। ਹਰੇ=ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ। ਜਸ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਜਸ। ਨੇਹ=ਪ੍ਰੇਮ। ਭਰੇ=ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਦਸ ਦੇਹ=ਦਸ ਸਰੂਪ। ਅਰਥ:

੧. ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ) ਜੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ।

੨. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸਾਂ ਪਰਦੇਸਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

੩. (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਜੀ ਨੇ (ਉਸ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ) ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ* ਦਾ ਨਾਸਕ ਹੈ।

੪. (ਦਾਸਾਂ ਦੇ) ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ ਤੇ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਸ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ) ਭਰ ਦਿੱਤੇ। (ਐਸੇ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ (ਜਗਤ ਤਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ) ਦਸ ਸਰੂਪ ਧਾਰੇ ਹਨ।

*ਕਲੇਸ਼ ਪੰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ : ੧. ਅਵਿਦਿਆ=ਅਸਲੀਅਤ ਨ ਸਮਝਣੀ। ੨. ਅਸਿਮਤਾ = ਦੇਹ, ਧਨ ਸਬੰਧੀ ਆਦਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਉਮੈ। ੩. ਰਾਗ = ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ। ੪. ਦ੍ਵੈਸ਼=ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ। ੫. ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼=ਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਮ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਵੀ ਹਠ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਨਾ।

ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟੇ। ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰ ਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਹੂੰਝ ਸੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਹਿਕ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਮਹਿਕ ਉੱਠਿਆ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿੱਧੀ ਤੇਰਾਖੀ ਲਈ ਉਸੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ

"ਜੋਤ ਓਹਾ ਜੁਗਤ ਸਾਇ ਸਹ ਕਾਇਆ ਫੇਰ ਪਲਟੀਐ"

ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਦਸ ਜਾਮੇ ਧਾਰ ਕੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿੱਚ ਠੰਡ ਵਰਤਾਈ ਤੇ ਜਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਅਗਿਆਨ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਮੇਟ, ਸਦਾ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵੀ ਜੀ ਅਗਲੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੫. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਿਵਾਕਰ, ਦਿੱਬ ਤਨੂ ਕਲਿ ਯਾਮਨਿ ਟਾਰੀ।
ਸੰਤਨ ਚਿੱਤ ਸਰੋਵਰ ਮੱਧ, ਮਹੋਜਲ ਕੰਜ ਬਿਬੇਕ ਪਸਾਰੀ।
ਕਾਰਵਿ ਸਾਮ ਸਮਾਜ ਮਦਾਦਿਕ, ਤਾਂਹਿ ਭਲੇ ਜਰ ਮੂਲ ਉਪਾਰੀ।
ਤਾਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪਦ ਮੰਜਲ ਕੋ, ਬਹੁ ਬੰਦਨ ਆਹਿ ਹਮਾਰੀ ॥੧੦॥

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ (ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ) ਦੇ ਪੰਨਾ ੨ ਤੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੦ ਵਿੱਚ ਇਕ ਛੰਦ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ 'ਲੇਖਕ ਕਾ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਛੰਦ ਇਸ ਪੂਰਬਾਰਧ ਵਿੱਚ ਆਖੇਪ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਫੁਟਕਲ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ੭੭੩ ਤੋਂ ੯੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪਹਿਲੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਇਕੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਉਬਾਰਹਿੰਗੇ ਦੋ ਵਾਰ ਤੁਕਾਂਤ ਆਇਆ ਹੈ। ਅੰਤਲੀ ਪਹਿਲੀ ਅੱਧੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਸਨਮੁਖ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਸੰਕੇਤ ਭਵਿੱਖਤ ਵੱਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਘਟੀਆ ਕਾਵਿ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਜਾਣ ਕੇ ਅਸਾਂ ਇਹ ਛੰਦ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਛਾਪਿਆ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਛੰਦ ਇਹ ਹੈ:

ਮਮ ਬੁਧਿ ਅਸੁੱਧਿ ਭਰੀ ਅਘ ਕੀ, ਸਮ ਭੀਲਨੀ ਕੇ ਮੁਹਿ ਤਾਰਹਿਗੇ।
ਜਿਮ ਗੋਤਮ ਨਾਰ ਉਧਾਰ ਕਰੀ, ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਰਾਜ ਉਬਾਰਹਿਗੇ।
ਜਿਮ ਲੰਕ ਭਬੀਛਨ ਕੋ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਤਿਮ ਮੋਹਿ ਕੋ ਰਾਮ ਚਿਤਾਰਹਿਗੇ।
ਮਮ ਦੂਰ ਅਵਿਦ ਕਰੋ ਸਗਰੀ, ਸਮ ਪਾਹਨ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰਹਿਗੇ।

ਪਦਅਰਥ:

ਦਿਵਾਕਰ=ਸੂਰਜ। ਦਿੱਬ=ਦੇਵਤਾ, ਦਿਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਤਨੁ=ਸਰੀਰ, ਸਰੂਪ। ਕਲਿ=ਕਲਜੁਗ ਦੀ। ਯਾਮਨਿ=(ਕੁਚਾਲ ਰੂਪ) ਰਾਤ। ਟਾਰੀ=ਟਾਲੀ, ਦੂਰ ਕੀਤੀ। ਮਹੋਜਲ=ਬਹੁਤ ਉੱਜਲ। ਕੰਜ=ਕਵਲ। ਬਿਵੇਕ=ਗਿਆਨ ਰੂਪ। ਪਸਾਰੀ=ਖਿੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਾਰਵਿ=ਕਮੀਆਂ। ਸਮ=ਵਾਂਗ। ਸਮਾਜ=ਸਮੂੰਹ। ਮਦਾਦਿ=ਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ। ਤਾਹਿ=ਤਿਨਾ ਦੀ। ਜਰ=ਜੜ। ਮੂਲ=ਮੁੱਢ ਤੋਂ। ਉਪਾਰੀ=ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਪਦ ਮੰਜਲ=ਉੱਜਲ ਚਰਨ (ਕਵਲ)। ਆਹਿ=ਹੈ।

ਅਰਥ:

੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਨ। (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਕਲਜੁਗ ਦੀ (ਕੁਚਾਲ ਰੂਪ) ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
੨. ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਬਹੁਤ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲ ਖਿੜਾ ਦਿੱਤੇ।
੩. ਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ ਸਮੂੰਹ (ਅਉਗਣ) ਜੋ ਕਮੀਆਂ ਵਾਂਗ (ਖਿੜ ਰਹੇ) ਸਨ, ਤਿਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।
੪. ਤਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉੱਜਲ ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਭਾਵ

ਇਸ ਸੈਯੇ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਰਾਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੋਵਰਾਂ 'ਚ ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਮੁੰਦੇ ਪਏ ਕਵਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਖਿੜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਮੀਆਂ ਮੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਦੀ ਰਾਤ ਟਲ ਗਈ। ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਵਲ ਖਿੜ ਪਏ। ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਾ ਦੀਆਂ ਕਵੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗਿ ਚਾਨਣ ਹੋਆ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੂਰਜੁ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ। (ਵਾ: ੧, ਪ: ੨੭)

੬. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸੈਯਾ: ਬਿਨ ਅੱਖਰ ਨਾਹਿ ਲਹੇ ਜਨ ਅੱਖਰ
ਬੋਧ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਅੱਖਰ ਹਾਨੀ।
ਨਹਿ ਨੀਤਿ ਅਨੀਤਿ ਪਛਾਨ ਪਰੈ,
ਤਸ ਬੈਦਕ ਜੋਤਸ਼ ਮੰਤਰ ਖਾਨੀ।
ਪਰ ਹੈ ਨਹਿ ਪਾਨ ਪੁਰਾਨ ਪਛਾਨ,
ਤੁ ਸ਼ਾਸਤ ਬੇਦ ਕੀ ਕਾਹਿ ਕਹਾਨੀ।

ਯਹਿ ਚੀਨ ਬਰਾਖਰ ਜਾਂਹਿ ਰਚੇ,
ਨਮਿ ਤਾਂਹਿ ਕਰੋਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸਾਨੀ ॥੧੧॥

ਪਦਅਰਥ:

ਅੱਖਰ={ਸੰ:, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ=ਅਕਸ਼ਰ} ਉਹ ਅੱਖਰ ਜੋ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਹਰਫ਼। ਲਹੇ=ਜਾਣ ਸਕਦਾ। ਅੱਖਰ=ਖਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ। {ਅ=ਰਹਿਤ, ਖਰ=ਖਰਨ ਤੋਂ।} ਬੋਧ=ਗਿਆਨ। ਅੱਖਰ=ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ। ਹਾਨੀ=ਨਾਸ। ਨੀਤਿ=ਰਾਜਨੀਤੀ, ਧਰਮ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਯੁਕਤੀ। ਅਨੀਤਿ=ਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ। ਤਸ=ਤੈਸੇ ਹੀ। ਬੈਦਕ=ਵੈਦ ਵਿਦਿਆ। ਜੋਤਸ਼=ਜਯੋਤੀਰੂਪ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਚਾਲ ਅਤੇ ਵਿੱਥ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਿਸ ਵਿੱਦਿਆ ਤੋਂ ਹੋਵੇ। ਇਲਮੇ ਨਜੂਮ, ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ। (ਅ) ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦੱਸਣ ਦੀ ਵਿਦਿਆ। ਮੰਤਰ ਖਾਨੀ=ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਖਾਣ, ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ। ਪਰ ਹੈ ਨਹਿ ਪਾਨ ਪੁਰਾਨ। ਪਛਾਨ=ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਫੜਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਤੁ=ਤਾਂ। ਕਾਹਿ ਕਹਾਨੀ=ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਯਹਿ ਚੀਨ=ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ। ਬਰਾਖਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅੱਖਰ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ। ਜਾਂਹਿ=ਜਿਸ (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੇ। ਰਚੇ=ਬਣਾਏ। ਨਮਿ=ਨਮਸਕਾਰ। ਪਦ=ਚਰਨ। ਪੰਕਜ=ਕੰਵਲਾਂ ਦੇ। ਸਾਨੀ=ਸਦਰਸ, ਵਰਗੇ।

ਅਰਥ:

੧. ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ (ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ), ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦੇ।

੨. (ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਨੀਤੀ ਤੇ ਅਨੀਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਵੈਦਕ, ਜੋਤਸ਼ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

੩. (ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ) ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ (ਕਿ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕੀ ਫੜਿਆ ਹੈ) ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

੪. (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਔਕੜਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ) ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਜਿਸ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਤਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਵ: ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਤੇ 'ਜਾਣਨ' ਦਾ ਗੁਣ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਣਨ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਨੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧਾਤੂ 'ਵਿਦ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ 'ਜਾਣਨਾ' ਹੈ, ਜਿਸ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਜਾਣਿਆ ਜਾਏ ਉਹ 'ਵਿਦਿਆ' ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਚੌਹਟ (੬੪) ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਤੇ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਸਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਸਿੱਖਣਾ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਹੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੀਨੇ-ਬਸੀਨੇ ਵੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਜਾਂ ਸਿਖ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲਈ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜਾਮਾ ਪਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਨੀਤੀ, ਅਨੀਤੀ, ਵੈਦਕ, ਖਗੋਲ (ਜੋਤਸ਼), ਭੂਗੋਲ (ਜੁਗਰਾਫੀਆ), ਵਿਗਿਆਨ (ਸਾਇੰਸ) ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਆਦਿ, ਗੱਲ ਕੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਵਿੱਦਿਆ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਗਤ-ਭਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਚਵਾਨ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿੱਦਿਆ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੁਖੱਲੀ ਤੇ ਛੇਤੀ ਜ਼ਿਹਨ-ਨਸ਼ੀਨ (ਧਾਰਨ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਹੀਓਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤ-ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ

ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਆਮ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਡੇ ਜਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤਿਅੰਤ ਕਲਿਸ਼ਟ (ਬਹੁਤ ਕਠਨ) ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਜਾਨਣ ਜਾਂ ਸਿਖਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਜਾਲ ਤਾਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਵਰਣ-ਮਾਲਾ ਦੇ ਇੱਕੋ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਅੱਖਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਵੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੁਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਤੇ 'ੜ' ਆਦਿ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰੇ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਿਪੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਰਦੂ, ਫ਼ਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੁਕਸ ਤੱਕੇ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬਖ਼ੂਬੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਲਿਪੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ ਘੜ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਲਿਪੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਲਿਪੀ ਲਈ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਿਰਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਘੜ ਲਏ ਜਾਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿਧੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਪੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹੀ ਘੜੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਆਸਾਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਬਾਣੀ 'ਪਟੀ' ਹੈ। ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਣਾਏ। ਉਸੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਰੰਭ ਦੇ ਮੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਅਰਾਧਦੇ ਹਨ।

੭. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਤਿ ਧਾਰ ਛਿਮਾ ਸੁ ਛਿਮਾ ਸਮ ਭਾਰ, ਸਹਾਰ ਕੁਬੈਨ ਕਦੰਬ ਕੁਬਿੰਦੂ।
ਬਿਨ ਛੋਭ ਰਹੇ ਸਮ ਮੇਰੁ ਸਦਾ, ਗੁਰੁ ਹੇਰ ਦਯੋ ਪਦ ਮੇਰੁ ਮਨਿੰਦੂ।
ਜਨ ਕੇ ਭਵ ਫੰਧ ਨਿਕੰਦਨ ਕੌ, ਜਗ ਬੰਦਨ ਬਾਪਿਕਾ* ਕੀਨ ਬੁਲਿੰਦੂ।
ਗੁਰਤੀਸ੍ਵਰ ਈਸ੍ਵਰਰੂਪ ਜੁਗੀਸ੍ਵਰ, ਧਜਾਇ ਕਵੀਸ੍ਵਰ ਪਾਦ ਅਰਬਿੰਦੂ ॥੧੨॥

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਠ 'ਬਾਉਲੀ' ਹੈ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਪਾਠ 'ਬਾਪਿਕਾ' ਹੈ।

ਪਦਅਰਥ:

ਅਤਿ=ਬਹੁਤ। ਧਾਰ=ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ। ਛਿਮਾ=ਖਿਮਾ, ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜੇ ਵੱਲੋਂ ਪੁਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂਰੱਖਦਾ। ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਮੁਆਫ਼ੀ। ਸੁ=ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਛਿਮਾ=ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਧਰਤੀ। ਸਮ=ਸਮਾਨ ਵਾਂਗ।

ਭਾਰ=ਭਾਰੀ, ਬਹੁਤੀ (ਖਿਮਾ)। ਕੁਬੈਨ=ਮਾੜੇ ਬੋਲ। ਕਦੰਬ=ਸਮੂੰਹ, ਸਾਰੇ। ਕੁਬਿੰਦੂ=ਜੁਲਾਹੇ ਦੇ। ('ਕੁ' ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤਾਣੀ ਦੇ ਤਣਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ 'ਬਿੰਦ' ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੀ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।) ਛੋਭ=ਕ੍ਰੋਧ, ਵਿਆਕੁਲਤਾ, ਘਬਰਾਹਟ। ਸਮ ਮੇਰੁ=ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਅਚੱਲ। ਗੁਰੁ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ। ਹੇਰ=ਦੇਖ ਕੇ। ਦਯੋ=ਦਿੱਤੀ। ਪਦ=ਪਦਵੀ (ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੀ)। ਮੇਰੁ ਮਨਿੰਦੂ=ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਉੱਚੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤੇ ਕੀਮਤੀ। ਜਨ=ਦਾਸਾਂ ਦੇ। ਭਵ=ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਗੇੜ। ਆਵਣ ਜਾਣ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ (ਅ) ਸੰਸਾਰ, ਜਗਤ। ਫੰਧ=ਫਾਹੇ। ਨਿਕੰਦਨ ਕੌ=ਕੱਟਣ ਨੂੰ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ। ਜਗ ਬੰਦਨ=ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ। ਬਾਪਿਕਾ=ਬਾਉਲੀ (ਸਾਹਿਬ)। ਕੀਨ=ਕੀਤੀ, ਬਣਾਈ। ਬੁਲਿੰਦੂ=ਉੱਚੀ, ਵੱਡੀ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ। ਗੁਰਤੀਸੂਰ=ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ। ਜੋਗੀਸ੍ਰੂਰ=ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਰਾਜੇ ਜੋਗੀ। ਪਾਦ ਅਰਬਿੰਦੂ=ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ। {ਪਾਦ-ਚਰਨ। ਅਰਬਿੰਦੂ-ਕੰਵਲ।} ਅਰਥ:

੪. (ਅਰਥ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਚਲੇਗਾ) ਈਸ਼ਰਰੂਪਰਾਜੇ ਜੋਗੀ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ) ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ (ਕਵੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ) ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

੧. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਤੀ ਸਮਾਨ ਭਾਰੀ ਖਿਮਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਾਹੇ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਬੋਲ ਸਹਾਰੇ।

੨. ਆਪ ਸਦਾ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਨਿਰਖੋਭਰਹੇ- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ (ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ) ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਦੇ ਤੁੱਲ (ਉੱਚੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤੇ ਕੀਮਤੀ) ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

੩. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਫਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ) ਵੱਡੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾਈ।

ਭਾਵ

ਏਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਤੇ ਰਾਜਾ ਜੋਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ' ਜੁ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵੀ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। 'ਗੁਰ ਪਰਮੇਸਰ ਏਕੋ ਜਾਨ' ਮਹਾਂਵਾਕ ਵੀ ਇਸੇ ਭਾਵ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ। 'ਰਾਜ ਮਹਿ ਰਾਜਾ ਜੋਗ ਮਹਿ ਜੋਗੀ' ਆਦਿ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਜੋਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਮਹਾਨ ਖਿਮਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਕਠਨ ਸੇਵਾ ਦੀ ਘਾਲ ਘਾਲਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਜਲ ਦੀ ਗਾਗਰ ਲਈ ਔਂਦਿਆਂ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਖੱਡੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਜੁਲਾਹੇ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਜੁਲਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਅਮਰੂ ਨਿਥਾਵਾਂ' ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਬੇ-ਅਰਾਮੀ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰ ਲੈਣਾ ਸਹਿਨ-ਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਖਿਮਾ ਦੀ ਸਿਖ਼ਰ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਖੋਭਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਦਾਤੂ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਚ ਲੱਤ ਮਾਰੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜ ਕੇ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਬੱਜਰ ਵਾਂਗ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਹੋ। ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਸੱਟ ਨ ਵੱਜੀ ਹੋਵੇ।" ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਖੋਭਤਾ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬੱਤ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਭਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਣਗਿਣਤ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ, ਉੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਅਮੋਲਕ ਪਦਵੀ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਜਗਤ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰਥ ਚੁਰਾਸੀ ਕੱਟਣ ਹਿਤ ਚੁਰਾਸੀ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਰਚ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ' (ਸੱਚਖੰਡ) ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਗੋਇੰਦਵਾਲੁ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ ਸਮ, ਜਲ੍ਹਨ ਤੀਰਿ ਬਿਪਾਸ ਬਨਾਯਉ ॥" (ਸ: ਮ: ੪ ਕੇ, ਪੰ: ੧੪੦੦)

੮. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਤਿ ਉੱਜਲ ਅੰਬ ਅਪਾਰ ਚਰੈ, ਮੱਧ ਸੰਤ ਮਰਾਲ ਸੁ ਮੰਡਲਿ ਕੋ ਧਰਿ।
ਮੰਡਿਤ ਹੇਮ ਮਣੀ ਨਗਹਾਂ ਕਰਿ, ਮੰਦਰ ਨ ਜਗਿ ਤਾਂ ਸਮ ਕੋ ਵਰ।

ਭੋਗ ਚਹੋ ਤੁ ਲਹੋ ਵਰ ਭੋਗ, ਰੁ ਜੋਗ ਚਹੋ ਤਬ ਜੋਗ ਲਹੋ ਹਰਿ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਨਮੋ ਅਬ ਤਾ ਗੁਰ ਕੋ, ਜਿਨ ਕਾਮ ਤਰੋਵਰ ਕੀਨ ਸਰੋਵਰ ॥ ੧੩ ॥

ਪਦਅਰਥ:

ਅੰਬ=(ਅੰਮ੍ਰਿਤਰੂਪ) ਜਲ। ਚਰੈ=ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ=ਵਿਚਕਾਰ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿੱਚ)। ਮਰਾਲ=ਹੰਸ। ਭਾਵ ਤੱਤ ਮਿਥਿਆ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਭਗਤ। ਸੁ ਮੰਡਲਿ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਡਲੀਆਂ। ਧਰਿ=ਬਣਾ ਕੇ। ਮੰਡਿਤ={ਸੰ:, ਵਿ:, ਭੂਸ਼ਿਤ} ਫਬਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ। ਹੇਮ=ਸੋਨਾ। ਤਾਂ ਸਮ=ਤਿਸ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਰਗਾ। ਕੋ=ਕੋਈ। ਭੋਗ=ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ। ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਰੁ=ਅਰ, ਅਤੇ। ਜੋਗ=ਜੁੜਨਾ, ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ। ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸੁਰ ਵਿੱਚ। ਜਿਨ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ। ਕਾਮ ਤਰੋਵਰ=ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ। ਕੀਨ=ਕੀਤਾ, ਬਣਾਇਆ। ਸਰੋਵਰ=ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ।

ਅਰਥ:

੪. (ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਟੁਰੇਗਾ) (ਕਵੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਹੁਣ (ਮੈਂ) ਤਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ (ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

੧. (ਜਿਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਰਮਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ) ਜਲ ਬਹੁਤਾ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਉਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਐਨ) ਵਿਚਕਾਰ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿੱਚ) ਤੱਤ ਮਿਥਿਆ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਤਾਂ ਰੂਪ ਹੰਸ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ (ਬੈਠੇ ਹਨ)।

੨. (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ) ਸੋਨੇ, ਮਣੀਆਂ ਤੇ ਨਗਾਂ (ਦੀ ਜੜਤ) ਕਰ ਕੇ ਫਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਿਸ ਵਰਗਾ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ (ਹੋਰ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ (ਸੁੰਦਰ) ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੩. (ਉਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ) ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ (ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਵ

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਉੱਤਮ ਫਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਨਾਤੇ ॥ ਸਭ ਉਤਰੇ ਪਾਪ ਕਮਾਤੇ ॥

(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੬੨੫)

ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਨੀਕਾ ॥ ਜੋ ਨਾਵੈ ਸੁ ਕੁਲ ਤਰਾਵੈ, ਉਧਾਰ ਹੋਆ ਹੈ ਜੀ ਕਾ ॥

(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੬੨੪)

ਹਰਿਹਾਂ ਨਾਨਕ ਕਸਮਲ ਜਾਹਿ, ਨਾਇਐ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ॥ (ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੧੩੬੨)

ਇਹ ਸਰੋਵਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਅਸਾਧ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਅਸਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸਮਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਏਥੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਧੁਨੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਸਰੋਤੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚੁੰਬਕ ਛੋਹ ਦੇ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ

ਭੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲਟਬੌਰੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਪੜਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਉੱਪਰ ਪਏ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗਲ ਕੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਗ, ਮਣੀਆਂ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਜੜ੍ਹਤ ਜੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੁੰਦਰ ਫਬਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ (ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ, Golden Temple) ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗ ਮਰਮਰੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਏਥੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ, ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰਤਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਐਉਂ ਭਾਸਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੰਸ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦਾ ਚੋਗਾ ਚੁਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਪਾਸ ਅਜਿਹਾ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ, ਖਿੱਚ-ਪਾਊ ਧਾਰਮਕ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮ ਧਨ ਤੇ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਮਹਾਨ ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਵੇ। ਏਥੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਸੰਸਾਰਕ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਲਾਭ ਬਖ਼ੂਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਉਣਾ, ਸਰੋਵਰ ਪੁਟਵਾਉਣਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਚਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤੇ ਸਕੀਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਦੇਣ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਇਸ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਤੇ ਉੱਜਲ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

੯. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਨਹਿ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕਾਬਿ ਕਲਾ, ਨਹਿ ਜੰਤ੍ਰਨ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੇਰੇ।
ਨਹਿ ਬੈਦਕ ਜੋਤਸ਼ ਪਿੰਗਲ ਕੋ, ਇਤਿਹਾਸ ਨ ਕਾਮ ਕਰੰਮਨਿ ਝੇਰੇ।
ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਖੇ ਗੁਰਿ ਨਾਹਿ ਲਿਖ੍ਯੋ, ਲਖ ਕੈ ਬਿਨ ਨਾਮ ਸੁ ਔਰ ਬਖੇਰੇ।
ਇਕ ਸਾਧਨ ਗ੍ਯਾਨ ਹਰੀ ਭਗਤੀ, ਜਿਹ ਤੈ ਜਨ ਫੇਰ ਨਹੀ ਭਵ ਹੇਰੇ ॥੧੪॥

ਪਦਅਰਥ:

ਨਾਟਕ=ਦ੍ਰਿਸ਼ਜ ਕਾਵਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਜਿਹੀ ਉੱਤਮ ਰੀਤ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜੋ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਨਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਡਰਾਮਾ, ਤਮਾਸ਼ਾ, ਨਕਲ, ਸ੍ਵਾਂਗ। ਚੇਟਕ=ਭੰਡਾਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ ਦਾ ਖੇਡ, ਜਾਦੂ ਦੀ ਖੇਡ। ਕਾਬ=ਕਾਵ੍ਯ*, ਕਵੀ ਦਾ ਕਰਮ, ਕਵਿਤਾ, ਜੋਰਸ ਭਰੀ ਹੋਵੇ, ਰਸਾਤਮਕ ਵਾਕ।

*ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਸੁਭ ਵ੍ਯੰਗ ਵਰ, ਸਾਲਿੰਕ੍ਰਤ ਗੁਨ ਰੂਪ।
ਭਾਵਾਦਿਕ ਰਸ ਰੀਤ ਯੁਤ, ਕਾਵ੍ਯ ਉਕਤ ਕਵਿ ਭੂਪ। (ਬਾਵਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ)

ਕਲਾ=ਵਿੱਦਿਆ, ਹੁੱਨਰ। ਜੰਤ੍ਰਨ=ਜੰਤ੍ਰਾਂ। ਜੰਤ੍ਰ=ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਖ਼ਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦਸੇ ਲਿਖਣੇ ਜਿਵੇਂ ਪੰਦਰਾਂ ਜੰਤ੍ਰ ਆਦਿ, ਲਿਖਤੀ ਟੂਣਾ। ਮੰਤ੍ਰਨ=ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੂਣੇ, ਸੱਪ ਤੇ ਅਠੂੰਹੇ ਆਦਿ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ। ਤੰਤ੍ਰਨ=ਵਸਤੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੂਣੇ ਟਾਮਣ। ਬੈਦਕ=ਵੈਦ ਵਿੱਦਿਆ। ਜੋਤਸ਼=ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਅੰ: ਨੰ: ੧੧ ਦੇ ਪਦ ਅਰਥ। ਪਿੰਗਲ=ਪਿੰਗਲ ਮੁਨੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਛੰਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ। ਇਤਹਾਸ=ਤਾਰੀਖ਼, ਹਿਸਟਰੀ (History)। ਕਾਮ=ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ਕਰੰਮਨਿ=ਕਰਮਾਂ ਦੇ। ਝੇਰੇ=ਝਗੜੇ। ਬਖੇਰੇ=ਉਲਝਣਾਂ, ਝੇੜੇ। ਭਵ=ਸੰਸਾਰ। ਹੇਰੇ=ਦੇਖਦੇ।

ਅਰਥ:

੩. (ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਟੁਰੇਗਾ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ (ਸਭ) ਝਗੜੇ ਤੇ ਝੇੜੇ ਜਾਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ।

੧. (ਜੋ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਉਹ ਸਨ) ਤਮਾਸ਼ੇ, ਜਾਦੂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ, ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹੁੱਨਰ (ਕਾਵਿ-ਲੱਛਣ ਆਦਿ।) ਜੰਤ੍ਰਾਂ, ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਟੂਣਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ।

੨. ਵੈਦ-ਵਿਦਿਆ, ਜੋਤਸ਼ ਵਿਦਿਆ, ਛੰਦਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ (ਲਿਖੇ)।

੪. (ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਕਿ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ (ਭਗਤੀ) ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਭਾਵ ਮੁਕਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਭਿ ਹੈ ਪਰ ਗ੍ਰੰਥਿ ਬਿਭੇਦਕ, ਛੇਦਕ ਰਾਗ ਪੈ ਰਾਗ ਮਯੋ ਹੈ।
ਯਹਿ ਭੀਮ ਭਵਾਂਬੁਧ ਤਾਰਨ ਕੋ, ਜਿਂਹ ਸਾਮ ਨ ਪੋਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਿਯੋ ਹੈ।
ਵਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਖੇ, ਉਲਥਾ ਜਿਨਿ ਬੇਦਨ ਕੇਰ ਕਯੋ ਹੈ।
ਅਬ ਸੋ ਗੁਰ ਪੰਚਮ ਬਜਾਸ ਬਪੂ, ਕਰ ਜੋਰਿ ਭਲੇ ਹਮ ਬੰਦ ਲਯੋ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥

ਪਦਅਰਥ:

ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਭਿ=ਭੀ, ਵੀ, ਨਿਸਚੇ ਬੋਧਕ। ਪਰ=ਪ੍ਰੰਤੂ, ਲੇਕਿਨ। ਗ੍ਰੰਥਿ=ਗੰਢ, ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਦੀ ਗੰਢ। ਬਿਭੇਦਕ=ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ਛੇਦਕ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ। ਰਾਗ=ਮੋਹ। ਪੈ=ਪੁਨਹ। ਰਾਗ ਮਯੋ=੩੧ ਰਾਗ ਰੂਪ। ਭੀਮ=ਭਿਆਨਕ। ਭਵਾਂਬੁਧ=ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ। {ਭਵ=ਸੰਸਾਰ=ਆਂਬੁਧ=ਸਮੁੰਦਰ।} ਜਿਂਹ ਸਾਮ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ। ਪੋਤ=ਜਹਾਜ਼। ਬਿਯੋ=ਦੂਜਾ। ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਬਜਾਸ ਬਪੁ=ਬਿਆਸ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਬਿਆਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਕਾਂਡ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਦ੍ਵੈਤ ਗਿਆਨ, ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵੈਰਾਗ ਆਦਿ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਉਲਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰ ਜੋਰਿ=ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ। ਬੰਦ ਲਯੋ ਹੈ=ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਰਥ:

੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਗੰਢ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। (ਆਪ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ) ਰਾਗ (ਸੰਗੀਤ)ਰੂਪ ਹਨ (ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) ਰਾਗ ਮੋਹ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

੨. ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੩. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਭਾਰਤੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦਾਂ (ਦੇ ਗਿਆਨ, ਭਗਤੀ, ਵੈਰਾਗ ਆਦਿ ਤੱਤਾਂ ਦਾ) ਬਿਆਸ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਉਲੱਥਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੪. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੂੰ (ਦੋਨੋਂ) ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਭਾਵ ਕਵੀ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਬੀੜ ਰਚ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਨਾਟਕ, ਜਾਦੂ-ਵਿਦਿਆ, ਕਾਵਿ-ਕਲਾ, ਜੰਤ੍ਰਾਂ, ਮੰਤ੍ਰਾਂ, ਤੰਤ੍ਰਾਂ, ਵੈਦਕ, ਜੋਤਸ਼, ਪਿੰਗਲ, ਇਤਿਹਾਸ, ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਆਦਿ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਿਰੋਧੀ, ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ 'ਚ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੰਕਲਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਅਕਾਲ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਤੇ ਸੁਖੈਨ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜੋ ਜਗਤ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕ੍ਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਲਿਵ ਲੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇਵਲ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ (ਪੁਸਤਕ) ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹਨ ਇਸੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਉਲਟੀ ਗੰਢ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ, ਮੋਹ ਦੇ ਨਾਸ਼ਕ, ਸੰਗੀਤ ਰੂਪ, ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਾਸਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬੇਦ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਆਦਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਮਿਲਣਾ ਅਤਿ ਕਠਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਅਤਿ ਡੂੰਘੀ ਤਹਿ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਕਲਿਸ਼ਟ (ਅਤਿ ਕਠਨ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਤੇ ਗੁਪਤ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਇਸ ਗਿਆਨ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਵਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਸਮਝ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰ ਕੇ ਹਰ ਜਾਤੀ, ਵਰਗ, ਬਰਨ, ਆਸ਼੍ਰਮ, ਨਸਲ, ਦੇਸ਼, ਰੰਗ ਤੇ ਬੋਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੱਕ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੀਵੇਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਮਹਿੰਗਾ ਗਿਆਨ ਸਸਤਾ ਤੇ ਕਠਨ ਗਿਆਨ ਆਸਾਨ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਮਝੋ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਪੁਖ਼ਤਾ ਪੁੱਲ ਤਾਮੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਦੀ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਦੇ ਤੁਰ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਂ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਆਸ ਰੂਪ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰਕ ਭਾਵ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਂਞ ਵੇਦ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਜਾਨਣਾ ਅਰਥਾਤ ਗਿਆਨ ਦੇ ਹਨ। ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਉਲਥੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚਲੇ ਨਿਰਮਲ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਉਲਥੇ ਤੋਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਠਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਾਂ ਤੱਕ ਅਪੜਾਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬਿਆਸ ਜੀ ਸਿਰ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਮ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਗੋਚਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ ਸਿਹਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੀ ਸੀਸ 'ਤੇ ਸਜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਆਮ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਦਿਲੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੦. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤ ਪੂਰਤ ਆਨੰਦ, ਧੂਰਤ ਕੌ ਰਣ ਮੈ ਬਧ ਕਾਰੀ।
ਸੁਭ ਪੀਰਵ ਮੀਰਵ ਭਾਵਹਿ ਸੂਚਕ, ਤੇਗ ਕਸੀ ਕਟ ਮੈ ਜੁਗ ਭਾਰੀ।
ਨਹਿ ਦੰਡ ਦੀਏ ਬਿਨ ਦੁਸ਼ਟ ਦਬੈਂ, ਚਿਤ ਚੀਨ ਰਖਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਂਹਿ ਅਚਾਰੀ।
ਅਬ ਤਾਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਗੁਰ ਕੇ, ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਬਹੁ ਬੰਦ ਹਮਾਰੀ ॥੧੬॥

ਪਦਅਰਥ:

ਅਤਿ=ਬਹੁਤ ਹੀ। ਮੂਰਤ=ਤਸਵੀਰ, ਸ਼ਕਲ, ਸਰੂਪ। ਪੂਰਤ=ਭਰੀ ਹੋਈ। ਧੂਰਤ=ਛਲੀਆ, ਕਪਟੀ, ਠੱਗ ਭਾਵ ਜ਼ਾਲਮ। ਰਣ=ਜੰਗ। ਬਧਕਾਰੀ=ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਪੀਰਵ=ਪੀਰੀ, ਪੀਰੀ ਦਾ ਕਰਨ।

ਮੀਰਵ=ਮੀਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ। ਭਾਵਹਿ=ਭਾਵ ਨੂੰ, ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ। {ਭਾਵ=ਸਿਧਾਂਤ, ਤਾਤਪਰਜ।} ਸੂਚਕ=ਜਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਕਸੀ=ਸਜਾਈਆਂ। ਕਟਿ=ਲੱਕ ਨਾਲ, ਕਮਰ ਨਾਲ। ਜੁਗ=ਦੋ। ਚੀਨ=ਜਾਣ ਕੇ। ਨ੍ਰਿਪ=ਰਾਜਿਆਂ ਵਰਗੀ। ਜਾਂਹਿ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਨੇ। ਅਚਾਰੀ=ਕਰਤੱਬ, ਵਿਵਹਾਰ, ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ। ਤਾਂ=ਤਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ। ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ=ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ। ਬਹੁ ਬੰਦ=ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਅਰਥ:

੧. (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ) ਸਰੂਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ) ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

੨. (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਪੀਰੀ ਅਤੇ ਮੀਰੀ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਰੀ ਤੇ ਮੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੱਕ ਵਿੱਚ ਸਜਾਈਆਂ ਸਨ।

੩. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਦੰਡ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦਬ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਰਗੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ।

੪. ਹੁਣ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਭਾਵ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸ਼ਾਂਤ-ਰਸ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਭਰ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਿਖ਼ਰ ਹੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨਿਆਈ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਹਾਂ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। 'ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ' ਇਹ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਔਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੱਕ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਆ ਇਲਾਜ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਮਲ੍ਹਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਚੀਰ ਫਾੜ) ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਥਾਂ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ। ਸੇਲੀ, ਮਾਲਾ ਦੀ ਥਾਂ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਗਾਤਰੇ ਸਜਾਈਆਂ। ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਜਿਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕਲਗ਼ੀ ਸਜਾਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀਅਤ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਔਣ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸਰੀਰਕ ਕੱਦ-ਕਾਠ, ਬਾਹੂ-ਬਲ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ-ਨਿਪੁਨਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪੁਆ ਦੇਣੀਆਂ 'ਦਲ ਭੰਜਨ ਗੁਰ ਸੂਰਮਾ ਵਡ ਜੋਧਾ ਬਹੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ' ਦਾ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਗ਼ੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਣ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਘਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਉਪਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਨਵਨੀਤ ਸਮਾਨ ਮਹਾਨ ਬਿਨੀਤ, ਗਿਰੇ ਪਿਖ ਫੂਲ ਦੁਕੂਲ ਹਰੇ ਹੈਂ।

ਬਹੁ ਰੰਕ ਸੁ ਭੂਪ ਕਰੇ ਜਿਹ ਨੈ, ਜਨ ਜੂਝਨ ਕੇ ਭਵ ਫੰਧ ਹਰੇ ਹੈਂ।
ਫਲ ਚਾਰ ਦਏ ਤਿਨ ਕੋ ਛਿਨ ਮੈ, ਜਿਨ ਪੈ ਕਰਤਾ ਹਰਿਰਾਇ ਢਰੇ ਹੈਂ।
ਨਮਿ ਤਾਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੌ ਹਮਰੀ, ਕ੍ਰਿਤ ਕੇਰ ਬਿਘੱਨ ਸਘੱਨ ਹਰੇ ਹੈਂ ॥੧੭॥

ਪਦਅਰਥ:

ਨਵਨੀਤ=ਮੱਖਣ। ਸਮਾਨ=ਵਾਂਗ। ਮਹਾਨ=ਬਹੁਤ। ਬਿਨੀਤ=ਬਿਨਯ, ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲੇ, ਨਰਮ। ਗਿਰੇ=ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ। ਦੁਕੂਲ=ਬਸਤ੍ਰ ਭਾਵ ਜਾਮਾ (ਚੋਗਾ)। ਹਰੇ ਹੈਂ=ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਰੰਕ=ਕੰਗਾਲ, ਗ਼ਰੀਬ। ਨਰੇਸ਼=ਰਾਜੇ। ਜਿਹ ਨੈ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਨੇ। ਜਨ ਜੂਝਨ=ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ। ਭਵ ਫੰਧ=ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਫਾਹੇ। ਹਰੇ ਹੈਂ=ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫਲ ਚਾਰ=ਚਾਰ ਫਲ: ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਖ। ਪੈ=ਉੱਪਰ। ਕਰਤਾ=ਕਰਤਾਰ ਸਰੂਪ। ਢਰੇ ਹੈਂ=ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ=ਦਿਲੋਂ ਨਮਸਕਾਰ। ਕ੍ਰਿਤ=ਕੀਤੀ ਹੋਈ, ਰਚਨਾ, ਕਵਿਤਾ। ਕੇਰ=ਦੇ। ਸਘੱਨ=ਸੰਘਣੇ ਭਾਵ ਸਾਰੇ। ਹਰੇ ਹੈਂ=ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣ। ਅਰਥ:

੧. (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਮੱਖਣ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਰਮ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਜਾਮੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਕੇ) ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ (ਆਪਣਾ) ਜਾਮਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨ (ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਿਭਾਹਿਆ।)

੨. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਕਾਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜਿਆਂ) ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ (ਦੇਸ਼ ਦੇ) ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ (ਅਤੇ) ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ ਦੇ ਫਾਹੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ।

੩. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਰਤਾਰ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਫਲ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ) ਇਕ ਖਿਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

੪. ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਦਿਲੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਇਸ ਰਚਨਾ 'ਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣ।

ਭਾਵ

ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਬੜੇ ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੋਮਲ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਬਚਪਨ ਦੀ ਉਮਰੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਗਏ। ਅਚਾਨਕ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪ ਦੇ ਘੇਰੇਦਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਾਮੇ ਨਾਲ ਅੜ ਕੇ ਇਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਫੁੱਲ ਟੁੱਟ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਦਾਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਜਾਮੇ 'ਚ ਅੜ ਕੇ ਇਹ ਫੁੱਲ ਟੁੱਟਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਮਾ ਵਲ੍ਹੇਟ ਕੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚਾੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣਾ ਜਾਮਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭਾਇਆ। ਗ਼ਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਮੱਖਣ ਵਾਂਗ ਛੇਤੀ ਢਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਅੰਤ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੂਲ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਵਡਿੱਕੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਫੂਲ ਤੇ ਸੰਦਲੀ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਢਿੱਡ ਵਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਰਾਜ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਨਰਮ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਬਿਘਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਮਨੋਂ ਅਰਜ਼ੋਈ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ।

੧੨. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸ਼ੁਭ ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਲਸੈ ਪੁੰਨਿਆ, ਸ ਕਲੰਕਤ ਯੌਂ ਮੁਖ ਸਾਮ ਨ ਪਾਵੈ।
ਤਿਮ ਕੰਟਕਿ ਕੂਟਹਿ ਕੰਜ ਕਸਜੋ, ਰਵਿ ਤਾਪ ਯੁਤੰ ਚਲਿ ਕਜੋਂ ਸਮ ਧਾਵੈ।
ਤਰੁ ਕਾਮ, ਸੁਧਾ, ਜਢ ਸਾਮ ਕਹਾਂ, ਪਿਖ ਅੰਗ ਅਨੰਗ ਅਲੱਖ ਰਹਾਵੈ।
ਗੁਰ ਬਾਲ ਸ੍ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਕੇ, ਪਦ ਪਾਵਨ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਉਰਿ ਧਜਾਵੈ ॥੧੮॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸ਼ੁਭ=ਚੰਗਾ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਅਮੰਦ=ਮੰਦਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਉੱਜਲ। ਲਸੈ=ਚਮਕਦਾ ਹੈ। ਸ ਕਲੰਕਤ=ਕਲੰਕ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਯੌਂ=ਇਸ ਕਰਕੇ। ਸਾਮ=ਸਮਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ। ਤਿਮ=ਤਿਵੇਂ ਹੀ। ਕੰਟਕਿ=ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ। ਕੂਟਹਿ=ਸਮੂੰਹ। ਬਹੁਤੇ। ਕੰਜ=ਕਵਲ। ਕਸਜੋ=ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਵਿ=ਸੂਰਜ। ਤਾਪ=ਤਪਸ਼। ਯੁਤੰ=ਸਹਿਤ ਹੈ। ਚਲਿ=ਚਲਦਾ ਹੈ। (ਅ) (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਚੰਚਲ ਹੈ। ਕਜੋਂ=ਕਿਵੇਂ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਸਮ ਧਾਵੈ=ਬਰਾਬਰ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਰੁ ਕਾਮ=ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਰਗ ਦਾ ਇਕ ਦਰੱਖ਼ਤ। ਸੁਧਾ=(ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਜਢ=ਜੜ੍ਹ, ਚੇਤਨਤਾ-ਰਹਿਤ। ਅਨੰਗ=ਕਾਮਦੇਵ। ਅਲੱਖ=ਜਾਨਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਚੁੱਪ। ਗੁਰ ਬਾਲ ਸ੍ਵਰੂਪ=ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਅਨੂਪਮ=ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ। ਪਦ ਪਾਵਨ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ (ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ)।

ਅਰਥ:

੧. (ਭਾਵੇਂ) ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਚੰਗਾ ਉੱਜਲ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਹ) ਕਲੰਕ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ ਇਸ ਕਰ ਕੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ) ਮੁੱਖ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

੨. ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਕੰਵਲ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ (ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਚੰਚਲ ਹੈ (ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੰਵਲ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵੀ) ਕਿਵੇਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੀ) ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

੩. ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੇ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ (ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮਦੇਵ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਕੁਝ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ)।

੪. (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ ਬਾਲ ਸਰੂਪ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ

ਕਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਨੂੰ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਕੰਵਲ ਜਾਂ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁੰਦਰ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਦੇਵ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਏਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ, ਕੰਵਲ ਤੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕਲੰਕੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਕਲੰਕ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕੰਵਲ ਦਾ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਾ ਸਾਰਾ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦਾ ਕੋਮਲ ਚੱਕਰ ਹੈ ਜੋ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਤਪਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਤੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ-ਟੱਕ ਝਾਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸੂਰਜ ਸਦਾ ਲਈ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ, ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ ॥ ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥

ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੀ ਚੰਚਲ ਹੈ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਤਪਸ਼ਾਂ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਠੰਡਕਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਤੱਕਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਥਿਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਤਮ-ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਮਨਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਤਮ-ਬਲ ਨਾਲ ਆਤਮਕ-ਗਿਆਨ

ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਹੂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋ ਧੜ ਕਰਵਾਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਜੜ੍ਹ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਮਦੇਵ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇਣੀ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਸੁੱਧ ਕਰਕੇ, ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ ਮਨ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕ ਗਾਮੀ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਮਹਾਂਵਾਕ ਹੈ:

ਹੇ ਕਾਮੰ ਨਰਕ ਬਿਸ੍ਰਾਮੰ ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭ੍ਰਮਾਵਣਹ।

ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਮ ਵਾਸ਼ਨਾ 'ਚ ਗਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਉੱਜਲ ਕਰ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪ ਲਈ 'ਅਨੂਪਮ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਗ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦੇ ਜੋਗ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਉਪਮੇਯ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ) ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਪਮਾਨ (ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ) ਹਨ।

੧੩. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਜਗ ਹਿੰਦੁ ਧਰੰਮ ਕਹਾਂ ਰਹਿਤੋ, ਅਰ ਤੱਗ ਤਿਲੱਕ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਤੇ।
ਤੀਰਥ ਦੇਵ ਸਥਾਨ ਪੁਰਾਨ, ਸਭੀ ਨਿਗਮਾਗਮ ਭੀ ਉਠਿ ਜਾਤੇ।
ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜ਼ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ, ਮਸੀਤ ਯਹੀ ਸਬ ਹੀ ਜਗ ਛਾਤੇ।
ਗੁਰੁ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦੁਹਿ ਚਾਦਰ, ਕਾਦਰ ਜੌ ਨ ਧਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਤੇ ॥੧੯॥

ਪਦਅਰਥ:

ਤੱਗ=ਜੰਞੂ। ਦੇਵ-ਸਥਾਨ=ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ। ਨਿਗਮਾਗਮ=ਬੇਦ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। {ਨਿਗਮ-ਬੇਦ- ਆਗਮ- ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।} ਛਾਤੇ=ਛਾ ਜਾਂਦੇ, ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ, ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਹਿੰਦੁਹਿ ਚਾਦਰ=ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ ਭਾਵ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ। ਕਾਦਰ=ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਮਰੱਥ। ਜੌ=ਜੇਕਰ। ਧਰਾ=ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਭਾਵ ਜਗਤ ਵਿੱਚ। ਅਰਥ::

੪. (ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਟੁਰੇਗਾ) ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੇਕਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨ ਹੁੰਦੇ।

੧. (ਤਾਂ) ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ? (ਭਾਵ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ) ਅਤੇ ਜੰਞੂ ਤੇ ਤਿਲਕ (ਕਿਤੇ ਵੀ) ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਨ ਪੈਂਦੇ।

੨. ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ, ਪੁਰਾਣ, ਬੇਦ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਭੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉੱਠ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ (ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੱਕ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ)।

੩. (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ) ਬਾਂਗਾਂ, ਨਿਵਾਜ਼ਾਂ, ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਆਦਿ ਇਹੋ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀਆਂ (ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।)

ਭਾਵ

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਲ ਨਾਲ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਤੇ ਪਾਲਕ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜਿਹਲ 'ਚ ਬੰਦ ਰਖ ਕੇ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਭੁੱਖ ਦੋਖੇ ਮਾਰਿਆ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਤੱਸਬੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਕਰੁ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਜਜ਼ੀਆ' ਆਖਦੇ ਸਨ। ਅਰਬੀ ਘੋੜੇ ਜਾਂ ਪਾਲਕੀ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹਿੰਦੂ ਲਈ ਵਿਵਰਜਤ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ ਮਨ੍ਹਾ

ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਮਾਲ ਦੀ ਚੁੰਗੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਕ ਮੇਲੇ ਹੁਕਮਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਮਸੀਤਾਂ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਵਾ ਮਣ ਜੰਞੂ ਲਾਹ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਤਿਲਕ ਮੇਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਤੇ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ ਆਦਿ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਜਬਰਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਖ ਘੜਿਆਲ ਆਦਿ ਦੇ ਵਜਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਬਾਂਗਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਲਮਾ ਜਾਂ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇਤਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਵਾਕ ਬਚਨ ਹਨ:

ਤਿਲਕ ਜੰਞੂਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾ ਕਾ। ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ। (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਪੰ: ੫੪)

ਏਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਗਟ ਨ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਨ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਉਹੋ ਨਕਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਨਕਸ਼ਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

੧੪. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਜਗ ਤਾਰਨ ਕੌ ਅਵਤਾਰ ਭਯੋ, ਪਰਿਪੂਰਨ ਰੂਪ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌ।
ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਦੂਰ ਕਰੇ ਜਨ ਕੇ, ਕਰ ਖੱਗ ਗਹਯੋ ਖਲ ਗੰਜਨ ਕੌ।
ਵਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਯੋ ਜਗ ਮੈ, ਕਲਿ ਕੇ ਮਲ ਦੋਖ ਬਿਭੰਜਨ ਕੌ।
ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਸਦਾ ਉਰਿ ਧਯਾਨ ਧਰੋਂ, ਦਸਮੇ ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਕੰਜਨ ਕੌ ॥੨੦॥

ਪਦਅਰਥ:

ਪਰਿਪੂਰਨ=ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ, ਵਿਆਪਕ। ਨਿਰੰਜਨ=ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਬ੍ਰਹਮ। (ਨਿਰ-ਰਹਿਤ, ਅੰਜਨ-ਮਾਇਆ।} ਕੌ=ਦਾ। ਜਨ ਕੇ=ਦਾਸਾਂ ਦੇ। ਕਰ=ਹੱਥ ਵਿੱਚ। ਖੱਗ=ਤਲਵਾਰ। {ਖੜਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ}। ਗਹਯੋ=ਪਕੜਿਆ। ਖਲ=ਮੂਰਖ ਭਾਵ ਜ਼ਾਲਮ। ਗੰਜਨ ਕੌ=ਕੱਟਣ ਨੂੰ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ। ਵਰ ਪੰਥ=ਉੱਤਮ ਪੰਥ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ। ਪ੍ਰਚਾਰ=ਪ੍ਰਚੁਰ, ਪ੍ਰਚਲਤ, ਪਰਗਟ। ਕਲਿ ਕੇ=ਕਲਜੁਗ ਦੇ। ਮਲ=ਪਾਪ। ਦੋਖ=ਦੋਸ਼। ਬਿਭੰਜਨ ਕੌ=ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ। ਉਰਿ=ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ। ਧਰੋਂ=ਧਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਦ ਕੰਜਨ ਕੌ=ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ। ਅਰਥ:

੪. (ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਟੁਰੇਗਾ) (ਕਵੀ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਮੈਂ (ਉਸ) ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ) ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹਾਂ।

੧. (ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਅਵਤਾਰ ਕੇਵਲ ਜਗਤ ਦੇ ਤਾਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੨. (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ) ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ (ਸਾਰੇ) ਦੁੱਖ ਤੇ ਦਲਿੱਦ੍ਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ।

੩. ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗਤ ਵਿੱਚ (ਸੂਰਬੀਰ ਜੋਧਾ) ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਜਗਤ ਨਿਸਤਾਰੇ ਲਈ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਪਰਿਪੂਰਨ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾ ਰੂਪ ਸਨ; ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਸਨ; ਜਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਹੈ:

ਮੈਂ ਆਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ।

ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਵਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਣ ਤੇ ਸੁਭਾਵ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਉਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰੰਜਨ ਰੂਪ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਮ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਤਾ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਣੇ ਚਬਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਬਨਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛੋਟਾ, ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਤੋਂ 'ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਣਗਿਣਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਵੀ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ; ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ, ਸਹਾਈ ਹੋਣ।

੧੫. ਗੁਰਮੁਖਿ, ਸਿਖਿਆ-ਦਾਤੇ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ੍ਰਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਗੁਰੁ ਦਸਨ ਕੇ, ਕਰਿ ਮੰਗਲ ਪਦ ਧਜਾਇ।
ਅਬ ਨਿਜ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਕਰੋਂ, ਬੰਦਨ ਮਾਥ ਝੁਕਾਇ ॥੨੧॥

ਪਦਅਰਥ:

ਇਸ੍ਰਿ=ਪਿਆਰਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੀਏ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ। ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ=ਉੱਤਮ, ਚੰਗਾ। ਗੁਰ ਦਸਨ ਕੇ=ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ। ਕਰਿ ਮੰਗਲ=ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ। ਪਦ ਧਜਾਇ=ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰ ਕੇ। ਨਿਜ ਸਤਿਗੁਰ=ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਨਾਮ ਦਾਤੇ ਗੁਰਮੁਖਿ। ਬੰਦਨ=ਨਮਸਕਾਰ।

ਅਰਥ::

੧. ਉੱਤਮ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਕੇ (ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ) ਚਰਨਾਂ ਦਾ (ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ) ਧਿਆਨ ਧਾਰ ਕੇ।

੨. ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: *ਤਮ ਤੋਮ ਅਗਜਾਨ ਪਲਾਇ ਗਯੋ, ਜਢਤਾ ਹਿਮ ਦੂਰ ਭਈ ਸਭ ਤੈ।
ਦੁਰ ਮੋਹ ਮਦਾਦਿ ਨਿਸਾਚਰਗੇ, ਸੁਕਚੀ ਕੁਮਦੀ ਕੁਮਤੀ ਛਬ ਤੈ।
ਦਿਲ ਕੰਜ ਜੁਗਯਾਸਨ ਕੇ ਖਿਲਗੇ, ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਤਬ ਤੈ।
ਬਪੁ ਏਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ, ਦਿਨੇਸ਼ ਉਦਯੋ ਜਗ ਮੈ ਜਬ ਤੈ ॥੨੨॥

*ਇਹ ਦੋਹਿਰਾ ਤੇ ਸ੍ਵੈਯਾ ਦੋਨੋਂ ਛੰਦ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੋਹਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਪਦਅਰਥ:

ਤਮ=ਅਨ੍ਹੇਰਾ। ਤੋਮ=ਸਾਰਾ। ਪਲਾਇ ਗਯੋ=ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਢਤਾ=ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਚੇਤਨਤਾ, ਜੜ੍ਹਤਾ। ਹਿਮ=ਬਰਫ਼। ਸਭ ਤੈ=ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਦੁਰ=ਛੁਪ ਗਏ। ਮਦਾਦਿ=ਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ। ਨਿਸਾਚਰ=ਉੱਲੂ, ਚੋਰ, ਰਾਖਸ਼। {ਨਿਸ-ਰਾਤ ਨੂੰ। ਚਰ-ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ।} ਸੁਕਚੀ=ਮਿਚ ਗਈ। ਕੁਮਦੀ=ਕਮੀ, ਭਮੂਲ, ਨੀਲੋਫਰ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਕਮਲ। ਕੁਮਤੀ=ਖੋਟੀ ਮੱਤਿ ਰੂਪ। ਛਬ

ਤੈ=(ਆਪਣੀ) ਸੋਭਾ ਤੋਂ। ਕੰਜ=ਕਵਲ। ਜੁਗਯਾਸਨ ਕੇ=ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ। {ਸੰ: ਜਿਗਯਾਸੂ-ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ।} ਖਿਲਗੇ=ਖਿੜ ਗਏ। ਹਰਿ ਗਜ਼ਾਨ=ਹਰੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ। (ਅ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ)। ਪ੍ਰਕਾਸ਼=ਚਾਨਣ। ਭਯੋ=ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਬ ਤੈ=ਤਦੋਂ ਤੋਂ। ਬਪੁ=ਸਰੂਪ। ਏਸ=ਈਸ਼ਰ। ਬੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ=ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਦਿਨੇਸ਼=ਦਿਨ ਦਾ ਈਸ਼ਰ, ਸੂਰਜ। ਉਦਯੋ=ਉਦੇ ਹੋਇਆ, ਚੜ੍ਹਿਆ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਜਬ ਤੈ=ਜਦੋਂ ਤੋਂ।

ਅਰਥ:

੪. (ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਟੁਰੇਗਾ) ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ) ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ।

੧. ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ (ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ) ਤੋਂ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਵੀ (ਢਲ ਕੇ ਪਾਣੀ ਬਣ ਗਈ ਭਾਵ) ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ।

੨. ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਉਲੂਆਂ ਵਾਂਗ ਛੁਪ ਗਏ, ਖੋਟੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸੋਭਾ (ਖਿੜਾਵਟ) ਵੱਲੋਂ ਮਿਚ ਗਈਆਂ।

੩. ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਕਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਗਏ ਤੇ ਹਰੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਭਾਵ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਦਾਤੇ (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਖ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਛੁਹ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਅਗਿਆਨ, ਜਢਤਾ, ਮੋਹ ਤੇ ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਆਦਿ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਅਨ੍ਹੇਰਾ, ਪਾਲਾ, ਚੋਰ, ਉੱਲੂ ਆਦਿ ਛੁਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਦੀ ਖਿੜਾਵਟ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਈਸ਼ਰਰੂਪ' ਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਨੰਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਆਤਮਕ ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਸਤਾਦ, ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਉੱਚ-ਆਚਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਮਰਸੀਏ, ਉੱਚ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਤੇ ਨਾਮ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਜਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇਖ਼ਲਾਕੀ, ਇਨਸਾਨੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤੱਗਜਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੇ ਆਤਮਕ-ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਵੀ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਤਮਕ ਉੱਨਤੀ, ਆਚਰਣਕ-ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਛੁਹ (ਸੁਹਬਤ) ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਲਈ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਦਾ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬੇ-ਸਤਿਕਾਰੀ ਵਧਦੀ ਜਾਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਕ ਉੱਨਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਚਰਨ ਗਿਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਈ ਜੋ 'ਸਤਿਗੁਰ' ਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦਾਤੇ (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪ ਖ਼ੁਦ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦ ਆਪ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ 'ਭਾਈ', ਬਾਬਾ, ਸੰਤ, ਸਾਧ, ਭਗਤ, ਜਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਦਿ ਪਦਵੀਆਂ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਗੁਰੂ' ਜਾਂ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਪਦਵੀ ਜੋੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਐਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ

ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਭਾਵ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋਹਿਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਕਤ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: 'ਏਕ ਹਰੀ ਦਸ ਰੂਪ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਕੋ ਬੰਦ।' ਜੇ ਉਹ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਗਿਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਕਤ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਗੁਰੂ' ਪਦਵੀ ਸਬੰਧੀ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ 'ਜਗਤ ਗੁਰੂ' ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨਿਜ ਸਤਿਗੁਰ' ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਭਾਵ ਇਹੋ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 'ਜ਼ਾਤੀ ਗੁਰੂ' ਅਰਥਾਤ ਆਤਮਕ ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਰਾਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗੁਰੂ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬਕਾਲੇ ਵਿੱਚ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੇਹ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਜਿਆ ਪੰਥ ਜਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਕੱਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅੱਕਤੀ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਗੁਰੂ' ਪਦਵੀ ਦੇਈ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਧ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਹ ਚੱਲ ਪੈਣਗੇ। ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗੀ?

ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ:

ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੁ ਇੱਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥" (ਵਾਰ ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰ: ੬੪੬)

ਜਦ ਤੱਕ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਭਾਵ ਉਜਾਗਰ ਰਹੇਗਾ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਭਾਵਕ ਏਕਤਾ ਸਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ੁਦ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਐਉਂ ਅੰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਚਲੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ:

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਿ ਦਯਾ ਉਚਾਰਾ।
ਅਬ ਹਮ ਸੋ ਗੁਰ ਥਾਪ ਹੈਂ ਜੋ ਸਭਸੈਂ ਭਾਰਾ।
ਅਜਰ ਅਮਰ ਅਖੰਡ ਰਹਿ ਇਕ ਰਸ ਸਮ ਭਾਵੈ।
ਭੇਦ ਪੱਖ ਬਿਨ ਸਭੀ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢਾਵੈ।
ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਯੋ।
ਪੈਸੇ ਪੰਜ ਨਲੇਰ ਲੈ ਤਿਸ ਅਗ੍ਰ ਟਿਕਾਯੋ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੀਓ।
ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਥਪ ਪੂਜ ਕੇ ਸਭ ਤੈ ਪੁਜਵੀਓ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ:ਪ੍ਰੰ: ਪੂ: ਬਿ: ੭੪)

ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤੇ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਿਸਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬਾਰੇ, ਸੋ ਮੈਂ ਆਪ ਖ਼ੁਦ ਨਿਰਮਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਤ ਸੰਤਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਤੁੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਸੇ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਖਣਾ ਹਿੰਦੂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਜਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਆਦਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਸਲਹਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਆਦਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਤੇ ਦੂਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾਵਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਥਾ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਰਿਪਦਮਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰ ਧਾਮ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਆਸਤ ਬਾਗੜੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਨੰਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਏਥੇ ਮੰਗਲ ਕਰ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤੇ (ਗੁਰਮੁਖਿ) ਦੇ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਕਵਿ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਸ੍ਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਨੂੰ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੈਸਿਕ, ਈਸ਼ਰ ਅਵਤਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਮਹੰਤ, ਸੰਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ, ਜਪੀ, ਤਪੀ, ਸਤੀ, ਜਤੀ, ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

ਦੈਸਿਕ ਮੂਰਤਿ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰੇ। ਬੀਰ ਗ੍ਰਿਗੇਸ ਬਸੇਸ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ... ...
ਸ੍ਰੀ ਮਹੰਤ, ਸੰਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ। ਜਪੀ ਤਪੀ ਸਤਿ ਜਤੀ ਮਹਾਨੀ।
ਮੋਹਨਿ ਮੂਰਤਿ, ਆਨਦ ਪੂਰਤਿ। ਹਰਤ ਕਦੂਰਤ, ਅਜ਼ਮਤ ਮੂਰਤਿ।
ਕੋਮਲ ਚਿੱਤ ਸਭ ਕੇ ਹਿਤਕਾਰੀ। ਦਾਸਨ ਕੋ ਕਰਤੇ ਭਵ ਪਾਰੀ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਉ: ਬਿ: ੫੭)

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਤੇ ਤੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦਾਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਏਥੇ ਮੰਗਲ ਬਤੌਰ 'ਗੁਰਮੁਖ' ਦੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

੧੬. ਗੁਰਪੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਦੇਸਨ ਮੈ ਵਰ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ, ਅਜਾਇਬ ਜਾ ਸਮ ਔਰ ਨ ਦੇਸੂ।
ਤਾ ਮੱਧ ਏਕ ਸੁਧਾਸਰ ਸ਼ੈਹਰ, ਲੈਹਿਰਦਾਰ ਅਪਾਰ ਹਮੇਸ਼ੂ।
ਚੌਦਸ ਲੋਕਨ ਕੀ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ, ਔ ਬਿਧਿ ਕੀ ਨਿਪੁਨਾਈ ਅਸੇਸੂ।
ਆਨ ਬਟੋਰ ਧਰੀ ਸਗਰੀ, ਜਨ ਰਾਮ ਸੁ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਵੇਸੁ ॥੨੩॥

ਪਦਅਰਥ:

ਦੇਸਨ ਮੈ=ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ। ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਅਜਾਇਬ=ਅਸਚਰਜ, ਅਣੋਖਾ। ਜਾ ਸਮ=ਜਿਸ ਵਰਗਾ। ਔਰ=ਹੋਰ। ਤਾਂ ਮੱਧ=ਤਿਸ (ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ) ਵਿਚਕਾਰ। ਸੁਧਾਸਰ=ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਲੈਹਿਰਦਾਰ=ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਅਪਾਰ=ਬਹੁਤਾ। ਹਮੇਸ਼ੂ=ਸਦਾ। ਸੰਪਤਿ=ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ। ਔ=ਅਤੇ। ਬਿਧਿ=ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ। ਨਿਪੁਨਾਈ=ਚਤੁਰਾਈ। ਅਸੇਸੂ=ਸਾਰੀ, ਬਹੁਤੀ। ਆਨਿ=ਲਿਆ ਕੇ। ਬਟੋਰ=ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ। ਧਰੀ=ਰੱਖੀ। ਸਗਰੀ=ਸਾਰੀ। ਜਨ=ਮਾਨੋ, ਜਾਣੋ। ਰਾਮ ਸੁ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ। ਵੇਸੁ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ।

ਅਰਥ:

੧. (ਸਾਰੇ) ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਅਣੋਖਾ ਦੇਸ਼ 'ਪੰਜਾਬ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।
੨. (ਤਿਸ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ (ਐਨ) ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ।
੩. ਜਾਣੋ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਖ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਚਤੁਰਾਈ।

੪. ਮਾਨੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ (ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ) ਸਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਫਾਬੀ ਰਹੈ ਬਰ ਆਬੀ ਅਦਾ ਜਹਿ, ਦਾਬੀ ਰਹੇ ਧਰ ਧੂਰਿ ਕਨੀਕੇ।
ਰਾਵੀ ਬਹੈ ਦਗਰੈਂ ਬਗਰੈਂ ਡਗਰੈਂ, ਸਗਰੈਂ ਨਗਰੈਂ ਦਰ ਨੀਕੇ।
ਚਾਰੁ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸੁ ਚਿੱਤ੍ਰਤ, ਮੰਦਰ ਸਾਮ ਪੁਰੰਦਰ ਜੀ ਕੇ।
ਦੇਵਨ ਸੇ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸਬੈ ਸੁਠ, ਰੂਪ ਫਬੈਂ ਸਮ ਮੈਨ ਰਤੀ ਕੇ ॥੨੪॥

ਪਦਅਰਥ:

ਫਾਬੀ ਰਹੇ=ਫਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਆਬੀ=ਤਰਾਵਟ, ਨਮੀ। ਦਾਬੀ ਰਹੇ=ਦੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਧਰ=ਧਰਤੀ ਦੀ। ਧੂਰਿ ਕਨੀਕੇ=ਧੂੜ ਦੇ ਕਿਨਕੇ। ਰਾਵੀ=ਨਦੀ ਦਾ ਨਾਮ। ਬਹੈ=ਵਗਦੀ ਹੈ। ਦਗਰੈਂ=ਛੋਟੇ ਰਸਤੇ ਭਾਵ ਗਲੀਆਂ। ਬਗਰੈਂ=ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਡਗਰੈਂ=ਵੱਡੇਰਸਤੇ ਭਾਵ ਸੜਕਾਂ। ਦਰ=ਦਰਵਾਜ਼ੇ। ਨੀਕੇ=ਸੁੰਦਰ। ਚਾਰੁ=ਸੁੰਦਰ। ਬਚਿੱਤ੍ਰ=ਅਸਚਰਜ, ਅਣੋਖੇ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ। ਸੁ ਚਿੱਤ੍ਰਤ=ਚੰਗੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਲੇ। ਸਾਮ=ਬਰਾਬਰ, ਵਰਗੇ। ਪੁਰੰਦਰ=ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾਰਾਜਾ, ਇੰਦ੍ਰ। ਦੇਵਨ ਸੇ=ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੇ। ਸੁਠ=ਸੁੰਦਰ। ਸਮ=ਵਾਂਗ। ਮੈਨ=ਕਾਮਦੇਵ। ਰਤੀ=ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਅਰਥ:

੧. ਜਿਸ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ) ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਹੀ ਤਰਾਵਟ ਫਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੂੜ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਦੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੨. ਰਾਵੀ (ਨਦੀ) ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ (ਨਹਿਰਾਂ, ਸੂਇਆਂ, ਕੱਸੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ (ਬਹੁਤ) ਸੁੰਦਰ ਹਨ।

੩. (ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ) ਸੁੰਦਰ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ) ਇੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਰਗੇ (ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ)।

੪. (ਏਥੋਂ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ) ਕਾਮਦੇਵ ਤੇ (ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਰਤੀ ਵਾਂਗ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਹਾਟਕ ਸੌਂ ਭਰ ਹਾਟਿ ਰਹੀ, ਕਬਿ ਘਾਟ ਨ ਹੋਵਤ ਠਾਟ ਮਨੀ ਕੇ।
ਲੋਗ ਮਹਾਜਨ ਭੂਰ ਧਨੀ ਸਭ, ਛਾਜਤ ਸਾਮ ਧਨੇਸ ਧਨੀ ਕੇ।
ਪੁਰ ਰੰਮ ਨ ਦਾਰਦ ਗੰਮ ਜਹਾਂ, ਸੁ ਧਰੰਮ ਧੁਰੀਨ ਸਬੈ ਜਨ ਨੀਕੇ।
ਕਹਿ ਕੌਨ ਸਕੈ ਉਪਮਾ ਗੁਰ ਕੇ ਪੁਰ ਕੀ, ਜਹਿਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੁੰਡ ਅਮੀ ਕੇ ॥੨੫॥

ਪਦਅਰਥ:

ਹਾਟਕ=ਸੋਨੇ। ਸੌਂ=ਨਾਲ। ਹਾਟਿ=ਹੱਟੀਆਂ, ਦੁਕਾਨਾਂ। ਠਾਟ=ਸਾਮਾਨ। ਮਨੀ ਕੇ=ਮਣੀਆਂ (ਪੰਨੇ, ਹੀਰੇ, ਸਬਜ਼ੇ, ਰਤਨ ਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ) ਦੇ। ਮਹਾਜਨ=ਸੇਠ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ। ਭੂਰ ਧਨੀ=ਬਹੁਤੇ ਧਨ ਵਾਲੇ। ਛਾਜਤ=ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਮ=ਸਮਾਨ, ਵਾਂਗ। ਧਨੇਸ=(ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ) ਕੁਬੇਰ। ਪੁਰ=ਸ਼ਹਿਰ। ਰੰਮ=ਸੁੰਦਰ। ਦਾਰਦ=ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ। ਗੰਮ=ਫ਼ਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ। ਧਰੰਮ ਧੁਰੀਨ=ਧਰਮ (ਦੇ ਕੰਮ) ਵਿੱਚ ਮੁਖੀ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਰ=ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ਕੁੰਡ=ਤਲਾ, ਸਰੋਵਰ। ਅਮੀ ਕੇ=ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਅਰਥ:

੧. (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ) ਦੁਕਾਨਾਂ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਣੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਕਦੇ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

੨. (ਇਥੋਂ ਦੇ) ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਧਨੀ ਹਨ। (ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ) ਕੁਬੇਰ ਵਾਂਗ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

੩. ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਭਾਵ ਏਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਆਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਚੰਗੇ (ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ) ਤੇ ਧਰਮ (ਦੇ ਕੰਮਾਂ) ਵਿੱਚ ਮੁੱਖੀ ਹਨ।

੪. ਗੁਰਾਂ ਦੇ (ਇਸ) ਸ਼ਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਾਰੀ) ਉਪਮਾ ਕੌਣ (ਕਵੀ) ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਰੋਵਰ (ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫ਼ਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ) ਹਨ।

ਭਾਵ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਅੰਕਾਂ ੨੩, ੨੪ ਅਤੇ ੨੫ ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸੁਖ, ਸੰਪੱਤੀ, ਆਬਾਦੀ, ਵਪਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਉਸਤਤ-ਰੂਪ ਮੰਗਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਕਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਅਗਾਧ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਆਪ ਦਾ ਵਰਣਨ, ਅਪੂਰਬ ਤੇ ਅਛੂਤੇ ਢੰਗ ਦਾ ਹੈ। ੨੩ ਅੰਕ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਸਾਨੀ ਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਤਮਕ ਪਿਆਰ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਜ਼ਰਖ਼ੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ, ਪੈਦਾਵਾਰ (ਅੰਨ, ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ), ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਔਸਤ ਆਮਦਨ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਦਾਨ, ਸਰੂ-ਕੱਦ ਜਵਾਨ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਬਹਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਛੁਹ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦੁੱਤੀ ਬਣਾਣ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਿਰ ਜਾਂ ਤਲਵਾਰ ਵਾਲੀ ਬਾਂਹ (ਭਾਵ ਰੱਖਿਅਕ) ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਹਿਲੇ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਇਹ ਗੁਰ ਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਜਾਰਤੀ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਕਪੜਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਭਾਰੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਦੂਣੀ ਤੇ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੂਇਆਂ, ਕੱਸੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਤੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਫਲਾਂ ਤੇ ਫ਼ੁੱਲਾਂ ਦੇ ਲੱਗੇ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜ ਕੇ ਸਰਸਬਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੜਕਾ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ ਦੱਬਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ 'ਰਾਮ ਬਾਗ' ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਦਰੀ (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਲ) ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ 'ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹਾ' ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਰਹੇ ਹਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ; ਜੋ ੪੫ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ੧੯੧੯ ਈ: ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਅਮਿੱਟ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ, ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਵੀ. ਜੇ. ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਾਖ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਅਰੋਗ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ ਪਰ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ' ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤਾਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫ਼ਾਰਮ ਵੀ ਵਧੀਆ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ (੫੦੦) ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਯਾਦ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਟੀ.ਰੋਡ ਦੇ ਉਪਰ ੨੪ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ: ਵੀ. ਵੀ. ਗਿਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਨਵੇਂ ਡੀਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਛੇਹਰਟੇ ਦੀਆਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੁੰਦਰ

ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਚਿਤ੍ਰਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਨਵੇਂ ਡੀਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਬੰਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿੱਚ ਅਨੂਪਮ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣਾਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚੌੜੀ ਫ਼ਸੀਲ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਪਣੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੌਕਤ ਦਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਮਨਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਸੁੰਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਕਪੜੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਤੱਕ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਖ਼ਾਸ ਕਰ 'ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ' ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਗੁਰੂ ਬਾਜ਼ਾਰ' ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਹੀਰੇ, ਜਵਾਹਰਾਤ, ਸਬਜ਼ੇ, ਰਤਨ, ਨੀਲਮ, ਪੰਨੇ ਤੇ ਪੁਖਰਾਜ ਆਦਿ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸਭ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਹੈ। ਆਦਮ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਦੀਵਾਲੀ, ਵਿਸਾਖੀ, ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਮੱਸਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਏਥੋਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਏਨਾ ਵਾਪਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਲਾਵਾਰਸ ਯਤੀਮ, ਲੂਲ੍ਹੇ, ਲੰਗੜੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ, ਕਾਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅੰਗ ਹੀਣ ਮਰਦ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਇਲਾਜ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਆਸ਼੍ਰਮ 'ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ' ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ। ਆਮ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ (ਅੰਨ ਛਕਣ ਲਈ), ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ (ਸਰਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ) ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਫ੍ਰੀ ਹਸਪਤਾਲ (ਇਲਾਜ ਲਈ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਬੇਅੰਤ ਗ਼ਰੀਬ ਗ਼ੁਰਬੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ 'ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ, ਪੱਕੀਆਂ ਪਕਾਈਆਂ ਘੱਲ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਛੱਤੀਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨਾਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਪੜੇ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਜ ਫਬ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਵੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਸਮ ਮੈਨ ਰਤੀ ਕੇ'। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਅਧਿਕ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਈਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵਰ ਦੇ ਗਏ ਹਨ 'ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜਾਈਆਂ'। ਕਵੀ ਜੀ ਵੀ ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਧਰਮ ਧੁਰੀਨ ਸਬੈ ਜਨ ਨੀਕੇ' ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀਆਂ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ੨੫ ਅੰਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਚੇ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਗੁਰਧਾਮ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਮਹਿਮਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਣੋਖਾ, ਅਨੂਪਮ ਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਖ਼ੁਦ ਆਪ ਵੀ ਐਉਂ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

"ਡਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀ ਤੁਧੁ ਜੇਹਿਆ।
ਬਧੋਹੁ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ, ਤਾ ਤੂੰ ਸੋਹਿਆ।
ਵਸਦੀ ਸਘਨ ਅਪਾਰ ਅਨੂਪਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ। " (ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੧੩੬੨)

੧੭. ਗੁਰ ਸਰਵਰ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਤਿ ਅੰਬੁ ਅਪਾਰ ਅਮੀ ਅਨੁਹਾਰ, ਅਲੋਕਨ ਤੈ ਅਘ ਓਘ ਨਸੈਂ।
ਜਿੰਹ ਪਾਨ ਕਰੇ ਨਰ ਪਾਵਨ ਹ੍ਵੈ, ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਧਾਮ ਅਮੋਘ ਧਸੈ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਸਨਾਨ ਕਰੇ ਉਰ ਮੈ, ਵਰ ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਸਜੋਗ ਬਸੈ।

ਅਸ ਸਾਰ ਸਰੋਵਰ ਮੱਧ ਮਹੋਵਰ, ਮੰਦਰ ਮੋਖਦ ਭੋਗ ਲਸੈ ॥੨੬॥

ਪਦਅਰਥ:

ਅੰਬੁ=ਜਲ। ਅਮੀ=ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ। ਅਨੁਹਾਰ=ਸਮਾਨ। ਅਲੋਕਨ ਤੈ=ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ। ਅਘ=ਪਾਪ। ਓਘ=ਸਮੂੰਹ। ਪਾਨ ਕਰੇ=ਪੀਣ ਨਾਲ, ਛਕਣ ਨਾਲ। ਪਾਵਨ=ਪਵਿਤ੍ਰ। ਸੰਪਤਿ=ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ। ਧਾਮ=ਘਰ ਵਿੱਚ। ਅਮੋਘ=ਅਰੋਕ, ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਤੋਂ। ਧਸੈ=ਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਰ ਮੈ=ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ। ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ। ਸੰਜੋਗ=ਸਣੇ ਜੋਗ ਦੇ। ਸਾਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਮੱਧ=(ਐਨ) ਵਿਚਕਾਰ। ਮਹੋਵਰ=ਮਹਾਨ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਮੋਖਦ ਭੋਗ=ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ। ਲਸੈ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਰਥ:

੧. (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਹੁਤ ਜਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ (ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੨. ਜਿਸ (ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ) ਛਕਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ (ਛਕਣ ਵਾਲੇ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਖ (ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰ) ਸਾਮਾਨ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਤੋਂ ਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

੩. (ਕਵੀ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਣੇ ਜੋਗ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਤਮ ਗਿਆਨ (ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ) ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ (ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ) ਆ ਵਸਦਾ ਹੈ।

੪. ਐਸੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਸਰੋਵਰ ਦੇ (ਐਨ) ਵਿਚਕਾਰ (ਜਗਤ ਨੂੰ) ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ (ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਗੁਰਧਾਮ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੰਦਰ) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦਾ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰੀ ਫ਼ਰਸ਼

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸਿਲ ਸੈਲ ਸੁ ਸੇਤ ਸਫਾਇ ਸਭੀ ਸੁਠ, ਸੋਹਤ ਸੀਰ ਸੁ ਫੇਨ ਸਮਾਨੇ।
ਬਡ ਬੋਝਲ ਬੈ ਬਹੁ ਕੀ ਬਿਪਲੀ, ਬਿਬਿਧਾ ਬਿਧਿ ਕੀ ਬਰ ਕੀਨ ਬਨਾਨੇ।
ਤਾਲ ਸੁ ਆਲਨ ਬਾਲ ਬਿਸਾਲ, ਕਮਾਲ ਸੁਪਾਨ ਰਚੀ ਬਹੁ ਥਾਨੇ।
ਸਿਤ ਸਜਾਮ ਸਿਲਾ ਧਰਿ ਪਾਂਤਿਨਿ ਪਾਂਤਿ ਸੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਭਾਂਤਿ ਖਚੀ ਬਿਧਿ ਨਾਨ੍ਹੇ ॥੨੭॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸੈਲ=ਪੱਥਰ। ਸੇਤ=ਚਿੱਟੀਆਂ। ਸਫਾਇ=ਸਾਫ਼। ਸੁਠ=ਸੁੰਦਰ। ਸੀਰ=ਦੁੱਧ ਦੀ। ਫੇਨ=ਝੱਗ। ਸਮਾਨੇ=ਵਾਂਗ। ਬੋਝਲ=ਭਾਰੀਆਂ। ਬੈ ਬਹੁ ਕੀ=ਬਹੁਤੀ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ। ਬਿਪਲੀ=ਸਾਰੀਆਂ। ਬਿਬਿਧਾ=ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀਆਂ। ਬਿਧਿ ਕੀ=ਬਿਧੀ ਕਰਕੇ, ਬਿਧੀ ਨਾਲ, ਢੰਗ ਨਾਲ। ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਤਾਲ=ਸਰੋਵਰ ਦੇ। ਆਲਨ ਬਾਲ=ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ, ਚੁਗਿਰਦੇ, ਚੁਫੇਰੇ। ਕਮਾਲ=ਸੁੰਦਰ, ਵਧੀਆ। ਸੁਪਾਨ=ਸੌਪਾਨ, ਪੌੜੀਆਂ। ਬਹੁ ਥਾਨੇ=ਬਹੁਤ ਵੰਨੀਆਂ ਦੀਆਂ। ਸਿਤ=ਚਿੱਟੀਆਂ। ਸਜਾਮ=ਕਾਲੀਆਂ। ਧਰਿ=ਰੱਖ ਕੇ। ਪਾਂਤਿਨਿ ਪਾਂਤਿ=ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਭਾਂਤਿਨਿ ਭਾਂਤਿ=ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ (ਸ਼ਕਲਾਂ ਜਾਂ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ)। ਖਚੀ=ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬਿਧਿ ਨਾਨ੍ਹੇ=ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।

ਅਰਥ:

੧. (ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੇ) ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਸਿਲਾਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੁੰਦਰ (ਹਨ ਜੋ) ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ ਵਾਂਗ ਸੋਹਣੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

੨. (ਉਹ) ਸਾਰੀਆਂ (ਸਿਲਾਂ ਬਹੁਤ) ਵੱਡੀਆਂ, ਭਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ (ਚੀਰ ਕੇ) ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

੩. ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੰਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

੪. (ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਉੱਪਰ) ਚਿੱਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ (ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੀਆਂ) ਸਿਲਾਂ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀਆਂ (ਕੱਟ ਕੇ ਤੇ) ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚਰੱਖ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਵ ੨੬ਵੇਂ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਤੇ ਅਦਭੁੱਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪਾਪ ਕੰਬ ਕੇ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਸਫੁਰਨ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਸਮੇਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:- ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆਰਾਮ॥ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਸੁਹਾਵਾ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆਰਾਮ॥ (ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ (ਛੰਤ) ਪੰਨਾ ੭੮੩) ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰਕ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਅਨੰਨਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਮਿੱਟ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ। ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ ਪੰਚਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਬੇਰੀ, ਲਾਚੀ ਬੇਰ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਆਏ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਯਾਦਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਰਥੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਯਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਅਠਸਠ ਘਾਟਰਾਹੀਂ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਇਸ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਉਚਿਤਾ, ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦਰਾਹੀਂ ਐਉਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ:- "ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਦੀ ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ ਕਊਆ ਹੰਸੁ ਹੋਹੈ॥" (ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੯੪੩) "ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰਿ ਨਾਤੇ॥ਸਭਿ ਉਤਰੇ ਪਾਪ ਕਮਾਤੇ॥" (ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੨੫) "ਸੰਤਹੁਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰੁ ਨੀਕਾ॥ਜੋ ਨਾਵੈ ਸੋ ਕੁਲੁ ਤਰਾਵੈ ਉਧਾਰੁ ਹੋਆ ਹੈ ਜੀ ਕਾ॥" (ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੨੪) "ਹਰਿਹਾਂ ਨਾਨਕ ਕਸਮਲ ਜਾਹਿ ਨਾਇਐਰਾਮਦਾਸ ਸਰ॥" (ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੨) ੨੭ਵੇਂ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਉੱਪਰ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਸਿਲਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕੋਨ, ਤਿਕੋਨ, ਮੁਰੱਬੇ, ਨੋਕਾਂ ਤੇ ਨੋਕਦਾਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਏ ਹਰ ਯਾਤਰੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਤੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕਣ ਤੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪੌੜ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਬਾਹੀ ਉੱਪਰ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ (ਦੁਰਗ ਵਯੂਹ) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਹੁੱਨਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੋਵਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ੧੬੩੪ ਬਿ: ਨੂੰ ਗੁਮਟਾਲਾ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਖ-ਭੰਜਨੀ ਬੇਰ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਕੱਚਾ ਤਾਲ ਪੁਟਵਾਇਆ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ੧੬੪੩ ਬਿ: ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਰਖਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਤੇਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੫੦੦ ਫੁਟ, ਚੌੜਾਈ ੪੯੦ ਫੁਟ ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ੧੭ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜਲ ਇਕ ਹੰਸਲੀ (ਛੋਟੀ ਨਹਿਰ) ਦੇਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਦਾਸੀ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੯੩੮ ਵਿੱਚ ਖੁਦਵਾਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਲਰਾਵੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੨੩ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਹੰਸਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੧੮. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ। (ਚਿੱਤ੍ਰ-ਕਲਾ)

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇ ਚਤੁਰਾ ਚਿੱਤਰੈਲਨਿ, ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਕੀਨ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਬਨਾਏ।

ਸੁਚ ਚੀਰਿ ਮਨੀਨ ਕਨੀ ਸੁ ਘਨੀ, ਮੁਕਤਾ ਵਰ ਨੀਲਮ ਹੀਰ ਖਚਾਏ।
ਕਿਤ ਕੀਨ ਬਨੀ ਸਘਨੀ ਬਰ ਬਾਗ, ਮਹੀਰੁ ਲਤਾ ਫਲ ਫੂਲ ਫਬਾਏ।
ਰਚ ਜਾਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੇਰ ਬਿਹੰਗ, ਬ੍ਰਿੱਛਨ ਲੱਛਨ ਲੱਛ ਥਿਰਾਏ ॥੨੮॥

ਪਦਅਰਥ:

ਚਤੁਰਾਨਨ=ਬ੍ਰਹਮਾ। {ਚਤੁਰ-ਚਾਰ+ਆਨਨ-ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਬ੍ਰਹਮਾ}। ਸੇ=ਵਰਗੇ। ਚਿੱਤੁਰੈਲਨਿ=ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ। ਚਿੱਤ੍ਰਤ=ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ। ਬਚਿੱਤ੍ਰ=ਅਣੋਖੀ, (ਅ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਬਨਾਏ=ਸਵਾਰ ਕੇ। ਸੁਚ=ਪਵਿਤ੍ਰ। ਚੀਰਿ=ਚੀਰ ਕੇ। ਮਨੀਨ=ਮਣੀਆਂ ਦੀਆਂ। ਕਨੀ=ਕਣੀਆਂ। ਮੁਕਤਾ=ਮੋਤੀ। ਵਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਖਚਾਏ=ਜੜੇ। ਬਨੀ=ਬਗ਼ੀਚੀਆਂ। ਮਹੀਰੁ=ਦਰੱਖ਼ਤ। ਲਤਾ=ਵੇਲਾਂ। ਰਚ=ਬਣਾ ਕੇ। ਜਾਤਿ=ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ। ਬਿਹੰਗ=ਪੰਛੀ। ਲੱਛਨ=ਵਿਲੱਖਣ, ਅਣੋਖੇ। ਲੱਛ=ਲੱਖ, ਚਿੰਨ੍ਹ। ਥਿਰਾਏ=ਬੈਠਾਏ ਹਨ।

ਅਰਥ:

੧. ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਰਗੇ ਚਤੁਰ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ (ਚਿੱਟੇ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰ ਕੇ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

੨. (ਜਿਸ ਜੜਤ ਕਲਾ ਵਿੱਚ) ਸੁੱਚੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ) ਕਣੀਆਂ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੋਤੀ, ਨੀਲਮ ਤੇ ਹੀਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

੩. ਕਿਧਰੇ ਸੰਘਣੀਆਂ ਬਗ਼ੀਚੀਆਂ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਾਗ਼ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) ਦਰੱਖ਼ਤ, ਵੇਲਾਂ, ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਫਬਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

੪. ਅਨੇਕ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਤੇ ਅਣੋਖੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਬਣਾ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਉਪਰ ਬਿਠਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਧਰ ਧਜਾਨ ਰਹੇ ਮੁਨਿ ਬੈਠ ਕਿਤੇ, ਕਿਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰੈਂ ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਕੇ।
ਕਿਤ ਕੁੰਜਰ ਕੇਹਰ ਜੰਗ ਕਰੈਂ, ਕਿਤ ਏਣ ਭਗੈਂ ਤਰੁ ਓਟ ਤਕਾ ਕੇ।
ਕਿਤ ਭੌਰ ਗੁੰਜਾਰ ਅਪਾਰ ਕਰੈਂ, ਕਿਤ ਸਾਰਸ ਹੰਸ ਚਕੋਰ ਚਲਾਕੇ।
ਕਿਤ ਦਾਖ ਅੰਗੂਰ ਸ੍ਰੂਛ ਕੇ ਗ੍ਰੂਛ, ਬਿਲੱਛ ਪ੍ਰਤੱਛ ਧਰੇ ਸੁ ਰਚਾ ਕੇ ॥੨੯॥

ਪਦਅਰਥ:

ਸਿੰਘ=ਸ਼ੇਰ। ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਕੇ=ਹਰਨਾਂ ਦੇ। ਕੁੰਜਰ=ਹਾਥੀ। ਕੇਹਰ=ਸ਼ੇਰ। ਏਣ=ਹਰਨ। ਤਰੁ=ਦੱਰਖ਼ਤ। ਸਾਰਸ=ਇਕ ਕੂੰਜ ਵਰਗਾ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ, ਜੋ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਲਾਕੇ=ਚਾਲਾਕ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ। ਦਾਖ=ਛੋਟੇ ਅੰਗੂਰ। ਸ੍ਰੂਛ=ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ। ਗ੍ਰੂਛ=ਗੁੱਛੇ। ਬਿਲੱਛ=ਵਿਲੱਖਣ, ਅਣੋਖੇ। ਪ੍ਰਤੱਛ=ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ। ਧਰੇ=ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਚਾ ਕੇ=ਬਣਾ ਕੇ।

ਅਰਥ::

੧. (ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਿੱਚ) ਕਿਤੇ ਮੁਨੀ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸ਼ੇਰ ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

੨. ਕਿਧਰੇ ਹਾਥੀ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਜੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਹਰਨ ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਓਟ ਤਕਾ ਕੇ (ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ) ਨੱਸ ਰਹੇ ਹਨ।

੩. ਕਿਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਉਪਰ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਭੌਰੇ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸਾਰਸ (ਨਾਮ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ), ਹੰਸ ਤੇ ਚਾਲਾਕ ਚਕੋਰ (ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ)।

੪. ਕਿਧਰੇ ਅਣੋਖੀਆਂ (ਹੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਗੁੱਛੇ ਬਣਾ ਕੇ (ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਾਏ ਜਾਂ ਪਲੇਟਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ) ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਹਰ ਯਾਤਰੂ ਦੇ ਮਨ ਉਪਰ ਜਿੱਥੇ ਏਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਏਕਾਂਤ ਵਾਯੂ-ਮੰਡਲ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਦੇ ਇਲਾਹੀ-ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਦੈਵੀ-ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਲਾ-ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੀ ਹਰ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਨੂੰ

ਬਦੋ-ਬਦੀ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜੜਤਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮਨੱਵਤ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਖੋਦ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡਰੰਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਤੇ ਘਸਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਥਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਹਨ: ਖੱਟੂ (ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ), ਲਾਜਵਰਦ (ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ), ਕਾਲਾ ਅਲਵਰ ਪੱਥਰ, ਸੰਗ ਪਸ਼ਮ, ਸੰਗ ਜ਼ੀਸ਼ਮ, ਸੰਗ ਜਰਾਅ, ਅਬਰ ਪੱਥਰ, ਸਿੱਪ, ਹਕੀਕ, ਜ਼ਹਿਰ-ਮੋਹਰਾ, ਬਲੌਰੀ, ਫੀਰੋਜ਼ਾ ਤੇ ਰੱਤਕ ਪੱਥਰ ਆਦਿ। ਇਹ ਕੰਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਬੂਹੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੇਠ ਫ਼ਰਸ਼ ਵਿੱਚ, ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫ਼ਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰੀਗਰੀ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ, ਬਗਲਿਆਂ, ਕੱਛੂ ਕੁੰਮਿਆਂ, ਹਰਨਾਂ, ਚਿੜੀਆਂ, ਬੁਲਬੁਲਾਂ, ਮੋਰਾਂ, ਸੱਪਾਂ, ਚੱਕੀਰਾਹਿਆਂ, ਸ਼ੇਰਾਂ, ਹਾਥੀਆਂ, ਮਗਰਮੱਛਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ, ਗੁਲਾਬ ਦਾਨੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁੰਦਰ ਫਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਵੇਲਾਂ, ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਦਿਲ-ਖਿੱਚਵੇਂ ਚਿੱਤ੍ਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਏਥੋਂ ਦੀ ਕਲਾ-ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਛੰਦ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ, ਜੜਤ ਆਦਿ ਕਲਾ-ਪਾਰਖੂ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਕਲਾ-ਕਦਰਦਾਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇਸ ਜੜਤਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ 'ਮੋਹਰਾ ਕਸ਼ੀ' ਤੇ ਨਕਾਸ਼ੀ (ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ) ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਦੂਜੀ ਛੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗਿੱਲੇ ਪਲੱਸਤਰ ਉੱਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਜਾਨ ਕਰ ਕੇ ਨਕਾਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਮੋਹਰਾ ਕਸ਼ੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜੋ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁੱਕੇ ਪਲੱਸਤਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਕਾਸ਼ੀ (ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਲਾਂ, ਬੂਟਿਆਂ, ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ, ਵੇਲਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਚਿੱਤ੍ਰ ਹਨ। ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ੍ਰ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰਾਂ (ਨਕਾਸ਼ਾਂ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ-ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਸਫ਼ਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਬਰ ਫਾਟਕ ਹਾਟਕ ਥਾਟ ਜਰੇ, ਜਰ ਠਾਟ ਚੁਕਾਠ ਦਿਵਾਰ ਸੁ ਬਾਰੀ।
ਗੁੰਮਜ ਗੋਲ ਅਮੋਲ ਲਸੈਂ, ਕਿੰਗਰੇ ਛਜ ਛਾਤ ਸੁ ਹੇਮ ਅਟਾਰੀ।
ਪੁਲ ਪੈ ਚਲਵਾਰ ਪਵੈ ਭਵ ਪਾਰ, ਦੁਆਰ ਲਖੈ ਨ ਪਿਖੈ ਜਮ ਦ੍ਵਾਰੀ।
ਜੁਗ ਤੁੰਗ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਹੈਂ ਜਨੁ ਯੌਂ, ਗੁਰ ਨੈ ਧਰ ਤੈ ਅਘ ਅੰਸ ਉਪਾਰੀ ॥੩੦॥

ਪਦਅਰਥ:

ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। ਫਾਟਕ=ਤਖ਼ਤੇ। ਹਾਟਕ=ਸੋਨੇ ਦੇ। ਥਾਟ=ਬਣਾ ਕੇ। ਜਰੇ=ਜੜੇ ਹੋਏ। ਜਰ=ਸੋਨੇ ਦੇ। ਠਾਟ=ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਚੁਕਾਠ=ਚੁਗਾਠਾਂ। ਦਿਵਾਰ=ਕੰਧਾਂ। ਸੁ ਬਾਰੀ=ਚੰਗੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ। ਗੁੰਮਜ=ਗੁੰਬਦ। ਲਸੈਂ=ਚਮਕਦੇ ਹਨ। ਛਜ=ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਛਾਤ=ਛੱਤਾਂ। ਸੁ=ਸੁੰਦਰ। ਹੇਮ=ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ। ਪੈ=ਉਪਰ। ਚਲਵਾਰ-ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ, ਤੁਰ ਕੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ। ਪਵੈ ਭਵ ਪਾਰ=ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਆਰ=ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਬੂਹਾ। ਲਖੈ=ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਮ ਦ੍ਵਾਰ=ਜਮਾਂ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਭਾਵ ਨਰਕ। ਜੁਗ=ਦੋ। ਤੁੰਗ=ਉੱਚੇ। ਨਿਸ਼ਾਨ=ਝੰਡੇ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ। ਜਨੁ=ਮਾਨੋ। ਯੌਂ=ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਉਂ। ਧਰ ਤੈ=ਧਰਤੀ ਤੋਂ, ਭਾਵ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚੋਂ। ਅਘ=ਪਾਪਾਂ ਦੀ। ਅੰਸ=ਮੁੱਢ, ਜੜ੍ਹ। ਉਪਾਰੀ=ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਰਥ:

੧. (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬੂਹਿਆਂ ਵਿੱਚ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਜੜੇ ਹੋਏ (ਲਟਕਾਏ ਹੋਏ) ਹਨ। ਕੰਧਾਂ, ਬਾਰੀਆਂ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ) ਚੁਗਾਠਾਂ ਚੰਗੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

੨. (ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੇ) ਗੁੰਬਦ ਗੋਲ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ, ਅਟਾਰੀਆਂ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਕਿੰਗਰੇ ਸੁੰਦਰ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

੩. ਪੁਲ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ (ਤੁਰ ਕੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ) ਸੰਸਾਰ (ਸਮੰਦਰ) ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਤੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ) ਬੂਹੇ ਦੇ (ਵੀ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ (ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ) ਜਮਾਂ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ (ਨਰਕ) ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ।

੪. (ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਲਾਗੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ) ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਇਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚੋਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ (ਸਦਾ ਲਈ) ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈ, ਸੁਚ ਕੁੰਦਨ ਸੰਗ ਜਟੇ ਨਗ ਵਾਂ ਕੇ।
ਕਰਿ ਕੀਮਤ ਕੌਨ ਸਕੈ ਜਰ ਕੀ ਨਰ, ਪੇਖ ਜਿਸੈ ਬਿਧਿ ਕੀ ਬੁਧਿ ਥਾਕੇ।
ਜਿੰਹ ਹੇਰ ਕੁਬੇਰ ਲਜੈ ਅਤਿਸੈਂ, ਪਿਖ ਮੌਨ ਭਜੈ ਮਘਵਾ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ।
ਜਨੁ ਕਾਮ ਕਰੀਗਰ ਕਾਂਮ ਮਣੀ ਗਹਿ, ਕਾਮਦ ਕਾਮ ਕਰਯੋ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ॥੩੧॥

ਪਦਅਰਥ:

ਅਤਿ=ਬਹੁਤ। ਮੰਦਰ=ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ। ਸੁਚ ਕੁੰਦਨ ਸੰਗ=ਸ਼ੁਧ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ। ਵਾਂ ਕੇ=ਉਸ (ਮੰਦਰ) ਦੇ (ਅੰਦਰ)। ਜਰ ਕੀ=ਸੋਨੇ ਦੀ। ਬਿਧਿ=ਬ੍ਰਹਮਾ। ਹੇਰ=ਦੇਖ ਕੇ। ਕੁਬੇਰ=ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ। ਲਜੈ=ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਨ ਭਜੈ=ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਘਵਾ=ਇੰਦ੍ਰ। ਜਨੁ=ਮਾਨੋ। ਕਰੀਗਰ=ਕਾਰੀਗਰ। ਕਾਮ ਮਣੀ=ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਣੀ, ਚਿੰਤਾਮਣੀ। ਗਹਿ=ਪਕੜ ਕੇ। ਕਾਮਦ=ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਅਰਥ:

੧. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਸਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਉਸ {ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ} ਦੇ {ਅੰਦਰ} ਸ਼ੁਧ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਨਗ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

੨. {ਉਸ ਲੱਗੇ ਹੋਏ} ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੌਣ ਮਨੁੱਖ ਕੀਮਤ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ (ਸੋਨੇ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਕੇ {ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ} ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਵੀ ਬੁਧੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

੩. ਜਿਸ {ਦੀ ਅਮੋਲਕਤਾ} ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਬੇਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। {ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ} ਦੇਖ ਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੪. {ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਐਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ} ਮਾਨੋ ਕਾਮਦੇਵ ਕਾਰੀਗਰ ਨੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ {ਪੂਰਾ} ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਅੰਕ ਨੰ: ੩੦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਕਲਾ ਕਰਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਗੁੰਬਦ, ਚਹੁੰ ਕੋਣਾਂ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਚਾਰ ਅਟਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਛੋਟੇ ਗੁੰਬਦ ਅਤੇ ਉਪਰ ਚੁਗਿਰਦੇ ਉਸਰੇ ਜੰਗਲੇ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੁੰਬਦੀਆਂ, ਕਿੰਗਰੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਪਾਸਾ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬੇਲਾਂ, ਬੂਟਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਵਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਛੇ ਤਹਿਆਂ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਬੂਹੇ ਦੇ ਉਪਰ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਮਰਦਾਨੇ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤ੍ਰ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ, ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਸੰਮਤ ਆਦਿ ਵੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੰਕ ਨੰ: ੩੧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਬੇ-ਕੀਮਤੀ ਸੋਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਮਹਾਨ ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ, ਧਨਾਢਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਚਕਰਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਬੂਹਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਸੋਨੇ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਦੀ ਛੱਤ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਪਾਸਾ, ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਧੁਰ ਉੱਪਰ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ 'ਗੱਚ ਦੀ ਮੁਨੱਵਤ' ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਧੀਆ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਗੱਚ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰੀਕ ਪੀਹ ਕੇ ਕੱਪੜ-ਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੁਨ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੂਨੇ ਵਾਂਗ ਪਲੱਸਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿੱਪ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਿੱਲ ਕੇ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਮੂਨੇ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਚ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਵੀ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਪੀਲਾ ਰੋਗ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉਪਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਵਰਕ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਟੁਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਗੱਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚ ਕੱਟ ਕੇ ਜੜਨ ਨੂੰ 'ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਮਨੱਵਤ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਗੋਲ, ਚੌਰਸ, ਤਿਕੋਨੇ, ਬੈਜ਼ਵੀ ਆਦਿ ਕਈ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਹੁੱਨਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਚਹੁੰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਲੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਬਾਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਬਾਹੀ ਵਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛੱਤ ਦੀ ਇਕ ਡਾਟ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕੰਮ ਨੂੰ 'ਲਾਇ ਦੀ ਮਨੱਵਤ' ਦਾ ਕੰਮ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਲਾ-ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੇਰੀ ਸੂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਰੂਪ ਕਿਧੌਂ, ਜਗਤੀ ਭਰ ਰੂਪਿ ਕਿ ਊਪਿ ਠਿਕਾਨੋ।
ਯਹਿ ਰਾਗਨਿ ਰੂਪ ਅਨੁਰਾਗ ਕਿਧੋ, ਸੁ ਬਿਰਾਗ ਕਿ ਭਾਗ ਧਰਾ ਬਿਗਸਾਨੋ।
ਗਿਰ ਕੈ ਤੁਹਿਨਾਚਲ ਮੇਰੁ ਉਭੈ, ਮਿਲ ਸਿੰਧ ਸੁਧਾਸਰ ਤੈ ਪ੍ਰਗਟਾਨੋ।
ਕਿਤ ਭੋਗ ਭੰਡਾਰ ਕਿ ਮੋਖ ਅਗਾਰ, ਕਿ ਕਾਮ ਤਰੂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨੋ ॥੩੨॥

ਪਦਅਰਥ:

ਕਿਧੌਂ=ਅਥਵਾ, ਜਾਂ। ਜਗਤੀ ਭਰ=ਜਗਤ ਭਰ ਦੀ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ। ਰੂਪਿ=ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ। ਕਿ=ਅਥਵਾ, ਜਾਂ। ਊਪਿ ਠਿਕਾਨੋ=ਉਪਮਾ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ, ਉਸਤਤ ਦਾ ਘਰ। ਯਹਿ=ਇਹ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ)। ਰਾਗਨਿ ਰੂਪ=ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਰੂਪ, ਸੰਗੀਤ ਰੂਪ। ਅਨੁਰਾਗ=ਪ੍ਰੇਮ। ਬਿਰਾਗ=ਮੋਹ ਦਾ ਤਿਆਗ। ਭਾਗ ਧਰਾ=ਧਰਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ। ਬਿਗਸਾਨੋ=ਖਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਿਰ=ਪਹਾੜ। ਕੈ=ਅਥਵਾ, ਜਾਂ। ਤੁਹਿਨਾਚਲ=ਹਿਮਾਲਾ। {ਤੁਹਿਨ-ਬਰਫ਼, ਅਚਲ-ਪਹਾੜ, ਬਰਫ਼ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਹਿਮਾਲਾ।} ਸਿੰਧ ਸੁਧਾਸਰ ਤੈ=ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ। ਕਿਤ=ਜਾਂ। ਭੋਗ ਭੰਡਾਰ=ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ। ਮੋਖ ਅਗਾਰ=ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਘਰ। ਕਾਮਤਰੂ=ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ। ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨੋ=ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ, ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ।

ਅਰਥ:

੧. (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਬੀ-ਉਸਤਤ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

੨. ਇਹ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਜਾਂ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਮੋਹ ਦਾ ਚੰਗਾ ਤਿਆਗ ਹੈ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

੩. ਜਾਂ (ਐਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ) ਹਿਮਾਲਾ ਪਹਾੜ ਤੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਦੋਨੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

੪. ਜਾਂ (ਸੰਸਾਰਕ) ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਾਂ (ਇਹ) ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ) ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਨਰ ਨਾਰ ਨਖੱਤ ਭਜੈਂ ਦਿਨ ਰੈਨ, ਸੁ ਮੈਨ ਰਤੀ ਧਰ ਕੈ ਤਨ ਮਾਨੋ।
ਮੁਨਿ ਮਾਲ ਮਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਥਿਰੇ, ਨਿਗਮਾਗਮ ਬਾਚਤਿ ਨੀਤ ਪੁਰਾਨੋ।
ਹਮ ਚੌਦਸ ਭੌਨਨ ਮੈ ਕਤਹੂੰ, ਸੁਨਿਓ ਨ ਪਿਖਿਯੋ ਬਰ ਐਸ ਠਿਕਾਨੋ।
ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਮਨੋ ਕਰਤਾਰ ਸਹੀ, ਨਿਜ ਲੋਕ ਯਹੀ ਸੁ ਧਰਾ ਪਰ ਆਨੋ ॥੩੩॥

ਪਦਅਰਥ:

ਨਖੱਤ=ਤਾਰਿਆਂ (ਵਾਂਗ) ਭਜੈਂ=ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨ=ਕਾਮਦੇਵ। ਰਤੀ=ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ਮੁਨਿ ਮਾਲ=ਮੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ। ਮਰਾਲ=ਹੰਸਾਂ (ਵਾਂਗ)। ਬਿਸਾਲ=ਬਹੁਤ। ਥਿਰੇ=ਬੈਠ ਕੇ। ਨਿਗਮਾਗਮ=ਵੇਦ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। {ਨਿਗਮ-ਵੇਦ। ਆਗਮ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।} ਬਾਚਤਿ=ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ (ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ) ਨੀਤ=ਨਿੱਤ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ, ਹਰਰੋਜ਼। ਚੌਦਸ ਭੌਨਨ ਮੈਂ=ਚੌਦਾਂ ਭਵਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ। ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ। ਸਹੀ=ਠੀਕ। ਨਿਜ ਲੋਕ=ਆਪਣਾ ਹੀ ਲੋਕ ਭਾਵ ਸੱਚਖੰਡ। ਧਰਾ ਪਰ=ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ਅਰਥ:

੧. (ਜਿੱਥੇ) ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਕਾਮ ਤੇ ਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ (ਭਾਵ ਕਾਮ ਤੇ ਰਤੀ ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ) ਤਾਰਿਆਂ (ਵਾਂਗ) ਰਾਤ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੨. ਹੰਸ ਰੂਪ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮੰਡਲੀਆਂ (ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ) ਬੈਠ ਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ (ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ (ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੀਆਂ) ਹਨ।

੩. (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ) ਐਸਾ ਉੱਤਮ (ਤੇ ਸੁੰਦਰ) ਟਿਕਾਣਾ ਅਸਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

੪. ਮਾਨੋ ਕਰਤਾਰ ਨੇ (ਆਪਣਾ) ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਠੀਕ ਇਹ ਆਪਣਾ ਹੀ ਲੋਕ (ਸਚਖੰਡ) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਅਦਭੁੱਤ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਿੱਤ੍ਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਉਪਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਆ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਬੀ ਉਪਮਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉੱਤਮ ਵੈਰਾਗ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿੜੀ ਹੋਈ ਕਿਸਮਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਗੁਰਧਾਮ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਚਿੱਤ੍ਰ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਥੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰਪੂਰ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀਆਂ ਰਾਜ ਹੰਸਾਂ ਤੇ ਮੁਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨਜ ਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਅਸਾਂ ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ, ਕੀਮਤੀ ਤੇ ਕਲਾ ਸੰਪੰਨ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਤੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ:

ਡਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀ ਤੁਧੁ ਜੇਹਿਆ ॥

ਬਧੋਹੁ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਤਾ ਤੂੰ ਸੋਹਿਆ॥

ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੨)

ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਖ਼ਿਆਲ-ਉਡਾਰੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਟਿਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਸਚਖੰਡ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਨਾਲ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਚਿੱਟੇ ਦੁੱਧ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹ (ਉਪਮਾ) ਦੇ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਉਘਾੜਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਸ਼ਰਧਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ ਵਜਦਿਆਂ ਹੀ ਹਰ ਦੇਸ਼, ਨਸਲ, ਮਜ਼ਬ, ਜਾਤੀ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਸਿਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਖ਼ੁਦ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਕੇ ਨਾਸਤਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੋਂ ਏਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਤਕ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਇਹ ਰੱਬੀ ਮੋਹਰ ਛਾਪ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅਮਰ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਜਗਤ ਦਾ ਅਜੂਬਾ ਹੈ। ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਕੇਂਦਰੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ ਤੇ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਹੁ ਰੀਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ, ਇਮਾਰਤ-ਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਦਿਲਕਸ਼ ਤੇ ਅਨੂਪਮ ਘਾੜਤ, ਆਤਮਕ ਹੁਲਾਸ ਦਾ ਸੋਮਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਪਾਠ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਵਗਦੀ ਨਿਰਮਲ ਧਾਰਾ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸੰਗਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰੌਸ਼ਨ ਮੀਨਾਰ ਹੈ। ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਲਪੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਵੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਉਚਿਤਾ ਤੇ ਗੌਰਵਤਾ ਬਾਰੇ ਐਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ:

ਹਰਿਮੰਦਰ ਬੈਕੁੰਠ ਕੋ, ਤੋਲਿਓ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਾਸ।
ਗੌਰਾ ਸੋ ਧਰਨੀ ਰਹਿਓ, ਹੌਰਾ ਚੜਿਓ ਅਕਾਸ।

ਅਰਥਾਤ ਬੈਕੁੰਠ ਹੌਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਰਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਵੀ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਸਾਨੀ ਮੰਦਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਬਿ: ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਨੰਨਿ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਪੀਰ ਮੀਆਂਮੀਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰਖਵਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ੧੩ ਫੁੱਟ ਚੌੜੀ ਤੇ ਹਰ ਬਾਹੀ ੬੬-੬੬ ਫੁੱਟ ਚੌੜੀ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪੁਲ ੨੪੦ ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਤੇ ੨੧ ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠ ੩੮ ਸੁਰਗ-ਦੁਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਏਥੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਫੱਗਣ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਵਾ ਕੇ ਤਾਲ ਭਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ੧੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੮੨੧ ਬਿ: ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਉਂ ਰਖਵਾਈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦੇਸਰਾਜ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੯ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਤੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ। ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਵੀ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਖਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸੋਨਾ ਹੁਣੇ ਜੇਹੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।

ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ।

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਤਾਸ ਸੁਧਾਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈ,
ਇਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਸੁ ਸਾਧੁ ਮਹਾਨੀ।
ਬਿਨ ਬਾਸਨ ਬਾਸ ਬਿਸੇਸ ਧਰੈ,
ਬਿਨ ਬਾਸ ਬਸੈ ਬਰ ਬਾਸ ਜਹਾਨੀ।
ਸਭ ਸੱਜਨ ਠੀਕ ਪਛਾਨਤ ਹੈਂ,
ਮਮ ਨਾਮ ਗਜਾਨ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਗਜਾਨੀ।
ਗੁਰ ਗਾਥ ਰਚੀ ਹਿਤ ਸਾਥ ਤਹਾਂ,
ਸਫਲੀ ਕਰਨੇ ਹਿਤ ਮੈ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ॥੩੪॥

ਪਦਅਰਥ:

ਤਾਸ=ਤਿਸ। ਸੁਧਾਸਰ=ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਬਿਨ ਬਾਸਨ=ਵਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਛਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਬਾਸ=ਵਾਸਾ, ਰਿਹਾਇਸ਼। ਬਿਸੇਸ=ਅਧਿਕ, ਬਹੁਤ। ਧਰੈ=ਰਖਦਾ ਹੈ। ਬਿਨ ਬਾਸ=(ਆਪਣਾ ਘਰ (ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ) ਬਿਨਾਂ ਹੀ। ਬਸੈ=ਵਸਦਾ ਹੈ, ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ। ਬਾਸ=ਘਰ। ਜਹਾਨੀ=ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ। ਗਜਾਨ ਮ੍ਰਿਗੇਸ=ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ। ਗਾਥ=ਕਥਾ।

ਅਰਥ:

੧. ਤਿਸ (ਜਿਸ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਵਰਣਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨ (ਖ਼ਾਲਸਾ) ਪੰਥ (ਦੀ) ਉੱਤਮ ਨਿਰਮਲ (ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ) ਇਕ ਸਾਧੂ ਹੈ।

੨. (ਕਿਸੇ ਦੁਨਿਆਵੀ) ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੀ) ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ) ਘਰ (ਭਾਵ ਡੇਰਾ) ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਉੱਤਮ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ।

੩. (ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਉਪਾਧੀ ਕੀ ਹੈ?) ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤੇ (ਮੇਰੀ ਉਪਾਧੀ) ਗਿਆਨੀ ਹੈ।

੪. ਉਥੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ) ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ (ਕਵਿਤਾ) ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ (ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ) ਦੀ ਕਥਾ (ਦਿਲੀ) ਹਿਤ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਭਾਵ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਤੇ ਨਵੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ, ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕਰਤਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼-ਪਰੰਪਰਾ, ਜੀਵਨ-ਝਲਕੀਆਂ, ਵਿਦਿਆ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਸੈਰ, ਸਪਾਟਾ, ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਲਈ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਪੜ੍ਹੋ।

{ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤ, ਗ੍ਰੰਥਰਚਣ ਕਾ ਕਾਰਨ।}

ਦੋਹਰਾ:

ਮੰਗਲ ਚਾਰੁ[1] ਉਚਾਰ ਕਰਿ, — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਕਵਿ ਕੋਵਿਦਨਿ[1] ਜੁਹਾਰ[2]। — [1]ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ। [2]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਭਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜਯੋਂ ਨਯੋ ਯਹਿ,
ਬਰਨੋਂ ਸੋ ਪਰਕਾਰ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਉਹ ਕਾਰਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਚੌਪਈ:

ਨਗਰ ਪਟਜਾਲਾ ਸੁਭ ਅਸਥਾਨੋ।
ਫੂਲ ਬੰਸ ਜਹਿ ਭੂਪ ਮਹਾਨੋ।
ਰੂਪ ਅਨੰਤ ਸੰਤ ਇਕ ਤਹਾਂ।

ਕੋਵਿਦ ਕਵਿ ਗਜਾਨੀ ਸੁਚ ਮਹਾਂ ॥੩੬॥
ਬਿੱਦਜਾ ਗੁਰ ਮਮ ਆਹਿ ਉਦਾਰੇ।
ਮੋ ਸਮ ਜਢ ਜਿਨ ਬਹੁ ਭਵ ਤਾਰੇ।
ਨਾਮ ਨਖੱਤ੍ਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ[1] ਮਹਾਨੂੰ।
[1]ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਨਰੋਤਮ, ਪੰਡਿਤ)।
ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਬੀਚ ਸਮ ਭਾਨੂੰ[1] ॥੩੭॥
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਤਾਂ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ[1] ਤੇ ਸਿੱਖਜਾ।
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਤੋਂ।
ਪਾਇ, ਹਰੇ ਭਵ ਦੁਖ ਸਮ ਬਿੱਖਜਾ[1]।
[1]ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗੇ ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਖ ਨਾਸ ਕੀਤੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ ਹਿਤ ਪਰ ਉਪਕਾਰੇ।
ਆਗਜਾ ਯਹਿ ਮੁਹਿ ਦੁਈ ਉਦਾਰੇ ॥੩੮॥
ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੁਹਾਵਨ।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੀਨ ਬਨਾਵਨ।
ਢੀਲੀ ਤਾਹਿ ਅਧਿਕ ਕਵਿਤਾਈ।
ਮਤਲਬ ਥੋਰਾ ਬਹੁ ਫੈਲਾਈ ॥੩੯॥
ਹੁਤੋ ਸਿੰਘ ਵਹੁ ਸੂਧਾ ਸਾਦਾ*।
*ਪਾ: ਸਾਧਾ।
ਕਵਿਤਾ ਕੀ ਨ ਲਖਤ ਮਰਯਾਦਾ[1]।
[1]ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ।
ਜੈਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੰਥ ਰੰਗੀਲਾ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਬੀਰ ਬਾਂਕੁਰੋ ਛੈਲ ਛਬੀਲਾ[1] ॥੪੦॥
[1]ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਮਾ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਫਬ ਵਾਲਾ।
ਚਹੀਏ ਗਾਥ[1] ਤਾਹਿ ਕੀ ਤੈਸੀ।
[1]ਕਥਾ।
ਦੇਵ ਅਨੁਰੂਪ* ਬਲੀ ਹ੍ਵੈ ਜੈਸੀ[1]।
[1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਬਲੀ ਵੀ ਉਸੇ {ਅਨੁਰੂਪ} ਵਰਗੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। *ਪਾ: ਦੇਵਨ ਰੂਪ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਯਹਿ ਗਾਥ ਬਚਿੱਤ੍ਰ[1]।
[1]ਅਸਚਰਜ, ਅਨੋਖੀ।
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰ ਚਰਿੱਤ੍ਰ[1] ॥੪੧॥
[1]ਕੌਤਕਾਂ ਦੀ।
ਛੰਦ ਬੰਦ ਕਰਿ[1] ਰਚੋ ਸੁਹਾਵਨ।
[1]ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ।
ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੁ ਪਾਵਨ[1]।
[1]ਪਵਿੱਤਰ।
ਜਾ ਕੋ ਪੇਖ ਪੰਥ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਲਹੈ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਘਨੇਰਾ[1] ॥੪੨॥
[1](ਸ਼ਰੀਰਕ) ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ (ਆਤਮਕ) ਅਨੰਦ ਲਵੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਯਹਿ ਆਗਜਾ ਜਬ ਉਨਿ ਦਈ,
ਮਾਨੀ ਹਮ ਮੁਦ[1] ਪਾਇ।
[1]ਅਨੰਦ।
ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨ ਹਿਤ ਪੁਨ ਕਰਜੋ,
ਉੱਦਮ ਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ॥੪੩॥

ਕਬਿੱਤ:
ਫੇਰ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੇ ਮਹਾਨੇ ਜੇ ਸਜਾਨੇ ਸਿੱਖ,
ਬਾਲਕ ਜੁਵਾ[1] ਪੁਰਾਨੇ ਮੁਖੀਏ ਜੋ ਪੰਥ ਮੈਂ।
[1]ਜਵਾਨ।
ਸਬ ਹੀ ਕੇ ਆਗੇ ਏਹੁ ਜਬ ਹੀ ਸੁਨਾਈ ਬਾਤ,
ਰਚਜੋ ਚਹੋਂ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਅਬ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਹਾਨ ਮੋਦ ਠਾਨਿ ਸਭਿ ਹੀ ਨੈ ਕਹਜੋ,

ਇਸ ਤੈ ਨ ਨੀਕੀ[1] ਬਾਤ ਔਰ ਕੋਊ ਤੰਥ ਮੈਂ[2]।	[1]ਚੰਗੀ। [2]ਤੱਤ (ਸਿਧਾਂਤ) ਰੂਪ ਵਿੱਚ।
ਸਾਦਰ[1] ਬਨਾਵੋ ਅਬ ਦੇਰ ਨ ਲਗਾਵੋ ਤੁਮ,	[1]ਬੇ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ। (ਅ) ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ।
ਈਹਾਂ ਜਸ ਪਾਵੋ ਵਡ ਸੂਖ ਹ੍ਵੈ ਅਗੰਥ ਮੈਂ[1] ॥੪੪॥	[1]ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ।
ਪੂਰਬ ਮਹਾਨ ਮੁਨਿ ਬਜਾਸ ਆਦਿ ਭਏ ਜੇਈ,	
ਭੂਪਨ ਕੇ ਇਤੀਹਾਸ ਭਨੇ ਤਿਨ ਭੂਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ) ਬਹੁਤੇਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹੇ ਹਨ।
ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਇਤੀਹਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਾ ਬਜਾਸ,	
ਕਰੋ ਏਹੁ ਰੁਚਰ ਰਚਾਵਨ ਜਰੂਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਤਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਆਸ (ਵਾਂਗ) ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਇਤਿਹਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ।
ਲੋਗ ਸਮਰੱਥ[1] ਜਿਮ ਤਾਲ[2] ਬਾਗ ਬਾਪਿਕਾ[3]	[1](ਮਾਇਆ ਦੀ) ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ। [2]ਸਰੋਵਰ। [3]ਬਾਉਲੀ।
ਲਗਾਵਤ ਹੈਂ, ਬਿਖਰੇ ਸੁਧਾਰੈਂ ਮਗ ਰੂਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਬਿਖੜਿਆਂ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਸੁੰਦਰ (ਸੜਕਾਂ) ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਪਰ ਹਿਤ ਸਰੀਓਂ ਪੈ ਸੇਤ ਬੰਧਵਾਵਤ ਹੈਂ[1],	[1]ਪਰਾਏ (ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਖ) ਵਾਸਤੇ ਨਦੀਆਂ ਉਪਰ ਪੁਲ ਬਨ੍ਹਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਵੇਊ[1] ਫਿਰ ਸੁਜਸ ਬਿਥਾਰੈਂ[2] ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੈਂ ॥੪੫॥	[1]ਉਹ (ਪੁਲਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ)। [2]ਫੈਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਯਾਹਿ ਤੋ ਅਪੂਰਬ[1] ਹੈ ਬਾਤ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ਸਾਤ[2],	[1]ਨਵੀਂ, ਅਣੋਖੀ। [2]ਸੱਚੀ।
ਬਨ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਜਬ ਏਹੁ ਅਤਿ ਚਾਰੋ[1] ਹੈ।	[1]ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ।
ਜੈ ਹੈ ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਸਾਦਰ ਪਠੈਂਗੇ ਸਿਖ,	
ਸੁਨੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਜਸ ਹੋਇਗੋ ਅਪਾਰੋ ਹੈ।	
ਗਾਥ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਮਹਾਨ ਯੌਂ ਪਛਾਨ ਪਰੈ[1],	[1]ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।
ਬਜਾਨ[1] ਔਰ ਭੂਪਨ ਕਾ ਜਾਨ ਪਰੈ ਸਾਰੋ ਹੈ।	[1]ਹਾਲ।
ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਮਜਬ ਗਜਬ[1] ਏਹ ਅਜਬ[2] ਜੋ,	[1](ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ) ਕਹਿਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ। [2]ਅਸਚਰਜ।
ਪਰੈਗੋ ਪਛਾਨ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਨਜਾਰੋ ਹੈ ॥੪੬॥	
ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ ਸਿੰਘ,	
ਹਠ ਜੋ ਸਿਦਕ ਸਿਖੀ ਸਿਰ ਸੋਂ ਨਿਬਾਹਿੰਗੇ।	
ਕਰੀ ਜਿਨਿ ਜਗਤ ਤੇ ਯਵਨੋਂ ਕੀ[1] ਦੂਰ ਜਰ[2],	[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ। [2]ਜੜ੍ਹ।
ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੀਕ ਤੈ ਸੁ ਠੀਕ ਜਾਨੇ ਜਾਹਿੰਗੇ।	
ਹੇਰਿ ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਕੀ ਘਾਲਣਾ ਬਿਸਾਲ ਫੇਰ,	
ਔਰ ਗੁਰਸਿਖ ਢੇਰ ਸਿਦਕ ਕਮਾਹਿੰਗੇ।	
ਔਰ ਜਜੋਂ ਬਿਲੱਛ[1] ਲੱਛ[2] ਭਏ ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕੇ,	[1]ਵਿਲੱਖਣ, ਅਣੋਖੇ। [2]ਲਖ, ਜਾਣੋ।
ਰੱਛਕ[1] ਪ੍ਰਤੱਛ[2] ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਲਖਾਹਿੰਗੇ[3] ॥੪੭॥	[1]ਰਾਖੇ। [2]ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ। [3]ਜਾਣੇ ਜਾਣਗੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅਬ ਤਿਆਗ ਦੇਰ ਛੋਡ ਔਰ ਏਰ ਫੇਰ[1],	[1]ਟਾਲ ਮਟੋਲ।
ਕੀਜੀਏ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਕਾ ਤਯਾਰ ਹੈ।	[1]ਛੇਤੀ।
ਕੀਨੋ ਹੈ ਮਨੋਰਥ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਮਹਾਨ ਏਹੁ,	
ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੇਤ ਅਧਿਕ ਉਦਾਰ ਹੈ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।
ਕਰਿ ਹੈਂ ਸੰਪੂਰਨ 'ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ' ਗ੍ਰੰਥ ਏਹੁ,	
ਤੂਰਨ ਤਮਾਮ ਤੇਰੇ ਬਿਘਨ ਬਿਡਾਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।
ਜਾਂਹਿ ਮਾਂਹਿ ਆਹਿ ਜਸ ਪੰਥ ਕਾ ਅਥਾਹਿ ਲਿਖਜੋ,	
ਹੋਇ ਹੈ ਜਰੂਰ ਪੂਰ ਆਸਿਖ[1] ਹਮਾਰ ਹੈ ॥੪੮॥	[1]ਅਸੀਸ।
ਐਸੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਬਿਚੱਖਨ[1] ਸੁ ਮੁੱਖਨ ਕੀ,	[1]ਚਤੁਰ।

ਆਇਸ[1] ਔ ਆਸਿਖਾ ਲੈ ਸੰਮਤੀ[2] ਸੁ ਸਾਰ[3] ਹੈ।
[1]ਆਗਿਆ। [2]ਰਾਇ, ਸਲਾਹ। [3]ਚੰਗੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਪੰਥਨ ਮੈਂ ਪੰਥ, ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਮਹਾਨ ਪੰਥ,
ਤਿਨ ਕੇ ਬਿਰਤੰਤ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚੋਂ ਚਾਰੁ[1] ਹੈ।
[1]ਸੁੰਦਰ।

ਯਦਪਿ[1] ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਾ ਮਹਾਨ ਆਗੇ,
[1]ਭਾਵੇਂ।

ਕਰਜੋ ਹੈ ਉਚਾਰ ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਅਪਾਰ ਹੈ।
ਤਦਪਿ[1] ਮੈਂ ਸਫਲ ਕਰਨ ਹਿਤ ਬਾਨੀ ਨਿਜ[2],
[1]ਤਾਂ ਭੀ। [2]ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ।

ਸੁਜਸ ਮਹਾਨੀ ਕਰੋਂ ਪੰਥ ਕਾ ਉਚਾਰ ਹੈ ॥੪੯॥
ਜੈਸੇ ਬਹੁ ਕਵਿਨ[1] ਰਮਾਇਣ ਰਚੇ ਹੈਂ ਬਹੁ,
[1]ਕਵੀਆਂ ਨੇ।

ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਗਾਥ[1] ਰਚੀ ਸਿੱਖਨ ਸੁਜਾਨ ਹ੍ਵੈ[2]।
[1]ਕਥਾ। [2]ਚਤੁਰ ਹੋ ਕੇ।

ਗਰੁੜ ਮਸ਼ਕ ਆਦਿ ਗਗਨ ਉਡਤ ਖਗ,
ਲਹਿਤ ਨ ਅੰਤ, ਅੰਤਿ ਧਰਿ ਅਵਸਾਨ ਹ੍ਵੈ[1]।
[1]ਗਰੁੜ ਤੇ ਮੱਛਰ ਆਦਿ ਪੰਛੀ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ) ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ (ਸਗੋਂ) ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਾਥ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਕੀ ਅਥਾਹਿ ਥਾਹਿ ਕੌਨ ਲਹੈ,
ਬੁਧਿ ਬਲ ਲਾਇ ਕਹੈਂ ਸਭ ਹੀ ਸੁਜਾਨ ਹ੍ਵੈ।
ਤਿਨ ਮੈਂ ਮਸ਼ਕ ਸਮ ਹਮ ਕਮ ਕਵਿ[1] ਅਬ,
[1]ਛੋਟੇ ਕਵੀ।

ਚਾਹੈਂ ਗਾਥ ਗਗਨ ਮੈਂ[1] ਮਗਨ ਮਹਾਨ ਹ੍ਵੈ ॥੫੦॥
[1]ਕਥਾ ਰੂਪ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ (ਉੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ)।

ਦਾਰ ਪੂਤਰੀ ਕੇ ਸਮ[1] ਜੀਹ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਮਮ,
[1]ਕਾਠ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਟ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰੇਰੈਂ ਤਯੋਂ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।
ਜਾਨਤ ਨ ਉਕਤ[1] ਅਨੁਕਤ[2] ਜੁਗਤ ਵਰ[3]
[1]ਕਹਿਣ ਯੋਗ। [2]ਨ ਕਹਿਣ ਯੋਗ। [3]ਚੰਗੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ।

ਜਮਕ[1] ਦਮਕ[2] ਰਸ[3] ਰੀਤਿ[11] ਅਲੰਕਾਰ[22] ਹੈਂ।
[1]ਇਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਦ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਆਵੇ ਪਰ ਅਰਥ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ- 'ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਤਰੁ, ਅਰਜਨ ਸ੍ਵਾਮਿ ਸਮਾਨ। ਅਰਜਨ ਜਸ ਅਰਜਨ ਕਰਿਓ, ਅਰਜਨ ਤੂਲ ਜਿਨਾਨ'। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼। [3]ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਭਾਵ, ਜੋ ਕਾਵਿ ਪੜ੍ਹਨ, ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਨਾਟਕ ਆਦਿ ਦੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰਰਸ ਨੌਂ ਹਨ- ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਹਾਸ, ਕਰੁਣਾ, ਰੌਦ੍ਰ, ਵੀਰ, ਭਿਆਨਕ, ਬੀਭੱਤਸ, ਅਦਭੁੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ। [11]ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ। [22]ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹਰੀਤਿ ਜੋ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਵੇ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ- ਸ਼ਬਦ-ਅਲੰਕਾਰ, ਅਰਥ-ਅਲੰਕਾਰ ਤੇ ਉਭੇ-ਅਲੰਕਾਰ।

ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨ ਛੰਦ ਬੰਦ,
ਕਵਿਨ ਕੀ ਲਵਨ ਨ ਆਵਤਿ ਸੁ ਢਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮੇਰੀ (ਛੰਦ ਬੰਦ) ਕਵਿਤਾ (ਬਚਿੱਤ੍ਰ) ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ (ਚਿੱਤ੍ਰ) ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਰੀਤੀ (ਮੈਨੂੰ) ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਏਕ ਗੁਰ ਜਸ ਗਾਵਨੇ ਕਾ,
ਆਹਿ ਉਰ ਮਾਹਿ ਸੋਈ ਸ੍ਰਜਨ ਬਿਚਾਰ ਹੈਂ ॥੫੧॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਗਾਥ ਹਿਤ ਸਾਥ ਨੀਕ,
ਰਚਯੋਂ ਚਹੋਂ ਠੀਕ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ।
ਘਰ ਕੀ ਤੋ ਅਕਲ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਬਿਕਲ ਜੈਸੀ,

ਦੀਸਤ ਹੈ ਮੋਹਿ ਜਾਤੇ ਅਬੀ ਜਾਤ ਘਰਕੀ[1]।

[1]ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ (ਘਰ) ਅੰਤਹਕਰਨ ਦੀ (ਅਕਲ) ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ (ਬਿਕਲ) ਪਾਗਲਾਂ ਵਰਗੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ (ਉਹ ਬੁੱਧੀ) ਹੁਣ ਤੱਕ (ਘਰਕੀ) ਹੌਂਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਘਰ ਕੀਨ ਯਾਹੀ ਤੇ ਸੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਦਾਰਬਿੰਦ,
ਜਾਂਹਿ ਅਬਲੰਬ ਚਹੋਂ ਗਾਥ ਮੈਂਰੁਚਰ ਕੀ[1]।

[1]ਏਸੇ ਕਰ ਕੇ (ਮੈਂ) ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਮੈਂ ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ (ਕੀ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਚਰ ਕੀ ਅਚਰ ਕੀ ਜੁ ਮਿਹਰ ਨਦਰ ਕੀ
ਹ੍ਵੈ ਤਰਕੀ ਹ੍ਵੈ ਸ੍ਵਰ ਕੀ ਤੁ ਕਵਿ ਕੀ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀ[1] ॥੫੨॥

[1](ਜੁ) ਜਦੋਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ (ਫੁਰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ) (ਚਰ ਕੀ) ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੀ (ਮੇਰੀ ਸੁਰਤਿ) {ਅਚਰ ਕੀ} ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ (ਸ੍ਵਰ ਕੀ) ਬਾਣੀ ਦੀ ਭਾਵ ਕਵਿਤਾ ਦੀ (ਤਰਕੀ) ਤਰੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਦੋਂ ਮੈਂ ਕਵੀ ਦੀ (ਆਤਮਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ) {ਸ਼ੁਕਰ ਕੀ} ਧੰਨਵਾਦ ਕਰੇਗੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਗ੍ਰੰਥ ਭਯੋ ਜਜੋਂ ਨਜੋ ਯਹਿ,
ਹੇਤੂ[1] ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਇ।

[1]ਕਾਰਨ।

ਪ੍ਰਥਮ ਧਜਾਇ ਯਹਿ ਗਾਇ ਗੁਨ,
ਇਤੀ ਭਯੋ[1] ਮੁਦ[2] ਪਾਇ ॥੫੩॥

[1]ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। [2]ਅਨੰਦ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਮੰਗਲ, ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਬਿਸਰਾਮ* ॥੧॥

*ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਭਾਵ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਪਾਠ ਹੈ- 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਮੰਗਲ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਨਿਵਾਸ'। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਾਵ ਤੀਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਮੰਗਲ ਬਰਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਨਿਵਾਸ' ਪਾਠ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਾਹੌਰ ਭਾਵ ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ ਮੰਗਲ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਨਿਵਾਸ' ਪਾਠ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਪਾਠ ਹੈ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਕਥਾ ਕਾਰਨਨੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ'। ਅਸਾਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਖ਼ੁਦ ਆਪ ਲਿਖੇ ਇਹ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਿਰਣਯ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਪਾਠ ਨਿਸਚਯ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ' ਪਾਠ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦੋਂਹ ਭਾਗਾਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ 'ਪੂਰਬਾਰਧੇ' ਸ਼ਬਦ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧੇ' ਲਿਖ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ ਮੰਗਲ' ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਗਲ, ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ ਲਿਖ ਕੇ ਤਰਤੀਬ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਮੰਗਲਾਂ' ਦਾ ਨੰਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਤੇ 'ਗ੍ਰੰਥ ਕਾਰਨ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਮਗਰੋਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਵਾਏ ਪਹਿਲੇ, ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਪਾਠ 'ਬਿਸ੍ਰਾਮ' ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸਾਂ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਪਾਠ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੀ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ
੨. {ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਚੰਡੀ ਮੰਗਲ, ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਰਚਨ ਦੇ ਕਾਰਨ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਆਮਰ,
ਤੂੰ ਰਮਦਾਸ[1] ਸੁ ਅਰਜਨ ਤੂਹੈਂ। — [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ।
ਤੂੰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਹਰਿਰਾਇ,
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੂੰਹੈਂ।
ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਮਲੇਛਨ ਕੇ ਹਿਤ,
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੂੰਹੈਂ[1]। — [1](ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ) ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੁਰਕਾਂ (ਨੂੰ ਮਾਰਨ) ਵਾਸਤੇ (ਸ਼ੇਰ ਰੂਪ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ।
ਸਾਰ ਮਈ ਕਰਤਾਰ ਮਈ,
ਅਵਤਾਰ ਮਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਭਿ ਤੂੰਹੈਂ[1] ॥੧॥ — [1](ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ!) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰੂਪ, ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ, ਅਵਤਾਰ ਰੂਪ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰੂਪ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ।

ਦੋਹਰਾ:
ਚੰਡ[1] ਮੁੰਡ ਸੇ ਜਜੋਂ ਕਰੇ, — [1]ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ! (ਆਪ ਦੀ) ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਚੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡ ਆਦਿ ਮੂਰਖ ਤੇ ਬਲਵਾਨਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ।
ਖਲ ਖੰਡਨ ਬਲਵੰਡ।
ਤਜੋਂ ਮਮ ਬਿਘਨ ਬਿਹੰਡੀਏ,
ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡਿ ॥੨॥
ਜਿਤਕ ਗਾਥ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ, ਕਹਿਨੀ ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੰਤ[1]। — [1]ਤੱਕ।
ਸੋ ਸਭ ਅਬ ਕਹਿ ਦੇਤ ਹੋਂ, ਸੁਨਹੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੰਤ ॥੩॥

ਚੌਪਈ:
ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਯਹਿ ਜੈਸੇ।
ਭਯੋ ਭਾਖਹੌਂ ਪ੍ਰਥਮੇ ਵੈਸੇ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾ ਅਵਤਾਰੈਂ।
ਭਯੋ ਜੈਸ ਸੋ ਕਹੋਂ ਵਿਚਾਰੈਂ ॥੪॥
ਫਿਰ ਵਰ[1] ਦਸੋਂ ਗੁਰਨ ਕੀ ਗਾਥਾ। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ।
ਤਨਕ ਤਨਕ[1] ਕਹਿਹੋਂ ਹਿਤ ਸਾਥਾ। — [1]ਥੋਹੜੀ ਥੋਹੜੀ।
ਪੁਨ ਬੰਦੇ ਜਿਮ ਤੁਰਕ ਨਿਕੰਦੇ[1]। — [1]ਨਾਸ ਕੀਤੇ।
ਤੁਰਕ ਗਿਰੇਸ[1] ਕਰੇ ਨਿਜ ਬੰਦੇ[2] ॥੫॥ — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ। [2]ਆਪਣੇ ਦਾਸ।
ਖੰਡ ਤੁਰਕ ਬਹੁ ਮੰਡ ਅਖਾਰੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਜੰਗ ਰਚ ਕੇ ਤੁਰਕ ਨਾਸ ਕੀਤੇ।
ਕਰੀ ਹਕੂਮਤ ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੇ।
*ਸਿੰਘਨ ਸੌਂ ਬਿਗਰਜੋ ਪੁਨ ਜੈਸੇ। — *'ਸਿੰਘਨ' ਤੋਂ 'ਵੈਸੇ' ਤੱਕ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।
ਬੰਦਾ ਮਰਜੋ ਕਹੋਂ ਪੁਨ ਵੈਸੇ ॥੬॥
ਫਿਰ ਸਿੰਘਨ ਮਿਲ ਜੈਸ ਅਪਾਰੇ।

ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਬਹੁ ਕਰੇ ਅਖਾਰੇ।
ਪੁਨ ਕਾਬਲ ਪਤਿ[1] ਜਿਹ ਬਿਧ ਆਯੋ।
[1]ਕਾਬਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, (ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ)।
ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਕਮਾਇ ਸਿਧਾਯੋ ॥੭॥
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਪੁਨ ਪਟਲੇਸ਼੍ਵਰ ਤਈਂ[1] ਸ਼ਿਤਾਬ[2]।
[1]ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ (ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ)। [2]ਛੇਤੀ।
ਜੈਸ ਰਾਜਗੀ ਮਿਲਜੋ ਖਤਾਬ[1]।
[1]ਪਦਵੀ।
ਮਾਰ ਦੁਰਾਨੀ ਜੈਸ ਨਿਕਾਰੇ।
ਸਿੰਘਨ ਮੁਲਕ ਦਬਾਯੋ ਸਾਰੇ ॥੮॥
ਦ੍ਵਾਦਸ ਮਿਸਲ[1] ਭਈ ਪੁਨ ਜੈਸੇ।
[1](ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ) ਬਾਰਾਂ ਜੱਥੇ।
ਹਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕਹੋਂ ਤਿਨ ਤੈਸੇ।
ਪੁਨ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਸੋਂ ਮਧ ਦਿੱਲੀ।
ਕਰੀ ਹਕੂਮਤ ਕੁਛ ਦਿਨ ਢਿੱਲੀ ॥੯॥
ਪੁਨ ਪੁਟਲੇਸ ਸੰਗ ਜਸੋਂ ਜੰਗ।
ਕਰਿ ਫਿਰ ਕੀਨੋ ਮੇਲ ਸੁਰੰਗ।
ਪੁਨ ਸਰੂੰਦ ਜਿਮ ਪੰਥ ਉਜਾਰੀ।
ਮਾਰਜੋ ਜੈਨ ਖਾਨ ਅਰਿ ਭਾਰੀ ॥੧੦॥
ਕਾਠੀ ਬਾਂਟ[1] ਮੁਲਕ ਕੇ ਰਾਜੇ।
[1]ਕਾਠੀ-ਵੰਡ- ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਇਕ ਕਾਠੀ (ਘੋੜੇ) ਪਿੱਛੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਵੰਡ।
ਭਏ ਸਿੰਘ ਜਸੋਂ ਕਹੋਂ ਦਰਾਜੇ[1]।
[1]ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ।
ਜਿਮ ਰਣਜੀਤ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਬਹਾਦਰ।
ਆਫ਼ਤਾਬ ਸਮ[1] ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ਸਾਦਰ[2] ॥੧੧॥
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ। [2]ਰੌਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਗਟ।
ਫੂਲ ਬੰਸ ਕੇਰਾਜਨ ਕੇਰੀ।
ਲਘੁ ਲਘੁ ਗਾਥ ਕਹੋਂ ਸਭ ਟੇਰੀ।
ਔਰ ਜਿਤੇ ਸਰਦਾਰਨ ਕੇਰੇ।
ਕਹੋਂ ਹਵਾਲ ਬਿਸਾਲ ਘਨੇਰੇ ॥੧੨॥
ਭੇਖ ਪੁਨਾ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਜੇਤੇ।
ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ[1] ਸੁਥਰੇ[2] ਕੇਤੇ।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾ। [2]ਬਾਰਾਂ ਮੂਲੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਬਰਾਮਪੁਰ ਦੇ ਨੰਦੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਹੈ।
ਅੱਡਣ ਸ਼ਾਹੀ[1] ਔਰ ਦਿਵਾਨੇ[2]।
[1]ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਅੱਡਣ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ-ਪੰਥੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। [2]ਮਿਹਰਵਾਨ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਾਲੇ ਜੱਟ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਇਕ ਮਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਰਬਾਨੀਏ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ[1] ਸੁ ਪੰਥ ਮਹਾਨੇ ॥੧੩॥
[1]ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਭੇਜੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾ।
ਕੂਕੇ[1] ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ[2] ਸੁ ਗਨੀਏ।
[1]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ ਨਿਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸਿਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। [2]ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ, ਸੀਸ ਤੇ ਦੁਮਾਲੇ ਸਜਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਬੇ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਬਿਹੰਗਮ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀਏ[1] ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਬਨੀਏ[2]।

[1]ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਨਿਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾ। [2]ਆਗਰੇ ਦੇ ਦਿਲਵਾਲੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਿਹਾਰ ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਬਨ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਇਕ ਮਤ।

ਔਰ ਗੁਸਾਈਂ[1] ਭੇਖ ਸੰਨਜਾਸੀ[2]।

[1]ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [2]ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਤੋਂ ਚਲੀ ਇਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ, ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦੇ ਚਾਰ ਚੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਜੋਗੀ[1] ਬੈਰਾਗੀ[2] ਚਰਨ ਦਾਸੀ[3] ॥੧੪॥

[1]ਗੋਰਖ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋਗ ਭੇਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਹਠ ਯੋਗ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ। [2]ਰਾਮਾਨੰਦ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜੋ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਫ਼ਿਰਕਾ ਹੈ। [3]ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਡੇਹਰਾ ਦੇ ਮੁਰਲੀ ਧਰ ਢੂਸਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਜੀਤ (ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਪੈਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਚਰਨ ਦਾਸ ਰਖਾ ਲਿਆ ਸੀ) ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਮਤ।

ਦਾਦੂ ਪੰਥੀ[1] ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ[2]।

[1]ਗੁਜਰਾਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦਾਦੂ ਨਾਮ ਦੇ ਸੰਤ ਤੋਂ ਚਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ। [2]ਇਲਾਕਾ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੂਰਸੈਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਰਾਮ ਚਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਮਤ।

ਜੈਨੀ[1] ਜੰਗਮ[2] ਜੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੇਹੀ[3]।

[1]ਰਿਖਭ ਨਾਥ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਿ ਨਾਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰਥਮ ਤੀਰਥੰਕਰ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ। [2]ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ। [3]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮਤ, ਜੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੀਏ।

*ਪਾਨਪ ਦਾਸੀ[1] ਔ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ[2]।

[1]ਮਗਨੀਰਾਮ ਬੈਰਾਗੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਧਾਮਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪਾਨਪ ਦਾਸ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਮਤ। [2]ਇਕ ਮਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਤੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। *ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਪਾਨ ਪਤਾਸੀ' ਸੀ ਜੋ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੋਂ 'ਦ' ਦਾ 'ਤ' ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਨ ਪਤਾਸੀ ਜਾਂ ਪਾਨਪ ਤਾਸੀ ਕੋਈ ਮਤ ਨਹੀਂ। ਅਸਾਂ ਪਾਨਪ ਦਾਸੀ ਪਾਠ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਾਨਪ ਦਾਸੀ ਮਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਮਹੰਤ ਗਣੇਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਰਤ ਮਤ ਦਰਪਨ ਦਾ ਪੰਨਾ ੨੦੬।

ਯਵਨੋ ਕੇਰ[1] ਮਲੰਗ[2] ਮਦਾਰੀ[3] ॥੧੫॥

[1]ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ (ਫਿਰਕੇ)। [2]ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕਾ। [3]ਸ਼ੈਖ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਤੈਫੂਰੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਦੀਉੱਦੀਨ ਜਿਸ ਦਾ ਪਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਮਦਾਰ ਸੀ- ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕਾ।

ਇਤਜਾਦਕ ਜੇ ਪੰਥ ਅਪਾਰੇ।
ਆਹਿ ਬਿਦਤ[1] ਬਹੁ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ।

[1]ਪ੍ਰਗਟ, ਮਸ਼ਹੂਰ।

ਤਨਕ ਤਨਕ ਸਭ ਹੀ ਕੀ ਗਾਥਾ।
ਦਿਖਰੈਹੋਂ ਇਸ ਮੈ ਹਿਤ ਸਾਥਾ ॥੧੬॥
ਨਾਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਸਫਲ ਹੋਇ ਹੈ ਤਬ ਹੀ ਖਾਸ ॥੧੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸਹੀ ਸਹੀ ਸਭ ਕੀ ਲਿਖੋਂ,
ਪੱਖ ਨ ਠਾਨੋਂ ਰੰਚ।
ਸਰਲ ਕਥਾ ਸਬ ਜਥਾਮਤ[1],
ਧਰੋਂ ਯਾਹਿ ਮੈਂ ਸੰਚਿ[1] ॥੧੮॥

[1]ਆਪਣੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ।

[1]ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਕੇ।

ਕਬਿੱਤ:

ਯਦਜਪਿ ਅਪਾਰ ਚਾਰੁ[1] ਗ੍ਰੰਥ ਆਗੇ ਬਨੇ ਸਾਰ[2],
ਰਸਿਕ[1] ਬਚਿੱਤ੍ਰ[2], ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਬਨਾਏ ਹੈਂ।

[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

[1]ਰਸ-ਦਾਇਕ। [2]ਅਣੋਖੇ, ਅਸਚਰਜ।

ਸਾਖੀਆਂ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿ,
ਦਸੋਂ ਗੁਰੂਆਨ ਕੇ ਚਰਿਤ[1] ਬਹੁ ਗਾਏ ਹੈਂ। [1]ਕੌਤਕ।
ਔਰ ਜੋ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਬਹੁ ਪੰਥ ਕੇਰ,
ਅਧਿਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੋ ਤੋ ਕਾਹੂੰ ਨ ਅਲਾਏ ਹੈਂ।
ਪੰਥ ਜੇ ਉਦਾਸੀ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਨਾਸੀ[1] ਬਹੁ, [1]ਆਸਤਕ, ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ। (ਅ) ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ।
ਤਿਨ ਕੀ ਸੁਧਾ ਸੀ[1] ਰੀਤਿ ਗੁਨ ਨ ਦਿਖਾਏ ਹੈਂ ॥੧੯॥ [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀ।

ਚੌਪਈ:

ਯਦਜਪਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕਿਛੁ ਗਾਥਾ।
ਲਿਖੀ ਪੰਥ ਕੀ ਅਤਿ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਤਦਜਪਿ ਰਹੀ ਲਿਖਨ ਤੈ ਘਨੀ।
ਜੇਤੀ ਸੁਨੀ ਤਿਤੀ ਤਿਹ ਭਨੀ[1] ॥੨੦॥ [1]ਕਹੀ ਭਾਵ ਲਿਖੀ।
ਬਿਰਧ ਤਰਣ ਦਲ ਯਹਿ ਦ੍ਵੈ ਜੋਈ।
ਭਏ ਜੈਸ ਬਿਧਿ ਕਹੇ ਨ ਕੋਈ।
ਅਰ ਪੁਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਮਿਸਲਾਂ ਜੈਸੇ।
ਭਈ ਨ ਕਹੀ ਤਾਹਿ ਪੁਨ ਵੈਸੇ ॥੨੧॥
ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਔਰ ਜੁ ਭਏ।
ਜ਼ੋਰ ਸਰੋਹੀ[1] ਰਾਜ ਦਬਏ। [1]ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।
ਤਿਨ ਕਾ ਚਹੀਏ ਪਤਾ ਲਗਾਯੋ।
ਸੋ ਤਿਨ ਏਕ ਨ ਕਤਹੂੰ ਗਾਯੋ ॥੨੨॥
$ਗਾਥ ਪੰਥ ਕੀ ਆਹਿ ਅਪਾਰੀ।
ਜੋ ਨ ਲਿਖੀ ਜਾਇ ਹੈ ਸਾਰੀ।
ਤੌਂ ਭੀ ਤਨਕ ਤਨਕ[1] ਸਭ ਗਾਥਾ। [1]ਥੋਹੜੀ ਥੋਹੜੀ।
ਲਿਖਨੀ ਚਹੀਏ ਸਭ ਕੀ ਸਾਥਾ ॥੨੩॥
ਨਾਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੂ।
ਸਫਲ ਹੋਹਿ ਤਬ ਹੀ ਸੁਖਰਾਸੂ।
ਅਰ ਪੁਨ ਤਾਰੀਖਨ ਕੇ ਤੌਰੈਂ।
ਲਿਖਨੀ ਚਹੀਏ ਕਰ ਬਡ ਗੌਰੈਂ ॥੨੪॥
ਪੱਖ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਕਾ ਪੁਨ ਚਹੀਏ।
ਸਾਚ ਸਾਚ ਸਭ ਹੀ ਕਹਿ ਦਈਏ।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗਾਥ ਬਨਾਈ।
ਤਿਸ ਮੈ ਕਰਯੋ ਪੱਖ ਅਧਿਕਾਈ* ॥੨੫॥ *ਅੰਕ ੨੩ ਤੋਂ ੨੫ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਹੈ।
ਕੇਵਲ ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੀ ਗਾਥਾ।
ਦਿਖਰਾਈ ਤਿਸ ਨੈ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਸੰਮਤ ਮਾਹਿ[1] ਨ ਏਕ ਦਿਖਾਯੋ। [1]ਸਾਲ ਤੇ ਮਹੀਨਾ।
ਜੋ ਚਹੀਅਤ ਥਾ ਠੀਕ ਬਤਾਯੋ ॥੨੬॥
ਪੁਨ ਉਨਿ ਪੱਖ ਰੱਖ ਬਹੁ ਲਿਖਯੋ।
ਰੰਜ[1] ਲਹਿਯੋ ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਵਹਿ ਪਿਖਯੋ। [1]ਦੁੱਖ।

ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਮਝੈਲਨ ਕੇਰੀ।
ਨਿੰਦਜਾ ਮਲਵਈਨ ਕੀ ਟੇਰੀ[1] ॥੨੭॥ — [1]ਕਹੀ।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੁਤੋ ਮਝੈਲ।
ਗਹਜੋ ਯਾਹਿ ਤੈ ਉਨ ਯਹਿ ਗੈਲ[1]। — [1]ਰਸਤਾ।
ਬਲਿਕੈ ਲਿਖਤਿ ਬਹੁਤ ਠਾਂ ਐਸੇ।
ਬਢੈ ਬਿਬਾਦ[1] ਪੰਥ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ॥੨੮॥ — [1]ਝਗੜਾ।
ਕਾਇਰ ਕੂਰ ਬਿਅਕਲ ਬਤਾਵਤ।
ਮਲਵੱਈਨ ਕੋ ਢੱਗੇ ਗਾਵਤਿ।
ਪੁਨ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਹਾਦਰ।
ਭਏ ਸਿੰਘ ਮਲਵਈ ਜੁ ਨਾਦਰ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਅਨੋਖੇ (ਸੂਰਮੇ)।
ਜਿਨਿ ਕੇ ਵਡਜਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰਿ ਸੇਵਾ।
ਪਾਯੋ ਰਾਜ ਅਚੱਲ ਜਗਿ ਮੇਵਾ।
ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਪੌਰਖ[1] ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰੇ। — [1]ਉੱਦਮ, ਬਲ।
ਰਾਜ ਦਬਾਇ ਬਚਨ ਗੁਰਿ ਪਾਰੇ ॥੩੦॥
ਅਬ ਲੌਂ ਸੰਤਤ[1] ਜਿਨ ਕੀ ਧਰ ਪਰ। — [1]ਉਲਾਦ।
ਰਾਜ ਕਰਤਿ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸਮ ਦਿਨਕਰ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਕੱਚੇ ਤੁਰਕ[1] ਔਰ ਮੁਲਖੱਈਏ[2]। — [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖੀ। [2]ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਤੁਰਕ।
ਲਿਖਤਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਤਿਨ ਕੋ ਹੱਯੇ[1] ॥੩੧॥ — [1]ਹੈ।
ਔਰ ਗਾਥ ਬਹੁ ਅਸਤ ਬਿਅੱਸਤੈਂ[1]। — [1]ਉਲਟ ਪੁਲਟ।
ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਲਿਖਤ ਸਮੱਸਤੈਂ[1]। — [1]ਸਾਰੀ।
ਬ੍ਰਿਤ ਭੰਗ[1] ਲੌਂ ਦੂਖਨ ਭਾਰੇ। — [1]ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਵੱਧ ਮਾਤ੍ਰਾਂ।
ਆਵਤਿ ਬਹੁ ਤਿਸ ਕਾਬਿ ਮਝਾਰੇ ॥੩੨॥
ਰੀਤੀ ਕਵਿਤਾ ਕੀ ਹੈ ਜੋਈ।
ਪਿਖੀ ਸੁਨੀ ਨਹਿ ਥੀ ਤਿਨਿ ਕੋਈ।
ਅਰ ਪੁਨ ਤਾਰੀਖਨ ਕੀ ਰੀਤੀ।
ਨਾਹਿ ਪਢੀ ਤਿਹ ਸ੍ਰਵਣ ਨ ਕੀਤੀ ॥੩੩॥
ਯਾਂ ਤੇ ਲਿਖੀ ਇਮਾਰਤ[1] ਐਸੇ। — [1]ਇਬਾਰਤ, ਵਾਕਰਚਨਾ, ਲਿਖਤ।
ਬਾਨੀ ਬਕਤਿ[1] ਜਾਟ ਜਨੁ ਜੈਸੇ। — [1]ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
ਬਲਿਕੈ[1] ਕਈ ਠੌਰ ਉਨ ਲਿਖਯੋ। — [1]ਸਗੋਂ।
ਗੁਰੂਅਨ ਕੇ ਨਿਸਬਤ[1] ਹਮ ਪਿਖਯੋ ॥੩੪॥ — [1]ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।
ਉਸਤਤਿ ਬਜਾਜ ਨਿੰਦਜਾ ਨਿਕਸਤ[1]। — [1]ਉਸਤਤ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਿੰਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਨਿ ਪੜ੍ਹਿ ਸਿਖ ਨ ਬਿਗਸਤਿ[1]। — [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਕਿਛੁਕ ਬਚਨ ਤਿਸ ਕੇ ਇਸ ਠੌਰੈਂ।
ਲਿਖਹੋਂ ਪਢੋ ਪਿਖੋ ਕਰ ਗੌਰੈਂ ॥੩੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਮਨਿੰਦ[1] ਦਾਨੇ ਦੇਗ ਕੇ, — [1]ਵਾਂਗ।
ਵਹਿ ਅਬ ਦੈਹੁੰ ਦਿਖਾਇ।

ਜਿਸ ਕੋ ਪਿਖ ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਕੇ,
ਸੰਸੇ ਸਕਲ ਬਿਲਾਇ[1] ॥੩੬॥
[1]ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਬੇਈਂ ਨਾਮ ਸੁ ਨਦੀ ਤੈ, ਰਵਿ ਸਮ[1] ਜਬ ਗੁਰ ਆਦਿ।
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।

ਆ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਰਿ ਲੋਕ ਤੈ, ਤਹਾਂ ਸੁਨੋ ਤਿਹ ਬਾਦ[1] ॥੩੭॥
[1]ਤਿਸ ਦਾ ਕਥਨ।

|ਤਥਾ ਹੀ- ਬਚਨ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ
'ਤੇੜ ਅੰਗੋਛਾ[1] ਮੋਢੇ ਪਰਣਾ।
[1]ਛੋਟਾ ਕੱਛਾ, ਪਰਨਾ, ਤੌਲੀਆ। {ਸੰ: ਅੰਗ ਪ੍ਰੋਛਕ- ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਛ (ਢੱਕਣ ਵਾਲਾ), ਅੰਗ ਢੱਕਣ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ।}

ਨਿਕਸਜੋ ਖੇਤ ਮਾਹਿ ਜਜੋਂ ਡਰਨਾ'।

ਅੜਿੱਲ:

ਯਹਿ ਉਨਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨਜੋ, ਸਹਿਤ ਮਸਾਲ[1] ਜੋ।
[1]ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ, ਉਦਾਹਰਣ।

ਬਜਾਜ ਉਸਤਤੀ ਨਿੰਦਜਾ, ਭਈ ਬਿਸਾਲ ਸੋ।
ਫਿਰ ਉਨਿ ਜਨਕ ਅਵਤਾਰ, ਆਦਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋ ਗੁਨ।
ਹੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਲਿਖਜੋ, ਸੰਗ ਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਪੁਨ ॥੩੮॥
[1]ਸਬੂਤ।

|ਤਥਾ ਹੀ:
ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਨਿਕਰਾਜਾ ਅਉਤਾਰ।

ਚੌਪਈ:

ਦੁਤੀ ਮਹੱਲੇ ਕੀਰਤ ਭੱਟ ਨੇ।
ਬੀਚ ਸਵੱਈਅਨ ਕੀਨ ਜੁ ਰਟਨੇ[1]।
[1]ਉਚਾਰਣ।

ਯਹਿ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਜੋ ਤਿਨ ਜੋਈ।
ਨਹਿ ਸਰੂਪ ਪਰ ਹੈ ਯਹਿ ਕੋਈ ॥੩੯॥
ਵਰਤਨ ਜਨਕ ਰਾਜ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਲਖ ਸਮਾਨ ਸਭ ਯੌਂ ਭਟਿ ਟੇਰਾ[1]।
[1]ਕਿਹਾ।

ਪੁਨ ਜਿਹ ਯਾਹੀ ਮੈਂ ਹੱਠ ਹੱਈਏ।
ਆਗੇ ਲਿਖਜੋ ਪਿਖਜੋ ਤਿਹ ਚਹੀਏ ॥੪੦॥
ਵੀਚ ਸਵੱਈਅਨ ਭੱਟਨ ਸਾਰਨ[1]।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਭੱਟਾਂ ਨੇ।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀਨੋ ਬਹੁਤ ਉਚਾਰਨ ॥੪੧॥

ਯਥਾ:
ਆਪਿ ਨਾਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰ ਜਗ ਮੈ ਪਰਵਰਿਓ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਜੋਤ ਜਗ ਮੰਡਲ ਕਰਿਓ।
ਔਰ ਮ: ੧
ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ ਬਲਿ ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ ॥
ਤ੍ਰੇਤੈ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮੁ ਰਘੁਵੰਸੁ ਕਹਾਇਓ ॥
ਦੁਆਪੁਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਥੁ ਕੀਓ ॥
ਉਗ੍ਰ ਸੈਣ ਕਉ ਰਾਜੁ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ ॥ (ਸ: ਮ: ੧ ਕੇ, ਪੰ: ੧੩੯੦)
|ਔਰ:

ਗਾਵਹਿ ਜਨਕਾਦਿ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗੇਸੁਰ ਹਰਿਰਸ ਪੂਰਨ ਸਰਬ ਕਲਾ ॥ (ਸ: ਮ: ੧, ਪੰ: ੧੩੮੯)

ਦੋਹਰਾ:

ਇਤਿਜਾਦਕ ਬਹੁ ਬਚਨ ਕਹਿ,
ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ।
ਏਕ ਵਾਕ ਗਹਿ ਤਾਹਿ ਕਿਮ,
ਕਹਜੋ ਜਨਕਿ ਬਪੁ[1] ਧਾਰਿ ॥੪੨॥ [1]ਸ਼ਰੀਰ, ਸਰੂਪ।

ਅੜਿੱਲ:

ਫਿਰ ਜਬ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਵੀਚ ਸਰ੍ਹੰਦ ਕੇ।
ਤ੍ਰਿਣ ਜਯੋਂ ਤਨ ਤਜ ਗਏ, ਸਹਿਤ ਆਨੰਦ ਕੇ।
ਨਿਜ ਪਿਤ ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ, ਸਫਲ ਥਾ ਉਨ ਕਰਜੋ।
ਹੋ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਨੋ, ਤਹਾ ਜਿਮ ਹੈ ਰਰਜੋ[1] ॥੪੩॥ [1]ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਤਥਾ ਹੀ–

ਤੁਰਕ ਜਬ ਵੀਚ ਕਚਹਿਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਬਾਲ ਗੁਰ ਕੇ ਲਜਾਏ ਸਨ।
ਫੜੇ ਘਸੀਟੇ ਰੋਵਤੇ ਨਹਿ ਆਯੋ ਤਰਸ ਮਨ।
ਹੁਤੋ ਉਹਾਂ ਥੋ ਖੜੋ ਛੁਰੇ ਇਕ ਵਾਰੋ।
ਦੈ ਗੋਡੇ ਹੇਠ ਕਰ ਜਬੇ[1] ਉਨ ਡਾਰੋ। [1]ਜ਼ਿਬ੍ਹਾ, ਹਲਾਲ ਭਾਵ ਕਤਲ।
ਤੜਫ ਤੜਫ ਜਿੰਦ ਗਈ ਉਡਾਇ।
ਇਮ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ[1] ਦੁਇ ਦਏ ਕਤਲਾਇ। [1]ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਭਾਵ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ।
ਅੱਧੀ ਘੜੀ ਸੀਸ ਕੱਟੇ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ।
ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਲੇ ਔਖੇ ਫੇਰ ਸ਼ਰੀਰ ਛੋਡੇ ਦਬਾਇ ਨਾਹੀ ਈਂਧਨ[1] ਪਾਇ ਦੇਹਾਂ ਸਾੜੀਆਂ। [1]ਬਾਲਣ, ਲੱਕੜਾਂ।

ਅੜਿੱਲ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਠੌਰ, ਕਹੀ ਉਨਿ ਬਾਨਿ[1] ਬਾਹੁ। [1]ਕਵਿਤਾ।
ਜੋ ਸਿੱਖਨ ਕੌ ਕਟੂ[1], ਲਗਤਿ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਮਹੁਂ। [1]ਕੌੜੀ।
ਮਨ ਮੈ ਫੁਰਤ ਗਿਲਾਨੀ[1], ਲੱਜਜਾ ਗਹਿਤ ਅਤਿ। [1]ਨਫ਼ਰਤ।
ਹੋ ਕਿਆ ਵਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ, ਨਹਿ ਥੇ ਸਮਰੱਥ ਮਤ ॥੪੪॥
ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਤੋ ਸੁਆਨ[1], ਅਜ਼ਮਤੀ ਹੈਂ ਭਏ। [1]ਕੁੱਤੇ।
ਤੜਫ ਤੜਫ ਗੁਰ ਪੁਤ੍ਰਨਿ, ਤਨ ਨਿਜ ਕਯੋਂ ਦਏ।
ਯਹਿ ਸਭ ਤਿਸ ਕਾ ਕਥਨ, ਐਸ ਪਹਿਚਾਨੀਏ।
ਹੋ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਲਿਖਯੋ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੀਏ ॥੪੫॥
ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੀਨ ਜੋ।
ਸਾਖੀ ਅਧਿਕ ਬਟੋਰੀ[1], ਪਾਵਨ ਪੀਨ[2] ਜੋ। [1]ਇਕੱਤ੍ਰ ਕੀਤੀਆਂ। [2]ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਸੋ ਹਮ ਤਿਸ ਕਾ ਧਰ ਕਰਿ, ਉਰਿ ਉਪਕਾਰ ਵਰ।

ਹੋ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਿਤ ਹੈਂ ਨਜੋਂ, ਤਾਹਿਂ ਜੋਹਾਰ[1] ਕਰਿ ॥੪੬॥ — [1]ਨਮਸਕਾਰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜਿਹ ਹਿਤ ਰਚਜੋ,
ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਸੋ ਹੇਤੂ[1] ਅਬ ਕਹਿਤ ਹੋਂ, — [1]ਕਾਰਨ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਖਾਸ ॥੪੭॥

ਚੌਪਈ:

ਸੰਬਤ ਅਠ ਦਸ ਸਹਸ ਸਾਠ ਪਰ[1]। — [1]ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੱਠ ਭਾਵ ੧੮੬੦ ਬਿ:।
ਲਖੋ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਭਯੋ ਜਬੈ ਬਰ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਤਬ ਦੈ ਕਰਿ ਜ਼ੋਰ।
ਕਰੇ ਜੰਗ ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਸਨ ਘੋਰ[1] ॥੪੮॥ — [1]ਭਿਆਨਕ।
ਫਰਾਂਸੀਸ ਇਕ ਹੁਤੋ ਫਰੰਗੀ।
ਪੀਰਨ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਦੁਰੰਗੀ[1]। — [1]ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਮੇਲਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।
ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਕਾ ਵਹਿ ਸਿਪਹਿ ਸਲਾਰ[1]। — [1]ਸੈਨਾਪਤੀ।
ਹੁਤੋ ਮਾਤਬਰ[1] ਅਰ ਮੁਖਤਾਰ ॥੪੯॥ — [1]ਇਤਬਾਰ ਵਾਲਾ।
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਅਧਿਕ ਵਹਿ ਭਯੋ।
ਸਾਥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੇ ਮਿਲ ਗਯੋ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਤੇ ਲੈ ਬਹੁ ਦਾਮ[1]। — [1]ਦਮੜੇ, ਰੁਪਏ ਭਾਵ ਮਾਇਆ।
ਗਯੋ ਛੋਡ ਤਬ ਹੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ[1] ॥੫੦॥ — [1]ਜੰਗ।
ਕਮਰ ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਕੀ ਵਹਿ ਤੋਰਿ।
ਗਯੋ ਪਧਾਰ ਬਲਾਯਤ ਓਰਿ।
ਬੇਈਮਾਨ ਭਯੋ ਵਹਿ ਜਬ ਹੀ।
ਦਾਉ ਪੇਖ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਤਬ ਹੀ ॥੫੧॥
ਫੌਜ ਬਟੋਰ[1] ਅਧਿਕ ਦੈ ਜੋਰ। — [1]ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਕਰੇ ਜੰਗ ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਸਨ ਘੋਰ।
ਆਖਰ ਮਰ੍ਹਟੇ ਹਾਰ ਪਲਾਏ[1]। — [1]ਨੱਸ ਗਏ।
ਇਤ ਉਤ ਗਏ ਦੌਰ ਕਿਤ ਥਾਏ ॥੫੨॥
ਕੋਇਲ[1] ਜੀਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਲਈ। — [1]ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਗਰ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਮ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਹੈ।
ਹਾਰ ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਕੀ ਬਹੁ ਭਈ।
ਦਿੱਲੀ ਉਸੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮਾਹੀ।
ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਕੇ ਕਬਜੇ ਮੈ ਆਹੀ ॥੫੩॥
ਆਲਮ ਸ਼ਾਹ ਹੁਤੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ।
ਮਰ੍ਹਟਜੋਂ ਕੇ ਅਧੀਨ ਥਾ ਵਾਹਿ ॥੫੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਜਬ ਅਲੀ ਗਢ,
ਲਿਯ ਮਰ੍ਹਟਜੋ ਤੈ ਛੀਨ।
ਦਿੱਲੀ ਬਿਨ ਹੀ ਜੰਗ ਤੇ

ਫਿਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਲੀਨ ॥੫੫॥

ਚੌਪਈ:

ਸਾਹਿਬ ਲਾਰਡ ਲੀਕ* ਬਹਾਦਰ।
ਦਿੱਲੀ ਤੈ ਚਢ ਕਰਿ ਫਿਰ ਸਾਦਰ।
ਡੀਂਗ[1] ਓਰ ਮਰੁਟਜੋਂ ਕੇ ਪਾਛੇ।
ਬਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਲੈ ਧਾਯੋ ਆਛੇ ॥੫੬॥
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਇਕ ਕਰਨੈਲ।
ਬੀਰ ਬਾਂਕਰੋ ਹੁਤੋ ਗੁਸੈਲ।
ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਬੀਚ ਰਹਾਯੋ।
ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਨ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥੫੭॥
ਇਸ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇਤਕ ਸਾਲੇ।
ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਲੈ ਕਟਕ[1] ਬਿਸਾਲੇ।
ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗਢ ਵਾਰੋ।
ਔਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਬਰਿਆਰੋ[1] ॥੫੮॥
ਜਬ ਵਹਿ ਲੈ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੈਨਾ।
ਪਹੁੰਚੇ ਦਿੱਲੀ ਢਿਗ ਬਲ ਐਨਾ।
ਦਿਲੀ ਗਿਰਦ ਦੇਸ ਬਹੁ ਲੂਟਯੋ।
ਸਰਨ ਪਰਯੋ ਜੋਈ ਸੋ ਛੂਟਯੋ ॥੫੯॥
ਮੁਲਕ ਬੀਚ ਬਹੁ ਗਰਦੀ[1] ਪਾਈ।
ਲੋਣੀ ਗਯੋ ਸੁਨਤਿ ਦਹਿਲਾਈ[1]।
ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਦਲ ਅਧਿਕ ਪਛਾਨਾ।
ਬੀਰ ਬਾਂਕਰੋ ਬਲੀ ਮਹਾਨਾ ॥੬੦॥
ਅਰ ਪੁਨ ਧਾਂਕ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੁਨ ਕਰਿ।
ਜੰਗੀ ਅਧਿਕ ਲੁਟੇਰੇ ਗੁਨ ਕਰਿ।
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਦਿਲੀ ਛੋਰ।
ਗਯੋ ਸੈਨ ਲੈ ਕੋਇਲ ਓਰ ॥੬੧॥
ਜਬ ਯਹਿ ਖਬਰ ਸਿੰਘਨ ਸੁਨ ਪਾਈ।
ਧਸੇ ਦਿੱਲੀ ਮੈਂ ਧੌਂਸ ਬਜਾਈ।
ਲੂਟ ਮਾਰ ਕਰ ਤੁਰਕੈਂ ਖੁਆਰੀ।
ਮੁਗਲ ਮਹੱਲਾ ਦਯੋ ਉਜਾਰੀ ॥੬੨॥
ਸ਼ਾਹਿ ਅੰਮੀਰਨ ਮਿਲ ਕਰਿ ਸਭ ਹੀ।
ਮੇਲ ਕਰਯੋ ਸਿੰਘਨ ਸੋਂ ਤਬ ਹੀ।
ਸਿਮਰੂ ਕੀ ਬੇਗਮ[1] ਨੇ ਸਾਰਾ।

*ਲਾਰਡ ਲੇਕ (ਜਨਮ ੧੭੭੨ ਈ: ਦਿਹਾਂਤ ੧੯੦੮ ਈ:) ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਜੰਗੀ ਲਾਟ ਸੀ। ਫੂਲ ਕੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਸੀ।

[1]ਰਿਆਸਤ ਭਰਤਪੁਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ।

[1]ਦਲ।

[1]ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਮਾ।

[1]ਹਲਚਲੀ।

[1]ਕੰਬ ਗਿਆ।

[1]ਸਮਰੂ ਉਪਨਾਮ ਸੀ ਜੋ ਪਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਸਲ ਨਾਮ ਵਾਲਟਰਰੇਨਹਾਰਡ (Walter Reinhard) ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜਰਮਨ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੀ ਜਹਾਜ਼ੀ ਫ਼ੌਜ

'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਨਵਾਬ ਮੀਰ ਕਾਸਮ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਪਟਨੇ ਦੇ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਤੇ ਅਨੇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ। ਸਮਰੂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਸਰਧਨੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਮੇਰਠ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ) ਆਪਣੀਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ੧੭੭੮ ਈ: ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਆਗਰੇ ਹੋਈ। ਬੇਗਮ ਸਮਰੂ, ਲੁਤਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ ਸੀ। ਸੰਨ ੧੭੫੧ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਤੇ ਸੰਨ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਸਮਰੂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ। ਪਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਬਾਦ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰ ਨਗਰ ਤੋਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਸੀ। ਇਹ ਬੜੀ ਦਾਨੀ ਤੇ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਸੀ। ੨੭ ਜਨਵਰੀ ੧੯੩੬ ਈ: ਨੂੰ ਸਮਰੂ ਦੀ ਬੇਗਮ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋਇਆ।

ਬੀਚ ਆਇ ਕਰਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਾ ॥ ੬੩ ॥
ਹੁਤੀ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਾਥੇ।
ਤਿਸ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਖਜਾਤੇ।
ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਲੈ ਬਿੱਤ[1] ਅਪਾਰਾ।

[1]ਧਨ।

ਪੁਨ ਤੋਪਾਂ ਲੈ ਕਿਤਕ ਪਧਾਰਾ ॥ ੬੪ ॥
ਰਹਿ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਸਾਤ ਮਹੀਨੇ।
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਨਵਾਏ ਪੀਨੇ[1]।

[1]ਪੱਕੇ, ਮਜ਼ਬੂਤ।

ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਸਰਦਾਰਨ।
ਕਰਿ ਸਲਾਹਿ ਹਿਤ ਲੂਟਨ ਮਾਰਨ ॥ ੬੫ ॥
ਘਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੁਰਕਨ ਕੈ ਲੂਟੇ।
ਹਿੰਦੂ ਸਰਨ ਪਰੇ ਸੇ ਛੂਟੇ।
ਖੁਰਜੇ ਲੌ ਬਹੁ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਟਏ।
ਰੋਕੇ ਨਾਹਿ ਕਿਸੂ ਸੇਂ ਗਏ ॥ ੬੬ ॥
ਫਿਰ ਜਬ ਯਹਿ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੈਨਾ।
ਦਿੱਲੀ ਬੀਚ ਧਸੀ ਬਲਿ ਐਨਾ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਬਲਵਾਨ।

ਲੂਟ ਮਾਰ ਬਡ ਗਰਦੀ[1] ਪਾਈ।

[1]ਹਲਚਲ, ਤਬਾਹੀ।

ਮੁਗਲ ਮਹੱਲਾ ਦਯੋ ਜਰਾਈ ॥ ੬੭ ॥
ਔਰ ਹਕੂਮਤ ਕੀਨੀ ਭਾਰੀ।
ਕਥਾ ਲਿਖੋਂ ਆਗੇ ਚਲ ਸਾਰੀ।
ਫਿਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਤਜ ਕੈ।
ਆਯੋ ਇਤ ਲੈ ਬਿੱਤ ਬਹੁ ਰਜ ਕੈ ॥ ੬੮ ॥
ਜੇ ਕਰ ਸਿੰਘ ਨ ਤਜਤੇ ਦਿੱਲੀ।
ਕਰਤੇ ਰਾਜ ਸਾਜ ਬਿਨ ਢਿੱਲੀ।
ਕੌਨ ਛੁਡਾਤੋ ਇਨ ਤੈ ਦਿੱਲੀ।
ਜੇ ਕਰਤੇ ਸਿੰਘ ਮਨਸਾ ਦਿੱਲੀ[1] ॥ ੬੯ ॥

[1]ਦਿਲ ਦੀ ਇੱਛਾ।

ਛਡਤੇ ਨ ਕਮਾਣ ਨਿਜ ਢਿੱਲੀ।
ਦੇਤੇ ਮੇਲ ਜਗਤ ਮੈ ਜਿੱਲੀ[1]।

[1]ਡੰਡਰੌਲੀ।

ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਭੀ ਪਰੀ ਥੀ ਮਿੱਲੀ।

ਪਰ ਜੇ ਸਿੰਘ ਨ ਬਨਤੇ ਬਿੱਲੀ ॥੨੦॥
ਕਯੋਂ ਚੁਕਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਚਿੱਲੀ[1]।
[1]ਗੁਲਾਮੀ ਰੂਪ ਚਿੱਲੀ {ਚਿੱਲੀ- ਊਠ ਉਪਰ ਲੱਦਿਆ ਪੱਠਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ}।

ਕਯੋਂ ਠੁਕਵਾਤੇ ਗਰਦਨ ਕਿੱਲੀ[1]।
[1]ਹਕੂਮਤ ਰੂਪ ਕਿੱਲੀ।
ਫਿਰ ਕਯੋਂ ਹੋਤੀ ਜਗ ਮੈ ਖਿੱਲੀ[1]।
[1]ਹਾਸੀ।
ਪੈ ਭਾਵੀ ਯੂੰਹੀ ਥੀ ਹਿੱਲੀ[1] ॥੨੧॥
[1]ਗਿੱਝੀ।
ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਤਬ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ।
ਬੀਰ ਬਾਂਕੁਰੇ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲੇ।
ਸੋਚਤ ਨਹਿ ਥੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ[1]।
[1]ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚ (ਵਿਚਾਰ)।
ਰਖਤੇ ਰੀਤਿ ਨੀਤਿ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ॥੨੨॥
ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਨ ਲਖਤੇ[1]।
[1]ਜਾਣਦੇ।
ਦਾਵ ਘਾਵ ਨਹਿ ਥੇ ਕਿਛੁ ਤਕਤੇ।
ਛੋਡ ਆਏ ਦਿੱਲੀ ਬਿਨ ਬਾਰੇ[1]।
[1]ਦਰੀ।
ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਛਲ ਨਾਹਿ ਵਿਚਾਰੇ ॥੨੩॥
ਫਿਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕਰਯੋ ਜੁ ਚਾਹਿਤ।
ਲੱਖ ਸਬੱਬ ਬਨਾਇ ਨਿਬਾਹਤਿ।
ਪਰਾਰਭਧ[1] ਜਿਸ ਕੀ ਹ੍ਵੈ ਜੈਸੇ।
[1]ਕਿਸਮਤ।
ਮਿਲਤਿ ਸਹਾਇ ਬੁਧਿ ਤਿਹ ਤੈਸੇ ॥੨੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਤਜ ਸਿੰਘ ਜਬ,
ਆਏ ਤਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ।
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਫਿਰ ਅਯੋ,
ਦਿੱਲੀ ਬੀਚ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ॥੨੫॥
[1]ਛੇਤੀ।

ਚੌਪਈ:
ਫਿਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਆਇ।
ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਿਜ ਕਰਯੋ ਬਨਾਇ।
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਕੋ ਜੋ ਸੂਝਯੋ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੈ ਬੂਝਯੋ ॥੨੬॥
ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਬ ਯਹ ਕੈਸੇ ਭਯੋ।
ਫਿਰ ਇਨਿ ਰਾਜ ਕਹੋ ਕਿਮਿ ਲਯੋ।
ਕੈ ਬਜ਼ੋਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ[1] ਲਯੋ ਇਨਿ।
[1]ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪਟਾ[1] ਲਿਖ ਦਯੋ ਕਿਧੌਂ ਕਿਨਿ ॥੨੭॥
[1]ਸਨਦ, ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤ੍ਰ।
ਆਲਮ ਸ਼ਾਹਿ* ਯਾਹਿ ਸੁਨਿ ਬੋਲਯੋ।

*ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ- ਇਹ ਆਲਮਗੀਰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸੰਨ ੧੭੬੦ ਈ: ਤੋਂ ੧੮੦੬ ਈ: ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ ੧੭੮੫ ਵਿੱਚ ਮਾਧਵ ਰਾਉ ਸੇਂਧੀਆ ਮਰਹੱਟੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਆ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਨੂੰ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ ੧੭੮੭ ਵਿੱਚ ਸਹਾਰਨ ਪੁਰ ਅਤੇ ਮੇਰਠ ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਜ਼ਾਬਿਤਾ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਨੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆ ਮੱਲੀ। ੧੦

ਅਗਸਤ ਸੰਨ ੧੭੮੮ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਨੇ ਖੰਜਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ। ੨੧ ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ ੧੭੮੮ ਵਿੱਚ ਗ਼ੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ ਫਿਰ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪਿਆ। ਅੰਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਮ-ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਥਾਪੀ ਰੱਖਿਆ।

ਕਪਟੀ ਕਪਟ ਕਠੋਲਾ[1] ਖੋਲਜੋ।
[1]ਛਲ ਦਾ ਕੋਠਾ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੀ ਕਬ ਨੀਕੀ।
ਬਾਤ ਕਹਿਤ ਹੈ ਜਾਨੋ ਠੀਕੀ ॥੭੮॥
ਸਿੰਘਨ ਸੋਂ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਬੈਰ।
ਜਿੱਦਨ ਮਜਬੀ[1] ਆਹਿ ਬਧੈਰ।
[1]ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਦਾ।
ਸੋ ਦਿਲ ਰਾਖ ਤੁਰਕੇਸ ਉਚਾਰਜੋ।
ਸਾਂਪ ਸਮਾਨ ਡੰਕ ਚਹਿ ਮਾਰਜੋ ॥੭੯॥
ਚਾਰ ਭਾਂਤਿ ਨਰ ਹੈਂ ਜਗਿ ਜਾਨੋ।
ਮਾਖੀ, ਸਾਂਪ, ਅਸੁਰ[1], ਸੁਰ[2] ਮਾਨੋ।
[1]ਦੈਂਤ। [2]ਦੇਵਤੇ।
ਆਪ ਖੋਇ, ਪਰ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੈ।
ਸੋ ਮਾਖੀ ਸਮ ਲਖੋ ਅਪਾਰੈ ॥੮੦॥
ਬਿਨਾ ਲਾਭ ਨਿਜ, ਪਰ ਕੀ ਹਾਨੀ।
ਕਰ ਹੈ, ਸੋ ਨਰ ਸਾਂਪ ਸਮਾਨੀ।
ਪਰ ਕੌ ਮਾਰ ਕਾਜ ਨਿਜ ਕਰੈ।
ਸੋ ਨਰ ਰਾਕਸ਼ ਬੁਧਿ ਜਨ ਰਰੈਂ ॥੮੧॥
ਜਤੋਂ ਤਤੋਂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੈ ਉਪਕਾਰੇ।
ਆਹਿ ਦੇਵ ਨਰ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ।
ਆਹਿ ਸੁਭਾਵ ਨਰਕ ਕੇ ਆਮ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਬੇਰ, ਸੁਪਾਰੀ, ਦਾਖ[1], ਬਦਾਮ ॥੮੨॥
[1]ਅੰਗੂਰ।
ਦਿਲੋਂ ਬੁਰਾ ਊਪਰ ਤੇ ਆਛਾ।
ਬੇਰ ਸਮਾਨ ਵਹੀ ਨਰ ਕਾਛਾ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਤੇ[1] ਇਕ ਜੈਸਾ।
[1]ਅੰਦਰੋਂ।
ਨਰ ਕਠੋਰ ਪੂੰਗੀ[1] ਸਮ ਹੈਸਾ ॥੮੩॥
[1]ਸੁਪਾਰੀ।
ਊਪਰ ਕਠਨ ਹੋਇ ਦਿਲ ਨੀਕੋਂ।
ਸੋ ਬਦਾਮ ਸਮ ਲਹੀਅਤਿ ਠੀਕੋਂ।
ਕੋਮਲ ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਜੋਈ।
ਦਾਖ ਅੰਗੂਰ ਲਖੋ ਸਮ ਸੋਈ ॥੮੪॥
ਉੱਤਮ ਮਧਮ ਮੰਦ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1]।
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ।
ਸ਼ਾਹਿ ਲਖੋ ਤਿਹੁਂ ਮਾਹਿ ਕਨਿਸ਼ਟ[1]।
[1]ਨੀਚ, ਕਮੀਨਾ।
ਜਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿੰਘਨ ਹ੍ਵੈ ਜਾਈ।
ਸ਼ਾਹਿ ਅਧਮ[1] ਸੋ ਬਜੋਂਤ ਬਨਾਈ ॥੮੫॥
[1]ਨੀਚ, ਕਮੀਨਾ।
ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਭਯੋ ਫ਼ਕੀਰ।

ਵੀਚ ਪੰਜਾਬ ਕਹਾਯੋ ਪੀਰ[1]।
[1]ਗੁਰੂ, ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਤਿਸ ਤੈ ਪਾਛੇ ਦਸਮੀ ਠੌਰ[1]।
[1]ਜਗ੍ਹਾ।
ਭਯੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਕ ਔਰ ॥ ੮੬ ॥
ਤਿਸ ਨੇ ਯਹਿ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਮਜ਼ਬ।
ਕੀਓ ਲੁਟੇਰਾ ਜਾਹਲ[1] ਗਜ਼ਬ[2]।
[1]ਅਨਪੜ੍ਹ, ਬੇਖ਼ਬਰ। [2](ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਤੇ) ਕਹਿਰ (ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ)। (ਅ) ਅਸਚਰਜ, ਅਨੋਖਾ।

ਜਬ ਯਹਿ ਲੋਕ ਅਧਿਕ ਜਗਿ ਬਾਢੇ।
ਲਗੇ ਫ਼ਤੂਰ[1] ਉਠਾਵਨ ਗਾਢੇ ॥ ੮੭ ॥
[1]ਉਪਦ੍ਰਵ, ਊਧਮ, ਗੜਬੜ।
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸਭਨ ਕੋ ਮਾਰਾ।
ਮੁਲਕੋਂ ਇਨ ਕਾ ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਰਾ।
ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਨਾਮੀ[1]।
[1]ਨਾਮ ਵਾਲਾ।
ਭਯੋ ਇਨੀ ਮੈ ਸੇ ਮਤਿ ਖਾਮੀ[1] ॥ ੮੮ ॥
[1]ਕੱਚੀ ਮਤਿ ਵਾਲਾ।
ਉਨ ਭੀ ਗਦਰ[1] ਮਚਾਯੋ ਭਾਰਾ।
[1]ਫਸਾਦ।
ਆਖਰ ਭਯੋ ਕਤਲ ਵਹਿ ਹਾਰਾ।
ਫਿਰ ਨਾਦਰ ਜਬ ਜ਼ੁਲਮੀ ਆਯੋ।
ਦੇਸ ਲੂਟ ਨਿਜ ਮੁਲਕ ਸਿਧਾਯੋ ॥ ੮੯ ॥
ਤਬ ਤੇ ਰੱਯਤ ਏਹੁ ਹਮਾਰੀ।
ਬਿਗਰ ਗਰਦੀ[1] ਬਹੁ ਡਾਰੀ।
[1]ਹਲਚਲ।
ਫਿਰ ਜਬ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ।
ਕਈ ਬੇਰ ਆਯੋ ਦੁਖਦਾਨੀ ॥ ੯੦ ॥
ਕਰਿ ਖਰਾਬ ਹਮਾਰੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
ਗਯੋ ਲੌਟ[1] ਵਹਿ ਫਿਰ ਬਦਰਾਹੀ[2]।
[1]ਮੁੜ ਗਿਆ। [2]ਬੁਰੇਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ।
ਤਬ ਤੈ ਇਨ ਸਿੱਖਨ ਬਲ ਪਾਈ।
ਮੁਲਕ ਕਰਯੋ ਬਰਬਾਦ ਮਹਾਈ ॥ ੯੧ ॥
ਜਾਹਲ ਜੰਗੀ ਡਾਕੂ ਚੋਰੈਂ।
ਇਨ ਸਮ ਨਹਿ ਕੋਊ ਜਗ ਹੋਰੈਂ।
ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਹਮਰੀ ਸ਼ਾਹੀ ਬੀਚ।
ਰਾਹ ਤਨੱਜ਼ਲ ਪਾਯੋ ਨੀਚ[1] ॥ ੯੨ ॥
[1]ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਰਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਚਾਂ ਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਸ਼ਾਹੀ ਹੇਠ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੀ।

ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਰੱਯਤ ਏ ਸਬ ਹਮਰੀ।
ਬਿਗਰ ਗਈ ਹਮ ਤੈ ਤਬ ਸਗਰੀ।
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਯਹਿ ਜਗ ਮੈ ਜੇਤੀ।
ਰੱਯਤ ਹੁਤੀ ਹਮਾਰੀ ਤੇਤੀ ॥ ੯੩ ॥
ਫੌਜ ਜਾਹਿ ਨੇ ਜਿਤਕ ਬਟੋਰੀ[1]।
[1]ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ।
ਦਬਯੋ ਮੁਲਕ ਤਿਨ ਤਿਤਕ ਸਜੋਰੀ।
ਜੋਰ ਜੰਗ ਨਹਿ ਰਾਜ ਲਯੋ ਇਨਿ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪਟਾ ਲਿਖ ਦਯੋ ਨਾਹਿ ਕਿਨਿ ॥ ੯੪ ॥

ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਤ ਬਨਾਇ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਦਈ ਲਿਖਾਇ।
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਨੈ ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹ ਪੈ ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥੯੫॥
ਜੇ ਕਰਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਯਹਿ ਸਭਹੀ।
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਰੱਯਤ ਥੀ ਕਬਹੀ।
ਗਦਲ[1] ਮਚਾਇ ਬਦਲ ਸਭ ਗਏ। — [1]ਫਸਾਦ।
ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਰਾਜੇ ਬਨ ਬਏ[1] ॥੯੬॥ — [1]ਬਣ ਬੈਠੇ।
ਰੱਯਤ ਬਿਗੜੀ ਢਿਗ ਕਬਿ ਰਾਜ।
ਰਹਿਨਾ ਪਾਯੋ ਬਿਨਾ ਸਮਾਜ[1]। — [1](ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ) ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਯਹਿ ਲਿਖ ਕਰਿ ਨਿਜ ਦਫਤਰ ਮਾਹੀ।
ਰਾਖਯੋ ਤਬ ਕਰਨੈਲ ਤਹਾਂ ਹੀ ॥੯੭॥
ਅਬ ਸੁਨਿ ਗਾਥ ਔਰ ਇਕ ਭਾਰੀ।
ਸਿੱਖਨ ਮੈ ਜਯੋਂ ਪਰਯੋਂ ਵਿਗਾਰੀ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੀ ਜਯੋਂ ਲੁਦਿਹਾਨੇ।
ਪਰੀ ਛਾਵਨੀ ਆਇ ਮਹਾਨੇ ॥੯੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸਨ ਪੁਰਾਨ ਸੈ ਚੌਹਟੇ[1], — [1]ਸੰਮਤ ੧੮੬੪ ਬਿ: ਵਿੱਚ।
ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਮ੍ਰਿਗੇਸ।
ਮੁਲਕ ਮਾਲਵੇ ਮੈ ਅਯੋ,
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਵਿਸੇਸ[1] ॥੯੯॥ — [1]ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਫ਼ੌਜ।

ਕਬਿੱਤ:
ਛੀਨ ਕੈ[1] ਇਲਾਕਾ ਰਾਇਕੋਟੀਓਂ ਤੈ ਬਾਂਕਾ, ਫਿਰ — [1]ਖੋਹ ਕੇ।
ਲੀਓ ਹੈ ਕਪੂਰੇ ਕੋਟ ਵਾਲੀਓਂ ਤੈ[1] ਜਾਇ ਕੈ। — [1]ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ।
ਔਰ ਸਾਨ੍ਹੇਵਾਲੀਏ ਅੰਬਾਲੀਏ ਤੈ ਆਦਿਕ ਜੇ,
ਸਿੱਖਨ ਤੈ ਲੀਓ ਬਹੁ ਮੁਲਕ ਛਿਨਾਇ ਕੈ।
ਆਇ ਫਿਰ ਕੋਟਲੇ ਮਲੇਰ ਬਿਨ ਬੇਰ ਘੇਰ,
ਲੀਓ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਅਫਗਾਨਾ ਤੈ[1] ਦਬਾਇ ਕੈ। — [1]ਮਲੇਰੀ ਪਠਾਣਾਂ ਤੋਂ।
ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਭੂਪ[1] ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ[2] ਲੌ ਅਨੂਪ, — [1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀਂਦ। [2]ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ।
ਮਿਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੌ ਤਹਾ ਹੀ ਚਲ ਜਾਇ ਕੈ ॥੧੦੦॥
ਕੈਂਥਲੇਸ ਪਟਲੇਸ ਮਿਲੇ ਨਾਹਿ ਤਾਬਿ ਜਬ,
ਘਾਵਦਾਦਿ ਗ੍ਰਾਮ ਲੂਟੇ ਤਿਨ ਕੇ ਅਪਾਰੇ ਹੈਂ।
ਫੌਜ ਜੋ ਲਹੌਰੀ ਦੌਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰ ਪੱਲਾ ਫੇਰ,
ਪਰਗੋ ਥਰਥੱਲਾ[1] ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਮਝਾਰੇ ਹੈਂ। — [1]ਹਲਚਲ।
ਸੁਨਿ ਪਟਲੇਸ ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਤਬ,
ਲੈ ਕਰਿ ਬਸੇਸ ਸੈਨ ਦੈ ਕਰਿ ਨਗਾਰੇ ਹੈਂ।
ਜਾਇ ਢਿਗ ਛੀਂਟਾਵਾਰੇ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਇ ਭਾਰੇ,

ਜੰਗ ਕੇ ਤਜਾਰੇ ਕਰਿ ਭੇਜੇ ਹਲਕਾਰੇ ਹੈਂ ॥੧੦੧॥
ਤਜਾਰੀ ਸੁਨਿ ਆਹਵ[1] ਕੀ ਫੌਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ[2] ਕੀ,
[1]ਜੰਗ। [2]ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ।
ਛੋਰਿ ਲੂਟ ਲਾਹਵ ਕੀ[1] ਭਈ ਇਕ ਠੌਰ ਹੈ।
[1]ਲੁੱਟ ਦਾ ਲਾਭ ਛੱਡ ਕੇ।
ਚਢ ਕੈ ਲਾਹੌਰ ਮੌਰ[1] ਮਨਸੂਰਪੁਰੇ ਓਰ,
[1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ।
ਆਯੋ ਦਲ ਜੋਰ ਕੈ ਸਜੋਰ ਕਰਿ ਦੌਰ ਹੈ।
ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਬਰਿਆਰ[2] ਮੁਲਕੀ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ,
[1]ਖ਼ਬਰ। [2]ਬੈਰਾੜ।
ਬਾਂਧ ਕੈ ਹਥਜ਼ਾਰ ਆਏ ਨ੍ਰਿਪ ਓਰ ਔਰ ਹੈਂ।
ਟਰੇ ਨ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਮਚਯੋ ਹੈ ਜੰਗ ਜੋਰ ਤੇ,
ਰਹੇ ਵਕੀਲ ਹੋਰਤੇ[1] ਬਹੁਤ ਕਰਿ ਗੌਰ[2] ਹੈਂ ॥੧੦੨॥
[1]ਰੋਕਦੇ। [2]ਖਿਆਲ।

ਦੋਹਰਾ:

ਉਤ ਤੈ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਹਰਿ,
ਚਢਿ ਕਰਿ ਪੀਠ ਮਤੰਗ[1]।
[1]ਹਾਥੀ।
ਬੀਚ ਅੰਬਾਰੀ ਬੈਠ ਕਰਿ,
ਪੇਖ ਰਹਯੋ ਥਾ ਜੰਗ ॥੧੦੩॥

ਚੌਪਈ:

ਯਹਿ ਪਿਖ ਖਬਰ ਪਾਇ ਪਟਲੇਸੂ।
ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਨਰੇਸੂ।
ਜਹਾਂ ਤੋਪ ਖਾਨਾ ਦਗ ਰਹਯੋ।
ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਖੁਦ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਹਯੋ ॥੧੦੪॥
ਐਸਾ ਗੋਲਾ ਏਕ ਚਲਾਵਹੁ।
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਪਤਾ ਦਿਖਾਵਹੁ।
ਤਿਸ ਕੋ ਜਰਾ ਅਜਾਉ ਨ ਜਾਇ[1]।
[1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਸੱਟ ਨ ਲੱਗੇ।
ਕਲਸ ਅੰਬਾਰੀ[1] ਦੇਹੁ ਉਡਾਇ ॥੧੦੫॥
[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਹੌਦੇ ਦਾ ਕਲਸ।
ਜਮਾਂਦਾਰ ਇਕ ਗੋਲ ਮਦਾਜਾ[1]।
[1]ਗੋਲੰਦਾਜ਼- ਗੋਲਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ।
ਕਮਰ ਅਲੀ ਖਾਂ ਥਾ ਉਸਤਾਜਾ।
ਬਾਂਧ ਸ਼ਿਸਤ[1] ਉਨਿ ਤੋਪ ਚਲਾਈ।
[1]ਨਿਸ਼ਾਨਾ।
ਕਲਸ ਅੰਬਾਰੀ ਦਯੋ ਉਡਾਈ ॥੧੦੬॥
ਪਿਖ ਪਟਲੇਸ੍ਰਰ ਅਤਿ ਖ਼ੁਸ਼ ਭਯੋ।
ਅਧਿਕ ਇਨਾਮ ਤਾਹਿ ਕੋ ਦਯੋ।
ਤਿਸ ਕੀ ਸੰਤਤਿ[1] ਬੀਚ ਪਟਯਾਲੇ।
[1]ਉਲਾਦ।
ਹੈ ਅਬ ਲੌਂ ਜਨ ਲਖਤਿ[1] ਬਿਸਾਲੇ ॥੧੦੭॥
[1]ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਇਮਦਾਦ ਅਲੀ ਖਾਂ ਜਾਨਾ।
ਜਿਨ ਮੈ ਸੇ ਹੈ ਭਯੋ ਦਿਵਾਨਾ[1]।
[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਪੁਨ ਪਟਲੇਸ੍ਰਰ ਮੋਦ ਬਢਾਈ।
ਤੋਪ ਜ਼ੋਰ ਦੈ ਬਹੁ ਚਲਵਾਈ ॥੧੦੮॥
ਉਤ ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਪਿਖ ਯਹਿ ਪਤਾ।
ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਉਡੀ ਮੁਖ ਸਤਾ[1]।
[1]ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਲਾਲੀ।

ਉਤਰ ਪਰਯੋ ਗਜ[1] ਪਰ ਤੈ ਧਰਾ[2]।
[1]ਹਾਥੀ। [2]ਧਰਤੀ ਤੇ।

ਬੰਦਨ ਸਹਸ[1] ਗੁਰੂ ਕੋ ਕਰਾ ॥੧੦੯॥
[1]ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਨਿਜ ਲੋਗਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬੋਲ ਸੁਨਾਯੋ।
ਬਚੀ ਜਾਨ ਮਨਿ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਯੋ।
ਐਸੇ ਜਿਸ ਕੇ ਗੋਲ ਮਦਾਜੂ।

*'ਉਡੀ ਮੁਖ ਸਤਾ' ਵਾਲੀ ਇਕ ਤੁਕ ਤੇ 'ਐਸੇ ਜਿਸ ਕੇ' ਤੋਂ 'ਅਸਚਰਜ ਦਿਖਰਾਇ' ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਰਤਿ ਗੋਲੇ ਸਹਿਤ ਅੰਦਾਜੂ ॥੧੧੦॥
ਮੁਝ ਕੋ ਉਨਿ ਹੀ ਲਯੋ ਬਚਾਇ।
ਪਤਾ ਦਯੋ ਅਚਰਜ ਦਿਖਰਾਇ।
ਹੁਤੇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਜਿਤਕ ਸਜਾਨੇ।
ਉਨਿ ਢਿਗ ਤੇ ਯੌਂ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ ॥੧੧੧॥
ਕਹਿਤ ਫੂਲ ਕੇ ਰਾਜੇ ਜਿਨ ਕੋ।
ਰਾਜ ਬਖਸ਼ਯੋ ਸਤਿਗੁਰਿ ਇਨ ਕੋ।
ਇਨ ਸੌਂ ਭਲੀ ਨ ਕਰਨ ਲਰਾਈ।
ਫਿਰ ਹਮ ਤੁਮ ਯਹਿ ਸਭਿ ਗੁਰਭਾਈ ॥੧੧੨॥
ਪੁਨਾ ਨਾਨਕੇ ਰਾਵਰ ਕੇਰੇ।
ਰਖਨੋ ਚਹੀਏ ਮੇਲ ਵਧੇਰੇ।
ਪੁਨਾ ਦੇਸ ਯਹਿ ਇਨ ਕਾ ਸਭ ਹੀ।
ਕਈ ਲਾਖ ਨਰ ਐਹੈਂ ਅਬ ਹੀ ॥੧੧੩॥
ਸਤਿਲੁਜ ਤੈ ਇਸ ਦਿਸ ਕੋ ਵਾਲੀ[1]।
[1]ਮਾਲਕ, ਰਾਜੇ।

ਹੈਂ ਸਭ ਦੋਸਤ ਇਨੈ ਕਮਾਲੀ[1]।
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ।

ਰਾਰ[1] ਅਧਿਕ ਜਬ ਹੀ ਬਢ ਜੈ ਹੈ।
[1]ਲੜਾਈ।

ਫਿਰ ਹਟ ਜੈਬੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈ ਹੈ ॥੧੧੪॥
ਯਹ ਸਲਾਹਿ ਸੁਨ ਕੈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ।
ਭੂਪਤਿ ਢਿਗ ਨਿਜ ਪਠੇ ਮੁਸਾਹਿਬ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਭੇਜੇ।

ਪਟਲੇਸ੍ਵਰ ਕਾ ਤਹਾਂ ਵਕੀਲ[1]।
[1]ਰਾਜਦੂਤ।

ਦਿਜ[1] ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਹੁਤੋ ਸੁਸ਼ੀਲ[2] ॥੧੧੫॥
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ। [2]ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ।

ਕਹਯੋ ਤਾਹਿ ਕੋ ਯੌਂ ਸਮਝਾਏ।
ਹਮ ਮਾਮੂ ਕੋ ਮਿਲਨੇ ਆਏ।
ਆਗੇ ਤੇ ਵਹਿ ਕਰਤਿ ਲਰਾਈ।
ਤੋਪਾਂ ਅਨਗਨ ਰਹਯੋ ਚਲਾਈ ॥੧੧੬॥
ਜਾਇ ਭਲੇ ਤੁਮ ਅਬ ਸਮਝਾਵਹੁ।
ਤੋਪ ਚਲਨ ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਾਵਹੁ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਾਮੂ ਜੀ ਸੰਗੈ।
ਹਮ ਕਰ ਕੈ ਫਿਰ ਜੈਂਹਿ ਨਿਸੰਗੈ ॥੧੧੭॥
ਇਕ ਵਾਰੀ ਹਮ ਕੋ ਪਟਜਾਲਾ।

ਦੈਹੁ ਦਿਖਾਇ ਜਾਨ ਨਿਜ ਬਾਲਾ[1]। — [1]ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ।
ਜਾਇ ਵਕੀਲ ਭੂਪ ਪੈ ਜਬੈ।
ਨੀਕੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਯਹਿ ਸਬੈ ॥੧੧੮॥
ਭੂਪ ਤਬੈ ਉੱਤ੍ਰ ਯਹਿ ਦੀਨੋ।
ਚਾਹਤਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜੇ ਕੀਨੋ।
ਜੌ ਹਮ ਕੋ ਵਹਿ ਲਖਤਿ[1] ਨਾਨਕੇ। — [1]ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
ਤੌ ਕਜੋਂ ਲੂਟਤਿ ਮੁਲਕ ਆਨ ਕੇ ॥੧੧੯॥
ਦੋਹਤ੍ਰਜੋਂ ਕੇ ਤੌਰ ਸੁ ਆਵੈ।
ਜੋ ਕਿਛੁ ਹਮ ਦਿਹਂ ਸੋ ਲੈ ਜਾਵੈ।
*ਫੌਜ ਆਪਨੀ ਤਜੇ ਇਹਾਂ ਹੀ। — *ਫੌਜ ਆਪਨੀ' ਤੋਂ ਅੰਕ ੧੩੦ ਦੇ 'ਜਟੀ ਉਦਾਰੂ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਆਇ ਮਿਲੇ ਪਟਜਾਲੇ ਮਾਹੀਂ ॥੧੨੦॥
ਯਹਿ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਿ ਭੂਪਤਿ ਤਬ ਹੀ।
ਅਯੋ ਪਟਜਾਲੇ ਦਲ ਲੈ ਸਭਿ ਹੀ।
ਪੁਨ ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਏ।
ਫੌਜ ਖਾਸਗੀ ਸੰਗ ਲਵਾਇ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਖਾਸ ਫੌਜ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਟਲੇਸ ਨੈ,
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਕੇ ਸੰਗ।
ਕਿਲੇ ਵੀਚ ਬੁਲਵਾਇ ਕੈ,
ਕੀਨੀ ਸਹਿਤ ਉਮੰਗ ॥੧੨੨॥

ਚੌਪਈ:
ਜਬ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹਿਰ ਮਝਾਰੀ।
ਆਯੋ ਖਲਕਤ ਡਰੀ ਅਪਾਰੀ।
ਭੂਪਤਿ ਮਿਲਜੋ ਆਇ ਮਧ ਪੌਰੀ[1]। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ।
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੌ ਲਿਯ ਭਰਿ ਕੌਰੀ[1] ॥੧੨੩॥ — [1]ਜੱਫੀ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ।
ਨਿਜ ਦਿਵਾਨ ਖਾਨੇ ਲੈ ਜਾਇ।
ਮਸਨਦ[1] ਪੁਰ ਬੈਠੇ ਮੁਦ ਪਾਇ। — [1]ਗੱਦੀ।
ਬਾਤੈਂ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰ ਕੈ।
ਤੋਫੇ ਖਿਲਤ[1] ਦਏ ਮੁਦ ਭਰ ਕੈ ॥੧੨੪॥ — [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ, ਸਿਰੋਪਾਉ।
ਭੂਪਤਿ ਕਹਜੋ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਨੀ।
ਪਿਖਜੋ ਚਹਿਤ ਤੁਮ ਕੋ ਮੁਦ ਮਾਨੀ।
ਲਵਪੁਰਪਤਿ ਇਕ ਲੌ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗੈ।
ਗਯੋ ਮਹਲ ਕੇ ਬੀਚ ਨਿਸੰਗੈ ॥੨੨੫॥
ਨਾਖ ਪੌਰ ਤੀਸਰ[1] ਅਗਵਾਈ। — [1]ਤੀਜਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘ ਕੇ।
ਪਕਰ ਤਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਈ।
ਅਬ ਕਹੁ ਤੁਮਰਾ ਰਾਖਾ ਕੋ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਖਯੋ ਤੁਮ ਹੋ ਹੈ ॥੧੨੬॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਭੂਪ ਮੋਦ ਮਨਿ ਧਰ ਕੈ।
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਲਿਯ ਭੁਜਿ ਭਰ ਕੈ[1]। [1]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸੀਖ੍ਯਾ ਦੈ ਫਿਰ ਰਰਯੋ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਐਸਾ ਕਾਮ ਫੇਰ ਨਹਿ ਕਰਯੋ ॥੧੨੭॥
ਦੁਤੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਧਾਮ ਮਝਾਰੀ।
ਏਕਲ ਜਾਨਾ ਭਲੀ ਨ ਕਾਰੀ।
ਨੀਤਿ ਰੀਤਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਏਹੈ।
ਇਮ ਕਹਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਮਧ ਗੇਹੈ ॥੧੨੮॥
ਰਾਣੀ ਆਸ ਕੌਰ[1] ਢਿਗ ਜਾਏ। [1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ।
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਪਗ ਪਰਿਓ ਧਾਏ।
ਤਾਹਿ ਉਠਾਇ ਪਜਾਰ ਬਹੁ ਕੈ ਕੈ।
ਕਰਯੋ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਆਸਿਖ[2] ਦੈ ਕੈ ॥੧੨੯॥ [1]ਵਾਰਨਾ ਕੀਤਾ। [2]ਅਸੀਸ।
ਚਿੜੀਆ ਏਕ ਸ੍ਵਰਨ ਕੀ[1] ਚਾਰੂ[2]। [1]ਸੋਨੇ ਦੀ। [2]ਸੁੰਦਰ।
ਮਨੀ ਕਨੀ ਗਨ ਜਟੀ ਉਦਾਰੂ[1]। [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂੰਹ ਕਣੀਆਂ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।
ਕੀਮਤ ਕਈ ਸਹਸ[1] ਥਾ ਤੌਨਾ[2]। [1]ਹਜ਼ਾਰ। [2]ਤਿਸ ਦੀ।
ਜਾਨ ਦੋਹਿਤਾ ਦਯੋ ਖਿਲੌਨਾ ॥੧੩੦॥
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਫਿਰ ਹੋਤ ਬਿਦਾਈ।
ਮਾਂਗ ਤੋਪ ਇਕ ਲਈ ਸੁਹਾਈ[1] ॥੧੩੧॥ [1]ਚੰਗੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਭੂਪ ਕੁਛੁਕ ਦਿਲ ਰੰਜ ਹ੍ਵੈ,
ਦਈ ਤੋਪ ਯੌਂ ਗਾਇ।
ਨਹਿ ਤੁਮਰੇ ਯਹਿ ਰਹਿ ਪੁਨਾ,
ਹਮ ਘਰਿ ਜੈ ਹੈ ਆਇ ॥੧੩੨॥
ਸਾਚ ਭਯੋ ਬਚ ਭੂਪ ਕੋ,
ਪਿਖ੍ਯੋ ਨੈਨ ਹਮ ਨੀਕ।
ਪੀਛੇ ਸਤਲੁਜ ਜੰਗ ਸੋਂ[1] [1]ਭਾਵ ਮੁੱਦਕੀ ਤੇ ਸਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ।
ਅਈ ਪਟਜਾਲੇ ਠੀਕ ॥੧੩੩॥
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਸਰਕਾਰ[1] ਜਬ, [1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ।
ਗਏ ਓਰ ਲਾਹੌਰ।
ਇਤ ਸ੍ਰਦਾਰਨਿ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਮਿਲਿ,
ਕਰਯੋ ਮਤਾ ਜਿਸ ਤੌਰ ॥੧੩੪॥
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਪਟਲੇਸ ਤੈ,
ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਮ੍ਰਿਗੇਸ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਬੀਚ ਲਹੌਰ ਵਹਿ,
ਔਰ ਗਾਥ ਸੁਨਿ ਬੇਸ[1] ॥੧੩੫॥ [1]ਸੁੰਦਰ।

ਚੌਪਈ:

ਸੋਊ ਸੁਨੋ ਸਭੀ ਸਿੱਖਜ ਭਾਈ।
ਜਜੋਂ ਮਲਵੱਈਅਨ ਬਜੋਂਤ ਬਨਾਈ।
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੈਂਥਲ ਪਤਿ ਭਾਈ।
ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਜੀਂਦ ਕਹਾਈ ॥ ੧੩੬ ॥
ਪੁਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਭੇਸੂ[1]।
[1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ।
ਅਰ ਅਫਗਾਨ ਮਲੇਰੀ ਬੇਸੂ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਮਲੇਰੀਏ ਪਠਾਣ।
ਅੰਬਾਲੇ ਪਤਿ ਸ਼ਾਹਾ ਬਾਦੀਏ।
ਮਿਲੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਲੌ ਫਸਾਦੀਏ[1] ॥ ੧੩੭ ॥
[1]ਲੜਾਕੇ।
ਇਨ ਸਭਹਨ ਮਿਲਿ ਬੈਠ ਪਟਜਾਲੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਰੀ ਸਲਾਹਿ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੩੮ ॥
ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਦੋ ਰਿਪ[1] ਪ੍ਰਬਲ ਮਹਾਨੇ।
[1]ਵੈਰੀ।
ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਲਿਹੁ ਨੀਕ ਪਛਾਨੇ।
ਚਾਲ ਚਲੋ ਨੀਤੀ ਕੀ ਅਬ ਤਜੋਂ।
ਬਨੇ ਰਹੈਂ ਯਹਿ ਹਮਰੇ ਘਰ ਜਜੋਂ ॥ ੧੩੯ ॥
ਇਤ ਦਿਸ ਦਿਲੀ ਲੌ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼।
ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ ਪ੍ਰਬਲ ਸਹਿ ਤੇਜ[1]।
[1]ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ।
ਇਤ ਤੈ ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਨਿਤ ਆਵਤ।
ਕਰਤ ਖਰਾਬੀ ਜੋਰ ਜਨਾਵਤ ॥ ੧੪੦ ॥
ਹਮਰੇ ਘਰ ਇਨ ਦੋਨੋ ਮਾਹੀ।
ਆਇ ਫਸੇ ਹੈਂ ਕਠਨ ਕੁਠਾਹੀ[1]।
[1]ਔਖੀ ਤੇ ਖੋਟੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ।
ਤਾਂ ਤੇ ਕਰੋ ਜਤਨ ਅਬ ਐਸੇ।
ਬਨੇ ਰਹੈਂ ਹਮ ਦੁਹਿ ਮਧ ਜੈਸੇ ॥ ੧੪੧ ॥
ਜੁਗ ਦਾਢਨ ਮੈ[1] ਰਹਿਤ ਜੀਹ ਜਜੋਂ।
[1]ਦੋਹਾਂ ਜਾੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ।
ਸੀਪੀ ਪੁਟ ਮੈਂ[1] ਮੋਤੀ ਰਹਿ ਤਜੋਂ।
[1]ਸਿੱਪੀ ਦੇ ਪੜਦੇ ਵਿੱਚ।
ਦੋ ਪੁੜ ਚੱਕੀ ਮਾਹਿ ਆਇ ਸਚ[1]।
[1]ਸੱਚ ਜਾਣੋ।
ਕੀਲੀ ਢਿਗ ਦਾਨਾ ਰਹਿ ਜਜੋਂ ਬਚ ॥ ੧੪੨ ॥
ਤਜੋਂ ਸਭ ਹਮ ਤਿਨ ਤੇ ਬਚ ਰਹੈਂ।
ਨਹਿ ਨੁਕਸਾਨ ਜੈਸ ਕਛ ਲਹੈਂ।
ਸੋਈ ਕਰੋ ਅਬੈ ਤਜ ਦੇਰੀ।
ਜਜੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੋਇ ਸਬ ਕੇਰੀ ॥ ੧੪੩ ॥
ਪੈ ਇਕ ਕੀ ਅਬ ਸ਼ਰਨ ਲਏ ਬਿਨ।
ਬਨੇ ਰਹਿਨ ਹੈ ਕਠਨ ਘਰਨ ਇਨ[1]।
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ (ਰਿਆਸਤਾਂ ਰੂਪ) ਘਰਾਂ ਦਾ ਬਣੇਰਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ।
ਫਿਰ ਅਬ ਨੀਤ ਵਿਚਾਰੋ ਪੂਰੀ।
ਕਿਸ ਕੋ ਚਹੀਏ ਮਿਲਨ ਜਰੂਰੀ ॥ ੧੪੪ ॥
ਗੁਨ ਅਰ ਦੋਖ ਦੁਹਨ ਕੇ ਬਰਨੋ।
ਜੋ ਹ੍ਵੈ ਨੀਕ ਗਹੈਂ ਤਿਸ ਪਰਨੋ[1]।
[1]ਆਸਰਾ।
ਆਲਮ[1] ਆਕਲ[2] ਥੇ ਤਹਿੰ ਜੇਤੇ।
[1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਅਕਲ ਵਾਲੇ।

ਲਗੇ ਸਲਾਹਿ ਦੈਨ ਇਮ ਤੇਤੇ ॥੧੪੫॥
ਮਹਾਰਾਜ ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਸਾਦਰ[1]। — [1]ਆਦਰ ਯੋਗ।
ਯੱਦਪਿ ਹੈ ਯਹ ਸਿੰਘ ਬਿਰਾਦਰ[1]। — [1]ਭਰਾ।
ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਪਤਿ ਨਾਦਰ[1] ॥੧੪੬॥ — [1]ਅਣੋਖੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ।
ਪਰ ਯਹਿ ਪੁਨ ਪੁਨ ਲੈ ਦਲ ਕਾਦਰ[1]। — [1]ਬਲਵਾਨ।
ਉਮਡ ਉਮਡ[1] ਆਵਤ ਸਮ ਬਾਦਰ[2]। — [1]ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ। [2]ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ।
ਤੇਜ ਬੀਜਰੀ ਸਾਹਸ ਗੋਲੇ[1]। — [1]ਤੇਜ ਰੂਪ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਹਠ ਰੂਪ ਗੋਲੇ (ਗੜੇ)।
ਮਤ ਕਿਤ ਡਾਰ ਕਰੇ ਹਮ ਪੋਲੇ[1] ॥੧੪੭॥ — [1]ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਵਰਾਜ ਹੀਣ।
ਏਕ ਬਾਰ ਗੁਰਿ ਪਤਿ ਰਖ ਦੀਨੀ।
ਫਤੇ ਦਿਲਾਈ ਹਮ ਕੋ ਪੀਨੀ[1]$ । — [1]ਤਕੜੀ।
ਆਵਨ ਉਸ ਕਾ ਬਾਰੀ ਬਾਰੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਖੁਆਰੀ ॥੧੪੮॥
ਨੀਤਿ ਅਨੀਤੀ[1] ਅਪਨ ਪਰਾਯਾ। — [1]ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਬੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ।
ਨਾਹ ਪਛਾਨਤ ਵਹਿ ਫਿਰ ਆਯਾ।
ਮਤ ਕਿਤ ਕਰ ਹੈ ਅਧਿਕ ਖਰਾਬੀ।
ਬਨ ਹੈ ਫਿਰ ਨ ਉਪਾਇ ਸ਼ਿਤਾਬੀ* ॥੧੪੯॥ — *'ਫਤੇ ਦਿਲਾਈ' ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਤੇ 'ਮਤ ਕਿਤ' ਤੋਂ 'ਸ਼ਿਤਾਬੀ' ਤੱਕ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।

ਕਿਆ ਸੋਨਾ ਜੋ ਕੰਨ ਦੁਖਾਵੈ।
ਕਿਆ ਆਪਨ ਜੋ ਅਪਨ ਸੰਤਾਵੈ।
ਜੌਂ ਕੰਚਨ ਕੀ[1] ਹੋਇ ਕਟਾਰੀ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੀ।
ਤੌਂ ਕਿਆ ਚਹੀਏ ਨਿਜ ਉਰ[1] ਮਾਰੀ ॥੧੫੦॥ — [1]ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ।
ਹੈ ਕਹਿਨਾਵਤ[1] ਯਹਿ ਜਗ ਜ਼ਾਹਰ। — [1]ਕਹਾਵਤ, ਅਖਾਣ।
ਮਹਜਾਂ ਮਝਾਰ[1] ਜੱਟ ਮੱਛ ਨਾਹਰ[2]। — [1]ਬਿੱਲਾ। [2]ਸ਼ੇਰ।
ਯਹਿ ਜਬ ਪ੍ਰਬਲ ਬਢਤਿ ਜਗ ਮੈ ਹੈਂ।
ਨਿਜ ਹੀ ਕੁਲ ਕੋ ਗਾਰਨ[1] ਚੈਹੈਂ ॥੧੫੧॥ — [1]ਗਾਲਣਾ, ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ।
ਪੁਨ ਸੁਭਾਵ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ।
ਹੈ ਨਹਿ ਅਹਿਦ ਪਾਲ ਹੈ ਨੀਕੋਂ[1] ॥੧੫੨॥ — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਰਾਰ ਤੇ ਪੱਕਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਕੇ ਦੋਖ ਗੁਨ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਭਲੇ ਸੁਨਾਇ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੇ ਦੋਖ ਗੁਨ,
ਲਗੇ ਕਹਿਨ ਬਹੁ ਭਾਇ[1] ॥੧੫੩॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਚੌਪਈ:
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਬਹਾਦਰ।
ਹੈਂ ਬਡ ਪੁਸ਼ਤ ਬਪੁਸ਼ਤੀ ਨਾਦਰ[1]। — [1]ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ {ਨਾਦਰ} ਅਨੋਖੇ (ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ)।
ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਵਲਾਯਤ[1] ਤੈ ਚਲ। — [1]ਦੇਸ਼।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੁਲਕ ਲੀਨੋ ਭਲ ॥ ੧੫੪ ॥
ਫਿਰ ਯਹਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਵਡ ਭਾਰੀ।
ਬੀਰ ਬਾਂਕੁਰੇ ਬਲੀ ਅਪਾਰੀ।
ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਗੁਣ ਗਨ ਗੀਰੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਪੁਨਜਵਾਨ ਦਿਲ ਦੀਰਘ ਧੀਰੇ[1] ॥ ੧੫੫ ॥ — [1]ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧੀਰਜ ਵਾਲੇ।
ਰਿਪ ਗਣ ਭੰਜਕ ਪ੍ਰਬਲ ਮਵਾਸੀ[1]। — [1]ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਆਕੀ (ਹੋਏ) ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁਦੇਸ ਨਿਵਾਸੀ।
ਆਲਮ ਆਕਲ ਫਾਜ਼ਲ[1] ਐਸੇ। — [1]ਬਜ਼ੁਰਗ, ਸਿਆਣੇ।
ਭਯੋ ਨ ਕੋਊ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਜੈਸੇ ॥ ੧੫੬ ॥
ਰੱਯਤ ਕੋ ਸਭਿ ਬਿਧ ਸੁਖਦਾਈ।
ਸੁਰ ਗੁਰ ਤੈ ਜਿਨ ਨੀਤਿ ਸਵਾਈ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ {ਨੀਤਿ} ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ (ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ) ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ (ਚੰਗਾ) ਹੈ।
ਫਿਰ ਯਹਿ ਤੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਪੂਰੇ।
ਕਰਤ ਅਹਿਦ ਨਹਿ ਕਬ ਹੀ ਦੂਰੇ ॥ ੧੫੭ ॥
ਅਤਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਭੀ ਜੋ ਇਨਿ ਹੋਵੈ।
ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਨਾ ਜਰ ਤੇ ਖੋਵੈ।
ਛੀਨ ਮੁਲਕ ਯਹਿ ਜਿਸ ਕਾ ਲੈਹੈਂ।
ਠੀਕ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤਿਸ ਕੋ ਦੈਹੈਂ ॥ ੧੫੮ ॥
ਜੋ ਜਿਸ ਸੋਂ ਹੋਇ ਅਹਿਦ ਪਿਮਾਨੇ[1]। — [1]ਇਕਰਾਰ ਨਾਮੇ।
ਕਰਤ ਵਹੀ ਪਾਰਨ ਸੁਖ ਮਾਨੇ।
ਹੁੰਨਰ[1] ਇਲਮ ਅਕਲ ਇਤਫਾਕ। — [1]ਕਾਰੀਗਰੀ ਗੁਣ।
ਨਹਿ ਇਨ ਸਮ ਕਾਹੂੰ ਪੈ ਪਾਕ[1] ॥ ੧੫੯ ॥ — [1]ਪੱਕਾ (ਅ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਅਫਲਾਤੂ[1] ਲੁਕਮਾਨ[2] ਸਿਕੰਦਰ[3]। — [1]ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ਰ। [2]ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਕੀਮ। [3]ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਇਨ ਸਮ ਭਏ ਨ ਪੌਰਖ[1] ਅੰਦਰ। — [1]ਬਲ, ਉੱਦਮ।
ਜਵਾਂ ਮਰਦ[1] ਵਡ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ[2]। — [1]ਬਹਾਦਰ। [2]ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ।
ਬੀਰ ਦਿਲਾਵਰ[1] ਬਲੀ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੀ ॥ ੧੬੦ ॥ — [1]ਦਿਲ ਵਾਲੇ।
ਗੁਣ ਅਨੰਤ ਇਕ ਔਗੁਨ ਆਹੀ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਲੇਵਤ ਸਭਿ ਕਾਹੀ ॥ ੧੬੧ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਹੈਜ਼ਾ ਸਹੀ,
ਤਪਦਿੱਕੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼।
ਲਗਤ ਨੀਕ ਜੋ ਦੁਹਿਨ ਮੈ,
ਧਾਰ ਲੇਹੁ ਤਜ ਤੇਜ਼[1] ॥ ੧੬੨ ॥ — [1]ਅਣਖ ਛੱਡ ਕੇ।
ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਕੋ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਏ ਬਿਨ।
ਬਚਨੋ ਕਠਨ ਦਿਖਤ ਹੈ ਇਨ ਦਿਨ।

ਜਿਸ ਕੀ ਸਰਨ ਲੀਏ ਤੇ ਅਬ ਹੀ।
ਬਨੀ ਰਹੈਂ ਯਹਿ ਰਜਾਸਤ ਸਭ ਹੀ ॥੧੬੩॥
ਤਿਸ ਕੋ ਮੱਦਦਗਾਰ ਬਨਾਵਹੁ।
ਛੋਰ ਸੋਚ ਅਬ ਦੇਰ ਨ ਲਾਵਹੁ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਔਗੁਨ ਦੁਹਿ ਕੇਰੇ।
ਫਿਰ ਸਭਹਨ ਕਰਿ ਮਤਾ ਵਧੇਰੇ ॥੧੬੪॥
ਕਹਯੋ ਸਰਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੇਰੀ।
ਸਬ ਬਿਧਿ ਸੁਖਦ ਭਲੇ ਹਮ ਹੇਰੀ।
ਮਿਲ ਕਰਿ ਅਬ ਸਭਿ ਚਲ ਕੈ ਦਿੱਲੀ।
ਲੇਹੁ ਸ਼ਰਨ ਤਿਨ ਕੀ ਬਿਨ ਢਿੱਲੀ ॥੧੬੫॥
ਲਜਾਇ ਚਢਾਇ ਆਪਨ ਹਮਰਾਹੈਂ[1]।
ਬੈਠਾਵੈਂ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਮਾਹੈਂ।
ਸਾਂਪ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਕੀ ਛਾਤੀ ਮਾਰੈਂ।
ਹਮ ਦੋਨੋ ਤੇ ਰਹੈਂ ਕਿਨਾਰੈਂ ॥੧੬੬॥
ਯਹਿ ਸਲਾਹਿ ਪੱਕੀ ਕਰਿ ਤਬਹੀ।
ਦਿੱਲੀ ਮਾਹਿ ਪਹੂਚੇ ਸਭ ਹੀ।
ਕੇਚਿਤ ਖੁਦ ਕਿਨ ਕੇ ਮੁਖਤਜਾਰੌ।
ਗਏ ਸਰਨ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਸਾਰੇ ॥੧੬੭॥
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਵਡ ਕਰਨੈਲ।
ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਤਬ ਬਲੀ ਗੁਸੈਲ।
ਸਾਹਿਬਾਨ ਮਿਲ ਆਲੀਸ਼ਾਨੈ[1]।
ਕੌਂਸਲ ਕਰੀ ਸਲਾਹਿ ਮਹਾਨੈ[1] ॥੧੬੮॥
ਜੋ ਮਲਵਈ ਰਈਸਨ ਕਹੀ।
ਅਪਨੇ ਮਤਲਬ ਕੀ ਵਡ ਲਹੀ[1]।
ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਤੇ ਲਿਖ ਅਹਿਦ ਪਿਮਾਨੇ[1]।
ਸੰਗ ਫੌਜ ਲੈ ਅਧਿਕ ਮਹਾਨੇ ॥੧੬੯॥
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਪਿਖਿ ਭਲ ਤੌਰਨ[1]।
ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਮੈ ਪਹੁੰਚਯੋ ਫੌਰਨ[1]।
ਮਿਲੇ ਨ੍ਰਿਪ ਸਭ ਤਿਹ ਠਾਂ ਆਏ।
ਲਿਖੇ ਅਹਿਦ ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਮਨ ਭਾਏ ॥੧੭੦॥
ਪੁਨਾ ਛਾਵਨੀ ਤਹਾਂ ਪਵਾਈ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੇ ਵਜੀ ਵਧਾਈ।
ਫੌਜ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕੈਂਪੁ ਏਕ[1]।
ਰਹਿਨ ਲਗਯੋ ਤਿਹ ਠਾਂ ਧਰਿ ਟੇਕ[1] ॥੧੭੧॥
ਦੋਹਰਾ:
$ਸਹਸ ਅਠਾਰਾਂ ਚੌਹਟ ਮੈ,

[1]ਅਪਣੇ ਨਾਲ।
[1]ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ।
[1]ਵੱਡੀ ਸਲਾਹਿ (ਲਈ) ਸਭਾ ਦਾ (ਇਕੱਠ) ਕੀਤਾ। (ਅ) ਸਲਾਹ (ਲਈ) ਵੱਡੀ ਕੌਂਸਲ (ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ) ਕੀਤੀ।
[1]ਜਾਣੀ।
[1]ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਦੇ ਨੇਮ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ।
[1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ।
[1]ਛੇਤੀ।
[1]ਕੈਂਪ (ਡੇਰਾ)।
[1](ਮਲਵਈ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ) ਓਟ ਤੱਕ ਕੇ।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੋ ਲਜਾਇ।
ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਨ੍ਰਿਪ ਫੂਲਕਿਨੋਂ
ਝੰਡਾ ਦਯੋ ਗਡਾਇ ॥੧੭੨॥
ਚੌਪਈ:
ਉਸ ਦਿਨ ਕੇ ਤੁਫੈਲ ਤੇ[1] ਜਾਨੋ।
ਭਏ ਸ਼ਾਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਮਹਾਨੋ*।
ਫੂਲ ਬੰਸ ਨੈ ਯਹ ਉਪਕਾਰਾ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਪਰ ਕੀਨੋ ਭਾਰਾ ॥੧੭੩॥
ਜਿਸ ਕਾ ਬਦਲਾ ਵਹਿ ਨਿਜ ਓਰੋਂ[1]।
ਜੇਤੋ ਦੈਂਹ ਤਿਤੋ ਹੈ ਥੋਰੋ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੋ ਲਜਾਇ।
ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਕੇ ਸਮੁਖ ਬਿਠਾਇ ॥੧੭੪॥
ਭਏ ਨਿਚਿੰਤ ਫੂਲ ਕੇ ਰਾਜੇ।
ਕਰਿ ਲੀਨੇ ਮਨ ਭਾਵਤ ਕਾਜੇ।
ਚਾਲਾ ਚਲਯੋ ਨੀਤਿ ਕਾ ਐਸੇ।
ਰਾਜ ਕਰਤ ਜਿਸ ਤੇ ਅਬ ਬੈਸੇ ॥੧੭੫॥
ਮਿਲੇ ਮਝੈਲਨ ਕੋ ਉਸਤਾਜ।
ਕਰਯੋ ਚਹਿਤ ਜੇ ਇਨੈ ਕੁਕਾਜ।
ਯਹਿ ਜੋ ਨਿੱਤ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰਤੇ।
ਮਲਵੱਈਅਨ ਕੋ ਢੱਗੇ ਰਰਤੇ[1] ॥੧੭੬॥
ਖਿਚਯੋ ਸੁਹਾਗਾ ਢੱਗਨ ਐਸੈ।
ਦਲੇ ਮਝੈਲ ਗਏ ਸਭ ਜੈਸੇ।
ਮਜ਼ਾ[1] ਮਸ਼ਕਰੀ ਚਾਖਯੋ ਐਸਾ।
ਯਾਦ ਉਲਾਦ ਰਾਖ ਹੈ ਜੈਸਾ ॥੧੭੭॥
$ਸੁਨੋ ਅਬੈ ਇਕ ਔਰੈ ਸਾਖੀ।
ਜਯੋਂ ਸਰਦਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭਾਖੀ।
ਅੰਗ੍ਰੈਜ਼ੈਂ ਜਬ ਲਿਯ ਲੁਦਿਹਾਨਾ।
ਸੁਨਿ ਲਵਪੁਰ ਪਤਿ ਰਹਯੋ ਹਿਰਾਨਾ ॥੧੭੮॥
ਮੁਲਾਕਾਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਸੋ ਕਰਿ।
ਲਿਖੇ ਅਹਿਦ ਪੈਮਾਨ ਦੁਹੂੰ ਵਰ।
ਆਪਸ ਮਾਹਿ ਦੋਸਤੀ ਪਾਈ।
ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਹੱਦ ਠਹਿਰਾਈ ॥੧੭੯॥
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਜਬ ਪੈਰ ਜਮਾਏ।
ਮੈਣ ਦਾਬੀਏ[1] ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਏ।
ਸਤਲੁਜ ਅਰ ਜਮਨਾ ਕੇ ਮਾਹੈਂ।
ਹੁਤੇ ਰਈਸ ਜਿਤਕ ਤਬ ਵਾਹੈਂ ॥੧੮੦॥

[1]ਬਰਕਤ ਨਾਲ।
*ਸਹਸ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ 'ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਮਹਾਨੋ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਹੈ।
[1]ਤਰਫ਼ੋਂ।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਸੁਆਦ।
[1]ਘੱਗਰ ਤੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਾਕਮ।

ਦੋਹਰਾ:
ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਇਕਠੇ ਭਏ,
ਜਬ ਸਭ ਹੀ ਸਰਦਾਰ।
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਤਬ ਕਰਜੋ,
ਸ੍ਵਾਲ ਵਹੀ ਨਿਰਧਾਰ ॥੧੯੧॥
ਚੌਪਈ:
ਦਿਲੀਪਤਿ ਤੁਰਕੇਸ[1] ਜੁ ਭਾਖਾ।
ਥਾ ਕਰਨੈਲ ਵਹੀ ਲਿਖ ਰਾਖਾ।
ਬੂਝਜੋ ਸੋ ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਐਸੇ।
ਕਹੋ ਰਾਜ ਤੁਮ ਪਾਯੋ ਕੈਸੇ* ॥੧੯੨॥
ਕੈ ਗਨੀਮ[1] ਕੋਊ ਵਡ ਹਰ ਕੈ[2]।
ਲੀਨੋ ਮੁਲਕ ਜੰਗ ਬਹੁ ਕਰ ਕੈ।
ਕੈ ਕਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਪਟਾ ਲਿਖ ਦਯੋ।
ਕੈ ਤੁਮ ਰੱਯਤ ਬਿਗਰ ਦਬਯੋ ॥੧੯੩॥
ਰੱਯਤ ਬਿਗਰੀ ਢਿਗ ਕਬ ਰਾਜ।
ਰਹਿਨ ਦਯੋ ਕਿਨਿ ਬਿਨਾ ਸਮਾਜ[1]।
ਤਵਾਰੀਖ[1] ਤੁਮ ਅਪਨੀ ਭਾਰੀ।
ਲਿਖ ਕੈ ਦੇਹੁ ਹਮੈ ਅਬ ਸਾਰੀ ॥੧੯੪॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਸਰਦਾਰ ਡਰਾਨੇ।
ਤਵਾਰੀਖ ਕਾ ਅਰਥ ਨ ਜਾਨੇ।
ਸੁਨੀ ਨ ਪਿਖੀ ਹੁਤੀ ਜਿਨਿ ਕਾਇ[1]।
ਤਵਾਰੀਖ ਕਿਆ ਹੁਤੀ ਬਲਾਇ ॥੧੯੫॥
$ਬਹੁ ਸਰਦਾਰਨਿ ਭਾਖਜੋ ਐਸੇ।
ਤਵਾਰੀਖ ਕਾ ਮੁਹਂ ਹ੍ਵੈ ਕੈਸੇ[1]।
ਕਿਤਨਕ ਬਡੀ ਹੋਤ ਹੈ ਕਾਂ ਕੀ[1]।
ਪਿਖੀ ਨ ਸੁਨੀ ਸ਼ਕਲ ਹਮ ਤਾਂ ਕੀ ॥੧੯੬॥
ਮੂਰਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਹਮੈ ਦਿਖਾਵੋ।
ਹਮ ਬਨਵਾਇ ਦੈਂਹ ਕਿਸ ਥਾਵੋਂ*।
ਸਾਹਿਬ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਭਾਖਜੋ ਹਸ ਯਹਿ।
ਇਤੀਹਾਸ ਕੋ ਤਵਾਰੀਖ ਕਹਿਂ ॥੧੯੭॥
ਜਿਓ ਤੁਮ ਪਾਏ ਰਾਜ ਬਿਸਾਲੇ।
ਸੋ ਤੁਮ ਲਿਖ ਕੈ ਦੇਹੁ ਹਵਾਲੇ।
ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਤਬ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ।
ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਥੇ ਦੈਨ ਹਵਾਲੇ ॥੧੯੮॥
ਵੇਖਹੁ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੇ ਸਾਜ[1]।
ਵਹਿ ਤੋ ਸਿੰਘ ਕਰਤ ਥੇ ਰਾਜ।
ਅਬ ਜੋ ਉਨ ਹੀ ਕੇ ਹੈਂ ਨਾਤੀ[1]।

[1]ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮ।
*ਸੁਨੋ ਅਬੈ' ਤੋਂ 'ਪਾਯੋ ਕੈਸੇ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।
[1]ਦੁਸ਼ਮਣ। [2]ਮਾਰ ਕੇ।
[1](ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ) ਸਾਮਾਨ। (ਅ) ਇਕੱਠ, ਏਕਤਾ।
[1]ਇਤਿਹਾਸ।
[1]ਕਦੇ ਵੀ।
[1]ਕਿਹੋ ਜੇਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।
[1]ਕਿਸ (ਚੀਜ਼) ਦੀ (ਬਣੀ ਹੋਈ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
*'ਬਹੁ ਸਰਦਾਰਨਿ' ਤੋਂ 'ਕਿਸ ਥਾਵੋਂ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸ] ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।
[1]ਕੌਤਕ।
[1]ਪੋਤਰੇ।

ਬਹੁ ਇਲਮਨ ਮੈ ਬਹੁ ਬਖਜਾਤੀ ॥੧੮੯॥
ਇਨ ਕੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਿਲਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
ਯਹਿ ਕੁਛ ਖੇਲ ਈਸ਼ ਕਾ ਨਜਾਰਾ।
ਇਲਮ ਜਹਾਲਤ[1] ਕੇ ਨਹਿ ਤਾਲਕ[2]। [1]ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ। [2]ਅਧੀਨ।
ਮਿਲ ਹੈ ਤਿਸੈ ਦੇਤ ਜਿਹ ਮਾਲਕ ॥੧੯੦॥
ਆਗੇ ਸਿੰਘ ਹੁਤੇ ਸਭ ਭੋਲੇ।
ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਅਮੋਲੇ।
ਰਖਤੇ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਪਰਣਾ[1]। [1]ਆਸਰਾ।
ਜਤੀ ਸਤੀ ਬਚ ਕੂਰ ਨ ਕਰਣਾ ॥੧੯੧॥
ਅਬ ਜਬ ਆਲਮ ਆਕਲ ਭਏ।
ਮਰਦਪੁਨਾ ਸੁਖ ਸਭ ਬਹਿ ਗਏ।
ਗੈਰ ਮਜਬ ਕੇ ਦੀਨ[1] ਰਹੇ ਬਨ। [1]ਗੁਲਾਮ।
ਬੈਠੇ ਖੋਇ ਸਿਦਕ ਅਪਨਾ ਧਨ ॥੧੯੨॥
ਬਲਿਕੈ ਬਡੇ ਬਡੇ ਜੋ ਦੀਸਤ।
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੀ ਚੱਕੀ[1] ਪੀਸਤ। [1]ਗੁਲਾਮੀ ਰੂਪ ਚੱਕੀ।
ਮਿਹਨਤ ਮਿਲਤ ਵਹੀ ਲੈ ਖੈਹੈਂ।
ਆਟਾ[1] ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕੋ ਦੈਹੈਂ ॥੧੯੩॥ [1]ਰਾਜ ਭਾਗ ਰੂਪ ਆਟਾ।
ਯਹਿ ਫਲ ਹੈ ਹੁਸ਼ਜਾਰੀ ਕੇਰਾ।
ਸਿਦਕ ਬੀਰਤਾ ਵਹੁ ਫਲ ਹੇਰਾ।
ਠੀਕ ਮਸਾਲ[1] ਮੇਲ ਨੂੰ ਮੇਲ। [1]ਉਦਾਹਰਣ।
'ਖੰਡ ਮੈਂ ਘੀ ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਮੈਂ ਤੇਲ' ॥੧੯੪॥
ਹੁਕਮ ਬਹਾਦਰ ਨਾਦਰ ਗਹੈਂ[1]। [1]ਬਹਾਦਰ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਨੋਖੇ (ਭਾਵ ਗੁਣੀ ਪੁਰਸ਼) ਵੀ {ਗਹੈਂ} ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਚਾਤਰ ਨਿਤ ਆਤਰ ਤਿਹ ਰਹੈਂ[1]। [1](ਪਰ) ਉਹ ਚਤੁਰ ਪੁਰਸ਼ ਨਿੱਤ ਦੁਖੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪੀਵਤ ਦੂਧ ਕੱਟਰੂ ਭੋਲੇ।
ਕਾਗ ਸਜਾਨੇ ਗੋਬਰ[1] ਫੋਲੇ ॥੧੯੫॥ [1]ਗੋਹਾ।
ਪਰ ਯਹਿ ਅਮਰ[1] ਨਹੀ ਇਕਤਜਾਰੀ[2]। [1]ਹੁਕਮ (ਰਾਜ) ਕਰਨਾ। [2](ਆਪਣੇ) ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।
ਤੈਸ ਬਨੈ ਜਸ ਕਰੇ ਮੁਰਾਰੀ।
ਰੀਤਿ ਘਟੀ ਵਡ ਲੋਗਨ ਵਾਰੀ।
ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਫਿਰੀ ਬੁਹਾਰੀ[1] ॥੧੯੬॥ [1]ਬਹੁਕਰ, ਝਾੜੂ।
ਸੰਤ ਸੇਵ ਸਖਾਵਤ[1] ਹਾਰੀ। [1]ਉਦਾਰਤਾ।
ਯਹਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਨ ਕਿਰਪਾ ਭਾਰੀ ॥੧੯੭॥

ਦੋਹਰਾ:
ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਬੂਝਜੋ,
ਥਾ ਸਿੰਘਨ ਤੈ ਜੈਸ।
ਉੱਤ੍ਰ ਦਯੋ ਨ ਕਿਨੈ ਜਬ,
ਤਬ ਤਿਨ ਸੋਚਜੋ ਐਸ ॥੧੯੮॥

ਚੌਪਈ:

ਸਿੰਘ ਏਹੁ ਲਾਇਲਮ[1] ਸਬੀ ਹੈਂ।
ਤਵਾਰੀਖ ਨਹਿ ਦੈਂਹ ਕਬੀ ਹੈਂ।
ਸਾਥ ਸਲਾਹਿ ਕਰੀ ਕਪਤਾਨਾ।
ਥਾ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਮਰੀ* ਸੁਜਾਨਾ ॥੧੯੯॥

[1]ਅਨਪੜ੍ਹ।

*ਕੈਪਟਨ ਮਰੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨੌਕਰ ਤੇ ਸਰ ਡੇਵਿਡ ਅਕਟਰ ਲੋਣੀ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਤਿਸ ਕੋ ਫਿਰ ਕਰਨੈਲ ਸੁਨਾਵੋ[1]।
ਤੁਮ ਤਰੀਖ ਇਨ ਕੀ ਬਨਵਾਵੋ।
ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਮੌਲਵੀ ਤਾਈਂ।
ਪੇਸ਼ਕਾਰ[1] ਜੋ ਹੁਤੋ ਤਦਾਈਂ ॥੨੦੦॥

[1]ਲੋਣੀ ਅਖਟਰ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ ਭਾਵ ਕਿਹਾ।

[1](ਕਪਤਾਨ ਮਰੀ ਦੇ) ਅੱਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਦਯੋ ਹੁਕਮ ਵਹਿ ਲਿਖਨੇ ਲਾਗਯੋ।
ਹੁਤੋ ਤੁਰਕ ਸੋ ਮਤਸਰ ਪਾਗਯੋ[1] ॥੨੦੧॥
ਪੁਨ ਤਹਿਂ ਥਾ ਇਕ ਬੁਧਿ ਬਰੀ ਕੋ[1]।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ* ਸਰਦਾਰ ਭਰੀ ਕੋ[1]।

[1]ਈਰਖਾ 'ਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ।

[1]ਚੰਗੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ।

*ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਪਿੰਡ ਭੜੀ ਤਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੀਰਾਂ ਕੋਟੀਏ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ, ਸਰਦਾਰ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਕਰੋੜੀਏ ਦੇ ਦੋਹਿਤ੍ਰੇ ਸਨ। [1]ਭੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ।

ਉਸ ਨੇ ਕਰਯੋ ਤਬੈ ਯਹਿ ਖਯਾਲ।
ਯਹਿ ਕਿਮ ਲਿਖ ਹੈ ਨੀਕ ਹਮ ਹਾਲ ॥੨੦੨॥
ਤੁਰਕ ਸਰਪ ਸਮ ਸਯਾਨੇ ਕਹੈਂ।
ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਡੰਗ ਨਹਿ ਰਹੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕਾ ਅਰ ਤੁਰਕਨ ਕੇਰਾ।
ਬੈਰ ਆਦਿ ਤੇ ਆਹਿ ਵਧੇਰਾ ॥੨੦੩॥
ਯਹਿ ਤੋ ਹਾਲ ਲਿਖੈਗੋ ਐਸੇ।
ਹ੍ਵੈ ਨਕਸਾਨ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਜੈਸੇ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਕੀ ਸਾਚ ਨ ਕੈ ਹੈ।
$ਉਲਟਾ ਹੱਤਕ ਕਰਨ ਹੀ ਚੈ ਹੈ ॥੨੦੪॥
ਮਤ ਕਿਤ ਐਸੀ ਲਿਖ ਦਿਖਰਾਵੈ।
ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਜ ਹਮਾਰੋ ਜਾਵੇ*।

*'ਉਲਟਾ ਹੱਤਕ' ਤੋਂ 'ਹਮਾਰੋ ਜਾਵੈ' ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰ: ਐ: ਦਾ ਹੈ।

ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਤਿਸ ਨੇ ਸਬ ਹੀ।
ਕਹਯੋ ਮਰੀ ਢਿਗ ਫਿਰ ਯੌਂ ਤਬ ਹੀ ॥੨੦੫॥
ਸਾਚ ਸਾਚ ਸਬ ਹਾਲ ਹਮਾਰਾ।
ਨਹਿ ਲਿਖ ਸਕੈ ਮੌਲਵੀ ਸਾਰਾ ॥੨੦੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਮਜਬ ਕਾ,
ਹਾਲ ਲਖਤਿ[1] ਸਭ ਕੋਇ।
ਖਬਰ ਦੂਸਰੇ ਮਜਬ ਕੀ,

[1]ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਕੋ ਹੋਇ ॥੨੦੭॥
ਚੌਪਈ:
ਫਿਰ ਵਡ ਬੈਰ ਹਮਾਰਾ ਇਨ ਕਾ।
ਬਢਜੋ ਚਲਜੋ ਆਵਤਿ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕਾ।
ਯਹਿ ਕਿਮ ਹਮਰੀ ਸਾਚ ਲਿਖੈ ਹੈ।
ਬਲਿਕੈ ਉਲਟੀ ਲਿਖ ਦਿਖਰੈ ਹੈ ॥੨੦੮॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਜੋਂ ਭਾਖੀ ਝੂਠੀ।
ਤੈਸੇ ਯਹਿ ਭੀ ਲਿਖੈ ਅਨੂਠੀ[1]।
ਤਾਂ ਤੇ ਹਮ ਸਬ ਅਪਨਾ ਹਾਲ।
ਦਿਖਰੈ ਹੈਂ ਲਿਖ ਤੁਮੈ ਬਿਸਾਲ ॥੨੦੯॥
ਪੁਨ ਤੁਮ ਜੇਤਕ ਕੀਨੇ ਸ੍ਵਾਲ।
ਤਿਨ ਕੇ ਉੱਤ੍ਰ ਲਿਖੋਂ ਬਿਸਾਲ।
*ਮਾਨ ਬਾਤ ਕਪਤਾਨ ਤਬੈ ਹੀ।
ਕਹਜੋ, ਦੈਹੁ ਲਿਖ ਤੁਸੀਂ ਅਬੈ ਹੀ ॥੨੧੦॥
ਜਿਹਿ ਬਿਧਿ ਸਿਖ ਮਜਬ ਯਹਿ ਭਯੋ।
ਅਰ ਪੁਨ ਰਾਜ ਜਗਤ ਕਾ ਲਯੋ।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਕੀਨੇ ਪੰਥ ਅਖਾਰੇ।
ਤੁਰਕਨ ਸੰਗ, ਲਿਖੋ ਵਹਿ ਸਾਰੇ ॥੨੧੧॥
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇ ਲੈ ਸਭ ਹਾਲ।
ਲਿਖੋ ਆਜ ਲੌ ਸਭੀ ਬਿਸਾਲ।
ਯਹਿ ਆਗਜਾ ਕਪਤਾਨ ਦਈ ਜਬ।
ਲਿਖ ਦਿਖਰਾਯੋ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਤਬ ॥੨੧੨॥
ਹੁਤੋ ਸਿੰਘ ਵਹਿ ਸਿਦਕੀ ਸੂਰਾ।
ਹਠ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਕਾ ਪੂਰਾ।
ਪੁਨ ਉਨ ਕੇ ਘਰ ਸਿੱਖੀ ਗੁਰ ਕੀ।
ਕਈ ਪੁਸ਼ਤ ਤੈ[1] ਆਵਤ ਧੁਰ ਕੀ[2] ॥੨੧੩॥
ਫਿਰ ਤਿਸ ਕੇ ਦਾਦਾ ਅਰ ਬਾਪੂ।
ਰਹੇ ਬਹੁਤ ਜੰਗਨ ਮੈ ਆਪੂ।
ਉਨ ਤੈ ਗਾਥਾ ਜੰਗਨ ਕੇਰੀ।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਥੀ ਸੁਨੀ ਬਧੇਰੀ ॥੨੧੪॥
ਪੁਨ ਇਸ ਕੇ ਵਡਿਯਨ ਕਿਛ ਸਾਖੀ।
ਅਪਨੇ ਘਰ ਮੈ ਥੀ ਲਿਖ ਰਾਖੀ।
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਤਬ ਇਕ ਦਾਦੀ।
ਹੁਤੀ ਜੀਵਤੀ ਸਾਲ ਸਤਾਦੀ[1] ॥੨੧੫॥
ਤਿਸ ਨੇ ਭੀ ਥਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮਾਨਾ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਲੌ ਪਿਖਜੋ ਮਹਾਨਾ।

[1]ਉਲਟੀ।

*'ਮਾਨ ਬਾਤ' ਤੋਂ 'ਅਬੈ ਹੀ' ਤੱਕ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਤੋਂ 'ਮਨ ਭਾਯੋ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।

[1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ [2]ਮੁੱਢ ਦੀ।

[1]ਸੌ ਸਾਲ (ਦੀ ਉਮਰ) ਦੀ।

ਕੁਛ ਲਿਖਯੋ ਪਿਖ ਕੁਛ ਉਸ ਤੈ ਸੁਨਿ।
ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਸੋਂ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਗੁਨਿ ॥੨੧੬॥
ਸੋ ਬਟੋਰ ਸਾਖੀ ਉਨ ਖਾਸੈਂ[1]।
ਧਰਯੋ ਨਾਮ ਪੰਥ ਪਰਕਾਸ਼ੈਂ।
ਜਾਇ ਮਰੀ ਕੋ ਗ੍ਰੰਥ ਦਿਖਾਯੋ।
ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਸਨਮਾਨ ਬਢਾਯੋ ॥੨੧੭॥
ਫਿਰ ਕਰਨੈਲ ਤਈਂ ਦਿਖਰਾਯੋ।
ਉਭੈ ਸਾਹਿਬਨ ਕੇ ਮਨਿ ਭਾਯੋ।
ਉਤੈ ਮੌਲਵੀ ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ।
ਤਵਾਰੀਖ ਲਿਖ ਲਜਾਯੋ ਚਾਹਿ ॥੨੧੮॥
ਆਹਿ ਫਾਰਸੀ ਵਹੈ ਜ਼ਬਾਨ।
ਸੋ ਭੀ ਕਰਿ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਵਾਨ।
ਦਫਤ੍ਰ ਮਾਹਿ ਰਖਾਈ ਦੋਈ।
ਸੋਈ ਜੁਗ ਨੈਨਨ ਹਮ ਜੋਈ[1] ॥੨੧੯॥
ਦੁਹੂੰ ਬੀਚ ਤੈ ਲੈ ਬਹੁ ਸਾਖੀ।
ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈ ਸਬ ਹਮ ਰਾਖੀ।
ਅਰ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਧਨ ਤੇ ਜੋ ਸੁਨੀ।
ਲਿਖੀ ਬਟੋਰ ਅਧਿਕ ਵਹਿ ਗੁਨੀ ॥੨੨੦॥

[1]ਆਪ।

[1]ਉਹ ਦੋਵੇਂ (ਕਿਤਾਬਾਂ) ਅਸੀਂ (ਆਪਣੀਆਂ) ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
*ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜਿਹ ਹਿਤ ਰਚਜੋ,
ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪਰਕਾਸ਼।
ਸੋ ਗਾਥਾ ਮੈ ਸਭ ਕਹੀ,
ਸੁਨੋ ਔਰ ਅਬ ਖਾਸ ॥੨੨੧॥
ਛੰਦ ਬੰਦ[1] ਤਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ,
ਜਿਹ ਹਿਤ ਮੈ ਯਹਿ ਕੀਨਿ।
ਸੋ ਕਾਰਣ ਸਭ ਭਾਂਤਿ ਕੋ,
ਮੈ ਪੂਰਬ ਕਹਿ ਦੀਨਿ ॥੨੨੨॥
ਫਿਰ ਆਗੈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ,
ਚਲੈ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਠੀਕ।
ਅਬ ਕਹਿ ਕਾਰਣ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ,
ਧਜਾਇ ਭਯੋ ਇਤਿ ਨੀਕ[1]$ ॥੨੨੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਚੀ, ਨਏ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥਰਚਨ ਕੇ ਕਾਰਣ* ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨॥

*'ਰਤਨ ਸਿੰਘ' ਤੋਂ 'ਇਤਿ ਨੀਕ' ਤੱਕ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।

[1]ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ।

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੂਰਨ।

*ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਚੀ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨ ਕੇ ਕਾਰਣ' ਪਾਠ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕਥਾ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਾਠ ਸੀ ਤੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਉਕਤ ਪਾਠ ਲਿਖ ਕੇ ਤਰਤੀਬ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ

੩. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ}

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਵਿਰ ਸਮ ਰਵ,
ਤਿਹ ਉਜਾਸ ਉਰ ਪਾਇ[1]। — [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਕਿਰਨਾਂ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਚਾਨਣ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ।
ਕਥੋਂ ਕਥਾ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਕੀ[1], — [1]ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ।
ਸੁਨੋ ਸੱਜਨ ਮਨ ਲਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਗ੍ਰੰਥ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜਿਹ ਹਿਤ ਰਚਾ।
ਸੋ ਕਾਰਣ ਭਾਖਯੋ ਹਮ ਸਚਾ।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਮੈ ਯਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਬਨਾਯੋ।
ਸੋ ਕਾਰਣ ਸਬਿ ਪੂਰਬ ਗਾਯੋ ॥੨॥
ਅਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਕਰ ਕੈ ਬੰਦਨ।
ਰਚੋਂ ਗਾਥ ਯਹਿ ਰੁਚਰ ਸੁ ਛੰਦਨਿ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ।
ਗਣਪਤਿ[1] ਆਦਿ ਜਿਤੇ ਸੁਰ ਲੋਊ। — [1]ਗਣੇਸ਼।
ਬਿਨ ਗੁਰੁ ਲਖਯੋ ਨ ਤਿਨ ਮੈ ਕੋਊ ॥੩॥
ਸਰਬ ਇਸ਼ਟ ਮਤ ਗੁਰੁ ਅਨਕੂਲਾ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਮੱਤ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਮਮ ਮੰਗਲ ਮੂਲਾ[1]। — [1]ਮੰਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹਨ।
ਜਾਨੁ ਪਾਨ ਜੁਗ ਜੋਰਿ ਸ ਅੰਜਲਿ[1]। — [1]ਗੋਡੇ (ਟੇਕ ਕੇ) ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬੁੱਕ ਵਾਂਗ ਜੋੜ ਕੇ।
ਬੰਦੋ ਗੁਰਿ ਪਦ ਪਦਮ ਸੁ ਮੰਜਲ[1] ॥੪॥ — [1]ਉੱਜਲ ਚਰਨ ਕਮਲ।
ਜਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਨਲ ਕੇ ਮਾਹੀ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ।
ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਪਾਰਦ ਹ੍ਵੈ ਜਾਹੀ[1]। — [1]ਪਾਰੇ (ਵਾਂਗ) ਹੋ ਕੇ (ਉੱਡ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਰਨੋ ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਜਸ ਕੇਤੂ[1]। — [1]ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦਾ ਜਸ।
ਜਾਸ ਨਾਮ ਭਵ ਬਾਰਧਿ ਸੇਤੂ[1] ॥੫॥ — [1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ (ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ) ਪੁਲ ਹੈ।
ਜਾ ਪਦ ਪੰਕਜ ਰਜ ਕਰਿ ਅੰਜਨ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਬਣਾ ਕੇ।
ਭੇ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸੀ ਦੁਖ ਭੰਜਨ[1]। — [1](ਉਹ) ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ।
ਮਹਿਮਾ ਗੰਗ ਭੰਗ ਕਲਮਲ ਕਰਿ[1]। — [1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਮਹਿਮਾ ਰੂਪ ਗੰਗਾ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਬਾਨੀ ਬਜਾਰ ਮਦਾਦਿ ਮੇਘ ਹਰ[1] ॥੬॥ — [1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹਵਾ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਪਾਪ ਪਹਾਰਨ ਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਵਿ[1]। — [1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ (ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੱਜਰ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਹਾਨਕ ਤਮ ਅਗਜਾਨ ਸੁਜਸ ਰਵਿ[1]। — [1](ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਸ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਯਾ ਹਿਤ ਮੈ ਅਬ ਹੋਇ ਅਸ਼ੰਕਾ[1]। — [1]ਸ਼ੰਕਾਰਹਿਤ।
ਬਰਨੋ ਗੁਰ ਘਰ ਕਾ ਜਸ ਡੰਕਾ[1] ॥੭॥ — [1]ਡੰਕੇ (ਦੀ ਚੋਟ) ਵਾਂਗ ਭਾਵ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ।
ਗਾਥ ਪੰਥ ਕੀ ਆਹਿ ਅਪਾਰੀ।
ਪਾਰੀ ਜਾਨਾ ਚਹੌਂ ਉਚਾਰੀ[1]। — [1]ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਰੂਪ (ਬੇੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ) ਪਾਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਚਾਰੀ ਛੰਦ ਨ ਉਕਤੀ ਨੀਕੀ[1]।

[1]ਨ ਛੰਦ ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਤੇ ਨ ਹੀ ਕਥਨ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਨੀਕੀ ਯੁਕਤਿ[1] ਨ ਫੁਰ ਹੈ ਠੀਕੀ ॥੮॥

[1]ਜੁਗਤੀ, ਦਲੀਲ।

ਠੀਕੀ ਜਮਕ ਦਮਕ ਰਸ ਰੀਤੀ[1]।

[1]ਜਮਕ, ਦਮਕ ਰਸ ਤੇ ਰੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧ ਦੇ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ੧, ੨, ੫, ੧੧, ੨੨।

ਰੀਤੀ ਬਾਨਿ ਯਾਹਿ ਤੈ ਭੀਤੀ[1]।

[1]ਮੇਰੀ ਬਾਣੀ (ਕਵਿਤਾ, ਕਾਵਿ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ) ਖਾਲੀ (ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ) ਭੀਤੀ (ਭੈ) ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੀਤੀ ਕੀ ਚੀਤੀ ਸਮ ਚੀਤੀ[1]।

[1]{ਭੀਤੀ} ਕੰਧ (ਉੱਪਰ ਚਿਤਰੀ) ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਂਗ (ਮੈਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ) ਚਿਤ੍ਰੀ ਹੈ।

ਚੀਤੀ ਕੀ ਪਿਖ ਅਧਿਕ ਪਰੀਤੀ[1] ॥੯॥

[1]{ਬਿਨੀਤੀ} ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ (ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ) ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ (ਪੁਰਸ਼) ਚਿੱਤ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ (ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਆਦਿ) ਕਾਵਿਰੀਤੀ ਨੂੰ (ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ) ਨਹੀਂ ਗਿਣਦੇ।

ਰੀਤੀ ਗਨੈ ਨ ਸਜਨ ਬਿਨੀਤੀ[1]।

[1]{ਬਿਨੀਤੀ} ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ (ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ) ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ (ਪੁਰਸ਼) ਚਿੱਤ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ (ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਆਦਿ) ਕਾਵਿਰੀਤੀ ਨੂੰ (ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ) ਨਹੀਂ ਗਿਣਦੇ।

ਨੀਤੀ[1] ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨ ਕੀ ਕੀਤੀ।

[1]ਨੀਅਤ, ਇੱਛਾ, ਮਨਸ਼ਾ।

ਕੀਤੀ ਚਹੌਂ ਖਬਰ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ*।

*ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਦਾ ਅਦਭੁਤ ਨਮੂਨਾ ਹੈ।

ਘਰ ਕੀ ਬੁਧਿ ਯਹਾਂ ਨੌ ਘਰਕੀ[1] ॥੧੦॥

[1]{ਘਰ} ਅੰਤਹਕਰਣ (ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ) ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਏਥੋਂ ਤੱਕ (ਘਬਰਾ ਗਈ ਹੈ ਕਿ {ਘਰਕੀ} ਘਰਕਣ (ਹੌਂਕਣ) ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਕਰਹੌਂ।
ਜਿਹ ਬਲ ਪਾਇ ਗ੍ਰੰਥ ਯਾਹਿ ਰਰਹੌਂ।
ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਮਹਾਨੀ।
ਬੰਦਨ ਕਰੌਂ ਸ ਪ੍ਰੇਮ ਸ ਬਾਨੀ ॥੧੧॥
ਅੱਖਰ, ਅਰਥ, ਛੰਦ, ਪ੍ਰਸੰਗਾ।
ਤੂਟੈ ਜਹਾਂ ਤਹਿਂ ਧਰੋ ਨਿਸੰਗਾ।
ਜਹਿਂ ਕਿਤ ਹੋਇ ਬਿਰੁੱਧ ਅਸੁੱਧਾ।
ਪੇਖ ਤਾਹਿਂ ਲਿਖੀਓ ਕਰਿ ਸੁੱਧਾ ॥੧੨॥
ਗੁਰਿ ਘਰ ਕੀ ਅਤਿ ਗਾਥ ਮਹਾਨੈ।
ਨਹਿ ਸਰਬੱਗਜ ਸੁ ਹਮ ਸਭਿ ਜਾਨੈ।
ਜੇਤਕ ਸੁਨੀ ਪਿਖੀ ਹਮ ਕਥਾ।
ਕਹੀ ਜਥਾਮਤ ਤੁਮ ਢਿਗ ਤਥਾ ॥੧੩॥
$ਅਰ ਪੁਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗਾਈ।
ਸੋ ਸਭ ਗਾਥਾ ਲਿਖੋਂ ਬਨਾਈ।
ਜੇਤਕ ਸ੍ਵਾਲ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸ।
ਮਰੀ ਫਰੰਗੀ ਕੀਨੇ ਖਾਸ ॥੧੪॥
ਸੋ ਸਭਿ ਯਹਾਂ ਹੋਹਿੰਗੇ ਨੀਕੇ।
ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਹਿਤ ਜਾਨੋ ਠੀਕੇ*।

*'ਅਰ ਪੁਨ' ਤੋਂ 'ਠੀਕੇ' ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਹੈ।

ਜੇਤਕ ਹੈ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਮਜਬ।
ਭਯੋ ਜਗਤ ਜਾਹਰ ਅਤਿ ਅਜਬ ॥੧੫॥

ਇਤੀਹਾਸ ਸਭ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।
ਕਰੇ ਜੰਗ ਜਿਮ ਪੰਥ ਬਿਲਾਸਨ।
ਦਸ ਗੁਰ ਭਏ ਅਚਾਰਯ[1] ਤਿਨ ਕੇ। [1]ਗੁਰੂ, ਆਗੂ।
ਪਰਾਕ੍ਰਮ[1] ਜਗਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜਿਨ ਕੇ ॥ ੧੬ ॥ [1]ਬਲ, ਉੱਦਮ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਜਿਨਿ ਅਧਿਕ ਕਮਾਏ।
ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕਹਿਲਾਏ ॥ ੧੭ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰੀ[1], [1]ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।
ਮਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕਪਤਾਨਿ।
"ਕਹੋ ਕਵੀ ! ਗੁਰੁ ਕਿਮ ਭਏ
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਜਗ ਜਾਨਿ ॥ ੧੮ ॥
ਚੌਪਈ:
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਵਖਾਨੇ।
ਹਮ ਫਕੀਰ ਵਹਿ ਸੁਨੇ ਮਹਾਨੇ।
ਸਭਿ ਸਮਾਜ[1] ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਕੇਰਾ। [1]ਸਾਮਾਨ।
ਹੁਤੋ ਨ ਗੁਰ ਢਿਗ ਨਹਿ ਕਿਨਿ ਹੇਰਾ ॥ ੧੯ ॥
ਬੀਸ ਪਚਾਸਕ ਗਰਾਮਨ ਮਾਹੀ।
ਭਯੋ ਰਾਜ ਭੀ ਉਨ ਕਾ ਨਾਹੀ।
ਕਰੀ ਬੰਦਗੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇਰੀ।
ਤਿਸ ਤੇ ਬਰਕਤ ਭਈ ਘਨੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਪਿਖ ਬਰਕਤ ਤਿਨ ਕੀ ਅਤਿ ਭਾਰੀ।
ਖਾਦਮ[1] ਖਲਕਤ ਭਈ ਅਪਾਰੀ। [1]ਸੇਵਕ।
ਪੰਥ ਚਲਯੋ ਉਨ ਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ।
ਤੁਮ ਪਤਸ਼ਾਹ ਵਖਾਨੇ ਕਾਂ ਤੇ[1] ॥ ੨੧ ॥ [1]ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ।
ਰੱਯਤ ਭਈ ਨ ਉਨ ਕੀ ਕੋਊ।
ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਕਹੇ ਸ਼ਾਹਿ ਤੁਮ ਸੋਊ।
ਪੁਨ ਸਿੰਘਨ ਜੋ ਮੁਲਕ ਦਬਾਯੋ।
ਸੋ ਭੀ ਉਨ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪਾਯੋ ॥ ੨੨ ॥
ਨਹਿ ਸਿੰਘਨਿ ਢਿਗ ਹੁਤੋ ਸਮਾਜੂ।
ਰੱਯਤ ਬਿਗਰ ਕਰਯੋ ਨਿਜ ਕਾਜੂ।
ਜਬ ਤੁਰਕੇਸਨ ਕੇ ਬਲ ਹਾਰੇ।
ਸਿੰਘਨ ਕਰਿ ਇਤਫਾਕ ਅਪਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥
ਜੋਰ ਪਰਯੋ ਤਬ ਜਿਸ ਕਾ ਜੇਤਾ।
ਮੁਲਕ ਦਬਾਇ ਲਯੋ ਤਿਨਿ ਤੇਤਾ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖ ਭੂਪ ਕਹਿਲਾਏ।
ਤੁਮ ਕਿਮ ਗੁਰੁ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਬਤਾਏ" ॥ ੨੪ ॥
ਦੋਹਰਾ:

"ਸੁਨੋ ਮਰੀ ਸਾਹਿਬ ਅਬੈ,
ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੈ ਕੀਨ।
ਗੁਰੂ ਭਏ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਜਿਮ,
ਉੱਤਰ ਦੈਹੋਂ ਚੀਨ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਜਾਣੋ।

ਕਬਿੱਤ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਭਏ,
ਰਾਜ ਜੋਗ ਜਿਨਹਿ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਕਮਾਯੋ ਹੈ।
ਦੌਰਾ ਕਰ ਗੌਰਾ[1] ਦਿਸ ਦਸਹੂੰ ਕੋ ਬਿਜੈ ਕੀਨ[2], — [1]ਵੱਡਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ। [2]ਫਤਹ ਕੀਤਾ।
ਦੈ ਕੈ ਉਪਦੇਸ ਵੇਸ[1] ਧਰਮ ਦਿਢਾਯੋ ਹੈ। — [1]ਚੰਗਾ।
ਦੰਭੀ ਦਗੇਦਾਰ ਯਾਰ ਚੋਰ ਜੋ ਲਵਾਰ[1] ਜਨ, — [1]ਬਕਵਾਦੀ, ਝੂਠੇ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਹਰਿ ਤੈ ਬਿਮੁੱਖ ਜੋਊ ਰਹਿਨੋ ਨ ਪਾਯੋ ਹੈ।
ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਅਮਰਦਾਸ ਰਾਮਦਾਸ,
ਤੀਨੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਸੁ ਜਗਤ ਨਿਵਾਯੋ ਹੈ ॥੨੬॥
ਭਏ ਸਮਰੱਥ[1] ਵਹਿ ਜੱਦਜਪਿ ਸਕਲ ਬਿਧਿ, — [1]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ।
ਤੱਦਜਪਿ ਗਰੀਬੀ ਤਿਨ ਈਸਾ ਸਮ ਪਾਰੀ ਹੈ[1]। — [1]ਪਾਲੀ ਹੈ।
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਪੰਚਮ ਬਜਾਸ ਕਰਿ ਬਜਾਸ ਸਮ[1], — [1]ਬਿਆਸ ਵਾਂਗ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ।
ਰਚਿ ਕੈ ਗ੍ਰੰਥ ਮਰਯਾਦ ਬਿਸਤਾਰੀ ਹੈ।
ਪੀਛੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰ ਖਸ਼੍ਰਮ ਬਲਿਸ਼੍ਰ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ[1], — [1]ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਬਲੀ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਬ੍ਰਿੱਸ਼੍ਰ[1] ਕਰਿ ਸੰਗਤ ਉਧਾਰੀ ਹੈ। — [1]ਵਰਖਾ।
ਬਿਨਾ ਦੰਡ ਦਬਤ ਨ ਦੁਸ਼੍ਰ ਜਨ ਪੁਸ਼੍ਰ ਮਨ[1], — [1]ਮੋਟੇ ਮਨਾਂ ਵਾਲੇ (ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ)।
ਚਿਤ ਮੈ ਵਿਚਾਰ ਏਹੁ ਗਹੀ ਤੇਗ ਭਾਰੀ ਹੈ ॥੨੭॥
ਤਜ ਤੈ ਗਰੀਬੀ ਮਗ ਸਜ ਕੈ ਮੁਹੰਮਦ ਜਜੋਂ,
ਕਰ ਕੈ ਅਖਾਰੇ ਭਾਰੇ ਸ਼ੱਤਰੂ ਸੰਘਾਰੇ ਹੈਂ।
ਜਬ ਸਬ ਜਨ ਤਿਨ ਹੀ ਤੇ ਧ੍ਰਮ ਧਨ ਦੋਊ,
ਪਾਵਤ ਭਏ ਸੋ ਜਗ ਜ਼ਾਹਰ ਅਪਾਰੇ ਹੈਂ।
ਭਬ ਹੀ ਤੈ ਲੋਗ ਭਏ ਪਰਜਾ ਸਬ ਉਨ ਹੀ ਕੀ,
ਭੈਂਸ ਦੰਡ ਵਾਰੇ ਕੀ[1] ਕਹਤਿ ਜਨ ਸਾਰੇ ਹੈਂ। — [1]ਭਾਵ ਬਲੀ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਧੀਨਰਾਜ ਹੈ।
ਫੇਰ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰ ਤਜਾਗਜੋ ਹੈ ਵਖੇਰਾ ਫੁਰ[1], — [1]ਛੇਤੀ।
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਾਲ ਬਪੁ[1] ਵੈਸ ਹੀ ਪਧਾਰੇ ਹੈਂ ॥੨੮॥ — [1]ਸਰੂਪ।

ਦੋਹਰਾ:
ਫਿਰ ਨੌਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰ,
ਭਏ ਬਲੀ ਅਵਤਾਰ।
ਰੁਚਜੋ ਵਖੇਰਾ ਨਾਹਿ ਤਿੰਹ,
ਰਹੇ ਤੁਰਕ ਝਖ ਮਾਰ ॥੨੯॥

ਚੌਪਈ:
ਥੀ ਤਬ ਉਨ ਕੀ ਏਹੋ ਮਰਜੀ।
ਹਮ ਹੈਂ ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਗਰਜੀ[1]। — [1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ (ਰੱਖਿਆ) ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ।

ਤੇਗ ਹਮਾਰੀ ਖਿਮਾ ਗਰੀਬੀ।
ਯਵਨਹਿ[1] ਕਰ ਹੈ ਮੰਦ ਨਸੀਬੀ[2] ॥੩੦॥
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ। [2]ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ।
ਬਿਨ ਅਪਰਾਧ ਮਾਰਨਾ ਕੋਊ।
ਨਹੀ ਨੇਤ[1] ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਲੋਊ[2]।
[1]ਮਰਜ਼ੀ। [2]ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ।
ਬਾਲੀ[1], ਰਾਵਣ, ਕੈਰਵ, ਕੰਸ।
[1]ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਜੋ ਦੱਖਣ ਦੀ ਬਾਨਰ ਕੌਮ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ।
ਦੋਸ਼ੀ ਹੇਰ ਹਰੇ ਜਦ ਅੰਸ[1] ॥੩੧॥
[1]ਜਾਦਵਾਂ ਦੀ ਬੰਸ (ਆਦਿ ਸਾਰੇ) ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮਾਰੇ।
ਜੋ ਜਾ ਕੋ ਝੇਰੇ[1] ਮੈ ਡਾਰੇ।
[1]ਖਾਤੇ, ਟੋਏ।
ਤਾਂ ਕੋ ਆਗੇ ਕੂਪ[1] ਤਿਆਰੇ।
[1]ਖੂਹ।
ਘੋੜਾ ਦਗੇਬਾਜ਼ ਕਾ ਰੌੜੇ।
ਪੌੜਤ ਹੈ[1] ਦੌੜੇ ਬਿਨ ਦੌੜੇ ॥੩੨॥
[1]ਰੌੜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਔਖੜ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਜਬ ਤੁਰਕੇਸਨ ਜ਼ੁਲਮ ਅਪਾਰੀ।
ਗੁਰੂਅਨ ਸੰਗ ਕਰੇ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਪਿਖਿ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਦੋਸ।
ਦਸਮੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਧਰਿ ਰੋਸ ॥੩੩॥
ਮਾਰੇ ਤੁਰਕ ਜੰਗ ਕਰਿ ਭਾਰੇ।
ਪੁਨ ਸਿੰਘਨ ਮਿਲ ਬਹੁਤ ਪਛਾਰੇ।
ਭਏ ਭੂਪ ਯੌਂ ਸਿੰਘ ਅਪਾਰੇ।
ਰੱਯਤ ਬਿਗਰੀ ਕਾਂਹਿ ਉਚਾਰੇ ॥੩੪॥
ਯੌਂ ਪਤਿਸਾਹਿ ਭਏ ਗੁਰ ਸਾਚੇ।
ਕਰੇ ਕਾਮ ਸ਼ਾਹਿਨ ਤੈਂ ਆਛੇ।
ਚਿੜੀਅਨ ਤੈ ਜਿਨ ਬਾਜ ਤੁੜਾਏ।
ਅਜਾ ਸੁਤਨ ਤੈ[1] ਸ਼ੇਰ ਕੁਹਾਏ ॥੩੫॥
[1]ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ (ਮੇਮਣਿਆਂ) ਤੋਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਹੁ ਰੱਯਤ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ,
ਸਿੰਘ ਭਏ ਕਿਸ ਭਾਂਤਿ।
ਜਬ ਯਹਿ ਦੋ ਸੈ ਸਾਲ ਸੈਂ
ਲਰਤ ਰਹੇ ਵੱਖਜਾਤ ॥੩੬॥
ਯਹਿ ਰੱਯਤ ਉਨ ਕੀ ਰਹੇ,
ਜਿਨ ਕੀ[1] ਮਦਦ ਪਾਇ।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰਾਂ) ਦੀ।
ਜੰਗਨ ਮੈ ਹਤ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਗਨ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਵੈਰੀ ਮਾਰ ਕੇ।
ਲੀਨੋ ਰਾਜ ਦਬਾਇ ॥੩੭॥
ਦਸ ਦਸ ਲਖ ਤੁਰਕਾਨ ਸੋਂ,
ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਜਬ ਨੀਕ।
ਤਬ ਕਹੁ ਕਿਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਵਹੁ,
ਭਏ ਨ ਸਾਚੇ ਠੀਕ ॥੩੮॥
ਏਕ ਰੀਤਿ ਯਹਿ ਕਹਿ ਦਈ,

ਦੂਸਰ ਸੁਨਿ ਅਬ ਔਰ।
ਜਤੋਂ ਸਾਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੁ,
ਬਿਦਤ[1] ਭਏ ਜਗਿ ਗੌਰ[2] ॥੩੯॥ — [1]ਪ੍ਰਗਟ, ਮਸ਼ਹੂਰ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਚੌਪਈ:
ਚਾਰ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਹੈਂ ਨਰਨਾਹਿ[1]। — [1]ਰਾਜੇ।
'ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹਿ' ਇਕ ਆਹਿ।
'ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹਿ' ਦੂਸਰੇ ਜਾਨੋ।
ਤੀਸਰ 'ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ' ਪ੍ਰਮਾਨੋ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੋ।
ਚਤਰਥ 'ਭੂਪ' ਕਹਾਵਤ ਔਰੈਂ।
ਸੁਨਿ ਇਨ ਕੇ ਅਬ ਲੱਖਣ ਗੌਰੈਂ[1]। — [1]ਧਿਆਨ (ਖ਼ਿਆਲ) ਨਾਲ।
'ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹਿ' ਪਰਮੇਸੁਰ।
ਜਿਸ ਪਰ ਔਰ ਨਹੀ ਕੋ ਏਸੁਰ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਮਾਲਕ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ।
ਪੁਨ ਅਵਤਾਰ ਪੀਰ ਪੈਕੰਬਰ।
ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹਿ ਆਹਿ ਇਨਿ ਲੰਬਰ[1]। — [1]ਨੰਬਰ, ਦਰਜਾ, ਗਿਣਤੀ।
ਇਕ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ਯਹਿ ਮਾਨਤਿ।
ਔਰ ਕਿਸੀ ਕੀ ਕਾਣ ਨ ਠਾਨਤਿ ॥੪੨॥
ਬਿਚਰਤ ਚੌਦਸ ਭਵਨਿ ਮਝਾਰੀ।
ਰੋਕ ਸਕਤਿ ਨਹਿ ਕੋਊ ਅਗਾਰੀ।
ਰੰਕਹਿ[1] ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਤੈ ਰੰਕ। — [1]ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੋਂ।
ਜਿਸੈ ਚਹੈਂ ਤਿਸ ਕਰੈਂ ਨਿਸੰਕ ॥੪੩॥
ਤੀਸਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਜਗ ਜੇਈ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੁਲਕ ਮਾਹਿ ਰਹਿਂ ਤੇਈ।
ਨਾਹਿ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਫਿਰਨੇ ਪਾਵਤਿ।
ਅਨਿਕ ਦੁਖਨ ਕਰਿ ਦੁਖੀ ਰਹਾਵਤਿ ॥੪੪॥
ਹੁੰਮਸ ਧੁੰਮਸ[1] ਕਰਿ ਦਿਨ ਚਾਰ। — [1]ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਜੁੰਮਸ਼ ਬਿਨ ਖੁੰਮਸ ਬਿਨ ਬਾਰ[1]। — [1](ਭਾਦੋਂ ਦੀ) ਖੁੰਬ ਵਾਂਗ ਛੇਤੀ ਹੀ {ਜੁੰਬਸ਼} ਜੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਭਾਵ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮਰ ਕਰਿ ਦੰਡ ਸਹਤਿ ਜਮ ਕੇਰੇ।
ਭੋਗਤਿ ਦੁਖ ਨਿਜ ਕਰਮਨਿ ਹੇਰੇ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।
ਚਤਰਥ ਜੇ ਜਗ ਭੂਪ ਕਹਾਵਤਿ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਕੇ ਦੀਨ[1] ਰਹਾਵਤਿ। — [1]ਅਧੀਨ।
ਏਕ ਬਾਤ ਮੈ ਭੂਪਤਿ ਆਛੇ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਤੈ ਰਹਿ ਹੈਂ ਪਾਛੇ ॥੪੬॥
ਜਬ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਬਦਲਤ ਔਰ।
ਵਹਿ ਦੂਸਰ ਕੀ ਕਰਿ ਹੈਂ ਗੌਰ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਦੂਜੇ (ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ) ਦੀ (ਅਧੀਨਗੀ ਧਾਰਨ) ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਾਹਿਨ ਕੇ ਨਹਿ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਭੂਪ ਰਹਿਤ ਸਦ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ॥੪੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਚਾਰ ਭੇਦ ਜੋ ਯਹਿ ਕਹੇ,
ਨਰ ਨਾਹਿਨ ਕੇ[1] ਨੀਕ।
ਤਿਨ ਮੈ ਲੰਬਰ ਦੂਸਰਾ,
ਰਹਯੋ ਗੁਰੁਨ ਕੋ ਠੀਕ ॥੪੮॥

[1]ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ।

ਚੌਪਈ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਭੀ ਦਸ ਗੁਰੁ ਜਗ ਆਛੇ।
ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ ਭਏ ਅਬ ਸਾਚੇ।
ਪੀਰ, ਫਕੀਰ, ਬਲੀ, ਅਵਤਾਰੂ।
ਭਏ ਗੁਰੁਨ ਮੈ ਯਹਿ ਗੁਨ ਚਾਰੂ[1] ॥੪੯॥

[1]ਚਾਰੇ ਗੁਣ।

ਯਾਹੀ ਤੇ ਸਾਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਅਬ ਲੌਂ ਕਹਿ ਹੈਂ ਜਨ ਜਗ ਮਾਹਿ।
ਹ੍ਵੈ ਸਹਾਇ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਪੈ ਉਨਿ।
ਲੈ ਦੀਨੋ ਬਹੁ ਰਾਜ ਧਰਾ ਪੁਨ ॥੫੦॥
ਨਬੀ ਜਹੂਦਨ ਕੋ ਜਯੋਂ ਕਰਿ ਛੈ[1]।
ਨਿਜ ਉੱਮਤ ਕੋ[1] ਰਾਜ ਦਯੋ ਲੈ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
[1]ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ।

ਜਯੋਂ ਹਰਿਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਰ ਕੈ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਨ ਕੋ ਹਰ ਕੈ ॥੫੧॥
ਨਿਜ ਭਗਤਨ ਕੋ ਰਾਜ ਦਿਵਾਯੋ।
ਤਯੋਂ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਗੁਰੁਨਿ ਦਿਲਾਯੋ ॥੫੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਅਵਤਾਰ ਹਰਿ,
ਭਏ ਜਗਤਿ ਵਖਜਾਤ।
ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਸਿੱਖ ਯਹਿ,
ਨਾਦੀ ਸੁਤ ਲਖ ਸਾਤ[1] ॥੫੩॥

[1]ਸੱਚ ਜਾਣੋ ਇਹ ਨਾਦੀ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। {ਨਾਦੀ-ਪੁੱਤਰ- ਨਾਦ (ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰ ਭਾਵ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ।)}

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਗਨ ਪੁਨਾ,
ਕਰੀ ਅਸ਼ੰਕਾ[1] ਐਸ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਅਵਤਾਰਿ ਹਰਿ,
ਭਯੋ ਕਹੋ ਤੁਮ ਕੈਸ ॥੫੪॥

[1]ਸੰਸਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਗੁਰੁ ਜਯੋਂ ਭਏ,
ਪ੍ਰਗਟ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ।
ਸੰਸਾ ਦੈਹੁਂ ਮਿਟਾਇ ਤੁਵ,
ਕਹਿ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਦਾਰ[1] ॥੫੫॥

[1]ਚੰਗੇ ਸਬੂਤ।

ਲਿਖਯੋ ਜੈਸ ਅਵਿਤਾਰ ਗੁਰੁ,
ਬਚਨ ਸੁਨੋ ਵਹਿ ਖਾਸ।

ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ[1]
ਪੁਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ॥੫੬॥

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ।

ਤਥਾ ਹੀ: ਗੋਪਾਲ ਤਾਪਨੀ[1] ਉਪਨਿਸ਼ਦ* ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ:ਤਥਾ ਹੀ: ਗੋਪਾਲ ਤਾਪਨੀ[1] ਉਪਨਿਸ਼ਦ* ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ:
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਇਕ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਜੋ ਬਿਬਲੀ ਉਥਿਕਾ ਇੰਡੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
*ਵੇਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਉਹ ਭਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੭੦ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਖ ੧੦ ਹਨ।
*"ਸਚਦਾਨੰਦਰੂਪਾਯ ਕ੍ਰਿਸ਼੍ਨਾਯ ਕਲਿਸ਼੍ਰ ਕਰਮਣੇ ॥
*ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਰੂਪ, ਕਠੋਰ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ, ਵੇਦਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।
ਨਮੋ ਬੇਦਾਂਤ ਵੇਦਜਾਯ, ਗੁਰੁ ਵੇ ਬੁਧਿ ਸਾਖਣੈ ॥"
ਔਰ- ਗੁਰੂ ਗੀਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-
"*ਗੁਰੂਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗੁਰੂਰ ਬਿਸ਼੍ਨ ਗੁਰੂਰ ਦੇਵ ਮੇਹਸ਼੍ਵਰ: ॥
*ਗੁਰੂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਹੈ ਗੁਰੂ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ [ਤਸ ਮੈ] ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦੇਵ ਨੂੰ (ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।
ਗੁਰੂਰੇਵ ਪਰੰਬ੍ਰਹਮ ਤਸ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਵੇ ਨਮ: ॥"
ਯਹਿ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰੂਢੀ ਸ਼ਕਤੀ[1], ਬਿਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੈਂ ਹੋਰ ਕਿਸੀ ਅਵਤਾਰ ਯਾ ਅਚਾਰਯ[2] ਮੈ ਨਹੀ, ਜੋਗਕ ਹੈ*।
[1]ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਧਾਤੂ, ਪ੍ਰਤਜ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਵੇ। [2]ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ।
*ਜੋਗਕ ਹੈ' ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ।
*ਪੁਨਹ- ਭਾਗਵਤ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣ:-
*ਪੁਨਾ' ਤੋਂ 'ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ' ਤੱਕ ਪਾਠ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।
"ਅਥ ਸੌ ਯੁਗ ਸੰਧਜਾਯ ਦਸਜ੍ਰ ਪ੍ਰਾਯੇਖਰਾਜਸੁ[1] ॥
[1]ਹੁਣ ਸੌ ਯੁਗਾਂ ਦੇ {ਸੰਧਜਾਯਾ} ਛਪ ਜਾਣ ਭਾਵ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ (ਤੋਂ ਬਾਦ) ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕਰਾਜ ਸੁ ਯੱਗ (ਕਰਨ ਤੋਂ)
ਜਨਤਾ ਬਿਸ਼੍ਨ ਯਸ ਸੋ ਨਾਮਨਾ ਕਲਕੀ ਜਗਤਿ ਪਤਿ[1] ॥"
[1]{ਨਾਮਨਾ} ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਗਤ ਪਤੀ ਕਲਕੀ (ਅਵਤਾਰ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਯਸ਼ (ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ) ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਇਸ ਸਲੋਕ ਸੈਂ ਭੀ ਬਯਾਕਰਣ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਬਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਖਤ੍ਰੀਓਂ ਕੀ ਕੁਲ ਮੈ ਹੋਣਾ ਨਿਕਸੇ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੌਮੁਦੀ[1] ਮੈ ਉਕਤ ਬਚਨ ਸੈ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਹੋਣਾ ਸਿੱਧ ਕੀਆ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੈਂ ਸੋ ਵਹਾਂ ਸੈ ਦੇਖ ਲੇਵੈਂ। ਈਹਾਂ ਬਿਸਤਾਰ ਕੇ ਭਯ ਸੈਂ ਅਰਥ ਉਕਤ ਬਚਨੋ ਕਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ।
[1]ਰਾਮ ਨਰਾਯਣ ਕ੍ਰਿਤ ਇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਔਰ ਭਵਿਖਤ ਪੁਰਾਣ ਮੈ ਪੂਰਨ ਅਵਿਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਹੋਣਾ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਅਠਾਈਸਮੇਂ ਅਧਜਾਇ ਮੈ ਤੇਤੀਸਮੇਂ ਸ਼ਲੋਕ ਸੇ ਲੇ ਕਰ ਚੌਤਾਲੀਸਮੇ ਸ਼ਲੋਕ ਤੱਕ ਬਾਰਾਂ ਸ਼ਲੋਕੋਂ ਮੇਂ ਸ੍ਵਾਮਿ ਕਾਰਤਕ ਜੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਪਰ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤ੍ਰ ਦੀਆ ਹੈ। ਵੋਹ ਸ਼ਲੋਕ* ਯਹਿ ਹੈਂ[1]- ਏਵੰ ਵੈ ਧਰਮਜ ਪ੍ਰਾਚੁਰਯੰ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ਯਦਾ ਕਲੌ ॥੩੩॥ ਤਦਾ ਵੈ ਲੋਕਰਖਜਾਰਥੰ ਮਲੇਛਾਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੇਤਵੇ ॥ ਪਸਿਚਮੇ ਤੁ ਸ਼ੁਭੇ ਦੇਸ਼ੇ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼ੇ ਚ ਨਾਨਕੌ ॥੩੪॥ ਨਾਮਨਾ ਭੁਵਿਰਾਜ ਰਿਖੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੈਕ ਮਾਨਸ: ॥ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ਕਲੌ ਸਕੰਦ ਤਤ੍ਰ ਬਿੱਤਜ ਕਲਿਯਾ ਹਰੇ ॥੩੫॥ ਸ ਸ੍ਰੀ ਮਨਰਾਜ ਸਾਰਦੂਲਾਨੁਪਦਿੱਸ਼ਜਤਿ ਪੁਨਾ ॥ ਮਲੇਛਾਨ ਹਨਿਸ਼ਯੰਤਿ ਸਕੰਦ ਧਰਮ ਤੱਤੋਪਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ ॥੩੬॥ ਤੇਨੋਪਦਿਸ੍ਟੰ ਮਾਰਗ ਵੈ ਯੇ ਗ੍ਰਹੀਸਯੰਤਿ ਭੂਮਿ ਪਾ: ॥ ਤੇ ਵੈਰਾਜ ਕਰਿਸ਼ਜੰਤਿ ਤਸਜਾ ਸਿਖਜਾਨੁਸਾਰਿਤਾ ॥੩੭॥ ਧਰਮੇਣਰਾਜਜ ਬ੍ਰਿਧਿਸਚ ਕਲੌ ਤੇਸਾਂ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ॥ ਤੇਸਾਂਰਾਜਜਾਂਤ ਪਰੇ ਕਾਲੇ ਮਲੇਛਾ ਗੌਰ ਮੁਖਾ ਨ੍ਰਿਪਾ: ॥੩੮॥ ਪ੍ਰਬਲਾਸੰ ਭਵਿਸ਼ਯੰਤਿ ਸਕੰਦ ਪ੍ਰਜਾਰਖਜਣ ਤਤਪਰਾ ॥ ਅਲਪ ਕਾਲੇਨ ਤੇਸਾਂ ਤੁਰਾਜਜ ਬ੍ਰਿਧਿ ਭਵਸ਼ਜਤਿ ॥੩੯॥ ਨ੍ਰਿਪਬਲੰ ਹਿਰਸਯੰਤਿ ਗੌਰ ਵਰਣਾ ਗਜਾਯਨ ਗਾ: ॥ ਅਸ਼ੀਤਿ ਸ਼ਤਰਾਜਯੰਤੇ ਨੀਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਨੁਸਾਰਤਾ: ॥੪੦॥ ਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾ ਪਸਚਿਮ ਦੇਸ਼ੀਯੇ ਨ੍ਰਿਪੈਰ ਯਾਸਯੰਤਜ ਦਰਸ਼ਨੰ ॥ ਯਦਾ ਬੇਦੇ ਚ ਬ੍ਰਿਪੇ ਚ ਬੈਰਮਬੇ ਚ ਵਿਸ਼ੁਜਧ ਧੀ ॥੪੧॥ ਤਦਾ ਨ੍ਰਿਪਾ ਬਿਜਯੰਤਿ ਮਲੇਛਾਨ ਧ੍ਰਮੰ ਪਰਾਜਜਨੁਖਾਨ ॥ ਤਸਮਿਨ ਕਾਲੇ ਖੰਡ ਨਾਥਾ ਸ਼ਤਸਸ੍ਰ ਸਹੱਸ੍ਰਸਾ: ॥੪੨॥

ਭਵਿਸ਼ਯੰਤਿ ਕਲੌ ਸਕੰਦਰਾਜਜ ਪਾਲਨਾ ਤਤਪਰਾ ॥ ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਮਤ ਮਾਰਗੀਣਾ ਮਾਗਜਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ਼ਯਤਿ ॥੪੩॥ ਏਵ ਸਤ ਤ੍ਰਯੰਰਾਜਜੰ ਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚਾਸ ਉਤਰੰ ॥ ਧ੍ਰਮੇਣੈਵ ਕਲੌ ਸਕੰਦ ਤਤ: ਸੰਸਜਾ ਗਮਿਸਜਤਿ: ॥੪੪॥

[1]{ਏਵੰ ਵੈ} ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ {ਧਰਮਜ ਪ੍ਰਾਚੁਰਯੰ} ਜਦ ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ! {ਭਵਿਖਜਤਿ} ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ! ! {ਯਦਾ ਕਲੌ} ਜਦ ਕਲਜੁਗ ਹੋਵੇਗਾ ॥੩੩॥ {ਤਦਾ ਵੈ} ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ {ਲੋਕਰਖਜਾਰਥੰ} ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ {ਮਲੇਛਾਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੇਤਬੇ} ਮਲੇਸ਼ ਪੁਣੇ ਦੇ ਨਾਸ ਵਾਸਤੇ ॥੩੪॥ {ਪਸਚਮੇ ਤੁ} ਤਾਂ ਪੱਛਮ ਦਿਸਾ ਦੇ {ਸ਼ੁਭੇ ਦੇਸੇ} ਉੱਤਮ ਦੇਸ਼ (ਪੰਜਾਬ) ਅੰਦਰ (ਬੇਦੀ ਬੰਸੇ 'ਚ} ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਵਿੱਚ {ਨਾਨਕੌ} ਨਾਨਕ... ॥੩੪॥ {ਨਾਮਨਾ} ਨਾਮ ਦੇ ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਦਾ {ਭੁਵਿ} ਅਵਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ {ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੈਕ} ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨ (ਦੀਖਜਾ) ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ {ਮਾਨਸ:} ਉਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਮਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ {ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ ਕਲੌ} ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲਜੁਗੀ ਸਮੇਂ ਦੇ {ਸਕੰਦ} ਝਗੜਿਆਂ {ਤਤ੍ਰ} ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ {ਬਿੱਤਜ} ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ {ਕਲਯਾ} ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ {ਹਰ} ਨਾਸ ਕਰੇਗਾ ॥੩੫॥ {ਸ ਸ੍ਰੀ ਮਨ} ਉਸ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ) ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ {ਸ਼ਾਰਦੂਲਾਨੁ} ਜੋ ਸਿੰਘ ਹੋਣਗੇ {ਪਦਿੱਸ਼ਜਤਿ ਪੁਨਾ} (ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ) ਉਪ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਬਾਰ। {ਮਲੇਛਾਨਾਂ} ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ {ਹਿਨਸ਼ਜੰਤਿ} ਨਾਸ ਕਰਨਗੇ ਹੇ ਸਕੰਦ ! {ਧਰਮ ਤੱਤੋਪਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ} ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਤੱਤ ਵਸਤੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ॥੩੬॥ {ਤੇਨੋਪਦਿਸ੍ਰੰ} ਤਾਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ {ਮਾਰਗ ਵੈ} ਮਾਰਗ (ਉਪਦੇਸ਼) ਨੂੰ {ਯੇ ਗ੍ਰਹੀਸ਼ਜੰਤਿ ਭੂਮਿ ਪਾ:} ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਕੌਮ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ) {ਤੇ ਵੈਰਾਜਜੰ ਕਰਿਸ਼ਜੰਤਿ} ਉਹਰਾਜ ਕਰੇਗਾ {ਤਸਜ ਸਿਖਜਾਨੁਸਾਰਿਤਾ} ਉਸ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ॥੩੭॥ {ਧਰਮੇਣਰਾਜਜ ਬ੍ਰਿਧਿਸਚ} (ਉਹ) ਧਰਮ ਨਾਲ (ਆਪਣੇ) ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇਗਾ {ਕਲੌ ਤੇਸ਼ਾਂ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ} ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ। {ਤੇਸਾਂਰਾਜਜਾਂਤ ਪਰੇ ਕਾਲੇ} ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਦ {ਮਲੇਛਾ ਗੌਰ ਮੁਖਾ ਨ੍ਰਿਪਾ:} ਗੋਰੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਮਲੇਛ {ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼} ਰਾਜੇ ਹੋਣਗੇ ॥੩੮॥ {ਪ੍ਰਬਲਾਸੰ ਭਵਿਸ਼ਯੰਤਿ} ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਲੀ ਹੋਣਗੇ {ਸਕੰਦ} ਹੇ ਸਕੰਦ ! {ਪ੍ਰਜਾਰਖਜਣ ਤਤਪਰਾ} ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ (ਰਹਿਣਗੇ)। {ਅਲਪ ਕਾਲੇਨ ਤੇਸਾਂ} ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਿਨਾ ਦਾ {ਤੁਰਾਜਜ ਬ੍ਰਿਧਿ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ} ਤਾਂਰਾਜ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ॥੩੯॥ {ਨ੍ਰਿਪਬਲੰ ਹਰਿਸਯੰਤਿ} ਬਲਵਾਨਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨਗੇ {ਗੌਰ ਵਰਣਾ ਗਜਾਯਾਨ ਗਾ:} ਗੋਰੇਰੰਗ ਵਾਲੇ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼) ਵਿਦਵਾਨ (ਜੋ ਹਨ)। {ਅਸ਼ੀਤ ਸ਼ਤਰਾਜਯੰਤੇ} ਇਕ ਸੌ ਅੱਸੀ ਸਾਲਰਾਜ {ਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨੁਸਾਰਤਾ} ਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ॥੪੦॥ {ਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾ ਪਸਚਮ ਦੇਸ਼ੀਯੇ ਨ੍ਰਿਪੈਰ} ਪੱਛਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ (ਭਾਵ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼) ਕਰਨਗੇ {ਯਾਸਯੰਤਜ ਦਰਸਨੰ} ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁਕਮ। {ਯਦਾ ਬੇਦੇ ਚ ਵਿਪ੍ਰੇ ਚ} ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਣ (ਗ੍ਰੰਥਾਂ) ਵਿੱਚ {ਬੈਰਮਬੇ ਚ ਵਿਸ਼ੁਜਧ ਧੀ} ਵੈਸ਼ਨਵ (ਗ੍ਰੰਥਾਂ) ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ (ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ ॥੪੧॥ {ਤਦਾ ਨ੍ਰਿਪਾ ਬਿਜਜੰਤਿ} ਉਸ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ (ਦੇਸੀ) ਰਾਜਿਆਂ ਉਪਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ। {ਮਲੇਛਾਨ ਧ੍ਰਮੰ ਪਰਾਜਜਨੁਖਾਨ} ਮਲੇਛ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼) ਜੋ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹਨ। {ਤਸਮਿਨ ਕਾਲੇ} ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ {ਖੰਡ ਨਾਥਾ} ਖੰਡਾਂ (ਰਿਆਸਤਾਂ) ਦੇ ਰਾਜੇ {ਸ਼ਤਸਸ੍ਰ ਸਹੱਸ੍ਰਸਾ:} ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ॥੪੨॥ {ਭਵਿਸ਼ਜੰਤਿ} ਹੋ ਜਾਣਗੇ {ਕਲੌ} ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ {ਸਕੰਦ} ਹੇ ਸਕੰਦ {ਰਾਜਜ ਪਾਲਨਾ ਤਤਪਰਾ}ਰਾਜ (ਦੇ ਲੋਕਾਂ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ। (ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ) {ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਮਤ ਮਾਰਗੀਣਾ}ਰਾਜ ਰਿਖੀ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ) ਦੇ ਮਤ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ (ਸਿੱਖਾਂ) ਦੀ {ਮਾਗਜਾ} ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ {ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ਼ਜਤਿ} ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ (ਭਾਵ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ) ॥੪੩॥ {ਏਵ} ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਸਤ ਤ੍ਰਯੰ} ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ (ਸਿਖ) {ਰਾਜਯੰ ਕ੍ਰਿਤ੍ਵਾ}ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ {ਪਚਾਸ ਉਤਰੰ} ਪੰਜਾਹ (੫੦) ਸਾਲ ਉਪਰ (ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ)। {ਧ੍ਰਮੇਣੈਵ} ਧਰਮ ਦਾ (ਰਾਜ) {ਕਲੌ ਸਕੰਦ} ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਹੇ ਸਕੰਦ ! (ਤਤ:) ਤਿਸ (ਸਮੇਂ) {ਸੰਸਜਾ ਗਮਿਸਜਤਿ:} ਸੰਸੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ (ਭਾਵ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ) ॥੪੪॥

*ਭਵਿਖਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਸਾਂ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਛਪੇ ਸਨ।

ਪਦ ਅਰਥ ਇਨ ਸ਼ਲੋਕੋ ਕਾ ਬਹੁਤ ਹੈ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪ ਹੀ ਸਮਝ ਲੇਵੇਂਗੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਕਿੰਚਤ[1] ਯਹਿ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰਬੱਗਜ ਮੁਨੀ ਬਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ ਭਵਿਖਤ ਕਥਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇ, ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਣ ਮੈ ਧ੍ਰਮਰਖਜਾ ਕੇ ਲੀਏ ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਮਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮ ਦੇਸ ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਨਗੇ। ਤਿਸ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਦਿਨਰਾਜ ਕਰਨਗੇ। ਫਿਰ ਤਿਨੋ ਤੇ ਗੋਰੇ ਮੁਂਹ ਵਾਲੇ ਮਲੇਛਰਾਜ ਖੋਸ ਕਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਢਾ ਲੇਵੇਂਗੇ ਪ੍ਰਜਾ ਕੀਰਖਜਾ ਕਰੇਂਗੇ ਏਕ ਸੌ ਅੱਸੀ ਬਰਸ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਮੈਂ, ਔਰ ਹਿੰਦ ਮਾਤ੍ਰ ਮੈ ੩੫੦ ਬਰਸਰਹੇਂਗੇ ਫਿਰ ਉਨ ਕੇ ਪੀਛੇਰਾਜ ਰਿਖੀ ਕੇ ਸਿਸੋਂ ਕਾਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸੇ ਹੀ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੇਂ ਭੀ ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਯਥਾ- "ਹਰਿ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਵਰਤੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰ ਭਾਇਆ ॥" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰ: ੧੦੪੩) "ਸਬਦੇਰਵਿਰਹਿਆ ਗੁਰਰੂਪਿ ਮੁਰਾਰੇ ॥" (ਤੁਖਾਰੀ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰ: ੧੧੧੨) "ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦਰੂਪ ॥" (ਬਸੰਤ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੧੧੯੨) "ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆਰੇ।" (ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੬੧੨) ਪੁਨਾ, ਸ੍ਵੈਯੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖਾ ਹੈ- "ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ ॥ ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ ॥" (ਸਵਯੇ ਮਹਲੇ ੩ ਕੇ, ਪੰ: ੧੩੯੫) ਔਰ- ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ

ਬਲਿ ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ ॥ ਤ੍ਰੇਤੈ ਤੈ ਮਾਨਿਓ ਰਾਮੁ ਰਘੁਵੰਸੁ ਕਹਾਇਓ ॥ ਦੁਆਪਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਥੁ[2] ਕੀਓ ॥ ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਉਰਾਜੁ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ ॥" (ਸਵਯੇ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ, ਪੰ: ੧੩੯੦) ਔਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਲਿਖਾ ਹੈ- ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ॥ (ਵਾਰ ੧, ਪੰ: ੨੩) ਔਰ- ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ, ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗਿ ਚਾਨਣ ਹੋਆ ॥ (ਵਾਰ ੧, ਪੰ: ੨੭) ਔਰ- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਭੀ ਜੋ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਸੋ ਓਹ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਨਾਮ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ ਇਸ ਤੌਰ ਸੇ ਲਿਖੀ ਹੈ- ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਚ- ਚੌਪਈ:

[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ, ਸੰਖੇਪ ਮਾਤ੍ਰ। [2]ਸਫਲ, ਮੁਕਤ। ਮੈ ਅਪਨਾ ਸੁਤ[1] ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਉ ਸਾਜਾ। ਜਾਹ ਤਹਾ ਤੈ ਧਰਮ ਚਲਾਇ। ਕੁਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹਟਾਇ ॥੨੯॥ ਸੋ ਅਬ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਦੇਖਹੁ ਜਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਅਪਨਾ ਫਰਜ਼ੰਦ ਠਹਿਰਾ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਧਰਮ ਪੰਥ ਕੇ ਬ੍ਰਿਧ ਕਰਨੇ ਕੌ ਜਗਤ ਮੈ ਭੇਜਿਆ ਸੋ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਏਕ ਹੀਰੂਪ ਹੋਤੇ ਹੈਂ।

[1]ਪੁੱਤਰ।

ਜੈਸੇ- 'ਆਤਮਾ ਵੈਜਾਯਤੇ ਪੁਤ੍ਰਾ:[1]' ਯਹ ਸ੍ਰੁਤੀ[2] ਹੈ। ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਏਕ ਹੀਰੂਪ ਮਾਨੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ- "ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ।

[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। [2]ਵੇਦ ਦੀ ਤੁਕ।

ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝੀਅਹੁ ਹਮਾਰਾ ॥" ਇਸ ਕਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਏਕ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹਮੇਸ਼ੈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਤਾਰਹਾ ਹੈ ਔਰ ਧਾਰੇਗਾ ਵੋਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਹਮਾਰਾ ਗੁਰੂ ਸਮਝੋ।

ਇਸ ਸੈਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣਾ ਸਿੱਧ ਹੁਆ।

ਔਰ ਗੀਤਾ ਮੇਂ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਬ ਜਬ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤਬ ਤਬ ਮੈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕਰ ਦੁਸ੍ਟੋਂ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰ ਸਾਧੂਆਂ ਕੀ ਪਾਲਨਾ ਵੈਦਕ ਧਰਮ[1] ਕੀ ਬ੍ਰਿਧੀ ਕਰਤਾ ਹੂੰ। ਇਸ ਤੇ ਬੀ ਠੀਕ ਸਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਧਰਮ ਬਹੁਤ ਬਢਰਹਾ ਥਾ ਔਰ ਧਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਦਬਰਹਾ ਥਾ ਜੈਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਹੈ- ਕਲਿ ਕਾਤੀਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥ ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥ (ਵਾਰ ਮਾਝ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰ: ੧੪੫) ਓਸ ਵਖਤ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਠੀਕ ਹੋਰਹੀ ਥੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਬਾਣੀ ਕੀ ਬਰਕਤ ਸੈਂ ਸਭ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਲਗਾ ਕਰ ਧਰਮ ਕੇਰਾਹ ਪਰ ਚਲਾਯਾ। ਔਰ ਕਾਮ ਭੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬੋਂ ਨੇ ਐਸੇ ਐਸੇ ਕੀਏ ਹੈਂ ਜੋ ਸਿਵਾਇ ਈਸ਼੍ਵਰਾਵਤਾਰ ਸੈਂ ਔਰ ਕੋਈ ਨ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਸ ਸੇ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਹੈ।

[1]ਆਸਤਕ ਧਰਮ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:

ਹਮ ਪੂਰਬ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣ[1] ਕਹੇ। — [1]ਸਬੂਤ
ਵਹਿ ਗੋਣ ਪੁਰਾਨਨ ਕੇਰ ਅਹੇ[1]। — [1]ਉਹ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੌਣ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ {ਗੌਣ=ਸਧਾਰਨ, ਸਮਾਨ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਨ ਹੋਵੇ।}
ਯਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮੁੱਖ ਲਖੋ[1]। — [1]ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਜਾਣੋ।
ਪੁਨ ਸਹੀ ਮਾਨ ਦਿਲ ਠਾਨ[1] ਰਖੋ ॥੫੭॥ — [1]ਟਿਕਾ ਕੇ।
ਜਿਮ ਬੇਦ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਲੋਗ ਲਹੈਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੇਦ ਹਰੀ ਦੇ (ਉਚਾਰਨ) ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਪੁਨ ਤਾ ਮਹਿ[1] ਬੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਹੈਂ। — [1]ਤਿਸ (ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ) ਵਿੱਚ।
ਤਿਮ ਗੁਰੂਅਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਵਿਖੇ।
ਹਮ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮਾਨ ਲਿਖੇ ॥੫੮॥
ਜਿਮ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਭਏ।
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਤਿਨੋ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਏ[1]। — [1]ਕੀਤੇ ਹੋਏ, ਬਣਾਏ ਹੋਏ।
ਤਿਨ ਵੀਚ ਵਹੀ ਅਵਤਾਰ ਭਨੇ।
ਤਿਮ ਜੈਨਨ ਕੇ ਇਮ ਲੇਹੁ ਗਨੇ ॥੫੯॥

$ਜਿਮ ਈਸਾ ਹੇਤ ਅੰਜੀਲ ਭਨੇ।
ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸੁਤ ਮਾਨਤਿ ਤਾਂਹਿ ਤਿਨੇ।
ਅਰ ਕਹਯੋ ਮੁਹੰਮਦ ਵੀਚ ਕੁਰਾਂ[1]।
[1]ਕੁਰਾਨ।
ਪੈਗੰਬਰ ਮਾਨਤਿ ਮੁਸਲਮਾਂ* ॥ ੬੦ ॥
**ਜਿਮ ਈਸਾ' ਤੋਂ 'ਮੁਸਲਮਾਂ' ਤੱਕ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਨ।*

ਤਿਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਹਰੀ।
ਲਖ ਸਿੱਧ ਭਯੋ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਭਰੀ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਹਰਿ ਗੁਰ ਰੂਪ ਧਰਾ।
ਵਹਿ ਹੇਤੁ[1] ਸੁਨੋ ਅਬ ਕਹੌਂ ਖਰਾ ॥ ੬੧ ॥
[1]ਕਾਰਨ।
ਜਬ ਹੋਇ ਸੁ ਧ੍ਰਮ ਕੀ ਹਾਨ ਪਰੈ[1]।
[1]ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।
ਤਬ ਹੀ ਤਬ ਈਸ ਸਰੂਪ ਧਰੈ।
ਜਗ ਧਰਮ ਬਿਰੁੱਧਨ ਕੋ ਹਨ ਕੈ।
ਕਰਿ ਰੱਛਿ ਸੁ ਧਰਮੈ ਨਿਜ ਜਨ ਕੈ ॥ ੬੨ ॥
ਯਹਿ ਰੀਤਿ ਸਨਾਤਨ[1] ਆਤਿ ਚਲੀ।
[1]ਆਦਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ।
ਬਹੁ ਗ੍ਰੰਥਨ ਵੀਚ ਲਿਖੀ ਸੁ ਭਲੀ।
ਕਬਹੂੰ ਗਹਿ ਖੱਗ[1] ਸੁਧਾਰਤਿ ਹੈ।
[1]ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਕੇ।
ਕਬਿ ਹੋਇ ਅਚਾਰਯ ਪਾਰਤਿ ਹੈ[1] ॥ ੬੩ ॥
[1]ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।
ਜਿਹਿ ਹੇਤ ਹਰੀ ਨਿਜ ਰੂਪ ਧਰੇ।
ਵਹਿ ਨਾਮ ਤਨਕ[1] ਅਬ ਕਹੌਂ ਭਰੇ[2]।
[1]ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ। [2]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਿਹ ਸੰਕ[1] ਤੁਮਾਰ ਨਸੈ।
[1]ਸੰਸਾ।
ਗੁਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਸੁ ਚਿੱਤ ਬਸੈ ॥ ੬੪ ॥
ਜਬ ਯਾ ਜਗ ਮੈ ਹਿਰਨਾਛ[1] ਭਯੋ।
[1]ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦਾ ਭਰਾ ਹਿਰਣਕੱਛਪ।
ਧਰਨੀ[1] ਬਹੁ ਦੂਖ ਅਪਾਰ ਦਯੋ।
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ।
ਧਰਿ ਰੂਪ ਬਰਾਹਿ[1] ਹਨਯੋ[2] ਤਿਸ ਕੋ।
[1]ਸੂਰ। [2]ਮਾਰਿਆ।
ਫਿਰ ਔਰ ਭਯੋ ਦੁਖਦਾ ਬਿਸੁ ਕੋ[1] ॥ ੬੫ ॥
[1]ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਹਰਨਾਖਸ਼)।
ਨਰ ਸਿੰਘਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਤਾਹਿ ਦਲਯੋ।
ਪੁਨ ਬਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਬਲਿ ਕੋ ਸੁ ਛਲਯੋ।
ਪੁਨ ਪਰਸਰਾਮ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰੱਸ[1] ਧਰਯੋ।
[1]ਕੁਹਾੜਾ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸਹੰਸ੍ਰ ਬਾਹੁ ਕੋ[1] ਦੂਰ ਕਰਯੋ ॥ ੬੬ ॥
[1]ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ।
ਰਘੁਵੰਸ਼ਨ ਮੈਂ ਬਰ ਰਾਮ ਭਯੋ।
ਦਸ ਆਨਨ ਕੋ ਰਨਿ ਹਾਨ ਕਯੋ[1]।
[1]ਦਸਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ।
ਜਦੁ ਨੰਦਨ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ[1] ਕੰਸ ਹਰਾ।
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋ ਕੇ।
ਕਰਿ ਭਾਰਥ[1] ਕੈਰਵ ਬੰਸ ਦਰਾ ॥ ੬੭ ॥
[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਗ।
ਫਿਰ ਬਜਾਸ ਬਪੁ ਧਰਿ ਬੇਦ ਮਥੇ[1]।
[1]ਵਿਚਾਰੇ।
ਦਸ ਆਠ ਪੁਰਾਨ[1] ਮਹਾਨ ਕਥੇ।
[1]ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ।
ਬਹੁ ਭੂਪਨ ਕੇ ਇਤੀਹਾਸ ਭਨੇ।
ਨਿਜ ਸਿਖ ਜਹਾਂ ਤਹ ਕੀਨ ਘਨੇ ॥ ੬੮ ॥

ਪਿਛਲੇ ਬਿਵਹਾਰ[1] ਹਟਾਇ ਸਭੀ।	[1]ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ।
ਮਨ ਭਾਵ ਤਰਾਹਿ ਚਲਾਇ ਤਬੀ।	
ਅਬਿ ਲੌ ਜਗ ਜ਼ਾਹਰ ਆਹਿ ਜਿਤੇ।	
ਯਹਿ ਬਜਾਸ ਕਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ਤਿਤੇ ॥ ੬੯ ॥	
ਇਕ ਈਸ਼ਰ ਨਾਹਿ ਬਿਧਾਨ[1] ਕਰਜੋ।	[1]ਪੱਕਾ ਨਿਯਮ।
ਰਮਏਸ਼[1], ਮਹੇਸ਼[2], ਗਨੇਸ਼ ਰਰਜੋ।	[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਿਵ।
ਸ਼ਕਤੀ, ਰਵਿ ਪਾਂਚ ਉਪਾਸ[1] ਥਪੇ।	[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਈਸ਼ਰ।
ਇਨ ਕੇ ਸਭ ਹੀ ਜਨ ਜਾਪ ਜਪੇ ॥ ੭੦ ॥	
ਅਰਚਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿਲਾਦਿ ਘਨੇ[1]।	[1]ਪੂਜਾ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬਹੁਤੇ (ਲੋਗ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ)।
ਉਨ ਬੀਸ ਪਚੀਸਕ ਈਸ ਭਨੇ।	
ਬਿਧਿ ਔਰ ਅਨੇਕਨ ਜਾਲ ਰਚੇ।	
ਜਨ ਕੋਇਕ ਜਿਨ ਤੇ ਨਾਹਿ ਬਚੇ ॥ ੭੧ ॥	
ਇਮ ਈਸ ਘਨੇ ਠਟ[1] ਸੇਵ ਕਰੈਂ।	[1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਜਨ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਬਿਬਾਦ ਧਰੈਂ।	
ਇਕ ਈਸ਼ ਉਪਾਸ਼ਨ ਛੂਟ ਗਈ।	
ਸਭ ਹੀ ਜਨ ਕੀ ਮਤਿ ਮੂਠਿ ਗਈ[1] ॥ ੭੨ ॥	[1]ਲੁੱਟੀ ਗਈ।
ਫਿਰ ਬੁੱਧ[1] ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਯਾ ਜਗ ਮੈ।	[1]ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ।
ਤਿਨ ਲੋਗ ਕਰੇ ਬਹੁ ਸ੍ਵੈ ਮਗ ਮੈ।	
ਅਪਨੋ ਪਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇ ਭਲੇ।	
ਸਭਿ ਲੋਗਨ ਕੇ ਮਨ ਖੂਬ ਛਲੇ ॥ ੭੩ ॥	
ਤਿਹ ਚਾਰ ਵਾਕੀਏ[1] ਬੌਧ[2] ਭਏ।	[1]ਚਾਰ ਵਾਕ ਨਾਮ ਦੇ ਮੁਨੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮੱਤ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ। ਇਹ ਨਾਸਤਕ ਹਨ, ਦੇਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਸੁਖ ਭੋਗਣਾ ਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਹੈ। ਚਾਰ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਲੋਕ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ, ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। [2]ਬੁੱਧ ਮੱਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ।
ਜਗ ਜੈਨ[1] ਢੂਡੀਏ[2] ਪੂਜ[3] ਛਏ[11]।	[1]ਰਿਸ਼ਭ ਦੇਵ ਦੇ ਮੱਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ। [2]ਚਿਟ ਕਪੜੀਏ ਜੈਨੀ ਸਾਧੂ। [3]ਜੈਨ ਮਤ ਦਾ ਸਾਧੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੈਨੀ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਪੂਜਨੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। [11]ਫੈਲ ਗਏ।
ਬ੍ਰਤ ਤੀਰਥ ਦੇਵ ਸਥਾਨ ਲੁਪੇ[1]।	[1]ਛੁਪ ਗਏ।
ਨਿਗਮਾਗਮ ਕੇ ਸਬਿ ਗੈਲ ਗੁਪੇ[1] ॥ ੭੪ ॥	[1]ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਰਗ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ।
ਜਨ ਜੰਤ੍ਰਨ ਮੰਤ੍ਰਨ ਤੰਤ੍ਰਨ ਮੈਂ।	
ਪਰਗੇ ਬਸ ਮਾਰਗ ਅੰਤ੍ਰਨ ਮੈਂ[1]।	[1]ਹੋਰ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ।
ਮਤ ਬੌਧਨ ਕੋ ਜਗ ਛਾਯ ਗਯੋ।	
ਇਕ ਈਸ਼੍ਵਰ ਸੇਵਨ ਲੋਪ ਭਯੋ ॥ ੭੫ ॥	
ਫਿਰ ਸ਼ੰਕਰ[1] ਰੂਪ ਭਏ ਤਬ ਹੀ।	[1]ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ।
ਮਤ ਖੰਡਿ ਪਖੰਡਨ ਕੇ ਸਬ ਹੀ।	
ਮਤ ਬੈਦਕ ਫੇਰ ਉਬਾਰ ਧਰਜੋ।	
ਉਪਦੇਸ਼ ਬਿਦਾਂਤ ਸਿਧਾਂਤ ਕਰਜੋ ॥ ੭੬ ॥	

ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਸੁ ਪੂਜਨ ਹੇਤ ਥਪਯੋ।
ਸ਼ਿਵਹੰ ਸ਼ਿਵਹੰ[1] ਯਹਿ ਜਾਪ ਜਪਯੋ। — [1]ਮੈਂ ਸ਼ਿਵ ਹਾਂ।
ਬਹੁ ਲੋਗ ਨਿਜੰ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਲਹੈਂ।
ਬਧ ਗਯਾਨ[1] ਗਹਯੋ ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਕਹੈਂ ॥੭੭॥ — [1]ਚੁੰਚ ਗਿਆਨ, ਕਥਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨ।
ਪੁਨ ਭੇਖ ਸਨਯਾਸ ਜੁ ਖਾਸ ਕਯੋ[1]। — [1](ਸ਼ੰਕਰਾਚਰਯ ਨੇ) ਆਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।
ਉਨਿ ਆਪਹਿ ਕੋ ਬਡ ਮਾਨ ਲਯੋ।
ਕਿਛੁ ਸੰਕ ਸੁਭਾਸੁਭ ਕੀ[1] ਨ ਰਹੀ। — [1]ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਫਰਕ।
ਭਵ ਭੋਗਨ ਮੈ ਬਹੁ ਬਿਸ੍ਰ ਬਹੀ[1] ॥੭੮॥ — [1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੁੜ ਗਈ।
ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਸਿਲਾ ਸਭਿ ਲੋਕ ਜਜੈਂ[1]। — [1]ਪੂਜਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ਨਹਿ ਕੋਇ ਭਜੈ ॥੭੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਹਿ ਮਤ ਜਬ ਜਗ ਅਤਿ ਬਢਯੋ,
ਭਈ ਭਗਤ ਹਰਿ ਲੋਪ।
ਰਾਮਾਨੁਜ[1] ਫਿਰ ਬਿਦਤ ਹ੍ਵੈ, — [1]ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਅਚਾਰਯ।
ਮਤੋ ਚਲਾਯੋ ਗੋਪ[1] ॥੮੦॥ — [1]ਗੁਪਤ ਮੱਤ।

ਚੌਪਈ:

ਰਾਮਾਨੁਜ ਕਾ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨੇ।
ਰਾਮਾਨੰਦ[1] ਭਯੋ ਜਗ ਜਾਨੇ। — [1]ਬੈਰਾਗੀਆਂ ਦਾ ਅਚਾਰਯ।
ਬਿਸ਼੍ਨ ਸ੍ਵਾਮੀ[1] ਮਾਧ੍ਵਾਚਾਰਯ[2]। — [1]ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਮਤ ਦਾ ਬਾਨੀ। [2]ਵਿਸ਼ਨ ਪੂਜਕ ਦ੍ਵੈਤ ਵਾਦੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ।
ਨਿੰਮਾਰਕ[1] ਲੌ ਭਏ ਜੁ ਆਰਯ[2] ॥੮੧॥ — [1]ਨਿੰਬਾਰਕ ਜਾਂ ਨਿਬਾਦਿਤਜ- ਵੈਸ਼ਣਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਸ਼ਾਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਖ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਪਾਸ ਧ੍ਰੂਵ ਨਾਮ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਹੁਣ ਗੱਦੀ ਹੈ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਤਿਨ ਭੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ।
ਨਹਿ ਅਕਾਲ ਕਾ ਹਾਲ ਜਨਾਯੋ।
ਅਪਨ ਅਪਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਏ।
ਲੋਗ ਘਨੇ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਬਨਾਏ ॥੮੨॥
ਪੂਜਾ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਬਿਸਥਾਰੀ[1]। — [1]ਗੰਡਕਾ ਨਦੀ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਫੈਲਾਈ।
ਕੰਠੀ ਕੰਠਿ ਕਾਠ ਕੀ ਡਾਰੀ।
ਤਪਤ ਚੱਕ੍ਰ ਤਨ ਚਿੰਨ੍ਹ[1] ਲਗਾਯੋ। — [1]ਛਾਪਾ।
ਬੇਦ ਬਾਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢਾਯੋ[1] ॥੮੩॥ — [1]ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ (ਪੱਕਾ) ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਿਅਰਥ ਹੈ।
ਪ੍ਰਿਤਮਾ[1] ਪੱਥਰ ਕੀ ਬਹੁ ਰਚੀ। — [1]ਮੂਰਤੀਆਂ।
ਤਿਨਿ ਪੂਜਨ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆ ਖਚੀ[1]। — [1]ਖੱਚਤ ਹੋ ਗਈ।
ਉਸੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੈ ਫਿਰ ਗੌਰਖ।
ਹੋਇ ਬਿਦਤ ਕੀਨੋ ਬਡ ਪੌਰਖ[1] ॥੮੪॥ — [1]ਉੱਦਮ।
ਭੂਪਤਿ ਚੇਲੇ ਕਰੇ ਅਪਾਰੀ।
ਪਾਤੰਜਲ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਥਾਰੀ[1]। — [1]ਜੋਗ ਮੱਤ ਫੈਲਾਇਆ।
ਤਿਨਿ ਭੀ ਅਪਨਾ ਭੇਖ ਚਲਾਯੋ।

ਨਹਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ਨਾਮ ਜਪਾਯੋ ॥ ੮੫ ॥
ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ[1] ਕਰਨ ਜਨ ਲਾਏ। — [1]ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੇ ਉਤਰਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।
ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਜੁਗੇਸ਼ ਕਹਾਏ।
ਕਾਨ ਫਾਰਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਹਿਰਾਈ।
ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਿ ਤਨਿ ਭਸਮ ਰਮਾਈ[1] ॥ ੮੬ ॥ — [1]ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਸੁਆਹ ਲਿੱਪ ਲਈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਿਨਿ ਭੀ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ।
ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਮਾਰਗ ਨਾਹਿ ਜਨਾਯੋ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਤਨਕ ਸਿਧ[1] ਜਗਿ ਪਾਈ। — [1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਤਿਨਿ ਤਿਨਿ ਅਪਨੀ ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ ॥ ੮੭ ॥
ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਈਸ ਕਹਾਏ।
ਆਪ ਆਪਨੇ ਰਾਹ ਚਲਾਏ।
ਦੂਸਰ ਕਾ ਮਤ ਦੂਸਰ ਖੰਡੇ।
ਚਰਚਾ ਕਰੈਂ ਤੁ ਜਲਪ[1] ਬਤੰਡੇ[2] ॥ ੮੮ ॥ — [1]ਜਿਸ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। [2]ਦੂਜੇ ਦਾ ਪੱਖ ਡੇਗਣ ਲਈ ਛਲ ਕਪਟ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਹਠ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ।

ਜੈਨ ਕਹੈਂ ਤੁਮ ਬਰਤ ਰਖੀਜੋ।
ਪੂਜ[1] ਕਹੈਂ ਮੁਖ ਪੱਟੀ ਦੀਜੋ। — [1]ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ।
ਕਹੈਂ ਕਪਾਲੀ[1] ਪੀਉ ਸ਼ਰਾਬ। — [1]ਖੋਪਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮੱਤ।
ਆਮਿਖ[1] ਖਾਏ ਛੁਟੈਂ ਅਜਾਬ[2] ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਮਾਸ। [2]ਦੁੱਖ।
ਚਾਰ ਵਾਕਜ ਕਹਿਂ ਆਤਮ ਦੇਹੂ[1]। — [1]ਦੇਹ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੈ।
ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ[1] ਏਹੂ। — [1]ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਉੱਦਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ।
ਤਤ੍ਵਮਸੀ[1] ਕੋਊ ਕਹਿ ਬਾਨੀ। — [1]ਈਸ਼ਰ ਤੇ ਜੀਵ, ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹਨ।
ਤਿਨ ਤੇ ਭਏ ਬਹੁਤ ਬਧ ਗਜਾਨੀ[1] ॥ ੯੦ ॥ — [1]ਕਰਨੀ ਹੀਣ ਗਿਆਨੀ।
ਪੂਜਹੁ ਸਿਲਾ ਕਹੈਂ ਬੈਰਾਗੀ।
ਕਹੈਂ ਸੰਨਯਾਸੀ ਹੋਵਹੁ ਤਯਾਗੀ।
ਸਿਖਾ[1] ਸੂਤ[2] ਤਜਿ ਮੂੰਡ ਮੁੰਡੀਜੈ[3]। — [1]ਬੋਦੀ। [2]ਜਨੇਊ। [3]ਸਿਰ ਮੁਨਾਉ।
ਦੰਡ[1] ਕਮੰਡਲ ਏਕ ਰਖੀਜੈ ॥ ੯੧ ॥ — [1]ਡੰਡਾ।
ਜੋਗੀ ਕਹੈਂ ਕਾਨ ਫਰਵਾਵਹੁ[1]। — [1]ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਲਉ।
ਤਬ ਹੀ ਸਿੱਧਨ ਕਾ ਪਦ ਪਾਵਹੁ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸੈਂ।
ਜਨ ਪਰਤਾਰਣ[1] ਕਰੇ ਅਸੇਸੈਂ[2] ॥ ੯੨ ॥ — [1]ਠੱਗਣਾ। [2]ਸਾਰੇ, ਬਹੁਤੇ।
ਏਕ ਅਦੁਤੀ ਈਸ ਹੈ ਜੋਈ।
ਤਾਹਿ ਪਰਾਇਣ[1] ਕਰੈ ਨ ਕੋਈ। — [1]ਆਸਰੇ।
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਜਗਤ ਕਾ ਕਰਤਾ।
ਸਰਣਾਗਤ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਰਤਾ ॥ ੯੩ ॥
ਤਾ ਕੀ ਭਗਤੀ ਕੋਇ ਨ ਕਰੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤ ਮੈ ਸਭਿ ਫਸ ਪਰੇ।

ਬਿਨ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ।
ਕੈਸੇ ਕਾਟੈਂ ਜੀਵ ਕਲੇਸ਼ੈਂ ॥ ੯੪ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਈਸ ਪਰਾਇਣ ਹੋਨ ਕਾ,
ਕਹੁ ਮਾਰਗ ਹੈ ਕੌਨ।
ਛੂਟੈਂ ਬੰਧਨ ਜੀਵ ਕੇ,
ਲਖੈਂ ਭਲੈਂ ਹਮ ਤੌਨ[1] ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਨੂੰ।
ਚੌਪਈ:
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਗਨ ! ਮਨ ਲਾਈ।
ਮਤਾ ਜਥਾਰਥ[1] ਦੈਹੁਂ ਸੁਨਾਈ। — [1]ਸੱਚਾ ਮੱਤ।
ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਜੌਨ ਉਪਾਸ਼ਨ।
ਹੈ, ਸੋ ਸਭ ਅਬਿ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ॥ ੯੬ ॥
ਜਪਨੋ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤਿ ਧਰਿ ਕੈ।
ਮਨ ਬਾਨੀ ਕਾ ਪਰਾ ਨਿਹਰ ਕੈ[1]। — [1]ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ।
ਅਸਤੀ[1] ਭਾਤੀ[2] ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੂਪੰ[3]। — [1]ਹੋਂਦ ਦਾ ਭਾਵ, ਹੋਂਦ, ਸੱਤਾ। [2]ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਮਾਤ੍ਰ, ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ। [3]ਪਿਆਰ ਸਰੂਪ। ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ।
ਸਰਬ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਲਖੋ ਅਨੂਪੰ ॥ ੯੭ ॥
ਮਿਲੈ ਨਾਮ ਤੈ ਨਾਮੀ ਨੀਕੇ।
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਬ ਸਾਧਨ ਫੀਕੇ।
ਕੂਕਸ[1] ਕੂਟਨ ਕਣ[2] ਬਿਨ ਜੈਸੇ। — [1]ਤੁਹ, ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਫੂਸ। [2]ਦਾਣੇ।
ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਸਭਿ ਸਾਧਨ ਐਸੇ* ॥ ੯੮ ॥ — *ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ: ਕਣ ਬਿਨਾ ਜੈਸੇ ਥੋਥਰ ਤੁਖਾ ॥ ਨਾਮ ਬਹੂਨ ਸੂਨੇ ਸੇ ਮੁਖਾ ॥ (ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੧੯੨)

ਕਲਿ ਮਹਿ ਮੁਕਤਿ ਨਾਮ ਤੇ ਪੈ ਹੈ।
ਕੋਵਿਦ[1] ਨਿਗਮਾਗਮ[2] ਸਭਿ ਕੈ ਹੈਂ। — [1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।
ਕਹਯੋ ਮੁਹੰਮਦ ਵੀਚ ਕੁਰਾਨ।
ਨਾਮ ਜਪੇ ਬਿਨ ਨਹਿ ਦੁਖ ਹਾਨ ॥ ੯੯ ॥
ਈਸਾ ਬੀਚ ਅੰਜੀਲ ਪੁਕਾਰਾ।
ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਨਾਹੀ ਨਿਸਤਾਰਾ।
ਨੇਕ ਕਾਮ ਗਹਿ ਬਦ[1] ਸਭਿ ਤਜਾਗੋ। — [1]ਬੁਰੇ।
ਧਾਰਿ ਗਰੀਬੀ ਨਾਮਹਿ ਲਾਗੋ ॥ ੧੦੦ ॥
ਮੂਸੇ ਕਹਯੋ ਮੱਧ ਤੌਰੇਤ[1]। — [1]ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ।
ਨਾਮ ਜਪੌ ਹਰਿ ਸੌਂ ਕਰਿ ਹੇਤ।
ਸਿਲ ਪੂਜਨ ਲੌ ਕ੍ਰਿਯਾ ਜੇਤੀ।
ਇਨ ਸਭਿਹਨਿ ਨਿੰਦੀ ਵਹੁ ਤੇਤੀ ॥ ੧੦੧ ॥
ਇਤਯਾਦਿਕ ਜੇ ਭਏ ਪੈਗੰਬਰ।
ਤਿਨ ਭੀ ਗਹਯੋ ਨਾਮ ਕਾ ਲੰਬਰ[1]। — [1]ਦਰਜਾ।

ਸੋ ਜਬਿ ਭਯੋ ਲੋਪ ਜਗ ਵੀਚ।
ਦੰਭੀ ਲੋਗ ਬਢੇ ਬਹੁ ਨੀਚ ॥ ੧੦੨ ॥
ਬਢੀ ਪਰਸਪਰ ਅਧਿਕ ਸਪਰਧਾ[1]। [1]ਈਰਖਾ।
ਸਮ[1] ਦਮਾਦਿ[2] ਮੈ ਰਹੀ ਨ ਸ਼ਰਧਾ। [1]ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। [2]ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ ਆਦਿ।
ਜੋ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਸਭਿ ਕਾ ਕਰਤਾ।
ਸਰਨਾਗਤ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਰਤਾ ॥ ੧੦੩ ॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨ ਮਹਾਂਦੇਵਾਦਿ।
ਰਚੇ ਜਾਂਹਿ ਹਿਤ ਜਗਿ ਮ੍ਰਯਾਦ।
ਤਾ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪੈ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਲਗੀ ਸਿਲਾ ਪੂਜਨ ਸਭਿ ਲੋਈ[1] ॥ ੧੦੪ ॥ [1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਨਾਮ ਜਪਾਵਨ ਵਾਰੋ ਜੋਊ।
ਰਹਯੋ ਨ ਜਗਤਮਾਹਿ ਤਬ ਕੋਊ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਪਿਖ੍ਯੋ ਜਬੈ ਜਗ ਕਾਰਕ[1]। [1]ਜਗਤ ਦੇ ਕਰਤੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੇ।
ਧਰ੍ਯੋ ਰੂਪ ਗੁਰ ਕਾ ਜਨਿ ਤਾਰਕ ॥ ੧੦੫ ॥
ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਹਰੀ ਜਿਮ ਭਯੋ।
ਸੋ ਕਾਰਣ ਹਮ ਦ੍ਰਿਢ ਕਹਿ ਦਯੋ।
ਏਤਕ ਗਾਥ ਗਾਇ ਇਸ ਥਾਇ।
ਇਤੀ ਭਯੋ ਯਹਿ ਤ੍ਰਿਤੀ ਅਧ੍ਯਾਇ ॥ ੧੦੬ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਕਾਰਣ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀਓ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩ ॥

ਚੌਥਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ

੪. {ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਸ਼ਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ}

ਦੋਹਰਾ:

*ਅੰਗਦ ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਗੁਰੁ,

*ਅੰਕ ਨੰ: ੬ ਤੇ ੭ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਅੰਕ ਨੰ: ੧ ਅਤੇ ੨ 'ਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰਲੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧ ਤੇ ੨, ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਤੇ ੪ 'ਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਏਥੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੩, ੪ ਤੇ ੫, ਉਥੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੫, ੬ ਅਤੇ ੭ 'ਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਤਰਤੀਬ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮਾਂ 'ਚ ਰੱਖੀ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲਤ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਛਪ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਦਰੁੱਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੁਤੀ ਦੁਤੀ ਜਨ ਚੰਦ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਉੱਜਲ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹਨ ਮਾਨੋ ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹਨ।

ਸਿਸ ਸਸ ਪੋਖਕ ਸ਼ਾਤਿ ਕਰਿ,
ਸੋਖਕ ਤਾਪ ਮੁਕੰਦ[1] ॥੧॥

[1]ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਪਾਂ (ਆਧਿ, ਬਿਆਧਿ ਤੇ ਉਪਾਧਿ) ਨੂੰ ਮੇਟ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਸੰਪਟ ਸੁਧਾ ਕੇ, ਬਸੁਧਾ ਕੇ ਸੁਖਦਾਯਕ ਜੇ,
ਲਾਯਕ ਜਗ ਬੰਦਨ ਭਵ ਫੰਦਨ ਹਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਡੱਬੇ, ਧਰਤੀ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਚਿੰਤਾਮਨਿ ਪੂਰਨ ਕਰੱਯਾ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਕੇ,
ਦਾਸਨ ਨਿਜ ਹੇਤ ਪੋਤ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਮਨ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਾਮਣੀ (ਵਾਂਗ) ਹਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ (ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ) ਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ (ਪੋਤ) ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ {ਤਰਨ} ਜਹਾਜ਼ ਹਨ।

ਕਰੁਨਾ ਕੇ ਕੰਜ ਮੰਜ ਪੁੰਜ ਪਾਪ ਘਾਯਕ ਹੈਂ,
ਦਾਯਕ ਮੁਕਤਿ ਦੀਨ ਸੰਤਨ ਸਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਉੱਜਲ ਕਵਲ, ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ (ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ।

ਆਨੰਦ ਕੇ ਕੰਦ ਹੈਂ ਸੁਛੰਦ ਬਿੱਸ੍ਰ ਬੰਦਨੀਯ[1],

[1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਤੇ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦੋਂ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਚਰਨ ਹੈਂ ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅਬ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਸਜਨ ਕੋ,
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਰ ਨਾਇ[1]।

[1]ਨਿਵਾ ਕੇ।

ਜੋ ਅਧ੍ਰਮ[1] ਜਗ ਪਿਖ ਹਰੀ,

[1]ਪਾਪ।

ਧਰਜੋ ਗੁਰੂ ਬਪੁ[1] ਆਇ ॥੩॥

[1]ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ।

ਸੋ ਸਬ ਏਸ ਅਧਜਾਇ ਮੈ,
ਦੈਹੋਂ ਠੀਕ ਦਿਖਾਇ।
ਜਿਹ ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਉਪਕਾਰ ਮੈ,
ਸੰਸੈ ਸਕਲ ਬਿਲਾਇ ॥੪॥
ਸੰਮਤ[1] ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੈ,

[1]ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ।

ਬਾਦ ਅਏ ਤੁਰਕੇਸ।

ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਕਮਾਇ ਤਿਨਿ, [1]ਬਹੁਤੇ।
ਲੂਟ ਉਜਾਰਯੋ ਦੇਸ ॥੫॥
ਤੁਰਕੇਸਨਿ ਦੇਸਨ ਵਿਖੈ,
ਹਿੰਦੁਨਿ ਜਯੋਂ ਦੁਖ ਦੀਨ।
ਅਨਾਚਾਰ[1] ਸੰਸਾਰ ਮੈ, [1]ਬੁਰੇ ਕਰਮ।
ਬਢਯੋ ਜੈਸ ਅਤਿ ਪੀਨ[1] ॥੬॥ [1]ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ।
ਸੋ ਸਬ ਅਬ ਦਿਖਰਾਇ ਹੋਂ,
ਚਤੁਰਥ ਧਜਾਇ ਮਝਾਰ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸ੍ਰਵਨ ਦੈ,
ਗੁਰੁ ਗਾਥਾ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭॥
ਚੌਪਈ:
ਪ੍ਰਥਮ ਗਜ਼ਨਵੀ ਅਯੋ ਮਮੂਦ[1]। [1]ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ।
ਗਜਾਰਾਂ ਬੇਰ ਹਿੰਦ ਪਰ ਕੂਦ।
ਏਕ ਲਾਖ ਤੈ ਜ਼ਜਾਦੇ ਫੌਜ।
ਸੰਗ ਲਜਾਵੇ ਜਨ ਸਿੰਧੁ ਮੌਜ[1] ॥੮॥ [1]ਮਾਨੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਹਨ।
ਬਾਂਧ ਪਚਾਸ ਕੋਸ ਮੈ ਪੱਲਾ[1]। [1]ਪਰ੍ਹਾ, ਕਤਾਰ।
ਕਰਵਾਵੈ ਯਵਨੋ ਕਾ[1] ਹੱਲਾ। [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ।
ਆਗੇ ਤਿਨ ਕੈ ਨੱਗਰ ਜੁ ਆਵੈ।
ਲੂਟ ਸੁ ਮਾਰ ਉਜਾਰ ਕਰਾਵੈ ॥੯॥
ਆਮ ਕਤਲ ਵਹਿ ਕਰਤੇ ਜਾਹੀਂ।
ਪਰੈਂ ਭਾਜੜਾਂ ਦੇਸਨ ਮਾਂਹੀ।
ਕਈ ਲਾਖ ਯੌਂ ਕਤਲ ਕਰੈ ਕੈ।
ਮੰਦਰ ਦੇਵਨ ਕੇਰ ਗਿਰੈ ਕੈ ॥੧੦॥
ਜ਼ਰ ਕੇ[1] ਗਾਡੇ ਉੂਂਟ ਲਦੈ ਕੈ। [1]ਸੋਨੇ ਦੇ (ਅ) ਧਨ ਦੇ।
ਖੁਰਦ ਉਮਰ[1] ਨਰ ਨਾਰਿ ਫੜੈ ਕੈ। [1]ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ।
ਲੈ ਜਾਵੈਂ ਨਿਜ ਦੇਸ ਮਝਾਰੇ।
ਕਰੈਂ ਗੋਲੀਆਂ ਗੋਲੇ ਸਾਰੇ ॥੧੧॥
ਕਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤਿਸ ਨੇ ਤਬ ਜੈਸੇ।
ਹਮ ਸੈ ਲਿਖੇ ਨ ਜਾਵਤ ਤੈਸੇ।
ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੈਂ ਛਤੀਆਂ ਫਰ ਹੈਂ[1]। [1]ਛਾਤੀਆਂ ਫੜਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਛਾਤੀਆਂ ਫਟਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਰ ਕਾਂਪਤਿ[1] ਅਖੀਆਂ ਜਲ ਭਰਿ ਹੈਂ ॥੧੨॥ [1]ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਸੰਮਤ ਗਜਾਰਾਂ ਸੌ ਛਿਆਸੀ।
ਮਾਹਿ ਅਯੋ ਗੌਰੀ[1] ਦੁਖਰਾਸੀ। [1]ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਰੀ।
ਨਾਮ ਸ਼ੁਹਾਬੁਲਦੀਨ ਸੁ ਖਾਨੇ[1]। [1]ਪਠਾਣ ਨੇ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੌ ਦੁਖ ਦੀਏ ਮਹਾਨੇ ॥੧੩॥
ਹੁਤੋ ਹਿੰਦ ਕਾ ਤਬ ਮਹਾਰਾਜਾ।
ਗੋਤ ਚੁਹਾਣ ਸੁ ਪ੍ਰਿਥੁ ਰਾਜਾ।

ਰਾਇ ਪਥੌਰਾ ਭੀ ਤਿਹ ਨਾਮ।
ਲੈ ਬਹੁ ਨ੍ਰਿਪਹਿਂ ਕਿਯ ਸੰਗ੍ਰਾਮ[1] ॥੧੪॥
[1]ਜੰਗ।
ਆਖਰ ਹਾਰ ਭਯੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰਾ।
ਮੁਲਕ ਹਿੰਦ ਤੁਰਕਿੰਦ[1] ਸੰਭਾਰਾ।
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਮੁਹੰਮਦ ਗ਼ੌਰੀ) ਨੇ।
ਦਿਲੀ ਬੀਚ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਾ।
ਸਭਿ ਭੂਪਨ ਕਾ ਸ੍ਰੁਤਿ ਤਿਹਿਂ ਐਂਠਾ[1] ॥੧੫॥
[1]ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਖਿੱਚੇ ਭਾਵ ਤਾੜਿਆ।
ਗੌਰੀ ਅਫਗਾਨੋ ਨੈ[1] ਰਾਜ।
[1]ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ।
ਗਜਾਰਾਂ ਪੀਢੀ ਕਰਯੋ ਦਰਾਜ[1]।
[1]ਲੰਬਾ (ਸਮਾਂ)
ਤੇਰਾਂ ਸੌ ਛੈਤਾਲੀ ਗਯੋ।
ਫਿਰ ਫਰੋਜ ਸ਼ਾਹ ਖਿਲਜੀ[1] ਭਯੋ ॥੧੬॥
[1]ਗੋਤ।
ਉਨਿ ਭੀ ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਦੁਖ ਭਾਰੇ।
ਦਏ, ਕਰੇ ਫਰਿ ਤੁਰਕ ਅਪਾਰੇ।
ਛੈ ਪੀਢੀ ਤਿਨ ਕੀਨੀ ਸ਼ਾਹੀ।
ਪੁਨ ਤੇਰਾ ਸੌ ਅੱਸੀ ਮਾਹੀਂ ॥੧੭॥
ਤੁਗਲਕ ਗੋਤ ਅਲਾਉਲ ਦੀਨ।
ਬਾਦਸਾਹ ਹੋਯੋ ਬਦ ਪੀਨ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਭੈੜਾ।
ਇਸ ਹੀ ਕੇ ਤਬ ਅਹਿਦ ਮਝਾਰੇ[1]।
[1]ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।
ਤਿਮ੍ਰਲੰਗ ਲੈ ਸੈਨ ਅਪਾਰੇ ॥੧੮॥
ਦੁਤੀ ਨਾਮ ਅਮੀਰ ਤਹਿਮੂਰ।
ਆਯੋ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਲੈ ਫਤੂਰ[1]।
[1]ਪ੍ਰਲੋ ਦਾ ਤੂਫ਼ਾਨ।
ਜਿਨ ਸੈਨਾ ਕਾ ਪਰ੍ਹਾ ਬਨ੍ਹਾਇ[1]।
[1]ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਕੋਸ ਪਚਾਸਕ ਮੈ ਚੌੜਾਇ ॥੧੯॥
ਜੋਊ ਜੀਵ ਤਿਨ ਆਗੇ ਆਵੈਂ।
ਕਤਲ ਆਮ ਵਹਿ ਕਰਤੇ ਜਾਵੈਂ।
ਆਗ ਲਗਾਇ ਗ੍ਰਾਮਨ ਜਾਰੈਂ[1]।
[1]ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ।
ਕਰਯੋ ਮੁਲਕ ਤਿਨਿ ਐਸ ਉਜਾਰੈਂ ॥੨੦॥
ਅਬ ਲੌਂ ਤਬ ਕੇ ਥੇਹ ਹਜਾਰੈਂ।
ਪਰੇ ਪੇਖੀਅਤ ਹਿੰਦੁ ਮਝਾਰੈਂ।
ਯਦਪਿ ਪੈਰ ਜਮੇਂ ਤਿਹ ਨਾਹੀ।
ਤਦਪਿ ਮੁਲਕ ਗਯੋ ਵਹਿ ਗਾਹੀ[1] ॥੨੧॥
[1]ਗਾਹ ਕੇ, ਉਜਾੜ ਕੇ।
ਬਾਲ ਉਮਰ ਲਾਖੋਂ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਪਕਰਿ ਲੈ ਗਯੋ ਸੁਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਲੂਟ ਮਾਰ ਦੌਲਤ ਬਹੁ ਲੈ ਕਰਿ।
ਸਮਰਕੰਦ[1] ਮੇ ਗਯੋ ਲੌਟ ਫਿਰ ॥੨੨॥
[1]ਸਮਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੁਖ਼ਾਰੇ ਪਾਸ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ।
ਤੁਗਲਕ ਕਰਾ ਪੁਸ਼ਤ ਨੌਂ[1] ਰਾਜ।
[1]ਨੌਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ।
ਪੁਨ ਸੱਯਦ ਭੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਰਾਜ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।

ਚੌਦਾਂ ਸੈ ਸੁ ਬਹੱਤਰ ਗਯੋ।
ਸ਼ਾਹਿ ਖਿਜ਼ਰ ਖਾਂ ਸੱਯਦ ਭਯੋ ॥੨੩॥
ਜੋ ਦੁਖ ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਇਨ ਦਏ।
ਸੋ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਤ ਗਿਨਏ।
ਚਾਰ ਪੁਸ਼ਤ ਤਿਨ ਸ਼ਾਹੀ ਕਰੀ।
ਫੇਰ ਲੋਦੀਓਂ ਕੇ ਕਰ ਚਰੀ[1] ॥੨੪॥ [1]ਹੱਥ ਚੜ੍ਹੀ ਭਾਵ ਹੱਥ ਆਈ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਅੱਠ ਸੰਮਤ ਮਾਹੀ।
ਭਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਿਲੋਲ ਸੁ ਆਹੀ।
ਤਾਂ ਕੋ ਤਾਂ ਕੇ ਪੂਤ ਸਿਕੰਦਰ।
ਮਾਰ ਰਾਜ ਲਿਯ ਨਿਜ ਕਰ ਅੰਦਰ[1] ॥੨੫॥ [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਪੱਚੀ ਕੇ ਮਾਹੀ।
ਬੈਠਯੋ ਵਹੈ ਤਖਤ ਪਰ ਚਾਹੀ[1]। [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਜ਼ੋਰ ਜੁਲਮ ਉਨਿ ਅਤਿਸੈ ਕਰਿਯੋ।
ਹਾ ਹਾ ਕਾਰ ਹਿੰਦੁ ਮੈਂ ਪਰਿਯੋ ॥੨੬॥
ਹਿੰਦੁਨ ਮੈਂ ਜੇ ਭਗਤ ਫਕੀਰ।
ਥੇ ਤਬ ਪਰਗਟ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ[1]। [1]ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।
ਤਿਸ ਨੇ ਪਕਰਿ ਕੈਦ ਮੈ ਡਾਰੇ।
ਕਾਮ ਕਰਾਵੈ ਤਿਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ॥੨੭॥
ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਕਬੀਰ ਸੁ ਨਾਮਾਂ[1]। [1]ਨਾਮਦੇਵ।
ਤਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਹੁਤੇ ਗੁਨਿ ਧਾਮਾਂ।
ਇਨ ਕੋ ਭੀ ਉਨਿ ਪਕਰਿ ਮੰਗਾਯੋ।
ਬਾਂਧਿ ਫੀਲ[1] ਆਗੇ ਗਿਰਵਾਯੋ ॥੨੮॥ [1]ਹਾਥੀ।
ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਇ ਸੁ ਛੂਟੈਂ।
ਦੂਸਰ ਬੈਠੇ ਮਾਟੀ ਕੂਟੈਂ[1]। [1]ਮਿੱਟੀ ਕੁਟਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਬਿਨਾਂ ਮਜੂਰੀ ਤੋਂ ਔਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਹਿੰਦੂ ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਤਿਨ ਲਾਖੈਂ।
ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬਨ ਮੈਂ ਯਹਿ ਸਾਖੈਂ[1] ॥੨੯॥ [1]ਗਵਾਹੀਆਂ।
ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਹਿੰਦੁ ਅਪਾਰੈਂ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ।
ਹਿਤ ਰਖਿਆ ਢਿਗ ਈਸ ਪੁਕਾਰੈਂ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤਬ ਹੀ ਅਵਿਤਰਿਯੋ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ ਸੁਦੇਸ ਸੁਧਰਯੋ[1] ॥੩੦॥ [1]ਆਪਣਾ ਦੇਸ ਸੁਧਾਰਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:
ਭਯੋ ਸਿਕੰਦਰ ਕੀ ਜਗ੍ਹਾ,
ਇਬਰਾਹੀਮ ਜੁ ਆਹਿ।
ਬਾਬਰ ਤਿਸ ਕੋ ਫਤੇ ਕਰਿ,
ਆਪ ਭਯੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ॥੩੧॥

ਚੌਪਈ:
ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਅਠੱਤ੍ਰੇ ਮਾਹੀ।

ਲਈ ਚੁਗੱਤੇ ਮੁਗਲੋਂ[1] ਸ਼ਾਹੀ।
[1]ਚੁਗੱਤੇ ਗੋਤ ਦੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੇ।
ਸਾਤ ਪੁਸ਼ਤ ਇਨਹੀ ਨੈ ਰਾਜੂ।
ਕਰਯੋ ਫੇਰ ਕੁਛ ਭਯੋ ਕੁਕਾਜੂ ॥੩੨॥
ਸ਼ਾਹਿ ਮਹੰਮਦ ਕੇ ਪੁਨ ਵਕਤ।
ਆਯੋ ਨਾਦਰ ਜੁਲਮੀ[1] ਸਖਤ।
[1]ਜ਼ਾਲਮ।
ਸਤ੍ਰਾ ਸੈ ਸਤਾਨਵੇ ਮਾਹੀ।
ਗਈ ਚੁਗੱਤਯੋ ਤੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ॥੩੩॥
ਕਈ ਬਾਰ ਗਿਲਜਯੋ ਕੀ ਸੈਨਾ[1]।
[1]ਫ਼ੌਜ।
ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਐਨਾ[1]।
[1]ਚੰਗੀ (ਫ਼ੌਜ)।
ਲੈ ਕਾਬਲ ਤੇ ਆਯੋ ਦੌਰੈਂ।
ਹਿੰਦ ਉਜਾਰ ਕਰਿ ਗਯੋ ਗੌਰੈ[1] ॥੩੪॥
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਯੌਂ ਤੁਰਕਨਿ ਸਾਤ ਕ ਸੈ ਸਾਲੰ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਦੁਖ ਦਯੋ ਬਿਸਾਲੰ।
ਜੋ ਆਵੈ ਸੁ ਲੂਟੈ ਮਾਰੈ।
ਹਿੰਦੂ ਕਰੇ ਅਧਿਕ ਦੁਖਿਆਰੈ ॥੩੫॥
ਕਈ ਲਾਖ ਗਹਿ ਤੁਰਕ ਬਨਾਏ।
ਦੇਵਨ ਕੇ ਮੰਦ੍ਰ ਗਿਰਵਾਏ।
ਤੀਰਥ ਪਰਬ[1] ਲੋਪ[2] ਕਰਵਾਏ।
[1]ਤਿਉਹਾਰ। [2]ਅਲੋਪ, ਬੰਦ।
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਕੋ ਪਢਨ ਨ ਪਾਏ ॥੩੬॥
[1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇਸ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ।
ਰਾਜਾ ਰਹਯੋ ਨ ਏਕ ਬੁਲਿੰਦੂ[1]।
[1]ਵੱਡਾ।
ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਕਾ ਅਤਿ ਬਾਢਾ।
ਦਯੋ ਹਿੰਦੂਅਨ ਕੋ ਦੁਖ ਗਾਢਾ ॥੩੭॥
ਗੋ ਗਰੀਬ ਕੋ ਬਧ ਕਰਿ ਸੁਟੈਂ[1]।
[1]ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਧਨੀ ਦੇਖਿ ਧਨ ਤਾ ਕਾ ਲੂਟੈਂ।
ਕਰੈਂ ਜੁਲਮ ਜੋ ਕਹੇ ਨ ਜੈ ਹੈਂ।
ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੁ ਕੋ ਕਰਨਾ ਚੈ ਹੈਂ ॥੩੮॥
ਰਾਜਨੀਤਿ ਰਾਜਨ ਤੇ ਛੂਟੀ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰੈਂ ਕੁਕ੍ਰਿਤ ਅਨੂਠੀ[1]।
[1]ਖੋਟੀ ਤੇ ਉਲਟੀ ਕਾਰ।
ਦੁਰਾਚਾਰਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਬ ਹੋਏ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਵਜ਼ੀਰ ਮੰਦ-ਕਰਮੀ ਹੋ ਗਏ।
ਲੋਲਪ[1], ਲੋਭੀ, ਕਾਮ ਵਿਗੋਇ[2] ॥੩੯॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਲਾਲਚੀ। [2]ਬਹੁਤੇ ਕਾਮੀ।
ਛੁਟੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਬਿ ਮਰਯਾਦਾ।
ਪਰਜਾ ਕੀ ਨ ਸੁਨੈਂ ਫਰਿਆਦਾ।
ਕਾਜੀ ਬਾਢੀ ਖਾਇ ਬਿਗਾਰੈਂ[1]।
[1]ਵੱਢੀ ਲੈ ਕੇ (ਕੰਮ) ਵਿਗਾੜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਸਾਚੇ ਕੋ ਝੂਠਾ ਕਰਿ ਮਾਰੈਂ ॥੪੦॥
ਕਾਮੀ, ਕਪਟੀ, ਚੋਰ, ਜੁਆਰੀ।
ਦੁਖਦਾਈ ਜਨ ਬਢੇ ਅਪਾਰੀ।

ਪਰ ਅਕਾਜ[1] ਮਨ ਤਨ ਦੈ ਕਰਹੀਂ।	[1]ਪਰਾਇਆ ਨੁਕਸਾਨ।
ਜਯੋਂ ਮਾਖੀ ਨਿਜ ਤਨ ਪਰਹਰਹੀ[1] ॥੪੧॥	[1]ਜਿਵੇਂ ਮੱਖੀ (ਪਰਾਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ) ਆਪਣਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਕਲਮਲ ਮੈ ਮਤਿ[1] ਹੀਨ ਵਿਚਾਰੂ।	[1]ਪਾਪ ਰੂਪ ਬੁੱਧੀ।
ਨਿਸਦਿਨ ਕਰੈਂ ਕੁਕ੍ਰਮ ਅਪਾਰੂ।	
ਛੱਤ੍ਰੀ ਛਿਤਪਤਿ[1] ਰਹਿਨ ਨਾ ਪਾਏ।	[1]ਰਾਜੇ।
ਜਹਿ ਤਹਿ ਤੁਰਕ ਨ੍ਰਿਪ ਜਗ ਛਾਏ ॥੪੨॥	
ਤਿਨ ਦੁਸ਼ਟਨ ਅਸ ਗਹੀ ਕੁਕਰਨੀ।	
ਧਰਨੀ[1] ਕਰਯੋ ਚਹੈਂ ਇਕ ਬਰਨੀ[2]।	[1]ਧਰਤੀ ਭਾਵ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। [2]ਇਕ ਵਰਨ ਦੀ ਭਾਵ ਤੁਰਕ।
ਜ਼ਾਲਮ ਜੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਗੁਜਾਰੈਂ।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਗੋ[1] ਗਰੀਬ ਕੋ ਬਧ ਕਰਿ ਡਾਰੈਂ[2] ॥੪੩॥	[1]ਗਊ। [2]ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਬਦਲ ਇਮਾਨ[1] ਅਦਲ[2] ਤਜ ਦੀਨਾ।	[1]ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਕੇ। [2]ਇਨਸਾਫ਼।
ਗਦਲ[1] ਜਦਲ[2] ਤੈ ਡਰੈਂ ਰਤੀ ਨਾ।	[1]ਗਦਰ, ਗੜਬੜ। [2]ਜੰਗ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਪਿਖੈਂ ਜੁ ਹਿੰਦੁਨਿ ਤਰਨੀ[1]।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਪਕਰਿ ਕਰੈਂ ਬਲ ਸੋਂ ਨਿਜ ਘਰਨੀ[1] ॥੪੪॥	[1]ਪਤਨੀ।
ਨੀਕੀ ਵਸਤੁ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੇਤੀ।	
ਦੈਂਹ ਨ ਬਰਤਨਿ ਹਿੰਦੁਹਿ ਤੇਤੀ।	
ਬੈਦਕ ਮਗ ਜਗ ਲੋਪ ਕਰਾਯੋ।	
ਚਹੈਂ ਦੀਨ ਨਿਜ ਈਨ[1] ਮਨਾਯੋ ॥੪੫॥	[1]ਆਪਣੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ।
ਦੈਂਹ ਅਜਾਬ[1] ਗਜਾਬ[2] ਗੁਜਾਰੈਂ।	[1]ਦੁੱਖ। [2]ਕਹਿਰ।
ਬਹਿਮਨਿ ਜਯੋਂ[1] ਮਨ ਰਹਿਮ[2] ਨ ਧਾਰੈਂ।	[1]ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਾਂਗ। [2]ਤਰਸ।
ਜਥਾ ਨਿਰਪ ਹ੍ਵੈ ਪਰਜਾ ਤਥਾ।	
ਹੈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਿਸਲ[1] ਯਹਿ ਕਥਾ ॥੪੬॥	[1]ਮਿਸਾਲ, ਉਦਾਹਰਣ।
ਯਵਨ[1] ਅਵਨਿ[2] ਪਰ ਜਬਿ ਅਸ ਛਏ।	[1]ਤੁਰਕ। [2]ਧਰਤੀ।
ਹਿੰਦੂ ਪਿਖ ਮਨਿੰਦ ਤਿਨਿ[1] ਭਏ।	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਤੁਰਕਾਂ) ਵਰਗੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਰਮ ਕਰਮ ਸੁਭ ਤਜਿ ਕੈ।	
ਬ੍ਰਿਤ ਕੁਕ੍ਰਿਤ[1] ਗਹੀ ਰਜ ਰਜ ਕੈ ॥੪੭॥	[1]ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ।
ਕਲਿਮਲ ਮੈ ਦਿਲ, ਹੀਨ ਬਿਚਾਰੂ।	
ਲੋਲਪ, ਲੰਪਟ[1], ਲੋਭਿ, ਲਵਾਰੂ[2]।	[1]ਵਿਕਾਰੀ। [2]ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਕੁਟਲ, ਕਠੋਰ, ਕੁਕ੍ਰਮੀ, ਕੋਹੀ[1]।	[1]ਕ੍ਰੋਧੀ।
ਨਿੰਦਕ, ਪਿਸਨ ਸਜਨ[1], ਗੁਰੁ ਦ੍ਰੋਹੀ[2] ॥੪੮॥	[1]ਚੁਗਲਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤ੍ਰ। [2]ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਛਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਤਸਕਰ[1], ਬਾਟ-ਪਾਰ[2] ਠਗ ਕਾਮੀ।	[1]ਚੋਰ। [2]ਰਾਹ ਮਾਰ।
ਹਿੰਸਕ[1], ਘਾਤੀ[2], ਬੁਰੇ, ਹਰਾਮੀ।	[1]ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਦਾਅ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ।
ਧਰ ਪਰ ਨਰ ਭਰਗੇ ਜਬਿ ਐਸੇ।	
ਦੁਕ੍ਰਿਤਿ[1] ਬਢੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ[2] ਛਪਿ ਬੈਸੇ ॥੪੯॥	[1]ਪਾਪੀ। [2]ਪੁੰਨੀ।
ਸੁਰੀ ਸੰਪਤਾ[1] ਦੁਰੀ[2] ਜਾਇ ਕਿਤ।	[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣ (ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ)। [2]ਛੁਪ ਗਏ।
ਗਏ ਅਸੁਰ ਗੁਨ[1] ਪਸਰ ਜਿਤੈ ਤਿਤ।	[1]ਅਉਗਣ (ਕਾਮਾਦਿ)।

ਹੋਇ ਦੁਖਜਾਰੀ ਧਰਾ[1] ਬਿਚਾਰੀ। [1]ਧਰਤੀ।
ਧਾਇ ਸੁਰਨ ਢਿਗ[1] ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੀ ॥੫੦॥ [1]ਦੌੜ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਕੋਲ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨਿ ਮਿਲ ਤਬ ਹੀ।
ਕਰੀ ਹਰੀ ਢਿਗ ਬਿਨਤੀ ਜਬ ਹੀ।
ਸੁਨਿ ਕਰਤਾਰ ਮਾਨ ਮਨਿ ਲਈ।
ਗਗਨ ਗਿਰਾ[1] ਯਾ ਬਿਧਿ ਪੁਨ ਭਈ ॥੫੧॥ [1]ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ।
ਅਹੋ ਦੇਵਗਨ ! ਧਰ ਧਰਿ ਧੀਰਜ[1]। [1]ਹੇ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਓ ਤੇ ਧਰਤੀ ! ਧੀਰਜ ਧਾਰੋ।
ਨੇਤ ਸਨਾਤਨ ਲਖੋ ਸਬੀਰਜ[1]। [1]ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ {ਨੇਤ} ਹੋਣਹਾਰ ਜਾਣੋ।
ਜਬ ਜਬ ਹੋਵਤਿ ਧਰਮ ਗਿਲਾਨੀ[1]। [1]ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ।
ਤਬਿ ਤਬਿ ਮੈਂ ਤਨ ਧਰੌਂ ਮਹਾਨੀ ॥੫੨॥
ਅਬਿ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੁਲ ਮੈ ਅਵਤਰਹੌਂ।
ਧਰਮ ਬਿਥਾਰ ਅਧਰਮ ਬਿਦਰਹੌਂ[1]। [1]ਧਰਮ ਫੈਲਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਕਰਾਂਗਾ।
ਦਸ ਬਪੁ ਥਪ ਕਰਿ[1] ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੋਂ। [1]ਦਸ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ।
ਲੋਗਨ ਕੌ ਸ਼ੁਭ ਪੰਥ ਚਲਾਵੋਂ ॥੫੩॥
ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਭਗਤੀ ਆਤਮ ਗਜਾਨੇ।
ਜਨਹਿ ਦਿਢਾਇ ਕਰੌਂ ਕਲਜਾਨੇ।
ਸੁਧ ਬੁਧਿ ਕਲਿ ਜੀਵਨਿ ਕਾਰਨ[1]। [1](ਕਰਨ) ਵਾਸਤੇ।
ਬੇਦਹਿ ਭਾਸ਼ਾ[1] ਕਰੌਂ ਉਚਾਰਨ ॥੫੪॥ [1]ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ।
ਜਿਹ ਪਢਿ ਸੁਨਿ ਜਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੈ।
ਪੈ ਹੈਂ ਕੈਵਲਜ ਮੋਖ ਸੁਧਰ ਕੈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਭਾਰ ਧਰਾ ਕਾ ਹਰਹੌਂ।
ਸਿੱਖਜ ਪੰਥ ਜਗ ਮੈਂ ਬਿਸਤਰਹੌਂ ॥੫੫॥
ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਪਥ[1] ਮੁਕਤੀ ਵਾਰੋ। [1]ਰਸਤਾ।
ਬੂਡ ਰਹਜੋ[1] ਜੋ ਤਿਸੈ ਉਬਾਰੌਂ[2]। [1]ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ। [2]ਬਚਾਵਾਂਗਾ।
ਤੁਮ ਭੀ ਇਸੀ ਪੰਥ ਮੈਂ ਜਾਵਹੁ।
ਨਰ ਤਨ ਧਰਿ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਕਹਾਵਹੁ ॥੫੬॥
ਗਜਾਨ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿਢਾਵਹੁ।
ਸੂਮ ਬਿੱਤ ਜਿਮ[1] ਨਿਤ ਬਢਾਵਹੁ। [1]ਸੂਮ ਦੇ ਧਨ ਵਾਂਗ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਦੇਵ ਜੈਤ ਜੈ ਕਰਿ ਕੈ[1]। [1]ਜੈ ਹੋ ਜੈ ਹੋ ਕਹਿ ਕੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਲੋਕ ਗਏ ਮੁਦ[1] ਭਰਿ ਕੈ ॥੫੭॥ [1]ਅਨੰਦ 'ਚ।
ਦੇਵ ਧਰਾ ਪਿਖ ਜਗਤ ਵਿਰਾਮੀ[1]। [1]ਬੇਚੈਨ।
ਅਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹ੍ਵੈ ਤਬਿ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਪਾਲਨ ਹੇਤੁ ਸਨਾਤਨ ਨੇਤੈ[1]। [1]ਪੁਰਾਣੀ ਮਰਯਾਦਾ।
ਬੈਦਕ ਧਰਮ ਬਿਥਾਰਨ ਹੇਤੈ ॥੫੮॥
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਬਪੁ ਧਰਿ ਕੈ।
ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਜਗ ਸਮ ਦਿਨਕਰ ਕੈ[1]। [1]ਸੂਰਜ ਦੇ ਵਾਂਗ।
ਸੰਮਤ ਥਾ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਛੱਬੀ।

ਕਾਤਕ ਮਾਸ ਪੁਨਜੋ* ਫੱਬੀ ॥੫੯॥
*ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਦੀ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਨਗਰ ਤਲਵੰਡੀ।
ਜਾਂਹਿ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗ ਮਹਿਂ ਮੰਡੀ[1]। — [1]ਫਬ ਰਹੀ ਹੈ।
ਬਾਰਿ ਦੇਸ ਜੋ ਸਹਜ ਸੁਹਾਵਨ।
ਨਿਰਛਲ ਜਨ ਜਹਿਂ ਸਭਿ ਮਨ ਪਾਵਨ ॥੬੦॥
ਐਰਾਵਤੀ[1] ਏਕ ਦਿਸ ਬਹਿਹੀ। — [1]ਰਾਵੀ (ਨਦੀ)।
ਚੰਦ੍ਰ ਭਗਾ[1] ਦੂਸਰਿ ਦਿਸ ਲਹਿਹੀ। — [1]ਝਨਾ (ਨਦੀ)।
ਧਰਯੋ ਰੂਪ ਤਿਸ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਭਏ ਸਮਾਨ ਤਮਾਰੀ[1] ॥੬੧॥ — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਤਮ ਅਬਿਵੇਕ[1] ਧੁੰਦ ਬਡ ਦ੍ਵੈਸੰ। — [1]ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ।
ਨਾਸ ਭਈ ਜਢਤਾ ਹਿਮ[1] ਤੈਸੰ। — [1]ਜਢਤਾ ਦੀ ਬਰਫ਼।
ਨਿੰਦਯਾ ਨੀਂਦ ਘਟੀ ਇਕ ਵਾਰਾ।
ਗਹਯੋ ਸਬਨ ਨਿਜ ਧਰਮ ਬਿਹਾਰਾ[1] ॥੬੨॥ — [1]ਧਰਮ ਰੂਪ ਕੰਮ।
ਨਿਸਚਰ[1] ਕਾਮਾਦਿਕ ਖਿਸਿਆਨੇ[2]। — [1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਲੂ ਆਦਿ। [2]ਖਿਝ ਗਏ।
ਦੁਕ੍ਰਿੱਤ ਨਖੱਤ ਦੁਰੇ ਦਰਮਿਆਨੇ[1]। — [1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੁਪ ਗਏ।
ਮਦਨਿ[1] ਧਨਖ ਬਲ ਤੁਰਕਨ ਟੂਟਯੋ। — [1]ਕਾਮ ਦਾ।
ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਭਾਵ ਦਰਿਦ੍ਰ ਛੂਟਯੋ ॥੬੩॥
ਕੁਮਤੀ ਜਨ ਕੁਮਦੀ ਸੁਕਚਾਨੇ[1]। — [1]ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਟੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਮੁਰਝਾ ਗਈਆਂ।
ਸਦ ਜਨ[1] ਮਨ ਸੁ ਕਮਲ ਬਿਗਸਾਨੇ। — [1]ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ।
ਮਤ ਪਾਖੰਡ ਉਲੂਕ ਦੁਰਏ[1]। — [1]ਉੱਲੂ ਛੁਪ ਗਏ।
ਪਥਕ[1] ਜਗਜਾਸੂ ਸਦ ਪਥ[2] ਪਏ ॥੬੪॥ — [1]ਰਾਹੀ। [2]ਚੰਗੇਰਾਹ।
ਤੇਜ ਧਰਮ ਧਰਿ ਫੈਲਯੋ ਤੂਰਨ।
ਹਰਿ ਗੁਰੁ[1] ਪ੍ਰਣ ਕੀਓ ਨਿਜ ਪੂਰਨ। — [1]ਹਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ।
ਬਿਧਿਵਤ ਕਰਮ ਧਰਮ ਗੁਰੁ ਬਰਨੋ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਹੇ ਹਨ।
ਜਪਨੋ ਨਾਮੁ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨੋ ॥੬੫॥
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ।
ਕਰੇ, ਮਿਲਤਿ ਫਲ ਚਾਰ ਅਭੇਵਾ[1]। — [1]ਇਕਰਸ, ਸਦਾ।
ਮਤ ਪਖੰਡ ਖੰਡਨ ਕਰਿ ਸਭਿ ਹੀ।
ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਪੱਥ ਥਾਪਯੋ ਤਬਿ ਹੀ ॥੬੬॥
ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਧਰੇ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਨਾਮ ਤਿਨੋ ਕੋ ਸੁਨਿ ਅਭਿਰਾਮੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਅਮੰਦੰ[1]। — [1]ਉੱਜਲ।
ਸਾਂਤਿ ਬਿਗਾਸ ਦਾਇ ਸੁਖ ਕੰਦੰ[1] ॥੬੭॥ — [1]ਸੁਖ ਫਲ।
ਅੰਗਦ ਅਵਨਿ ਪਵਨ ਸਮ ਭਏ[1]। — [1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗ (ਨਿਰਲੇਪ) ਹੋਏ।
ਮੇਘ ਮਲੀਨ ਕਰਮ ਉਚਟਏ[1]। — [1]ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਉੱਡ ਗਏ।
ਬਰਣ[1] ਗੁਰੁਮੁਖੀ ਰਚੇ* ਰੁਚਰ ਬਰ[2]। — [1]ਅੱਖਰ। [2]ਚੰਗੇ ਸੁੰਦਰ। *ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਰਚਨ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ

ਪਹਿਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਛੰਦ ਨੰ: ੧੧ ਦਾ ਭਾਵ ਅਰਥ।

ਤਰ ਹੈਂ, ਤਰੇ ਅਪਾਰ ਜਿਨੇ ਪਰ[1] ॥੬੮॥
[1]ਪੜ੍ਹ ਕੇ।

ਅਮਰ ਅਮਰ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਯੰਤਾ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪਵਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗਿਰ ਪਾਪਨਿ ਹੰਤਾ[1]।
[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਬੱਜਰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਰਾਮ ਦਾਸ ਹ੍ਵੈ ਖਾਸ ਰਾਮ ਵਰ[1]।
[1]ਆਪਰਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਹੋ ਕੇ।

ਅਸੁਰ ਆਸੁਰੀ ਮਸਰ ਧਰੇ ਧਰ[1] ॥੬੯॥
[1]ਅਉਗਣਾਂ ਦੇ ਦੈਂਤ ਮਲ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬਪੁ ਬਜਾਸ ਪ੍ਰਮਾਨੋਂ[1]।
[1]ਬਿਆਸ ਰੂਪ ਜਾਣੋ।

ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਤੁ[1] ਕਿਯਿ ਸੁਖਦ ਮਹਾਨੋ।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰੂਪ ਪੁਲ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ ਇੰਦੁ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ।
[1]ਹਰਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸ਼ੇਰ।

ਦਰੇ ਗਜਿੰਦ ਤੁਕਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਫੁਰ[1] ॥੭੦॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ {ਫੁਰ} ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇਰਾਜਿਆਂ ਰੂਪ ਹਾਥੀ ਦਲ ਦਿੱਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਰਾਇ ਰਾਇ[1] ਜਗ ਮਾਲਕ।
[1]ਰਾਜਾ ਰੂਪ।

ਜਿਨਿ ਢਰਿ[1] ਕਰੇ ਰੰਕ ਭੁਵ ਪਾਲਕ।
[1]ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ ਕੇ ਕੰਗਾਲ ਰਾਜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੇ ਨੀਕੇ*[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ। *ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਰਾਮ, ਬਿਆਸ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਕਵੀ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਹਾਨ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰ ਤੇ ਨੀਕੋ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਮਾਨ ਉਪਮਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਝੇ ਤਾਂ ਉਂਜਲ ਚੰਦ, ਹਵਾ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਉਪਮਾ ਵਾਂਗ ਇਕ-ਅੰਗੀ ਅਲੰਕਾਰਕ ਉਪਮਾ ਹੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚਰਿਤ[1] ਕਰਿਤ ਭਵ[2] ਪਾਰ ਜਿਨੀ ਕੇ ॥੭੧॥
[1]ਕੌਤਕ। [2]ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ।

ਤਯਾਗ ਬਹਾਦਰ ਨਾਦਰ ਕਾਦਰ[1]।
[1]ਅਣੋਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ।

ਚਾਦਰ ਹਿੰਦੁ[1] ਰਖੀ ਜਿਨਿ ਸਾਦਰ[2]।
[1]ਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ। [2]ਨਿੱਡਰ ਹੋ ਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨਿ ਪਤਿ[1]।
[1]ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ (ਹੋ ਕੇ)।

ਕੋਹੀ ਕਰੀ ਤੁਰਕ ਬਦ ਕਿਯਿ ਹਤ[1] ॥੭੨॥
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਰੂਪ ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

ਥਾਪਿ ਅਖੰਡ ਅਡੰਡ ਪੰਥ ਬਰ[1]।
[1]ਨ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਡੰਡ ਰਹਿਤ ਉੱਤਮ ਪੰਥ ਰਚ ਕੇ।

ਮੰਡ ਘਮੰਡ ਖੰਡ ਦਈ ਅਰਿ ਜਰ[1]।
[1]ਜੰਗ ਰਚਿ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਮਾਰਤੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮੰਡ ਧ੍ਰਮ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਰੂਪ ਤਿੱਖੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਚਮਕਾ ਕੇ।

ਛੰਡਿ[1] ਪਖੰਡ ਬਿਹੰਡਿ[2] ਅੰਧ ਕ੍ਰਮ ॥੭੩॥
[1]ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। [2]ਨਾਸ ਕੀਤੇ।

ਤੁਰਕ ਤਰੁਨ ਕੀ ਜਰ[1] ਗੁਰੁ ਨੌਮੇਂ।
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ।

ਕਰਿ ਜੁ ਗਏ ਥੇ ਖੋਖੀ ਭੋਮੇ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਖੋਖਲੀ।

ਪਵਨ ਪ੍ਰਬਲ[1] ਦਸਮੇਂ ਗੁਰ ਬਨੇ।
[1]ਤੇਜ਼ ਹਵਾ।

ਧਰੀ ਉਖੇਰ ਰਹੇ ਕੁਛ ਤਨੇ ॥੭੪॥

ਫਿਰ ਬਰ ਧਰਿ ਕਰਿ[1] ਗੁਰ ਕੇ ਬੰਦੇ।
[1]ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ।

ਲਗ ਬੰਦਾ ਤਰੁ ਤੁਰਕ ਨਿਕੰਦੇ[1]।
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਲੱਗ ਕੇ ਨਾਸ ਕੀਤਾ।

ਪੁਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਹਿ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ।

ਦੁਰਜਨ ਕੌ ਹ੍ਵੈ ਮਿਲਯੋ ਕਾਲ ਸਾ[1] ॥੭੫॥
[1]ਕਾਲ ਵਰਗਾ।

ਤੁਰਕ ਤਰੁਨ ਕੇ ਤਨੇ ਕਾਟ ਕੇ।

ਕਰੇ ਦੂਰ ਸਭਿ ਕੂਟ ਫਾਟ ਕੇ।

ਜ਼ਾਲਮ ਜੁਲਮੀ ਬਦ ਇਨਸਾਫੀ।
ਡੰਡੇ ਸਭੀ ਨ ਛੰਡੇ ਮਾਫੀ[1] ॥੭੬॥
[1]ਮਾਫ਼ੀ (ਮੰਗਣ ਤੇ ਵੀ) ਨ ਛੱਡੇ।
ਤੁਰਕਨ ਕੌ ਭਲ ਭਾਂਤਿ ਬਿਦਾਰਯੋ।
ਰਾਜ ਧਰਾ ਕਾ ਪੰਥ ਸੰਭਾਰਜੋ।
ਬਦ ਕਰਮੀ ਬਦ ਅਘੀ ਏਣ[1] ਤਬਿ।
[1]ਹਰਣ।
ਭਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸਭਿ ॥੭੭॥
ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਲਗੇ ਕਰਨ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਜਰ ਅਧਰਮ ਕੀ ਪਰਮ ਉਪਾਰੀ[1]।
[1]ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।
ਬੈਦਕ ਮਗ ਜੁ ਰਹਯੋ ਥਾ ਦਬ ਕੈ।
ਸੋ ਪਰਚੁਰ[1] ਕੀਨੋ ਬਿਧਿ ਸਬਿ ਕੈ ॥੭੮॥
[1]ਪ੍ਰਚਲਤ, ਚਾਲੂ।
ਬਰਣ ਖਾਲਸਾ ਕ੍ਰਿਤਮ ਛੱਤ੍ਰੀ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ {ਕ੍ਰਿਤਮ} ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵਰਣ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੈ।
ਆਸ਼੍ਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਯ ਯਹਿ ਅਤ੍ਰੀ[1]।
[1](ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।
ਪਢੈਂ ਨਿਰਮਲੇ ਸ੍ਰੁਤ ਬ੍ਰਹਮ ਚਾਰੀ[1] ॥੭੯॥
[1]ਬੇਦ (ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪੁਸਤਕ) ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਲੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹਨ।
ਗੁਰ ਦੁਆਰੀਏ ਸਿਖ ਅਚਾਰਯ[1]।
[1]ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਪੰਥ ਭਯੋ ਗੁਰਿ ਆਰਯ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਔਰ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੀ ਜੇ ਨਾਮੀ[1]।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਭਏ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਲੌ ਅਭਿਰਾਮੀ[1] ॥੮੦॥
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਬ੍ਰਿਧਾਨੋ[1]।
[1]ਵਧਾਇਆ।
ਵਹੈ ਅਮਰ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਮਾਨੋ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨੋ।
ਨਾਮੁ ਸਬੀ ਕੇ ਅਬਿ ਜੇ ਗਾਊਂ।
ਬਢੈ ਗ੍ਰੰਥ ਫਿਰ ਪਾਰ ਨ ਪਾਊਂ ॥੮੧॥
ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਕਥਾ ਉਨੋਂ ਕੀ ਐਹੈਂ।
ਨਾਮ ਕਾਮ ਤਿੰਹਿ ਜਾਨੇ ਜੈ ਹੈਂ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਪੰਥ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਹੈ।
ਮਮ ਬੰਦਨ ਸਬਿ ਆਗੇ ਅਬਿ ਹੈ ॥੮੨॥
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਮਾਥ ਝੁਕੈ ਕੈ।
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਫ਼ਤੇ ਗਜੈ ਕੈ।
ਦਸ ਗੁਰੁ ਹ੍ਵੈ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰੂ।
ਆਪ ਹਰੀ ਖੰਡਯੋ ਧਰ ਭਾਰੂ[1] ॥੮੩॥
[1]ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ।
ਤਿੰਹ ਚਰਨਨ ਨਿਤ ਬੰਦਨ ਮੇਰੀ।
ਕਾਟ ਦਈ ਜਿਨਿ ਬੰਧਨ ਬੇਰੀ[1]।
[1](ਮੋਹ ਦੇ) ਬੰਧਨ (ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੀ) ਬੇੜੀ।
ਦੈਸਕ ਬੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਗੁਰੇਸ੍ਵਰ[1]।
[1](ਸੰਤ) ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਗੁਰੂ (ਗੁਰਮੁਖ) ਹਨ।
ਬਿਦਜਾ ਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਨਖੱਤ ਮ੍ਰਿਗਸ੍ਵੇਰ[1] ॥੮੪॥
[1](ਪੰਡਿਤ) ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਨਰੋਤਮ ਮੇਰੇ) ਵਿਦਿਆ-ਦਾਤ ਹਨ।
ਤਿਨ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰ[1] ਧਰਿ ਸਿਰ।
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਉਪਰ।

ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ[1] ਰਚੌਂ ਗ੍ਰੰਥ ਫਿਰ।	[1]ਦਿਲੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਗਾਥ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਤਿ ਮੁਦ ਦਾਤੀ।	
ਮਾਤ ਬਾਲ ਸਮ ਪਾਲ ਦਿਖਾਤੀ ॥੮੫॥	
ਆਹਿ ਭਗਤਿ ਦਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਥਾਤੀ[1]।	[1]ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਥੈਲੀ ਹੈ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਬਿਗਯਾਨ[1] ਪ੍ਰਦਾਤੀ।	[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਦੀ।
ਸੁਭਿ ਮਤਿ ਕੇਰ ਹੇਰ ਸੰਗਾਤੀ[1]।	[1]ਸਾਥਣ ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ।
ਕੁਮਤਿ ਕੁਕ੍ਰਮਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕਾਤੀ[1] ॥੮੬॥	[1]ਕੈਂਚੀ।
ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੀਰਤਿ ਰਤਿ ਰਾਤੀ[1]।	[1]ਪ੍ਰੀਤੀ 'ਚਰੰਗੀ ਹੋਈ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦਰੂਪ ਕ੍ਰਾਂਤੀ[1]।	[1]ਚਮਕ ਹੈ, ਸੋਭਾ ਹੈ।
ਪਾਪ ਤਾਪ ਸੰਤਾਪ ਨਿਪਾਤੀ[1]।	[1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸ੍ਵਾਰਥ[1] ਦਾਤੀ ॥੮੭॥	[1]ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ।
ਮੋਖ ਭੋਗ ਭੰਡਾਰ ਦਿਲਾਤੀ।	
ਹਰਿ ਸਨੇਹ ਦੀਪਕ ਕੀ[1] ਬਾਤੀ।	[1]ਹਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਦੀਵੇ ਦੀ।
ਘਾਯਕ[1] ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਦਾਯਕ ਸ਼ਾਂਤੀ।	[1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਗੁਰੁ ਸਿਖੀ ਕੀ ਸਖੀ ਸੰਗਾਤੀ[1] ॥੮੮॥	[1]ਸਹੇਲੀ ਤੇ ਸਾਥਣ ਹੈ।
ਮੋਦ[1] ਪ੍ਰਮੋਦ[2] ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਮਾਤੀ[3]।	[1]ਅਨੰਦ। [2]ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੰਦ। [3]ਮਸਤ ਹੈ।
ਕਾਮ ਕੋਹ[1] ਮਦ[2] ਮਤਸਰ[3] ਹਾਤੀ[11]।	[1]ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਹੰਕਾਰ। [3]ਈਰਖਾ ਨੂੰ। [11]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਦੈਵੀ ਗੁਨ[1] ਜਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਨਾਤੀ[2]।	[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣ। [2]ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਹਨ।
ਰਿੱਧ ਸਿੱਧ ਨਵਨਿੱਧ ਰਖਾਤੀ ॥੮੯॥	
ਅਸੁਰ ਗੁਨਨ ਕੌ ਬਾਘਨ ਘਾਤੀ[1]।	[1]ਅਉਗਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਗੁਰ ਘਰ ਜਸ ਕੀ ਧ੍ਵਜਾ ਲਸਾਤੀ[1]।	[1]ਚਮਕਦੀ ਧੁਜਾ ਹੈ।
ਨੌਬਤ ਗੁਰਮਤਿ ਕੀ ਗਰਜਾਤੀ* ॥੯੦॥	*ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਤੁਕ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੰਦ ਤਿੰਨਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।
ਮਤ ਪਖੰਡ ਮੇਘਨ ਕੌ ਬਜਾਰੀ[1]।	[1]ਪਖੰਡੀ ਮਤਾਂ ਰੂਪ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ (ਉਡਾਉਣ ਲਈ) ਹਵਾ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਸੰਸੇ ਸਲ ਭਨ ਸਾਪਨਿ ਕਾਰੀ[1]।	[1]ਸੰਸਿਆਂ ਦੇ ਭਮੱਕੜਾਂ ਨੂੰ (ਖਾਣ ਲਈ) ਕਾਲੀ ਸਪਣੀ ਹੈ।
ਗਰਦ ਅਸ਼ਰਧਾ ਕੌ ਘਟ ਕਾਰੀ[1]।	[1]ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਹੈ।
ਕਟੁ ਕਠੋਰਤਾ ਕਾਠਹਿ ਆਰੀ[1] ॥੯੧॥	[1]ਕੁੜੱਤਣ ਤੇ ਕਠੋਰਤਾ ਦੇ ਕਾਠ ਨੂੰ (ਕੱਟਣ ਲਈ) ਆਰੀ ਹੈ।
ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਉਪਜਾਵਨ ਕਯਾਰੀ।	
ਤਾਪ ਪਾਪ ਕੌ ਹਿਮ ਸਮ ਗਾਰੀ[1]।	[1]ਬਰਫ਼ ਵਾਂਗ ਗਾਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਕਾਲ ਜਵਾਲਹਿ ਪਾਵਸ ਭਾਰੀ[1]।	[1]ਕਾਲ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ (ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ) ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਦੀਰੁੱਤ ਹੈ।
ਕੁਮਤਿ ਬਿਪਤਿ ਹਿਤ ਸੰਪਤਿ ਚਾਰੀ[1] ॥੯੨॥	[1]ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਨੂੰ (ਮੇਟਣ ਲਈ) ਸੁੰਦਰ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਹੈ।
ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕ੍ਰਿਖੀ ਕੌ ਬਾਰੀ[1]।	[1]ਖੇਤੀ ਲਈ ਪਾਣੀ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਸੁਤਨ[1] ਪਾਲਨ ਮਹਿਤਾਰੀ[2]।	[1]ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ। [2]ਮਾਤਾ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਸੰਸੇ ਬਿਹੰਗਨ ਕੌ ਕਰ ਤਾਰੀ[1]।	[1]ਸੰਸਿਆਂ ਰੂਪ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ (ਉਡਾਉਣ ਨੂੰ) ਹੱਥ ਦੀ ਤਾੜੀ ਹੈ।
ਦ੍ਰਿਢ ਅਗਯਾਨ ਗਢ ਕੋ ਬਡ ਨਾਰੀ[1] ॥੯੩॥	[1]ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ (ਤੋੜਨ ਲਈ) ਵੱਡੀ ਨਾਲੀ (ਵਾਲੀ ਤੋਪ) ਹੈ।
ਕੂੜੇ ਕਲਪਨ ਹੇਤ ਬੁਹਾਰੀ[1]।	[1]ਕਲਪਣਾ ਦੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ (ਹੂੰਝਣ ਲਈ) ਝਾੜੂ ਹੈ।

ਦੈਵਿ ਗੁਨਨ ਕੌ ਦਿਤੀ ਨਿਹਾਰੀ[1]।	[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ (ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ) ਦਿੱਤੀ ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਚਰਿਤ ਚਿਮਨਨ ਕੀ ਬਾਰੀ[1]।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕਾਂ ਰੂਪ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਗ਼ੀਚੀ ਹੈ।
ਸੁਜਸ ਗੰਧਿ ਕੀ ਜਨ ਫੁਲਵਾਰੀ ॥੯੪॥	
ਹੇਤ ਹੌਸਲੇ ਮਦ ਦੋ ਬਾਰੀ[1]।	[1]ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੀ (ਪੀਤੀ) ਸ਼ਰਾਬ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਹਿਤ ਸ੍ਰੇਣੀ[1] ਭਾਰੀ।	[1]ਪਉੜੀ।
ਕਰਨ ਗਤੀ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਚਾਰੀ[1]।	[1]ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਹੈ।
ਬਨੀ ਅਸਰਧਾ ਹੇਤ ਕੁਠਾਰੀ[1] ॥੯੫॥	[1]ਅਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਬਗ਼ੀਚੀ (ਕੱਟਣ ਨੂੰ) ਕੁਹਾੜੀ ਹੈ।
ਪਰਨ ਬਿਕਾਰਨ ਸਿਸਰ ਬਿਚਾਰੀ[1]।	[1]ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ (ਝਾੜਨ ਨੂੰ) ਪੱਤਝੜਰੁੱਤ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਹੈ।
ਕਾਮ ਕੋਹ ਮਦ ਕੌ ਜਮਧਾਰੀ[1]।	[1]ਦੋ ਮੂੰਹੀ ਕਟਾਰ ਹੈ।
ਭੀਮ ਭਵਾਂਬੁਧ ਕੌ ਤਰਿ ਤਾਰੀ[1]।	[1]ਭਿਆਨਕ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਬੇੜੀ ਹੈ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਭਵ ਕੌ ਦਵ ਨਾਰੀ[1] ॥੯੬॥	[1]ਸੰਸਾਰ (ਜੰਗਲ ਸਾੜਨ ਲਈ) ਡਉਂ ਅਗਨੀ ਹੈ।
ਮਨ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਹਿਤ ਦੁਰਗਾ ਸੀ[1]।	[1]ਮਨ ਰੂਪ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ (ਮਾਰਨ ਲਈ) ਚੰਡੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਪਾਪ ਪਤੰਗਨਿ ਦੀਪ ਸਿਖਾ ਸੀ[1]।	[1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਮੱਕੜਾਂ ਨੂੰ (ਸਾੜਨ ਲਈ) ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਆਧਿ ਬਜਾਧਿ ਹਿਤ ਅਮਯ ਜਰੀ ਸੀ[1]।	[1]ਆਧੀ ਬਿਆਧੀ (ਆਦਿਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮੇਟਣ) ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂਟੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਬਸੀ ਕਰਨ ਕੌ ਮੰਤ੍ਰ ਪਰੀ ਸੀ[1] ॥੯੭॥	[1]ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਸੁਭ ਇੱਛਜਾ ਕੌ ਕਾਮਧੇਨ ਸੀ।	
ਦਿਲ ਖੈਂਚਨ ਕੌ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੇਨ ਸੀ[1]।	[1]ਬੰਸਰੀ ਵਰਗੀ।
ਸੁਧ ਕਰਨ ਕੌ ਗੰਗਧਾਰ ਸੀ।	
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਜਨ ਬਨਾਰਸੀ[1] ॥੯੮॥	[1]ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਨਾਰਸ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਸਹਿਨ ਸੀਲਤਾ ਦੇਤਿ ਛਿਮਾ ਸੀ[1]।	[1]ਸਹਾਰਨ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਖਿਮਾ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਸਿੱਖਨ ਪਾਲਨ ਹੇਤ ਰਮਾ ਸੀ[1]।	[1]ਲੱਛਮੀ ਵਰਗੀ।
ਦੇਤਿ ਕਾਮਨਾ ਕਾਮਮਨੀ ਸੀ[1]।	[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਸਬਨਿ ਸੁਖਦ ਸੁਰਤਰੂ ਬਨੀ ਸੀ[1] ॥੯੯॥	[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀ ਬਗ਼ੀਚੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਹਿਤ ਰਤਨਾਕਰ ਸੀ[1]।	[1]ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਵਰਗੀ।
ਘਨਾਨੰਦ ਪ੍ਰਦ ਲਵਨਾਕਰ ਸੀ[1]।	[1]ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਲਈ ਲੂਣ ਦੀ ਖਾਣ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੇ ਯਹਿ ਚਰਿਤ ਸੁਹੇਲੇ[1]।	[1]ਸੁਖਦਾਈ ਕੌਤਕ।
ਕਰੀ ਕੁਕਰਮਨ ਹੇਤ ਬਘੇਲੇ[1] ॥੧੦੦॥	[1]ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ (ਮਾਰਨ ਲਈ) ਸ਼ੇਰ ਹਨ।
ਪਾਪ ਸਾਂਪ ਜੇਤਕ ਜਨ ਕੇਰੇ।	
ਤਿਨ ਕੌ ਗਰੁੜ ਚਰਿਤ ਗੁਰ ਹੇਰੇ।	
ਉਰ ਕਵਲਨ ਕੌ ਤੋਖਕ ਦਿਨਕਰ[1]।	[1]ਹਿਰਦੇ ਕਵਲਾਂ ਦੇ ਖਿੜਾਉਣ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਹਨ।
ਮਤਿ ਕਵੀਅਨ ਕੌ ਪੋਖਕ ਹਿਮਕਰ[1] ॥੧੦੧॥	[1]ਬੁਧੀਆਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੜਾਉਣ ਲਈ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਹੰਸਨਿ ਹਿਤ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ।	
ਜਨ ਬਿਹੰਗਨ ਹਿਤ ਸਫਲ ਤਰੋਵਰ[1]।	[1]ਦਾਸਾਂ ਰੂਪ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਫਲਦਾਰ ਦਰੱਖ਼ਤ ਹਨ।
ਯਹ ਕਿਛ ਉਪਮਾ ਨਾਹਿ ਉਚਾਰੀ*।	*ਕਵਿ ਜੀ ਰਚਿਤ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਿੰਘਾਵਿਲੋਕ ਚੌਪਈਆਂ ਕਥਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਛੰਦ ਹਨ। ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ, ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ, ਕਥਾ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਨਿਪੁਨਤਾ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਨਮੂਨਾ ਹੈ।
ਜਥਾ ਪਿਖੀ ਹਮ ਤਥਾ ਦਿਖਾਰੀ ॥੧੦੨॥	

ਗੁਰ ਗਾਥਾ ਕੇ ਜਸ ਕੀ ਗਾਥਾ।	
ਕਹਿ ਨ ਸਕਤਿ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਅਹਿਨਾਥਾ[1]।	[1]ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ।
ਬਾਨੀ ਕਹਿ ਕਹਿ ਥਕਤਿ ਸਾਰਦਾ[1]।	[1]ਸਰੁਸਤੀ ਵੀ {ਬਾਨੀ} ਕਵਿਤਾ (ਦੁਆਰਾ) ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਚਕਿਤ[1] ਛਕਿਤ[2] ਰਹਿ ਬਿਧੀ ਨਾਰਦਾ[3] ॥੧੦੩॥	[1]ਚੱਕ੍ਰਤ। [2]ਹੈਰਾਨ। [3]ਨਾਰਦ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਦੀ ਬਿਧੀ।
ਜਿਨ ਕੇ ਜਸ ਕਹਤੇ ਸੁਰ[1] ਥਾਕੈਂ।	[1]ਦੇਵਤੇ।
ਅਸ ਕਵਿ ਕੌਨ ਜੁ ਸਬ ਕਹਿ ਸਾਕੈ।	
ਬਿਧਿ[1] ਸਮ ਬੁਧਿ ਹੋਵੈ ਪੁਨ ਜਾਂਕੀ।	[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਧੜ ਪਰ ਬਦਨ ਕੋਟ ਹ੍ਵੈ ਬਾਂਕੀ[1] ॥੧੦੪॥	[1]ਇਕ ਧੜ ਤੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਹੋਣ।
ਇਕ ਇਕ ਮੁਖ ਮੈਂ ਪੁਨਾ ਪਛਾਨੋ।	
ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ[1] ਹ੍ਵੈ ਜਿਹਵਾ ਮਾਨੋ।	[1]ਕ੍ਰੋੜ ਕ੍ਰੋੜ।
ਇਕ ਇਕ ਜਿਹਵਾ ਪਰ ਬਿਸਾਰਦਾ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ।
ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਹ੍ਵੈ ਸਿਥਤਿ ਸਾਰਦਾ[1] ॥੧੦੫॥	[1]ਸਰੁਸਤੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਣ।
ਕੋਟਿ ਕਲਪ ਲੌਂ[1] ਆਲਸ ਤਜ ਕੈ।	[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਲਪਾਂ ਤੱਕ। {ਕਲਪ- ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ੪ ਅਰਬ ੩੨ ਕ੍ਰੋੜ ਸਾਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਮੱਕੇ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਾ ਝੜਨ ਤੋਂ ਕਲਪ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੱਤੇ ਝੜਨ ਤੋਂ ਮਹਾਂ ਕਲਪ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਲੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ}।
ਨਿਸਦਿਨ ਗੁਰ ਜਸ ਗਾਵੈ ਗਜ ਕੈ।	
ਤਦਪਿ ਅੰਤ ਨਹੀ ਵਹਿ ਪਾਵੈ।	
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਜਸ ਪਰੈਰਹਾਵੈ[1] ॥੧੦੬॥	[1]ਭਾਵ ਬੇਅੰਤ ਹੈ।
ਫਿਰ ਹਮ ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ[1] ਨ ਕਹਾਵਤ।	[1]ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ।
ਚਾਲ ਕਵਿਨ ਕੀ ਲਵਨ ਨਾ ਆਵਤ[1]।	[1]ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
ਤੁੱਛ ਬੁਧਿ ਆਲਸ ਕੇ ਭਰੇ।	
ਦਿਢ ਹੰਗਤਾ ਮਮਤਾ ਮੈ ਜਰੇ[1] ॥੧੦੭॥	[1]ਸੜੇ ਹੋਏ। (ਅ) ਜੜੇ ਹਾਂ।
ਉਕਤਿ[1] ਜੁਗਤਿ[2] ਨਹਿ ਫੁਰਤ ਵਖਤ ਪਰ।	[1]ਕਥਨ। [2]ਦਲੀਲ।
ਕਾਬਿ ਕੋਸ਼[1] ਨਹਿ ਪਢੇ ਸੁਨੇ ਤਰ[2]।	[1]ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕੋਸ਼, ਸਮ ਅਰਥ ਕੋਸ਼ (ਅ) ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਏ ਕੋਸ਼ (ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ)। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਨਿਰਨੇ ਕਰਿ ਨਿਰਖਾਹੀ[1]।	[1]ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।
ਕਿਸੀ ਭਾਂਤਿ ਹੌਂ ਲਾਇਕ ਨਾਹੀ ॥੧੦੮॥	
ਪਰ ਦਿਲ ਮੈਂ ਯਹਿ ਸ਼ੌਕ ਰਹਾਵਤਿ।	
ਰਹੌਂ ਰੈਨ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਜਸ ਗਾਵਤਿ।	
ਨਿਪਟ[1] ਢੀਠਤਾ ਹੈ ਯਹਿ ਮੇਰੀ।	[1]ਕੇਵਲ, ਸਰਾਸਰ, ਬਿਲਕੁਲ।
ਜਯੋਂ ਪਿੰਗੁਲ[1] ਚਹਿ ਸਭਿ ਧਰ ਹੇਰੀ ॥੧੦੯॥	[1]ਪਿੰਗਲਾ, ਲੂਲ੍ਹਾ।
ਚੀਟੀ[1] ਸਿੰਧੁ[2] ਪਾਰ ਚਹਿ ਜਾਯਾ।	[1]ਕੀੜਾ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।
ਚਹਿਤਿ ਮਸ਼ਕ[1] ਜਿਮ ਮੇਰੁ[2] ਉਠਾਯਾ।	[1]ਮੱਛਰ। [2]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ।
ਫਿਰ ਭਰੋਸ ਮੁਝ ਕੌ ਇਕ ਆਵੈ।	
ਲਾਜ ਬਿਰਦ[1] ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖਾਵੈ ॥੧੧੦॥	[1]ਸਿੱਖ, ਮੁਰੀਦ (ਅ) ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭਾਵ ਬਾਣੇ ਦੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਨਿਜ ਜਨ ਸਰਨ ਪਰੇ ਕੀ।	
ਲਾਜ ਰਾਖ ਹੈਂ ਪਰਨ[1] ਕਰੇ ਕੀ।	[1]ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ।

ਯਾਹੀ ਤੇ ਪੁਨ ਪੁਨ ਕਰ ਜੋਰੀ[1]।
[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।

ਕਰਿਹੌਂ ਅਰਜ਼ ਨਿਹੋਰ ਨਿਹੋਰੀ[1] ॥੧੧੧॥
[1]ਬਹੁਤ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ।

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ! ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਿ[1] ਸਮਰਥ[2]।
[1]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ। [2]ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ।

ਤਾਰਨ ਤਰਨ[1] ਬਿਥਾਰਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪਥ[2]।
[1]ਤਾਰਨ ਲਈ {ਤਰਨ} ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ। [2]ਵੇਦ (ਗਿਆਨ) ਮਾਰਗ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।

*ਨਦੀ ਬਗੇਂਦੀ[1] ਥਲ[2] ਤੁਮ ਕਰਤੇ।
[1]ਵਗਦੀ ਨਦੀ (ਦੀ ਥਾਂ)। [2]ਰੇਤ ਦੇ ਟਿੱਬੇ। *ਇਹ ਤੁਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਕਾਂ ਇਹ ਹਨ:- ਨਦੀਆਂ ਵਿਚਿ ਟਿਬੇ ਦੇਖਾਲੇ ਥਲੀ ਕਰੇ ਅਸਗਾਹ ॥ ਕੀੜਾ ਥਾਪਿ ਦੇਇ ਪਤਿਸਾਹੀ ਲਸਕਰ ਕਰੇ ਸੁਆਹ ॥ (ਵਾਰ ਮਾਝ, ਪੰ: ੧੪੪)

ਜਲ ਅਸਗਾਹ[1] ਥਲੋਂ ਮੈਂ ਭਰਤੇ ॥੧੧੨॥
[1]ਡੂੰਘਾ ਪਾਣੀ।

ਕੀੜਾ ਥਾਪਿ ਦੇਤਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਕੌ ਕਰਿਹੌ ਘਾਹੀ।
ਲਸ਼ਕਰ ਲਾਖਹੁਂ ਖਾਕ ਮਿਲਾਵਤਿ।
ਮਸ਼ਕਨ ਤੈ[1] ਤੁਮ ਸੈਲ[2] ਤੁੜਾਵਤਿ ॥੧੧੩॥
[1]ਮੱਛਰਾਂ ਤੋਂ। [2]ਪਹਾੜ।

ਮਮ ਉਰ ਨਭ ਤੇ ਮੇਘ ਮਲਿਨਤਾ[1]।
[1]ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਮਲੀਨਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ।

ਦੈਹੁ ਦੂਰ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਵਨਤਾ[1]।
[1]ਕਿਰਪਾ ਰੂਪ ਹਵਾ ਨਾਲ।

ਤੁੱਛ ਬੁਧਿ ਹਮਰੀ ਸਮ ਸਵਰੀ[1]।
[1]ਭੀਲਣੀ ਵਾਂਗ। {ਸਵਰ ਗੋਤ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸਵਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਪਾ ਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਨੂੰ ਨੀਚ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਸਮਝ ਕੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ, ਭਗਤਣੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਜੂਠੇ ਬੇਰ ਖਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਈ ਕਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਪਾ ਸਰ ਦੇ ਕਿਰਮ ਨਾਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ।}

ਹੇ ਗੁਰਰਾਮ ! ਦੈਹੁ ਕਰਿ ਗਵਰੀ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਹੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪਰਾਮ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ (ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ) ਕਰ ਦਿਉ।

ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਯੁਤ[1] ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਮੀਠਾ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ (ਦੀ ਮਿਠਾਸ) ਸਹਿਤ।

ਕਹਰ ਜ਼ਹਰ ਮਯ[1] ਮਮ ਮਨ ਰੀਠਾ।
[1]ਦੁਖਦਾਈ ਜ਼ਹਿਰ ਰੂਪ।

ਚਲ ਦਲ ਜਿਮ ਮਨ ਮੁਝ ਮੰਦਨ ਕਾ[1]।
[1]ਮੇਰੇ ਭੈੜੇ ਦਾ ਮਨ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਹਿਲਦੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਸਦ ਗੁਨਿ ਚਿਨ੍ਹ[1] ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਚੰਦਨ ਕਾ ॥੧੧੫॥
[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ।

ਮਮ ਮਤਿ ਦ੍ਰੂਪਦਾ ਗਹੀ ਦੁਸਾਸਨ[1]।
[1]ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਖੋਟੇ ਸੰਸਿਆਂ ਦੇ ਦੁਸਾਸਨਾਂ ਨੇ ਪਕੜ ਲਈ ਹੈ।

ਯੁਕਤੀ ਚੀਰ ਬਢਾਵਹੁ ਰਾਸਨ[1]।
[1]ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਧਾ ਦਿਉ।

ਮਮ ਉਰ ਊਖਰ ਮੈਂ[1] ਪਗ ਧਾਰੀ।
[1]ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਕੱਲਰ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ।

ਚਿਸ਼ਮਾਂ ਬਾਰ ਕਰੋ ਗੁਨਿ ਜਾਰੀ[1] ॥੧੧੬॥
[1]ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਉ।

ਰਿਖਿ ਤਿਯ ਸਿਲਾ ਬੁੱਧਿ ਜਢ ਮੇਰੀ[1]।
[1]ਮੇਰੀ ਜੜ ਬੁੱਧੀ ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਅਹੱਲਿਆ ਵਾਂਗ) ਪੱਥਰ (ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ)।

ਕਰੋ ਬਿਸੁੱਧ ਹਰੋ ਭਵ ਬੇਰੀ[1] ॥੧੧੭॥
[1]ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਕਰ ਦਿਉ ਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੀ ਬੇੜੀ ਕੱਟ ਦਿਉ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਕਲੀ ਕੇ,
ਪਾਪ ਪਹਾਰ ਹੰਕਾਰ[1]।
[1]ਕਲਜੁਗ ਰੂਪ ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਪਹਾੜ ਨੂੰ।

ਪੰਜੋ ਦੈ ਭੰਜੋ ਗਰਬ[1],
[1]ਪੁੰਨ ਰੂਪ ਪੰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਨੋ।

ਦੈਹੁ ਸਰਬ ਸੁਖ ਸਾਰ[1] ॥੧੧੮॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਅਹੰਕਾਰ ਕੌਡੇ ਗਹਯੋ,
ਮਨ ਮਰਦਾਨਾ ਦਾਸ[1]। — [1](ਮੈਂ) ਦਾਸ ਦਾ।
ਤੇਲ ਤਮਾ, ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਿਨਿ,
ਕਰੋ ਸ਼ਾਂਤਿ ਗੁਰੁ ਖਾਸ[1] ॥੧੧੯॥ — [1]ਆਪ (ਆ ਕੇ)।
ਮਨ ਗਜ ਗ੍ਰਾਹਿ ਗੁਰੂਰ ਤੈ[1], — [1]ਮਨ ਰੂਪ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਤੰਦੂਏ ਤੋਂ।
ਚਿਤਵਨਿ ਚੱਕਰ ਸਾਥ[1]। — [1](ਕ੍ਰਿਪਾ) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੂਪ (ਸੁਦਰਸ਼ਨ) ਚੱਕ੍ਰ ਨਾਲ।
ਲਿਹੁ ਉਬਾਰ ਸੁਖ ਸਾਰ ਦਿਹੁ,
ਨਾਥ ਪੰਥ ਜਦੁ ਨਾਥ[1] ॥੧੨੦॥ — [1]ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ! {ਜਦੁ ਨਾਥ=ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ}।

ਮਤਿ ਮ੍ਰਿਗੀ ਕੁੰਠਤ ਭਈ[1], — [1]ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕਰਿ ਅਜ਼ਾਦ ਗੁਰੁ ਆਦਿ।
ਹਰਨਕਸਪ[1] ਹੰਕਾਰ ਤੇ, — [1]ਹਰਨਾਖਸ਼।
ਰਾਖਹੁ ਸਮ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ॥੧੨੧॥
ਮੇਰੇ ਪੈਂਡੇ[1] ਪਰਰਹੇ, — [1]ਪੈਰ।
ਪੈਂਡੇ[1] ਪਾਪ ਅਪਾਰ। — [1]ਰਸਤੇ।
ਪੈਂਡੇ ਜਿਮ[1] ਤਿਨ ਕੌ ਹਰੋ, — [1]ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ (ਪਠਾਣ) ਵਾਂਗ।
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਭਾਰ ॥੧੨੨॥
ਅੰਧ ਕੂਪ ਤਮ ਮੈ[1] ਪਰਜੋ, — [1]ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ।
ਮਹਾ ਪਤਿਤ ਬਿਕਰਾਲ[1]। — [1]ਭਿਆਨਕ।
ਅਪਨੀ ਲਾਜ ਪਛਾਨ ਕੈ,
ਕਾਢ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਦਜਾਲ ॥੧੨੩॥
ਬਾਵਰ[1] ਅਧਮ[2] ਉਧਾਰਿਆ, — [1]ਫੰਧਕ। [2]ਨੀਚ।
ਗਾਵਰ[1] ਔਰ ਅਪਾਰ। — [1]ਬੇ ਦੀਨੇ, ਕਾਫਰ।
ਮੇਰੀ ਬਾਰ[1] ਅਬਾਰ[2] ਕਜੋਂ, — [1]ਵਾਰੀਂ। [2]ਦੇਰੀ।
ਮੈ ਹੂੰ ਅਧਮ ਸਲਾਰ[1] ॥੧੨੪॥ — [1]ਨੀਚਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ।
ਮੋ ਮੈਂ ਗੁਨ ਏਕੋ ਨਹੀ,
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਰਜੋ ਗੁਨਾਹ।
ਅਪਨਾ ਬਿਰਦ ਪਛਾਨਿ ਕੈ,
ਮੇਰੀ ਕਰੋ ਪਨਾਹ[1] ॥੧੨੫॥ — [1]ਰਖਿਆ।
ਚੋਰ ਚੱਤ੍ਰਭੁਜ[1] ਕੀ ਕਥਾ, — [1]ਰਾਜੇ ਦੀ ਕੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਟੀ) ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ (ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਬਣਨ ਵਾਲਾ) ਚੋਰ।

ਲਖੋ ਗ੍ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ।
ਜਦਜਪਿ ਪੂਤ ਕਪੂਤ ਹੌਂ,
ਬਹੁਤ ਪਿਤਾ ਤੁਹਿ ਲਾਜ ॥੧੨੬॥
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਾਜ ਸੀਗਾਰੀਆ,
ਕੰਜ ਸਿ ਨਾਹੜੀਆਂਹ[1]। — [1](ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁਧੀਆਂ ਰੂਪ) ਪਿਆਰ ਮੱਤੀਆਂ {ਕੰਜ}: ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ।

ਜੇ ਸਹ ਕੰਠ ਨਾ ਲਗੀਆ,
ਜਲਨਿ[1] ਸਿ ਬਾਹੜੀਆਹ[2]* ॥੧੨੭॥

[1](ਕਲਪਣਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ) ਸੜਦੀਆਂ ਹਨ। [2](ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਰੂਪ) ਬਾਹਾਂ।

*ਇਹ ਦੋਨੋ ਹੀ ਸਤਰਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ- "ਜੋ ਸਹ ਕੰਠਿ ਨ ਲਗੀਆ ਜਲਨੁ ਸਿ ਬਾਹੜੀਆਹਾ।" (ਪੰਨਾ ੫੫੮)

ਅੰਗਨਿ ਰੰਗਨਿ ਰੰਗੀਆ[1],

[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗਰਬ ਗਹੇਲੜੀਆਹ[1]।

[1]ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਹਨ।

ਜੇ ਸਹਿ ਨਹਿ ਮਨ ਭਾਈਆ,
ਜਰਨਿ ਨਵੇਲੜੀਆਹ[1] ॥੧੨੮॥

[1]ਨਵੇਂ ਜੋਬਨ ਵਾਲੀਆਂ।

ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਮੈ ਅਬਿ ਤੇਰੀਆ,
ਔਗੁਨ ਨਾਹਿ ਚਿਤਾਰ।
*ਜੇ ਤੂ ਖਸਮ ਅਸਾਡੜਾ,

*ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਹਨ: "ਜੇ ਤੂ ਮਿਤ੍ਰੁ ਅਸਾਡੜਾ, ਹਿਕ ਭੋਰੀ ਨ ਵੇਛੋੜਿ।" (ਪੰਨਾ ੧੦੯੪)

ਭੋਰੀ[1] ਮਨ ਨ ਬਿਸਾਰ ॥੧੨੯॥

[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਚਿਰ ਵੀ।

ਤੋ ਸੋਂ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨਹਿ,
ਮੋ ਸੋਂ ਸਾਧੁ ਗ੍ਰੀਬ।
ਰਾਵਰ ਦਾਸਨ ਚਰਣ ਗਹਿ,
ਭਏ ਨਸੀਬ ਨਜੀਬ[1] ॥੧੩੦॥

[1]ਭਾਗ ਚੰਗੇ ਹੋ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਨ,
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਸਾਰ।
ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰ ਸਬਨ ਕੇ,
ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਾਰ ਜੁਹਾਰ[1] ॥੧੩੧॥

[1]ਨਮਸਕਾਰ।

ਕਥਾ ਜਥਾ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੁ,
ਧਾਰਨ ਕੀ ਸਬਿ ਗਾਇ।
ਉਤ੍ਰਥੋਂ[1] ਥਿਰ ਭਯੋ[2] ਅਬਿ,

[1](ਖਿਆਲ ਰੂਪ) ਰਥ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ। [2]ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਹਿ ਚੁਤ੍ਰਥੋ ਧਯਾਇ ॥੧੩੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਤੇ ਪਰਜਾ ਅਚਰਣ, ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਧਰਣ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤ੍ਰਥੰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪॥

ਪੰਜਵਾਂ* ਬਿਸ੍ਰਾਮ

*ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰਬਰ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਕੋਈ ਮੋਟੀ ਸੂਚਨਾ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ......ਪੰਚਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਆਦਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸੌਖ ਲਈ ਹਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ......ਪੰਜਵਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਆਦਿ ਲਿਖਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੋਟੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਹਰ ਸਫੇ ਦੇ ਉਪਰ ਲੀਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਖਿਆ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰਬਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਉਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰਬਰ ਬ੍ਰੀਕ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਂਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

੫. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਲ-ਲੀਲ੍ਹਾ, ਸੱਪ ਨੇ ਛਾਂ ਕਰਨੀ, ਖੇਤ ਹਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਾਂਧੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼, ਵੈਦ ਦਾ ਉਧਾਰ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਮੋਦੀਖ਼ਾਨਾ, ਸ਼ਾਦੀ, ਸੱਚਖੰਡ, ਜੰਗਲ 'ਚ ਮੰਗਲ, ਮਸੀਤ 'ਚ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਗਏ}

ਦੋਹਰਾ:

ਅਮਰ ਅਮਰ ਗੁਰ ਅਮਰ ਕੇ,
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਨਾਇ[1]। — [1]{ਅਮਰ} ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ {ਅਮਰ} ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੇ। (ਅ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਵੀ {ਅਮਰ} ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਬਾਲ ਚਰਿਤ[1] ਗੁਰ ਆਦਿ ਕੇ, — [1]ਬਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੌਤਕ।
ਕਹੋਂ ਮੱਧ ਇਸ ਧਜਾਇ ॥੧॥

ਛਪੈ:

ਦੋਸ਼ ਬਿਦਾਰ[1] ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਾਬਿ, — [1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਫਲ ਚਾਰ ਦਿਵੱਯਾ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਜਿੰਦ,
ਮੋਦ ਮਨ ਚਿੰਦ ਬਢੱਯਾ[1]। — [1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਅਨੰਦ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਇੰਦੁ ਦਨਿੰਦ ਮਨਿੰਦ[1], — [1]ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਜਗਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਰ[1]। — [1]ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਕੰਦ ਅਨੰਦ[1] ਮੁਕੰਦ[2], — [1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ। [2]ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਘ ਬਿਘਨ ਦਰਨ ਕਰਿ[1]। — [1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਜੋ ਸੁਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਨਾਰਿ ਨਰ,
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਿਤ ਯਹਿ।
ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਯੁਤ,
ਸਭਿ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ[1] ਪਾਇ ਵਹਿ ॥੨॥ — [1]ਸਾਮਾਨ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਜਾਇਦਾਦ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿ,
ਜੋ ਚਰਿਤ ਕਰੇ ਬਹੁ।
ਜੇ ਅਬ ਸਭਿ ਵਹਿ ਲਿਖੋਂ,
ਗ੍ਰੰਥ ਬਢੈ ਨ ਪਾਰ ਲਹੁਂ।
ਦਿਗ[1] ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਮਾਤ, — [1]ਸੂਖਮ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਭਾਵ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। {ਅਰਬੀ- ਦਿਕ, ਦਿਗ- ਸੂਖਮ।}
ਤਾਂਹਿ ਤੇ ਇਹਾਂ ਲਿਖੈਹੌਂ।
ਜੋ ਸਭਿ ਪੇਖਯੋ ਚਹੈ,
ਭਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼[1] ਪਿਖੈਹੌਂ। — [1]ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ।
ਅਬ ਤਨਕ ਤਨਕ ਕਹਿਹੌਂ ਭਲੇ,

ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਮਤਿ ਵਰ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਵਾਲੇ।
ਇਸ ਇਤੀਹਾਸ ਮਹਿ ਜਿਤਕ ਵਹਿ,
ਚਹੀਅਤ ਹੈ ਸੋ ਦੈਹੁਂ ਧਰਿ ॥੩॥
ਤਲਵੰਡੀ ਪੁਰ ਮੱਧ ਖੱਤ੍ਰੀ
ਜਾਤਿ ਬਸਤਿ ਤਰ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਬੇਦੀ ਗੋਤ ਬਖ਼ਜਾਤ[1], — [1]ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਨਾਮ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਵਡ ਨਰ।
ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਇਕ ਨਾਮ,
ਭੂਪ ਤਹਿ ਹੁਤੋ ਯਵਨ[1] ਤਬ। — [1]ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ।
ਪਟਵਾਰੀ ਤਿਸ ਕੇਰ,
ਰਾਜ ਕੀ ਕਰਤਿ ਹੁਤੋ ਸਭਿ।
ਵਹਿ ਭੂਪਤਿ ਕਾਲੂ ਚੰਦ ਸੋਂ,
ਰਖਤਿ ਦੋਸਤੀ ਅਧਿਕ ਵਰ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ।
ਤਿਸ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਿਖੇ,
ਪ੍ਰਗਟੇ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹਰਿ ॥੪॥
ਰਾਮ ਦਜਾਲ ਦਿਜ[1] ਗਨਕ[2], — [1]ਬ੍ਰਾਹਮਣ। [2]ਜੋਤਸ਼ੀ।
ਜਨਮ ਪਤ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ।
ਲਿਖਿ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਪਾਸ,
ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਟੇਰੀ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਸੁਤ[1] ਤੁਮਰੋ ਯਹਿ ਭਯੋ, — [1]ਪੁੱਤਰ।
ਬਲੀ ਕੋਊ ਅਵਤਾਰੀ।
ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਾਇ,
ਖਲਕ ਮਾਨੈਗੀ ਸਾਰੀ।
ਪੁਨ ਢੁਰੈ ਚਵਰ ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ ਵਰ,
ਕਰੈ ਦਿਗ ਵਿਜੈ ਧਰਮ ਧਰ[1]। — [1]ਧਰਤੀ (ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ) ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਰੇਗਾ।
ਇਸ ਪੀਛੇ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਹੁ,
ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੋ ਜਾਹਿ ਤਰ ॥੫॥
ਇਸ ਕੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ,
ਪਰੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਐਸੇ ਨੀਕੇ।
ਜੇ ਲੱਖਨ ਮੈਂ ਕਹੇ,
ਬਰਤਿ ਹੈਂ ਸਭਿ ਹੀ ਠੀਕੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਲੂ ਚੰਦ,
ਦਯੋ ਧਨ ਬਹੁ ਦਿਜ ਤਾਈਂ।
ਉਤਸ਼ਵ ਕਰਯੋ ਅਪਾਰ,
ਨਗਰ ਮੈਂ ਵਜੀ ਵਧਾਈ।
ਫਿਰ ਦਿਜਵਰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੋਧ ਕਰਿ[1], — [1]ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਧਰਯੋ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਵਰੰ।

ਨਹਿ ਦੁੱਖ ਜਾਹਿ ਮੈ ਅਨਿਕਤਾ,
ਸੋ ਕਹੀਅਤ ਨਾਨਕ ਨਰੰ[1] ॥੬॥

[1]ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖ ਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। {ਨਾ+ਅਨ+ ਅੱਕ=ਨਾ- ਪੁਰਸ਼। ਅਨ- ਨਹੀਂ। ਅੱਕ- ਦੁਖ=ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਸੁਖ ਸਰੂਪ। (ਅ) ਨਾ+ਅਨਿਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਅਦੁੱਤੀ ਬ੍ਰਹਮ 'ਅਨਿਕਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜੋਈ। ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕਹਾਵੈ ਸੋਈ'।}

ਜਬਿ ਤੇ ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ,
ਭਇਓ ਤਿਸ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਸਭਿ ਛਈ[1], — [1]ਫੈਲ ਗਈ।
ਮੇਘ[1] ਬਰਸੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰੀ[2]। — [1]ਬੱਦਲ। [2]ਪਾਣੀ।
ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ[1] ਭਏ, — [1]ਆਸਰੇ।
ਨਾਰਿ ਨਰ ਕਰੈਂ ਭਗਤਿ ਹਰਿ।
ਬਦਕਾਮੀ[1] ਨਰ ਕੁਟਲ[2], — [1]ਮੰਦ-ਕਰਮੀ। [2]ਛਲੀਏ।
ਦੁਖੀ ਨਹਿ ਰਹਯੋ ਦੇਸ ਭਰ।
ਸਾਤ ਈਤਿ ਔ ਭੀਤਿ ਕੀ,
ਭੀਤੀ ਰਹੀ ਨ ਚੀਤਿ ਕਿਸਿ[1]।

[1]ਅਤੇ ਸੱਤ ਈਤਾਂ ਦੇ {ਭੀਤਿ} ਭੈ ਦਾ (ਭੀਤੀ) ਡਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨ ਰਿਹਾ। {ਸੱਤ ਈਤਾਂ- ਖੇਤੀ ਨਾਸ਼ਕ ਸੱਤ ਵਿਘਨ- ੧. ਬਹੁਤ ਮੀਂਹ। ੨. ਮੀਂਹ ਨ ਪੈਣਾ। ੩. ਚੂਹਿਆਂ ਦਾ ਵੱਧ ਜਾਣਾ। ੪. ਟਿੱਡੀ ਦਲ (ਆਹਣ)। ੫. ਗੜੇ। ੬. ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਲੰਘਣਾ। ੭. ਤੇਲਾ, ਕੁੰਗੀ ਆਦਿਰੋਗ।}

ਨਰ ਧਰਮ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਖਾਹਿਂ ਸਭਿ,
ਕਰੈਂ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਦਰੋਸ ਨਿਸਿ[1] ॥੭॥ — [1]ਦਿਨਰਾਤ।
ਯਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਬ ਭਯੋ,
ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਦੇਸ ਪਰ।
ਰਵਿ[1] ਪ੍ਰਗਟੇ ਤੈ ਨਸਤਿ, — [1]ਸੂਰਜ।
ਜੈਸ ਤਮ[1] ਦੁਖਦ[2] ਤਮੀਚਰ[3]। — [1]ਅਨ੍ਹੇਰਾ। [2]ਦੁਖਦਾਈ। [3]ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ, ਉੱਲੂ, ਚੋਰ ਆਦਿ।
ਸਿਸ ਲੀਲਾ[1] ਗੁਰੁ ਅਨਿਕ, — [1]ਬਾਲ ਚੋਜ।
ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਦਿਨ ਦਿਨ[1] ਕਰਹੀਂ। — [1]ਹਰਰੋਜ਼।
ਮਾਤ ਤਾਤ[1] ਪਿਖ ਪੁਰ ਜਨ[2] — [1]ਪਿਤਾ। [2]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ।
ਸਭਿ ਹੀ ਮਨਿ ਮੁਦ[1] ਧਰਹੀਂ। — [1]ਅਨੰਦ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਿਖੈਂ ਇੱਕ ਬਾਰ ਜੋ,
ਪੁਨ ਪੁਨ ਲਲਚਾਵੈਂ ਪਿਖਨ ਹਿਤ।
ਸੁਠ ਮਦਨ ਕੋਟਿ ਰਵਿ ਬਾਲ ਸਮ[1], — [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਕਮਦਵਾਂ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜਾਂ ਵਾਂਗ।
ਤੇਜ ਦਿਪੈ[1] ਤਨ ਪੈ ਅਮਿੱਤ ॥੮॥ — [1]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਕਰੈਂ ਚੇਸ਼ਟਾ[1] ਐਸ, — [1]ਹਰਕਤ, ਕ੍ਰਿਆ।
ਜੈਸ ਨਰ ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ[1]। — [1]ਧਰਮ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਖਾ।
ਜੋ ਕੁਛ ਘਰ ਤੇ ਮਿਲੈ,
ਦੈਂਹ ਦੀਨਨਿ ਕੇ ਕਰ ਧਰਿ[1]। — [1]ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇਰੱਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ ਲਰਕਨ ਸੌਂ ਖੇਲ,
ਕਰੈਂ ਮਿਲ ਕਰਿ ਨਿਤ ਨੀਕੈ।
ਤਿਨ ਕੋ ਯਾ ਬਿਧਿ ਖੇਲ,
ਵੀਚ ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ ਠੀਕੈ।
ਆਸਨ ਲਗਾਇ ਲੋਚਨ ਮਿਲਾਇ[1],
[1]ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ।
ਧਯਾਨ ਧਰਾਇਂ ਪੁਨ ਈਸ਼ ਕੋ।
ਨਿਜ ਕਰਿ ਮਨ ਇਸਥਿਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ,
ਬੈਸਹਿਂ ਜੈਸ ਜੁਗੀਸ਼ ਕੋ ॥੯॥
ਬਯਾਸ[1] ਕਪਲ[2] ਸੁਕ[3] ਬਾਮਦੇਵ[11],
[1]ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਕਰਤਾ। [2]ਸ਼ਾਂਖ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਕਰਤਾ। [3]ਸੁਕਦੇਵ-ਬਿਆਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। [11]ਇਕ ਵੈਦਕ ਰਿਖੀ।
ਦੱਤਾਤ੍ਰੈ[1], ਰਘੁਪਤਿ[2]।
[1]ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ। [2]ਰਾਮ ਚੰਦਰ।
ਦਾਊਦ[1], ਮੂਸਾ[2], ਨੂਹ[3], ਮੁਹੰਮਦ[11],
[1]ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੈਗ਼ੰਬਰ। [2]ਤੌਰੇਤ ਦੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਪੈਗ਼ੰਬਰ। [3]ਇਕ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਦਾ ਨਾਮ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਨੂੰ' ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। [11]ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦਾ ਬਾਨੀ, ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੈਗ਼ੰਬਰ।
ਈਸਾ[1] ਸਮ ਮਤਿ[2]।
[1]ਈਸਾਈ ਮਤ ਨੂੰ ਤੇ ਅੰਜੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੈਗ਼ੰਬਰ। [2]ਵਰਗੀ ਅਕਲ ਹੈ।
ਰਹੈਂ ਗਰੀਬ ਬਿਰੱਕਤ[1],
[1]ਤਿਆਗੀ।
ਮਸਤਿ ਸੋਂ ਮਸਤ[1] ਰੈਨਿ ਦਿਨੁ।
[1](ਨਾਮ ਦੀ) ਮਸਤੀ ਨਾਲ (ਬਹੁਤੇ) ਮਸਤ।
ਦੁਖੀ ਦਾਰਦੀ ਦੇਖ,
ਤਾਂਹਿ ਦੁਖ ਹਰਹੈਂ ਤਤਛਿਨ।
ਪੁਨ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ,
ਗੋਧਨ[1] ਚਾਰਨ ਕੌ ਗਏ।
[1]ਗਊਆਂ।
ਤਹਿਂ ਸੁਨੋ ਚਰਿਤ ਜੋ ਕਰਿਯੋ ਗੁਰੁ,
ਜੰਗਲ ਮੈਂ ਮੰਗਲ ਛਏ[1] ॥੧੦॥
[1]ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਏ।
ਹੁਤੇ ਜਿਤਕ ਗੋਪਾਲ ਬਾਲ[1],
[1]ਗਊਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ।
ਤਬਿ ਸਭਿ ਉਪਦੇਸੇ।
ਥਿਰੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਇ,
ਭਜਨ ਮੈਂ ਜੁਰੇ ਬਿਸੇਸੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਜੁੜ ਗਏ।
ਹੁਤੀ ਭੈਸ ਅਰ ਗਊ,
ਜਿਤਕ ਤਹਿਂ ਸਭਿ ਤਿਨਹੀ ਕੀ।
ਕ੍ਰਿਖੀ[1] ਵੀਚ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੀ,
[1]ਖੇਤੀ।
ਜਾਇ[1] ਇਕ ਠੌਰ ਨਜੀਕੀ[2]।
[1]ਜਾ ਵੜੀਆਂ। [2]ਨੇੜੇ।
ਵਹਿ ਖੇਤ ਕਨਕ ਕਾ ਹੁਤੋ ਤਰੁ[1],
[1]ਬਹੁਤ।
ਮਧੁ ਮਾਸ[1] ਮੈਂ ਫਬਯੋ ਭਲ।
[1]ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ।
ਸਭਿ ਕੀਨੋ ਖਾਇ ਉਜਾਰ ਜੋਂ,
ਤਬਿ ਤਹਿਂ ਅਯੋ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਚਲ ॥੧੧॥
ਪਿਖ ਕਰਿ ਧਰਿ ਉਰ ਰੋਸ,

ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਜਾਟ ਅਪਾਰੇ।
ਗੋਧਨ ਸਭੀ ਸਕੇਲ[1],
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਗਊਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ।
ਲੈ ਗਯੋ ਰਾਜ ਦ੍ਵਾਰੇ।
ਹਾਕਮ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ,
ਪਾਸ ਵਹਿ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰਯੋ।
ਸੁਨਿ ਹਾਕਮ ਕੇ ਜਾਇ
ਆਦਮੀ ਖੇਤ ਨਿਹਾਰਯੋ।
ਤਬਿ ਧਰਿ ਸਮਾਧਿ ਗੋਪਾਲ ਜਹਿਂ,
ਬੈਸੇ ਥੇ ਗੁਰ ਸਹਤਿ ਸਭਿ।
ਵਹਿ ਪਕਰਿ ਸਿਪਾਹੀ ਸਭਿਨ ਕੌਂ,
ਲਜਾਯੋ ਹਾਕਮ ਪਾਸ ਜਬਿ ॥ ੧੨ ॥
ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਸਕੋਪ[1],
[1]ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ।
ਬਾਲਕਨਿ ਤਈਂ ਉਚਾਰਾ[1]।
[1]ਉਜਾੜੇ ਦਾ (ਹਰਜਾਨਾ)।
ਦੈਹੋਂ ਤੁਮ ਕੋ ਸਜ਼ਾ,
ਔਰ ਭਰ ਲੈਹੁਂ ਉਜਾਰਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਨਾਨਕ ਦੇਵ,
ਭੂਪ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਫ ਉਚਾਰਯੋ।
ਉਪਾਲੰਭ[1] ਕਯੋਂ ਦੇਤ?
[1]ਉਲਾਂਭੇ।
ਨਾਹਿ ਹਮ ਖੇਤ ਉਜਾਰਯੋ।
ਵਹਿ ਪਿਖੋ ਜਾਇ ਕੈ ਅਥਿ ਸਹੀ[1],
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਹੀ ਏਕ ਤ੍ਰਿਣ[1] ਨਸਯੋ ਕਿਤਿ।
[1]ਕੱਖ।
ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਫਿਰ,
ਪਠੇ ਲੋਗ ਬਹੁ ਪਿਖਨ ਹਿਤ ॥ ੧੩ ॥
ਜਾਇ ਪਿਖਯੋ ਜਬਿ ਖੇਤ,
ਬਹੁਤ ਲੋਗਨਿ ਮਿਲਿ ਠੀਕੈ।
ਹਰੋ ਭਰੋ ਸੁਠ ਖਰੋ[1],
[1]ਸੁੰਦਰ ਖੜਾ ਹੈ।
ਅਧਿਕ ਔਰਨ ਤੇ ਨੀਕੈ।
ਪਿਖ ਕਰਿ ਅਚਰਜ ਮਾਨਿ,
ਰਾਇ ਢਿਗ ਆਇ ਸੁਨਾਯੋ।
ਯਹਿ ਪਰਚਾ[1] ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਕੇਰ,
[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ।
ਜਗ ਅਤਿ ਬਿਦਤਾਯੋ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਫਿਰ ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੀਤਯੋ ਜਬੈ,
ਗੁਰ ਏਕ ਦਿਵਸੁ ਤਿਸ ਬਨ ਵਿਖੇ।
ਕਿਤ ਜਾਇ ਸੁਤੰਤ ਇਕੰਤ ਭਲ[1],
[1]ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਇਕਾਂਤ ਜਗ੍ਹਾ।
ਧਰਿ ਸਮਾਧਿ ਪੌਢੇ[1] ਪਿਖੇ ॥ ੧੪ ॥
[1]ਲੰਮੇ ਪਏ।
ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਤੋ,
ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ।

ਪਿਖ ਕੌਤਕ ਭੌ ਚਕਿਤ[1],
ਥਕਿਤ ਬਿਸਮੈਂ ਸੁ ਮਹਾਂ ਹੀ।
ਸੁਕਲ ਸਾਂਪ[1] ਨਿਜ ਫਣ ਫਿਲਾਇ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਮੁਖ ਪਰ।
ਥਿਰਜੋ ਛਾਉਂ ਕਰਿ ਪਿਖਜੋ,
ਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਮ ਧਰਤਿ ਹਰੀ ਪਰ[1]।
ਸੁਨਿ ਸ਼ੋਰ ਰਾਇ ਕੀ ਸੈਨ ਕਾ,
ਲੋਪ ਭਯੋ ਜਬਿ ਸਾਂਪ ਵਹਿ।
ਤਬਿ ਤਜਿ ਸਮਾਧਿ ਗੁਰੁ ਬਜਾਧਿ ਹਰ[1],
ਸਾਵਧਾਨ ਹ੍ਵੈ ਥਿਰੇ ਤਹਿੰ ॥੧੫॥
ਧਾਇ ਜਾਇ ਲਪਟਾਇ,
ਰਾਇ ਗੁਰੁ ਚਰਨ ਰਹਜੋ ਗਹਿ।
ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਦਿਢ ਠਈ ਬਾਤ,
ਕੋ ਬਲੀ ਭਯੋ ਯਹਿ।
ਆਇ ਧਾਮ[1] ਗੁਰੁ ਪਿਤ ਬੁਲਾਇ,
ਸਬਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਮਹਤਾ[1] ਤੂੰ ਭੌ[2] ਧੰਨਜ,
ਜਾਂਹਿ ਸੁਤ ਬਲੀ ਮਹਾਂਈ।
ਪੁਰ, ਦੇਸ ਔਰ ਮੈਂ ਧੰਨਯ ਭੌ,
ਅਬਿ ਤੂੰ ਮੁਝ ਕੌ ਤਿਹ ਦਾਸ ਲਖ[1]।
ਨਹਿ ਕਰੀਏ ਕਬਹੀ ਰੰਜ[1] ਤਿਹ;
ਧਨ ਚਹੀਏ ਜਿਤੋ ਲੇਜਾਇ ਰਖ ॥੧੬॥
ਜੈਸ ਸਿੰਧੁ[1] ਤੈ ਪ੍ਰਗਟ
ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਜਲ* ਤਰੰਗ[1] ਬਹੁ।
ਜੇਤਿਕ[1] ਜੋਵਤਿ[2] ਜੋਇ[3]
ਕਹਤਿ ਹੈ ਤਿਤਿਕ* ਸੋਇ ਵਹੁ[1]।
ਤਜੋਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ
ਜਿਨ ਜਿਤਿਕ ਨਿਹਾਰੀ।
ਕੀਨੀ ਪਰਗਟ ਤਿਤੀ,
ਰਹੀ ਪੁਨ ਗੋਪ ਅਪਾਰੀ[1]।
ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਸਮਸਤ ਅਲਮਸਤ ਰਹਿਂ[1],
ਗੁਰੁ ਹਸਤਿ ਕਬੀਰੋਦਨ[1] ਕਰੈਂ।
ਹਰ ਵਕਤ ਰੰਗੇ ਰਹਿ ਰੰਗ ਹਰਿ,

[1]ਚੱਕ੍ਰਤ ਹੋ ਗਿਆ।
[1]ਚਿੱਟਾ ਸੱਪ।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਪਰ (ਛਾਂ ਕਰੀ) ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
[1]ਰੋਗ-ਨਾਸ਼ਕ ਸਤਿਗੁਰੂ।
[1]ਘਰ।
[1]ਹੇ ਕਾਲੂ ਜੀ! [2]ਹੋ ਗਿਆ ਹੈਂ।
[1]ਜਾਣ।
[1]ਨਾਰਾਜ਼, ਗੁੱਸੇ।
[1]ਸਮੁੰਦਰ।
[1]ਲਹਿਰਾਂ। *ਇਸ ਤੁਕ ਦੀਆਂ ਕੇਵਲ ੨੦ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਹੀ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ੨੪ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਹੈਂ ਜਲ' ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਸਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।
[1]ਜਿਤਨੀਆਂ। [2]ਦੇਖਦਾ ਹੈ। [3]ਜਿਹੜਾ।
[1]ਉਤਨੀਆਂ ਕੁ ਉਹ ਕਹਿ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। *ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ 'ਤਿਤਿਕ' ਪਾਠ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪਾਠ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਪਾਇਆ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ (ਕਰਾਮਾਤਾਂ) ਗੁਪਤ ਰਹੀਆਂ।
[1]ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੇ ਸਾਰੀਰਾਤ ਬਹੁਤ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਰੋਣਾ।

ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਨ ਕਾਹੂੰ ਕੀ ਧਰੈਂ ॥੧੭॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨੁ ਪਿਤ ਨੈ ਪਠੇ,
ਪਢਿਨ ਹੇਤ ਚਟਸਾਲ[1]। [1]ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ।
ਪਾਂਧੇ ਜਬ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਹਜੋ,
ਪਢੋ ਬੈਠਿ ਤੁਮ ਬਾਲ ॥੧੮॥
ਚੌਪਈ:
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਗੁਰਿ ਤਬਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਵੋਹੁ ਬਿੱਦਜਾ ਹਮ ਪਢੀ ਉਦਾਰੇ।
ਜਾਹਿ ਪਢੇ ਕੁਛ ਔਰਹਿ ਪੜ੍ਹਨਾ।
ਬਾਕੀ ਰਹਜੋ ਨ ਜਗ ਮੈ ਕੜਨਾ[1] ॥੧੯॥ [1]ਬੱਝਣਾ, ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ।
ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਾਭ ਵਹਿ ਪਾਯੋ।
ਜਿਹ ਆਗੇ ਸਬਿ ਲਾਭ ਬਿਲਾਯੋ[1]। [1]ਛਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਜਿਹ ਬਲਿ ਪਿਖੀ ਵਸਤੁ ਹਮ ਸੋਈ।
ਜਿਹ ਪਿਖ ਪਿਖ ਨੋ ਰਹਾ ਨ ਕੋਈ ॥੨੦॥
ਜਾਂਹਿ ਅਗਾਰੀ ਔਰਹਿੰ ਬਿੱਦਯਾ।
ਬੇਦ ਸੰਤ ਕਹਿੰ ਸਬੀ ਅਬਿੱਦਯਾ[1]। [1]ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਮੂਰਖਤਾ, ਅਗਿਆਨਤਾ।
ਔਰ ਇਲਮ ਸਬਿ ਹੀ ਤਿਸ ਮੈ ਹੈਂ।
ਜਜੋਂ ਗਜ ਪਗ ਮਧ[1] ਪਗ ਸਬਿ ਐਹੈਂ ॥੨੧॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪਾਧੇ ਅਚਰਜ ਮਾਨਾ।
ਕਹਜੋ ਕਰੋ ਕੁਛ ਮੁਝੈ ਸੁਨਾਨਾ।
ਜੇਤਕ ਬਿਦਜਾ ਪਾਂਧਜੋਂ ਕੇਰੀ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਗੁਰੂ ਸਬਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਟੇਰੀ[1] ॥੨੨॥ [1]ਕਹੀ।
ਜ਼ਾਹਰ[1] ਗੈਬ[2] ਇਲਮ ਪੁਨ ਜੇਤੇ। [1]ਪ੍ਰਗਟ। [2]ਗੁਪਤ।
ਹੈਂ ਜਗਿ, ਪੁਨਾ ਸੁਨਾਏ ਤੇਤੇ।
ਦਾਨੀ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਨਿਜ ਬਾਨੀ।
ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਈ ਪੁਨ ਗੁਨਖਾਨੀ ॥੨੩॥
ਥਿਤੀ* ਪੱਟੀ** ਨਾਮ ਬਖਾਨਤਿ। *ਇਹ ਬਾਣੀ 'ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੧ ਥਿਤੀ ਘਰ ੧੦ ਜਤਿ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੯੩੮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। **ਇਹ ਬਾਣੀ 'ਰਾਗ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਪਟੀ ਲਿਖੀ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੩੨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।`
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਜਾਨਤਿ।
ਸੁਨਿ ਪਾਂਧੇ ਤਿਹ ਸਿੱਖਨਿ ਅਪਾਰਾ[1]। [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਖਜੋ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰਾ ॥੨੪॥
ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਨਿਵਾਰੇ।
ਭਜੋ ਬਿਰੱਕਤ ਸੁ ਜਗਤਿ ਕਿਨਾਰੇ[1]। [1]ਤਿਆਗੀ।
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਕਥੈਂ ਗੁਰੁ ਐਸੇ।

ਭਗਤੀ ਗਜਾਨ ਲਹੈਂ ਸਬਿ ਜੈਸੇ ॥੨੫॥
ਹਿੰਦੂ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਮਾਨੈਂ[1]। — [1]ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਮੁੱਸਲਮਾਨ ਵਲੀ[1] ਅਨੁਮਾਨੈਂ[2]। — [1]ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਪਿਆਰਾ। (ਅ) ਕਰਾਮਾਤੀ। [2]ਅਨਮਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਬਿਪਨ[1] ਮਝਾਰੇ। — [1]ਜੰਗਲ।
ਇਕ ਬਨ ਛਾਯਾ ਤਰੇ ਸਕਾਰੇ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਵਣ (ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ) ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਸਵੇਰੇ।
ਪੌਢੇ ਜਾਇ ਮੌਜ ਮਨਿ ਆਈ।
ਜਾਮ[1] ਤੀਨ ਦਿਨ ਬਿਤਯੋ ਤਹਾਂਈ। — [1]ਪਹਿਰ।
ਛਾਯਾ ਥਿਰੀਰਹੀ ਇਕ ਥਾਏ।
ਰਾਇ ਆਇ ਪਿਖਿ ਗੋ ਬਿਸਮਾਏ[1] ॥੨੭॥ — [1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।
ਅਜ਼ਮਤ ਅਧਿਕ ਪੇਖ ਸਿਜਦਾ[1] ਕਰਿ। — [1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਹੋਇ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ[1] ਗਯੋ ਘਰਿ। — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਲੈ ਕੇ।
ਜਬ ਯਹਿ ਬਾਤ ਅਨਤ[1] ਸੁਨ ਪਾਈ। — [1]ਹੋਰ (ਲੋਕਾਂ) ਨੇ।
ਪੇਖਨ ਹੇਤ ਅਏ ਜਨ ਧਾਈ ॥੨੮॥
ਪੇਖ ਬਿਸੇਖ[1] ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਈ*। — [1]ਬਹੁਤੇ। *ਏਥੇ ਵੀ ੨੯ ਨੰ: ਅੰਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਮੂਲ 'ਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅੰਕ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਂਤਿ ਇਸੀ ਤਬਿ ਬਾਤ ਹਜਾਰੈਂ[1]। — [1]ਗੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ (ਵਾਰ)।
ਕਰਾਮਾਤ ਪੁਰਿ ਲੋਗ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੨੯॥
ਰੁਜੀ[1] ਅਨਿਕ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਹੀ[2]। — [1]ਰੋਗੀ। [2]ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਲੈ ਪਗ ਖਾਕ[1] ਪਾਕ[2] ਹ੍ਵੈ ਜਾਹੀਂ ॥੩੦॥ — [1]ਚਰਨ ਧੂੜ। [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ੇਵਰ[1] ਪਹਿਨ ਕੁਛ, — [1]ਗਹਿਣੇ।
ਲੈ ਲੋਟਾ ਕਰ ਮਾਹਿ[1]। — [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਗਏ ਸੁਚੇਤੇ[1] ਠਗ ਮਿਲੇ, — [1]ਟੱਟੀ।
ਲਯੋ ਉਤਾਰ ਤਿਨਾਹਿ ॥੩੧॥
ਅੰਧ ਭਏ ਸੂਝੈ ਨਹੀ[1], — [1]ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ।
ਪਰੇ ਪਗੀ[1] ਪੁਨ ਆਇ। — [1]ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਗਏ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਲੇ ਜਾਹੁ ਅਬਿ,
ਫੇਰ ਗਏ ਵਹਿ ਧਾਇ ॥੩੨॥
ਕਬੀ ਕਬੀ ਜੰਗਲ ਵਿਖੈ,
ਜਾਹਿਂ ਨ ਆਵਹਿਂ ਫੇਰ।
ਦੂਸਰ ਤੀਸਰ ਦਿਵਸੁ ਪੁਨ,
ਲੋਗ ਲਿਆਵਹਿਂ ਹੇਰ ॥੩੩॥
ਆਤਮ ਸੁਖ ਮੈਂ ਮਗਨਿ ਗੁਰੁ;
ਪਰੇ ਰਹੈਂ ਘਰਿ ਮਾਂਹਿ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੁਛ ਨਾ ਚਹੈਂ;
ਬੋਲੈਂ ਕਿਸਿ ਸੋਂ ਨਾਹਿ ॥੩੪॥

ਰੋਗ ਭਯੋ ਕੁਛ ਲਖ[1] ਪਿਤਾ; — [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਲਯਾਯੋ ਬੈਦ ਬੁਲਾਇ।
ਨਾੜੀ[1] ਪੇਖਨ ਲਗੋ ਜਬਿ; — [1]ਨਬਜ਼।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਤਿਨਾਇ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਤਿਸ (ਵੈਦ) ਨੂੰ।
*ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ: — *ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ। (ਵਾਰ ਮਲਾਰ, ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੧੨੭੯)।

ਵੈਦੁ ਬੁਲਾਇਆ ਵੈਦਗੀ[1]; ਪਕੜਿ ਢੰਢੋਲੇ ਬਾਂਹ ॥ — [1]ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ।
ਭੋਲਾ ਵੈਦੁ ਨ ਜਾਣਈ; ਕਰਕ[1] ਕਲੇਜੇ ਮਾਹਿ ॥੧॥ — [1]ਚੀਸ, ਚੁਭਵੀਂ ਪੀੜ।
*ਜਾਹਿ ਬੈਦ ਘਰ ਆਪਨੇ; ਮੇਰੀ ਆਹਿ[1] ਨ ਲੇਹਿ ॥ — [1]ਬਦ ਅਸੀਸ। *ਇਹ ਚਾਰੇ ਤੁਕਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਹਮ ਰਤੇ ਸਹੁ ਆਪਨੇ; ਤੂ ਕਿਸ ਦਾਰੂ ਦੇਹਿ ॥
ਕਾਯਾ[1] ਰੋਵੈ ਹੰਸ[2] ਪੁਕਾਰੇ; ਦਾਰੂ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ ॥ — [1]ਦੇਹ। [2]ਜੀਵਾਤਮਾ।
ਜਿਨ ਕਰਤੇ ਦੁਖ ਲਾਇਆ; ਨਾਨਕ ਖੋਵੈ ਸੋਇ[1] ॥ — [1]ਉਹੋ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ।
ਦੋਹਰਾ:
ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸਬਦ ਬਹੁ;
ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਏ ਤਾਂਹਿ।
ਜਗੇ ਭਾਗ ਤਿਸ ਬੈਦ ਕੇ;
ਭਯੋ ਸਿੱਖ ਯੁਤ ਚਾਹਿ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਗੇਰ ਹੇਰ ਸਬਿ ਦਵਾ[1] ਵਹਿ ; — [1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ) ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸੁੱਟ ਕੇ।
ਏਰ ਫੇਰ ਜਗਿ ਤਯਾਗ।
ਭਯੋ ਬਿਰੱਕਤ ਸੁ ਮਸਤ ਤਬਿ,
ਗਯੋ ਬਿਪਨ ਦਿਸ[1] ਭਾਗ ॥੩੭॥ — [1]ਜੰਗਲ ਦੀ ਤਰਫ਼।
*ਕਾਬਯ ਛੰਦ: — *ਕਾਬਯ ਜਾਂ ਕਾਵਯ, ਰੋਲੇ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਛੰਦ ਨੂੰ ਬੱਬੂ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਨ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਨ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ੧੧-੧੩ ਪਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ, ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਛੰਦ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਚਰਨ ਅਤੇ ਛਪਯ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਚਰਨ ਕਾਬਯ ਛੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਚਰਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਵੀਂ ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਘੁ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਤਈਂ,
ਕਹਯੋ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਐਸੇ।
ਕੀਜੋ ਕੁਛ ਬਿਵਹਾਰ[1] — [1]ਕੰਮ, ਵਪਾਰ।
ਬਾਤ ਨਹਿ ਬਨਿ ਹੈ ਬੈਸੇ।
ਲੈ ਹਮ ਤੈ ਯਹਿ ਬਿੱਤ[1], — [1]ਧਨ।
ਜਾਇ ਤੁਮ ਸੌਦਾ ਲਯਾਵੌਂ।
ਨਫਾ ਹੋਇ ਜਿਸ ਮਾਹਿ,
ਅਧਿਕ ਪੁਨ ਸੁਖ ਭੀ ਪਾਵੌਂ ॥੩੮॥
ਮਾਨਿ ਪਿਤਾ ਕਾ ਬਚਨ,
ਚਲੇ ਗੁਰ ਸੌਦਾ ਕਰਨੇ।
ਬਾਲਾ ਨਾਮ ਇਕ ਲਯੋ,
ਭ੍ਰਿਤ[1] ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੁਵਰਨੇ[2]। — [1]ਦਾਸ। [2]ਚੰਗਾ ਆਗਿਆਕਾਰ। {ਵਰਨ=ਆਗਿਆ ਕਰਨਾ।

ਵਰਨੇ=ਆਗਿਆਕਾਰ।}

ਲੀਨੋ ਧਨ ਬਹੁ ਸੰਗ,
ਤਰਫ ਲਾਹੌਰ ਪਧਾਰੇ।
ਭੂਖੇ ਸਾਧੂ ਪਰੇ ਪੇਖਿ,
ਇਕ ਗਾਉਂ ਕਿਨਾਰੇ ॥੩੯॥
ਤਬਿ ਬਾਲੇ ਕੋ ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ,
ਯਹਿ ਸੌਦਾ ਕੱਈਏ।
ਇਨ ਸੰਤਨ ਕੋ ਏਹ ਬਿੱਤ,
ਸਭਿ ਹੀ ਖੁਲਵੱਈਏ।
ਇਸ ਸਮ ਸੌਦਾ ਨਫੇਵਾਰ,
ਨਹਿ ਔਰੈ ਹੱਈਓ[1]। [1]ਹੈ।
ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਕਹ੍ਯੋ,
ਨਫੇ ਕਾ ਸੌਦਾ ਕੱਈਓ ॥੪੦॥
ਉਨ ਸੰਤਨ ਮੈ ਹੁਤੋ,
ਏਕ ਮਾਹੰਤ ਮਹਾਨੀ।
ਸੰਤਰੇਣ ਤਿਹ ਨਾਮ,
ਬ੍ਰਿਧ ਸਭਿ ਸਦ ਗੁਣ ਖਾਨੀ।
ਤਿਸ ਆਗੇ ਵਹਿ ਸਭੀ ਬਿੱਤ,
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਧਰਿ੍ਯੋ।
ਲਯੋ ਫਕੀਰਨ ਖਾਇ,
ਪੱਕ ਭੋਜਨ ਬਹੁ ਕਰਿ੍ਯੋ ॥੪੧॥
ਹੌਇ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ[1], [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੋ ਫਿਰ ਆਏ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਾਲੂ ਚੰਦ,
ਅਧਿਕ ਮਨ ਮੈ ਖੁਨਸਾਏ[1]। [1]ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਹ੍ਯੋ,
ਐਸ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਤਾਈਂ।
ਪੇਖਹੁ ਆਂਖ ਮਿਲਾਇ,
ਤਾਤ[1] ਧਨ ਲਿਹੁ ਮਨ ਭਾਈ ॥੪੨॥ [1]ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ!
ਪੁਨਿ ਕਾਲੂ ਸਸਿ ਨੈਨ,
ਮੂੰਦਿ ਕਰਿ ਪੇਖਯੋ ਜਬ ਹੀ।
ਜਿਤਕ ਧਰਨ[1] ਅਰ ਸਦਨ[2], [1]ਧਰਤੀ। [2]ਘਰ।
ਪਿਖੇ ਹਾਟਕ[1] ਕੇ ਸਬਿ ਹੀ। [1]ਸੋਨੇ ਦੇ।
ਜਯੋਂ ਜਸੁਧਾ[1] ਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ, [1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ।
ਸਬ ਬਿਸਵ[1] ਦਿਖਾਈ। [1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਤਯੋਂ ਨਾਨਕ ਨਿਜ ਪਿਤਾ ਤਈਂ,
ਧਰ ਹੇਮ ਲਖਾਈ[1] ॥੪੩॥ [1]ਧਰਤੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਰਹੇ ਸੋਇ,
ਨਿਜ ਸਦਨ ਮਝਾਰੀ।
ਤੁਲਸਾਂ ਨਾਮ ਇਕ ਹੁਤੀ,
ਟਹਲਨੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਚਾਰੀ[1]। [1]ਦਾਸੀ।
ਗੁਰ ਜਨਨੀ[1] ਨੈ ਪਠੀ, [1]ਮਾਤਾ।
ਜਗਾਵਨ ਹਿਤ ਸੋ ਜਬਿ ਹੀ।
ਬਦਨ ਮਦਨ ਮਦ ਕਦਨ[1], [1]ਕਾਮ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ (ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਮੁਖ।
ਪਿਖҙੋ ਤਿਨ ਜਾ ਜਬਿ ਸਭਿ ਹੀ ॥੪੪॥
ਏਕ ਚਰਨ ਮੈ ਕੀਚ[1], [1]ਚਿੱਕੜ।
ਲਗҙੋ ਪੁਨ ਤਾਹਿ ਨਿਹਾਰਾ।
ਨਿਜ ਰਸਨਾ ਕੇ ਸੰਗ,
ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਭਲੇ ਉਤਾਰਾ।
ਦਿੱਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਤਿਹ ਭਈ, [1]ਅਲੌਕਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦੇਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਗੁਪਤ ਥਾਂ ਦਿੱਸ ਪੈਣ)।
ਪਿਖҙੋ ਤਿਨਿ ਅਜਬ ਤਮਾਸ਼ਾ।
ਚੌਦਸ ਲੋਕਨ ਕੇਰ ਹਾਲ,
ਸਭਿ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥੪੫॥
ਬੂਡਤਿ[1] ਏਕ ਜਹਾਜ, [1]ਡੁੱਬਦਾ।
ਸਿੰਧੁ[1] ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਸҙੋ। [1]ਸਮੁੰਦਰ।
ਗੁਰਿ ਜਨਨੀ ਢਿਗ ਆਇ,
ਵਹੀ ਦਾਸੀ ਨੈ ਭਾਸҙੋ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਜਗੇ ਫੇਰ ਜਬਿ ਗੁਰੂ,
ਕਹҙੋ ਜਨਨੀ ਨੈ ਐਸੇ।
ਤੁਮ ਜਹਾਜ ਕਿਸ ਕੇਰ,
ਗਏ ਥੇ ਕਾਢਣ ਕੈਸੇ ॥੪੬॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕਹҙੋ,
ਮਾਤ ! ਤੁਹਿ ਕੌਨਿ ਬਤਾਯੋ ?।
ਜਬਿ ਜਨਨੀ ਨੈ ਕਹҙੋ,
ਮੋਹਿ ਢਿਗ ਦਾਸੀ ਗਾਯੋ।
ਤਬਿ ਗੁਰਿ ਦਾਸੀ ਓਰ,
ਆਪਨੀ ਨਜ਼ਰ ਪਸਾਰੀ।
ਲਈ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭਿ ਛੀਨ,
ਕਰੀ ਬਿਨੁ ਸ਼ਕਤਿ ਵਿਚਾਰੀ ॥੪੭॥
ਇਤҙਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਰਾਮਾਤ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਜਗਿ ਹੇਰੀ।
ਜੇ ਸਭਿ ਕਹੌਂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਢੈ,
ਕਹਿ ਸਕੌਂ ਨ ਫੇਰੀ।

ਪੁਨ ਬਡ ਭਗਨੀ[1] ਹੁਤੀ ਗੁਰੂ ਕੀ,	[1]ਵੱਡੀ ਭੈਣ।
ਸਦ ਗੁਨ ਸਾਗਰ[1]।	[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ।
ਨਾਮ ਨਾਨਕੀ ਤਾਂਹਿ,	
ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰਿ[1] ॥੪੮॥	[1]ਚਤੁਰ।
ਤਾਂ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭਈ	
ਦੇਸ ਦੂਾਬੇ ਮੈਂ ਜਾਨੋ।	
ਬੇਈਂ ਨਾਮ ਸੁ ਨਦੀ ਤੀਰ[1],	[1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਮਧ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨੋ।	
ਲੋਦੀ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਤਹਾਂ,	
ਸੂਬਾ ਤਬ ਰਹਿਹੀ।	
ਤਾਂ ਕਾ ਹੁਤੋ ਦੀਵਾਨ,	
ਨਾਮ ਜੈਰਾਮ ਸੁ ਕਹਿਹੀਂ ॥੪੯॥	
ਤਿਸ ਸੌਂ ਸ਼ਾਦੀ ਭਈ	
ਨਾਨਕੀ ਕੀ ਜਬ ਨੀਕੈ।	
ਨਿਜ ਭਗਨੀ ਕੇ ਸੰਗ	
ਗਏ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਪੁਰ ਠੀਕੈ।	
ਰਹਿਨ ਲਗੇ ਜਬ ਤਹਾਂ	
ਫੇਰ ਜੈਰਾਮ ਬਿਚਾਰੋ।	
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਤੇ ਤਈਂ	
ਸੌਂਪੀਏ ਕਿਛੁ ਬਿਜਾਪਾਰੋ ॥੫੦॥	
ਕਬਿਤ:	
ਐਸੇ ਮਨ ਠਾਨ ਕੈ ਦਿਵਾਨ[1] ਜਾਇ ਖਾਨ ਪੈ,	[1]ਜੈਰਾਮ ਜੀ।
ਤੇ ਨਾਨਕ ਕੋ ਮੋਦੀਖਾਨਾ[1] ਲੋਦੀ ਕਾ[2] ਦਿਲਾ ਦਯੋ।	[1]ਅੰਨ ਆਦਿ ਦਾ ਭੰਡਾਰ, ਗੋਦਾਮ, ਸਟੋਰ। [2]ਦੌਲਤ ਖ਼ਾਂ ਲੋਧੀ ਦਾ।
ਜਬੈ ਗੁਰੁ ਕਾਰ ਬਾਰ ਕਰਨੈ ਆਪਾਰ ਲਾਗੇ,	
ਫੇਰ ਇਕ ਐਸ ਹੀ ਅਚਾਰ[1] ਧਾਰ ਹੈ ਲਯੋ।	[1]ਕਰਤੱਬ।
ਜੈਸੀ ਏ ਰਸਦ[1] ਦੇਵੈਂ ਫੌਜ ਔ ਨੁਵਾਬ ਤਾਂਈ,	[1]ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਤੈਸ ਹੀ ਗਰੀਬਨ ਕੋ ਸਦਾ ਬ੍ਰਤ[1] ਲਾ ਦਯੋ।	[1]ਅੰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇ ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ।
ਕਾਹੂੰ ਤਬ ਚੁਗਲੀ ਉਗਲੀ[1] ਜਾਇ ਲੋਦੀ ਢਿਗ,	[1]ਕਹੀ।
ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਨਾਨਕ ਨੈ ਤੁਮਰਾ ਲੁਟਾ ਦਯੋ ॥੫੧॥	
ਕੀਓ ਤਬਿ ਲੋਦੀ ਨੈ ਹਿਸਾਬ ਜਬਿ ਮੋਦੀ[1] ਸੰਗ,	[1]ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ।
ਲੈਣਾਂ ਫਿਰ ਮੋਦੀ ਕਾ ਹੀ ਲੋਦੀ ਓਰ ਨਿਕਸੋ[1]।	[1]ਨਿਕਲਿਆ।
ਦੀਓ ਤਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਨੈ ਸੁ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਨਾਨਕ ਕੌ,	[1]ਧਨ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਿਵਾਨ ਜੈਰਾਮ ਮਨ ਬਿਕਸੋ[1]।	[1]ਖਿੜ ਗਿਆ।
ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਅਸਨ[1] ਬਸਨ[2] ਬਹੁ ਦੀਨਨਿ ਕੋ[3],	[1]ਭੋਜਨ। [2]ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਗ੍ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ।
ਦਿਨ ਦਿਨ ਦੂਨਾ ਦੈਨ ਲਾਗੈ ਦਾਨ ਇਕਸੋ[1]।	[1]ਇਕਸਾਰ, ਲਗਾਤਾਰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਵੀਚ ਜਸ ਫੈਲ ਗਯੋ ਭਾਰ ਸਾਰ[1],	[1]ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ।
ਆਵੈ ਜਨ ਜਾਚਕ[1] ਅਪਾਰ ਦਿਕ ਦਿਕਸੋਂ[2] ॥੫੨॥	[1]ਮੰਗਤੇ। [2]ਸਾਰੀਆਂ ਤਰਫ਼ਾਂ ਤੋਂ।

ਕਈ ਬਾਰ ਲੇਖਾ ਭਯੋ ਸੇਖ[1] ਗੁਰ ਹੀ ਕੋ ਰਹਜੋ,	[1]ਬਾਕੀ, ਵਾਧਾ।
ਪੇਖ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਨਕ ਕੌ ਬਲੀ ਲੋਕ ਜਾਨਜੋ।	
ਪੱਖੋ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਏਕ ਨੇਕ ਹੈ ਰੰਧਾਵਨ ਕੋ,	
ਤਹਾਂ ਮੂਲ ਚੰਦ ਨਾਮ ਖੱਤ੍ਰੀ ਮਹਾਨਜੋ।	
ਹੁਤੀ ਏਕ ਤਿਸਕੀ ਕੁਮਾਰੀ ਵਰ ਲੱਖਣੀ[1],	[1]ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ।
ਸੁਲਖਣੀ ਥੋ ਨਾਮ ਜਾਂਹਿ ਨੀਕ ਕਰਿ ਮਾਨਜੋ[1]।	[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।
ਤਾਹਿ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁ ਭਯੋ ਹੈ ਬਿਵਾਹਿ ਤਬਿ,	
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਚਾਲੀ ਚਾਰ ਸਨ ਪ੍ਰਮਾਨਜੋ[1] ॥ ੫੩ ॥	[1]ਸੰਮਤ ੧੫੪੪ ਬਿ: ਮੰਨੋ।
ਧਾਮ ਅਭਿਰਾਮ ਰਚਿ[1] ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਮਧ,	[1]ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ।
ਦੰਪਤਿ[1] ਸੁ ਸੰਪਤਿ[2] ਅਕੰਪਤਿ[3] ਬਸਾਯੋ ਹੈ[11]।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪਤੀ (ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ)। [2]ਚੰਗੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸਹਿਤ। [3]ਬਿਨਾਂ ਭੈ ਤੋਂ। [11]ਵੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ।
ਸਾਲ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਇੱਕਵੰਜੇ ਵੀਚ ਸਿਰੀਚੰਦ,	
ਸੁਤ ਗੁਰ ਧਾਮ ਗੁਨ ਧਾਮ ਬਿਦਤਾਯੋ ਹੈ[1]।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਉਭੈ[1] ਸਾਲ ਪਾਛੇ ਫਿਰ ਲਖਮੀ ਸੁ ਚੰਦ ਆਛੇ,	[1]ਦੋ।
ਆਨਦ ਕੋ ਕੰਦ[1] ਦੁਤੀ ਚੰਦ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ ਹੈ।	[1]ਬੱਦਲ।
ਘਰ ਮੈ ਨਿਵਾਸ ਕਰਿ ਬਿਬਿਧ[1] ਬਿਲਾਸ ਕਰਿ,	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਭੋਗ ਜਗਿ ਰਾਸ ਤੈ[1] ਉਦਾਸ ਹੋਨ ਭਾਯੋ ਹੈ ॥ ੫੪ ॥	[1]ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ।
ਗੀਤਕਾ ਛੰਦ:	
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਗਾਥਾ ਔਰ ਬਿਧਿ ਪਰ	
ਚਲੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜੈਸ ਹੈ।	
ਇੱਕਰੋਜ ਬੇਈਂ ਨਦੀ ਮੈਂ,	
ਗੁਰੁ ਲਗੇ ਨਾਵਣ ਪੈਸ ਹੈਂ[1]।	[1]ਵੜ ਕੇ।
ਦਿਲ ਮਾਹਿ ਤਬਿ ਯਹਿ ਆ ਗਈ,	
ਅਬਿ ਤਯਾਗ ਕਰਨੋ ਚਾਹੀਏ।	
ਪਰ ਪਹਲ ਹੀ ਹਰਿ ਲੋਕ ਜਾ ਕਰਿ,	
ਦਰਸ ਪਰਸ ਉਮਾਹੀਏ[1] ॥ ੫੫ ॥	[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲੀਏ।
ਜਿਉਂ ਹੋਇ ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ ਤਿਉਂ	
ਫਿਰ ਆਇ ਮਤ ਬਿਸਤਾਰੀਏ[1]।	[1]ਫ਼ੈਲਾਈਏ।
ਉਪਦੇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਤਹੀਂ ਤੈ ਲੈ,	
ਜੀਵ ਗਨ ਭਵ[1] ਤਾਰੀਏ।	[1]ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ।
ਇਸ ਖਿਆਲ ਹੀ ਮੈਂ ਥੇ ਅਬੈ,	
ਸੁਰ ਬ੍ਰਣ ਕੋ[1] ਹਰਿ ਪਠ ਦਯੋ।	[1]ਵਰਣ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ।
ਵਹਿ ਆਇ ਹਾਜ਼ਰ ਟਹਲ ਮੈਂ,	
ਲਵਾਇ[1] ਹਰਿ ਪੈ ਲੈ ਗਯੋ ॥ ੫੬ ॥	[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਸੁਰ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਬਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ ਸੇ,	
ਜਾਂਹਿ ਕੇ ਦਰਵਾਰ ਮੈਂ।	
ਸਭਿ ਥਿਰੇ ਆਨਨ[1] ਤ੍ਰਫ ਜੋਵੈ[2],	[1]ਮੁੱਖ। [2]ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

ਹੁਕਮ ਕੇ ਵੀਚਾਰ ਮੈਂ।
ਜਹਿ ਰੈਨਿ ਦਿਨੁ ਨਹਿ ਭਾਨ[1] ਹੋਵੈ,
[1]ਪ੍ਰਤੀਤ।
ਏਕ ਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।
ਸਭਿ ਸਦਨ[1] ਧਰ[2] ਮਣੀਆਂਨਿ ਸੌਂ[3],
[1]ਘਰ। [2]ਧਰਤੀ। [3]ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ।
ਵਰ[1] ਖੱਚਤ ਕੀਨੈ ਰਾਸ ਹੈਂ[2] ॥੫੭॥
[1]ਚੰਗੀਆਂ। [2]ਸਾਰੇ ਜੜਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਜਨ ਨਾਮ ਜਾਕੋ ਕਹਤਿ ਹੈਂ
ਬੈਕੁੰਠ ਜ਼ਾਹਰ ਜਗਤ ਮੈਂ।
ਤਹਿਂ ਜਾਇ ਬਸ ਹੈਂ ਭਗਤ ਜਨ,
ਜੋ ਹੋਤ ਪੂਰਨ ਭਗਤਿ ਮੈਂ।
ਇਕ ਅਤਿ ਅਨੁਪਮ ਧਾਮ ਮੈਂ,
ਮਣਿ ਖਚਤ ਹੇਮ[1] ਸਿੰਘਾਸਨੰ।
[1]ਸੋਨੇ ਦਾ।
ਪਰ ਈਸ ਮਾਯਾ ਸਬਲ[1] ਮੂਰਤਿ,
[1]ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। (ਅ) ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਵਾਲੇ।
ਧਰਿ ਥਿਰੇ ਸੁਖ ਰਾਸਨੰ ॥੫੮॥
ਸਸਿ ਸੂਰ ਸਵਰ ਕਰੋਰ[1] ਜਾਂਹਿ
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਚੰਦ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਕਾਮਦੇਵ।
ਸ੍ਵਰੂਪ ਆਗੇ ਮੰਦ ਹੈਂ।
ਯਹਿ ਲੋਕ ਚੌਦਸ ਚਰਾਚਰ[1],
[1]{ਚਰ} ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਤੇ {ਅਚਰ} ਨ ਫਿਰ ਤੁਰ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਜੀਵ।
ਸਭਿ ਚਰਨ ਜਾਕੇ ਬੰਦ ਹੈਂ।
ਜਬਿ ਵਰਣ ਯੁਤ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਤਹਿਂ,
ਵਹਿ ਦੇਵ ਦੇਵ[1] ਨਿਹਾਰਜੋ।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੂਜਣ ਯੋਗ।
ਅਤਿ ਮੋਦ ਜੋ ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਾ[1],
[1]ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ।
ਵਹਿ ਜਾਇ ਕੈਸ, ਉਚਾਰਜੋ ॥੫੯॥
ਮੁਖ ਸਹਸ[1] ਧਰਿ ਕਰਿ ਸੇਸ ਸੇ[2],
[1]ਹਜ਼ਾਰ। [2]ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਵਰਗੇ।
ਗੁਨ ਰੈਨਿ ਦਿਨੁ ਜਿਂਹਿ ਗਾਇ ਹੈਂ।
ਨਹਿ ਪਰਤਿ ਥਾਹ[1] ਅਥਾਹ[2] ਕਹਿਂ ਤਿਹ,
[1]ਅੰਤ। [2]ਬੇਅੰਤ।
ਥਕਿਤ ਵਹਿ ਰਹਿ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਤਬਿ ਜਗਿ ਨਯੰਤੈ[1] ਹੇਰ ਗੁਰੁ ਕੋ
[1]ਪ੍ਰੇਰਕ।
ਅਤੀ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਜੋ[1]।
[1]ਬੁਲਾਇਆ।
ਗੁਰੁ ਬੰਦਨਾ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਰਿ,
ਅਸਤੋਤ੍ਰੰ[1] ਉਚਾਰਜੋ ॥੬੦॥
[1]ਉਸਤਤੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ।
ਵਹਿ ਸਬਦ ਆਸਾ ਰਾਗਨੀ ਮੈਂ,
ਨਾਮ 'ਸੋਦਰ' ਹੈ ਸਹੀ।
ਪੁਨ ਸਿਰੀਰਾਗ ਮਝਾਰ ਕੋਟੀ,
ਕੋਟਿ ਆਰਯ* ਹੈ ਕਹੀ।
*ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧ "ਕੋਟਿ ਕੋਟੀ ਮੇਰੀ ਆਰਜਾ" ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੪ 'ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।
ਹਰਿ ਹੋਇ ਮੁਦ ਸਿਤਕਾਰ ਨਾਨਕ
ਤਈਂ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਰ ਹੈਂ।

ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਕੋ ਹੈ ਪਠਯੋ,
ਜਿਸ ਹੇਤ ਜਗਤ ਮਝਾਰ ਹੈ ॥ ੬੧ ॥
ਤੁਮ ਕਰੋਂ ਨ ਅਬਿ ਲੌ ਨਾਮ ਕਾ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਜਗਿ ਬਿਦਤਾਯੋ।
ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਿ[1] ਗੁਰਿ,
[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਫਿਰ ਐਸ ਭਾਂਤਿ ਅਲਾਯੋ।
ਵਹਿ ਨਾਮੁ ਮੁਹਿ ਉਪਦੇਸੀਐ,
ਜੋ ਜਾਇ ਮੈਂ ਅਬਿ ਜਗਤ ਮੈਂ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਿ ਕੈ ਜਨਨਿ ਕੌ[1],
[1]ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਪੁਨਿ ਲਾਇ ਰਾਵਰਿ ਭਗਤਿ ਮੈਂ ॥ ੬੨ ॥
ਭਵ ਬੰਧੁ ਤੈ ਛੁਟਕਾਵਨੋ,
ਅਨਜਾਸ[1] ਬਿਨ ਹ੍ਵੈ ਜੈਸ ਹੀ।
[1]ਜਤਨ।
ਭੁਵ ਨਾਥ[1] ਸੁਨਿ ਹਿਤ ਸਾਥ ਪੁਨ,
[1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ) ਨੇ।
ਗੁਨਿ ਕਹਯੋ ਲੇਵੋ ਵੈਸ ਹੀ ॥ ੬੩ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੁ[1] ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
[1]ਵੱਡਾ (ਮੰਤ੍ਰ) ਹੈ।
ਹਰਿ[1] ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਉਚਾਰੀ।
[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਨੇ)।
ਸਾਰ ਅਹੈ ਨਿਗਮਾਗਮ ਕੋ[1] ਯਹਿ,
[1]ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ।
ਦਾਯਕ ਜਾਪਕ ਕੌ ਫਲ ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਔਰ ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਇਸ ਕੇ ਸਮ,
ਤਾਰਕ ਯਾ ਕਲਿ ਮੈ ਭਵ[1] ਭਾਰੀ।
[1]ਸੰਸਾਰ।
ਨਾਹਿ ਪਿਖੈ ਜਮ ਲੋਕ ਕਬੀ ਵਹਿ,
ਯਾਹਿ ਜਪੈਂ ਜਗਿ ਜੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥ ੬੪ ॥
ਹੈ ਯਹਿ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੌ ਸਿਰ ਮੰਤ੍ਰ
ਗੋਪ ਮਤੋ ਧਨ ਗੋਪ ਬਖਾਨੋ[1]।
[1]ਇਹ ਗੁਪਤ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਧਨ (ਤੁਹਾਨੂੰ) ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਨਾਹਿ ਭਯੋ ਕਬਹੂੰ ਅਬਿ ਲੌ,
ਕਿਸ ਹੀ ਹਿਤ ਜ਼ਾਹਰ ਏਹੁ ਪ੍ਰਮਾਨੋ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੋ।
ਜੇਤਕ ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਯਾ ਜਗਿ ਹੈਂ,
ਸਭਿ ਕੋ ਯਹਿ ਬੀਜ ਪਛਾਨੋ[1]।
[1]ਕਾਰਨ, ਮੁੱਢ ਜੜ੍ਹ।
ਕਲਿ ਜੀਵ ਉਧਾਰਨ ਹੇਤ ਤੁਮਾਰ
ਦੁਵਾਰ, ਭਯੋ ਅਬਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜਾਨੋ ॥ ੬੫ ॥
ਪੂਰਬ ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਰਿਖੀਸੂਰ,
ਪੀਰ ਪਿਗੰਬਰ ਭੂਰ ਉਪਾਏ।
ਆਪਨ ਆਪਨ ਨਾਮ ਜਪਾਏ,
ਪੁਜਾਇ ਨਿਜੰ ਪੁਨ ਪੰਥ ਚਲਾਏ।
ਜੋ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਗਿਆਨ,
ਉਧਾਰਕ ਜੀਵਨ ਨਾਹਿ ਦਿਢਾਏ।

ਯਾ ਹਿਤ ਮੈਂ ਨਿਜ ਰੂਪ ਤੁਮੈਂ,
ਅਵਤਾਰ ਧਰਾ ਪਰ ਕੈ ਬਿਦਤਾਏ[1] ॥੬੬॥

[1]ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਾਹੁ ਅਬੈ ਕਲਿ ਜੀਵ ਉਧਾਰਨ ਕਾਰਨ,
ਬਾਨਿ[1] ਉਚਾਰਨ ਕੱਯੋ[2]।
ਮੰਗਲ ਢਾਨ ਅਮੰਗਲ ਹਾਨਕ[1],
ਆਦਿ ਵਿਖੈ ਯਹਿ ਮੰਗਲ ਦੱਯੋ।
ਏਕ ਉਂਕਾਰ ਅਹੇ ਸਤਿ ਨਾਮੁ,
ਵਹੇ ਕਰਤਾ ਇਕ ਪੁਰਖੁ ਮਨੱਯੋ।
ਸੋ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਅਕਾਲ,
ਅਮੂਰਤਿ ਆਹਿ ਅਜੂਨਿ ਲਖੱਯੋ ॥੬੭॥

[1]ਗੁਰਬਾਣੀ। [2]ਕਰੋ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਗ਼ਮੀਆਂ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਯਹਿ
ਇਸ਼ਟ[1] ਮੰਤ੍ਰ ਲਖ ਲੇਹੁ।
ਜੇਤਕ ਬਾਨੀ ਰਚੌਂ ਤੁਮ
ਆਦਿ ਸਬੀ ਕੇ ਦੇਹੁ ॥੬੮॥

[1]ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

*ਛੰਦ:

*ਇਹ 'ਛੰਦ' ਸ੍ਵੈਯੇ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ 'ਬਾਣ' ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਨ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ੧੬ ਅਤੇ ੧੫ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੂ।

ਸ੍ਵਾਸ ਸੁਤਿ ਸੌਂ[1] ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਹਿਤ,
ਮੰਤ੍ਰ ਅੱਖਰ ਚਾਰ[1] ਸੁਨਾਯਾ।
ਚਾਰ ਬੇਦ ਚਾਰੋ ਬ੍ਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਕੇ
ਮੰਤ੍ਰਨ ਕਾ ਸਾਰ[1] ਬਤਾਯਾ।
ਦੁਤੀ ਇਸਟ ਮੰਤ੍ਰ ਮਾਲਾ ਜਿਹਵਾ ਪਰ,
ਜਪਨ ਹੇਤ ਹਰਿ ਆਪ ਉਚਾਰਾ।
ਪੂਰਣ ਛੰਦ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਹੈ ਇਹੁ,
ਬੱਤੀ ਅੱਖਰ ਲੇਹੁ ਵੀਚਾਰਾ ॥੬੯॥

[1]ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ।
[1]ਚਹੁੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।
[1]ਤੱਤ।

ਜੀਵ ਉਧਾਰਣ ਕਾਰਣ ਕਲਿ ਮੈ,
ਪ੍ਰਗਟੇ ਦੋਇ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ[1]।
ਤਬਿ ਤੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਹੋਯੋ ਆਪ ਹਰੀ ਕਰਤਾਰਾ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਆਪ ਬਾਨੀ ਮੈ,
ਅਪਨਾ ਗੁਰ ਹਰਿ ਗਾਯਾ।
ਹਰਿ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਵਰਤੈ,
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਰ ਭਾਇਆ* ॥੭੦॥

[1]ਗੁਰਾਂਰਾਹੀਂ।

*ਇਹ ਤੁਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੦੪੩ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਹਲਾ ੧ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਯੋ
ਆਪ ਅਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਗਨ ਪੁਨਾ
ਸ਼ੰਕਾ ਕਰੀ ਬਿਸਾਲ ॥੭੧॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਬਿਨ ਦੇਹ ਨ ਇਹ ਮਿਲੇ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ,
ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਨਹਿ ਦੇਹ ਬਤਾਯੋ।
ਸਤਿ ਚੇਤਨ ਆਨਦ ਰੂਪ ਬਿਆਪਕ,
ਬਿਸ੍ਵ ਵਿਖੈ[1] ਸ੍ਰੁਤਿ[2] ਹੈ ਵਹਿ ਗਾਯੋ। [1]ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ। [2]ਵੇਦਾਂ ਨੇ।
ਪੁਨ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਨ ਰੰਗ ਕਛੂ,
ਗੁਨ ਤੀਨ ਬਹੀਨ ਗੁਰੂ ਬਤਲਾਯੋ।
ਜਬਿ ਐਸ ਅਹੇ ਤਬਿ ਕੈਸ ਕਹੇ ਤੁਮ?
ਬੋਲਿ ਗੁਰੈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿਢਾਯੋ ॥੭੨॥
ਅਬ ਏਹ ਸੰਦੇਹ[1] ਨਿਵਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤ, [1]ਸੰਸਾ।
ਸੋ ਸੁਨਿ ਜੋ ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਗਾਵੈ। [1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।
ਸਬਿ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਤ[1] ਈਸ਼੍ਵਰ ਹੈ, [1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ।
ਵਹਿ ਜੈਸ ਚਹੈ ਤਸ ਰੂਪ ਬਨਾਵੈ।
ਬਪੁ ਨਾਮ ਨਿਗੁੱਨ ਸਗੁੱਨ ਤਿਸੈ ਇਕ[1], [1]ਤਿਸ ਈਸ਼ਰ ਦੇ ਨਿਰਗੁਨ ਤੇ ਸਰਗੁਨ ਨਾਮ ਤੇ ਸਰੂਪ ਇਕ ਹਨ।
ਦੂਸਰ ਨਾਹਿ ਗੁਰੂ ਬਤਲਾਵੈ।
ਬਟ ਬੀਜ ਨਿਗੁੱਨ ਸਗੁੱਨ ਬਟੈਂ[1], [1]ਬੋਹੜ ਦੇ ਬੀਜ ਵਾਂਗ ਨਿਰਗੁਨ ਤੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਵਾਂਗ ਸਰਗੁਨ ਹੈ।
ਲਖ ਲੇਹੁ ਤਿਵੈ ਹਰਿ ਕੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਗਾਵੈ ॥੭੩॥
ਜਗ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈ ਧਰਿ ਹੈ[1] ਹਰ ਹੈ[2], [1]ਪਾਲਦਾ ਹੈ। [2]ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਯਹਿ ਬਾਲ ਬਿਨੋਦ[1] ਜਿਸੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੈਹੈ[2]। [1]ਬਾਲਕ ਦੀ ਖੇਡ। [2]ਵੇਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਅਜ[1] ਔ ਕਮਲੇਸ[2] ਮਹੇਸ[3] ਦਿਨੇਸ[11], [1]ਬ੍ਰਹਮਾ। [2]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [3]ਸ਼ਿਵ। [11]ਸੂਰਜ।
ਸੁਰੇਸ[1] ਨਿਸੇਸਹਿ[2] ਜੇਊ ਰਚੈ ਹੈ। [1]ਇੰਦ੍ਰ। [2]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ।
ਸਬਿ ਕੋ ਜਿਹ ਸੌਂਪੁ ਧਰੇ ਸਬਿ ਕਾਮ,
ਕਰੈਂ ਤਿਮ ਹੂੰ ਜਿਮ ਆਇਸ[1] ਦੈ ਹੈ। [1]ਆਗਿਆ।
ਜਿਹ ਦੀਨ ਅਧੀਨ ਰਹੈਂ ਸਬਿ ਹੀ,
ਸੁਰ ਭੀਰ ਪਰੇ ਜਿਹ ਪੈ ਚੱਲ ਜੈ ਹੈਂ ॥੭੪॥
ਅਜ ਕੋ ਰਚਨਾ ਮਰਯਾਦ ਰਖਾਨ
ਹਿਤੈ ਜਿਹ ਬੇਦ ਪਢਾਇ ਦਏ ਹੈਂ।
ਜਗ ਪਾਲਨ ਹੇਤ ਰਚਯੋ ਬਿਸ਼ਨੁ,
ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਹਰਨੈ ਹਿਤ[1] ਥਿੱਤ ਕਏ ਹੈਂ। [1]ਮਾਰਨ ਨੂੰ।
ਇਵ ਹੀ ਰਵਿ ਇੰਦ ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਲੌ,
ਜਿਹ ਆਇਸ ਮੈ ਸਬਿ ਕਾਮ ਦਏ ਹੈਂ।
ਤਿਹ ਪੈ ਸਚਖੰਡ ਵਿਖੈ ਚਲ ਕੈ,
ਗੁਰੁ ਹੇਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਸ਼ੇਸ਼ ਗਏ ਹੈਂ ॥੭੫॥

ਜਿਮ ਪਾਰਥ ਕੋ[1] ਜਦੁਵੇਸ[2] ਲਏ,
[1]ਅਰਜਨ ਨੂੰ। [2]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਨਿਜ ਸੰਗ ਗਏ ਜਿਹ ਪੈ ਚਲ ਹੈਂ।
ਰਿਖਿ ਸਿੱਧ ਪੁਨਾ ਅਵਿਤਾਰ ਪਿਗੰਬਰ;
ਜਾਤਿ ਰਹੇ ਜਿਹਿ ਠਾਂ ਭਲ ਹੈਂ।
ਕਰਿ ਬਾਤ ਦਿਦਾਰ ਸੁ ਆਤਿ ਰਹੇ[1],
[1]ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।
ਯਹਿ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਥੈਂ ਕਲ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਲ ਮੈ ਧਸਿ ਜਯੋਂ ਰਘੁਬੀਰ[1] ਗਏ;
[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ।
ਤਿਮ ਠੀਕ ਗਏ ਗੁਰੁ ਭੀ ਚਲ ਹੈਂ ॥੨੬॥
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਯੋ ਜਗਤੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੁ;
ਸੋ ਗੁਰੁ ਧਾਰ ਲਯੋ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਰਿਖੀ ਤਹਿਂ ਭਗਤਿ ਜੁ ਥੇ;
ਸਭਿ ਪੇਖ ਰਹੇ ਮਨ ਮੈ ਬਿਸਮਾਏ।
ਜਸ ਦੀਨ ਬਡਾਈ ਹਰੀ ਗੁਰ ਕੋ;
ਨਹਿ ਨਾਂਹਿ ਮਿਲੀ ਕਬਹੂੰ ਤਿਸ ਥਾਏ।
ਗੁਰ ਪਾਇ ਬਿਦਾ ਧਰ[1] ਆਏ ਤਬੈ,
[1]ਧਰਤੀ ਤੇ।
ਨਿਕਸੇ ਨਦਿ ਤੇ[1] ਰਵਿ ਜਯੋਂ ਦਿਪਤਾਏ[2] ॥੨੭॥
[1](ਵੇਈਂ) ਨਦੀਂ 'ਚੋਂ। [2]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ।
ਗੁਰੁ ਜੋ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਰੂਪ[1] ਤਹਾਂ,
[1]ਉਸਤਤ ਰੂਪ।
ਹਰਿ ਸੰਮੁਖ[1] ਬੈਨਿ ਬਖਾਨ ਕਰੇ।
[1]ਸਾਹਮਣੇ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਰਿ ਮੋਦ ਭਏ ਅਤਿਸੈਂ,
ਬਰ ਦੀਨ ਤਬੈ ਯਹਿ ਭਾਂਤਿ ਭਰੇ[1]।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁਨੈ ਪਢਿ ਹੈ ਜੁ ਇਸੈ,
ਧਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁ ਨੀਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ।
ਬਰ ਏਹੁ ਰਹਯੋ ਹਮਰਾ ਤਿਨ ਕੌਂ,
ਭਵ ਬੰਧੁ ਪੁਨਾ ਵਹਿ ਨਾਹਿ ਪਰੇ ॥੨੮॥
ਯਹਿ ਬਾਤ ਭਈ ਹਰਿ ਲੋਕ ਵਿਖੈ,
ਸੁਨੀਏ ਭੁਵ ਲੋਕ[1] ਭਈ ਜਿਮ ਪਾਛੇ।
[1]ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ।
ਜਬਿ ਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੁ ਨਦਿ ਮੈ,
ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰਯੋ ਨਿਕਸੇ ਨਹਿ ਸਾਛੇ[1]।
[1]ਪਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ।
ਤਬਿ ਜਾਇ ਕਹਯੋ ਭ੍ਰਿਤ ਨੈ[1] ਘਰ ਮੈਂ,
[1]ਦਾਸ ਨੇ।
ਗੁਰ ਬੂਡ ਗਯੋ[1] ਜਲ ਮੈ ਕਤ[2] ਕਾਛੇ[3]।
[1]ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਨ। [2]ਕਿਸੇ ਥਾਂ। [3]ਸੁੰਦਰ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।
ਸੁਨਿ ਸ਼ੋਕ ਪਰਯੋ ਭੁਵ ਲੋਕ ਵਿਖੈ,
ਗੁਰੁ ਓਕ[1] ਛਯੋ[2] ਕਰੁਨਾਰਸ[3] ਆਛੇ ॥੨੯॥
[1]ਘਰ। [2]ਫੈਲ ਗਿਆ। [3]ਰੋਣਾ, ਸ਼ੋਕ ਕਰਨਾ।
ਜਾਲ ਬਿਸਾਲ ਗਿਰਾਇ ਰਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ,
ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਗੁਰੁ ਖੋਜਨ ਹੇਤੂ।
ਬੀਤ ਗਏ ਦਿਨ ਤੀਨ ਇਸੌ ਬਿਧਿ ਹਾਰ
ਭਏ ਸਭਿ ਲੋਗ ਅਚੇਤੂ[1]।
[1]ਬੇਹੋਸ਼।
ਤੌ ਉਤ ਤੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੁ,

ਹਰਿ ਤੈ ਪੁਨ ਆਇਸ[1] ਲੈ ਸੁਖ ਸੇਤੂ[2]।	[1]ਆਗਿਆ। [2]ਸੁਖ ਨਾਲ। (ਅ) ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਪੁਲ।
ਆਇ ਤਬੈ ਬਿਦਤੇ ਧਰ ਪੈ,	
ਜਹਿਂ ਘਾਟ ਕਹਾਵਤ ਸੰਤ ਅਬੈ ਤੂ[1] ॥੯੦॥	[1]ਹੁਣ ਤੱਕ।
ਦੋਹਰਾ:	
ਤਾਪ ਤਿਮਰ ਕਲਿ ਹਰਨ ਹਿਤ,	
ਸੁਖਦ ਕੁਮਦ ਜਨ ਬ੍ਰਿੰਦ[1]।	[1]ਕਲਿਜੁਗ ਦੀ (ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ) ਤਪਸ਼ ਅਤੇ (ਅਗਿਆਨ ਦੇ) ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਾਸਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਲਈ।
ਛੀਰ ਸਿੰਧੁ ਬੇਈਂ ਵਿਖਯੋ[1],	[1]ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਰੂਪ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਰੁ ਸਮ ਇੰਦੁ[1] ॥੯੧॥	[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ।
ਸ੍ਵੈਯਾ:	
ਸੁਨਿ ਕੇ ਪੁਰਿ ਕੇ ਜਨ ਧਾਇ ਅਏ,	
ਗੁਰ ਪੇਖਨ ਕੋ ਨਰ ਨਾਰ ਮਹਾਨੈਂ।	
ਮੋਦ ਭਏ ਸਭਿ ਹੀ ਮਨ ਮੈ,	
ਗੁਰੁ ਕੋ ਪਿਖ ਕੈ ਸਬਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ।	
ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਦਿ ਮਹਾਂ,	
ਯਹਿ ਕੌਤਕ ਨਾਹਿ ਲਖਯੋ ਤਬਿ ਕਾਨੈਂ[1]।	[1]ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਹਿ ਗਏ,	
ਨਿਜ ਧਾਮ ਵਿਖੈ ਅਰ ਵੀਚ ਦੁਕਾਨੈ ॥੯੨॥	
ਛੋਡਿ ਉਦੰਗਲ[1] ਬੈਠ ਰਹੇ ਤਬਿ,	[1]ਇਕੱਠ, ਡੰਡਰੌਲਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ।
ਜੰਗਲ ਮੈਂ ਮਨ ਮੰਗਲ ਮਾਨੈ।	
ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਲੌ ਆਨ ਸਬੀ ਜਨ,	
ਧਾਮ ਲਿਜਾਵਨ ਕੋ ਹਠ ਠਾਨੈ।	
ਬਾਨਿ[1] ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਦਾਨਿ ਮਹਾਂਨਿ,	[1]ਗੁਰਬਾਣੀ।
ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਐਸ ਸੁਨਾਵਹਿ ਤਾਨੈ[1]।	[1]ਤਿਨਾ ਨੂੰ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਵ ਖੇਦ[1] ਮਿਟੈਂ,	[1]ਸੰਸਾਰਕ ਦੁੱਖ।
ਮਨਿ ਹੋਇ ਉਦੈ ਨਿਰਵੇਦ[1] ਮਹਾਨੈ ॥੯੩॥	[1]ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਤੇ ਨਰ ਨਾਰਿ,	
ਅਪਾਰ ਦਿਦਾਰ ਲਿਯੇ ਚੱਲ ਆਵੈਂ।	
ਭੀਰ ਰਹੈ ਗੁਰੁ ਪੈ ਨਿਸਿ ਦਯੋਸੁ,	
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤੀ ਸਭਿ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈਂ।	
ਸੋ ਧਨ ਲੈ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਲਾਇ,	
ਤਬੈ ਕੁਣਕਾ ਕਰਿ ਕੈ ਬਟਵਾਵੇਂ।	
ਦੇਸ ਅਸੇਸ[1] ਵਿਖੇ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜੱਸ,	[1]ਸਾਰੇ।
ਫੈਲ ਬਿਸੇਸ[1] ਗਯੋ ਸਬਿ ਥਾਵੈਂ ॥੯੪॥	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਜੈਸੀ ਜਾਂਕੀ ਕਾਮਨਾ ਹ੍ਵੈ ਕਰੈਂ ਸਭਿ ਪੂਰਨ,	
ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਤੂਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਭੂਰ ਭਾਂਤਿ ਕੀ।	

ਪਾਇ ਉਪਦੇਸ ਸੇਸ[1] ਕਾਟ ਕੈ ਕਲੇਸ ਜਨ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਪਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਜਾਵਨਿ ਜੇ ਆਵਨਿ ਸੁ ਪਾਤਕੀ[1]। — [1]ਪਾਪੀ।
ਜੈਸੇ ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਤੇ ਮਹਾਨਿ ਮੇਂਹ ਪਾਇ ਕਰਿ,
ਮਹੀ ਮਧ ਮੋਦ ਔ ਪ੍ਰਮੋਦ ਛਾਇ ਸ਼ਾਂਤਕੀ[1]। — [1]ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਤੈਸੇ ਗੁਰਬਾਨੀ ਸੁਖਦਾਨੀ ਕਾਨੀ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ,
ਮੋਦ ਹੋਤ ਸ੍ਵਾਂਤ[1] ਜਿਮ ਪਾਇ ਗਨ ਚਾਤਕੀ[2] ॥੮੫॥ — [1]ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ। [2]ਬਹੁਤੇ ਪਪੀਹੇ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੇਖ ਭਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ[1] ਤਬਿ, — [1](ਈਰਖਾ ਦਾ) ਬਹੁਤਾ ਸਾੜਾ।
ਕਾਜੀ ਔਰ ਪੰਡਿਤ ਮੁੱਲਾਂਨਜੋਂ ਕੇ ਚਿੱਤ ਮੈਂ।
ਆਇ ਗੁਰ ਪਾਸ ਖਾਸ ਚਰਚਾ ਚਲਾਵੈਂ[1] ਭਾਵੈ[2], — [1]ਚਰਚਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। [2](ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ) ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਜਲਪ ਬਤਿੰਡੇ ਹਠ ਠਾਨਿ ਕੈ ਕੁਹਿੱਤ ਮੈਂ[1]। — [1]ਹਠ ਤੇ {ਕੁਹਿਤ} ਵੈਰ ਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਜਲਪ ਤੇ ਵਿਤੰਡਾ ਚਰਚਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। {ਜਲਪ ਤੇ ਵਿਤੰਡਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩ ਦੇ ਅੰਕ ੮੮ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ੧ ਤੇ ੨।
ਬਾਨੀ ਗੁਨਖਾਨੀ ਸੁਖਦਾਨੀ ਗੁਰ ਐਸ ਰਰੈਂ,
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁ ਉੱਤਰ ਨਿਰੁੱਤਰ ਹ੍ਵੈਂ ਜਿੱਤ ਮੈ[1]। — [1]ਜਿਸ (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਨੂੰ।
ਸੋਈ ਸਭਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਬਿਲਾਸ ਲਿਖੇ
ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਬਢਨਿ ਡਰਿ ਲਿਖੇ ਨਾਹਿ ਇੱਤ ਮੈ[1] ॥੮੬॥ — [1]ਇਸ (ਗ੍ਰੰਥ) ਵਿੱਚ।

ਦੋਹਰਾ:
ਹਿੰਦੂ ਚਾਰੋਂ ਬਰਨ ਕੇ,
ਤੁਰਕ ਔਰ ਚੰਡਾਲ।
ਹੋਵਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖਜ ਸਭਿ,
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਆਇ ਬਿਸਾਲ ॥੮੭॥
ਨਾਮ ਰਰੋ ਭਗਤੀ ਕਰੋ,
ਬ੍ਰਹਮ ਉਪਾਸੋ ਏਕ।
ਯਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਦੈ,
ਪ੍ਰਚਾਰਯੋ ਮਤ ਨੇਕ ॥੮੮॥
ਪੂਜਨ ਮੜੀ ਮਸਾਣ ਸਭਿ,
ਔਰ ਪਖੰਡਨ ਕੇਰ।
ਤਬਿ ਸਭਿ ਦਜੋ ਹਟਾਇ,
ਗੁਰ ਧਰਮ ਬਢਯੋ ਯੌਂ ਫੇਰ ॥੮੯॥

ਚੌਪਈ:
ਪਾਹਨ ਮੂਰਤਿ ਭੈਰਵ ਮੀਰਾਂ[1]। — [1]ਇਕ ਸੰਤ ਜਿਸ ਦੀ ਕਬਰ 'ਅਮਰੋਹੇ' ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਹੈ। (ਅ) ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪੀਰ ਜਿਸ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਮੀਰਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਦੱਸ ਕੇ ਖੇਡਦੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਗੋਰ[1] ਮੜੀ ਮਠ ਪੀਰ ਫਕੀਰਾਂ। — [1]ਕਬਰਾਂ।
ਕੂਰੇ ਯਹਿ ਪੂਰੇ ਦਿਖਰਾਏ।
ਮੰਨਣ ਤੈ ਸਬਿ ਲੋਗ ਹਟਾਏ ॥੯੦॥
ਜਿਨ ਕੇ ਥੇ ਤਿਨ ਪਰਹਿ[1] ਗੁਜਾਰੇ[2]। — [1]ਉੱਪਰ, ਆਸਰੇ। [2]ਰੁਜ਼ਗਾਰ।

ਕਾਜੀ ਢਿਗ ਵਹਿ ਮੂਢ ਪੁਕਾਰੇ।
ਮਿਲੇ ਮਜਾਵਰ[1] ਦਿਜ[2] ਅਰ ਕਾਜੀ। — [1]ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਗਏ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਮਿਲਿ ਪਾਜੀ[1] ॥੯੧॥ — [1]ਝੂਠੇ।
ਚੁਗਲੀ ਉਗਲੀ[1] ਗੁਰ ਕੀ ਜਾਈ। — [1]ਕਹੀ।
ਨਾਨਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨ ਮਾਨਤਿ ਕਾਈ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਰਫਤ[1] ਲੋਗਹਿਂ। — [1]ਆਤਮ ਗਿਆਨ।
ਛੋਡਤਿ ਨਾਹਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੇ ਜੋਗਹਿਂ[1] ॥੯੨॥ — [1]ਜੋਗਾ, ਲਾਇਕ।
ਤਾਰਕ[1] ਦੁਨੀਆ ਨਾਨਕ ਹੱਯੇ। — [1]ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ।
ਤਿਹ ਨਿਜ ਦੀਨ ਮਨਾਵਨ ਚੱਹਯੇ।
ਉਨ ਕੀ ਸੁਨਿ ਨਵਾਬ ਮਨਿ ਭਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਮਹਿਯਦ[1] ਵੀਚ ਬੁਲਾਯੋ ॥੯੩॥ — [1]ਮਸੀਤ।
ਕਹਯੋ ਕਬੂਲੋ[1] ਦੀਨ ਹਮਾਰਾ। — [1]ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰੋ।
ਪਢੋ ਨਿਵਾਜ ਹਮਾਰ ਸੰਗਾਰਾ[1]। — [1]ਨਾਲ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਹਮ ਦੀਨ ਖੁਦਾਈ[1]। — [1]ਸਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹੈ।
ਪਢੋਂ ਨਿਵਾਜ ਤੁਮਾਰ ਸੰਗਾਈ ॥੯੪॥
ਪਢਿਨ ਨਿਵਾਜ ਜਬੈ ਵਹਿ ਲਾਗੇ।
ਬੈਠ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਅਨੁਰਾਗੇ[1]। — [1]ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਪਢਿ ਨਿਵਾਜ ਕਾਜੀ ਪੁਨ ਕਹਾ।
ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹਿ ਬੈਠ ਕਯੋਂ ਰਹਾ? ॥੯੫॥
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮੈ।
ਪਕਰਨਿ ਗਯੋ ਬਛੇਰੀ ਕਰ ਮੈ[1]। — [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਮਨ ਤੁਵ ਲਗਾ ਦੁਨੀ ਕੇ ਕਾਰੈਂ[1]। — [1]ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ।
ਹਮ ਕਿਸ ਸੰਗ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੈਂ? ॥੯੬॥
ਕਹਿ ਨਵਾਬ ਪਢਤੋ ਸੰਗ ਮੋਰੇ।
ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਤੁਮੂੰ[1] ਖਰੀਦਤਿ ਘੋਰੇ। — [1]ਤੂੰ ਤਾਂ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਵਾਬ ਬਿਸਮਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਵਲੀ[1] ਸਹੀ ਲਖ ਪਾਯੋ[2] ॥੯੭॥ — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ, (ਅ) ਅੱਲਾ ਦਾ ਪਿਆਰਾ। [2]ਜਾਣ ਲਿਆ।
ਚੂਮੇਂ ਕਦਮ[1] ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਬੈ। — [1]ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ।
ਭਈ ਕਲਯਾਨ ਤਾਹਿ ਕੀ ਤਬੈ।
ਦੋਇ ਕਬੀਲੇ[1] ਥੇ ਤਿਸ ਕੇਰੇ। — [1]ਟੱਬਰ ਭਾਵ ਵਹੁਟੀਆਂ।
ਪੁੱਤ੍ਰਨ ਕੀ ਕਰਿ ਚਾਹਿ ਬਧੇਰੇ ॥੯੮॥
ਵਹਿ ਭੀ ਲਗੀ ਚਰਨ ਗੁਰ ਜੀ ਕੇ।
ਦਏ ਦੁਹਿਨ ਸੁਤ ਦੋ ਦੋ ਨੀਕੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਪਨ ਨਿਕੇਤ[1] ਪਧਾਰੇ। — [1]ਘਰ।
ਤੁਰਕ ਭਏ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ॥੯੯॥
ਕੁਛਕ ਕਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਤਹਾਂ ਨਿਵਾਸੇ।
ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨਰਵਿ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਗਾਸੇ ॥੧੦੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਲ ਚਰਿਤ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੫ ॥

੬. {ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ (ਪੂਰਬ ਦੀ), ਏਮਨਾਬਾਦ ਮਲਕ ਭਾਗੋ, ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਣ, ਨਾਨੂ ਪੰਡਿਤ ਨਾਲ ਚਰਚਾ, ਪਾਨੀਪਤ ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰਫ਼ ਮਿਲਿਆ, ਦਿੱਲੀ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਟਿੱਲੇ, ਇਬਹਾਰੀਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕੈਦ 'ਚੋਂ ਸਾਧੂ ਛੁਡਾਏ, ਕਾਂਸ਼ੀ 'ਚ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਤੇ ਕਬੀਰ ਆਦਿ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ[1] ਰਚਯੋ ਜਿੰਹਿ,	[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)।
ਪਾਪ ਨਿਰਾਸ ਹੁਰਾਸ[1]।	[1]ਸਮੂਹ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ {ਹਾਰਿਸ- ਰਾਖਾ (ਇਕ ਬਚਨ) ਹੁੱਰਾਸ- ਰਾਖੇ (ਬਹੁ ਵਚਨ)।}
ਵੇ ਗੁਰੁ[1] ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ਕੈ,	[1]ਉਹ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ)।
ਪੁਰਵੈਂ ਮਮ ਮਨਿ ਆਸ ॥੧॥	

ਕਬਿੱਤ:

ਪਰਨਾ[1] ਗਹਯੋ ਹੈ ਆਨਿ ਰਾਵਰ ਕੇ ਚਰਨਾ ਕਾ,	[1]ਆਸਰਾ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਬਿਨਾ ਜਾਨੋ ਔਰ ਨਾ ਉਚਰਨਾ[1]।	[1]ਉਚਾਰਨਾ, ਬੋਲਣਾ।
ਚਰਨਾ ਮੈ ਰਾਖ ਹੋ ਤੋ ਚਾਖ ਹੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ,	
ਨਾਖ ਹੋਂ ਦੁਰਾਸ[1] ਅਭਿਲਾਖ ਹੋਂ ਅਵਰ ਨਾ[2]।	[1]ਖੋਟੀ ਆਸਾ (ਰੂਪ ਨਦੀ ਤੋਂ) ਲੰਘ ਜਾਵਾਂਗਾ। [2]ਹੋਰ (ਕੁਝ) ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।
ਵਰ[1] ਨਾ ਲਗਤ ਕਿਛੁ ਔਰ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਗਾਇ[2],	[1]ਚੰਗਾ। [2]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਗਜਾਨ ਚਹੋਂ ਦਰਨਾ[1]।	[1]ਦਲਨਾ, ਨਾਸ ਕਰਨਾ।
ਦਰ[1] ਨਾ ਔਰ ਜਹਾਂ ਜਾਊਂ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ,	[1]ਦਰਵਾਜ਼ਾ।
ਆਸ ਤੋਸ ਦਾਸ ਖਾਸ ਤੋ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨਾ[1] ॥੨॥	[1]{ਖਾਸ} ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਤੇ {ਆਸ} ਛੇਤੀ {ਤੋਸ} ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਬਰਨਨ[1] ਕਰਤਿ ਚਰਿਤ ਅਬਿ ਆਦਿ ਗੁਰ,	[1]ਕਥਨ।
ਆਧਿ[1] ਔ ਬਜਾਧਿ[2] ਜੋ ਉਪਾਧਿ[3] ਕੇ ਹਰਨ ਹੈਂ[11]।	[1]ਮਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਚਿੰਤਾ ਆਦਿਰੋਗ। [2]ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੁਖਾਰ ਆਦਿਰੋਗ। [3]ਉਪਰੋਂ (ਬਾਹਰੋਂ) ਆ ਕੇ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਚਿੰਬੜਨ ਵਾਲੇਰੋਗ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਤ ਪੀੜਾ ਆਦਿ। [11]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਤੀਨ ਤਾਪ ਹਾਰਕ[1], ਪ੍ਰਹਾਰਕ ਅਖਲ ਖੇਦ,	[1]ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਤਾ।
ਭੇਦ ਭ੍ਰਮ ਟਾਰਕ ਨਿਵਾਰਕ ਮਰਨ[1] ਹੈਂ।	[1]ਮੌਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕੇ ਜਨਜਤਾ[1] ਸਦੈਵ ਕਾਲ,	[1]ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਮੱਨਜਤਾ[1] ਅਨੱਨਜਤਾ ਸੈਂ[2] ਚਹੀਏ ਕਰਨ ਹੈਂ।	[1]ਪੂਜਾ। [2]ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ।
ਦਾਯਕ ਸੁ ਫਲ ਚਾਰ ਬਿਮਲ[1] ਬਿਚਾਰ,	[1]ਉੱਜਲ।
ਪਾਰ ਭਵ ਤੈ[1] ਕਰਨ ਹਾਰ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਹੈਂ[2] ॥੩॥	[1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ)। [2]ਤਾਰਨ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ (ਰੂਪ) ਹਨ।
ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਤੈ ਪਜਾਨ ਕਰਿ[1] ਲਵ ਪੁਰ[2],	[1]ਚੱਲ ਕੇ। [2]ਲਾਹੌਰ।
ਜਾਨ[1] ਏਮਨਾ ਹੂੰ ਬਾਦ ਪੂਰਬ ਪਧਾਰ ਹੈਂ[2]।	[1]ਜਾਣਗੇ। [2]ਏਮਨਾਬਾਦ (ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ) ਪੂਰਬ (ਦੀ ਤਰਫ਼ ਨੂੰ) ਜਾਣਗੇ।
ਖੰਡ ਕੈ[1] ਪਖੰਡ ਮਤ ਮੰਡ ਕੈ[2] ਸਿਧਾਂਤ ਸਤਿ,	[1]ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ। [2]ਮੰਡਨ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਕੇ।
ਬੇਦ ਧਰਮ ਭਗਤੀ ਸੁ ਜਗਤੀ ਬਿਥਾਰ ਹੈਂ।	
ਅਵਲ[1] ਉਦਾਸੀ ਜਿਮ ਲੈਂਹ ਸੁਖਰਾਸੀ ਗੁਰ,	[1]ਪਹਿਲੀ।
ਗਾਥ ਸੋ ਸੁਧਾ ਸੀ[1] ਇਸ ਧਜਾ ਮੈਂ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।	[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀ।
ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਭਾਈ ਸਭਿ ਕਾਨ ਮਨ ਲਾਈ,	

ਭੂਲ ਲੀਜੀਓ ਸੁਧਾਈ ਹਮ ਸਦਾ ਭੂਲਵਾਰ ਹੈਂ ॥੪॥

ਸੋਰਠਾ:

ਕਰਨ ਦਿਗ ਬਿਜੈ[1] ਜੈਸ, [1](ਸਾਰੀਆਂ) ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ।
ਚਰ ਹੈਂ[1] ਸਤਿਗੁਰ ਅਬਿ ਸੁਨੋ। [1]ਚੜ੍ਹਨਗੇ।
ਕਥੋਂ ਕਥਾ ਸਬਿ ਤੈਸ,
ਸਜਨ ਅਸੱਜਨ[1] ਬੰਦਿ ਪਦ ॥੫॥ [1]ਵਿਰੋਧੀ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਜਸ ਗੁਰ ਭਏ ਬਿਰੱਕਤ, ਜਗਤ ਤਜ ਪਾਛੇ ਗਾਯੋ।
ਤਲਵੰਡੀ ਤੈ ਤਬੈ, ਮੀਰ[1] ਮਰਦਾਨਾ ਆਯੋ। [1]ਮਿਰਾਸੀ।
ਸੁਨਿ ਰਬਾਬ ਤਿਹ ਰਾਗ, ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪਰ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ।
ਦੂਖ ਦਰਦ ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ, ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਸ ਕੇ ਸਭਿ ਖੋਏ ॥੬॥
ਦਸੋ ਦਿਸਨ ਕਾ ਸੈਲ, ਕਰਨ ਹਿਤ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ।
ਭੇਸ ਜੁਗੇਸਨ ਜੈਸ, ਧਰਜੋ ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਕਾਰੀ।
ਸੀਸ ਚੌਕਲਾ ਤਾਜ ਸਾਜ[1], ਖਫਨੀ ਗਲ ਮੇਲੀ। [1]ਚਾਰ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤਾਜ ਬਣਾ ਕੇ।
ਚੋਲਾ ਰੰਗ ਕਖਾਇ[1] ਅਮੋਲਾ, ਮਾਲਾ ਸੇਲੀ[2] ॥੭॥ [1]ਭਗਵੇਂਰੰਗ ਦਾ। [2]ਕਾਲੀ ਉੱਨ ਜਾਂਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਗੁੰਦੀ ਹੋਈਰੱਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ਕੀਰ ਸਿਰ ਉਪਰ ਪੱਗ ਜਾਂ ਟੋਪੀ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਵਾਂਗ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਆਸਾ[1] ਕਰ[2] ਪੁਰ ਆਸ ਰਾਸ[3], ਦਾਸਨ ਸੁਖ ਦਾਯਕ। [1]ਸੋਟਾ। [2]ਹੱਥ ਵਿੱਚ। [3]ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰੁ)।
ਲਿਯ ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗ, ਚਲੇ ਹਿਤ ਸੈਲ ਸੁਭਾਯਕ।
ਪ੍ਰਥਮੈ ਸ਼ਹਰ ਲਹੌਰ ਸੈਰ ਕੇ ਤੌਰ ਪਧਾਰੇ।
ਮਿਲੇ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰ ਪੀਰ, ਭਈ ਗੋਸ਼ਟ[1] ਭਾਰੇ ॥੮॥ [1]ਚਰਚਾ।
ਚੌਕ ਜੁਵਾਹਰ ਮੱਲ ਵੀਚ, ਗੁਰਿ ਜ਼ੁਲਮ ਨਿਹਾਰਿਓ।
ਜਹਰ ਕਹਰ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਰ, ਸਵਾ ਪਹਰ* ਉਚਾਰਿਓ[1]। [1]ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਤੱਕ ਦੁਖਦਾਈ ਜ਼ੁਲਮ (ਵਰਤਦਾ ਹੈ)। *ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਸਲ ਤੁਕ ਐਉਂ ਹੈ: ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ॥ (ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮਹਲਾ ੧ ਪੰਨਾ ੧੪੧੨)
ਜਾਇ ਏਮਨਾ ਵਾਦ, ਨੀਕ ਥਲ ਥਿਰਿ ਤਪ ਕੀਨਾ।
ਲਾਲੋ ਬਾਢੀ[1] ਕਰੀ ਸੇਵ, ਥਾ ਭਗਤ ਜੁ ਪੀਨਾ[2] ॥੯॥ [1]ਤਰਖਾਣ। [2]ਪੱਕਾ, ਪੂਰਨ।
ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮ ਯੁਤ ਸੰਤ ਸੰਗ, ਮਜਲਸ[1] ਤਹਿਂ ਹੋਵੈ। [1]ਸਭਾ।
ਲਗੀ ਰਹੇ ਨਿਤ ਭੀਰ, ਆਇ ਗੁਰ ਕੋ ਸਬਿ ਜੋਵੈਂ[1]। [1]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਰੰਗਜੋ ਰਹਿ ਸਤਿਸੰਗ, ਰੰਗ ਮੈਂ ਲਾਲੋ ਭਾਈ।
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕੇਰ, ਰਹੈ ਝਰਿ[1] ਲਗੀ ਸੁਭਾਈ ॥੧੦॥ [1]ਝੜੀ।
ਹਾਕਮ ਹੁਤੇ ਪਠਾਨ, ਤਹਾਂ ਕੇ ਅਤਿ ਅਨਿਆਈ[1]। [1]ਬੇ ਇਨਸਾਫ਼।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1], ਖਲਕ ਉਨਿ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਈ। [1]ਬਹੁਤੇ।
ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੁਤੋ ਦਿਵਾਨ, ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਤਿਨ ਕੇਰਾ।
ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਰਖਤ ਬਿਬਾਦ[1], ਹੇਤੁ ਬ੍ਰਬਾਦ ਬਧੇਰਾ[2] ॥੧੧॥ [1]ਝਗੜਾ। [2](ਜੋ ਉਸ ਦੀ) ਬਰਬਾਦੀ (ਤਬਾਹੀ) ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ[1] ਤਿਹ ਕੀਨ, ਗਰਬ ਸਹਿ ਗੁਰਹਿਂ ਬੁਲਾਯੋ। ([1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ।)
ਨਹਿ ਤਹਿਂ ਗਏ ਸਰਬੱਗਜ ਜੱਗ ਮਹਿ, ਠੱਗਿ[1] ਜੁ ਰਚਾਯੋ। ([1]ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੇ।)
ਮੀਚ[1] ਪ੍ਰੇਰਜੋ ਨੀਚ, ਵੀਚ ਗੁਰ ਸਭਾ ਬੁਲਾਏ। ([1]ਮੌਤ।)
ਨਯੋ ਕੁਰਾਹੀ ਭਯੋ, ਕੌਨ ਤੂੰ ਜਾਤਿ ਕਹਾਏ? ॥੧੨॥
ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਛੋਡ, ਸ਼ੂਦਰ ਘਰਿ ਖੈ ਹੈਂ। ([1]ਗੋਤ।)
ਬਨਜੋ ਫਿਰਤਿ ਉਲਿਆਉ[1], ਜਗਤ ਕੋ ਦੰਭ ਦਿਖੈ ਹੈਂ। ([1]ਸਾਧੂ, ਧਰਮ ਦਾ ਆਗੂ।)
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਗਰਬ[1], ਤਾਹਿ ਕਾ ਸਰਬ ਹਰਨ ਹਿਤ। ([1]ਹੰਕਾਰ।)
ਕਹਜੋ ਤੁਮਾਰ ਹਮਾਰ, ਨਾਹਿ ਬਿਵਹਾਰ[1] ਕਛੂ ਕਿਤਿ[2] ॥੧੩॥ ([1]ਲੈਣ ਦੇਣ। [2]ਕੁਝ ਵੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ।)

ਚੌਪਈ:

ਤੁਮਰਾ ਖਾਨਾ ਖੂਨ ਅਲੂਦਾ[1]। ([1]ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ।)
ਲਾਲੋ ਕੀਰੋਟੀ ਸਮ ਦੂਧਾ।
ਯਹਿ ਕਹਿ ਟੁੱਕਰ ਲੈ ਕਰ ਦੋਈ।
ਦੂਧ ਲਹੂ ਟਪਕਾਯੋ[1] ਸੋਈ ॥੧੪॥ ([1]ਚੁਆਇਆ।)
ਪਿਖਿ ਅਚਰਜ ਬਡ ਲੋਗਨਿ ਮਾਨਾ।
ਨੀਕ ਨਰਨਿ ਗੁਰਿ ਈਸ ਪ੍ਰਮਾਨਾ।
ਭਾਗੋ ਜਲ ਬਲ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਬਾਚ[1] ਅਵਾਚ[2] ਕਠੋਰ ਸੁਨੈ ਕੈ ॥੧੫॥ ([1]ਬਚਨ। [2]ਨ ਕਹਿਣ ਯੋਗ।)
ਜਾਦੂਗਰ ਸਿਹਰੀ[1] ਬਤਲਾਯੋ। ([1]ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।)
ਗੁਰ ਕੋ ਤਹਿਂ ਤੈ ਤੁਰਤ ਉਠਾਯੋ।
ਲਾਲੋ ਔ ਮਰਦਾਨੇ ਤਾਈਂ।
ਕਰਜੋ ਬਿਇੱਜ਼ਤ ਕੋਪ ਮਹਾਈਂ ॥੧੬॥
ਹ੍ਵੈ ਸਮਰੱਥ ਜਗਤ ਜਨ ਜੋਈ।
ਤਾਹਿ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਇ ਤ ਹੋਈ।
ਪੈ ਵਹਿ ਨਿਜ ਹਿਤ ਕੋਪ ਨ ਕਰਿ ਹੈ।
ਨਾਹਿ ਨਿਰਾਦਰ ਦਾਸਨਿ ਜਰ ਹੈ ॥੧੭॥
ਰਾਜਨੀਤਿ ਯਹਿਰੀਤਿ ਸਨਾਤਨ[1]। ([1]ਪੁਰਾਣੀ।)
ਸਹੀ ਸਯਾਨੇ ਕਹਤਿ ਪੁਰਾਤਨ।
ਜਜੋਂ ਰਘੁਪਤਿ[1] ਭ੍ਰਿਗੁਪਤਿ[2] ਕੀ ਸਹੀ। ([1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੇ। [2]ਪਰਸਰਾਮ।)
ਬਹੁਤ ਨ ਆਗੇ ਤੇ ਕੁਛ ਕਹੀ ॥੧੮॥
ਪੈ ਜਬਿ ਉਨਿ ਸੰਗੀ ਡਰ ਪਾਏ।
ਤਬਿ ਸਕੋਪ ਤਿਹ ਓਪ[1] ਘਟਾਏ। ([1]ਉਪਮਾ, ਮਹਿਮਾ।)
ਛੀਨਿ ਕੁਵੰਡ[1] ਦੀਨ ਬਨਬਾਸੂ। ([1]ਧਨੁਖ।)
ਅਜੋ ਨ ਅਯੋ ਗਯੋ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸੂ[1] ॥੧੯॥ ([1]ਡਰ।)
ਪੁਨਾ ਭੀਲਨੀ ਕੀ ਜਸ ਕਥਾ।

ਰਿਖਿ ਮਤੰਗ ਥੀ ਕੀਨੀ ਜਥਾ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ (ਨਿਰਾਦਰੀ)।
ਅਧਿਕ ਆਪ ਤੇ ਦਾਸ ਬਡਾਈ।
ਕਰਵਾਈ ਰਘੁਰਾਈ ਭਾਈ[1] ॥੨੦॥
[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੂੰ (ਇਹ ਗੱਲ) ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ।
ਤਜੋਂ ਭੀਖਮ ਕੀ ਬਾਤ ਰਖਾਈ।
ਜਦੁਪਤਿ[1] ਅਪਨੀ ਪੈਜ ਹਰਾਈ[2]।
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ। [2]ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ (ਕਿ ਮੈਂ ਜੰਗ 'ਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਪਕੜਾਂਗਾ) ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।
ਦਰਜੋਧਨ ਤੈ ਸਹਯੋ ਨਿਰਾਦਰ।
ਲਾਜ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਰੱਖੀ ਕਾਦਰ[1] ॥੨੧॥
[1]ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਨੇ।
ਨਹਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕਾ ਦੂਖ ਸਹਾਰਯੋ।
ਧਾਰਜੋ ਤਨ ਅਦਭੁਤ[1], ਦਨੁ[2] ਮਾਰਜੋ।
[1]ਅਸਚਰਜ ਸ਼ਰੀਰ (ਨਰਸਿੰਘ) ਦਾ। [2]ਦੈਂਤ (ਹਰਨਾਖਸ਼)
ਨਾਮੇ ਹਿਤ ਨਿਜ ਦੇਵਲ[1] ਫੇਰਜੋ।
[1]ਮੰਦਰ।
ਤੰਦੂਆ ਹਤਜੋ ਫੀਲ[1] ਜਬਿ ਟੇਰਜੋ[2] ॥੨੨॥
[1](ਐਰਾਪਤ) ਹਾਥੀ ਨੇ। [2]ਕਿਹਾ।
ਸਾਚ ਸਾਖ[1] ਯਹਿ ਬੇਦ ਉਚਰ ਹੈ।
[1]ਉਗਾਹੀ।
ਦਾਸਨ ਹਿਤ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤਨ ਧਰਿ ਹੈ।
ਏਹੀ ਸਾਖ ਦਸਮ ਗੁਰ ਕਹੀ।
ਵੀਚ ਚੌਪਈ ਪੇਖੋ ਸਹੀ ॥੨੩॥
'ਸੰਤਨ ਦੁਖ ਪਾਏ ਤੇ ਦੁਖੀ।
ਸੁਖ ਪਾਏ ਸਾਧਨ ਕੇ ਸੁਖੀ'।
ਅਬਿ ਤਜੋਂ ਕੋਪ ਹੋਇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ।
ਦਜੋ ਸਾਪ[1] ਦੁਸ਼ਟੋਂ ਕੋ ਭਜਾਨਕ।
[1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਅਪਨੀ ਤੋ ਨਿਰਾਦਰੀ ਸਹੀ।
ਮਰਦਾਨੇ ਲਾਲੋ ਹਿਤ ਕਹੀ ॥੨੪॥
ਆਸਾਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਮਝਾਰੀ।
ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ ਐਸ ਮੁਰਾਰੀ[1]।
[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਜਾ ਤੇ ਦੁਸਟਨ ਕੀ ਜਰ[1] ਜਾਵੈ।
[1]ਜੜ।
ਕੀਤੇ ਅਪਨੇ ਕਾ ਫਲ ਪਾਵੈਂ ॥੨੫॥
ਬਾਤ ਭਵਿਸ਼ਤ[1] ਜੈਸ ਉਚਾਰੀ।
[1]ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ।
ਤੈਸੇ ਭਈ ਗਈ ਨਹਿ ਆਰੀ[1]।
[1]ਖ਼ਾਲੀ, ਬਿਅਰਥ।
ਪੋਤ[1] ਡੁਬਤਿ ਇਕ ਪਾਪੀ ਤੈ ਜਯੋਂ।
[1]ਜਹਾਜ਼।
ਬਾਦ ਏਮਨਾ ਹੋਯੋ ਸਤ[1] ਤਯੋਂ ॥੨੬॥
[1]ਸੱਚ।
ਬਾਈ ਬਰਸ ਕਹੀ ਜੁ ਅਗਾਰੀ।
ਬਾਬਰ ਆਇ ਕਰੀ ਵਹਿ ਸਾਰੀ[1]।
[1]ਪੂਰੀ, ਸੱਚੀ।
ਗਾਰਤ[1] ਕਤਲ ਸ਼ਹਿਰ ਜਯੋਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
[1]ਤਬਾਹ, ਨਸ਼ਟ।
ਆਗੈ ਚਲ ਭਲ ਸਭਿ ਕਹਿ ਦੈ ਹੈਂ ॥੨੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸ਼ਹਿਰ ਏਮਨਾ ਬਾਦ ਤੈ,
ਗੁਰੂ ਰਵਾਨੇ ਹੋਇ[1]।
[1]ਚੱਲ ਕੇ।

ਜਾਇ ਅਨਤ[1] ਤਾਰੇ ਜਿਤੇ,
[1]ਹੋਰ ਥਾਈਂ।

ਗਨਤ[1] ਸਕੇ ਕਰਿ ਕੋਇ ॥੨੮॥
[1]ਗਿਣਤੀ।

ਤਲਵੰਡੀ ਮੈ ਜਾਇ ਪੁਨ,
ਨਿਜ ਸਬੰਧੀਅਨ ਤਾਇ।
ਦੈ ਦਰਸ਼ਨ ਹਰਸਨ ਘਨੋ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ (ਕੀਤਾ)।

ਬਾਲਾ ਲਯੋ ਸੰਗਾਇ ॥੨੯॥
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸਏ ਛਿਪੰਜਵੇਂ,
ਤਲਵੰਡੀ ਤੈ ਚੱਲ।
ਹੁਜਰੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਜਾ[1],
[1]ਮੁਕੀਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਕਬਰੇ (ਪਾਸ) ਜਾ ਕੇ।

ਗਾਯੋ ਸ਼ਬਦ ਅਚੱਲ ॥੩੦॥

ਚੌਪਈ:

ਮੇਲਾ ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਤਬਿ ਭਾਰੀ।
ਮਸਤ ਭਏ ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਦੇਹ ਗੇਹ[1] ਸੋਂ ਨੇਹ[2] ਭੁਲਾਨੇ।
[1]ਘਰ। [2]ਮੋਹ।

ਲਗਨ ਵੀਚ ਹ੍ਵੈ ਮਗਨ ਥਿਰਾਨੇ[1] ॥੩੧॥
[1]ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਸੱਯਦ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਮੁਹੰਮਦ।
ਸੋ ਆਯੋ ਪੁਨ ਪਢਿ ਅਲਹੰਮਦ[1]।
[1]ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਨਾਉਂ। (ਅ) ਉਸਤਤ, ਵਡਿਆਈ।

ਪਿਖ ਤਸੀਰ[1] ਗੁਰੁਬਾਨੀ ਕੇਰੀ।
[1]ਅਸਰ, ਪ੍ਰਭਾਵ।

ਤੱਜਬ[1] ਰਹਿ ਨਿਜ ਗੱਜਬ ਗੇਰੀ[2] ॥੩੨॥
[1]ਹੈਰਾਨ। [2]ਗੁੱਸਾ ਛੱਡ ਕੇ।

ਕਰੇ ਸ੍ਵਾਲ ਕਮਾਲ[1] ਅਪਾਰੇ।
[1]ਪੂਰਨ, ਮੁਕੰਮਲ, ਚੰਗੇ।

ਸ਼ਰ੍ਹਾ[1] ਤ੍ਰੀਕਤ[2] ਹਕੀਕਤ[3] ਵਾਰੇ[11]।
[1]ਕਰਮ ਕਾਂਡ। [2]ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ੁਧੀ ਦਾ ਤ੍ਰੀਕਾ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ। [3]ਅਸਲੀਅਤ, ਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ। [11]ਵਾਲੇ।

ਔਰ ਮਾਰਫ਼ਤ[1] ਸਿਫ਼ਤ ਖੁਦਾ ਕੇ।
[1]ਆਤਮ ਗਿਆਨ।

ਉੱਤ੍ਰ ਮਿਲੇ ਐਨ[1] ਮਨਸ਼ਾ ਕੇ[2] ॥੩੩॥
[1]ਠੀਕ। [2]ਇੱਛਾ ਦੇ (ਅਨੁਸਾਰ)।

ਪਿਖਿ ਮੁਰਾਕਬੇ[1] ਮਾਹਿ ਹੋਸ਼ ਖ੍ਵੈ[2]।
[1]ਸਮਾਧੀ। [2]ਭੁਲਾ ਕੇ।

ਜੋਸ਼ ਮਜਬ ਤਜਿ ਕਦਮ ਬੋਸ ਹ੍ਵੈ[1]।
[1]ਚਰਨ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ।

ਮਾਨ ਸਵਾਬ[1] ਅਦਾਬ[2] ਗਯੋ ਕਹਿ।
[1]ਪੁੰਨ। [2]ਅਦਬ ਦਾ ਬਹੁ-ਬਚਨ ਭਾਵ ਨਮਸਕਾਰ।

ਤੂਰਨ[1] ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ, ਮਗ ਅਨ ਲਹਿ[2] ॥੩੪॥
[1]ਛੇਤੀ। [2]ਹੋਰਰਸਤਾ ਲਿਆ।

ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਪੂਰਤਿ[1]।
[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ।

ਚੂਹਣੀ[1] ਗਏ ਸੁ ਮੁਹਿਣੀ ਮੂਰਤਿ।
[1]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀ ਇਕ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪੀਰ ਫਾਕੀਰੂ।
ਆਵਹਿਂ ਜਾਵਹਿਂ ਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰੂ[1] ॥੩੫॥
[1]ਕੋਲ, ਪਾਸ।

ਪਰਾ ਬਹੀਰ ਭਈ ਬਡ ਭੀਰ*।
*ਅੱਗੋਂ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਕਿਤੇ ਮੂਲ ਵਿਚ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ੩੬ ਨੰ: ਅੰਕ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਨੀ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਖ ਕਰਨੀ।
ਭੂਲ ਗਏ ਸਭ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ॥੩੬॥
ਦੰਭ ਦਰਪ[1] ਛਲ ਛੋਰਿ ਅਪਾਰੇ।
[1]ਹੰਕਾਰ।

ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਸਿਖ ਪਰੇ ਭਵ[1] ਪਾਰੇ। — [1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ।
ਸੈਲ ਮਾਲਵੇ ਕਾ ਪੁਨ ਕੀਨਾ।
ਤਾਰੇ ਅਨਗਨ ਲੋਗ ਨਵੀਨਾ ॥੩੭॥
ਢਿਗ ਮਗਵਾਲ ਗਾਂਮ[1] ਗੁਰ ਥਿਰ ਕੈ। — [1]ਸੰਗਰੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਗਵਾਲ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।
ਬੈਰਾਗੀ ਲੋਗਨ ਕੋ ਘਿਰ ਕੈ[1]। — [1]ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਕਰਿ ਪਰਚਾ[1] ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਜੀਤੇ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ।
ਸਾਚੇ ਮਗ ਮੈ ਲਾਵਨ ਕੀਤੇ ॥੩੮॥
ਹੈ ਅਬਿ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮੁਕਾਮ[1]। — [1]ਅਸਥਾਨ ਭਾਵ ਗੁਰਦੁਆਰਾ।
ਤਹਿਂ ਗੁਰੁ ਕਾ ਨਨਕਾਨਾ ਨਾਮ।
ਭੂਪ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਵਾਯੋ।
ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਰਵਾਯੋ ॥੩੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪਾਹੋਆ ਜੋਆ[1] ਪੁਨਾ, — [1]ਦੇਖਿਆ।
ਥਾਨੇਸਰ ਕੁਰੁਖੇਤੁ।
ਪਹੁਚੇ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਨ ਪੈ,
ਆਏ ਜਨ ਸੁਨਿ ਭੇਤ ॥੪੦॥

ਚੌਪਈ:

ਗੋਸ਼ਟ ਭਈ ਸਿੱਧਨ ਸੋਂ ਭਾਰੀ।
ਬਾਨੀ ਸੁਨਿ ਹੋਏ ਮੁਦ ਭਾਰੀ।
ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਹਣ ਇਕ ਨ੍ਰਿਪ ਪ੍ਰਬੀਨਾ।
ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਖਨ ਹਿਤ ਅਸ ਕੀਨਾ ॥੪੧॥
ਮ੍ਰਿਗ ਸ਼ਿਕਾਰ ਭੇਟ ਧਰਿ ਤਬਿ ਹੀ।
ਭਾਖਯੋ ਛਕੋ ਛਕਾਵੋ ਅਬਿ ਹੀ।
ਸੋ ਹਾਡੀ[1] ਮੇਂ ਪਕਨਾ ਧਰਯੋ। — [1]ਤੌੜੀ।
ਪੇਖ ਸ਼ੋਰ ਮੇਲੇ ਮੈਂ ਪਰਯੋ ॥੪੨॥
ਪੰਡਿਤ ਨਾਨੂ ਥਾ ਤਹਿਂ ਭਾਰਾ।
ਸੋ ਕਹਿਲਾਵਤ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰਾ।
ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਭੀਰ ਬਹੁ ਆਯੋ।
ਬਾਦਹਿ[1] ਬਾਦਿ[2] ਬਿਬਾਦ[3] ਬਢਾਯੋ ॥੪੩॥ — [1]ਬਿਅਰਥ ਹੀ। [2]ਝਗੜਾਲੂ ਨੇ। [3]ਝਗੜਾ।
ਹਿੰਦੂ ਕੌਨ ਅਹੇ ਜਗ ਮਾਹੀ।
ਮਾਸ ਪਕਾਇ ਗ੍ਰਹਨ ਮੈ ਖਾਹੀ।
ਆਪ ਅਚਾਰਯ ਆਰਯ ਅਹੇ[1]। — [1]ਧਰਮ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਗੂ ਹੋ।
ਕਯੋਂ ਫਿਰ ਮਾਸ ਪਕਾਵਨ ਬਹੇ ॥੪੪॥
ਯੌਂ ਪੁਨ ਉੱਤ੍ਰ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰੇ।
ਹੈਂ ਹਮ ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਤੈ ਨਜਾਰੇ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਿਨ ਤੈ ਨਜਾਰੋ।

ਫੱਕਰ ਜਾਤਿ ਇਲਾਹੀ ਧਾਰੋ[1] ॥੪੫॥	[1]ਫੱਕਰ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਰੱਬੀ ਜਾਣੋ।
ਛੁਹਿ ਪਾਰਸ ਜਯੋਂ ਤਾਂਬਾ ਲੋਹਾ।	
ਅਲੱਗ ਉਭੈ ਤੇ[1] ਸੋਨਾ ਸੋਹਾ[2]।	[1]ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ। [2]ਉਹ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਸੋਨਾ (ਬਣ ਕੇ) ਸੋਂਹਦਾ ਹੈ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਮਧ[1] ਸਾਰ ਗ੍ਰਾਹੀ[2]।	[1]ਵਿੱਚੋਂ। [2]ਤੱਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਮਤਾ[1] ਹਮਾਰ ਨੀਕ ਦ੍ਰਿਢ ਆਹੀ ॥੪੬॥	[1]ਮੱਤ, ਮਜ਼ਹਬ।
ਮਾਸ ਵੀਚ ਤੈ ਮਾਸ ਜਮਾਵਤਿ।	
ਲਾਜ ਨਹੀ ਤੁਮ ਕੋ ਤਹਿਂ ਆਵਤਿ।	
ਸੁਲ੍ਹਾ-ਕੁੱਲ[1] ਹੈ ਪੰਥ ਹਮਾਰਾ।	[1]ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮਿੱਤ੍ਰ।
ਨਹੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕਾ ਬੰਧਨ ਭਾਰਾ ॥੪੭॥	
ਅਰ ਪੁਨ ਮਾਸ ਖਾਵਨਾ ਜੋ ਹੈ।	
ਨਹੀ ਬੁਰਾ ਕਾਹੂ ਬਿਧਿ ਸੋ ਹੈ।	
ਬੇਦ ਬਿਰੁੱਧ ਮਾਸ ਜੋ ਹੋਈ।	
ਜਗਜਨ ਬੀਚ ਪਰੈ ਕਯੋਂ ਸੋਈ ॥੪੮॥	
ਭੋਗ ਦੇਵਤਨ ਕੋ ਪਲ[1] ਲਗ ਹ੍ਵੈ।	[1]ਮਾਸ ਦਾ।
ਮਾਸ ਹੀਨ ਪੂਰਨ ਨਹਿ ਜਗਯ ਹ੍ਵੈ।	
ਮਾਸ ਰਿਖਨ ਅਵਤਾਰਨ ਖਾਯੋ।	
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਤੇਬਨਿ ਗਾਯੋ ॥੪੯॥	
ਭਗ ਅਰ ਲਿੰਗ ਮਾਸ ਕੇ ਦੋਈ।	
ਪੈਦਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਜਿਨੋ ਤੈ ਹੋਈ।	
ਮਾਸ ਵੀਚ ਤੈ ਉਪਜਤਿ ਮਾਸ।	
ਮੰਮਾ ਮਿਲ ਹੈ ਮਾਸ ਗ੍ਰਾਸ[1] ॥੫੦॥	[1]ਮਾਤਾ ਦਾ ਅਸਥਣ ਰੂਪ ਮਾਸ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਨਾਰਿ ਬਿਆਹਿ ਮਾਸ ਲੈ ਆਵੈਂ।	
ਅਧਰ[1] ਕਪੋਲ[2] ਮਾਸ ਮੁਹਿਂ[3] ਪਾਵੈਂ।	[1]ਬੁੱਲ। [2]ਗਲ੍ਹਾਂ। [3]ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ।
ਮਾਸਹੁ ਨਿੰਮੇ[1] ਮਾਸਹੁ ਜੰਮੇ।	[1](ਮਾਤਾ ਦੇ ਗ੍ਰਭ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ) ਰਚਨਾ ਹੋਈ।
ਸੁਝਤਿ ਗਯਾਨ ਨ ਤੁਮੈ ਨਿਕੰਮੇ ॥੫੧॥	
ਮਾਸ ਬਿਨਾ ਸਮ ਘਾਸ[1] ਰਸੋਈ।	[1]ਘਾਹ ਵਾਂਗ।
ਯਹਿ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸਿਆਨਨਿ ਗੋਈ[1]।	[1]ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ।
ਅਰ ਪੁਨਰਵਿ ਪਰ[1] ਬੀਚ ਅਕਾਸ।	[1]ਸੂਰਜ ਉਪਰ।
ਕੇਤੂ[1] ਕੀ ਛਾਯਾ ਕਾ ਭਾਸ[2] ॥੫੨॥	[1]ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਛਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ।
ਹੈ ਹਮ ਕੋ ਨਹਿ ਲਾਭ ਹਾਨ ਕੁਛ।	
ਭੇਡ ਚਾਲ ਜਗ ਕੀ ਯਹਿ ਸਬਿ ਤੁਛ।	
ਜੇਤੋ ਚਿਰ ਰਹਨੋ ਸੋਰਖ ਹੈ।	
ਜ਼ਯਾਦੇ ਕਮ ਨਹਿ ਕੋ ਕਰਿ ਸਕ ਹੈ ॥੫੩॥	
ਚਾਹੋ ਲਾਖ ਕਰੋੜ ਲੁਟਾਵੈ।	
ਏਕਿ ਛਿਦਾਮ[1] ਨ ਦੇਵੈ ਭਾਵੈ[2]।	[1]ਛੇ ਦਾਮ। {ਦਾਮ- ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਕਾ, ਜੋ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੰਜਾਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਦੋ ਨਵੇਂ ਪੈਸੇ। ਛੇ ਦਾਮ=੧੨ ਨਵੇਂ ਪੈਸੇ।} [2]ਭਾਵੇਂ।

ਖਾਵੈ ਕੁਛ ਚਾਹੋ ਨਹਿ ਖਾਵੈ।
ਗ੍ਰਹਨ ਰਹਨ ਮੈਂ ਫਰਕ ਨ ਆਵੈ ॥੫੪॥
ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਜਬ ਹੀ ਜੋ ਕੈ ਹੈ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਫਲ ਤਬਿ ਸਬਿ ਕਾ ਦੈ ਹੈ।
ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਕਾਲ।
ਬਿਨਾ ਭਜੇ ਨਹਿ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲ ॥੫੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗੋਸ਼ਟ[1] ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਐਸ ਸੁਨਿ, — [1]ਚਰਚਾ।
ਪਰੇ ਪਗੀ[1] ਸਬਿ ਆਇ। — [1]ਚਰਨੀ।
ਪੁਨ ਹਾਂਡੀ ਮੈ ਗੁਰੂ ਜੀ,
ਦੀਨੋ ਦੂਧ ਦਿਖਾਇ ॥੫੬॥
ਸਾਚਾ ਮਤ ਲਖ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਕਾਚਾ ਔਰਨ ਕੇਰ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਲੌਂ,
ਸਾਦਿਕ[1] ਜਨ ਬਹੁਤੇਰ ॥੫੭॥ — [1]ਸਿਦਕੀ।
ਪਾਨੀਪਤ ਤਹਿਂ ਤੈ ਗਏ,
ਧੁਨੀ[1] ਸ਼ਬਦ ਜਬ ਕੀਨ। — [1]ਅਵਾਜ਼।
ਲੋਗ ਹਜਾਰੋਂ ਮਸਤ ਭੇ,
ਸੁਨਿ ਅਖੰਡ ਸੁਖ ਲੀਨ ॥੫੮॥

ਚੌਪਈ:

ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਰਫ ਤਹਿ ਹੁਤੋ ਫਕੀਰ।
ਬੋਲੀ ਕਾਲਿੰਦ੍ਰ[1] ਬਡ ਪੀਰ। — [1]ਕਲਿੰਦਰੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ (ਬੋਲਦਾ ਸੀ)। {ਕਲੰਦਰ=ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦਰਜਾ।}
ਤਾ ਕੇ ਚੇਲੇ ਸ਼ੇਖ ਟਟੀਰੀ।
ਪੇਖ ਗਜੋ ਯਹਿ ਕੌਤਕ ਪੀਰੀ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਪੀਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਦਾ।
ਮੁਰਸ਼ਦ[1] ਢਿਗ ਉਨਿ ਤੁਰਿ ਸਦ ਜਾਈ[2]। — [1]ਰੂਹਾਨੀ-ਉਸਤਾਦ। [2]ਤੁਰ ਕੇ, ਛੇਤੀ ਜਾ ਕੇ।
ਬਿਤੀ ਜਿਤੀ ਥੀ ਤਿਤੀ ਸੁਨਾਈ।
ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਰਫ਼ ਮਨਿ ਐਸ ਵਿਚਾਰਾ।
ਏਕ ਮਜਾਨ ਮੈ ਦੋ ਤਰਵਾਰਾ ॥੬੦॥
ਦੋਇ ਸ਼ੇਰ ਇਕ ਜੰਗਲ ਮਾਹੀਂ।
ਕੈਸੇ ਰਹੈਂ ਪਿਖੈਂ ਚਲਿ ਤਾਹੀਂ।
ਥਿਰਜੋ ਪਾਲਕੀ ਮਾਹਿ ਸੁ ਜਾਈ।
ਬਿਨਾਂ ਕਹਾਰਨ[1] ਤੈ ਸੁ ਚਲਾਈ ॥੬੧॥ — [1]ਪਾਲਕੀ ਚੁਕਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ।
ਕਿਤਕ ਦੂਰ ਚਲ ਕਰਿ ਰਹਿ ਗਈ[1]। — [1]ਰੁਕ ਗਈ, ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਨ ਸਬੀ ਯਹਿ ਲਈ।
ਨਿਜ ਆਸੇ ਕੀ[1] ਕਰਿ ਅਸਵਾਰੀ। — [1]ਸੋਟੇ ਦੀ।
ਚਲੇ ਅਧਰ ਦਿਸ[1] ਤਾਹਿ ਅਗਾਰੀ ॥੬੨॥ — [1]ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਤਰਫ।

ਹੋਈ ਅਚਰਜ ਪੇਖ ਲੁਕਾਈ[1]।
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦੁਨੀਆ।
ਆਇ ਪੀਰ ਲਾਗੋ ਪਗ ਧਾਈ।
ਭਾਖਯੋ ਗੁਰੁ ਸੁਨਹੋ ਤੁਮ ਪੀਰ।
ਇਕ ਗੁਦੜੀ ਮੈਂ ਸਾਤ ਫਕੀਰ ॥੬੩॥
ਭਾਵਤ ਭਲੇ ਸਮਾਵਤ ਬੀਰ[1]*।
[1]ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। *ਏਥੇ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਮੂਲ 'ਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ੬੪ ਨੰ: ਅੰਕ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਾਤ ਬਲਾਯਤ ਮੈਂ ਦੋ ਸ਼ਾਹਿ[1]।
[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਲਰਿ ਲਰਿ ਮਰਤਿ ਸਮਾਵਹਿਂ ਨਾਹਿ ॥੬੪॥
ਮੈ ਹਮ ਨਹਿਂ ਰਹਿਂ[1] ਤੁਮ ਕਯੋਂ ਡਰਤੇ।
[1](ਅਸੀਂ ਏਥੇ) ਨਹੀਂਰਹਿਣਾ।
ਹਮ ਤੋ ਫਿਰਤਿ ਸੈਲ ਜਗਿ ਕਰਤੇ।
ਪੀਰ ਹੋਇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਗਯੋ।
ਗੋਸ਼ਟ ਕਰਿ ਵਰੁ ਤੁਸ਼ਟ[1] ਬਢਯੋ ॥੬੫॥
[1]ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲ ਗੁਰੁ ਦੇਹਲੀ ਆਏ।
ਟੀਲੇ ਮਜਨੂ ਪਰ ਸੁ ਥਿਰਾਏ ॥੬੬॥
ਦੋਹਰਾ:
ਇਬ੍ਰਾਹੀਮ ਪਠਾਨ ਤਬਿ,
ਲੋਦੀ ਥਾ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਥੇ ਕੈਦ ਉਨਿ,
ਸੰਤ ਕਈ ਸੌ ਆਹਿ ॥੬੭॥
ਚੌਪਈ:
ਚੱਕੀ ਸਬਿ ਤੈ ਹੁਤੋ ਪਿਸਾਵਤਿ।
ਅਨਿਕ ਮੁਸ਼ੱਕਤ[1] ਅਪਰ ਕਰਾਵਤਿ।
[1]ਸਖ਼ਤ ਕੰਮ।
ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਹੁ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾਵੈ।
ਆਵਹੁ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵੀਚ ਕੈ ਗਾਵੈ ॥੬੮॥
ਫੀਲ[1] ਸੁਫੈਦ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਮਰਯੋ।
[1]ਹਾਥੀ।
ਰੋਵਨ ਅਧਿਕ ਮਹਾਵਤ[1] ਕਰਯੋ।
[1]ਹਾਥੀਵਾਨ।
ਪਿਖ ਗੁਰੁ ਦਯਾ ਪਰੀ ਮਨਿ ਆਈ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਹਿ ਦਯੋ ਜਿਵਾਈ ॥੬੯॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਹੋਯੋ ਰਾਜੀ।
ਕਾਜੀ ਬਾਤ ਬਨਾਈ ਪਾਜੀ[1]।
[1]ਝੂਠੀ, ਉਲਟੀ।
ਫੇਰਯੋ ਹੁਕਮ ਖੁਦਾ ਕਾ ਇਨੋ।
ਕੈਦ ਸਖਤ ਕੀ ਲਾਇਕ ਗਿਨੋ ॥੭੦॥
ਪਕਰਿ ਚੱਕੀਆਂ ਦੀਨੀ ਭਾਰੀ।
ਕਣਕ ਸਵਾ ਮਣ ਧਰੀ ਅਗਾਰੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਲਗੇ ਤਬਿ ਗਾਨੇ।
ਫਿਰੀ ਚੱਕੀਆਂ ਆਪ ਮੁਹਾਨੇ[1] ॥੭੧॥
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ।

ਕਰਾਮਾਤ ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ।
ਆਇ ਪਰਯੋ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਮਾਂਹਿ।
ਨਿਜ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਚਾਹਾ।
ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਐਸ ਪ੍ਰਾਹਾ[1] ॥੭੨॥
[1]ਕਿਹਾ।
ਭੇਖ ਅਲੇਖ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨੋ[1]।
[1]ਸਾਧੂ ਭੇਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਪਛਾਣੋ।
ਸਾਧੁ ਸੰਤਾਵਨਿ[1] ਬੁਰਾ ਪਛਾਨੋ।
[1]ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਜਗ ਮੈ ਸਾਧੁ ਦੁਖਾਏ।
ਤਿਨ ਕੇ ਬੰਸ ਖੁਦਾਇ ਗਮਾਏ[1] ॥੭੩॥
[1]ਗਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਤੇਜ ਧਰਮ ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਿ ਨਸ ਹੈ।
ਮਰਤਿ ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਨਰਕਹਿਂ ਬਸ ਹੈ ॥੭੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸਾਧੁ ਦੁਖਾਏ ਹੋਤ ਹੈ,
ਧਰਮ ਬੰਸ ਧਨ ਹਾਨ[1]।
[1]ਨਾਸ।
ਰਾਵਨ ਕੌਰਵ ਕੰਸ ਪਰ[1]
[1]ਉਪਰ।
ਕਰਿ ਤੀਨੋ ਪ੍ਰਵਾਨ[1] ॥੭੫॥
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ (ਘਟਾ) ਕੇ ਮੰਨ ਲਵੋ ਭਾਵਰਾਵਣ ਦਾ ਧਰਮ, ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਬੰਸ ਤੇ ਕੰਸ ਦਾ ਧਨ (ਰਾਜ) ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਚੌਪਈ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਮਨਿ ਪਛਤਾਯੋ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਸੰਤਹਿ ਛੁਡਵਾਯੋ।
ਕਾਜੀ ਪੁਨਾ ਸ਼ਾਹਿ ਸਿਖਲਾਯੋ।
ਚਹੀਏ ਖਾਨਾ ਇਨੈ ਖੁਲਾਯੋ ॥੭੬॥
ਗੁਰੂ ਕਹਾ ਮਕਰੂ[1] ਤੁਵ ਖਾਨਾ।
[1]ਘ੍ਰਿਣਾ ਯੋਗ। {ਕਰਾਹਤ= (ਨ ਪਸੰਦ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ।}
ਲਾਹਿ ਰੁਮਾਲ ਜਬੈ ਨਿਰਖਾਨਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।
ਚਾਵਲ ਕੀਟ ਸਬੈ ਦਰਸਾਏ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਚੌਲ ਕੀੜੇ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ।
ਮੇਂਡਕ ਬੋਟੀ ਮਾਸ ਭਗਾਏ[1] ॥੭੭॥
[1]ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਡੱਡੂ (ਬਣ ਕੇ) ਨੱਸ ਗਏ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪੇਖ ਰਹਿਗੋ ਬਿਸਮਾਈ।
ਕਦਮ ਚੂਮ[1] ਚਹਿ ਖਿਮਾ ਕਰਾਈ।
[1]ਚਰਨ ਚੁੰਮ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਹੋ ਗੁਮਰਾਹੀ[1]।
[1](ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ) ਰਾਹ ਤੋਂ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ।
ਅਬਿ ਦਿਨ ਥੋਰ ਰਹੈ ਤੁਵ ਸ਼ਾਹੀ ॥੭੮॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਰੰਜ ਮਨ ਮਾਨਾ।
ਲਏ ਬੁਲਾਇ ਵਲੀ[1] ਤਬਿ ਨਾਨ੍ਹਾ[2] ॥੭੯॥
[1]ਸਾਧੂ। [2]ਅਨੇਕ (ਮਤਾਂ) ਦੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਨਜਾਮ ਦੀਨ ਲੌਂ ਔਲੀਏ[1],
[1]ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ {ਵਲੀ ਦਾ ਬਹੁ-ਬਚਨ ਔਲੀਆ।}
ਆਇ ਕਰੇ ਬਹੁ ਸਵਾਲ।
ਲੈ ਜੁਵਾਬ ਹ੍ਵੈ ਮੁਦ ਗਏ,
ਸ਼ਕਤੀ ਪੇਖ ਕਮਾਲ ॥੮੦॥

ਕਬਿੱਤ:

ਚੱਲ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੁ ਆਗਰੇ ਅਟਾਏ[1] ਆਏ,
[1]ਯੂ.ਪੀ. ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅਟਾਵਾ।
ਨ੍ਹਾਏ ਪਰਯਾਗ ਕਾਂਸੀ ਬਾਗ ਮੈਂ ਥਿਰਾਏ ਹੈਂ।
ਗਾਏ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਤੁ ਆਏ ਸੁਨਿ ਲੋਗ ਧਾਇ,
ਆਨਦ ਬਢਾਏ ਹੋਏ ਮਸਤ ਮਹਾਏ ਹੈਂ।
ਛੋਰਿ ਨਿਜ ਧਾਮ ਕਾਂਮ ਆਈ ਖਲਕਤ ਆਮ,
ਮਾਨੋ ਨਿਧ[1] ਲੂਟਨ ਕੋ ਦਾਰਦੀ[2] ਭਗਾਏ ਹੈਂ[3]।
[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ। [2]ਕੰਗਾਲ। [3]ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਹੋਇ ਸਬਿ ਮਗਨ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਮੁੰਦਿ[1] ਮ੍ਰਿਗਨਿ ਜਯੋਂ,
[1]ਨੇਤ੍ਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ।
ਸ਼ਬਦ ਸੁਧਾ[1] ਕੋ ਜਨੁ[2] ਚਾਤ੍ਰਕੀ[3] ਚਖਾਏ ਹੈਂ[11] ॥ ੯੧ ॥
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ। [2]ਮਾਨੋ। [3]ਪਪੀਹੇ। [11]ਚੱਖਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਸੁਨਿ ਪੰਡਤਿ ਭੇਖੀ ਸਨਿਆਸੀ।
ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਅਏ ਮਿਲਿਰਾਸੀ[1]।
[1]ਸਾਰੇ।
ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਗੁਰੁ ਖੰਡਨ ਕਰੈਂ।
ਭਗਤੀ ਗਯਾਨ ਸੁ ਮੰਡਨ[1] ਧਰੈਂ[2] ॥ ੯੨ ॥
[1]ਪ੍ਰੋੜਤਾ। [2]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦ੍ਰਿਢਾਵੈਂ।
ਪਾਹਨ[1] ਪੂਜਨ ਮਾਨ ਘਟਾਵੈਂ।
[1]ਪੱਥਰ।
ਕਹੈਂ ਨ ਲੱਜਾ ਤੁਮੈ ਬਿਆਪੇ।
ਅਪਨ ਕੀਏ ਕੋ ਪੂਜਤ ਆਪੇ ॥ ੯੩ ॥
ਮਾਨੋ ਏਕ ਈਸ ਜਗਿ ਕਰਤਾ।
ਜੋ ਹੈ ਸਬਿ ਕਾ ਭਰਤਾ[1] ਹਰਤਾ।
[1]ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਤਾਂ ਕਾ ਭਜਨ ਜਜਨ[1] ਫਲ ਦੇਤਾ।
[1]ਪੂਜਨ।
ਪੂਜਨ ਆਨ[1] ਪਿਰਾਵਨਰੇਤਾ[2] ॥ ੯੪ ॥
[1]ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣਾ। [2]ਰੇਤਾ ਛਾਨਣ (ਦੇ ਤੁਲ ਹੈ)।
ਆਂਬਿ ਬ੍ਰਿਖ ਤਜ ਆਕ ਜੁ ਸੇਵੈ।
ਸੇਂਚਨਿ ਊਖਰ[1] ਫਲ ਕਿਆ ਲੇਵੈ।
[1]ਕੱਲਰ (ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ) ਸਿੰਜ ਕੇ।
ਪੁਨ ਪੰਡਿਤ ਬੋਲੇ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲੋ ਤੁਮ ਬਾਨੀ ॥ ੯੫ ॥
ਸਰਬ ਗਰਬ[1] ਤਿਨਿ ਹਰਨੇ ਹੇਤੈਂ।
[1]ਹੰਕਾਰ।
ਕੌਤਕ ਕੀਨਸ ਨੀਤਿ ਨਿਕੇਤੈਂ[1]।
[1]ਨੀਤੀ ਦੇ ਘਰ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ)।
ਕੂਕਰ[1] ਖਰੋ ਹੁਤੋ ਇਕ ਤਹਾਂ।
[1]ਕੁੱਤਾ।
ਤਾ ਸਿਰਿ ਨਿਜ ਕਰ[1] ਧਰਿ ਗੁਰਿ ਕਹਾ ॥ ੯੬ ॥
[1]ਹੱਥ।
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਤੁਮਾਰ ਬਿਰਾਦਰ[1]।
[1]ਭਰਾ।
ਅਏ ਕਰੋ ਚਰਚਾ ਇਨਿ ਸਾਦਰ[1]।
[1]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ।
ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕਾ ਸਗ ਗਯਾਨੀ।
ਬੋਲਨ ਲਗਯੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ॥ ੯੭ ॥
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਪੌਰਾਨ ਸੁਨਾਏ।
[1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।
ਪੰਡਿਤ ਮੰਨਜ ਕੰਨ੍ਵ[1] ਡਰ ਪਾਏ।
[1]ਕੰਨ੍ਵ ਰਿਖੀ ਮੰਨ ਕੇ। {ਕੰਨ੍ਵ=ਇਕ ਰਿਖੀ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪੰਡਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਰਿਗਵੇਦ 'ਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਲਣ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਇਸੇ ਨੇ ਪਾਲੀ ਸੀ।}

ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਗੁਰ ਲਗੇ ਉਚਾਰਨ।
ਤੁਮ ਹੋ ਈਸ ਅਏ ਜਗ ਤਾਰਨ ॥੮੮॥
ਹਮ ਦੰਭੀ ਦਰਪੀ[1] ਅਗਜਾਨੀ।
[1]ਹੰਕਾਰੀ।
ਭਈ ਭੂਲ ਬਖਸ਼ੋ ਤੁਮ ਗਜਾਨੀ।
ਪੈ ਇਸ ਕੂਕਰ ਤੈ ਸੁਰ ਬਾਨੀ[1]।
[1]ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ।
ਉਚਰਾਈ ਕਿਉਂ ਕਹੋ ਸੁਜਾਨੀ ॥੮੯॥
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਯਹਿ ਕੂਕਰ ਜੋ ਹੈ।
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਸੁ ਪੰਡਿਤ ਕੋ ਹੈ।
ਤੁਮ ਸਮ ਮਤਸਰ[1] ਧਰਿ ਯਹਿ ਪੰਡਾ।
[1]ਈਰਖਾ।
ਕਰਤ ਰਹਿਤ ਥਾ ਜਲਪ[1] ਬਿਤੰਡਾ[2] ॥੯੦॥
[1]ਜਲਪ=ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। [2]ਬਿਤੰਡਾ=ਉਹ ਚਰਚਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪੱਖ ਡੇਗਣ ਲਈ ਛਲ, ਕਪਟ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਹਠ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ।
ਸੰਤ ਸਾਪ[1] ਤੈ ਕੂਕਰ ਹੋਯੋ।
[1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਜੋਗਜੰ ਜੋਗ ਜਾਨ ਹਮ ਢੋਯੋ[1] ॥੯੧॥
[1](ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੇ) ਯੋਗ (ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ) ਸੰਬੰਧ (ਜਾਣ ਕੇ ਅਸਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ) ਮੇਲਿਆ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੈ ਸਬਿ ਜਨਨਿ,
ਬੋਧ ਹੋਤ ਹੈ ਨਾਹਿ।
ਯਾਂ ਤੈ ਹਮ ਭਾਖਾ ਰਟੈਂ,
ਜਾਂ ਤੈ ਸਬਿ ਸੁਖ ਪਾਹਿਂ ॥੯੨॥
ਚੌਪਈ:
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਮ ਮੂਲ[1] ਪਛਾਨੋ।
[1]ਮੁੱਢ ਵਾਂਗ।
ਭਾਖਾ ਸਾਖਾ[1] ਬਰਗ[2] ਪ੍ਰਮਾਨੋ।
[1]ਟਾਹਣੀਆਂ। [2]ਪੱਤੇ।
ਛਾਯਾ ਫਲ ਫੂਲ ਮਿਲੈ ਸਾਖ ਤੈ।
ਮੂਲ ਮਾਹਿਂ ਕਛ ਬਿਨ ਨ ਖਾਕ ਤੈ ॥੯੩॥
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਤਜੋਂ ਭਾਖਾ ਦੈ ਹੈ।
ਆਮ ਖਲਕ ਕੌ ਤੌ ਕੈ ਕੈ ਹੈਂ[1]।
[1]{ਤੌ} ਤਾਂ (ਤੁਸੀਂ) ਆਮ ਖ਼ਲਕਤ ਨੂੰ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਬੋਲਣ ਲਈ) ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪੀਰ ਅਚਾਰਯ ਸੋ ਹੈ।
ਗਜਾਨ ਬਾਨਿ ਜਾਂ ਕੀ ਤੈ ਹੋ ਹੈ ॥੯੪॥
ਖਾਤ੍ਰ ਜਮਾ[1] ਪਾਇ ਦਿਜ ਗਏ।
[1]ਤਸੱਲੀ।
ਔਰ ਲੋਗ ਪੁਨ ਆਵਤਿ ਭਏ।
ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨਾ ਕਬੀਰੈਂ।
ਆਯੋ ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਗਨ ਭੀਰੈਂ ॥੯੫॥
ਧਰਮ ਦਾਸ, ਤੀਲੋ, ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ।
ਭੀਖਨ ਆਦਿ ਭਗਤ ਭਵ ਮੋਚਨ।
ਪੀਪਾ, ਨਾਮਦੇਵ, ਰਵਦਾਸੂ।

ਭਗਤ ਸੰਤ ਮਿਲ ਕੈ ਬਹੁ ਖਾਸੂ ॥੯੬॥
ਆਇ ਗੁਰੂ ਸਨ[1] ਬੰਦਨ ਕੀਨਾ। [1]ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ।
ਬੈਠਾਏ ਗੁਰ ਆਦਰ ਦੀਨਾ।
ਕਰਿ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਆਪਸ ਮਾਹੀਂ।
ਭਗਤੀ ਗਯਾਨ ਜੋਗ ਮੈਂ ਚਾਹੀ ॥੯੭॥
ਪਰਸਪਰੰ[1] ਮਿਲ ਮੋਦ ਬਢਾਯੋ। [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ।
ਮਨੋ ਦੇਵਗਨ ਹਰਿ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਢਿਗ ਬਸ਼ਿਸ੍ਰ ਜਯੋਂ ਥਿਰੇ ਰਿਖੀਸ਼੍ਵਰ।
ਗੋਰਖ ਗਿਰਦੈ ਮਨੋ ਜੁਗੀਸ਼੍ਵਰ ॥੯੮॥
ਇਕ ਨਿਸਚਾ ਸਭਹਨਿ ਇਕ ਰੂਪ।
ਯਾਂ ਤੈ ਬਾਢਿਯੋ ਅਨਦ ਅਨੂਪ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਜੀ ਰਬਾਬ ਵਜਵਾਯੋ।
ਆਪ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਬਦ ਜੁ ਗਾਯੋ ॥੯੯॥
ਭਏ ਸਮੱਸਤ[1] ਮਸਤ ਸੁਨਿ ਤਬੈ। [1]ਸਾਰੇ।
ਜਨ ਚਾਤ੍ਰਿਕ[1] ਗਹਿ ਸ੍ਵਾਂਤਕ[2] ਫਬੈ। [1]ਪਪੀਹਾ। [2]ਸ੍ਵਾਤੀ ਬੂੰਦ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਧੁਨਿ ਸਬ ਹੀ ਕਢੈਂ।
ਧੰਨਯ ਅਨੁਵਾਦ[1] ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਢੈਂ ॥੧੦੦॥ [1]ਧੰਨਵਾਦ।
ਰਾਮਾਨੰਦ ਮਿਲਯੋ ਪੁਨ ਆਈ।
ਉਛਲੋਯੋ ਆਨਦ ਉਦਧਿ[1] ਮਹਾਈ। [1]ਸਮੁੰਦਰ।
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿ ਕੈ।
ਭੇਟਾ ਦਈ ਗੁਰਹਿੰ ਮੁਦ ਭਰਿ ਕੈ ॥੧੦੧॥
ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਢੀ ਅਪਾਰਾ।
ਘਰ ਘਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰਾ।
ਜਦਯਪਿ ਯਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨ ਕਾਹੂੰ।
ਲਿਖਯੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਗਾਥਾ ਮਾਹੂੰ ॥੧੦੨॥
ਤਦਯਪਿ ਹਮ ਸਾਚਾ ਲਖ ਲਿਖਾ।
ਸਿੱਸ[1] ਕਬੀਰ ਕਾ ਲਿਖਾ ਜੁ ਪਿਖਾ। [1]ਚੇਲਾ (ਧਰਮ ਦਾਸ)।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਸਤਵੰਜਾ ਮਾਂਹੀ।
ਗਏ ਗੁਰੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੈ ਚਾਹੀ ॥੧੦੩॥
ਤਬਿ ਕਬੀਰ ਰਾਮਾਨੰਦ ਥੇ ਤਹਿੰ।
ਉਨ ਕੇ ਸਾਲ ਅੰਤ ਕੇ ਹੈਂ ਯਹਿ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਸਤਾਹਟੇ ਮਾਹੀ।
ਰਾਮਾਨੰਦ ਤਜਾ ਤਨ ਆਹੀ ॥੧੦੪॥
ਪੁਨ ਕਬੀਰ ਜਾ ਦਿਨ ਤਨ ਨਾਖਾ[1]। [1]ਤਿਆਗਿਆ।
ਧਰਮ ਦਾਸ ਤਿਹ ਸਿੱਸ ਯਹਿ ਭਾਖਾ ॥੧੦੫॥
ਤਥਾ ਹੀ–
ਦੋਹਰਾ:

ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸਏ ਪਞੱਤ੍ਰੇ,
ਕੀਆ ਮਗਹਰ ਕੋ ਗੌਨ[1]।
ਮੱਘਰ ਸੁਦੀ ਇਕਾਦਸੀ,
ਮਿਲੀ ਪੌਨ ਸੋਂ ਪੌਨ।

[1]ਮਗਹਰ ਨੂੰ ਗਏ ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:
ਲੋਦੀ ਇਬਰਾਹੀਮ ਕੇ,
ਬਾਪ ਸਿਕੰਦਰ ਸ਼ਾਹਿ।
ਨਾਮ ਦੇਵ ਕੰਬੀਰ ਤੈ,
ਪਰਚੇ[1] ਲੀਨੇ ਤਾਹਿ ॥੧੦੬॥

[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ।

ਬਹੁ ਗ੍ਰੰਥਨ ਮੈਂ ਹੈਂ ਲਿਖੇ,
ਤਾਂ ਤੇ ਥੇ ਤਬਿ ਵਹਿ[1]* ॥੧੦੭॥

[1]ਇਸ ਲਈ (ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਗਤ) ਤਦੋਂ ਉਥੇ (ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ) ਸਨ। *ਅੰਕ ਨੰ: ੧੦੮ ਦੇ ਦੋਹਿਰੇ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ ਹੀ ਤੁਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਕੋ ਹੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅੰਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭੁਗਤਹਿਂ ਸੰਤਹਿਂ ਪੰਡਿਤਹਿਂ,
ਮਿਲ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖ ਧਾਮ।
ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੇ ਚਲਿ ਠੀਕ ਥਲ,
ਪਿਖ੍ਯੋ ਨਗਰ ਸੁਸਰਾਮ[1] ॥੧੦੮॥

[1]ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ।

ਜਾਇ ਟਕਾਰੀ[1] ਪੁਨ ਥਿਰੇ,
ਕਰੇ ਲੋਗ ਕਲਿਆਨ।
ਤਾਂ ਤੇ ਇਸਥਤਿ ਧਜਾਇ ਭੌ[1],
ਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨ ॥੧੦੯॥

[1]ਟਿਕਾੜੀ=ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਕਸਬਾ।

[1]ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਪੂਰਬ ਗਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼੍ਟਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੬ ॥

੭. {ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ, ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ, ਕਾਮਰੂ, ਉੜੀਸਾ ਤੇ ਬੰਧਯਾਚਲ ਦਾ ਸੈਰ, ਪਖੰਡੀ ਮੱਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ, ਸਾਲਸਰਾਇ ਜੌਹਰੀ, ਨੂਰ ਸ਼ਾਹ, ਦੇਵ ਲੂਤ ਤੇ ਕੌਡੇ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ}

ਦੋਹਰਾ:

ਰਵਿ ਸਮ ਉਰਿ ਤਮ ਤੋਮ ਹਰ,
ਸੁਧਾ ਸੋਮ ਸਮ ਡਾਰ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ।

ਚਿਤਿ ਚਿੰਤਾ ਹਰ ਚਿੰਤ ਮਨਿ,
ਸੁਰਤਰੁ ਕਾਮ ਸੁਧਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਚਿੰਤਾਮਣੀ (ਵਾਂਗ) ਚਿੱਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ (ਵਾਂਗ) ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪੋਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਕਰਿ ਪਗ,
ਪਰੇ ਪਤਿਤ ਪੁੰਜ ਪਾਰ[1]।

[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਰੂਪ ਜਹਾਜ਼ ਪਕੜ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਪੀ (ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਅਸ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੰ,
ਅਰਜਨ ਕਰੋਂ ਜੁਹਾਰ[1] ॥੨॥

[1]ਐਸੇ ਉੱਜਲ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ (ਸਹਿਤ ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਬਿੱਤ:

ਪੂਰ ਜਾਤੋ ਪਾਪ ਤੀਨ ਤਾਪ ਕੋ ਸੰਤਾਪ ਸਾਂਪ[1],
ਜਾਪ ਤਾਪ ਧਰਮ ਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਨਰਹਾਵਤੇ।
ਭਗਤੀ ਭਗਵੰਤ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਬਿਰਤੰਤ ਛੋਡਿ,
ਜੰਤ ਬਹਿ ਜਾਤੇ ਭਵ[1], ਅੰਤ ਹੂੰ ਨ ਪਾਵਤੇ।
ਸੱਤ ਸੀਲ[1] ਸੰਜਮ ਸੁਕ੍ਰਿਤ[2] ਸਮ[3] ਦਮ[11] ਆਦਿ,
ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਗਯਾਨ ਔ ਵੈਰਾਗ ਨ ਦਰਸਾਵਤੇ।
ਦੇਖੀਏ ਉਜਾਗਰ ਭਵ ਸਾਗਰ ਜਨ ਤਾਰਬੇ ਕੋ,
ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਜੌ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨ ਬਨਾਵਤੇ ॥੩॥

[1](ਸੰਸਾਰ) ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਤਾਪਾਂ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ।

[1]ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ) ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ।

[1]ਚੰਗਾ ਸੁਭਾਉ। [2]ਪੁੰਨ। [3]ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। [11]ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬੰਗ[1], ਉਡੀਸਾ[2], ਕਾਮਾਰੂ[3],
ਬੰਧਯਾਚਲ[1] ਕਾ ਸੈਲ[2]।

[1]ਬੰਗਾਲ (ਪ੍ਰਾਂਤ)। [2]ਉੜੀਸਾ (ਪ੍ਰਾਂਤ)। [3]ਆਸਾਮ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ।

[1]ਇਕ ਪਹਾੜ ਜੋ ਉੱਤ੍ਰੀ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। [2]ਸੈਰ।

ਕਰੈਂ ਜੈਸ ਗੁਰ ਆਦਿ ਸੋ,
ਕਥਾ ਕਥੋਂ ਹਿਤ ਸੈਲ[1] ॥੪॥

[1]ਸੁੱਖ ਵਾਸਤੇ।

ਟੰਕਾਰੀ ਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਨਿ,
ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਸੁਧਾਰ।
ਬਖਸ਼ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਚਾਰ ਫਲ,
ਨਦਰ ਕਰੀ ਦਿਯ ਤਾਰ ॥੫॥

ਚੌਪਈ:

ਬੋਧ ਗਯਾ[1] ਪੁਨ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।
ਬੁੱਧ ਅਵਿਤਾਰ ਦੇਹ ਜਹਿੰ ਪਾਈ।

[1]ਬੁੱਧ ਗਯਾ, ਗਯਾ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਦੱਖਣ, ਬੁੱਧ ਦੇ ਤਪ ਦਾ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਬੋਧੀ ਪਿੱਪਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਹੇਠ ਤਪ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਲੋਗ ਗੁਸਾਈਂ ਮਿਲ ਬਹੁ ਆਏ।	
ਸੁਨਿ ਗੁਰਮਤਿ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ॥੬॥	
ਗਯਾ ਸ਼ਹਿਰ ਫਲਗੂ ਤਟ[1] ਜਾਏ।	[1](ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤ 'ਚ) ਫਲਗੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਪੰਡਿਨ ਕੋ ਸਿਖ ਦੈ ਬਹੁ ਭਾਏ।	
ਰਾਜ ਗਿਰੀ[1] ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲ ਦਰਸਾ।	[1]ਬਿਹਾਰ (ਮਗਧ) 'ਚ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ।
ਮੇਲਾ ਹੁਤੋ ਤਬੈ ਤਹਿਂ ਸਰਸਾ ॥੭॥	
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਦੇਵਨ ਕੇ ਸਰ[1] ਜੌਂ।	[1]ਤਲਾਅ।
ਪੇਖੇ[1] ਗੁਰੂ ਗਰਮ ਜਲ ਤਰ[2] ਜੌਂ[3]।	[1]ਜੇਹੜੇ। [2]ਬਹੁਤੇ। [3]ਜਦੋਂ।
ਪਾਨ ਹੇਤ[1] ਲੋਗਨ ਕੋ ਗੁਰੂ।	[1]ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ।
ਦਯਾ ਧਾਰਿ ਚਸ਼ਮਾ[1] ਕਿਯ ਸ਼ੁਰੂ ॥੮॥	[1](ਜਲ ਦਾ) ਸੋਮਾ।
ਜੋ ਅਬਿ ਸ਼ੀਰੀਂ[1] ਸਰਦ ਸ੍ਵਾਦੂ।	[1]ਮਿੱਠਾ।
ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦੂ।	
ਯਹਿ ਬਰਕਤ ਪਿਖ ਲੋਕ ਤਮਾਮੂ।	
ਦਰਸਹਿਂ ਸਰਸਹਿਂ[1] ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਧਾਮੂ ॥੯॥	[1]ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਭੇਖੀ ਪੱਖ ਪਾਤਿ ਮਤ ਵਾਰੇ।	
ਆਏ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਅਪਾਰੇ।	
ਪ੍ਰਥਮ ਬੋਧ ਸੰਮੁਖ ਹੋਇ ਬੋਲੇ।	
ਨਾਸਤਕ[1] ਪਾਮਰ[2] ਕਪਟ ਕਠੋਲੇ[3] ॥੧੦॥	[1]ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। [2]ਕਮੀਨੇ। [3]ਕਠ ਪੁਤਲੇ, ਕੋਠੇ।
ਕਹਯੋ ਹਮਾਰੋ ਮਤ ਦਿਢ ਸਾਚੋ।	
ਹੈ, ਤੁਮਹੂੰ ਭੀ ਯਾ ਮੈਂ ਰਾਚੋ।	
ਬੁਧ ਭਗਵਾਨ ਸਰਬਿ ਉਰਿ ਬਾਸੀ।	
ਜੀਵ ਰੂਪ ਨਿਤ ਮੁਕਤਿ ਅਨਾਸੀ ॥੧੧॥	
ਪਾਲਨ ਦੇਹ ਯਹੀ ਪੁਰਖਾਰਥ[1]।	[1]ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ।
ਜਰਮ[1] ਭ੍ਰਮ ਸਮਝਨ ਪ੍ਰਮਾਰਥ[2]।	[1]ਜਨਮ (ਮਰਨ) ਨੂੰ। [2]ਮੁਕਤੀ।
ਦੇਹ ਭਿੰਨ ਹਮ ਜੀਵ ਨ ਮਾਨੈਂ।	
ਮਰੇ ਮੁਕਤਿ ਸਬ ਹੀ ਪਹਿਚਾਨੈਂ ॥੧੨॥	
ਦੇਹ ਦੁਖਾਨਾ ਯਹੀ ਅਗਯਾਨਾ।	
ਨਰਕ ਸ੍ਵਰਗ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹਮ ਜਾਨਾ।	
ਆਗੇ ਹਿਤ ਦੁਖ ਮੂਰਖ ਭਰਿ ਹੈਂ।	
ਭੇਡ ਚਾਲ ਅੰਧੇ ਪਰ[1] ਗਰਿ ਹੈਂ[2] ॥੧੩॥	[1]ਪੈ ਕੇ। [2]ਗਲ ਰਹੇ ਹਨ।
ਜੇ ਕਰ ਜੀਵ ਜਨਮ ਜਾ ਪਾਤੋ।	
ਤੋ ਕਬਹੀ ਕੋ ਆਇ ਬਤਾਤੋ।	
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਮਰਾ ਮਤ ਝੂਠੋ।	
ਤੁਮ ਕੋ ਬੁਧ ਭਗਵਾਨ ਸੁ ਮੂਠੋ[1] ॥੧੪॥	[1]ਠੱਗ ਲਿਆ ਹੈ।
ਮਤ ਦਿਢਾਇ ਯਹਿ, ਰਾਖਸ ਮਾਰੇ[1]।	[1]ਇਹ (ਨਾਸਤਕ) ਮਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾ ਕੇਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਤੁਮ ਸੇ ਜਢਨ[1] ਲੀਨ ਵਹਿ ਧਾਰੇ।	[1]ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ।
ਜੀਵ ਸਦਾ ਤਨ ਤੇ ਹੈ ਨਿਆਰਾ।	

ਜਥਾ[1] ਕਰਮ ਫਲ ਭੋਗਤ ਸਾਰਾ[2] ॥੧੫॥ — [1]ਜੈਸਾ। [2](ਵੈਸਾ ਹੀ) ਸਾਰਾ ਫਲ।
ਨਾਮ ਜਪੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰੈ ਜੋ।
ਗਜਾਨ ਪਾਇ ਭਵ ਬੰਧ[1] ਹਰੈ[2] ਸੋ। — [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ। [2]ਮੇਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਜੇ ਕਰਮਨ ਕਾ ਫਲ ਕੁਛ ਨਾਹੀਂ।
ਤਾਰ[1] ਤਮ[2] ਕਜੋਂ ਲੋਗਨ ਮਾਹੀਂ ॥੧੬॥ — [1]ਛੋਟਾ। [2]ਵੱਡਾ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਬਾਨ ਰਘੁਬਰ ਕੇ[1]। — [1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਤੀਰਾਂ (ਵਾਂਗ)।
ਬੇਧ[1] ਗਏ ਉਨ ਕੇ ਉਰ[2] ਚਰ ਕੇ[3]। — [1]ਵਿੰਨ੍ਹ। [2]ਹਿਰਦੇ। [3]ਚੱਲ ਕੇ।
ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਗਹੈ ਕੈ[1]। — [1]ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ।
ਗਏ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ ॥੧੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸਾਂਖੀ ਆਇ ਬਖਾਨਜੋ,
ਜਗ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਧਾਨ[1]। — [1]ਜਗਤ (ਦੇਰਚਨ) ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। {ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ=ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਭੇ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੋਰਜੋ, ਸਤੋ ਤੇ ਤਮੋ ਆਦਿ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਮ-ਅਵਸਥਾ ਰੂਪ ਹੈ।}
ਆਤਮ ਸਦਾ ਅਸੰਗ[1] ਹੈ, — [1]ਨਿਰਲੇਪ।
ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਕਹਿੰ ਜਾਨ ॥੧੮॥ — [1]ਵੇਦ।

ਚੌਪਈ:

ਤਾਂ ਕੀ ਹਮ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਪਰ ਤੇ ਪਰ[1] ਤਿਹਰੂਪ ਵਿਚਰਿ ਹੈਂ। — [1]ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਬੀਨਾ।
ਹੈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਪੁਰਖ[1] ਅਧੀਨਾ ॥੧੯॥ — [1]ਈਸ਼ਰ।
ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜਢ ਅਹੇ।
ਤਾਂ ਕੋ ਕਿਮ ਕਾਰਣ ਤੂੰ ਕਹੇਂ।
ਜੇ ਜਢ ਮਾਯਾ ਜਗਿ ਉਪਜਾਵੈ।
ਤੌ ਕਿਉਂ ਪਾਹਨ[1] ਨਹਿ ਉਠ ਧਾਵੈ ॥੨੦॥ — [1]ਪੱਥਰ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨਦ ਈਸ਼੍ਵਰ ਜੋਈ।
ਜਗਿ ਕਾਰਣ ਸ੍ਰੁਤਿ ਭਾਖਤਿ ਸੋਈ।
ਤਾਹੀਂ ਕੋ ਤੁਮ ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਜਾਵੋ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਵੋ ॥੨੧॥
ਸਾਂਖੀ ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਗਏ।
ਕਾਪਲ[1] ਆਇ ਬੋਲਤੇ ਭਏ। — [1]ਕਪਿਲ ਦੇ ਚੇਲੇ। {ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਪਾਠ 'ਪਾਤੰਜਲਿ' ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਪਾਤੰਜਲੀ ਰਿਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਪਿਲ ਸ਼ਾਖ ਮਤ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਨਹੀ।}
ਮਤ ਹਮਾਰ ਸਾਚੋ ਸੁਖਦਾਈ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦਾ ਬੇਦ ਬਤਾਈ ॥੨੨॥
ਖਟ ਚੱਕਰ[1] ਨਰ ਭੇਦੈ[2] ਜੋਈ। — [1](ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਮੰਨੇ) ਛੇ ਚੱਕ੍ਰ {੧. ਮੂਲਾਧਾਰ ਚੱਕ੍ਰ=ਗੁਦਾ ਸਥਾਨ। ੨. ਸ੍ਵਾਧਿਸ਼੍ਟਾਨ ਚੱਕ੍ਰ=ਲਿੰਗ ਸਥਾਨ। ੩. ਮਣੀਪੂਰਕ ਚੱਕ੍ਰ=ਨਾਭੀ ਵਿੱਚ। ੪. ਅਨਾਹਤ ਚੱਕ੍ਰ=ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ। ੫. ਵਿਸ਼ੁੱਧ ਚੱਕ੍ਰ=ਕੰਠ ਵਿੱਚ। ੬.

ਆਗਿਆ ਚੱਕ੍ਰ=ਭ੍ਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚ।} [2]ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਪੈਹੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਸੰਸੇ ਕੋਈ।
ਖੇਚਰ[1] ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਨਹਿਂ ਜਿਨਿ ਸਾਧੀ।

[1]ਹਠ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਧਾਰਨਾ- ਜਿਸ ਦਾ ਤ੍ਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ, ਮਾਲਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਜੀਭ ਇਤਨੀ ਲੰਬੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਲੂਏ ਵਿੱਚ ਫਸਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਜੀਭ ਅੜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣਰੋਕਣ ਨਾਲ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਟਪਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੋਗੀ ਦੀਰਸਨਾ ਉਪਰ ਡਿਗਦਾ ਹੈ।

ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬੋਲਹਿਂ ਬਕਬਾਦੀ ॥੨੩॥
ਤਾਸ ਜੀਭ ਛੇਦਨ ਕਰ ਡਰੀਏ[1]।

[1]ਕੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਈਏ।

ਯਾ ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਕਿਛੁ ਦੋਖ[1] ਬਿਚਰੀਏ।

[1]ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਖੱਬੀ ਨਾਸਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ।

ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ[1] ਸੁਖਮਨ[2] ਸਾਧੇ।

[1]ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਨਾਸਕਾ ਤੋਂ ਦਿਮਾਗ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। [2]ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪੀ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਨੱਕ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇੜਾ ਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਗਲਾ ਹੈ।

ਪੈ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਬਿਨ* ਬਯਾਧੇ[1] ॥੨੪॥

[1]ਬਿਨਾਰੋਗ ਤੋਂ। *ਏਥੇ ਮੂਲ 'ਚ ਪਾਠ 'ਬਿਸ' ਸੀ ਜੋ ਅਸ਼ੁਧ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਉਕਾਈ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਪਾਠ 'ਬਿਨ' ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਬੇਧਨੇ ਚੱਕ੍ਰ।
ਅਬਿ ਨਹਿ ਸਮਾਂ ਕਰਨਿ ਯਹਿ ਬੱਕ੍ਰ[1]।

[1]ਇਹ ਟੇਢੇ (ਕਠਨ ਸਾਧਨ) ਕਰਨ ਦਾ।

ਥਾ ਪਿਛਲੇ ਜੁੱਗਨ ਕਾ ਧਰਮ।
ਅਬਿ ਨਾਹਕ[1] ਕਰਨੋ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ[2] ॥੨੫॥

[1]ਬਿਅਰਥ। [2]ਥਕਾਵਟ, ਮਿਹਨਤ, ਮੁਸ਼ੱਕਤ।

ਪੁਨ ਜਾ ਕਾ ਫਲ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਹ੍ਵੈ।
ਜਾ ਮੈ ਅੰਤ ਅਤਜੰਤ ਸ਼ੋਕ ਹ੍ਵੈ।
ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਲੌਂ ਤਹਾਂ ਰਹਾਵੈ।
ਪ੍ਰਲੈ ਬਾਦ ਚੁਰਾਸੀ ਪਾਵੈ ॥੨੬॥
ਬਡੇ ਕਸ਼ਟ ਤੈ ਸੁਖ ਹ੍ਵੈ ਥੋਰਾ।
ਬੁਧਿ ਜਨ ਕਰਤਿ ਪਸਿੰਦ ਨ ਭੋਰਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਗਜਾਨਾ।
ਕਲਿ ਮੈਂ ਦੇਤ ਸੁਖੈਨ ਕਲਿਆਨਾ ॥੨੭॥
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਅਖੰਡ ਪਾਇ ਹੈ।
ਬੂੰਦ ਸਿੰਧੁ ਜਜੋਂ ਹਰਿ ਮਿਲਾਇ ਹੈ।
ਚਿਤ ਨਿਰੋਧ ਜੋਗ[1] ਸ੍ਰੁਤਿ ਗਾਵੈ[2]।

[1]ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੀ ਜੋਗ ਹੈ। [2]ਵੇਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਤੈ ਮੋਖ ਬਤਾਵੈ ॥੨੮॥
ਕਾਮਾਦਿਕ ਭੇਦੈ ਖਟ ਚੱਕ੍ਰ[1]।

[1]ਪੰਜ ਕਾਮਾਦਿ ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਮਨ, ਇਹ ਛੇ ਚੱਕ੍ਰ ਵਿੰਨ੍ਹੇ।

ਜਾਂ ਤੈ ਪਰੈ ਪਾਰ ਭਵ ਬੱਕ੍ਰ[1] ॥੨੯॥

[1]ਟੇਢੇ ਸੰਸਾਰ (ਚੱਕ੍ਰ ਤੋਂ)।

ਦੋਹਰਾ:
ਹੋਇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾਪਲ ਭਏ,
ਜਾਪਕ ਸਭਿ ਸਤਿ ਨਾਮੁ।
ਅਣੁ ਬਾਦੀ ਨੈਯਾਇ ਕੈ[1],

[1]ਅਣੂਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਇਕਾਂ ਨੇ।

ਨਿਜ ਮਤ ਕਹਜੋ ਤਮਾਮ ॥੩੦॥
ਪੰਚ ਭੂਤ[1] ਅਣੁਰੂਪ[2] ਨਿੱਤ, — [1]ਪੰਜ ਤੱਤ। [2]ਅਣੂ ਰੂਪ ਹਨ। {ਅਣੂ=ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ।}
ਤਿਨੈ ਮਿਲਾਵੈ ਈਸ।
ਪ੍ਰਲੈ ਕੀਨ ਚਾਹੈ ਜਬੈ,
ਸਬਿ ਕੋ ਕਰੈ ਪ੍ਰਿਥੀਸ[1] ॥੩੧॥ — [1]ਵੱਖ-ਵੱਖ।
ਚੌਪਈ:
ਦ੍ਰਬ[1], ਗੁਨਿ[2], ਕ੍ਰਮ[3], ਸਮਾਨ[11] ਬਸੇਖ[22]। — [1]ਸੰ: ਦ੍ਰਵ੍ਯ (ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ, ਹਵਾ, ਅਕਾਸ਼, ਸਮਾ, ਦਿਸ਼ਾ, ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਮਨ)। [2]ਗੁਣ (ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਸਪਰਸ਼, ਸੰਖ੍ਯਾ, ਪਰਿਮਾਣ, ਪ੍ਰਥਕਤ੍ਵ, ਸੰਯੋਗ, ਵਿਭਾਗ, ਪਰਤ੍ਵ, ਅਪਰਤ੍ਵ, ਗੁਰੁਤ੍ਵ, ਦ੍ਰਵਤ੍ਵ, ਸਨੇਹ, ਸ਼ਬਦ, ਬੁੱਧਿ, ਸੁਖ, ਦੁਖ, ਇੱਛਾ, ਦ੍ਵੈਸ਼, ਪ੍ਰਯਤਨ, ਧਰਮ, ਅਧਰਮ, ਸੰਸਾਰਕ)। [3]ਕਰਮ (ਉਤਖ੍ਯੇਪਣ, ਅਪਖ੍ਯੇਪਣ, ਆਕੁੰਚਨ, ਪ੍ਰਸਾਰਨ, ਗਮਨ)। [11]ਸਾਮਾਨ੍ਯ (ਜਾਤੀ) ਪਰ ਅਤੇ ਅਪਰ। [22]ਵਿਸ਼ੇਸ਼=ਜਿਤਨੇ ਨਿੱਤ ਦ੍ਰਵ੍ਯ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉਤਨੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਦਾਰਥ ਹਨ।
ਪੁਨ ਸਮਵਾਯ[1] ਅਭਾਵ[2] ਸੁ ਲੇਖ[3]। — [1]ਸਮਵਾਯ (ਉਪਾਦਾਨ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧ)। [2]ਅਭਾਵ (ਹੋਂਦ ਦਾ ਨ ਹੋਣਾ)। [3]ਜਾਣੋ।
ਸਪਤ ਪਦਾਰਥਿ ਸੋਧਨ[1] ਜੋਈ। — [1]ਵਿਚਾਰਨਾ।
ਮੁਕਤੀ ਅਹੇ ਨੀਕ ਮਮ ਸੋਈ ॥੩੨॥
ਗੁਰ ਕਹਿ ਤਵ ਮਤ ਅੰਧ ਅਗਾਰੇ[1]। — [1]ਅਨ੍ਹੇਰੇ (ਅਗਿਆਨ) ਦਾ ਘਰ ਹੈ।
ਵਸਤੁ ਨ ਪੱਯੇ ਬਿਨਾ ਉਜਾਰੇ[1]। — [1]ਚਾਨਣ।
ਕਹਜੋ ਪਦਾਰਥ ਸੋਧਨ ਜੋਈ।
ਕਾਕਦੰਤ ਹੈ ਗਨਨੋ[1] ਸੋਈ ॥੩੩॥ — [1]ਕਾਂ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਗਿਣਨ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਜਗਿ ਰਚਨਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਐ ਹੈ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਬੇਅੰਤ ਕਹੈਂ ਹੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਭਿੰਨ ਜਗ ਸਬੈ ਅਨਿੱਤ।
ਤੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਾਨਤਿ ਨਿੱਤ ॥੩੪॥
ਬੇਦ ਬਿਰੁਧ ਮਤ ਤੋਰ ਅਨੁੱਤਮ[1]। — [1]ਬੁਰਾ ਹੈ।
ਦੋਖ ਖਾਣਿ ਜਨ ਗਹੈਂ ਨ ਉੱਤਮ।
ਜੋ ਗੋਤਮ ਬਿਦਯਾ[1] ਮਨ ਲਾਵੈ। — [1]ਨਿਆਇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਮੱਤ।
ਤਨ ਤਜਿ ਕਾਕ ਸਿਆਲ[1] ਤਨ ਪਾਵੈ ॥੩੫॥ — [1]ਗਿੱਦੜ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭਗਤੀ।
ਧਰੋ ਤਰੋ ਨਿਰ ਜਤਨਹਿੰ ਜਗਤੀ[1]। — [1]ਜਗਤ ਤੋਂ।
ਬਾਨੀ ਸੁਖਿ ਖਾਨੀ ਸੁਨਿ ਸਾਚੀ।
ਹਰੀ ਭਜਨ ਮੈਂ ਤਿੰਹ ਮਤਰਾਚੀ ॥੩੬॥
ਮੀਮਾਂਸਿਕ ਜਨ ਕਰਮ ਪਰਾਯਨ[1]। — [1]ਆਸਰੇ।
ਆਇ ਮਤੋ ਨਿਜ ਯੌਂ ਕਿਯ ਗਾਯਨ।
ਜਗਿ ਉਪਜਨ[1] ਥਿਤ[2] ਲਯ[3] ਸੰਘਾਤਾ[11]। — [1]ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ। [2]ਕਾਇਮਰਹਿਣਾ। [3]ਨਾਸ ਹੋਣਾ। [11]ਸਾਰੇ (ਜਗਤ ਨੂੰ)।
ਜਸ ਅਪਜਸ ਸੁਖ ਦੁਖ ਕਾ ਦਾਤਾ ॥੩੭॥

ਕਰਮ ਅਹੇ ਹਮ ਨਿਸਚੇ ਲਹਿਹੀਂ।
ਈਸ਼ ਕਰਮ ਹੀ ਹੈ ਸ੍ਰਤਿ ਕਹਿਹੀ।
ਉੱਤਮ ਮਧਮ[1] ਅਧਮ ਜੁ ਦੇਹਾ[2]। [1]ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ। [2]ਨੀਚ ਦੇਹਾਂ।
ਕਰਮ ਤੇ ਮਿਲ ਹੈਂ ਸਬ ਮਤ ਏਹਾ ॥੩੮॥
ਕ੍ਰਮ ਤੈ ਸਿਧ[1] ਜਨਕਾਦਿਕ ਪਾਈ। [1]ਸ਼ਕਤੀ, ਮੁਕਤੀ।
ਗੀਤਾ ਮੈ ਯਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਤਾਈ।
ਨਰਕ ਸ੍ਵਰਗ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੈ ਜੇਤੋ।
ਪੱਯਤ ਕਰਮਨ ਤੇ ਹੈ ਤੇਤੋ ॥੩੯॥
ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਮੈਂ ਜਾਵਨ ਜੋਈ।
ਕ੍ਰਮ ਤੈ ਮਮ ਮਤ ਮੁਕਤੀ ਸੋਈ ॥੪੦॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਗ ਕਰਤਾ ਈਸ਼ਰ ਅਹੇ,
ਚਿਦਾਨੰਦ[1] ਸਰਬੱਗਜ[2]। [1](ਸਤਿ) ਚੇਤਨ ਤੇ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਾਣੂ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਸਬ ਸ੍ਰਤਿ ਕਹਿਂ,
ਔਂ ਪੁਨ ਮਾਨਤ ਜੱਗਜ ॥੪੧॥
ਚੌਪਈ:
ਪਹਿਲੇ ਜਗਤ ਜੀਵ ਜੌ ਬਨਿ ਹੌਂ।
ਪਾਛੇ ਕਰਮਨ ਕੋ ਵਹਿ ਜਨਿ ਹੈ[1]। [1]ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜੀਵ ਅਧੀਨ ਕਰਮ ਜਢ[1] ਜੋ ਹੈਂ। [1]ਜੜ੍ਹ ਹੈ।
ਤਾਹਿਂ ਈਸ ਮਾਨਤ ਨਹਿ ਕੋ ਹੈ ॥੪੨॥
ਕਰੋ ਉਪਾਸ਼ਨ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤਾਂ ਤੈ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਪੈਹੋ ਦਿਢ[1] ਜਾਂ ਤੈ। [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬੈਨ[1] ਐਨ[2] ਗੁਰ ਕੇ ਉਨਿ ਮਾਨੇ। [1]ਬਚਨ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਆਇ ਚਾਂਦ੍ਰਕੀ[1] ਇਮ ਕਿਯ ਗਾਨੇ ॥੪੩॥ [1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ।
ਦੇਵ ਪਾਲ[1] ਉੜਪਤਿ[2] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ। [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [2]ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ।
ਬਰਸਤਿ ਸੁਧਾ[1] ਸਰਬ ਜਗ ਮਾਲਕ। [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕਮ ਜ਼ਜਾਦੇ ਹੋਵਨ ਜੋ ਪਿਖੀਏ।
ਧਰਾ[1] ਫਿਰਨ ਤੈ ਸੋ ਦਿਢ ਲਖੀਏ ॥੪੪॥ [1]ਧਰਤੀ।
ਸੇਵਕ ਚੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਮੈਂ ਜੈ ਹੈਂ।
ਬਾਂਛਤ ਭੋਗ ਭੁਗਤਿ ਤਹਿਂ ਰ੍ਹੈ ਹੈਂ।
ਚੰਦ੍ਰ ਭਗਤ ਕੀ ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ।
ਬੋਲੇ ਹਸ ਕਰਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਗਜ਼ਾਨੀ ॥੪੫॥
ਨਹਿ ਜਗਤੇਸ ਨਿਸੇਸ[1] ਪਛਾਨੋ। [1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
ਨਖ੍ਯਤਨ ਮੈ ਬਢ ਨਖ੍ਯਤ ਪ੍ਰਮਾਨੋ[1]। [1]ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਤਾਰਾ ਮੰਨੋ।
ਬਢਤਿ ਘਟਤਿ ਪੁਨ ਗ੍ਰਸਤਿ[1] ਸੁਰਾਹੂ। [1]ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਫਿਰ ਕਲਜਾਨ ਕਿਮ ਕਰਿ ਹੈ ਕਾਹੂ ॥੪੬॥
ਰਚੇ ਜਾਂਹਿ ਸਸਿ ਸੂਰ ਅਪਾਰੇ।

ਤਾਹਿਂ ਭਜੋ ਕਿ ਨ ਮਤਿ ਕੇ ਮਾਰੇ।
ਮਾਨ ਬਚਨ ਗੁਰ ਕਾ ਵਹਿ ਗਏ।
ਪਿਤ੍ਰ ਉਪਾਸ਼ਕ ਆਵਤ ਭਏ ॥੪੭॥
ਚੰਦ੍ਰ ਬਿੰਬ[1] ਕੇ ਊਪਰ ਰ੍ਹੈ ਹੈਂ।
[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ-ਮੰਡਲ।
ਨਿੱਤ ਮੁਕਤਿ ਮਨ ਇਛਤ ਭੁਗੈ ਹੈਂ।
ਪਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਜਿਹ ਬੇਦ ਬਖਾਨੈ।
ਤਾਹਿ ਉਪਾਸ਼ਨ ਜੋ ਨਰ ਠਾਨੈ[1] ॥੪੮॥
[1]ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਸੋ ਨੀਤ ਰਹੈ ਹੈਂ।
ਯਹੀ ਮੁਕਤਿ ਹਮ ਨੀਕ ਮਨੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਸੁਨੋ ਮਮ ਬਾਨੀ।
ਪੈ ਹੈਂ ਮੁਕਤਿ ਸਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥੪੯॥
ਕਰਮੀ ਮੁਕਤਿ ਨਹੀ ਕੋ ਪੈ ਹੈ।
ਸੁਖ ਦੁਖ ਫਲ ਕਰਮਨ ਭੋਗੈ ਹੈ।
ਪਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਜੋ ਕਹਿਤਿ ਪੁਰਾਨ।
ਪੁੰਨਜਾਤਮ[1] ਰਹਿਹੈਂ ਤਹਿ ਜਾਨਿ ॥੫੦॥
[1]ਪੁੰਨੀ ਲੋਕ।
ਭੋਗ ਪੁੰਨ ਫਲ ਫਿਰ ਗਿਰ ਧਰਨੀ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਤੇ।
ਪਾਵਤਿ ਜਨਮ ਅਨਿਕ ਕਰਿ ਕਰਨੀ।
ਪਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਨਮਿੱਤ ਜਨ ਯਾਂ ਤੇ।
ਪਿੰਡ[1] ਸ੍ਰਾਧ[2] ਖਜਾਹਿ[3] ਕਰਵਾਤੇ* ॥੫੧॥
[1]ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਅਰਪੇ ਹੋਏ ਜੌਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੇ ਪਿੰਨ (ਗੋਲੇ)। [2]ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਦਾਨ। [3]ਬਰਸੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਕੀਤਾ ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਦਾਨ। *ਪਿੰਡ ਸਰਾਧ ਤੇ ਖਜਾਯ ਆਦਿਕ ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਲੋਕ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨ ਮਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋਂਹ ਤੁਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਭੀ ਈਸ ਉਪਾਸੋ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਜਪ ਭਵ ਦੁਖ ਨਾਸੋ।
ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਵਹਿ ਗੁਰਸਿਖ ਭਏ।
ਤਬਿ ਹੀ ਗਰੁੜ ਉਪਾਸ਼ਕ ਅਏ ॥੫੨॥
ਹੈ ਭਗਵਾਨ ਗਰੁੜ ਸਬ ਲਾਇਕ।
ਹਰਿ ਬਾਹਨ[1] ਨ੍ਰਿਭੈ ਪਦ ਦਾਇਕ[2]।
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ। [2]ਦੁਖਰਹਿਤ ਪਦਵੀ।
ਈਸ ਦੁਆਰ ਪਰ ਜੋ ਸਦਰਹਿਹੀ।
ਭਜੋ ਤਾਹਿ ਜੇ ਸਬਿ ਸੁਖ ਚਹਿਹੀ ॥੫੩॥
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਸ੍ਵਾਮੀ ਤਜ ਜੋਈ।
ਭਜੈ ਗੁਲਾਮ ਮਹਾਂ ਜਢ ਸੋਈ।
ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਗਜਾਨਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਪੈ ਹੈਂ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨਾ ॥੫੪॥
ਗੁਰ ਬਚ ਸਾਚ ਮਾਨ ਵਹਿ ਗਯੋ।

ਸ਼ੇਸ਼[1] ਉਪਾਸ਼ਕ ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ।	[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ।
ਸਾਚ[1], ਔਰ ਮਤ ਹੈ ਸਬਿ ਕੂਰੋ।	[1]ਸੱਚ ਜਾਣੋ।
ਮਮ ਮਤ ਸਾਚ ਸੁਖਦ ਅਤਿ ਰੂਰੋਂ[1] ॥੫੫॥	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਫਨਿ ਅਨੰਤ ਭਗਵੰਤ ਸੇਸ ਜੋ।	
ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਨਿਤ ਨਏ[1] ਬੇਸ[2] ਜੋ।	[1]ਨਵੇਂ। [2]ਚੰਗੇ।
ਜੈਸ ਫੀਲ[1] ਪਰਰਾਈ ਦਾਨੋ।	[1]ਹਾਥੀ।
ਸੇਸ ਸੀਸ ਪਰ ਧਰ ਇਮ ਜਾਨੋ ॥੫੬॥	
ਨਾਰਾਯਨ[1] ਭੀ ਤਾ ਪਰ ਸੋਹੈ।	[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ।
ਨਹਿ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸੇਸ ਸਮ ਕੋ ਹੈ।	
ਨਿਸ ਦਿਨ ਵਹਿ ਭੀ ਨਾਮ ਉਚਰ ਹੈ।	
ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਆਪ ਭਿਰਰ ਹੈ[1] ॥੫੭॥	[1]ਪੁਨਾ ਆਪ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਦਾ {ਰਰ ਹੈ} ਉਪਦੇਸ਼ (ਕਰਦਾ) ਹੈ।
ਯਾ ਤੇ ਹਮ ਉਪਾਸ ਹੈ ਸੇਸੈਂ।	
ਗਹੋ ਆਪ ਭੀ ਯਹਿ ਮਤ ਬੇਸੈ[1]।	[1]ਚੰਗਾ।
*ਸੇਸ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਕੋਰਸ ਚਖਿ ਹੈ।	*ਏਥੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।
ਸ਼ਕਤਿ ਉਠਾਵਨ ਕੀ ਧਰ[1] ਰਖ ਹੈ ॥੫੮॥	[1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਚੁੱਕਣ ਦੀ।
ਤੁਮ ਭੀ ਜਪੋ ਤਾਹਿ ਕਾ ਨਾਮੂ।	
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਕ ਜੋ ਸੁਖਿ ਧਾਮੂ।	
ਪੈਹੋ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦਿਵ ਨੀਕੇ।	
ਮਾਨ ਨਾਇ ਸਿਰ ਗਏ ਸੁ ਠੀਕੇ ॥੫੯॥	
ਸਿੱਧ ਉਪਾਸ਼ਕ ਆਏ ਕੋਈ।	
ਯਾ ਬਿਧਿ ਉਨਿ ਸ਼੍ਰਧਾ ਸਹ[1] ਗੋਈ[2]।	[1]ਸਹਿਤ। [2]ਕਹੀ।
ਸੱਤ ਨਾਥ[1] ਆਦਿਕ ਸਿਧੇਸ਼੍ਵਰ[2]।	[1]ਨਾਮ। [2]ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ।
ਤਿਨ ਕੋ ਹਮ ਮਾਨੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ॥੬੦॥	
ਲੋਕਾਂਜਨ[1] ਆਦਿਕ ਬਿਦਜਾ ਬਹੁ।	[1]ਸਿੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਪਾ ਕੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਦੇਖ ਲਈਦੇ ਹਨ। {ਲੋਕ- ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ=ਅੰਜਨ=ਸੁਰਮਾ।}
ਜਾਨਤਿ ਹਮ ਤੁਮਹੂੰ ਭਿ ਸੀਖ ਲਹੁ।	
ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਦੈਂਹ ਬਤਾਈ।	
ਜੋ ਚੈਹੈਂ ਸੋ ਲੈਂਹ ਮੰਗਾਈ ॥੬੧॥	
ਅਰੁ ਪੁਨ ਜਹਾਂ ਚਹੈਂ ਤਹਿ ਜਾਵੈਂ।	
ਮ੍ਰਿਤ ਸੁਇਛੱਤ[1] ਹਮ ਕੋ ਆਵੈ ॥੬੨॥	[1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ।
ਦੋਹਰਾ:	
ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਬਿਦਜਾ ਤੁਵ ਜਿਤੀ,	
ਅਤਿ ਅਨਰਥ ਕਾ ਹੇਤੁ[1]।	[1]ਬਹੁਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ।
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਯਾ ਆਗੇ ਸਬੀ,	
ਆਹਿ ਅਬਿੱਦਯਾ[1] ਜੇਤੁ[2] ॥੬੩॥	[1]ਅਵਿੱਦਿਆ (ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ) ਹਨ। [2]ਜਿਤਨੀਆਂ (ਹੋਰ ਵਿੱਦਿਆ ਹਨ)।
ਬਹੁ ਧਨ ਬਹੁ ਆਯੂ[1] ਬਢੇ,	[1]ਉਮਰ।
ਜਗ ਕੋ ਬਹੁਤ ਚਿਤਾਂਨ[1]।	[1]ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ। (ਅ) ਮੰਗਣਾ।

ਹੈ ਬੰਧਨ ਕਾ ਹੇਤੁ ਸਬਿ,
ਮੁਕਤਿ ਨਾਮੁ ਤੈ ਮਾਨ ॥੬੪॥
ਚੌਪਈ:
ਸੋ ਜਬਿ ਗਏ ਗੰਧਰਬੀ ਆਏ।
ਕਹਤੋ ਊਪਾਸ਼ਨ ਗੰਧ੍ਰਬ ਭਾਏ।
ਬਿਸ੍ਵਾ ਬਸੁ[1] ਸੇਵਾ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਨਾਦ ਬ੍ਰਹਮ[1] ਉਚਾਰਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੬੫॥
ਦੋਇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਹੱਯੇ।
ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਇਕੁ ਨਾਦ[1] ਸੁ ਪੱਯੇ।
ਗਾਵਨ ਨਾਦ ਬ੍ਰਹਮ ਹ੍ਵੈ ਮਗਨਾ।
ਤਾਂ ਸਮ ਆਨੰਦ ਔਰਹਿ ਜਗ ਨਾ ॥੬੬॥
ਜਹਾਂ ਸੁਰਤਿ ਜਿਹਂ ਲਗੀਰਹਾਵੈ।
ਸੋ ਅੰਤਹਿ ਮਧ ਤਾਂਹਿ ਸਮਾਵੈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਤੋ ਮਤ ਕੂਰ ਤੁਮਾਰੋ।
ਗਾਵਨ ਨਾਚਨ ਟਾਪਨ ਭਾਰੋ ॥੬੭॥
ਮਨ ਚੰਚਲ ਯਾ ਤੇ ਹ੍ਵੈ ਜੈ ਹੈ।
ਮੁਕਤਿ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਤਿ-ਬੰਧਕ ਪੈ ਹੈ[1]।
ਭਜਨ ਉਪਾਸ਼ਨ ਗੰਧ੍ਰਬ ਕੇਰੀ।
ਕਰਨ, ਅਗਜਾਤਾ ਅਹੇ ਬਧੇਰੀ[1] ॥੬੮॥
ਨਾਦ ਅਗੋਚਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੈ ਹੈ[1]।
ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਬਿਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪੈ ਹੈ।
ਭਏ ਸਿਖ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਬਚ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਗਏ ਸਾਚ ਮਤ ਗੁਰੁ ਕਾ ਗੁਨਿ ਕੈ[1] ॥੬੯॥
ਦੋਹਰਾ:
ਮਤ ਪਖੰਡ ਬਹੁ ਖੰਡ ਗੁਰੁ,
ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਦ੍ਰਿੜਾਇ ਭਲ,
ਲੋਗਨ ਹਿਤ ਕਲਯਾਨ ॥੭੦॥
ਚੌਪਈ:
ਤਹਿਂ ਤੈ ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਧਾਰੇ।
ਗੰਗਾ ਤਟ[1] ਜਨ ਮਿਲੇ ਅਪਾਰੇ।
ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਬਿ ਜਹਿਂ ਗੌਰੈਂ[1]।
ਗੰਗਾ ਤਟ ਥਾ ਤਬਿ ਇਸ ਠੌਰੈਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਦਾਨੇ ਕਿਯ ਸਵਾਲ।
ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ।
ਹੈਂ ਜਾਨਤਿ ਸਬਿ ਲੋਗ ਕਹਾਵਤ।
ਫਿਰ ਕਜੋਂ ਇਸ ਕੌ ਬਜਰਥ ਗਵਾਵਤਿ[1] ॥੭੨॥

[1]ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
[1]ਸ਼ਬਦ ਬ੍ਰਹਮ।
[1]ਇਕ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ ਬ੍ਰਹਮ।
[1]ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਬੇ ਸਮਝੀ ਹੈ।
[1]ਵੇਦ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
[1]ਕਿਨਾਰੇ।
[1]ਭਾਰੀ, ਵੱਡਾ ਭਾਵ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ।
[1]ਗਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹੀ ਯਹੀ ਹਰਿ ਮਾਯਾ।
ਤਾਂਹਿ ਜਾਲ ਸਬਿ ਪਰ ਅਸ ਪਾਯਾ।
ਲਥ ਹੈ, ਪਰ ਦ੍ਰਿੜ ਅਮਲ ਨਰੱਖ ਹੈਂ[1]।

[1](ਇਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਜਾਲ) ਲਹਿ ਤਾਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ (ਇਹ ਜੀਵ) ਕਰਮਾ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਨਹੀਂਰੱਖਦੇ ਭਾਵ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਫਸ ਤਸਿ ਰਸ ਕਸ ਬਿਸ਼ਜਨ ਚਖ ਹੈਂ[1] ॥੭੩॥

[1]ਤਿਸ (ਮਾਇਆ) ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਨੂੰ ਚਖਦੇ ਹਨ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮੈਂ।
ਦੀਨ[1] ਰਹਤਿ ਅਗਜਾਨ ਖੋਹ[2] ਮੈਂ।

[1]ਦੁਖੀ। [2]ਕੰਦਰਾ (ਗੁਫਾ)।

ਸੁਮਤਿ ਨੈਨ ਪਰ ਤਿਮਰ[1] ਛਜੋਰਹਿ।

[1]ਅਨ੍ਹੇਰਾ (ਅਗਿਆਨ ਦਾ)।

ਕੀਮਤ ਲਾਲ ਸੁ ਲਖਤਿ ਸਕਤਿ ਨਹਿ[1] ॥੭੪॥

[1]ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਪੂਰਬ ਪੁਨਜ ਉਦੈ ਹੁਇ ਆਵੈ।
ਈਸ ਦਯਾ ਦਿਲ ਸ਼ੌਕ ਜਗਾਵੈ।
ਮਿਲੈ ਬੈਦ ਗੁਰੁ ਗਯਾਨੰ ਪੂਰਾ।
ਨੈਨ[1] ਉਜਾਲਿ[2] ਦਿਖਾਲਿ ਜਹੂਰਾ[3] ॥੭੫॥

[1]ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ। [3]ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ।

ਕਦਰ ਲਾਲ ਕੀ ਤਬਿ ਜਨ ਜਾਨੈ।
ਪਾਇ ਮਹਾਨ ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨੈ[1] ॥੭੬॥

[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪਰ ਭੀ ਕਿਸ ਕਦਰ ਜਬਿ,
ਸ਼ੰਕ ਰਹੀ ਮਨ ਮਾਹਿਂ।
ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਇਕ ਲਾਲ ਦੈ,
ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਚਾਹਿ[1] ॥੭੭॥

[1]ਤੱਕ ਕੇ, ਦੇਖ ਕੇ।

ਖਾਵਨ ਹਿਤ ਲਜਾਵਨ ਕਹਜੋ,
ਯਾ ਕੋ ਬੇਚ ਬਜ਼ਾਰ।
ਮਾਨ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕਾ ਚਲਜੋ,
ਮਰਦਾਨਾ ਮੁਦ ਧਾਰਿ[1] ॥੭੮॥

[1]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਜਾਇ ਬਜ਼ਾਰ ਬੀਚ ਮਰਦਾਨੇ।
ਬਹੁ ਲੋਗਨ ਕੋ ਕੀਨ ਦਿਖਾਨੇ।
ਕੋਊ ਸਾਗ ਕੋ ਆਟਾ ਸੇਰ।
ਕੋਊ ਰੁਪੱਯਾ ਕਪੜਾ ਫੇਰ ॥੭੯॥
ਦੇਵਹਿਂ ਮੋਲ ਲਾਲ ਲਖ ਮਨਕਾ[1]।

[1]ਮਣਕਾ ਜਾਣ ਕੇ।

ਤੈਸ ਭਾਵ ਹੈ ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਕਾ।
ਸਾਲਸ ਰਾਇ ਜੁਵਾਹਰੀ ਜਬੈ।
ਪੇਖਜੋ ਪਰਖ ਹਰਖ ਲੈ[1] ਤਬੈ ॥੮੦॥

[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ।

ਨਜ਼ਰ[1] ਰਜਤਪਣ[2] ਇਕ ਸੌ ਕੀਨਾ।

[1]ਭੇਟਾ। [2]ਰੁਪਇਆ।

ਲਾਲ ਸਹਿਤ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀਨਾ।
ਕਹਜੋ ਮੋਲਿ ਨਹਿ ਕੋਲ ਹਮਾਰੇ।
ਨਹਿ ਕੋ ਦੇਇ ਸਕੈ ਇਸ ਕਾਰੇ[1] ॥੮੧॥

[1]ਹੇ (ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ)।

ਲੈ ਵਾਪਸ ਮਰਦਾਨਾ ਆਯੋ।
ਹਾਲ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਗਾਯੋ।
ਕਹਿਂ ਗੁਰੁ ਕਯੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ।
ਲਾਲ ਜਰਮ[1] ਕਾ ਮਰਮ[2] ਪਛਾਨਾ? ॥੯੨॥ — [1]ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਰੂਪ। [2]ਭੇਦ।
ਜਾਹਿ ਰੁਪੱਯੇ ਵਾਪਸ ਦੈ ਆ।
ਤਬਿ ਮਰਦਾਨਾ ਦੈਵਨ ਗੈਆ।
ਜੌਂਹਰੀ ਲੇਤ ਨ ਗੁਰੁ ਰਖਵਾਏ।
ਫਿਰਯੋ ਮਰਦਾਨਾ ਇਤ ਉਤ ਦਾਏ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਏਧਰ ਓਧਰ (ਦੋਹੀਂ) ਤਰਫ਼ੀਂ।
ਮਾਨ ਅਚੰਭਾ ਜੌਂਹਰੀ ਤੂਰਨ।
ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਲਖਿ ਨਰ ਪੂਰਨ।
ਤਬਿ ਤਾਂ ਕੋ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਯੋ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸੰਸੇ ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਯੋ ॥੯੪॥

*ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕਯ: — *ਇਹ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਵਾਲਾ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਲਾਲੋ[1] ਲਾਲ[2] ਉਪਾਇਆ, ਲਾਲੋ[3] ਲਾਲ ਦਿਸੰਨ[11] ॥ — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ। [2](ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਰੂਪ) ਲਾਲ। [3]ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ। [11](ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ) ਲਾਲ (ਵਰਗਾ) ਦਿਸਦਾ ਹੈ।
ਜਿਨ੍ਹਾ ਲਾਲੀ[1] ਨੈਨ ਮੈਂ[2] ਦੂਜਾ ਨ ਜਾਣੰਨ ॥ — [1]ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਲਾਲੀ। [2]ਮਨ ਬੁੱਧ ਰੂਪ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਸੁਨਿ ਸਾਲਸ ਤੂੰ ਜੌਹਰੀ, ਅਪਣਾ ਲਾਲ[1] ਪਛਾਣ ॥ — [1]ਪਿਆਰਾ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ)। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਰੂਪ ਲਾਲ।
ਕੂੜੇ ਲਾਲ ਨ ਗੰਢ ਬੰਨ੍ਹ, ਲੈਸੀਰਬ ਸਿਵਾਣ ॥
ਕੰਕਰ ਪੱਥਰ ਸੰਜ ਕੈ[1] ਨਾਮ ਸਦਾਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ॥ — [1]ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇ ਮਿਲੈ, ਤਾ ਕੋ ਸੁਝੇਰਾਹਿ ॥

ਚੌਪਈ:

ਇਤਯਾਦਕ ਬਹੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਜੌਹਰੀ ਮੁਦ ਮਨਿ ਧਾਰੇ।
ਭੋਜਨ ਹੇਤ ਅਰਜ਼ ਤਿਹ ਕਰੀ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਯਹਿ ਬਾਨਿ[1] ਉਚਰੀ ॥੯੫॥ — [1]ਬਾਣੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕਯ:

ਭੋਜਨ ਭੈ ਪ੍ਰੀਤ ਪਕਾਵਨ, ਲੁੱਚੀ ਲੋਚਾ ਪੂਰੀ ॥
ਮਿਠਯਾਈ ਮੁਖ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੈ, ਤਾ ਮਨਰਹੈ ਹਦੂਰੀ ॥
ਮੇਵਾ ਮਿਲਨ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕਹੀਏ, ਸਤ ਕੇ ਬਾਗੇ ਜੋੜੇ[1] ॥ — [1]ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਪੁਸ਼ਾਕਿਆਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਹਨ।
ਖਾਵਨ[1] ਖਾਇ ਅਘਾਵੈ[2] ਨਾਨਕ, ਜਉ ਬਿਖ ਤੈ[3] ਮਨ ਮੋੜੇ ॥ — [1]ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ। [2]ਰੱਜ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। [3]ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ।

ਚੌਪਈ:

ਐਸੇ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਘਨੇਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸਾਲਸ ਭੌ ਮੋਦ ਬਧੇਰੇ।
ਦਰਸ ਪਰਸ ਕਰਿ ਭੌ ਬਡ ਭਾਗਾ।
ਗੁਰੁ ਕਿਰਪਾ ਉਪਜਯੋ ਵੈਰਾਗਾ ॥੯੬॥
ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ ਗਯਾਨ ਬਿਗਯਾਨਾ।
ਭਯੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ ਸੁਖ ਮਾਨਾ।
ਨਾਮ ਅਧਰਕਾ ਤਾਹਿ ਗੁਲਾਮੂ[1]। — [1]ਨੌਕਰ।

ਬੁੱਧਿ ਸੁੱਧ ਕਾ ਥਾ ਵਹਿ ਧਾਮੂ[1] ॥ ੮੭ ॥
[1]ਉਹ ਚੰਗੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ।

ਗੁਰੁ ਕਿਰਪਾ ਕਾ ਭਾ ਅਧਿਕਾਰੀ।
ਲੋਗਨ ਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪਿਖਿ ਭਾਰੀ।
ਤਾ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੈ ਨਿਜ ਬਾਨਾ[1]।
[1]ਭੇਖ, ਪੁਸ਼ਾਕਾ।

ਛੋਰਯੋ ਕਰਿ ਮਹੰਤ ਤਿਸ ਥਾਨਾ ॥ ੮੮ ॥
ਬਹੁ ਦਿਨ ਰਹਿ ਤਹਿ ਪੁਨਾ ਮੁਕੰਦਾ।
ਲੀਨ ਬੰਗਾਲ ਦੇਸ ਕਾ ਫੰਦਾ[1]।
[1]ਰਸਤਾ।

ਭਾਗਲ ਪੁਰ[1] ਮੁਗੇਰ[2] ਤੇ ਆਦੂ।
[1]ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ। [2]ਮੁੰਗੇਰ=ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਨਗਰ।

ਉਤਰਤਿ ਗਏ ਮੁਰਸ਼ਦਾ ਬਾਦੂ[1] ॥ ੮੯ ॥
[1]ਭਗੀਰਥੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਿਆ ਇਕ ਨਗਰ।

ਲੋਗ ਮੁਰੀਦ ਬਨੇ ਸਭ ਥਾਈਂ।
ਗਏ ਗੁਰੂ ਚਲ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਈ।
ਦੇਸ ਕਾਮਰੂ[1] ਢਾਕੇ[2] ਸ਼ਹਿਰ।
[1]ਕਾਮ ਰੂਪ=ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਭੂਟਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। [2]ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ (ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀਰਾਜਧਾਨੀ।

ਪਰੀ ਧੂੰਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਾ ਬਹਿਰ[1] ॥ ੮੯ ॥
[1]ਆਉਣਾ। (ਅ) ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼।

ਰੂਪ ਔਰਤੋਂ ਪਰ ਬਹੁ ਅਹੈਂ।
ਕਾਮਰੂਪ ਯਾਹੀ ਤੇ ਕਹੈਂ।
ਪੁਰਖ ਕੁਰੂਪ ਰੁਜੀ[1] ਬਹੁ ਹੋਵਤਿ।
[1]ਰੋਗੀ।

ਇਸ ਦਿਸ ਕੇ ਨਰ ਕੋ ਜਬਿ ਜੋਵਤਿ[1] ॥ ੯੦ ॥
[1]ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਬੈ ਨਾਰਿ ਵਹਿ ਮੋਹਤਿ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੰਤਰ ਕੈ ਕੈ।
ਹਾਵ ਭਾਵ[1] ਬਹੁ ਦਾਵ[2] ਦਿਖੈ ਹੈਂ।
[1]ਦਿਲ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਹਿਲਜੁਲ। [2]ਦਾਅ, ਛਲ।

ਪੁਰਖ ਤਈਂ ਨਿਜ ਬਸਿ ਕਰਿ ਲੈ ਹੈਂ ॥ ੯੧ ॥
ਜੋ ਨਰ ਤਾਂ ਕੀ ਮਾਨਤ ਨਾਹੀ।
ਬਦਲ ਕਲੇਵਰ[1] ਰਾਖਹਿਂ ਪਾਹੀ[2]।
[1]ਸ਼ਰੀਰ। [2]ਕੋਲ, ਪਾਸ।

ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਸਹਿ[1] ਬਾਲੇ ਮਰਦਾਨੇ।
[1]ਸਣੇ।

ਦੇਸ ਕਾਮਰੂ ਵੀਚ ਪਜਾਨੇ[1] ॥ ੯੨ ॥
[1]ਗਏ।

ਗਯੋ ਮਰਦਾਨਾ ਗਾਉਂ[1] ਮਝਾਰੀ।
[1]ਪਿੰਡ।

ਮੇਂਢਾ[1] ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਇਕ ਨਾਰੀ।
[1]ਭੇਡੂ।

ਪੁਨ ਗੁਰ ਬਾਲੇ ਦਿਸ ਜਬਿ ਆਈਆਂ।
ਸਬਿ ਹੀ ਕੁੱਤੀ ਗਧੀ ਬਨਾਈਆਂ ॥ ੯੩ ॥
ਕਾਮਨਿ[1] ਕਾਮਨ[2] ਕਰੇ ਅਪਾਰੇ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ। [2]ਟੂਣੇ।

ਨਿਫਲ ਭਏ ਜਯੋਂ ਭੂਤ ਅੰਗਾਰੇ[1]।
[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਅੰਗਿਆਰ।

ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਰਿ ਨਰ ਕਰਿ ਲੀਨਾ[1]।
[1]ਮਨੁੱਖ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਤਿਨ* ਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਭਏ ਸਭਿ ਹੀਨਾ[1] ॥ ੯੪ ॥
[1]ਨਿਸਫਲ। *ਇਸ ੯੪ ਨੰ: ਅੰਕ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ 'ਤਿਨ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਭਏ ਸਭ ਹੀਨਾ' ਤੋਂ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੨੫ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ 'ਯਾ ਤੇ ਸੁਧ ਹੋਇ ਤੁਮ ਧਰਮਾ'। ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ

ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੫ ਤੋਂ ੮੮ ਤੱਕ ਚਾਰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਹਨ: (੧) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਛੰਦ ਬਦਲੇ ਹਨ ਪਰ ਛੰਦ ਨੰਬਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। (੨) ਪੰਨਾ ੮੮ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ੪੨ ਨੰ: ਚੌਪਈ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ੮੯ ਦੇ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਲਤ ਪਦ ਛੰਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ੮੮ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਚੌਪਈ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੀ ੮੮ ਪੰਨਾ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਛੰਦ ਮੇਲਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ੯੦ ਤੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੫੪ ਮੁਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖੇਪ ਹੋਇਆਂ ਚਾਰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ੧੨ ਛੰਦ ਬਦਲੇ ਸਨ। ੩. ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ। ੪. ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਹਾਂ ਹੀ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ (ਪੂ:) ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਪੂਰਬਾਰਧ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ (ਪੰ:) - ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਪਿਛਲੇ ਆਏ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਨੇ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਤਿਸੀ ਨਾਰਿ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ,
ਭਰਾ ਕੁੰਭ[1] ਜਲ ਸਾਥ। — [1]ਘੜਾ।
ਉਤਰੇ ਨਹਿਰਚ ਪਚਰਹੀ[1], — [1]ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ ਰਹੀ।
ਚਿਪਟ ਗਯੋ ਸੰਗਿ ਮਾਥ[1] ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਸਿਰ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਦੇਸ ਬੰਗਾਲ ਮੈ ਰਾਜਤ ਹੈ[1], — [1]ਬਿਰਾਜਦੀ ਹੈ।
ਇਕ ਨੂਰ ਸ਼ਹਾ ਸਭ ਨਾਰਿਨ ਰਾਨੀ।
ਤਾਹਿਂ ਪੈ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ,
ਇਕ ਆਇਓ ਫਕੀਰ ਬਡਾ ਇਲਮਾਨੀ[1]। — [1]ਆਲਮ, ਵਿਦਵਾਨ।
ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ਗੁਨੀ,
ਨਾਰਿ ਚੁਨੀ ਜੋਊ ਟਾਮਨ ਠਾਨੀ[1]। — [1]ਟੂਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ।
ਢੋਲ ਬਜਾ ਕੋਊ ਭੀਤ[1] ਦੁੜਾ, — [1]ਕੰਧ।
ਮੁਖ ਆਗ ਦਿਖਾ ਸਭਿ ਹਾਰ ਹਿਰਾਨੀ ॥ ੯੬ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿਟਪ[1] ਚੜੀ ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲ ਪੈ, — [1]ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਉਪਰ।
ਜੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਸਭਿ ਲੀਨ।
ਪਚਿ ਹਾਰੀ[1] ਬਸ ਨਹਿ ਚਲੇ, — [1]ਹਾਰ ਕੇ ਕੁੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਨੂਰ ਸ਼ਾਹਿ ਰਿਸ[1] ਕੀਨ ॥ ੯੭ ॥ — [1]ਕ੍ਰੋਧ।

ਕਬਿੱਤ:

ਚਲੀ ਤਬਿ ਆਪ ਮਨ ਭਯੋ ਸੰਤਾਪ,
ਦੇਖੋਂ ਕੈਸੋ ਯਿਹ ਫਕੀਰ ਦੇਸ ਹਮਰੇ ਮੈ ਆਇਓ ਹੈ।

ਮੰਤ੍ਰ ਮੁਖਿ ਪੜ੍ਹੇ ਬੈਠੀ ਜਾਇ ਉਚੇ ਥੜੇ,
ਹਾਥ ਕੀਨ ਦੋਊ ਖੜੇ ਬਲੁ ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਇਓ ਹੈ[1]। — [1]ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨ ਚਲਿਆ।
ਭਈ ਮਨ ਹੀਨ[1] ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਚੀਨਿ, — [1]ਟੁੱਟੇ ਮਨ ਵਾਲੀ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਅਧੀਨ ਸਿਰਿ ਚਰਨ ਨਿਵਾਯੋ ਹੈ।
ਪਹੁੰਚੀ ਗੁਰੁ ਪਾਇ[1] ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਸੁਨਾਇ, — [1]ਪਾਸ।
ਬਾਤ ਸੁਨੋ ਜਗਰਾਇ ਹਮੈਂ ਦਾਸੀ ਕੋ ਬਚਾਇਓ ਹੈ ॥ ੯੮ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਨੂਰ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗ ਨਾਰਿ ਲੈ,
ਠਾਂਢੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ।
ਘੜਾ ਉਤਾਰੋ ਗੁਰੂ ਜੀ,
ਅਬ ਹਮ ਭਈ ਅਧੀਰ[1] ॥ ੯੯ ॥ — [1]ਵਿਆਕੁਲ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ,
ਰਹੀ ਚਰਨ ਲਪਟਾਇ।
ਬਖਸ਼ੋ ਹਮਰੀ ਚੂਕ[1] ਗੁਰੁ, — [1]ਗ਼ਲਤੀ, ਭੁੱਲ।
ਦਾਸੀ ਕਰੋ ਸਹਾਇ ॥ ੧੦੦ ॥

ਕਬਿੱਤ:
ਜੈਸੇ ਤੀਰ ਪਾਹਨ ਕੋ ਸਾਂਪ ਖਗ ਨਾਹਨ ਕੋ,
ਸਿਆਰ ਮ੍ਰਿਗਰਾਇਨ ਕੋ, ਚਾਹੇ ਬਲ ਧਾਰਿਆ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ ਪੱਥਰ ਨੂੰ, ਸੱਪ ਗਰੁੜ ਨੂੰ, ਗਿੱਦੜ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ (ਮਾਰਨਾ) ਚਾਹੇ।
ਜੈਸੇ ਸੂਰ ਧਾਮ ਗਰਬਾਤ ਕਰੈ ਦੀਆ ਜੋਤ[1], — [1]ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਜੋਤ ਸੂਰਜ ਅੱਗੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰੇ।
ਜੈਸੇ ਧਨ ਹੀਨ ਚਾਹੇ, ਰਾਜ ਭੋਗ ਸਾਰਿਆ।
ਜੈਸੇ ਚੀਟੀ[1] ਸਾਗਰ[2] ਕੇ ਪਾਰ ਜੈਬੋ ਚਾਹੇ ਚਿਤਿ, — [1]ਕੀੜੀ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।
ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਮੇਰ ਕੇ ਸਿਖਰ ਮੈ ਉਤਾਰਿਆ[1]। — [1]ਉਤਰਨਾ ਭਾਵ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੇ।
ਤੈਸੋ ਗੁਰਦੇਵ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਗਦੀਸ ਆਗੈ,
ਕਾਮਰੂ ਕੀ ਨਾਰਿ ਚਾਹੇਂ ਜਾਦੂ ਕੋ ਬਿਥਾਰਿਆ ॥ ੧੦੧ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਰ ਕਾਂਪਤੀ, — [1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਬਖਸ਼ੋ ਦੀਨ ਦਿਯਾਲ।
ਹਮ ਦਾਸੀ ਨਿਜ ਜਾਨ ਗੁਰੁ,
ਦੀਜੈ ਚਰਨ ਰੁਆਲ[1] ॥ ੧੦੨ ॥ — [1]ਚਰਨ ਧੂੜ।

ਚੌਪਈ:
ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਜਾਨੀ।
ਕਹਿਓ ਸ਼ਬਦ ਸੂਹੀ ਮੈ ਠਾਨੀ[1]। — [1]ਬਣਾ ਕੇ, ਉਚਾਰ ਕੇ।
ਸੁਨੋ ਨੂਰ ਸ਼ਾਹ ਵਾਕ ਹਮਾਰਾ।
ਸਤਿਨਾਮ ਸਭਿ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਾ ॥ ੧੦੩ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ
ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧ ਕੁਚਜੀ ॥

ਮੰਞ ਕੁਚਜੀ[1] ਅਮਾਵਣਿ ਡੋਸੜੇ[2], ਹਉ ਕਿਉ ਸਹੁਰਾਵਣਿ ਜਾਉ ਜੀਉ ॥ — [1]ਮੈਂ ਖੋਟੇ ਢੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਂ। [2](ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ) ਗਿਣਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਹਨ।
ਇਕ ਦੂ ਇਕਿ ਚੜੰਦੀਆ, ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਮੇਰਾ ਨਾਉ ਜੀਉ ॥
ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਖੀ ਸਹੁਰਾਵਿਆ, ਸੇ ਅੰਬੀ ਛਾਵੜੀਏਹਿ[1] ਜੀਉ ॥ — [1]ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਛਾਂ (ਵਾਂਗ ਸੁਖਦਾਈ)।
ਸੇ ਗੁਣ ਮੰਞੁ ਨ ਆਵਨੀ, ਹਉ ਕੈ ਜੀ ਦੋਸ ਧਰੇਉ ਜੀਉ ॥
ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਥਰਾ[1], ਹਉ ਕਿਆ ਕਿਆ ਘਿਨਾ[2] ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਜੀਉ ॥ — [1]ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਹਾਂ। [2]ਲਵਾਂ।
ਇਕਤੁ ਟੋਲਿ ਨ ਅੰਬੜਾ[1], ਹਉ ਸਦ ਕੁਰਬਾਣੈ ਤੇਰੈ ਜਾਉ ਜੀਉ ॥ — [1](ਤੇਰੇ) ਇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ (ਬਰਾਬਰ ਵੀ) ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕਦੀ।
ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ[1] ਰੰਗੁਲਾ[2], ਮੋਤੀ ਤੈ ਮਾਣਿਕੁ ਜੀਉ ॥ — [1]ਚਾਂਦੀ। [2]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਸੇ ਵਸਤੂ ਸਹਿ ਦਿਤੀਆ, ਮੈ ਤਿਨ੍ ਸਿਉ ਲਾਇਆ ਚਿਤੁ ਜੀਉ ॥
ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦੜੇ[1], ਪਥਰ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ[2] ਜੀਉ ॥ — [1]ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ। [2](ਖੁਰਾਕਾਂ ਜਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ) ਪੱਥਰ ਲਾ ਕੇ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।
ਹਉ ਏਨੀ ਟੋਲੀ[1] ਭੁਲੀਅਸੁ, ਤਿਸੁ ਕੰਤ ਨ ਬੈਠੀ ਪਾਸਿ ਜੀਉ ॥ — [1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ।
ਅੰਬਰਿ ਕੂੰਜਾ ਕੁਰਲੀਆ, ਬਗ ਬਹਿਠੇ ਆਇ[1] ਜੀਉ ॥ — [1]ਸਿਰ ਰੂਪ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂੰਜਾਂ ਬੋਲ ਕੇ (ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ), ਚਿੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਰੂਪ ਬਗਲੇ ਆ ਬੈਠੇ ਹਨ ਭਾਵ ਬੁਢੇਪਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਾ ਧਨ[1] ਚਲੀ ਸਾਹੁਰੈ[2], ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸੀ ਅਗੈ ਜਾਇ ਜੀਉ ॥ — [1]ਉਹ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਪ੍ਰਲੋਕ।
ਸੁਤੀ ਸੁਤੀ ਝਾਲੁ ਥੀਆ[1], ਭੁਲੀ ਵਾਟੜੀਆਸੁ ਜੀਉ ॥ — [1]ਕਾਲ ਰੂਪ ਸਵੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਤੈ ਸਹ ਨਾਲਹੁ ਮੁਤੀਅਸੁ[1], ਦੁਖਾ ਕੂੰ ਧਰੀਆਸੁ[2] ਜੀਉ ॥ — [1]ਛੁਟੜ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ। [2]ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਭਾਵ ਭੋਗ ਰਹੀ ਹਾਂ।
ਤੁਧੁ ਗੁਣ ਮੈ ਸਭਿ ਅਵਗਣਾ, ਇਕ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ਜੀਉ ॥
ਸਭਿਰਾਤੀ[1] ਸੋਹਾਗਣੀ, ਮੈ ਦੋਹਾਗਣਿ ਕਾਈਰਾਤਿ[2] ਜੀਉ ॥੧॥ — [1]ਰਾਤਾਂ। [2]ਮਿਲਾਪ ਰੂਪ ਰਾਤ।
(ਪੰਨਾ ੭੬੨)

ਦੋਹਰਾ:

ਨੂਰ ਸ਼ਾਹਿ ਤਬ ਜਾਨਿਆ,
ਯੇਹ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ਸੰਤ।
ਤੰਤੁ ਮੰਤੁ ਹਮ ਸਭਿ ਕਰੇ,
ਭਏ ਛੂਛ[1] ਪੁਨ ਅੰਤ ॥੧੦੪॥ — [1]ਨਿਸਫਲ।

ਚੌਪਈ:

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਲੇਹ ਉਤਰਾਈ।
ਜਬਿ ਇਕ ਨਾਰਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲੀ।
ਸਿਰ ਤੇ ਘਟ ਉਤਰਾਇ ਅਡੋਲੀ ॥੧੦੫॥
ਦੇਖ ਅਚੰਭੇ ਭੀ ਸਭਿ ਨਾਰੀ।
ਭਈ ਮਗਨ ਸਭਿ ਬਲ ਤੇ ਹਾਰੀ।
ਤਬੀ ਉਪਾਇਨ[1] ਆਗੇ ਧਰੀ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਜਰਾਉ ਜਰੀ[1] ॥੧੦੬॥ — [1]ਜੜਾਊ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਜ਼ਰੀ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਲੀਜੈ ਭੇਟ ਖਤਾ[1] ਭਈ ਹਮ ਤੇ। — [1]ਗ਼ਲਤੀ, ਭੁੱਲ।
ਬਖਸ਼ਨ ਹਾਰ ਬਡੇ ਤੁਮ ਸਭਿ ਤੇ।

ਅਬਿ ਹੀ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁਆਮੀ ਗੁਰ ਬਰ[1]। — [1]ਹੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਜੀ।
ਸੰਤਨ ਸੰਗ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਰਬਰ[1] ॥੧੦੭॥ — [1]ਬਰਾਬਰੀ।
ਭਈ ਦੀਨ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ।
ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ ਦੀ ਗਤਿ ਦਾਨੀ।
ਧਰਮ ਸਾਲ ਰਚਿ ਦੀਨਸ ਜਬੈ।
ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਨ ਕੀਨਸ ਤਬੈ ॥੧੦੮॥
ਸੰਤ ਸਾਧ ਆਵਹਿ ਜਬਿ ਤੁਹਿ ਘਰ।
ਆਦਰੁ ਕਰੁ ਅਹਾਰੁ ਦੇਹੁ ਤਤ ਬਰ[1] ॥੧੦੯॥ — [1]ਤਦੋਂ ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ ਦਿਉ।

ਦੋਹਰਾ:
ਹਾਥ ਜੋਰ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈਂ,
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ।
ਹਮ ਮਤਿ ਮੰਦ ਉਧਾਰ ਹਿਤ,
ਕਰੋ ਬਤਾਵਨ ਭੇਵ ॥੧੧੦॥

ਚੌਪਈ:
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਆਪਾ ਖੋਵਨ ਸਤਿ ਬਿਉਹਾਰਾ[1]। — [1]ਅਪਣੱਤ ਮੇਟਣੀ ਸੱਚਾ ਕਰਤੱਬ ਹੈ।
ਜਿਨ ਮੇਂਢਾ ਮਰਦਾਨਾ ਕੀਆ।
ਇਕ ਸਲੋਕ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੋ ਦੀਆ ॥੧੧੧॥

*ਸਲੋਕ — *ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਕੱਲਰ ਕੀ[1] ਵਣਜਾਰੀਆ, ਝੁੰਗੇ[2] ਮੁਸ਼ਕ[3] ਮੰਗੇਣ ॥ — [1]ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪ ਕੱਲਰ ਦੀਆਂ। [2]ਰੁੰਗੇ ਵਿੱਚ। [3]ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਸੁਗੰਧੀ।
ਅਮਲਾਂ ਬਾਝੋਂ[1] ਨਾਨਕਾ, ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਕੰਤ ਮਿਲੇਣ ॥੧॥ — [1]ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
*ਮਹਲਾ ੧॥ — *ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ੮੫ 'ਤੇ ਹੈ।
ਗਾਂਲੀ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ, ਆਚਾਰੀ[1] ਬੁਰੀਆਹ ॥ — [1]ਕਰਤੱਬਾਂ ਕਰਕੇ।
ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ[1] ਕਾਲੀਆ, ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ ॥ — [1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਰੀਸਾ ਕਰਹਿ ਤਿਨਾੜੀਆ, ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਦਰੁ ਖੜੀਆਹ ॥
ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ[1], ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ[2] ॥ — [1]ਰੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। [2]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ।
ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ ਨਿਤਾਣੀਆ, ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀਆਹ ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ[1], ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ ॥੨॥ — [1]ਸਫਲਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਬਹੁ,
ਸਕਲ ਮਿਟਾਇਆ ਭਰਮ।
ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ[1] ਤਜਾਗ ਕੇ, — [1]ਖੋਟੇ ਕਰਮ।
ਪਾਇਓ ਮਾਰਗ ਧਰਮ ॥੧੧੨॥

ਕਬਿੱਤ:
ਦੀਨੀ ਹੈ ਸੁਮੱਤ ਗੁਰੁ ਕਾਟੀ ਹੈ ਕੁਮੱਤ,
ਤਿਨ ਪਾਈ ਹੈ ਭਗਤਿ ਜਗਦੀਸ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕੀ।
ਰਚੀ ਹੈ ਧਰਮ ਸਾਲ ਕੀਰਤ ਬਿਸਾਲ ਜਗ,
ਆਵੈ ਨਰ ਬਾਲ[1] ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਪਾਵੇ ਸੇਵਕੀ[2]। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ। [2]ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਲੋਕ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਤਿ ਆਨੰਦ ਮਾਨ,
ਕੀਰਤਨ ਜੋੜ[1] ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ[2] ਅਤੇਵ ਕੀ[3]।

[1]ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [2]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ। [3]ਬਹੁਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਛੂ ਕਾਲ ਰਹੇ ਫਿਰ ਅਨਤ[1] ਜਾਵੋ ਚਹੈਂ,

[1]ਹੋਰ ਥਾਂ।

ਮਰਦਾਨਾ ਚਲਾ ਸਾਥ ਪਾਥ[1] ਮਿਲੀ ਫੌਜ ਦੇਵ ਕੀ[2] ॥ ੧੧੩ ॥

[1]ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ। [2]ਦੇਵਾਂ (ਰਾਖਸ਼ਾਂ) ਦੀ।

ਚੌਪਈ:

ਤਿਹਿਂ ਕੋ ਪਿਖ ਮਰਦਾਨਾ ਡਰਿਓ।
ਹਾਇ ਹਾਇ ਗੁਰ ਮੈਂ ਅਬਿ ਮਰਿਓ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਾਲੇ ਉਪਦੇਸਾ।
ਡਰੋ ਨਹੀਂ ਹਮ ਸੰਗਿ ਜਗਤੇਸਾ ॥ ੧੧੪ ॥
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹਾ ਨ ਡਰ ਮਰਦਾਨਾ।
ਮਰਨ ਨ ਦੇਵੈਂ ਤੁਝ ਕੋ ਜਾਨਾ।
ਜਾਵੋ ਨਗਰ ਸਗਰ[1] ਫਿਰ ਆਵੋ।

[1]ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ।

ਕਰਿ ਆਹਾਰ ਮਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੋ ॥ ੧੧੫ ॥
ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿ ਜਰੋ[1] ਸੁ ਨਗਰਾ।

[1]ਸੜ ਜਾਵੇ।

ਬਸੇ ਜਹਾਂ ਰਾਖਸ਼ ਕੁਲ ਸਗਰਾ।
[1]ਤਪਤ ਕਰਾਹੇ* ਜਿਸੈ ਉਬਾਰਾ।

[1](ਬਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੈ)। *ਤਪੇ ਕੜਾਹੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੩੨-੩੩ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।

ਅਬਿ ਭੀ ਰਾਖਾ ਵਹੀ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੧੧੬ ॥
[1]ਸੁਨਿ ਬਚ ਅਟਪਟ ਕਰਿ ਹੋ ਰੋਸੂ।

[1](ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੈ)।

ਖਾਵੈ ਰਾਕਸ਼ ਮਰੋਂ ਬਿਦੋਸੂ।
ਮਾਰੋ ਆਪ ਤੋ ਮੈ ਹੂੰ ਮਰੋਂ।
ਨਗਰ ਓਰ ਮੁਖ ਮੈਂ ਨਹੀ ਕਰੋਂ ॥ ੧੧੭ ॥
[1]ਮਰਦਾਨਾਂ ਤੂੰ ਦੇਖ ਤਮਾਸਾ।

[1](ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ)।

ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾਰਖ ਭਰਵਾਸਾ।
ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹ ਦੇਵ ਅਪਾਰਾ।
ਭੂਪਤ ਸੰਗਿ ਸੋ ਚੜ੍ਹੇ ਸ਼ਿਕਾਰਾ ॥ ੧੧੮ ॥
ਆਇ ਨਜ਼ੀਕ ਨਜ਼ਰ ਕਰਿ ਦੇਖਾ।
ਬੈਠੇ ਮਾਨੁਖ ਤੀਨ ਬਿਸੇਖਾ[1]।

[1]ਖ਼ਾਸ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਕਹੀ ਵਜੀਰੈਂ ਸੰਗਿ ਸੋਰਾਜੈ।
ਦੀਨ ਅਹਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜੈ ॥ ੧੧੯ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਤੇ ਨਰ ਆਹਾਰਾ।
ਮਿਲਜੋ ਆਜ ਭੇਜਜੋ ਕਰਤਾਰਾ।
ਦੌਰਿ ਜਾਇ ਤੀਨੋ ਗਹਿ ਆਨੋ।
ਮਤ ਕਿਤ ਭਾਗੈਂ ਜਤਨ ਸੁ ਠਾਨੋ ॥ ੧੨੦ ॥
ਰਾਖਸ਼ ਤੀਨ ਦੌਰਿ ਤਤਕਾਲਾ।

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਮਰਦਾਨਾ ਬਾਲਾ।
ਜਹਿਂ ਠਾਂ ਬੈਠੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਪਰੈਂ।
ਭਏ ਅੰਧ ਰਾਜਾ ਕੋ ਰਰੈਂ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਪਠਵਾ[1] ਰਾਜੈ। — [1]ਭੇਜਿਆ।
ਕਰਿ ਵਿਚਾਰ ਦੇਖੋ ਕਿਯਾ ਕਾਜੈ।
ਤਬਿ ਵਜ਼ੀਰ ਮਨਿ ਨਿੰਮ੍ਰੀ ਕੀਨੋ।
ਦੇਹੁ ਦਰਸ ਦਾਸ ਨਿਜ ਚੀਨੋ ॥੧੨੨॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਨੋ।
ਕਹੁ ਵਜੀਰ ਕਿਮ ਆਗਮ[1] ਕੀਨੋ?। — [1]ਆਉਣਾ।
ਪੁਨ ਵਜੀਰ ਰਾਜੈ ਉਪਦੇਸਾ[1]। — [1]ਫੇਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।
ਚਰਨ ਗਹੇ[1] ਗੁਰੁ ਕਟੇ ਕਲੇਸਾ ॥੧੨੩॥ — [1](ਰਾਜੇ ਨੇ ਆ ਕੇ) ਚਰਨ ਪਕੜ ਲਏ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਦੀਨੀ ਸਿੱਖਾ[1]। — [1]ਸਿਖਿਆ।
ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਇ ਸੁ ਮਨ ਮੈ ਲਿੱਖਾ[1]। — [1]ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਉਹ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮਨ 'ਚ ਲਿਖ ਲਿਆ।
ਛੋਡਿ ਅਹਿੰਸਾ ਮਿਲੈ ਅਹਾਰਾ[1]। — [1]ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਛੱਡੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ ਮਿਲੇਗਾ।
ਦੇਵ ਲੂਤ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਤਿ ਧਾਰਾ[1] ॥੧੨੪॥ — [1](ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ) ਦੇਵ ਲੂਤ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਣ (ਨੇਮ) ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਰਹੇ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਨਗਰ ਮਝਾਰਾ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਗੁਰੂ ਕਹੈਂ ਛੋਡੋ ਯਹਿ ਕਰਮਾ।
ਯਾਂਤੇ ਸੁੱਧ ਹੋਇ ਤੁਮ ਧਰਮਾ[1]* ॥੧੨੫॥ — [1]ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਧਰਮੀ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। *ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਆਖੇਪ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੯੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।

*ਲਲਿਤਪਦ:

*'ਲਲਿਤ ਪਦ' ਇਹ ਛੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਅਸਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮੂਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਇਤਯਾਦਿਕ' ਤੋਂ ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਖੇਪਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਚੌਪਈ ਲਿਖਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛੰਦ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਛੰਦ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਇਥੋਂ ੮੯ ਸਫ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਕੇ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਤਿਨਿ ਹੋਯੋ।
ਮਗਨ ਭਏ ਆਤਮ ਮੈਂ ਐਸੇ,
ਜਯੋਂ ਜਲ ਜਲਹਿ ਸਮੋਯੋ[1]। — [1]ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੀਸ ਨਾਇ[1] ਉਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਧਰਿ, — [1]ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ।
ਉਸਤਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕੀਨੀ।
ਕੰਦ ਮੂਲ[1] ਫਲ ਫੂਲ ਅਨਿਕ ਧਾ[2], — [1]ਕੰਦ ਮੂਲ=ਇਕ ਬੂਟਾ ਜੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸਿੰਮਲ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਜੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। (ਅ) ਕੰਦ=ਗਾਜਰ, ਗੱਠਾ ਆਦਿਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ। ਮੂਲ=ਵੇਲਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।

ਲਜਾਇ ਭੇਟ ਬਹੁ ਦੀਨੀ ॥੧੨੬॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਅਧਿਕ ਅਹੇ ਜੋ ਤਿਹਠਾਂ,
ਕੇਲਾ, ਕੰਦ, ਕਦੂਰੀ[1]। — [1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਫਲ।
ਸਵਾਦ ਸੁਧਾ ਸਮ ਛਕਿ ਮਰਦਾਨਾ,
ਭਯੋ ਮੋਦ ਮਨਿ ਭੂਰੀ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ,
ਬਹੁ ਲੋਗਨ ਤਾਈਂ ਤਾਰਤਿ।
ਕਈ ਮਾਹ[1] ਗਿਰ ਬਨ ਬਹੁ ਬਿਹਰੇ[2], — [1]ਮਹੀਨੇ। [2]ਬਿਚਰੇ, ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ।
ਭੌ ਮਰਦਾਨਾ ਆਰਤ[1] ॥੧੨੭॥ — [1]ਦੁਖੀ।
ਲਗੀ ਭੂਖ ਬਹੁ ਦੂਖ ਪਾਇ ਕਰਿ,
ਗੁਰੁ ਬਿਦੂਖ[1] ਪਹਿ ਟੇਰਾ। — [1]ਸੁਖ ਸਰੂਪ।
ਪਉਨ ਅਹਾਰੀ ਤੁਮ ਨਿਰੰਕਾਰੀ
ਹਾਲ ਹੋਤ ਦੁਰ[1] ਮੇਰਾ। — [1]ਬੁਰਾ।
ਇਸ ਸੁਹਾਗ ਤੈ ਭਲੋ ਰੰਡੇਪਾ,
ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਇ ਮੁਹਿ ਘਰ ਹੈ।
ਭਲੇ ਲੋਗ ਨਹਿ ਫਿਰ ਹੈਂ ਬਨ ਮੈਂ,
ਬੈਠਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੧੨੮॥
ਨਹੀ ਤੁ ਦਿਹੁ ਕੁਛ ਅਬਿ ਖਾਨੇ ਹਿਤ,
ਮਰਨ ਹੋਤ ਨਹਿ[1] ਮੇਰਾ। — [1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ।
ਅਰਕ[1] ਤਰਫ ਗੁਰੁ ਅਰਕ[2] ਪਸਰ ਕੈ[3], — [1]ਅੱਕ ਦਾ ਬੂਟਾ। [2]ਕੂਹਣੀ ਭਾਵ ਹੱਥ। [3]ਫੈਲਾ ਕੇ।
ਹਸਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਟੇਰਾ।
ਇਸੀ ਆਕ ਕੇ ਫਲ ਤੁਮ ਖਾਵੋ,
ਗਿਰਾ[1] ਬਾਂਧ ਨਹਿ ਲੈਨੇ। — [1]ਗੰਢ, ਪੱਲੇ।
ਹਾਥ ਮਾਥਿ ਧਰਿ ਕਹਿ ਮਰਦਾਨਾ,
ਯਹਿ ਮਖੌਲ ਭਲ ਹੈਨੇ[1] ॥੧੨੯॥ — [1]ਹਨ।
ਯਹਿ ਖੁਵਾਇ ਅਬਿ ਸ਼ੀਘਰ ਮਾਰਤਿ,
ਯੌਂ ਤੋ ਕੁਛ ਦਿਨ ਜੀਤਾ।
ਪੈ ਸਸ਼ੰਕ[1] ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਮਾਨਿ ਕਰਿ, — [1]ਫੇਰ ਸ਼ੰਕਾ ਸਹਿਤ ਹੀ।
ਫਲ ਜਬਿ ਖਾਵਨ ਕੀਤਾ।
ਖਾਯੋ ਸ੍ਵਾਦ ਸੁਧਾ ਸੁਖ ਪਾਯੋ,
ਲਾਲਚ ਬਸ ਕੁਝ ਬਾਂਧੇ।
ਜ਼ਹਿਰ ਕਹਿਰ[1] ਭੇ ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਚਖਿ, — [1]ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ।
ਫੈਂਕ ਦਏ[1] ਬਿਨ ਖਾਧੇ ॥੧੩੦॥ — [1]ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।
ਹਾਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਿਤ ਜਬਿ ਆਗੇ,
ਕਈ ਰੋਜ ਬਨ ਮਾਹੀਂ।
ਤਾਰਤਿ ਫਿਰੇ ਅਨਿਕਧਾ ਜੀਵਨ,
ਰਿਖ ਮੁਨਿ ਥੇ ਜੁ ਤਹਾਂ ਹੀਂ।

ਮਰਦਾਨਾ ਬਹੁ ਛੁਧਤ[1] ਦੁਖਤ ਹ੍ਵੈ, — [1]ਭੁੱਖਾ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤੈ ਬਰ ਜੋਰੀ[1]। — [1]ਬਦੋਬਦੀ।
ਏਕਲ ਚਲ ਮਗ ਭੂਲ ਧਸ੍ਯੋ ਬਨਿ,
ਰਹਤਿ ਜਹਾਂ ਬਹੁ ਘੋਰੀ[1] ॥੧੩੧॥ — [1]ਅਘੋਰੀ=ਕੀਨਾਰਾਮ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀਏ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਇਕ ਪੰਥ ਜੋ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਜੰਤੁ ਜੋ ਮਿਲਤਿ ਤਿਨੈ ਕਿਤ,
ਭੁੰਨ ਭੁੰਨ ਕੇ ਖੈ ਹੈਂ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਜਨ ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਈ[1], — [1]ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ।
ਰਾਖਸ਼ ਤਿਨ ਕੋ ਕੈਹੈਂ।
ਕੌਡੇ ਨਾਮ ਅਘੋਰੀ ਕੇ ਕਰ,
ਚਰ੍ਹਯੋ[1] ਤਬੈ ਮਰਦਾਨਾ। — [1]ਹੱਥ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਭਾਵ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ।
ਉਡੇ ਹਵਾਸ[1] ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁ ਧਰਿ ਕੈ, — [1]ਹਿਸ ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ=ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ਼ ਰੂਪਰਸ ਅਤੇ ਗੰਧ ਦਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਕਾ ਕਿਯੋ ਧਜਾਨਾ ॥੧੩੨॥
ਬੇਦੀ ਬੰਸ ਹੰਸ[1] ਜਨ ਤਾਰਕ, — [1]ਸੂਰਜ।
ਸਰਬਗ ਜਾਨ ਬਿਚੱਛਨ[1]। — [1]ਚਤੁਰ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ)।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਤੁਰਤ ਆਇ ਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਠਾਂ,
ਜਹਿਂ ਲਾਗੋ ਵਹਿ ਭੱਛਨ[1]। — [1]ਖਾਣ।
ਸਰਦ ਕੜਾਹਾ ਭਯੋ ਤੇਲ ਕਾ,
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਅਚਰਜ ਹ੍ਵੈ ਕੌਡੇ ਪਿਖਿ ਸ਼ਕਤੀ,
ਗੁਰੁ ਪਗ ਗਹੇ ਉਦਾਰਾ ॥੧੩੩॥
ਗਯਾਨ ਦਿਢਾਇ ਮੋਖਦਾਇਕ ਤਿਹ,
ਆਗੇ ਚਲੇ ਗੁਸਾਈ*। — *ਅੰਕ ਨੰ: ੧੩੪ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਮੂਲ 'ਚ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅੰਕ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਨਾ ਪੁਰ, ਸੋਨਾ ਗਢ, ਸੁੱਗਾ,
ਕੋਹ ਕੰਟਕ, ਪੁਰ ਬੀਜਾ।
ਰਾਮ ਟੇਕ, ਪੁਰ ਨਾਗ, ਅੰਕੋਲਾ,
ਪੁਰ ਬੁਰਹਾਨ, ਪਿਖੀਜਾ[1] ॥੧੩੪॥ — [1](ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖੇ)।
ਬੰਧਜਾਚਲ ਕੋ ਪਾਵਨ ਕਰਤੇ,
ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਨਾਖੀ[1]। — [1]ਲੰਘੀ।
ਜੱਬਲਪੁਰ ਲਖ[1] ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ[2] ਪਿਖਿ, — [1]ਲੰਘ ਕੇ। [2]ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।
ਰਿਖਨਿ ਪੂਰਿ ਅਭਿਲਾਖੀ।
ਮੱਯਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਹੈ ਅਬਿ ਲੌਂ ਜਹਿਂ,
ਜੰਗਮ[1] ਕੀ ਤਹਿ ਰਜਾਸਤ। — [1]ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ਼ ਹੈ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਕਤਿ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਨਿਜ ਮਤ ਕੋ ਯੌਂ ਭਾਸਤਿ[1] ॥੧੩੫॥ — [1]ਆਪਣੇ ਮਤ ਨੂੰ ਐਉਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਕਬਿੱਤ:

ਹਾਲ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਜੁ ਕੇ ਮਾਥ ਕਾ ਜੋ ਮਾਥ ਨਿਜ,
ਧਰੇ ਹਿਤ ਸਾਥ ਹਾਥ ਮੀਚ ਕੇ ਨ ਆਇ ਹੈ।
[1]ਘੰਟਕਾ[2] ਬਜਾਇ ਗਾਇ ਬਜਾਹਿ ਗੁਨ ਮਹਾਂਦੇਵ[3],

[1]ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ {ਮਾਥ} ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਪੰਥ) ਦਾ ਹਾਲ ਜੋ ਆਪਣੇ (ਮਾਥ) ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। [2]ਟੱਲੀਆਂ। [3]ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੁਣ।

ਜਾਇ ਜੀਤ ਜਨਮ ਸੋ ਮਰਨ ਨ ਪਾਇ ਹੈ।
ਜਦਯਪਿ[1] ਨਾ ਨੀਲਕੰਠ[2] ਗੰਠ[3] ਨਿਜ[11] ਰਾਖੈ ਕਿਛੁ,

[1]ਭਾਵੇਂ। [2]ਸ਼ਿਵ ਜੀ। [3]ਗੰਢ (ਪੱਲੇ)। [11]ਆਪਣੇ।

ਦਾਸਨ ਕੋ ਭੁਗਤਿ[1] ਮੁਕਤਿ ਤੌਹੂ[2] ਦਾਇ ਹੈ[3]।

[1]ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ। [2]ਤਾਂ ਵੀ। [3]ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਭਜ ਸ਼ਿਵ ਲਿਵ ਲਾਇ ਅੰਤ ਤਨ ਤਜਿ ਜਾਇ,
ਅਖੈ ਪਦ ਪਾਇ ਸੁ ਕੈਲਾਸ[1] ਬਾਸ ਪਾਇ ਹੈ ॥੧੩੬॥

[1]ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ, ਇਕ ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।

ਸੁਨਿ ਮਤ ਯਾਹਿ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਗੁਨ[1] ਪੁਨ ਤਾਹਿ,

[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਨਾਹਿਂ ਮਤ ਨੀਕ ਥਾਰੋ ਭਾਰੋ ਭਵ ਦਾਨ ਹੈ[1]।

[1]ਤੁਹਾਡਾ ਮੱਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਸਗੋਂ) ਭਾਰੀ ਜੰਮਣ (ਮਰਨ) ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇਤਿਕ ਪਹਾਰ ਕੇ ਬਸਨਵਾਰ ਹੈਂ ਅਪਾਰ,
ਆਪ ਹੀ ਕੋ ਸਬੀ ਜਨ ਦੇਵਤਾ ਬਖਾਨ ਹੈਂ।
ਭਯੋ ਸਿਵਰਾਜਾ ਖਾਸ, ਕਯੋ ਜਾ ਕਿਲਾਸ਼[1] ਬਾਸ,

[1]ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ ਤੇ।

ਦੇਵਤਾਨ ਦੇਵ ਯਾਤੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਭਾਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਵੱਡਾ ਦੇਵਤਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭੂਪਤਿ ਹਿਮਾਲੈ ਆਲੈ[1] ਭਯੋ ਹੈ ਬਿਵਾਹਿ ਤਾਹਿ,

[1]ਹਿਮਾਲੇਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ।

ਪਾਰਬਤੀ ਸੰਗ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਨ ਗਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੧੩੭॥

[1]ਲੋਕ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਭਯੋ ਏਕ ਜੰਗਮ ਸੁ ਨਾਮੀ ਜਨ[1],

[1]ਆਦਮੀ।

ਪਾਰਬਤੀ ਹੂੰ ਤੈ ਤਿਨਿ ਲਯੋ ਦਾਨ ਜਾਇ ਹੈ।
ਸੋਈ ਕਾਨਫੂਲ ਸੀਸਫੂਲ ਮਾਲ ਹਾਲ ਏਹੁ,
ਧਾਰਿ ਕੈ ਬਿਸਾਲ ਨਾਲ ਘੰਟਕਾ ਬਜਾਇ ਹੈ[1]।

[1]ਉਹ ਕੰਨ ਫੁੱਲ ਤੇ ਸੀਸ ਫੁੱਲ (ਦੋਨੋ ਗਹਿਣੇ) ਤੇ ਮਾਲਾ (ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ) ਬਹੁਤ {ਹਾਲ} ਮਸਤੀ ਧਾਰ ਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੱਲੀਆਂ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਜੰਗਮ[1] ਜਗਤ ਮਾਂਗਿ ਖਾਤਿ ਬਿਜਾਹਿ ਗਾਤਿ ਨਿੱਤ[2],

[1]ਜੰਗਮ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਫਿਰਕਾ। [2]ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਇਗੋ ਹਿਸਾਬ ਤਬਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਖਾਇ ਹੈਂ।
ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ ਨ ਪਾਇ ਖੇਮ[1],

[1]ਮੁਕਤੀ।

ਭਵ ਖੇਦ[1] ਨਾਹਿ ਟਰੈ ਬੇਦ ਨੇਮ ਗਾਇ ਹੈਂ ॥੧੩੮॥

[1]ਜਨਮ (ਮਰਨ) ਦਾ ਦੁੱਖ।

ਹੁਤੇ ਬਡ ਭਾਗ ਬਿਨ ਲਾਗ[1] ਜੇ ਵਿਰਾਗਵਾਨ,

[1]ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।

ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਬਾਨਿ[1] ਬੇਧ[2] ਉਰ[3] ਤਾਂ ਗਏ।

[1]ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ। [2]ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਗਏ। [3]ਹਿਰਦੇ।

ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਤੂਰਨ[1] ਉਪਦੇਸ ਲੀਨਿ,

[1]ਛੇਤੀ।

ਕੀਨ ਭਵ ਖੇਦ ਖੀਨ[1] ਚੀਨ ਨਿਜ ਹੂੰ ਲਏ[2]।

[1]ਨਾਸ। [2]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ।

ਹੋਇ ਕੈ ਰਵਾਨੈ[1] ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਤੈ ਮਹਾਨੈ ਫਿਰ,

[1]ਚੱਲ ਕੇ।

ਟੀਕਰੀ ਤੈ ਹੋਇ ਕੈ ਫਰੀਦ ਵਾੜੇ ਹੈਂ ਗਏ।
ਪਾਇ ਜਹਿਂ ਸੰਗਲ ਸੁਰ ਕੂਪ[1] ਮਧ ਜੰਗਲ,

[1]ਖੂਹ।

ਫਰੀਦ ਤਜਿ ਦੰਗਲ[1] ਕਰਤਿ ਤਪ ਥੇ ਭਏ ॥੧੩੯॥

[1]ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮੇਲਾ ਹੋਵਤਿ ਜੇਠ ਮੈਂ, ਤਹਾਂ ਬਡੋ ਅਬਿ ਤੀਕ।
ਹਮ ਭੀ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਮਗ[1], ਜਾਵਤਿ ਪੇਖਜੋ ਠੀਕ ॥੧੪੦॥

[1]ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਦੇੜ) ਦੇਰਸਤੇ ਵਿੱਚ।

ਚੌਪਈ:

ਤਹਿਂ ਤੈ ਗੁਰ ਪੁਨ ਚਲਿ ਅਗਵਾਏ।
ਤਾਲ ਭੋਪਾਲ ਮਹਿਲ ਸਰ ਆਏ।
ਕੋਹ ਸਾਗਰ[1] ਪਿਖਿ ਪੁਨ ਚੰਦੇਰੀ।
ਕੋਹ ਕਿਰਾਨਾ ਨੀਕੈ ਹੇਰੀ[1] ॥੧੪੧॥

[1]ਸਾਗਰ ਨਾਮ ਦਾ ਪਹਾੜ।
[1]ਕਿਰਾਨਾ ਨਾਮ ਦਾ ਪਹਾੜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ।

ਗੁਫਾ ਰਿਖੀ ਮੁਚਕੰਦਹਿ ਵਾਰੀ।
ਕਾਲ ਯਵਨ ਜਹਿਂ ਹੋਯੋ ਛਾਰੀ[1]।
ਪੇਖ ਧੌਲ ਪੁਰ ਆਦਿ ਮੁਕਾਮੂ।
ਬਾਂਗਰ ਦੇਸ ਪਿਖਜੋ ਗੁਨਿ ਧਾਮੂ ॥੧੪੨॥

[1]ਸੁਆਹ ਭਾਵ, ਨਾਸ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਤਬੈ, ਯਾਦ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਨੀਕ।
ਆਏ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਗੁਰੁ, ਦਯੋ ਦਰਸ ਤਿੰਹਿ ਠੀਕ ॥੧੪੩॥
ਗੁਰੁ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਤ੍ਰਾ, ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਸੁਨਾਇ।
ਗੁਰੂ ਥਿਰੇ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ, ਧਯਾਇ ਥਿਰਜੋ ਇਤਿ ਆਇ ॥੧੪੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੭॥

੮. {ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ ਸ਼ੁਰੂ, ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੈਰ, ਪਖੰਡੀ ਮਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ}

ਦੋਹਰਾ:

ਤਮ ਗੁਨ ਤਮ ਸੋਖਕ ਸਦਾ,
ਪੋਖਕ ਸਸ ਸਿਸ ਜਾਪ[1]।

[1](ਅਰਥ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਤੁਰੇਗਾ) ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਾਂਗ ਤਿੰਨਾਂ) ਤਾਪਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਣੋ।

ਸਰਦ ਸਸੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ,
ਪੰਚਮ ਹਰ ਤਪ ਤਾਪ[1] ॥੧॥

[1](ਅਰਥ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਤੁਰੇਗਾ) ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਾਂਗ ਤਿੰਨਾਂ) ਤਾਪਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਣੋ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਤਮ ਭ੍ਰਮ ਨਿਸਾਚਰ ਕਰਮ ਕੁਚਾਲ,
ਕਲੀ ਸਸਿਰੈਨ ਅਵਿਦਜਾ ਬਹੀ[1]।

[1](ਸੂਰਜ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ) ਭਰਮ ਰੂਪ ਅਨ੍ਹੇਰਾ, ਖੋਟੀਰੀਤੀ ਦੇ ਕਰਮ ਰੂਪ ਰਾਖਸ਼, ਕਲਜੁਗ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪ ਰਾਤ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ ਭਾਵ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਏ।

ਗਨ ਮੱਤ ਦੁਰੱਤ ਨਖੱਤ ਲਟੇ,
ਸੁਕਚੀ ਕੁਮਦੀ ਕੁਮਤੀ ਸੁ ਤਹੀ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਖੋਟੇ ਮਤ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਛਪ ਗਏ ਅਤੇ ਖੋਟੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸੁੰਗੜ ਗਈਆਂ।

ਪਤਿਤਾਵਲਿ ਪੇਚਕ ਨਾ ਨਿਕਸੇ
ਬਿਕਸੇ ਕਲ ਕਿੰਕਰ ਕੰਜ ਸਹੀ[1]।

[1](ਹੁਣ) ਪਾਪੀਆਂ ਰੂਪ ਉੱਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ (ਬਾਹਰ) ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ (ਪਰ) ਦਾਸਾਂ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੜ ਪਏ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਮੈਂ ਗੁਨ ਹੈਂ ਰਵਿ ਸੇ ਸਬਿ,
ਪੈ ਅਧਿਕੈਂ ਯਹਿ ਤਾਪ ਨਹੀਂ[1] ॥੨॥

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਵਰਗੇ (ਉਪ੍ਰੋਕਤ) ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਣ ਹਨ, ਪਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) ਇਹ (ਗੁਣ) ਵੱਧ ਹੈ (ਕਿ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ) ਤਪਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*ਕਬਿੱਤ:

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਕਬਿੱਤ ਛੰਦ, ਅੰਕ ਨੰ: ੫ 'ਤੇ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇ ਇਥੇ ਛਪੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੪ ਤੇ ੫ ਉਥੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਤੇ ੪ 'ਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਛਪਿਆ ਇਹ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਮੰਗਲ ਦਾ ਛੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੫ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ।

ਦਯਾ ਕੇ ਸਦਨ[1] ਮਦ[2] ਮਦਨ[3] ਕਦਨ[11] ਗੁਰੁ,
[1]ਘਰ। [2]ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ। [3]ਕਾਮ ਨੂੰ। [11]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ।

ਅਮਲ[1] ਕਮਲ ਖਿਰੇ ਬਦਨ[2] ਰਹਤਿ ਹੈਂ।
[1]ਉੱਜਲ। [2]ਮੁਖ।

ਸੰਗਤ ਸੁਜਾਨ[1] ਅਗਿਜਾਨ ਹਰ ਗਜਾਨ ਕਰਿ,
[1]ਚਤੁਰ, ਸਿਆਣੀ।

ਗਜਾਨ ਹਰਿ[1] ਦਾਸਨ ਕਲਜਾਨ ਸੁ ਕਰਤਿ ਹੈਂ।
[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ)।

ਸਾਰਦ ਸੀ ਸੁਮਤਿ ਬਿਸਾਰਦ ਸ਼ਕਤਿ ਦੈ ਕੈ,
ਨਾਰਦ ਸੀ ਭਗਤਿ ਸੁਗਤਿ ਹੁਲਸਤਿ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸਰਸੁਤੀ ਵਰਗੀ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਮਤਿ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਾਰਦ ਵਰਗੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਚਰਨ ਸਰਨ ਨਰ ਜਾਇ ਜੇ ਪਰਨ[1] ਗੁਰੁ, — [1]ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਜਰਨ[1] ਮਰਨ ਤਾਂਹਿ ਛਿਨ ਮੈਂ ਹਰਤਿ ਹੈਂ ॥੩॥ — [1]ਜੰਮਣ।
ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨੋ ਚਰਿੱਤ੍ਰ[1] ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰੁ, — [1]ਕੌਤਕ।
ਕਾਰਨ ਸੁਖ ਕਲਿਆਨ।
ਦੁਤੀ ਉਦਾਸੀ ਜਜੋਂ ਲਈ,
ਸੁਖਿ ਰਾਸੀ[1] ਗਤਿ ਦਾਨ[2] ॥੪॥ — [1]ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ। [2]ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ।
ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ,
ਪੂਰ[1] ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਆਸ। — [1]ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਉਨਸਠ* ਵਿਖੇ[1], — [1]ਸੰ: ੧੫੫੯ ਬਿ: ਵਿੱਚ। *ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੯੬ ਤੇ ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ੧੫੬੨ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਚਲੇ ਮੋਦ ਭਰਿ ਖਾਸ[1] ॥੫॥ — [1]ਆਪ।
ਕਬਿੱਤ:
ਦੱਖਨ ਸੁ ਦਿਸ ਹੇਤ ਰੱਖਨ ਧਰਮ ਬੇਦ[1], — [1]ਵੇਦ ਧਰਮ ਭਾਵ ਆਸਤਕ ਧਰਮ।
ਭੇਦ ਮਤ ਖੰਡਨ ਪਖੰਡਨ ਹਰਨ ਹੈਂ।
ਜਾਇ ਕੈ ਗੁਰੁ ਬਠਿੰਡੇ ਹਰੇ ਹੈਂ ਬਤਿੰਡੇ ਬਾਦੀ[1], — [1]ਵਿਤੰਡਾ ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। {ਵਿਤੰਡਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩ ਦੇ ਅੰਕ ੮੮ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ।
ਮਿਲਯੋ ਰਤਨ ਹਾਜੀ ਗਹੇ ਆ ਚਰਨ ਹੈਂ।
ਫੇਰ ਬੀਕਾ ਨੇਰ ਹੇਰ ਜੈਨ ਮਤ ਢੇਰ ਜਹਿਂ,
ਥਿਰ ਕੈ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਉਚਰਨ ਹੈਂ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਰੇਵੜੇ[1] ਬੁਰੇਵੜੇ ਬਦਨ[2] ਆਇ, — [1]ਜੈਨੀ। [2]ਬੁਰੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ।
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਖਾਸ ਮਤ ਕੀਨ ਯੌਂ ਬਰਨ ਹੈਂ[1] ॥੬॥ — [1]ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਐਉਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ।
ਭਏ ਆਦਿ ਨਾਥ[1], ਅਰਹੰਤ[2], ਜੈਨ[3], ਬੁੱਧ ਨਾਥ[11], — [1]ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਪੂਜਣ ਦੇਵਤਾ 'ਜਿੱਨ ਭਗਵਾਨ' ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰਿਖਭ ਦੇਵ ਹੈ। ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਚੌਵੀ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥੰਕਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰਥੰਕਰ ਹੈ। [2]ਬਿਹਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਨੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਂਕਵੇਕ ਨੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕ ੧੪੪੫ ਵਿੱਚ ਸਨਜਾਸ ਧਾਰ ਕੇ ਨਾਮ ਅਰਹੰਤਰਖਾਇਆ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਯੁਧਿਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕ ੧੫੩੨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ੨੪ ਤੀਰਥੰਕਰ ਇਸ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਏ ਹਨ। [3]ਜੈਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਿੱਨ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਪਰ ਏਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਦੂਜੇ ਤੀਰਥੰਕਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ 'ਆਜੰਤ ਨਾਥ'। [11]ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸੁਮਤੀ ਨਾਥ' ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਵਾਂ ਤੀਰਥੰਕਰ ਹੈ {ਨੋਟ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਉਚਾਈ, ਲੱਛਣ ਤੇ ਉਮਰ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ 'ਭਾਰਤ ਮਤ ਦਰਪਣ' ਕ੍ਰਿਤ ਮਹੰਤ ਗਣੇਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜਾਂ 'ਜੈਨ ਤਤ੍ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼'।}
ਆਦਿਕ ਹਮਾਰੇ ਜੇਊ ਚੌਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਹੂੰ ਚਲਾਯੋ ਮੱਤ ਹਮ ਜੋ ਭਜਤਿ ਸੱਤ[1], — [1]ਸੱਚਾ ਜਾਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਪੂਜਦੇ ਹਨ।
ਕਰਨੇ ਬਰਤ ਤਪ ਤਨ ਕ੍ਰਿਸ ਕਾਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮੋਚਨੇ ਸੋਂ ਨੋਚਨੇ[1] ਜੋ ਬਾਲ ਏ ਬਿਸਾਲ ਤਪ, — [1]ਖਿੱਚ ਕੇ ਪੁੱਟਣੇ।

ਜੀਵਨ ਕੀ ਰਖਯਾ ਸਰਬ ਪਰਕਾਰ ਹੈਂ।
ਈਸ਼ ਹੈ ਨਾ ਕੋਇ ਕਾਲ ਕਰਮ ਤੈ ਬਿਹਾਰ ਹੋਇ[1],
[1]ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਜੀਵ ਹੈਂ ਅਨੰਤ ਪੰਚ ਭੂਤਨ ਬਿਕਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੭॥
[1]ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹਨ।
ਐਸੇ ਮਤ ਜੈਨ ਸੁਨਿ ਕਹ੍ਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਨ,
ਮਤ ਜੋ ਤੁਮਾਰ ਹੈ ਅਸਾਰ[1] ਨਿਰਧਾਰੀਏ[2]।
[1]ਝੂਠਾ। [2]ਜਾਣੋ।
ਕਾਲ ਕਲਪਤ ਕਰਮ ਜਵ ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਕੁਛ,
ਦੁੱਖ ਫਲ ਭੋਗ ਜੀਵ ਚਹੈਂ ਨ ਵਿਚਾਰੀਏ।
ਬਿਨ ਏਕ ਚੇਤਨ ਨਿਯੰਤਾ[1] ਕੈਸੇ ਕਾਜ ਹੋਇ,
[1]ਪ੍ਰੇਰਕ।
ਰਿਤੁ ਕੀ ਬਿਵਸਥਾ ਲੌਂ[1] ਆਦਿਕ ਵਿਚਾਰੀਏ।
[1]ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ (ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ) ਦਸ਼ਾ ਤੱਕ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਜਗਤ-ਪਤਿ ਓਪਤਿ ਖਪਤਿ[1] ਰਚੀ[2],
[1]ਉੱਤਪਤੀ ਅਤੇ ਲਯਤਾ। [2]ਬਣਾਈ ਹੈ।
ਜੀਵ ਕੇ ਬਚਾਏ ਬਚੈਂ ਜੀਵ ਕੌ ਲੌਂ[1] ਧਾਰੀਏ ॥੮॥
[1]ਕਦੋਂ ਤੱਕ।

ਚੌਪਈ:

ਤਨ ਕ੍ਰਿਸ਼[1] ਕਰਨ ਕੁਟਨੋ ਬਰਮੀਂ[2]।
[1]ਕਮਜ਼ੋਰ। [2]ਸੱਪ ਦੀ ਖੁੱਡ ਕੁੱਟਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।
ਧਾਨ ਹੇਤ ਤੁਸ ਛਰੈਂ ਨਿਕਰਮੀ[1]।
[1]ਨਿਕੰਮੇ (ਆਦਮੀ) ਚੌਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਫੂਸ ਨੂੰ (ਐਵੇਂ ਬਿਅਰਥ ਹੀ) ਕੁੱਟੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮੰਦ ਅਚਾਰ[1] ਬਿਹਾਰ[2] ਤੁਮਾਰੋ।
[1]ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮ। [2]ਸ਼ਰੀਰਕ ਕਰਮ।
ਅਹੇ ਭ੍ਰੂਸ਼ਟ ਮਲਿਨ ਅਤਿ ਧਾਰੋ[1] ॥੯॥
[1]ਬਹੁਤ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧਾਰਦੇ ਹੋ।
ਨਾਵਣ ਧੋਵਣ ਨਹਿ ਤੁਮ ਕਰਿਹੋ।
ਮੂਤ੍ਰ ਮਲ[1] ਫੋਲਤਿ ਕਰ ਭਰਿਹੋ[2]।
[1]ਮੈਲ, ਵਿਸ਼ਟਾ। [2]ਹੱਥ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।
ਜਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾ[1] ਬਿਨ ਸੁੱਧ ਨ ਹੋਈ।
[1]ਮਿੱਟੀ।
ਸੋ ਤੁਮ ਬਰਤਤ ਕਬੀ ਨ ਕੋਈ ॥੧੦॥
ਈਸ਼੍ਵਰ ਰਚੇ ਕੇਸ ਤੁਮ ਨੋਚੋ[1]।
[1]ਖਿੱਚ ਕੇ ਪੁਟਦੇ ਹੋ।
ਕ੍ਯੋਂ ਨ ਨਰਕ ਦੁਖ ਹ੍ਵੈ ਤੁਹਿ ਸੋਚੋ।
ਨਰ ਤਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਿਸਾਚਨ ਕੇਰੀ[1]।
[1]ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੈ।
ਹੈ ਆਵਤਿ ਦੁਰਗੰਧਿ ਬਧੇਰੀ ॥੧੧॥
ਈਸ ਉਪਾਸ ਨ ਭਗਤੀ ਗ੍ਯਾਨਾ।
ਕਰੋ ਤੁ ਪੈਹੋ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨਾ[1]।
[1]ਦੁਖਰਹਿਤ ਪਦਵੀ।
ਜਲ ਮਾਟੀ ਕਰਿ ਸੁੱਧ ਰਹੀਜੈ।
ਜਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੋਖ ਗਹੀਜੈ[1] ॥੧੨॥
[1]ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪਦਾਰਥ ਲੱਭ ਪਵੇ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇ।
ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਜੋ।
ਮਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗਹਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੁ ਤਜੋ।
ਮਾਨ ਬੈਨ ਗੁਰੁ ਕੇ ਤਬਿ ਜੈਨੀ।
ਲਗੈ ਕਰਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਸੁਖੈਨੀ ॥੧੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਚਲ ਸਰਸੇ ਸਰਸੇ ਗਏ,
ਸਰਸੇ ਪਰ ਥਿਰ ਨੀਕ[1]।
[1]{ਸਰਸੇ} ਬਹੁਤਾ (ਪੈਂਡਾ) ਚਲ ਕੇ {ਸਰਸੇ} ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ (ਉਥੇ)

{ਸਰਸੇ} ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਤਲਾਅ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਗਏ।

ਸਰਸੇ ਭੇ[1] ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਿੱਖ,
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਏ।

ਸਰਸੇ ਸਿੱਖ ਬਨਿ ਠੀਕ[1] ॥੧੪॥
[1]ਠੀਕ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ (ਨਾਮ ਦੇ) {ਸਰਸੇ}ਰਸ ਸਹਿਤ ਹੋ ਗਏ।

ਮਨ-ਹਰੀ ਛੰਦ:

ਤਹਿਂ ਤੈ ਕਰਿ ਪਿਆਨਾ[1], ਪਿੱਖ ਬਹੁ ਥਾਨਾ,
[1]ਚੱਲ ਕੇ।

ਸ਼ਹਿਰ ਹਿਸਾਰ ਨਿਹਾਰਾ।

ਤਹਿਂ ਸ਼ੇਖ ਵਜੀਦਾ, ਮਿਲਾ ਰਸੀਦਾ[1],
[1](ਰੱਬ ਨੂੰ) ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ।

ਗੋਸ਼ਟ ਭਈ ਅਪਾਰਾ।

ਪੁਨ ਪੁਸ਼ਕਰ ਰਾਜੂ, ਪਿਖਾ ਸਮਾਜੂ[1],
[1]ਇਕੱਠ।

ਮੇਲਾ ਜੁਰਯੋ ਮਹਾਨਾ।

ਤਹਿਂ ਲੋਗ ਅਪਾਰੇ, ਬਹੁ ਮਤਵਾਰੇ[1],
[1]ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ।

ਆਏ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਗਾਨਾ[1] ॥੧੫॥
[1]ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ।

ਪਹਿਲੇ ਬੈਰਾਗੀ, ਹ੍ਵੈ ਸਬਿ ਆਗੀ,

ਨਿਜ ਮਤ ਐਸ ਬਖਾਨੋ।

ਮੂਰਤਿ ਅਭਿਰਾਮੰ[1], ਸਾਲ ਗਰਾਮੰ[2],
[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਪਿੰਡ ਕੋਲੋਂ ਗੰਡਕਾ ਨਦੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਗੋਲ ਪੱਥਰ ਜਿਸ ਉਪਰ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਪੂਜੋ ਬਿਸ਼ਨੁ ਜਾਨੋ।

ਧਰਿ ਦੁਆਦਸ ਟੀਕੇ[1], ਮੁੰਦ੍ਰਾ[2] ਨੀਕੇ,
[1]ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਤਿਲਕ {੧. ਮੱਥੇ ਤੇ, ੨. ਪੇਟ ਤੇ, ੩. ਛਾਤੀ ਤੇ, ੪. ਕੰਠ ਤੇ, ੫. ਸੱਜੀ ਕੁੱਖ ਤੇ, ੬. ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਤੇ, ੭. ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਤੇ, ੮. ਖੱਬੀ ਕੁੱਖ ਤੇ, ੯. ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਤੇ, ੧੦. ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਤੇ, ੧੧. ਪਿੱਠ ਤੇ, ੧੨. ਕਮਰ ਤੇ।} [2]ਧਾਰਮਕ ਚਿੰਨ੍ਹ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਹੈ। {੧. ਜਨੇਊ। ੨. ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ। ੩. ਮੁੰਜ ਦੀ ਤੜਾਗੀ। ੪. ਕਮੰਡਲ। ੫. ਬੋਦੀ (ਇਹ ਪੰਜ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹਨ)। ੬. ਤਿਲਕ। ੭. ਕੰਠੀ। ੮. ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ (ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ)। ੯.ਰੁਦ੍ਰਾਖ ਮਾਲਾ। ੧੦. ਤ੍ਰਿਪੁੰਡਰ (ਇਹ ਦੋ ਸ਼ੈਵ ਮੁੰਦ੍ਰਾ)। ੧੧. ਤ੍ਰਿਦੰਡ (ਸਨਿਆਸੀ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਅਤੇ) ੧੨. ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦ੍ਰਾ (ਇਹ ਜੋਗੀ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਹੈ)।

ਕੰਠੀ ਛਾਪਰੁ ਮਾਲਾ।

ਕਰਿ ਧਾਮ ਸੁ ਚਾਰੈਂ[1], ਮਨਿ ਅਵਤਾਰੈਂ[2],
[1]ਚਾਰ ਧਾਮਾਂ ਦੀ (ਯਾਤ੍ਰਾ) ਕਰਕੇ। {ਚਾਰ ਧਾਮ- ੧. ਬਦਰੀ ਨਾਥ। ੨.ਰਾਮੇਸ਼ਰ। ੩. ਦੁਆਰਾਵਤੀ। ੪. ਪ੍ਰਯਾਗ।} [2]ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ।

ਪੈ ਹੈਂ ਮੁਕਤਿ ਬਿਸਾਲਾ ॥੧੬॥

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਬੋਲੇ ਯੋਂ ਫੁਰ[1],
[1]ਛੇਤੀ।

ਤੁਮ ਕੂਰੇ ਬੈਰਾਗੀ।

ਯਹਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੁਮਾਰੇ, ਨਹਿ ਨਿਸਤਾਰੇ,

ਬਜਰਥ ਦੇਹ ਤੁਮ ਦਾਗੀ[1]।
[1]ਸਾੜੀ ਹੈ।

ਜੋ ਭਟਕਤਿ ਧਾਮੰ[1], ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮੰ,
[1]ਚਹੁੰ ਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ।

ਪਾਨੀ ਪਾਹਨ[1] ਪਰਸੈਂ[2]।
[1]ਪੱਥਰ। [2]ਛੂਹੰਦੇ ਹਨ।

ਸਬਿ ਪਾਹਨ ਮੂਰਤਿ, ਪੂਜਤਿ ਧੂਰਤ[1],
[1]ਛਲੀਏ, ਠੱਗ।

ਸਾਚੋ ਬਿਸ਼ਨ ਨਾ ਦਰਸੈਂ ॥੧੭॥

ਸਤਿ ਚਿੱਤ ਅਬਨਾਸ਼ੀ, ਸ੍ਵੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ,
ਤਾ ਮੈ ਜਿਂਹਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ।
ਬੁਧਿ ਭੇਦ ਤਿਆਗੀ, ਦੁਬਿਧਾ ਭਾਗੀ,
ਸੋ ਸਾਚਾ ਬੈਰਾਗੀ।
ਉਨਿ ਗੁਰ ਬਚ ਸੁਨਿ ਕੈ, ਸਾਚੈ ਗੁਨਿ ਕੈ,
ਮਾਨ ਲੀਨ ਮਨਿ ਠੀਕੈਂ।
ਤਜਿ ਕਲਪਨ ਕ੍ਰਿਆ, ਗੁਰੁ ਮਗ ਫਰਿਆ,
ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪ ਨੀਕੈਂ ॥੧੮॥
ਇਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਸਾਰੇ, ਭੇਖ ਨਿਵਾਰੇ,
ਕਰਿ ਕਰਿ ਚਰਚਾ ਹਾਰੇ।
ਪਿਖ ਸਮਰਥ ਗੁਰੁ ਕਾ, ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਾ,
ਲੱਗੇ ਗੁਰੁ ਪਗ ਸਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ, ਦੀਖਿਆ[1] ਦੀਨੀ,
ਸੁਭ ਗੁਨ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਦਏ।
ਕਰਿ ਮੱਜਨ[1] ਤੀਰਥ, ਭਜਨ ਕੀਰਤਿ,
ਪੁਨ ਅਜਮੇਰਹਿਂ ਆਇ ਗਏ ॥੧੯॥
ਦੋਹਰਾ:
ਢਾਈ ਦਿਨ ਕਾ ਝੂਫੜਾ[1],
ਪੇਖ ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਕਾਚ[1]।
ਇਸ ਪਰ ਕਯੋਂ ਜ਼ਰ[1] ਬਹੁ ਖਚੀ[2],
ਜੇ ਕਰਿ ਥੀ ਦਿਲ ਸਾਚ ॥੨੦॥
ਢਾਈ ਦਿਨ ਕਾ ਝੂਫੜਾ,
ਬੋਲਯੋ ਪੀਰ ਅਸਾਰ[1]।
ਜਿਨੀ ਚੱਲਣ ਜਾਣਿਆ,
ਸੇ ਕਿਓਂ ਕਰਨ ਬਿਥਾਰ[1] ॥੨੧॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਅਰ ਪਿੱਖ ਗੁਰੈਂ,
ਇਕਠੇ ਭਏ ਫਕੀਰ।
ਖਵਾਜੇ ਮੋਮਨ ਦੀਨ ਕੇ,
ਚੇਲੇ ਨੇਕ ਜ਼ਮੀਰ[1] ॥੨੨॥
ਕੈਸੇ ਰਹੇ ਫਕੀਰ ਜਗ,
ਭੇਖਿ ਫਕੀਰੀ ਧਾਰਿ।
ਯਹਿ ਸ੍ਵਾਲ ਸੁਨਿ ਉਨੀ ਕਾ,
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥੨੩॥

[1]ਸਿਖਿਆ, ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ।

[1]ਇਸ਼ਨਾਨ।

[1]ਅਜਮੇਰ ਵਿੱਚ ਤਾਰਾ ਗੜ੍ਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਣ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਢਾਈ ਦਿਨ ਦਾ ਝੌਂਪੜਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਦਰ ਪੁਰਾਤਨ ਭਵਨ ਕਲਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਫਰਗੂਸਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜਾਵਟ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਸ ਵਰਗਾ ਮੰਦਰ ਕਾਹਿਰਾ, ਫ਼ਰਾਂਸ, ਸਪੇਨ ਤੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

[1]ਝੂਠ ਹੈ।

[1]ਸੋਨਾ, ਦੌਲਤ, ਮਾਇਆ। [2]ਜੜੀ ਭਾਵ ਖਰਚੀ ਹੈ।

[1]ਪੀਰ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ।

[1]ਵਿਸਥਾਰ।

[1]ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਵਿਵੇਕ-ਸ਼ਕਤੀ।

ਚੌਪਈ:

ਪੀਰ ਕੀ ਮਤਿ ਮੁਰੀਦ ਹ੍ਵੈ ਰਹੈ[1]।
[1]ਪੀਰ ਦੀ ਮੱਤ ਮੁਰੀਦਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਰਹੇ।
ਖਫਨੀ, ਟੋਪੀ, ਸੇਲੀ ਗਹੈ।
ਯਹਿ ਥਾਨ ਮੁਰਦੇ ਕਾ ਮਾਨੈਂ।
ਸਬ ਤੈ ਨੀਚ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥੨੪॥
ਬਹਤਿ ਦਰਿਆਉ ਕਹੇ ਬਰੇਤੀ[1]।
[1]ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਬਰੇਤੀ ਕਹੇ ਭਾਵ ਉੱਚ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ।
ਹਰਖ ਸੋਗ ਕਿਹ ਕਰੇ ਨ ਹੇਤੀ[1]।
[1]ਮੋਹ।
ਸੁਨ ਨਗਰ ਮਹਿਂ ਕਰੈ ਅਹਾਰਾ[1]।
[1]ਅਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ (ਨਾਮ ਦਾ) ਭੋਜਨ ਛਕੇ।
ਤਜਿ ਕੁਟੰਬ[1] ਹ੍ਵੈ ਰਹੈ ਸੁਖਾਰਾ ॥੨੫॥
[1]ਮੋਹ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਭਾਵ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ।
ਜੀਵਤ ਮਰੈ ਜਾਗਤ ਹੀ ਸੋਵੈ।
ਸਫਨ ਸਫਾ ਸਬਿ ਖਾਲਕ ਜੋਵੈ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਖੇ। {ਸਫ਼ਨ ਸਫ਼ਾ=ਸ਼ਤਰੰਜ, ਚੌਪੜ ਆਦਿ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਲਣ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ।}
ਸ਼ਾਦੀ ਗਮੀ ਨ ਗੁੱਸਾ ਮਾਨੈ।
ਪੈਗੰਬਰ ਕੋ ਨਿਜ ਸਮ ਜਾਨੈ ॥੨੬॥
ਕੰਚਨ ਖਾਕ[1] ਰੁ ਹੱਕ ਹਲਾਲੰ[2]।
[1]ਸੋਨੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ (ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸਮਝੇ)। [2]ਅਤੇ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦੀ (ਕਮਾਈ ਕਰੇ)।
ਆਈ ਤਲਬ ਨ ਫੇਰੇ ਤਲੰ[1]।
[1]ਸੱਦਾ ਔਣ ਤੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਨ ਫੇਰੇ ਭਾਵ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹੇ।
ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਆਸਣ ਲਾਵੈ[1]।
[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਵਿਆਪਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ {ਮੰਡਲ} ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਿਕਿਆ ਰਹੇ।
ਤਬ ਹੀ ਫੱਕਰ[1]* ਫਕੀਰੀ ਪਾਵੈ ॥੨੭॥
[1]ਫ਼ਕੀਰ। *ਏਥੇ ਮੂਲ 'ਚ ਪਾਠ 'ਫਰਕ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਪਦ ਪੰਕਜ ਚੂੰਮੈ।
ਗੁਰ ਕੇ ਗਿਰਦ ਔਰ ਪੁਨ ਝੂੰਮੇ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵਾ ਪਿਖਯੋ ਉਦਾਰੀ ॥੨੮॥
ਮਿਲੇ ਘਨੇ ਕੰਨ ਪਾਟੇ ਜੋਗੀ।
ਮਦ ਰਸ ਭੋਗੀ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਬਜੋਗੀ[2]।
[1]ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਰਸ ਚੱਖਣ ਵਾਲੇ। [2]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ।
ਕਰਿ ਆਦੇਸ[1] ਉਨੈ ਬਚ ਗਾਏ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਮਾਈ ਮੁੰਡੇ[1] ਫਿਰਤ ਕਿਥਾਏ? ॥੨੯॥
[1]ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ {ਮਾਈ ਮੁੰਡਾ=ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੋਵੇ, ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨਣਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀਰੀਤਿ ਹੈ।}
ਜੋਗੀ ਬਨ ਗੋਰਖ ਕਾ ਚੇਲਾ।
ਦਿਖਰੈ ਹੈਂ ਤੁਹਿ ਅਚਰਜ ਖੇਲਾ।
ਪੀ ਪਜਾਲਾ ਬਨ ਜਾ ਮਤਵਾਲਾ।
ਲੈ ਅਨਹਦ ਕਾ ਮੋਦ[1] ਬਿਸਾਲਾ ॥੩੦॥
[1]ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੰਦ।
ਜਾ ਕਾ ਮਨ ਅਨਹਦ ਮੈ ਲਾਗੈ।
ਬਿਸ਼ੇ ਬਾਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਕੀ ਭਾਗੈ।
ਬਿਨ ਹੱਠ ਜੋਗ ਕਿਯੇ ਮਦ ਪਾਨਾ[1]।
[1]ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ।
ਹੋਇ ਨਾ ਅਨਹਦ ਮੈ ਗਲਤਾਨਾ[1] ॥੩੧॥
[1]ਲੀਨ।

ਬਿਨ ਅਨਹਦ ਮਨ ਯੌਂ ਥਿਰ ਕਰਨੋ।
ਜੈਸ ਪੌਨ ਚਪਲਾ ਕਰ ਫਰਨੋ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਨਾ (ਅਸੰਭਵ) ਹੈ।
ਮਨ ਅਨਹਦ ਮੈਂ ਹ੍ਵੈ ਜਬਿ ਮਸਤ।
ਭੂਲ ਜਾਤਿ ਜਗਿ ਬਾਤ ਸਮਸਤ ॥੩੨॥
ਮਨ ਬੁਧਿ ਹ੍ਵੈ ਥਿਰ ਯਾ ਬਿਧਿ ਜਬਿ ਹੀ।
ਹੋਤ ਜੋਤ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਤਬਿ ਹੀ।
ਜਬੈ ਜੋਤ ਕੋ ਜੋਗੀ ਜੋਵੈ[1]। — [1]ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਅਣਿਮਾਦਿਕ ਸਿਧ[1] ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੈ ॥੩੩॥ — [1]ਇਕ ਸਿੱਧੀ ਦਾ ਨਾਮ {ਅਣਿਮਾ=ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੋ ਜਾਣਾ।}
ਬਿਬਿਧ[1] ਦਿਖਾਇ ਜਗਤ ਕੋ ਸਿੱਧੀ[2]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ। [2]ਕਰਾਮਾਤਾਂ।
ਤਿਨ ਤੈ ਲੈ ਮਨ ਭਾਵਤ ਰਿੱਧੀ[1]। — [1]ਬਿਭੂਤੀ, ਮਾਇਆ।
ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਸੰਗ ਯੌਂ ਜੀਵੈ।
ਪਜਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥ ਪੀਵੈ ॥੩੪॥
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਯੌਂ ਮਿਲਤ ਅਪਾਰੀ।
ਤੁਮ ਭੀ ਮਮ ਮਤਿ ਗਹੋ ਉਦਾਰੀ ॥੩੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਹਿ ਮਤਿ ਸੁਨਿ ਜੋਗੀਨ ਕਾ
ਗੁਰੁ ਕਿਯ ਸਬਦ ਉਚਾਰ।
ਆਸਾ ਸੂਹੀ ਰਾਗਨੀ,
ਲਿੱਖੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ।

ਚੌਪਈ:

ਪੁਨਾ ਗੁਰੂ ਜੋ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।
ਸੋਊ ਅਰਥ ਤੈ ਲਿਖੈ ਸੁਧਾਰੇ[1]। — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਸੋਧ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਮਨੂਆ ਮੂੰਡੈ ਮੂੰਡ ਮੁਡਾਵੈ[1]। — [1]ਮਨ (ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਰੂਪ ਕੇਸਾਂ) ਨੂੰ ਮੁੰਨਣਾ ਹੀ ਸਿਰ ਮੁਨਾਵੇ।
ਬਿਨ ਮਨ ਮੂੰਡੇ ਜੁਗਤਿ ਨ ਪਾਵੈ ॥੩੭॥
ਮੂੰਡ[1] ਕਾਟਿ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਧਰੈ। — [1]ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਸਿਰ।
ਮਨਿ ਮਤਿ ਤਜਾਗ ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਧਰੈ।
ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਾਵਨ ਗਹੈ ਗ੍ਰੀਬੀ।
ਕੋ ਬਿਰਲਾ ਗਤਿ ਲਹੈ ਨਸੀਬੀ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ।
ਪਾਚੋਂ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਸ ਮੈਂ ਰਾਖੈ।
ਮਨ ਥਿਰ ਕਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੰਦ ਚਾਖੈ।
ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਤਾਲਾ ਜੜੈ[1]। — [1]ਜਿੰਦਾ ਲਾ ਦੇਵੇ ਭਾਵ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮ ਦੁਆਰ 'ਚ ਟਿਕਾਵੇ।
ਅਠਸਠ ਹਾਟ[1] ਵੀਚ ਮਨਿ ਕੜੈ[2] ॥੩੯॥ — [1]੬੮ ਹੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ। [2]ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਰੋਕ ਕੇ) ਰੱਖੇ।
ਰੋਪ ਲੰਪ ਕਾ ਪਜਾਲਾ ਪੀਵੈ[1]। — [1]ਵਿਸ਼ੇ ਲੰਪਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੀ ਪਿਆਲਾ ਪੀਵੇ।
ਲਗਨ ਲਗਾਇ ਸੁ ਮਗਨ ਰਹੀਵੈ।
ਰਿਦੇ ਕਮਲ ਕੋ ਅਮਲ ਚਰ੍ਹਾਵੈ[1]। — [1]ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ।
ਜੋਗੀ ਅਜਰ[1] ਅਮਰ ਪਦ ਪਾਵੇ ॥੪੦॥ — [1]ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਅ) ਬੁਢੇਪੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰਮ ਜੋਗ[1] ਹੱਠ ਜੋਗ[2] ਪੁਨ,

[1]ਚਿੱਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ, ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਰਨਾ। [2]ਹੱਠ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜੋਗ। ਹਠ ਯੋਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ {ਹ} ਸੂਰਜ {ਠ} ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗ (ਸਬੰਧ) ਕਰਨਾ ਭਾਵ ਇੜਾ ਤੇ ਪਿੰਗਲਾ ਦਾ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹਠ ਯੋਗ ਹੈ।

ਗਜਾਨ ਜੋਗ[1] ਬਡ ਚੀਨ।

[1]ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਚ ਜੁੜਨਾ।

ਤੁਮ ਸੀਖਯੋ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲੈ,
ਹਮ ਤੀਨੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੪੧॥
ਚਿੰਨ੍ਹ ਜੋਗ ਕੇ ਸਾਚ ਮਮ,
ਤੁਮੂੰ ਧਰੇ ਸਬਿ ਕੂਰ।
ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਬਦ ਮਨਿ,
ਖਿੰਥਾ ਖਿਮਾ ਹਜੂਰ ॥੪੨॥
ਜਗ ਕੋ ਮਿਥਯਾ ਜਾਨਬੋ,
ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾਵਨ ਏਹੁ।
ਸਬਿ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਪਿਖੋ,
ਪੰਥ ਬਢਾਵਨਿ ਨੇਹੁ[1] ॥੪੩॥

[1](ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਪੰਥ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

ਖਾਕ ਪਾਕ[1] ਹਰਿ ਧਜਾਨ ਕੀ,

[1]ਹਰੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁਆਹ (ਬਿਭੂਤੀ ਬਣਾਵੇ)।

ਝੋਲੀ[1] ਪਤੁ ਵੀਚਾਰ[2]।

[1]ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਝੋਲੀ। [2]ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ (ਖੱਪਰਰੱਖੇ)।

ਸੇਲੀ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਕੀ, ਜਤ ਜੰਗੋਟਾ[1] ਧਾਰ ॥੪੪॥

[1]ਲੰਗੋਟਾ।

ਮਦ[1] ਗੁਰੁ ਗਜਾਨ ਧਜਾਨ ਕਾ,

[1]ਅਮਲ, ਮਸਤੀ।

ਇਕ ਰਸ ਚਢਯੋ ਰਹਾਇ।
ਸਿੰਙੀ ਅਨਹਦ ਧੁਨ ਲਗੀ,
ਡੰਡਾ ਜੁਗਤਿ ਰਖਾਇ ॥੪੫॥

ਚੌਪਈ:

ਐਸੀ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗ ਹਮ ਪਾਲਾ।
ਜਾਂ ਤੈ ਪਾਯੋ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ।
ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਜੋਗ ਲੌ ਜੇਤੇ।
ਪਿਛਲੇ ਜੁੱਗਨ ਕੇ ਥੇ ਤੇਤੇ ॥੪੬॥
ਸੋ ਸਬਿ ਹੁਕਮ ਅਕਾਲਹਿ ਪਾਇ।
ਛੋਰਿ, ਹੋਰ ਮਗ ਲੀਨੋ ਆਇ।
ਨਾਮ ਜਪਨ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਗਜਾਨਾ।
ਸੁਖਦ ਸੁਖੈਨ ਸੁਲਭ ਸਦ ਜਾਨਾ ॥੪੭॥
ਤਾ ਪਰ ਸੰਤਨ ਸੰਗਤਿ ਗਹੈ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਸਬਿ ਕਰ ਤਲ[1] ਰਹੈ।

[1]ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਤੱਖ।

ਢਪਯੋ[1] ਬੂਰ ਸੈਂ ਜਯੋਂ ਜਲ ਹੋਈ।

[1]ਢੱਕਿਆ।

ਗੰਧਲਾ ਚਪਲਾ[1] ਪੌਨ ਕਰਿ ਸੋਈ ॥੪੮॥

[1]ਚੰਚਲ।

ਰਵਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ[1] ਤਾਸ ਮੈ ਜੋ ਹੈ।

[1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਅਕਸ।

ਦੀਸਤਿ ਨਹਿ ਵਹਿ ਕਾਹੂ ਕੋ ਹੈ।

ਪਾਇ ਔਖਦੀ[1] ਮੈਲ ਨਿਵਾਰੈ।
[1]ਦਵਾਈ।
ਪੌਨ ਬੰਦ ਕਰ ਬੂਰ ਉਤਾਰੈ ॥੪੯॥
ਫਿਰ ਤਤਕਾਲ ਰਵੀ ਦਰਸੈ ਹੈ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਮਾਹਿ ਤਯੋਂ ਪੈਹੈ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਵਿੱਚ (ਵੀ ਦੋਸ਼) ਪਾਈਦੇ ਹਨ।
ਮਲ ਚੰਚਲ ਆਵਰਨ[1] ਪਛਾਨੋ।
[1](ਪਾਪਾਂ ਦੀ) ਮੈਲ (ਕਰਕੇ ਮੈਲਾ ਵਾਸ਼ਨਾ ਰੂਪ ਹਵਾ ਨਾਲ) ਚੰਚਲ (ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ) ਪੜਦੇ (ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।
ਕਰਿ ਨਿਸਕਾਮ ਦੋਖ ਮਲ ਹਾਨੋ[1] ॥੫੦॥
[1]ਨਿਸਕਾਮ (ਕਰਮ) ਕਰ ਕੇ ਮੈਲ ਆਦਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੋ।
ਆਵਤ ਜਾਤ ਸ੍ਵਾਸ ਮੈਂ ਥਪੈ[1]।
[1]ਜੋੜੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਨਿ ਥਿਰ ਕਰਿ ਜਪੈ।
ਬਿਨ ਹੱਠ ਜੋਗ, ਹੋਇ ਮਨ ਥਿਰ ਯੌਂ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਦਰਸ ਜੋਤਿ ਸੁਨਿ ਅਨਹਦ ਫਿਰ ਯੌਂ[1] ॥੫੧॥
[1]ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਤੇ ਅਨਹਦ (ਸ਼ਬਦ) ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰੱਹਮ ਗਯਾਨੀ ਗੁਰੁ ਸਰਣਾਈ।
ਜਾਇ, ਪਾਇ ਉਪਦੇਸ ਕਮਾਈ।
ਸ੍ਰਵਣ ਮੰਨਨ ਨਿਧਯਾਸਨ[1] ਕਰੈ।
[1]ਬਾਰ ਬਾਰ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ।
ਤੱਤਛਿਨ ਦੋਸ਼ ਅਵਰਣ ਸੁ ਟਰੈ ॥੫੨॥
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਹ੍ਵੈ ਗਯਾਨ ਸੱਖਯਾਤ[1]।
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ।
ਭਰਮ ਭੇਦ ਅਗਯਾਨ ਬਿਲਾਤ[1]।
[1]ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬ੍ਰੱਹਮ ਗਯਾਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਨਾ।
ਹੋਵਤਿ, ਭਾਖਯੋ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ॥੫੩॥
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਤਹਿਂ ਹਾਜਰ ਹੋਇ।
ਪੈ ਨਹਿ ਵਰ ਸਰਾਫ ਦੈ ਸੋਇ।
ਸਬਿ ਕੋ ਅਪਨਾਰੂਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਨਹਿ ਕਿਸ ਸੋਂ ਧਾਰੋ ॥੫੪॥
ਗਯਾਨ ਭਗਤਿ ਬੈਰਾਗ ਦਿਨੋ ਦਿਨ।
ਬਢਿ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਵਹੈ ਗਿਨ।
ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਯਹਿ ਮਤ ਅਤਿ ਨੀਕਾ।
ਕੇਵਲ ਗਯਾਨ ਜੋਗ ਹਠ ਫੀਕਾ ॥੫੫॥
ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਮਗ ਖਗ[1] ਪਹਚਾਨੋ।
[1]ਪੰਛੀ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਚੀਟੀ ਹਠ ਮਗ ਜੋਗ[1] ਪਛਾਨੋ।
[1]ਹਠ ਜੋਗ ਕੀੜੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ।
ਰਸਤਾ ਗਯਾਨ ਜਾਨਿ ਅਸ੍ਵਾਰੀ।
ਚਲਨੋ ਪਗ ਮਗ ਜੋਗ ਖਵਾਰੀ[1] ॥੫੬॥
[1]ਜੋਗ ਵਿੱਚ ਪੈਦਲ ਚਲਣ (ਵਾਂਗ) ਖੁਆਰ ਹੋਈਦਾ ਹੈ।
ਪੀਆ ਮਹਿਲ ਦੋਨੋ ਸਮ ਪੈ ਹੈ[1]।
[1]ਪਤੀ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦਾ {ਮਹੱਲ} ਸਰੂਪ (ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਜੋਗੀ) ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗਯਾਨੀ ਜੋਗੀ, ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਸਬਿ ਕੈ ਹੈਂ।
[1]ਵੇਦ।
ਪਯਾਲਾ ਜੋਊ ਨਾਮ ਰਸ ਪੀਵਤਿ।
ਉਤਰੈ ਨਸ਼ਾ ਨ, ਖੀਵਾ ਥੀਵਤਿ[1] ॥੫੭॥
[1]ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਲ ਔਰ ਮਦਰਾ ਲੌਂ ਜੇਤੇ।
ਉਤਰ ਜਾਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੁ ਤੇਤੇ ॥੫੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਯਹਿ ਮਤ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸੁਨਿ ਭਲੇ,
ਜੋਗੀ ਭਰਥਰਿ ਆਦਿ।
ਭਏ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਅਤਿ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਤਜਜੋ ਬਾਦ ਬਿਬਾਦ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਚਰਚਾ ਤੇ ਝਗੜਾ।
ਗੁਰੁ ਰਵਿ ਰਵ ਰਿਸ਼ਮੇ ਸਮੁਖ,
ਕੁਮਤਿ ਕੁਮਦ ਸੁਕਚਾਤਿ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਟੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਮੀਚੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਅਮਲ ਰਿਦੇ ਜਨ ਕਮਲ ਜਿਮ,
ਹੋਇ ਮੋਦ ਬਿਗਸਾਤਿ[1] ॥੬੦॥ — [1]ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਉੱਜਲ ਹਿਰਦੇ ਕਮਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਭਲ ਗੁਰੂ ਪੁਨ,
ਪਹੁਂਚੇ ਜਬੈ ਉਜੈਨ।
ਸਪਰਾ ਗੰਗਾ[1] ਤਟ ਥਿਰੇ[2], — [1]ਇਕ ਨਦੀ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਗਏ।
ਲਗੇ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਕੈਨ[1] ॥੬੧॥ — [1]ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।
ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਕੈ ਲੋਗ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਏ।
ਭਏ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਏ।
ਕੇਚਿਤ ਥੇ ਜੋ ਮਤਸਰ ਪਾਗੇ[1]। — [1]ਈਰਖਾ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ।
ਚਰਚਾ ਪਰਚਾ[1] ਕਰਿ ਫਿਰ ਭਾਗੇ ॥੬੨॥ — [1]ਪਰਚਾਵਾ।
ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾਲੇਸ਼੍ਵਰ ਨਾਮੂ।
ਜੋਤੀ ਲਿੰਗ ਪਿਖਜੋ ਸੁਖ ਧਾਮੂੰ[1]। — [1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ (ਗੁਰਾਂ) ਨੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਕਾਲੇਸ੍ਵਰ ਜੋਤੀ ਲਿੰਗ ਨਾਮ ਦਾ (ਮੰਦਰ) ਵੇਖਿਆ।
ਪੁਨ ਹਰੱਸਦੀ[1] ਦੇਵੀ ਹੇਰੀ। — [1]ਦੇਵੀ ਦਾ ਨਾਮ।
ਜਾਹਿਂ ਸਾਖਿ[1] ਇਮ ਸੁਨੀ ਬਡੇਰੀ ॥੬੩॥ — [1]ਸਾਖੀ, ਕਹਾਣੀ।
ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਜੀਤ ਭੂਪ ਜੋ ਭਯੋ।
ਤਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕਯੋ।
ਬਰ ਮਾਂਗਜੋ ਮੈਂ ਕਬੀ ਨ ਮਰੋਂ।
ਤਾਂ ਪਰ ਦੇਵੀ ਬਚਨ ਉਚਰੋ ॥੬੪॥
ਇਕ ਸੌ ਬਰਸ ਕਲੀ[1] ਮਰਯਾਦਾ। — [1]ਕਲਜੁਗ ਦੀ।
ਇਸ ਤੈ ਮੈਂ ਨ ਸਕੋਂ ਕਰਿ ਜ਼ਜਾਦਾ।
ਪੈ ਜਬਿ ਤੁਮ ਸੌ ਬਰਸ ਭੋਗ ਕਰਿ।
ਨਿਜ ਸਿਰ ਕਾਟ ਚਢੈਹੋ ਮੋ ਪਰ ॥੬੫॥
ਤਾਂ ਪਾਛੈ ਸੌ ਬਰਸ ਜਿਆਵੋਂ[1]। — [1]ਜਿਉਂਦਾਰਖਾਂਗੀ।
ਯਹਿ ਬਰ ਲੈ ਨ੍ਰਿਪ ਹ੍ਵੈ ਮੁਦ ਆਵੋ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ।
ਇਕ ਸੌ ਬਰਸ ਭੋਗ ਰਜਧਾਨੀ[1]। — [1]ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਖ।

ਫਿਰ ਨਿਜ ਸਿਰ ਨਿਜ ਕਰ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਗਜਾਨੀ ॥੬੬॥ — [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ।
ਕਾਟਿ ਚਢਾਇ ਸ਼ਕਤਿ ਪਰ[1] ਦੀਓ। — [1]ਦੇਵੀ ਉਪਰ।
ਸਤੰ ਜੀਵ[1] ਬਰ ਲੈ ਫਿਰ ਜੀਓ। — [1]ਸੌ ਵਰਹਾ ਜਿਉਂਦਾਰਹੁ।
ਯੌਂ ਹੀ ਤੀਨ ਬਾਰ ਬਰ ਪਾਯੋ।
ਬਰਸ ਤੀਨ ਸੌ ਰਾਜ ਕਮਾਯੋ ॥੬੭॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗ ਘੋਰ ਅਤਿ ਭਾਰੇ।
ਜੀਤ ਕਰੇ ਬਸ ਸੱਤ੍ਰ ਅਪਾਰੇ।
ਪੱਛਮ ਗਜ਼ਨੀ ਲੌ ਹੈਰਾਤ[1]। — [1]ਸ਼ਹਿਰ।
ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਅਸਾਮ ਲੌ ਖਜਾਤ[1] ॥੬੮॥ — [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਦੱਖਨ ਕੰਨਜਾ ਰਾਸ ਕੁਮਾਰੀ[1]। — [1]ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਖਣੀ ਸਿਰੇ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ।
ਉੱਤਰ ਤਿੱਬਤ ਚੀਨ ਵੀਚਾਰੀ।
ਇਨ ਚਹੁਂ ਦਿਸ ਅੰਦਰ ਜਗ ਜੇਤਾ।
ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਜੀਤ, ਜੀਤ ਲਿਯ ਤੇਤਾ ॥੬੯॥
ਤਖਤ ਦੇਹਲੀ ਜਾਂ ਦਿਨ ਥਿਰਜੋ[1]। — [1]ਬੈਠਾ।
ਸੰਮਤ ਨਿਜ ਚਲਾਇ ਉਨ ਧਰਜੋ।
ਇਕ ਸੌ ਪੈਂਤੀ ਬਰਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ।
ਸਾਲੀ ਬਾਹਨ ਭੂਪ ਭਯੋ ਤਬਿ ॥੭੦॥
ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਤਟ[1] ਠਟਿ[2] ਜੰਗ। — [1]ਕਿਨਾਰੇ। [2]ਕਰਕੇ।
ਮਾਰਜੋ ਬਿਕਰਮ ਜੀਤ ਨਿਸੰਗ।
ਕਟ ਕਰਿ ਸੀਸ ਤਾਹਿਂ ਧਰ ਪਰਜੋ[1]। — [1]ਧਰਤੀ ਤੇ (ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ)।
ਯਾਂ ਤੇ ਦੇਵੀ ਜਿਯਤ ਨ ਕਰਜੋ ॥੭੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਾ ਦਿਨ ਸੈ ਸਬਿ ਮੁਲਕ ਕਾ,
ਸਾਲਿ ਬਾਹਨ ਭੌ ਭੂਪ।
ਸ਼ਾਕਾ ਨਿਜ[1] ਤਿਸ ਨੈ ਤਬੈ, — [1]ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਕਾ ਸੰਮਤ।
ਬਿਦਤਾਯੋ ਜਗ ਖੂਪ ॥੭੨॥
ਸਜਾਲ ਕੋਟ ਆਬਾਦ ਕਿਯ,
ਭਏ ਉਭੈ[1] ਤਿਹ ਪੂਤ। — [1]ਦੋ।
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਰਸਾਲੂ ਰਾਜਾ,
ਜਿਨ ਕੇ ਗੀਤ ਅਨੂਪ ॥੭੩॥
ਮਰਦਾਨੇ ਪ੍ਰਤਿ ਗਾਥ ਯਹਿ,
ਗੁਰ ਉਜੈਨ ਮੈ ਗਾਇ।
ਓਅੰਕਾਰ[1] ਇੰਦੌਰ ਢਿਗ, — [1]ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ।
ਤੀਰ ਨਰਬਦਾ ਜਾਇ ॥੭੪॥
ਪਾਂਡਜੋ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਯ,
ਬਾਨੀ ਓਅੰਕਾਰ।
ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ,

ਲਿਖੀ ਆਹਿ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭੫॥
ਬਾਲ ਘਾਟ ਲਖ[1] ਨਰਬਦਾ, — [1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਕੋਹ ਕਾਮਠੀ[1] ਪੇਖ। — [1]ਮਹਾਂਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਪਹਾੜ।
ਅਨੰਤ ਮਲ ਪੁਰ ਮੈਂ ਗਏ,
ਆਏ ਲੋਗ ਬਿਸੇਖ[1] ॥੭੬॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਚੌਪਈ:
ਸਜਾਮ ਤਿਲਕ ਕੌਡੀ ਬਹੁ ਪਹਿਰੀ।
ਜਟਾ ਮੁਕਟ ਗਰ ਗੁੰਜਾਂ ਗਹਿਰੀ[1]। — [1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀਆਂਰੱਤੀਆਂ (ਲਾਲੜੀਆਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ)।
ਬੂਝਜੋ ਗੁਰੁ ਤੁਮਾਰ ਮਤ ਕੋ ਹੈ।
ਲਗੇ ਸੁਨਾਵਨ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਹੈ ॥੭੭॥
ਮੱਲ ਅਸੁਰ ਨਾਸਕ ਮੱਲਾਰੀ[1]। — [1]ਮੱਲ ਨਾਮ ਦੇ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ {ਮੱਲਾਰੀ} ਭੈਰਉਂ।
ਧਰਜੋ ਰੂਪ ਹਰਿ ਜੋ ਸੁਖਕਾਰੀ।
ਸੋ ਸ੍ਵਰੂਪ ਹਮ ਨਿਸਦਿਨ ਧਜਾਵੈਂ।
ਬਾਹਨ ਸ੍ਵਾਨ[1] ਜਾਂਹਿ ਸ੍ਤੁਤਿ ਗਾਵੈਂ ॥੭੮॥ — [1](ਜਿਸ ਦੀ) ਸਵਾਰੀ ਕੁੱਤਾ ਹੈ।
ਭੈਰਵ ਮਹਾਂਦੇਵ ਜਗ ਕਰਤਾ।
ਨਾਚਹਿਂ ਤਿਸ ਅਗੇ ਮੁਦ ਧਰਤਾ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਕਰਤਾ ਮਹਾਂਦੇਵ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ) ਭੈਰਉਂ ਅੱਗੇ (ਅਸੀਂ) ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ ਨਚਦੇ ਹਾਂ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਸਾਚੇ ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ।
ਹਲਤ ਪਲਤ ਮੈਂ ਸੁਖਦ ਅਮੋਲੇ ॥੭੯॥
ਅਹੋ ਮੂਢ ਤੁਮ ਊਖਰ ਬਾਹੋ[1]। — [1]ਕੱਲਰ (ਦਾ ਖੇਤ) ਵਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।
ਇਰਡ ਸੇਵਿ[1] ਫਲ ਆਂਬ ਸੁ ਚਾਹੋ। — [1]ਰਿੰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ।
ਏਕ ਅਨਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖ ਸਾਗਰ।
ਹਰ[1] ਹਰਿ[2] ਬਿਧਿ[3] ਤਿਹਂ ਰਚੇ ਉਜਾਗਰ[11] ॥੮੦॥ — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ। [11]ਪ੍ਰਗਟ।
ਭੈਰਵਾਦਿ ਗਨ[1] ਸਬਿ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ। — [1](ਸ਼ਿਵ ਦੇ) ਦਾਸ।
ਸੇਵੇ ਇਨਿ ਕਲਜਾਨ ਕੁਛ ਹੈ ਨਾ।
ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਉਨ ਕਾ ਹ੍ਵੈ ਜੋਈ।
ਭੈਰਵ ਰੂਪ ਅੰਤ ਮਰ ਹੋਈ ॥੮੧॥
ਕੈ ਸ੍ਵਾਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸ੍ਤੁਤਿ ਗਾਯੋ।
ਬਡੋ ਲਾਭ ਨਰ ਸ੍ਵਾਨ ਬਨਾਯੋ[1]। — [1]ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਕੁੱਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਵਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰੇ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਦੈ ਸਿੱਖ ਸੁ ਕਰੇ ॥੮੨॥
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨਦ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮ।
ਤਾਹਿਂ ਭਜੋ ਤੁਮ ਲਖਿ ਨਿਜ ਆਤਮ[1]। — [1]ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ।
ਮਾਨ ਬੈਨ ਵਹਿ ਐਨ[1] ਸਿਧਾਰੇ। — [1]ਘਰਾਂ ਨੂੰ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਤੈ ਅਗਰ ਪਧਾਰੇ ॥੮੩॥
ਮਧੁਰ ਨਾਮ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਏ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਦੀ ਸੁ ਤੀਰ ਬਿਰਾਏ।

ਬਿਸਵਕ ਸੈਨ ਦੇਵ[1] ਕਾ ਮੰਦ੍ਰ। — [1]ਜਿਸ ਦੀ ਸੈਨਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ। (ਅ) ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਰਵਾਂ ਮੰਨੂੰ।
ਪਿਖਾ ਬਿਸਾਲ ਬਿਪਲ[1] ਬਡ ਸੁੰਦ੍ਰ ॥੮੪॥ — [1]ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ।
ਤਾਹਿਂ ਉਪਾਸ਼ਕ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਏ।
ਪੀਤ[1] ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਨਾਏ। — [1]ਪੀਲੇ।
ਬਿਸਵਕ ਸੈਨ ਦੇਵ ਹਮ ਸੇਵੈਂ।
ਬਾਂਛਤਿ ਫਲ ਸਬਿ ਇਸ ਤੇ ਲੇਵੈਂ ॥੮੫॥
ਤਾਸ ਭਗਤ ਸਬਿ ਬਿਨ ਸੰਦੇਹਾ।
ਪੈ ਹੈ ਬਿਸ਼ਨ ਲੋਕ ਤਜਿ ਦੇਹਾ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਸੀਂਚਤਿ ਸਾਖਾ[1]। — [1]ਟਾਹਣੀਆਂ ਸਿੰਜਦੇ ਹੋ।
ਜਾਂ ਤੇ ਨਹਿਂ ਪੂਜੈ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥੮੬॥
ਐਸੇ ਦਾਸ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਕੇਤੇ।
ਹੈਂ, ਤਾਰਹਿਂ ਕਿਆ ਤੁਮ ਕੌ ਤੇਤੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਉਰ ਧਰੋ।
ਹ੍ਵੈ ਨਿਸਕਾਮ ਤੁ ਭਵਨਿਧ ਤਰੋ ॥੮੭॥
ਯਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਨ ਵਹਿ ਗਏ।
ਮਨਮਥ[1] ਕੇ ਸੇਵਕ ਪੁਨ ਅਏ ॥੮੮॥ — [1]ਕਾਮਦੇਵ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮਨਮਥ ਸਬਿ ਕੇ ਉਰਿ ਬਸੈ,
ਉਪਜਾਵੈ ਸੰਸਾਰ।
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅਸੁਰ ਜਿਂਹ,
ਸੇਵਕ ਲਖਿ ਸੁਖਕਾਰ ॥੮੯॥

ਚੌਪਈ:
ਪੰਚ ਬਾਣ ਪੁਸ਼ਪਨ ਕੇ[1] ਲੀਏ। — [1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਤੀਰ।
ਜੀਵ ਚਰਾਚਰ[1] ਜਿਹਂ ਬਸ ਕੀਏ। — [1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ ਜੀਵ।
ਰਤਿ[1] ਅਤਿ ਸੁੰਦ੍ਰ ਤਿਯ ਸੰਗ ਸੋਹੈ। — [1]ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਮਨਮਥ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿ ਜਗ ਕੌ ਮੋਹੈ ॥੯੦॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟ ਜਾਂ ਪਰ ਤਿਹ ਹੋਈ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਲਹੈ ਜਨ ਸੋਈ।
ਪੰਚ ਬਾਣ ਕੇ ਧਰਿ ਤਨ ਅੰਕਾ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਉਪਰ ਕਾਮ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾ ਕੇ।
ਜੀਅਤ ਮੁਕਤਿ ਹਮ ਫਿਰਹਿਂ ਨਿਸੰਕਾ ॥੯੧॥
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਨਾ ਮਤ ਸੁਠ ਥਾਰੋ।
ਲਾਡੂ ਬੂਰ[1] ਮੂਰ[2] ਨਿਰਧਾਰੋ। — [1]ਬੂਰ ਦੇ ਲੱਡੂ। [2]ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ।
ਬੇਦ ਅਮੂਲਕ[1] ਰਿਖੀਅਨ ਨਿੰਦਯੋ। — [1]ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।
ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਜਹਿਂ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਯੋ ॥੯੨॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਸਬਿ ਜਗਿ ਕਰਤਾ।
ਬਿਧਿ ਹਰਿ ਹਰ ਰਚਿ ਪਾਲ ਸੰਹਰਤਾ[1]। — [1]ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਨਮਥ ਹੈ ਗਾਯੋ।
ਸੋ ਕਿਮ ਈਸ੍ਵਰ ਤੁਮੈ ਬਤਾਯੋ ॥੯੩॥
ਜਿਹ ਸਿਮ੍ਰਤਿ[1] ਕਰਿ ਨਾਰੀ ਸੰਗਾ। — [1]ਜਿਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ।
ਹੋਤਿ ਗਜਾਨ ਗੁਨ ਸਕਲ ਬਿਭੰਗਾ[1]। — [1]ਨਾਸ।
ਆਸੁਰ ਸੰਪਤਿ ਮੈਂ ਬਖ੍ਯਾਤਾ[1]। — [1]ਅਉਗਣਾਂ 'ਚੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਸੋ ਕਿਮ ਹੋਇ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਦਾਤਾ ॥੯੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਮਾਨਿ ਬੈਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਗਹਿ,
ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਾਂਮ ਕੇ ਛੋਰਿ।
ਗਏ ਬੰਦਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਵਹੈ,
ਚਾਲੇ ਗੁਰੂ ਬਹੋਰ[1] ॥੯੫॥ — [1]ਫੇਰ।

ਚੌਪਈ:
ਮਾਂਗਧ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬ ਜਾਈ।
ਮਿਲੇ ਕੁਬੇਰ ਉਪਾਸ਼ਕ ਆਈ।
ਨਵ ਨਿਧਿ ਹੇਮ ਪਾਦ[1] ਚਿੰਨ ਧਰੇ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ।
ਨਿਜ ਮਤ ਕੇ ਯੌਂ ਬੈਨ ਉਚਰੇ ॥੯੬॥
ਹੈ ਕੁਬੇਰ ਹਰਿ ਕੇਰ ਭੰਡਾਰੀ।
ਮਾਯਾ ਹਾਥ ਵੀਚ ਤਿਹ ਸਾਰੀ।
ਨਵਿ ਨਿਧ ਕੇ ਪ੍ਰਭੁ[1] ਧਨਦ[2] ਕਹਾਵੈਂ। — [1]ਮਾਲਕ। [2]ਧਨ ਦੇ ਦਾਤੇ।
ਤਾਸ ਭਗਤ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ ॥੯੭॥
ਬਿਨ ਧਨ ਧਰਮ ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਧਰਮ ਤੈ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਸਬਿ ਹੋਈ।
ਹਰੀ ਹਰ ਬਿਧਿ ਸੁਰੇਸ ਲੌਂ[1] ਜੇ ਹੈਂ। — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਤੱਕ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਧਨ ਕੁਬੇਰ ਤੈ ਲੇ ਹੈਂ ॥੯੮॥
ਦਾਸੀ ਘਨੀ ਜੱਖਣੀ[1] ਜਾਂ ਕੀ। — [1]ਜੱਛਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ। {ਜੱਛ=ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ।}
ਸੁਰ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਆਦਿ ਨਾਮ ਬਹੁ ਬਾਂਕੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ।
ਜੋ ਜਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਿ ਹੈ ਸੇਵਾ।
ਪੈ ਹੈ ਭੋਗ ਮੋਖ ਸੁਖ ਮੇਵਾ ॥੯੯॥
ਤਾਂ ਤੇ ਜੇ ਤੁਮ ਭੀ ਸਬਿ ਚਹੋ।
ਤਾਸ[1] ਅਨਜਨ ਭਗਿਤ[2] ਉਰਿ ਗਹੋ। — [1]ਤਿਸ (ਕੁਬੇਰ) ਦੀ। [2]ਅਨੰਨਿ-ਭਗਤੀ। {ਅਨੰਨਿ=ਅਨੰ=ਹੋਰ ਨਾਲਨਿ=ਨ ਸਬੰਧਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਕ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ।}
ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਤੁਮਰਾ ਮਤ ਕੂਰਾ।
ਸੇਵਨ[1] ਸੇਮਲ ਤਰੁਰਾਹੂਰਾ[2] ॥੧੦੦॥ — [1]ਮੰਨਣਾ। [2]ਸਿੰਬਲ ਤੇਰਹੂੜੇ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ (ਵਾਂਗ ਨਿਸਫਲ ਹੈ)। {ਰਹੂੜਾ=ਇਕ ਫਲਹੀਨ ਦਰੱਖ਼ਤ}।
ਧਨ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੁਬੇਰ ਕਿ ਨ ਹੋਈ[1]। — [1]ਕਿਉਂ ਨ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਧਨ ਤੈ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਤ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਜਿਮ ਜਿਮ ਲਾਭ ਤ੍ਰਿਸਨ ਤਿਮ ਬਾਢੈ।

ਸੰਸੈ ਬੰਧਨ ਹੋਵਤਿ ਗਾਢੈ ॥੧੦੧॥
ਮੁਕਤਿ ਬਿਚਾਰ ਦੂਰ ਕਿਤ ਰਹਿਹੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਜਾਗ ਸਦਾ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਹਿਹੀ।
ਭੋਰ[1] ਜੱਖਣੀ ਸੇਵਨ ਜੋਈ। — [1]ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਅਤਿ ਕਚੀਲ[1] ਮਤ ਮੰਦ ਹੈ ਸੋਈ ॥੧੦੨॥ — [1]ਬਹੁਤ ਅਪਵਿੱਤਰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣ ਸਿਧਾਈ[1]*। — [1](ਜੋ) ਗਏ ਹਨ। *ਇਥੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੦੩ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ 'ਜਨਮ ਮਰਣ ਕੀ ਕਾਣ ਚੁਕਾਈ' ਤੋਂ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੪੧ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ 'ਅਸੁਰ ਦੇਵ ਗਣ ਭੂਚਰ ਸਰਬਾਇਨ' ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੦੧ ਤੋਂ ੧੦੪ ਤੱਕ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੦੦ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ੯੭ ਨੰ: ਚੌਪਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ੧੦੧ ਪੰਨੇ ਤੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ੧੦੪ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ੨੫ ਨੰ: ਚੌਪਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ੧੦੫ ਪੰਨੇ ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੧੦ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂਹ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ੧੩ ਅੰਕ ਨੰ: ਬਦਲੇ ਸਨ। ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ੨੩ ਅੰਕ ਨੰ: ਲਿਖੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕਾਰਨ ਉਹੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਆਈ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੭ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੯੪ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠਲੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਜਨਮ ਮਰਣ ਕੀ ਕਾਣ ਚੁਕਾਈ।
ਆਗੇ ਚਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਥਾ।
ਨਿਜਿ ਦਾਸਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਸਨਾਥਾ[1] ॥੧੦੩॥ — [1]ਸਫਲ।
ਭਰਥਰਿ ਸਿਧਿ ਬੈਠੋ ਮਗ ਮਾਹੀ[1]। — [1]ਰਸਤੇ 'ਚ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਤਿ ਦਾਈ।
ਤ੍ਰੀਆਰਾਜ ਔਰ ਨ੍ਰਿਪ ਜੇਤੇ।
ਮਾਨਤਿ ਗੁਰੁ ਸਮ ਸਗਲੇ ਤੇਤੇ ॥੧੦੪॥
ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਹੀਂ।
ਮਰਦਾਨਾ ਬਾਲਾ ਤਿਹਿਂ ਠਾਈਂ।
ਸੋ ਅਹਾਰ ਹਿਤ ਬਨ ਮੈ ਗਯੋ।
ਆਇ ਧਾਮ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਲਯੋ ॥੧੦੫॥
ਕਰਿ ਆਦੇਸ[1] ਪਗ ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ। — [1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਅਪੁਨੀ ਭਗਤਿ ਸਫਲ ਮਨਿ ਚੀਨੀ।
ਦੇਖ ਕ੍ਰਾਂਤਿ[1] ਮੁਖ ਬਚਨ ਅਲਾਵਾ। — [1]ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਚਮਕ।
ਕੌਨ ਨਾਮ ਤੁਮ ਕਤ ਤੇ ਆਵਾ ॥੧੦੬॥
ਤਬਿ ਬਾਲੇ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
ਮੁਲਕ ਪੰਜਾਬ ਸੁ ਦੇਸ ਹਮਾਰਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੇਦੀ ਜਾਨੋ।
ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਗਮਨ ਸੁ ਠਾਨੋ ॥੧੦੭॥
ਹਮ ਸੇਵਕ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਰਹਾਈ।
ਮੁਕਤਿ ਆਪਨੀ ਕੋ ਚਿਤਿ ਚਾਈ[1]। — [1]ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਹੈ।

ਭਰਥਰਿ ਸੁਨਿ ਮਨਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ।
ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲੇ ਮਾਨੋ ਸੁਖ ਕੰਦਾ ॥੧੦੮॥
ਪਰਸੇ ਚਰਨ ਜੁਗਲ ਕਰ ਜੋਰੇ[1]।
[1]ਦੋਨੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਬਿਭੋ ਭਾਗ[1] ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਰੇ।
[1]ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ।
ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਪ੍ਰਤੀਖਤ[1] ਰਹਿਓ।
[1]ਉਡੀਕਦਾ।
ਸਭਿ ਸਾਧਨ ਕਾ ਅਬਿ ਫਲ ਲਹਿਓ ॥੧੦੯॥
ਬੈਠਿਓ ਜਬੈ ਸਮੀਪ ਗੁਸਾਈਂ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੇਂ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ[1]।
[1]ਬਾਣੀ ਕਹੀ।
ਕਬ ਸੇਂ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨਤਿ।
ਕੌਨ ਕਾਮ ਤੁਮ ਹਮ ਸੰਗਿ ਠਾਨਤਿ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।
ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਭੂ ਹਮ ਕਹਿਜੋਂ ਸੁਨਾਇ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ ਆਇ।
ਮਿਲਜੋ ਹਮੈ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਭੀਨਾ।
ਭਗਤਿ ਪਰਾਇਨ[1] ਕਰ ਮੈ ਬੀਨਾ[2] ॥੧੧੧॥
[1]ਆਸਰੇ। [2]ਹੱਥ 'ਚ ਵੀਣਾ ਸੀ।
ਕਰਿ ਡੰਡੌਤ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰੀ।
ਕਛੁ ਪੂਛਨ ਕੀ ਮਨਸਾ ਧਰੀ।
ਦੇਵ ਰਿਖੀ[1] ਤਬਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ।
[1]ਨਾਰਦ।
ਸਤਿ ਮਾਨੀਜੋਂ ਬਾਕ ਹਮਾਰਾ ॥੧੧੨॥
ਜੋ ਕਛੁ ਪੂਛਨ ਇੱਛਾ ਥਾਰੋ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡੀ।
ਅਬਿ ਕਿਛੁ ਕਾਲ ਧੀਰ ਮਨਿ ਧਾਰੋ।
ਤਲਵੰਡੀ ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਮਾਹੀਂ।
ਭੇ ਅਵਿਤਾਰ ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਤਾਹੀਂ ॥੧੧੩॥
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਨਾਮ ਧਰਾਯੋ।
ਮਤ ਪਾਖੰਡੀ ਸਕਲ ਦੁਰਾਯੋ[1]।
[1]ਛੁਪ ਗਏ ਹਨ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨ ਉਪਦੇਸੂ।
ਸਤਿ ਸਰੂਪੀ[1] ਮਿਟੈ ਕਲੇਸੂ ॥੧੧੪॥
[1]ਸੱਤ ਸਰੂਪ (ਗੁਰਾਂ) ਨਾਲ (ਮਿਲ ਕੇ)।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਿਲੈਂ ਤੁਮ ਪੈ ਮਗ ਮਾਹੀਂ।
ਬੈਠੋ ਆਸਨ ਲਾਇ ਇਹਾਂ ਹੀ[1]* ॥੧੧੫॥
[1]ਇਸੇ ਥਾਂ। *ਏਥੇ ਮੂਲ 'ਚ ਪਾਠ 'ਕਦਾਈ' ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦਾ ਇਸ ਲਈ ਅਸਾਂ ਸੁਧ ਪਾਠ 'ਇਹਾਂ ਹੀ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੭ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਦੇ ਪਾਠ 'ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਐਨ ਈਹਾਂ ਰਚ ਕਰਿ ਬੈਠਿਓ' ਤੋਂ ਦਰੁਸਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਜਾਇ ਜਾਇ[1] ਸਭਿ ਧਰਾ ਮੈ,
[1](ਆਪ) ਜਾ ਜਾ ਕੇ।
ਸਾਗਰ ਪਰਬਤ ਮਾਹਿ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸ ਕਰਿ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗਤਿ ਦੇ ਤਾਹਿ ॥੧੧੬॥
ਕਬਿੱਤ:
ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਬੈਨ ਚਿਤੁ ਅਤਿ ਹਰਖੈਨ[1] ਭਯੋ,
[1]ਪ੍ਰਸੰਨ।

ਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਐਨ[1] ਈਹਾਰਚ ਕਰਿ ਬੈਠਿਓ।	[1]ਘਰ।
ਕੀਨੋ ਮੈ ਬਿਚਾਰ ਮੁਨੀ ਕੀਯੋ ਜੋ ਉਚਾਰ,	
ਕਬਿ ਹੋਇਗੋ ਦਿਦਾਰ ਮਨ ਮੇਰੋ ਹਠ ਐਂਠਿਓ[1]।	[1]ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਭਾਵ ਭਾਰਾ ਹਠ ਕੀਤਾ।
ਸਾਚੀ ਭਈ ਬਾਨੀ ਰਿਖਦੇਵ ਜੋ ਬਖਾਨੀ,	
ਸੁਨੋ ਗੁਰੁ ਸੁਖਦਾਨੀ ਦੀਜੈ ਸੋਈ ਮਨ ਮੈਂਠਿਓ[1]।	[1]ਜੋ ਮੈਂ ਮਨ 'ਚ ਧਾਰੀ ਹੈ।
ਕਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸੇਵ ਸਫਲ ਤੁਮਾਰੀ ਭਈ,	
ਲੀਜੈ ਪੂਛ ਸੋਈ ਜੋਈ ਚਿੱਤਿ ਹੁਲਸੈਠਿਓ[1] ॥੧੧੭॥	[1]ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।
ਚੌਪਈ:	
ਭਰਥਰਿ ਕਹੀ ਸੁਨੋ ਜਗਦੀਸਾ।	
ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰ ਸਕਲ ਦੁਖ ਖੀਸਾ[1]।	[1]ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸਕਲ ਆਉ[1] ਮੈ ਸਾਧਯੋ ਜੋਗ।	[1]ਉਮਰ।
ਮਨ ਰੋਕਨ ਕਾ ਕੀਨੋ ਬੋਧ[1] ॥੧੧੮॥	[1]ਵਿਚਾਰ, ਜਤਨ।
ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਜਬ ਹੋਵੈ ਪ੍ਰਾਨੀ।	
ਤਬਿ ਮਿਲ ਹੈ ਪ੍ਰਭ ਸਾਰੰਗ ਪਾਨੀ[1]।	[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਸੰਕਟ ਖੋਵੈ।	
ਅਨਦ ਸਰੂਪੀ ਬਿਚਰੈ ਜੋਵੈ[1] ॥੧੧੯॥	[1]ਦੇਖੇ।
ਪਿਆਲਾ ਮਦ ਕਾ ਪੀਏਂ[1] ਜੁਗੀਸ਼ੁਰ।	[1]ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਤਾੜੀ[1] ਲਾਵੈਂ ਧਜਾਵੈਂ ਈਸ਼ਰ।	[1]ਸਮਾਧੀ।
ਕਵਨ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਦ੍ਰਿੜ ਵੈਰਾਗ*।	*ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜੋਗੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੈਰਾਗ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਵੈਰਾਗ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਦੇ ਹਨ?
ਬਿਨ ਬਿਰਾਗ ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਲਾਗ ॥੧੨੦॥	
ਯੇਹ ਸੰਸੇ ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੁ।	
ਨਾਰਦ ਸੋਂ ਮੈਂ ਕਹੀ ਬਾਤ ਫੁਰ[1]।	[1]ਜੋ ਗਲ ਸਫੁਰਨ ਹੋਈ।
ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸੰਸਾ ਦਹੋ[1]।	[1]ਸਾੜੋ, ਦੂਰ ਕਰੋ।
ਯਾਂ ਤੇ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਲਹੋਂ[1] ॥੧੨੧॥	[1]ਲਵਾਂ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤਬਿ ਐਸ ਉਚਾਰਾ।	
ਸੁਨੋ ਭਰਥਰੀ ਵਾਕ ਹਮਾਰਾ।	
ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਸੁ ਨਹੀ।	
ਭਗਤਿ ਯੋਗ ਬੇਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹੀ ॥੧੨੨॥	
ਜੋ ਜਨ ਭਗਤਿ ਯੋਗ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੈ।	
ਭਵ ਸਾਗਰ ਸੋ ਛਿਨ ਮੈ ਤਰੈ।	
ਸੁਨੋ ਭਰਥਰੀ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗ ਕੀ।	
ਨਹਿਂ ਇੱਛਾ ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਗ ਕੀ[1] ॥੧੨੩॥	[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।	
ਆਸਾਰਾਗ ਮਾਹਿ ਨਿਰਧਾਰਾ।	
ਜੇ ਗਤਿ ਚਾਹਤਿ ਮਨੁਜ[1] ਬਿਚੱਛਨ[2]।	[1]ਮਨੁੱਖ। [2]ਚਤੁਰ।

ਧਰਤਿ ਜੋਗ ਕੇ ਸੋ ਅਸ ਲੱਛਨ ॥੧੨੪॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ, ਖਿੰਥਾ[1] ਖਿਮਾ ਹਢਾਵਉ ॥ — [1]ਗੋਦੜੀ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮਾਨਉ, ਸਹਜ ਜੋਗ ਨਿਧਿ ਪਾਵਉ ॥੧॥

ਬਾਬਾ ਜੁਗਤਾ ਜੀਉ ਜੁਗਹਿ ਜੁਗ ਜੋਗੀ, ਪਰਮ ਤੰਤ ਮਹਿ ਜੋਗੰ[1] ॥ — [1]ਹੇ ਬਾਬਾ! (ਜੋ ਜੀਵ) ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਜੁਗਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਇਆ, ਗਿਆਨ ਕਾਇਆਰਸ ਭੋਗੰ[1] ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ — [1]ਬੁੱਧੀ ਗਿਆਨਰਸ ਨੂੰ ਭੋਗਦੀ ਹੈ।

ਸਿਵ ਨਗਰੀ[1] ਮਹਿ ਆਸਣਿ ਬੈਸਉ, ਕਲਪ[2] ਤਿਆਗੀ ਬਾਦੰ[3] ॥ — [1]ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ। [2]ਕਲਪਣਾ। [3]ਬਿਅਰਥ।

ਸਿੰਙੀ ਸਬਦੁ ਸਦਾ ਧੁਨਿ ਸੋਹੈ, ਅਹਿਨਿਸਿ ਪੂਰੈ ਨਾਦੰ[1] ॥੨॥ — [1](ਪੂਰਨ ਜਾਨਣਾ ਹੀ) ਰਾਤ ਦਿਨ ਨਾਦ ਪੂਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਤੁ ਵੀਚਾਰੁ[1] ਗਿਆਨ ਮਤਿ ਡੰਡਾ[2], ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਭੂਤੰ[3] ॥ — [1]ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ (ਭਾਂਡਾ)। [2]ਬੁਧੀ 'ਚ ਗਿਆਨ (ਧਾਰਨਾ) ਡੰਡਾ ਹੈ। [3]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ('ਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ ਰੂਪ ਜਾਨਣਾ) ਗਿਭੂਤੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿਰਹਰਾਸਿ[1] ਹਮਾਰੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥੁ ਅਤੀਤੰ[2] ॥੩॥ — [1]ਰਹੁ ਰੀਤ। [2]ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ।

ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ, ਨਾਨਾ ਵਰਨ ਅਨੇਕੰ[1] ॥ — [1]ਨਾਨਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜੋਤ ਸਮਾਈ ਹੋਈ (ਜਾਣੀ ਹੈ) ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਸੰਗਜ਼ਾ (ਅੱਲ) ਹੈ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਣਿ ਭਰਥਰਿ ਜੋਗੀ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਲਿਵ ਏਕੰ[1] ॥੪॥ — [1]ਇਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤੀ ਲਾਉਣ (ਜੋਗ ਹੈ)।

(ਪੰਨਾ ੩੫੯)

ਚੌਪਈ:

ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੋ ਜਨ ਧਾਰੇ ਜੋਗ।

ਮਨ ਕੀ ਮੈਲ ਨਿਵਾਰੇ ਭੋਗ[1]। — [1]ਭੋਗਾਂ ਰੂਪ ਮੈਲ।

ਪੁਨ ਪਜਾਲਾ ਜੋ ਤੁਮੈ ਬਖਾਨਾ।

ਸੋ ਹਮ ਭਾਖਤਿ ਸੁਨਿ ਦੈ ਕਾਨਾ ॥੧੨੫॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਗੁੜੁ ਕਰਿ ਗਿਆਨੁ, ਧਿਆਨੁ ਕਰਿ ਧਾਵੈ[1], ਕਰਿ ਕਰਣੀ ਕਸੁ[2] ਪਾਈਐ ॥ — [1]ਧਾਵੇ ਦੇ ਫੁੱਲ। [2]ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੱਕ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਭਾਠੀ ਭਵਨੁ[1] ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ ਪੋਚਾ, ਇਤੁਰਸਿ ਅਮਿਉ ਚੁਆਈਐ ॥੧॥ — [1](ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਘਰ) ਦੇਹ ਦੀ ਭੱਠੀ (ਭਗਤੀ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਘੜੀ ਹੈ)।

ਬਾਬਾ ਮਨੁ ਮਤਵਾਰੋ[1] ਨਾਮਰਸ ਪੀਵੈ, ਸਹਜ ਰੰਗ[2] ਰਚਿ ਰਹਿਆ[3] ॥ — [1]ਮਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। [2]ਸਹਜ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ। [3]ਲੀਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਹਿਨਿਸਿ ਬਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਵ ਲਾਗੀ[1], ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦ ਗਹਿਆ[2] ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ — [1]ਰਾਤ ਦਿਨ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਹੈ ਇਹ {ਬਨੀ} ਵੰਨੀ ਹੈ। [2]ਹੱਦਰਹਿਤ {ਸ਼ਬਦ} ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਅਨਾਹਦ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਪੂਰਾ ਸਾਚ ਪਿਆਲਾ[1] ਸਹਜੇ, ਤਿਸਹਿ ਪੀਆਏ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ॥ — [1]ਸੱਚ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ {ਪੂਰਾ} ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਵਾਪਾਰੀ ਹੋਵੈ, ਕਿਆ ਮਦਿ ਛੂਛੈ ਭਾਉ ਧਰੇ ॥੨॥

ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਾਖੀ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ, ਪੀਵਤ ਹੀ ਪਰਵਾਣੁ ਭਇਆ ॥ [2] — [1]ਸਿਖਿਆ ਰੂਪ। [2]ਅੰਦਰ ਭਾਵ ਹਿਰਦੇ ਕਰਕੇ।

ਦਰ ਦਰਸਨ ਕਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਹੋਵੈ, ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਕਰੈ ਕਿਆ ॥੩॥

ਸਿਫਤੀ ਰਤਾ ਸਦ ਬੈਰਾਗੀ, ਜੂਐ ਜਨਮੁ ਨ ਹਾਰੈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਣਿ ਭਰਥਰਿ ਜੋਗੀ, ਖੀਵਾ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੈ ॥੪॥ — [1]ਮਸਤ।

ਚੌਪਈ:

ਭਰਥਰਿ ਸੁਨਿ ਮਨਿ ਸੰਸੈ ਨਾਸਾ।

ਹਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਧਾਰੀ ਆਸਾ।

ਭਯੋ ਬਿਦੇਹ ਨ ਸੁਰਤਿ ਸੰਭਾਰੀ।
ਕਿਯੋ ਸੁਚੇਤ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ ॥੧੨੬॥
ਆਗੈ ਮਿਲੇ ਵੈਸ਼ਨੋਂ ਸਾਧੂ।
ਕੰਠੀ ਤੁਲਸੀ ਵਿਸ਼ਨ ਅਰਾਧੂ।
ਗੁਰ ਸੈਂ ਪੂਛਤਿ ਕੋ ਮਤ ਤੁਮਰਾ।
ਬਿਨਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹਿ ਲਖਤ ਸੁ ਪਰਾ[1] ॥੧੨੭॥ — [1]ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜੋ ਧਾਰੀ।
ਜਗ ਭਰਮਾਵਨ ਲੋਕਾਚਾਰੀ।
ਡਿੰਭ ਕਰੇ ਕਿਛੁ ਕਾਮ ਨ ਆਵੈ।
ਆਂਖ ਮੂੰਦ ਬਕ[1] ਧਯਾਨਹਿੰ ਲਾਵੈ ॥੧੨੮॥ — [1]ਬਗਲੇ ਵਾਂਗ।
ਕੰਠੀ ਬਾਂਧ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਰਟਨਾ[1]। — [1]ਫਿਰਨਾ।
ਤਿਲਕ ਦ੍ਵਾਦਸ[1] ਲੋਗਨ ਬਹੁ ਜਟਨਾ[2]। — [1]੧੨ ਤਿਲਕ ੯੩/੧੪। [2]ਜੜਨੇ ਭਾਵ ਲਾਉਣੇ।
ਆਸਨ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਕੇ ਕਰੈ।
ਮਨ ਮੈ ਵਿਸ਼ੈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਧਰੈ ॥੧੨੯॥
ਸਭਿ ਫੋਕਟ ਕਿਛੁ ਕਾਮ ਨ ਆਵੈ।
ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਕੇ ਸੁਖ ਬਿਨਸਾਵੈ।
ਮਾਰਗ ਦੋਇ ਜਗਤ ਮੈ ਜਾਨੋ।
ਇਕ ਚੀਟੀ[1] ਦੁਇ ਪੰਛੀ ਮਾਨੋ ॥੧੩੦॥ — [1]ਕੀੜੀ।
ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ[1] ਕਰਿ ਚੀਟੀ ਜਬਿ ਚਲੇ। — [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਨਹਿ ਗਿਰ[1] ਚਰ੍ਹੈ ਜਤਨ ਕਰਿ ਭਲੇ। — [1]ਪਹਾੜ।
ਪੰਛੀ ਉਡੇ ਛਿਨਿਕ ਮੈ ਪਹੁੰਚੈ।
ਤਸ[1] ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਜਗਤ ਮੈ ਮਹੁੰਚੇ[2] ॥੧੩੧॥ — [1]ਤਿਵੇਂ ਹੀ। [2]ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ (ਥਾਂ ਪੁਚਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ)
ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤ੍ਰੇਤਾ ਦੁਆਪਰ।
ਤਿੱਹ ਜੁੱਗਨ ਮੈ ਧਰਮ ਪੁਜ ਬਰ[1]। — [1]ਧਰਮ ਦਾ ਪੂਜਨ ਵੱਡਾ (ਔਖਾ) ਸੀ।
ਅਬ ਕਲਿ ਕਾਲ ਸੁਖੈਨ ਸੁ ਜਾਨੋ।
ਪੰਖੀ ਮਾਰਗ ਸੁਗਮ[1] ਪਛਾਨੋ ॥੧੩੨॥ — [1]ਸੁਖਾਲਾ।
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਮੈ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਖੁ ਭਾਸ[1]। — [1]ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਣ ਕੇ ਮੁਖੋਂ {ਭਾਸ} ਉਚਾਰਨ ਕਰੇ।
ਧ੍ਰੂਹ ਕੋ ਨਾਰਦ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ।
ਅਚੱਲ ਸੁ ਪਦਵੀ ਪਾਈ ਬੇਸ[1] ॥੧੩੩॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ।
ਬਾਲਮੀਕ ਕੋ ਸਪਤ ਮੁਨੀਸ੍ਵਰ।
ਮਰਾ ਮਰਾ ਉਲਟੋ ਰਟਤੀਸਰ[1]। — [1]ਈਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਰਾਮ' ਨੂੰ ਉਲਟਾ 'ਮਰਾ ਮਰਾ' ਉਚਾਰਦਿਆਂ।
ਸੂਧੋ ਰਾਮ ਰਾਮ ਤਬਿ ਥੀਆ।
ਕੌਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਨਿ ਧਾਰਨ ਕੀਆ ॥੧੩੪॥
ਬਯਾਸ ਪਰਾਸਰ ਔਰ ਬਸ਼ਿਸ਼ਟ।
ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੌਨ ਪੁਨ ਕੌਨ ਸੁ ਇਸ਼ਟ[1]। — [1]ਧਰਮ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਨ ਸਕਲ ਦੁਖੁ ਹਰੈ।

ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਮੁਖ ਸੇਂ ਨਿਤ ਰਰੈ[1] ॥੧੩੫॥	[1]ਉਚਾਰੇ।
ਮਨੁ ਨੀਵਾਂ ਨਿਰਮਲ ਥਿਤਿ[1] ਬਾਣੀ।	[1]ਟਿਕਾ ਵਾਲੀ।
ਇਹ ਬਿਚਾਰ ਸੰਤਨ ਸੁਖੁ ਖਾਣੀ।	
ਸੰਤਨ ਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ।	
ਸੁਨਤਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਾਖੀ[1] ॥੧੩੬॥	[1]ਸਿਖਿਆ।
ਪੀਵਤਿ ਹੈਂ ਵੋਹ ਪੈ ਸਮ[1] ਸ੍ਰਿਛਾ[2]।	[1]ਦੁੱਧ ਵਾਂਗ। [2]ਉੱਜਲ।
ਸੁਖੁ ਪਾਵਤਿ ਜਗ ਮੈ ਪ੍ਰਤੱਛਾ।	
ਕੀਰਤਿ ਨਿਰਮਲ ਜੋ ਮਨਿ ਧਾਰੈ।	
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੈ ॥੧੩੭॥	
ਮਤ ਅਨੇਕ ਅਚਾਰਜ ਧਰਮ[1]।	[1]ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ।
ਅਨਿਕ ਥਾਪਨਾ ਮਨਿ ਕਰਿ ਕਰਮ[1]।	[1]ਮਨ ਕਰ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਨਬੀ[1] ਔਲੀਏ[2] ਪੀਰਨ ਪੀਰ।	[1]ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਪੈਗੰਬਰ। [2]ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ {ਵਲੀ ਦਾ ਬਹੁ-ਵਚਨ ਔਲੀਆ।}
ਕੌਨ ਗਨੈ ਨਹੀਂ ਮਰਮ[1] ਸੁ ਧੀਰ ॥੧੩੮॥	[1]ਭੇਦ ਨਹੀਂ (ਪਾਈਦਾ)।
ਜੋ ਮਾਨੈ ਇਨ ਕੇਰ ਮਤਨ ਕੋ।	
ਅੰਧਕਾਰ ਜਿਮ ਪਾਵਸ ਜਨ ਕੋ[1]।	[1]ਜਿਵੇਂ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਜਨਾਂ ਨੂੰ (ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ) {ਪਾਵਸ} ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਜਿਮ ਖੱਦਜੋਤ[1] ਉਡਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰੇ।	[1]ਟਟਹਿਣੇ।
ਤਸਕਰ ਦੰਭੀ[1] ਵਿਚਰਤਿ ਭਾਰੇ ॥੧੩੯॥	[1]ਪਖੰਡੀਆਂ ਰੂਪ ਚੋਰ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।	
ਦੁਰੇ ਸਕਲ ਤਮਚਰ ਪਿਖ ਜਾਸਨ[1]।	[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਰੂਪ {ਤਮਚਰ} ਉੱਲੂ ਛਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥ ਬਤਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰੁ।	
ਪਰੇ ਚਰਨ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਜਨ ਏ ਫੁਰ[1] ॥੧੪੦॥	[1]ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ।
ਪਰੇ ਪਗਨ ਜਬ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਜਾਨਾ।	
ਖੁਲੇ ਕਪਾਟ ਤਿਮਰ[1] ਭਯੋ ਹਾਨਾ[2]।	[1]ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ। [2]ਨਾਸ।
ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਗ[1] ਜੱਛ[2] ਗੰਧਰਬ[3]।	[1]ਸੱਪ। [2]ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ। [3]ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾ ਗਵੱਈਆ।
ਅਸੁਰ[1] ਦੇਵ[2] ਗਣ ਭੂਚਰ[3] ਸਰਬ ॥੧੪੧॥	[1]ਦੈਂਤ। [2]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦਾਸ। [3]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ।
ਇਨਿ *ਸਬਿ ਊਪਰ ਈਸ਼ਰ ਅਹੈ।	*ਸਬਿ ਊਪਰ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੦੫ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੮ ਦੇ ਅੰਕ ੧੦੩ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਜਿਹ ਆਗਜਾ ਮੈ ਏ ਸਬਰਹੈਂ।	
ਕੋਟ ਬਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ ਬਿਧਿ[1] ਜਿੰਹ ਰਚੇ।	[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਤਾ ਕਾ ਭਗਤ ਕਾਲ ਤੇ ਬਚੇ ॥੧੪੨॥	
ਤਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਰਿ ਮੂਰਤਿ ਪੂਜੈ।	
ਜੇ, ਤਿਨ ਸਮ ਨਹਿ ਅਗਜ[1] ਕੋ ਦੂਜੈ।	[1]ਅਗਿਆਨੀ।
ਚੇਤਨ ਹ੍ਵੈ ਜਢ ਸੇਵੈ ਜੋਈ।	
ਤੇਲ ਚਹੈਂ ਬਾਲੂ ਤੇ[1] ਸੋਈ ॥੧੪੩॥	[1]ਰੇਤੇ 'ਚੋਂ।

ਜਾ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸਫੁਰਨਤਾ ਸੱਤਾ[1]। — [1]ਸ਼ਕਤੀ।
ਬਜਰਥ ਕਸ਼ਟ ਤਿੰਹ ਸੇਵਿ ਅਸੱਤਾ[1]। — [1]ਸ਼ਕਤੀ-ਹੀਣ ਦੀ।
ਮਿਲੈ ਨਰਜਤ[1] ਜੈਸ ਮਧ ਸ਼ੁਕਤੀ[2]। — [1]ਚਾਂਦੀ। [2]ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚੋਂ।
ਤਜੋਂ ਜਢ ਤੇ ਨਹਿ ਭਗਤੀ ਮੁਕਤੀ ॥੧੪੪॥
ਸਤਜੰ ਗਜਾਨ ਮਨੰਤੰ ਬ੍ਰਹਮਾ[1]। — [1]ਬ੍ਰਹਮ ਸਤਿ, ਚਿੱਤ (ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ) ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਰੂਪ ਹੈ।
ਬੇਦ ਕਹਤਿ ਯੌਂ ਜਾ ਕੇ ਮਰਮਾ[1]। — [1]ਭੇਦ।
ਤਾ ਕੀ ਭਗਤਿ, ਭੁਗਤਿ ਦੈ ਮੁਕਤੀ।
ਵਹੈ[1] ਉਪਾਸ਼ਨ ਜੋਗ ਸ ਯੁਕਤੀ ॥੧੪੫॥ — [1]ਉਹੋ ਬ੍ਰਹਮ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪਰੇ ਗੁਰੂ ਪਗ ਸਾਰੇ।
ਨਿਜ ਮਤ ਤਜਿ ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਯ ਧਾਰੇ ॥੧੪੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਮਲੈਵਾਰ[1] ਮੈ ਪੁਨ ਗਏ, — [1]ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਮ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਪਤ ਮਤ ਵਾਰ[1]। — [1]ਗੁਪਤ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਮਤ ਵਾਲੇ।
ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ, ਆਇ ਉਨਿ,
ਐਸੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥੧੪੭॥

ਚੌਪਈ:

ਹਮਰੋ ਮਤ ਹੈ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਪਤਰਹਿ ਸਦ ਹੀ ਸੂਚਾ।
ਭਗਵਤ ਭਗਤਨ ਹਿਤ ਪ੍ਰਗਟੈ ਹੈਂ।
ਹਮ ਦੋਨੋ ਕੋ ਸੇਵਨ ਕੈ ਹੈਂ ॥੧੪੮॥
ਕੰਠੀ ਤੁਲਸੀ ਊਰਧ ਟੀਕੋ[1]। — [1]ਉਪਰ ਨੂੰ ਤਿਲਕ।
ਤਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਾਯਕ ਫਲ ਨੀਕੋ।
ਰੂਪ ਚਤ੍ਰਧਾ[1] ਈਸ਼ਰ ਧਾਰੇ। — [1]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਇਕ ਮਨ ਬਾਨੀ ਪਰਾ ਨਿਹਾਰੇ[1] ॥੧੪੯॥ — [1]ਮਨ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ।
ਦੁਤੀ ਬਿਰਾਟ[1] ਤ੍ਰਿਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦੀ। — [1]ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲਾ, ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ।
ਚਤਰਥ ਸਾਲ ਗਿਰਾਮ[1] ਅਨਾਦੀ। — [1]'ਸਾਲ ਗ੍ਰਾਮ' ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਾਸੋਂ ਗੰਡਕਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਗੋਲ ਪੱਥਰ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਚੱਕ੍ਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਸੇਵਨ ਕਰੈ ਚਾਰ ਯਹਿ ਜੋਈ।
ਮੁਕਤਿ ਚਤ੍ਰਧਾ ਪੈਹੈ ਸੋਈ ॥੧੫੦॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਨ ਹਸ ਬੋਲੇ।
ਸੁਖਦ ਸਰਬਦਾ ਬੈਨ ਅਮੋਲੇ।
ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਰਨਿ ਅਰ ਜਢ ਕੀ ਸੇਵਾ।
ਹੈ ਬਜਰਥ, ਬਾਕੀ ਸੁਖ ਦੇਵਾ[1] ॥੧੫੧॥ — [1]ਬਾਕੀ (ਚੇਤਨ) ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਸਗੁਨ ਰੂਪ ਬੈਰਾਟ ਪ੍ਰਮਾਤਮ[1]। — [1]ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵੈਰਾਟ ਹੈ।
ਨਿਗੁਨ ਪਰਾ ਮਨ ਬਾਨੀ ਆਤਮ[1]। — [1]ਮਨ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਤਮਾ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ।
ਇਨ ਕਾ ਧਜਾਨ ਨਾਮ ਸੁਖਕਾਰੀ।

ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ, ਦਾ ਮੁਕਤਿ ਉਦਾਰੀ[1] ॥੧੫੨॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੱਤ[1] ਸੁਕ[2] ਬਯਾਸ।
[1]ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ। [2]ਸੁਕਦੇਵ।

ਸਨਕਾਦਿਕ ਨਾਰਦ ਲੌ ਖਾਸ।

ਦ੍ਰੂਪਤ ਸੁਤਾ[1] ਬ੍ਰਿੱਜ[2] ਨਰ ਨਾਰੀ।
[1]ਦ੍ਰੋਪਤੀ। [2]ਮਥਰਾ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਗਊ ਵਾੜੇ ਸਨ।

ਕਹੋ ਭਯੋ ਕੋ ਮੁਦ੍ਰਾ[1] ਧਾਰੀ ॥੧੫੩॥
[1]ਚਿੰਨ੍ਹ।

ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਸਬਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਿਹਾਈ[1]।
[1]ਤਿਆਗ ਕੇ।

ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ ਪਾਵਕ[1] ਮੈ ਪਾਈ।
[1]ਅੱਗ।

ਮੂਰਤਿ ਪੂਜਨ ਕੂਪ ਡਰੈ ਕੈ[1]।
[1]ਖੂਹ 'ਚ ਸੁੱਟ ਕੇ।

ਭਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਕੈਕੈ ॥੧੫੪॥

ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਜਾਂਹਿ ਤੇ ਪੈਹੋ।

ਕੇਵਲ ਮੁਕਤਿ ਪਾਇ ਭਵ ਦੈਹੋ[1]।
[1]ਜੰਮਣ (ਮਰਨ) ਨੂੰ ਸਾੜ ਲਵੋਗੇ।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਸਾਚੀ ਗੁਰਬਾਨੀ।

ਮੁਕਤਿ ਭੁਕਤਿ ਦਾ ਯੁਕਤੀ ਸਾਨੀ[1] ॥੧੫੫॥
[1]ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ।

ਬੈਖਾਨਸ[1] ਆਦਿਕ ਥੇ ਜੇਤੇ।
[1]ਵਾਨ ਪ੍ਰਸਤੀ=ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਢੂੰਡਣ ਵਾਲਾ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਾਪਕ ਭੇ ਤੇਤੇ।

ਵਹਿ ਜਬਿ ਗਏ ਔਰ ਪੁਨ ਆਏ।

ਨੈਸ਼ਦ ਕਰਮੀ[1] ਜੇ ਕਹਿਲਾਏ ॥੧੫੬॥
[1]ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਬਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਸਬਿ ਜਗਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਗਾਵਤਿ[1]।
[1]ਵੇਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ ਹਮੈ ਨ ਕਰਮ ਸੁਹਾਵਤਿ।

ਫਿਰੈਂ ਮੁਕਤਿ ਹਮ ਕ੍ਰਮ ਭ੍ਰਮ ਡਾਰੇ[1]।
[1]ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਮ ਜਾਣ ਕੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਬਿ ਤਈਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥੧੫੭॥

ਸ਼ਬਦ[1], ਸਪਰਸ[2], ਰੂਪ[3], ਰਸ[11] ਗੰਧ[22]।
[1](ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ) ਸੁਣਨਾ। [2](ਚਮੜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ) ਛੋਹਣਾ। [3](ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ) ਵੇਖਣਾ। [11](ਰਸਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ) ਚੱਖਣਾ। [22](ਨਾਸਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ) ਸੁੰਘਣਾ।

ਜਿਹਂ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੋਂ ਜਿਹਂ ਸਨਬੰਧ।

ਜੋ ਮਨ ਚਹੈ ਭੁਗੈ ਹੈਂ[1] ਸੋਊ।
[1]ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।

ਤਨ ਤੈ ਜੁਦਾ ਜੀਵ ਨਹਿ ਕੋਊ ॥੧੫੮॥

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਤ ਥਾਰਾ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡਾ।

ਬਿਸ਼ਯਾਨੰਦ ਜੋ ਮਾਨਯੋ ਸਾਰਾ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਬਿ ਸ਼ਾਸਤ ਬੇਦਾ।

ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਬਿਰਥ, ਤੋਰ ਮਤ ਏਦਾ[1] ॥੧੫੯॥
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਤ ਨੂੰ (ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ)।

ਦੋ ਮਗ ਜਗ ਮੈਂ ਬੇਦ ਬਤਾਏ।

ਇਕ ਨਿਸਕਾਮ[1] ਸਕਾਮ[2] ਲਖਾਏ[3]।
[1]ਕਾਮਨਾਰਹਿਤ। [2]ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ। [3]ਜਣਾਏ।

ਕਰੈ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਜਨ ਜੋਈ।

ਸੁਖ ਦੁਖ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਲਹਿ ਸੋਈ ॥੧੬੦॥

ਜੇ ਨਿਸਕਾਮ ਕਰਮ ਜਨ ਕਰਿ ਹੈਂ।

ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਸੋ ਭਵ ਦੁਖ ਹਰ ਹੈਂ।
ਉਭੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਤ ਤੁਮ ਜੋ ਮਾਨੈ।
ਹਮ ਕਿਮ ਤੁਮੈ ਬੈਸ਼ਨਵ ਜਾਨੈ? ॥੧੬੧॥
ਸੁਕ੍ਰਿਤ[1] ਕਰੈ ਨ ਫਲ ਕਛੁ ਚਾਹੈ। — [1]ਪੁੰਨ।
ਨੈਸ਼ਦ ਕਰਮਿ ਸਾਚ ਜਨ ਸਾ ਹੈ[1]। — [1]ਉਹ ਹੈ।
ਮਾਨ ਬੈਨ ਵਹਿ ਨਿਜ ਮਤਿ ਤਜਿ ਕੈ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਭਜਿ ਕੈ ॥੧੬੨॥
ਸੋ ਜਬਿ ਗਏ ਮੇਘ ਪ੍ਰਸਥਾਏ[1]। — [1]ਬੱਦਲ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਏ।
ਮੇਘ ਬਰਖਿ ਸਬਿ ਜਗਹਿ ਜਿਵਾਏ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਕੋ ਹਮ ਸੇਵੈ ਹੈਂ।
ਅੰਤਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਮੇਘ ਬਨੈ ਹੈਂ ॥੧੬੩॥
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਮੇਘ ਅਪਾਰੇ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਏਕ ਬੇਦ ਕਹਿੰ ਚਾਰੇ।
ਹੁਕਮ ਬੀਚ ਹੈਂ ਬਾਦਲ ਤਾਂ ਕੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਭਏ ਸਿੱਖ ਵਹਿ ਬਾਂਕੇ[1] ॥੧੬੪॥ — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਭੂਪਤਿ ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਕਾ ਜੋਈ।
'ਰਾਜਾਰਾਮ' ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟੋਈ।
ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।
ਦੈ ਭੇਟਾ ਗੁਰਿ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ॥੧੬੫॥
ਜਾਤਿ ਕੁਲਾਲ[1] ਬਿਸਾਲ ਉਦਾਰੇ। — [1]ਘੁਮਿਆਰ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਯੌਂ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।
ਹੇ ਗੁਰੁ! ਸੁਨੇ ਬੇਦ ਮੈਂ ਚਾਰੇ।
ਨਹੀਂ ਸਾਂਤਿ ਮਨ ਭਯੋ ਹਮਾਰੇ ॥੧੬੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬੇਦ ਉਦਧਿ ਸਮ[1] ਹੈ ਲਖੋ, — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ।
ਪਜਾਸ ਨ ਮੇਦਤਿ ਕਾਂਹਿ।
ਮੇਘ ਰੂਪ ਗੁਰੁਦੁਆਰ ਹ੍ਵੈ[1], — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਕੇ।
ਹੋਇ ਅਮੀ ਸਮ[1] ਵਾਂਹਿ[2] ॥੧੬੭॥ — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [2]ਉਹੋ (ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ)।
ਸਰਧਾ ਪਿਖ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਗੁਰੂ,
ਦੀਜੋ ਤਬੈ ਉਪਦੇਸ।
ਸੁਨਤੇ ਉਰ ਮੈਂ ਸਾਂਤਿ ਭਜੋ,
ਕਟੇ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸ[1] ॥੧੬੮॥ — [1]ਸਾਰੇ।
ਸਦਾ ਵਰਤ ਸਠ ਤੀਨ ਸੌ,
ਆਗੇ ਦਏ ਲਵਾਇ।
ਦੌਲਤ ਤਿੰਹ ਢਿਗ ਅਧਿਕ ਥੀ,
ਸੋ ਦੀਨੀ ਇਉਂ ਲਾਇ ॥੧੬੯॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਾਂ ਕੀ ਕੁਲ ਵਿਖੈ,

ਚਲੀ ਆਤਿ ਵਹਿਰੀਤਿ।
ਮਿਟੈ ਕੈਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੁ,
ਲੀਕ ਸਿਲਾ ਸਮ ਨੀਤ[1] ॥੧੭੦॥
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਨੈ ਤਹਾਂ,
ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਯੋ ਥਿਰਾਇ।
ਥਿਰੇ ਪੇਖਿ ਤਹਿਂ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਈਹਾਂ ਥਿਰਜੋ ਅਧਜਾਇ ॥੧੭੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਸੈਰ, ਪਖੰਡ ਮਤ ਖੰਡਨ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੮॥

[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ (ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ)।

੯. {ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਲੰਕਾ ਦੀ ਸੈਰ, ਪਖੰਡੀ ਮਤ ਖੰਡਨ, ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮਾਪਤਿ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬੀਰ ਨ ਧੀਰ ਨ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੱਗਜ[1] ਨ, — [1]ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਤੱਗ[1] ਨ ਲੱਗ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਆ ਕੋ[2]। — [1]ਤੱਤ ਦਾ ਗਿਆਤਾ। [2]ਨ ਹੀ ਮੇਰੇ {ਜੀਅ} ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਹੀ {ਲੱਗ} ਲਗਨ ਹੈ।

ਜਾਪ ਨ ਤਾਪ ਨ ਨੇਮ ਨ ਸੰਜਮ,
ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਨ ਨਹਿ ਜੀਤ ਲੀਆ ਕੋ।
ਧਜਾਨ ਨ ਗਜਾਨ ਨ ਪੁਰਬ ਇਸਨਾਨ ਨ
ਖਾਨ ਨ ਪਾਨ ਨ ਦਾਨ ਦੀਆ ਕੋ।

ਸੋ ਕਰਨੀ ਤਰਨੀ ਵਰ ਨ[1], — [1]ਉਹ (ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਮੇਰੀ) ਕਰਣੀ ਰੂਪ ਬੇੜੀ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤਰਨਾ ਸਿਖ ਨਾਮ ਭਰੋਸ ਹੀਆ ਕੋ[1] ॥੧॥ — [1](ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ) ਤਰਨ ਲਈ (ਮੇਰੇ) ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ (ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ) ਭਰੋਸਾ ਹੈ (ਕਿ ਮੇਰਾ) ਨਾਮ (ਗੁਰੂ ਕਾ) ਸਿਖ ਹੈ।

ਹੌ ਕੁਟਲੀ[1] ਕਪਟੀ[2] ਖਪਟੀ[3] — [1]ਟੇਢਾ ਚਲਣ ਵਾਲਾ। [2]ਛਲੀਆ। [3]ਖਪਾਉਣ ਵਾਲਾ।

ਪੁਰ ਪਾਪਕ[1] ਤਾਪਕ ਖਾਪਕ ਜੀਆ[2]। — [1]ਪਾਪਾਂ ਕਰ ਕੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। [2]ਮੇਰਾ ਜੀਅ (ਹਿਰਦਾ) (ਤਿੰਨਾਂ) ਤਾਪਾਂ ਨਾਲ ਖਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੂਰ[1] ਕਰੂਰ[2] ਅਘੀ[3] ਅਗੁਨੀ[11] ਸਠ[22], — [1]ਝੂਠਾ। [2]ਕਰੜਾ। [3]ਪਾਪੀ। [11]ਗੁਨਾਹੀ। [22]ਮੂਰਖ।

ਕਾਮੀ ਕੁਗਾਮੀ[1] ਬਦੀ[2] ਰਹਿ ਜੀਆ। — [1]ਮੰਦ ਕਰਮੀ। [2]ਬੁਰਾਈ।

ਦੰਭ[1] ਦਗਾ[2] ਦੁਖਦਾ[3] ਦੁਰਚਾਰ[11] ਕਰੇ ਬਹੁ, — [1]ਪਾਖੰਡ। [2]ਧੋਖਾ। [3]ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਆਦਿ। [11]ਖੋਟੇ ਕਰਮ।

ਨੇਕ[1] ਸੁ ਏਕ ਨ ਕੀਆ। — [1]ਚੰਗਾ ਕਰਮ।

ਐ ਪਰ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਸਿਖ ਮਾਤ੍ਰ[1], — [1]ਪਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ) ਸਿਖ ਮਾਤ੍ਰ (ਹੀ ਸਮਝ ਕੇ)।

ਤਾਰਹਿੰਗੇ ਗੁਰੁ ਹੈ ਦਿਢ ਜੀਆ[1] ॥੨॥ — [1]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ (ਭਰੋਸਾ) ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮਲੈਂਵਾਰ[1] ਤੈ ਚਲੈਂ ਗੁਰ, — [1]ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ।

ਖਲੈਂ[1] ਦਲੈਂ[2] ਬਹੁ ਥਾਇੰ। — [1]ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ। [2]ਦਲਣਗੇ, ਜਿੱਤਣਗੇ।

ਭਲੈਂ ਢਲੈਂ ਹਰ ਕਲੈਂ ਜਨ[1], — [1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ {ਕਲੈਂ} ਕਲਪਣਾ ਨੂੰ {ਹਰ} ਮੇਟ ਦੇਣਗੇ।

ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦਾਇ ॥੩॥

ਚੌਪਈ:

ਰਾਜਾਰਾਮ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਤਾਰਯੋ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਗੁਰ ਤਹਾਂ ਗੁਜਾਰਯੋ।
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਪੁਨਿ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਾਲੇ।

ਮਗਿ[1] ਜਗਿ ਲੋਗਹਿਂ ਸੁਖਦ ਸੁਖਾਲੇ[2] ॥੪॥ — [1]ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ। [2]ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਸੁਖ ਦਿੰਦੇ (ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

ਸੇਲੀ[1] ਟੋਪੀ ਚੋਲਾ ਗਰ ਮੈ। — [1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੬ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੨।

ਬਸਨ ਕਖਾਇ[1] ਕਮੰਡਲ ਕਰ ਮੈ[2]। — [1]ਭਗਵੇਂ ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।

ਮੇਘ ਮਰਾਲ[1] ਨਦੀ ਜਿਮ ਚਾਲੈਂ। — [1]ਹੰਸ।

ਧਰੈਂ ਜਹਾਂ ਪਗ ਕਰੈਂ ਨਿਹਾਲੈਂ ॥੫॥

ਚਤੁਰਾਨਨ[1] ਕੇ ਮਿਲੇ ਉਪਾਸੀ। — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ।

ਤਿਨਿ ਨਿਜ ਮਤ ਕੀ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।
ਸਬਿ ਜਗ ਕਾ ਕਰਤਾ ਅਜ ਅਹੈ।
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਬਿ ਕਹੈਂ ॥੬॥
ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਪਰ ਧਾਮ ਤਾਹਿ ਕੋ।
ਜਾਇ ਜੁ ਤਹਿਂ ਫਿਰ ਆਇ ਨਾਹਿਂ ਕੋ।
ਦੰਡ, ਕਮੰਡਲ, ਦਾਢੀ, ਕੇਸਾ।
ਜੰਞੂ ਤਿਲਕ ਤਾਹਿ ਕੋ ਵੇਸਾ ॥੭॥
ਸੋ ਧਰਿ ਹਮ ਭੇ ਮੁਕਤਿ ਅਧਿਕਾਰੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਬਿਧਿ[1] ਨਹਿ ਬੇਦ ਬਤਾਯੋ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋ ਜਿਹ ਨੈ ਉਪਜਾਯੋ ॥੮॥
ਬੇਦ ਪਢਾਇ ਮ੍ਰਯਾਦ ਸਿਖਾਈ।
ਦੋਇ ਪ੍ਰਾਰਧ[1] ਆਯੁ ਬਨਾਈ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਈਸ਼੍ਵਰ ਸੋਈ।
ਤਾਂ ਕੀ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਹੋਈ ॥੯॥
ਹਰੀ ਹਰ ਬਿਧਿ ਜਿਹ ਬਹੁ ਉਪਜਾਏ।
ਤਾਹਿ ਭਜੋ ਤੁਮਹੂ ਮਨ ਲਾਇ।
ਗੁਰ ਬਚ ਬੇਧ ਗਏ[1] ਮਨ ਵਾਂ ਕੇ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਜਾਪਕ ਭੇ ਬਾਂਕੇ ॥੧੦॥

ਦੋਹਰਾ:
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਸਤ[1] ਆਏ ਪੁਨਾ,
ਬੈਠੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ।
ਜਬਿ ਲੌਂ ਅਗਨੀ ਤਨ ਬਿਖੈ,
ਤਬਿ ਲੌਂ ਜਨ ਜੀਵਾਇ ॥੧੧॥

ਚੌਪਈ:
ਨਿਕਸੈ ਅਗਨਿ ਸਰਦ ਹ੍ਵੈ ਦੇਹੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜੀਵ ਚਿਤੰਨ ਹੈ ਏਹੀ[1]।
ਤੀਨਰੂਪ ਅਗਨੀ ਕੇ ਮਾਨੋ।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਰਵਿ ਆਦਿਕ ਜਾਨੋ ॥੧੨॥
ਬਜਾਪਕ ਜਢ ਚੇਤਨ ਮੈ ਦੂਜੋ।
ਵਹੈ ਪਚਾਵਤ ਜਿਆਵਤ ਬੂਝੋ[1]।
ਤੀਸਰ ਜ਼ਾਹਰ ਦੇਤ ਬਿਹਾਰੂ[1]।
ਪਾਕਾਦਿਕ ਬਿਬਿਧਾ ਪ੍ਰਕਾਰੂ[1] ॥੧੩॥
ਤਾਂ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਉਪਾਸ਼ਕ ਜੋਈ।
ਤਨ ਤਜਿ ਤੇਜ[1] ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਸੋਈ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।

[1]ਪ੍ਰਾਰਧ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਮਾਂ। (ਅ) ਇਕ ਗਿਣਤੀ, ਏਕੇ ਉਪਰ ਸਤਾਰਾਂ ਬਿੰਦੀਆਂ (੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦), ਦੋ ਪ੍ਰਾਰਧ-ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ।

[1]ਵਿੰਨੇ ਗਏ।

[1]ਅੱਗ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

[1]ਤਿਸ ਅੱਗ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਚੇਤਨ ਹੈ।

[1]ਸਮਝੋ ਉਹੋ ਹੀ (ਖ਼ੁਰਾਕ ਨੂੰ) ਪਚਾਉਂਦੀ ਤੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂਰੱਖਦੀ ਹੈ।

[1]ਕੰਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ (ਪਕਾਉਣ) ਦੇ।

[1]ਅੱਗ।

ਜੀਵ ਜੁਦਾ ਨਹਿ ਤਾਂ ਤੇ ਕੋਈ।
ਗੁਰ ਕਹਿਂ ਅਗਨਿ ਨ ਚੇਤਨ ਹੋਈ ॥੧੪॥
ਜਢ, ਪਰਤੰਤਰ[1] ਜਾਂ ਤੇ ਆਹਿ। — [1]ਪਰਾਧੀਨ।
ਪਾਂਚ ਭੂਤ ਮੈ ਗਨਨਾ ਤਾਹਿ[1]। — [1]ਤਿਸ ਦੀ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।
ਹਮਨ ਕਰਨ ਜੋ ਬੇਦ ਕਥੈਂ ਹੈਂ।
ਧੂੰਮ ਗੰਧ ਤੇ[1] ਮੇਘ ਬ੍ਰਖੈਂ ਹੈਂ ॥੧੫॥ — [1]ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੇ ਧੂਏਂ ਤੋਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਉਪਜੈ ਅੰਨ ਅਪਾਰਾ।
ਜੋ ਛਕਿ ਜੀਵੈ ਸਬਿ ਸੰਸਾਰਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਗੁਰ ਕਾ ਮਤ ਗਹਜੋ।
ਆਗੇ ਮਗ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਨ ਲਹਜੋ ॥੧੬॥
'ਸ੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਟ' ਸ਼ੰਕਰ ਕੇਰਾ*। — *ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦੇ ਚਾਰ ਮੱਠ ਹਨ- ੧. ਮਲੇਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਨਾਮ ਦਾ। ੨. ਦੁਆਰਕਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰਦਾ ਨਾਮ ਦਾ। ੩. ਜਗਨ ਨਾਥ ਵਿੱਚ ਗੋਵਰਧਨ ਨਾਮ ਦਾ। ੪. ਬਦਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜੋਇਸੀ ਨਾਮ ਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਚੌਹਾਂ ਮਠਾਂ ਦੇ ਮਹੰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
'ਚੰਦਨ ਬਨ' ਸਮੇਤ ਵਹਿ ਹੇਰਾ।
ਚਰਚਾ ਕਰਤ ਭਏ ਸੰਨਜਾਸੀ।
ਪਾਇ ਫਤੇ ਤਿਨਿ ਪਰ ਸੁਖਿਰਾਸੀ ॥੧੭॥
ਸ੍ਰੀ ਸੈਲ[1] ਕਾ ਸੈਲ ਕੀਨ ਪੁਨ। — [1]ਇਕ ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।
ਮਿਲੇ ਰਿਖੀ ਮੁਨਿ ਤਪਸੀ ਅਨਗਨ।
ਜੋਤੀ ਲਿੰਗ[1] ਮੱਲਕਾ ਅਰਜਨ[2]। — [1]ਗੋਦਾਵਰੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤ੍ਰਿਅੰਬਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ। [2]ਇਕ ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ ਜਿੱਥੇ ਚੰਦਨ ਤੇ ਅਰਜਨ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਪੂਜਤਿ ਭੇਖੀ ਜਾਂਹਿ ਅਪਰ ਜਨ ॥੧੮॥
ਕਰਿ ਗੋਸ਼ਟ ਗੁਰਿ ਸਬੈ ਹਟਾਏ।
ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਭਗਤੀ ਮੈ ਲਾਏ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਗੁਰ ਅਲਖ ਅਭੇਵੀ।
ਤੁਲਾ ਭਵਾਨੀ[1] ਹੇਰੀ ਦੇਵੀ ॥੧੯॥ — [1]ਉਹ ਭਵਾਨੀ ਦੇਵੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ {ਤੁਲਾ} ਤੋਲ ਕੇ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਕਤਿ[1] ਭਗਤ ਗੁਰ ਪੈ ਚਲ ਆਏ। — [1]ਮਾਇਆ ਦੇ।
ਨਿਜ ਮਤ ਕੇ ਯੌਂ ਬੈਨ ਅਲਾਏ।
ਜਿਨ ਮਾਯਾ ਸਭਿ ਜਗ ਉਪਜਾਯਾ।
ਜਿਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਗਮਾਗਮ ਗਾਯਾ ॥੨੦॥
ਪਾਰਬਤੀ ਲੌਂ ਰੂਪ ਅਪਾਰੇ।
ਅਸ਼ਟ ਭੁਜੀ ਹ੍ਵੈ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੇ।
ਜਾਂ ਕੀ ਨੈਨ ਕੋਰ ਕੀ ਓਰੈਂ।
ਨਿਰਖਤ ਹਰੀ ਹਰ ਬਿਧਿ ਨਹਿਂ ਬੋਰੈਂ ॥੨੧॥
ਹੇਮ ਪਾਦਕਾ ਚਿੰਨਜ[1] ਜੁ ਤਾਂ ਕਾ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ।

ਟੀਕਾ ਭਾਲ[1] ਲਾਲ ਸੁਚ ਬਾਂਕਾ।
[1]ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਲਕ।
ਧਾਰਿ ਖਾਇ ਪਲ ਆਸਵ ਪੀਵੈ[1]।
[1](ਮਾਇਆ ਨੂੰ) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮਾਸ ਖਾਵੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਵੇ।
ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਲਹਿ ਸੁਖ ਸੋਂ ਜੀਵੈ ॥੨੨॥
ਦੇਵੀ ਰੂਪ ਨਾਰ ਸਬਿ ਲਖੈ।
ਜੈਸੇ ਰਹੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਤਯੋਂ ਰਖੈ ॥੨੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਨਨ ਹੇਤ ਜਨਨੀ ਭਈ[1],
[1]ਜੰਮਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾਤਾ ਹੋਈ।
ਭੋਗ ਹੇਤ ਭਈ ਨਾਰ।
ਪੂਜਨ ਹਿਤ ਭਗਨੀ ਸੁਤਾ[1],
[1]ਭੈਣ ਤੇ ਪੁੱਤਰੀ।
ਦੇਵੀ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ॥੨੪॥
ਚੌਪਈ:
ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰ ਯੌਂ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ।
ਅਹੋ ਛੋਡਿ ਨਰ, ਪੂਜਹਿ ਨਾਰੀ।
ਨਾਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਜੋੜਾ ਜੇਤੋ।
ਹੈ ਕਰਤਾਰ ਉਪਾਯੋ ਤੇਤੋ ॥੨੫॥
ਨਾਰੀ ਸਦਾ ਪੁਰਖ ਆਧੀਨਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਫਲ ਚਹੈਂ ਮੂਢ ਪ੍ਰਬੀਨਾ[1]।
[1]ਮੂਰਖ, ਚਤਰ ਬਣ ਕੇ।
ਈਸ੍ਵਰ ਦੇਵਰਚੇ ਜਯੋਂ ਔਰੈਂ।
ਦੇਵੀਰਚੀ ਲਖੋ ਤਿਸ ਤੌਰੈਂ ॥੨੬॥
ਪੀਪੇ ਭਗਤ ਅਰਾਧੀ ਜਬੈ।
ਦੈ ਨਹਿੰ ਸਕੀ ਮੁਕਤਿ ਤਿਹ ਤਬੈ।
ਫਿਰ ਜਢ ਮੂਰਤਿ ਧੂਰਤ[1] ਪੂਜੈਂ।
[1]ਠੱਗ, ਛਲੀਏ।
ਚੇਤਨ ਦੇਵ[1] ਨ ਜਿਨ ਕੋ ਸੂਝੈਂ[2] ॥੨੭॥
[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ। [2]ਦਿਸਦਾ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰਿ ਬੈਨ ਐਨ ਸੁਖਦਾਈ।
ਭਏ ਭਗਤ ਹਰਿ ਸੋਂ ਮਨ ਲਾਈ।
'ਕੁੰਭ ਕੋਨੇ' ਕਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਮੇਲਾ।
ਗਏ ਤਹਾਂ ਪੇਖਯੋ ਬਡ ਖੇਲਾ ॥੨੮॥
ਸੂਰ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੌਰਯ[1] ਆਏ।
[1]ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ।
ਅਰਣ ਪੁਸ਼ਪ[1] ਗਰ, ਤਿਲਕ ਬਨਾਏ।
[1]ਲਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ।
ਰਵਿ ਹੀ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਮਾਨੈ।
ਉਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰਿ, ਸ਼ਿਵ ਮਧਜਾਨੈ[1] ॥੨੯॥
[1]ਚੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਵ।
ਤ੍ਰਿਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਬਪ ਸਾਂਝ ਲਖੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸਾਂਝ ਸਮੇਂ ਤੀਜਾ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।
ਚਤੁਰਥ ਰਵਿ ਮੰਡਲ ਮਯ ਧਜੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਚੌਥਾ ਸੂਰਜ ਰੂਪ ਮੰਡਲ ਜਾਣ ਕੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਪੰਚਮ ਦਰਸੇ ਬਿਨਾ ਨ ਖਾਵੈਂ।
ਤੇਜ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਰਵਿਹਿ ਲਖਾਵੈਂ[1] ॥੩੦॥
[1]ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਤੇਜ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।
ਤਨ ਤਜਿ ਰਵਿ ਮੈ ਲੈ ਹ੍ਵੈ ਜੈ ਹੈਂ।
ਏਹੀ ਮੁਕਤਿ ਕਹੈਂ ਹਮ ਪੈ ਹੈਂ ॥੩੧॥

ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਰਵਿ ਅਗਨਿ ਕੋ,
ਪੁੰਜ[1] ਏਕ ਬਡ ਆਹਿ। [1]ਸਮੂੰਹ, ਇਕੱਠ।
ਜਿਹ ਆਗਯਾ ਭਰਮਤਿ ਫਿਰਤਿ,
ਭਜਨ ਜੋਗ ਪ੍ਰਭੁ ਵਾਹਿ ॥੩੨॥
ਨੈਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬੈਰਾਟ ਕੀ[1], [1]ਬੈਰਾਟ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾ।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਤਿ ਕਹਿ ਯਾਂਹਿ।
ਮਨੂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰਵਿ ਨ੍ਰਿਪ ਭਯੋ,
ਤੁਮ ਮਾਨਤ ਹੋ ਕਾਂਹਿ ॥੩੩॥
ਚੌਪਈ:
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਪੁਨ ਲਿਯ ਉਪਦੇਸੂ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਟਾਰਕ ਕਾਲੇਸੂ।
ਗੁਰ ਚਲਿ ਸੇਤ ਬੰਧ[1] ਪਰ ਗਏ। [1](ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ) ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਇਕ ਪੁਲ।
ਰਾਮ ਨਾਥ[1] ਪੁਲ ਦੇਖਤ ਭਏ ॥੩੪॥ [1]ਰਾਮ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਲ ਦੇਖਿਆ। (ਅ) ਸੁਆਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇਰਾਮ (ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ) ਪੁਲ ਦੇਖਿਆ।
ਪੁਲ ਬਾਂਧਨ ਕੀ ਗਾਥ ਮਰਦਾਨੇ।
ਬੂਝੀ ਯੌਂ ਗੁਰ ਕਰੀ ਬਖਾਨੇ।
ਭੂਪਤਿ ਦਸਰਥ ਅਜ ਸੁਤ[1] ਭਯੋ। [1]ਅੱਜਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।
ਰਾਮ ਚੰਦ ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਜਯੋ[1] ॥੩੫॥ [1]ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਤੈਂ[1] ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਯਾ। [1]ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੋਂ।
ਮੁਨਿ ਬਸ਼ਿਸ਼ਟ ਤੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਬਿਦਯਾ।
ਪਾਇ, ਭਯੋ ਪੂਰਨ ਗੁਨਿ ਵਾਹੀ[1]। [1]ਉਹ (ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ) ਗੁਣਾਂ 'ਚ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ।
ਧਨੁਖ ਤੋਰਿ ਸੀਤਾ ਪੁਨ ਬਿਯਾਹੀ ॥੩੬॥
ਰਾਜ ਇਨੈ ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਯ ਚਹੈ ਜਬੈ।
ਕੇਕਈ ਦੁਤੀ ਮਾਤ[1] ਤਿਹ ਤਬੈ। [1]ਮਤ੍ਰੇਈ ਮਾਂ ਨੇ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਭਰਤ ਤਈਂ ਦਿਯ ਰਾਜੂ।
ਰਾਮਹਿ ਬਨ[1] ਦਿਯ ਕਿਯਾ ਕੁਕਾਜੂ ॥੩੭॥ [1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਬਨਬਾਸ।
ਭੂਪਤਿ ਹੁਤੋ ਤਾਹਿ ਆਧੀਨਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਿਹ ਕੁਕਾਜ ਯਹਿ ਕੀਨਾ।
ਸੀਤਾ ਸੰਗ ਰਾਮ ਕੇ ਆਈ।
ਬਨ ਮੈਂ ਰਾਵਨਿ ਸੋਊ ਚੁਰਾਈ ॥੩੮॥
ਕਸਕਿੰਧਾ ਪਤਿ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਗ੍ਰੀਵੈ। [1]ਕਸਕਿੰਧਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਮਾਲਕ।
ਸੰਗ ਦੋਸਤੀ ਰਾਮ ਕਰੀਵੈ।
ਤਾਂ ਕਾ ਦਲ ਲੈ ਕੈ ਨਿਜ ਸੰਗੈ।
ਰਾਵਨ ਹਰਨੇ ਹੇਤ, 'ਉਤੰਗੈ'[1] ॥੩੯॥ [1]ਉੱਚਾ।
ਬਾਂਧਯੋ ਸੇਤ[1], ਸਿੰਧੁ ਪਰ ਆਈ। [1]ਪੁਲ।

ਥਾਪਯੋ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਏਹੁ ਤਦਾਈ।
ਰਾਵਨ ਮਾਰ ਸੀਆ ਕੋ ਲੈ ਕੈ।
ਕੀਨੋ ਰਾਜ ਅਯੁਧਯਾ ਜੈ ਕੈ ॥੪੦॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਗਾਥ ਸਾਥ ਹਿਤ ਗਾਇ, ਫੇਰ ਦਿਸ ਔਰ ਪਯਾਨੇ।
ਪਾਰ ਸਿੰਧ ਤੈ ਹੋਇ, ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਸਿਧਾਨੇ।
ਬਾਗ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਕਰਾ ਹਰਾ, ਥਾ ਪਰਾ ਸੁਕਾਨਾ[1]।
ਸੁਨਿਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵਨਾਭ, ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਪਟਾਨਾ ॥੪੧॥

[1]ਜੋ ਸੁੱਕਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪੁਨ ਰਾਨੀ ਆ ਕਰੀ ਅਰਜ਼, ਨ੍ਰਿਪ ਮਮ ਬਸ ਹੋਈ।
ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰ ਦੇਹੁ, ਯਾਹਿ ਪਰ ਗੁਰ ਰਵ ਗੋਈ[1] ॥੪੨॥

[1]ਬਾਣੀ ਕਹੀ।

*ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕਯ-

*ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਮੁਖ ਵਾਕ ਨਹੀਂ, ਭਗਤ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨੰ: ੧੨੭ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਵਾਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕ ਨੰ: ੪੨ 'ਚ ਗਿਣ ਲਿਆ ਹੈ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੪੨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਵਣ ਸੁ ਅਖਰੁ[1] ਖਵਣ ਗੁਣੁ[2] ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ ਮੰਤੁ[3]।

[1]ਨਿਉਂ ਕੇ ਚਲਣਾ ਚੰਗਾ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈ। [2](ਕੌੜੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ) ਸਹਾਰਨਾ ਟੂਣਾ ਹੈ। [3]ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ (ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਪਿਆਰ-ਭਰੇ) ਮਣੀਆਂ ਵਰਗੇ (ਕੀਮਤੀ ਬਚਨ ਬੋਲਣੇ) ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ।

ਏ ਤ੍ਰੈ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰਿ, ਤਾ ਵਸ ਆਵੀ ਕੰਤ।
ਰਾਜਾ ਰਾਣੀ ਤਈਂ ਸਿੱਖ ਕਰਿ, ਅਗ੍ਰ ਸਿਧਾਏ।
ਕਰਿ ਬਹੁਰਾਜੇ ਸਿੱਖ, ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢਾਏ।
ਝੰਡੇ ਬਾਢੀ ਕੋ ਮਹੰਤ ਥਾਪਯੋ ਤਿਨ ਕੇਰੋ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਮਾਨਤ ਦੇਸ ਤਹਾਂ, ਗੁਰ ਤਈਂ ਬਧੇਰੋ ॥੪੩॥
ਲੰਕਾ ਲੌਂ ਕਰਿ ਸੈਰ, ਅਏ ਪੁਨ ਹਿੰਦ ਮਝਾਰੀ।
ਨਦੀ ਸੁ ਪਿਰਖਾ ਤੀਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਪੇਖਯੋ ਕੰਜਕਾਰੀ।
ਸ਼ੈਵ ਲੋਕ[1] ਬਹੁ ਤੀਰ ਨਦੀ, ਬੈਠੇ ਲਿੰਗ ਪੂਜੈਂ।

[1]ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ।

ਰਚਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕੇ ਜਜੈਂ[1], ਧਰੇ ਗਲਿ ਪਾਹਨ ਦੂਜੈਂ[2] ॥੪੪॥

[1]ਮਿੱਟੀ ਦੇ (ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ) ਬਣਾ ਕੇ (ਤਾਂ) ਪੂਜਦੇ ਹਨ। [2]ਤੇ ਦੂਜੇ ਪੱਥਰ ਦੇ (ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ) ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:
ਰੌਦਰ, ਉੱਗਰ, ਸ਼ੈਵ, ਪਾਸਪਤ।
ਜੰਗਮ, ਪਾਂਚ ਭੇਦ ਯਹਿ ਤਿਨਿ ਮਤ।
ਕਿੰਨਹੁ ਗਰਿ ਬਹੁ ਲਿੰਗ ਲਟਕਾਏ।
ਕਿਨਿ ਤ੍ਰਿਸੂਲ, ਰੁਦ੍ਰਾਖ[1] ਧਰਾਏ ॥੪੫॥

[1]ਰੁਦ੍ਰਾਖ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ।

ਕਰਨ ਫੂਲ[1] ਕਿਨਿ ਸੇਲੀ ਮੇਲੀ।

[1]ਕੰਨ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜੋ ਫੁੱਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਂਪ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਨਿ ਜਟਾ ਬੰਧੇਲੀ।
ਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਅਮਲਨਿ ਮਦ ਮਾਤੇ।
ਖਾਕ ਮਸਾਨ ਮਲੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤੇ ॥੪੬॥

ਤਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤ੍ਰਿਸੂਲਨ ਕੇਰੇ।
ਤਨ ਪਰ ਸਬਿ ਨੈ ਧਰੇ ਬਧੇਰੇ।
ਬੋਲੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਆਈ।
ਸ਼ੰਕਰ ਕਾ ਜੋ ਚਿੰਨਜ ਰਖਾਈ ॥੪੭॥
ਭੰਗ, ਧਤੂਰਾ, ਪੋਸਤ, ਆਕ[1]।   [1]ਅੱਕ।
ਛਕ ਕਰਿ ਰਹੇ ਮਸਤ ਬੇਬਾਕ[1]।   [1]ਨਿੱਡਰ, ਬੇਫ਼ਿਕਰ।
ਯੌਂ ਜਮ ਲੋਕ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜੈ ਹੈਂ।
ਤਨ ਤਜਿ ਸ਼ਿਵ ਕੇ ਲੋਕ ਸਿਧੈ ਹੈਂ ॥੪੮॥
ਯਾਂ ਤੇ ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰ ਅਪਾਰੇ।
ਧਜਾਨ ਧਰਤਿ ਸ਼ੰਕਰ[1] ਕਾ ਸਾਰੇ।   [1]ਸ਼ਿਵ।
ਨਿਗਮਾਗਮ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੌਰਾਨਾ।
ਸ਼ਿਵ ਕੋ ਈਸ਼੍ਵਰ ਸਬਿਨਿ ਬਖਾਨਾ ॥੪੯॥
ਸ਼ਿਵ ਸਮ ਔਰ ਦੇਵ ਨਹਿ ਗਜਾਨੀ।
ਸ਼ਕਤਿ[1] ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ।   [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ।
ਤਾ ਕੀ ਅੰਸ਼ ਲਖਮੀ ਆਦੀ।
ਹੈ ਸਬਿ ਜਾਨਹੁ ਬੇ ਤਾਦਾਤੀ[1] ॥੫੦॥   [1]ਅਣਗਿਣਤ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਸੁਨੋ ਦੁਰਭਾਗੇ[1]।   [1]ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ।
ਪਸੂਅਨ ਸਮ ਜੁ ਅੰਗ ਤੁਮ ਦਾਗੇ[1]।   [1]ਸਾੜੇ।
ਸਬਿ ਅੰਗਨ ਮੈ ਹੀ ਸੁਰ ਬਸ ਹੈਂ।
ਵਹਿ ਤੋ ਗਏ ਤੁਮਾਰੇ ਨਸ ਹੈਂ ॥੫੧॥
ਅਰ ਪੁਨ ਜਿਤਕ ਲਵਾਸ[1] ਤੁਮਾਰੋ।   [1]ਭੇਖ, ਪਹਿਰਾਵਾ।
ਅਸੁਰਨ ਤੈ ਕੁਛ ਕਮ ਨਹਿ ਸਾਰੋ।
ਮਾਨੁਖ ਉੱਤਮ ਦੇਹ ਮਹਾਂਹੀ[1]।   [1]ਬਹੁਤੀ।
ਬਾਂਛਹਿ ਸਰਬ ਦੇਵਤੋ ਜਾਂਹੀ ॥੫੨॥
ਸੋ ਤੁਮ ਜਨਮ ਵਜਰਥ ਨਿਜ ਖੋਯੋ।
ਭਜਯੋ ਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਜਗ ਸੁਖ ਜੋਯੋ[1]।   [1]ਦੇਖਿਆ।
ਜੈਸੋ ਦੇਵ ਸੇਵ ਹੈ ਜੋਈ।
ਤਾਂ ਕੇ ਨਿਕਟ ਜਾਇ ਹੈ ਸੋਈ ॥੫੩॥
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿਸਾਚਨ[1] ਸੈਨਾ[2]।   [1]ਮਾਸ ਖਾਣਿਆਂ ਦੀ। [2]ਫੌਜ।
ਹੈ ਸ਼ਿਵ ਕੀ, ਤੁਮ ਬਨ ਹੋ ਐਨਾ[1]।   [1]ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਠੀਕ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ) ਬਣ ਜਾਉਗੇ।
ਲਾਭ ਸ਼ਿਵਹਿ ਭਜ ਤੁਮ ਬਡ ਹੋਯੋ।
ਬਨਹੋ ਪ੍ਰੇਤ ਮਨੁਖ ਤਨ ਖੋਯੌ ॥੫੪॥
ਯਹਿ ਕਹਿ ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਪੁਨ ਔਰ ਬਤੈ ਹੈਂ।   [1]ਵੇਦ।
ਤਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਨ ਜੇਊ ਧਰੈ ਹੈਂ।
ਤਾਹੀ ਕੋ ਨਰ ਜੋਊ ਦਰਸੈਂ।
ਤਾ ਕੋ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਪੁਨ ਪਰਸੈਂ[1] ॥੫੫॥   [1]ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
ਤੁਰਤ[1] ਸਚੈਲ[2] ਕਰੈ ਇਸ਼ਨਾਨਾ।   [1]ਛੇਤੀ। [2]ਸਣੇ ਕਪੜੀਂ।

ਚੰਦ੍ਰਾਯਨ ਬ੍ਰਤ[1] ਕਰੈ ਮਹਾਨਾ।
ਪਾਪ ਦੂਰ ਤਾ ਕੋ ਤਬਿ ਹੋਈ*।
ਤੁਮਰੀ ਗਤੀ[1] ਕਹੈ ਕਜਾ ਕੋਈ ॥੫੬॥
ਤਾਂ ਤੇ ਦੂਰ ਕੂਰ ਮਤ ਤਜੋ।
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਭਜੋ।
ਜਾਂਹਿ ਦ੍ਵਾਰਿ ਪਰ ਬਿਧਿ ਸ਼ਿਵ ਹਰੀ।
ਦੇਵੀ ਅਨਿਕ ਜੋਰਿ ਕਰ ਖਰੀ[1] ॥੫੭॥
ਪੈਹੋ ਤਿਹ ਭਜਿ ਭੁਗਤੀ ਮੁਕਤੀ।
ਬੇਦ ਕਹਤਿ ਯਹਿ ਸਾਚੀ ਜੁਕਤੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਨਿ ਗਹਾ।
ਸਾਚਾ ਮਤ ਬੈਦਕ ਮਗ[1] ਲਹਾ[2] ॥੫੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਕਰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਤਿਨੋਂ ਕੋ,
ਗਣ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ।
ਤੀਰ ਕੌਮਦੀ ਨਦੀ ਕੇ,
ਗਣਪ[1] ਪਿਖੇ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥੫੯॥

ਚੌਪਈ:
ਬੈਠੇ ਤਿਹ ਠਾਂ ਗੁਰ ਜਬਿ ਜਾਏ।
ਗਾਣਪ ਲੋਕ ਅਧਿਕ ਚਲਿ ਆਏ।
ਤਪਤ ਚਿੰਨਜ ਅਨਗਨ ਤਨ ਲਾਏ।
ਨਿਜ ਮਤ ਕੇ ਯੌਂ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥੬੦॥
ਹਮ ਗਣੇਸ਼ ਕੇ ਭਗਤ ਉਦਾਰੇ।
ਖਸ਼ਟ ਬਿਧਾ[1] ਸੁਖ ਲੈਹਿਂ ਅਪਾਰੇ।
ਗਣਪ ਹਰਿਦ੍ਰ ਔਰ ਉਚਿਸ਼ਟਿ।
ਨਵਨੀਤ, ਹੇਮ, ਸੰਤਾਨ ਕਨਿਸ਼ਟਿ[1] ॥੬੧॥
ਗਾਣਪ[1] ਪ੍ਰਥਮ ਬੈਨ ਯੌਂ ਗਾਏ।
ਮਹਿਮਾ ਗਣਪ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਬਿ ਗਾਏ।
ਹੈ ਗਨੇਸ਼ ਜਗਤੇਸ਼ ਬਖਾਨਾ।
ਜਾਂਹਿ ਰਚੇ ਬਿਧਿ ਹਰੀ ਹਰ ਨਾਨ੍ਹਾ ॥੬੨॥
ਮੰਗਲ ਦਾਨ ਅਮੰਗਲ ਹਾਰੀ[1]।
ਸੁੰਡ, ਦੰਤ, ਸਸਿ[1] ਚਿੰਨ੍ਹ ਜੁ ਧਾਰੀ।
ਤਿਲਕ ਸੰਧੁਰ ਭੂਰ ਦੁਖ ਹਰ ਕੈ।
ਜੀਵਤਿ ਭੁਗਤਿ, ਮੁਕਤਿ ਲਹਿ ਮਰ ਕੈ ॥੬੩॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹ੍ਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਜਗ ਕਾਰਣ ਗਣਪਤਿ[1] ਨਹਿ ਭਾਈ।

[1]ਉਹ ਬ੍ਰਤ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ। (ਅ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਵਧਣ ਘਟਣ ਨਾਲ ਬੁਰਕੀਆਂ ਦਾ ਵਧਾਉਣਾ ਘਟਾਉਣਾ।
*ਇਹ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵੇਦ ਇਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ।
[1]ਹਾਲਤ।
[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਵੈਦਕ (ਆਸਤਕ) ਰਸਤੇ ਦਾ। [2]ਜਾਣਿਆ।
[1]ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ।
[1]ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਮਤ ਧਾਰ ਕੇ)।
[1]ਸੰਤਾਨ ਮਤ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਹੈ।
[1]ਗਣੇਸ਼ ਦੀ।
[1]ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਗ਼ਮੀਆਂ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ।
[1]ਗਣੇਸ਼।

ਤਾਂ ਕੋ ਸ਼ਿਵ ਸੁਤ[1] ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। — [1]ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ।
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਹਿ ਕੋਈ ਮਾਨੇ ॥੬੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਜਿ ਗਜ[1] ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਨੰਨਿ ਹ੍ਵੈ[2], — [1]ਹਾਥੀ ਦੇ। [2]ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਗਤ ਹੋ ਕੇ {ਅਨੰਨਿ=ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ।}
ਭਜੋ ਏਕ ਪਰਮੇਸ਼।
ਮਾਨ ਬੈਨ ਗਾਣਪ ਗਏ,
ਉਰਿ ਧਰਿ ਗੁਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ॥੬੫॥
ਪੁਨਾ ਹਰਿਦ੍ਰ ਯੌਂ ਕਹਯੋ,
ਚਤਰ ਭੁਜਾ ਪਟ ਪੀਤ[1]। — [1]ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ।
ਸੇਵੋ ਦੇਵ ਤ੍ਰੈਨੈਨ ਕੋ[1], — [1]ਤਿੰਨਾਂ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ।
ਅੰਕਸ ਪਾਸ ਉਪਵੀਤ[1] ॥੬੬॥ — [1](ਜਿਸ ਦੇ) ਪਾਸ ਕੁੰਡਾ ਤੇ ਜਨੇਊ ਹੈ।
ਤੁੰਡ, ਦੰਤ[1], ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਚਿੰਨ੍ਹ, — [1]ਮੁਖ ਅਤੇ ਦੰਦ।
ਤਪਤ ਧਰੇ ਜਨ ਜੋਇ।
ਤਿਲਕ ਕਰੈ ਸੰਧੂਰ ਕਾ,
ਪਾਰ ਪਰੈ ਭਵ[1] ਸੋਇ ॥੬੭॥ — [1]ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਯਹਿ ਤੁਮਰਾ ਭੇਦ।
ਅਹੇ ਬਜਰਥ ਅਮੂਲਕ ਬੇਦ[1]। — [1]ਵੇਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।
ਪੀਤਰੰਗ ਪਟ ਪੀਤ[1] ਜੁ ਧਰੈਂ। — [1]ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਪੀਤ ਵਸਤੁ ਸੋਂ ਪੂਜਨ ਕਰੈਂ ॥੬੮॥
ਤਬੈ ਹਰਿਦ੍ਰ ਨਾਮ ਗਣੇਸ਼।
ਕਹਿਲਾਵਤਿ ਸੋ ਪੂਤ ਮਹੇਸ਼।
ਤਿਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕੋਇ ਨ ਭਾਖੈ।
ਜੋ ਭਾਖੈ ਸੋ ਸੀਂਚਤਿ ਸਾਖੈ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਉਹ ਟਾਹਣੀਆਂ ਸਿੰਜਦਾ ਹੈ।
ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਹਰਿਦ੍ਰੀ।
ਅਏ ਉਚਿਸ਼ਿਟ ਭਰਿਸ਼ਿਟ ਉਪਦ੍ਰੀ[1]। — [1]ਪਾਪੀ।
*ਪੂਰਬ ਉਕਤਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜੇ ਧਰਿ ਹੈਂ। — *ਏਥੋਂ ਉਚਿਸ਼ਿਟ ਮਤ ਵਾਲੇ ਆਪਣਾ ਮਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।
ਅੰਗਨ ਮੈ ਅੰਗਨਾ ਕੋ ਭਰਿ ਹੈਂ[1] ॥੭੦॥ — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਜੱਫੀਆਂ 'ਚ) ਪਕੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਆਪ ਪੀਏ ਮਦ[1] ਤਾਂਹਿ ਪਿਲਾਵੈ। — [1]ਸ਼ਰਾਬ।
ਚੁੰਬਨ[1] ਆਲਿੰਗਨ[2] ਮਨ ਭਾਵੈ। — [1]ਚੁੰਮਣਾ। [2]ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ, ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ।
ਆਸਨ ਬਿਬਿਧ[1] ਭੋਗ ਪੁਨ ਕਰੈਂ। — [1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਨਾਂ ਨਾਲ।
ਨਿਜ ਪਰ ਤਿਯ[1] ਨਹਿ ਭੇਦ ਵਿਚਰੈਂ ॥੭੧॥ — [1]ਆਪਣੀ ਤੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿੱਚ।
ਪਜਾਲੇ ਏਕ ਵੀਚ ਸਬਿ ਛਕਿ ਹੈਂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਹਮ ਉਚਿਸ਼ਿਟ ਮਤ ਰਖ ਹੈਂ।
ਜੋ ਕੁਛ ਕਰਤਿ ਹਮਾਰਾ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਹਮ ਸਬਿ ਕਰੈਂ ਤੈਸ ਅਭਿਰਾਮੀ[1] ॥੭੨॥ — [1]ਸੁੰਦਰ, ਚੰਗਾ।

ਮਤ ਹਮਾਰ ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਦੈ ਹੈ।
ਜੀਵਤ ਭੋਗ, ਮੋਖ ਮਰ ਲੈ ਹੈ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਮਤ ਅਤਿ ਭਰਿਸ਼ਟ ਤਵ।
ਨਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ[1] ਨਹਿਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰੈਂ ਲਵ[2] ॥੭੩॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼। [2]ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ।
ਪਰ ਤਿਯ ਪਰਸੇ[1] ਅਘ ਪੁੰਜ ਪਰਸੈਂ[2]। — [1]ਛੁਹਣ ਨਾਲ। [2]ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
ਮਦਰਾ ਪਾਨ ਹਾਨਿ ਧ੍ਰਮ ਕਰਸੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪੀਣਾ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਯਾਦਵ ਕਰੇ ਨਾਸ ਮਦ ਪਾਨਾ।
ਪਰ ਤਿਯ ਸੰਗ ਭੰਗ ਭੇ ਨਾਨ੍ਹਾ[1] ॥੭੪॥ — [1]ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ।
ਲੰਕਾਪਤਿ[1] ਕਾ ਬੰਸ ਨਸਾਨਾ। — [1]ਰਾਵਨ।
ਇੰਦ੍ਰ ਲਹੇ ਭਗ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਤਾਨਾ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਭਗ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਮਰੇ ਕ੍ਰੀਚਕ[1] ਸਸੀ ਛਈ ਭੌ[2]। — [1]ਕ੍ਰੀਚਕ (ਆਦਿ ਸੌ ਭਰਾ) ਮਰ ਗਏ। [2]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕਲੰਕੀ ਹੋ ਗਿਆ।
ਬਿਸ਼ੇ ਸੰਗ ਮਤਿ ਭੰਗ ਭਈ ਜੌ ॥੭੫॥
ਨਿਜ ਅਪ੍ਰਾਧ ਤਾਂਹਿ ਪਰ ਧਰਯੋ।
ਤੁਮੈ ਗਨੇਸ਼ ਬਿਸ਼ਈ ਜੁਰਰਯੋ।
ਹੈ ਗਨੇਸ਼ ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਕਾਰੀ।
ਭਗਤ ਅਨੰਨਯ ਹਰੀ ਕਾ ਭਾਰੀ ॥੭੬॥
ਤੁਮ ਕੋ ਮਿਲ ਹੈ ਨਰਕ ਕਰਾਰਾ।
ਮਤ ਭਰਿਸ਼ਟ ਜੋ ਤੁਮ ਨੈ ਧਾਰਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਵਹਿ ਗੁਰਿ ਪਗ ਲਪਟਾਏ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਲੈ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏ ॥੭੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤ੍ਰੈਸੇਵੀ[1], ਰੌਦ੍ਰ[2], ਗਣਪ[3], — [1]ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ (ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸ਼ਿਵ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਸ਼ਿਵ-ਉਪਾਸ਼ਕ। [3]ਗਣੇਸ਼-ਉਪਾਸ਼ਕ।
ਭੈਰਵ[1], ਸਕੰਧ[2], ਕੁਮਾਰ[3]। — [1]ਭੈਰੋਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ। [2]ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਰਤਕੇਯ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ (ਸਨਕ, ਸਨੰਦਨ, ਸਨਾਤਨ ਤੇ) ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ।
ਆਇ ਇਨੈ ਚਰਚਾ ਕਰੀ,
ਆਖਰ ਗਏ ਸੁ ਹਾਰ ॥੭੮॥

ਚੌਪਈ:

ਗਾਣਪ ਗਏ ਮਾਰਗੀ[1] ਆਏ। — [1]ਵਾਮ ਮਾਰਗੀ।
ਤਿਨਿ ਨਿਜ ਮਤ ਯੌਂ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਏ।
ਨਹਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਭਿੰਨ[1] ਜੀਵ ਹੈ। — [1]ਵੱਖਰਾ।
ਤਨ ਤੇ ਜੁਦਾ ਨ ਜੀਵ ਥੀਵ ਹੈ[1] ॥੭੯॥ — [1]ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਜਬਿ ਲੌ ਦੇਹ ਰਹੈ ਜਗ ਮਾਹੀ।
ਭੋਗ ਭੋਗ ਲੀਜੈ ਮਨਿ ਚਾਹੀ।
ਮਰੇ ਮੁਕਤਿ ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ ਹੋਵੈ।
ਤਨ ਧਨ ਕਯੋਂ ਸਾਧਨ ਮੈ ਖੋਵੈ ॥੮੦॥
ਫਲ ਕਰਮਨ ਕਾ ਆਗੇ ਐਸਾ।

ਬੈਂਤ, ਬਾਂਸ ਤੇ ਫਲ ਚਹਿ ਜੈਸਾ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਹਊਆ ਬਾਲ ਡਰਾਵਾ।
ਕਲਪਯੋ ਕੂਰਨਿ ਕੂਰ ਬਨਾਵਾ[1] ॥੯੧॥
[1]ਝੂਠਿਆਂ ਨੇ ਕਲਪ ਕੇ ਝੂਠਾ ਹੀ (ਈਸ਼ਰ) ਬਣਾਇਆ ਹੈ।
ਜਗ ਅਨਾਦਿ ਪ੍ਰਵਾਹਾਕਾਰੂ[1]।
[1]ਪ੍ਰਵਾਹ ਰੂਪ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਦਿ ਨਹੀਂ।
ਆਵਤਿ ਚਲਯੋ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੂ।
ਬਰਖਾਦਿਕ ਰਿਤੁ[1] ਹ੍ਵੈ ਸੁਭਾਵ ਤੈ[2]।
[1]ਰੁੱਤਾਂ। [2]ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ, ਆਪਣੇ ਆਪ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਮਾਨਨ ਕੌਨ ਭਾਵ ਤੈ[1] ॥੯੨॥
[1]ਈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਹੈ।
ਜਿਨ ਨਿਸਚੇ ਹਮਰਾ ਮਤ ਕੀਨੋ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਕਤਿ ਤਿਨਿ ਕਰ ਤਲ[1] ਲੀਨੋ।
[1]ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ।
ਭੈਰਵਿ ਚੱਕ੍ਰ[1] ਮੈ ਜੇ ਐਹੈਂ।
[1]ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਮ ਮਾਰਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਮੰਡਲ ਜੋ ਇੱਕੋ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਸੇ ਫਿਰ ਭਵ ਚੱਕ੍ਰ[1] ਨਹਿ ਪੈਹੈਂ ॥੯੩॥
[1]ਸੰਸਾਰ (ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੇ) ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ।
ਪਾਂਚ ਮਕਾਰ[1] ਸੇਵ ਹੈ ਜੋਈ।
[1]ਪੰਜ ਮੰਮੇ=ਮਦਰਾ, ਮਾਸ, ਮੈਥਨ, ਮਾਇਆ, ਮੁੱਦ੍ਰਾ {ਮੁੱਦ੍ਰਾ-ਭੁਜੇ ਹੋਏ ਚਿੜਵੇ, ਛੋਲੇ ਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਬੇਰੜਾ।}
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਲਹੈ ਜਨ ਸੋਈ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰਿ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ।
ਜਾਂ ਤੇ ਭਯੋ ਤਿਨੈ ਵਰ ਗਜਾਨੇ ॥੯੪॥
ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਏਕ ਬਿਚਾਰੋ।
ਬਿਨਾ ਨਯੰਤਾ[1] ਚਲੈ ਨ ਕਾਰੋ[2]।
[1]ਪ੍ਰੇਰਕ {ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ}। [2]ਕੰਮ।
ਮਾਯਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤਾਹਿ ਕੀ ਜੋ ਹੈ।
ਰਚਯੋ ਜਗਤ ਨਾਨ੍ਹਾ ਬਿਧਿ ਕੋ ਹੈ ॥੯੫॥
ਜੀਵ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਕਰਮ ਕਰੈ ਹੈ।
ਫਲ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਬਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੈ ਹੈ।
ਇਕ ਘਰ ਮੈ ਜਿਮ ਏਕ ਸੁਆਮੀ।
ਹੋਇ, ਤੌ ਚਲਤਿ ਕਾਰ ਅਭਿਰਾਮੀ[1] ॥੯੬॥
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਪੈਂਚ ਨਗਰ ਨ੍ਰਿਪ ਮੁਲਕਨ ਕੇਰੋ।
ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹਿਨ ਪਰ ਹੇਰੋ।
ਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮੰਡਨ ਕਾ ਜਿਹਿ ਹਾਥ।
ਹੈ, ਤਾ ਕੋ ਕਹਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਜਗਨਾਥ ॥੯੭॥
ਤਾਂਹਿ ਉਪਾਸ਼ਨ ਜੋ ਜਨ ਕਰੈਂ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਲਹਿ ਭਵਨਿਧਿ ਤਰੈਂ।
ਪਾਂਚ ਮਕਾਰ ਜੋ ਸੇਵਨ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਨਰਕ ਪਰਨ ਮੈ ਫਰਕ ਨ ਫਰਿ ਹੈਂ[1] ॥੯੮॥
[1]ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਫੜਦੇ ਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਸ[1] ਯਹਿ ਗੁਰ ਕਾ।
[1]ਚੰਗਾ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਛੋਰਯੋ ਭ੍ਰਮ ਉਰ ਕਾ।
ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨਾ।
ਸੰਗ ਲਏ ਬਾਲਾ ਮਰਦਾਨਾ ॥੯੯॥

ਸ਼ਿਵ ਕਾਂਚੀ ਸ਼ਿਵ ਪੱਟਨ[1] ਆਏ।

[1]ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਿਵ-ਕਾਂਚੀ। {ਕਾਂਚੀ=ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਪੁਰੀ, ਜੋ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਚੇਗਲ ਪਟ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ 'ਕਾਂਜੀ ਵਰੰ' ਹੈ।}

ਸਤੀ ਨਾਮ ਗਿਰਿ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ।
ਲਿੰਗ ਤਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਨਾਮ ਬਰੇਸ਼੍ਵਰ[1]।

[1]ਬਰੇਸ਼੍ਵਰ ਨਾਮ ਦਾ ਉੱਥੇ ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਹੈ।

ਪੂਜੈਂ ਸਬਿ ਜਨ ਲਖਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ॥ ੯੦ ॥

*ਛੰਦ:

*ਇਹ ਛੰਦ ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ 'ਹਰਿ ਗੀਤਕਾ' ਛੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ, ਚਾਰ ਚਰਨ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਨ ੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ੧੬-੧੨ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਰਗਣ ਗਣ (ਸ਼ੀਸ਼)। ਇਸ ਛੰਦ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਛੰਦ ਵਡਾ' ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਿਵਸ ਸਤਿਗੁਰ ਗਏ ਤਿਹ ਠਾਂ,
ਹੁਤੋ ਮੇਲਾ ਲਾਗਯੋ।
ਹਿਤ ਦਰਸ ਬਹੁ ਜਨ ਆਏ ਗੁਰਿ ਢਿਗ,
ਭਾਗ ਜਿਨ ਕਾ ਜਾਗਯੋ।
ਸੁਨਿ ਬੈਨ ਗੁਰ ਕੇ ਛੌਰ ਉਰ ਕੇ[1],

[1]ਹਿਰਦੇ ਦੇ (ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ) ਛੌੜ (ਪੜਦੇ)।

ਭਏ ਉਨ ਕੇ ਦੂਰ ਹੈਂ।
ਗੁਰ ਬੂਝਯੋ ਤਬਿ ਭਾਖਜੋ ਉਨਿ
ਐਸ ਨਿਜ ਮਤ ਭੂਰ[1] ਹੈ ॥ ੯੧ ॥

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਜਬਿ ਲੁਪਜੋ[1] ਬੈਦਕ ਧਰਮ ਮਾਰਗ[2],

[1]ਛੁਪ ਗਿਆ ਸੀ। [2]ਆਸਤਕ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ।

ਬੌਧ ਮਤ ਜਗਿ ਛਯੋ ਥਾ[1]।

[1]ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਬਿ ਬੇਦ ਮਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ,
ਅਵਤਾਰ ਸ਼ੰਕਰ[1] ਭਯੋ ਥਾ।

[1]ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਅਵਤਾਰ।

ਉਨਿ ਖੰਡ ਕੈ ਪਾਖੰਡ ਮਤ,
ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਥਾਪਨ ਬਹੁ ਕੀਏ।
ਵਹਿ ਪਾਇ ਹੈਂ ਫਲ ਚਾਰ ਜੋ
ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਪੂਜੈਂ ਦਿਲ ਦੀਏ ॥ ੯੨ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਕੀ ਬਤੀਆਂ,
ਗੁਰਿ ਹੱਸ ਕਹਜੋ ਮਤ ਨੀਕ ਨ ਥਾਰੈ[1]।

[1]ਤੁਹਾਡਾ।

ਜੇ ਕਰ ਲਿੰਗ ਅਹੇ ਜਢ ਈਸ਼੍ਵਰ,
ਤੌ ਗਿਰ ਹ੍ਵੈ ਸਬਿ ਊਚ ਕਰਤਾਰੈ।
ਚੰਦਨ ਫੂਲ ਸੁਗੰਧ ਚਢਾਵਹੁ,
ਭਾਵਹੁ[1] ਕੀਚ[2] ਵਿਖੈ ਦਿਹੁ ਡਾਰੈ।

[1]ਭਾਵੇਂ। [2]ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ।

ਜੋ ਜਢ ਪਾਹਨ[1] ਹੀਨ ਕ੍ਰਿਆ ਨਿਜ,

[1]ਪੱਥਰ।

ਤੋਹਿ ਕਹਾਂ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰੈ ॥ ੯੩ ॥
ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ਬਡ ਪੁੰਨਨਿ,
ਕਾਹੇ ਗਵਾਵਤ ਹੋ ਬਿਰਥਾਰੇ[1]।

[1]ਬਿਅਰਥ।

ਕੋਦਹਿ ਕਾਕ ਬਿਡਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤ[1],

[1]ਕੋਧਰ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।

ਚਿੰਤ ਮਨੀ ਤਨ ਡਾਰਤ ਬਾਰੇ[1]।
ਅੰਬ ਗਵਾਵਤ ਆਕ ਜਮਾਵਤ,
ਚਾਹਤਿ ਮਾਖਨ ਨੀਰ ਮਥਾਰੇ[1]।
ਨਾਹਿ ਕਲਜਾਨ ਭਵੈ ਤੁਮਾਰੀ,
ਜਢ ਪਾਹਨ ਤੇ ਲੈਹੁ ਠੀਕ ਬਿਚਾਰੇ ॥੯੪॥
ਭਾਗ ਜਗੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਜਬਿ ਹੀ,
ਤਬਿ ਪੂਰਨ ਤਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜੈਹੈਂ।
ਜਾਂਹਿ ਮਹੇਸ਼[1] ਰਮੇਸ਼[2] ਗਨੇਸ਼, ਦਿਨੇਸ਼[3]
ਰਚੇ ਸਬਿ ਹੀ ਜਗ ਮੈ ਹੈਂ।
ਜੋਤ ਚਰਾਚਰ ਮੈ[1] ਜਿਸ ਕੀ,
ਤਿਸ ਕੀ ਭਗਤੀ ਅਰੁ ਨਾਮੁ ਦਿਢੈ ਹੈਂ।
ਤਾਂਹਿ ਧਿਆਇ ਭਲੇ ਮਨੁ ਲਾਇ,
ਸੁ ਆਤਮ ਮੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਪੈ ਹੈਂ ॥੯੫॥
ਮੋਹ ਮਹਾਂ ਮਦ ਨੀਂਦ ਅਗਜਾਨ,
ਪ੍ਰਮਾਦ ਮਤੀ ਜਨ ਜੇਊ ਮਿਲੈ ਸੈਂ[1]।
ਦੇਖ ਦੁਖੀ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ,
ਤੂਰਨ ਟੇਰ[1] ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ[2] ਜਗੈ ਹੈਂ।
ਨਾਮ ਜਪਾਇ ਸੁਨਾਇ ਗਜਾਨ,
ਅਗਜਾਨ ਤਜਾਇ ਅਦ੍ਵੈਤ ਦਿਢੈ ਹੈਂ।
ਭੇਦਰੁ ਭ੍ਰਮ ਗਵਾਇ ਮਿਲਾਇ ਹੈਂ ਬ੍ਰਹਮ,
ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਮੈ ਜਲ ਪੈ ਹੈਂ ॥੯੬॥

ਸੋਰਠਾ:

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨ,
ਉਪਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ।
ਸਹੀ ਸਮਝ ਦਿਢ ਐਨ,
ਭਏ ਸਿੱਖ ਤਜਿ ਮਾਨ ਮਦ ॥੯੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਲਗੇ ਜਪਨੇ ਸੁਖਕਾਰੀ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਭਗਤੀ ਯੁਤ ਗਜਾਨ,
ਵਿਸੇਖ[1] ਵੈਰਾਗ ਗਹਯੋ ਦਿਢ ਭਾਰੀ।
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਤਿਨ ਤੇ ਗੁਰ ਆਦਿ,
ਚਲੇ ਪੁਨ ਔਰਹਿ ਦੇਸ ਅਗਾਰੀ।
ਮੇਘ ਮਰਾਲ[1] ਨਦੀ ਜਿਮ ਚਾਲ,
ਨਿਹਾਲ ਫਿਰੈਂ ਕਰਤੇ ਜਨ ਝਾਰੀ[1] ॥੯੮॥

ਦੋਹਰਾ:

'ਤਾਮ੍ਰ ਪ੍ਰਨੀ' ਨਦੀ[1] ਤਟ,

[1]{ਬਾਰੇ} ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮਨੁਖਾ ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋ।
[1]ਪਾਣੀ ਰਿੜਕ ਕੇ।
[1]ਸ਼ਿਵ। [2]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [3]ਸੂਰਜ।
[1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ।
[1]ਭੁਲੀ ਹੋਈ ਮਤ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ (ਇਹ) ਨਿਗਲ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਛੇਤੀ ਬੁਲਾ ਕੇ। [2]ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ।
[1]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਹੰਸ।
[1]ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
[1]ਟਿੰਨੇ ਵੈਲੀ ਦੀ ਇਕ ਨਦੀ ਜੋ ਅਗਸਤ ਕੂਟ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ

ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਤੀ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਹਿਰ ਜੁ 'ਟੂਟੀ ਕਰਨ'।
ਬੇਦ ਧੁਨੀ ਦਿਜ ਕਰਤਿ ਬਹੁ,
ਊਚੇ ਸੁਰ ਸੋਂ ਬਰਨ[1] ॥੯੯॥ — [1]ਬੋਲ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:
ਠੌਰ ਠੌਰ ਆਸਨ ਪਰ ਬੈਠੇ।
ਕੁੰਡੀ ਗੇਰ ਮੀਨ ਗਨ[1] ਐਂਠੇ[2]। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ। [2](ਫਸਾ ਕੇ) ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਕਰ[1] ਸਬਨਿ ਗੌਮੁਖੀ[2] ਮਾਹੀ। — [1]ਹੱਥ। [2]ਗਊ ਦੇ ਮੁਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਰਗੀ ਇਕ ਥੈਲੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੀ ਪੁੰਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ)।
ਕਰੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੁਤੀ ਸੋਂ ਚਾਹੀ ॥੧੦੦॥
ਪੇਖ ਹਸੇ ਤਿਹਿਂ ਕੋ ਗੁਰ ਗਜਾਨੀ।
ਜਿਹਿਂ ਅਵਤਾਰ ਹੇਤ ਕਲਜਾਨੀ।
ਅਹੋ ਦਿਜੋ ਤੁਮ ਕਰਤਿ ਨ ਅੱਛੀ।
ਬੇਦ ਉਚਾਰਤਿ ਮਾਰਤ ਮੱਛੀ ॥੧੦੧॥
ਜਯੋਂ ਤੀਤਰ ਰਵ ਨੀਕ ਉਚਰ ਹੈ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
ਜੀਵ ਅਪਾਰ ਮਾਰ ਪੁਨ ਚਰ ਹੈ[1]। — [1]ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਾਧ ਭੇਸ ਜਯੋਂ ਠਗ ਤਨ ਧਰ ਕੈ।
ਲੇਤ ਬਿੱਤ[1] ਨਿਤ ਜਨ ਗਨ ਹਰ ਕੈ[2] ॥੧੦੨॥ — [1]ਧਨ। [2]ਚੁਰਾ ਕੇ।
ਤਯੋਂ ਤੁਮ ਬੰਚਕ[1] ਭੇਖ ਬਨਾਏ। — [1]ਠੱਗਾਂ ਦੇ।
ਪਾਪ ਕਰਤਿ ਨਹਿ ਡਰਤਿ ਜਰਾਏ[1]। — [1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਕੈਸ ਤੁਮੇਂ ਹਮ ਦਿਜਵਰ ਲਹੇਂ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਣੀਏਂ।
ਕਾਮ ਮਲੇਛਨ ਕੇ ਤੁਮ ਗਹੇ ॥੧੦੩॥
ਪ੍ਰਮਨੀਤ[1] ਮਾਨੀ ਗੁਰਬਾਨੀ। — [1]ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ।
ਚੁਭੀ ਚਿੱਤਿ ਤਿਨ ਕੇ ਸਮ ਕਾਨੀ[1]। — [1]ਤੀਰ ਵਾਂਗ।
ਸਿੰਘ[1] ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਿ ਮਿਰਗ ਪਲੈ ਹੈ। — [1]ਸ਼ੇਰ।
ਸੂਰ[1] ਕਿਰਨ ਤੇ ਜਯੋਂ ਤਮ[2] ਜੈ ਹੈ ॥੧੦੪॥ — [1]ਸੂਰਜ। [2]ਅਨ੍ਹੇਰਾ।
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ।
ਪਾਪਨ ਪੰਕਿਤ[1] ਤਾਂਹਿ ਬਿਲਾਨੀ[2]। — [1]ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ। [2]ਛਪ ਗਈ।
ਤਜਿ ਛਲ ਕਪਟ ਗਹੇ ਪਦ ਪਾਵਨ[1]। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਕੜੇ।
ਕਹਯੋ ਦੇਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਹਾਵਨ ॥੧੦੫॥
ਜਾਂ ਤੇ ਆਵਾ ਗੌਨ[1] ਬਿਲਾਵੈ[2]। — [1]ਆਉਣ ਜਾਣ ਭਾਵ ਜੰਮਣ ਮਰਣ। [2]ਮਿਟ ਜਾਣ।
ਕੌਨ ਦੇਵ ਕੌ ਹਮ ਉਰ ਧਯਾਵੈਂ।
ਪਿਖਿ ਸ਼ਰਧਾ ਤਿਨ ਕੀ ਗੁਰ ਬੋਲੇ।
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਬੈਨ ਅਮੋਲੇ ॥੧੦੬॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਜੀਵ ਜਿਤੇ ਜਗ ਮਾਹਿ ਅਹੇ,
ਤੁਮ ਯਾਹਿ ਭਲੇ ਹਰਿ ਰੂਪ ਲਖੱਯੈ[1]। — [1]ਜਾਣੋ।

ਨਾਮ ਰਰੋ[1] ਹਰਿ ਧਯਾਨ ਧਰੋ, — [1]ਉਚਾਰੋ।
ਸੁਭ ਕਾਮ ਕਰੋ ਨਿਸਕਾਮ ਰਹੱਯੈ।
ਨਿੰਦਕ, ਹਿੰਸਕ[1], ਚੋਰ, ਲਵਾਰਨਿ[2], — [1]ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ। [2]ਬਕਵਾਦੀ, ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਯਾਰਨਿ ਜੁਆਰਨਿ ਸੰਗ ਨ ਕੱਯੈ।
ਧਾਰੁ ਰਿਦੈ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਤਾਦਿਕ,
ਕਾਮ ਮਦਾਦਿਕ[1] ਦੂਰ ਤਜੱਯੈ ॥੧੦੭॥ — [1]ਕਰੁਣਾ (ਆਪ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਦਯਾ ਕਰਨੀ)। ਮੁੱਦਤਾ (ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪ ਤੋਂ ਵਧਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ)। ਮੈਤ੍ਰੀ (ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨੀ)। ਉਪੇਖਯਾ (ਉਪਦੇਸ਼ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰਾਮਤਾ)।

ਭੋਰ ਬਡੇ ਜਗ ਕੈ ਸੁਚ ਹ੍ਵੈ,
ਥਿਰ ਧਯਾਨ ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਧਰੱਯੈ।
ਧਾਮ ਕੇ ਕਾਮ ਜਿਤੇ ਹਿਤ ਜੀਵਕ[1], — [1]ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਸਤੇ।
ਤਾਂਹਿ ਭਲੇ ਛਲ ਛੋਰਿ ਕਮੱਯੈ।
ਲਾਭ ਜਥਾ ਸੁ ਤਥਾ ਦ੍ਰਿਢ ਤੋਖ ਕਰੋ[1], — [1]{ਜਥਾ} ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਪਦਾਰਥ {ਲਾਭ} ਲੱਭੇ ਭਾਵ ਮਿਲੇ {ਤਥਾ} ਉਨੇ ਕੁ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੱਕਾ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰੋ।
ਦਸਵੰਧ[1] ਹਰੀ ਹਿਤ ਦੱਯੈ। — [1]ਕਮਾਈ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ।
ਸੰਤਨ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵ ਕਰੋ ਨਿਤ,
ਜਾਂ ਕਰ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਲਖੱਯੈ ॥੧੦੮॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਘਨੋ,
ਪੁਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਨੋ।
ਜਾਪਕ ਜਾਂਹਿ ਬਿਨਾ ਪਰਯਾਸ[1], — [1]ਜਤਨ।
ਲਹੈਂ ਫਲ ਚਾਰ ਅਵਾਰ ਬਿਹੀਨੋ[1]। — [1]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।
ਬੀਸਕ ਰੋਜ਼ ਤਹਾਂ ਰਹਿ ਕੈ ਗੁਰ,
ਜੀਵ ਅਪਾਰ ਉਧਾਰਨ ਕੀਨੋ।
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਤਹਿਂ ਤੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ,
ਤੂਰਨ ਔਰ ਦਿਸਾ ਮਗ ਲੀਨੋ ॥੧੦੯॥
ਚੌਪਈ:
ਪੰਥ ਮਹਾਨ ਭਾਵੀਏ ਮਿਲੇ।
ਧਰੇ ਜਮਾਤ[1] ਨਾਰ ਨਰ ਭਿਲੇ[2]। — [1]ਜਮਾਤ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। [2]ਮਿਲ ਕੇ।
ਨੀਲ ਬਸਨ ਸਬਿ ਕੇ ਸਬਿ ਮੁੰਡਿਤ[1]। — [1]ਮੋਨੇ।
ਤੀਰਥ ਦੇਵ ਨ ਮਾਨੈਂ ਲੁੰਡਿਤ[1] ॥੧੧੦॥ — [1]ਲੁੱਚੇ, ਲੰਡੇ।
ਭੇਡਨ ਸਮ ਸਬਿ ਇਕਠੇ ਹੋਈ।
ਬੈਠੇ ਸਿਰ ਨੀਚੇ ਕਰਿ ਸੋਈ।
ਕਹਿਂ ਅਨੱਨਜ ਹਮ ਭਗਤਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ।
ਬਾਲ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ॥੧੧੧॥
ਗ੍ਵਾਲਜੋਂ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਖਾਯੋ ਜਾ ਨੈ।
ਯਾਹੀ ਤੇ ਹਮ ਜੂਠ ਨ ਮਾਨੈ।
ਸੋ ਬਚ ਹੈਂ ਜੋ ਯਹਿ ਮਤ ਧਾਰੈਂ।
ਦੂਸਰ ਸਬਿ ਜਨ ਨਰਕ ਪਧਾਰੈਂ ॥੧੧੨॥

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਬਿਹੱਸ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਕਹਜੋ।
ਮਤੋ ਤੁਮਾਰ ਕੂਰ ਹਮ ਲਹਜੋ।
ਬਾਲਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਵਾਨ ਜਜੋਂ ਭਯੋ।
ਬਿਰਧ ਹੋਇ ਫਿਰ ਤਨ ਤਜਿ ਗਯੋ ॥੧੧੩॥
ਚਾਲ ਯਹੀ ਸਬਿ ਜੀਵਨ ਕੇਰੋ।
ਤਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਹਿ ਈਸ਼ ਨ ਹੇਰੋ।
ਜੋ ਪ੍ਰਣਾਮੀ[1] ਭਯੋ ਬਿਨਾਸੀ।
[1]ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ।
ਈਸ਼ਰ ਇਕ ਰਸ ਰਹਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥੧੧੪॥
ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਿ ਉਪਾਸ਼ਨ ਚਹੀਏ।
ਯਾਂ ਤੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪਦ ਲਹੀਏ।
ਪ੍ਰਣਾਮੀ ਕੋ ਸੇਵੈ ਜੋਈ।
ਪ੍ਰਣਾਮੀ ਫਲ ਪੈਹੈ ਸੋਈ ॥੧੧੫॥
ਯੌਂ ਜਬਿ ਗੁਰਿ ਬਚ ਕਹੇ ਸੁਹੇਲੇ।
ਬੇਧ ਗਏ ਮਨ ਤਿਨ ਸਮ ਸੇਲੇ[1]।
[1]ਬਰਛੇ ਵਾਂਗ।
ਪਰੇ ਚਰਨ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕਾਰਨ।
ਗਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਓ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰਨ ॥੧੧੬॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਅਨੱਨਜ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਵਹਿ ਤਜਿ ਮਤ ਅਨੱਜ[1] ॥੧੧੭॥
[1]ਹਰ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਤਾਮ੍ਰ ਕਰੈ ਕਲਧੌਤ ਰਸਾਇਨ[1],
[1]ਰਸਾਇਣ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਪਾਰਸ ਲੋਹ ਕੋ ਹੇਮ[1] ਬਨਾਵੈ।
[1]ਸੋਨਾ।
ਕੀਟ ਸੁ ਭ੍ਰਿੰਗਿ ਕਰੈ ਤਰੁ ਚੰਦਨ[1],
[1]ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਕੀੜੇ ਨੂੰ (ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਭ੍ਰਿੰਗ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਕੀੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ) ਤੇ ਚੰਦਨ (ਹੋਰ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਚੰਦਨ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ)।
ਮੂਢ ਸੁਧੀ ਸੰਗ[1] ਦੱਖ[2] ਕਹਾਵੈ।
[1]ਮੂਰਖ ਬੁਧੀਮਾਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ। [2]ਚਤੁਰ।
ਬੰਗ ਭਵੈ ਰਜਤੰ ਸੰਗ ਔਖਧਿ[1],
[1]ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਕਲੀ ਚਾਂਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਬੈਦ ਸੁਧਾ ਬਿਖ ਕੋ[1] ਸੁ ਬਨਾਵੈ।
[1]ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਏ ਨ ਸਕੈਂ ਕਰਿ ਆਪ ਸਮਾਨ,
ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਕੋ ਸਮ ਆਪ ਬਨਾਵੈ ॥੧੧੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਪਾਲਪ ਕੋਟ, ਚੰਡੂਰ ਗੜ੍ਹ,
ਔਰ ਤਰਾਵਨ ਕੋਟ।
ਨਦੀ ਸਿੰਧਰਾ ਤਟ ਚਲਤਿ,
ਗਿਰ ਬਨ ਪਿਖੇ ਅਟੋਟ[1] ॥੧੧੯॥
[1]ਅਣਗਿਣਤ।

ਚੌਪਈ:
ਬੀਆ ਬਾਨ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਜਾਏ।
ਇਕ ਗਿਰ ਪਰ ਤਰੁ ਤਰੇ[1] ਸੁਹਾਏ।
[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਹੇਠ।

ਬੰਦਰ, ਰੀਛ, ਬਾਘ[1], ਬ੍ਰਿਕ[2] ਚੀਤੇ[3]।	[1]ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [2]ਬਘਿਆੜ। [3]ਚਿੱਤ੍ਰੇ।
ਕੁੰਜਰ[1] ਕੇਹਰ[2] ਮ੍ਰਿਗ ਸਭੀਤੇ[3] ॥੧੨੦॥	[1]ਹਾਥੀ। [2]ਸ਼ੇਰ। [3]ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਰਨ।
ਭੀਲ[1] ਕੁਚੀਲ[2] ਨਗਨ ਤਨ ਭਯਾਨਕ।	[1]ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਅਸੱਭਯ ਜਾਤੀ। [2]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਅ) ਮੈਲੇ।
ਰਾਖਸ਼ ਦੇਉ ਭੂਤ ਬਿਧਿ ਆਨਕ[1]।	[1]ਅਨੇਕ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ।
ਜੰਗਲ ਜੀਵ ਅਮੰਗਲ ਕਾਰੀ[1]।	[1]ਡਰਾਉਣੇ।
ਪਿਖਿ ਮਰਦਾਨਹਿ ਭੈ ਭਯੋ ਭਾਰੀ ॥੧੨੧॥	
ਤਾਂ ਪਰ ਦੇਵ ਲੂਤ ਉਨਿ ਰਾਜਾ।	
ਪਾਇ ਖਬਰ ਆਯੋ ਹਿਤ ਖਾਜਾ[1]।	[1]ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ।
ਡਰਿ ਮਰਦਾਨੇ ਹੋਸ਼ ਉਡਾਨੇ।	
ਕਹਯੋ ਮੁਝੇ ਅਬਿ ਖਯੋ[1] ਬਲਾ ਨੇ ॥੧੨੨॥	[1]ਖਾ ਲਿਆ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਨਹਿ ਡਰ ਮਰਦਾਨੇ।	
ਪਿਖ ਮਾਲਕ ਕੇ ਰੰਗ ਮਹਾਨੇ।	
ਤਬੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।	
ਮਨੋ ਲੂਤ[1] ਸਿਰ ਜਾਦੂ ਡਾਰਾ ॥੧੨੩॥	[1]ਦੇਵਲੂਤ (ਭੀਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ)।
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਰਿ ਗੁਰ ਪਗ ਗਹੇ।	[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਨਿਜ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਨੇ ਚਹੇ।	
ਦੈ ਸਤਿਨਾਮੁ ਤਾਹਿ ਗੁਰਿ ਤਾਰਾ।	
'ਪਾਲ ਘਾਟ' ਚਲਿ ਅਗਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥੧੨੪॥	
ਪਿਖ 'ਬਗਲੂਰ'[1], 'ਕੋਟਮ', 'ਪਾਟੌਰ'।	[1]ਬੰਗਲੌਰ ਸ਼ਹਿਰ।
'ਗੋਬੀ' ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁ ਠੌਰ।	
ਰਤਨ ਗਿਰੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਆਈ।	
ਗਾਯੋ ਸ਼ਬਦ ਉਚ ਧੁਨਿ ਭਾਈ[1] ॥੧੨੫॥	[1]ਭਾਈ (ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ)।
ਸ੍ਵੈਯਾ:	
ਤਹਿਂ ਸਿਧ ਸਾਧ ਜਿਤੇ ਤਪਸੀ,	
ਮਨ ਮੋਦ ਭਏ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਬਿ ਹੀ।	
ਢਿਗ ਆਇ ਕਰੀ ਚਰਚਾ ਬਹੁਧਾ[1],	[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਦਿਢ ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨ[1] ਲਹਯੋ ਤਬਿ ਹੀ।	[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।
ਫਿਰ ਜਾਇ 'ਡਕੌਰ' ਪਿਖਯੋ ਵਹਿ ਮੰਦਰ,	
ਛੱਪਨ[1] ਭੋਗ ਲਗੈਂ ਅਬਿ ਹੀ।	[1]ਛਿਪੰਜਾ (੫੬) ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨਾਂ ਦਾ।
ਪਿਖਿ ਸ਼ਹਰ ਬੜੋਦਾ, ਭੜੌਚਰੁ ਸੂਰਤ;	
ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ, ਅਏ ਜਬਿ ਹੀ ॥੧੨੬॥	
ਚੌਪਈ:	
ਸਾਂਭਰ ਵਤੀ ਨਦੀ ਤਟ ਥਿਰੇ।	
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਮਨ ਲੋਗਨਿ ਫਿਰੇ।	
ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪਨੇ ਬਹੁ ਲਾਏ।	
ਭਰਮ ਕਰਮ ਸਿਲਿ ਜਜਨ[1] ਛੁਡਾਏ ॥੧੨੭॥	[1]ਪੱਥਰ ਪੂਜਨ।
ਇਕ ਨਾਗਰ[1] ਦਿਜ[2] ਕੀਨੀ ਸੇਵਾ।	[1]ਗੁਜਰਾਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [2]ਬ੍ਰਾਹਮਣ।

ਘਨੀ, ਚਹੇ ਲੀਨੋ ਸੁਤ ਮੇਵਾਂ[1]। — [1]ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਫਲ।
ਆਸ ਤੋਸ[1] ਗੁਰਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ। — [1]ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸੁਤ ਤੁਵ ਸੰਤ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੨੮ ॥
ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਦਾਦੂ[1] ਜੀ ਭਏ। — [1]ਗੁਜਰਾਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ 'ਚ ਦਾਦੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਕਬੀਰ-ਪੰਥੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਦਾਦੂ ਦੁਆਰੇ ਨਾਰਾਇਣੇ (ਜੈਪੁਰ) 'ਚ ੧੬੬੦ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।
ਦਾਦੂ ਪੰਥੀ ਜਿਹਿਂ ਨਿਰਮਏ[1]। — [1]ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਮਗ ਜਨ ਘਨ ਤਾਰਤਿ[1]। — [1]ਰਸਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਦਲ (ਵਾਂਗ) ਤਾਰਦੇ।
ਅਏ 'ਸੀਧ ਪੁਰ' ਪੱਟਨ ਕਾਰਤ[1] ॥ ੧੨੯ ॥ — [1]ਸੀਧ {ਪੱਟਨ} ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਗਏ (ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ) ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਰਤਿਕ (ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ)।

ਤੀਰਥ ਹੈ ਸੁ ਦੇਸ ਸਬਿ ਮਾਨੈ।
ਪਿੰਡ ਭਰਾਵਤ ਗਯਾ ਸਮਾਨੈ।
ਮੇਲਾ ਹੁਤੋ ਤੁਹਾਂ ਤਬਿ ਭਾਰੀ।
ਤਲਾਵਾੜਿ[1] ਪੁਨ ਝਾਲਾ ਵਾਰੀ[2] ॥ ੧੩੦ ॥ — [1]ਤਲਵਾੜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ। [2]ਝਾਲਾਵਾਰ (ਦੇਸ਼) ਦੇ (ਲੋਕ)।
ਕਠਵਾਰੀ[1] ਗੁਜਰਾਤੀ ਬਨੇ[2]। — [1]ਕਾਠੀਆਵਾੜ (ਦੇਸ਼) ਦੇ ਲੋਕ। [2]ਸਜ ਫਬ ਕੇ।
ਆਏ ਹੁਤੇ ਨਾਰਿ ਨਰ ਘਨੇ।
ਜਬਿ ਗੁਰਿ ਤਹਿਂ ਰਬਾਬ ਬਜਵਾਯੋ।
ਸ਼ਬਦ ਹਰੀ ਮਹਿਮਾ ਕਾ ਗਾਯੋ ॥ ੧੩੧ ॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਨ ਸਬਿ ਕੇ ਗੁਰ ਓਰੀ[1]। — [1]ਤਰਫ਼।
ਭਏ ਰੁਜੂ[1] ਅਤਿਸੈ[2] ਬਰ ਜੋਰੀ[3]। — [1]ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇ ਗਏ। [2]ਬਹੁਤੇ। [3]ਬਦੋਬਦੀ।
ਸਬਿ ਕੋ ਗੁਰ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਦਿਢੈ ਕੈ।
ਅਏ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਚਲੈ ਕੈ ॥ ੧੩੨ ॥
ਪਿਖਯੋ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕ 'ਪਾਲੀ ਟਾਨਾ'।
ਜੈਨ ਧਰਮ ਜਹਿਂ ਐਨ ਮਹਾਨਾ[1]। — [1]ਜਿੱਥੇ ਵੱਡਾ ਮੰਦਰ ਹੈ।
ਮੰਦਰ ਜੈਨਨ ਕਾ ਤਹਿਂ ਐਸਾ।
ਹੈ ਜਗਿ ਮਹਿ ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਵੈਸਾ ॥ ੧੩੩ ॥
ਬੱਜ੍ਰ[1] ਖਚੇ[2] ਅਮੋਲਕ ਲਾਖੋਂ। — [1]ਹੀਰੇ। [2]ਜੜੇ।
ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਕਹਿ ਲੌ ਭਾਖੌਂ।
ਹੇਰਿ ਕੁਬੇਰ ਗਰਬ ਜਹਿਂ ਭਾਜੈ[1]। — [1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਬੇਰ ਦਾ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਦੁਤਿ[1] ਆਗੇਰਵਿ ਸਸਿ ਦੁਤਿ ਲਾਜੈ[2] ॥ ੧੩੪ ॥ — [1]ਕ੍ਰਾਂਤੀ। ਸੋਭਾ, ਚਮਕ। [2]ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਦਮਕੈਂ ਪਿਖ ਚਿਤ ਚਪਲਾ[1] ਚਮਕੈ[2]। — [1]ਬਿਜਲੀ। [2]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮੰਦਾ[1] ਸੁਗੰਧਿ ਪੌਨ ਜਹਿਂਰਮਕੈ[2]। — [1]ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ। [2]ਵਗਦੀ ਹੈ।
ਤਹਾਂ ਜਬੈ ਗੁਰਿ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਜੈਨ ਧਰਮ ਕੇ ਲੋਗ ਹਜਾਰਾ ॥ ੧੩੫ ॥
ਆਇ ਬੈਨ ਉਨਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਹੇ।
ਮਤ ਹਮਾਰ ਉੱਤਮ ਅਤਿ ਅਹੇ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਨ ਕਰ ਜੇ ਬਹੈ[1]।
[1]ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ ਭਾਵ ਮੈਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਜਨ ਲਹੈ ॥੧੩੬॥
ਮੈਲੇ ਬਸਨ[1] ਦਸਨ[2] ਮਲ ਧਾਰੇ।
[1]ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਦੰਦ।
ਸੰਜਮ ਤਪ ਬ੍ਰਤ ਕਰੇ ਅਪਾਰੇ।
ਨੋਚੇ[1] ਸਿਰ ਸੋਚੇ ਪਗ ਧਰਤੋ[2]।
[1]ਪੁੱਟੇ, ਖਿੱਚੇ। [2]ਸੋਚ ਕੇ (ਜੋ) ਪੈਰਰੱਖਦਾ ਹੈ।
ਮੁਖ ਪੱਟੀ ਥੱਟੀ ਗਹਿ ਡਰਤੋ[1] ॥੧੩੭॥
[1](ਜੀਵ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ) ਡਰਦਾ, ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕੱਸ ਕੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
ਜੀਵ ਨ ਕੋਊ ਜਾਂ ਤੇ ਮਰੈ।
ਪਗ ਨਾਂਗੇ ਸਿਰ ਸਦ ਹੀ ਫਿਰੈ।
ਨਾਂਵਣ ਧੋਵਣ ਕਦੀ ਨ ਕਰੈਂ।
ਜਰ[1] ਜੋਰੂ[2] ਘਰ ਕਰਿ ਨਹਿ ਥਿਰੈਂ ॥੧੩੮॥
[1]ਧਨ। [2]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਅਪਨੇ ਹੇਤ ਨ ਕੁਛ ਬਨਵਾਵੈਂ।
ਸਾਥ ਬਿਬੇਕ[1] ਮਾਂਗ ਕਰਿ ਖਾਵੈਂ।
[1]ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ।
ਸੰਜਮ ਬਰਤ ਕਰੈਂ ਤਪ ਭਾਰੇ।
ਜਾਂ ਤੇ ਪੈਹੈਂ ਮੁਕਤਿ ਉਦਾਰੇ ॥੧੩੯॥
ਦੁਤੀ ਅਕਾਸ਼ ਅਲੌਕਕ[1] ਜੋ ਹੈ।
[1]ਅਸਚਰਜ।
ਸਿਲਾ ਅਰੋਹਨ[1] ਤਹਿਂ ਇਕ ਸੋਹੈ।
[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਪੌੜੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਮੁਕਤਿ ਜੀਵ ਜਾ ਪਰ ਹੈਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਵੇ ਬੂੰਦ ਜਯੋਂ ਜਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੪੦॥
[1]ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬੁਧ, ਜੈਨ, ਅਰਹੰਤ ਅਚਾਰਯ[1]।
[1]ਬੁੱਧ, ਜੈਨ ਤੇ ਅਰਹੰਤ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ।
ਭਏ ਜੋ ਹਮ ਪਰ ਚੌਬੀ ਆਰਯ[1]।
[1]ਚੌਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਤੀਰਥੰਕਰ)।
ਤਿਨਿ ਯਹਿ ਉੱਤਮ ਮਤ ਬਿਦਤਾਯੋ।
ਜਿਨਿ ਮਾਨਯੋ ਸੁ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾਯੋ ॥੧੪੧॥
ਈਸ ਮਾਨਨੋ ਅਹੇ ਬਿਅਰਥ।
ਕਰਮਨ ਤੈ ਸਿਧ ਹ੍ਵੈ ਸਬਿ ਅਰਥ[1]।
[1]ਮਤਲਬ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਨਿਜ ਮਤ ਕੀ ਬਾਤੈਂ।
ਗੁਰਿ ਢਿਗ ਉਨਿ ਮਾਨੀ ਬਖਯਾਤੈਂ ॥੧੪੨॥
ਤਾਂ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ।
ਅਤੀ ਅਧਮ[1] ਮਤ ਆਹਿ ਤੁਮਾਰਾ।
[1]ਨੀਚ।
ਜੀਵ ਜਿਤਿਕ ਜਗਿ ਈਸ ਉਪਾਏ।
ਪਾਇ ਨਮਿਤ[1] ਸਬੈ ਮਰ ਜਾਏ ॥੧੪੩॥
[1]ਕਾਰਨ।
ਕੁਦਰਤਿ ਪ੍ਰਤਖ ਹਮ ਯਹਿ ਲਖ ਹੈਂ[1]।
[1]ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।
ਇਕ ਰੱਖਤ ਜੀਵਹਿ, ਇਕ ਭਖ ਹੈਂ[1]।
[1]ਇਕ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਖਾਂਦੇ ਹਨ।
ਰੱਖੇ ਰਹੇ ਨ ਮਾਰੇ ਮਰ ਹੈਂ।
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕਹਿਨਾਵਤ ਕਰਿ ਹੈਂ[1] ॥੧੪੪॥
[1]ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੀ (ਗੱਲ ਐਵੇਂ) ਕਹਿਣ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਕੋਊ ਯਹਿ ਬਾਤ ਨ ਮਾਨੈ।
ਤੌ ਵਹਿ ਤਜੈ ਜੀਵ ਅੰਨ ਦਾਨੈ।
ਹੈ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਰਮਨ ਫਲ ਦਾਤੋ।

ਜਵ ਕਰਮਨ ਮੈਂ ਗਜਾਨ ਕਹਾ ਤੋ[1] ॥੧੪੫॥
ਜਗਿ ਉਤਪਤਿ, ਥਿਤ ਲਯ ਜੋ ਕਰਿ ਹੈ।
ਈਸ੍ਵਰ ਵਹੀ ਮਾਨਨੋ ਪਰ ਹੈ।
ਬਿਸ੍ਵ ਚਰਾਚਰ ਕਾ[1] ਸਰਦਾਰੂ।
ਮਾਨੁਖ ਕੋ ਦੀਨੀ ਕਰਤਾਰੂ ॥੧੪੬॥
ਐਸੀ ਉੱਤਮ ਦੇਹੀ ਪਾਏ।
ਮੈਲੇ ਰਹਿਨ ਅਗਜਾਨ ਮਹਾਂਏ।
ਮੁਕਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਹਾਸੀ ਲਾਇਕ।
ਜਲ ਮਰਨੋ ਯਹਿ ਹੈ ਦੁਖਦਾਇਕ ॥੧੪੭॥
ਮੋਚਨ ਸੋਂ ਸਿਰ ਨੋਚਨ ਕਰਨਾ[1]।
ਬਰਤਰਾਖਿ ਬਹੁ ਭੂਖੇ ਮਰਨਾ।
ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਸੋਂ ਭਰਨੇ ਹਾਥਾ।
ਨਾਹਿ ਬਰਤਨੋ ਨੀਕੋ ਪਾਥਾ[1] ॥੧੪੮॥
ਹੈ ਯਹਿਰੀਤਿ ਪ੍ਰੇਤਨ ਕੇਰੀ।
ਮੈਲ ਕੁਚੈਲੇ ਰਹਿਨ ਬਧੇਰੀ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤੁਮਾਰੀ।
ਜਿਹਿਂ ਪਿਖਿ ਹੋਤ ਗਿਲਾਨੀ ਭਾਰੀ ॥੧੪੯॥
ਛੋਰਿ ਸਬੀ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਗਹੀਜੈ।
ਉੱਤਮ ਖਾਵਨ ਪੀਵਨ ਕੀਜੈ।
ਬ੍ਰੱਹਮ ਗਜਾਨੀ ਸੰਤਨ ਕੇਰੀ।
ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਕਾਟੋ ਭਵ ਬੇਰੀ[1] ॥੧੫੦॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਭਰੇ ਉਪਕਾਰੇ।
ਮੈਤ੍ਰੀ ਮੁਦਤਾ ਕਰੁਣਾ[1] ਵਾਰੇ[2]।
ਪਰੇ ਸਰਨ ਜੈਨੀ ਤਬਿ ਆਏ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਨਾਏ ॥੧੫੧॥

ਦੋਹਰਾ:
ਤਾਰਤਿ ਮਗ ਯੌਂ ਜਨਨ ਬਹੁ,
ਅਏ ਪੁਨਾ ਗਿਰਨਾਰ[1]।
ਜੂਨਾ ਗਢ ਮੈ ਮਿਲਜੋ ਤਬਿ,
ਨਰਸੀ[1] ਭਗਤਿ ਉਦਾਰ ॥੧੫੨॥
ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਤੈ,
ਚਢੇ ਗਿਰੀ ਪਰ[1] ਜਾਇ।
ਗਿਰਨਾਰੀ[1] ਲੌ ਸਿੱਧ ਸਬਿ,
ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸੌਂ ਆਇ ॥੧੫੩॥
ਗੋਸ਼ਟ ਕਰਿ ਅਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਿ,

[1]ਕਿੱਥੇ ਹੈ।
[1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ।
[1](ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ) ਪੁੱਟਣਾ।
[1]ਚੰਗਾ ਜਲ।
[1]ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਰੂਪ ਬੇੜੀ।
[1]ਕਰਣਾ, ਮੁਦਤਾ, ਮੈਤ੍ਰੀ ਤੇ ਉਪੇਖਜਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੯ ਦੇ ਅੰਕ ੧੦੭ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ। [2]ਵਾਲੇ (ਬਚਨ)।
[1]ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।
[1]ਨਾਗਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨਰਸੀ ਭਗਤ ਦਾ ਜਨਮ ੧੫੦੭ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਏਸੇ ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਸਾਵਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੁਆਰਕਾ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀ ਸੀ।
[1]ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ।
[1]ਨਾਮ।

ਭਏ ਮੋਦ ਸਭਿ ਸੰਤ।
ਆਏ ਪੁਨ ਪਰਭਾਸ[1] ਮੈ,

[1]ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਵਤੀ ਪਾਸ ਇਕ ਅਸਥਾਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੋਮ ਤੀਰਥ ਭੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਜਾਦਵਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸਮੇਤ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਤਾਰੇ ਲੋਕ ਅਨੰਤ ॥੧੫੪॥

ਚੌਪਈ:

ਮਾਨੋ ਤੀਨ ਦੇਵ ਤਨ ਧਰੇ।
ਬਿਹਰਤਿ[1] ਧਰਨੀ[2] ਮੋਦਹਿ ਭਰੇ।

[1]ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। [2]ਧਰਤੀ ਤੇ।

ਕੈ ਤ੍ਰਈ ਬੇਦ ਤੀਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ[1]।

[1]ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਬੇਦ ਤਿੰਨ (ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ) ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈ ਤੀਨੋ ਗੁਨ, ਕਾਲ ਮਹਾਨਾ[1] ॥੧੫੫॥

[1]ਤਿੰਨ ਮਹਾਨ ਸਮੇਂ (ਭੂਤ, ਭਵਿਖਤ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ)।

ਜਾਤਿ ਜਹਾਂ ਪਗ ਧਰਿ ਜਲ ਜਾਤਾ[1]।

[1]ਚਰਨ ਕਵਲ।

ਕਰੈਂ ਅਗਜਾਨ ਮੋਹ ਮਦ ਘਾਤਾ।
ਸੋਮਨਾਥ ਸ਼ਿਵ ਕੋ[1] ਪਿਖ, ਆਏ।

[1]ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਸੋਮਨਾਥ ਮੰਦਰ।

ਪੁਰੀ ਸੁਦਾਮਾ[1], ਜਨ ਮੁਦ ਦਾਏ ॥੧੫੬॥

[1]ਸੁਦਾਮਾ ਪੁਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਮ 'ਪੋਰ ਬੰਦਰ' ਹੈ।

ਦ੍ਵਾਰਾਵਤੀ ਗੋਮਤੀ ਤੀਰੇ[1]।

[1]ਗੋਮਤੀ ਤਲਾਈ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੁਆਰਾਵਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਆਰਕਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਥਿਰੇ, ਘੋਖ ਜਹਿਂ ਸਿੰਧ ਗੰਭੀਰੇ[1]।

[1]ਜਿੱਥੇ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਉੱਚੀ ਧੁਨਿ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪੇਖ ਸਾਰਦਾ ਮਠ ਠਠ[1] ਚਰਚਾ।

[1]ਕਰਕੇ।

ਕਰੇ ਲੋਗ ਹਰਿ ਭਗਤ ਸਪਰਚਾ[1] ॥੧੫੭॥

[1]ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਸਹਿਤ।

ਬੇਟ ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਮੰਦਰ ਘਨੇ।
ਬੈਰਾਗੀ ਦਿਜ ਚੇਲੇ ਬਨੇ।
ਮਸ਼ਕਾ ਮੰਡੀ, ਭੁਜ ਰਜਧਾਨੀ[1]।

[1]ਭੁਜ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ।

ਹੇਰਤਿ ਟੇਰਤਿ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਬਾਨੀ ॥੧੫੮॥
ਨਾਰਾਇਣ ਸਰ ਪਰ ਪਗ ਧਾਰੇ।
ਜਹਾਂ ਕਾਪੜੀ ਭੇਖ ਅਪਾਰੇ।
ਤਿਨ ਤੈ ਮਾਰਗ ਬਾਮ[1] ਤਜੈ ਕੇ।

[1]ਕੀਨਾਰਾਮ ਵਾਮ ਮਾਰਗੀਏ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਇਕ ਪੰਥ ਜੋ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਛੁਟ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਨੀਕੀ ਦ੍ਰਿਢੈ ਕੈ ॥੧੫੯॥
ਕੱਛ ਦੇਸ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਸੂ[1]।

[1]ਬਹੁਤ (ਫੈਲ ਗਈ)।

ਸਿਸ ਕਾਪੜੀਓਂ ਕੇਰ ਅਸੇਸੂ[1]।

[1](ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ) ਕਾਪੜੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਨ।

ਧਰਣੀ ਧਰ ਕੀ ਝਾੜੀ ਮਾਂਹੀਂ।
ਮਿਲੇ ਅਘੋਰੀ[1] ਭੀਲ[2] ਮਹਾਂਹੀਂ ॥੧੬੦॥

[1]ਵਾਮ ਮਾਰਗੀਏ ਸਾਧੂ। [2]ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਅਸਭਯ ਜਾਤੀ।

ਜੋ ਨਰ ਕੋ ਫਰਿ ਤੁਰਤੈ ਖੈ ਹੈਂ।
ਮਹਾਂ ਭਯਾਨਕ ਪਿਖੇ ਨ ਜੈ ਹੈਂ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਬਦ ਭਏ ਮਤਵਾਰੇ।
ਮਨ ਤਨ ਦਿਯ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰ ਵਾਰੇ ॥੧੬੧॥
ਦਿਬਯ[1] ਫੂਲ ਫਲ ਮੂਲ ਅਪਾਰੇ।

[1]ਜੰਗਲੀ।

ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ ਸ੍ਵਾਦ ਜਿਨਿ ਭਾਰੇ।
ਧਰੇ ਉਪਾਇਨ[1] ਪਾਇਨ[2] ਆਗੇ।
[1]ਭੇਟਾ। [2]ਚਰਨਾਂ।
ਗੁਰਿ ਚਰਨਨ ਮੈਂ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥੧੬੨॥
ਗਾਵਹਿਂ ਨਾਚਹਿਂ ਬਾਦ[1] ਬਜਾਵੈਂ।
[1]ਵਾਜੇ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰਿ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢਾਵੈਂ।
ਤ੍ਰਈ ਦੇਵ ਉਨ ਕੋ ਉਨਿ ਮਾਨਾ।
ਖੁਲੇ ਕਪਾਟ ਭਯੋ ਦਿਢ ਗਜਾਨਾ ॥੧੬੩॥
ਪੁਨ ਪੁਨ ਗੁਰਿ ਪਦਰਜ[1] ਸਿਰ ਧਰਹੀਂ।
[1]ਚਰਨ ਧੂੜ।
ਭੂਰ ਭਾਗ ਨਿਜ ਬਰਨਨ ਕਰਹੀਂ।
ਇਕ ਟਕ ਹੇਰ ਰੂਪ ਰਸ ਘੂਟਹਿਂ[1]।
[1]ਰੂਪ ਦੇਰਸ ਦੀਆਂ ਘੁਟਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ।
ਜਨਮ ਦਾਰਦੀ ਜਨ ਨਿਧਿ[1] ਲੂਟਹਿਂ ॥੧੬੪॥
[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ ਬੇਸ[1] ਤਿਨ ਤਾਂਈ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਤਹਿਂ ਤੈ ਅਗਵਾਈ।
ਅਮਰ ਕੋਟ ਲੌ ਨਗਰ ਅਪਾਰੇ।
ਪੇਖ ਅਏ ਮੁਲਤਾਨ ਮਝਾਰੇ ॥੧੬੫॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਵਨ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਜੇਤਿਕ ਪੀਰ ਫਕੀਰ।
ਥੇ ਤਹਿਂ, ਸਬਿ ਨੇ ਮਿਲ ਕਰੀ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਪੁਨ ਤਦਬੀਰ[1] ॥੧੬੬॥
[1]ਜੁਗਤੀ।
ਪਜਾਲਾ ਭਰਿ ਇਕ ਆਬ ਕਾ[1],
[1]ਪਾਣੀ ਦਾ। (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ– 'ਅੱਗੋਂ ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਦੁੱਧ ਕਟੋਰਾ ਭਰ ਲੈ ਆਈ'। ਵਾਰ ੧, ਪਉੜੀ ੪੪)।
ਪਠਯੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ।
ਡਾਰਿ ਪਤਾਸੇ ਫੂਲ ਧਰਿ,
ਦਯੋ ਫੇਰ[1] ਗੁਰਿ ਖਾਸ[2] ॥੧੬੭॥
[1]ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ। [2]ਆਪ।
ਪੀਰੀਂ ਪੁਰ[1] ਮੁਲਤਾਨ ਹੈ,
[1]ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ।
ਉਨੈ ਜਨਾਯੋ ਏਹੁ।
ਰਹੈਂ ਫੂਲ ਸਮ ਗੁਰਿ ਕਹਯੋ,
ਭਏ ਖੁਸ਼ੀ ਪਿਖਿ ਵੇਹੁ[1] ॥੧੬੮॥
[1]ਉਹ (ਪੀਰ)।
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਨ, ਲਾਲ ਜੀ,
ਔਰ ਬਹਾਵਲ ਹੱਕ।
ਸੱਯਦ ਗੀਲਾਨੀ ਪੁਨਾ,
ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ਨਿਝੱਕ ॥੧੬੯॥
ਕਰਿ ਬਾਤੈ ਮਹਬੂਬ ਕੀ[1],
[1]ਪਿਆਰੇ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੀਆਂ।
ਬਿਬਿਧ[1] ਫਕੀਰੀ ਕੇਰ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਲਹਯੋ ਪਰਸਪਰ ਮੋਦ ਅਤਿ,
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਹਸਿ ਫੇਰ ॥੧੭੦॥

ਗਰਦ[1] ਗੋਰ[2], ਗਰਮੀ, ਗਦਾ[3],
[1]ਧੂੜ। [2]ਕਬਰਾਂ। [3]ਫਕੀਰ (ਅ) ਮੰਗਤੇ।
ਤੋਫੇ ਤੁਮਰੇ ਭੂਰ।
ਔਰ ਚੀਜ਼ ਨਹਿ ਇਹਾਂ ਬਹੁ,
ਕਾਂ ਪਰ ਕਰਤ ਗਰੂਰ[1] ॥੧੭੧॥
[1]ਹੰਕਾਰ।
ਖਲੜੀ ਸ਼ਮਸ ਤਬ੍ਰੇਜ[1] ਕੀ,
[1]ਇਕ ਸੂਫੀ ਫ਼ਕੀਰ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਖ਼ਦੂਮ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮਸੁੱਦੀਨ ਸੀ। ਅਨਲਹੱਕ (ਮੈਂ ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਂ) ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਰਵਾਈ ਸੀ।
ਪਿਖੀ ਫੱਕਰ ਕੀ ਚਾਹਿ[1]।
[1]ਚਾਹ ਕੇ।
ਜੋਊ ਕਾਜੀਅਨ ਕੇ ਕਹੇ,
ਦੀਨੀ ਥੀ ਉਨਿ ਲਾਹਿ ॥੧੭੨॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਵਾਲੋਂ ਸਹਿਤ ਵਹਿ,
ਹੈ ਹਮ ਪੇਖੀ ਆਪ।
ਲਾਇ ਮਸਾਲੇ ਗੁਫਾ ਮੈ,
ਰਖੀ ਮਜੌਰਨ[1] ਥਾਪਿ[2] ॥੧੭੩॥
[1]ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ। [2]ਟਿਕਾ ਕੇ।
ਪੁਨ ਜਾਗਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕੀ,
ਪੇਖੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਇ।
ਮਰਦਾਨੇ ਕੇ ਪੂਛਨੇ;
ਪਰ, ਯੋਂ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ ॥੧੭੪॥
ਚੌਪਈ:
ਭੂਪ ਹਿਰਨਕੱਸਪ ਇਕ ਭਯੋ।
ਨਾਸਤਕ ਮਤ ਤਿਹ ਰਿੰਦਿ ਧਰਿ ਲਯੋ।
ਤੀਰਥ ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਦਿਜ ਸਾਧੂ।
ਜੱਗ ਦਾਨ ਤਪ ਜਪ ਆਗਾਧੂ[1] ॥੧੭੫॥
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਮਾਨਨ ਪੂਜਨ ਸਬਿ ਕਾ ਛੋਰਾ।
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਭੋਰਾ[1]।
[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਈਸ਼੍ਵਰ ਨਹਿ ਕੋਊ ਪਰਲੋਕੂ।
ਪਾਂਚ ਭੂਤ ਕਾ[1] ਹੈ ਯਹਿ ਓਕੂ[2] ॥੧੭੬॥
[1]ਤੱਤਾਂ ਦਾ। [2]ਘਰ ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ।
ਨਹਿ ਕੋ ਜੀਵ ਦੇਹ ਤੇ ਨਜਾਰਾ।
ਜੀਵਨ ਅਹੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰਾ।
ਆਵਤਿ ਹੈ ਜਬਿ ਜਾ ਕੋ ਅੰਤਾ।
ਜੈਸਾ ਗਧਾ ਤੈਸ ਹੀ ਸੰਤਾ ॥੧੭੭॥
ਯਹਿ ਮਤ ਜਬਿ ਉਨਿ ਅਧਿਕ ਬਿਥਾਰਯੋ[1]।
[1]ਫੈਲਾਇਆ।
ਬੈਦਕ ਮਤੋ[1] ਸਮੂਲ[2] ਉਖਾਰਯੋ[3]।
[1]ਆਸਤਕ ਮਤ। [2]ਸਣੇ ਮੁੱਢ ਦੇ। [3]ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਹੋਯੋ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦੂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਖੇਲਤਿ ਸਹਿ ਅਹਿਲਾਦੂ[1] ॥੧੭੮॥
[1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਆਵੀ ਜਹਾਂ ਘੁਮਾਰ ਲਗਾਵੈ।
ਗਯੋ ਖੇਲਤੋ ਤਹਿਂ ਸਹਜਾਵੈ[1]।
[1]ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ।

ਬਿੱਲੀ ਕੇ ਬੱਚੇ ਮਧ ਆਵੀ।
ਭੂਲਿ ਚੁਨੇ ਪਾਛੇ ਸੁਧ ਆਵੀ ॥੧੭੯॥
ਦੀਨੀ ਥੀ ਜਬ ਆਗ ਲਗਾਈ।
ਰਾਖੇ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਉਨਿ ਭਾਈ।
ਬਾਤੁ ਇਹੁ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸੁ ਸੁਨੀ।
ਆਵੀ ਪੱਕੀ ਤੁ ਆਯੋ ਗੁਨੀ[1] ॥੧੮੦॥
[1](ਇਹ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਇਆ (ਕਿ ਵੇਖੀਏਰਾਮਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ)।
ਨਿਕਸੇ ਸਾਬਤ ਪੂਤ ਮਜਾਰੀ[1]।
[1]ਬਿੱਲੀ ਦੇ।
ਪੇਖ ਸਿਦਕ ਭੌ ਤਾਂ ਕੋ ਭਾਰੀ।
ਤਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਆਇ ਰਿਖਿ ਨਾਰਦ।
ਦੀਨੋ ਤਿਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਿਸਾਰਦ[1] ॥੧੮੧॥
[1]ਉੱਜਲ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਤਿਹ ਭਗਤਿ ਗਹੀ ਹਰਿ।
ਰਹਯੋ ਛੁਡਾਇ ਬਾਪ ਬਹੁ ਦੈ ਡਰ।
ਜਬਿ ਕੇਹੂੰ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨ ਡਰਾ।
ਤਪਤ ਥੰਭ ਸੋਂ ਲਾਵਨ ਕਰਾ ॥੧੮੨॥
ਤਾਂ ਪਰ ਭੀ ਜਬ ਨਹਿ ਉਨ ਮਾਨੋ।
ਮਾਰਨ ਲਗੋ ਦੁਸ਼ਟ ਤਬਿ ਜਾਨੋਂ[1]।
[1]ਜਾਨ ਤੋਂ।
ਭਗਤ ਹੇਤ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤਨ ਧਾਰਾ।
ਨਰ ਸਿੰਘ ਹ੍ਵੈ ਭੁਪਤਿ ਕੋ ਮਾਰਾ ॥੧੮੩॥
ਬੈਦਕ ਮਤ ਫਿਰ ਜਗਿ ਬਿਸਤਾਰਾ।
ਨਾਸਤਕ ਮਤ ਕਾ ਮੂਲ ਉਪਾਰਾ[1]।
[1]ਮੁੱਢ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਜਬਿ ਜਬਿ ਲੁਪਤ[1] ਧਰਮ ਹਰਿ ਭਗਤੀ।
[1]ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਤਬਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤਨ ਧਰਿ ਪਰ ਜਗਤੀ[1] ॥੧੮੪॥
[1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ।
ਕੈ ਨਿਜ ਭਗਤ ਪਿਗੰਮ੍ਰ ਪਠ ਹੈ।
ਮਾਰਗ ਧਰਮ ਭਗਤਿ ਫਿਰ ਠਟ ਹੈ[1] ॥੧੮੫॥
[1]ਕਾਇਮ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਗਾਥ ਕਹਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕੀ,
ਅਏ ਤੁਲੰਭੇ ਗਾਮ[1]।
[1]ਤੁਲੰਭਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਖਦੂਮ ਪੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ) ਇਹ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਲਤਾਨ, ਥਾਣਾ ਕਬੀਰ ਵਾਲਾ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ।
ਠੱਗਨ ਕਾ ਸਰਦਾਰ ਤਹਿ,
ਥਾ ਤਬਿ ਸੱਜਨ ਨਾਮ ॥੧੮੬॥
ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਲੇ ਗਯੋ,
ਘਰ ਨਿਜ ਖ੍ਵਾਵਨ ਹੇਤ।
ਛੀਨ ਲਯੋ ਜੋ ਪਾਸ ਥਾ,
ਗੁਰਿ ਲਖ ਕਰਿ ਪੁਨ ਭੇਤ ॥੧੮੭॥
ਤੁਰਤਹਿ[1] ਜਾਇ ਛੁਡਾ ਲਯੋ,
[1]ਛੇਤੀ।
ਠੱਗਹਿਂ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼।

ਅਪਨਾ ਬਿਰਦ ਪਛਾਨ ਕੈ,
ਤਾਂ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੧੮੮ ॥
ਕਟਤਿ ਕੁਹਾਰਾ[1] ਚੰਦਨੈ, — [1]ਕੁਹਾੜਾ।
ਵਹਿ ਤਿਹ ਦੇਤ ਸੁਗੰਧਿ।
ਸੰਤਨ ਯਹੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈ,
ਕਟਤਿ ਜਨੋ ਕੇ ਫੰਧ[1] ॥ ੧੮੯ ॥ — [1]ਫਾਹੇ।
ਜਗਿ ਜੀਵਨਿ ਮਗ[1] ਤਾਰਤੇ, — [1]ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ।
ਤਲਵੰਡੀ ਪੁਨ ਆਇ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪਿਖ ਮੁਦ[1] ਭਏ, — [1]ਅਨੰਦ।
ਅਏ ਦਰਸ ਹਿਤਰਾਇ[1] ॥ ੧੯੦ ॥ — [1]ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ।
ਨਿਜ ਜਨ[1] ਪੁਰ ਜਨ[2] ਮਿਲਿ ਭਲੇ, — [1]ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ। [2](ਤੇ) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਨਿ ਬਾਕ।
ਹ੍ਵੈ ਅਧਿਕਾਰੀ[1] ਮੁਕਤਿ ਕੇ, — [1]ਹੱਕਦਾਰ।
ਜਮ ਤੇ ਭਏ ਬਿਬਾਕ[1] ॥ ੧੯੧ ॥ — [1]ਨਿੱਡਰ। (ਅ) ਬਾਕੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ।
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਤਹਿਂ ਰਹਿ ਪੁਨਾ,
ਆਏ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ।
ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਅਠਸਠ ਹੁਤੋ[1], — [1]੧੫੬੮ ਬਿ: ਸੰਮਤ ਸੀ।
ਸੰਮਤ ਤਬਿ ਲਿਹੁ ਜਾਨ ॥ ੧੯੨ ॥
ਖਬਰ ਪਾਇ ਦਿਸ ਚਾਰ ਕੇ,
ਦਰਸੈਂ ਜਨ ਬਹੁ ਆਇ।
ਨੈਨ ਲਾਭ ਲਹਿਂ ਦਰਸ ਕਰਿ,
ਮੁਕਤਿ ਬੈਨ ਸੁਨਿ ਪਾਇ ॥ ੧੯੩ ॥
ਪਿਖਿ ਜੈਰਾਮ ਅਰ ਨਾਨਕੀ,
ਰਹੈਂ ਮੋਦ ਦਿਨ ਰੈਨ।
ਪੁਨਾ ਸੁਲੱਖਨੀ ਜੀ ਅਈ,
ਹੁਤੀ ਪਿਤਾ ਕੇ ਐਨ[1] ॥ ੧੯੪ ॥ — [1]ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵ ਪੇਕੇ।
ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਲਖਮੀ ਸਸੀ[1], — [1]ਚੰਦ।
ਪਰੇ ਪਿਤਹਿ ਪਗ ਆਇ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਕੋ ਗੁਰੂ,
ਕੀਨੋ ਤੋਸ[1] ਸੁਹਾਇ[2] ॥ ੧੯੫ ॥ — [1]ਪ੍ਰਸੰਨ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਦੁਤੀ ਉਦਾਸੀ ਕਰਿ ਥਿਰੇ,
ਈਹਾਂ ਗੁਰੁ ਸੁਖਿ ਧਾਮ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਅਵਕਾਸ[1] ਪਿਖਿ, — [1]ਵਿਹਲ, ਸਮਾਂ।
ਧਜਾਇ ਕਰਜੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੧੯੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
ਦੁਤੀ ਉਦਾਸੀ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਨਵਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੯ ॥

੧੦. {ਤੀਜੀ ਉਦਾਸੀ- ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਸੂਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਸੀ ਸਮ ਸੀਤਲ,
ਚਿੰਤਮਨੀ ਮਨਿ ਚਿੰਤ ਪੁਰਾਈ[1]।

[1](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ) ਹੈ, ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ (ਵਾਂਗ) ਠੰਢੇ ਹਨ, ਚਿੰਤਾਮਣੀ (ਵਾਂਗ) ਮਨ ਦੀਆਂ ਚਿਤਵਣੀਆਂ (ਇੱਛਾਵਾਂ) ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕੰਜ ਅਲੇਪ ਅਛੇਪ ਅਕਾਸ਼,
ਅਡੋਲ ਸੁਮੇਰੁ ਅਭੈ ਮ੍ਰਿਗਰਾਈ[1]।

[1]ਕੰਵਲ (ਵਾਂਗ) ਨਿਰਲੇਪ, ਅਕਾਸ਼ (ਵਾਂਗ) ਨਿਰਖੋਭ, ਸੁਮੇਰ (ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ) ਅਡੋਲ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਨਿਰਭੈ ਹਨ।

ਪਾਵਨ ਗੰਗ ਅਨੰਗ ਸੁਹਾਵਨ;
ਭਾਵਨ, ਪੌਨ ਅਬੰਧ ਰਹਾਈ[1]।

[1]ਗੰਗਾ (ਵਾਂਗ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ, ਕਾਮਦੇਵ (ਵਾਂਗ) ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸਿੰਧੁ ਗੰਭੀਰ ਸਧੀਰ ਧਰਾ,
ਗੁਰ ਖਸ਼੍ਰਮ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦ ਕਰਾਈ[1] ॥੧॥

[1]ਸਮੁੰਦਰ (ਵਾਂਗ) ਡੂੰਘੇ ਤੇ ਧਰਤੀ (ਵਾਂਗ) ਧੀਰਜੀ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ (ਮੈਂ) ਹਿਰਦੇ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬਪੁ ਅਨੰਤ[1] ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ, — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੂਪ।
ਤਾਰਨ ਹਿਤ ਜਲ ਜਾਲ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਲੈਂਹ ਉਦਾਸੀ ਤੀਸਰੀ,
ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਸਾਲ ॥੨॥
ਸੋ ਗਾਥਾ ਬਰਨਨ ਕਰੋਂ,
ਮਾਥਾ ਗੁਰਿ ਪਦ ਟੇਕ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਮਤਿ ਮਤਿ,
ਦਾਨ ਵਿਚਾਰ ਬਿਬੇਕ[1] ॥੩॥ — [1](ਇਹ ਕਥਾ) ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਮਨਹਰੀ ਛੰਦ:
ਗੁਰ ਚਾਹਜੋ ਚਲਨਾ, ਸੁਨਿ ਨਰ ਲਲਨਾ[1], — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਬਿਸ਼ੰਦੇ[1]। — [1]ਵਾਸੀ।
ਮੁਖਿ ਮਨ ਕੁਮਲਾਏ, ਬਸ ਨ ਬਸਾਏ[1], — [1]ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੀ।
ਰਾਖਜੋ ਚਹੈਂ ਮੁਕੰਦੇ।
ਬਾਲਾ ਮਰਦਾਨਾ, ਲੈ ਸੰਗਾਨਾ,
ਮਿਲ ਨਿਜ ਭਗਨੀ ਤਾਏ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਭੈਣ (ਨਾਨਕੀ ਜੀ) ਨੂੰ।
ਗੁਰ ਕਰਿ ਪੈਯਾਨੇ[1], ਲਖਿ ਦਰਯਾਨੇ[2], — [1]ਚੱਲ ਕੇ। [2](ਸਤਲੁਜ) ਦਰਿਆ ਲੰਘ ਕੇ।
ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਢਿਗ ਆਏ ॥੪॥
ਮਿਲਿ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹੈ, ਸਾਥ ਉਮਾਹੈ,
ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਸੁਖ ਦੀਏ।
ਪੁਨ ਪੇਖ ਪੰਜੌਰੈ[1], ਤੀਰਥ ਧੌਰੈਂ[2], — [1]ਕੰਡਾਘਾਟ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਲਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ। [2](ਤੇ) 'ਧਾਰਾ' ਨਾਮ ਦਾ ਤੀਰਥ।
ਜੋਹੜ ਸਰ ਥਿਰ ਥੀਏ[1]। — [1]ਟਿਕ ਗਏ।

ਤਹਿਂ ਤੈ ਇਕ ਰਾਖਸ, ਦੁਖਦ ਮਹਾਂ ਕਸ[1],	[1]ਬਹੁਤਾ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਲੋਗਨਿ ਕਹੇ ਨਿਕਾਰਾ।	
ਫਿਰਿ ਚਲਿ ਗਿਰ ਊਚੈ, ਥਿਰਿ ਗੁਰ ਸੂਚੇ,	
ਪੇਖੇ ਲੋਗ ਹਜਾਰਾਂ ॥ ੫ ॥	
ਵਹਿ ਥੇ ਬਿਨ ਪਾਨੀ, ਦੁਖੀ ਮਹਾਨੀ,	
ਚਸ਼ਮਾਂ[1] ਗੁਰੁ ਨਿਕਾਰਾ।	[1](ਪਾਣੀ ਦਾ) ਸੋਮਾ।
ਅਬਿ ਸੋ[1] ਸਰ ਮਾਂਹੀ[2], ਨਾਮ ਤਹਾਂ ਹੀ,	[1]ਉਹ (ਸੋਮਾ)। [2]ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ।
ਹੈ ਗੁਰ ਕੇਰ[1] ਉਦਾਰਾ।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਹਰਿਦੁਆਰੇ, ਗੰਗ ਕਿਨਾਰੇ,	
ਗਏ ਜਬੈ ਅਘਹਾਰੀ[1]।	[1]ਪਾਪ ਨਾਸ਼ਕ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ, ਲੋਗ ਹਜਾਰਾਂ,	
ਆਏ ਸੁਨਿ ਮੁਦ ਧਾਰੀ ॥ ੬ ॥	
ਕਰ ਕੈ ਬਹੁ ਚਰਚਾ, ਪਾਯੋ ਪਰਚਾ[1],	[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖਿਆ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਸਤਿਨਾਮੀ।	
ਪੁਨ ਬਹੁ ਬੈਰਾਗੀ, ਪੇਖੇ ਆਗੀ[1],	[1]ਅੱਗੇ (ਜਾ ਕੇ)।
ਆਗੀ ਤਪਤਿ ਸਕਾਮੀ[1] ॥ ੭ ॥	[1]ਅੱਗ ਤਾਪਦੇ ਹਨ ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਕਾਹੂੰ ਚਾਰ ਆਠ ਧੂਨੀ, ਖੋੜਸ ਤੈ ਦੂਨੀ ਕਹੂੰ[1],	[1]ਕਿਤੇ ਸੋਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁਗਣੀਆਂ (ਭਾਵ ਬੱਤੀ ਧੂਣੀਆਂ ਹਨ)।
ਕਾਹੂੰ ਸਠ, ਅਠਸਠ[1] ਕੋ ਚੁਰਾਸੀ ਤਾਵਹੀ।	[1]ਅਠਾਹਠ (੬੮)।
ਕੋਊ ਮੂੰਡ ਪਟਕਤਿ[1], ਲਟਕਤਿ ਉਧੇ ਮੁਖ[2],	[1]ਸਿਰ (ਧਰਤੀ ਤੇ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ। [2]ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ।
ਭੁਜ ਸੁਸਕਤ[1] ਕੋ ਖੜੇ ਸ੍ਰੀ[2] ਕਹਾਵਹੀ।	[1]ਬਾਂਹ ਸੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। [2]ਉਹ ਤਪਸੀ ਜੋ ਰਾਤ ਦਿਨ ਖੜਾ ਹੀ ਰਹੇ, ਬੈਠੇ ਤੇ ਲੇਟੇ ਨਾ।
ਕਾਹੂੰ ਕੀਲ[1] ਕੰਕਰੀ ਪੈ[2] ਰਾਖਯੋ ਨਿਜ ਡੀਲ[3] ਧਰਿ,	[1]ਕਿਲਾਂ। [2]ਰੋੜਾਂ ਉੱਪਰ। [3]ਸਰੀਰ।
ਆਸਨ ਕਪਾਲੀ[1] ਆਦਿ ਕਰਿ ਕੋ ਦਿਖਾਵਹੀ।	[1]ਜਿਸ ਆਸਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਲੂ ਜ਼ਮੀਨੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਟੰਗਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਕਰੀਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕੋਊ ਲੇਤ ਜਲ ਧਾਰ, ਕੋਊ ਬੈਠੋ ਬੀਚ ਬਾਰ[1],	[1]ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ।
ਕੋਊ ਨਿਰਾਧਾਰ[1] ਫਲੋਹਾਰ[2] ਕੋ ਕਰਾਵਹੀ ॥ ੮ ॥	[1]ਭੁੱਖਾ। [2]ਫਲ ਦਾ ਭੋਜਨ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਅਸ਼ਾਰਾ[1] ਪਾਇ, ਮਰਦਾਨੇ ਢਿਗ ਜਾਇ,	[1]ਇਸ਼ਾਰਾ।
ਮਾਂਗੀ ਆਗ ਜਬਿ ਤਬਿ ਆਗ ਤਿਨ ਕੋ ਲਗੀ।	
ਹਮਰੀ ਰਸੋਈ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਰ ਪਰੀ ਤੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1],	[1]ਨਿਗਾਹ।
ਏ ਤੋ ਭਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ੱਟ ਨਿਸ਼ਟ ਕੈਹੈਂ ਤੋਹਿ ਨ ਭਗੀਂ[1]।	[1]ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। (ਹੁਣ) ਤੂੰ ਭੱਜ ਕੇ ਨ ਜਾਈਂ (ਭਾਵ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ)।
ਆਏ ਮਾਰ ਮਾਰ ਗਾਰ ਦੇਤਿ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਭਾਰ[1],	[1]ਅਣਗਿਣਤ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਦੌਰਿ ਮਰਦਾਨਾ ਲਪਟਾਨਾ[1] ਗੁਰ ਕੇ ਪਗੀਂ[2]।	[1]ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ। [2]ਚਰਨੀ।
ਧੀਰਜ ਧਰਾਇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਇ ਤਿਨੈ,	
ਕਹਜੋ ਚੌਂਕੇ ਥਾਰੇ[1] ਮੈਂ ਚੰਡਾਲਿ ਚੌਕਰੀ ਖਰੀ[2] ॥ ੯ ॥	[1]ਤੁਹਾਡੇ। [2]ਚਾਰ ਚੰਡਾਲਣੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਹਨ।
ਤਥਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕਜ	
ਕੁਬੁਧਿ ਡੂੰਮਣੀ[1] ਕੁਦਾਇਆ[2] ਕਸਾਇਣਿ,	[1]ਮਿਰਾਸਣ। [2]ਕਰੂਰਤਾ, ਬੇਤਰਸੀ।

ਪਰ[1] ਨਿੰਦਾ ਘਟ ਚੂਹੜੀ, ਮੁਠੀ[2] ਕ੍ਰੋਧਿ[3] ਚੰਡਾਲਿ[11] ॥
[1]ਪਰਾਈ। [2](ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ) ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀ। [3]ਕ੍ਰੋਧ ਬ੍ਰਿਤੀ (ਅ) ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਹਿੰਸਾ। [11]ਚੰਡਾਲੀ ਹੈ।

ਕਾਰੀ[1] ਕਢੀ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾ ਚਾਰੇ ਬੈਠੀਆ ਨਾਲਿ ॥
[1]ਕਾਰਾਂ, ਲਕੀਰਾਂ।

{ਵਾਰ ਸ੍ਰੀਰਾਗ, ਸਲੋਕ ੨੦, ਪੰਨਾ ੯੧}

ਚੌਪਈ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਭਏ ਸੁੱਧ ਉਰ[1] ਗੁਰੁ ਪਗ ਪੈ ਕੇ। — [1]ਹਿਰਦੇ।
ਗਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਮੁ ਸਤਿ ਲਾਗੇ।
ਕਰਮ ਭੇਦ ਭ੍ਰਮ ਖੇਦ[1] ਤਜਾਗੇ ॥੧੦॥ — [1]ਕਸ਼ਟ।
ਪੁਨ ਤਪ ਤਾਪਨ ਪਰ ਗੁਰ ਕਹਾ।
ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਨਰ ਤਨ ਤੁਮ ਲਹਾ।
ਜਾਂਹਿ ਸੁਰਾਸੁਰ[1] ਬਾਂਛਤਿ ਸਾਰੇ। — [1]ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ।
ਇਸ ਬਿਨ ਮਿਲੇ ਨ ਮੋਖ ਉਦਾਰੇ ॥੧੧॥
ਤਾਵਨ[1] ਯਾਂਹਿ ਅਗਜਾਨੀ ਕਰਿ ਹੈਂ। — [1](ਦੇਹ ਨੂੰ) ਤਪਾਉਣਾ।
ਬਰਮੀ ਪੀਟੇ[1] ਸਾਂਪ[2] ਨ ਮਰ ਹੈ। — [1](ਦੇਹ ਰੂਪ) ਸੱਪ ਦੀ ਖੁੱਡ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆਂ। [2](ਮਨ ਰੂਪ) ਸੱਪ।
ਨਰ ਨਾਰਾਯਣ ਦੇਹੀ[1] ਪਾਏ। — [1]ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ।
ਦੇਵਨ ਦੁਖ ਯਹ ਪਾਪ ਮਹਾਏ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਚਹੀਏ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਕਰਕੈ।
ਕਾਮ ਕੋਹ[1] ਮਦ[2] ਮਤਸਰ[3] ਹਰ ਕੈ[11]। — [1]ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਹੰਕਾਰ। [3]ਈਰਖਾ। [11]ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਨਾਮ ਜਪੋ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਗਜਾਨਾ।
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਤੇ ਗਹੋ ਮਹਾਨਾ ॥੧੩॥
ਪੁਨ ਤੁਮ ਕਰਤਿ ਰਸੋਈ ਜੋਈ।
ਮਾਨਹਿ ਤਾਂਹਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਈ।
ਫਿਰ ਤੁਮ ਮੈਲੇ ਥੈਲੇ[1] ਮਾਂਹੀ। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ।
ਪਾਵਤਿ, ਕਜੋਂ ਸ਼ਰਮਾਵਤਿ ਨਾਹੀ ॥੧੪॥
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਯਹਿ ਸਾਚੀ ਜਾਨੋ।
ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਭਿ ਭ੍ਰਮ ਮਹਾਨੋ।
ਲੋਗ ਰਿਝਾਵਨ ਹਿਤ ਸਭ ਕਰਹੀਂ।
ਮਾਨ ਪਤਿਸ਼ਟਾ[1] ਫਲ ਤਿੰਹ ਧਰਹੀਂ[2] ॥੧੫॥ — [1]ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪੂਜਾ। [2]ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਲੋਗ ਦਿਖਾਵਾ ਜਿਨਿ ਕੁਛ ਕੀਨਾ।
ਆਗੇ ਫਲ ਤਿਹਿਂ ਮਿਲੈਰਤੀ ਨਾ।
ਊਰਧ ਝੂਲਨ ਪਦ ਚਮਗਾਦਰ[1]। — [1]ਪੁੱਠੇ ਲਟਕਣਾ ਚਮਗਿੱਦੜ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਪੈਸਨ ਜਲ ਮੈ ਮਛਲੀ ਦਾਦਰ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਜਲ ਵਿੱਚ {ਪੈਸਨ} ਪੈਣ ਨਾਲ ਭਾਵ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਤੇ ਡੱਡੂ (ਬਣੀਦਾ ਹੈ)।
ਲਹਿਂ ਖੜੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰੁ ਕੀ ਜੋਨੀ[1]। — [1]ਸਦਾ ਖੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੀ ਜੂਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਭੁਜਾ ਸੁਕਾਵਨ ਖੜ ਸੁਕ ਹੋਨੀ।
ਨਾਂਗੇ ਪਗ ਸਗ[1] ਬੰਦਰ ਹੋਵੈਂ। — [1]ਕੁੱਤੇ।
ਮੁੰਡਤਿ ਗਾਡਰ ਪਦਵੀ ਜੋਵੈਂ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਸਿਰ ਮੁੰਨੇ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਦੂਧ ਅਹਾਰੀ[1] ਕੱਟੇ ਬੱਛੇ।
[1]ਦੁੱਧ ਪੀਣੇ।

ਹ੍ਵੈਂ ਸੁਕ[1] ਸਾਰਕ[2] ਜੇ ਫਲ ਭੱਛੇ[3]।
[1]ਤੋਤੇ। [2]ਮੈਨਾ। [3]ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖੁਸਰੇ ਜਤੀ, ਜਟਾਂ ਬਟ ਧਾਰੇ[1]।
[1]ਜਟਾਂ ਧਾਰੀ ਬੋਹੜ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਸਾਂਪ ਗੁਫਾ ਸਹਿੰ ਤਾਪ ਭਠਜਾਰੇ[1] ॥੧੮॥
[1]ਗੁਫਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਤੇ ਤਾਪ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਠਿਆਰੇ।

ਆਂਖ ਮੀਚ ਆਂਧਰ ਪਦ[1] ਪੈ ਹੈਂ।
[1]ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਪਦਵੀ।

ਜੈਸੋ ਕਰੈਂ ਤੈਸ ਫਲ ਲੈ ਹੈਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਲੋਗ ਦਿਖਾਵਨ ਤਜਿ ਕੈ।
ਪੈਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਪਦ ਬ੍ਰਹਮਹਿ ਭਜਿ ਕੈ ॥੧੯॥
ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਚ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਸਾਚੇ ਸੁਖਦ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਗੁਨਿ ਕੈ।
ਛੋਡਿ ਦੰਭ ਦਿਖਲਾਵਾ ਕਰਮੂ।
ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਿ ਉਰਿ ਭਏ ਸੁਕਰਮੂ ॥੨੦॥

*ਦੋਹਰਾ:

*ਅੰਕ ੨੧ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਦੀਆਂ ਦੋਨੋ ਤੁਕਾਂ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁੱਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਰਫ ਹੋਇ ਘਨ ਸੰਗ ਤੈ[1],
[1](ਪਾਣੀ) ਬੱਦਲ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰ ਕੇ ਬਰਫ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੈ ਪਾਹਨ ਹੋਇ[1]।
[1]ਤਿਸ ਬਰਫ਼ ਤੋਂ (ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਕੇ) ਪੱਥਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਮਕ ਖਾਨ ਮੈ ਜੇ ਪਰੈ[1]
[1](ਉਹ ਬਰਫ਼) ਜੇ ਲੂਣ ਦੀ ਖਾਣ 'ਚ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਪੁਨ ਪਾਨੀ ਹ੍ਵੈ ਸੋਇ ॥੨੧॥
ਤਜੋਂ ਕੁਸੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੈਂ[1],
[1]ਅਸਰ ਨਾਲ।

ਹੋਤ ਬ੍ਰਹਮ ਤੈ ਜੀਵ।
ਖਾਨ ਨਿਮਕ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਮੈ,
ਪਰੈ ਤੁ ਹ੍ਵੈ ਪੁਨ ਪੀਵ[1] ॥੨੨॥
[1]ਪਤੀ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ।

ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਗਾਡੀ ਭਰੀ,
ਚੱਕ੍ਰ ਬੈਨ[1] ਚਲਾਇ।
[1]ਬਚਨਾਂ ਰੂਪ ਪਹੀਏ।

ਲੀਕ ਠੀਕ ਧਰ ਧੀ ਧਸੈ[1],
[1](ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ) ਬੁਧੀ ਰੂਪ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ (ਅਸਰ ਹੋਣ ਰੂਪ) ਠੀਕ ਲੀਕ ਧਸਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਨਾਹਿ ਧਸਾਇ ॥੨੩॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਬਹੁ ਜਨਨ ਕੀ,
ਕਰਿ ਨੀਕੈ ਕਲਜਾਨ।
ਗਢ ਮੁਕਤੇਸ਼੍ਵਰ ਦੇਖ ਫਿਰਿ,
ਧਸੇ ਪਹਾਰ ਮਹਾਨ ॥੨੪॥
ਪਿਖਯੋ ਕਮਾਊਂ ਗਿਰ[1] ਭਲੇ,
[1]ਇਸ ਪਹਾੜ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ 'ਪੰਚ ਕੂਟਾ' ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪੂਰਮਾਚਲ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨੈਨੀਤਾਲ ਬਿਸਾਲ।
ਗਏ ਪੁਨਾ ਗੋਰਖ ਮਤੇ,
ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਜੁ ਹਾਲ[1] ॥੨੫॥
[1]ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ:

ਗੁਰ ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ, ਬਾਨਿ ਉਚਾਰੀ,	
ਹਿਤ ਉਪਕਾਰੀ, ਸੁਰ ਪਾਏ[1]।	[1]ਰਾਗ ਦੀ ਸੁਰ 'ਚ ਪਾ ਕੇ।
ਸੁਨਿ ਜੋਗੀ ਦੌਰੇ, ਗਰਬ ਗਦੌਰੇ[1],	[1]'ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ।
ਜੀਤਨ ਬੌਰੇ[1], ਤਹਿਂ ਆਏ।	[1]ਸ਼ੁਦਾਈ, ਝੱਲੇ।
ਗੁਰ ਕੋ ਆਦੈਸੇ[1], ਕਰਿ ਢਿਗ ਬੈਸੇ,	[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਗਰਬ ਭਰੈਸੇ, ਬੈਨਰਟੇ[1]।	[1]ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਬਚਨ ਕਹੇ।
ਹਮਰੇ ਮਤ ਆਵੋ, ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਾਵੋ,	
ਸਾਧ ਕਹਾਵੋ, ਕਾਨ ਪਟੇ[1] ॥੨੬॥	[1]ਕੰਨ ਪਾਟੇ ਭਾਵ ਗੋਰਖ ਦੇ ਚੇਲੇ।
ਹਠ ਜੋਗ ਕਮਾਵੋ, ਖਾਕ ਰਮਾਵੋ[1]	[1]ਸ਼ਰੀਰ 'ਤੇ ਸੁਆਹ ਦਾ ਲੇਪਨ ਕਰੋ।
ਮੂੰਡਿ ਮੁੰਡਾਵੋ[1], ਸਿੱਧ ਬਨੋ।	[1]ਸਿਰ ਮੁਨਾਉ।
ਬਡ ਆਦਰ ਪੈ ਹੋ, ਜਗਤ ਚਿਤੈ ਹੋ[1],	[1]ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਵੋਗੇ।
ਚੇਲੇ ਕੈਹੋ, ਜਗਤ ਘਨੋ।	
ਮਦ[1] ਪਜਾਲਾ ਪੀਵੋ, ਮਗਨ ਰਹੀਵੋ,	[1]ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ।
ਬਾਂਛਤ ਜੀਵੋ, ਮਿਰਤੁ ਟਰੈ।	
ਅਨਹਦ[1] ਖੁਲ ਜੈ ਹੈ, ਸੁਨਿ ਮੁਦ ਪੈ ਹੈ,	[1]ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ।
ਰਿਧ ਸਿਧ ਰੈਹੈ, ਦ੍ਵਾਰ ਖਰੈ[1] ॥੨੭॥	[1]ਖੜੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਮੁਸਕਾਏ, ਬੈਨ ਅਲਾਏ,	
ਉਨੈ ਸੁਨਾਏ, ਐਸ ਭਲੇ।	
ਤੁਮ ਝੂਠੇ ਜੋਗੀ, ਮਦ ਰਸ ਭੋਗੀ[1],	[1]ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਰਸ ਭੋਗਣ ਵਾਲੇ।
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਓਗੀ[1], ਦੰਭ ਦਲੇ[2]।	[1]ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੇ ਹੋਏ। [2]ਪਖੰਡ ਦੇ ਦਲੇ ਹੋਏ।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਾਵੋ, ਲੋਗ ਦਿਖਾਵੋ,	
ਕਾਨ[1] ਛਿਦਾਵੋ, ਤਿਯਨ ਸਮੰ[2]।	[1]ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੰਨ ਪੜਵਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਨਹਿ ਨਾਮ ਜਪਾਨਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਨਾ,	
ਮਨ ਨ ਥਿਰਾਨਾ, ਸਮੰ ਦਮੰ[1] ॥੨੮॥	[1]ਸਮ ਦਮ (ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ)। {ਸਮ- ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। ਦਮ=ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ।}
ਜਗ ਭੇਖ ਦਿਖਾਓ, ਤਤ੍ਵ[1] ਨ ਪਾਇਓ,	[1]ਸਿਧਾਂਤ, ਅਸਲੀਅਤ।
ਠਗਿ ਠਗਿ ਖਾਇਓ, ਤਨ ਪਾਲਿਓ।	
ਜਬਿ ਅੰਤ ਮਰੈਹੋ, ਜਮ ਢਿਗ ਜੈਹੋ,	
ਮਾਰ ਸੁ ਖੈਹੋ, ਯਹਿ ਘਾਲਿਓ[1]।	[1]ਕਮਾਈ ਦਾ ਇਹ (ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ)।
ਸੁਨਿ ਤਿਨਿ ਖੁਨਸਾਈ[1], ਸਿਧ[2] ਦਿਖਾਈ,	[1]ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। [2]ਕਰਾਮਾਤ।
ਸੌਂਜ[1] ਉਡਾਈ, ਬਹੁ ਅਪਨੀ।	[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਕਿਨਿ ਫਰੂਆ[1] ਸੇਲੀ[2], ਸਿੰਙੀ[3] ਠੇਲੀ[11],	[1]ਰਾਖ (ਸੁਆਹ) ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੌਹੜੀ। (ਅ) ਲੱਕੜ ਦਾ ਖੱਪਰ। [2]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੬ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੨। [3]ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰੀ ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਹੰਦੀ ਹੈ। [11]ਧੱਕ ਕੇਰੋੜ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ।
ਕੁਲਹਿ[1] ਧਕੇਲੀ[2], ਕਿਨਿ ਜਪਨੀ[3] ॥੨੯॥	[1]ਟੋਪੀ। [2]ਧੱਕ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ। [3]ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਲਾ।
ਕਿਨਹੂੰ ਮਿਰਗਾਨੀ[1], ਮੁੰਦ੍ਰ ਉਡਾਨੀ,	[1]ਹਰਨ ਦੀ ਖੱਲ।
ਛਟੀ ਭਗਾਨੀ, ਬੈਰਾਗਨਿ।	

ਕਿਨਿ ਨਾਦ[1] ਬਗਾਯੋ, ਪਤ੍ਰ[2] ਘੁਕਾਯੋ,
[1]ਵਾਜਾ। [2]ਪਾਤ੍ਰ, ਭਾਂਡਾ।
ਡੰਡ[1] ਧਵਾਯੋ, ਕਿਨਿ ਨਾਗਨਿ[2]।
[1]ਡੰਡਾ। [2]ਸੱਪਣੀ।
ਨਭਿ ਸ਼ੂੰਕਤਿ ਫਿਰਹੀਂ, ਪੰਖਨਿ ਤਰਹੀਂ[1],
[1]ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਤਰਦੀਆਂ ਭਾਵ ਉਡਦੀਆਂ ਹਨ।
ਭਯਾਨਕ ਰਰਹੀਂ[1], ਬੈਨ ਘਨੇ।
[1]ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪੁਨ ਖੁਦ ਖੁਨਸੈ ਕੈ[1], ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖੈ ਕੈ,
[1]ਆਪ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੂਪੈ ਕੈ, ਰੂਪ ਬਨੇ ॥੩੦॥
ਗੁਰੁ ਪਿਖੈਂ ਤਮਾਸ਼ੇ, ਬੈਠੇ ਖਾਸੇ[1],
[1]ਆਪ।
ਜੋਰ ਲਗਾ ਸੋ, ਜਬਿ ਹਾਰੇ।
ਤਬਿ ਕੌਸ[1] ਉਡਾਈ, ਛਰੀ ਬਗਾਈ,
[1]ਖੜਾਂਵ।
ਗਈ ਸੁ ਧਾਈ, ਬਲ ਧਾਰੇ।
ਸਿੱਧਨ ਕੀ ਸੌਜਨ[1], ਪਰ ਧਰਿ ਮੌਜਨ[2],
[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀਆਂ। [2]ਉਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਧਾਰ ਕੇ।
ਮਾਰ ਧਫੌਜਨ[1], ਕਰਿ ਖ੍ਵਾਰੀ।
[1]ਧੱਫੇ।
ਸਬਿ ਮਾਰ ਉਤਾਰੀ, ਧਰ ਪਰ ਡਾਰੀ,
ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ, ਲਿਆ ਡਾਰੀ ॥੩੧॥
ਪਿਖ ਸਿੱਧ ਲਜਾਏ[1], ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਏ,
[1]ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।
ਡਰੇ ਮਹਾਏ, ਬਲ ਹਾਰੇ।
ਕੌਸਨ ਤੈ ਡਰ ਕੈ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਿ ਕੈ,
ਨਰ ਤਨ ਧਰਿ ਕੈ, ਫਿਰ ਸਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਕੈ ਢਿਗ ਆਏ, ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ,
ਛਿਮਾ ਕਰਾਏ, ਗੋਨਾਹੇ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ।
ਜੋ ਥੇ ਨ ਬਿਬਾਦੀ[1], ਭਰਥਰਿ ਆਦੀ,
[1]ਝਗੜਾਲੂ।
ਸਿੱਧ ਮ੍ਰਯਾਦੀ, ਇਮ ਪ੍ਰਾਹੇ[1] ॥੩੨॥
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਹੰਸਨ ਸੰਗੇ, ਉਡੈਂ ਕੁਲੰਗੇ[1],
[1]ਚਿੜੇ।
ਖੋਵਹਿਂ ਅੰਗੇ, ਪੰਖਾਹੀਂ[1]।
[1]ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਖੁਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਯੱਦਜਪਿ ਹ੍ਵੈ ਮੱਤੇ, ਗਜ ਅਲਵੱਤੇ,
ਕੇਹਰ ਜਿੱਤੇ, ਨਹਿ ਤਾਹੀ[1]।
[1]ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਡਰ ਹਾਥੀ (ਕਿੰਨੇ ਵੀ) ਮਸਤ ਹੋਣ (ਫਿਰ ਵੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਜਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।
ਗੁਰੁ ਨੀਕਾ ਕੀਨੋ[1], ਮਦ ਹਰ ਦੀਨੋ[2],
[1]ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। [2]ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਨਾਥਨ ਪੀਨੋ, ਥੋ ਜੋਈ[1]।
[1]ਜੋ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸੀ।
ਅਬ ਕਿਰਪਾ ਕੱਈਏ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੱਈਏ,
ਆਨੰਦ ਦੱਈਏ, ਹਮ ਕੋਈ[1] ॥੩੩॥
[1]ਸਾਨੂੰ ਭੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਗਯਾਨੀ, ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ,
ਆਨੰਦ ਦਾਨੀ, ਰਾਗ ਸੂਹੀ।
ਜੋ ਨਾਮ ਜਪਾਵਨ, ਭਗਤਿ ਗਹਾਵਨ,
ਗਿਆਨ ਦਿਢਾਵਨ, ਵਾਰ[1] ਉਹੀ[2]।
[1]ਵਾਲੀ। [2]ਉਹ (ਬਾਣੀ) ਸੀ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਮਾਨਾ, ਸਿਧਨ ਮਹਾਨਾ,
ਪੁਨਾ ਬਖਾਨਾ, ਪਿਖਨ ਹਿਤੈਂ।

ਕੁਛ ਹਮੈ ਖੁਵਾਵੋ, ਇਸ ਹੀ ਥਾਵੋਂ,
ਨਾਹਿ ਮੰਗਾਵੋ, ਔਰ ਕਿਤੈਂ ॥ ੩੪ ॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ, ਤਿਨ ਕੋ ਤੂਰਨ[1], — [1]ਛੇਤੀ।
ਕਹ੍ਯੋ ਜਰੂਰਨ, ਲਿਹੁ ਖਾਯੋ।
ਇਸ ਤਰੁਹਿ[1] ਹਿਲਾਵੋ, ਦੇਰ ਨ ਲਾਵੋ, — [1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਨੂੰ।
ਗਿਰੈ[1] ਸੁ ਖਾਵੋ, ਮਨ ਭਾਯੋ। — [1]ਜੋ ਡਿੱਗੇ।
ਵਹਿ ਥਾ ਤਰੁ ਰੀਠਾ, ਹੋਯੋ ਮੀਠਾ,
ਅਬ ਲੌ ਨੀਠਾ[1] ਅਹੇ ਤਹਾਂ। — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ (ਪ੍ਰਗਟ)।
ਫਲ ਸੀਰੀ[1] ਆਵਤਿ, ਜਨ ਬਹੁ ਲਜਾਵਤਿ, — [1]ਮਿੱਠੇ।
ਸਿਖ ਪਿਖ ਖਾਵਤਿ, ਪੁੰਨ ਮਹਾਂ ॥ ੩੫ ॥
ਸਿਧ ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਏ, ਡਾਰ[1] ਹਿਲਾਏ, — [1]ਟਾਹਣੇ।
ਗਿਰੇ ਸੁ ਖਾਏ, ਫਲ ਤਾਂ ਕੇ।
ਮੀਠੇ ਭੇ ਸਾਰੇ, ਜੈਸ ਛੁਹਾਰੇ,
ਸਿੱਧ ਅਪਾਰੇ, ਛਕਿ ਛਾਕੇ[1]। — [1]ਛੱਕ ਕੇਰੱਜ ਗਏ।
ਗੁਰ ਤਈਂ ਨਿਹਾਰੋ, ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਰੋ,
ਹਰਿ ਅਵਤਾਰੋ, ਮਨ ਠਾਨਾ[1]। — [1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ।
ਕੀਨੀ ਮਿਤਰਾਈ, ਮਨਿ ਮੁਦ ਪਾਈ,
ਭੇ ਅਨੁਯਾਈ[1], ਸੁਖ ਮਾਨਾ ॥ ੩੬ ॥ — [1]ਸੇਵਕ ਹੋ ਗਏ।
ਗੁਰ ਗਜਾਨ ਸੁਨੈ ਕੈ, ਨਾਮ ਦਿਢੈ ਕੈ,
ਭਗਤਿ ਸਿਖੈ ਕੈ, ਗਾਇ ਗੁਨਾ।
ਕੈ ਕੈ[1] ਤਿਨਿ ਰਾਜੀ, ਲੈ ਕੈ ਬਾਜੀ[2], — [1]ਕਰਕੇ। [2]ਜਿੱਤ ਕੇ।
ਚਲਨੇ ਸਾਜੀ[1], ਅਨਤ ਪੁਨਾ[2]। — [1]ਚਲਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਚਲੇ ਗਏ। [2]ਫੇਰ ਹੋਰ ਥਾਂ।
ਤਬਿ ਤੈ ਅਲਵੱਤਾ[1], ਨਾਮ ਬਿਦੱਤਾ[2], — [1]ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ। [2]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।
ਨਾਨਕ ਮੱਤਾ, ਉਸੀ ਥਲੈਂ।
ਗੁਰ ਕੀ ਧ੍ਰਮਸਾਲੀ, ਤਹਾਂ ਬਿਸਾਲੀ,
ਅਹੇ ਨਿਹਾਲੀ[1], ਹਮੈ ਭਲੈਂ ॥ ੩੭ ॥ — [1]ਦੇਖੀ ਹੈ।

ਮਨਹਰੀ ਛੰਦ:

ਤਹਿਂ ਤੈ ਗੁਰੁ ਚਲ ਕੈ, ਪਿਖ ਬਹੁ ਥਲ ਕੈ[1], — [1]ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ।
ਗੰਗਾ ਤਟ ਗਿਰ ਓਰੀ।
ਤਹਿਂ ਪਿਖੇ ਕਪਾਲਕ, ਮਤ ਕੇ ਪਾਲਕ[1], — [1]ਕਪਾਲਕ ਮਤ ਦੇ ਮੋਢੀ। {ਕਪਾਲਕ ਮਤ- ਇਕ ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਜੋ ਭਿਖਿਆ ਲਈ ਖੋਪਰੀਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।}
ਮੁਰਦੇ ਖਾਤ ਅਘੋਰੀ[1]। — [1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੭ ਦੇ ਅੰਕ ੧੩੧ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੧।
ਸਬਿ ਜਿਨਹਿ ਗਿਲਾਨੀ, ਅਹੇ ਬਿਲਾਨੀ[1], — [1]ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਮਾਸ ਸ੍ਵਾਨ ਲੌ[1] ਖਾਂਹੀਂ। — [1]ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ।
ਕਰ ਨਰਨ ਕਪਾਲਾ[1], ਹਾਡਨ ਮਾਲਾ, — [1]ਹੱਥ 'ਚ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਪਰੀਆਂ।
ਭਜਾਨਕ ਰੂਪ ਦਿਖਾਹੀਂ ॥ ੩੮ ॥
ਜਨੁ ਦਨੁਜ ਕਰਾਲਾ[1], ਮਲਿਨ ਬਿਸਾਲਾ[2], — [1]ਜਾਣੋ ਡਰਾਉਣੇ ਦੈਂਤ ਹਨ। [2]ਬਹੁਤੇ ਮੈਲੇ।

ਅਤਿ ਦੁਰਗੰਧਿ ਬਿਥਾਰੇ[1]। — [1]ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸੰਗ ਲੀਨੇ ਬਾਲਾ[1], ਪੀਵਤ ਪਜਾਲਾ, — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਮਦਰਾ ਭੰਗ ਅਪਾਰੇ।
ਤਿਨ ਕਾ ਸਰਦਾਰੂ, ਨਾਮ 'ਖੰਗਾਰੂ'
ਥਾ ਉਨ ਮਹਿ ਜੋ ਸਜਾਨਾ।
ਵਹਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ, ਜੋਰ ਜਨਾਯੋ,
ਨਿਜ ਮਤ ਐਸ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਰਕਤ ਪੁਸ਼ਪ[1] ਮਦ ਮਾਸ ਲੈ, — [1]ਲਾਲ ਫੁੱਲ।
ਚਿਤਾ ਭਸਮ[1] ਤਨਿ ਲਾਇ। — [1]ਚਿਖਾ ਦੀ ਸੁਆਹ।
ਜਿਨਿ ਭੈਰਵ ਯੁਤ ਭੈਰਵੀ[1], — [1]ਭੈਰੋਂ ਸਣੇ ਭੈਰੋਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਪੂਜੀ ਨਹਿ ਜਗ ਆਇ ॥ ੪੦ ॥

ਚੌਪਈ:
ਜਬਿ ਲਗ ਰੂਪ ਨ ਏਕ ਲਖੈ ਹੈਂ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਸੋ ਕੈਸੇ ਪੈ ਹੈਂ।
ਚਿਤਾ ਭਸਮ ਗੁਲ ਲਾਲ ਧਰੈ ਤਨਿ।
ਆਮਿਖ[1] ਸਬਸੈ ਕਾ ਬਾਂਛੈ ਮਨਿ ॥ ੪੧ ॥ — [1]ਮਾਸ।
ਨਾਰੀ ਨਰ ਦੋਨੋ ਇਕ ਜਾਤੀ।
ਨਾਰਿ ਉਦਾਰ[1] ਸਾਰ[2] ਬਖਜਾਤੀ। — [1]ਦਾਤੀ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਆਪਨ ਪਰ ਅਰ ਜਾਤਿ ਬਿਜਾਤੀ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਤੇ ਪਰਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ {ਭੇਦ} ਛੱਡ ਕੇ।
ਛੋਰਿ, ਭੇਟ ਲਹਿ ਮੋਦ ਮਹਾਂਤੀ[1] ॥ ੪੨ ॥ — [1]ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਲਵੇ।
ਚਰਮ[1] ਚਰਮ ਕੋ ਯੋਗ[2] ਬਨਜੋ ਹੈ। — [1]ਚੰਮ। [2]ਸਬੰਧ, ਮੇਲ।
ਮੋਦ ਹੇਤੁ[1] ਸਬਿ ਕਾਂਹਿ ਗਨਜੋ ਹੈ। — [1]ਅਨੰਦ ਦਾ ਕਾਰਨ।
ਆਮਿਖ ਖਾਇ ਪਾਨ ਮਦ ਕਰੈਂ।
ਪੀਨ ਕੁਚੀ[1] ਕੋ ਭੁਜ ਮੈਂ ਭਰੈਂ[2] ॥ ੪੩ ॥ — [1]ਕਰੜੇ ਅਸਥਨਾਂ ਵਾਲੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ)। [2]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ ਲਵੇ।
ਕਾਹੂੰ ਬਿਧਿ ਨਹਿ ਫੁਰੈ ਗਿਲਾਨੀ।
ਯਾਂ ਤੈ ਪਰੈ ਨ ਮੁਕਤਿ ਮਹਾਨੀ।
ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਾ ਭ੍ਰਮ ਨਿਵਾਰੈਂ।
ਸਬਸੈ ਕੋ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥ ੪੪ ॥
ਸਰਤਾ[1] ਜਿਮ ਸਾਗਰ[2] ਮੈ ਜੈ ਹੈ। — [1]ਨਦੀ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।
ਆਵਤ ਨਹਿ, ਸਾਗਰ ਬਨਿਰੈ ਹੈ।
ਤੈਸੇ ਤਨ ਤਜਿ ਜੀਵ ਨ ਐ ਹੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਹਿ ਮਿਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬਨੈ ਹੈਂ ॥ ੪੫ ॥
ਪਿੰਡ[1] ਦੀਏ ਮ੍ਰਿਤੁ[2] ਤ੍ਰਿਪਤ ਪਿਮਾਨੈ। — [1]ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਅਰਪੇ ਹੋਏ ਜੌਂ ਆਦਿ ਦੇ ਆਟੇ ਦੇ ਪਿੰਨੇ। [2]ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ।
ਖਾਵਤਿ ਦਿਜਰਚਿ[1] ਅਧਿਕ ਬਹਾਨੈ। — [1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਪੁੰਨਜ ਪਾਪ ਦੋਜ਼ਕ ਅਰ ਭਿਸ਼ਤੂ।

ਯਹਿ ਕਲਪਨ ਬਿਨ ਮਾਨ ਸਮਸਤੁ[1] ॥੪੬॥
[1]ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਲਪਣਾ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ।

ਤਨ ਆਰੋਗ ਭੋਗ ਸੁਖ ਸੁਰਗੂ।
ਰੋਗੀ ਰੰਕ ਨਾਰਕੀ ਵਰਗੂ[1]।
[1]ਨਰਕ ਦੇ ਜੀਵ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਪਰਤੱਖ ਬਿਹਾਈ[1]।
[1]ਛੱਡ ਕੇ।

ਹੈ ਪ੍ਰੋਖ ਕਲਪਨ ਮੂਰਖਾਈ[1] ॥੪੭॥
[1]ਗੁਪਤ (ਸੁਰਗ ਨਰਕ) ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਕਰਨੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ਹੈ।

ਭੌਤਕ ਤਨ ਭੂਤਨ[1] ਮਿਲ ਜੈ ਹੈ।
[1]ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ।

ਜੀਵ ਜੁਦਾ ਨਹਿ ਕੋਇ ਰਹੈ ਹੈ।
ਯਹਿ ਅਪ੍ਰੋਖ[1] ਗਜਾਨ ਜਿਹ ਹੋਈ।
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ।

ਜੀਵਤ ਮੁਕਤਿ ਫਿਰਤਿ ਜਨ ਸੋਈ ॥੪੮॥
ਔਰ[1] ਦੇਹ ਤਜਿ ਸਬਿ ਲਹਿੰ ਮੁਕਤੀ।
[1]ਹੋਰ (ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ)।

ਸਬਸੈਂ ਉੱਤਮ ਯਹਿ ਮਮ ਯੁਕਤੀ।
ਯਾਮਲਰੁੱਦ੍ਰ[1] ਅਰ ਸ਼ਿਵ ਤੰਤ੍ਰ[2]।
[1]ਰੁਦ੍ਰ ਯਾਮਲ। {ਯਾਮਲ-ਤੰਤ੍ਰ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀਰਚਨਾ, ਨਿੱਤ ਕਰਮ, ਜੋਤਸ਼ ਅਤੇ ਵਰਨ ਤੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛੇ ਯਾਮਲ ਹਨ- ੧. ਆਦਿ ਯਾਮਲ। ੨. ਬ੍ਰਹਮ ਯਾਮਲ। ੩. ਵਿਸ਼ਨ ਯਾਮਲ। ੪.ਰੁਦ੍ਰ ਯਾਮਲ। ੫. ਗਣੇਸ਼ ਯਾਮਲ। ੬. ਆਦਿਤ੍ਯ ਯਾਮਲ।} [2]ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। {ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ=ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।}

ਮਮ ਮਤ ਹੈ ਸਬਿ ਤਿਨ ਕੇ ਅੰਤ੍ਰ[1] ॥੪੯॥
[1]ਤਿਨਾਂ (ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ।
ਅਹੋ ਕਪਾਲਕ[1] ਅਤਿ ਅਗਜਾਨੀ।
[1]ਇਕ ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਜੋ ਭਿਖਿਆ ਲਈ ਖੋਪਰੀ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤਵ ਮਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਨਿਸ਼ਟ[1] ਗਹੈ ਸੋ।
[1]ਨੀਚ।

ਸ੍ਰੁਤਿ ਮਤ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਅਭ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਨ ਚਹੈ ਜੋ[1] ॥੫੦॥
[1]ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਰਮਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੈਂ।
ਥੂਲ ਦੇਹ ਤਜਿ ਲਿੰਗ ਸਿਧਾਰੈਂ[1]।
[1]ਅਸਥੂਲ ਦੇਹ ਛੱਡ ਕੇ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਤਿਯ ਮਦ ਮਾਸਾਦਿ ਜੁ ਸੇਵੈਂ[1]।
[1]ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

ਨਿੰਦ ਕਰਮ ਕਰਿ ਅਪਜਸ ਲੇਵੈਂ ॥੫੧॥
ਪ੍ਰੇਤ ਭਾਵ ਤਜਿ, ਉਤਮ ਲੋਕੂ[1]।
[1]ਉੱਤਮ ਲੋਕ ਵਿੱਚ (ਜਾ ਕੇ)।

ਪਿੰਡ ਦਾਨ ਤੈ ਹੋਤਿ ਬਿਸੋਕੂ[1]।
[1]ਅਨੰਦ, ਸੁਖੀ।

ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਬੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈਂ*।
*ਪਿੰਡ ਦਾਨ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਹੋਣਾ ਮੰਨਣਾ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣਾ ਮਤ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਲਿਹੁ ਈਸ਼ਰ ਭਜਿ ਕੈ।' ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਹ 'ਜਾਪਕ ਭੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸੁਭਾਗੇ' ਬਣ ਗਏ। ਐਉਂ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੈ ਯਹਿ ਸਬਿ ਕਰਮਨ ਫਲ ਲਖ ਹੈਂ[1] ॥੫੨॥
[1]ਜਾਣੋ।

ਤਾਰ ਤੰਮ[1] ਕਾ ਕਾਰਨ ਕੋਈ।
[1]ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ (ਹੋਣ ਦਾ)।

ਪੂਰਬ ਕ੍ਰਿਤ ਬਿਨ[1] ਔਰ ਨ ਹੋਈ।
[1]ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਸਰਬ ਬ੍ਰਹਮ ਪੇਖਨ ਯਹਿ ਗਜਾਨਾ।

ਕਾਰਣ ਮੁਕਤਿ ਠੀਕ ਸ੍ਰੁਤਿ ਮਾਨਾ ॥੫੩॥
ਪੈ ਤੁਮ ਜੋ ਨਿਜ ਗਜਾਨ ਬਖਾਨਾ।
ਤਾ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਹਿ ਅਗਜਾਨਾ।
ਪ੍ਰੇਤਨ ਮੈ ਬਡ ਭੈਰਵ ਪ੍ਰੇਤੂ।
ਹੈ ਤਿਹ ਮਨਨ ਅਨਰਥਨ[1] ਹੇਤੂ[2] ॥੫੪॥ — [1]ਪਾਪਾਂ ਦਾ। [2]ਕਾਰਨ।
ਤਾ ਕਾ ਸੇਵਨ ਜੋ ਨਰ ਕਰ ਹੈਂ।
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨ ਵਹਿ ਨਿਸਚੇ ਧਰਿ ਹੈਂ[1]। — [1]ਧਾਰਦੇ ਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਤ ਤਜਿ ਕੈ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਲਿਹੁ ਈਸ੍ਵਰ ਭਜਿ ਕੈ ॥੫੫॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਲਾਗੇ।
ਜਾਪਕ ਭੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸੁਭਾਗੇ ॥੫੬॥

ਦੋਹਰਾ:
ਗਏ ਕਪਾਲਕ ਜਬਿ ਚਲੇ,
ਸ੍ਵਗਤਨ[1] ਭਾਖਜੋ ਆਇ। — [1]ਬੋਧੀਆਂ ਨੇ।
ਠੀਕ ਕਪਾਲਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਤ,
ਮਮ ਮਤ ਅਤਿ ਸੁਖਦਾਇ ॥੫੭॥

ਚੌਪਈ:
ਭੈਰਵਿ ਆਦਿ ਦੇਵ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਜੀਵ ਸੁੱਧ ਸਦ ਹੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਗੋਈ[1]। — [1]ਵੇਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਦੇਹ ਤਜੇ ਫਿਰ ਜਨਮ ਨ ਆਵੈਂ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੈਵ ਜੋਗ[1] ਬਨ ਜਾਵੈਂ ॥੫੮॥ — [1]ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ, ਅਚਨਚੇਤ।
ਤਾਂ ਤੇ ਬਾਂਛਤਿ ਖਾਵੈਂ ਪੀਵੈਂ।
ਭੋਗੈਂ ਭੋਗ ਨਿਰੋਗ ਰਹੀਵੈਂ।
ਯਹੈ ਮੁਕਤਿ ਮਤ ਮਾਂਹਿ ਹਮਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਸਿਰਿ ਖਾਕ ਤੁਮਾਰੇ ॥੫੯॥
ਹੈ ਨਰਕਨ ਕਾਰਣ ਮਤ ਥਾਰੋ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਭੀ ਇਸੈ ਬਿਸਾਰੋ।
ਜੌਂ ਤੁਮ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖ ਚਾਹੋ।
ਬੇਦ ਬਿਹਤ ਆਚਰਣ ਨਿਬਾਹੋ[1] ॥੬੦॥ — [1]ਵੇਦ (ਦੇ ਦੱਸੇ) ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ।
ਸੁਗਤ ਕਪਾਲਕ ਤਜਿ ਨਿਜ ਮਤ ਕੋ।
ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਤੈ ਪਾਇ ਸੁਮਤਿ ਕੋ।
ਛਿਪਣਕ[1] ਆਇ ਤਬੈ ਤਹਿਂ ਬੋਲਜੋ। — [1]ਬੁੱਧ ਮੱਤ ਦਾ ਸੰਨਿਆਸੀ।
ਨਿਜ ਮਤ ਮੈਲਾ ਥੈਲਾ ਖੋਲਜੋ ॥੬੧॥
ਤੀਨ ਕਾਲ ਮੈਂ ਸਬਿ ਜਗ ਤਾਈਂ।
ਸਮਾਂ ਰਚਿਤ ਹੈ ਔਰ ਨ ਸਾਂਈਂ[1]। — [1]ਮਾਲਕ (ਕਰਤਾ)।
ਖੇਤੀ ਘਾਸ ਜੀਵ ਹੈਂ ਜੇਤੇ।
ਸਮਾਂ ਪਾਇ ਕਰਿ ਉਪਜੈਂ ਤੇਤੇ ॥੬੨॥

ਉਤਪਤਿ ਇਸਥਿਤਿ ਪ੍ਰਲੈ ਕਰਿ ਹੈ।
ਕਾਲ ਸਦਾ ਸਬਿ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹੈ।
ਈਸ੍ਵਰ ਜੀਵ ਅਧੀਨ ਕਾਲ ਕੇ।
ਹੈਂ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸੁ ਤਾਹਿਂ ਬਾਲਕੇ ॥੬੩॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਕੇਤੂ।
ਦੇਤ ਭਏ ਉੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੇਤੂ[1]।
[1]ਵੇਦ (ਮਤ) ਅਨੁਸਾਰ।
ਅਹੇ ਕਾਲ ਕੀ ਗਨਨਾ ਜੋਈ।
ਹੈ ਸੂਰਜ ਤੈ ਮਾਨੋ ਸੋਈ ॥੬੪॥
ਵਿਸੇ[1] ਚਸੇ[2] ਪਲ[3] ਘੜੀ ਪਹਰ ਦਿਨ।
[1]੧੫ ਨਿਮਖ ਦਾ ਸਮਾਂ। [2]੧੫ ਵਿਸੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। [3]੩ ਚਸੇ ਦਾ ਸਮਾਂ।
ਪੱਖ ਮਾਸ ਰਿਤੁ[1] ਬਰਸ ਧਰੈਂ ਗਿਨ।
[1]ਰੁੱਤ।
ਜਗਤ ਰਚਯੋ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਜਬਿ ਹੀ।
ਨਹਿ ਥਿਤ ਵਾਰ ਕਾਲ ਥਾ ਤਬਿ ਹੀ ॥੬੫॥
ਤਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਕੇ ਕਾਲ ਅਧੀਨਾ।
ਤਾਂ ਕੋ ਭਜਿ ਤਰ ਹੈਂ ਭਵ ਪੀਨਾ[1]।
[1]ਤਕੜਾ ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ)।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਛਿਪਣਕ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ।
ਗਏ ਬੰਦਿ ਪਦ ਆਨੰਦ ਕੰਦੇ ॥੬੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਹੁ ਮਤਵਾਰ ਜਨ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ।
ਕਰਿ ਚਰਚਾ ਫਰਿ ਹਾਰ[1]।
[1]ਹਾਰ ਫੜ ਕੇ ਭਾਵ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ।
ਗਏ ਜਬੈ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਪਿਖਯੋ,
ਛੇਤ੍ਰ ਨੀਮ ਸੁ ਖਾਰ[1] ॥੬੭॥
[1]ਨੀਮ ਖਾਰ ਛੇਤ੍ਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸੀਤਾ ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤੀਰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਨੈਮਿ ਸ਼ਾਰਣਯ (ਨੈਮਿ ਖਾਰ) ਸੀ।
ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਜਹਿਂ ਸੂਤ[1] ਤੈ,
[1]ਬਿਆਸ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਲੋਮ ਹਰਖਣ' ਹੈ।
ਸੁਨਤੇ ਰਹੇ ਪੁਰਾਨ।
ਅਬਿ ਭੀ ਤਹਿਂ ਠਾਂਰਹਤਿ ਹੈਂ,
ਸਾਧੂ ਅਧਿਕ ਮਹਾਨ ॥੬੮॥

ਮਨਹਰੀ ਛੰਦ:

ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਆਨਾ, ਰਿਖੀ ਕਿਤਾਨਾ[1],
[1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਭਾਵ ਬਹੁਤ।
ਮਿਲਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਆਏ।
ਕਰਿ ਗੋਸ੍ਟ ਗਿਆਨਾ, ਮਨ ਮੁਦ ਠਾਨਾ,
ਗੁਰੁ ਰਬਾਬ ਬਜਵਾਏ।
ਤਬ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ, ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰਾ,
ਜਹਿਂ ਲੌ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਪਾਈ।
ਰਿਖਿ ਸਾਧੂ ਜੇਤੇ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤੇਤੇ,
ਮਸਤ ਭਏ ਅਧਿਕਾਈ ॥੬੯॥
ਸਮ ਜਨਕ ਬਿਦੇਹੀ, ਭਏ ਅਦੇਹੀ[1],
[1]ਦੇਹ ਦੀ ਸੁੱਧ (ਹੋਸ਼) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਸਬਿ ਹੀ ਤਹਿਂ ਬਿਨ ਦੇਰੈਂ।

ਜਿਮ ਘੰਡਾ ਹੇਰੇ, ਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਹੇਰੇ,
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਰ ਤਿਨ ਕੇਰੈਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਤਿਸ ਘੰਡਾ ਹੇੜੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰਣ (ਬੇ ਸੁੱਧ ਹੋਏ) ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।

ਬੰਸੀ ਗਿਰਧਰ ਕੀ[1], ਸੁਧਿ[2] ਤਿਯ ਨਰ ਕੀ,
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬੰਸਰੀ। [2]ਬੁੱਧੀ, ਹੋਸ਼।
ਜਿਮ ਮੋਹਤ ਥੀ ਹੋਵਤਿ।
ਤਿਮ ਰਿਖੀ ਭੁਲਾਨੇ, ਅਪਨ ਅਪਾਨੇ[1],
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ।
ਇਕ ਟਕ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਜੋਵਤਿ[1] ॥੨੦॥
[1]ਤੱਕਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਸੁਰ ਥੰਭਾਈ[1], ਸੋਝੀ ਆਈ,
[1]ਅਵਾਜ਼ਰੋਕੀ।
ਰਹੇ ਚਰਨ ਲਪਟਾਈ।
ਮੰਤ੍ਰ ਸਤਿ ਨਾਮੰ, ਦੈ ਸੁਖ ਧਾਮੰ,
ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਅਗਵਾਈ।
ਸਰਜੂ ਤਟ ਸੁੱਧਜਾ[1], ਪੁਰੀ ਅਜੁੱਧਜਾ,
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰਜੂ (ਨਦੀ) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਸੂਰਜ ਕੁੰਡ ਨਜੀਕੈਂ।
ਉਤਰੇ ਗੁਰ ਜਾਈ, ਜਨ ਸੁਖਦਾਈ,
ਪੁਰੀ ਨਿਹਾਰੀ ਨੀਕੈਂ ॥੨੧॥
ਜੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ, ਬਾਂਛਤ ਪਾਵੈਂ,
ਧੂੰਮ ਪਰੀ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀਂ।
ਸੁਨਿ ਜਰੇ ਬਿਰਾਗੀ, ਚਰਚਾ ਲਾਗੀ,
ਆਏ ਚਲ ਗੁਰੁ ਪਾਹੀਂ।
ਬਹੁ ਬੋਲ ਅਵਿੰਡੇ[1], ਬਹਸ ਬਤਿੰਡੇ[2],
[1]ਅਵੈੜੇ। [2]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩ ਦੇ ਅੰਕ ੯੮ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ੧ ਤੇ ੨।
ਕਰਿ, ਮਦ ਧਰਿ ਯੌਂ ਭਾਖਜੋ।
ਗਲ ਕੰਠੀ ਮਾਲੰ, ਤਿਲਕ ਕਪਾਲੰ[1],
[1]ਮੱਥੇ ਤੇ।
ਸਾਲ ਗਰਾਮਨ ਰਾਖਜੋ[1] ॥੨੨॥
[1]ਸਾਲ ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਰੱਖੋ।
ਮੂਰਤਿ ਰਘੁਨਾਥੈਂ ਜਜ[1] ਹਿਤ ਸਾਥੈਂ,
[1]ਪੂਜਾ ਕਰੋ।
ਧਾਮ ਚਾਰ ਪਰਸਾਵੋ[1]।
[1]ਚਾਰ ਧਾਮ ਪਰਸੋ ਭਾਵ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰੋ। {ਚਾਰ ਧਾਮ=੧. ਬਦਰੀ ਨਾਥ। ੨.ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ। ੩. ਦੁਆਰਾਵਤੀ। ੪. ਪ੍ਰਯਾਗ।}

ਤਨ ਛਾਪ[1] ਲਗਾਏ, ਜਮ ਤਜਿ ਜਾਏ,
[1]ਛਾਪਾ, ਦਾਗ਼।
ਪਿਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸੁਹਾਵੋ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਏ, ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਏ,
ਤੁਮ ਖੁਦ ਹੀ ਨ ਬਿਰਾਗੀ।
ਸਬਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੁਮਾਰੇ, ਲੋਗ ਦਿਖਾਰੇ,
ਪੈਹੋ ਰਾਮ ਨ ਆਗੀ[1] ॥੨੩॥
[1]ਅੱਗੇ (ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ) ਜਾ ਕੇ।
ਜੇ ਦਾਗ ਦਗਾਏ, ਜਮ ਤਜਿ ਜਾਏ,
ਤੌ ਪਸੁ ਸਬੈ ਤਰੈ ਹੈਂ।
ਤੁਮ ਭੇਖਿ ਪਖੰਡੀ, ਅਧਿਕ ਅਫੰਡੀ[1],
[1]ਹੰਕਾਰੀ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼।
ਠਗਿ ਠਗਿ ਲੋਕਹਿਂ ਖੈਹੈਂ।

ਜਬਿ ਅੰਤ ਮਰੈਹੋ, ਲੇਖਾ ਦੈਹੋ,
ਪਛਤੈਹੋ, ਦੁਖ ਪੈਹੋ।
ਇਨ ਕਰਮਨ ਮਾਹੀਂ, ਮਾਖਨ ਨਾਹੀਂ,
ਕਾਹੇ ਨੀਰ ਮਥੈਹੋ[1] ॥੭੪॥
ਯਹਿ ਮਾਨੁਖ ਚੋਲਾ, ਲਾਲ ਅਮੋਲਾ,
ਕਾਹਿ ਬਿਅਰਥਾ ਖੈ੍ਹੋ।
ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਪਾਹਨ[1], ਔਰੈ ਨਾਹਨ,
ਜਿਸ ਤੀਰਥ ਪਰ ਜੈਹੋ।
ਪੂਜਨ ਜਢ ਮੂਰਤਿ, ਕਰਿ ਹੈਂ ਧੂਰਤਿ[1],
ਬਰਜਤਿ ਬੇਦ ਗਜਾਨੀ।
ਵਹਿ ਆਪ ਬੁਡੈਹੈਂ[1], ਤੁਮੈਂ ਤਰੈ ਹੈਂ,
ਕੈਸ ਕਹੋ ਅਗਜਾਨੀ ॥੭੫॥
ਜੋ ਭਗਤੀ ਕਰਿ ਹੈਂ, ਨਾਮ ਉਚਰ ਹੈਂ,
ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਉਪਾਸੈਂ[1]।
ਸੇਵੈਂ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ, ਤਰ ਹੈਂ ਤੂਰਨ[1],
ਜਾ ਸਚ ਖੰਡ ਨਿਵਾਸੈਂ।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ, ਜੋ ਤਹਿਂ ਭਾਰੇ,
ਤਿਨ ਮੈਂ ਏਕ ਦਿਖੈਹੈਂ।
ਜਾਂ ਤੈ ਤਤ ਗਜਾਨੰ[1], ਹੋਇ ਮਹਾਨੰ,
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਫਲ ਪੇਹੈਂ ॥੭੬॥

*ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕਜ-

ਬੈਰਾਗੀ ਸੋ ਜੋ ਬੈ ਮਹਿਂ[1], ਆਵੈ।
ਸ਼ਿਵ[1] ਕੈ ਆਗੈ, ਸ਼ਕਤਿ[2] ਨਿਵਾਵੈ।
ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇ[1] ਕਰਮ ਕਰੈ।
ਅਜਰ ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਸਹੈ।
ਤਾਮਸ[1] ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਮੈ[2] ਤਜਾਗੀ।
ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਸੋਈ ਬੈਰਾਗੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੁ,
ਆਗੇ ਚਲੇ ਉਦਾਰ।
ਗੋਰਖ ਪੁਰ ਲਖਨਊ ਲਉ,
ਪੇਖਤਿ ਸ਼ਹਿਰ ਅਪਾਰ ॥੭੭॥

ਚੌਪਈ:

ਨੈਨੀਤਾਲ ਸੁ ਕੋਹ ਕਮਾਊਂ[1]।
ਫਕਰਨ ਸੋਂ ਪਰਚੇ ਬਹੁ ਥਾਊਂ।
ਜੱਮਲ ਖਾਚੀ ਗਿਰ ਪੁਨ ਹੇਰਾ।
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਝੀਲ ਬਧੇਰਾ[1] ॥੭੮॥

[1]ਪਾਣੀ ਰਿੜਕਦੇ ਹੋ।

[1]ਪੱਥਰ।

[1]ਠੱਗ, ਛਲੀਏ।

[1]ਡੁੱਬ ਜਾਣਗੇ।

[1]ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਛੇਤੀ।

[1]ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ।

*ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਖ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[1]ਤਿਆਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ।

[1]ਆਤਮਾ। [2]ਅਵਿਦਿਆ।

[1]ਆਤਮਕ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ।

[1]ਤਮੋਗੁਣ, ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਮਮਤਾ, ਮੇਰ।

[1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੦ ਦੇ ਅੰਕ ੨੫ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੧।

[1]ਵੱਡੀ।

ਸੀਕਮ[1] ਮੁਲਕ ਜੁਲਕ ਗਿਰ[2] ਅੰਦਰ।
[1]ਸਿਕਮ ਮੁਲਕ। [2]ਜੁਲਕ ਨਾਮ ਦਾ ਪਹਾੜ।

ਰਜਧਾਨੀ ਤਮਲੌਂਗ[1] ਸੁ ਸੁੰਦਰ।
[1]ਤਾਮਲੁੰਗ ਸ਼ਹਿਰ।

ਮੁਲਕ ਨਿਪਾਲ ਸਾਲ[1] ਬਹੁ ਪੇਖਾ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਸੁੰਦਰ।

ਖਟਮੰਡੂ ਗ੍ਰਹ ਭੂਪ ਬਿਸੇਖਾ[1] ॥ ੭੯ ॥
[1](ਨਿਪਾਲ ਦੇਸ ਦੀਰਾਜਧਾਨੀ) ਖਟਮੰਡੂ (ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ) ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਰਹੇ।

ਪਸੁਪਤਿ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਕਾ ਥਾਨੰ।
ਪਿਖ ਤਾਰੇ ਬਹੁ ਲੋਗ ਸੁਜਾਨੰ[1]।
[1]ਚਤੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ।

ਦਿਸ ਭੋਟਾਨ ਦਾਨ ਕਲਜਾਨਾ[1]।
[1]ਭੂਟਾਨ ਦੇਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ।

ਚਲਿ ਢੋਲਾ ਗਢ ਪੇਖ ਮਹਾਨਾ ॥ ੮੦ ॥
ਲਲਤਾ ਪੱਟਨ, ਕੰਚਨ ਚੰਗਾ।
ਤਾਸੀ ਸੂਡਨ[1] ਸ਼ਹਿਰ ਉਤੰਗਾ[2]।
[1]ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ। [2]ਉੱਚਾ ਭਾਵ ਵੱਡਾ।

ਤਾਂਹਿ ਦੇਸ ਕੀ ਸੋ ਰਜਧਾਨੀ।
ਹੈ ਤਹਿਂ ਬਹਿ ਇਕ ਨਦੀ ਮਹਾਨੀ ॥ ੮੧ ॥
ਤਾਂਹਿ ਕਿਨਾਰੇ ਥਿਰ ਗੁਰ ਰਾਈ।
ਗਾਯੋ ਸ਼ਬਦ ਸੁਖਦ ਸਬਿ ਤਾਈਂ।
ਜਾਂ ਕੋ ਸੁਨਿ ਜਲਚਰ[1] ਥਲਚਾਰੀ[2]।
[1]ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਮੱਛ ਆਦਿ। [2]ਖੁਸ਼ਕੀ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਕੀੜੇ ਆਦਿ।

ਖੇਚਰ[1] ਭੂਚਰ[2] ਜੀਵ ਅਪਾਰੀ ॥ ੮੨ ॥
[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਪੰਛੀ ਆਦਿ। [2]ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਹਰਨ ਆਦਿ।

ਦੌਰਿ ਅਏ ਦਹਿਦਿਸ ਤੈ ਲੱਛੀ[1]।
[1]ਲੱਖਾਂ ਹੀ।

ਸੁਰ ਨਰ ਦੇਵ ਅਸੁਰ ਪਸੁ ਪੱਛੀ।
ਆਪਨ ਪੌ[1] ਭੁਲਾ ਸਬਿ ਕਾਹੂੰ।
[1]ਆਪਣਾ ਆਪ।

ਛੇਰੀ[1] ਬ੍ਰਿਕ[2] ਸਿੰਘ[3] ਗਨ ਆਹੂੰ[11] ॥ ੮੩ ॥
[1]ਬਕਰੀ। [2]ਬਘਿਆੜ। [3]ਸ਼ੇਰ। [11]ਬਹੁਤੇ ਹਰਨ।

ਕੁਹੀ[1] ਕਪੋਤ[2] ਮੋਰ ਅਹਿ ਸੰਗਾ[3]।
[1]ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ (ਤੋਂ)। [2]ਕਬੂਤਰ। [3]ਸੱਪ ਮੋਰਾਂ ਤੋਂ।

ਮੂਸ ਮਝਾਰੀ[1] ਬਾਜ ਬਿਹੰਗਾ[2]।
[1]ਚੂਹਾ ਬਿੱਲੀ ਤੋਂ। [2]ਪੰਛੀ ਬਾਜ਼ ਤੋਂ।

ਕੋਊ ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਤੇ ਡਰ ਹੈਂ।
ਹਿੰਸਕ[1] ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਕੋ ਹਰ ਹੈਂ[2] ॥ ੮੪ ॥
[1]ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ।

ਸਮ[1] ਸੁਭਾਵ ਸਬਿ ਕਾਹੂੰ ਹੋਵਾ।
[1]ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਬਿਹਨ ਬਡ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।

ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਸੇ[1] ਇਕ ਟਕੈ ਨਿਹਾਰੈਂ।
[1]ਮੂਰਤੀਆਂ ਵਾਂਗ।

ਸ਼ਬਦਾਂਮ੍ਰਿਤ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਮ ਧਾਰੈ[1] ॥ ੮੫ ॥
[1]ਸ਼ਬਦਾਂ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਪੀਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।

ਚਕ੍ਰਵਾਕ[1] ਜਿਮ ਪਿਖੈਂ ਦਿਵਾਕਰ[2]।
[1]ਚਕਵੇ। [2]ਸੂਰਜ।

ਚਖ[1] ਚਕੋਰ ਗੁਰ ਪਿਖੈਂ ਨਿਸਾਕਰ[2]।
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ। [2]ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ।

ਗੁਰੁ ਥੰਭੇ[1] ਜਬਿ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨ ਤੈ।
[1]ਰੁਕੇ, ਠਹਿਰੇ।

ਗਏ ਹੋਸ਼ ਧਰਿ ਬੰਦਿ[1] ਚਰਨ ਤੈ ॥ ੮੬ ॥
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।

ਕੌਤਿਕ ਪਿਖਿ ਨ੍ਰਿਪ ਪਗ ਲਪਟਾਨਾ।

ਨਿਜ ਕਲਜਾਨ ਹੇਤ ਘਿਗਜਾਨਾ[1]। — [1]ਲੇਲੜੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਗਜਾਨਾ।
ਤਾਂ ਕੌ ਦੀਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ ॥੮੭॥
ਔਰ ਲੋਗ ਸਿਖ ਭਏ ਮਹਾਨੇ।
ਲਾਮੇ ਗੁਰੂ[1] ਅਏ ਤਿਸ ਥਾਨੇ। — [1]ਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਗੁਰੂ, ਲਾਮਾ ਗ੍ਰਹਸਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਗੋਸ਼ਟ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਅਨੁਯਾਈ[1]। — [1]ਅਨੁਸਾਰੀ, ਸੇਵਕ।
ਵਹਿ ਭੀ ਭਏ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਈ ॥੮੮॥
ਜੋ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਤਹਾਂ ਉਚਾਰੀ।
ਭੋਟਾਨੀ ਬਾਨੀ ਮੈਂ[1] ਸਾਰੀ। — [1]ਭੂਟਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ।
ਜੋ ਉਨਿ ਸਬਿ ਨਿਜ ਢਿਗ ਲਿਖਿ ਰਾਖੀ।
ਅਬਿ ਲੌ ਪਢਿਤਿ ਰਰਤਿ[1] ਅਭਿਲਾਖੀ ॥੮੯॥ — [1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਹੁਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਮਝਾਰੀ।
ਜੋ ਸੁਨਤਾ ਹੁਨਤਾ[1] ਅਨੁਸਾਰੀ। — [1]ਹੋ ਜਾਂਦਾ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ ਅਗੇਰੇ।
ਔਲੁਗ ਬੌਲੁਗ[1] ਮੰਦਰ ਹੇਰੇ ॥੯੦॥ — [1]ਭੂਟਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ।
ਮੰਤ੍ਰਨ ਮੈਂ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮੂ।
ਜਾਨਤਿ ਮੰਤ੍ਰੀ[1] ਲੋਗ ਤਮਾਮੂੰ। — [1]ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ।
ਪੁਨਾ ਹਿਮਾਲੇ ਪਰ ਗੁਰ ਆਏ।
ਹੇਮ ਕੂਟ[1] ਪਰਬਤ ਸੁਖਦਾਏ ॥੯੧॥ — [1]ਹੇਮ ਕੁੰਟ (ਬਰਫ਼ ਦਾ ਪਹਾੜ)।
ਸਾਤ ਸ੍ਰਿੰਗ[1] ਸੋਭਤਿ ਜਹਿ ਚਾਰੂ[2]। — [1]ਸੱਤ ਚੋਟੀਆਂ। [2]ਸੁੰਦਰ।
ਪੰਡੁਰਾਜ[1] ਜਹਿਂ ਕਿਯ ਤਪ ਭਾਰੂ। — [1]ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੰਡੂ ਰਾਜੇ ਨੇ।
ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾਲੀ ਕੇ ਮੰਦਰ।
ਤਟ ਤਲਾਵ ਤਹਿਂ ਹੈ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ॥੯੨॥
ਜਹਾਂ ਦਸਮ ਗੁਰ ਕੇ ਪਿਤ ਮਾਤੈਂ।
ਪੂਰਬ ਤਪ ਕਰਿ ਬਰ ਲਿਯ ਖਜਾਤੈ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਦੋਹਰਾ:
ਤਹੀਂ ਦਸਮ ਗੁਰ ਤਪ ਕਿਯੋ,
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਮਝਾਰ।
ਆਗਜਾ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ,
ਤਹੀਂ ਹੇਤੁ ਅਵਤਾਰ ॥੯੪॥
ਯਹਿ ਗਾਥਾ ਸਬਿ ਦਸਮ ਗੁਰੁ,
ਆਪਹਿ ਲਿਖੀ ਬਿਸਾਲ।
ਬੀਚ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕਹਿ,
ਜਾਨਤਿ ਸਿੱਖ ਕਮਾਲ[1] ॥੯੫॥ — [1]ਸਾਰੇ।
ਪੇਖਿ ਬੱਦਰੀ ਨਾਥ ਕੋ,
ਗੰਗੋਤਰਿ ਲੌ ਖਾਸ[1]। — [1]ਆਪ।
ਲਖ ਕਰਿ[1] ਧੌਲੀ ਧਾਰ[2] ਪੁਨ, — [1]ਲੰਘ ਕੇ। [2]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜੇ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜ ਦੀ ਇਕ ਉੱਚੀ ਧਾਰਾ।

ਪਹੁੰਚੇ ਗਿਰ ਕੈਲਾਸ ॥ ੯੬ ॥
ਚੌਪਈ:
ਸ਼ਿਵਹਿ ਸੁਨਜੋ ਜਬਿ ਗੁਰ ਕਾ ਆਵਨ।
ਪਠਜੋ ਖੜਾਨਨ[1] ਹੇਤ ਲਜਾਵਨ। [1]ਛੇ ਮੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਰਤਿਕ।
ਭਗਤ ਸ਼ਿਵਾਂ ਕੇ ਜੋ ਤਿਸ ਥਾਏ।
ਥੇ, ਆਯੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਵਾਏ[1] ॥ ੯੭ ॥ [1]ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਲੈ ਲਵਾਇ ਗੁਰ ਕੋ ਸ਼ਿਵ ਸਦਨਾ[1]। [1]ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ।
ਚਲੇ ਭਲੇ ਕਰਿ ਉਤਸ਼ਵ ਭਜਨਾ[1]। [1]ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।
ਏਕ ਰਦਨ[1] ਸੁਖ ਸਦਨ ਬਦਨ ਗਜ[2]। [1]ਇਕ ਦੰਦ ਵਾਲਾ, ਗਣੇਸ਼। [2]ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ।
ਕਦਨ[1] ਬਿਘਨ ਆਗੇ ਆਯੋ ਸਜਿ ॥ ੯੮ ॥ [1]ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ।
ਨੰਦੀ[1] ਭ੍ਰਿੰਗੀ[2] ਆਦਿ ਅਪਾਰੇ। [1]ਸ਼ਿਵਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਬੈਲ। [2]ਕਾਲਕਾ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ।
ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਬਹੁਧਾ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਕਾਹੂੰ ਇਕ ਮੁਖ ਦੋ ਦਸ ਕਾਹੂੰ।
ਕੋ ਚਖ ਹੀਨ[1] ਜੰਘ[2] ਸਿਰ ਬਾਹੂੰ[3] ॥ ੯੯ ॥ [1]ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। [2]ਲੱਤਾਂ ਬਿਨ। [3]ਸਿਰ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਬਿਨਾਂ।
ਸਜਾਲ ਸ੍ਵਾਨ ਖਰ ਊਂਟ ਬ੍ਰਿਕ[1] ਮੁਖ। [1]ਬਘਿਆੜ।
ਅਤਿ ਭਜਾਨਕ ਦਾਨਕ ਆਨਿਕ ਦੁਖ[1]। [1]ਅਨੇਕਾਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਜੋਗਨਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬੈਤਾਲਾ[1]। [1]ਸ਼ਿਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਣ। (ਅ) ਇਕ ਭੂਤ ਜਾਤੀ।
ਭਜਾਨਕ ਰੂਪ ਬਨੇ ਬਿਕਰਾਲਾ[1] ॥ ੧੦੦ ॥ [1]ਡਰਾਉਣੇ।
ਪਿਖਿ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤਿ ਡਰ ਪਾਨਾ।
ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੦੧ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸ਼ਿਵ ਸਮੀਪ ਜਬਿ ਗੁਰ ਗਏ,
ਸਹਿ ਦੇਵੀ ਤ੍ਰਿਪਰਾਰਿ[1]। [1]ਪਾਰਬਤੀ ਸਣੇ ਸ਼ਿਵ।
ਬਾਘੰਬਰ[1] ਆਸਨ ਦਯੋ, [1]ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਦਾ।
ਪ੍ਰਸਪਰ[1] ਕਰੀ ਜੁਹਾਰ[2] ॥ ੧੦੨ ॥ [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ। [2]ਨਮਸਕਾਰ।
ਚੌਪਈ:
ਕਰਿ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਮੋਦ ਬਢਾਯੋ।
ਰਿਖੀ ਸੁਰਨ[1] ਜੈਕਾਰ ਅਲਾਯੋ। [1]ਦੇਵਤਿਆਂ।
ਭੰਗ ਧਤੂਰਾ ਜ਼ਹਿਰ ਘੁਟਾਈ।
ਪਜਾਲਾ ਸ਼ਿਵ ਦਿਜਾ ਚਹੈਂ ਗੁਰ ਤਾਈਂ ॥ ੧੦੩ ॥
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਮੁਹਿ ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ[1]। [1]ਮਸਤੀ।
ਚਢੀ ਰਹਤਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਇਕਸਾਰੀ।
ਕੂਰਾ ਅਮਲ ਨ ਯਹਿ ਮੁਹਿ ਭਾਵੈ।
ਕਬੀ ਚਢੈ ਜੋ ਪੁਨ ਉਤਰਾਵੈ ॥ ੧੦੪ ॥
ਪੁਨ ਸ਼ਿਵ ਕਹਜੋ ਸੁਨੋ ਗੁਰ ਗਜਾਨੀ।
ਰਾਵਰ ਬਿਨ ਅਸ ਕਾਜ ਮਹਾਨੀ।

ਕੌਨ ਅਹੇ ਜੋ ਜਾ ਜਗ ਕਰਤੋ।
ਕਲੀ[1] ਕੁਚਾਲ ਕਰਾਲਹਿ[2] ਹਰਤੋ[3] ॥੧੦੫॥
[1]ਕਲਜੁਗ ਦੀ। [2]ਡਰਾਉਣੀ। [3]ਨਾਸ ਕਰਦਾ।

ਮਨਿ ਮਲੀਨ ਜੀਵਨਿ ਸੁਧ ਕਰਤੋ।
ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਜਗਤੀ[1] ਬਿਸਤਰਤੋ[2]।
[1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ। [2]ਫੈਲਾਉਂਦਾ।

ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਪੁਰਖਾਰਥ[1] ਥਾਰਾ।
[1]ਉੱਦਮ।

ਜਿਨ ਬੂਡਤਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਧਰਮ ਉਬਾਰਾ[1] ॥੧੦੬॥
[1]ਡੁਬਦਾ ਹੋਇਆ ਵੇਦ ਧਰਮ (ਆਸਤਕ ਧਰਮ) ਬਚਾ ਲਿਆ।

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਪੂਰਬ ਇਕ ਬਾਰਾ।
ਮਤ ਪਖੰਡ ਫੈਲਯੋ ਥਾ ਭਾਰਾ।
ਤਬਿ ਮੈ ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰਾ।
ਸ਼ੰਕਰ ਆਚਾਰਯ ਤਨ ਧਾਰਾ ॥੧੦੭॥
ਜਸ ਤੁਮ ਕਿਯ ਤਸ ਉੱਦਮ ਕਰ ਕੈ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਬਿਸੇਸਹਿ ਫਿਰ ਕੈ।
ਬਹੁ ਭੂਪਨ ਕੋ ਸੇਵਕ ਕੈ ਕੈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਲ ਸੌਂ ਜੈ ਕੈ[1] ॥੧੦੮॥
[1]ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਫ਼ਤਹ ਕਰਕੇ।

ਬੈਦਕ ਮਤ ਫਿਰ ਕਾਯਮ ਕੀਨੋ।
ਪੈ ਬੇਦਾਂਤ ਦਿਵਾਯੋ ਪੀਨੋ।
ਜਾਂ ਤੇ ਬਹੁ ਬਧ ਗਯਾਨੀ[1] ਭਏ।
[1]ਕਥਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨੀ, ਕਰਣੀ ਰਹਿਤ ਬੁਲਾਰਾ।

ਕਥੈਂ ਗਯਾਨ ਪਰ ਨਾਹਿ ਕਮਏਂ ॥੧੦੯॥
ਪਿੰਡੀ[1] ਪੂਜਨ ਥੇ ਜੋ ਲਾਏ।
[1]ਸੁਆਹ ਦਾ ਗੋਲਾ।

ਮਮ ਹਾਰਦ[1] ਕੋ ਉਭੈ ਨ ਪਾਏ[2]।
[1]ਸਿਧਾਂ, ਮਨ ਦੇ ਭਾਵ। [2]ਦੋਹਾਂ (ਵੇਦਾਂਤੀ ਤੇ ਗੋਲੇ ਪੂਜਕਾਂ) ਨੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ।

ਜੋ ਮਤ ਅਬਿ ਤੁਮ ਧਰ ਬਿਸਤਾਰਾ।
ਨਾਮ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਧਯਾਨ ਉਦਾਰਾ ॥੧੧੦॥
ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਸੇਵਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਦਿਢ[1] ਗਹਿਨ[2] ਅਭੇਵਾ[3]।
[1]ਪੱਕਾ। [2]ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ। [3]ਭੇਦਰਹਿਤ, ਇਕਰਸ।

ਯਾਂ ਤੈ ਸਬਿ ਕਾ ਮਨ ਰਹਿ ਨੀਵਾਂ।
ਰਹਿ ਹੈ ਬਨੀ ਸਦਾ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੀਵਾਂ[1] ॥੧੧੧॥
[1]ਵੇਦਾਂ ਦੀ (ਬੱਧੀ ਹੋਈ) ਮਰਯਾਦਾ।

ਮਤੋ ਤੁਮਾਰ ਧਾਰ ਹੈ ਜੋਈ।
ਸੋ ਜਨ ਜਮ ਪੁਰ ਜਾਇ ਨ ਕੋਈ।
ਯਹਿ ਬਰ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਸ਼ਿਵ ਭਯੋ ਆਨੰਦ ਭਾਰਾ ॥੧੧੨॥
ਨਾਰਦ ਤੁੰਬਰ[1] ਆਦਿਕ ਜੇਤੇ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਗਵੱਈਆ, ਜੋ ਗੰਧ੍ਰਬ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਦ ਦੇ ਗਾਉਣ ਤੋਂਰਾਗਰਾਗਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਤੁੰਬਰ ਦੇ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ।

ਥੇ ਤਹਿਂ ਰਹੇ ਚਕਿਤ[1] ਸੁਨਿ ਤੇਤੇ।
[1]ਹੈਰਾਨ।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਗੋਸ਼ਟ ਗੁਰ ਸ਼ਿਵ ਸੋਂ।
ਚਲੇ ਸੁਮੇਰ ਓਰ ਧਰਿ ਲਿਵ ਸੋਂ[1] ॥੧੧੩॥
[1](ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗਾ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਅੰਗ੍ਰਹਿ, ਪੁਲੇ, ਪੁਲਸਤ, ਭ੍ਰਿਗੁ,
ਬਜਾਸ, ਬਿਸ਼ਸਟ ਰਿਖੀਸ।
ਜ੍ਹਾਲ, ਪਰਾਸਰ, ਬਾਮ ਦੇ,
ਮਗ ਮੈਂ ਮਿਲੇ ਮੁਨੀਸ ॥ ੧੧੪ ॥
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੰਦਨ ਅਜ਼ਾ[1], [1]ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ)।
ਪ੍ਰਸਪਰ ਮੋਦ ਬਢਾਇ।
ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ,
ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥ ੧੧੫ ॥
ਚੌਪਈ:
ਆਗੇ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਾ।
ਹੇਰਤ ਗਿਰ ਬਨ ਭਾਂਤਿ ਅਪਾਰਾ।
ਮਾਰਕੰਡ, ਲੌਮਸ, ਪਰਸਰਾਮੂ।
ਸਨਕਾਦਿਕ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਧਾਮੂ ॥ ੧੧੬ ॥
ਆਪਸ ਮੈ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਗਾਹਾ[1]। [1](ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ।
ਮੋਦ[1] ਪ੍ਰਮੋਦ[2] ਬਢਾਇ ਅਥਾਹਾ। [1]ਅਨੰਦ। [2]ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੰਦ।
ਮਾਰਕੰਡ ਪੁਨ ਐਸ ਬਖਾਨਾ।
ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਨ ਸਮ ਅਗਜਾਨਾ ॥ ੧੧੭ ॥
ਚਿਰ ਜੀਵਨ ਲਗ ਸੋਉ ਹਮਾਰੇ।
ਹੈ, ਸੋ ਹਰ[1] ਦੇਹੁ ਗਜਾਨ ਉਦਾਰੇ ॥ ੧੧੮ ॥ [1]ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਯਦਜਪਿ ਹਮ ਸਮਰੱਥ ਹੈਂ,
ਗਜਾਤਾ ਤੀਨੋ ਕਾਲ।
ਤਦਜਪਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਿਲਜੋ,
ਦਰਜਾ ਤੁਮੈ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੧੯ ॥
ਚੌਪਈ:
ਈਸ਼੍ਵਰ ਤੈ ਭੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਨੇ।
ਹੈ ਪਦ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਸ੍ਰੁਤਿ ਭਾਨੇ[1]। [1]ਵੇਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਭਏ ਰਿਖੀ ਅਵਤਾਰ ਅਚਾਰਯ[1]। [1]ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ।
ਪੀਰ ਪਿਕੰਬਰ ਲਾਖੌਂ ਆਰਯ[1] ॥ ੧੨੦ ॥ [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਪੈ ਦਰਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਕਾਹੂੰ।
ਮਿਲਜੋ ਨ ਅਬਿ ਲੌ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹੂੰ।
ਜੋ ਤੁਮ ਕੋ ਦੀਨੋ ਕਰਤਾਰਾ।
ਭਵ ਬੰਧਨ ਛੁਟਕਾਵਨ ਹਾਰਾ ॥ ੧੨੧ ॥
ਤਾਂ ਤੇ ਹਮ ਕੋ ਭੀ ਉਪਦੇਸੂ।
ਦੈ ਕਰਿ ਕਟੋ ਕਲੇਸ਼ ਅਸੇਸੂ[1]। [1]ਸਾਰੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰ ਦਿਯ ਸਤਿ ਨਾਮੂ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਆਤਮ ਸੁਖ ਧਾਮੂੰ[1] ॥੧੨੨॥
[1]ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ।
ਨਿਜ ਪਰ ਥਿਰ ਚਰ[1] ਮੈ ਸਮ ਬੁੱਧੀ।
[1]ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਾਏ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਜੰਗਮ।
ਦੈ ਦੀਖਜਾ[1] ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰਿ ਸੁਧੀ[2]।
[1]ਸਿਖਿਆ। [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਕਰ ਦਿੱਤਾ)।
ਆਗੇ ਪੁਨ ਸੁਮੇਰ ਪਰ ਗਏ।
ਗੋਰਖ ਆਦਿਕ ਸਿੱਧ ਮਿਲਏ ॥੧੨੩॥
ਮੰਗਲ, ਗੋਪੀ, ਭਰਥਰਿ ਨਾਥੈਂ।
ਭੰਗਰ, ਝੰਗਰ, ਘੁਗੂ, ਸਾਥੈਂ।
ਸਬਿ ਨੈ ਚਰਚਾ ਨਜਾਰੀ ਨਜਾਰੀ।
ਕਰ ਕੈ, ਆਖਰ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ॥੧੨੪॥
ਪੁਨ ਗੋਰਖ ਬੋਲਜੋ ਸੁਨਿ ਬਾਲੇ[1]।
[1]ਹੇ ਬਾਲਕ ਭਾਵ ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਆਗੇ ਜਾਵਤਿ ਕਹਾਂ ਉਤਾਲੇ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।
ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਕੀ ਦੇਹ ਤੁਮਾਰੀ।
ਮਾਰ ਖਾਇ ਹੋ ਜਾਇ ਅਗਾਰੀ ॥੧੨੫॥
ਕੌਨ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਿ ਆਏ ਈਹਾਂ।
ਆਗੇ ਜਾਵਨ ਕੀ ਕਜਾ ਈਹਾ[1]।
[1]ਇੱਛਾ।
ਚਿੰਨਜ ਧਰੋ ਹਮਰੇ ਤਨ ਮਾਹੀ।
ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਸੀਖੋ ਮਨਿ ਚਾਹੀ[1] ॥੧੨੬॥
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਬਨੋ ਜਮਾਤੀ ਸਿੱਧਨ ਕੇਰੋ।
ਧਰੋ ਭੇਸ ਆਦੇਸਹਿ ਟੇਰੋ[1]।
[1]ਆਦੇਸ (ਨਮਸਕਾਰ) ਕਹੋ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ।
ਹੈਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰੇ ॥੧੨੭॥
ਜਾਨਤਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਰੇ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਜੋਗੀ ਭਏ ਲਚਾਰੇ[1]।
[1]ਦੁਖੀ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਬਲ ਈਹਾਂ ਆਏ।
ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਗੇ ਹਮ ਜਾਏਂ ॥੧੨੮॥
ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਹਮ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਯੋ।
ਜਿਹ ਬਲ ਦੇਹ ਸਨੇਹ[1] ਜਲਾਯੋ।
[1]ਮੋਹ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਭਏ ਨਿਰੁੱਤ੍ਰ ਜੋਗੀ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਚਲੇ ਬ੍ਰਹਮਰਸ ਭੋਗੀ ॥੧੨੯॥
ਪੇਖਜੋ ਇਕ ਥਲ ਸੁਖਦ ਮਹਾਨਾ।
ਮਨਹੁ ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਕੋ ਅਸਥਾਨਾ।
ਗਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਭਗਤਿ ਕੀ ਸੀਵਾ[1]।
[1]ਹੱਦ।
ਬੈਰ ਬਿਹਾਇ[1] ਫਿਰਤਿ ਜਹਿਂ ਜੀਵਾ ॥੧੩੦॥
[1]ਤਿਆਗ ਕੇ।
ਤਹਿਂ ਭਸੁੰਡ[1] ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਨ ਗਾਥਾ।
[1]ਕਾਕ ਭਸੁੰਡ।
ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਕਥਾ ਸਮਾਪਤਿ ਜਬਿ ਤਿਹ ਭਈ।
ਸ਼ਬਦ ਧੁਨੀ ਤਬਿ ਗੁਰ ਅਸ ਕਈ ॥੧੩੧॥

ਜਾਂ ਕੋ ਸੁਨਤਿ ਮਸਤ ਸਬਿ ਹੋਏ।
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਵੀਚ ਮਨ ਪੋਏ[1]। — [1]ਪ੍ਰੋਏ ਗਏ।
ਸ਼ਬਦ ਕਰਨ ਤੈ ਜਬਿ ਗੁਰ ਠਹਿਰੇ।
ਕਾਕ ਭਸੁੰਡ ਮੋਦ ਭਰਿ ਗਹਿਰੇ[1] ॥੧੩੨॥ — [1]ਭਾਵ ਬਹੁਤੇ।
ਉਠ ਕਰਿ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰ ਲਪਟਾਨਾ।
ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਸਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨਾ[1]। — [1]ਸਮਾਨ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ।
ਰਾਵਰ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮੁ ਅਵਤਾਰਾ[1]। — [1]ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹੋ।
ਜਗਿ ਜਨ ਤਾਰਨ ਹਿਤ ਤਨ ਧਾਰਾ ॥੧੩੩॥
ਜਸੇਂ ਮਜੂਰ ਕੋ ਕਰੈ ਮਜੂਰੀ।
ਪੈ ਹੈ ਚੌਥੈ ਪਹਿਰ ਸੁ ਪੂਰੀ[1]। — [1]ਪੂਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਤਸੇਂ ਤਪ ਜਪ ਭਗਤੀ ਜਨ ਜੇਤੇ।
ਕਰਤਿ ਰਹੈ ਤ੍ਰੈ ਜੁੱਗਨ ਤੇਤੇ ॥੧੩੪॥
ਅਬਿ ਲੌ ਮਿਲੀ ਨ ਮੁਕਤਿ ਮਜੂਰੀ।
ਕਿਸ ਹੀ ਕੋ ਦਿਢ ਲਖੋ ਜਰੂਰੀ।
ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨ ਮਿਲੈ ਮਜੂਰੀ।
ਮਿਲਿ ਹੈ ਕਬਿ ਨ ਕੈਵਲ ਪੂਰੀ[1] ॥੧੩੫॥ — [1]ਪੂਰੀ ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ।
ਅਬਿ ਲੌ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰੂ।
ਭਜੋ ਨ, ਭਏ ਅਬੈ ਭਵਹਾਰੂ[1]। — [1]ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਆਪ)।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਜਬਿ ਹਰਿ ਲੈ ਅਵਤਾਰਾ।
ਤਬਿ ਤਬਿ ਕਰੋਂ ਜਾਇ ਦੀਦਾਰਾ ॥੧੩੬॥
ਚਹਿਤੋ ਥਾ ਤੁਹਿ ਦੇਖਨ ਜਾਈ।
ਪਾਵਨ[1] ਕਿਯ ਮੋਹਿ ਆਪਹਿ ਆਈ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਰਾਵਰ ਸਮ ਕਿਰਪਾਲ ਨ ਕੋਈ।
ਤਾਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਨਾਮੁ ਦੈ ਲੋਈ[1] ॥੧੩੭॥ — [1]ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਮੁਹਿ ਹੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ !।
ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਰੌਂ ਜਿਮ ਤੂਰਨ[1]। — [1]ਛੇਤੀ।
ਬਚਨ ਤੁਮਾਰ ਜੋਊ ਉਰਿ ਧਰਿ ਹੈਂ।
ਤੀਰਥ ਗਨ ਕੋ ਤੀਰਥ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੧੩੮॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ।
ਦੀਨੋ ਗੁਰ ਨਿਜ ਗਜਾਨ ਸੁਤੰਤ੍ਰ।
ਰਿਖਿ ਖਗ[1] ਜਿਤੇ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਠੌਰੈਂ। — [1]ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀ।
ਦਿਯ ਉਪਦੇਸਿ ਸਬਿਨਿ ਗੁਰ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੧੩੯॥ — [1]ਭਾਰੀ, ਚੰਗਾ।
ਗਦ ਗਦ[1] ਭਏ ਕਾਕ ਲੌ[2] ਸਬਿ ਹੀ। — [1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ। [2]ਕਾਕ ਭਸੁੰਡ ਤੱਕ।
ਬੂਝਯੋ ਮਰਦਾਨੇ ਯੋਂ ਤਬਿ ਹੀ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ[1] ਕਾਕ ਦੇਹ ਕਿਮ ਪਾਈ। — [1]ਹੇ ਕਾਕ ਭਸੁੰਡ !
ਤੁਮ ਗਜਾਨੀ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਮਹਾਈ ॥੧੪੦॥
ਕਾਕ ਭਸੁੰਡ ਤਬੈ ਨਿਜ ਗਾਥਾ।

ਕਹਿਨ ਲਗੋ ਯਾ ਬਿਧਿ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਤੁਮ ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਰਦਾਨਾ।
ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਹਿ ਢਿਗ ਕਰੌਂ ਬਖਾਨਾ ॥੧੪੧॥
ਸੁਦਰ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਨਮ ਥੋ ਮੇਰੋ।
ਭਗਤਿ ਸਿਵਾਂ ਕੀ ਕਰਤਿ ਬਧੇਰੋ।
ਪੁਰੀ ਉਜੈਨ ਰਹੈ ਗੁਰ ਮੇਰਾ।
ਬਿਸ਼ਨ ਭਗਤਿ ਸੋ ਅਤੀ ਚੰਗੇਰਾ[1] ॥੧੪੨॥ [1]ਬਹੁਤਾ ਹੰਕਾਰ।
ਨਹਿ ਮੁਹਿ ਬਿਸ਼ਨੁੰ ਭਗਤਿ ਸੁਹਾਵੈ।
ਨਿੰਦਜਾ ਕਰੌਂ ਸੁ ਗੁਰੂ ਹਟਾਵੈ।
ਸ਼ਿਵ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੁਹਿ ਦੀਨੋ।
ਤਾਂ ਤੇ ਭਯੋ ਮੁਝੈ ਮਦ ਪੀਨੋ ॥੧੪੩॥
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰ ਕਾ ਕਰਯੋ ਨਿਰਾਦਰ।
ਤਬਿ ਤਿਨ ਮੋਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿਯ ਨਾਦਰ[1]। [1]ਵੱਡਾ।
ਜੋਨ ਚੁਰਾਸੀ ਲਾਖ ਨਰਕ ਸਬਿ।
ਜਾਹੁ ਭੋਗ ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ[1] ਅਬਿ ॥੧੪੪॥ [1]ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਟ।
ਮੈ ਰੋਦਨ[1] ਸ਼ਿਵ ਆਗੇ ਕੀਨਾ। [1]ਰੋਣਾ।
ਰਹਿ ਹੈ ਗਜਾਨ ਸ਼ਿਵਹਿ ਬਰ ਦੀਨਾ।
ਤਬਿ ਮੈ ਜੋਨਿ ਨਰਕ ਸਬਿ ਭੋਗੇ।
ਆਖਰ ਨਰ ਤਨ ਮਿਲਾ ਸੰਜੋਗੇ[1] ॥੧੪੫॥ [1]ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ।
ਘੋਰ[1] ਦੁਖ ਨਰਕਨ ਮੈ ਸਹੇ। [1]ਭਿਆਨਕ।
ਪੈ ਸ਼ਿਵ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗਜਾਨ ਮੁਹਿ ਰਹੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਲੌਮਸ ਰਿਖਿ ਢਿਗ ਜਾਈ।
ਜਲਪ ਬਤਿੰਡੇ[1] ਚਰਚਾ ਲਾਈ ॥੧੪੬॥ [1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩ ਦੇ ਅੰਕ ੮੮ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ੧ ਤੇ ੨।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਰਿਖਿ ਤਬਿ ਯੌਂ ਕਹਾ।
ਤੂ ਸਮ ਕਾਕ ਅਧਿਕ ਬਕ ਰਹਾ।
ਜਾਹੁ ਕਾਕੁ ਤਨ ਧਰਿ ਤੂੰ ਅਬੈ।
ਡਰ ਕਰਿ ਮੈ ਪਕਰੇ ਪਗ ਤਬੈ ॥੧੪੭॥
ਹੋਇ ਦੀਨ ਜਬਿ ਮੈ ਘਿਗਿਆਨਾ[1]। [1]ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ।
ਪੁਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਰਿਖੀ ਬਖਾਨਾ।
ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨ ਪੁਨਾ ਰਹਿ ਤੋਹੀ।
ਮ੍ਰਿਤੁ[1] ਸੁਇੱਛਤ[2] ਪੁਨ ਤੁਵ ਹੋਹੀ ॥੧੪੮॥ [1]ਮੌਤ। [2]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਤਬਿ ਤੇ ਮੈ ਇਹ ਠੌਰ ਰਹਾਊਂ।
ਸਗੁਨ[1] ਕਥਾ ਹਰਿ, ਖਗਨ[2] ਸੁਨਾਊਂ। [1]ਹਰੀ ਦੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੀ। [2]ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ।
ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮੈ ਮਮ ਮਤਿ ਪਾਗੀ[1]। [1]ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕਾਕ ਜੋਨਿ ਯੌਂ ਚਹੌਂ ਨ ਤਿਆਗੀ ॥੧੪੯॥
ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਹੈ ਆਯੂ[2] ਮੇਰੀ। [1]ਮਿਣਤੀਰਹਿਤ। [2]ਉਮਰ।
ਕਈ ਬਾਰ ਮੈ ਪ੍ਰਲੈ ਹੇਰੀ।

ਜੁਗ ਹਜਾਰ ਕੋ ਬਿਧਿ[1] ਕਾ ਇਕ ਦਿਨ। — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਹੈ ਇਤਨੋ ਹੀਰਾਤ ਲਿਹੁ ਗਿਨ ॥੧੫੦॥
ਐਸੇ ਤੀਸ ਦਿਵਸ ਕਾ ਮਾਸੂ[1]। — [1]ਮਹੀਨਾ।
ਦ੍ਵਾਦਸ ਮਾਸਹਿਂ ਬਰਸ ਬਿਲਾਸੂ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ।
ਸਹਸ ਬਰਖ[1] ਜਬਿ ਐਸ ਬਿਤਾਈ। — [1]ਸੌ ਵਰਹਾ।
ਤਬਿ ਬਿਧਿ ਮਰੈ ਪ੍ਰਲੈ ਹ੍ਵੈ ਜੈਈ ॥੧੫੧॥
ਪੁਨ ਬਿਧਿ ਉਪਜ ਜਗਤ ਉਪਜਾਵੈ।
ਥਿਰ ਚਰ[1] ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰ ਬਨਾਵੈ। — [1]ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਜੰਗਮ।
ਕੇਤੇ ਬਿਧਿ ਮੋਹਿ ਦੇਖਤਿ ਮਰੇ।
ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਬਹੁ ਬਾਰ ਨਿਹਰੇ[1] ॥੧੫੨॥ — [1]ਦੇਖੇ।
ਮੈਂ ਈਹਾਂ ਬੈਠਾ ਗੁਨ ਗੈਹੌਂ[1]। — [1]ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਹਿਂ ਤਨ ਤਜਾਗਨ ਚੈਹੌਂ।
ਮਰਦਾਨੇ ਸੁਨਿ ਅਚਰਜ ਮਾਨਾ।
ਆਗੇ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨਾ ॥੧੫੩॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸਾਧ[1] ਸਮਾਧਿ ਪਰਾ ਜਹਿਂ ਦੱਤ[2], — [1]ਲਾ ਕੇ। [2]ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ।
ਤਹਾਂ ਗੁਰ ਜਾਇ ਸੁ ਬੈਨ ਅਲਾਏ।
ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਬੋਲਤਿ ਹੋ ਚਖ[1] ਖੋਲਤਿ, — [1]ਨੇਤ੍ਰ।
ਹੈ ਸਬਿ ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਖੋ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਨਾਹਿ ਨਿਰਾਸ ਭਵੈ ਜਬਿ ਲੌ ਤਨਿ,
ਆਸ ਰਹੈ ਮਨ ਜੌ ਜਿਹਂ ਭਾਏ[1]। — [1]ਜੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਲਈ) ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਸਵੰਦ ਰਹੇ।
ਦੱਤ ਕਹਯੋ ਕੁਛ ਕਾਜ ਨ ਬੋਲਨਿ,
ਲੇਤਿ ਮਹਾ ਰਸ ਮੈ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥੧੫੪॥
ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਧੰਨਜ ਤੁਮੈ ਮਨ,
ਆਤਮ ਮੈ ਜਿਨ ਕੀਨ ਨਿਰੁੱਧਾ[1]। — [1]ਰੋਕਿਆ ਹੈ।
ਛੋਰਿ ਸਬੈ ਰਸ ਇੰਦ੍ਰਨ ਕੇ,
ਮਨ ਮੀਨ[1] ਰਖਯੋ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਉੱਧਾ[2]। — [1]ਮੱਛ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।
ਕੀਨ ਭਲੇ ਸਿਤਕਾਰ ਗੁਰੈਂ ਉੱਠਿ,
ਦੱਤ ਦਿਗੰਬਰ[1] ਹ੍ਵੈ ਪਰਬੁੱਧਾ[2]। — [1]ਨਾਂਗੇ ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ ਨੇ। [2]ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ।
ਆਪਸ ਮੈ ਮਿਲਿ ਆਨਦ ਲੈ ਪੁਨ,
ਆਗੇ ਚਲੇ ਗੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸੁੱਧਾ[1] ॥੧੫੫॥ — [1]ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਗਿਆਤਾ।
ਥੇ ਅਲਲਾ ਜਹਿਂ ਚੀਨ* ਬਿਹੰਗਮ[1], — [1]ਅਲਲਾ ਚੀਨ ਪੰਛੀ। *ਕਵਿ ਜੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕ 'ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਪੰਜਾਬੀ (ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ੧੯੪੮ ਬਿ:) ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੩੦ ਉਪਰ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- 'ਕਿ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਲਲਾਚੀਨ ਦਾ ਮੇਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੋ ਅਹਿਲਿਚੀਨ ਪਦ ਦਾ ਅਲਲਾਚੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੀਨ ਦੇ ਵਾਸੀ।'
ਫੀਲਨ[1] ਕੋ ਗਹਿ ਚੁੰਚ ਲਜਾਏ। — [1]ਹਾਥੀਆਂ।
ਜਾਇ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਤਈਂ ਤਹਿਂ,

ਹ੍ਵੈ ਬਿਸਮੈ ਤਿਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ।
ਗੰਮਤ[1] ਨ ਨਰ ਕੀ ਇਹ ਠਾਂ,
[1]ਪਹੁੰਚ।
ਤੁਮ ਕੈਸ ਅਏ? ਪੁਨ ਕੌਨ ਲਿਆਏ?।
ਜੋ ਜਪ ਨਾਮ ਅਏ ਤੁਮਹੂੰ,
ਗੁਰ ਆਪ ਕਹ੍ਯੋ ਹਮ ਸੋ ਜਪ ਆਏ ॥੧੫੬॥

ਕਬਿੱਤ:
ਕਾਂ ਕੋ ਦੂਧ ਚੋਯੋ ਕੈਸ ਬਰਤਨ ਕੀਨ ਸੂਧ[1],
[1]ਸੁੱਧ, ਸਾਫ਼
ਕੌਨ ਕੌਨ ਤਾਵ ਤਾਯੋ[1], ਜਾਮਨ[2] ਕੋ ਹੈ ਦਯੋ।
[1]ਕਿਸ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਤੱਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। [2]ਜਾਗ।
ਕਹਾਂ ਸੋ ਜਮਾਯੋ ਕੈਸ ਕਾਢਯੋ ਮਥਿ[1] ਮਾਖਨ ਕੋ,
[1]ਰਿੜਕ ਕੇ।
ਕੈਸ ਕੀਨਿ ਚਾਖਨ ਸੋ ਕੈਸ ਸ੍ਵਾਦ ਹੈ ਲਹਯੋ।
ਇਹੁ ਤਨ ਬਾਸਨ[1] ਨਿਵਾਸਨ ਹ੍ਵੈ[2] ਸੁੱਧ ਕੀਨਿ,
[1]ਭਾਂਡਾ। [2]ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ।
ਖਿਮਾ ਤੈ ਸੰਤੋਖ ਦੂਧ ਚੋਇ ਤਪ ਮੈ ਤਯੋ[1]।
[1]ਸੇਵਾ ਰੂਪ ਤਪ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਉਪਦੇਸ ਜਾਮਨ ਔ ਸਤਿਸੰਗ ਮੈ ਜਮਾਇ,
ਮਥਨ ਬਿਬੇਕ ਏਕ[1] ਮਾਖਨ ਨਿਕੈ ਲਯੋ[2] ॥੧੫੭॥
[1]ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਰੂਪ ਰਿੜਕਿਆ ਹੈ। [2]ਇਕ (ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪ) ਮੱਖਣ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਚਾਖਨ ਭਾਣਾ ਮੰਨਨ ਕਿਯ,
ਬ੍ਰਮਾਨੰਦ ਸ੍ਵਾਦ।
ਯਹਿ ਉੱਤ੍ਰ ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਤੈ,
ਭਯੋ ਮੋਦ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ॥੧੫੮॥
ਕਰਿ ਗੋਸ਼ਟ ਬਹੁ ਪਰਸਪਰ,
ਭਰਿ ਉਰਿ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ।
ਚਾਹ੍ਯੋ ਜਬਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜੂ,
ਗਾਯੋ ਗੁਰੂ ਸਰੋਦ[1] ॥੧੫੯॥
[1]ਰਾਗ, ਕੀਰਤਨ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਤਹਿੰ ਰਹੇ,
ਗ੍ਯਾਨੀ ਭਗਤਿ ਬਿਚਾਰ।
ਧ੍ਯਾਇ ਕਰ੍ਯੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਇਤ,
ਗੁਰ ਕੋ ਥਿਰੇ ਨਿਹਾਰ ॥੧੬੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਤ੍ਰਿਤੀ ਉਦਾਸੀ ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਦਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੧੦॥

੧੧. {ਤੀਜੀ ਉਦਾਸੀ: ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ, ਦੇਵ ਪੁਰੀਆਂ, ਸੁਰਗ, ਸਚਖੰਡ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮੇਲ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਅਘ ਪੁੰਜ ਦਰੈਂ[1] ਮਨ ਸੁੱਧ ਕਰੈਂ,

[1](ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਤਨ ਤਾਪ ਹਰੈਂ ਸਮ ਦੇਵ ਸਰੈਂ[1]।

[1]ਗੰਗਾ ਵਾਂਗ। {ਦੇਵ ਸਰੈਂ- ਦੇਵ ਸਰੀ- ਦੇਵ ਨਦੀ- ਗੰਗਾ।}

ਭ੍ਰਮ ਅੰਧ ਛੁਟੈਂ ਮਦ ਚੋਰ ਹੁਟੈਂ,
ਅਗਤਾ ਨਿੰਦਰਾ ਸਮ ਸੂਰ ਦਰੈਂ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਭ੍ਰਮ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਥਕਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਦਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਬਨ ਗ੍ਯਾਨ ਬਧਾਵਨ ਕੋ ਬਰਖਾ,
ਸਮ ਚਿੰਤ ਮਨੀ ਮਨ ਚਿੰਤ ਹਰੈਂ[1]।

[1]ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਧਾਉਣ ਨੂੰ ਬਰਖਾ (ਰੂਪ ਹਨ ਤੇ) ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਵਾਂਗ ਮਨ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਸੱਤਮ ਸੱਤਮ ਕੇ ਪਦ ਉੱਤਮ,
ਜਾਨ ਇਹੈ ਕਵਿ ਧ੍ਯਾਨ ਧਰੈਂ[1] ॥੧॥

[1]ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਸਤਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤਮ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਜੇਹੇ (ਗੁਣ) ਜਾਣ ਕੇ (ਮੈਂ) ਕਵੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸੱਚ ਖੰਡ ਮੈਂ ਜਾਂਹਿ ਜਿਮ,
ਸਚ ਅਖੰਡ ਨਿਹਾਰ[1]।

[1]ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਤੇ ਅਖੰਡ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ।

ਖੰਡ ਅਸੱਚ ਸਚ ਮੰਡ ਹੈਂ,
ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਲੌਂ ਸਾਰ[1] ॥੨॥

[1]ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਖੰਡਨ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਮੰਡਨ (ਪ੍ਰੌੜ੍ਹਤਾ) ਕਰਨਗੇ।

ਐ ਹੈਂ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਜ੍ਯੋਂ,
ਕੈਹੈਂ ਏਤਿਕ ਗਾਥ।
ਇਸੀ ਅਧ੍ਯਾਇ ਮੈ ਸੁਨੋ ਅਬਿ,
ਦਾਇਕ ਮੁਕਤੀ ਪਾਥ[1] ॥੩॥

[1]ਰਸਤਾ।

ਮਰਦਾਨੇ ਬਾਲੇ ਤਈਂ,
ਛੋਰ੍ਯੋ ਢਿਗ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ।
ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਅਦੁਤੀ ਕੇ[1],

[1]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ।

ਚਲਿ ਅਦੁਤੀ ਗੁਰ ਆਦਿ ॥੪॥
ਮੇਰੁ ਗੁਰੂ[1] ਚਲ ਮੇਰੁ ਪਰ[2],

[1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ। [2]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਦੇ।

ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰੀ ਕੁਬੇਰ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ।

ਕਿੰਨਰ[1] ਗੰਧ੍ਰਬ[2] ਜੱਛ[3] ਗਨ,

[1]ਨਿੰਦਤ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਨਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਧੜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਲਸਤ ਰਿਖੀ ਦੀ ਉਲਾਦ ਹਨ, ਇਹ ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਨੱਚਦੇ ਹਨ। [2]ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਗਵੱਈਏ। [3]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਜ਼ਾਤੀ, ਗੁਹਜਕ- ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ।

ਆਏ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਹੇਰਿ ॥੫॥

ਚੌਪਈ:

ਗਾਯੋ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਤਹਾਂ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਲਹ੍ਯੋ ਪੁਨ ਮਹਾਂ।
ਕਹਿਂ ਗੰਧ੍ਰਬ ਉਰ ਸਾਂਤਿ ਹਮਾਰੇ।

ਭਏ ਸ੍ਰੋਦ[1] ਸੁਨਿ, ਦੇਹੁ ਸਿਖਾਰੇ ॥੬॥ — [1]ਰਾਗ, ਕੀਰਤਨ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹ੍ਯੋ ਹਮਾਰੇ ਮਗ ਮੈ[1]। — [1]ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਵਿੱਚ।
ਤੁਮ ਧਾਰਹੁਗੇ ਤਨ ਜਬਿ ਜਗ ਮੈ।
ਇਹੈ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖ ਹੋਇ ਗਾਇ ਹੋ।
ਤਬੈ ਮਨੋਰਥ ਸਬੈ ਪਾਇ ਹੋ ॥੭॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪ ਕਰਿ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ ਚਢਿ ਹੈ ਰੰਗਤਿ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗ੍ਯਾਨ ਬਿਨ ਮਨੁਖ ਨ ਹੋਈ।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਨ ਗ੍ਯਾਨ ਬਿਨੋਈ[1] ॥੮॥ — [1]ਬਿਨਾ।
ਆਗਮ ਨਿਗਮ ਅਚਾਰਯ ਸੰਤੈਂ।
ਕਹ੍ਯੋ ਸਪਤ ਕਰਿ[1] ਏਹੀ ਤੰਤੈ[2]। — [1]ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ। [2]ਤੱਤ, ਨਿਚੋੜ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਬਖਾਨ੍ਯੋ ਜੋਈ।
ਅਬਿ ਪਿਖੀਅਤ ਹੈਂ ਪ੍ਰਤੱਖ੍ਯ ਸੋਈ ॥੯॥
ਸੋ ਗੰਧ੍ਰਬ ਸਿਖ ਗੁਰ ਕੇ ਰਾਗੀ।
ਹੈਂ ਗ੍ਯਾਨੀ ਬਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੁਰਾਗੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਗੰਧ੍ਰਬ ਮੋਦ ਭਏ ਸੁਨਿ ਸਬੈ।
ਤਿਨ ਤੈ ਹੋਇ ਵਿਦਾ ਗੁਰ ਤਬੈ ॥੧੦॥
ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਮੈ ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰਨ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]। — [1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਜਹਾਂ ਦੇਵ ਗਨ ਬਸਤਿ ਅਪਾਰੇ।
ਆਹਿ ਅਪੰਚੀ[1] ਕ੍ਰਿਤ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥੧੧॥ — [1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਂ) ਸੂਖਮ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ {ਅਪੰਚੀ ਕ੍ਰਿਤ=ਉਹ ਤੱਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਚੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੂਖਮ ਤੱਤ।}
ਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਕ ਮੈਂ[1] ਪੁੰਨ੍ਯ ਜੁ ਕਰਹੀਂ। — [1]ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ।
ਭੋਗ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਮੈ ਧਰਹੀਂ।
ਤੇ ਤਨ ਤਜਿ ਸਬਿ ਸ੍ਵਰਗ ਸਿਧੈਹੈਂ।
ਨਾਰਿ ਪਰੀ ਨਰ ਦੇਵ ਬਨੈ ਹੈਂ ॥੧੨॥

ਕਬਿੱਤ:

ਭਿਸ਼ਤ ਸੁਰਗ ਕਹਿ ਹਿੰਦੂ ਔ ਤੁਰਕ ਜਾਹਿਂ,
ਪਿਖ੍ਯੋ ਗੁਰ ਸੋਊ ਜੋਊ ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ[1] ਲਹਾਇ ਹੈਂ[2]। — [1]ਪੁੰਨੀ। [2]ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਏਕ ਸਮ ਪਰਕਾਸ਼ ਮਨੀ ਨਰਹਤਿ ਖਾਸ[1], — [1]ਖਾਸ ਮਣੀਆਂ ਦਾ।
ਸਸਿ ਸੂਰ ਹੂੰ ਕੋ ਨੂਰ[1] ਨੀਚੇ ਰਹਿ ਜਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਝਰਨੇ ਝਰਤਿ ਬਾਰ[1] ਸੁਧਾ[2] ਅਨੁਹਾਰ[3] ਬਹੁ, — [1]ਪਾਣੀ ਦੇ। [2]ਅੰਮ੍ਰਿਤ। [3]ਵਰਗੇ।
ਬਨ[1] ਬਾਗ ਸੌਰਭਿ[2] ਅਮਰ ਫਲ ਦਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਬਗ਼ੀਚੇ। [2]ਸੁਗੰਧੀ।
ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧਿ ਮੰਦ[1] ਪੌਨ ਗੌਨ[2] ਭੌਨ ਭੌਨ[3], — [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ। [2]ਚਲਦੀ ਹੈ। [3]ਘਰਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਜੌਨ ਫਲ ਚਾਹਿ ਜੋਇ ਤੌਨ[1] ਸੋਇ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥੧੩॥ — [1]ਉਹੋ ਫਲ।
ਬਾਂਛਤ ਮਿਲਤਿ ਭੋਗ ਬ੍ਯਾਪਤ[1] ਨ ਜਰਾ[2] ਰੋਗ, — [1]ਲਗਦਾ। [2]ਬੁਢੇਪੇ ਦਾ।

ਫਿਕਰ ਕਲੇਸ਼ ਸੋਗ ਕੋਊ ਨ ਨਿਹਾਰ ਹੈਂ।
ਸਬੈ ਰੂਪ ਰਾਸਿ[1] ਕਾਮ ਕੇਲ[2] ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਖਾਸ,

[1]ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੇ। [2]ਕ੍ਰੀੜਾ, ਭੋਗ।

ਭੂਖ ਨ ਪਜਾਸ ਜ੍ਵਾਨਰੈਹੈਂ ਏਕ ਸਾਰ ਹੈਂ।
ਕਾਰਬਾਰ ਕੋਊ ਨਹਿਂ, ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਸਮਾਨ[1] ਰਹਿਂ,

[1]ਸਾਮਾਨ, ਸਮੱਗ੍ਰੀਆਂ।

ਦੀਨ ਨ ਅਧੀਨ ਕਿਹਿਂ ਕੋਊ ਰਹਿ ਵਾਰ ਹੈਂ[1]।

[1](ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ) ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਉਹ) ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਰਾਗ ਰੰਗ ਗਾਨ ਤਾਨ ਨਾਚ ਸੰਗ,
ਬੀਨ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ, ਚੰਗ[1] ਬਾਜਤਿ ਅਪਾਰ ਹੈਂ ॥੧੪॥

[1]ਧਾਤੂ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵਾਜਾ ਜੋ ਲੋਹੇ ਦੇ ਕਿੱਲ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦ੍ਰ, ਕੁਬੇਰ, ਹਰੀ, ਹਰ, ਬਿਧਿ ਆਦਿ ਦੇਵ,
ਰਹਤਿ ਸਦੇਵ[1] ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰ ਮਾਹਿਂ ਹੈਂ।

[1]ਸਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ। (ਅ) ਹੋਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਣੇ।

ਜੋਊ ਜਨ ਜਾਂਹਿ ਚਾਹਿ[1] ਕਰਤਿ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸੋ,

[1]ਇੱਛਾ ਧਾਰ ਕੇ।

ਤਨ ਤਜਿ ਜਾਇ ਵਹਾਂ ਪਾਇ ਪੁਰ ਤਾਹਿਂ ਹੈਂ।
ਕੋ ਸਾਲੋਕ[1] ਕੋ ਸਮੀਪ[2] ਕੋ ਸ੍ਵਰੂਪ[3] ਕੋ ਸਾਯੁਜ[11],

[1]ਸ਼ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ- ਆਪਣੇ ਉਪਾਸ਼ਜ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। [2]ਸਮੀਪ ਮੁਕਤੀ- ਆਪਣੇ ਉਪਾਸ਼ਜ ਦੇ ਕੋਲਰਹਿਣਾ। [3]ਸਰੂਪ ਮੁਕਤੀ- ਇਸ਼ਟ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੋਣਾ। [11]ਸਾਯੁਜ ਮੁਕਤੀ- ਉਪਾਸ਼ਜ ਨਾਲ ਉਪਾਸ਼ਕ ਦਾ ਜੁੜ ਜਾਣਾ। {ਉਪਾਸ਼ਜ- ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।}

ਮੁਕਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਾਰ ਏਹੀ ਸੋ ਲਹਾਹਿਂ ਹੈਂ।
ਜੈਸੋ ਜਪ ਤਾਪ ਪੁੰਨਜ ਕਰਿ ਨਰ ਜਾਇ ਤਹਾਂ,
ਤੈਸੋ ਭੋਗ ਭੋਗ ਫੇਰ ਮ੍ਰਿਤ ਲੋਕ ਪਾਹਿਂ ਹੈਂ ॥੧੫॥
ਜਦਜਪਿ ਹੈ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰੇ ਭਾਰੇ,
ਤਦਜਪਿ ਹੈ ਦੁਖ ਜੋਊ ਸੋਊ ਭੀ ਸੁਨੀਜੀਏ।
ਏਕ ਅਤਿ ਸਹਿਤਾ[1] ਕਹਿਤ ਜਾਹਿਂ ਮਤਸਰ[2],

[1]ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਾਣ ਵਡਿਆਈ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾ ਸਹਾਰ ਸਕਣ ਦਾ ਸੁਭਾਉ। [2]ਈਰਖਾ।

ਦੁਤੀ ਰਾਖਸ਼ਨ ਡਰ ਅਧਿਕ ਲਹੀਜੀਏ।
ਤੀਸਰੋ ਹੈ ਖੀਨਤਾ[1] ਬਿਹੀਨਤਾ ਅਰਾਮ[2] ਅਤਿ,

[1]ਪੁੰਨ ਦੇ ਨਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖ। [2]ਸੁਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਛੀਨ ਭਏ ਪੁੰਨਜ ਫੇਰ ਧਰਨਿ ਗਿਰੀਜੀਏ।
ਯਾਹੀ ਤੇ ਨ ਸੰਤ ਜਨ ਚਾਹਿਂ ਤਹਿਂ ਕਰੈਂ ਮਨਿ,
ਜੈਸੇ ਏਹ ਲੋਕ ਨਾਸੀ ਤੈਸੇ ਸੋ ਜਨੀਜੀਏ ॥੧੬॥
ਇਨਿ ਸਬਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਲੋਕਨ ਤੇ ਊਪਰ ਹੈ,
ਸਚਖੰਡ ਜੋ ਬਿਕੁੰਠ ਲੋਕ ਕਰਤਾਰ ਕੋ।
ਜਾਂਹਿ ਕਾ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਰਚਤਿ ਜਗਤ ਮਾਇ[1],

[1]ਮਾਇਆ।

ਹਰੀ[1] ਹਰ[2] ਅਜ[3] ਆਦਿ ਕਰੈਂ ਨਿਜ ਕਾਰ ਕੋ।

[1]ਵਿਸ਼ਨ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ।

ਸੋਈ ਆਹਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਜੁਗੀਸ਼੍ਵਰ ਧਜਾਵੈਂ ਜਾਂਹਿ,
ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰ ਨ ਪਾਹਿਂ ਤਾਹਿਂ ਪਾਰ[1] ਕੋ।

[1]ਅੰਤ।

ਜੇਤਿਕ ਭਗਤ ਜੋਗੀ ਬਿਸ਼ੇਰਸ ਤੈ ਬਿਓਗੀ[1],

[1]ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਭਾਵ ਤਿਆਗੀ।

ਨਾਮਰਸ ਭੋਗੀ ਪੈ ਹੈਂ ਓਸ ਦਰਵਾਰ ਕੋ ॥੧੭॥
ਭੂਖ ਨ ਪਜਾਸ ਜਹੀਂ ਬਾਸ਼ਨਾ ਨ ਫੁਰੈ ਕਹੀਂ,

ਆਨੰਦ ਅਖੰਡ ਏਕਰਸ ਸਬਿ ਕੋ ਰਹੈਂ।
ਤੀਨ ਦੋਸ਼ ਹੀਨ ਪੀਨ[1] ਸੁਖ ਸਦ ਲੇਹੁ ਚੀਨ, — [1]ਭਾਰੀ।
ਲਿਵ ਲੀਨ ਮਨ ਮੀਨ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਸਿੰਧ ਮੋਰਹੈਂ। — [1]ਮਨਾਂ ਰੂਪ ਮੱਛ।
ਕੋਟਿਕ ਮਹੇਸ਼[1] ਕਮਲੇਸ਼[2] ਬਿਧਿ[3] ਆਦਿ ਦੇਵ, — [1]ਸ਼ਿਵ। [2]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਮੁਨਿ ਜਨਿ ਅਵਤਾਰ ਖਰੇ ਪੌਰ ਪੌ[1] ਰਹੈਂ। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਖੜੇ।
ਨੂਰ ਕਾ ਜਹੂਰ ਭੂਰ ਨੂਰ ਭਰਪੂਰ ਰਹਯੋ,
ਨੂਰ ਕੌ ਨਿਹਾਰ ਯਾਰ ਨੂਰ ਹੀ ਲੌਂ ਹੋ ਰਹੈਂ[1] ॥੧੮॥ — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਉਹ) ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਹ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੈ[1], — [1](ਚਲਦੇ) ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ।
ਪੁਰੀਅਨ ਕੋ ਕਹਿ ਦੀਨ।
*ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਕੀ ਸੁਨੋ ਅਬਿ, — *ਭਿਸਤ ਜਾਂ ਸੁਰਗ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੰਦਰ ਪੁਰੀ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ– ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਿੱਛੇ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ੧੧ ਤੋਂ ੧੬ ਤੱਕ ਕਵੀ ਜੀ ਕਰ ਆਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਬੇਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ੧੭ ਤੇ ੧੮ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਚ ਖੰਡ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੋਬਾਰਾ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ।
ਜਹਿਂ ਗੁਰ ਥਿਰੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧੯॥
ਤਹਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਜਬਿ,
ਗਾਯੋ ਸੁਰ ਮੈ ਪਾਇ।
ਸੁਨਿ ਅਪੱਛਰਾ ਦੇਵ ਸਬਿ,
ਮਸਤ ਭਏ ਅਧਿਕਾਇ ॥੨੦॥

ਚੌਪਈ:
ਰੂਪ ਅਮੋਲਕ ਪਿਖਿ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਗੁਰ ਕੌ ਗੁਨਿ ਕੈ।
ਪਰੇ ਚਰਨ ਸਬਿ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰੀ।
ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ ਨਿਹੋਰ[1] ਬਹੋਰੀ[2] ॥੨੧॥ — [1]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ। [2]ਫੇਰ।
ਤੁਮ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਜਗ ਨਾਥਾ।
ਹਮੈ ਦਰਸ ਦੈ ਕੀਓ ਸਨਾਥਾ[1]। — [1]ਸਫਲਾ।
ਦੀਜੈ ਅਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਖਰਾਰੀ[1]। — [1]ਹੇ (ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ) ਖਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੈਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ।
ਜਾਂ ਤੇ ਹ੍ਵੈਂ ਹਮ ਮੁਕਤਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ॥੨੨॥
ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਬਿਨਾ ਨਰ ਤਨ ਹੈ।
ਮੁਕਤਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਇ ਨ ਬਨ ਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜਬਿ ਤੁਮ ਨਰ ਤਨ ਲਹਿ ਹੋ।
ਗੁਰ ਸਿਖ ਬਨਿ ਮੁਕਤੀ ਪਦ ਗਹਿ ਹੋ ॥੨੩॥
ਪੁਨ ਇੰਦ੍ਰ ਕਰਿ ਜੋਰ ਬਖਾਨਾ।
ਅਹੋ ਭਾਗ ਮਮ ਭੂਰ ਮਹਾਨਾ।
ਰਾਵਰ ਬਪੁ[1] ਪ੍ਰਤੱਖਯ ਕਰਤਾਰਾ। — [1]ਸਰੂਪ।

ਨ੍ਰਿਖਯੋ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰਾ ॥੨੪॥
ਈਸ਼ਰ ਤੈ ਭੀ ਦਰਜਾ ਭਾਰੀ।
ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਕਹਿਂ ਸ੍ਰਤਿ ਚਾਰੀ[1]। — [1]ਚਾਰੇ ਵੇਦ।
ਹਰਿ ਰਚਿ ਜੀਵ ਜਗਤ ਮੈ ਡਾਰੇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਭਵ ਤੇ[1] ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ॥੨੫॥ — [1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ)।
ਹਰਿ ਜੂ ਅਪਨਾ ਆਪ ਛਪੈ ਹੈਂ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿ ਦਿਖਲੈ ਹੈਂ।
ਹਰਿ ਮਾਯਾ ਜੀਵਹਿਂ ਦੁਖ ਦੇਹੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਯਾ ਦੂਰ ਕਰੇਹੀ ॥੨੬॥
ਮੈਂ ਭੀ ਭਯੋ ਆਜ ਬਡ ਭਾਗੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ ਰਜ[1] ਮਮਿ ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ। — [1]ਚਰਨ ਧੂੜ।
ਅਸ ਕਹਿ ਫਲ ਭਲ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੀ[1]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਇੰਦ੍ਰ ਗੁਰ ਕੇ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ ॥੨੭॥
ਨਾਚ ਰੰਗ ਬਹੁ ਢੰਗ ਕਰਾਏ।
ਉਤਸ਼ਵ ਕੀਨ ਅਧਿਕ ਮੁਦ ਦਾਏ।
ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਸੈਰ ਕਰਾਏ।
ਜੇ ਬਿਸ੍ਵਕ੍ਰਮਾ[1] ਆਪ ਬਨਾਏ ॥੨੮॥ — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ।
ਪੰਨਨ ਪਿਚਕੀ ਮੰਦ੍ਰ ਭ੍ਰਾਜੈਂ[1]। — [1]ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ {ਪਿਚਕੀ} ਕਤਰ ਕੇ (ਜੜੇ ਹੋਏ) ਪੰਨੇ {ਭ੍ਰਾਜੈਂ} ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਫੈਰੋਜਨ ਕੇ[1] ਫਾਟਕ[2] ਰਾਜੈਂ[3]। — [1]ਨੀਲੇ ਰਤਨਾਂ ਦੇ। [2]ਤਖਤੇ। [3]ਸੋਭਦੇ ਹਨ।
ਜਟੇ[1] ਜਵਾਹਰ ਬਿਦ੍ਰਮ[2] ਖੰਭੇ। — [1]ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। [2]ਮੂੰਗਿਆਂ ਦੇ।
ਪਿਖਿ ਸਸਿ[1] ਸੰਪਾ[2] ਸੂਰ[3] ਅਚੰਭੇ ॥੨੯॥ — [1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ। [2]ਸੰਪਾਤਿ-ਸੂਰਜ ਦੇਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਜਟਾਯੂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਗਿਰਝ ਜਿਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। [3]ਸੂਰਜ।
ਗਜ ਮੋਤਿਨ ਕੀ[1] ਬੰਦਨਵਾਰਾ[2]। — [1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ। [2]ਬੰਦਨ ਵਾਰ- ਮੰਗਲ ਸਮੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲਟਕਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ।
ਜਨ ਤਾਰਾ ਗਨ ਪੋਏ ਤਾਰਾ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇ ਤਾਰੇ ਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਲਾਲਨ ਕੇ ਬਹੁ ਕਲਸ ਦਮੱਕੈਂ[1]। — [1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਜਨ ਬੀਜਰ ਗਨ[1] ਥਿਰੀ ਚਮੱਕੈਂ ॥੩੦॥ — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ।
ਭਰੇ ਹੌਜ਼[1] ਅੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਘਨੇ। — [1]ਕੁੰਡ, ਚੁਬੱਚੇ।
ਬਿਬਿਧ ਬਿਤਾਨ[1] ਚਾਂਦ ਸੇ ਤਨੇ। — [1]ਚੰਦੋਏ।
ਦੇਵ ਅਪੱਸ੍ਰਾ ਇਤ ਉਤ ਭ੍ਰਾਜੈਂ[1]। — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਜਿਨਿ ਦੁਤਿ ਹੇਰਿ ਕਾਮਰਤਿ ਲਾਜੈਂ ॥੩੧॥
ਜੀਅ ਭਾਵਤ ਪੀਯ ਅਮੀ ਅਘਾਵੈਂ।
ਬਾਂਛਤ ਸਬੈ ਅਮਰ ਫਲ ਖਾਵੈਂ।
ਜਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕ ਤੇਜ ਬਲ ਬਾਢੇ।
ਕਾਮ ਕੇਲ ਮੈ ਰਹਿਂ ਅਤਿ ਠਾਂਢੇ ॥੩੨॥
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਨਾਚਤਿ ਗਾਵਤਿ ਪਰੀਆਂ।

ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਦ[1] ਗੁਨ ਰੂਪ ਸੁ ਭਰੀਆਂ। [1]ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ।
ਕਹਿ ਲੌ ਗਿਨੌ ਸ੍ਵਰਗ ਸੁਖ ਯਾਵਤਿ[1]। [1]ਸਾਰੇ।
ਜਿਹ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਮੁਨਿ ਮਨ ਲਲਚਾਵਤਿ ॥੩੩॥
ਨਾਰਦਾਦਿ ਰਿਖਿ ਜੇ ਤਹਿਂ ਗਏ।
ਕਹਿਂ ਪੁਰਾਨ ਵਹਿ ਲੰਪਟ[1] ਭਏ। [1]ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਖੱਚਤ।
ਗੁਰ ਵਹਿ ਮਿਥਜਾ[1] ਮਾਯਕ[2] ਚੀਨੇ। [1]ਝੂਠੇ। [2]ਛਲ ਰੂਪ।
ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਚਲ[1] ਚੰਚਲ ਨਹਿ ਕੀਨੇ ॥੩੪॥ [1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ।
ਜੈਸ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਨਿਰਪ ਸਜਾਨੋ।
ਮ੍ਰਿਤਕ[1] ਖਿਲੌਨਨ ਪਰ ਨ ਲੁਭਾਨੋ ॥੩੫॥ [1]ਮਿੱਟੀ ਦੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕੇਵਲ ਬਪ[1] ਕਰਤਾਰ ਲਖਿ, [1]ਸਰੂਪ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰ।
ਆਇ ਸਚੀ[1] ਪਗ ਬੰਦ ਕਰਿ, [1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਚਾਹੀ ਮੋਖ ਉਦਾਰ ॥੩੬॥
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਸੁਰ ਦੇਹ ਯਹਿ,
ਕੇਵਲ ਭੋਗ ਸਥਾਨ।
ਨਰ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇਹ[1] ਮੈ, [1]ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ।
ਮੁਕਤਿ ਦਾਨ ਹ੍ਵੈ ਗਜਾਨ ॥੩੭॥
ਤਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਭੀ ਇੰਦ੍ਰ ਸਹਿ,
ਲੈ ਹੈਂ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ।
ਗੁਰ ਸਿਖ ਹ੍ਵੈ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿ,
ਪੈ ਹੈਂ ਮੁਕਤਿ ਬਿਦੇਹ ॥੩੮॥
ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਤੈ ਮਨੁਖ ਤਨ,
ਧਰੇ ਤਿਨੈ ਪੁਨ ਆਇ।
*ਇੰਦ੍ਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ[1] ਭਜੋ, [1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ। *ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਆਸ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਸਚੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿਣਾ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਖ਼ਿਆਲ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-'ਯਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਤੇ ਸੁਨਜੋ ਹਮੈ ਅਵਦਾਤ।' ਉਵ ਗੁਰ-ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਵਿੱਚ ਪਰਪੱਕ, ਉੱਚ ਆਚਰਨ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਇਨਸਾਫ਼-ਪਸੰਦ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਆਸ ਕੌਰ[1] ਭਈ ਸਾਇ[2] ॥੩੯॥ [1]ਮਹਾਰਾਣੀ ਪਟਿਆਲਾ। [2]ਉਹ (ਸਚੀ)।
ਕਰੀ ਸੁੰਡ ਜਿਮ[1] ਜੁਗਨ ਕੀ[2], [1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਸੁੰਡਾਂ ਵਰਗੀਆਂ। [2]ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਥੀ ਭੁਜਾ[1] ਜੰਘ[2] ਬਖਜਾਤ। [1]ਬਾਹਾਂ। [2]ਲੱਤਾਂ।
ਯਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਤੈ,
ਸੁਨਜੋ ਹਮੈਂ ਅਵਦਾਤ[1] ॥੪੦॥ [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਗੁਰੂ ਭਗਤਿ ਦੋਨੋ ਭਏ,

ਧਨੀ[1] ਪਟਜਾਲੇ ਕੇਰ।
ਪੁਨਜ ਕੀਏ ਕਾਯਮ ਜਿਨੈ,
ਅਬਿ ਲੌ ਬਿਦਤ ਬਧੇਰ ॥੪੧॥

[1]ਮਾਲਕ (ਰਾਜਾ ਤੇਰਾਣੀ)।

ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਜਬਿ,
ਚਲਨਾ ਚਾਹ੍ਯੋ ਫੇਰ।
ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਉਰਵਸੀ[1] ਕੇ,
ਪਿਖਿ ਉਰ ਵਸੀ[1] ਬਧੇਰ ॥੪੨॥

[1]ਨਾਮ ਅਪੱਛਰਾ।
[1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵੱਸ ਗਈ।

ਅੰਗਨਿ ਆਲਿੰਗਨ[1] ਚਹ੍ਯੋ,
ਬਜੰਗ[1] ਸਮਝ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ।
ਕਹ੍ਯੋ ਕਪਟ ਫਲ ਯਵਨ ਬਪੁ[1],
ਤੁਮ ਕੋ ਮਿਲ ਹੈ ਜਾਂਹਿ ॥੪੩॥

[1]ਛੋਹਣਾ।
[1]ਰਮਜ਼, ਇਸ਼ਾਰਾ।
[1]ਤੁਰਕਣੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ।

ਖਸ਼ਟਮ ਬਪੁ ਧਰ ਕਾਮਨਾ,
ਪੂਰਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਤੋਹਿ।
ਸੋਊ ਪਰੀ ਕੌਲਾਂ ਭਈ,
ਬਚਨ ਪਾਲ੍ਯੋ ਵੋਹਿ* ॥੪੪॥

*ਉਰਵਸੀ ਅਪੱਛਰਾ ਦੀ ਮੰਦ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸ ਦੀ ਛੇਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇਣਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਿਵ ਨਾਭ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਚਰਨ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਪਦਮਨੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋ-ਭਾਵ ਵੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਰਵਸੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ- ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਗਾਛਹੁ ਪੁਤ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਆਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪੁਨ ਹਮ ਪਰ ਕੀਨੀ। ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਕੇ ਰਸ ਮਤ ਭੀਨੀ। ਇਹ ਤੋ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਜਿਸ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤ ਨਿਹਾਲਾ ॥੫੯॥ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਅਧਯਾਯ ੪੭) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਐਉਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ: ਬਿਸ਼ੇ ਭੋਗ ਬਿਸ਼ਟਾ ਕੀ ਨਿਆਈਂ। ਦੁਰਗੰਧਿਤ ਸੋ ਹਮੈ ਨ ਭਾਈ। ਰਿਦੈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਭ ਭਾਂਤੀ। ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਭੀ ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥੬੧॥ ਕਾਢਿ ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ ਪੁਚਾਏ। ਐਸੋ ਸੰਤ ਪਿਖ੍ਯੋ ਨਿਸ ਜਾਏ। (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਅਧਯਾਯ ੪੭) ਉਰਵਸੀ ਨੂੰ ਤੁਰਕਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਫਿਰ ਛੇਵੇਂ ਜਾਮੇ 'ਚ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਵ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮੰਦ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸ੍ਰਾਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਦ-ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਕਦੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮੰਦ-ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਮੇਟ ਕੇ ਰੱਬੀ ਰੰਗਣ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੇ ਅਣਗਣਿਤ ਸਬੂਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਹਨ। ਕੌਲਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੩ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੭੧ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਰ।

ਮਘਵਾ ਪੁਰ[1] ਤੈ ਤੁਰ ਗੁਰੂ,
ਪਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਜਾ ਪਤਿ ਲੋਕ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਲੌ ਪਿਖਿ ਸਬਿਨ ਕੌ,
ਕੀਨੋ ਭਲੇ ਬਿਸੋਕ[1] ॥੪੫॥

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ।
[1]ਅਨੰਦ।

ਚੌਪਈ:

ਬਿਸ਼ਨ ਪੁਰੀ ਮੈ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।	
ਸੂਰ ਸਸੀ ਜਹਿਂ ਨਹਿ ਦਰਸਾਈ।	
ਮਣਿ ਮਯ[1] ਧਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸਾਰੀ।	[1]ਰੂਪ।
ਜਗਮਗਾਤ ਰਹਿ ਅਤਿ ਉਜਿਆਰੀ ॥੪੬॥	
ਭਗਤ ਚਤੁਧਾ ਮੁਕਤਿ[1] ਨਿਹਾਰੇ।	[1]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਭਗਤ।
ਸਬੈ ਚਤਰ ਭੁਜ ਭੂਖਨ ਧਾਰੇ।	
ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧੀ।	
ਕਿਸੀ ਵਿਸ਼ੇ ਕੀ ਤਹਾਂ ਨ ਗੰਧੀ[1] ॥੪੭॥	[1]ਬੋ ਭਾਵ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ।
ਤੇਜ ਰੂਪ ਸਬਿ ਕੇ ਤਨ ਸੋਹੈਂ।	
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਖਾਸ[1] ਨ ਕੋ ਹੈ।	[1]ਖ਼ਾਹਸ਼, ਇੱਛਾ।
ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਸਬਿ ਜਗ ਕਾ ਪਾਲਕ।	
ਰੱਖਕ ਭਗਤਿ ਅਭਗਤਨ ਘਾਲਕ[1] ॥੪੮॥	[1]ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ।
ਤਿਨਿ ਆਵਨ ਜਬਿ ਗੁਰ ਕਾ ਸੁਨਾ।	
ਪਠੇ ਪਾਰਖਦ[1] ਲੇਨੇ ਪੁਨਾ।	[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ।
ਬਿਸ੍ਵਕਸੇਨ[1] ਆਦਿ ਮੁਦ ਪਾਏ।	[1]ਪਾਰਖਣ ਦਾ ਨਾਮ।
ਕਰਿ ਉਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰਹਿਂ ਲੈ ਆਏ ॥੪੯॥	
ਮਿਲੇ ਖੜੇ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਕੋ ਹਰੀ।	
ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪਰਸਪਰ ਬਹੁ ਕਰੀ।	
ਨਿਜ ਢਿਗ ਆਸਨ ਊਚ ਬਿਠਾਏ।	
ਕਰਿ ਚਰਚਾ ਪਰਚਾ[1] ਮੁਦ ਪਾਏ ॥੫੦॥	[1]ਪ੍ਰਚਾਵਾ।
ਨਾਮ ਗਜਾਨ ਤਨ ਧਰਿ ਜਨ ਮਿਲੇ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਨਾਮ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਤੇ ਗਿਆਨ (ਬਿਸ਼ਨੂੰ) ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਮਿਲੇ ਹਨ।
ਜੋਗ ਵਿਰਾਗ ਰੂਪ ਜਨ ਭਿਲੇ[1]।	[1]ਮਿਲੇ।
ਪੁਨ ਹਰਿ ਸੁਨੀ ਗੁਰੂ ਤੈ ਬਾਨੀ।	
ਗਜਾਨ ਵੈਰਾਗ ਭਗਤਿ ਨੈਸਾਨੀ ॥੫੧॥	
ਜੈ ਜੈ ਬੋਲਿ ਅਨੰਦ ਬਢਾਯੋ।	
ਨਿਜ ਲੋਗਨ ਪ੍ਰਤਿ ਹਰਿ ਅਸ ਗਾਇਓ।	
ਜਦਜਪਿ ਆਚਾਰਯ ਅਵਤਾਰੂ।	
ਪੂਰਬ ਭਏ ਕਏ ਮਤ ਚਾਰੂ[1] ॥੫੨॥	[1]ਸੁੰਦਰ ਮੱਤ ਚਲਾਏ।
ਤਦਜਪਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਅਵਤਾਰਾ।	
ਭਯੋ ਅਬੈ ਚਹੁਂ ਜੁਗਨ ਮਝਾਰਾ।	
ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਕੀਏ ਉਪਦੇਸੂ।	
ਮਿਟਤਿ ਨ ਕਬਹੂੰ ਨਿਖਲ[1] ਕਲੇਸੂ ॥੫੩॥	[1]ਸਾਰੇ।
ਨੇਤ[1] ਸਨਾਤਨ[2] ਯਹਿ ਕਰਤਾਰੈ।	[1]ਰੀਤੀ। [2]ਆਦੀ।
ਰਚੀ, ਨਿਗਮ ਆਗਮ ਕਹਿਂ ਸਾਰੈ।	
ਜੈਸ ਅਗਨਿ ਬਿਨ ਪਾਕ[1] ਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।	[1]ਰਸੋਈ।
ਬਿਨਾ ਤਮਾਰੀ[1] ਤਮ[2] ਨਹਿ ਜੈਹੈ ॥੫੪॥	[1]ਸੂਰਜ। [2]ਅਨ੍ਹੇਰਾ।

ਪੰਖੀ ਉਡਤਿ ਪੰਖ ਤੈ ਨਭ[1] ਜਜੋਂ।
[1]ਅਕਾਸ਼।
ਮੁਕਤਿ ਨਾਹਿ ਗੁਰ ਗਜਾਨ ਬਿਨਾ ਤਜੋਂ।
ਤੀਨ ਜੁੱਗ ਜਿਨਿ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ।
ਸੋ ਅਬਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਆਈ ॥੫੫॥
ਸ਼ਰਧਾ ਗੁਰ ਬਚਨੋ ਪਰ ਕੈ ਹੈਂ।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਗਜਾਨ ਗਹਿ ਲੈ ਹੈਂ।
ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਜਬ ਐਸ ਬਖਾਨਾ।
ਸਰਬ ਦੇਵਤਨਿ ਦ੍ਰਿਢ ਮਨਿ ਮਾਨਾ ॥੫੬॥
ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਧਰਿ ਗੁਰ ਤੈ ਦਿੱਖਜਾ[1]।
[1]ਦੀਖਿਆ, ਸਿੱਖਿਆ।
ਲੇਵੈਂ, ਭਈ ਸਬਿਨਿ ਮਨਿ ਇੱਛਯਾ।
ਯਾਹੀ ਤੇ ਸੁਰ ਆਇ ਹਮੇਸ਼ੈਂ।
ਗਹਿ ਗੁਰ ਮਾਰਗ ਦਹਿਤਿ[1] ਕਲੇਸ਼ੈਂ ॥੫੭॥
[1]ਸਾੜਦੇ, ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ।
ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਾਧੁ ਜਹਿਂ।
ਸਭਾ ਕਰਹਿਂ, ਹ੍ਵੈ ਸਾਬਤ ਤਹਿਂ ਯਹਿ।
ਦੇਵਨ ਸੀ ਸੂਰਤ ਸਬਿ ਰਾਜੈ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਗਜਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਭ੍ਰਾਜੈ[1] ॥੫੮॥
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਤੈ ਹ੍ਵੈ ਬਿਦਾ,
ਗੁਰ ਕੀਯ ਅੱਗ੍ਰ ਪਜਾਨ।
ਤੇਜਰੂਪ ਨਭ ਮਗ ਚਲੇ,
ਸੁਰ ਪਿਖਿ ਭਏ ਹੈਰਾਨ ॥੫੯॥

ਚੌਪਈ:
ਆਗੇ ਗਏ ਜਬੈ ਗੁਰ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਮਿਲਜੌ ਭਗਤ ਧ੍ਰੂ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]।
[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ)।
ਪਾਵਨ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਨ ਕਰੇ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਪਰਸਪਰ ਭਰੇ ॥੬੦॥
ਢਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਲਕੇ ਰੋਮਾਂਚਾ[1]।
[1]ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ[1] ਥਿਰਾ ਮਨ ਮਾਚਾ[2]।
[1]ਭਾਵ ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ। [2]ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਟਿਕ ਗਿਆ।
ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਪੌਰਹਿ ਪਰ[1] ਧ੍ਰੂ ਥਿਰ ਹੈ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ।
ਔਰ ਨਖਜਤ੍ਰ[1] ਗਿਰਦ ਤਿਹਿ ਫਿਰ ਹੈਂ ॥੬੧॥
[1]ਤਾਰੇ।
ਹਰੀ[1] ਹਰ[2] ਅਜ[3] ਲੌ ਦੇਵ ਅਪਾਰੈਂ।
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਪੈਗੰਮ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਹਜ਼ਾਰੈਂ।
ਖਰੇ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੇ[1] ਅੰਗ ਨ ਫਰਕੈਂ।
[1]ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗ।
ਸੁਸਕ[1] ਅਧਰ[2] ਮਨਿ ਛਤੀਆਂ ਧਰਕੈਂ ॥੬੨॥
[1]ਸੁੱਕੇ। [2]ਬੁੱਲ੍ਹ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਹੁਕਮ ਕਹਾਂ ਧੋ[1] ਕੈਸੇ।
[1]ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਚਿਤਵਤਿ ਰਹੈਂ ਅਦਬ ਸਹਿ ਐਸੇ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।

ਲੀਨੋ ਨਿਜ ਢਿਗ ਪ੍ਰਭੁ ਬੁਲਾਈ ॥ ੬੩ ॥
ਸੂਰਤਿ ਮੂਰਤਿ ਰੰਗ ਨ ਰੂਪਾ।
ਪੇਖ੍ਯੋ ਨੂਰਹਿ ਨੂਰ ਸ੍ਵਰੂਪਾ।
ਅਮਿਤਿ ਅਪਾਰ ਦਸੋ ਦਿਸ ਮਾਹੀ।
ਜਗਮਗਾਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਾਂਹੀਂ[1] ॥ ੬੪ ॥ — [1]ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਕੋਟ ਬੀਜਰੀ[1] ਸੂਰ[2] ਅਪਾਰੈ। — [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ। [2]ਸੂਰਜ।
ਫੀਕੇ ਦੀਸਹਿਂ ਤਾਹਿਂ ਅਗਾਰੈ।
ਮਾਰਤੰਡ ਮੰਡਲ ਮੈ ਜੈਸੇ।
ਦੀਪ[1] ਨਖ੍ਯਤ[2] ਜੁਗਨੂ[3] ਗਤ[11] ਐਸੇ ॥ ੬੫ ॥ — [1]ਦੀਵੇ। [2]ਤਾਰਿਆਂ। [3](ਤੇ) ਟਟਹਿਣਿਆਂ ਦੀ। [11]ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਮਾਯਾ ਸਬਲ[1] ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਵਹੈ। — [1]ਮਾਇਆ ਦੇ ਬਲ ਸਹਿਤ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਜਿਹਿਂ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਹੈਂ।
ਜਾਂ ਕੀ ਸੱਤਾ ਗਹਿ ਕਰਿ ਮਾਯਾ।
ਛਿਨ ਮਹਿ ਰਚਿ ਹੈ ਅੰਡ ਨਿਕਾਯਾ[1] ॥ ੬੬ ॥ — [1]ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ।
ਜੀਵ ਅਜੀਵ[1] ਅਸੁਰ ਸੁਰ ਜੇਤੇ। — [1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ।
ਹੋਵਤਿ ਪਲ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟ ਤੇਤੇ।
ਜਯੋਂ ਜੀਵਾਤਮ ਕੀ ਗਹਿ ਸੱਤਾ।
ਸ੍ਵਪਨ ਪਰਪੰਚ ਰਚਿਤ ਥਿਤਿ ਅੱਤਾ[1] ॥ ੬੭ ॥ — [1](ਮਨ) ਬਹੁਤਾ ਟਿਕ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰਰਚਦਾ ਹੈ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਗੁਰ ਕੋ ਭਯੋ ਅਵਾਜਾ।
ਜਿਹਿਂ ਹਿਤ ਗਏ ਕਰੋ ਵਹਿ ਕਾਜਾ।
ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਦਿਢੈ ਕੈ।
ਧਰ ਪਰ ਪਰਮ ਧਰਮ ਬਿਥਰੈ ਕੈ ॥ ੬੮ ॥
ਦਸ ਬਪੁ ਥਪਿ[1] ਫਿਰ ਈਹਾਂ ਅੱਈਓ। — [1]ਦਸ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ।
ਇਸੀ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਮਿਲੱਈਓ।
ਜੋ ਜਨ ਬਚਨ ਤੁਮਾਰ ਕਮਾਵੈ।
ਸੋ ਭੀ ਹਮਰੇ ਰੂਪ ਸਮਾਵੈ ॥ ੬੯ ॥
ਯਹਿ ਬਾਨੀ ਸੁਨਿ ਸੁਖਦ ਮਹਾਨੀ।
ਪੁਨ ਅਸ ਉਸਤਤਿ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ ॥ ੭੦ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ:

ਜੈ ਦੀਨ ਦਯਾਲੰ, ਜਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੰ,
ਕਰਤ ਨਿਹਾਲੰ, ਨਿਜ ਦਾਸੰ।
ਹਰਿ ਹਰ ਬਿਧਿ ਬੰਦਨ[1], ਪਾਪ ਨਿਕੰਦਨ[2], — [1]ਵਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ। [2]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ।
ਕਾਟ ਕੁਫੰਦਨ[1], ਸੁਖਰਾਸੰ। — [1]ਖੋਟੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ।
ਮਾਯਾ ਅਲਵੱਤਾ[1], ਲੈ ਤੁਵ ਸੱਤਾ, — [1]ਪ੍ਰੰਤੂ।
ਰਚਿ ਹੈ ਅੱਤਾ[1], ਜਗ ਅਖਲੰ[2]। — [1]ਬਹੁਤਾ। [2]ਸਾਰਾ।
ਫੁਰਨੇ ਚਖ ਕੋਰਨ, ਅੰਡ ਕਰੋਰਨ,
ਹੋਵਤ ਫੌਰਨ, ਤਵ ਨਿਖਲੰ[1] ॥ ੭੧ ॥ — [1]{ਤਵ} ਤੇਰੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਫਰਕਣ ਨਾਲ {ਨਿਖਲੰ} ਸਮੂੰਹ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਛੇਤੀ (ਪੈਦਾ) ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯਹਿ ਤੇਰੀ ਮਾਯਾ, ਚਲਿਤ ਦਿਖਾਯਾ,
ਕੂਰ ਬਨਾਯਾ, ਸਾਚ ਸਮੰ।
ਜਿਮ ਖੇਲ ਮਦਾਰੀ, ਮਰੁ ਥਲੁ ਵਾਰੀ[1],
[1]ਮਾਰੂ ਥਲ 'ਚ ਪਾਣੀ।
ਰਜੂ ਮਝਾਰੀ, ਮਾਰ ਤਮੰ[1]।
[1]ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚਰੱਸੀ ਦਾ ਸੱਪ (ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
ਤੂੰ ਸਰਬ ਮਝਾਰਾ, ਰਹਤਿ ਨਿਰਾਰਾ,
ਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ, ਚਰਾਚਰੰ[1]।
[1]ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਵਿੱਚ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦਾ, ਆਨੰਦ ਕੰਦਾ[1],
[1]ਬੱਦਲ।
ਅਹੋ ਮੁਕੰਦਾ, ਸੁਰ ਅਸੁਰੰ ॥੭੨॥
ਜੈ ਜੈ ਜਗ ਕਰਣੰ[1], ਭਰਣ[2] ਸਘਰਣੰ[3]
[1]ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [3]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਅਸਰਣ ਸਰਣੰ[1], ਸੁਖਰਾਸੀ।
[1]ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਸਬਿ ਦੇਵਨ ਦੇਵਾ, ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ,
ਦਾਯਕ ਮੇਵਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ।
ਤਿਰਗੁਣ ਆਤੀਤਾ[1], ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤਾ,
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਗ।
ਕਰਤਿ ਅਭੀਤਾ[1] ਸਰਣਾਯੰ।
[1]ਨਿਰਭੈ।
ਜੈ ਅਲਖ ਅਲੇਖੰ, ਰੂਪ ਨ ਰੇਖੰ,
ਬੇਖ ਅਬੇਖੰ, ਨਿਰਣਾਯੰ[1] ॥੭੩॥
[1]ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ {ਬੇਖ} ਮੁੱਢ ਤੋਂ {ਅਬੇਖੰ} ਅਮੁੱਢ ਭਾਵ ਨੂੰ ਨਿਰਮੂਲ ਰੂਪ ਹੈ।

ਖਲ ਖੰਡ ਅਖੰਡੰ[1], ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡੰ[2],
[1]ਲਗਾਤਾਰ ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। [2]ਤਿੱਖੇ ਤੇਜ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਦੰਡ ਅਦੰਡੰ[1], ਛਲ ਛੰਡੰ[2]।
[1]ਆਪ ਦੰਡ ਤੋਂ ਅਦੰਡ ਹੋ। (ਅ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੰਡ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ। [2]ਛਲ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਖੰਡਰੁ ਬ੍ਰਹਮੰਡਨ, ਅਖਲਹਿ ਮੰਡਨ[1],
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਚਨ ਵਾਲੇ।
ਬਿਪਤਿ ਬਿਹੰਡਨ[1], ਬਰ ਬੰਡੰ[2]।
[1]ਬਿਪਤਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ।
ਜੈ ਬਿਸ੍ਵ ਬਿਭੂਖਨ[1], ਮੁਨਿ ਮਨ ਪੂਖਨ[2],
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਗਹਿਣਾ ਰੂਪ। [2]ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਅਤੀ ਅਦੂਖਨ[1], ਅਵਿਰੇਖੰ[2]।
[1]ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। [2]ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ।
ਮਾਯਾ ਆਧਾਰੰ, ਨਿਰ ਬੇਕਾਰੰ,
ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰੰ, ਸਬ ਸੇਖੰ[1] ॥੭੪॥
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ।
ਹਮਰਾ ਅਤਿ ਬੰਦਨ, ਲਿਹੁ ਜਗ ਬੰਦਨ[1],
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ।
ਫੁਰੈ ਸੁਛੰਦਨ[1] ਛੰਦ ਸੁਚੈ[2]।
[1]ਸੁਤੰਤਰ, ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ। [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਜਿਹ ਪਢਿ ਸੁਨਿ ਲੋਕੀ, ਹੋਇ ਬਿਸੋਕੀ[1],
[1]ਅਨੰਦ।
ਪੈਹਿਂ ਅਰੋਕੀ, ਪਦ ਸਉਚੈ[1] ॥੭੫॥
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਦਵੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਤਥਾ ਮਸਤੁ[1] ਬਰ[2] ਦਰਸ ਗਹਿ[3],
[1](ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। [2]ਵਰ ਲੈ ਕੇ। [3]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ।
ਆਇਸ[1] ਪਾਇ ਗੁਰੇਸ[2]।
[1]ਆਗਿਆ। [2]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ।
ਖਿਤ ਮੰਡਲ[1] ਕੀ ਦਿਸ ਫਿਰੇ,
[1]ਧਰਤੀ ਮੰਡਲ, ਮਾਤ ਲੋਕ।
ਗੁਰ ਹ੍ਵੈ ਮੋਦ ਬਿਸੇਸ ॥੭੬॥
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸਿੱਧ ਗਨ,

ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੀ ਨਿਹਾਰ।
ਦਰਸੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਮੋਦ ਧਰਿ,
ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭੭॥
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਆਜ ਲੌਂ,
ਨਰ ਤਨ ਧਾਰੀ ਕੋਇ।
ਗਯੋ ਨ ਆਗੇ ਜਾਇਗੋ,
ਆਏ ਜਹਿਂ ਗੁਰ ਹੋਇ ॥੭੮॥
ਊਨੇ ਪਰਬਤ ਆਇ ਗੁਰ,
ਸੰਗੀ ਲੀਨੇ ਸੰਗ।
ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਗਨ ਕੌਂ ਮਿਲਤਿ ਮਗ,
ਚਲੇ ਕਿਲਾਸ਼ ਉਲੰਗ[1] ॥੭੯॥ ([1]ਲੰਘ ਕੇ।)

ਚੌਪਈ:

ਮਤ ਕੋਊ ਮਨ ਸ਼ੰਕਾ ਮਾਨੇ।
ਸੁਰਨ ਪੁਰਨ[1] ਕਿਮ ਗੁਰੁ ਪਜਾਨੇ। ([1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ।)
ਸਨਕਾਦਿਕ ਨਾਰਦ ਭ੍ਰਿਗੁ ਆਦੀ।
ਜਾਤਿ ਰਹੇ ਜਿਮ ਬੇਤਾਦਾਦੀ[1] ॥੮੦॥ ([1]ਅਣਗਿਣਤ।)
ਯਹਿ ਕੈਮੁੱਤਕ ਨਜਾਇ[1] ਲਿਆ ਹੈ। ([1]ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਕੀ ਔਖਿਆਈ ਹੈ।)
ਜਹਿਂ ਗਿਰ[1] ਉਡੈ ਤੂਲ[2] ਤਹਿਂ ਕਿਆ ਹੈ। ([1]ਪਹਾੜ। [2]ਰੂੰ।)
ਉਨਿ ਤੈ ਦਹ ਗੁਨਿ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਰੇ।
ਥੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰੇ ॥੮੧॥
ਜੇ ਜੇ ਕਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰੇ।
ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਕਿਸ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਧਰੇ[1]। ([1]ਕੀਤੇ।)
ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਸਪਰ ਕਹਿਂ ਮੁਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦਾ।
ਹੈ ਨਰ ਤਨ ਯਹਿ ਸਹੀ ਗੁਬਿੰਦਾ ॥੮੨॥
ਬਿਹਰਤਿ[1] ਧਰਨੀ ਕਰਤਿ ਪਵਿੱਤਾ। ([1]ਵਿਚਰ ਕੇ।)
ਲੋਗਨ ਕੀ ਕਲਜਾਨ ਨਮਿੱਤਾ।
ਸੰਗ ਪਿਖੇ ਬਾਲਾ ਮਰਦਾਨਾ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਛਬਿ[1] ਬਹੁ ਰਿਖਿਨਿ ਬਖਾਨਾ ॥੮੩॥ ([1]ਸੋਭਾ, ਉਪਮਾ।)
ਯਹਿ ਗੁਨ ਤੀਨ[1] ਕਿ ਤੀਨ ਕਾਲ[2] ਹੈਂ। ([1]ਤਿੰਨ ਗੁਣ (ਰਜੋ, ਸਤੋ, ਤਮੋ)। [2]ਤਿੰਨ ਸਮੇਂ (ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ)।)
ਤੀਨ ਗਯਾਨ[1] ਕੈ ਤੀਨ ਜ੍ਵਾਲ[2] ਹੈਂ। ([1]ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ (ਸਮਾਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ? ?)। [2]ਤਿੰਨ ਅੱਗਾਂ (ਜਠਰਾਗਨੀ)-ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ, ਬੜਵਾਨਲਿ-ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਅੱਗ, ਦਵਾਨਲ-ਜੰਗਲ ਜਾਂ ਚੁੱਲੇ ਦੀ ਅੱਗ)।)
ਤੀਨ ਲੋਕ[1] ਕਿਤ ਤੀਨ ਦੇਵ[2] ਹੈਂ। ([1]ਤਿੰਨ ਲੋਕ (ਸੁਰਗ, ਮਾਤ, ਪਤਾਲ)। [2]ਤਿੰਨ ਦੇਵਤੇ (ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਵ)।)
ਤੀਨ ਤ੍ਰਿਕ[1] ਕਿਤ[2] ਤੀਨ ਭੇਵ[3] ਹੈਂ ॥੮੪॥ ([1]ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜਿਵੇਂ ਗਿਆਤਾ, ਗਿਆਨ, ਗੇਯ ਆਦਿ। [2]ਜਾਂ। [3]ਤਿੰਨ ਭੇਦ (ਸਜਾਤੀ, ਬਿਜਾਤੀ, ਸੁਗਤ)।)

ਬ੍ਰਹਮ ਈਸ਼ ਆਤਮ ਤਨ ਧਾਰੇ[1]।
[1](ਜਾਂ ਸਮਝੋ) ਬ੍ਰਹਮ, ਈਸ਼ਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਨੇ (ਹੀ ਤਿੰਨ) ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰੇ ਹਨ।

ਕਿਧੌਂ ਕਾਂਡ ਤ੍ਰੈ ਬੇਦ[1] ਉਦਾਰੇ।
[1]ਵੇਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਂਡ (ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਗਿਆਨ)।

ਤੀਨ ਜੀਵ[1] ਤਿਨ ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ[2]।
[1]ਤਿੰਨ ਜੀਵ (ਵਿਸ, ਤੈਜਸ, ਪ੍ਰੱਗਜ)। [2]ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ।

ਆਨੰਦ ਤ੍ਰੈ[1], ਕੈ ਤੀਨੋ ਰਸਤਾ[2] ॥੮੫॥
[1]ਤਿੰਨ ਅਨੰਦ (ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ, ਭਜਨਾਨੰਦ, ਵਿਸ਼ਯਾਨੰਦ)। [2]ਤਿੰਨਰਾਹ (ਜੋਗ, ਭਗਤੀ, ਗਿਆਨ)।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਰਿਖਿ ਬਹੁ ਕਲਪਨ ਕਰਿ ਕੈ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦੇ ਮੁਦਿ ਭਰਿ ਕੈ।
ਯਾਰ ਕੰਦ ਤਿੱਬਤ ਸਬ ਹੇਰਾ।
ਸ਼ਹਿਰ ਅਸਕਰਦੂ ਥਿਰੇ ਬਧੇਰਾ ॥੮੬॥
ਹੁਤੋ ਕਲੰਦਰ ਗੌਂਸ[1] ਬੁਖਾਰੀ[2]।
[1]ਕਲੰਦਰ ਤੇ ਗੌਂਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਹਨ। [2]ਨਾਮ।

ਤਹਾਂ ਫਕੀਰ ਪੀਰ ਇਕ ਭਾਰੀ।
ਕਰਿ ਗੋਸ਼ਟ ਗੁਰ ਸੋਂ ਵਹਿ ਹਾਰਾ।
ਸਾਦਕ[1] ਬਨਾ ਨਿਮਯੋ ਜਗ ਸਾਰਾ ॥੮੭॥
[1]ਸ਼ਰਧਾਲੂ।

ਅਬਿ ਲੌ ਜਗਾ ਅਹੇ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।
ਦੁਰਗ[1] ਅਸਕਰਦੂ ਪਾਸ ਬਡੇਰੀ।
[1]ਕਿਲ੍ਹਾ।

ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਨਾਮ ਸੈਂ ਧਜਾਵੈਂ।
ਮੰਨਤ ਕੇਰ ਕੜਾਹ ਚਢਾਵੈਂ ॥੮੮॥
ਜੰਮੂ ਕੀ ਸੀਮਾ[1] ਹੈ ਤਹਾਂ।
[1]ਹੱਦ।

ਯਹਿਂ ਤੇ[1] ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਆਏ ਵਹਾਂ[2]।
[1]ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ। [2]ਓਥੇ।

ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਗੁਰ ਪੁੰਗਰ ਦੇਸ[1]।
[1]ਪੰਗੂ ਦੇਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਂਗਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਪੇਖੇ ਨੰਗੇ ਲੋਗ ਬਿਸੇਸ ॥੮੯॥
ਰਹਿ ਛੈ ਮਾਸ ਕੰਦਰਾ ਮਾਹੀ।
ਬਰਫ਼ ਢਰਤਿ ਫਿਰ ਨਿਕਸਤ ਨਾਹੀ।
ਕੰਦ ਮੂਲ ਪਲ[1] ਸਦ ਹੀ ਖੈਹੈਂ।
[1]ਮਾਸ।

ਅੰਨ ਨਹੀ ਤਹਿਂ ਪੈਦਾ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ॥੯੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਮਨ ਮਹੇਸ਼[1] ਕੋ ਦੇਖਿ ਪੁਨ,
[1]ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।

ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਆਇ।
ਮਾਨ ਤਲਾਈ ਕਹਤਿ ਜਿਹ,
ਮਿਲੇ ਸਿੱਧ ਬਹੁ ਤਾਇ[1] ॥੯੧॥
[1]ਤਿਸ ਥਾਂ।

ਚੌਪਈ:

ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਗੁਰ ਅਏ ਅਗਾਰੀ।
ਅਮਰ ਨਾਥ ਪੇਖਯੋ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ[1]।
[1]ਸ਼ਿਵ ਦਾ।

ਅਮਰ ਕਥਾ ਜਹਿਂ ਬੈਠਿ ਸੁਨਾਈ।
ਸ਼ਿਵਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਪ੍ਰਤਿ[1] ਇਕੰਤ ਥਿਰਾਈ[2] ॥੯੨॥
[1]ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ। [2]ਬੈਠ ਕੇ।

ਲਿੰਗ ਬਰਫ਼ ਕਾ ਕੰਦ੍ਰ ਅੰਦਰ।

ਬਨਿ ਹੈ ਇਸ ਤਦਬੀਰਹਿ[1] ਸੁੰਦਰ। — [1]ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਹੈ ਸੁਰਾਖ ਪਰਬਤ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
ਤਿਹ ਪਰ ਹਿਮ[1] ਜਬਿ ਪਰ ਹੈ ਵਾਹੀਂ ॥ ੯੩ ॥ — [1]ਬਰਫ਼।
ਟਪਕ ਟਪਕ ਹਿਮ ਨੀਚੇ ਜਮ ਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਲਿੰਗ ਬਰਫ ਕਾਂ ਬਨ ਹੈ[1]। — [1]ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਾਵਨ ਮਾਸ ਜਾਤ੍ਰੂ ਜੈਹੈਂ।
ਵਹੈ ਲਿੰਗ ਪਿਖਿ ਧੰਨਜ ਮਨੈ ਹੈਂ ॥ ੯੪ ॥
ਔਰਤ ਮਰਦ ਨਗਨ ਬਨਿ[1] ਜਾਹੀਂ। — [1]ਬਣ ਕੇ, ਹੋ ਕੇ।
ਭੋਜ ਪਤ੍ਰ ਇਕ ਕਮਰ ਰਖਾਹੀਂ।
ਪੂਜਾ ਆਧੀ ਲੇਤ ਗੁਸਾਈ।
ਜੋ ਛੜੀਆ[1] ਸੰਗ ਜਾਤ੍ਰ ਨ ਜਾਈ ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਛਟੀ ਵਾਲਾ ਗੋਸਾਈਂ।
ਅੱਧੀ ਲੈਹੈਂ ਮੁੱਸਲਮਾਨੂ।
ਮਗ ਮੈ ਢਿਗ ਜੋ ਬਸੈਂ ਮਹਾਨੂੰ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਗਵਾਏ।
ਤੀਰਥ ਮਟਨ ਆਦਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੯੬ ॥
ਲੋਗ ਪਹਾਰੀ ਮਹਾਂ ਅਗਜਾਨੀ।
ਮਾਨਤਿ ਪਾਹਨ ਦੇਵਰੁ ਪਾਨੀ[1]। — [1]ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਨਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭੈਰੋਂ ਤਾਂਈ[1]। — [1]ਨਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੇ ਭੈਰੋਂ ਨੂੰ (ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ)।
ਜਨਕ ਮਹਲ ਜਬਿ ਗਏ ਗੁਸਾਂਈ ॥ ੯੭ ॥

ਕਬਿੱਤ:

ਜੇਤਿਕ ਸੋ ਦੇਸ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ ਜਾਨਿ,
ਪੂਜਤਿ ਮਹਾਨ ਕਰੈਂ ਜਾਨ ਲੌ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈਂ।
ਗਏ ਜਬਿ ਤਹਾਂ ਗੁਰ ਆਏ ਸਬਿ ਲੋਕ ਜੁਰਿ[1], — [1]ਜੁੜ ਕੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਉਨਿ ਦੇਵ ਫੁਰ[1] ਏਈ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। — [1]ਸੱਚਾ ਦੇਵਤਾ।
ਏਕ ਹੀ ਫਲਾਂਗ ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ ਉਜਾਰ ਬਨ[1], — [1]ਇਕ ਹੀ ਛਾਲ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਹੋ ਕੇ (ਰਾਵਣ ਦਾ) ਬਾਗ਼ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ।
ਲੰਕ ਜਾਰ[1] ਸੀਯ ਸੋਧ[2] ਦੀਨੋ ਰਾਮ ਆਨ ਹੈ। — [1]ਲੰਕਾ ਸਾੜ ਕੇ। [2]ਸੀਤਾ ਦੀ ਖ਼ਬਰ।
ਸਾਗਰ ਬੰਧਾਇ[1] ਲੰਕਪਤਿ ਘਾਇ[2] ਜਿਆਇ ਸ਼ੇਸ਼[3], — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ (ਪੁਲ) ਬੰਨ੍ਹਾ ਕੇ। [2]ਰਾਵਣ ਮਾਰ ਕੇ। [3]ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਕੇ। {ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ।}
ਰਾਮ ਸੀਅ ਕੋ ਲਿਆਇ ਤਖਤ ਦਿਲਾਨ[1] ਹੈ ॥ ੯੮ ॥ — [1]ਦੁਆਇਆ।
ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਬਲ ਹਨੂਮਾਨ ਸਮ ਆਨ ਨਾਹਿਂ, — [1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਪਾਇਕ[1] ਹੈ ਲਾਇਕ ਸੁਰਾਮ ਕੌ ਮਿਲਾਨ ਕੌ। — [1]ਸੇਵਕ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਸੇਵਤਿ ਹਮ, ਨਿਸ ਦਿਨ ਤਾਂਹੀ ਸਬਿ,
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾਨ[1] ਜਾਨਤਿ ਨ ਆਨ ਕੋ। — [1]ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਏਰੇ ਮੂਢ ਭੂਲੇ ਹੋ ਅਗੂਢ[1] ਤੁਮ, — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ।
ਭਏ ਬੂਡ[1] ਬਾਵਰੇ ਨ ਕਰਤ ਸਜਾਨ ਕੋ। — [1]ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ।
ਰਾਮ ਦਸਰਥ ਪੂਤ ਭਯੋ ਏਕ ਭੂਪ ਪੂਤ,

ਹਨੂੰ ਤਾਹਿ ਦੂਤ[1] ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਹੈ ਕਲਜਾਨ ਕੋ ॥੯੯॥	[1]ਹਲਕਾਰਾ।
ਬਡੋ ਅਫਸੋਸ ਭਾਰੀ, ਧਾਰੀ ਮਤਿ ਦੋਸ਼ਵਾਰੀ	
ਪਾਇ ਸਰਦਾਰੀ ਫਿਰ ਪਾਜੀਪਨੋ[1] ਕਰਿ ਹੈ।	[1]ਕਾਇਰਤਾ, ਨੀਚਤਾ।
ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ, ਰੰਕ[1] ਤੇ ਸੁ ਧਨ ਚਾਹਿ,	[1]ਕੰਗਾਲ।
ਸਿੰਘ[1] ਹੋਇ ਸਜਾਰ[2] ਤੈ ਧਰਤਿ ਅਤਿ ਡਰ ਹੈ।	[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਗਿੱਦੜ।
ਬਾਰੂ ਤੈ[1] ਚਹੈ ਸੁ ਤੇਲ, ਬਾਂਝ ਸੁਤ ਹੂੰ ਤੈ ਖੇਲ[2],	[1]ਰੇਤੇ ਤੋਂ। [2]ਵੰਝਿਆ ਤੋਂ ਖੇਡਦਾ ਪੁੱਤਰ।
ਪਾਹਨ[1] ਕੀ ਨਾਉ[2] ਤੈ ਦਰਜਾਉ ਕੌਨ ਤਰ ਹੈ।	[1]ਪੱਥਰ। [2]ਬੇੜੀ।
ਤੈਸੇ ਹੋਇ ਮਾਨੁਖ ਜੋ ਪੂਜੇ ਪਸੁ, ਪਾਨੀ, ਸਿਲ,	
ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜਾਨੋ ਸੋ ਤੋ ਬਿਨਾ ਪੂਛ ਖਰ[1] ਹੈ ॥੧੦੦॥	[1]ਖੋਤਾ, ਗਧਾ।
ਜੋਨਿ ਜੇ ਅਪਾਰ ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ ਸਰਦਾਰ ਨਰ,	
ਮਾਨੁਖ ਅਵਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਕੀਨ ਹੈ ਇਦੈ[1]।	[1]ਇਹੋ ਹੀ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ।
ਜੈਸੇ ਬਾਨ ਰਾਘਵੇਸ[1] ਚੱਕ੍ਰ ਬੱਜ੍ਰ ਹਰਿ ਸੁਰੇਸ[2],	[1]ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਦਾ ਤੀਰ। [2]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕ੍ਰ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬੱਜ੍ਰ।
ਦੰਡ ਧਰਮੇਸ ਮ੍ਰਿਤੁਨੇਸ ਕਾਹੇ ਨ ਖਿਦੈ[1]।	[1]ਮੌਤ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਧਰਮਰਾਜ ਦਾ ਦੰਡ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ?
ਤੈਸੇ ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਲਵਾਨੀ ਸੁਨਿ ਕਾਨੀ ਜਨ,	
ਐਸੋ ਕੌਨ ਜਗ ਮਾਹਿ ਜਾਂਹਿ ਉਰ ਨ ਭਿਦੈ[1]।	[1]ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਆਇ ਪਰੇ ਪਾਇ ਧਾਇ ਜੋਰਿ ਹਾਥ ਮਾਥ ਨਾਇ,	
ਭਾਇ ਧਰਿ ਚਹਯੋ ਭਲ[1] ਮਨ ਤਨ ਕੈ ਫਿਦੈ[2] ॥੧੦੧॥	[1](ਆਪਣਾ) ਭਲਾ। [2]ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਗਤਿ ਜਗਤ ਏਸ,	
ਦੈ ਕਰਿ ਬਿਸੇਸ ਗਜਾਨ ਕਲਜਾਨ ਕਾਰੀਆ।	
ਇਸੀ ਤੌਰ ਕਈ ਠੌਰ ਗੌਰ[1] ਕਰਿ ਜਾਇ ਗੁਰ,	[1]ਖ਼ਿਆਲ।
ਛੁਡਵਾਇ ਮੰਦ ਮਤਿ ਬੈਦਕ ਦਿਢਾਰੀਆ[1]।	[1]ਵੈਦਕ ਮਤ (ਆਸਤਕ ਮਤ) ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ।
ਜਾਇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਨ ਸੁਖਦ ਸਧੀਰ ਗੁਰ,	
ਸ਼ਾਹਾਬਾਦ, ਨੰਤ ਨਾਗ ਆਦਿਕ ਨਿਹਾਰੀਆ।	
ਪਾਮ ਪੁਰ, ਸ਼ਾਹ ਪਈ, ਨੱਗਰ ਸ੍ਰੀ ਨਿਹਾਰ[1],	[1]ਸ੍ਰੀ ਨੱਗਰ (ਸ਼ਹਿਰ) ਦੇਖ ਕੇ।
ਊਚਿ ਠੌਰ ਬੈਠਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੀਆ ॥੧੦੨॥	
ਸੁਨੀ ਧੁਨੀ[1] ਜਹਾਂ ਤੱਕ, ਦੁਨੀ ਗੁਨੀ[2] ਆਏ ਤੱਕ[3],	[1]ਅਵਾਜ਼। [2]ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗੁਣੀ। [3]ਦੇਖਣ ਲਈ।
ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੇ ਰਹੇਂ ਹੈਂ ਤਕ[1] ਦੈ ਮਨ ਕਰਨ[2] ਹੈਂ।	[1]ਮੂਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਦੇਖਰ ਹੇ ਹਨ। [2]ਕੰਨ।
ਹੁਤੇ ਜੇ ਫਕੀਰ ਪੀਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬੀਚ ਆਏ,	
ਭੀਰ ਭਈ ਗੁਰ ਤੀਰ[1] ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਹੈਂ।	[1]ਕੋਲ, ਪਾਸ।
ਜੇਤਿਕ ਸ੍ਵਾਲ ਕੀਨ, ਪਾਇ ਕੈ ਜਵਾਬ ਪੀਨ[1],	[1]ਪੱਕੇ, ਤਕੜੇ।
ਭਏ ਸਬਿ ਦੀਨ ਗਹੇ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹੈਂ।	
ਬਢਨਾਲ ਗਢਨ ਪੈ[1] ਬਿਦਵਾਨ ਜਦਨ ਪੈ[2],	[1](ਜਿਵੇਂ) ਤੋਪ-ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਉਪਰ। [2]ਮੂਰਖਾਂ ਉਪਰ।
ਤੈਸੇ ਬਾਦੀਓਂ ਪੈ[1] ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਵਰਨ ਹੈਂ[2] ॥੧੦੩॥	[1]ਝਗੜਾਲੂਆਂ ਉਪਰ। [2]ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਵਰਣਨ ਕਰੀਦੇ ਹਨ।
ਪ੍ਰਗਨੇ ਕਾਮਾਨ ਤਟ ਗੰਗਾ ਹਰਿ ਮੁਕਟ ਕੇ,	
ਜਾਇ ਮਠ ਸਾਰਦ ਬਿਸਾਰਦ ਨਿਹਾਰੀਆ[1]।	[1]ਕਾਮਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਹਰੀ ਮੁਕਟ ਦੇ ਮਠ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉੱਤਮ ਸਰਸੁਤੀ (ਦੁਰਗਾ) ਦੇਵੀ (ਦੀ ਮੂਰਤੀ) ਦੇਖੀ।

ਕਨਕ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ ਜਟਿਤਿ ਮਨਿ ਮਾਨਕ ਪੈ[2], — [1]ਸੋਨੇ ਦਾ। [2]ਉਪਰ ਮਣੀਆਂ ਤੇ ਮਾਣਕ ਜੜੇ ਹੋਏ।
ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਪੂਜਤਿ ਦੇਸ ਸਾਰੀਆ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਵਨ ਔ ਗਾਵਨ ਗੁਸਾਂਈ ਦਿਜ,
ਭਾਮਨਿ[1] ਸਮੇਤ ਆਇ ਮਤ ਯੌਂ ਉਚਾਰੀਆ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਦੁਰਗਾ ਜਜਨ[1] ਔਰ ਭਜਨ ਮਕਾਰ ਪਾਂਚ[2], — [1]ਪੂਜਨ। [2]ਪੰਜ ਮਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ। {ਪੰਜ ਮਕਾਰ-ਮਦਰਾ, ਮਾਸ, ਮੈਥਨ, ਮਾਇਆ, ਮੁਦ੍ਰਾ (ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਚਣੇ ਤੇ ਚਿੜਵੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਬੇਰੜਾ}।
ਸਜਨ ਹੈਂ ਸਾਚ ਸੋ ਪਰਤਿ ਭਵ ਪਾਰੀਆ ॥੧੦੪॥
ਏਹੀ ਜਗ ਸਿਰਜਨ, ਪਾਲਨ, ਹਰਨ ਹਾਰ,
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿਵਾਨ, ਮਾਯਾ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ[1]। — [1]ਸਾਂਖ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਬੀਜ।
ਦੁਬਿਧਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਜਵ ਚੇਤਨ ਅਨੂਪ ਭੂਪ[1], — [1]ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਉਸ ਦਾ) ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤ {ਭੂ} ਤੱਤਾਂ ਦੀ {ਪ} ਮਾਲਕ ਹੈ।
ਰਜ ਸਤ ਤਮ ਗੁਨਰੂਪ ਹੋਇ ਵਿਰਤੀ[1]। — [1]ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।
ਤਮ ਗੁਨ ਹੂੰ ਤੇ ਮਹਿਤਤ੍ਵ[1] ਨਭ[2] ਪੌਨ ਤੇਜ[3], — [1]ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਖਮਤਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਖੋਭ ਕਾਰਨ ਜੋ ਤੱਤ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਇਸਥਿਤ ਹੈ। [2]ਅਕਾਸ਼। [3]ਅੱਗ।
ਜਲ ਧਰ[1] ਕ੍ਰਮ ਤੈ[2] ਉਪਾਈ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ[3]। — [1]ਧਰਤੀ। [2]ਨੰਬਰਵਾਰ (ਪੈਦਾ ਹੋਏ)। [3](ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ) ਸੂਖਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।
ਇਨ ਹੀ ਤੈ ਥੂਲ ਭੂਤ ਭੌਤਕ ਪ੍ਰਪੰਚ ਭਜੋ[1], — [1]ਇਨ੍ਹਾਂ (ਪੰਜਾਂ ਸੂਖਮ ਤੱਤਾਂ) ਤੋਂ (ਪੰਜ) ਸਥੂਲ ਤੱਤ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ) ਪੰਜ ਭੌਤਕ ਸੰਸਾਰ (ਪੈਦਾ) ਹੋਇਆ।
ਦੇਖੀਅਤਿ ਕਰਾਹਰ[1] ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜੁ ਫਿਰਤੀ ॥੧੦੫॥ — [1]ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਕਰਦੀ।
ਸੂਖਮ ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ[1] ਰਜ ਗੁਨ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ, — [1]ਸੂਖਮ ਪੰਜ ਤੱਤ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ ਗਏ।
ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਕਰਮ[1] ਪ੍ਰਾਣ ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ ਮਾਨੀਏ[2]। — [1]ਕਰਮਾਂ ਸਹਿਤ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਭਾਵ ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ। [2]ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਚੌਦਾਂ ਵਿਸ਼ੇਰਸ ਮੰਨੋ।
ਇੰਦ੍ਰੀ ਗਜਾਨ[1] ਮਨਿ ਬੁਧਿ[2] ਸ਼ਬਦਾਦਿ[3], — [1]ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ। [2]ਮਨ ਬੁਧਿ (ਚਿੱਤ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਚਾਰ ਅੰਤਹਕਰਣ)। [3]ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ ਆਦਿ ਚੌਦਾਂ ਵਿਸ਼ੇ।
ਭਾਨਾਦਿ ਚੌਦਸ ਹੀ ਦੇਵ[1], ਸਤਗੁਨ ਤੈ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ[2]। — [1]ਸੂਰਜ ਆਦਿ ਚੌਦਾਂ ਦੇਵਤੇ। [2]ਸਤੋ ਗੁਣ ਤੋਂ (ਪੈਦਾ ਹੋਏ) ਮੰਨੋ।
ਈਸ੍ਵਰ[1] ਹਿਰਨ ਗ੍ਰਭ[2] ਬੈਸ੍ਵਾਨਰ[3] ਈਸ ਤੀਨ[11], — [1]ਸਖੋਪਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਈਸ਼ਰ)। [2]ਸੁਪਨ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਈਸ਼ਰ)। [3]ਜਾਗ੍ਰਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਈਸ਼ਰ)। [11](ਇਹ) ਤਿੰਨ ਈਸ਼ਰ ਹਨ।
ਤੈਜਸ[1] ਪ੍ਰਾਗ[2] ਬਿਸ੍ਵ[3] ਜੀਵ* ਭਏ ਭਾਨੀਏ[11]। — [1]ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਜੀਵ)। [2]ਸਖੋਪਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਜੀਵ)। [3]ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ (ਜੀਵ)। [11](ਇਹ ਤਿੰਨ) ਜੀਵ ਹੋਏ ਕਹੀਏ ਹਨ। *ਇਥੇ ਮੂਲ 'ਚ ਪਾਠ 'ਜੀਤ' ਸੀ ਪਰ ਅਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਜੀਵ' ਸ਼ੁਧ ਸਮਝ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਹਰੀ ਹਰ ਅਜਰਮਾ ਉਮਾ ਸਾਰਦਾਇ ਤ੍ਰੈਈ[1], — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਲੱਛਮੀ, ਪਾਰਬਤੀ ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਆਦਿ।
ਰਚੇ ਜਗਿ ਕਾਰ ਏ ਚਲਾਵਨ ਕੋ ਜਾਨੀਏ ॥੧੦੬॥
ਜੇਤਕ ਪ੍ਰਪੰਚ ਹੈ ਬਿਰੰਚ[1] ਔ ਪਪੀਲਕਾ ਲੌਂ[2], — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੋਂ। [2]ਕੀੜੀ ਤੱਕ।
ਜਾਯਾ[1] ਸਬ ਮਾਯਾ ਨੈ ਫੈਲਾਯਾ ਨਿਜ ਤਨ ਹੈ। — [1]ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।
ਯਾਹੀ ਕੋ[1] ਦੁਖਾਵਤਿ ਜੋ ਤਾਹੀ ਕੋ ਸੁ ਘਾਵਤਿ ਹੈ[2], — [1]ਇਸ (ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ) ਨੂੰ। [2]ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ[1] ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦਿ ਬਨ ਹੈ। — [1]ਜਿਸ ਅਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਕੁਝ (ਅੰਸ਼) ਹਿੱਸੇ

	ਹੋਣ।
ਜਬਿ ਅਵਤਾਰਨ ਤੈ ਰਾਖਸ਼ ਮਰਤ ਨਾਹਿ,	
ਆਪ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਗਹਿ ਫੇਰ ਤਿਨੈ ਹਨ ਹੈ।	
ਐਸੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ ਦੇਵੀ ਭਗਤ ਕੀ ਗਜਾਨੀ ਗੁਰ,	
ਦਾਨੀ ਮੋਖ ਭੋਗ ਬੋਲੇ ਖੋਲੇ ਗੁਨ ਗਨ ਹੈਂ ॥੧੦੭॥	
ਜਦਜਪਿ ਉਪਾਯਾ ਜਗ ਮਾਯਾ ਤੁਮ ਸਾਚ ਗਾਯਾ,	
ਤਦਜਪਿ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਨ ਸਾਕੈ ਕੁਛ ਕਰਿ ਹੈ।	
ਬਿਨ ਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਬਾਂਝ ਸੁਤਾ ਕੇ ਸਮਾਨ ਜਾਨ,	[1]ਸਬੂਤ।
ਮਾਨਨੌਂ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਹੋਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[2] ਅਨੁਸਰ ਹੈ।	[1]ਨ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ। [2]ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ।
ਜੈਸੇ ਨਾਰਿ ਪੁਰਖ ਕੇ ਆਸਰੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ,	
ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਜਨਤਿ[1] ਨ ਜਨੈ ਬਿਨ ਨਰ ਹੈ[2]।	[1]ਧੀਆਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੰਮਦੀ ਹੈ। [2](ਪਰ) ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੰਮ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।
ਮਾਯਾ ਨਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਹੈ ਸ਼ਕਤਿ ਵਿਚਾਰ ਤੈਸੇ,	
ਚਿਤ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਿ[1] ਜਗਤ ਬਿਥਰ ਹੈ[2] ॥੧੦੮॥	[1]ਚੇਤਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਕੇ। [2]ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।
ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਣਾਮੀ[1] ਮਿਥਜਾ[2] ਦੁਖਦ ਅਸੁਚੀ[3] ਕਾਮੀ[11],	[1]ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ। [2]ਝੂਠੀ। [3]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ। [11]ਕਾਮ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੀ।
ਜੈਸੋ ਰੂਪ ਯਾ ਕੋ ਤੈਸੋ ਜਗ ਦਿਖਰਾਇ ਹੈ।	
ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ ਜਾਲ ਜਗ[1] ਸ੍ਵਪਨ ਬਿਸਾਲ[2] ਠੂਠ ਚੋਰ[3],	[1]ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ (ਜਾਦੂਗਰ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ) ਹੈ। [2]ਵੱਡਾ ਸੁਪਨਾ। [3]ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਢ ਨੂੰ ਚੋਰ (ਕਲਪ ਲੈਣ ਵਾਲਾ)।
ਰਾਜ ਬਜਾਲ[1] ਖਜਾਲ ਕੀਏ ਨਰਹਾਇ ਹੈ।	[1]ਰਸੀ 'ਚ (ਕਲਪਿਆ) ਸੱਪ।
ਸੱਤ ਹੈ ਨਿਹਾਰੇ ਤੈ ਬਿਚਾਰੇ ਤੇ ਅਸਤ ਹੋਇ, ਮਾਯਾ	
ਛਲ ਰੂਪ ਅੰਸ਼ ਤਾ ਕੀ ਦੇਵੀਆਂ ਦਿਖਾਇ ਹੈ।	
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਤਾਂ ਕੋ ਅਬਿ ਜਜਨ[1] ਭਜਨ ਕਰੋ,	[1]ਪੂਜਨ।
ਭਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸੰਗਿ ਸਜਨ ਰਹਾਇ ਹੈ ॥੧੦੯॥	
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪ ਏਕਰਸ ਬ੍ਰਹਮ,	
ਤਾਹੀ ਕੇ ਧਰਮ ਜਗ ਮਾਹਿ ਭਾਸ ਹੈਂ ਭਰੇ[1]।	[1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਹਰੀ ਹਰਿ ਬਿਧਿ[1] ਲੌ ਬਿਬਧਾ ਬਿਧਿ ਦੇਵੀਆਂ ਸੁ,	[1]ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ।
ਇੰਤਜ਼ਾਰ[1] ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ ਅਪਾਰ ਜਾਂਹਿ ਹੈਂ ਖਰੇ।	[1]ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ।
ਤਾਂ ਕੀ ਸੁ ਨੈਨ ਸੈਨ[1] ਪਾਇ ਕੈ ਨਿਕਾਇ ਅੰਡ[2],	[1]ਸੈਨਤ, ਇਸ਼ਾਰਾ। [2]ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ।
ਉਪਜਾਇ ਮਾਇ[1] ਪਾਰ[2] ਔ ਸੰਘਾਰ ਪੈ ਧਰੇ[3]।	[1]ਮਾਇਆ। [2]ਪਾਲਦੀ। [3]ਫੇਰ ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਬੇਦ ਜਸ ਗਾਵੈਂ ਸੇਸ ਸਾਰਦ ਸੇ[1] ਧਜਾਵੈਂ,	[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਤੇ ਸਰਸੁਤੀ ਵਰਗੇ।
ਜਾਹਿ ਅੰਤ ਹੂੰ ਨ ਪਾਵੈਂ, ਪੈ ਅਨੰਤ ਕਹਿੰ ਹ੍ਵੈ ਖਰੇ ॥੧੧੦॥	
ਜੈਸੋ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਤੈਸੋ ਗਹਯੋ ਮਤ ਉਨਿ ਗੁਨਿ[1],	[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਜਪ ਥਪਿ[1] ਭਗਤੀ ਅਕਾਲ ਹੈ।	[1]ਧਾਰ ਕੇ, ਕਮਾ ਕੇ।
ਤੋਖਿ ਆਦਿ ਪੌਧਿ ਪੋਖ ਛੋਰ ਮਤਵਾਰੀ ਦੋਖ[1],	[1]ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ (ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ) ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਝੱਲਪੁਣੇ ਵਾਲੇ ਅਉਗਣ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ।
ਭਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੋਖ[1] ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁ ਲਾਲ ਹੈਂ।	[1]ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ।
ਚਲ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਜੰਮੂ ਓਰ ਆਏ ਢੂਰ[1],	[1]ਭਾਵ ਤੁਰ ਕੇ।

ਮਿਲੇ ਸਿਧ ਸੁਰਪੁਰ ਸੋਨ ਸਰ ਤਾਲ ਹੈ[1]। — [1]ਸੁਰਪੁਰ (ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ) ਸੋਨ ਸਰ ਤਾਲ (ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ)।
ਦੇਖਿ ਪ੍ਰਮੰਡਲ[1], ਰਵਾਲ ਸਰ ਆਦਿ ਠੌਰ, — [1]ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ।
ਨਗਰ ਬਟਾਲਾ ਫਿਰ ਕੀਓ ਆ ਨਿਹਾਲ ਹੈ ॥੧੧੧॥

ਸੋਰਠਾ:

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਸਰਾਰ[1], — [1]ਸਹੁਰੇ।
ਥੇ ਤਹਿਂ ਠਾਂ ਬਡ ਭਾਗ ਨਰ।
ਸੁਨਿ ਆਏ ਮੁਦ ਧਾਰ,
ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਚਲਿ ਗੁਰੂ ਪੈ ॥੧੧੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸਾਸੁ[1] ਸਸੁਰ[2] ਗੁਰ ਸੁਤ[3] ਤਿਆ[11], — [1]ਸੱਸ। [2]ਸਹੁਰਾ। [3]ਪੁੱਤਰ। [11]ਮਹਲ, ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ।
ਆਇ ਗਹੇ ਪਦ ਕੰਜ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ,
ਹੇ ਈਸ਼ਰ ਬਪੁ ਮੰਜ[1] ॥੧੧੩॥ — [1]ਉੱਜਲ ਸਰੂਪ।
ਆਪ ਫਕੀਰੀ ਤੌਰ ਗਹਿ,
ਫਿਰ ਹੋ ਦੇਸ ਬਿਦੈਸ।
ਰਾਵਰ ਕੇ ਤਿਯ ਸੁਤਨ ਕਾ,
ਹੋਇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੈਸ ॥੧੧੪॥
ਏਕ ਠੌਰ ਨਿਜ ਧਾਮ ਕਰਿ,
ਇਨ ਕੋ ਦੇਹੁ ਬਸਾਇ।
ਰਹੀਓ ਦੇਤਿ ਦੀਦਾਰ ਨਿਜ,
ਜਬਿ ਤੁਮਾਰ ਮਨਿ ਭਾਇ ॥੧੧੫॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੱਤਮ[1] ਕਹਯੋ, — [1]ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਭਲੀ ਕਰੈ ਕਰਤਾਰ।
ਅਬਿ ਕੁਛ ਦਿਨ ਈਹਾਂ ਥਿਰੋ,
ਬਨਿ ਹੈ ਸਬਿ ਬਿਵਹਾਰ ॥੧੧੬॥
ਤਂਹਿ ਤੇ ਚਲਿ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਆਏ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ ਆਦਿ ਸਬਿ,
ਮਿਲੇ ਮੋਦ ਮਨਿ ਮਾਨ ॥੧੧੭॥
ਪੇਖਿ ਥਿਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਈਂ,
ਧਜਾਇ ਕਰਯੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ।
ਮਨ ਤਨ ਰਵ ਕਰਿ[1] ਗਜਾਨ ਹਰਿ, — [1]ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ।
ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ॥੧੧੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਤੀਸਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਗਜਾਰਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੧੧॥

੧੨. {ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ: ਤੁਰਕ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਸੈਰ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ}

ਕਬਿੱਤ:

ਬੇਦਨ ਕੇ ਬਿੰਦ[1] ਹੈਂ ਕੁਨਿੰਦ[2] ਹੈਂ ਕਿਤੇਬਨ ਕੇ,
[1]ਬੇਤਾ, ਗਿਆਤਾ, ਜਾਣੂ। [2]ਕਰਤੇ।

ਜੁੱਗਨ ਕੀ ਜਿੰਦ ਚਾਰੋ ਚੱਕਰ[1] ਕੇ ਚੰਦ ਹੈਂ।
[1]ਚਹੁੰ ਦਿਸਾਂ।

ਇਲਮਨ ਏਸ ਹੈ ਸੁਰੇਸ ਖਾਨੀ ਤੱਤ੍ਵਨ ਕੇ[1],
[1]ਇਲਮਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਨ, ਚਹੁੰ ਖਾਣੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ (ਰਾਜੇ) ਹਨ।

ਪਾਦ ਬ੍ਰਹਮ ਧ੍ਰਮ ਕੇ ਸੁਕ੍ਰਮਨ ਕੇ ਕੰਦ ਹੈਂ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਚਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹਨ।

ਬੰਦਨੀਯ ਬਰਨੋ ਕੇ[1] ਆਸਰਾ ਆਸ਼੍ਰਮੋ ਕੇ,
[1]ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ।

ਸਾਧਨ ਕੇ ਸਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ਮੁਕਤੀ ਅਮਿੰਦ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਡੀ (ਕੈਵਲ) ਮੁਕਤੀ ਛੇਤੀ (ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ।

ਤਰਾਤਾ ਜਨ ਆਮ ਕੇ[1] ਸੁ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਸ੍ਵਾਮਿ ਕੇ[2],
[1]ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਮਾਲਕ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦੇ।

ਸੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਕੇ ਬਰਨ ਚਾਰ ਬੰਦਿ ਹੈ[1] ॥੧॥
[1]ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਨ ਜਾਂ ਰਸ ਲਾਗਿ ਤਿਆਗਿ ਬਨਾਰਸ[1],
[1]ਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ (ਆਤਮਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ) ਲਗਨ ਵਿੱਚ (ਗ੍ਰਹਸਤ ਦਾ) ਬਣਿਆ ਹੋਇਆਰਸ ਛੱਡ ਕੇ।

ਬਾਸ ਬਨਾਰਸ ਜਾਇ ਕਰੈਂ।

ਬਿਨ ਹੀਰਥ ਤੀਰਥ ਕੋਟ ਅਟੈਂ[1],
[1]ਰਥ (ਆਦਿ ਸਵਾਰੀਆਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ (ਪੈਦਲ) ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇਰਹਿਣ।

ਤਟ ਜਾਇ ਭਗੀਰਥਿ ਦੇਹ ਹਰੈਂ[1]।
[1]ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ।

ਪੁਨ ਜਾਂ ਰਸ ਕੇ ਚਸਕੇ ਬਸਕੇ[1],
[1]ਸੁਆਦ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ।

ਬਨ ਔ ਧਸ ਕੇ ਬਨ ਤਾਪ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ।

ਅਬਿ ਸੋ ਸੁਖ ਸਾਰ ਉਦਾਰ[1] ਮਿਲੈਂ,
[1]ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਇਕ ਵਾਰ ਜੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਚਰੈਂ ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਜਿਹ ਪਦ ਪਦਮ ਪਰਾਗ ਪਰ,

ਮੁਨਿ ਮਲਿੰਦ ਮਨ ਲੀਨ[1]।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਉਪਰ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਭੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੀਨ ਹਨ।

ਸਗੁਨ ਸਗੁਨ ਤਿਨ ਪਗਨ ਕੀ,

ਕੀਜੈ ਲਗਨ ਨਵੀਨ[1] ॥੩॥
[1]. ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲਗਨ (ਪੈਦਾ) ਕਰੋ।

ਪਰੈ ਪਾਇ ਜੇ ਆਇ ਕੈ,

ਕਰੇ ਸਾਇ ਪਤਿਰਾਇ[1]।
[1]ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਰਾਇ ਕੈ,

ਧਜਾਇ ਪਾਏ ਮਨ ਲਾਇ ॥੪॥

ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਦ ਬਰ,

ਯਾਦ ਦਾਦਿ ਬੁਧਿ ਆਦਿ[1]।
[1]ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ) ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਥਨ, ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ (ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ) ਬੁੱਧੀ ਆਦਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਆਧਿ ਬਿਆਧਿ ਉਪਾਧਿ ਹਰ[1],
[1]ਨਾਸ ਕਰਕੇ।

ਦਰਿ ਪ੍ਰਮਾਦਿ ਬਿਖਾਦ[1] ॥੫॥
ਕਹੋਂ ਉਦਾਸੀ ਚਤ੍ਰਥੀ[1],
ਚਤੁਰ ਸੁਨੋ ਚਿਤਿ ਚਾਹਿ।
ਚਤੁਰ ਹੋਇ ਫਲ ਚਤੁਰ[1] ਲਹਿ,
ਭੂਮਿ ਚਤੁਰਥੋ[1] ਪਾਹਿਂ ॥੬॥
ਪੱਛਮ ਬਿਰ ਪੱਛਮ ਦਿਸਾ,
ਪੱਛਮ ਵਾਸਿਨਿ ਜੀਤਿ[1]।
ਗੁਰਤਾ ਦੈ ਕਰਿ ਅੰਗਦੈ,
ਕਹੋਂ ਸਮਾਵਨ ਮੀਤ ॥੭॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਤੇ ਕਲਜਾਨ ਹੇਤ ਜੀਵਨ ਕੇ,
ਪਜਾਨ ਕੈ[1] ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾਨ[2] ਕਲਾਨੌਰ ਜੌ ਗਏ।
ਪਾਰ ਭਵ ਸਿੰਧ[1] ਤੇ ਕਰਨ ਹਾਰ, ਆਪ ਪਾਰ
ਹੋਇ ਐਰਾਵਤੀ[1], ਨਾਮ ਗਾਮ[2] ਦੂਈਏ ਗਏ।
ਜਿਮੀਦਾਰ ਦੂਦੀਏ[1] ਦਿਦਾਰ ਹੇਤ ਆਇ ਸਬਿ,
ਸੁਧਾ ਪਗ ਵਾਰ ਧਾਰ[1] ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਹੀ ਠਏ[2]।
ਤਿਨੋ ਕੀ ਸਲਾਹਿ ਔ ਉਛਾਰਿ ਸੈ ਨਿਹਾਰ ਧਰਾ,
ਤਹਾਂ ਏਕ ਗਾਉਂ ਕੀ ਬੁਨਜਾਦ[1] ਡਾਰਤੇ ਭਏ ॥੮॥
ਸੰਮਤ ਥੋ ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਸੱਤ੍ਰ ਪੈ ਏਕ ਨੇਕ,
*ਲਗਨ ਸਗਨ ਦਿਨ ਘਰੀ ਸੁਭ ਧਰ ਕੇ[1]।

[1](ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ) ਪਾਗਲਪਨ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਚੌਥੀ।
[1]ਚਾਰ ਫਲ।
[1]ਚੌਥੀ ਭੂਮਿਕਾ।
[1]ਅੰਤਲੀ ਵਾਰ ਲਹਿੰਦੇ ਦੀ ਤਰਫ ਪੱਛੌਂ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ।
[1]ਚੱਲ ਕੇ। [2]ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਤੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ)।
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ।
[1]ਰਾਵੀ (ਨਦੀ) ਤੋਂ। [2]ਪਿੰਡ।
[1]ਗੋਤ ਦੇ।
[1]ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਕੇ। [2]ਬਣ ਗਏ।
[1]ਨਿਉਂ।
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ। *ਕਿਸੇ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਨੱਗਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰਖਣ ਸਮੇਂ ਲਗਨ ਸਗੁਨ ਅਤੇ ਥਿੱਤਾਂ ਵਾਰਾਂ ਘੜੀਆਂ ਆਦਿ ਸੋਧਣੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰਹੁ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨਮਤਿ ਹੈ। ਸਾਹੇ ਸੋਧਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : "ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਸਾਹੇ ਊਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰੁ ॥" ਹਰ ਕਾਰਜ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ : "ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ ॥" ਅਤੇ "ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਗੁਰ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ॥" ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਲਗਨਾਂ ਸਗੁਨਾਂ ਮਗਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਗੁਨ ਵੀ ਮਾੜੇ ਸਗੁਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ : "ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ ॥" ਥਿੱਤਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂਜਕਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: "ਥਿਤੀ ਵਾਰ ਸੇਵਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ ॥" ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਦ ਐਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਦਿੱਤੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨਮਤਿ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰ ਘਰ ਦੇ ਅਨੰਨਜ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਸਿਖਰਹੁ-ਰੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤਸ਼, ਥਿੱਤਾਂ, ਵਾਰਾਂ, ਗ੍ਰਹਾਂ, ਨਛੱਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਨਾਂ ਸਗੁਨਾਂ ਬਾਰੇ ਐਉਂ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਾਪ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਸੋ, ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਏਕ ਟੇਕ ਦੁਬਿਧਾ ਨਿਵਾਰੀ ਹੈ। ਪੂਛਤ ਨ ਜੋਤਿਕ ਅਉ ਬੇਦ ਥਿਤ ਵਾਰ ਕਛੂ, ਗ੍ਰਿਹ ਔ ਨਛੱਤ੍ਰ ਕੀ ਨ ਸ਼ੰਕਾ ਉਰ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਨਤ ਨ ਸਗੁਨ ਲਗਨ ਆਨ ਦੇਵ ਸੇਵ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਨੇਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਤ ਬਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹੁਇ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੀ

ਹੈ ॥੪੪੮॥ (ਕਬਿਤ ਸ੍ਵੈਯੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਜਪੁ ਕਰਤਾਰ ਬਪੁ[1] ਗੁਰ, — [1]ਸਰੂਪ।
ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਥਪਿ[1] ਮੁਦ ਭਰ ਕੇ। — [1]ਰਖਿਆ।
ਲੌਪੁਰ[1] ਦੀਵਾਨ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਮਹਾਨ ਹੁਤੋ, — [1]ਲਾਹੌਰ ਦਾ।
ਕੀਨੀ ਸੋ ਕਰੋੜੀ ਮੱਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰ ਕੇ।
ਧਾਮ ਧ੍ਰਮਸਾਲ ਤਹਿਂ ਬਿਸਦ[1] ਬਿਸਾਲ ਰਚਿ, — [1]ਉੱਜਲ, ਸੁੰਦਰ।
ਲਜਾਇ ਕੈ ਬਸਾਇ ਸਬਿ ਲੋਕ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ॥੯॥
ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਈ ਧਰਾ ਸਾਫ਼ ਬਨਵਾਈ ਬਹੁ,
ਆਨਦ ਬਢਾਈ ਕਰਵਾਈ ਸਬਿ ਕਾਰ ਹੈ।
ਰੌਨਕ ਬਢੀ ਬਿਸਾਲ ਥੋਰ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਮਾਲ[1], — [1]ਪੂਰਨ, ਮੁਕੰਮਲ।
ਵੀਚ ਧ੍ਰਮਸਾਲ ਸਿਖ ਭਜਨ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।
ਲੰਗਰ ਅਪਾਰ ਰੈਨ ਦਿਨ ਇਕ ਸਾਰ ਬਟੈ[1], — [1]ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।
ਕੀਰ[1] ਔ ਫਕੀਰਨ ਕੀ ਭੀਰ ਰਹੈ ਭਾਰ ਹੈ। — [1]ਕੰਗਾਲਾਂ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਜ਼ਹੂਰ[1] ਦੂਰ ਦੂਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਯੋ, — [1]ਪ੍ਰਤਾਪ।
ਆਵੈਂ ਇਕ ਜਾਵੈਂ ਪਾਵੈਂ ਸਿਖ ਫਲ ਚਾਰ ਹੈਂ ॥੧੦॥
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਪੁਨ ਲਾਗੀ ਰਹੇ ਸਦਾ ਧੁਨਿ,
ਆਇ ਰਿਖਿ ਜਨ ਮੁਨਿ ਮਨਿ ਮੋਦ ਪਾਇ ਹੈਂ।
ਸਦਾ ਬ੍ਰਤ ਦੋਊ ਗੁਰ ਲਾਇ ਰਾਖੇ ਨੀਕ ਸੋਊ,
ਕੋਊ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੇਵੈਂ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਇ ਹੈਂ।
ਜਾਇ ਨ ਨਿਰਾਸ ਕੋਇ ਆਵੈ ਧਰਿ ਆਸ ਜੋਇ,
ਜੈਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਵਾਸੁ[1] ਹੋਇ ਪੂਰੈਂ ਗੁਰ ਸਾਇ[2] ਹੈਂ। — [1]ਵਾਸ਼ਨਾ, ਇੱਛਾ। [2]ਉਹੋ ਹੀ।
ਅੰਨ ਹ੍ਵੈਂ ਅੰਬਾਰ[1] ਖੇਤਿ ਜਮ ਹੀ ਅਪਾਰ, — [1]ਅੰਨ ਦੇ ਢੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਧਨੁ ਆਵੈ ਪੈ ਲੁਟਾਵੈਂ ਗੁਰਰਾਇ ਹੈਂ ॥੧੧॥
ਰਿੱਧ ਸਿੱਧ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਰਹੈਂ ਖਰੀ ਦ੍ਵਾਰ ਪਰ,
ਦੁਰਗਾ ਬੁਹਾਰੈ ਦਰ[1] ਦੇਵ ਸੇਵ ਕਾਰ ਹੈਂ। — [1]ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਝਾੜੂ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਪੂਤ ਗੁਰ ਪੂਤ[1] ਜੁਗ ਅਤਿ ਹੀ ਸਪੂਤ ਘਰ, — [1]ਪਵਿੱਤਰ।
ਲਖਮੀ ਸੁਲਖਨੀ ਸੁਲਖਨੀ ਜੀ[1] ਸਾਰ ਹੈਂ। — [1]ਲਛਮੀ ਵਰਗੀ ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ।
ਮਾਤ ਤਾਤ[1] ਆਨੰਦ ਰਹਾਤਿ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੇਰਿ, — [1](ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਪਿਤਾ।
ਅੰਗ ਨ ਸਮਾਤ ਬਖਜਾਤ ਯੌਂ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।
ਪੰਡਿਤ ਜੋ ਭਾਖੀ ਲਿਖਿ ਰਾਖੀ ਸਾਖੀ ਜਨਮ ਕੀ,
ਭਈ ਵਹੈ ਸਾਤ[1] ਬਾਤ ਪੇਖੀ ਆਜ ਸਾਰੁ ਹੈ ॥੧੨॥ — [1]ਸੱਚੀ।
ਛਤ੍ਰ ਝੁਲੈਗਾ ਸੀਸ ਰਾਵ ਰੰਕ ਮਾਨੈ ਈਸ,
ਜੰਤਕ ਅਧ੍ਰਮ ਦੀਸ ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸ ਹਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਜਿੰਨਾਂ ਪਾਪ ਦਿਸਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਨੂੰ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।
ਛਾਇ ਹੈ ਸੁ ਇਕਬਾਲ[1] ਦੇਸ ਦੇਸ ਪੈ ਬਿਸਾਲ, — [1]ਪ੍ਰਤਾਪ ਫੈਲੇਗਾ।
ਟਾਲ ਕੈ ਕੁਚਾਲ ਕਲੀ ਕਾਲ ਬਲ ਦਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਦਲ ਦੇਣਗੇ, ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।
ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਜਾਇ ਪਾਇ ਫਤੇ ਔ ਪਖੰਡ ਖੰਡਿ,

ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਭਗਤੀ ਗਯਾਨ ਬਿਸਤਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਫੈਲਾਉਣਗੇ।
ਦੇਵਨ ਕੇ ਲੋਕ ਓਕ ਹੇਰਿ ਕਰਤਾਰ ਹੂੰ ਕੋ[1],
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਘਰ (ਸਚ ਖੰਡ) ਦੇਖ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।
ਤਰਿ ਦਰਿਆਇ ਆਇ ਪਾਇ ਘਰ ਥਿਰ ਹੈਂ ॥੧੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਭਾਖੀ ਤਦੋਂ,
ਹਮ ਪੇਖੀ ਸਬਿ ਨੈਨ।
ਹਮ ਸਮ ਕੋ ਬਡਭਾਗ ਹੈ,
ਐਸੋ ਸੁਤ ਜਿਨਿ ਐਨਿ[1] ॥੧੪॥
[1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸੁਖਿ,
ਜਨਨਿ ਜਨਕ[1] ਲਹਿ ਭੂਰ।
[1]ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ।
ਗੁਰੁ ਸਨਮੁਖ ਤਨ ਛੋਰਿ ਨਿਜ,
ਬਸੇ ਸੁ ਈਸ ਹਜ਼ੂਰ ॥੧੫॥
ਲਖਮੀ ਸਸਿ ਤੈ ਰੀਤਿ ਸਬਿ,
ਗੁਰੂ ਕਰਾਈ ਤਾਹਿ।
ਪੁਨਾ ਉਦਾਸੀ ਚਤੁਥੀ,
ਲੀਨ ਚਹੈਂ ਗੁਰ ਚਾਹਿ ॥੧੬॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਪੱਛਮ ਦੇਸ ਸ੍ਵੱਛ[1] ਕਰਜੋ ਚਹਿੰ,
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਪਰਤੱਛ ਮਹਾਨੀ।
ਪੂਜ ਸਥਾਨ ਤੁਰਕਾਨ[1] ਫਿਰੈਂ ਜਿਮ,
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਅਸਥਾਨਾਂ (ਵਿੱਚ)।
ਔਰ ਪਿਖੈਂ ਬਹੁ ਦੇਸ ਤੁਰਕਾਨੀ।
ਏਮਨਬਾਦ ਭਵੈ ਬਰਬਾਦ,
ਦਿਵੈਂ ਪੁਨ ਬਾਬਰ ਕੋ ਰਜਧਾਨੀ[1]।
[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ।
ਦੈ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੋ ਜਿਮ,
ਜੋਤਿ ਮੈ ਜੋਤਿ ਮਿਲੈ ਸੁਖਦਾਨੀ ॥੧੭॥
ਏਤਿਕ ਗਾਥ ਭਵੈ[1] ਇਸ ਧਜਾਇ
[1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਵਿਖੇ, ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਜਾਰੇ।
ਇਕ ਰੋਜ ਗੁਰੂ ਦਰਿਆਉ ਕੇ ਤੀਰ,
ਥਿਰੇ ਚਲਿ ਕੈ ਮਧ ਜੰਗਲ ਭਾਰੇ।
ਸਿੱਧ ਮੁਨੀਸ ਅਏ ਹਿਤ ਦੇਖਨ ਕੇ,
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਬੈਨ ਰਹੇ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
ਆਇ ਤਹਾਂ ਇਕ ਨਾਰ ਅਲੌਕਕ[1],
[1]ਅਸਚਰਜ।
ਦੂਰਹਿ ਤੇ ਤਿਨ ਕੀਨਿ ਜੁਹਾਰੇ[1] ॥੧੮॥
[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਰਤਿ[1] ਤੈ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ,
[1]ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਖੋੜਸ ਸਾਲ[1] ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਵੈ।
[1]ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ (ਉਮਰ) ਦੀ।
ਭੂਸ਼ਨ[1] ਭੂਰ ਜਰਾਊ ਜਰੇ,
[1]ਗਹਿਣੇ।

ਨਖ ਤੇ ਸਿਖ ਲੌਂ ਦੁਤਿ ਦੀਹ ਦਿਪਾਵੈ[1]।	[1]ਨਹੁੰਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੱਕ (ਉਸ ਦੀ) ਸੋਭਾ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੀ ਸੀ।
ਜਾ ਸਮ ਨਾਹਿ ਉਮਾ[1] ਕਮਲਾਂ[2], ਰਤਿ,	[1]ਪਾਰਬਤੀ। [2]ਲੱਛਮੀ।
ਹੂਰ, ਸਚੀ[1] ਪਿਖਿ ਨੂਰ ਲਜਾਵੈ।	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਦੂਰ ਖਰੀ ਦਰਸੈ ਸੁ ਡਰੀ,	
ਪਰਸੇ ਡਰਿ ਪਾਇ ਨ ਆਇ ਸਕਾਵੈ ॥੧੯॥	
ਧਜਾਵਤ ਜਾਂਹਿ ਸੁਰਾਸੁਰ ਕਿੰਨਰ[1],	[1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੧ ਦੇ ਅੰਕ ੫ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ।
ਜੱਛ[1] ਮੁਨੁੱਛ ਬਿਲੱਛ ਪ੍ਰਕਾਰੈ[2]।	[1] ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੧ ਦੇ ਅੰਕ ੫ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ
ਅੰਡ ਨਿਕਾਇ[1] ਬਨਾਇ ਥਿਰਾਇ,	[1]ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਨੂੰ।
ਖਪਾਇ ਧਰੈ ਜੁ ਚਹੈ ਕਰ ਡਾਰੈ।	
ਸਾਰਦ ਨਾਰਦ ਸੇਸ ਮਹੇਸ,	
ਰਟੈਂ ਗੁਨ ਬੇਸ[1] ਲਹੈਂ ਨਹਿ ਪਾਰੈ।	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਸੋ ਸ਼ਕਤੀ ਜਗਤੀ[1] ਭਗਤੀ[2] ਜਿਹ,	[1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ। [2]ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ।
ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦ੍ਵਾਰ ਬੁਹਾਰੈ[1] ॥੨੦॥	[1]ਜਿਹੜੀ ਆ ਕੇ ਝਾੜੂ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਬਿਸ੍ਵ[1] ਬਿਬੱਸ[2] ਕਰੀ ਜਿਹ ਨੈ,	[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। [2]ਅਧੀਨ।
ਛਲ ਕੈ ਬਲ ਕੈ ਝਲਕੈ[1] ਦਿਖਰੈ ਕੈ।	[1]ਚਮਤਕਾਰ।
ਮੋਹਿਤ ਹ੍ਵੈ ਪਰੇ ਜਿਹ ਪੈ ਸਬਿ,	
ਚਾਹਤਿ ਪੇਖਨ ਰੂਪ ਨਿਸੈ ਕੈ[1]।	[1]ਰਾਤ (ਦਿਨ)।
ਤਾਂ ਬਲ ਨਾਹਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਪੈ,	
ਹਾਵ[1] ਰੁ ਭਾਵ[2] ਰਹੀ ਬਹੁ ਕੈ ਕੈ।	[1]ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਦੇ ਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਿਲਜੁਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚਿੱਤ ਦੇ ਖਿਆਲਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ। [2]ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਨਸਕ ਵਿਕਾਰ।
ਸ਼ੰਕਤ[1] ਯੌਂ ਢਿਗ ਆਵਤ ਨਾ,	[1]ਸੰਗਦੀ, ਡਰਦੀ।
ਮਤ ਐਸ ਮਤ ਐਸ ਕਹੈਂ ਦਰਸੀਂ ਨਹਿ ਐ ਕੈ ॥੨੧॥	
ਦੋਹਰਾ:	
ਮਨ ਭਾਯਾ[1] ਮਾਯਾ ਕਰੇ,	[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ।
ਨਖਰੇ ਦਾਇ[1] ਅਦਾਇ[2]।	[1]ਛਲ ਵਲ। [2]ਢੰਗ।
ਜਬਿ ਗੁਰ ਨਹਿ ਤਿਸ ਦਿਸ ਪਿਖ੍ਯੋ,	
ਭਈ ਲੋਪ ਸ਼ਰਮਾਇ ॥੨੨॥	
ਕਬਿੱਤ:	
ਬੂਝ੍ਯੋ ਮਰਦਾਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਏ ਮਹਾਨੇ ਨਾਰਿ,	
ਕੌਨ ਥੀ ਨਿਹਾਰ ਜਾਂਹਿ ਹਮ ਸਬਹੂੰ ਬਿਕੇ।	
ਨੂਰ[1] ਕੇ ਜ਼ਹੂਰ[2] ਆਗੇ ਫੀਕੇ ਸਸਿ ਸੂਰ ਲਾਗੇ,	[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼। [2]ਚਮਤਕਾਰ।
ਕੌਨ ਚਰਾਚਰ ਮੈ[1] ਜੋ ਯਾਂਹਿ ਪੇਖਿ ਨ ਚਕੇ[2]।	[1]ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਵਿੱਚ। [2]ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਹਾਵ ਭਾਵ ਦਾਵ ਘਾਵ ਗਾਨ ਤਾਨ ਠਾਨ[1] ਅਦਾ[2],	[1]ਕਰਕੇ। [2]ਢੰਗ, ਚਾਲ।
ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਅਧੀਨ ਹਾਰੀ ਆਪ ਨੈਕ ਨ ਤਕੇ।	
ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਮਾਯਾ ਏਹੁ ਜਗ ਭ੍ਰਮਾਯਾ ਜਿਨ,	
ਔਰ ਕੀ ਕਹਾ ਧੌ[1] ਹਰੀ ਹਰ ਅਜ ਸੇ ਛਕੇ ॥੨੩॥	[1]ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਕੀ (ਕਥਾ) ਕਹੀਏ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕੋਊਕ ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਬਪੁ[1],
ਮਨ ਬਸ ਕੀਨੋ ਜਾਂਹਿ।
ਇਸ ਠਗਨੀ ਤੇ ਬਚਜੋ ਹੈ,
ਔਰੈ ਰਹੀ ਚਬਾਹਿ ॥੨੪॥

[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ।

ਕਬਿੱਤ:

ਔਰ ਬਹੁ ਯਾ ਕੀ ਸੈਨ ਮਦ ਮਤਸਰ[1] ਮੈਨ[2],
ਮੋਹ ਕੋਹ[1] ਲੋਭ ਆਦਿ ਬਡੇ ਬੀਰ ਠੱਗ ਹੈਂ।
ਸ਼ਬਦ ਸਪ੍ਰਸ ਗੰਧ ਰੂਪ ਰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਧੰਦਿ[1],
ਫੰਧ[1] ਪਾਇ ਲਾਲਚ ਕਾ ਬੰਧ ਰਾਖਜੋ ਜੱਗ ਹੈ।
ਕਾਨਨ[1] ਸਕਾਮ ਕ੍ਰਮ ਨਦੀ ਗਿਰ ਭੇਦ ਭ੍ਰਮ,
ਕੇਹਰ ਕਰੀ ਕੁਕ੍ਰਮ[1] ਰੋਕ ਰਹੇ ਮੱਗ[2] ਹੈਂ।
ਸ੍ਵਾਰਥੀ ਸਬੰਧੀ ਯਾਰ ਭੀਲ ਕੋਲ ਬਾਟ ਪਾਰ[1],
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹਿਰਸ[1] ਭਾਰ[2] ਲਾਗਰਹੀ ਅੱਗ ਹੈ ॥੨੫॥

[1]ਈਰਖਾ। [2]ਕਾਮਦੇਵ।
[1]ਕ੍ਰੋਧ।
[1]ਧੰਧਿਆਂ ਵਿੱਚ।
[1]ਫਾਹਾ।
[1]ਜੰਗਲ।
[1]ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਹਾਥੀ। [2]ਰਸਤਾ।
[1]ਮਤਲਬੀ (ਲੋਕ) ਭੀਲ ਹਨ, ਸਬੰਧੀ ਸੂਰ ਤੇ ਯਾਰ ਰਾਹਮਾਰ ਹਨ।
[1]ਇੱਛਾ। [2]ਬਹੁਤੀ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਕੋ ਇਕ ਸਾਧ ਬਚਜੋ ਇਨ ਤੇ,
ਠਗਨੀ ਨਿਜ ਠੱਗ ਸੁ ਜਗ ਫਿਲਾਏ।
ਬੀਰ ਬਨੈਤ[1] ਹਠੀ ਸਬਿ ਹੈਂ,
ਛਡ ਹੈਂ ਨਹਿ ਤਾਂਹਿ ਜੁ ਯਾਂਹਿ ਮਨਾਏ।
ਕਾਮ ਬਲੀ ਸਰ[1] ਪਾਂਚ ਲੀਏ ਕਰ[2],
ਤੋਪ ਤੀਆ ਧਰਿ[1] ਦੇਤਿ ਉਡਾਏ।
ਜੀਤ ਲੀਏ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਜਿਨੈ,
ਤਿਨਿ ਸਾਧਨ ਕੇ ਪਗ ਮਾਥ ਝੁਕਾਏ ॥੨੬॥

[1]ਬਾਂਕੇ (ਸੁੰਦਰ) ਸੂਰਮੇ।
[1]ਤੀਰ। [2]ਹੱਥ।
[1]ਬੀੜ ਕੇ।

ਸਿੰਘ[1] ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਮੱਤ ਗਇੰਦਹਿ[2],
ਮਾਰ ਚਪੇਟਨ ਦੋਹਨ ਡਾਰੈਂ।
ਲਾਖਨ ਸੋਂ ਧਰਿ ਧੀਰ ਲਰੈਂ ਰਨ,
ਗਾਢੇ ਗਢਾਨ[1] ਜਿਤੈਂ ਬਿਨ ਬਾਰੈਂ[2]।
ਲੋਹ ਮਲੈਂ ਗਿਰ ਢਾਹਿ ਦਲੈਂ,
ਨ ਚਲੈਂ ਕਬਹੂੰ ਪ੍ਰਨ ਤੈ ਜੁ ਉਚਾਰੈਂ।
ਵਹਿ ਕਾਮ ਜਿੱਤੇ ਸਰ ਏਕਹਿ ਸੋਂ,
ਪੁਨ ਤਾਂ ਰਤਿਰਾਜ[1] ਕੋ ਸਾਧ ਪਛਾਰੈਂ ॥੨੭॥

[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਮਸਤ ਹਾਥੀ।
[1]ਤਕੜੇ ਕਿਲ੍ਹੇ। [2]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
[1]ਕਾਮਦੇਵ ਨੂੰ।

ਚੰਚਲ ਰੂਪ ਅਨੂਪ, ਨਿਧੀ ਗੁਨ,
ਜੋਬਨ ਸੋੜ[1] ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸੁਹਾਈ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈ ਮੁਦ ਦਾ ਅਤਿ,
ਲਾਇ ਸੁਗੰਧਿ ਸੁ ਗਾਇ ਸੁਨਾਈ।
ਕਾਮ ਭਰੀ ਨਿਰਲੱਜ ਮਹਾਂ,
ਅਸ ਕਾਮਨਿ ਸੰਤ ਸਮੀਪ ਜੁ ਆਈ।

[1]ਸੋਲਾਂ।

ਸਮ ਮੇਰੁ[1] ਅਡੋਲ ਰਹੈਂ ਧਰਿ ਸੀਲ[2],	[1]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ। [2]ਜਤ।
ਲਖੈਂ ਨਿਸਚੈ ਭਗਨੀ[1] ਤਿਹ ਮਾਈ ॥੨੮॥	[1]ਭੈਣ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਿਅੰਜਨ[1] ਕੋ ਪਿਖਿ,	[1]ਭੋਜਨ।
ਰੰਜਨ[1] ਕੇ ਹਿਤ ਨਾ ਮਨ ਚੈਹੈਂ।	[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ।
ਚੈਲ[1] ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਅਵਾਸ[2]	[1]ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਘਰ।
ਅਮੋਲਕ ਹੇਰਿ ਨ ਲੋਲਪ[1] ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।	[1]ਲੁਭਾਇਮਾਨ।
ਪਰ ਕੋ ਧਨ ਧਾਮ ਤਿਯਾ ਸੁਖ ਸੰਪਤ[1],	[1]ਸਾਮਾਨ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਰਾਜ ਤਿਲੋਕਹਿਂ ਲੌ ਨਹਿ ਚੈਹੈਂ।	
ਲਾਭ ਜਥਾ ਸੁ ਤਥਾ ਗਹਿ ਤੋਖ[1],	[1]ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ (ਪਦਾਰਥ) ਲੱਭੇ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।
ਸੁ ਲੋਭ ਕੋ ਜੀਤਿ ਅਲੋਭਰਹੈ ਹੈਂ ॥੨੯॥	
ਪਰਰੱਨ ਨ ਅੰਨ ਨ ਧੱਨ ਵਿਖੈ	
ਨਹਿ ਮੱਨ ਦਯੋ ਜਿਹ ਨੈਕ[1] ਕਹੀਂ[2]।	[1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ। [2]ਕਦੇ।
ਨਹਿ ਕੰਨਿ ਸੁਨੀ ਪਰ ਨਿੰਦ ਕਬੀ,	
ਹਸਤੇ ਅਸਤੇਯ[1] ਕਰੀ ਜੁ ਨਹੀਂ।	[1]ਹੱਥ ਨਾਲ ਚੋਰੀ।
ਨਿਜ ਹੱਕ ਬਿਸ਼ੱਕ ਜੋ ਛੱਕ ਰਹੇ,	
ਸਤ ਬੱਕ[1] ਨਿਝੱਕ ਸ੍ਵੈ[2] ਬ੍ਰਹਮ ਕਹੀਂ।	[1]ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। [2]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ।
ਵਹਿ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਈਸ ਸਹੀ,	
ਜਿਨਿ ਲੋਭਰੁ ਛੋਭ[1] ਕੀ ਅੰਸ ਦਹੀ[2] ॥੩੦॥	[1]ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ।
ਅਤਿ ਮੂਰਖ ਚਿੱਤ ਮਲੀਨ ਮਹਾਂ,	
ਜੁ ਨਮਿੱਤ[1] ਬਿਨਾ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿਂ ਗਾਰੀ[2]।	[1]ਕਾਰਨ। [2]ਗਾਲ੍ਹਾਂ।
ਬਹੁ ਤਾੜਨ ਤ੍ਰਜਨ[1] ਹਾਥ ਉਠਾਵਨ,	[1]ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਨਿੰਦਨ ਸਾਥ ਨਿਰਾਦਰ ਭਾਰੀ।	
ਦੂਰ ਦੈ ਅਲਜ਼ਾਮ[1] ਕਰੈਂ ਬਦਨਾਮ,	[1]ਖੋਟੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ।
ਸੁ ਕਾਮ ਬਿਗਾਰ ਧਰੈਂ ਅਪਕਾਰੀ[1]।	[1]ਵਿਘਨਕਾਰੀ।
ਨਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਫੁਰੈ ਤਿਨਿ ਪੈ ਜਿਹ ਕੋ,	
ਵਹਿ ਸਾਧ ਸਹੀ ਦਿਢ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੀ ॥੩੧॥	
ਘਰਿ ਰਾਜ ਸਮਾਜ[1] ਦਰਾਜ ਮਹਾ[2],	[1]ਸਾਮਾਨ। [2]ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ।
ਗਜ ਬਾਜ[1] ਨ ਲਾਜ ਕਿਸੂ ਕੀ ਧਰੈ ਹੈਂ।	[1]ਹਾਥੀ ਤੇ ਘੋੜੇ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧੁ ਹਿਤੂ,	
ਬਨਤਾ[1] ਜਨਤਾ[2] ਸੁਖ ਦਾਇਕ ਵੈ ਹੈਂ।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਆਮ ਲੋਕ।
ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਤੀ	
ਕਹਿ ਲੌ ਬਰਨੌਂ ਹਿਤ ਹ੍ਵੈ ਜਿਨ ਮੈ ਹੈਂ।	
ਸਬਿ ਨਾਸ ਭਏ ਨ ਜਏ[1] ਜਿਹ ਕਿੰਚਤ	[1]ਪੈਦਾ ਨ ਹੋਵੇ।
ਮੋਹ, ਸੁ ਸਾਧੁ ਸਹੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੈਹੈਂ ॥੩੨॥	
ਦੁਰ[1] ਕਾਲ ਕੋ ਰੂਪ ਭਿਆਨਕ ਮਾਨਵ,	[1]ਖੋਟਾ।
ਕੋਪਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੁਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈਂ।	

ਬਹੁ ਜੱਖ[1] ਪਿਸਾਚ[2] ਬਿਤਾਲ[3] ਪਰੇਤ,
[1] ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੧ ਦੇ ਅੰਕ ੫ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ। [2]ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਜੀਵ। [3]ਇਕ ਭੂਤ ਜਾਤੀ।

ਕਮਾਲ[1] ਕਰਾਲ[2] ਕਰੂਰ[3] ਡਰਾਵੈਂ।
[1]ਬਹੁਤੇ। [2]ਭਿਆਨਕ। [3]ਨਿਰਦਈ (ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ)

ਕਿਤ ਸਿੰਘ[1] ਭੁਜੰਗ[2] ਗਜਾਦਿ ਬੁਰੇ ਪਸੁ,
[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਸੱਪ।

ਖੇਦ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਆਨਿ ਸੰਤਾਵੈਂ।
ਨਿਜ ਆਤਮ ਨਿਤ ਅਸੰਗ ਲਖੈਂ ਦ੍ਰਿਢ,
ਦੇਹ ਅਨਿੱਤ[1] ਸੁ ਸਾਧੁ ਕਹਾਵੈਂ ॥੩੩॥
[1]ਝੂਠੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਤਜਾਦਿਕ ਗੁਨ ਜਾਂਹਿ ਮੈਂ,
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੁ ਸਾਧੁ।
ਤਾਂ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਇ ਹੈ,
ਮਾਯਾ ਠਗਨੀ ਬਜਾਧਿ ॥੩੪॥
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਕਲਜਾਨ ਹਿਤ,
ਕਰਤਿ ਚਰਿਤ[1] ਉਪਦੇਸ।
[1]ਕੌਤਕ।

ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਸੰਤ ਸੰਗਿ,
ਗੁਰ ਢਿਗ ਰਹੈ ਬਿਸੇਸ ॥੩੫॥
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ, ਕਮਲੀਆ,
ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਅਪਾਰ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵੈਂ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਜਾਨ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ॥੩੬॥

ਚੌਪਈ:
ਮਰਦਾਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਨ ਆਵੋ।
ਕਹਜੋ ਮੁਝੈ ਮੱਕਾ ਦਿਖਰਾਵੋ।
ਚਾਹਿਤ ਥੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ।
ਪੱਛਮ ਦੇਸ ਬਿਸੇਸ ਪਿਖਨ ਫੁਰ[1] ॥੩੭॥
[1]ਫੌਰਨ, ਛੇਤੀ।

ਸਜਾਲ ਕੋਟ ਚਲਿ ਜਾਇ ਥਿਰਾਏ।
ਲੋਗ ਘਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਆਏ।
ਕੇਤਿਕ ਸਿਖ ਭਏ ਬਡਭਾਗੀ।
ਹੋਏ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਕੇ ਭਾਗੀ ॥੩੮॥
ਸ਼ਹਿਰ ਵੀਚ ਭੇਜਜੋ ਮਰਦਾਨਾ।
ਪੈਸੇ ਦੋ ਦੇ ਐਸੇ ਗਾਨਾ[1]।
[1]ਕਿਹਾ।

ਸਾਚ ਏਕ ਕਾ ਇਕ ਕਾ ਕੂਰ।
ਲਜਾਵੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹਮੈ ਜ਼ਰੂਰ[1] ॥੩੯॥
[1]ਜ਼ਰੂਰਤ (ਲੋੜ) ਹੈ।

ਫਿਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮਰਦਾਨਾ ਸਾਰੂ।
ਮੂਲਾ ਭਗਤ ਦੀਨ ਲਿਖ ਚਾਰੂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ (ਬਚਨ)।

ਜੀਵਨ ਝੂਠ ਮਰਨ ਹੈ ਸਾਚਾ।
ਏਹੀ ਲਿਖਾ ਜਬੈ ਗੁਰਿ ਬਾਚਾ[1] ॥੪੦॥
[1]ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਹੋਇ ਖੁਸ਼ੀ ਤਾ ਕੋ ਸੰਗਿ ਲੀਨਾ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਾਖ ਫੇਰ ਪਠ ਦੀਨਾ।
ਸਾਲਿ ਬਾਹਨਰਾਜਾ ਇਕ ਭਯੋ।
ਜਿਨ ਅਬਾਦ ਯਹਿ ਕਸਬਾ ਕਯੋ ॥੪੧॥
ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਭਯੋ ਸੁਤ ਤਾਂ ਕਾ।
ਕਿੱਸਾ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਜਗਿ ਜਾਂ ਕਾ।
ਤਾਂ ਕੀ ਜਗਾ ਕੂਪ[1] ਗੁਰਿ ਪੇਖਾ। [1]ਖੂਹ।
ਤਾਰੇ ਸਿਖ ਦੈ ਨਾਮ ਬਿਸੇਖਾ ॥੪੨॥
ਮੇਘ ਰੂਪ ਗੁਰ ਬਰਸਤਿ ਧਰ ਪੈ।
ਖੇਤੀ ਬਾਗ ਘਾਸ ਹ੍ਵੈ ਵਰ ਪੈ।
ਆਕ ਜਵਾਹਾਂ ਆਦਿਕ ਝਰਸੈਂ[1]। [1]ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਿਗਸਤਿ[1] ਸਿਖ ਤਜੋਂ ਸਾਕਤ ਤ੍ਰੁੱਸੈਂ[2] ॥੪੩॥ [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [2]ਡਰਦੇ ਹਨ।
ਦੋਹਰਾ:
ਅਏ ਵਜੀਰਾ ਬਾਦ ਢਿਗ,
ਮਿਲਾ ਬਾਲ ਇਕ ਜਾਟ[1]। [1]ਇਕ ਜੱਟ ਦਾ ਮੁੰਡਾ।
ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੈ,
ਕਰਿ ਮੇਵਾ ਲਿਯ ਖਾਟ ॥੪੪॥
ਭਏ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰ ਤਾਹਿ ਪੈ,
ਨਜਰੀ ਨਜਰ ਨਿਹਾਲ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਮਾਤ ਦੈ,
ਕੀਨੋ ਪੀਰ ਬਿਸਾਲ ॥੪੫॥
ਚੌਪਈ:
ਪਹਿਲੇ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸੁਲਤਾਨਾ।
ਗੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਸਖੀ ਕਿਯ ਗਾਨਾ।
ਕਰਾਮਾਤ ਜਬਿ ਲਗਾ ਦਿਖਾਵਨ।
ਮਾਨਨ ਲਗੀ ਖਲਕ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥੪੬॥
ਗਹਿ ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਤੁਰਕ ਬਨਾਯੋ।
ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਰਾਯੋ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਅਬੀ ਲੌਂ ਮਾਨੈ।
ਨਾਮ ਸਖੀ ਸਰਵਰ ਬਾਖਾਨੈ ॥੪੭॥
ਪੈ ਉਨਿ ਨਹਿ ਉਪਕਾਰ ਬਿਸਾਰਾ।
ਗੁਰ ਕੋ ਮਾਨਤਿ ਰਹਾ ਉਦਾਰਾ।
ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਗੁਰ ਕਾ ਅਸਥਾਨੋ।
ਹੈ ਮੁਕਾਨ[1] ਅੰਦਰ ਤਿਹ ਮਾਨੋ ॥੪੮॥ [1]ਪੀਰ ਖ਼ਾਨੇ ਦੇ।
ਨਿਕਟ ਵਜੀਰਾ ਬਾਦ ਜੁ ਅਹੇ।
ਨਾਮ ਨਗਾਹਾ ਤਾਂ ਕੋ ਕਹੇਂ।
ਮਰਯੋ ਜਹਾਂ ਸੋ ਧੌਂਕਲ ਨੀਕੈ।

ਡੇਰੇ ਇਸਮਾਈਲ ਨਜੀਕੈਂ ॥ ੪੯ ॥
ਗੁਰ ਐਸੇ ਬਹੁ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲੇ।
ਪਾਰਸ ਚੰਦਨ ਸਮੰ ਬਿਸਾਲੈ।
ਧੱਨੀ[1] ਘੇਬੀ[2] ਪੋਠੋਹਾਰੈਂ[3]।

[1]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਹਲਮ ਦੀ ਤਸੀਲ ਚਕਵਾਲ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। [2]ਫ਼ਤਹ ਜੰਗ ਅਤੇ ਪਿੰਡੀ ਘੇਪ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੈਂਬਲ ਪੁਰ (ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। [3]ਦਰਿਆ ਜਿਹਲਮ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮਧ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਭਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਰਿ ਤਾਰੇ ਸਿਖ ਅਪਾਰੈਂ ॥ ੫੦ ॥
ਤੀਰਥ ਪਰ ਕਟਾਸ[1] ਜਬਿ ਗਏ।

[1]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਹਲਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤੀਰਥ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦਾਦਨ ਖਾਂ ਤੋਂ ੧੫ ਮੀਲ ਉੱਤ੍ਰ ਵੱਲ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਜੋਗੀ ਬੈਰਾਗੀ ਅਏ।
ਮੇਲਾ ਹੁਤੋ ਬਿਸਾਖੀ ਕੇਰੋ।
ਨ੍ਹਾਵਣ ਹਿਤ ਜਨ ਅਏ ਬਧੇਰੋ ॥ ੫੧ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਮਸਤ ਸਬਿ ਹੋਏ।
ਹੇਰਹਿਂ ਗੁਰ ਦਿਸ ਨਿਕਟ ਖਲੋਏ।
ਫਿਰਗੇ ਮਨ ਸਬਿ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਤਜਿ ਆਨ ਅਚਾਰੀ[1] ॥ ੫੨ ॥

[1]ਹੋਰ ਕਰਤੱਬ।

ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਿਸ ਦੇਸੈਂ।
ਸਿੱਖੀ ਗੁਰ ਕੀ ਅਹੇ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਬਿ ਤਈਂ ਦਿਢਾਯੋ।
ਪਾਹਨ ਪੂਜਨ ਆਦਿ ਛੁਡਾਯੋ ॥ ੫੩ ॥
ਆਗੇ ਚਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਦੇਤਿ ਸੇਵਕਨਿ ਫਲ ਅਭਿਰਾਮੀ।
ਤਲਾਰੰਗ ਜਹਿਂ ਪਾਂਡਵ ਰਹੇ।
ਬਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਆਦਿ ਰਿਖਿ ਬਹੇ ॥ ੫੪ ॥
ਸੋ ਸਬਿ ਥਲ ਪਿਖਿ ਸਿੰਧੁ[1] ਕਿਨਾਰੇ।

[1]ਦਰਿਆ ਦਾ ਨਾਮ।

ਕਰਤਿ ਸੈਲ ਗੁਰ ਚਲੇ ਉਦਾਰੇ।
ਸੱਖਰ[1] ਭੱਖਰ[2] ਰੋੜੀ[3] ਭਾਵਤ।

[1]ਸ਼ਿਕਾਰਪੁਰ ਪਾਸ ਇਕ ਨੱਗਰ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਸਾਧ ਬੇਲਾ ਹੈ। [2]ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਟਾਪੂ ਜੋ ਸੱਖਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ। [3]ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ।

ਜਹਾਂ ਦੁਰਗ[1] ਮਧ ਸਿੰਧੁ ਸੁਹਾਵਤ ॥ ੫੫ ॥

[1]ਕਿਲ੍ਹਾ।

ਪੀਰ ਸੰਗਿ ਤਹਿਂ ਗੋਸ਼ਟ ਕਰਕੈ।
ਪੁਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੁਰ ਤਈਂ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਔਰ ਖੈਰ ਪੁਰ ਪਿਖਿ ਲੜਕਾਨਾ।
ਸੇਵਨ[1] ਹੈਦ੍ਰਾਬਾਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੫੬ ॥

[1]ਭਾਵ ਠਹਿਰੇ।

ਸ਼ਹਿਰ ਨਗ੍ਰ ਠੱਟਾ ਨਦਿ ਤੀਰੈ[1]।

[1]ਦਰਿਆ (ਸਿੰਧ) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।

ਨਿਕਸਤਿ ਠੁਮਰੇ[1] ਜਹਾਂ ਗੰਭੀਰੈਂ। — [1]ਹਿੰਗੁਲਾਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹਾੜੀ 'ਚ ਨਿਕਲ ਪੱਥਰ ਦੇ ਮਣਕੇ। ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਕੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਗਲਾਜ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧੁ ਉਦਾਸੀ ਔਰ ਗੁਸਾਈਂ।
ਜੋ ਪਹਿਨਤਿ ਗਰ ਮੈਂ ਗਰਬਾਈ[1] ॥੫੭॥ — [1]ਮਾਣ ਨਾਲ।
ਠਹਿਰੇ ਪੁਨਾ ਕਰਾਚੀ ਬੰਦਰ[1]। — [1]ਬੰਦਰਗਾਹ (ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ)।
ਹੈ ਜਹਿਂ ਨਦੀ ਤੀਰ ਅਬਿ ਮੰਦਰ।
ਪੇਖੀ ਜਾਇ ਹਿੰਗੁਲਾ ਮਾਈ।
ਚੰਦ੍ਰ ਕੂਪ ਲੌ ਠੌਰ ਸੁਹਾਈ ॥੫੮॥
ਏਕ ਸਾਲ ਲੌਂ ਸਿੰਧੁ ਮਝਾਰੀ[1]। — [1]ਸਿੰਧ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ।
ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਿ ਖਲਕ ਬਹੁ ਤਾਰੀ।
ਪੀਰ ਬਾਛਰਾ[1] ਪਾਹਨ[2] ਪਾਨੀ। — [1]ਨਾਮ। [2]ਪੱਥਰ 'ਤੇ।
ਮਾਨਤ ਥੀ ਤਹਿਂ ਸਬਿ ਹਿੰਦੁਵਾਨੀ ॥੫੯॥
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਗਏ।
ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਅਰ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਏ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਦਿਢਾਈ।
ਝੂਠੇ ਮਤ ਸਬਿ ਦਏ ਛੁਡਾਈ ॥੬੦॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਉਸ ਸਬਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਨਗਰ ਗਾਉਂ ਹੈ ਜਿਤਿਕ ਅਪਾਰੀ।
ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਕਹਿਤ ਠਿਕਾਨੇ ਜਿਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ॥੬੧॥
ਹੈਂ ਸਬਿ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈਂ।
ਕੀਰਤਨੁ ਕਥਾ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਸੈਂ[1]। — [1]ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਨ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੇ ਅਰ ਦਰਸੇ।
ਅੰਨੋਦਕ[1] ਕੋ ਨਹਿ ਵਹਿ ਪਰਸੇ[2] ॥੬੨॥ — [1]ਅੰਨ ਤੇ ਜਲ। [2]ਛੁਹੰਦੇ।
ਬਿਨ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਨ ਔਰੈ ਜਜੈਂ[1]। — [1]ਪੂਜਦੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਨ ਔਰ ਨ ਭਜੈਂ।
ਸਿੰਧੁ ਸਮਾਨ ਨ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿੱਖੀ।
ਹੈ ਨਹਿ ਕਹੀਂ ਸਹੀ ਹਮ ਪਿੱਖੀ ॥੬੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪੇਖ ਬਿਲੋਚਸਤਾਨ ਗੁਰ,
ਪੁਨ ਪਿਖਿ ਰੇਗਸਤਾਨ।
ਫਿਰ ਕੰਧਾਰ ਗਜ਼ਨੀ ਭਲੇ,
ਪਿਖਯੋ ਮੁਲਕ ਅਫਗਾਨ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ।

ਮਨਹਰੀ ਛੰਦ:

ਤਬ ਥਾ ਮਰਦਾਨਾ, ਗੁਰੂ ਸੰਗਾਨਾ,
ਏਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਗੁਰੂ ਬਨਾਵਾ,

ਯੌਂ ਹਿਤ ਤੂਕ ਕਲਜਾਨਾ।
ਚੋਲਾ ਗਲ ਸੇਲੀ, ਖਫਨੀ ਮੇਲੀ,
ਨੀਲਕ ਰੰਗ ਸੁਹਾਵੈ।
ਕਰ[1] ਕੂਜਾ[2] ਖਾਸਾ[3], ਤਸਬੀ[11] ਆਸਾ[22],
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ। [2]ਦਸਤੇ ਵਾਲਾ ਲੋਟਾ। [3]ਚੰਗਾ। [11]ਮਾਲਾ। [22]ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸੋਟਾ।
ਤਾਜ ਚੌਕਲਾ[1] ਭਾਵੈ ॥੬੫॥
[1]ਚਾਰ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਤਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਟੋਪੀ।
ਲਿਯ ਬਗਲ[1] ਕੁਰਾਨਾ, ਸਮ ਮੌਲਾਨਾ,
[1]ਕੱਛ ਵਿੱਚ।
ਵੇਸ ਫਕੀਰੀ ਸੋਹੈ।
ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਗੁਰ ਜਾਵੈਂ, ਆਦਰ ਪਾਵੈਂ,
ਪਿਖਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਮੋਹੈਂ।
ਲਖਿ[1] ਬਲਖ, ਬੁਖਾਰਾ, ਮੁਲਕ ਅਪਾਰਾ,
[1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਪਹੁੰਚੇ ਮੱਕੇ ਜਾਈ।
ਗੁਰ ਸੋਏ ਨਿਸ ਕੋ, ਕਾਬੇ[1] ਦਿਸ ਕੋ,
[1]ਕਾਬਾ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਰਮ ਮੰਦਰ।
ਪਗ ਪੰਕਜ ਫੈਲਾਈ ॥੬੬॥
ਜਬਿ ਭਯੋ ਸਕਾਰਾ[1], ਝਾੜੂ ਵਾਰਾ,
[1]ਸਵੇਰਾ।
ਆਯੋ ਜੀਵਣ ਨਾਮੀ।
ਤਿਨ ਐਸ ਬਗੋਯਾ[1], ਤੂੰ ਕੋ ਸੋਯਾ,
[1]ਕਿਹਾ।
ਬਡ ਬੇ ਅਦਬ ਅਕਾਮੀ[1]।
[1]ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਤੋਂ।
ਘਰ ਓਰ ਖੁਦਾ ਕੇ, ਪਾਉਂ ਫਿਲਾ ਕੇ,
ਤੂੰ ਕਸ ਪਰਾ ਬਿਸੱਕੇ[1]।
[1]ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆ ਹੈਂ ਬੇ-ਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ।
ਗੁਰ ਉਤ੍ਰ ਦੀਆ, ਸੁਨ ਤੂੰ ਮੀਆਂ,
ਹਮ ਮੌਸਾਫਰ ਥੱਕੇ ॥੬੭॥
ਘਰ ਨਹੀ ਖੁਦਾ ਕਾ, ਜਿਤ ਵਲ ਬਾਂਕਾ,
ਤਿਤ ਵਲ ਪਗ ਮਮ ਕਰਿਓ।
ਉਨਿ ਪਕਰਿ ਫਿਰਾਏ, ਦੁਤੀ ਦਿਸਾਏ[1],
[1]ਤਰਫ਼।
ਜਬਿ ਤਜ ਫੇਰ ਨਿਹਰਿਓ।
ਪਗ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ, ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ,
ਫਿਰ ਭੀ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੀ।
ਜਿਤ ਜਿਤ ਵਲ ਫੇਰੇ, ਤਿਤ ਤਿਤ ਹੇਰੇ,
ਕਾਬਾ ਚਰਨ ਅਗਾਰੀ ॥੬੮॥
ਯਹਿ ਕੌਤਕ ਭਾਰੀ, ਲੋਗ ਅਪਾਰੀ,
ਰਹੇ ਹੇਰ ਹੈਰਾਨੇ।
ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਪਿਗੰਮ੍ਰ, ਅੱਵਲ ਨੰਬ੍ਰ,
ਉਨਿ ਖੁਦਾਇ ਬਪ[1] ਮਾਨੇ।
[1]ਸਰੂਪ।
ਯਹਿ ਮਾਚਯੋ ਰੌਰਾ, ਸਬਿ ਹੀ ਠੌਰਾ,
ਗੌਰਾ[1] ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੀ।
[1]ਬਹੁਤਾ।

ਹਿਤ ਕਰਨ ਦਿਦਾਰਾ, ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ,
ਆਵਨ ਜਾਵਨ ਭਾਰੀ ॥੬੯॥
ਰੁਕਨਲ ਦੀਂ ਕਾਜ਼ੀ, ਮੌਲਵਿ[1] ਹਾਜੀ, — [1]ਮੌਲਵੀ।
ਸਬਿ ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਹਾਰੇ।
ਗੁਰ ਕੋ ਲਖਿ ਆਦਮ[1], ਹੋਏ ਖਾਦਮ[2], — [1]ਬਾਬਾ ਆਦਮ। [2]ਸੇਵਕ।
ਪੇਖੇ ਪਰਚੇ[1] ਭਾਰੇ ॥੭੦॥ — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ।
ਦੋਹਰਾ:
ਜੇਤਕ ਸ੍ਵਾਲ ਜ੍ਵਾਬ ਤਬਿ
ਭਏ ਦੁਤ੍ਰਫੋਂ ਭਾਰ।
ਮੱਕੇ ਕੀ ਗੋਸ਼ਟ ਵਿਖੇ,
ਲਿਖੇ ਸਬੇ ਨਿਰਧਾਰ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ।
ਗੁਰ ਕੌ ਰੂਪ ਖੁਦਾਇ ਲਖਿ,
ਰਖ ਲੀਨੀ ਗੁਰਿ ਕੌਸ[1]। — [1]ਖੜਾਂਵ।
ਜਾਨ ਤਬੱਰਕ[1] ਮਾਨ ਹੈਂ, — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਅਬਿ ਲੌ ਮਧ ਤਿਹ ਹੌਸ[1] ॥੭੨॥ — [1]ਘਰ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਪਿਖਯੋ ਮਦੀਨਾ ਜਾਇ।
ਕਬਰ ਪਿਗੰਮ੍ਰ ਕੀ ਤਹਾਂ,
ਹੈ ਅਬਿ ਲੌ ਦਰਸਾਇ ॥੭੩॥
ਪੀਰ ਮੁਹੱਯਲ ਦੀਨ ਲੌਂ,
ਔਰ ਇਮਾਮਨ ਸਾਥ[1]। — [1]ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ।
ਬਹਸ[1] ਭਈ ਦੀਨੀ[2] ਘਨੀ, — [1]ਚਰਚਾ। [2]ਧਾਰਮਕ।
ਹਾਰ ਟਿਕਯੋ ਉਨਿ ਮਾਥ ॥੭੪॥
ਇਸ ਹੀ ਤੌਰ ਇਰਾਨ ਮੈਂ,
ਗਏ ਸ਼ਹਿਰ ਬਗੁਦਾਦ।
ਗੋਸ਼ਟ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਸੋਂ[1], — [1]ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਭਾਵ ਦਸਤਗੀਰ ਪੀਰ ਨਾਲ।
ਹੋਈ ਬੇ ਤਾਦਾਦ ॥੭੫॥
ਚੌਪਈ:
ਪੀਰ ਹਾਰ ਜਬਿ ਚਰਚਾ ਗਯੋ।
ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕੋਪਤਿ[1] ਭਯੋ। — [1]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ।
ਨਿਜ ਲੋਗਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰੋ।
ਨਾਨਕ ਕੋ ਪਥਰਨ ਸੋਂ ਮਾਰੋ ॥੭੬॥
ਤੁਰਕ ਕੋਪ ਕਰਿ ਮਾਰਨ ਧਾਏ।
ਹੱਥ ਜਬ ਪਥਰਨ ਕੋ ਪਾਏ।
ਊਚੀ ਧੁਨਿ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਸੱਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅੱਕਾਲ ਉਦਾਰਾ ॥੭੭॥
ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਸਬਿ ਹੀ ਕੇ ਹਾਥਾ।

ਰਹੇ ਚਿਪਟ[1] ਪਥਰਨ ਕੇ ਸਾਥਾ।
[1]ਚਿੰਬੜ ਗਏ।
ਹਲ ਚਲ ਸਕੈਂ ਨ ਕਹਿ ਕੁਛ ਸਾਕੈਂ।
ਥਿਤ੍ਰ ਬਿਤ੍ਰ ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸ ਤਾਕੈਂ ॥ ੭੮ ॥
ਪੀਰ ਆਇ ਤਬਿ ਪਗ ਲਪਟਾਨਾ।
ਚਾਹਜੋ ਨਿਜ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਨਾ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਰ* ਉਚੇ[1]।
[1]ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ। *ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਸੁਬ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ ਅਸਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ 'ਸੁਰ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਕਹਜੋ ਜਬੈ ਵਹਿ ਤਬਿ ਸਬਿ ਮੁਚੇ[1] ॥ ੭੯ ॥
[1](ਪੱਥਰ) ਛੁੱਟ ਗਏ।
ਗੁਰ ਕੋ ਸਬਿ ਨੇ ਸਿਜਦਾ ਠਾਨਾ[1]।
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
ਐਨ ਖੁਦਾਇ ਵਜੂਦ[1] ਪਛਾਨਾ।
[1]ਸਰੂਪ।
ਹਲੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਹੈ ਰਜਧਾਨੀ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਤਹਿਂ ਸੁਨੀ ਕਹਾਨੀ ॥ ੮੦ ॥
ਥਾ ਹਾਰੂੰ ਰਸ਼ੀਦ[1] ਖਲੀਫਾ[2]।
[1]ਨਾਮ। [2]ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕ।
ਸੁਤ ਵਲੀਦ ਕਾ ਬਡੋ ਹਨੀਫਾ[1]।
[1]ਹਨੀਫ਼ਾ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਲੀਦ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ।
ਦੈ ਦੈ ਖਲਕਤ ਕੋ ਦੁਖ ਭਾਰੇ।
ਦੌਲਤ ਕੀਨੀ ਜਮਾਂ ਅਪਾਰੇ ॥ ੮੧ ॥
ਪੀਰ ਸਹਿਤ ਜਬ ਗੁਰ ਤਹਿਂ ਗਏ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਤ ਭਏ ॥ ੮੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੁਹੰਮਦੀ ਮੈਂ ਅਹੇ,
ਸੁਣਨਾ ਰਾਗ ਹਰਾਮ[1]।
[1]ਗੁਨਾਹ, ਪਾਪ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਗੁਰੂ ਪਰ,
ਦੈ ਕੈ ਯਹਿ ਅਲਜ਼ਾਮ[1] ॥ ੮੩ ॥
[1]ਦੋਸ਼।

ਚੌਪਈ:

ਪਕਰਨ ਹਿਤ ਬਹੁ ਲੋਗ ਪਠਾਏ।
ਬੰਧਨ ਮਾਹਿ ਗੁਰੂ ਨਹਿ ਆਏ।
ਦੀਪ ਸਿਖਾ ਅਤਿ ਵਾਹਕ ਤਨ ਤਜੋਂ[1]।
[1]ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਪਕੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ) ਤਿਵੇਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਸ਼ਰੀਰ।
ਹਾਰ ਰਹੇ ਕਰ ਚਰੈ ਨ[1] ਮਨ ਜਜੋਂ ॥ ੮੪ ॥
[1]ਹੱਥ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਭਾਵ ਪਕੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਆਇ ਤਬਿ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰਾ।
ਨਿਜ ਨਿਜਾਤ[1] ਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁ ਕਰਾ।
[1]ਕਲਿਆਣ।
ਗੁਰੂ ਨਸੀਹਤ ਨਾਮਾ ਗਾਯੋ।
ਕਾਰੂੰ ਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੮੫ ॥
ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤ ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਾਨੀ[1]।
[1]ਤੀਰ ਵਾਂਗ।
ਬੇਧ ਗਈ ਉਰ[1] ਤਾਂਹਿ ਮਹਾਨੀ।
[1]ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨ੍ਹ ਗਈ।
ਭਯੋ ਮੁਰੀਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੀਨਾ।
ਧਨ ਸਬਿ ਬਾਂਟ ਗ੍ਰੀਬਹਿਂ ਦੀਨਾ ॥ ੮੬ ॥

ਛੋਰ ਦਈ ਜ਼ੁਲਮੀ ਬਦਰਾਹੀ।
ਤਤਪਰ ਭਯੋ ਬੰਦਗੀ ਮਾਹੀਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਮੱਕੇ ਤੈ ਜੋਈ।
ਮਿਲ਼ਜੋ ਖਲੀਫੇ ਕੋ ਥਾ ਸੋਈ ॥ ੮੭ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਵਹਿ ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
ਚੀਜ਼ ਅਮੋਲਕ ਤੋਫਾ ਭਾਰਾ।
ਆਯਤ ਅਨਿਕ ਹਰੂਫਨ ਮਾਹੀ[1]।
[1]ਅਨੇਕਾਂ (ਲਿਪੀਆਂ ਦੇ) ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ (ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ) ਆਇਤਾਂ।
ਪਿਖੀਅਤ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰ ਅਬਿ ਚਾਹੀ ॥ ੮੮ ॥
ਦੇਹਰੇ ਨਾਨਕ ਮੈਂ ਸੋ ਖਾਸੈ[1]।
[1]ਖਾਸ (ਅਸਲੀ) ਚੋਲਾ।
ਹੈ ਕਾਵਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਪਾਸੈ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਇਸਤਾਮੋਲ[1] ਪਿਖਯੋ ਪੁਨ ਆਏ ॥ ੮੯ ॥
[1]ਇਸਤੰਬੋਲ (ਸ਼ਹਿਰ)।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਹੁ ਠੌਰ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਲੋਗਨ ਤਈਂ ਕਲਜਾਨ ਸੁ ਕਰਿ ਕੈ।
ਉਤਰੇ ਪੁਨ ਤੇਮੂੰ ਦਰੀਆਏ।
ਸ਼ਹਿਰ ਹਿਰਾਤ ਪਿਖਯੋ ਮੁਦ ਪਾਏ ॥ ੯੦ ॥
ਨਗਰ ਅਕਸਰੇ ਆਇ ਥਿਰਾਏ।
ਬਾਗ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅਬਿ ਜੋ ਕਹਾਏ।
ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਘਰ ਸਿੱਖਨ ਕੇਰਾ।
ਹੈ ਤਿਸ ਗਿਰਦ ਨੁਵਾਹਿ[1] ਬਧੇਰਾ ॥ ੯੧ ॥
[1]ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰ ਅਏ ਅਗਾਰੀ।
ਕਲਕਾ ਨਾਮ ਗਰਾਮ ਮਝਾਰੀ।
ਤਹਿਂ ਭੀ ਹੈ ਅਬਿ ਲੌਂ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਪੂਜਤ ਮਾਨਤ ਲੋਕ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੯੨ ॥
ਤਹਿਂ ਤੈ ਪੱਛਮ ਕੋਸ ਅਠਾਰਾਂ।
ਬਾਲੂਰੇਤ ਊਚ ਅਤਿ ਭਾਰਾ।
ਤਾਂ ਪਰ ਥਿਰਿ ਗੁਰਿ ਬੰਬ ਬਜਾਈ[1]।
[1]ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਇਆ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਖਲਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ ॥ ੯੩ ॥
ਪੈ ਊਪਰ ਜਨ ਚਢ ਨ ਸਕਾਏ।
ਜਬਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋ ਪਰੇ ਪਗ ਆਏ।
ਯਹਿ ਅਜ਼ਮਤ ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਹਿਂ ਜ਼ਾਹਰ।
ਹੈ ਅਤਿਸੈ ਪਿਖ ਹੈਂ ਸਬਿ ਮਾਹਰ[1] ॥ ੯੪ ॥
[1]ਹੁੱਨਰ ਦੇ ਉਸਤਾਦ, ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਲੋਕ।
ਬਡੀ ਫਜਰ[1] ਨਿਤ ਬਜਤਿ ਨਗਾਰੇ।
[1]ਵੱਡੇ ਸਵੇਰੇ।
ਹੋਤਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ੋਰ ਅਪਾਰੇ।
ਊਪਰ ਜਾਵਨ ਹਿਤ ਜੋ ਚਾਹਿਤ।
ਰੇਤਿ ਖਿਸਰ ਪਗ ਨੀਚੇ ਲਾਹਿਤ ॥ ੯੫ ॥
ਮੇਲੇ ਹੋਲੀ ਕਾ ਦਿਨ ਆਵੈ।

ਖੁਦ ਹੀ ਰੇਤਿ ਤਰੇ[1] ਉਤਰਾਵੈ। [1]ਹੇਠ।
ਤਬਿ ਜਨ ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਬਾਦ ਬਜੈ ਕੈ[1]। [1]ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਕੇ।
ਜਾਵਤ ਊਪਰ ਸਿਜਦਾ[1] ਕੈ ਕੈ ॥੯੬॥ [1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਪਾਉਂ ਤੁਰੰਗਨ[1] ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਹਾਰੈਂ। [1]ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ।
ਕਰਿ ਜੁਹਾਰ ਸਬਿ ਐਸ ਉਚਾਰੈਂ।
ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦੋ।
ਰਹਿਤਿ ਇਹਾਂ ਸਹਿ ਫੌਜ ਬੁਲਿੰਦੋ ॥੯੭॥
ਮੰਨਤ ਕਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦੂ।
ਬਾਂਟਤਿ ਤਹਿਂ ਥਾਂ ਬੇ ਤਾਦਾਦੂ।
ਦਿਵਸ ਖਰੇ[1] ਸਬਿ ਹੀ ਉਤਰਾਵਤਿ। [1]ਖੜੇ ਦਿਨ।
ਰੇਤੀ ਫਿਰ ਚਢਿ ਊਪਰ ਜਾਵਤਿ ॥੯੮॥
ਰਵਿ ਅਸਤੇ[1] ਜੇ ਕੋਰਹਿ ਜੈਹੈ। [1]ਸੂਰਜ ਛਿਪੇ (ਤੋਂ ਬਾਦ)।
ਊਪਰ, ਸੋ ਫਿਰਿ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ ॥੯੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਬਾ ਘਾੜੂਕਾ ਕਹੈਂ, ਨਾਮ ਤਾਹਿਂ ਕਾ ਜਾਨ[1]। [1]ਬਾਬੇ ਦੀ ਤਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਮ 'ਘਾੜੂਕਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਨਤ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਸ ਸਬਿ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥੧੦੦॥

ਛੰਦ ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਅਏ ਕਾਬਲ,
ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਉਚਾਰਿਓ।
ਸੁਨਿ ਅਏ ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀ,
ਬਡ ਕੋਪ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰਿਓ।
ਉਨਿ ਕਹ੍ਯੋ ਬੈਠ ਮਸੀਤ ਮੈ,
ਤੁਮ ਰਾਗ ਕਾਹੇ ਗਾਯੋ।
ਹੈ ਮਨ੍ਹਾ ਹਮਰੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੇ,
ਯਹਿ ਸ੍ਰੋਦ[1] ਕਰਨਿ ਬਤਾਯੋ ॥੧੦੧॥ [1]ਰਾਗ।
ਯਹਿ ਬਾਤ ਕਹਿ ਵਹਿ ਅਏ ਮਾਰਨ,
ਗੁਰ ਮਸੀਤ ਦੁੜਾਈਆ।
ਸਬਿ ਹੋਇ ਬਿਸਮੈ ਪਏ ਪੈਰੀਂ,
ਖਤਾ[1] ਨਿਜ ਬਖਸ਼ਾਈਆ। [1]ਗ਼ਲਤੀ।
ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਕੌ ਖੁਦਾਇ ਬਪੁ[1] ਲਖਿ[2], [1]ਸਰੂਪ। [2]ਜਾਣ ਕੇ।
ਬਨੇ ਤੁਰਕ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ।
ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਨੀਕੇ ਕਰਨ ਕੀ
ਫਿਰ ਕਰੀ ਸਬਿਨਿ ਤਗੀਦ[1] ਹੈ ॥੧੦੨॥ [1]ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ।
ਗੁਰ ਕਹ੍ਯੋ ਰਾਗ ਹਰਾਮ ਜੇ,
ਤੌ ਕਯੋਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹੈ ਸੁਨਾ।
ਨਿਜ ਤੀਯ ਥੀ ਜੋ ਆਇਸਾਂ,
ਤਿਹ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ ਭੀ ਪੁਨਾ।

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਆਇ ਬਲੋਚ ਲਾਗੇ,
ਗਾਵਣੇ ਜਬਿ ਰਾਗ ਕੋ।
ਸੁਨਿ ਆਇਸਾਂ ਨੇ ਕਹਯੋ ਹਜ਼ਰਤ[1], [1]ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ।
ਮਾਨ ਉਸ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ॥੧੦੩॥
ਨਿਜ ਨਰਨ ਤੈ ਤਬਿ ਚੋਰੀਏ,
ਤਿਹ ਚੁੱਕ ਕਾਂਧੇ[1] ਲੈ ਗਏ। [1]ਮੋਢੇ 'ਤੇ।
ਸੁਨਿ ਰਾਤ ਭਰ ਤਹਿਂ ਗੀਤ ਨੀਕੇ,
ਫਜ਼ਰ[1] ਘਰ ਮੈ ਲੈ ਅਏ। [1]ਸਵੇਰੇ।
ਥੇ ਤਾਹਿ ਕੇ ਆਧੀਨ ਹਜ਼ਰਤ,
ਚਹਿਤ ਜੋ ਸੁ ਕਰਾਵਤੀ।
ਅਬਿ ਕਾਹਿ ਤੁਮ ਹਰਾਮ ਕਹਿਹੋ,
ਥੀ ਜੁ ਤਿਸ ਕੋ ਭਾਵਤੀ ॥੧੦੪॥
ਸੁਨਿ ਨਾਹਿ ਕਾਂਹਿ ਜਵਾਬ ਦੀਨੋ,
ਰਹੇ ਬਹੁ ਦਿਨ ਤਹਾਂ ਹੀ।
ਤਜਵਾਇ ਹਠ ਹੰਕਾਰ ਦੀਨੋ,
ਗਜਾਨ ਭਗਤੀ ਮਹਾਂ ਹੀ।
ਹੈ ਬੀਚ ਕਾਬਲ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਅਸਥਾਨ ਪੂਜਜ ਪਛਾਨੀਏ।
ਦਸ ਕੋਹ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਕੇ,
ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਇਕ ਮਾਨੀਏ ॥੧੦੫॥
ਤਿਸ ਠੌਰ ਫਿਰ ਜਬਿ ਗੁਰ ਗਏ,
ਪਿਖਿ ਤੰਗ ਜਲ ਤੇ ਨਰਨ ਕੋ।
ਇਕ ਕਢਯੋ ਚਸ਼ਮਾ ਆਬ ਕਾ[1], [1]ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਮਾ।
ਉਪਕਾਰ ਸਾਕੈ ਬਰਨ ਕੋ[1]। [1]ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਸਬਿ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨ ਹੈਂ,
ਕਹਿ ਆਬ ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਕੋ।
ਗੁਰ ਪੁਨ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਮੈਂ ਅਏ,
ਮਗ ਤਾਰਤੇ ਜਨ ਭੀਰ ਕੋ ॥੧੦੬॥
ਫਿਰ ਆਇ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਜਬਿ,
ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਉਚਾਰਯੋ।
ਸੁਨਿ ਬਹੁਤ ਲੋਗਨ ਸਿਖ ਹ੍ਵੈ,
ਮਨ ਤਨ ਸੁ ਗੁਰੁ ਪਰ ਵਾਰਯੋ।
ਤਹਿਂ ਹੁਤੋ ਏਕ ਫਕੀਰ ਪੀਰ,
ਸੁ ਵਲੀ ਨਾਮ ਕੰਧਾਰੀਆ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਭਤਾ ਗੁਰ ਈਸ਼ ਕੀ,
ਸੋ ਜਰਯੋ ਮਨ ਮੈ ਭਾਰੀਆ ॥੧੦੭॥
ਤਿਨ ਜੋਰਿ ਨਿਜ ਕਰਮਾਤ ਕੇ,

ਗਿਰ ਏਕ ਗੁਰ ਪਰ ਡਾਰਿਓ।
ਗੁਰ ਰੋਕਜੋ ਸੋ ਹਾਥ ਪੈ,
ਜੋ ਨਕਸ਼[1] ਅਬਿ ਭੀ ਨਿਹਾਰਿਓ।

[1](ਹੱਥ ਦਾ) ਚਿੰਨ੍ਹ (ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠੋਂ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਜਲ ਦਾ ਇਕ ਸੋਮਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ)।

ਪੁਨ ਜੋਗੀਆਂ ਕਾ ਆਇ ਟੀਲਾ,
ਢਿਗ ਰੁਤਾਸ[1] ਨਿਹਾਰਯੋ।

[1]ਸ਼ਹਿਰ।

ਪਿਖਿ ਦੁਖੀ ਜਨ ਤਹਿਂ ਆਬ ਤੈ,
ਗੁਰ ਚਸ਼ਮਾ ਨੀਕ ਨਿਕਾਰਯੋ ॥੧੦੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹਿ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਜਹਿਂ,
ਕਿਲਾ ਬਨਾਯੋ ਫੇਰ।
ਔਰ ਕਹੀਂ ਜਲ ਨਾਹਿ ਥਾ,
ਵਹਿ ਲੀਨੋ ਮਧ ਘੇਰ ॥੧੦੯॥
ਚਸ਼ਮਾ ਬਾਹਰ ਪੁਨ ਭਯੋ,
ਫਿਰ ਤਿਹ ਅੰਦ੍ਰ ਲੀਨ।
ਆਖਰ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਜੋ,
ਖਿਚੀ ਦਿਵਾਰੈਂ[1] ਤੀਨ ॥੧੧੦॥

[1]ਕੰਧਾਂ।

ਕਰਾਮਾਤ ਪਿਖਿ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਚਸ਼ਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਹਿ।
ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੋ ਦਰਸਜੋ,
ਪਿਖਿ ਸ਼ਕਤੀ ਬਡ ਚਾਹਿ ॥੧੧੧॥
ਦੈਨੀ ਚਹੀ ਜਗੀਰ ਕੁਛ,
ਲਈ ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਰੰਚ[1]।

[1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ।

ਅਏ ਏਮਨਾਬਾਦ ਉਤ,
ਗੁਰ ਹਾਰਕ ਪ੍ਰਪੰਚ[1] ॥੧੧੨॥

[1]ਛਲ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਛੰਦ ਲਾਲੋ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਭਗਤ, ਆ ਮਿਲੇ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪੁਨ ਆਯੋ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੋਂ, ਚਲਿ ਭਾਈ ਬਾਲਾ।
ਸਤਿਸੰਗਤ ਪੁਨ ਲਗਾ ਹੋਣ, ਰਹਿ ਭੀਰ ਮਹਾਂਏ।
ਪਿਖਿ ਭਾਗੋ ਦੁਖ ਮਾਨਿ, ਜਾਇ ਪਾਠਾਨ ਸਿਖਾਏ ॥੧੧੩॥
ਪਾਪੀ ਕੋ ਨ ਸੁਹਾਇ[1] ਭਗਤ, ਹਰਿ ਸੰਤਨ ਸੰਗਾ।

[1]ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਖਰ[1] ਮਾਖੀ ਜਯੋਂ ਤਜਿ ਸੁਗੰਧਿ, ਮਲ[2] ਮਾਨਤਿ ਚੰਗਾ।

[1]ਖੋਤਾ, ਗਧਾ। [2]ਮੈਲ ਨੂੰ।

ਕਹਜੋ ਪਠਾਠਨ ਗੁਰ ਤਈਂ, ਤੁਮ ਹੋ ਪਾਖੰਡੀ।
ਝੂਠੋ ਜਾਦੂਵਾਰ ਫਿਰਤ ਹੋ, ਮਹਾਂ ਅਫੰਡੀ[1] ॥੧੧੪॥

[1]ਵੱਡੇ ਹੰਕਾਰੀ।

ਤੁਮ ਜੁ ਕਹਜੋ ਥਾ ਰਾਜ, ਤੁਮਾਰਾ ਨਾਹਿ ਰਹਾਈ।

ਅਬਿ ਜੇ ਕਰ ਇਕ ਮਾਸ ਵੀਚ, ਨ ਭਯੋ ਸਚਾਈ।
ਤੌ ਹਮ ਤੁਮ ਕੌ ਦੇਹਿਂ ਸਜ਼ਾ, ਲਾਲੋ ਕੋ ਮਾਰੈਂ।
ਜੋ ਪਿਖਿ ਆਗੇ ਨਾਹਿ, ਕੋਊ ਫਿਰ ਕੂਰ ਉਚਾਰੈਂ ॥ ੧੧੫ ॥
ਯਹਿ ਕਹਿ ਫਿਰਿ ਉਨਿ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ, ਤੀਨੋ ਕੋ ਕੀਨੋ।
ਪੈਰ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰ ਮੂਰਖਨਿ, ਅਪਨੇ ਲੀਨੋ।
ਲਾਇ ਮੂਛ ਕੋ ਹਾਥ ਸਿੰਘ[1], ਉਨਿ ਸੁਪਤ[2] ਜਗਾਯੋ।
[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਸੁੱਤਾ।
ਬਿੱਛੂ ਜ਼ਹਰੀ ਸਾਂਪ ਛੇੜਿ, ਕਹਿਰੀ[1] ਗਲ ਪਾਯੋ ॥ ੧੧੬ ॥
[1]ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਰਾਵਣ ਲੀਨੋ ਕਰਾਰੁਧਰ[1], ਸੰਤਨ ਤੈ ਜਬਿ ਹੀ।
[1]ਲਹੂ ਦਾ ਟੈਕਸ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸੀਤਾ ਭਈ, ਨਾਸ ਕੀਨੋ ਜਿਹ ਸਬਿ ਹੀ।
ਜਾਦਵ ਸੰਤ ਦੁਖਾਇ, ਪਾਇ ਫਰ[1] ਲਰਿ ਸਬਿ ਮੂਏ।
[1]ਫਲ।
ਹਿਰੱਨ ਕੱਸਪ, ਕੰਸ, ਕੌਰਵ ਸੈਂ ਕਿਆ ਹੂਏ ॥ ੧੧੭ ॥
ਕਰਤਿ ਜੀਵ ਜਗਿ ਜੈਸ, ਤੈਸ ਫਲ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੈ ਹੈ।
ਹੋਨਹਾਰ ਜਬਿ ਬਸੈ ਚਿਤ, ਉਲਟੀ ਸਮਝੈ ਹੈ।
ਜਨਮੇਜੇ ਕੋ ਬਜਾਸ, ਜਦਜਪਿ ਥਾ ਬਹੁ ਸਮਝਾਯੋ।
ਤੌ ਭੀ ਉਨਿ ਦਿਜ ਸਾਧ ਘਾਇ[1], ਫਲ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ॥ ੧੧੮ ॥
[1]ਮਾਰਕੇ।
ਭਾਵੀ[1] ਪ੍ਰੇਰੇ ਹਰੀ ਚੰਦ, ਕਿਆ ਕਿਆ ਦੁਖ ਪਾਏ।
[1]ਹੋਣੀ।
ਭਾਵੀ ਕੇ ਬਸ ਬਲੀ ਭੂਪ[1], ਪਾਤਾਲ ਬਸਾਏ।
[1]ਬਲਿਰਾਜਾ।
ਨਲ, ਪਾਂਡਵ, ਰਘਬੀਰ[1], ਭੀਰ[2] ਬਡ ਸਬਿਨਿ ਸਹਾਰੀ।
[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ। [2]ਭੀੜਾ, ਮੁਸੀਬਤ।
ਭਾਵੀ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ[1], ਭੂਲ ਸੁਧ ਬੁਧ ਜਹਿ ਸਾਰੀ ॥ ੧੧੯ ॥
[1]ਉਲਟ।
ਜੋ ਕਰਨੋ ਚਹਿ ਕਰੈ, ਲਾਖ ਸਾਬੱਬ ਬਨੈ ਕੈ।
ਅਬਿ ਅਫਗਾਨਨ ਮੂਢ ਚਢੀ[1], ਭਾਵੀ ਖੁਨਸੈ ਕੈ[2]।
[1]ਮੂਰਖ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ (ਸਿਰ) ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ। [2]ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
ਸਮਰਕੰਦ ਤੇ ਮੁਗਲ ਚੁਗੱਤਾ[1], ਲੈ ਦਲ ਧਾਯੋ।
[1]ਬਾਬਰ। {ਚੁੱਗਤਾ– ਬਾਬਰ ਦੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਗੋਤ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਬਰ ਵੰਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਗੱਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚੁਗੱਤਾ ਗੋਤ ਚੰਗੇਜ਼ ਖ਼ਾਂ ਤਰਾਰੀ ਮੁਗਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਚਗਤਾਈ ਖ਼ਾਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ।}
ਮਾਰ ਲੂਟ ਬਹੁ ਖਲਕ, ਕਲਕ[1] ਹਲਚਾਲ ਮਚਾਯੋ ॥ ੧੨੦ ॥
[1]ਬੇਚੈਨੀ, ਘਬਰਾਹਟ।
ਆਇ ਏਮਨਾਬਾਦ, ਕਤਲ ਗਾਰਤ[1] ਕਰਿ ਸੁੱਟਯੋ।
[1]ਤਬਾਹ।
ਬਾਕੀ ਲੀਨੇ ਪਕਰ, ਨਾਰਿ ਨਰ ਏਕ ਨ ਛੁੱਟਯੋ।
ਜਿਨ ਨਾਰਿਨ ਨਹਿ ਪੁਰਖ, ਦੂਸਰਾ ਕਬੀ ਨਿਹਾਰਾ।
ਹਿੰਦੁਵਾਨੀ ਤੁਰਕਾਨੀ, ਕਰਤਿ ਸੁ ਹਾਹਾਕਾਰਾ ॥ ੧੨੧ ॥
ਨਗਨ ਪਾਉਂ ਸਿਰ ਜਾਤਿ, ਜੰਗਲੋਂ ਕੀ ਦਿਸ ਭਾਗੀ।
ਮੁਗਲਨ ਕੇ ਕਰ ਚਢੀ, ਮਢੀ ਜੋਬਨ ਨਿਰਭਾਗੀ।
ਔਰ ਲੋਗ ਬਹੁ ਪਕਰਿ ਜਕਰਿ[1], ਬੋਝੇ ਉਠਵਾਏ।
[1]ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।

ਗੁਰ ਭੀ ਸਹਿ ਸੰਗੀਨ[1], ਗਏ ਪਕਰੇ ਸੰਗਾਏ ॥੧੨੨॥
ਪਰ ਇਨ ਕੇ ਸਿਰ ਬੋਝ, ਸਿਰੋਂ ਤੈ ਊਪਰ ਜਾਵੈਂ।
ਮਰਦਾਨਾ ਰੱਬਾਬ ਵਾਇ[1], ਗੁਰ ਰਾਗ ਅਲਾਵੈਂ।
ਜਮਾਂਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਪੇਖਿ, ਯਹਿ ਅਜ਼ਮਤ ਭਾਰੀ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੈ ਪਾਸ ਜਾਇ, ਸਭਿ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ ॥੧੨੩॥
ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਖਜਾਤ, ਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਜਬ ਹੋਈ।
ਨਿਜ ਬਜ਼ੀਰ ਸੋ ਕਹਜੋ, ਸ਼ਾਹਿ ਯਹਿ ਫੱਕਰ ਸੋਈ।
ਗਜ਼ਨੀ ਮੁਝ ਕੋ ਖ੍ਵਾਬ ਬੀਚ[1], ਜਿਨਿ ਥਾ ਅਸ ਭਾਖਾ।
ਚਲੋ ਹਿੰਦ ਕੇ ਬਨੋ ਸ਼ਾਹਿ, ਮੈਂ ਹੂੰ ਤੁਵ ਰਾਖਾ ॥੧੨੪॥
ਯਹਿ ਕਹਿ ਪੁਨ ਪਤਸ਼ਾਹਿ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਗ ਲਪਟਾਨਾ।
ਧਰੀ ਨਜ਼ਰ[1] ਜ਼ਰ ਘਨੀ[2], ਗੁਰੂ ਨਹਿ ਲੀਨੋ ਆਨਾ।
ਫਿਰ ਬਾਬਰ ਨੈ ਭੰਗ, ਸਾਤ ਮੁੱਠੀ ਭਰਿ ਦੀਨੀ।
ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿਂ, ਸਾਤ ਸ਼ਾਹੀ ਬਖਸ਼ੀਨੀ* ॥੧੨੫॥

[1]ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ।

[1]ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ।

[1]ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ।

[1]ਭੇਟਾ। [2]ਬਹੁਤ ਦੌਲਤ।

*ਭੰਗ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੁੱਠਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣੀਆਂ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੌਮ ਕੀ ਕਰੇਗੀ- ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਤ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੇਵਲ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖਿਆਲ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ 'ਚੋਂ ਲਏ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮ ਤਾਰੀਖ਼ਦਾਨ ਨੇ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਸਿਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਵੱਡੇ ਭੰਗ ਦੇ ਅਮਲੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਅਖਾਣ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ 'ਪੋਸਤ ਭੰਗ ਅਫ਼ੀਮ ਮਦ, ਉਤਰ ਜਾਤ ਪ੍ਰਭਾਤ। ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਨਾਨਕਾ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤ।' ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਖੋਜ ਕੀਤਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਸੇਵਕ' ਨੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੦ 'ਤੇ ਐਉਂ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ, ਕਿਛੁ ਮਾਂਗ ਲੇਹੁ। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕਹਿਆ ਜੀ 'ਮੇਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕੁਰਸੀ ਬਕੁਰਸੀ ਤਾਈਂ ਚਲਦੀ ਜਾਇ ਜੀ।' ਬਚਨ ਹੋਇਆ 'ਤੇਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਚਿਰ ਤਾਈਂ ਚਲੈਗੀ। ਜਾਂ ਤਾਈਂ ਨਿਆਉਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੂਜੀ ਲਿਖਤ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਾਵਿ) ਕ੍ਰਿਤ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰਚਨ ਕਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੩੦-੩੩ ਬਿ: ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸੈਂਚੀ ਸਿਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨੰ: ੧੧੫੧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਬਰ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਕਰ ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਨੀ। ਕਰ ਮਿਹਰ ਸਲਤਨਤ ਹਿੰਦ ਕੀ ਦੀਨੀ। ਕੁਰਸੀ ਬਕੁਰਸੀ ਹਮਰੇ ਚਲੇ। ਜੁੰਬਸ ਨਹੀ ਹੋਇ ਚਲੇ ਨਹੀ ਹਲੇ।" ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ: ਤਬ ਮਿਹਰ ਬਚਨ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਦਿਆਲਾ। ਤੁਮ ਕਰੋ ਰਾਜ ਹਿੰਦ ਬਹੁ ਕਾਲਾ। ਜਬ ਛੁਟੇ ਅਦਾਲਤ ਹੋਇ ਬਿਅਦਲ। ਛੁਟੇ ਨਿਆਉਂ ਰਾਜ ਹੋਇ ਬਦਲ। (ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੰਨਾ ੨੯੧) ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਿਖਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਰ ਨੇ ਜਦ ਫਕੀਰ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ

ਭੰਗ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ: ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥ ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ ॥ (ਪੰ: ੭੨੧) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਭਉ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਿਹਾ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਖੱਲੜ ਦਸਿਆ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹੀ ਆਖਿਆ। ਬਾਬਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਰ ਦਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇੰਜ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਵਿਲੋਕ ਕੈ, ਬੋਲਤ ਭੇ ਸਤ ਭਾਇ। ਜਗ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਭੋਗ ਹੋ, ਜਬ ਲਗ ਕਰੋ ਨਜਾਇ ॥੬੦॥ ਜਬ ਤੁਮਰੀ ਕੁਲ ਨਜਾਇ ਨ ਹੋਵਹਿ। ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸਗਰੀ ਸੋ ਖਵਹਿ। (ਨਾ. ਪ੍ਰ.) ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮੁੱਠਾਂ ਭੰਗ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਸੱਤ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮੁਤਫਿਕ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦਾ ਸਿਦਕ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਰ ਦਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਤੇਰੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਰਹੇਗਾ, ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਬੈਠੋਗੇ। ਇਹੋ ਹੀ ਵਾਕਿਆਤ ਵਧੇਰੇ ਸਹੀ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਨਜ਼ਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਿਹਾਲ, ਗੁਰੂ ਸਮ ਗੁਰ ਹੀ ਜਾਨੋ।
ਤੈਸੀ ਦੀਨੀ ਦਾਤ, ਜੈਸ ਥੇ ਆਪ ਪ੍ਰਮਾਨੋ।
ਤੁਜ਼ਕ ਬਾਬਰੀ[1] ਵੀਚ, ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਬਰ ਖੁਦ ਲਿਖਯੋ।
ਹਿੰਦੂ ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਹਿੰਦ ਮੈਂ, ਮੈਂ ਬਡ ਪਿਖਯੋ ॥੧੨੬॥

[1](ਬਾਬਰ ਦੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖੀ) ਕਿਤਾਬ।

ਗੁਰ ਤੇ ਆਗਜਾ ਪਾਇ, ਜਾਇ ਦਿਲੀ ਤਿਨਿ ਲੀਨੀ।
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਭਲ ਤੌਰ[1], ਸਾਤ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਿਨਿ ਕੀਨੀ।
ਹੁਤੋ ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਅਠੱਤ੍ਰਾ, ਸੰਮਤ[1] ਜਾਨੋ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਭਯਾ ਸਫਲ, ਜੋ ਪਹਿਲ ਬਖਾਨੋ ॥੧੨੭॥

[1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
[1]ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ।

ਮਰਦਾਨੇ ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਪਾਸ, ਅਸ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਸ਼ਾਹੀ ਤੁਰਕੈਂ ਦਈ, ਕਰੈ ਕਿਆ ਉੱਮਤ ਥਾਰੀ[1]।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਹਯੋ, ਸਾਤ ਸਿਰ ਹਮ ਨਿਜ ਦੈ ਕੈ।
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਫਿਰ ਦੈਂਹ, ਆਪਨੇ ਸਿੱਖੈਂ ਲੈ ਕੈ ॥੧੨੮॥

[1]ਤੁਹਾਡੀ (ਸਿੱਖ) ਕੌਮ।

ਕਬਿੱਤ:

ਸੋਈ ਬਾਤ ਲੇਹੁ ਚੀਨ ਸਿਰ ਸਾਤ ਦੀਨ,
ਪਾਂਚਮੇਂ, ਅਸ਼ਟ ਗੁਰ, ਨੌਮ ਪਹਿਚਾਨੀਏ।
ਚਾਰੋ ਸੁਤ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਏਈ ਸਾਤ ਸਿਰ,
ਦੈ ਕੈ ਫਿਰ ਲੈ ਕੈ ਦਈ ਸਿੱਖਨ ਮਹਾਨੀਏ।
ਬਾਬਰ, ਹਿਮਾਊਂ, ਅਕਬਰ, ਜਹਾਗੀਰ ਬੀਰ,
ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ, ਔਰੰਗ, ਬਹਾਦਰ[1] ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ।
ਸਾਤ ਸ਼ਾਹ ਭਏ ਯੇ ਚੁਗੱਤੇ ਅਲਵੱਤੇ[1] ਨੀਕ,
ਫੇਰ ਪਰੋ ਰੌਰ ਸ਼ਾਹੀ ਜਾਤ ਰਹੀ[1] ਜਾਨੀਏ ॥੧੨੯॥

[1]ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ।
[1]ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ।
[1]ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਆਏ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦਿਗ ਬਿਜੈ[1] ਕਰਿ ਗੁਰ,
ਭਗਤੀ ਗਯਾਨ ਮਤ ਥਾਪਯੋ ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਗਏ।
ਖੰਡ ਕੈ ਪਖੰਡ ਮਤ ਮੰਡ ਤੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪਥ[1],
ਹੰਢ ਕੈ[1] ਬਿਦੇਸ਼ ਕਥ ਬਾਨੀ[2] ਸੁਖ ਹੈਂ ਦਏ।
ਜੇਤੇ ਜਨ ਤਾਰੇ ਸਬਿ ਤਾਰੇ ਹੈ ਨ ਤੇਤੇ ਨਭ,
ਵਾਰੇ[1] ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਕਵਿ ਅਭਿ[2] ਬੰਦਨਾ ਕਏ।
ਜਿਤ ਜਿਤ ਭਾਰੇ ਮਤਵਾਰੇ ਝਗਰੇ ਅਪਾਰੇ[1],
ਆਖਰ ਵਿਚਾਰੇ ਹਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰੇ ਹੈਂ ਭਏ ॥੧੩੦॥
ਧਰਮ ਬਿਥਾਰਿ ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈ ਅਪਾਰ ਗੁਰੂ,
ਆਇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਥਿਰ ਫਿਰ ਭਏ ਹੈਂ।
ਚਾਰ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਸੁਖਰਾਸੀ ਕਰਿ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ,
ਫੇਰ ਕਬਹੂੰ ਨ ਕਿਤ ਦੂਰ ਦੇਸ ਗਏ ਹੈਂ।
ਲੋਗ ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੈਂ ਬਿਸੇਸ ਆਇਂ ਗੁਰੂ ਢਿਗ,
ਪਾਇਂ ਉਪਦੇਸ ਤੈ ਕਲੇਸ ਸੇਸ[1] ਹਏ ਹੈਂ।
ਹੋਇ ਸਤਿ ਸੰਗਿ ਤਹਿਂ ਲਾਗਯੋ ਸੁਰੰਗਰਹਿ,
ਸਹਿਤ ਉਮੰਗ ਕਥਾ ਕੀਰਤਿ ਸੁਨਏ ਹੈਂ ॥੧੩੧॥
ਲੰਗਰ ਅਪਾਰ ਹੋਇ ਬਾਨੀ ਕਾ ਉਚਾਰ ਚਾਰੁ,
ਆਇ ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ, ਕਮਲੀਆ, ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਤੈ ਆਦਿ,
ਸੇਵਕ ਅਪਾਰ ਸਿਖ ਟਹਿਲ ਕਮਾਇ ਹੈਂ।
ਭੂਰ[1] ਹੀ ਧਰਮ ਜਬਿ ਧਰਾ ਭਰਪੂਰ ਦਯੋ[2],
ਚਾਹਯੋ ਗੁਰੁ ਸਚੁ ਖੰਡ ਜਾਵਨੋ ਤਦਾਇ ਹੈਂ।
ਅੰਗਦ ਕੋ ਗੁਰੂ ਥਪਿ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਛਯਾਨਵੇਂ ਮੈ,
ਦਸਮੀ ਅਸੌਜ ਬਦੀ[1] ਗਏ ਸੋ ਸਮਾਇ ਹੈਂ ॥੧੩੨॥
ਹਿੰਦੂ ਔ ਤੁਰਕ ਸਬਿ ਸੇਵਕ ਥੇ ਜੋਊ ਤਬਿ,
ਏਕ ਤੋ ਦਫਨ[1] ਚਹੈਂ ਦੂਸਰੇ ਜਲਾਵਨੋ।
ਝਗਰਾ ਬਢਤਿ ਗੁਰਿ ਆਪ ਹੀ ਨਿਬੇਰਯੋ ਫੁਰ[1],
ਦੇਹ ਕੀਨ ਲੋਪ ਰਹਯੋ ਖੱਫਨ ਸੁਹਾਵਨੋ।
ਬਿਸਮੇ ਰਹਾਏ ਚੀਨ[1] ਆਧੋ ਆਧ ਕਰ ਲੀਨ,
ਦੁਹੂੰ ਉਭੈ ਰੀਤਿ ਕੀਨ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਪਾਵਨੋ।
ਐਸੋ ਗੁਰੂ ਧਯਾਇ, ਪਾਇ ਮਨ ਭਾਇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ,
ਅਵਸਰ[1] ਪਾਇ ਧਯਾਇ ਕੀਨ ਹੈ ਥਿਰਾਵਨੋ ॥੧੩੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਚਤੁਰਥ ਉਦਾਸੀ ਤੁਰਕਸਤਾਨ ਕਾ ਸੈਰ ਕਰਿ, ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੧੨॥

[1]ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ।
[1]ਗਿਆਨ ਮਾਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਕੇ।
[1]ਫਿਰ ਕੇ। [2]ਬਾਣੀ ਉਚਾਰ ਕੇ।
[1]ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [2]ਦਿਲੋਂ।
[1]ਵੱਡੇ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਬਹੁਤੇ ਝਗੜੇ ਕੀਤੇ।
[1]ਸਾਰੇ, ਬਹੁਤੇ।
[1]ਬਹੁਤਾ। [2]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਨ੍ਹੇਰ ਪੱਖ ਦੀ ਦਸਵੀਂ (ਥਿੱਤ ਨੂੰ)।
[1]ਦੱਬਣਾ।
[1]ਫੌਰਨ, ਛੇਤੀ।
[1]ਦੇਖ ਕੇ।
[1]ਸਮਾਂ, ਮੌਕਾ।

੧੩. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਥਾ ਅਰੰਭ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਿਨ ਕੇ ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਸੁਜਾਨ ਭਏ[1], — [1](ਮੂਰਖ) ਚਤੁਰ ਹੋ ਗਏ।
ਸੁਰ ਗਜਾਨ ਛਏ[1] ਅਗਜਾਨ ਹਏ[2]। — [1]ਪਵਿੱਤਰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ। [2]ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪਦ ਕੰਜ ਸੁ ਮੰਜ ਬਿਲੋਚਨ ਹੇਰਿ,
ਸਕੋਚਨ ਮੋਚਨ ਪਾਪ ਭਏ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਤੇ ਉੱਜਲ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਪਾਪ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ।

ਸੁਨਿ ਬੈਨ ਬਢੈ ਉਰ ਚੈਨ[1] ਮਹਾਂ, — [1]ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਜਗ ਐਨ ਸੁ ਭਾਗ ਬਿਲਾਗ ਜਏ[1]। — [1]ਜਗ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਬੇਲਾਗ ਤੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ।
ਸਬਿ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਆਤਮ ਜੇ,
ਗੁਰ ਸਾਤਮ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦਿ ਲਏ[1] ॥੧॥ — [1]ਜਿਹੜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ (ਅੰਦਰ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਥਿਤਿ ਦਾ ਚਿਤ ਕੇ ਬਿਤਿ ਦਾ ਹਿਤਿ ਕੇ,
ਨਿਤ ਦਾ ਮਿਤ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1](ਦੂਜੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੌਤਕ) ਚਿੱਤ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਧਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਭ੍ਰਮ ਭੇਦਰੁ ਖੇਦ ਕੁਕ੍ਰਮ ਅਧ੍ਰਮ,
ਪਰੀਸ਼੍ਰਮ ਜਰਮ ਨਿਵਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਭਰਮ, ਭੇਦ, ਦੁੱਖ, ਖੋਟੇ ਕਰਮ, ਪਾਪ ਅਤੇ ਜੰਮਣ (ਮਰਨ) ਦੇ ਥਕੇਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਭਵ ਫੰਧ ਬੁਲੰਦ ਨਿਕੰਦ ਮੁਕੰਦ,
ਅਨੰਦ ਅਮੰਦ ਬਿਥਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸੰਸਾਰ (ਦੇ ਮੋਹ ਆਦਿ) ਵੱਡੇ ਫਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਤੇ ਛੇਤੀ ਅਨੰਦ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਦੁੰਦ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਿਚਿਤ੍ਰ,
ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਕੁਮਿਤ੍ਰ ਸੁ ਤਾਰਕ ਹੈਂ[1] ॥੨॥ — [1]ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਦੇ ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੌਤਕ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਖੋਟੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸੁਧਿ ਦਾ ਬੁਧਿ ਦਾ ਉਧਿ ਦਾ ਸੁਖ ਦਾ
ਦੁਖ ਦਾਰਦ ਦੁੰਦ ਨਿਵਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, ਬੁੱਧੀ, ਉਚਿਤਾ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਦੁਖ ਦਲਿੱਦਰ ਤੇ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਗੁਨ ਦਾਯਕ ਲਾਯਕ ਪਾਯਕ ਕੋ,
ਦੁਖ ਦਾਰਦ ਮਾਯਕ ਟਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਲਾਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਦੁੱਖ ਦਲਿਦ੍ਰ ਟਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਰਸਿ ਰਾਸਿ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਉਜਾਸਦ,
ਦਾਸਨ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਦਾਰਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸਾਰੇਰਸਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਡਰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਖਲਿਤਾ ਛਲਤਾ ਮਲਤਾ ਦਲਤਾ,
ਹਰਿ ਗਜਾਨਹਿ ਗਜਾਨ ਦਾਤਾਰਕ ਹੈਂ[1] ॥੩॥ — [1]ਮੂਰਖਤਾ, ਛਲ ਫਰੇਬ ਤੇ ਮਲੀਨਤਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਚੰਦ 'ਪਦ,

ਦੁੰਦ੍ਵ ਪ੍ਰਦ ਆਦੁੰਦ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ (ਸੁੰਦਰ) ਦੋ ਚਰਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।

ਦੁੰਦ ਹਾਥ ਕਰਿ ਬੰਦਿ ਕੈ,
ਬੰਦੋਂ ਆਨੰਦ ਕੰਦ[1] ॥੪॥

[1]ਦੋਨੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ (ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ) ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੁਰਤ ਦੁਰੈਂ ਸਦ ਗੁਨ ਫੁਰੈਂ,
ਢੁਰੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਢਾਰ[1]।

[1](ਮੇਰੇ) ਪਾਪ ਛਪ ਜਾਣ, ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਸਫੁਰਨ ਹੋਣ, ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਰੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿਘਲ ਕੇ ਵਗ ਤੁਰਾਂ।

ਏਹੁ ਦੇਹੁ ਮੋਹਿ ਦਾਨ ਗੁਰ,
ਗ੍ਯਾਨ ਕਲ੍ਯਾਨ ਉਦਾਰ[1] ॥੫॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਕਤੀ।

ਨਿਜ ਸਿਸ[1] ਨਾਮ ਧ੍ਰੀਕ ਲਖਿ,
[1]ਸਿੱਖ।

ਅਪਨਾ ਬਿਰਦ[1] ਸੰਭਾਰ।
[1]ਫ਼ਰਜ਼, ਸੁਭਾਵ, ਧਰਮ।

ਛੇਮ[1] ਸਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਦੈ,
[1]ਕਲਿਆਣ।

ਕਰੋ ਏਮ ਭਵ ਪਾਰ ॥੬॥
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਮਤਿ ਮਤ,
ਦੈ ਮਨ ਕਾਨ ਵਿਚਾਰ।
ਕਥਾ ਦੁਤੀ ਗੁਰ ਕੀ ਕਥੋਂ,
ਜਥਾ ਜਾਇ ਫਲ ਚਾਰ ॥੭॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਏਕ ਸਾਠ ਸੰਮਤ ਨਿਹਾਰ ਪਾਠ[1],
[1]ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੋ।

ਗ੍ਯਾਰਾਂ ਦਿਨ ਗਯੋ ਥਾ ਬੈਸਾਖ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ।
ਪ੍ਰਗਨੇ[1] ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਮੱਤੇ ਕੀ ਸਰਾਂਇ[2] ਵਰ,
[1]ਇਲਾਕੇ। [2]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।

ਨਾਂਗੇ ਕੀ ਸਰਾਂਇ ਤਰੁ ਅਬਿ ਜੋਊ ਭਾਨੀਏ[1]।
[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ (ਲੋਕ) ਨਾਂਗੇ ਦੀ ਸਰਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਫੇਰੂ ਚੰਦ ਤੇਹਣ[1] ਸੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇ ਘਰ ਤਹਾਂ,
[1]ਗੋਤ।

ਮਾਈ ਸਭਰਾਈ ਤੈ ਬਿਦਿਤ ਭਏ ਜਾਨੀਏ।
ਰਵਿ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਸੋਂ ਉਜਾਸ[1] ਭਯੋ ਧਾਮ ਮਾਹਿਂ,
[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਪੇਖਿ ਸੋ ਹਿਰਾਨ ਭਈ ਦਾਈ ਮਾਈ ਮਾਨੀਏ ॥੮॥
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਜਏ[1], ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਮੈਂ ਭਏ,
[1]ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਨਏ ਆਨੰਦ ਬਿਹਾਰ[1], ਬਾਰਿ ਬਾਰਿਦ ਅਪਾਰ ਹੈਂ[2]।
[1]ਕਾਰੋਬਾਰ। [2]ਬੱਦਲ ਬਹੁਤਾ ਪਾਣੀ (ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ)

ਬਹੇ ਬ੍ਯਾਰਿ[1] ਏਕ ਸਾਰ ਸੀਤ, ਮੰਦ, ਗੰਧ ਵਾਰਿ[2],
[1]ਵਗਦੀ ਹੈ ਹਵਾ। [2]ਠੰਡੀ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੇ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ।

ਕਾਮ, ਕੋਹ[1], ਲੋਭ, ਮੋਹ ਘਟੇ ਏਕ ਸਾਰ[2] ਹੈਂ।
[1]ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਇਕ ਦਮ।

ਧਰ੍ਯੋ ਹੈ ਲਲਾਮ[1] ਨਾਮ ਲਹਿਣਾ ਸੁਖਦ ਆਮ[2],
[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਗਹਿਣਾ ਜਗਤ ਕੇ ਸੁ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰ ਹੈਂ।
ਬਿਬਿਧ ਬਿਨੋਦ ਬਾਲ ਕੀਨ ਰਾਮ ਸੇ ਬਿਸਾਲ[1],
[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬਾਲ-ਕੌਤਕ ਕੀਤੇ।

ਚਾਲ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪਾਲ ਕਲਿ ਕੀ ਕੁਚਾਲ ਟਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੯॥
[1]ਵੈਦਕ (ਆਸਤਕ) ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਅਠੱਤ੍ਰੇ ਮਾਂਹੀ।
ਬਾਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਅਯੋ ਜਬ ਚਾਹੀ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਪਰਜੋ ਰੌਰ ਬਡ ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੇ।
ਆਂਮ ਲੁਟੇਰਨ ਗਾਮ ਉਜਾਰੇ ॥੧੦॥
ਕੌਮ ਪਚਾਧੇ[1] ਭੱਟੀ[2] ਦੌਰੇ।
[1]ਪਚਾਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ। (ਅ) ਪਚਾਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਕ ਜਾਤੀ ਜੋਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। {ਪਚਾਧ- ਪਸਚਮ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ। ਰਾਵੀ ਸਤਿਲੁਜ ਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਦੇਸ਼। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ।} [2]ਜਦ ਵੰਸ਼ੀਰਾਜਪੂਤ, ਜੈਸਲਮੇਰ ਦੇਰਈਸ ਤੇ ਫੂਲਵੰਸ਼ੀ ਵੀ ਇਸੇ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇਰਾਜ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤੇ ਭੱਟੀਰਾਜਪੂਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।
ਕੀਨ ਜ਼ੁਲਮ ਤਿਨਹੂੰ ਮਿਲਿ ਗੌਰੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਫੇਰੂ ਚੰਦ ਸ਼ਾਹਿ ਥਾ ਭਾਰਾ।
ਮਾਲ ਗਯੋ ਲੁਟ ਤਾਂਹਿ ਅਪਾਰਾ ॥੧੧॥
ਲੈ ਸਬੰਧੀਅਨ ਕੋ ਸੰਗਾਈ।
ਬਸਜੋ ਖਡੂਰ ਗਾਮ ਮੈ ਆਈ।
ਫੇਰੂ ਕੀ ਥੀ ਭੈਣ ਫਿਰਾਈ।
ਸੋ ਖਡੂਰ ਮੈ ਬਸਤ ਸਦਾਈ ॥੧੨॥
ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਕੀ ਪੁਨਾ ਸਗਾਈ[1]।
[1]ਮੰਗਣੀ, ਕੁੜਮਾਈ।
ਭਈ ਖਡੂਰ ਵੀਚ ਸੁਖਦਾਈ।
ਯਾਂ ਤੇ ਬਸੇ ਯਹਾਂ ਮੁਦ ਪਾਈ।
ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਬਨੇ ਸਹਾਈ ॥੧੩॥
ਅਲਪ[1] ਕਾਲ ਮੈ ਬਹੁ ਬਜਾਪਾਰੂ।
[1]ਥੋੜ੍ਹੇ।
ਕਰ ਕੇ, ਸੰਚਜੋ ਧਨ ਤਿਨਿ ਭਾਰੂ।
ਪੈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਕੀ ਥੀ ਚਾਲੀ।
ਜਸ ਭਗਤਨ ਕੀ ਹੋਤ ਬਿਸਾਲੀ ॥੧੪॥
ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ।
ਕਰੈਂ ਅਧਿਕ, ਪਾਯੋ ਜਿਸਿ ਮੇਵਾ[1]।
[1]ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ (ਗੁਰਗੱਦੀ ਰੂਪ) ਫਲ ਪਾਇਆ।
ਓਸ ਸਮੇਂ ਸਭਿ ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੀ।
ਥੀ ਮੰਨਤ ਦੇਵੀ ਕੀ ਭਾਰੀ ॥੧੫॥
ਕੋ ਜੋਗੀ ਕੋਊ ਬੈਰਾਗੀ।
ਕੁਚਦ[1], ਗੁਸਾਈਂ, ਜੈਨੀ ਲਾਗੀ[2]।
[1]ਇਕ ਮੱਤ। [2](ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਮੱਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।
ਥੇ ਸੇਵਕ ਇਨ ਹੀ ਕੇ ਹਿੰਦੂ।
ਭਗਤ ਹਰੀ ਕਾ ਕੋ ਇਕ ਬਿੰਦੂ[1] ॥੧੬॥
[1]ਜਾਣੀ ਦਾ ਸੀ।
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਨਾਮੂੰ।
ਥੇ ਨ ਪੈਦ ਹੋਰਹੇ ਤਮਾਮੂੰ[1] ॥੧੭॥
[1]ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੋਹਿਰਾ:
ਫੇਰੂ ਸ਼ਾਹ ਭੀ ਭਗਤ ਥਾ,
ਦੇਵੀ ਕਾ ਮਸ਼ਹੂਰ।

ਮੌਲੀ[1] ਖੂੰਡੀ ਰਖਤਿ ਨਿਤ,
[1]ਖੰਮਣੀ (ਜੂੜੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਮੰਗਲ ਸੂਤ੍ਰ)।
ਖੇਲਤਿ ਹਾਲ[1] ਜਰੂਰ ॥੧੮॥
[1]ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਬੇ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਝੂਮਣਾ।

ਗੀਆ ਛੰਦ:

ਹਰ ਸਾਲ ਮੈ ਲੈ ਸੰਗ ਲੋਕਹਿਂ,
ਜਾਤ ਦੇਵੀ ਦਰਸ ਕੋ।
ਬਹੁ ਗਾਇ ਭੇਟ[1] ਚਢਾਇ ਭੇਟਾ,
[1]ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਦੇ ਗੀਤ।
ਪਾਇ ਮਨ ਅਤਿ ਹਰਸ[1] ਕੋ।
[1]ਖੁਸ਼ੀ।
ਜਬਿ ਭਯੋ ਫੇਰੂ ਕਾਲ ਬਸ,
ਤਬਿ ਗਹਯੋ ਲਹਿਣੇ ਕਾਰ ਸੋ।
ਗਰ ਮਾਹਿ ਮੌਲੀ ਪਹਰ ਚੋਲਾ,
ਕੰਧ[1] ਖੂੰਡੀ ਧਾਰ ਸੋ ॥੧੯॥
[1]ਮੋਢੇ 'ਤੇ।
ਕਰਿ ਭਾਲ[1] ਟੀਕਾ[2] ਲਾਲ ਨੀਕਾ,
[1]ਮੱਥੇ 'ਤੇ। [2]ਤਿਲਕ।
ਗੀਤ ਦੁਰਗਾ ਕੇ ਰਟੈਂ।
ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਦੇਵੀ ਹੋਇ ਰਾਜ਼ੀ,
ਕਾਰ ਸਾਜ਼ੀ ਸੋ ਠਟੈਂ[1]।
[1]ਕੰਮ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਪਰੈ ਝਗਰਾ ਸਾਕਤੋਂ ਮੈਂ[1],
[1]ਦੇਵੀ ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚ।
ਯਹੀ ਸੋਇ ਨਿਬੇਰ ਹੈਂ।
ਯੌਂ ਸ਼ਕਤਿ ਭਗਤਨ ਕਾ ਭਯੋ,
ਸਰਦਾਰ ਲਹਿਣਾ ਫੇਰ ਹੈਂ ॥੨੦॥
ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਵੀ ਬੈਸ਼ਨੋ ਕੇ,
ਦਰਸ ਕੋ ਚਲ ਜਾਵਹੀਂ।
ਨਿਜ ਸੰਗ ਭਗਤਨ ਭੀਰ ਲੈ,
ਨਰ ਨਾਰਿ ਸਾਰ ਪੂਜਾਵਹੀਂ[1]।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜਹਿਂ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ੈਂ ਪਾਉਂ ਪਰਸੈਂ,
ਕਰੈਂ ਸਰਸੈਂ[1] ਸੇਵ ਹੈਂ।
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਇਕ ਸਾਧੁ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਇਨ ਸੁਨਯੋ ਪਵਿਤ ਅਭੇਵ[1] ਹੈਂ ॥੨੧॥
[1]ਇਕਰਸ।
ਗੁਰ ਮਿਲਨ ਕਾ ਦਿਨ ਉਸੀ ਤੇ,
ਬਡ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਯੋ ਹੈ ਤਬੈ।
ਫਿਰ ਚਲਯੋ ਦੇਵੀ ਦਰਸ ਕੋ,
ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੰਗਿਨਿ[1] ਲੈ ਸਬੈ।
[1]ਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ।
ਜਬਿ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ ਦਰਿਆਉ ਤੇ,
ਗੁਰ ਗਾਉਂ ਨਿਕਟ ਵਿਚਾਰਿਓ।
ਤਹਿਂ ਕਰਿ ਉਤਾਰਾ ਸੰਗ ਕਾ,
ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰਿਓ ॥੨੨॥
ਪਿਖਿ ਧਰਮਸਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸੰਗਤਿ,

ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵਤੈਂ।
ਮਨ ਫਿਰ ਗਯੋ ਅਰ ਥਿਰ ਭਯੋ,
ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਜਯੋਂ ਪਤਿ ਜੋਵਤੈਂ[1]। — [1]ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ।
ਸੁਤ ਕੋਕਲਾ[1] ਜਿਮ ਬੈਨ ਸੁਨਿ, — [1]ਕੋਇਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ।
ਤਜਿ ਕਾਕ[1] ਪਿਕ ਦਿਸ[2] ਜਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਕਾਂ। [2]ਕੋਇਲ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਗਤਿ ਭਈ ਮੁਰਗੀ ਬਤਕ ਕੇ ਸ਼ੁਤ,
ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਟਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ (ਕਿ ਜਿਵੇਂ) ਬੱਤਖ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮੁਰਗੀ (ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਬਾਰ ਬਾਰ (ਬੱਤਖ਼ ਦੇ) {ਤਟ} ਕੋਲ {ਆਏ} ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਚਰਨ ਪੈ ਦਿਯ ਵਾਰ ਮਨ,
ਤਨ ਧਨ ਸੁ ਆਪ ਮਿਟਾਯੋ।
ਨਿਜ ਸੰਗੀਆਂ ਕੋ ਭੀ ਪੁਨਾ,
ਲੈ ਜਾਇ ਦਰਸ ਕਰਾਯੋ।
ਗੁਰ ਬੈਨ ਸੁਨਿ ਸੁਖ ਐਨ,
ਨੈਨ ਨਿਹਾਰ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਕੇ।
ਸਬਿ ਭਏ ਚੇਰੇ ਬਿਨਾ ਬੇਰੇ[1], — [1]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਦੇਵ ਦੇਵਨ ਭੂਪ ਕੇ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦੇਵ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇਰਾਜਾ ਭੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ।
ਗੁਰ ਬੂਝਯੋ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਜੈਹੋ,
ਕਹਯੋ ਦੇਵੀ ਦਰਸ ਕੋ।
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਈਹਾ ਦਰਸ ਹ੍ਵੈ ਹੈ,
ਲਹਜੋ ਸਬਿ ਮਨ ਹਰਸ ਕੋ।
ਜਿਮ ਕਹਾ ਥਾ ਗੁਰ ਤੈਸ ਹੀ
ਭਯੋ ਦਰਸ ਸਬਿ ਕੋ ਦੇਵਿ ਕਾ[1]। — [1]ਦੇਵੀ ਦਾ।
ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ ਠਾਂਢੀ ਅਸ਼ਟ ਭੁਜਿ[1] — [1]ਅੱਠਾਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੀ।
ਸਹਿ ਸਿੰਘ[1] ਬੀਰ ਅਭੇਵ ਕਾ[2] ॥੨੫॥ — [1]ਸਣੇ ਸ਼ੇਰ। [2]ਬਹੁਤੀ ਬਹਾਦਰ।
ਇਨਿ ਸਬਿਨਿ ਸ਼ਕਤੀ[1] ਕਰਤਿ ਭਗਤੀ[2], — [1]ਦੇਵੀ। [2]ਸੇਵਾ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਬਿ ਹੇਰੀਆ।
ਫਿਰ ਗਏ ਸਬਿ ਕੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਮਨ,
ਸਿੱਖ ਭਏ ਬਿਨ ਦੇਰੀਆ।
ਗੁਰ ਤਈਂ ਦੇਵਨ ਦੇਵ ਲਖਿ,
ਮਨ ਤਨ ਸੁ ਦੀਨੋ ਵਾਰੀਆ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰ ਤੇ,
ਜਨਮ ਲੀਨ ਸੁਧਾਰੀਆ ॥੨੬॥
ਉਪਦੇਸ਼ ਭੇਸ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਤੀ,
ਸਾਕਤੋਂ ਕੀ ਸਭਿ ਤਜੀ।
ਗੁਰ ਸਿਖਨ ਕੀ ਮਰਯਾਦ ਜੇਤਕ
ਹੁਤੀ, ਸਬਿ ਨੇ ਸੋ ਭਜੀ[1]। — [1]ਘਰ ਲਈ।
ਤਿਸ ਰੋਜ਼ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਹਿ ਕਬਹੂੰ,

ਕਿਤੈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗਏ।
ਨਿਜ ਦੇਹ ਗੇਹ[1] ਸਨੇਹ[2] ਪੁੱਤਰ, — [1]ਘਾਰ ਦਾ। [2]ਮੋਹ।
ਧਨ ਕਲੱਤਰ[1] ਤਜ ਦਏ ॥੨੭॥ — [1]ਇਸਤਰੀ ਦਾ।
ਤਬਿ ਹੁਤੋ ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੌ ਤਿਰਾਸੀ,
ਸੰਮਤ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਜੀਤ ਸੋ।
ਜਿਹਿਂ ਰਿਖੀ ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਧਜਾਵੈਂ,
ਪਾਇ ਲੀਨਾ ਮੀਤ ਸੋ।
ਤਨ ਮਨ ਸੁ ਧਨ ਸਬਿ ਅਰਪ ਗੁਰ ਕਉ,
ਲਗਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਹੈ।
ਨਹਿ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸੁਹਾਇ[1] ਕਛ, — [1]ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ (ਲੱਗਦਾ)।
ਬਿਨ ਸੇਵ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹੈ ॥੨੮॥

ਦੋਹਿਰਾ:

ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ[1] ਜਿਨ ਕੇ ਜਗੇ, — [1]ਸਮੂੰਹ, ਬਹੁਤੇ।
ਲਗੇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਸੋਇ।
ਪਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪਾਗ ਮੈ[1], — [1]ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ (ਪਾਗ) ਰੰਗਣ ਵਿੱਚ (ਪਗੇ) ਰੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। (ਅ) ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ (ਪਾਗ) ਲੀਨਤਾ ਵਿੱਚ (ਪਗੇ) ਲੀਨ ਹੋਏ ਹਨ।
ਭਗੇ ਓਘ ਅਘ ਲੋਇ[1] ॥੨੯॥ — [1](ਇਸ) ਲੋਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਭੱਜ ਗਏ।

ਕਬਿੱਤ:

ਜੈਸੇ ਘਨਘੋਰ ਮੋਰ ਕੰਜ ਮੰਜ ਸੰਗ ਭੌਰ,
ਗੁੱਡੀ ਸੰਗ ਡੋਰ ਚੱਕ੍ਰਵਾਕ ਭੋਰ ਘਾਮ ਸੈਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ ਦੀ ਬੱਦਲ ਦੀ ਗਰਜ ਨਾਲ, ਭੌਰੇ ਦੀ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲ ਨਾਲ, ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਡੋਰ ਨਾਲ ਤੇ ਚਕਵੇ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਧੁੱਪ (ਭਾਵ ਸੂਰਜ) ਨਾਲ (ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ)।

ਜੈਸੇ ਪਤੀਬ੍ਰਤ ਤੀਆ ਦੇਤਿ ਪੀਆ ਪ੍ਰਤਿ ਹੀਆ,
ਦੀਆ ਪੈ ਪਤੰਗ ਦੀਆ ਜੀਆ ਸੀਆਰਾਮ ਸੈਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਨੂੰ (ਆਪਣਾ) ਦਿਲ ਦੇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਦੀਵੇ ਉੱਤੇ ਪਤੰਗਾ (ਆਪਣੀ) ਜਾਨ (ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) ਤੇ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨਾਲ (ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ)।

ਮਾਤ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੂਤ ਚਾਤਕੀ ਸ੍ਵਾਂਤ ਚੀਤਿ,
ਜਾਤਕੀ ਭਗੀਰਥੀ ਲੌਂ ਤੀਰਥ ਸੁ ਧਾਮ ਸੈਂ[1]। — [1]ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ, ਪਪੀਹੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ, ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ (ਪ੍ਰੀਤੀ) ਗੰਗਾ ਆਦਿ ਚੰਗੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣੇ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨੀਤ,
ਬਢਤਿ ਬਿਨੀਤਿ ਗੁਰ ਸੇਵ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਸੈਂ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ, ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ, ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਾਰਦੀ ਜਯੋਂ ਪਾਰਸ ਕੋ ਰੋਗੀ ਜਯੋਂ ਸੁਧਾਰਸ ਕੋ,
ਘਾਸ ਜੈਸੇ ਬਾਰਸ਼ ਕੋ ਧੋਬੀ ਧੂਪ ਕੋ ਚਹੇ[1]। — [1]ਕੰਗਾਲ ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਸ ਨੂੰ, ਰੋਗੀ ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ ਨੂੰ, ਘਾਹ ਜਿਵੇਂ ਬਰਖਾ ਨੂੰ (ਅਤੇ) ਧੋਬੀ (ਜਿਵੇਂ) ਧੁੱਪ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋਗੀ ਜਯੋਂ ਇਕੰਤ ਭੋਗੀ ਭੋਗ ਜਯੋਂ ਸੁਤੰਤ,
ਬਿਵਚਾਰੀ ਚੋਰ, ਕਵੀ ਜੈਸੇ ਸੁਵਰਨ ਕੋ ਅਹੇ[1]। — [1]ਜੋਗੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕੰਤ ਨੂੰ, ਭੋਗੀ ਜਿਵੇਂ ਭੋਗ ਨੂੰ, ਬਿਭਚਾਰੀ ਤੇ ਚੋਰ ਜਿਵੇਂ ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਜਿਵੇਂ ਚੰਗੇ ਅੱਖਰਾਂ (ਭਾਵ ਚੰਗੀ ਛੰਦਰਚਨਾ) ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਤਾ ਪਯੂਖ ਊਖ ਬਾਲਕ ਮਯੂਖ ਕੰਜ,
ਰੈਣ ਜਯੋਂ ਉਲੂਕ ਮੂਕ ਬੈਨ ਚੈਨ ਹ੍ਵੈ ਕਹੇ[1]।

[1]ਦੇਵਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ, ਬਾਲਕ ਗੰਨੇ ਨੂੰ, ਕੰਵਲ (ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ) ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ, ਉੱਲੂਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੂੰਗਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣਾ (ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ)।

ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗਹਿਣਾ ਸਿਖਨ ਚਹੇਂ,
ਰਹਿਣਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ ਸਹਿਣਾ ਤੁ ਕੋ ਕਹੇ[1] ॥ ੩੧ ॥

[1]ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਗਹਿਣਾ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਬਣਨਾ ਅਤੇ) ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ (ਸਦਾ) ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸਹਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਰਿ ਜਯੋਂ ਅਥਾਹਿ ਮੀਨ ਚੰਦ ਜਯੋਂ ਚਕੋਰ ਚੀਨ,
ਸੂਮ ਚਿੱਤ ਬਿੱਤ ਲੀਨ ਕਿੱਤ ਮਿੱਤ ਮਿੱਤ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਚਕੋਰ ਨੇ, ਧਨ ਵਿੱਚ ਸੂਮ ਨੇ ਅਤੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੇ (ਆਪਣਾ) ਚਿੱਤ ਲੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਾਸ਼ੀ ਬਾਸੀ ਮੁਕਤਿ ਜਗਜਾਸੀ ਗਯਾਨ ਯੁਕਤਿ,
ਨਿਵਾਸੀ ਘਰ ਭੁਕਤਿ ਸੁਧਾ ਸੀ ਚਾਹਿ ਬਿੱਤ ਹੈ[1]।

[1]ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕਤੀ, ਜਗਿਆਸੂ ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ {ਹੋਣਾ} ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੇ ਭੋਜਨ ਤੇ ਧਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਛੁਧਾਤਰ ਨਾਜ ਖਾਜ ਬਾਜ ਚਿਰੀ ਰਾਜਾ ਰਾਜ,
ਗਜ ਬਾਜ ਲੌਂ ਸਮਾਜ ਸੈਨ ਸਾਜ ਜਿੱਤ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਭੁਖੇ ਨੇ ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਿੱਚ, ਬਾਜ ਨੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਖਾਣ ਵਿੱਚ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਜ, ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਤੱਕ ਫੌਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਤੇ (ਆਪਣੀ) ਜਿੱਤ (ਵਿੱਚ ਚਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

ਤੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਉਮੰਗ ਸੰਗ[1] ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ,
ਦੀਓ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਟਹਲ ਮਾਂਹਿ ਚਿੱਤ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

ਹੰਸ ਮਾਨ ਸਰਵਰ ਕਾਮੀ ਕਾਮ ਤਰੁਵਰ,
ਮੋਰ ਗਿਰਵਰ ਜਯੋਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਖੇਲਿ ਮੱਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਹੰਸ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ, ਕਾਮਨਾ ਵਾਲੇ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਨੂੰ, ਮੋਰ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬਾਲਕ ਖੇਲ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਹੋਣਾ {ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ}।

ਗੁੱਡੀ ਡੋਰ ਬਾਲ ਚਹਿੰ ਕੋਕਲਾ ਰਸਾਲ ਚਹਿੰ,
ਲੋਭੀ ਧਨ ਮਾਲ ਚਹਿੰ ਸੂਰ ਰਨ ਰੱਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਲਕ ਗੁੱਡੀ ਤੇ ਡੋਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਇਲਾਂ ਅੰਬ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਭੀ ਧਨ ਤੇ ਮਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਸਨਾ ਸ੍ਵਾਦ ਨਾਦ ਕਾਨ ਬੁਧਿ ਯਾਦ ਬਾਦ,
ਨਾਸਕਾ ਸੁਗੰਧਿ ਨੈਨ ਰੂਪ ਰਾਸ ਅੱਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਰਸਨਾ ਸੁਆਦ ਨੂੰ, ਕੰਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ, ਬੁਧੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਨੂੰ, ਨਾਸਾਂ ਸੁਗੰਧੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਆਦਿ ਕੀ ਜੁਗਾਦਿ ਰਤਿ ਭਗਤਿ,
ਚਹਿਤ ਚਿੱਤ ਚੌਂਪ ਸੋਂ ਜਗੱਤ ਤੈ ਬਿਰੱਤ ਹੈਂ[1] ॥ ੩੩ ॥

[1]ਤਿਵੇਂ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਜਗਤ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰਾਮ ਹੋ ਕੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਅਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ
ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵ ਕਮਾਹਿਂ।
ਜਰਾ ਨ ਆਪ ਜਨਾਵਹੀਂ,
ਆਗਯਾ ਮਾਹਿਂ ਰਹਾਹਿਂ ॥ ੩੪ ॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਡੇਢ ਜਾਮ[1] ਜਬਿਰਹਤਿ ਜਾਮਨੀ[2],
ਗੁਰੂ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਜਾਗੈਂ।
ਸੌਚਾਦਿਕ[1] ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਯਾ,
ਧਯਾਨ ਹਰਿ ਕੇ ਅਨੁਰਾਗੈਂ।
ਚਾਰ ਘਰੀ ਦਿਨ ਚਢੇ,
ਫੇਰ ਨਿਜ ਤਜਾਗ ਸਮਾਧੀ।
ਦੈਂ ਸਿੱਖਨਿ ਉਪਦੇਸ਼,
ਕਟੈਂ ਕਾਲੇਸ਼ ਬਿਆਧੀ ॥ ੩੫ ॥
ਸਭਾ ਬੀਚ ਪੁਨ ਬੈਠਿ,
ਸਭੀ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੈਂ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧ ਸਿਧ ਪੀਰ,
ਸਭਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵੈਂ।
ਸਿਖ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਆਇ ਨਿੱਤ,
ਬਹੁ ਬਿੱਤ[1] ਚਢਾਵੈਂ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਪਾਇ,
ਪੁਨਾ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥
ਲੰਗਰ ਚਲੈ ਅਪਾਰ,
ਸ਼ਬਦ ਸਾਖੀ ਬਹੁ ਰਹਿਹੀਂ[1]।
ਸੇਵਾ ਲਹਿਣਾ ਕਰੇ,
ਕਾਹਿ ਸੋਂ ਕਿਛੁ ਨ ਕਹਿਹੀਂ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਅਪਮਾਨ[1] ਮਾਨ[2],
ਸੁਖ ਦੁਖ ਨ ਜਨਾਵੈਂ।
ਆਠ ਜਾਮ ਗੁਰੁ ਕਾਮ[1],
ਪ੍ਰੇਮ ਮੈ ਮਗਨਰਹਾਵੈਂ ॥ ੩੭ ॥
ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਜਪੁ ਨਾਮ,
ਧਜਾਨ ਗੁਰੁ ਕਾ ਉਰਿ ਧਾਰੈਂ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ,
ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਿੱਤ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਸੋ ਸਭਿ ਜੋ ਮੈ ਕਹਨ ਚਹੌਂ,
ਗੁਰ ਕਾ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ।
ਬਢ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਬਜੰਤ,
ਨਾਹਿ ਫਿਰ ਪੈਹੋਂ ਅੰਤਾ ॥ ੩੮ ॥
ਖਲਵਾੜੇ ਸੇ ਮੁਸ਼ਟ ਅੰਨਜ,
ਯਹਿ ਨਜਾਯ ਪਛਾਨੋ[1]।

[1]ਪਹਰ। [2]ਰਾਤ

[1]ਮੈਦਾਨ (ਟੱਟੀ) ਆਦਿ ਜਾਂ ਔਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜਲ, ਮਿੱਟੀ, ਸਾਬਣ, ਆਦਿ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ।

[1]ਧਨ।

[1]ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਨਿਰਾਦਰ। [2]ਆਦਰ।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ।

[1]ਖਲਵਾੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅੰਨ ਦਾ ਇਹ ਨਜਾਯ (ਅਖਾਣ) ਉਥੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤੀ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਨਮੂਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ।

ਤਜੋਂ ਲਹਿਣੇ ਕੋ ਜੈਸ,
ਪਰਖਜੋ ਗੁਰੁ ਸੋ ਭਾਨੋਂ[1]। [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ[1] ਸੈਂ ਏਕ ਦਿਵਸ, [1]ਅੱਧੀਰਾਤ।
ਗੁਰ ਐਸ ਅਲਾਯੋ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਅਰ ਸੁਤਨ ਤਈਂ,
ਮਨਿ ਪਰਖਨ ਭਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਅਬਿ ਚਢਜੋ,
ਬਸਨ ਹਮਰੇ ਧੋ ਲਜਾਵੋ।
ਪਿਖਿ ਸੁਤ ਸਿੱਖਨ ਕਹਜੋ,
ਅਰਧ ਨਿਸ ਕਹਾਂ ਪਠਾਵੋ।
ਫਿਰ ਲਹਿਣੈ ਕੋ ਕਹਜੋ ਜਬੈ,
ਤਬਿ ਇਨ ਅਸ ਗਾਯੋ।
ਜਿਤਿਕ ਚਢਾਯੋ ਆਪ,
ਤਿਤਿਕ ਹੈ ਦਿਨ ਚਢਿ ਆਯੋ ॥ ੪੦ ॥
ਮਾਨ ਬੈਨ ਜਬਿ ਐਨ[1], [1]ਬਸਤ੍ਰ।
ਗਯੋ ਲਹਿਣਾ ਪਟ[1] ਧੋਣੇ। [1]ਠੀਕ।
ਸਿਖਰ ਦਿਵਸ[1] ਤਬਿ ਪੇਖਿ, [1]ਦਿਨ ਦਾ ਦੋਪਹਿਰਾ।
ਲਗਜੋ ਬਿਸਮੈ ਮਨਿ ਹੋਣੇ।
ਕਰਿ ਸਫਾਇ ਸੁਸਕਾਇ[1] [1]ਧੋ ਕੇ ਤੇ ਸੁਕਾ ਕੇ।
ਲਜਾਇ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਧਾਰੇ[1]। [1]ਰੱਖੇ।
ਪਿਖੀ ਅਰਧ ਨਿਸ ਫੇਰ,
ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁ ਸਿੱਖ,
ਦਰਸ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਏ।
ਬਰਖਾ ਪਰੀ ਅਪਾਰ,
ਨ ਲੰਗਰ ਕਰਨੇ ਪਾਏ।
ਸੰਗਤ ਭੂਖੀ ਹੇਰਿ,
ਫੇਰ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਈ।
ਯਹਿ ਕੀਕਰ ਤਰੁ[1] ਝੂਣ[2], [1]ਦਰੱਖ਼ਤ। [2]ਹਿਲਾਉ।
ਗਿਰੈਗੀ ਬਹੁਤ ਮਿਠਾਈ ॥ ੪੨ ॥
ਹਾਸਾ ਮਾਨਜੋ ਔਰ ਸਭਿਨਿ,
ਚਢਿ ਇਨੈ ਹਿਲਾਈ।
ਗਿਰੀ ਮਿਠਾਈ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ,
ਸੰਗਤ ਨੈ ਖਾਈ।
ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਮੂਸ[1], [1]ਚੂਹਾ।
ਫਰਸ਼ ਪਰ ਮੁਰਦਾ ਹੇਰਾ।

ਪੂਤਨ ਛੁਹਯੋ ਨ ਲਖਿ ਅਪੂਤ[1]
ਇਨ ਬਿਨ ਢਿਲ ਗੇਰਾ ॥੪੩॥
ਪੁਨ ਜਬਿ ਧਾਨਕ[1] ਰੂਪ ਕੀਨ,
ਗੁਰਿ ਭਯਾਨਕ ਭੂਰੈਂ।
ਪਰਖਨ ਹਿਤ ਨਿਜ ਸੁਤਨ ਸਿਖਨ,
ਨਰਸਿੰਘ ਸਮ ਕੂਰੈਂ[1]।
ਤੌ ਭੀ ਲਹਿਣੇ ਬਿਨਾ,
ਔਰ ਨਹਿ ਕੋਈ ਠਹਿਰਾ।
ਫਿਰ ਮੁਰਦਾ ਖਵਲਾਨ ਹੇਤ
ਜਬਿ ਸਬਿ ਕੋ ਗਹਿਰਾ[1] ॥੪੪॥

ਬਿਨ ਲਹਿਣੇ ਨਹਿ ਜੁਰਤ[1],
ਖਾਨ ਕੀ ਕਾਹੂੰ ਕੀਨੀ।
ਅਤੀ ਕਸੌਟੀ[1] ਇਤਯਾਦਿਕ,
ਜਬਿ ਇਨ ਸਬਿ ਲੀਨੀ।
ਸਿੱਖੀ ਪਰਖੀ ਕਈ ਬੇਰ,
ਯੌਂ ਗੁਰੂ ਬਿਸੇਖੀ[1]।
ਸਹੀ ਤਾੜਨਾ ਇਤਿਕ,
ਜਿਤਿਕ ਨਹਿ ਜਾਵਤ ਲੇਖੀ[1] ॥੪੫॥
ਤਿੱਖੀ ਖੰਡੇ ਧਾਰ,
ਵਾਰ ਤੈ[1] ਨਿੱਕੀ ਸਿੱਖੀ।
ਰਿੱਖੀ[1] ਲਹਿਣੇ ਤਦੋਂ,
ਫੇਰ ਗੁਰ ਦਸਮ ਪਰਿੱਖੀ[1]।
ਜਯੋਂ ਕੁੰਦਨ[1] ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ,
ਪਰਖ ਲਈਅਤਿ ਜਬਿ ਨੀਕੇ।
ਤਬਿ ਹੀ ਪਰ ਹੈ ਮੋਲ,
ਚਢਿਤਿ ਮੌਰਾਦਹਿ ਠੀਕੇ[1] ॥੪੬॥
ਤਯੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ,
ਸੁੱਧ ਜਬਿ ਲਹਿਣਾ ਲਖਯੋ।
ਲਾਇ ਅੰਗ ਸੋਂ ਅੰਗ,
ਨਾਮ ਤਬਿ ਅੰਗਦ ਰਖਯੋ।
ਜਯੋਂ ਪਾਰਸ ਕੋ ਛੁਹਿਤ ਲੋਹ,
ਸੁਇਨਾ ਹ੍ਵੈ ਜਾਈ।
ਗੁਰ ਕੀਯੋ ਆਪ ਸਮਾਨ,
ਸਾਧ ਕੀ ਇਹੈ ਵਡਾਈ ॥੪੭॥
ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਨਲੇਰ ਏਕ,
ਗੁਰੁ ਲਯੋ ਮੰਗਾਈ।

[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜਾਣ ਕੇ।
[1]ਭੀਲਾਂ (ਵਰਗਾ)।
[1]ਸਖਤ (ਸੁਭਾਵ ਧਾਰਿਆ)।
[1]ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਕਿਹਾ। (ਗੁਹਾਰ- ਅਵਾਜ਼ ਦੇਣੀ ਗੁਹਾਰ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤ੍ਰ ਗਹਿਰਾ)।
[1]ਹਿੰਮਤ।
[1]ਕਰੜੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ।
[1]ਬਹੁਤੀ।
[1]ਲਿਖੀ।
[1]ਵਾਲ ਤੋਂ।
[1]ਰੱਖ ਲਈ।
[1]ਪਰਖੀ।
[1]ਸੋਨਾ।
[1]ਇੱਛਾ ਠੀਕ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਗਦ ਆਗੇ ਧਰੇ ਗੁਰੂ,
ਤਿਹ ਦਈ ਗੁਰਜਾਈ।
ਸੰਨ ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਹੁਤੋ ਪਾਂਚ,
ਪਰ ਨੱਬੇ[1] ਤਬਿ ਹੀ। [1]ਸੰਮਤ ੧੫੯੫ ਬਿ:।
ਗੁਰੂ ਭਯੋ ਜਗ ਮਾਹਿ,
ਬਿਦਤ[1] ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਜਬ ਹੀ ॥ ੪੮ ॥ [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਤਿਸ ਸੋਂ ਲਗੇ,
ਰਖਨ ਬਹੁ ਬਾਦ[1] ਬਿਬਾਦੰ[2]। [1]ਝਗੜਾ। [2]ਬਖੇੜਾ।
ਗੁਰਿਆਈ ਕੇ ਇਵਜ਼[1], [1]ਬਦਲੇ।
ਪਿਖ੍ਯੋ ਜਬਿ ਬਢਤ ਫਸਾਦੰ।
ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕੇਰ,
ਆਇ ਖੰਡੂਰ ਥਿਰਾਇ।
ਏਕ ਸਾਲ ਕੇ ਬਾਦ,
ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਜਬੈ ਸਮਾਏ ॥ ੪੯ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਬਿ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪੰਥ ਕੇ,
ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੁਗਾਦਿ[1]। [1]ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ।
ਰੌਣਕ ਭਈ ਖੰਡੂਰ ਮੈਂ,
ਦਿਨ ਦਿਨ ਬੇ ਤਾਦਾਦ[1] ॥ ੫੦ ॥ [1]ਅਣਗਿਣਤ।
ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਜਯੋਂ ਗੁਰ ਭਯੋ,
ਸੋ ਗਾਥਾ ਸਭਿ ਗਾਇ।
ਪਿਖਿ ਅਵਸਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਕਾ[1] ਇਤੀ[2] [1]ਟਿਕਾਅ ਦਾ ਸਮਾਂ। [2]ਸੰਪੂਰਨ।
ਭਯੋ ਯਹਿ ਧਯਾਇ ॥ ੫੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦੁਤੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਯੋਦਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. {ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕਥਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ,
ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਬਾਨਿ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ {ਅਰਜਨ} ਉੱਜਲ ਰੂਪ ਹਨ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਅਰਜਨ ਦੇ (ਅਮੋਖ ਬਾਣਾਂ ਵਰਗੀ) ਬਾਣੀ {ਅਰਜਨ} ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤੀ।

ਅਰਿਜਨ ਅਰਜਨ ਨਿਜ ਸੁਨੈਂ,
ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਦਾਨ[1] ॥੧॥

[1](ਉਹ) {ਅਰਿ} ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ {ਜਨ} ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ {ਅਰਜਨ} ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। {ਅਰਜਨ} ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ (ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਦਾਨ ਦਾ {ਅਰਜ} ਵਿਸਥਾਰ {ਨ} ਨਹੀਂ (ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ)।

ਕਬਿੱਤ:

ਕੋਮਲ ਕਮਲ ਹੂੰ ਤੇ ਅਮਲ ਅਨਿਲ ਹੂੰ ਤੇ,
ਧਵਲ ਧਵਲ ਜੂ ਤੈ ਨਵਲ ਬਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1](ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ) ਕੰਵਲ ਨਾਲੋਂ ਕੋਮਲ, ਅੱਗ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਮਲ, ਧਉਲੇ ਬਲਦ ਨਾਲੋਂ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਨਵੀਨਰੰਗ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸੀਤਲ ਸੁਧਾਕਰ ਸੁਖਾਕਰ ਸਦਾਕਰ ਹੈਂ,
ਠਾਕੁਰ ਦਿਵਾਕਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਧਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਚੰਦ (ਵਰਗੇ) ਠੰਡੇ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹਨ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸੁਖਦ ਸੁਧਾ ਸੇ ਧਰਿ ਬੀਰ ਬਸੁਧਾ ਸੇ,
ਪੂਜ ਪੂਤ ਜਸੁਧਾ ਸੇ ਮਨਸਾ ਕੇ ਸੁ ਭਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਧੀਰਜੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਪੂਜਨੀਕ ਤੇ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪੋਖਨ ਭਰਨ ਦੁਖ ਦੋਖਨ ਹਰਨ,
ਜਗ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਗੁਰ ਪੰਚਮ ਚਰਨ ਹੈਂ[1] ॥੨॥

[1]ਪਾਲਣਾ ਤੇਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਜਹਾਜ਼-ਰੂਪ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਕੀ ਕਥਾ,
ਕਹੋਂ ਜਥਾਰਥ[1] ਸਾਰ[2]।

[1]ਸੱਚੀ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਚਿੱਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾ ਨਿੱਤ ਸੁਖ,
ਬਿਘਨ ਸਘਨ ਘਨ ਬਜਾਰਿ[1] ॥੩॥

[1]ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲਾਂ (ਵਰਗੇ) ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ (ਵਾਂਗ ਉਡਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ)।

ਚੌਪਈ:

ਜਬਿ ਤੈ ਗੁਰ ਗੁਰਤਾ ਲੈ ਆਏ।
ਨਗਰ ਖੰਡੂਰ ਜ਼ਰੂਰ ਥਿਰਾਏ।
ਮਨ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮੈ ਰਹੈ।
ਜਯੋਂ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਪਤਿ ਚਿਤ ਚਹੈ ॥੪॥
ਹੁਤੀ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਕੀ ਇਕ ਮਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੀ ਭੂਆ ਫਿਰਾਈ[1]।

[1]ਨਾਮ।

ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਇਕ ਕੋਠੇ ਮਾਂਹੀ।
ਰਹੈਂ ਜਨਾਵੈਂ ਕਾਹੂੰ ਨਾਂਹੀ ॥੫॥
ਹੁਤੋ ਸਿੱਖ ਇਕ ਭਾਈ ਭਿਰਾਈ।
ਜੋ ਸੇਵੈ ਨੀਕੈ ਮਨ ਲਾਈ।

ਏਕ ਵਕਤ ਗੁਰ ਭੋਜਨ ਗਹੈਂ।
ਸਦਾ ਸਮਾਧੀ ਮੈਂ ਥਿਰ ਰਹੈਂ ॥ ੬ ॥
ਜ਼ਜ਼ਾਦੇ ਬਾਤ ਨ ਕਿਸ ਸੋਂ ਕਰੈਂ।
ਨਹਿਂ ਜਾਵੈਂ ਕਬਹੂੰ ਨਿਜ ਘਰੈਂ।
ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਦਾਸੂ ਅਰ ਦਾਤੂ।
ਬਨਤਾ[1] ਖੀਵੀ ਸਿੱਖਨਿ ਮਾਤੂ[2] ॥ ੭ ॥
ਆਵੈਂ ਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਕਬ ਹੀ।
ਦੇਂਹ ਉਠਾਇ ਪਾਸ ਤੈ ਤਬ ਹੀ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਬਿ ਇਤੈਂ ਸਮਾਏ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਜੀ ਸੁਨਿ ਮੁਰਝਾਏ ॥ ੮ ॥
ਉਪਜਾ ਅਤਿ ਵੈਰਾਗ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।
ਕਰੈਂ ਬਾਤ ਕਿਸਹੀ ਸੋਂ ਨਾਂਹੀ।
ਲੀਨੋ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰਾਈ।
ਭੀਤਰ ਥਿਰੇ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ ॥ ੯ ॥
ਸਿੱਧ ਸਾਧੁ ਹਿਤੁ ਦਰਸ਼ਨ ਆਵੈਂ।
ਦਰਵਾਜਾ ਨਹਿਂ ਕੋਇ ਖੁਲਾਵੈਂ।
ਤੀਨ ਮਾਸ ਬੀਤੇ ਜਬਿ ਐਸੇ।
ਗੁਰ ਸਮਾਧਿ ਧਰਿ ਅੰਦਰ ਬੈਸੇ ॥ ੧੦ ॥
ਉਤ ਗੁਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰਲੋਕ ਪਧਾਰੇ।
ਇਤ ਯਹਿ ਕਾਂਹਿ ਨ ਦੇਂਹ ਦਿਦਾਰੇ।
ਬਜਾਕੁਲ ਭੇ ਸਿਖ ਬਿਨ ਗੁਰ ਦਰਸੇ।
ਖੇਤੀ ਜੈਸ ਬਿਨਾ ਘਨ ਬਰਸੇ ॥ ੧੧ ॥
ਜੈਸ ਚਕੋਰ ਉਮੱਸਜਾ ਮਾਂਹੀ।
ਮਨਿ ਬਿਨ ਫਨੀ ਬਾਰ ਬਿਨ ਮਾਹੀ[1] ॥ ੧੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਕੋ ਲਯੋ,
ਆਖਰ ਸਬਿ ਨੇ ਸੰਗ।
ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰ ਕਰਬੇ ਲੀਏ,
ਅਏ ਖੰਡੂਰ ਉਮੰਗਿ ॥ ੧੩ ॥

ਛੰਦ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੁਆਰਾ,
ਜਬਿ ਗੁਰ ਤਈਂ ਨਿਹਾਰਾ।
ਧਰੇ ਸਮਾਧਿ ਥਿਰੇ ਸਮ ਮੇਰੂ,
ਮਨੋ ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਭਾਰਾ।
ਦਸਮੇਂ ਦ੍ਵਾਰ ਸ੍ਵਾਸ ਮਨ ਥਿਰ ਕਰਿ,
ਖਿੜਕੀ ਲੰਪਕ ਲਾਈ[1]।
ਸਿੱਧ ਸਾਧੁ ਜੋਗੀ ਜੇ ਆਏ,
ਰਹੇ ਪੇਖਿ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੧੪ ॥

[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਮਹਲ। [2]ਮਾਤਾ।

[1]ਮਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਪ ਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੱਛੀ।

[1]ਤਾਕੀ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਤਾਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਭਵਰ ਗੁਫਾ ਮੈਂ[1] ਥਿਰੇ ਤਖਤ ਪਰ, — [1]ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿੱਚ।
ਪਿਖੇਂ ਜਹੂਰਾ ਨੂਰੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਰਸ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ, — [1]ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਰਸ।
ਪੀਐਂ ਮਗਨ ਮਨਿ ਰੂਰੀ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਮਨ ਨਾਲ।
ਆਖਰ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਆਦਿਕ,
ਸਿਖਨਿ ਸਮਾਧਿ ਖੁਲ੍ਹਾਈ।
ਖੁਲ੍ਹੀ ਸਮਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਬਜਾਧਿ ਹਰ[1], — [1]ਉਪਾਧੀਆਂ ਤੇਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ)।
ਸਿੱਖਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ॥੧੫॥
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਨਭ[1] ਧਰ[2] ਪਰ ਭਰਗੀ, — [1]ਅਕਾਸ਼। [2]ਧਰਤੀ।
ਸੁਰ ਸਿਖ ਸੁਮਨ ਬਸਾਵੈਂ[1]। — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਦੇਵਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਿਖ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈਂ,
ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਭਲ ਪਾਵੈਂ।
ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ,
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਬਨਵਾਰੀ[1]। — [1]ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ।
ਕਰੀ ਸਪੁਰਦ ਆਪ ਕੇ ਸੰਗਤਿ,
ਤੁਮ ਮਾਲੀ ਸਿਖ ਵਾਰੀ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਬਗ਼ੀਚੀ ਦੇ।
ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਇਸ ਕਰੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਰ,
ਤੁਮ ਹੋ ਇਸ਼ਟ[1] ਹਮਾਰੇ। — [1]ਪੂਜਣ ਯੋਗ।
ਆਪ ਗੁਪਾਲ[1] ਪਾਲੀਏ ਸੰਗਤਿ, — [1]ਸੰਗਤਾਂ ਰੂਪ ਗਊਆਂ ਦੇ ਪਾਲਕ।
ਸਿਸ ਸਸ ਤੁਮ ਘਨ ਭਾਰੇ[1]। — [1]ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰੇ ਬੱਦਲ ਰੂਪ ਹੋ।
ਮਾਨੀ ਅਰਜ਼ ਸਿਖਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ,
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤੀ।
ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੀ ਹਿਤ ਸਿੱਖਨ,
ਸਭਾ ਲਗਾਇ ਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥੧੭॥
ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਨਿਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿ,
ਚਾਰ ਘਟੀ[1] ਸੁਖਕਾਰੇ। — [1]ਘੜੀਆਂ।
ਦੇਵੈਂ ਦਰਸ ਹਰਸ[1] ਸਿੱਖਨ ਕੋ, — [1]ਖੁਸ਼ੀ।
ਕਰਸਿ[1] ਦਿਵਾਨ ਸਕਾਰੇ[2]। — [1]ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਸਵੇਰੇ।
ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਤੇ ਪੁਨ ਸੁਨਹੀਂ,
ਚਲਿਤ[1] ਆਦਿ ਗੁਰ ਕੇਰੇ। — [1]ਕੌਤਕ।
ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਗਏ ਕੀਨ ਜੋ ਜੋ ਕ੍ਰਮ,
ਸੋਊ ਸੁਨਾਵਤਿ ਟੇਰੇ[1] ॥੧੮॥ — [1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਮਗਨ ਹੋਹਿਂ ਗੁਨਿ ਅਚਰਜ,
ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਲਿਖ ਹੀਂ।
ਭਈ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਸੋ ਪੋਥੀ,
ਜੋ ਅਬਿ ਸਬਿ ਸਿਖ ਪਿਖਹੀਂ ॥੧੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਚਾਰ ਪਹਰ ਨਿਤ ਜਾਇ ਜਹਿਂ,
ਕਰੈਂ ਉੱਗ੍ਰ[1] ਤਪ ਭਾਰ। [1]ਕਠਨ।
ਤਪਜਾਣਾ ਉਸ ਤਾਲ ਕੋ,
ਕਹਿਤ ਸਿਖ ਅਬਿ ਸਾਰ[1] ॥੨੦॥ [1]ਸਾਰੇ।
ਏਕ ਪਹਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਹ,
ਸੁਨੈਂ ਜਾਮ[1] ਇਕ ਗਾਥ[2]। [1]ਪਹਿਰ। [2]ਕਥਾ (ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀ)।
ਕ੍ਰਿਯਾ, ਸ਼ੁਖਾਸਨ[1] ਜਾਮ ਇਕ, [1]ਕ੍ਰਿਆ ਤੇ ਆਰਾਮ।
ਧਰੈਂ ਸਮਾਧੀ ਨਾਥ[1] ॥੨੧॥ [1]ਸਤਿਗੁਰੂ (ਇਕ ਪਹਿਰ) ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਿਵਹਾਰ ਨਿੱਤ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਬਾਹੈਂ।
ਭਏ ਬਿਦਿਤ ਸਬਿ ਦੇਸ ਮੈਂ,
ਗੁਰ ਦੁਤੀ ਮਹਾਂਹੈਂ।
ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਤੈ,
ਨਿਤ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਵੈ।
ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ[1] ਅਨਿਕਧਾ[2], [1]ਭੇਟਾ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਫਲ ਬਾਂਛਿਤ ਪਾਵੈ ॥੨੨॥
ਦੌਲਤ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪਰੈ,
ਅਭਜਾਗਤ[1] ਖਾਵੈਂ। [1]ਸਾਧੂ, ਫਕੀਰ, ਮੰਗਤੇ।
ਭੀਰ ਘਨੀ ਗੁਰ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ,
ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਰਹਾਵੈ।
ਅੱਖਰ ਤਬਿ ਗੁਰਿ ਗੁਰਮੁਖੀ,
ਸਿੱਖਨ ਹਿਤ ਕੀਨੇ*।

*ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਨ। ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ 'ਪਟੀ' ਦਰਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਪੈਂਤੀ (੩੫) ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜਨਮ ਪੱਤ੍ਰੀ ਲੈ ਕੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਿਖ ਬੁਲਾਉ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾ ਲਉ। ਤਦੋਂ ਖਹਿਰਾ ਗੋਤ ਦੇ ਮਹਿਮਾ ਨਾਮ ਜੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ: 'ਮਹਿਮਾ ਖਹਿਰਾ ਜੱਟ ਇਕ, ਕਹਿ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਪਾਸ। ਪੈੜਾ ਮੋਖਾ ਖੱਤ੍ਰੀ, ਸੁਲਤਾਨਹਿਂ ਪੁਰ ਬਾਸ॥੬੭॥ ਅੱਖਰ ਜਾਨਤ ਹੈ ਵਹਿ ਦੋਊ। ਪਢਿ ਲਿਖ ਹੈ ਬੁਲਵਈਏ ਸੋਊ॥' ਜਦ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਕਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ:- ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਬਿਦਿਤ ਜਬਿ। ਸੰਗਤਿ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ, ਜਾਨੀ ਬਿਦਜਾ ਬਰਨ ਤਬਿ। ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ, ਪੜ੍ਹਨ, ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਖੋਜ ਲਈ ਦੇਖੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ 'ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ' ਰਚਿਤ ਸ: ਜੀ. ਬੀ. ਸਿੰਘ।

ਜੋ ਅਬਿ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਪਢਿਤ ਹੈਂ,
ਅਤਿ ਸੁਖਦ ਨਵੀਨੇ ॥੨੩॥
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰ ਫਾਰਸੀ ਲੌ,
ਕਠਿਨ ਪਠਨ[1] ਹੈ। — [1]ਪੜ੍ਹਨਾ।
ਰਸਤਾ ਗਿਰ[1] ਬਨ[2] ਨਦਿਨ[3] ਜਜੋਂ, — [1]ਪਹਾੜ। [2]ਜੰਗਲ। [3]ਨਦੀਆਂ।
ਚਲਿ ਚਢਨ ਕਠਿਨ ਹੈ।
ਸਫਾ ਸੂਧ ਮਗ ਬਿਸਦ ਬਰ[1], — [1]ਸਾਫ਼, ਸਿੱਧਾ, ਚੌੜਾ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰਸਤਾ।
ਗੁਰਮੁਖੀ ਬਖ਼ਜਾਤੈਂ।
ਮਿਲਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਸੁਖੈਨ ਹੀ,
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਜਾਂ ਤੈ[2] ॥੨੪॥ — [1]ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਸਾਸ਼ਤ੍ਰਾਂ ਦਾ। [2]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ) ਤੋਂ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈ ਇਕ ਬਾਤ ਜੋ,
ਔਰੈ ਬਡ ਹੋਈ।
ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਅਫਗਾਨ ਸੈਂ,
ਕਰਿ ਜੰਗ ਬਡੋਈ।
ਸ਼ਾਹ ਹਿਮਾਊ ਹਾਰ ਕੈ,
ਦਿਸ ਗਜ਼ਨੀ ਧਾਯੋ।
ਏਕਲ ਹੀ ਲਖਿ[1] ਬਜਾਸ ਕੋ, — [1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਢਿਗ ਗਾਮ ਜੁ ਆਯੋ ॥੨੫॥
ਬਾਬਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਰਖੀ ਥੀ,
ਗੁਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
ਧਰਿ ਉਮੈਦ ਮਨਿ ਫਜ਼ਲ[1] ਕੀ, — [1]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼।
ਦਰਸੇ ਗੁਰੁ ਆਈ।
ਬੈਠੇ ਥੇ ਗੁਰ ਧਯਾਨ ਮੈਂ,
ਵਹਿ ਖੜਾ ਰਹਾਯੋ।
ਬੇ ਅਦਬੀ ਨਿਜ ਸਮਝ ਕੈ,
ਸ਼ਹਿ ਖੱਗ[1] ਉਠਾਯੋ ॥੨੬॥ — [1]ਤਲਵਾਰ।
ਗੁਰ ਪਰ ਖੜਗ ਨ ਨਿਕਸਯੋ,
ਬਲ ਕਰਿ ਵਹਿ ਹਾਰਾ।
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਤਬਿ ਐਸ ਉਚਾਰਾ।
ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ,
ਕਯੋਂ ਨਹਿਂ ਖਗ ਝਾਰਯੋ।
ਢੀਠ ! ਪੀਠ ਦੈ ਭਗ ਅਯੋ,

ਚਹਿ ਸੰਤਹਿਂ ਮਾਰਯੋ ॥੨੭॥
ਯਹਿ ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖਿ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਸ਼ਹਿ ਚਰਨੀ ਪਰਯੋ।
ਕਹਯੋ ਬਖਸ਼ੀਏ ਪੀਰ ਜੀ!
ਮੈ ਭੁਲਿ ਬਿਗਰਯੋ।
ਪਰ ਬਾਬਰ ਕੋ ਆਦਿ ਗੁਰੁ,
ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਤ ਸ਼ਾਹੀ।
ਸੋ ਅਬਿ ਝੂਠੀ ਭਈ ਕਯੋਂ,
ਮੈਂ ਕੋਪਯੋ ਤਾਂਹੀ ॥੨੮॥
ਪਿਖਿ ਅਧੀਨਗੀ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ,
ਗੁਰੁ ਐਸ ਅਲਾਯੋ।
ਸਿਲਾ ਲੀਕ ਸਮ[1] ਨਹਿ ਮਿਟੈ,
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਜੁ ਗਾਯੋ।
ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਨਹਿ ਖੈਂਚਤੇ,
ਅਬਿ ਮੁਝ ਪਰ ਖੰਡਾ।
ਤੌਂ ਤੁਮਰੌਂ ਅਰਿ[1] ਅਬੈ ਹੀ
ਹੋਤੋ ਸਤ ਖੰਡਾ[1] ॥੨੯॥
ਯਾਂ ਤੇ ਬਾਰਹਿਂ ਬਰਸ ਲੌਂ,
ਅਬਿ ਤੁਹਿ ਦੁਖਰੈਹੈ।
ਫਿਰ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਹੋਹਿਂ ਤੂੰ,
ਸਤ ਪੁਸ਼ਤ[1] ਰਹੈ ਹੈ।
ਅਬੀ ਤੁਮਾਰੇ ਘਰ ਭਵੈ[1],
ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਚਾਰੂ[1]।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਵਹਿ ਹਿੰਦੁ ਕਾ,
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਬਡ ਭਾਰੂ ॥੩੦॥
ਸਿਜਦਾ[1] ਕਰਿ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਮਗ ਪਯੋ ਹਿਮਾਊਂ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਸਤਾਨਵਾਂ,
ਥਾ ਸਾਲ ਤਦਾਊਂ।
ਜੈਸੇ ਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਇਆ,
ਤੈਸੇ ਸਬਿ ਹੋਈ।
ਸ਼ਹਿ ਇਰਾਨ ਤੇ ਮਦਦ ਲੈ,
ਫਿਰ ਸ਼ਹਿ ਭਯੋ ਸੋਈ ॥੩੧॥
ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੇ ਮਿਲਨ ਕੀ,
ਗਾਥਾ ਦਈ ਸੁਨਾਇ।
ਆਗੇ ਗੁਰੁ ਅਰ ਸਿਖਨ ਕੀ,

[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ।
[1]ਵੈਰੀ।
[1]ਸੌ ਟੁਕੜੇ।
[1]ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ।
[1]ਹੋਵੇਗਾ।
[1]ਸੁੰਦਰ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ।

ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਸੁਖਦਾਇ ॥ ੩੨ ॥
ਛੰਦ ਭਾਈ ਜੀਵਾ ਸਿੱਖ ਥਾ,
ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਰਾ।
ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਿ ਖਾਵਹੀ,
ਧਰਿ ਤੋਸ[1] ਉਦਾਰਾ। [1]ਸੰਤੋਖ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਖਿਚਰੀ ਦਧੀ[1] ਲਜਾਇ, [1]ਦਹੀਂ।
ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਛਕਾਵੈ।
ਹੁਤੋ ਨੁਰੰਗਾ-ਬਾਦ ਕਾ[1], [1]ਪਿੰਡ ਦਾ।
ਤਹਿੰ ਤੇ ਨਿਤ ਆਵੈ ॥ ੩੩ ॥
ਔਰ ਸੇਵ ਸਤਸੰਗਿ ਕਰਿ,
ਰੰਗ ਮਨ ਕੋ ਲਾਵੈ।
ਭਯੋ ਸਿੱਧ[1] ਦਿਨ ਥੋਰ ਮੈਂ, [1]ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ।
ਜਗ ਬਿਦਤਜੋ ਭਾਵੈ[1]। [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।
ਗੁੱਜਰ ਨਾਮ ਲੁਹਾਰ ਇੱਕ,
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਚਰਨ ਬੰਦਿ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ,
ਯੌਂ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥
ਹੇ ਗੁਰ ! ਫਸੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮੈਂ,
ਮੁਝ ਜੈਸੇ ਲੋਗੂ।
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਜਪ ਤਪ ਕਛੂ,
ਨਹਿ ਬਨਤਿ ਸੰਜੋਗੂ।
ਕੈਸੇ ਹਮਰਾ ਭਲਾ ਹ੍ਵੈ,
ਸੋ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ੂ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਹੀ,
ਹਮ ਕਟੈਂ ਕਲੇਸ਼ੂ ॥ ੩੫ ॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਯਾਲ ਹ੍ਵੈ,
ਅਸ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਪਢਾ ਕਰੋ ਜਪਜੀ ਸਦਾ,
ਕਰਤੇ ਰਹੁ ਕਾਰੇ।
ਹੋਇ ਜੁ ਕਾਮ ਗ੍ਰੀਬ ਕਾ,
ਬਿਨ ਕਰੋ ਮਜੂਰੀ।
ਸੇਵ ਕਰੋ ਸਿਖ ਸਾਧ ਕੀ,
ਧਰਿ ਦਯਾ ਜਰੂਰੀ ॥ ੩੬ ॥
ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਿ ਖਾਈਓ,
ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੁ ਦੀਜੈ।
ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਭਗਤੀ ਕਰੋ,
ਦ੍ਰਿਢ ਗਿਆਨ ਗਹੀਜੈ।

ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਸੈਂ ਸਹਜ ਹੀ,
ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਲਹਿਂ ਮੁਕਤੀ।
ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸਬਿ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਭਏ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਸਯੁਕਤੀ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਜੁਗਤੀ ਸਹਿਤ।
ਤਬਿ ਤੇ ਸਬਿ ਸਿਖਨ ਗਹੀ,
ਏਹੀ ਸੁਚਿ[1] ਰੀਤੀ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਭਾਗੀ[1] ਭਏ, — [1]ਹਿੱਸੇਦਾਰ।
ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪਦ ਪ੍ਰੀਤੀ।
ਅਨਗਨ ਸਿੱਖ ਇਸ ਹੀ ਬਿਧੀ,
ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਆਵੈਂ।
ਦੈ ਭੇਟਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ,
ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਪਾਵੈਂ ॥੩੮॥
ਪੁਨ ਇਕ ਜੁਲਕਾ[1] ਖੱਤ੍ਰੀ — [1]ਗੋਤ ਦਾ।
ਸਿੱਖ ਆਯੋ ਪਾਰੋ[1]। — [1]ਨਾਮ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ,
ਉਨਿ ਐਸ ਉਚਾਰੋ।
ਪਰਮ ਹੰਸ ਕਿਸ ਕੋ ਕਹੈਂ,
ਲੱਛਨ ਗੁਰੂ ਗਾਵੋ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹ੍ਵੈ,
ਇਮ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਵੋ ॥੩੯॥
ਪੰਛੀ ਹੰਸ ਜੋ ਹੋਇ ਹੈਂ,
ਚੁਨਿ ਮੁਕਤਾ[1] ਖਾਹੀਂ। — [1]ਮੋਤੀ।
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਪਰ ਰਹੈਂ,
ਨਹ ਅਨਤੈ[1] ਜਾਹੀਂ। — [1]ਹੋਰ ਥਾਂ।
ਮਿਲੈ ਦੂਧ ਜਲ ਕੋ ਕਰੈਂ,
ਲਾ ਚੁੰਜ ਜੁਦਾ ਹੈਂ।
ਜਲ ਤਜਿ ਪਯ[1] ਪੀ ਲੇਤ ਹੈਂ, — [1]ਦੁੱਧ।
ਯਹਿ ਪਰਖ ਮੁਦਾ ਹੈ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਪਰਖਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਭਾਵ ਪਰਖਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।
ਤੈਸ ਬਿਬੇਕੀ ਸੰਤ ਜੋ,
ਪਰਮ ਹੰਸ ਕਹਾਵੈਂ।
ਮੁਕਤੀ ਮੁਕਤਾ[1] ਗਹਿਤ ਹੈਂ, — [1]ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਮੋਤੀ।
ਸਤਿਸੰਗਿ ਰਹਾਵੈਂ।
ਆਤਮ[1] ਔਰ ਅਨਾਤਮਾ[2] — [1]ਚੇਤਨ। [2]ਜੜ੍ਹ।
ਇਹੁ ਏਕ ਜੁ ਦੀਸੈਂ।
ਚੁੰਚ ਬਚਨ ਬਿਬੇਕ ਸੋਂ[1], — [1]ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ ਬਚਨਾਂ ਰੂਪ ਚੁੰਝ ਨਾਲ।
ਵਹਿ ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀਸੈਂ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਵੱਖ ਵੱਖ।

ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦਰੂਪ ਜੋ,
ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ।
ਕਰਿ ਦਿਖਲਾਵੈਂ ਦੇਹ ਤੇ,
ਵਹਿ ਨਜਾਰੋ ਤੂਰਨ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਪਰਮ ਹੰਸ ਤਾ ਕੋ ਕਹੈਂ,
ਜੋ ਅਸ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ।
ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਜਿਮ ਰਹਤ ਹੈਂ,
ਨਿਰਲੇਪ ਮਹਾਨੀ ॥ ੪੨ ॥
ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਕੋ ਭੋਗ ਹੈਂ
ਸਮ ਲੋਗਨ ਔਰੈਂ।
ਮੈਂ ਕਰਤਾ ਮੈਂ ਭੋਗਤਾ,
ਯਹਿ ਤਜਜੋ ਤੌਰੈਂ[1]। [1]ਤ੍ਰੀਕਾ, ਢੰਗ।
ਯਹਿ ਮਮ ਯਹਿ ਮਮ ਨਾਂਹਿ ਹੈ,
ਇਤਜਾਦਿਕ ਦੁੰਦੂ[1]। [1]ਦ੍ਵੈਤ ਵਾਦ, ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ।
ਸਬਿ ਤਜਿ ਬਿਚਰਤ ਜਿਤ ਕਿਤੈ,
ਸਾਨੰਦ[1] ਅਦੂੰਦੂ[2] ॥ ੪੩ ॥ [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ। [2]ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ।
ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ[1] ਜਯੋਂ ਬਿੰਬ ਮੈਂ[2] [1]ਅਕਸ। [2]ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ।
ਘਟ ਫੂਟੇ[1] ਮਿਲਹੀ। [1]ਘੜੇ ਦੇ ਫੁੱਟਣ ਤੋਂ।
ਬ੍ਰਹਮਵੰਤ[1] ਜਨ ਬ੍ਰਹਮ ਹ੍ਵੈ, [1]ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ।
ਅੰਤਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਭਿਲਹੀ[1]। [1]ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹਿਂ ਤਾਹਿ ਕੋ,
ਪੁਨ ਕਬਿ ਹੀ ਹੋਵੈ।
ਔਰ ਹਜਾਰੋਂ ਜਨੋ ਕੇ
ਵਹਿ ਬੰਧਨ ਖੋਵੈ ॥ ੪੪ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਮੋਦ ਹੋਇ ਪਾਰੋ ਗਯੋ,
ਲਗਜੋ ਸਾਧਨੋ ਮਾਂਹਿ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਗੁਰ ਅਮਰ ਤੈ,
ਪਾਯੋ ਪੁਨ ਤਿਹਿ ਚਾਹਿ ॥ ੪੫ ॥
ਚੌਪਈ:
ਮੱਸੂ, ਹੱਸੂ, ਖੱਤ੍ਰੀ ਭਾਈ।
ਦੋਨੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਏ ਤਦਾਈਂ।
ਕਾਮਦਾਰ[1] ਥੇ ਸੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। [1]ਕਰਮਚਾਰੀ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਨੌਕਰ।
ਦੈ ਭੇਟਾ ਨਿਜ ਮੁਕਤੀ ਚਾਹੀ ॥ ੪੬ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਚਾਰਯੋ।
ਦੇਹ ਅਨਿਤ[1] ਸਦਾ ਨਿਰਧਾਰਯੋ[2]। [1]ਝੂਠੀ। [2]ਸਮਝੋ।
ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਤ ਨਿਜ ਲਖੀਏ।

ਯਹਿ ਨਿਸਚਾ ਦਿਢ ਨੀਕੈਰਖੀਏ ॥੪੭॥
ਅਸਤੀ[1] ਭਾਂਤੀ[2] ਪ੍ਰੇਯ[3] ਅੰਸ਼ ਬ੍ਰਹਮ[11]।
[1]ਹੈਤਾ, ਹੋਂਦ। [2]ਪ੍ਰਤੀਤੀ। [3]ਪਿਆਰ। [11](ਹਰ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਿੰਨ) ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਆਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਹਨ।
ਨਾਮ ਰੂਪ ਮਾਯਾ ਅੰਸ਼ ਭ੍ਰਮ[1]।
[1]ਭਰਮ ਰੂਪ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਦੋ ਅੰਸ਼ਾਂ ਹਨ।
ਇਨ ਪਾਂਚਨ ਕੋ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ।
ਹੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਸਬਿਨਿ ਉਚਾਰਾ ॥੪੮॥
ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਸ਼ ਸਦ ਇਕ ਰੱਸ ਗ੍ਰਾਮੀ[1]।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਮਾਯਾ ਅੰਸ਼ ਸਦਾ ਪ੍ਰਣਾਮੀ[1]।
[1]ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਸ਼ ਨਿਜ ਰੂਪੰ।
ਲਖੋ, ਤਜੋ ਮਾਯਾ ਭ੍ਰਮ ਕੂਪੰ ॥੪੯॥
ਸਰਬ ਰੂਪ ਲਖਿ ਬ੍ਰਹਮ ਪਸਾਰਾ।
ਨਾਹਿ ਕਿਸੀ ਸੋਂ ਕੀਜੈ ਰਾਰਾ[1]।
[1]ਝਗੜਾ।
ਇਹੈ ਅਨੱਨਜ ਭਗਤਿ[1] ਸੁਖਦਾਈ।
[1]ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ।
ਗਹੋ, ਲਹੋ ਕਲਜਾਨ ਸੁਹਾਈ ॥੫੦॥
ਕਰੋ ਨੌਕਰੀ ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੋ।
ਜੰਗ ਵੀਚ ਬੀਰਨ ਪਦ ਲੇਵੋ।
ਦੇਸ ਕਾਲ ਕ੍ਰਮ ਬਿਨ ਤ੍ਰੈ ਮਿਲੇ।
ਤਨ ਕੌ ਕਬੀ ਕਾਲ ਨਹਿ ਗਿਲੇ[1] ॥੫੧॥
[1]ਨਿਗਲਦਾ ਭਾਵ ਮਾਰਦਾ।
ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਗਏ ਸਿਖ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਮੱਲੂ ਸ਼ਾਹੀ, ਮਨਸੁਖ ਪੈ ਕੈ।
ਪੁਨਾ ਕਿਦਾਰੀ, ਦੀਪਾ, ਬੂਲੇ।
ਦਾਸ ਨਰੈਣ, ਸਹਾਰੀ, ਮੂਲੇ ॥੫੨॥
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ।
ਬੂਝਯੋ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਐ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਭਗਤਿ ਕਮਾਵੋ।
ਤਾਂ ਤੇ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵੋ ॥੫੩॥
ਉਨੈ ਕਹਾ ਹਮ ਜਾਨਤ ਨਾਹੀ।
ਭਗਤੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੈਸ ਕਮਾਹੀ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕਹਿ ਸੁਨੋ ਸੁਜਾਨਾ।
ਸਬਿ ਮੈ ਪਿਖੋ ਏਕ ਭਗਵਾਨਾ ॥੫੪॥
ਸੰਗਤਿ ਸੰਤਹਿਂ ਸੇਵਾ ਕਰੋ।
ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਰੋ।
ਧਰਮ ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
ਗੁਰ ਨਮਿੱਤ ਦਸਵੰਧ ਦਿਹੁ ਸਾਰਾ ॥੫੫॥
ਹਿੰਸਾ ਜੀਵ[1] ਨਾਹਿ ਕਿਹ ਕਰੀਓ।
[1]ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ।
ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਚਿੱਤ ਨ ਧਰੀਓ।
ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਨਿਸਰਹਿਤੀ ਜਾਗੋ।

ਕਰਿ ਸੌਚਾਦਿ ਭਜਨ ਮੈ ਲਾਗੋ ॥੫੬॥
ਚਢੇ ਦਿਵਸ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਰਰੋ[1] ਕਰੋ ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਤ ਮਹਾਨੀ।
ਸਾਂਝ ਸਮੈਂ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕਰੋ।
ਜਾਂ ਤੇ ਭਰਮ ਭੇਦ ਭੈ ਹਰੋ[1] ॥੫੭॥
ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੋ ਜਾਤਿ ਨਿਜ ਜੈਸੇ[1]।
ਮਨਨ ਦੇਹ ਸਮ ਦਿਢ ਧਰਿ ਬੈਸੋ[1]।
ਨਿਧਯਾਸਨ[1] ਨਿਜ ਨਾਮ ਸਮਾਨੰ।
ਕਰੋ, ਤੁ ਪੈਹੋ ਆਤਮ ਗਯਾਨੰ ॥੫੮॥
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਸਖ੍ਯਾਤ[1] ਜਬਿ ਹੋਈ।
ਸੰਸੇ ਸ਼ੋਕ ਰਹੈ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਤਬੈ ਤੁਮ ਪੈਹੋ।
ਜਬੈ ਉਕਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮੈਹੋ ॥੫੯॥
ਸੋਰਠਾ:
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੈ ਉਪਦੇਸ਼,
ਨਿਰਸੰਸੇ ਹ੍ਵੈ ਸਿਖਨਿ ਤਬਿ।
ਹਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਅਸੇਸ[1],
ਗਏ ਮੋਦ ਭਰਿ ਧਾਮ ਨਿਜ ॥੬੦॥
ਚੌਪਈ:
ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਨਗਨ ਜਨ ਸਿੱਖ ਬਨੈਂ।
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵੈਂ ਘਨੈਂ।
ਗੁਰੁ ਘਰੁ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਮਹਾਨੈ।
ਬਢਨ ਲਗ੍ਯੋ ਦਿਨ ਮਕਰ ਸਮਾਨੈਂ[1] ॥੬੧॥
ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਧਰਮ ਕਾ ਚਾਲਾ।
ਜਿਹ ਸਮ ਜਗ ਨਹਿ ਔਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਜਾ ਕੀ ਸਾਖ[1] ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ।
ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਮੈਂ ਯੌਂ ਕਹਿ ਖਾਸੁ[1] ॥੬੨॥
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਿੱਕਾ ਜਗ ਮਾਰਾ[1]।
ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ ਭਾਰਾ।
ਸਬਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਦਿਢਾਈ।
ਕਲਿ ਮੈ ਸਤਿਜੁਗ ਦਿਯ ਬਰਤਾਈ ॥੬੩॥
ਔਰ ਜਿਤਕ ਥੇ ਤਬਿ ਜਗ ਭੇਖੀ।
ਦੰਭੀ ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਸੇਖੀ[1]।
ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਰਹੀਂ।
ਬਿਬਿਧਿ ਈਰਖਾ ਮਨ ਮੈ ਧਰਹੀਂ ॥੬੪॥
ਪੈ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨ ਤਿਨਕੀ ਜਾਵੈ।

[1]ਉਚਾਰੋ।

[1]ਦੂਰ ਕਰੋ।

[1]ਨਾਮ ਦਾ ਸ੍ਰਵਣ (ਐਉਂ) ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ (ਬਾਰੇ ਗਹੁ ਨਾਲ) ਸੁਣਦੇ ਹੋ।

[1]ਮੰਨਨ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਾਂਗ ਪੱਕਾ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੋ।

[1]ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਪੱਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ।

[1]ਪ੍ਰਤੱਖ।

[1]ਸਾਰੇ।

[1]ਮਕਰਰਾਸੀ ਭਾਵ ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ।

[1]ਉਗਾਹੀ।

[1]ਆਪ।

[1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ (ਸਿੱਖੀ ਦੀ) ਮੁਹਰ ਛਾਪ ਲਗਾਈ।

[1]ਬਹੁਤੇ।

ਜੁਗਨੂੰ[1] ਦੀਪਕਿ ਰਵਹਿੰ ਦਬਾਵੈ।
ਜੋਗੀ ਏਕ ਖੰਡੂਰ ਰਹਾਵੈ।
ਚੰਦ ਨਾਥ* ਬਡ ਦੰਭ ਦਿਖਾਵੈ ॥੬੫॥

[1]ਟਟਿਆਣਾ।

*ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ (ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ) ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੭੫ 'ਤੇ ਖ਼ੁਦ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਜੋਗੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਇ ਨ ਬਰਖਾ ਭਈ।
ਪਰਜੋ ਕਾਲ ਪਰਜਾ ਡੁਲ ਗਈ[1]।
ਤਬਿ ਜੋਗੀ ਨੇ ਛਲ ਯਹਿ ਕੀਨਾ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਲੋਗਨ ਕੋ ਕਹਿ ਦੀਨਾ ॥੬੬॥

[1]ਡੋਲ ਗਈ।

ਦਿਹੁ ਖੰਡੂਰ ਤੈ ਗੁਰਹਿੰ ਨਿਕਾਰੀ।
ਤੌਂ ਬਰਖਾ ਕਰਵੈਹੋਂ ਭਾਰੀ।
ਜਢ ਜਾਟਨ[1] ਕੀਨੋ ਤਬਿ ਸੋਈ।
ਜੋਗੀ ਤਪੇ ਕਹਯੋ ਥਾ ਜੋਈ ॥੬੭॥

[1]ਮੂਰਖ ਜਟਾਂ ਨੇ।

ਖਹਰੇ ਜਾਟਨ ਗੁਰਹਿੰ ਉਚਾਰੋ।
ਤਜਿ ਖਡੂਰ ਤੁਮ ਅਨਤ ਸਿਧਾਰੋ[1]।
ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨਾ।
ਤਜਿ ਖੰਡੂਰ ਕਿਯ ਦੂਹ ਪਯਾਨਾ ॥੬੮॥

[1]ਹੋਰ ਥਾਂ ਚਲੇ ਜਾਉ।

ਚਹਿਤੇ ਗੁਰ ਤੌਂ ਪੁਰ ਉਲਟਾਤੇ।
ਖਿਮਾ ਬਡਨ ਛੋਟਨ ਉਤਪਾਤੇ[1]।
ਕਰੀ ਹਰੀ ਜਿਮ ਖਿਮਾ ਭ੍ਰਿਗੁ ਤੈ[1]।
ਤੈਸ ਗੁਰੂ ਕੀਯ ਜਾਟ ਵਰਗ ਤੈ[1] ॥੬੯॥

[1]ਵੱਡੇ ਖਿਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਛੋਟੇ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

[1](ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਭ੍ਰਿਗੁ ਤੇ, (ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਚ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਸੀ)।

[1]ਸਾਰੇ (ਖਹਿਰੇ) ਜੱਟਾਂ ਤੇ।

ਖਾਨ ਰਜਾਦੇ ਗਾਮ ਨਜੀਕੈ[1]।
ਉਤਰੇ ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਤਹਿੰ ਨੀਕੈ।
ਜੰਗਲ ਮੈ ਮੰਗਲ ਤਹਿੰ ਭਯੋ।
ਲੰਗਰ ਕੀਰਤਨ ਅਧਿਕ ਚਲਯੋ ॥੭੦॥

[1]ਖਾਨ ਛਾਬੜੀ ਪਿੰਡ ਕੋਲ।

ਉਤ ਬਰਖਾ ਨਹਿ ਤੌਂ ਭੀ ਹੋਈ।
ਜੋਗੀ ਜਾਟ ਲੱਜਤ ਭੇ[1] ਸੋਈ।
ਅਮਰਦਾਸ ਜਬਿ ਅਏ ਖਡੂਰੈਂ।
ਬਾਤ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਕੁਪੇ ਜਰੂਰੈਂ ॥੭੧॥

[1]ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਕਹਜੋ ਜਟਨ ਗੁਰ ਕੋ ਪੁਨ ਲਜਾਵੋ।
ਅਮਰ ਕਹਾ ਮਮ ਬਚਨ ਕਮਾਵੋ।
ਚਾਹਿਤ ਜੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ਾਯਾ।
ਅਰੁ ਬਰਖਾ ਬਹੁ ਚਹਿਤ ਕਰਾਯਾ ॥੭੨॥

ਜੋਗੀ ਤਪੇ ਤਈ ਤੌਂ ਗਹਿ ਕੈ[1]।
ਲੈ ਜਾਵੋ ਸ਼ੀਘਰ[1] ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਕੈ[2]।
ਬਰਖਾ ਤਹਿੰ ਤਹਿੰ ਤੁਰਤਹਿ ਹੋਈ।
ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਜਾਟਨ ਕੀਯ ਸੋਈ ॥੭੩॥

[1]ਤਾਂ ਪਕੜ ਕੇ।

[1]ਛੇਤੀ। [2]ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ (ਲੋੜ ਹੈ)।

ਪਕਰਿ ਘਸੀਟਤਿ ਜਹਾਂ ਫਿਰਾਂਹੀ।
ਬਰਖਾ ਪਾਛੇ ਬਰਸਤਿ ਜਾਹੀ।
ਮਰਯੋ ਅਤੀ ਦੁਖੁ ਪਾਇ ਸੁ ਜੋਗੀ।
ਕਰੀ ਜੈਸ ਥੀ ਤੈਸੀ ਭੋਗੀ ॥ ੭੪ ॥
ਬਰਖਾ ਤੈ ਦੁਰਭਿਖ[1] ਭੌ ਦੂਰੈਂ।
ਲਜਾਏ ਜੱਟ ਪੁਨ ਗੁਰਹਿਂ ਖਡੂਰੈਂ ॥ ੭੫ ॥

[1]ਅਕਾਲ, ਬੁਰਾ ਸਮਾਂ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਤਜਾਦਿਕ ਗਾਥਾ ਘਨੀ
ਚਲਤਿ ਦੁਤੀ ਗੁਰੁ ਕੇਰ।
ਹੈ ਬੇਯੰਤ ਲਹਿ ਅੰਤ ਕੋ,
ਕਹੋਂ ਮੇਰੁ ਤੇ ਸੇਰ[1] ॥ ੭੬ ॥

[1]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ 'ਚੋਂ ਸੇਰ ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ 'ਚੋਂ ਥੋੜੀ (ਕਥਾ) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:
ਭਗਯੋ ਹਿੰਮਾਊ ਜਬੈ ਥਾ,
ਤਬਿ ਤੈ ਅਫਗਾਨੂੰ।
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਪਤਸ਼ਾਹ ਭਯੋ,
ਜ਼ਾਲਮ ਮਾਹਾਨੂੰ।
ਤਾ ਕਾ ਪੂਤ ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹ, ਜਬਿ ਤਖਤ ਥਿਰਾਯੋ।
ਹੇਮੂੰ ਬਨੀਏ ਕੋ ਤਿਸੈ, ਵਾਜ਼ੀਰ ਬਨਾਯੋ ॥ ੭੭ ॥
ਚਾਮ ਦਾਮ ਕੇ[1] ਤਾਹਿ ਤਬਿ, ਜਗ ਮਾਹਿ ਚਲਾਏ।
ਕੰਚਨ[1] ਮਾਸੇ ਏਕ ਕੀ, ਮਧ ਮੇਖ ਠੁਕਾਏ।
ਵਹਿ ਜਬ ਤਰਫ ਲਾਹੌਰ ਕੇ, ਸਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸਿਧਾਯੋ।
ਸ਼ਾਹੀ ਰਸਤਾ ਤਬਿ ਹੁਤੋ, ਏਹੀ ਅਧਿਕਾਯੋ ॥ ੭੮ ॥
ਉਤਰਿ ਬਜਾਸ ਤਟ ਥਿਰਯੋ ਜੌਂ, ਗੁਰੁ ਕਾ ਜਸ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਅਯੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ ਕੋ, ਮਨ ਮਹਿ ਯਹਿ ਗੁਨਿ ਕੈ।
ਨਹਿ ਤਜੀਮ[1] ਮੁਹਿ ਦੇਂਹ ਜੌਂ, ਦਿਂਹ ਤਾਜ਼ਾ ਹਲੂਆ[2]।
ਸਬਜ਼ ਅੰਗੂਰੁਰੁ ਸਾਉਗੀ, ਦਿਂਹ ਤਬਿ ਯਹਿ ਬਲੂਆ[1] ॥ ੭੯ ॥

[1]ਚੰਮ ਦੇ ਰੁਪਏ।
[1]ਸੋਨੇ।
[1]ਸਨਮਾਨ, ਆਦਰ। [2]ਕੜਾਹ।
[1]ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਵਹਿ ਪਹੁਚੰਯੋ, ਗੁਰੁ ਲਰਕਨ ਸੰਗਾ।
ਖੇਲਤ ਥੇ ਨਿਜ ਮੌਜ ਸੌਂ, ਦਿਲ ਹਰਿ ਸੌਂਰੰਗਾ।
ਹੇਮੂੰ ਜਬਿ ਇਕ ਘੜੀ ਲੌਂ, ਤਹਿ ਖੜਾ ਰਹਾਯੋ।
ਗੁਰ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸ ਨ ਪਿਖਯੋ, ਇਨ ਰੋਸ ਬਢਾਯੋ ॥ ੮੦ ॥
ਸਿੱਖ ਪਸ਼ੌਰੀ ਤਬੈ ਲਜਾਇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਰੁ ਮੇਵਾ।
ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਯਹਿ ਭੇਟ ਦੈ, ਲਾਗਯੋ ਮਧ ਸੇਵਾ।
ਦਯੋ ਗੁਰੂ ਬਰਤਾਇ ਸੋ, ਹੇਮੂੰ ਭੀ ਪਾਯੋ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਗੁਰੂ ਕੌਂ, ਲਖਿ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ॥ ੮੧ ॥

ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਮਮ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ, ਰਹਿ ਸਦ ਪਤਸ਼ਾਹੀ।
ਜੋ ਹੋਨਾ ਥਾ ਹੋ ਚੁਕਯੋ, ਗੁਰੁ ਕਹਾ ਅਚਾਹੀ[1]। [1]ਬਿਨਾਂ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ।
ਜਿਨ ਕੀ ਸ਼ਾਹੀ ਚਹਿਤ ਤੂੰ, ਯਹਿ[1] ਤੁਰਕ ਬਨੈ ਹੈਂ। [1]ਇਹ (ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹ)।
ਤੁਮ ਕੋ ਹਤ ਹੈਂ[1] ਮੁਗਲ ਫਿਰ, ਕਹੁ ਤੂੰ ਕਜਾ ਕੈਹੈਂ[2] ॥੯੨॥ [1]ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। [2]ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ।
ਦੇਨੀ ਚਹੀ ਜਗੀਰ ਉਨਿ, ਕੁਛ ਮਨ ਖੁਨਸੈ ਕੈ[1]। [1]ਖਿਝ ਕੇ।
ਲਈ ਨਾ ਗੁਰੁ ਤਿਹ ਭੇਟ ਲੌ, ਵਹਿ ਗਯੋ ਰਿਸੈ ਕੈ[1]। [1]ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
ਕੀਨੋ ਤੁਰਕ ਸਲੇਮ ਨੈ, ਤਿਸ ਕੋ ਤਤਕਾਲੈਂ[1]। [1]ਛੇਤੀ ਹੀ।
ਪੁਨ ਅਕਬਰ ਨੈ ਮਾਰਯੋ, ਵਹਿ ਕਰਿ ਦੁਰਹਾਲੈਂ[1] ॥੯੩॥ [1]ਬੁਰਾ ਹਾਲ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਨਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਬਹੁ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਿਹੀਂ।
ਮਨੋ ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਤਨ ਧਰੇ, ਸਿੱਖਨ ਦੁਖ ਹਰਹੀਂ।
ਕਾਮਤਰੂ ਸਮ[1] ਕਾਮਨਾ, ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਪੂਰੈਂ। [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਨਯੋ ਅਨੰਦਰਹਿ, ਗੁਰੁ ਦੁਆਰ ਖੰਡੂਰੈਂ ॥੯੪॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਜੀ ਗਏ, ਨਿਜ ਨਗਰ ਹਰੀ ਕੇ[1]। [1]ਨਾਂਗੇ ਦੀ ਸਰਾਂਇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਕੇ ਬਿਖੇ, ਜੋ ਹੈ ਅਬਿ ਨੀਕੇ।
ਹੁਤੋ ਦੇਸ ਕਾ ਚੌਧਰੀ, ਸਰਦਾਰ ਤਹਾਂ ਜੋ।
ਅਯੋ ਮਿਲਨ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਧਰਿ ਮਾਨ ਮਹਾਂ ਸੋ ॥੯੫॥
ਅਦਬ ਨਾ ਕੀਨੋ ਮੂਢ ਨੈ, ਆ ਥਿਰਯੋ ਸਿਰ੍ਹਾਨੇ।
ਗੁਰਸਿਖ ਪਿਖ ਨਹਿ ਸਹਿ ਸਕੇ, ਤਿਹ ਲਗੇ ਉਠਾਨੇ।
ਰੋਕ ਸਿਖਨ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਯੌਂ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ।
ਮਾਂਦ[1] ਸਰਦਾਰੀ ਕਾ ਇਸੈ, ਸੋ ਰਹੈ ਨ ਕਾਈ ॥੯੬॥ [1]ਹੰਕਾਰ (ਅ) ਰੋਗ।
ਕਰ[1] ਜੋਰੇ ਪੁਨ ਚੌਧਰੀ, ਬਖ਼ਸ਼ਾਵਨ ਚਾਹਾ। [1]ਹੱਥ।
ਰਹੈ ਜਾਟ ਔਲਾਦ ਤੁਵ, ਗੁਰ ਬਚਨ ਪ੍ਰਾਹਾ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਸਿੱਖ ਮਾਲਵੇ ਕੇ ਅਏ, ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਗਮਨੂੰ[1]। [1]ਆਉਣਾ।
ਕੀਨੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਹੀ, ਲੈਗੇ ਨਿਜ ਭਵਨੂੰ[1] ॥੯੭॥ [1]ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਦੁਲਟ, ਧਾਲੀਵਾਲ, ਲੌ, ਬੈਰਾੜ, ਰੰਧਾਵੇ।
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰ ਨਿਜ ਘਰਨ ਮੈਂ, ਜਬਿ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇਂ।
ਭੁੱਲਰ, ਸਿੱਧੂ, ਬੰਗੇਰੀਅਨ[1], ਕੀਨੀ ਬਹੁ ਸੇਵਾ। [1]ਗੋਤ।
ਕਰਿ ਨਿਹਾਲ ਉਸ ਦੇਸ ਕਉ, ਗੁਰੁ ਅਲੱਖ ਅਭੇਵਾ ॥੯੮॥
ਆਏ ਪੁਨ ਖੰਡੂਰ ਮੈਂ ਰੌਣਕ ਬਡ ਹੋਈ।
ਲੋਗ ਗਰੀਬ ਫਕੀਰ ਬਹੁ, ਲੰਗਰ ਲਹਿਂ ਦੋਈ[1]। [1]ਦੋਨੋ ਵੇਲੇ।
ਹੁਤੋ ਬਡੇ ਇਕ ਚੌਧਰੀ, ਖੰਡੂਰਹਿਂ ਕੇਰਾ।

ਸਾਕਤ, ਹਿੰਸਕ, ਲਾਲਚੀ, ਮਦ[1] ਪੀਏ ਬਧੇਰਾ ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਸ਼ਰਾਬ।

ਕਬੀ ਨ ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਯੋ ਥਾ, ਮਿਰਗੀ ਰੁਜਵਾਰਾ[1]। — [1]ਮ੍ਰਿਗੀ ਦੇਰੋਗ ਵਾਲਾ।
ਨਿਜ ਮਤਲਬ ਕੇ ਵਾਸਤੇ, ਆ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰਾ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਹਿ ਆਜ ਤੈ, ਮਿਰਗੀ ਨਹਿ ਆਵੈ।
ਜੇ ਕਰਿ ਮਦਰਾ ਤੂੰ ਪੀਐਂ, ਫਿਰ ਮਾਰ ਗਿਰਾਵੈ ॥ ੯੦ ॥
ਤਬਿ ਹੀ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਤੇ, ਮਿਰਗੀ ਰੁਜ ਨਾਸਾ।
ਸੁਖ ਸੌਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਚੌਧਰੀ, ਕਰਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ।
ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਰ ਉਸ ਚੌਧਰੀ, ਮਦਰਾ ਬਹੁ ਪੀਤੀ।
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਕੇ ਸਿਖਰ ਪੈ, ਚਢਿ ਬੋਲੀ ਕੀਤੀ ॥ ੯੧ ॥
ਭੋ ਅੰਗਦ ! ਮੈਂ ਆਜ ਹੀ, ਪਿਖ ਮਦਰਾ ਪੀਓ।
ਬਚਨ ਤੁਮਾਰਾ ਕਜਾ ਕਰੈ, ਮੈ ਰੁਜ ਬਿਨ ਥੀਓ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਰਹੋ ਠਾਂਢ ਤੂੰ, ਮਿਰਗੀ ਅਬਿ ਆਈ।
ਬਚਨ ਹਮਾਰਾ ਤੈਂ ਤਜਯੋ, ਮਰ ਹੈਂ ਦੁਖ ਪਾਈ ॥ ੯੨ ॥
ਬਚਨ ਕਰਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਯੌਂ, ਮਿਰਗੀ ਤਿਹ ਉੱਠੀ।
ਦਈ ਭਵਾਲੀ ਮੌਤ ਨੈ, ਤਾ ਕੋ ਤਬਿ ਪੁੱਠੀ।
ਘੂਮ[1] ਝੂਮ[2] ਧਰ ਪੈ ਗਿਰਯੋ, ਗਰਦਨ ਤਿਹ ਟੂਟੀ। — [1]ਗੇੜਾ ਖਾ ਕੇ। [2]ਹਿਲੋਰਾ ਖਾ ਕੇ।
ਤੜਫੜਾਇ ਕਰਿ ਤਾਹਿ ਕੀ, ਦੇਹੀ ਤਬਿ ਛੂਟੀ ॥ ੯੩ ॥
ਪਿਖਿ ਕੌਤਕ ਯਹਿ ਸਰਬ ਹੀ, ਜਨ ਅਚਰਜ ਹੋਇ।
ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਅਮੋਘ[1] ਹੈਂ, ਰਘੁਬਰ ਸਰ ਜੋਇ[2]। — [1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਨਾ ਉੱਕਣ ਵਾਲੇ, ਸਫਲ। [2]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਤੀਰਾਂ (ਵਾਂਗ) ਵੇਖੇ।
ਜੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਲਿ ਆਵਹੀ, ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਪਾਏ।
ਦੰਭ ਦਗਾ ਪਾਖੰਡ ਲੌਂ, ਸਬਿ ਦੀਨ ਹਟਾਏ ॥ ੯੪ ॥
ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਨਿੰਦਜਾ, ਮਦ ਮੋਹ ਤਜਾਏ।
ਗੋਰ[1] ਮੜੀ ਸਿਲ[2] ਮੂਰਤਾਂ, ਨਹਿ ਕੋਇ ਪੁਜਾਏ। — [1]ਕਬਰਾਂ। [2]ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ।
ਵਰਤਯੌ ਤਬਿ ਯੌ ਕਲੀ ਮੈਂ, ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਰਾ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਫੈਲਯੋ ਜਸ ਭਾਰਾ ॥ ੯੫ ॥
ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਕੇ ਧਾਮ ਮੈਂ, ਥੇ ਜੁਗ ਸੁਤ ਨੀਕੇ[1]। — [1]ਦੋ ਚੰਗੇ ਪੁੱਤਰ।
ਦਾਤੂ, ਦਾਸੂ ਜਿਨੋ ਕੇ, ਜਗ ਨਾਮ ਅਲੀਕੇ[1]। — [1]ਕਹੀਦੇ ਹਨ।
ਸੁਤਾ[1] ਗੁਰੂ ਕੀ ਏਕ ਥੀ, — [1]ਪੁੱਤਰੀ।
ਅਮਰੋ ਜਿਹ ਨਾਮੂ।
ਤਾਂ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਗੁਰ ਕਰੀ,
ਬਾਸਰਕੇ ਗ੍ਰਾਮੂ ॥ ੯੬ ॥
ਅਮਰਦਾਸ ਖੱਤ੍ਰੀ ਤਹਾਂ, ਥਾ ਬਡ ਸਤਿਸੰਗੀ।
ਬਾਣੀ ਅਮਰੋ ਤੈ ਸੁਣੀ, ਲਾਗੀ ਤਿਹ ਚੰਗੀ।
ਪੂਛਯੋ ਬਾਨੀ ਕੌਨ ਕੀ? ਬੀਬੀ ਬਤਲਾਈ।

ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਹਮਰੇ ਪਿਤ ਪਾਈ ॥ ੯੭ ॥
ਤਿਨ ਤੇ ਮੈਂ ਹੂੰ ਸੀਖ ਲੀ, ਜੋ ਤੁਮੈ ਸੁਨਾਵੋਂ।
ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਪੁਨ ਕਹਜੋ, ਮੁਹਿ ਦਰਸ ਕਰਾਵੋ।
ਮਾਨ ਬਚਨ ਤਬਿ ਅਮਰ ਕੋ, ਅਮਰੋ ਸੰਗ ਲਜਾਈ।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਮਗ ਚਲਤ ਹੀ, ਮਨ ਯੌਂ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ੯੮ ॥
ਜੇ ਕਰਿ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਹੰਗੇ, ਗੁਰੁ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੂ[1]। [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਛਕਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਭੋਜਨ।
ਤਬਿ ਹੀ ਹੋਵੋਂ ਸਿਖ ਮੈਂ, ਲਖਿ ਪੁਰਖ ਅਨਾਦੂ[1]। [1]ਆਦਿਰਹਿਤ।
ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਥਿਰਜੋ,
ਗੁਰੁ ਦਿਲ ਕੀ ਜਾਨੀ।
ਭੋਜਨ ਅਪਨੇ ਥਾਲ ਤੇ,
ਦਿਯ ਸੀਤ ਮਹਾਨੀ ॥ ੯੯ ॥
ਪਿਖਿ ਅਜ਼ਮਤ ਖੁਸ਼ ਅਮਰ ਹ੍ਵੈ, ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਾਗਾ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੈ, ਸਿੱਖ ਭੌ ਬਡਭਾਗਾ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸਏ ਅਠਾਨਵੇਂ, ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਪਕਰੀ।
ਆਯੂ[1] ਬਾਹਟ ਬਰਸ ਕੀ, ਤਬਿ ਥੀ ਤਿਹਿਂ ਤਕਰੀ ॥ ੧੦੦ ॥ [1]ਉਮਰ।
ਲਗਜੋ ਕਰਨ ਤਪ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਹਿਤ ਧਰਿ ਕੈ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ[1] ਤੈ ਜਾਗ ਕੈ, ਵਡ ਸਿਦਕ ਸੁ ਕਰ ਕੈ। [1]ਅੱਧੀਰਾਤ।
ਲੈ ਗਾਗਰ ਸਾਗਰ ਸ਼੍ਰਧਾ[1], ਤਬਿ ਅਮਰੁ ਸਿਧਾਵੈ। [1]ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।
ਬਜਾਸਾ ਨਦਿ[1] ਤ੍ਰੈ ਕੋਸ ਤੇ, ਕਲਸਾ[2] ਜਲ ਲਜਾਵੈ ॥ ੧੦੧ ॥ [1]ਨਦੀ। [2]ਘੜਾ, ਗਾਗਰ।
ਯੌਂ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸੋ, ਗੁਰ ਕਾ ਕਰਵਾਵੈ।
ਔਰ ਹਜੂਰੀ ਟਹਲ ਜੋ, ਸਭਿ ਅਧਿਕ ਕਮਾਵੈ।
ਸਮਧਾ[1] ਬਨ ਤੇ[2] ਲਜਾਇ ਕੈ, ਲੰਗਰ ਮੇਂ, ਪਾਵੈ। [1]ਲਕੜਾਂ, ਬਾਲਣ। [2]ਜੰਗਲ ਤੋਂ।
ਬਾਸਨ[1] ਮਾਂਜੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੌਂ, ਚੌਂਕਾ ਨਿਤ ਲਾਵੈ ॥ ੧੦੨ ॥ [1]ਭਾਂਡੇ।
ਟਹਲ ਭਜਨ ਗੁਰੁ ਧਜਾਨ ਮੈਂ, ਨਿਸ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਵੈ।
ਆਪਾ ਕਭੀ ਨਾ ਕਿਸੀ ਕੋ, ਫਿਰ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ।
ਮਨ ਤਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤਿ ਮੈਂ, ਅਤਿਰਾਚਜੋ ਜਬਿ ਹੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਜੋ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਪੁਨ ਤਬਿ ਹੀ ॥ ੧੦੩ ॥
ਕਬਿਤ:
ਏਕ ਦਿਨ ਪੋਸ ਮਾਸ[1] ਉੱਠ ਕੈ ਅਮਰਦਾਸ, [1]ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।
ਰੋਜ ਕੇ ਵਕਤ ਖਾਸ ਚਲੇ ਮੋਦ ਧਾਰੀਆ।
ਘੁਮਡੇ ਅਪਾਰ ਘਨ[1] ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਡਾਰੈਂ ਬਨ[2], [1]ਬਹੁਤ ਉਛਲੇ ਹੋਏ ਬੱਦਲ। [2]ਪਾਣੀ।

ਬਜਾਰਿ[1] ਭੀ ਉਖਾਰੈ ਬਨ[2], ਬੀਜ[3] ਚਮਕਾਰੀਆ।	[1]ਹਵਾ। [2]ਜੰਗਲ, ਬ੍ਰਿਛ। [3]ਬਿਜਲੀ।
ਗਾਗਰ ਉਜਾਗਰ ਲੈ ਸਾਗਰ ਸਿਦਕ ਗੁਰੁ,	
ਸਾਗਰ ਸੋਂ[1] ਲੇਨ ਚਲੇ ਸਾਗਰ[2] ਸੁਧਾਰੀਆ।	[1]ਨਦੀ ਤੋਂ। [2]ਪਾਣੀ।
ਜਦਜਪਿ ਕਲੇਸ਼ ਤਨ ਬੇਸ਼ਕ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਯੋ,	
ਤੌ ਭੀ ਮਨ ਮੈ ਅਸ਼ੇਸ਼[1] ਸੁਖ ਮੋਦ ਧਾਰੀਆ ॥੧੦੪॥	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਜੀਰਣ[1] ਸੀ ਲੋਈ ਸੋਈ ਭੀਗ ਹੋਈ ਤਰ[2] ਅਤਿ,	[1]ਪੁਰਾਣੀ। [2]ਗਿੱਲੀ।
ਦੋਈ ਜਨ[1] ਕੋਈ ਨ ਕਿਤੋਈ[2] ਜੋਈ ਜਾਪ ਹੈ[3]।	[1]ਦੂਜਾ ਆਦਮੀ। [2]ਕਿਤੇ ਵੀ। [3]ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।
ਬੀਜ ਚਮਕਾਵੈ ਦਰਸਾਵੈ ਮਗ ਡਰ ਪਾਵੈ,	
ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਾਵੈਂ ਆਵੈਂ ਬੀਛੀ[1] ਬਹੁ ਸਾਂਪ ਹੈਂ।	[1]ਬਿੱਛੂ।
ਆਵੈਂ ਜਲ ਚੜੇ ਹੜੇ[1] ਲਕੜੇ[2] ਸੇ ਅੜੇਂ ਪਗ,	[1]ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ। [2]ਲੱਕੜਾਂ।
ਫੜੇ ਧੀਰ ਜਾਵੈਂ ਪੜੇ ਮਨ ਨਹਿ ਕਾਂਪ ਹੈ[1]।	[1]ਮਨ 'ਚ ਕਾਂਬਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।
ਆਗੈ ਚਢਯੋ ਦਰਜਾਇ ਆਵੈ ਬਢਯੋ ਸ਼ੋਰ ਪਾਏ,	
ਅਤਿ ਡਰ ਪਾਏ ਦੁਖਦਾਇ ਸੋ ਅਮਾਪ[1] ਹੈ ॥੧੦੫॥	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਮਹਾਂ ਘੋਰ ਤਮ ਤਰ[1] ਮਾਹਿ ਨਾ ਪਸਾਰਿਜੇ ਕਰ[2],	[1]ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ। [2]ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆਂ।
ਦੀਸੈ ਊਚ ਨੀਚ ਧਰ ਬਿਨਾ ਬੀਜ ਲਸਕੇ[1]।	[1]ਬਿਜਲੀ ਚਮਕੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਪਾਥ ਸਾਥ[1] ਪਰੇ ਭਰੇ ਪਾਥ[2], ਹਾਥ ਪਾਉਂ ਠਰੇ,	[1]ਪਾਣੀ ਨਾਲ। [2]ਰਸਤੇ।
ਹਿੰਮ[1] ਸਾਥ ਸੁੰਨ ਖਰੇ[2] ਭਏ ਬਿਨਾ ਬਸ ਕੇ।	[1]ਬਰਫ਼, ਠੰਡ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਭਜਾਨਕ ਮਹਾਨ ਬਨ[1] ਸਘਨ ਸੁ ਨਿਰਜਨ[2],	[1]ਜੰਗਲ। [2]ਬਿਨਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ, ਸੁੰਨਾ।
ਕਾਹੀ ਸਰ ਘਾਸ ਘਨ[1] ਉਰਝਾਤ ਫਸ ਕੇ।	[1]ਬਹੁਤ ਹੈ।
ਪੱਤਨ ਕੁਪੱਤਨ[1] ਕੋ ਲਖਤ ਨਾ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ,	[1]ਚੰਗੇ ਪੱਤਣ ਤੇ ਮਾੜਾ ਪੱਤਣ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਜਤਨ ਨ ਬਨੈ ਧਰ ਪਾਉਂ ਜਾਤ ਧਸ ਕੇ[1] ॥੧੦੬॥	[1]ਧਰਤੀ 'ਚ ਪੈਰ ਧਸਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਢਾਹੇ ਢਹਿ ਢਹਿ ਪਾਂਹਿ ਪਾਂਹਿ ਗਹਿ ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ[1],	[1]ਢਿਗਾਂ ਡਿਗ ਡਿਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਤੋਂ ਵੀਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ।
ਥਿਸਲਤ ਪਗ ਜਾਂਹਿ[1] ਠਹਿਰਾਇ ਨਾਂਹਿ ਹੈਂ।	[1]ਪੈਰ ਤਿਲਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮੱਛ ਕੱਛ ਅਸਰਾਲ[1] ਬਾਘ[2] ਬ੍ਰਿਕ[3] ਬਿਕਰਾਲ[11],	[1]ਦੋ ਮੂੰਹੀ ਮੋਟੀ ਸੱਪਣੀ ਜਾਂ ਸੱਪ। [2]ਸ਼ੇਰ। [3]ਬਘਿਆੜ। [11]ਭਿਆਨਕ।
ਅਜਦਾਹੇ ਬਯਾਲ[1] ਏ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਫਿਰਾਂਹਿਂ ਹੈਂ।	[1]ਅਜਗਰ-ਸੱਪ- ਉਹ ਸੱਪ ਜੋ {ਅੱਜ} ਬਕਰੇ ਨੂੰ {ਗਰ} ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ।
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਜੱਛ, ਲੱਛ[1] ਰਾਖ਼ਸ਼ ਪ੍ਰਤੱਛ[2],	[1]ਜਾਣੋ। (ਅ) ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਭਾਵ ਅਣਗਿਣਤ, ਬਹੁਤੇ। [2]ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ।
ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੈ ਸਮੱਛ ਹ੍ਵੈ[1], ਬਿਲੱਛ[2] ਹੀ ਡਰਾਂਹਿ ਹੈਂ।	[1]ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ। [2]ਅਨੋਖੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।
ਕੇਤੀ ਯੌਂ ਬਲਾਈਂ ਆਈਂ[1] ਜਗ ਸਾਈਂ ਕੀ ਪਠਾਈਂ,	[1]ਬਲਾਵਾਂ ਆਈਆਂ।
ਪ੍ਰਖਬੇ ਕੇ ਹੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਕੇ ਚਾਹਿ ਹੈਂ[1] ॥੧੦੭॥	[1](ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ।
ਸਾਚ ਜਨ ਰਰੈਂ ਗਾਥ ਹਾਥ, ਪਰ ਧਰੈ ਮਾਥ[1],	[1]ਲੋਕ (ਇਹ) ਸੱਚੀ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ (ਪਹਿਲਾ ਕੋਈ) ਆਪਣੇ ਹੱਥ (ਦੀ ਤਲੀ) 'ਤੇ ਸਿਰਰੱਖੇ।
ਤਬਿ ਹੀ ਕੋ ਪਰੈ ਪਾਥ[1], ਅਪਨੇ ਮਹਬੂਬ ਕੇ[2]।	[1]ਰਸਤੇ। [2]ਪਿਆਰ ਦੇ।
ਸੋਹਣੀ ਮੇਹੀਂਵਾਲ, ਰਾਂਝਾ ਹੀਰ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਫਰਿਹਾਦ,	
ਲੇਲੀ ਮਜਨੂੰ, ਜੁਲੈਖਾਂ ਵੇਖਾ ਯੂਸਫੂਬ ਕੇ[1]।	[1]ਯੂਸਫ ਤੇ ਜ਼ੁਲੈਖਾਂ ਦੇ ਤਾਈਂ ਵੇਖੋ।
ਐ ਪੈ ਇਤਜਾਦਿ ਕੂਰ ਆਸ਼ਕ ਹ੍ਵੈ ਭਏ ਸੂਰ[1],	[1]ਝੂਠੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸੂਰਮੇ ਹੋ ਗਏ।
ਆਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਏ ਤੋ ਆਸ਼ਕ ਅਜੂਬ ਕੇ[1]।	[1]ਹਕੀਕੀ (ਸੱਚੇ, ਰੱਬੀ) ਆਸ਼ਕ (ਪ੍ਰੇਮੀ) ਤਾਂ ਅਸਚਰਜ ਸੂਰਮੇ ਆਸ਼ਕ

ਹਨ।

ਸਿੱਖੀ ਵਾਲੋਂ ਨਿੱਕੀ ਖੰਨਜੋਂ[1] ਤਿੱਖੀ ਯੌਂ ਪਰਿੱਖੀ ਦਿੱਖੀ[2],
[1]ਖੰਡੇ ਤੋਂ। [2]ਪਰਖ ਕੇ ਦੇਖੀ ਹੈ।

ਲਿੱਖੀ ਪਿੱਕੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿੱਖੀ[1] ਮਿੱਖੀ ਰਿੱਖੀ ਊਬ ਕੇ[2] ॥ ੧੦੮ ॥
[1]ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਵੇਖੀ ਹੈ। [2]ਰਿਖੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਘਬਰਾਹਟ ਹੈ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ। (ਮਿੱਖੀ=ਆਮਿਖ, ਕੁਲ, ਵੰਸ਼। ਊਬ-ਵਿਆਕੁਲਤਾ, ਘਬਰਾਹਟ}।

ਸਿਰੋਂ ਪਰੇ ਇਸ਼ਕ ਕਾ ਡੇਰਾ ਹੈ ਜਹਾਨ ਜਾਨੇ,
ਝੰਡੇ ਜਿੱਥੇ ਆਸ਼ਕੋਂ ਕੇ ਝੂਲਤੇ ਮੈਦਾਨ ਮੈਂ।
ਪੀਰ ਔ ਪਿਗੰਬਰ ਫਕੀਰ ਅਵਤਾਰ ਜਿੱਥੋਂ,
ਆਏ ਖ਼ੌਫ਼[1] ਹਟੈਂ ਪਾਛੇ ਰਹੇ ਨਾ ਓਸਾਨ ਮੈਂ[2]।
[1]ਡਰ। [2]ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ।

ਕਰਨੇ ਕਰਾਰ ਸੌਖੇ ਪਾਲਣੇ ਹੈਂ ਬੋਲ ਔਖੇ,
ਜਾਨ ਔ ਜਹਾਨ ਖੋ ਕੇ[1] ਪੁਯਤ[2] ਪਛਾਨ ਮੈਂ[3]।
[1]ਗਵਾ ਕੇ। [2]ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। [3]ਮੈਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ।

ਪਰਣ ਨਿਬਾਹੈ ਜੇ ਮਰਣ ਮਾਂਡੈ[1] ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ,
[1]ਮਰਨਾ ਮਿਥ ਕੇ।

ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਕਰੌਂ ਤਿਨ ਪੈ ਕੁਰਬਾਨ ਮੈਂ ॥ ੧੦੯ ॥
ਆਗ ਮੈ ਜਰਨ[1] ਜਾਇ ਹਿੰਮ ਮੈ ਗਰਨ ਸੌਖ[2],
[1]ਸੜਨ। [2]ਬਰਫ਼ 'ਚ ਗਲਣਾ ਸੌਖਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਾਂਪ ਫਰਨ ਲਰਨ ਅਰਿ ਚਾਹਿਬੋ।
ਗਿਰ ਤੈ ਗਿਰਨ ਸਬਿ ਧਰਨਿ ਫਿਰਨ,
ਏਕ ਪਾਉਂ ਪੈ ਥਿਰਨ, ਚਢਿ ਸੂਲਿ ਪੈ ਉਖਾਹਿਬੋ[1]।
[1]ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਔਖਾ ਹੋਣਾ।

ਗਜ ਮੱਤ ਸੈਂ ਅਰਨ ਕਰਵੱਤ ਪੈ ਚਰ੍ਹਨ[1],
[1]ਚੜ੍ਹਨਾ ਭਾਵ ਚੀਰੇ ਜਾਣਾ।

ਦੁਖ ਅਤਿਸੈ ਜਰਨ[1] ਤਨ ਹਮਨ ਕਰਾਹਿਬੋ[2]।
[1]ਸਹਾਰਨਾ। [2]ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਹਵਨ ਕਰਾ ਦੇਣਾ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਕਠਿਨ ਕਰੈ ਤੋ ਕਰਿ ਸਾਕੈਂ ਬਹੁ,
ਸਬਿ ਤੇ ਕਠਿਨ ਅਤਿ ਇਸ਼ਕ ਨਿਬਾਹਿਬੋ ॥ ੧੧੦ ॥
ਦੇਖੀਏ ਵਿਚਾਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਿਬਾਹਿਓ ਭਾਰੀ,
ਦੁਸ਼ਵਾਰੀ[1] ਬੇਸੁਮਾਰੀ ਸਾਰੀ ਸਿਰ ਸਹਿ ਕੈ।
[1]ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ।

ਆਪ ਹੈ ਗਵਾਯੋ ਜਿਨ ਪਾਯੋ ਪੀਯਾ ਤਬੈ ਤਿਨਿ,
ਬਿਨ ਸਿਰ ਦੀਏ ਸੁਧਾ ਮੁਦਾ ਕਹਾਂ ਚਹਿਕੈ[1]।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਨੰਦ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਅਤਿ ਸਖਤ ਕੁਰੱਖਤ ਵਖਤ ਮਾਂਹਿ[1],
[1]ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।

ਰਾਖਯੋ ਧਰਮ ਧੀਰ ਜਿਨ ਸਿਦਕ ਉਮਾਹਿਕੈ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

ਜੀਵਨ ਤੈ ਧੋਏ ਹਾਥ ਮਨ ਰਾਖ ਬਿਸ੍ਵ ਨਾਥ[1],
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ।

ਗੁਰੁ ਕੌ ਨਿਵਾਇ ਮਾਥ ਸਾਥ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਕੈ ॥ ੧੧੧ ॥
ਕੂਦ ਪਰੇ ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਦਰਿਯਾਉ ਵੀਚ ਹੇਰ
ਪ੍ਰਭੁ ਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਦਰਿਯਾਉ ਕੀਨ ਥਾਹਿ[1] ਹੈ।
[1]ਥੱਲੇ, ਨੀਵਾਂ।

ਦੇਵਤਾ ਬਿਵਾਨ ਚਰ੍ਹ[1] ਆਏ ਆਸਮਨ ਪਰ,
[1]ਚੜ੍ਹ ਕੇ।

ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਬੈਨ ਰਰ[1] ਫੂਲ ਬਰਸਾਹਿਂ ਹੈਂ।
[1]ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ।

ਭਯੋ ਹੈ ਨਾ ਹੋਇ ਐਸੋ ਸਾਦਕ[1] ਤੁਮਾਰ ਜੈਸੋ,
[1]ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ।

ਨੇਮ ਔ ਪ੍ਰੇਮ ਤੈਸੋ ਕਰੈ ਜੋ ਨਿਬਾਹਿ ਹੈਂ।
ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੁਲਭ[1] ਸੁਲਭ[2] ਪਦ ਪਾਯੋ ਤੁਮ,
[1]ਔਖਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। [2](ਉਹ) ਪਦ ਤੁਸਾਂ ਸੌਖਾ ਹੀ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਸਿੱਧੁ ਸਾਧ ਜਾਂਹਿ ਸਬਿ ਚਾਹਿ ਹੈਂ

॥ ੧੧੨ ॥

ਰਾਵਰੀ[1] ਸਰਨ ਜੋਊ ਐ ਹੈ ਪੈ ਹੈ ਚਾਰ ਫਲ, — [1]ਆਪ ਦੀ।
ਬਿਨ ਹੀ ਅਵਾਰ[1] ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਜਨ ਤਾਰ ਹੈ। — [1]ਦੇਰ।
ਇੰਦੁ[1] ਔ ਬਿਭਾਸ[2] ਜੌ ਲੌ ਕੈਹੈਂ[3] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖਾਸ[11], — [1]ਚੰਦ। [2]ਸੂਰਜ। [3]ਕਰਨਗੇ। [11]ਆਪਣਾ।
ਤਬਿ ਲੌਂ ਰਹੈਗੋ ਨਾਮ ਰਾਵਰੋ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।
ਏਕ ਵਾਰਿ ਨਾਮੁ ਲੈ ਹੈ ਆਪ ਕੋ ਜੋ ਜਗ ਮੈ ਹੈ,
ਜਮ ਕੋ ਨਾ ਸੋ ਪਿਖੈ ਹੈ ਜੈਹੈ ਭਵ ਪਾਰ ਹੈਂ।
ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਸੁਰ ਬਾਨੀ[1] ਮਾਨੀ ਮੋਦ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ, — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ।
ਠਾਨੀ ਨਮੋ ਦੇਵਤਾਨੀ[1] ਦਾਨੀ ਗਤਿ ਸਾਰ ਹੈਂ[2] ॥ ੧੧੩ ॥ — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। [2](ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ) ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।

ਬਿਨਾ ਬਾਰ[1] ਬਾਰ ਭਰੇ[2] ਤਜ ਕੈ ਅਵਾਰ[3] ਭਰ[11], — [1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ। [2]ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ। [3]ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ। [11]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਆਏ ਮੋਦ ਧਾਰ ਕਰਿ ਪੁਰ ਪਾਸ ਹੈਂ ਜਬੈ।
ਮਗ ਮਾਂਹਿ ਹੁਤੋ ਖਾਸ ਜੋ ਜੁਲਾਹੇ ਕੋ ਅਵਾਸ[1], — [1]ਘਰ।
ਪਗ[1] ਲਗਿ ਕੀਲੀ ਤਾਸ[2] ਗਿਰੇ ਧਰ ਪੈ ਤਬੈ। — [1]ਪੈਰ। [2]ਤਿਸ ਜੁਲਾਹੇ ਦੀ।
ਐ ਪੈ ਨਾ ਸੰਭਾਰਿਓ ਦੇਹ, ਨੇਹ ਤੇਹ ਲੇਹ ਦੇਹ[1], — [1]{ਤੇਹ} ਤਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ {ਨੇਹ} ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ {ਲੇਹ ਦੇਹ} ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਕਰਕੇ।
ਜੇਹ ਕੇਹ ਜਲ ਵੇਹ ਲੀਓ ਹੈ ਬਚੈ ਸਭੈ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਉਹ (ਘੜੇ ਦਾ) ਸਾਰਾ ਜਲ ਬਚਾ ਲਿਆ।
ਸੁਨ ਕੈ ਖੜਾਕ ਜੋ ਝੜਾਕ[1] ਬੂਝਯੋ ਜੁਲਹੇ, — [1]ਛੇਤੀ।
ਤੜਾਕ ਦੈ[1] ਜੁਲਾਹੀ ਕਹਯੋ ਯੌ ਪੜਾਕ ਦੈ[2] ਤਬੈ ॥ ੧੧੪ ॥ — [1]ਝਟਪਟ। [2]ਪੱਟਕ ਦੇ ਕੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ।

ਐਸੇ ਅਤਿ ਕਹਿਰ ਕਰਾਲ ਸੇ ਕਮਾਲ ਕਾਲ
ਮਾਂਹਿ[1], ਕੌਨ ਨਿਕਸਤ ਘਰ ਤੈ ਸੰਸਾਰੀ[2] ਹੈ। — [1]ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਹਿਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ। [2]ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ।
ਬਿਨਾ ਏਕ ਅਮਰੂ ਨਿਥਾਵੇ ਨਿਧਰੇ[1] ਨਿਮਾਨੇ, — [1]ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ।
ਅੰਗਦ ਕੇ ਪਾਸ ਜਿਨਿ ਦੇਹ ਬੇਚ ਡਾਰੀ ਹੈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਕਮਾਲ[1] ਹੈ ਬਿਸਾਲ ਏ ਚੁਹੱਤਰ ਸਾਲ, — [1]ਅਸਚਰਜ।
ਉਮਰ ਨਿਹਾਲ[1] ਯਾਂ ਕੀ ਚਾਲ ਬਾਲ ਵਾਰੀ ਹੈ[2]। — [1]ਦੇਖੋ। [2]ਤੋਰ ਬਾਲਕਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਅਚਰਜ ਬਾਤ ਯਾਂਵ ਕੋ ਚੈਨ ਨਾਹਿ ਦਿਨੇ ਰਾਤ,
ਟਹਲ ਕਮਾਤ ਹੀ ਰਹਾਤ ਬਡ ਭਾਰੀ ਹੈ ॥ ੧੧੫ ॥

ਸੁਨਿ ਤਾਂ ਕੇ ਬੈਨ ਐਨ ਖਯਾਲ ਹੂੰ ਨ ਕੈਨ[1] ਜਰਾ, — [1]ਕੀਤਾ।
ਸੋਕ ਹੈ ਨ ਨੋਕ[1] ਨੈਨ ਓਕ ਚੈਨ ਛਯੋ ਹੈ[2]। — [1](ਜੁਲਾਹੀ ਦੀਆਂ) {ਨੋਕ} ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਸੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। [2]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਗਾਗਰ ਲੈ ਸਾਗਰ ਉਜਾਗਰ ਰੋਜਾਗਰ ਜਸੋਂ,
ਸਾਗਰ ਸੈਂ ਨਾਨ੍ਹ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਕਰਾਯੋ ਹੈ[1]। — [1]{ਸਾਗਰ} ਪਾਣੀ ਦੀ ਗਾਗਰ ਲੈ ਕੇਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਾਂਗ {ਸਾਗਰ} ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ) ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਆ।
ਜਰਾ ਨ ਜਨਾਯੋ ਜੋ ਉਠਾਯੋ ਥਾ ਕਲੇਸ਼ ਬੇਸ[1], — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਐ ਪੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਯਾਨ ਠਾਂਨ ਜਾਨ ਲਯੋ ਹੈ।
ਆਇ ਕੈ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਥਿਰਾਏ ਮੋਦ ਮਾਨ ਗੁਰੂ

ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਗਜਾਨ[1] ਕੈ ਅਮਰ ਬੁਲਵਾਯੋ ਹੈ ॥੧੧੬॥
[1]ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ।
ਅੰਕ[1] ਭਰ ਲਯੋ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਤਾਈਂ,
[1]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ।
ਨੈਨ ਜਲ ਛਯੋ[1] ਕੀਯੋ ਬਚਨ ਬਖਾਨ ਹੈਂ।
[1]ਭਰ ਗਿਆ।
ਮਾਨ ਤੂੰ ਨਿਮਾਨਿਜੋ. ਨਿਥਾਵਿਓਂ ਕਾ ਥਾਨ ਤੂੰ,
ਨਿਓਟਿਓਂ ਕੀ ਓਟ ਤੂੰ ਨਿਤਾਨਿਓਂ ਕਾ ਤਾਨ ਹੈਂ।
ਇਤਜਾਦਿ ਬਰ ਦੈ ਕੈ ਦੰਪਤੈ[1] ਬੁਲੈ ਕੈ ਬੂਝਯੋ,
[1]ਜੁਲਾਹੀ ਤੇ ਜੁਲਾਹੇ ਨੂੰ।
ਕੀਨ ਤੌਂ ਜੁਲਾਹੀ ਸਬਿ ਨਿਸ ਕੌ ਬਜਾਨ[1] ਹੈ।
[1]ਰਾਤ (ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ) ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ।
ਹੋਇ ਕੈ ਪ੍ਰਸੰਨਜ ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਕਹਿ ਅਮਰ ਕੋ,
ਕਰ ਦੀਨੋ ਤਿਲਕ ਗੁਰਜਾਈ ਕੋ ਮਹਾਨ ਹੈ ॥੧੧੭॥
ਜਬਿ ਤੇ ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਏ ਥੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ,
ਬੂਝੀ ਥੀ ਨ ਬਾਤ ਤਾਸ[1] ਔਰ ਕੋਊ ਕਬਿ ਹੀ।
[1]ਤਿਸ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ) ਨੂੰ।
ਨਿਜ ਕਰ[1] ਕਾ ਰੁਮਾਲ ਏਕ ਸਾਲ ਪਾਛੇ ਏਕ,
[1]ਹੱਥ।
ਬਖ਼ਸ਼ਤ ਰਹੇ ਤਾਂਹਿ ਸੀਸ ਰਾਖੇ ਸਬਿ ਹੀ।
ਅਬਿ ਉਤਰਾਏ ਜਬਿ ਗਿਨੇ ਪਾਏ ਦ੍ਵਾਦਸ ਤੌਂ[1],
[1]ਤਾਂ ਬਾਰਾਂ ਹੋਏ।
ਭਏ ਕਾਮਰਾਸ[1] ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਤਬਿ ਹੀ।
[1]ਪੂਰੇ, ਮੁਕੰਮਲ।
ਬਸੁ ਸੁਨ ਰਸ ਸਸਿ ਪੋਸ ਸੁਦੀ ਦੂਜ ਲਸ[1],
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੦੮ ਬਿ: ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਦੂਜ ਚਮਕਦੀ ਸੀ। {ਬਸੁ-੮, ਸੁਨ-੦, ਰਸ-੬, ਸਸਿ-੧=ਉਲਟਾਇਆਂ ੧੬੦੮}।
ਪੂਜ ਕੀਨ ਦੂਜ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਕੋ ਜਬਿ ਹੀ[1] ॥੧੧੮॥
[1]ਦੂਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੀਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਨੀਕ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦੁਤੀ ਅਦੁਤੀ ਬਪੁ[1],
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ।
ਤ੍ਰਿਤੀ ਮਾਸ ਪਸਚਾਤ।
ਗ੍ਰਹ ਨਭ ਦ੍ਰਸ਼ਨ ਬ੍ਰਹਮ,
ਮਧੁ ਮਾਸ, ਚੌਥ ਸੁਦਿ ਜਾਤ[1] ॥੧੧੯॥
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੦੯ ਬਿ: ਮਹੀਨਾ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੪ ਜਾਣੋ। {ਗ੍ਰਹ- ੯, ਨਭ-੦, ਦਰਸ਼ਨ-੬, ਬ੍ਰਹਮ-੧=ਉਲਟਾਇਆ ੧੬੦੯}।
ਤ੍ਰਿਨ ਜਜੋਂ[1] ਤਨ ਤਜਿ ਤਨਕ ਮੈਂ[2]
[1]ਕੱਖ ਵਾਂਗ। [2]ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।
ਮਿਲੇ ਨੂਰ ਮੈ ਨੂਰ[1]।
[1]ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਜੋਤ ਮਿਲ ਗਈ।
ਸੁਜਸੁ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਧਰਾ ਪਰ
ਗਏ ਛੋਰ ਨਿਜ ਭੂਰ ॥੧੨੦॥
ਨਿਜ ਤਨ ਅੱਛਤ[1] ਸਮਾਧ ਨਿਜ,
[1]ਹੁੰਦਿਆਂ।
ਥੀ ਜੋ ਕਰੀ ਤਜਾਰ।
ਸੋ ਖੰਡੂਰ ਅਬਿ ਮਾਨੀਅਤ,
ਜੋੜ ਸਰਾਧਨ ਭਾਰ[1] ॥੧੨੧॥
[1]ਸਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਾ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦੁਤੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥ ਕਹਿ,
ਦੁਤੀ ਦੂਤ ਕਹਿ ਘਾਇ[1]।
[1]ਦ੍ਵੈਤ ਰੂਪ ਜਮਦੂਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਨਿਤੀ ਮਿਤੀ ਦਿਖਰਾ ਕਿਤੀ,
ਥਿਤੀ ਸੁ ਕਿਤੀ ਅਧਜਾਇ[1] ॥੧੨੨॥
[1]ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਨੀਤੀ ਤੇ ਤ੍ਰੀਕਾਂ ਦਿਖਾ ਕੇ (ਇਸ) ਧਿਆਇ ਨੇ ਟਿਕਾਅ

ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦੁਤੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਚੌਦਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥ ੧੪ ॥

੧੫. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਿਲ ਮੈਂ ਮੂਸ ਮਨ[1], — [1]ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਰੂਪ ਖੁੱਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨ ਰੂਪ ਚੂਹਾ।
ਪਕਰਯੋ ਕਾਂਹਿ[1] ਨ ਜਾਇ। — [1]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ।
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਦਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ[1], — [1]ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ।
ਪਕਰੋ ਪਾਰਦ[1] ਪਜਾਇ ॥੧॥ — [1]ਪਾਰਾ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਕਾਜ਼ੀ ਕੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਕਰੇ ਮਲ,
ਮੌਲਵੀ ਮੂਨਰੁ ਮੱਘ ਸੇ ਮਾਰੇ[1]। — [1]ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਰੂਪ ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਲ ਕੇ ਖੋਟੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼ਾਂ ਵਰਗੇ ਮੌਲਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।
ਸੇਖ ਸਿਆਲ ਸਸੇ[1] ਗਿਨਤੀ ਕਿਸ, — [1]ਸ਼ੇਖਾਂ ਰੂਪ ਗਿੱਦੜ ਤੇ ਸਹੇ।
ਸੱਯਦ ਸ਼ੇਰ ਸਹੱਸ੍ਰ ਸੰਘਾਰੇ[1]। — [1](ਜਦ ਕਿ) ਸੱਯਦਾਂ ਰੂਪ ਸ਼ੇਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਪਾਢੇ ਪਠਾਨ ਕਿਤਾਨ ਪਚਾਇ ਕੈ,
ਮੱਤ ਮਤੰਗ ਮੁਗੱਲ ਬਿਦਾਰੇ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਪਠਾਣਾਂ ਰੂਪ ਪਾੜੇ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਗਲਾਂ ਰੂਪ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। {ਪਾੜਾ- ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹਰਨ ਜੋ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।}
ਤਾਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਜੁਹਾਰੇ[1] ॥੨॥ — [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮਰਦਨ[1] ਕਰੇ ਮਲੇਛ ਜਿਮ, — [1]ਨਾਸ, ਖ਼ਤਮ।
ਤਿਮ ਮਮ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ[1]। — [1]ਕੱਟ ਦਿਉ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਵਰ,
ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਜਸ ਚੰਦ[1] ॥੩॥ — [1](ਆਪਦੇ) ਜਸ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ (ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ) ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤੀਸ੍ਵਰ ਈਸ੍ਵਰ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਕਥਾ ਕਵੀਸ੍ਵਰ ਗਾਇ।
ਮਿਟੈ ਅਨੀਸ੍ਵਰ ਭਾਵ[1] ਤਿਹ, — [1]ਨਾਸਤਕ ਪੁਣਾ।
ਸੁਨੈ ਜੁ ਈਸ੍ਵਰ ਧਜਾਇ ॥੪॥

ਚੌਪਈ:

ਗਾਮ ਏਕ ਬਾਸਰਕੇ ਨਾਮੂ।
ਅਹੇ ਸੁਧਾਸਰ ਢਿਗ ਸੁਖ ਧਾਮੂ।
ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਖੱਤ੍ਰੀ ਤਿਹ ਭੱਲਾ।
ਭਗਤ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕਾ ਜਗਤ ਅਚੱਲਾ ॥੫॥
ਤਿਹ ਘਰ ਹਰੀ ਦਾਸ ਸੁਤ ਭਯੋ।
ਚੌਦਾਂ ਸੈ ਪਚਾਸ ਮੈ ਜਯੋ[1]। — [1]ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਭੇਜ ਭਾਨ ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਦੂਆ।
ਚੌਦਾਂ ਸੌ ਇਕਾਸੀਏ ਹੂਆ ॥੬॥
ਦੁੱਗਲ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇ ਗਿਲਵਾਲੀ[1]। — [1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।

ਤਾਂ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭਈ ਉਤਾਲੀ[1]। — [1]ਛੇਤੀ।
ਆਈ ਲੱਖੋ ਨਾਮ ਸਮਾਨੀ[1]। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਪੂਤ ਪੂਤ[1] ਤਿਹ ਭਯੋ ਮਹਾਨੀ[2] ॥੭॥ — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁੱਤਰ। [2]ਵੱਡਾ।
ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੌ ਛੱਤੀ ਬੈਸਾਖੈ।
ਨੌਂ ਦਿਨ, ਸੁਦੀ ਚੌਦਸੈ ਚਾਖੈ[1]। — [1]ਦੇਖੀ।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਪਰਗਟ ਤਬਿ ਭਏ।
ਸਾਇਤ[1] ਨੇਕ ਨਖੱਤ੍ਰ ਲਏ ॥੮॥ — [1]ਘੜੀ।
ਬਾਲ ਉਮਰ ਮੈ ਐਸੇ ਕਾਮ।
ਕੀਨੇ ਸਮ ਅਵਤਾਰਨ ਆਮ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਕਰੈਂ ਦੁਕਾਨ ਧਰਮ ਕੀ ਕਾਰੀ।
ਭਜੈਂ[1] ਭਜਨ ਬੈਠੇ ਨਿਸ ਸਾਰੀ ॥੯॥ — [1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਗਰੀਬ ਕੋ ਸਨਮੁਖ ਆਵੈ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਹਿਰਾਨ ਦਿਲਾਵੈਂ।
ਆਯੋ ਸਾਧੁ ਸੰਤ ਜਹਿਂ ਸੁਨੈਂ।
ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪੁਨੈ ॥੧੦॥
ਰਚੇ ਰਹੈਂ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਮਾਂਹੀ।
ਸਿੰਧੁ[1] ਮਾਂਹਿ ਜਸੋਂ ਮੀਨ[2] ਰਹਾਂਹੀ। — [1]ਸਮੁੰਦਰ। [2]ਮੱਛੀ।
ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਪਧਾਰੈਂ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਗੰਗ ਮੁਦ ਧਾਰੈਂ ॥੧੧॥
ਰਿਖੀਕੇਸ਼ ਬਨ ਤਪੋ ਸਿਧਰ ਹੈਂ।
ਮਕਰ ਮਾਸੁ[1] ਤਹਿਂ ਬਾਸ ਸੁ ਕਰ ਹੈਂ। — [1]ਮਾਘ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।
ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਤਪਸੀ ਤਹਿਂ ਜੇਤੇ।
ਪੇਖਿ ਸੁਭਾਵ ਜਾਂਹਿ ਬਲਿ ਤੇਤੇ ॥੧੨॥
ਗੰਗ ਵੀਚ ਨਿਸ ਅਰਧ ਖਰੋਵੈਂ।
ਮਗਨ ਧਜਾਨ ਭਗਵਨ ਮੈਂ ਹੋਵੈਂ।
ਪੁਨਾ ਬੱਦ੍ਰੀ ਨਾਥ ਸਿਧਾਰੈਂ।
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਸੰਤਨ ਤਈਂ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੧੩॥
ਇਸੀ ਤੌਰ ਇਕ ਬੀਸਹਿ ਬਾਰੀ[1]। — [1]ਇੱਕੀ ਵਾਰੀਂ।
ਗੰਗ ਉਮੰਗ ਨ੍ਹਾਨ ਕੀਯ ਭਾਰੀ।
ਜਦਜਪਿ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਅਪਾਰੇ।
ਮਿਲੇ, ਕਰੀ ਸੰਗਤਿ ਮੁਦ ਧਾਰੇ ॥੧੪॥
ਤਦਜਪਿ ਗੁਰੂ ਨ ਧਾਰਜੋ ਕੋਈ।
ਖਾਤ੍ਰ ਜਮਾਂ[1] ਨ ਕਿਸ ਤੈ ਹੋਈ। — [1]ਤਸੱਲੀ।
ਜਾਂ ਤੇ ਲਹਿਣੇ ਤੈ ਥਾ ਲਹਿਣਾ[1]। — [1]ਲੈਣਾ ਸੀ।
ਜਿਹ ਮਿਲ ਭਏ ਬੰਸ ਕੇ ਗਹਿਣਾ ॥੧੫॥
ਏਕ ਬੇਰ ਗੰਗਾ ਕੇ ਮਗ ਮੈਂ।

ਪਿਖਯੋ ਜੋਤਸ਼ੀ ਇਨ ਕੇ ਪਗ ਮੈਂ।
ਚਿੰਨਜ[1] ਪਦਮ ਕਾ ਅਤਿ ਸੁਭ ਸੋਹੈ। [1]ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਜੋ ਲੱਖਨ ਅਵਤਾਰਨ ਕੋ ਹੈ ॥੧੬॥
ਦਿਜਵਰ ਇਨ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੇ ਪ੍ਰਾਹਾ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕੇ ਤੁਮ ਪਤਸ਼ਾਹਾ।
ਹੋਵਹੁੰਗੇ ਬਡ ਜੋਗੀ ਰਾਜੇ।
ਤੁਮ ਕੋ ਮਾਨੈ ਖਲਕ ਦਰਾਜੇ[1] ॥੧੭॥ [1]ਬਹੁਤੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਇਨ ਪੁਨ ਦਿਜ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ।
ਤੁਮ ਕੋ ਭੀ ਮਿਲ ਹੈ ਧਨ ਮਹਾਂ।
ਤੀਰਥ ਕਰਿ ਘਰ ਆਇ ਥਿਰਾਏ।
ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾਹਿ ਕਰਾਏ ॥੧੮॥
ਪੁਨ ਨਿਜ ਜਨ ਪਰ ਜਨ[1] ਬਹੁ ਸੰਤੈਂ। [1]ਪਰਾਏ ਲੋਕਾਂ।
ਕਹਯੋ ਤ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਨੀ ਤੰਤੈ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਸੰਮਤ ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੌ ਇਕਹੱਤ੍ਰੇ।
ਸ਼ਾਦੀ ਭਈ ਗਾਮ ਸਨਖੱਤ੍ਰੇ ॥੧੯॥
ਆਈ ਮਨਸਾ ਦੇਈ ਸਮਾਣੀ[1]। [1]ਘਰ ਵਾਲੀ, ਮਹਲ।
ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖਯ ਲਖਮੀ ਜਾਣੀ।
ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੈ ਪੰਝੱਤਰੇ ਮਾਂਹੀ।
ਮੋਹਨ* ਸੁਤ ਉਪਜਯੋ ਘਰ ਤਾਂਹੀ ॥੨੦॥

*ਇਥੇ ਪਾਠ ਮੋਹਰੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸਾਂ ਮੋਹਨ ਸੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਨ ਜੀ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਕ ੨੧ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ 'ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪੁਨ ਪਾਛੇ।
ਜਨਮ ਲਯੋ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਆਛੇ।
ਪੰਦ੍ਰਾ ਸੌ ਤਿਰਾਸੀਏ ਮਾਂਹੀ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟੀ ਆਹੀ ॥੨੧॥

ਦੋਹਰਾ:
ਕਿਤਕ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਜਬੈ,
ਦੰਪਤਿ[1] ਭਗਤ ਕਮਾਹਿਂ। [1]ਇਸਤ੍ਰੀ-ਪਤੀ।
ਕਾਰਬਾਰ ਕਰਿ ਧਰਮ ਕਾ,
ਸੰਤਨ ਸੇਵ ਕਮਾਹਿਂ ॥੨੨॥

ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ:
ਥੀ ਸੁਤਾ ਅੰਗਦ ਕੀ ਜੁ ਅਮਰੋ,
ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਸਰ ਜਾਨ।
ਵਹਿ ਪਵਿਤ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਿਤ,
ਸੁਨਤ ਅਮਰ ਸੁਜਾਨ।
ਜਬਿ ਈਸ ਕੀਨੋ ਚਾਹਿ ਕੁਛ,
ਤਬਿ ਮੇਲ ਲੱਖ ਸਬੱਬ।

ਕਰਿ ਦੇਤ ਵੈਸ ਸਹਾਇਤਾ,
ਜਸ ਆਇ ਹੈ ਭਵਤੱਬ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਕਿਸਮਤ (ਲੈ ਕੇ) ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਦਿਵਸ ਬੀਬੀ ਅਈ ਅਮਰੋ,
ਮਿਲਨ ਹੇਤ ਖਡੂਰ।
ਤਿਹ ਸੰਗ ਆਯੋ ਅਮਰ ਭੀ,
ਮਨ ਧਾਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਭੂਰ।
ਕਰਿ ਦਰਸ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰਸ ਕੈ[1] — [1]ਛੂਹ ਕੇ।
ਮਨ ਹਰਸ[1] ਅਧਿਕ ਬਢਾਇ। — [1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ।
ਜੋ ਕਰਜੋ ਥਾ ਸੰਕਲਪ ਮਗ ਮੈਂ,
ਆਵਤੇ ਇਸ ਭਾਇ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਨਿਜ ਥਾਲ ਤੈ ਜੌ ਸੀਤ[1] ਅਪਨਾ, — [1]ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਦੇਂਹਗੇ ਗੁਰੁ ਮੋਹਿ।
ਸੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜਾਨ ਦਿਲ ਕੀ,
ਦਯੋ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਵੋਹਿ[1]। — [1]ਉਸ (ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ) ਨੂੰ।
ਦਿਲ ਗਯੋ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਭਯੋ ਮੋਹਿਤ,
ਮਨੋ ਜਾਦੂ ਵਾਰ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਜਾਦੂ ਦਾ ਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪਿਖਿ ਤੇਜ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਕਤੀ,
ਗਹੀ ਭਗਤੀ ਸਾਰ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਜਿਮ ਮੋਰ ਮੇਘ, ਚਕੋਰ ਸਸਿ,
ਰਵਿ ਚਕ੍ਰਵਾਕ, ਪ੍ਰੀਤਿ[1]। — [1]ਚਕਵੇ ਦੀ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ।
ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਤੀਆ ਸੰਗ ਪੀਆ,
ਦੇਹ ਜੀਆ ਨੀਤ[1]। — [1]ਦੇਹ ਦੀ ਜੀਵ ਨਾਲ ਨਿੱਤ (ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।
ਗੁਰ ਬੈਨ ਪਰ ਮਨ ਮ੍ਰਿਗ ਕੀਨੋ,
ਐਨ ਆਸ਼ਕ ਸਾਚ।
ਮਨ ਤਨ ਸੁ ਧਨ ਸਬਿ ਵਾਰ ਗੁਰ ਪਰ,
ਛੋਰਿ ਜਗ ਮਗ ਕਾਚ ॥੨੬॥
ਗੁਰ ਪਦ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਲਾਇ ਪਾਰਦ,
ਮੂਸ ਮਨ ਥਿਰ ਕੀਨ।
ਨਿਜ ਦੇਹ ਗੇਹ ਸਨੇਹ ਤਜਿ,
ਭਜ ਭਗਤਿ ਗੁਰ ਮਨ ਮੀਨ।
ਜਬਿ ਅਯੋ ਥਾ ਗੁਰ ਪਾਸ,
ਅਮਰ ਸੁ ਦਾਸ ਬਿਰਧ ਸਰੀਰ।
ਥੀ ਉਮਰ ਬਾਹਟ ਬਰਸ ਕੀ,
ਬਡ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ[1] ਧੀਰ ॥੨੭॥ — [1]ਉੱਦਮੀ, ਬਲੀ।
ਤਬਿ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਪਰ ਸਤਾਨਵ,
ਹੁਤੋ ਸੰਮਤ ਸਾਰ।

ਪੁਨ ਬਰਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸੇਵ ਕੀਨੀ,
ਅਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰਿ।
ਨਿਤ ਅਰਧ ਨਿਸ ਉਠਿ ਬਿਜਾਸ ਤੈ
ਤ੍ਰੈ ਕੋਸ ਤੈ ਜਲ ਲਯਾਇ।
ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਕਰਾਵੈ
ਨਹਿ ਜਨਾਵੈ ਕਾਇ ॥੨੮॥
ਪੁਨ ਲਜਾਇ ਸਮੱਧਾ[1] ਜੰਗਲੋਂ, — [1]ਲੱਕੜਾਂ।
ਫਿਰ ਕਰੈ ਲੰਗਰ ਸੇਵ।
ਪਹਿਰਾਨ ਖਾਨ ਨਾ ਪਾਨ ਚਾਹੈ,
ਮਾਨ ਕਿੰਚਤ[1] ਏਵ[2]। — [1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਰਹਿ ਮਸਤ ਰੈਨ ਸਮਸਤ[1] ਦਿਨ, — [1]ਸਾਰਾ।
ਬਿਨ ਪ੍ਰਸਤ[1] ਏਕ ਅਕਾਲ। — [1]ਪੂਜਾ।
ਨਹਿ ਭਜੈ ਔਰੈਂ ਜਜੈ[1] ਕਾਹੂੰ, — [1]ਪੂਜਦੇ।
ਸਜੈ[1] ਕਿਰਤ[2] ਬਿਸਾਲ ॥੨੯॥ — [1]ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਸੇਵਾ।
ਅਸ ਕਰੀ ਸੇਵਾ ਲਹਜੋ ਮੇਵਾ,
ਦੁਲੱਭ ਦੇਵਹਿੰ ਜੋਇ[1]। — [1]ਜੋ (ਫਲ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਔਖਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ।
ਫਲ ਅਮਰ ਦੀਨੋ ਅਮਰ ਕੋ ਗੁਰੁ,
ਅਮਰ ਜਜੋਂ[1] ਖੁਸ਼ ਹੋਇ। — [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ {ਅਮਰ} ਸ਼ਿਵ ਦੇਵਤੇ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ (ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਰੂਪ) ਅਮਰ ਫਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋ ਗਾਥ ਪਾਛੈ ਲਿਖ ਚੁਕੇ,
ਗੁਰੁ ਦੁਤੀ ਕੀ ਕਥ ਮਾਂਹਿ।
ਅਬ ਸੁਨੋ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਮੈਂ ਜਜੋਂ,
ਬਸੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਯਾਹਿ ॥੩੦॥
ਇਕ ਦਿਵਸ ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਕੇ,
ਤਨ ਅੱਛਤ[1] ਸੰਮੁਖ ਜਾਨ। — [1]ਹੁੰਦਿਆਂ।
ਹਿਤ ਦਰਸ ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਤੈ,
ਬਹੁ ਜੁਰੀ ਸੰਗਤਿ ਆਨ।
ਤਬਿ ਏਕ ਗੋਂਦੇ ਖੱਤ੍ਰੀ,
ਅਰਦਾਸ ਕੀਨੀ ਐਸ।
ਗੁਰੁ ਆਸ ਤੋਸ ਨਿਵਾਸ ਸਬਿ,
ਮਮ ਬਸੈ ਨਗਰੀ ਕੈਸ[1] ॥੩੧॥ — [1]ਹੇ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸਾਰੇ ਘਰ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਗਰੀ ਕਿਵੇਂ ਵੱਸੇ।

ਜਹਿੰ ਚਹੋਂ ਗਾਉਂ ਬਸਾਨ ਮੈਂ,
ਤਹਿੰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਰਹਾਹਿੰ।
ਹਮ ਘਰ ਬਨੈ ਹੈਂ ਦਿਵਸ ਕੋ,
ਵਹਿ ਗੇਰ ਨਿਸ ਕੌ ਜਾਹਿੰ।
ਅਬਿ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੋ ਕਰੋ,

ਜਹੌਂ ਹੋਇ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਲਾਇਕ ਕੋ ਬਸਾਵੋ,
ਲੇਹੁ ਹਿੱਸਾ ਆਧ ॥੩੨॥
ਤੁਮ ਰੂਪ ਹਰਿ ਕਰਤਾਰ ਪ੍ਰਤੱਖ,
ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਰ ਅਪਾਰ।
ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਆਵਤ ਪਾਵਤੋ ਸੋ,
ਭਾਵਤੋ[1] ਫਲ ਚਾਰ।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ।
ਫਲ ਵਾਰਿ ਤਰੁ ਜਲ ਵਾਰਿ ਸਰ,
ਨਰ ਨੀਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁ ਵਾਰ[1]।
[1]ਫਲ ਵਾਲਾ ਦਰੱਖ਼ਤ, ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਤਲਾ ਤੇ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਹੈ।
ਖਗ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਪਸੁ ਨਰ ਆਇ ਅਰਥੀ[2]
[1]ਪੰਛੀ। [2]ਮੰਗਤਾ।
ਜਾਤ ਬਜਰਥ ਨ ਧਾਰ[1] ॥੩੩॥
[1]ਜਾਣੋ ਖ਼ਾਲੀ (ਵਾਪਸ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।
ਯੁਤ ਗਰਜ਼[1] ਕੀਨੀ ਅਰਜ਼ ਜੋ,
[1]ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ।
ਤਿਹ ਲਰਜ਼[1] ਬਹੁ ਗੁਰ ਪਾਸ।
[1]ਕੰਬ ਕੇ ਭਾਵ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ।
ਗੁਰ ਵਰ ਜੁ ਸੁਨਿ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਦਿਸ[1] ਪਿਖਿ,
[1]ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਦੀ ਤਰਫ {ਬਿਰਦ-ਸਿੱਖ}।
ਫਰਜ਼ ਸਮਝਯੋ ਖਾਸ[1]।
[1]ਆਪਣਾ।
ਬਿਨ ਤਰਜ[1] ਤੂਰਨ ਕਰਯੋ ਪੂਰਨ,
[1]ਬਿਨਾ ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।
ਕਰਜ ਜਿਮ[1] ਤਿਹ ਸਵਾਲ।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਗਿਨ ਗਟੀ[1] ਲਾਇਕ ਹਠੀ ਪਿਖਿ,
[1]ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।
ਦੈ ਛਟੀ ਅਮਰਹਿਂ ਭਾਲ[1] ॥੩੪॥
[1]ਮੱਥੇ 'ਤੇ (ਰਖ) ਦਿੱਤੀ।
ਕਰਿ ਦਯੋ ਤਾਂ ਕੇ ਸੰਗ,
ਰੰਗ ਚਢਾਇ ਢੰਗ ਬਿਸਾਲ।
ਪੁਨ ਕਹਯੋ ਜਹਿਂ ਲੌ ਛਟੀ ਫਿਰ ਹੈ,
ਸਾਥ ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ।
ਨਹਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿਸਾਚ ਕਬਹੀ,
ਆਇ ਅੰਦਰ ਕਾਰ[1]।
[1]ਲਕੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ।
ਯਹਿ ਨਗਰ ਬਸ ਹੈ ਸਗਰ ਨੀਕੋ,
ਹ੍ਵੈ ਉਜੱਗਰ ਅਪਾਰ ॥੩੫॥
ਜਿਮ ਪੁਰੀ ਮਥਰਾ ਜਮਨ ਤਟ,
ਸਰਜੂ[1] ਅਯੁਧਯਾ ਜੈਸ।
[1]ਨਾਮ ਨਦੀ।
ਤਟ ਗੰਗ ਕਾਂਸ਼ੀ, ਬਜਾਸ ਤਟ,
ਫਲ ਦੈਹ ਯਹਿ ਪੁਰ ਤੈਸ।
ਇਤਜਾਦਿ ਬਰ ਦੈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ,
ਅਮਰ ਕੋ ਪਠ ਦੀਨ।
ਗੁਰ ਬੈਨ ਐਨ ਸੁ ਲੀਕ ਪਾਹਨਿ,
ਲਖ ਅਲੀਕ ਸੁ ਲੀਨ[1] ॥੩੬॥
[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ {ਅਲੀਕ} ਯੋਗ ਜਾਣ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏ।
ਗੁਰ ਅਮਰ ਨੈ ਤਬਿ ਆਇ,

ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੋਂਦੇ ਸੰਗ।
ਤਿਨ ਕਹਯੋ ਜਹਿ ਲੌਂ ਫੇਰ ਦੀਨੀ,
ਛਟੀ ਇਨਹਿ ਨਿਸੰਗ।
ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੋਂ ਘਰ ਰਚੇ ਗੋਂਦੇ,
ਭਯੋ ਨਗਰ ਅਬਾਦ।
ਪੁਨ ਆਇ ਨਿਸ ਮੈਂ ਕਰੀ ਭੂਤਨ,
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਫਰਯਾਦ ॥ ੩੭ ॥
ਥੀ ਏਹ ਥੇਹ ਹਮਾਰ ਬਸਤੀ,
ਆਪ ਲੀਨੀ ਛੀਨ[1]।
[1]ਖੋਹ।
ਅਬਿ ਕਹੋ ਹਮ ਕਿਤ ਜਾਂਹਿ,
ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਜਾਗਾ ਪੀਨ[1]।
[1]ਚੰਗੀ।
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨੀਓਂ ਮੈਂ,
ਰਹੋ ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਇ।
ਜੋ ਮੂੰਡ[1] ਨੰਗੇ ਖਾਇਂ ਤਿਹਂ ਸੰਗ,
[1]ਸਿਰ।
ਤੁਮ ਨਿਸੰਗ ਲਿਹੁ ਖਾਇ ॥ ੩੮ ॥
ਪੁਨ ਖਲਵਾਰਾ[1] ਜੋ ਉਠਾਵੈ,
[1]ਪਿੜ, (ਅ) ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਬੋਹਲ।
ਦਏ ਬਿਨ ਗੁਰ ਕਾਰ[1]।
[1]ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਭੇਟਾ।
ਤਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਅੰਨ ਪਾਨੀ,
ਲੇਹੁ ਜੋਗ ਗੁਜ਼ਾਰ[1]।
[1]ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗਾ।
ਜਹਿਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਕੇ ਹੋਇ ਇਕਠੇ,
ਕਰੈਂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰ।
ਤਹਿਂ ਆਇ ਥਿਰ ਕਰਿ ਸੁਨੋ ਤੁਮ,
ਯੌਂ ਹੋਇ ਸਹਜ ਉਧਾਰ ॥ ੩੯ ॥
ਵਹਿ ਗਏ ਬੰਦਨ ਕੈ ਭਏ ਖੁਸ਼,
ਆਗਜਾ ਗੁਰ ਪਾਇ।
ਜਯੋਂ ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਵਹਿ ਛਕਤ ਹੈਂ,
ਬੇਸ਼ਕ ਲਿਹੁ ਪ੍ਰਤਜਾਇ।
ਜਹਿਂ ਬੀਸ ਨੰਗੇ ਸੀਸ ਛਕ ਹੈਂ,
ਤੀਸ ਕਾ ਉਡ ਜਾਇ।
ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੋਇ ਪਚਾਸ ਕਾ,
ਤਹਿ ਸੰਤ ਸੌ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ[1] ॥ ੪੦ ॥
[1]ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਿਨ ਸੰਤ ਔ ਦ੍ਵਿਜਾਦਿ ਜਨ,
ਮੁਗਧ ਜੋ ਨਰ ਖਾਹਿ।
ਹ੍ਵੈ ਨੀਤ ਜੈਸ ਮੁਰਾਦ ਤਸ,
ਯਹਿ ਰਵ[1] ਨ ਗੁਰ ਬਿਰਥਾਹਿ।
[1]ਬਾਣੀ।
ਜਬਿ ਬਸਯੋ ਗੋਇੰਦਵਾਲ,
ਗੋਂਦੇ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇ ਨਾਮ।

ਸਾਲ ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਪਰੰ ਤ੍ਰੈ[1],
ਰਚੇ ਗੁਰ ਤੰਹਿ ਧਾਮ ॥੪੧॥
ਜੋ ਕਹਯੋ ਹਿੱਸਾ ਅਰਧ ਗੋਂਦੇ,
ਦਯੋ ਨਹਿ ਇਨ ਲੀਨ।
ਗੁਰ ਰਹੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹਿ, ਕਾਂਹਿ ਸੁ
ਚਾਹਿ ਨਾਹਿਨ ਕੀਨ।
ਜਬਿ ਪਾਇ ਗੁਰਤਾ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕਾ,
ਰਹੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
ਮ੍ਰਯਾਦ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਗੁਰ ਕੀ[1]
ਗਹੀ ਸਰਬ ਬਿਸਾਲ ॥੪੨॥
ਇਕ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਚਿ ਬਿਸਾਲਾ,
ਰਖਯੋ ਲੰਗਰ ਲਾਇ।
ਹ੍ਵੈ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਉਭੈ[1] ਵੇਲੇ,
ਸੁਨੈ ਜਨ ਬਹੁ ਆਇ।
ਸਿਖ ਭੇਟ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ,
ਘਰ ਜਾਹਿਂ ਗਹਿ ਫਲ ਚਾਰ।
ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਬੁੱਢੇ ਆਦਿ ਰਹਿਂ,
ਗੁਰ ਪਾਸ ਖਾਸ ਉਦਾਰ ॥੪੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸਦਾ ਬਰਤ ਦੋ, ਦੁਹੂੰ ਗੁਰਿ,
ਪੂਰਾ[1] ਰਖੇ ਥੇ ਲਾਇ।
ਇਕ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਨਾਮ ਕਾ,
ਅਸਨ ਬਸਨ ਦੁਤੀਆਇ[1] ॥੪੪॥
ਅਬਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤੀਸਰ ਗੁਰੂ,
ਤੀਸਰ ਜਾਰੀ ਕੀਨ।
ਸਦਾ ਬਰਤ ਕਰਮਾਤ ਕਾ,
ਕਭੀ ਨ ਕਿਨਿ ਜੌ ਦੀਨ ॥੪੫॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਬਾਈ ਮੰਜੀ ਗੱਦੀ ਬਖਸ਼ੀ,
ਕਰਾਮਾਤ ਪੁਰ[1] ਕਰਿ ਕੇ।
ਔਰ ਬਵੰਜਾ ਪੀਢੇ ਬਖਸ਼ੇ,
ਨਿਜ ਬਰਕਤ ਸੋਂ ਭਰਿ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਤਵਾਰੀਖ ਮੈ,
ਹਾਲ ਲਿਖੇ ਜਿਨਿ ਕੇਰੇ*।

[1]ਉੱਪਰ ਤਿੰਨ ਭਾਵ ੧੬੦੩ ਬਿ:।

[1]ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ।

[1]ਦੋਨੋ।

[1]ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ।

[1]ਭੋਜਨ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ।

[1]ਪੂਰਨ।

*ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਤੇ ਬਵੰਜਾ ਪੀੜ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸਮਾਚਾਰ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ 'ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ 'ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸਨ ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਉਹ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨ ਛਾਪੇ ਤੇ ਨ ਹੀ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਹਨ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਗ੍ਰੰਥ ਬਢਨ ਡਰ ਲਿਖੇ ਨ ਈਹਾਂ,
ਸੁਨੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਚੇਰੇ ॥੪੬॥
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਕੀਰੀਤੀ,
ਤੀਸਰ ਗੁਰ ਸਭਿ ਧਾਰੀ।
ਜਾਗੈਂ ਡੇਢ ਪਹਰ ਨਿਸ ਰਹਿਤੀ,
ਕਰੈਂ ਕ੍ਰਿਯਾ ਤਨਿ ਸਾਰੀ।
ਧਯਾਨ ਧਰੈਂ ਨਿਜ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਕਾ,
ਲਾਇ ਸਮਾਧੀ ਨੀਕੇ।
ਪੁਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਰਸ ਸੁਖ ਦੇਵੈਂ,
ਥਿਰ ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਨੀਕੇ ॥੪੭॥
ਮੇਖ[1] ਹੁਤੀ ਇਕ ਗਡੀ ਭੀਤਿ ਮੈਂ[2], [1]ਕਿੱਲੀ। [2]ਕੰਧ ਵਿੱਚ।
ਜਾ ਕੋ ਸਿਖ ਅਬਿ ਦਰਸੈਂ।
ਕਰੈਂ ਤਪੱਸਯਾ ਖਰੇ[1] ਰਹੈਂ ਫਰਿ[2], [1]ਖੜ੍ਹੇ। [2]ਫੜ ਕੇ।
ਦਿਨ ਭਰ ਪਗ ਸਿਖ ਪਰਸੈਂ।
ਚਾਰ ਕੁੰਟ ਤੇ ਸੰਗਤ ਆਵੈ,
ਰਹੈ ਭੀਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ।
ਤੋਫੇ[1] ਜਿਨਸ[2] ਦਰਬ ਬਹੁ ਅਰਪੈਂ, [1]ਸੁਗਾਤਾਂ। [2]ਅੰਨ।
ਜਾਇਂ ਪਾਇ ਫਲ ਚਾਰੇ ॥੪੮॥
ਪੁਨ ਮੁਕਾਨ ਬਨਵਾਨ ਹੇਤ,
ਮੰਗਵਾਨ ਚਹੀ ਗੁਰ ਲਕਰੀ।
ਸਾਵਨ ਮੱਲ ਭਾਤੀਜੇ ਨਿਜ ਕੋ,
ਦੈ ਨਿਜ ਬਰਕਤ ਤਕਰੀ।
ਦੈ ਰੁਮਾਲ ਇਕ ਆਪ ਨੇ ਕਰ ਕਾ[1], [1]ਹੱਥ ਦਾ।
ਕਹ੍ਯੋ ਪਹਾਰ ਮਝਾਰੇ।
ਜਾਹੁ ਚਿਤਾਇ[1] ਲਯਾਵੋ ਲਕਰੀ, [1](ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ) ਖਿੱਚ ਕੇ। (ਅ) ਮੰਗ ਕੇ।
ਹਮ ਹੈਂ ਮੱਦਦਗਾਰੇ ॥੪੯॥
ਮਾਨ ਬਚਨ ਵਹਿ ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਚਲਿ,
ਮੰਡੀ[1] ਮੈਂ ਜਬ ਵਰ੍ਯੋ[2]। [1]ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਵੜਿਆ।
ਚਤ੍ਰੈਲਨ[1] ਰਾਜਾ ਥਾ ਤਹਿਂ ਤਬਿ, [1]ਨਾਮ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਾਹਿਂ ਕਾ ਮਰ੍ਯੋ।
ਸਾਵਣ ਜਾਇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਭਾਖਿਓ,
ਜੇ ਸੁਤ ਤੁਮਰਾ ਜੀਵੈ।
ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਇਸ ਕੋ ਕਰੀਓ,
ਹਮ ਮੁਖ ਮਾਂਗ੍ਯੋ ਲੀਵੈਂ[1] ॥੫੦॥ [1]ਲਵਾਂਗੇ।
ਮਾਨ ਭੂਪ ਜਬਿ ਪਗ ਇਸ ਪਰ੍ਯੋ,
ਤਬਿ ਇਨ ਗੁਰੂ ਮਨੈ ਕੈ।
ਧੋਇ ਰੁਮਾਲ ਬਾਲ ਮੁਖ ਪਾਯੋ,

ਉਠਯੋ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਕੈ ਕੈ[1]।
ਮੇਘ ਬੂੰਦ ਕੇ ਪਰਸਤ ਹੀ ਜਿਮ,
ਦਾਦਰ[1] ਜੀਵਤ ਮੂਆ।
ਪਾਇ ਜਰੀ[1] ਜਿਮ ਲਛਮਨ ਜੀਓ,
ਸੁਧਾ ਪਾਇ[1] ਦਲ ਦੂਆ[2] ॥੫੧॥

ਤਜੋਂ ਵਹਿ ਜੀਵਜੋ ਰਾਜ ਕੁਇਰ[1] ਜਬਿ,
ਜਨ ਪਿਖਿ ਅਚਰਜ ਮਨਯੋ।
ਭੂਪਤਿ ਵਹਿ ਪਰਵਾਰ ਸਹਿਤ ਤਬਿ,
ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਨਯੋ।
ਲਕਰੀ ਜੇਤੀ ਚਾਹੀ ਸਾਵਣ,
ਤੇਤੀ ਤੁਲ੍ਹੇ ਬਨ੍ਹੈ ਕੈ[1]।
ਪਾਇ ਬਜਾਸ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਕੇ ਢਿਗ,
ਪਹੁਚਾਈ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ॥੫੨॥
ਲੈ ਕੁਟੰਬ ਨਿਜ ਸੰਗ ਪੁਨਾ ਨ੍ਰਿਪ,
ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਯੋ।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਰਾਣੀ ਜੋ ਆਵੈ,
ਪੜਦਾ ਨਾਹਿ ਕਰਾਯੋ।
ਮਾਨ ਬਚਨ ਨ੍ਰਿਪ ਸਹਿਤ ਰਾਣੀਆਂ,
ਦਰਸਜੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਆਈ।
ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਮੋਦ ਮਾਨ ਮਨਿ,
ਧਨ ਬਹੁ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ॥੫੩॥
ਰਾਣੀ ਦੁਲਹਨ[1] ਨਈ ਅਈ ਇਕ,
ਤਿਸ ਨਹਿ ਘੁੰਘਟ ਚਾਯੋ[1]।
ਯਹਿ ਪਗਲੀ ਕਜੋਂ ਆਈ ਹਮ ਢਿਗ,
ਸਹਜੇ ਗੁਰੂ ਅਲਾਯੋ।
ਇਤਨਾ ਸੁਨਤਿ ਭਈ ਵਹਿ ਝੱਲੀ,
ਧਸੀ ਝੱਲ[1] ਮੈਂ ਜਾਈ।
ਰਹੇ ਪੇਖ ਬਿਸਮਾਦ ਸਬੈ ਜਨ,
ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਜ਼ਮਾਈ ॥੫੪॥
ਖੋਜ ਰਹਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਸੋ,
ਰਾਣੀ ਕਿਤੈ ਨ ਪਾਈ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਾਦ ਬਿਦਾ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਤੈ,
ਜਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਗਯੋ ਸਿਧਾਈ।
ਸੱਚਨ ਸੱਚ ਨਾਮ ਇਕ ਗੁਰਸਿਖ,
ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤ ਕਹਾਵਤਿ।
ਜੰਗਲ ਤੈ ਲੰਗਰ ਹਿਤ ਲਕਰੀ,

[1]ਕਰਕੇ।
[1]ਡੱਡੂ।
[1](ਸੰਜੀਵਨੀ) ਬੂਟੀ।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਪਾ ਕੇ)। [2](ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਸਮੇਤ) ਦੂਜਾ ਦਲ (ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ)।
[1]ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।
[1]ਬੇੜੇ ਬਨ੍ਹਾ ਕੇ।
[1]ਲਾੜੀ।
[1]ਘੁੰਡ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ।
[1]ਜੰਗਲ।

ਲਜਾਵਤ ਸੇਵ ਕਮਾਵਤਿ ॥੫੫॥
ਤਿਸ ਕੋ ਮਿਲੀ ਨਾਰਿ ਵਹਿ ਇਕ ਦਿਨ,
ਜੰਗਲ ਮਾਂਹਿ ਅਚਾਨਕ।
ਕਿਲਕਿਲਾਇ ਕਰਿ[1] ਕਾਟਨ ਆਈ, [1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀ।
ਨਗਨ ਅੰਗ ਤਨ ਭਜਾਨਕ।
ਡਰ ਕਰਿ ਦੌਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆ ਜਬਿ,
ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ[1] ਗੁਰ ਦੈ ਨਿਜ ਪਨਹੀ[2], [1]ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ। [2]ਜੁੱਤੀ।
ਯੌਂ ਤਿਹ ਬਯੋਂਤ ਬਨਾਈ ॥੫੬॥
ਜਬਿ ਵਹਿ ਫੇਰ ਕਭੀ ਮਿਲ ਹੈ ਤੁਹਿ,
ਪਨਹੀ ਤਿਹ ਸਿਰਿ ਲਾਈਓ।
ਤਬਿ ਵਹਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸਜਾਨੀ ਲੱਜਤ[1], [1]ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ।
ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲਿਆਈਓ।
ਜਬਿ ਵਹਿ ਸਿਖ ਗਯੋ ਪੁਨ ਬਨ ਮੈ,
ਨਾਰਿ ਵੈਸ ਹੀ ਆਈ।
ਪਨਹੀ ਲਾਇ ਸਜਾਨੀ ਕਰ ਕੈ,
ਚਾਦਰ ਤਿਸੈ ਉਢਾਈ[1] ॥੫੭॥ [1]ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਲੈ ਆਯੋ ਸੰਗ ਗੁਰ ਢਿਗ ਵਹਿ ਪੁਨ,
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਸਮਦਰਸੀ[1]। [1](ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ) ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ।
ਅਬਿ ਯਹਿ ਨਾਰਿ ਤੁਮਾਰ ਭਈ,
ਕਯੋਂ? ਨਗਨ ਅੰਗ ਤੁਮ ਦਰਸੀ।
ਅਰ ਯਹਿ ਪਨਹੀ ਭੀ ਤੁਹਿ ਬਖਸ਼ੀ,
ਲੈ ਜਾਵੋ ਨਿਜ ਧਾਮੂੰ।
ਅਪਨੇ ਕਰ ਸੋਂ ਜਾਂਹਿ ਛੁਹੈ ਹੈਂ,
ਨਸ ਹੈ ਪਗਲ ਤਮਾਮੂੰ[1]। [1]ਸਾਰਾ ਪਾਗਲਪਨ।
ਤਬਿ ਵਹਿ ਸਿਖ ਪਾਇ ਬਰ ਗੁਰ ਤੈ,
ਲੈ ਪਨਹੀ ਅਰ ਨਾਰੀ।
ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਗਾਮ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ,
ਆਯੋ ਧਾਮ ਮਝਾਰੀ।
ਕਰਤ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਰਹਯੋ ਤੈਸ ਹੀ,
ਜੈਸ ਗੁਰੂ ਬਰ ਦੀਨੋ।
ਹੈ ਅਬ ਲੌਂ ਤਿਸ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਢਿਗ[1] [1]ਉਲਾਦ ਕੋਲ।
ਗੁਰ ਪਨਹੀ ਸੋ ਚੀਨੋ ॥੫੯॥
ਪੁਨ ਇਕ ਰੰਡੀ ਖਤ੍ਰਾਨੀ ਕਾ,
ਸੁਤ ਨਗਰੀ ਮੈ ਮਰਯੋ।
ਸੁਨਿ ਤਿਹ ਕਰਨਾ ਰਸ[1] ਕਰੁਨਾਕਰ[2], [1]ਕੀਰਨੇ। [2]ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਖਾਣ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ)।

ਨਿਜ ਉਰਿ ਕਰਨਾ ਭਰਯੋ[1]। [1]ਤਰਸ ਆਇਆ।
ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅਗਾਰੀ,
ਜਬਿ ਲੌ ਮੈਂ ਧਰ ਮਾਹੂੰ[1]। [1]ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ।
ਤਬਿ ਲੌ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਆਗੇ,
ਮਰੇ ਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਹੂੰ ॥੬੦॥
ਪਰੀ ਕਬੂਲ ਬੇਨਤੀ ਗੁਰ ਕੀ,
ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਨੈ ਮਾਨੀ।
ਤਬਿ ਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਮਝਾਰੇ,
ਅਬਿ ਲੌ ਬਿਦਿਤ ਕਹਾਨੀ।
ਰਾਮ ਚੰਦ ਕੇ ਵਕਤ ਔਧ ਮੈ[1], [1]ਅਜੁਧਿਆ ਵਿੱਚ।
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਰੀਤੀ ਹੋਈ।
ਬਰਸ ਦੁ ਬਿੰਸਤ[1] ਦੰਪਤਿ ਸਨਮੁਖ[2], [1]ਬਾਈ ਸਾਲ। [2]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ (ਭਾਵ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।
ਮਰਜੋ ਨ ਸੁਤ ਕਿਹ ਕੋਈ ॥੬੧॥
ਰੋਗੀ ਸੋਗੀ ਦੁਖੀ ਬਜੋਗੀ,
ਜੋ ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਆਵੈਂ।
ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਲੰਗਰ ਤੈ,
ਛਕਿ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਪਾਵੈਂ ॥੬੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਰਹਿਤ ਭੀਰ ਹਰ ਵਕਤ ਜਬਿ,
ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਗੁਰ ਪਾਸ।
ਪੁਨਾ ਚੁਵਾਰੇ ਮੈਂ ਥਿਰੈਂ,
ਹ੍ਵੈ ਇਕੰਤ ਸੁਖਰਾਸਿ ॥੬੩॥
ਚੌਪਈ:
ਬੱਲੂ ਨਾਮ ਇਕ ਸੇਵਕ ਪਾਸੈਂ।
ਰਹੈ ਸਦਾ ਸੇਵੈ ਗੁਰ ਖਾਸੈਂ।
ਸਾਤ ਦਿਵਸ ਬਾਹਰ ਨਹਿ ਅਏ।
ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਬਜਾਕੁਲ ਸਿਖ ਭਏ ॥੬੪॥
ਅਸਟਮ[1] ਦਿਨ ਸਬਿਹਨਿ ਮਿਲਿ ਜਾਈ। [1]ਅਠਵੇਂ।
ਬੱਲੂ ਤੈ ਤਬਿ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਈ।
ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮੈ ਕੈ[1]। [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰਕੇ।
ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦਰਸਨ ਦੈ ਕੈ ॥੬੫॥
ਕਰਜੋ ਨਿਹਾਲ ਸਿਖਨ ਕੌ ਨੀਕੈ।
ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਲਖਾਯੋ[1] ਠੀਕੈ। [1]ਜਣਾਇਆ।
ਜਯੋਂ ਬਰੂਪੀਆ ਰੂਪ ਬਟਾਵੈ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈ ॥੬੬॥
ਬੁਧਿ ਜਨ ਯਾ ਢਿਗ ਵਰਤੀ[1] ਜਾਨੈ। [1]ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ।
ਦੂਸਰ ਰੂਪ ਮਜੂਦਹਿ ਮਾਨੈ[1]। [1]ਦੂਜੇ (ਆਮ ਲੋਕ) ਵਰਤਮਾਨ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਤਜੋਂ ਗੁਰ ਇਛਜਾ ਸਿਖਨ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਤ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥੬੭॥
ਚਕ੍ਰਵਾਕ[1] ਰਵਿ ਸਸਹਿ ਚਕੋਰੂ।
[1]ਚਕਵੇ ਦੀ।
ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਪਤਿ ਮੇਘਨਿ ਮੋਰੂ।
ਕਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਤਜੋਂ ਗੁਰ ਸਿਖ ਗੁਰ ਮੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਖੈਂ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਮੈਂ ॥੬੮॥
ਪ੍ਰਾਤ ਨ੍ਹਾਇ ਗੁਰੁ ਧਜਾਨ ਧਰਾਵੈਂ।
ਟੀਕਾ ਚੰਦਨ ਊਰਧ[1] ਲਾਵੈਂ।
[1]ਉਪਰ ਨੂੰ।
ਖਫਨੀ ਚੋਲਾ ਸੇਲੀ ਮਾਲਾ।
ਪਹਿਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਥਿਰੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੬੯॥
ਦਰਸ਼ਨ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢਾਈਂ।
ਕਰੈਂ ਨਿਹਾਲ ਸਿਖ ਗਨ ਤਾਈਂ।
ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪੰਕਤਿ ਲਗਵੈ ਕੈ।
ਆਪ ਓਘਰਾ[1] ਛਕੈਂ ਮੰਗੈ ਕੈ ॥੭੦॥
[1]ਬਾਥੂ ਜਿਹਾ ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਅੰਨ। (ਅ) ਦਲੀਆ।
ਔਰ ਸਬਿਨ ਕੋ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੇ[1]।
[1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਭੋਜਨ ਛਕਵਾਵੈਂ ਇਕ ਸਾਰੇ।
ਸੁਨੈਂ ਕਥਾ ਦਿਨ ਢਰੈ ਬਿਸਾਲੂ।
ਪੰਡਿਤ ਇਕ ਕੇਸੋ ਗੋਪਾਲੂ ॥੭੧॥
ਨਿਗਮਾਗਮ ਪੌਰਾਨਨ ਕੇਰੀ।
ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੈ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਟੇਰੀ[1]।
[1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਇਨੀ ਦਿਨੋ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਦਾਤੂ।
ਮਤਸਰ[1] ਧਰਿ ਉਰਿ ਬਹੁ ਬਖਜਾਤੂ ॥੭੨॥
[1]ਈਰਖਾ।
ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਗਾਦੀ ਨਿਜ ਹੱਕ।
ਸਮਝ, ਆਇ ਗੁਰ ਪਾਸ ਨਿਸ਼ੱਕ।
ਜਜੋਂ ਭ੍ਰਿਗੁ[1] ਲਾਤ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਮਾਰੀ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ।
ਤਜੋਂ ਦਾਤੂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਰਹਾਰੀ[1] ॥੭੩॥
[1]ਮਾਰੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਰਨ ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਫਰਾ।
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਲਖਿ ਕੋਪ ਨ ਕਰਾ।
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖਨ ਯਹਿ ਹਰਕਤ ਮਾੜੀ।
ਚਹਜੋ ਪਕੜਨਾ ਅਖੀਆਂ ਤਾੜੀ[1] ॥੭੪॥
[1]ਅੱਖਾਂ ਤਾੜੀਆਂ ਭਾਵ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ।
ਗੁਰੂ ਅਸ਼ਾਰੇ ਦੈ ਸੁ ਨਿਵਾਰੇ[1]।
[1]ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਕੇ ਹਟਾਏ।
ਦਾਤੂ ਕੋ ਦਿਯ ਦਰਬ ਅਪਾਰੇ।
ਦਾਤੂ ਕਭੀ ਕਭੀ ਯੌਂ ਜਾਵੈ।
ਕਰਿ ਕਲੇਸ਼ ਪੁਨ ਦਰਬ ਲਿਆਵੈ ॥੭੫॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪਿਖਿ ਕਲੇਸ਼ ਹਰ ਰੋਜ ਕਾ,
ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਇ ਉਦਾਸ।

ਕਰੀ ਖਬਰ ਨਹਿ ਕਿਸੀ ਕੋ,
ਚਲ ਕਰਿ ਨਿਸ ਕੋ ਖਾਸ ॥੭੬॥
ਚੌਪਈ:
ਗਊ ਚਰਾਵਨ ਵਾਰਨ ਕੇਰਾ।
ਕੋਠਾ ਇਕ ਜੰਗਲ ਮੈਂ ਹੇਰਾ।
ਬਾਸਰ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਟਿ ਮਧ ਜੰਗਲ।
ਬੈਠ ਤਾਂਹਿ ਮਧ ਮੂਰਤਿ ਮੰਗਲ ॥੭੭॥
ਚਰਵਾਰਨ ਤੈ[1] ਦਰ[2] ਚੁਨਵਾਯੋ। [1]ਚਰਵਾਹਿਆਂ ਤੋਂ। [2]ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਬੂਹਾ।
ਊਪਰ ਤਿਸ ਕੈ ਯੌਂ ਲਿਖਵਾਯੋ।
ਖੋਲੈ ਯਹਿ ਦਰਵਾਜਾ ਜੋਈ।
ਨਹਿ ਗਤਿ ਉਭੈ ਲੋਕ ਤਿਹ ਹੋਈ ॥੭੮॥
ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਥਿਰੇ।
ਇਤ ਉਤ ਖੋਜ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਫਿਰੇ।
ਪਤਾ ਨ ਲਗਯੋ ਕਿਤੈ ਗੁਰੁ ਕੇਰਾ।
ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਬਧੇਰਾ ॥੭੯॥
ਦੇਵਹਿਂ ਦਾਤੂ ਕੌ ਬਹੁ ਗਾਰੀ।
ਕਹੈਂ ਗਏ ਕਿਤ ਗੁਰੂ ਪਧਾਰੀ।
ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਪੁਨਾ ਬਿਚਾਰੀ।
ਜਿਸ ਪਰ ਗੁਰੁ ਕਰਤੇ ਅਸਵਾਰੀ ॥੮੦॥
ਸੋ ਘੋੜੀ ਬੁੱਢੇ ਛੁਡਵਾਈ।
ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਸਿੱਖ ਸਮੁਦਾਈ।
ਮਨਿ ਬਿਨ ਫਨੀ[1] ਮੀਨ ਜਲ ਬਿਨ ਜਯੋਂ। [1]ਮਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਪ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਬਿਨ ਬਯਾਕੁਲ ਸਿੱਖ ਤਯੋਂ ॥੮੧॥
ਬੜਵਾ[1] ਆਇ ਖਰੀ[2] ਤਹਿਂ ਹੋਈ। [1]ਘੋੜੀ। [2]ਖੜ੍ਹੀ।
ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਥੇ ਪਤਿ ਤ੍ਰੈ ਲੋਈ[1]। [1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਸਤਿਗੁਰੂ)।
ਦਰਵਾਜੇ ਪਰ ਲਿਖਾ ਨਿਹਾਰਾ।
ਚਰਵਾਲਨ ਸਬਿ ਹਾਲ ਉਚਾਰਾ ॥੮੨॥
ਦੁਤੀ ਤਰਫ ਤੇ ਦਰ ਖੁਲਵਾਯੋ।
ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਯੋ।
ਸਿੱਖ ਨਿਹਾਲ ਭਏ ਗੁਰ ਦਰਸੇ।
ਸੁਸਕ[1] ਖੇਤ ਜਿਮ ਬਾਰਸ਼ ਬਰਸੇ ॥੮੩॥ [1]ਸੁੱਕਾ।
ਜਬਿ ਸਮਾਧਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਛੁਡਵਾਈ।
ਖਿਰੇ ਕਵਲ ਸਿੱਖ ਰਵਿ ਗੁਰ ਪਾਈ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਅਏ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਭਵ ਦੁਖ ਹਏ[1] ॥੮੪॥ [1]ਸੰਸਾਰਕ ਦੁੱਖ ਮੇਟ ਦਿੱਤੇ।
ਉਤ ਦਾਤੂ ਅਤਿ ਹੀ ਦੁਖੁ ਜੋਵੈ[1]। [1]ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।
ਲਾਤ ਵੀਚ ਬਹੁ ਪੀਰਾ ਹੋਵੈ।

ਆਇ ਸਮੀਪ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਾਵੈ।
ਲੱਜਤ ਭਯੋ ਨ ਮੁਖ ਦਿਖਲਾਵੈ ॥੮੫॥
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਦਿਲ ਜਾਨੀ।
ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਬਿਨੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ।
ਲੋਗ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਦਾਤੂ ਆਯੋ।
ਨਿਜ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਚਾਹਯੋ ॥੮੬॥
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਯੋ ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ।
ਪੀੜਾ ਭਈ ਨਸ਼ਟ ਸਬਿ ਜਰ ਤੈ[1] ॥੮੭॥ — [1]ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ।
ਦੋਹਰਾ:
ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਭਗਤਿ ਹਰਿ,
ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਕੇ ਤੀਰ।
ਜੁਲਕਾ[1] ਖਤ੍ਰੀ ਡੱਲੇ ਕਾ, — [1]ਗੋਤ।
ਪਾਰੋ ਨਾਮ ਸਧੀਰ ॥੮੮॥
ਚੌਪਈ:
ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹੇਤ ਤਿਨ ਤਬਿ ਹੀ।
ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਜਬਿ ਹੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤੁ ਉਪਦੇਸ ਦਿਢਾਵਾ।
ਪੂਰਨ ਗਜਾਨ ਰਿਦੈ ਹ੍ਵੈ ਆਵਾ ॥੮੯॥
ਜੋਗ ਵਿਰਾਗ ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨਾ[1]। — [1]ਪਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਲੈ ਮੁਦ ਭਯੋ ਮਹਾਨਾ।
ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਿ ਅਪਾਰਾ।
ਪਰਮ ਹੰਸ ਤਿਹ ਨਾਮ ਉਚਾਰਾ ॥੯੦॥
ਅਯੋ ਧਾਂਮ ਪੁਨ ਗਾਮ ਸੁ ਅਪਨੇ।
ਲਾਏ ਜਨ ਬਹੁ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਜਪਨੇ।
ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਿ ਛਕੈ ਛਕਾਵੈ।
ਰਹੈ ਅਲੇਪ ਕਮਲ ਜਯੋਂ ਭਾਵੈ[1] ॥੯੧॥ — [1]ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ।
ਕਬਿ ਹੀ ਘਰ ਕਬਿ ਹੀ ਗੁਰ ਪਾਸੂ।
ਰਹੇ ਮਗਨ ਮਧ ਬ੍ਰਹਮ ਅਭਿਜਾਸੂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਚਲਿਓ ਜਾਈ।
ਰਤਿ ਬਿਹੰਗ[1] ਪਗ ਧਰਨਿ ਟਿਕਾਈ ॥੯੨॥ — [1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਮਗ ਮੈ ਮਿਲਾ ਨਵਾਬ ਬਿਸੇਸੂ[1]। — [1]ਵੱਡਾ।
ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਾਂ ਹਾਕਮ ਦੇਸੂ।
ਕਰਾਮਾਤ ਪਿਖਿ ਅਚਰਜ ਭਯੋ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਇਨ ਕੇ ਪਗ ਪਯੋ ॥੯੩॥
ਬੁਝਯੋ ਕਿਆ ਹੈ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰੋ।
ਕਰੋ ਮੁਰੀਦ ਮੋਹਿ ਦੁਖ ਹਾਰੋ।
ਪਾਰੋ ਕਹਾ ਨਾਮ ਮਮ ਪਾਰੋ।

ਨਿਜ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਸਿਧਾਰੋਂ ॥ ੯੪ ॥
ਕਹਜੋ ਨਵਾਬ ਪੀਰ ਜੋ ਥਾਰੋ।
ਧੰਨਜਤਾ ਜੋਗ ਮੋਹਿ ਦਰਸਾਰੋ।
ਪਾਰੋ ਕਹਾ ਸੰਗ ਜੋ ਸੈਨਾ।
ਅਪਰ ਬਿਭੂਤਿ ਤਜੋ ਸਬਿ ਐਨਾ ॥ ੯੫ ॥
ਤਬਿ ਤੁਮ ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੋ।
ਗੁਰਹਿੰ ਦਰਸ ਪੈਹੋ ਫਲ ਚਾਰੋ।
ਤਾਜ ਸਮਾਜ[1] ਜੋ ਤਾਹਿ ਸੰਗਾਈ।
[1]ਮੁਕਟ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ।
ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ॥ ੯੬ ॥
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ।
ਪਾਯੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਸੁਚ ਮੇਵਾ।
ਪਾਰਸ ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸੂ।
ਛੁਹਤ ਮਨੂਰ ਸੁਵਰਨ ਭੌ ਵੇਸੂ[1] ॥ ੯੭ ॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਪਾਰੋ ਸੰਗ ਗਯੋ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਭਯੋ ॥ ੯੮ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਾਰੋ ਕਾ ਹੁਤੋ,
ਲਾਲੂ ਖਤ੍ਰੀ ਔਰ।
ਡੱਲੇ ਵਾਸੀ ਭਗਤ ਹਰਿ,
ਸੁਨੈ ਗੁਰੂ ਜਸ ਗੌਰ[1] ॥ ੯੯ ॥
[1]ਬਹੁਤਾ, (ਅ) ਧਿਆਨ ਨਾਲ।
ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਰੋ ਸੰਗ ਵਹਿ,
ਆਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿ ਧਰਿ ਭੇਟ 'ਕਰਿ,
ਬੰਦਨ ਪਗ ਸੁਖਰਾਸਿ ॥ ੧੦੦ ॥
ਦਰਸ਼ਨ ਸਸਿ ਗੁਰੁ ਰਵ ਸੁਧਾ,
ਚਖੁ ਸ੍ਰੁਤ ਪੁਟ ਕਰਿ ਪਾਂਨ[1]।
[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਡੋਨਿਆਂ ਨਾਲ ਪੀਕੇ।
ਤਜਿ ਸਮੱਸਤ[1] ਜਗ ਮਸਤ ਹ੍ਵੈ,
[1]ਸਾਰਾ।
ਬਸਤ[1] ਗਹੀ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨ ॥ ੧੦੧ ॥
[1]ਵਸਤੂ, ਸ਼ੈ।

ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।
ਕਹਜੋ ਸੁਰੰਗ ਚਲੂਲਜੋ ਲਾਲੂ[1]।
[1]ਲਾਲੂ ਨੂੰ (ਨਾਮ ਦਾ) ਗੂਹੜਾਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਕਰ[1] ਲਾਲੂ ਕੇ ਭਾਲੂ[2]।
[1]ਹੱਥ। [2]ਮੱਥੇ 'ਤੇ।
ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਕੀਨ ਨਿਹਾਲੂ ॥ ੧੦੨ ॥
ਸੰਗਤ ਬਖਸੀ ਗੁਪਤ[1] ਬਿਸਾਲੂ।
[1]ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲੂ।
ਜੋ ਚਹਿ ਤਿਨ ਤੇ ਕਾਮ ਕਰਾਵੈ।

ਦੁਰੁ ਦੂਰ ਤੇ ਜਿਨਸ[1] ਮੰਗਾਵੈ ॥੧੦੩॥ — [1]ਅੰਨ।
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਲਾਗਯੋ ਜਿਹ ਰਹੈ।
ਜਾਵੈ ਤਜਿ ਲਾਲੂ ਜਬ ਕਹੈ।
ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਪੀਰ ਅਪਾਰੇ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ਭੀਰ ਬਹੁ ਦ੍ਵਾਰੇ ॥੧੦੪॥
ਹੁਤੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲਾਲੂ ਕੇਰਾ।
ਇਕ ਪਠਾਨ ਤਾਜਰ[1] ਬਾਡੇਰਾ। — [1]ਵਪਾਰੀ।
ਸੋ ਨਿਤ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੈਂ ਜਾਵੈ।
ਭਰਿ ਜਹਾਜ ਬੇਚੇ ਲੈ ਆਵੈ ॥੧੦੫॥
ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਇ ਇਲਾਹੀ।
ਅਯੋ ਤੁਫਾਨ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮਾਹੀਂ।
ਫੂਟ ਜਹਾਜ ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਗਯੋ।
ਸੋ ਕਿਤ ਬਹਤਾ[1] ਤੀਰ[2] ਲਗਯੋ ॥੧੦੬॥ — [1]ਰੁੜ੍ਹਦਾ। [2]ਕਿਨਾਰੇ।
ਦੇਖਯੋ ਤਿਹ ਠਾਂ ਨਗਰ ਵਸੰਦਾ।
ਗਯੋ ਤਾਂਹਿ ਢਿਗ ਜਬਿ ਵਹਿ ਬੰਦਾ।
ਕਿਸਮ ਜਨਾਤ ਗੁਪਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤੈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਭੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।
ਬਸਤਿ ਹੁਤੀ ਤਿਸ ਠੌਰ ਬਖਜਾਤੈਂ ॥੧੦੭॥
ਉਨੈ ਬੂਝਯੋ ਇਸ ਕੋ ਜਬੈ।
ਇਨ ਹਵਾਲ ਨਿਜ ਭਾਖਯੋ ਸਬੈ।
ਤਬਿ ਹੀ ਗੁਪਤਨਿ ਖਾਤਰ[1] ਕੀਨੀ। — [1]ਸੇਵਾ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਦੌਲਤ ਤਿਹ ਦੀਨੀ ॥੧੦੮॥
ਦੋਇ ਲਾਲ ਲਾਲੂ ਹਿਤ ਦਏ।
ਆਂਖ ਮੁੰਦਾਇ ਪੁਚਾਵਤ ਭਏ।
ਜਬਿ ਪਠਾਨ ਨਿਜ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ[1]। — [1]ਨੇਤ੍ਰ ਖੋਲ੍ਹੇ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਪੇਖਾ ਧਾਂਮ ਮਝਾਰੇ ॥੧੦੯॥
ਲਾਲ ਭੇਟ ਲਾਲੂ ਕੀ ਕਰੇ।
ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ ਨਿਜ ਸਬਿ ਭਰੇ[1]। — [1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਲਾਲੂ ਲਾਲ ਲੀਏ ਕਰ ਦੋਈ।
ਆਇ ਧਰੇ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਸੋਈ ॥੧੧੦॥
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਇਨ ਕੋ ਨਦਿ ਨਾਖੋ[1]। — [1]ਨਦੀ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿਉ।
ਰਾਮਰਤਨ ਹਿਰਦੇ ਮੈਂ ਰਾਖੋ।
ਲਾਲੋ ਮਾਨ ਬਚਨ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ।
ਲਾਲ ਜਾਇ ਬਜਾਸਾ ਮੈ ਗੇਰੇ ॥੧੧੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਧੰਨਜ ਗੁਰੂ ਅਰ ਸਿੱਖ ਧੰਨਜ,
ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ।
ਸਾਰਦ[1] ਨਾਰਦ ਸੇਸ[2] ਬਿਧਿ[3], — [1]ਸਰਸੁਤੀ। [2]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ।

ਕਹੈਂ ਤੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਇ ॥ ੧੧੨ ॥
ਐਸੇ ਐਸੇ ਅਨਿਕ ਸਿੱਖ,
ਆਵਹਿਂ ਬਹੁ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਲਖਿ[1] ਅਪਾਰ ਗਾਥਾ ਤਿਨੈ,
ਯਹਿ ਇਤਿ ਭਯੋ ਨਿਵਾਸ[1] ॥ ੧੧੩ ॥

[1]ਜਾਣ ਕੇ।

[1]ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਅਮਰ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥਾ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਪੰਦ੍ਰਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਚਰਨਨ ਸ਼ਰਨ ਹਰ,
ਜਰਨ ਮਰਨ ਦੁਖ ਫੰਦ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਬੁਢੇਪੇ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਫਾਹਿਆਂ ਨੂੰ {ਹਰ} ਮੇਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਜਯੋਂ ਆਰਸ ਵਤ ਕੋ ਕਟੈ,
ਪਾਰਸ ਦਾਰਦ ਦੁੰਦ[1] ॥੧॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਗਿਆਨ (ਅਗਿਆਨ ਦੇ) ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਾਰਸ ਦੁਖਦਾਈ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਕਟ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। {ਸੰ: ਆਰਸ਼-ਰਿਖੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਭਾਵ ਗਿਆਨ। ਵਤ-ਖੇਦ, ਦੁੱਖ। ਦੁੰਦ-ਦੁਖਦਾਈ}।

ਛਪਯ:

ਨਿਤਜਾਨੰਦ ਮੁਕੰਦ,
ਸਚਦਾਨੰਦ ਗਯਾਨ ਘਨ[1]।

[1](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਨੰਦ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ, ਸਤਿ, ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹਨ।

ਅਜਰਨਿ ਜਰ ਅਜ ਅਜਿਤ,
ਅਰੁਜ ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ ਭਨ[1]।

[1]ਨਾ ਸਹਾਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਨਮਰਹਿਤ, ਜਿੱਤੇ ਨਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹੀਦੇ ਹਨ।

ਚੰਦਹੁਂ ਤੈ ਦਹਿ ਚੰਦ,
ਚੰਦ ਮੁਖ ਜੋਤ ਜਗਮਗਤ[1]।

[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਮੁੱਖ ਦੀ ਜੋਤ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ,
ਪੂਰ ਦਾਸਾਨ ਆਸ ਨਿਤ[1]।

[1]ਅਖੰਡ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰੀ ਪੂਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨਿਤ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਦ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਬਿਗਤ ਗਤਿ,
ਅਮਿੱਤ ਪ੍ਰਭਾ ਸੋਭਾ ਧਰਨਿ[1]।

[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਬੇਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਮਿਣਤੀਰਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿਰਾਇ ਕੇ,
ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦੈ ਚਰਨ ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਹੁ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਕਥਾ,
ਔਰ ਬਾਉਲੀ ਕੇਰ।
ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਨ ਲੌ,
ਕਹੌਂ ਧਯਾਇ ਮੈ ਟੇਰ[1] ॥੩॥

[1]ਉਚਾਰ ਕੇ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ:

ਇਕ ਸਿੱਖ ਡੱਲੇ ਕਾ ਸੁ ਖੱਤ੍ਰੀ,
ਛੁਰਾ ਖਾਨਾ ਨਾਮ।
ਨਿਤ ਕਰੈ ਭਗਤੀ ਹਰੀ ਗੁਰ ਕੀ,
ਭਯੋ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਮ।

ਨਿਜ ਸੰਗ ਨਿੱਤ ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਕੋ,
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਲਜਾਵੈ ਪ੍ਰੇਰ।
ਕਰਵਾਇ ਦਰਸ ਦਿਲਾਇ ਭੇਟਾ,
ਜਪਾਇ ਨਾਮ ਬਧੇਰ ॥੪॥
ਯੌਂ ਭਲਾ ਕਰਿ ਹੈ ਜਨਨ ਕਾ[1],
[1]ਲੋਕਾਂ ਦਾ।
ਮਨਿ ਧਾਰ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰ।
ਵਹਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗਤ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਭਗਤ ਨੀਕ ਉਦਾਰ।
ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਹੇਸ਼ੇ ਧੀਰ[1] ਖਤ੍ਰੀ,
[1]ਗੋਤ।
ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੀਏ ਆਇ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰੋਂ,
ਦੈ ਭੇਟ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ॥੫॥
ਕਰ ਜੋਰਿ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਅਰਜ ਕੀਨੀ,
ਸਿਖ ਕੀਜੈ ਨਾਥ।
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਹੋਵਨ ਸਿੱਖ ਔਖਾ,
ਦੈਨ ਮਨ ਧਨ ਸਾਥ।
ਨਹਿ ਰਹੈ ਸੰਪਤਿ[1] ਤੋਹਿ ਘਰ,
[1]ਬਿਭੂਤੀ।
ਫਿਰ ਲੋਗ ਕਰਿ ਹੈਂ ਹਾਸ।
ਗੁਰੁ ਗੋਰ[1] ਮਾਂਹਿ ਮੁਰੀਦ[2] ਮੁਰਦਾ,
[1]ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਰੂਪ ਕਬਰ ਵਿੱਚ। [2]ਸਿੱਖ।
ਹ੍ਵੈ ਸਮਾਵੈ ਖਾਸ[1] ॥੬॥
[1]ਆਪ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਮਹੇਸ਼ੇ ਪੁਨ ਕਹਯੋ,
ਦਿਹੁ ਸਿਦਕ ਸਿੱਖੀ ਜਾਂਹਿ।
ਪਗ ਰਾਵਰੇ ਪੈ ਵਾਰ ਡਾਰੈ,
ਕੋਟਿ ਬੈਭਵ[1] ਵਾਹਿ[2]।
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਭੂਤੀਆਂ। [2]ਉਹ (ਸਿੱਖ)।
ਪਿਖਿ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ਸਿੱਖ ਕਾ,
ਦਯੋ ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼।
ਫਿਰ ਅਸ ਕਸੌਟੀ[1] ਮੈ ਕਸਯੋ[2],
[1]ਪ੍ਰੀਖਿਆ। [2]ਪਰਖਿਆ।
ਦਿਨ ਥੋਰ ਮਾਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼[1] ॥੭॥
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਧਨ ਧਾਮ ਧਰ ਜਗ ਸੰਪਤਾ ਥੀ,
ਜਿਤਕ ਸਿਖ ਕੇ ਪਾਸ।
ਸਬਿ ਨਾਸ ਹੋਈ ਪੇਖਿ ਜਨ ਬਹੁ,
ਲਗੇ ਕਰਨੇ ਹਾਸ।
ਪਰ ਸਿਦਕ ਉਸਕਾ ਰਹਾ ਕਾਇਮੁ,
ਕਹੈ ਲੋਗਹਿਂ ਐਸ।
ਸੁਖ ਚਿੱਤ ਬਿੱਤ ਅਮਿੱਤ ਅਖੈਜ,
ਲਹਯੋ ਹਮ ਸੋ ਹੈਸ[1] ॥੮॥
[1]ਚਿੱਤ ਦਾ ਸੁਖ ਰੂਪ ਬਹੁਤਾ ਤੇ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਧਨ ਮੈਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਯਹਿ ਜਗਤ ਸੁਖ ਧਨ ਕਾਮ ਕਿਸ,
ਨਹਿ ਸੰਗ ਚਾਲੈਂ ਕਾਂਹਿ।
ਇਕ ਸਿਦਕ ਨਿਬਹੈ ਜਾਂਹਿ ਕਾ,
ਵਹਿ ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਪਾਂਹਿ।
ਇਮ ਪਰਖ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਹਰਖ ਮਨਿ[1], [1]ਮਨ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ।
ਪੁਨ ਬਰਖ[1] ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ। [1]ਬਰਖਾ ਕਰਕੇ।
ਬਹੁ ਬਖਸ਼ ਸੰਪਤਿ ਕਹਯੋ ਪੁਨ,
ਰਹਿ ਭਗਤਿ ਘਰ ਤੁਵ ਇਸ਼ਟ[1] ॥੯॥ [1]ਪ੍ਰੇਮ।
ਯਹਿ ਪੇਸ਼ਗੋਈ[1] ਗੁਰੂ ਕੀ, [1]ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ।
ਅਬ ਪੇਖੀਐ ਪਰਤੱਖਯ।
ਹੈ ਰਾਮਜਸ ਦੀਵਾਨ ਜਿਸ ਕੀ,
ਸੰਤਤੀ ਮੈ ਲਖਯ[1]। [1]ਉਲਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਣੋ।
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸਦਹਾ[1] ਸਿੱਖਨ ਕੋ, [1]ਸੈਂਕੜੇ।
ਗੁਰਿ ਪਰਖਿ ਤਾਕਯੋ ਨੀਕ।
ਇਕ ਅਯੋ ਪੰਡਿਤ ਬੈਸ਼ਨੋ,
ਗੁਰਿ ਦਰਸ ਹਿਤ ਪੁਨ ਠੀਕ ॥੧੦॥
ਥੀ ਰੀਤਿ ਤਬਿ ਇਸ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਜੋ ਦਰਸ ਹਿਤ ਕੋ ਆਇ।
ਛਕਿ ਅੰਨਜ ਪਹਿਲੇ ਲੰਗਰੋਂ,
ਪੁਨ ਗੁਰਹਿਂ ਦਰਸੈ ਜਾਇ।
ਦਿਜ ਸੁਨੀ ਜਬਿ ਯਹਿ ਰੀਤਿ,
ਮਾਨੀ ਨਹਿ, ਗਿਲਾਨੀ ਠਾਨ[1]। [1]ਨਫ਼ਰਤ ਕੀਤੀ।
ਜਬਿ ਲਗਯੋ ਰੋਟੀ ਕਰਨ ਸੋ,
ਨਿਜ ਖੋਦ ਕੈ ਅਸਥਾਨ ॥੧੧॥
ਕਿਤਿ ਨਿਕਸ ਅਸਤੀ[1] ਚਰਮ ਸੂਕਾ, [1]ਹੱਡੀਆਂ।
ਭਯੋ ਸੋ ਹੈਰਾਨ।
ਬਹੁ ਜਤਨ ਸੋ ਕਰਿ ਚਕਿ[1] ਪੁਨਾ, [1]ਚੱਕ੍ਰਤ ਹੋ ਕੇ।
ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਿਸ ਕਿਯ ਪਯਾਨ।
ਜਹਿਂ ਜਾਇ ਚੌਕਾ ਲਾਇ ਸੋ,
ਤਹਿਂ ਅਸਤੀਆ ਨਿਕਸਾਂਇ।
ਜਬਿ ਧਯਾਨ ਧਾਰੈ ਵਿਸ਼ਨ ਕਾ,
ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਹੀ ਦਰਸਾਂਇ ॥੧੨॥
ਨਹਿ ਸਕਯੋ ਚਲ ਪੁਨ ਅਯੋ ਟਲ[1], [1]ਮੁੜ ਕੇ।
ਗੁਰ ਪਾਸ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
ਛਕਿ ਅੰਨਜ ਲੰਗ੍ਰ ਗੁਰ ਪਿਖੇ,
ਤੌ ਬਿਸ਼ਨਰੂਪ ਬਿਸਾਲ।

ਗਹਿ ਚਰਨ ਹੋਯੋ ਸਿਖ ਪੁਨਾ,	
ਗੁਰਿ ਕਹਯੋ ਤਿਹ ਕੋ ਅੱਛ[1]।	[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਇਕ ਦ੍ਵਿਜ[1] ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਮ ਪਿਖਯੋ,	[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਤਿਹ ਕਰਿ ਰਸੋਈ ਸ੍ਵੱਛ[1] ॥੧੩॥	[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਫਿਰ ਡਾਰ ਲੀਨੀ ਮਹਾਂ ਮੈਲੇ,	
ਚਰਮ ਥੈਲੇ ਮਾਂਹਿ[1]।	[1]ਚੰਮ ਦੇ ਥੈਲੇ ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ।
ਬਿਪ ਕਹਯੋ ਸੋ ਨਹਿ ਹੋਇ ਦ੍ਵਜ,	
ਚੰਮਾਰ ਕੋਊ ਆਹਿ।	
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਸਾਚੀ ਕਹੀ ਤੁਮ,	
ਜੋ ਕਰੈਂ ਚਰਮ ਅਭਿਮਾਨ[1]।	[1]ਚੰਮ (ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ) ਦਾ ਹੰਕਾਰ।
ਤਿਹ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੰਤ ਜਨ,	
ਚੰਮਾਰ ਕਰਤ ਬਖਾਨ ॥੧੪॥	
ਚੌਪਈ:	
ਬ੍ਰਹਮ ਅਭਿਮਾਨੀ[1] ਬ੍ਰਹਮਨ ਜਾਨੋ।	[1]ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ।
ਅਹੰਜੀਵ[1] ਕਹਿਂ ਛਤ੍ਰੀ ਮਾਨੋ।	[1]ਮੈਂ ਜੀਵ ਹਾਂ।
ਬੁਧਿ ਹੰਕਾਰੀ ਬੈਸ ਲਖੀਜੈ।	
ਕਰਮ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਲੀਜੈ ॥੧੫॥	
ਚਰਮ ਰੂਪ ਤਨ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੀ।	
ਸੋ ਚੰਡਾਲ ਚਮਾਰ ਮਹਾਨੀ।	
ਕਰਮ ਧਰਮ ਭ੍ਰਮ ਜਿਹ ਸਬਿ ਛੋਰੇ।	
ਸੋ ਸੰਨਜਾਸੀ ਲਖੋ ਬਹੋਰੇ[1] ॥੧੬॥	[1]ਪੁਨਾ, ਫੇਰ।
ਮਨ ਥਿਰ ਕਰਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਲ ਤੋਰੈ।	
ਬਾਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਸਤੀ[1] ਸੋਰੈ[2]।	[1]ਹੈ। [2]ਉਹ।
ਜਹਿਂ ਲੌ ਸੁਨੀਅਤ ਦਿਸਤ ਪਸਾਰਾ।	
ਬ੍ਰਹਮਰੂਪ ਪਿਖ ਚਰੈ[1] ਉਦਾਰਾ ॥੧੭॥	[1]ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।
ਤਾਂ ਕੋ ਲਖੋ ਨੀਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ।	
ਤਨ ਪਾਲੈ ਸੋ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਭਾਰੀ।	
ਬਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ[1] ਏ ਹੈਂ।	[1]ਆਤਮ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਬਿਵਹਾਰਕ[1] ਸੁਨ ਲੌ ਅਬਿ ਜੇ ਹੈਂ ॥੧੮॥	[1]ਦੁਨਿਆਵੀ।
ਕਰੈਂ ਜੀਵਕਾ[1] ਧਰਮ ਮਿਲੌਨੀ[2]।	[1]ਰੁਜ਼ਗਾਰ। [2]ਧਰਮ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ।
ਪਾਲੈ ਤਨ ਕੁਟੰਬ ਜ਼ਨ[1] ਛੋਨੀ[2]।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਪੁੱਤਰ।
ਜੇਤੀ ਆਮਦਨੀ ਜਿਹ ਪਰੈ[1]।	[1]ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।
ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੰਨ ਜੋ ਕਰੈ ॥੧੯॥	
ਜ਼ਰ ਜੋਰੂ ਧਰ ਜੋ ਨਰਖੈ ਹੈਂ।	
ਤਿਨ ਕੌ ਛਾਦਨ[1] ਭੋਜਨ ਦੈ ਹੈਂ।	[1]ਬਸਤ੍ਰ।
ਐਸੇ ਸੰਤਨ ਕੀ ਜੋ ਸੇਵਾ।	

ਕਰੈ, ਪੁੰਨਜ ਤਿਹ ਕਹਿੰ ਸ੍ਰੁਤਿ ਭੇਵਾ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂੰ।
ਸੋਊ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਸਾਚੌਂ ਭਾਰੀ।
ਜਤੀ ਅਸਟਧਾ[1] ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ। — [1]ਅੱਠ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਕੰਦ[1] ਮੂਲ[2] ਛਕਿ ਬਨ ਮੈ ਰਹੈਂ। — [1]ਫਲ। [2]ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਣ ਯੋਗ ਵਸਤਾਂ।
ਤਾਂ ਕੋ ਬਾਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਹੈਂ ॥੨੧॥
ਸੁਤ[1] ਦਾਰਾ[2] ਧਨ ਧਾਮ ਤਜਾਗਾ। — [1]ਪੁੱਤਰ। [2]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਤਾਂਹਿ ਸੰਨਜਾਸੀ ਲਖੋ ਸਭਾਗਾ।
ਬੇਦ ਬਿੱਦਿਆ ਪਢੈ ਕਮਾਵੈ।
ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਨ ਬਿਵਹਾਰੀ[1] ਭਾਵੈ ॥੨੨॥ — [1]ਦੁਨਿਆਵੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੈਂ ਅਜੀਵਕਾ[1] ਕਰੈਂ। — [1]ਰੋਜ਼ਗਾਰ।
ਤਾਂ ਕੋ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬੁਧਿ ਜਨਰਰੈਂ।
ਖੇਤੀ ਬਣਜ ਕਰੇ ਨਰ ਜੋਈ।
ਬੈਸ ਬਿਹਾਰੀ[1] ਜਾਨੋ ਸੋਈ ॥੨੩॥ — [1]ਸੰਸਾਰੀ।
ਟਹਿਲ ਕਮਾਇ ਜੁ ਕਰੈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
ਤਾਂ ਕਾ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਨਾਮ ਉਚਾਰਾ।
ਯੌਂ ਬਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਧਰਮ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸੰਦੇਹ ਛਿਦੈ ਕੈ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਸੰਸੇ ਕੱਟ ਕੇ।
ਨਿਰ ਸੰਦੇਹ ਗਜਾਨ ਦ੍ਰਿੜਾਯੋ।
ਜਾਂ ਤੈ ਭਵ[1] ਦੁਖ ਸਰਬ ਪਲਾਯੋ[2] ॥੨੫॥ — [1]ਸੰਸਾਰ ਦਾ। [2]ਨੱਸ ਗਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਹਿ[1] ਸਿੱਖਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਹਿ, — [1]ਸਮੇਤ।
ਸੁਨਿ ਦਿਜਵਰ ਵਹਿ ਨੀਕ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਗਹਿ, ਭ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ
ਤਜਿ, ਹੋਯੋ ਸਿੱਖ ਠੀਕ ॥੨੬॥
ਪੁਨ ਹਾਕਮ ਥੇ ਸ਼ੇਖ ਜੋ,
ਬਸਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਜ਼ਾਲਮ ਭਏ,
ਅਤਿ ਬਦ ਖੋ[1] ਬਦ ਚਾਲ ॥੨੭॥ — [1]ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਾਲੇ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੁਸਿਖ ਜਲ ਭਰਨੇ ਜਬਿ ਜਾਵੈਂ।
ਮਾਰ ਗੁਲੇਲੇ ਘੜੇ ਗਿਰਾਵੈਂ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਔਰ ਸਿਖਨ ਦੁਖ ਦੇਵੈਂ।
ਮਾਰ ਗੁਲੇਲੇ ਘੜੇ ਗਿਰਾਵੈਂ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਔਰ ਸਿਖਨ ਦੁਖ ਦੇਵੈਂ।
ਨਿਰਬਲ ਕੋ ਪਿਖਿ ਲੂਟ ਸੁ ਲੇਵੈਂ ॥੨੮॥
ਸੁਨਿ ਪੁਕਾਰ ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰੁ ਕਹੈਂ।
ਨਿਜ ਕਰਮਨ ਫਲ ਆਪੇ ਲਹੈਂ।

ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਥ ਸੰਨਜਾਸੀ ਆਏ।
ਸਿੱਖਨ ਜਨੋਂ ਵਹਿ ਭੀ ਸੰਤਾਏ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਦੁਖੀ ਕੀਤੇ।
ਹੱਲਾ ਕਰਿ ਸੰਨਜਾਸਿਨਿ ਤਬੈ।
ਲੂਟ ਮਾਰ ਕਤਲਾਏ ਸਬੈ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਮਰਵਾਹੇ[1] ਖੱਤ੍ਰੀ। — [1]ਗੋਤ ਦੇ।
ਵਾਸੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਅਵੱਤ੍ਰੀ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਅਵੈੜੇ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਪਾਰੇ।
ਸਹਿ ਨ ਸਕੇ ਮਤਸਰ[1] ਕੇ ਮਾਰੇ। — [1]ਈਰਖਾ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਗਏ ਫਰਜਾਦੀ।
ਔਰ ਨ ਲਿਯ ਕੁਛ ਬਿਨ ਬਰਬਾਦੀ ॥੩੧॥
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਕਰਯੋ ਬਿਖੇਰਾ।
ਤਿਨੈ ਈਸ਼ ਦਿਯ ਦੁੱਖ ਘਨੇਰਾ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਜਗ ਮੈਂ ਸਾਧ ਦੁਖਾਏ।
ਤਿਨ ਤਿਨ ਫਲ ਬਰਬਾਦੀ ਪਾਏ ॥੩੨॥
ਹੈ ਯਹਿ ਨੇਤ[1] ਸਨਾਤਨ[2] ਧੁਰ ਕੀ। — [1]ਨਿਯਮਾਵਲੀ। [2]ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ।
ਮਿਟੈ ਕੈਸ ਅਬਿ ਵਾਰੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ॥੩੩॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਲਗੇ ਬਾਵਲੀ ਰਚਨੇ,
ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਮਧਿ ਤੇਰਾਂ।
ਉਤ ਚਤੌੜ[1] ਪਰ ਕਈ ਸਾਲ ਤੇ, — [1]ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਲ੍ਹਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਲੜਤ ਤਬਿ ਹੇਰਾ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਮਨਾਇ ਰਹਯੋ ਬਹੁ,
ਗੜ੍ਹ ਨ ਟੂਟਯੋ ਜਬਿ ਹੀ।
ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਦਿਵਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ,
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਤਬਿ ਹੀ ॥੩੪॥
ਜ਼ਾਹਰ ਪੀਰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤ,
ਅਮਰ ਦਾਸ ਗੁਰ ਅਬਿ ਹੈਂ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਊਪਰ,
ਰਵਿ ਸਮ ਜਾਨਤ ਸਬਿ ਹੈਂ।
ਬਦਲੇ ਭੰਗ* ਜਾਂਹਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ, — *ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੪ ਦੇ ਹੇਠ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਬਾਬਰ ਕੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
ਬਖਸ਼ੀ ਸਾਤ[1] ਬਾਤ ਯਹਿ ਜ਼ਾਹਰ, — [1]ਸੱਤ।
ਹੈ ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਵਾਹੀ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਉਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਆਪ ਨੂੰ (ਮਿਲੀ ਹੋਈ) ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਕਰੀ ਗੁਰਿ ਮੰਨਤ,
ਪਠੇ ਮਾਤਬਰ[1] ਗੁਰੁ ਪੈ। — [1]ਇਤਬਾਰ ਵਾਲੇ (ਬੰਦੇ)।
ਇਤ ਦਿਸ ਸਭਾ ਵੀਚ ਗੁਰ ਸਹਜੇ,

ਕਰੀ ਬਾਤ ਯੌਂ ਫੁਰੁ[1] ਪੈ।
ਟੂਟੈ ਕੜਾ ਬਾਵਲੀ ਕਾ ਜਬਿ,
ਤਬਿ ਚਤੌੜ ਗੜ੍ਹ ਤੁਟ ਹੈ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਭੇਜ ਕਾਰੀਗਰ,
ਤੁੜਵਾਯੋ ਕੜ ਝਟ ਹੈ ॥੩੬॥

[1]ਛੇਤੀ।

ਇਤ[1] ਦਿਸ ਕੜਾ ਟੂਟਜੋ ਜਬਿ ਹੀ,
ਉਤ ਚਤੌੜ ਗੜ੍ਹ ਟੂਟਜੋ*।

[1]ਤਰਫ਼।

*ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਕਾਉਲਾ ਦੀ 'ਤਾਰੀਖ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ਼' ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੮੧ ਉਪਰ ਖ਼ੁਦ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਉਲੀ ਦੇ ਕੜ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੧੬ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਨਾ ੧੮੧ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ ਦੀ ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ ੧੮੨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ੧੬੧੯ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਚਤੌੜ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚਤੌੜ ਫ਼ਤਹ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਮਤ ਮਾਰਚ ੧੫੬੮ ਈ: ਅਰਥਾਤ ੧੬੨੫ ਬਿ: ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰਲੀ ਸਾਖੀ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੰਦ-ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸਾ ਬਚਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ।

ਬਚਨ ਸਤਿ ਹੋਯੋ ਗੁਰ ਕੇਰਾ,
ਸਹਜ ਭਾਇ ਜੋ ਛੂਟਯੋ।
ਚੌਰਾਸੀ ਲਖ ਜੋਨਿ ਕਟਨ ਹਿਤ,
ਪੌਰੀ ਰਚੀ ਚੁਰਾਸੀ।
ਜਪੁਜੀ ਪਢਿ ਮਨਿ ਥਿਰ ਕਰਿ ਸ਼ਰਧਾ,
ਨ੍ਹਾਇ ਕਟੈ ਜਮ ਫਾਸੀ ॥੩੭॥
ਸੰਮਤ ਸੌਲਾਂ ਸੌ ਥਾ ਇੱਕੀ,
ਤਬਿ ਲਿਹੁ ਠੀਕ ਪਛਾਨੋ।
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਪਾਛੇ ਫਿਰ ਅਕਬਰ,
ਅਯੋ ਲਹੌਰ ਦਿਸਾਨੋ।
ਸਹਿਤ ਸੰਗੀਅਨ ਲੰਗਰ ਤੇ ਛਕਿ,
ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰ ਕੋ ਕੀਨੋ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂਰ ਬ੍ਰਿਧਾਪਨ,
ਤੱਜਬ ਮਾਨਜੋ ਪੀਨੋ ॥੩੮॥
ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੁ ਕਿਯਾ ਖਾਵਤ ਖਾਨਾ,
ਜਿਹ ਬਲ ਯਹਿ ਮੁਖ ਲਾਲੀ।
ਉਮਰ ਬਾਨਵੇ ਬਰਸ ਸਰਸ ਅਤਿ[1]
ਨੌਜਵਾਨ ਸਮ ਚਾਲੀ[1]।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਯਹਿ ਯਾਦ ਹੱਕ[1] ਫਲ,
ਛਕਤਿ ਓਗਰਾ ਹਮ ਹੈਂ।
ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਜੋ ਵਹਿ ਹਮੇਂ ਦਿਲਾਵੋ,
ਦਯੋ ਛਕਜੋ ਸ਼ਹਿ ਛਮ ਹੈਂ[1] ॥੩੯॥

[1]ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ।
[1]ਤੋਰ।
[1]ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ।
[1]ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਛਕਿਆ।

ਜਿਤਨੀ ਵਾਰੀ ਮੂੰਹ ਹਿਲਾਏ,
ਸ੍ਵਾਦ ਤਿਤੈ ਬਤਲਾਏ।
ਔਰ ਅਮੀਰਨ ਕੋ ਭੀ ਦਿਆਯੋ,
ਵਹਿ ਸ਼ਬਿ ਛਕਿ ਬਿਸਮਾਏ।
ਜਾਨ ਖੁਦਾਇ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ,
ਸਿਜਦਾ[1] ਸਭਿ ਨੇ ਕੀਨਾ। — [1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਲੰਗਰ ਹੇਤ ਗਾਉਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਕਾ,
ਸ਼ਾਹਿ ਪਟਾ[1] ਲਿਖ ਦੀਨਾ ॥੪੦॥ — [1]ਸਨਦ, ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤ੍ਰ।
ਕੀਨੋ ਨਹਿ ਕਬੂਲ[1] ਗੁਰ ਜਦਜਪਿ, — [1]ਪ੍ਰਵਾਣ।
ਤਦਜਪਿ ਸ਼ਾਹਿ ਦੈ ਗਯੋ।
ਔਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰ ਦੈ ਕਰਿ ਭੇਟਾ,
ਦਿਸ ਲਾਹੌਰ ਸਿਧਯੋ ॥੪੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਏਕ ਦਿਵਸ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ,
ਮਾਣਕ ਨਾਮ ਸੁਜਾਨ।
ਧਸਯੋ[1] ਬਾਵਲੀ ਮਧਿ ਥਾ, — [1]ਵੜਿਆ ਸੀ।
ਤੋੜਨ ਕੜ ਪਹਿਚਾਨ ॥੪੨॥

ਕਬਿੱਤ:

ਬੂਡ ਗਯੋ[1] ਤਾਂਹਿ ਮਾਂਹਿ ਖੋਜ ਰਹੇ ਮਿਲਯੋ ਨਾਂਹਿ, — [1]ਡੁੱਬ ਗਿਆ।
ਜਲ ਭੌ ਅਥਾਹਿ ਵਾਂਹਿ ਬਾਵਲੀ ਮੈਂ ਭਾਰ ਹੀ।
ਤੀਨ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਕਹਯੋ ਤਬਿ,
ਗਏ ਗੁਰ ਬਾਵਲੀ ਕੇ ਤੀਰ ਤਾਤਕਾਰ[1] ਹੀ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਕੀਓ ਸੋ ਹਕਾਰਨ[1] ਉਚਾਰਨ ਕੈ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ, — [1]ਬੁਲਾਇਆ।
ਬਾਰ[1] ਨ ਲਗਾਈ ਅਯੋ ਬਾਹਰ ਸੁ ਵਾਰ ਹੀ[2]। — [1]ਦੇਰੀ। [2]ਪਾਣੀ ਤੋਂ।
ਜੈਸੇ ਕੋਊ ਟੁਬਕੀ ਲਗਾਇ ਨ੍ਹਾਇ ਨਿਕਸਤਿ,
ਬਿਕਸਤਿ ਭਯੋ[1] ਤੈਸੇ ਸੋਊ ਤਬਿ ਸਾਰ ਹੀ[2] ॥੪੩॥ — [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। [2]ਬਹੁਤ ਹੀ।
ਆਇ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਜੁਗੀਸ਼ਰ ਕੇ ਪਾਦ ਕੰਜ,
ਗਹੇ ਤਬਿ ਮਾਣਕ ਨੈ ਦੂਖ ਭੰਜ ਪਾਵਨੋ।
ਤਾਂਹਿ ਸੀਸ ਧਾਰਿ ਹਾਥ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਥ,
ਜੀਵੜ ਤੂੰ ਥੀਵੜ ਸੁਖੀਵੜ ਅਗਾਵਨੋ[1]। — [1]ਤੂੰ ਜੀਵੜਾ (ਜਿਉਂਦਾ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਂਗਾ।
ਐਹੋ ਮਮ ਮਾਨਕ ਤੂੰ ਬੂਡਯੋ ਅਚਾਨਕ ਥੋ,
ਅਬਿ ਤੁਵ ਸੰਤਤਿ ਅਨੰਤ ਹ੍ਵੈ ਬ੍ਰਿਧਾਵਨੋ[1]। — [1]ਉਲਾਦ ਬਹੁਤ ਵਧੇਗੀ।
ਐਸੋ ਬਰੁ ਦੀਨੋ ਗੁਰੁ ਲੀਨੋ ਅੰਕ ਲਾਇ[1] ਫੁਰੁ[2], — [1]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ। [2]ਛੇਤੀ।
ਕੀਨੋ ਸਮ੍ਰਿੱਧ[1] ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਦੈ ਸੁਹਾਵਨੋ ॥੪੪॥ — [1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ।
ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਸ਼ਕਤਿ ਚਕਿਤ[1] ਸਭਿ ਭਏ ਲੋਗ, — [1]ਹੈਰਾਨ।
ਸੋਗ ਗਯੋ, ਛਯੋ ਪ੍ਰਮੋਦ[1] ਉਰਿ[2] ਸਬਿ ਕੇ। — [1]ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਿਆ। [2]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ।

ਸੰਤਤਿ ਮਹਾਨ ਭਈ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਜਹਾਨ ਪਰ,
ਜੀਵੜੇ ਸਦਾਵਤ ਹੈਂ ਅਬਿ ਲੌ ਸੁ ਤਬਿ ਕੇ।
ਔਰ ਏਕ ਭਯੋ ਹੈ ਹਿੰਦਾਲ* ਨਾਮ ਜਾਟ ਕੁਲ,
*ਇਹ 'ਨਿਰੰਜਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ 'ਨਿਰੰਜਨੀਏ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।
ਨਗਰ ਜੰਡਜਾਲੇ ਕਾ ਬਿਸਾਲੇ ਸਿਖ ਜਬਿ ਕੇ।
ਸੇਵ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਕੀ ਕਰਤ ਅਮੇਵ[1] ਨਿੱਤ,
[1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਚਿੱਤ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਭਗਤਿ ਰਹਯੋ ਫਬ ਕੇ[1] ॥੪੫॥
[1]ਸਜ ਕੇ।
ਏਕ ਦਿਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਗੁਰੂ ਲੰਗਰ ਮੈ,
ਆਇ ਸਬਿ ਹੀ ਨੈ ਕਰੀ ਮਗ ਮੈਂ ਪ੍ਰਨਾਮ[1] ਹੈ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਚੂਨ[1] ਥੋ ਹਿੰਦਾਲ ਗੁਧੇ[2] ਹਾਥ ਭਰੇ ਜਾਨਿ ਰੁਧੇ[3],
[1]ਆਟਾ। [2]ਗੁੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ। [3](ਆਟੇ ਨਾਲ) ਹੱਥ ਭਰੇ ਤੇਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਜਾਣ ਕੇ।
ਪੀਠ ਰਾਖਿ ਕੀਨੀ ਉਧੇ ਹੋਇ ਕੈ ਨਮਾਮਿ ਹੈ[1]।
[1]ਪਿੱਠ ਤੇ (ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ) ਰੱਖ ਕੇ ਮੂਧਾ ਹੋ ਕੇ (ਨਿਉਂ ਕੇ) ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਬੁਧਿ ਪੇਖਿ ਗੁਰੁ ਭਏ ਮੁਦ[1],
[1]ਅਨੰਦ।
ਦਯਾ ਨਿਧਿ ਕੀਨੋ ਸੋਊ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਧਾਮ[1] ਹੈ।
[1]ਘਰ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਯਾਹੀ ਬਿਧਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ,
ਰਹਯੋ ਤੁਮ ਠੀਕ ਕਰਤ ਬੰਦਨਾਂ ਤਮਾਮਿ ਹੈ[1] ॥੪੬॥
[1]ਸਾਰਿਆਂ (ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ) ਤੂੰ (ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਠੀਕ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹੀਂ।
ਔਰ ਏਕ ਹੁਤੋ ਤਾਕੇ ਕਟ ਮੈ[1] ਤ੍ਰਿਕੋਨ ਪਟ[2],
[1]ਲੱਕ ਵਿੱਚ। [2]ਤਿਕੋਨਾ ਕਪੜਾ।
ਬਾਂਧਯੋ ਅਗਾਰੀ ਤਬਿ ਠਟ ਕਰਿ ਠੀਕ ਹੀ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ।
ਸੋਊ ਗੁਰੁ ਹੇਰਿ ਕਹਯੋ ਟੇਰਿ ਫੇਰ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਤਿ,
ਐਸੋ ਪਟ ਕਟ ਮੈਂ ਰਖੱਈਓ ਨਿਤ ਨੀਕ ਹੀ।
ਸੂਜਨਾ ਕਹਤ ਤਾਂਹਿ ਤਣੀਆਂ ਕਹਤਿ ਕੋਊ,
ਲਘੁ ਲਘੁ ਕੁੜੀਆਂ ਕੇ ਕਟ ਹੋਤ ਠੀਕ ਹੀ।
ਐਸੋ ਪਟ ਕਟ ਧਰਿ ਰਾਖਤ ਹਮੇਸ਼ ਵਹਿ,
ਲਟਕਤਿ ਆਗੇ ਪਟ ਫੂਲ ਸੁਠ[1] ਠੀਕ ਹੀ ॥੪੭॥
[1]ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲ।
ਪੀਠ ਪਰ ਹਾਥ ਧਾਰਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਨਮਸਕਾਰ,
ਕਟ ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਕੋਨ ਪਟ ਫੂੰਦੇਦਾਰ[1] ਧਾਰਿ ਹੈਂ।
[1]ਫੁੰਮਣ ਵਾਲਾ।
ਆਜ ਲਗ ਰੀਤਿ ਯਾਹੀ ਚਲੀ ਜਾਤ ਤਿਨਿ ਮਾਂਹੀ,
ਸਿੱਖ ਜੇ ਹਿੰਦਾਲ ਕੇ ਹਿੰਦਾਲੀਏ ਅਪਾਰ ਹੈਂ।
ਵੀਚ ਜੰਡਿਜਾਲੇ ਵਹਿ ਮਿਲਤਿ ਬਿਸਾਲੇ ਆਇ,
ਮੇਲਾ ਬਹੁ ਲਗਤਿ ਜਗਤ ਜਾਨੈ ਸਾਰ[1] ਹੈਂ।
[1]ਸਾਰਾ।
ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੰਗ ਫੇਰ ਜਯੋ ਵਿਰੋਧ ਤਾਂਹਿ,
ਸੋਊ ਗਾਥ ਆਗੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਹੋਂ ਉਚਾਰ ਹੈਂ ॥੪੮॥
ਔਰ ਏਕ ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਸੰਗ ਹੀ ਮੇਂ ਹਿਤ ਸਾਥ,
ਗੰਗੂ ਸ਼ਾਹੀ ਸਿੱਖ ਜਯੋਂ ਕਹਾਵਤ ਭੇ ਭੂਰ ਹੈਂ।
ਗੰਗੂ ਨਾਮ ਖੱਤ੍ਰੀ ਥਾ ਬਨੀਆਂ ਨਿਧਨੀਆਂ[1] ਸੁ,
[1]ਗ਼ਰੀਬ।
ਉੱਤਰ ਦਿਸਨੀਆਂ ਬਸਨੀਆਂ[1] ਜਰੂਰ ਹੈ।
[1]ਉੱਤਰ (ਪਹਾੜ) ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਜਸ ਸੁਨਿ ਆਯੋ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਪੁਨ,

ਮਨ ਮੈ ਸੰਕੋਚ ਧਰਿ ਖਰੋਰਹਯੋ ਦੂਰ ਹੈ।
ਲਾਗ ਰਹੀ ਭੀਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨ ਕੀ,
ਅਸਨ ਬਸਨ[1] ਧਨ ਅਰਪਤ ਭੂਰ ਹੈਂ ॥੪੯॥
[1]ਭੋਜਨ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਹੁਤੋ ਵਹਿ ਦਾਰਦੀ ਨ ਔਰ ਕਛੂ ਪਾਸ ਤਾਂਹਿ,
ਚਾਰ ਪੈਸਾ ਭਰ ਗੁੜ ਲਯਾਯੋ ਭੇਟੁ ਹੇਤ ਹੀ।
ਚਿੱਤ ਮੈਂ ਚਿਤਾਰੇ ਏਹੁ ਐਸੀ ਭੇਟ ਕੈਸੇ ਦੇਹੁਂ,
ਇਨ ਕੈ ਨ ਕਮੀ ਕੇਹੁ ਲੈਹੈਂ ਕਬਿ ਏਤ ਹੀ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਵਨੇ ਕਾ ਲਗੈ ਅਵਕਾਸ[1] ਨਾਂਹਿ,
[1]ਵਿਹਲ।
ਆਸ ਧਰਿ ਹੋਇ ਕੈ ਉਦਾਸ ਖਰੋ ਚੇਤ ਹੀ[1]।
[1]ਬੜਾ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਜੁ ਈਸ੍ਵਰ ਸ੍ਰਬੱਗ ਜਾਨਿ,
ਲਯੋ ਸੋ ਬੁਲਾਇ ਢਿਗ ਲਖਿ ਸਭਿ ਭੇਤ ਹੀ ॥੫੦॥
ਜੈਸੇ ਜਦੁਪਤਿ[1] ਲਏ ਤੰਦੁਲ[2] ਸੁਦਾਮਾ ਤੇਹੈਂ,
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ। [2]ਚਾਉਲ।
ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਲਹਯੋ ਗੁੜੁ ਤਾਂਹਿ ਤੈ ਸੁਧਾਰ ਹੈਂ।
ਆਪ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ਮੁਖਿ ਔਰ ਵਰਤਾਇ ਦੀਨੋ,
ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰੁ ਤਾਹੂੰ ਪੈ ਅਪਾਰ ਹੈਂ।
ਕੀਨੋ ਸਿਤਕਾਰ ਦੀਨੋ ਹਾਥ ਸਿਰ ਧਾਰ ਤਾਂਹਿ
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਕੋ ਅਗਾਰ[1] ਕੀਨੋ ਪੀਨੋ ਭਾਰ[2] ਹੈ।
[1]ਘਰ। [2]ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ।
ਬਖਸ਼[1] ਬਿਸਾਲ ਭਰਯੋ ਛਿਨ ਮੈ ਨਿਹਾਲ ਕਰਯੋ,
[1]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ।
ਗੰਗੂ ਸ਼ਾਹੀ ਆਜ ਕਲ ਸਿਖ ਭੀ ਅਪਾਰ ਹੈਂ ॥੫੧॥
ਇਤਯਾਦਿ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈਂ, ਬਿਸਾਲ ਕਰਿ,
ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਰ ਸਫਲ ਦਿਖਾਏ ਹੈਂ।
ਕੋਸ਼[1] ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਜੋ ਆਦਿ ਗੁਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇ,
[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਪੋਸ ਧਨ ਸੂਮ ਜਯੋਂ ਜੁਗਾਦਿ ਨੇ ਬਢਾਏ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸੂਮ ਵਾਂਗ (ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ) ਧਨ ਨੂੰ {ਪੋਸ} ਸਾਂਭ ਕੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ (ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ) ਵਧਾਏ।
ਵੇਈ ਗੰਜ ਪੁੰਜ ਅਜਮਤ ਕੇ ਅਭੰਜ ਇਨਿ[1],
[1]ਉਹੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਟੁੱਟ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ)।
ਬਾਈ ਠੌਰ ਸਦਾਬ੍ਰਤ ਧਰ ਕੈ[1] ਲੁਟਾਏ ਹੈਂ।
[1]ਲਾ ਕੇ।
ਆਏ ਜੋ ਹਜੂਰ[1] ਮਨ ਭਾਏ ਫਲ ਪਾਏ ਤਿਨਿ,
[1]ਪਾਸ।
ਜ਼ਾਹਰ ਜਗਤ ਪੀਰ ਹੋਇ ਕੈ ਸਿਧਾਇ ਹੈਂ ॥੫੨॥
ਜੈਸੇ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਈ ਸੂਬੇ ਕੀਨ ਆਹਿ,
ਰੱਯਤ ਬਢਾਯੋ ਚਾਹਿ ਅਰਿ ਗਨ ਘਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਵੈਰੀ ਮਾਰ ਕੇ।
ਤੈਸੇ ਬਾਈ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਮੰਜੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਬਾਈ,
ਕੀਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਬਿਰਧਾਵਨ ਉਪਾਇ ਕੈ।
ਜੈਸੇ ਕੋਊ ਧਨੀ ਘਨੀ ਕੋਠੀਆ ਰਚਾਇ ਨਿਜ,
ਬਨਜ ਬਢਾਵਤਿ ਗੁਮਾਸ਼ਤੇ[1] ਬਿਠਾਇ ਕੈ।
[1]ਗੁਮਾਸ਼ਤਾ- ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਏਜੰਟ (ਮੁਨਸ਼ੀ)।
ਤੈਸੇ ਗੁਰਿ ਧਰਮ ਧੁਰੀਨ[1] ਕੀਨ ਚੀਨ[2] ਚਿੱਤ,
[1]ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੂਪ। [2]ਜਾਣ ਕੇ।
ਦੀਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਮੈ ਜਗਤ ਲਗਾਇ ਕੈ ॥੫੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬੁਹ ਚਰਿਤ[1] ਕਰਿ,
ਤਾਰੇ ਸਿਖ ਬਖਜਾਤ।
ਰਾਮਦਾਸ ਸੋਢੀ ਤਈਂ,
ਲਾਇਕ ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ॥ ੫੪ ॥

[1]ਕੌਤਕ।

ਅਪਨੀ ਜਾਗਾ ਗੁਰੂ ਥਪਿ[1],
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਇਕਤੀਸ।

[1]ਬਿਠਾ ਕੇ।

ਭਾਦੋਂ ਪੂਰਨ ਮਾਸਿ ਕੋ[1],

[1]ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ।

ਤਨ ਤਜਿ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਮੀਸ[1] ॥ ੫੫ ॥

[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ।

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਤੀਸਰ ਗੁਰ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਖੋੜਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੧੬ ॥

੧੨. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿਘਨ ਹਰਨ ਮੰਗਲ ਕਰਨ,
ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਹਾਰ[1]।

[1]ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖਦਾ ਚਲਿਤ,
ਛਲ ਤਜਿ ਗੁਰਿ ਉਰਿ ਧਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਛਲ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਿਨ ਅੰਜਨ ਰੂਪ ਨਿਰੰਜਨ, ਨੈਨ
ਪ੍ਰਭੰ ਜਨ ਖੰਜਨ ਕੰਜਨ ਊਪੰ[1]।

[1]ਮਾਇਆਰਹਿਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਰੂਪ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਮਾਨੋ ਮਮੋਲਿਆਂ ਤੇ ਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾ (ਵਰਗੀ ਹੈ)।

ਕਰਿ ਗੰਜਨ ਮੰਜਨ ਅੰਜਨ ਗਯਾਨ ਦੈ,
ਰੰਜਨ ਦਾਸੰ ਖਾਸਨ ਖੂਪੰ[1]।

[1]ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਦੇ ਕੇ (ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ) ਕੱਟ ਕੇ {ਮੰਜਨ} ਸ਼ੁਧ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਰਵਿ ਬਾਲ ਮਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸਸੀ,
ਨਵ ਨੀਤ ਅਨੰਗ ਰਾਜੀਵ ਅਨੂਪੰ[1]।

[1]ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ, ਹੰਸ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਮੱਖਣ, ਕਾਮਦੇਵ ਤੇ ਕੰਵਲ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹਨ।

ਉਰਿ ਠਾਨ ਧਯਾਨ ਗਯਾਨ ਹਰੀ,
ਗੁਰੁ ਕਾਨ੍ਹ ਹਰੀ ਵਰ ਬਾਲ ਸ੍ਵਰੂਪੰ[1] ॥੨॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਿਆਨ ਧਾਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ,
ਪਥਾ ਜਥਾਰਥ ਸਾਰ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ।

ਜਥਾ ਮੇਰੁ ਤੈ ਕਨ ਤਥਾ,
ਕਹੌਂ ਮਥਾ ਧਰਧਾਰ[1] ॥੩॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕ ਕੇ (ਰਤਨ ਕੱਢਣ ਵਾਂਗ ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ) ਤਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਚੌਪਈ:

ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਨੀ।
ਹਾਨੀ ਕਰਿ ਅਗਤਾ ਹਰਖਾਨੀ[1]। — [1]ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ (ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ)।
ਖਾਨੀ ਗੁਨ ਗਨ[1] ਮਨ ਸੁਧ ਕਰਨੀ। — [1]ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈ।
ਕਰਨੀ ਜਯੋਂ ਮਦਾਦਿ ਤਰੁ ਹਰਨੀ[1] ॥੪॥ — [1]ਹਥਣੀ ਵਾਂਗ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਹਰਨੀ ਬੁਧਿ ਬੰਧਨ ਹਿਤ ਬਯਾਰੀ[1]। — [1]ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਹਰਨੀ ਦੇ ਬੰਧਨ (ਮੋਹ ਜਾਲ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ) ਹਵਾ ਹੈ।
ਬਾਰੀ ਸੁਜਸ ਗੰਧਿ ਸੁਖਕਾਰੀ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਸ ਰੂਪ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀ ਸੁਖਦਾਈ ਬਗ਼ੀਚੀ ਹੈ।
ਕਾਰੀ ਭਵ ਰੁਜ ਹਾਰਕ ਚਾਰੀ[1]। — [1]ਸੰਸਾਰ ਰੂਪਰੋਗ ਦੇ ਮੇਟਣ ਵਾਲੀ ਚੰਗੀ ਦਵਾਈ ਹੈ।
ਚਾਰੀ ਫਲਦ ਕਾਮ ਤਰੁ ਡਾਰੀ[1] ॥੫॥ — [1]ਚਾਰੇ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਦੀ ਡਾਲੀ ਹੈ।
ਡਾਰੀ ਦੈਵੀ ਸੰਪਤਿ ਸਾਰੀ[1]। — [1]ਸਾਰੀ ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ (ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ) ਦੀ ਡਾਰ ਹੈ।
ਸਾਰੀ ਦਾਸਨ ਪੰਚ ਭਤਾਰੀ[1]। — [1]ਦਾਸਾਂ ਰੂਪ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਦੀ ਸਾੜ੍ਹੀ (ਪੜਦਾ ਢਕਣ ਵਾਲੀ) ਹੈ। {ਪੰਜ-ਪੰਜਾਂ-

ਭਤਾਰੀ-ਪਤੀਆਂ ਵਾਲੀ=ਦ੍ਰੋਪਤੀ।}

ਤਾਰੀ ਸੰਸੇ ਬਿਹੰਗ ਉਡਾਰੀ[1]* ॥੬॥
[1]ਸੰਸਿਆਂ ਰੂਪ ਨਦੀ (ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ) ਪੰਛੀ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਹੈ।
*ਅੰਕ ਨੰ: ੬ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਪੱਥਰ ਦੇ ਛਾਪੇ 'ਚ ਕਿਤੇ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਾਰੀ ਤਿਯ ਹਿਤ ਮੁਕਤਿ ਮਸੂਕੈ[1]।
[1]ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਮਾਸ਼ੂਕ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ- ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਵਾਸਤੇ (ਮਾਇਆ ਰੂਪ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸੂਕੈਂ ਅਗੁਨ ਜਵਾਸ ਅਰੁਕੈਂ[1]।
[1]ਅਉਗਣਾਂ ਰੂਪ ਜਵਾਂਹੇਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਰੋਕ ਟੋਕ ਤੋਂ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਰੁਕੈ ਮਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਮੈਂ[1]।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਗੁਨ ਮੈਂ ਪਿਖੇ ਚਿੰਤਨ ਸਭਹੁਨ ਮੈਂ[1] ॥੭॥
[1]ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ (ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ) ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਨ (ਸਿਮਰਨ) ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਦੇਖੇ ਹਨ।

ਹੁਨ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰੋਂ ਸਭ ਆਗੇ।
ਆਗੇ ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਬਡ ਭਾਗੇ।
ਭਾਗੇ ਭਰਮ ਭੇਦ ਦੁਖ ਉਰ ਕਾ।
ਉਰਕਾ ਪਾਤ ਜੈਸ ਜਗ ਫੁਰਕਾ[1] ॥੮॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਅਕਾਸ਼ 'ਚੋਂ ਡਿੱਗੇ ਅੰਗਾਰ ਛੇਤੀ (ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੀ ਗਾਥਾ[1]।
[1]ਉਸਤਤੀ ਦੀ।

ਗਾਥਾ[1] ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
[1]ਕਥਾ।

ਸਾ ਥਾ ਧਰਾ ਰੂਪ ਰਘੁਵਰ ਸੋ[1]।
[1](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ) {ਸ} ਉਸ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ {ਸੋ} ਵਰਗਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ {ਥਾ} ਸੀ।

ਵਰ ਸੋ ਬਾਨ ਬੈਨ ਹਰ ਅਰਿ ਸੋ[1] ॥੯॥
[1]ਬਚਨਾਂ ਰੂਪ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਾਮ ਆਦਿ) ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ।

ਅਰਸ਼ੋ[1] ਉਤਰੇ ਵੀਚ ਲਾਹੌਰੇ।
[1]ਸੱਚ ਖੰਡ ਤੋਂ। {ਅੰ:, ਅਰਸ਼-ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਤਖ਼ਤ, ਸੱਚ ਖੰਡ।}

ਹੌਰੇ ਕਰਿ ਤਾਰੇ ਜਨ ਗਉਰੇ[1]।
[1](ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ) ਭਾਰੇ (ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ) ਹੌਲੇ (ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ) ਕਰ ਕੇ ਤਾਰਿਆ।

ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੌ ਇਕਾਨਵੇ ਚਾਰੂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।

ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਸੁਦੀ ਤੀਜ ਗੁਰਵਾਰੂ[1] ॥੧੦॥
[1]ਵੀਰਵਾਰ ਦਿਨ।

ਸੋਢੀ ਹਰੀਦਾਸ ਹਰਿ ਦਾਸੂ।
ਦਯਾ ਕੌਰ ਮਾਤਾ ਘਰ ਖਾਸੂ।
ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਅਵਤਾਰੂ[1]।
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ।

ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਜਗਤੈ ਸੁਖ ਕਾਰੂ ॥੧੧॥
ਬਾਜ[1] ਬਜਾਇ ਸੁਮਨ ਸੁਰ ਬਰਖੇ[2]।
[1]ਵਾਜੇ। [2]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਨਾਰਿ ਨਰ ਹਰਖੇ।
ਘਰ ਹਰਦਾਸ ਬਧਾਈ ਆਵੈਂ।
ਬਾਦ ਬਜਾਇ ਗੀਤ ਬਹੁ ਗਾਵੈਂ ॥੧੨॥
ਪੁਰ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਮੰਗਲ ਹੋਵਾ।
ਭਨਤ ਨ ਜਾਇ ਬਨਤ ਥੋ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਣਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ।

ਬਾਲ ਚਲਿਤ ਐਸੇ ਗੁਰੁ ਕਰਹੀਂ।
ਜਨ ਗਨ ਮਨ ਭਗਤੀ ਅਨੁਸਰਹੀਂ ॥੧੩॥
ਖੇਲਨ ਵੀਚ ਬਾਲਕਨ ਤਾਈਂ।

ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ ਭਗਤੀ ਜਗ ਸਾਈਂ।
ਚਲਨ ਚਿਤੌਨ[1] ਹਸਨ ਮੁਸਕਾਵਨ।
[1]ਦੇਖਣਾ।
ਜਾਗਨ ਸੋਵਨ ਪੀਵਨ ਖਾਵਨ ॥੧੪॥
ਬੈਠਨ ਉਠਨ ਬੋਲਨ ਐਸਾ।
ਹੋਵਤਿ ਅਵਤਾਰੋਂ ਕਾ ਜੈਸਾ।
ਬਾਲ ਉਮਰ ਬ੍ਰਿਧਨ ਸੀ ਚਾਲੈਂ[1]।
[1]ਵੱਡਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਰੀਤਾਂ।
ਕੋਵਿਦ[1] ਪਿਖਿ ਰਹਿਂ ਤੱਜਬ ਕਮਾਲੈਂ[2] ॥੧੫॥
[1]ਵਿਦਵਾਨ (ਜੋਤਸ਼ੀ)। [2]ਬਹੁਤੇ ਹੈਰਾਨ।
ਰੇਖਨ ਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹ[1] ਪੇਖਿ ਬਖਾਨੈਂ।
[1]ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਈਸ ਸਮਾਨ ਇਸੈ ਜਗ ਮਾਨੈ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਯਹਿ ਅਧਿਕ ਕਮਾਵੈਂ।
ਇਨਿ ਪਦ[1] ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਿਰ ਨ੍ਯਾਵੈਂ[2] ॥੧੬॥
[1]ਚਰਨਾਂ ਤੇ। [2]ਰਾਜੇ ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣਗੇ।
ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਕਾਲ ਬਿਤਯੋ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਮਗ ਲਯੋ[1]।
[1]ਦੇਵਪੁਰੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲਿਆ ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਏ।
ਹੁਤੇ ਨਾਨਕੇ ਬਾਸਰ ਗਾਮੂੰ[1]।
[1]ਪਿੰਡ।
ਨਾਨੀ ਲੈ ਗਈ ਇਨ ਨਿਜ ਧਾਮੂੰ ॥੧੭॥
ਸਾਤ ਬਰਸ ਕੀ ਥੀ ਤਬਿ ਆਯੂ[1]।
[1]ਉਮਰ।
ਰਹੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਸੁਖ ਪਾਯੂ[1]।
[1]ਪਾ ਕੇ।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਤਹਿ ਤਾਲ ਲਗਾਵਹਿਂ।
ਲੋਗ ਘਨੇ ਤਹਿਂ ਸੇਵ ਕਮਾਵਹਿਂ ॥੧੮॥
ਰਾਮਦਾਸ ਤਹਿਂ ਜਾਇ ਹਮੇਸੈਂ।
ਘੁੰਗਨੀ ਚਨੇ[1] ਪਕੌੜੇ ਬੇਸੈਂ[2]।
[1]ਉਬਲੇ ਹੋਏ ਛੋਲੇ। [2]ਵੇਸਣ ਦੇ। (ਅ) ਚੰਗੇ।
ਲਾਇ ਛਾਬੜੀ ਬੇਚੈ ਬੈਸਾ।
ਬਨਾ ਸੰਜੋਗ ਏਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ॥੧੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅਮਰ ਦਾਸ ਨਿਜ ਸੁਤਾ ਕੀ,
ਕਰਨ ਸਗਾਈ ਹੇਤ[1]।
[1]ਮੰਗਣੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਦਿਜ[1] ਕੋ ਭੇਜਨ ਲਗੇ ਜਬਿ,
[1]ਬ੍ਰਾਹਮਣ।
ਕਰਜੋ ਸਮਾਣੀ[1] ਏਤ[2] ॥੨੦॥
[1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ (ਮਾਤਾ ਦਯਾ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ)। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਸਮੁਖ ਪਿਖਿ,
ਆਵਤ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪੁ।
ਐਸਾ ਹੀ ਨੀਂਗਰ[1] ਹੁਵੈ,
[1]ਲੜਕਾ, ਮੁੰਡਾ।
ਆਯੂ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ॥੨੧॥
ਅਮਰ ਧਰਮ ਬਪੁ[1] ਐਸ ਸੁਨਿ,
[1]ਧਰਮ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ।
ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਪਾਸ।
ਬੋਲਿ[1] ਜਾਤਿ ਕੁਲ ਬੂਝ ਕੈ,
[1]ਬੁਲਾ ਕੇ, ਸੱਦ ਕੇ।
ਰੇਖ ਪੇਖਿ ਬਡ ਖਾਸ ॥੨੨॥

ਕਹਯੋ ਯਾਹਿ ਸਮ ਇਹੀ ਹੈ,
ਔਰ ਨਹੀਂ ਜਗ ਕੋਇ।
ਸ਼ਗਨ ਸਗਾਈ[1] ਦੈ ਤਬੈ, — [1]ਮੰਗਣੀ ਦਾ ਸ਼ਗਨ। {ਸ਼ਗਨ-ਮੰਗਣੀ ਸਮੇਂ ਛੁਹਾਰੇ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।}
ਪੁਨ ਬਿਵਾਹ ਦਿਯ ਸੋਇ ॥੨੩॥
ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੈ ਅਮਰ ਜੀ,
ਗਏ ਦੁਤੀ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਸੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਾਲ ਕਰਿ,
ਗੱਦੀ ਪਾਈ ਖਾਸ ॥੨੪॥
ਇਨ ਹੀ ਬਾਰਹ ਬਰਸ ਕੇ,
ਅੰਦ੍ਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
ਕਰਿ ਅਬਾਦ ਤਹਿਂ ਥੇ ਬਸੇ,
ਰਚ ਕਰਿ ਧਾਮ ਬਿਸਾਲ ॥੨੫॥
ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਭੀ ਤਹੀਂ
ਅਮਰਦਾਸ ਨਿਜ ਪਾਸ।
ਘਰ ਰਚਵਾਇ ਬਸਾਇ ਰਖ,
ਕਰੈਂ ਪਾਲਨਾ ਖਾਸ ॥੨੬॥
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਕੋ,
ਲਖਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਖਯਾਤ।
ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਸੇਵਾ ਕਰੈਂ, ਜਾਂ ਤੇ ਭਏ ਬਖਯਾਤ ॥੨੭॥
ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਨ ਸੋਢੀ ਲਵ ਪੁਰ ਕੇਰੇ।
ਗੰਗਾ ਨ੍ਹਾਵਣ ਚਲੇ ਬਧੇਰੇ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।
ਰਾਮਦਾਸ ਢਿਗ ਦਿਜ ਪਠਿ ਟੇਰਾ[1] ॥੨੮॥ — [1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੂੰ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ।
ਹਮ ਸ਼ਰੀਕ ਤੁਮਰੈ ਹੈਂ ਆਏ।
ਮਿਲ ਜਾਵਹੁ ਲਜਾਵਹੁ ਪਹੁਨਾਏ[1]। — [1]ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ।
ਅਮਰ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਸਹਜ ਸੁਭਾਏ।
ਸੈਂਢ ਜ਼ੁਬਾਨ[1] ਕਹਯੋ ਇਸ ਭਾਏ ॥੨੯॥ — [1]ਦਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ।
ਰਾਮਦਾਸ ਕਾ ਕੋਊ ਸ਼ਰੀਕ।
ਰਹਿਂ ਹੈ ਨਾਂਹਿ ਜਗਤ ਮੈਂ ਠੀਕ।
ਪੁਨ ਬੁਲਾਇ ਉਨ ਕੋ ਘਰ ਖਾਸ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਘਰ।
ਭੋਜਨ ਖਿਲਤ[1] ਦਏ ਬਡਰਾਸਿ[2] ॥੩੦॥ — [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਵਹਿ ਗੰਗਹਿ ਗਏ।
ਪਰ ਗੁਰ ਬਚਨ ਸੱਤ ਸਬਿ ਭਏ।
ਮਰੀ[1] ਪਰੀ ਤਿਨ ਕੋ ਬਡ ਤਹੇਂ। — [1]ਛੂਤ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਹੈਜ਼ਾ, ਪਲੇਗ ਆਦਿ।
ਬਹੁਤ ਮਰੇ ਥੋਰੇ ਹੀ ਰਹੇ ॥੩੧॥

ਸੋਢੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਵੀਚ ਲਾਹੌਰੈਂ।
ਹੁਤੇ ਬਸਤ ਤਬਿ ਅਤਿਸੈ ਗੌਰੈਂ।
ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਦਰ ਜਹਾਂ।
ਹੈ ਅਬਿ[1], ਥੇ ਸੋਢੀ ਤਬਿ ਤਹਾਂ ॥ ੩੨ ॥ — [1]ਜਿੱਥੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਹੈ।
ਯਾਹੀ ਤੈਂ ਸੁ ਸੋਢੀਓਂ ਕੇਰਾ।
ਕਹਿਲਾਵਤ ਮਹੱਲਾ ਹਮ ਹੇਰਾ।
ਪੈ ਵਹਿ ਥੇ ਹੰਕਾਰੀ ਭਾਰੀ।
ਨਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਸ਼ਾਯੋ ਕਾਰੀ[1] ॥ ੩੩ ॥ — [1]ਵੱਡਾ।
ਆਖਰ ਜਬਿ ਥੋਰੇ ਹੀ ਰਹੇ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਉਤ ਗਾਦੀ ਬਹੇ।
ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਬਿ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਗਏ।
ਹੋਨਹਾਰ ਬਚ ਐਸ ਕਢਏ ॥ ੩੪ ॥
ਹਮ ਸ਼ਰੀਕ ਗੁਰੁ ਕੇ ਹੈਂ ਆਏ।
ਉਨਿ ਭੀ ਸੁਨਿ ਯਹਿ ਬੈਨ ਅਲਾਏ।
ਨਾਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕੋਈ।
ਰਹਜੋ ਨ ਰੈਹੈ ਆਗੇ ਕੋਈ ॥ ੩੫ ॥
ਦੇਖੋ ਬੋਲਨ ਕੇਰ ਬਿਚਾਰਾ।
ਬਰ[1] ਕੀ ਠੌਰ ਸਾਪ[2] ਲਿਯ ਭਾਰਾ। — [1]ਵਰ। [2]ਸਰਾਪ।
ਤਬਿ ਤੇ ਸੋਢੀ ਲਵਪੁਰ ਜੋਊ।
ਗੁਰੂ ਉਲਾਦ ਬਿਨ, ਰਹਾ ਨ ਕੋਊ ॥ ੩੬ ॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਤੀਸਰੇ ਕੇ ਹੁਤੇ ਪੂਤ ਨੀਕੇ।
ਉਭੇ[1] ਮੋਹਣ ਮੋਹਰੀ ਨਾਮ ਠੀਕੇ। — [1]ਦੋ।
ਹੁਤੀ ਕੰਨਜਾ ਧੰਨਜਾ ਜੋਗ[1] ਭਾਨੀ। — [1]ਧੰਨਜਤਾ ਜੋਗ।
ਰਮੰਦਾਸ ਸ਼ਾਦੀ ਤਿਸੈ ਸੰਗ ਠਾਨੀ ॥ ੩੭ ॥
ਭਏ ਤੀਨ ਬੇਟੇ ਤਿਸੀ ਸੈ ਸੁ ਮਾਨੋ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਚੰਦ[1] ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਜਾਨੋ। — [1]ਚੰਦ (ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ)।
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨੰ ਮੱਲ ਆਚੱਲ ਪਾਲੰ[1]। — [1]ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ)।
ਰਹੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬੇਸਾਲ ਕਾਲੰ[1] ॥ ੩੮ ॥ — [1]ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ।
ਗੁਰੂ ਕੋ ਸਬੰਧੀ ਲਖੈਂ ਨਾਂਹਿ ਦੋਈ[1]। — [1]ਦੋਵੇਂ (ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ)।
ਧਰੇ ਈਸ ਭਾਵੰ[1] ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਸੋਈ। — [1]ਈਸ਼ਰ ਭਾਵ ਧਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ।

ਗੁਰੂ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਅਮਰਦਾਸ ਜੈਸੇ।
ਕਰੀ ਸੇਵ ਨੀਕੈ ਰੰਮਦਾਸ ਤੈਸੇ ॥ ੩੯ ॥
ਪੁਨਾ ਬਾਉਲੀ ਕੀ ਕਰੀ ਕਾਰ ਭਾਰੀ।
ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਹੀ ਆਲਸੰ ਤਾਂਹਿ ਟਾਰੀ।
ਬਿਤੇ ਬਰਸ ਕੇਤੇ ਤਿਸੇ ਕਰਤ ਸੇਵਾ।

ਚਢਯੋ ਤਰੁ ਮੁਰਾਦੰ[1] ਲਗਯੋ ਚਾਹਿ ਮੇਵਾ[2] ॥੪੦॥

[1]ਮੁਰਾਦ (ਭਾਵਨਾ) ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ (ਸਿਰੇ) ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਭਾਵ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। [2]ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਰੂਪ ਫਲ।

ਦਿਨੰ ਏਕ ਮਾਂਹੀ ਗੁਰੂ ਤੀਸਰੰ ਨੈ।
ਪਿਖ੍ਯੋ ਧ੍ਯਾਨ ਧਰ ਕੈ ਦਿਲੰ ਈਸਰੰ ਨੈ[1]।

[1]ਈਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ।

ਲਖ੍ਯੋ ਲਾਇਕੰ ਰਾਮਦਾਸੰ ਗੁਰਜਾਈ।
ਦਯੋ ਚਾਹਿੰ ਤਾਂ ਕੋ ਮਨੰ ਮੋਦ ਛਾਈ[1] ॥੪੧॥

[1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਭਰ ਕੇ।

ਪੁਨਾ ਪਰਖਨੇ ਕੀ ਕਰੀ ਬ੍ਯੋਂਤ ਐਸੇ।
ਸਮੇਂ ਏਕ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਬੈਸੇ।
ਤਬੈ ਬੈਨ ਭਾਖੇ ਗੁਰੂ ਐਸ ਖਾਸੰ[1]।

[1]ਆਪ।

ਰਚੌਂ ਚੌਂਤਰੇ ਬਾਪਿਕਾ ਤੀਰਰਾਸੰ[1] ॥੪੨॥

[1]ਸਾਰੇ ਬਾਉਲੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਥੜੇ ਬਣਾਉ।

ਤਹਾਂ ਬੈਸਹੋਂ ਮੈਂ ਨਿਤੰ ਜਾਇ ਨੀਕੈ।
ਕਰੈਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਇ ਕੈ ਦਰਸ ਠੀਕੈ।
ਗਏ ਮਾਨ ਬੈਨੰ ਥੜੇ ਕੀਨ ਐਨੰ[1]।

[1]ਠੀਕ, ਚੰਗੇ।

ਗੁਰੂ ਜਾਇ ਪੇਖੇ ਤਬੈ ਆਪ ਨੈਨੰ ॥੪੩॥
ਕਹ੍ਯੋ ਨਾਹਿ ਨੀਕੈ ਬਨੈ ਏਹੁ ਕੋਈ।
ਦਯੋ ਸੋ ਗਿਰਾਈ ਕਹ੍ਯੋ ਫੇਰ ਹੋਈ[1]।

[1]ਫੇਰ ਹੋਣ ਭਾਵ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ ਬਣਾਉ।

ਪੁਨਾ ਤ੍ਯਾਰ ਹੋਏ ਥੜੇ ਔਰ ਠੀਕੈਂ।
ਗੁਰੂ ਪੇਖਿ ਭਾਖ੍ਯੋ ਬਨੈ ਨਾਹਿ ਨੀਕੈਂ ॥੪੪॥
ਦਯੋ ਸੋ ਗਿਰਾਈ ਕਹ੍ਯੋ ਔਰ ਸਾਜੋ[1]।

[1]ਹੋਰ ਬਣਾਉ।

ਘਨੇ ਛੋਰਿ ਬੈਸੇ ਸਿਖੰ ਪੂਤ ਕਾਜੋ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਸਿਖ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕੰਮ ਛੱਡ ਬੈਠੇ।

ਕਈ ਬਾਰ ਯੌਂ ਜੌ ਗੁਰੂ ਨੇ ਢਹਾਏ।
ਤਬੈ ਸਿੱਖ ਪੂਤਾਨ ਯੌਂ ਬੈਨ ਗਾਏ ॥੪੫॥
ਅਤੀ ਬੁਢ ਹੋਏ ਰਹੀ ਨ ਠਿਕਾਨੇ।
ਮਤੀ ਆਪ ਕੀ, ਸੋ ਹਮੇਂ ਠੀਕ ਜਾਨੇ।
ਥੜੇ ਠੀਕ ਨਾਂਹੀ ਅਸਾਂ ਤੈ ਬਨੈ ਹੈਂ।
ਤਿਸੀ ਤੈ ਰਚਾਵੋ ਭਲੇ ਜੋ ਰਚੈ ਹੈ ॥੪੬॥
ਦਿਵੋ ਤਾਹਿ ਕੋ ਆਪ ਇੱਨਾਮ ਭਾਰੂ।
ਨਹੀ ਚਾਹਿ ਤਾਂ ਕੀ ਹਮੈਂ ਲੈਨ ਚਾਰੂ।
ਉਭੈ ਪੂਤ ਨਾਤੀ[1] ਸਭੀ ਸਿੱਖ ਔਰੈਂ।

[1]ਪੋਤਰੇ।

ਗਏ ਭਾਖਿ ਐਸੇ ਤਬੈ ਛੋਰ ਠੌਰੈਂ ॥੪੭॥
ਰਹ੍ਯੋ ਰਾਮਦਾਸੰ ਥੜੇ ਜੋ ਬਨਾਵੈ।
ਗੁਰੂ ਹੇਰਿ ਤਾਂ ਕੋ ਤਬੈ ਗੇਰ ਜਾਵੈਂ।
ਨਹੀ ਰਾਗ ਰੋਖੰ[1] ਦਿਲੰ ਮਾਂਹਿ ਧਾਰੇ।

[1]ਮੋਹ ਤੇ ਗੁੱਸਾ।

ਭਲੇ ਨਿੰਮ੍ਰੀ ਭਾਵ ਸੋਂ ਯੌਂ ਉਚਾਰੇ ॥੪੮॥
ਅਹੇਂ ਜੀਵ ਅਲਪੱਗ੍ਯ[1] ਹਮ ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ।

[1]ਥੋੜੀ ਸਮਝ ਵਾਲੇ।

ਬੁਰੇ ਨੇਕ ਕੀ ਨ ਕਿਛੂ ਆਹਿ ਸੁੱਧੀ[1]।

[1]ਹੋਸ਼, ਅਕਲ।

ਜਿਮੈ ਪੂਤਰੀ ਦਾਰੁ ਕੀ[1] ਹੋਤ ਨੀਕੈ।

[1]ਲੱਕੜ ਦੀ ਪੁਤਲੀ।

ਨਟੰ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰੇਰੈ ਕਰੈ ਤੈਸ ਠੀਕੈ ॥੪੯॥
ਨਹੀ ਕਰਮ ਆਕਰਮ ਕਾ[1] ਮਰਮ[2] ਜਾਨੋਂ।
[1]ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਦਾ। [2]ਭੇਦ।
ਜਿਵੈਂ ਆਪ ਪ੍ਰੇਰੈਂ ਤਿਵੈਂ ਕਾਮ ਠਾਨੋਂ।
ਯਹੀ ਧਰਮ ਹੈ ਸਿਖ ਕਾ ਠੀਕ ਐਨੋ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਰਿਦੈ ਆਗਜਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਾਨ ਲੈਨੋ ॥੫੦॥
ਨਹੀਂ ਬੈਠਨੋ ਹੈ ਹਮੈਂ ਔਰ ਠਾਮੰ[1]।
[1]ਸਾਨੂੰ ਬੈਠਣ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪਰੈ ਫੇਰ ਕਰਨੋ ਕਿਛੂ ਆਨ ਕਾਮੰ[1]।
[1](ਜਿਹੜਾ) ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇ (ਐਸਾ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ (ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਭਾਵ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ।

ਰਰੇ ਬੈਨ ਐਸੇ ਰਸੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਨੇ[1]।
[1]ਪ੍ਰੇਮਰਸ 'ਚ ਮਿਲੇ ਹੋਏ।
ਸੁਧਾ ਸੋਂ ਲਪੇਟੇ[1] ਮਹਾਂ ਨੀਤ ਵਾਨੇ ॥੫੧॥
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ।
ਗੁਰੂ ਮੋਦ ਹੋਏ ਤਬੈ ਯੌਂ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਲਯੋ ਪਰਖ ਨੀਕੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਤੈ ਕੈ[1]।
[1]ਤਾ ਦੇ ਕੇ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਕੇ।
ਉਰੰ ਸੰਗ[1] ਲਾਯੋ ਗੁਰੰ ਰਾਮਦਾਸੰ।
[1]ਛਾਤੀ ਨਾਲ।
ਭੁਜਾ ਵੀਚ[1] ਲੈ ਕੇ ਕਰਜੋ ਕਾਮ ਰਾਸੰ[2] ॥੫੨॥
[1]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ। [2]ਸਾਰਾ ਕੰਮ।
ਜਿਮੈ ਪਾਰਸੰ ਕੇ ਛੁਹੇ ਲੋਹ ਹੇਮੰ[1]।
[1]ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ (ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।
ਬਨੈ ਦੇਰ ਨਾਹੀ, ਭਏ ਯਾਹਿ ਤੇਮੰ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਇਹ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਰੂਪ) ਹੋ ਗਏ।
ਕਰਯੋ ਆਪ ਜੈਸੋ ਰਮੰਦਾਸ ਤਾਈਂ।
ਯਹੀ ਪੂਰਨੰ ਸਾਧ ਕੀ ਹੈ ਬਡਾਈ ॥੫੩॥
ਪੁਨਾ ਸਿੱਖ ਥੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਔਰ ਜੇਤੇ।
ਪਰੇ ਰਾਮਦਾਸੈਂ ਪਗੀਂ[1] ਆਇ ਤੇਤੇ।
[1]ਚਰਨੀਂ।
ਗੁਰੂ ਪੂਤ ਭੀ ਮੋਹਰੀ ਆਇ ਲਾਗਾ।
ਪਦੰ ਰਾਮਦਾਸੰ ਭਯੋ ਬੱਡ ਭਾਗਾ ॥੫੪॥
ਭਯੋ ਰਾਮਦਾਸੰ ਗੁਰੂ ਐਸ ਭਾਤੰ।
ਹੁਤੋ ਖੋੜਸੰ ਸੈ ਸਤਾਈ[1] ਬਖਜਾਤੰ ॥੫੫॥
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੨੭ ਬਿ:।

ਦੂਮਲਾ ਛੰਦ:

ਇਕ ਦਜੋਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਨੈ,
ਧਰ ਧਜਾਨ ਮਹਾਨ ਸੁ ਜਾਨ ਲਯੋ।
ਜਬਿ ਰਾਮਦਾਸ ਪਰਵਾਰ ਬਢੈ,
ਤਬਿ ਕਬਿ ਈਹਾਂ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਭਯੋ।
ਇਨ ਕੇ ਬਸਨੇ ਹਿਤ ਔਰ ਨਗਰ,
ਇਕ ਰਚ ਦਈਏ ਅਬਿ ਨੀਕ ਸਹੀ।
ਤਿਸ ਮੈਂ ਬਸ ਹੈਂ ਰਸ ਹੈਂ ਸੁਖ ਸੋਂ,
ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰ ਯਹੀ ॥੫੬॥
ਇਕ ਨਯੋ ਸੁ ਨਗਰ ਬਸਾਇ ਦਯੋ,
ਸੰਨ ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਸਤ ਬੀਸ ਮਹੇਂ[1]।
[1]ਵਿੱਚ।
ਰਮਦਾਸ ਪੁਰਾ ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਰਯੋ,
ਅਬਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨ ਜਾਂਹਿ ਕਹੇਂ।

ਤਿਹ ਮਾਂਹਿ ਬਸਾਇ ਦਯੋ ਰਚਿ ਧਾਮ,
ਸੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਬਿ ਹੀ।
ਤਬਿ ਰਾਮਦਾਸ ਰਹਿਂ ਕਬੀ ਸੁਧਾਸਰ,
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਰਹੈਂ ਕਬਿ ਹੀ ॥੫੭॥
ਮਨ ਦੈ ਤਨ ਦੈ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਰੈਂ,
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਆਵਹਿ ਫੇਰ ਚਲੇ।
ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਜਬੈ ਪਰਲੋਕ ਗਏ,
ਤਬਿ ਤੈ ਨਿਜ ਪੁਰ ਯਹਿ ਥਿਰੇ ਭਲੇ।
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਅਮਰ ਕੀਰੀਤੀ[1],
ਰਾਮਦਾਸ ਸਭਿ ਭਲੇ ਗਹੀ।
ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਤੈ,
ਨਿਤ ਆਵਤਿ ਜਾਵਤਿ ਰਹੇ ਤਹੀਂ ॥੫੮॥

[1]ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ।

ਸਿਖ ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵੈਂ,
ਲੈ ਉਪਦੇਸ ਕਲੇਸ ਕਟੈਂ।
ਗੁਰੁ ਤੇ ਫਲ ਚਾਰ ਪਾਇ ਘਰ ਜਾਵੈਂ,
ਕਿਰਤਿ ਧਰਮ ਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਠਟੈਂ[1]।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ,
ਖਾਸ ਕਹੑੋ ਥਾ ਇਕ ਦਿਵਸੰ।
ਪੁਰ ਰਮਦਾਸ ਪਾਸ ਇਕ ਤੀਰਥ,
ਅਤਿ ਨੀਕੋ ਹੈ ਪੁਰਾ ਦਿਸੰ[1] ॥੫੯॥

[1]ਧਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਪੂਰਬ ਦੀ ਤਰਫ਼।

ਦੋਹਰਾ:
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਇਸੀ ਤੈ,
ਆਇ ਬੈਠ ਇਸ ਥਾਇ।
ਭਜਨ ਕਰੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ ਕੋ
ਤਾਲ ਖੁਦਾਵਹਿਂ ਸਾਇ[1] ॥੬੦॥

[1]ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ।

ਲੋਕ ਦੇਸ ਕੇ ਆਇਂ ਬਹੁ,
ਛਕਿ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਦਰਸ ਭਜਨ ਕਰਿ, ਤਾਲ ਕੋ
ਖੋਦੈਂ ਸਹਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥੬੧॥

ਕਬਿੱਤ:
ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਕਰਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ[1],
ਰਹੑੋ ਬਿਵਹਾਰ ਬ੍ਰਤ[1] ਗੁਰੂ ਕੌ ਸੁ ਦੇਸ ਹੈ।
ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਸੁਨੋ ਏਕ ਬਾਤ ਭਈ ਔਰ ਜੇਕ[1],
ਸੁਧਾਸਰ ਤਾਲ ਨੇਕ ਭਯੋ ਜੈਸ ਬੇਸ[1] ਹੈ।
ਮਦਰ[1] ਸੁ ਦੇਸ ਮਾਂਹਿ ਪੱਟੀ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਆਹਿ,
ਹੁਤੋ ਏਕ ਨੀਕ ਤਾਂਹਿ ਖੱਤ੍ਰੀ ਨਰੇਸ ਹੈ।
ਹੁਤੀ ਤੱਕਿ ਧਾਮ ਚਾਰ ਸੁਤਾ ਸੁ ਕੁਮਾਰ ਚਾਰੁ[1],

[1]ਪੁੰਨ ਕਰਮ।

[1]ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

[1]ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਗੱਲ।

[1]ਉੱਤਮ, ਬੇ-ਮਿਸਾਲ।

[1]ਮਾਝੇ ਦੇ।

[1]ਚਾਰ ਸੁੰਦਰ ਕੰਵਾਰੀਆਂ ਪੁੱਤ੍ਰੀਆਂ ਘਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਦੇਖ ਕੇ।

ਰੂਪ ਗੁਨ ਕੀ ਅਗਾਰ[1] ਹਾਰਕ[2] ਕਲੇਸ ਹੈਂ ॥੬੨॥ — [1]ਘਰ। [2]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ।
ਏਕ ਰੋਜ਼ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਹਨ ਬਹਨ ਮਿਲਿ,
ਕਹਨ ਸੁ ਲਾਗੀ ਪਾਗੀ ਕ੍ਰਮ ਰਸ ਰੇਖ ਹੀ[1]। — [1]ਕਰਮਰੇਖ ਦੇ {ਰਸ} ਸਿਧਾਂਤ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਈਆਂ।
ਤੀਨ ਕਹੈਂ ਐਸੀ ਬਾਤ ਖੈ ਹੈਂ ਹਮ ਦਯੋ ਤਾਤ[1], — [1]ਪਿਤਾ ਦਾ।
ਚਤਰਥੁ ਕਹਯੋ ਖਾਤ ਮੈ ਤੋ ਨਿਜ ਲੇਖ[1] ਹੀ। — [1]ਆਪਣਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ।
ਏਹੀ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਗੂਢ[1], ਕੋਪ ਭਯੋ ਬਾਪ ਮੂਢ, — [1]ਗੁੱਝ, ਡੂੰਘੀ।
ਕਹਯੋ ਮੈ ਅਗੂਢ[1] ਰੂਢ[2], ਲੈਂਹੁ ਅਬਿ ਪੇਖ ਹੀ। — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ। [2]ਉੱਤਮ (ਬਾਤ)।
ਤਾਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਏਕ ਅਤਿ ਦੀਨ[1] ਨਰ ਬੋਲ ਲੀਨ, — [1]ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ।
ਹਾਥ ਪਾਉਂ ਜਾਂਹਿ ਖੀਨ[1] ਕੁਸ਼ਟੀ ਵਿਸੇਖ[2] ਹੀ ॥੬੩॥ — [1]ਝੜੇ ਹੋਏ। [2]ਵੱਡਾ ਕੋਹੜੀ ਸੀ।
ਧਰ ਕੈ ਪਿਟਾਰਿ[1] ਮਾਂਹਿ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਦਈ ਵਜਾਹਿ, — [1]ਪਿਟਾਰੀ, ਖਾਰੀ।
ਚਤਰਥ ਸੁਤਾ ਵਾਹਿ ਨਿਜ ਨ੍ਰਿਪ[1] ਜਬਿ ਹੀ। — [1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚੌਥੀ ਲੜਕੀ।
ਭੂਪ ਕੀ ਕੁਮਾਰਿ[1] ਤਬਿ ਜ਼ੇਵਰ[2] ਉਤਾਰ ਸਭਿ, — [1]ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ। [2]ਗਹਿਣੇ।
ਜੀਰਣ ਸੇ ਚੀਰ ਧਾਰ[1] ਤਨ ਪਰ ਸਭਿ ਹੀ। — [1]ਪਾਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ।
ਤਾਤ ਕੋ[1] ਤਜਾਗ ਓਕ[2], ਚਲੀ ਤਬਿ ਹ੍ਵੈ ਬਿਸ਼ੋਕ[3], — [1]ਪਿਤਾ ਦਾ। [2]ਘਰ। [3]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਸ਼ੋਕ ਭਰੇ ਲੋਕ ਹੇਰਿ ਠੋਕ ਭਾਲ ਦਬਿ ਹੀ[1]। — [1]ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ (ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ) ਦੱਬ ਕੇ ਮੱਥੇ ਠੋਕਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਤਿ ਕੀ ਪਿਟਾਰੀ ਸੁ ਕੁਮਾਰੀ ਨਿਜ ਸੀਸ ਧਾਰੀ,
ਛੋਡਿ ਨਿਜ ਧਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ[1] ਪਧਾਰੀ[2] ਤਬਿ ਹੀ ॥੬੪॥ — [1]ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ। [2]ਚੱਲੀ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਾਇ ਜਿਸੇ ਪੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਸੋ,
ਪਿਖਿ ਤਾਲ[1] ਧਰੇ ਪਤਿ ਕੀ ਤਹਿਂ ਖਾਰੀ। — [1]ਤਲਾਅ (ਅ) ਛੱਪੜ।
ਮਾਂਗ ਸੁ ਭੀਖ ਗ੍ਰਾਮਨ ਤੇ ਨਿਤ,
ਤਾਂਹਿ ਖੁਵਾਇ ਕੈ ਖਾਇ ਪਿਛਾਰੀ।
ਰੀਤਿ ਮਹਾਂਨ ਪਤੀ ਬ੍ਰਤਾਨ ਕੀ,
ਨੀਤ[1] ਭਲੇ ਨਿਰਬਾਹਿਤ ਸਾਰੀ। — [1]ਨਿੱਤ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ।
ਜਾਨ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਰੂਪ,
ਕਰੇ ਬਹੁ ਸੇਵ ਸੁ ਭੂਪ ਦੁਲਾਰੀ ॥੬੪॥
ਹੇਕ[1] ਸਮੇਂ ਧਰਮੱਗ ਤੀਯਾ[2] ਵਹਿ[3], — [1]ਇਕ। [2]ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣੂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ। [3]ਉਹ (ਆਪਣਾ ਪਤੀ)।
ਆਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੀਰ[1] ਉਤਾਰਾ। — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਹੈ ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਨਾਮ ਜਹਾਂ ਬਦਰੀ,
ਤਰੁ[1] ਕੇ ਸੁ ਤਰੇ[2] ਤਿਹ ਧਾਰਾ[3]। — [1]ਬੇਰੀ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ। [2]ਹੇਠਾਂ। [3]ਤਿਸ ਨੂੰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।
ਆਪ ਗਈ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਮਾਂਗਨ,
ਬੈਠ ਰਹਯੋ ਤਹਿਂ ਸੋ ਰੁਜਵਾਰਾ[1]। — [1]ਉਹਰੋਗੀ (ਪਤੀ)।
ਮੇਖ ਕੀ[1] ਆਨ ਲਗੀ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ[2] — [1]ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦੀ। [2]ਸੰਗ੍ਰਾਂਦ-ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ।
ਤਿਸੀ ਦਿਨ ਥੋ ਪੁਰਬੀ ਛਿਨ ਭਾਰਾ[1] ॥੬੬॥ — [1]ਭਾਰੀ ਪੁਰਬ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।
ਭਾਗ ਜਗੇ ਤਿਸ ਕੇ ਅਤਿ ਹੀ ਭਲ[1] — [1]ਚੰਗੇ।

ਕਾਕ[1] ਅਏ ਤਬਿ ਹੀ ਜੁਗ ਕਾਰੇ[2]।	[1]ਕਾਂ। [2]ਦੋ ਕਾਲੇ।
ਤਾਲ ਕੇ ਮੱਧ ਕਰਜੋ ਤਿਨ ਮੱਜਨ[1]	[1]ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਸੱਜਨ[1] ਹੋਇ ਮਰਾਲ[2] ਪਧਾਰੇ।	[1]ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ। [2]ਹੰਸ।
ਕੌਤਕ ਏਹੁ ਨਿਹਾਰ ਤਬੈ,	
ਤਿਨਹੂੰ ਮਨਿ ਮੱਜਨ ਹੇਤ ਵਿਚਾਰੇ।	
ਤਜਾਗ ਪਿਟਾਰਿ ਭਲੇ ਹਲਚਾਲ[1]	[1]ਹਿਲਜੁਲ ਕਰਕੇ।
ਸੁ ਤਾਲ ਕੇ ਮੱਧ ਧਸਜੋ ਬਲ ਕਾਰੇ[1] ॥੬੭॥	[1]ਬਲ ਕਰਕੇ।
ਤਾਂ ਤਨ ਕੋ ਪਰਸਜੋ[1] ਜਬਿ ਹੀ ਜਲ,	[1]ਛੁਹਿਆ।
ਸੁੱਧ ਭਜੋ ਤਨ ਰੋਗ ਬਿਨਾਸੋ।	
ਅੰਗ ਸਬੂਤ[1] ਭਏ ਸਗਰੇ,	[1]ਸਾਬਤ।
ਸਮ ਕੰਚਨ[1] ਰੰਚ ਨ ਖੇਦ ਰਹਾ ਸੋ[2]।	[1]ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ। [2]ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਾ ਰਿਹਾ।
ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਜੁਹਾਰ[1] ਕਰੇ	[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਸਰ ਕੌਂ[1], ਤਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਧਾਰ ਹੁਲਾਸੋ[2]।	[1]ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ। [2]ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਆਇ ਤਹਾਂ ਤਬਿ ਹੀ ਵਹਿ ਨਾਰਿ,	
ਨਿਹਾਰਿ[1] ਪਤੀ ਮਨਿ ਧਾਰ ਤਰਾਸੋ[2] ॥੬੮॥	[1]ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਮਨ ਵਿੱਚ ਡਰ ਗਈ।
ਬੂਝਨ ਕੀਨ ਅਹੋ ਤੁਮ ਕੌਨ ਸੁ,	
ਮੋ ਪਤਿ ਕੋ ਕਿਹ ਠਾਂ ਤੁਮ ਡਾਰਾ।	
ਜੇਕਰ ਪਾਪ ਕਰਜੋ ਹਮਰੇ ਹਿਤ,	
ਮੈਂ ਨ ਛੁਹਉਂ ਕਬਿ ਅੰਗ ਤੁਮਾਰਾ।	
ਹੇ ਧਰਮੱਗ ਤੀਯਾ ! ਸੁਨਿਯੇ ਸਭਿ,	
ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਪਤਿ ਮੈਂ ਹੂੰ ਤੁਮਾਰਾ।	
ਰੋਗ ਗਯੋ ਸੁਧ[1] ਦੇਹ ਭਯੋ ਜਿਮ,	[1]ਅਰੋਗ।
ਸੋ ਪਰਸੰਗ ਸੁਨੋ ਮਮ ਸਾਰਾ ॥੬੯॥	
ਮਾਂਗਨ ਹੇਤ ਗਈ ਜਬਿ ਤੂੰ,	
ਮੁਝ ਕੋ ਰਖ ਕੈ ਇਸ ਤਾਲ ਕਿਨਾਰੇ।	
ਤੌ ਜੁਗ ਕਾਕ ਇਹਾਂ ਕਰਿ ਮੱਜਨ,	
ਸੱਜਨ ਹੋਇ ਮਰਾਲ ਪਧਾਰੇ।	
ਕੌਤਕ ਹੇਰਿ ਰਹਜੋ ਬਿਸਮੈ ਪੁਨ,	
ਮੈਂ ਭੀ ਗਿਰਜੋ ਚਲਿਕੈ ਮੱਧ ਬਾਰੇ[1]।	[1]ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ।
ਮੱਜਤ ਹੀ ਸਬਿ ਰੋਗ ਨਸਜੋ ਮਮ,	
ਸਾਬਤ ਅੰਗ ਭਏ ਯਹਿ ਸਾਰੇ ॥੭੦॥	
ਜਦਜਪਿ ਸਾਚ ਕਹੀ ਸਬਿ ਹੀ ਉਨਿ,	
ਤਦਜਪਿ ਨੈਕ[1] ਨਹੀ ਤ੍ਰਿਯ ਮਾਨੀ।	[1]ਥੋਹੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ (ਗੱਲ)।
ਸਹੁ[1] ਪਾਇ ਰਹਜੋ ਸੌ ਸੌ ਕਸਮੇ[2],	[1]ਪਤੀ। [2]ਸੌਹਾਂ, ਸੁਗੰਧਾਂ।
ਪਰ ਨਾਰਿ ਸਤੀ ਨ ਰਤੀ ਪਤਿਆਨੀ[1]।	[1]ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ {ਰਤੀ} ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕੀਤਾ।
ਇਕ ਸਿੱਖ ਅਚਾਨਕ ਆਨ ਸੁਨਿਓ,	

ਸੁ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ[1] ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮਹਾਨੀ। — [1]ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ।
ਉਨਿ ਦੰਪਤਿ[1] ਕੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ਕੇ[2], — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ। [2]ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਕੇ।
ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ ॥੨੧॥
ਸੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ,
ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਪਿਖਜੋ ਸਬਿ ਸਾਚ ਨਿਹਾਰੀ।
ਪੁਨ ਤਾਂ ਤਿਯ ਕਾ ਸਿਤਕਾਰ ਕਰਜੋ ਬਡ,
ਆਪ ਕਹਜੋ ਸਤ[1] ਹੈ ਤੁਵ ਭਾਰੀ। — [1]ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਧਰਮ।
ਤੋ ਸਤ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰਿ[1], — [1]ਹੇ ਸੁੰਦਰ (ਪੁੱਤਰੀ)।
ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਭਈ ਇਸ ਸਾਰੀ।
ਹੈ ਤੁਮਰੋ ਪਤਿ ਏਹੁ ਸਹੀ,
ਗੁਰ ਵਾਕ ਧਰਜੋ ਮਨ ਮੈ ਦ੍ਰਿਢ ਨਾਰੀ ॥੨੨॥
ਮੋਦ ਭਰੇ ਤਬਿ ਹੀ ਸਭਿ ਹੀ ਨਰ,
ਤੀਰਥ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਿਖਿ ਭਾਰੀ।
ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਇ ਪੁਨਾ,
ਤਹਿ ਲਜਾਇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ।
ਤਰੁ ਬੇਰਿ[1] ਅਹੇ ਅਬਿ ਲੌ ਜਿਹ ਠਾਂ, — [1]ਬੇਰੀ ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਗੁਰਿ ਨਾਮ ਧਰਜੋ ਦੁਖ ਭੰਜਨਿ ਭਾਰੀ।
ਪਾਵਤ ਹੈਂ ਫਲ ਚਾਰਿ[1] ਅਬੈ, — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਜੁ ਨ੍ਹਾਵਤ ਆਇ ਸਕਾਰੀ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਸਵੇਰੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
ਇਸ ਤੀਰਥ ਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਬਿਸਤੀਰਤ[1], — [1]ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ।
ਆਪ ਪੁਨਾ ਗੁਰ ਚੌਥੇ ਗਾਈ।
ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਖੇ ਬਹੁ, ਹੈਂ ਸਿਖ ਜਾਨਤ,
ਯਾ ਹਿਤ ਕਿੰਚਤ ਮੈਹੂੰ ਦਿਖਾਈ।
ਤਥਾ ਹੀ-
ਰਾਗੁ ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੪ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਦੀ ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ ਕਊਆ ਹੰਸੁ ਹੋਹੈ[1] ॥ — [1]ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਿਆਂ ਕਾਂ ਹੰਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(ਪੰਨਾ ੪੯੩)
ਯਦਜਪਿ ਏਹੁ ਕਥਾ ਬਹੁਧਾ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਜਗ੍ਹਾ।
ਗੁਰ ਪੰਚਮ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੈਂ ਗਾਈ।
ਹੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਪੂਰਬ[1], ਪੈ — [1]ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।
ਚਹੀਏ ਥੀ ਲਿਖਨੀ ਗੁਰੁ ਚੌਥਿ ਪ੍ਰਥਾਈ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਪਰ ਚੌਥੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।
ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਜੋ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਸਾਖਿਨ
ਤੈ[1], ਗੁਰੁ ਵਾਕ ਅਹੇ ਬਲਵਾਰੋ। — [1]ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ।
ਯਾ ਹਿਤ ਮੈਂ ਅਬਿ ਸੋਚ ਭਲੇ,
ਗੁਰੁ ਚੌਥਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੈਂ ਧਾਰੋ[1]। — [1]ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਕੁਸ਼ਟੀ ਸੁਸ਼ਟੀ

ਤਨ ਭੌ[1], ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਸੱਜਨ ਸਾਰੋ[2]।

[1]ਕੁਸ਼ਟੀ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। [2]ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰਾ (ਸ਼ਰੀਰ) {ਸੱਜਨ} ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ (ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਮਹਿਮਾਂ ਇਸ ਤਾਲ ਕੀ,
ਹੋਨ ਲਗੀ ਦਿਨ ਹੀ ਦਿਨ ਭਾਰੋ ॥੭੫॥
ਲੋਗ ਬਿਸਾਖੀ ਦਿਵਾਲੀ ਪੈ ਆਇ,
ਸ਼ਨਾਨ ਲਗੇ ਕਰਨੇ ਬਹੁ ਮੇਲਾ।
ਔ ਗੁਰੁ ਖਾਸ[1] ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ,

[1]ਆਪ।

ਲਗੇ ਖੁਦਵਾਵਨ ਰੋਜ ਨਵੇਲਾ[1]।

[1]ਨਵਾਂ (ਸਰੋਵਰ)।

ਅਵਤ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈ ਸਿੱਖ,
ਤੀਰਥ ਕਾ ਪਰਗੋ ਬਡ ਹੇਲਾ[1]।

[1]ਤੀਰਥ ਦੇ (ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ) ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਭਾਵ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਸਭੀ ਬਿਵਹਾਰ,
ਚਲਜੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਬਿ ਜਾਇ ਸੁਹੇਲਾ ॥੭੬॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ:

ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਇਨ[1], ਪਾਸ ਉਪਾਇਨ[2],

[1]ਚਰਨਾਂ ਦੇ। [2]ਭੇਟਾ।

ਅਰਪੈਂ ਆਇਨ[1], ਬਿੱਤ[2] ਮਹਾਂ।

[1]ਆ ਕੇ। [2]ਧਨ।

ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰਸੈਂ, ਦਰਸਨ ਦਰਸੈਂ,
ਮਨ ਮਹਿ ਹਰਸੈਂ, ਕਿੱਤ ਕਹਾਂ[1]।

[1]ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਕਹਾਂ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਹੀ।

ਗੁਰ ਦੈ ਉਪਦੇਸੰ, ਕਟੈਂ ਕਲੇਸੰ,
ਰਹੈ ਨ ਲੇਸੰ, ਅਗਿਆਨੰ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਪਾਵਹਿਂ, ਪੁਨਾ ਸਿਧਾਵਹਿਂ,
ਘਰ ਕੋ ਜਾਵੈਂ, ਧਰ ਧਜਾਨੰ ॥੭੭॥
ਸਰ ਸੁਧਾ ਖੁਦਾਯਾ[1], ਮੁਕਤੀ ਦਾਯਾ,

[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ (ਸਰੋਵਰ) ਪੁਟਵਾਇਆ।

ਨ੍ਹਾਯਾ ਪਾਯਾ ਜੋ ਸਬਿ ਹੀ।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਗੁਨ ਖਟ ਚੰਦਾ, ਸਾਲ ਅਮੰਦਾ[1],

[1](ਸੰਮਤ) ੧੬੩੪ (ਬਿ:) ਦਾ ਚੰਗਾ ਸਾਲ ਸੀ। {ਸ੍ਰੁਤਿ- ਵੇਦ=੪, ਗੁਣ=੩, ਖਟ=੬, ਚੰਦ=੧=ਉਲਟਾ ਕੇ ੧੬੩੪ ਬਿ: ਬਣਿਆ।}

ਦਾਇ ਅਨੰਦਾ, ਥਾ ਤਬਿ ਹੀ।
ਗੁਰੁ ਉਚਰੈਂ ਬਾਨੀ, ਧਰਮ ਧਰਾਨੀ[1],

[1]ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਗਾਨੀ[1], ਸੁਖ ਖਾਨੀ।

[1]ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਲੀਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਨਿਰਵੇਦਹਿ ਸਾਨੀ[1], ਬੇਦ ਮਿਲਾਨੀ[2],

[1]ਵੈਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ। [2]ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ।

ਗਿਆਨਦ ਦਾਨੀ[1], ਬ੍ਰਹਮਾਨੀ[2] ॥੭੮॥

[1]ਗਿਆਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ। [2]ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਆਈ ਹੋਈ।

ਰਿਧਿ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਦਾਨੀ, ਮੋਦ ਮਿਲਾਨੀ,
ਬਿਜੈ ਕਰਾਨੀ, ਸਰ ਮੁਕਤੀ।
ਜਿਹਂ ਪਢਿ ਸੁਨਿ ਭਗਤੀ, ਪੈਂਹਿ ਬ੍ਰਿੱਕਤੀ[1],

[1]ਬਿਰੱਕਤ ਪੁਰਸ਼ ਭਗਤੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਕਤੀ ਜਗਤੀ, ਨਰ ਯੁਕਤੀ[1]।

[1]{ਸ਼ਕਤੀ} ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਭਾਵ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਪੁਰਸ਼ ਜਗਤ ('ਚਰਹਿਣ) ਦੀ ਜੁਗਤੀ (ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ)।

ਗੁਰੁ ਥਿਰਿ ਸਿੰਘਾਸਨ, ਪੂਰੈਂ ਆਸਨ[1],

[1]ਆਸਾਂ।

ਜਾਇ ਨਿਰਾਸ ਨ, ਕੋਇ ਕਭੀ।
ਨਦਿ ਨਾਮੁ ਬਹਾਯੋ[1], ਲੰਗਰ ਲਾਯੋ,
[1]ਨਾਮ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ।
ਜੋ ਜਿਹ ਭਾਯੋ[1], ਦੇਤਿ ਸਭੀ ॥੭੯॥
[1]ਚਾਹਿਆ, ਮੰਗਿਆ।
ਇਮ ਨਿਤਯੰ ਪਰਤੀ[1], ਰਹਿਤ ਅਚਰਤੀ[2],
[1]ਹਰਰੋਜ਼। [2]ਰਹਿਣੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀ, ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ।
ਇਕ ਮਗ ਮੈਂ ਆਵੈਂ, ਇਕ ਫਿਰ ਜਾਵੈਂ,
ਏਕ ਥਿਰਾਵੈਂ, ਕਿਤ ਦੇਰੀ[1]।
[1]ਇਕ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ।
ਇਮ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ, ਭੀਰ ਅਪਾਰੀ,
ਨਿਸ ਦਿਨ ਭਾਰੀ, ਰਹਿ ਲਾਗੀ।
ਫਲ ਨੀਕੇ ਚਾਰੇ, ਸਿੱਖ ਅਪਾਰੇ,
ਪਾਇ ਸਿਧਾਰੈਂ, ਵਡ ਭਾਗੀ ॥੮੦॥
ਬਹੁ ਬੁੱਢੇ ਸਾਹਿਬ, ਆਦਿ ਮੁਸਾਹਿਬ[1],
[1]ਸੁਹਬਤ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਥੀ, ਪਾਰਖਦ, ਏ.ਡੀ.ਸੀ.।
ਨਿਤ ਰਹਾਇਬ[1], ਗੁਰਿ ਪਾਸੰ।
[1]ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਵੈਂ, ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਵੈਂ,
ਸਿੱਖ ਥਿਰਾਵੈਂ, ਬਹੁ ਖਾਸੰ।
ਪੁਨ ਆਇ ਰਬਾਬੀ, ਕਰ ਹੈਂ ਆਬੀ[1],
[1](ਬਾਣੀ ਦੀ) ਤਰਾਵਤ।
ਰਹਿ ਨਿਤ ਫਾਬੀ, ਸ਼ਬਦ ਧੁਨੀ।
ਮੁਨਿ ਮਨ ਬਿਰਮਾਵੈਂ[1], ਰਾਗ ਅਲਾਵੈਂ,
[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਮਿਲ ਮਿਲ ਗਾਵੈਂ, ਚਾਰ ਗੁਨੀ ॥੮੧॥
ਭੋਜਨ ਗੁਰੁ ਘਰ ਤੈ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਪਰਤੈ,
ਇਕਰਸ ਵਰਤੈ, ਸਭ ਤਾਂਈ।
ਜੋ ਜੈਸੋ ਬਾਂਛੇ, ਤੈਸੋ ਆਛੇ,
ਮਿਲ ਹੈ ਪਾਛੇ, ਸੁਖਦਾਈ।
ਬਹੁ ਸੰਗਤ ਆਵਤਿ, ਬਿੱਤ[1] ਚਢਾਵਤਿ,
[1]ਧਨ।
ਨਿਤ ਲਗਾਵਤਿ, ਗੁਰੁ ਸੋਈ।
ਇਮ ਭਲ ਬਿਵਹਾਰੂ, ਚਲਯੋ ਚਾਰੂ,
ਜਾਵਤਿ ਭਾਰੂ, ਸਭ ਕੋਈ ॥੮੨॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਨੀ[1],
[1]ਮਿਲੀ ਹੋਈ।
ਬੇਦ ਸਮਾਨੀ, ਸੁਖਦਾਨੀ।
ਪਠਿ ਸੁਨਿ ਨਰ ਨਾਰੀ, ਕਟੈਂ ਬਿਕਾਰੀ,
ਲਹਿਂ ਫਲ ਚਾਰੀ, ਮਨ ਮਾਨੀ।
ਜਨ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕੈਂ[1], ਭਵ ਦੁਖ ਛੇਕੈਂ[2],
[1]ਗਿਆਨ। [2]ਸੰਸਾਰਕ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਦਰਸੈਂ ਏਕੈ, ਪਰਬ੍ਰਹਮੰ।
ਗੁਰੁ ਕਰਤਿ ਚਰਿੱਤਰ[1], ਐਸ ਬਚਿੱਤਰ[2],
[1]ਕੌਤਕ। [2]ਅਸਚਰਜ।
ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ, ਯੁਤ ਧਰਮੰ ॥੮੩॥
ਇਮ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਰੇ,

ਭਵ ਨਿਧਿ ਤਾਰੇ, ਕਰ ਪਾਰੇ।
ਪੁਨ ਸੁਨੋ ਗੁਰਜਾਈ, ਜਸੋਂ ਸੁਖਦਾਈ,
ਅਰਜਨ ਪਾਈ, ਸੁਖ ਕਾਰੇ।
ਇਕ ਗੁਰ ਕਾ ਭਾਈ, ਹੁਤੋ ਵਡਾਈ[1], — [1]ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ।
ਆਯੋ ਧਾਈ, ਗੁਰ ਪਾਸੰ।
ਤਿਹ ਨਾਮ ਸਹਾਰੀ, ਭਗਤ ਅਪਾਰੀ,
ਮਨ ਮੁਦ ਧਾਰੀ, ਧਰ ਆਸੰ ॥ ੮੪ ॥
ਉਨਿ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ,
ਚਲੋ ਖਰਾਰੀ[1], ਲਾਹੌਰੰ। — [1]ਖਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੈਰੀ ਭਾਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ।
ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਬਜਾਹੂ, ਹੈ ਉਤਸ਼ਾਹੂ,
ਆਪ ਤਹਾਂ ਹੂੰ, ਸਿਰ ਮੌਰੰ[1]। — [1]ਉੱਥੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੋ।
ਚਲੀਏ ਸੁਖ ਦਾਵਨ, ਕਰੀਏ ਪਾਵਨ,
ਭੂਮ ਸੁਹਾਵਨ, ਸੋਇ ਸਹੀ।
ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਵਖਾਨਾ, ਹਮਰਾ ਜਾਨਾ,
ਬਨੈ ਨ ਆਨਾ[1] ਕੋਇ ਕਹੀ[2] ॥ ੮੫ ॥ — [1]ਹੋਰ ਥਾਂ। [2]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਿਤੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨਾ ਸਹਾਰੀ ਜੋਰਿ ਕਰ;
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ।
ਜੇ ਕਰਿ ਆਪ ਨ ਚਲਤ ਹੋ,
ਪਠੋ ਏਕ ਸੁਤ ਖਾਸ[1] ॥ ੮੬ ॥ — [1]ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:
ਤਬ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕਹਾ।
ਤੁਮ ਜਾਹੋ ਇਨ ਕੇ ਸੰਗ ਵਹਾਂ।
ਉਨਿ ਦਯੋ ਜਵਾਬ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ਭਲੇ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਹਮਰੇ ਤਹਿਂ ਗਏ ਨ ਕਾਮ ਚਲੇ ॥ ੮੭ ॥
ਪੁਨ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕਉ ਪਠਜੋ ਤਹਾਂ।
ਹਿਤ ਪਰਖਨ ਕੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਕਹਾ।
ਹਮਰੇ ਬੁਲਵਾਏ ਬਿਨੁ ਕਬਿ ਹੀ।
ਤੁਮ ਆਵਨ ਨਾਹਿ ਕਰਜੋ ਅਬਿ ਹੀ ॥ ੮੮ ॥
ਸੁਨਿ ਮਾਨ ਰਿਦੈ ਗੁਰਵਾਕ ਭਲੇ।
ਤਿਨ ਸੰਗ ਲਹੌਰਹਿਂ ਓਰ[1] ਚਲੇ। — [1]ਤਰਫ਼।
ਦਿਨ ਕੇਤਕ ਜਾਇ ਲਾਹੌਰ ਰਹੇ।
ਗੁਰ ਪੰਚਮ ਵੀਚ ਬਿਵਾਹਿ ਅਹੇ ॥ ੮੯ ॥
ਤਿਨ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਨਾ ਕਿਛੁ ਬਾਤ ਕਰੈਂ।
ਵਹਿ ਮੋਹ ਅਨੇਕਨ ਭਾਂਤਿ ਧਰੈਂ ॥ ੯੦ ॥
ਮਿਲਿ ਬਾਲਕ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਠਟੈ[1]। — [1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਹੁ ਹਸਨ ਰਸਨ ਕੀ ਬਾਤ ਰਟੈਂ[1]। — [1]ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਹੱਸਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਕਹੈਂ।
ਨਿਜ ਧਜਾਨ ਵਿਖੈ ਥਿਰ ਚਾਹਿ ਰਹੈਂ[1] ॥੯੧॥
[1]ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੀਆ ਛੰਦ:
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਗੁਰ ਬਯਾਹਿ ਪੇਖਯੋ
ਨਿਜ ਸਬੰਧੀ ਕੇਰ ਹੀ।
ਉਰਿ ਰਹੇ ਧਰਿ ਨਿਰਵੇਦ[1],
[1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵੈਰਾਗ ਧਾਰ ਕੇ ਰਹੇ।
ਭੇਦ ਨ ਸਕਯੋ ਕੋਊ ਹੇਰ ਹੀ।
ਤਨ ਥਿਰਯੋ ਵੀਚ ਲਾਹੌਰ ਕੇ,
ਮਨ ਰਹਯੋ ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹੈ।
ਕਬਿ ਗੁਰ ਬੁਲਾਵੈਂ ਮੁਝੈ ਨਿਜ ਢਿਗ,
ਕਰੈਂ ਨਿਸ ਦਿਨ ਆਸ ਹੈਂ ॥੯੨॥
ਗੁਰਿ ਦਰਸ ਹਿਤ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਗੈ[1],
[1]ਉਛਲਦਾ ਹੈ।
ਨੈਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਵਹੀਂ[1]*।
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। *ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਸਾਲ ਹੈਂ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਤੁਕਾਂਤ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਲਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਢਢਿ ਸਦਨ ਪੈ[1] ਮਗ ਪਿਖੈਂ ਨਿਸ ਦਿਨ,
[1]ਘਰ ਭਾਵ ਕੋਠੇ ਉਪਰ।
ਚਿੱਤ ਚੈਨ ਨ ਪਾਵਹੀਂ।
ਨਹਿ ਆਇ ਸਾਕੈਂ ਆਪ ਤੇ[1],
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ।
ਗੁਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਸ ਮੈ ਪਰੇ।
ਪੁਨ ਏਕ ਚਿਠੀ ਲਿਖੀ ਗੁਰ ਦਿਸ,
ਐਸ ਬਿਧਿ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਭਰੇ[1] ॥੯੩॥
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ
ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ[1] ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ ॥
[1]ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ[1] ॥
[1]ਪਪੀਹੇ ਵਾਂਗ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ ॥੧॥
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ[1] ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
[1]ਵਾਰਨੇ ਫੇਰਨੇ।

ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਪਾਤੀ[1] ਦੁਖ ਨਿਪਾਤੀ[2],
[1]ਪੱਤ੍ਰਕਾ। [2]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਮੋਦ ਦਾਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ।
ਲਿਖਿ ਪਠੀ ਪੁਰ ਰਮਦਾਸ ਮੈਂ[1]
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜੀ।
ਗੁਰ ਪਾਸ ਨੀਕੇ ਨੇਮ ਸੋਂ[1]।
[1]ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ।
ਵਹਿ ਚਢੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਕਰ[1],
[1]ਹੱਥ।
ਪਢੀ ਜਬਿ ਉਨ ਖਾਸ ਹੀ[1]।
[1]ਆਪ ਹੀ।
ਨਹਿਂ ਗੁਰੂ ਚਤਰਥੁ ਕੋ ਦਿਖਾਈ,
ਆਪ ਰਾਖੀ ਪਾਸ ਹੀ ॥੯੪॥
ਦਿਨ ਕਿਤਕ ਬੀਤੇ ਫਿਰ ਜਬੈ,

ਨਹਿਂ ਅਯੋ ਉੱਤ੍ਰ ਕੈਸ ਹੂੰ[1]। — [1]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ।
ਪੁਨ ਦੂਸਰੀ ਇਕ ਔਰ ਪਾਤੀ,
ਲਿਖੀ ਅਰਜਨ ਐਸ ਹੂੰ।

ਤਥਾ ਹੀ:

ਤੇਰਾ ਮੁਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਜੀਉ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ[1] ॥ — [1](ਮੁਖੋਂ ਨਿਕਲੀ) ਬਾਣੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਚਿਰੁ ਹੋਆ ਦੇਖੇ ਸਾਰਿੰਗ ਪਾਣੀ[1] ॥ — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ।
ਧੰਨ ਸੁ ਦੇਸੁ ਜਹਾ ਤੂ ਵਸਿਆ ਮੇਰੇ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ ॥੨॥
ਹਉ ਘੋਲੀ ਹਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਗੁਰ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਯਹਿ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਜਬੈ ਇੱਠੀ[1], — [1]ਪਿਆਰੀ।
ਭ੍ਰਾਤ ਡਿੱਠੀ ਤੈਸ ਹੈ।
ਨਹਿ ਗੁਰੂ ਚਤਰਥੁ ਕੌ ਦਿਖਾਈ,
ਧਾਰ ਭਾਰੀ ਦ੍ਵੈਸ ਹੈ ॥੯੫॥
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਮਨ ਮੈਂ,
ਸੋਚ ਰਾਖੀ ਕੋਲ ਹੀ।
ਜੌ ਸੁਨੈਂਗੇ ਗੁਰ ਏਹੁ ਚਿੱਠੀ,
ਲੈਂਹ ਤਾਂ ਕੋ ਬੋਲ ਹੀ[1]। — [1]ਬੁਲਾ ਲੈਣਗੇ।
ਪੁਨ ਪੇਖ ਕੈ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤਾ ਕਾ,
ਗੁਰ ਗੁਰਜਾਈ ਦੇਵ ਹੈਂ।
ਨਹਿ ਚਲੈਗੋ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਮੇਰਾ,
ਰਹੋਂਗੋ ਮੈ ਏਵ ਹੈਂ ॥੯੬॥
ਯਹਿ ਪਾਪ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ,
ਮਨ ਮਾਹਿ ਤਬਿ ਹੀ ਬਜਾਪਜੋ[1]। — [1]ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ।
ਫਿਰ ਕਹੋ ਕੌਨ ਮਿਟਾਇ ਸਾਕੈ,
ਆਪ ਹਰਿ ਜੋ ਥਾਪਜੋ[1]। — [1]ਮਨ 'ਚ ਕਰਨਾ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।
ਪੁਨ ਤ੍ਰਿਤੀ ਪਾਤੀ ਦੁਖ ਨਿਪਾਤੀ,
ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾਤੀ ਯੌਂ ਲਿਖੀ।
ਸੋ ਚਢੀ ਗੁਰੁ ਕਰ, ਪਢੀ ਉਰ ਭਰਿ,
ਬਢੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ ਤਿਖੀ ॥੯੭॥

ਤਥਾ ਹੀ

ਇਕ ਘੜੀ ਨ ਮਿਲਤੇ ਤਾ ਕਲਜੁਗੁ ਹੋਤਾ[1] ॥ — [1]ਕਲਜੁਗ (ਦੀ ਉਮਰ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਹੁਣਿ ਕਦਿ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਿਅ ਤੁਧੁ ਭਗਵੰਤਾ ॥
ਮੋਹਿ ਰੈਣਿ ਨ ਵਿਹਾਵੈ[1] ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ ਜੀਉ ॥੩॥ — [1]ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੀ।
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਤਿਸੁ ਸਚੇ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ ਜੀਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ:

ਯਹਿ ਪਾਤੀ ਲਿਖ ਕੈ, ਦੈ ਕੈ ਸਿਖ ਕੈ[1], — [1]ਸਿੱਖ ਦੇ (ਹੱਥ 'ਚ) ਦੇ ਕੇ।
ਪਠਜੋ ਸਿਖ ਕੈ[1], ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ। — [1]ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ।
ਨਹਿ ਔਰੈ ਦੱਯੋ, ਗੁਰ ਢਿਗ ਜੱਯੋ,
ਤਿੰਹਿ ਪਕਰੱਯੋ ਯਹਿ ਪਾਤੀ।
ਸੋਈ ਕੀਨੀ, ਗੁਰ ਕੌ ਦੀਨੀ,
ਸਤਿਗੁਰ ਲੀਨੀ, ਮੋਦ ਭਰੇ।
ਅਰਜਨ ਕੀ ਚਿੱਠੀ, ਜਬਿ ਗੁਰ ਡਿੱਠੀ,
ਲਾਗੀ ਮਿੱਠੀ, ਸੋਧ ਕਰੇ[1] ॥੯੮॥ — [1]ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।
ਯਹਿ ਤੀਸਰ ਆਈ, ਬੂਝਜੋ ਸਾਂਈ,
ਤਿਸ ਸਿਖ ਤਾਂਈ, ਇਸ ਤੌਰੰ[1]। — [1]ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਜੁਗ ਚੀਰੀ[1] ਆਗੇ, ਕਹੁ ਵਡ ਭਾਗੇ, — [1]ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ।
ਤੁਮ ਪਹੁੰਚਾਗੇ, ਕਿਸ ਠੌਰੰ।
ਤਬਿ ਸਿਖਿ ਸੁਨਾਈ, ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਾਈ,
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਪਾਈ, ਮੁਝ ਪਾਸੋਂ।
ਤਬਿ ਹੀ ਬੁਲਵਾਯੋ, ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਯੋ,
ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਯੋ, ਇਮ ਤਾ ਸੋਂ ॥੯੯॥
ਤੁਮਰੇ ਢਿਗ ਆਈ, ਚਿੱਠੀ ਕਾਈ,
ਅਰਜਨ ਭਾਈ, ਕੇਰ ਕਹੋ।
ਤਬਿ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਬੋਲਾ, ਕਪਟ ਕਠੋਲਾ[1], — [1]ਛਲ ਦਾ ਕਠ-ਪੁਤਲਾ।
ਸਤ[1] ਤੇ ਡੋਲਾ, ਐਸ ਅਹੋ। — [1]ਸੱਚ।
ਨਹਿ ਹਮ ਕੋ ਹੇਰੀ, ਚੀਰੀ ਚੇਰੀ[1], — [1]ਚਿੱਠੀ ਚੁੱਠੀ।
ਅਰਜਨ ਕੇਰੀ, ਕੋਇ ਕਬੀ।
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਗਜਾਨੀ, ਐਸ ਵਖਾਨੀ,
ਕੂਰ[1] ਨ ਬਾਨੀ, ਗੋਇ[2] ਅਬੀ ॥੧੦੦॥ — [1]ਝੂਠ। [2]ਕਹਿ।
ਫਿਰ ਤਾਹਿ ਅਲਾਯੋ, ਹਮ ਲਖ ਪਾਯੋ[1], — [1]ਮੈਂ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।
ਤੁਮੈ ਸੁਨਾਯੋ, ਕੂਰ ਕਿਸੌਂ।
ਤੁਮ ਹ੍ਵੈ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਗੁਰ ਅਭਿਰਾਮੀ[1], — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਬਾਤ ਨ ਖਾਮੀ[1], ਕਹੋ ਇਸੌਂ। — [1]ਕੱਚੀ।
ਕਜਾ ਹੁੰਡੀ[1] ਭਾਰੀ, ਹਮ ਨੇ ਮਾਰੀ, — [1]ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦਾ ਟੋਂਬੂ (ਚੈੱਕ) ਜਿਸ ਨਾਲਰੁਪਈਆ ਵਸੂਲ ਕਰੀਦਾ ਹੈ।
ਚੀਰੀ ਥਾਰੀ, ਹਿਤ ਲੋਭੀ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਮੁਹਿ ਤਾਰਤ, ਬੰਕ ਨਿਹਾਰਤ[1], — [1]ਤਾੜਦੇ ਹੋ ਤੇ ਟੇਢਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋ।
ਰਾਵਰ ਧਾਰਤ, ਚਿਤ ਖੋਭੰ[1] ॥੧੦੧॥ — [1]ਗੁੱਸਾ।
ਦੋ ਉਂਗਲ ਭਰ ਕਾ, ਕਾਗਜ਼ ਵਰਕਾ[1], — [1]ਪੱਤ੍ਰਾ।
ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਕਾ, ਹਮ ਲੈ ਹੈਂ।
ਧਨ ਔਰ ਅਪਾਰੇ, ਹਾਥ ਹਮਾਰੇ,
ਆਵਤ ਥਾਰੇ, ਢਿਗ ਦੈ ਹੈਂ।

ਹਮ ਕਾਰ[1] ਤੁਮਾਰੀ, ਨਿਸ ਦਿਨ ਭਾਰੀ,
[1]ਸੇਵਾ।
ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਾਰੀ, ਜਗ ਹੇਰੈ।
ਯਹਿ ਦਈ ਵਡਾਈ, ਆਖਰ ਆਈ,
ਚੋਰੀ ਲਾਈ, ਸਿਰ ਮੇਰੈ ॥ ੧੦੨ ॥
ਦੂਮਲਾ ਛੰਦ:
ਗੁਰਰਾਮਦਾਸ ਧਰਿ ਧ੍ਯਾਨ ਪਿਖ੍ਯੋ,
ਤਬਿ ਚੀਰੀ ਉਭੈ ਨਿਹਾਰ ਲਈ।
ਵਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੀ ਜੇਬ ਵਿਖੈ ਥੀ,
ਤਿਹ ਠਾਂ ਭਲ ਮੌਜੂਦ[1] ਪਈ।
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ।
ਗੁਰ ਸਰਬੱਗ ਲਖ੍ਯੋ ਮਨ ਮੈ ਯਹਿ,
ਚੋਰ ਚਤੁਰ ਕਹਿਲਾਵਤ ਹੈ।
ਹ੍ਵੈ ਢੀਠ ਨੀਠ[1] ਝਗਰਤ ਝੂਠੋ ਹੀ,
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਉਲਟਾ ਹਮੈਂ ਦਬਾਵਤ ਹੈ ॥ ੧੦੩ ॥
ਤਬਿ ਕਹ੍ਯੋ ਏਕ ਸੇਵਕ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ,
ਤੁਮ ਇਸ ਕੀ ਅਬਿ ਜੇਬ ਪਿਖੋ।
ਉਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੀ ਜੇਬ ਪਿਖੀ,
ਜੁਗ ਚੀਰੀ ਨਿਕਸੀ ਤਾਹਿ ਵਿਖੋਂ[1]।
[1]ਵਿੱਚੋਂ।
ਪੁਨ ਬੈਨ ਕਠੋਰ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੇਤਕ,
ਗੁਰ ਕੌ ਕਹੇ ਅਵਾਚ[1] ਤਬੈ।
[1]ਨ ਕਹਿਣ ਯੋਗ।
ਸੁਨਿ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਕੋਪ ਹੋਇ ਕਰਿ,
ਕਹ੍ਯੋ ਜਾਹੁ ਮੁਝ ਢਿਗੋਂ ਅਬੈ ॥ ੧੦੪ ॥
ਪਿਤਾ ਸੰਗ ਝਗਰਨ ਤੈ ਹ੍ਵੈ,
ਪਾਪ ਤੁਝੈ ਸੰਤਾਪ ਮਹਾਂ।
ਕਪਟੀ ਕੂਰ ਕਲਾਪੀ[1] ਮੀਣੇ[2] !
[1]ਵੱਡੇ। [2]ਮੀਸਣੇ {ਮੀਣਾ-ਮੀਸਣਾ, ਮਿੱਨ੍ਹੁ, ਛਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ}।
ਪਾਪੀ ਤੁਮ ਨਰ ਹੋ ਯਹਾਂ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਤਬੈ ਪ੍ਰਿਥੀਆ,
ਕਹਿ ਕੁਬੈਨ ਨਿਜ ਧਾਮ ਗਯੋ।
ਪੁਨ ਲਹੌਰ ਤੈ ਅਰਜਨ ਤਾਂਈ,
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਬੋਲ ਲਯੋ[1] ॥ ੧੦੫ ॥
[1]ਬੁਲਾ ਲਿਆ।
ਦਿਨ ਕੇਤਕ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਕੀ,
ਸੇਵਾ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕਰੀ।
ਨਿਸ ਦ੍ਯੋਸ ਰਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਹੀ,
ਅਨੁਸਾਸਨ[1] ਮਾਨਹਿ ਸਰਬ ਖਰੀ[2]।
[1]ਆਗਿਆ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਗੁਰੁ ਮੈਂ ਧਰਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਬੁੱਧਿ ਭਲੇ,
ਮਨ ਸੁੱਧ ਬਿਰੁੱਧ ਨ ਕੋਇ ਕਰੇ।
ਗੁਨ ਜੇਤਕ ਗ੍ਰੰਥਨ ਮਾਂਹਿ ਕਹੇ,

ਸਭਿ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਮੈਂ ਆਹਿ ਭਰੇ[1] ॥੧੦੬॥ — [1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ।
ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਅਰ ਗੁਰਦਾਸੰ,
ਭਾਈ ਸਾਲ੍ਹੋ ਆਦਿ ਵਰੈਂ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਸਿੱਖਾਂ) ਨੇ।
ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਮਿਲ ਕਰਿ ਕਈ ਬਾਰ,
ਗੁਰ ਪਾਸ ਰਰਜੋ ਅਸ ਜੋਰਿ ਕਰੈਂ[1]। — [1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਅਬਿ ਠੀਕ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਲਾਯਕ,
ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਮ ਲਖ੍ਯੋ।
ਪੁਨ ਰਾਮਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਭੀ,
ਸਮਾਂ ਅਖੀਰੀ ਨਿਕਟ ਪਿਖ੍ਯੋ ॥੧੦੭॥
ਤਬਿ ਰੀਤਿ ਸਭੀ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੀ,
ਕਰਿ ਕੈ ਭਰ ਕੈ ਮਨ ਮੋਦ ਸਹੀ।
ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਨੈ ਦਈ ਗੁਰਜਾਈ,
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੋ ਠੀਕ ਵਹੀਂ[1]। — [1]ਉਥੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ)।
ਸੰਮਤ ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਸੈਂਤੀ ਥਾ,
ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਭੇ।
ਦਿਨ ਕੇਤਕ ਫੇਰ ਰਹੇ ਧਰ ਪੈ,
ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਮਨਿ ਮੋਦ ਫਬੇ ॥੧੦੮॥
ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ਬਿਵਹਾਰ ਸਭੀ,
ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਕੀ ਭੁਜ ਥਾਪ ਦਯੋ[1]। — [1]ਭਾਵ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।
ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਸਿਰ ਹੱਥ ਧਰ੍ਯੋ,
ਨਿਜ ਜੋਤ ਦਈ ਗੁਨ ਗੱਥ ਕਯੋ[1]। — [1]ਸਮੂੰਹ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਨਵ ਨਿੱਧਿ, ਸਿੱਧਿ ਦਸ, ਰਿੱਧਿ ਦਈ,
ਸਮਰਿੱਧ[1] ਕਰ੍ਯੋ ਸਭਿ ਬਿੱਧਿ ਮਏ[2]। — [1]ਵੱਡੀ ਬਿਭੂਤੀ ਵਾਲੇ। [2]ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।
ਬਿਵਹਾਰ ਜਿਤੇ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੇ,
ਸਮਝਾਇ ਸੁ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗਏ ॥੧੦੯॥
ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਵੀਚ ਬਾਉਲੀ ਪੁਨਹਾਂ,
ਗੁਰੁ ਸਮਾਧਿ ਢਿਗ[1] ਜਾਇ ਭਲੇ। — [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਕੋਲ।
ਤ੍ਰਿਣ ਜਯੋਂ ਤਨ ਤਜਿ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ,
ਜੋਤਿ ਵੀਚ ਨਿਜ ਜੋਤਿ ਰਲੇ।
ਤਬਿ ਸੰਮਤ ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਅਠੱਤੀ ਥਾ,
ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਸੁਦੀ ਤੀਜ ਲਖ ਲੈ[1]। — [1]ਜਾਣ ਲਉ।
ਕਰਿ ਲੌਕਕ[1] ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ[2] ਅਰੱਜਨ, — [1]ਸੰਸਾਰਕ (ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ) ਰਸਮਾਂ। [2]ਧਾਰਮਿਕਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ।
ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਕੁਟੰਬ ਲੈ ॥੧੧੦॥

ਦੋਹਰਾ:
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ,
ਜਥਾ ਜੋਗ ਪ੍ਰਕਾਸ।
ਠੌਰ ਥਿਤੀ ਕੀ ਪਿਖਿ ਇਤੀ,

ਇਤੀ ਸੁ ਕਿਤੀ ਨਿਵਾਸ[1] ॥੧੧੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਚਤਰਥੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਸਤਾਰਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੧੭॥

[1]ਏਥੇ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਧਿਆ ਨੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

੧੯. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਥਾ ਅਰੰਭ}

ਦੋਹਰਾ:

ਕਾਂਤੀ ਕੰਦ੍ਰਪ ਕੋਟ ਕੀ,
ਕਹੇ ਕੌਨ ਕਮਨੀਯ[1]।

[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਾਮ ਦੇਵਾਂ ਦੀ {ਕਾਂਤੀ} ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਕੌਣ {ਕਮਨੀਯ} ਸੁੰਦਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਪ,
ਤਾਂ ਤੇ ਅਤਿ ਰਮਨੀਯ[1] ॥੧॥

[1](ਕਿਉਂਕਿ) ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ) ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਲੋਚਨ ਚਾਰੁ ਬਿਮੋਚਨੁ ਸੋਚਨੁ,
ਪੋਚ ਸਕੋਚਨ ਨੋਚਨ ਵਾਰੇ[1]।

[1](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ) ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ {ਪੋਚ} ਨੀਚਤਾ ਨੂੰ ਉਖੇੜ ਕੇ ਸਮੇਟਣ (ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ) ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅੰਜਨ ਤੈ ਬਿਨਰੰਜਨ ਕੈ,
ਮਦ ਭੰਜਨ ਕੰਜਨ ਖੰਜਨ ਭਾਰੇ[1]।

[1]ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੰਵਲ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਦੇ ਭਾਰੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਦੁਤਿ ਦਾਮਨ ਜਯੋਂ ਦਮਕੈ ਦੁਤਿ ਆਂਜਨ,
ਕੁੰਦ ਕਲੀ ਬਿਕਸੀ ਸੁਖ ਕਾਰੇ[1]।

[1]{ਆਂਜਨ} ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਹੈ (ਜਾਂ ਸਮਝੋ) ਮਰਤਬਾਨ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਖਦਾਈ ਕਲੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅਸਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਬਾਲ ਗੁਰੂ ਪਰ,
ਪ੍ਰਾਨ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਨਿਜ ਵਾਰੇ ॥੨॥
ਅਰਜਨ ਦੇਵੰ ਅਰਜਨ ਸੇਵੰ,
ਅਰਜਨ ਜੇਵੰ ਅਰਜਨ ਪੂਰੈ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ {ਅਰਜਨ} ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ (ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ {ਅਰਜਨ} ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਯੋਗ ਹਨ। {ਅਰਜਨ} ਕਊ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਰਗੀ ਸੋਭਾ ਹੈ {ਅਰਜਨ} ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਰਜਨ ਤੂਲੰ ਅਰਜਨ ਮੂਲੰ,
ਅਰਿਜਨ ਸੂਲਦ ਅਰਜਨ ਰੂਰੈ[1]।

[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ) {ਅਰਜ} ਚੌੜਾਈ ਤੇ ਲੰਬਾਈ {ਨ} ਨਹੀਂ (ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ) {ਅਰਜਨ} ਉੱਦਮ ਦੇ ਮੁੱਢ ਹਨ {ਅਰਿਜਨ} ਵੈਰੀ ਜਨਾਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ (ਪਰ) {ਅਰਜਨ} ਸ਼ੁਧ ਅੰਤਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹਨ।

ਅਰਜਨ ਮਾਨਸ ਅਰਜਨਿ ਬਾਨਿਸ,
ਅਰਜਨ ਠਾਨਸ ਅਰਿਜਨ ਚੂਰੈ[1]।

[1](ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰੂਪ) ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਦੇ {ਅਰਜਨ} ਉਜਲ ਹੰਸ ਹਨ {ਅਰਜਨ} ਅਰਜਨ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਵਰਗੀ ਬਾਣੀ ਦੀ {ਅਰਜਨ} ਬੱਦਲ (ਵਾਂਗ ਬਰਖਾ ਕਰ ਕੇ ਕਾਮਾਦਿਕ) {ਅਰਿਜਨ} ਵੈਰੀ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਅਰਜਨ,
ਅਰਜਨ ਪਰਜਨ ਫਰਜ਼ ਜ਼ਰੂਰੈ[1] ॥੩॥

[1]ਤਿਸ {ਅਰਜਨ} ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ (ਬੇਅੰਤ) {ਅਰਜਨ} ਨਿਰਮਲ ਗੁਣ ਹਨ। ਉਹ {ਪਰਜਨ} ਪਰਾਏ ਜਨਾਂ ਦੀਆਂ {ਅਰਜਨ} ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪੰਚਮ ਗੁਰ ਕੀ ਪੰਚ ਦਰ,
ਕਥਾ ਪੰਚ ਪਰਸੰਚ[1]। — [1]ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ {ਪੰਚ} ਉੱਤਮ ਕਥਾ {ਪੰਚ} ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ {ਦਰ} ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰੋ।

ਪੰਚਨ ਧਰਿ ਕਰਿ ਪੰਚ ਸੁਰ,
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਪੰਚ[1] ॥੪॥ — [1]ਪੰਜਾਂ (ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ) ਧਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ (ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਰ ਕਰ ਕੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੋਤਾ ਜਨੋ (ਕਥਾ) ਸੁਣੋ।

ਬਿਸਵੇ ਰਿਤੁ[1] ਚਾਂਦੁ ਬਿਸਾਖ ਵਦੀ ਸਤਮੀ, — [1]ਬਸੰਤਰੁੱਤ।
ਕੁਜਵਾਰ[1] ਸੁ ਚਾਰੁ ਸਕਾਰੇ[2]। — [1]ਮੰਗਲਵਾਰ। [2]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਪੁਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਖੈ,
ਮੁਦ ਦਾਂਨ ਸਗੱਨ ਲਗੱਨ ਮਝਾਰੇ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਤੇ ਲਗਨਾਂ ਵਿੱਚ।
ਘਰ ਮੈ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੁਲਾਸ ਬਢਯੋ ਪੁਰ[1], — [1]ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਅਨੰਦ ਵਧਿਆ।
ਫੂਲ ਅਕਾਸ਼ਹਿ ਤੈ ਸੁਰ ਡਾਰੇ[1]। — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਸੁੱਟੇ।
ਫਿਰਗੇ ਤਬਿ ਹੀ ਸਬਿ ਹੀ ਜਨ ਕੇ ਮਨ ਹੈਂ,
ਹਰਿਨਾਮ ਦਿਸਾ ਬਿਨ ਬਾਰੇ[1] ॥੪॥ — [1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ।
ਬਾਲ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰੇ ਅਸ,
ਲੋਗ ਬਚਿਤ੍ਰ[1] ਕਰੇ ਭਵ[2] ਪਾਰੇ। — [1]ਅਣਗਿਣਤ। [2]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ)।
ਏਕ ਸਮੈ ਗੁਰ ਤੀਸਰ ਕੇ ਢਿਗ,
ਖੇਲਤਿ ਗਾਦੀ ਪੈ ਜਾਇ ਪਧਾਰੇ[1]। — [1]ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਉਪਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਲੈ ਕਰਿ ਗੋਦ ਸਮੋਦ[1] ਕਹਯੋ ਉਨਿ, — [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।
ਹੋਵਹੁਗੇ ਤੁਮਹੂੰ ਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਬਾਤ ਬਖਜਾਤ[1] ਭਈ ਵਹਿ ਸਾਤ[2], — [1]ਪ੍ਰਗਟ। [2]ਸੱਚੀ।
ਬਨੇ ਗੁਰੁ ਏਹੁ ਮਹਾਂ ਸੁਖਕਾਰੇ ॥੫॥
ਧਨ ਜਦਯਪਿ ਜੇਤਕ ਥਾ ਘਰ ਮੈਂ,
ਅਸਬਾਬ ਸਮੇਤ ਨਰੰਚਕ ਛੋਰਾ।
ਅਪਨੇ ਘਰ ਮੈ ਸਬਿ ਡਾਲ ਲਯੋ[1], — [1]ਪਾ ਲਿਆ।
ਪਿਰਥੀ ਸਸਿ ਨੈ ਕਰਿ ਕੈ ਬਡ ਜ਼ੋਰਾ।
ਪੁਨ ਫੇਰ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਲਏ,
ਵਿੱਤ ਦੈ ਰਿਸ਼ਵੱਤ ਅਪਾਰ ਬਹੋਰਾ[1]। — [1]ਫੇਰ ਬਹੁਤਾ ਧਨ ਵੱਢੀ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡੇ ਮਸੰਦ (ਆਪਣੇ ਬਣਾ) ਲਏ।
ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸ ਆਵਨ ਦੇਹ ਕਿਸੇ ਨਹਿਂ,
ਬਾਦ ਬਿਬਾਦ[1] ਰਖੈ ਨਿਸ ਭੋਰਾ[2] ॥੬॥ — [1]ਝਗੜਾ ਤੇ ਬਖੇੜਾ। [2]ਰਾਤ ਦਿਨ।
ਜਬਿ ਆਮਦਨੀ ਸਬਿ ਬੰਦ ਭਈ,
ਗੁਰਿ ਜ਼ੇਵਰ ਬੇਚ ਸੁ ਲੰਗਰ ਦੇਵੈਂ।
ਫਿਰ ਆਖਰ ਬੰਦ ਭਯੋ ਵਹਿ ਭੀ,
ਬਿਨ ਆਮਦ ਤੈ[1] ਕਹਾਂ ਲੌ ਖਰਚ ਖੇਵੈਂ[2]। — [1]ਆਮਦਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। [2]ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਖ਼ਰਚ ਸਹਾਰਨ।
ਗੁਰੁ ਮਾਤਲ[1] ਜੋ ਗੁਰਦਾਸ ਅਯੋ, — [1]ਮਾਮਾ।
ਅਤਿਸੈ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹਯੋ ਲਖਿ ਭੇਵੈਂ[1]। — [1]ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ।
ਬਿਰਧਾਦਿਕ[1] ਸਿੱਖਨ ਸੋਂ ਮਿਲ ਕੈ, — [1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਆਦਿਕ।

ਤਿਨਿ ਉੱਦਮ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀਨ ਅਮੇਵੈਂ ॥੭॥
ਪਿਖਿ ਵੇਲਹਿ ਮੇਲਹਿ ਕਾਤਕ ਕਾ[1], — [1]ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ।
ਦਿਸ ਚਾਰਹੁਂ ਕੇ ਮਗ ਮੈਂ ਚਲ ਜਾਵੈਂ।
ਮਿਲਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਰ ਲਿਆਇ,
ਝੁਕਾਇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਭੇਟ ਦਿਵਾਵੈਂ।
ਪਿਰਥੀ ਸਸਿ ਕੀ ਜਬਰੀ ਬਹੁਧਾ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ।
ਗੁਰ ਕੀ ਸਬਰੀ[1] ਸਬਿ ਰੀਤਿ ਸੁਨਾਵੈ। — [1]ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਪੁਨਾ ਨਿਜ, ਦੇਸ
ਬਦੇਸਨ ਔਰਹਿਂ ਜਾਇ ਜਨਾਵੈਂ ॥੮॥
ਜਬਿ ਫੈਲ ਗਈ ਇਮ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਮੈਂ,
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਕੀ ਬੁਰਿਆਈ।
ਦਸਵੰਧ ਜਿਤੋ ਜਿਸ ਪੈ ਤਬਿ ਥਾ,
ਗੁਰ ਕਾ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਦੀਨ ਪੁਚਾਈ।
ਪੁਨ ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਬਿਹਾਰ ਜਿਤੋ,
ਗੁਰੁ ਕਾ ਲਗਜੋ ਚਲਨੇ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਰਾਜ ਬਾਜ[1] ਰਥਾਦਿ[2] ਗਊ ਮਹਿਖੀ[3], — [1]ਹਾਥੀ। [2]ਘੋੜੇ। [3]ਮੱਝਾਂ।
ਬਹੁ ਜ਼ੇਵਰ ਬਾਸਨ[1] ਲੀਨ ਬਨਾਈ ॥੯॥ — [1]ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਭਾਂਡੇ।
ਭੀਰ ਰਹੈ ਗੁਰ ਕੈ ਦਰ ਪੈ,
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਪਾਇ ਸਬੈ ਜਨ ਜਾਏ।
ਪੇਖਿ ਰਿਸਾਇ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਇ,
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਕਾ ਬਸ ਨਾਹਿ ਬਸਾਏ[1]। — [1]ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੀ।
ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਤੈ,
ਬਸਤੂ ਬਹੁ ਲੈ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਏ।
ਪਾਇਨ ਪਾਸ[1] ਉਪਾਇਨ[2] ਦੈ ਬਹੁ, — [1]ਚਰਨਾਂ ਕੋਲ। [2]ਭੇਟਾ।
ਲੈ ਉਪਦੇਸ ਕਲੇਸ ਮਿਟਾਏ ॥੧੦॥
ਪੁਨ ਆਪ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਇ ਥਿਰੈਂ ਗੁਰੁ,
ਚਾਰੁ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਸਿਖ ਬਿਰਾਜੈ[1]। — [1]ਬੈਠਦੇ ਹਨ।
ਸੁਚ ਹੇਮ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੀਰਨ ਸੋਂ — [1]ਸੋਨੇ ਦਾ।
ਖਚਜੋ[1], ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਸਸੀ ਦੁਤਿ[2] ਲਾਜੈ। — [1]ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ। [2]ਚਮਕ।
ਗੁਰ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਤਾਂ ਪਰ ਭ੍ਰਾਜਤ[1], — [1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਜੈਸ ਰਮੇਂਦ੍ਰ[1] ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ[2] ਰਾਜੈ। — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਇੰਦ੍ਰ।
ਵਰ ਚਾਮਰੁ ਚਾਰੁ ਚਲੈ ਚਹੁ ਘਾ[1], — [1]ਚਹੁੰ ਤਰਫ਼ੀ।
ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਰਰੈਂ ਗੁਰ ਕੇਰ ਸਦਾ ਜੈ ॥੧੧॥
ਵਰ ਰਾਗ ਅਲਾਪਤ ਖਾਪਤ ਸੋਗਹਿਂ,
ਸਾਜ ਮਿਲਾਇ ਬਨਾਇ ਰਬਾਬੀ।
ਗੁਰ ਚਾਰਿਨਿ ਕੀ ਵਰ ਬਾਨਿ ਉਚਾਰਤ,

ਜੋ ਸੁਨ ਤਜਾਗਤ ਚਿੱਤਿ ਖਰਾਬੀ।
ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਸਿੱਖ ਘਨੇ,
ਬਹੁ ਭੀਰ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਫਾਬੀ।
ਮਾਘ ਬਿਤੇ ਦਿਨ ਜਯੋਂ ਸਰਸਾਵਤ[1],
[1]ਵਧਦੇ ਹਨ।
ਤਯੋਂ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਮਹਿਂ ਆਬੀ[1] ॥ ੧੨ ॥
[1]ਤਰਾਵਟ, ਰੌਣਕ।
ਹੋਨ ਲਗੀ ਦਿਨ ਹੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ[1],
[1]ਖਿੜਾਵਟ।
ਅਗਾਰ[1] ਬਜ਼ਾਰ ਬਨੈ ਹੈਂ।
[1]ਘਰ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਅਪਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹਿਂ ਆਵਤ,
ਨਿਤਹਿਂ ਬਿੱਤ[1] ਅਮਿਤਹਿਂ[2] ਦੈਹੈਂ।
[1]ਧਨ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਗੁਰ ਸੋ ਧਨ ਲੈ ਕਰ ਲੰਗਰ ਲਾਵਤ,
ਪਾਵਤ ਭੋਜਨ ਜੋ ਜਨ ਐਹੈਂ।
ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸੈਂ ਪਰਸੈਂ ਹਰਸੈਂ,
ਗਹਿ ਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਵਦੇਸ਼ ਸਿਧੈ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥
ਤਾਲ ਮਹਾਨ ਲਗੇ ਖੁਦਵਾਨ,
ਸੁਧਾਸਰ ਜਾਨ ਸਮਾਨ ਜੁ ਅਰਜਨ[1]।
[1]ਅਲਪ ਬ੍ਰਿਛ।
ਅਰਜਨ[1] ਕੀਨ ਮਜੂਰ ਘਨੇ ਸਿਖ,
[1]ਇਕੱਠੇ।
ਕੇਤਕ ਲਾਵੈਂ ਪਜਾਵੈਂ ਸੁ ਕਰਜਨ[1]।
[1]ਕਈ ਜਨ (ਸੇਵਕ) {ਸੁ ਕਰ} ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ {ਪਜਾਵੈ} ਆਵੈ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਰਜਨ[1] ਪੂਰਨ ਹਾਰ ਅਪਾਰ ਸੁ,
[1]ਮਨੋਰਥ।
ਦੇਵਤ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਗਤਿ ਅਰਜਨ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਕਤੀ।
ਅਰਜਨ ਜਯੋਂ[1] ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਬੂਝਯੋ,
[1]ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਮੰਝਲੇ ਭਰਾ ਵਾਂਗ।
ਏਕ ਦਿਨਾ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਰਜਨ ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰ ਕਿਹ ਹੇਤੁ ਤੈ[1],
[1]ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ।
ਨਾਮ ਭਯੋ ਯਹਿ ਤਾਲ।
ਸੰਸਾ ਹਮਰਾ ਹਰੋ[1] ਗੁਰੁ,
[1]ਮੇਟੋ, ਦੂਰ ਕਰੋ।
ਕਹਿ ਫੁਰ[1] ਗਾਥ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੫ ॥
[1]ਛੇਤੀ।

ਚੌਪਈ:
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਐਸ ਬਖਾਨਾ।
ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਿਦਕੀ ! ਸੁਨੋ ਮਹਾਨਾ।
ਚਾਰ ਹੇਤੁ[1] ਤੈ ਭਯੋ ਨਾਮ ਯਹਿ।
[1]ਕਾਰਨ।
ਸੋ ਹੇਤੂ ਅਬਿ ਸਬਿ ਹੀ ਦਿਹਂ ਕਹਿ ॥ ੧੬ ॥
ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੋ ਗੁਰਿਆਈ।
ਮਿਲੀ ਤੁ ਸ੍ਰੀ ਸਸਿ[1] ਕੋਪ ਬਢਾਈ।
[1]ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਨੇ।
ਦਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਐਸੇ ਮੂੰਹ ਪਾੜਾ।
ਗੱਦੀ ਲਈ ਕੋੜ੍ਹੀ ਕਰਿਆੜਾ[1] ॥ ੧੭ ॥
[1]ਕਿਰਾੜ ਨੇ।
ਤਬਿ ਤੇ ਉਨ ਕੇ ਕੁਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।

ਏਕ ਅੰਗੂਠੇ ਚਰਨ ਰਹਾਨੀ।
ਤਾਂ ਕਾ ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਦ ਅਪਾਰੇ।
ਰਹੈ ਰੈਨ ਦਿਨ ਨੀਂਦ ਨ ਧਾਰੇਂ ॥੧੮॥
ਅਮਰ ਦੇਵ ਨਿਜ ਮੁਖ ਮੈਂ ਧਰ ਕੈ।
ਜਬਿ ਤਕ ਥਿਰੈ ਅੰਗੂਠਾ ਫਰ ਕੈ।
ਤਬਿ ਤੱਕ ਨੀਂਦ ਗੁਰੂ ਕੌ ਆਵੈ।
ਇਸ ਫ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਅਮਰ ਰਹਾਵੈ ॥੧੯॥
ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਢਿਗ ਵਹਿ ਪੁਨ ਗਏ।
ਸੇਵਾ ਅਰਜ਼ ਕਰਤ ਬਹੁ ਭਏ।
ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ ਸਿਰੀ ਸਸਿ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ।
ਜਰੀ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਮਿਲੈ ਕਿਥਾਈ ॥੨੦॥ [1]ਬੂਟੀ।
ਸੋ ਘਸ ਚਰਨ ਅੰਗਦਹਿਂ ਲਾਵੈਂ।
ਤਬਿ ਹ੍ਵੈ ਮਰਜ਼[1] ਦੂਰ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ। [1]ਰੋਗ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਮਹਾਨੰ।
ਕਰੀ ਤਲਾਸ਼[1] ਜਰੀ ਬਹੁ ਥਾਨੰ ॥੨੧॥ [1]ਭਾਲ।
ਆਖਰ ਇਸੀ ਜਗ੍ਹਾ[1] ਤੈ ਪਾਈ। [1]ਇਸ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ) ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ।
ਜਬਿ ਵਹਿ ਘਸ ਕਰ ਚਰਨ ਲਗਾਈ।
ਤਤਛਿਨ ਮਰਜ਼ ਦੂਰ ਵਹਿ ਭਈ।
ਨਿਸ[1] ਦੂਰ ਜਯੋਂ ਸੁਰ ਪਿਖਈ[2] ॥੨੨॥ [1]ਰਾਤ। [2]ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਗੁਰ ਤੀਸਰ ਐ ਕੈ।
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਇਹਾਂ ਬਸੈ ਕੈ।
ਜਰੀ ਮਿਲੀ ਥੀ ਜਹਿਂ ਤੇ 'ਵਹਾਂ।
ਤਾਲ ਲਗਾਵਨ ਹਿਤ ਉਨ ਕਹਾ' ॥੨੩॥
ਮਿਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਜਰੀ ਜਾਂਹਿ ਤੈ।
ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਭਯੋ ਤਾਂਹਿ ਤੈ।
ਇਕ ਕਾਰਣ ਯਹਿ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਦੂਸਰ ਸੁਨੋ ਭਲੇ ਮਨ ਲਾਈ ॥੨੪॥
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਬਾਧਯੋ ਗਾਮੂ[1]। [1]ਪਿੰਡ।
ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਪਰ ਰਾਖਯੋ ਨਾਮੂ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਗੁਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁ ਪਰ ਹੈ।
ਨਾਮ ਤਾਲ ਕਾ ਦੀਨੋ ਧਰ ਹੈ ॥੨੫॥
ਨਾਮ ਅਮਰ ਸਰ ਥਾ ਉਨ ਰਾਖਾ।
ਲੋਗਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਕਿਯ ਭਾਖਾ।
ਤੀਸਰ ਕਾਰਨ ਔਰ ਸੁਨੀਜੈ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸੰਸੇ ਸਗਲੇ ਛੀਜੈਂ[1] ॥੨੬॥ [1]ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ।
ਗਾਥ ਪੁਰਾਨ ਭਵਿਖਤ ਕੇਰੀ।
ਸੁਨੋ ਸੁਨੈਹੈਂ ਹਮ ਸਬਿ ਟੇਰੀ ॥੨੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਥਾ ਸਤਿਜੁੱਗ ਵਿਖੈ ਯਹਿ ਤੀਰਥ,
ਲੋਪ ਭਯੋ ਬਿਦਤੋ ਤਬਿ ਜੈਸੇ।
ਭੂਪਤਿ ਏਕ ਇਕ-ਵਾਕ ਭਯੋ,
ਕੁਲ ਸੂਰਜ ਮੈਂ ਧਰਮੀ ਰਵਿ ਹੈਸੇ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਧਰਮੀ ਸੀ।
ਆਇ ਤਿਨੈ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਖੈ,
ਬਡ ਜਗਯ ਅਰੰਭ ਕਿਯੋ ਠਟ ਐਸੇ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਮਨ 'ਚ) ਧਾਰ ਕੇ।
ਦੇਸ ਬਸੇਸ ਭਵੈ ਇਹ ਪਾਵਨ,
ਤੀਰਤ ਮੋਖਦ ਭੋਗ ਬਨੈਸੇ[1] ॥੨੮॥ — [1]ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਦੇਵ ਰਿਖੀਸ਼ ਮੁਨੀਸ਼ ਬੁਲਾਇ,
ਜਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਜਗਯ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨੋ।
ਔਰ ਰਮੇਸ਼[1] ਮਹੇਸ਼[2] ਸੁਰੇਸ਼[3], — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਇੰਦ੍ਰ।
ਅਜਾਦਿਕ[1] ਦੇਵਨ ਹ੍ਵੈ ਮੁਦ ਪੀਨੋ[2]। — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ। [2]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਹੋਇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਤੋਰ,
ਸਭੀ ਸੁਰ ਯੌਂ ਮਿਲ ਕੈ ਬਰ ਦੀਨੋ।
ਭੂਪ ਕਹਯੋ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਖੈ,
ਵਰ ਤੀਰਥ ਹੋਇ ਇਹਾਂ ਸੁਚ ਚੀਨੋ ॥੨੯॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਿਧਿ ਨੈ[1] ਬਰ ਦੀਨ, — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ।
ਤਥਾ ਅਸਤੁ[1] ਬਡ ਤੀਰਥ ਹੋਈ। — [1](ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਪਾਦ ਪਖਾਰ ਲਹੋ[1] ਸਬਿ ਕੇ, — [1]ਚਰਨ ਧੋ ਲਵੋ।
ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਦੇਵ ਰਿਖੀਸਨ ਜੋਈ।
ਡਾਰ ਦਿਵੋ ਇਸ ਕੁੰਡ ਵਿਖੈ,
ਨ੍ਰਿਪ ਕੀਨਹੁ ਕਾਮ ਤਬੈ ਪੁਨ ਸੋਈ।
ਥਾ ਇਕ ਤਾਲ ਇਹਾਂ ਲਘੁ ਸਾ[1], — [1]ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ।
ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ਸੁਧਾ ਪਗ[1] ਦੀਨ ਸਮੋਈ[2] ॥੩੦॥ — [1]ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ। [2]ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ।
ਨਾਮ ਸੁਧਾਸਰ ਆਪ ਧਰਯੋ ਅਜ,
ਔਰ ਦਯੋ ਬਰ ਐਸ ਉਚਾਰੇ।
ਆਵਹਿਗੋ ਜਬਿ ਘੋਰ ਕਲੀ[1] — [1]ਭਿਆਨਕ ਕਲਜੁਗ।
ਤਬਿ ਤੀਰਥ ਆਦਿ ਭਗੀਰਥਿ[1] ਸਾਰੇ। — [1]ਗੰਗਾ ਆਦਿਕ।
ਹੋਇ ਕੈ ਲੋਪ ਬਸੈਂ ਸਬਿ ਹੀ,
ਇਸ ਤੀਰਥ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਇਸ ਤੀਰਥ ਕਾ,
ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਢੈ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਅਪਾਰੇ ॥੩੧॥
ਜੋ ਸਭ ਤੀਰਥ ਤੇ ਫਲ ਹ੍ਵੈਂ,
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਏ ਇਸ ਤੇ ਜਨ ਪੈ ਹੈਂ।
ਔਰ ਨਹੀ ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਤੀਰਥ,

ਕੋਇ ਰਹੈ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਤਬੈ ਹੈ।
ਮਜਨ[1] ਜੋ ਨਰ ਨਾਰਿ ਕਰੈਂ ਬਿਧਿ — [1]ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਸੰਜੁਤ[1], ਸੋ ਫਲ ਚਾਰ ਲਹੈ ਹੈਂ। — [1]ਬਿਧੀ ਸਹਿਤ।
ਨਾਂਹਿ ਰਹੈ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸੈ,
ਇਸ ਤੀਰਥ ਕੇ ਪਰਸੇ ਹਰਿ ਪੈ ਹੈਂ ॥ ੩੨ ॥
ਲੋਪ ਰਹੈ ਅਬਿ ਤੋ ਯਹਿ ਤੀਰਥ,
ਆਵਹਿਗੋ ਕਲਜੁੱਗ ਜਬੈ ਹੀ।
ਧਾਰ ਹਰੀ ਭਗਤਾ ਅਵਤਾਰ,
ਹਰੈਂ ਭੁਵ[1] ਭਾਰ ਅਪਾਰ ਤਬੈ ਹੀ। — [1]ਧਰਤੀ ਦਾ।
ਖੰਡ ਪਖੰਡਨਿ ਕੇ ਮਤ ਕੋ,
ਭਗਤੀ ਅਰ ਗਜਾਨ ਦਿੜ੍ਹਾਇ ਸਬੈ ਹੀ।
ਲੋਗਨ ਕੀ ਕਲਜਾਨ ਹਿਤੈ,
ਬਿਦਤਾਵਹਿੰਗੇ ਵਹਿ ਯਾਂਹਿ ਤਬੈ ਹੀ ॥ ੩੩ ॥
ਫੇਰ ਬਢੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਨੋ ਦਿਨ,
ਹੋਇਂ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਹੀ ਅਵਤਾਰੇ।
ਘੋਰ ਕਲੀ ਮਹਿਂ ਤੀਰਥ ਏਹੁ,
ਸਬੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਚੰਡਾਰ ਲੌ ਤਾਰੇ।
ਭੂਪਤਿ ਕੌ ਇਤਜਾਦਿਕ ਦੈ ਬਰ,
ਦੇਵ ਸਭੀ ਨਿਜ ਲੋਕ ਪਧਾਰੇ।
ਮੋਦ ਮਹਾਂ ਮਨਿ ਮਾਨ ਪੁਨਾ,
ਨ੍ਰਿਪ ਆਪ ਗਯੋ ਨਿਜ ਦੇਸ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥
ਪਾਵਨ ਪੇਖਿ ਸੁਹਾਵਨ ਭੂਮਿ,
ਇਹਾਂ ਰਿਖਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਸੇ ਪੁਨ ਆਈ।
ਐਰਾਵਤੀ[1] ਜਿਹ ਕੈ ਦਿਸ ਪੱਛਮ, — [1]ਰਾਵੀ (ਨਦੀ)।
ਪੂਰਬ ਓਰ ਬਿਪਾਸ[1] ਸੁਹਾਈ। — [1]ਬਿਆਸ (ਨਦੀ)।
ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਸੁ ਭੱਦ੍ਰ ਦਾਨ,
ਜੁਵਾਂ ਨਰੁ ਅੰਨ ਕੀ ਖਾਨ ਮਹਾਂਈ[1]। — [1]ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਚੰਗੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ (ਬਹਾਦਰ) ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਅੰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਖਾਣ ਹੈ।
ਫੇਰ ਕਰਜੋ ਲਵ ਕੁੱਸਨ ਸੋ[1] ਜਬਿ, — [1]ਲਊ ਤੇ ਕੁੱਸੂ ਨਾਲ।
ਜੰਗ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ[1] ਇਹਾਂ ਹੀ ॥ ੩੫ ॥ — [1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੇ।
ਜਬਿ ਸੀਤਹ ਕੋ ਬਨਬਾਸ ਦਯੋ,
ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਖੈ ਵਹਿ ਆਇ ਰਹਾਈ।
ਤਟ ਐਰਾਵਤੀ ਕਵਿ ਆਦਿ ਰਿਖੀ,
ਬਲਮੀਕ ਹੁਤੋ ਰਹਿਤੋ ਇਸ ਠਾਂਈ।
ਹੈ ਜਹਿਂ ਠਾਇ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲਾ ਅਬਿ,
ਪਾਸ ਰਹੀ ਤਿਹ ਕੇ ਸੀਅ[1] ਆਈ। — [1]ਸੀਤਾ।
ਪੈਦਾ ਭਏ ਲਵ ਕੁਸੁ ਇਹਾਂ,

ਪਢਿ ਬਿਦਜਾ ਰਿਖੀਸ ਤੇ ਈਸਤਾ[1] ਪਾਈ ॥੩੬॥ — [1]ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਆਹਿ ਮਕਾਨ[1] ਤਿਨੈ, — [1]ਮੰਦਰ।
ਅਬ ਲੌ ਸੁ ਕਿਲੇ ਮਧ ਜਾਨਤ ਲੋਈ।
ਕੀਨ ਲਹੌਰ ਅਵਾਦ ਲਊ,
ਅਰ ਭੂਪ ਭਯੋ ਇਸ ਦੇਸਹਿਂ ਸੋਈ।
ਜਗਜ ਜਬੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕਰਜੋ,
ਤਬਿ ਅਸ੍ਵ[1] ਫੜਯੋ ਉਨ ਕੋ ਇਨਿ ਵੋਈ[2]। — [1]ਘੋੜਾ। [2]ਉਹੋ ਹੀ (ਜੋ ਅਸ੍ਵਮੇਧ ਜੱਗ ਲਈ ਛਡਿਆ ਸੀ)।
ਤਾਂ ਪਰ ਔਧਿ ਤੇ[1] ਫੌਜ ਅਈ, — [1]ਅਜੁੱਧਿਆ ਤੋਂ।
ਲਵ ਕੁਸੁ ਲਰੇ ਤਬਿ ਜਾਇ ਅਗੋਈ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਅੱਗੋਂ ਹੀ।
ਜੰਗ ਅਭੰਗ[1] ਭਜੋ ਇਹ ਠਾਂ, — [1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਜਹਿਂ ਹੈ ਅਬਿ ਸ਼ੈਹਰ ਤਾਲ ਉਦਾਰੇ।
ਜੀਤ ਭਈ ਲਵ ਕੁੱਸਹਿਂ ਕੀ,
ਅਵਸੇਧ ਲੌ[1] ਭੂਮਿ ਗਿਰੇ ਜਬਿ ਹਾਰੇ। — [1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਤੱਕ (ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ)।
ਤੌਂ ਮਿਥਲੇਸ ਸੁਤਾ[1] ਸਬਿ ਭੇਤ, — [1]ਸੀਤਾ ਨੇ।
ਕਹਜੋ ਨਿਜ ਪੂਤਨ ਪਾਸ ਉਚਾਰੇ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਇੰਦ੍ਰ ਤੈ ਲਵ ਨੇ,
ਕਰਵਾਈ ਸੁਧਾ[1] ਬਰਖਾ ਇਸ ਥਾਰੇ[2] ॥੩੮॥ — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ। [2]ਇਸ ਥਾਂ।
ਲੋਗ ਜਿਵਾਇ ਦਏ ਰਘੁਬੀਰ ਲੌ,
ਆਪਸ ਮਾਹਿ ਮਿਲੇ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਪੁਨਾ ਸੀਅ ਕੋ,
ਰਘੁਬੀਰ ਸਸੈਨ ਨਿਜੈਨ ਸਿਧਾਏ[1]। — [1]ਸਣੇ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਲਵ ਵੀਚ ਲਾਹੌਰ ਕਸੂਰ ਕੁਸੂਰਹਿ,
ਰਾਜ ਕਰਜੋ ਬਹੁ ਕਾਲ ਬਿਤਾਏ।
ਤਿਸ ਹੀ ਕੁਲ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ, ਔ
ਰਾਮਦਾਸ ਭਏ ਸਰਬਗਜ ਮਹਾਏ ॥੩੯॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬਰਖਾ ਇਸ ਠੌਰ,
ਭਈ ਤਬਿ ਥੀ ਇਹੁ ਜਾਨੁ ਬਿਸੇਖੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਔ ਅਪਨੇ ਬਡਿਆਨ ਕੀ ਜਾਇ[1], — [1]ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ।
ਬਸਾਵਨ ਕੀਨ ਸੁ ਪਾਵਨ ਪੇਖੀ।
ਯਾ ਹਿਤ ਨਾਮ ਸੁਧਾਸਰ ਯਾਹਿ,
ਕਰਜੋ ਬਿਦਤਾਵਨ ਤੀਰਥ ਲੇਖੀ[1]। — [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਬੂਝਨ ਕੀਨ ਜੁ ਸੰਗਤ ਨੈ,
ਗੁਰ ਪੰਚਮ ਉੱਤਰ ਦੀਨ ਅਸੇਖੀ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਪੂਰਾ, ਮੁਕੰਮਲ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਵਿਚਾਰ,
ਕਹੇ ਗੁਰੁ ਚਾਰੁ[1] ਜਜੋਂ ਨਾਮ ਭਯੋ ਹੈ। — [1]ਸੁੰਦਰ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ)।
ਹੈ ਸਤਜੁੱਗ ਕੋ ਤੀਰਥ ਏਹੂ, ਗੁਰੁ ਬਿਦਤਾਂਵਨ ਤਾਂਹਿ ਕਯੋ

ਹੈ।
ਔ ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਯਾ ਹਿਤ ਹੀ,
ਜਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਖੇ ਬਹੁ ਯਾਹਿ ਕਯੋ ਹੈ।
ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਕੀਨ,
ਨ ਨੈਨਨ ਐਨ[1] ਇਸੋ ਲਖਯੋ ਹੈ[2] ॥੪੧॥ — [1]ਠੀਕ। [2]ਦੇਖਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:
ਔਰ ਬਾਤ ਸਾਜਨ ਸੁਨੋ
ਕਹੌਂ ਸਾਤ[1] ਬਖਜਾਤ[2]। — [1]ਸੱਚੀ। [2]ਪ੍ਰਗਟ।
ਦਾਦਰ[1] ਨਹਿ ਕਾਦਰ[2] ਰਚਯੋ, — [1]ਡੱਡੂ। [2]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ।
ਇਸ ਤੀਰਥ ਮੈਂ ਜਾਤ[1] ॥੪੨॥ — [1]ਜਾਣੋ।
ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੀਖਜਾ ਕਰਿ ਚੁਕੇ,
ਪਰਖਹੁ ਔਰੈਂ ਖਾਸ[1]। — [1]ਹੋਰ (ਤੁਸੀਂ) ਆਪ ਪਰਖ ਲਵੋ।
ਡੱਡ ਨਾ ਰਹਿ ਨਹਿੰ ਬੋਲ ਹੈ,
ਇਹਾਂ ਕਭੀ ਕਿਸਿ ਮਾਸ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੀਨੇ 'ਚ।
ਉਭੈ ਓਰ ਹਸਲੀ ਵਿਖੈ,
ਔਰ ਮੱਧ ਗੁਰੁ ਬਾਗ[1]। — [1]ਹਸਲੀ ਵਿੱਚ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ {ਹਸਲੀ- ਛੋਟੀ ਨਹਿਰ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਤੇ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਰੋਵਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੁਣ ਸੁਏ ਤੋਂ ਸਰੋਵਰ ਤੱਕ ਛੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ}।
ਦਾਦਰ ਸਾਦਰ[1] ਰਹਿਤ ਬਹੁ, — [1]ਬੇ ਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ (ਅ) ਨਿਕਲਦੇ।
ਛੋਰਿ ਤਲਾਉ ਵਿਭਾਗ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਹਿੱਸਾ।
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਅਹੇ,
ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਏਹ।
ਡੱਡ ਨਹਿੰ ਰਹਿ ਨਹਿੰ ਬੋਲ ਹੈ,
ਬਗੁਲਾ ਚੁੰਚ ਨ ਦੇਹ ॥੪੫॥
ਯਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਹੀ ਸਬਿ,
ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਮਾਂਹਿ।
ਲੋਗ ਸਿਆਨੇ ਜਾਨ ਹੈਂ,
ਜੋ ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਪਿਖਾਹਿ ॥੪੬॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਜਨੋਂ ਨਾਮ ਭਜੋ,
ਇਸ ਤੀਰਥ ਕਾ ਠੀਕ।
ਸੋ ਗਾਥਾ ਕਹਿ ਦਈ ਅਬਿ,
ਔਰ ਸੁਨੋ ਪੁਨ ਨੀਕ ॥੪੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ ਖੁਦਾਇ ਰਹੇ,
ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਦੌਲਤ ਲਾਇ ਸੁ ਚਿੱਤੈਂ[1]। — [1]ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਤੈ,

ਨਿਤ ਆਇ ਕਢੈਂ ਬਹੁ ਕਾਰ ਅਮਿੱਤੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ ਗਾਰ।
ਤਾਂ ਪਰ ਭੀ ਗੁਰੁ ਭੂਰ ਮਜੂਰ,
ਜਰੂਰ ਲਗਾਵਤ ਦੈ ਕਰਿ ਬਿੱਤੈਂ[1]।
[1]ਧਨ।
ਸਿੱਖਨ ਕਾ ਧਨ ਆਵਤ ਜੇਤਕ,
ਲਾਵਤ ਲੰਗਰ ਔ ਸਰ[1] ਇੱਤੈਂ[2] ॥੪੮॥
[1]ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਤੇ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਹਿਤ ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ ਘਨੋ ਚਹੀਏ ਧਨ,
ਯਾ ਹਿਤ ਸੋਚ ਗੁਰੂ ਦਿਨ ਏਕੈ।
ਭਾਈ ਕਲਜਾਨਾ ਮਹਾਨਾ ਹੁਤੋ ਸਿਖ,
ਸੋਊ ਪਠਜੋ ਦਿਸ ਉੱਤਰ ਨੇਕੈ[1]।
[1]ਨੇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ।
ਭਾਖਜੋ, ਭੂਪਤਿ ਕੋਊ ਚਿਤਾਇ ਕੈ[1],
[1](ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਕਿਹਾ ਕਿਸੇਰਾਜੇ ਦਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਕੇ। (ਅ) ਮੰਗ ਕੇ।
ਲਿਆਵਹੁ ਬਿੱਤ ਅਮਿੱਤ ਵਸੇਕੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਅਣਗਿਣਤ ਧਨ।
ਜਾਇ ਵਹੈ ਮਧ ਮੰਡੀ ਰਹਜੋ,
ਤਬਿ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਥਾ ਭੂਪਤਿ ਨੇਕੈ ॥੪੯॥
ਸਾਲ ਗਰਾਮ ਹੁਤੋ ਵਹਿ ਪੂਜਤ,
ਬਰਤ ਰਖਾਵਤ ਥੋ ਸਬਿ ਕਾਹੂੰ।
ਭੇਖ ਬਿਰਾਗਨ ਕਾ ਵਹਿ ਸੇਵਕ,
ਬੈਸਨੋ ਔਰ ਸਬੀ ਪਰਜਾ ਹੂੰ।
ਭਾਈ ਕਲਿਜਾਨ ਬਿਨਾ ਗੁਰੁ ਆਨ[1],
[1]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ।
ਮਨੇ ਨਹਿ ਜੌਂ, ਤਬਿ ਭੂਪਤਿ ਤਾਹੂੰ[1]।
[1]ਤਿਸ ਰਾਜੇ ਪਾਸ।
ਲੈ ਫਰਿ ਲੋਗ ਗਏ ਇਸ ਕੋ,
ਨ੍ਰਿਪ ਮਾਰਨ ਹੇਤ ਕਹਜੋ ਜਬਿ ਤਾਂਹੂ[1] ॥੫੦॥
[1]ਤਿਸ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣੇ ਨੂੰ।
ਖੇਦ[1] ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਅਤਿਸੈ,
[1]ਕਸ਼ਟ, ਦੁੱਖ।
ਜਬਿ ਮਰਨ ਲਗੋ ਸਿਖ ਤੈ ਬਖਸ਼ਾਯੋ।
ਪਢਿ ਕੈ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਮੁਖ,
ਸਿੱਖ ਦਯੋ ਜਲ ਤੌ ਬਿਗਸਾਯੋ[1]।
[1]ਖਿੜ ਪਿਆ ਭਾਵ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪਿਖ ਕੈ ਕਰਮਾਤ ਸਖਜਾਤ[1] ਤਬੈ,
[1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸਿਖ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਕੈ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਆਮਦਨੀ ਮਧ ਤੈ ਦਸਵੰਧ,
ਘਨੋ ਧਨ ਭੂਪਤਿ ਭੇਟ ਚਢਾਯੋ ॥੫੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਬਿ ਹੀ ਗੁਰੁ ਪਢ ਰਹੇ ਥੇ,
ਯਹਿ ਤੁਕ ਕਰੀ ਉਚਾਰ।
ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ,
ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ* ॥੫੨॥
*ਇਹ ਤੁਕ ਪੰ: ੯੩੬ 'ਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਤਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਮਨਿ ਧਾਰਾ।

ਮੈ ਆਯੋ ਸੁਤ[1] ਲੈਨ ਉਦਾਰਾ[2]। — [1]ਪੁੱਤਰ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਗੁਰੁ ਆਗੈ ਤੈ ਐਸ ਉਚਾਰੈਂ।
ਲੇਖ ਨ ਮਿਟਤ ਜੁ ਕਿਯ ਕਰਤਾਰੈਂ ॥੫੩॥
ਤਾਂ ਤੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਸੇਵਨ।
ਹੈ ਨਿਸਫਲ ਕੋ ਸਕੈ ਨ ਦੇਵਨ।
ਲੌਟ ਜਾਨ ਹਿਤ[1] ਤਜਾਰੀ ਕਈ। — [1]ਮੁੜ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਨ ਸੁ ਦਿਲ ਕੀ ਲਈ ॥੫੪॥
ਕਹਿ ਪਠਯੋ ਭੂਪਤਿ ਕੇ ਤਾਂਈਂ।
ਖੇਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਕਾਰੇ[1] ਜਾਂਈਂ। — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਮਾਨ ਭੂਪ ਨਿਸ ਕੋ ਤਬਿਰਹਜੋ।
ਸੋਵਤ ਸੁਪਨਾ ਯਾ ਬਿਧਿ ਲਹਯੋ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਦੇਖਿਆ।
ਘਰ ਚੰਡਾਰ ਕੇ ਜਨਮਯੋ ਜਾਈ[1]। — [1]ਜਾ ਕੇ ਜੰਮਿਆ।
ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਉਮਰ ਤਹਿਂ ਪਾਈ।
ਭਯੋ ਬਿਵਾਹ ਸੁਤਾ ਸੁਤ[1] ਭਏ। — [1]ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ।
ਕਾਮ ਚੰਡਾਲਨ ਕੇ ਸਬਿ ਕਏ ॥੫੬॥
ਚਢਯੋ ਤਾਪ ਪੁਨ ਮ੍ਰਿਤੂ ਪਾਈ।
ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹ੍ਵੈ ਆਈ।
ਅਚਰਜ ਮਾਨ ਭੂਪ ਨਿਜ ਹਾਲੂ।
ਬੋਲ ਵਜੀਰਹਿਂ ਕਰਯੋ ਬਿਸਾਲੂ ॥੫੭॥
ਕਹਜੋ ਵਜੀਰ ਸ੍ਵਪਨ ਹ੍ਵੈ ਕਰੋਂ[1]। — [1]ਝੂਠਾ।
ਤਾਂ ਪਰ ਕਰੋ ਨ ਖਜਾਲ ਜਰੂਰੋ।
ਚਢਜੋ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਚਢੇ ਸ਼ਿਕਾਰਾ।
ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਲੀਨੋ ਸੰਗਾਰਾ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਨਾਲ।
ਕਰਤ ਅਖੇਟਕ[1] ਅਸ੍ਵ ਧਵਾਏ[2]। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ। [2]ਘੋੜੇ ਭਜਾਏ।
ਉਸੀ ਗਾਮ[1] ਢਿਗ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਏ। — [1]ਪਿੰਡ।
ਭੂਪਤਿ ਧਰਾ ਗਾਂਮ[1] ਪਹਿਚਾਨੀ। — [1]ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਤੀ।
ਕਰੀ ਉਮਰ ਭਰ ਜਹਿਂ ਕ੍ਰਿਸਾਨੀ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਖੇਤੀ।
ਮਿਲੈਂ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਲੋਗ ਗੁਰਹਿ ਜਜੋਂ।
ਪਿਖਿ ਪਛਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਤਜੋਂ।
ਅਏ ਗਾਂਮ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਜਬਿ ਹੀ।
ਲੋਗਨ ਗੁਰੂ ਉਤਾਰੇ ਤਬਿ ਹੀ ॥੬੦॥
ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਬਿ ਦੇਹੀਂ। — [1]ਭੇਟ ਪੂਜਾ।
ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਬਾਤ ਕਰੇਹੀਂ।
ਯਹਿ ਕਿਮ ਭੰਗੀ ਨ੍ਰਿਪ ਬਨਿ ਆਯੋ।
ਉਮਰ ਭਰੈਂ ਹਮ ਘਰੈਂ ਕਮਾਯੋ[1] ॥੬੧॥ — [1]ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਾਡੇ ਘਰੀਂ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਪਾਇ ਖਬਰ ਤਿਹ ਕੇ ਸਨਬੰਧੀ।

ਆਏ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਏ ਧੰਧੀ[1]। — [1]ਧੰਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਾਮੇ।
ਉਭੈ ਦਿਸਾ ਤੈ ਸਭੈ ਸਿਆਨੈਂ[1]। — [1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।
ਕਹਿ ਨ ਸਕੈਂ ਕੁਛ ਅਚਰਜ ਮਾਨੈਂ ॥ ੬੨ ॥
ਆਖਰ ਜਬਿ ਉਨਿ ਰੌਰ ਮਚਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਮੁਰਦਾ ਵਿੱਚ ਕਬਰ ਦਿਖਾਯੋ।
ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਅਏ ਸੁਧਾਸਰ ਓਰੀ[1]। — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਬੂਝ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰ ਜੋਰੀ[1] ॥ ੬੩ ॥ — [1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਗਯੋ ਚਰਿਤ[1] ਯਹਿ ਬਰਤ ਕਹਾਂ[2] ਹੈ। — [1]ਕੌਤਕ। [2]ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪ੍ਰਤਖ ਮੈਂ ਤਹਿਂ ਜਨਮ ਲਹਾ ਹੈ।
ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਉਮਰ ਤਹਿਂ ਪਾਈ।
ਸੁਪਨ ਭਯੋ ਇਤ ਅਲਪ ਮਹਾਂਈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ (ਸਮਾਂ)।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੁਵ ਲੇਖ ਮਝਾਰਾ।
ਭੋਗਨ ਹੁਤੋ ਜਨਮ ਯਹਿ ਸਾਰਾ ॥ ੬੪ ॥
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਫਲ ਕੇ ਬਲ ਸੋਂ।
ਦਯੋ ਭੁਗਾਇ ਸੁਪਨ ਮੈਂ ਭਲ ਸੋ।
ਲੇਖ ਲਿਖ੍ਯੋ ਥਾ ਜੋ ਕਰਤਾਰਾ।
ਨਾਹਿ ਮਿਟ੍ਯੋ ਅਰ ਮਿਟਗੋ ਭਾਰਾ ॥ ੬੫ ॥
ਭੂਪਤਿ ਤਬੈ ਗੁਰਹਿਂ ਪਗ ਲਾਗਾ।
ਸੇਵਕ ਭੌ ਗੁਰ ਕਾ ਵਡਭਾਗਾ।
ਟਹਿਲ ਤਾਲ ਕੀ ਉਨਹਿਂ ਕਰਾਈ।
ਕਈ ਬਾਰ ਧਨ ਦਯੋ ਮਹਾਂਈ ॥ ੬੬ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਕਾਰ ਕਢਾਵੈਂ ਤਾਲ ਕੀ,
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਸਹਿ ਨੇਮ।
ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਵਨ ਸਹਿ[1] ਹਰੀ, — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਣੇ।
ਬਨਿ ਮਜੂਰ ਲਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ॥ ੬੭ ॥
ਚੌਪਈ:
ਆਇ ਕਾਰ ਕਢਨੇ ਜਬਿ ਲਾਗੇ।
ਪਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੇ।
ਔਰ ਕਿਸੀ ਨੇ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਾ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਬਖਾਨਾ ॥ ੬੮ ॥
ਤਥਾ ਹੀ
ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥
(ਪੰ: ੭੮੩)
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸਬਦ ਉਚਾਰੇ।
ਲਿਖੇ ਜੁ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰੇ।

ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵ[1] ਜਹਿ ਕਾਰ ਕਰਾਈ। — [1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ।
ਹਰਿ ਪੌੜੀ ਗੁਰੁ ਰਚੀ ਤਹਾਂਈਂ ॥੬੯॥
ਸੰਮਤ ਸੌਲਾਂ ਸੈ ਇਕਤਾਲੀ।
ਮੈਂ, ਮੰਦਰ ਯਹਿ ਰਚਾ ਬਿਸਾਲੀ।
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੈ ਨੀਉਂ ਰਖਾਈ।
ਕਾਰੀਗਰੇ ਪਲਟਿ ਕਰਿ ਲਾਈ ॥੭੦॥
ਯਹਿ ਪਿਖਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਯੌਂ ਬਚ ਕਹੇ।
ਧਰੀ ਤੁਰਕ ਕੀ ਨੀਉ ਨ ਰਹੇ*।

*ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨਜ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰੱਖੀ ਨਿਉਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਐਸਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਇੱਟ ਆਪ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਰੀਗਰ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇ ਉਲਟਾ ਪੁਲਟਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਦਰ ਇਕ ਵਾਰ ਗਿਰ ਕੇ ਫੇਰ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਉਸਾਰਣਗੇ। (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਾਸ ੨ ਅੰ: ੫੩ ਅੰ: ੧੩ ਤੋਂ ੧੯ ਤੱਕ।)

ਏਕ ਬਾਰ ਜਰ ਤੈ ਉਡ ਜੈ ਹੈ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖਨ ਕਰ ਤੈ[1] ਦ੍ਰਿਢ[2] ਹ੍ਵੈ ਹੈ ॥੭੧॥ — [1]ਹੱਥੋਂ। [2]ਪੱਕੀ।
ਕਹਜੋ ਜੈਸ ਗੁਰੁ ਭਜੋ ਤੈਸ ਹੈ।
ਆਗੇ ਚਲ ਕਰਿ ਲਿਖੋਂ ਵੈਸ ਹੈ।
ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਇਕ 'ਆਦਮ' ਨਾਮੀ।
ਸਿੱਧੂ ਗੋਤ ਜਾਟ ਸੁਤ ਕਾਮੀ[1] ॥੭੨॥ — [1]ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ।
ਮੁਲਕ ਮਾਲਵੈ ਤੇ ਚਲਿ ਆਯੋ।
ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨਿ ਅਧਕਾਯੋ।
ਬ੍ਰਿਧ ਉਮਰ ਦੰਪਤਿ[1] ਬਹੁ ਸੇਵਾ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪਤੀ ਨੇ।
ਲਗੇ ਕਰਨ, ਚਹਿਂ ਫਲ ਸੁਤ ਮੇਵਾ ॥੭੩॥
ਆਦਮ ਲਕਰੀ ਬਨ ਤੈ[1] ਲਜਾਵੈ। — [1]ਜੰਗਲ ਤੋਂ।
ਦੋਇ ਵਕਤ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਪਾਵੈ।
ਚੌਂਕਾ ਬਰਤਨ ਮਾਈ ਕਰੈ[1]। — [1]ਮਾਈ (ਲੰਗਰ 'ਚ) ਲੇਪਨ ਤੇ ਭਾਂਡੇ (ਮਾਂਜਣ ਦਾ ਕੰਮ) ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥੭੪॥
ਬੀਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਜਬਿ ਐਸੇ।
ਸੰਗਤਿ ਇਕ ਦਿਨ ਅਈ ਬਿਸੇਸੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤ।
ਝਰੀ ਲਗੀ ਲਕਰੀ ਨਹਿ ਪਾਈ।
ਸੀਤ[1] ਭੁਖ ਨੈ ਬਹੁ ਸੰਤਾਈ ॥੭੫॥ — [1]ਠੰਡ।
ਲਕਰੀ ਆਦਮ ਪਾਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਥੀ।
ਦਈ ਸਿਖਨ ਕੋ ਬਿਨਾ ਤਮਾ[1] ਥੀ। — [1]ਲਾਲਚ।
ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ ਸਿੱਖਨ ਵਕਤ ਗੁਜਾਰਾ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਚਲਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਦਾਰਾ ॥੭੬॥
ਸਿੱਖਨ ਮਹਿਮਾਂ ਆਦਮ ਕੇਰੀ।

ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਕੀ ਜਬਿ ਬਹੁ ਟੇਰੀ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹ੍ਵੈ ਆਦਮ ਤਾਂਈਂ।
ਕਹਯੋ ਮਾਂਗ ਬਰ ਜੋ ਤੁਹਿ ਭਾਈ[1] ॥੭੭॥ — [1]ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਸਿਖੀ ਸੁਤ ਦੰਪਤਿ ਚਾਹਾ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੈਹੈਂ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਹਾ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਲੈ ਬਰ ਵਹਿ ਪੁਨ ਘਰ ਨਿਜ ਆਏ।
ਬਰਸ ਬਾਦ ਸੁਤ ਭਯੋ ਤਿਨਾਏ ॥੭੮॥
ਘਰ ਮੈਂ ਕੁਛ ਖਾਵਨ ਕੋ ਨਹਿ ਥਾ।
ਗਾਮ[1] ਉਗ੍ਰਾਹੀ ਕਰਿ ਦਈ ਤਹਿ ਥਾ। — [1]ਪਿੰਡ (ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ)।
ਦੋਇ ਸਾਲ ਕਾ ਜਬਿ ਸੁਤ ਭਯੋ।
ਮਾਥ ਟਿਕਾਵਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਯੋ ॥੭੯॥
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਭੇਟਾ ਧਨ ਭਯੋ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਨਾਮ ਧਰਾਵਨ ਕਯੋ।
ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਕਰਿ ਤੁਮ ਸੁਤ ਜੋਵਾ[1]। — [1]ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਭਗਤੂ ਯਹਿ ਹੋਵਾ ॥੮੦॥
ਜਨਮਤ ਹੀ ਇਨ ਗਾਮ ਉਗ੍ਰਾਹਿਆ।
ਕਰੈ ਰਾਜ ਸੰਤਤਿ[1] ਇਸ ਚਾਹਿਆ[2] ॥੮੧॥ — [1]ਉਲਾਦ। [2](ਆਪਣੀ) ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪੁਨ ਭਗਤੂ ਸੇਵਾ ਕਰੀ,
ਖਸਟਮ ਗੁਰੁ ਕੀ ਖਾਸ[1]। — [1]ਆਪ।
ਪਦਵੀ ਭਾਈ ਕੀ ਲਹੀ,
ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਭਯੋ ਨਿਵਾਸ[1] ॥੮੨॥ — [1]ਘਰ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਸੰਤਤਿ ਤਾਂਹਿ ਕੀ,
ਰਾਜ ਕਰਤ ਜਗ ਆਹਿ।
ਭਾਈ ਕੈਂਥਲ ਕੋ ਪਤੀ[1] — [1]ਕੈਂਥਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਭਾਈ ਦੇਸੂ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ (ਜਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੋਤਰਾ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ 'ਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਵਾਇਆ)।
ਭਯੋ ਇਸੀ ਕੁਲ ਮਾਂਹਿ ॥੮੩॥
ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਾਲਤੀ,
ਫੂਲ ਰਹੀ ਜਗਿ ਫੈਲ[1]। — [1]ਚੰਬੇਲੀ ਦੇ ਫੁੱਲ (ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋ) {ਵਾਂਗ} ਜਗ 'ਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸੁਜੱਸ ਸਰਦ ਸਸਿ ਪੂਨਜੋਂ,
ਅਲਿ ਚਕੋਰ ਸੁਖਿ ਗੈਲ[1] ॥੮੪॥ — [1]ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੀ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਸ (ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਸਿਖ ਭੌਰੇ ਤੇ ਚਕੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸੁਖ ਦੇਰਾਹ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮੰਜ* ਨਾਮ ਰਜਪੂਤ ਇਕ, — *ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਚ ਨਾਮ ਮੰਝ ਹੈ।
ਗਾਂਮ ਰਾਮ ਪੁਰ ਕੇਰ।
ਸੁਨਿ ਸ਼ਕਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ,

ਅਯੋ ਸਰਨ ਗੁਰੁ ਫੇਰ ॥੮੫॥	
ਸੇਵਕ ਥਾ ਸੁਲਤਾਨ ਕਾ,	
ਆਈ ਤਿਸੈ ਗਿਲਾਨਿ[1]।	[1]ਨਫ਼ਰਤ (ਸੁਲਤਾਨ ਤੋਂ)।
ਸਿਖ ਹੋਇ ਤਿਨ ਜਾਇ ਘਰ,	
ਢਾਹਿਓ ਪੀਰ ਮੁਕਾਨ[1] ॥੮੬॥	[1]ਪੀਰ ਦਾ ਮੰਦਰ।
ਚੌਪਈ:	
ਜਬਿ ਲੋਗੋਂ ਨੈ ਤਿਸੈ ਡਰਾਯੋ।	
ਤਬਿ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਬਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ।	
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇਵਤਾ ਮੋਟੋ[1]।	[1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ (ਹੀ ਇਕ) ਵੱਡਾ ਦੇਵਤਾ ਹੈ।
ਤੁਰਕ ਮਲੇਛਹਿਂ ਮਾਨਨ ਖੋਟੋ ॥੮੭॥	
ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ਤੁਰਕ ਅਗਾਰੀ।	
ਖੋਇ ਧਰਮ ਨਰ ਦੇਹ ਬਿਗਾਰੀ।	
ਦੋਖੀ ਗਊ ਦੇਵਤਨ ਕੇ ਜੋ।	
ਇਨੈ ਮਾਨ ਹੈ ਨਰਕ ਪਰੈ ਸੋ ॥੮੮॥	
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੀ ਵਹਿ ਕਸਜੋ ਕਸੌਟੀ[1]।	[1]ਪਰਖ 'ਚ ਪਰਖਿਆ।
ਭਯੋ ਨਾਸ ਧਨ ਕਿਸਮਤ ਲੌਟੀ[1]।	[1]ਫਿਰ ਗਈ।
ਕਰੈਂ ਸ਼ਰੀਕ ਤਾਂਹਿ ਉਪਹਾਸਾ[1]।	[1]ਠੱਠਾ, ਮਖ਼ੌਲ।
ਪੀਰ ਕੋਪ ਤੈ ਸਬਿ ਧਨ ਨਾਸਾ ॥੮੯॥	
ਮੰਜ ਕਹੇ ਯਹਿ ਸਭ ਜਗ ਕਾਚਾ।	
ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਲੈਹਿਂ ਮੁਕਤਿ ਧਨੁ ਸਾਚਾ।	
ਪਗਲਾ ਜਾਨ ਸ਼ਰੀਕਨ ਭਾਰੀ।	
ਛੀਨਿ ਧਾਮ ਧਨ ਦਜੋ ਨਿਕਾਰੀ ॥੯੦॥	
ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਤੀਆ ਤਿਹ ਭਾਏ[1]।	[1]ਚੰਗੀ ਸੀ।
ਦੰਪਤਿ ਜਾਇ ਲਾਹੌਰ ਥਿਰਾਏ।	
ਕਰੈਂ ਮਜੂਰੀ ਜੋ ਕੁਛ ਪਾਵੈਂ।	
ਤਾਂ ਕੇ ਹਿਸੇ ਚਾਰ ਬਨਾਵੈਂ ॥੯੧॥	
ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਗੁਜਾਰਾ।	
ਏਕ ਪਠਾਵਹਿਂ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸਾਰਾ।	
ਏਕ ਖੁਲਾਵੈਂ ਨਿੱਤ ਗਰੀਬੈਂ।	
ਯਾਂ ਬਿਧਿ ਕਰੈਂ ਰਹੈਂ ਖੁਸ਼ ਜੀਵੈਂ[1] ॥੯੨॥	[1]ਜੀਅ ਵਿੱਚ।
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਹ ਪਰਖਨ ਹੇਤਾ।	
ਪਠਜੋ ਮੇਵੜਾ[1] ਤਾਹਿ ਨਿਕੇਤਾ[2]।	[1]ਅਰਦਾਸੀਆ। [2]ਘਰ।
ਤਲਬ ਰੁਪਯੇ ਕਰੇ ਪਚੀਸੋ[1]।	[1]ਪੱਚੀ (੨੫) ਰੁਪਏ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਮੰਗਾਏ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਦੰਪਤਿ ਖੁਸ਼ ਭਏ ਅਤੀ ਸੋ ॥੯੩॥	
ਨਿਜ ਕੰਨਜਾ ਕੀ ਕਰਿ ਕੁੜਮਾਈ।	
ਦਏ ਰਜਤਪਣ[1] ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਲਿਆਈ।	[1]ਰੁਪਏ।
ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਜਬਿ ਔਰ ਬਿਤਾਯੋ।	

ਮਨ ਅਡੋਲ ਤਿਨ ਕੇਰ ਰਹਾਯੋ ॥੯੪॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਸਿਦਕ ਪਰਖਬੇ ਕਾਜੈਂ।
ਪਠਯੋ ਮੇਵੜਾ ਤਿਹ ਦਰਵਾਜੈਂ।
ਤੀਸ ਰਜਤਪਣ ਪੁਨ ਮੰਗਵਏ।
ਸਿੱਖਣੀ ਗਿਰਵੀ ਧਰਿ[1] ਸਿੱਖ ਦਏ ॥੯੫॥ [1]ਗਹਿਣੇਰੱਖ ਕੇ।
ਮਨ ਅਡੋਲ ਦੋਨੋ ਕਾ ਰਹਾ।
ਧੰਨਜ ਭਾਗ ਅਪਨਾ ਕਰਿ ਲਹਾ[1]। [1]ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਹੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਵਹਿ ਆਯੋ।
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਮਨਿ ਅਤਿ ਹਰਖਾਯੋ ॥੯੬॥
ਰਹਿ ਤਹਿਂ ਲਗੋ ਕਰਨ ਬਹੁ ਸੇਵਾ।
ਬਨ ਤੈ ਲਕਰੀ ਲਜਾਇ ਅਭੇਵਾ[1]। [1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਘਾਸ ਅਪੂਰਬ[1] ਗੁਰਿ ਘੋਰਨ ਹਿਤ। [1]ਨਵਾਂ, ਤਾਜ਼ਾ।
ਖੋਤ ਲਜਾਵੈ ਅਤਿ ਹਿਤ ਦੈ ਚਿੱਤ ॥੯੭॥
ਨਿੰਮਰ ਰਹੈ ਜਨਾਵੈ ਨਾਹੀ।
ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪਾਹੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਲਕਰੀ ਲੇਵਨ ਗਯੋ।
ਆਂਧੀ ਅਈ ਅੰਧੇਰਾ ਭਯੋ ॥੯੮॥
ਕੰਕਰ ਸਿਕਤਾ[1] ਉਡੈ ਅਪਾਰੀ। [1]ਰੇਤਾ।
ਸਨਮੁਖ ਪੌਨ ਹਟਾਇ ਪਿਛਾਰੀ।
ਆਂਖ ਧੂਰ ਪਰ ਕਰਿ ਮੁੰਦ ਗਈ।
ਪਗਨ ਅਗਰ ਚਲਿ ਮਗ ਨ ਦਿਸਈ[1] ॥੯੯॥ [1]ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀਰਾਹ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।
ਮਗ ਮਹਿਂ ਕੂਪ[1] ਥੋਰ ਜਲ ਵਾਰੋ। [1]ਖੂਹ।
ਹੁਤੋ, ਨ ਪਿਖਯੋ ਸੁ ਗਿਰਯੋ ਮਝਾਰੋ।
ਭੀਗਨ[1] ਦਯੋ ਕਾਠ[2] ਤਹਿ ਨਾਹੀ। [1]ਭਿੱਜਣ। [2]ਲੱਕੜਾਂ।
ਰਖਯੋ ਰਾਤ ਭਰ ਸੀਸ ਉਠਾਹੀ ॥੧੦੦॥
ਸਿਮਰੈ ਗੁਰਹਿਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਨ ਪੂਰੋ।
ਲਕਰੀ ਪੁਗੀ ਨ[1] ਸੰਸਾ ਭੂਰੋ। [1]ਪੁੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ।
ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੈਂ ਖੈਂਚ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗੁਰੁ ਸਰਬਗਜ ਲਖਯੋ ਸਿੱਖ ਹਾਲਾ ॥੧੧੧॥
ਰਹਯੋ ਨ ਗਯੋ ਬਡੀ ਨਿਸ ਜਗ ਕੈ[1]। [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ।
ਚਲੇ ਧਾਇ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਦਿਸ ਭਗ ਕੈ[1]। [1]ਦੌੜ ਕੇ।
ਕੁੰਚਰ[1] ਬੰਧਨ ਮੋਚਨ[2] ਜੈਸੇ। [1]ਹਾਥੀ ਦੇ। [2]ਕੱਟਣ (ਵਾਸਤੇ)।
ਗਏ ਹਰੀ, ਗੁਰੁ ਸ਼ੀਘਰ ਤੈਸੇ ॥੧੧੨॥
ਰੱਸੇ ਲਿਆਵਹੁ ਜਲਦ ਸੁਨਾਏ।
ਦਾਸ ਮਿਲੇ ਲੈ ਦੌਰ ਸੁ ਜਾਏ।
ਕੂਪ ਤੀਰ ਜਾ ਗੁਰੁ ਅਸ ਟੇਰਯੋ।

ਕਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਾਸਟ ਸਿਰ ਤੈ ਗੇਰਿਓ ॥੧੧੩॥
ਨਿੰਮਰ ਹ੍ਵੈ ਭਾਈ ਮੰਜ ਭਾਖਾ।
ਕਾਠ ਸੁਸਕ[1] ਲੰਗਰ ਹਿਤ ਰਾਖਾ। [1]ਬਾਲਣ ਸੁੱਕਾ।
ਯਹਿ ਤਨ ਭੀਗਜੋ ਬਿਗਰਤ ਨਾਹੀ।
ਲਕਰੀ ਭੀਗੀ ਜਰ ਹੈ ਨਾਹੀ ॥੧੦੪॥
ਪਹਿਲੇ ਸੁਸਕ ਕਾਠ ਨਿਕਰਾਯੋ।
ਪੁਨਾ ਨਿਕਰਿ, ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ।
ਪੇਖਿ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮ ਮੰਜ ਕੇਰਾ।
ਉਰ ਕਰੁਨਾ ਭਰਿ[1] ਗੁਰੁ ਯੌਂ ਟੇਰਾ ॥੧੦੫॥ [1]ਹਿਰਦਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਭਰਕੇ।
ਮਾਂਗ ਮੰਜ ਜੋ ਤੁਹਿ ਮਨ ਭਾਈ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮੰਜ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ! ਆਪ ਨਗਨ ਪਗ ਆਏ।
ਦਾਸ ਜਾਨ ਅਸ ਕੀਨੀ ਦਾਏ ॥੧੦੬॥
ਯਹਿ ਕੁਛ ਨਈ ਕਈ ਤੁਮ ਨਾਹੀ।
ਹੇਤ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਕੀਨੀ ਯਾਹੀ।
ਗਜ ਹਿਤ ਬਾਹਨ[1] ਤਜ ਜਿਮ ਦੌਰੇ। [1]ਅਸਵਾਰੀ।
ਅੰਮ੍ਰੀਕ ਹਿਤ ਕਿਤ ਕਿਯ ਹੌਰੇ[1] ॥੧੦੭॥ [1]ਆਪਣੀ ਕੀਰਤੀ (ਮਹਿਮਾ) ਨੂੰ ਹੌਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਭਗਤਿ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਾਇਆ।

ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਭਗਤੀ।
ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਸੇਵ ਯੁਤ ਸ਼ਕਤੀ[1]। [1]ਸੇਵਾ ਸ਼ਰੀਰਕ ਬਲ ਦੇ ਸਹਿਤ।
ਰਾਵਰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਿਲਿੰਦੂ[1]। [1](ਮੇਰਾ ਮਨ) ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਭੌਰਾ (ਬਣਿਆ ਰਹੇ)।
ਰਹਿ ਮਨ ਮੋਰ ਚਕੋਰ ਸੁ ਇੰਦੂ[1] ॥੧੦੮॥ [1]ਆਪ ਦੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਚਕੋਰ (ਬਣਿਆ) ਰਹੇ।
ਔਰ ਕਛੂ ਨਹਿ ਚਾਹੋਂ ਕਬੀ।
ਰਹਿ ਮਮ ਮਤ ਤਸ ਜਸ ਹੈ ਅਬੀ ॥੧੦੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਗੁਰੁ,
ਬਖਸ਼ਜੋ ਆਤਮ ਗਜਾਨ।
ਪੁਨ ਸਬਿ ਸਿਖਨ ਸੁਨਾਇ ਗੁਰੁ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥੧੧੦॥
ਮੰਜ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਜ ਪਜਾਰਾ ॥
ਮੰਜ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ[1] ਜਗ ਲੰਘਨ ਹਾਰਾ ॥ [1]ਜਹਾਜ਼।
ਮਾਨ ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕਾ ਪੁਨਾ,
ਮੰਜ ਗਜੋ ਨਿਜ ਧਾਮ।
ਤਿਯ ਸੁਤ ਸੁਤਾ ਇਕਠੇ ਭਏ,
ਲੰਗਰ ਲਾਯੋ ਆਮ ॥੧੧੧॥
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਸਬਿ ਬਿਧ ਖਰੀ[1], [1]ਖੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਰਹਿ ਦਰ ਪਰ ਨਰ ਭੀਰ।

ਮੰਜ ਭਗਤ ਜਗ ਬਿਦਿਤ ਭੌ[1], — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸੇਵਹਿਂ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ॥੧੧੨॥
ਸੁਜੱਸ ਪੂਰ[1] ਨਿਜ ਜਗਤ ਮੈਂ, — [1]ਭਰ ਕੇ ਭਾਵ ਫੈਲਾ ਕੇ।
ਅੰਤ ਲਹੀ ਕੈਵੱਲ[1]। — [1]ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ।
ਅਵਸਰ[1] ਪੇਖਿ ਅਧਜਾਇ ਯਹਿ, — [1]ਸਮਾਂ।
ਈਹਾਂ ਭਯੋ ਅਚੱਲ[1] ॥੧੦੩॥ — [1]ਟਿਕ ਗਿਆ ਭਾਵ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਦਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੧੮॥

੧੯. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਥਾ- ਜਾਰੀ}

ਦੋਹਰਾ:
ਮਨ ਅਨਗਨ ਸੰਕਲਪ ਬਨ,
ਕੰਟਕ ਦੁਖਦ ਅਪਾਰ[1]।
[1]ਮਨ ਅਣਗਿਣਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ) ਬਹੁਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਕੰਡੇ ਹਨ।
ਗੁਰੂ ਪਗਨ ਸੋਂ ਲਗਨ ਕੀ,
ਅਗਨਿ ਜਗਨ ਕਰਿ ਜਾਰ[1] ॥੧॥
[1]ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਰੂਪ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਸਾੜ ਦੇਹ।
ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਰਹਿਤੋ ਕਿਤ ਸੇਵਨ ਦੇਵਨ ਕੋ,
ਕਹਿਤੋ ਕਿਤ ਕੌਨ ਪੁਰਾਨ ਕਥਾ।
ਬਹਿਤੋ[1] ਬ੍ਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਭੇਦ ਸਬੈ,
[1]ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ।
ਦਹਿਤੋ ਪਥ ਬੇਦ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਤਥਾ[1]।
[1]ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਸੜ ਜਾਂਦਾ।
ਢਹਿਤੋ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁ ਮਿਨਾਰ[1] ਤਦੋਂ,
[1]ਮੁਨਾਰਾ।
ਚਹਿਤੋ ਜਗਿ ਕੌਨ ਕਲਜਾਨ ਪਥਾ[1]।
[1]ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਜਗ ਬੰਦਨ ਨੰਦਨ ਖਸ਼ਟ ਗੁਰੂ[1],
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)।
ਨਹਿ ਦੇਵਤ ਜੌ ਹਿਤੁ ਹਿੰਦੁ[1] ਮਥਾ[2] ॥੨॥
[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਸਤੇ। [2]ਸੀਸ।
ਸੋਰਠਾ:
ਧਰਮ ਕਾਜ[1] ਜਿਹ ਲਾਜ,
[1]ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ (ਜਾਣ ਕੇ)।
ਰਾਖੀ ਜੰਞੂ ਤਿਲਕ ਕੀ।
ਪਗ[1] ਜਹਾਜ ਤਿਹ ਆਜ,
[1]ਚਰਨਾਂ ਰੂਪ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਫਰਿ[1] ਪਾਰ ਪਰ ॥੩॥
[1]ਫੜ ਕੇ।
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ,
ਹਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰੇ।
ਮੰਦਰ ਸਹਿ ਤਾਲਾਵ ਕੀ,
ਕਰਵਾਵਹਿੰ ਕਾਰੇ[1]।
[1]ਸੇਵਾ।
ਤਜਾਰ ਪੰਜਾਵੇ[1] ਸਿੱਖ ਕਰੈਂ,
[1]ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਆਵੇ।
ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਲਾਏ।
ਆਨ ਸਿੱਖ ਚਹੁੰ ਕੂੰਟ ਤੇ,
ਧਨ ਦੇਤ ਮਹਾਂਏ ॥੪॥
ਫਫੜੇ ਨਾਮ ਗਰਾਮ ਮੈਂ,
ਇੱਕ ਬਹਿਲੋ ਨਾਮੀ।
ਮੁਲਕ ਮਾਲਵੇ ਕਾ ਹੁਤੋ,
ਸਿੱਧੂ ਜਟ ਜਾਮੀ[1]।
[1]ਸਿੱਧੂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ।
ਖੂੰਡੀ ਖਲਤੂਰਾਖਤੋ,
ਸੇਲੀ[1] ਸੁਲਤਾਨੀ।
[1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੬ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੨।

ਜਾਇ ਨਗਾਹੇ ਧੌਂਕਲੈਂ
ਲੈ ਲੋਗ ਮਹਾਨੀ ॥੫॥
ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਯੋ,
ਤਿਸ ਕੋ ਸਿੱਖ ਪਠ ਕੈ[1]। [1]ਭੇਜ ਕੇ।
ਨਿਜ ਘਰ ਤੈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਯੋ,
ਸੋ ਅਤਿ ਮਨ ਹਠ ਕੈ।
ਖੂੰਡੀ ਖਲੜੂ ਆਦਿ ਜੋ,
ਬਾਨਾ ਸਰਵਰੀਆ।
ਬਹਾਇ[1] ਦਰਜਾਇ ਸਤੱਦ੍ਰਵੈਂ[2], [1]ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ। [2]ਸਤਿਲੁਜ ਵਿੱਚ।
ਆ ਗੁਰੁ ਪਗ ਫਰੀਆ ॥੬॥
ਹੋਇ ਸਿਖ ਸਿਦਕੀ ਹਠੀ,
ਸੇਵਾ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]। [1]ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ।
ਖੋਦੈ ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ ਹੀ,
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਲਾਈ।
ਸੂਪ[1] ਫਾਹੁਰੀ[2] ਹਾਥ ਲੈ, [1]ਛੱਜ। [2]ਫਾਹੁੜੀ।
ਚੁਕ ਮੈਲਾ[1] ਕੂਰਾ[2]। [1]ਵਿਸ਼ਟਾ। [2]ਕੂੜਾ।
ਵੀਚ ਪੰਜਾਵੇ ਪਾਵਹੀ,
ਜਯੋਂ ਪੱਕੇ ਪੂਰਾ ॥੭॥
ਖਾਵੈ ਟੁਕਰੇ ਮਾਂਗ ਕੈ, ਅ
ਤਿ ਅਲਪ ਅਹਾਰਾ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਭੋਜਨ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਮ ਦਮ ਰਟੈ[1] [1]ਸਾਹ ਸਾਹ ਜਪਦਾ ਹੈ।
ਰਹਿ ਨਿੰਮ੍ਰ ਭਾਰਾ।
ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਤਰਵਾਰ ਤੈ,
ਉਨਿ ਬਾਲਹੁ ਨਿੱਕੀ।
ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਨਿਬਾਹੀਆ,
ਜਬਿ ਬਹਿਲੋ ਸਿੱਖੀ ॥੮॥
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਬਖਸ਼ੀ ਗੁਰੂ,
ਰਿਧਿ ਸਿੱਧਿ ਅਪਾਰੀ।
ਸਿੱਖੀ ਮਾਲਵ ਦੇਸ ਕੀ
ਪਦ ਭਾਈ ਭਾਰੀ[1]। [1]'ਭਾਈ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ।
ਤਬਿ ਤੈ ਸੰਤਤਿ[1] ਤਾਂਹਿ ਕੀ [1]ਉਲਾਦ।
ਭਾਈ ਕੇ ਕਹੀਏ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵਾ ਮਾਨ ਹੈ
ਤਬਿ ਲੌ ਬਿਦਤਹੀਏ[1] ॥੯॥ [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ।
ਦੋਹਰਾ:
ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਪੰਚਮੇਂ,
ਸ਼ਹਿਰ ਲਹੌਰਹਿ ਜਾਇ।

ਤਿਆਰ ਕਰਾਈ ਬਾਉਲੀ,
ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਥਿਰਾਇ[1] ॥੧੦॥ [1](ਉਥੇ) ਰਹਿ ਕੇ।
ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਘੁਮਾਰ ਨੇ,
ਕਈ ਲਾਖ ਇੱਟ ਲਾਇ।
ਗਿਰ ਸਮ[1] ਆਵਾ ਤਜਾਰ ਕਰਿ, [1]ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ। (ਉੱਚਾ ਤੇ ਵੱਡਾ)।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਘਰ ਲੇ ਜਾਇ ॥੧੧॥
ਸਹਿ[1] ਸਿੱਖਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਿ, [1]ਸਣੇ।
ਛਕਵਾਯੋ ਧਰਿ ਆਸ।
ਆਵਾ ਪੱਕੈ ਨਫਾ ਹ੍ਵੈ,
ਕਰਵਾਈ ਅਰਦਾਸ ॥੧੨॥

ਚੌਪਈ:

ਲੱਖੂ ਨਾਮ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਗੌਰੈਂ[1]। [1]ਗੁਰੂ ਕਾ ਭਾਰੀ ਸਿੱਖ।
ਰਹਿਤ ਮਸਤ ਇਕ ਵੀਚ ਲਹੌਰੈਂ।
ਸੋ ਭੀ ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਤਹਿੰ ਆਯੋ।
ਪੰਗਤਿ ਮੈਂ ਵਹਿ ਜਾਨ ਨਾ ਪਾਯੋ ॥੧੩॥
ਦਰਵਾਜੇ ਪਰ ਬੈਠ ਰਹਾ ਸੋ।
ਨਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਿਹ ਮਿਲਾ ਤਹਾਂ ਸੋ।
ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜਬਿ ਅੰਦਰ ਖਾਸ[1]। [1]ਖਾਸ ਅਰਦਾਸ।
ਆਵਾ ਪੱਕੇ ਭਈ ਅਰਦਾਸ ॥੧੪॥
ਤਬਿ ਲੱਖੂ ਬਾਹਰ ਅਸ ਕਹਾ।
ਆਵਾ ਕੱਚਾ ਬੁੱਧੂ ਰਹਾ।
ਰਾਮ ਚੰਦ ਜਯੋਂ ਸਵਰੀ ਕੇਰੀ[1]। [1]ਭੀਲਣੀ ਦੀ।
ਮਹਿਮਾ ਨਿਜ ਤੈ ਕਰੀ ਬਧੇਰੀ ॥੧੫॥
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤਗਜਾ ਅਪਨੀ ਹਾਰੀ।
ਰਾਖੀ ਭੀਖਮ ਕੀ ਬਡ ਭਾਰੀ*।

*ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਰੂਛੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਫੜਾਂਗਾ ਕੇਵਲ ਰਥ ਹੀ ਹੱਕਾਂਗਾ। ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਫੜਾ ਕੇ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਸੋ ਭੀਸ਼ਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਸੱਚੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਚੱਕ੍ਰ ਫੜਿਆ। (ਦੇਖੋ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦਾ 'ਭੀਸ਼ਮ' ਪਦ)

ਰੀਤਿ ਯਹੀ ਰਾਖਤ ਸਦ ਹਰਿ ਹੈ।
ਪੂਰਨ ਕਰਤ ਭਗਤ ਜੋਰਰ ਹੈ[1] ॥੧੬॥ [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਤਯੋਂ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਬਡਿਆਈ।
ਰਾਖਤ ਅਪਨੀ ਪੈਜ ਹਰਾਈ[1]। [1]ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਤਿਆਗ ਕੇ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਜਯੋਂ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੇਰੀ।
ਪੂਰਨ ਕਰਤ ਬਾਤ ਨਿਜ ਗੇਰੀ[1] ॥੧੭॥ [1]ਛੱਡ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਰਾਖੀ ਲੱਖੂ ਕੀ ਬਾਤ।
ਆਵਾ ਕੱਚਾ ਰਹਯੋ ਬਖਯਾਤ।
ਪੁਨ ਬੁੱਧੂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।

ਗੁਰੁ ਨੇ ਲੱਖੂ ਪਾਸ ਪਠਾਯੋ ॥੧੮॥
ਜਾਇ ਖੁਲਾਈ ਤਾਂਹਿ ਮਿਠਾਈ।
ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ ਲੱਖੂ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ[1]। — [1]ਬਾਣੀ ਕਹੀ।
ਆਵਾ ਤੁਹਿ ਅਬਿ ਪਕਤਾ ਨਾਹੀ।
ਪੈ ਪੱਕੇ ਕੇ ਭਾਉ ਬਿਕਾਹੀ ॥੧੯॥
ਉਸੀ ਸਾਲ ਬਰਖਾ ਅਸ ਹੋਈ।
ਗਿਰੇ ਮਕਾਨ ਰਹਾ ਇਕ ਕੋਈ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਬੰਧਾ[1] ਲਗਵਾਯੋ। — [1]ਬੰਨ੍ਹ।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਿਲਾਵਲ ਤੈ ਕਿਲੇ ਤਾਯੋ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਬਿਲਾਵਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੱਕ।
ਈਂਟ ਖਪੀ ਸਭਿ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰੇ।
ਜਾਂ ਕੇ ਹੈਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਬਿ ਭਾਰੇ।
ਲੋਗਨ ਕੇ ਘਰ ਗਿਰੇ ਮਹਾਂਈਂ।
ਪੱਕੀ ਈਂਟ ਨਾ ਮਿਲੈ ਕਿਥਾਂਈਂ ॥੨੧॥
ਬੁੱਧੂ ਕੀ ਤਬ ਈਟੇਂ ਕੱਚੀ।
ਬਿਕੀ ਭਾਉ ਪੱਕੀ ਕੇ ਸੱਚੀ।
ਸਿੱਖ ਕਾ ਬਚਨ ਕੀਓ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ।
ਫੈਲਯੋ ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੁ ਕਾ ਤੂਰਨ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਛੇਤੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਤਬੈ ਬਹੋੜੂ ਨਾਮ ਸਿੱਖ,
ਜਾਤਿ ਸੁਨਾਰੇ ਆਇ।
ਟਹਿਲ ਤਾਲ ਕੀ ਬਹੁ ਕਰੀ,
ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੈਂ ਤੇ ਪਾਇ ॥੨੩॥
ਧਰਮ ਕਿਰਤ ਕਰਿ ਜਾਇ ਘਰ,
ਲਗਯੋ ਗੁਜਾਰਨ ਕਾਲ।
ਲੰਗਰ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ,
ਰਾਖਯੋ ਲਾਇ ਬਿਸਾਲ ॥੨੪॥
ਸਰਦ ਸਸੀ ਜਯੋਂ[1] ਕੀਰਤੀ, — [1]ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ।
ਛਾਈ[1] ਤਿਹ ਜਗ ਮਾਹਿ। — [1]ਫੈਲੀ।
ਅੰਤਹਿ ਲੀਨੋ ਪਰਮ ਪਦ,
ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਫਲ ਯਾਹਿ ॥੨੫॥

ਕਬਿਤ:

ਨਗਰ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਰ[1] ਦਿਜ[2] ਏਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ, — [1]ਵਾਲਾ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਹੇਤ ਬਿਵਹਾਰ[1] ਗੰਗਾਰਾਮ ਨਾਮ ਜਾਨੀਏ। — [1]ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ।
ਏਕ ਸੌ ਸ਼ੁਤ੍ਰ[1] ਲਾਦ ਬਾਜਰੀ ਜੁਮਾਰ[2] ਆਦਿ, — [1]ਊਠ। [2]ਜੁਆਰ, ਚਰੀ।
ਤਰਫ ਲਾਹੌਰ ਚਲਯੋ ਬੇਚਬੇ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ[1]। — [1]ਜਾਣੋ।
ਗੁਰੁ ਪੈ ਖਰਚ[1] ਸੁਨਿ ਥਿਰਯੋ ਜਾਇ ਤਹੀਂ ਗੁਨਿ[2], — [1](ਅੰਨ ਦਾ) ਖ਼ਰਚ। [2]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਪੇਖਜੋ ਤਲਾਬ ਖੋਦੈਂ ਲੋਗ ਬਹੁਤਾਨੀਏ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਕੇਤੇ ਰਚੈਂ[1] ਈਂਟ ਕੇਤੇ ਚੂਨਾ ਰਹੇ ਪੀਠ,
[1]ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕੇਤੇ ਕੱਢੈਂ ਕਾਰ ਨੀਠ[1], ਕੇਤੇ ਲਾਵੈਂ ਆਵੇ ਮਾਨੀਏ ॥੨੬॥
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚੋਂ) ਗਾਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ।
ਦੇਸ ਔ ਬਿਦੇਸ ਕੇ ਅਪਾਰ ਸਿੱਖ ਕਰੈਂ ਕਾਰ,
ਲੰਗਰ ਪਹਿਰ ਚਾਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਬਰਤੈ।
ਸੈਂਕੜੇ ਗਰੀਬ ਔ ਮਜੂਰ ਪੇਟ ਪੂਰ[1] ਖਾਹਿਂ,
[1]ਭਰ ਕੇ।
ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਦੇਵੈਂ ਲਜਾਇ ਘਰ ਤੈ।
ਦੇਖਿ ਖਲਜਗਨ[1] ਮਗਨ ਭਯੋ ਗੰਗਾਰਾਮ,
[1]ਬਹੁਤਾ ਇਕੱਠ।
ਗੁਰੂ ਕੌ ਦਰਸ ਮਨ ਫਿਰ ਗਯੋ ਤਰ[1] ਤੈਂ[2]।
[1]ਬਹੁਤਾ। [2](ਤਦੋਂ) ਤੋਂ।
ਦੋਇ ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਨ ਭਯੋ ਅੰਨ ਨਾਹਿ ਅਯੋ,
ਬਿਰਤਿ ਅਕਾਸੀ[1] ਪੇਖ ਦੂਜ ਦਯਾ ਧਰਿ ਤੈ[2] ॥੨੭॥
[1]ਬਿਹੰਗਮ ਬ੍ਰਿਤੀ, ਸੰਤੋਖ ਬ੍ਰਿਤੀ। [2]ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ।
ਏਕ ਸਦ ਮਨ[1] ਅੰਨ ਦੀਓ ਦੂਜ ਲੰਗਰ ਮੈਂ,
[1]ਸੌ ਮਣ।
ਏਕ ਦਿਨ ਹੀ ਮੈਂ ਭਯੋ ਖਰਚ ਸੁ ਹੇਰਯੋ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।
ਦੂਏ ਦਿਨ ਫੇਰ ਦੀਨ ਤੀਸਰੇ ਚਤੁਰ ਚੀਨ[1],
[1]ਤੀਜੇ ਤੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ (ਵੀ ਦਿੱਤਾ) ਜਾਣੋ।
ਆਖਰ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸਬਿ ਅੰਨ ਤਹਿਂ ਗੇਰਯੋ।
ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਹੇਰਿ ਰੀਤਿ ਤਾਂਹਿ ਭਿ ਬਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ,
ਪ੍ਰਤੀਤ ਧਰਿ ਭਯੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਕੇਰਯੋ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਲਾਇ ਸੇਵਕ ਹੀ ਬਹੁ ਭਾਇ,
ਬਰਸ ਬਿਤਾਇ ਭਯੋ ਸਿੱਧ[1] ਸੋ ਬਧੇਰਜੋ ॥੨੮॥
[1]ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ।
ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਆਇਸ[1] ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਠਿੰਡੇ ਕੀਨ,
[1]ਆਗਿਆ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਤਕ ਰਾਖੀ ਦੇਹ ਨਿਜ ਤਾਂਹਿ ਹੈ।
ਕਰੈ ਜੋ ਬਚਨ ਹੋਇ ਪੂਰਨ ਸੋ ਤੂਰਨ[1] ਹੀ,
[1]ਛੇਤੀ।
ਲੋਗ ਸਬਿ ਦੇਸ ਕੇ ਮੰਨਤਰਹੇ ਵਾਹਿ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਪਾਰ ਸੇਵ ਰਹ੍ਯੋ ਕਰਵਾਤ ਭੇਵ[1],
[1]ਭੇਤੀ ਹੋ ਕੇ।
ਸਿਧੀ ਚੰਦ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਖੱਤਰੀ ਥੇ ਤਾਂਹਿ ਹੈਂ।
ਕਰਤ ਸੋ ਰਹੇ ਸੇਵ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਅਭੇਵ[1] ਅਤਿ,
[1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਆਸ ਧਰਿ ਸੁਤ ਏਵ ਭਯੋ ਬਚ ਜਾਂਹਿ ਹੈਂ ॥੨੯॥
ਹੋਇ ਸੁਤ ਥਾਰੋ[1] ਘਰ ਸੇਤ ਬੋਦੀ ਵਾਰੋ[2] ਵਰ,
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ। [2]ਚਿੱਟੀ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ।
ਕਰਾਮਾਤੀ ਭਾਰੋ ਤਰ[1] ਮਾਨੈ ਜਗ ਸਬਿ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਜੈਸ ਕਹ੍ਯੋ ਤੈਸ ਲਹ੍ਯੋ ਭਯੋ ਮੂਲ ਚੰਦ ਨਾਮੀ,
ਸਿਧੀ ਚੰਦ ਘਰ ਸੇਤ ਬੋਦੀ ਵਾਰੋ ਤਬਿ ਹੈ।
ਕਰਾਮਾਤ ਜਾਂਹਿ ਤੈ ਅਪਾਰ ਹੀ ਬਿਦਿਤ ਭਈ,
ਭਯੋ ਸੋ ਫਕੀਰ ਪੀਰ ਬਿਦਤ[1] ਅਲਬ[2] ਹੈ।
[1]ਪ੍ਰਗਟ। [2]ਤਿਆਗੀ।
ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਨਾਮ ਗੰਗਾਰਾਮ ਕੀ ਸੰਤਾਨ ਆਮ[1],
[1]ਬਹੁਤੀ ਉਲਾਦ (ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ)।
ਭਾਈ ਮੂਲ ਚੰਦ ਕੀ ਸਮਾਧਿ ਤਹਾਂ ਅਬਿ ਹੈ ॥੩੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸੰਤਤਿ ਗੰਗਾਰਾਮ ਕੀ
ਕਾਰ ਭੇਟ ਤਿਹ ਲੇਤ।
ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਇਤ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਦੁਖ ਹਾਰਕ[1] ਸੁਖਿ ਹੇਤ[2] ॥੩੧॥ — [1]ਮੇਟਣ ਵਾਲੀ। [2]ਕਾਰਨ।

ਪੱਟੀ ਨਗਰ ਨਗੀਚ[1] ਕੇ, — [1]ਫਾ: ਨਜ਼ਦੀਕ, ਨੇੜੇ।
ਢਿੱਲੋਂ ਗਿੱਲ ਜਟ ਆਇ।
ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਬਹੁ ਤਾਲ ਕੀ,
ਜਾਹਿਂ ਚਾਰ ਫਲ ਪਾਇ ॥੩੨॥

ਲਾਲਾ, ਲੰਗਾਹਾ ਹੁਤੇ,
ਪੈਂਚ ਪਰਗਨੇ ਕੇਰ[1]। — [1]ਇਲਾਕੇ ਦੇ।
ਗ੍ਰਾਮਨ ਤੈ ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਕੋ,
ਲਜਾਵਤ ਸੋ ਨਿਤ ਘੇਰ ॥੩੩॥

ਕਬਿੱਤ:

ਮੰਦਰ ਰਚਾਯੋ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਅਪਾਰ ਗੁਰੁ,
ਮੁਕਤਿ ਚਤੁਰ ਦਾਇ ਜਾਂਹਿ ਦ੍ਵਾਰ ਚਾਰ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਚਮਕ ਦਮਕ ਚਾਰੁ[1] ਚਾਰ ਦਿਸਹੂੰ ਤੇ[2] ਚਾਰਿ[3], — [1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਚਹੁੰਆਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ। [3]ਚਹੁੰਆਂ (ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂਰਾਹੀਂ)।
ਚਾਰ ਹੀ ਬਰਨ ਆਇ ਪਾਇਂ ਫਲ ਚਾਰ[1] ਹੈਂ। — [1]ਚਾਰੇ ਫਲ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਤੇ ਮੋਖ)।
ਚਾਰ ਚਾਰ ਜਾਮ, ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ ਉਚਾਰ ਨਾਮ[1], — [1]ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਆਸ਼੍ਰਮ ਸੁ ਚਾਰ, ਚੱਕ ਚਾਰ ਕੋ ਵਿਚਾਰ ਹੈਂ[1]। — [1](ਜਿੱਥੇ) ਚਾਰੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਚਹੁੰ ਚੱਕਾਂ (ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਚਾਰ, ਚਾਰ ਸੰਪਦਾ, ਸਾਧਨ ਚਾਰ,
ਚਾਰ ਬੇਦ ਸਾਰ, ਚਾਰ ਦਸ ਲੋਕ ਸਾਰ ਹੈ[1] ॥੩੪॥ — [1]ਚਾਰੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ (ਸੰਨਿਆਸੀ, ਵੈਰਾਗੀ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ) ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਭੂਤੀ (ਧਰਤੀ, ਧਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ। ਚਾਰ ਸਾਧਨ (ਬਿਬੇਕ, ਵੈਰਾਗ, ਖਟ ਸੰਪਤੀ, ਮੁਕਤੀ ਇੱਛਾ ਇਥੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਰ) ਚਹੁੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ (ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਸਥਾਨ) ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।

ਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜਾਨ ਹੇਤ ਪੁਲ ਕੀਨ,
ਸੁੰਦਰ ਬਿਸਦ[1] ਚੀਨ ਬਿਪਲ[2] ਸੁਹਾਵਨੋ। — [1]ਉੱਜਲ, ਚਿੱਟਾ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਕਦਮ ਚੁਰਾਸੀ ਵਾਹਿ ਸਦਮ ਲੌਂ ਹੇਤੁ ਯਾਂਹਿ,
ਛਦਮ ਚੁਰਾਸੀ ਲਾਖ ਜੋਨਿ ਹੋਇ ਭਾਵਨੋ[1]। — [1]{ਸਦਮ} ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਤੱਕ ਉਹ (ਪੁਲ) ਚੁਰਾਸੀ ਕਦਮਾਂ (ਲੰਬਾ) ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵਨਾ (ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ) ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਛਪ ਜਾਂਦੀ ਭਾਵ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਚਲਤਿ ਸਨੇਮ ਗੁਰੁ ਪਗ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਇ,
ਹੋਇ ਨਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਪੁਰ ਸਲਾਤ ਪਰ ਜਾਵਨੋ[1]। — [1]ਜਿਹੜਾ ਸਿਖ ਨੇਮ ਨਾਲ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋ ਕੇ (ਪੁਲ) ਉਪਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ (ਜਮ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਬੱਝਾ) ਸਿਰਾਤ ਨਾਮ ਦੇ ਪੁਲ ਉਪਰ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੰਤ ਜੇ ਮਰਾਲ ਮਾਲ, ਥਿਰ ਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਤਾਹਿਂ,
ਤਿਨ ਕੋ ਨਿਹਾਲ ਜਨ ਹ੍ਵੈ ਨਿਹਾਲ ਪਾਵਨੋ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਜਿਹੜੇ ਹੰਸਾਂ ਵਰਗੇ ਸੰਤ (ਗੁਰਮੁਖ) ਤਿਸ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ

ਬਹੁਤ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਨਿਹਾਲ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਾਲ ਤਜਾਰ ਭਏ ਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕਏ,
ਪਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਏ ਅਏ ਸਿੱਖ ਭਾਰ ਹੈਂ।
ਮੰਜ, ਪੈੜਾ, ਮੋਖਾ, ਬਾਲੂ, ਭਗਤੂ, ਬਹਿਲੋ, ਲਾਲੂ;
ਸਾਲ੍ਹੋ, ਕਲਜਾਨ, ਰੂਪੇ ਆਦਿਕ ਅਪਾਰ ਹੈਂ।
ਭਾਵਨਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਫਲ ਚਾਰ
ਖਿਲਤ[1] ਅਪਾਰ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ੇ ਸੁ ਧਾਰ ਹੈਂ[2]।
ਸੁਜੱਸ ਉਚਾਰਤ ਵਿਚਾਰਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗੁਨ,
ਦੇਸ ਦੇਸ ਸਿੱਖ ਚਲੇ ਮੋਦ ਅਤਿ ਧਾਰ ਹੈਂ ॥੩੬॥

[1]ਸਿਰੋਪਾਉ, ਪੁਸ਼ਾਕੇ। [2]ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਨ ਲਏ।

ਦੋਹਰਾ:
ਖੋੜਸ ਸੈ ਪੈਂਤਾਲੀਏ[1],
ਮੰਦਰ ਭਯੋ ਤਿਆਰੁ।
ਕਥਾ ਔਰ ਇਕ ਤਬਿ ਭਈ,
ਸੋ ਸਬਿ ਸੁਨੋ ਸੁਧਾਰ ॥੩੭॥

[1]੧੬੪੫ ਬਿ: ਵਿੱਚ।

ਚੌਪਈ:
ਹੁਤੋ ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਵਾਜੀਰ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾ ਬਡੋ ਅਮੀਰ।
ਰੋਗ ਜਲੰਧਰ[1] ਤਾਂ ਕੋ ਭਯੋ।
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵਨ ਤੈ ਨਹਿ ਗਯੋ ॥੩੮॥

[1]ਜਲੋਦਰ (ਪੇਟ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪੈ ਜਾਣਾ) ਰੋਗ।

ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਨੇਕ ਮਨਾਏ।
ਕਿਨਹੂੰ ਕਰੀ ਨ ਜਰੀ[1] ਸਹਾਏ।
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੀ ਸੁਨਿ ਵਡਿਆਈ।
ਅਯੋ ਸੁਧਾਸਰ ਧਰਿ ਆਸਾਈ[1] ॥੩੯॥

[1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ।

[1]ਆਸਾਰੱਖ ਕੇ।

ਦੁਖ ਭੰਜਨਿ ਢਿਗ ਗੁਰੁ ਥੜ੍ਹੇ ਪਰ।
ਬੈਠੇ ਰਹੈਂ ਕਰਾਇਂ ਕਾਰ ਵਰ।
ਦਾਸਨਿ ਖਾਨ[1] ਸੁ ਗੁਰੁ ਅਗਵਾਈ[2]।
ਕਾਢ ਪਾਲਕੀ ਤੈ ਦਿਯ ਪਾਈ ॥੪੦॥

[1]ਦਾਸਾਂ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ। [2]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ।

ਬੈਠਜੋ ਖਰਜੋ ਨ ਤਾਂ ਤੈ ਜਾਈ।
ਦੁਖੀ ਦੇਖਿ ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾ[1] ਆਈ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਤਾਈਂ।
ਕਾਰ ਕਢਤ ਥੋ ਤਾਲ ਤਹਾਂਈਂ ॥੪੧॥

[1]ਦਇਆ, ਤਰਸ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਯਾਹਿ ਪਰ ਹੇਰੋ।
ਅਯੋ ਸ਼ਰਣ ਯਹਿ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੇਰੋ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮੌਨ ਬਿਰਧ ਪੁਨ ਰਹਾ।
ਤੀਨ ਬਾਰ ਗੁਰੁ ਜਬਿ ਯੋਂ ਕਹਾ ॥੪੨॥
ਢੋਵਤ ਕੀਚ[1] ਭਰੀ ਜੋ ਖਾਰੀ[2]।
ਪੇਟ ਵਜ਼ੀਰ ਊਪਰ ਸੋ ਮਾਰੀ।

[1]ਚਿੱਕੜ। [2]ਟੋਕਰੀ।

ਤਾਂਹਿ ਚੋਟ ਤੈ ਦੋਊ ਕਲਾਂ[1]।
[1]ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਂ ਭਾਵ ਟੱਟੀ ਤੇ ਉਲਟੀ।
ਛੁਟੀ ਤਾਂਹਿ ਤਤਛਿਨ ਭੌ ਭਲਾ[1] ॥ ੪੩ ॥
[1]ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੂ।
ਦਯੋ ਗਯੋ ਮਿਟ ਸਰਬ ਬਿਖਾਦੂ[1]।
[1]ਦੁੱਖ, ਰੋਗ।
ਬਿਨ ਰੁਜ[1] ਭਯੋ ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਜੌਂ।
[1]ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਦਾਨ ਜਹਾਨ ਸੁਜਾਨ ਜਾਨ ਜੌਂ[1] ॥ ੪੪ ॥
[1]ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਸੁਜਾਨ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ (ਮੈਨੂੰ) ਜਹਾਨ (ਜ਼ਿੰਦਗੀ) ਦਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਾਨ ਅਸਾਨ ਮਹਾਨ ਕਿਤਾਨੋ[1]।
[1]{ਕਿਤਾਨੋ} ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਹਿਸਾਨ ਮੰਨਿਆ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਗੁਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ ਠਾਨੋ।
ਭਯੋ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤਿ ਹੀ ਸੁਖ ਪਾਯੋ।
ਗਯੋ ਰਾਜ ਜਨ ਫਿਰ ਕਰ[1] ਆਯੋ ॥ ੪੫ ॥
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ ਮੁਦ ਮਾਨ ਮਹਾਈ[1]।
[1]ਉਪਮਾਰਹਿਤ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਮੰਨ ਕੇ।
ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁਤ ਗੁਰ ਭੇਟ ਚਢਾਈ।
[1]ਧਨ, ਮਾਇਆ।
ਗੁਰ ਪਹਿਰਹਿ ਤਹਿ ਸਹਿ ਅਹਿਲਾਦਾ।
ਸੁਨੈ ਸੁਖਮਨੀ ਛਕੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ॥ ੪੬ ॥
ਜੋ ਸਿੱਖ ਨਿਤ ਕੜਾਹ ਕਰਿ ਖ੍ਵਾਵੈ।
ਬਡੀ ਫਜ਼ਰ[1] ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਨਾਵੈ।
[1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ।
ਐਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਤੈ ਮੰਗ ਲਯੋ।
ਉਮਰ ਭਰਹਿ ਨਿਜ ਪਾਸ ਰਖਯੋ ॥ ੪੭ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਹ੍ਵੈ ਮੁਰੀਦ ਸਾਦਕ[1] ਵਹੈ,
[1]ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ।
ਮਨ ਤਨ ਰੋਗ ਗਵਾਇ।
ਗਯੋ ਧਾਮ ਫਿਰ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ,
ਕਰੀ ਤਰੀਫ ਮਹਾਂਇ ॥ ੪੮ ॥
ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਭੀ,
ਚਾਹ ਦਰਸ ਕੀ ਕੀਨ।
ਆਯੋ ਜਬੈ ਲਾਹੌਰ ਦਿਸ,
ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੪੯ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਅਠਤਾਲੀ ਮਾਂਹੀ।
ਸ਼ਾਹਿ ਦਰਸਜੋ ਗੁਰ ਕੋ ਚਾਹੀ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਸ਼ਰਫੀ[1] ਧਰੀ ਪਾਂਚ ਸੌ ਭੇਟਾ।
[1]ਮੁਹਰਾਂ, {ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ।}
ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ ਸ਼ੋਕ ਸਬਿ ਮੇਟਾ ॥ ੫੦ ॥
ਗੁਰੂ ਤਿਹਾਵਲ[1] ਦਿਯ ਪ੍ਰਸਾਦੂ।
[1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਛਕਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਸਹਿ ਅਹਿਲਾਦੂ[1]।
[1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਖਿਜਮਤ[1] ਫੁਰਮਾਵੋ।
[1]ਸੇਵਾ।
ਥਾ ਦੁਰਭਿਖ[1] ਤਬੈ ਬਹੁ ਥਾਵੋ[2] ॥ ੫੧ ॥
[1]ਕਾਲ, ਕਹਤ, ਭੁਖ ਮਰੀ। [2]ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ।

ਪਰਜਾ ਕੌਂ ਗੁਰੁ ਅੰਨ ਦਿਲਾਯੋ।
ਔਰ ਮਾਮਲਾ ਮਾਫ ਕਰਾਯੋ।
ਗੁਰ ਚੱਕ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਜੁਦੀ[1] ਕਰਾਇ ਮਾਫ ਕੀ ਚਾਹਿ[2] ॥੫੨॥ — [1]ਵੱਖਰੀ, ਅੱਡ। [2]ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ (ਮਾਮਲਾ) ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਆਠ ਹਜ਼ਾਰ ਬਿਘੇ ਜਾਮੀਨ।
ਦਯੋ ਪਟਾ[1] ਲਿਖਿ ਔਰ ਨਵੀਨ। — [1]ਸਨਦ, ਅਧਿਕਾਰ-ਪੱਤਰ।
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜਹਿਂ ਗੁਰੁ ਬਸਾਯਾ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ ਐਸ ਅਲਾਯਾ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਕਿਹਾ।
ਤੀਸਰ ਗੁਰ ਢਿਗ ਮੈਂ ਜਬਿ ਆਇਆ।
ਗਾਉਂ ਦ੍ਵਾਦਸ[1] ਪਟਾ ਚਢਾਇਆ। — [1]ਬਾਰਾਂ ਪਿੰਡ।
ਸੋ ਤੁਮ ਕਯੋਂ ਅਬਿ ਲੌਂ ਨਹੀ ਲੀਨੇ।
ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ਥੀ ਨੇ[1] ॥੫੪॥ — [1]ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਹੈ ਗੁਰ ਕਾ ਘਰ ਫਕਰਨ ਕੇਰਾ।
ਲਵੈਂ ਜਗੀਰ ਤੁ ਭਵੈ ਬਖੇਰਾ।
ਚਹੀਅਤ ਜਿਤਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜਾਵੈਂ।
ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਕਾਰ ਨਿਬਾਹਵੈਂ ॥੫੫॥
ਜੇਤਕ ਅਧਿਕ ਬਢੈ ਬਿਵਹਾਰਾ।
ਬਿਘਨ ਬੰਦਗੀ ਮੈ ਹ੍ਵੈ ਭਾਰਾ।
ਜਾਨ ਫਕੀਰ ਗੁਰੂ ਕੋ ਗੌਰੈਂ[1]। — [1]ਵੱਡਾ।
ਬੰਦਿ ਚਰਨ ਸ਼ਹਿ ਗਯੋ ਲਹੌਰੈਂ ॥੫੬॥

ਦੋਹਰਾ:
ਤਬਿ ਤੈ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਬਢੀ ਅਧਿਕ ਜਗ ਮਾਹਿ।
ਹਾਕਮ ਭੀ ਪੰਜਾਬ ਕੇ,
ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਂ ਚਲ ਜਾਹਿਂ ॥੫੭॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਕਰੈਂ,
ਲੰਗਰ ਮੰਦਰ ਤਾਲ।
ਰਖੀ ਇਮਾਰਤ ਬਹੁਤ ਠਾਂ,
ਸਤਿਗੁਰਿ ਲਾਇ ਬਿਸਾਲ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ (ਬਣਾਉਣੀਆਂ) ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਰੱਖੀਆਂ ਸਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਔਰ ਸੁਨੋ ਇਕ ਗਾਥ ਭਲੀ
ਹਿਤ ਸਾਥ, ਸਕਾਥ[1] ਭਈ ਤਬਿ ਜਾਨੋ। — [1]ਸਫਲੀ।
ਲੋਪ[1] ਹੁਤੋ ਇਕ ਸਾਧ ਸਮਾਧਿ — [1]ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ।
ਧਰੇ[1], ਧਰ ਮੈਂ[2] ਬਹੁ ਕਾਲ ਕੋ[3] ਮਾਨੋ[11]। — [1]ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ। [2]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ। [3]ਸਮੇਂ ਦਾ। [11]ਜਾਣੋ।
ਤਾਂਹਿ ਨਿਕਾਰਨ ਹੇਤ, ਵਿਚਾਰਨ
ਕੀਨ ਗੁਰੂ ਸਰਬਗ੍ਯ ਮਹਾਨੋ।

ਉੱਤਰ ਓਰ ਸੁਧਾਸਰ ਤੈ,
ਜਹਿਂ ਥਾ ਤਬਿ ਜੰਗਲ ਮੰਗਲ ਦਾਨੋ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਖਾਮ ਤਲਾਵ ਸੁਹਾਵਹਿ ਤੀਰ[1], — [1]ਕੱਚੇ ਤਲਾਅ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ।
ਹੁਤੋ ਤਰੁ ਸ਼ੀਸ਼ਮ ਕੋ[1] ਇਕ ਭਾਰੀ। — [1]ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਰੁੱਖ।
ਤਾਂਹਿ ਤਰੇ ਕਬਹੀ ਕਬਹੀ,
ਗੁਰ ਜਾਇ ਥਿਰਾਵਤ ਥੇ[1] ਸੁਖਕਾਰੀ। — [1]ਬੈਠਦੇ ਸਨ।
ਇਕ ਰੋਜ ਤਹਾਂ ਇਕ ਸਿਖ ਪਸ਼ੌਰ ਕੋ,
ਬਿੱਤ[1] ਧਰਯੋ ਬਹੁ ਲਜਾਇ ਅਗਾਰੀ। — [1]ਧਨ।
ਨਾਮ ਸੰਤੋਖਾ[1] ਹੁਤੋ ਤਿਹ ਕੋ, — [1]ਉਲਾਦ।
ਅਰ ਸੰਤਤਿ ਨਾਹਿ ਥੀ ਤਾਂਹਿ ਅਗਾਰੀ[1] ॥੬੦॥ — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਸਿਖ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ,
ਗੁਰੁ ! ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇਹੁ ਜੁ ਨਾਮ ਰਹਾਈ।
ਧਰਿ ਧ੍ਯਾਨ ਪਿਖ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਜੁ ਜਬ ਹੀ,
ਨਹਿ ਸੰਤਤਿ ਭਾਗ ਵਿਖੈ ਤਿਹ ਪਾਈ।
ਲੇਖ ਲਿਖ੍ਯੋ ਤੁਮਰੇ ਸੁਤ ਨਾਹਿ,
ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਜੌ ਤਬਿ ਹੀ ਸਿਖ ਜਾਈ।
ਲ੍ਯਾਨ ਸਮਾਨ ਧਰ੍ਯੋ ਲਿਖਬੇ ਕਹੁ,
ਦੇਹੁ ਅਬੈ ਲਿਖ ਸਿੱਖ ਸੁਨਾਈ ॥੬੧॥
ਹੋਇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਨੈ ਸੁਤ,
ਔ ਧਨ ਤਾਂਹਿ ਸੋਂ ਤਾਲ ਖੁਦਾਯੋ।
ਜੌ ਦਸ ਹਾਥ ਧਰਾ ਖੁਦਗੀ[1], — [1]ਧਰਤੀ ਪੁੱਟੀ ਗਈ।
ਮਧ ਤੈ ਮਠ ਏਕ ਤਬੈ ਦਰਸਾਯੋ।
ਤਾਂ ਮੱਧ ਸਾਧ ਸਮਾਧਿ ਧਰੇ,
ਜੁਗੀਆ ਇਕ ਜੋਗ ਕਲਾ ਨਿਕਸਾਯੋ।
ਬਾਹਰ ਕਾਢਿ ਕਰ੍ਯੋ ਜਬਿ ਚੇਤਨ[1], — [1]ਹੋਸ਼ ਸਹਿਤ।
ਤੌ ਜੁਗੀਏ ਇਮ ਬੈਨ ਅਲਾਯੋ ॥੬੨॥
ਭੂਪ ਬਿਦੇਹ[1] ਭਯੋ ਜਬਿ ਹੀ, — [1]ਜਨਕਰਾਜਾ।
ਜੁਗ ਤ੍ਰੇਤਹ ਰਾਮ ਲਹਾ ਅਵਤਾਰਾ।
ਏਕ ਸਮੈ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਤੈ,
ਗੁਰੁ ਮੋਹਿ ਬਿਦੇਹਿ ਯੌਂ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰਾ।
ਜਾਹੁ ਪਿਖੋ ਕਲਿ ਕੋ ਤੁਮਹੂੰ,
ਤਬਿ ਮੈ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਹੇਤ ਪੁਕਾਰਾ।
ਭੂਪ ਕਹ੍ਯੋ 'ਕਲਿ ਮੈ ਹਰਿ ਹ੍ਵੈਂ ਗੁਰ
ਰੂਪ, ਕਰੈਂ ਤੁਮਰੋ ਨਿਸਤਾਰਾ' ॥੬੩॥
ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਇਕ ਠੌਰ ਨਜੀਕ,
ਹੁਤੋ ਇਕ ਤੀਰਥ ਦੱਖਣ ਓਰੀ।

ਤਾਂ ਤਟ ਪੁੰਗਵ[1] ਪੁੰਜ ਜੁਗੀਸ
ਮੁਨੀਸ, ਹੁਤੇ ਕਰਤੇ ਤਪ ਜੋਰੀ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਆਇਸ ਲੈ,
ਇਸ ਠੌਰਹਿਂ ਆਇ ਸਮਾਧਿ ਬਟੋਰੀ[1]।
ਜਾਨ ਲਯੋ ਹਮ ਨੈ ਨਿਸਚੈ,
ਤੁਮ ਤੈ ਕਲਜਾਨ ਭਵੈ ਅਬਿ ਮੋਰੀ ॥੬੪॥
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਜੁਗੀਏ ਸਿਰ ਨਾਇ,
ਚਹਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਨਿਕੰਦੇ[1]।
ਤੌਂ ਗੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਦਿਵਾਇ,
ਕਟੇ ਤਿਸ ਕੇ ਸਭਿ ਹੀ ਭਵ ਫੰਧੇ[1]।
ਹੋਇ ਨਿਸੰਸ ਤਬੈ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰਯ[1],
ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਸੰਸ ਗੁਰਹਿਂ ਪਗ ਬੰਦੇ।
ਫੋਰ ਕਪਾਲਹਿ[1] ਛੋਰ ਤਬੈ ਤਨ,
ਬ੍ਰਹਮ ਭਯੋ ਜਲ ਬੂੰਦ ਮਨਿੰਦੇ[1] ॥੬੫॥
ਤਾਲ ਲਗਾਵਨ ਕੈ ਮਿਸ ਸੈਂ[1],
ਸਰਬੱਗਯ ਗੁਰੂ ਜੁਗੀਆ ਨਿਸਤਾਰਯੋ।
ਧਨ ਜਾਂ ਸਿਖ ਸੋਂ ਸਰ ਪੱਕ ਭਯੋ[1],
ਤਿਹ ਨਾਮ ਪੈ ਨਾਮ ਤਲਾਬ ਉਚਾਰਯੋ।
ਸੰਮਤ ਖੋੜਸ ਸੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪਾਂਚ ਵਿਖੈ[1],
ਗੁਰ ਕੌਤਕ ਏਹੁ ਦਿਖਾਰਯੋ।
ਹੇਰ ਰਹੇ ਬਿਸਮੈ ਸਬਿ ਲੋਗ,
ਗੁਰੂ ਸ੍ਰਬੱਗਯ ਭਲੇ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰਯੋ ॥੬੬॥
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਜੌ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਹਮੇਸ਼,
ਕਲੇਸ਼ ਰਖੇ ਗੁਰ ਸੌਂ ਤਬਿ ਗੌਰਾ[1]।
ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਦਰਖਾਸਤ ਪੈ,
ਗੁਰੁ ਦੇਸ ਵਿਖੈ ਪੁਨ ਕੀਨ ਸੁ ਦੌਰਾ[1]।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਅਸੇਸ[1],
ਕਟੇ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੇ ਭਲ ਤੌਰਾ[1]।
ਮਾਸ ਕਈ ਪੁਰ ਆਸ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ,
ਐਸਹਿ ਸੈਲ ਕਰਯੋ ਬਹੁ ਠੌਰਾ ॥੬੭॥
ਇਨ ਹੀ ਦਿਨ ਮਾਫਕ ਸੰਨਦ ਸ਼ਾਹਿ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੇਖ ਜ਼ਮੀਨ ਸੁਹਾਵਨ[1]।
ਦਸ ਕੋਸ ਸੁਧਾਸਰ ਤੈ ਦਿਸ ਪੂਰਬ,
ਕੀਨ ਭਲੇ ਇਕ ਗਾਉਂ ਬਸਾਵਨ।
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਸਰ ਦੋਇ ਵਿਖੈ[1] ਗੁਰ,

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਨਾਰੇ।
[1]ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ।
[1]ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਫਾਹੇ।
[1](ਆਪਣਾ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ) ਕਾਰਜ ਕਰਕੇ।
[1]ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਭੰਨ ਕੇ।
[1]ਵਾਂਗ।
[1]ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ।
[1]ਸਰੋਵਰ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ।
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਬਿ: ਵਿੱਚ।
[1]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਚੱਕ੍ਰ ਲਾਇਆ।
[1]ਸਾਰੇ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
[1]ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ)।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ {ਮਾਫਕ} ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਪਟੇ ਵਾਲੀ ਸੋਹਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਖ ਕੇ।
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੫੨ ਬਿ: ਵਿੱਚ।

ਨੀਵ ਧਰੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਭਾਵਨ[1]।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ (ਤੀਰਥ ਦੀ)।
ਖੋੜਸ ਸੈ ਸਰ ਚਾਰ[1] ਵਿਖੈ,
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੫੪ ਬਿ:।
ਪੁਨ ਤਾਲ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਲਗਾਵਨ ॥ ੬੮ ॥
ਇਸ ਹੀ ਪੁਨ ਸੰਮਤ ਵੀਚ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ,
ਪਾਰ ਦਰਜਾਇ ਬਿਪਾਸਹਿ[1] ਜੈ ਕੈ।
[1]ਬਿਆਸ ਦੇ।
ਗਰਜੀ[1] ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਅਰਜੀ,
[1]ਲੋੜਵੰਦ।
ਮਰਜੀ ਨਿਜ ਸੌਂ ਬਹੁ ਦੇਸ ਪਿਖੈ ਕੈ।
ਨਾਮ ਹਰੀ ਭਗਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ,
ਦਿਢਾਇ ਕਰੇ ਸਿਖ ਪਾਰ ਭਵੈ ਕੈ[1]।
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਚੀਨ ਜਮੀਨ ਕਿੱਤਾ ਇਕ ਪੀਨ[1],
[1]ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਟੁਕੜਾ ਦੇਖ ਕੇ।
ਨਵੀਨ ਗਰਾਂਮ ਬਸਾਨ ਹਿਤੈ ਕੈ[1] ॥ ੬੯ ॥
[1]ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ ਵਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।
ਸੱਯਦ ਖਾਨ ਅਜ਼ੀਮ ਹੁਤੋ ਤਬਿ,
ਹਾਕਮ ਵੀਚ ਜਲੰਧਰ ਨੀਕੋ।
ਦੋਸਤ ਪੋਸਤ ਜੈਸ ਫਕੀਰਨ,
ਥਾ ਵਹਿ ਪੀਰਨ ਕੇਰ ਸਦੀਕੋ[1]।
[1]ਸਿਦਕੀ ਸੀ।
ਸੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸ, ਆਇ
ਮੁਰੀਦ ਭਯੋ ਮਨ ਔ ਤਨ ਹੀ ਕੋ।
ਨੀਮ ਖੁਦਾਇ[1] ਰਹੀਮ[2] ਕਰੀਮ[3],
[1]ਛੋਟਾ ਖ਼ੁਦਾ। [2]ਕਿਰਪਾਲੂ। [3]ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ।
ਫਹੀਮ[1] ਕਲੀਮ[2] ਲਖਜੋ ਗੁਰ ਜੀ ਕੋ ॥ ੭੦ ॥
[1]ਗਿਆਨਵਾਨ। [2]ਬਾਨੀ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰ।
ਜੌਂ[1] ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਗਯੋ ਗੁਰ ਪੈ,
[1]ਜਦੋਂ ਦਾ।
ਅਰ ਖਾਨ ਵਜੀਰ ਮੁਰੀਦ ਪਛਾਨੇ[1]।
[1](ਲੋਕਾਂ ਨੇ) ਪਛਾਣਿਆ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਭੀ ਸਭਿ ਲੋਗ ਲਿਹਾਜ
ਰਖੈਂ, ਗੁਰ ਕੋ ਬਡ ਹਾਕਮ ਮਾਨੇ।
ਖੋੜਸ ਸੈ ਪਚਵੰਜਾ ਵਿਖੈ,
ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਬਸਾਨੇ।
ਇਤ ਆਦਿਕ ਕਾਰ ਅਪਾਰ, ਹਿਤੈ
ਉਪਕਾਰ ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਜਾਨੇ ॥ ੭੧ ॥

ਕਬਿੱਤ:

ਫੇਰ ਉਪਕਾਰ ਗੁਰੁ ਅਤਿ ਹੀ ਵਿਚਾਰ,
ਜਿਮ ਜੀਵਨ ਉਧਾਰ ਹ੍ਵੈ ਸੰਸਾਰ ਪਾਰ ਲਾਵਨੋ।
ਰਾਮ ਸਰ ਨਾਮ ਤਾਲ ਤੀਰ ਤੰਬੂ ਲਾ ਬਿਸਾਲ,
ਕੀਓ ਹੈ ਕਮਾਲ[1] ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਰਚਾਵਨੋ।
[1]ਸੰਪੂਰਨ, ਤਮਾਮ।
ਬਾਨੀ ਜੋਰਿ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਚਾਰ ਕੀ[1] ਮਹਾਨੀ,
[1](ਪਹਿਲੇ) ਚਹੁੰਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣੀ, ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਭੱਟਾਂ ਆਦਿ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਜੋੜ ਕੇ।
ਗੁਨ ਖਾਨੀ ਸੁਖਦਾਨੀ ਸਿਮਟਾਨੀ[1] ਜੋ ਸੁਹਾਵਨੋ।
[1]ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਭੀਤਰ ਕਨਾਤ ਖਾਸ[1], ਬੈਠ ਗੁਰੁ ਸੁਖਰਾਸ,
[1]ਆਪ।
ਉਚਰੈਂ ਜੁ ਗੁਰਦਾਸ ਬਾਹਰ ਲਿਖਾਵਨੋ ॥ ੭੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਆਦਿ ਮੈ ਲਿਖਾਇ ਬਾਨੀ,
ਦੂਸਰ ਤੀਸਰ ਪੁਨ ਚਤੁਰਥ ਕੇਰ ਹੈਂ।
ਆਪਨੀ ਲਿਖਾਇ ਪੁਨ ਭਗਤਨ ਕੀ ਅਲਾਇ,
ਗੰਗ ਧਾਰ ਭਾਇਕ[1] ਸੁਭਾਇ[2] ਕਹੀ ਟੇਰ ਹੈਂ[3]।
[1]ਵਾਂਗ। [2]ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ। [3](ਉੱਚੀ) ਬੋਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪਾਂਚ ਗੁਰੂਆਨ ਕੀ ਜੋ ਬਾਨਿ ਤਾਂ ਕੇ ਅਵਸਾਨ[1],
[1]ਅੰਤ ਵਿੱਚ।
ਕਰ ਹੈਂ ਬਖਾਨ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਅਦੇਰ[1] ਹੈਂ।
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਏਕ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸੁਧਾਰ[1] ਕੀਨ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਤਜਾਰ,
[1]ਸੋਧ ਕੇ।
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਇਕਾਹਟੇ ਵਿਚਾਰ ਬਿਨ ਦੇਰ ਹੈਂ ॥੭੩॥
ਉਲਥਾ* ਸੁ ਚਾਰੁ, ਚਾਰ ਬੇਦ ਕੋ ਵਿਚਾਰ ਸਾਰ[1],
[1]ਚਹੁੰ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਉਲੱਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। *ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਉਲਥਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਜਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ।
ਕੀਨ ਨਿਰਧਾਰ ਚਾਰ ਮੁਕਤਿ ਦਾਤਾਰ ਹੈਂ।
ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਰਣ ਚਾਰ ਜਾਂ ਤੈ ਪੈਂਹਿ ਫਲ ਚਾਰ,
ਬਿਨ ਹੀ ਸਾਧਨ ਚਾਰ ਬਜਾਧਨ ਉਪਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ਰੀਰਕਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਹਰਿ ਗੁਰ ਭਗਤੀ ਗਜਾਨ ਨਾਮ ਸੰਤ ਸੇਵ,
ਇਨ ਬਿਨ ਔਰ ਨ ਦਿਖਾਯੋ ਕਛੁ ਸਾਰ[1] ਹੈ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਜਗਤ ਜਲਧ ਤੈ[1] ਜਹਾਜ ਜਯੋਂ ਜਗਜਾਸਿਨ ਕੋ,
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਜਲਦੀ ਜਰੂਰ ਜਾਨੋ ਜਾਹਰ ਜੁ ਤਾਰ ਹੈਂ ॥੭੪॥
ਕੋਵਿਦ[1] ਕਵੀਸ ਨਿਗਮਾਗਮ ਮੁਨੀਸ ਮਤ,
[1]ਵਿਦਵਾਨ।
ਸਬ ਕੋ ਇਹੀ ਸੁ ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ[1] ਬਿਸੇਸ ਤੈ।
[1]ਪੂਰਨ (ਨਿਸਚੇ ਸਹਿਤ)।
ਜੌਨ ਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੋ[1] ਗਿਆਨ ਹੋਇ,
[1]ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਅਸਾਨ, ਸੋ ਬਖਾਨ ਸਮ ਏਸ ਤੈ[1]।
[1]ਏਸ ਕਰ ਕੇ {ਸੋ} ਉਸੇ (ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ) ਵਖਿਆਨ ਵਾਂਗ (ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ)।
ਬ੍ਰਹਮ ਬੇਤਾ ਬ੍ਰਹਮਰੂਪ ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਂਨੀ ਬੇਦ ਖੂਪ[1],
[1]ਉੱਤਮ।
ਤਾਰਤ ਹੈ ਭ੍ਰਮ ਕੂਪ ਗਜਾਨ ਦੈ ਨਿਸੇਸ ਤੈ[1]।
[1]ਗਿਆਨ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਕੇ।
ਸੋਈ ਸਹੀ ਆਰਯ ਅਚਾਰਯ[1] ਵਿਚਾਰਯ ਹੈ,
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ।
ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਖਾਰਯ ਹ੍ਵੈ[1] ਜਾਹਿਂ ਉਪਦੇਸ ਤੈ ॥੭੫॥
[1]ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੂਲ, ਭਾਖਾ ਸ਼ਾਖਾ ਸਮ ਤੂਲ[1],
[1]ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ (ਭਾਸ਼ਾ) ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਢ {ਸਮ} ਵਾਂਗ ਹੈ ਤੇ {ਭਾਖਾ} ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਬੋਲੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੇ {ਤੂਲ} ਤੁਲ (ਸਮਾਨ) ਹਨ।
ਐਪੈ ਫਲ ਫੂਲ ਛਾਯਾ ਪਾਇ ਸ਼ਾਖਾ ਤੈ ਜਹਾਨ ਹੈ।
ਪੁਨਾ ਬੇਦ ਬਾਨੀ ਜੈਸੇ ਈਸ਼ਰ ਬਖਾਨੀ ਮਾਨੀ,
ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਬਪੁ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੈ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਹਰੀ ਦੇ ਸਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹਨ।
ਈਸ ਕਹਯੋ ਬੇਦ[1] ਯਾ ਮੈ ਬੇਦ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਨ[2] ਜੈਸੇ,
[1]ਵੇਦ ਈਸ਼ਰ ਨੇ ਉਚਾਰੇ ਹਨ। [2]ਸਬੂਤ।
ਤੈਸੇ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰੈਂ ਈਸ਼ਰ ਬਖਾਨ ਹੈਂ।
ਯਾਹਿ ਭੇਦ ਹੂੰ ਤੇ, ਬਿਨਾ ਖੇਦ[1] ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਬੇਦ[2],
[1]ਕਸ਼ਟ, ਦੁੱਖ। [2]ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਵੇਦ ਹੈ।
ਬਲਿਕੈ[1] ਅਧਿਕ ਬੇਦ ਹੂੰ ਤੈ ਹਮ ਜਾਨ ਹੈਂ ॥੭੬॥
[1]ਸਗੋਂ।

ਬੇਦ ਮੈ ਬਖੇਰੇ[1] ਹੈਂ ਘਨੇਰੇ ਜਗਜਾਦਿ ਕੇਰੇ,
[1]ਝਗੜੇ।
ਔਰ ਇਤੀਹਾਸ ਕ੍ਰਮ ਭ੍ਰਮ[1] ਭੇਦ ਭਾਰ ਹੈਂ।
[1]ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਂਹਿ ਏਕ ਭੀ ਬਖੇਰਾ ਨਾਹਿ,
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਪਥ[1] ਕੇਵਲ ਉਚਾਰ ਹੈ।
[1]ਰਸਤਾ।
ਬੇਦ ਅਧਿਕਾਰ ਤੀਨ ਵਰਣ ਕੋ ਉਤਾਰੈਂ ਪਾਰ,
ਔਰ ਕੋਊ ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਹੋਇ ਪਾਪੀ ਭਾਰ ਹੈ।
ਯਾਵਤ[1] ਹੈਂ ਨਰ ਨਾਰਿ ਦ੍ਵਿਜ[2] ਤੈ ਚੰਡਾਰ[3] ਤੱਕ,
[1]ਜਿਤਨੇ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣ। [3]ਚੰਡਾਲ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਤੈ ਹੋਤ ਸਬਿ ਕੋ ਉਧਾਰ ਹੈ ॥੨੭॥
ਅਘ ਓਘ[1] ਨਾਸੈਂ ਪੁੰਨ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਕਾਸੈਂ,
[1]ਸਾਰੇ ਪਾਪ।
ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਬਿਨਾਸੈਂ ਔ ਹੁਲਾਸੈਂ[1] ਦੈਵੀ ਗੁਨ ਹੈਂ।
[1]ਵਧਦੇ ਫੁਲਦੇ ਹਨ।
ਹੋਇ ਮਨ ਨੀਮਾ ਧੀਮਾ[1] ਸੀਮਾ[2] ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤੀ ਕੀ,
[1]ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਧੀਰਜ ਵਾਲਾ। [2]ਹੱਦ।
ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਬ ਜਸ ਜਗਤੀ ਪੈ ਪੁਨ ਹੈ[1]।
[1]ਪੁਨਾ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜੱਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸਾਧੁ ਸੇਵ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਨਾਮ ਰੰਗ ਸੁੱਧ ਬੁਧਿ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਦਯਾ ਯੁਤ ਕੀਰਤਨ ਧੁਨ[1] ਹੈ।
[1]ਅਵਾਜ਼।
ਚਹੈ ਚਾਰ ਫਲ ਜੋਊ ਜਗ ਤੈ ਉਧਾਰ ਜਨ,
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੋ ਪਢੈ ਸੁਨ ਹੈ ॥੨੮॥
ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਇਕਾਹਟੇ ਮੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਿ ਤਜਾਰ,
ਜਿਲਦ ਬੰਧਾਂਵਨੇ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਪਠਾਯੋ ਹੈ।
ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਜੀ ਕੇ ਹਾਥ ਤਾਂਹਿ ਐਸੀ ਕੀਨੀ ਬਾਤ,
ਦੂਸਰੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਥ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ ਹੈ।
ਪੇਖਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋ ਬਿਨਾ ਆਗਜਾ ਤੇ ਲਿਖਵਾਯੋ,
ਖਾਰੀ ਬੀੜ* ਯਾ ਤੇ ਨਾਮ ਯਾਹਿ ਕੋ ਰਹਾਯੋ ਹੈ।
*ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਖਾਰੀ ਬੀੜ' ਕਿਹਾ ਸੀ।
ਐ ਪੈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਧਰ[1] ਨਿਜ ਛਾਪ[2] ਦੀਨੀ ਕਰਿ,
[1]ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ। [2]ਮੁਹਰ।
ਦੀਨੋ ਬਰ[1] ਸਮ ਫਰ[2] ਦੁਹੂੰ ਤੈ ਅਲਾਯੋ ਹੈ ॥੨੯॥
[1]ਵਰ। [2]ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਫਲ।
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਖਾਸ[1] ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
[1]ਆਪ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੈ, ਸਿਖ ਰਾਸ[1] ਭੇਟ ਭੇ ਚਢਾਵਤੇ।
[1]ਸਾਰੇ।
ਪੇਖ ਕੈ ਬਖੀਲ[1] ਮਤਸਰ ਵਸ ਬਿਨਾ ਢੀਲ,
[1]ਚੁਗਲਾਂ ਨੇ।
ਚੁਗਲੀ ਉਗਲੀ[1] ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਜਾਵਤੇ[2]।
[1]ਕਹੀ। [2]ਜਾ ਕੇ।
ਰਚੀ ਹੈ ਕਿਤਾਬ ਬਡ ਅਰਜਨ ਨੈ ਖਰਾਬ,
ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਲੌ ਹੈ ਨਿੰਦੇ ਮਨ ਭਾਵਤੇ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਮੰਗਾਇ ਚਾਹਿ[1]
[1]ਇੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗਵਾਇਆ।
ਕਲਾਨੌਰ ਮਾਂਹਿ ਪੈ ਪਢਾਇ ਪੇਖਜੋ ਯਾਵਤੇ[1] ॥੩੦॥
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਪਠਯੋ[1] ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਪਾਸ ਖਢਜੋ[2],
[1]ਪਾਠ ਕੀਤਾ। [2]ਖੜਾ ਰਿਹਾ।
ਤਹਾਂ ਹੀ ਸਬਦ ਏਹੁ ਨਿਕਸਿਓ ਸੁਹਾਵਨੋ।
ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦਮ ਆਲਮ ਏ ਦੁਨੀਆਇ[1]*,
[1]ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ {ਆਲਮ} ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ

ਹਨ। *ਤੁਕ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ- "ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੰ ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ ॥'

ਇਤਜਾਦਿ ਵਾਕਜ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਵਨੋ[1]।
ਚੁਗਲ ਕੇ ਕਹੇ ਪੁਨ ਮੁਗਲ ਨੇ ਔਰ ਠੌਰ,
ਧਰ ਕਰਿ ਅੰਗੁਰੀ ਸੋ ਕੀਨ ਜੋ ਬਤਾਵਨੋ।
ਤਹਾਂ ਤੈ ਭੀ ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੈ ਮੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਲਾਗੀ ਬਡ[1],
ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਮਲਾਮਤ ਕੀ ਮਿਲੀ ਮਲੁ ਖਾਵਨੋ[1] ॥੮੧॥
ਕਾਰਣ[1] ਕਰੀਮ[2] ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਜੀਏ ਰਹੀਮ[3]
ਸੱਚਾ, ਖਾਲਕ ਖਲਕ[1] ਖੁਦ[2] ਖਸਮ ਅਪਾਰ ਹੈ।
ਭਵ[1] ਦੁਖ ਨਾਸਕ ਸ਼ਬਦ ਏਹੁ ਤਬਿ ਆਯੋ,
ਤੀਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਐਸੇ ਲਯੋ ਜੋ ਨਿਹਾਰ ਹੈ।
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਪਵੈ ਤਹਾਂ ਨਿਕਸੈ ਸਿਫਤ ਨਾਮੁ,
ਸਤ ਸੰਗਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਸ ਭਾਰ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਭਯੋ ਮੋਦ ਮਨ ਮਾਹਿ,
ਗੁਰੂ ਕਾਮਲ[1] ਫਕੀਰ ਲਖੇ ਆਰਫ[2] ਵਿਚਾਰ ਹੈ ॥੮੨॥
ਏਕ ਸੌ ਅਸ਼ਰਫੀ[1] ਖਿਲਤ[2] ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਦੈ ਕੈ,
ਚੁਗਲੋਂ ਕੋ ਲਾਨ੍ਹਤ ਦੈ ਰੁਖਸਤ ਕੀਨ ਹੈ।
ਬਾਦ ਏਕ ਮਾਹਿ ਕੇ[1] ਉਛਾਹਿ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸ਼ਾਹਿ,
ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਤੋ ਦੇਹਲੀ ਕੌ ਚੀਨ ਹੈ।
ਦਰਸ ਪਰਸ ਕਰਿ[1] ਸਰਜ ਹਰਸ[2] ਹੋਇ,
ਗੁਰੂ ਤੈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਮੋਦ ਪੀਨ ਹੈ।
ਦੈ ਕੈ ਬਹੁ ਨਜ਼ਰ ਨਿਆਜ਼[1] ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੁ ਤੇ ਲੈ,
ਦੱਖਨ ਕਾ ਦੇਸ ਜਾਇ ਫਤੇ ਏਸ ਕੀਨ ਹੈ ॥੮੩॥
ਸੋਲਾਂ ਸਤ ਬਾਹਟੇ ਮੈ[1] ਅਕਬਰ ਖਾਯੋ ਮੌਤ[2],
ਭਯੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਾਹਿ ਬਿਨਾ ਧੀਰ ਜ੍ਵਾਨ ਹੈ।
ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖੁਸਰੋ ਅੰਮੀਰ[1] ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੰਗ,
ਬਿਗਰ ਤਗੀਰ ਹੋਇ[1] ਥਿਰਯੋ ਇਹਾਂ ਆਨ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਤੈ ਅਰਧ ਲਾਖ ਮਾਂਗਯੋ ਖਰਚ ਤਾਂਹਿ,
ਗੁਰੂ ਨੈ ਵਿਚਾਰਯੋ ਉਭੈ ਰੀਤਿ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ।
ਦੈਹੈਂ ਸ਼ਾਹਿ ਬੁਰਾ ਮਾਨੈ ਨਾਹਿ ਦੈਹੈਂ ਦੰਗਾ ਠਾਨੈ,
ਕਰਿ ਹੈ ਖਰਾਬੀ ਏਹੁ ਅਬਿ ਹੀ ਨਿਦਾਨ ਹੈ[1] ॥੮੪॥
ਨੇੜ ਹੈ ਖੁਦਾਇ ਕੈ ਘਸੁੰਨ ਏਹੁ ਨਜਾਇ ਗੁਨਿ[1],
ਦੈ ਕਰਿ ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਂਚ ਤਾਂ ਕੋ ਗੁਰ ਟਾਲਯੋ।
ਜਬੈ ਵਹਿ ਕਾਬਲ ਤੈ ਪਕਰਾਇ ਮੰਗਵਾਇ,
ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵੀਚ ਮਰਵਾਇ ਡਾਲਯੋ।
ਤਬਿ ਹੀ ਬਖੀਲ[1] ਬਿਨਾ ਢੀਲ ਲੈ ਅਪੀਲ[2] ਦੌਰੇ,

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਤਕੜੀ ਵੱਡੀ ਮੁੱਕੀ ਵੱਜੀ।
[1]ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਰੂਪ ਮੈਲ ਦੀ ਸ਼ੱਕਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ। [3]ਦਿਆਲੂ।
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ। [2]ਆਪ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ।
[1]ਪੂਰਨ। [2]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ।
[1]ਮੁਹਰਾਂ। [2]ਸਿਰੋਪਾਉ, ਪੁਸ਼ਾਕਾ।
[1]ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ।
[1](ਚਰਨ) ਛੂਹ ਕੇ। [2]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
[1]ਭੇਟਾ ਪੂਜਾ। (ਅ) ਸੁੱਖਣਾ ਦੀ ਭੇਟਾ।
[1]ਸੰਮਤ ੧੬੬੨ ਬਿ: ਵਿੱਚ। [2]ਮੌਤ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।
[1](ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ।
[1]ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਬੱਚਾ ਹੈ (ਅ) ਅਣਜਾਣ ਹੈ।
[1]ਕਹਾਵਤ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
[1]ਚੁਗ਼ਲ। [2]ਅਰਜ਼ੀ।

ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕੀ ਦਲੀਲ ਜੀਲ[1] ਛੇਰੀ ਐਸ ਚਾਲਜੋ[2]। — [1]ਚਲਾਕ (ਲੋਕਾਂ) ਨੇ। {ਸੰ: ਜੀਰ- ਜੀਲ- ਚਲਾਕ}। [2]ਐਸੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਛੇੜੀ।

ਸੁਲਹੀ ਸੁਲੱਬੀ ਖਾਨ ਹੂੰ ਕੇ ਵਾਰਸਾਨ ਤੈ[1], — [1]ਹੱਕੀਆਂ ਤੋਂ।

ਕਰਾਈ ਫਰਜਾਦ ਮੇਹਰਵਾਨ ਚੰਦੂ ਕਾਲਜੋ[1] ॥੯੫॥ — [1](ਮਨ ਦੇ) ਕਾਲਿਆਂ ਨੇ।

ਐਸੇ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕਰਿ ਚੰਦੂ ਸ਼ਾਹੀ ਮੌਕਾ ਫਰਿ[1], — [1]ਫੜ ਕੇ ਭਾਵ ਪਾ ਕੇ।

ਦੁਗਲੀ ਕੇ[1] ਚੁਗਲੀ ਉਗਲੀ ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ। — [1]ਵਿਭਚਾਰਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੈ ਰਜਤਪਨ[1] ਆਧ ਲਾਖ, — [1]ਰੁਪਏ।

ਖੁਸਰੋ ਕੋ ਕਹ੍ਯੋ ਥਾ ਬਨੈਗੋ ਤੁਹੀਂ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ।
ਪੁਨਾ ਆਪ ਬਖਜਾਤ ਸਾਚੋ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈ ਕਹਾਤ,
ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਰਖਾਤ ਮਰਵਾਤ ਨਿਤ ਰਾਹਿ ਪੈ[1]। — [1]ਨਿਤ ਡਾਕੇ ਮਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਕੋਪ ਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੂ ਕੌ ਲਾਹੌਰ ਮਾਂਹਿ,
ਬੋਲਿ ਬੂਝ੍ਯੋ ਹਾਲ ਚਾਹਿ ਭਯੋ ਕਿਛ ਨਾਹਿ ਪੈ ॥੯੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ ਕੈ,
ਦੈ ਬੁਰਜਾਈ ਸੀਸ।
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਤ੍ਰੇਹਟ ਵਿਖੇ
ਤਨ ਤਜਿ ਭਏ ਇਕੀਸ[1] ॥੯੭॥ — [1]ਇਕ ਈਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਭਾਵ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਉਨੀਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੧੯॥

੨੦. {ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਚੰਦੂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਦੁੰਦ ਨਿਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਅਮੰਦ,
ਅਨੰਦ ਸੁਛੰਦ ਬੁਲੰਦ ਦਨਿੰਦੂ[1]।

[1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸੂਰਜ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂਨ ਜਿੰਦੁ ਰਖਿੰਦ ਧ੍ਰਮਿੰਦ,
ਕਇੰਦ ਤੁਰਕਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੁਲਿੰਦੂ[1]।

[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਤੁਰਕਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਪੰਥ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਰਚਿੰਦ ਅਨਿੰਦ,
ਮਨਿੰਦ ਸੁਰਿੰਦ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦੂ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ) ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗੇ ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਭਾਵ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪੰਥ ਰਚਿਆ।

ਚਿੰਦ ਦਨਿੰਦ ਸੁਖਿੰਦ ਕਵਿੰਦ,
ਸੁ ਪਾਦਰੁਬਿੰਦ ਭਵਿੰਦ ਮਲਿੰਦੂ[1] ॥੧॥

[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ (ਰੌਸ਼ਨ) ਚਿਤਵਨੀ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ (ਮੇਰਾ ਮਨ) ਭੌਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬੂਝਜੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਜਨ ਪੁਨਾ,
ਕਹੋ ਕਵੀ! ਬਿਸਤਾਰ।
ਚੰਦੂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੈ,
ਕਰਜੋ ਬੈਰ ਕਜੋਂ ਭਾਰ[1] ॥੨॥

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਮੱਤਿ ਜਨ!
ਬੀਜ ਬੈਰ[1] ਦਿਹੁ ਗਾਇ[2]।
ਪੋਥੀ ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼[1] ਮੈਂ,
ਹੈ ਬਿਸਤਾਰ ਮਹਾਂਇ ॥੩॥

[1]ਵੈਰ ਦਾ ਕਾਰਨ। [2]ਕਹਿ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

[1]ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਚੌਪਈ:

ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਗਾਦੀ ਬੈਸੇ।
ਕੀਨੇ ਬੈਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਐਸੇ।
ਬਹੁਧਾ[1] ਰਖੇ ਕਲੇਸ਼ ਅਸੇਸੂ[2]।
ਧਨ ਤਿਸ ਕੇ ਢਿਗ ਹੁਤੋ ਬਿਸੇਸੂ ॥੪॥

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।

ਦੈ ਦੈ ਬਹੁ ਬਿੱਤ ਤਾਂਹਿ ਮਸੰਦੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਅਪਨੀ ਦਿਸ ਫੰਧੈ।
ਸੋ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਗੁਰਦਾਸੈਂ।
ਸਾਲ੍ਹੋ ਆਦਿ ਸਿਖਨ ਮਿਲਿ ਖਾਸੈਂ[1] ॥੫॥

[1]ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਕਾਬੂ ਮਾਂਹੀ।
ਆਵਨ ਦਏ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਨਾਂਹੀ।
ਫੌਜਦਾਰ ਸੁਲਹੀ ਖਾਂ ਤਬੈ।
ਏਸ ਦੇਸ ਕਾ ਥਾ ਤਬਿ ਫਬੈ ॥੬॥

ਦੈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਤਾਂ ਕੋ।
ਮੱਦਦਗਾਰ ਕੀਓ ਨਿਜ ਬਾਂਕੋ[1]। — [1]ਚੰਗਾ।
ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਅਰਜੀ।
ਦਈ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਹਿ[1] ਤਿਹ ਮਰਜੀ ॥੭॥ — [1]ਨਾਲ।
ਪਰ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਹੁਕਮ ਯਹਿ ਦਯੋ।
ਵਾਲਦ[1] ਜਿਹ ਗਾਦੀ ਦੈ ਗਯੋ। — [1]ਪਿਤਾ।
ਸੋ ਬਦਲਾਵਨ ਬਦ ਇਨਸਾਫੀ।
ਹਮ ਤੈ ਹੋਤ ਨਰਾਖਹੁ ਮਾਫੀ ॥੮॥
ਹਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਘਰ ਮੈ ਆਯੋ।
ਸੁਲਹੀ ਜੋਰ ਬਥੇਰਾ ਲਾਯੋ।
ਹੁਤੋ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਲਾਹੌਰੀ।
ਖਾਦਮ[1] ਗੁਰ ਕਾ ਸਾਦਿਕ ਗੌਰੀ[2] ॥੯॥ — [1]ਸੇਵਕ। [2]ਵੱਡਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ।
ਤਿਨ ਸੁਲਹੀ ਖਾਂ ਕੋ ਸਮਝਾਯੋ।
ਬੈਸ ਬਖੇਰਾ ਐਸ ਮਿਟਾਯੋ।
ਤੀਸਰ ਗੁਰ ਕੋ ਜੋ ਪਤਸ਼ਾਹਿ।
ਦੈ ਗਯੋ ਥਾ ਸੰਨਦ ਲਿਖਿ ਚਾਹਿ ॥੧੦॥
ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਿੰਡਨ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨੋ।
ਕਰਜੋ ਨ ਥਾ ਗੁਰੁ ਏਕ ਪ੍ਰਮਾਨੋ[1]। — [1]ਪ੍ਰਵਾਣ, ਅੰਗੀਕਾਰ।
ਥੀ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਢਿਗ ਸਾਈ[1]। — [1]ਉਹ।
ਸੰਨਦ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਹਿ ਦਿਲਾਈ ॥੧੧॥
ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਸ ਹਜਾਰਾ।
ਮਿਲੀ ਜਿਮੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੋ ਸਾਰਾ[1]। — [1]ਸਾਰੀ (ਅ) ਚੰਗੀ।
ਹੇਹਰ* ਗ੍ਰਾਮ ਕਲੇਰ ਅਬਾਦੀ[1]। — [1]ਹੇਹਰ ਤੇ ਕਲੇਰ (ਦੋ) ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦ (ਵਾਹੀ ਯੋਗ) ਜ਼ਮੀਨ। *ਹੇਹਰ ਪਿੰਡ, ਤਸੀਲ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਗਨ ਕੋਣ ੮ ਮੀਲ ਹੈ।
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸਹਸ ਬਿਘੇ ਤਾਦਾਦੀ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ।
ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਮਾਲਵੇ ਮਾਂਹੀ।
ਗੈਰ ਅਵਾਦ ਇਤਨ ਹੀ ਆਹੀ।
ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕਉ ਸੁਲਹੀ ਦੇਵਾਈ।
ਹੇਹਰੈ ਬਸਯੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਜਾਈ ॥੧੩॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ ਸਮ ਤਾਲ ਲਗਾਵਨ।
ਲਗਯੋ ਜਬੈ ਤਹਿਂ ਮੇਲਾ ਲਾਵਨ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬੈਨ ਉਚਾਰਾ।
ਜਲ ਨਹਿ ਰਹਿ ਤਹਿਂ ਤਾਲ ਮਝਾਰਾ ॥੧੪॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਬਹੁ ਜਤਨ ਕਰਾਏ।
ਤੌਂ ਭੀ ਜਲ ਨਹਿ ਤਹਿਂ ਰਹਵਾਏ।
ਜੋ ਅਬਿ ਲੌਂ ਭੀ ਸੁਸਕ ਰਹਾਵਤ[1]। — [1]ਸੁੱਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਕੋ ਸਹੀ ਦਿਖਾਵਤ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਬੇਸਬਰ ਨੈ,
ਤੌ ਭੀ ਸਬਰ ਨ ਕੀਨ।
ਆਮਦਨੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਘਨੀ[1],
[1]ਬਹੁਤੀ ਵਡਿਆਈ।
ਗੁਰ ਕੀ ਪਿਖਿ ਹ੍ਵੈ ਖੀਨ[1] ॥ ੧੬ ॥
[1]ਦੁਖੀ, ਵਿਆਕੁਲ।

ਕਬਿੱਤ:

ਗੁਰੂ ਚੱਕ ਕੇਰ ਮਲਕੀਯਤ ਕੇ ਲੇਨ ਹੇਤ,
ਹਾਕਮ ਲਾਹੌਰ ਢਿਗ ਨਾਲਿਸ਼[1] ਗੁਜ਼ਾਰੀਆ[2]।
[1]ਫ਼ਰਿਆਦ। [2]ਕੀਤੀ।
ਫੌਜਦਾਰ ਖਾਨ ਸੁਲਹੀ ਕੀ ਫੁਰਮਾਇਸ਼ ਸੈਂ[1],
[1]ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ।
ਡਿਗਰੀ[1] ਕਰਾਇ ਕਰਿ ਲੈਨ ਚਾਹੀ ਸਾਰੀਆ।
[1]ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਧੜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਹੇਰ ਕੈ ਹਮੇਸ਼ ਕਾ ਕਲੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਦੇਰ,
ਛੋਰ ਗੁਰ ਚੱਕ[1] ਜਾ ਬਡਾਲੀ[2] ਬਾਸ ਧਾਰੀਆ।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। [2]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛੇ ਸੱਤ ਮੀਲ ਦੂਰ ਇਕ ਪਿੰਡ।
ਤਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਭਯੋ ਵਰ[1],
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਬਲਕਾਰੀਆ[1] ॥ ੧੭ ॥
[1]ਬਲਵਾਨ।
ਤਾਂ ਪਰ ਭੀ ਬਿਨਾ ਬਾਰ[1] ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਪੀਨੇ ਵਾਰ[2],
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ। [2](ਮਾਰਨ ਲਈ) ਤਕੜੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ।
ਮਤਸਰ ਧਾਰ[1] ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨਿਰਧਾਰ[2] ਹੈ।
[1]ਈਰਖਾ ਕਰਕੇ। [2]ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ।
ਦਾਈ ਸਿਖਰਾਈ ਲਾਇ ਜ਼ਹਰ ਥਨਾਂ ਕੋ ਆਈ,
ਪੂਤਨਾ[1] ਜਯੋਂ ਪਾਈ ਤਿਨ ਮ੍ਰਿਤ ਉਦਾਰ[2] ਹੈ।
[1]ਪੂਤਨਾ, ਬਲ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਵਕਾਸੁਰ ਤੇ ਅਘਾਸੁਰ ਦੀ ਭੈਣ ਜੋ ਕੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰੀ ਹੋਈ ਦਾਈ ਬਣ ਕੇ ਨੰਦ ਦੇ ਘਰ ਥਣਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਲਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਗਈ ਸੀ। [2]ਚੰਗੀ ਮੌਤ।

ਫੇਰ ਰੂਪੇ ਡੋਗਰ ਖਿਲਾਵੇ ਤੈ ਦਿਲਾਈ ਵਿਸ[1],
[1]ਜ਼ਹਿਰ।
ਔਰ ਏਕ ਦੂਜ ਤੈ[1] ਕਰਾਈ ਏਹੁ ਕਾਰ ਹੈ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਤੋਂ (ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਸੀ)।
ਇਤਜਾਦਿ ਬੁਰਿਆਈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਜੋ ਕਮਾਈ,
ਲਿਖੀ ਭਾਈ[1] ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਾਂਹਿ ਸਾਰ[2] ਹੈ ॥ ੧੮ ॥
[1]ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ। [2]ਸਾਰੀ।
ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਚੰਦੂ ਸ਼ਾਹੀ ਥਾ ਦਿਵਾਨ[1] ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ,
[1]ਨਾਜ਼ਿਮ, ਸੂਬੇ ਦਾ ਮਾਲ ਮੰਤ੍ਰੀ।
ਤਾਂਹਿ ਘਰ ਸੁਤਾ ਆਹੀ[1] ਹੇਤ ਤਾਂ ਸਗਾਈ[2] ਹੈ।
[1]ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ। [2]ਉਸ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਵਾਸਤੇ।
ਨਾਈ ਦੂਜ ਕਰਗੇ ਪਸਿੰਦ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੋ,
ਤਾਂ ਪਰ ਦਿਵਾਨ ਸ ਗੁਮਾਨ ਯੌਂ ਅਲਾਈ ਹੈ।
ਖੱਤ੍ਰੀ ਪੁਜਾਰੀ ਵਹਿ ਮਾਰੀ ਜਾਤਿ ਮੋਰੀ ਸਮ[1],
[1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਮੋਰੀ ਵਾਂਗ ਮਾੜੀ ਜ਼ਾਤ ਹੈ।
ਈਂਟ ਏ ਚੁਵਾਰੇ ਕੀ ਕੁਲੀਨ ਮੇਰੀ ਜਾਈ[1] ਹੈ।
[1]ਪੁੱਤਰੀ।
ਐ ਪੈ ਏਕ ਬਾਤ ਨੀਕ ਹੈ ਬਖਜਾਤ ਮੇਰੀ ਸੁਤਾ,
ਪੀਰ[1] ਘਰ ਜੈ ਹੈ ਔਸ ਦੈ ਹੈ ਜਗ ਮਾਈ ਹੈ ॥ ੧੯ ॥
[1]ਗੁਰੂ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗਰਬ ਭਰੀ ਬਾਨੀ ਏਹੁ ਨਾਹਿ ਜਰੀ[1],
[1]ਨ ਸਹਾਰੀ।
ਸਿੱਖਨ ਖਬਰ ਖਰੀ[1] ਗੁਰੁ ਪੈ ਪੁਚਾ ਦਈ।
[1]ਅਸਲ, ਠੀਕ।
ਇਸੀ ਹੇਤੁ ਗੁਰੂ ਚਾਹਿ[1] ਨਾਤਾ ਮੋੜ ਦੀਨੋ ਤਾਂਹਿ,
[1]ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ {ਚਾਹਿ} ਸੋਚ ਕੇ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੀਵਾਨ ਬੈਰਿ ਬੁਧੀ ਠਾਂਨ ਹੈ ਲਈ।
ਜਦਜਪਿ ਹੱਤਕ ਨਿਜ ਅਧਿਕ ਦਿਵਾਨ ਮਾਨ,
ਰਹਯੋ ਬਲ ਠਾਨ ਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੁਛ ਨਾ ਗਈ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਮਿਲਯੋ ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਜਾਇ,
[1]ਖਬਰ।
ਜੈਸੇ ਕੋ ਤੈਸਾ ਮਿਲਾਇ ਬਾਤ ਜਬਿ ਏ ਭਈ ॥੨੦॥
ਔਰ ਦੋ ਪਠਾਨ ਹੁਤੇ ਸੁਲਹੀ ਸੁਲੱਬੀ ਖਾਨ,
ਚੌਕਰੀ ਚੰਡਾਲ ਠਾਨ[1] ਤੁਹਮਤੇਂ[2] ਲਗਾਇ ਹੈਂ।
[1]ਚੰਡਾਲ ਚੌਂਕੜੀ (ਇਕੱਠੀ) ਕਰਕੇ। [2]ਦੋਸ਼।
ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਹੁਕਮ ਲੀਨ ਹਨੂਮਾਨ ਵਾਰੋ[1] ਚੀਨ[2],
[1]ਹਨੂਮਾਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਭਾਵ ਛੇਤੀ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ। [2]ਜਾਣੋ।
ਦੋ ਸੈ ਅਸਵਾਰ ਦੀਨ ਸੁਲਬੀ ਸੰਗਾਇ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਪਰ ਆਯੋ ਅਰਿ ਜੋਸ਼ ਧਰਿ,
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਸੰਗ ਤਰ ਕੋਪ[1] ਕੋ ਬਢਾਇ ਹੈਂ।
[1]ਬਹੁਤਾ ਕ੍ਰੋਧ।
ਐ ਪੈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਮ ਰੱਛਕ ਜੈਂ[1] ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮ,
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਤਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਗਮ ਭ੍ਰਮ ਦੋਖੋ ਕਿਆ ਬਨਾਇ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਉਤਰੇ ਬਜਾਸ ਜਬਿ ਪੁਗੀ ਨਾਂਹਿ[1] ਆਸ ਤਾਂਹਿ,
[1]ਪੂਰੀ ਨ ਹੋਈ।
ਸੱਯਦ ਹਸਨ ਅਲੀ ਕੋਪ ਧਰਿ ਆਯੋ ਹੈ।
ਸੁਲਹੀ ਕੇ ਪਦਰ ਪੈ[1] ਰਹਯੋ ਹੁਤੋ ਨੌਕਰ ਸੋ,
[1]ਪਿਤਾ ਕੋਲ।
ਮਾਂਗੀ ਤਨਖਾਹਿ ਤਾਂਹਿ, ਸਖਤ ਅਲਾਯੋ ਹੈ[1]।
[1](ਸੁਲਬੀ ਨੇ) ਕਰੜੇ (ਬਚਨ) ਕਹੇ।
ਸੱਯਦ ਨੈ ਗਾਰਿ ਸੁਨਿ ਖੈਂਚ ਤਰਵਾਰ ਮਾਰਿ,
ਸੁਲਬੀ ਕਾ ਕਾਟਿ ਸਿਰ ਧਰ ਪੈ ਗਿਰਾਯੋ ਹੈ।
ਸੰਗੀ ਹਟ ਗਏ ਪਾਛੇ ਗੁਰੂ ਈਸ ਰਾਖੇ ਆਛੇ,
ਦੁਸ਼ਟਨ ਉਪਾਇ ਭੂਤ ਆਰਗ ਜਯੋਂ ਬਿਲਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੨੨॥
[1]ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਜਤਨ ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਛਪ ਗਏ।
ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਫਰਿ ਫੰਧੂ[1],
[1]ਮਾੜੇ ਚੰਦੂ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ (ਨਾਲ) ਫਸਾ ਲਿਆ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਸੁਨਾਯੋ ਗੁਰੂ ਸੁਲਬੀ ਕਟਾ ਦਯੋ।
ਰਾਖਤ ਹੈ ਚੋਰ ਪਾਸ ਧਾੜਵੀ ਅਪਾਰ ਖਾਸ,
ਐਸੀ ਐਸੀ ਕਹਿ ਦਿਲ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਫਟਾ ਦਯੋ।
ਸੁਲਹੀ ਖਾਂ ਫੌਜਦਾਰ ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਖਾਰ ਧਾਰਿ[1],
[1]ਈਰਖਾ ਕਰਕੇ।
ਪਾਂਚ ਸੌ ਸ੍ਵਾਰ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਪੈ ਚਢਾ ਦਯੋ।
ਹੇਹਰ ਗਰਾਮ ਆਇ ਗਿਨੇ ਬਹੁ ਦਾਇ ਘਾਇ
ਇਨਿ ਠਟੀ[1] ਔਰ ਹਰਿ ਔਰ ਹੀ ਠਟਾ ਦਯੋ[2] ॥੨੩॥
[1]ਧਾਰੀ, ਸਕੀਮ ਸੋਚੀ। [2]ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਪਾਇ ਏਹੁ ਸਾਰ[1] ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਪਾਸ ਖਾਸ[2],
[1]ਖ਼ਬਰ। [2]ਆਪ।
ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਦਾਸ ਰੱਖਕ ਸੁਨੀਜੀਏ।
ਮਾਰ ਜਯੋਂ ਜਲਾਦ[1] ਅਹਿਲਾਦ ਸਹਿ[2] ਆਦਿ ਪ੍ਰਭ,
[1]ਹਰਨਾਖਸ਼। [2]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਰਾਖਯੋ ਪੈ ਸਧਨਾ ਗੁਨੀਜੀਏ[1]।
[1]ਵਿਚਾਰੋ।
ਬਾਰਨ ਕੀ ਬਾਰ ਜਿਮ ਬਾਰ ਨ ਲਗਾਈ[1],
[1]ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦੀ (ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ) ਵਾਰੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਸੀ।
ਔ ਬਢਾਈ ਰਾਸਿ ਚੀਰ ਪੀਰ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਹਨੀਜੀਏ[1]।
[1]ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਧਾ ਕੇ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨਾਸ ਕੀਤੀ।

ਅੰਮਰੀਕ ਆਦਿ ਕੀ ਤਦਾਦ[1] ਕੌਨ ਸਾਕੈ ਕਹਿ,
[1]ਗਿਣਤੀ।
ਮਰਯਾਦ ਸਾਧੁ ਪਾਲ[1] ਤੂੰਹੈਂ ਹੀ ਸੁਨੀਜੀਏ ॥੨੪॥
[1](ਧਰਮ ਦੀ) ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਤਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਨ,
ਉਤ ਦਿਸ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਚਿਤਵਤ ਪ੍ਰੇਰਯੋ।
ਚਢਯੋ ਜੌ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖਾਨ ਸੁਲਹੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਾਨ,
ਪੇਖਬੇ ਕੇ ਹੇਤ ਆਵੇ ਦਿਸ[1] ਅਸ੍ਵ ਫੇਰਯੋ।
[1]ਭੱਠੇ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਉਡਯੋ ਜਨਾਵਰ ਉਝਕ ਕਰਿ[1] ਘੋੜਾ ਤਾਂਹਿ,
[1]ਤ੍ਰੱਬਕ ਕੇ।
ਰੁਕਯੋ ਨ ਕਾਂਹਿ ਵਾਂਹਿ ਆਵੇ ਮਧ ਗੇਰਯੋ।
ਜਰਯੋ ਸਮੇਤ ਅਸ੍ਵ ਮਰਯੋ ਸੁ ਕਾਫਰ ਹ੍ਵੈ
ਪਰਯੋ ਨਰਕ ਭਰਯੋ ਕੀਓ ਨਿਜ ਹੇਰਯੋ[1] ॥੨੫॥
[1]ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ (ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ) ਪਾਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ।

ਛਪਯ:

ਨਿਰਵੈਰਨ ਸੋਂ ਵੈਰ ਕਰਤ,
ਨਾਹੱਕ[1] ਜਨ ਜੋਈ।
[1]ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇ।
ਸੁਲਹੀ ਜਯੋਂ ਝਰ ਪਰਤ,
ਮਰਤ ਅਵਗਤਿ[1] ਗਹਿ ਸੋਈ।
[1]ਬੇਗਤਿ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਸਦਾ ਈਸ,
ਜਸ ਬੇਦ ਬਖਾਨਤ।
ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਹਿਤ ਆਪ ਹਰੀ,
ਅਵਤਾਰ ਸੁ ਠਾਨਤ।
ਯਹਿ ਕੌਤਕ ਅਜ਼ਮਤ ਪੇਖ ਕੈ,
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਬਿਸਮੈ ਰਹਯੋ।
ਉਤ ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਦਿਵਾਨ ਸੁਨਿ,
ਦੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ[1] ਮਨਿ ਦੁਖ ਲਹਯੋ ॥੨੬॥
[1]ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ।
ਕਈ ਮਾਸ ਕੇ ਬਾਦ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਯੋ ਲਹੌਰੈਂ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜਬ ਚਲਯੋ,
ਮਿਲਨ ਚੰਦੂ ਕੋ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1](ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦੇ) ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ।
ਕੁਦਰਤਿ ਈਸ਼ਰ ਪਾਇ,
ਸੂਲ ਉਠਿ ਮਰਯੋ ਸੁ ਮਗ ਮਹਿਂ।
ਮਿਹਰਵਾਨ ਸੁਤ ਤਾਂਹਿ,
ਗਯੋ ਪੁਨ ਚਲਿ ਚੰਦੂ ਪਹਿ।
ਮਿਲਿ ਮਤਾ ਦੁਹੂੰ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ,
ਚੁਗਲੀ ਉਗਲੀ[1] ਜਾਇ ਅਸ।
[1]ਕਹੀ।
ਯਹ ਕਰੇ ਖੂੰਨ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ,
ਸੁਲੱਬੀ ਸੁਲਹੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ॥੨੭॥
ਅਰਧ ਲਾਖ ਰੁਪੱਯਾ ਦੱਯਾ,

ਬਾਕੀ ਬਹੁ ਮੱਦਤ।
ਖੁਸਰੋ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਤਈਂ,
ਦੀਨੋ ਕਰਿ ਸ਼ਿੱਦਤ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਕਰਕੇ।
ਪੁਨ ਤਾਂ ਕੋ ਥਾ ਕਹ੍ਯੋ,
ਸ਼ਾਹਿ ਤੂੰ ਹੀ ਬਨ ਜੈਹੈਂ।
ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਰਾਖ,
ਬਹੁਤ ਡਾਕੈ ਮਰਵੈ ਹੈਂ।
ਵਹਿ ਜਮਾਂ ਖਜਾਨਾ ਰਖਤ ਬਹੁ,
ਸਚਾ ਸ਼ਹਿ ਕਹਿਲਾਤ ਪੁਨ।
ਕਛ ਕਰੁਗ[1] ਫਸਾਦ ਉਮੈਦ ਹੈ, [1]ਕਰੇਗਾ।
ਜਨ ਲਾਖੋਂ ਭਏ ਮੁਰੀਦ ਗੁਨ ॥੨੮॥
ਇਤਜਾਦਕ ਬਹੁ ਬਾਤ,
ਕੂਰ[1] ਉਨ ਕੂਰਨ ਗਾਈ[2]। [1]ਝੂਠ। [2]ਝੂਠਿਆਂ ਨੇ ਕਹੀ।
ਇਸੀ ਕਦਰ[1] ਇਕ ਵਾਰ, [1]ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਵੀਸਨ ਤੇ[1] ਭਿ ਲਿਖਾਈ। [1]ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ।
ਯੌਂ ਬਹੁ ਲੂਤੀ[1] ਲਾਇ, [1]ਚੁਆਤੀ ਭਾਵ ਚੁਗਲੀ।
ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਮਨ ਭ੍ਰਮਾਯੋ।
ਤੂਰਨ[1] ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਤਈਂ, [1]ਛੇਤੀ।
ਲਵ ਪੁਰ[1] ਮੰਗਵਾਯੋ। [1]ਲਾਹੌਰ।
ਪੁਨ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ,
ਖਾਂ ਵਜੀਰ ਦ੍ਵਾਰੇ[1] ਭਈ। [1]ਰਾਹੀਂ।
ਪਿਖਿ ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਦਿਦਾਰ ਗੁਰੁ[1], [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਚਮਕ ਦੇਖ ਕੇ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਗਈ ॥੨੯॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸ਼ਾਹਿ ਕਹ੍ਯੋ ਜੋ ਆਪ ਨੇ,
ਕੀਨੀ ਨਈ ਕਿਤਾਬ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਿ ਮੈਂ ਬਡੋ,
ਰਾਖ੍ਯੋ ਕਾਹਿ ਸਵਾਬ[1] ॥੩੦॥ [1]ਕਿਸ (ਕਰਮ ਦਾ) ਪੁੰਨ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਪੁਨ,
ਉਚਾਰ੍ਯੋ ਤਾਂਹਿ ਜਵਾਬ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸ਼ਬਦ ਵਹਿ,
ਕਾਟਕ[1] ਸਿਖਨ ਅਜਾਬ[2] ॥੩੧॥ [1]ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ। [2]ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ੍ਯ
ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕੋਈ ਖੁਦਾਇ ॥
ਕੋਈ ਸੇਵੈ ਗੁਸਈਆ ਕੋਈ ਅਲਾਹਿ ॥੧॥
ਕਾਰਣ ਕਰਣ[1] ਕਰੀਮ[2] ॥ [1](ਸੰਸਾਰ ਦੇ) ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਰਹੀਮ[1] ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥	[1]ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।
ਕੋਈ ਨਾਵੈ ਤੀਰਥਿ ਕੋਈ ਹਜ[1] ਜਾਇ।	[1]ਮੱਕੇ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ।
ਕੋਈ ਕਰੈ ਪੂਜਾ ਕੋਈ ਸਿਰੁ ਨਿਵਾਇ[1] ॥੨॥	[1]ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।
ਕੋਈ ਪੜੈ ਬੇਦ ਕੋਈ ਕਤੇਬ ॥	
ਕੋਈ ਓਢੈ[1] ਨੀਲ ਕੋਈ ਸੁਪੇਦ[2] ॥੩॥	[1]ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ। [2]ਚਿੱਟੇ (ਬਸਤ੍ਰ)।
ਕੋਈ ਕਹੈ ਤੁਰਕੁ ਕੋਈ ਕਹੈ ਹਿੰਦੂ ॥	
ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੂ[1] ॥੪॥	[1]ਬੈਕੁੰਠ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮ ਪਛਾਤਾ ॥	
ਪ੍ਰਭ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਿਨ ਭੇਦੁ ਜਾਤਾ ॥੫॥੯॥	
(ਪੰਨਾ ੮੮੫)	

ਚੌਪਈ:

ਬਾਦ ਪੱਖ[1] ਜੇ ਜਰਾ ਨ ਠਾਨੈ।	[1]ਪੱਖ-ਪਾਤ।
ਰਾਮ ਖੁਦਾਇ ਏਕ ਕਰਿ ਮਾਨੈ।	
ਸਬਿ ਦੁਨੀਆ ਮੈਂ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ।	
ਪਿਖਿ ਭਜ ਹੈਂ ਤਜ ਹੈਂ ਗੁਮਰਾਹੀ[1] ॥੩੨॥	[1]ਭੁੱਲ।
ਤਜਿ ਬਦ ਅਮਲ ਨੇਕ ਮਗ ਸਜੈ।	
ਵਾਹਦ ਏਕ[1] ਖੁਦਾ ਕੋ ਭਜੈ।	[1]ਇੱਕੋ ਇਕ।
ਸੰਗਤ ਕਰੈ ਆਰਫਨ ਕੇਰੀ[1]।	[1]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ।
ਕਰੈ ਬੰਦਗੀ ਤਜਿ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ॥੩੩॥	
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਹੋਇ ਕਿ ਨ ਕੋਈ।	
ਪੈ ਹੈ ਭਿਸ਼ਤ ਪਰਮ ਗਤਿ ਸੋਈ।	
ਇਤਜ਼ਾਦਿਕ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਬੈਨਾ।	
ਸ਼ਾਹਿ ਭਯੋ ਖੁਸ਼ ਪਾਈ ਚੈਨਾ ॥੩੪॥	
ਬੋਲ ਚਾਲ ਲਜਾਕਤ[1] ਪਹਿਰਾਵਾ।	[1]ਯੋਗਤਾ।
ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਮਨ ਦਿਢ[1] ਆਵਾ।	[1]ਨਿਸਚਾ।
ਯਹਿ ਨਹਿ ਹਿਰਸ[1] ਰਖਤ ਦੁਨਿਆਵੀ।	[1]ਇੱਛਾ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਨਫਸ ਪਰ[1] ਹਾਵੀ[2] ॥੩੫॥	[1]ਮਨ ਉੱਤੇ। [2]ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਕੁਛ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਢਿਗ ਤੈ ਮਹਿਮਾ।	
ਕਰੀ ਤੁ ਮਿਟਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਵਹਿਮਾ।	
ਖਿਲਤ[1] ਮੋਲ ਬਡ ਕਾ ਕੁਛ ਨਕਦੀ।	[1]ਸਿਰੋਪਾਓ, ਪੁਸ਼ਾਕਾ।
ਕਰੀ ਨਜ਼ਰ[1] ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਾਹਿ ਅਗਦੀ[2] ॥੩੬॥	[1]ਭੇਟਾ। [2]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅੱਗੋਂ (ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ)।
ਯਹਿ ਪਿਖਿ ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ ਰਿਸਾਯੋ।	
ਅਵਸਰ[1] ਪਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਜਾਯੋ[2]।	[1]ਸਮਾਂ। [2]ਜਾ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਯਾਂਹਿ ਢਿਗ ਬਹੁਤ ਖਜ਼ਾਨਾ।	
ਹੈ ਕਹਿਲਾਵਤ ਸ਼ਾਹਿ ਸਚਾਨਾ[1] ॥੩੭॥	[1]ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ।
ਸ਼ਾਹੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਖੁਸਰੋ ਤਾਂਈ।	
ਅਰਧ ਲਾਖ ਦਿਯ ਰਜਤਪਣਾਈ[1]।	[1]ਰੁਪਏ।
ਕਰਯੋ ਵਾਇਦਾ[1] ਤਖਤ ਦਿਲੈ ਹੈਂ।	[1]ਇਕਰਾਰ।

ਸ਼ਿੱਦਤ ਕਰਿ[1] ਮੱਦਤ ਦਈ ਐ ਹੈਂ[2] ॥ ੩੮ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਦੁਸ਼ਟ ਸਿਖਾਇ ਸ਼ਹਿ,
ਹੁਕਮ ਦਿਲਾਯੋ ਯਾਹਿ।
ਸ਼ਾਹੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੋ ਦਈ,
ਮੱਦਦ ਜੋ ਗੁਰੁ ਚਾਹਿ ॥ ੩੯ ॥
ਕੈ ਦੋ ਲਾਖ ਚੱਟੀ[1] ਦਿਵੈਂ,
ਨਹੀ ਤਾਂ ਕੈਦ ਰਹਾਂਹਿ।
ਯਹਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ,
ਲਯੋ ਪਸ਼ਾਵਰ ਰਾਹਿ ॥ ੪੦ ॥
ਕੋਤਵਾਲ ਨੈ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਕੀਨੋ ਤਬੈ ਅਸੀਰ[1]।
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਮਿਲ ਕੈ ਚਹਯੋ,
ਦੈਨੀ ਜਰੇ ਕਸੀਰ[1] ॥ ੪੧ ॥
ਪੈ ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਤਬੈ,
ਸਮਾਂ ਪੇਖਿ ਝਟ ਜਾਇ।
ਹ੍ਵੈ ਜ਼ਾਮਨ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਕੈਦ ਕਰਯੋ ਘਰ ਲਯਾਇ ॥ ੪੨ ॥
ਪੈੜਾ ਪੈਰਾਣਾ ਜੇਠਾ,
ਲੰਙਾ[1] ਬਿਧੀਆ, ਜੈਦ।
ਸਿੱਖ ਜੁ ਥੇ ਯਹਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗਿ,
ਔਰ ਠੌਰ ਕਿਯੇ ਕੈਦ ॥ ੪੩ ॥
ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਕਾ ਸਾਕ ਪੁਨ,
ਚੰਦੂ ਹਿਤ ਮਨਵਾਨ।
ਤਸਦੀਏ[1] ਦੀਏ ਘਨੇ,
ਗੁਰ ਕੋ ਦੁਸ਼ਟ ਸ਼ਿਤਾਂਨ ॥ ੪੪ ॥

ਚੌਪਈ:

ਪ੍ਰਿਥਮ ਦੇਗ ਕੇ ਬੀਚ ਬੈਠਾਏ।
ਨੀਚੇ ਲਕਰੀ ਭਾਰ ਜਲਾਏ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਭਯੋ ਜਾਨ ਤਸਦੀਆ।
ਸਹਿ ਨਹਿ ਸਕਯੋ ਪਿਰਾਣਾ ਜੀਆ ॥ ੪੫ ॥
ਅਰਜ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਦੌਰ ਸੁ ਕਰੀ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਦਿਹੁ ਇਸ਼ਾਰਤ ਜਰੀ[1]।
ਦਿੱਲੀ ਲਵ ਪੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰ ਮੈਂ[1]।
ਮੇਂਢਨ ਜਯੋਂ ਭਿੜਾਇ ਦਿਹੁਂ ਹਰ ਮੈਂ[1] ॥ ੪੬ ॥
ਕਹੋ ਤ ਤੁਰਕਨ ਮੂਲ ਉਪਾਰੋਂ[1]।
ਯਾ ਚੰਦੂ ਕੋ ਸਹਿ ਕੁਲ ਗਾਰੋਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।
[1]ਦੰਡ, ਜੁਰਮਾਨਾ।
[1]ਕੈਦੀ।
[1]ਬਹੁਤਾ ਧਨ।
[1]ਲੰਙਾਹਾ।
[1]ਤਸੀਹੇ, ਕਸ਼ਟ।
[1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਇਸ਼ਾਰਾ।
[1]ਹੱਥ 'ਚ ਫੜ ਕੇ।
[1]ਛੱਤ੍ਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭਿੜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗਾ।
[1]ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਦਿਆਂ।
[1]ਸਣੇ ਕੁਲ ਗਾਲ੍ਹ ਦਿਆਂ।

ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਜਹਿਂ ਤੈ ਤੈਂ ਪਾਈ।	
ਸ਼ਕਤਿ ਤਹਾਂ ਕਿਯਾ ਨਹੀ ਇਤਾਈ[1] ॥੪੭॥	[1]ਇਤਨੀ ਕੁ।
ਜਰਨਾ ਕਰ ਨਾਂਹਿ ਤ ਖਿਚ ਲੈ ਹੈਂ।	
ਛੂਛਾ[1] ਰਹਿ ਫਿਰ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪੈ ਹੈਂ।	[1]ਖਾਲੀ।
ਹਮ ਯਹਿ ਭਾਵੀ[1] ਮਾਨ ਅਕਾਲ।	[1]ਹੋਣੀ, ਭਾਣਾ।
ਦੁਸ਼ਟ ਮੂੰਡ[1] ਦੈ ਦੋਸ਼ ਕਰਾਲ[2] ॥੪੮॥	[1]ਸਿਰ। [2]ਭਿਆਨਕ।
ਤਨ ਤਜ ਹੈਂ ਤੁਮ ਤੂਸ਼ਨਿ[1] ਰਹੋ।	[1]ਚੁੱਪ।
ਹਰਖ ਸੋਗ ਕੁਛ ਹਮੈਂ ਨ ਕਹੋ।	
ਹਮ ਨੇ ਇਮ ਹੀ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ।	
ਤੁਮ ਨਹਿ ਜਾਨੋ ਮੋਹਿ ਅਚਰਨਾ[1] ॥੪੯॥	[1]ਕਰਤੱਬ, ਕੌਤਕ।
ਪੁਨ ਤਨ ਯਹਿ ਹੈ ਕੂਰ ਅਨਾਤਮ[1]।	[1]ਝੂਠਾ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੈ।
ਹਮ ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮ।	
ਦੇਹ ਸਬੰਧ ਜਰਾ ਮੁਹਿ ਨਾਹੀ।	
ਦੁਖ ਸੁਖ ਫਲ ਕਾਰਨ ਤਨ ਪਾਹੀ ॥੫੦॥	
ਆਤਮ ਇਸ ਤੇ ਨਿਆਰੋ ਰਹੈ।	
ਜੈਸ ਸਦਨ ਮੈ[1] ਜਨ ਕੋ ਅਹੈ।	[1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਆਤਮ ਕਾਟਯੋ ਕਟੈ ਨ ਮਰੈ।	
ਉਡੈ ਨ ਗਰੈ[1] ਨ ਅਗਨੀ ਜਰੈ ॥੫੧॥	[1]ਗਲਦਾ ਨਹੀਂ।
ਦੁਸ਼ਟ ਕਸ਼ਟ ਯਹਿ ਤਨ ਕੋ ਦੈ ਹੈਂ।	
ਹਮ ਸਾਖੀ[1] ਨਜਾਰੋ ਦਰਸੈ ਹੈਂ।	[1]ਗਵਾਹ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ।
ਗਜਾਨੀ ਅਗਜਾਨੀ ਕਾ ਭੇਦ।	
ਇਤਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਹਿਂ ਸੰਤ ਬੇਦ ॥੫੨॥	
ਅਗਜਾਨੀ ਮਾਨਤ ਤਨ ਮੈਂ ਹੂੰ।	
ਗਜਾਨੀ ਜਾਨਤ ਮੈਂ ਤਨ ਨੈਹੂੰ।	
ਤੁਮ ਭੀ ਯਹੀ ਗਜਾਨ ਉਰਿ ਧਰਿ ਕੇ।	
ਪਿਖੋ ਮੌਨ ਰਹਿ ਕੌਤਕ ਹਰਿ ਕੇ ॥੫੩॥	
ਦੇਗ ਵੀਚ ਤੈ ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਰੇ।	
ਚੰਦੂ ਪੁਨਾ ਕੁਵਾਕ ਉਚਾਰੇ।	
ਕੂਕਰ ਮੁਝੇ ਜੁ ਤੁਮ ਥਾ ਕਹਾ।	
ਤਾਂ ਕਾ ਫਲ ਯਹਿ ਤੁਮ ਨੇ ਲਹਾ ॥੫੪॥	
ਅਬਿ ਭੀ ਨਾਤਾ[1] ਮੇਰਾ ਮਾਨੋ।	[1]ਸਾਕ।
ਨਾ ਤਰ[1] ਦੈਹੌਂ ਕਸ਼ਟ ਮਹਾਨੋ।	[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਦੰਤੀ ਕੇ ਦਾਂਤਾ[1]।	[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ।
ਕੇਲੇ ਫਲ, ਤਿਯ[1], ਤੇਲ[2], ਬਖਜਾਤਾ ॥੫੫॥	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ (ਦਾ ਹਠ)। [2]ਤਿਲ ਆਦਿ ਦੇ (ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ) ਤੇਲ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
ਸਿੰਘ ਸਪਰਸ[1] ਸਜਨ ਕੀ ਬਾਨੀ[2]।	[1]ਸ਼ੇਰ ਦਾ (ਸ਼ੇਰਨੀ ਨਾਲ) ਸਬੰਧ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ।

ਏਕ ਬਾਰ ਹ੍ਵੈਂ ਕਹਿਤ ਜਹਾਨੀ[1]।	[1]ਦੁਨੀਆਂ।
ਸੁਨਿ ਰਿਸ ਠਾਨ ਦੁਸ਼ਟ ਘਰ ਗਯੋ।	
ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਾਰਾ ਗ੍ਰਹ[1] ਮੈਂ ਦਯੋ ॥੫੬॥	[1]ਜਿਹਲ, ਬੰਦੀਖਾਨਾ।
ਹੁਤੀ ਸਨੁੱਖਾ[1] ਤਾਂਹਿ ਘਰ ਏਕ।	[1]ਨੂੰਹ।
ਗੁਰੁਸਿਖ ਕੀ ਬੇਟੀ ਅਤਿ ਨੇਕ।	
ਸੁਨਿ ਹਵਾਲ ਵਹਿ ਲਗੀ ਬਿਸੂਰਨ[1]।	[1]ਝੂਰਨ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ[1] ਉਠਿ ਖੁਫੀਆ[2] ਤੂਰਨ[3] ॥੫੭॥	[1]ਅੱਧੀਰਾਤ। [2]ਗੁਪਤ। [3]ਛੇਤੀ।
ਮੇਵਾ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦੂਧ ਮਿਠਾਈ।	
ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰਹਿਂ ਛਕਾਵਨ ਆਈ।	
ਰੋਕੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ।	
ਜ਼ੇਵਰ ਰਿਸ਼ਵਤ[1] ਦੀਨੋ ਤਾਂਹੀ ॥੫੮॥	[1]ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਵੱਢੀ।
ਤਮਾਂ ਤੇਲ ਦੈ ਨਰਮ ਚਰਮ ਕਰਿ[1]।	[1]ਲਾਲਚ ਰੂਪ ਤੇਲ ਦੇ ਕੇ ਚਮੜੇ (ਵਾਂਗ) ਨਰਮ ਕਰਕੇ।
ਸਾਦਿਕ[1] ਪਰੀ ਜਾਇ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰ।	[1]ਸਿਦਕ ਵਾਲੀ।
ਕਹਤ ਭਈ ਹੇ ਗੁਰੁ ! ਜਗ ਨਾਥਾ।	
ਮੁਝ ਆਜਜ਼[1] ਕੇ ਨਹਿ ਕੁਛ ਹਾਥਾ ॥੫੯॥	[1]ਗਰੀਬਣੀ।
ਤੁਮਰੇ ਸਿਖ ਕੀ ਮੈਂ ਹੂੰ ਬੇਟੀ।	
ਅਈ ਦੁਸ਼ਟ ਘਰ ਸੁਨਿ ਧਰ ਲੇਟੀ[1]।	[1](ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਲ) ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਗਈ।
ਦੁਸ਼ਟ ਸਸੁਰ[1] ਮਮ ਬੁਰਾ ਕਮਾਵੈ।	[1]ਸਹੁਰਾ (ਚੰਦੂ)।
ਅਪਨੀ ਜਰ[1] ਕਰ ਅਪਨ ਉਠਾਵੈ[2] ॥੬੦॥	[1]ਜੜ੍ਹ। [2]ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ।
ਦਿਹੁ ਬਰ ਇਹੁ, ਹ੍ਵੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਮੇਰੀ।	
ਇਸ ਪਾਪੀ ਕੀ ਬੂਡੈ ਬੇਰੀ[1]।	[1]ਬੇੜੀ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੁਛ ਆਪ ਨ ਕੀਨਾ।	
ਗੁਜ਼ਰੇ ਆਠ ਪਹਰ ਦੁਖ ਪੀਨਾ[1] ॥੬੧॥	[1]ਭਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਹਮ ਇਸ ਕੇ ਘਰ ਕਾ।	
ਖਾਂਨ ਪਾਨ ਨਹਿ ਕਰੈਂ ਵਿਚਰਕਾ[1]।	[1]ਇਹ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਚੰਦੂ ਸਹਿ ਕੁਟੰਬ, ਯਹਿ ਸਚੁ ਹੈ।	
ਮਰੈ ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਨਰਕੇ ਪਚਿ ਹੈ[1] ॥੬੨॥	[1]ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜੇਗਾ।
ਤੂੰ ਅਬਿ ਹੀ ਇਨ ਕੋ ਕਰਿ ਤਜਾਗਨ।	
ਤਨ ਤਜਿ ਚਲ ਹਮ ਸੋਂ ਬਡ ਭਾਗਨਿ।	
ਸੁਨਿ ਬਰ ਹਰਖ ਸੋਕ ਯੁਤ ਗਈ।	
ਉਰਿ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਧਰ ਪਈ[1] ॥੬੩॥	[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ।
ਹੋਤ ਪੀਰ ਕੁਛ, ਔਰਨ ਕਹੈ।	
ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਚਲਨ ਮੋਦ ਯੁਤ[1] ਚਹੈ ॥੬੪॥	[1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਦੋਹਰਾ:	
ਦਿਵਸ ਚਢੈ ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ,	
ਆਯੋ ਪੁਨ ਗੁਰ ਤੀਰ[1]।	[1]ਕੋਲ, ਪਾਸ।

ਬੈਠੈਂ ਪਿਖੈਂ ਨਾ ਪਰ ਸਕੈਂ,
ਫਲਕੇ[1] ਪਰੇ ਸਰੀਰ ॥੬੫॥ [1]ਫਲੂਹੇ, ਫਿਲਕਰੇ, ਛਾਲੇ।
ਚੌਪਈ:
ਕਹਯੋ ਨੀਂਦ ਜਿਮ ਤੁਮੈ ਨ ਆਈ।
ਪੀੜਾ ਕਰਿ ਨਿਸ ਆਜ ਇਥਾਈ।
ਤਜੋਂ ਮੁਝ ਕੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤ੍ਰੈ ਸਾਲਾ।
ਨਹਿਂ ਨਿੰਦ੍ਰਾ, ਰਹਿ ਚਿੰਤ ਕਰਾਲਾ[1] ॥੬੬॥ [1]ਬਹੁਤੀ।
ਘਰ ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ।
ਲੋਕ ਕਹਿਤ ਕੁਛ ਕਜ[1] ਹ੍ਵੈ ਭਾਰੀ। [1]ਦੋਸ਼, ਅਉਗਣ।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਾਤਾ ਲੇਤ ਨ ਕੋਈ।
ਤਜੀ ਜੁ ਤੁਮ ਕਿਤ ਮਿਲਤ ਨ ਢੋਈ ॥੬੭॥
ਯਾਂ ਤੋ ਮਾਨੋ ਨਾਤਾ ਵਾਂ ਕਾ।
ਨਹੀ ਤੋ ਹਤ ਹੌਂ ਦੈ ਦੁਖ ਬਾਂਕਾ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੂੰ ਕਜਾ ਕਰਿ ਸਕ ਹੈਂ।
ਮੂੰਡ[1] ਕਲੰਕ ਤੋਰ ਹਰਿ ਰਖ ਹੈਂ ॥੬੮॥ [1]ਸਿਰ ਤੇ।
ਭਾਵੀ[1] ਪਰਾਰਬਧ[2] ਜਸ ਹ੍ਵੈ ਹੈ। [1]ਹੋਣਹਾਰ। [2]ਦੇਹ ਦੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਮ।
ਸੁਖ ਦੁਖ ਤੈਸ ਸਬੀ ਜਨ ਪੈ ਹੈਂ।
ਭੋਗਤ ਚਿੱਤ ਥਿਰਰਖਿ ਨਰ ਗਯਾਨੀ।
ਬਿਹਬਲ[1] ਹ੍ਵੈ ਭੋਗਤ ਅਗਯਾਨੀ ॥੬੯॥ [1]ਵਿਆਕੁਲ, ਦੁਖੀ।
ਚੰਦੂ ਕਹਿ ਨਹਿਂ ਗਯਾਨ ਸੁਨਾਵੋ।
ਮਾਨੋ ਨਾਤਾ ਕੈ ਦੁਖ ਪਾਵੋ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੂੰ ਕਰਿ ਮਨ ਭਾਵਤ।
ਹਮ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਨਹਿ ਬਦਲਾਵਤ ॥੭੦॥
ਜੈਸ ਗਧੇ ਕਉ ਮਿਸ਼ਰੀ ਜ਼ਹਿਰ।
ਨੀਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਬੁਰੋ ਤਸ ਕਹਰ[1]। [1]ਤਿਵੇਂ ਚੰਗਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬੁਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਮਲ ਕਾ ਕੀਟ[1] ਖੁਸ਼ੀ ਮਲ ਮਾਂਹੀ। [1]ਵਿਸ਼ਟਾ ਦਾ ਕੀੜਾ।
ਦੂਧ ਛੋੜਿ ਚੀਚੜ ਰਤ ਖਾਂਹੀ ॥੭੧॥
ਤਜੋਂ ਵਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਰਿਸ ਕੈ ਕੈ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ।
ਬਾਲੂ ਰੇਤ[1] ਤਪਾਇ ਧਰੈ ਕੈ[2]। [1]ਮੋਟਾਰੇਤਾ। [2](ਭੱਠੀ ਉੱਤੇ) ਰਖਾ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਊਪਰ ਕਰਛੇ ਭਰਵੈ ਕੈ।
ਲਗਯੋ ਡਰਾਵਨ[1] ਸਿਲ ਦਿਲ[2] ਹ੍ਵੈ ਕੈ ॥੭੨॥ [1]ਪੁਆਉਣ। [2]ਪੱਥਰ ਦਿਲ।
ਕਰੈ ਜਲਾਦ ਕਸਾਈ ਮਾਤੈ[1]। [1]ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।
ਚੰਦੂ ਚੰਡਾਲ ਕਰਾਲ[1] ਬਖਯਾਤੇ। [1]ਭਿਆਨਕ।
ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਲੁਹਰੀਆਂ ਲੇਵੈਂ।
ਗੁਰ ਨ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਨ ਦੇਵੈਂ ॥੭੩॥
ਗੋਰਖ ਆਦਿ ਸਿੱਧ ਚਲਿ ਆਏ।

ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਪੀਰ ਸਮੁਦਾਏ।
ਗੁਪਤ ਆਇ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਾਂਹੀ।
ਆਗਜਾ ਬਿਨ ਕਛੁ ਕਰਿ ਨ ਸਕਾਂਹੀਂ[1] ॥੭੪॥ — [1]ਲੂਹਰੀਆਂ, ਕਚੀਚੀਆਂ।
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ[1] ਉਸਤਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ। — [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚੀਂ।
ਜਰਨਾ ਜਰੀ ਅਜਰ[1] ਇਨਿ ਧੁਰ ਕੀ। — [1]{ਅਜਰ} ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ {ਜਰਨਾ} ਸਹਾਰਨ ਦੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ) {ਜਰੀ} ਸਹਾਰਿਆ ਭਾਵ ਗੁਪਤਰਖਿਆ।
ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤਿ ਰਾਖ ਨ ਦਿਖਾਈ।
ਧੀਰਜ ਤਾਂ ਕੀ ਅਵਧਿ ਲਗਾਈ[1] ॥੭੫॥ — [1]ਹੱਦ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਧੀਰਜ ਦੀ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਬ੍ਰੱਹਮ ਗਜਾਨੀ ਇਨ ਸਮ ਕੋਊ।
ਭਯੋ ਨ ਹੈ ਨ ਅਗਾਰੀ ਹੋਊ।
ਤਪਤ ਰੇਤ ਗੁਰ ਪਰ ਵਹਿ ਡਾਰੈਂ।
ਹਾਇ ਨ ਤੋਬਾ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੈਂ ॥੭੬॥
ਡਾਰਨ ਵਾਰਨ ਕੇ ਕਰ ਕਾਂਪੈਂ।
ਗਿਰ ਸੁਮੇਰ ਸਮ ਗੁਰੁ ਤਿਨ ਜਾਪੈਂ।
ਥਿਰੇ ਅਡੋਲ ਲੋਲ[1] ਨਹਿ ਅੰਗਾ। — [1]ਚੰਚਲ।
ਮਾਤ ਦਧੀਚ[1] ਕਰਜੋ ਸਰਬੰਗਾ[2] ॥੭੭॥ — [1]ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਗ੍ਰਭ ਤੋਂ ਅਥਰਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਵੈਦਿਕ ਰਿਸ਼ੀ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ।
ਜਨਕ ਬਿਦੇਹੀ ਗਨਤੀ ਕੇਹੀ।
ਭਈ ਨ ਤਿਹ ਗਤਿ[1] ਏਹੀ ਜੇਹੀ। — [1]ਹਾਲਤ, ਦਸ਼ਾ।
ਪੁਨਾ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਲੋਹ ਤਪਾਈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰੁ ਕੌਂ ਦਯੋ ਬਿਠਾਈ ॥੭੮॥
ਚਰਨ ਤਲੀ ਕਾ ਜਰਹੀ ਮਾਸਾ।
ਗੁਰੂ ਅਡੋਲ ਥਿਰੇ ਅਨੱਜਾਸਾ[1]। — [1]ਬਿਨਾਂ ਜਤਨ ਤੋਂ।
ਸਾਖੀ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਤਨ ਤੇ ਨਜਾਰੇ।
ਪੇਖੈਂ ਪਰਾਰਬਧ ਕੇ ਕਾਰੇ[1] ॥੭੯॥ — [1]ਕੌਤਕ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਬਡ ਪੀਰ ਤਬਿ,
ਯੌਂ ਕਹਿ ਪਠਜੋ ਪਿਗਾਮ[1]। — [1]ਸੁਨੇਹਾ।
ਬਹੁਤ ਜਰੀ ਜ਼ਰਨਾ ਅਜਰ
ਕਰੀ ਅੱਤਿ[1] ਇਨ ਖਾਮ[2] ॥੮੦॥ — [1]ਜ਼ਿਆਦਤੀ। [2]ਇਸ ਕੱਚੇ ਭਾਵ ਖੋਟੇ (ਚੰਦੂ) ਨੇ।
ਆਗਜਾ ਦੇਹੁ ਅਬਿ ਹੀ ਕਰੋਂ,
ਗਰਕ ਦੁਸ਼ਟ ਕਾ ਧਾਮ।
ਕੈ ਦੁਖ ਦੈ ਪਰਵਾਰ ਸਹਿ,
ਮਾਰੋਂ ਕਰਿ ਹਾਰਾਮ[1] ॥੮੧॥ — [1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਸਿੰਧੁ[1] ਤੁਮ, — [1]ਸਮੁੰਦਰ।
ਕਜੋਂ ਨ ਦੇਤ ਇਕ ਬਿੰਦ[1]। — [1]ਬੂੰਦ, ਕਣੀ।
ਚਹੋਂ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਲਟ ਦਿਹੁਂ,

ਇਹੁ ਚੰਦੂ ਕਜਾ ਮੰਦ ॥ ੮੨ ॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹਿ ਪਠਜੋ,
ਹਮ ਕੋ ਦੂਖ ਨ ਰੰਚ[1]। — [1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਆਤਮ ਸਦਾ ਅਸੰਗ[1] ਹੈ, — [1]ਨਿਰਲੇਪ।
ਤਨ ਮਿਥਜਾ ਪਰਪੰਚ[1] ॥ ੮੩ ॥ — [1]ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਹੈ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਆਤਮਾ,
ਬ੍ਰਹਮਰੂਪ ਮਮ ਆਹਿ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਤਨ ਕੋ ਧਰਮ ਹੈ,
ਮਨ ਬੁਧੀ ਲੌ ਚਾਹਿ[1] ॥ ੮੪ ॥ — [1]ਇੱਛਾ ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਤੱਕ (ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ)।
ਹਮ ਅਸੰਗ ਸਬਿ ਤੈ ਪਰੇ,
ਹੈਂ ਅਕਾਸ਼ ਵਤ ਜਾਨ।
ਤੀਨ ਦੇਹ[1] ਤ੍ਰੈ ਜੀਵ[2] ਕੇ, — [1]ਤਿੰਨ ਦੇਹਾਂ (ਸਥੂਲ ਸੂਖਮ ਤੇ ਕਾਰਨ)। [2]ਤਿੰਨ ਜੀਵ (ਵੈਸਵਾਨਰ, ਤੈਜਸ ਤੇ ਪ੍ਰੱਗ)।
ਸਾਖੀ ਬਪੁ ਭਗਵਾਨ[1] ॥ ੮੫ ॥ — [1]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੈ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਦੇਹ ਕੇ,
ਸੁਖ ਦੁਖ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪ।
ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਰਹਿ,
ਨਹਿਂ ਮਨ ਮਨਤ ਬਿਛੇਪ[1] ॥ ੮੬ ॥ — [1]ਦੁੱਖ, ਕਸ਼ਟ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ,
ਪੇਖਹੁ ਨੈਨ ਉਘਾਰ[1]। — [1]ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਜਿਤਕ ਗੁਪਤ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਜੱਛ,
ਹਾਜ਼ਰ ਚਹਿਤ ਅਸ਼ਾਰ[1] ॥ ੮੭ ॥ — [1]ਇਸ਼ਾਰਾ।
ਪਰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੋ ਕਹਯੋ,
ਸਾਤ ਸੀਸ ਨਿਜ ਲਾਇ।
ਦੀਨੀ ਬਦਲੇ ਭੰਗ ਕੇ*, — *ਭੰਗ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੱਤ ਸੀਸ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੫੫੨ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਸਿਰ ਦੈ ਲੈਂਹ ਫਿਰਾਇ[1] ॥ ੮੮ ॥ — [1]ਮੋੜ ਲਵਾਂਗੇ।
ਵਹੈ ਬਚਨ ਹਮ ਪਾਲ ਹੈਂ,
ਪਾਛੈ ਪਾਲੈਂ ਔਰ[1]। — [1]ਹੋਰ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਵਨੀ,
ਅਹੇ ਕਹਿਰ ਅਤਿ ਗੌਰ[1] ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ।
ਪੀਰ ਪਿਗੰਬਰ ਔਲੀਏ[1], — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਭਏ ਅਨਿਕ ਅਵਤਾਰ।
ਤਨ ਕਿਸਹੂੰ ਕੇ ਨਹਿਂ ਰਹੇ,
ਜ਼ਾਹਰ ਮੱਧ ਸੰਸਾਰ ॥ ੯੦ ॥
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇ,

ਭਾਵੀ ਮਾਨੈ ਸੀਸ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਵਹਿ,
ਕਹਿਂ ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਸੰਤ ਮੁਨੀਸ ॥ ੯੧ ॥ — [1]ਵੇਦ।
ਇਤਯਾਦਕ ਬਿਗਯਾਨ ਮਯ[1], — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨ।
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਕੁਰਬਾਨ ਭੌ[1], — [1]ਹੋਇਆ।
ਜਾਨੇ ਗੁਰ ਹਰਿ ਐਨ[1] ॥ ੯੨ ॥ — [1]ਠੀਕ ਹਰੀ (ਰੂਪ)।
ਸਹੇਂ ਕਲੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼[1] ਗੁਰੁ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਨੱਕ ਨ ਬਟਯੋ ਰੰਚ।
ਆਖਰ ਉਸ ਬਦਕਾਰ ਨੈ[1] — [1]ਖੋਟੀ ਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਚੰਦੂ) ਨੇ।
ਕਰਯੋ ਐਸ ਪਰਪੰਚ[1] ॥ ੯੩ ॥ — [1]ਛਲ।
ਤਾਜੀ ਮੁਰਦਹਿ ਗਾਂਇ ਕੀ,
ਖੱਲ ਮੰਗਾਇ ਚਮਾਰਿ[1]। — [1]ਚਮਿਆਰ (ਪਾਸੋਂ)।
ਲਗਯੋ ਸਿਲਾਵਨ ਤਾਂਹਿ ਮੈਂ,
ਜਬਿ ਵਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਚੰਡਾਰ ॥ ੯੪ ॥
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਹਿਤ ਰਾਖਬੇ,
ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਰਿ ਬੀਚਾਰ।
ਕਹਯੋ ਨ੍ਹਾਇ ਦਰਯਾਇ ਹਮ,
ਮਾਨੈਂ ਕਹਾ ਤੁਮਾਰ* ॥ ੯੫ ॥

*ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਹਨ: ਬਚਨ ਕਰੇ ਤੈ ਖਿਸਕਿ ਜਾਇ ਬੋਲੇ ਸਭਿ ਕਚਾ ॥ (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰ: ੧੦੯੯)

ਸੁਨਿ ਮੂਰਖ ਮਨਿ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਪਹਿਰਾ ਦੈ ਨਿਜ ਸੰਗਿ।
ਰਾਵੀ ਤਟ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਪਠਯੋ, — [1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਤਹਿ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗ ॥ ੯੬ ॥
ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਜਪੁ ਜਪਿ[1] ਭਲੇ, — [1]ਜਪੁਜੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ।
ਤ੍ਰਿਣ ਜਯੋਂ ਤਨ ਤਹਿਂ ਛੋਰਿ।
ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ,
ਯੌਂ ਕਹਿ ਸਿਖਨ ਬਹੋਰ ॥ ੯੭ ॥
ਆਗ ਦਾਗ* ਨਹਿ ਦੀਜੀਓ

*ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਾਵਿ) ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- ਮਿਲ ਸੰਗਤ ਬੇਬਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਅਖੰਡ ਭਜਨ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਨ ਗਾਇਆ। ਇਸ਼ਨਾਨੁ ਕਰਾਇ ਨਿਰਮਲ ਤਨ ਦਿਆਲ। ਪਹਿਰਾਏ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾਵਨ ਤਿਹ ਕਾਲ। ਐਰਾਵਤੀ ਨਦੀ ਪਰ ਲਿਆਏ। ਚੰਦਨ ਚਿਤਾ ਪਰ ਆਨ ਰਖਾਏ। ਪਾਵਨ ਦੇਹ ਕਰਾ ਸਸਕਾਰ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਭਇਆ ਜੈ ਜੈਕਾਰ। ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਉਂ ਆਇਆ ਹੈ:- ਅਰ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਰੀਰ ਕੋ ਲੇਕਰ ਸਸਕਾਰ ਕੀਆ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਥਾਵੇਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- 'ਚੰਦਨ ਚਿਖਾ ਜਲਾਇ ਸ਼ਰੀਰ'। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪, ਅੰਸੂ ੬੪, ਅੰਕ ੩੯।

ਹੋਰ 'ਕਰਿ ਸਸਕਾਰ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਨਾਲੇ'। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪, ਅੰ: ੧੦, ਅੰ: ੪੧।

ਕੀਜੋ ਜਲ ਪਰਵਾਹਿ।
ਜੋ ਸਿਖ ਮੁਹਿ ਦਰਸਜੋ ਚਹੈ,
ਪਿਖੇ ਦਰਜਾਇ ਸੁ ਚਾਹਿ ॥੯੮॥
ਪੱਛਮ ਦਿਸ ਮਮ ਪਗ ਲਖੇ
ਉਤਰ ਕੀ ਦਿਸ ਸੀਸ।
ਐਸੋ ਧਰੈ ਜੋ ਧਯਾਨ ਮਮ,
ਭਵੈ ਰੂਪ ਸੋ ਈਸ* ॥੯੯॥

*ਇਹ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਖਿਆਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਦੇ ਧਿਆਨ ਧਾਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਤ੍ਰੇਹਟ, ਸੁਦੀ
ਜੇਠ ਚਤੁਰਥੀ ਖੂਪ।
ਮਿਲੇ ਜੋਤ ਮੈ ਜੋਤ ਗੁਰੁ,
ਤਨ ਕੀਨੋ ਜਲ ਰੂਪ ॥੧੦੦॥
ਚਰਿਤ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਝੁਰਤ ਭੌ,
ਚੰਦੂ ਮਨਿ ਮੁਰਝਾਇ।
ਤਿਸੀ ਸਮੇ ਮਰ ਨੁਖਾ[1] ਤਿਹ,
ਗਈ ਕਲੰਕ ਚਢਾਇ ॥੧੦੧॥
ਗੁਰੂ ਗਮਨ ਪਰਲੋਕ ਸੁਨਿ,
ਪਰਜੋ ਰੌਰ ਲਾਹੌਰ।
ਗਾਰੀਂ ਦੇਵੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ,
ਨਰ ਨਾਰੀ ਮਿਲਿ ਗੌਰ[1] ॥੧੦੨॥
ਧਰਮ ਸਾਲ ਸਿਖ ਗਨ ਜੁਰੇ,
ਕਰੁਣਾ[1] ਕੀਰਤਨ ਕੀਨ।
ਲੌਕਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ[1] ਸਬਿ,
ਕੀਨੀ ਸਿਖਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧੦੩॥
ਚਮ ਚਮਾਰ ਸਿਰ ਡਾਰ ਗੁਰੁ,
ਧਰਮ ਧਰਾ ਸਮ[1] ਧਾਰਿ।
ਸਿੱਖਨ ਹੇਤ ਜਹਾਜ ਜਗ,
ਪੰਚਮ ਬੇਦ ਸੁਧਾਰ[1] ॥੧੦੪॥
ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਚਰਿਤ ਕਰਿ
ਮਿਲੇ ਜੋਤਿ ਮੈ ਜੋਤਿ।
ਅਵਸਰ ਪਾਇ ਅਧਜਾਇ ਇਹੁ,
ਭਯੋ ਇਹਾਂ ਥਿਰ ਹੋਤ* ॥੧੦੫॥

[1]ਨੂੰਹ।

[1]ਬਹੁਤੇ।

[1]ਵੈਰਾਗ ਮਈ।

[1]ਧਾਰਮਕ ਮਰਯਾਦਾ।

[1]ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ।

[1]ਪੰਜਵਾਂ ਵੇਦ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਬਣਾਇਆ।

*ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੂਬਹੂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਆਪਣਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਖੇਪ ਹੈ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਦਿਲ

ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੱਖੀ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ 'ਤੋਜ਼ਕ ਜਹਾਂਗੀਰੀ' ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਤਅੱਸਬ, ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਸੁਭਾਵ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲਈ ਬੜੇ ਬੇਅਦਬੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤੱਕ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਸ ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅੱਗੇ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ: "ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਦਰਯਾਇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੈ (ਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਨਾਮੀ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਪੀਰੀ ਤੇ ਸ਼ੈਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਲਕਿ ਮੂਰਖ ਤੇ ਬਿਅਕਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੀਰੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੁਣੇ ਦਾ ਢੋਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਭਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਝੂਠ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਉਸ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਉਸ ਪਰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਤਨੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਝੂਠੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂ ਜਾਂ ਉਸ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਅੱਸਬ ਤੇ ਵੈਰ ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। 'ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂ ਜਾਂ 'ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਵਾਂ' ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਖ ਬਣਨ ਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਖਿਆਲ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਂ ਚੁਗ਼ਲ ਖ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਰਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖੇਚਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: 'ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸਰੋ ਉਸ ਰਸਤੇ ਲੰਘਿਆ। ਇਸ ਪੁਰਸ਼ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੇ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ (ਖ਼ੁਸਰੋ) ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ, ਖ਼ੁਸਰੋ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਕੇਸਰ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਤਿਲਕ ਆਖਦੇ ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬਾਰ ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੀ ਕਰੜੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ' ਇਸ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਯਤ ਸੁਣ ਕੇ ਪੜਤਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ, ਕਮੀਨੇ ਤਅੱਸਬੀ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਭਾਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਅਨਜਾਯ, ਧੱਕੇ, ਤਅੱਸਬ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਪਨ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਲਓ ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ। ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਾਵਿ) ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਖ਼ੁਸਰੋ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰੋਟੀ ਦੇਣੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਨ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੇ ਖ਼ਰਚ ਲਈ ਧਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਦਬਿਸਤਾਨ-ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੁਆ

ਕਰਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਤੁਜ਼ਕ ਵਿੱਚ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਕਰਨਾ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ, ਐਸੀ ਕੋਈ ਲਿਖਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖ਼ੁਸਰੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਪਰ ਇਕ ਊਜ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਤਅੱਸਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ, ਚੰਦੂ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਘੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਨਾਮਚਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ੧੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਪੁੱਜਾ। ਇਥੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਪੁਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੁੱਜਾ। ਹੁਣ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਮੁਕਾਮ ਕਰਦਾ ੨੭ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜੈਪਾਲ ਅਪੜਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪਿੰਡ ਲਾਹੌਰੋਂ ੭ ਕੋਹ ਉਰੇ ਹੈ। ਐਉਂ ਲਗ ਪਗ ੧੨ ਕੁ ਦਿਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਾਝੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੱਕ ਨ ਅਪੜੀ। ੨੮ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਾਮਰਾਜ ਦੇ ਬਾਗ 'ਚ ਜਾ ਅਪੜਦਾ ਹੈ। ੧ ਮਈ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸਰੋ ਫੜ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ੭ ਮਈ ਤੱਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾਮਰਾਜ ਦੇ ਬਾਗ਼ 'ਚ ਰਿਹਾ। ਖ਼ੁਸਰੋ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਕ ਚੁਕਿਆਂ ੧੩ ਦਿਨ ਹੋਰ ਲੰਘ ਗਏ। ੨੦ ਮਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੰਨੀ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਗੁਰ ਦ੍ਰੋਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜ ਕੇ ਪਾਈ ਗਈ ਜੋ ਤਅੱਸਬ ਭਰੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੁਚਾਈ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਉ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਨ। ਚੰਦੂ ਵਰਗੇ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਊਜਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੋਂ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਲੰਕੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹ 'ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਉਂ ਕਰ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਇਹੋ ਖ਼ਿਆਲ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪਤਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦਬਿਸਤਾਨ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਤੇ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਬੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ, ਬਾਲ ਲੀਲਾ, ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਗੁਆਲੀਅਰ ਜਾਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ ਧਰਾ ਪਰ,
ਧਰਜੋ ਧਰਮ ਅਵਤਾਰ[1]।

[1]ਧਰਮ ਦਾ {ਧੁਰੰਧਰ} ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਨੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੂਪ) ਧਰਮ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

ਦਵਨ ਯਵਨ ਕੁਲ ਅਵਨਿ ਪਰ,
ਭਵਨ ਪਵਨ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ {ਭਵਨ} ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ {ਪਵਨ} ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ {ਸਾਰ} ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ।

ਕਬਿੱਤ:

ਚਕ੍ਰ ਚਕ੍ਰ ਪਾਨੀ ਹਾਨੀ ਦੁਜਨ ਸਜਨ ਮਾਨੀ,
ਜਾਨੀ ਜਸੋਂ ਭਵਾਨੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ ਦਨੁ ਜਾਨੀ ਪੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ {ਚੱਕ੍ਰ ਪਾਨੀ} ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕ੍ਰ ਦੁਰਜਨਾਂ (ਖੋਟੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਰਬਾਸਾ ਆਦਿ ਦੇ) ਮਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸੱਜਣਾਂ (ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅੰਬ੍ਰੀਕ ਭਗਤ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ) ਮਾਣ ਵਧਾਉਣ ਲਈ (ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ) ਅਤੇ {ਭਵਾਨੀ} ਚੰਡੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾਨਵਾਂ (ਰਾਖਸ਼ਾਂ) ਦੀ ਕੁਲ ਉੱਪਰ (ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ) ਜਾਣੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੱਬਨ ਬਿਲੱਛਨ ਸੁ ਪੱਛਨ ਕੇ ਤੱਛਨ ਕੋ,
ਅੱਛ ਜਸੋਂ ਪ੍ਰਤੱਛ ਦੱਛ ਬੱਜ੍ਰ ਬੱਜ੍ਰ ਪਾਨੀ ਪੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ {ਬਿਲਛਣ} ਵਿਲੱਖਣ (ਅਨੋਖੇ ਭਾਵ ਵੱਡੇ) ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ {ਪੱਛਨ} ਖੰਭਾਂ ਦੇ {ਤੱਛਨ} ਕੱਟਣ ਨੂੰ {ਬਜ੍ਰਪਾਨੀ} ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬੱਜ੍ਰ ਦੱਛ ਉਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਸੂਲੀ ਕੀ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਨ੍ਰਿਮੂਲ ਕੂਲ ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਕੋ,
ਬਾਨ ਅਵਧੇਸ ਏਸ ਲੰਕ ਅਭਿਮਾਨੀ ਪੈ[1]।

[1](ਜਿਵੇਂ) ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਦੈਂਤ ਦੀ ਕੁਲ ਨੂੰ {ਨ੍ਰਿਮੂਲ} ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ (ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ) {ਅਵਧੇਸ}ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਤੀਰ ਹੰਕਾਰੀ {ਏਸ ਲੰਕ}ਰਾਵਣ ਉਪਰ (ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ)।

ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਗਜਾਨੀ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ,
ਬਲਵਾਨੀ ਜਗ ਜਾਨੀ ਬਿਦਤਾਨੀ ਤ੍ਰੁਕਾਨੀ ਪੈ[1] ॥੨॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਲ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ (ਜ਼ਾਲਮ) ਤੁਰਕਾਂ ਉਪਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਜਾਣੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਦਹਿਮ ਗੁਰੂ ਇਕ ਲਹਿਮ ਮਹਿੰ,
ਦਹਿ ਮਮ ਦੁੰਦਹਿ ਸਹਿਮ[1]।

[1]{ਦਹਿਮ} ਦਸਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਕ {ਲਹਿਮ} ਖਿਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ {ਦੁੰਦ} ਝਗੜੇ ਤੇ {ਸਹਿਮ} ਡਰ {ਦਹਿ} ਸਾੜ ਦਿਉ।

ਰਹਿਮ ਫਹਿਮ ਦੈ ਛਹਿਮ ਸਹਿ,
ਗਹਿ ਮਮ ਕਰ ਹਰ ਅਹਿਮ[1] ॥੩॥

[1](ਰਹਿਮ) ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ (ਛਹਿਮ ਸਹਿ) ਖਿਮਾ ਦੇ ਸਹਿਤ {ਫਹਿਮ} ਬੁੱਧੀ ਦਿਉ ਅਤੇ ਮੇਰਾ {ਕਰ} ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ {ਅਹਿਮ} ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ {ਹਰ} ਨਾਸ (ਕਰ ਦਿਉ)।

ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੂ ਬਲਿਸ਼ਟ ਕੀ,
ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਭ੍ਰਿਸ਼ਟ[1]।

[1]{ਬਲਿਸ਼ਟ} ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ {ਇਸ਼ਟ} ਪਿਆਰੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ {ਆਭ੍ਰਿਸ਼ਟ} ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ।

ਕਥਾ ਨਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਲ,

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੈਹੌਂ ਅਤਿ ਮਿਸ਼ਟ[1] ॥੪॥

[1]{ਅਤਿ ਮਿਸ਼ਟ} ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੀ ਕਥਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੇਗੀ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਦੋਸ਼ ਬਿਦਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਗ੍ਰੰਥਨ,
ਪੰਥਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦਾ ਫਲ ਚਾਰੂ[1]।

[1]{ਕਵਿਤਾ} ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਤੇ ਚਾਰੇ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦਾਸ ਮਲਿੰਦਨ ਕੋ ਅਰਬਿੰਦ,
ਜੁਗਿਆਸਨ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦਕ ਭਾਰੂ[1]।

[1]ਦਾਸਾਂ ਰੂਪ ਭੌਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ (ਸੁਗੰਧੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ) ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਜਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਕੰਦ ਅਨੰਦ ਬੁਲੰਦ ਪ੍ਰਦਾ,
ਦੁਖ ਦੁੰਦ ਗਜਿੰਦਨ ਪੈ ਮਿਰਗਾਰੂ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਦਾ ਬੱਦਲ, ਉਚਿਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਉਪੱਦ੍ਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ (ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ) ਹੈ।

ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਕਵਿਤਾ ਸਵਿਤਾ
ਭਵਤਾ, ਗੁਰੁ ਖਸ਼ਟ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਚਾਰੂ[1] ॥੪॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ {ਭਵਤਾ} ਸੁੰਦਰਤਾ {ਸਵਿਤਾ} ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕੌਤਕ ਹਨ।

ਖੋੜਸ ਸੈ ਸਰ ਦੋਇ ਅਸਾੜ,
ਵਦੀ ਥਿਤਿ ਏਕਮ ਭੌ ਅਵਤਾਰੀ[1]।

[1]ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਬਵੰਜਾ (੧੬੫੨ ਬਿ:) ਹਾੜ ਵਦੀ ਏਕਮ ਥਿੱਤ ਨੂੰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ) ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ।

ਦੇਵਨ ਆਇ ਕਰੀ ਬਰਖਾ ਫੁੱਲ,
ਜੈਤਿ ਧੁਨੀ ਨਭ ਮਾਂਹਿ ਉਦਾਰੀ[1]।

[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋਈ।

ਮੋਦ ਛਜੋ ਪੁਰ ਮੈਂ ਘਰ ਹੀ ਘਰ,
ਪੈ ਦਰ ਹੀ ਦਰ ਬੰਦਨ ਵਾਰੀ[1]।

[1]ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘਰ ਘਰ (ਅੰਦਰ) ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਬੂਹੇ ਉਪਰ ਬੰਦਨ ਮਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। {ਬੰਦਨ ਮਾਲਾ- ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ ਬੂਹੇ ਉਪਰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।}

ਦੇਵਤ ਪੁੰਨ ਸਗੁੰਨ ਸੁ ਲੇਵਤ,
ਸੇਵਤ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਰ ਨਾਰੀ[1] ॥੬॥

[1]ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਚੰਗੇ ਸ਼ਗਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿਤ:

ਆਇ ਕੈ ਲੁਗਾਈ[1] ਦੈਂ ਬਧਾਈ ਗੰਗ ਮਾਤ ਤਾਈਂ,

[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਛਾਈ ਧੁਨਿ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਦਾਈ ਘਰ ਘਰ ਹੈ[1]।

[1]ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਘਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭਰ ਗਈ।

ਬਿਬਿਧ ਬਜਤ ਬਾਜ[1] ਕੌਤਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨਾਦ[2],

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ। [2]ਸ਼ਬਦ (ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ)।

ਤੋਰਨ[1] ਪਤਾਕੈ[2] ਸੋ ਝਲਾਕੈਂ ਦਰ ਦਰ ਹੈਂ[3]।

[1]ਬੰਦਨ ਮਾਲਾ ਦੇਖੋ ਇਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਟਿਪਣੀ। [2]ਝੰਡੀਆਂ। [3]ਹਰ ਬੂਹੇ ਉੱਤੇ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਬ ਔ ਅਸੀਸ ਕੇ ਦਿਵੱਯਾ ਖੂਬ ਬਖਸ਼ੀਸ਼,
ਭੂਸ਼ਨ ਪਟੰਬਰ ਲੈ ਜਾਤ ਭਰ ਭਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਹਰਾ ਘਾਹ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ (ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ) ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੰਚਨ ਰਜਤਪਣ ਜ਼ੇਵਰ ਜਰਾਊ ਮਣਿ,
ਹੀਰਨ ਕੇ ਹਾਰ ਗਣ ਦੇਤਿ ਵਰ ਬਰ ਹੈਂ[1] ॥੭॥

[1]ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮਣੀਆਂ (ਜੜਤ) ਜੜਾਊ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ

ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਬਹੁਤੇ ਹਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਭਏ ਅਵਤਾਰ ਸੁਨਿ ਜਾਚਕ[1] ਅਪਾਰ ਅਏ,
[1]ਮੰਗਤੇ।

ਦਾਨ ਗੁਰੁ ਦਏ ਰਹਯੋ ਰੰਕ[1] ਕੋ ਨ ਧਰ[2] ਹੈ।
[1]ਕੰਗਾਲ। [2]ਧਰਤੀ 'ਤੇ।

ਜ਼ੇਵਰ ਨ ਏਕ ਛੋਰਾ ਗਾਂਇ ਗਜ[1] ਬੈਲ ਘੋਰਾ,
[1]ਹਾਥੀ।

ਬਸਨ ਬਜਾਰ ਜੋਰਾ ਟੋਰਾ ਹੂੰ ਨ ਪਰ ਹੈ[1]।
[1]ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਭਾਲਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ।

ਗਾਂਮ ਮੈਂ ਨ ਨਾਜ ਰਹਯੋ ਧਾਂਮ ਨ ਸਮਾਜ ਰਹਯੋ,
ਜਮ੍ਹਾਂ ਏਕ ਜਾਮ ਕੋ ਨਾ ਦਾਮ ਰਹਯੋ ਘਰ ਹੈ[1]।
[1]ਪਿੰਡ 'ਚ ਅਨਾਜ ਨ ਰਿਹਾ, ਘਰ 'ਚ ਸਮਾਨ ਨ ਰਿਹਾ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਹਿਰ ਦੇ (ਖਰਚ ਜੋਗਾ) {ਦਾਮ}ਰੁਪਇਆ ਪੈਸਾ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤ ਗੰਗ ਕੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਏਕ ਅੰਗ ਰਹੀ,
ਗੁਰੂ ਕੇ ਭੀ ਧੋਤੀ ਪਾਗ ਮਾਲਾ ਰਹੀ ਕਰ ਹੈ[1] ॥੮॥
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਹੇਰ ਕੁਬੇਰ ਡਰਯੋ ਮਨ ਮੈਂ,
ਮਘਵਾ[1] ਛਪਿ ਮੇਘਨ ਮਾਂਹਿ ਪਯੋ ਹੈ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ।

ਭੁਲਗੀ ਸੁਧਿ ਸਾਤਹੁਂ[1] ਸਿੱਧਨ ਕੀ,
[1]ਸੱਤ ਸੁੱਧਾਂ {ਧੀਰਜ, ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ ਬਲ ਗਤਿ ਮਤਿ ਅਉਸਰ ਬਾਤ। ਸਿੰਘਨ ਡਰ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਭੂਲ ਗਈਂ ਸੁਧ ਸਾਤ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼}

ਨਵ ਨਿੱਧਨ ਰਿੱਧਿਨ ਹੋਸ਼ ਗਯੋ ਹੈ।
ਕਮਲਾ ਡਰ ਕੈ ਹਰ ਕੈ ਲਪਟੀ,
ਕਪਟੀ ਰਤਨਾਕਰ ਅਥਾਹਿ ਭਯੋ ਹੈ[1]।
[1]ਲੱਛਮੀ ਡਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਗਈ (ਕਿਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਕੜ ਕੇ ਦਾਨ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ) ਅਤੇ ਛਲੀਆ ਸਮੁੰਦਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ (ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ 'ਚੋਂ ਸਾਰੇਰਤਨ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾਨ ਨ ਕਰ ਦੇਣ।

ਮਤ ਮੋਹਿ ਉਠਾਇ ਦਿਵੈਂ ਗੁਰੁ ਦਾਨ,
ਸੁਮੇਰੁ ਭਿ ਹੇਰ ਚੁਫੇਰ ਛਯੋ ਹੈ[1] ॥੯॥
[1]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ (ਸੋਨੇ ਦਾ ਪਹਾੜ) ਵੀ (ਇਹ) ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਬਹੁ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਮੈਂ ਬਿਸਤੀਰਤ,
ਕੀਰਤਿ ਮਾਲਤੀ ਫੂਲ ਗਈ[1]।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਮਹਿਮਾ ਮਾਲਤੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ।

ਪਰਚਾ ਗੁਰੁ ਦਾਨ ਘਰੋ ਘਰ ਮੈਂ,
ਚਰਚਾ ਕਿਤ ਮਾਲ ਮਰਾਲ ਛਈ[1]।
[1]ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਘਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ।

ਧਰਿ ਆਸ ਅਯੋ ਨ ਨਿਰਾਸ ਗਯੋ,
ਮਨ ਇੱਛਤ ਦੌਲਤ ਦੋਇ ਲਹੀ[1]।
[1]ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਦੌਲਤ ਲੈ ਲਈ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਬਿਦਤਾਵਨ ਕੀ[1],
[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ।

ਤਿਨ ਲੋਕ ਵਿਖੈ ਪਰ ਧੂੰਮ ਗਈ ॥੧੦॥
ਦੁਲਰਾਵਤ[1] ਮਾਤ ਹਿਯੇ ਹੁਲਸਾਤ[2],
[1]ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੀ ਹੈ। [2]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਤ ਨ ਅੰਗ ਉਮੰਗ[1] ਭਰੈਂ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।

ਪੁਚਕਾਰਤ[1] ਮਾਰਤ ਸੋ ਚੁਟਕੀ,
[1]ਪੁਚ ਪੁਚ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਰ ਕੰਜ ਵਿਖੈ ਮੁਖ ਮੰਜ ਫਰੈਂ[1]।
[1](ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪਣੇ) ਹੱਥ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਜਲ ਮੁਖ ਨੂੰ ਫੜਦੇ ਹਨ।

ਕਰਿ ਚੁੰਮਨ ਚਿੱਬਕ ਹੱਥਰੁ ਮੱਥ,
ਉਲੱਥ ਪੁਲੱਥ ਸੁਕੱਥ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਠੋਡੀ, ਹੱਥ ਤੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੇ ਹਨ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ) ਉਲੱਦ ਪੁਲੱਦ

(ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਸ ਰਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਸਮੋਦ,
ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਕੈ ਗੋਦ ਧਰੈਂ[1] ॥੧੧॥

[1]{ਰਾਸ} ਸਾਰੇ {ਬਿਲਾਸ} ਬਚਨ {ਰਸ} ਪਿਆਰ {ਹੁਲਾਸ} ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ {ਸਮੋਦ} ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ (ਕਰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ) ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ {ਬਿਨੋਦ} ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁਖ ਚੰਦ ਅਰੁਬਿੰਦ ਮਨਿੰਦ ਅਨਿੰਦਤ,
ਭ੍ਰਿੰਗ ਚਕੋਰ ਚਿਤੈਂ ਮੰਡਰੈਂ ਹੈਂ[1]।

[1](ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਕੰਵਲ ਵਰਗਾ ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਹੈ। (ਸਿੱਖ) ਚਕੋਰਾਂ ਤੇ ਭੌਰਿਆਂ (ਵਾਂਗ) ਦੇਖ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਗ ਨੇਵਰ ਜ਼ੇਵਰ ਕੰਕਨ ਕਿੰਕਨਿ,
ਮਾਲ ਮਨੀ ਹਿਯ ਪੈ ਝਲਕੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਂਜਰਾਂ, (ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ) ਕੜੇ, (ਲੱਕ 'ਚ) ਤੜਾਗੀ ਆਦਿ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਮਣੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਚ ਮੇਚਕ ਚਿੱਕਨ ਆਨਨ ਪੈ,
ਲਟਕੈਂ ਜਨ ਨਾਗ ਬਚਾ ਸਸਿ ਪੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕਾਲੇ ਤੇ ਚੀਕਣੇ ਵਾਲ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ।

ਝਲਕੈ ਝਗੁਲੀ ਮਧ ਯੌਂ ਤਨਕੀ ਦੁਤਿ,
ਇੰਦੁ ਮਨੋ ਮੱਧ ਮੇਘ ਲਸੈਂ ਹੈਂ[1] ॥੧੨॥

[1]ਝੱਗੀ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਐਉਂ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਚੰਦ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਪੈ,
ਮਿਲ ਬਾਲਨ ਖੇਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਕਬਹੂੰ ਕਿਲਕਾਰਤ[1] ਟਾਰਤ ਸ਼ੋਕ,
ਨਿਹਾਰਤ ਲੋਗ ਬਿਸਾਰਤ ਗੇਹੈਂ[1]।
ਗੁਰੁ ਬਾਲਕ ਮਾਲਕ ਬਿੱਸ੍ਵ[1], ਬਸੋ
ਉਰਿ ਮੋਹਿ, ਸਦਾ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਚਹੇ ਹੈਂ* ॥੧੩॥

[1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ (ਬੈਠਦੇ ਹਨ)।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ।
*ਇਸ ਅੰਕ ਨ: ੧੩ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤੁਕ ਕਿਤੇ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਛਪਯ:

ਚਰਨ ਬਰਨ ਸਮ ਕੰਜ,
ਅਰਨ ਸੁਖ ਮੰਜ ਸਸੀ ਜਨ[1]।

[1]ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਰੰਗ (ਲਾਲ) ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਰਗਾ) ਉੱਜਲ ਹੈ।

ਬਸਨ ਬਿਲੋਕਨ ਹਸਨ ਦਸਨ,
ਦਾਮਨਿ ਦਮਕਨ ਘਨ[1]।

[1]ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਸਣ ਸਮੇਂ ਦੰਦ (ਐਉਂ) ਦਿਸਦੇ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ) ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਜਬਿ ਕਿ ਚਿਬਕ ਕਪੋਲ,
ਲੋਲ ਕੁੰਡਲ ਰਵਿ ਨਵ ਵਤ[1]।

[1]ਜਦੋਂ ਕਿ ਠੋਡੀ ਤੇ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਕੁੰਡਲ ਹਿੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲ ਸੁ ਧਨੁਖ ਮਦਨ,
ਛਬਿ ਅੰਗ ਅਨੰਗ ਅਤਿ[1]।

[1]ਕਾਮਦੇਵ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਰਗੇ ਟੇਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਬਹੁਤ (ਅਨੰਗ) ਸੁੰਦਰ ਹੈ।

ਗਤਿ ਗਇੰਦ ਕੇਹਰ ਠਵਨ,
ਕਦਲਿ ਜੰਘ ਭੁਜ ਕਰਭਿ ਕਰ[1]।

[1]ਤੋਰ ਹਾਥੀ (ਵਰਗੀ) ਤੇ {ਠਵਨ} ਖੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੇਰ (ਵਰਗਾ) ਹੈ, ਲੱਤਾਂ ਕਲੇ (ਵਰਗੀਆਂ ਅਤੇ) ਬਾਹਾਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੰਡ (ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ)।

ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ ਸੁਖਮਾ ਨਿਵਾਸ,
ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੁਖ ਦੁੰਦ ਹਰ[1] ॥੧੪॥

[1]ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੋਭਾ ਦਾ ਘਰ, (ਹੇ) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਮੇਰੇ) ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿਉ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਚ[1] ਉਮਰ ਬਾਲ।
ਨਿਤ ਕਰਤ ਚਰਿਤ ਨੀਕੇ ਬਿਸਾਲ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਪੂਰਨ ਕਰਤ ਆਸ।
ਸਮ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਰਹੀਂ ਬਿਲਾਸ।
ਨਹਿ ਧਰੈਂ ਕਿਸੀ ਕਾ ਜਰਾ ਤ੍ਰਾਸ।
ਰਖ ਟੇਕ ਏਕ ਅਕਾਲ ਖਾਸ ॥੧੫॥
ਬਡ ਧੀਰ ਭੀਰ[1] ਸੁਠਿ ਅਤਿ[2] ਸੁਸ਼ੀਲ[3]।
ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ[1] ਸਮ੍ਰੱਥ ਡੀਲ[2]।
ਪਿਖਿ ਸੰਤ ਸਿੱਖ ਸਭਿ ਸਹਿ ਹੁਲਾਸ।
ਕਰਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਨਿਵਾਸ ॥੧੬॥
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਕਰਿ ਅਤਿ ਕਰੈਂ ਸੇਵ।
ਦਿਢ ਮਾਨੈਂ ਗੁਰੁ ਦੇਵਾਨ ਦੇਵ।
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਗਾਥ ਤੈਸ।
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਪੀਛੇ ਭਈ ਜੈਸ ॥੧੭॥
ਜਬਿ ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਤਨ ਤਜ ਲਾਹੌਰ।
ਮਿਲਿ ਭਏ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗੌਰ।
ਜੋ ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਕਿਯ ਕੁਕਾਜ।
ਸੁਨਿ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਰਿਸ ਧਰਿ ਦਰਾਜ[1] ॥੧੮॥
ਕਰੁਨਾਰਸ ਘਰ ਪੁਰ ਛਯੋ ਭੂਰ।
ਦਿੰਹ ਗਾਰੀ ਚੰਦੂ ਕੋ ਵਿਸੂਰ[1]।
ਸਭਿ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਹਿਤ ਮੁਕਾਣ।
ਪੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਭੇ ਜਮਾਂ ਆਣਿ ॥੧੯॥
ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਕਰ ਧਰਿ ਕਪੋਲ[1]।
ਅਤਿ ਸੋਚ ਰਹੇ ਥੇ ਹ੍ਵੈ ਅਲੋਲ[1]।
ਪਿਖਿ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਸਮ ਬਸ਼ਿਸ਼ਟ।
ਢਿਗ ਬੈਠ ਸਮੋਧੇ[1] ਗਜਾਨ ਦਿਸ਼ਟਿ[2] ॥੨੦॥
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਨਹਿ ਭੇ ਸੋਚ ਜੋਗ।
ਜਿਨ ਸੁਜੱਸ ਬਿਥਾਰਯੋ ਤਿਹੂੰ ਲੋਗ।
ਬਹੁ ਤਾਲ ਬਾਵਲੀ ਕੂਪ[1] ਲਾਇ।
ਰਚਿ ਧਰਮ ਥਾਨ ਕਸਬੇ[1] ਬਸਾਇ ॥੨੧॥
ਪਤਤਾਵਲਿ[1] ਤਾਰਨ ਹੇਤ ਭਾਰ।
ਤੀਰਥ ਬਿਦਤਾਏ ਅਤਿ ਉਦਾਰ।
ਹਿਤ ਭਵਸਿੰਧੁ ਤਾਰਨ ਸਿਖਨ ਗੋਤ[1]।

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਧੀਰਜ ਵਾਲੇ। [2]ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ। [3]ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ।
[1]ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਕੱਦ (ਵੱਡਾ)।
[1]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਝੁਰ ਝੁਰ ਕੇ।
[1]ਗੱਲ੍ਹ 'ਤੇ ਹੱਥਰੱਖ ਕੇ।
[1]ਟਿਕ ਕੇ।
[1]ਸਮਝਾਇਆ। [2]ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ)।
[1]ਖੂਹ।
[1]ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰ।
[1]ਪਾਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ।

ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਬੇਦਿ ਵਰ ਰਚਜੋ ਪੋਤ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ।
ਗਤਿ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਕੀ ਦਿਖਾਇ। — [1]ਰੀਤੀ।
ਸਿਰ ਸ਼ਤਰੂ[1] ਕੇ ਕਾਲੰਕ ਲਾਇ। — [1]ਵੈਰੀ।
ਤਨ ਤਜਜੋ ਭਏ ਜਲ ਰੂਪ ਏਸ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਜਿਮ ਰਾਮ ਚੰਦ ਸਰਜੂ ਵਿਖੇ ਸੁ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਸਰਜੂ (ਨਦੀ) ਵਿੱਚ।
ਸਿਖ ਅਨਗਨ ਕੋ ਵਹਿ ਗਏ ਤਾਰ।
ਨਹਿ ਸੋਚਨ ਜੋਗ ਸੁ ਲਿਹੁ ਵਿਚਾਰ।
ਫਲ ਪੁੰਨ ਪੁੰਜ[1] ਤਨ ਮਨੁਖ ਪਾਇ। — [1]ਸਮੂੰਹ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰਕੇ।
ਜੋ ਬਿਸ਼ਜੋਂ ਮੇਂ ਜਨ ਗੇ ਗਮਾਇ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਗਵਾ ਗਏ।
ਨਹਿ ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਵੈਰਾਗ ਗਜਾਨ।
ਸਾਧਜੋ, ਨਹਿ ਸਿਰ ਲੌਂ ਦਯੋ ਦਾਨ।
ਨਹਿ ਧਰਮ ਜੁਧ ਕਰਿ ਸੀਸ ਦੀਨ।
ਨਹਿ ਭਏ ਹਕੀਕੀ ਇਸ਼ਕ ਮੀਨ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮੱਛ।
ਨਰ ਤਨ ਜਿਨ ਦਜੋ ਬਿਅਰਥ ਖੋਇ।
ਵਹਿ ਸੋਚਨ ਜੋਗੁ ਸਬੈ ਹੋਇ।
ਨਹਿ ਜਪਜੋ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਹੋਇ।
ਸਤਸੰਗਿ ਨ ਕੀਨੋ ਪੁਰਬ ਕੋਇ ॥੨੬॥
ਨਹਿ ਦਸਵੰਧ ਦੀਨੋ ਗੁਰੂ ਹੇਤ।
ਵਹਿ ਮੂਰਖ ਸੋਚਨ ਜੋਗ ਜੇਤ[1]। — [1]ਜਿਤਨੇ ਹਨ।
ਜਿਨ ਹ੍ਵੈ ਅਤੀਤ[1] ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਨ। — [1]ਤਿਆਗੀ।
ਹ੍ਵੈ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਸੰਤ ਨ ਸੇਵ ਕੀਨ ॥੨੭॥
ਢਿਗ ਹੋਵਤ ਮੰਗਤੈਂ ਦਿਯ ਜਵਾਬ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਖੋਯੋ ਮਗ ਖਰਾਬ।
ਗੁਨ ਤਜਿ ਅਵਗਨ ਗਹਿ ਕੀਨ ਨਿਦ।
ਨਹਿ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਦਿਢ[1] ਜਾਂਹਿ ਬਿੰਦ[2] ॥੨੮॥ — [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। [2]ਜਾਣਿਆ।
ਨਹਿ ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਰੀ ਸੇਵ।
ਵਹਿ ਜਨ ਜਢ[1] ਸੋਚਨ ਜੋਗ ਏਵ[2]। — [1]ਮੂਰਖ। [2]ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਨਹਿ ਬਿਪਤਾ ਮੈਂ ਜਿਨਿ ਗਹਜੋ ਧੈਰ[1]। — [1]ਧੀਰਜ।
ਨਹਿ ਨਿਜ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਤੈ ਲਯੋ ਬੈਰ ॥੨੯॥
ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਨਹਿ ਉਪਕਾਰ ਕੀਨ।
ਨਿਜ ਸ੍ਵਾਰਥ ਹੀ ਮੈ[1] ਰਹਜੋ ਦੀਨ[2]। — [1]ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ। [2]ਦੁਖੀ ਰਿਹਾ।
ਨਹਿ ਸੰਤ ਮਾਤ ਪਿਤ ਕਰੀ ਸੇਵ।
ਵਹਿ ਸੋਚਨੀਯ ਜਨ ਹੈ ਅਭੇਵ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਾਤੈਂ ਧਰਮ ਕੇਰ।
ਕਹਿ ਬੁੱਢੈ ਦੈ ਕਰਿ ਧੀਰ ਫੇਰ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪਢਾਯੋ ਗੁਰੁ ਨਮਿੱਤ।

ਸਬਿ ਲੌਕਕ ਬੈਦਕ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਤ[1] ॥੩੧॥	[1]ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕਰੀਤੀ ਕੀਤੀ।
ਥਹੁ ਅਸਨ[1] ਬਸਨ[2] ਅੱਸ੍ਰ[3] ਗੁਰੂ ਹੇਤ।	[1]ਭੋਜਨ। [2]ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਘੋੜਾ।
ਗੁਰੁ ਬੁੰਗੇ ਭਏ ਅਕਾਲ ਦੇਤ।	
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਕਲਜਾਨ ਕਾਜ।	
ਯਹਿ ਨੀਕ ਚਲਾਯੋ ਤਬਿ ਰਵਾਜ ॥੩੨॥	
ਬਰ ਦੀਨੋ ਜੋ ਸਿਖ ਸਿਖ ਨਮਿੱਤ।	
ਅਸਵਾਰੀ ਪੋਸ਼ਸ਼[1] ਦੈਂਹ ਬਿੱਤ[2]।	[1]ਪੁਸ਼ਾਕ। [2]ਧਨ।
ਵਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ ਫਲ ਤਿੰਹਿ ਪਾਇੰ ਖਾਸ।	
ਲਹਿੰ ਸੁਗਤਿ[1] ਨ ਜਮ ਕਾ ਪਿਖੈਂ ਤ੍ਰਾਸ ॥੩੩॥	[1]ਚੰਗੀ ਮੁਕਤੀ।
ਪੁਨ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਸਿੱਖ ਬਟੋਰ[1]।	[1]ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਹਿਤ ਤਿਲਕ ਦੇਨ ਕਿਯ ਮਤਾ ਗੌਰ[1]।	[1]ਵੱਡੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।
ਮਿਲਿ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਗੁਰਦਾਸ।	
ਬੂਲਾ ਅਰੁ ਬਹਿਲੋ, ਭਗਤੂ ਖਾਸ ॥੩੪॥	
ਜੇਠਾ, ਪੈਰਾਣਾ, ਅਰਥ ਮੱਲ।	
ਬਿਧੀਆ, ਲੰਙਾਹਾ ਪੈੜਾ ਭੱਲ।	
ਇਤਜਾਦਿਕ ਸਿੱਖਨ ਸਭਾ ਲਾਇ।	
ਬੈਠਾਯੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉੱਚ ਥਾਇ ॥੩੫॥	
ਤਬਿ ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਤਿਲਕ ਕੀਨ।	
ਕੁੰਕਮ[1] ਮਦ[2] ਚੰਦਨ ਕੇਰ ਚੀਨ।	[1]ਕੇਸਰ। [2]ਕਸਤੂਰੀ। {ਸੰ: ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ}
ਗੁਰੁ ਮਾਮੇ ਮਉ ਗ੍ਰਾਮ ਵਾਰ।	
ਦਸਤਾਰ ਦਈ ਬਡ ਮੋਲ ਵਾਰ ॥੩੬॥	
ਪੁਨ ਭੱਲੇ ਤੇਹਣ ਆਦਿ ਸਬਿਨਿ।	
ਪਗਰੀ ਦੋਸ਼ਾਲੇ ਦਏ ਤਵਨ[1]।	[1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।
ਪੁਨ ਸਬੈ ਮਸੰਦਨ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰਿ।	
ਦਈ ਸੇਲੀ[1] ਟੋਪੀ ਮਾਲ ਸਾਰ[2] ॥੩੭॥	[1]ਕਾਲੀ ਉੱਨ ਜਾਂਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਗੁੰਦਵੀਂ ਇਕਰੱਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ਕੀਰ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪੱਗ ਜਾਂ ਟੋਪੀ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਵਾਂਗ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। [2]ਚੰਗੀ ਮਾਲਾ।
ਵਹਿ ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸਿਤਕਾਰ ਸਾਥ।	
ਧਰਿ ਚੌਕੀ ਪਰ ਤਿੰਹਿ ਟੇਕ ਮਾਥ।	
ਇਕ ਤੇਗ ਬੇਗ ਬ੍ਰਿੱਧ ਤੈ[1] ਮੰਗਾਇ।	[1](ਬਾਬਾ) ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ।
ਭਾਖਜੋ ਇਹੁ ਮਮ ਗਰ ਦੇਹੁ ਪਾਇ ॥੩੮॥	
ਥਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਅਤੀ ਬ੍ਰਿੱਧ।	
ਪੁਰ[1] ਕਰਾਮਾਤ ਬਖਜਾਤ ਸਿੱਧ।	[1]ਭਰੇ ਹੋਏ।
ਬਡ ਉਮਰ ਸਵਾ ਸੌ ਬਰਸ ਕੇਰ।	
ਤਪਸੀ ਅਤਿ ਲਖਤ ਨ ਏਰ ਫੇਰ[1] ॥੩੯॥	[1]ਹੇਰ ਫੇਰ, ਵਲ ਛਲ।
ਉਨਿ ਤੇਗ ਦਾਹਿਨੇ[1] ਦਈ ਪਾਇ।	[1]ਸੱਜੇ (ਮੋਢੇ ਉਪਰ)।
ਨਹਿ ਬਦਲਾਵਨ ਗੁਰੁ ਦਈ ਸਾਇ[1]।	[1]ਉਹ (ਤਲਵਾਰ)।

ਪੁਨ ਦੁਤੀ ਤੇਗ ਕਰਿ ਨਮੋ ਧਾਰ[1]।
ਜੁਗ[1] ਮੀਰੀ[2] ਪੀਰੀ[3] ਕੀ ਉਚਾਰ ॥੪੦॥
ਤਬਿ ਸਭਾ ਮੱਧ ਗੁਰ ਕਹਤੋ ਏਹ।
ਹਮ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੋਂ ਪਿਤ ਬੈਰ ਲੇਂਹ।
ਨਿਜ ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰੁ ਘਰੈ ਰੱਖ[1]।
ਚੰਦੂ ਕਾ ਛੋਡੈਂ ਨਾਹਿ ਕੱਖ ॥੪੧॥
ਮੁਖ ਕਾਲਾ ਕਰਿ ਸਿਰ ਜੂਤ ਮਾਰ।
ਖੁਲਵਾਇ ਸਗਾਂ ਸੋਂ[1] ਕਰਿ ਖ੍ਵਾਰ।
ਜੇ ਹਤੋਂ ਨ[1] ਤਿਹ ਇਮ ਕਰਿ ਬਿਹਾਲ।
ਤੌ ਲਗੈ ਪਾਪ ਮੁਹਿ ਅਸ ਕਰਾਲ[1] ॥੪੨॥
ਜੋ ਗੁਰੁ ਬੇਮੁਖੁ ਔ ਨਿੰਦਕ ਤਾਂਇ।
ਕ੍ਰਿਤਘਨ[1] ਮਿਤ ਧੋਹੀ[2] ਜ਼ਹਰ ਦਾਇ[3]।
ਅਕਾਰਣ ਦ੍ਰੋਹੀ[1] ਕੁਲਹਿ ਘਾਤ[2]।
ਖਲਵਾਰੈਂ ਨਗਰ ਦਹਿ[1] ਕੁਜਾਤ ॥੪੩॥
ਪਰ ਧਨ ਤਿਯ ਧਰ ਘਰ ਛਿਨਤ ਜੋਇ[1]।
ਪਰ ਸੰਪਤਿ[1] ਕੋ ਪਿੱਖਿ ਦੁਖੀ ਹੋਇ।
ਦੁਖਦਾਯਕ ਕੁਲ ਨਿਜ ਪਿਤਾ ਮਾਤ।
ਪਰ ਛਿਦ੍ਰ[1] ਤਕੈ ਬਿਸ੍ਵਾਸ ਘਾਤ[2] ॥੪੪॥
ਇਤਜਾਦਕ ਹੈਂ ਜੋ ਮਹਾਂ ਪਾਪ।
ਸਬਿ ਲਗੈਂ ਮੁਝੈ ਸਹਿ ਸੰਤ ਸਾਪ[1]।
ਜੌ ਮੈਂ ਚੰਦੂ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਮਾਰਿ।
ਰਖਵੈਹੋਂ ਭੌਰਵ ਨਰਕ ਡਾਰਿ[1] ॥੪੫॥
ਤੌ ਮੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੇਰ ਪੂਤ।
ਕਿਉ ਕਰਿ ਬਿਦਤੈਹੋਂ ਗੁਰੁ ਸਪੂਤ।
ਯਹਿ ਜੋ ਪ੍ਰਤਗਜਾ[1] ਹਮੈ ਕੀਨ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪੂਰਨ ਕਰੈਂ ਪੀਨ[1] ॥੪੬॥
ਇਮ ਸਪਤ[1] ਕਰੀ* ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲ।

[1]ਪਾ ਲਈ।

[1]ਦੋ (ਤਲਵਾਰਾਂ)। [2]ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ। [3]ਫਕੀਰੀ ਦੀ।

[1]ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ।

[1]ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ।

[1]ਨਾ ਮਾਰਾਂ।

[1]ਭਿਆਨਕ।

[1]ਕੀਤੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। [2]ਮਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [3]ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

[1]ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਛਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [2]ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

[1](ਨੂੰ) ਸਾੜਨ ਵਾਲਾ।

[1]ਜੋ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

[1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।

[1]ਦੋਸ਼। [2]ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

[1]ਸ੍ਰਾਪ।

[1]ਜੇ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਿਆਨਕ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖਾਂ।

[1]ਪ੍ਰਣ।

[1]ਵੱਡਾ।

[1]ਸੁਗੰਧ, ਸਹੁੰ। *ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵੈਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਤੇ ਸੁਗੰਧਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵੀ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੁਨਿਆਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬੀਰ ਰਸੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ 'ਉਤਸ਼ਾਹ' ਜੋ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਹੈ- ਅੰਦਰੋਂ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਜੁੱਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੰਗ ਸਾਰੇ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤ ਸਰੂਪ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਹਾਰਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦਾ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਅਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ

ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤ-ਰਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬੀਰ-ਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੱਣ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪਰ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਹਾਨ ਨਿਰਭੈਤਾ ਤੇ ਅਣਹੋਣੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਤੇ ਉਚਿਆਈ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ। ਹਿਰਾਤ ਤੇ ਬਿੰਧਯਾਚਲੋਂ ਪਾਰ ਤੱਕ ਇਕ ਪੱਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਖ਼ਜ਼ਾਨਿਆਂ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਫੌਜਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬਲ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਫਕੀਰੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੇ-ਫ਼ੌਜ, ਬੇ-ਮੁਲਕ ਤੇ ਬੇ-ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀਰ-ਰਸ ਧਾਰਨ ਤੇਰਾਜ ਪਲਟਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਸਮੱਰਥਾ, ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਮੁਲਕਗੀਰੀ ਦੀ ਹਵਸ, ਰਾਜ ਦਾ ਲੋਭ ਤੇ ਨੀਵੇਂ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਦਬੇਲ ਪਰਜਾ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦਾ ਭਾਵ, ਸੱਚਾਈ, ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਬੀਰ-ਰਸ ਭਰ ਕੇ ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ।

ਭੁਜ[1] ਅਧਰ[2] ਫਰਕ ਭੇ ਨੈਨ ਲਾਲ। — [1]ਬਾਹਾਂ। [2]ਬੁੱਲ੍ਹ।
ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੀ ਕਮਾਲ[1]। — [1]ਪੂਰਨ।
ਖੁਸ਼ ਭਏ ਕਹੇਂ ਹ੍ਵੈ ਇਸੀ ਢਾਲ ॥੪੭॥
ਕੁਛ ਕਾਇਰ ਕੂਰਨ[1] ਪਰੀ ਸੋਚ। — [1]ਝੂਠਿਆਂ ਨੂੰ।
ਜੇਰਖਤ ਸ਼ੱਤ੍ਰਤਾ ਡਰੇ ਪੋਚ[1]। — [1]ਨੀਚ।
ਪੁਨ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਵਾਕ।
ਲਜਾਵਹੁ ਸੁੱਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅੱਸ੍ਰ ਚਲਾਕ ॥੪੮॥
ਯਹਿ ਭੇਟਾ ਦੈ ਹੈ ਸਿਖ ਜੋਇ।
ਫਲ ਚਾਰ ਲਹੈ ਗੁਰੁ ਘਰੋਂ ਸੋਇ।
ਫਿਰ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਅਪਾਰ।
ਸਿਖ ਲਜਾਏ ਭੇਟਾ ਮੋਦ ਧਾਰ ॥੪੯॥
ਗੁਰੁ ਪੇਖਿ ਖੁਸ਼ੀ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਬਿਸਾਲ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਕੀਨੋ ਨਿਹਾਲ।
ਜਬਿ ਦੇਸ ਦੇਸ ਯਹਿ ਸੁਨੀ ਬਾਤ।
ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਪ੍ਰਤਗਜਾ ਐਸ ਭਾਂਤਿ ॥੫੦॥
ਤਬਿ ਸਿੱਖ ਸਭੈ ਅਤਿ ਜੋਰ ਲਾਇ।
ਧਨ ਅਸ੍ਰ ਹਥਜਾਰ ਅਪਾਰ ਲਜਾਇ।
ਅਰਪੈਂ, ਪੁਨ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਰਹੈਂ ਪਾਸ।
ਬਹੁ ਸਸਤ੍ਰ ਬਿੱਦਜਾ ਸਿਖੈਂ ਖਾਸ ॥੫੧॥
ਦਿਨ ਥੋਰ ਵੀਚ ਬਡ ਭਾ ਜ਼ਹੂਰ[1]। — [1]ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋ ਗਿਆ।
ਧਨ ਸੰਗ ਖਜਾਨੇ ਗਏ ਪੂਰ।
ਅਸ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਏ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ।
ਬਹੁ ਜ਼ੇਵਰ ਜਰੇ ਜਰਾਉ ਚਾਰੁ[1] ॥੫੨॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਜੜਾਊ ਜੜੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਣੇ।
ਗੁਰਿ ਘਨੀ ਅਨੀ[1] ਰਖ ਲਈ ਫੇਰ। — [1]ਬਹੁਤੀ ਫੌਜ।

ਨਿਤ ਚਢਿ ਬਨ ਮੈਂ ਖੇਲੈਂ ਅਖੇਰ[1]।	[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਲੈ ਸੰਗ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸ੍ਵਾਂਨ[1] ਸਾਜ਼[2]।	[1]ਕੁੱਤੇ। [2]ਸਾਮਾਨ।
ਬਹੁ ਲਗਰ[1] ਝਗਰ[2] ਸ਼ਿਕਰੇ[3] ਸੁ ਬਾਜ ॥੫੩॥	[1]ਲਗੜ=ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਜੋ ਕਾਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਝਗੜ ਪੰਛੀ ਦੀ ਮਦੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੱਦ ਝਗੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਝਗੜ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਜੋ ਲਗੜ ਦਾ ਨਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [3]ਸ਼ਿਕਰਾ=ਗੁਲਾਬੀ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਜੋ ਬਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਦੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਰ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਚਚਕ' ਜਾਂ 'ਚਿਪਕ' ਹੈ।
ਜੁਰਰੇ[1] ਕੁਹੀ[2] ਚੀਤੇ ਸਜਾਹ ਗੋਸ਼[3]।	[1]ਜੁਰਰਾ=ਇਹ ਬਾਜ਼ ਦਾ ਨਰ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੱਦ ਬਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਕੁਹੀ=ਕਾਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ। ਇਹ ਮਦੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਰ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਕੋਹੀਲਾ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸੁਰਖ਼ੀ ਮਿਲਿਆ ਕਾਲਾ ਹੈ। [3]ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਚਿਤ੍ਰੇ।
ਬਨ ਜੀਵਨ ਕੀ ਜੁ ਭੁਲਾਤ ਹੋਸ਼।	
ਮ੍ਰਿਗ[1] ਸਿੰਘ[2] ਸਸੇ[3] ਪਾੜ੍ਹੇ[11] ਝਿੰਖਾਰ[22]।	[1]ਹਰਨ। [2]ਸ਼ੇਰ। [3]ਸਹੇ। [11]ਭੂਰੇਰੰਗ ਦੇ ਦੋ ਫ਼ੁੱਟ ਉੱਚੇ ਹਰਨ। [22]ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ।
ਗੁਰੁ ਮੁਕਤਿ ਕਰੈਂ ਹਤ ਕੈ ਅਪਾਰ ॥੫੪॥	
ਪੁਨ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਤਟ ਬਿਸਾਲ।	
ਗੁਰੁ ਰਚਯੋ ਤਖਤ ਬੁੰਗਾ ਅਕਾਲ।	
ਸੁਭ ਹਾੜ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਸੁਧਾਇ।	
ਸੰਮਤ ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਚੌਹਟ ਥਾਇ[1] ॥੫੫॥	[1]ਸੀ।
ਬਡ ਭੂਖਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਾਜ।	
ਗੁਰੁ ਸੋਭਾ ਮੱਧ ਪਰ ਤਖਤ ਭ੍ਰਾਜ[1]।	[1]ਚਮਕ ਦਮਕ (ਨਾਲ ਬੈਠੇ)।
ਸਿਰਪੇਚ[1] ਜਿਗ੍ਹਾ ਕਲਗੀ ਸੁਹਾਇ।	[1]ਦਸਤਾਰ।
ਜਿਹ ਦਮਕ ਚਮਕ ਦਾਮਨਿ ਲਜਾਇ[1] ॥੫੬॥	[1]ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ (ਕਰਦੀ ਹੈ)।
ਉਰਿ ਮੁਕਤ ਮਾਲ ਉਡਗਨ ਲਜਾਤ[1]।	[1]ਗਲ ਵਿੱਚ (ਸਜੀ) ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ (ਵੇਖ ਕੇ) ਸਮੂੰਹ ਤਾਰੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ (ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਕਪੋਲ ਲਸਾਤ[1]।	[1]ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੰਡਲ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਿਲਦੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਕਰ ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਖਚੇ ਹੀਰ[1]।	[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) ਹੀਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਪਿਖਿ ਛਾਪ ਛੱਲੇ ਤਜਿ ਇੰਦ੍ਰ ਧੀਰ ॥੫੭॥	
ਬਡਰਤਨ ਜਟਤ ਧਨੁ ਕੰਧਿ[1] ਸਜਤ।	[1]ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਧਨੁਸ਼।
ਜਿਹ ਪੇਖ ਸੁਰੋਂਦ੍ਰ[1] ਧਨਖ ਲਜਤ।	[1]ਸ਼ਿਵ ਦਾ।
ਕਟ ਮੈਂ ਤੁਨੀਰ ਸਰ ਜਾਲ ਪੂਰ[1]।	[1]ਲੱਕ ਨਾਲ ਭੱਥਾ ਬਹੁਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਜਨ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੈਦ ਬੈਰੀਨ ਭੂਰ[1] ॥੫੮॥	[1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕੈਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਗਰਿ ਧਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੁਗ ਬੁਲੰਦ[1]।	[1]ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਜਨ ਕਾਲ ਜੀਭ ਕਰਿ ਰਖੀ ਬੰਦ।	
ਪਰ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ[1] ਢਾਲ ਸੋਭਿਤ ਬਿਸਾਲ।	[1]ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ।
ਸਹਿ ਚਾਰੁ ਚੰਦ ਕਛੁ ਪਰੁਖ ਵਾਲਿ[1] ॥੫੯॥	[1]ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ ਦੇ ਸਹਿਤ ਕੱਛੂ ਦੀ (ਪਿੱਠ ਵਾਂਗ) ਕਠੋਰਤਾ ਵਾਲੀ। (ਅ) ਕਛੁਪਰਖਵਾਲ ਪਾਠ ਮੰਨ ਕੇ ਕੱਛਪ (ਅਵਤਾਰ ਵਾਂਗ) ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਨਵਰਤਨ ਕੇਰ ਕੰਠਾ ਸੁ ਕੰਠ[1]। — [1]ਗਲ ਵਿੱਚ।
ਜਨ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਖੇ ਪੋਇ ਗੰਠ[1]। — [1]ਗੰਢ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ ਕੇ।
ਅਬਦੁੱਲਾ ਢਾਢੀ ਜਸ ਸੁਨਾਇ।
ਨਿਤ ਸਾਕੇ ਮਰਦਨ[1] ਐਸ ਭਾਇ ॥ ੬੦ ॥ — [1]ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ।
ਸੁਨਿ ਕਾਯਰ ਭੀ ਹ੍ਵੈਂ ਸੂਰਬੀਰ।
ਲਰ ਮਰੈਂ ਜੰਗ ਮੈਂ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਚੀਰ।
ਸੁਨਿ ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਭਟ[1] ਆਇ। — [1]ਸੂਰਮੇ।
ਢਿਗ ਰਹੈਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮੋਦ ਪਾਇ ॥ ੬੧ ॥
ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਕੋ ਅਸ੍ਵ ਹਥਜਾਰ ਦੇਤ।
ਧਨੁ ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਜੁ ਚਹੈ ਜੇਤ[1]। — [1]ਜਿਤਨਾ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੰਗਰੋਂ ਵਖਤ ਦੋਇ।
ਛਕਵਾਵੈਂ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਮੋਦ ਹੋਇ ॥ ੬੨ ॥
ਸਿਖਰਾਵੈਂ ਬਿਦਜਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੇਰ।
ਜੋ ਸਿਖ ਕਰਿ ਕਾਯਰ ਹ੍ਵੈਂ ਦਲੇਰ।
ਯਹਿ ਦੇਸ ਦੇਸ ਜਬਿ ਭਈ ਸਾਰ[1]। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਚਲ ਅਏ ਬਹੁਤ ਇਸ ਇਲਮਵਾਰ ॥ ੬੩ ॥
ਗੁਰੁ ਧਨ ਬਾਂਛਿਤ ਸਬਿ ਤਈਂ ਦੇਹਿਂ।
ਮਨ ਬਿਧੈ ਜੈਸ ਬਿਧਿ ਕਰੈਂ ਤੇਹਿਂ।
ਦੋ ਵਕਤ ਥਿਰੈਂ ਦਰਵਾਰ ਲਾਇ।
ਨਿਤ ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਸਿਖ ਆਇ ॥ ੬੪ ॥
ਧਨ ਤੋਫੇ ਅਰਪੈਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਤੇ ਫਲ ਲੈ ਜਾਹਿਂ ਚਾਰ।
ਧਨ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਰੇ ਕੋਸ਼[1]। — [1]ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਜੋ ਪੇਖਿ ਧਨਦ[1] ਕੀ ਜਾਤ ਹੋਸ਼ ॥ ੬੫ ॥ — [1]ਕੁਬੇਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ)।
ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਅਰੂਜ[1] ਨਮੂਜ[2] ਪੇਖਿ। — [1]ਤ੍ਰੱਕੀ। [2]ਨਾਮਵਰੀ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ।
ਇੰਦ੍ਰ ਭੀ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਬਿਸੇਖ।
ਜੁਗ ਵਕਤ ਬਾਜ ਮੰਗਲ[1] ਜੁ ਬਜਤ। — [1]ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।
ਸੁਨਿ ਨੌਬਤ ਗਰਜਨ ਮੇਘ ਲਜਤ ॥ ੬੬ ॥
ਅਸਮਾਨ ਵੀਚ ਫਰਰੈਂ[1] ਨਿਸ਼ਾਨ। — [1]ਝੂਲਦੇ ਹਨ।
ਜਿਹ ਚਮਕ ਪੇਖਿ ਤੜਤਾ ਲਜਾਨ[1]। — [1]ਬਿਜਲੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਪੇਖਿ ਸੁਰ ਸਭਾ ਲਜਤ।
ਸੁਨਿ ਗਾਇਨ ਗੰਧ੍ਰਬ ਮੌਨ ਭਜਤ[1] ॥ ੬੭ ॥ — [1]ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰ ਬਾਲ ਭਾਨ[1] ਬਿਦਤੇ ਸੁ ਜਗਤ। — [1]ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ।
ਕਲ ਕੰਜ[1] ਖਿਰੇ ਸਿਖ ਸੰਤ ਭਗਤ। — [1]ਸੁੰਦਰ ਕੰਵਲਾਂ (ਵਾਂਗ)।
ਤਮ ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਭੌ ਤਿੱਤ੍ਰ ਬਿੱਤ੍ਰ[1]। — [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਉਡ ਪੁਡ ਗਿਆ।
ਖੁਸ਼ ਭਏ ਪਥਕ ਚਕਵਾਕ ਮਿੱਤ੍ਰ[1] ॥ ੬੮ ॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪਰਾਹੀ ਤੇ ਚਕਵੇ।

ਮੁਰਝਾਏ ਕੈਰਵ ਕੁਮਤਿ ਚੋਰ[1]। — [1]ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਵਾਲੇ (ਪੁਰਸ਼) ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਚੋਰਾਂ (ਵਾਂਗ) ਮੁਰਝਾ ਗਏ।
ਭੌ ਮੰਦ ਚੰਦ ਚੰਦੂ ਸੁ ਚਕੋਰ[1]। — [1]ਚੰਦੂ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸਣੇ (ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਰੂਪ) ਚਕੋਰਾਂ ਦੇ।
ਮਤ ਕ੍ਰਮ ਕਾਂਡ ਪਾਖੰਡ ਨਖਤ[1]। — [1]ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ।
ਲਟਗੇ[1] ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਭਾ[2] ਗਯਾਨ ਭਗਤਿ ॥੬੯॥ — [1]ਛਪ ਗਏ। [2]ਸੋਭਾ।
ਜਨ ਨਿੰਦਕ ਨਿਸਚਰ ਬਹੇ ਲੂਕ[1]। — [1]ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। {ਨਿਸਚਰ-ਨਿਸ-ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਰ-ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ=ਚੋਰ।}
ਦੋਖੀ ਹੰਕਾਰੀ ਭੇ ਉਲੂਕ[1]। — [1]ਉੱਲੂ।
ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸਜਨ ਜਗਤ ਐਨ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸੁਖ ਲਹਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਗਯਾਨ ਨੈਨ ॥੭੦॥
ਇਮ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਹੁ ਬਢਯੋ ਤੇਜ।
ਦਸਹੂੰ ਦਿਸ ਜਗ ਮੈਂ ਜਸ ਅਮੇਜ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਮਿਲ ਗਿਆ, ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮਕਰ ਰਵੀ ਜਿਮ[1] ਗੁਰੂ ਕਾ, — [1]ਮਕਰਰਾਸ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਦਿਨ ਦਿਨ ਦੁਗਨ ਪ੍ਰਤਾਪ।
ਬਢਨ ਲਗਯੋ ਜਯੋਂ ਜਗਤ ਪੈ,
ਤਯੋਂ ਭਯੇ ਸਤ੍ਰੁਨ ਤਾਪ ॥੭੨॥
ਸਕੇ ਸਹਾਰ ਨ ਕੇਤੁ ਜਿਮ,
ਗ੍ਰਸਨ ਹੇਤ ਉਪਚਾਰ[1]। — [1]ਕੇਤੂ (ਗ੍ਰਹਿ) ਵਾਂਗ ਗ੍ਰਸਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।
ਕਰਤ, ਪੇਸ਼ ਨਹਿ ਚਰਤ ਕੁਛ[1], — [1]ਪਰ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ।
ਆਖਰ ਮਤਸਰ[1] ਧਾਰ ॥੭੩॥ — [1]ਈਰਖਾ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਜੋ ਕਰੀ,
ਫਰੀ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੀ ਰੀਤਿ।
ਮਿਹਰਵਾਨ ਸੁਤ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ,
ਤਾਂ ਤੇ ਹੋਇ ਸਭੀਤਿ[1] ॥੭੪॥ — [1]ਡਰ ਸਹਿਤ।
ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਪਾਸ ਤਿਨ,
ਦੇਹਲੀ ਮੈਂ ਪੁਨ ਜਾਇ।
ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਸੁਨਾਇ ਬਹੁ,
ਲੂਤੀ[1] ਦੀਨੀ ਲਾਇ ॥੭੫॥ — [1]ਚੁਗਲੀ ਰੂਪ ਚੁਆਤੀ।
ਆਗ ਲਾਗ ਕੀ ਜਾਗ ਕੈ[1], — [1]ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਅੱਗ ਬਲ ਕੇ।
ਭੜਕੀ ਪੁਨ ਅਧਿਕਾਇ।
ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਸਮੁਖ ਪਿਖਿ,
ਪਠੀ ਬਜਾਰ ਸਹਾਇ[1] ॥੭੬॥ — [1](ਉਸ ਅੱਗ ਦੀ) ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ (ਮਾਨੋ ਇਹ) ਹਵਾ ਭੇਜੀ ਹੈ।
ਮਨ ਜਰ ਬਰ[1] ਕੋਇਲਾ ਭਯੋ, — [1]ਸੜ ਬਲ ਕੇ।
ਤਨ ਅਬਿ ਹ੍ਵੈ ਜਿਮ ਛਾਰੁ[1]। — [1]ਸੁਆਹ।
ਸੋ ਉਪਾਇ ਸਠ ਕਰੈਗੋ,
ਰਾਵਨ ਜਯੋ ਹਠ ਧਾਰ ॥੭੭॥

ਜਾਂਹਿ ਮਜਬ ਕੁਲ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ,
ਭਯੋ ਚਹੈ ਜਬਿ ਨਾਸ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਸਾਥ ਸੋ,
ਕਰਤ ਬਾਦ ਬਕਾਵਾਸ ॥੭੮॥
ਸੋਊ ਨੀਕੀ ਲਗਤ ਤਿਹ
ਜਾਂ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ।
ਕੁੰਡੀ ਲੀਲਤ ਮੀਨ ਜਯੋਂ,
ਦੀਪ ਪਤੰਗ ਹੁਲਾਸ[1] ॥੭੯॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਕੁੰਡੀ ਨਿਗਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤੰਗਾ ਦੀਵਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਕੁਛ ਭਾਵੀ ਕਰਯੋ ਢਹਿ,
ਤੈਸੀ ਬੁਧਿ ਸਹਾਇ।
ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਰਸ਼ ਕੋ,
ਪਿਖੋ ਕੰਸ ਪ੍ਰਥਾਇ[1] ॥੮੦॥

[1]ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ।

ਚੌਪਈ:
ਮਿਹਰਵਾਨ ਤੈ ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਬਾਤੈਂ।
ਚੰਦੂ ਲਗਯੋ ਵਿਚਾਰਨ ਘਾਤੈਂ[1]।

[1]ਦਾਅ ਪੇਚ।

ਪਹਿਲੇ ਪਠੇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸਯਾਨੇ।
ਨਾਤਾ ਲੇਹੁ ਬਾਦ[1] ਦਿਹੁ ਜਾਨੈ ॥੮੧॥

[1]ਝਗੜਾ।

ਪਾਛੇ ਭਈ ਸੁ ਗਈ ਬਿਹਾਏ[1]।

[1]ਲੰਘ ਗਈ।

ਆਗੇ ਨੀਕੀ ਲੇਹੁ ਬਨਾਏ।
ਦੈਹੋਂ ਧਨ ਅਨਗਨ ਸੰਗ ਬੇਟੀ।
ਬਿਧਿ ਨੇ[1] ਲਿਖੀ ਸੁ ਜਾਤਿ ਨ ਮੇਟੀ ॥੮੨॥

[1]ਬਿਧਾਤੇ ਨੇ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਕਾਮ ਜੁ ਹੋਈ।
ਤੁਮਰਾ ਕਰਹੌਂ ਮਨ ਦੈ ਸੋਈ।
ਤੁਮ ਹਮ ਸਾਕ ਬਨੈਂ ਜਬਿ ਗਾੜ੍ਹੇ।
ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੋ ਸਕੈ ਬਿਗਾੜੇ ॥੮੩॥
ਅਬਿ ਭੀ ਬਾਤ ਲੇਹੁ ਮਮ ਮਾਨੀ।
ਗਿਰੇ ਬੇਰ ਕੁਛ ਭਈ ਨ ਹਾਨੀ।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਤੁਮ ਪਢੀ ਕਿ ਨਾਂਹੀ।
ਮੇਲ ਰਖਨ ਸਮ ਨੀਕ ਨ ਕਾਹੀ[1] ॥੮੪॥

[1]ਕੋਈ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੁ, ਪੰਡਿਤ, ਕਵਿ, ਬੈਦ, ਅੰਮੀਰ।
ਯਾਰ, ਰਸੋਈਆ, ਬਿਪ[1], ਫਕੀਰ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।

ਬੇਟਾ, ਬਨਤਾ[1], ਪੌਰੀ[2], ਮੰਤ੍ਰੀ[3]।

[1]ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਦਰਬਾਨ। [3]ਸਲਾਹਕਾਰ।

ਕਾਰਦਾਰ[1], ਭਟ[2], ਡੂੰਮਰੁ ਸੰਤ੍ਰੀ[3] ॥੮੫॥

[1]ਅਹਿਲਕਾਰ। [2]ਜਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [3]ਪਹਿਰੇਦਾਰ।

ਇਨ ਸੋਂ ਕਭੀ ਬਿਗਾਰ ਨ ਕਰੀਏ।
ਬਿਗਰੇ ਦੇਤ ਦੁੱਖ ਇਨਿ ਡਰੀਏ।
ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ ਕੂਕਰ ਮੋਹੀ।

ਕਹਜੋ, ਲਹਜੋ ਫਲ ਮੁਝ ਤੈ ਵੋਹੀ ॥ ੮੬ ॥
ਬੀਤੀ ਬਾਤ ਸਬੀ ਦਿਹੁ ਜਾਨੇ।
ਲੇਵਹੁ ਨਾਤਾ ਬਨੋ ਸਿਆਨੇ।
ਜੇ ਅਬਿ ਭੀ ਨਹਿ ਮਾਨਨ ਕੈਹੋ[1]। — [1]ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੋਗੇ।
ਨਿਜ ਪਿਤ ਤੈ ਜ਼ਜਾਦੇ ਫਲ ਪੈ ਹੋ ॥ ੮੭ ॥
ਪਾਛੇ ਪਛਤਾਵਨ ਹੀ ਰੈਹੈ।
ਬਿਤਜੋ ਵਖਤ ਫਿਰ ਹਾਥ ਨ ਐ ਹੈ।
ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬੈਠੀ ਘਰ ਹੈ।
ਨਿਰਖਿ[1] ਅਗਨਿ ਨਿਤ ਮਮ ਉਰਿ ਬਰ ਹੈ[2] ॥ ੮੮ ॥ — [1]ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਬਲਦੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਾਤੈਂ ਲਿਖੀ,
ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਜੋਇ।
ਪਾਤੀ ਪਢਿ[1] ਗੁਰੁ ਉਤ੍ਰ ਦਿਯ, — [1]ਪੜ੍ਹਕਾ (ਚਿੱਠੀ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ।
ਉਰਿ ਰਿਸ ਨੈਨ ਸਮੋਇ[1] ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚ ਗੁੱਸਾ ਭਰ ਕੇ।
ਧਮਕਾਵਤ ਕਿਆ ਹਮੈ ਅਬਿ,
ਮਨਵਾਵਤ ਕਿਆ ਸਾਕ।
ਕਰਨ ਚਹਿਤ ਜੋ ਲੇਹ ਕਰਿ,
ਨਿਕਟ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੁਵ ਝਾਕ[1] ॥ ੯੦ ॥ — [1]ਤੇਰੀ ਮੌਤ (ਤੈਨੂੰ) ਨੇੜੇ (ਹੋ ਕੇ) ਤੱਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:
ਜੋ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਹਮਨੈ ਕੀਨੀ।
ਤੈ ਭੀ ਸੁਨ ਰਾਖੀ ਸਬਿ ਪੀਨੀ[1] ॥ ੯੧ ॥ — [1]ਕਰੜੀ।
ਸੋ ਨਹਿ ਟਰੈ ਸੁਰ ਸਸਿ[1] ਟਰ ਹੈਂ। — [1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ।
ਕਰਿ ਕੁਮੌਤ ਅਬਿ ਤੁਮ ਕੌ ਹਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਮਾਰਾਂਗੇ।
ਸਕੈਂ ਨ ਤੀਨੋ ਦੇਵ ਬਚਾਏ।
ਮਰ ਹੈਂ ਪਰ ਹੈਂ ਵੀਚ ਜੁ ਆਏ[1] ॥ ੯੨ ॥ — [1]ਜੇ ਆ ਕੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣਗੇ (ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ) ਮਰ ਜਾਣਗੇ।
ਸੰਤ ਰੂਪ ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ।
ਉਨ ਕਾ ਦ੍ਰੋਹੀ[1] ਤੂੰ ਅਭਿਮਾਨੀ। — [1]ਵੈਰੀ।
ਤੁਮ ਕੁਟੰਬ ਕੁਮਦੀ ਬਨ[1] ਐ ਹੈ। — [1]ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਬਗ਼ੀਚਾ ਹੈ।
ਹਮ ਰਵਿ[1] ਸਬਿ ਕੋ ਅਬਿ ਮੁਰਝੈ ਹੈਂ ॥ ੯੩ ॥ — [1]ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ)।
ਦੂਤਨ[1] ਜਾਇ ਕਹੀ ਢਿਗ ਚੰਦੂ। — [1]ਵਕੀਲਾਂ, ਹਲਕਾਰਿਆਂ।
ਭਯੋ ਬਿਸੂਰਤ[1] ਸੂਰਤ ਮੰਦੂ[2]। — [1]ਝੂਰਦਾ ਹੈ। [2]ਭੈੜੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ।
ਪੁਨ ਗੁਨਿ ਸੰਗ ਰਫੀਕਨ ਸਾਰੀ[1]। — [1]ਫਿਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹ ਢਿਗ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ॥ ੯੪ ॥
ਨਾਨਕ ਭਯੋ ਫਕੀਰ ਉਦਾਰੇ।
ਵਲੀ[1] ਬਿਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮਝਾਰੇ। — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਤਾਂ ਕੀ ਪਾਂਚ ਪੁਸ਼ਤ[1] ਤਸ[2] ਹੋਈ। — [1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ। [2]ਤਿਸ ਵਰਗੀਆਂ।

ਕਰੀ ਕੁਰੀਤਿ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਕੋਈ ॥੯੫॥
ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਨੈ ਪੀਨੀ[1]। [1]ਤਕੜੀ।
ਖੁਸਰੋ ਕੋ ਮਦਦ ਥੀ ਦੀਨੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਚੱਟੀ[1] ਕਰੀ ਹਜੂਰੈਂ। [1]ਦੰਡ, ਜੁਰਮਾਨਾ।
ਦ੍ਵੈ ਲੱਖ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਯਾਦ ਜਰੂਰੈਂ ॥੯੬॥
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਵਹਿ ਕੈਦ ਰਹੈ ਕੈ।
ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਹੈਜ਼ਾ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਅਬ ਤਾਂ ਕੇ ਪੂਤੈਂ।
ਰਾਖੀ ਫੌਜ ਅਧਿਕ ਮਜਬੂਤੈਂ ॥੯੭॥
ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਕਹਿਲਾਵਤ।
ਸਿਰ ਪੁਰ ਮੁੱਠਾ ਚੌਰ ਫਿਰਾਵਤ।
ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਅਧਿਕਰਖੈ ਹੈ।
ਡਾਕੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਮਰਵੈ ਹੈ ॥੯੮॥
ਛੋਰਿ ਫਕੀਰੀ ਉਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਰੀਤੀ।
ਗਹੀ, ਜੰਗ ਕੀਰਖ ਹੈ ਨੀਤੀ।
ਮਾਝਾ ਦੇਸ਼ ਲੜਾਕਾ ਭਾਰੀ।
ਹੈ ਉਮੈਦ ਕੁਛ ਕਰੈ ਖਵਾਰੀ ॥੯੯॥
ਦੌਲਤ ਦੇਵਤ ਸਿਖ ਅਪਾਰਾ।
ਮੁਲਕ ਮੁਰੀਦ ਅਹੇ ਤਿਹ ਸਾਰਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਪ ਮਨ ਠਾਨਾ।
ਤਲਬੇ[1] ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਲੈਨ ਜੁਰਮਾਨਾ ॥੧੦੦॥ [1]ਸੱਦੇ।
ਚੰਦੂ ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ ਮਨਿ ਠਹਰਾਈ।
ਐ ਹੈਂ ਈਹਾਂ ਦਿਹੁੰ ਮਰਵਾਈ।
ਭਾਵੀ ਪ੍ਰੇਰੇ ਸਮਝ ਨ ਪਾਈ।
ਆਪਹਿ ਅਪਨੀ ਮੌਤ ਬੁਲਾਈ ॥੧੦੧॥
ਅਵਸਰ[1] ਪਾਇ ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਜਬਿ। [1]ਸਮਾਂ।
ਗਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਸਬਿ।
ਕਰੀ ਅਰਜ ਨਹਿ ਗੁਰੂ ਐਸ ਹੈ।
ਕਰਤ ਸ਼ਕਾਯਤ ਚੰਦੂ ਜੈਸ ਹੈ ॥੧੦੨॥
ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਡਜਾਈ।
ਕਹਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਨਿਜ ਬਿਤੀ ਸੁਨਾਈ।
ਲੰਗਰ ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਦੇਤ ਅਪਾਰੈਂ।
ਰਹਿਤ ਗ੍ਰੀਬ ਮੁਤਾਜ[1] ਹਜਾਰੈਂ ॥੧੦੩॥ [1]ਲੋੜਵੰਦ।
ਚੰਦੂ ਫੌਜ ਉਨ੍ਹੀ ਕੋ ਕੈਹੈ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਾਤ ਅਜੋਗ ਬਨੈ ਹੈ।
ਬਦਲੇ ਸਾਕ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਜੈਸੇ।
ਚੰਦੂ ਰਖਤ ਕਹੀ ਸਬਿ ਤੈਸੇ ॥੧੦੪॥

ਬਾਬਰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾ ਚੇਰਾ[1]। [1]ਸੇਵਕ।
ਮੇਲ ਹਿੰਮਾਊ ਅੰਗਦ ਕੇਰਾ।
ਤੀਸਰ ਚਤੁਰਥ ਪੰਚਮ ਗੁਰੈਂ।
ਮਿਲਜੋ ਥਾ ਅਕਬਰ ਦਿਮ ਢੁਰੈਂ[1] ॥੧੦੫॥ [1]ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਕੇ।
ਕਥਾ ਜਥਾਰਥ[1] ਅਧਿਕ ਸੁਨਾਈ। [1]ਸੱਚੀ।
ਦਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਚਿੱਤ ਟਿਕਾਈ।
ਸ਼ਾਹਿ ਹੁਕਮ ਇਸ ਹੀ ਕੋ ਦਯੋ।
ਕਿੰਚੈ ਬੇਗ ਦੁਤੀ ਸੰਗ ਕਯੋ ॥੧੦੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਹਿ ਦੋਨੋ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਲਜਾਵਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਗਏ ਭੇਟ ਧਰਿ ਬੰਦ ਕਰ,
ਕਹੀ ਕਥਾ ਸਬਿ ਖਾਸ ॥੧੦੭॥
ਗੁਰੁ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਚਹਿਤ ਥੇ,
ਬਨਜੋ ਵਹੈ ਸੰਜੋਗ।
ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ ਪੂਰਨ ਭਵੈ[1], [1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਕਾ ਹਤ ਰੋਗ[1] ॥੧੦੮॥ [1]ਵੈਰੀ (ਚੰਦੂ ਰੂਪ) ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਸੁਨਿ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਮਾਤ ਤੈ,
ਆਗਜਾ ਲਈ ਉਦਾਰ।
ਬਿਰਧਾਦਿਕ ਸਿੱਖਨ ਤਈਂ,
ਸੌਂਪਿ ਸਰਬ ਬਿਵਹਾਰ ॥੧੦੯॥

ਚੌਪਈ:

ਮਗ ਉਲੰਘ ਗੁਰੁ ਦਿੱਲੀ ਆਏ।
ਟੀਲੇ ਮਜਨੂੰ ਪਰ ਥੈਰਾਏ[1]। [1]ਠਹਿਰੇ।
ਜਾਇ ਵਜ਼ੀਰ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਸਾਰੀ।
ਬਾਤ ਕਹੀ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਉਦਾਰੀ ॥੧੧੦॥
ਜ਼ਜਾਫਤ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਪਠੀ। [1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਠਠੀ[1]। [1]ਕੀਤੀ।
ਚੌਂਕੀ ਊਪਰ ਗੁਰੈਂ ਬਿਠਾਯੋ।
ਅਦਬੁ ਸਾਥ ਢਿਗ ਤਖਤ ਸੁਹਾਯੋ ॥੧੧੧॥
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਪੇਖਿ ਗੁਰੁ ਕੇਰਾ।
ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਇਕਬਾਲ ਬਧੇਰਾ[1]। [1]ਚਿਹਰਾ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਤੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਧਰਜੋ ਬੀਰ ਰਸ ਮਨੋ ਸਰੀਰ।
ਦਿਪਤ[1] ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਿਦਾ ਗੰਭੀਰ ॥੧੧੨॥ [1]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਸੀਰੀ ਸੁਖਨ ਤਸੀਰੀ ਵਾਰੇ[1]। [1]ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਅਸਰ ਵਾਲੇ।
ਜੈਸੇ ਚਹੀਏ ਤੈਸ ਉਚਾਰੇ।
ਅਤਿ ਮਾਕੂਲ ਕਾਯਦੇ ਸਾਥ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਯੋਗ ਤ੍ਰੀਕੇ ਨਾਲ।

ਬੂਝੀ ਖੈਰ ਅਫੀਯਤ ਬਾਤ[1] ॥੧੧੩॥
[1]ਸੁਖ ਤੇ ਆਰਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤਿ ਹੋਯਾ।
ਚੰਦੂ ਕੇਰ ਸ਼ੱਕ ਸਭ ਖੋਯਾ।
ਬਿਸਮੈ ਹ੍ਵੈ ਪਰਖਨ ਕੇ ਹੇਤੈਂ[1]।
[1]ਵਾਸਤੇ।
ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੀਤਿ ਨਿਕੇਤੈਂ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਨੀਤੀ ਦੇ ਘਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਕਹੋ ਪੀਰ ! ਮੱਧ[1] ਤੁਰਕਰੁ ਹਿੰਦੂ।
[1]ਵਿੱਚੋਂ।
ਮਰਤਬ ਪਾਵਤ ਕੌਨ ਬੁਲਿੰਦੂ[1]।
[1]ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਾ।
ਰਾਗ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰਾ ॥੧੧੫॥

ਸ਼ਬਦ:

*ਅਵਲਿ[1] ਅਲਹ ਨੂਰੁ[2] ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ[3] ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ॥
[1]ਪਹਿਲਾਂ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼। [3]ਸ਼ਕਤੀ, ਮਾਇਆ। *ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ੭ਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੰਨਾ ੧੩੪੯ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ ॥੧॥
ਲੋਗਾ ਭਰਮੁ ਨ ਭੂਲਹੁ ਭਾਈ ॥
ਖਾਲਿਕੁ[1] ਖਲਕ[2] ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਾਲਿਕੁ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸ੍ਰਬ ਠਾਂਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ। [2]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਮਾਟੀ[1] ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ।
[1](ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ) ਮਿੱਟੀ।
ਨ ਕਛੁ ਪੋਚ[1] ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ ਕੁੰਭਾਰੈ[2] ॥੨॥
[1]ਕਮੀ, ਘਾਟਾ। [2]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿੱਚ।
ਸਭ ਮਹਿ ਸਾਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਈ ॥
ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਨੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਨੈ ਬੰਦਾ ਕਹੀਐ ਸੋਈ ॥੩॥

ਚੌਪਈ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥਹਿ ਕੇਰੇ।
ਬਚਨ ਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਟੇਰੇ[1]।
[1]ਕਹੇ।
ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਖੁਦਾਇ ਅਕਾਲ।
ਅਹੇ ਏਕ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਸਾਲ ॥੧੧੬॥
ਕਰੈ ਬੰਦਗੀ ਤਾਂ ਕੀ ਜੋਈ।
ਛੋਰਿ ਗੁਨਾਹ ਰਾਹ ਗਹਿ ਕੋਈ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪਰ ਖਜਾਲ ਨ ਹੋਈ।
ਲਹੈ ਨਜਾਤ[1] ਭਜੈ ਪ੍ਰਭ ਜੋਈ ॥੧੧੭॥
[1]ਮੁਕਤੀ।
ਜਿਸ ਕੇ ਛੂਟ ਗਜਾ ਭ੍ਰਮ ਉਰ ਕਾ[1]।
[1]ਹਿਰਦੇ ਦਾ।
ਤਿਸ ਕੈ ਕਜਾ ਹਿੰਦੂ ਕਿਜਾ ਤੁਰਕਾ।
ਸਬਿ ਮੈਂ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਜਾਨੈ।
ਜਥਾ ਗਗਨ[1] ਬਜਾਪਕ ਪ੍ਰਮਾਨੈ ॥੧੧੮॥
[1]ਅਕਾਸ਼।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ ਧੰਨਜ ਵਖਾਨਾ।
ਤੁਮ ਹੋ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਥਾਨਾਂ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਜਾਂਹਿ ਕੌ ਮਾਨੈ।
ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਭਲ ਲਹਿ ਕਲਜਾਨੈ ॥੧੧੯॥
ਕਰੀ ਭੇਟ ਬਹੁ ਜ਼ਰ[1] ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ।
[1]ਧਨ।

ਪਿਖਿ ਚੰਦੂ ਕੋ ਬਢੀ ਸਪਰਧਾ[1]। — [1]ਈਰਖਾ।
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਆਏ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪੇਖਿ ਭੌ ਮੋਦ ਮਹਾਂਏ[1] ॥੧੨੦॥ — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।
ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢ੍ਯੋ ਸ਼ਹਿ ਐਸੇ।
ਸਸਿ ਪੂੰਨ੍ਯੋ ਪਿਖਿ ਹ੍ਵੈ ਸਿੰਧ ਜੈਸੇ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ (ਵਧਦਾ ਹੈ)।
ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰਜਤਪਣ[1] ਰੋਜ[2]। — [1]ਰੁਪਏ। [2]ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ।
ਭੇਜਤ ਜ਼ਜਾਫਤ ਗੁਰੁ ਦਿਗ ਭੋਜ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਭੋਜਨ ਲਈ।
ਕਬਹੀ ਕਬੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਵੈ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਭੀ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਿਜਾਵੈ।
ਪਿਖਿ ਲਾਘਵਤਾ[1] ਤੀਰ ਤੁਫੰਗੈ[2]। — [1]ਫੁਰਤੀ। [2]ਬੰਦੂਕ (ਚਲਾਉਣ) ਦੀ।
ਚੜ੍ਹਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਔਰ ਤੁਰੰਗੈ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ।
ਗੁਰੂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਏਕ ਨ ਚੂਕੈਂ[1]। — [1]ਉਕਦੇ ਨਹੀਂ।
ਨਿਕਸੈਂ ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਹਨੈਂ ਅਚੂਕੈ।
ਜਹਿ ਲੌ ਤੀਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਾਵੈ।
ਤਹਿਂ ਲੌ ਦੁਤੀ ਨ ਕੋਇ ਪੁਚਾਵੈ ॥੧੨੩॥
ਧਨੁਖ ਭਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਚਢੈ ਨ ਕਿਸ ਤੈ।
ਆਵੈਂ ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਜਨ ਮਨ ਰਿਸ ਤੈ।
ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਗੁਰੁ ਸੋਂ।
ਬਢਤ ਸਸੀ ਦੁਤੀਆ ਸਮ[1] ਉਰ ਸੋਂ[2] ॥੧੨੪॥ — [1]ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ। [2]ਦਿਲੋਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਬਿ,
ਨਿਕਸ੍ਯੋ ਭਯਾਨਕ ਸ਼ੇਰ।
ਸ਼ਾਹਿ ਸਬਿਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਦਿਯ,
ਹਤੋ ਸਾਥ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ[1] ॥੧੨੫॥ — [1]ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਤਬ ਸੂਰਬੀਰ ਇਕ ਏਕ ਧਾਏ।
ਗਹਿ ਢਾਲ ਤੇਗ ਚਲ ਬੇਗ[1] ਜਾਇ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਲਰਿ ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਸੈਂ ਜਬੈ ਦਸਕ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਭੀ ਧਰਿ ਉਰਿ ਤਮਕ ਰਸਕ[1] ॥੧੨੬॥ — [1]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਬੀਰਰਸ ਧਾਰ ਕੇ।
ਗਹਿ ਢਾਲ ਭਗੌਤਾ[1] ਹੱਥ ਸੁੱਚ। — [1]ਖੰਡਾ।
ਕੇਹਰ ਲਲਕਾਰ੍ਯੋ ਬੋਲਿ ਉੱਚ।
ਵਹਿ ਅਯੋ ਭਬਕ ਨਿਜ ਤੌਰ ਫੇਰਿ[1]। — [1]ਰੁਖ਼ ਮੋੜ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬੇਗ ਹਤ ਕਰ੍ਯੋ ਢੇਰ ॥੧੨੭॥
ਪਿਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਅਮੀਰ ਵਜੀਰ ਸਾਰ[1]। — [1]ਸਾਰੇ।
ਬਡ ਤੱਜਬ[1] ਰਹਿਗੇ ਬਲ ਨਿਹਾਰ। — [1]ਹੈਰਾਨ।
ਤਬਿ ਤੈ ਦਿਢ ਸਬਿ ਸੌਂ ਬਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ।

ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਬੁਲਾਵੈ ਗੁਰਹਿਂ ਨੀਤ ॥੧੨੮॥
ਕਰਿ ਬਾਤੈਂ ਨੀਤੀ ਜੰਗ ਕੇਰ।
ਸ਼ਹਿ ਧਰੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਧੇਰ।
ਪਿਖਿ ਚੰਦੂ ਮਨ ਮੈਂ ਜਰੈ ਭਾਰ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਸੜਦਾ ਹੈ।
ਨਹਿਂ ਚਲੈ ਪੇਸ਼ ਕੁਛ ਤਾਂਹਿ ਕਾਰ ॥੧੨੯॥
ਇੱਕ ਦਿਵਸ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਚਢ੍ਯੋ ਤਾਪ।
ਚੰਦੂ ਯੌਂ ਥਾਪ੍ਯੋ ਤਬੈ ਪਾਪ।
ਇਕ ਹੁਤੋ ਨਜੂਮੀ[1] ਬਡੋ ਦੁਸ਼ਟ। [1]ਜੋਤਸ਼ੀ।
ਰਹਿ ਪਾਸ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਖਾਸ ਪੁਸ਼ਟ[1] ॥੧੩੦॥ [1]ਬਹੁਤਾ (ਪਾਪੀ)।
ਤਿਸ ਕੋ ਦੈ ਚੰਦੂ ਬਹੁਤ ਦਾਮ[1]। [1]ਦਮੜੇ, ਰੁਪਏ।
ਸਿਖਲਾਯੋ ਕਰਨੇ ਹਿਤ ਕੁਕਾਂਮ।
ਤਬਿ ਜਾਇ ਨਜੂਮੀ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ।
ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਇ ਬਢਾਇ ਤ੍ਰਾਸ ॥੧੩੧॥
ਅਬਿ ਸਾਢ ਸਤੀ ਗ੍ਰਹਿ[1] ਅਯੋ ਆਪ। [1]ਸਨਿੱਚਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਦਸ਼ਾ, ਜੋ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਤਬਿ ਟਰੈ ਜਿ ਹੋਵੈ ਹੋਮ ਜਾਪ।
ਫਿਰ ਕਹ੍ਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਛੁ ਕਰਿ ਉਪਾਵ।
ਤਬਿ ਲਗ੍ਯੋ ਦੁਸਟ ਕਾ ਪੁਸਟ ਦਾਵ[1] ॥੧੩੨॥ [1]ਤਕੜਾ ਦਾਅ।
ਯੌਂ ਕਹ੍ਯੋ ਨਜੂਮੀ ਸੁਨੋ ਸ਼ਾਹਿ।
ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਡ ਪੀਰ ਯਾਹਿ।
ਹੈ ਸਬਿ ਬਾਤਨ ਸਮਰੱਥ ਭਾਰ।
ਸੋ ਕਰੈ ਹੋਮ ਜੋ ਜਪ ਅਪਾਰ ॥੧੩੩॥
ਦਿਨ ਚਾਲੀ ਕਿਲੇ ਗੁਲੇਰ[1] ਮਾਂਹਿ। [1]ਗੁਆਲੀਅਰ।
ਹਿਤ ਹਜ਼ਰਤ[1], ਤੌ ਗ੍ਰਹਿ ਟਰੈ ਯਾਹਿ। [1]ਆਪ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।
ਢਿਗ ਤੈ ਤਬਿ ਚੰਦੂ ਕੇ ਰਫੀਕ[1]। [1]ਸਾਥੀ, ਮਿੱਤਰ।
ਸਬਿ ਲਗੇ ਕਹਿਨ ਯਹਿ ਬਾਤ ਠੀਕ ॥੧੩੪॥
ਪੁਨ ਚੰਦੂ ਨੇ ਭੀ ਕਰੀ ਅਰਜ਼।
ਗੁਰੁ ਕਰੈਂ ਜਾਪ ਦਿਢ[1] ਟਰੈਂ ਮਰਜ਼[2]। [1]ਪੱਕੀ। [2]ਬੀਮਾਰੀ।
ਜਿਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਇ।
ਤਿਮ ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਗੁਰੁ ਕਰੈਂ ਸੋਇ ॥੧੩੫॥
ਜਬਿ ਸਾਢ ਸਤੀ ਤੈ ਡਰਤ ਸ਼ਾਹਿ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸਬਿ ਕਹ੍ਯੋ ਹਵਾਲ ਯਾਹਿ।
ਸੁਨਿ ਸਤਗੁਰੁ ਨੈ ਤਬਿ ਕਿਯ ਵਿਚਾਰ।
ਅਬਿ ਜੇ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਹ੍ਵੈ ਵਿਗਾਰ ॥੧੩੬॥
ਤਬਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕਹ੍ਯੋ ਐਸ।
ਜਿਮ ਟਰੈ ਕਸ਼ਟ ਹਮ ਕਰੈਂ ਤੈਸ।
ਪਰ ਸਾਢ ਸਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਹਿ ਨਾਂਹਿ।

ਹੈ ਜਾਂਹਿ ਅਈ ਸਿਰ ਲੈਹ ਤਾਂਹਿ ॥੧੩੭॥
ਨਿਜ ਸਿਵਰ[1] ਫੌਜ ਗੁਰੁ ਵਹੀਂ ਛੋਰਿ। [1]ਡੇਰਾ।
ਸਿੱਖ ਪਾਂਚ ਸੰਗ ਲੈ ਕਰਿ ਬਹੋਰ[1]। [1]ਫੇਰ, ਪੁਨਾ।
ਚਲਿ ਕਿਲੇ ਗ੍ਵਾਲੀਅਰ ਥਿਰੇ ਆਨ।
ਸ਼ਹਿ ਪਠਜੋ ਦੁਰਗ ਪਤਿ ਕੋ[1] ਫੁਰਮਾਨ ॥੧੩੮॥ [1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦਰੋਗੇ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਆਵਤ ਤੁਮ ਢਿਗ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ।
ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਰਾਖੀਓ ਖੁਸ਼ ਅਨਿੰਦ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਖ਼ੁਸ਼।
ਵਹਿ ਦੁਰਗ ਪਤੀ ਹਰਿਦਾਸ ਨਾਮ।
ਥਾ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰ ਧਾਮ ॥੧੩੯॥
ਅਤਿ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਉਨਿ ਗਹੇ ਚਰਨ।
ਬਹੁ ਲਗਜੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰਨ।
ਜੋ ਕੈਦ ਨ੍ਰਿਪ ਥੇ ਤਹਿਂ ਬਿਸੇਖ।
ਸਬਿ ਭਏ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੁ ਦਰਸ ਦੇਖਿ ॥੧੪੦॥
ਜੋ ਜ਼ਜਾਫਤ[1] ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਪਠੈ ਸ਼ਾਹਿ। [1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ।
ਸੋ ਗੁਰੂ ਛਕਾਵੈਂ ਸਬਿਨਿ ਚਾਹਿ ॥੧੪੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਨਾਂਹਿ ਆਪ ਤਿਸ ਮਾਹਿ ਤੈਂ,
ਖਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਕੁਛ ਆਹਿ।
ਮਿਹਨਤ ਕਰਿ ਸਿਖ ਲਿਆਵਹੀਂ,
ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਛਕਾਹਿਂ ॥੧੪੨॥
ਕਿਲੇਦਾਰ ਹਰਿਦਾਸ ਨਿਤ,
ਕਰੈ ਟਹਲ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ।
ਜਾਮ ਹੋਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੈਂ,
ਸ਼ਾਹਿ ਹੇਤ ਬਖਜ਼ਾਤ ॥੧੪੩॥

ਚੌਪਈ:

ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਭਯੋ।
ਦਰਬ ਨਜੂਮੀ ਕੋ ਬਹੁ ਦਯੋ।
ਪੁਨ ਹਰਦਾਸ ਪਾਸ ਜਨ ਖਾਸ।
ਭੇਜਯੋ ਧਨ ਦੈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਤਾਸ ॥੧੪੪॥
ਇਕ ਪੌਸ਼ਾਕ ਜ਼ਹਿਰ ਕੀ ਪਠੀ[1]। [1]ਭੇਜੀ।
ਪਹਿਰਾਵੌਂ ਗੁਰੁ ਕੌਂ ਹ੍ਵੈ ਹਠੀ[1]। [1]ਹੱਠ ਨਾਲ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।
ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਕਰਿ ਮਧ ਕੈਦ ਰਖਾਵੌਂ।
ਮਮ ਰਿਪ[1] ਕੋ ਤੁਮ ਮਾਰ ਖਪਾਵੌਂ ॥੧੪੫॥ [1]ਵੈਰੀ।
ਛਲ ਬਲ ਕਰਿ ਯਾਹੀ ਤੈ ਮੈਹੂੰ।
ਤੁਮ ਢਿਗ ਪਠਜੋ ਮਾਰ ਦਿਹੁ ਕੈਹੂੰ[1]। [1]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਬ ਮੈ ਦੈਹੌਂ।
ਅਪਰ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਮਾਨ ਕਰੈਹੋਂ ॥੧੪੬॥

ਪਠਯੋ ਜੁ ਚੰਦੂ ਇਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ।
ਅਗਰ ਧਰਯੋ ਗੁਰੁ ਕਿਲੇਦਾਰ ਸਿੱਖ।
ਪਢਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਕਰੈ ਸੁ ਭਰੈ।
ਜਾਂ ਕਾ ਪਾਪ ਬਾਪ ਤਿਹ ਪਰੈ[1] ॥੧੪੭॥

[1]ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਪ {ਬਾਪ} ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸੇ ਤੇ ਪਵੇਗਾ। {ਬਾਪ=ਬੀਜਿਆ।}

ਰਾਗ ਰੋਖ ਬਿਨ ਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਰਹਿਹੀਂ।
ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਰਾਸਨ ਦੁਖ ਦਹਿਹੀ[1]।
ਥਿਰੇ ਪੇਖਿ ਗੁਰੁ ਕੌ ਇਸ ਤੌਰੈਂ।
ਕਿਯ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਧਯਾਇ ਇਸ ਠੌਰੈਂ ॥੧੪੮॥

[1]ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸ਼ਾਹ ਸੋਂ ਮਿਲਨ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਗੁਆਲੀਏਰ ਮੈਂ ਜਾਵਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਇਕੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨੧॥
।

੨੨. {ਬੰਦੀਛੋੜ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਵੰਜਾ ਕੈਦੀਰਾਜੇ ਛੁਡਾਉਣੇ ਤੇ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਬੀਨ ਬੀਨ ਨਾਵੀਨ ਪਦ,
ਦੀਜੈ ਭੂਸ਼ਿਤ ਬੀਨ[1]।

[1]{ਬੀਨ} ਕਥਨ (ਕਵਿਤਾ) ਦੇ {ਭੂਸ਼ਿਤ} ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ {ਬੀਨ} ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਨਵੇਂ {ਪਦ} ਸ਼ਬਦ ਦਿਉ।

ਦਾਨੀ ਸੁਮਤਿ ਕਵੀਨ ਕੋ,
ਬਾਨੀ ਮਾਤ ਪ੍ਰਬੀਨ[1] ॥੧॥

[1]ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤਿ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੇ ਚਤੁਰ ਸਰਸੁਤੀ ਮਾਤਾ!

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਰ ਦੇਹੁ ਬਿਸਾਰਦ ਬੁਧਿ ਬਢੈ,
ਬਰ ਬੈਨ ਬਨਾਇ ਬਖਾਂਨ ਕਰੋਂ[1]।

[1](ਹੇ ਮਾਤਾ ਮੈਨੂੰ ਇਹ) ਵਰ ਦਿਉ (ਕਿ ਮੇਰੀ) ਉੱਤਮ ਬੁੱਧੀ ਵਧੇ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ) ਚੰਗੇ ਬਚਨ ਬਣਾ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਾਂ।

ਬਲ ਜਾਇ ਕਵੀ ਬਲ ਪਾਇ ਤੁਮੈਂ,
ਬਿਬਿਧਾ ਬਹੁ ਛੰਦ ਸੁਛੰਦ ਰਰੋਂ[1]।

[1](ਮੈਂ) ਕਵੀ (ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰੋਂ) ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਬਲ ਪਾ ਕੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ (ਸੁੰਦਰ) ਛੰਦ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਣਨ ਕਰਾਂ।

ਬਿਘਨੀ ਬਨ ਹੇਤ ਦਵਾਨਿਲ ਜਯੋਂ,
ਬਸ ਤੋ ਬਿਨ ਆਸ ਨ ਆਨ ਧਰੋਂ[1]।

[1]ਬਿਘਨਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਡੌਂ ਅਗਨੀ ਵਾਂਗ ਹੈਂ, ਬਸ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ (ਕਿਸੇ) ਦੀ (ਵੀ) ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਨ ਆਨ ਚਹੈ ਜਗਮਾਤ,
ਬਖਜਾਤ ਸੰਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰੋਂ[1] ॥੨॥

[1]ਹੇ ਜਗਤ ਮਾਤਾ (ਸਰਸੁਤੀ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ (ਮੈਂ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨਾ (ਚਾਹੁੰਦਾ) ਹਾਂ।

ਦੋਹਰਾ:

ਨਿਕਸ ਦੁਰਗ ਤੇ[1] ਨ੍ਰਿਪਨ ਸਹਿ[2],
ਸ਼ਾਹਿ ਤਈਂ ਅਪਨਾਇ[1]।
ਹਤ ਹੈਂ[1] ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ,
ਕਥੈਂ ਕਥਾ ਯਹਿ ਧਜਾਇ ॥੩॥

[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ। [2]ਰਾਜਿਆਂ ਸਮੇਤ।
[1]ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਕੇ।
[1]ਮਾਰਨਗੇ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਜਬ ਯਹਿ ਸੁਨ ਪਾਈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਗੁਲੇਰ[1] ਰਹਾਈ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਤਹਿਂ ਚਲ ਆਵੈਂ।
ਬਹਿਰ ਦਿਵਾਰਹਿਂ ਬੰਦਿ ਸਿਧਾਵੈ[1] ॥੪॥

[1]ਗੁਆਲੀਅਰ।
[1]ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕੋਉ ਬੂਝੈ ਤਬਿ ਕਹਿਂ ਐਸਾ।
ਹਮਰਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਹੈ ਮਧ ਬੈਸਾ।
ਇਸੀ ਲਵਾਸ[1] ਵੀਚ ਜਗ ਸਾਈਂ।
ਹੈ ਪ੍ਰਗਟਯੋ ਹਮ ਹਿਤ ਸੁਖਦਾਈ ॥੫॥

[1]ਜਾਮੇ, ਸਰੂਪ।

ਪੇਖਿ ਸਿਦਕ ਜਗ ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ[1]।
ਰਹਿ, ਕਹਿਂ ਕਿਯ ਸਿੱਖਨ ਮੱਕਾ।
ਜਬਿ ਤਹਿਂ ਚਾਲੀ ਦਿਵਸ ਬਿਤਏ।

[1]ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਯਾਦ ਨ ਕਏ ॥ ੬ ॥
ਚੰਦੂ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਅਧਿਕ ਰਖਾਵੈ।
ਸ਼ਹਿ ਢਿਗ ਬਾਤ ਨ ਕੋਊ ਚਲਾਵੈ।
ਜਬਿ ਵਹਿ ਖਬਰ ਸੁਧਾਸਰ[1] ਪਾਈ। — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
ਬਜਾਕੁਲ ਹ੍ਵੈ ਤਬਿ ਗੰਗਾ ਮਾਈ ॥ ੭ ॥
ਸਾਰ[1] ਲੈਨ ਹਿਤ ਬ੍ਰਿਧ ਪਠਾਯੋ[2]। — [1]ਖ਼ਬਰ। [2]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਸਮਾਚਾਰ ਸਬਿ ਸੁਨੇ ਸੁਨਾਏ।
ਭੋਜਨ ਛਕਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਸੁਪਤਾਏ[1] ॥ ੮ ॥ — [1]ਸੌਂ ਗਏ।
ਤਬਿ ਭਾਈ ਜੇਠੇ, ਪੈਰਾਣੇ।
ਬਹਲੋ ਕੇ[1] ਰਾਜਾਦੇ[2], ਭਾਣੇ। — [1]ਗੋਤ ਦੇ। [2]ਨਾਮ।
ਕਾਲੇ ਦੁੱਲਟ, ਸਾਈਂ ਦਿੱਤੇ।
ਬਿਧੀਏ ਮਿਲਿ ਬ੍ਰਿਧ ਮਤੇ ਸੁ ਕਿੱਤੇ[1] ॥ ੯ ॥ — [1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕੀਤੇ।
ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਕੈ ਹੈ।
ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਹੋਨ ਨ ਦੈ ਹੈ।
ਨਿਕਸਨ ਕਠਿਨ ਕਿਲੇ ਤੈ ਭਾਰੀ।
ਕਰੋ ਉਪਾਇ ਬਨੈ ਜਿਮ ਕਾਰੀ[1] ॥ ੧੦ ॥ — [1]ਇਲਾਜ, ਉਪਾਇ।
ਤਬਿ ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਪੈਰਾਣੇ।
ਕੇਹਰ ਬਪ ਬਨਿ ਅਰਧ ਨਿਸਾਨੇ[1]। — [1]ਸ਼ੇਰ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ।
ਰੰਗ ਮਹਿਲ[1] ਮੈ ਜਹਿਂ ਸ਼ਾਹ ਸੋਯੋ। — [1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੌਣ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਮਹਿਲ।
ਜਾਇ ਡਰਾਯੋ ਸੁਖੁ ਸਬਿ ਖੋਯੋ ॥ ੧੧ ॥
ਤ੍ਰਸਤ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਜਬਿ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ[2]। — [1]ਡਰ ਕੇ। [2]ਖੋਲ੍ਹੇ।
ਕੇਹਰ ਪਿਖੇ ਉਭੈ ਭੈਕਾਰੇ[1]। — [1]ਦੋ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ੇਰ ਦੇਖੇ।
ਜਾਨਜੋ ਸਾਢਸਤੀ ਯਹਿ ਆਈ।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਜਪ ਕਰਤ ਮਹਾਂਈ ॥ ੧੨ ॥
ਇਹੁ ਚਿਤਵ ਸ਼ਹਿ ਗੁਰੂ ਧਜਾਏ।
ਤਬਿ ਹੀ ਕੇਹਰ ਦੂਰ ਪਰਾਏ[1]। — [1]ਚਲੇ ਗਏ।
ਤਰਫਤ ਰੈਨ ਸ਼ਾਹਿ ਬਿਤਰਾਈ[1]। — [1]ਰਾਤ ਲੰਘਾਈ।
ਸੁਬਹਿ ਸਭਾ ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਆਈ ॥ ੧੩ ॥
ਬੋਲਿ ਨਜੂਮੀ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਾਰੇ।
ਬਿਤਜੋ ਹਵਾਲ ਕਹਜੋ ਬਿਸਤਾਰੇ।
ਕਹਜੋ ਨਜੂਮੀ ਪੰਡਿਤ ਫੇਰ।
ਸਾਢ ਸਤੀ ਬਨਿ ਆਈ ਸ਼ੇਰ ॥ ੧੪ ॥
ਕਾਜੀ ਔਰ ਮੌਲਵੀ ਜੋਈ।
ਕਹੈਂ ਸਰਾਰ[1] ਅਹੈ ਯਹਿ ਕੋਈ। — [1]ਭੂਤਨਾ।
ਬੈਦ ਹਕੀਮਨ ਰੋਗ ਬਤਾਯੋ।

ਸਜਾਨਨਿ ਸ੍ਵਪਨਾ ਝੂਠ ਲਖਾਯੋ ॥੧੫॥
ਅਸਲ ਬਾਤ ਨਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਪਾਈ।
ਕਰੀ ਪੁਨਾ ਨਿਸ ਕੋ ਤਕਰਾਈ।
ਲੋਹ ਕਨਾਤ ਜਾਲ ਤਨਵਾਏ।
ਪਹਿਰੇ ਲਾਇ ਨਖਸ[1] ਧੁਖਵਾਏ ॥੧੬॥ — [1]ਜੰਤ੍ਰ, ਤਵੀਤ।
ਤੌ ਭੀ ਉਭੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ।
ਜੋਗ ਕਲਾ ਮੈਂ ਥੇ ਜੋ ਦੱਖ[1]। — [1]ਚਤੁਰ।
ਬਿਦਜਾ ਕਾਲਬ[1] ਬਦਲਨ ਕੇਰੀ। — [1]ਸ਼ਰੀਰ।
ਆਵਤ ਥੀ ਜਿਨ ਤਈਂ ਬਧੇਰੀ ॥੧੭॥
ਬਨਿ ਕਰ ਸ਼ੇਰ ਨਿਸਾ ਕੋ ਆਏ।
ਜਗਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਡਰ ਲਹਜੋ ਮਹਾਏ।
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਕੋ ਜਬਿ ਧਜਾਯੋ।
ਟਰੀ ਉਪਾਧਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥੧੮॥
ਇਸੀ ਤੌਰ ਨਿਤ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰੀ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਭਾਰੀ।
ਭਯੋ ਬਿਮਾਰ ਲਚਾਰ ਬਧੇਰੈ।
ਬਿਤਜੋ ਹਾਲ ਨਿਤ ਸਬਿ ਢਿਗ ਟੇਰੈ ॥੧੯॥
ਚੰਦੂ ਆਦਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨ ਸੁਨ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਤੈ ਧੋਖਾ ਦਿਹਂ ਗੁਨ ਕੈ[1]। — [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹ੍ਵੈ ਹਕੀਮ ਪੁਨ ਜੇਠੇ ਭਾਈ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਸਰਬ ਸੁਨਾਈ ॥੨੦॥
ਨਿਸ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਸ਼ੇਰ ਡਰੈਂ ਹੈਂ।
ਰਖ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀ ਛਕ ਜੈ ਹੈਂ।
ਕਹਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈਂ ਪਾਈ ਮਰਜ਼[1]। — [1]ਬੀਮਾਰੀ ਲੱਭ ਲਈ ਹੈ।
ਹਰੋ[1] ਯਾਹਿ ਮਮ ਮਾਨੋ ਅਰਜ਼ ॥੨੧॥ — [1]ਦੂਰ ਕਰੋ।
ਪਿਖ ਸ਼ਰਧਾ ਜੇਠੇ ਪੁਨ ਰਰਾ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਨਹਿ ਇਨਸਾਫ ਤੁਮਾਰੇ ਜਰਾ।
ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਖੇਦ ਤੁਮੈ ਅਸ ਹੋਈ।
ਧਰਮ ਜੁਬਾਨ ਨ ਤੁਮਰੇ ਦੋਈ ॥੨੨॥
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਤੁਮੈ ਬੁਲਾਯੋ।
ਰਾਖਯੋ ਬਹੁ ਦਿਨ ਨੇਹੁ[1] ਜਨਾਯੋ। — [1]ਪ੍ਰੇਮ।
ਕਿਸੀ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਕਹੇ।
ਪਠਜੋ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਜਹਿਂ ਅਬਿ ਅਹੇ ॥੨੩॥
ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਤੈ ਅਧਿਕ ਬਿਤਾਏ।
ਭਲਾ ਚਹਿਤ ਤੌਂ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਏ।
ਜੇ ਕਰ ਆਜ ਨ ਉਨ੍ਹੈ ਬੁਲੈ ਹੈਂ।

ਟਰੈਂ ਨ ਕੇਹਰ[1] ਆਵਤ ਖੈਹੈਂ ॥੨੪॥ [1]ਸ਼ੇਰ।
ਦੋਹਰਾ:
ਤਰਸਤ ਤਿਨਕੇ ਦਰਸ ਕੋ,
ਸਿੱਖ ਹਜਾਰੋਂ ਬੈਸ[1]। [1]ਬੈਠੇ।
ਬਦ ਅਸੀਸ ਸਬਿ ਦੇਤ ਤੁਹਿ,
ਭਲਾ ਹੋਇ ਕਹੁ ਕੈਸ ॥੨੫॥
ਚੌਪਈ:
ਯਹਿ ਸੁਨ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾਂਪਯੋ ਐਸੇ।
ਤੇਜ ਪੌਨ ਤੈ ਕਦਲੀ[1] ਜੈਸੇ। [1]ਕੇਲਾ
ਪਾਇ ਬਿਦਾਈ ਜੇਠਾ ਗਯੋ।
ਸ਼ਾਹਿ ਅਧਿਕ ਮਨਿ ਤ੍ਰਾਸਤ ਭਯੋ ॥੨੬॥
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਬਡ ਪੀਰ ਲਹੌਰੀ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਿਸੀ ਦਿਵਸ ਤਿਸ ਠੌਰੀ।
ਅਤੀ ਬ੍ਰਿਧ ਤਨ ਭੌਹਿਂ ਬਿਸਾਲਾ[1]। [1]ਭ੍ਰਵੱਟੇ।
ਮੁਖ ਪਰ ਪਰਤ ਪੀਤ ਸਿਤ ਬਾਲਾ[1] ॥੨੭॥ [1]ਪੀਲੇ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ।
ਮੁੰਦ੍ਰਿਤ ਲੋਚਨ ਊਪਰ ਛਾਏ[1]। [1]ਮੀਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਬੋਲਤ ਕਬਹੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਲਾਏ।
ਬਹਰ ਜਗਤ ਤੈ ਬ੍ਰਿਤਿ ਉਠਾਈ।
ਨਿਜਾਨੰਦ[1] ਰਸ ਲੇਤ ਸਦਾਈ ॥੨੮॥ [1]ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦਾ।
ਗਯੋ ਸ਼ਾਹਿ[1] ਤਬਿ ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਸੈਂ। [1]ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ।
ਹ੍ਵੈ ਇਕੰਤ ਯੌਂ ਬੂਝਯੋ ਖਾਸੈਂ[1]। [1]ਆਪ।
ਕਹੋ ਪੀਰ ਜੀ ਸੰਤਨ ਲੱਛਨ।
ਸਮਝ ਜੋਇ ਮੈਂ ਸੇਵੋਂ ਸ੍ਵੱਛਨ[1] ॥੨੯॥ [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ)।
ਕਹਯੋ ਪੀਰ ਸੁਨ ਸੰਤਨ ਭੂਖਨ[1]। [1]ਗਹਿਣੇ ਭਾਵ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁਣ।
ਰਹੈਂ ਬਿਕਾਰਨ ਤੈ ਆਦੂਖਨ[1]। [1]ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰਖੈਂ ਟਿਕਾਈ।
ਨਾਂਹਿਂ ਬਾਸਨਾ ਫੁਰ ਹੈ ਕਾਈ ॥੩੦॥
ਮੁਰਦੇ ਸਮ ਹ੍ਵੈ ਜਗ ਮੈਂ ਰੈਹੈਂ।
ਸਬਿ ਰਸ ਤਜਿ ਆਤਮ ਰਸੁ ਲੈ ਹੈਂ।
ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੋ ਬਸ ਮੈਂ ਰਾਖੈਂ।
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਆਇ ਸੋ ਚਾਖੈਂ ॥੩੧॥
ਰੋਕ ਬ੍ਰਿਤਿ ਆਤਮ ਮੈਂ ਲਾਵੈਂ।
ਸਰਬ ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਖਿ ਦ੍ਵੈਤ ਗਵਾਵੈਂ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਅਧਿਕ ਦੇਇ ਜੌ ਕੋਈ।
ਰਹੈਂ ਅਡੋਲ ਮੇਰੁ ਸਮ ਸੋਈ ॥੩੨॥
ਰਾਗ ਰੋਖ[1] ਨਹਿ ਫੁਰਨੌ ਪਾਵੈਂ। [1]ਮੋਹ ਤੇ ਗੁੱਸਾ।
ਫੁਰਨੇ ਪਰ ਅਸ੍ਵਾਰ ਰਹਾਵੈਂ।

ਕਰਾਮਾਤ ਜੌ ਇਤਕ ਰਖਾਵੈਂ।
ਫੂਕ ਮਾਰ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਉਡਾਵੈਂ ॥ ੩੩ ॥
ਸੂਰ ਸਸੀ ਤਾਰਾ ਗਨ ਤੋਰੈਂ।
ਨੌਕਾ ਜਿਮ ਧਰਤੀ ਕਉ ਬੋਰੈਂ[1]।
[1]ਡਬੋ ਦੇਣ।
ਤੌ ਭੀ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹਿ ਦੇਵੈਂ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਮਗਨ ਰਹੇਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥
ਜਿਮ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਲਵਪੁਰ ਮਾਂਹੀ[1]।
[1]ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ।
ਸਹੇ ਕਸ਼ਟ ਅਸ ਕਹੇ ਨ ਜਾਂਹੀ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਥੇ ਸਿੰਧ[1] ਪੂਰੇ।
[1]ਸਮੁੰਦਰ।
ਨਾਹਿ ਦਿਖਾਈ ਜਰਾ[1] ਜਰੂਰੇ[2] ॥ ੩੫ ॥
[1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜੇਹੀ ਵੀ। [2]ਜ਼ਰੂਰਤ (ਲੋੜ) ਪੈਣ 'ਤੇ ਵੀ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਤੈ ਬ੍ਰਿਤਿ ਨ ਚਾਲੀ।
ਰਹੇ ਅਡੋਲ ਅਮੋਲ ਬਿਸਾਲੀ।
ਦੇਹ ਸਬੰਧ ਨ ਜਰਾ ਜਨਾਯੋ।
ਜੀਵਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਇ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੩੬ ॥
ਸਿਖ ਜੁ ਥੇ ਤਿਨ ਕੇ ਕਰਮਾਤੀ।
ਸੋ ਭੀ ਰਖੇ ਬਰਜ ਬਖਜਾਤੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਗਯੋ।
ਬੰਦਿ ਚਰਨ ਧੰਨ ਧੰਨਜ ਅਲਯੋ ॥ ੩੭ ॥
ਜਰਨਾ ਅਜਰ[1] ਪੇਖਿ ਤਿਨ ਕੇਰੀ।
[1]ਨ ਸਹਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ (ਸ਼ਕਤੀ) ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਾ।
ਉਛਰਜੋ ਮਨ ਮਮ ਅਸ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
ਚਾਹਜੋ ਉਲਟਾ ਕਰੋਂ ਲਾਹੌਰੈਂ।
ਪੈ ਬਰਜਜੋ ਗੁਰੁ ਦੈ ਸੌਂਹ ਗੌਰੈਂ ॥ ੩੮ ॥
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੇ ਪੂਤ।
ਹੈਂ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤਿਨ ਸਮ ਮਜ਼ਬੂਤ।
ਚਹੈਂ ਤ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਕਰਿ ਡਾਰੈਂ।
ਪੈ ਵਹਿ ਜਰਨਾ ਰਖਤ ਅਪਾਰੈਂ ॥ ੩੯ ॥
ਜਿਨ ਕੋ ਕਿਲੇ ਗੁਲੇਰ ਮਝਾਰੇ।
ਰਖਜੋ ਤੁਮੈ ਕਰਿ ਬੰਦ ਬ੍ਰਿਥਾਰੇ[1] ॥ ੪੦ ॥
[1]ਐਵੇਂ ਹੀ, ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ।
ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਿ,
ਬ੍ਰਿਧ ਪੀਰ ਤੈ ਸਾਚ।
ਕਾਂਪਜੋ ਮਨ ਡਰਿ ਢਰ ਪਰਜੋ[1],
[1]ਢਲ ਗਿਆ, ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸਹੀ ਨ ਗੀ ਗੁਰਿ ਆਂਚ[1] ॥ ੪੧ ॥
[1]ਤਕਲੀਫ਼।
ਚੌਪਈ:
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਨਿ ਸ਼ਹਿ ਡਰਿ ਡੋਲਜੋ।
ਤੁਰਤ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਕੋ ਬੋਲਜੋ।
ਤੁਮ ਮੁਰੀਦ ਸਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।

ਕਹਯੋ ਕਰੋ ਯਹਿ ਕਾਰਜ ਮੇਰੋ ॥੪੨॥
ਤੂਰਨ ਪੂਰਨ ਗੁਰਹਿੰ ਲਜਾਵੋ।
ਭੂਲ ਗੁਨਾਹ ਮੋਰ ਬਖਸ਼ਾਵੋ।
ਮਾਨ ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਚਲ ਗਯੋ।
ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਕਰਤ ਬੇਨਤੀ ਭਯੋ ॥੪੩॥
ਕੈਦੀ ਨ੍ਰਿਪਨ ਜਬੈ ਯਹਿ ਸੁਨੀ।
ਅਏ ਦੁਖਤ ਕਰਿ ਰੋਦਨ ਧੁਨੀ[1]।
[1]ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਅਤਿ ਘਿਗਿਆਇ[1] ਚਰਨ ਲਪਟਾਏ।
[1]ਲੇਲੜੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ।
ਹਮੈ ਆਪ ਬਿਨ ਕੈਸ ਬਿਤਾਏ ॥੪੪॥
ਕੋ ਹਮ ਕੋ ਫਿਰ ਆਨ ਛੁਡੈ ਹੈ।
ਤੁਮ ਬਿਨ ਰੱਛਕ ਕੋ ਨ ਦਿਸੈ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਤੁਮ ਧਰਹੋ।
ਸਰਨਾਗਤ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਰਹੋ ॥੪੫॥
ਬ੍ਰਿਦ[1] ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਸੰਭਾਰੋ।
[1]ਸੁਭਾਵ, (ਅ) ਫ਼ਰਜ਼।
ਕਾਟੋ ਬੰਧਨ ਅਬੈ ਹਮਾਰੋ।
ਦੀਨ ਬੈਨ ਬਹੁ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਨ ਕੈ।
ਧੀਰਜ ਦਯੋ ਗੁਰੂ ਮਨ ਗੁਰ ਕੈ ॥੪੬॥
ਕਹਯੋ ਵਜੀਰ ਖਾਨ ਕੇ ਤਾਈਂ।
ਹਮੈਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰੈਂ ਇਹਾਂਈਂ।
ਕੈ ਯਹਿ ਕੈਦੀ ਛੂਟੈਂ ਸਬਿ ਹੀ।
ਨਾਹਿ ਤ ਹਮ ਭੀ ਜਾਂਹਿ ਨ ਕਬਿ ਹੀਂ ॥੪੭॥
ਗੁਰੁ ਰੁਖ ਪਿਖਿ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਤਬੈ।
ਆਇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਭਾਖੀ ਸਬੈ।
ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਰਚਿ[1] ਕਹੀ।
[1]ਗੱਲ ਬਣਾ ਕੇ।
ਮਾਨੈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਜਯੋਂ ਸਹੀ ॥੪੮॥
ਸੁਨਿ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨਾ ਯੌਂ ਭਾਖਾ।
ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਚਨ ਸੀਸ ਹਮ ਰਾਖਾ।
ਦਾਮਨ[1] ਪਕਰਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜੇਤੇ।
[1]ਪੱਲਾ।
ਨਿਕਸੈਂ ਕੈਦੀ ਛੂਟੈਂ ਤੇਤੇ ॥੪੯॥
ਤਬਿ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਵਹੈ ਕਮਾਯੋ[1]।
[1](ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ) ਉਸੇ (ਬਚਨ) 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ।
ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਚਹਯੋ ਭਯੋ ਤਯੋਂ ਸਾਯੋ[1] ॥੫੦॥
[1]ਉਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।
ਬਾਵਨ ਪਾਲਯੋ* ਕਾ[1] ਗੁਰੁ ਜਾਮਾ[2]।
[1]ਬਵੰਜਾ ਪੱਲਿਆਂ (ਕਲੀਆਂ) ਦਾ। [2]ਚੋਲਾ। *ਇਥੇ ਪਾਠ 'ਬਾਲਯੋਂ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ।
ਪਹਰ ਫਰਾਇ ਛੁਡਏ ਤਮਾਮਾਂ।
ਯਹਿ ਜਬਿ ਖਬਰ ਜਬਰ[1] ਸੁਨ ਪਾਈ।
[1]ਜ਼ਬਰਦਸਤ।
ਆਏ ਜਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੧॥
ਦੇਸ ਦੇਸ ਗੁਰੁ ਕੀਰਤਿ ਫੈਲੀ।

ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਫੂਲੀ ਅਮੇਲੀ[1]।	[1]ਉੱਜਲ।
ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ ਗੁਰੁ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ।	
ਕਹੈਂ ਐਸ ਮਿਲਿ ਸਬਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥ ੫੨ ॥	
ਸ੍ਵੈਯਾ:	
ਜਯੋਂ ਮਿਥਲੇਸ[1] ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਢੇ,	[1]ਜਨਕ (ਰਾਜੇ) ਤੋਂ।
ਨਰਕਾਂਨ ਤੈ[1] ਨਾਰਕੀ[2] ਜੀਵ ਅਪਾਰੀ।	[1]ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ। [2]ਨਰਕ ਦੇ।
ਦੈਂਤ ਬਨਾਸੁਰ ਕੋ ਹਰ[1] ਜਯੋਂ,	[1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਜਦੁ ਨਾਥ[1] ਛੁਡਾਇ ਲਈ ਬਹੁ ਨਾਰੀ।	[1]ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ।
ਰਾਵਨ ਬੰਦ ਤੈ[1] ਜਯੋਂ ਸੁਰ ਬ੍ਰਿੰਦਨ[2],	[1]ਕੈਦ ਤੋਂ। [2]ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ।
ਫੰਧ[1] ਕਟੇ ਰਘੁਚੰਦ[2] ਸੁਧਾਰੀ।	[1]ਫਾਹੇ। [2]ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ।
ਤਾਂਹਿ ਮਨਿੰਦ[1] ਨਰਿੰਦ[2] ਬਰਿੰਦ[3],	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ। [2]ਰਾਜੇ। [3]ਸਾਰੇ (ਭਾਵ ਬਵੰਜਾ)।
ਕਢੇ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਉਪਕਾਰੀ ॥ ੫੩ ॥	
ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਗਹੇ ਨਰ ਨਾਥ[1],	[1]ਪਕੜੇ ਹੋਏਰਾਜੇ।
ਮਛੰਦ੍ਰ ਨਾਥ ਜਯੋਂ ਜਾਇ ਛੁਡਾਏ।	
ਜੈਸ ਜਰਾ ਸਿੰਧ ਕੀ ਬੰਦ ਤੈ,	
ਨ੍ਰਿਪ ਪੁੰਜ[1] ਗੁਬਿੰਦ[2] ਰਿਹਾਇ ਕਰਾਏ[3]।	[1]ਸਾਰੇਰਾਜੇ। [2]ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ। [3]ਛੁਡਾਏ।
ਫੰਧਕ ਤੈ[1] ਜਿਮ ਜੀਵ ਘਨੇ,	[1]ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ।
ਛੁਡਵਾਵਤ ਹੈਂ ਧਰਮੀ ਬਹੁ ਥਾਏ।	
ਤਯੋਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਗੁਰੁ, ਭੂਪ[1]	[1]ਰਾਜੇ।
ਛੁਡਾਇ, ਭਲੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਕਹਾਏ ॥ ੫੪ ॥	
ਸੰਗ ਲਵਾਇ[1] ਗੁਰੈਂ ਮੁਦ ਪਾਇ[2],	[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ। [2]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਆਇ ਮਿਲਾਏ।	
ਸ਼ਾਹਿ ਗਹੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਦੋ,	
ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਿਜੰ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਾਏ[1]।	[1]ਬਖ਼ਸ਼ਵਾਏ।
ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਦਏ ਤੁਮਹੂੰ ਮੁਹਿ,	
ਸਾਢਸਤੀਨ ਤੇ ਲੀਨ ਬਚਾਏ।	
ਆਵਹਿਂ ਸੋ ਬਨ ਸ਼ੇਰ, ਮੁਝ ਨਿਤ	
ਖਾਵਨ, ਰਾਖਤ ਆਪ ਹਟਾਏ ॥ ੫੫ ॥	
ਏਹੁ ਅਹਿਸਾਨ[1] ਮਹਾਂਨ ਕਰਯੋ,	[1]ਪਰਉਪਕਾਰ।
ਮੁਝੈ ਪੈ ਨਹਿ ਜਾਇ ਦਯੋ ਇਵਜ਼ਾਨਾ[1]।	[1]ਬਦਲਾ।
ਜਾਪੁ ਕਰਯੋ ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਜਾਇ,	
ਸਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਛਿਮੋ[1] ਸੁਖਦਾਨਾ।	[1]ਬਖ਼ਸ਼ੋ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਰੂ,	
ਸਹਿ ਨੀਤ[1] ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ ਬੈਨ ਬਖਾਨਾ।	[1]ਨੀਤੀ ਸਹਿਤ।
ਹੈ ਗੁਰੁ ਕੋ ਘਰ ਕਾਮ ਤਰੂ[1],	[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ।
ਚਿਤਵੈ ਜਸ[1] ਜੋ ਫਲ ਲੇਤ ਮਹਾਨਾ ॥ ੫੬ ॥	[1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਕਬਿਤ:

ਮਲ ਹੀਨ ਮੁਕਰ ਸਮਾਨ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਜਾਨ, — [1]ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ।
ਜੈਸੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਤੈਸੋ ਹੀ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ।
ਰਾਵਰ ਕੇ ਬਡੇ ਮੇਲ ਰਾਖ ਬਰ[1] ਲੇਤ ਰਹੇ, — [1]ਵਰ।
ਆਪ ਹਜ਼ਰਤ ਤਿਮ ਚਹਿਤ ਭਲਾਇ[1] ਹੈਂ। — [1]ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਅਸੀਂ) ਆਪ ਦੀ ਭਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਨਜੀਕ ਚੌਂਕੀ ਚੰਦਨ ਪੈ ਬੈਠੇ ਗੁਰੁ,
ਜ਼ੇਵਰ ਜਰਾਉ ਜਰੇ ਅੰਗਨ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ।
ਸੀਸ ਸਿਰਪੇਚ[1] ਜਿਗ੍ਹਾ ਕਲਗੀ ਦਮਕ ਰਹੀ[2], — [1]ਦਸਤਾਰ। [2]ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।
ਕਰ ਮੈਂ[1] ਕਪੂਰੀ[2] ਸਿਮਰਨਾ ਝਲਕਾਇ ਹੈਂ[3] ॥੫੭॥ — [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ। [2]ਕਪੂਰ ਦਾ। [3]ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਤਿ ਹੀ ਅਮੋਲ ਰੰਗ ਢੰਗ ਮੈ ਅਤੋਲ,
ਗੁਰੁ ਫੇਰ ਰਹੇ ਤਾਂਹਿ ਮਨ ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਫਿਰਾਯੋ ਹੈ[1]। — [1]ਫਿਰ ਗਿਆ, ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ।
ਪੇਖਿ ਲਲਚਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਜੋ ਐਸੋ ਔਰ ਨਾਹਿਂ,
ਦੂਰ ਹੀ ਤੈ ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਸਿਖ ਲਜਾਯੋ ਹੈ।
ਸਹਿਤ ਸੰਕੋਚ ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਜੋ ਏਕ ਦਾਨਾ ਯਾਹਿ,
ਕੀਜੀਏ ਇਨਾਯਤ[1] ਤਵੱਰੁਕ[2] ਭਾਯੋ ਹੈ[3]। — [1]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰੋ। [2]ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ (ਵਜੋਂ)। [3](ਮੈਨੂੰ ਇਹ) ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਏਕ ਯਾਦਗਾਰ ਦੂਜੋ ਰੱਖਕ ਲਖੈ ਹੋਂ ਸਾਰ[1], — [1]ਚੰਗਾਰਾਖਾ ਜਾਣਾਂਗਾ।
ਕਰਹੋਂ ਇਮਾਮ ਤਸਵੀ ਕੋ ਮੇਰੁ ਠਾਯੋ ਹੈਂ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਮੇਰੁ (ਮਣਕੇ) ਦੀ ਥਾਂ (ਆਪਣੀ) ਮਾਲਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਣਕਾ ਬਣਾਵਾਂਗਾ।
ਪੇਖਿ ਪਤਿਸਾਹਿ ਕੋ ਉਮਾਹਿ ਮਾਂਹਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ,
ਕਹਜੋ ਯਾਹਿ ਰਾਖੀਏ ਸਮੱਗ੍ਰ ਹੀ[1] ਆਪ ਹੈ। — [1]ਸਾਰਾ (ਸਿਮਰਨ)।
ਐ ਪੈ ਏਕ ਮਾਲਾ ਸਮ ਯਾਹਿ ਕੇ ਬਿਸਾਲਾ ਆਹਿ,
ਆਲਾ ਲਾਲਾ ਚੰਦੂ ਕੇ[1] ਲਈ ਸੁ ਕਰਿ ਪਾਪ ਹੈ। — [1]ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਹੈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਭਿ ਸੁਨਜੋ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਜਬਿ,
ਚੰਦੂ ਕੋ ਦ੍ਰੋਹੀ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਪੀ ਲਯੋ ਥਾਪ ਹੈ[2]। — [1]ਵੈਰੀ। [2]ਮੰਨ ਲਿਆ।
ਲਯੋ ਸੋ ਬੁਲਾਈ ਮਾਲਾ ਤਲਬ ਫੁਰਮਾਈ[1], — [1]ਮਾਲਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।
ਗੁਰੂ ਪੇਖੇ ਜੋ ਤਿਥਾਂਈਂ[1] ਚੰਦੂ ਤਾਈਂ ਚਢਜੋ ਤਾਪ ਹੈ ॥੫੯॥ — [1]ਓਥੇ।
ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਇ ਕਹਜੋ ਨ ਨਿਹਾਰੀ ਮੈਂ ਹੂੰ,
ਮਾਲਾ ਲਘੁ ਭਾਰੀ ਕੈਹੂੰ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਿਥਾਂਈਂ ਥੀ। — [1]ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜਬਿ ਭਈ ਤਾਹਿਂ ਘਰ ਖਾਸੀ[1], — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਿਕਸੀ ਜਿਨਸ[1] ਸਬਿ ਗੁਰੂ ਜੋ ਲਿਖਾਈ ਥੀ। — [1](ਮਾਲਾ ਆਦਿ) ਚੀਜ਼ਾਂ।
ਤਾਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਾਰਦਾਤ[1] ਆਈ ਯਾਦ ਸ਼ਾਹਿ ਤਾਈਂ, — [1]ਘਟਨਾ।
ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਪੀਰ ਬਿਰਧ ਸਭੈ ਜੋ ਸੁਨਾਈ ਥੀ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਜੋ ਜੌ ਨ ਹੋਤੀ ਬਿਦਿਤ[1] ਏ, — [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਕਜਾਮਤ[1] ਮੈ ਤੌਂ ਤੋ ਮੁਝੇ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ ਥੀ ॥੬੦॥ — [1]ਪ੍ਰਲੋ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਆਮਤ ਹੈ।

ਏਰੇ ਚੰਦੂ ਮੰਦੂ ਤੈ ਕੁਕਾਜ ਕੀਨੋ ਭਾਰੀ ਅਤਿ,

ਬੇਟੀ ਕੇ ਬਦਲ[1] ਬਾਦ[2] ਗੁਰੂਅਨ ਸੋਂ ਫਰਜੋ। — [1]ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ। [2]ਝਗੜਾ।

ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਚੁਗਲੀ ਸੁਨਾਇ ਕੈ ਭਖਾਯੋ ਮੁਝੇ*, — *ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਤੋਜ਼ਕ ਜਹਾਂਗੀਰੀ) ਦੋਸ਼ ਸਾਰਾ ਚੰਦੂ ਦਾ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁਣ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੰਦੂ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਬਾਰੇ ਝੂਠੀਆਂ ਊਜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੁਲਵਾਯੋ ਘਰ ਮੈਂ ਹਰਜੋ[1]। — [1]ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਾਹੁ ਅਬਿ ਤੂੰ ਭੀ ਦਫਾ ਹੋਰੁ ਨਿਜ ਕੀਆ ਭਰ,

ਐਸੇ ਕਹਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰੂ ਆਗੇ ਯੌਂ ਰਰਜੋ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।

ਰਾਵਰੋ[1] ਗੁਨਾਹੀ ਚੰਦੂ ਮਨ ਚਾਹੀ ਦੇਹੁ ਸਜ਼ਾ, — [1]ਆਪ ਦਾ।

ਅਭੀ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਯਾਹਿ ਛਿਮਾ ਮੋਹਿ ਪੈ ਕਰਜੋ ॥੬੧॥

ਆਇਸ[1] ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਾਇ ਤਾਹੀਂ ਸਮੇ ਸਭਾ ਵੀਚ, — [1]ਆਗਿਆ।

ਭਾਈ ਜੇਠੇ, ਪੈੜੇ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਚੰਦੂ ਕੋ ਗਹਜੋ।

ਪਗਰੀ ਉਤਾਰ ਬਾਂਧਿ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵੀਚ,

ਮਾਰਤ ਪਜਾਰ[1] ਧੂਰ ਡਾਰ ਊਚ ਯੌਂ ਕਹਜੋ। — [1]ਜੁੱਤੀਆਂ {ਫਾ: ਪੈਜ਼ਾਰ}।

ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰੋਹੀ ਪਾਪੀ ਤਾਪੀ ਦੂਜ ਸੰਤ ਕੋ ਹੈ,

ਹੋਇ ਸਿਖ ਜੋਈ ਯਾਹਿਂ ਮਾਰੈ ਪਨਹੀ ਵਹਯੋ[1]। — [1]ਓਹੀ (ਇਸ ਦੇ) ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੋ।

ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਬਾਲਕ ਬਜਾਰੀ[1] ਤਾਰੀ[2] ਮਾਰੈਂ, ਡਾਰੈਂ — [1]ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ। [2]ਤਾੜੀਆਂ।

ਧੂਰ, ਭੂਰ ਸਿਖਨ ਕੇ ਜੂਤ ਚੰਦੂ ਨੈ ਸਹਜੋ ॥੬੨॥

ਭਈ ਭੀਰ ਭਾਰੀ ਕੋਊ ਮਾਰੈ ਦੇਵੈ ਗਾਰੀ ਬਡ,

ਲਾਨ੍ਹਤ ਕਾ ਤਬਕ[1] ਸਬਕ ਮਿਲੈ ਤਾਂਹਿ ਹੈ। — [1]ਤਉਕ=ਅਪ੍ਰਾਧੀ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਇਆ ਭਾਰੀ ਕੜਾ ਜਾਂ ਜ਼ੰਜੀਰ।

ਡੇਰੈ ਮੈਂ ਲਜਾਇ ਪਕਰਾਇ ਸ੍ਵਾਨ ਰਖਕਨ[1], — [1]ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇਰਾਖਿਆਂ ਨੂੰ।

ਆਏ ਗੁਰੁ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਬਿਦਾ ਲੈ ਸ ਉਮਾਹਿ ਹੈ।

ਸਿਖ ਦਿਲਵਾਲੀ[1] ਭੇਟ ਲੈ ਕਰ ਬਿਸਾਲੀ ਆਏ, — [1]ਦਿੱਲੀ ਦੇ।

ਸਬਿ ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ਾਲੀ[1] ਕਹੈਂ ਗਹਯੋ ਦੁਸ਼ਟ ਯਾਹਿ ਹੈ। — [1]ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ।

ਦੁਤੀ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਮਾਹਿ ਆਯੋ ਚਾਹਿਂ[1], — [1]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ। {ਚਾਹ=ਤੱਕਣਾ ਦੇਖਣਾ।}

ਕੀਨੀ ਮਿਲਿ ਬਾਤ ਭੇਟ ਦੀਨੀ ਬਹੁ ਚਾਹਿ[1] ਹੈ ॥੬੩॥ — [1]ਲੋੜਵੰਦ ਹੋ ਕੇ।

ਤਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਕੈਦੀ ਰਾਜੇ ਆਏ ਹਰਦਾਸ ਸੰਗ,

ਸਬਿ ਸੈਂ ਦਿਲਾਏ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਗੁਰੁ ਸ਼ਾਹਿ ਕੌਂ।

ਕਸਮ ਕਰਾਇ ਬਦੀ ਸਬਿ ਤੈ ਛੁਡਾਇ ਗੁਰ,

ਬਖਸ਼ਾਏ ਸਿਰੇਪਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਸਬਾਹਿ ਕੌਂ[1]। — [1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਪਠਵਏ[1] ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਗਏ ਨਾਮ ਲੇਤ, — [1]ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ।

ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੰਗ ਫੈਲੀ ਪਾਇ ਥਾਹਿ ਕੌਂ[1]। — [1]ਕੌਣ {ਥਾਹਿ} ਥੱਲਾ ਭਾਵ ਅੰਤ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਪ੍ਰਮੋਦ[1] ਦੈ ਕੈ ਬਿਦਾ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੁ, — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।

ਆਏ ਸੁਧਾਸਰ ਓਰ ਕਹੇ ਕੋ ਉਛਾਹਿ ਕੌਂ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਰਫ਼।

ਹਰਦਾਸ ਕਿਲੇਦਾਰ ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਸੰਗ, ਜਾਹਿ

ਚਢਜੋ ਨਾਮਰੰਗ ਔ ਉਮੰਗ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਕੋ। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ।

ਜੇਠਾ, ਪੈੜਾ, ਬਿਧੀਆ, ਸੰਘੇੜਾ[1] ਨੰਦਾ, ਅਮੀਆਂ ਜੂ, — [1]ਗੋਤ।
ਨਿਝਰ[1] ਰੰਧਾਵਾ, ਕਾਲਾ ਦੁਲਟ ਸੁਜਾਨ ਕੋ। — [1]ਨਾਮ।
ਭਾਈ ਕਾਰਜਾਦਾ[1], ਭਾਣਾ, ਸਾਂਈਂ ਦਿੱਤਾ ਔ ਪਿਰਾਣਾ, — [1]ਭਾਈ (ਬਹਿਲੋ ਦੀ ਬੰਸ) ਦਾ ਰਜਾਦਾ ਨਾਮ।
ਆਦਿਕ ਅਪਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗ ਕਰੇ ਬਜਾਨ ਕੋ।
ਜਹਾਂ ਗੁਰੁ ਜਾਵੈਂ ਸਿੱਖ ਦਰਬ ਚਢਾਵੈਂ,
ਦਰਸਾਵੈਂ ਫਲ ਪਾਵੈਂ ਲਾਵੈਂ ਪਨਹੀ ਦਿਵਾਨ ਕੋ[1] ॥੬੫॥ — [1]ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਆਏ ਸੁਧਾਸਰ ਮਿਲੀ ਮਾਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਰ,
ਔਰ ਗੁਰਦਾਸ ਆਦਿ ਮਿਲੇ ਸਿਖ ਆਇ ਕੈ।
ਚੰਦੂ ਕੋ ਨਿਹਾਰ ਸਬਿ ਮੋਦ ਧਾਰ ਮਾਰ ਕਰੈਂ,
ਕੌਡੀਆਂ ਮੰਗਾਈ ਸੋ ਬਜ਼ਾਰ ਮੈ ਫਿਰਾਇ ਕੈ।
ਬੀਤਯੋ ਏਕ ਮਾਸ ਸੁਖ ਰਾਸਿ ਥਿਰੇ ਸੁਧਾਸਰ,
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਤਰਫ, ਲਹੌਰ ਅਯੋ ਧਾਇ ਕੈ।
ਮਿਲਯੋ ਗੁਰੁ ਤਾਈਂ ਬਹੁ ਦਰਬ ਚਢਾਈ ਭੇਟ,
ਪੁਨਾ ਬੇਗਮਾਤ[1] ਆਈ ਆਗਯਾ ਕੋ ਪਾਇ ਕੈ ॥੬੬॥ — [1]ਬੇਗਮਾਂ।
ਦੁਤੀ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲਵਾਇ[1], — [1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਧਸਯੋ ਲਵ ਪੁਰ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਉਤਰੇ ਮੁਜੰਗ[1] ਮੈਂ। — [1]ਮੁਜੰਗ ਗੋਤ ਦੇ ਪਠਾਣ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਲਾ।
ਕਿੰਚੇ ਬੇਗ ਔ ਵਜੀਰ ਖਾਂਨ ਰਹੈਂ ਸੇਵ ਵੀਚ,
ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਤਰਫ ਤੈ ਸਦੈਵ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਮੈਂ।
ਸਿੱਖ ਗਨ ਆਇ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈਂ ਚਢਾਇਂ ਭੇਟ,
ਪਾਇਂ ਫਲ ਚਾਰ ਘਰ ਜਾਇਂ ਫਿਰ ਰੰਗ ਮੈਂ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ।
ਲਾਗੀ ਰਹੇ ਭੀਰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਤੀਰ[1], — [1]ਕੋਲ।
ਸਿਖ ਚੰਦੂ ਕੋ ਨਿਹਾਰਿ ਮਾਰ ਗਾਰਿ ਦੈਂ ਉਮੰਗ ਮੈਂ ॥੬੭॥

ਦੋਹਰਾ:
ਚੰਦੂ ਕੋਂ ਨਿਤ ਯੌਂ ਮਿਲੈ,
ਮਾਰ ਜੂਤੀਅਨ ਗਾਰਿ।
ਦੀਨ ਭਯੋ ਅਤਿਸੈ ਦੁਖੀ,
ਹਾ ਹਾ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥੬੮॥

ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਤੈ ਆਇਸ ਲੈ ਕੈ।
ਜੇਠੇ ਆਦਿਕ ਸਿਖਨ ਲਿਜੈ ਕੈ।
ਫੇਰਯੋ ਸ਼ਹਿਰ ਪਿਖਯੋ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਜ਼ੁਲਮ ਚਿਤਾਰ ਤਾਹਿਂ ਦਿਹਂ ਗਾਰੀ ॥੬੯॥
ਪਰੇ ਕ੍ਰਿਮ ਤਨ ਕ੍ਰਿਸ ਅਤਿ[1] ਹੋਵਾ। — [1]ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ।
ਤਰਫਤ ਦੁਖ ਸੋਂ ਜਾਇ ਨ ਜੋਵਾ[1]। — [1]ਦੇਖਿਆ।
ਪਾਛੇ ਬਾਲਕ ਫਿਰੈਂ ਅਨੰਤੈਂ।

ਜਨ ਜਮਾਤ ਚੰਦੂ ਮਾਹੰਤੈਂ ॥੭੦॥
ਪਨਹੀ ਕੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁ ਕਰੈਂ।
ਤਾਨ੍ਹੇ ਗਾਰਿ ਬਿਬਿਧ ਜਸ ਰਰੈਂ।
ਧੂਰ ਭੂਰ ਅਲਤਾ[1] ਬਰਸੈ ਹੈਂ।

[1]ਲਾਖ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲਰੰਗ ਜੋ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ।

ਤਾੜੀ ਜੂਤੇ ਬਾਦ ਬਜੈ ਹੈਂ[1] ॥੭੧॥

[1]ਤਾੜੀਆਂ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਥੇ ਘਾਉ[1] ਤਿਲਕ ਜਨ ਦੀਨੋ।

[1]ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਮਹਦ ਨਾਰੀ ਨਰਕ ਨ ਕੀਨੋ[1]।

[1]ਵੱਡਾ ਨਾਰਕੀ (ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ) ਨਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ।

ਤ੍ਰਿਣ ਗਲੀਜ਼ਨ[1] ਚਵਰ ਢੁਲਾਵੈਂ।

[1]ਗੰਦੇ ਕੱਖਾਂ ਦਾ।

ਮਾਲਾ ਜੂਤਨ ਫੂਲ ਪਹਿਰਾਵੈਂ ॥੭੨॥
ਕੌਡੀ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਦੁਕਾਨੋਂ।
ਭੀਖ ਮਹੰਤ ਉਗ੍ਰਾਹਿਤ ਮਾਨੋ।
ਸਿੱਖ ਪੇਖਿ ਤਿਹ ਪਨਹੀ ਮਾਰੈਂ।
ਮਨੋ ਭੇਟ ਦੈ ਜਨਮੁ ਸੁਧਾਰੈਂ ॥੭੩॥
ਸਗਰ ਨਗਰ ਡਗਰਨ ਮੈਂ[1] ਫੇਰਜੋ।

[1]ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ।

ਸਬਿ ਨਰ ਨਾਰਿਨ ਪਾਪੀ ਹੇਰਜੋ।
ਦੁਖਤ ਦੇਖਿ ਤਿਹ ਦਯਾ ਨ ਕਰੈਂ।
ਕਰਿ ਕਰਤੂਤ ਯਾਦ ਦੁਰ ਰਰੈਂ[1] ॥੭੪॥

[1]ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ 'ਦੂਰ ਹੋ ਜਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਦੁਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿੰ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰੋਹੀ ਨਿੰਦਕ ਜੋਈ।
ਉਭੈ ਲੋਕ ਦੁਖ ਲਹਿ ਇਮ ਸੋਈ।
ਥੀ ਜੋ ਸਪਤ[1] ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰੀ।

[1]ਸੌਂਹ, ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ।

ਆਜ ਪਾਲ ਦਿਖਰਾਈ ਖਰੀ ॥੭੫॥
ਜਿਸ ਭੜਭੂੰਜੇ ਸਿਖ ਕੇ ਭਠ ਤੈਂ।
ਚੰਦੂ ਰੇਤ ਮੰਗਾ ਕਰਿ ਹਠ ਤੈਂ।
ਪੰਚਮ ਗੁਰੂ ਉਪਰ ਥਾ ਗੇਰਾ।
ਅਬਿ ਚੰਦੂ ਕੋ ਤਿਸ ਸਿਖ ਹੇਰਾ ॥੭੬॥
ਕੋਪ ਹੋਇ ਭਰਿ ਕੜਛਾ ਭਾਰਾ।
ਬਾਲੂ ਤਪਤ[1] ਦੁਸ਼ਟ ਪਰ ਡਾਰਾ।

[1]ਤੱਤਾਰੇਤਾ।

ਕਰਛਾ ਮਾਰ ਕਮਰ ਤਿਹ ਤੋਰੀ।
ਤੜਫੜਾਇ ਕਰਿ ਗਿਰਜੋ ਬਹੋਰੀ ॥੭੭॥
ਬਦਲਾ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰੋਹੀ ਤੈ ਲੀਨਾ।
ਸਫਲ ਜਨਮ ਉਰ ਸੀਤਲ ਕੀਨਾ।
ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇ ਮਰਜੋ ਤਹਿੰ ਚੰਦੂ।
ਰੌਰਵ[1] ਨਰਕ ਪਰਜੋ ਜਾ ਮੰਦੂ ॥੭੮॥

[1]ਭਿਆਨਕ।

ਲੋਥ ਘਸੀਟ ਭੰਗੀਅਨ ਡਾਰੀ।
ਗੰਦੇ ਨਾਲੇ ਮਧ ਦੈ ਗਾਰੀ ॥੭੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸੰਤ ਦ੍ਰੋਹੀ ਨਿੰਦਕਨ,
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਏਹੀ ਹਾਲ।
ਚੰਦੂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨੇ,
ਪਰਤਖ ਦਯੋ ਦਿਖਾਲ ॥੯੦॥
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਪਛੱਤ੍ਰੈ[1],
ਮਾਰਜੋ ਚੰਦੂ ਦੁਸ਼ਟ।
ਅਬਿ ਅਧਜਾਇ ਪੂਰਨ ਭਯੋ,
ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਤੇ ਤੁਸ਼ਟ[1] ॥੯੧॥

[1]ਸੰਮਤ ੧੬੭੫ ਬਿ: ਨੂੰ।

[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਚੰਦੂ ਮਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਬਾਈਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੨੨॥

੨੩. {ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੈਰ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਵਸਾਉਣਾ, ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਦੁਸ਼ਟ ਦਰਨ ਪਾਰਨ ਸਰਨ,
ਕਰਨ ਸਰਬ ਸੁਖ ਸਾਰ[1]।

[1]ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਲਣ ਵਾਲੀ, ਸ਼ਰਨ (ਆਇਆਂ ਦੀ) ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਮਨ,
ਪਰੈਂ ਬਿਘਨ ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਹੇ ਮਨ (ਐਸੀ) ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ (ਤੂੰ) ਬਿਘਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰਾਦਿਕ ਸੈਲ ਕਰਿ,
ਪੁਰ ਨਿਜ ਨਾਮ ਬਸਾਇ[1]।
ਕੌਲਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹ੍ਵੈ,
ਸੁਨੋ ਮੱਧ ਇਸ ਧਜਾਇ ॥੨॥

[1]ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ) ਵਸਾਉਣਗੇ।

ਲਲਤ ਪਦ ਛੰਦ:

ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਥੀ,
ਬਹੁਤ ਪਰੀਤੀ ਹੋਈ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਰਖੈ ਲਾਹੌਰ ਆਪ ਰਹਿ,
ਕਰੈ ਬਾਤ ਬਹੁ ਸੋਈ।
ਜਬਿ ਜਬਿ ਚਢੈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੈਰ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੰਗ ਰਖਾਏ।
ਖੜਗ ਸੰਗ[1] ਗੁਰੁ ਸ਼ੇਰ ਕਈ ਬਿਰ[2],
ਸ਼ਹਿ ਕੋ ਮਾਰ ਦਿਖਾਏ ॥੩॥

[1]ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ। [2]ਵਾਰੀ।

ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਕੇਰ[1] ਨਿਸ਼ਾਨੇ,
ਜਬਿ ਕਬਿ ਸ਼ਾਹ ਰਖੈ ਹੈਂ।

[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ।

ਤਬਿ ਸਬਿ ਸ਼ਾਹੀ ਸੂਰਨ ਤੈ[1] ਗੁਰੁ,

[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੋਂ।

ਪਹਿਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫੁੰਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਭਾਟੀ ਦਰਵਾਜੇ ਉਤਰੇ,
ਲੰਗਰ ਚਲੈ ਅਪਾਰੇ।
ਨਿਤ ਫਕੀਰ ਮੁਹਤਾਜ[1] ਛਕੈਂ ਬਹੁ,
ਆਵੈਂ ਸਿੱਖ ਹਜਾਰੇ ॥੪॥

[1]ਲੋੜਵੰਦ।

ਗੁਰੁ ਦੋ ਵਕਤ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈਂ,
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਕਰਾਵੈਂ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕੇ[1] ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰੁ,
ਸਾਚੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਾਵੈਂ।

[1]{ਦੁਨੀ} ਇਸ ਲੋਕ (ਅਤੇ) {ਦੀਨ} ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ।

ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਮਸੰਦ ਸਬਿ ਮੁਲਕੋਂ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪ੍ਰੇਰ ਲਿਆਵੈਂ।
ਦਰਬ ਹਥਯਾਰ ਅਸ੍ਵ ਦੈ ਭੇਟਾ,
ਸਿੱਖ ਚਾਰ ਫਲ ਪਾਵੈਂ ॥੫॥

ਜਾਇਦਾਤ ਚੰਦੂ ਕੀ ਜ਼ਬਤੀ[1], — [1]ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ।
ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਪ ਹ੍ਵੈ ਜਬਿ ਹੀ।
ਬਜਾਸਾ ਤਟ[1] ਤਿਹ ਗਾਮ[2] ਰੁਹੀਲਾ, — [1]ਕਿਨਾਰੇ। [2]ਪਿੰਡ।
ਜ਼ਬਤ ਭਯੋ ਥਾ ਤਬਿ ਹੀ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਸੰਨਦ[1] ਲੈ ਗੁਰੁ, — [1]ਪਟਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤ੍ਰ।
ਸੋਊ ਬਸਾਵਨ ਕੀਨਾ।
ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਸਤੱਤ੍ਰ ਮਾਂਹੀ,
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਪੁਰ ਪੀਨਾ[1] ॥ ੬ ॥ — [1]ਤਕੜਾ ਸ਼ਹਿਰ।
ਗਾਮ ਬਸਾਇ ਤਹਾਂ ਤੈ ਜਬਿ ਗੁਰੁ,
ਬਾਰਠ[1] ਮੈ ਚਲ ਆਏ। — [1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।
ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਤਹਿਂ ਕਰਤ ਹੁਤੋ ਤਪ,
ਮਿਲੇ ਤਾਂਹਿ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਦੇਹਰੇ ਨਾਨਕ ਜਗਜ[1] ਆਇ ਕਰਿ[2], — [1]ਆ ਕੇ ਜੱਗ ਕੀਤਾ। [2]ਹੈਰਾਨ।
ਬੇਦੀ ਸਬਿ ਸਿਤਕਾਰੇ।
ਦਾਨ ਮਾਨ ਦੂਜ ਸੰਤਨ ਕੋ ਦੈ,
ਜਨ ਗ੍ਰੀਬ ਬਹੁ ਪਾਰੇ ॥ ੭ ॥
ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਕੀਨੋ ਮੇਲਾ,
ਦੀਪ ਮਾਲ ਕਾ ਭਾਰਾ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਬਦੇਸੋਂ ਲੈ ਕਰਿ,
ਅਏ ਮਸੰਦ ਅਪਾਰਾ।
ਕਾਰ ਭੇਟ ਬਹੁ ਸਿਖਨ ਚਢਾਈ,
ਫਲ ਮਨ ਭਾਵਤ ਪਾਏ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਪੁਨਾ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਲਯੋ ਲਹੌਰ ਮੰਗਾਏ ॥ ੮ ॥
ਸੱਤਾ ਅਰ ਬਲਵੰਡ ਰਬਾਬੀ, ਗੁਜਰੇ ਤਹਿਂ ਤਬਿ ਦੋਈ।
ਬਾਵਕ ਨਾਮ ਰਬਾਬੀ ਰਾਖਜੋ,
ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈ ਸੋਈ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਤੁਰਕ ਲਾਹੌਰੀ,
ਸੰਤ ਭਗਤ ਬਹੁ ਹਿੰਦੂ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਭਾ ਵੀਚ ਨਿਤ ਆਵੈਂ,
ਪਾਵੈਂ ਮੋਦ ਬੁਲਿੰਦੂ ॥ ੯ ॥
ਕਬੀ ਕਬੀ ਗੁਰੁ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਢਿਗ,
ਜਾਵੈਂ ਵਹਿ ਭੀ ਆਵੈ।
ਰੰਗ ਇਲਾਹੀ ਪਿਖੈ ਦਿਖਾਵੈ
ਤੱਜਬ ਪੀਰ ਰਹਾਵੈ।
ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨ[1] ਮਾਰਫਤ[2], ਊਚੀ — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ। [2]ਆਤਮ ਗਿਆਨ।
ਮਜਲ[1] ਫਕੀਰਨ ਵਾਰੀ। — [1]ਅਵਸਥਾ।

ਕਰਿ ਪ੍ਰਤੱਖਜ ਦਿਖਾਵੈਂ ਸਬਿ ਕੋ,
ਮਿਲੈ ਜੈਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੇ,
ਸੈਰ ਹੇਤ ਕਿਯ ਪਜਾਨ[1]। [1]ਜਾਣਾ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਗਿਆ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਲੀਨੋ ਸੰਗ ਨਿਜ,
ਕਰਿ ਸਿਤਕਾਰ ਮਹਾਨ ॥ ੧੧ ॥
ਚੌਪਈ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੌ ਨ੍ਰਿਪ ਪਹਾਰੀ।
ਮਿਲੇ ਆਇ ਦੈ ਨਜ਼ਰਾਂ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਭੀ ਭੇਟਾ ਦਿਲਵਾਵੈ।
ਨ੍ਰਿਪਨ ਤੈ, ਸ਼ਹਿ ਜਹਿ ਚਲਿ ਜਾਵੈ ॥ ੧੨ ॥
ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਕੀਨਾ।
ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ ਕਾ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਪੀਨਾ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਸਿਖ ਬਹੁ ਆਵੈਂ।
ਕਰੈਂ ਦਰਸ ਬਹੁ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈਂ ॥ ੧੩ ॥
ਲੈ ਕਰਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਤੈ ਉਪਦੇਸੂ।
ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਕਟੈਂ ਕਲੇਸੂ।
ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਸਿਖ ਇਕ ਗਜਾਨੀ।
ਰਹੇ ਵੀਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੪ ॥
ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਪੁੱਤਰ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।
ਸਿਖ ਕਰਜੋ ਜਿਨ ਦੇਸ ਬਧੇਰਾ।
ਭਾਗ ਭਰੀ ਬ੍ਰਿਧਾ ਤਿਸ ਮਾਈ।
ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਰਖੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਨਾਈ ॥ ੧੫ ॥
ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਤੀਖਨ[1] ਗੁਰੁ ਆਗਵਨੂੰ[2]। [1]ਉਡੀਕਣਾ। [2]ਆਉਣਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕੇ ਤੀਨੋ ਭਵਨੂ[1]। [1]ਤਿੰਨੇ (ਮਾਧੋ ਦਾਸ, ਭਾਗ ਭਰੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸੇਵਾ ਦਾਸ) ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦੇ ਘਰ ਸਨ।
ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਇਮ ਚਾਹੈਂ।
ਜਜੋਂ ਚਕੋਰ ਸਸਿ ਹੇਤ ਉਮਾਹੈਂ[1] ॥ ੧੬ ॥ [1]ਚੰਦ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗ ਜਾਨ ਸਬਿ ਲਈ।
ਗੁੱਡੀ ਡੋਰ ਜਿਮੈਂ ਗਤਿ ਭਈ[1]। [1]ਗੁੱਡੀ ਤੇ ਡੋਰ ਵਾਂਗ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਖਿੱਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਭਗਤਨ ਕੈ ਵਸ ਈਸ਼੍ਵਰ ਜੈਸੇ।
ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਨ ਵਸ ਗੁਰੁ ਤੈਸੇ ॥ ੧੭ ॥
ਜਾਇ ਤਿਨੈਂ ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਨਾ।
ਭਏ ਮੋਦ ਜਜੋਂ ਜਲ ਮਿਲਿ ਮੀਨਾ[1]। [1]ਮੱਛੀਆਂ।
ਕ੍ਰਿਖੀ ਸੁਸਕ ਮੇਘ ਜਜੋਂ ਬਰਸੇ[1]। [1]ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਸੁੱਕੀ ਖੇਤੀ (ਹਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)।

ਗੁਰੁ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਹੋਏ ਸਰਸੇ[1] ॥੧੮॥ — [1]ਅਨੰਦ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਸਿਖ ਸਬਿ ਦੇਸੀ[1]। — [1](ਕਸ਼ਮੀਰ) ਦੇਸ ਦੇ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਅਏ ਬਿਸੇਸੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਉਨਿ ਭੇਟ ਚਢਾਈ।
ਭਏ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਂਈ ॥੧੯॥
ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਮੈ ਸ਼ਾਹਿ ਥਿਰਾਨਾ।
ਅਏ ਗੁਰੂ ਤਹਿਂ ਤੈ ਕਰ ਪਜਾਨਾ[1]। — [1]ਕੂਚ ਕਰਕੇ।
ਬਾਰਾਂਮੂਲੇ ਉਤਰੇ ਆਈ।
ਜਹਿਂ ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ ਭਇਆਈ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਕੱਸ਼ਪ ਜਸੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਸਾਯਾ।
ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰੁ ਸਿਖਨ ਸੁਨਾਯਾ।
ਚਲੇ ਪਵੰਗਮ[1] ਚਢਿ ਗਿਰ ਲੰਘਤ[2]। — [1]ਘੋੜੇ ਤੇ। [2]ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਦੇ।
ਮਗ ਮੈ ਤਾਰਤ ਪਾਰਤ ਸੰਗਤ ॥੨੧॥
ਹਫਸਾਵਾਦ[1] ਪਹੂਚੇ ਆਈ। — [1]ਹਾਫ਼ਜ਼ਾਬਾਦ।
ਕਰਮ ਚੰਦ ਜਹਿ ਸਿੱਖ ਰਹਾਈ।
ਕਰੀ ਸੇਵ ਤਿਸ ਨੇ ਮਨ ਲਾਏ।
ਕਈ ਰੋਜ ਗੁਰੁ ਰਖੇ ਟਿਕਾਏ ॥੨੨॥
ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਸੀ ਕੀ ਬਹੁ ਸੰਗਤ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਅਈ ਉਮੰਗਤ।
ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਅੱਸ੍ਰ ਹਥਜਾਰੇ।
ਨਕਦੀ ਭੇਟਾ ਦਈ ਅਪਾਰੇ ॥੨੩॥
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਲੀਨੋ ਉਪਦੇਸ਼ੂ।
ਭਏ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਵਿਸੇਸੂ ॥੨੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਮਗ ਬਹੁ ਸਿਖਨਿ ਤਾਰ।
ਜਾ ਤਲਵੰਡੀ[1] ਦਰਸਤੌਂ, — [1]ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ।
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਦਰਵਾਰ ॥੨੫॥

ਚੌਪਈ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਜਿਸ ਠੌਰੈਂ।
ਕਰੇ ਚਰਿਤ ਪਾਵਨ ਅਤਿ ਗੌਰੈਂ।
ਦਰਸੇ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਜਾਏ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਏ ॥੨੬॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰੇ।
ਆਏ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
ਦਰਬ ਅਪਾਰ ਭੇਟ ਗੁਰੁ ਹੋਈ।
ਹੁਤੋ ਨਿਮਾਣੀ[1] ਕਾ ਦਿਨ ਸੋਈ ॥੨੭॥ — [1]ਜੇਠ ਸੁਦੀ ੧੧ਵੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਜਲਾ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯਾਹੀ ਤੇ ਮੇਲਾ ਤਹਿਂ ਹੇਰੋ।
ਅਬਿ ਲੌ ਹੋਤ ਨਿਮਾਣੀ ਕੇਰੋ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਮੱਦ੍ਰੀ[1] ਗੁਰੁ ਆਏ। — [1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।
ਸਿਖ ਕਿਦਾਰੇ ਆਦਿ ਮਿਲਾਏ ॥੨੮॥
ਰੋਗ ਹਜੀਰ ਦੂਰ ਤਿਹ ਭਯੋ।
ਜੁਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਜਬੈ ਛੁਹਯੋ।
ਅਬਿ ਲੌ ਸੋ ਪਨਹੀ[1] ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ। — [1]ਜੁੱਤੀ।
ਹੈ ਤਹਿਂ, ਹਰ ਹੈਰੋਗ ਬਧੇਰੀ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਬਹੁਤੇਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਗਾਮ ਮਟਵੀਂ ਤਹਿਂ ਤੈ ਆਏ।
ਮਿਲੇ ਸਿੱਖ ਦੂਜ[1] ਬਹੁ ਧਰਿ ਭਾਏ। — [1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਿੱਖ।
ਰਾਵੀ ਤੀਰ ਗਾਂਮ ਮੰਡਜਾਲੀ।
ਥਾ ਤਹਿਂ ਦੁਆਰਾ ਭਗਤ ਬਿਸਾਲੀ ॥੩੦॥
ਮਰਵਾਹਾ[1] ਖੱਤ੍ਰੀ ਬਡ ਭਾਰੂ। — [1]ਗੋਤ।
ਸੁਤਾ ਤਾਂਹਿ ਕਮਲਾ ਅਵਤਾਰੂ[1]। — [1]ਉਸ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ।
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਤਿਨ ਚਾਹੀ।
ਨਿਜ ਕੰਨਜਾ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਬਿਵਾਹੀ ॥੩੧॥
ਭਾਗੀ[1] ਬ੍ਰਹਮਨ ਮੱਟੂ ਵਾਰੇ। — [1]ਨਾਮ।
ਸਾਹਾ ਸੋਧਨ* ਲੌ ਬਿਵਹਾਰੇ। — *ਸਾਹਾ ਸੋਧਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ। ਸਾਹਾ ਸੋਧਨ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਹਾਂ, ਨਛੱਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਜੋਗਨੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ: "ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਸਾਹੇ ਊਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰੁ।"
ਵੀਚ ਖਰੇ ਹ੍ਵੈ ਕਾਰ ਕਰਾਯੋ।
ਭਾਈ ਕਾ ਖਤਾਬ[1] ਬਡ ਪਾਯੋ ॥੩੨॥ — [1]ਉਪਾਧੀ, ਪਦਵੀ, ਲਕਬ।
ਹੈ ਸੰਤਤਿ[1] ਤਿਸ ਕੀ ਅਬਿ ਤਹਾਂ। — [1]ਉਲਾਦ।
ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤ ਉਜਾਗਰ ਮਹਾਂ।
ਲੈ ਡੋਲਾ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਪੁਰ ਆਏ।
ਮਾਤਾ ਗੰਗ ਉਮੰਗ ਬਢਾਏ ॥੩੩॥
ਸ਼ਗਨ ਕੀਨ ਸਬਿ ਸਾਦੀ ਕੇਰੇ।
ਦਾਨ ਗਰੀਬਨ ਦਏ ਬਥੇਰੇ।
ਤੀਨ ਸਨੁਖਾ[1] ਚਾਂਦ ਸੀ ਘਰ ਮੈਂ। — [1]ਨੂੰਹਾਂ।
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਪਗ ਟਿਕਤ ਨ ਧਰ ਮੈਂ[1] ॥੩੪॥ — [1]ਧਰਤੀ ਤੇ।
ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਤ ਫੂਲ ਸੀ ਫੂਲੀ।
ਲੇਤ ਬਧਾਈ ਆਨੰਦ ਝੂਲੀ[1]। — [1]ਮਸਤ ਹੋਈ।
ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਬੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪੀ।
ਮਿੱਤ੍ਰਨਿ ਪਾਰਕ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਖਾਪੀ ॥੩੫॥
ਦੌਲਤ ਘਰ ਮੈਂ ਉਭੈ[1] ਮਹਾਨੈਂ। — [1]ਦੋਨੋਂ (ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ)।
ਰਾਵਰੰਕ[1] ਖਲਕਤ ਸਬਿ ਮਾਨੈ। — [1]ਰਾਜੇ ਤੇ ਕੰਗਾਲ।

ਪੌਤ੍ਰ ਖੇਲਤ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਵਨ।
ਕੋ ਬਡਭਾਗਨਿ ਮਮ ਸਮ ਪਾਵਨ ॥੩੬॥
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੰਗਾ ਹਰਖੈ ਹੈ।
ਬਾਰ ਬਾਰਿ ਗੁਰੁ ਬਿਰਧ[1] ਮਨੈ ਹੈ। [1]ਵੱਡੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ।
ਗੁਰੂ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨਾ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਿੱਖਨ ਕਲਜਾਨਾ ॥੩੭॥
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਿਤ ਆਵੈਂ।
ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ[1] ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵੈਂ। [1]ਭੇਟਾ।
ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ[1] ਰਹੀ ਜਗੈ ਕੈ। [1]ਪਹਿਰਰਾਤ।
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕ੍ਰਿਯਾ ਗੁਰੁ ਕੈ ਕੈ ॥੩੮॥
ਹੋਇ ਇਕੰਤ ਸੁਤੰਤ ਥਿਰਾਵੈਂ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਤਿ ਲਗਾਵੈਂ।
ਥਿਰੈਂ ਸਭਾ ਮੈਂ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਆਈ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸੁਨੈਂ ਮਨ ਲਾਈ ॥੩੯॥
ਪੁਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੰਗ ਸੁਭਟਨ[1] ਜਾਵੈਂ। [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨਾਲ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਜਾ ਸਿਖਨ ਸਿਖਾਵੈਂ।
ਪੁਨਾ ਆਇ ਲੰਗਰ ਬਰਤਵੈ ਹੈਂ।
ਭੋਜਨ ਅਰਥੀ[1] ਭਾਵਤ ਪੈ ਹੈ[2] ॥੪੦॥ [1]ਲੋੜਵੰਦ। [2]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਛਕਦੇ ਹਨ।
ਢਰੇ ਦਿਵਸ ਢਾਢੀ ਜਸ ਰਰੇ।
ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਸਾਕੇ ਜਿਨ ਕਰੇ।
ਤਿਨ ਕੀ ਵਾਰੈਂ ਐਸ ਉਚਾਰੈਂ।
ਜੋ ਸੁਣ ਕਾਯਰ ਭੀ ਰਣ ਪਾਰੈਂ[1] ॥੪੧॥ [1]ਜੰਗ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਨੌ ਵਾਰਾਂ ਪਰ ਧੁਨੀ[1] ਚਢਾਈ। [1]ਗਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਗੁਰਹਿਂ ਜੋ ਭਾਈ[1]। [1](ਜੋ ਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ) ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ।
ਸੁਨਿ ਰਹਿਰਾਸ ਅਰਦਾਸ ਕਰੈ ਕੈ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੌ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ ॥੪੨॥
ਚੌਕੀ ਸੁਨੈ ਕਾਨੜੇ ਕੇਰੀ।
ਪੁਨਾ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ ਟੇਰੀ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ ਬਿਰਾਜੈਂ ਜਾਈ।
ਸੁਖ ਸੌਂ ਯੌਂ ਦਿਨ ਰੈਨ ਬਿਤਾਈ ॥੪੩॥
ਧਨ ਅਨਗਨ ਸੰਗਤ ਕਾ ਆਵੈ।
ਸਬਿ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲਯੋ ਇਮ ਜਾਵੈ।
ਯਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਗਾਥਾ ਕਹੀ।
ਸੁਨੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਜੋ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ॥੪੪॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੈਂ,
ਛੋਡਯੋ ਥਾ ਗੁਰੁ ਜੋਇ।

ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿ ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਜੋ,
ਗਿਲਜੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਮਗ ਸੋਇ[1] ॥ ੪੫ ॥ [1]ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤੇ 'ਚ ਮੌਤ ਨੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ।
ਸ਼ਾਹਿਦਰੇ ਮੈਂ ਮਕਬਰਾ,
ਬਨਜੋ ਤਾਂਹਿ ਬਡ ਆਹਿ।
ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਇਕਾਸੀਏ,
ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਭਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ॥ ੪੬ ॥
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੈ,
ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਭਾਰ।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਸੁਨ ਰਖੀ ਥੀ,
ਯਾਂ ਤੈ ਮਨਿ ਮੁਦ ਧਾਰ ॥ ੪੭ ॥
ਉਜਰ ਖ੍ਵਾਹੀ ਕੋ[1] ਗਏ, [1]ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨ ਲਈ।
ਸਤਗੁਰੁ ਜਬੈ ਲਹੌਰ।
ਤਹਿਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਥਿਰਾ ਲਏ,
ਸ਼ਾਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਗੌਰ ॥ ੪੮ ॥
ਜਬਿ ਜਬਿ ਚਢੈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸ਼ਹਿ,
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੰਗ ਰਖਾਇ।
ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਪਿਖਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ॥ ੪੯ ॥
ਰਸਦ ਪਾਂਚ ਸੌ ਰਜਤ ਪਣ[1], [1]ਰੁਪਏ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ।
ਪਠੈਂ ਰੁਜੀਨਾ[1] ਗੁਰੂ ਢਿਗ, [1]ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਖ਼ਰਚ।
ਪੀਰ ਬੀਰ ਲਖਿ ਭਾਰ ॥ ੫੦ ॥
ਦਿੱਲੀ ਦੱਖਨ ਦੇਸ ਦਿਸ,
ਦੌਰੇ ਚਢਯੋ ਸ਼ਾਹਿ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹੇ ਮੁਜੰਗ ਮੈਂ,
ਸੰਗਤ ਨਿਤ ਬਹੁ ਆਹਿ ॥ ੫੧ ॥
ਲਲਤ ਪਦ ਛੰਦ:
ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਮੁਲਕ ਕਾ,
ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਆਯੋ।
ਤਾਜਰ[1] ਸਿੱਖ ਇਕ ਅਸ੍ਵ ਬੁਖਾਰੀ[2], [1]ਸੌਦਾਗਰ। [2]ਬੁਖ਼ਾਰੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਘੋੜਾ।
ਤੋਫਾ ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਲਜਾਯੋ।
ਸੁਨਿ ਤ੍ਰੀਫ ਸ਼ਹਿ ਕਰਿ ਪਸੰਦ ਅਸ੍ਵ,
ਜਬਰਨ ਸਿਖ ਲੈ ਲੀਨਾਂ।
ਸੋਲਾਂ ਸਹਸ[1] ਰੁਪਯਾ ਦਯੋ ਤਹਿਂ, [1]ਸੋਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ।
ਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦੀਨਾ ॥ ੫੨ ॥
ਸੁਨਿ ਤ੍ਰੀਫ਼ ਅੱਸ੍ਵ ਕੀ ਸਿਖ ਤੈ ਗੁਰੂ,
ਕਹਜੋ ਨ ਗਮ ਕਰਿ ਰਾਈ।

ਬਾਜੀ ਗੁਰੁ ਕਾ ਘਰ ਗੁਰੁ ਐ ਹੈ,
ਕੂਰਾ ਕਰਿ ਸ਼ਹਿ ਤਾਂਈਂ।
ਭਯੋ ਬਿਮਾਰ ਤੁਰੰਗ[1] ਤਬੈ ਵਹਿ, — [1]ਘੋੜਾ।
ਕਰਿ ਇਲਾਜ ਤ੍ਰੂਕ ਹਾਰੇ।
ਰੁਸਤਮ ਖਾਂ ਕਾਜੀ ਸ਼ਾਹੀ ਥਾ,
ਸ਼ਹਿ ਤਿਹ ਦਯੋ ਵਿਚਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥
ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਢਿਗ ਥਾ ਮੁਜੰਗ ਮੈਂ,
ਕਾਜੀ ਕਾ ਘਰ ਚੀਨੋ[1]। — [1]ਜਾਣੋ।
ਤਹਿ ਭੀ ਵਹਿ ਜਬਿ ਭਯੋ ਨ ਰਾਜੀ,
ਤਿਸ ਤੈ ਮੁਲ ਗੁਰੁ ਲੀਨੋ।
ਤਾਜੀ[1] ਰਾਜੀ ਭਯੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ, — [1]ਘੋੜਾ।
ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ।
ਕਾਜੀ ਆਇ ਰਜਤਪਣ ਮਾਂਗੈ,
ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਦੈਂਹ ਟਰਾਈ[1] ॥ ੫੪ ॥ — [1]ਟਾਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਦਿਨ ਕੋਪ ਹੋਇ ਅਤਿ ਕਾਜੀ,
ਪਾਜੀ[1] ਯੌਂ ਦੁਰ ਟੇਰੋ[2]। — [1]ਨੀਚ ਨੇ। [2]ਇਉਂ ਖੋਟਾ (ਬਚਨ) ਕਿਹਾ।
ਮੈਂ ਅਬਿ ਹੋਇ ਦਮਾਦ[1] ਗੁਰੂ ਕਾ, — [1]ਜਵਾਈ।
ਲੈਹੁਂ ਰਜਤਪਣ ਹੇਰੋ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਬੁੱਢੇ ਸਾਹਿਬ ਖਿਝ ਕਰਿ,
ਕਾਜੀ ਪ੍ਰਤਿ ਉਚਾਰਾ।
ਤੂੰ ਕਯਾ ਮੂਢ ਬਕਤ, ਅਬਿ ਬਨ ਹੈ,
ਗੁਰੂ ਦਮਾਦ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੫੫ ॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਹ੍ਵੈ ਬਿਸਮੈ ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਿਧ ਕੋ,
ਕਹਯੋ ਗਜਬ[1] ਕਿਆ ਕੀਨੋ। — [1]ਕਹਿਰ।
ਬਚਨ ਤੁਮਾਰ ਨ ਟਰ ਹੈ ਕਬਿ ਹੀ,
ਟਰੈ ਲੇਖ ਬਿਧਿ ਪੀਨੋ[1]। — [1]ਬਿਧਾਤੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤਕੜਾ ਲੇਖ।
ਲੀਕ ਅਲੀਕ ਸਿਲਾ ਕੀ ਰਵ ਤੁਵ[1], — [1]ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਣੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਅਮਿੱਟ ਲਕੀਰ (ਵਾਂਗ) ਹੈ।
ਜੈਸ ਕਹਯੋ ਤਸ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਮੇਰੁ[1], ਧ੍ਰੂਵ[2], ਧਰ[3], ਚਲੈ ਕਦਾਪੀ[11], — [1]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ। [2]ਧ੍ਰੂ ਮੰਡਲ। [3]ਧਰਤੀ। [11]ਜੇ ਕਦੀ ਚੱਲ ਪੈਣ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਪੈਣ।
ਬਚਨ ਨ ਤੋਹਿ ਚਲੈ ਹੈ ॥ ੫੬ ॥
ਹਮੈ ਹੋਇ ਜਗ ਮੈਂ ਉਪਹਾਸੀ[1], — [1]ਮਖ਼ੌਲ, ਠੱਠਾ।
ਜਬਿ ਤ੍ਰੂਕਨੀ ਹ੍ਵੈ ਦਾਸੀ।
ਮਾਤ ਗੰਗ ਕਜਾ ਕਹੈਂ ਸੰਗਤਾਂ,
ਕਰੈਂ ਨਿੰਦ ਮੁਹਿ ਖਾਸੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਬ੍ਰਿੱਧ ਬਚਨ ਨੈ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਜੋਂਤ ਬਨਾਈ।

ਤਿਸ ਕਾਜੀ ਕੇ ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ[1],
[1]ਕੰਵਾਰੀ ਪੁੱਤਰੀ।
ਥੀ ਰਤਿ ਰੂਪ ਸੁਹਾਈ[1] ॥੫੭॥
[1]ਰਤੀ (ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਦੇ ਰੂਪ (ਵਰਗੀ) ਸੋਹਣੀ।
ਗੁਨ ਗਨ ਮੰਦਰ ਅਤਿ ਦੁਤਿ[1] ਸੁੰਦਰ,
[1]ਸੋਭਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ।
ਜ੍ਹਾਨ ਜਪੈ ਨਿਤ ਮੌਲਾ[1]।
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ।
ਕਮਲਾ ਕਿਧੌਂ ਦੁਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਨੀ[1]
[1]ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਲਛਮੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕਮਲ ਫੂਲ ਸੀ ਕੌਲਾਂ।
ਬੈਠਿ ਕੁਰਾਨ ਪਢੈ ਮਧ ਬਾਰੀ,
ਕਰੈ ਬੰਦਗੀ ਭਾਰੀ।
ਤ੍ਰਿਛੇ ਨੈਨ ਚਿਤੇ[1] ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਕੋ,
[1]ਦੇਖਦੀ ਹੈ।
ਸੀਨੇ ਪਈ ਚੰਗਾਰੀ[1] ॥੫੮॥
[1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ (ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ) ਚੰਗਿਆੜੀ।
ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਖਾਂਸੀ ਕਿਮ ਛਿਪ ਹੈ,
ਅਗਨੀ ਘਾਸ ਘਸੋਰੀ[1]।
[1](ਸੁੱਕੇ) ਘਾਹ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਈ ਹੋਈ ਅੱਗ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਸਸਿ ਪਿਖਿ,
ਹੋਈ ਮਸਤ ਚਕੋਰੀ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਰੇ ਜਰਾਊ ਜਗਮਗ,
ਸੋਹਿਤ ਅੰਗਨਿ ਸਾਰੇ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਪੇਚਸਿਰ ਸਸਿ ਪਰ[1],
[1]ਦਸਤਾਰ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਉਪਰ।
ਜਰੇ ਮਨੋ ਗਨ ਤਾਰੇ ॥੫੯॥
ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਕਪੋਲਨ ਝਲਕੈਂ[1],
[1]ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹਿਲਦੇ ਕੁੰਡਲ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਅਲਕੈਂ[1] ਖਲਕੈਂ[2] ਮੋਹੈਂ।
[1]ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਚਦਾਰ ਲਟਾਂ ਜੋ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹੋਣ। [2]ਖ਼ਲਕਤ ਨੂੰ।
ਭੌਂਹ[1] ਮਰੋਰ ਮੰਦ[2] ਮੁਸਕਾਵਨ,
[1]ਭ੍ਰਵੱਟੇ। [2]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਪਿਖਿ ਥਿਰ ਚਿਤਰਹਿ ਕੋ ਹੈਂ।
ਸਜਾਮ ਸਮੱਸ੍ਰ ਪੂਰਨ ਸਸਿ ਗਿਰਦ,
ਜਨ ਤਮ ਸਘਨ ਥਿਰਾਯੋ[1]।
[1]ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਉਦਾਲੇ ਕਾਲਾ ਦਾੜ੍ਹਾ ਜਾਣੋ ਗਾੜ੍ਹਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਭੁਜ ਪ੍ਰਲੰਭ ਜਨ ਕਰਭਿ ਕਰੀ ਕਰ,
ਕਦਲੀ ਜੰਘ ਸੁਹਾਯੋ[1] ॥੬੦॥
[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਾਂਗ ਜਾਣੋ ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹਨ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਕੇਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਉਦਰ ਤ੍ਰਿਵਲੀ ਬਿਸਦ ਉਰ ਸੁਠ ਸੁੱਚ,
ਉੱਚ ਸਕੰਧ ਛਬਿ ਪੂਰੇ[1]।
[1]ਪੇਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਤਮ ਵਲ ਹਨ, ਛਾਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ, ਉੱਚੇ ਮੋਢੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਬਿੰਦ੍ਰਮ ਅਧਰ ਦਸਨ ਜਨ ਹੀਰੇ,
ਜਰੇ ਕਵਲ ਮੈਂ ਰੂਰੇ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੂੰਗੇ ਹਨ, ਦੰਦ ਹੀਰੇ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਅੰਜਨ ਬਿਨ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜਨ, ਖੰਜਨ
ਕੇ ਮਦ ਭੰਜਨ ਹਾਰੇ[1]।
[1]ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰ ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਤਿਛੀ ਚਿਤੌਨ ਬਿਛੀ ਸੀ ਡਸ ਹੈ
ਬਰਛੀ ਘਾਉ ਜਨ ਮਾਰੇ[1] ॥੬੧॥

[1]ਤਿੱਖੀ ਝਾਕਣੀ ਠੂੰਹੀਂ ਵਾਂਗ ਡੰਗ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣੋ ਬਰਛੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜ ਜਬਿ ਗੁਰ ਚਢ ਕਰਿ,
ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ[1] ਕੁਦਾਵੈਂ।
[1]ਚੰਚਲ ਘੋੜਾ।
ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਮਨ ਕੌਲਾਂ ਕਾ ਕੂਦਤ,
ਸੁਧ ਬੁਧ ਸਬਿ ਬਿਸਰਾਵੈ।
ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰੁ ਕਾ[1],
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਪਿਖਿ ਸੋ ਭਈ ਦਿਵਾਨੀ।
ਇੱਕ ਟਕ ਪੇਖਤ ਰਹਿ ਦਿਸ ਗੁਰ ਕੀ,
ਬਿਨ ਹੀ ਦਾਮ ਬਿਕਾਨੀ ॥੬੨॥
ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤਿ[1] ਮੋਹਨਿ ਮੂਰਤਿ,
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ।
ਪੂਰਤ ਆਨੰਦ ਭਾਰੀ[1]।
[1]ਭਾਰੀ ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰੀ ਹੋਈ।
ਬਸਗੀ ਮਨ ਮੈਂ ਠਸਗੀ ਤਨ ਮੈਂ[1],
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ।
ਫਸਗੀ ਨਾਰਿ ਵਿਚਾਰੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ ਨੈਂ[1] ਪਿਖਿ,
[1]ਨੀਚ ਨੇ।
ਮਾਰ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਕੀਨੀ।
ਦਾਸੀ ਹਾਥ ਪਠੀ ਲਿਖ ਚੀਰੀ[1],
[1]ਚਿੱਠੀ।
ਕੌਲਾਂ ਹ੍ਵੈ ਅਤਿ ਦੀਨੀ ॥੬੩॥
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੂ,
ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ।
ਤੁਮੀ ਖੁਦਾਇ ਰਸੂਲ[1] ਸਵਾਮੀ,
[1]ਪੈਗ਼ੰਬਰ।
ਹਲਤ ਪਲਤ[1] ਮਮ ਮਾਲਕ।
[1]ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ।
ਆਜਜ਼[1] ਦੀਨ[2] ਦਿਵਾਨੀ ਦਾਸੀ,
[1]ਗ਼ਰੀਬ। [2]ਦੁਖੀ।
ਸ਼ਰਣ ਰਾਵਰੀ[1] ਆਈ।
[1]ਆਪ ਜੀ ਦੀ।
ਜਲ ਬਿਨ ਮੀਨ[1] ਦੀਨ ਫਨਿ ਮਣਿ ਬਿਨ[2],
[1]ਮੱਛੀ। [2]ਮਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਪ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਤਜੋਂ ਮਮ ਦਸ਼ਾ ਬਿਤਾਈ[1] ॥੬੪॥
[1]ਹਾਲਤ ਬੀਤਦੀ ਹੈ।
ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਵਰ ਇਕ ਪਲ ਮੁਹਿ,
ਜੁਗ ਸਮ ਬਿਤਿਤ ਦੁਹੇਲਾ।
ਜ਼ਰ ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ ਬੀਛੀ ਸੀ,
ਸਬਿ ਪਰਵਾਰ ਬਘੇਲਾ[1]।

[1]ਧਨ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਠੂਹੀਆਂ ਵਰਗੇ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸ਼ੇਰ (ਵਾਂਗ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ)।

ਕੈ ਅਬਿ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਮੁਹਿ ਰਾਖਹੁ,
ਨਹੀ ਤੋ ਬਿਸ[1] ਖਾ ਮਰ ਹੌਂ।
[1]ਜ਼ਹਿਰ।
ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਮੁਹਿ ਦੇਹੁ ਪੀਰ ਜੀ,
ਅਬਿ ਬਜੋਗ ਨਹਿੰ ਜਰ ਹੌਂ[1] ॥੬੫॥
[1]ਹੁਣ ਮੈਂ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।
ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਗਿਣਤੀ ਬਿਨ ਗੁਰਿ ਉਰਿ,

ਕਰੁਣਾ ਉਪਜੀ ਭਾਰੀ[1]। — [1]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਕਿਰਪਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।
ਕਹਯੋ ਹੋਇ ਹੈ ਮਨਸ਼ਾ[1] ਪੂਰਨ, — [1]ਇੱਛਾ।
ਤੂਰਨ[1] ਅਬੈ ਤੁਮਾਰੀ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਇਹੁ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਿਰਣ ਰਵਿ ਜਯੋਂ ਲਹਿ[1], — [1]ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ (ਭਾਵ ਸੁਣ ਕੇ)।
ਖਿਲਯੋ ਕਵਲ ਉਰ ਕੌਲਾਂ।
ਸਿਜਦੇ[1] ਸ਼ੁਕਰ ਲਾਖ ਹੀ ਕੀਨੇ, — [1]ਨਮਸਕਾਰਾਂ।
ਲਖਯੋ ਪੀਰ ਦਿਢ ਮੌਲਾ[1] ॥ ੬੬ ॥ — [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਰੱਬ ਜਾਣਿਆ।
ਫੁਰੇ ਕਪੋਲ[1] ਅਧਰ[2] ਚਖ[3] ਭੁਜ[11] ਕੁਚ[22], — [1]ਗੱਲ੍ਹਾਂ। [2]ਬੁੱਲ੍ਹ। [3]ਨੇਤ੍ਰ। [11]ਬਾਹਾਂ। [22]ਅਸਥਣ।
ਅੰਗੀਆ[1] ਤਨੀਆਂ ਤੂਟੀ। — [1]ਚੋਲੀ ਦੀਆਂ।
ਜਰਦੀ[1] ਜਰਦੀ[2] ਦੂਰ ਭਈ ਮੁਖ, — [1]ਪੀਲੱਤਣ। [2]ਛੇਤੀ।
ਹੋਯੋ ਬੀਰ ਬਧੂਟੀ[1]। — [1]ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ (ਵਾਂਗ) ਮੁਖ (ਲਾਲ ਸੁਰਖ਼) ਹੋ ਗਿਆ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਡੇਰਾ ਤਹਿਂ ਤੈ,
ਨਿਸ ਕੌ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ।
ਕੌਲਾਂ ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਜ਼ਰ ਜ਼ੇਵਰ, — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਲਿਯ ਘਰ ਤੈ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥ ੬੭ ॥
ਡਾਰ ਕਮੰਦ ਦੁਆਰ ਦਰੀਚੀ[1], — [1]ਰੱਸਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਾਰੀਰਾਹੀਂ।
ਉਤਰ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਈ।
ਸਿੰਧ ਅਨੰਦ ਬੁਲੰਦ ਬਢੋ ਜਨ,
ਸੂਮ ਪਰਮ ਨਿਧਿ[1] ਪਾਈ। — [1]ਵੱਡਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ[1] ਰੁਮਾਂਚ ਭਯੋ ਤਨ[2], — [1]ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਕੰਠ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਅਵਾਜ਼। [2]ਸ਼ਰੀਰ ਦੇਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਦਮ ਗਹਾਨੇ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਪਕੜ ਲਏ।
ਅੱਸ੍ਵ ਚਢਾਇ ਲਵਾਇ ਸੰਗ ਤਿਹ[1], — [1]ਉਸ ਨੂੰ (ਆਪਣੇ) ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਪੁਰ ਦਿਸ ਪਜਾਨੇ ॥ ੬੮ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਗੁਰ ਅਏ,
ਘਰ ਘਰ ਭਯੋ ਉਛਾਹਿ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੈ ਪਛਮ ਦਿਸ,
ਪਿਖਿ ਸੁਠ ਬਟ ਤਰੁ ਛਾਹਿ[1] ॥ ੬੯ ॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੀ ਛਾਂ।
ਤੰਬੂ ਤਹਿਂ ਲਗਵਾਇ ਗੁਰਿ,
ਕੌਲਾਂ ਦਈ ਉਤਾਰ।
ਪੁਨ ਮੁਕਾਨ ਬਨਵਾ ਦਯੋ,
ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਮੈ ਚਾਰੁ[1] ॥ ੭੦ ॥ — [1]ਸੁੰਦਰ।

ਚੌਪਈ:

ਕਰਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਮੈਂ ਗੁਰ ਬੰਦਨ।
ਬੰਦੇ ਪਗ ਮਾਤਾ ਜਗ ਬੰਦਨ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ।
ਕੌਲਾਂ ਹਿਤ ਮਾਤਾ ਰਿਸ ਠਈ[1]। — [1]ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ।

ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਬੇਬਸਿ ਹ੍ਵੈ ਗਈ ॥੭੧॥
ਬਿਰਧ ਬਚਨ ਤੈ ਯਹਿ ਸਬਿ ਭਯੋ।
ਪੁਨ ਜਗਿ ਭੂਸ਼ਨ ਤੂਸ਼ਨ ਥਯੋ[1]। [1]ਜਗਤ ਦੇ ਗਹਿਣਾ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।
ਘਰ ਤੈ ਉਠ ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਆਏ।
ਉਤ ਕਾਜੀ ਕੀ ਸੁਨੋ ਕਥਾਏ ॥੭੨॥
ਪਿਖੀ ਨਾ ਕੌਲਾਂ ਘਰ ਮੈ ਜਬੈ।
ਬੂਡਜੋ ਸ਼ੋਕ ਨਦੀ ਮਧ ਤਬੈ।
ਕਾਜੀ ਕੋ ਕਾਜਨ[1] ਦੈ ਗਾਰੀ। [1]ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ।
ਤੈ ਜਵਾਨ ਕਜੋਂ ਰਖੀ ਕੁਮਾਰੀ[1] ॥੭੩॥ [1]ਕੰਵਾਰੀ (ਅ) ਲੜਕੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਮਾਰ ਅਧਿਕ ਤੈਂ ਕਰੀ।
ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਕਿਤ ਗਈ ਕਿ ਮਰੀ।
ਤੂਸ਼ਨ ਰਹੁ ਅਬਿ ਕਹੋ ਨ ਕਾਹੀ।
ਨਹੀਂ ਤ ਇਜ਼ਤ ਚੋਗੁਨ ਜਾਹੀ ॥੭੪॥
ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਪੁਰ ਮਾਂਹੀ।
ਚਰਚਾ ਚਲੀ ਘਰੋ ਘਰ ਯਾਹੀ।
ਭਈ ਉਮਰ ਬਡ ਨਾਹਿ ਨਿਕਾਹੀ[1]। [1]ਵਿਆਹੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਕਾਜੀ ਮਾਰੀ ਵਾਹੀ[1] ॥੭੫॥ [1]ਉਸ (ਕੌਲਾਂ) ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।
ਮਰੀ ਜ਼ਹਰ ਖਾ ਹ੍ਵੈ ਦੁਖਜਾਰੀ।
ਖੁਫੀਆ ਦਫਨ[1] ਘਰਹਿ ਕਰਿ ਡਾਰੀ ॥੭੬॥ [1]ਗੁਪਤ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਕਈ ਮਾਸ ਕੇ ਬਾਦ ਜਬ,
ਦਾਮ ਅਸੁ ਕੇ ਲੈਨ।
ਕਾਜੀ ਆਯੋ ਸੁਧਾਸਰ,
ਕਿਯ ਆਦਰ ਗੁਰੁ ਐਨ[1] ॥੭੭॥ [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਚੌਪਈ:
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਅਬਿ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰੋ।
ਦੌਲਤ ਲੈ ਘਰ ਫਜ਼ਰ[1] ਪਧਾਰੋ। [1]ਸਵੇਰੇ।
ਕੌਲਾਂ ਕੋ ਗੁਰੁ ਅਸ ਕਹਿ ਪਠਜੋ।
ਬਾਪ ਅਯੋ ਤੁਵ ਖਾਣਾ ਠਟਯੋ[1] ॥੭੮॥ [1]ਬਣਾਉ।
ਮਾਨ ਹੁਕਮ ਕੌਲਾਂ ਨੇ ਤਬਿ ਹੀ।
ਕਰਯੋ ਤਜਾਰ ਖਾਣਾ ਬਿਧਿ ਸਬਿ ਹੀ।
ਕਾਜੀ ਕੋ ਗੁਰੁ ਸੇਵਕੁ ਸੰਗੈ।
ਕੌਲਾਂ ਕੇ ਘਰ ਪਠਜੋ ਨਿਸੰਗੈ ॥੭੯॥
ਪਲੰਘ ਬਿਛਾਇ ਬਿਠਾਯੋ ਦਾਸੀ।
ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਅਮੋਲਕ ਰਾਸੀ[1]। [1]ਸਾਰੇ।
ਕੌਲਾਂ ਪਹਿਰ, ਥਾਰ ਲੈ ਖਾਨਾ।
ਆਗੇ ਧਰਿ ਸਲਾਮ ਝੁਕ ਠਾਨਾ ॥੮੦॥

ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈਰਾਨ ਭਯੋ ਪਿਖਿ।
ਬੂਝਯੋ ਗਮ ਮੈਂ ਖਾਣਾ ਭੌ ਬਿਖ[1]। — [1]ਖਾਣਾ ਜ਼ਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕਹਿ ਖੁਦਾਇ ਮਾਰੀ ! ਤੂੰ ਕਹਾਂ।
ਆਈ ਨਿਕਸ, ਦੀਨ ਦੁਖ ਮਹਾਂ ॥ ੮੧ ॥
ਕੌਲਾਂ ਕਹਯੋ ਖੁਦਾਇ ਨ ਮਾਰੀ।
ਭਯੋ ਸਹਾਇਕ ਭਵਨਿਧਿ ਤਾਰੀ[1]। — [1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰ ਦਿੱਤੀ।
ਕਾਦਰ[1] ਕੀਨ ਸਬੰਧ ਪੀਰ ਸੋਂ[2]। — [1]ਕਰਤਾਰ ਨੇ। [2]ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ !
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕੇ ਥੰਭ ਮੀਰ ਜੋ[1] ॥ ੮੨ ॥ — [1]ਜੋ (ਸੱਚੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ।
ਕੌਲਾਂ ਯੌਂ ਜਬਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰਾ।
ਮਾਨਹੁ ਲੂਣ ਜ਼ਖਮ ਪਰ ਡਾਰਾ।
ਖਾਣਾ ਖਾਯਾ ਕੁਛ ਨਹਿ ਖਾਯਾ।
ਰਿਸ ਧਰਿ ਗਾਰੀ ਦੇਤ ਸਿਧਾਯਾ ॥ ੮੩ ॥
ਤਰਫਤ ਰਾਤ ਕਟੀ ਉਨਿ ਸਾਰੀ।
ਚਢੈ ਗਟੀ[1] ਉਤਰੈ ਕਿਤ ਭਾਰੀ। — [1]ਗਿਣਤੀ।
ਲੈ ਕਰਿ ਆਵੋਂ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ।
ਮਾਰਿ ਦੁਹਿਨ ਲਿਹੁਂ ਪਲਟਾ[1] ਯਾਹੀ ॥ ੮੪ ॥ — [1]ਬਦਲਾ।
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਕਾਜੀ ਘਰ ਗਯੋ।
ਕੌਲਾਂ ਕਾ ਸਬਿ ਹਾਲ ਸੁਨਯੋ।
ਪੁਨ ਦਿਨ ਚਢੇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਜਾਈ।
ਪਗਰੀ ਲਾਹਿ ਫਰਯਾਦ ਸੁਨਾਈ ॥ ੮੫ ॥
ਆਗੇ ਸ਼ਾਹਿ ਰਿਸਯੋ ਕਿਸੁ ਸੰਗੈ।
ਸਿਰੋਂ ਨਗਨ ਪਿਖਿ ਰਿਸਯੋ ਕੁਢੰਗੈ।
ਮੌਕਾ ਪਿਖਿ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਹਾ।
ਕਾਜੀ ਅਹੇ ਕੁਪੱਤਾ ਮਹਾਂ ॥ ੮੬ ॥
ਬੀਸ ਬਰਸ ਕੀ ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ।
ਨਾਹਿ ਨਿਕਾਹੀ ਹ੍ਵੈ ਦੁਖਜਾਰੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਮਾਰ ਚਾਬਕਨ ਦਈ।
ਨਿਕਸ ਕਿਤੈ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਗਈ ॥ ੮੭ ॥
ਜਹਾਂ ਗਰੀਬ ਫਕੀਰ ਹਜਾਰੋਂ।
ਅਸਨ ਬਸਨ[1] ਪਾਵਤ ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰੋਂ। — [1]ਭੋਜਨ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਸੋ ਭੀ ਤਹਿਂ ਰਹਿ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।
ਗਯੋ ਦਰਬ ਹਿਤ ਅਯੋ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੮੮ ॥
ਹਜ਼ਰਤ ਬਖਸ਼ਯੋ ਅਸ੍ਵ ਜੁ ਯਾਹੀ।
ਸੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਇਨਿ ਬੇਚਯੋ ਚਾਹੀ।
ਗੁਰੁ ਇਲਾਜ ਤਿਸ ਕਾ ਕਰਵਾਯੋ।
ਰਾਜੀ ਭਯੋ ਤ ਕਾਜੀ ਭਾਯੋ[1] ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ (ਘੋੜਾ) ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ।

ਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਤਾਜਰ ਕੋ ਜੇਤੀ[1]। — [1]ਆਪ ਨੇ ਸੌਦਾਗਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ {ਜ਼ਰ} ਮਾਇਆ ਦਿੱਤੀ।
ਦਈ, ਮੰਗਤ ਯਹਿ ਗੁਰੁ ਤੈ ਤੇਤੀ।
ਨਿਜ ਬੇਟੀ ਕੀ ਤੁਹਮਤਿ[1] ਤਿਨ ਕੌਂ। — [1]ਅਣਹੋਇਆ ਦੋਸ਼।
ਦੇਤ, ਸ਼ਰਮ ਨਹਿ ਆਵਤ ਇਨ ਕੌਂ ॥ ੯੦ ॥
ਐਸੀ ਬੇਹੂਦਾ ਸੁਨਿ ਬਾਤੈਂ।
ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਸ਼ਹਿ ਕਬਿ ਲਰੈ ਬਖਜਾਤੈਂ।
ਬਿਗਰਨ ਸੰਗ ਫਕੀਰਨ ਸ਼ਾਹੈਂ।
ਬਿਨੁ ਬਦੁ ਦੁਆਇ[1] ਔਰ ਨਹਿ ਲਾਹੈ[2] ॥ ੯੧ ॥ — [1]ਬੁਰੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ। [2]ਨਫ਼ਾ, ਲਾਹਾ, ਲਾਭ।
ਅਹੇ ਫਕੀਰਨ ਕੇਰ ਘਰਾਨਾ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾ ਲਖੋ ਮਹਾਨਾ।
ਬਿਰਧ ਆਪ ਕੇ ਹੂਏ ਜੇਤੇ।
ਮੰਨਤ ਰਹੇ ਤਿਨੈ ਕੁਲ ਤੇਤੇ ॥ ੯੨ ॥
ਤਾਂ ਪਰ ਸਬਿ ਹੀ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੈ ਬਾਬਰ ਤਾਂਈਂ।
ਸੁਨਿ ਵਜੀਰ ਤੈ ਸ਼ਾਹਿ ਉਚਾਰੀ।
ਕਾਜੀ ਕਰਤ ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਾਰੀ ॥ ੯੩ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ,
ਗਯੋ ਗਾਥ ਸੁਨਿ ਸਾਰ।
ਸਹਿ ਸਿੱਖਨ ਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ ਭਏ,
ਟਰੀ ਬਲਾਇ ਸੁਖਾਰ[1] ॥ ੯੪ ॥ — [1]ਸੁਖਾਲੀ।

ਕਬਿੱਤ:

ਲਾਇ ਕੈ ਦੀਵਾਨ ਕੀਰਤਨ ਕਰਵਾਇਂ ਨਿਤ,
ਜਾਇ ਕੈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸੂਰ ਲਜਾਇ ਹੈਂ।
ਢਰੇ ਦਿਨ ਢਾਢੀਓਂ ਤੈਂ ਧਰਮ ਸਾਕੇ[1] ਬਾਂਕੇ ਜੰਗ, — [1]ਧਰਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਵਾਕਿਆ।
ਸੁਨੈ ਜਾਂ ਤੇ ਸਿਖਨ ਕੋ ਬੀਰ ਰਸੁ ਆਇ ਹੈਂ।
ਬਿੱਦਜਾ ਸਿਖਾਵੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਬਿ ਸਿੱਖਨ ਕੋ,
ਔਰ ਹਿਤ ਸਾਥ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਜਾ ਦਿਵਾਇ ਹੈਂ।
ਜਾਂ ਤੈ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਭਜ[1], ਦੇਹ ਗੇਰ[2] ਨੇਹ[3] ਤਜਿ, — [1]ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ। [2]ਘਰ। [3]ਮੋਹ।
ਜੰਗ ਸਜ ਛੋਰਿ ਲਜ[1] ਲਰੈਂ ਆਗੈ ਧਾਇ ਹੈਂ ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਲਾਜ ਛੱਡ ਕੇ।
ਸਿੱਖ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਜੁ ਆਵਤ ਬਿਸੇਸ,
ਬਿੱਤ[1] ਲਜਾਵਤ ਹਥਜਾਰ ਅੱਸ੍ਵ, ਪਾਵਤ ਅਸੀਸ ਸੋ। — [1]ਧਨ।
ਸਜੀ ਸੈਨ ਐਨ[1] ਗੁਰੁ ਚੈਨ ਉਰਿ ਸੂਰਨ ਕੇ, — [1]ਚੰਗੀ ਫ਼ੌਜ।
ਲੱਛ ਕੇ ਬਿਧੱਜਾ[1] ਅੱਛ[2] ਪੈ ਹੈਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸੋ। — [1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ। [2]ਚੰਗੀ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੂੰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੂਰਬੀਰ ਆਵੈਂ ਭੂਰ[1], — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਗੁਰੂ ਕੋ ਜਹੂਰ ਨੂਰ[1] ਪੇਖਿ ਲਖੈਂ ਈਸ ਸੋ। — [1]ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਸਾਦਰ[1] ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੂ ਤੈ ਮਾਨ ਗਜਾਨ ਪਾਇ, — [1]ਨਿਡੱਰ।

ਅੰਗ ਦੈ ਉਮੰਗ[1] ਜੰਗ ਚਾਹੈਂ ਬਿਸ੍ਵੇ ਬੀਸ[2] ਸੋ ॥੯੬॥

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ (ਆਪਣਾ) ਸਰੀਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। [2]ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦਿਲੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ।

ਸ਼ਾਦੀ ਏਕ ਭਈ ਥੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਡੱਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਂਹਿ,
ਨਾਮ ਥਾ ਦਮੋਦਰੀ ਸਮਾਣੀ ਕੋ[1] ਪਛਾਨੀਏ।
ਦੂਤੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾਨਕੀ ਸੋ ਤੀਸਰੀ ਮਰਵਾਹੀ ਸੰਗ,
ਹੋਈ ਇਸੀ ਸਾਲ ਮਾਹਿ ਨੀਕੇ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ।
ਹੁਤੀ ਏਕ ਬਹਨ[1] ਦਮੋਦਰੀ ਕੀ ਰਾਮੋ ਨਾਮ,
ਗਾਮ ਸੋ ਡਰੋਲੀ[1] ਸਾਈਂ ਦਿੱਤੇ ਘਰ ਮਾਨੀਏ।

[1](ਗੁਰੂ ਕੇ) ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ।
[1]ਭੈਣ।
[1]ਡਰੋਲੀ ਪਿੰਡ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਡਗਰੂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਕ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਤੇ ਮੋਗੇ ਤੋਂ ਛੇ ਮੀਲ ਹੈ।

ਦੰਪਤੀ[1] ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇਮੀ ਸੇਵਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਤੇ,
ਰਚਯੋ ਧਾਮ ਨਯੋ ਤਿਨ ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਨੀਏ ॥੯੭॥
ਜਬਿ ਲੌਂ ਨ ਗੁਰੂ ਬਸੈਂ ਆਇ ਇਸ ਧਾਮ ਮਾਂਹਿ,
ਤਬਿ ਲੌਂ ਨਿਵਾਸ ਹਮ ਨਾਹਿ ਕਰ ਹੈਂ ਕਬੈ।
ਏਕ ਤੋ ਤਿਨੋ ਕੀ ਖੈਂਚ ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਮਾਲਵੇ ਕੇ,
ਚਾਹਿਤ ਦਰਸ ਕੀਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਸਬੈ।
ਤੀਜੇ ਜੋਗੀਓਂ ਨੇ ਛੀਨ ਲੀਨ ਥੋ ਸਮੱਸਤ ਬਨ[1],
ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਸੈਂ ਅਲਮਸਤ[1] ਕਾਢਯੋ ਦਬੈ[2]।

[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪਤੀ।
[1]ਸਾਰਾ ਜੰਗਲ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ।
[1]ਇਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਿਦਕੀ ਸੀ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਧੂੰਇਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਧੂੰਏਂ ਦਾ ਮੋਢੀ। [2]ਦਬਾ ਨਾਲ, ਧੱਕੇ ਨਾਲ।

ਇਤਜਾਦਿ ਕਾਮ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਹਿਤ,
ਪੂਰਨ ਸੁ ਕਾਮ ਗੁਰੁ[1] ਤੂਰਨ[2] ਚਲੇ ਤਬੈ ॥੯੮॥
ਤਰਨ ਸੁ ਤਾਰਨ ਖੰਡੂਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਆਦਿ,
ਕਰ ਕੈ ਨਿਹਾਲ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਜੌ ਗਏ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਗਮ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਏ ਸਿਖ,
ਗਾਮ ਮੀਰ ਵਹਿੜ ਕੇ[1] ਪਠਾਨ ਹਿਤ ਠਾਂ ਅਏ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਪਠਾਨ ਜਵਾਨ ਪਹਿਲਵਾਨ ਰਾਖਯੋ ਗੁਰੁ,
ਔਰ ਭੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ[1] ਦਸਕ ਜਵਾਨ ਹੈਂ ਕਏ।
ਚਲ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੇ ਭਵ ਪਾਰ ਕੇ ਕਰਨਹਾਰ[1],
ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ ਡਰੋਲੀ ਗਾਮ ਮੈਂ ਗਏ ॥੯੯॥
ਦੰਪਤਿ ਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਸਸੰਪਤਿ[1] ਪੂਰਨ ਕਰਿ,
ਤੂਰਨ ਅਕੰਪਤ[1] ਸੁ ਦਏ ਫਲ ਚਾਰ ਹੈਂ।
ਤਾਂਹੀ ਸਮੈਂ ਸੁੱਧੂ ਨਾਮ ਤਰਖਾਨ ਸੁਲਤਾਨੀ,
ਡੋਲਾ ਲੀਏ ਜਾਤ ਸਿਖ ਸੁਤਾ ਕੋ ਉਦਾਰ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਕੀਰਤਨ ਧੁਨੀ ਸਿਖ ਸੁਤਾ ਡੋਰਾ ਛੋਰਾ,
ਆਈ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਹੇਤ ਦਰਸ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।
ਪੇਖਿ ਪਤੀ ਕੋਪਯੋ ਤਾਂਹਿ ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਮਾਂਹਿ,
ਫਿਰਯੋ ਮਨ ਵਾਹਿ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਸਾਰ[1] ਹੈ ॥੧੦੦॥
ਜਾਇ ਨਿਜ ਘਰ ਤਾਂਹਿ ਪੀਰ ਖਾਨਾ[1] ਦਯੋ ਢਾਹਿ,

[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ। [2]ਛੇਤੀ।
[1]ਵਹਿੜ ਕੇ ਮੀਰ ਪਿੰਡ।
[1]ਨੌਕਰ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸਣੇ।
[1]ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਉੱਤਮ।
[1]ਸੁਲਤਾਨ ਪੀਰ ਦਾ ਮੰਦਰ।

ਸੁਲਤਾਨ ਕੇਰ ਆਹਿ ਹੁਤੋ ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਹੈ।
ਰੂਪ ਚੰਦ ਪੂਤ ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸਪੂਤ ਭਯੋ,
ਭਾਈ ਕਾ ਖਿਤਾਬ ਤਾਂਹਿ ਲੀਨੋ ਸੇਵ ਕਰ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ {ਪ੍ਰਮਾਨ} ਲੋਕ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਜਾਂਹਿ ਕੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ ਜਹਾਨ ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਅਬਿ,
ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਨ ਜੈਂ ਬਖਾਨ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਮੈਂ ਤਾਰ ਸਿਖਨ ਅਪਾਰ ਗੁਰੁ,
ਕਰ੍ਹੇ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਮੋਦ ਭਰ ਹੈਂ ॥੧੦੧॥
ਤਹਾਂ ਤੈ ਪਹੋਏ, ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਕਰਨਾਲ,
ਗਢ-ਮੁਕਤੇਸ਼੍ਵਰ, ਭਗੀਰਥੀ[1] ਨਹਾਇ ਕੈ। — [1]ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ।
ਜਾਇ ਕੈ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮੋਦ ਅਤੇ[1], — [1]ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਜੋਗੀਓਂ ਪੈ ਪਾਈ ਫਤੇ ਗਤੇ ਦਾਨ ਭਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕੁਛ ਧਮਕਾਇ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਇ ਗੁਰੁ,
ਹਰਾ ਕੀਓ ਪੀਪਰ ਚੰਦਨ ਛਿਟਕਾਇ ਕੈ।
ਜਾਂਹਿ ਕੈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਪਾਤ ਪਾਤ ਪੈ[1] ਬਖਜਾਤ, — [1]ਪੱਤੇ ਪੱਤੇ 'ਤੇ।
ਅਬਿ ਹੂੰ ਲੌ ਦੇਖੀ ਜਾਤ ਹੈ, ਸੁਹਾਤ ਸੁਖਦਾਇ ਕੈ ॥੧੦੨॥

ਦੋਹਰਾ:
ਚਲ ਕਰਿ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਸੈਂ,
ਮਗ ਲੋਗਨ ਕੋ ਤਾਰ।
ਪੁਨਾ ਡਰੋਲੀ ਗਾਮ ਮੈਂ,
ਆਏ ਗੁਰ ਸੁਖਕਾਰ ॥੧੦੩॥

ਚੌਪਈ:
ਗੰਗ ਮਾਤ ਲੌ ਸਬਿ ਪਰਵਾਰੂ।
ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਨਿਜ ਲਯੋ ਸੰਗਾਰੂ[1]। — [1]ਨਾਲ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਮਗ ਮੈਂ ਜਗਿ ਤਾਰਤ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਬਿਦਾਰਤ[1] ॥੧੦੪॥ — [1]ਨਾਸ ਕਰਦੇ।
ਅਏ ਸੁਧਾਸਰ ਗੁਰੁ ਸੁਖ ਧਾਮੂੰ।
ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਆ ਮਿਲੇ ਤਮਾਮੂੰ।
ਪਿਖਿ ਇਕੰਤ ਭਗਵੰਤਹਿ ਤਾਂਈ।
ਕੌਲਾਂ ਗਹੇ ਕਵਲ ਪਗ[1] ਆਈ ॥੧੦੫॥ — [1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।
ਦੁਖ ਬਜੋਗ ਕੇ[1] ਅਧਿਕ ਉਚਾਰੇ। — [1]ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ।
ਨੈਨ ਨੀਰ ਸੋਂ ਪਾਦ ਪਖਾਰੇ[1]। — [1]ਚਰਨ ਧੋ ਦਿੱਤੇ।
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਵੱਸ ਜਨ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਬੌਰੀ[1]। — [1]ਝੱਲੀ, ਸੁਦਾਇਣ।
ਖਿਰੇ ਕਵਲ ਪਰ ਲਪਟੀ ਭੌਰੀ ॥੧੦੬॥
ਮਨ ਮੈ ਗਿਨਤ ਧੰਨਜ ਦਿਨ ਆਜੂ।
ਮਨੋ ਰੰਕ ਨਿਧਿ ਪਾਯੋ ਰਾਜੂ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਕੰਗਾਲ ਨੇਰਾਜ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪਾ ਲਿਆ।
ਇਕ ਟਕ ਲੈਤ ਰੂਪ ਰਸ ਗੋਰੀ[1]। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ (ਕੌਲਾਂ)।

ਜਨ ਪੂਨਯੋ ਸਸਿ ਲਹਾ[1] ਚਕੋਰੀ ॥੧੦੭॥
ਦੈ ਧੀਰਜ ਗੁਰੁ ਆਨੰਦ ਦੀਨੋ।
ਗਯਾਨ ਦਿਢਾਇ ਸ਼ੋਕ ਸਬਿ ਛੀਨੋ।
ਮੋਦ ਹੋਇ ਕੌਲਾਂ ਘਰ ਗਈ।
ਸੁਖ ਸੋਂ ਕਾਲ ਬਿਤਾਵਤ ਭਈ ॥੧੦੮॥
ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ਹਮੇਸੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇਤ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਭੋਜਨ ਮਾਤ ਗੰਗ ਢਿਗ ਪਾਵੈਂ।
ਨਿਜ ਮਹਿਲਨ ਮੈ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਵੈਂ ॥੧੦੯॥
ਠੌਰ ਠੌਰ ਸੁਭਟਨ ਕੇ ਪਹਿਰੇ।
ਖਰੇ ਰਹੈਂ ਭਰਿ ਆਨੰਦ ਗਹਰੇ।
ਹੋਇ ਸਵੇਰ ਅਖੇਰ[1] ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਯਾ ਬਹੁ ਬਿਰਧਾਵੈਂ ॥੧੧੦॥
ਪਹਿਲਵਾਨ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਦੀ।
ਕੁਸ਼ਤੀ[1] ਦਿਖਰਾਵੈਂ ਨਿਤ ਸ਼ਾਦੀ[2]।
ਸੂਰਬੀਰ ਜੋ ਆਏ ਬਹਾਦਰ।
ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਢਿਗ ਰਾਖੈਂ ਤਿਹ ਸਾਦਰ ॥੧੧੧॥
ਰਾਠ[1] ਧਾਰਵੀ[2] ਲੋਗ ਅਪਾਰੈਂ।
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰੈਂ।
ਬਸਤਰ ਸ਼ਸਤਰ ਅਸਵ ਅਮੋਲੇ।
ਬਖਸ਼ੈਂ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਤਈਂ ਅਡੋਲੇ ॥੧੧੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਬਢੈ ਹੌਸਲਾ ਸਿੱਖਨ ਕਾ,
ਬਾਂਛਿਤ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਇ।
ਰੌਣਕ ਭੀਰ ਅਪਾਰ ਨਿਤ,
ਗੁਰੁ ਦਰਵਾਰ ਰਹਾਇ ॥੧੧੩॥
ਚੌਪਈ:
ਸਿਖ ਦਰਗਾਹੀ ਮੱਲ, ਭੰਡਾਰੀ।
ਸੰਤੂ, ਮਨਸਾਰਾਮ, ਬਿਹਾਰੀ।
ਤਖਤੂ, ਤੀਰਥ, ਉੱਪਲ[1] ਬੂਲਾ।
ਨਿਵਲਾ, ਫੱਤੂ, ਨਿਹਾਲੂ, ਮੂਲਾ ॥੧੧੪॥
ਪਰਸਰਾਮ, ਬਨਵਾਲੀ, ਕਾਲਾ।
ਭਗਤੂ, ਭੱਲਨ, ਭਾਰਾ, ਮਾਲਾ।
ਜੱਟੂ, ਕਲਮਾਨਾ, ਪੈਰਾਗਾ।
ਰਾਊ, ਰਤਨਾ, ਪਹਿਲੂ, ਸਾਗਾ ॥੧੧੫॥
ਸਿੰਘਾ, ਜਾਤੀ ਮਲਕ, ਪਿਰਣਾ।
ਜੇਠਾ, ਪੈੜਾ, ਬਾਬਕ, ਭਾਣਾਂ।

[1]ਦੇਖਿਆ (ਅ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।

[1]ਘੋਲ। [2]ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।

[1]ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [2]ਡਾਕੂ।

[1]ਗੋਤ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ, ਭੂਰਾ।
ਇਤਯਾਦਕ ਸਿਖ ਰਹੈਂ ਹਜੂਰਾ ॥ ੧੧੬ ॥
ਸਬਿ ਹੀ ਸੂਰਬੀਰ ਬਡ ਜੋਧੇ।
ਛਕੇ[1] ਬੀਰ ਰਸ ਬਕੇਂ ਸਬੋਧੇ[2]। [1]ਭਰੇ ਹੋਏ। [2]ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਯਾ ਮੈ ਸਬ ਪੂਰਨ।
ਪਰੇ ਜੰਗ ਤੌ ਜੀਤੈਂ ਤੂਰਨ ॥ ੧੧੭ ॥
ਅਰਜਨ, ਭੀਮ, ਕਰਣ ਸਮ ਸਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਸਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਤਾਰੇ।
ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਪਤ ਜੀਵਤ ਜਗ ਜੇਤੇ।
ਮਾਨਤ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਤੇਤੇ ॥ ੧੧੮ ॥
ਦੌਲਤ ਦੀਨੀ[1] ਔ ਦੁਨੀਆਵੀ। [1]ਧਰਮ ਦੀ ਭਾਵ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਆਹਿ ਅਮਾਵੀ[1]। [1]ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਪਤਨੀ ਤ੍ਰੈ ਘਰ ਜਨ ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਕਤੀ।
ਧਰੇ ਮਨੋ ਤਨ ਪਤਿ ਹਿਤ ਭਗਤੀ[1] ॥ ੧੧੯ ॥ [1]ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ।
ਚਾਰ ਪੂਤ ਸਮ ਚਾਰੁ ਪਦਾਰਥ।
ਬਿਹਰਤ[1] ਘਰ ਮੈਂ ਆਨਦ ਸਾਰਥ[2]। [1]ਖੇਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। [2]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਮੰਗਲ ਮੈਂ ਨਿਸ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਂਹੀ।
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਸੁਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਹੀ ॥ ੧੨੦ ॥
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਆਇਸ[1] ਲੈ ਕੌਲਾਂ। [1]ਆਗਿਆ।
ਗਮਨੀ ਮਹਿਲਨ[1] ਸਿੰਮ੍ਰਤ ਮੌਲਾ। [1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ (ਘਰ) ਵਿੱਚ।
ਮਾਤ ਗੰਗ ਕੇ ਪਗ ਸਿਰ ਧਾਰਾ।
ਦੀਨ ਅਸੀਸ ਕੀਨ ਸਿਤਕਾਰਾ ॥ ੧੨੧ ॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪਤਨੀ ਤੀਨਹੁ ਤਾਂਈ।
ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਮਿਲੀ ਮੁਦ ਪਾਈ।
ਹਿਤ ਸੌਂ ਪਰਸਪਰ[1] ਬਾਤੈਂ ਕੀਨੀ। [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ।
ਕੌਲਾਂ ਸਬਿਨਿ ਬਧਾਈ ਦੀਨੀ ॥ ੧੨੨ ॥
ਖੇਲਤ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਾਰੋਂ।
ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਮਲ, ਅਟਲ ਉਦਾਰੋ।
ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਦੇਵੀ ਮਾਨੋ।
ਯਹਿ ਦਮੋਦਰੀ ਕੇ ਤ੍ਰੈ ਜਾਨੋ ॥ ੧੨੩ ॥
ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਗੋਦ ਮਰਵਾਹੀ।
ਅਨੀਰਾਇ ਸੁਤ ਨਾਨਕੀ ਆਹੀ।
ਕੌਲਾਂ ਸਬਿਨਿ ਪੇਖਿ ਮੁਦ ਮਾਨਾ।
ਲੈ ਲੈ ਗੋਦ ਪਜਾਰ ਬਹੁ ਠਾਨਾਂ ॥ ੧੨੪ ॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਧਨ ਕੀਨ ਨਿਛਾਵਰ[1]। [1]ਵਾਰਨਾ ਕੀਤਾ।
ਦਾਸੀ ਦਾਸਨ ਦਯੋ ਉਤਾਵਰ[1]। [1]ਛੇਤੀ।

ਸਬਿ ਸੌਂ ਕੌਲਾਂ ਕਰਤਿ ਸਨੇਹੂ।
ਮਨ ਮੈਂ ਕਹਿ ਬਡਭਾਗਨਿ ਏਹੂ ॥੧੨੫॥
ਜਗਤ ਪੂਜਯ ਪਤਿ ਪਾਯੋ ਸੁੰਦਰ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਗੁਨ ਗਨ ਮੰਦਰ।
ਧੰਨਯ ਜਨਮ ਇਨ ਤੀਨੋ ਕੇਰੇ।
ਪਤਿ ਸੁਤ ਧਨ ਸੁਖ ਸਬਿ ਜਿਨ ਹੇਰੇ ॥੧੨੬॥
ਅਹੋ ਅਭਾਗਨਿ ਮੈ ਹੂੰ ਰਹੀ।
ਨਹਿਂ ਔਲਾਦ ਪੀਰ ਤੈ ਲਈ।
ਪ੍ਰੀਤਿ ਭੀ ਮੇਰੀ ਪੀਰ ਨ ਚੀਨੀ।
ਭੇਦ ਰਖਯੋ ਲਖ ਜਾਤਿ ਮਲੀਨੀ ॥੧੨੭॥
ਕੌਲਾਂ ਤਬਿ ਮਨ ਐਸ ਬਿਸੂਰਤ[1]।
ਸਬਿ ਕੋ ਬੰਦਿ ਉਠੀ ਦੁਖਿ ਪੂਰਤ।
ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਡਾਰਤ ਨਿਜ ਘਰ ਆਈ।
ਸੁੰਦਰ ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਬਿਹਾਈ[1] ॥੧੨੮॥
ਅਵਨਿ[1] ਸੈਨ ਕਰਿ ਨੈਨ ਸਨੀਰਾ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਜਿ ਪਰੀ ਅਧੀਰਾ।
ਦਾਸੀ ਰਹੀ ਬੂਝ ਰਿਸ ਕਾਰਨ।
ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਕਿਛ ਕਰੈ ਉਚਾਰਨ ॥੧੨੯॥
ਸਫਰੀ ਜਯੋ[1] ਤਰਫਤ ਨਿਸ ਕਾਟੀ।
ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਢ ਥਾਟੀ[1]।
ਇਤ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਨਿਸ ਬਡੀ ਜਗੰਤੇ।
ਸੌਚ ਨ੍ਹਾਨ ਕਰਿ ਧਯਾਨ ਧਰੰਤੇ ॥੧੩੦॥
ਤਾਂ ਦਿਨ ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈ ਬ੍ਰਿਤੀ।
ਥਿਰ ਨਹਿ ਹੋਇ ਰਹੈ ਉਤ ਫਿਰਤੀ।
ਖੈਂਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਕੀਨ ਮਹਾਨਾ।
ਧਰਿ ਉਰਿ ਧਯਾਨ ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਜਾਨਾ ॥੧੩੧॥
ਈਸ਼੍ਵਰ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਬਸ ਹੈਂ।
ਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਆਗੇ ਸਭਿ ਨਸ ਹੈਂ।
ਸਵਰੀ[1] ਕਰਮਾ ਬਾਈ[2], ਮੀਰਾਂ[3]।

[1]ਝੂਰਦੀ।

[1]ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ।

[1]ਧਰਤੀ ਤੇ।

[1]ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ।

[1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕਾ ਲਈ।

[1]ਭੀਲਣੀ, ਮਤੰਗ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚੇਲੀ, ਜੋ ਪੰਪਾ ਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਜੂਠੇ ਬੇਰ ਖਾਧੇ ਸਨ। [2]ਦੱਖਣ ਦੇ ਖਾਜਲ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਵਾਸੀ ਪੰਡਿਤ ਪਰਸਰਾਮ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਖਾਣ ਲਈ ਜਗਨ ਨਾਥ ਜੀ ਖੁਦ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਗਨ ਨਾਥ ਪਾਸ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ। [3]ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ 'ਮੇਰਤਾ' ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੫੪੯ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਮੇਵਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਭੋਜਰਾਜ ਨਾਲ ਜੋ ਚਤੌੜ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਸੰਮਤ ੧੫੭੩ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ। ਘਰ 'ਚ ਅਜੋੜ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਣਾ ਦੁਰਗਾ ਭਗਤ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਪਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਬਾਦ ਮੀਰਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਦਾ ਦੁਆਰਕਾ ਵਿੱਚ

ੴ੦੩ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗਨਕਾ[1], ਦ੍ਰੂਪਤ ਸੁਤਾ[2], ਅਹੀਰਾਂ[3] ॥੧੩੨॥

[1]ਉਹ ਵੇਸਵਾ ਜੋ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਰਾਮ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਨਾਮਰਸ 'ਚ ਲਗ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋਈ। [2]ਦ੍ਰੋਪਤੀ। [3]ਗੋਪੀਆਂ।

ਜਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਪੁਰਾਨਨ ਗਾਈ।
ਸੋਊ ਬਨੀ ਈਹਾਂ ਅਬਿ ਆਈ।
ਪ੍ਰਿਯਾ[1] ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਸ ਬ੍ਯਾਕੁਲ ਭਾਰੀ।
ਸਹਿ ਨਹਿ ਸਕੇ ਗੁਰੂ ਸੁਖਕਾਰੀ ॥੧੩੩॥

[1]ਪਿਆਰੀ (ਕੌਲਾਂ) ਦੀ।

ਸ਼ੀਘਰ ਚੱਲ ਕੌਲਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਗਏ।
ਕੌਲਾਂ ਕਵਲ ਨੈਨ ਦਰਸਏ[1]।
ਹਰਨੀ ਦ੍ਰਿਗ ਤਰਨੀ ਪਰ ਧਰਨੀ[1]।
ਚੰਪਕ ਬਰਨੀ ਪਰੀ ਬਿਵਰਨੀ[1] ॥੧੩੪॥

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।
[1]ਹਰਨੀ (ਵਰਗੇ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਕੌਲਾਂ) ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ।
[1]ਚੰਬੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗੀ (ਕੌਲਾਂ) ਕੁਮਲਾਈ ਪਈ ਹੈ।

ਦੈ ਧੀਰਜ ਗੁਰੁ ਬੁਝਨ ਕੀਨੀ।
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕੌਲਾਂ ਹ੍ਵੈ ਦੀਨੀ।
ਕਹ੍ਯੋ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਤੁਮ ਸਮਰੱਥ।
ਧਰਯੋ ਪੁਨਾ ਦਾਸੀ ਸਿਰ ਹੱਥ ॥੧੩੫॥
ਲੋਗਨ ਕੀ ਇਛਾ ਸਬਿ ਪੂਰਤ।
ਆਵੈ ਸ਼ਰਣ ਸੁ ਨੇਕ ਅਰ ਧੂਰਤ[1]।
ਔਰ ਸਰਬ ਸੁਖ ਜ੍ਯੋਂ ਮੁਹਿ ਦਏ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਟਏ[1] ॥੧੩੬॥

[1]ਛਲੀਆ, ਠੱਗ।
[1]ਟਾਲੇ ਭਾਵ ਦੂਰ ਕੀਤੇ।

ਪੂਰਬ ਪੁੰਨ੍ਯ ਜਗ੍ਯ[1] ਕੋ ਭਾਰਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਦਾਮਨ[1] ਗਹ੍ਯੋ ਤੁਮਾਰਾ।
ਤੀਨੋ ਮਹਲਨ ਕੋ ਸੁਤ ਜੈਸੇ।
ਦਏ ਏਕ ਬਖਸ਼ੋ ਮੋਹਿ ਤੈਸੇ ॥੧੩੭॥

[1]ਜਾਗਿਆ ਹੈ।
[1]ਪੱਲਾ।

ਜਾਂ ਤੇ ਜਗ ਮੈ ਨਾਮ ਰਹਾਹੀ।
ਗੁਰੂ ਕਹ੍ਯੋ ਤੈਂ ਮਾਂਗ੍ਯੋ ਕਿਸਾਹੀ[1]।
ਬਿਤ ਸੁਤ ਲੌਂ ਜਗ ਕੂਰ ਪਸਾਰਾ।
ਕ੍ਯੋਂ ਨ ਸੰਭਾਲਤ ਆਗਲ ਦ੍ਵਾਰਾ[1] ॥੧੩੮॥

[1]ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਮੰਗ) ਮੰਗੀ ਹੈ।
[1]ਪ੍ਰਲੋਕ।

ਕਹਾਂ ਪੁਤ੍ਰ ਤੇ ਕਾਰਜ ਸਰ ਹੈਂ।
ਛੋਰ ਚਲੈਂ ਏਕਲ ਜਬ ਮਰ ਹੈਂ ॥੧੩੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤੋਂ ਭੀ ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤੈਂ,
ਜੈਸ ਕਰੀ ਹਮ ਸੰਗ।
ਨਾਮ ਰਖਨ ਜਗ ਮੈ ਚਹ੍ਯੋ,
ਦੈ ਹੈਂ ਪੁਤ ਅਭੰਗ[1] ॥੧੪੦॥

[1]ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ।

ਚੌਪਈ:

ਨਾਮ ਤੋਰ ਪਰ ਤਾਲ ਲਗੈ ਹੈਂ।
ਜਾਂ ਤੇ ਨਾਮਿ ਤੋਰਿ ਸਦ ਰੈਹੈ।

ਸੁਜੱਸ ਪੁੰਨਜ ਤੁਵ ਨਾਮ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਬਿਦਤ[1] ਹੋਇ ਹੈ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੈਂ ॥੧੪੧॥
[1]ਪ੍ਰਗਟ, ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕੌਲਾਂ ਅਤਿ ਹਰਖਾਈ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਈ।
ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ ਦਯੋ ਗੁਰੁ ਲਾਈ।
ਜੋ ਅਬਿ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਾਂਹੀ।
ਸਬਿ ਲੋਗਨ ਮੈਂ ਬਿਦਤ ਮਹਾਂਹੀ ॥੧੪੨॥
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਤਿਰਾਸੀਏ ਸਾਲੈਂ।
ਭਈ ਗਾਥ ਯਹਿ ਲਖੋ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਰਾਮੇਂ ਕੇ ਘਰ ਨਗਰ ਬਟਾਲੈ।
ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕਾ ਬਯਾਹ ਬਿਸਾਲੈ ॥੧੪੩॥
ਕਰਕੈ ਮਾਤ ਗੰਗ ਤਨ ਛੋਰਾ।
ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੈਂ ਲਖੋ ਬਹੋਰਾ।
ਭਾਈ ਮਿਹਰਾ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਭਾਰਾ।
ਹੁਤੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਧਿਕ ਉਦਾਰਾ ॥੧੪੪॥
ਤਿਸਨੇ ਬਡ ਇਕ ਧਾਮ ਰਚਯੋ।
ਤਾਹਿੰ ਚੱਠ ਪਰ ਗੁਰਹਿੰ ਲਿਗਯੋ[1]।
[1]ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ।
ਮਾਤ ਗੰਗ ਸਹਿ ਨਗਰ ਬਕਾਲੇ।
ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਗੁਰ ਗਏ ਬਿਸਾਲੇ ॥੧੪੫॥
ਗੰਗ ਮਾਤ ਤਹਿੰ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਹਾ।
ਮੇਰਾ ਤਨ ਛੁਟੇਗੋ ਯਹਾਂ।
ਮਮ ਪਤਿ ਦਾਗ ਲਯੋ ਜਲ ਜੈਸੇ।
ਮਮ ਤਨ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹਿਜੋ ਤੈਸੇ ॥੧੪੬॥
ਜੈਸ ਕਹਯੋ ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਕਯੋ।
ਬਯਾਸਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤਿਹਿੰ ਦਯੋ।
ਲੈਕਿਕ[1] ਬੈਦਕ[2] ਸਬਿ ਹੀ ਰੀਤੀ।
[1]ਸੰਸਾਰਕ। [2]ਧਾਰਮਕ।
ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਕਰੀ ਸਪ੍ਰੀਤੀ ॥੧੪੭॥
ਗੁਰੁ ਦੋ ਵਕਤ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈਂ।
ਸੁਨੈ ਸ੍ਰੋਦ[1] ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਵੈਂ।
[1]ਰਾਗ, ਕੀਰਤਨ।
ਸੂਰਬੀਰ ਜੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਐਹੈਂ।
ਦੈ ਬਹੁ ਦਰਬ ਸਰਬਰਖ ਲੈਹੈਂ ॥੧੪੮॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਯਾ ਸਬਿਨਿ ਸਿਖਾਵੈਂ।
ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਹੁਧਾ[1] ਕਰੈਂ ਕਰਾਵੈਂ।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਲੌਂ ਤੁਰਕ ਜੁਰੈ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਤੈ ਅਧਿਕ ਤਿਨੈ ਗੁਰੁ ਚੈਹੈਂ ॥੧੪੯॥
ਪੁਨ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕੌਲਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਵੈਂ।
ਰੀਤਿ ਇਹੁ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਖੁਨਸਾਵੈ[1]।
[1]ਖਿਝਦੇ ਹਨ।
ਔਰ ਲੋਗ ਕਹਿੰ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਹਿੰਦੂ।

ਤੁਰਕਨ ਸੌਂ ਹਿਤ ਰਖਤ ਬੁਲਿੰਦੂ ॥੧੫੦॥
ਤੁਰਕ ਸੁਤਾ ਘਰ ਮਾਹਿ ਬਸਾਈ।
ਛੋਰ ਗਿਲਾਨੀ ਰਹੈਂ ਤਹਾਂਈ।
ਮਾਰ ਜੀਵ ਬਨ ਤੈ ਨਿਤ ਲਜਾਵੈਂ।
ਦਯਾ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਜਰਾ ਉਪਾਵੈਂ ॥੧੫੧॥
ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਗੀਰੈਂ ਜੰਗੀ ਕਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜੰਗੀ ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਕਹਿਂ ਪਤਿਸ਼ਾਹਨ ਸੋਂ ਹਮ ਲਰ ਹੈਂ।
ਲਰੈਂ ਤੁ ਅਪਨਾ ਆਪ ਗਮੈਂ ਹੈਂ[1]।
[1]ਗਵਾ ਲੈਣਗੇ।
ਖਲਕ[1] ਖੁਦਾ ਕੋ ਦੂਖ ਦਿਵੈ ਹੈਂ ॥੧੫੨॥
[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦੁਨੀਆਂ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਕੀ ਸ਼ੁਭ ਰੀਤੀ।
ਛੋਰ ਗਹੀ ਇਨ ਸਬਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤੀ[1]।
[1]ਉਲਟੀਰੀਤੀ।
ਯੌਂ ਅਸਿੱਖ ਬਹੁ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈਂ।
ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਨਾਹਿ ਜਰੈਂ ਲਰ ਪਰੈਂ ॥੧੫੩॥
ਯੌਂ ਜਬਿ ਪਸਰਜੋ ਨਿੰਦ ਅਪਵਾਦਾ[1]।
[1]ਝਗੜਾ।
ਅਰ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਬਢਜੋ ਬਿਬਾਦਾ[1]।
[1]ਉਲਟੀ ਚਰਚਾ।
ਤੌਂ ਜੇਠੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੈਂ।
ਭਗਤੂ ਆਦਿ ਸਿਖਨ ਮਿਲ ਖਾਸੇਂ ॥੧੫੪॥
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢੇ ਪਾਸ ਉਚਾਰੀ।
ਤੁਮਹੋ ਬਿਰਧ ਗੁਰੁਨ ਸਮ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਭੀ ਮਾਨਤ ਤੁਮਰੀ ਬਾਤੈਂ।
ਰਾਖਤ ਅਦਬ ਅਧਿਕ ਬਖਜਾਤੈ ॥੧੫੫॥
ਤੁਮ ਸਮਝਾਵੋ ਗੁਰਹਿਂ ਵਿਚਾਰੀ।
ਹੋਇ ਹੋਇ ਨਿੰਦ ਜਾਂ ਤੇ ਜਗ ਭਾਰੀ।
ਬਡੇ ਪੁਰਖ ਸੋ ਕਰਮਨ ਤਯਾਗਤ।
ਜੀਵਨ ਭਲੇ ਹੇਤ ਅਨੁਰਾਗਤ[1] ॥੧੫੬॥
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਬ੍ਰਿਧ ਜਨ[1] ਕਰ ਹੈਂ।
[1]ਵੱਡੇ ਪੁਰਸ਼।
ਲਘੁ ਜਨ ਭੀ ਗਨ ਵੈਸ ਅਚਰ ਹੈ[1]।
[1]ਛੋਟੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਵੈਸਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਤਾਂ ਤੇ ਗਾਹੈਂ ਬ੍ਰਿਧ ਮਗ ਸੋਈ।
ਜਾਂ ਤੇ ਬਾਲ ਬੁਧਿਨਿ ਭਲ ਹੋਈ[1] ॥੧੫੭॥
[1]ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ।
ਜਦਜਪਿ ਪੀਰ, ਫਕੀਰ, ਭੁਪਾਲਾ।
ਨਿਹਕਲੰਕ ਕਹੀਯਤ ਇਨਿ ਚਾਲਾ।
ਅਰ ਸਮ੍ਰੱਥ ਕੋ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦੋਸ਼ ਨ।
ਤੌਂ ਭੀ ਚਹੀਏ ਨਿਜ ਧ੍ਰਮ ਪੋਸਨ[1] ॥੧੫੮॥
[1]ਪਾਲਣਾ।
ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਨੀ ਕਾ ਸੰਗ ਤਜੈਂ।
ਅਪਨੋ ਕਰਮ ਧਰਮ ਦਿਢ ਭਜੈਂ।
ਬ੍ਰਿਧ ਕਹਜੋ ਤੁਮ ਜਿਤਕ ਬਖਾਨਤ।

ਸਾਚ ਸਹੀ ਪੈ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਜਾਨਤ ॥ ੧੫੯ ॥
ਹਮ ਤੁਮ ਜੀਵ ਸਦਾ ਅਲਪੱਗਜ।
ਗੁਰੂ ਈਸ ਬਪੁ[1] ਹੈਂ ਸ੍ਰਬੱਗਜ। — [1]ਸਰੂਪ।
ਅਪਨੀ ਮਰਯਾਦਾ ਰਚਿ ਆਪ।
ਈਸ ਰਹਯੋ ਖੁਦ ਥਾਪ ਉਥਾਪਿ[1] ॥ ੧੬੦ ॥ — [1]ਅਸਥਾਪਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮੇਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨਿਕ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਰੀ।
ਤਜੀ ਬੇਦ ਕੁਲ ਲਾਜ ਬਹੋਰੀ।
ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਰਬ ਥਾਂ ਲਾਗੇ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ {ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ} ਕਿਰਨਾਂ (ਚੰਗੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ) ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਚ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।
ਆਗ ਵਿਖੇ ਸਬਿ ਜਰ ਹ੍ਵੈਂ ਆਗੇ[1] ॥ ੧੬੧ ॥ — [1](ਅੱਗ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ) ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੜ ਕੇ ਅੱਗ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਤਜੋਂ ਸਮਰਥ ਕੋ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਭਾਈ।
ਜੋ ਕੁਛ ਕਰੈਂ ਲਖੋ ਭਲ ਸਾਈ।
ਤੌ ਭੀ ਤੁਮਰੇ ਕਹੇ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਅਰਜ ਗੁਰੂ ਢਿਗ, ਜੇ ਮੰਨ ਲੈ ਹੈਂ ॥ ੧੬੨ ॥
ਸਮਾਂ ਪਾਇ ਬ੍ਰਿਧ ਨੈ ਕਰ ਜੋਰੀ।
ਬਿਨਤੀ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਕੀਨ ਨਿਹੋਰੀ[1]। — [1]ਝੁਕ ਕੇ, ਨਿਉਂ ਕੇ।
ਰਾਵਰ ਮਰਯਾਦਾ ਕੇ ਪਾਲਕ।
ਆਚਾਰਯ[1] ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਮਾਲਕ ॥ ੧੬੩ ॥ — [1]ਧਰਮ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਜਗਤ ਕਰਤ ਅਪਵਾਦੂ[1]। — [1]ਨਿੰਦਾ।
ਸੰਗਤ ਤਿਨ ਸੋਂ ਰਖਤ ਬਿਵਾਦੂ[1]। — [1]ਝਗੜਾ।
ਸੋਊ ਕਾਮ ਤਜ ਦੀਜੈ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਦੀਜੈ ਸੁਖ ਸਿੱਖਨਿ ਅਭਿਰਾਮੀ[1] ॥ ੧੬੪ ॥ — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਬਚਨ ਬ੍ਰਿਧ ਥਾਰਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਰਘੁਵਰ ਸਰ ਭਾਰਾ[1]। — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਤੇਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਤੀਰ ਵਾਂਗ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ।
ਗਯੋ ਨਖਾਲੀ ਦਿਵ ਫਲ ਦੀਓ।
ਅਬਿ ਬਵੇਕ[1] ਜੋ ਚਾਹਿਤ ਕੀਓ ॥ ੧੬੫ ॥ — [1]ਧਾਰਮਿਕ ਫ਼ੈਸਲਾ।
ਸੋ ਹਮ ਕਰ ਹੈਂ ਅੰਗੀਕਾਰੇ।
ਗੁਰ ਸਿਖ ਹੈਂ ਮੁਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਪਿਆਰੇ।
ਕੌਲਾਂ ਕਾ ਤਜਾਗਨ ਜੋ ਕੈ ਹੈਂ।
ਸੋ ਬਿਨ ਤਜਾਗੇ ਤਜਾਗੀ ਜੈ ਹੈ ॥ ੧੬੬ ॥
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਦਿਨ ਹੈ ਅਵਧਿ[1] ਰਹਾਈ। — [1]ਉਮਰ।
ਨਿਜ ਤਪ ਫਲ ਸਬ ਭੋਗ ਲਗਈ[1]। — [1]ਲਵੇਗੀ।
ਪੁਨ ਬ੍ਰਿਧ ਕਹਯੋ ਤਾਲ ਲਗਵਾਵੋ।
ਸਰ ਬਬੇਕ* ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਰਾਵੋ ॥ ੧੬੭ ॥ — *ਬਿਬੇਕ ਪਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਵੇਦ ਪਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਸਤਿ ਅਸਤਿ ਦਾ ਨਿਰਣਯ, ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਸਮਝਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਗਿਆਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਏਕਾਂਤ

ਬਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸੇ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਬਿਬੇਕ ਸਰ ਸਰੋਵਰ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਗੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਕਾਲਫ਼ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾਨ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਤਨਖ਼ਾਹ ਜਾਂ ਦੰਡ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਬੇਕ ਪਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਅਜੇ ਬਿਬੇਕ ਪਦ ਦੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਜਾਂ ਦੰਡ ਅਰਥ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਬੇਕ ਸਰ ਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਕਰਨੇ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰੋਵਰ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਿਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਿਬੇਕ ਸਰ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਂ ਤੇ ਰਹੈ ਬਿਦਿਤ ਇਹੁ ਗਾਥਾ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੀਨ ਵਹੇ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਵਤਸਲ ਭਗਤ[1] ਸੁਸੀਲ ਸੁਭਾਊ[2]।
ਗੁਰੁ ਸਮ ਭਯੋ ਨਾ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਕਾਓ ॥੧੬੮॥
ਕੀਨੋ ਸੋਊ ਜੋ ਸਿੱਖਨ ਭਾਖਯੋ।
ਅਪਨਾ ਮਾਨ ਨ ਰੰਚਕ ਰਾਖਯੋ।
ਐਸੋ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਰੈ ਸੋ ਸੇਵਨ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਜੋ ਚਾਹੈ ਲੇਵਨ ॥੧੬੯॥

[1]ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ। [2]ਚੰਗੇ ਨਰਮ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਪਚਾਸੀਏ,
ਸਰ ਬਿਬੇਕ ਕਿਯ ਤਜਾਰ।
ਕੌਲਾਂ ਕੌ ਸਿਤਕਾਰਿ ਕਰਿ,
ਭੇਜਯੋ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ॥੧੭੦॥
ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹੀ ਬਿਮਾਰ ਤਹਿਂ,
ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਜੰਗ ਇਥਾਇ[1]।
ਗਏ ਜਬੈ ਤਹਿਂ ਦਰਸ ਕਰਿ,
ਬਸੀ ਸੁ ਗੁਰਪੁਰ ਜਾਇ* ॥੧੭੧॥

[1]ਏਥੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)।

*ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ 'ਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਹਨ। ਆਪ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪਕਾਸ਼ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਅੰਕ ਨੰ: ੨੬) ਇਸ ਲਈ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਾਵਿ) ੧੮੫੭ ਬਿ: ਤੇ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਵਾਰਤਕ) ੧੭੯੮ ਬਿ: ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੇਖਕ ਮੁਹਸਨ ਫਾਨੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਦਬਿਸਤਾਨਿ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਦੂਜੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ

ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਰ ੨੬, ਪਉੜੀ ੨੪ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੀਰ ਰਸੀ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੌਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਿਵੇਂ ਇਥੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ- ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਮਗਰਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਪਾਰਿਜਾਤ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਡਿਤ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ) ਕੌਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦਾਸੀ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ: 'ਜੇ ਉਸ (ਕੌਲਾਂ) ਨੂੰ (ਕਾਮ) ਭੋਗ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਪਰਮਾਰਥੀ) ਸ਼ਰਧਾ ਸਮੇਤ ਆਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ।' (ਦੋਬਾਰਾ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕੌਲਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ) ਹੇ ਦੇਵ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਭੋਗ ਦੀ ਮਲੀਨ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੋ! ਉਹ (ਕੌਲਾਂ ਜੀ) ਤੁਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੨. ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ (ਹਿੰਦੀ) ਦੇ ਕਰਤਾ ਸਾਧੂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕੇ ਲੀਏ ਏਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਮੰਦਿਰ ਬਨਵਾਇਆ ਔਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜੈਸੀ ਤੁਮਾਰੀ ਇੱਛਾ ਹੋ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਛਿਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪਰਾਇਣਤਾ ਦੇਖ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿਤੇ ਔਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀ ਉਸ ਕੀ ਖਾਤਰੀ ਰਖਤੇ। ਕੁਛ ਸਮਯ ਐਸੇ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੂਆ ਤੋ ਏਕ ਦਿਨ ਕੌਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭੀ ਆਭੂਖਨ ਤਥਾ ਕੁਛ ਨਕਦੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਕੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਦਿਯੇ ਥੇ, ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੇ ਆਗੇ ਰਖ ਦੀਆ ਔਰ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਕਹਾ ਕਿ 'ਦੀਨ ਬੰਧੋ! ਇਸ ਮੇਰੇ ਪੈਸੇ ਕੋ ਕਿਸੀ ਐਸੇ ਧਰਮ ਕਾਰਯ ਮੇਂ ਲਗਾ ਦੀਜੀਏ ਜਿਸ ਸੇ ਕੁਛ ਕਾਲ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪਰ ਰਹਿ ਜਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਧਨ ਸੇ ਉਸੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਏਕ ਤਾਲਾਬ ਖੁਦਾ ਦੀਆ ਜੋ ਕਿ ਅਬ ਤਕ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੱਖਜਾਤ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਕੌਲਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। (ਪੰ: ੨੯੬) ੩. ਸਭ ਤੋਂ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਲੇਖਕ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਅਨਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮਿ: ਐਮ.ਏ. ਮੈਕਾਲਫ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਜਿਲਦ ਚਉਥੀ, ਪੰਨਾ ੪੩ ਤੇ ੪੪ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ (ਹਿੰਦੀ) ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੪. ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਲਾਲਾ ਕਨ੍ਹਯਾ ਲਾਲ ਜੀ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਖੇ ਪੰਜਾਬ (ਉਰਦੂ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: "ਕੌਲਾਂ ਨਾਮ ਕਾਜ਼ੀ ਕੀ ਲੜਕੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਜਮਾਲੇ ਬਾ ਕਮਾਲ ਪਰ ਸ਼ੇਫਤਾ ਹੋ ਗਈ ਔਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਕੀ ਦਰਖਾਸਤ ਅਗਰਚਿਹ ਔਰ ਥੀ ਮਗਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤੁਮ ਗ਼ੈਰ ਖਿਆਲ ਦਿਲ ਮੈਂ ਨ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਗੁਰਿਆਈ ਕੇ ਖਾਨਦਾਨ ਮੇਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਲੇ ਕਰ ਆਜ ਤੱਕ ਮੁਬਾਸ਼ਰਤ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ।" (ਪੰ: ੩੦) ੫. ਉਮਦਾਤੁੱਤ੍ਵਾਰੀਖ (ਫ਼ਾਰਸੀ) ਦਫ਼ਤਰਿ ਅੱਵਲ ਵਿੱਚ (ਪੰ: ੨੭) 'ਤੇ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- (ਫ਼ਾਰਸੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਉਲਥਾ) ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੌਲਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਸੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਨਿਸਚਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਭਾਵ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਡਭਾਈ ਗਈ। ੬. ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ 'ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ' ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ (੧੯੪੯ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਛਪੀ) ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੨੬-੨੨੭ 'ਤੇ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- "ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸਤਸੰਗ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ

ਦਾ ਉਚਾਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਓਸ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਕੌਲਾਂ ਨਾਮ ਜਦਯਪਿ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਹੋਈ 'ਦੀਵਾਨਿ ਹਾਫ਼ਜ਼' ਆਦਿਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਓਸ ਨੂੰ ਐਸਾ ਅਸਰ ਹੋਯਾ ਕਿ ਦਿਲੀ ਸਾਦਿਕ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਗਈ। ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਤ ਨੂੰ ਸੱਚਾ, ਹੋਰ ਮਤਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਦੀ ਟੱਟੀ ਦੱਸਣ ਲਗ ਪਈ। ਇਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਓਸ ਦੇ ਬਾਪ ਕਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਠੋਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਦੂਸਰੇ ਜਦ ਕੌਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਸੁਣਦਾ ਤਾਂ ਜਲਦਾ ਬਲਦਾ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਕਾਫਰ ਦੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਆਖਦੀ ਹੈਂ ਸੋ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੁਹੰਮਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਤਲ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਹੈਂ। ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਹਿਰਨਕੱਸ਼ਪ ਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵਾਲਾ ਸੰਬਾਦ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਓਸ ਸੱਚੇ ਹਕੀਕੀ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਚੁੱਪ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਓੜਕ ਕਾਜ਼ੀ ਓਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਦ ਕੌਲਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੇਟੀ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਵਨ ਲਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਾਲ ਦਿੱਤਾ, ਓਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਦੀ ਨ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪੀਰ ਅਬਦੁੱਲਾ (ਜਿਸ ਦੀ ਕਬਰ ਹੁਣ ਮੁਜ਼ੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨੀ ਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ, ਨਿਓਟਜਾਂ ਦੀ ਓਟ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨ ਆਈ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਓਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਸੱਚ ਪਰ ਕਾਇਮ ਦੇਖ ਕੇ ਧੀਰਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੰਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਗਾਇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਕੋਠਾ ਓਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਅਧ ਕੋਸ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਓਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ।" ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੌਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜੀਅ ਦਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚਰਹਿ ਕੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗਣ ਵਿੱਚ ਰੰਗੀਜ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ 'ਬਸੀ ਸੁ ਗੁਰਪੁਰ ਜਾਇ' ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਬਾਰੇ ਕਵੀ ਖੁਦ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੧੦ ਵਿੱਚ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:– 'ਵਤਸਲ ਭਗਤ ਸੁਸੀਲ ਸੁਭਾਊ। ਗੁਰ ਸਮ ਭਯੋ ਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਕਾਊ।' ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਾਬਤ ੨੪ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ੨੧ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਅੰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਹਰਖਹੁਂ ਸੋਗਹੁਂ ਬਾਹਰਾ ਹਰਣ ਭਰਣ ਸਮਰੱਥ ਸਰੰਦਾ। ਰਸ ਕਸ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਰੰਗ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹੰਦਾ। ਗੋਸਟ ਗਿਆਨ ਅਗੋਚਰਾ ਬੁਧਿ ਬਲ ਬਚਨ ਬਿਬੇਕ ਨ ਛੰਦਾ। ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰ 'ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਸਦਾ ਵਿਗਸੰਦਾ। ਅਚਰਜ ਨੋ ਅਚਰਜ ਮਿਲੈ ਵਿਸਮਾਦੈ ਵਿਸਮਾਦ ਮਿਲੰਦਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ ਚੱਲਣਾ ਖੰਡੇਧਾਰ ਕਾਰ ਨਿਬਹੰਦਾ। ਗੁਰ ਸਿਖ ਲੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਚਲੰਦਾ ॥੨੧॥

ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੋਂ,
ਗੁਰੁ ਧੀਰ ਕਾ ਜਾਨ[1]।
ਕੌਲਾਂ ਕੀ ਕਥ ਕਵਲ ਸੀ,
ਕਹਿ ਯਹਿ ਧਿਜਾਯ ਥਿਰਾਨ[1] ॥੧੭੨॥

[1]ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਧੀਰਜ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣਾ।

[1]ਠਹਿਰ ਗਿਆ, ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਕੌਲਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਤੇਈਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨੩॥

੨੪. {ਕਿਲ੍ਹਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਏਕੰਕਾਰ[1] ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਭੁ, — [1]ਇੱਕੋ ਇਕ ਸਰੂਪ।
ਨਿਰਭਵ[1] ਸਦ ਨਿਰਵੈਰੁ। — [1]ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਕਲਿਮਲ ਨਿਖਲ ਨਿਕੰਦ ਹੈ,
ਨਾਮ ਜਾਹਿ ਬਿਨ ਧੈਰ[1] ॥ ੧ ॥ — [1]ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ {ਧੈਰ} ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਤਾਹਿਂ ਭਜੋ ਉਰ ਨਾਹਿ ਲਜੋ,
ਜਗ ਕਾਮ ਤਜੋ ਲਖਿ ਕੂਰ ਮਹਾਂਈ।
ਸੰਗਤ ਸੇਵ ਕਰੋ ਸੁਭ ਸੰਤਨ,
ਖੋਟਨ ਸੰਗ ਕੁਕਾਮ ਬਿਹਾਈ[1]। — [1]ਖੋਟੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ।
ਦਾਨ ਦਿਜੈ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ,
ਕਰੋ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਮਨ ਲਾਈ।
ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਕਹਿ ਕੋਇ ਕਰੈ ਯਹਿ,
ਈਸ ਭਵੈ ਵਹਿਰਾਮ ਦੁਹਾਈ[1] ॥ ੨ ॥ — [1]ਇਹ ਕੰਮ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੇ ਉਹ ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਦੋਹਿਰਾ:

ਲੋਹਗਢ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ,
ਜੰਗ ਹੋਇ ਹੈਂ ਜੈਸ।
ਇਸ ਅਧਜਾਇ ਮੈਂ ਸੋ ਕਥਾ,
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਬੈਸ[1] ॥ ੩ ॥ — [1]ਬੈਠ ਕੇ, ਟਿਕ ਕੇ।

ਲਲਤ ਪਦ ਛੰਦ:

ਸ਼ਾਹਿ ਇਰਾਨ ਬਾਜ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ,
ਰੰਗ ਸੁਫੈਦ ਸੁਹਾਵਨ।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਢਿਗ ਤੋਫਾ[1] ਪਠਜੋ, — [1]ਸੁਗਾਤ।
ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਿਖਾਵਨ।
ਧਰਿ ਨਿਜ ਹਾਥ ਸਾਥ ਉਤਸ਼ਾਹੈ,
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਪਤਿਸ਼ਾਹੂ।
ਖੇਲਤ ਨਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਿੱਤ ਦੈ,
ਮਾਰਤ ਖਗ ਗਨ ਆਹੂ[1] ॥ ੪ ॥ — [1]ਸਾਰੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਜ ਵਹਿ ਛੋਡਜੋ,
ਪਰ ਸੁਰਕਾਬ[1] ਜੁ ਭਾਵਤ[2]। — [1]ਚਕਵੇ ਉਪਰ। {ਸੁਰਖਾਬ- ਚਕਵਾ}। [2]ਜਿਹੜਾ (ਮਨ ਨੂੰ) ਭਾਉਂਦਾ ਸੀ।
ਕਰੀ ਨ ਚੋਟ ਹੁਤੋ ਵਹਿ ਰਜਜੋ,
ਪਾਛੇ ਗਯੋ ਉਡਾਵਤ।
ਕੁੱਤੇ ਬਾਜ ਕਮੀਨੇ ਨਰ ਯਹਿ,
ਰੱਜੇ ਕਾਮ ਨ ਦੈਹੈਂ।
ਰਹਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਦਿਸ ਬਾਜ ਪੇਖ ਬਹੁ,

ਅਯੋ ਨ ਫੇਰ ਪਿਛੈਹੈਂ ॥੫॥
ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ[1] ਲਾਇ ਪਿਛਾਰੀ,
ਸ਼ਾਹਿ ਲਾਹੌਰੈਂ ਆਯੋ।
ਇਤ ਤੈ ਚਢੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਭੀ,
ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਬਨਾਯੌ।
ਬਾਜ ਸੁਫੈਦ ਮਗਰ ਸੁਰਕਾਬੈਂ,
ਜਾਵਤ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰਾ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਨਿਜ ਬਾਜ ਤਜਯੋ ਗੁਰੁ
ਤਿਹ ਸੁਰਕਾਬ ਝੱਟ ਮਾਰਾ ॥੬॥
ਉਤਰੇ ਬਾਜ ਜਬੈ ਜੁਗ[1] ਤਿਹ ਪਰ[2],
ਗੁਰੁ ਪਕਰਾਇ ਮੰਗਾਏ।
ਬਾਜ ਸੁਫੈਦ ਹਾਥ ਨਿਜ ਲੈ ਗੁਰੁ,
ਗੁਨ ਤਿਸ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗਾਏ।
ਸ਼ਾਹੀ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ,
ਆਇ ਤਬੈ ਯੌਂ ਗਾਯੋ।
ਬਾਜ ਇਹੁ ਹੈ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਕਾ,
ਸ਼ਾਹਿ ਇਰਾਨ ਪਠਾਯੋ ॥੭॥
ਤੁਮ ਨੇ ਪਕਰ ਲੀਆ ਭਲ ਕੀਨਾ,
ਅਬਿ ਹਮ ਕੋ ਦੈ ਦੀਜੈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਨਹਿ ਲੈਣ ਗਏ ਹਮ,
ਆਯੋ ਦੈਂਹ ਨ ਬੀਜੈਂ[1]।
ਸ਼ਾਹੀ ਲੋਗਨ ਜੋਰ ਜਨਾ ਕਰਿ,
ਬਕਯੋ ਕਿਛੂ ਹ੍ਵੈ ਤਕੜੇ।
ਮੁੰਜ, ਗੁਲਾਮ, ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ ਨਰ,
ਜੋਰ ਬਿਗਾਨੇ ਅਕੜੇ ॥੮॥
ਜਬਿ ਵਹਿ ਟਰੇ ਨ ਪਰੇ ਗਰੇ ਬਹੁ[1],
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਰੇ ਛਿਤਾਵਨ[1]।
ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਵੇਹਿ,
ਚੋਟਾਂ ਲਗੇ ਦਿਖਾਵਨ।
ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ ਰੁਸਤਮ ਖਾਂ ਭੀ,
ਢਿਗ ਤੈ ਲੂਤੀ[1] ਲਾਈ।
ਕਰਤ ਜਬਰਦਸਤੀ ਨਿਤ ਹੀ ਗੁਰੁ,
ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ ॥੯॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਦਿਲ ਭੜਕਾਯੋ,
ਮੂੜ੍ਹਨ ਕੂੜ ਅਲੈ ਕੈ[1]।
ਸਾਤ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਸ਼ਹਿ,

[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ।

[1]ਦੋਵੇਂ। [2]ਤਿਸ (ਚਕਵੇ ਦੇ) ਉਪਰ।

[1](ਇਹ ਬਾਜ ਆਪੇ) ਆਇਆ ਹੈ (ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ) ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਗਲ ਪੈਣ ਲੱਗੇ।

[1]ਛਿੱਤ੍ਰ ਮਰਵਾਏ।

[1]ਚੁਆਤੀ।

[1]ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਕਹਿ ਕੇ।

ਪਠਜੋ ਸੈਨ ਬਹੁ ਦੈ ਕੈ।
ਪਾਇ ਖਬਰ ਗੁਰੁ ਲੈ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨ[1], — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ।
ਲਰੇ ਅਗਾਰੀ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਗਾਮ* ਬਡਾਲੀ ਨਿਕਟ ਬਿਸਾਲੀ, — *ਪਾ : ਬਟਾਲੀ।
ਪਰਜੋ ਜੰਗ ਤਬਿ ਐ ਕੈ ॥੧੦॥
ਤੀਨ ਪਹਿਰ ਅਤਿ ਕਹਰ ਜੰਗ ਭੌ,
ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਕੇਰਾ[1]। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ।
ਜਵਾਂਨ ਕਿਕਾਨ[1] ਚੀਰ ਬਹੁ ਡਾਰੇ, — [1]ਘੋੜੇ।
ਗੁਰੁ ਤੀਰਨ ਬਿਨੁ ਬੇਰਾ।
ਪਰੀ ਰਾਤ ਤਬਿ ਹਟ ਦਲ ਦੋਊ,
ਉਤਰੇ ਹੋਇ ਪਿਛਾਰੀ।
ਰੈਨ ਅੰਧੇਰੀ ਅਰਧ ਦੇਖ ਗੁਰੁ,
ਮੌਕਾ ਠੀਕ ਵਿਚਾਰੀ ॥੧੧॥
ਹੱਲਾ ਕਰਵਾਯੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਪਰ,
ਹਾਲਚਾਲ[1] ਬਡ ਪਾਈ। — [1]ਹਲਚਲੀ।
ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਥਲ ਤਜ ਘਬਰਾ ਕੈ,
ਇਤ ਉਤ ਪਰਜੋ ਭਗਾਈ[1]। — [1]ਏਧਰ ਓਧਰ ਭੱਜ ਗਿਆ।
ਬਿਨ ਪਹਿਚਾਨ ਭੁਲਾਵੇ ਸਿੱਖਨ[1], — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਲਰ ਮੂਏ।
ਬਹੁ ਸਰਦਾਰ ਅਪਾਰ ਸਿਪਾਹੀ,
ਲੁਕਮਾਂ ਤੇਗਨ ਹੂਏ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਹੋ ਗਏ ਭਾਵ ਮਾਰੇ ਗਏ।
ਮੌਲਾ ਬਖਸ਼ ਅਹਮਦ ਖਾਂ ਮੂਏ,
ਕੌਲਾਂ ਕੇ ਜੁਗ ਭਾਈ।
ਗਾਜੀ ਪਠ ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ ਨਿਜ,
ਬਾਜੀ ਬੁਰਦ ਕਰਾਈ[1]। — [1]ਫੌਜੀ ਸੂਰਮੇ ਭੇਜੇ (ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ) ਨੀਚ ਕਾਜ਼ੀ (ਜੰਗ ਦੀ) ਆਪਣੀ ਖੇਲ ਹਾਰ ਗਿਆ। {ਬਾਜੀ ਬੁਰਦ ਕਰਾਉਣਾ- ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਲ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ।}

ਫਤੇ ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਆਇ,
ਸ਼ਾਹਿ ਸਾਰ[1] ਸੁਨਿ ਸਾਰੀ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਮੈਦੀ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨ ਖਾਂ ਜੋਧੇ,
ਪਠੇ ਫੌਜ ਦੈ ਭਾਰੀ ॥੧੩॥
ਇਤ ਬਿਵਾਹ ਥਾ ਗੁਰੁ ਸੁਤਾ ਕਾ,
ਇਨ ਹੀ ਦਿਨੋ ਮਝਾਰੀ।
ਤਜਾਰ ਮਿਠਾਈ ਆਦਿ ਵਸਤੁ ਸਬ,
ਰਾਖੀ ਥੀ ਕਰਿ ਭਾਰੀ।
ਏਸ ਜੰਗ ਤੈ ਪਹਿਲੇ ਕੁਛ ਦਿਨ,
ਸਿਖ ਬਹੁ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਏ।

ਲੰਗਰ ਬਰਤ ਚੁਕਜੋ ਥਾ ਯਾਂ ਤੇ,
ਗੁਰੁ ਘਰਿ ਪਠਯੋ ਕਹਾਏ[1] ॥੧੪॥ — [1]ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ।
ਦੇਹੁ ਮਿਠਾਈ ਇਨ ਸਿੱਖਨ ਕੋ
ਦਯੋ ਜਵਾਬ ਸਮਾਨੀ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ (ਮਾਤਾ ਦਾਮੋਦਰੀ ਜੀ)।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦੇਤ ਨ,
ਖੈ ਹੈ ਲੁੱਟ ਤੁਕਾਨੀ।
ਸੋਈ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੂਰਨ,
ਹੋਯੋ ਚਾਹਿਤ ਅਬਿ ਹੈ।
ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਅਈ ਫਿਰ ਭਾਰੀ,
ਸੁਨੀ ਖਬਰ ਗੁਰੁ ਜਬਿ ਹੈ ॥੧੫॥
ਕਿਲਾ ਲੋਹ ਗਢ ਕਾਇਮ ਕੀਨੋ,
ਲਰਤ ਹੇਤ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਹੀ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਪੈਦੇ ਖਾਂ, ਸੰਘਾ;
ਭਾਨੂੰ, ਜੇਠਾ, ਸਬਿ ਹੀ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਨਿਜ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਕਾਯਮ ਕਰਿ ਯੌਂ ਭਾਖਯੋ।
ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਕਰੋ ਸਤ੍ਰੂਨ ਸੋਂ,
ਹਰੋ[1], ਨ ਡਰ ਉਰ ਰਾਖਯੋ ॥੧੬॥ — [1]ਮਾਰੋ।
ਕਠਨ ਕੁਵੰਡ[1] ਪ੍ਰਚੰਡ[2] ਤੀਰ ਗਹਿ, — [1]ਕਰੜਾ ਧਨੁਸ਼। [2]ਤਿੱਖੇ।
ਗੁਰੁ ਬਲਵੰਡ ਖਰੋਏ।
ਕੜ ਕੜਾਟ ਕੇ ਠਾਟ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ[1], — [1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੜ ਕੜ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ {ਠਾਟ} ਅਵਾਜ਼ੇ।
ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨ[1] ਹੋਏ। — [1]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ (ਦੁਆਰਾ)।
ਧੂਰ ਧੂਮ ਸੋਂ ਪੂਰ ਗਯੋ ਨਭ[1], — [1]ਅਕਾਸ਼।
ਸੂਰ ਨੂਰ[1] ਨਹਿ ਦਰਸੈ। — [1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਮੇਂਹ ਸਮਾਨ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਬਹੁ,
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੈ ਬਰਸੈਂ ॥੧੭॥
ਗੋਲੀ ਗੋਲੇ ਤੀਰ ਬਾਹਰ ਤੈ,
ਚਲਿ ਗਢ ਮਾਹਿ[1] ਗਡੈ ਹੈਂ। — [1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ।
ਭੀਤਰ ਤੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਚਲਾਵੈਂ,
ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਪ੍ਰਾਨ ਸੁ ਲੈ ਹੈਂ।
ਤੋਪ ਕਾਠ ਕੀ ਬਹੁ ਬਨਵੈ ਕੈ,
ਚਲਵਾਈ ਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਮਾਰ ਕਰਜੋ ਬਿਹਬਲ ਤੁਰਕੀ ਦਲ,
ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਡਾਰੇ ॥੧੮॥
ਜਦਯਪਿ ਬਹੁ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਤੀਰਨ ਸੰਗ ਬਿਦਾਰੇ[1]। — [1]ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ (ਅ) ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।

ਤੌਂ ਭੀ ਆਵਤ ਬਡੀ ਘਟਾ ਸਮ,
ਤੁਰਕੀ ਸੈਨ ਅਪਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤਬੈ ਨਿਜ,
ਘਰ ਤੈ ਦਯੋ ਨਿਕਾਰੇ।
ਗਾਡੀਰਥ ਡੋਰੇ ਬਹੁ ਤੋਰੇ,
ਸੰਗ ਸੁਭੱਟ ਰਖਵਾਰੇ ॥੧੯॥
ਸੰਗ ਲਯੋ ਅਸਬਾਬ ਜਰੂਰੀ,
ਬਾਕੀ ਤਜਯੋ ਅਪਾਰੇ।
ਸਿੱਖ ਚੁਭਾਲੂ ਗਾਮ ਕੇ ਥੇ ਸੰਗ,
ਤਾਂ ਤੇ ਉਭੈ ਪਧਾਰੇ[1]।
[1]ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਓਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਇਤ ਗੁਰ ਲਰਤ ਰਹੇ ਨਿਸ ਸਾਰੀ,
ਜਬਿ ਦਿਨ ਦਈ ਦਿਖਾਈ।
ਹੱਲੇ ਪਰ ਹੱਲਾ ਤੁਰਕੀ ਦਲ,
ਕਰਤ ਬਢਯੋ ਅਗਵਾਈ[1] ॥੨੦॥
[1]ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਧਿਆ।
ਤਬਿ ਨਿਜ ਸੁਭੱਟ ਸੈਨ ਸਿਮਟੈ ਕੈ[1],
[1]ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਗੁਰੁ ਇਹ ਬਿਯੋਂਤ ਬਨਾਈ।
ਕਿਲਾ ਛੋਰ ਕਰਿ ਗੋਰ ਬਾਂਧ[1] ਪੁਨ,
[1]ਗੋਲ ਘੇਰਾ ਬਣਾ ਕੇ।
ਆਏ ਨਿਕਸ ਇਦਾਈ ॥੨੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤਾਲ ਰਾਮਸਰ ਨਿਕਟ ਪਿਖਿ,
ਲਰਨ ਹੇਤ ਮੈਦਾਨ।
ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਹਿਤ ਥਿਰੇ ਤਹਿਂ,
ਉਤ ਤੁਰਕਨ ਬਲ ਠਾਂਨ ॥੨੨॥
ਬਚਨ ਮਿਠਾਈ ਲੁਟਨ ਕਾ,
ਕੀਨੋ ਥਾ ਗੁਰ ਜੋਇ।
ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਟਯੋ ਸਬਿ ਤ੍ਰਕੋ ਨੇ
ਛਕੀ ਮਿਠਾਈ ਸੋਇ ॥੨੩॥
ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਗੁਰੁ ਖਬਰ ਗਹਿ,
ਲੈ ਸੰਗ ਸੈਨ ਮਹਾਂਇ।
ਪਰਯੋ ਧਾਇ ਇਕ ਬਾਰ ਹੀ,
ਗੁਰੁ ਧੁਜਨੀ ਪਰ[1] ਆਇ ॥੨੪॥
[1]ਫੌਜ ਉਪਰ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਮਜਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ ਕਰਾਲ[1]।
[1]ਤਕੜਾ ਭਿਆਨਕ।
ਬਹੁ ਉੱਠੇ ਸਬਦ ਤੜ ਭੜ[1] ਬਿਸਾਲ।
[1]ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਜਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਚਲਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼।
ਜਿਮ ਭਾੜ ਵੀਚ[1] ਦਾਨੇ ਭੁਜੰਤ।
[1]ਭੱਠ ਵਿੱਚ।
ਤਿਮ ਤੁਪਕ ਜਮੂਰੇ[1] ਬਹੁ ਛੁਡੰਤ ॥੨੫॥
[1]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।
ਜੁਗ ਓਰ ਬੀਰ ਸਾਨੱਧ ਬੱਧ[1]।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋਏ।

ਰਸ ਛਕੇ ਬੀਰ ਕੋਪੇ ਬਿਹੱਦ[1]।	[1]ਬੀਰ-ਰਸ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਏ।
ਇਤ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਪੈਂਦੇ ਸੁ ਖਾਨ।	
ਨਹਿ ਬਲੀ ਛਲੀ[1] ਕੋ ਜਿਨਿ ਸਮਾਨ ॥੨੬॥	[1]ਜੰਗ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ।
ਨਿਵਲੂ, ਨਿਹਾਲ, ਮੋਹਨ, ਗੁਪਾਲ।	
ਜੇਠਾ, ਲੰਗਾਹ, ਪੈੜਾ, ਜਮਾਲ।	
ਸਿੰਘਾ, ਸੁ ਜਾਤੀ ਮਲਕ, ਪ੍ਰੋਧ[1]।	[1]ਪ੍ਰੋਹਿਤ।
ਮੁਹਰੂ, ਕਲਜਾਨ, ਕਾਲਾ, ਸਬੋਧ[1] ॥੨੭॥	[1]ਵਿਚਾਰਵਾਨ।
ਭਾਨੂੰ, ਭੰਡਾਰਿ, ਭੱਲਨ ਬਿਰਾਰ[1]।	[1]ਗੋਤ।
ਗੁਰਿ ਸੂਰਬੀਰ ਇਤਿ ਆਦਿ ਭਾਰ।	
ਸਬਿ ਲਰਤ ਅੱਤ੍ਰ ਧਰਿ[1] ਸੱਤ੍ਰ ਸੰਗ।	[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ।
ਬਡ ਚੱਤ੍ਰ ਤਜਨ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ[1] ॥੨੮॥	[1]ਬੰਦੂਕ।
ਇਕ ਠੌਰ ਅਰਜੋ ਭਾਨੂੰ ਸੁਭੱਟ।	
ਜਿਨ ਧਰੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਹੁ ਕੱਟ ਫੱਟ[1]।	[1]ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।
ਉਤ ਸ਼ਮਸ ਖਾਂਨ ਨਿਕਸਿਓ ਜਵਾਨ।	
ਬਡ ਗਰਜ ਤਰਜ ਕਰਿ ਬਰਜ ਭਾਨੁ[1] ॥੨੯॥	[1]ਭਾਨੂੰ ਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇਰੋਕਿਆ।
ਜੁਗ ਓਰ ਤੀਰ ਛੁੱਟੇ ਤੁਫੰਗ।	
ਜੁਝ[1] ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਬਹੁ ਸਹਿ ਤੁਰੰਗ।	[1]ਲੜਦੇ ਲੜਦੇ। (ਅ) ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਕੇ।
ਫਿਰ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਉਠ ਜੁੱਟੇ ਬੀਰ।	
ਤਨ ਸੁਟੇ ਚੀਰ ਨਹਿ ਛੁਟੇ ਧੀਰ ॥੩੦॥	
ਇਕ ਵਾਰ ਦੁਹੂੰ ਅਸਿ ਵਾਰ ਕੀਨ[1]।	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ।
ਧਰ ਗਿਰੇ ਮੁਨਾਰੇ ਮਨੋ ਪੀਨ[1]।	[1]ਵੱਡੇ।
ਜਨ ਖਾਇ ਭੰਗ ਲੇਟੇ ਮਲੰਗ।	
ਧੁਨਿ ਆਫਰੀਨ[1] ਪਿਖਿ ਭਈ ਜੰਗ ॥੩੧॥	[1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਪੁਨ ਪਰੇ ਧਾਇ ਅਰਰਾਇ[1] ਔਰ।	[1]ਅਰੜਾ ਕੇ।
ਲਰਰਹਜੋ ਬਿਧੀ ਸਸਿ ਜੌਨ ਠੌਰ।	
ਕੜ ਕਾੜ ਤੁਪਕ ਸੜ ਸਾੜ ਤੀਰ[1]।	[1]ਬੰਦੂਕਾਂ (ਦੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼) ਕਾੜ ਕਾੜ ਤੇ ਤੀਰਾਂ (ਦੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼) ਸਾੜ ਸਾੜ।
ਝੜ ਝਾੜ ਬਾੜ ਭਟ ਪਾੜ ਭੀਰ[1] ॥੩੨॥	[1]{ਝੜ ਝਾੜ} ਚਲਾ ਚਲਾ ਕੇ {ਬਾੜ} ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਵਾਰ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਪਾੜ ਸੁੱਟਿਆ।
ਖਿਚ ਤੇਗ ਬੇਗ[1] ਬਢਿ ਅਗਰ ਬੀਰ[2]।	[1]ਛੇਤੀ। [2]ਸੂਰਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ।
ਬਹੁ ਸਿਟਤ ਜਵਾਨ ਕਿ ਕਾਨ ਚੀਰ[1]।	[1]ਘੋੜੇ।
ਝੱਟ ਪੱਟ ਭੱਟ ਬਰ ਲਪਟ ਲਪਟ[1]।	[1]ਛਤੀ ਚੰਗੇ ਸੂਰਮੇ (ਆਪਸ ਵਿੱਚ) ਚਿੰਬੜ ਚਿੰਬੜ ਕੇ।
ਸੱਟਪੱਟ ਕੱਟ ਧਰ ਦਪਟ ਦਪਟ[1] ॥੩੩॥	[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਦੌੜ ਦੌੜ ਕੇ ਛੇਤੀ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਬਕ ਅਕਟ ਬਿਕਟ ਦੈ ਦੈ ਫਲੰਗ[1]।	[1]ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ (ਉਛਲਦੇ ਹਨ)।
ਜਿਮ ਕੁਦਤ ਧਮਾਲੀ[1] ਨਟ ਮਲੰਗ।	[1]ਲੁੱਡੀ ਵਿੱਚ।
ਨਹਿਂ ਟਰੈ ਪੈਰ ਪੀਛੇ ਸੁ ਏਕ।	

ਬਢਿ ਆਗੇ ਬਾਹਿਤ ਤੇਗ ਨੇਕ[1] ॥੩੪॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਦੁਹਿ ਦਿਸਨ ਰੌਰ ਮਾਚਯੋ ਕਰਾਲ।
ਕਟ ਗਿਰੇ ਸੁਭਟ ਕੇਤਕ ਬਿਸਾਲ।
ਤਬਿ ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੌ ਹਕਾਰ[1]।
[1]ਸੱਦ ਕੇ।

ਗੁਰੁ ਪਠਯੋ ਸੁ ਕਾਲੇ ਦੁੱਲਟ ਨਾਰ[1] ॥੩੫॥
[1]ਨਾਲ।

ਭੱਲਨ ਔ ਭਗਤੂ, ਲਾਲ ਚੰਦ।
ਯਹਿ ਬੀਰ ਪਠੇ ਦੈ ਦਲ ਬੁਲੰਦ।
ਜਹਿੰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਪੈਂਦੇ ਸੁ ਖਾਨ।
ਥੇ ਲਰਤ ਪਰਯੋ ਥਾ ਜੋਰ ਆਨ ॥੩੬॥
ਇਹ ਕੁਮਕ[1] ਪਹੁੰਚੈ ਜਬੈ ਜਾਇ।
[1]ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ।

ਵਹਿ ਲਰੇ ਹੋਇ ਖੁਸ਼ ਦਿਲ ਬਢਾਇ ॥੩੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਤੇਗ ਕੀ,
ਬੇਗ ਧਰੀ ਅਸ ਮਾਰ।
ਤੁਰਕ ਚਮੂੰ ਬਿਚਲਾ ਦਈ,
ਜਿਮ ਘਨ ਫਾੜਤ ਬਜਾਰਿ[1] ॥੩੮॥
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ (ਐਉਂ) ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਿੰਦੀ ਖਾਨ, ਹੁਸੈਨ ਖਾਂ,
ਮੁਗਲਸ ਖੈਂ[1] ਤਬਿ ਹੇਰਿ।
[1]ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ (ਆਦਿਕਾਂ) ਨੇ।

ਤੱਜਬ ਰਹਿ ਕਹਿੰ ਗਜਬ ਕਿਯ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਯਹਿ ਫੇਰ ॥੩੯॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਜਿਤਯੋ ਜੰਗ ਹਾਰਯੋ ਹਮਾਰੀ ਜੁ ਸੈਨਾਂ।
ਕਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਕੀਨੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖੈਨਾਂ[1]।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।

ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਨਿਜੰ ਫੌਜ ਮੋਰੀ।
ਭਏ ਆਪ ਆਗੇ ਕਰਯੌ ਜੰਗ ਜੋਰੀ ॥੪੦॥
ਬਜੇ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1] ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਲਾਜੇ।
[1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ।

ਸੁਨੇ ਜਾਹਿ ਕੇ ਭੀ ਨਹੀ ਕੂਰ[1] ਭਾਜੇ।
[1]ਕਾਇਰ।

ਉਠੀ ਹੂਲ ਹਾਲੰ[1] ਕਰਾਲੰ ਬਿਸਾਲੰ।
[1]ਡੰਡਰੌਲੀ।

ਨਚੇ ਭੂਤ ਭੈਰੋਂ ਸੁ ਕਾਲੀ ਬਿਤਾਲੰ ॥੪੧॥
ਅਈ ਜੋਗਨੀ ਭੋਗਨੀ[1] ਮਾਸ ਲੋਹੂ।
[1]ਛਕਣ ਵਾਲੀਆਂ।

ਫਿਰੈਂ ਗੀਧ[1] ਸਿੰਗਾਲ[2] ਔ ਕਾਕ ਕੋਹੂ[3]।
[1]ਗਿਰਝਾਂ। [2]ਗਿੱਦੜ। [3]ਪਹਾੜੀ ਕਾਂ।

ਮਚਯੋ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਕਾ ਜੰਗ ਭਾਰੀ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਜੋਧੇ ਲਰੇ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰੀ ॥੪੨॥
ਕੜਾ ਕਾੜ ਮਾਰੇ[1] ਦੜਾ ਦਾੜ ਸੁੱਟੇ[2]।
[1](ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰ) ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੜ ਕੜ (ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)। [2](ਜਦ ਮਾਰ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ) ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੜ ਦੜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੜਾ ਸਾੜ[1] ਤੇਗਾਂਨ ਸੋਂ ਮਿੰਜ[2] ਕੁੱਟੇ। — [1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼। [2]ਮਿੱਝ।
ਕਟੇ ਅੰਗ ਜੋਧਾ ਲਗੇ ਘਾਇ ਘੁੰਮੈ[1]। — [1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ।
ਗਿਰੈਂ ਹ੍ਵੈ ਬਿਸੋਧਾ[1] ਲਿਟੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭੂਮੈਂ ॥੪੩॥ — [1]ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ ਮਿਆਨੰ ਕਿਤਾਨੰ[1] ਕਢੈ ਹੈ। — [1]ਕਿਤਨੇ (ਹੀ ਸੂਰਮੇ)।
ਕਿਕਾਨੰ ਜ੍ਵਾਨੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ ਸੁ ਲੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਜਵਾਨ (ਸੂਰਮੇ) ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁ ਕਾਨੰ ਪ੍ਰਮਾਨੰ[1] ਕਮਾਨੰ ਖਿਚੈ ਕੈ। — [1]ਕੰਨ ਤੱਕ।
ਕਿ ਚੀਰੈਂ ਸਰੀਰੈਂ ਸੁ ਤੀਰੈਂ ਚਲੈ ਕੇ ॥੪੪॥
ਅਲੀ ਯਾ ਅਲੀ ਐਲ ਪਾਰੈਂ[1] ਤੁਰਕਾਨੀ। — [1]ਡੰਡਰੌਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬੋਲ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਬਾਨੀ।
ਮਹਾਂ ਨਾਦ[1] ਭੈਆਨਕੈ ਬੀਰ ਕੂਕੈਂ। — [1]ਸ਼ਬਦ।
ਲਰੈਂ ਚੌਂਪ ਚਿਤੰ[1] ਢਿਗੰ ਢੂਕ ਢੂਕੈਂ[2] ॥੪੫॥ — [1]ਚਿੱਤ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ। [2]ਨੇੜੇ ਢੁਕ ਢੁਕ ਕੇ।
ਗਿਰੈਂ ਜਯੋਂ ਮੁਨਾਰੇ ਇਕੇ ਬਾਰ ਜੂਝੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਭਿੜੈਂ ਭੇੜ ਜੋਧਾ ਕਿਸੈ ਨਾਹਿ ਬੂਝੈਂ।
ਘਨੀ ਸੈਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਔਰ ਆਈ।
ਪਰੀ ਧਾਇ ਸਿੱਖਾਂਨ ਪੈ ਹੂਲ ਪਾਈ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।
ਕਿਨੈ ਤੀਰ ਨੇਜਾ ਕਿਨੈ ਤੇਗ ਬਾਹੀ।
ਕਿਨੈ ਮਾਰ ਬੰਦੂਕ ਆਚੂਕ ਲਾਹੀ[1]। — [1]ਨਾ ਉੱਕਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ (ਧੌਣ) ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।
ਮਹਾਂ ਭੇੜ ਮਾਚਜੋ ਬਹੈ ਸ੍ਰੋਨ[1] ਅੰਗੈਂ। — [1]ਲਹੂ।
ਭਏ ਲਾਲ ਬਾਗੇ[1] ਮਨੋ ਫਾਗ ਰੰਗੈਂ[2] ॥੪੭॥ — [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ। [2]ਜਾਣੋ ਹੋਲੀ ਦਾ ਰੰਗ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਧਰਾ ਲਾਲ ਹੋਈ ਮਚਯੋ ਕੀਚ ਉਥੰ[1]। — [1]ਓਥੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕਟੇ ਹੱਥ ਮਥੰ ਚਢੇ ਲੁਥ ਲੁਥੰ।
ਅੱਲਾ ਬੋਲ ਹੱਲਾ ਕਰਯੋ ਯੌਂ ਤੁਰਕਾਨੈ।
ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਮਾਨੋ ਚਢਯੋ ਹੈ ਮਹਾਨੈ ॥੪੮॥
ਕਰੀ ਤੀਰ ਗੋਲੀਨ ਕੀ ਪੀਨ[1] ਬਰਖਾ। — [1]ਤਕੜੀ।
ਘਨੇ ਜ੍ਵਾਨ ਸਿਖਾਂਨ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਖਾ[1]। — [1]ਪ੍ਰਾਣ ਖਿੱਚੇ ਭਾਵ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਇਤੈ ਸਿੱਖ ਭੀ ਨ ਹਟੈਂ ਪੈਰ ਪਾਛੈ।
ਲਰੈਂ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰੀ ਨਿਜੰ ਜੀਤ ਬਾਂਛੇ ॥੪੯॥
ਗਏ ਜੂਝ ਕੇਤੇ ਬਡੋ ਝਾਲ ਝੱਲਾ।
ਇਤੇ ਮੈ ਗੁਰੂ ਭੀ ਆਏ ਬੋਲ ਹੱਲਾ।
ਘਨੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਆਏ।
ਜਿਨੈ ਆਨ ਸਿਖਾਂਨ ਕੈ ਦਿਲ ਬਢਾਏ ॥੫੦॥
ਮਚਯੋ ਤੀਰ ਤੋਫੰਗ ਕੋ ਜੰਗ ਭਾਰੰ।
ਪਰੈਂ ਗੁੱਲਕਾ ਉਲਕਾ ਜਯੋਂ ਅਸਾਰੰ[1] ॥੫੧॥ — [1](ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ) ਗੋਲੀਆਂ ਡਿਗਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੇ-ਸੰਭਾਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਜੈਸੇ ਪੱਕੇ ਖੇਤ ਪਰ,
ਚੇਤ ਮਾਸ ਮੈਂ ਜਾਨ।

ਗੋਲੇ[1] ਮੇਂਹ ਬਰਸਾਇ ਬਹੁ,
[1]ਗੜੇ।
ਕਰਤਿ ਮੇਘ ਨੁਕਸਾਨ ॥੫੨॥
ਤਜੋਂ ਸੱਤ੍ਰੂਨ ਕੀ ਸੈਨ ਪਰ,
ਤੀਰ ਗੁਰੂ ਬਰਸਾਇ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਸਰਦਾਰ ਬਹੁ
ਛਿਨ ਮੈਂ ਦਏ ਖਪਾਇ ॥੫੩॥
ਚੌਪਈ:
ਤੀਰ ਸਮੀਰ[1] ਤੇਜ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ।
[1]ਹਵਾ (ਵਾਂਗ)।
ਮੇਘ ਸੱਤ੍ਰੁ ਦਲ ਫਟਜੋ ਬਧੇਰੇ।
ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰੀ[1] ਸਾਤ ਹਜ਼ਾਰੀ।
[1]ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ।
ਤੱਕ ਤੱਕ ਅਫਸਰ ਹਤੇ ਅਪਾਰੀ ॥੫੪॥
ਇਕ ਇਕ ਤੀਰ ਸਰੀਰਨ ਦਸ ਦਸ।
ਚੀਰਤਿ ਜੌ ਗੁਰੁ ਮਾਰਤਿ ਕਸ ਕਸ।
ਤੁੱਕੇ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁੱਕੇ ਜਾਹੀਂ।
[1]ਤੀਰ।
ਨਿਕਸ ਤੁਰੰਗਨ ਅੰਗਨ ਮਾਹੀ ॥੫੫॥
ਹੱਥ ਮੱਥ ਸੱਥਲ[1] ਕਟ ਗੇਰੇ।
[1]ਪੱਟ।
ਰੁੰਡ[1] ਮੁੰਡ[2] ਧਰ ਮਾਂਹਿ ਬਿਖੇਰੇ[3]।
[1]ਧੜ। [2]ਸਿਰ। [3]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ।
ਚਢੀ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਮਹਾਂਈ।
ਸੀਢੀ[1] ਮਨੋ ਸ੍ਵਰਗ ਕੋ ਲਾਈ ॥੫੬॥
[1]ਪਉੜੀ।
ਫੁਟੈਂ ਮਸ਼ਕ ਜਜੋਂ ਤੀਰ ਲਗੈਂ ਤਨ।
ਛੁਟੈਂ ਫੁਹਾਰੇ ਰੰਗ ਭਰੈਂ ਜਨ।
ਸੈਨ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕੀ ਬਿਚਲੀ[1] ਐਸੇ।
[1]ਖਿੰਡ ਗਈ।
ਲਗੇ ਆਗ ਬਨ ਗਜ ਗਨ ਜੈਸੇ[1] ॥੫੭॥
[1]ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਹਾਥੀ (ਖਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।
ਗੁਰੁ ਸੁਭਟਨ[1] ਤਬਿ ਮੌਕਾ ਪੈ ਕੈ।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ।
ਦਯੋ ਜ਼ੋਰ ਤਰਵਾਰ ਉਠੈ ਕੈ।
ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਸਰਦਾਰ।
ਸਿੰਘਾ[1] ਲਰਿ ਜੂਝੇ ਇਕ ਵਾਰ ॥੫੮॥
[1]'ਸਿੰਘਾ' ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੂਰਮਾ।
ਭਾਈ ਨੰਦਾ ਮਿਰਜਾ ਬੇਗ।
ਭਏ ਸ਼ਹੀਦ ਉਭੈ ਸਹਿ ਤੇਗ[1]।
[1]ਦੋਵੇਂ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਦੇ ਵਾਰ) ਸਹਾਰ ਕੇ।
ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮੌਲਾ ਬਖਸ਼।
ਹੀਰਾ ਨੰਦ ਮਰੇ ਭਿਰ ਸ਼ਖਸ਼[1] ॥੫੯॥
[1](ਦੋਨੋ) ਮਰਦ (ਬਹਾਦਰ) ਭਿੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਜੋਧੈ।
ਪਰੇ ਏਕ ਦਿਸ ਤੈ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧੇ।
ਊਦਾ, ਦਾਰਾ, ਬੀਰ ਹਰੀ ਕੇ।
ਅਮੀਆਂ, ਜੀਤੂ, ਗਿੱਲ ਭਰੀ ਕੇ[1] ॥੬੦॥
[1](ਪਿੰਡ ਦੇ)।
ਮੁਹਰੂ ਰੰਧਾਵਾ, ਨੈਹਾਲਾ।

ਮੋਹਨ, ਬਾਘਾ, ਦਾਸ ਗੁਪਾਲਾ।
ਜੈਤਾ, ਤੋਤਾ, ਕਿਸ਼ਨਾ, ਤਖਤੂ।
ਦੇਵੀ ਦਾਸ, ਪਰਾਗਾ, ਬਖਤੂ ॥੬੧॥
ਭੱਲਨ, ਕਾਲਾ, ਭਾਰਾ, ਭਗਤੂ।
ਜੇਠਾ, ਪੈੜਾ, ਤਿਲੋਕਾ, ਜਗਤੂ।
ਜਾਤੀ ਮਲਕ, ਪ੍ਰੋਹਤ ਸੂਰਾ।
ਬਾਬਕ, ਦਜਾਲਾ, ਰਾਮਾ, ਭੂਰਾ ॥੬੨॥
ਇਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਡ ਸੂਰੇ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਜਾ ਮੈਂ ਸਬਿ ਪੂਰੇ।
ਪਰੇ ਸੱਤ੍ਰ ਸੈਨਾਂ ਪਰ ਧਾਈ।
ਅਰੇ, ਕਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਹੁਤਾਂਈ[1] ॥੬੩॥

[1](ਜੋ) ਅੜੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ) ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ (ਮਾਰਨ ਲਈ) ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ (ਵਾਰ) ਕੀਤੇ।

ਉਤ ਦੂੰਦੇ ਖਾਂ, ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ।
ਇਸਮਾਯਲ ਖਾਂ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਕਾਦਰ।
ਦਿਦਾਰ ਅਲੀ ਖਾਂ, ਮੈਦੀ ਖਾਨ।
ਕਾਯਮ ਖਾਂ, ਲੁਤਫੁੱਲਹ ਖਾਣ ॥੬੪॥
ਖਵਾਜਾ ਬੇਗ, ਕਲੰਦਰ ਖਾਨ।
ਕਰੀਮ ਬੇਗ, ਹੁਸੈਨਾ ਖਾਨ।
ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਲੌਂ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹੀ।
ਭਿਰੈਂ ਅਧਿਕ ਮਨਿ ਰੋਸ ਬਢਾਹੀ ॥੬੫॥
ਪੈ ਗੁਰੁ ਕਰ ਤੈ[1] ਜਬਿ ਬਹੁ ਮਰੇ।
ਸਨਮੁਖ ਜੁਝਿ ਭਿਸ਼ਤ ਮੈ ਪਰੇ।
ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਤਬਿ ਆਇ ਅਰਜੋ ਹੈ।
ਲਰ ਕਰਿ ਬਹੁ ਹ੍ਵੈ ਸਮੁਖ ਮਰਜੋ ਹੈ ॥੬੬॥
ਜਬਿ ਸਰਦਾਰ ਮਰੇ ਤੁਰਕਾਨੀ।
ਭਾਗ ਚਲੀ ਤਬਿ ਸੈਨ ਮਹਾਨੀ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਭਟਨ ਮਗਰ ਦਬਾਯੋ[1]।
ਅਰਯੋ ਜੋਊ ਖਗ[1] ਮਾਰ ਗਿਰਾਯੋ ॥੬੭॥

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ।

[1]ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ।

[1]ਤਲਵਾਰ।

ਦੋਹਰਾ:
ਅਜਬ ਤਮਾਚੇ[1] ਗਜਬ ਕੇ[2]
ਲਗੇ ਮਲੇਛਨ ਅੰਗ।
ਭੁੰਨੇ ਦਾਨੇ ਭਾੜ ਜਜੋਂ[1]
ਸਿੱਖਨ ਮਾਰ ਤੁਫੰਗ ॥੬੮॥
ਮਰੇ ਸਿਖ ਜੋ ਜੰਗ ਮੈਂ,
ਸੋ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਉਠਵਾਇ।
ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ ਫੁਕਵਾ ਦਏ,
ਜ਼ਖਮੀ ਲਏ ਬਚਾਇ ॥੬੯॥

[1]ਅਸਚਰਜ ਪਸਤੌਲ। [2]ਕਹਿਰ ਦੇ।

[1]ਭੱਠ ਵਾਂਗ।

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚ ਚੁਭਾਲ ਮੈਂ[1],
ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਕੇਰ।
ਕਰਯੋ ਬਯਾਹਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਸਹਿ,
ਦੀਨੋ ਦਾਜ ਥਧੇਰ ॥੨੦॥
ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਸਤਾਸੀਏ
ਜੇਸਟ[1] ਦਿਨ ਛਬੀਸ।
ਜੰਗ ਬਯਾਹਿ ਯਹਿ ਤਿਸੀ ਦਿਨ,
ਹੋਏ ਬਿਸ੍ਵੇ ਬੀਸ[1] ॥੨੧॥
ਹਾਰ ਜੰਗ ਤੈ ਤੁਰਕ ਗਨ,
ਗਏ ਜੁ ਲਵਪੁਰ[1] ਧਾਇ।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਢਿਗ ਹਾਲ ਸਬਿ,
ਕਹਯੋ ਭਯੋ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥੨੨॥
ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਅਧਿਕ ਬਿਸਮਾਯੋ।
ਹੇਤ ਸਲਾਹਿ ਸਬਿਨਿ ਬੁਲਵਾਯੋ।
ਕਹਯੋ, ਗੁਰੂ ਬਡ ਤਜੱਬ ਕੀਨਾ[1]।
ਨਿਜ ਤੈ ਦਹ ਗੁਨ ਕੋ ਹਰ ਦੀਨਾ[1] ॥੨੩॥
ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਲੌ ਬਹੁ ਸਰਦਾਰੇ।
ਬਿਨੁ ਛਲ ਜੰਗ ਵੀਚ ਲਰਿ ਮਾਰੇ।
ਗਜਬ ਤਮਾਚਾ ਅਜਬ ਗੁਜ਼ਾਰਾ[1]।
ਬਿਨ ਸਮਾਨ ਲਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਮਾਰਾ ॥੨੪॥
ਅਬਿ ਉਮਰਾਵ ਸੋਇ ਚਢਿ ਜਾਵੈ।
ਲੈ ਬਹੁ ਸੈਨ ਜੁ ਗਹਿ ਕਰਿ ਲਯਾਵੈ।
ਸੁਨਿ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਕਹਯੋ ਬਾਜ ਨਹਿ ਤੁਮਰੇ ਥੋਰੇ ॥੨੫॥
ਥੋਰੀ ਬਾਤ ਸਿਚਾਨੇ ਕੇਰੋ[1]।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਇਤਨਕ ਬਢਯੋ ਬਖੇਰੋ।
ਅਜ਼ਮਤ[1] ਹਸ਼ਮਤ[2] ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭਾਰੀ।
ਹੈ ਖਲਕਤ ਖਾਦਿਮ[1] ਉਨਿ ਸਾਰੀ ॥੨੬॥
ਬਡੇ ਆਪ ਕੇ ਸ਼ਾਹਿ ਜੁ ਭਏ।
ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਕੋ ਪੂਜਤ ਭਏ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਲੌ ਬਾਬਤ ਤਾਂਈਂ।
ਭਈ ਜੁ ਗਾਥਾ ਸਭੈ ਸੁਨਾਈ ॥੨੭॥
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਕੀ ਸੋ ਗਾਦੀ।
ਹੈ ਪੁਰ[1] ਅਜ਼ਮਤ ਲਖੋ ਅਨਾਦੀ[2]।
ਫਤੇ ਫਕੀਰਨ ਪਰ ਜੋ ਪੈਹੋ।
ਤੌ ਕਿਆ ਮਾਲ ਮੁਲਕ ਜਿੱਤ ਲੈਹੋ ॥੨੮॥

[1](ਪਿੰਡ) ਵਿੱਚ।

[1]ਜੇਠ ਮਹੀਨਾ।

[1]ਪੂਰਨਰੀਤੀ ਨਾਲ।

[1]ਲਾਹੌਰ।

[1]ਹੈਰਾਨ (ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ) ਕੀਤਾ।

[1]ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾ (ਫੌਜ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

[1]ਕਹਿਰ ਦਾ ਅਸਚਰਜ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।

[1]ਬਾਜ਼ ਦੀ।

[1]ਕਰਾਮਾਤ। [2]ਧਨ ਦੌਲਤ। (ਅ) ਲਾਉ ਲਸ਼ਕਰ।

[1]ਸੇਵਕ।

[1]ਭਰੀ ਹੋਈ। [2]ਮੁੱਢ ਤੋਂ।

ਲਹਨ ਫਕੀਰਨ ਸੋਂ ਬਦਨਾਮੀ।
ਬਿਨ ਬਦ ਦੁਆਇ[1] ਨ ਹਾਸਲ ਦਾਮੀ[2]।

[1]ਬੁਰੀ ਅਸੀਸ। [2]ਇਕ ਦਾਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। {ਦਾਮ- ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ ਜੋ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੰਜਾਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।}

ਅਰ ਵਹਿ ਤਜਿ ਨਿਜ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਧਾਏ।
ਲੂਟ ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਲਜਾਏ ॥੭੯॥
ਦੌਰ ਗਜੋਂ ਪਰ ਫੌਜ ਚਢਾਨੀ।
ਯਹਿ ਨਹਿ ਸ਼ਾਹਿਨ ਰੀਤਿ ਮਹਾਨੀ।
ਨਿਜ ਸਰੀਰ ਕੀ ਕੁਸਲ[1] ਮਨੀਜੈ।
ਬੈਰ ਫਕੀਰਨ ਸੌਂ ਤਜਿ ਦੀਜੈ ॥੮੦॥

[1]ਸੁੱਖ।

ਢਿਗ ਤੈ ਕਿੰਚੈ ਬੇਗ ਬਖਾਨਾ।
ਬਾਤ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਤੁੱਛ ਮਹਾਨਾ।
ਲੋਗ ਹਜਾਰੋਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਘਾਤੈਂ[1]।
ਨਾਹਿ ਲਾਭ ਕੁਛ ਔਰ ਬਖਤਾਤੈਂ ॥੮੧॥

[1]ਨਾਸ।

ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਮਾਨ ਮਨ ਲੀਨਾ।
ਬੈਰ ਭਾਵ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਤਜ ਦੀਨਾ।
ਪੁਨ ਗੁਨਿ[1] ਯਹਿ ਦਿਯ ਹੁਕਮ ਲਿਖਾਈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨ ਬਸੈਂ ਗੁਰੁ ਆਈ ॥੮੨॥

[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਔਰ ਠੌਰ ਜਹਿਂ ਚਹੈਂ ਸੁ ਰੈਹੈਂ।
ਨਾਹਿ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਹਮ ਸੋ ਗੈਹੈਂ ॥੮੩॥
ਸੋਰਠਾ:
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ ਭੰਗ,
ਖਾਨ ਵਜੀਰ ਪਿਲਾਇ ਕੈ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਰੰਗ,
ਅਪਨੇ ਢੰਗ ਚਢਾ ਲਯੋ ॥੮੪॥
ਚੌਪਈ:
ਨਿਜ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਚੁਭਾਲ ਤੈ ਪੁਨਾ ਚਲੈ ਕੈ।
ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਖੰਡੂਰ ਥਿਰੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰੈ ਕੈ ॥੮੫॥
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੂਜਿ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ 'ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ' ਪਧਾਰੇ।
ਪਰੀ ਧੂੰਮ ਸਬਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰੈ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕੌ ਸਿਖ ਅਏ ਅਪਾਰੈ ॥੮੬॥
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਲੋਗ ਅਭੀਤੇ[1]।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਸੋਂ ਲਰਿ ਗੁਰੁ ਜੀਤੇ।
ਅਨਗਨ ਧਨ ਸਿਖ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈਂ।
ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਧਾਮ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥੮੭॥

[1]ਨਿਡੱਰ ਹੋ ਕੇ।

ਦੋਇ ਮਾਸ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਥਿਰਾਏ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦਏ ਮਹਾਏ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਨੀ।
ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਤਬਿ ਉਤਸ਼ਵ ਭੀਨੀ ॥ ੮੮ ॥
ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਕੇਹਰ ਤਹਿਂ ਬਹੁ ਮਾਰੇ।
ਗਊ ਮਹਿਖ[1] ਜਨ ਕਰੇ ਸੁਖਾਰੇ। — [1]ਮੱਝਾਂ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਕੋ ਤਹਿ ਹੀ ਛੋਰਾ।
ਗੁਰੁ 'ਪੁਰ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਕੀ ਓਰਾ[1] ॥ ੮੯ ॥ — [1]ਤਰਫ਼।
ਚਢੇ ਸੰਗ ਲੈ ਨਿਜ ਭਟ ਭੀਰੈਂ।
ਉਤਰੇ ਪਾਰ ਬਜਾਸਾ ਤੀਰੈਂ[1]। — [1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਕਰਤ ਅਖੇਰ ਬ੍ਰਿਤਿ[1] ਮਗ ਫਿਰੇ। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਦੇ।
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਢਿਗ ਜਾ ਥਿਰੇ ॥ ੯੦ ॥
ਊਚ ਥੇਹ ਇਕ ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ।
ਸੁਠ ਥਲ[1] ਰਹਿਨ ਹੇਤ ਚੌਮਾਸਾ[2]। — [1]ਚੰਗਾ ਥਾਂ। [2]ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਹਾੜ ਸੁਦੀ ੧੨ ਤੋਂ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ੧੨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ।
ਪਿਖਿ ਤਹਿਂ ਤੰਬੂ ਦਏ ਲਗਾਈ।
ਥਿਰੇ ਸੈਨ ਸਹਿ ਤਹਿਂ ਮੁਦ ਪਾਈ ॥ ੯੧ ॥
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਰ ਬਾਰਿ ਬਸੈ ਹੈ[1]। — [1]ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ।
ਬਾਰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਹਾਰ ਬਢੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਬੱਦਲ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬਰ ਤਰਵਰ ਸਰਵਰ ਪਰ ਸੋਹੈਂ[1]। — [1]ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ।
ਧਰ ਹਰਯਾਵਲ ਭਲ ਮਨ ਮੋਹੈਂ ॥ ੯੨ ॥
ਤੜਤਾ ਤਰਜਤ[1] ਗਰਜਤ ਘਟਾਂ। — [1]ਬਿਜਲੀ ਤਾੜਦੀ ਹੈ।
ਰਹਿਤ ਨਮੂਦ ਬੂੰਦ ਬਹੁ ਛਟਾ[1]। — [1](ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ (ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ) ਚਮਕਾਂ {ਨਮੂਦ} ਦਿਸਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਬਹਿਤ ਬਿਪਾਸ ਬੇਗ ਬਡ ਸੰਗਾ[1]। — [1]ਵੱਡੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਿਆਸ (ਦਰਿਆ) ਵਗਦਾ ਹੈ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਉਠੰਤ ਉਤੰਗ ਤਰੰਗਾ[1] ॥ ੯੩ ॥ — [1]ਉੱਚੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ।
ਕੋਕਿਲ[1] ਮੋਰ ਸ਼ੋਰ ਸੁਠ ਠਟ ਹੀਂ[2]। — [1]ਕੋਇਲਾਂ। [2]ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਦਾਦਰ ਸਾਦਰ ਪਪਿਹਾ ਰਟਹੀਂ[1]। — [1]ਡੱਡੂ ਤੇ ਪਪੀਹੇ ਬੇ-ਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਰਿਤੁ ਪਾਵਸ[1] ਭਾਵਸ ਸਬਿ ਕਾਹੂੰ। — [1]ਵਰਖਾਰੁੱਤ।
ਪੈ ਬਜੋਗੀਅਨ ਦੁਖਦ ਮਹਾਂ ਹੂੰ ॥ ੯੪ ॥
ਗੁਰੁ ਦਿਵਾਨਿ ਸੁਰਪਤਿ ਸਮ ਛਾਜੈ[1]। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ ਫਬਦੇ ਹਨ।
ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਧਰਮਾਂ ਲਾਜੈ[1]। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਏ।
ਬੱਧ ਸਨੱਧ[1] ਬਿਹੱਦ ਸੁਹਾਇ ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ।
ਜੋਰਿ ਹਾਥ ਸਭਿ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ।
ਖਰੇ ਰਹੈਂ ਆਗਜਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥ ੯੬ ॥
ਦੋਹਰਾ:

ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਜ ਗੁਜ਼ਾਰ[1] ਇਕ,
ਘੇਰੜ[1] ਖੱਤ੍ਰੀ ਜਾਤ।
ਮਾਲਕ ਹੁਤੋ ਜਮੀਨ ਕਾ,
ਬਹੁ ਪਿੰਡਨ ਬਖਜਾਤ ॥੯੭॥
ਚੌਪਈ:
ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਥਾ ਭਗਵਾਨਾ।
ਤਿਸ ਨੇ ਮਨ ਮੈ ਯਹਿ ਦ੍ਰਿਢ ਠਾਨਾਂ।
ਗਾਮ ਰੁਹੀਲਾ ਚੰਦੂ ਵਾਰੋ।
ਲਯੋ ਦਬਾਇ ਇਨੈ ਜਿਮ ਭਾਰੋ ॥੯੮॥
ਤਿਮ ਜਮੀਨ ਹਮਰੀ ਅਬਿ ਛੀਨ।
ਮਤ ਕਿਤ ਗਾਮ ਬਸੈ ਹੈਂ ਪੀਨ[1]।
ਹੈਂ ਸਮ੍ਰੱਥ ਏ ਚਹਿਤ ਸੁ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਤੈ ਭੀ ਨਹਿ ਡਰ ਹੈਂ ॥੯੯॥
ਤਾਂ ਤੇ ਇਨ ਕੋ ਅਬੀ ਉਠੈ ਹੈਂ।
ਪਾਛੇ ਫਿਰ ਮਮ ਜੋਰ ਨਾ ਪੈ ਹੈ।
ਯਹਿ ਮਨਿ ਧਰਿ ਉਨਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਏ।
ਕਹਜੋ ਸਿਵਰ ਨਿਜ[1] ਲੇਹੁ ਉਠਾਏ ॥੧੦੦॥
ਨਹੀਂ ਤੁ ਜਬਰਨ ਦੈਹੁਂ ਨਿਕਾਰੀ।
ਦੇਸ ਏਹੁ ਮਮ ਸਬਿ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਉਨਿ ਨਿਜ ਮ੍ਰਿਤੂ ਆਇ ਹਕਾਰੀ[1]।
ਸੋਯੋ ਸ਼ੇਰ ਜਗਾਯੋ ਭਾਰੀ ॥੧੦੧॥
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਥਲ ਊਚ ਪਿਖੈ ਕੈ।
ਢਿਗ ਨਿਜ ਗਾਮ ਥਿਰੇ ਹਮ ਐ ਕੈ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕਰਿ ਖੇਲ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਜੈ ਹੈਂ ਤੁਮਰੋ ਕਛੁ ਨ ਬਿਗਾਰੈਂ ॥੧੦੨॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਭੀ ਉਨਿ ਧੀਰ ਨ ਧਰੀ।
ਬਾਨੀ ਬਹੁਤ ਅਵਾਚ[1] ਉਚਰੀ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਸਹਾਰ ਨ ਸੱਕੇ।
ਲਗੇ ਮਾਰਨੇ ਤਿਸ ਕੌ ਧੱਕੇ ॥੧੦੩॥
ਸੋ ਗੁਰੂਅਨ ਕੋ ਲੈ ਲੈ ਨਾਮੂੰ।
ਗਾਰੀ ਦੈਨ ਲਗਯੋ ਮਤਿ ਖਾਮੂੰ[1]।
ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਸ਼ਾਰਾ[1] ਕੀਨਾ।
ਸਿੱਖਨ ਮਾਰ ਡਾਰਿ ਨਦਿ[1] ਦੀਨਾ ॥੧੦੪॥
ਥੇ ਹਮਰਾਹੀ[1] ਤਾਂ ਕੇ ਜੇਤੇ।
ਇਤ ਉਤ ਗਏ ਡਰਤਿ ਭਗ ਤੇਤੇ।
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਨਿਕਟਿ ਜਮੀਨ।
ਹੁਤੀ ਜੁ ਅਧਿਕ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਪੀਨ ॥੧੦੫॥

[1]ਸਰਕਾਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ।
[1]ਗੋਤ।
[1]ਤਕੜਾ।
[1]ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ।
[1]ਸੱਦੀ।
[1]ਨਾ ਕਹਿਣ ਯੋਗ।
[1]ਕੱਚੀ ਮਤ ਵਾਲਾ।
[1]ਇਸ਼ਾਰਾ।
[1](ਬਿਆਸਾ) ਨਦੀ ਵਿੱਚ।
[1]ਸਾਥੀ।

ਸੋ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਪੁਰ ਸੰਗ ਲਗਾਈ।
ਚੱਕ ਨਿਕਾਰ[1] ਪੁਟਾਈ ਖਾਈ। [1]ਪਿੰਡ (ਦਾ ਰਕਬਾ) ਕੱਢ ਕੇ।
ਏਕ ਮਸਤਿ ਸਰਾਂਇ ਪਵਾਈ।
ਲੰਗਰ ਤਹਿਂ ਬਡ ਦਯੋ ਲਗਾਈ ॥੧੦੬॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਬਿ ਘੇਰੜ ਗੁਰੁ ਮਾਰਯੋ,
ਤਾਂਹਿ ਦੇਸ ਮੈਂ ਭਾਰ।
ਪਰਯੋ ਦਬਾਉ ਸੁ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਮਨਨ ਲਗੇ ਜਨ ਸਾਰ[1] ॥੧੦੭॥ [1]ਸਾਰੇ ਲੋਕ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਤੈ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਨਿਤ ਤਹਿਂ ਆਇ।
ਭੇਟਾ ਦਰਬ ਹਥਯਾਰ ਅੱਸ੍ਵ,
ਦੈ ਬਾਂਛਿਤ ਲੈ ਜਾਇ ॥੧੦੮॥
ਚੌਪਈ:
ਰਤਨ ਚੰਦ ਘੇਰੜ ਕਾ ਬੇਟਾ।
ਸੁਨਿ ਪਿਤ ਮਰਨ ਧਰਨ ਪਰ ਲੇਟਾ।
ਕਰਮ ਚੰਦ ਚੰਦੂ ਸੁਤ ਤਾਂਈ।
ਲੀਨੋ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਈ ॥੧੦੯॥
ਮਿਲ ਕੈ ਦੁਹੂੰ ਦੁਖਯਾਰਨ ਜਾਈ।
ਜਾਲੰਧਰ ਫਰਯਾਦ ਸੁਨਾਈ।
ਅਬਦੁਲੇ ਖਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰੂ।
ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਰਿਸਯੋ ਜਲੰਧਰ ਵਾਰੂ[1] ॥੧੧੦॥ [1]ਵਾਲਾ।
ਚਢਯੋ ਬੇਗ[1] ਲੈ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਰਾ। [1]ਛੇਤੀ।
ਜਨ ਸਾਗਰ ਨਿਜ ਤਜਯੋ ਕਿਨਾਰਾ।
ਜਰਾਸਿੰਧ ਹਿਤ[1] ਕਾਲ ਜਮਨ ਜਿਮ। [1](ਦੀ ਮਦਦ) ਵਾਸਤੇ।
ਧਯੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਰ ਆਯੋ ਏਹੁ ਤਿਮ ॥੧੧੧॥
ਕਰਿ ਮਦ ਪਾਨ ਖਾਨ[1] ਸਹਿ ਕ੍ਰੋਧਾ। [1]ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਾਂ ਸੂਬਾ ਜਾਲੰਧਰ।
ਚਲਯੋ ਸਹਿਸ ਦਸ[1] ਲੈ ਸੰਗ ਜੋਧਾ। [1]ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ।
ਪਰਸਰਾਮ ਪਰ ਸਹਸ ਬਾਹੁ ਜਯੋਂ।
ਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਅਯੋ ਮੂਢ ਤਯੋਂ ॥੧੧੨॥
ਸੰਤਤਿ ਸਗਰ ਕਪਲ ਜਿਮ ਜਾਰੀ[1]। [1]ਸਗੜਰਾਜੇ ਦੀ ਉਲਾਦ ਜਿਵੇਂ ਕਪਲ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।
ਤਿਮ ਗੁਰੁ ਇਨ ਕੌਂ ਦੈਹੈਂ ਗਾਰੀ[1]। [1]ਗਾਲ੍ਹ ਦੇਣਗੇ।
ਗਰਬਤ ਮਗ ਉਲੰਘ ਲਖਿ[1] ਬਜਾਸੈਂ। [1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਉਤਰਯੋ ਜਾਇਰੁਹੀਲੇ ਪਾਸੈਂ[1] ॥੧੧੩॥ [1](ਪਿੰਡ) ਕੋਲ।
ਜਥੇਦਾਰ ਇਕ ਬੈਰਮ ਖਾਨ।
ਦੁਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਪਠਾਨ।
ਅਲੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਪੁਨ ਖਾਂ ਬਲਵੰਡ।

ਜੀਤੇ ਜਿਨੈ ਘਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ[1] ॥ ੧੧੪ ॥ — [1]ਤਿੱਖੇ ਜੰਗ।
ਨਬੀ ਬਖ਼ਸ਼, ਕਰੀਮ ਜੁ ਬਖਸ਼।
ਥੇ ਸੁਤ ਸੂਬੇ ਕੇ ਬਡ ਸ਼ਖਸ[1]। — [1]ਵੱਡੇ ਮਰਦ (ਜੋਧੇ)।
ਜਥੇਦਾਰ ਇਹ ਕਾਯਮ ਕੀਨੇ।
ਸੂਰਬੀਰ ਨਾਮੀ[1] ਬਡ ਪੀਨੇ[2] ॥ ੧੧੫ ॥ — [1]ਮਸ਼ਹੂਰ। [2]ਤਕੜੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਬਜਵਾਯੋ। — [1]ਧੌਂਸਾ।
ਅਗਰ ਹੋਇ ਕਰਿ ਜੰਗ ਮਚਾਯੋ।
ਨਾਨੋ, ਜੱਟੂ, ਭੱਟ ਕਲਜਾਨਾ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਜੇਠਾ, ਭਟ ਗਜਾਨਾ ॥ ੧੧੬ ॥
ਮਥਰਾ, ਮੱਲਾ, ਪਰਾਗਾ, ਲਾਲੂ।
ਭੱਲਨ, ਕਾਲਾ, ਨਾਨੋ, ਬਾਲੂ।
ਗੁਰੁ ਭੱਟ ਭਿਰੇ ਅਗਰ ਸਹਿ ਸੈਨਾ।
ਦਾਂਤ ਕਰੇ ਖੱਟੇ ਤੁਰਕੈਨਾਂ ॥ ੧੧੭ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬੈਰਮ ਖਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ,
ਲਏ ਸੰਗ ਸੈਨ ਮਹਾਨ ਅਗਾਰੈਂ।
ਆਇ ਭਿਰੇ ਅਰਰਾਇ ਸਬੈ,
ਜੁਗ ਓਰਨ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ।
ਮਾਰ ਮਚੀ ਨ ਤਚੀ ਕਿਨ ਠੌਰ,
ਗਚੀ ਧਰ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਅਪਾਰੈਂ[1]। — [1]ਲੋਥਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੋਥਾਂ (ਚੜ੍ਹ ਕੇ) ਧਰਤੀ ਢਕੀ ਗਈ।
ਹੇਰ ਹਿਰਾਨ ਰਹੇ ਤੁਰਕੀ
ਸਰਦਾਰ, ਲਰੈਂ ਜਿਮ ਸਿੱਖ ਉਦਾਰੈਂ ॥ ੧੧੮ ॥
ਜੁਗ ਓਰਨ ਦੀਹ ਦਮਾਮਿ[1] ਬਜੈਂ, — [1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਿਹ ਕਾਯਰ ਜੰਗ ਸਜੈਂ।
ਸਿਖ ਛੇਰ ਤੁਰੰਗ ਸੰਭਾਰ ਤੁਫੰਗ,
ਬਢੈਂ ਮੱਧ ਜੰਗ ਉਮੰਗ ਭਜੈਂ[1]। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।
ਨ ਲਜੈਂ ਨਾ ਕਜੈਂ ਮੁਖ ਢਾਲਨ ਸੋ[1], — [1]ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਢਾਲਾਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢੱਕਦੇ ਹਨ।
ਨ ਭਜੈਂ, ਸਮ ਕੇਹਰ ਗਾਜ ਗਜੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਗੱਜਦੇ ਹਨ।
ਨ ਤਜੈਂ ਬਿਨ ਜੈ, ਨਰਜੈਂ ਕਰਿ ਛੈ ਅਰਿ[1], — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ।
ਚਾਹਿੰ ਬਿਜੈ ਰਨ ਮਾਹਿ ਅਜੈ[1] ॥ ੧੧੯ ॥ — [1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਅਜਿੱਤ ਜਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਇੱਕ ਓਰ ਜਟੂ ਭੱਟ ਜੱਟ ਜੁਟਯੋ,
ਇਕ ਓਰ ਰਹਯੋ ਮਥਰਾ ਲਰਿ ਹੈ।
ਕਿਤਿ ਭੱਲਨ ਭਾਲੁ ਜਿਮੈਂ[1] ਭਬਕੈ, — [1]ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ।
ਕਿਤ ਦੁੱਲਟ ਕਾਲਾ ਰਹਯੋ ਅਰ ਹੈ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਰਹਯੋ ਕਿਤਿ ਬੇਧ ਅਰੈਂ[1], — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਕਿਤਿ ਜੇਠਹਿ ਹੇਠਹਿ ਲਿਯ ਕਰ ਹੈ[1]। — [1]ਜੇਠੇ ਨੇ ਹੱਥ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਤ ਤੇ ਉਤ ਨਾਨਹੁ ਆਦਿ ਘਨੇ,
ਹਿਤ ਮਦੱਤ ਔ ਖਬਰੈਂ ਫਿਰ ਹੈ[1] ॥੧੨੦॥ — [1]ਖ਼ਬਰਾਂ ਲੈਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਉਤ ਬੈਰਮ ਖਾਂਨ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ,
ਅਲੀ ਬਖਸ਼ੰ, ਬਲਵੰਡ[1] ਅਰਯੋ। — [1]ਬਲਵੰਡ ਖ਼ਾਂ।
ਜੁਗ ਪੂਤ ਯੁਤੰ[1] ਅਬਦੁਲਹਿ ਖਾਂ, — [1]ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ।
ਚਢਿ ਫੀਲ[1] ਪਿਖੈ ਰਣ ਮੈਂ ਬਰਯੋ[2]। — [1]ਹਾਥੀ ਤੇ। [2]ਵੜ ਕੇ।
ਬਹੁ ਤੁੱਪਕ[1] ਤੋਮਰ[2] ਤੀਰ ਗੁਲੇਲ, — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ। [2]ਬਰਛੇ।
ਜੰਜੈਲ[1] ਜੰਬੂਰਨ[2] ਜੋਰ ਪਰਯੋ। — [1]ਭਾਰੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਬੰਦੂਕ। [2]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।
ਬਰਖੈਂ ਗੁਲਕਾ ਸਰ ਓਰ ਉਭੈ[1], — [1]ਦੋਹਾਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਤੀਰ ਬਰਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਜਿਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸਾਵਨ ਮੇਂਹ ਡਰਯੋ ॥੧੨੧॥
ਜੁਗ ਓਰਨ[1] ਜੋਰਨ ਸੋਂ ਲਰਹੀਂ, — [1]ਦੋਹਾਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ।
ਟਰਹੀਂ ਭੱਟ ਨਾਹਿ ਪਿਛਾਂਹਿ ਜਰੈ[1]। — [1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਬਲ ਧਾਰਿ ਮਹਾਂ ਲਲਕਾਰ ਪੁਕਾਰ,
ਅਪਾਰ ਲਰੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰ[1] ਕਰੈਂ। — [1]ਵਾਰ।
ਧਰ ਸੂਰ ਦੜਾ ਦੜ ਭੂਰ[1] ਗਿਰੈਂ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਬਰ[1] ਹੂਰ ਜਿਨੈ ਮਨ ਮੋਦ ਭਰੈਂ। — [1]ਵਰ ਕੇ।
ਨ ਟਰੈਂ ਪਗ ਏਕ ਡਰੈਂ ਨ ਜਰਾ,
ਰਸ ਬੀਰ ਛਕੇ[1] ਰਣ ਧੀਰ ਧਰੈਂ ॥੧੨੨॥ — [1]ਬੀਰਰਸ 'ਚ ਭਰੇ।
ਬਹੁ ਜੋਰਨ ਤੈ ਦੁਹੁੰ ਓਰਨ ਤੈ,
ਸਮ ਓਰਨ ਕੈ ਗੁਲਕਾ ਸਰ ਭਾਰੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਗੜਿਆਂ ਵਾਂਗ (ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ)।
ਬਡ ਹੋਤ ਅਵਾਜ ਚਟਾਪਟ ਕੀ[1], — [1]ਛੇਤੀ (ਚੱਲਣ) ਦੀ।
ਜਿਮ ਆਗ ਲਗੀ ਬਨ ਬਾਂਸਨ ਜਾਰੈ।
ਅਤਿ ਮਾਰ ਸਥਾਰ ਕਰਜੋ[1] ਬਡ ਬੀਰਨ, — [1]ਸੱਥਰ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।
ਖੇਤ ਕਿਸਾਨ ਕਟਜੋ ਜਿਮ ਜ੍ਵਾਰੈਂ।
ਅਤਿ ਰੋਸ ਬਢਾਇ ਬਰਸਾਇ ਰਹੇ,
ਬਿਨੁ ਬਾਰ[1] ਉਭੈ ਦਿਸ ਤੈ ਬਲ ਧਾਰੈਂ ॥੧੨੩॥ — [1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ।
ਕਿਤਿ ਘਾਇਲ[1] ਹਾਇ ਉਚਾਰਤ ਆਰਤ[2], — [1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ। [2]ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
ਬੀਰ ਬਗਾਰਤ[1] ਧੀਰ ਧਰੈ ਹੈਂ। — [1]ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤਿ ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਹਕਾਰ ਉਭੈ,
ਕਰਿ ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਸੁ ਜੂਝ ਪਰੈਂ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕਿਤੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤਿ ਅੱਸ੍ਰ ਫਿਰੈਂ ਅਸਵਾਰ ਬਿਨਾਂ,
ਕਿਤ ਬੀਰ ਲਰੈਂ ਅਤਿ ਧੀਰ ਅਰੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਅੜਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤਿ ਘਾਉ[1] ਭਕਾ ਭੱਕ ਬੋਲ ਰਹੇ, — [1]ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਬਹਿ ਖੂੰਨ ਰਹਜੋ ਝਰਨਾ ਜਜੋਂ ਝਰੈ ਹੈਂ ॥੧੨੪॥
ਧਰਨੀ ਵਰਨੀ ਗੁਲ ਲਾਲਹਿ ਕੇ[1], — [1]ਧਰਤੀ ਲਾਲੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇਰੰਗ ਵਰਗੀ (ਲਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ)।

ਭਟ ਭੀਗ ਰਹੇ ਜਨ ਪਾਗ ਖਿਲੈਂ[1]।
ਚਢਿ ਲੋਥਨਿ ਊਪਰ ਲੋਥ ਪਰੀ,
ਜਨ ਸੀਢੀ ਧਰੀ ਸੁਰਗੈਂ ਸੁ ਪਿਲੈਂ[1]।
ਨਟ ਔ ਪਟਿਵਾਜ[1] ਮਲੰਗਨ ਜਿਉ[2],
ਭਟ ਦੈ ਦੈ ਫਲੰਗਨ ਖੋਲਿ ਦਿਲੈਂ[1]।
ਲਰਹੀਂ ਮਰਹੀਂ ਤਰਹੀਂ ਭਵ ਸਿੰਧੁ,
ਬਧੂ ਮੁਕਤੀ ਵਰਹੀਂ ਸੁ ਚਿਲੈਂ[1] ॥ ੧੨੫ ॥

[1]ਮਾਨੋ ਹੋਲੀ ਖੇਲ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਮਾਨੋ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪੌੜੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
[1]ਗੱਤਕੇ-ਬਾਜ਼ਾਂ (ਅਤੇ)। [2]ਭੰਗੀ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗੂ।
[1]ਸੂਰਮੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ।
[1]{ਸੁ ਚਿਲੈਂ} ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਵਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) {ਸੁਚਿ ਲੈਂ} ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਵਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਉਮਡਯੋ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਸਿੰਧੁ ਸਮੰ,
ਗੁਰੁ ਸਮੁੱਖ ਚਾਂਦ ਸਪੂਰਨ ਕੈ[1]।
ਬਡ ਮਾਰ ਮਚੀਰਣ ਭੀਮ[1] ਭਯੋ,
ਅਤਿ ਪੂਰ ਗਯੋ ਨਭ ਧੂਰਨ ਕੈ।
ਮੁਖ ਕਾਯਰ ਭੇ ਜਰਦੈਂ ਜਰਦੈਂ[1],
ਸਮ ਇੰਦ ਬਧੂ[1] ਮੁਖ ਸੂਰਨ ਕੈ।
ਗਨ ਭੈਰਵ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚਨਿ[1] ਜੋਗਨਿ,
ਮੋਦ ਬਢਯੋ ਘਰ ਹੂਰਨ ਕੈ ॥ ੧੨੬ ॥
ਸੰਗ ਬੈਰਮ ਖਾਨ ਜੁਟਯੋ ਮਥਰਾ,
ਸਥਰਾ ਕਤਰਾ ਕਰਿ ਬੈਰਿਨ ਡਾਰਾ[1]।
ਖੈਂਚ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਆਨਨ ਤੈ,
ਜੁਗ ਜਵਾਂਨ ਭਿਰੇ ਭਰਿ ਮੋਦ ਅਪਾਰਾ।
ਰਸ ਬੀਰ ਛਕੇ[1] ਮੁਖਿ ਮਾਰ ਬਕੇ[2],
ਲਰਤੇ ਨ ਥਕੇ ਸੁ ਤਕੇਂ ਬਲ ਧਾਰਾ।
ਭਟ ਢਾਲ ਸੰਜੋਇ ਉਭੈ ਕੱਟ ਜੌ,
ਝਟ ਜੂਝ ਗਿਰੇ ਜੁਗ ਏਕਹਿਂ ਬਾਰਾ ॥ ੧੨੭ ॥

[1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।
[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ।
[1]ਜ਼ਰਦੇ ਪਲਾਅ (ਵਾਂਗ) ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ।
[1]ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ ਵਾਂਗ (ਲਾਲ)।
[1]ਮਾਸ ਖਾਣੀਆਂ।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਪਾ ਕੇ ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ।
[1]ਭਰੇ ਹੋਏ। [2]ਮੁਖੋਂ ਮਾਰ ਲੌ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਜੁਟਯੋ ਖਾਨ ਮਾਹੰਮਦੂ ਸੰਗ ਜੱਟੂ।
ਕਰਯੋ ਭਟ ਭੇਰੰ ਉਭੈ ਬੀਰ ਹੱਠੂ[1]।
ਗਿਰੇ ਜੂਝ ਦੋਈ ਘਨਯੋਂ ਕੋ ਹਰੈ ਕੈ[1]।
ਭਈ ਮੋਦ ਹੂੰਰੈਂ ਸੁ ਸੂਰੈਂ ਬਰੈ ਕੈ[1] ॥ ੧੨੮ ॥
ਤਬੈ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਪਰਯੋ ਧਾਇ ਸੂਬਾ।
ਲਏ ਸੈਨ ਭਾਰੀ ਉਭੈ ਪੂਤ ਖੂਬਾ[1]।
ਬਜੇ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1] ਪ੍ਰਲੈ ਮੇਘ ਮਾਨੋ।
ਭਿਰੀ ਸੈਨ ਦੋਈ ਮਚਯੋ ਘੱਮਸਾਨੋ ॥ ੧੨੯ ॥
ਇਤੰ ਤੈ[1] ਗੁਰੂ ਭੀ ਲਏ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ।
ਭਏ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸਾਮੁਹੇ ਜਾਇ ਐਨਾ।
ਉਭੈ ਓਰ ਜੁੱਟੇ ਮਹਾਂ ਰੋਹ ਮਾਤੇ।

[1]ਦੋਹਾਂ ਹਠੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਜੰਗ ਕੀਤਾ।
[1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਕੇ।
[1]ਦੋਵੇਂ ਚੰਗੇ ਪੁੱਤਰ।
[1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ।
[1]ਏਧਰੋਂ।

ਭਏ ਸੂਰ ਮਧਜਾਨ ਜਯੋਂ ਸੂਰ ਤਾਤੇ[1] ॥੧੩੦॥
[1]ਦੋਪਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਸੂਰਮੇ ਤੱਤੇ ਹੋ ਗਏ।

ਘਨੋ ਤੀਰ ਤੋਫੰਗ ਕੋ[1] ਜੰਗ ਸਜਯੋ।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ।

ਜਿਸੈ ਦੇਖ ਕੈ ਸਾਵਨੰ ਮੇਹ ਲਜਯੋ।
ਹਲਾ ਹੂਲ ਪਾਰੀ[1] ਧਲਾ ਧੂਲ ਮੱਚਾ[2]।
[1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। [2]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਧੂੜ ਫੈਲ ਗਈ।

ਬਿਨਾ ਘਾਇ ਤੈ ਨ ਤਬੈ ਕੋਇ ਬੱਚਾ ॥੧੩੧॥
ਪਰੈ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ[1] ਅੱਪਾਰ ਭਾਰੀ।
[1]ਲੋਹੇ ਦੀ ਧਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਿਲੈ ਨਾਹਿ ਲੈਨੀ ਕਿਸੀ ਕੌ ਸੰਭਾਰੀ।
ਕਰੇ ਹੈਂ ਸਿਪਾਹੀ ਉਭੈ ਓਰ ਪੋਲੇ[1]।
[1]ਕਮਜ਼ੋਰ।

ਪਰੇ ਚੇਤ ਮਾਨੋ ਪਕੇ ਖੇਤ ਗੋਲੇ[1] ॥੧੩੨॥
[1]ਮਾਨੋ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪੱਕੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗੜੇ ਪਏ ਹਨ।

ਜਬੈ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਮੁਕੇ ਖੈਂਚ ਤੇਗੈਂ।
ਭਿਰੇ ਆਪ ਵੀਚੈਂ ਬਲੀ ਬੀਰ ਬੇਗੈਂ।
ਚਲੀ ਸੈਫ[1] ਸਾਫੰ ਸਫਾ ਅੰਗ ਕੱਟੈ।
[1]ਸਿੱਧੀ ਤਲਵਾਰ।

ਮਨੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੀ ਜੀਭ ਹੀ ਪ੍ਰਾਨ ਚੱਟੈ ॥੧੩੩॥
ਚਲੀ ਸੈਹਥੀ[1] ਸੇਲ[2] ਸਾਂਗੰ[3] ਦਮੱਕੈ[11]।
[1]ਬਰਛੀ। [2]ਨੇਜ਼ਾ, ਸੇਲਾ। [3]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਛੀ ਜੋ ਦਸ ਫੁੱਟ ਲੰਬੇ ਛੜ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਛੜ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੋਕਦਾਰ ਫਲ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [11]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਕਿਧੋ ਸੱਪਨੀ ਪੰਖਵਾਰੀ[1] ਲਪੱਕੈ[2]।
[1]ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੀ। [2](ਖਾਣ ਨੂੰ) ਉਛਲ ਕੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸਰੋਹੀ[1] ਫੁਲਾਦੀ ਜੁਨੱਬੀ[2] ਹਲੱਬੀ[3]।
[1]ਸਿਰੋਹੀ ਨੱਗਰ ਦੀ ਬਣੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜੋ ਫੁਲਾਦੀ ਜਾਂ ਸਕੇਲੇ ਦਿਆਂ ਪੱਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਦੇ ਕੇ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [2]ਆਰਮੇਨੀਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਨੱਬ ਨੱਗਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ। [3]ਸ਼ਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਲੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ।

ਸੁਕੱਤੇ ਦੁਧਾਰੇ[1] ਅਪਾਰੈਂ ਅਰੱਬੀ[2] ॥੧੩੪॥
[1]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਖੰਡੇ। [2]ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ।

ਚਲਾਵੈਂ ਗਿਰਾਵੈਂ ਨ ਝੱਕੈਂ ਨ ਥੱਕੈਂ।
ਮਨੋ ਬੀਜਰੀ ਕੋਟ ਮੇਘੰ ਦਮੱਕੈਂ।
ਕਹੂੰ ਖੱਗ[1] ਪੈ ਖੱਗ ਬੱਜੈ ਠਣੱਕੈ।
[1]ਤਲਵਾਰ।

ਘੜੈਂ ਘਾੜ ਠੱਠਜਾਰ ਲੋਹਾਰ ਪਕੈ[1] ॥੧੩੫॥
[1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਕਟੈਂ ਢਾਲ ਸੰਜੋਇ ਪੇਟੀ ਝਟੱਕੈਂ[1]।
[1]ਛੇਤੀ ਨਾਲ।

ਅੱਧੋ ਅੱਧ ਕੈ ਕੈ ਧਰਾ ਪੈ ਪਟੱਕੈਂ[1]।
[1]ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।

ਬਹੈਂ ਖੂਨ ਧਾਰੈਂ ਪਨਾਰੈ ਸਮਾਨੈਂ[1]।
[1]ਪ੍ਰਨਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ।

ਭਈ ਭੂਮਿ ਲਾਲੰ ਕਰਾਲੰ ਮਹਾਨੈਂ ॥੧੩੬॥
ਇਸੋ ਕੀਚ ਮਚਯੋ ਧਰਾ ਵੀਚ ਆਈ।
ਧਸੈਂ ਅੱਸ੍ਵ ਜਵਾਨੰ ਚਲਯੋ ਨਾਹਿ ਜਾਈ।
ਭਈ ਰੇਲ ਪੇਲੰ[1] ਮਿਲੇ ਮੇਲ ਮੇਲੈਂ[2]।
[1]ਧੱਕੋ ਧੱਕੀ ਹੋਈ। [2]ਐਉਂ ਮਿਲੇ ਜਿਵੇਂ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਭਿਗੇ ਅੰਗ ਲੋਹੂ ਮਨੋ ਫਾਗ[1] ਖੇਲੈਂ ॥੧੩੭॥
[1]ਹੋਲੀ।

ਭੁਜਾ[1], ਸੱਥਲੰ[2], ਹੱਥ, ਮੱਥੇ[3], ਬਿਲੱਛੀ[11]।
[1]ਬਾਂਹ। [2]ਪੱਟ। [3]ਸਿਰ। [11](ਐਉਂ) ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਰਫੈਂ ਵੀਚ ਲੋਹੂ ਕਿਰੋਹੂ[1] ਸੁ ਮੱਛੀ।
[1]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੱਛੀ।

ਪਰੀ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਆਗੁੱਧ ਭਾਰੇ[1]। — [1]ਲੋਥਾਂ ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਆ ਪਈਆਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਢੇਰ (ਬਣ ਗਏ)।
ਧਰਾ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ ਸੁ ਝੁੰਡੰ ਬਿਥਾਰੇ[1] ॥ ੧੩੮ ॥ — [1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਧੜ ਤੇ ਸਿਰ ਖਿੰਡੇ ਪਏ।
ਤੱਛਾ ਮੁੱਛ[1] ਜੋਧੇ ਸੁਟੈਂ ਝੱਟ ਕੈ ਕੈ। — [1]ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਕੇ।
ਬਢੈਂ ਬਾਢ ਬਾਢੀ ਬਨੰ ਜੈਸ ਜੈ ਕੈ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਤਰਖਾਣ (ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ) ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਦਾ ਹੈ।
ਕਟਾ ਕੁੱਟ ਮੱਚੀ ਫਟਾ ਫੱਟ ਡਾਰੈਂ[1]। — [1]ਛੇਤੀ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਘੜੈਂ ਘਾੜ ਮਾਨੋ ਠਠੇਰੇ ਅਪਾਰੈਂ ॥ ੧੩੯ ॥
ਖਚਾ ਖੱਚ ਬਾਹੈਂ ਗਚਾ ਗੱਚ ਤੇਗੈਂ[1]। — [1]ਖਚਾ-ਖੱਚ (ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ) ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ) ਗੱਚਾ ਗੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪਟਾ ਪੱਟ ਗੇਰੈਂ ਦੜਾ ਦਾੜ ਬੇਗੈਂ[1]। — [1]ਪਟਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਛੇਤੀ {ਪੱਟ} ਚੀਰ ਕੇ ਦੜਾ ਦਾੜ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਭਕਾ ਭਕ ਬੋਲੈਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਘਾਉ ਭਾਰੇ।
ਬਹੇ ਖੂਨ ਜੈਸੇ ਪਨਾਰੇ ਫੁਹਾਰੇ ॥ ੧੪੦ ॥
ਕਹੂੰ ਅੱਸ੍ਵ ਡੋਲੈਂ ਬਿਨਾ ਅੱਸਵਾਰੈਂ।
ਕਹੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਭਾਰੈਂ।
ਅਈ ਜੋਗਨੀ ਭੋਗਨੀ[1] ਖੂਨ ਮਾਸੰ। — [1]ਛਕਣ ਲਈ।
ਛਕੈਂ ਬਾਂਛਤੰ ਸ੍ਵਾਨ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ[1] ਖਾਸੰ ॥ ੧੪੧ ॥ — [1]ਗਿੱਦੜ।
ਨਚੈਂ ਭੂਤ ਭੈਰੋਂ ਤਚੈਂ ਕਿੱਲਕਾਰੀ[1]। — [1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਅਟੈਂ ਭੂਤ ਬਾਲਾ[1] ਰਟੈਂ[2] ਗੀਤ ਗਾਰੀ। — [1]ਰੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ। [2]ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਭਰਜੋ ਖੱਪਰ ਕਾਲੀ ਛਕਜੋ ਦੈ ਅਸੀਸੰ।
ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਰੈਹੈਂ ਸਦਾ ਛੱਤ੍ਰ ਸੀਸੰ ॥ ੧੪੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਕੋਪ ਹੋਇ ਸੂਬਾ ਤਬੈ,
ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਸਿਮਟਾਇ[1]। — [1]ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਅਰਜੋ ਸੰਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੂ ਕੈ,
ਕਰਿ ਸੁਭਟੈਂ ਅਗਵਾਇ ॥ ੧੪੩ ॥

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਤਬ ਨਬੀ ਬਖਸ਼ ਕਰਿ ਅੱਟ ਨਾਦ[1]। — [1]ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ।
ਬਹੁ ਤਜੇ ਤੀਰ ਕਰ ਬੱਕ ਬਾਦ[1]। — [1]ਬਕਵਾਸ।
ਗੁਰੁ ਆਇਸ ਲੈ ਪੈ ਪਰਸ ਰਾਮ।
ਬਡ ਨਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਸੋਂ ਕਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ॥ ੧੪੪ ॥
ਧਰ ਪਰੇ ਜੁਝ ਜਬ ਉਭੈ ਬੀਰ।
ਪਿਖਿ ਭ੍ਰਾਤ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਧੀਰ।
ਕਾਰੀਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੈ ਅਧਿਕ ਜੋਰ।
ਬਹੁ ਤਜੇ ਤੀਰ ਕਿਯ ਜੰਗ ਘੋਰ ॥ ੧੪੫ ॥
ਸੋ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਹਤਜੋ ਧਾਇ।
ਬਹੁ ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਕੈ ਉਪਾਇ।
ਪਿਖਿ ਮਰੇ ਪੂਤ ਜੁਗ ਜੰਗ ਵੀਚ।

ਤਬ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰੇਰਜੋ ਅਯੋ ਮੀਚ[1] ॥੧੪੬॥ — [1]ਮੌਤ ਦਾ।
ਸੰਗ ਲੀਏ ਭਟਨ ਕੀ ਅਧਿਕ ਭੀਰ।
ਹ੍ਵੈ ਸੰਮੁਖ ਲਗੇ ਸਬਿ ਤਜਨ ਤੀਰ।
ਕਰਿ ਅਲੀ ਅਲੀ ਬਕ ਮਾਰ ਮਾਰ।
ਕਿਯ ਜੰਗ ਘੋਰ ਭਜਾਨਕ ਅਪਾਰ ॥੧੪੭॥
ਗੁਰੁ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਮਾਨ ਤਾਨ।
ਸਮ ਮੇਂਹ ਤੀਰ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਨ।
ਕੋ ਪਾਂਚ ਹਜਾਰੀ ਸੱਤ ਹਜਾਰ।
ਧਰ ਦਏ ਗੇਰ ਬਡ ਬਡ ਸਰਦਾਰ ॥੧੪੮॥
ਤਹ ਜਵਾਨ ਕਿਕਾਨਨ ਕਿਯ ਸਥਾਰ।
ਗੁਰੁ ਤੁੱਕੇ[1] ਸੁੱਕੇ ਕੱਢੇ ਪਾਰ। — [1]ਤੀਰ।
ਆਖਰ ਬਡ ਸੂਬੇ ਅਸ੍ਵ ਛੇਰ।
ਢਿਗ ਢੁੱਕ ਗੁਰੂ ਕੌ ਕਹਜੋ ਟੇਰ ॥੧੪੯॥
ਤੁਮ ਹਤੇ ਸੁਭੱਟ ਹਮਰੇ ਕਿਤਾਨ।
ਅਬ ਜੀਵਤ ਤੁਮੈ ਨ ਦੈਹੰ ਜਾਨ।
ਹਮ ਸੰਗ ਲਰੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਤਰਵਾਰ।
ਤੁਮ ਬੀਰ ਬਲੀ ਹਮ ਸੁਨੇ ਭਾਰ ॥੧੫੦॥
ਯਹਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਛੇਰਿ ਤੁਰੰਗ ਬੇਗ।
ਗੁਰੁ ਪਰ ਉਨਿ ਬਾਹੀ ਖੈਂਚ ਤੇਗ।
ਗੁਰੁ ਹੱਥ ਫੁਲੱਥੇ[1] ਕੇਰ ਕੀਨ। — [1]ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਹੱਥ।
ਨਿਜ ਕੋ ਬਚਾਇ ਤਿਹ ਮੂੰਡ ਲੀਨ[1] ॥੧੫੧॥ — [1]ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਲੈ ਲਿਆ।
ਸਿਰ ਗਿਰਜੋ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕਾ ਧਰਾ ਐਸ।
ਪੱਕ ਨਾਲੀਏਰ ਟੁੱਟ ਪਰੈ ਜੈਸ।
ਪਿਖਿ ਖਾਂ ਨਜੀਬ ਇੱਕ ਪਟੇਬਾਜ[1]। — [1]ਗੱਤਕੇ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ।
ਉਨਿ ਧਾਇ ਆਇ ਕੁਦਾਇ ਬਾਜ[1] ॥੧੫੨॥ — [1]ਘੋੜਾ।
ਅਤਿ ਸ਼ੀਘਰ ਗੁਰੁ ਪਰ ਕਰਜੋ ਵਾਰ।
ਦੈ ਹਾਥ ਰਾਖਜੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਰਤਾਰੁ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਉਭਾਰ[1] ਤਰਵਾਰ ਝੱਟ। — [1]ਉੱਗ੍ਰ ਕੇ, ਚੁੱਕ ਕੇ।
ਸਿਰ ਸੁਟਜੋ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕਾ ਐਸ ਕੱਟ ॥੧੫੩॥
ਜਿਮ ਬਧਨਾ[1] ਲਾਹਿਤ ਹੈ ਘੁਮਾਰ। — [1]ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘੜਿਆ ਭਾਂਡਾ।
ਪੁਨ ਔਰ ਅਏ ਕਰਿ ਮਾਰ ਮਾਰ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਹੱਲਾ ਕਰਿ ਅਪਾਰ।
ਬਹੁਤੋਂ ਕੇ ਡਾਰੇ ਅੰਗ ਝਾਰ ॥੧੫੪॥
ਸੁਤ ਚੰਦੂ ਕਾ ਭੀ ਕਰਮ ਚੰਦ।
ਇਸ ਹੱਲੇ ਮੈਂ ਹੀ ਮਰਜੋ ਮੰਦ।
ਤਬਿ ਦੋਇ ਘੜੀ ਥੀ ਗਈ ਰਾਤ।
ਬਿਨ ਭੂਪ ਲਰੈ ਫਿਰ ਕੋ ਬਖਜਾਤ ॥੧੫੫॥

ਘਬਰਾਇ ਸੈਨ ਤਬਿ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇਰ।
ਇਤ ਉਤੈ ਚਲੀ ਭਗ ਬਿਨਾ ਦੇਰ।
ਕੋ ਅਰਤ ਜਾਤ ਕੋ ਭਗਜੋ ਜਾਤ।
ਪਰਿ ਪੀਛੇ ਸਿੱਖਨ ਕਰੇ ਘਾਤ[1] ॥੧੫੬॥ — [1]ਨਾਸ।
ਭੈ ਤਿਮਰ ਸਬੱਬ[1] ਮਗ ਮਿਲਤ ਨਾਂਹਿ। — [1]ਡਰ ਤੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ।
ਨਹਿਂ ਭਗਜੋ ਜਾਇ ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰਾਹਿਂ।
ਫਿਰ ਉਚ ਧੁਨੀ ਸੋਂ ਟੇਰ ਟੇਰ[1]। — [1]ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ।
ਉਨਿ ਦਈ ਦੁਹਾਈ ਗੁਰੂ ਕੇਰ ॥੧੫੭॥
ਤਬਿ ਤਿਨੈ ਛੋਰਿ ਸਿੱਖ ਹਟ ਪਿਛਾਹਿਂ।
ਸਬਿ ਅਏ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ ਚਾਹਿਂ।
ਬਜਵਾਏ ਦੁੰਦਭਿ ਫਤੇ ਕੇਰ[1]। — [1]ਜਿੱਤ ਦੇ ਧੌਂਸੇ ਵਜਵਾਏ।
ਜੈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਭੀ ਕਹਿਂ ਉਚ ਟੇਰ ॥੧੫੮॥
ਜਗਵਾਇ ਮਸਾਲੈਂ ਗੁਰੂ ਫੇਰ।
ਉਠਵਾਏ ਜਖ਼ਮੀ ਸਿੱਖ ਹੇਰ।
ਸਿਲਵਾਇ ਜਖ਼ਮ ਸਿਤਕਾਰ ਕੀਨ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਸਬਿਨਿ ਇਨਾਮ ਦੀਨ ॥੧੫੯॥
ਫਿਰ ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਲਾਸ਼।
ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਈ ਦਰਯਾ ਬਿਪਾਸ[1] ॥੧੬੦॥ — [1]ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ।

ਦੋਹਿਰਾ:

ਲੋਥ ਅਬੱਦੁਲੇ ਖਾਨ ਕੀ,
ਸਹਿ ਸਰਦਾਰਨ ਔਰ।
ਦਫਨ ਕਰਾ[1] ਤਿਨ ਊਪਰੈ, — [1]ਦਬਾ ਕੇ।
ਰਚਵਾ ਊਚੀ ਠੌਰ[1] ॥੧੬੧॥ — [1]ਥੜਾ ਬਣਵਾ ਕੇ।
ਤਾਂ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਨਾਮ ਦਮਦਮਾਂ ਕੀਨ।
ਦਸ ਬਾਰੈਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੁਰਕ,
ਮਰਜੋ ਜੁ ਥਾ ਤਹਿਂ ਪੀਨ ॥੧੬੨॥
ਕੁਛ ਦਬਵਾਏ ਗਢਜੋਂ ਮੈਂ[1], — [1]ਟੋਇਆਂ ਵਿੱਚ।
ਕੁਛ ਡਾਰੇ ਦਰਯਾਇ।
ਜਲਚਰ[1] ਥਲਚਰ[2] ਖੇਚਰੈਂ[3], — [1]ਜਲ ਜੰਤੂ। [2]ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੇ ਜਾਨਵਰ। [3]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ।
ਛਕੈਂ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਇ ॥੧੬੩॥
ਜਗਜ ਜੰਗ[1] ਪੂਰਨ ਭਯੋ, — [1]ਜੰਗ ਰੂਪ ਯੱਗ।
ਯਹਿ ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਕੇਰ।
ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਧਜਾਯ ਯਹਿ,
ਜੀਤ ਸਪੂਰਨ ਰੇਰ[1] ॥੧੬੪॥ — [1]ਮੁਕੰਮਲ ਜਿੱਤ ਕਹਿ ਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਚੌਬੀਸਮੋ

ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. {ਬਾਬਾ ਅਟੱਲਰਾਇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੇ ਡਰੋਲੀ ਦੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਕੀਰਤਿ ਮੰਜਲ ਮਾਲਤੀ,
ਬਿਸਤੀਰਤ ਜੁਗ ਲੋਕ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉੱਜਲ ਕੀਰਤੀ (ਰੂਪ) ਮਾਲਤੀ (ਦੇ ਫੁੱਲ) ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਦ ਗੁਨ ਮਾਲ ਮਰਾਨ ਗੁਰੁ,
ਪਹੁੰਚਾਵਤ ਗੁਰੁ ਓਕ[1] ॥੧॥

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਡਾਰ (ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ) ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੁਚਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਧਰਨੀ ਭਾਰ ਉਤਾਰਜੋ,
ਹਤੇ ਮਲੇਛ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਯੋਂ ਚੇਸ਼ਟਾ[1],
ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ॥੨॥

[1]ਲੀਲ੍ਹਾ, ਕੌਤਕ।

ਅਟਲਰਾਇ ਗੁਰਦਾਸ ਕੀ,
ਗਾਥ ਡਰੌਲੀ ਕੇਰ।
ਜੰਗ ਮਾਲਵੇ ਜਯੋਂ ਭਯੋ,
ਕਹੌਂ ਗਾਥ ਅਬਿ ਟੇਰ ॥੩॥

ਚੌਪਈ:

ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਪੁਰ ਹਰਗੋਬਿੰਦ।
ਥਿਰੇ ਗੁਰੂ ਹਾਰਕ ਦੁਖ ਦੁੰਦ[1]।
ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਰਚੇ ਉਦਾਰੇ।
ਪੁਰ ਮੈਂ ਰੌਣਕ ਬਢੀ ਅਪਾਰੇ ॥੪॥

[1]ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ।

ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੀਤ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਅਈ ਉਮੰਗਤ[1]।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸੈਂ ਮਨਿ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਅਰਪੈਂ ਬਿਬਿਧ ਅਕੋਰ ਅਨਾਏ[1] ॥੫॥

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਲਿਆ ਕੇ।

ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਦਰਬ ਅਪਾਰੇ।
ਸੁੰਦਰ ਅੱਸ੍ਵ ਅਮੋਲ ਉਦਾਰੇ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਆਏ।
ਗੁਰੁ ਸੁਭਟਨ ਬਖਸ਼ੈਂ ਮੁਦ ਪਾਏ ॥੬॥
ਚਤੁਰ ਮਾਸ ਤਹਿ ਰਹੇ ਸੁਹਾਵਨ।
ਸਸ ਸਿਸ ਗਨ[1] ਕੀਨੇ ਬਿਰਧਾਵਨ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਮਗ ਸਿੱਖਨਿ ਤਾਰਤ।
ਸੁਜਸ ਮਾਲਤੀ ਸੀ ਬਿਸਤਾਰਤ ॥੭॥

[1]ਖੇਤੀ (ਵਾਂਗ) ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ।

ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਯਾਦ ਜੁ ਕੀਨੋ।
ਪੁਰ ਰਮਦਾਸ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਚੀਨੋ[1]।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸ ਬ੍ਰਿਧ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਗਯੋ ਸੁ ਦੇਹ ਤਜੈ ਕੈ ॥੮॥

[1]ਦੇਖਿਆ।

ਰਹੇ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਤਹਿਂ ਜਗ ਸਾਂਈ।
ਲੌਕਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਕਰਾਈ।
ਬ੍ਰਿਧ ਕੇ ਪੌਤ੍ਰ ਭਾਣੇ ਤਾਂਈਂ।
ਬ੍ਰਿਧ ਠੌਰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ ॥ ੯ ॥
ਪੁਨ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰੇ।
ਜਾਇ ਮਨਾਇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਏ।
ਬੇਦੀ ਸਬਿ ਪੂਜੇ ਬਹੁ ਭਾਏ ॥ ੧੦ ॥
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਸਿਖਹਿ ਸੁਖ ਦੇਤੇ।
ਹਯ ਹਥਯਾਰ ਨਜ਼ਰ ਜ਼ਰ ਲੇਤੇ[1]। — [1]ਘੋੜੇ, ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲੈਂਦੇ।
ਆਇ ਸੁਧਾਸਰ ਪੁਨਾ ਥਿਰਾਏ।
ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਏ ॥ ੧੧ ॥
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰੋ[1] ਸਬਿ ਪਰਵਾਰ। — [1]ਦੁਆਬੇ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਤੋਂ।
ਲਯੋ ਬੁਲਾਇ ਅਯੋ ਚਲਿ ਸਾਰ[1]। — [1]ਸਾਰਾ।
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਭੀ ਆਯੋ ਸੰਗੈਂ।
ਤੱਜਬ ਰਹਯੋ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਜੰਗੈਂ ॥ ੧੨ ॥
ਮੇਲਾ ਦੀਪ ਮਾਲ ਨਿਕਟਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਉਮਗਾਯੋ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਉਛਲ ਕੇ ਆਏ।
ਲੈ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੰਗੈਂ।
ਗੁਰੁ ਪਗ ਦਰਸੈਂ ਆਇ ਉਮੰਗੈਂ ॥ ੧੩ ॥
ਅੱਸ੍ਰ ਹਥਯਾਰ ਬਸਨ[1] ਬਹੁ ਦਰਬੂ[2]। — [1]ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਧਨ।
ਅਰਪਯੋ ਗੁਰਹਿਂ ਸਿਖਨਿ ਬਿਧਿ ਸਰਬੂ।
ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਗਹੈ ਕੈ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਹਿਨ[1] ਗਏ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ॥ ੧੪ ॥ — [1]ਘਰਾਂ ਨੂੰ।
ਪੂਰਬ ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਰਹਿਨ ਲਗੇ ਤਹਿਂ।
ਸਬਿ ਸੁਖ ਸਾਰਦ[1] ਭੀ ਨ ਸਕੈ ਕਹਿ। — [1]ਸਰਸੁਤੀ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜਦਯਪਿ ਪਾਚੌਂ।
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਕਤ ਥੇ ਸਾਚੌਂ ॥ ੧੫ ॥
ਤੌ ਭੀ ਅਟਲਰਾਇ ਬਲਕਾਰੀ।
ਅਜ਼ਮਤ[1] ਨਿਤ ਦਿਖਰਾਇ ਅਪਾਰੀ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ।
ਚਾਪੈਂ ਚਰਣ[1] ਛਕਾਇ ਮਿਠਾਈ। — [1]ਚਰਨ ਘੁਟਦੇ ਹਨ।
ਅਰਪੈਂ ਖੁੰਡੀ ਗੇਂਦ ਜੁ ਲਿਆਈ ॥ ੧੬ ॥
ਤੁਸ਼ਟ[1] ਹੋਇ ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਚਾਰੈਂ। — [1]ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਦੇਤਿ ਨ ਲਾਵਤ ਬਾਰ[1] ਉਦਾਰੈਂ। — [1]ਦੇਰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਭਏ ਬਖਯਾਤੈਂ।
ਦਿਖਰਾਵੈਂ ਨਿੱਤ ਬਹੁ ਕਰਮਾਤੈਂ ॥ ੧੭ ॥

ਸੋਨੀ[1] ਖੱਤ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੀ। — [1]ਗੋਤ ਦੇ।
ਤਾਂ ਕਾ ਸੁਤ ਮੋਹਣ ਅਭਿਰਾਮੀ।
ਅਟਲਰਾਇ ਸੋਂ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਖੇਲੈਂ।
ਖੁੱਦੋ ਖੂੰਡੀ ਸੋਂ ਬਹੁ ਪੇਲੈਂ[1] ॥੧੮॥ — [1]ਧਕਦੇ ਹਨ, ਰੋੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਦੌਰ ਦੌਰ ਬਾਲਕ ਬਹੁ ਝੇਲੈ[1]। — [1]ਰੋਕਦੇ ਹਨ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਿਸ ਕੋ ਪੇਲ ਧਕੇਲੈਂ[1]। — [1]ਦਬਾ ਕੇ ਧਕਦੇ ਹਨ।
ਕੋ ਜੀਤੈ ਕਬਹੂੰ ਕੋ ਹਾਰੈਂ।
ਕੋਦਕ[1] ਨਿਤ ਮਿਲਿ ਮੋਦ ਬਿਥਾਰੈਂ[2] ॥੧੯॥ — [1]ਬੱਚੇ। [2]ਅਨੰਦ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਖੇਲਤਿ ਸਾਂਝ ਏਕ ਦਿਨ ਭਈ।
ਮੀਟੀ[1] ਮੋਹਨ ਸਿਰ ਰਹਿ ਗਈ। — [1]ਦਾਈ, ਬਾਜ਼ੀ।
ਅਟਲਰਾਇ ਤਿੰਹ ਐਸ ਸੁਨਾਈ।
ਤੁਮ ਤੈ ਲੇਹੁਂ ਫਜ਼ਰ[1] ਮੈਂ ਦਾਈ ॥੨੦॥ — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਬਾਲ ਸਬਿ ਗਏ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪਿਖਿ ਆਨੰਦ ਭਏ।
ਦੈਵ ਜੋਗ ਤੈ[1] ਮੋਹਨ ਤਾਂਈ। — [1]ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ।
ਡਸਜੋ ਸਰਪ ਮਰਜੋ ਨਿਸ ਸਾਈ[1] ॥੨੧॥ — [1]ਉਸੇਰਾਤ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਥਾ ਸੁਤ ਸੋਈ।
ਕੀਨ ਬਿਰਲਾਪ ਰੁਦਨ[1] ਬਹੁਤੋਈ[2] ॥੨੨॥ — [1]ਰੋਣਾ। [2]ਬਹੁਤਾ।

ਦੋਹਰਾ:

ਅਟਲਰਾਇ ਬਡ ਭੋਰ ਜਗ[1], ਨਿੱਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ ਸਾਰ[2]। — [1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਜਾਗ ਕੇ। [2]ਸਾਰੀ।
ਖੇਲਨ ਕੇ ਅਸਥਾਨ ਜਾ, ਲੀਨੇ ਸਖਾ ਹਕਾਰ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਮਿੱਤ੍ਰ ਸੱਦ ਲਏ।

ਚੌਪਈ:

ਬਾਲ ਰਵੀ ਸਮ[1] ਦੁਤਿ[2] ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ। — [1]ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ। [2]ਚਮਕ।
ਸਦ ਗੁਨ ਗਨ ਅਜ਼ਮਤ ਕੇ ਮੰਦਰ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਰੇ ਜਰਾਉ ਅਪਾਰੇ।
ਸੋਹਿਤ ਅੰਗ ਅੰਗ ਦੁਤਿ ਵਾਰੇ ॥੨੪॥
ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਸੁ ਖੂੰਡੀ ਹਾਥਾ।
ਅੰਕੁਸ[1] ਧਰੇ ਮਨੋ ਗਣ ਨਾਥਾ[2]। — [1]ਕੁੰਡਾ। [2]ਗਣੇਸ਼।
ਕਹਜੋ ਨ ਮੋਹਨ ਅਬਿ ਲੌਂ ਆਯੋ।
ਲਜਾਵਨ ਹਿਤ ਇਕ ਬਾਲ ਪਠਾਯੋ ॥੨੫॥
ਮਰਜੋ ਪਰਜੋ ਤਿਨ ਮੋਹਨ ਹੇਰਾ।
ਮਾਪੇ ਕਰਤ ਬਿਲਾਪ ਬਧੇਰਾ।
ਬਾਲਕ ਖਬਰ ਦਈ ਜਬਿ ਆਏ।
ਅਟਲਰਾਇ ਤਿਹ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏ ॥੨੬॥
ਕਹਜੋ ਅਰੇ ਮੋਹਨ ਮਮ ਦਾਈ।
ਲੈ ਕਰਿ ਜੈ ਹੈਂ ਕਹਾਂ ਪਲਾਈ[1]। — [1]ਦੌੜ ਕੇ।

ਡਾਰ ਗਰੇ ਖੂੰਡੀ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ।
ਕਹਯੋ ਸੀਡ ਦਿਹੁ ਮਮ ਉਠਿ ਧਰ ਤੇ[1] ॥੨੭॥ — [1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।
ਬਲ ਕਰਿ ਬਾਂਹੁਂ ਸੁ ਲੀਨ ਉਠਾਈ।
ਮੋਹਨ ਉਠਯੋ ਨੀਂਦ ਜਿਮ ਪਾਈ।
ਅਟਲਰਾਇ ਤਿਹ ਸੰਗ ਲਵਾਈ[1]। — [1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਪੂਰਬ ਜਯੋਂ ਮਿਲਿ ਖੇਲ ਮਚਾਈ ॥੨੮॥
ਮੀਟੀ, ਸੀਡ, ਪੋਤ, ਪਿੱਤ, ਦਾਈ।
ਨਾਮ ਲਖੋ ਬਾਜੀ ਕੇ ਭਾਈ।
ਪੇਖਿ ਨਾਰਿ ਨਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਧੰਨ ॥੨੯॥
ਜਿਮ ਰੋਵਨ ਪੀਟਨ ਕਾ ਰੌਰਾ।
ਥਾ, ਤਿਮ ਹਰਖ[1] ਬਢਯੋ ਅਤਿ ਗੌਰਾ[2]। — [1]ਅਨੰਦ। [2]ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ।
ਅਟਲਰਾਇ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਭਾਰੀ।
ਫੈਲੀ ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਬਾਰੀ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਜਾਣੋ ਮਾਲਤੀ (ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ) ਦੀ ਬਗ਼ੀਚੀ ਹੈ।
ਯਹਿ ਗਾਥਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਬਿਸਮਾਏ।
ਦੋਇ ਘਰੀ ਲੌ ਮੌਨ ਰਹਾਏ।
ਮਨ ਮੈ ਗਿਨਤੀ ਕਰਿ ਯੌਂ ਕਹੇ[1]। — [1]ਇਉਂ (ਬਚਨ) ਕਹੇ।
ਰਾਜ ਦੁਸ਼ਟ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਅਹੇ ॥੩੧॥
ਮਰੈ ਸ਼ਾਹਿ ਯਾ ਪੂਤ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ।
ਸੋ ਭੀ ਕਹੈ ਜਿਵਾਉ ਯਾਂਹਿ ਕੋ।
ਨਾਹਿ ਜਿਆਵੈਂ ਤਉ ਦੁਖ ਦੈ ਹੈ।
ਜਿਆਵੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਮਰਯਾਦਾ ਖ੍ਵੈ ਹੈ ॥੩੨॥
ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਕਰਮਨ ਫਲ ਦੈ ਹੈਂ।
ਸੋ ਹਮ ਮੇਟਿ ਦੂਰ ਤਿਹ ਪੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਤਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪੈ ਜਾਵਾਂਗੇ ਭਾਵ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।
ਅਤੀ ਅਜੋਗ ਬਾਤ ਯਹਿ ਕੀਨੀ।
ਐਸੇ ਠਟ[1] ਗੁਰੁ ਰਿਸ ਬਟ ਪੀਨੀ[2] ॥੩੩॥ — [1]ਧਾਰ ਕੇ, ਠਾਣ ਕੇ, ਸੋਚ ਕੇ। [2]ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ।
ਕਹਯੋ ਜੇ ਅਬਿ ਨਹਿਂ ਇਸੈ ਹਟੈ ਹੈਂ।
ਇਸ ਤੈ ਦਹਗੁਨ ਔਰ ਦਿਖੈ ਹੈ।
ਕੋਸ਼ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ[1] ਸਬੀ ਲੁਟੈ ਹੈ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਘਟੈ ਹੈ ॥੩੪॥
ਦਰਗਹਿ ਜਾਇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਵਰ ਤੈ ਦੂਰ ਪਰੈ ਹੈ[1]। — [1]ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
ਅਟਲਰਾਇ ਇਤਨੇ ਮੈ ਆਯੋ।
ਤਿਸ ਦਿਸ ਰਿਸ ਸੋਂ ਪਿਖਿ ਗੁਰਿ ਗਾਯੋ ॥੩੫॥
ਕਰਾਮਾਤ ਤੁਮ ਅਧਿਕ ਦਿਖੈ ਹੋ।
ਯਹਿ ਨਹਿ ਭਲੀ ਬਾਤ ਸੁਤ ਕੈ ਹੋ।

ਅਜਰ ਓਜ ਅਜ਼ਮਤ ਕਾ ਜਰਨਾ[1]। — [1]ਕਰਾਮਾਤ (ਰੂਪ) ਅਜਰ (ਵਸਤੂ) ਦਾ ਬਲ ਸਹਾਰਨਾ।
ਆਹਿ ਨੀਕ ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਸੰਤਨ ਵਰਨਾ[2] ॥੩੬॥ — [1]ਵੇਦਾਂ। [2]ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਹਿਰ ਦਿਖਾਨੋ।
ਸੋ ਤੁਮ ਕਰਿਹੋ ਰੋਜ ਮਹਾਨੋ।
ਅਬਿ ਤੁਮ ਰਹੋ ਕਿ ਹਮ ਹੀ ਰੈਹੈਂ।
ਇਕ ਘਰ ਨ੍ਰਿਪ ਨ ਦੋਇ ਰਹੈ ਹੈਂ ॥੩੭॥
ਏਕ ਮਜਾਨ ਮੈ ਜੁਗ ਤਰਵਾਰੈਂ।
ਕੇਹਰਿ ਜੁਗ ਇਕ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰੈਂ[1]। — [1]ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ੇਰ।
ਨਾਹਿ ਸਮਾਵਤ ਤਜੋਂ ਇਕ ਘਰ ਹੈਂ।
ਦੋਇ ਅਜ਼ਮਤੀ ਰਹਿਤ ਨ ਨਰ ਹੈਂ ॥੩੮॥
ਨਿਜ ਪਿਤ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੂ ਤੈ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਤੂਸ਼ਨ ਰਹਿ ਜਗ ਭੂਸ਼ਨ ਗੁਨਿ ਕੈ[1]। — [1](ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ) ਜਗਤ ਦਾ ਗਹਿਣਾ (ਰੂਪ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ (ਅਟੱਲਰਾਇ ਜੀ) ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ।
ਜਗ ਬੰਦਨ ਕੋ[1] ਕਰਿ ਕੈ ਬੰਦਨ। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਨ ਯੋਗ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ[1] ਤਬਿ ਜਾਇ ਸੁਛੰਦਨ[2] ॥੩੯॥ — [1]ਪੁੱਤਰ। [2]ਸੁਤੰਤਰ, ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਤਾਲ ਕੌਲਸਰ ਤਟ[1] ਦਿਸ ਦੱਖਨ। — [1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਤ੍ਰਿਨ ਜਯੋਂ ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਯੋ ਬਿਚੱਚਨ[1]। — [1]ਚਤੁਰ (ਅਟੱਲਰਾਏ ਜੀ) ਨੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਤਹੀਂ ਪਧਾਰੇ।
ਮ੍ਰਿਤੁ ਕ੍ਰਿੱਤੁ[1] ਕੀਨੀ ਬਿਧਿ ਸਾਰੇ ॥੪੦॥ — [1]ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਆ।
ਗਈ ਸਦਨ ਸੁਧ ਰੁਦਨਤ ਮਾਈ।
ਬਰਨਤ ਸਮਰਥਤਾ ਬਡ ਜਾਈ।
ਦੈ ਧੀਰਜ ਸਬਿ ਸੈਂ ਗੁਰ ਟੇਰਾ।
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਬਢੈ ਬਧੇਰਾ ॥੪੧॥
ਇਕ ਹਰਿਮੰਦਰ ਅਰ ਇਸ ਦੇਹਰਾ।
ਪੂਜ ਹੋਇ ਹੈ ਸਬਿ ਜਗ ਕੇਹਰਾ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦਾ।
ਜੋ ਸ਼ਵ[1] ਇਨ ਢਿਗ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦਾਹੂ[2]। — [1]ਮੁਰਦਾ। [2]ਸਸਕਾਰ।
ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਬਸ ਹੈ ਨਿਸਚੇ ਵਾਹੂ[1] ॥੪੨॥ — [1]ਉਹ।
ਇਸ ਪੁਰ ਕਾ ਇਹੁ ਹੋਯੋ ਸੂਬਾ।
ਚੋਰ ਯਾਰ ਕੋ ਡੰਡੈ ਖੂਬਾ।
ਹੋਇ ਜਾਤ੍ਰਾ ਸਫਲ ਤਾਂਹਿ ਕੀ।
ਮੰਨੈ ਜੁ ਕੁਨਸ[1] ਪ੍ਰਥਮ ਯਾਹਿ ਕੀ ॥੪੩॥ — [1]ਮੰਨਤ, ਸੁੱਖਣਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਸਤਾਸੀਏ,
ਦਸਮੀ ਸ੍ਰਾਧਨ[1] ਹੋਤ। — [1]ਭਾਵ ਅਸੂ ਵਦੀ ਦਸਵੀਂ।
ਅਟਲਰਾਇ ਤਜਿ ਅਟਲ ਜਸ,
ਮਿਲੇ ਜੋਤਿ ਮੈਂ ਜੋਤਿ ॥੪੪॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਾਤ ਬਖਜਾਤ ਭਈ ਜਬਿ ਏਹੁ,
ਤਬੈ ਸਿੱਖ ਦੇਸਨ ਤੈ ਬਹੁ ਆਏ।
ਖੈਂਚ ਸ੍ਵਾਸ ਉਦਾਸ ਭਏ ਮਿਲਿ,
ਰਾਇ ਅਟਲਹਿ ਕੀ ਗਤਿ ਗਾਏ[1]। [1]ਹਾਲ ਚਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਨੈ ਗੁਰੁ,
ਕੂਰੇ ਜਗਤ ਸਬੰਧ ਦਿਖਾਏ।
ਫੇਰ ਕਹੈਂ ਧੰਨ ਰਾਇ ਅਟੱਲ ਸੁ,
ਕੀਰਤਿ ਜਾਂਹਿ ਅਟੱਲ ਰਹਾਏ ॥੪੫॥
ਦਿਨ ਏਕ ਦਿਵਾਨ ਵਿਖੈ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ,
ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੀ ਬਾਤ ਚਲੀ।
ਢਿਗ ਤੈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਹਜੋ ਨਿਰਬਾਹਿਤ,
ਕੋ ਇਕ ਸਾਦਿਕ[1] ਸਿੱਖ ਬਲੀ। [1]ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ।
ਚਹੀਏ ਬਹੁਧਾ[1] ਗੁਰੁ ਸਿਖਨ ਕੋ, [1]ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ।
ਦਿਲ ਮਾਂਹਿ ਧਰੈਂ ਦ੍ਰਿਢ[1] ਭਾਂਤਿ ਭਲੀ। [1]ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾਰੱਖਣ।
ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਂਗ ਧਰੈਂ ਪਰਖੈਂ ਜੁ ਕਸੈਂ[1], [1]ਕਸਵੱਟੀ ਲਾ ਕੇ।
ਪਰ ਸਿੱਖ ਤਜੈਂ ਨਿਸਚਾ ਨ ਥਲੀ[1] ॥੪੬॥ [1]ਰਿਦੇ ਰੂਪ ਅਸਥਾਨ 'ਚੋਂ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਪੁਨ ਨਿਜ ਕਵਿਤਾ ਕੇ ਉਨੈ,
ਇਮ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਜੇ ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਂਗ ਬਰੱਤਦਾ,
ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਨਾ ਹਾਰੇ।
ਕੁਛਕ ਗਰਬ ਉਰਿ ਤਾਂਹਿ ਕੇ,
ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰਾ।
ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ[1] ਹੈ ਗੁਰੂ, [1]ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਸਿੱਖੀ ਰਖਵਾਰਾ ॥੪੭॥
ਜਯੋਂ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਮਧ ਖੇਤ ਤੈ,
ਨਾਦੀਨ ਨਿਕਾਰਤਿ[1]। [1]ਨਿਕੰਮਾ ਘਾਹ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।
ਮਾਲੀ ਰਖਜਾ ਬਾਗ ਹਿਤ,
ਦੂਰ ਤਰੁ[1] ਕਟਿ ਡਾਰਤਿ। [1]ਮਾੜੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਉਭੈ ਲੋਕ ਤਜੋਂ ਸਿਖਨ ਕੇ,
ਰੱਖਕ ਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਖਨਨ ਹੇਤ ਲਘੁ ਤਰੂ ਜਯੋਂ,
ਸਿੱਖ ਕਾ ਹੰਕਾਰੇ[1] ॥੪੮॥ [1]ਛੋਟੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਪੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ।
ਦੈ ਬਹੁ ਬਿੱਤ[1] ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ, [1]ਧਨ !
ਹਿਤ ਲਜਾਵਨ ਘੋਰੇ।
ਕਾਬਲ ਕੀ ਦਿਸ ਕੋ ਪਠਜੋ,

ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਤੋਰੇ।
ਜਾਇ ਖਰੀਦੇ ਕਾਬਲੋਂ,
ਭਾਈ ਅੱਸ੍ਵ ਜਥਿ ਹੀ।
ਲਗਜੋ ਰੁਪੱਯੇ ਦੇਨ ਜੌਂ,
ਠਿਕਰੀ ਭਈ ਤਬਿ ਹੀ ॥੪੯॥
ਸਮਝਜੋ ਮੁਝ ਸੌਂ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਬਡ ਦਗਾ ਕਮਾਯੋ।
ਭਰਿ ਸੰਦੂਕ ਠਿਕਰੀਨ ਕਾ,
ਅਸ੍ਵ ਲੈਨ ਪਠਾਯੋ।
ਤੁਰਕ ਸੁਦਾਗਰ ਜਬਿ ਲਖੈ[1],
[1]ਜਾਨਣਗੇ।
ਗਹਿ ਮੁਹਿ ਦੁਖ ਦੈਹੈਂ।
ਕਹੈਂ ਫਰੇਬੀ ਠੱਗ ਮੁਹਿ,
ਤਾਂ ਤੈ ਭਗ ਜੈ ਹੈਂ[1] ॥੫੦॥
[1]ਨੱਸ ਜਾਵਾਂ।
ਯਹਿ ਠਟ[1] ਤੰਬੂ ਪਾੜ ਕੈ,
[1]ਸੋਚ ਕੇ।
ਪਾਛੇ ਕੌ ਭਾਗਜੋ।
ਡਰਤ ਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਿਤ ਥਿਰਜੋ,
ਲਜਜਾ ਦੁਖ ਪਾਗਜੋ[1]।
[1]ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਦੁੱਖ 'ਚਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ।
ਭੇਸ ਫਕੀਰੀ ਧਾਰ ਕੈ,
ਨਿਜ ਦੇਸ ਤਜੈ ਕੈ।
ਪੁਰੀ ਬਨਾਰਸ ਮੈਂ[1] ਥਿਰਜੋ,
[1]ਕਾਂਸ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ।
ਢਿਗ ਸਿੱਖਨ ਜੈ ਕੈ ॥੫੧॥
ਏਕ ਸਾਲ ਤਿਨਿ ਰਹਿ ਤਹਾਂ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਕੀਨੇ।
ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ,
ਬੰਧ ਕਾਟੇ ਪੀਨੇ[1]।
[1](ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੇ) ਤਕੜੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ।
ਇਤ ਸੁਦਾਗਰੈਂ ਜਬਿ ਪਿਖਜੋ,
ਧਸਿ ਤੰਬੂ ਮਾਂਹੀ।
ਪਰਜੋ ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ ਸੋਂ[1] ਭਰਜੋ,
[1]ਮੁਹਰਾਂ ਨਾਲ।
ਸੰਦੂਕ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੀ ॥੫੨॥
ਕਹਜੋ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਕਿਤ ਗਜੋ ਹੈ?
ਮਾਲਕ ਥਾਰਾ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡਾ।
ਸਿੱਖਨ ਯਹਿ ਸਬਿ ਭੇਤ ਲਖਿ,
ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਜੁਹਾਰਾ[1]।
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
ਲਾਲ ਚੰਦ ਮੁਨਸ਼ੀ ਗਜੋ ਥਾ,
ਜੋ ਸੰਗ ਭਾਈ।
ਅਰਧ ਲਾਖ ਥੀ ਅਸ੍ਵਨ ਕੀ,

ਜੋ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ॥ ੫੩ ॥
ਸੋ ਉਨ ਕੋ ਦੈ ਅਸ੍ਵ ਲੈ,
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਪੇਖਿ ਤੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸੁੱਚ,
ਗੁਰੁ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਗਾਯੋ।
ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਨੇ ਤਜਜੋ,
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੈ।
ਉਠਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਜੋ,
ਤੁਮ ਮਾਲਕ ਖਾਸੈਂ[1] ॥ ੫੪ ॥ [1]ਆਪ ਹੀ ਹੋ।
ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ ਹਮ ਜੀਵ ਹੈਂ,
ਤੁਮ ਸਰਬਗ ਈਸ਼੍ਵਰ।
ਤੁਵ ਮਾਯਾ ਭ੍ਰਮਾਯਾ,
ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਮੁਨੀਸ਼੍ਵਰ।
ਜਯੋਂ ਨਟ ਪ੍ਰੇਰੀ ਪੂਤਰੀ,
ਨਚ ਹੈ ਬਹੁ ਭਾਵੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਤਯੋਂ ਸਬਿ ਜਗ ਬਸ ਰਾਵਰੇ[1], [1]ਆਪ ਦੇ।
ਕਰਿ ਹੈ ਜੁ ਕਰਾਵੈਂ ॥ ੫੫ ॥
ਵਤਸਲ[1] ਭਗਤਨ ਰੱਖਕ ਹੋ, [1]ਪਿਆਰੇ।
ਤੁਮ ਗ੍ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੂ।
ਬਿਰਦ[1] ਸੰਭਾਰਤ ਆਪਨੋ, [1]ਫ਼ਰਜ਼।
ਕਟਿ ਭਰਮ ਦਰਾਜੂ[1]। [1]ਵੱਡਾ
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯਹਿ ਸਿੱਖ ਸਬਿ,
ਮਨਿ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਏ।
ਤਹਾਂ ਤੂਲ[1] ਕਿਮ ਥਿਰ ਰਹੇ, [1]ਰੂੰ।
ਗਿਰ[1] ਜਹਾਂ ਉਡਾਏ ॥ ੫੬ ॥ [1]ਪਹਾੜ।
ਕਾਂਸੀ ਵਾਸੀ ਸਿੱਖਨ ਕੋ,
ਗੁਰਿ ਲਿਖਯੋ ਐਸੇ।
ਚੋਰ ਹਮਾਰਾ ਰਾਖਯੋ
ਤੁਮ ਨਿਜ ਢਿਗ ਕੈਸੇ।
ਦੈ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ,
ਮਮ ਪਾਸ ਪਠਾਵੋ।
ਤਾਉ ਕਸੌਟੀ ਔਰ ਦੈ,
ਗੁਰੁ ਚਹਿੰ ਪਰਖਾਵੋ ॥ ੫੭ ॥
ਜਦਯਪਿ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਭਲਾ,
ਇਹੁ ਹੁਕਮ ਨ ਭਾਯੋ।
ਦੈ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ,
ਨਹਿੰ ਚਹੈਂ ਪਠਾਯੋ।

ਪੈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੈਂ,
ਸਮਝਜੋ ਯਹਿ ਨੀਕੈ।
ਲਾਇ ਕਸੌਟੀ ਤਾਉ ਦੈ
ਚਹਿਂ ਪਰਖਜੋ[1] ਠੀਕੈ ॥੫੮॥ — [1]ਪਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਬਹੁ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ,
ਨਿਜ ਮੁਸ਼ਕੈਂ ਬਾਂਧੀ।
ਆਯੋ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੈ,
ਦਿਵ ਸਿੱਖੀ ਸਾਂਧੀ[1]। — [1]ਪੱਕੀ ਸਿੱਖੀ ਜੋੜ ਲਈ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਸਿਦਕੀ ਬਡੋ,
ਸਿਖ ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।
ਪਰਜੋ ਕਾਮ ਜਬਿ ਆਇ ਕੈ,
ਤਜਿ ਭਗਜੋ ਬਧੇਰੋ ॥੫੯॥
ਕਹਾਂ ਲਗੇ ਭਗ ਜਾਵਤੋ[1], — [1]ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ।
ਦਿਹੁ ਉੱਤਰ ਭਾਈ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰਦਾਸ ਨੈ,
ਯੌਂ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਬੂੰਦ ਸਿੰਧੁ ਜੁਗਨੂੰ ਰਵੀ,
ਕੈਸੇ ਸਮੁਹਾਵੈ[1]। — [1](ਪਾਣੀ ਦੀ) ਬੂੰਦ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਤੇ ਟਟਹਿਣਾ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪੰਥੀ[1] ਧੂੰਮ[2] ਅਕਾਸ਼ ਕੋ, — [1]ਰਾਹੀ। [2]ਧੂੰਆਂ।
ਕਿਆ ਰੋਕ ਦਿਖਾਵੈ ॥੬੦॥
ਅੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੀ,
ਗੂਲਰ ਕਾ ਜੰਤੂ[1]। — [1]ਆਂਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਗੂਲਰ ਨਾਮ ਦੇ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਫਲ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਜੀਵੇ।
ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਕਰਿ ਸਕਤ ਹੈ,
ਤੁਮ ਤੈਸ ਅਨੰਤੂ[1]। — [1]ਬੇਅੰਤ ਹੋ।
ਦੀਨ ਅਗਜਾਨੀ ਭਿਖਕ ਹਮ,
ਆਨਾਥ[1] ਪਤੰਤਰ[2]। — [1]ਯਤੀਮ। [2]ਗੁਲਾਮ।
ਸਰਬਗ ਦਾਤਾ ਤੁਮ ਸਦਾ,
ਦਯਾ ਨਿਧਿ ਸੁਤੰਤਰ ॥੬੧॥
ਤੁਮ ਜੰਤੀ[1] ਹਮ ਜੰਤ[2] ਹੈਂ, — [1]ਵਾਜੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ। [2]ਵਾਜੇ।
ਨਟ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨਜਾਈ[1]। — [1]ਨਟ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ।
ਜਜੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਤਜੋਂ ਕਰਤ ਹੈਂ,
ਕੁਛ ਹਮ ਨ ਬਸਾਈ[1]। — [1]ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਭੂਲਨਹਾਰੇ ਹਮ ਸਦਾ,
ਤੁਮ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਆਹੀ।
ਗਹੇ ਪਦਮ[1] ਐਸ ਕਹਿ, — [1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।

ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਹੀ ਤ੍ਰਾਹੀ[1] ॥੬੨॥
ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਕਾਰ ਬਿਨ,
ਲਖਿ[1] ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਏ।
ਕਹਜੋ ਧੰਨ ਸੋ ਸਿੱਖ ਹੈਂ,
ਜੋ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ਾਏ।
ਮੁਸ਼ਕੈਂ ਬੰਧੀ ਪੇਖ ਕੈ,
ਕਰੁਨਾ ਜਲ ਛਾਯੋ[1]।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਛੋਰਨ ਕਰੀ[1],
ਧੰਨ ਧੰਨ ਅਲਾਯੋ ॥੬੩॥
ਢਿਗ ਬੈਠਾਇ ਪਹਿਨਾਯੋ,
ਸਿਰਪਾਉ ਅਮੋਲੇ।
ਧੰਨਜ ਸਿਦਕ ਸਿੱਖੀ ਤੁਵੰ,
ਗੁਰੁ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ॥੬੪॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਘਰ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ,
ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਕੋ ਬਯਾਹਿ।
ਇਸੀ ਸਾਲ ਮੈਂ ਕਰਜੋ ਗੁਰੁ,
ਸਹਿ ਉਤਸ਼ਹਿ ਮਹਾਹਿ[1] ॥੬੫॥
ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਅਖੇਰ ਸਿਧਾਰੇ[1]।
ਚਾਰਹੁਂ ਪੂਤ ਸਪੂਤ ਸੰਗਾਰੇ।
ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਹੀਰਹੇ।
ਸੇਵ ਦਰਸ ਕਰਿ ਜਨ ਮੁਦ ਲਹੇ ॥੬੬॥
ਮਿਲਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਅਗਾਰੀ ਆਵੈਂ।
ਅੱਗਰ ਤੈ ਅੱਗਰ ਲੈ ਜਾਵੈਂ।
ਪੁਰ ਗੁਰਦਾਸ ਜ਼ਿਲੇ ਮੈਂ ਗਈ।
ਬਾਰਠ ਨਾਮ ਗਾਮ ਜਹਿਂ ਹਏ ॥੬੭॥
ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਦਰਸੇ ਤਹਿਂ ਜਾਈ।
ਜਾਨ ਬ੍ਰਿਧ[1] ਨਿਜ ਭੇਟ ਚਢਾਈ।
ਪਾਏ ਪਗ ਤਿੰਹਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਚਾਰੇ।
ਅਤਿ ਸੁੰਦ੍ਰ ਦੁਤਿ ਜੇਵਰ ਧਾਰੇ ॥੬੮॥
ਪੇਖਿ ਸ੍ਰੀ ਸਸਿ[1] ਦੈ ਕਰਿ ਪਜਾਰੂ।
ਕਹਜੋ ਏਕ ਮੁਹਿ ਦੇਹੁ ਉਦਾਰੂ।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਲੇਵੋ ਜੋ ਚਾਹੈਂ।
ਗਹੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੀ ਉਨਿ ਬਾਹੈਂ ॥੬੯॥
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਤਪ ਭਰੀ ਮਹਾਂਹੀਂ।
ਸੇਲੀ ਤਾਜ[1] ਦਯੋ ਨਿਜ ਤਾਹੀਂ।

[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
[1]ਜਾਣ ਕੇ।
[1]ਕਿਰਪਾ (ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ) ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਏ।
[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ।
[1]ਵੱਡੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ।
[1]ਬਜ਼ੁਰਗ।
[1]ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ।
[1]ਸੇਲ੍ਹੀ ਤੇ ਟੋਪੀ।

ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਬਾਬੇ ਕਾ ਭਯੋ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਬਾਬਾ ਬਿਦਤਯੋ ॥੨੦॥
ਸਿੱਖੀ ਤਲੀ ਪਹਾਰਨ ਕੇਰੀ[1]।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਢ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਹੇਰੀ।
ਸੰਗ ਸੁਭੱਟ ਥਾ ਏਕ ਹਜਾਰੂ।
ਔਰ ਸਾਧੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਅਪਾਰੂ ॥੨੧॥
ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਸਿਖ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈਂ।
ਆਗੇ ਤੈ ਆਗੇ ਲੈ ਜਾਵੈਂ।
ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਪਹੂਚੇ ਜਾਈ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਮਿਲਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਆਈ ॥੨੨॥
ਪੁਰ ਬੈਲਾਸ[1] ਤਾਂਹਿ ਰਜਧਾਨੀ।
ਕਹਿਲੂਰ ਦੂਣ[1] ਕੋ ਪਤੀ ਮਹਾਨੀ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੈ ਗੁਰੁ ਇਕ ਵਾਰੀ।
ਕਾਮ ਕਰਾਯੋ ਥਾ ਤਿਸ ਭਾਰੀ ॥੨੩॥
ਤਬਿ ਤੈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ।
ਸ਼ਰਧਾ ਯੁਤ ਨ੍ਰਿਪ ਰਖਤ ਬਧੇਰੀ।
ਦੈ ਭੇਟਾ ਨ੍ਰਿਪ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਭੂਮੀ ਅਤਿ ਰਮਣੀਕ ਹਮਾਰੀ ॥੨੪॥
ਤਲੇ ਪਹਾਰਨ ਦੇਸ ਸੁਹਾਵਨ।
ਇਕ ਪੁਰ ਈਹਾਂ ਕਰੋ ਬਸਾਵਨ।
ਇਕ ਦਿਸ ਸਤਲੁਜ ਦੁਤੀ ਪਹਾਰੂ।
ਥਲ ਅਤਿ ਸੁਠ[1] ਹਿਤ ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰੂ ॥੨੫॥
ਮਾਨ ਅਰਜ਼ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਦਿਸ ਗਏ।
ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੰਗ ਤਿਹ ਕਏ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕਿਤਾ[1] ਜਮੀਨ ਸੁਹਾਵਨ।
ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਤਹਿ ਕੀਨ ਬਸਾਵਨ ॥੨੬॥
ਸੰਨਦ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਤੈ ਗੁਰੁ ਲਿਖਵਾਈ।
ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਂਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੀ ਪਾਈ।
ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੋ ਤਹਿਂ ਗੁਰੁ ਛੋਰਾ।
ਆਪ ਸੁਧਾਸਰ ਅਏ ਬਹੋਰਾ[1] ॥੨੭॥
ਹਰਿਮੰਦਰ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਥਿਰੇ।
ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਬੀ ਬਨ ਫਿਰੇ।
ਦਰਸ ਹੇਤ ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਆਵੈ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਗੁਰੁ ਤੇ ਬਰ ਪਾਵੈ ॥੨੮॥
ਬਿਰਧ[1] ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਅਨੰਤੈ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰ ਬਿਅੰਤੈ।
ਆਇ ਪਦਮ ਪਦ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਰਸੈਂ।

[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖੀ।
[1]ਬਿਲਾਸਪੁਰ।
[1]ਕਹਿਲੂਰ ਨਾਮ ਦੀ ਦੂਣ (ਦੂਣ- ਦੋ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਮੈਦਾਨ)।
[1]ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਥਾਂ।
[1]ਟੁਕੜਾ।
[1]ਪਟਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤ੍ਰ।
[1]ਫੇਰ।
[1]ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ।

ਚਖ[1] ਚਕੋਰ ਕਰਿ ਮੁਖ ਸਸਿ[2] ਦਰਸੈਂ ॥੭੯॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਇਛਜਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੈਂ।
ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਰੈਂ।
ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੂ ਮਾਲਤੀ ਫੂਲੀ।
ਸਦਗੁਨ ਮਾਲ ਮਰਾਲਨ ਭੂਲੀ[1] ॥੮੦॥
ਸਰਦ ਸਸੀ ਪੂਰਨ ਜੌਨ੍ਹਾਈ[1]।
ਪਾਰਦ ਸ਼ੀ ਉਜਜਾਰੀ ਭਾਈ[1]।
ਜਹ ਕਹ ਚਹੁ ਦਿਸ ਸੁਖਦ ਸੁਹੇਲੀ।
ਰਾਇ ਬੇਲ[1] ਕੈ ਖਿਰੀ ਚੰਬੇਲੀ ॥੮੧॥
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਾਰੈ[1]।
ਚਲੀ ਆਇ ਕੁਛ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰੈ।
ਤਜ਼ੋਂ ਹੀ ਹੋਵੈ ਖਰਚ ਅਪਾਰੇ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਚਲਾਵੈਂ ਕਾਰੇ[1] ॥੮੨॥
ਇਸੀ ਸਾਲ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੈ।
ਤਨ ਤਜਿ ਲਯੋ ਗੁਰੂ ਪੁਰ ਬਾਸੈ।
ਗਏ ਮੁਕਾਣ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਤਬੈ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਮਿਲੇ ਜਨ ਸਬੈ ॥੮੩॥
ਜੱਲ੍ਹਨ ਸਾਧੁ ਮਿਲਯੋ ਤਹਿ ਆਈ।
ਸਿੱਧ ਬਖਜਾਤ ਜੁ ਹੁਤੋ ਮਹਾਂਈ।
ਕਰਾਮਾਤ ਬਹੁ ਪਿਖੀ ਪਿਖਾਈ।
ਮਜਲ[1] ਫਕੀਰੀ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਈ ॥੮੪॥
ਬੰਦਿ ਚਰਨ ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਪਧਾਰਾ।
ਗੁਰੂ ਸੁਧਾਸਰ ਦਿਸ ਕਿਯ ਤਜਾਰਾ।
ਗਾਮ ਛਾਪਰੀ, ਚੋਲ੍ਹੇ ਆਦੀ।
ਆਵਤ ਮਗ ਬਹੁ ਪਿਖੇ ਅਬਾਦੀ ॥੮੫॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਚੁਗਲ ਹਮੇਸ਼ੈਂ।
ਚੁਗਲੀ ਗੁਰੁ ਪਰ ਕਰੈਂ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ।
ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇ ਹੈਂ।
ਜ਼ਬਰਦਸਤੀਆਂ ਅਧਿਕ ਕਰੈ ਹੈਂ ॥੮੬॥
ਕਈ ਹਜਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹੀ।
ਜੰਗਨ ਮੈਂ ਹਤ ਕਰੇ ਫਨਾਹੀ[1]।
ਸੂਬਾ ਹਤਯੋ ਜਲੰਧਰ ਵਾਰਾ।
ਮਰੇ ਬੀਰ ਤਿਹ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ॥੮੭॥
ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲ ਕਰੈ ਕੈ[1]।

[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ। [2]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ।
[1](ਗੁਰਾਂ) ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਭੁੱਲੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਏ ਹਨ।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ) ਸਰਦਰੁਤ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਵਰਗੀ ਉੱਜਲ ਹੈ।
[1]ਪਾਰੇ ਵਰਗੀ ਚਮਕਦੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
[1]ਮੋਤੀਏ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਵੇਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
[1]ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਭੇਟਾ।
[1]ਕੰਮ।
[1]ਅਵਸਥਾ।
[1]ਮਾਰ ਕੇ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ।

ਬਸਯੋ ਸੁਧਾਸਰ ਮੈ ਪੁਨ ਐ ਕੈ।
ਫੌਜ ਬਟੋਰੀ[1] ਅਬਿ ਉਨਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ।
ਖਲਕ ਮੁਰੀਦ ਕਰੀ ਨਿਜ ਸਾਰੀ ॥੮੮॥
ਸ਼ਾਹੀ ਮੁਲਕ ਰੋਕਨਾ ਚੈਹੈ।
ਬਦਰ ਨੈਨ[1] ਬਡ ਗਦਰ[2] ਮਚੈ ਹੈ। — [1](ਸਾਡੀਆਂ) ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਕੇ। [2]ਹਲਚਲ, ਗੜਬੜ।
ਅਬਿ ਤੋ ਬੰਦੋਬਸਤ ਬਨ ਜੈ ਹੈ।
ਫਿਰ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਵਨ ਰੈਹੈ ॥੮੯॥
ਔਰ ਬਾਤ ਬਹੁ ਐਸ ਸੁਨਾਈ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਦਯੋ ਭਖਾਈ।
ਮੁਗਲਸ ਖਾਂ ਲੌ ਬਡ ਸਰਦਾਰੇ।
ਯਾਦ ਦਿਲਾਏ ਜੋ ਗੁਰਿ ਮਾਰੇ ॥੯੦॥

ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ:

ਕੋਪ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਤਬਿ,
ਗੁਰੁ ਕੌ ਆਖਿ ਪਠਾਯੋ ਐਸ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਵਾਰੀ ਰੀਤੀ,
ਰਖੀ ਨ ਅਬਿ ਤੁਮ ਕੋਈ ਕੈਸ।
[1]ਕਾਜ਼ੀ ਕੀ ਤੁਮ ਸੁਤਾ ਨਿਕਾਸੀ, — [1]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ।
ਜਬਰਨ ਰਾਖਯੋ ਬਾਜ਼ ਹਮਾਰ।
ਬਨਯੋ ਚਹਿਤ ਤੁਮ ਰਾਜੇ ਜਗ ਕੇ,
ਜਾਂ ਤੇ ਸੈਨ ਬਟੇਰਤ ਭਾਰ ॥੯੧॥
ਸਾਤ ਹਜ਼ਾਰ ਹਤਯੋ ਪਹਿਲੇ ਲਰਿ,
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਭਟ ਮਾਰਯੋ ਫੇਰ।
ਨਾਜ਼ਮ ਆਜ਼ਮ[1] ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਾਂ, — [1]ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ।
ਸਰਦਾਰ ਹਮਾਰੇ ਮਾਰੇ ਢੇਰ।
ਮਾਝਾ ਮੁਲਕ ਲੜਾਕਾ ਭਾਰੀ,
ਸੋ ਤੁਮ ਰਾਖਯੋ ਸਬਿ ਅਪਨਾਇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਛੋਡਿ ਮੁਲਕ ਇਹੁ ਬਸਤੀ[1], — [1](ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਸ਼ਹਿਰ।
ਔਰ ਠੌਰ ਕਿਤਿ ਠਹਿਰੋ ਜਾਇ ॥੯੨॥
ਨਹੀ ਤੁ ਫੌਜ ਹਮਾਰੀ ਭਾਰੀ,
ਐਹੈ ਅਬਿ ਹੀ ਤੁਮ ਪਰ ਧਾਇ।
ਫੇਰ ਦੁਤਰਫੋਂ ਹਟਨਾ ਪੀਛੇ,
ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨ ਹੈ ਅਤਿਸੈ ਆਇ।
ਰੋਕਤ ਰਹਯੋ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਮੁਹਿ,
(ਨਹੀ ਤੁ) ਅਬਿ ਲੌ ਹੋਤੀ ਇਕ ਕੀ ਏਕ।
ਅਰਨੋ[1] ਲਰਨੋ ਹਰਨੋ ਮਰਨੋ[2], — [1]ਅੜਨਾ। [2]ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਮਰਨਾ।
ਕਾਮ ਫਕੀਰਨ ਕੋ ਨਹਿ ਨੇਕ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਚੰਗਾ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਸ਼ਹਿ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤੈਂ,

ਸੁਨਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਐਸ ਵਿਚਾਰ।
ਈਹਾਂ ਲਰਨ ਭਲਾ ਅਬਿ ਨਾਹੀ,
ਹੈ ਸਿਰ ਪਰ ਲਾਹੌਰ ਹਮਾਰ।
ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਹਮ ਜੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ,
ਭਰਨੇ ਪੇਟ ਜੋਗਨੀ ਕੇਰ।
ਲੈਣੋ ਰਾਜ ਨ ਔਰ ਕਿਛੁ ਕੰਮ,
ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਾਲ ਗਈ ਪਰ ਟੇਰ[1] ॥ ੯੪ ॥

[1]ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ ਸਮੇਂ {ਟੇਰ} ਕਹੀ (ਗੱਲ ਕਰਨੀ) ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਚਲਿ ਮੁਲਕ ਮਾਲਵੇ,
ਕਰੀਏ ਜੰਗ ਸੰਗ ਤੁਰਕਾਨ।
ਜਸੋਂ ਮਝੈਲ ਪ੍ਰਤਜਾਇ ਲਏ, ਤਸੋਂ
ਪਰਖੈਂ ਮਲਵੱਈਯਨ ਕੋ ਰਣ ਠਾਨ।
ਇਹੁ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰ ਚੜ੍ਹੇ ਤਹਾਂ ਤੇ,
ਸਹਿ ਪਰਵਾਰ ਚਮੂੰ ਨਿਜ ਭਾਰ[1]।

[1]ਆਪਣੀ ਭਾਰੀ ਫ਼ੌਜ।

ਹੋਇ ਉਦਾਸ ਸੁਧਾਸਰ ਵਾਸੀ,
ਭਏ ਤਿਆਰ ਚਲਨੈ ਸੰਗਾਰ ॥ ੯੫ ॥
ਸਬਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੈ ਗੁਰ ਭਾਖਯੋ,
ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੀ ਬਾਂਹਿ ਗਹਾਇ।
ਰੰਕ[1] ਬਸੈ ਜੋ ਧਨੀ ਬਸੈ ਸੋ,

[1]ਕੰਗਾਲ।

ਈਹਾਂ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਫਿਰ ਪਾਇ।
ਜੋ ਗੁਰਪੁਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤੈ ਹੈ,
ਬਿਨੁ ਮਾਰੇ ਆਪੇ ਮਰ ਜਾਇ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਰ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਤਰ[1],

[1]ਬਹੁਤੇ।

ਦੈ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਧੀਰ ਬੰਧਾਇ ॥ ੯੬ ॥
ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਮਗ, ਸਗਨ ਲਗਨ* ਗਨ,

*ਲਗਨਾਂ ਸਗਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ: 'ਸਗਨ ਅਪਸਗਨ ਤਿਸ ਕੋ ਲਗੇ ਜਿਸ ਚੀਤ ਨ ਆਵੈ ॥' ਅਰਥਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸ਼ਗਨ ਵੀ ਬੁਰੇ ਸ਼ਗਨ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਭਲੇ ਭਏ, ਜਨ ਜੀਤ ਜਨਾਇ।
ਧੂਰਿ ਭੂਰਿ ਉਡਿ ਪੂਰ ਗਯੋ ਨਭ,
ਸੂਰ ਨੂਰਿ[1] ਤਬਿ ਰਹਯੋ ਦਬਾਇ।

[1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ।

ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਕੇ,
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਨਦੀ ਉਲੰਘ।
ਗਾਂਮ ਡਰੋਲੀ ਜਾਇ ਥਿਰਾਏ,
ਆਏ ਸਿਖ ਹਿਤ ਸੇਵ ਉਮੰਗ ॥ ੯੭ ॥
ਅਰਪੈਂ ਹਯ[1] ਹਥਯਾਰ ਜ਼ਰ[2] ਬਹੁਧਾ[3],

[1]ਘੋੜੇ। [2]ਸੋਨਾ, ਧਨ। [3]ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭੀਰ ਰਹਾਇ।
ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਚਲਿ ਘਰ ਜਾਵੈਂ,

ਬਹੁ ਦਿਨ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਤਿਸ ਥਾਇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਰੂਪਾ ਸੁੱਧੂ ਖਾਤੀ[1],
[1]ਤਰਖਾਣ।
ਬੇਟਾ ਬਾਪ ਗਏ ਬਨ ਬੱਢਨ ਬਾਢ[1]।
[1]ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢਣ।
ਕੂਨ੍ਹਾ[1] ਭਰਿ ਜਲ ਕਾ ਸੰਗ ਲੀਓ,
[1]ਕਪੜੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਮਸ਼ਕ। (ਅ) ਕੋਰਾ ਕੁੱਜਾ।
ਕੀਓ ਲਟਕਾਵਨ ਤਰੁ ਸੋਂ ਠਾਢਿ[1] ॥੯੮॥
[1]ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ।
ਪੌਨ ਲੋਇ ਲਗ ਸਰਦ ਭਯੋ ਅਤਿ,
ਜੇਠ ਮਾਸ ਕੋ ਕਹਿਰ ਦੁਪਹਿਰ।
ਬਾਢਤ ਬਾਢ[1] ਤ੍ਰਿਖਾਤੁ[2] ਹ੍ਵੈ ਜਬਿ,
[1]ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢਦਿਆਂ। [2]ਬਹੁਤ ਪਿਆਸੇ।
ਲਗੇ ਪੀਣ ਪਾਨੀ ਸੋ ਗਹਿਰ[1]।
[1]ਪਕੜ ਕੇ।
ਅਤੀ ਸਰਦ ਪਿਖਿ ਕਹ੍ਯੋ ਦੁਹਿਨ ਤਬਿ,
ਇਹੁ ਜਲ ਤੋ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਜੋਗ।
ਐਸੇ ਜਲ ਕੇ ਪੀਵਨ ਲਾਇਕ,
ਹਮ ਗਰੀਬ ਨਹਿ ਕਿਰਤੀ ਲੋਗ ॥੯੯॥
ਜੋ ਜੋ ਉੱਤਮ ਵਸਤ ਅਹੇ ਜਗਿ,
ਸੋ ਸਬਿ ਲਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰ।
ਜਦਯਪਿ ਮਰਨ ਤਕ ਭਏ ਤ੍ਰਿਖਾ ਕਰਿ,
ਤੌ ਭੀ ਪੀਓ ਨ ਜਲ ਉਨ ਫੇਰ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਚਿਤਵੈਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ,
ਕਹੈਂ ਛਕੈਂ ਕਿਤ ਤੈਂ ਗੁਰੁ ਆਨ।
ਉਤ ਦਿਸ ਖੈਂਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਕੀਨੀ,
ਸਰਬਗ ਗੁਰੁ ਲੀਨੋ ਸਬਿ ਜਾਨ ॥੧੦੦॥
ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰ ਭਗਤ ਵਤਸਲ ਨਿਜ[1],
[1]ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਯਾਦ ਕਰਕੇ।
ਠਹਿਰੇ ਨਾਹਿ ਦੁਪਹਿਰੇ ਮਾਂਹਿ।
ਚਢਿ ਡਰੋਲੀਓਂ ਏਕਲ ਧਾਏ,
ਦਾਸਨ ਰਖ੍ਯਾ ਹੇਤ ਉਮਾਹਿ।
ਗਜ ਗੁਹਾਰ[1] ਸੁਨਿ ਬਿਸ਼ਨ ਧਏ ਜਿਮ,
[1]ਹਾਥੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਆਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਹੇਤ।
ਪਹੁੰਚੇ ਤੀਸ ਕੋਸ ਤਿਮ ਛਿਨ ਮੈਂ,
ਮਿਸ[1] ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਨਿ ਲਖ੍ਯੋ ਨ ਭੇਤ ॥੧੦੧॥
[1]ਬਹਾਨੇ।
ਬ੍ਯਾਕੁਲ ਭਏ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁ ਜਹਿਂ ਸਿਖ,
ਬੂਝ੍ਯੋ ਜਲ ਹੈ ਕਿ ਨ ਤੁਮ ਪਾਸ?।
ਆਏ ਦੂਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਤ ਹਮ,
ਜਲ ਨਹਿਂ ਮਿਲਤ ਲਗੀ ਅਤਿ ਪਿਆਸ।
ਆਂਖ ਉਘਾਰ ਪਿਖਯੋ ਜਬਿ ਸੁੱਧੂ,
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰ ਖਰੇ ਸ੍ਵਾਰ।
ਉਠ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਰੂਪੇ ਯੁਤ ਸਾਨੰਦ,

ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਉਤਾਰ ॥੧੦੨॥
ਸੁਸਕਤ ਕ੍ਰਿਖੀ ਮੇਘ ਜਨੁ ਬਰਸਯੋ[1], — [1]ਸੁਕਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਵਰ੍ਹੇ।
ਪਾਯੋ ਸੁਧਾ[1] ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨ ਚਾਹਿ[2]। — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ। [2]ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਬਸਨ ਬਿਛਾਇ ਬਿਠਾਇ ਛਾਇ ਤਰੁ,
ਜਲ ਪਿਲਾਇ ਪੀਓ ਪੁਨ ਤਾਂਹਿ।
ਜਲ ਐਸੋ ਕਬਿ ਪੀਓ ਨ ਆਗੇ,
ਗੁਰੂ ਸਰਾਹਤ ਬਾਰੰਬਾਰ।
ਧੰਨਜ ਗੁਰੂ ਧੰਨਜ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ,
ਜਿਨ ਕੀ ਗਾਥਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ॥੧੦੩॥

ਦੋਹਰਾ:
ਰੂਪੇ ਕੋ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਗੁਰੁ,
ਮੰਜੀ[1], ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਾਥ। — [1]ਗੱਦੀ।
ਸਿੱਖੀ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਦਿਢ,
ਦੈ ਕਰਿ ਕੀਓ ਸਨਾਥ[1] ॥੧੦੪॥ — [1]ਸਫਲ।

ਚੌਪਈ:
ਜਬੈ ਡਰੌਲੀ ਤੇ ਗੁਰੁ ਆਏ।
ਪੀਛੇ ਸੁਭਟ ਅਧਿਕ ਚਢਿ ਧਾਏ।
ਬਿਧੀਚੰਦ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਦਿਕ।
ਆਇ ਪਹੂਚੇ ਢਿਗ ਸੁਖ ਸਾਧਕ[1] ॥੧੦੫॥ — [1]ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ)।
ਸੁਨਿ ਗਾਥਾ ਸਬਿ ਬਿਸਮੈਂ ਭਏ।
ਧੰਨਜ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਧੰਨਜ ਅਲਏ।
ਤਹਿ ਤੇ ਚਾਰ ਕੋਸ ਜਬਿ ਆਏ।
ਪਰੀ ਨਿਸਾ ਤਿਸ ਠੌਰ ਬਿਤਾਏ ॥੧੦੬॥
ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਤੇ ਤਹਿਂ ਗਾਮੂੰ।
ਬਸਵਾਯੋ ਰੂਪਾ ਅਭਿਰਾਮੂੰ।
ਸੁੱਧੂ ਰੂਪਾ ਤਹਾਂ ਬਸਾਏ।
ਦੇਗ[1] ਚਲਾਈ ਜਗਿ ਬਿਦਤਾਏ ॥੧੦੭॥ — [1]ਲੰਗਰ।
ਸਤਿਗੁਰ ਲੌਟ[1] ਡਰੌਲੀ ਆਏ। — [1]ਮੁੜ ਕੇ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਨ ਅਤਿ ਹਰਖਾਏ।
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਸਾਹਿਬ ਐਸੋ।
ਰੱਖਕ ਦਾਸਨ ਭਯੋ ਨ ਹੈ ਸੋ ॥੧੦੮॥
ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਆਯੋ।
ਕੀਰਤਪੁਰੋਂ, ਗੁਰਹਿਂ ਦਰਸਾਯੋ।
ਮਿਲਜੋ ਪਰਵਾਰ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਪਾਈ।
ਤਬਿ ਹੀ ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਕੀ ਮਾਈ ॥੧੦੯॥
ਪਤਿ ਮੂਰਤਿ ਉਰਿ ਧਰਿ ਤਨ ਤਜ ਕੈ।
ਗੁਰ ਪੁਰ ਬਸੀ ਜਾਇ ਮੁਦ ਭਜ ਕੈ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ।

ਪੀਛੇ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਵਾਂ ਕੀ[1]। [1]ਉਸ (ਮਾਤਾ ਜੀ) ਦੀ।
ਅਬਿ ਲੌ ਹੈ ਸਮਾਧ ਤਹਿੰ ਤਾਂ ਕੀ ॥੧੧੦॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਸਬਿ ਹੀ ਪਰਵਾਰੂ।
ਭੇਜ ਦਯੋ ਮਧ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰੂ।
ਆਪ ਗੁਰੂ ਤਹਂ ਤੈ ਸਹਿ ਸੈਨਾ।
ਚਢ ਕਰਿ ਚਲੇ ਅੱਗ੍ਰ ਸੁਖ ਦੈਨਾ ॥੧੧੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਧੌਲੇ ਕਾਂਗੜ[1] ਜਬਿ ਗਏ, [1]ਪਿੰਡ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਸਰਦਾਰ।
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ,
ਮਿਲ੍ਯੋ ਆਇ ਮੁਦ ਧਾਰਿ ॥੧੧੨॥

ਚੌਪਈ:

ਮਹਿਰ ਮਿੱਠਾ[1] ਜੋ ਧਾਲੀਵਾਲੂ[2]। [1]ਨਾਮ। [2]ਗੋਤ।
ਭਯੋ ਚੌਧਰੀ ਬਿਦਿਤ ਬਿਸਾਲੂ।
ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਤਾ ਤਿਹ ਬਜਾਹੀ।
ਰੂਪ ਬਲਵਤੀ ਹੁਤ ਮਹਾਂਹੀ ॥੧੧੩॥
ਦੇਸ ਪਤੀ ਮਿੱਠਾ ਤਬਿ ਭਯੋ।
ਚੈਨ ਬੇਗ ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਜਯੋ[1]। [1]ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਉਮਰ ਸ਼ਾਹੁ ਤਿਹ ਸੁਤ ਬਡ ਜੋਧਾ।
ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਦੇਸੀ ਅਨਰੋਧਾ[1] ॥੧੧੪॥ [1]ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦਾ ਬਲੀ ਰਾਜਾ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹੁ ਤਾਂ ਕਾ ਸੁਤ ਨੀਕਾ।
ਭਯੋ ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖ ਅਲੀਕਾ[1]। [1]ਯੋਗ, ਕਾਬਿਲ।
ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹੁ ਭੀ ਤਿਸ ਕਾ ਭਾਈ।
ਸੂਰਬੀਰ ਬਡ ਸਿੱਖ ਕਹਾਈ ॥੧੧੫॥
ਲਸ਼ਕਰ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਹੁਤੋ ਅਪਾਰੀ।
ਕਰੀ ਸੇਵ ਇਨ ਗੁਰੁ ਕੀ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿਤ ਜਾਵੈਂ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਜਾ ਅਧਿਕ ਬਢਾਵੈਂ ॥੧੧੬॥
ਲੋਗ ਅਪਾਰ ਭਏ ਸਿੱਖ ਦੇਸੀ।
ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਬਹੁ ਆਇ ਬਿਦੇਸੀ।
ਰਹੇ ਭੀਰ ਆਵੈਂ ਇਕ ਜਾਵੈਂ।
ਗੁਰੁ ਦੋ ਵਕਤ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈਂ ॥੧੧੭॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਅਸ੍ਵ ਅਮੋਲੇ।
ਦਰਬ ਭੇਟ ਸਿੱਖ ਦੈਂਹ ਅਤੋਲੇ।
ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਅਸ ਸੋਹੈਂ।
ਪੂਰਨਿ ਸਸਿ ਜਨੁ ਉਡਗਨ ਮੋਂ ਹੈਂ[1] ॥੧੧੮॥ [1]ਬਹੁਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ।
ਸੁਰ ਸਿੱਖਨ ਮੈਂ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨੰ।

ਜਨੁ ਜਾਦਵ ਗਨ ਮੈਂ ਭਗਵਾਨੰ[1]। [1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਚਹੁਂ ਦਿਸ ਤੈ ਜਨ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ।
ਦੌਲਤ ਅਰਪੈਂ ਬਿਬਿਧਿ ਮਹਾਨੈਂ ॥੧੧੯॥
ਸੰਗਤਿ ਕਾਬਲ ਕੀ ਤਹਿ ਆਈ।
ਦੌਲਤ ਤਿਨ ਬਹੁ ਭੇਟ ਚਢਾਈ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਤਖਤ ਮੱਲ ਦੋਈ।
ਥੇ ਮਸੰਦ ਤਿਨਿ ਕੇ ਸੰਗਿ ਜੋਈ ॥੧੨੦॥
ਬਾਤ ਤੁਰੰਗਨ ਕੀ ਜਬਿ ਚਾਲੀ।
ਤਿਨੈ ਸੁਨਾਈ ਬਾਤ ਬਿਸਾਲੀ।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਕੇ ਹੈਂ ਜੁਗ ਤਾਜੀ[1]। [1]ਦੋ ਘੋੜੇ।
ਜਿਨ ਸਮ ਦੁਨੀਆਂ ਮਹਿਂ ਨਹਿਂ ਬਾਜੀ[1] ॥੧੨੧॥ [1]ਘੋੜੇ।
ਬਾਤ ਏਹੁ ਚਿਤ ਚੁਭ ਗਈ ਗੁਰੁ ਕੇ।
ਔਰ ਸੁਦਾਗਰ ਭੀ ਆ ਢੁਰ ਕੇ[1]। [1]ਆ ਮਿਲੇ।
ਤਿਨ ਤੈ ਅਸ੍ਵ ਬਹੁਤ ਗੁਰੁ ਲਏ।
ਵਹਿ ਭੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵਤ ਭਏ ॥੧੨੨॥
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਕੇ ਅਸ੍ਵਨ ਵਾਰੀ।
ਕਹੀ ਤਰੀਫ ਉਨੈ ਜਬਿ ਭਾਰੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਵੀਚ ਪੁਨ ਕਹਾ।
ਹੈ ਕੋਉ ਸਿਖ ਜਾਇ ਜੋ ਤਹਾਂ ॥੧੨੩॥
ਜੈਸ ਕੈਸ ਵਹਿ ਤਾਜੀ ਲ਼ਜਾਵੈ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਵੈ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੈਨ ਔਰ ਚੁਪ ਰਹੇ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਉਠਿ ਗੁਰ ਪਦ ਗਹੇ ॥੧੨੪॥
ਕਹਜੋ ਕਿਰਪਾ ਜੇ ਰਾਵਰਿ ਪਾਵੈ।
ਗਿਰ ਕੌ[1] ਮਸ਼ਕ[2] ਉਠਾਇ ਲ਼ਜਾਵੈ। [1]ਪਹਾੜ ਨੂੰ। [2]ਮੱਛਰ।
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਤੁਮ ਹੋ ਸਬਿ ਲਾਯਕ।
ਹਨੂ ਜਥਾ ਰਘੁਬਰ ਕੇ ਪਾਯਕ[1] ॥੧੨੫॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨੂਮਾਨ (ਹੋਏ ਹਨ)।
ਪੁਨ ਬਿਧੀਏ ਭਾਖਜੋ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਕਹਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਇਹ ਜੁਗ ਘੋਰੇ।
ਜੇ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਵਰ ਪਾਊਂ।
ਰਵਿ ਮਘਵਾ ਕੇ ਅਸ੍ਵ[1] ਲਿਆਊਂ ॥੧੨੬॥ [1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇ ਘੋੜੇ।
ਸੁਨਿ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਦੀਨੀ।
ਜਾ ਲਾਹੌਰ ਤਿਨ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੀਨੀ।
ਉਤਰਜੋ ਜੀਵਣ ਖਾਤੀ[1] ਸਿਖ ਕੇ। [1]ਤਰਖਾਣ।
ਲ਼ਜਾਵੇ ਘਾਸ ਅਤੀ ਸੁਠ ਪਿਖ ਕੇ ॥੧੨੭॥
ਸ਼ਾਹੀ ਤਬੇਲੇ ਬੇਚੇ ਜਾਏ।

ਮਿਲੇ ਜੋ ਕਰੇ ਖਰਾਯਤ ਖਾਏ[1]।
ਨੀਤ ਦਰੋਗਾ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਲੇਵੈ।
ਉਨ ਹੀ ਘੋਰਨ ਕੋ ਵਹਿ ਦੇਵੈ ॥੧੨੮॥
ਇਕ ਦਿਲਬਾਗ ਦੁਤੀ ਗੁਲਬਾਗ।
ਘਾਸ ਖਾਇ ਵਹਿ ਹ੍ਵੈਂ ਬਾਗ ਬਾਗ[1]।
ਨਿਸ ਕਾ ਉਗਜਾ ਖੁਰਚ ਕਰਿ ਲਜਾਵੈ।
ਮਣੀ ਬਡੂਰਯ ਸਮ[1] ਜੁ ਸੁਹਾਵੈ ॥੧੨੯॥
ਕਰੈ ਸੇਵ ਗੁਰੁ ਕੇ ਅਸ੍ਵ ਜਾਨੀ।
ਉਰਿ ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਮੁਖਿ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਸੁਠ ਲਜਾਵੈ ਘਾਸੁ।
ਬੇਚੇ ਜਾਇ ਦਰੋਗੇ ਪਾਸੁ ॥੧੩੦॥
ਬਾਤੇਂ ਐਸੀ ਮੀਠੀ ਮੀਠੀ।
ਕਰੈ, ਜੁ ਸੁਨਿ ਹ੍ਵੈ ਮੋਹਿਤ ਨੀਠੀ[1]।
ਇਕ ਦਿਨ ਘਾਸ ਨ ਇਨ ਪਹੁੰਚਾਯੋ।
ਔਰ ਘਾਸ ਨਹਿਂ ਅਸ੍ਵਨ ਖਾਯੋ ॥੧੩੧॥
ਸੌਂਧੇ ਖਾਨ ਦਰੋਗੇ ਜਾਨਾ।
ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਸਨਮਾਨਾ।
ਨੌਕਰ ਰਾਖ ਲਯੋ ਨਿਜ ਪਾਸੈ।
ਲਜਾਵਨ ਹਿਤ ਨਿਤ ਅਸ੍ਵਨ ਘਾਸੈ ॥੧੩੨॥
ਬਿਧੀਆ ਘਾਸ ਤਿਨੈ ਨਿਤ ਡਾਰੇ।
ਬਿਬਿਧਿ ਸੇਵ ਕਰਿ ਪਾਦ ਜੁਹਾਰੇ[1]।
ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਘੋਰੇ।
ਲਹੇ[1] ਚਿੱਤ ਮੈਂ ਕਹੇ ਬਹੋਰੇ[2] ॥੧੩੩॥
ਦੇਖਿ ਦਰੋਗਾ ਸੰਗੀ ਔਰੈਂ।
ਖੁਸ਼ ਹੋਹਿਂ ਸੁਨਿ ਬਾਤਾਂ ਗੌਰੈਂ[1]।
ਲੋਗ ਤਬੇਲੇ[1] ਮੈਂ ਥੇ ਜੇਤੇ।
ਰਹੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਧੀਏ ਪਰ ਤੇਤੇ ॥੧੩੪॥
ਮਿਲੈ ਨੌਕਰੀ ਜੇਤਿਕ ਇਨੈ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਖੁਲਾਵੈ ਤਿਨੈ ॥੧੩੫॥

ਦੋਹਰਾ:
ਖੰਗਰ[1] ਇਕ ਨਿਤ ਘਾਸ ਮੈਂ, ਰਾਖੇ ਲਜਾਇ ਲੁਕਾਇ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਕੌ ਬੁਰਜ ਚਢਿ, ਫੈਂਕੇ ਬੀਚ ਦਰਯਾਇ ॥੧੩੬॥
ਉਛਰਤ ਕੇਊ ਮੱਛ ਇਹ, ਲੋਗਨ ਰਾਖਯੋ ਜਾਨ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸਬਿ ਭੇਤ ਲਿਯ, ਕਰ ਕੈ ਸੇਵ ਮਹਾਨ

[1]ਪੁੰਨ ਕਰ ਕੇ (ਫੇਰ ਆਪ) ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼।
[1]ਹਰੇਰੰਗ ਦੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਵਰਗਾ।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
[1](ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ) ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
[1]ਜਾਣ ਕੇ। [2]ਬਾਰ ਬਾਰ।
[1]ਚੰਗੀਆਂ।
[1]ਤਵੇਲਾ– ਲੰਮਾਰੱਸਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ, (ਭਾਵ:– ਅਸਤਬਲ। (ਅ) ਅਸ੍ਵ ਸ਼ਾਲਾ, ਘੋੜੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਥਾਂ।
[1]ਆਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਪੰਘਰ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਥਰ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਭਿੱਕਾ।

॥ ੧੩੭ ॥
ਚੌਪਈ:
ਭਯੋ ਮਾਤਬਰ[1] ਦਰੋਗੇ ਕੇਰੋ।
[1]ਇਤਬਾਰ ਯੋਗ, ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ।
ਔਰ ਲੋਗ ਬਸ ਕਰੇ ਬਧੇਰੋ।
ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਫਲ ਉਨੈ ਜਮਾਈ[1]।
[1](ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ) ਇਕੱਠ ਬੁਲਾਇਆ।
ਬਿਧੀਏ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਈ ॥ ੧੩੮ ॥
ਭਏ ਬਿਹੋਸ਼ ਨੀਂਦ ਤਿਨਿ ਆਈ।
ਜਾਨਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਭਯੋ ਸਹਾਈ।
ਤਬਿ ਬਿਧੀਏ ਧਰਿ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਭਾਰੀ।
ਜੇਬ ਦਰੋਗੇ ਤੈ ਕਢਿ ਤਾਰੀ[1] ॥ ੧੩੯ ॥
[1]ਕੁੰਜੀ।
ਤਾਲਾ[1] ਖੋਲ੍ਹਿ ਕਢਯੋ ਅਸਬਾਬ।
[1]ਜਿੰਦਾ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜ਼ੀਨ ਜੁ ਜਰਯੋ ਜਰਾਵ[1]।
[1]ਜੜਾਊ ਜੜੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕਾਠੀ।
ਡਾਰਿ ਅਸ੍ਵ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਨਾਯੋ।
ਦੈ ਲਗਾਮ ਹਯ ਊਪਰ ਆਯੋ ॥ ੧੪੦ ॥
ਇਤ ਉਤ ਫੇਰਿ ਛੇਰਿ ਕਿਯ ਤਜਾਰਾ।
ਬੁਰਜ ਚਢਾ ਇਕ ਚਾਬਕ ਮਾਰਾ।
ਉਛਰਿ ਅਸ੍ਵ ਸਰਤਾ ਮੈਂ ਪਰਾ[1]।
[1]ਨਦੀ 'ਚ ਜਾ ਪਿਆ।
ਤਰ ਕਰਿ ਪਾਰ ਨਦੀ ਜਾ ਖਰਾ ॥ ੧੪੧ ॥
ਹੁਤੋ ਕਿਲੇ ਕੇ ਨੀਚੇ ਨਾਲਾ।
ਤਬਿ ਬਹਤੋ ਜਨ ਲਖਤ ਬਿਸਾਲਾ।
ਤਾ ਮੈਂ ਅਸ੍ਵ ਜਬੈ ਥਾ ਗਿਰਾ।
ਪਹਿਰੂ ਜਾਨਯੋ ਮੱਛ ਉਛਰਾ ॥ ੧੪੨ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਆਨੰਦ ਸੋਂ,
ਲੈ ਦਿਲਬਾਗ ਤੁਰੰਗ।
ਧੌਲੇ ਕਾਂਗੜ ਗ੍ਰਾਮ ਆ,
ਅਰਪਯੋ ਗੁਰਹਿ ਉਮੰਗ ॥ ੧੪੩ ॥
ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਗੁਰਿ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ,
ਬਖਸ਼ਯੋ ਭਗਤੀ ਗਯਾਨ।
ਟਹਲ ਕਰਾਈ ਅਸ੍ਵ ਕੀ,
ਪੇਖਿ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਠਾਨ ॥ ੧੪੪ ॥
ਚੌਪਈ:
ਅਬਿ ਲਹੌਰ ਕੀ ਸੁਨ ਲਿਹੁ ਬਾਤੈਂ।
ਜਗੇ ਲੋਗ ਹੋਈ ਪ੍ਰਭਾਤੈ।
ਘੋਰਾ ਨਹਿ ਪਿਖਯੋ ਘੁਰਸਾਰੈਂ[1]।
[1]ਤਬੇਲੇ ਵਿੱਚ।
ਭਯੋ ਕਹਿਰ ਸਬਿ ਹਹਿਰ[1] ਵਿਚਾਰੈਂ ॥ ੧੪੫ ॥
[1]ਕੰਬਦੇ ਹੋਏ।
ਦ੍ਵਾਰ ਕਿਵਾਹ[1] ਨ ਉਘਰਯੋ[2] ਕੋਈ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ। [2]ਖੁੱਲ੍ਹਾ।

ਲਗੀ ਨ ਸੰਨ੍ਹ ਗਯੋ ਕਿਤ ਹੋਈ।
ਕੈ ਨਭ[1] ਚਢਯੋ ਕਿ ਧਰ ਮੈਂ ਗਡਜੋ। [1]ਅਕਾਸ਼।
ਨਹਿ ਸੁਰਾਖ[1] ਕਿਤ ਪਿਖੀਅਤ ਬਢਜੋ ॥੧੪੬॥ [1]ਗਲੀ, ਮੋਰੀ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਪ ਹ੍ਵੈ ਕਹਾ।
ਮਮ ਹਯ ਰਖ ਸਕ ਹੈ ਕੋਉ ਕਹਾਂ।
ਖੋਜ[1] ਨਿਕਾਰੋ ਫੌਜ ਚਢਾਵੋ। [1]ਪੈੜ।
ਜਿਹ ਢਿਗ ਹੋਇ ਤਿਸੈ ਰਾਹਿ ਲਜਾਵੋ ॥੧੪੭॥
ਦੁਰਗ ਬੁਰਜ ਤੇ ਅੱਗ੍ਰ ਸੁਰਾਕ[1]। [1]ਸੁਰਾਗ਼- ਪੈੜ, ਖੋਜ।
ਨਹਿ ਨਿਕਸੇ ਹਾਰੇ ਸਬਿ ਤਾਕ[1]। [1]ਤੱਕ ਕੇ, ਦੇਖ ਕੇ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਚੋਰ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਹ੍ਵੈ ਕੋ ਭਾਰੀ ॥੧੪੮॥
ਬੁਰਜ ਚਢਾਇ ਕੁਦਾਇ ਦਰਿਆਏ।
ਜਲ ਹੀ ਜਲ ਲੈ ਗਜੋ ਕਿਥਾਏਂ।
ਔਹ ਸੁਰਾਕ ਨ ਨਿਕਸਤ ਕਹੀਂ।
ਬੋਲੇ ਸ਼ਾਹਿ ਨਜੂਮੀ ਤਹੀਂ ॥੧੪੯॥
ਡਾਰੇ ਰਮਲ[1] ਤਿਨੇ ਭੀ ਘਨੇ। [1]ਡਾਲਣੇ ਸਿੱਟੇ।
ਗੁਰਿ ਬੁਧਿ ਫੇਰੀ ਰਹਿਂ ਅਨਬਨੇ।
ਇਤ ਗੁਰ ਸੈਨਾ ਸਹਿ ਸਿਖ ਸੂਰੇ।
ਪੇਖਿ ਤੁਰੰਗ ਉਮੰਗਹਿਂ ਪੂਰੇ ॥੧੫੦॥
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੈ ਗਾਥਾ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ।
ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ[1] ਕਹਿਂ ਬਡ ਬੁਧਿ ਗੁਨਿ ਗੁਨਿ। [1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼, ਸ਼ਾਬਾਸ਼।
ਹਸ ਹਸ ਕਹੈਂ ਗੁਰੂ ਤੂੰ ਐਸੇ।
ਹਨੂੰਮਾਨ ਰਘੁਬਰ ਢਿਗ ਜੈਸੇ ॥੧੫੧॥
ਪੈ ਦਿਲਬਾਗ ਤਜਾਗ ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨਾ।
ਤਜੈ ਨੈਨ ਤੈ ਨੀਰ ਮਹਾਨਾ।
ਨਿਜ ਜੋੜੀ ਕੇ ਹਯ ਕੋ ਚਹਜੋ।
ਗੁਰਿ ਸ੍ਰਬੱਗਜ ਜਾਨਿ ਤਬਿ ਕਹਜੋ ॥੧੫੨॥
ਭਾਈ ਬਿਧੀਏ ਦੂਸਰ ਤਾਜੀ।
ਲਜਾਵੋ ਤਬਿ ਹ੍ਵੈ ਇਹੁ ਅਸ੍ਵ ਰਾਜੀ।
ਐਸੇ ਹੀ ਦੂਸਰ ਤਹਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਅਤਿ ਸੰਤਾਪ ਉਭੈ ਮਨਿ ਪੈ ਹੈ ॥੧੫੩॥
ਕੈ ਇਸ ਕੋ ਅਬਿ ਵਹੀਂ ਪੁਚਾਵੋ।
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋ ਈਹਾਂ ਲਜਾਵੋ।
ਪੁਨ ਬਿਧੀਏ ਨਿੰਮ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਕਹਾ।
ਸੋਊ ਬਨੈ ਜੋ ਰਾਵਰ ਚਹਾ ॥੧੫੪॥
ਕੌਨ ਬਾਤ ਐਸੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀਂ।
ਚਹੋ ਜੁ ਆਪ ਸੁ ਬਨ ਹੈ ਨਾਹੀਂ।

ਰਾਵਰ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਗੂ।
ਐਹੈ ਈਹਾਂ ਦੁਤੀ ਤੁਰੰਗੂ ॥੧੫੫॥
ਚਲਨ ਲਗੇ ਜਬਿ ਗੁਰਿ ਪਦ ਬੰਦੇ।
ਥਾਪੀ ਦੈ ਗੁਰੁ ਹੋਇ ਅਨੰਦੇ।
ਕਹਜੋ ਜੈਸ ਤੂੰ ਚਹਿਤ ਸੁ ਹੋਊ।
ਤੁਵ ਕ੍ਰਿਤ ਬਿਘਨ ਨ ਪਰ ਹੈ ਕੋਊ ॥੧੫੬॥
ਲੈ ਬਰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਮਗ ਪਯੋ।
ਪਹੁੰਚਤ ਜਾਇ ਲਾਹੌਰਹਿੰ ਭਯੋ।
ਗੁਰ ਕਾ ਸਿੱਖ ਬਹੋੜੂ ਨਾਮੀ।
ਹੁਤੋ ਬਜ਼ਾਜ਼ ਖੱਤ੍ਰੀ ਜਾਮੀ[1] ॥੧੫੭॥ — [1]ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸੀ।
ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਬਿਧੀਆ ਤਬਿ ਗਯੋ।
ਸੋ ਭੀ ਪੇਖਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤਿ ਭਯੋ।
ਜਾਨਿ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਗੁਰ ਕੇਰੋ।
ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਤਾਂਹਿ ਬਧੇਰੋ ॥੧੫੮॥
ਗੁਰਿ ਮਹਿਮਾ ਦੋਊ ਮਿਲਿ ਗਾਵੈਂ।
ਔਰ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸਿਦਕ ਦਿਢਾਵੈਂ।
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੋਸ਼ਸ਼[1] ਸਾਰੀ। — [1]ਪੁਸ਼ਾਕ।
ਬਨਵਾਈ ਬਿਧੀਏ ਇਕ ਭਾਰੀ ॥੧੫੯॥
ਭੇਸ ਨਜੂਮੀ ਖੋਜੀ ਧਰਿ ਕੈ[1]। — [1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਥਿਰਜੋ ਜਾਇ ਢਿਗ ਦੁਰਗਹਿ ਦਰ ਕੈ[1]। — [1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੂਹੇ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠਾ।
ਲੋਗ ਰਮਲੀਆ ਲਖਿ[1] ਬਹੁ ਆਏ। — [1]ਜੋਤਸ਼ੀ ਜਾਣ ਕੇ।
ਜੋ ਬੂਝੈ ਤਿਹ ਪਤੇ ਲਗਾਏ ॥੧੬੦॥
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਦਰੋਗਾ ਭੀ ਅਯੋ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਲੈਗਜੋ।
ਤਸਲੀਮਾਤ ਕਾਇਦੇ ਸੰਗ[1]। — [1]ਨਮਸਕਾਰ (ਚੰਗੇ) ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਕਰੀ ਨਿਸੰਗ ॥੧੬੧॥
ਧਜਾਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਿਧੀਏ ਧਰਾ।
ਨਾਹਿੰ ਪਛਾਨਨ ਕਾਹਿੰ ਸੁ ਕਰਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਸਰੂਪ ਲਿਬਾਸ ਨਿਹਰ ਹੈ।
ਕਹਜੋ ਬਿਦੇਸੀ ਨਰ ਤੂੰ ਭਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੬੨॥ — [1]ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਆਦਮੀ ਹੈਂ।
ਜੋ ਤੂੰ ਪਤਾ ਅਸ੍ਵ ਕਾ ਦੈ ਹੈਂ।
ਤੌ ਇਕ ਲਾਖ ਰਜਤਪਣ[1] ਪੈ ਹੈਂ। — [1]ਰੁਪਏ।
ਔਰ ਇਨਾਮ ਭਿ ਅਧਿਕ ਲਹੈ ਹੈਂ।
ਆਗੇ ਕੋ ਇਜ਼ਤ ਬਨ ਜੈ ਹੈ ॥੧੬੩॥
ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਮਨਿ ਗੁਰੂ ਮਨੈ ਕੈ।
ਬਾਤੈਂ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਸਾਚ ਦਿਢੈ ਕੈ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।

ਫਾਰ ਡਾਰ[1] ਦਸਹੂੰ ਦਿਸ ਪਿਖ ਕੈ।
ਗਿਨ ਗਿਨਾਇ ਕਛੁ ਅਟਪਟ ਲਿਖ ਕੈ[1] ॥੧੬੪॥
ਅੰਗ ਤੁਰੰਗ ਰੰਗ ਢੰਗ ਭਾਏ[1]।
ਜਿਤਕ ਯਾਦ ਥੇ ਪਤੇ ਲਗਾਏ।
ਸੁਨਿ ਯਕੀਨ ਮਨ ਸਬਿਹਨਿ ਆਯੋ।
ਖੁਸ਼ੀ ਭਏ ਮਾਨੋ ਹਯ ਪਾਯੋ ॥੧੬੫॥
ਪੁਨ ਬਿਧੀਏ ਬਿਧਿ ਅਪਨੀ ਲਾਈ।
ਕਹ੍ਯੋ ਚੋਰ ਅਸ੍ਵ ਦੇਹੁਂ ਦਿਖਾਈ।
ਪੈ ਵਹਿ ਠੌਰ ਮੁਝੈ ਇਕ ਵਾਰੀ।
ਗਯੋ ਜਹਾਂ ਤੈ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਰੀ ॥੧੬੬॥
ਜ੍ਯੋਂ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਕਰੋ ਤੁਮ ਸਬੀ।
ਤੌ ਤੁਰੰਗ ਮਿਲਿ ਜੈਹੈ ਅਬੀ।
ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਦਰੋਗੇ ਤਾਈਂ।
ਕਹ੍ਯੋ ਕਰੋ ਜੋ ਏਹੁ ਕਰਾਈ ॥੧੬੭॥
ਮਾਨਿ ਹੁਕਮ ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਵਾਹੀਂ[1]।
ਲੈ ਗਏ ਸੰਗ ਤਬੇਲੇ ਮਾਹੀਂ।
ਜਿਮ ਇਨ ਕਹ੍ਯੋ ਤਿਮੈਂ ਉਨਿ ਕੀਨੇ।
ਗੁਰਿ ਮਾਯਾ ਕੀਨੇ ਮਤਿ ਹੀਨੇ ॥੧੩੮॥
ਬਿਧੀਏ ਕਹਾ ਗਯੋ ਅਸ੍ਵ ਜੈਸੇ।
ਸਭੀ ਸਬੱਬ ਬਨਾਵੋ ਤੈਸੇ।
ਤਬਿ ਉਨਿ ਆਧੀ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਏ।
ਜੰਦੇ ਸਬਿ ਦਰਵਾਜਨ ਲਾਏ ॥੧੬੯॥
ਕੁੰਜੀ ਸਬਿ ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਦਈ।
ਜਹਿਂ ਤਹਿ ਦਿਯੇ ਸੁ ਲਾਇ ਸਬਿ ਤਈਂ।
ਪੁਨ ਉਨਿ ਅਸ੍ਵ ਗੁਲਬਾਗ ਨਿਕਾਰਾ।
ਜੀਨ ਪਵਾਇ ਦੀਨ ਕਰਿ ਤ੍ਯਾਰਾ ॥੧੭੦॥
ਕਹਿਤ ਸੁਨਤ ਲਾਰੇ ਬਹੁ ਦੇਤੈਂ।
ਘੋਰਾ ਪਕਰ੍ਯੋ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤੈ।
ਗੁਰੂਅਨ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਿ ਧ੍ਯਾਨਾ।
ਪੁਨ ਤੁਰੰਗ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨਾ ॥੧੭੧॥
ਸਬਿ ਕੇ ਦੇਖਤ ਹ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰੇ।
ਇਤ ਉਤ ਫੇਰ੍ਯੋ ਦੋ ਇਕ ਵਾਰੇ।
ਉਚੇ ਸੁਰ ਤਬਿ ਸਬਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸੁਨੋ ਖੋਜ ਮੈਂ ਆਛੇ ਪਾਯੋ ॥੧੭੨॥
ਬਿਧੀਆ ਨਾਮ ਚੋਰ ਲੈ ਗ੍ਯੋ।
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚ੍ਯੋ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਕਾਂਗੜ ਗਾਮੂ।

[1]ਡਾਲਣੇ ਸੁੱਟ ਕੇ।
[1]ਅਗੜ ਦੁਗੜਾ ਲਿਖ ਕੇ।
[1]ਕਿਸਮ।
[1]ਉਸੇ ਥਾਂ।

ਹੈ ਦਿਲਬਾਗ ਖੜੋ ਗੁਨ ਧਾਮੂ ॥੧੭੩॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਕੇ ਮਨ ਹਰਖਾਏ।
ਜਾਨਯੋ ਦਿਢ ਅਬਿ ਹਯ ਮਿਲ ਜਾਏ।
ਪੁਨ ਬਿਧੀਏ ਨੇ ਐਸੇ ਕਹਾ।
ਪ੍ਰਥਮ ਅਸ੍ਵ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲਹਾ ॥੧੭੪॥
ਖੋਜ ਬਤਾਵਨ ਕਾ ਅਬਿ ਲਾਖੋ[1]। [1]ਇਕ ਲੱਖਰੁਪਇਆ।
ਸ਼ਾਹਿ ਰੁਪੱਯਾ ਦੇਨਾ ਭਾਖੋ।
ਅਬਿ ਲੌ ਕੌਡੀ ਦੀਨੀ ਨਾਹੀਂ।
ਇਸ ਬਾਬਤ ਲੈ ਚਲਯੋ ਯਾਹੀਂ[1] ॥੧੭੫॥ [1]ਇਸ ਘੋੜੇ ਨੂੰ।
ਔਰ ਇਨਾਮ ਜੋ ਦੇਨੋ ਕਹਾ।
ਸੋ ਕਰਜਾ ਮਮ ਸ਼ਹਿ ਸਿਰ ਰਹਾ।
ਚਹਿਤ ਜੁ ਭਲਾ ਪਚਾਇ ਸੁ ਦੈਹੇਂ।
ਨਤੁ ਲੇਖਾ ਦਰਗਹਿ ਵਿਚ ਲੈਹੇਂ ॥੧੭੬॥
ਅਸ ਕਹਿ ਚਾਬਕ ਹਯ ਕੋ ਮਾਰਾ।
ਬੁਰਜ ਚਢਾਇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਡਾਰਾ ॥੧੭੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿਧੀਏ ਦੂਸਰ ਅਸ੍ਵ ਭੀ,
ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਸੰਗ[1]। [1]ਚਤੁਰਾਈ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਨਾਲ।
ਲਯਾਇ ਦਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਕੌ,
ਤਬਿ ਗੁਰਿ ਸਾਥ ਉਮੰਗ ॥੧੭੮॥
ਨਿਜ ਭੁਜ ਮੈਂ ਭਰਿ ਤਾਹਿਂ ਕੋ,
ਛਾਤੀ ਸੰਗ ਲਗਾਇ।
ਛੀਨਾ[1] ਸੀਨਾ[2] ਗੁਰੂ ਕਾ, [1]ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਗੋਤ। [2]ਛਾਤੀ, ਦਿਲ।
ਦੀਨਾ ਬਰ ਅਧਿਕਾਇ ॥੧੭੯॥

ਚੌਪਈ:

ਬਿਧੀਏ ਗੁਰਿ ਪਦ ਸੀਸ ਲੁਠਾਯੋ[1]। [1]ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।
ਜਰਾ ਨ ਅਪਨਾ ਆਪ ਜਨਾਯੋ।
ਪੁਨ ਅਸ ਲਯਾਵਨ ਕੀ ਸੁਨਿ ਗਾਥਾ।
ਬਿਧੀਏ ਤੈ, ਬਿਧਿ[1] ਬਿਬਿਧਿ[2] ਸੁ ਪਾਥਾ[3] ॥੧੮੦॥ [1]ਕ੍ਰਮਵਾਰ। [2]ਬਹੁਤ। [3]ਰਸਤੇ ਦੀ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਬਾਤੈਂ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਹਸੈਂ ਅਧਿਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੁਦ ਭਰਿ ਭਰਿ।
ਜੋ ਜੋ ਸੁਨੈ ਗੁਨੈ ਪੁਨ ਹਸੈਂ।
ਬਢਯੋ ਹਾਸਰਸ ਤਹਿਂ ਸਹਿ ਰਸੈਂ[1] ॥੧੮੧॥ [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਪੁਨ ਉਤਸ਼ਵ ਗੁਰ ਬਡ ਕਰਵਾਯੋ।
ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ[1] ਬਹੁ ਸਬਿਨਿ ਛਕਾਯੋ। [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਦੋਨੋ ਹਯ ਇਕਠੇ ਬੰਧਵਾਏ।
ਮਿਲੇ ਤੁਰੰਗ ਉਭੈ ਮੁਦ ਪਾਏ ॥੧੮੨॥

ਜਾਨ ਭਾਈ[1] ਇਕ ਨਾਮ ਸੁਹੇਲਾ[2]। — [1]ਦਿਲਬਾਗ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਗੁਲਬਾਗ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਮ।
ਜਿਨੈ ਸੁਹਾਯੋ ਸਬੈ ਤਵੇਲਾ।
ਗੁਰੁ ਦਿਵਾਂਨ ਮੈਂ ਜੋਧੇ ਸਾਰੇ।
ਭਰੇ ਬੀਰਰਸ ਥਿਰੇ ਉਦਾਰੇ ॥੧੮੩॥
ਤਬ ਬਿਧੀਏ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।
ਅਬ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ[1] ਮਹਾਨਾ। — [1]ਜੰਗ।
ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਬਹੁ ਚਮੂੰ[1] ਚਢੈ ਹੈ। — [1]ਫ਼ੌਜ।
ਯਾ ਮੈਂ ਸੰਸਾ ਜਰਾ ਨ ਐਹੈ ॥੧੮੪॥
ਅਪਨੇ ਕਰੋ ਜੰਗ ਕੇ ਤਜਾਰੇ।
ਜੰਗ ਹੇਤ ਥਲ ਪਿਖੋ ਉਦਾਰੇ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਤਬ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਸਾਤ ਕੋਸ ਹੈ ਜਲ ਥਲ[1] ਭਾਰੀ ॥੧੮੫॥ — [1]ਪਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ।
ਕੋਸਨ ਲੌ ਚੌਤਰਫੇ ਜੰਗਲ।
ਹੇਤ ਉਦੰਗਲ[1] ਦਾਯਕ ਮੰਗਲ। — [1]ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ।
ਨਹਿ ਜਲ ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੋ ਕਹਿੰ ਮਿਲ ਹੈ।
ਹੈ ਇਕ ਹੀ ਠਾਂ ਸੋ ਹਮ ਮਲ ਹੈਂ ॥੧੮੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਬਾਤ ਗੁਰੁ,
ਮਾਨ ਠਾਂਨ ਦਿਢ ਲੀਨ।
ਸਬੈ ਸੁਭਟ ਭੀ ਖੁਸ਼ ਭਏ,
ਜੰਗ ਤਜਾਰੀ ਕੀਨ ॥੧੮੭॥
ਬਿਬਿਧਾਯੁਧ[1] ਗੁਲਕਾਂ[2] ਬਰੂਦ, — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। [2]ਗੋਲੀਆਂ।
ਹਯ ਧਨ ਬਸਨ ਅਪਾਰ।
ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਕੋ ਨਿਜ ਕੋਸ਼ ਤੈ[1], — [1]ਆਪਣੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਤੋਂ।
ਦੀਨੋਂ ਬਾਂਟ ਸੁਧਾਰ ॥੧੮੮॥

ਚੌਪਈ:

ਜੋੜੀ ਹਯ ਜੋ ਬਿਧੀਆ ਲਯਾਏ।
ਜੀਨ ਪਵਾਇ ਗੁਰੂ ਮੰਗਵਾਏ।
ਜਬਰ[1] ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ ਜਰੇ। — [1]ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਭਾਵ ਬਹੁਤੇ ਕੀਮਤੀ।
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ[1] ਹੋਤ ਛਬਿ ਭਰੇ ॥੧੮੯॥ — [1]ਜੋਤ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ[1] ਜ਼ੇਵਰ ਸਾਰੇ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ।
ਨਗ ਮਾਂਨਿਕ ਹੀਰੇ ਸੰਚਾਰੇ[1]। — [1]ਜੜੇ ਹੋਏ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ ਮਾਥੈ।
ਚਾਂਦ[1] ਚਾਂਦ ਸਮ[2] ਸੋਹਿਤ ਸਾਥੈ ॥੧੯੦॥ — [1]ਟਿੱਕਾ। [2]ਚੰਦ ਵਾਂਗ।
ਰਵਿ[1] ਕਿਰਣਾ ਲਗ ਕਿਰਣਾ ਛੁਟੈਂ। — [1]ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ।
ਰਵਿ ਸਸਿ ਨਖੱਤਨ ਕੀ ਛਬਿ[1] ਲੂਟੈਂ। — [1]ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ।

ਝਾਲਰ ਜਰੀ ਝੁਲਤ ਸੁਭ ਝੇਲੀ[1]।
[1]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਮਾਨਹੁ ਚਪਲਾ ਸਕਲ ਸਕੇਲੀ[1] ॥੧੯੧॥
[1]ਜਾਣੋ ਸਾਰੀ ਬਿਜਲੀ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨ ਸੋਂ ਡੁਰਿਆਏ[1]।
[1]ਰੱਸੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਤੋਰੇ।
ਲੈ ਕਰ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਏ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਜ਼ੇਵਰ ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਸਜ ਕਰਿ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ ॥੧੯੨॥
ਜੈਤ ਧੁਨੀ[1] ਅਰਦਾਸ ਕਰੈ ਕੈ।
[1]ਜਿੱਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਦੀਹ ਦਮਾਮੇਂ[1] ਬਹੁ ਵਜਵੈ ਕੈ।
[1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਜਾਨ ਭਾਈ ਪਰ ਕਰਿ ਅਸਵਾਰੀ।
ਚਲੇ ਅਧਿਕ ਸੁਭਟਨ ਸੰਗਾਰੀ ॥੧੯੩॥
ਚਢੇ ਲੰਕ ਪਰ ਜਨ ਰਘੁਨਾਥਾ[1]।
[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ।
ਕਪਿ ਗਨ[1] ਸਿੱਖ ਬਲੀ ਗੁਰੁ ਸਾਥਾ।
[1]ਬਾਦਰਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ (ਵਾਂਗ)।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਰੰਤੇ।
ਸਗਨ ਭਏ ਸਭ ਮਗਨ[1] ਚਲੰਤੇ ॥੧੯੪॥
[1]ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ।
ਕਹੂੰ ਤੇਜ ਕਿਤ ਚਾਲ ਸੁਹਾਤੀ।
ਸੁੰਮ ਛੁਹਾਵਤ ਅਗਲੇ ਛਾਤੀ।
ਕਰਤ ਕੁੰਡਲੀ ਜੁਗ ਇਕ ਵਾਰੈ[1]।
[1]ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਦੋਹਾਂ (ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ) ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਕਹੂੰ ਚਾਲ ਕਿਤ ਪਾਵਤ ਲਾਰੈ[1] ॥੧੯੫॥
[1]ਦੌੜ।
ਕਿਤੁ ਲਘੁ ਛਾਲ ਕਰਾਹਿਂ ਦੂਜੈਂ[1]।
[1]ਲੰਬੀ (ਛਾਲ)।
ਜਾਨ ਭਾਈ ਕੋ ਪਿਖਿ ਨਟ ਲਾਜੈਂ।
ਛਿਤ[1] ਛੁਹਾਇ ਛੇਤੀ ਪਗ ਗਨ ਕੈ[2]।
[1]ਧਰਤੀ ਨਾਲ। [2]ਪੈਰ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ।
ਧਰਤ ਚਲਤ ਅਨੁਸਾਰੈ ਮਨ ਕੈ ॥੧੯੬॥
ਥਈ ਥਈ ਕਰਿ ਨਚਤ ਉਤਾਲੈਂ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।
ਬਲੀ ਚਪਲ[1] ਤਨ ਪੀਨ ਬਿਸਾਲੈਂ[2]।
[1]ਚੰਚਲ। [2]ਸਰੀਰ ਬਹੁਤਾ ਕਰੜਾ ਹੈ।
ਚੰਚਲ ਚਲਤ ਚਾਲ ਕਿਤ ਦੌਰੈ।
ਮ੍ਰਿਗ ਛੌਨੇ ਪੌਨੈ ਪਛਿ ਛੋਰੈ[1] ॥੧੯੭॥
[1]ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜਿਤਕ ਤੁਰੰਗਨ ਕੇ ਗੁਨ ਭਾਰੇ।
ਚਿਤਵ ਚਖਨ ਚਕਤੇ ਚਿੱਤ ਸਾਰੇ[1] ॥੧੯੮॥
[1]ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਾਂਗੜ ਤੈ ਚਲਿ ਤਾਲ ਪਰ,
ਥਿਰੇ ਗੁਰੂ ਮੁਦ ਪਾਇ।
ਜਲ ਤ੍ਰਿਣ[1] ਜੰਗਲ ਅਧਿਕ ਪਿਖਿ,
[1]ਘਾਹ।
ਤੰਬੂ ਦਏ ਲਵਾਇ ॥੧੯੯॥

ਸੋਰਠਾ:

ਖਬਰ ਪਾਇ ਸਬ ਦੇਸ,
ਊਂਟ ਗੱਡੇ ਭਰ ਰਸਦ ਕੇ।

ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਲਜਾਇ ਬਿਸੇਸ,
ਅਰਪ ਅੰਬਾਰ[1] ਲਗਾ ਦਏ ॥੨੦੦॥ — [1]ਢੇਰ।

ਕਬਿਤ:

ਸਤਿਗੁਰੁ ਥਿਰੇ ਇਤ ਭਈ ਜਸੋਂ ਲਾਹੌਰ ਉਤ,
ਸੋਊ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ ਗੁਰ ਸੁਤ[1] ਕਾਂਨ ਦੈ। — [1]ਹੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰੋ! (ਭਾਵ ਗੁਰ ਸਿਖੋ)।
ਬਿਧੀਆ ਜੌ ਆਯੋ ਦੌਰ ਪਾਛੇ ਪਰੀ ਰੌਰ ਗੌਰ[1], — [1]ਬਹੁਤਾਰੌਲਾ।
ਬੰਦ ਸਬਿ ਠੌਰ ਪੌਰ[1] ਕੁੰਜੀ ਕੌਨ ਆਂਨ ਦੈ। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ।
ਦੌਰਾ ਦੌਰ ਫਿਰੈਂ ਇਮ ਪਿੰਜਰੇ ਮੈਂ ਪੰਖੀ ਜਿਮ,
ਕੈਦੀ ਭਏ ਸਬੈ ਤਿਮ ਸ਼ਾਹਿ ਗਾਰੀ ਤਾਂਨ[1] ਦੈ। — [1]ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ।
ਅਟਾਂ ਪੈ ਪੁਕਾਰੈਂ ਚਢੇ[1] ਖੇਤੀ ਰਖਵਾਰੇ ਖਢੇ, — [1]ਅਟਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਐਉਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀ ਦੇਰਾਖੇ ਖੜ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਹੋਇ ਕੈ ਲਚਾਰੇ ਬਢੇ ਤਾਰੇ ਸਾਰੇ[1] ਧਜਾਨ ਦੈ ॥੨੦੧॥ — [1]ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਿੰਦੇ ਵੱਢ ਸੁੱਟੇ।
ਸੁਨ ਕੈ ਹਵਾਲ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਪ ਕੈ ਅਧਿਕ ਤਾਂਹਿ,
ਰਖ ਕੈ ਕਚਹਿਰੀ ਮਾਂਹਿ ਬੀੜਾ[1] ਯੌਂ ਉਚਾਰਯੋ। — [1](ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ) ਪਾਨ ਦਾ ਬੀੜਾ।
ਚੁੱਕੈ ਕੋਊ ਗੁਰੂ ਪਰ ਪਾਵੈ ਸੋ ਮਰਤਬ ਵਰ[1], — [1]ਚੰਗਾ ਅਹੁਦਾ।
ਸੈਨ ਲੈ ਕੈ ਜਾਇ ਤਰੁ[1] ਲਜਾਵੈ ਗਹਿ ਮਾਰਯੋ। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਲ ਜਾਨਤ ਥੇ ਜੇਊ ਭਲ,
ਤੇ ਤੋ ਸਬਿ ਗਏ ਟਲ ਧਰਿ ਡਰ ਭਾਰਿਯੋ।
ਲਲਾ ਬੇਗ ਕਾਬਲ ਕੇ ਸੂਬੇ ਬੇਗ[1] ਚੁੱਕੀ ਤੇਗ, — [1]ਛੇਤੀ।
ਕਹਯੋ ਜੀਤੋਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਯਾਹਿ ਕਜਾ ਵਿਚਾਰਯੋ[1] ॥੨੦੨॥ — [1]ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਕੀ ਹਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀਓ ਤਾਂਹਿ,
ਬਾਈ ਸਹਸ[1] ਫੌਜ ਵਾਹਿ ਸੰਗ ਦੈ ਪਠਾਯੋ ਹੈ। — [1]ਬਾਈ (੨੨) ਹਜ਼ਾਰ।
ਮੇਘ ਜਿਮ ਧਾਇ ਆਇ, ਜੰਗ ਤਾਂਹਿ ਦੀਓ ਪਾਇ,
ਹੁਤੀ ਫੌਜ ਥੱਕੀ ਭੁੱਖੀ ਦਮ ਨ ਦਿਵਾਯੋ ਹੈ।
ਤੀਨਕ ਹਜਾਰ ਹੁਤੋ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੰਗ,
ਡੈਢਕ ਹਜ਼ਾਰ ਭੱਟ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਲਜਾਯੋ ਹੈ।
ਸਿੱਧੂ ਔਰ ਬਰਿਆਰ, ਧਾਰੀਵਾਰ, ਢਿਲੋਂ, ਗਿਲ,
ਦੁੱਲਟ, ਰੰਧਾਵੇ, ਹਰੀ[1] ਦੇਸ ਚਲ ਆਯੋ ਹੈ ॥੨੦੩॥ — [1]ਹਰੀ ਕੇ ਗੋਤ ਦੇ।
ਕਾਲ੍ਹੇ ਕੇ, ਬੰਗੇਰੀਏ, ਜਵੰਧੇ, ਮਾਂਨ, ਭੁਲਰ ਲੌ,
ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਦੇਸ ਵਾਰਿ[1] ਲੈ ਹਥਜਾਰ ਆਏ ਹੈਂ। — [1]ਦੇਸ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ।
ਮਾਨੋ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਹੂੰ ਕੀ ਆਨ ਮਾਨ ਪੇਸ਼ਵਾਈ,
ਮਿਜਮਾਨੀ ਠਾਨੀ[1] ਤਿਨ ਮਿਲੇ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਏ ਹੈਂ। — [1]ਜਾਣੋ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਆਦਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੋਂ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਕੀਤੀ।
ਪਤਰਾਂ ਸਿਪਰ[1] ਗੋਲੇ ਲਡੂਵਾ, ਪਕੌਰੇ ਸੇਲ[2], — [1]ਢਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਤਲਾਂ। [2]ਨੇਜ਼ੇ।
ਖਪਰੇ[1] ਜਲੇਬ, ਚੱਕ੍ਰ ਘੇਵਰ[2] ਚਬਾਏ ਹੈਂ। — [1]ਚੌੜੇ ਤੀਰ। [2]ਘ੍ਰਿਤਕਾਰ=ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਛੱਤੇ ਵਰਗੀ ਬਹੁਤਾ ਘਿਉ ਲੱਗ ਕੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਠਿਆਈ।
ਗੋਰੀਆਂ ਸ਼ੱਕਰ ਪਾਰੇ, ਛਰਰੇ ਨੁਕਦੀ[1], ਤੇਗ — [1]ਸ਼ਰਰੇ ਨੁਗਦੀ (ਮਿਠਾਈ ਹੈ। {ਨੁਗਦੀ=ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀ ਤੇਲ ਵਿੱਚ

ਤਲੀ ਹੋਈ ਨਮਕੀਨ ਪਕੌੜੀ। (ਅ) ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈ ਹੋਈ ਮਿੱਠੀ ਨੁਗਦੀ।}

ਲਾਂਬੀ ਸੀ ਮਿਠਾਈ, ਬੇਗ[1] ਮਿਸਰੀ ਪਿਲਾਏ ਹੈਂ ॥੨੦੪॥ — [1]ਛੇਤੀ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਉਣ ਰੂਪ)।

ਖਾਇ ਐਸੇ ਖਾਨੇ ਹੈਂ ਮਹਾਨੇ ਮੋਦ ਤੁਰਕਾਨੇ,
ਜਾਨੈ ਲੌ ਕੁਰਬਾਨੈ ਕਰਬੇ ਕੀ ਮਨ ਠਾਂਨ ਕੈ।
ਹੋਇ ਕੈ ਨਿਸੰਗ ਅੰਗ ਖੋਲ੍ਹ ਕੈ ਉਮੰਗ ਸੰਗ,
ਛੋਰ ਕੈ ਤੁਫੰਗ[1] ਔ ਖਤੰਗ[2] ਧਨੁ[3] ਤਾਂਨ ਕੈ। — [1]ਬੰਦੂਕ। [2]ਤੀਰ। [3]ਧਨੁਖ।
ਨਟਨ ਜਤੋਂ ਦੈ ਫਲੰਗ[1] ਜੰਗ ਹੈ ਅਭੰਗ ਮੰਡਜੋ, — [1]ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ।
ਸੁਸਤੀ ਬਿਦਾਰ[1] ਉਰਿ ਚੁਸਤੀ ਸੁ ਆਨ ਕੈ। — [1]ਦੂਰ ਕਰਕੇ।
ਨਿਕਸੇ ਜ੍ਵਾਨ ਉਭੈ ਓਰ ਬਲਵਾਂਨ ਆਨ,
ਘਮਸਾਨ ਠਾਂਨ[1] ਲਲਕਾਰ ਸੁ ਮਹਾਨ ਕੈ ॥੨੦੫॥ — [1]ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਹੂੰ ਤੈ ਪੈਦੇ ਖਾਨ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਲੈ ਕੇ,
ਚਾਰਕ ਹਜਾਰ ਸਿਖ ਆਗੇ ਆਨ ਲੜੇ ਹੈਂ।
ਉਤ ਤੈ ਕਮਰ ਬੇਗ ਦੂੰਦੇ ਖਾਨ ਸਰਦਾਰ,
ਆਠਕ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਜਰਾਰ[1] ਫੌਜ ਅੜੇ ਹੈਂ। — [1]ਲੜਾਕੀ।
ਤੀਰਨ ਤੁਫੰਗਨ ਜੰਜੈਲਨ[1] ਜੰਬੂਰਨ[2] ਕੀ, — [1]ਲੰਬੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ। [2]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਹੂੰ ਤੈ ਜ਼ੋਰ ਬਾੜ[1] ਬਹੁ ਝੜੇਹੈਂ। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ।
ਮਾਨੋ ਮਧੁ ਮਾਸ ਮਾਂਹਿ[1] ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਤੈ ਮਹਾਂਇ — [1]ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ।
ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਅਥਾਹਿ ਮੇਹਂ ਗੋਲੇ[1] ਪੜੇ ਹੈਂ ॥੨੦੬॥ — [1]ਓਲੇ, ਗੜੇ।
ਏਕ ਪਹਿਰ ਕਹਿਰ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਕੀ ਲਹਿਰ ਝਰੀ,
ਲਾਗੀ ਰਹੀ ਜਹਿਰ ਭਰੀ[1] ਹਹਿਰ ਗਏ[2] ਭੱਟ ਹੈਂ। — [1]ਦੁਖ ਭਰੀ। [2]ਕੰਬ ਗਏ।
ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਗਏ ਮੁੱਕ ਜਬਿ ਤਬਿ ਢਿਗ ਢੁੱਕ,
ਗਹਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੈਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰੈਂ ਬੁੱਕ ਝੱਟ ਹੈਂ[1]। — [1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਛੇਤੀ ਗੱਜ ਪਏ।
ਦੋਊ ਦਲ ਦੀਹ ਦਰਯਾਇ ਕੀ ਲਹਿਰ ਬਢੇ,
ਬਹਿਰ ਸੁ ਠਹਿਰ[1], ਬੰਦੂਕ ਗਈ ਹੱਟ ਹੈਂ। — [1]ਦੋਵੇਂ ਫੌਜਾਂ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਰੂਪ (ਬਹਿਰ) ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇਰੁਕ ਗਈਆਂ।
ਭਏ ਹੱਥ ਵੱਥ[1] ਜ੍ਵਾਨ ਆਪਸ ਮੈਂ ਜਬ ਆਂਨ, — [1]ਹੱਥੋ ਪਾਈ।
ਬ੍ਰਛੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੇਲ ਪੇਲ[1] ਘਾਇ ਸੱਟ ਹੈ[2] ॥੨੦੭॥ — [1]ਚਲਾ ਕੇ। [2]ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਅੰਗ ਭੰਗ ਬਦਰੰਗ ਹ੍ਵੈ ਕੁਢੰਗ ਗਿਰੈਂ,
ਜੰਗ ਕੀ ਉਮੰਗ ਮੈਂ ਨਿਸੰਗ ਅੰਗ ਖੰਡ ਹੈਂ[1]। — [1]ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਮਾਰ ਮਾਰ ਹੀ ਪੁਕਾਰ ਕਿਲਕਾਰ ਪੈਂ ਹੈਂ[1] — [1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਭੱਟ ਨਟ ਪਟ-ਬਾਜਨ ਜਤੋਂ ਭਾਜਨ ਉਮੰਡ ਹੈਂ[1]। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭੱਜਦੇ ਹਨ।
ਕੋਊ ਤੁੱਕੇ ਸੁੱਕੇ ਸੇਝੈਂ[1] ਨੇਜੈਂ ਸੌਂ ਕਰੇਜੇ ਬੇਝੈਂ[2], — [1]ਸੁੱਕੇ ਤੀਰ ਲੰਘਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। [2]ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਰੇਜੇ ਰੇਜੇ[1] ਕਰੈਂ ਕੋਊ ਤੇਗ ਦੈ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੈਂ[2]। — [1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ। [2]ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਕਾਹੂੰ ਹੱਥ ਮੱਥ[1] ਬੱਖ[2] ਸੱਥਲ[3] ਕਟੇ ਹੈਂ ਕੰਧ[11], — [1]ਸਿਰ। [2]ਵੱਖੀ। [3]ਪੱਟ। [11]ਮੋਢੇ।
ਕੋਊ ਊਧੇ[1] ਸੂਧੇ[2] ਪਰੇ ਮਰੇ ਭਾਰ ਕੰਡ ਹੈਂ[3] ॥੨੦੮॥ — [1]ਉਲਟੇ ਭਾਵ ਮੂਧੇ। [2]ਸਿੱਧੇ। [3]ਪਿੱਠ ਪਰਨੇ ਮਰੇ ਪਏ ਹਨ।

ਮੰਡ ਕੈ ਘਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਲਵੰਡ ਤਬਿ,	
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਝੁੰਡ ਧਰਾ ਪੈ ਬਿਥਾਰੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਬਲੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਤਿੱਖਾ ਜੰਗ ਰਚ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਧੜ, ਸਿਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖਿੰਡਾਏ ਹਨ।
ਘਾਉ[1] ਬੋਲੈਂ ਭੱਕ ਭੱਕ, ਘਾਯਲ ਸੁ ਅੱਕ ਬੱਕ[2],	[1]ਜ਼ਖ਼ਮ। [2]ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਬਾਹੈ[1] ਬੀਰ ਤੱਕ ਤੱਕ, ਤੇਗ ਬੇਗ ਭਾਰੇ ਹੈਂ[2]।	[1]ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। [2]ਛੇਤੀ ਭਾਰੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਡੋਲਤ ਕਿਕਾਂਨ ਛੂਛੇ[1] ਕੋਊ ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਪੂਛੇ,	[1]ਖ਼ਾਲੀ ਘੋੜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਬਾਜਤ ਹੈਂ ਮਾਰੂ ਦੀਹ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਨਗਾਰੇ ਹੈਂ।	[1]ਵੱਡੇ ਜੰਗੀ ਧੌਂਸੇ।
ਸਾਰ[1] ਸੰਗ ਸਾਰ ਬਜਜੋ ਘੜਤ ਠਠਜਾਰ ਮਾਨੋ,	[1]ਲੋਹਾ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਕੈਧੋ ਬਹੁ ਬਾਢੀਓਂ ਨੇ ਬਾਢ ਬਢ ਧਾਰੇ ਹੈਂ[1] ॥੨੦੯॥	[1]ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਤਰਖਾਣਾਂ ਨੇ ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢ ਕੇਰੱਖੀਆਂ ਹਨ।
ਪਰੀ ਪੁਨਾਰੈਨ ਐਨ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾਯੋ ਗੈਨ[1],	[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ।
ਸੈਨ ਤੁਰਕੈਨ ਬਿਨ ਚੈਨ ਭਈ ਸਾਰੀਆ।	
ਆਵਤ ਹੀ ਦਏ ਥੇ ਲਰਾਇ ਥੱਕੇ ਭੁੱਖੇ ਸਾਇ[1],	[1]ਉਹ (ਫ਼ੌਜੀ)।
ਔਰ ਨ ਸਮਾਂਨ ਕਾਇ ਮਿਲੇ ਸੁਖਕਾਰੀਆ।	
ਦੇਸ ਸਬਿ ਬਾਂਧਜੋ ਬੈਰ ਫੇਰ ਕਿਮ ਹੋਇ ਖੈਰ[1],	[1]ਸੁਖ।
ਧਰੈਂ ਕੈਸੇ ਧੈਰ[1] ਪਰੇ ਆਨ ਵੀਚ ਖ੍ਵਾਰੀਆ[2]।	[1]ਧੀਰਜ। [2]ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ, ਕਸ਼ਟ ਵਿੱਚ।
ਅਧਿਕ ਉਜਾੜ ਝਾੜ ਫਾੜਤ ਬਸਨ ਤਨ,	
ਪਥ[1] ਪਾਥ[2] ਆਵਤ ਨ ਹਾਥ ਰਹੇ ਹਾਰੀਆ ॥੨੧੦॥	[1]ਰਸਤਾ। [2]ਪਾਣੀ।
ਪੋਸ ਮਾਸ[1] ਪਰੈ ਹਿੰਮ[2] ਬਜਾਰਿ[3] ਬਹੇ ਤੇਜ ਤਿੰਮ,	[1]ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। [2]ਬਰਫ਼। [3]ਹਵਾ।
ਉਬਰਨ[1] ਹੋਇ ਕਿਮ ਤੁਰਕਨ ਜਾਤ ਕੋ।	[1]ਬਚਾਉ।
ਜਾਡੇ ਸੋਂ ਜੁਡਾਏ ਜਾਤ[1] ਥਰ ਥਰ ਕਾਂਪੈ ਗਾਤ[2],	[1]ਪਾਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [2]ਸ਼ਰੀਰ।
ਹਥਜਾਰ ਛੂਟੇ ਜਾਤ ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਬਾਤ ਕੋ।	
ਗੁਰੂ ਕੀ ਪ੍ਰੇਰੀ ਬਾਤ ਲਪਟ[1] ਹਿਮਾਲੇ ਆਤ,	[1]ਹਵਾ ਛੋਹ ਕੇ।
ਸੀਰੀ ਸੀਰੀ ਚੀਰੀ ਜਾਤ ਬਲ ਤਨ ਕਾਂਤਿ ਕੋ[1]।	[1]ਠੰਡੀ ਠੰਡੀ ਚੀਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਲ ਤੇ {ਕਾਂਤ} ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ।
ਜਦਜਪਿ ਥੀ ਸਰਦੀ ਕੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਰਾਖੀ,	
ਤੌ ਭੀ ਏ ਉਫਾਤ[1] ਕੀਏ ਜਾਤ ਘਾਤ[2] ਗਾਤ ਕੋ ॥੨੧੧॥	[1]ਆਫ਼ਤ, ਮੁਸੀਬਤ। [2]ਨਾਸ।
ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਸ਼ੇਖ ਸੱਯਦ ਅਰਾਂਮ ਤਨ	
ਹੁਤੇ, ਜਿਨ ਸੀਤ ਬਾਤ[1] ਕਬੀ ਨ ਸਹਾਰੇ ਹੈਂ।	[1]ਠੰਡੀ ਹਵਾ।
ਗੁਰੂ ਓਰ ਸਿੱਖ ਜੱਟ, ਰਹੇ ਥੇ ਜੋ ਜੰਗ ਠੱਟ[1],	[1]ਕਰ।
ਹੁਤੇ ਸੀਤ ਬਾਤ ਕੇ ਜਿਤੱਜਾ ਭੱਟ ਭਾਰੇ ਹੈਂ।	
ਔਰ ਖਾਂਨ ਪਾਂਨ ਠੌਰ ਠੌਰ ਮੇ ਅੰਗੀਠੇ ਗੌਰ,	
ਸੇਕ ਸੇਕ ਜਾਇ ਅਰੈਂ ਛੇਕ ਛੇਕ[1] ਮਾਰੇ ਹੈਂ।	[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਜਮ ਭੀ ਨ ਤਿਨੈ ਜੋਹੈ[1] ਸੀਤ ਬਪੁਰਾ ਤੁ ਕੋ ਹੈ?	[1]ਤਕਦਾ, ਦੇਖਦਾ।
ਸਮਰਥ ਗੁਰੂ ਹੋਹੈਂ ਜਿਨੈਂ ਰਖਵਾਰੇ ਹੈਂ ॥੨੧੨॥	
ਰਾਤ ਭਰ ਰਹਜੋ ਜੰਗ, ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਠਰੇ ਅੰਗ,	

ਭਏ ਜਢ ਔ ਕੁਢੰਗ ਧਾਇ ਸਿੱਖ ਕੂਟ ਹੈਂ।
ਭੂਰ ਭੂਖ ਪਜਾਸ ਨੇ ਹੈਰਾਂਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੇ,
ਕਰੈਂ ਕਜਾ ਹਥੱਯਾ[1] ਬਾਗੈਂ ਅੱਸ੍ਰ ਕੀ ਛੂਟ ਹੈਂ।
[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ।
ਖਿਸਕ ਰਕਾਬ ਤੈ ਸ਼ਿਤਾਬ ਪਗ ਗਿਰੈਂ ਧਰ,
ਪਾਇ ਸੋ ਅਜਾਬ[1] ਮਰੈਂ ਸਕਤ ਨ ਊਠ ਹੈਂ।
[1]ਦੁੱਖ।
ਮਰਤ ਬਿਨਾ ਹੀ ਮਾਰੇ ਤੁਰਕ ਵਿਚਾਰੇ ਆਜ,
ਆਈ ਰਾਤ ਕਜਾਮਤ ਕੀ ਬਿੱਧਣ[1] ਨ ਝੂਠ ਹੈਂ ॥੨੧੩॥
[1]ਦੁਖਦਾਈ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਕਾਲ੍ਹਾ ਔ ਰਜਾਦਾ ਜ੍ਵਾਨ,
ਭਟ ਭੀਰ ਲੈ ਮਹਾਂਨ ਗੁਰੁਮਤਾ ਕਰ ਹੈਂ।
ਖੈਂਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੈਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰੈਂ ਪਰੈਂ ਕੂਦ ਜਾਇ
ਕਾਟ ਕਾਟ ਗੇਰੈਂ ਬਾਢੀ ਬਢੈਂ ਜਿਮ ਤਰੁ ਹੈਂ।
ਘਾਟ ਤਰਵਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਉਤਾਰ ਪਾਰ ਕੀਨੇ,
ਦੂੰਦੇ ਖਾਂ ਕਮਰ ਬੇਗ ਆਦਿ ਅਫਸਰ ਹੈਂ।
ਆਠਕ ਹਜਾਰ ਕਾ ਸਥਾਰ[1] ਇਮ ਡਾਰ ਦਯੋ,
[1]ਸੱਥਰ, ਢੇਰ।
ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਕਾਟ ਕੈ ਜਵਾਰ ਜਿਮ ਧਰ ਹੈਂ ॥੨੧੪॥
ਸੁਨ ਕੈ ਹਿਰਾਂਨ ਭਯੋ ਲਲਾ ਬੇਗ ਕੋਪ ਠਯੋ,
ਕਹਯੋ ਨਿਜ ਪੂਤਨ ਕੋ ਜਾਹੁ ਕਰੋ ਜੇਤ ਹੈ[1]।
[1]ਜਿੱਤ।
ਹੋਇ ਕੈ ਸੁਚੇਤ ਸੈਨ ਲੈ ਕੈ ਖੇਤ ਜੈ ਕੈ ਲਰੋ,
ਗੁਰੂ ਕੋ ਚਾਹੈ ਕੈ ਲਜਾਓ ਅੱਸ੍ਰਨ ਸਮੇਤ ਹੈ।
ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਸ਼ਮੱਸ ਚਮੂੰ ਲੈ ਬੇਗ ਖੈਂਚ ਤੇਗ,
ਆਇ ਧਾਇ ਕੀਨੋ ਜੰਗ ਅਤੀ ਮੱਧ ਖੇਤ[1] ਹੈ।
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ।
ਇਤ ਤੈ ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਮੋਹਨ ਲੌਂ,
ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰ ਲੈ ਜਿਤੱਯਾ ਜੰਗ ਕੇਤ ਹੈ[1] ॥੨੧੫॥
[1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਜਾਇ ਧਾਇ ਜ੍ਵਾਨ ਲਰੇ ਕੀਨ ਘਮਸਾਨ ਭਰੇ[1],
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਤੁਰਕਨ ਓਸਾਨ ਹਰੇ[1] ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰਕੈ[2]।
[1]ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ। [2]ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਧੜ (ਵੱਖ) ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਜਦਜਪਿ ਪਠਾਂਨ ਜ੍ਵਾਂਨ ਮੁਗਲ ਮਹਾਨ ਲਰੇ
ਐ ਪੈ ਸੀਤ ਕਰੇ ਜਢ ਅੰਗ ਰਹੇ ਠਰਕੈ।
ਔਰ ਗੁਰੂ ਗੌਰ ਉਚਿ ਠੌਰ ਖਰੇ ਕਰੈਂ ਜੰਗ,
ਤੀਰਨ ਕੀ ਛੌਰ ਛੋਰਿ[1] ਰਹੇ ਤਿਨੈ ਹਰ ਕੈ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ ਛੱਡ ਕੇ।
ਆਖਰ ਲਚਾਰ ਹੋਇ ਅਲੀ ਅਲੀ ਮਾਰ ਮਾਰ,
ਬੋਲ ਕੈ ਤੁਰਕ ਭੱਟ ਆਇ ਮਰੈਂ ਲਰ ਕੈ ॥੧੨੬॥
ਜੇਤਕ ਤੁਰੱਕ ਮਰੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਹਥਜਾਰ ਅਸ੍ਵ,
ਲੇਤ ਹੈਂ ਅਪਾਰ ਹੀ ਸੰਭਾਰ ਸਿੱਖ ਝੱਟ ਹੈਂ।
ਸੀਸ ਸਿਵ ਲੇਤ ਕੱਟ, ਸੂਰਨ ਜਰੂਰ ਝੱਟ,
ਹੂਰ ਸੱਟਪੱਟ[1] ਬਰ ਵਰਜਾਤ ਖਟ ਹੈ[2]।
[1]ਛੇਤੀ। [2]ਚੰਗੇ ਵਰ ਲੱਭ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। {ਖਟ-ਸੰ: ਚਾਹੁਣਾ, ਇੱਛਾ ਕਰਨੀ, ਢੂੰਡਣਾ, ਲੱਭਣਾ}।

ਭੈਰਵਿ ਪਿਸਾਚ[1] ਭੂਤ ਆਂਤਨ ਕੇ ਹਾਰ ਕੂਤ[2],	[1]ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਜੀਵ। [2]ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਬਣਾ ਕੇ।
ਡਾਰ ਗਰ ਨਚੈਂ ਊਤ ਤਚੈਂ ਨਾਦ ਅੱਟ ਹੈਂ[1]।	[1]ਮੂਰਖ ਉੱਚੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਛੱਡਦੇ ਭਾਵ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਮਾਸਹਾਰੀ ਮਾਸ ਕੇ ਗਿਰਾਸ ਰਾਸਿ ਖਾਸ ਲੀਵੈਂ[1],	[1]ਖਾਸ ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗ੍ਰਾਹੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਜੋਗਨੀ ਸ੍ਰੌਨ ਪੀਵੈਂ ਚੰਡਿ ਮੇਦ ਚੱਟ ਹੈਂ[1] ॥੨੧੭॥	[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮਿੱਝ ਚਟਦੀਆਂ ਭਾਵ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। {ਚੰਡਿ- ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ।}
ਦੋਊ ਪੂਤ ਮਰੇ ਸੁਨਿ ਲਲਾ ਬੇਗ ਰੋਯੋ ਪੁਨ,	
ਜਾਨ ਲਯੋ ਠੀਕ ਉਨ ਹੋਇ ਜੀਤ ਨਾਂਹਿ ਹੈ।	
ਐ ਪੇ ਅਬਿ ਭਾਗੈਂ ਤਬਿ ਕੁਲ ਕੋ ਕਲੰਕ ਲਾਗੈ,	
ਸਿੱਖ ਭੀ ਨ ਜਾਨ ਦੈ ਹੈਂ ਲੈਹੈ ਜਾਨ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈ।	
ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਕੈ ਪੈਗੰਮ੍ਰ ਹੈਂ ਵਲੀ ਸਹੀ,	
ਇਨ ਕੇ ਸਮੁੱਖ ਮਰਿ ਭਿਸ਼ਤ ਤੋ ਪਾਹਿ ਹੈਂ।	
ਐਸੇ ਮਨ ਠਟ ਕਰਿ[1] ਲਲਾ ਬੇਗ ਹਠ ਧਰਿ,	[1]ਠਾਣ ਕੇ, ਸੋਚ ਕੇ।
ਔਰ ਭਟ ਪਠਿ ਵਰ ਦਏ ਖੇਤ ਮਾਹਿ ਹੈ[1] ॥੨੧੮॥	[1]ਚੰਗੇ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ।
ਗੁਲ ਖਾਂ ਭੀਖਮ ਖਾਂ ਬੁਲਿੰਦ ਖਾਂ ਬੁਲੰਦ ਬੀਰ,	
ਏਕ ਏਕ ਬੁਜੋ[1] ਨਿਤ ਹੁਤੇ ਜੇਊ ਖਾਵਤੇ।	[1]ਬੱਕਰੇ।
ਆਇ ਫੁਨਿ ਅਰਰਾਇ ਪਾਇ ਘਮਸਾਨ ਦਯੋ,	
ਭਏ ਬਹੁ ਜ੍ਵਾਂਨਨ ਕਿਕਾਂਨਨ ਕੋ ਘਾਵਤੇ[1]।	[1]ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ (ਆਏ)।
ਇਤ ਤੈ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਭੱਲਨ ਭਗਤੂ ਆਦਿ,	
ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਠਾਏ ਭਟ ਭਿਰੇ[1] ਜਾਇ ਭਾਵਤੇ[2]।	[1]ਭਿੜੇ, ਲੜੇ। [2]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ।
ਸੈਫ[1] ਸੇਲ[2] ਤੇਗ ਬੇਗ ਬਾਹਿ ਲਾਹਿ ਘਾਣ ਸੁੱਟੇ[3],	[1]ਸਿੱਧੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ। [2]ਨੇਜ਼ੇ। [3]ਛੇਤੀ ਚਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ (ਦੁਸ਼ਮਣ) ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਸਰੋਘ ਖਰ[1] ਭਏ ਬਰਖਾਵਤੇ ॥੨੧੯॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ।
ਹਾਰ ਸੋ[1] ਮਸਾਲ ਤੈ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਮਤਾਬ ਚਾੜ੍ਹ,	[1]{ਸੋ} ਉਨ੍ਹਾਂ (ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਹਾਰ ਕੇ।
ਐ ਪੈ ਪੌਨ ਬੰਦ ਕਰੇ[1] ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ।	[1]ਹਵਾ ਬੁਝਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਝਾਰਨ ਕੇ ਸਿਖ ਭੇਤੀ ਇਤ ਉਤ ਦੌਰੈਂ ਛੇਤੀ,	
ਲਾਘਵਤਾ[1] ਜੇਤੀ ਬਨੈ ਤੇਤੀ ਧਰੈਂ ਮਾਰ ਹੈਂ।	[1]ਫੁਰਤੀ।
ਤੁਰਕ ਘਬਰਾਇ ਤਰ[1], ਬੂਝੈਂ ਨ ਅਪਰ ਪਰ[2],	[1]ਬਹੁਤ। [2]ਆਪਣਾ ਤੇ ਪਰਾਇਆ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਜੂਝੇ ਲਰਿ, ਤਮ ਕੇ ਅਧਾਰ ਹੈ[1]।	[1]ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਭਾਵ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ।
ਸਿੱਖਨ ਬਿਦਾਰੇ[1] ਕੁਛ ਜਾੜੇ ਜਢ ਕਰ ਡਾਰੇ[2],	[1]ਮਾਰੇ। [2]ਪਾਲੇ ਨੇ ਹਿਲਣ ਜੋਗੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ।
ਗਿਰ ਗਿਰ ਪੈਹੈਂ ਬਿਜ[1] ਮਾਰੇ ਜਸੋਂ ਮਿਨਾਰ ਹੈਂ ॥੨੨੦॥	[1]ਬਿਜਲੀ।
ਤੀਨੋ ਸਰਦਾਰ ਜੂਝ ਗਏ ਸੂਝ[1] ਪਾਇ ਲੱਲਾ[2],	[1]ਖ਼ਬਰ। [2]ਲਲਾ ਬੇਗ।
ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਬੋਲਿ ਥਰਥੱਲਾ ਵਾਂਗੁ ਕਦਲੀ[1]।	[1]ਕੇਲੇ ਵਾਂਗ ਕੰਬਿਆ।
ਜੇਤਕ ਥੇ ਬਾਕੀ ਪਾਸ ਤਿਨੈ ਭਯੋ ਐਸੇ ਤ੍ਰਾਸ,	
ਪਰੇ ਹੀ ਭਰਤ ਸ੍ਵਾਸ ਪੋਸਤੀ ਜਸੋਂ ਗਧਲੀ[1]।	[1]ਗਾੜ੍ਹੇ ਪੋਸਤੀ ਵਾਂਗ ਪਏ ਹੀ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਲਲਾ ਪਛੁਤਾਇ ਰੋਇ ਕਹੇ ਹਾਇ ਕੈਸੇ ਕਰੋਂ	

ਠਟੀ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਸਾਇ[1] ਨਾਂਹਿ ਜਾਇ ਬਦਲੀ।
[1]ਉਹ।

ਦੇਖੋ ਨਾਗਹਾਨੀ[1] ਆਸਮਾਨੀ ਟੂਟੀ ਆਫਤ ਕਿਆ,
[1]ਅਚਾਨਕ। {ਫਾ: ਨਾਗਹਾਂ- ਅਚਾਨਕ।}

ਹਮ ਹੀ ਪੈ ਆਨ ਪਰੀ ਸੀਤ ਭਰੀ ਬਦਲੀ ॥੨੨੧॥

ਹਾਇ ਅਫਸੋਸ ਦੋਸ਼ ਦੇਵੈਂ ਕਾਂਹਿ ਗਏ ਹੋਸ਼,
ਦਲ ਸਬਿ ਮਰਜੋ ਪੈ ਨ ਸਰਜੋ ਕਿਛ ਕਾਮ ਹੈ।
ਮੋਚਤ ਹੈ[1] ਨੈਨ ਨੀਰ ਸੋਚਤ ਅਧੀਰ ਹੋਯੋ,
[1]ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਕੇਰਦਾ ਹੈ।

ਰੈਨ ਭਈ ਦੂਰ, ਸੂਰ ਚਢਜੋ ਤੇਜ ਧਾਮ[1] ਹੈ।
[1]ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਘਰ ਸੂਰਜ।

ਲਲਾ ਬੇਗ ਬੇਗ ਹ੍ਵੈ ਤਜਾਰ ਹਥਜਾਰ ਗਹਿ,
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ ਨਿਜ ਸੈਨ ਲੈ ਤਮਾਮ ਹੈ।
ਆਇ ਜੁਟਜੋ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਉਮੰਗ ਸੰਗ,
ਤੀਰ ਔ ਤੁਫੰਗਨ ਕੋ ਜੰਗ ਕੀਨ ਜਾਂਮ ਹੈ[1] ॥੨੨੨॥
[1]ਜੰਮ ਕੇ ਭਾਵ ਟਿਕ ਕੇ।

ਗੁਰੂ ਜਾਨ ਭਾਈ ਪਰ ਚਰ੍ਹ[1] ਖੇਤ ਵੀਚ ਖਰ੍ਹ[2],
[1]ਚੜ੍ਹ ਕੇ। [2]ਖੜੇ ਹੋਏ।

ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰ ਵਰ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਬਰਸੈਂ।
ਚੋਬ ਦੀਹ[1] ਦੂਹਰੀ ਦਮਾਮਨ ਪੈ[2] ਪਰੈ ਐਸ,
[1]ਭਾਰੀਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ। [2]ਧੌਂਸਿਆਂ ਉੱਪਰ।

ਜੋਊ ਸੁਨਿ ਕੂਰ[1] ਲਰੈਂ ਸੂਰ ਅਤਿ ਹਰ ਸੈਂ।
[1]ਕਾਇਰ।

ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਬਰਖਤ ਜਾਨ ਅਰਿ ਕਰਖਤ[1],
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਤ ਸਾਰ[1] ਫਰਕਤ ਘਾਏ ਤਰਸੈਂ[2]।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚਲਦੇ ਹਨ। [2](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਜ਼ਖ਼ਮ ਫਰਕਦੇ ਹਨ (ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ) ਤਰਸਦੇ ਹਨ।

ਮਾਰ ਕਰੇ ਪੋਲੇ, ਮੇਘ ਡਾਰ ਜਜੋਂ ਅਤੋਲੇ ਗੋਲੇ,
ਪਕੇ ਖੇਤ ਚੇਤ ਛੋਲੇ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਰਾਹਿ ਦਰਸੈਂ[1] ॥੨੨੩॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਗੜੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਭੂਮ ਭਈ ਲਾਲ ਰੰਗ, ਕੀਚ ਮਚਜੋ[1] ਵੀਚ ਜੰਗ,
[1]ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਧਸਤ ਤੁਰੰਗ ਅੰਗ, ਚਲ ਨਾ ਸਕਤ ਹੈਂ।
ਲੁੱਥ ਪਰ ਲੁੱਥ ਚਰ੍ਹੀ ਮਾਨੋ ਗੁੱਥ ਜੁੱਥ ਧਰੀ[1],
[1]ਜਾਣੋ {ਜੁੱਥ} ਬਹੁਤੀਆਂ (ਲੋਥਾਂ) {ਗੁੱਥ} ਗੁੰਦ ਕੇਰੱਖੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਧੋ ਸੀਢੀ[1] ਕਰੀ ਸੂਰ ਸੁਰਗ ਸਿਧੱਤ ਹੈਂ[2]।
[1]ਪਉੜੀ। [2]ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਡਾਰੇ ਹੈਂ ਕਿਕਾਨ[1] ਜ੍ਵਾਨ ਤੁੱਥ ਮੁੱਥ ਕਰਿ[2] ਬਹੁ,
[1]ਘੋੜੇ। [2]ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਕੇ।

ਹੱਥ ਮੱਥ[1] ਸੱਥਲ[2] ਅਕੱਥ[3] ਹੀ ਰੁਲਤ ਹੈਂ।
[1]ਸਿਰ। [2]ਪੱਟ। [3]ਅਣਗਿਣਤ।

ਮਾਨੋ ਗਿਰ ਗੇਰੂ ਤਟ ਮੂਰਤੈਂ ਅਘਟ ਠੱਟ,
ਕੱਟ ਅੱਟਪੱਟ ਸੱਟੀ ਜਲ ਅਲਵੱਤ ਹੈਂ[1] ॥੨੨੪॥
[1]ਜਾਣੋ ਗੇਰੂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਕੋਲ ਬੇ-ਮੇਲ ਮੂਰਤਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਕੱਟ ਕੇ, ਅਗੜ-ਦੁਗੜੀਆਂ {ਅਲਵੱਤ} ਬਿਨਾਂ ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਜਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਭੈਰਵਿ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਗਨੀ ਚੁਰੇਲ ਦੇਤ[1]
[1]ਚੁੜੇਲਾਂ।

ਹਾਕ, ਫਿਰੈ ਵੀਚ ਖੇਤ ਗੀਧ ਸ੍ਵਾਂਨ ਸਜਾਲ ਹੈਂ।
ਮਾਸ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਖਾਇ ਹਾਰ ਗਰ ਆਂਤ ਪਾਇ[1],
[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ।

ਤਾਰੀ ਕਿਲਕਾਰੀ ਦਾਇ ਵਾਇ ਕੈ ਕਪਾਲ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਤਾੜੀ ਤੇ ਚੀਕਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਭਾਵ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਵਜਾ ਕੇ।

ਭੂਤਨ ਕੀ ਗੋਰੀ[1] ਨਿਜ ਪੂਤਨ ਦੈ ਲੋਰੀ,
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਭਾਵ ਭੂਤਨੀਆਂ।

ਭਰਿ ਲੋਹੂ ਕੀ ਕਟੋਰੀ ਨਾਹਿ ਥੋਰੀ ਸੋ ਪਿਆਲ ਹੈਂ।

ਨਾਰਦ ਕਲ੍ਹੈ ਅਛੂਤ ਨਾਚਤ ਫਿਰੈਂ ਅਕੂਤ[1],
[1]ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਛੁਹਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ, ਬੇ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਨਚਦੇ ਹਨ।
ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਮਜਬੂਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਹੈਂ ॥੨੨੫॥
ਜੰਗ ਭਯੋ ਭਾਰੀ ਮਰੇ ਸੂਰਮੇਂ ਅਪਾਰੀ,
ਹੂਰ ਪਰੀ ਬਰੀ ਸਾਰੀ ਕਰੀ ਹੈਂ ਸੁਹਾਗ ਵਾਰੀਆ।
ਜੋਧਨ ਕੋ ਜੋਧ ਲੈ[1] ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹਿ ਆਦਿ ਬੀਰ,
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਭੀਰ ਮਲਵੱਯਨ ਸੁ ਭਯੱਨ[1] ਅਪਾਰੀਆ।
[1]ਮਲਵਈਆਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੱਤ੍ਰੂ ਨਬੇਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ,
ਮਾਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਕਰੇ ਭਵ ਪਾਰੀਆ।
ਅਰਜੋ ਲਲਾ ਬੇਗ ਗੁਰੁ ਮਾਰ ਤੇਗ ਬੇਗ ਤਾਂਹਿ,
ਲਾਹਿ ਸਿਰ ਸੁਟਜੋ ਜਿਮ ਕੱਦੂ ਕੱਟ ਡਾਰੀਆ ॥੨੨੬॥
ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਚਲੇ ਤੁਰਕ ਭਏ ਨਾਹਿ ਖਲੇ,
ਧਾਇ ਸੋ ਭੀ ਦਲ ਮਲੇ[1] ਮਾਰ ਸਿੱਖਨ ਸੁਧਾਰ ਕੈ।
[1]ਦਲ ਕੇ ਮਲ ਸੁੱਟੇ।
ਜਦੀ ਸਿਖ ਭੂਰ ਬਰੇ ਹੂਰ ਸੂਰ ਜਖਮੀ ਭੇ[1],
[1]ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਮੇ ਹੂਰਾਂ ਨੇ ਵਰ ਲਏ (ਤੇ ਕੁਝ) ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।
ਭਾਈ ਜਾਨ ਘੋੜਾ ਖੇਤ ਰਹਯੋ ਜੇਤ ਭਾਰਿ ਕੈ[1]।
[1]ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਕਰਕੇ।
ਤਦਜਪਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜੀਤ ਭਈ ਜਾਂ ਕੇ ਜੁਰੇ ਗੀਤ,
ਖੁਸ਼ੀ ਭਏ ਸਿਖ ਮੀਤ ਗਏ ਤੁਰਕ ਹਾਰਕੈ।
ਖੇਤ ਜੋ ਰਹਾਏ ਸਬਿ ਭਿਸ਼ਤਿ ਸਿਧਾਏ,
ਗੁਰ ਸੰਮੁਖ ਥੇ ਆਏ ਯਾਂ ਤੇ ਗਏ ਫੰਧ ਫਾਰਿ ਕੈ[1] ॥੨੨੭॥
[1](ਜਮਾਂ ਦੀਆਂ) ਫਾਹੀਆਂ ਪਾੜ ਕੇ ਭਾਵ ਕੱਟ ਕੇ।
ਤੁਰਕ ਦਫਨਾਏ[1] ਦਮਦਮਾ ਬਨਵਾਏ,
[1]ਦਬਾ ਦਿੱਤੇ।
ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪਰ ਥਿਰਾਏ, ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਨਿ ਧਾਰ ਹੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦੀਏ ਬਰ ਸਿੱਖੀ ਮੋਖ ਭੋਗ ਭਰ[1],
[1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ।
ਨਾਮ ਅਬਿ ਗੁਰੂ ਸਰ ਤਹਾਂ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ ਹੈ।
ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਅਠਾਸੀ ਤਬਿ ਹੁਤੋ ਭਯੋ ਜੰਗ ਜਬਿ,
ਦੇਸ ਸਿੱਖ ਥਯੋ ਸਬਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਨਿਹਾਰ ਹੈ।
ਸੁਨੀ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਮਹਾਂ,
ਢਿਗ ਤੈ ਵਜੀਰ[1] ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਭਾਰ ਹੈ ॥੨੨੮॥
[1]ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਂ ਨੇ।
ਏਤੀ ਕੌਨ ਸਮਰੱਥ ਜਨ ਜਗ ਮੈ ਰਖੱਤ,
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗ ਹੱਥ ਕਰੈ ਬਿਨ ਸਾਜ[1] ਹੈ।
[1]ਸਾਮਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਤੀਨ ਵਾਰ ਅਜ਼ਮਾਇ ਲੀਨ ਘਮਸਾਨ ਪਾਇ,
ਵੱਲ ਹੈ ਖੁਦਾਇ ਤਿਨੈ ਦੇਤ ਫਤੇ ਤਾਜ ਹੈ[1]।
[1]ਫਤਹ ਦਾ ਤਾਜ।
ਐ ਪੈ ਜੀਤ ਲੈਹੈਂ ਤੋ ਫਕੀਰ ਤੈ ਕਿਆ ਪੈਹੈਂ ਹਮ,
ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਕੋਊ ਕੋਸ਼[1] ਦੇਸ ਰਾਜ ਹੈ।
[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਨਾਹਕ[1] ਲਰੈ ਹੈਂ ਮਰਵੈ ਹੈਂ ਫੌਜ ਕੋ ਪਠੈ ਹੈਂ,
[1]ਐਵੇਂ, ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ।
ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਥਾਰੇ ਵੈਸੇ[1] ਬਹੁ ਬਾਜ ਹੈਂ ॥੨੨੯॥
[1]ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ (ਕੋਲ) ਉਸ ਵਰਗੇ।
ਤਾਂ ਪਰ ਵਿਚਾਰੋ ਦਿਲਬਾਗ ਤੋ ਗਯੋ ਹੈ ਮਾਰੋ,

ਗੁਲਬਾਗ ਭੀ ਨਿਹਾਰੋ ਤਾਂਹਿ ਬਿਨ ਮਰ ਹੈ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਦਾਨੇ[1] ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਫੱਕਰ ਨਿਦਾਨੇ[2] ਰੈਹੈਂ — [1]ਚਤੁਰ। [2]ਅਣਜਾਣ।
ਸਜਾਨੈ ਜੋ ਅਮੀਰ, ਨਾ ਫਕੀਰਨ ਸੋਂ ਅਰ ਹੈਂ।
ਪੀਰ ਹੈਂ ਫਕੀਰ ਗੁਰੁ ਅਜ਼ਮਤ ਵਾਰੇ ਭਾਰੇ,
ਨਾਗ ਕਾਰੇ ਛੇਰਿ ਛੈਰਿ ਕੌਨ ਸੁਖੀ ਪਰ ਹੈ[1]। — [1]ਹੋਵੇਗਾ।
ਐਸੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਸੁਨਾਈ ਬਾਤ,
ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਤਜਯੋ ਬੈਰ ਭਜਯੋ ਮੋਨ ਡਰ ਹੈ[1] ॥੨੩੦॥ — [1]ਡਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:

ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ ਮੈਂ ਰਰੀ[1], — [1]ਕਹੀ।
ਸਬਿਹਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾਇ।
ਪੌਨ ਭਰੀ ਖੱਲ ਅੱਸ੍ਵ ਹਿਤ[1], — [1]ਹਵਾ (ਨਾਲ) ਭਰੀ ਖੱਲ (ਭਾਵ) ਘੋੜੇ ਵਾਸਤੇ।
ਕਯੋਂ ਤਕਲੀਫ ਉਠਾਂਇ ॥੨੩੧॥
ਲਘੁ ਹਾਸਲ[1] ਬਹੁ ਖਰਚ ਹ੍ਵੈ — [1]ਘੱਟ ਲਾਭ।
ਜਿਹਿ, ਸੋ ਕਰੋ ਨ ਕਾਂਮ।
ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵਨ ਕਹਯੋ ਪੁਨ,
ਭਲੀ ਇਹੀ ਸੁਖ ਧਾਮ ॥੨੩੨॥
ਸ਼ਾਹਿ ਯਾਹਿ ਠਟ[1] ਹਟ ਬਹਯੋ, — [1]ਸੋਚ ਕੇ।
ਪਠਯੋ ਨ ਪੁਨ ਭਟ ਕਾਇ।
ਗੁਰੂ ਫਤੇ ਰਣ ਕਰਿ ਥਿਰੇ,
ਇਤ ਇਹੁ ਥਿਰਯੋ ਅਧਜਾਇ ॥੨੩੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਥੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਅਟੱਲਰਾਇ, ਮਾਲਵੇ ਜੰਗ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ' ਨਾਮ ਪੱਚੀਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨੫॥

੨੬. {ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਕਥਾ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਕਬਿ ਸਹਾਯਕ ਸਾਰਦਾ*,
*ਏਥੇ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਵੀ ਜੀ, ਕਵਿ ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇ ਮੰਗਲ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੩ ਦਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦਾ ਭਾਵ।

ਸੇਤ ਸੁਰੰਗ ਸੁਹਾਇ[1]।
[1]ਸੁਹਣੇ ਚਿੱਟੇਰੰਗ ਵਾਲੀ, ਚੰਗੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਤੇ ਸੋਭਨੀਕ ਸੁਰਸੁਤੀ!

ਸ਼ਕਤਿ ਸਫੁਰੁਨਾ ਸਰਬਦਾ,
ਦੇਹੁ ਸਦਾ ਜਗ ਮਾਇ[1] ॥੧॥
[1]ਹੇ ਜਗਤ ਮਾਤਾ (ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਫੁਰਨ ਸ਼ਕਤੀ (ਦੇਂਦੀ ਹੈਂ ਤਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ) ਸਦਾ (ਸਫੁਰਨ ਸ਼ਕਤੀ) ਦੇਹੁ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੀ ਗਾਥ ਕੁਛ,
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰਹਿ ਜੰਗ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਿੱਖ ਅਬਿ
ਚਿੱਤ ਦੈ ਸਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥੨॥

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:

ਜੰਗ ਜੀਤ ਪੁਰ ਕਾਂਗੜ ਮੈਂ ਗੁਰੁ,
ਆਇ ਥਿਰੇ ਪੁਨ ਮਨਿ ਮੁਦ ਪਾਇ[1]।
[1]ਮਨ 'ਚ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਆਦਿ ਸਿੱਖ ਸਭਿ,
ਸੇਵੈਂ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਕਰਿ ਭਾਇ[1]।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ
ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਕੀਰਤਿ,
ਬਿਸਤੀਰਤ[1] ਭੀ ਜੈਸੇ ਪੂਨਯੋ ਚੰਦ।
[1]ਫੈਲ ਗਈ।
ਮਾਲ ਮਰਾਲ[1] ਕਿ[2] ਰਾਇ ਬੇਲ[3] ਸੀ,
[1]ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਡਾਰ। [2]ਜਾਂ। [3]ਮੋਤੀਏ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਵੇਲ।
ਕਿਧੋ ਮਾਲਤੀ ਕੇਰ ਸੁਗੰਧਿ ॥੩॥
ਕਾਲੂ ਨਾਥ ਨਿਥਾਨੇ ਵਾਲਾ, ਮਿਲਯੋ
ਆਇ ਦੈ ਭੇਟਾ ਦੁਗਧ[1] ਸੁਧਾਰ।
[1]ਦੁੱਧ ਦੀ।
ਪੇਖਿ ਨਿੰਮ੍ਰਿਤਾ ਬਾਤੈਂ ਸੁਨਿ ਤਿਹ,
ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ੀ ਔਰ ਅਪਾਰ।
ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਤਹਿੰ ਰਹਿ ਗੁਰੁ ਗਮਨੇ,
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਦੈ ਬਰ ਆਤਮ ਗਜਾਨ।
ਦੁੰਦਭਿ[1] ਬਜਤ ਚਲਤ ਮਗ[2] ਸੈਨਾ,
[1]ਧੌਂਸੇ। [2]ਰਸਤੇ।
ਉਡਤ ਧੂਲ ਛਾਯੋ ਅਸਮਾਨ ॥੪॥
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਬੱਸ[1] ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖੱਨ ਕੇ,
[1]ਅਧੀਨ।
ਭਗਤ ਵਤਸਲ[1] ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਦ[2] ਸੰਭਾਲ।
[1]ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ। [2]ਸੁਭਾਵ, ਨੇਮ, ਫ਼ਰਜ਼।
ਮੇਘ, ਮਰਾਲ ਚਾਲ ਚਲਿ ਸਲਿਤਾ[1],
[1]ਨਦੀ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵਾ ਕੀਨੋ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਲ।
ਨਿਕਟ ਗ੍ਰਾਂਮਨ ਕੀ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ,
ਜਹਾਂ ਜਾਇਂ ਤਹਿੰ ਆਵੈ ਧਾਇ।
ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਘ੍ਰਿਤ ਅੰਨ ਬਸਨ ਬਹੁ,

ਧਨ ਅਰਪੈਂ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਭੇਟਾ ਲਜਾਇ ॥੫॥
ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸੈਂ ਪਰਸੈਂ ਪਗ[1], ਮਨਿ ਹਰਸੈਂ[2]
[1]ਚਰਨ ਛੂੰਹਦੇ ਹਨ। [2]ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਐਸੇ ਜੈਸੇ ਪਾਯੌ ਪਾਰਸ ਰੰਕ[1]।
[1]ਕੰਗਾਲ ਨੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ,
[1]ਵਰਖਾ।
ਬਖਸੈਂ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸਿੱਖਨ ਨਿਸੰਕ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਿਚਰਤ ਲਖਿ[1] ਸਤਿਲੁਜ,
[1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਆਏ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ।
ਪਤਨੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਤੋਹੂ[1] ਪੌਤ੍ਰ,
[1]ਨੂੰਹਾਂ।
ਪ੍ਰਤੀਖਤ ਥੋ[1] ਜਹਿਂ ਸਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ॥੬॥
[1]ਉਡੀਕਦਾ ਸੀ।
ਚਹਿਤ ਕਹਿਤ ਮੈਂ ਜਯੋਂ ਕਿਸਾਨ ਘਨ ਬਾਰਸ਼,
ਚੱਕ੍ਰਵਾਕ ਜਿਮ ਸੂਰ ਉਭਾਰ[1]।
[1]{ਕਹਤ} ਔੜ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਬਦਲ ਦੀ ਵਰਖਾ ਅਤੇ ਚਕਵਾ (ਚਕਵੀ) ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਮੋਦ ਮਾਨ ਮਨਿ,
ਜਥਾ ਜੋਗ ਗੁਰੁ ਕਿਯ ਸਬ ਕਾ ਸਿਤਕਾਰ।
ਨਿਜ ਜਨ ਪਰ ਜਨ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਘਨ,
ਜਨ ਚਕੋਰ ਗਨ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਸਸਿ ਕੋ ਰਹੇ ਨਿਹਾਰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਲੈ ਸਿਖੱਨ ਕੋ,
ਅਏ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਹਿ ਸਾਰ[1] ॥੭॥
[1]ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ।
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਜੰਗ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਸੰਗ ਕੀਨੇ ਜੈਸ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕੋ ਮਾਲਕ ਗੁਰੁ,
DIrj bIrjvMq[1] n hoXo koAU kbhUM aYs[
[1]ਬਲਵਾਨ।
ਸੌਢਬੰਸ ਸਿੰਧ ਤੈ ਸਸਿ[1] ਇਕਰਸ,
[1]ਸੋਢ ਬੰਸ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚੋਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਾਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਯਹਿ ਠੀਕ।
ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਬਲੀ ਬਡ,
ਹਲਤ ਪਲਤ ਮੈ ਰੱਖਕ ਸਿੱਖ ਗਨ ਨੀਕ ॥੮॥
ਫਤੇ ਰਕਾਬ ਸੰਗ ਰਹਿ ਇਨਹੂੰ,
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਂ ਛੋਡਯੋ ਕੋਇ।
ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਡਰਿ ਲਰਨ ਦਯੋ ਛੱਡ,
ਜੋ ਆਯੋ ਚਢਿ ਮਾਰਯੋ ਸੋਇ।
ਐਸੀ ਬਾਤੈਂ ਬਹੁ ਬਖਯਾਤੈਂ,
ਕਰਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਪੁਨ ਦਰਸੈਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਚਾਹਿ।
ਭੀਰ ਰਹੇ ਗੁਰ ਤੀਰ[1] ਸਿੱਖਨ ਕੀ,
[1]ਪਾਸ, ਕੋਲ।
ਸੋਹਿਤ ਗੁਰੁ ਜਨ ਸਸਿ ਉਡਗਨ ਮਾਹਿਂ[1] ॥੯॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਤਾਰਿਆਂ 'ਚ ਚੰਦ।
ਦੋਹਰਾ:
ਏਕ ਦਿਵਸ ਨਿਜ ਮਹਲ ਮੈਂ,
ਗੁਰੂ ਕਰੀ ਸਬਿ ਬਾਤ।

ਬਿਧੀਆ ਲਜਾਯੋ ਅੱਸ੍ਵ ਜਿਮ,
ਜੰਗ ਭਯੋ ਬਖਜਾਤ ॥੧੦॥
ਗੁਰੁ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ,
ਸੁਨਿ ਗਾਥਾ ਬਿਸਮਾਇ।
ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਪੇਖਨ ਚਹਯੋ,
ਸੋ ਗੁਰੁ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ॥੧੧॥
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:
ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਬਿਧੀਏ ਪੁਨਾ,
ਸਬਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਜੈਸੇ ਲਜਾਯੋ ਅੱਸ੍ਵ ਥਾ,
ਪੁਨ ਭਈ ਲਰਾਈ।
ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਹਸ ਖੁਸ਼ੀ ਹ੍ਵੈ,
ਪੁਨ ਕਹਿ ਸਿੱਖ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਤੈਂ ਚੋਰੀ ਕਯੋਂ ਨਹਿਂ ਤਜੀ,
ਉਨਿ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ ॥੧੨॥
ਕਹਯੋ ਮਾਤ ਮੈਂ ਏਕ ਦਿਨ,
ਬਹੁ ਭੈਂਸ ਚੁਰਾਈ।
ਖਬਰ ਪਾਇ ਵਾਹਰ[1] ਚਢੀ,
ਸੋ ਪਹੁਂਚੇ ਆਈ।
ਚੋਲੇ ਗਾਂਮ ਨਜੀਕ ਮੈਂ
ਸੋ ਛੱਪੜ ਬਾਰੀ[1]।
ਅਦਲੀ ਨਾਮ ਇਕ ਸਿਖ ਥਾ,
ਤਹਿਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਭਾਰੀ ॥੧੩॥
ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਕੈ,
ਸਬਿ ਭੇਤ ਬਤਾਯੋ।
ਕਹੇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਪੁਨਾ,
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਧਜਾਯੋ।
ਕਾਰੀ ਤੈ ਭੂਰੀ ਭਈ[1]
ਸੋ ਭੈਂਸਾਂ ਸਾਰੀ।
ਨਹਿਂ ਪਛਾਨ ਮਾਲਕ ਸਕੇ,
ਤਜ ਗਏ ਪਿਛਾਰੀ ॥੧੪॥
ਸੋਊ ਭੈਂਸ ਮੈਂ ਬੇਚ ਕੈ*,
ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਜਾਈ।
ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖਿ ਬਡ ਗੁਰੂ ਕੀ,

[1]ਚੋਰ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਮਗਰ ਚੱਲੀ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ।

[1]ਛੱਪੜ ਵਿੱਚ ਵਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ।

[1]ਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

*ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਝਾਂ ਵੇਚੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹ ਮੱਝਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਪਕਰੀ ਸਰਨਾਈ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸ ਦੈ,
ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਮਮ ਰਰਜੋ[1]। [1]ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ।
ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਆਦਿ ਲੌਂ,
ਮੰਦ ਕਰਮ ਨ ਕਰਜੋ ॥੧੫॥
ਮੈਂ ਪੁਨ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ
ਇਹੁ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ।
ਚੋਰੀ ਕੀ ਮੁਹਿ ਬਾਂਨ ਹੈ[1], [1]ਆਦਤ।
ਨਹਿ ਹਟੈ ਗੁਸਾਂਈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਜਬਿ ਨਹਿਂ ਹਟੈ,
ਤਬ ਹਿਤ ਉਪਕਾਰੇ।
ਚੋਰੀ ਕੀਜੋ ਧਨੀ ਕੀ,
ਦਿਹੁ ਗ੍ਰੀਬਨ ਭਾਰੇ ॥੧੬॥
ਤਬਿ ਤੇ ਮੈਂ ਬਡ ਧਨੀ ਕੇ,
ਘਰ ਕਰਿਹੋਂ ਚੋਰੀ।
ਆਜਜ਼[1] ਸੰਤ ਗ੍ਰੀਬ ਕੋ, [1]ਲੋੜਵੰਦ।
ਖੁਲਵੈਹੋਂ ਹੋਰੀ[1]। [1]ਹੋਰਨਾ (ਯਤੀਮਾਂ) ਨੂੰ।
ਇਕ ਦਿਨ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮਨੀ,
ਰੰਡੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਹੋ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਦੇਹੁ ਰਜਤਪਣ[1] ਪਾਂਚ ਸੌ [1]ਰੁਪਏ।
ਮੈਂ ਸੁਤਾ ਬਿਵਾਹੋਂ ॥੧੭॥
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਬੇਗਮਾਂ,
ਕਾ ਉਤ੍ਰਜੋ ਡੇਰਾ।
ਤਹਾਂ ਪਹੂਚਜੋ ਭੇਸ ਮੈਂ,
ਕਰਿ ਬੁਢੀਆ ਕੇਰਾ।
ਤੋੜ ਬਕਸ[1] ਕਾ ਜੰਦਰਾ [1]ਸੰਦੂਕ।
ਬਹੁ ਮਾਲ ਨਿਕਾਰਾ।
ਬਦਰਾ[1] ਲਜਾਯੋ ਏਕ ਹੀ, [1]ਥੈਲੀ, ਤੋੜਾ।
ਤਜ ਆਯੋ ਸਾਰਾ ॥੧੮॥
ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਪਕਰੇ ਗਏ,
ਤਿਹ ਚੋਰੀ ਬਦਲੇ।
ਮਾਰ ਕੂਟ ਬਹੁਤੈਂ ਪਰੀ,
ਬਡ ਮਾਚਜੋ ਜਦਲੇ[1]। [1]ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ।
ਤਰਸ ਖਾਇ ਮੈਂ ਜਾਇ ਕੈ,
ਆਮਲ[1] ਕੇ ਪਾਸੈਂ। [1]ਹਾਕਮ।
ਸਬਿ ਜਨ ਔਰ ਛੁਡਾ ਦਏ,

ਸਚੁ ਕਹਿ ਕੈ ਖਾਸੈਂ[1] ॥੧੯॥ [1]ਆਪ।
ਤੱਜਬ[1] ਰਹਿ ਆਮਲ ਪੁਨਾ, [1]ਹੈਰਾਨ।
ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਪੁਚਾਯੋ।
ਹ੍ਵੈ ਬਿਧੱੜਕ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਕੈ,
ਮੈਂ ਸਚ ਸਬਿ ਗਾਯੋ।
ਹੀਰਾ ਮੋਤੀ ਸ੍ਵਰਨ ਲੌ,
ਲਾਖਨ ਕੀ ਮਾਯਾ।
ਸਬ ਤਜਿ ਤੈਂ ਕਜੋਂ ਏਕ ਹੀ
ਬਦਰਾ ਓਠਾਯਾ ॥੨੦॥
ਮੈ ਭਾਖਜੋ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ,
ਮੁਝ ਤਈ ਦਿਢਾਯੋ।
ਚੋਰੀ ਬਿਨ ਪਰ ਹੇਤ ਕੇ[1], [1]ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਨਹਿ ਕਬੀ ਕਰਾਯੋ।
ਇਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਰਜਤਪਣ
ਸੈ ਪੰਜ ਉਠਾਯੋ।
ਮਾਗਜੋ ਜਿਤਨਾ ਬ੍ਰਹਮਨੀ,
ਉਤਨਾ ਹੀ ਲਜਾਯੋ ॥੨੧॥
ਬਾਤ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਨੈ,
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਮੋਹਿ ਛੋਰਾ।
ਧੰਨਜ ਗੁਰੂ ਧੰਨਜ ਸਿੱਖ ਤੂੰ,
ਸ਼ਹਿ ਕਹਜੋ ਬਹੋਰਾ[1] ॥੨੨॥ [1]ਪੁਨਾ, ਫੇਰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸੀ ਤੌਰ ਇਕ ਔਰ ਤਿਯ,
ਨਿਧਨੀ ਭਈ ਪ੍ਰਸੂਤ[1]। [1]ਕੰਗਾਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਜੰਮਿਆ।
ਬਨੀਏ ਧਨੀਏ ਕੀ[1] ਕਰੀ, [1]ਧਨੀ ਬਾਣੀਏ ਦੇ।
ਚੋਰੀ ਜਾਇ ਅਛੂਤ[1] ॥੨੩॥ [1]ਲੁਕ ਕੇ।
ਹੇਤ ਗੁਜਾਰੇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ,
ਲਜਾਇ ਮਾਲ ਬਹੁ ਦੀਨ।
ਐਸੇ ਹੀ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ,
ਚੋਰੀ ਮੈਂ ਬਹੁ ਕੀਨ ॥੨੪॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਿ, ਹਸ ਐਸ ਉਚਾਰਾ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੁਤ ਤੈਂ ਕਰੇ, ਜਜੋਂ ਬਹੁ ਉਪਕਾਰਾ।
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਕੋ ਜਜੋਂ ਲਜਾ ਦਏ, ਤੈਂ ਘੋੜੇ ਸ਼ਾਹੀ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜੇ ਵਰ[1] ਤਜੋਂ ਮੁਝੇ, ਬੇਗਮ ਕੇ ਲਜਾਹੀ ॥੨੫॥ [1]ਜੇ ਚੰਗੇ ਗਹਿਣੇ।
ਤੋਹਿ ਤਬੈ ਮੈ ਮਾਨਹੋਂ, ਉਪਕਾਰੀ ਸਾਚਾ।
ਮਾਨ ਬੈਨ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ, ਚਾਲਜੋ ਮੁਦ ਮਾਚਾ[1]। [1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ।

ਲਸ਼ਕਰ ਉਤਰਯੋ ਜਾ ਪਿਖਯੋ, ਢਿਗ ਗੋਇੰਦਵਾਲੈਂ।
ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਬੇਗਮ ਹੁਤੀ, ਲਿਯ ਜਾਵਤ ਮਾਲੈਂ ॥੨੬॥
ਪਿਖਿ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਧਯਾਇ, ਕੈ ਇਕ ਕੋਹੇ ਲਾਗੇ[1]। [1]ਇਕ ਕੋਹ ਨੇੜੇ।
ਪਹਰ ਰਾਤ ਤੇ ਕੂਚ ਕੈ, ਵਹਿ ਚਾਲੀ ਆਗੇ।
ਹਥਨੀ ਪਰ ਬੇਗਮ ਚਢੀ, ਸੁਠ ਵੀਚ ਅੰਬਾਰੀ।
ਕਨਕ[1] ਡੱਬਾ ਭਰਿ ਜੇਵਰੈਂ, ਨਿਜ ਧਰਯੋ ਅਗਾਰੀ ॥੨੭॥ [1]ਸੋਨੇ ਦਾ।
ਬਿਧੀਆ ਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ਕੈ, ਹਥਨੀ ਸੰਗ ਹੂਆ।
ਹਥਨੀ ਕੇ ਪੀਛੇ ਚਢਯੋ, ਥਾ ਇਕ ਨਰ ਦੂਆ।
ਆਗੇ ਚਲਤ ਮਸਾਲਚੀ, ਸੰਗ ਪਹਰੂ ਗੌਰੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ।
ਬਿਧੀਆ ਤਿਨ ਮੈਂ ਮਿਲ ਚਲਯੋ, ਨਹਿ ਜਾਨਯੋ ਔਰੈਂ ॥੨੮॥
ਕਿਤਕ ਦੂਰ ਚਲ ਉਤਰਯੋ ਥਾ, ਚਢਯੋ ਜੁ ਪਾਛੇ।
ਵਹਿ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨੇ ਥਿਰਯੋ[1], ਬਿਧੀਏ ਚਢ ਪਾਛੇ। [1]ਰੁਕ ਗਿਆ, ਬੈਠ ਗਿਆ।
ਬੇਗਮ ਥੀ ਕੁਛ ਨੀਂਦ ਮੈਂ, ਇਹੁ ਡੱਬਾ ਲੈ ਕੈ।
ਝੱਟ ਹਥਨੀ ਤੈ ਉਤਰ ਕੈ, ਨਠ ਅਯੋ ਤਕੈ ਕੈ ॥੨੯॥
ਬੇਗਮ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ਜੌ, ਪਾਛੈ ਬਹੁ ਧਾਏ।
ਝਾਰਨ ਔ ਅੰਧਕਾਰ ਮੈਂ, ਯਹਿ ਉਨੈ ਨ ਪਾਏ[1]। [1]ਇਹ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭਾ।
ਇਹੁ ਬਿਧਿ ਬਿਧੀਆ ਲੈ ਅਯੋ, ਡੱਬਾ ਢਿਗ ਮਾਈ।
ਜ਼ੇਵਰ ਅਦਭੁਤ ਦੇਖ ਕੈ, ਆਸੀਸ ਅਲਾਈ ॥੩੦॥
ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਨਖ ਤਕ[1] ਹੁਤੇ, ਪਹਰਨ ਕੇ ਜ਼ੇਵਰ। [1]ਨਹੁੰਆਂ ਤੱਕ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਗਮਗੈਂ, ਸਸਿ ਸੂਰਹਿਂ ਤੇ ਵਰ[1]। [1]ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਮਹਲੀ ਅਏ, ਉਨ ਕੋ ਦਿਖਰਾਏ।
ਕੀਮਤ ਸਾਠਕ ਲਾਖ ਕੇ ਥੇ, ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਏ ॥੩੧॥
ਲਯਾਵਨ ਬਿਧਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹੀ, ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਮੁਸਕਾਨੇ।
ਦੀਨੇ ਬਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਖੁਸ਼ ਹੋਇ ਮਹਾਂਨੇ।
ਜਦਯਪਿ ਅਧਿਕ ਅਮੋਲ ਥੇ, ਵਹਿ ਜ਼ੇਵਰ ਭਾਰੇ।
ਅੰਗ ਤੁਰਕਨੀ ਕੇ ਲਗੇ, ਇਹੁ ਮਾਤ ਵਿਚਾਰੇ ॥੩੨॥
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਕੀ ਤੀਆ ਕੋ, ਕੁਛ ਬਾਬਕ ਤੀ ਕੋ[1]। [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ।
ਬਖਸ਼ ਦਏ ਪੁਨ ਮਾਤ ਨੇ, ਤਬਿ ਸਬਿ ਉਨ ਹੀ ਕੋ।
ਵਸਤੂ ਏਤਕ ਮੋਲ ਕੀ, ਕੋ ਦੇਤ ਬਖਯਾਤਾ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਸਮ ਗੁਰੁ ਘਰ ਅਹੇ, ਨਹਿਂ ਔਰੈਂ ਦਾਤਾ ॥੩੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਿਬਧਾ[1] ਕਰੇ, [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਬਿਧੀਏ ਅਦਭੁਤ[1] ਕਾਂਮ। [1]ਅਸਚਰਜ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰਰਹਿਂ,

ਪੂਰਵਹਿਂ ਦਾਸਨ ਕਾਮ[1] ॥੩੪॥ — [1]ਕਾਮਨਾ।

ਹਾਕਲਾ ਛੰਦ:

ਸਿੱਖ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਆਵੈਂ।
ਧਨ ਬਹੁ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅਰਪਾਵੈਂ।
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਮੋਦ ਬਢੈ ਕੈ।
ਘਰ ਜਾਂਹਿ ਚਾਰ ਫਲ ਪੈ ਕੈ ॥੩੫॥
ਇਮ ਨਿਤ ਬਿੱਤ[1] ਆਇ ਅਪਾਰੈਂ। — [1]ਧਨ।
ਤਿਮ ਖਰਚ ਕਰੈਂ ਗੁਰੁ ਭਾਰੈਂ।
ਜਿਮ ਗੰਗਾ ਨੀਰ ਬਹੰਤਾ[1]। — [1]ਵਗਦਾ ਹੈ।
ਤਿਮ ਚਲੈ ਬਿਹਾਰ ਸੁਤੰਤਾ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਸੁਤੰਤਰ।
ਪੁਨ ਮਾਘ ਮਾਸ ਸ ਉਛਾਹੂ[1]। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਕਿਯ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬਜਾਹੂ।
ਫਿਰ ਇਨ ਹੀ ਦਿਨੋ ਮਝਾਰਾ।
ਇਕ ਅਯੋ ਸੁਦਾਗਰ ਭਾਰਾ ॥੩੭॥
ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਾਦਿਕ[1] ਪੂਰਾ। — [1]ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ।
ਉਨਿ ਦਰਬ ਚਢਾਯੋ ਰੂਰਾ[1]। — [1](ਤੇ) ਸੁੰਦਰ (ਚੀਜ਼ਾਂ)।
ਇਕ ਅਸ੍ਵ ਅਮੋਲਕ ਦੀਆ।
ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿਂ ਜਗ ਬੀਆ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਦੂਜਾ।
ਇਕ ਪੋਸ਼ਸ਼[1] ਕੀਮਤ ਭਾਰੀ। — [1]ਪੁਸ਼ਾਕ।
ਹਥਜਾਰ ਪਾਂਚ ਸੰਗਾਰੀ।
ਅਰਪੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਬਰ ਬਾਂਛਤ ਪਾਇ ਸਿਧਾਏ ॥੩੯॥
ਵਹਿ ਵਸਤੁ ਸਬੀ ਜਗ ਸਾਂਈ।
ਬਖਸ਼ੀ ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਤਾਂਈ।
ਉਨਿ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤਰ ਸਜ ਕੈ।
ਵਹਿ ਅਸ੍ਵ ਕੁਦਾਯੋ ਰਜ ਕੈ ॥੪੦॥
ਲਘੁ[1] ਛਾਲ ਬਡੀ ਕਰਵਾਏ। — [1]ਛੋਟੀ।
ਜਿਹ ਪਿਖਿ ਨਟ ਹਰਨ ਲਜਾਏ।
ਦੌਰੇ ਤਜਿ ਪੌਨ ਪਿਛੈ ਹੈਂ।
ਨਹਿ ਪੰਖੀ ਸਕਤ ਮਿਲੈ ਹੈਂ ॥੪੧॥
ਅਸ ਚੁਸਤਿ ਚਲਾਕ ਫਿਰਾਏ।
ਮਛਰੀ ਮਾਮੋਲ ਲਜਾਏ[1]। — [1]ਮੱਛੀ ਤੇ ਮਮੋਲਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।
ਜਨ ਨੈਨ ਨਾਗਰੀ[1] ਤੀਖੇ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ।
ਉਸ ਹੀ ਤੇ ਪਲਟਨ ਸੀਖੇ ॥੪੨॥
ਸਬਿ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਬਿਸਮਾਹੀ।
ਕਹਿਂ ਅੱਸ੍ਵ ਬਿਕੀਮਤ ਆਹੀ।

ਗੁਰੁ ਵਸਤੁ ਦਈ ਬਡ ਜੈਸੋ।
ਹੰਕਾਰ ਬਢ੍ਯੋ ਤਿਹ ਤੈਸੋ ॥੪੩॥
ਨਿਜ ਮਿੱਤ੍ਰ ਸਬੰਧਿਨ ਪਾਹੇ[1]। [1]ਕੋਲ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਐਸ ਪਰਾਹੇ[1]। [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਬਡ ਬਲੀ ਬੀਰ ਮਮ ਸਾਂਨੀ[1]। [1]ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ।
ਨਹਿਂ ਹੈ ਜਗ ਮੈਂ ਕਿਤ ਆਂਨੀ[1] ॥੪੪॥ [1]ਹੋਰ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤੋ ਦੂਜੋ ਕੋ ਹੈ।
ਨਹਿਂ ਪਾਦਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਹੋ ਹੈ।
ਯਾਹੀ ਤੇ ਗੁਰੁ ਮੋਹਿ ਦੈ ਹੈਂ।
ਜੋ ਆਛੀ ਵਸਤੂ ਐ ਹੈਂ ॥੪੫॥
ਜੇ ਗੁਰੁ ਨ ਰਖੈਂ ਮੁਹਿ ਰਾਜੀ।
ਤੌ ਮੈਂ ਉਲਟੈ ਹੋਂ ਬਾਜੀ[1]। [1]ਖੇਡ।
ਵਹਿ ਬਢ੍ਯੋ ਤਾਹਿ ਹੰਕਾਰਾ।
ਜਿਹ ਗਰਬ[1] ਲੰਕਪਤਿ[2] ਮਾਰਾ ॥੪੬॥ [1]ਹੰਕਾਰ ਨੇ। [2]ਰਾਵਣ।
ਸਭਿ ਕੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨਾਸੇ।
ਹਰਣਾਖਸ ਕੰਸ ਬਿਨਾਸੇ।
ਅਬਿ ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਭੀ ਮਰ ਹੈ।
ਹੰਕਾਰ ਤਾਂਹਿ ਤਿਹ ਹਰ ਹੈ[1] ॥੪੭॥ [1]ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ।
ਗੁਰੁ ਖੇਲ ਬਾਲਕਨ ਵਾਰੀ।
ਰਚਿ ਖੇਲਤਰੂਪ ਮੁਰਾਰੀ[1]। [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰੂ)।
ਅਬਿਰਣ ਠਟ[1] ਇਸ ਹੀ ਦ੍ਵਾਰੇ। [1]ਜੰਗ ਕਰਕੇ।
ਬਹੁ ਤੁਰਕਨ ਤਈਂ ਸੰਘਾਰੈਂ ॥੪੮॥
ਸਬਿ ਸਾਚ ਸਜਾਨੇ ਕੈ ਹੈਂ।
ਬਿਨੁ ਪਾਤ੍ਰ[1] ਵਸਤੁ ਨਰੈ ਹੈ। [1]ਭਾਂਡੇ ਬਿਨਾਂ।
ਦੁੱਧ ਸੀਹਣੀ[1] ਨਾਹਿ ਰਹਾਹੀ। [1]ਸ਼ੇਰਨੀ ਦਾ।
ਬਿਨ ਸੁਇਨੇ ਪਾਤ੍ਰ ਕਾਹੀ[1] ॥੪੯॥ [1]ਕਿਸੇ (ਹੋਰ ਭਾਂਡੇ) ਵਿੱਚ।
ਲਘੁ ਬਰਤਨ ਮੈਂ ਵਥੁ ਜਜਾਦੇ।
ਜੇ ਪਰੈ ਤੁ ਜੈਹੈ ਬਾਦੇ[1]। [1]ਬਿਅਰਥ।
ਪੁਨ ਸ੍ਵਾਂਤਿ[1] ਸਰਪ ਮੁਖ ਜੈਸੇ। [1]ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ।
ਹ੍ਵੈ ਜ਼ਹਿਰ ਇਹਾਂ ਭਯੋ ਤੈਸੇ ॥੫੦॥
ਦੋਹਰਾ:
ਬਖਸ਼ੀ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਕੋ,
ਜਿਤਕ ਵਸਤ ਗੁਰੁ ਨੀਕ।
ਇਹੀ ਪਹਿਨ ਤੁਮ ਆਈਓ,
ਹਮਰੇ ਢਿਗ ਨਿਤ ਠੀਕ ॥੫੧॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਅਸ੍ਵ ਸਹਿ,

ਸੋ ਸਬਿ ਤਾਂਹਿ ਦਮਾਦ[1]।	[1]ਜਵਾਈ।
ਉਸਮਾਂਨ ਖਾਨ ਨੇ ਲੈ ਲਏ,	
ਕਰ ਕੈ ਅਧਿਕ ਬਿਖਾਦ[1] ॥ ੫੨ ॥	[1]ਝਗੜਾ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਕੀ ਤੀਆ ਨਿਜ ਪੀਆ ਤੈ[1] ਦਿਲਾਇ ਦੀਆ,	[1]ਆਪਣੇ ਪਤੀ (ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ) ਤੋਂ।
ਬਖਸ਼ੀਆ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਮਾਈ ਕੋ ਸਮਾਨ ਹੈ।	
ਅਕਟ[1] ਬਿਕਟ[2] ਬਲਵਾਂਨ ਜ੍ਵਾਂਨ ਮਹਾਂ ਭਟ,	[1]ਨਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। [2]ਬਹੁਤਾ ਸਖ਼ਤ।
ਕਟੈ ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਜੇ ਨ ਮਾਨੈ ਕਾਨ ਆਨ[1] ਹੈਂ।	[1]ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਨੌਂਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।
ਤੇਊ[1] ਤੀਆ ਕੀ ਜੁਬਾਨ ਕੋਮਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ,	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
ਕਾਟ ਕਰ ਹੈਂ ਅਧੀਨ ਨਿਜ ਦੀਨ ਖ੍ਵੈਂ ਇਮਾਨ[1] ਹੈਂ।	[1]ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤੇ ਈਮਾਨ ਗਵਾ ਕੇ।
ਤੈਸੇ ਅਬਿ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਨਾਰੀ ਜੀਤ ਖ੍ਵੈ ਸਮਾਨ[1],	[1](ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ) ਸਾਮਾਨ ਗਵਾ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਪੈ ਨ ਆਯੋ ਅਤਿ ਹੋਇ ਲਜਜਾਵਾਨ ਹੈ ॥ ੫੩ ॥	
ਪੁਨਾ ਏਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ,	
ਸੁਕਲ ਸਿਚਾਨਾ[1] ਉਸਮਾਂਨ ਖਾਨ ਨੈ ਗਹਯੋ।	[1]ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੂ ਭੀ ਰਹੇ ਮੰਗਾਇ,	
ਗਏ ਹੈਂ ਮੁਕਰ ਸਾਇ ਭਾਖੈਂ ਹਮ ਨਾ ਲਹਯੋ[1]।	[1]ਉਹ (ਸਾਰੇ) ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਾਂ (ਤਾਂ) ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਸਹਜ ਭਾਇ ਕੂਰ ਨਾ ਅਲਾਇ[1],	[1]ਝੂਠ ਨਾ ਕਹੁ।
ਹੋਨਹਾਰ ਨੈ ਫਿਰਾਇ ਦਈ ਮਤਿ ਯੌਂ ਕਹਯੋ।	
ਕਸਮ ਤਿਹਾਰੋ ਬਾਜ ਹਮੇਂ ਨਾ ਨਿਹਾਰੋ,	
ਤੁਮ ਤੁਹਮਤ[1] ਉਚਾਰੋ ਕੂਰ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਹ੍ਵੈ ਅਹਯੋ[2] ॥ ੫੪ ॥	[1]ਝੂਠੀ ਊਜ। [2]ਇਹੋ ਜੇਹੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਹੋ ਕੇ।
ਤਬੈ ਗੁਰੂ ਗੁੱਸਾ ਖਾਇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੋ ਪਠਾਇ,	
ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਤੈ ਮੰਗਾਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਦਿਖਾਯੋ ਹੈ।	
ਐ ਪੈ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਢੀਠ ਕਹਯੋ ਪੁਨ ਹਠ ਪੀਠ[1],	[1]ਬਹੁਤਾ ਹਠ ਕਰਕੇ।
ਆਪ ਹੀ ਲੁਕਾਯੋ ਤੁਮ ਆਪ ਬਿਦਤਾਯੋ ਹੈ।	
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਪਾਪੀ ਮੂਢ,	
ਤੈਂ ਤੋ ਕੂਰੀ ਸੌਂਹ ਖਾਈ ਚੋਰ ਚਤਰ ਕਹਾਯੋ ਹੈ।	
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁੱਸਾ ਖਾਇ ਸਿੱਖਨ ਤੈ ਕੁਟਵਾਇ,	
ਇਜ਼ਤ ਗਮਾਇ[1] ਸਭਾ ਮੈਂ ਸੇ ਨਿਕਰਾਯੋ ਹੈ ॥ ੫੫ ॥	[1]ਇੱਜ਼ਤ ਲਾਹ ਕੇ।
ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਘਰ ਜਾਇ ਹਾਲ ਸਬ ਹੀ ਸੁਨਾਇ,	
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੌਜ ਲਯਾਇ ਗੁਰੂ ਕੌਂ ਗਹਾਇ ਹੈ[1]।	[1]ਪਕੜਾਂਵਾਂਗਾ।
ਤਾਂ ਕੀ ਲਾਗ ਆਗ ਕੋ ਬਢਾਯੋ ਪੌਨ ਉਸਮਾਂਨ[1],	[1]ਤਿਸ (ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ) ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਰੂਪ ਅੱਗ ਨੂੰ (ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਈ) ਉਸਮਾਨ ਖਾਨ ਰੂਪ ਹਵਾ ਨੇ ਵਧਾਇਆ।
ਬਸੀਆਂ ਤੈਂ[1] ਭਾਈਚਾਰਾ ਲੀਓ ਸੰਗ ਜਾਇ ਹੈ।	[1]ਬਸੀਆਂ (ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ) ਤੋਂ।
ਸੂਬਾ ਥੋ ਕੁਤਬ ਦੀਂ ਬਿਰਾਦਰ[1] ਜਲੰਧਰ ਮੈਂ,	[1]ਭਰਾ।
ਤਾਂ ਕੇ ਢਿਗ ਗਯੋ ਧਾਇ ਹੇਤ ਜੌ ਸਹਾਇ ਹੈ।	
ਤਾਂਹਿ ਸਮਝਾਯੋ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਤੈ ਬੁਰਾ ਕਮਾਯੋ,	

ਐਸੇ ਵਲੀ ਨਜਾਮਤ ਸੋਂ[1] ਬੈਰ ਤੂੰ ਬਢਾਇ ਹੈ ॥੫੬॥
[1]ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਅਲਾਯੋ, ਤੈਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕੜਾਹ ਖਾਯੋ,
ਸੂਬੇ ਕਹਯੋ ਬਾਤ ਨੱਕੇ ਨਕਟੇ ਕੀ ਤੂੰ ਕਹੀ[1]।
[1]ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਕਹੀ (ਜਿਵੇਂ) {ਨਕਟਾ} ਨੱਕ ਕਟਿਆ (ਬੰਦਾ) {ਨੱਕ} ਸਾਬਤ ਨੱਕ ਵਾਲੇ ਨੂੰ (ਨਕਟਾ ਕਹੇ)।

ਮੈਂ ਤੋ ਖਾਯੋ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ਤੁਮ ਤੋ ਪਲੇ ਹੋ ਤਾਂਹੀ,
ਐ ਪੈ ਮੇਰੀ ਸਾਮ[1] ਆਇ ਜਾਤ ਭਾਈ ਤੈਂ ਲਹੀ।
[1]ਸ਼ਰਨ।
ਮੱਦਤ ਬਨੈਗੀ ਜੈਸ ਕਰਿਹੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਤੈਸ,
ਜਾਹਿ ਫਰਜਾਦ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਤੂੰ ਸਹੀ।
ਗਏ ਸੋ ਲਹੌਰ ਫਰਜਾਦ ਕੀਨੀ ਗੌਰ ਤੌਰ[1],
[1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਪੇਸ਼ ਇਨ ਕੀ ਵਜੀਰ ਖਾਂਨ ਜਾਨ ਦੈ ਨਹੀ[1] ॥੫੭॥
[1]ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ।

ਚੌਪਈ:

ਆਖਰ ਹੋਇ ਲਚਾਰ ਅਪਾਰੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
ਫਜਰ ਬਡੀ[1] ਸ਼ਹਿ ਦ੍ਵਾਰ ਬਿਚਾਰੇ।
[1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ।
ਬਾਂਸ ਸੰਗ ਮੁਰਗੀ ਬੰਧ ਖਰੇ।
ਕਰੀ ਚਿਕਾਵਨ[1] ਅਤਿ ਦੁਖ ਭਰੇ ॥੫੮॥
[1]ਮੁਰਗੀ ਤੋਂ ਚੀਕਾਂ ਮਰਵਾਈਆਂ।
ਸੁਨੀ ਫਰਜਾਦ ਸ਼ਾਹਿ ਤਿਨ ਕੇਰੀ।
ਪਿਖ੍ਯੋ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂਨ ਦਿਸ ਹੇਰੀ।
ਖਾਂ ਵਜੀਰ ਕਰ ਜੋਰ ਵਖਾਨਾ।
ਮਦਰ ਪਦਨ ਬਿਨ[1] ਪੈਦੇ ਖਾਨਾ ॥੫੯॥
[1]ਮਾਂ ਪਿਉ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਰੁਲਤ ਫਿਰਤ ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਗਯੋ।
ਦਯਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰੁ ਪਾਰਨ ਕਯੋ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਾਲਿਆ।
ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਿਯ ਦੈ ਸੁ ਖੁਰਾਕੈਂ।
ਬਜਾਹ ਦਯੋ ਧਨੁ ਧਾਮ ਪੁਸ਼ਾਕੈਂ ॥੬੦॥
ਬਡਾ ਹੋਇ ਹੰਕਾਰ ਉਪਾਯੋ।
ਅਦਬ ਗੁਰੂ ਕਾ ਇਨ ਨ ਰਖਾਯੋ।
ਬਾਜ ਆਦਿ ਬਹੁ ਬਸਤੁ ਚੁਰਾਈ।
ਇਸ ਕੇ ਘਰੋਂ ਗੁਰੂ ਨਿਕਸਾਈ ॥੬੧॥
ਥੱਪੜ ਮਰਵਾਯੋ ਉਨਿ ਯਾਹੀ।
ਪਿਤਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕੋ ਤਾੜਤ ਚਾਹੀ[1]।
[1](ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ) ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਤਾੜਦਾ ਹੈ।
ਨਿਮਕ ਖਾਇ ਇਨ ਕੀਨ ਬੁਰਾਈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਆਯੋ ਦਾਦ ਉਠਾਈ[1] ॥੬੨॥
[1]ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰਨ।
ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਤੂਸ਼ਨੀ[1] ਭਯੋ।
[1]ਚੁੱਪ।
ਇਸ ਕੋ ਬਹਿਰ ਨਿਕਾਰਨ ਕਯੋ।
ਕਈ ਮਾਸ ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਰੁਲਾ।
ਪੁਨ ਅਸਵਾਰ ਪਾਂਚ ਸੌ ਖੁਲ੍ਹਾ[1] ॥੬੩॥
[1]ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਭਾਵ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਈਅਨ ਕੋ ਲੈ ਸ਼ਾਹਿ ਪੌਰ ਪੈ[1]।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ।
ਕਰੀ ਫਰਜਾਦ ਸੁ ਅਧਿਕ ਗੌਰ ਪੈ[1]।
[1](ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ) ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ।

ਏਕ ਹਜਾਰ ਰਜਤਪਣ ਦੀਨਾ।
ਰਿਸ਼ਵਤ ਖ਼ਾਨ-ਸਲਾਂਮਤ ਲੀਨਾ ॥੬੪॥
ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਉਨ ਜਾਇ ਖੜ੍ਹਾਯੋ[1]।
[1]ਖੜਾ ਕੀਤਾ।
ਝੂਠ ਸਾਚ ਇਨ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਯੋ।
ਅਪਨੀ ਸੂਰ-ਬੀਰਤਾ ਭਾਰੀ।
ਬਲ ਭਲ ਕਹਿਂ ਪੁਨ ਐਸ ਉਚਾਰੀ ॥੬੫॥
ਤੀਨ ਵਾਰਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜਿਤਾਯੋ।
ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਤਈਂ ਬਹੁ ਘਾਯੋ[1]।
[1]ਮਾਰਿਆ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਡੀਲ ਬੁਲੰਦ ਨਿਹਰ ਕੈ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ (ਰੂਪ ਅਤੇ) ਉੱਚਾ ਕੱਦ ਵੇਖ ਕੇ।
ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਬੀਰ ਬਿਚਰ ਕੈ ॥੬੬॥
ਬਿਬਿਧਾ[1] ਬਾਤ ਜੰਗ ਕੀ ਸੁਨ ਕੈ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਭੇਤੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਗੁਰੁ ਕਾ ਗੁਨ ਕੈ।
ਕਾਲੇ ਖਾਂਨ ਪਸ਼ੌਰੀ ਸੂਬਾ।
ਹੁਤੋ ਮਜੂਦ[1] ਬਹਾਦਰ ਖੂਬਾ ॥੬੭॥
[1]ਕੋਲ ਸੀ।
ਅਬਦੁੱਲ ਖਾਂ ਖੋਜਾ ਕਿਯ ਤਜਾਰੇ।
ਜੰਗ ਜਿਨੋ ਨੇ ਜੀਤੇ ਭਾਰੇ।
ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਚਮੂੰ ਸੰਗ ਦੈ ਕੈ।
ਪਠੇ ਪੁਨਾ ਬਡ ਇਜ਼ਤ ਕੈ ਕੈ ॥੬੮॥
ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਪਕਰਿ ਲਜਾਵੋ।
ਨਹੀਂ ਤੁ ਲਰ ਕਰਿ ਰਣ ਮੈਂ ਘਾਵੋ।
ਸੂਬੇ ਜਾਲੰਧਰ ਕੋ ਲਿਖਯੋ।
ਤੁਮ ਭੀ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਮਦਦਰਖਯੋ ॥੬੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਅਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ,
ਗਾਥਾ ਦਈ ਸੁਨਾਇ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਚੰਦ ਕੀ,
ਸੁਨੋ ਇਤੈ ਸਤ ਭਾਇ[1] ॥੭੦॥
[1]ਸੱਚੀ ਵਿਚਾਰ।

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਸਭਾ ਸੁਧਰਮਾਂ ਵੀਚ ਸਿੰਘਾਸਨ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੋਭਿਤ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨਿੰਦ[1]।
[1]{ਸੁਧਰਮਾ} ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ (ਵਰਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ) ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਸਣ (ਉੱਪਰ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ ਸੋਭਦੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਸੁਭਟ ਸਮ ਦੇਵਨ ਸੋਹਿਤ,
ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਬਹੁ ਦੇਸਨ ਕੇ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਆਇ ਲਾਹੌਰੋਂ ਸਿੱਖ ਏਕ ਨੇ,
ਖਬਰ ਦਈ ਸਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਸੈਨ ਬਹੁ ਲਜਾਯੋ,
ਸੰਗ ਚਢਾਇ ਜੰਗ ਹਿਤ ਖਾਸ[1] ॥੭੧॥
[1]ਆਪ।

ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਨਹਿ ਚਿੰਤ ਕਰੋ ਚਿਤ,
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਖੈਂ ਸਬਿ ਲਾਜ।
ਜੋ ਚਢ ਆਵੈਂ ਜਮ ਘਰ ਜਾਵੈਂ,
ਪਾਵੈਂ ਫਤੇ ਨ ਹ੍ਵੈ ਤਿਨ ਕਾਜ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਿਸ ਸਾਨੰਦ
ਹੇਰ[1], ਕਹਯੋ ਅਬਿ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤ। [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਦੇਖ ਕੇ।
ਆਵਤ ਚਮੂੰ ਚਢੀ ਜੋ ਅਰਿ ਕੀ,
ਕਰੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂਹਿ ਮਧ ਖੇਤ ॥੭੨॥
ਜਾਤੀ ਮਲਕ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਲੱਖੂ ਆਦਿਕ,
ਬੀਰਨ ਤਜਾਰੀ ਦੀਨ ਕਰਾਇ।
ਦਾਰੂ[1] ਗੋਰੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ, [1]ਬਰੂਦ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਅਸ੍ਵ ਦੀਨੇ ਸਬਿਹਨਿ ਤਾਇਂ।
ਭਈ ਖਬਰ ਜਬ ਜਬਰ[1] ਸਿੱਖਨ ਇਹੁ, [1]ਜ਼ਬਰਦਸਤ।
ਆਏ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਬਹੁਤੇ ਧਾਇ।
ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਇਨ ਢਿਗ[2], [1]ਭੇਟਾ। [2]ਚਰਨਾਂ ਪਾਸ।
ਹੋਹਿਂ ਮੋਦ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ॥੭੩॥
ਕਹੈਂ ਗੁਰੂ ਕਿਨ ਤੁਮੈਂ ਬੁਲਾਯੋ,
ਹੈ ਇਹੁ ਜੰਗ ਜਾਨ ਬਾਜੀ ਲਿਹੁ ਜਾਨ।
ਕਹਿਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਭਏ ਹਮ,
ਤਾਂ ਦਿਨ ਅਰਪੇ ਸਿਰ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਆਨ।
ਅਬਿ ਕੁਛ ਨਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਦੈਨੇ,
ਹੈ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰ।
ਗੁਰੂ ਸਿਦਕ ਬਖਸ਼ੈਂ ਜਿਸ ਕੋ,
ਸੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵੱਥ ਅਰਪੈਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹੋਇ ਦਲੇਰ ॥੭੪॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰਿ, [1]ਵਰਖਾ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨੋ ਸਿੱਖਨ ਤਈਂ ਨਿਹਾਲ।
ਜਾਂ ਤੇ ਲਰੈਂ ਨਿਸੰਗ ਜੰਗ ਮੈਂ,
ਦੀਨੋ ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਬਿਸਾਲ।
ਉਤ ਜਾਲੰਧਰ ਤੈ ਤੁਰਕਾਨੀ,
ਨਿਸ ਕੋ ਧਾਈ ਦਿਸ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ।
ਮਾਨੋ ਲੀਨ ਉਛਾਲਾ ਸਾਗਰ,
ਬੜਵਾਨਲ[1] ਗੁਰੁ ਊਪਰ ਭਾਰ ॥੭੫॥ [1]ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ ਅੱਗ।
ਉਡਗਨ[1] ਚੰਦ ਨ ਪਰੈਂ ਦਿਖਾਈ, [1]ਤਾਰੇ।
ਉਡੀ ਧੂਲਿ ਛਾਯੋ ਨਭ ਭੌਨ[1]। [1]ਅਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਘਰ।
ਕਿਧੌਂ ਉਮਡ[1] ਬਾਦਲ ਭਾਦਵ ਕੇ[2] [1]ਝੁਕ ਕੇ। [2]ਭਾਦ੍ਰੋਂ (ਦੇ ਮਹੀਨੇ) ਦੇ।
ਆਏ ਘੁਮਡ ਘੋਰ ਊਪਰ ਗੁਰੁ ਪੌਨ[1]। [1]ਉੱਛਲ ਕੇ ਤੇ ਗੱਜ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਹਵਾ ਦੇ ਉਪਰ ਆਏ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਰਕ ਦਲ ਸਲਭ ਮਨਿੰਦੈ[1], — [1]ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗ।
ਸੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਧੈ ਪਰ[1] ਆਇ। — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਉਪਰ।
ਬੂਡ ਬੂਡ[1] ਸਗਰੇ ਮਰ ਜੈਹੈਂ, — [1]ਡੁੱਬ ਡੁੱਬ ਕੇ।
ਪੈ ਹੈਂ ਪਾਰ ਨ ਪਾਉਂ ਲਗੈ ਹੈਂ ਕਾਇ ॥੭੬॥
ਮਗ ਮੈਂ ਮਲਕ ਦਤਾਰ ਮਿਲਜੋ,
ਲੈ ਜੁਆਂਨ ਪਾਚ ਸੌ, ਭਾਈ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਆਨ।
ਔਰ ਤੁਰਕਾਨੀ ਇਤ ਉਤ ਤੈ ਬਹੁ,
ਮਿਲੀ ਭਯੋ ਦਲ ਦੁਜਨ[1] ਮਹਾਂਨ ॥੭੭॥ — [1]ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਾ,
ਬਡੀ ਫਜਰ[1] ਤੁਰਕਾਂਨ। — [1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ।
ਖਬਰ ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਭਟ ਘਨੇ,
ਅਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਬਲ ਠਾਂਨ ॥੭੮॥

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬੀਰ।
ਲੱਖੂਮਲ, ਕਾਲਾ ਮਹਾਂ ਧੀਰ।
ਭਟ ਔਰ ਅਧਿਕ ਸਾਨੱਧ ਬੱਧ[1]। — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ।
ਸਭ ਦੋਇ ਹਜਾਰਕ ਅੱਗ੍ਰ ਬੱਧ[1] ॥੭੯॥ — [1]ਅੱਗੇ ਵਧੇ।
ਜੁਗ ਓਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਧੁਨਿ ਉਠਾਇ।
ਜਿਮ ਭਾੜ ਵਿਖੈ[1] ਦਾਨੇ ਭੁਜਾਇ। — [1]ਭੱਠ ਵਿੱਚ।
ਹ੍ਵੈ ਪਾਰ ਸਰੀਰ ਸੁ ਚੀਰ ਤੀਰ।
ਹਤ ਸੁੱਟਤ[1] ਮੀਰ[2] ਅਮੀਰ[3] ਧੀਰ ॥੮੦॥ — [1]ਮਾਰ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। [2]ਸਰਦਾਰ। [3]ਹਾਕਮ।
ਬਿਆ ਦਿਸ ਤੈ[1] ਅਮੀਆ, ਮਿਹਰ ਚੰਦ। — [1]ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ।
ਜਾ ਪਰੇ ਧਾਇ ਲੈ ਸੁਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਸਿਖ ਅਏ ਜੁ ਥੇ ਬਹੁ ਦੇਸ ਕੇਰ।
ਵਹਿ ਲਰੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਹ੍ਵੈ ਬਧੇਰ ॥੮੧॥
ਬਡ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਮਚਜੋ ਜੰਗ। — [1]ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਧਰ ਪਰੇ ਕਿਤਕ ਹ੍ਵੈ ਅੰਗ ਭੰਗ।
ਜਿਮ ਬਸਤ ਗੋਲੇ[1] ਮੇਂਹ ਅਪਾਰ। — [1]ਗੜੇ।
ਤਜੋਂ ਗੋਲੀ ਤੀਰਨ ਝਰਤ ਬਾਰ[1] ॥੮੨॥ — [1]ਪਾਣੀ ਝੜਦਾ ਹੈ।
ਬਡ ਬਜਤ ਜੁਝਾਊ ਉਭੈ ਓਰ[1]। — [1]ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵੱਡੇ ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।
ਰਸ ਬੀਰ ਛਕੇ[1] ਭਟ ਲਰੈਂ ਜੋਰ। — [1]ਭਰੇ ਹੋਏ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਗਹਿ ਆਇਸ[1] ਸਹਿ ਉਛਾਹਿ। — [1]ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ।
ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਲੈ ਭਟ ਮਹਾਂਹਿ ॥੮੩॥
ਨਿਜ ਸੈਨ ਤਈਂ ਦੇਤੋ ਸੁ ਧੀਰ।
ਇਤ ਉਤੈ ਰੱਖਕ ਪੁਰ ਫਿਰੈਂ ਬੀਰ।

ਜਿਸ ਓਰ ਘੋਰ[1] ਅਰਿ ਜੋਰ ਦੇਂਹਿ।
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਤਹਿਂ ਜਾਇ ਧਾਇ ਸਰ ਪਾਇ ਮੇਂਹ[1] ॥੮੪॥
[1]ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬਹੁ ਮਾਰ ਪਿਛਾਂਹਿ ਹਟਾਇ ਦੇਤ।
ਇਮ ਫਿਰੇ ਬੀਰ ਬਡ ਜੰਗ ਲੇਤ।
ਉਤ ਆਵੈਂ ਤੁਰਕ ਧਵਾਇ ਬਾਜ[1]*।
[1]ਘੋੜੇ ਭਜਾਉਂਦੇ। *ਏਥੇ ਪਾਠ ਸਾਜ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਸਾਂ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਅਰਿ ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ ਸੁਰਹੇ ਬਾਜ[1] ॥੮੫॥
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।
ਨਹਿ ਧੂੰਮ ਧੂਰ ਮੈਂ[1] ਕੁਛ ਦਿਸਾਇ।
[1]ਧੂੰਏਂ ਅਤੇ ਧੂੜ ਵਿੱਚ।
ਜੋ ਗਿਰੈ ਸੁ ਨੀਚੇ ਰਹਿ ਦਬਾਇ।
ਇਮ ਲਰੈਂ ਬੀਰ ਬਡ ਦੌਰ ਦੌਰ।
ਸੁ ਖਤੰਗ ਤੁਫੰਗਨ[1] ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ॥੮੬॥
[1]ਤੀਰਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨੂੰ।
ਅਰਿ ਸਿਪਰ[1] ਸੰਜੋਇਨ ਫੋਰ ਫੋਰ।
[1]ਢਾਲਾਂ।
ਕਰਿ ਅੰਗ ਭੰਗ ਸਿਰ ਤੋਰ ਤੋਰ।
ਧਰ ਸੁੱਟਤ ਹੇਲੇ ਘਾਲ ਘਾਲ[1]।
[1]ਹੱਲੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ।
ਕਰਿ ਮਾਰ ਮਾਰ ਸਰ ਡਾਲ ਡਾਲ[1] ॥੮੭॥
[1]ਤੀਰ ਸੁੱਟ ਸੁੱਟ ਕੇ।
ਇਕ ਅੰਧਕਾਰ ਇਕ ਧੂਰ ਭੂਰ।
ਮੂੰਹ ਅੱਖੀਂ ਨਾਸਾਂ ਗਏ ਪੂਰ।
ਥਾ ਹਾੜ ਮਾਸ ਅਤਿ ਹੀ ਖਰਾਬ।
ਬਹੁ ਲਗੀ ਪਯਾਸ ਨਹਿ ਮਿਲੈ ਆਬ[1] ॥੮੮॥
[1]ਪਾਣੀ।
ਇਕ ਅਏ ਥਕੇ ਕਰਿ ਮਜਲ ਦੂਰ।
ਬਹੁ ਪਰੀ ਮਾਰ ਅਗਜੋਂ ਜਰੂਰ।
ਕੁਛ ਗੁਰੁ ਮਾਯਾ ਨੇ ਹਤੀ ਮਤਿ।
ਇਮ ਤੁਰਕ ਸੈਨ ਘਬਰਾਇ ਅਤਿ ॥੮੯॥
ਹਟਿ ਪਾਛੇ ਧਾਏ ਬਿਨ ਪਛਾਨ।
ਲਰ ਮਰੇ ਸੁ ਆਪਸ ਮੈਂ ਮਹਾਂਨ।
ਕੁਛ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਦੈ ਦੱਬ ਭਾਰ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਦਬਾ ਦੇ ਕੇ।
ਸਰ ਗੁਲਕਾ ਉਲਕਾ ਸਮੰ ਡਾਰ[1] ॥੯੦॥
[1]ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਟੁੱਟਦਿਆਂ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।
ਇਮ ਅਰਧਕ ਸੈਨਾ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕੇਰ।
ਗਿਰ ਪਰੀ ਧਰਾ ਪਰ ਲਗੇ ਢੇਰ।
ਅਫਸਰ ਘਬਰਾਏ ਫਿਰੈਂ ਦੌਰ।
ਨਹਿ ਸੁਨੈ ਕੋਇ ਕਿਛੁ ਕਰੈਂ ਗੌਰ[1] ॥੯੧॥
[1]ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਆਖਰ ਸਮਝਾਇ ਬੁਝਾਇ ਭੂਰ।
ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਪੁਰ ਤੈ[1] ਕਰੀ ਦੂਰ।
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ।
ਬਹੁ ਤੁਪਕ ਦੂਰੋਂ ਰਹੇ ਤਜਤ।
ਨਹਿ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ ਜੰਗ ਸਜਤ[1] ॥੯੨॥
[1]ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਦਿਵਸ ਚਢਯੋ ਤਬ ਅਫਸਰੈਂ,

ਸੈਨ ਸੰਭਾਰਨ ਕੀਨ।
ਅਰਧਕ ਦਲ ਨਿਜ ਮਰਯੋ ਪਿਖਿ,
ਭਏ ਸ਼ੋਕ ਮੈ ਲੀਨ ॥੯੩॥
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਪੈਦੇ ਤਈਂ,
ਕਈ ਮਲਾਮਤ ਭੂਰ[1]। [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ।
ਦਈ ਚੋਬ ਦੁਹਿਰੀ ਪੁਨਾ,
ਜੰਗ ਮਚਾਯੋ ਸੂਰ ॥੯੪॥
ਅਲੀ ਅਲੀ ਧੁਨਿ ਉਠੀ ਅਸ,
ਸੁਨਿ ਸੁਰ ਲੋਕ ਡਰਾਂਨ।
ਬਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੈ ਬੀਰ ਗੁਰੁ,
ਲਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਆਨ ॥੯੫॥
ਪ੍ਰਮਾਣਕਾ ਛੰਦ:
ਤਜੰਤ ਤੀਰ ਤੁੱਪਕੈ[1]। [1]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਉਭੈ ਦਿਸਾਂਨ ਕੁੱਪ ਕੈ[1]। [1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਧਵਾਇ ਅਸ੍ਵ ਆਵਹੀਂ।
ਸੁ ਮੋਰਚੇ ਚਢਾਵਹੀਂ ॥੯੬॥
ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ ਜਾਇ ਕੈ।
ਕਰੈਂ ਪਿਛਾਂਹ ਘਾਇ ਕੈ।
ਪ੍ਰਹਾਰ ਸੱਤ੍ਰ ਗੇਰਤੇ।
ਪਰੇ ਬਿਹਾਲ ਟੇਰਤੇ[1] ॥੯੭॥ [1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਰਟੰਤ ਆਬ[1] ਨਾ ਮਿਲੈ। [1]ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।
ਉਠਾਇ ਹੈਂ ਨ ਕੋ ਤਿਨੈ।
ਬਿਧੀ ਸੁ ਚੰਦ ਜੁ ਕਹੀਂ[1]। [1]ਕਿਸੇ ਥਾਂ।
ਹਰੰਤ ਸੱਤ੍ਰ ਢੂਕਹੀਂ[1] ॥੯੮॥ [1]ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤੈ ਸੁ ਬੀਰ ਅੰਮੀਆ[1]। [1]ਅਮੀਆ ਨਾਮ ਸੂਰਮਾ।
ਕਟੰਤ ਨਾਹਿ ਕੰਮੀਆ[1]। [1]ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦਾ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਅਰੱਤ ਜਿੱਤ ਮੇਹਰਾ[1]। [1]ਜਿੱਥੇ ਮਿਹਰਾ ਨਾਮ ਸੂਰਮਾ ਅੜਦਾ ਹੈ।
ਕਰੱਤ ਕੱਟ ਬੇਹਰਾ[1] ॥੯੯॥ [1]ਵਿਹਲ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਲੱਖੂ ਲਖਾਂਹਿ ਲੇਤ ਹੈ[1]। [1]ਲੱਖੂ (ਸੂਰਮਾ) ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ)।
ਜਿਸੈ ਸੁ ਸਾਂਗ ਦੇਤ ਹੈ[1]। [1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਛੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਤੈ[1] ਸੁ ਸਿਖ ਧਾਇ ਹੈਂ। [1]ਜਿਸ ਪਾਸੇ।
ਮੈਦਾਂਨ ਸੋ ਛੁਡਾਇ ਹੈਂ ॥੧੦੦॥
ਗੁਰੂ ਕੋ ਬਡੋ ਪੂਤ ਜੋ[1]। [1]ਉਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਨਾਲ।
ਲਰੱਤਿ ਅਤਿ ਪੂਤ ਸੋ।
ਬਰੱਖ ਬਾਨ ਮੇਂਹ ਸੋ।
ਕਰਤ ਸੱਤ੍ਰ ਛੇਹ[1] ਸੋ ॥੧੦੧॥ [1]ਨਾਸ।

ਅਰੱਤ ਅੱਗ੍ਰ ਆਇ ਕੈ।
ਸੁ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਧਾਇ ਕੈ।
ਕਹੂੰ ਬੁਲੰਦ ਖਾਂ ਲਰੈ।
ਕਿ ਉੱਸਮਾਂਨ ਖਾਂ ਅਰੈ ॥੧੦੨॥
ਕਿਤੈ ਕੁੱਤਬ ਖਾਨ ਹੈ।
ਲਰੱਤ ਆ ਮਿਦਾਨ ਹੈ।
ਮਹਾਂਨ ਜੰਗ ਹੈ ਮਚਯੋ।
ਨ ਕੋਇ ਘਾਵ[1] ਤੈ ਬਚਯੋ ॥੧੦੩॥
[1]ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਪਰੰਤ ਤੀਰ ਗੁੱਲਕਾਂ।
ਸਮਾਨ ਮੇਂਹ ਉੱਲਕਾ[1]।
[1]ਮੀਂਹ ਤੇ ਟੁੱਟਦਿਆਂ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ।
ਤੁਫੰਗ ਤਾੜ ਤਾੜ ਦੇ[1]।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾੜ ਤਾੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ (ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ)।
ਸੁਟੰਤ ਦਾੜ ਦਾੜ ਦੇ[1] ॥੧੦੪॥
[1]ਦਾੜ ਦਾੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸੜੱਕ ਬਾਨ ਮਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਤੀਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੜੱਕ (ਸ਼ਬਦ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
ਧੜੱਕ ਭੂਮਿ ਡਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧੜੱਕ (ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
ਫਿਰੰਤ ਅਸ੍ਵ ਛੂਛ ਹੈਂ[1]।
[1]ਘੋੜੇ ਖ਼ਾਲੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਨ ਕੋਇ ਕਾਂਹਿ ਪੂਛ ਹੈਂ ॥੧੦੫॥
ਕਿਤੈ ਤੁਰੰਗ ਭੰਗ ਹ੍ਵੈ[1]।
[1]ਘੋੜੇ ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੋ ਕੇ।
ਗਿਰੰਤ ਬੀਰ ਸੰਗ ਹ੍ਵੈ।
ਤਲੇ ਸ੍ਵਾਰਿ ਆਇ ਹੈਂ।
ਨ ਕੋ ਤਿਨੈ ਉਠਾਇ ਹੈਂ ॥੧੦੬॥
ਤਲੱਫ਼ ਔਂ ਤਲੱਫ਼ ਕੈ[1]।
[1]ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ।
ਮਰੰਤ ਸੂਰ ਹੱਫ ਕੈ[1]।
[1]ਹੰਭ ਕੇ, ਥੱਕ ਕੇ।
ਘਮੰਡ ਘੋਰ ਮੱਚਯੋ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਹੋਇਆ।
ਕਰਾਲ[1] ਕਾਲ ਨੱਚਯੋ ॥੧੦੭॥
[1]ਭੈਦਾਇਕ।
ਬਿਤਾਲ[1] ਭੂਤ ਜੋਗਨੀ।
[1]ਪ੍ਰੇਤ।
ਫਿਰੰਤ ਖੂਨ ਭੋਗਨੀ[1]।
[1]ਛਕਦੀਆਂ।
ਭਰੇ ਜੁ ਸ਼੍ਰੋਣ ਛੱਪਰੈਂ[1]।
[1]ਲਹੂ ਦੇ ਛੱਪੜ।
ਪਿਵੰਤ ਪੂਰ[1] ਖੱਪਰੈਂ ॥੧੦੮॥
[1]ਭਰ ਕੇ।
ਕਿਲਕਲਾਇ ਕਾਲਕਾ[1]।
[1]ਕਾਲੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ।
ਪਰੋਇ ਰੁੰਡ ਮਾਲ ਕਾ[1]।
[1]ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪ੍ਰੋਂਦੀ ਹੈ।
ਸੁ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕੋ[1] ਚਢਾਵਤੀ।
[1]ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ।
ਨਚਾਵਤੀ ਟਪਾਵਤੀ ॥੧੦੯॥
ਮਹਾਂਨ ਮੋਦ ਪਾਵਤੀ।
ਗੁਰੁਨ ਜੈ ਅਲਾਵਹੀਂ[1]।
[1]ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।
ਕੁਲਾਹਲੰ ਕਮਾਲ ਭੌ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਡੰਡਰੌਲਾ ਹੋਇਆ।
ਹਲਾਚਲੰ ਬਿਸਾਲ ਭੌ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਬਹੁਤ ਹਲਚਲੀ ਹੋਈ।

ਤੁਰਕ ਜੋਰ ਦੈਂ ਜਿਤੈ[1]। [1]ਜਿਸ ਪਾਸੇ।
ਭਿਰੰਤ ਸਿਖ ਜਾ ਤਿਤੈਂ[1]। [1]ਉਸੇ ਪਾਸੇ।
ਤੁਰੰਗ ਤੀਰ ਛੋਰ ਕੈ।
ਸੰਜੋਇ ਅੰਗ ਫੋਰ ਕੈ ॥੧੧੧॥
ਤੜਾਕ[1] ਭੂਮਿ ਸੱਟਹੀਂ। [1]ਝੱਟ ਕਰਕੇ।
ਝੜਾਕ[1] ਮੂੰਡ ਕੱਟਹੀਂ। [1]ਛੇਤੀ।
ਅਰੈਂ[1] ਪਿਛਾਂਹਿ ਧੱਕ ਹੈਂ। [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਸੁ ਮਾਰ ਮਾਰ ਬੱਕ ਹੈਂ[1] ॥੧੧੨॥ [1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਤੁਰਕੈਨ ਐਨ[1] ਘਾਂਵਹੀਂ। [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸੁ ਆਪ ਕੋ ਬਚਾਵਹੀਂ।
ਨ ਪੈਰ ਪਾਛ ਪੱਟਤੈ।
ਨਿਜੰ ਸੁ ਥੰਭ ਥੱਟਤੈ[1] ॥੧੧੩॥ [1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥੰਮੇ ਵਾਂਗ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਰਹੇ ਤੁਰੱਕ ਤੱਜਬੈਂ।
ਕਹੈਂ ਕਜਾ ਭਯੋ ਗੱਜਬੈਂ[1]। [1]ਕਹਿਰ।
ਹਮਾਰ ਸੈਨ ਭੂਰ ਹੈ।
ਅਪਾਰ ਬੀਰ ਸੂਰ ਹੈਂ ॥੧੧੪॥
ਸਮਾਨ ਜੰਗ ਕੈਨ ਕੋ[1]। [1]ਜੰਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵੀ ਹੈ।
ਕਮੀ ਸੁ ਕਾਂਹਿ ਹੈ ਨ ਕੋ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਂ ਇਮੈਂ।
ਸੁ ਨੂਣ ਆਰਦੈ ਜਿਮੈ[1] ॥੧੧੫॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਆਟੇ 'ਚ ਲੂਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸਮਾਨ ਜੰਗ ਤੀਰ ਨਾਂ[1]। [1]ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਸਪਾਹਿ[1] ਚੰਗ ਬੀਰ ਨਾ। [1]ਫ਼ੌਜ।
ਦਿਖੱਤ ਅਤਿ ਥੋਰ ਹੈਂ।
ਲਰੱਤ ਘੱਤ[1] ਜੋਰ ਹੈਂ ॥੧੧੬॥ [1]ਪਾ ਕੇ।
ਕਰੰਤ ਹਮੈਂ ਚੂਰ ਏ।
ਮਰੰਤ ਨਾਹਿ ਸੂਰ ਏ।
ਕਿਧੋ ਸਰੀਰ ਆਹਿਨੀ[1]। [1]ਲੋਹੇ ਦੇ।
ਬਨੇ ਕਿ ਯਾਂਹਿ ਪਾਹਿਨੀ[1] ॥੧੧੭॥ [1]ਪੱਥਰ ਦੇ।
ਨਹੀ ਸੰਜੋਇ ਕਾਂਹਿ ਪੈ।
ਬਿਧੈ ਨ ਅੰਗ ਤਾਂਹਿ ਪੈ।
ਕਿਧੋ ਕਿ ਆਬਹਜਾਤ[1] ਜੋ। [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਪਿਵੰਤ ਯਿਹ ਬਖਜਾਤ ਸੋ ॥੧੧੮॥
ਗੁਰੂ ਪਿਲਾਇ ਹੈ ਇਨੈ।
ਹਤੇ ਨ ਯਾਂਹਿ ਤੈ ਕਿਨੈ।
ਕਿਧੋਂ ਖੁਦਾਇ ਮੱਦਤੰ।
ਇਨੈ, ਹਮਾਰ ਸ਼ਿੱਦਤੰ[1] ॥੧੧੯॥ [1]ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਲੱਤ ਨਾਹਿ ਪੇਸ਼ ਹੈ।
ਹਮਾਰ, ਸੰਗ ਏਸ ਹੈ[1]। [1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।
ਕਹੈਂ ਦਨਾਇ ਪਾਸ ਤੇ[1]। [1]ਕੋਲੋਂ ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨੋ ਜੁ ਯਾਂਹਿ ਵਾਸਤੇ[1] ॥੧੨੦॥ [1]ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ।
ਤੁਰਕੈਨ ਸੈਨ ਤੱਨ ਦੈ।
ਲਰੰਤ ਨਾਹਿ ਮੱਨ ਦੈ।
ਹੁਕਮ ਸੰਗ ਹੈਂ ਅਏ।
ਨ ਸ਼ੌਕ ਜੰਗ ਕੋ ਹਏ ॥੧੨੧॥
ਜਹਾਂ ਤਕੈਂ ਬਸਾਇ ਹੈਂ[1]। [1]ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹ ਚਲਦੀ ਹੈ।
ਸੁ ਜਾਨ ਕੌ ਬਚਾਇ ਹੈਂ।
ਨ ਹਾਰ ਜੀਤ ਲਾਜ ਹੈਂ।
ਤਕਾਇ ਦਾਇ ਭਾਜ ਹੈਂ ॥੧੨੨॥
ਗੁਰੂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜੇਤ ਹੈਂ।
ਚਹੰਤ ਚਿੱਤ ਜੇਤ ਹੈਂ।
ਇਨੈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ ਕਿਤੋ[1]। [1]ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਜਹਾਂਨ ਜਾਨ ਲੌ ਜਿਤੋ ॥੧੨੩॥
ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮ ਊਪਰੈਂ।
ਸੁ ਯਾਂਹਿ ਤੈਂ ਹੱਦੂ ਪਰੈ[1]। [1]ਹੱਦੋਂ ਪਰੇ।
ਲਰੰਤ ਸ਼ੌਕ ਜ਼ੌਕ ਸੈ[1]। [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਨਿਹਾਤ ਹੋਇ ਚੌਕਸੈ[1] ॥੧੨੪॥ [1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।
ਨ ਦੇਤ ਸੀਸ ਸੰਗ ਹੈਂ।
ਨਜਾਤ[1] ਏਕ ਮੰਗ ਹੈਂ। [1]ਮੁਕਤੀ।
ਨ ਚਾਹਿ ਔਰ ਧਾਰ ਹੈਂ।
ਸਿਦੱਕ ਏਕ ਪਾਰਿ ਹੈਂ ॥੧੨੫॥
ਜੁ ਪਾਂਚ ਮਰਨ ਆਇ ਹੈਂ।
ਪਚਾਸ ਕੋ ਭਗਾਇ ਹੈਂ ॥੧੨੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਖਾਂਨ ਪੁਨ,
ਕੁਤਬ ਖਾਂਨ ਸੈ ਚੰਗ[1]। [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਮਿਲ ਕੇ)।
ਅਨਵਰ ਖਾਂ ਅਬਦੁੱਲ ਖਾਂ,
ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ ਉਮੰਗ ॥੧੨੭॥
ਬਹੁ ਸਿਤਕਾਰ ਬੰਗਾਰ ਕੈ,
ਸੈਨ ਐਨ ਲੈ ਸੰਗ।
ਪਰੇ ਧਾਇ ਅਰਰਾਇ[1] ਸਭਿ, [1]ਅਰੜਾ ਕੇ, ਬੋਲ ਕੇ।
ਲਗੇ ਕਰਨ ਬਡ ਜੰਗ ॥੧੨੮॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ।

ਰਸੰ ਬੀਰ ਬਾਢਾ।
ਮਹਾਂਮਾਰ ਮੱਚੀ।
ਕਲ੍ਹੈ[1], ਚੰਡਿ ਨੱਚੀ ॥੧੨੯॥
[1]ਨਾਰਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਲਹਾ।
ਤਛਾ ਮੁੱਛ[1] ਹੋਈ।
[1]ਵੱਢ ਟੁੱਕ।
ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਕੋਈ।
ਰੁਲੈਂਰੁੰਡ[1] ਮੁੰਡੰ[2]।
[1]ਧੜ। [2]ਸਿਰ।
ਪਰੇ ਖੇਤ[1] ਝੁੰਡੰ[2] ॥੧੩੦॥
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ। [2]ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।
ਲਰੈਂ ਝੂੰਮ ਝੂੰਮੈ।
ਗਿਰੇ ਘੂਮ ਭੂਮੈਂ।
ਘਨੇ ਘਾਇ ਖੋਲ੍ਹੈਂ।
ਭਕਾ ਭੱਕ ਬੋਲੈਂ ॥੧੩੧॥
ਬਕੈਂ[1] ਹਾਇ ਹਾਏ।
[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਜਿਨੈ ਘਾਇ ਖਾਏ।
ਤਿਨੈ ਬੀਰ ਔਰੈਂ।
ਦਿਵੈਂ ਧੀਰ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੧੩੨॥
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਮਰੈਂ ਸੂਰ ਜੇਤੇ।
ਬਰੈਂ ਹੂਰ ਤੇਤੇ।
ਤਿਨੈ ਹੇਰ ਔਰੈਂ।
ਮਰੈਂ ਮਾਰ ਗੌਰੈਂ ॥੧੩੩॥
ਘਨੈ ਖੱਗ[1] ਬਾਹੈਂ।
[1]ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਅਧੋ ਅੱਧ ਲਾਹੈਂ।
ਸਰੋਹੀ ਚਲੈਹੈਂ।
ਲਹੁ ਸੋਂ ਡੁਬੈ ਹੈਂ ॥੧੩੪॥
ਭਈ ਲਾਲ ਬਾਨੋ[1]।
[1]ਲਾਲਰੰਗ ਵਾਲੀ।
ਮ੍ਰਿਤੂ ਜੀਭ ਮਾਨੋ।
ਦੁਧਾਰੇ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ[1]।
[1]ਖੰਡੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸਿਰੰ ਸੱਤ੍ਰ ਫਾਰੈਂ ॥੧੩੫॥
ਪ੍ਰਚੰਡੈ ਘੁਮੰਡੈਂ[1]।
[1]ਤਿੱਖੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ।
ਅਰੈਂ ਖੰਡ ਖੰਡੈਂ।
ਬਢੈਂ ਬਾਢ ਬਾਢੀ[1]।
[1](ਜਿਵੇਂ) ਤਰਖਾਣ ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢਦੇ ਹਨ।
ਬਨੰ ਰਾਇ ਗਾਢੀ[1] ॥੧੩੬॥
[1]ਵੱਡੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ (ਜਾ ਕੇ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕਟੈਂ ਕੋਇ ਠੌਰੈਂ[1]।
[1]ਜਗ੍ਹਾਂ (ਉੱਤੇ ਹੀ)।
ਚਲੈਂ ਭਾਗ ਗੌਰੈਂ।
ਪਰੇ ਸੂਰ ਘੋਰੇ[1]।
[1]ਘੋੜੇ।
ਮਚਜੋ ਜੰਗ ਘੋਰੇ[1] ॥੧੩੭॥
[1]ਭਿਆਨਕ।
ਫਿਰੈਂ ਛੂਛ[1] ਘੋਰੇ।
[1]ਖ਼ਾਲੀ।

ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਥੋਰੇ।	
ਘਨੇ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕਾਟੈਂ।	
ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੋਣ ਚਾਟੈਂ[1] ॥੧੩੮॥	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਹੂ ਚਟਦੀਆਂ।
ਚਲੈਂ ਬਾਨ ਲੱਛੈਂ[1]।	[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ (ਵੱਲ ਨੂੰ)।
ਮਨੋ ਅਹਿ ਸਪੱਛੈਂ[1]।	[1]ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਸੱਪ।
ਫਿਰੈਂ ਫੁੰਕਰਾਤੇ।	
ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਤੇ[1] ॥੧੩੯॥	[1]ਨਾਸ।
ਘਨੇ ਰਾਮਜੰਗੇ[1]।	[1]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਹਤੈਂ ਹ੍ਵੈ ਨਿਸੰਗੇ।	
ਭਰੈਂ ਫੇਰ ਗੋਲੀ।	
ਉਭੈ ਤ੍ਰੈ[1] ਅਤੋਲੀ[2] ॥੧੪੦॥	[1]ਦੋ ਤਿੰਨ। [2]ਭਾਰੀਆਂ।
ਜੜੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜੇ[1]।	[1]ਤੋੜਾ-ਤੋਪ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਡੋਰਾ।
ਕਲਾ ਪੈ, ਨ ਥੋੜੇ[1]।	[1](ਬੰਦੂਕ ਦੀ) ਕਲਾ ਉਪਰ ਬਹੁਤੇ।
ਕੜਾ ਕਾੜ ਮਾਰੈਂ।	
ਦੜਾ ਦਾੜ ਡਾਰੈਂ ॥੧੪੧॥	
ਕਿਤੈ ਮਾਰ ਨੇਜੇ।	
ਬਿਧੇ ਹੈਂ ਕਰੇਜੇ।	
ਕਿਤੈ ਮਾਰ ਭਾਲੇ।	
ਸੁਟੈਂ ਕੈ ਬਿਹਾਲੇ ॥੧੪੨॥	
ਛੁਟੀ ਖੂੰਨ ਧਾਰੈਂ।	
ਸਮੰ ਸੋ ਫੁਹਾਰੈਂ।	
ਫਬਜੋ ਧੂੰਮ ਧੂਰੰ।	
ਦਬਜੋ ਸੂਰ ਨੂਰੰ[1] ॥੧੪੩॥	[1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ।
ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰੈ।	
ਮਨੋ ਮੇਘ ਕਾਰੈ।	
ਹਸੈ ਜੌ ਪਲੀਤੇ[1]।	[1]ਜਦੋਂ ਪਲੀਤੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। {ਪਲੀਤਾ- ਉਹ ਬੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਗਦੇ ਤੋੜੇ ਨਾਲੋਂ ਜਗਾ ਕੇ ਬਰੂਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਈਦੀ ਹੈ।}
ਲਸੈਂ ਬਿਜਲੀ ਤੇ[1] ॥੧੪੪॥	[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਪਰੈ ਬੂੰਦ ਬਾਨੰ[1]।	[1]ਬੂੰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਤੀਰ।
ਗੜੇ ਗੁਲਕਾਨੰ[1]।	[1]ਗੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗੋਲੀਆਂ।
ਤੜੱਕਾ ਬੰਦੂਕੈਂ।	
ਕੜੱਕੈਂ ਅਚੂਕੈਂ[1] ॥੧੪੫॥	[1]ਅਚੁੱਕ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਕੜਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਚਮੱਕੈਂ ਜੁ ਤੋੜੇ।	
ਟਟਜਾਨੇ ਨਾ ਥੋੜੇ[1]।	[1]ਬਹੁਤੇ ਟਟਹਿਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤੋੜੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਤਚੈਂ ਸੂਰ ਕੂਕੈਂ।	
ਪਿਕੰ ਮੋਰ ਹੂਕੈਂ[1] ॥੧੪੬॥	[1]ਸੂਰਮੇ ਕੂਕਾਂ ਛੱਡਦੇ ਭਾਵ ਮਾਰਦੇ ਹਨ- (ਜਾਣੋ) ਕੋਇਲਾਂ 'ਤੇ ਮੋਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਬਜੈਂ ਬਾਦ ਮਾਰੂ।
ਘਨੰ ਘੋਖ ਭਾਰੂ[1]।
ਬਹੈਂ ਖੂੰਨ ਧਾਰੈਂ।
ਸਮੰ ਸੋ ਪ੍ਰਨਾਰੈਂ[1] ॥੧੪੭॥
ਮਚਜੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ।
ਉਭੈ ਓਰ ਕਾਰੀ[1]।
ਸਬੈ ਮਾਸਹਾਰੀ।
ਛਕੈਂ ਮੋਦ ਧਾਰੀ ॥੧੪੮॥
ਅਏ ਭੈਰਵੇਯੰ।
ਪਿਯੇ ਸ੍ਰੋਣ ਤੇਯੰ[1]।
ਖੜੇ ਹ੍ਵੈ ਡਕਾਰੈਂ।
ਗੁਰੂ ਜੈ ਉਚਾਰੈਂ ॥੧੪੯॥
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਪੂਤੰ।
ਲਰੈਂ ਮੱਜਬੂਤੰ।
ਘਨੇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਾਰੈਂ।
ਸਰੋਘੰ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ[1] ॥੧੫੦॥
ਗੁਰੂ ਦੂਰ ਠਾਂਢੇ।
ਹਤੈਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਗਾਢੇ।
ਤੁੱਕੇ[1] ਤੱਕ ਮਾਰੈਂ।
ਸਰਦਾਰੈਂ ਬਿਦਾਰੈਂ ॥੧੫੧॥
ਦੁ ਤੀਨੰ ਹਜ਼ਾਰੀ।
ਕਰੇ ਸਿੰਧੁ ਪਾਰੀ[1]।
ਪਰੇ ਖੇਤ ਐਸੇ।
ਬਢੇ ਬਾਢ ਜੈਸੇ ॥੧੫੨॥
ਉਠਾਏ ਨ ਉੱਠੇ।
ਮਨੋ ਰੋਹ ਰੁੱਠੇ[1]।
ਕਿਧੋਂ ਖਾਇ ਭੰਗੈਂ।
ਸੁੱਤੇ ਹੈਂ ਮਲੰਗੈਂ[1] ॥੧੫੩॥
ਗੜੇ ਮਾਸ ਚੇਤੰ।
ਪੜੇ ਜੈਸ ਖੇਤੰ।
ਕਰਜੋ ਤੈਸ ਹਾਲੰ।
ਤੁਰਕੈਂ ਸੈਨ ਜਾਲੰ[1] ॥੧੫੪॥
ਤੁੱਕੇ ਚੀਰ ਸੁੱਕੇ।
ਪਰੇ ਪਾਰ ਉੱਕੇ[1]।
ਉਭੈ ਤੀਨ ਚਾਰੰ।
ਵਿਚੋਂ ਹੋਇ ਪਾਰੰ ॥੧੫੫॥

[1]ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਰਜ (ਵਾਂਗ) ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।
[1]ਪ੍ਰਣਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ।
[1]ਚੰਗਾ, ਤਕੜਾ।
[1]ਉਹ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਤੀਰ।
[1]ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚਰੁੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।
[1]ਭੰਗੀ ਫ਼ਕੀਰ।
[1]ਸਾਰੀ ਦਾ।
[1]ਸਾਰੇ।

ਲਗੈ ਜਾਂਹਿ ਕਾਂਨੀ[1]। — [1]ਤੀਰ।
ਮੰਗੈਂ ਨਾਹਿ ਪਾਨੀ।
ਇਮੰ ਸੱਤ੍ਰ ਭਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਜੌਂ ਬਿਦਾਰੇ ॥੧੫੬॥
ਦੋਹਰਾ:
ਅਨੀ ਘਨੀ ਨਿਜ ਹਨੀ ਪਿਖਿ[1], — [1]ਆਪਣੀ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਮਰੀ ਵੇਖ ਕੇ।
ਤੁਰਕ ਭਏ ਹੈਰਾਨ।
ਅਨਵਰ ਖਾਂ ਤਬ ਕੋਪ ਕੈ,
ਲਰਯੋ ਗੁਰੂ ਸੌਂ ਆਂਨ ॥੧੫੭॥
ਤੋਮਰ ਛੰਦ:
ਸਮ ਮੇਘ ਗਰਜ ਸੁ ਆਇ।
ਸਰ ਮੈਂਹ ਖਰ[1] ਬਰਖਾਇ। — [1]ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ।
ਨਹਿ ਲੈਨ ਦੇਤ ਸੰਭਾਲ।
ਸਿੱਖ ਕੀਨ ਦੀਨ ਬਿਸਾਲ[1] ॥੧੫੮॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਦੁਖੀ।
ਗੁਰੁ ਅੱਸ੍ਰ ਕੋ ਦਿਯ ਘਾਇ।
ਗੁਰੁ ਈਸ਼ਰ ਲੀਨ ਬਚਾਇ।
ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਬਿਧੀਏ ਧਾਇ।
ਧਨੁ ਤਾਂਨ[1] ਕਾਂਨ ਲਗਾਇ ॥੧੫੯॥ — [1]ਧਨੁਸ਼ ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਖਰ ਬਾਨ ਅਰਿ ਸਿਰ ਮਾਰ।
ਭਿਦ[1] ਕਢਯੋ ਪਾਰ ਕਪਾਰ[2]। — [1]ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ। [2]ਖੋਪਰੀ ਵਿੱਚ ਦੀ।
ਧਸ ਗਯੋ ਪੰਖਨ ਤਾਂਇ[1]। — [1]ਖੰਭਾਂ ਤੱਕ।
ਇਮ ਅਨੀ ਮਾਥ ਦਿਖਾਇ[1] ॥੧੬੦॥ — [1]ਮੱਥੇ 'ਚ ਤੀਰ ਦੀ ਚੁੰਝ ਇਉਂ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ।
ਜਨ ਲਾਲ ਟੀਕਾ[1] ਸੋਹਿ। — [1]ਤਿਲਕ।
ਫੁੱਲ ਧਰਯੋ ਦਾੜਮ ਕੋਹਿ[1]। — [1]ਅਨਾਰ ਦਾ।
ਕਿਤ ਕੋਪ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲ[1]। — [1]ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕ੍ਰੋਧ।
ਜਾ ਥਿਰਯੋ ਪਰ ਅਰਿ ਭਾਲ[1] ॥੧੬੧॥ — [1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ।
ਕਿਤ ਬਾਂਸ ਅੰਕੁਰੁ ਹੋਰ।
ਗਿਰ ਸ੍ਰਿੰਗ[1] ਨਿਕਸਯੋ ਫੋਰ। — [1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਨੂੰ।
ਧਰ ਗਿਰਯੋ ਘੁੰਮ ਸੁ ਹਾਰ।
ਜਨ ਬ੍ਰਿੱਛ ਬਜਾਰ[1] ਉਖਾਰ ॥੧੬੨॥ — [1]ਹਵਾ ਨੇ।
ਤਿਹ ਗਏ ਸੰਗੀ ਧਾਇ।
ਸਰਦਾਰ ਨਿਜ ਮਰਵਾਇ।
ਇਹੁ ਪੇਖ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ।
ਬਹੁ ਕੋਪ ਆਯੋ ਜ੍ਵਾਂਨ ॥੧੬੩॥
ਇਮ ਗਰਜ ਤਰਜ[1] ਸੁਨਾਇ। — [1]ਤਾੜ ਕੇ।
ਜਨ ਭੁਮਿ ਫਟਤੀ ਜਾਇ।

ਸਰ ਖਰਨ ਝਰਿ[1] ਦਿਯ ਲਾਇ।
[1]ਝੜੀ।
ਗੁਰੁ ਓਰ[1] ਜੋਰ ਲਗਾਇ ॥੧੬੪॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਢਾਲ ਪਰ ਸਭਿ ਲੀਨ।
ਸਮ ਭੂਤ ਅਗਨੀ ਕੀਨ[1]।
[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ (ਖਿਨ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਅਸਰ) ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਪੁਨ ਤੇਗ ਬੇਗ ਉਠਾਇ।
ਗੁਰੁ ਸੰਮੁਖ ਆਯੋ ਧਾਇ ॥੧੬੫॥
ਇਤ ਤੈ ਭੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ।
ਗਜ ਇੰਦ ਪਰ ਮ੍ਰਿਗੰਦ[1]।
[1]ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ੇਰ (ਵਾਂਗ)।
ਤਿਮ ਭੱਬਕ ਰਵਕ[1] ਸੁ ਆਇ।
[1]ਭਬਕ {ਰਵਕ} ਬੋਲ ਕੇ ਭਾਵ ਮਾਰ ਕੇ।
ਪ੍ਰਚੰਡ ਖੰਡਾ ਚਾਇ[1] ॥੧੬੬॥
[1]ਤਿੱਖਾ ਖੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ।
ਢਿਗ ਢੁੱਕ ਪੈਦੇ ਖਾਂਨ।
ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਫੇਰ ਕਿਕਾਂਨ[1]।
[1]ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੇ।
ਕਰਿ ਬਾਰ[1] ਨਿਮਕ ਹਰਾਮਿ।
[1]ਵਾਰ ਕਰ।
ਨਹਿ ਹੌਸ[1] ਰਹਿ ਤੁਵ ਖਾਂਮਿ[2] ॥੧੬੭॥
[1]ਇੱਛਾ। [2]ਕੱਚੀ (ਮਤਿ) ਵਾਲੇ।
ਯਹਿ ਸੁਨਤ ਪੈਦਾ ਖਾਂਨ।
ਦੈ ਛਾਰ[1] ਛੋਰਿ ਕਿਕਾਂਨ।
[1]ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਪਾਂਨ ਉਭਾਰ।
ਝਟ ਕੀਨ ਗੁਰੁ ਪਰ ਵਾਰ ॥੧੬੮॥
ਇਨ ਢਾਲ ਪਰ ਸੋ ਲੀਨ।
ਉਨ ਔਰ ਤੀਨਕ ਕੀਨ।
ਤਬ ਗਯੋ ਖੰਡਾ ਟੂਟ।
ਤਿਸ ਰਹੀ ਕਰ ਮੈਂ ਮੂਠ ॥੧੬੯॥
ਫਿਰ ਅਤੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਧਾਇ।
ਹਯ[1] ਗਹਯੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਆਇ।
[1]ਘੋੜਾ।
ਚਹਿ ਹਯ ਸਮੇਤ ਗਿਰਾਏ।
ਚੁਕ ਰਹਯੋ ਬਲ ਬਹੁ ਲਾਇ ॥੧੭੦॥
ਵਹਿ ਜਦਯਪਿ ਥਾ ਬਲਵਾਂਨ।
ਚੁਕ ਲੇਤ ਦੋਇ ਕਿਕਾਂਨ।
ਲਠ ਕੂਪ ਮੈਂ ਰਜੁ ਠਾਨ[1]।
[1]ਖੂਹ ਦੀ ਲੱਠ ਵਿੱਚਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ।
ਚੁਕ ਲੇਤ ਹਰਟ ਸਮਾਨ[1] ॥੧੭੧॥
[1]ਹਰਟ ਦਾ (ਸਾਰਾ) ਸਾਮਾਨ।
ਕਰ ਮੁਸਟ ਕਾ ਪ੍ਰਹਾਰ[1]।
[1]ਹੱਥ ਦੀ ਮੁੱਕੀ ਮਾਰ ਕੇ।
ਥਾ ਸੁਟਤ ਸੰਢਹਿ ਮਾਰਿ।
ਪਗ ਅੱਗ੍ਰ ਹਸਤੀ ਕੇਰ[1]।
[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੈਰ।
ਉਨ ਚੁੱਕੇ ਥੇ ਬਹੁ ਬੇਰ ॥੧੭੨॥
ਹਮ ਸਾਚੁ ਕਹਿ ਹੈਂ ਟੇਰ[1]।
[1]ਬੋਲ ਕੇ।
ਕੋ ਚੁੱਕੈ ਕਯੋਂ ਨ ਸੁਮੇਰ।

ਵਹਿ ਭੀ ਨ ਸਾਕੈ ਚਾਇ[1]।
[1]ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
ਗੁਰੁ ਅਤੀ ਗਰੂਏ ਭਾਇ[1] ॥੧੭੩॥
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰੇ ਵਿਚਾਰੋ।
ਪਤਿ ਤੀਨ ਲੋਕਹਿਂ ਜੋਇ।
ਕਿਮ ਸਕੈ ਚੁੱਕ ਤਿਹ ਕੋਇ ॥੧੭੪॥
ਦੋਹਰਾ:
ਗਿਰਜੋ ਨ ਚੁੱਕਜੋ ਗਯੋ ਅੱਸ੍ਰ,
ਰਹਜੋ ਪੈਦ ਖਾਂ ਹਾਰ।
ਪੈ ਚਲਨੇ ਨਹਿ ਦਯੋ ਤਿਹ,
ਗੁਰੁ ਰਕਾਬ ਰਹਿ ਮਾਰ ॥੧੭੫॥
ਲਗੈ ਤੇਗ ਨਹਿ ਬੇਗ ਤਿਸ,
ਰਹਜੋ ਬਾਮਿ ਦਿਸ ਲਾਗ[1]।
[1]ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ (ਘੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ) ਲੱਗ ਕੇ।
ਦਈ ਢਾਲ ਗੁਰੁ ਮੂੰਡ[1] ਤਿਹ,
[1]ਸਿਰ 'ਤੇ।
ਗਿਰਜੋ ਵਹਿ ਅੱਸ੍ਰ ਭਾਗ[1] ॥੧੭੬॥
[1]ਉਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਘੋੜਾ ਭੱਜ ਪਿਆ।
ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:
ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਪੈਦ ਖਾਂ ਕੇਰ ਜੰਗ।
ਭਟ ਪਿਖੈਂ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਕੇ ਨਿਸੰਗ।
ਉਤ ਤੁੰਗ ਅਟਾਂ[1] ਚਢਿ ਨਗਰ ਕੇਰ।
[1]ਓਧਰ ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ 'ਤੇ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਜੰਗ ਹੇਰ ॥੧੭੭॥
ਪੁਨ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ[1] ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਖਾਸ।
[1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਰਣ ਪਿਖੈਂ ਝਰੋਖਨ ਉਰਿ ਤ੍ਰਾਸ।
ਸਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੋ ਮਨਾਇ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੁਖਤ ਹੈਂ ਬਿਬਿਧਿ ਭਾਇ[1] ॥੧੭੮॥
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
ਜਗ ਕੰਤ ਰਾਖ ਭਗਵੰਤ ਲਾਜ।
ਤੁਰਕਾਨ ਕੇਰ ਹ੍ਵੈ ਹਾਨਿ ਆਜ।
ਪੁਨ ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਪੈਦ ਖਾਨ।
ਗੁਰੁ ਓਰ ਧਯੋ ਬਰਬਾਦ ਠਾਂਨ ॥੧੭੯॥
ਗੁਰੁ ਕਹਿਂ ਪਠਾਂਨ ਹ੍ਵੈ ਸਾਵਧਾਂਨ।
ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਸਿਰਿ ਧਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ[1]।
[1](ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਛੇਤੀ ਫੁਰਤੀ ਕਰ ਕੇ (ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਂ ਦੇ) ਸਿਰ 'ਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਮਾਰੀ।
ਫਿਰ ਗਈ ਤਾਰ ਸਾਬਨ ਸਮਾਨ।
ਜਨ ਫਰਦੈ[1] ਚੀਰ ਡਾਰਜੋ ਤਰਖਾਨ ॥੧੮੦॥
[1](ਲੱਕੜ ਦੇ) ਫੱਟੇ।
ਉਨਿ ਕਹਜੋ ਗਿਰਤ ਗੁਰੁ ! ਰਾਖ ਲੇਹੁ।
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਅਰੇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹੇਹੁ।
ਉਨ ਕਹਾ ਭਈ ਕਲਮਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
ਤੁਵ ਮਿਸਰੀ ਮਿਸਰੀ ਮਿਲੀ ਪਾਨ[1] ॥੧੮੧॥
[1]ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਸਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ (ਮੈਨੂੰ) ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।
ਜਬਿ ਜੁਝਜੋ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂਨ ਸੂਰ।
ਸਿਰ ਰੁੱਦ੍ਰ[1] ਲੀਨ ਰੂਹ ਬਰਜੋ ਹੂਰ।
[1]ਸ਼ਿਵ ਨੇ।

ਉਤ ਦਿਸ ਨਿਸੰਗ ਉਸਮਾਂਨ ਖਾਨ।
ਗੁਰੁ ਪੂਤ ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਬਲੀ ਜਾਂਨ ॥੧੮੨॥
ਅਤਿ ਮੰਡ ਘਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਭਾਰ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਜੰਗ ਕਰਕੇ।
ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡ ਦਿਯ ਧਰਨਿ ਡਾਰ।
ਇਹੁ ਪੇਖ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਆਇ ਫੇਰ।
ਆ ਲਰਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਦਲੇਰ ॥੧੮੩॥
ਇਕ ਦਿਸ ਤੈ ਕਾਲੇ ਖਾਂਨ ਧਾਇ।
ਲੈ ਸੰਗ ਸੂਰ ਬਹੁ ਭਿਰਯੋ ਆਇ।
ਇਕ ਅਏ ਤੁਰਕ ਥੇ ਦੂਰ ਚੱਲ।
ਪੁਨ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਿਲਯੋ ਨ ਭੱਲ[1] ॥੧੮੪॥ [1]ਚੰਗਾ।
ਭੇ ਲਰਤ ਜਾਂਮ ਤ੍ਰੈ ਗਏ ਥੱਕ।
ਇਮ ਲਰੈਂ ਨ ਤਨ ਦੈ ਰਹੇ ਅੱਕ।
ਚਢਗੋ ਦੁਪਹਿਰ ਗਰਮੀ ਮਹਾਂਹਿਂ।
ਬਹੁ ਮਰੇ ਪਰੇ ਸੰਗੀ ਦਿਖਾਂਹਿਂ ॥੧੮੫॥
ਕੁਛ ਤਰਫਤ ਘਾਇਲ[1] ਪਰੇ ਭੂਮ। [1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ।
ਜਿਮ ਗਏ ਬਿੱਤ[1] ਤੈ ਹਾਲ ਸੂਮ। [1]ਧਨ।
ਨਹਿ ਮਿਲੈ ਆਬ[1] ਤਿਹ ਚੁੱਕੈ ਕੋਇ। [1]ਪਾਣੀ।
ਇਹੁ ਪੇਖ ਚਹੈਂ ਨਹਿ ਲਰਨ ਸੋਇ ॥੧੮੬॥
ਪਰ ਰੁਕੇ ਰੁਕਾਏ ਲਰੇ ਆਇ।
ਦਿਯ ਜੰਗ ਖਤੰਗ ਤੁਫੰਗ[1] ਪਾਇ। [1]ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ।
ਬਹੁ ਗੁਲਕਾਂ ਤੀਰ ਬਸਾਇ ਖੇਤ।
ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਲਰੈਂ ਅਤਿ ਹ੍ਵੈ ਸੁਚੇਤ ॥੧੮੭॥
ਜਬਿ ਤੀਰ ਗੋਲੀਆਂ ਗਏ ਮੁੱਕ।
ਤਬ ਖੈਂਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ ਪਏ ਢੁੱਕ[1]। [1]ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ।
ਇਕ ਹਸਨ ਅਲੀ ਸੱਯਦ ਬੁਲੰਦ।
ਇਮ ਫਿਰੈ ਬਕਤ[1] ਕਹਿ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ॥੧੮੮॥ [1]ਬੋਲਦਾ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਲਰੇ ਤਿਹ ਸੰਗ ਆਇ।
ਉਨ ਕਰੇ ਬਾਰ ਬਹੁ ਦਾਇ ਘਾਇ।
ਕੁਛ ਅਯੋ ਜਖਮ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ।
ਤਬਿ ਜਗਯੋ ਰੋਸ ਅਤਿਸੈ ਗੰਭੀਰ ॥੧੮੯॥
ਦੈ ਬੇਗ ਤੇਗ ਸਿਰ ਸੁੱਟਯੋ ਕੱਟ।
ਜਨ ਨਾਲੀਏਰ ਟੁਰ ਪਰਯੋ ਝੱਟ।
ਯਹਿ ਪੇਖਿ ਅਯੋ ਤਿਹ ਸਕਾ ਬੀਰ।
ਥਾ ਤੀਨ ਹਜਾਰੀ ਬਲੀ ਬੀਰ ॥੧੯੦॥
ਉਨ ਅੱਸ੍ਰ ਧਵਾਇ ਜੁ ਕੀਨ ਵਾਰ।
ਗੁਰੁ ਆਪ ਬਚੇ ਵਹਿ ਲਯੋ ਮਾਰ।

ਪੁਨ ਔਰ ਅਏ ਦ੍ਵੈ ਬਢ[1] ਉਮੰਗ।
ਇਕ ਲੱਖੂ ਨੇ ਲਿਯ ਸਾਂਗ ਸੰਗ[1] ॥੧੯੧॥
ਇਕ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਕਰਯੋ ਹਾਨ।
ਨਹਿਂ ਦਏ ਗੁਰੂ ਲਗ ਉਭੈ ਜਾਨ।
ਪੁਨ ਕੁਤਬ ਖ਼ਾਨ ਸੰਜੋਇ ਸੰਗ।
ਥੇ ਮਢੇ ਹੁਤੇ ਨਿਜ ਸਬੈ ਅੰਗ ॥੧੯੨॥
ਨਿਜ ਮਰੇ ਬੀਰ[1] ਪਿਖਿ ਰੋਸ ਧਾਰ।
ਗੁਰੁ ਓਰ ਅਯੋ ਬਕ[1] ਮਾਰ ਮਾਰ।
ਹ੍ਵੈ ਅੱਗ੍ਰ ਪਰਯੋ ਲੱਖੂ ਸੁ ਜਾਇ।
ਲਲਕਾਰ ਬੰਗਾਰ ਕਰਾਰ ਪਾਇ[1] ॥੧੯੩॥
ਧਨੁ[1] ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗ ਐਂਚ[2] ਬਾਨ।
ਉਨਿ ਲਖੂ ਪਰ ਬਹੁ ਤਜੇ ਆਨ।
ਇਨ ਸਬਿ ਬਚਾਇ ਨਿਜ ਸਾਂਗ ਡਾਰ।
ਦਿਯ ਕੁਤਬਦੀਨ ਕਾ ਅੱਸ੍ਵ ਮਾਰ ॥੧੯੪॥
ਤਿਹ ਚਹਯੋ ਹਤਨ ਗਯੋ ਕੁਤਬ ਭਾਗ।
ਇਕ ਔਰ ਬੀਰ ਆ ਲਰਨ ਲਾਗ।
ਤਿਸ ਪਰਿ ਪਰਿਹਾਰ ਲਖੂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
ਲਿਯ ਮੂੰਡ ਲਾਹਿ ਕੱਦੂ ਸਮਾਨ ॥੧੯੫॥
ਫਿਰ ਲਯੋ ਮਲੇਛਨ ਤਾਂਹਿ ਘੇਰ।
ਬਹੁ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਕੇ ਉਨ ਕਰੇ ਢੇਰ।
ਬਹੁ ਲਗੇ ਘਾਵ ਭੀਗਯੋ ਸ੍ਰੋਣ।
ਸਭਿ ਕਹੈਂ ਯਾਂਹਿ ਸੋ ਲਰੈ ਕੌਣ ॥੧੯੬॥
ਇਹ ਅਗਨਿ ਲਾਟ ਸੀ ਰਹਯੋ ਫੂਕ।
ਪੁਨ ਕੁਤਬ ਖਾਂਨ ਢਿਗ ਆਇ ਢੂਕ।
ਲਿਯੇ ਸੰਗ ਔਰ ਬਹੁ ਬੀਰ ਭੀਰ।
ਤਿਨ ਤੀਰ ਛੋਰ ਬੇਧਯੋ ਸਰੀਰ ॥੧੯੭॥
ਸਿਖ ਰੇਜ ਰੇਜ[1] ਹ੍ਵੈ ਮਰਯੋ ਕੱਟ।
ਸਰਦਾਰ ਹੂਰ ਨੇ[1] ਬਰਯੋ ਝੱਟ।
ਪੁਨ ਮਿਹਰਾ, ਅਮੀਆਂ ਇਸੀ ਭਾਇ।
ਰਣ ਜੂਝੇ ਸੱਤ੍ਰ ਅਧਿਕ ਘਾਇ ॥੧੯੮॥
ਪਿਖਿ ਕਾਲੇ ਦੁੱਲ੍ਹਟ ਛੇਰ ਅੱਸ੍ਵ।
ਬਹੁ ਸੱਤ੍ਰ ਹਨੇ ਮਧ ਸੈਨ ਧੱਸ੍ਵ[1]।
ਇਕ ਏਕ ਤੀਰ ਦੁਹਿ ਚਹੁੰਨ ਚੀਰ।
ਕਢ ਹੈਂ ਸੁ ਪਾਰ ਬਢ ਬੀਰ ਧੀਰ ॥੧੯੯॥
ਪੁਨ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਲੌ ਬੀਰ ਔਰ।
ਤਿਹ ਭਏ ਸਹਾਯਕ ਜਾਇ ਗੌਰ।

[1]ਵਧ ਕੇ।
[1]ਬਰਛੀ ਨਾਲ।
[1]ਭਰਾ।
[1]ਬੋਲਦਾ।
[1]ਸਥਿਰਤਾ ਪਾ ਕੇ, ਭਾਵ ਟਿਕ ਕੇ।
[1]ਧਨੁਸ਼। [2]ਖਿੱਚ ਕੇ।
[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
[1]ਹੂਰਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਨੇ। (ਅ) {ਸਰਦਾਰ} ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੂਰ ਨੇ।
[1]ਧਸ ਕੇ, ਵੜ ਕੇ।

ਦੈ ਦੱਬ ਸੈਨ ਤੁਰਕੈਨ ਤਾਂਇ।
ਬਹੁ ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਨਨ ਤਈਂ ਘਾਇ ॥੨੦੦॥
ਕਟਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਸੁੱਟ ਥੌੜ ਥੋੜ[1]। — [1]ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ।
ਕਰਿ ਚੌੜ[1] ਦੌੜ ਨਿਜ ਅਏ ਠੌੜ[2]। — [1]ਤਬਾਹੀ, ਬਰਬਾਦੀ। [2]ਥਾਂ।
ਪਿਖਿ ਕੁਤਬ ਖਾਂਨ ਰਿਸ ਕੈ ਮਹਾਂਨ।
ਲੈ ਸੰਗ ਭੀਰ ਧੈ[1] ਪਰਯੋ ਆਂਨ ॥੨੦੧॥ — [1]ਧਾ ਕੇ, ਦੌੜ ਕੇ।
ਗੁਰ ਸਮੁਖ ਆਇ ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਾਰ।
ਬਕ ਰਹ੍ਯੋ ਹੁਤੋ ਮੁੰਹ ਫਾਰ ਫਾਰ[1]। — [1]ਮੂੰਹ ਪਾੜ ਪਾੜ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਗੁਰੁ ਖੈਂਚ ਬਾਨ ਮੁਖ ਮੈਂ ਪ੍ਰਹਾਂਨ।
ਧਰ[1] ਸੁਟ੍ਯੋ ਲੁਠ੍ਯੋ[2] ਛੁਟਿਓ ਪ੍ਰਾਂਨ ॥੨੦੨॥ — [1]ਮਾਰ ਕੇ। [2]ਲੇਟ ਗਿਆ।
ਤਿਹ ਥਿਰ ਹ੍ਵੈ ਲਰੇ ਥੋਰ।
ਪਿਖਿ ਹਾਥ ਸਿੱਖਨ ਭਗ ਗੇ ਬਹੋਰ ॥੨੦੩॥

ਦੋਹਰਾ:
ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਬਹੁ ਮਰੇ ਪਿਖਿ,
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਰਿਸ ਠਾਨ।
ਪਾਛੇ ਹਟਨ ਹਰਾਮ ਲਖਿ[1], — [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਲਰਨ ਮਰਨ ਹਕ ਮਾਂਨ ॥੨੦੪॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:
ਬਚੇ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਕਰੇ ਏਕ ਠੌਰੈਂ।
ਲਿਯੇ ਸੰਗ ਧਾਯੋ ਕਰ੍ਯੋ ਰੌਰ ਗੌਰੈਂ।
ਭਯੋ ਸਾਮੁਹੇ ਬੀਰ ਤਾਜੀ[1] ਚਲੈ ਕੈ। — [1]ਘੋੜਾ।
ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੰਗਾਰ੍ਯੋ ਢਿਗੰ ਢੋਇ ਕੈ ਕੈ[1] ॥੨੦੫॥ — [1]ਨੇੜੇ ਢੁੱਕ ਕੇ।
ਘਨੋ ਧੀਰ ਦੈ ਬੀਰ ਸੰਗੀਨ ਤਾਈਂ।
ਤਬੈ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1] ਦਯੋ ਬੱਜਵਾਈ। — [1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ।
ਉਡੀ ਗ੍ਰਿੱਧ ਬ੍ਰਿੱਧੰ[1] ਸਿਵਾ[2] ਸ੍ਵਾਨ[3] ਬੋਲੈਂ। — [1]ਵੱਡੀਆਂ ਗਿਰਝਾਂ। [2]ਗਿਦੜੀਆਂ। [3]ਕੁੱਤੇ।
ਰਟੈਂ ਕੰਕ ਬੰਕੰ[1] ਪਰੀ ਹੂਰ ਡੋਲੈਂ ॥੨੦੬॥ — [1]ਕਾਂ ਟੇਢੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਮਚੈਂ[1] ਭੂਤ ਭੈਰੋਂ ਤਚੈਂ ਕਿਲਕਾਰੀ[2]। — [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [2]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਨਚੈਂ ਜੋਗਨੀ ਭੋਗਨੀ ਸ੍ਰੋਨ ਸਾਰੀ[1]। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਲਹੂ ਪੀਣੀਆਂ ਜੋਗਣੀਆਂ।
ਹਲਾ ਹੂਲ ਕੈ ਕੈ[1] ਧਏ ਏਕ ਬਾਰੈਂ। — [1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਕੇ।
ਤਚੈ[1] ਸੋ ਖਤੰਗੈ[2] ਤੁਫੰਗੈ[3] ਅਪਾਰੈਂ ॥੨੦੭॥ — [1]ਛਡਦੇ ਹਨ। [2]ਤੀਰ। [3]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਗੰਭੀਰ ਸਧੀਰ ਭਾਰੀ।
ਇਕੈ ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਝਾਰੈ[1] ਅਪਾਰੀ। — [1]ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਭਿਦੈ[1] ਕੰਧ[2] ਛਾਤੀ ਛਿਦੈਂ[3] ਪੇਟ ਕਾ ਹੂੰ। — [1]ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। [2]ਮੋਢੇ। [3]ਕੱਟਦੇ ਹਨ।
ਫਟੈਂ ਮੁੰਡ[1] ਤੁੰਡ[2] ਕਟੈਂ ਜੰਘ ਬਾਹੂੰ[3] ॥੨੦੮॥ — [1]ਸਿਰ। [2]ਮੂੰਹ। [3]ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਬਾਹਾਂ।
ਭਰੀ ਫੇਰ ਗੋਲੀ ਜੜੇ ਮੋੜ ਤੋੜੇ[1]। — [1]ਤੋਪ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਡੋਰੇ।
ਛੁਟੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਨ ਥੋੜੇ।

ਦੜਾਦਾੜ ਡਿੱਗੈਂ ਨਹੀ ਫੇਰ ਉੱਠੇ।
ਪਰੇ ਮੂਧ[1] ਸੂਧੇ ਕਿਤੇ ਟੇਢ ਪੁੱਠੇ ॥੨੦੯॥
[1]ਮੂੰਹ ਹੇਠਾਂ ਕਰਕੇ।
ਭਿੜੈਂ[1] ਭੇੜ[2] ਭਾਰੀ ਗਿੜੈਂ ਗੇੜ ਖੈ ਕੈ।
[1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ। [2]ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ।
ਸਬੈ ਜੀਤ ਚੈਹੈਂ ਲਰੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਐ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਤਾਂਨ[1] ਕੰਮਾਨ ਕੋ ਕਾਨ ਤੋੜੀ[2]।
[1]ਖਿੱਚ ਕੇ। [2]ਕੰਨ ਤੱਕ।
ਕਰੈਂ ਬਾਨ ਬਰਖਾ ਕਿਛੂ ਨਾਹਿ ਥੋੜੀ ॥੨੧੦॥
ਮਰੇ ਜ੍ਵਾਂਨ ਕਿਕਾਂਨ[1] ਜੌ ਭੂਰ ਸੰਗੀ[2]।
[1]ਘੋੜੇ। [2]ਬਹੁਤੇ ਸਾਥੀ।
ਰਹੇ ਥੋਰ ਤੌ ਖਾਂਨ ਕਾਲੇ ਉਤੰਗੀ[1]।
[1]ਉੱਚੇ ਹੋ ਕੇ।
ਢਿਗਾਂ ਢੁੱਕ ਕੈ ਢੀਠ ਹ੍ਵੈ ਤੀਰ ਛੋਰੇ।
ਸਮੰ ਮੇਂਹ ਭਾਦੋਂ ਗੁਰੂ ਪੈ ਨ ਥੋਰੇ ॥੨੧੧॥
ਗੁਰੂ ਕੋਪ ਕੈ ਤੀਰ ਤੀਖੈਂਨ ਜੋਰਾ[1]।
[1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ।
ਤਚਜੋ[1], ਖਾਂਨ ਬਚਜੋ ਗਿਰਜੋ ਤਾਂਹਿ ਘੋਰਾ।
[1]ਛੱਡਿਆ।
ਤਬੈ ਖਾਂਨ ਬੋਲਜੋ ਕਰੋ ਜੰਗ ਧਰਮੰ।
ਅਹੇ ਆਦਿ ਛੱਤ੍ਰੀਨ ਕੋ ਜੈਸ ਕਰਮੰ ॥੨੧੨॥
ਖਰੋ ਪੈਰ ਪਜਾਦੇ ਲਰੋ ਖੱਗ ਸਾਥੰ[1]।
[1]ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ।
ਤੁਮੈ ਭੀ ਕਹੈਹੋ[1] ਬਲੀ ਬੀਰ ਨਾਥੰ।
[1]ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਤਬੈ ਛੋਰਿ ਘੋਰਾ ਗੁਰੂ ਖੈਂਚ ਖੰਡਾ।
ਮੰਡਜੋ ਖਾਨ ਸੋਂ ਆਨ ਘੋਮੰਡ ਚੰਡਾ[1] ॥੨੧੩॥
[1]ਤਿੱਖਾ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।
ਉਭੈ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਬਲੀ ਜੰਗ ਜੁੱਟੇ।
ਪਰੈ ਤੇਗ ਠੰਕਾਰ ਠਠਜਾਰ ਕੁੱਟੇ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਕੈ ਸੈਨ ਸੂਰੇ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਲਰੈਂ ਸੂਰ ਦੋਊ ਧਰੇ ਧੀਰ ਭਾਰੈਂ ॥੨੧੪॥
ਮਨੋ ਮਤ ਦੰਤੀ ਕਿਧੋ ਕੇਹਰੀ ਦ੍ਵੈ[1]।
[1]ਜਾਣੋ (ਦੋ) ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਜਾਂ ਦੋ ਸ਼ੇਰ ਹਨ।
ਜਰਾਸਿੰਧ ਭੀਮੰ[1] ਰਾਮ ਰਾਵਣੰ ਹ੍ਵੈ।
[1]ਭੀਮਸੈਨ।
ਕਿਧੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿੱਤ੍ਰਾਸਰੰ[1] ਜੰਗ ਕੈਹੈਂ।
[1]ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬ੍ਰਿੱਤ੍ਰ।
ਮਨੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਡੂਰ[1] ਏਊ ਲਰੈ ਹੈਂ ॥੨੧੫॥
[1]ਕੰਸ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲਵਾਨ।
ਮੁਰੂ ਕੈ ਮੁਰਾਰੀ[1] ਗੁਰੂ ਤੈਸ ਜੁੱਟੇ।
[1]ਮੁਰ ਦੈਂਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਵਾਂਗ)।
ਇਕੋ ਏਕ ਕੀਏ ਬਿਨਾ ਨਾਹਿ ਛੁੱਟੇ।
ਪਟੇ ਬਾਜ[1] ਦੋਊ ਪਹਿਲਵਾਂਨ ਭਾਰੇ।
[1]ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ।
ਕਰੇ ਬਾਰ ਔ ਦਾਵ ਘਾਵੰ ਅਪਾਰੇ ॥੨੧੬॥
ਫੁਟੇ ਢਾਲਿ ਸੰਜੋਇ ਤੈ ਘਾਇ[1] ਆਏ।
[1]ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਬਲੀ ਬੀਰ ਸੂਰੇ ਜਰਾ ਨਾ ਜਨਾਏ।
ਪੁਨਾ ਖੱਗ ਪੈ ਖੱਗ ਉੱਠੈਂ ਠਨੱਕੈ[1]।
[1]ਠਣ ਠਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
ਉਠੈਂ ਸੋ ਚੰਗਾਰੇ ਟੱਟਜਾਨੇ ਚਮੱਕੈਂ ॥੨੧੭॥
ਚਢੇ ਮੰਦ੍ਰੋਂ ਪੈ ਨਰੰ ਨਾਰਿ ਹੇਰੈਂ।
ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਖ ਲੇ ਹਿੰਦੁ ਕੀ ਲਾਜ ਟੇਰੈਂ।

ਉਭੈ ਸੈਨ ਕੇ ਸੂਰ ਔਂ ਹੂਰ ਪੇਖੈਂ।
ਦਿਯੇ ਨੈਨ ਚਿੱਤੰ ਮਨੋ ਚਿਤ੍ਰ ਲੇਖੈਂ[1] ॥੨੧੮॥ — [1]ਨੇਤ੍ਰ ਦੇਖਣ 'ਚ ਇਉਂ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਣੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਹੈਂ ਜੁੱਧ ਸੁੱਧੰ ਇਸੋ ਕੌਨ ਕੈ ਹੈਂ।
ਤਕਾ ਤਕ[1] ਬੰਗਾਰ ਕੈ ਸੋ ਲਰੈ ਹੈਂ। — [1]ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਤਮਕ[1] ਤੇਗੰ ਤੱਕ ਬੇਗ ਝਾਰੀ। — [1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਹੋ ਕੇ।
ਬਹੀ ਤਾਰ ਸਾਬੂਨ ਜਯੋਂ ਖਾਂ ਮਝਾਰੀ ॥੨੧੯॥
ਕਟਯੋ ਟੋਪ ਮੁਡੰ ਧਰੰ ਧਾਇ ਧਸੀ।
ਪਰੀ, ਹੂਰ, ਕਾਲੀ, ਗੁਰੂ ਸੈਨ ਹੱਸੀ।
ਕਰਯੋ ਅੱਧ ਅਧੰ ਪਰਯੋ ਭੂਮਿ ਮੇਲਾ[1]। — [1]ਧਰਤੀ 'ਚ ਮਿਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।
ਮਨੋ ਚੀਰ ਕਰਵੱਤ੍ਰੈਂ ਦੀਨ ਕੇਲਾ ॥੨੨੦॥

ਦੋਹਰਾ:
ਚਢਿ ਬਿਵਾਨ ਬਰ ਹੂਰ ਵਰ,
ਗਯੋ ਭਿਸ਼ਤ ਕੋ ਖਾਂਨ।
ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਫਤੇ ਕੇ,
ਦਿਸ[1] ਗੁਰੁ ਅਨੀ[2] ਮਹਾਂਨ ॥੨੨੧॥ — [1]ਤਰਫ਼। [2]ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ।

ਚੌਪਈ:
ਭਗੀ ਤੁਰਕਾਨੀ ਬਹੁ ਮੁਰਝਾਈ।
ਬਿਨੁ ਅਫਸਰ ਕੋ ਕਰੇ ਲਰਾਈ।
ਜਿਸ ਦਿਸ ਜਿਹ ਮੁਖ ਤਿਸ ਦਿਸ ਭਾਗੇ।
ਬਲ ਧਰਿ ਸਿੱਖ ਪਿਛਾਰੀ ਲਾਗੇ ॥੨੨੨॥
ਇਕ ਇਕ ਅੱਗ੍ਰ ਬੀਸ ਦਸ ਜਾਂਹੀ।
ਜੈਸ ਬ੍ਰਿਕ ਤੈ[1] ਅਜਾ ਪਲਾਹੀ[2]। — [1]ਬਘਿਆੜ ਤੋਂ। [2]ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੌੜਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਾਟਤ ਸਿੱਖ ਨਿਤੰਬ[1] ਸਕੰਧੇ[2]। — [1]ਚਿੱਤੜ। [2]ਮੋਢੇ।
ਪਿਖੈਂ ਨ ਪੀਛੈ ਜਨ ਭਏ ਅੰਧੇ ॥੨੨੩॥
ਲਏ ਗੇਰ ਕਿਛੁ ਗਏ ਪਲਾਈ।
ਤੁਰਕੈਂ ਤ੍ਰੀਕ ਸੁ ਬਿੱਧਣ[1] ਆਈ। — [1]ਦੁਖਦਾਈ ਤ੍ਰੀਕ ਭਾਵ ਕਿਆਮਤ ਦਾ ਦਿਨ।
ਹਾੜ ਮਹੀਨਾ ਕਹਿਰ ਦੁਪਹਿਰੇ।
ਪਯਾਸ ਤ੍ਰਾਸ ਦੁਖੀ ਕਿਯ ਗਹਰੇ[1] ॥੨੨੪॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਬਚੇ ਜੁ ਖੇਤ[1] ਨਿਕੇਤ ਪਧਾਰੇ[2]। — [1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚੋਂ। [2]ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਦਈ ਖਬਰ ਗੁਰੁ ਸਭੇ ਬਿਦਾਰੇ[1]। — [1]ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।
ਘਰ ਘਰ ਸਜਾਪੇ ਤੁਰਕਨ ਹੋਹੀਂ।
ਰੋਵਤ ਪੀਟਤ ਤਿਯ ਸਿਰ ਖੋਹੀਂ ॥੨੨੫॥
ਹੈ ਹੈ ਓਹਿ ਓਹਿ ਧੁਨੀ ਉਠੈ ਹੈਂ।
ਨਾਇਣ ਦੇਤ ਤਲੀਮ[1] ਪਿਟੈ ਹੈਂ। — [1]ਅਲਾਹਣੀਆਂ।
ਕਰੁਨਾਰਸ ਜਮ ਰਾਗ ਛਯੋ ਧਰ[1]। — [1]ਸੋਗ ਤੇਰੋਣਾ ਪਿੱਟਣਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫੈਲ ਗਿਆ।
ਉਰ ਕਪੋਲ ਪੱਟ ਬਾਦ ਬਜੈਂ ਭਰ[1] ॥੨੨੬॥ — [1]ਛਾਤੀ, ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੱਟਾਂ ਦੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਣ ਫਤੇ ਕਰੈ ਕੈ।
ਸੈਨ ਸੰਭਾਰਨ ਕੀਨੀ ਐ ਕੈ।
ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਤ ਸੌ ਭਏ।
ਦਹਿ ਗੁਨ ਤੁਰਕ ਮਰੇ ਤਹਿਂ ਪਏ ॥੨੨੭॥
ਸਿੱਖ ਉਠਾਇ ਗੁਰੂ ਜਲਵਾਏ।
ਸੱਤ੍ਰ ਪਰੇ ਬਹੁ ਰਹੇ ਦਬਾਏ।
ਮੁਰਦਨ ਸੰਗ ਸਕੀਰਣ ਧਰਾ[1]। [1]ਧਰਤੀ ਢੱਕੀ ਗਈ।
ਭਈ ਦੂਰ ਲੌ ਗਾਮ ਚੁਫਿਰਾ ॥੨੨੮॥
ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਫਿਰਾਵੈਂ।
ਛਕਿ ਪਲ[1] ਬੋਲਤ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈਂ। [1]ਮਾਸ।
ਜੋਗਨਿ ਭੈਰਵਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੰ।
ਨੱਚਤ ਕਿਲਕੈਂ ਤੱਚਤ ਖੇਤ[1] ॥੨੨੯॥ [1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ।
ਬਹੁ ਬਦਬੋਈ ਉਠੀ ਦਿਸ ਚਾਰੀ।
ਇਸ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਉਠਾਰੀ।
ਪੁਨ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਤੈਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਚਹਜੋ ਵਖਤ ਨਿਜ ਅੰਤੈਂ ॥੨੩੦॥
ਅਰ ਦੇਸੀ ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰੇ।
ਤਿਨੈ ਸਬੰਧੀ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਉਠਾਰੇ।
ਚਤਰਥ ਸਿੱਖ ਮਾਲਵੇ ਕੇਰੇ।
ਚਹੈਂ ਦਰਸ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧੇਰੇ ॥੨੩੧॥
ਯਾਂ ਤੇ ਗੁਰੁ ਤਜਿ ਪੁਰੁ ਕਰਤਾਰੈਂ।
ਸਯੰਦਨ[1] ਸਕਟੇ[2] ਜੋਰ ਅਪਾਰੈਂ। [1]ਰੱਥ। [2]ਗੱਡੇ।
ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਦਿਸ ਸਹਿ ਪਰਵਾਰੈਂ।
ਚਲੇ ਭਲੇ ਸਹਿ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਰੈਂ ॥੨੩੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਧੀਰ ਮੱਲ ਨਿਜ ਮਾਤ ਸਹਿ[1], [1]ਸਣੇ।
ਰਖ ਲੁਕਾਇ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ।
ਰਹਜੋ ਤਹਾਂ ਨਹਿ ਅਯੋ ਸਹਿ[1], [1]ਨਾਲ।
ਜੁਦਾ ਗਹਜੋ ਨਿਜ ਪੰਥ ॥੨੩੩॥
ਕਰ ਰਾਖਜੋ ਥਾ ਪਹਿਲ ਹੀ,
ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਉਨਿ ਮੇਲ।
ਦੇਤ ਰਹਜੋ ਥਾ ਭੇਤ ਸਬਿ,
ਚਿੱਠੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਝੇਲ[1] ॥੨੩੪॥ [1]ਝਗੜੇ ਦੇ, ਜੰਗ ਦੇ। (ਅ) ਗੁਪਤ (ਭੇਤ)।
ਗੁਰ ਸਿਖ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕਰਮ ਸਸਿ[1] [1]ਕਰਮ ਚੰਦ।
ਮੁਨਸ਼ੀ ਸੂਬੇ ਕੇਰ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੇ ਵਹੈ ਖਤ,
ਦਏ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਫੇਰ[1] ॥੨੩੫॥ [1]ਮੋੜ ਭੇਜੇ।

ਪੁਨ ਜਬਿ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਚਢ੍ਯੋ[1]
ਤਾਂ ਕੇ ਪਾਠ ਨਮਿੱਤ।
ਮਾਂਗ੍ਯੋ ਦਯੋ ਨ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ,
ਔਰ ਭਿ ਕਈ ਕੁਹਿਤ[1] ॥੨੩੬॥
ਕਰਤ ਰਹ੍ਯੋ ਜਬਿ ਧੀਰ ਮੱਲ,
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਧਰਿ ਕਛੁ ਰੋਸ।
ਕਹ੍ਯੋ ਜੁ ਬਰਤੈਂ ਤਾਂਹਿ ਸੋਂ
ਲਗੈ ਤਿਸੈ ਸਿਖ ਦੋਸ ॥੨੩੭॥
ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੀ ਸੰਤਤੀਂ,
ਸੈਂ[1] ਅਬਿ ਲੌਂ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਨਹਿਂ ਬਰਤ ਹੈਂ
ਅਬਿ ਲੌਂ ਜ਼ਾਹਰ ਪਿੱਖ ॥੨੩੮॥
ਚੌਪਈ:
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰੋਂ ਗੁਰੁ ਮਗ ਲਯੋ।
ਕੀਰਤਪੁਰ ਪਰਵਾਰ ਪਠਯੋ।
ਆਪ ਸੈਨ ਸਹਿ ਚਾਲੇ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਜਾਂਨਤ ਥੇ ਸਬਿ ਅੰਤ੍ਰਜਾਂਮੀ ॥੧੩੯॥
ਢਿਗ ਫਗਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬੈ।
ਸੁਨ੍ਯੋ ਪੂਤ ਸੂਬੇ ਕੇ ਤਬੈ।
ਬੈਰ ਬਾਪ ਕਾ ਲਿਹੁਂ ਇਹੁ ਠੱਟ ਕੈ[1]।
ਕਰੇ ਲੋਗ ਬਹੁ ਇਕਠੇ ਹਠ ਕੈ ॥੨੪੦॥
ਖਾਂਨ ਮੁਹੰਮਦ ਧੌਂਸ[1] ਬਜੈ ਕੈ।
ਦਸਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਲੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਪਰ ਨਿਸ ਕੋ ਆਈ।
ਪਰ੍ਯੋ ਅਚਾਂਨਕ ਮਾਰ ਮਚਾਈ ॥੨੪੧॥
ਸਿੱਖਨ ਭੀ ਹ੍ਵੈ ਝਟਪਟ ਤਯਾਰੇ।
ਜ੍ਵਾਲਾ ਬਮਣੀ[1] ਤਜੀ ਅਪਾਰੇ।
ਸਰ ਖਰ[1] ਗੁਰੁ ਭੀ ਐਸੇ ਤਜੇ।
ਭਾਦਵ ਮੇਂਹ ਜਾਂਹਿ ਪਿਖਿ ਲਜੇ ॥੨੪੨॥
ਬਾਂਨ ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕਨ ਜਾਂਹੀ[1]।
ਦੜ ਦੜ ਗਿਰੈਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਧਰ ਮਾਂਹੀ।
ਹੁਤੀ ਗਾਂਡਵੀ ਧਾੜ[1] ਤੁਰਕਾਨੀ।
ਚਲੇ ਭਾਗ ਤਜਿ ਲਾਜ ਗਿਲਾਨੀ ॥੨੪੩॥
ਤੇਗੈਂ ਖਿੱਚਿ ਸਿੱਖ ਬੇਗੈਂ ਪਰੇ।
ਜਿਮ ਮਿਰਗਨ ਪਰ ਚੀਤੇ ਢਰੇ[1]।
ਕਿਤਕ ਤੁਫੰਗ ਖਤੰਗਨ ਗਾਲੇ।
ਕੇਤਕ ਕੀਨੇ ਤੇਗ ਹਵਾਲੇ ॥੨੪੪॥

[1]ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ।
[1]ਖੁਟਿਆਈਆਂ।
[1]ਉਲਾਦ ਨਾਲ।
[1]ਸੋਚ ਕੇ।
[1]ਧੌਂਸਾ, ਨਗਾਰਾ।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ।
[1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ।
[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।
[1]ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ।
[1]ਦੌੜ ਕੇ ਪਏ।

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੇਰੀ ਆਈ ਆਂਧੀ।
ਤੁਰਕਨ ਸਮੁਖ ਭਈ ਚਖਿਅਂਧੀ[1]।
ਅਪਨ ਪਰਾਯਾ ਨਾਂਹਿ ਪਛਾਨੇ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਟ ਮਰੇ ਮਹਾਨੇ ॥੨੪੫॥
ਥੋਰੇ ਬਚੇ ਭਾਗਿ ਕਿਤ ਕਹੀਂ[1]।
ਬਹੁਤੇ ਰਹੇ ਖੇਤ ਮੈਂ ਤਹੀਂ।
ਮਰਜੋ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਸੁਤ ਨਾਜ਼ਮ[1]।
ਫਤੇ ਖਾਂਨ ਪਤਿ ਕੋਟਲੀ ਆਜ਼ਮ[1] ॥੨੪੬॥
ਜਦਜਪਿ ਪਹਲੇ ਹਮਲੇ ਮਾਂਹੀ।
ਗੁਰੁ ਡੇਰਾ ਲੁਟ ਗਜੋ ਮਹਾਂਹੀ।
ਸਿਖ ਭੀ ਥੇ ਮਰ ਗਏ ਘਨੇਰੇ।
ਫਤੇ ਲਈ ਪੁਨ ਸੱਤ੍ਰੁਨਿਬੇਰੇ ॥੨੪੭॥
ਅਰ ਸਿੱਖਨ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਘੋਰੇ।
ਹਰ ਕਰਿ ਛੀਨ ਲੀਨ ਨਹਿਂ ਥੋਰੇ।
ਦੁਬਿੱਸਤਾਨ ਕਿਤਾਬ ਮਝਾਰੇ[1]।
ਲਿਖੀ ਲਰਾਈ ਏਹੁ ਸੁਧਾਰੇ ॥੨੪੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਫਗਵਾੜੇ ਕਾ ਜੰਗ ਗੁਰੁ,
ਕਰਿ ਹ੍ਵੈ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ।
ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਮੈਂ ਆ ਥਿਰੇ,
ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਨ ਧਾਰ ॥੨੪੯॥
ਕੀਰਤਿ ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਭਈ,
ਘਰ ਘਰ ਪੁਰ ਪੁਰ ਦੇਸ।
ਮਨਹੁ ਸਰਦ ਰਿਤੁ ਚਾਂਦਨੀ,
ਫੈਲੀ ਗੁਰੁ ਰਾਂਕੇਸ[1] ॥੨੫੦॥
ਕੁਮਤਿ ਕਮਲ ਮੁੰਦੇ, ਖਿਰੇ
ਸਾਦਕ ਕਵੀ ਚਕੌਰ[1]।

ਜੰਗ ਗਾਥ ਕਹਿ ਧਜਾਯ ਯਹਿ,
ਇਸਥਤਿ ਭਯੋ ਬਹੋਰ ॥੨੫੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ, ਫਗਵਾੜੇ ਕੋ ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਛਬੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਂਮ॥੨੬॥

[1]ਅੱਖਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

[1]ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਭੱਜ ਗਿਆ।

[1]ਸੂਬੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।

[1]ਵੱਡੀ ਕੋਟਲੀ ਦਾ ਰਾਜਾ।

[1]ਦਬਿਸਤਾਨੇ ਮਜ਼ਾਹਬ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ।

[1]ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ।

[1]ਖੋਟੀਆਂ ਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਕਮਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਚਕੋਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਖਿੜ ਪਏ।

੨੭. {ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਰੋਪੜ ਦਾ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

*ਸ੍ਰੀ ਚੰਡਕਾ ਖੰਡਕਾ,

*ਚੰਡੀ ਜਾਂ ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਮੰਗਲ ਕਵਿ ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਹਨ, ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਮੰਗਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧ ਕਵਿ ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੂਜੇ ਮੰਗਲ ਨਾਲ ਦਰਜ ਲੇਖ।

ਅਸੁਰਨ ਝੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ[1]।

[1]ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ (ਤੂੰ) ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਮੂੰਹ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। {ਪ੍ਰਚੰਡ-ਜੰਗ}।

ਮੰਡਨ ਅੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਸਭਿ,
ਸਾਸਟਾਂਗ ਸਮ ਦੰਡ[1] ॥੧॥

[1](ਅਤੇ ਤੂੰ) ਆਂਡੇ (ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਰਗੇ) ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ (ਵੀ) ਰਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ (ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ) ਡੰਡੇ ਵਾਂਗ (ਲੰਮਾ ਪਾ ਕੇ) ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਸਹਿਤ (ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ)।

ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਜੀ ਤਨ ਤਜਯੋ,
ਭਏ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ।
ਗੁਰੁ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਬਸੈਂ*,

*ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਸ ੨੭ਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਗਲੇ ਭਾਵ ੨੯ਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਗੇ।

ਕਥਾ ਕਥੈਂ ਇਹੁ ਧਜਾਇ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਆਨੰਦ ਕੰਦ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ।

ਕੰਦਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਦੁੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿਦ[1] ਸੰਭਾਰ ਰਾਖਹੈਂ ਲਾਜੈਂ[2]।

[1]ਫ਼ਰਜ਼। (ਅ) ਸਿੱਖ। (ੲ) ਸੁਭਾਉ। [2]ਲਜਿਆ, ਸ਼ਰਨਾ। (ਅ) ਪਤਿ, ਇਜ਼ਤ।

ਲਾਜੈਂ ਤੀਨੋ ਕਟੈਂ ਸਸਾਜੈਂ[1] ॥੩॥

[1]ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ (ਮਲ, ਵਿਖੇਪ ਤੇ ਅਵਰਨ) ਨੂੰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸਣੇ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਜੈਂ ਪਾਇ[1] ਆਇ ਪੁਰੁ ਕੀਰਤ।

[1](ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ) ਕਾਠੀਆਂ ਪਾ ਕੇ।

ਕੀਰਤਿ ਭਈ ਜਗਤ ਬਿਸਤੀਰਤ।
ਤੀਰਥ ਤੈ ਤੀਰਥ ਜਿਨਿ ਗ੍ਰੰਥਾ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਰਚੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੀਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀ {ਤੀਰਥ} ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਨ।

ਗ੍ਰੰਥਾ ਚਿਦ ਜਢ ਕਟੈਂ ਕੁਪੰਥਾ[1] ॥੪॥

[1]ਖੋਟੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਦੀ ਗੰਢ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਥਾ ਪਰ ਇਕ ਦਿਵਸ ਸਕਾਰੇ[1]।

[1]ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇਰਾਹ ਪੈ ਕੇ।

ਸਕਾਰੇ ਕਰਿ ਢਿਗ ਸੰਤ ਪਧਾਰੇ[1]।

[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ (ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹ) ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ।

ਧਾਰੇ ਬੁੱਢਣ ਸ਼ਾਹਿ ਜੁ ਆਸਾ।
ਆਸਾ ਆਸ੍ਰਿਤ[1] ਹੁਤੋ ਨਿਰਾਸਾ ॥੫॥

[1]ਸੋਟੇ ਦੇ ਆਸਰੇ (ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢਾ)।

ਸਾਲ ਪਾਂਚ ਸੌ ਕੀ ਥੀ ਆਯੂ[1]।

[1]ਉਮਰ।

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਤੇ ਸੀਖਯਾ ਪਾਯੂ[1]।

[1]ਪਾਈ ਸੀ।

ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੇ।
ਕਹਯੋ ਬ੍ਰਿਦ ਪਾਲਯੋ ਸੁਖ ਕੰਦੇ ॥੬॥
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੁਹਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਨਾ।

ਕਿਯ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸੰਕਟ ਛੀਨਾ[1]। [1]ਕਸ਼ਟ ਕੱਟ ਕੇ ਸਫਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਤਪਸੀ ਜੋਗੀ ਭਗਤ ਮੁਨੀਸ਼ਰ।
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਚਹਿਂ ਦਰਸ਼ਨ ਈਸ਼ਰ ॥੭॥
ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ[1] ਜਿਹ ਬੇਦ ਕਥੈਂ ਹੈਂ। [1]ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ।
ਸੇਖ[1] ਸਾਰਦਾ[2] ਅੰਤੁ ਨ ਪੈ ਹੈਂ। [1]ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। [2]ਸਰਸੁਤੀ।
ਸੋ ਸਰੂਪ ਰਾਵਰ ਮੈਂ ਹੇਰਾ।
ਜਾਂ ਤੇ ਕਟਯੋ ਚੁਰਾਸੀ ਫੇਰਾ ॥੮॥
ਇਮ ਕਹਿ ਉਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਜਯੋਂ ਤਨ ਤਜਾਗਾ।
ਲੀਨ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਮੈਂ ਬਡ ਭਾਗਾ।
ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਬਾਵਕ ਪਢਯੋ।
ਕਬਰ ਬਨਾਈ ਧਰ ਮੈਂ ਗਢਯੋ[1] ॥੯॥ [1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ।
ਜਾਂ ਕੋ ਅਬ ਲੌ ਸਿੱਖ ਸਬਿ ਦਰਸੈਂ।
ਲੋਗ ਹਜਾਰੋਂ ਮੰਨਤ ਕਰਸੈਂ[1]। [1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਤਹਿ ਚਰਿਤ ਅਪਾਰੈਂ।
ਕਰੈਂ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਭਵ ਨਿਧਿ ਪਾਰੈਂ ॥੧੦॥
ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਭੂਪ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਆਯੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਭਰ ਮੁਦ ਭੂਰੀ।
ਮਿਲ ਕੈ ਨਿੱਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਸੇਵਕ ਰਹਯੋ ਬਨਯੋ ਸਦ ਭਾਵੈਂ[1] ॥੧੧॥ [1]ਨੇਕ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਕਰਕੇ।
ਉਤ ਦਿਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਜਬ ਸੁਨਾ।
ਖੈਂਚੇ ਸ੍ਵਾਸ ਮੂੰਡ ਨਿਜ ਧੁਨਾ[1]। [1]ਹਾਹੁਕੇ ਲਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ।
ਤੱਜਬ ਰਹਿ, ਕਹਿ ਗੱਜਬ ਭਯੋ[1]। [1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਹਿਰ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੈ।
ਜੋ ਚਢ[1] ਗਯੋ ਫੇਰ ਨਹਿ ਅਯੋ ॥੧੨॥ [1]ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਾਂ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗਿਆ।
ਢਿਗ ਤੈ ਖਾਂਨ ਵਜੀਰ ਉਚਾਰੀ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਵਲੀ[1] ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ। [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਸੂਰਬੀਰ ਬਡ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਰੋ।
ਉਨਿ ਸਮ ਨਹਿਂ ਕੋਊ ਨਿਰਧਾਰੋ[1] ॥੧੩॥ [1]ਵਿਚਾਰੋ।
ਕੋਸ਼[1] ਦੇਸ ਕੁਛ ਢਿਗ ਨਰਖੈ ਹੈਂ। [1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਆਵਤ ਲਾਖੋਂ ਖਰਚ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਪੂਰਨ ਕਰਤ ਮੁਰਾਦ[1] ਜਹਾਨੈ। [1]ਇੱਛਾ।
ਚਿੰਤ ਮਨੀ ਤਰੁ ਕਲਪ ਸਮਾਨੈ ॥੧੪॥
ਯਾਂ ਹੀ ਤੇ ਸਬਿ ਜਗ ਤਿਹ ਮੰਨ ਹੈ।
ਅਰਪਤ ਸਬ ਜਨ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਹੈ।
ਹਜ਼ਰਤ ਚਾਰ ਬਾਰ ਪਠਿ ਫੌਜੈਂ।
ਲਿਯ ਅਜਮਾਇ ਸਕਤਿ ਗੁਰੁ ਓਜੈਂ[1] ॥੧੫॥ [1]ਬਲ।
ਹਾਸਦ[1] ਜਨ ਤੁਵ ਮਨ ਭਰਮੈ ਹੈਂ। [1]ਈਰਖਾਲੂ।

ਜਜ਼ੋਂ ਵਹਿ ਕਹਿ ਹੈਂ ਤਜ਼ੋਂ ਤੁਮ ਕੈ ਹੈ[1]। — [1]ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।
ਤੁਮ ਕੋ ਬਾਦ[1] ਨ ਰਖਨੋ ਚਹੀਏ। — [1]ਝਗੜਾ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਸੋਂ ਦੁਆ[1] ਲਹੀਏ ॥੧੬॥ — [1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।
ਮਤ ਕਿਤ ਬਦ ਦੁਆਇ[1] ਵਹਿ ਦੈ ਹੈਂ। — [1]ਪੂਰੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਤਨ ਪਰ ਸੋ ਪੈ ਹੈਂ।
ਜਾਨ ਸੰਗ ਹੀ ਅਹੇ ਜਹਾਂਨ।
ਟਰੈ ਨ ਉਨ ਕੀ ਸੈਫ[1] ਜੁਬਾਨ ॥੧੭॥ — [1]ਤਲਵਾਰ ਵਰਗੀ।
ਬਡੇ ਤੁਮਾਰੇ ਸ਼ਹਿ ਭੀ ਯਾਂ ਤੈ।
ਮਾਨਤਰਹੇ ਗੁਰੈਂ ਬਖਜਾਤੈ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਬਰ ਤੇ ਲੈ ਕੋ।
ਭਈ ਜੈਸ ਸਬਿ ਬਾਤ ਸੁਨੈ ਕੈ ॥੧੮॥
ਕਹਜੋ, ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਤੁਮ ਭੀ ਤਾਂ ਤੈ।
ਰਾਖੋ ਮੇਲ ਰਹੈ ਸੁਖ ਸਾਂਤੈ[1]। — [1]ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਤਿਫ਼ਲ[1] ਫੱਕਰ ਨਿਜ ਸਿਰੜ ਪੁਗੈ ਹੈਂ। — [1]ਬੱਚੇ।
ਦਾਨਾ[1] ਲੋਗ ਅਮੀਰ ਤਜੈ ਹੈਂ[2] ॥੧੯॥ — [1]ਸਿਆਣੇ। [2](ਹੱਠ) ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਅਬਿ ਵਹਿ ਯਹਿ ਦੇਸ ਤਜੈ ਕੈ।
ਧਸੇ ਪਹਾਰਨ ਮੈਂ ਕਿਤ ਜੈ ਕੈ।
ਜੇ ਅਬਿ ਉਨ ਪਰ ਫੌਜ ਪਠੈ ਹੋ।
ਬਢੈ ਰਾਰ[1] ਬਹੁ ਖਲਕ ਕਟੈ ਹੋ ॥੨੦॥ — [1]ਲੜਾਈ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦਾਦਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਹੀ[1]। — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਹੈਂ ਮੁਰੀਦ ਉਨ ਕੈ ਸੰਗ ਹੋਹੀ।
ਪੁਨ ਭਾਗਜੋਂ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪੜਨਾ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਕੇ ਸੰਗ ਅੜਨਾ ॥੨੧॥
ਲਾਭ ਥੋਰ ਜਹਿਂ ਖਰਚ ਮਹਾਨੇ।
ਇਨ ਕਾਮਨ ਤੈ ਬਰਜਤ ਸਜਾਨੇ ॥੨੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਵਿਚਾਰ ਪੁਨ,
ਫੌਜ ਪਠਾਈ ਨਾਂਹਿਂ।
ਕੀਰਤਿ ਬਿਸਤੀਰਤਿ[1] ਗੁਰੂ, — [1]ਫੈਲ ਗਈ।
ਕੀਰਤ ਪੁਰੈਂ ਰਹਾਹਿਂ ॥੨੩॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਆਵਨ ਕੀਰਤ ਪੁਰੈਂ,
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਮਲਵੱਯਨ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨੋ ਆਇ ਕੈ,
ਦੈ ਭੇਟਾ ਭੱਯਨ[1]। — [1]ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ। (ਅ) ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ।
ਭੱਲਨ, ਭਗਤੂ, ਮੋਹਨੰ, ਕਾਲਾ, ਸ਼ਾਹ ਜੋਧਾ।

ਬਹਿਲੋ, ਰੂਪਾ, ਭੂਦੜੈ; ਕਲਜਾਨਾ, ਗੋਧਾ ॥੨੪॥
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਮਸੰਦ ਗਨ, ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈਂ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਤੈ, ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
ਅਰਪ ਉਪਾਇਨ[1] ਗੁਰੂ ਕੋ, ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪੈ ਹੈ।
[1]ਭੇਟਾ।
ਇਕ ਜਾਵਤ ਇਕ ਆਵਹੀਂ, ਬਡ ਭੀਰ ਰਹੈ ਹੈ ॥੨੫॥
ਲਾਖਨ ਲੌ ਧਨ ਆਇ ਹੈ, ਗੁਰੁ ਖਰਚੈਂ ਸੋਊ।
ਚਲਯੋ ਜਾਇ ਬਿਵਹਾਰ ਯੌਂ, ਸਹਜੇ ਗੁਰੁ ਕੋਊ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
ਅਸਨ[1] ਬਸਨ[2] ਉਪਦੇਸ਼ ਲੌਂ, ਕੀਰਤਨ ਹਰਿ ਨਾਮੂ।
[1]ਭੋਜਨ। [2]ਬਸਤ੍ਰ।
ਸਦਾਬ੍ਰਤ ਨਿਸਦਿਨ ਚਲੈ, ਜਨ ਪੈਂਹ ਤਮਾਮੂ ॥੨੬॥
ਲਗੈ ਦਿਵਾਂਨ ਦੁ ਵਕਤ ਹੀ, ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਮਾਂਹੀ।
ਸੋਭਤ ਜਯੋਂ ਹਰਿ ਸੁਰਨ ਮੈਂ[1], ਮਘਵਾ ਸਮ ਆਹੀ[2]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨ ਹਨ।
ਕੀਰਤਨ ਬਾਵਕ ਲੌ ਗੁਨੀ, ਨਿਤ ਐਸਾ ਕਰਹੀਂ।
ਨਾਰਦ ਤੁੰਬ੍ਰ[1] ਗੰਧ੍ਰਬੰ, ਸੁਨਿ ਲੱਜਾ ਧਰ ਹੀਂ ॥੨੭॥
[1]ਇਕ ਗੂੰਧਬ ਦਾ ਨਾਮ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਆਖੇਰ[1] ਕੌਂ, ਗੁਰੁ ਬਨ ਮਧ ਜੈਹੈਂ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਕੇਹਰ ਆਦਿਕੈਂ ਹਤ[1] ਮੁਕਤਿ ਕਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਮੈਂ ਕੀਰਤੀ, ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਡ ਝੂਲੀ[1]।
[1]ਫੈਲ ਗਈ।
ਗੰਗ ਧਾਰ ਚੰਦ ਚਾਂਦਨੀ, ਕਿਤ ਮਾਲਤੀ ਫੂਲੀ ॥੨੮॥
ਆਕੀ ਹੈਂ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਤੈ, ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦੰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈਂ ਆਵਹੀਂ, ਸੁਨ ਕੈ ਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦੰ।
ਜਦਜਪਿ ਮੁਜਰਮ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ, ਬਹੁ ਗੁਰ ਸਰਨਾਈ।
[1]ਦੋਸ਼ੀ।
ਆਵਤ, ਗੁਰੁ ਨਹਿਂ ਦੇਵਹੀਂ, ਸ਼ਹਿ ਰਹਿ ਬਲ ਲਾਈ ॥੨੯॥
ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਇਕ ਜੈਪੁਰ ਦਿਸ ਕਾ।
ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਾ ਅਯੋ, ਸੰਗ ਬੇਟਾ ਤਿਸ ਕਾ।
ਤੁਰਕ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ, ਥਾ ਤਿਸੈ ਗਹਾਯੋ[1]।
[1]ਪਕੜਨਾ ਚਾਹਿਆ।
ਧਰਮ ਜਾਂਨ ਹਿਤ ਰਾਖਨੇ, ਭਗਿ ਗੁਰੁ ਸਰਨਾਇਓ ॥੩੦॥
ਔਰ ਕਿਸੀ ਨੇ ਨਹਿਂ ਦਈ, ਥੀ ਤਿਸੈ ਪਨਾਹੈ[1]।
[1]ਸ਼ਰਨ, ਓਟ।
ਓਟ ਨਿਓਟਯੋਂ ਕੀ ਗੁਰੂ, ਸੋ ਦਿਯ ਫਿਰ ਨਾਹੈ[1]।
[1]ਫਿਰ ਉਸਰਾਜੇ ਨੂੰ (ਵਾਪਸ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।
ਪੁਨ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਲਰਯੋ, ਸੰਗ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ।
ਭਾਗ ਅਯੋ ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਣ ਮੈਂ, ਇਨ ਦੀਨੋ ਨਾਹੀ ॥੩੧॥
ਪੁਨ ਇਕ ਜੈਸਲਮੇਰ ਕੇ, ਰਾਜੇ ਕਾ ਭਾਈ।
ਸਾਂਗਾਰਾਣਾ ਭਾਗ ਕੈ, ਆਯੋ ਸਰਣਾਈ।
ਬੇਟੀ ਸੁੰਦਰ ਤਾਂਹਿ ਕੀ, ਥੀ ਸੂਬੇ ਚਾਹੀ।
ਤੁਰਕ ਜਾਂਨ ਤਿਹ ਨਾ ਦਈ, ਅਰ ਲਰਯੋ ਮਹਾਂਹੀ

॥ ੩੨ ॥
ਫਿਰ ਇਕ ਮੰਗਲ ਸ਼ਾਹਿ ਜੀ, ਹੇਮੂ ਕਾ ਨਾਤੀ[1]। — [1]ਪੋਤ੍ਰਾ।
ਮੁਜਰਮ[1] ਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਪੈ, ਆਯੋ ਬਖਜ਼ਾਤੀ। — [1]ਦੋਸ਼ੀ।
ਇਤਜਦਿਕ ਇਸ ਤੌਰ ਕੇ, ਬਹੁ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਵੈਂ।
ਜੋ ਆਵੈ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੂ, ਨਿਜ ਸ਼ਰਣ ਰਖਾਵੈਂ ॥ ੩੩ ॥
ਯਥਾ ਯੋਗ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਹੈਂ, ਸਭਿ ਤਈਂ ਗੁਜਾਰਾ।
ਰਹੈਂ ਮੋਦ ਮਨ ਮਾਨ ਕੈ, ਨਿਤ ਜਾਹਿਂ ਸ਼ਿਕਾਰਾ।
ਕਬਹੀ ਤੀਰ ਦਰਯਾਉ ਕੇ, ਝਾਰਨ ਪਾਹਾਰਨ।
ਇਤ ਦਿਸ ਰੋਪੜ ਲੌ ਕਬੀ, ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਬਹੁ ਮਾਰਨ
॥ ੩੪ ॥
ਰੋਪੜ ਮੋਰਡ[1] ਕੋਟਲਾ, ਕੇ ਤੁਰਕ ਸੂਦਾਰੂ। — [1]ਮੋਰੰਡੇ (ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ)।
ਕੋਹੀ[1] ਰਾਜੇ ਜਿਤਕ ਥੇ, ਸਭਿ ਦਬੈਂ ਅਪਾਰੂ। — [1]ਪਹਾੜੀ।
ਨਜ਼ਰ[1] ਨਜਾਜ[2] ਦੈ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਭਰ[3] ਮੇਲ ਰਖੈ ਹੈਂ। — [1]ਭੇਟਾ। [2]ਸੁਖਣਾ। [3]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਖ ਸੋਂ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਬਿਵਹਾਰ ਚਲੈ ਹੈਂ ॥ ੩੫ ॥
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਨ ਲਾ, ਸਿਖੈਂ ਦਰਸ ਦੈਹੈਂ।
ਭਗਤੀ ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨ[1] ਲੌ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਵੈ ਹੈਂ। — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।
ਜਦਜਪਿ ਮੇਲਾ ਨਿੱਤ ਹੀ, ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਰਹੈ ਹੈਂ।
ਤਦਜਪਿ ਮੇਲੇ ਚਾਰ ਜੋ, ਹਰਿ ਸਾਲ ਲਗੈ ਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥
ਮਾਘੀ ਹੋਲੀ ਬੈਸਾਖੀ, ਔ ਦੀਵਾਲੀ ਐ ਹੈਂ।
ਇਨ ਪਰ ਲਾਖੋਂ ਸਿਖ ਆ, ਤਹਿਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜੁ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਆਇ ਕੈ, ਦਸਵੰਧ ਸਭਿ ਦੈਹੈਂ।
ਨਕਦੀ ਜਿਨਸ[1] ਅਪਾਰ ਕੇ ਅੰਬਾਰ[2] ਲਗੈ ਹੈਂ ॥ ੩੭ ॥ — [1]ਅੰਨ। [2]ਢੇਰ।
ਦੂਧ ਪੂਤ ਧਨ ਧਾਂਮ ਲੌਂ, ਬਾਂਛਤ ਸਿਖ ਪੈ ਹੈਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ, ਭਵ ਸਿੰਧੁ ਤਰੈ ਹੈਂ।
ਪਿਖਿ ਕੋਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਸਮ ਹ੍ਵੈਂ, ਬਡ ਮੇਲ ਰਖੈ ਹੈਂ।
ਕੇਚਿਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹਹਿਂ, ਕੇਤਕ ਘਰ ਜੈ ਹੈਂ
॥ ੩੮ ॥
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਸਦਗੁਨ ਗੁਰੂ ਕੇ, ਜਨ ਸੁਨੈ ਸੁਨੈ ਹੈਂ।
ਧਰਮ ਕ੍ਰਿਤਿ ਕਰਿ ਖਾਵਹੀਂ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋ ਜਪ ਭਲੇ, ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਕਟੈ ਹੈਂ।
ਰਿਦੇ ਮੁਕਰ ਕੋ[1] ਸੁੱਧ ਕੈ, ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਪੈ ਹੈਂ ॥ ੩੯ ॥ — [1]ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਮਗਨ ਹ੍ਵੈ, ਮਨ ਕੋ ਬਸ ਕੈ ਹੈਂ।
ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਦਰਖੈਂ, ਬੇਕਾਰ[1] ਤਜੈ ਹੈਂ। — [1]ਅਉਗਣ।
ਅਣੁਮਾਦਿਕ ਸਿੱਧੀ[1] ਸਬੈ, ਤਿਨ ਤਈਂ ਫੁਰੈ ਹੈਂ। — [1]ਅਣੁਮਾ-ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣੂ ਵਰਗੇ ਬਰੀਕ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।
ਪੈ ਵਹਿ ਨਹਿਂ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ, ਵਥ ਅਜਰ ਜਰੈ[1] ਹੈਂ — [1]ਨ ਗੁਪਤਰੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
॥ ੪੦ ॥

ਬਿਚਰੈਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹ੍ਵੈ, ਭਵ ਬੰਧ[1] ਕਟੈ ਹੈਂ। — [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਕੀ ਕਥਾ, ਅਬ ਸੁਨੋ ਸੁਨੈ ਹੈਂ।
ਜਿਨ ਕਾਰਣ ਤੈ ਤਨ ਤਜਯੋ, ਸੋ ਬਰਣਨ ਕੈ ਹੈਂ ॥੪੧॥
ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿੱਖੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਨਾਗੋਰਾਇ ਆਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸਯੋ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ, ਧਨ ਬਹੁਤ ਚਢਾਯੋ।
ਸੰਗ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਥਾ, ਇਕ ਬੇਟੀ ਪਾਵਨ।
ਰੂਪਵਤੀ ਥੀ ਅਤੀ ਸੋ, ਪਿਖਿ ਰਤੀ[1] ਲਜਾਵਨ। — [1]ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਤਿਸ ਕੀ ਦਿਸ ਗੁਰੁ ਦੇਰ ਲੌਂ, ਦੇਖਤ ਰਹਿਵਾਏ।
ਜਾਨਯੋ ਸਿਖ ਮਮ ਸੁਤਾ ਕੋ, ਗੁਰੁ ਚਹਿਤ ਪ੍ਰਣਾਏ ॥੪੨॥
ਧੰਨਜ ਭਾਗ ਨਿਜ ਮਾਨ ਕੈ, ਸਿੱਖ ਅਰਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਇਸ ਮਮ ਸੁਤਾ[1] ਕੋ, ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਨਿਜ ਦਾਸੀ। — [1]ਪੁਤੱਰੀ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਜੋ ਸਿਖ ਸੁਤਾ, ਸੋ ਸੁਤਾ ਹਮਾਰੀ।
ਹਮ ਤੋ ਰਚਨਾ ਈਸ ਕੀ, ਸੁਠ[1] ਰਹੇ ਨਿਹਾਰੀ ॥੪੩॥ — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਪੁਨ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇ ਰੂਪ ਮੈਂ, ਮੋਹਯੋ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਚੋਰੀ ਤਾਂਹਿ ਸੋਂ, ਉਨਿ ਬਜਾਹਿ ਕਰਿ ਲਿੱਤਾ*।

*ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਉੱਤਮ ਤੇ ਉੱਜਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਦਕਾ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤ੍ਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚੁਣਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਟਿੱਕਾ' ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :- "ਨਿੰਮ੍ਰ ਰਹਯੋ ਨ ਕੁਛ ਕਹਯੋ ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥' ਅਜਿਹੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਨਮਤੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਲਪਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਹ੍ਵੈ, ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਜੀ ਕੋ। — [1]ਖਬਰ।
ਕਰੀ ਮਲਾਮਤ ਅਧਿਕ ਹੀ[1] ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਠੀਕੋ ॥੪੪॥ — [1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਝਿੜਕਿਆ।
ਸਿੱਖ ਕੀ ਸੁਤਾ ਸੋ ਮਮ ਸੁਤਾ, ਤੁਹਿ ਜੋਗ ਨ ਬਜਾਹਨ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਕੀਨ ਕੁਕਾਂਮ ਤੈਂ, ਸੋ ਭੁਗਤੈਂ ਨਾਹਿਨ।
ਸ੍ਰਾਪ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਬਾਪ ਤੈ, ਅਰ ਝਿਰਕੀ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ, ਨਿਜ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਆਪ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਹੋਨਹਾਰ ਨਹਿ ਟਰਤ ਹੈ, ਕਾਹੂੰ ਤੈ ਕਬਹੀ।
ਪੀਰ ਪਿਕੰਬਰ ਅਸੁਰ ਸੁਰ, ਅਵਤਾਰ ਹ੍ਵੈ ਜਬਿ ਹੀ।
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਲਾਯਕ ਬਡੋ ਥਾ, ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੁਤ ਪਜਾਰਾ।
ਭਾਵੀ ਮੁਖੋਂ ਕਢਾ ਦਯੋ, ਇਹੁ ਸ੍ਰਾਪ ਕਰਾਰਾ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਕਰੜਾ।
ਜੈਸੀ ਹ੍ਵੈ ਭਵਤੱਬਜਤਾ[1], ਤਸ ਮਿਲੈ ਸਹਾਈ। — [1]ਹੋਣੀ, ਭਾਵੀ।
ਪੁਨਾ ਜੋਗ[1] ਇਕ ਔਰ ਭੀ, ਤਬਿ ਮਿਲਯੋ ਆਈ। — [1]ਸੰਜੋਗ, ਸੰਬੰਧ।

ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤੈਂ, ਆਖੇਰ[1] ਸਿਧਾਵੈਂ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।

ਗਊ ਮਰੀ ਤਿਹ ਬਾਂਨ ਸੋਂ, ਮ੍ਰਿਗ ਕੇ ਭੋਲਾਵੈਂ[1] ॥ ੪੭ ॥
[1]ਹਰਨ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ।

ਪਾਪ ਭਯੋ ਜਗ ਨਿੰਦ ਹੈ, ਇਹੁ ਸੋਚ ਵਿਚਰ ਕੈ।
ਪੁਨ ਉਨ ਗਊ ਜਿਵਾ ਦਈ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਚਰ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਲੋਗਨ ਆਇ ਕੈ, ਜਬਿ ਕਹੀ ਸੁਨਾਏ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਰਿਸ ਠਾਂਨ ਕੈ, ਤੂਸ਼ਨਿ ਰਹਵਾਏ[1] ॥ ੪੮ ॥
[1]ਚੁੱਪ ਹੋ ਰਹੇ।

ਜਬਿ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਅਏ, ਰਿਸ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਭਾਖਾ।
ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਮਿਟਾਇ ਕੈ, ਤੈਂ ਅਪਨਾ ਰਾਖਾ।
ਦੈਵ ਜੋਗ[1] ਕਰਿ ਤੀਰ ਸੋਂ, ਗੋ ਮਰੀ[2] ਜਿਵਾਈ।
[1]ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ (ਅ) ਅਚਾਨਕ। [2]ਮਰੀ ਹੋਈ ਗਾਂ।

ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਇ ਕੈ, ਚਹਿਂ ਖਲਕ ਨਿਵਾਈ ॥ ੪੯ ॥
ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਵਨੀ, ਹੈ ਕਹਿਰ ਜਰੂਰੀ।
ਪ੍ਰਭੁ ਰਜਾਇ ਮਿਟਾਇ ਕੈ, ਪਰਨੋ ਹੈ ਦੂਰੀ[1]।
[1]ਦੂਰ ਪੈਣਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸੁਮਤਿ ਸੰਤ ਸਮ੍ਰੱਥ ਜੇ, ਹੋਏ ਪੁਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਕਰਾਮਾਤ ਨਹਿਂ ਦੇਤ ਹੈਂ, ਸਿਰ ਲੌ ਦੈ ਦੈ ਹੈ ॥ ੫੦ ॥
ਸਿਰੜ[1] ਨ ਦੀਨੋ ਸਿਰ ਦਯੋ, ਲਖਿ[2] ਤੋਰਿ ਪਿਤਾਮੇ[3]।
[1]ਹਠ। [2]ਜਾਣ ਲੈ। [3]ਤੇਰੇ ਦਾਦੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ) ਨੇ।

ਅਟਲਰਾਇ ਕੀ ਬਾਤ ਭੀ, ਤੈਂ ਪਿਖੀ ਤਮਾਮੇ[1]।
[1]ਸਾਰੀ।

ਰੰਕ ਰਾਵ ਜਬਿ ਕਿਸੀ ਕਾ, ਅਬਿ ਕੋਊ ਮਰਹੈ।
ਬਾਦੀ[1] ਤੁਰਕ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ, ਲਿਆ ਹਮਰੇ ਧਰਹੈ ॥ ੫੧ ॥
[1]ਝਗੜਾਲੂ।

ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਕਰੋਗੇ, ਤੁਮ ਜਗ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ।
ਹਲਤ ਪਲਤ[1] ਇਸ ਬਾਤ ਤੈ, ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ।
[1]ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ।

ਪੁਨਾ ਹਮਾਰੇ ਅਛਤ ਹੀ[1], ਤੁਮ ਹਮ ਤੇ ਜਜਾਦੈਂ।
[1]ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ।

ਚਹਿਤ ਬਡਾਈ ਜਗਤ ਤੈ, ਦੈ ਅਜ਼ਮਤ ਬਾਦੈਂ[1] ॥ ੫੨ ॥
[1]ਬਿਅਰਥ, ਫ਼ਜ਼ੂਲ।

ਦੋਇ ਤੇਗ ਇਕ ਮਜਾਂਨ ਮੈਂ, ਨ੍ਰਿਪ ਜੁਗ[1] ਇਕ ਸ਼ਹਰੈ।
[1]ਦੋਰਾਜੇ।

ਰਹਿ ਨਹਿਂ ਸਕ ਹੈਂ ਕੈਸ ਹੂੰ, ਤਿਮ ਹਮ ਤੁਮ ਠਹਿਰੈਂ[1]।
[1](ਇਸ) ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ।

ਸਹੀ[1] ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਜੀ ਲਹੀ[2], ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਬਾਨੀ।
[1]ਠੀਕ। [2]ਜਾਣੀ।

ਨਿੰਮ੍ਰ ਰਹਯੋ ਨ ਕੁਛ ਕਹਯੋ, ਥੋ ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥ ੫੩ ॥
ਰਾਗ[1] ਰੋਖ[2] ਬਿਨੁ ਉਨਿ ਭਲੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨੈ ਕੈ।
[1]ਮੋਹ। [2]ਗੁੱਸਾ।

ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਜਗ ਬੰਦਨੈ[1], ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ ਲੈ ਕੈ।
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਨ ਜੋਗ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।

ਜਾਇ ਇਕਾਕੀ ਬਨ ਵਿਖੈ, ਊਪਰ ਪਾਹਾਰੀ।
ਜਹਿਂ ਸਮਾਧਿ ਅਬਿ ਹੈ ਉਨੈ, ਜਨ ਮੰਨਤ ਝਾਰੀ[1] ॥ ੫੪ ॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ।

ਸਰਪ ਕਾਂਚਰੀ ਜਯੋਂ[1] ਤਜਯੋ, ਨਿਜ ਤਨ ਛਿਨ ਮਾਂਹੀ।
[1]ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗ।

ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸੌ ਥਾ ਬਾਨਵਾਂ ਤਬਿ ਸੰਮਤ ਵਾਹੀ[1]।
[1]ਉਸ ਸਮੇਂ।

ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ[1] ਸੁਰ ਬਰਖ ਕੈ ਬੇਵਾਂਨ ਚਢੈ ਕੈ।
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ (ਭਰ ਕੇ)।

ਗਾਵਤ ਨ੍ਰਿਤਤ ਸੁਰ ਨਟੀ[1], ਚਾਲੇ ਨਭ[2] ਲੈ ਕੈ ॥੫੫॥
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਚੀਆਂ। [2]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ।

ਇਨਿ ਬਿਵਾਂਨ ਰਵਿ ਸਮ ਦਿਪੈ, ਉਡਗਨ ਸਮ ਔਰੈਂ[1]।
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਬਿਬਾਣ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਬਿਬਾਣ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਚਲੇ ਜਾਤ ਨਭ ਮੰਡਲੈਂ, ਸਹਿ ਉਤਸ਼ਵ ਗੌਰੈਂ।
ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਲੌ ਸੁਰ ਗੰਮਤਾ[1], ਤਹਿਂ ਲੌ ਪਹੁੰਚਾਏ।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰੁ ਸੁਤੈਂ, ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰ ਆਏ ॥੫੬॥
ਗੁਰੁ ਪੁਰੁ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਗਯੋ, ਅਚੁੱਤ ਪਦ ਲਇਓ।
ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਕੀਰਤੈਂ[1], ਸਹਿ[2] ਤਨ ਤਜ ਗਇਓ।
[1]ਕੀਰਤਪੁਰ ਨੂੰ ਜਸ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ। [2]ਛੇਤੀ। {ਸਹਿਸਾਈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਸਹਿ-ਛੇਤੀ।}

ਇਹੁ ਕੌਤਕ ਸੁਨਿ ਪੂਤ ਕਾ, ਨਿਜ[1] ਗੁਰੁ ਬਿਸਮਾਏ।
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ।

ਗਏ ਤਹਾਂ ਜਹਿਂ ਤਨ ਤਜਜੋ, ਸਹਿ ਜਨ ਸਮੁਦਾਏ[1] ॥੫੭॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਸਣੇ।

ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ[1] ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਕੇ, ਮਰਵਾਹੀ ਆਦੂ।
[1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।

ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਗੁਨ ਗਨ ਤਿਨੈ, ਬਹੁ ਕੀਨ ਬਿਖਾਦੂ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ (ਮਹਿਸੂਸ) ਕੀਤਾ।

ਰੀਤੀ ਲੌਕਕ ਬੈਦਕੈਂ, ਮ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਾਈ[1]।
[1]ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਆ ਸੰਸਾਰਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ (ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ) ਕੀਤੀ।

ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਸਿਖ ਅਏ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੮॥
ਧੀਰ ਮੱਲ ਇਕ ਨਹਿ ਅਯੋ, ਹਠ ਕਰਕੈ ਪੀਨਾ।
ਪਾਠ ਹੇਤ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ, ਨਹਿਂ ਮੰਗਜੋ ਦੀਨਾ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਗੁਰੁ ਖਸ਼ਟਮੇਂ, ਰਿਸ ਬਾਨੀ ਗੋਈ[1]।
[1]ਕਹੀ।

ਧੀਰ ਮੱਲ ਸੋਂ ਬਰਤ ਹੈ, ਨਹਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ॥੫੯॥
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਤਬੀ ਤੈ, ਤਿਹ ਸੰਤਤਿ ਸੰਗੈ[1]।
[1]ਉਲਾਦ ਨਾਲ।

ਨਹੀ ਮੇਲ ਕੁਛ ਰਖਤ ਹੈਂ, ਨਹਿ ਮਾਨਤ ਚੰਗੈ ॥੬੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਕਾ ਚਲਤ ਸੁਨਿ[1], ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਬਹੁ ਆਇ।
[1]ਚਲਾਣਾ ਸੁਣ ਕੇ।

ਅਤਿ ਅਫਸੋਸ ਜਨਾਵਹੀਂ, ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ ਤਾਂਹਿ ॥੬੧॥

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੂ ਸੰਬੋਧਨ[1] ਸਬਿ ਕੋ ਕਰੈਂ।
[1]ਉਪਦੇਸ਼।

ਧੀਰਜ ਗਜਾਨ ਦਾਨ ਇਮ ਰਰੈਂ[1]।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਰਸ ਮਾਸ ਦਿਨ ਸ੍ਵਾਸ ਜੁ ਲਿਖੇ।
ਭੋਗੈਂ ਤਿਤਕ ਜੀਵ ਤਨ ਵਿਖੇ ॥੬੨॥
ਕਾਰਨ ਔਰ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੇ ਜੇਤੇ।
ਬਨੇ ਬਹਾਨੇ ਝੂਠੇ ਤੇਤੇ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਲਾਭ ਹਾਨਿ ਬਿਵਹਾਰੈਂ।
ਪਾਵਤ ਜੀਵ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰੈਂ ॥੬੩॥

ਲਘੁ ਬਹੁ ਹੋਤ ਨ ਕਿਯ ਉਪਚਾਰੋ[1]।
[1]ਇਲਾਜ ਕੀਤਿਆਂ (ਸਾਹ) ਵੱਧ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਕਰਨੈ ਹਾਰ ਨ ਭੂਲਨ ਹਾਰੋ।
ਸਮਝ ਇਹੀ ਨਿਰਸੰਸੇ ਰਹੀਏ।
ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਵੀ ਪੈ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਗਹੀਏ[1] ॥੬੪॥
[1]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੋ।
ਹਤਨ ਜਿਵਾਵਨ ਹਾਰ ਨਜੰਤਾ[1]।
[1]ਮਾਰਨ ਤੇ ਜਿਉਂਦਾਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਰਕ।
ਬਿਨ ਕਰਤਾਰ ਨ ਮਾਨਜੋ ਸੰਤਾਂ।
ਸ੍ਵਾਨ ਬ੍ਰਿਤਿ ਇਕ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅਹੇ[1]।
[1]ਕੁੱਤਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਹੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਜਿ ਸਗ[1] ਸਿੰਘ[2] ਕੀ ਗਹੇ ॥੬੫॥
[1]ਕੁੱਤਾ। [2]ਸ਼ੇਰ।
ਲਾਠੀ ਈਂਟ ਹਤੈ ਜਿਮ ਕੋਊ।
ਲਾਠੀ ਈਂਟ ਤਈਂ ਗਹਿ ਸੋਊ[1]।
[1]ਉਹ ਕੁੱਤਾ।
ਦੋਸ਼ ਤਿਨੀ ਕਾ[1] ਸੋ ਦਿਢ ਗੈਹੈ।
[1]ਤਿਸ ਲਾਠੀ ਜਾਂ ਇੱਟ ਦਾ।
ਹਤਨ ਹਾਰ ਪਰ ਬਾਰ ਨ ਕੈਹੈ[1] ॥੬੬॥
[1]ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਕੇਹਰ ਹਤਨ ਹਾਰ ਪਰ ਪੈਹੈ[1]।
[1]ਸ਼ੇਰ, ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਦੋਸ਼ ਤਾਂਹਿ ਲਖਿ ਰੋਸ ਬਢੈ ਹੈ।
ਸ੍ਵਾਂਨ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਦ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ।
ਕੇਹਰਿ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸੁਖਦ ਮਹਾਂਈ ॥੬੭॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ।
[1]ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਅਸੇਸੈਂ[1]।
[1]ਸਾਰੇ।
ਨ੍ਰਿਬਿਖਾਦ[1] ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਨਿਰਸੰਸੈ।
[1]ਕਲੇਸ਼ਰਹਿਤ।
ਤਜਿ ਬਿਵਾਦ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਸੈਂ ॥੬੮॥
[1]ਚਰਚਾ, ਬਹਿਸ।
ਕਰੈਂ ਕੀਰਤਨ[1] ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਮੈਂ।
[1]ਜਸ, ਉਸਤਤ।
ਕੀਰਤਿ ਬਿਸਤੀਰਪਿ[1] ਪੁਰ ਪੁਰ ਮੈਂ।
[1]ਫੈਲ ਗਈ।
ਪੁਨਾ ਸਤ੍ਰਮੀ[1] ਕਾ ਦਿਨ ਆਯੋ।
[1]ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ।
ਜਗਯ ਦਾਂਨ ਗੁਰੁ ਬਹੁਤ ਕਰਾਯੋ ॥੬੯॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਾਥ ਤੇ ਸਾਰੀ।
ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮ ਕਰਵਾਯੋ ਭਾਰੀ।
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਡ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ ॥੭੦॥
ਬੇਦੀ, ਤੇਹਣ, ਭੱਲਨ ਕੇਰੀ।
ਪੁਨ ਦਸਤਾਰੈਂ, ਭਈ ਬਧੇਰੀ।
ਸਿੱਖਨ ਮਸੰਦਨ ਬ੍ਰਿੰਦਨ ਆਈ[1]।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ।
ਪੱਗ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਦਏ ਮਹਾਂਈ ॥੭੧॥
ਤਬਿ ਹੀ ਸਬਿ ਕੇ ਮਨ ਫੁਰਿ ਆਈ।
ਨਿਸਚੈ ਪੈਹੈਂ ਇਹੈ ਗੁਰਜਾਈ।
ਸਿੱਖਨ ਲਾਖਨ ਲੌ ਧਨ ਅਰਪਾ।
ਤੋਫੇ ਬਿਬਿਧ ਦਏ ਤਜਿ ਦਰਪਾ[1] ॥੭੨॥
[1]ਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ।

ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ[1] ਸ਼ੁਮਾਰ ਨ ਐਹੈ[2]।
[1]ਢੇਰ। [2]ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਭਾਵ ਅਣਗਿਣਤ।
ਪੇਖਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਹੀ[1] ਬਿਸਮੈ ਹੈਂ।
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਬਰਤਜੋ ਸਬਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਪਾਰੀ।
ਸੋਕ ਨਸਜੋ ਪਿਖਿ ਉਤਸ਼ਵ ਭਾਰੀ ॥੭੩॥
ਮੰਗਲ ਮਯ ਬਹੁ ਬਜੇ ਸ਼ਦਾਨੇ[1]।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ {ਫਾ: ਸ਼ਾਦਜਾਨੇ}।
ਭੱਟ ਨਕੀਬਨ[1] ਸੁਜਸ ਬਖਾਂਨੇ।
[1]ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।
ਸਬੈ ਸਰਾਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੀ ਨਿੰਦ ਅਲਾਏ[1] ॥੭੪॥
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜਿਤਕ ਲੋਗ ਆਏ ਹੁਤੇ,
ਬਿਦਾ ਸਬੈ ਗੁਰੁ ਕੀਨ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਸਭਿ ਕੋ ਦਏ,
ਪੂਜਾ ਭੀ ਕਿਹ[1] ਦੀਨ ॥੭੫॥
[1]ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ।

ਚੌਪਈ:

ਇਮ ਉੱਛਵ[1] ਕਰਿ ਸੋਕ ਨਸਾਯੋ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢਾਯੋ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਜਗਬੰਦਨ ਤਾਂਈ[1]।
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਬਿ ਜਾਂਈ[1] ॥੭੬॥
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮਸੰਦ।
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਧਰਿ ਚੰਦ।
ਪਾਇ ਅਨੰਦ ਕਾਟ ਦੁਖ ਦੁੰਦ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸ ਪੁਰੈਂ[1] ਨਰ ਜਾਂਹੀ।
[1]ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸੁਜੱਸ ਬਢਾਹੀਂ ॥੭੭॥
ਜਾਵੈਂ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਧਰਿ ਉਰ ਮੈਂ।
ਚਰਚਾ ਚਲੀ ਦੇਸ ਪੁਰ ਪੁਰ ਮੈਂ।
ਸੁਤ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰ ਯੁਤ ਬਿਸਾਲ ਗੁਨ[1]।
[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਬਹੁਤੇ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਸੀ।
ਅਟਲਰਾਇ ਸਮ ਚਲਤ[1] ਕੀਨ ਉਨਿ[2] ॥੭੮॥
[1](ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਦਾ) ਕੌਤਕ। [2]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ) ਨੇ।
ਅਹੋ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਜੈਸੋ।
[1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ (ਕਰਾਮਾਤਾਂ) ਵਾਲਾ।
ਭਯੋ ਨ ਹੈ ਨਹਿ ਹ੍ਵੈ ਕੋ ਐਸੋ।
ਕਹਿਤ ਸੁਨਤ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗਾਹੈਂ।
ਪਰਸਪਰੰ[1] ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਿਬਾਹੈਂ ॥੭੯॥
[1]ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨੈ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਕਰੈਂ ਕਲਜਾਨੈ।
ਕਬੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਹਾਰਨ ਮਾਂਹੀ।
ਕਬਿ ਨਦਿ ਤਟ[1] ਮੈਦਾਂਨਨ ਜਾਂਹੀ ॥੮੦॥
[1]ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਸਾਂਗਾਰਾਣਾ, ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਾਪ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਲੌਂ ਨ੍ਰਿਪ ਅਮਾਪ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇਰਾਜੇ।

ਭੱਲਨ, ਕਾਲਾ, ਮੋਹਨ, ਬਿਧੀਆ।
ਭਾਨਾ, ਮੁਹਰੂ, ਜਾਤੀ[1] ਨਿਧੀਆ ॥੮੧॥ — [1]ਜਾਤੀ ਮਾਲਕ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਸਬਿ ਸੰਗ ਰਹੈ ਹੈਂ।
ਬਨ ਜੀਵਨ ਹਤ[1] ਮੁਕਤੀ ਦੈ ਹੈਂ। — [1]ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਧਨ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਆਵੈ।
ਗੁਰੁ ਖਰਚੈਂ ਸਬਿ ਲੰਗਰ ਲਾਵੈਂ ॥੮੨॥
ਸਾਨੰਦ ਕਾਰ ਬੁਲੰਦ ਸੁਛੰਦ।
ਐਸ ਮੁਕੰਦ ਚਲੰਦ ਅਦੁੰਦ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ (ਏਡੇ) ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਰੋਪੜ ਦਿਸ ਕਿਤ ਦੂਰ ਪਧਾਰੈਂ[1] ॥੮੩॥ — [1]ਚਲੇ ਗਏ।
ਜਾਂਨ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂਨ ਨਵਾਬ।
ਰੋਪੜ-ਪਤਿ ਅਤਿ ਹੁਤੋ ਖਰਾਬ।
ਸੋ ਭੀ ਖੇਲਤ ਹੁਤੋ ਸ਼ਿਕਾਰੂ।
ਭਯੋ ਟਾਕਰਾ ਬਢ ਗਈ ਰਾਰੂ[1] ॥੮੪॥ — [1]ਲੜਾਈ ਵਧ ਗਈ।
ਮਚਜੋ ਤੁਫੰਗ[1] ਖਤੰਗਨ[2] ਜੰਗ। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ। [2]ਤੀਰਾਂ ਦਾ।
ਕਰੇ ਨਿਸੰਗ ਤੁਰਕ ਅੰਗ ਭੰਗ।
ਹ੍ਵੈ ਕੁਰੰਗ ਸਮ ਭਗੇ ਕੁਰੰਗੇ[1]। — [1]ਖੋਟੇਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਹਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਭੱਜ ਗਏ।
ਛੀਨੇ[1] ਸਿੱਖਨ ਤੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗੇ[2] ॥੮੫॥ — [1]ਖੋਹ ਲਏ। [2]ਚੰਗੇਰੰਗਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ।
ਮਰੇ ਦਸਕ ਜਖਮੀ ਬਹੁ ਭਏ।
ਮਾਂਨ ਪਠਾਂਨ ਹਾਰ ਘਰ ਗਏ।
ਦੂਸਰ ਦਿਵਸ ਕੋਟਰੇ ਵਾਰੇ[1]। — [1]ਕੋਟਲੇ (ਪਿੰਡ) ਵਾਲੇ।
ਰਹਿਮਤ ਖਾਂਨ, ਖਾਂਨ ਸਰਦਾਰੇ ॥੮੬॥
ਖਾਂਨ ਦਲੇਲ, ਅਕਰਮ ਖਾਂ ਆਦਿਕ।
ਪੁਰ ਬਹਲੋਲ ਕੇਰ ਰਣ ਸਾਧਕ[1]। — [1]ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂ।
ਮਾਛੀਵਾੜਿਯੋ, ਬਸੀਓਂ, ਕਿੜੀ।
ਗਾਂਮ[1] ਸਘੋਲ, ਮੋਰਡਾ, ਭਿੜੀ ॥੮੭॥ — [1]ਪਿੰਡ।
ਰੰਗੜ[1] ਅਏ ਸਜਾਲਬੇ ਕੇਰੇ[2]। — [1]ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [2](ਪਿੰਡ) ਦੇ।
ਲਸ਼ਕਰ ਤੁਰਕਨ ਭਯੋ ਬਧੇਰੇ।
ਰੋਪੜੀਓਂ ਨੇ ਇਕਠੇ ਸਬਿ ਹੀ।
ਕਰੇ ਹੇਤ ਮੱਦਤ ਨਿਜ ਤਬਿ ਹੀ ॥੮੮॥
ਬੰਬ ਬਜਾਇ[1] ਚਢੇ ਮਿਲਿ ਸਾਰੇ। — [1]ਧੌਂਸੇ ਵਜਾ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਲਰਨੇ ਹੇਤ ਪਧਾਰੇ।
ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਤਜਾਰੀ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਲਈ ਬਟੋਰ[1] ਚਮੂੰ[2] ਨਿਜ ਸਾਰੀ ॥੮੯॥ — [1]ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ। [2]ਫ਼ੌਜ।
ਸੁਭਟ ਬਿਕਟ[1] ਸਬ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਏ। — [1]ਲੜਾਕੇ ਸੂਰਮੇ।

ਆਯੁੱਧ ਸੰਜੋਏ ਬਖਸ਼ਾਏ।
ਸੈਫ[1] ਸਰੋਹੀ[2] ਕੱਤੇ[3] ਤੇਗੇ[11]।
[1]ਸਿੱਧੀ ਤਲਵਾਰ। [2]ਸਿਰੋਹੀ ਨਗਰ 'ਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ। [3]ਛੋਟੇ ਖੜਗ, ਜੋ ਚੌੜੇ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। {ਅ: ਕਤੀਰ-ਕੱਤੇ।} [11]ਮੁੜਵੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਦੋਧਾਰੈ[1] ਤਰਵਾਰੈਂ ਬੇਗੇ[2] ॥੯੦॥
[1]ਖੰਡੇ। [2]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖੰਡੇ।
ਗੁਜਰਾਤੀ[1] ਸੂਰਤੀ[2] ਹਲੱਬੀ[3]।
[1]ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬਣੀ ਤਲਵਾਰ। [2]ਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ। [3]ਸ਼ਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਲੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ।
ਫੌਲਾਦੀ ਅਸਪਾਦੀ[1] ਜੁਨੱਬੀ[2]।
[1]ਅਸਪਾਤ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ। [2]ਆਰਮੇਨੀਅਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੁਨੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ।
ਸੇਲ[1] ਸੈਹਥੀ[2] ਸਿਪਰ[3] ਅਪਾਰੇ।
[1]ਨੇਜ਼ੇ, ਬਰਛੇ। [2]ਬਰਛੀਆਂ। [3]ਢਾਲਾਂ।
ਖਪਰੇ[1] ਤੀਰ ਤੁਕੇ[2] ਅਨਿਆਰੇ[3] ॥੯੧॥
[1]ਚੌੜੇ ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ। [2]ਕੁੰਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁਖੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ। [3]ਨੋਕਦਾਰ ਤੀਰ।
ਭੱਥੇ ਕਠਿਨ ਕੁਵੰਡ[1] ਸੰਭਾਰੇ।
[1]ਕਰੜੇ ਧਨੁਸ਼।
ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਚਢਿ ਅੱਗ੍ਰ ਪਧਾਰੇ।
ਲਿਯ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਰਿਨ ਸੰਗਾਰੇ[1]।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ।
ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਭਟਰਣ ਭਬਕਾਰੇ[1] ॥੯੨॥
[1]ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੱਜੇ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦ[1] ਅਰ ਨਾਲਾਗਢੀਆ।
[1]ਕਹਿਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਅਏ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਮੱਦਤ ਬਢੀਆ[1]।
[1]ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ।
ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਜੰਗ ਪ੍ਰਚੰਡ[1]।
[1]ਤਿੱਖਾ, ਤੇਜ਼।
ਸੁਭਟ ਰਹੇ ਬਡ ਦੁਹਿਦਿਸ ਮੰਡ[1] ॥੯੩॥
[1]ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਧੂੰਮ ਧੂਰ ਸੋਂ ਨਭ ਭਰ ਗਯੋ।
ਨੂਰ ਸੂਰ[1] ਜਾਰੂਰ ਦਬਯੋ।
[1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ।
ਪਿਖੀਅਤ ਧੁਖਤ ਪਲੀਤੇ[1] ਤੋੜੇ[2]।
[1]ਬੰਦੂਕ ਤੇ ਤੋਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਣ ਵਾਲੀਰੱਸੀ। [2]ਤੋਪ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇਣ ਦਾ ਡੋਰਾ।
ਜਨ ਜੁਗਨੂੰ ਭਾਦਵ[1] ਨਹਿ ਥੋੜੇ ॥੯੪॥
[1]ਜਾਣੋ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਟਟਹਿਣੇ।
ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਬਾਂਨੇ[1] ਤੁਰਕਾਂਨੇ।
[1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਜਨ ਘਨ ਉਮਡਜੋ ਆਇ ਮਹਾਨੇ।
ਬਰਸੈਂ ਗੋਲੀ ਤੀਰ ਅਪਾਰੈਂ।
ਗੋਲੇ ਮੇਂਹ ਮੇਘ ਜਨ ਡਾਰੈਂ ॥੯੫॥
ਮਾਰ ਮਾਰ ਰਵ[1] ਸੂਰ ਉਚਰਹੀਂ।
[1]ਬਾਣੀ।
ਕੋਕਲ ਗਨ ਮਯੂਰ ਜਨ ਰਰਹੀਂ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਕੋਇਲਾਂ ਤੇ ਮੋਰ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ।
ਦੀਹ ਦਮਾਂਮੇ[1] ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ।
[1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਬੱਜਤ ਲੱਜਤ ਸੁਨਿ ਘਨ ਭਾਰੇ ॥੯੬॥
ਬੀਜ ਬੇਗ ਜਿਮ[1] ਤੇਗ ਚਮੱਕੈਂ।
[1]ਤੇਜ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ।
ਕੜ ਕੜਾਕ ਬੰਦੂਕ ਕੜੱਕੈਂ।
ਭਿੜੈਂ ਭੇੜ ਭਟ[1] ਕਟ ਕਟ ਡਾਰੈਂ।
[1]ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਾਢ ਬਢਤ ਬਾਢੀ ਜਨ ਭਾਰੈਂ[1] ॥੯੭॥
[1]ਜਾਣੋ ਤਰਖਾਣ ਭਾਰੀ ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢਦੇ ਹਨ।

ਖੰਡੇ ਸਿਪਰਨ ਪਰ[1] ਇਮ ਪਰਹੀਂ।	[1]ਢਾਲਾਂ ਉਪਰ।
ਜਯੋਂ ਬਿਦਾਣ[1] ਅਹਿਰਣੁ ਪਰ ਢਰਹੀ[2]।	[1]ਵੱਡੇ ਹਥੌੜੇ। [2]ਵਜਦੇ ਹਨ।
ਬਜੈਂ ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ[1] ਅਪਾਰੇ।	[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਜਨ ਬਹੁ ਘਾੜ[1] ਘੜਤ ਠਠਜਾਰੇ ॥ ੯੮ ॥	[1]ਭਾਂਡੇ।
ਬੀਰ ਫਲੰਗ[1] ਜੰਗ ਮੈਂ ਦੈ ਹੈਂ[2]।	[1]ਛਾਲਾਂ। [2]ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਜਨ ਨਟ ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਭਰਥੂ ਪੈ ਹੈਂ।	
ਦੀਨ ਮਜਬ ਕਾ ਜੁੱਧ ਵਿਚਰ ਕੈ।	
ਉਧੱਤ[1] ਹ੍ਵੈ ਬਡ ਕ੍ਰੁੱਧ ਸੁ ਧਰਿ ਕੈ ॥ ੯੯ ॥	[1]ਉੱਚੇ ਹੋ ਕੇ।
ਅਲੀ ਅਲੀ ਗੁਰੁ ਗੁਰੂ ਅਵਾਜੈਂ।	
ਕਢਤ, ਬਢਤ ਦੁਹਿ ਦਿਸੈਂ ਦਰਾਜੈਂ[1]।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਕਟ ਕਟ ਸੁਟਤ ਅੱਗ੍ਰ ਪਗ ਧਰ ਕੈ।	
ਚਹਿਤ ਜੀਤ ਲਰਹੀਂ ਭਟ ਅਰ ਕੈ ॥ ੧੦੦ ॥	
ਬਢ ਬਢ ਮਰਤ ਸੂਰ ਬਰ ਹੂਰੈਂ।	
ਚਢ ਰਢ ਜਾਤ ਬਿਵਾਂਨਨ ਭੂਰੈਂ।	
ਚਢੀ ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ ਤਹਾਂ ਹੈ।	
ਮਰੇ ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਂਨ ਮਹਾਂ ਹੈ ॥ ੧੦੧ ॥	
ਘਾਇਲ ਘਨੇ ਹਾਇ ਕਹਿਂ ਪਾਂਨੀ।	
ਕੋਇ ਨ ਸੁਨ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਨੀ।	
ਲੋਟਤ ਪਰੇ ਡਸੇ ਜਨ ਬਿੱਛੂ।	
ਤੌ ਭੀਰਣ ਜੀਤਨ ਕੇ ਇੱਛੂ ॥ ੧੦੨ ॥	
ਹੱਥ ਮੱਥ ਸੱਥਲ[1] ਰੁੰਡ[2] ਮੁੰਡੂ[3]।	[1]ਪੱਟ। [2]ਧੜ। [3]ਸਿਰ।
ਬਿਖਰੇ ਪਰੇ ਧਰਾ ਪੈ ਝੁੰਡੂ।	
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਭਰੇ ਲਹੂ ਕੇ ਛੱਪਰ[1]।	[1]ਛੱਪੜ।
ਪੀਵਤ ਕਾਲੀ ਭਰਿ ਭਰਿ ਖੱਪਰ ॥ ੧੦੩ ॥	
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਪਿਸਾਚ[1] ਅਪਾਰੀ।	[1]ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਜੀਵ।
ਭੈਰਵਿ ਜੋਗਨਿ ਦੈ ਕਿਲਕਾਰੀ।	
ਕਰ ਕਪਾਲ ਗਰ ਹਾਰ ਆਂਤ ਕੇ[1]।	[1]ਹੱਥ 'ਚ ਖੋਪਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲ਼ 'ਚ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਦੀਆਂ ਹਨ।
ਧਰੈਂ, ਭਰੈਂ ਸੁਰ[1] ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੈ ॥ ੧੦੪ ॥	[1](ਗੀਤ) ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਗੀਧ[1] ਸਜਾਲ[2] ਸ੍ਵਾਨ[3] ਕਾਲੋਲੈਂ[11]।	[1]ਗਿਰਝਾਂ। [2]ਗਿੱਦੜ। [3]ਕੁੱਤੇ। [11]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਬਾਂਛਤ ਖਾਇ ਪਾਇ ਮੁਦ ਬੋਲੈਂ।	
ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸਰਦਾਰਨ ਹੱਲਾ।	
ਕੀਨ ਜੋਰ ਦੈ ਦੀਨ ਥਰਥੱਲਾ[1] ॥ ੧੦੫ ॥	[1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਉਰਿ ਰਿਸ ਧਰਿ ਥਿਰ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।	
ਤਜੇ ਤੀਰ ਸਮ ਮੇਂਹ ਤਨੈ ਕੈ[1]।	[1]ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਤਕ ਤਕ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸਰਦਾਰੂ।	
ਡਾਰੇ ਧਰ ਪਰ ਮਾਰ ਅਪਾਰੂ ॥ ੧੦੬ ॥	

ਸਾਂਗੇਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਾਪੈ।
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਬਿਧੀਏ ਲੌ ਖਾਪੈਂ[1]। [1]ਖਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸੱਤ੍ਰੂਨ ਕੋ ਬਲ ਧਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਹੀ[1]। [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਮਾਰਤ ਡਾਰਤ ਧਰ ਪਰ ਸੋਹੀ[1] ॥੧੦੭॥ [1]ਸੁਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਈਛਨ ਭਾਰੇ[1]। [1]ਤਿੱਖੇ, ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਭਾਰੇ {ਈਛਨ} ਤੀਰ।
ਸ਼ੂੰਕਤ ਨਭ ਮੈਂ ਫਿਰੈਂ ਅਪਾਰੇ।
ਫੁੰਕਤ ਮਨੋ ਸਪੱਛ ਅਹਿ ਕਾਰੇ[1]। [1]ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਸੱਪ।
ਛੁਹੈਂ ਜਾਂਹਿ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਂਨ ਨਿਕਾਰੇ ॥੧੦੮॥
ਚੀਰ ਸ੍ਰੀਰ ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਂਨਨ।
ਪਰ ਹੈਂ ਪਾਰ ਡਾਰ ਹੈਂ ਥਾਂਨਨ[1]। [1]ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਦੈ ਕਰ ਜੋਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੋਧਨ।
ਕਰੇ ਸੱਤ੍ਰ ਗਨ ਅਤੀ ਬਿਸੋਧਨ[1] ॥੧੦੯॥ [1]ਬਹੁਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਮਾਂਨ ਹਾਰ ਪਾਛੇ ਭਗ ਚਲੇ।
ਸਿੱਖਨ ਪਾਛੇ ਪਰ[1] ਦਲ ਮਲੇ। [1]ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਕੇ।
ਹਾਥ ਕਾਂਨ ਸੌਂ ਗਏ ਲਗਾਈ।
ਫਿਰ ਨਹਿਂ ਲਰਿ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਆਈ ॥੧੧੦॥
ਦੋਹਰਾ:
ਹਾਰ ਮਾਨ ਕੈ ਤੁਰਕ ਗਨ,
ਅਤਿ ਹੀ ਬਿਪਤਿ ਉਠਾਇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਂਮਨ ਮੈਂ ਗਏ,
ਸਜਾਪੇ ਭਏ ਮਹਾਂਇ ॥੧੧੧॥
ਚੌਪਈ:
ਸਤਿਗੁਰੁ ਫਤੇ ਪਾਇ ਘਰ ਆਏ।
ਸੁਭਟਨ ਦਏ ਇਨਾਮ ਮਹਾਂਏ।
ਵੀਚ ਪਹਾਰਨ ਦੇਸਨ ਸਾਰਨ।
ਸੁਜਸ ਉਚਾਰਨ ਗੁਰੁ ਨਰ ਨਾਰਿਨ ॥੧੧੨॥
ਜੰਗ ਜੀਤ ਕੀ ਧਾਂਕ[1] ਬਧੇਰੀ। [1]ਮਸ਼ਹੂਰੀ (ਅ) ਦਬਾ ਦਬ।
ਪੁਰ ਪੁਰ ਪਰੀ ਭਰੀ ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ[1]। [1]ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਾਂ ਦੀ (ਧਾਂਕ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈ ਗਈ।
ਗੁਰੁ ਜਸ ਸੁਨਿ ਜਨ ਰਾਠ[1] ਬਹਾਦਰ। [1]ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੀ ਇਕ ਜੱਟ ਜਾਤੀ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਐਹੈਂ ਰੈਹੈਂ ਸਾਦਰ ॥੧੧੩॥
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਆਵੈਂ।
ਜੰਗ ਜੀਤ ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਬਢਾਵੈਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੈਂ ਭੇਟ ਬਹੁ ਦੈ ਹੈਂ।
ਪਾਇ ਚਾਰ ਫਲ ਘਰੈ ਸਿਧੈ ਹੈਂ ॥੧੧੪॥
ਉਤ ਦਿਸ ਦੇਸੀ ਤੁਰਕਨ ਸਾਰਨ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਕੇ ਮਿਲ ਸਰਦਾਰਨ।
ਸੂਬੇ ਪਾਸ ਜਾਇ ਸਰਹੰਦੈ।

ਰੋਏ, ਚਾਹੀ ਮਦਦ ਬੁਲੰਦੈ ॥ ੧੧੫ ॥
ਨਾਜ਼ਮ ਆਜ਼ਮ ਹਾਲ ਲਿਖਾਯੋ[1]। — [1]ਸੂਬੇ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਹਾਲ ਲਿਖ ਕੇ।
ਹਿਤ ਆਗਜਾ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਪਠਾਯੋ।
ਪੁਨ ਇਕ ਉਨ ਹੀ ਦਿਨੋ ਮਝਾਰੀ।
ਅਰਬੀ ਪੀਰ ਅਯੋ ਬਡ ਭਾਰੀ ॥ ੧੧੬ ॥
ਹਸਨ ਅਲੀ ਤਿਹ ਨਾਮ ਪਛਾਨੋ।
ਕਹੈਂ ਪਜਦ ਪੂਰੈ ਕੈਵਾਨੋ[1]। — [1]ਉਸ ਨੂੰ {ਪਜਦ} ਅੱਲਾ ਦਾ ਜਿਗਰ ਤੇ {ਪੂਰੈ ਕੈਵਾਨੋ} ਸਤਵੇਂ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਸੀ)।
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਲੌ ਤੁਰਕ ਸੁ ਜੇਤੇ।
ਮਾਨੈ ਤਾਂਹਿ ਅਧਿਕ ਹੀ ਤੇਤੇ ॥ ੧੧੭ ॥
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾ ਪੁੰਜ[1] ਬਖਾਨੈਂ। — [1]ਸਮੂੰਹ, (ਅ) ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਤਿਹ ਠਾਨੈ[1]। — [1]ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅੱਗੋਂ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਜਸੁ ਸੁਨਿ ਸੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਪੈ ਮਗ ਆਵਤ ਇਮ ਠਹਿਰਾਇਓ ॥ ੧੧੮ ॥
ਤਾਜਾ ਹਲੂਆ[1] ਸੇਉ ਅਜ਼ੀਮ[2]। — [1]ਕੜਾਹ। [2]ਵੱਡਾ ਸੇਉ ਦਾ (ਫਲ)।
ਦੈਹੈਂ ਮੁਝ ਕੋ ਉਠਿ ਤਾਜ਼ੀਮ[1]। — [1]ਅਦਬ ਨਾਲ।
ਤੌ ਮੈਂ ਲਖੋਂ ਅਜ਼ਮਤੀ ਗੁਰੁ ਕੋ।
ਜਾਂਨੀ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਸਬਿ ਉਰ ਕੋ ॥ ੧੧੯ ॥
ਜੋ ਉਨ ਕਲਪਯੋ ਥਾ ਸਬਿ ਦੀਨੋ।
ਪੁਨ ਉਨਿ ਸ੍ਵਾਲ ਯਾਹਿ ਬਿਧਿ ਕੀਨੋ।
ਮਾਲਕ ਪਾਲਕ ਜਗ ਕਾ ਜੋਈ।
ਹੈ ਕਿ ਨਹੀ ਅਰ ਰਹਿ ਕਹਿਂ ਸੋਈ[1] ॥ ੧੨੦ ॥ — [1]ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਮਿਲ ਹੈ ਕੈਸ ਹੋਇ ਕਿਆ ਸੁਮਰਾ[1]। — [1]ਫਲ।
ਕਿਤਕ ਭੇਦ ਹੈ ਉਸ ਸੈਂ ਤੁਮਰਾ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਉੱਤ੍ਰ ਦੀਨੇ ਜੋਈ।
ਭੁਕਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਸੁਨ ਲਿਹੁ ਸੋਈ ॥ ੧੨੧ ॥
ਜਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਖੁਦਾਇ।
ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ[1] ਜਗ ਕਾ ਸਾਇ[2]। — [1]ਮਾਲਕ। [2]ਉਹ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਅਨੂਪ।
ਅਹੇ ਅਨਾਦੀ ਪ੍ਰੇਰਕ ਭੂਪ ॥ ੧੨੨ ॥
ਨਭ ਜਯੋਂ[1] ਘਟ ਘਟ ਮਾਂਹਿ ਰਹੈ ਹੈ। — [1]ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ (ਵਿਆਪਕ)।
ਅੰਤ੍ਰਜਾਂਮੀ ਸੱਤਾ ਦੈ ਹੈ।
ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤੈ ਮਿਲ ਹੈ।
ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਭਵ ਬੰਧਹਿ ਗਿਲ ਹੈ[1] ॥ ੧੨੩ ॥ — [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ ਫਲ ਭਲ ਪੈ ਹੈਂ।
ਜਾਂ ਕੇ ਦਰਜੇ ਸਾਤ ਕਹੈ ਹੈਂ।
ਸੁਭ ਇਛਾ ਪਹਿਲੇ ਜਿਹ ਹੈ ਹੈ।

ਤਜਿ ਦੁਕ੍ਰਿਤ[1] ਸੁਕ੍ਰਿਤ[2] ਸੋ ਕੈ ਹੈ[3] ॥੧੨੪॥	[1]ਪਾਪ। [2]ਪੁੰਨ। [3]ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਅੰਤਹਿ-ਕਰਨ ਸੁੱਧ ਹ੍ਵੈ ਜਾਂ ਤੈ।	
ਸ੍ਵੈ ਬਿਚਾਰਨਾ[1] ਉਪਜੈ ਤਾਂ ਤੈ।	[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਵੀਚਾਰ।
ਜਗ ਭੋਗਨ ਤੈ ਹੋਇ ਵਿਰਾਗਾ।	
ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੈ ਹੈ ਤਜਾਗਾ ॥੧੨੫॥	
ਸੰਗਤਿ ਕਰਤ ਆਰਫਨ ਕੇਰੀ।	
[1]ਕਟਤ ਮੋਹ ਮਾਯਾ ਕੀ ਬੇਰੀ[2]।	[1]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ। [2]ਬੇੜੀ।
ਆਤਮ ਔਰ ਅਨਾਤਮ ਕੇਰੋ[1]।	[1]ਸੱਤ ਤੇ ਅਸੱਤ ਦਾ। (ਅ) ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਦਾ।
ਹੋਤ ਬਿਵੇਕ ਨੇਕ[1] ਤਿਹ ਹੇਰੋ ॥੧੨੬॥	[1]ਚੰਗਾ ਨਿਰਣਯ।
ਪਹੁੰਚੈ ਤਨੁ ਮਾਨਸਾ[1] ਮਾਂਹੀ।	[1]ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਘੱਟ ਫੁਰਨਾ, ਮਨ ਦੀ ਸੂਖਮ ਦਸ਼ਾ।
ਸਮ[1] ਦਮ[2] ਆਦਿ ਕਰੈ ਸੋ ਚਾਹੀ[3]।	[1]ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। [2]ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। [3]ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ।
ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧੀ।	
ਇਨਿ ਦਿਸ ਤੈ ਜਿਨਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬੰਧੀ[1] ॥੧੨੭॥	[1]ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ।
ਬ੍ਰਿਤਿ ਰਖਤ ਅੰਤ੍ਰਮੁਖਿ ਮਨ ਕੀ।	
ਫੁਰੈ ਨ ਇੱਛਾ ਤਨ ਧਨ ਜਨ ਕੀ[1]।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ {ਫਾ: ਜ਼ੁਨ-ਇਸਤ੍ਰੀ}।
ਆਠੋ ਜਾਂਮ ਬੰਦਗੀ ਮਾਂਹੀ।	
ਰੈਹੈ ਮਗਨ ਲਗਨ ਲਗਿ ਤਾਂਹੀ ॥੧੨੮॥	
ਸ਼ੌਕ ਜੌਕ ਸੈਂ[1] ਜੁਹਦ[2] ਕਮੈ ਹੈ।	[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ। [2]ਤਪੱਸਿਆ।
ਦੁੰਦ[1] ਕੁਤਰਕ ਦੂਖ ਸਬਿ ਸੇਹੈ।	[1]ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਪਦਾਰਥ, ਹਰਖ ਸੋਗ ਆਦਿ।
ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇਰਾ।	
ਕਰੈ ਅਭਜਾਸ ਖਾਸ ਬਹੁਤੇਰਾ ॥੧੨੯॥	
ਜੋ ਮੁਰਸ਼ਦ[1] ਕਹਿਯੋ ਦ੍ਰਿਢ ਮਾਨੈ।	[1]ਉਸਤਾਦ, ਗੁਰੂ।
ਰਹੈ ਤਾਹਿ ਪਰ ਹੀ ਸਵਧਾਨੈ।	
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਅਰਪੈ ਗੁਰੁ ਪੈਹੈ।	
ਅਤਿ ਨਿੰਮ੍ਰਹਿ ਭਗਤਿ ਕਮੈ ਹੈ ॥੧੩੦॥	
ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਰਹਾਵੈ[1]।	[1]{ਮੁਰੀਦ} ਸਿੱਖ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਰਹੇ।
ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਮੈਂ[1] ਤਬੈ ਸਮਾਵੈ।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਰੂਪ ਕਬਰ ਵਿੱਚ।
ਆਸ਼ਕ[1] ਜਜੋਂ ਮਸ਼ੂਕ[2] ਕੋ ਚੈਹੈ।	[1]ਪ੍ਰੇਮੀ। [2]ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
ਲੋਭੀ ਧਨ, ਕਾਮੀ ਤਿਯ ਤੈਹੈ[1] ॥੧੩੧॥	[1]{ਤੈਹੈ} ਤਿਵੇਂ ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
ਚਾਤਿਕ ਸ੍ਵਾਂਤਿ, ਮੀਨ ਜਲ ਜੈਸੇ[1]।	[1]ਜਿਵੇਂ ਪਪੀਹਾ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਜਲ ਨੂੰ (ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ)।
ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਮਿਲਨ ਸਿਖ ਚਹਿ ਤੈਸੇ।	
ਸਹੈ ਕਸੌਟੀ[1] ਉਤਰੈ ਪੂਰਾ।	[1]ਪਰਖ ਰੂਪ ਕਸਵੱਟੀ।
ਤਬਿ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ੀ ਜਰੂਰਾ ॥੧੩੨॥	
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਵੈ ਹੈ।	
ਨੂਰ ਖੁਦਾਇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਖੈ ਹੈ[1]।	[1]ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਜਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੈ ਜੋ ਸਮ ਨਿਜ ਜਾਤੀ[1]।	[1]ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਵਾਂਗ (ਉਪਦੇਸ਼) ਸ੍ਰਵਣ ਕਰੇ।

ਕਰੈ ਮਨਨ ਬਜਕਤੀ ਸੋ ਭਾਂਤੀ[1] ॥੧੩੩॥
[1](ਆਪਣੇ) ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ) ਮੰਨਣ ਕਰੇ।

ਨਿਧਜਾਸਨ ਨਿਜ ਨਾਮ ਸਮਾਨੈਂ[1]।
[1](ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ) ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰੇ।

ਕਰਿ ਹੈ ਪੈ ਹੈ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੈ।
ਐਸੇ ਸਾਧਨ ਕਰਿ ਹੈ ਜੋਊ।
ਚਤਰਥ ਦਰਜਾ ਪੈਹੈ ਸੋਊ ॥੧੩੪॥

ਸਤ੍ਰਾਪਤਿ[1] ਹੈ ਜਾ ਕੋ ਨਾਮੂ।
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਜੋ ਹੈ ਫਲ ਕਰਤੱਬਨ ਤਮਾਮੂ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਕਰਤੱਬਾਂ ਦਾ।

ਜਬਿ ਇਹੁ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਯੋ।
ਆਵਾ ਗਵਨ ਭਵਨ ਦੁਖੁ[1] ਗਯੋ ॥੧੩੫॥
[1]ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੇ ਚੱਕ੍ਰਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ।

ਨਿਜਾਨੰਦ[1] ਕੇ ਵੀਚ ਸਮਾਯੋ।
[1]ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ।

ਅਪਨੇ ਆਪ ਵਿਖੈ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਯੋ।
ਨਹਿ ਮਹਿਬੂਬ[1] ਜੁਦਾ ਕੁਛ ਰਹਜੋ।
[1]ਜਿਸ ਨਾਲ (ਹੁੱਬ) ਪਿਆਰ ਕਰੀਏ ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਏਕੈ ਹੀ ਲਹਜੋ[1] ॥੧੩੬॥
[1]ਜਾਣਿਆ।

ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਹਾਰਾ[1]।
[1]{ਨੂਰ} ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ {ਜ਼ਹੂਰ} ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ (ਹਜ਼ੂਰ) ਨੇੜਿਓਂ (ਨਿਹਾਰਾ) ਦੇਖਿਆ।

ਫਲ ਫੂਲ ਪੇਡ[1] ਬੀਜ ਬਿਸਥਾਰਾ[2]।
[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਭਾਗ। [2](ਇਹ ਸਾਰਾ) ਬੀਜ ਦਾ ਹੀ ਫੈਲਾਉ ਹੈ।

ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਅਰ ਸਾਧਨ ਕੇਰੋ।
ਹੈ ਫਲ ਭਲ ਏਹੀ ਦਿਢ ਹੇਰੋ ॥੧੩੭॥

ਭੂਖਨ ਕਨਕ ਲੋਹ ਹਥਜਾਰੈਂ[1]।
[1](ਜਿੰਨਾ) ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਸੋਨੇ ਨਾਲੋਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਲੋਹੇ ਨਾਲੋਂ (ਫ਼ਰਕ ਹੈ)।

ਪ੍ਰਭ ਸੈਂ ਇਤਨਾ ਫਰਕ ਹਮਾਰੈਂ।
ਸੁਪਨਾਵੀ ਤੈ ਸੁਪਨ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ[1]।
[1]ਸੁਪਨੇ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਤੋਂ (ਜਿਵੇਂ) ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।

ਤਜੋਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੈ ਇਹੁ ਦੁਨੀਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ[1] ॥੧੩੮॥
[1]ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਨੀਂਦ ਅਵਿਦਜਾ ਕੇ ਬਸ ਜੁਦਾ।
ਭਾਸਤ, ਜਾਗੇ ਇਕ ਹੀ ਮੁਦਾ[1]।
[1]ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਸ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜਾਗ ਪੈਣ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਰੂਪ (ਮੁਦਾ) ਮਤਲਬ (ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ)।

ਇਕਰਸ ਆਠ ਪਹਰ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਜਿਹਰਹਿ ਥ੍ਰਿਤੀ[1] ॥੧੩੯॥
[1]ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਠ ਦਸ ਸਿੱਧੀ[1] ਤਾਂ ਕੇ ਅੱਗ੍ਰ।
[1]ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ।

ਖਰੀ ਰਹਿਤ ਕਰ ਜੋਰ ਸਮੱਗ੍ਰ[1]।
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।

ਪੈ ਵਹਿ ਉਨ ਕੋ ਬਰਤਤ ਕਮ ਹੈ*।
*ਇਹ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅਸੰਸ਼ਕਤਿ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿੱਧੀ ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀ ਉਪ੍ਰਾਮਤਾ।

ਮਨ ਮਹਿਬੂਬ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਮ ਹੈ*[1] ॥੧੪੦॥
[1]ਮਨ ਪਿਆਰੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। *ਇਹ 'ਪਦਾਰਥਾਭਾਵਨੀ' ਨਾਮ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਣਾ।

ਸਬਿ ਕੋ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਨਿਹਾਰਤ।

ਕਾਹੂੰ ਕੋ ਨਹਿ ਜਜਾਵਤ ਮਾਰਤ*।

*ਇਸ ਸੱਤਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਨਾਮ 'ਤੁਰੀਆ' ਹੈ। ਤੁਰੀਆ ਉਹ ਆਤਮਕ-ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਤੂੰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੈ ਜਿਮ ਨਿਜ ਅੰਗਨ ਤੈ ਕਾਮੂ।
ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਜਨ ਲੇਤ ਤਮਾਮੂ ॥੧੪੧॥
ਸਬਿ ਹੀ ਅੰਗ ਸਬਿਨ ਕੋ ਪਜਾਰੇ।
ਹੈਂ, ਪੈ ਮਸਤਕ[1] ਅਧਿਕ ਉਦਾਰੈ।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਸੇਵਨੇ ਜੋਗੈਂ।
ਨੀਚ ਨਖੁਨ[1] ਕਟਤ ਸਬਿ ਲੋਗੈਂ ॥੧੪੨॥
ਦਬਿਸਤਾਨ[1] ਕਿਤਾਬ ਮਝਾਰੀ।
ਗਾਥਾ ਇਹੁ ਹਮ ਲਿਖੀ ਨਿਹਾਰੀ ॥੧੪੩॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨਿ ਉੱਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੈ,
ਪੀਰ ਅਧਿਕ ਮੁਦ ਪਾਇ।
ਗਯੋ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਭਲੇ,
ਖਾਤ੍ਰ ਜਮਾਂ[1] ਕਰਾਇ ॥੧੪੪॥
ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਉਨਿ ਬਹੁਤ ਹੀ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕੀਨ।
ਜੋ ਸੁਨ ਕਰਿ ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਨੇ,
ਬੈਰ ਭਾਵ ਤਜ ਦੀਨ ॥੧੪੫॥
ਹੁਕਮ ਨ ਸੂਬੇ ਕੋ ਦਯੋ,
ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਅਯੋ ਨ ਕਾਇ।
ਏਤਕ ਗਾਥਾ ਗਾਇ ਅਬਿ,
ਇਤੀ ਭਯੋ ਇਹੁ ਧਜਾਇ ॥੧੪੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਗੁਰੁਦਿੱਤੇ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਰੋਪੜ ਜੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਤਾਈਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਂਮ॥੨੭॥

[1]ਮੱਥਾ ਭਾਵ ਸਿਰ।

[1]ਨੀਚ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਹੁੰਆਂ ਵਾਂਗ।

[1]ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਹਸਿਨ 'ਫਾਨੀ' ਦੀ ਸੰ: ੧੭੦੨ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਯੋਗ ਹਨ।

[1]ਤਸੱਲੀ।

੨੮. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਖਾਸ ਹਰਿ,
ਦਾਸਨ ਸੁਖਦ ਹੁਲਾਸ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪ ਹਰੀ ਰੂਪ ਹਨ। ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਸ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ,
ਕਰੈਂ ਨਾਸ ਭਜ ਤਾਸ[1] ॥੧॥
[1]ਮੌਤ ਦੀ ਫਾਹੀ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਹੇ ਮਨ ਤੂੰ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ) ਯਾਦ ਕਰ।

ਗੁਰਜਾਈ ਹਰਿਰਾਇ ਕੋ,
ਦੈ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ।
ਤਜ ਹੈਂ ਤਨ ਜਿਮ ਸੋ ਕਥਾ,
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਕੈਹੈਂ[1]।
[1]ਜਸ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਗਨ ਸਿੱਖਨ ਤਰੈ ਹੈਂ।
ਨਾਨ੍ਹਾ ਬਿਧਿ ਇਮ ਲੀਲਾ ਕਰਹੀਂ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਗਨ ਭਵਨਿਧਿ[1] ਤਰਹੀਂ ॥੩॥
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਉਪਬਨ[1] ਕਾ ਗੁਰੁ ਸੈਰ।
[1]ਬਾਗ਼।
ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਥੇ ਸਾਨੰਦ ਧੈਰ[1]।
[1]ਅਨੰਦ ਤੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ।
ਸੰਗਾਤੀ ਨਾਤੀ[1] ਬਖਜਾਤੀ।
[1]ਨਾਲ ਸੀ ਪੋਤ੍ਰਾ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ)।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਬਪੁ[1] ਬਯ[2] ਬਾਲ ਸੁਹਾਤੀ ॥੪॥
[1]ਸ਼ਰੀਰ। [2]ਉਮਰ।
ਬਾਵਨ ਬਲੀ ਕੇਰ ਬਡ ਜਾਮਾਂ[1]।
[1]ਬਵੰਜਾ ਕਲੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਚੋਲਾ। {ਬਲੀ=ਵਲੀ ਭਾਵ ਕਲੀ।}
ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੋ ਅਭਿਰਾਮਾ।
ਅਤਿ ਸੁਠ ਫੂਲ ਖਿਰੇ ਮਗ ਮਾਂਹੀ।
ਥੇ, ਜਾਮਾਂ ਲਗ ਟੂਟੇ ਵਾਹੀਂ[1] ॥੫॥
[1]ਉਥੇ ਹੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੁਮੱਤਿ ਸਿਖਾਵਨ ਕਾਜੈਂ[1]।
[1]ਵਾਸਤੇ।
ਕਹਜੋ, ਕਿ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨ ਦਰਾਜੈਂ[1]।
[1]ਲੰਬਾ, ਵੱਡਾ।
ਕਜੋਂ ਨ ਸੰਭਾਰ ਸੰਕੋਚ ਚਲੈ ਹੋ।
ਚਪਲ ਚਾਲ ਚਲਿ[1] ਬਿਘਨ ਕਰੈ ਹੋ ॥੬॥
[1]ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਚੱਲ ਕੇ।
ਮਾਨ ਪਿਤਾਮੈ ਕੇਰ ਸਿਖਾਵਨ[1]।
[1]ਦਾਦਾ (ਗੁਰੂ) ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ।
ਜਾਂਮਾ ਕਰ ਸੋਂ[1] ਕਰਜੋ ਉਠਾਵਨ।
[1]ਹੱਥ ਨਾਲ।
ਫਿਰ ਕਬਿ ਹੀ ਨਹਿਂ ਛੋਰ ਚਲੇ ਸੋ।
ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੰਤ ਨਿਬਹਜੋ ਭਲੇ ਸੋ ॥੭॥
ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਬਡਰੁਜ[1] ਧਾਰਾ।
[1]ਰੋਗ।
ਖੇਦ[1] ਸਹਜੋ ਪਰ ਸੋ ਨਹਿਂ ਟਾਰਾ।
[1]ਕਸ਼ਟ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਤਿਨੋ ਕੀ ਸੇਵਾ।

ਦੁਸਕ੍ਰਿਤ[1] ਗਹੀ ਸਹੀ ਲਿਯ ਮੇਵਾ ॥ ੮ ॥
[1]ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸੋ ਪੁਨ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਸੰਗੈ।
ਜਾਤ ਬਰਾਬਰ, ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗੈ।
ਹਲ ਕਰਿ ਭੁਜ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਗਈ।
ਸਮਝ੍ਯੋ ਅਮਰ ਬਿਅਦਬੀ ਭਈ ॥ ੯ ॥
ਭੁਜ[1] ਕੋ ਸਜਾ ਏਹੁ ਭੁਗਤਾਈ।
[1]ਬਾਂਹ।
ਲਯੋ ਕਾਮ ਨਹਿ ਸੋ ਸੁਸਕਾਈ[1]।
[1]ਸੁੱਕਾ ਦਿੱਤੀ।
ਤਿਮ ਗੁਰੁ ਸੱਤਮ ਪ੍ਰਣ ਨਿਬਾਹਾ।
ਜਾਮਾ ਛੋਰਿ ਨ ਚਲੇ ਕਦਾਹਾ ॥ ੧੦ ॥
ਅਲਪ ਉਮਰ ਮੈਂ ਬਡ ਮਤਿ ਪਾਈ।
ਲਏ ਰਿਝਾਇ ਸੇਵਿ ਜਗ ਸਾਂਈ।
ਗੁਰੁ ਭੀ ਆਦਰ ਤਿਹ ਬਹੁ ਠਾਨੈਂ।
ਭਵੈ ਗੁਰੂ ਇਹੁ ਸਬਿ ਅਨੁਮਾਨੈ ॥ ੧੧ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਂਨ ਲਗਾਵੈਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ,
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਕਰਾਵੈਂ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਆਇ ਨਿਤ,
ਦੈ ਭੇਟਾ ਘਰ ਜਾਵੈਂ।
ਅਬਦੁਲ ਖਾਂ ਢਾਢੀ ਜਸ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਜੰਗਨ ਕੀਰਚਿ ਵਾਰੈਂ।
ਐਸੇ ਰੰਗ ਢੰਗ ਸੋਂ ਉਚਰੈ,
ਕਾਯਰ ਸੁਨਿ ਰਨ ਪਾਰੈਂ[1] ॥ ੧੨ ॥
[1]ਜੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਵਕ ਆਇ ਰਬਾਬੀ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਰਾਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਹਮ,
ਪਾਏ ਸੁਖ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਜਿਮ ਲਕਰੀ ਬਾਵਨ ਕੇ ਕਰ ਕੀ[1],
[1]ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ।
ਬਢੀ ਸੰਗ ਉਨ ਹੀ ਕੈ।
ਪਾਰਸ ਸੰਗ ਲੋਹ ਹ੍ਵੈ ਕੰਚਨ[1],
[1]ਸੋਨਾ।
ਚੰਦਨ ਤਰੁ ਹ੍ਵੈ ਨੀਕੈ[1] ॥ ੧੩ ॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਰੱਖ਼ਤ ਚੰਗਾ ਭਾਵ ਚੰਦਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਤਜੋਂ ਗੁਰੂਅਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤੈ ਹਮ,
ਨੀਚਨ ਲਹੀ ਬਡਾਈ।
ਅਬਿ ਮਮ ਅੰਤ ਸਮਾ ਨਿਕਟਾਯੋ,
ਤਜਹੌਂ ਤਨ ਸਹਸਾਈ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਤਿਹ ਜਾਇ ਸੁਛੰਦਨ[1],
[1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਨਿਜ ਤਨ ਤ੍ਰਿਨ ਜਜੋਂ ਤਜਾਗਾ।

ਤਿਸ ਕਾ ਸੁਤ ਚਤੁਰਾ ਤਿਸ ਪਾਛੇ,
ਕੀਰਤਨ ਕਰਨੇ ਲਾਗਾ ॥ ੧੪ ॥
ਜਾਤੀ-ਮਲਕ ਪ੍ਰੋਹਤ ਗੁਰ ਕਾ,
ਇਨ ਹੀ ਦਿਵਸ ਮਝਾਰਾ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਦਯਾਰਾਮ ਕੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ,
ਤਜਿ ਪ੍ਰਲੋਕ ਪਧਾਰਾ।
ਲਾਲ ਚੰਦ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਬਿਧੀਏ,
ਗੁਰਮਤਿ ਬਿਬਿਧ[1] ਸਿਖੈ ਕੈ। [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।
ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਤੈ ਜਾਇ ਸਿੰਧ ਮੈਂ,
ਸਿੱਖੀ ਬਹੁ ਬਿਰਧੈ ਕੈ ॥ ੧੫ ॥
ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਪੀਰ ਜੋ ਤਹਿਂ ਥਾ,
ਗੁਰੁ ਸਿਖੀ ਕਾ ਦ੍ਵੈਸੀ[1]। [1]ਵਿਰੋਧੀ, ਵੈਰੀ।
ਕਰਾਮਾਤ, ਬਾਤਨ ਸੋਂ ਜੀਤਜੋ,
ਤਿਸ ਕੋ ਇਨ ਬਿਧਿ ਐਸੀ।
ਜਾਂ ਤੇ ਉਨਿ ਭੀ ਸਾਦਿਕ[1] ਸਿਖ ਹ੍ਵੈ, [1]ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ ਬਿਰਧਾਈ।
ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਤਹਿਂ ਰਹਿ ਇਹ ਦੋਊ,
ਗੁਰ ਪੁਰ ਗਏ ਸਿਧਾਈ ॥ ੧੬ ॥
ਇਸ ਹੀ ਤੌਰ ਔਰ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨ,
ਗੁਰੁ ਸਨਮੁਖ ਤਨ ਛੋਰੇ।
ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਸੱਚ ਖੰਡ ਬਡਭਾਗੇ,
ਬਸੇ ਬੰਧ ਭਵ ਤੋਰੇ[1]। [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋੜ ਕੇ।
ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਨਜਾਵਤ,
ਸੋ ਸਰੂਪ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।
ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਜਿਨ ਦਰਸ ਧਰਜੋ ਉਰ,
ਕਜੋਂ ਨ ਕਟੈਂ ਜਗਿ ਫੇਰੋ ॥ ੧੭ ॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਭੀ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਸਮਾਂ ਲਖਿ,
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬੁਲਵਾਏ।
ਕੀਰਤ ਬਿਸਤੀਰਤ[1] ਗੁਰ ਕੀ ਸਬਿ, [1]ਜਸ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।
ਕੀਰਤਪੁਰ ਚਲਿ ਆਏ।
ਦਰਸੈਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਸਿਖ,
ਹਰਸੈਂ[1] ਮਨ, ਧਨ ਬਰਸੈਂ[2]। [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ। [2]ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਰਸੈਂ ਫਰਕ ਨ ਹਰ ਸ਼ੈ[1] ਅਰਪਤ, [1]ਹਰ ਸ਼ੈ, ਹਰ ਚੀਜ਼।
ਜੇਤਕ ਲਜਾਵੈਂ ਘਰ ਸੈਂ[1] ॥ ੧੮ ॥ [1]ਘਰ ਤੋਂ।
ਜ਼ੇਵਰ ਰਤਨ ਹਥਜਾਰ ਬਸਨ ਅੱਸ੍ਵ,
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਮੋਲਕ।

ਖਰ੍ਹੇ[1] ਕਰੈਂ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵਰੇ[2],
[1]ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ। [2]ਅਰਦਾਸੀਏ।
ਪਰੈ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਗੋਲਕ।
[1]ਧਨ।
ਕੀਰਤਪੁਰ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ ਉਤਰੇ,
ਸਿੱਖ ਕੀਰਤਨ ਕਰਹੀਂ।
ਗੁਰੈਂ ਰਿਝਾਵਨ ਹਿਤ ਹੋਲੀ ਮੈਂ,
ਕੌਤਕ ਅਨਿਕ ਬਿਥਰਹੀਂ ॥੧੯॥
ਗਾਇ ਧਮਾਰ[1] ਵਾਇ[2] ਡਫ[3] ਝਾਂਜੈਂ[11],
[1]ਹੋਲੀ ਦਾ ਗੀਤ। (ਅ) ਚੌਦਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਾਲ। (ਏ) ਇਕਰਾਗਣੀ। [2]ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। [3]ਢੱਡਾਂ। [11]ਛੈਣੇ।
ਰੰਗ ਗੁਲਾਲ[1] ਉਡੈ ਹੈਂ।
[1]ਲਾਲੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇਰੰਗ ਦਾ ਸਿੰਘਾੜੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਰੰਗੀਨ ਆਟਾ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ[1] ਬਿਨੋਦ[2] ਕੁਲਾਹਲ[3],
[1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ। [2]ਕੌਤਕ। [3]ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਬਢੈ ਹੈਂ।
ਫਾਗ ਦਜੋਸ[1] ਗੁਰੁ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ,
[1]ਹੋਲੀ ਦੇ ਦਿਨ।
ਸੁਕਲ ਬਿਤਾਂਨੇ[1] ਤਾਨੇ।
[1]ਚਿੱਟੇ ਚੰਦੋਏ।
ਸੁਚ ਮਸਨੰਦ ਅਮੰਦ ਬੁਲੰਦੈ[1],
[1]ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੱਦੀ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੀ।
ਬਿਛੀ, ਥਟੇ ਉਪਧਾਨੇ[1] ॥੨੦॥
[1](ਉਪਰ) ਸਿਰਹਾਣੇਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਬਡ ਮੈਦਾਂਨ ਰਖਾਇ ਲਗਾਯੋ,
ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਂਨ ਮਹਾਨੈ।
ਧਰੇ ਕਮਲ ਕਰ ਮੈਂ ਕਰ ਨਾਤੀ[1],
[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਪੋਤ੍ਰੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਤੀਨੋ ਸੁਤਨ ਸੰਗਾਨੈ।
ਸਾਂਗਾ[1] ਜੋਧ[2] ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਲੌਂ,
[1]ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ। [2]ਜੋਧਾਰਾਇ ਕਾਂਗੜੇ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਸੋਹਿਤ ਸੁਭਟ ਸੁ ਭੱਲੋ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਸੂਰਮੇ।
ਥਿਰੇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਆਇ ਜਬੈ ਗੁਰੁ,
ਆਨੰਦ ਉਦਧਿ ਉਛੱਲੋ[1] ॥੨੧॥
[1]ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਛਲ ਪਿਆ।
ਤਿਸ ਦਿਸ ਲਾਇ ਰਹੇ ਥੇ ਸਿਖ ਚਖਿ[1],
[1]ਨੇਤ੍ਰ।
ਚਕਵਨ ਰਵਿ ਜਨ ਦਰਸੇ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਚਕਵਿਆਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਵੇਖਿਆ।
ਮਹਿਲ ਮੇਘ ਮੈ ਸੇ[1] ਗੁਰੁ ਨਿਕਸੇ,
[1]ਮਹਿਲਾਂ ਰੂਪ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ।
ਈਦ ਚਾਂਦ ਸੈਂ ਸਰਸੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ (ਮੁਬਾਰਕ)।
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਗੁਰੁ ਸੋਹਿਤ,
ਜਨ ਸੁਰ ਗਨ ਮੈਂ ਏਂਦ੍ਰ।
ਸਿੱਖ ਚਕੋਰ ਚਖਿ ਇਕ ਟਕ ਦਰਸੈਂ,
ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਰਾਕੇਂਦ੍ਰ[1] ॥੨੨॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਨੂੰ।
ਲਖਿ ਨਿਜ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ,
[1]ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਭਾਵ ਸਿੱਖੀ ਜਾਣ ਕੇ।
ਸੁਧਾ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟ[1] ਗੁਰੁ ਕਰਹੀਂ।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਰਖਾ।
ਪੁਰਵੈਂ ਮਨੋ ਕਾਮਨੈ ਸਬਿ ਕੀ,
ਤਾਪ ਸੋਕ ਦੁਖ ਹਰਹੀਂ।
ਜਨ ਗਨ ਕੌਤਕ ਅਨਿਕ ਦਿਖੈ ਹੈਂ,

ਗੁਰੁ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕੈ ਹੈਂ।
ਬਿਦ੍ਰੁਮ ਅਧਰਨ ਮੈਂ ਦੁਤਿ ਦਸਨਨ,
ਦਾਂਮਨ ਸੀ ਦਮਕੈ ਹੈ[1] ॥੨੩॥

[1]ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਰੂਪ ਮੂੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਭੁਜ ਬਲਵੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੁੰਡ ਸੀ,
ਰਿਪ ਅਖੰਡ ਜਿਨ ਖੰਡੇ[1]।

[1]{ਪ੍ਰਚੰਡ} ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਬਾਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਮਾਰੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁੰਡਲ* ਲੋਲ ਕਪੋਲਨ ਡੋਲਨ,

*ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਵੀ-ਕਲਪਣਾ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ:- 'ਮਨ ਮੋਤੀ ਜੇ ਗਹਿਣਾ ਹੋਵੈ।' ਨੱਕ ਕੰਨ ਛੇਦਨਾ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਬੰਧੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਜਾਂ ਅਨਮਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਬੋਲਨ ਧਰਮ ਸੁ ਮੰਡੇ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਸਿੱਖ) ਧਰਮ ਦੇਰਚਣਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਸਮੇਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੰਚਲ ਕੁੰਡਲ ਹਿਲਦੇ ਹਨ।

ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ[1] ਵਿਡੂਰਯ[2],

[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ। [2]ਮਣੀਆਂ।

ਵਿਚ ਵਿਚ ਲਾਲ ਸੁਹਾਵਤ।
ਜਨ ਉਡਗਨ ਬਿਬਿਧਿ ਮੁਖ ਸਸਿ ਢਿਗ,
ਝਲਕਤ ਛਲਕਤ ਭਾਵਤ[1] ॥੨੪॥

[1]ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ ਕੋਲ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਦੇ ਤੇ ਡਲ੍ਹਕਦੇ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ ਰਵਿ ਸੀ[1],

[1]ਸੂਰਜ ਵਰਗੀ।

ਚਵਰ ਚਾਰੁ ਜੁਗ ਢੁਰਹੀਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਚੌਰ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਝੁਲਦੇ ਹਨ।

ਆਵਤ ਹੰਸ ਚੁਗਨ ਜਨ ਮੁਕਤਾ[1],

[1]ਮੋਤੀ।

ਧਨਖ ਭੌਂਹ[1] ਪਿਖਿ ਮੁਰਹੀਂ।

[1]ਭ੍ਰਵੱਟਿਆਂ ਰੂਪ ਧਨੁਸ਼ ਨੂੰ।

ਪੋਸ਼ਸ਼ ਬਿਸਦ ਦਿਸਦ ਬਪੁ ਸੁੰਦ੍ਰ,
ਥਿਰੇ ਮਨੋ ਸੁਰਰਾਈ[1]।

[1]ਚਿੱਟੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ (ਐਉਂ) ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਇੰਦ੍ਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਕੰਚਨ ਦੰਡੀ ਖਰੇ ਦਹਿਨ ਦਿਸ,
ਬਾਂਏ ਸੁਭਟ ਮਹਾਂਈ[1] ॥੨੫॥

[1]ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਵਾਲੇ ਚੋਬਦਾਰ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮੇ ਖੜੇ ਹਨ।

ਅੱਗ੍ਰ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਮੇਵਰੇ[1],

[1]ਅਰਦਾਸੀਏ।

ਅਰਣ ਬਰਣ[1] ਸਬਿ ਸੋਹੈਂ।

[1]ਲਾਲਰੰਗ।

ਥੈਲੇ ਭਰੇ ਅਬੀਰ[1] ਗੁਲਾਲੀ[2],

[1]ਅਬੀਰ {ਅ: ਅਬੀਰ=ਕਸਤੂਰੀ, ਗੁਲਾਬ, ਕੇਸਰ ਤੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਲ।} [2]ਗੁਲਾਲ-ਲਾਲੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇਰੰਗ ਦਾ ਸਿੰਘਾੜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਰੰਗੀਨ ਆਟਾ।

ਅਲਤਾ ਕੁਮਿਕੁਮਿ ਕੋ ਹੈ[1]।

[1]ਅਲਤਾ-ਲਾਖ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਰੰਗ ਦੀ (ਕੁਮਿਕੁਮਿ) ਗੁਲਾਬਦਾਨੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਰਹੇ ਉਡਾਇ ਚਲਾਇੰ ਕੁਮਕੁਮਾ[1],

[1]ਲਾਖ ਦੇ ਗੋਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਲ ਭਰ ਕੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਚਲਾਈਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਨੇ ਪਤਲੇ ਤੇ ਭੁਰਭੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਠੋਹਕਰ ਵਜਣ ਤੋਂ ਫਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਕ ਤਕ ਪਿਚਕਾ[1] ਛੋਰਤ।

[1]ਪਿਚਕਾਰੀਆਂ।

ਜਨ ਸੰਧਜਾ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਈ,

ਘਟਾਂ ਕਿ ਬੂੰਦੈਂ ਡੋਰਤ[1] ॥੨੬॥
[1]{ਕਿ} ਜਾਣੋ ਬਦਲੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਡੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਜ ਅਵਾਜ ਨਿਕਾਰਤ ਭਰੂਆ[1],
[1]ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਰਾਗੀ ਰਾਗ ਧਮਾਰੈਂ[1]।
[1]ਇਕ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ।

ਗਾਵਤ ਭਾਵਤ ਕਰਤ ਹਾਸਰਸ,
ਕੋ ਕਿਹ ਦੇਵਤ ਗਾਰੈਂ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੁਰ ਸੂਰੇ,
ਸੰਗ ਉਮੰਗ ਖਿਲੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਖੇਡਦੇ ਹਨ।

ਰੰਗ ਉਲੀਚਤ[1] ਭੀਚਤ ਪਿਚਕਾ[2]
[1]ਪਿਚਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਭੀਚਤ) ਦਬਾ ਕੇਰੰਗ (ਉਲੀਚਤ)। [2]ਛਿੜਕਦੇ ਹਨ।

ਅਲਤਾ ਮੂਠ ਚਲੈ ਹੈਂ[1] ॥੨੭॥
[1]ਸੰਘਾੜੇ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ (ਭਰ ਕੇ) ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜਗ ਕੰਤ ਸੰਤ ਸਿੱਖਨ ਪਤਿ,
ਖੇਲਤ ਹੋਰੀ[1] ਆਛੈ।
[1]ਹੋਲੀ।

ਕਰਤ ਕਲੋਲ[1] ਲੋਲ ਗਤਿ[2] ਨਰ ਜਿਮ,
[1]ਕੌਤਕ। [2]ਚੰਚਲ ਚਾਲ।

ਬੋਲਤ ਬੋਲ ਬਿਲਾਛੈ[1]।
[1]ਵਿਲੱਖਣ, ਅਸਚਰਜ।

ਖੋਲ੍ਹਨ ਮੁਖ ਝੋਲਨ ਰੋਲਨ ਕੇ,
ਡੋਲ੍ਹਨ ਰੰਗ ਝਕਝੋਲਨ[1]।
[1](ਗੁਲਾਲ ਦੇ) {ਰੋਲਨ} ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਥੈਲਿਆਂ (ਝੋਲਿਆਂ) ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ {ਝਕਝੋਲਨ} ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਝਟਕਾ ਦੇ ਕੇਰੰਗ ਡੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਬੋਲ ਅਮੋਲਨ ਸੰਗ ਠਠੋਲਿਨ,
ਡੋਲਨ ਅਧਿਕ ਕਲੋਲਨ[1] ॥੨੮॥
[1]ਅਮੋਲਕ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਠੱਠਾ ਮਖ਼ੌਲ (ਕਰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਕੌਤਕਾਂ ਵਿੱਚ {ਡੋਲਨ} ਝੂਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪਰਧਾਨੇ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਮੁਖੀ।

ਪਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਲਸੈ ਕੈ[1]।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚਰੰਗੇ ਗਏ।

ਡਾਰ ਅਬੀਰ ਅਤਰ ਛਿਰਕਾਵਤ,
ਗੁਰੁ ਪਰ, ਮੋਦ ਬਢੈ ਕੈ।
ਤਿਨ ਪਰ ਭੀ ਗੁਰੁ ਭਰਿ ਮੁਠਿ ਅਲਤਾ[1],
[1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੮ ਦੇ ਅੰਕ ੨੬ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ।

ਲਾਘਵਤਾ ਕਰਿ[1] ਡਾਰੈਂ।
[1]ਫੁਰਤੀ ਕਰਕੇ।

ਮੀਂਡੈਂ ਮੁਖ ਡਾਢੀ ਪਰ ਜਬਰਨ[1],
[1]ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਮੁਖ ਉਪਰ (ਮੀਂਡੈ) ਮਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਉਚਾਰੈਂ ॥੨੯॥
ਮਾਨ ਸ੍ਰੇਯ ਮਹਾਂਨ ਸਿੱਖ ਨਿਜ[1],
[1]ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਮੰਨ ਕੇ।

ਸੰਗ ਉਮੰਗ ਖਿਲੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਖੇਡਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਮੇਲ ਸੁਹੇਲਾ[1]
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ।

ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖ ਦੈ ਹੈਂ।
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਨਿਤ ਏਕ ਜਾਂਮ[1] ਗੁਰੁ,
[1]ਪਹਿਰ।

ਮੇਲ ਖੇਲ ਇਮ ਕਰ ਕੈ।
ਤਾਰੇ ਸਿਖ ਅਪਾਰੈਂ ਭਵ ਤੇ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਹਰ ਕੈ ॥੩੦॥
ਹੋਲਾ ਮੇਲਾ ਪੂਰਨ ਕਰ ਕੈ,
ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਪੁਨ ਤੂਰਨ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।

ਬਡ ਦਰਬਾਰ ਕਰਜੋ ਦਿਨ ਚਤੁਰਥ,
ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਸੰਪੂਰਨ।
ਭੇਜਿ ਨਕੀਬ[1] ਬੁਲਾਏ ਆਏ, — [1]ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੇਵਾਦਾਰ।
ਜੇਵਰ ਤੇਵਰ[1] ਸਜ ਕੈ। — [1]ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕੱਪੜੇ।
ਭਾਇਨ ਬਿਬਿਧਿ ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਇਨ[1], — [1]ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਰਪਾਇਨ ਹਿਤ ਲਜ ਕੈ[1] ॥ ੩੧ ॥ — [1]ਅਰਪਣ ਵਾਸਤੇ {ਲਜ ਕੈ} ਲੱਝ ਕੇ ਭਾਵ ਲੱਭ ਕੇ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਭ੍ਰਿਤਨ[1] ਫਰਸ਼ ਸਰਸ ਕਰਿ[2], — [1]ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ। [2]ਸੁੰਦਰ ਵਿਛਾਈ ਕਰਕੇ।
ਤਨਜੋ ਬਿਤਾਨਾਂ[1] ਪਾਵਨ। — [1]ਚੰਦੋਆ।
ਝਾਲਰ ਜਰੀ ਝਮਕ ਝੁਕ ਝੂਲਤ,
ਮੁਕਤਾ ਲਰੀ ਸੁਹਾਵਨ[1]। — [1]ਜਰੀ ਦੀ ਝਾਲਰ ਝੁਕ ਕੇ ਝੂਲਦੀ ਤੇ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਗਮਗਾਤ ਅਤਿ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਕੰਚਨ ਥੰਭ ਥਿਰਾਏ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਥੰਮ ਭਾਵ ਚੋਬਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।
ਬਡ ਮਸਨੰਦ ਅਮੰਦ ਦੀਹ ਦੁਤਿ,
ਬੁਲੰਦ ਉਪਧਾਂਨ ਸੁਹਾਏ[1] ॥ ੩੨ ॥ — [1]ਬਹੁਤੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਗੱਦੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉੱਚੇ ਸਰਹਾਣੇ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂ ਪਰ ਲਗੋ ਚੰਦੋਆ ਚਮਕਤ,
ਚਕਿਤ ਚਿੱਤ ਚਖਿ ਦੇਖੈਂ[1]। — [1]ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚਕ੍ਰਿਤ (ਹੈਰਾਨ) ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਸੁਚ ਮਖਤੂਲ ਮੁਕੈਸ਼ੀ ਝਾਲਰ[1] — [1]ਸੁੱਚੇਰੇਸ਼ਮ ਤੇ ਮੁਕੈਸ਼ ਵਾਲੀ ਝਾਲਰ ਹੈ। {ਮੁਕੈਸ਼-ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਤੇ ਚਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ।}

ਲਾਲਨ ਲਰੀ ਬਿਸੇਖੈਂ[1]। — [1]ਲਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ।
ਪਦਮਰਾਗ ਆਦਿਕ ਮਨਿ ਅਨਗਨ,
ਜਟਯੋ ਚਾਂਦ ਮਧ ਚਮਕੈ[1]। — [1]ਲਾਲ ਕੰਵਲ ਵਰਗੇਰੰਗ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਣੀਆਂ (ਦਾ ਬਣਾ ਕੇ) ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਚੰਦ (ਚੰਦੋਏ ਦੇ) ਵਿਚਕਾਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਛੱਬਾ ਛੁੱਟਜੋ ਚਿੰਤ ਮਨਿ ਕਾ ਵਿਚ[1], — [1]ਵਿਚਕਾਰ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਦਾ ਛੱਬਾ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਨੀਲਮ ਹੀਰੇ ਦਮਕੈਂ[1] ॥ ੩੩ ॥ — [1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਸਾਰਦ[1] ਅਹਿ[2] ਸਬਿ ਛਬਿ[3] — [1]ਸਰਸੁਤੀ। [2]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ। [3]ਸੋਭਾ।
ਤਬਿ ਕਬਿ ਕੋਨ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਰਵਿ ਸਸਿ ਸੰਪਾ ਉਡਗਨ ਸਿਮਟੇਂ[1], — [1]ਸੂਰਜ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੰਪਾਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਤਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ। {ਸੰਪਾਤੀ- ਸੂਰਜ ਦੇਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਜਟਾਯੂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੀ।}

ਆਖਰ ਇਹੀ ਬਤਾਵੈਂ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਸਜਿ ਲਵਾਸ[1] ਸਬਿ, — [1]ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਜਾ ਕੇ।
ਤੂਰਨ ਆਇ ਥਿਰਾਏ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਸੂਰਜ ਮਲ ਜੀ,
ਅਨੀਰਾਇ ਸੰਗ ਆਏ ॥ ੩੪ ॥
ਬਹੁ ਸਿਤਕਾਰ ਪਿਆਰ ਸੈਂ ਭੁਜ ਗਹਿ[1], — [1]ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ।

ਨਾਤੀ[1] ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ।
[1]ਪੋਤ੍ਰੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ)।
ਜੇਵਰ ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜ੍ਵਾਹਰ[1],
[1]ਜਿਹੜੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਵਾਹਰ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਤੇਵਰ[1] ਅੰਗਨ ਸੁਹਾਏ।
[1]ਕਪੜੇ, ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਉਮਰ ਨਵੀਨ ਮ੍ਰਿਦੁਲ[1] ਨਿੰਮ੍ਰ ਅਤਿ,
[1]ਕੋਮਲ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਾਂਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੰ।
ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਭੂਰ ਮੁਖਿ ਦਮਕਤ,
ਸਮ ਸਸਿ ਸਦਨ ਅਨੂਪੰ[1] ॥੩੫॥
[1]ਉਪਮਾਰਹਿਤ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ (ਭਾਵ ਮੰਡਲ) ਵਰਗੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਪੇਖਿ ਸੁਰੇਸ[1] ਧਨੇਸ[2] ਚਕਿਤ ਹ੍ਵੈਂ[3],
[1]ਇੰਦ੍ਰ। [2]ਕੁਬੇਰ। [3]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰ ਕੀ ਬਿਭੌ[1] ਮਹਾਨੰ।
[1]ਬਿਭੂਤ, ਸੱਮਗ੍ਰੀ।
ਜਨ ਸੁਰ ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਮਘਵਾ ਲੌਂ[1],
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਸੋਹਿਤ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨੰ।
ਮਤ ਕੋਊ ਮਨ ਮਾਨੈ ਮ੍ਰਿਖਾ[1],
[1]ਝੂਠੀ।
ਉਸਤਤਿ ਕਵਿ ਨੈ ਗਾਈ।
ਅਚਰਜ ਨਹੀ ਸਾਚ ਹੀ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ,
ਜਹਾਂ ਗੁਰੁ ਜਗ ਸਾਂਈ ॥੩੬॥
ਕੀਰਤਨ ਕਰੈਂ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗੀ,
ਜੋ ਸੁਨਿ ਗੰਧ੍ਰਬ ਚੌਂਕੈਂ[1]।
[1]ਤ੍ਰੱਬਕ ਉਠਦੇ ਹਨ।
ਛਰੀ ਜਰਾਵ ਜਰੀ ਗਹਿ ਠਾਂਢੇ,
ਸੇਵਕ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੌਕੇਂ[1]।
[1]ਜੜਾਊ ਜੜੀਆਂ ਛਟੀਆਂ (ਭਾਵ ਛੋਟੀਆਂ ਚੋਬਾਂ) ਫੜ ਕੇ ਸੇਵਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹਨ।

ਜਨ ਗਨ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਦਰਸੈਂ ਇਕ ਟਕ,
ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮਰਸ ਘੂਟੈਂ[1]।
[1]ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਮਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।
ਪੋਖੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਸੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋ
[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਚਾਰ ਫਲ ਲੂਟੈਂ ॥੩੭॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਭੋਗ ਪਵਾਇ ਸ਼ਬਦ ਕਾ
ਉਠਿ ਅਰਦਾਸ ਸੁਧੈ ਕੇ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਤਈਂ ਨਿਜ ਗਾਦੀ,
ਊਪਰ ਭਲੇ ਬਿਠੈ ਕੈ।
ਬ੍ਰਿਧ ਅੰਸ[1] ਸ੍ਰੀ ਭਾਨੇ ਜੀ ਤੇ,
[1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਉਲਾਦ ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਭਾਈ ਸ੍ਰਵਣ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।

ਕੇਸਰ ਤਿਲਕ ਕਰੈ ਕੈ।
ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਨਲੇਰ ਏਕ ਧਰਿ,
ਤੀਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ ਲੈ ਕੈ ॥੩੮॥
ਜਗਬੰਦਨ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਦੀਨੀ,
ਨੰਦਨ ਨੰਦਨ ਤਾਂਈਂ[1]।
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ) ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ (ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ) ਦੇ ਪੁੱਤਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ)

ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਅਮੋਲ ਸਿਰੇਪਾ,
ਦੀਨੇ ਸਹਿ ਗੁਰਜਾਈ।
ਪੁਨ ਸੁਨਾਇ ਸਬਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਭਾਖਜੋ,
ਇਨ ਕੋ ਮਮ ਬਪੁ[1] ਮਾਨਜੋ।
[1]ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ।
ਰਾਗ ਰੋਖ ਬਿਨ ਤੀਨੋ ਪੁੱਤ੍ਰਨ,
ਝਟ ਉਠਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨਜੋ ॥੩੯॥
ਪੁਨਾ ਮਸੰਦਨ ਸੇਲੀ[1] ਟੋਪੀ,
[1]ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੬ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੨।
ਮਾਲਾ ਚੋਲੇ ਦੀਏ।
ਸੋ ਉਠਾਇ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਾਇ ਤਨ,
ਅਧਿਭੁਤ ਦੁਤਿ ਯੁਤ ਥੀਏ।
ਪੁਨ ਭਾਂਨੇ ਅੱਸ੍ਰ ਉਮਦਾ[1] ਕਲਗੀ,
[1]ਵਧੀਆ ਘੋੜਾ।
ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ ਅਰਪੇ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਸਰ ਹਯ,
ਜੋਧ ਸ਼ਾਹਿ ਸਮਰੱਪੇ ॥੪੦॥
ਭਲ੍ਹਨ, ਭਗਤੂ, ਮੋਹਨ, ਕਾਲੇ,
ਲਾਲ ਚੰਦ ਲੌਂ ਸਿੱਖਨ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਜ਼ੇਵਰ ਹਯ ਬਸਤ੍ਰ,
ਮੁਕਤਾ[1] ਦਏ ਬਿਲੱਖਨ[2]।
[1]ਮੋਤੀ। [2]ਵਿਲੱਖਣ, ਅਨੋਖੇ।
ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰ,
[1]ਢੇਰ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਧਨ ਆਯੋ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਾਥ ਤੈ ਗੁਰੁ ਭੀ,
ਭ੍ਰਿਤਹਿਂ ਬਹੁਤ ਧਨ ਦਿਜਾਯੋ[1] ॥੪੧॥
[1]ਨੌਕਰਾਂ (ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ) ਨੂੰ ਦੁਆਇਆ।
ਤੋਰ ਦਰਿੱਦ੍ਰ ਦਏ ਜਾਚਕਨ[1],
[1]ਮੰਗਤਿਆਂ ਦਾ।
ਜੇ ਗੁਰੁ ਸਨਮੁਖ ਆਏ।
ਪੇਖਿ ਲੋਗ ਨ੍ਰਿਪ ਅਚਰਜ ਮਾਨੈਂ,
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਵਹਿ ਜਾਏ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ,
ਸਮ੍ਰੱਥਤਾ[1] ਸਭਿ ਆਈ।
[1]ਸ਼ਕਤੀ।
ਬਦਨ ਸਦਨ ਦੁਤਿ[1] ਤਤਛਿਨ ਹੋਯੋ,
[1]ਮੁਖ ਸੋਭਾ ਦਾ ਘਰ।
ਮਦਨ[1] ਨਿਹਾਰ ਲਜਾਈ ॥੪੨॥
[1]ਕਾਮਦੇਵ।
ਬਡ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਉਮਾਹਿ ਪੇਖਿ ਸਿੱਖ,
ਚਾਹਿਂ ਬਿਦਾ ਸਬਿ ਹੋਏ।
ਪੈ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਅਬਿ ਤਨ ਤਜ ਹੈਂ,
ਸਮਝ ਇਹੈ ਦੁਖ ਪੋਏ[1]।
[1]ਦੁੱਖ 'ਚ ਪ੍ਰੋਏ ਗਏ, ਦੁੱਖ 'ਚ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਗਏ।
ਆਸਿਖ[1] ਆਇਸ[2] ਸੀਖਜਾ ਗੁਰੁ ਤੈ,
[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ। [2]ਆਗਿਆ।
ਲੈ ਸਿਖ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰ ਕੋ।

ਪਾਇ ਸਿਰੋਪਾ ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ,
ਚਲੇ ਕਹਿਤ ਜਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ॥੪੩॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ[1] ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੇ,
ਮਰਵਾਹੀ ਰਿਸ ਕੱਢ ਕੈ[1]।
ਕਹਯੋ ਪੌਤ੍ਰ ਕੋ ਦਈ ਗੁਰਿਜਾਈ,
ਲਾਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰਨ ਛੱਡ ਕੈ।
ਬਡ ਪੌਤ੍ਰ ਨੇ ਛਲ ਬਲ ਕਰਿ ਭਲ,
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਸੰਭਾਰਾ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਭੀ ਢਿਗ ਰਾਖਯੋ,
ਜਿਸ ਪਰ ਕਰੈ ਗੁਜਾਰਾ ॥੪੪॥
ਜਬਿ ਲਗ ਤੁਮ ਹੋ ਤਬਿ ਲਗ ਹੀ ਹਮ,
ਇਸ ਪੁਰ ਮਾਂਹਿ ਰਹੈ ਹੈਂ।
ਪਾਛੇ ਕਰਿ ਹਰਿਰਾਇ ਸ਼੍ਰੀਕਤ[1]
ਛੀਨ ਸਬੀ ਕੁਛ ਲੈਹੈਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਔਰ ਠੌਰ ਕਿਤ ਹਮਹੂੰ,
ਜਾਇ ਥਿਰੈ ਹੈਂ ਅਬਿ ਹੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਹੁ ਧੀਰਜ ਦੈ ਭਾਖਯੋ,
ਕਰੋ ਨ ਚਿੰਤਾ ਕਬਿ ਹੀ ॥੪੫॥
ਗੁਰੁ ਕਾ ਪੰਥ ਬਢੈ ਬਹੁ ਜਗ ਮੈਂ,
ਇਨੈਂ ਕਮੀ ਨਹਿ ਕਾਈ।
ਇਨ ਪੀਛੈ ਬਹੁ ਕਰੈਂ ਗੁਜਾਰਾ,
ਪੈਹੈਂ ਕਬੀ ਗੁਰਿਜਾਈ*।

ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੀ ਸੂਰਜ ਕੇ ਸਮ,
ਸੰਸਤਿ[1] ਬਡ ਪ੍ਰਕਾਸੈ।
ਬੈਨ ਐਨ ਸਤ ਪਤਿ ਕੇ ਸੁਨਿ ਮਨਿ,
ਭਈ ਮੋਦ ਵਹਿ ਖਾਸੈ[1] ॥੪੬॥
ਪੁਨਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਅਵਸਰ[1] ਪਿਖਿ,
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਅਸ ਭਾਖਯੋ।
ਮਮ ਸੁਤ ਸੂਧ[1] ਬਿਹਾਰ ਨ ਜਾਨੈ,
ਇਸ ਹਿਤ ਤੁਮ ਕਜਾ ਰਾਖਯੋ।
ਇਕ ਸੁਤ ਅਟਲਰਾਇ ਮਮ,
ਤੁਮਰੇ ਕੋਪ ਹੋਨ ਤੈ ਮਰਯੋ।
ਅਬਿ ਫਿਰ ਹਮੈ ਤੁਮਾਰੇ ਪੀਛੈ,
ਕਬੈ ਸ਼੍ਰੀਕਨ ਛਰਯੋ[1] ॥੪੭॥
ਸੁਨਿ ਘਰਨੀ ਤੈ[1] ਤਾਨ੍ਹੇ ਬਾਨੀ[2],
ਕੁਛ ਰਿਸ ਗੁਰ ਉਰਿ ਆਈ।

[1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
[1]ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਸ਼ਰੀਕਾ, (ਅ) ਈਰਖਾ।
*ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।
[1]ਉਲਾਦ।
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ। (ਅ) ਬਹੁਤ।
[1]ਸਮਾਂ, (ਅ) ਵਿਹਲ।
[1]ਸਿੱਧੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ।
[1]ਕਦੋਂ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੇ ਛੱਡਿਆ।
[1]ਘਰ ਵਾਲੀ (ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ) ਤੋਂ। [2]ਮਿਹਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਚਨ।

ਤਿਸ ਦਿਸ ਫੈਂਕ[1] ਰੁਮਾਲ ਹਾਥ ਕਾ,
[1]ਸੁੱਟ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਲੇਹੁ ਗੁਰਜਾਈ।
ਸਾਥ ਕਲੇਸ਼ ਲਈ ਦੁਖ ਦੈ ਹੈ,
ਸਿਰ ਲੌਂ ਦੈਨੋ ਪੈ ਹੈ।
ਪੈ ਤੁਵ ਨੰਦਨ ਕੇ ਘਰ ਨੰਦਨ,
ਜਗ ਬੰਦਨ ਬਿਦਤੈ ਹੈ ॥ ੪੮ ॥
ਮੰਡ ਘੁਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਿਹੰਡੈ,
ਅਰਿ ਅਖੰਡ ਬਲਵੰਡੈ[1]।
[1]ਤਿੱਖੇ ਜੰਗ ਰਚ ਕੇ ਬਲਵਾਨ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ {ਅਖੰਡ} ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਸ ਕਰੇਗਾ।
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਝੁੰਡ ਬਖੇਰੈ
ਧਰਾ, ਅਡੰਡਨ ਡੰਡੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਧੜ ਸਿਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖਲਾਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ (ਅਡੰਡਨ) ਆਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਡ ਦੇਵੇਗਾ।
ਮੰਡੈ ਨਿਜ ਜਸ ਅੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡੈ,
ਮਤ ਪਖੰਡ ਗਨ ਖੰਡੈ[1]।
[1]ਆਂਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਸ ਫੈਲਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਾਖੰਡੀ ਮੱਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰੇਗਾ।
ਮਾਰਤੰਡ ਆਖੰਡਲ ਕੇ ਸਮ,
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਚੰਡ ਬਰਬੰਡੈ[1] ॥ ੪੯ ॥
[1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ ਤਿਖੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਗੇ।
ਬੀਰ ਬਲੀ ਬਡ ਪੰਥ ਚਲੈ ਹੈ,
ਖ੍ਵੈ ਹੈ[1] ਤੁਰਕਨ ਸ਼ਾਹੀ।
[1]ਨਾਸ ਕਰੇਗਾ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਔ ਜਗ ਗੀਰੀ[1]
[1]ਜਗਤ ਨੂੰ ਫਤਹ ਕਰਨਾ।
ਹਿੰਦੁਨ ਹੱਦ ਰਖਾਹੀ[1]।
[1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਬਡ ਦੀਪਕ ਹ੍ਵੈ ਹੈ,
ਕਰੈ ਕਮਾਲ ਉਜਾਲਾ[1]।
[1]ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ।
ਪੈ ਤਿਸ ਹੀ ਲੌ ਰਹਿ ਗੁਰ ਗਾਦੀ,
ਪਾਛੇ ਪੰਥ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੫੦ ॥
ਇਤਜਾਦਿਕ ਭਾਵਿੱਖਤ ਬਾਚ[1] ਬਹੁ,
[1]ਬਚਨ।
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਖਸਟਮ ਟੇਰੇ[1]।
[1]ਕਹੇ।
ਪਾਂਹਨ ਲੀਕ ਅਲੀਕ ਨੀਕ ਸਬਿ,
ਸਚ ਲਖਿ ਨਿਜ ਪਤਿ ਕੇਰੇ[1]।
[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲੀਕ ਵਾਂਗ ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੱਚੇ ਬਚਨ ਜਾਣ ਕੇ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ ਭਈ ਮੁਦਤ ਸੁਨਿ,
ਗੁਰੁ ਘਰ ਨਿਸ ਬਸ ਆਛੈ।
ਆਏ ਬਾਹਰ ਜਾਹਰ ਈਸ਼ਰ,
ਜਿਨੈ ਜੁਗੀਸ਼ਰ ਬਾਂਛੈ ॥ ੫੧ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹੇਤ ਉਧਾਰਨ ਸਿੱਖਨ,
ਨਰ ਪਰ ਕ੍ਰਿਆ[1] ਕਰਹੀਂ।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਆ।
ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਲਖੇ ਗੁਰੁ ਜਿਨ ਦਿਢ,

ਸੋ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰਹੀਂ ॥੫੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਯਾ ਬਿਧਿ ਜਲਧ ਬਵੇਕ[1] ਗੁਰੁ, — [1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।
ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵਨ ਕੀਨ।
ਪਿਖਿ ਨਿੰਮ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਤਿ,
ਕਰੈਂ ਸਨੇਹ ਨਵੀਨ ॥੫੩॥
ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1] ਬਿਵਹਾਰ ਸਬਿ, — [1]ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ।
ਹਸਤਾਮਲ ਸਮਝਾਨ[1]। — [1]ਹੱਥ 'ਤੇਰੱਖੇ ਔਲੇ ਵਾਂਗ (ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਕੇ) ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਸਿਖ ਗਨ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕੋ,
ਕਰਿ ਬਿਸ਼ੋਕ[1] ਦੈ ਗਜਾਨ ॥੫੪॥ — [1]ਸ਼ੋਕਰਹਿਤ।
ਕੋਠਾ ਜੋ ਇਕ ਪ੍ਰਿਥਮ ਹੀ,
ਪੁਰੀ ਪਤਾਲ ਮਝਾਰ।
ਰਚ ਰਾਖਯੋ ਥਾ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ,
ਪਹੁੰਚੇ ਮਨ ਮੁਦ ਧਾਰ ॥੫੫॥
ਚੌਪਈ:
ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਸਕਲ ਪ੍ਰਵਾਰੂ।
ਤਹਿਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਸੰਗਾਰੂ।
ਗੁਰ ਕਾ ਗਵਨ ਪ੍ਰਲੋਕ[1] ਵਿਚਰ ਕੈ। — [1]ਪ੍ਰਲੋਕ ਜਾਣ ਭਾਵ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ।
ਸ਼ੋਕਾਤੁ[1] ਸਬਿ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਭਰ ਕੈ ॥੫੬॥ — [1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ।
ਚਿੱਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਸੇ ਗੁਰੈਂ ਨਿਹਾਰੇ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ (ਉਹ ਸਾਰੇ) ਲਿਖੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਰਗੇ (ਜੜੇ ਹੋਏ) ਦੇਖੇ।
ਦੇਹ ਗੇਹ ਕੇ ਨੇਹ ਬਿਸਾਰੇ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ।
ਲਗੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਬਿ ਕੀ ਗੁਰੁ ਮਾਂਹੀ।
ਬਾਤ ਨ ਕਰੈ ਕੋਇ ਸੰਗ ਕਾਂਹੀ ॥੫੭॥
ਪੈ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਬਿ ਇਮ ਕੈਹੈਂ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਮੰਦ ਭਾਗੀ ਹਮ ਸੰਗ ਨ ਜੈਹੈਂ[1]। — [1]ਜਾਵਾਂਗੇ।
ਪੁਨ ਗੁਰਿ ਸਭਿ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਸਾਰੀ।
ਅਪਨੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੫੮॥ — [1]ਵਰਖਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਸਬਿ ਕੇ ਉਰ ਦਯੋ।
ਜਿਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਨਿ ਇਹੁ ਦਿਢ ਠਯੋ[1]। — [1]ਪੱਕਾ (ਨਿਸਚਾ) ਹੋ ਗਿਆ।
ਤੀਨੋ ਕਾਲ ਮ੍ਰਿਖਾ[1] ਜਗ ਅਹੇ। — [1]ਮਿਥਿਆ, ਝੂਠਾ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਸਾਖੀ ਨਿਤ ਰਹੇ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ (ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ) ਸਦਾ (ਕਾਇਮ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ ਗਜਾਤਾ ਜੋਈ[1]। — [1]ਤਿੰਨਾਂ ਅਵਸਥਾਂ (ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਤੇ ਸਖੋਪਤ) ਦਾ ਜੋ ਜਾਣੂ ਹੈ।
ਨਿਸਚੇ ਹਮ ਆਤਮ ਹੈਂ ਸੋਈ।
ਦੇਹ ਸਬੰਧ ਹਮੈਂ ਕੁਛ ਨਾਹੀ।
ਜਨਮਯੋ ਇਹੁ ਤਨ ਮਰ ਹੈ ਯਾਹੀ ॥੬੦॥
ਮਰਣ ਪ੍ਰਾਣ ਬਿਜੋਗ ਕਲਾਪਕ[1]। — [1]ਦੇਹ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਮਰਣਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਹਮ ਨਭ ਜਯੋਂ[1] ਬਿਜਾਪਕ। — [1]ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ।
ਤਨ ਮਿਥਜਾ ਜਢ ਦੁਖਦ ਨਿਹਾਰੋ।
ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦਰੂਪ ਹਮਾਰੋ[1] ॥੬੧॥ — [1]ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।
ਕਟੈ ਨ ਜਰੈ ਨ ਗਰੈ ਕਦਾਂਹੀ[1]। — [1]ਉਹ ਆਤਮਾ ਨ ਕੱਟੀਦਾ ਹੈ ਨ ਸੜਦਾ ਹੈ ਨ ਕਦੇ ਗਲ਼ਦਾ ਹੈ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਆਤਮ ਮੈਂ ਨਾਹੀ।
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਰਰੈਂ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
'ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ' ॥੬੨॥
ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਬਿ ਕੋ ਦਿਢ ਭਯੋ।
ਭਏ ਬਿਸ਼ੋਕ ਸੋਕ ਸਭਿ ਗਯੋ।
ਪੁਨ ਬਹਿਰੰਤ੍ਰ ਤੈ ਸੋ ਕੋਠਾ[1]। — [1]ਫੇਰ ਉਹ ਕੋਠਾ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ।
ਲੇਪਨ ਕੀਨ ਸੁਗੰਧਿਤ ਸੋਠਾ[1] ॥੬੩॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਨਾਲ।
ਕੁੰਕਮ[1] ਚੰਦਨ ਅਗਰ[2] ਕਪੂਰ। — [1]ਕੇਸਰ। [2]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ ਲੱਕੜੀ।
ਬਿਬਿਧਾ ਅਤਰ ਛਿਰਕਯੋ ਭੂਰਿ।
ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਫੂਲ ਲਰਕਾਈ।
ਫੈਲ ਸੁਗੰਧੀ ਗਈ ਦਿਸਾਈ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਸਾਰੇ ਪਾਸੀਂ।
ਡਾਰ ਕੁਸਾਸਨ* ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਿਛੌਨਾ[1]। — [1]ਦੱਭ ਦੇ ਆਸਣ ਦਾ ਕੋਮਲ ਵਿਛਾਉਣਾ ਵਿਛਾ ਕੇ। *ਦੱਭ ਦਾ ਆਸਣ ਵਿਛਾਉਣਾ ਤੇ ਕੋਲ ਘਿਉ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲਣਾ ਆਦਿ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ' ਆਦਿ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਕੀਨ ਘ੍ਰਿਤ ਦੀਪਕ ਢਿਗ ਤੋਨਾ[1]। — [1]ਤਿਸ (ਆਸਨ) ਕੋਲ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਪਰ ਸਾਰੀ[1]। — [1]ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਉੱਪਰ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੬੫॥ — [1]ਵਰਖਾ।
ਕਹਯੋ ਕਰੋ ਸਬਿ ਮੰਗਲ ਚਾਰੂ।
ਪਢੋ ਸ਼ਬਦ ਸਾਨੰਦ ਉਦਾਰੂ।
ਹਮ ਜੈਹੈਂ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮੂੰ।
ਕਰਯੋ ਨ ਸ਼ੋਕ ਰਰਯੋ ਸਤਿਨਾਮੂ ॥੬੬॥
ਸੋ ਪ੍ਰਿਯ ਮਮ[1] ਜੋ ਕਹਯੋ ਕਮਾਵੈ। — [1]ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸੋ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਪਾਵੈ।
ਅਸ ਕਹਿ ਦੈ ਕਰਿ ਸਬਿਨ ਦਿਲਾਸਾ[1]। — [1]ਭਰੋਸਾ।
ਧੀਰਜ ਗਯਾਂਨ ਦੀਨ ਨਿਜ ਖਾਸਾ[1] ॥੬੭॥ — [1]ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤਾ।
ਪੁਨਾ ਜੋਧ ਸ਼ਾਹ ਭਾਨੇ ਤਾਂਈਂ।
ਕਹਯੋ ਸਾਤ ਦਿਨ ਰਹੋ ਇਥਾਂਈਂ।
ਸਪਤਮ ਦਿਨ ਹਰਿ ਰਾਇ ਕਿਵਾਰੈਂ[1]। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ।
ਖੋਲ੍ਹੈ, ਪੁਨ ਸੋ ਹਮੈਂ ਨਿਹਾਰੈ ॥੬੮॥
ਇਮ ਕਹਿ ਪ੍ਰਭ ਕੋਠੇ ਮੈਂ ਗਏ।

ਦ੍ਵਾਰ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜੁਤ ਕਏ[1]।
[1]ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਬੈਸੇ ਪਦਮਾਸਨ[1] ਗੁਰੁ ਈਸ਼ਰ।
[1]ਸੱਜੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਖੱਬਾ ਪੈਰ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਟ ਤੇ ਸੱਜਾ ਪੈਰਰੱਖ ਕੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਫੜਨਾ, ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਠੋਡੀਰੱਖ ਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹ ਜਮਾਉਣੀ।

ਜੈਸੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਿੱਧ ਜੁਗੀਸ਼ਰ ॥੬੯॥
ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੋ ਰੋਕ ਗੁਸਾਂਈਂ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਤਿ ਟਿਕਾਈ।
ਜਦੁ ਪਤਿ ਜਿਮ[1] ਨਿਰਜਨ ਬਨ[2] ਮਾਂਹੀ।
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਂਗ। [2]ਉਹ ਜੰਗਲ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਾਇ ਸਮਾਧੀ ਸਾਧੀ ਆਹੀ[1] ॥੭੦॥
[1]ਲਾ ਲਈ ਹੈ।

ਛੈ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਥਿਰ[1] ਰਖੀ ਸਮਾਧੀ।
[1]ਟਿਕ ਕੇ।

ਅਦ੍ਵੈ ਅਚੱਲ ਸਰੂਪ ਅਗਾਧੀ।
ਬਡੀ ਫਜਰ[1] ਸਾਤਮ ਦਿਨ ਲਾਗੇ[2]।
[1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। [2]ਜਦੋਂ ਸੱਤਵਾਂ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਫੋਰ ਕਪਾਰ[1] ਗਏ ਤਨ ਤਜਾਗੇ ॥੭੧॥
[1]ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਫੋੜ ਕੇ।

ਗੁਰੁ ਆਗਵਨ ਸੁਰਨ ਸੁਨਿ ਫੌਰਨ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੁਣ ਕੇ {ਫੌਰਨ} ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ।

ਸਜਿ ਬਿਵਾਂਨ ਬਡ ਉਤਸ਼ਵ[1] ਤੌਰਨ।
[1]ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਸਬਿ ਤਹਿਂ ਆਏ।
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਕਰ ਸੁਮਨ ਬਸਾਏ[1] ॥੭੨॥
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਪੁਨ ਬਿਵਾਂਨ ਇਕ ਆਯੋ।
ਰਵਿ ਸਸਿ ਸੰਪਾ ਜਨ ਸਿਮਟਾਯੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਸੰਪਾਤੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। {ਸੰਪਾਤੀ=ਸੂਰਜ ਦੇਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਜਟਾਯੂ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ।}

ਮਣ ਗਣਰਚਿਤ ਖਚਤ ਜਗਮਗਹੀਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਣੀਆਂ (ਰਚਿਤ) ਘੜ ਕੇ (ਖਚਤ) ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ ਦੀਪ ਸੇ ਜਗਹੀਂ ॥੭੩॥
ਪੁਤਲੀ ਚਾਰ ਚਵਰ ਕਰ ਲੀਏ[1]।
[1]ਚਾਰ ਪੁਤਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚੌਰ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਲਸ ਉਤੰਗ ਪਤਾਕਾ ਥੀਏ[1]।
[1]ਉੱਚੇ ਕਲਸ ਤੇ ਝੰਡੀਆਂ (ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ) ਹਨ।

ਬੇਗਵੰਤ ਅਤਿ ਇਛਜਾ ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ।

ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕਰੀ ਅਸਵਾਰੀ ॥੭੪॥
ਗੀਰਬਾਂਨ[1] ਸਬਿ ਆਨ ਚੁਫੇਰੇ।
[1]ਦੇਵਤੇ।

ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਉਚਾਰ ਬਧੇਰੇ।
ਕੁਸਮਾਂਜਲ[1] ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਰਸਾਂਵੈਂ।
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ।

ਕਲਪ-ਤਰੂ[1] ਫੁਲ ਮਾਲ ਚਢਾਵੈਂ ॥੭੫॥
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ।

ਦੇਵ ਬਧੂਟੀ[1] ਅੱਗ੍ਰ ਨਾਚੈਂ।
[1]ਅਪੱਛਰਾਂ।

ਕਮਲਾਸਨ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਬਾਚੈ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਸਤਤ ਦੇ ਛੰਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸੁਰ ਕੇ ਪੁਰ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਜਾਵੈਂ।
ਦਰਸ ਹੇਤ ਸੋ ਆਗੈ ਆਵੈਂ ॥੭੬॥
ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਗੰਧਿ ਮਹਕਾਵੈਂ।

ਮੰਗਲਚਾਰ[1] ਉਚਾਰ ਸੁਨਾਵੈਂ। [1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੈਂ।
ਅਭਿਖੇਕੈ[1] ਜੈ ਧੁਨੀ ਉਚਾਰੈਂ ॥੭੭॥ [1]ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਹਿਂ ਲਗ ਪਹੁੰਚਨ ਜਿਹ ਸੁਰ ਸ਼ਕਤੀ।
ਤਹਿਂ ਪਹੁੰਚਾਇ ਫਿਰੈਂ ਸਹਿ ਭਗਤੀ[1]। [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਣੇ।
ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਵੈਕੁੰਠਹਿਂ ਤੈ ਪਰ[1]। [1]ਪਰੇ ਭਾਵ ਅੱਗੇ।
ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਗੁਰੁਪੁਰਿ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਵਰ ॥੭੮॥
ਜਹਾਂ ਨ ਮਾਯਾ ਦੁੰਦ[1] ਬਿਆਪਤ। [1]ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਪਦਾਰਥ ਭਾਵ ਹਰਖ ਸੋਗ ਆਦਿ। (ਅ) ਦੁੱਖ।
ਇਕ ਰਸ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਰਹਾਵਤ।
ਔਰ ਸੁਰਨ ਕੇ ਪੁਰ ਹੈਂ ਜੇਤੇ।
ਤੀਨ ਦੋਸ਼ ਕਰਿ ਬਿਜਾਪਤ[1] ਤੇਤੇ ॥੭੯॥ [1]ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਹਨ।
ਪੁੰਨਜ ਜੱਨਜ ਫਲ ਭੁਗ ਹ੍ਵੈਂ ਖੀਨੈ[1]। [1]ਪੁੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਫਲ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਤਿ ਸਹਿਤਾ[1] ਕਾ ਦੁੱਖ ਅਤਿ ਪੀਨੈ। [1]ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਾਣ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਨ ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ।
ਅਰ ਅਸੁਰਨ[1] ਡਰ ਸਬਿਨ ਰਹਾਈ। [1]ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਮੈਂ ਯਹਿ ਤੀਨੋ ਨਾਹੀ ॥੮੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਬਸੇ, ਸੁਰਨ ਰਹੱਸ[1] ਅਤਿ ਕੀਨ। [1]ਅਨੰਦ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਤਨ ਯੁਤ ਸਿੱਖਨ ਕੀ, ਗਾਥਾ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੮੧॥

ਚੌਪਈ:

ਜਬਿ ਕੋਠੇ ਮਧ ਥੇ ਗੁਰੁ ਗਏ।
ਸਿੱਖ ਚੁਫੇਰੇ ਥਿਰ ਰਹਿਵਏ[1]। [1]ਬੈਠੇ ਰਹੇ।
ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਕਰਤ ਗੁਜਾਰੇ।
ਛੈ ਦਿਨ, ਸਾਤਮ ਦਿਵਸ ਸਕਾਰੇ[1] ॥੮੨॥ [1]ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ)।
ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਨਭ[1] ਚਮਕ ਬਿਵਾਂਨਨ। [1]ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਲਾਲਰੰਗ।
ਪਿਖਿ, ਜੈ ਧੁਨਿ ਸੰਖਨ ਸੁਨਿ ਕਾਨਨ।
ਬੁਧਿਵਾਂਵਨ ਸਿੱਖਨ ਦਿਢ ਜਾਨਾ।
ਗੁਰੁ ਸਹਿ ਸੁਰਨ[1] ਗਏ ਅਸਮਾਨਾ ॥੮੩॥ [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮੇਤ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨ੍ਹਾਇ ਹ੍ਵੈ ਤਜਾਰੈ।
ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ ਕੀਨ ਥਿਰ ਦ੍ਵਾਰੈ[1]। [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਕੇ।
ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਿਵਾਰ ਆਪ ਹੀ ਜਬੈ।
ਗੁਰੁ ਤਨ ਪਿਖਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨੁ ਤਬੈ ॥੮੪॥
ਥਿਰੇ ਕੁਸਾਸਨ ਪੈ ਪਦਮਾਸਨ[1]। [1]ਦੱਭ ਦੇ ਆਸਣ 'ਤੇ ਪਦਮ ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।
ਲਗੇ ਕੰਧ ਸੋਂ ਕੰਧ ਸ੍ਵਾਸ ਨ[1]। [1]ਕੰਧ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸਨ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜਾਇ ਪਗ ਬੰਦੇ।

ਗੁਰੁ ਸੁਤ, ਭਾਨਾ, ਜੋਧ, ਮਸੰਦੇ ॥ ੮੫ ॥
ਸਤਲੁਜ ਜਲ ਮੰਗਵਾਇ ਨੁਵਾਏ।
ਸੁਠ ਬਿਵਾਂਨ ਪਰ ਧਰਿ ਪੌਢਾਏ[1]।
[1]ਲੰਮੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।
ਗੁਰੁ ਪਤਨੀ ਜੁਗ ਸਹਿ ਤਿਯ ਔਰੈਂ।
ਆਈ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਡਾਰਤ ਗੌਰੈਂ ॥ ੮੬ ॥
ਖੁਲ੍ਹੇ ਕੇਸ ਤਨ ਤਾੜਤ[1] ਕੂਕੈਂ*।
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। *ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਮਹਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਠ ਸਨ ਕਿ "ਮਤ ਮੈ ਪਿਛੈ ਕੋਈ ਰੋਵਸੀ ਸੋ ਮੈ ਮੂਲਿ ਨ ਭਾਇਆ ॥"
ਤੁਮ ਬਿਨ ਜਗ ਸੁਖ ਪਾਤ ਅਲੂਕੈਂ[1]।
[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚੋਂ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਵਾਂਗ ਹਨ।
ਦਰਸ਼ਨ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬਿਸਮੋਹੈਂ[1]।
[1]ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਮੁਖ ਕੀ ਕਾਂਤਿ[1] ਜਿਯਤ ਸਮ ਸੋਹੈ ॥ ੮੭ ॥
[1]ਚਮਕ।
ਪਸ਼ਮੰਬਰ[1] ਪਾਟੰਬਰ[2] ਪਾਏ।
[1]ਪਸ਼ਮ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਊਪਰ ਫੂਲ ਸਮ੍ਹਾਲ ਬਸਾਏ[1]।
[1]{ਸਮ੍ਹਾਲ} ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਭਾਵ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ।
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਰੀ।
ਇਕ ਦਿਸ ਅਖਿਲ ਚਮੂੰ[1] ਗੁਰੁ ਖਰੀ[2] ॥ ੮੮ ॥
[1]ਸਾਰੀ ਫੌਜ। [2]ਖੜੀ ਹੈ।
ਰੋਵਨ ਕਰਤ ਭਰਤ ਬਡ ਸ੍ਵਾਸੈਂ[1]।
[1]ਵੱਡੇ ਸਾਹ ਭਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਕਹੈਂ ਕੌਨ ਪੁਰਵੈ[1] ਹਮ ਆਸੈਂ।
[1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇਗਾ।
ਭਈ ਭੀਰ ਸਬਿ ਫੂਲ ਬਸਾਵੈਂ।
ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਜਾਵੈਂ ॥ ੮੯ ॥
ਮਿਲਿ ਭਲ ਸਿੱਖਨ ਸੁਤਨ ਮਸੰਦੈਂ।
ਲਯੋ ਬਿਵਾਂਨ ਉਠਾਇ ਬੁਲੰਦੈ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਚਵਰ ਢੁਰਾਵੈਂ।
ਧਨ ਗਨ ਕੰਚਨ[1] ਫੂਲ ਬਸਾਵੈਂ ॥ ੯੦ ॥
[1]ਸੋਨਾ।
ਚਲੇ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤ ਆਗੇ।
ਪਾਵੈਂ ਧਨ ਜਹਿਂ ਪੌੜੀ ਲਾਗੇ।
ਚੰਦਨ ਚਿਖਾ ਬੁਲੰਦ ਚਿਨਾਈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਧਰਿ[1] ਲਕਰੀ ਬਹੁ ਪਾਈ ॥ ੯੧ ॥
[1](ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ) ਰੱਖ ਕੇ।
ਸੂਰਜ ਮਲ ਜਬਿ ਅਗਨੀ ਦੀਨੀ।
ਕੂਕੈਂ ਨਿਸਰੀ[1] ਸਬਿ ਕੀ ਪੀਨੀ[2]।
[1]ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। [2]ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਪਾਯਕ[1] ਸੁਭਟ ਰੁਦਨ ਬਹੁ ਕਰਹੀਂ।
[1]ਦਾਸ।
ਕਹੈਂ ਸਰਨ ਹਮ ਕਾਂ ਕੀ ਫਰਹੀਂ ॥ ੯੨ ॥
ਹੇ ਗੁਰ ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੌਨ ਹਮਾਰੀ।
ਸੁਧ ਲੈਹੈ ਕੈਹੈ[1] ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੀ।
[1]ਕਰੇਗਾ।
ਪੁਨੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਹੇਰਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।
ਅਬਿ ਰਖਕ ਕੋ ਰਹਯੋ ਨ ਮੇਰਾ ॥ ੯੩ ॥

ਗਹਿ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਦੂਖ ਬਡ ਦੈ ਹੈਂ।
ਉਸ ਜੀਵਨ ਤੈ ਮਰਨ ਭਲੈ ਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਚਲੌਂ ਗੁਰੂ ਕੈ ਸੰਗੈ।
ਅਸ ਵਿਚਾਰ ਉਰਿ ਧਾਰਿ ਉਮੰਗੈ ॥ ੯੪ ॥
ਛਾਰ ਮਾਰ ਵਿਚ ਚਿਖਾ ਸੁ ਪਯੋ।
ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰ ਧਰਿ ਮੁਖ ਜਰ ਗਯੋ।
ਤਿਮ ਹੀ ਕੂੱਦਯੋ ਸਾਂਗਾਰਾਨਾ।
ਗੁਰੁ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਦੁਖਦ ਪਛਾਨਾ ॥ ੯੫ ॥
ਸਿੱਖ ਏਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਰਿਦਿੱਤਾ।
ਤਿਨ ਭੀ ਜਰ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਲਿਤਾ।
ਔਰ ਕਿਤਕ ਰਜਪੂਤਨ ਤਬੈ।
ਕਸਦ[1] ਕੀਨ ਕੂਦਨ ਕਾ ਜਬੈ ॥ ੯੬ ॥

[1]ਅ: ਇਰਾਦਾ।

ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁਨਾ ਸਬ ਬਰਜੇ।
ਜੋਧ ਆਦਿ ਸੁਭਟੋਂ ਨੇ ਤਰਜੇ[1]।

[1]ਤਾੜੇ।

ਅਰੁ ਗੁਰੁ ਭੁਜ ਖੁਦ ਉਨ ਕੀ ਗਹੀ।
ਦੈਂਹੁਂ ਨ ਤੁਰਕੈਂ ਬਾਨੀ ਕਹੀ* ॥ ੯੭ ॥

*ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਿਦਿੱਤਾ ਆਦਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਚਿਖਾ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਸੜ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਇਹ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਨਵੀਨ ਖੋਜ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੇਖਕ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਹਸਿਨ 'ਫਾਨੀ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦਬਿਸਤਾਨੇ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਚਿਖਾ 'ਚ ਪੈ ਕੇ ਸੜ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਵਾਈ ਦਾ ਸੇਵਕ ਇਕ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਸਿਖ ਰੈਫ੍ਰੰਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨੰ: ੬੪੬/੧੧੨, ਸਫ਼ਾ ੮੩)

ਕਰ ਕਪਾਲ ਕਿਰਿਆ ਪੁਨ ਚਲੇ।
ਹਿਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਰ ਤ੍ਰਿਨ* ਭਲੇ।

*ਕਪਾਲ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਕੱਖ ਤੋੜਨੇ ਆਦਿ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨਮਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿਖ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਣਬਣ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਥਨ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਰੋਦਨ ਕਰੈਂ ਸਿਖ ਗਨ ਭੂਰੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੌਨ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੇ ॥ ੯੮ ॥
ਤਥਾ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਰੁਵੈਂ ਹੈਂ।
ਕੋ ਸਿਤਕਾਰ ਹਮਾਰ ਕਰੈ ਹੈ[1]।

[1]ਕਰੇਗਾ।

ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਦੇਸ ਪ੍ਰਵਾਰੂ।
ਰੋਇ ਕਹੈਂ ਕੋ ਹਮੈਂ ਸੰਭਾਰੂ ॥ ੯੯ ॥
ਜਨ ਕਰੁਨਾ ਰਸ ਡਾਰਯੋ ਡੇਰਾ।
ਗੁਰੁ ਬਜੋਗ ਤੈ ਕਸ਼ਟ ਬਧੇਰਾ।
ਭਾਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸਬਿ ਸਮਝਾਏ।

ਗੁਰੁ ਜੀਵਤ ਸਦ ਅੰਗ ਸੰਗਾਏ ॥੧੦੦॥
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਸਿਮਰੈ ਜੋ ਜਹਾਂ।
ਪੁਰਵੈਂ ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਧਾ ਤਿਹ ਤਹਾਂ।
ਸ਼ਕਤਿ ਬੁਲੰਦ ਜਗਤ ਜਿਨ ਕਾਦਰ[1]।
ਗੁਰੁ ਸਦ ਹੀ ਹੈਂ ਹਾਦਰ ਨਾਦਰ[1] ॥੧੦੧॥
ਔਰ ਲੋਗ ਜਗ ਕੇ ਹੈਂ ਜੈਸੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਨ ਲਖੋ ਤੁਮ ਤੈਸੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ੋਕ ਕਰੋ ਨਹਿਂ ਕੋਊ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਸਹਾਯਕ ਹੋਊ ॥੧੦੨॥
ਪੁਨ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ।
ਹੈ ਸਿਰ ਪਰ ਤੁਮਰੇ ਜਿਨਿ ਹੱਥ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਅਰਥ[1] ਪ੍ਰਮਾਰਥ[2]।
ਪੁਰਵੈਂ[1] ਤੁਮਰੇ ਸਬੈ ਸ੍ਵਾਰਥ[2] ॥੧੦੩॥
ਇਮ ਸਭਿਹਨ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦਯੋ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਯੋ ॥੧੦੪॥

ਦੋਹਰਾ:
*ਸੋਲਾਂ ਸਏ ਪਚਾਂਨਵੇ
ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਥਿਤਿ ਪਾਂਚ[1]।
ਹਰਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰ ਤਨ ਤਜਜੋ,
ਸਿੱਧ ਜੋਗਿਨ ਸਮ ਸਾਚ ॥੧੦੫॥
ਲੌਕਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਸਬਿ,
ਕਰੇ ਜੱਗਜ ਬਡ ਦਾਂਨ।
ਸ੍ਰੀ ਸਪਤਮ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਭਏ,
ਪੁਨ ਕਾਯਮ ਉਨਿ ਥਾਂਨ[1] ॥੧੦੬॥
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ,
ਕੀ ਪੂਰਨ ਕਹਿ ਗਾਥ।
ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਧਜਾਇ ਯਹਿ,
ਟੇਕ ਸਪੂਰਨ ਮਾਥ[1] ॥੧੦੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਖਸਟਮ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਠਾਈਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨੮॥

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਨੂੰ {ਕਾਦਰ} ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
[1]ਕੋਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹਨ।
[1]ਮਾਇਆ ਦੀ ਇੱਛਾ। [2]ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ।
[1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਗੇ। [2]ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ।
*ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੩੪੯ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੫ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੌ ਘੜੀ ਰਾਤ ਗਈ ਸੰਮਤ ੧੭੦੧ ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ।
[1]ਸੰ: ੧੬੯੫ ਬਿ: ਮਹੀਨਾ ਚੇਤ ਦੀ ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਥਿਤ ਸੀ।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਂ (ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ) 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ।
[1]ਪੂਰਾ ਮੱਥਾ।

੨੯. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ- ਆਰੰਭ}

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਤਰੂ,
ਅਰਜਨ ਜਸ ਵਿਸਤਾਰ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਅਰਜਨ ਤਰੂ) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ (ਵਾਂਗ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) (ਅਰਜਨ) ਉੱਜਲ ਜਸ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਰਜਨ ਬਾਨੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਯ,
ਪੋਤ ਹੇਤ ਭਵ ਪਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ (ਪੋਤ) ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਦੇ ਬਾਣਾਂ (ਵਰਗੀ ਅਮੋਘ) ਬਾਣੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸੁਖਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਅਦੁੰਦ ਗੁਰੂ,
ਤੁਵ ਪਾਦਰੁਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ ਰਹੌਂ[1]।

[1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ, ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ, ਦੁੰਦ (ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਾਂ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! (ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ) ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਭੌਰਾ (ਬਣਿਆ) ਰਹਾਂ।

ਨਹਿ ਚਾਹਤ ਔਰ ਗਜਾਨ ਹਰੀ,
ਗੁਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਨਿਸ ਦਜੋਸ ਕਹੌਂ।
ਬਿਘਨਾ ਤਮ ਰੈਨ ਕੁਹੂ ਹਿਤ ਸੂਰ,
ਤੁਮੈਂ ਨਭ ਮੋਂ ਉਰਿ ਵਾਸ ਲਹੌਂ[1]।

[1]ਬਿਘਨਾ ਰੂਪ (ਕੁਹੂ) ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਅਨ੍ਹੇਰੀਰਾਤ ਨੂੰ (ਦੂਰ ਕਰਨ) ਵਾਸਤੇ (ਆਪਣੇ) ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ) ਵਾਸ ਲਵਾਂ।

ਮਨ ਕੇ ਗਨ ਮੰਦ ਮਨੋਰਥ ਜੇ,
ਉਡਗੱਨ ਨਿਸਾਚਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦਹੌਂ[1] ॥੨॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਤੇ ਉੱਲੂਆਂ (ਵਰਗੇ) ਮਨ ਦੇ ਜੇਹੜੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾੜੇ ਸੰਕਲਪ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਆਂ।

ਗੁਰੁ ਸੱਤਮ ਕੀ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਕਥਾ,
ਨਰ ਸੱਤਮ[1] ਕਾਂਨ ਲਗਾਇ ਮਨੈ।

[1]ਹੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ੋ।

ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਬਿਸਵਾਸ ਯੁਤੈ,
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਨਿ ਕੈ ਧਰਿ ਹੈਂ ਜੁ ਮਨੈ।
ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਤ ਦਾ ਬਿਤ ਦਾ ਹਿਤ ਦਾ,
ਚਿਤ ਦਾ ਕਿਤ ਦਾ ਨਿਤ ਦਾਇ ਘਨੈ[1]।

[1](ਇਹ ਕਥਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ, ਧਨ, ਪ੍ਰੇਮ, ਚਿੰਤਨ (ਸਿਮਰਨ) ਤੇ ਕੀਰਤੀ (ਜਸ) ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਫਲ ਚਾਰ ਉਦਾਰ ਦਤਾਰ ਵਿਚਾਰ,
ਸੁ ਧਾਰ ਲਹੈਂ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਭਨੈ[1] ॥੩॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਾਰ ਫਲਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੂੰ (ਇਸ ਕਥਾ ਦੀ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵੀਚਾਰ ਦੁਆਰਾ (ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਰਵਿਵਾਰ ਤ੍ਰਯੋਦਸ,
ਸੰਮਤ ਖੋੜਸ ਸੈ ਜੁ ਸਤਾਸੀ[1]।

[1]ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੧੩, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ, ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਬਿ:।

ਧਰ[1] ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ ਹੇਤ ਲਯੋ,

[1]ਧਰਤੀ ਦਾ।

ਅਵਤਾਰ ਹਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਨਾਸੀ[1]।

[1]ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਰੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੇ।

ਬਹੁ ਕੀਨ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ[1],

[1]ਅਨੋਖੇ, ਅਸਚਰਜ।

ਦਏ ਬਰ ਰੰਕ ਕਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਸੀ[1]।

[1]ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਕੰਗਾਲ ਰਾਜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਹੁ ਭੀਮ ਭਵਾਂਬੁਧ[1] ਪਾਰ ਕਰੇ ਜਨ,
[1]ਭਿਆਨਕ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ।
ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਅਤੋਟ ਜਗਜਾਸੀ[1] ॥ ੪ ॥
[1]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ।
ਲਰਕਾਪਨ ਮੈਂ ਜਪ ਤਾਪਨ ਮੈਂ ਲਗਿ,
ਆਪਨ ਪੌ ਦਿਢ ਕੀਨ ਸਹੀ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਲਿਆ।
ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਪਿਤਾਮਹਿ[1] ਕੀ ਕਰਿ ਸੇਵ,
[1]ਦਾਦੇ ਦੀ।
ਅਤੀ ਬਧਵੀ[1] ਪਦਵੀ ਸੁ ਲਹੀ।
[1]ਵੱਡੀ।
ਸਬਿ ਰੀਤਿ ਪੁਨੀਤ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਸੁ ਨੀਤਿ,
ਪੁਰਾ ਗੁਰੂਆਂਨ ਸਮਾਨ ਗਹੀ[1]।
[1]ਸਾਰੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਰੀਤੀ, ਨਿਸਚਾ, ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਵਾਂਗ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।

ਅਸਲੋਂ[1] ਇਕ ਜੋਤ ਰੁ ਜਾਤਿ ਵਹੀ,
[1]ਅਸਲ ਵਿੱਚ।
ਬਦਲੀ ਇਕ ਦੇਹ ਪੁਸ਼ਾਕ ਯਹੀ[1] ॥ ੫ ॥
[1]ਇਹ ਦੇਹ ਰੂਪ ਪੁਸ਼ਾਕ।
ਸ਼ਕਤੀ ਭਗਤੀ ਜਗਤੀ ਭਰ ਪੂਜ,
ਗਿਆਤ ਸੁਹਾਤ ਬਖਜਾਤ ਵਹੀ[1]।
[1]ਉਹੀ (ਪਹਿਲਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਾਲੀ) ਸ਼ਕਤੀ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਜਗਤ ਭਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਗਿਆਤ (ਗਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਸੋਭ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਟ ਭੀਰ ਚਮੂੰ ਢਿਗ ਆਯੁਧ ਜਦੱਪਿ,
ਨਾਹਿ ਕਭੀ ਪਰ ਰਾਰ ਚਹੀ[1]।
[1]ਲੜਾਈ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
ਸਬਿ ਕੇ ਕਰ ਮਾਲ ਗਹਾਇ ਦਈ,
ਪਲ ਖਾਵਨ ਘਾਵਨ ਜੀਵ ਨਹੀ[1]।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮਾਲਾਂ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀਆਂ (ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ) ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਤੇ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੇ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਆਮਦਨੀ ਅਧਿਕੈ,
ਰਹਿਂ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਮਹੀ[1] ॥ ੬ ॥
[1]ਧਰਤੀ (ਵਾਂਗ)।
ਨਿਤ ਜਾਮ ਨਿਸਾ ਰਹਿਤੀ ਜਗ ਕੈ,
ਕਰਿ ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਬਿਧਾਂਨ ਵਰੈਂ[1]।
[1]ਨਿੱਤ ਇਕ ਪਹਿਰਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਸੌਚ (ਮੈਦਾਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ) ਕਰ ਕੇ (ਬਿਧਾਨ) ਨੇਮ ਨਾਲ (ਵਰੈਂ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਦਮਾਸਨ ਸਾਧ ਕੁਸਾਸਨ ਪੈ,
ਨਿਰਵਾਸਨ ਹੋਇ ਸਮਾਧਿ ਧਰੈਂ[1]।
[1]ਘਾਹ ਦੇ ਆਸਣ ਤੇ ਪਦਮਾਸਨ ਲਾ ਕੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਜ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਆਤਮ ਮੈਂ,
ਮਨ ਕੋ ਲਿਵ ਲੀਨ ਬਿਲੀਨ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੋ ਰਸ ਲੇਤ ਭਲੇ,
ਤਨ ਕੋ ਫਲ ਜੋ ਗਨ ਗ੍ਰੰਥ ਰਰੈਂ[1] ॥ ੭ ॥
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਜੋ ਫਲ ਬਹੁਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਤ ਗਾਇਕ[1] ਆਇ ਕਰੈਂ ਭਜਨਾਯਨ[2],
[1]ਰਾਗੀ। [2]ਭਜਨ ਦੇ ਘਰ (ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕੀਰਤਨ)।
ਲਾਯਨ ਵਾਰ[1] ਸੁਨਾਯਨ ਸਿੱਖੈਂ।
[1]ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ।
ਬਹੁ ਬਾਜਤ ਬਾਦ[1] ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ[2],
[1]ਵਾਜੇ (ਸਾਜ) ਵਜਦੇ ਹਨ। [2]ਨਸਤੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਜਾ।
ਰਬਾਬ ਸਰੰਦਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਤਿਖੈਂ।
ਗਨ ਨੌਬਤ ਦ੍ਵਾਰ ਝਰੈਂ[1] ਸਦ ਹੀ,
[1]ਵਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਰ ਸੰਗ ਨਫਰੀਨ[1] ਮੇਲ ਵਰਿਖੈਂ[2]। — [1]ਸ਼ਹਿਨਾਈ, ਫੂਕ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵਾਜਾ। [2]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਸੁਨਿ ਜੋ ਸਬਿ ਕੋ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਯ[1] ਲਗੈ, — [1]ਪਿਆਰਾ।

ਉਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਜਗੈ ਸਿੱਖ ਹ੍ਵੈ ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਖੈਂ[1] ॥ ੮ ॥ — [1]ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਹੋਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਮਾਧਿ ਤਜੈਂ,

ਸੁਚ ਨੀਕ ਉਸਨੀਕ[1] ਸਜੈਂ ਮੁਦ ਦਾਏ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਦਸਤਾਰ।

ਸਭਿ ਅੰਗਿ ਅਦੂਖਨ[1] ਭੂਖਨ ਧਾਰ, — [1]ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ।

ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੁ ਪਾਕ ਸੁਗੰਧਿ ਲਗਾਏ।

ਸ੍ਰੁਤ ਕੁੰਡਲ* ਲੋਲ ਅਮੋਲ ਕਪੋਲਨ, — *ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੯ ਦੇ ਅੰਕ ੨੪ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ।

ਪੈ ਲਰਕੈਂ ਸਬਜੇ ਝਲਕਾਏ[1]। — [1]ਜਦੋਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ (ਪਾਏ ਹੋਏ) ਅਮੋਲਕ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ ਗਲ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੇ (ਹਰੇਰੰਗ ਦੇਰਤਨ) ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਸਸਿ ਪੈ ਜੁਗ ਓਰ ਉਭੈ ਰਵਿ ਮਾਨਹੁ,

ਪਾਨ ਅਮੀਂ ਹਿਤ ਹੈਂ ਠਹਿਰਾਏ[1] ॥ ੯ ॥ — [1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਦੇ ਉਪਰ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦੋ ਸੂਰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਲਈ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਲਗੀ ਸਿਰਪੇਚ ਜਿਗਾ ਜਬਰੈਂ,

ਸੁ ਜਰਾਵ ਜਵਾਹਰ ਜੋਤਿ ਦਿਪਾਏ[1]। — [1]ਦਸਤਾਰ ਉਪਰ (ਸਜਾਈ ਹੋਈ) ਕਲਗੀ ਤੇ ਜਿਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਜੜੇ ਹੋਏ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁਕਤਾ ਗਜ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਵਿਡੂਰਯ

ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕਨ ਨੂਰ ਲਸਾਏ[1]। — [1]ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ (ਵਿਡੂਰਯ) ਮਣੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਊਰਧ ਪੁੰਡਰ[1] ਸੇਲੀ ਗਰੈਂ[2], — [1]ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਖੜਾ ਤਿਲਕ ਜੋ (ਪੁੰਡਰ) ਗੰਨੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਖੜੀਆਂ ਪੋਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਗਲ ਵਿੱਚ ਸੇਲੀ ਹੈ। (ਸੇਲੀ-ਕਾਲੀ ਉੱਨ ਜਾਂਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਗੁੰਦੀ ਹੋਈਰੱਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਸਿਰ ਉਪਰ ਪੱਗ ਜਾਂ ਟੋਪੀ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਵਾਂਗ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁ ਕਪੂਰਨ ਮਾਲ ਕਰੈਂ[1] ਜੁ ਫਿਰਾਏ। — [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।

ਕੰਧ ਕੁਵੰਡ ਕਠੋਰ[1] ਅਸੀ ਗਰ[2], — [1]ਮੋਢੇ ਤੇ ਕਰੜਾ ਧਨੁਸ਼। [2]ਗਲ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ।

ਖੰਜਰ ਮੰਜ[1] ਸੁ ਪੇਟੀ ਸੁਹਾਏ ॥ ੧੦ ॥ — [1]ਉੱਜਲ।

ਪੁਰ ਅੰਤਹਿ ਤੈ[1] ਗੁਰੁ ਆਵਤ ਜੌਂ, — [1]ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ।

ਤੁਰਿ ਅੱਗਰ ਕੰਚਨ ਦੰਡਨ ਵਾਰੇ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਵਾਲੇ (ਚੋਬਦਾਰ) ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਦ[1] ਬਜੈਂ ਬਹੁ ਮੰਗਲ ਮੈ, — [1]ਵਾਜੇ।

ਜਸ ਭਾਟ ਨਕੀਬ[1] ਅਜੀਬ ਉਚਾਰੇ। — [1]ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ।

ਹੇਤ ਦਿਦਾਰ ਅਪਾਰ ਥਿਰੇ,

ਨਰ ਨਾਰਿ ਖਰੇ ਤਕਹੀਂ ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰੇ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼।

ਸਸਿ ਈਦ[1] ਗੁਰੈਂ ਪਿਖਹੀਂ ਝੁਕਹੀਂ, — [1]ਈਦ ਦੇ ਚੰਦ (ਵਾਂਗ)।

ਕਿਤ ਕੋ ਕਰਵੈਂ ਲਖਹੀਂ[1] ਸਿਖ ਭਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ — [1]ਚਕਵੇ (ਵਾਂਗ) ਸੂਰਜ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਕਲਧੌਤ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ ਨੀਲਮ ਹੀਰ, — [1]ਸੋਨੇ ਦਾ।

ਮਨੀਨ ਖਚਯੋ ਸਮ ਸੂਰ ਦਿਪੈ ਹੈ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਪਰ ਆਂਨ ਦਿਵਾਂਨ ਵਿਖੈ,
ਥਿਰਹੀਂ ਗੁਰੁ ਇੰਦਰ ਸੀ ਛਬਿ ਛੈਹੈ[1]।
[1]ਸੋਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸੇਵਕ ਚੌਰ ਮੁਠਾ ਬਿਜਨਾ[1]
[1]ਪੱਖਾ।
ਕਰਹੀਂ, ਹਰਹੀਂ ਮਦ ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ੈਹੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪੇਖਿ ਬਿਭੌ[1] ਮਰਯਾਦ ਸਭਾ ਗੁਰੁ
[1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਕੀ, ਸੁਰ ਕੀ ਧਰਮਾਂ ਭਿ ਲਜੈ ਹੈ[1] ॥ ੧੨ ॥
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
ਜੋਤ ਉਦੋਤ ਅਕੋਤ ਦਿਪੈ ਮੁਖਿ,
ਖੋਤ ਪ੍ਰਭਾ ਮਦ ਬਾਲ ਰਵੈ ਹੈਂ[1]।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਮੁਖ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ (ਅਕੋਤ) ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਉਹ) ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸੋਭਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ (ਵੀ) ਨਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਰੀ ਰਹਿੰ ਅੱਗਰ,
ਸਿੱਧ ਦਸੋਂ-ਅਠ ਨਿੱਧਿ ਨਵੈ ਹੈਂ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਸੁਭੱਟ,
ਬ੍ਰਿੰਦ ਪਗੈਂ ਪਰਸੈਂ ਹਰਸੈ ਹੈਂ।
ਚੰਦ ਅਮੰਦ[1] ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਓਰ,
[1]ਉੱਜਲ।
ਚਕੋਰਨ ਜਯੋਂ ਸਭਿ ਹੀ ਦਰਸੈ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥
ਦੇਵਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਜਯੋਂ ਸੁਰ ਬ੍ਰਿੰਦ
ਵਿਖੈ, ਸਸਿ ਪੂਰਨ ਤਾਰਨ ਮਾਂਹੀ।
ਬਯਾਸ ਜਿਮੈਂ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਮੈਂ,
ਸੁਰ ਝੁੰਡਨ ਮਾਂਹਿ ਅਖੰਡਲ[1] ਆਹੀ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ।
ਸੂਰ ਜਿਵੈਂ ਨਵ ਹੀ ਗ੍ਰਹ ਮੈਂ,
ਰਤਨੋ ਮਧ ਚਿੰਤ ਮਨੀ ਵਰ ਚਾਹੀ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।
ਪਾਰਸ ਬਾਵਨ ਜਯੋਂ[1], ਤਿਮ ਸਿਖਨ
[1]ਜਿਵੇਂ (ਪੱਥਰਾਂ ਵਿੱਚ) ਪਾਰਸ (ਤੇ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਵਿੱਚ) ਚੰਦਨ।
ਮੈਂ, ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਛਬਿ ਛਾਂਹੀ[1] ॥ ੧੪ ॥
[1]ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਤ ਨੀਤ,
ਸਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਭਜੋ ਸਤਿਨਾਮੈਂ।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦਾਦਿ ਵਿਕਾਰ
ਤਜੋ, ਨ ਸਜੋ[1] ਕਬਹੂੰ ਬਦਕਾਮੈਂ।
[1]ਨ ਕਰੋ।
ਨਾਹਿ ਚੁਰਾਵਨ ਕਾਂਹਿ ਕਰੋ ਕੁਛ,
ਨਿੰਦ ਬਿਬਾਦ ਬਿਖਾਦ ਹਰਾਮੈਂ[1]।
[1]ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਤੋੜਨਾ ਹਰਾਮ ਸਮਝੋ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦੇਵਹਿ ਸੇਵ,
ਅਭੇਵ[1] ਕਰੋ ਭਗਤੀ ਸੁਖਧਾਮੈਂ ॥ ੧੫ ॥
[1]ਇਕਰਸ, ਲਗਾਤਾਰ।
ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਦੁਲੰਭ ਅਹੇ,
ਵਿਸ਼ਿਆਨ ਵਿਖੇ ਇਸ ਕੋ ਨਹਿ ਹਾਰੋ।
ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਸ੍ਵਾਰਥ[1] ਜੇ,
[1]ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ।
ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1] ਹੀਨ ਨਿਰਾਰਥ ਧਾਰੋ।
[1]ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ।
ਪਾਂਇ ਪਰੋ ਸੁਭ ਸੰਤਨ ਕੇ,

ਸਦ-ਕਾਮ[1] ਕਰੋ ਨਿਸਕਾਮ ਅਪਾਰੋ।
[1]ਚੰਗਾ ਕੰਮ।
ਪਾਵਨ ਪੋਤ[1] ਗਹੋ ਸਤ-ਸੰਗਤਿ,
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜਹਾਜ਼।
ਆਪ ਤਰੋ ਪਿਤਰੈਂ ਨਿਜ ਤਾਰੋ ॥੧੬॥
ਯਾਵਤ[1] ਹੈ ਪ੍ਰਪੰਚ ਬਿਰੰਚ[2] ਰਚਜੋ,
[1]ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ।
ਤਤ ਪੰਚਨ ਕੇਰ ਪਸਾਰੋ।
ਸੂਖਮ ਥੂਲ ਚਰਾਚਰ[1] ਕੋ,
[1](ਚਰ) ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਤੇ (ਅਚਰ) ਇਕ ਥਾਂ ਖੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ।
ਨਿਜ ਆਤਮਰੂਪ ਅਨੂਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਆਤਮ ਸੱਤ ਅਸੱਤ ਅਨਾਤਮ[1],
[1]ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ (ਸੰਸਾਰ)।
ਮੱਤ ਸੁਮੱਤਿ[1] ਇਹੈ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰੋ।
[1]ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ।
ਹੈ ਸਤਿ ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮ,
ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਅਭੇਦ ਵਿਚਾਰੋ ॥੧੭॥
ਨਾਮ ਜਪੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਥਪੋ[1],
[1]ਧਾਰੋ।
ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਕੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਦ੍ਰਿਢ ਪਾਰੋ।
ਕੰਚਨ ਭੂਖਨ ਜਜੋਂ[1] ਜਗ ਕੋ,
[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਾਂਗ।
ਪਰਮਾਤਮ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਧਾਰੋ।
ਜੀਵਨ ਕੋ ਨਹਿ ਥੀਵਨ[1] ਜਿਉਂ ਦੁਖ,
[1]ਨ ਹੋਣ।
ਤੈਸ ਅਜੀਵਨ ਕੈ ਨਿਜ ਪਾਰੋ[1]।
[1]ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਅਜੀਵਨ) ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ।
ਤਾਂ ਮਧ ਤੈ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਹਿਤ,
ਦੇਤ ਰਹੋ ਤੁ ਗਹੋ ਸੁਖ ਸਾਰੋ ॥੧੮॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਨਿਤ ਸਾਸਹਿ ਸਾਸ ਜਪੋ ਮਨ ਲਾਈ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕਨ ਕੋ ਜੁ ਵਿਸ਼ੇ ਸੁਖ,
ਯਾਂਹਿ ਲਖੋ ਨਿਸਚੈ ਦੁਖਦਾਈ।
ਹ੍ਵੈ ਨਿਰਵਾਸ[1] ਭਲੇ ਇਨ ਤੈ,
[1]ਵਾਸ਼ਨਾ ਰਹਿਤ।
ਚਿਤ ਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਅੰਤਰਿ ਲੇਹੁ ਟਿਕਾਈ।
ਗਜਾਨ ਗਹੋ ਨਿਸਚੈ ਭਗਤੀ,
ਵਰਤੋ ਨਿਰਵੇਦਹਿ[1] ਬੇਦ ਅਲਾਈ ॥੧੯॥
[1]ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ।
ਸੀਖ ਹਮਾਰੀ ਭਲੇ ਸੁਨਿ ਕੈ,
ਮੁਨਿ ਕੈ[1] ਨਿਧਜਾਸਨ[2] ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੈ ਹੈ[3]।
[1]ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ। [2]ਪ੍ਰਪੱਕ। [3]ਕਰੇਗਾ।
ਨੇਮ ਸਪ੍ਰੇਮ ਕਰੈ ਸਤ ਸੰਗਤਿ,
ਰੰਗਤ ਮੈ[1] ਮਨ ਕੋ ਰੰਗ ਲੈ ਹੈ।
[1](ਗਿਆਨ ਦੀ) ਰੰਗਣ ਵਿਚ।
ਤਾਂਹਿ ਸਖਜਾਤ ਭਵੈ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ,
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮਹਾਂਨ ਕਲਜਾਨ ਨਿਦਾਂਨ[1] ਸੁ ਪੈ ਹੈ।
[1]ਅੰਤ ਨੂੰ।
ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਸੁਖੈਨ, 'ਸੁਖੈ-ਪਦ-
ਅਚੁਤ'[1], ਅੰਤਹਿ ਜਾਇ ਸੁ ਲੈਹੈ ॥੨੦॥
[1]ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਅਗਿੜ ਪਦਵੀ।

ਐਸ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਬੈਸ ਸਿੰਘਾਸਨ,
ਦਾਸਨਿ ਰਾਸਿਨ[1] ਆਸ ਪੁਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਸਾਰੀਆਂ।
ਔ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਬਿਵਹਾਰ ਸੁਧਾਰਨ
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਕਾਰਨ, ਬੈਨ ਉਚਾਰਨ ਕੈ ਹੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਪਰਖਾਰਥ[1] ਸ੍ਵਾਰਥ
[1]ਉੱਦਮ।
ਔ ਪਰਮਾਰਥ ਨੀਕ ਦਿਵੈ ਹੈਂ।
ਦੈ ਸੂਕਟੈਂ[1] ਉਪਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼,
[1]ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਦਾ।
ਬਸ਼ੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼[1] ਕਟੈ ਹੈਂ ॥੨੧॥
[1]ਸਾਰੇ।

ਕਬਿਤ:

ਬੈਨ ਗੁਰੁ ਐਨ ਧਾਰਿ ਸਿੱਖ ਸਬਿ ਹੀ ਉਦਾਰ,
ਅਰਪ ਅਪਾਰ ਭੇਟ ਚਾਰ ਫਲ ਪਾਇ ਹੈਂ।
ਏਤਨੈ ਮੈਂ ਸੂਪਕਾਰ[1] ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੌ ਜੁਹਾਰ[2],
[1]ਲਾਂਗਰੀ, ਰਸੋਈਆ। [2]ਨਮਸਕਾਰ (ਕਰਕੇ)।
ਭਜੋ ਤਜਾਰ ਲੰਗਰ ਉਚਾਰ ਫਿਰ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਆਪ ਜਾਇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਇ ਪੁਨ,
ਧੌਂਸ[1] ਬਜਵਾਇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੈਂ ਦਿਵਾਇ ਹੈਂ।
[1]ਨਗਾਰਾ।
ਪਾਛੇ ਆਛੇ ਪੰਗਤਿ ਲਵਾਇ ਸਿੱਖ ਸੁਭਟਨ,
ਮਸੰਦਨ ਸੰਗਾਇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਪ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥੨੨॥
ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਸੀਤ[1] ਸਿੱਖ ਪਾਇ ਜਗ ਜੀਤ,
[1]ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਛਕਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਜਮ ਤੈ ਅਭੀਤ ਹੋਇ[1] ਨੀਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇ ਲੈ[2]।
[1]ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ। [2]ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੂ ਜਾਇ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਪਲੰਘ ਪੈ ਸੁਖਧਾਮ,
ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਰਾਮ ਸਿਖ ਨਿਜ ਠਾਂਮ ਜਾਇ ਲੈ[1]।
[1]ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ।
ਢਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗੁਰੁ ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ,
ਆਯੁਧ ਪੁਸ਼ਾਕ ਧਰਿ ਭਟਨ ਸੰਗਾਇ ਲੈ।
ਬਜਵਾ ਨਗਾਰਨ ਸਧਾਰਨ ਸ੍ਵਾਰਨ ਲੈ[1],
[1]ਆਮ (ਸਾਰਿਆਂ) ਅਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਝਾਰਨ ਪਹਾਰਨ ਮਝਾਰਨ ਅਵਾਇ ਲੈ[1] ॥੨੩॥
[1]ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਬਾਉਰੈ[1] ਸੁ ਲਗਵਾਇ ਜੀਵਨ ਗਹਾਇ ਲੇਤ[2],
[1]ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ। [2]ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਕੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਮਾਰਨੇ ਨ ਦੇਤ ਆਪ ਮਾਰਤ ਨ ਕਾਂਹਿ ਹੈਂ।
ਕੇਤਕ ਸੁਭੱਟ ਝੱਟ ਪੱਟ ਅਸ੍ਵ ਕੋ ਧਵਾਇ,
ਗਹਿਤ ਹਰਾਇ ਪਾਢੇ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਬ੍ਰਿਕ[2] ਚਾਹਿ ਹੈਂ[3]।
[1]ਪਾੜ੍ਹੇ (ਪਾੜ੍ਹਾ-ਭੂਰੇਰੰਗ ਦਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹਰਨ।) [2]ਬਘਿਆੜ। [3]ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ।
ਕਰ ਪਰ ਬਾਜ ਧਾਰਿ ਹੋਇ ਬਾਜ ਪੈ[1] ਸਵਾਰ,
[1]ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ।
ਨਿਤ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗੁਰੁ ਇਮ ਹੀ ਕਰਾਹਿ ਹੈਂ।
ਜੀਵਤ ਗਹਾਇ ਲਜਾਵੈਂ ਏਕ ਘੇਰ ਮੈਂ[1] ਰਖਾਵੈਂ,
[1]ਵਾੜੇ ਵਿੱਚ।
ਕੋਊ ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਘਾਵੈ[1] ਬੈਰ ਸੋ ਤਜਾਹਿ ਹੈਂ ॥੨੪॥
[1]ਮਾਰਦਾ।
ਬਾਘ[1] ਬ੍ਰਿਕ ਮ੍ਰਿਗ ਸਸੇ[2] ਰੀਛ ਰੋਜ ਪਾਢੇ ਬਸੇ[3],
[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਸਹੇ। [3]ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ।
ਕਕੜੈਲ[1] ਤੀਤਰਾਦਿ ਏਕ ਠਾਂ ਰਹੇਤ ਹੈਂ।
[1]ਪਹਾੜੀ ਹਰਨ।

ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੋਜਨ ਦਿਲਾਵੈਂ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ,
ਕੋਊ ਦਿਨ ਰਾਖ ਫੇਰ ਛੋਰ ਬਨ ਦੇਤ ਹੈਂ।
ਲੋਕ ਦੇਖ ਦੇਖਿ ਰੈਹੈਂ ਤੱਜਬ ਬਿਸੇਖ,
ਐ ਹੈ ਦੂਰੋਂ ਚਲਿ ਪੇਖਿ ਕੈ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਕਲਾ ਕੇਤੁ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਘਰ।
ਸਾਂਝ ਸਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਰਹਿਰਾਸ ਅਰਦਾਸ
ਸੁਨਿ, ਗੁਰੁ ਜਾਂਹਿ ਘਰ ਤੌਰ ਇਸ ਨੇਤ[1] ਹੈਂ ॥੨੫॥ — [1]ਨਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਐਸੇ ਹੀ ਬਿਹਾਰ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੋ ਅਪਾਰ ਨਿਤ,
ਚਲਤ ਸੁਖੈਨ ਐਨ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋ।
ਸਿੱਖ ਏਕ ਐ ਹੈਂ ਏਕ ਜੈ ਹੈਂ ਬਡ ਭੀਰ ਰੈਹੈ,
ਭੇਟ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੈ ਹੈਂ ਪੈ ਹੈਂ ਫਲ ਚਾਰ ਸੋ।
ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਨਿਜ ਸੁਤ ਸ੍ਰਵਣ ਕੋ ਸੌਂਪ ਗੁਰੈਂ,
ਜਾਇ ਨਿਜ ਘਰ ਗਯੋ ਸ੍ਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਸੋ।
ਮਾਤ ਮਰਵਾਹੀ ਭੀ ਇਨੋ ਹੀ ਦਿਨ ਮਾਹੀ,
ਸਚ ਖੰਡ ਨਿਜ ਪਤਿ ਪਾਹੀ ਗਈ ਹੀ ਪਧਾਰ ਸੋ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਪਾਸ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ।
ਸ੍ਰੀ ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਭੀ ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਾਦਰ ਲੈ,
ਤੇਗ ਜੁ ਬਹਾਦਰ ਸਮੇਤ ਬਿੱਤ ਭੂਰ ਹੈ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਧਨ ਸਣੇ।
ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੂੰ ਕੇ ਸਤਿ ਬੈਨ ਐਨ ਧਾਰਿ ਉਰਿ,
ਜਾਇ ਕੇ ਬਕਾਲੇ ਗਾਂਮ ਬਸੀ ਕਿਤ ਦੂਰ ਹੈ।
ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਹੀ[1] ਸਿੱਖ ਸੇਵ ਕਰੈਂ ਤਾਹੀਂ ਪਿਖਿ, — [1]ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ।
ਮਸਤ ਰਹਾਹੀ ਸੁਤ ਵਾਂਹੀ ਕਲਾ ਪੂਰ ਹੈ।
ਅਨੀਰਾਇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਲਗਾਇ ਨਿਤ ਰਹੇ,
ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਚਤਰ ਸਬੈ ਹੀ ਭਾਂਤਿ ਰੂਰ ਹੈ ॥੨੭॥
ਦਜਾਰਾਮ, ਲਾਲਚੰਦ, ਸ੍ਰਵਣ, ਦਜਾਲਾ, ਕਾਲਾ;
ਭਗਤੂ, ਜਗਤੂ, ਰੂਪਾ, ਹੀਰਾ, ਬੀਰਾ, ਬਹਿਲੌ।
ਇਤਜਾਦਿ ਸਿੱਖ ਖਾਸ ਰੈਹੈਂ ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਪਾਸ,
ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰੈਂ ਰਾਸਿ[1] ਨਿਜ ਨਿਜ ਪਹਿਲੌਂ। — [1]ਸਾਰੇ।
ਭਗਤੂ ਕਰਾਵੈ ਖੇਤੀ ਕਾਮਜੋਂ ਤੈ ਲਾਇ ਹੇਤੀ[1], — [1]ਹਿਤ ਲਾ ਕੇ।
ਰੋਟੀ ਚੁਕਵਾਇ ਛੇਤੀ ਖ੍ਵਾਇ ਜਾਇ ਸਹਿਲੌਂ[1]। — [1]ਸੁਖੱਲਿਆਂ ਹੀ।
ਏਕ ਦਿਨ ਕਾਮਜੋਂ ਨੇ ਚਹਯੋ ਘ੍ਰਿਤ ਕਹਯੋ ਇਮ,
ਰੁੱਖੀ ਰੋਟੀ ਖੈਹੈਂ ਤੋ ਕਮੈਹੈਂ ਹਮ ਕਹਿ ਲੌਂ[1] ॥੨੮॥ — [1]ਕਦੋਂ ਤੱਕ।
ਫੇਰੂ ਨਾਮ ਖੱਤ੍ਰੀ ਥਾ ਏਕ ਲੰਮੇ ਦੇਸ ਕੇਰੋ,
ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਇ ਰਹਯੋ ਵਹਿੰਹੀ।
ਨੂਣ ਮ੍ਰਿਚ ਗੁੜ ਆਦਿ ਗਠੜੀ ਉਠਾਇ ਕੰਧਿ[1], — [1]ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ।
ਬੇਚੇ ਜਾਇ ਪਿੰਡਨ ਮੈਂ ਫੇਰੇ ਫਿਰ ਰਹਿਹੀ।
ਭਗਤੂ ਕਰਾਤ ਕਾਰ ਜਹਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਰ[1], — [1]ਨਾਲ।

ਆਯੋ ਵਹਿ ਚਾਏ[1] ਭਾਰ ਜਾਤ ਮਗ ਤਹਿੰਹੀ। — [1]ਚੁੱਕ ਕੇ।
ਘ੍ਰਿਤ ਹੁਤੋ ਕੁਪੀ ਮਾਹਿ ਸੌਦਾ ਬੇਚ ਲਜਾਯੋ ਵਾਹਿ,
ਭਗਤੂ ਜੀ ਤਾਂ ਤੇ ਚਾਹਿ[1] ਲੀਓ ਘ੍ਰਿਤ ਕਹਿੰਹੀ ॥੨੯॥ — [1]ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ।
ਕਾਮਜਾਂ ਕੋ ਦੀਓ ਇਨੈ ਮਨ ਇਛ ਲੀਓ ਤਿਨੈ,
ਭਾਈ ਖੁਸ਼ ਥੀਓ[1] ਕਹਯੋ ਦਾਮ ਦੈਹੌਂ ਫੇਰ ਸੋ। — [1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਕੁੱਪੀ ਥੀ ਸੋ ਭਰੀ ਬੱਧ ਰਹਯੋ ਘ੍ਰਿਤ ਥੋਰੋ ਮੱਧ,
ਫੇਰੂ ਕਹਯੋ ਤੋਲ ਬੱਧ ਲੈ ਹੋ ਮੋਲ ਢੇਰ ਸੋ।
ਫਜ਼ਰੇ[1] ਨਿਹਾਰੀ ਜਬੈ ਤੋਲਬੇ ਕੀ ਧਾਰੀ ਮਨਿ, — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਭਰੀ ਪਰੀ ਪਾਈ ਕਰਾਮਾਤ ਬਡ ਹੇਰ ਸੋ।
ਗਯੋ ਭਾਈ ਪਾਸ ਗਹੇ ਪਾਇ ਕਹਯੋ ਤਾਸ,
ਲਾਜ ਗੁਰੂ ਹੀ ਰਖਤ ਖਾਸ[1] ਭਗਤਨ ਕੇਰ ਸੋ ॥੩੦॥ — [1]ਆਪਣੇ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਲਜਾਇ ਕੈ ਸੁਨਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਬਿ,
ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋ ਸਿਖ ਬਨਵਯੋ ਹੈ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਫੇਰੂ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਕੀ ਸੇਵ ਗਹੀ,
ਕੇਤਕ ਬਰਸ ਮਾਂਹਿ ਸਹੀ[1] ਸਿਖ ਭਯੋ ਹੈ। — [1]ਪੂਰਾ।
ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਮੋਦ ਪਾਇ ਤਾਂਹਿ ਦੀਨੋ ਵਰ,
ਲੰਗਰ ਅਟੋਟ ਪੰਥ ਤੇਰੋ ਚਲੇ ਕਹਯੋ ਹੈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਮਸੰਦ ਕੈ ਕੈ[1] ਸਿਰੇਪਾਉ ਦੈ ਕੈ ਤਾਹਿੰ, — [1]ਕਰਕੇ, ਬਣਾ ਕੇ।
ਲੰਮੇ[1] ਨੱਕੇ[2] ਦੇਸਨ ਕੀ ਕਾਰ ਪੈ ਪਠਯੋ ਹੈ[3] ॥੩੧॥ — [1]ਲੰਮਾ-ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਅਟਕ ਆਦਿ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼। (ਅ) ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਦੇਸ਼। [2]ਨੱਕਾ-ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼। [3]ਦਸਵੰਧ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ।

ਪ੍ਰਗਨੇ ਚੂਹਣੀ ਕੇ ਜਾਇ ਮੁਹਣੀ ਮੂਰਤਿ ਸਾਇ[1], — [1]ਉਹ (ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ)।
ਗਾਂਮ ਮੌੜ ਮੀਏਂ ਕੇ ਰਹਾਇ ਧਾਮ ਪਾਇ ਕੈ।
ਲੰਗਰ ਲਗਾਯੋ ਬਿਦਤਾਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਸੰਦ,
ਬਿਰਧਾਯੋ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਸੁ ਦੇਸ ਮੈਂ ਰਹਾਇ ਕੈ।
ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਜ ਨਾਲ ਸੰਗਤਿ ਬਿਸਾਲ ਲਜਾਇ,
ਦਿਲਵਾਵੈ ਬਹੁ ਮਾਲ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਇ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਜਯੋਂ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਤੈ ਬੁਲਿੰਦ ਪਦ,
ਪਾਯੋ ਹੈ ਸਨੰਦ[1] ਸੋ ਸੁਨੈਹੋਂ ਤਹਿੰ ਜਾਇ ਕੈ ॥੩੨॥ — [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਅਬਿ ਔਰ ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਹਿਤ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਕੇਰ,
ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਸੰਗ ਜਯੋਂ ਨਿਸੰਗ ਮੇਲ ਹੈ ਭਯੋ।
ਬਡਾ ਪੂਤ ਦਾਰਾ ਤਾਂਹ ਹੁਤੋ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ ਵਾਂਹਿ,
ਵਾਲ ਸ਼ੇਰ ਮੂਛ ਕਾ ਨੌਰੰਗੇ ਖੁਲਵਾ ਦਯੋ।
ਭਯੋ ਸੁ ਬਿਮਾਰ ਰਹੇ ਬੈਦ ਬਲ ਲਾਇ ਹਾਰ,
ਦਿਨ ਦਿਨ ਭਾਰ ਸੋ ਲਚਾਰ[1] ਹੋਤ ਹੀ ਗਯੋ। — [1]ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੀ।
ਕਹਯੋ ਤੌ ਤਬੀਬਨ[1] ਜੇ ਹਰੜ ਨਸੀਬ ਹੋਇ[2] — [1]ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ। [2]ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।
ਬੀਸ ਤੋਲੇ, ਏਕ ਦਾਨਾ ਲੌਂਗ ਮਾਸੇ ਕੋ ਥਾਯੋ[1] ॥੩੩॥ — [1]ਹੋਵੇ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੀਨ ਸੋ ਤਲਾਸ਼[1] ਚਾਹਿ[2], — [1]ਢੂੰਡ, ਭਾਲ। [2]ਲੋੜ ਸਮਝ ਕੇ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਮਾਂਹਿ ਤੈ ਸੁਦਾਗਰੋਂ ਕੇ ਪਾਹਿ ਹੈਂ।
ਸਾਤ ਹੀ ਵਲਾਇਤ ਕੈ[1] ਸ਼ਾਹਿਨ ਕੋ ਪਠਯੋ ਲਿਖਿ, — [1]ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ।
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਤ ਪਠੇ ਨਰ ਤਾਂਹਿ ਹੈਂ।
ਕਹੂੰ ਭੀ ਨਾ ਦੋਈ ਪਾਏ ਹਾਰ ਫਿਰ ਲੋਗ ਆਇ,
ਪੀਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਰੇ ਕਹਯੋ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਸ ਦੋਈ ਚੀਜ ਏਹੀ ਖਾਸ,
ਔਰ ਗਜ ਮੋਤੀ ਜੋਤੀ[1] ਸੁੰਦ੍ਰ ਮਹਾਂਹਿ ਹੈ ॥੩੪॥ — [1]ਚਮਕੀਲੇ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਮੇਰੀ ਜਬਿ ਹੋਈ ਥੀ ਨਿਹਾਰੇ ਤਬਿ,
ਐਸੇ ਬਡ ਤੋਫੇ ਸਬਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਹੈਂ।
ਉਨ ਕੇ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ ਅਪਾਰੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਰੇ,
ਸ਼ਾਹਿਨ ਦੁਲੰਭ[1] ਤੋਫੇ ਲਯਾਇ ਦੇਤ ਤਾਂਹਿ ਹੈਂ। — [1]ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਔਖੇ ਲੱਭਦੇ ਹਨ।
ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅਨਿਕ ਬਲਾਯਤੋਂ ਮੈਂ,
ਮਿਲੇ ਸੋ ਨਜ਼ਰ[1] ਤੋਫੇ ਤਿਨ ਕੋ ਤਹਾਂਹਿ ਹੈਂ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਜਾਹਰੀ ਜਹਾਨੀ ਮਾਯਾ ਬਾਤਨੀ ਇਮਾਨੀ ਕੇਰ[1], — [1]ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧਰਮ (ਭਾਵ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ) ਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ।
ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਹੀ ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਹੈਂ ॥੩੫॥
ਫਿਰਯੋ ਮੈਂ ਭੀ ਦੇਸ ਦੇਸ ਪੀਰ ਔ ਫਕੀਰ ਵੇਸ[1], — [1]ਚੰਗੇ।
ਪੇਖੇ ਹੈਂ ਅਸੇਸ[1] ਪੈ ਨ ਏਸ ਸਮ ਕੋਇ ਹੈ। — [1]ਸਾਰੇ।
ਉਮਰਾਵ ਕੋਊ ਖਾਸ ਭੇਜੋ ਅਬਿ ਗੁਰੂ ਪਾਸ,
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਿ ਲਯਾਵੈ ਰਾਸ[1] ਕਾਂਮ ਜਾਂ ਤੇ ਹੋਇ ਹੈ। — [1]ਠੀਕ, ਪੂਰਾ।
ਪੀਰ ਤੈ ਤਰੀਫ਼ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਪੁਨ,
ਪਠਯੋ ਉਮਰਾਵ ਗੁਨਿ ਜਾਇ ਤਿਨੈ ਜੋਇ ਹੈ[1]। — [1]ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।
ਝੁਕ ਕੈ ਸਲਾਂਮ ਕੀਨ ਤੋਫੇ ਧਨ ਭੇਟ ਦੀਨ,
ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਪੀਨ ਕੀਨ ਦੀਨ ਹੋਇ ਹੈ ॥੩੬॥
ਸ਼ਾਹਿ ਜੋ ਮੁਰਾਸਲਾ ਪਠਾਯੋ[1] ਸੋ ਪਢਾਯੋ, ਤਾ ਮੈਂ — [1]ਪੱਤ੍ਰ ਭੇਜਿਆ।
ਲਿਖਵਾਯੋ ਲੀਜੀਏ ਸਲਾਂਮ ਮਮ ਸੌ ਗੁਨੈ।
ਜ਼ਾਤਿ ਰੱਬ ਕੀ ਫਕੀਰ ਪਾਕ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ[1] ਤੁਮ, — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਬੇਨਜ਼ੀਰ[1] ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ ਹਮ ਹੈਂ ਸੁਨੈ। — [1]ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ।
ਬਾਬਰ ਪੈ ਮੇਹਰ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੂ,
ਭੰਗ ਕੇ ਬਦਲ* ਸ਼ਾਹੀ ਸਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਉਨੈ। — *ਭੰਗ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੁੱਠਾਂ ਬਦਲੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੫ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।
ਦੀਓ ਬਰ ਢਰਿ[1] ਅੰਗਦ ਹਿੰਮਾਊਂ ਤਾਂਈ, — [1]ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ ਕੇ।
ਅਮਰ ਗੁਰੂ ਥੇ ਢਰੇ ਅਕਬਰ ਪੈ ਪੁਨੈ ॥੩੭॥
ਰਾਮਦਾਸ ਅਰਜਨ ਪਾਸ ਖਾਸ[1] ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ, — [1]ਆਪ।
ਮਨ ਇੱਛ ਕਾਂਮ ਰਾਸਿ[1] ਰਾਸ[2] ਕੀਏ ਹੈਂ ਵਰੋ[3]। — [1]ਸਾਰੇ। [2]ਪੂਰੇ। [3]ਚੰਗੇ।

ਪਦਰ[1] ਹਮਾਰੇ ਕੇ ਪਜਾਰੇ ਰਖਵਾਰੇ ਭਏ,	[1]ਪਿਤਾ।
ਜਾਨ ਜੁ ਅਪਾਰੇ ਗੁਰੁ ਛੀਂਵੇਂ ਦੁਖ ਹੈਂ ਦਰੋ।	
ਜਦੀ ਮੈਹੂੰ ਦੂਤ ਊਤ ਹਾਸਦੋਂ ਕੇ[1] ਕਹੇ ਕੈਹੂੰ[2],	[1]ਮੂਰਖ ਤੇ ਈਰਖਾਲੂ (ਦੂਤ) ਚੁਗਲਾਂ ਦੇ। [2]ਜੇ ਕਦੀ।
ਪਠੀ ਫੌਜ ਤੈਹੂੰ[1] ਪੈ ਨ ਬੈਰ ਕੀਨ ਹੈ ਖਰੋ।	[1]ਤਾਂ ਵੀ।
ਘਰ ਗੁਰੂਆਨ ਕਾਂਨ ਸੁਨਾ ਮੈਂ ਕਲਪ ਤਰੁ,	
ਤਾਂ ਤੇ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਦ[1] ਸੰਭਾਰ ਆਪ ਭੀ ਢਰੋ ॥੩੮॥	[1]ਸੁਭਾਵ, ਧਰਮ।
ਤੋਫੇ ਤੀਨ ਪੀਨ ਆਪ ਪਾਸ ਜੋ ਨਵੀਨ ਬਡ,	
ਬਖਸ਼ੀਏ ਚੀਨ[1] ਹੇਤ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੈ।	[1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਬਖਜਾਤ ਸੁਨਿ,	
ਤੋਫੇ ਤੀਨ ਜਾਤ[1] ਦਏ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।	[1]ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ।
ਏਕ ਮਾਂਗੇ ਸ਼ਾਹਿ ਦੂਜੇ ਦਾਰਾ ਸਤਸੰਗੀ ਆਹਿ,	
ਜਾਂਹਿ ਹੇਤ ਚਾਹਿ ਵਾਹਿ ਕੀਨ ਉਪਚਾਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਵੀ ਉਸ (ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ) ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਬੂਝੇ ਗੁਨ ਸਿੱਖਨ ਤੋ ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਹਰੜ ਏ,	
ਸਿੰਧੁ ਮੇਂ ਸੈਂ ਲਜਾਯੋ ਥਾ ਧਨੰਤ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ॥੩੯॥	
ਚੌਦਾਂ ਸਰਸਾਹੀ[1] ਤੋਲ ਦੁਲਭ ਅਮੋਲ ਗੁਨ,	[1]ਇਕ ਤੋਲ ਜੋ ਦੋ ਤੋਲੇ ਜਾਂ ਸੇਰ ਕੱਚੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।
ਹਾਥ ਮੈਂ ਗਹਾਇ ਤੋ ਜਲਾਬ ਲਗ ਜਾਇ ਹੈ।	
ਮਲ ਕੀ ਨ ਅੰਸ ਰੈਹੈ ਉਦਰ ਬਿਕਾਰ[1] ਜੈਹੈ,	[1]ਪੇਟ ਦਾ ਵਿਗਾੜ।
ਸ਼ੇਰ ਮੂਛ ਬਾਰ ਸੂਈ ਸਾਰ ਲੌਂ ਗਿਰਾਇ ਹੈ[1]।	[1]ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾ ਵਾਲ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੂਈ ਤੱਕ (ਨੂੰ ਬਾਹਰ) ਕੱਢ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਏਕ ਮਾਸਾ ਲੌਂਗ ਏਹੈ ਹਾਜਮਾ ਕਰੈ ਹੈ ਅਤਿ,	
ਕੁੱਵਤ[1] ਬਢੈਹੈ ਨਾਰਿ ਬੀਸ ਲੌ ਭੁਗਾਇ ਹੈ।	[1]ਤਾਕਤ।
ਗਜ ਮੋਤੀ ਏ ਅਮੋਲ ਚਮਕ ਦਮਕ ਲੋਲ[1],	[1]ਚੰਚਲ।
ਤੋਲਾ ਇਕ ਤੋਲ ਗੋਲ ਔਰ ਕੋਲ ਨਾਇ ਹੈ[1] ॥੪੦॥	[1]ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਫਿਰੇ ਜੌ ਅਖੰਡ[1];	[1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਐਸੇ ਬਲਵੰਡ[1] ਤੋਫੇ ਝੁੰਡ[2] ਆਏ ਤਬਿ ਹੈਂ।	[1]ਬਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਸਿੰਧਨ[1] ਸੁਰਿੰਦਨ[2] ਨਰਿੰਦਨ[3] ਮੁਨਿੰਦਨ[11],	[1]ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੇ। [2]ਇੰਦ੍ਰਾਂ ਨੇ। [3]ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ। [11]ਵੱਡੇ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ।
ਜਛਿੰਦਨ[1] ਫਨਿੰਦਨ[2] ਸੁ ਭੇਟ ਦੀਂ ਅਲੱਭ ਹੈਂ।	[1]ਕੁਬੇਰਾਂ ਨੇ। [2]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗਾਂ ਨੇ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਨ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਕਾਂਹਿ ਚੀਜ਼ ਨੀਜ਼[1]	[1]ਪੁਨਾ, ਫੇਰ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਵੀ ਬਡ ਦੌਲਤ ਸੁਲੱਭ ਹੈਂ।	
ਲੈ ਕੇ ਉਮਰਾਵ ਗਯੋ ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਭਯੋ,	
ਦਾਰਾ ਕਾ ਇਲਾਜ ਕਯੋ ਗਯੋ ਰੋਗ ਸਭ ਹੈ ॥੪੧॥	
ਕਰੇ ਬਡ ਦਾਂਨ ਸ਼ਾਹਿ ਜਲਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਚਾਹਿ[1],	[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਭੇਟ ਗੁਰੂ ਪਾਹਿ ਪਠ ਹੈ ਦਯੋ।	
ਬਾਦ ਚੰਦ ਮਾਹਿ ਕੇ[1] ਸ਼ਕੋਹਿ ਦਾਰਾ ਹੋਹਿ ਖੁਸ਼,	[1]ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ।
ਲੌਂਪੁਰ ਕੋ ਜਾਤ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਤ ਹੈ ਭਯੋ।	
ਬਸਨ ਅਤੋਲ[1] ਅਸ੍ਰ ਆਯੁਧ ਅਮੋਲ ਬਡ,	[1]ਬਹੁਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।

ਜ਼ੇਵਰ ਜਰਾਊ ਧਨ ਭੇਟ ਬਹੁ ਹੈ ਦਯੋ।	
ਹਾਥ ਜੋਰ ਨਾਇ ਸਿਰ ਬੈਠ ਢਿਗ ਕਹਜੋ ਫਿਰ,	
ਆਪ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਚਾਇ ਮੁਝ ਕੋ ਲਯੋ ॥੪੨॥	
ਕਾਰਣ[1] ਕਰੀਮ[2] ਆਪਰਾਜ਼ਕ[3] ਰਹੀਮ[11] ਬਡ,	[1]ਜਗਤ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਕਿਰਪਾਲੂ। [3]ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। [11]ਦਇਆਲੂ।
ਭੀਮ ਭਵ ਰੋਗ ਕੇ ਹਕੀਮ ਕੀਮਗਰ ਹੋ[1]।	[1]ਜੰਮਣ (ਮਰਨ) ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਦੇ ਰਸਾਇਣੀ ਹਕੀਮ ਹੋ।
ਕਾਮਲ[1] ਕਬੀਰ[2] ਬੇਨਜ਼ੀਰ[3] ਬੀਰ ਧੀਰ, ਨੀਰ	[1]ਪੂਰਨ। [2]ਵੱਡੇ। [3]ਉਪਮਾਰਹਿਤ।
ਸਿੰਧ ਜਯੋਂਰੀ ਭੀਰ[1] ਪੀਰ ਪੀਰਨ ਕੇ ਸਰ ਹੋ[2]।	[1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਡੂੰਘੇ ਹੋ। [2]ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੀਰ ਹੋ।
ਆਰਫ[1] ਫਕੀਰ ਵਰ[2] ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ[3],	[1]ਗਿਆਨ ਵਾਨ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। [3]ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਆਤਮਾ।
ਪਰ ਪੀਰ ਭੀਰ ਹਰ[1] ਕੀਰ ਕੋ[2] ਅਮੀਰ ਕਰਿ ਹੋ।	[1]ਪਰਾਇਆਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੇ ਭੀੜਾ (ਮੁਸੀਬਤ) ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। [2]ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ।
ਅਜ਼ਮਤ ਸੀਮ ਬੀਮ ਗਾਰਕ ਗਨੀਮ ਭੀਮ,	
ਪਾਰਕ ਯਤੀਮਨ ਫਹੀਮ ਧੀਮ ਤਰ ਹੋ[1] ॥੪੩॥	[1](ਬੀਮ) ਭਾਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੀ ਹੱਦ, ਭਿਆਨਕ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ।
ਫਜ਼ਲ[1] ਅਲਾਹਿ ਕੋ ਮਹਾਂਹਿ ਹੋਇ ਜਾਂਹਿ ਪਰ,	[1]ਬਖਸ਼ਸ਼।
ਸਿਦਕ ਰਖਾਇ ਥਾਰੀ ਬੰਦਗੀ ਉਠਾਯ ਹੈ[1]।	[1]ਤੁਹਾਡੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਬੁਗਜ[1] ਬਖੀਲੀ[2] ਪਸ ਗੈਬਤ[3] ਸੋਹਬਤ ਬਦ[11],	[1]ਵੈਰ। [2]ਚੁਗਲੀ। [3]ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ। [11]ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ।
ਹਸਦ ਹਰਨ ਹਿਤ ਕਸਦ ਰਖਾਯ ਹੈ[1]।	[1]ਈਰਖਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਰਾਦਾਰੱਖਦਾ ਹੈ।
ਤਜ ਕੈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਗੁਜ਼ਾਰਤ[1] ਟਹਿਲ ਜੋਇ, ਬੂਝਨ ਬੁਝਾਰਤ ਤਜਾਰਤ ਕਮਾਯ ਹੈ[2]।	[1]ਕਰਦਾ ਹੈ। [2]ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਰੂਪ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਦੈ ਕੈ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਮੁਰਦਾ ਮੁਰੀਦ ਬਨਿ[1],	[1]ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਮੈਂ[1] ਸਮਾਇ ਤੌ ਪਰਮਪਦ ਪਾਇ ਹੈ ॥੪੪॥	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਰੂਪ ਕਬਰ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰੂ ਮੇਰੋ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਆਰਫ[1] ਫਕੀਰ ਪੀਰ,	[1]ਗਿਆਨਵਾਨ।
ਅੱਗਤਾ[1] ਜੰਜੀਰ ਕਟੀ ਜਾਂਹਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਹਿ ਤੈ।	[1]ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ।
ਕੀਓ ਮੈਂ ਅਭਯਾਸ ਖਾਸ ਹੋਇ ਜਗ ਤੈ ਉਦਾਸ,	
ਰੋਕ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਾਸਿ[1] ਬਡ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਤੈ।	[1]ਸਾਰੀਆਂ।
ਪਾਂਚ ਤਤ ਕੋ ਬਿਥਾਰ ਜਿਤਕ ਸੰਸਾਰ ਏਹੁ,	
ਪਚੀਸ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਚੀਨ ਚਾਹਿ ਤੈ[1]।	[1]ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਦੁਆਰਾ (ਬੜੇ) ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਹੈ।
ਦੇਸ ਕਾਲ ਵਸਤੁ ਜੀਵ ਈਸ ਕੋ ਸਮੱਸਤਿਰੂਪ[1],	[1]ਸਾਰਾ ਰੂਪ।
ਪਾਂਚ ਕੋਸ਼[1] ਅਸਤਿ ਪਰੇ ਆਤਮ ਹੈ ਯਾਹਿ ਤੈ[2] ॥੪੫॥	[1]ਪੰਜ ਪੜਦੇ (ਅੰਨਮਯ, ਪ੍ਰਾਣਮਯ, ਮਨੋਮਯ, ਵਿਗਿਆਨ ਮਯ ਤੇ ਅਨੰਦ ਮਯ)। [2]ਅਸਤੀ (ਭਾਂਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਯ) ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਸਾਰਿਆਂ) ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।
ਬੇਦ ਭੇਦ ਚੀਨ ਕੀਨ ਫਾਰਸੀ ਉਪਨਿਸ਼ਦ,	
ਪਠੇ ਖਟ ਗੁਰੂ ਦ੍ਵਾਰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਤੀਨ ਮੈਂ[1]।	[1](ਮੈਂ) ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਉਲੱਥਾ ਕੀਤਾ, ਛੇ (ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ) ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੇ (ਅਤੇ ਅਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ) (ਪ੍ਰਸਥਾਨ) ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ।
ਆਰਫ ਫਕੀਰ ਰਿੰਦ[1] ਜੇਤਕ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ,	[1]ਆਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ।

ਬਿਦਤ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦ[1] ਤਿਨੈ ਸੰਗ ਕੀਨ ਮੈਂ।
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ।

ਯਾਹੀ ਤੈਂ ਤੁਰਕ ਜੋ ਹੈਂ ਕਾਫਰ ਕਹਿਤ ਮੋ ਹੈਂ,
ਸਗ ਜੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੇ ਹੋਹੈਂ ਭੌਹੈਂ ਭਰੇ ਕੀਨ ਮੈਂ[1]।
[1]ਜੇਹੜੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਹਨ (ਉਹ) (ਕੀਨ) ਦੁਸ਼ਮਣੀ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ (ਭੌਹੈਂ) ਭੌਂਕਦੇ ਹਨ।

ਐ ਪੈ ਮਨ ਸਾਂਤਿ ਨਾਂਹਿ ਭਯੋ ਥਿਰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਾਂਹਿ,
ਤਾਂਹੀ ਤੈ ਤੁਮਾਰੇ ਪਾਹਿ ਆਯੋ ਚਾਹਿ ਚੀਨ ਮੈਂ[1] ॥੪੬॥
[1]ਮੈਂ (ਇਹ) ਜਾਣ ਕੇ ਤੇ ਇੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਤਾਂ ਕੋ ਸ੍ਵਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ,
ਉੱਤ੍ਰ ਰਸਾਲ[1] ਦਯੋ ਸਹਿਤ ਮਸਾਲ ਹੈ[2]।
[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸਹਿਤ।

ਜੈਸੇ ਜੰਗ ਜੁਰੇ ਮੁਰੇ ਸੁਭੱਟ ਪਿਛਾਂਹਿ ਨਾਹਿ,
ਸਤੀ ਚਢਿ ਚਿਖਾ ਪੈ ਨ ਘਰ ਕੋ ਸੰਭਾਲ ਹੈ।
ਰਾਗ ਪੈ ਕੁਰੰਗ ਔ ਭੁਜੰਗ ਜਯੋਂ ਉਮੰਗ ਆਇ,
ਦੀਪ ਪੈ ਪਤੰਗ ਅੰਗ ਦੈ ਨਿਸੰਗ ਡਾਲ ਹੈ।
ਤੈਸੇ ਸ਼ੌਕ ਠਾਨ ਕੈ, ਜਹਾਂਨ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ,
ਮਾਂਨ ਅਪਮਾਂਨ ਹਾਂਨ, ਜਬੈ ਘਾਲ ਘਾਲ ਹੈ ॥੪੭॥
ਬਿਨਾ ਨਿਰਵੇਦ ਚੱਸ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਵੱਸ,
ਬੇਦ ਕੋ ਰਹੱਸ ਕੱਸ ਪੱਸ ਨ ਸਕਾਇ ਹੈ[1]।
[1]ਵੈਰਾਗ ਦੀ (ਚੱਸ) ਰੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ (ਆਗਿਆਕਾਰ) ਹੋਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ (ਕੱਸ) ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ (ਪੱਸ) ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਆਤਮ ਅਨਾਤਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਬਿਵੇਕ ਏਕ,
ਅਨ੍ਵੈ ਵਿਤ੍ਰੇਕ ਬਿਨ ਸ੍ਵਾਤਮ ਨ ਪਾਇ ਹੈ[1]।
[1]ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ (ਅਤੇ) ਆਤਮਾ ਦੇ (ਅਨ੍ਵੈ) ਸੰਜੋਗ (ਤੇ) ਅਨਾਤਮ (ਜੜ੍ਹ) ਦੇ (ਵਿਤ੍ਰੇਕ) ਵਿਜੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦਾ ਹੈ।

ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਖੇਦ ਛੇਦ ਸ਼ਾਂਤਿ ਅਵਿਦਾਤਿ ਮਾਂਹਿ,
ਜੌ ਪੈ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿੱਤ ਨਿੱਤ ਥਿੱਤਿ ਹੀ ਚਹਾਇ ਹੈ[1]।
[1]ਜੇ ਕਰ (ਅਵਦਾਤ) ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ (ਖੇਦ) ਦੁਖਦਾਈ ਭ੍ਰਮ ਤੇ ਭੇਦ ਨੂੰ (ਛੇਦ) ਕੱਟ ਦਿਉ।

ਤਵ ਤੁਮ ਨਵ ਅਭਜਾਸ ਖਾਸ ਗਹੋ ਉਰਿ,
ਨਚਕੇਤਾ[1] ਪ੍ਰਤਿ ਰਿਖਿ ਆਰੁਣੀ[2] ਜੋ ਗਾਇ ਹੈ ॥੪੮॥
[1]ਇਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਉਦਿਆਲਕ ਰਿਖੀ।

ਮੱਖਕਾ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰੈਂ ਮਧੁ ਰਸ ਬਹੁ ਤਰ੍ਹੈਂ,
ਜੁਦਾ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਪਰੈ ਫੇਰ ਜੈਸ ਕੋਇ ਹੈ[1]।
[1](ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ) ਮੱਖੀਆਂ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਰਸ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰ ਕੇ (ਮਧੁ) ਸ਼ਹਿਦ (ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰਸ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਤੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਬਿਲੀਨ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸਖੋਪੋਤਿ ਮੈਂ[1],
[1]ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ।

ਜੋਇ ਨਾਹਿ ਕੋਇ[1] ਹਮ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਮਿਲੋਇ ਹੈ।
[1]ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਭਾਵ ਜਾਣਦਾ।

ਸਾਗਰ ਕੀ[1] ਨਦੀ ਜਦਿ ਸਾਗਰ[2] ਮੈਂ ਜਾਤ,
[1]ਪਾਣੀ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।

ਰਤਨਾਕਰ ਸਮਾਤ ਹਮ ਜਾਨੈ ਨਾਂਹਿ ਸੋਇ ਹੈਂ।
ਐਹੈ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਤੈ ਸਮੈਹੈ ਜਾਇ ਤਹਾ ਤਿਮ,
ਐ ਪੈ 'ਹਮ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈਂ' ਨ ਗਜਾਨ ਤਿਨੈ ਹੋਇ ਹੈ ॥੪੯॥
ਸੂਕ ਜਾਤ ਸਾਖਾ ਸੋਇ ਜੀਵ ਛੋਰ ਜਾਤ ਜੋਇ,

ਜਗਤ ਰੁ ਦੇਹਨ ਮੈਂ ਏਹ ਤਜੋਂ ਚਿਤੰਨ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਹੜੇ (ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ) ਜੀਵ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਿਵੇਂ (ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਜੀਵ ਵਾਂਗ) ਜਗਤ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ।

ਬਿੰਬ ਤੈ ਨ ਨਜਾਰੋ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ, ਤਜੋਂ ਬਿਚਾਰੋ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀਵ,
ਨਿਰਧਾਰੋ ਕੁਛ ਕਿੰਚਤ ਨ ਭਿੰਨ ਹੈ[1]।

[1](ਜਿਵੇਂ) (ਬਿੰਬ) ਸੂਰਜ (ਤੋਂ ਉਸਦਾ) (ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ) ਅਕਸ (ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ) ਤਿਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਨਿਸਚਾ ਕਰੋ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਜੀਵ ਕੁਝ ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੈਂਧਵ ਕੀ ਖਿਲ ਜਾਤ ਮਿਲ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਜਿਮ,
ਪਹਿਲੇ ਨਜਾਰੀ ਥੀ ਨ ਹੋਤ ਫੇਰ ਅੰਨ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ (ਸੇਂਧਵ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ (ਖਿਲ) ਝੱਗ (ਜਲ ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ) ਜਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ (ਜਲ ਤੋਂ) ਵਖਰੀ ਸੀ ਤੇ ਨ ਹੀ ਫੇਰ ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੋਰੀ ਡਰੀ ਨੂਣ ਕੀ ਜਜੋਂ ਪਰੀ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਹੋਤਿ,
ਚਿਕਨੀ ਨ ਹੋਇ ਤਜੋਂ ਭਯੋ ਅਗਜਾਨ ਮੰਨ ਹੈ[1] ॥੫੦॥

[1](ਕੋਰੀ) ਥਿੰਧਿਆਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੂਣ ਦੀ ਡਲੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਪਾਣੀ (ਦਾ ਰੂਪ) ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਪਰ ਲੂਣ ਦੀ) ਥਿੰਧਿਆਈ ਵਾਲੀ (ਡਲੀ) ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤਿਵੇਂ ਮਨ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਚਿਕਨੱਤ ਕਰ ਕੇ (ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ)।

ਬੀਜ ਮਾਂਹਿ ਬਟ, ਪਤ ਸੂਤ ਮੈਂ ਅਘਟ ਠਟ,
ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਮੈਂ ਘਟ ਮਟ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸਰੂਪ ਹੈ[1]।

[1]ਬੀਜ ਵਿਚੋਂ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ) ਬੋਹੜ (ਬੀਜ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ), ਸੂਤ ਵਿਚੋਂ (ਅਘਟ) ਇਕਰਸ (ਠਟ) ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ (ਪਟ) ਕਪੜਾ (ਸੂਤ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ) ਮਿੱਟੀ ਚੋਂ (ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ) ਘੜਾ ਤੇ ਮਕਾਨ ਵੀ ਮਿਟੀ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਸਾਰ ਮੈਂ ਹਥਜਾਰ, ਬੀਚੀ ਬੁਦਬੁਦਾ ਪਾਨੀ ਧਾਰ,
ਭੂਖਨ ਅਨੇਕ ਏਕ ਕੰਚਨ ਅਨੂਪ[1] ਹੈ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਲੋਹੇ ਚੋਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਥਿਆਰ (ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ), ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਚੋਂ (ਬਣੇ ਹੋਏ) (ਬੀਚੀ) ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਬੁਲਬੁਲੇ (ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ), ਇਕੋ ਸੁੰਦਰ ਸੋਨੇ ਦੇ (ਬਣੇ ਹੋਏ) ਅਨੇਕਾਂ ਗਹਿਣੇ (ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ) ਹਨ।

ਤੈਸੇ ਹੀ ਜਗਤ ਜੋ ਦਿਖੱਤ ਹੈ ਨਾਨੱਤ ਅੱਤਿ[1],

[1]ਬਹੁਤਾ (ਨਾਨੱਤ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਨ ਨਜਾਰੋ ਜੌ ਬਿਚਾਰੌ, ਚਿੱਤ ਖੂਪ ਹੈ।
ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਅਭਜਾਸ ਭਯੋ ਦਾਰਾ ਮੋਦ ਖਾਸ[1],

[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।

ਨਿਜਾਨੰਦ ਮਾਂਹਿ ਮਨ ਭਯੋ ਸਾਂਤਿ ਰੂਪ ਹੈ ॥੫੧॥
ਓਅੰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ[1],

[1](ਓਅੰ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਪਾ ਕੇ।

ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਅਭਜਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਕੀਨ ਮੰਨਜ ਹੈ*।

*ਕਈਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ 'ਓਅੰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਹੀ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ: ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਪਿ ਹਉਮੈ ਖੋਈ। (ਵਾਰ ੧੩ ਪਉੜੀ ੨)

ਸਬਿ ਮੈਂ ਨਿਹਾਰਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਭ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਛੋਰਿ,
ਗਹਜੋ ਸੁਕ੍ਰਮ ਸੁਧ੍ਰਮ ਮਗ ਭਗਤੀ ਅਨੰਨਜ[1] ਹੈ।

[1]ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਣਾ।

ਭੂਖਨ ਕਨਕ ਜਿਮ ਲੋਹ ਹ੍ਵੈ ਅਨਿਕ ਰੂਪ,

ਤਨਕ ਨ ਔਰ ਤਿਮ ਬਿਨਾ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਨਜ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਲੋਹੇ (ਦੇ ਹਥਿਆਰ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸੋਨੇ ਤੇ ਲੋਹੇ ਤੇ) ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹੋਰ (ਵਖਰਾ ਸਰੂਪ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਅੰਨਜ) ਹੋਰ (ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ) ਹੈ।

ਦੇਸ ਵੇਸ ਹੀਨ[1] ਪ੍ਰਮੇਸ ਮੈਂ ਨਿਵੇਸ ਕਰਿ,
ਸਾਂਤਿ ਪਦ ਪਾਇ ਭਯੋ ਦਾਰਾ ਜੋਗ ਧੰਨਜ ਹੈ ॥ ੫੨ ॥

[1]ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।

ਮੌਲੇ ਹੂਏ ਤਰੈਂ ਜਿਮ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਕਰੈ,
ਚਢਤ ਝਟਤਰੰਗ ਪਾਹੈ ਪਟੈ ਬੇਸ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ, (ਚੰਦਨ) ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਹ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ (ਬੇਸ) ਸੁੰਦਰਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰਸ ਬਨੈ ਹੈ ਜੇਮ ਲੋਹ ਕੋ ਖਾਲਸ ਹੇਮ,
ਬਾਰਸ਼ ਤੇ ਖਾਰਸ ਜਯੋਂ ਧੂਰ ਨਾ ਰਹੇਸ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਸ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਖਾਲਸ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਰਸ਼ (ਪੈਣ) ਨਾਲ (ਖਾਰਸ) ਜਵਾਹਾਂ ਤੇ ਧੂੜ ਨਹੀਂਰਹਿੰਦੇ।

ਕੀਟ ਕੌ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਤਜੋਂ ਦੁਅੰਗੀ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਰੂਪ,
ਸਾਧਨ ਸਪੰਨ ਸਿਖ ਤਾਂਈ ਕਰੈਂ ਏਸ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ (ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ) ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿੰਗੀ (ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ (ਦੁਅੰਗੀ) ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਧਨਾ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਆਪਣਾ ਰੂਪ) ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੈ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਰਾ ਭਯੋ ਤੈਸ,
ਰਹੀ ਨਾ ਕਲੇਸ਼ਨ ਅਸ਼ੇਸ਼ਨ[1] ਕੀ ਲੇਸ ਹੈ[2] ॥ ੫੩ ॥

[1]ਸਾਰਿਆਂ। [2]ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ (ਹੋਂਦ)।

ਜੈਸੇ ਚਲਵੱਯਾ ਤੀਰ ਬੇਧਤ[1] ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਧੀਰ,

[1]ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਭਰੀ ਗਾਡੀ ਜਾਤ ਚੀਰਿ ਧਰਤੀ ਖੁਭਾਇ ਹੈ[1]।

[1]ਖੁੱਭ ਕੇ।

ਜੈਸੇ ਛੇਤੀ ਮੇਘ ਝਰੀ[1] ਖੇਤੀ ਕੋ ਕਰੈ ਹੈ ਹਰੀ,

[1]ਬੱਦਲ ਦੀ ਝੜੀ।

ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਔ ਸੀਪ ਕੋ ਸ੍ਵਾਂਤਿ[1] ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾਇ ਹੈ।

[1]ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ।

ਸ਼ਕਤਿ ਅੰਬੋਹ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੈ ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ,

[1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ।

ਆਨੰਦ ਸੰਦੋਹ ਹੋਹ[1] ਗਯੋ ਬਿਦਾ ਪਾਇ ਹੈ।

[1]ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।

ਜਨਕ, ਸਿਖਰ ਧ੍ਰਜ ਦਾਈ[1] ਕੇ ਮਨਿੰਦ[2] ਦਾਰੇ,
ਕਾਰਬਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਸੰਭਾਰੇ ਸਾਰੇ ਜਾਇ ਹੈ ॥ ੫੪ ॥

[1]ਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀਰਾਜਾ। [2]ਵਾਂਗ।

ਦਾਰੇ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਿ ਔਰ ਜਗਜਾਸੀ[1] ਚੰਗ,
ਆਵੈਂ ਗੁਰੂ ਪੈ ਉਮੰਗ ਸਤ ਸੰਗ ਕਰਿ ਹੈਂ।

[1]ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ।

ਪਾਇ ਗਯਾਨ ਗੌਰ[1] ਔਰ ਭਗਤੀ, ਨਿੰਮ੍ਰ ਤੌਰ[2],
ਜਾਇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਮਹਿਮਾਂ ਉਚਰ ਹੈਂ।

[1]ਵੱਡਾ, ਬਹੁਤਾ। [2]ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਧੂੰਮ[1] ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਸੁ ਪਰੀ[2] ਦਰਵੇਸ਼ਨ ਮੈਂ,

[1]ਮਸ਼ਹੂਰੀ। [2]ਪੈ ਗਈ, ਹੋ ਗਈ।

ਆਵੈਂ ਬਹੁ ਭੇਸਨ[1] ਅਸੇਸਨ ਉਧਰ ਹੈਂ[2]।

[1]ਭੇਖਾਂ ਦੇ। [2](ਗੁਰੂ ਜੀ) ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਰੰਗਤ ਅਜੀਬ ਸਤਸੰਗਤ ਕੀ ਰੈਨੀ ਮਾਂਹਿ[1],
ਆਵੈ ਜੋਊ ਚਾਹਿ ਤਾਹਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਧਰ ਹੈ ॥ ੫੫ ॥

[1]ਮੱਟੀ ਵਿੱਚ।

ਦੋਹਰਾ:

ਚਰਿਤ ਕਰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਦਾਸਨ ਭਰਤ[1] ਸੁ ਆਸ।

[1]ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਪੈ,
ਕੀਨੀ ਇਮ ਅਰਦਾਸ ॥੫੬॥
ਚੌਪਈ:
ਹੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਗ੍ਰੀਬ ਜੋ ਹੋਹੈ।
ਬਨੈ ਸੇਵ ਤਿਸ ਤੈ ਨਹਿ ਕੋਹੈ।
ਗ੍ਰਸਜੋ ਗ੍ਰਿਸਤ ਧੰਧਜੋਂ ਮਾਂਹੀ।
ਸਤ ਸੰਗਤ ਭੀ ਕਰਿ ਨ ਸਕਾਹੀ ॥੫੭॥
ਐਸੇ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਜਜੋਂ ਮੁਕਤੀ।
ਹੋਇ, ਕਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੋ ਯੁਕਤੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਸਹਿਤ ਜੋ ਭਗਤੀ।
ਸੇਵੈ ਸੰਤਹਿ ਜਸ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਕਤੀ ॥੫੮॥
ਸੰਤਨ ਮੁਖਿ ਤਿਸ ਕਾ ਜਬ ਦਾਨਾ।
ਪਰ ਹੈ, ਕਰਿ ਹੈ ਸੰਪਤਿ ਨਾਨਾ[1]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਸੁਨੋ ਸਾਖ[1] ਇਕ ਕੈਹੈਂ। — [1]ਗਵਾਹੀ, ਸਾਖੀ।
ਪੁੰਨ ਜਨਕ[1] ਜੋ ਬ੍ਰਿਧ[2] ਸੁਨੈ ਹੈਂ ॥੫੯॥ — [1]ਪੁੰਨਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [2]ਬਜ਼ੁਰਗ।
ਅਤੀ ਦਾਰਿਦੀ[1] ਥਾ ਇਕ ਗ੍ਰੇਹੀ। — [1]ਬਹੁਤ ਗ਼ਰੀਬ।
ਸਦਾ ਦੀਨ[1] ਸੋ ਰਿਣੀ[2] ਰਹੇਹੀ। — [1]ਦੁਖੀ। [2]ਕਰਜ਼ਾਈ।
ਜੋੜਾ ਚਟਕਾ[1] ਤਿਸ ਘਰ ਰਹਿਹੀਂ। — [1]ਚਿੜੇ ਚਿੜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ।
ਤਾਂਹਿ ਦੁਖੀ ਪਿਖਿ ਸੋ ਦੁਖੁ ਲਹਿਹੀਂ ॥੬੦॥
ਵਹਿ ਭੀ ਥੇ ਪੂਰਬ ਸਿਖ ਸਿਖਨੀ।
ਪੰਖੀ ਭਏ ਦੋਸ਼ ਕਿਤ ਧਿਖਨੀ[1]। — [1]ਬੁਧੀਮਾਨ।
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਗਜਾਤ ਤਿਨ ਆਹੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਰੀਤਿ ਗਹੀ ਉਨਿ ਯਾਹੀ ॥੬੧॥
ਉਸ ਕੈ ਘਰ ਤੈ ਚੁਕ ਚੁਕ ਦਾਨੇ।
ਧਰਮ ਸਾਲ ਢਿਗ ਹੁਤੀ ਮਹਾਂਨੇ।
ਤਹਿੰ ਸੰਤਨ ਕੇ ਲੰਗਰ ਮਾਂਹੀ।
ਪਾਵੈਂ ਸੋ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਤਹਿੰ ਚਾਹੀ ॥੬੨॥
ਤਹਿ ਤੈ ਸੰਤ ਮੁਸਾਫਰ ਖਾਵੈਂ।
ਉਸ ਕੀ ਸੰਪਤਿ[1] ਬਧਤੀ ਜਾਵੈ। — [1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਜਦਜਪਿ ਧਨੀ ਹੋਇ ਉਨਿ ਭਾਰਾ।
ਗਹਜੋ ਕੁਮਾਰਗ ਬਡ ਹੰਕਾਰਾ ॥੬੩॥
ਤੌ ਭੀ ਸੰਤਨ ਕੇ ਮੁਖ ਦਾਨਾ।
ਪਰੈ, ਬਢੈ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਨਾਨਾ।
ਲੋਗ ਕਹੈਂ ਇਹੁ ਪਾਪੀ ਭਾਰੀ।
ਕਿਮ ਸੰਪਤਿ ਇਸ ਬਢੈ ਅਪਾਰੀ ॥੬੪॥
ਪੁਨ ਉਨ ਨਿਜ ਗ੍ਰਹ ਨਯੋ ਰਚਯੋ।
ਖੋਇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਉਨ ਕਾ ਦਯੋ।

ਰਹੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਪੁਨ ਵਹਿ ਪਾਈ।
ਨਾਹਿ ਰਚਨ ਉਨ ਦਯੋ ਤਿਨਾਈ[1] ॥੬੫॥
[1]ਤਿਨਾ (ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ।
ਆਖਰ ਉਸ ਕੀ ਪਿਖਿ ਬਦਨੀਤੀ।
ਗਹੀ ਰੀਤਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤਿ[1] ਅਭੀਤੀ[2]।
[1]ਉਲਟਾ। [2]ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ।
ਧਰਮਸਾਲ ਸੰਤਨ ਕੇ ਦਾਂਨੇ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਲਜਾਇ ਉਠਾਇ ਮਹਾਂਨੇ ॥੬੬॥
ਡਾਰੈਂ ਵੀਚ ਰਸੋਈ ਤਾਂ ਕੇ।
ਸੰਪਤਿ ਘਟੀ ਅੰਨ ਵਹਿ ਖਾ ਕੇ।
ਭਯੋ ਦਾਰਿਦੀ ਪੁਨ ਵਹਿ ਜਬ ਹੀ।
ਆਯੋ ਸ਼ਰਣ ਗੁਰੂ ਕੀ ਤਬ ਹੀ ॥੬੭॥
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਸੁਦੇਸ ਦਿਢਾਯੋ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ[1] ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਲਗਾਯੋ।
[1]ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ।
ਭ੍ਰਮ ਕੁਕਰਮ ਅਧ੍ਰਮ ਪਰਿਹਾਰਾ[1]।
[1]ਪਾਪ ਨਾਸ ਕੀਤਾ।
ਭੇਦ ਖੇਦ[1] ਸਭਿ ਖੇਦ[2] ਨਿਕਾਰਾ ॥੬੮॥
[1]ਦੁੱਖ। [2]ਖਦੇੜ ਕੇ।
ਭੁਕਤਿ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਿਯ ਅਧਿਕਾਰੀ।
ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਬਖਸ਼ੀ ਤਹਿੰ ਸਾਰੀ ॥੬੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ਗੁਰੁ,
ਕਰਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਬਿਸਾਲ।
ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਕੀ ਗਤਿ ਕਰੈਂ,
ਸੰਸੇ ਸ਼ੋਕ ਜਵਾਲ[1] ॥੭੦॥
[1]ਘਟਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੈਂ,
ਅਜਗਰਿ ਨਿਰਖ੍ਯੋ ਭਾਰਿ[1]।
[1]ਭਾਰੀ ਸੱਪ ਵੇਖਿਆ।
ਚਿਪਟੇ ਚੀਟੇ ਚੀਟਿਕਾ[1],
[1]ਕੀੜੇ ਕੀੜੀਆਂ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ।
ਤਾਂ ਕੋ ਖਾਹਿ ਅਪਾਰ ॥੭੧॥

ਚੌਪਈ:

ਪਟਕਤ ਪੂੰਛ ਸੁ ਫਟਕਤ ਤਨੈ[1]।
[1]ਪੂਛ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੰਡਦਾ ਹੈ।
ਤਰਫਤ ਲਿਟਤ ਬਜਾਕੁਲ ਘਨੈ।
ਉਲਟੈ ਪੁਲਟੈ ਦੁਖੀ ਕਮਾਲਾ।
ਕੀਟਨ ਕਟਿ ਕੀਏ ਛਿਦ੍ਰ ਕਰਾਲਾ[1] ॥੭੨॥
[1]ਭਿਆਨਕ ਮੋਰੀਆਂ।
ਦਯਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰੁ ਬਾਂਨ ਪਰਿਹਾਰਾ।
ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰਕਾਕਾਰ ਉਦਾਰਾ[1]।
[1]ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਤੀਰ)।
ਕਟ੍ਯੋ ਮੂੰਡ ਅਜਗਰ ਕਾ ਜਬਹੀ।
ਸੁਰਪੁਰ ਚਲ੍ਯੋ ਜਾਨ[1] ਚਢਿ ਤਬ ਹੀ ॥੭੩॥
[1]ਸਵਾਰੀ ਤੇ।
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖਨ ਚਕ੍ਰਿਤ ਹ੍ਵੈ ਬੂਝ੍ਯੋ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਕਹੋ ਕੌਨ ਇਹੁ ਹੂਜ੍ਯੋ[1]।
[1]ਹੈਸੀ।

ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਇਹੁ ਪੂਰਬ ਪੰਡਿਤ।
ਹੁਤੋ ਮਹੰਤ ਪਖੰਡੀ ਲੰਡਤ[1] ॥੭੪॥
[1]ਨਿਰਲੱਜ, ਬੇ-ਹਯਾ।
ਦੰਭ ਦਿਖਾਇ ਅਚੰਭ ਬਿਸੇਸੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਜਨ ਪਰਿਤਾਰਣ ਕਰੇ ਆ ਸੇਸੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠਗਦਾ ਸੀ।
ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਨਿਜ ਕਰੇ ਅਪਾਰਾ।
ਠਗ ਠਗ ਜਗ ਖਾਯੋ ਇਨ ਭਾਰਾ ॥੭੫॥
ਲੋਲਪ[1] ਲੋਭੀ ਬਿਸ਼ਜਨ ਲੰਪਟ[2]।
[1]ਚੰਚਲ। [2]ਵਿਸ਼ਈ, ਕਾਮੀ।
ਥੋਰੇ ਪਢਜਨ ਕੋ ਦੈ ਸੰਕਟ।
ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ[1] ਕਹਿ ਰਿਦੇ ਨ ਧਾਰੈ।
[1]ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ।
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਨਿਜ ਪ੍ਰਣ ਪਾਰੈ ॥੭੬॥
ਆਖਰ ਤਨ ਤਜਿ ਇਹ ਗਤ[1] ਪਾਈ।
[1]ਦਸ਼ਾ, ਹਾਲਤ।
ਸੇਵਕ ਚੀਟੇ ਭਏ ਸੁ ਆਈ।
ਭਲਾ ਨ ਕੀਨ ਲੀਨ ਧਨ ਜਿਨ ਤੈ।
ਪਾਵਤ ਕਸ਼ਟ ਕਟਾਵਤ ਤਿਨ ਤੈ ॥੭੭॥
ਦੁਖੀ ਦੇਖ ਉਪਜੀ ਮੁਹਿ ਦਾਯਾ[1]।
[1]ਦਯਾ।
ਪੁਨ ਇਨ ਹਮਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਯਾ।
ਯਾਂ ਤੇ ਹਤ[1] ਗਤਿ ਉਤਮ[2] ਦੀਨੀ।
[1]ਮਾਰ ਕੇ। [2]ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ।
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਦਿਢ ਧਰਿ ਉਰਿ ਲੀਨੀ ॥੭੮॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਦਿਢ ਬਿਨਾ ਜੋ,
ਕਾਚੇ ਗੁਰੂ ਕਹਾਹਿਂ।
ਨਹਿ ਸੰਸੇ ਸਿੱਖਨ ਹਰੈਂ,
ਅੰਤਹਿ ਨਰਕ ਪਚਾਹਿਂ[1] ॥੭੯॥
[1]ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਕੋਮਲ ਅਤਿ ਨਵਨੀਤ ਤੈ[1],
[1]ਮੱਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਨਰਮ।
ਗੁਰੁ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਸਭਿ ਦਿਵੈਂ,
ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਗੋਂਦਾ ਨਾਮ ਮਸੰਦ ਥਾ,
ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੂਰੋ।
ਕਾਬਲ ਮੈਂ ਰਹਿ ਲੰਗਰ ਦੈ,
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਭੂਰੋ ॥੮੦॥
ਧਯਾਵੈ ਉਰਿ ਗੁਰੁ ਮੂਰਤੀ,
ਮੁਖਿ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰੈ।
ਧਰੈ ਧਯਾਨ ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਪੂਜਾ ਬਿਸਤਾਰੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਵੀਚ ਧਯਾਨ ਕੇ,

ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧੇਰੇ।
ਗਹੇ ਚਰਨ ਨਿਜ ਕਰਨ ਸੋਂ[1], — [1]ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਿਢ[1] ਹੇਰੇ[2] ॥੯੧॥ — [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। [2]ਦੇਖ ਕੇ।
ਟਿਕੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਗੁਰੁ ਰੂਪ ਮੈਂ,
ਦਿਢ ਲਗੀ ਸਮਾਧੀ।
ਸਿੰਧੁ ਬਿੰਦੁ[1] ਜਯੋਂ, ਲੈ ਭਯੋ, — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਬੂੰਦ ਵਾਂਗ।
ਮਨ ਛੋਰਿ ਉਪਾਧੀ।
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਇਤ ਗੁਰੂ,
ਨਹਿੰ ਚਰਨ ਹਿਲਾਏ।
ਸੂਪਕਾਰ[1] ਕਰਿ ਬੇਨਤੀ, — [1]ਲਾਂਗਰੀ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਫਿਰ ਜਾਏ ॥੯੨॥
ਗੁਰੁ ਬਿਨੁ ਲੰਗਰ ਨਾਂ ਬ੍ਰਤੈ,
ਦਿਨ ਥੋਰ ਰਹਾਵਾ।
ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਸਿਖ ਬਿਸਮੈ ਭਏ,
ਗੁਰੁ ਅੰਗ ਨ ਹਲਾਵਾ।
ਗੁਰੁ ਸਮਝੈਂ ਜੇ ਪਗੁ ਹਲੈ,
ਗੋਂਦਾ ਅਕੁਲੈ ਹੈ[1]। — [1]ਘਬਰਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਤੀਨ ਜਾਮ[1] ਯੌਂ ਹੀ ਬਿਤੇ, — [1]ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ।
ਨਹਿ ਹਲੈ ਚਲੈ ਹੈ ॥੯੩॥
ਜਬਿ ਸਮਾਧਿ ਉਨ ਉਤ[1] ਤਜੀ, — [1]ਓਧਰ (ਕਾਬਲ ਵਿੱਚ)।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਉਠਿ ਤਬਿ ਹੀ।
ਭੋਜਨ ਕੀਨੋ ਆਪ ਜੌ,
ਬਰਤਯੋ ਪੁਨ ਸਭਿ ਹੀ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਦੀਵਾਂਨ ਮੈਂ
ਸਿੱਖਨ ਜਬਿ ਬੂਝੀ।
ਤਿਨੈ ਨਿਸ਼ੰਕੈ ਕਰਨ ਕੋ,
ਗੁਰੁ ਗਾਈ ਗੂਝੀ[1] ॥੯੪॥ — [1]ਗੁਪਤ (ਗਲ) ਕਹੀ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਸੰਸਹੀਂ,
ਸਿਖ ਗੁਰੈਂ ਬਿਸਾਲੂ।
ਕਹੈਂ ਗੁਰੂ ਸਮ ਗੁਰੂ ਹੀ,
ਹੈਂ ਕੋਮਲ ਦਯਾਲੂ।
ਪ੍ਰਣ-ਪਾਲ ਸ਼ਰਣਾਗਤੈ,
ਸਮਰਥੁ ਬਪੁ[1] ਈਸਰ। — [1]ਸਰੂਪ।
ਤ੍ਰਿਕਾਲਗ[1] ਸ੍ਰਬਗਯ[2] ਹੈਂ — [1]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਤਾ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਤਾ।
ਨਿੱਤ ਧੇਯ ਮੁਨੀਸਰ[1] ॥੯੫॥ — [1]ਵੱਡੇ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਜੋਗ।
ਸਮਾਂ ਪਾਇ ਸਿਖ ਕਾਬਲੀ,

ਜਬਿ ਅਏ ਮਹਾਂਨੇ।
ਅਨਗਨ ਧਨ ਉਨਿ ਭੇਟ ਦੈ,
ਪਗ ਗੁਰੂ ਗਹਾਂਨੇ[1]। — [1]ਫੜੇ।
ਦੂਧ ਪੂਤ ਧਨ ਧਾਂਮ ਤੀ[1], — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਫਲ ਭਲ ਸਭਿ ਪਾਏ।
ਈਹਾਂ ਕੇ ਸਿਖਨ ਉਨੈਂ,
ਬੂਝੀ ਗਥ ਸਾਏ[1] ॥੯੬॥ — [1]ਉਹਨਾਂ ਕਥਾ ਪੁੱਛੀ।
ਮਾਸ ਪੱਖਜ ਦਿਨ ਕਹਿ ਵਹੀ,
ਪੁਨ ਉਨ ਇਮ ਗਾਯੋ।
ਉਸ ਦਿਨ ਗੋਂਦਾ ਜਾਮ ਤ੍ਰੈ,
ਮਧ ਧਜਾਂਨ ਰਹਾਯੋ।
ਸਿਖਨ ਕੇ ਸੰਸੇ ਨਸੇ,
ਸ਼ਰਧਾ ਬਡ ਬਾਢੀ।
ਪਗੇ[1] ਧਜਾਨ ਗੁਰੁ ਪਗਨ ਮੈਂ[2] — [1]ਰੰਗੇ ਗਏ। [2]ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ।
ਯੁਤ ਭਗਤੀ ਗਾਢੀ ॥੯੭॥
ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰੁ ਸਿਖਨ ਅਰੁ ਗੁਰਨ ਕੀ,
ਗਾਥਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ।
ਜੋ ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਸਿਖ ਸੁਨੈ,
ਸੋ ਉਤ੍ਰੈ ਭਵ ਪਾਰ ॥੯੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਸੱਤਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੱਤਮ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉਨੱਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੨੯॥

੩੦. {ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਤਾਦਾਤਮ ਆਨਾਤਮਾਂ,
ਕਲਪਤ ਜਾਮੈ ਧਾਰ[1]।

[1]ਜਿਸ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿੱਚ (ਅਨਾਤਮ) ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ (ਤਦਾਤਮ) ਉਹੋ ਜੇਹਾ ਰੂਪ ਹੀ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਗਦਾਤਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ,
ਆਤਮ ਲਖਿ ਪਰ ਪਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਉਸ ਜਗਤ ਦੇ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ (ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ) ਪਾਰ ਪੈ ਜਾ।

ਚੌਪਈ:

ਸਤੱਮ ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਧਰਿ ਕਰਿ ਸਤੱਮ[1]। — [1]ਸ਼ਰਧਾ।

ਸਤੱਮ ਗਾਥ ਸਾਥ ਹਿਤ ਅਤੱਮ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ (ਸਤੱਮ) ਸੱਚੀ ਕਥਾ (ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ)।

ਤਮ ਅਗਜਾਨ ਹਾਰਕ ਰਵਿ ਰਿਸ਼ਮੇਂ[1]। — [1](ਇਹ ਕਥਾ) ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਰਿਸ਼ਮੇਂ ਰਸੇ ਨ ਫਸੇ ਜੁ ਬਿਸਮੇ[1] ॥੨॥ — [1]ਜਿਹੜੇ (ਪੁਰਸ਼) (ਰਿਸ਼ਮੇ) ਥੋੜੇ ਜੇਹੇ ਵੀ (ਕਥਾ ਵਿੱਚ) (ਰਸੇ) ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਦੇ। (ਅ) ਜਿਹੜੇ (ਬਿਸ ਮੇਂ) ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਬਿਸਮੇ ਹੋਹਿਂ, ਨ ਜੋਹਿਨ ਜਮ ਹੈ[1]। — [1](ਉਹ) ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਜਮ ਨਹੀਂ ਤੱਕ ਸਕਦੇ।

ਜਮ ਹੈਂ ਜਿਨ ਉਰਿ ਗੁਨ ਗੁਰੁ ਰਮ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰਾਂ ਦਾ (ਜਸ) ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਮ ਹੈ ਸੁਮਤਿ ਧਜਾਨ ਹਰਿ ਤਿਨ ਕੇ[1]। — [1]ਤਿਨਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤਿ ਵਿੱਚ (ਰਮ) ਵਿਆਪਕ ਹਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੈ।

ਤਿਨਕੇ ਸਮ ਜਗਿ ਸੁਖ ਸਬਿ ਜਿਨ ਕੇ[1] ॥੩॥ — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਖ ਕੱਖ ਵਾਂਗ ਹਨ।

ਜਿਨ ਕੇ ਜਨਮ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰ[1]। — [1](ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ) ਜਨਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੱਚ ਖੰਡ ਚਲੇ ਗਏ।

ਪੁਰ ਸ਼ਕਤੀ ਭਗਤੀ ਤਿਨ ਉਰ ਫੁਰ[1]। — [1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ (ਫੁਰ) ਛੇਤੀ ਭਰ ਗਏ।

ਫੁਰਤ ਨਾ ਫੁਰਨਾ ਤਿਨ ਅਨ ਕੋ[1] ਹੈ। — [1]ਹੋਰ ਕੋਈ (ਅਨ) ਕਾਮ ਆਦਿ ਦਾ।

ਕੋਹੈ ਸਮ ਥਿਤ[1] ਚਿਤ ਤਿਨ ਕੋ ਹੈ ॥੪॥ — [1]ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੋਹੈ ਹੋਹੈ ਲਗੈ ਨ ਤਰਕੈਂ[1]। — [1](ਤਰਕੈਂ) ਤਰਕਾਂ (ਚੋਭਵੀਆਂ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀਆਂ ਤੇ (ਕੋਹੈ) ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ (ਹੋਹੈ) ਧੱਕੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ।

ਤਰ ਕੈ ਪਾਰ ਭਵਾਂਬੁਧ ਪਰ ਕੈ[1]। — [1]ਤਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਉਪਰੋਂ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕੈ ਪ੍ਰੀਤੀ[1] ਗੁਰਨ ਚਰਨ ਮੈਂ। — [1](ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਕੇ।

ਰਨ ਮੈਂ ਭਟ ਜਥੋਂ ਨਟ ਨਟਪਨ ਮੈਂ[1] ॥੫॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਮਾ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਟ ਨਾਟਕ (ਤਮਾਸ਼ੇ) ਵਿੱਚ (ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ)।

ਪਨ ਮੈਂ ਮਨ ਦਿਢ ਰਹਿ ਸਤਵਾਦੀ[1]। — [1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਮਨ ਸਤ ਵਕਤਾ ਹੋ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਦੀ) (ਪਨ) ਉਸਤਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਦੀ ਜੀਤ ਮੀਤ ਸੁਖ ਸ਼ਾਦੀ[1]। — [1](ਉਹ) ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਦੀ ਸੁਧੀ ਬਾਨੀ ਵਾਲਨ[1]। — [1](ਐਸੇ) ਸਿਧੀ ਸਾਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਲਿਆਂ (ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ)।

ਵਾਲਿਨ ਲਗਤ ਪਜਾਰੀ ਚਾਲਨ[1] ॥੬॥ — [1](ਚਾਲਨ) ਰੀਤੀਆਂ (ਵਾਲਿਨ) ਬਾਲਕਾਂ ਭਾਵ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਾਲ ਨ ਲਵਨ ਕਵਿਨ ਮੋ ਪੈ ਹੈ[1]। — [1](ਇਵੇਂ ਹੀ) ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਵੀਆਂ (ਵਰਗੀ) (ਚਾਲਰੀਤੀ) (ਲਵਨ) ਆਟੇ

'ਚ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਭਾਵ ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੈ ਹੈ ਨਿਸਚੇ ਸਿਖਨ ਸੁਹੈ ਹੈ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਜ਼ੇਵਰ ਜੈਸ ਕੁਸੁੰਦਰ[1]।

[1]ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਨ ਹੋਵੇ।

ਸੁੰਦਰ ਰਤਨ ਜਟਯੋ ਬਡ ਅੰਦਰ ॥ ੭ ॥
ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਜਉਹਰੀ ਜੇ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗਾਹਕ ਆਦ੍ਰੇ ਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਉਹ (ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਰੂਪ ਗਹਿਣੇ ਦਾ) ਆਦਰ ਕਰਨਗੇ।

ਯਾਂ ਤੇ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ।
ਲਿਖਨ ਹੇਤ ਚਲੈਹੋਂ ਲਿੱਖਨ[1] ॥ ੮ ॥

[1]ਲੇਖਣੀ, ਕਲਮ।

ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਜਾਰੇ।
ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਉਦਾਰੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਦੀਵਾਂਨ ਮਝਾਰੀ।
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਸੁਖਕਾਰੀ ॥ ੯ ॥
ਮਘਵਾ ਸਮ ਸੁਰ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਮੱਧ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।

ਉਡਗਨ ਮੈਂ ਸਸਿ ਪੂਨਯੋਂ ਤੈ ਬੱਧ[1]।

[1]ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ।

ਤਾਂ ਦਿਨ ਹੁਤੋ ਬਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖਦ ਸੁਹੇਲਾ[1] ॥ ੧੦ ॥

[1]ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਲਾਖਹੁੰ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬਿੰਦ੍ਰੈਂ।
ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਦਰਸੈਂ ਸੁਖਕੰਦੈਂ।
ਅਰਪ ਉਪਾਇਨ[1] ਪਾਇਨ ਅੱਗਰ।

[1]ਭੇਟਾ।

ਪਾਇਨ ਫਲ ਭਲ ਇਛਤ ਸਮੱਗਰ ॥ ੧੧ ॥
ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਸੁ ਵਸਤੈਂ।

[1]ਢੇਰ।

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਧਨ ਅਯੋ ਸਮੱਸਤੈਂ[1]।

[1]ਸਾਰਿਆਂ (ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ)।

ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰਹੀਂ।
ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਉਚਰਹੀਂ ॥ ੧੨ ॥
ਫੈਲਯੋ ਦੇਸ ਦੇਸ ਜਸ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਮਨੋ ਮਾਲਤੀ ਚਾਂਦਨਿ ਬੁਰਕਾ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਮਾਲਤੀ (ਫੁੱਲੀ ਹੋਈ ਨੇ ਚੰਦ ਦੀ) ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਲਿਬਾਸ (ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਫਕੀਰ ਗ੍ਰੇਹੀ[1]।

[1]ਗ੍ਰਹਸਤੀ।

ਦਰਸੈਂ ਆਇ ਸਰਸ[1] ਫਲ ਲੇਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਨਾਮੁ ਭਗਤ-ਗਿਰ ਸੰਤ ਗੁਸਾਂਈ[1]।

[1]ਗੁਸਾਈਂ (ਭੇਖ ਦਾ) ਸੰਤ ਸੀ।

ਪਰਸਨ[1] ਚਲਯੋ ਹਿੰਗਲਾ ਮਾਈ[2]।

[1]ਛੋਹਣ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਨ। [2]ਹਿੰਗਲਾਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ। (ਹਿੰਗਲਾਟ- ਹਿੰਗੋਲ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲਾਸਾ ਬੇਲਾਰਾਜ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਜੋ ਮੇਕਰਾਨ ਸਾਹਿਲ ਉੱਤੇ ਹਿੰਗਲਾ ਪਰਬਤ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਤੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਤਾਲੂਆ ਡਿੱਗਿਆ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਤਿਨ ਸੌ ਸਾਠ ਫਕੀਰ ਸੰਗਾਤੀ।
ਇਕ ਤੈ ਏਕ ਅਧਿਕ ਬਿਖਜਾਤੀ ॥ ੧੪ ॥
ਅਜ਼ਮਤ ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨ ਕੈ।

ਆਯੋ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਇਮ ਗੁਨ ਕੈ।
ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਭੁਜ[1] ਨਿਜ ਦਿਖਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਚਹੁੰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ।
ਗਰਮਾਂ ਗਰਮ ਕੜਾਹੁ ਛਕੈ ਹੈਂ ॥੧੫॥
ਲੈ ਲੈ ਨਾਮ ਜਿ ਸਬਿਨਿ ਦਿਲੈ ਹੈਂ।
ਤੌਂ ਹਮ ਹਰਿ ਬਪੁ[1] ਗੁਰੈਂ ਲਖੈ ਹੈਂ[2]।
[1]ਹਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ। [2]ਜਾਣਾਂਗੇ।
ਇਹੁ ਉਰਿ ਧਰਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਪਾਯੋ[1] ॥੧੬॥
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਣਾ ਲਿਆ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ[1] ਗਰਮ ਮੰਗਵਾਯੋ।
[1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਸਬਿ ਕੋ ਨਾਮ ਬੁਲਾਇ ਦਿਲਾਯੋ।
ਪਿਖਿ ਅਜ਼ਮਤ ਸਿਖ ਹੋਵਨ ਚਹਿ ਕੈ।
ਕਹਯੋ ਪਦਮ ਪਦ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਗਹਿ ਕੈ ॥੧੭॥
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।
ਜੈਸੇ ਸੁਨੇ ਤੈਸ ਹੀ ਹੇਰੇ।
ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੁ ਕਿਤ ਜਾਤ ਅਗੇਰੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗਿਰ-ਭਗਤ ਸੁਨਾਈ।
ਪਰਸਨ ਜੈਂਹੁ ਹਿੰਗੁਲਾ ਮਾਈ ॥੧੮॥
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਜੇ ਦੇਵੀ ਦਰਸੋ।
ਈਹਾਂ ਹੀ, ਤੌਂ ਫਿਰ ਕਜਾ ਕਰ ਸੋ।
ਕਹਯੋ ਭਗਤ ਗਿਰ ਜੇ ਇਮ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਤੌਂ ਹਮ ਸਬਿ ਤੁਵ ਸਿਖ ਬਨ ਜੈਹੈਂ ॥੧੯॥
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਹਰੇ।
ਜਾਵਹੁ ਦਰਸੋ ਬਡੇ ਸਵੇਹਰੇ।
ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਸਤ ਬ੍ਰਿਧੈਂ[1]।
[1]ਵਡੀ (ਸਤ) ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਭਏ ਹਮਾਰੇ ਅਤੀ ਸਮ੍ਰਿਧੈਂ[1] ॥੨੦॥
[1]ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਵਾਲੇ।
ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਗੁਰੁ ਅੰਸ ਜੁ ਵਹਾਂ।
ਸੱਮ੍ਰਥ ਦਈ ਉਸੈ ਉਨ ਮਹਾਂ।
ਹਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਤੁਮ ਪਾਯੋ ਈਹਾਂ।
ਦੁਰਗਾ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਹੋਵਹੁ ਤੀਹਾਂ[1] ॥੨੧॥
[1]ਤਹਾਂ, ਓਥੇ।
ਆਸਯ[1] ਮਾਂਨ ਭਗਤ ਗਿਰ ਤਬ ਹੀ।
[1]ਆਗਿਆ।
ਗਯੋ ਜਮਾਤ ਸਹਿਤ ਤਹਿਂ ਜਬ ਹੀ।
ਬਡੀ ਫਜ਼ਰ[1] ਦੁਰਗਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ।
[1]ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ।
ਪਾਏ, ਆਈ ਦੇਹਰਾ ਪਰਸਨ ॥੨੨॥
ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਤੈ ਮੰਤ੍ਰ ਲਯੋ।
ਹਟ ਕਰਿ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਅਯੋ।
ਆਵਤ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਆਉ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਪਜ਼ਾਰੇ ॥੨੩॥
ਦਰਗਹਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਵਾਂਨ ਤੂੰ ਅਹੇ।

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਗਹੇ।
ਉਮਕਯੋ[1] ਪ੍ਰੇਮ ਦ੍ਰਿਗਨ ਜਲ ਛਾਯੋ।   [1]ਉਛਲਿਆ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਰੁਮਾਂਚ ਉਠਾਯੋ[1] ॥੨੪॥   [1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ ਤੇਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਬਸ ਅਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਕੇ।
ਛੋਡੈ ਨਾਂਹਿ ਪਦਮ ਪਦ ਗੁਰੁ ਕੇ।
ਇਕ ਛੋਰੈ ਤਬਿ ਦੂਸਰ ਫਰਹੀ।
ਕੋ ਆਂਖਿਨ ਪਰ ਕੋ ਸਿਰਿ ਧਰਹੀ ॥੨੫॥
ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੁਨ ਛਕ।
ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਵਿਖੇ ਸਬਿ ਗੇ ਛਕ[1]।   [1]ਸਾਰੇ ਭਰ ਗਏ।
ਸਿਖੀਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਤੈ ਸਿੱਖੀ।
ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਉਰਿ ਲਿੱਖੀ ॥੨੬॥
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੇ ਸੋ ਸੰਤ ਉਦਾਸੀ।
ਭਏ ਨੀਕ ਸਾਦਕ[1] ਸੁਖਰਾਸੀ।   [1]ਚੰਗੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ।
ਤਬਿ ਤੈ ਭੇਖ ਉਦਾਸਿਨ ਮਾਂਹੀ।
ਜਟਾਂ ਬਿਭੂਤਿ ਜੰਜੀਰ ਚਲਾਹੀ ॥੨੭॥
ਬਿਦਾ ਪਾਇ ਵਹਿ ਗੁਰ ਤੇ ਗਏ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੇਰਨ ਜਾਇ ਥਿਰਏ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਲੌ ਤੌਰ ਮਸੰਦਨ[1]।   [1]ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਆਵਤ ਰਹੇ ਗੁਰਹਿਂ ਸੋ ਬੰਦਨ ॥੨੮॥

ਦੋਹਰਾ:

ਮਘਾ ਦੇਸ ਪੂਰਬ ਵਿਖੇ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ ਪੁਨ ਕੀਨ।
ਪੰਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ[1] ਮੈਂ ਲਿਖੀ,   [1]ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਲਿਖਤ ਇਕ ਪੁਸਤਕ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ ੯੫੪ ਤੇ 'ਭੇਖ ਪ੍ਰਭਾਕਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਭਾਗ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਅਧਿਕ ਗਾਥ ਲਿਹੁ ਚੀਨ ॥੨੯॥

ਕਬਿਤ:

ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਪਾਇ ਮਾਝੇ ਕੇ ਸਿੱਖਨ ਆਇ,
ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਗਾਇ ਹੈਂ।
ਕਹਯੋ ਦੇਸ ਮੈਂ ਬਿਸੇਸ[1] ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਨੀ ਅਸੇਸ[2],   [1]ਬਹੁਤੇ। [2]ਸਾਰੇ।
ਬ੍ਰਿਧ ਬਾਲ ਚਾਲ ਕਰਿ[1] ਆਇ ਨ ਸਕਾਇ ਹੈਂ।   [1]ਚੱਲ ਕੇ।
ਰਾਵਰੋ ਦਰਸ ਚਾਹੈਂ ਅਤਿ ਹੀ ਉਮਾਹੈਂ ਮਨਿ,
ਬ੍ਰਿਦ[1] ਨਿਬਾਹੈਂ ਆਪ ਆਪਨੋ ਸੁਭਾਇ ਹੈਂ।   [1]ਧਰਮ, ਨਿਯਮ।
ਕੀਜੀਏ ਨਿਹਾਲ ਉਸ ਦੇਸ ਕੋ ਨਿਹਾਲ[1] ਭਲੇ,   [1]ਦੇਖ ਕੇ।
ਕਿਰਸਾਂਨ ਮਾਲੀ ਪਾਲੀ ਭੂਪਤਿ ਕੇ ਭਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੩੦॥   [1]ਰਾਜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਮਾਨ ਕੈ ਅਰਜ਼ ਗੁਰੁ ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਨਿਜ,
ਸਿੱਖਨ ਗਰਜ਼ ਹਿਤ ਪੂਰਨ ਕਰਨ[1] ਹੈ। — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਚਲੇ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਤੈ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ[1], — [1]ਜਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।
ਅਮੀਰਤ ਸਸੈਨ ਬਿਸਤੀਰਤ ਵਰਨ ਹੈ[1]। — [1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸਰਦਾਰਾਂ ਸਣੇ ਫ਼ੌਜ ਵੱਡੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੀ ਕਹੀਦੀ ਹੈ।
ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਨਿਜ ਸੈਨ ਕੋ ਉਤਾਰ ਫਿਰ,
ਤਰੇ ਆਪ ਤਰਨੀ ਪੈ ਤਾਰਨ ਤਾਰਨ ਹੈ[1]। — [1]ਤਾਰਨ ਲਈ (ਤਰਨ) ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਤਰੀ) ਬੇੜੀ ਤੇ (ਚੜ੍ਹ ਕੇ) ਆਪ (ਤਰੇ) ਪਾਰ ਲੰਘੇ।
ਸਿੱਖਨ ਸਵਰ[1] ਆਯੋ ਜਵਰ ਖਵਰ[2] ਪਾਇ, — [1]ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ। [2]ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖ਼ਬਰ।
ਔੜ[1] ਮੈਂ ਅੱਭ੍ਰ[2] ਮਾਨੋ ਅਭਰ ਭਰਨ ਹੈ[3] ॥ ੩੧ ॥ — [1]ਬਰਖਾ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਸੋਕਾ। [2]ਬੱਦਲ। [3]ਖਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ (ਆਇਆ) ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਮੇਸ ਦੇਸ ਦੁਾਬੇ ਮੈਂ ਬਿਸੇਸ[1] ਸਿੱਖ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਤਾਰੇ ਹੈ ਅਸੇਸ[1] ਪੈ ਕਲੇਸ ਸੇਸ ਹਰ ਕੈ[2]। — [1]ਸਾਰੇ। [2]ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਮੇਟ ਕੇ। (ਸੇਸ-ਅਸੇਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ-ਸਾਰੇ)।
ਪੁਨਾ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੁ,
ਥਿਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਫੁਰ[1] ਪਾਰ ਬਜਾਸ ਪਰ ਕੈ[2]। — [1]ਛੇਤੀ। [2]ਹੋ ਕੇ।
ਤਾਰ ਕੈ ਸੁ ਦੇਸ ਔ ਉਧਾਰ ਕੈ ਸਿੱਖਨ ਵੇਸ[1] — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਟਾਰ ਕੈ ਅਸੇਸ ਦੁੰਦ[1] ਦੋਖਿਨ ਬਿਦਰ ਕੈ[2]। — [1]ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ। [2]ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਮੇਘ ਨਦੀ ਹੰਸ ਚਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬ੍ਰਿਸਟਿ[1] ਨਾਲ, — [1]ਵਰਖਾ।
ਕੀਓ ਹੈ ਨਿਹਾਲ ਦੇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਕੈ ॥ ੩੨ ॥
ਜਾਇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਸੁਧਾਸੁਰ ਨ੍ਹਾਇ ਗੁਰੁ,
ਬੰਦਿ[1] ਹਰਿਮੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਾਯੋ ਹੈ। — [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੇ।
ਉੱਤ੍ਰ ਕੀ ਓਰ ਖਿਸ ਤਾਲ ਹੁਤੋ ਤਾਲ ਬਹੁ[1], — [1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਰਫ ਦਾ ਸ੍ਰੋਵਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ (ਹਿੱਸਾ) ਟੁੱਟ ਫੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। (ਖਿਸਤਾਲ=ਖਸਤਹ ਹਾਲ=ਟੁੱਟੀ ਫੁੱਟੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ।)
ਮਦਤ ਬਿਸਾਲ ਲਾਇ ਤਯਾਰ ਕਰਵਾਯੋ ਹੈ।
ਦਰਵਾਰ[1] ਅੰਦਰ ਲਗਾਇ ਦਰਵਾਰ[2] ਨਿੱਤ, — [1]ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ। [2]ਦੀਵਾਨ।
ਸਿੱਖਨ ਦਿਦਾਰ ਦੈ ਸੰਸਾਰ ਤੈ ਤਰਾਯੋ ਹੈ।
ਆਵੈਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ,
ਭੇਟ ਦੈ ਬੁਲਿੰਦ[1] ਫਲ ਪੈਹੈਂ ਮਨ ਭਾਯੋ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥ — [1]ਉੱਚੀ, ਵੱਡੀ।
ਕਈ ਮਾਸ ਵਾਸ ਕਰਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਆਸ ਭਰ[1], — [1]ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ।
ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਰਾਸਿ ਤਰੁ ਕਲਪ ਸਮਾਂਨ ਹੈਂ।
ਚਲ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੈ ਫਿਰ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਗੁਰੁ,
ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਜਾਇ ਕੀਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ।
ਦਰਵਾਰਿ ਜਾਇ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਦਰਸ ਪਾਇ,
ਸਾਤ ਦਿਨ ਲੌ ਥਿਰਾਇ ਮੋਦ ਮਨ ਮਾਨ ਹੈ।
ਤਹਾਂ ਤੈ ਖੰਡੂਰ ਆਇ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਇ[1], — [1]ਜਗ੍ਹਾ, ਅਸਥਾਨ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੇਟ ਦਾਇ ਸਾਸਾਂਟਾਂਗ ਠਾਨ ਹੈ[1] ॥ ੩੪ ॥ — [1]ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਸਹਿਤ (ਨਮਸਕਾਰ) ਕੀਤੀ।
ਧੂਰਿ ਮੁਖ ਲਾਇ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਜਗਾਇ ਕੈ,
ਸੁਗੰਧਿ ਮਹਕਾਇ ਮਾਲ ਸੁਮਨ[1] ਚਢਾਇ ਕੈ। — [1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ।

ਪਕਵਾਂਨ ਪਕਵਾਇ ਗੁਰੂ ਅੰਸ ਕੋ ਖੁਲਾਇ,
ਸਿਤਕਾਰ ਭੇਟ ਦਾਇ ਜਥਾ ਜੋਗ ਭਾਇ ਕੈ[1]। [1]ਜੈਸਾ ਜੋਗ ਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ।
ਫੇਰ ਸੈਨ[1] ਸਿੱਖਨ ਛਕਾਇ ਕਰਿ ਜਾਚਕਨ[2], [1]ਫੌਜ। [2]ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ।
ਰਾਤ ਜਾਗਾ ਕਰਵਾਯੋ ਭਜਨ ਕਰਾਇ ਕੈ।
ਆਇ ਕੈ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੁਨਾ ਇਸੀ ਢਾਲ ਗੁਰੁ,
ਕੀਨ ਹੈ ਬਿਸਾਲ ਚਾਲ[1] ਅਤਿ ਹੁਲਸਾਇ ਕੈ ॥੩੫॥ [1]ਰੀਤੀ।
ਕੀਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਾਉਲੀ ਸੁਪਾਂਨ[1], [1]ਪਉੜੀਆਂ (ਉੱਪਰ)।
ਸਬਿਧਾਂਨ[1] ਜਪਜੀ ਕੇ ਪਾਠ ਠਾਂਨ[2] ਮਨ ਮਾਂਨ ਹੈ। [1]ਬਿਧੀ ਸਹਿਤ। [2]ਕੀਤੇ।
ਜਦਜਪਿ ਥੇ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਸਮ੍ਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ,
ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੈ ਨ ਚਹਿਤ ਕਲਜਾਨ ਹੈ।
ਤਦਜਪਿ ਸੁ ਮਰਯਾਦ ਸਿੱਖਨ ਸਿਖਾਵਨ ਕੋ,
ਜਪ ਤਪ ਦਾਨ ਬ੍ਰਤ ਕਰਤ ਬਿਧਾਂਨ ਹੈ।
ਜੈਸੇ ਪਢੇ ਪੰਡਿਤ ਭੀ ਬਾਲਕ ਪਢਾਵਨ ਕੋ
ਲਿਖਤ ਬਰਾਖਰੀ ਮੁਹਾਰਨੀ[1] ਬਖਾਂਨ ਹੈ ॥੩੬॥ [1]ਮਾਤ੍ਰਾ ਸਹਿਤ ਬਾਰਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ।
ਜੱਗ ਕਰਵਾਇ ਪਕਵਾਨ ਬਿਬਧਾਇ[1], [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਗੁਰੁ ਅੰਸ ਕੋ ਛਕਾਇ ਬਹੁ ਕੀਨ ਸਿਤਕਾਰ ਹੈ।
ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਨਰ ਮਾਈ ਸੰਗਤੈਂ ਅਪਾਰ ਆਈ, [1]ਖਬਰ।
ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਈ ਤੈ[1] ਚਢਾਈ ਭੇਟ ਭਾਰ ਹੈ। [1]ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ।
ਸਬਿ ਕੋ ਛਕਾਯੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਅਹਿਲਾਦ ਸਹਿ[1], [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਐ ਹੈ ਏਕ ਜੈ ਹੈ ਧਨ ਦੈ ਹੈ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਸੈਨ ਕੋ ਦਿਲੈ ਹੈਂ ਬਾਕੀ ਲੰਗਰ ਲਗੈ ਹੈਂ,
ਕੁਛ ਜਾਚਕਨ ਦੈ ਹੈਂ ਪੈ ਹੈਂ ਗੋਲਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈਂ ॥੩੭॥
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਜਥਾ ਰੁਚੀ ਕਰਵਾਹਿਂ ਤਥਾ,
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਪਥਾ[1] ਮੋਖ ਭੋਗਦ ਦਿਢਾਇ ਹੈਂ। [1]ਰਸਤਾ।
ਤਬੈ ਦੂਤ ਆ ਉਚਾਰਾ ਆਵਤ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾਰਾ[1], [1]ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ।
ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦਾ ਜੰਗ ਹਾਰਾ ਭਗਜੋ ਖੌਫ ਖਾਇ ਹੈ।
ਬੂਝਜੋ ਗੁਰੁ ਭਯੋ ਕੈਸ ਤਬੈ ਤਿਨ ਕਹਜੋ ਐਸ,
ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਦਯੋ ਤਾਂਹਿ ਤਖਤ ਬਿਠਾਇ ਹੈ।
ਕਾਰਵਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਸਾਰਾ ਜਬੈ ਇਸ ਕੌ ਸੰਭਾਰਾ,
ਨੌਰੰਗ ਫਸਾਦ ਭਾਰਾ ਕੀਨ ਤਬੈ ਆਇ ਹੈ ॥੩੮॥
ਦੂਜੇ ਦੋਊ ਭਾਈ ਉਨ ਲਏ ਸੋ ਮਿਲਾਈ ਸੰਗਿ,
ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਚਾਈ[1] ਮੈਂ ਨ ਸ਼ਾਹੀ ਚਾਹਿ ਹੌਂ। [1]ਚੁੱਕੀ ਭਾਵ ਖਾਧੀ।
ਏਕ ਬਨੋ ਮੀਰ[1] ਦੂਜੋ ਹੁਜੀਓ ਵਜ਼ੀਰ ਧੀਰ, [1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਮੈਂ ਤੋ ਹ੍ਵੈ ਫਕੀਰ ਮੱਕੇ ਜਾਇ ਕੈ ਰਹਾਹਿ ਹੌਂ।
ਕਾਫਰ ਹੈ ਭਯੋ ਦਾਰਾ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਧਾਰਾ ਇਨ,
ਤਜ ਕੈ ਕੁਰਾਨ ਬੇਦ ਪਢਤ ਸਰਾਹਿ ਹੌਂ[1]। [1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ) ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਨੋ ਸਵਾਬ[1] ਸੋਊ ਦਹਿਰੀਆ[2] ਭਯੋ ਜੋਊ,	[1]ਪੁੰਨ। [2]ਨਾਸਤਕ (ਅ: ਦਹਰੀ=ਨਾਸਤਕ=ਰੱਬ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ।)
ਐਸੇ ਦਿਢ ਠਾਨ ਤੀਨੋ ਲਰੇ ਆ ਅਗਾਹਿ ਹੌਂ ॥੩੯॥	
ਤੀਨ ਰੋਜ ਮਾਚਜੋ ਜੰਗ ਖ਼ੂੰਨ ਭਿਗੇ ਤਾਜੀ ਤੰਗ[1],	[1]ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਤੰਗ।
ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਰਜਪੂਤ ਅੰਗ ਦੈ[1] ਲਰੇ।	[1]ਪੱਖ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ।
ਤੋਪਨ ਕੀ ਤੜਾ ਭੜੀ[1] ਤੁਪਕਨ ਬਾੜ ਝੜੀ[2],	[1]ਤੜਭੜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। [2]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਵਾਰ ਹੋਏ।
ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ ਚੜ੍ਹੀ ਪੜੀ[1] ਕਟ ਹੈਂ ਪਰੇ[2]।	[1]ਪਈ ਹੈ। [2](ਸੂਰਮੇ) ਕੱਟੇ ਪਏ ਹਨ।
ਸਰਕਤ[1] ਸਾਰ[2] ਗੋਲੀ ਤੀਰਨ ਕੀ ਮਾਰ ਪਰੇ,	[1]ਚਲਦੇ ਹਨ। [2]ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਸਾਵਨ ਕੇ ਮੇਂਹ ਮੇਘ[1] ਪੇਖਿ ਲਾਜ ਹੈਂ ਖਰੇ[2]।	[1]ਵਰ੍ਹਦੇ ਬੱਦਲ। [2]ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਖਾਯੋ ਥਰਥੱਲਾ ਧਰਾ ਨਾਵ ਜਜੋਂ ਅਵੱਲਾ[1],	[1]ਧਰਤੀ ਨੇ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ ਅਣੋਖਾ ਹਿਲੋਰਾ ਖਾਧਾ।
ਦਿਲ ਸਬਹੂੰ ਕਾ ਹੱਲਾ ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਬੋਲ ਹੈਂ ਭਰੇ[1] ॥੪੦॥	[1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ। (ਭਰ=ਜੰਗ। ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਨ ਤੇ ਜਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰੇ ਜੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਭਰ ਹੈ।)
ਫੀਲ[1] ਪੈ ਸੇ ਕੂਦ ਦਾਰਾ ਚਢਜੋ ਅੱਸ੍ਵ[2] ਯੌਂ ਵਿਚਾਰਾ,	[1]ਹਾਥੀ। [2]ਘੋੜੇ ਤੇ।
ਹੱਲਾ ਕਰਵੈਹੂੰ ਭਾਰਾ ਮੈਂ ਹੂੰ ਆਗੈ ਜਾਇ ਕੈ।	
ਸੈਨ ਨੇ ਨਿਹਾਰਾ ਮਨ ਧਾਰਾ ਦਿਢ ਮਰਜੋ ਦਾਰਾ,	
ਔਰ ਨਾ ਵਿਚਾਰਾ ਭਾਗ ਪਰੀ ਦਹਿਲਾਇ ਕੈ[1]।	[1]ਡਰ ਕੇ।
ਫੇਰ ਕੌਨ ਸੁਨੇ ਕਾਂਹਿ ਏਕ ਆਗੇ ਏਕ ਜਾਂਹਿ,	
ਨੌਰੰਗ ਲਖਾਹਿ ਫਤੇ ਸੂਜੇ ਕੋ ਗਹਾਇ ਕੈ[1]।	[1]ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਤਹ ਜਾਣ ਕੇ (ਆਪਣੇ ਭਰਾ) ਸ਼ੁਜਾਅ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ।
ਦੂਸਰੇ ਕੋ[1] ਮਰਵਾਇ ਆਗਰੇ ਕਿਲੇ ਮੈ ਆਇ,	[1]ਦੂਜੇ (ਭਰਾ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼) ਨੂੰ।
ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਥਾ ਤਹਾਂਇ[1] ਕੈਦ ਕੀਓ ਭਾਇ ਕੈ[2] ॥੪੧॥	[1]ਓਥੇ ਸੀ। [2](ਆਪਣੀ) ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ।
ਹੁਤੋ ਸੋ ਲਚਾਰ[1] ਔ ਬੀਮਾਰ ਬੂਢਾ ਭਾਰ[2] ਭਯੋ,	[1]ਦੁਖੀ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਕਯੋ ਨਾ ਲਿਹਾਜ ਜਰਾ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਬਾਪ ਕੋ।	
ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੋ ਚਲਾਨ ਠਾਨ ਸਿੰਧੁ ਮਾਂਹਿ[1]	[1]ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।
ਕੌਲ ਤੇ ਕਰਾਰ ਡਾਰ ਦਏ ਕੂਪ ਆਪ ਕੋ[1]।	[1]ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ।
ਛਲ ਬਲ ਸਾਥ ਬਾਪ ਬੀਰਨ ਕੋ[1] ਕੈਦ ਥਾਪਿ[2],	[1]ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ। [2]ਕਰਕੇ।
ਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਹਾਥਿ ਕਾਮ ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਆਪ ਕੋ।	
ਦੇਖੋ ਕਰਤਾਰ ਕੀਨ ਕਲਿਜੁਗ ਕੈਸੋ ਪੀਨ[1],	[1]ਤਕੜਾ, ਕਰੜਾ।
ਬੇੜਾ ਬੂਡਜੋ[1] ਧਰਮ ਕਾ ਪਾਰ ਪਰਜੋ ਪਾਪ ਕੋ ॥੪੨॥	[1]ਡੁੱਬ ਗਿਆ।
ਦਾਰਾ ਭਗ ਆਯੋ ਦਿੱਲੀ ਦੌਲਤ ਤਹਾਂ ਤੈ ਮਿਲੀ,	
ਜੇਤਕ ਸੋ ਬਿਨਾ ਢਿੱਲੀ ਆਵਤ ਲਗਾਇ ਹੈ[1]।	[1](ਆਪਣੇ ਨਾਲ) ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਸੰਗ ਮੈ ਸ੍ਵਾਰ ਹੈਂ ਜਰਾਰ[1] ਪਾਂਚਕ ਹਜਾਰ,	[1]ਲੜਾਕੇ।
ਭਲਕੇ ਬਜਾਸ ਪਾਰ ਹੋਇ ਇਤ ਆਇ ਹੈ।	
ਪੀਛੇ ਲਸ਼ਕਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਐਹੇ ਨੌਰੰਗ ਕੋ,	
ਗਹਿਨੇ ਕੇ ਹੇਤ ਕਿਤ ਰਹਿਨੇ ਨ ਦਾਇ ਹੈ।	
ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾਰਾ ਖਾਸ[1] ਆਯੋ ਚਲਿ ਗੁਰੂ ਪਾਸ,	[1]ਆਪ।

ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਾਸ ਗਜਾਨ ਦਮਕਾਇ ਹੈ[1] ॥੪੩॥
[1]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦਾਨੀ ਗੁਰੂ,
ਮਾਨੀ[1] ਮੁਨਿੰਦ ਨਰਿੰਦ।
[1]ਮੰਨਣ ਯੋਗ।
ਸਭਾ ਸੁਰਿੰਦ ਸਮਾਨ[1] ਸਜਿ,
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਬੈਠੇ ਰੂਪ ਗੁਬਿੰਦ ॥੪੪॥
ਚਿਦਾਨੰਦ ਸੰਦੋਹ ਕੋ[1]
[1](ਸੰਦੋਹ) ਸੰਪੂਰਨ (ਸਤਿ) ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ (ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਬੰਦਜੋ ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ।
ਦੁੰਦ[1] ਦੋਖ ਨਹਿ ਸ਼ੋਕ ਜਿਹ,
[1]ਦੁੱਖ।
ਕਿੰਚਤ ਕੋਹ[1] ਨ ਮੋਹ ॥੪੫॥
[1]ਕ੍ਰੋਧ।

ਚੌਪਈ:

ਕਿਸ਼ਤੀ[1] ਪਾਂਚ ਜ੍ਵਾਹਰ ਕੇਰੀ।
[1]ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਥਾਲ।
ਦਿਪਤ[1] ਜੋਤਿ ਜਿਨ ਕੇਰ ਬਧੇਰੀ।
[1]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਜ਼ੇਵਰ ਆਯੁਧ ਬਸਨ ਅਤੋਲੇ।
ਲੋਲ[1] ਤੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਅਮੋਲੇ ॥੪੬॥
[1]ਚੰਚਲ।
ਅਰਪਿ ਅਕੋਰ[1] ਪਦਮ ਪਦ ਪਰਸੇ।
[1]ਭੇਟਾ।
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਸੇ ਗੁਰ ਦਰਸੇ।
ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਜਹਿਂ ਹੰਸ ਅਪਾਰੇ।
ਸਦ ਗੁਨ ਮੁਕਤਾ[1] ਗ੍ਰਾਹਕ ਭਾਰੇ ॥੪੭॥
[1]ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ।
ਬੈਠਜੋ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹ੍ਵੈ ਤਹਿਂ ਦਾਰਾ।
ਸੁੰਦਰਰੂਪ ਅਨੂਪ ਉਦਾਰਾ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਬਰ ਜ੍ਵਾਹਰ ਜਰੇ।
ਜੋਤਿ ਜਗਮਗੈ ਅੰਗਨਿ ਧਰੇ ॥੪੮॥
ਰਾਗਰੋਖ[1] ਬਿਨੁ ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ।
[1]ਮੋਹ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ।
ਮਾਨਤ ਨਾਂਹਿ ਲਾਭ ਕੁਛ ਹਾਨੀ।
ਸੁਖ ਅਜੰਨਜ[1] ਗਹਿ ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ।
[1]ਆਤਮਕ ਸੁਖ।
ਜੈਸ ਜੁਗੀਸ਼ ਮੁਨੀਸ਼ ਅਨੰਨ[1] ॥੪੯॥
[1]ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਲਗਨ ਵਾਲੇ।
ਸਮ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਤੁਰਕ ਕੁਲ ਮਾਂਹੀ।
ਮਰੁ ਥਲ ਮੈਂ[1] ਜਿਮ ਸੁਰਤਰੁ ਆਹੀ।
[1]ਮਾਰੂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ।
ਕਾਕਨ ਕੁਲ ਸੁਤ ਕੋਕਲ ਜੰਨਾ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਕੋਇਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਬੰਸ ਬਕਨ ਮੈਂ ਹੰਸ ਉਪੰਨਾ[1] ॥੫੦॥
[1]ਬਗਲਿਆਂ ਦੀ ਬੰਸ ਵਿੱਚ ਹੰਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪਰਮਾਰਥ ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਈ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ।
ਬਿਸ਼ੇ ਬਾਸ਼ਨਾ ਦੁਰਮਤਿ ਛੋਰੀ।
ਫਾਂਸੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਸਿੰਧੁ ਮਹਿ ਬੋਰੀ[1] ॥੫੧॥
[1]ਡੋਬ ਦਿੱਤੀ।
ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਪਰਮ ਪ੍ਰੀਤੀ।

ਸਤ ਪ੍ਰਤੱਗ[1] ਗੁਨੱਗ[2] ਬਿਨੀਤੀ[3]। — [1]ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [2]ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ। [3]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ।
ਕਰ ਸਿਤਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਟੇਰਾ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਜੋ ਸਬਿ ਤੇਰਾ ॥੫੨॥
ਕਹੋ ਚਿਤ ਮੈਂ ਅਬਿ ਕਯਾ ਆਹੀ।
ਜੇ ਚਾਹਤ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਸ਼ਾਹੀ।
ਤੌ ਹਮ ਨਿਜ ਸਹਿ ਸੈਨ ਮੁਰੀਦੈਂ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸਣੇ।
ਲੈ ਕਰਿ ਲਰ ਹੈਂ ਬੋਲਿ ਸ਼ਹੀਦੈਂ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ।
ਅਰ ਦਰਗਾਹਿ ਵੀਚ ਕਰਿ ਅਰਜੀ।
ਸ਼ਾਹੀ ਲੈ ਦਿੰਹ ਜੇ ਤੁਹਿ ਮਰਜੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚ ਸੁਖਦ ਅਮੋਲੇ।
ਜਨ ਭਵ ਤਾਰਕ ਪੋਤ ਅਲੋਲੇ[1] ॥੫੪॥ — [1]ਜਾਣੋ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨ ਡੋਲਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਨ।
ਦਾਰੇ ਕਹਜੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਦੋਹੀ[1]। — [1]ਦੋਨੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਰਾਵਰ ਜੈਸ ਕਹੋ ਤਸ ਹੋਹੀ।
ਜੇ ਤੁਮ ਚੀਟੀ ਕਰ ਸਿਰ ਧਰਿ ਹੈਂ।
ਸੋ ਸਮ੍ਰੱਥ ਹ੍ਵੈ ਸਾਗਰ ਤਰ ਹੈ ॥੫੫॥
ਚਹੋ ਮਸ਼ਕ[1] ਤੇ ਸੈਲ[2] ਤੁੜੈ ਹੋ। — [1]ਮੱਛਰ। [2]ਪਹਾੜ।
ਅਜੈ ਪੂਤ ਤੈ ਗਜੈ ਢਹੈ ਹੋ[1]। — [1]ਬਕਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਢਹਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਪੈ ਮੈਂ ਚਹਿਤ ਨ ਦੁਨੀਆਂ ਸ਼ਾਹੀ।
ਸੰਸੇ ਸ਼ੋਕ ਅਧਿਕ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ ॥੫੬॥
ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੁਖ ਦੋਖਨ ਖਾਨੀ।
ਲਖੋ ਨਵਿਰਤੀ ਸੁਖਦ ਮਹਾਨੀ।
ਤਪ ਫਲ ਨਰ ਜਗਰਾਜ ਕਮੈ ਹੈ।
ਨਰਕ ਹਕੂਮਤ ਤੈ ਪੁਨ ਪੈ ਹੈ ॥੫੭॥
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਜੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੈ।
ਬਖਸ਼ੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਮੁਹਿ ਢਰ ਕੈ[1]। — [1]ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੋ ਕੇ।
ਸਾਤ ਵਲਾਇਤ ਕੀ ਜੁ ਹਕੂਮਤ।
ਤਿਸ ਆਗੈ ਸਬਿ ਦੁਖਦ ਖਸੂਮਤ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਖ਼ਰਾਬੀ ਹੈ, ਝਗੜਾ ਹੈ।
ਯਮ[1] ਇੰਦ੍ਰ ਬਿਧਿ[2] ਲੌ ਜੇ ਹਾਕਮ। — [1]ਧਰਮਰਾਜਾ। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਤੀਨ ਦੋਖ ਕਰਿ ਗ੍ਰਸਤ ਸਦਾਕਮ[1]। — [1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨੀ ਕੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
ਸਮ ਨਹਿਂ ਦੂਸਰ ਕੋ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ॥੫੯॥
ਅਚੁਤ[1] ਅਨੂਪਮ[2] ਸੁਖ ਜਿਸ ਕੇਰਾ। — [1]ਅਗਿੜ, ਨਾਸ-ਰਹਿਤ। [2]ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ।
ਇਕ ਰਸ ਸਦਾ ਅਖੰਡ ਬਧੇਰਾ।
ਮਾਯਕ[1] ਦੁੰਦ[2] ਦੋਖ ਹੈਂ ਜੇਤੇ। — [1]ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ। [2]ਦੁੱਖ।
ਬਯਾਪਤ ਤਹਾਂ ਨ ਕਿੰਚਤ ਤੇਤੇ ॥੬੦॥
ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਆਤਮ ਇਕ ਹੱਯੇ।

ਬਾਕੀ ਦੁਖਦ ਅਨਾਤਮ[1] ਪੱਯੇ। — [1]ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਜੜ੍ਹ।
ਜਗ ਸੁਖ ਜਿਤਕ ਲੋਗ ਜੁਗ ਕੇਰੇ[1]। — [1]ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ।
ਆਤਮ ਸੁਖ ਕਰਿ ਲਿਪੇ ਸੁ ਹੇਰੇ ॥੬੧॥
ਜਯੋਂ ਕੰਦਲੇ[1] ਪਰ ਕੰਚਨ ਝਮਕਤ[2]। — [1]ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਪੱਤ੍ਰਾ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। [2]ਸੋਨਾ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਤਯੋਂ ਸਬਿ ਪਰ ਆਤਮ ਸੁਖ ਚਮਕਤ।
ਇਸ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਜੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਪ੍ਰਸੰਸੈਂ ਤਾਹਿ ॥੬੨॥
ਤਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਅਬਿ ਏਹੀ।
ਔਰ ਨ ਸ਼ਾਹੀ ਚਹਿ ਚਿਤ ਕੇਹੀ[1] ॥੬੩॥ — [1]ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਔਰ ਏਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ,
ਸੈਨ ਨੁਰੰਗੇ ਤਾਂਇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਰੋਕਹੁ ਘਾਟ ਪੈ,
ਮੈਂ ਲਖ ਜੈਹੁਂ ਅਗਾਇ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂ।
ਮਾਂਨ ਬੈਨ ਗੁਰ ਐਨ ਨਿਜ,
ਸੈਨ ਪਠੀ ਬਰ ਘਾਟ[1]। — [1]ਘਾਟ ਉੱਪਰ।
ਦਾਰੂ ਗੋਲੀ ਤੋਪ ਲੌਂ,
ਸੌਂਪ ਗੁਰੈਂ ਨਿਜ ਠਾਟ[1] ॥੬੫॥ — [1](ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਨੇ) ਆਪਣਾ (ਸਾਰਾ ਫ਼ੌਜੀ) ਸਾਮਾਨ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਦਾਰਾ ਲੌਪੁਰ ਓਰ[1] ਪਧਾਰਾ। — [1]ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਗੁਰੂ ਘਾਟ ਪਰ ਡੇਰਾ ਡਾਰਾ।
ਸੇਵਕ ਜਨ ਦੇਸੀ ਮਿਲ ਭਾਰੇ।
ਲਸ਼ਕਰ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭਯੋ ਅਪਾਰੇ ॥੬੬॥
ਪਾਰ ਹੋਨ ਹਿਤ ਨੌਕਾ[1] ਸਾਰੀ। — [1]ਬੇੜੀਆਂ।
ਗੁਰੂ ਮੰਗਾਈ ਦੈ ਧਨ ਭਾਰੀ।
ਉਤ ਤੈ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਆਯੋ।
ਉਨ ਭੀ ਪਾਰ ਉਤਰਨਾ ਚਾਹਯੋ ॥੬੭॥
ਵਹਿ ਮਾਂਗੈਂ ਯਹਿ ਦੇਵਹਿਂ ਨਾਹੀ।
ਬਢੀ ਪ੍ਰਸਪਰ ਰਾਰ ਮਹਾਂਹੀ।
ਦੇਸੀ ਲੋਗਨ ਕਾ ਝਲਕਾਰਾ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਜਬਿ ਉਨਿ ਅਧਿਕ ਨਿਹਾਰਾ ॥੬੮॥
ਬਦਰ ਦੀਨ ਉਮਰਾਵ ਨੁਰੰਗੀ।
ਸੋਚੀ ਬਾਤ ਪੁਨਾ ਇਮ ਚੰਗੀ।
ਜੇ ਹਮ ਗੁਰੁ ਸੋ ਇਹਾਂ ਲਰੈ ਹੈਂ।
ਤੌ ਦਾਰਾ ਕਿਤ ਦੂਰ ਲਖੈ ਹੈ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਲੰਘ ਜਾਵੇਗਾ।
ਫਿਰ ਵਹਿ ਹਮਰੇ ਹਾਥ ਨ ਐ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹੀ ਕੋਪ ਵਿਖੈ ਹਮ ਪੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਭਾਵ ਨੁਰੰਗਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਵੇਗਾ।
ਇਹੁ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰੁ ਪੈ ਸਰਦਾਰੂ।
ਪਠ ਕਰਿ ਠਟਯੋ[1] ਐਸ ਇਕਰਾਰੂ ॥੨੦॥
[1]ਕੀਤਾ।
ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ ਆਵੈਂ।
ਪਾਛੇ ਹਮ ਫਿਰ ਅਗ੍ਰ ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਮਾਨ ਗੁਰੂ ਇਕ ਦਿਵਸ ਮਝਾਰੀ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਜ ਸੈਨ ਉਤਾਰੀ ॥੨੧॥
ਆਏ ਦੇਸ ਦੁਾਬੇ ਮਾਂਹੀਂ।
ਨੂਰ ਮਹਿਲ ਆਦਿਕ ਬਹੁ ਠਾਂਹੀਂ।
ਉਤ੍ਰ ਉਤ੍ਰ[1] ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਆਏ।
[1](ਰਸਤੇ 'ਚ) ਉਤਰਦੇ ਉਤਰਦੇ, ਠਹਿਰਦੇ ਠਹਿਰਦੇ।
ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਆਸ ਪੁਰਾਏ ॥੨੨॥
ਆਠ ਪਹਰ ਇਮ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ।
ਰੁਕ ਕਰਿ ਉਤ੍ਰਯੋ ਪਾਰ ਜਬਾਹੀ[1]।
[1]ਜਦੋਂ।
ਦਾਰਾ ਪਹੁੰਚਯੋ ਵੀਚ ਲਹੌਰੈਂ।
ਦੌਲਤ ਤਹਿਂ ਤੈ ਲੀਨੀ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੨੩॥
[1]ਭਾਰੀ, ਬਹੁਤੀ।
ਬਾਕੀ ਸਬੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਾਹੀ।
ਦਯੋ ਲੁਟਾਇ ਗ੍ਰੀਬੈਂ ਚਾਹੀ।
ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਸ੍ਵਾਰ ਸੰਗਾਨਾ।
ਸਿੰਧ ਦੇਸ ਕੀ ਓਰ ਪਯਾਨਾ ॥੨੪॥
ਸਿੰਧੀ ਥੇ ਅਮੀਰ ਤਬਿ ਜੋਈ।
ਮਦਤਗਾਰ ਭਯੋ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਪਾਛੇ ਪਾਛੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ।
ਦਾਰਾ ਅੱਗ੍ਰ ਅੱਗ੍ਰ ਫਿਰਾਹੀ ॥੨੫॥
ਆਖਰ ਦਾਰੇ ਐਸ ਵਿਚਾਰਾ।
ਕਬਿ ਲੌਂ ਮੈ ਅਸ ਫਿਰੋਂ ਅਵਾਰਾ[1]।
[1]ਸੁਸਤ, ਨਿਕੰਮਾ।
ਲੋਗਨ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਵਤ ਭਾਰਾ।
ਤਾਂ ਤੈ ਜਗ ਤੈ ਲਹੌਂ ਕਿਨਾਰਾ ॥੨੬॥
ਜੈਸੇ ਚੀਲ[1] ਮਾਸ ਕੋ ਗੈਹੈ[2]।
[1]ਇੱਲ। [2]ਪਕੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਆਨ ਤੁੰਡ ਤੈ ਮੁੰਡ ਤੁੜੈ ਹੈ[1]।
[1]ਹੋਰ (ਇੱਲਾਂ) ਦੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਤੁੜਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਤਜ ਕੈ ਪਲ[1] ਭਲ ਸੋ ਸੁਖ ਭਜ ਹੈ[2]।
[1]ਮਾਸ। [2]ਭੋਗਦੀ ਹੈ।
ਲਜ ਹੈ[1] ਹਮੈ ਤਿਮੈਂ ਹੀ ਸਜ ਹੈ[2] ॥੨੭॥
[1](ਜੇ ਨ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ) ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। [2](ਇੱਲ ਦੇ ਮਾਸ ਛੱਡਣ ਵਾਂਗ ਸਾਨੂੰ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ (ਕਰਨਾ) ਸਜਦਾ ਹੈ।
ਭਜ ਹੈ ਆਤਮ, ਸੁਖ ਲਹਿ ਅਜ ਹੈ[1]।
[1]ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਅਜ ਹੈ ਵਕਤ ਲਹੈਂ ਸੁਖੁ ਰਜ ਹੈ।
ਅਸ ਵਿਚਾਰ ਦੌਲਤ ਥੀ ਜੇਤੀ।
ਦਈ ਸੰਗੀਅਨ ਕੋ ਬੰਡ ਤੇਤੀ ॥੨੮॥
ਕੁਛ ਜਰ[1] ਏਕ ਨਫਰ[2] ਲੈ ਘੋੜਾ।
[1]ਸੋਨਾ, ਧਨ। [2]ਨੌਕਰ।

ਤਜਿ ਸਬਿ ਕੋ ਏਕਲ ਕਿਤ ਦੌੜਾ।
ਪੁਨ ਵਹਿ ਸਬਿ ਕੁਛ ਦੈ ਕੈ ਨਫਰੈਂ।
ਲੀਨੀ ਆਪ ਫਕੀਰੀ ਸਫਰੈਂ[1] ॥੭੯॥
[1]ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਾਂਗ।
ਹੋਇ ਮੋਦ ਜਨ ਧਨ ਬਹੁ ਲੈ ਕੈ।
ਧੈ ਕੈ ਗਏ ਧਾਮ ਨਿਜ ਭੈ ਕੈ।
ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਦੇਹਲੀ ਆਯੋ।
ਦਾਰਾ ਨਾਹਿ ਉਨੈ ਕਿਤ ਪਾਯੋ ॥੮੦॥
ਦਾਰਾ ਏਕਲ ਫਿਰਤ ਅਵਾਰਾ।
ਵੀਚ ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ ਪਧਾਰਾ।
ਧਾਰਾ ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਉਰਿ ਨਾਹੀ।
ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈ ਮਗਨ ਰਹਾਹੀ ॥੮੧॥
ਸਹਿਜੇ ਮਿਲੇ ਖਾਇ ਸੋ ਲੈ ਹੈ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਸ੍ਵਾਲ ਨ ਕਾਂਹਿ ਕਰੈ ਹੈ।
ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਛੁਧਤ[1] ਰਹੈ ਹੈ।
[1]ਭੁੱਖਾ।
ਸੀਤ[1] ਵਾਤ[2] ਸਿਰ ਆਤਪ ਸੈਹੈ[3] ॥੮੨॥
[1]ਠੰਡ। [2]ਹਵਾ। [3]ਧੁੱਪ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ।
ਬਦਨ ਹੁਤੋ ਨਵਨੀਤਿ ਸਮਾਨੋ[1]।
[1]ਚਿਹਰਾ ਮੱਖਣ ਵਰਗਾ (ਕੋਮਲ) ਸੀ।
ਪਗ ਚਲਨੋ ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਠਿਕਾਨੇ[1]।
[1]ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਕੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ (ਪਹੁੰਚਣਾ) ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ।
ਤੌ ਭੀ ਮਨ ਆਨੰਦ ਰਹਾਵੈ।
ਮਿੱਥਯਾ ਤਨੁ ਧਨੁ ਜਗ ਦਰਸਾਵੈ ॥੮੩॥
ਜਹਿ ਜਹਿਂ ਜਾਇ ਲੋਕ ਨਿਰਖੈ ਕੈ[1]।
[1]ਦੇਖ ਕੇ।
ਚਮਕ ਦਮਕ ਬਡਰੂਪ ਪਿਖੈ ਕੈ।
ਕਹੈਂ ਅਮੀਰ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਕੋਈ।
ਕੈਰ ਸਾਇਨੀ, ਸਿੱਧ ਕਿ ਹੋਈ ॥੮੪॥
ਝਲਕਤ ਮੁਖ ਪੈ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ।
ਇਹੁ ਪੈਕੰਬਰ ਹੈ ਕੋ ਆਹੀ।
ਸਬਿ ਕੀ ਸੁਨੈ, ਨ ਇਹੁ ਕੁਛ ਕੈ ਹੈ।
ਮਸਤ ਸਮਸਤ ਰੈਨ ਦਿਨ[1] ਰੈਹੈ ॥੮੫॥
[1]ਸਾਰੀਆਂਰਾਤਾਂ ਤੇ ਦਿਨ ਭਾਵ ਹਮੇਸ਼ਾਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਗੀ ਭੂਖ ਮਹਾਂਏ।
ਖਰੇ ਹਰੇ ਥੇ ਚਨੇ[1] ਸੁ ਖਾਏ।
[1]ਛੋਲੇ।
ਭਏ ਨ ਹਜ਼ਮ ਦਰਦ ਬਹੁ ਭਯੋ।
ਤੌ ਭੀ ਨਿਸਚਾ ਨਾਹਿ ਡੁਲਯੋ ॥੮੬॥
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਹਿਤ ਅੰਨ ਪਕਾਵਨ।
ਦਾਰਾ ਲਾਗਯੋ ਆਗ ਮਚਾਵਨ।
ਮਾਰੀ ਫੂਕ ਖਾਕ ਉਡਿ ਦਾਢੀ[1]।
[1]ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ।
ਪਰੀ, ਜਰੀ ਕੁਛ ਰਹੀ ਸੁ ਡਾਢੀ[1] ॥੮੭॥
[1]ਉਹ ਦਾੜ੍ਹੀ।
ਲੋਗਨ ਪੇਖਿ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰਾ।

ਕਹੇਂ ਅਹੇ ਕੋਊ ਯਾਹਿ ਅਮੀਰਾ।
ਜਗਜੋ ਸ਼ੋਕ ਕੈ ਬਿਪਤਾ ਮਾਂਹੀਂ।
ਭਯੋ ਫਕੀਰ ਧੀਰ ਬਡ ਆਹੀ ॥੮੮॥
ਨੌਰੰਗ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੀਯ ਜਾਰੀ।
ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਨਾਰ[1] ਉਚਾਰੀ। — [1]ਮੁਹਰ।
ਗੈਹੈ[1] ਦਾਰੇ ਕੋ ਸੋ ਲੈ ਹੈ। — [1]ਪਕੜੇ।
ਫੈਲੀ ਬਾਤ ਏਹੁ ਜਗ ਮੈ ਹੈ ॥੮੯॥
ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਰਾ ਹੁਜਰੇ[1] ਮਾਹੀ। — [1]ਹੁਜਰਾ, ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ।
ਪਢਿ ਨਿਵਾਜ ਥਾ ਬੈਠਾ ਆਹੀ।
ਇਸ ਦਿਸ ਪਿਖਿ ਇਕ ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ[1]। — [1]ਝੂਠੇ।
ਦਾਰਾ ਸਮਝ ਇਸੇ ਭਯੋ ਰਾਜੀ ॥੯੦॥
ਹਾਕਮ ਕੋ ਲਜਾਇ ਪਕਰਾਯੋ।
ਉਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਪਾਸ ਪੁਚਾਯੋ।
ਨੌਰੰਗ ਭਯੋ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨ ਮੈ ਹੈ।
ਫਤੁਵਾ ਮੌਲਵੀਆਂ ਤੈ ਲੈ ਹੈ ॥੯੧॥
ਦਾਰੇ ਕੌ ਫਿਰ ਕਤਲ ਕਰਾਯੋ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੇ ਉਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਆਯੋ ॥੯੨॥

ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਬਾਦੀ[1] ਮਹਾਂ, — [1]ਝਗੜਾਲੂ।
ਹੋਯੋ ਔਰੰਗ ਜੇਵ।
ਤੁਰਕ ਕਰਨ ਚਹਿ ਹਿੰਦੁ ਕੋ,
ਗਹੀ ਦੁਸ਼ਟ ਯੌਂ ਟੇਵ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਆਦਤ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਮੰਦਰ ਹਿੰਦੁਨ ਕੇ ਗਿਰਵਾਇ,
ਚਿਨਾਇ ਦਈ ਤਿਨ ਠੌਰ ਮਸੀਤੈਂ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੀ ਕਰਿ ਕਿੱਲਤ[1], — [1]ਤੰਗੀ।
ਜੋਰ ਜਨਾਇ ਬਢਾਇ ਅਨੀਤੈਂ[1]। — [1]ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਧਾ ਕੇ।
ਟਿਕਟ[1], ਜੇਜੀਆ[2], ਡੰਡ ਬਿਧਾ ਬਹੁ[3], — [1]ਟੈਕਸ, ਮਸੂਲ। [2]ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਲੱਗਾ ਟੈਕਸ। [3]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਯਾ ਹਿਤ ਹਿੰਦੁਨ ਪੈ ਧਰਿ ਦੀਤੇ।
ਜਾਂ ਕਰਿ ਹੋਈ ਸੁ ਤੰਗ ਮਹਾਂ,
ਖੁਦ ਹੀ ਮੁਸਲੇ ਬਨਿ ਜਾਇਂ ਸਭੀਤੇ[1] ॥੯੪॥ — [1]ਡਰ ਨਾਲ।
ਪੂਜਨ ਦੇਵਨ, ਸੇਵਨ ਤੀਰਥ,
ਖੇਵਨ[1] ਜੱਗਰੁ ਹੋਮ ਹਟਾਏ। — [1]ਕਰਨੇ।
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਥਾ ਸੁ ਜਥਾਰਥ[1], — [1]ਸੱਚੀ।
ਨਾ ਕਰਨੀ ਸੁਨਨੀ ਕਿਤ ਪਾਏ।
ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਮੰਦਰ ਹਿੰਦੁਨ

ਕੋ, ਨ ਅਕੂਤ[1] ਅਛੂਤ[2] ਰਹਾਏ।
[1](ਅਕੂਤ) ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। [2]ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਲਾਹਿ ਸਵਾ ਮਣ ਤੱਗ[1] ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ,
[1]ਜਨੇਊ।

ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਪਾਸ ਪੁਚਾਏਂ ॥ ੯੫ ॥
ਰੱਖਕ ਹਿੰਦ ਨ੍ਰਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੁ
ਥੇ[1], ਨਹਿਂ ਜਿੰਦ ਕਿਸੀ ਮੱਧ ਛੋਰੀ।
[1]ਸਾਰੇਰਾਜੇ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇਰਾਖੇ ਸਨ।

ਮਾਰਿ ਬਿਰਾਦਰ[1] ਪਾਦਰ[2] ਕੈਦ
[1]ਭਰਾ। [2]ਪਿਉ।

ਕਰੇ, ਦੁਖ ਨਾਦਰ[1] ਦੀਨ ਨ ਥੋਰੀ।
[1]ਅਣੋਖੇ, ਵੱਡੇ।

ਨੇਮ ਧਰੰਮ ਜਿ ਅਹਿਦ-ਪਿਮਾਨ[1],
[1]ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ (ਅ) ਇਕਰਾਰ-ਨਾਮੇ।

ਸੁਗੰਦ ਕੁਰਾਨ ਭਿ ਸਿੰਧਹਿ ਬੋਰੀ[1]।
[1]ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਦਿੱਤੀ।

ਹਾਸਦ[1], ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਦੁਖਦਾ,
[1]ਈਰਖਾਲੂ।

ਨਹਿਂ ਬਾਸ਼ਦ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਦੁਤੀ ਜਗਿ ਖੋਰੀ[2] ॥ ੯੬ ॥
[1]ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। [2]ਵੈਰ ਭਾਵਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

ਬਡ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰ ਬਰਿੰਦਨ[1]
[1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ।

ਜਿੰਦ ਹਿਤੈ ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਦਏ[1]।
[1]ਜਿੰਦ (ਰੱਖਣ) ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਤੁਰਕ ਬਣ ਗਏ।

ਤੁਰਕਾ ਬਨਿ ਖੋਇ ਇਮਾਂ ਝੁਰਕਾ[1]
[1]ਧਰਮ ਗਵਾ ਕੇ ਝੁਰਦੇ ਹਨ।

ਬੁਰਕਾ ਸਿਰ ਲਾਨ੍ਹਤ ਧਾਰ ਗਏ।
ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੇ ਸਿਰ ਸਾਦਰ
ਦੈ[1], ਜਸ ਨਾਦਰ ਧਰਮ ਲਏ[2]।
[1]ਬੇਫਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ। [2]ਅਣੋਖਾ ਜਸ (ਤੇ ਹਿੰਦੂ) ਧਰਮ (ਦੋਨੋਂਰੱਖ) ਲਏ।

ਸਿਰਮੱਦ ਬਿਹੱਦ ਵਲੀ ਬਧ ਭੌ[1],
[1]ਸਰਮੱਦ (ਫ਼ਕੀਰ ਵਰਗੇ) ਬਹੁਤੇ ਵਲੀ (ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ) ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਇਮ ਔਰ ਘਨੇ ਭਵ ਪਾਰ ਪਏ ॥ ੯੭ ॥
ਲਾਖਹੁਂ ਲੋਗਨ ਕੋ ਨਿਜ ਦੀਨ,
ਸਜੋਰ ਤਰਵਾਰ ਮਨਾਇ ਦਿਖਾਰਾ।
ਨਾਹਿਂ ਕਬੂਲ ਕਰਯੋ ਜਿਸ ਨੇ,
ਵਹਿ ਧਾਰ ਤਰਵਾਰ ਕੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਾ।
ਆਰਯ ਕੋਟਿਕ ਖਾਰਯ ਹੋਇ[1],
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਆਰੀਏ (ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ) ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਹੋ ਕੇ।

ਭਏ ਮੁਸਲੇ ਤਬਿ ਹ੍ਵੈ ਅਤਿ ਖ੍ਵਾਰਾ।
ਹੇਤ ਦੁਨੀ ਨਿਜ ਦੀਨ ਬਢਾਇ ਕੇ,
ਨੌਰੰਗ ਨੌਰੰਗ[1] ਖੂਬ ਖਿਲਾਰਾ ॥ ੯੮ ॥
[1]ਨੁਰੰਗੇ ਨੇ (ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ) ਨਵਾਂਰੰਗ।

ਦੋਹਰਾ:
ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ ਮੌਲਵੀ,
ਹਾਸਦ ਪੀਰ ਫ਼ਕੀਰ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੁਜਸ ਸੁ ਜਰਤ ਥੇ[1],
[1]ਸੜਦੇ ਸਨ।

ਦੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ[1] ਬੇਪੀਰ ॥ ੯੯ ॥
[1]ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਟ।

ਕਬਿਤ:
ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰ ਨੂਰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭੂਰ,
ਕੁਮਦੀ ਕੁਮਤੀ ਕੂਰ ਪੇਖਿ ਸਕੁਚਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਪ ਬਹੁਤਾ (ਤੇਜ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਖੋਟੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਝੂਠ (ਰੂਪ ਅਨ੍ਹੇਰਾ) ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਜਾਕੁਲ ਚਕੋਰ ਚੋਰ ਪੇਚਕ ਪਖੰਡੀ ਹੋਰ,
ਪਥਕ ਸਜਨ ਕੰਜ ਖਿਰੇ ਹੀ ਰਹਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਚੋਰਾਂ ਰੂਪ ਚਕੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਖੰਡੀਆਂ ਰੂਪ ਉੱਲੂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇਰਾਹੀਆਂ ਤੇ ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਸਜਨ (ਸਿੱਖ) ਖਿੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਏਕ ਦਿਨ ਅਕਸਰ[1] ਮਤਸਰ ਵਸ ਪਰ[2],
[1]ਬਹੁਤੀ। [2]ਈਰਖਾ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ।
ਹ੍ਵੈ ਨਰਾਜੀ[1] ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ[2] ਮੌਲਵੀਓਂ ਜਾਇ ਹੈ।
[1]ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ। [2]ਝੂਠਿਆਂ।
ਮਿਲ ਬਹੁ ਦੁਗਲੀ ਕੇ[1] ਮੁਗ਼ਲੀ ਕੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ[2],
[1]ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ। [2]ਮੁਗ਼ਲੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ (ਨੁਰੰਗੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ।
ਉਗਲੀ ਚੁਗ਼ਲੀ ਖਾਸ ਤੁਗ਼ਲੀ ਬਢਾਇ ਹੈ[1] ॥੧੦੦॥
[1](ਤੁਗਲੀ) ਗਲਤੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਧਾ ਕੇ ਖਾਸ ਚੁਗਲੀ (ਉਗਲੀ) ਕੀਤੀ। (ਅ: ਤੁਗ਼ਲੀਤੁ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਤੁਗਲੀ। ਤੁਗ਼ਲੀਤੁ=ਗ਼ਲਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ।)

ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਫ਼ਕੀਰ,
ਔ ਅਮੀਰ ਬੇਨਜ਼ੀਰ[1] ਜਗ ਪੂਜ ਬਖ਼ਜਾਤ ਹੈਂ।
[1]ਬੇਮਿਸਾਲ।
ਸੈਨ ਐਨ[1] ਪਾਸ ਹੈ ਜਰਾਰ[2] ਧਨ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ,
[1]ਚੰਗੀ ਫ਼ੌਜ। [2]ਲੜਾਕੀ।
ਦੇਵਤ ਮੁਰੀਦ ਜਗ ਸਾਰ[1] ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਹੈਂ।
[1]ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਤ ਜੈਸ ਭਾਂਤਿ ਚਾਹੈ ਕੋਊ,
ਚੌਰ ਕਰਵਾਤ ਸਾਚੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਿਲਾਤ ਹੈਂ।
ਰੱਖਤ ਸ਼ਾਹੀ ਤੈ ਉਗ੍ਰਾਹੀ ਕਰਿ ਖਾਹੀ ਵਾਹੀ[1],
[1]ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
ਆਪ ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਕੋ ਨਾਹੀਂ ਸੋ ਕਮਾਤ ਹੈਂ ॥੧੦੧॥
ਦਾਰਾ ਜਬ ਭਯੋ ਥਾ ਲਚਾਰਾ ਔ ਬਿਮਾਰਾ ਭਾਰਾ,
ਇਨ ਹੀਂ ਦੁਆਈਂ ਦੈ[1] ਬਚਾਈ ਜਾਨ ਤਾਹਿ ਕੋ।
[1]ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਕੇ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ।
ਫੇਰ ਜਬਿ ਭਾਗਯੋ ਪੀਛੇ ਲਸ਼ਕਰ ਲਾਗਯੋ ਸ਼ਾਹੀ,
ਯਾਹੀ ਨੈ ਮਦਤ ਦੀਨ ਰੋਕ ਲੀਨ ਰਾਹਿ ਕੋ।
ਦਾਰਾ ਕੋ ਪਜਾਰਾ ਭਾਰਾ ਸਮਝਯੋ ਉਦਾਰਾ[1] ਉਨਿ,
[1]ਚੰਗਾ।
ਮਨ ਮੈ ਨ ਧਾਰਾ ਡਰ ਜਰਾ ਭਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ।
ਉਨ ਕੌਂ ਬੁਲੱਯੇ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖ ਲੱਯੇ,
ਪਾਛੇ ਦੀਨ ਮਨਵੱਯੇ ਹੱਯੇ ਕਾਮ ਬਡ ਲਾਹਿ ਕੋ[1] ॥੧੦੨॥
[1]ਨਫੇ ਵਾਲਾ।
ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਮਲਾਹਿ ਭਾਰੇ ਪੇਸ਼ਵਾ[1] ਹੈ ਵਾਹਿ,
[1]ਗੁਰੂ, ਆਗੂ।
ਜਬਿ ਦੀਨ ਮਾਂਹਿ ਆਹਿਂ ਤਾਹਿਂ ਦੇਖਿ ਔਰ ਅਬਿ ਹੀ।
ਖੁਦ ਹੀ ਕਬੂਲ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਕੈ ਹੈਂ[1] ਪੀਨ[2],
[1]ਕਰ ਲੈਣਗੇ। [2]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਔਰੰਗ ਭੀ ਮਾਨ ਲੀਨ ਸਾਚ ਚੀਨ ਤਬਿ ਹੀ।
ਜਾਲਮ ਖਾਂ ਉਮਰਾਇ ਪਠਯੋ ਫੌਜ ਦੈ ਮਹਾਂਇ,
ਚਾਰਕ ਮਜਲ ਆਇ ਉਤ੍ਰਯੋ ਸੋ ਜਬਿ ਹੀ।
ਮਾਸ ਕੱਚਾ ਖਾਯੋ ਗਯੋ ਸੂਲ ਉਠਿ ਸੋਊ ਮੁਯੋ,
ਫੌਜ ਮਾਂਹਿ ਹੈਜ਼ਾ ਪਯੋ ਭਾਗੀ ਪਾਛੇ ਸਬਿ ਹੀ ॥੧੦੩॥
ਦੂੰਦੇ ਖਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਪਠਯੋ ਫੇਰ ਜੌ ਕੰਧਾਰੀ,
ਫੌਜ ਲੈ ਅਪਾਰੀ ਚਢਿ ਸੋਊ ਜਬ ਹੈ ਅਯੋ।
ਸੱਯਦ ਥੇ ਬੈਰੀ ਤਾਂ ਕੇ ਚਾਰਕ ਮਜਲ ਆ ਕੇ,

ਸੋਯੋ ਹੋਯੋ ਸੁਟਜੋ ਘਾ ਕੇ[1] ਪਾ ਕੇ ਫਤੇ ਸੋ ਗਯੋ[2]।
[1]ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। [2]ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਏਕ ਔਰ ਚਰ੍ਹਜੋ ਸੋ ਭੀ ਹ੍ਵੈ ਲਚਾਰ ਮਰਜੋ
ਗੁਰੂ ਇਤ ਸੁਨਿ ਰਰਜੋ[1] ਬਾਬੇ[2] ਬਰ ਥਾ ਦਯੋ।
[1]ਕਿਹਾ। [2]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ।

ਤੁਮ ਪਰ ਜੋ ਚਢੈ ਹੈ ਆਗ ਭੂਤ ਜਤੋਂ ਬਿਲੈ ਹੈ[1],
[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਛਪ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੋਊ ਹੋਤ ਜੈ ਹੈ, ਬਾਚ[1] ਗੁਰੂ ਸਾਚ ਹੈ ਭਯੋ ॥੧੦੪॥
[1]ਬਚਨ।

ਫੇਰ ਕਾਂਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਹਿ ਕਹਜੋ ਜੇ ਹੈ ਤੁ ਚਾਹਿ,
ਤੌ ਹੈ ਰਾਹਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਧੀਨਗੀ ਬੁਲਾਵ ਕੋ[1]।
[1]ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਅਧੀਨਗੀ ਹੈ।

ਸੋਈ ਬਾਤ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਮਾਨ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਠਾਨ,
ਲਿਖ ਮਾਨ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ਉਮਰਾਵ ਕੋ।
ਆਇ ਉਮਰਾਇ ਸੁਖ ਸਦਮ[1] ਗੁਰੂ ਕੇ ਚੂੰਮੇ,
[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ।

ਕਦਮ ਪਦਮ[1] ਲੀਏ ਛਦਮ ਸੁਭਾਵ ਕੋ[2]।
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ। [2]ਕਪਟ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਵ ਨਾਲ।

ਦੀਨੀ ਅਰਦਾਸਿ[1] ਅਰਦਾਸਿ ਹੋਇ ਸ਼ਾਹਿ ਦਿਸੋਂ
[1]ਭੇਟਾ।

ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸਿ ਭੀਨੀ ਵਰ ਦਾਸ ਭਾਵ ਕੋ[1] ॥੧੦੫॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਦਾਸਾ ਭਾਵ 'ਚ ਭਿੱਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਰਬੱਗ੍ਯ[1] ਤੱਗ੍ਯ[2] ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗ੍ਯ[3] ਕਹਜੋ ਤਾਹਿ,
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ। [2]ਤੱਤ ਦੇ ਗਿਆਤੇ। [3]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ।

ਛਲ ਬਲ ਕਾਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਹਮ ਸੋਂ ਕਮਾਤ ਹੈ।
ਹਮਰੇ ਨ ਕੋਈ ਬੈਰੀ, ਮੀਤਿ ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ ਲਖੋ[1],
[1](ਸਾਡੀ) ਰੀਤੀ ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣੋ।

ਸੁਰਤਰੁ ਸਮ ਫਲ ਨੀਤ ਹੂੰ ਕੋ ਪਾਤ ਹੈ[1]।
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ (ਅਪਣੀ) ਨੀਅਤ ਦਾ ਫਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਡੇਰਾ ਕਰਵਾਇ ਤਾਂਹਿ ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ,
ਸੋਢੀ ਬੇਦੀ ਭੱਲੇ ਸਿਖ ਮਾਸੰਦ ਬਖਜਾਤ ਹੈ।
ਬੁਲਵਾਇ ਭਾਇ ਯੁਤ ਬੁਝੇ[1] ਕਹੇ ਕੌਨ ਉਤ[2],
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। [2]ਓਥੇ (ਦਿੱਲੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੁਰੰਗੇ ਪਾਸ)

ਤੁਮ ਮੈਂ ਸਪੁੱਤ ਨੁੱਤ ਜੋਗ ਤਿਤ ਜਾਤ ਹੈ[1] ॥੧੦੬॥
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਉਪਮਾ ਯੋਗ ਸੁਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸ ਥਾਂ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਹਿ ਪ੍ਰਤਿਭਿੱਗਜਾ ਤੁਮੈ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਤਗੱਜਾ ਹਮੈਂ,
ਸਵਾ ਜਾਂਮ ਦਿਨ ਲਗਜਾਂ ਬਿਨਾ ਤੁਰਕ ਨਾ ਪਿਖੈਂ[1]।
[1](ਇਹ ਤਾਂ) ਤੁਹਾਨੂੰ (ਪ੍ਰਤਿਭਿਗਜਾ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ।

ਤਾਂ ਤੈ ਹਮਰੋ ਨ ਜਾਨ ਬਨੈ ਤਿਸ ਥਾਨ,
ਕੋਊ ਪਠੀਏ ਪਛਾਨ ਜੋ ਸੁਜਾਨ ਤੁਮ ਕੋ ਦਿਖੈ।
ਬਾਤਨ ਰਿਝਾਇ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਇ,
ਜੈਸ ਬਨੈ ਤੈਸ ਭਾਇ ਨੀਕ ਦਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਸਿਖੈ[1]।
[1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਸਕੇ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਵੇ।

ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਹੀ ਨੈ ਗੁਨਿ[1] ਕਹਜੋ ਧੁਨਿ[2] ਆਪ ਬਿਨੁ,
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ। [2]ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਕੌਨ ਐਸੇ ਕਾਮ ਪੁਨ ਕਰਿ ਸਕ ਹੈ ਤਿਖੈ[1] ॥੧੦੭॥
[1]ਔਖੇ।

ਸੋਚਤ ਥੇ ਤਹਾਂ ਸਥਿਰਾਮ-ਰਾਇ ਆਯੋ ਤਬਿ,
ਜੋਤਿ ਭਾਲ[1] ਰਹੀ ਫਬ ਮਾਨੋ ਰਵੀ ਬਾਲ[2] ਹੈ।
[1]ਮੱਥੇ ਤੇ [2]ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ।

ਗੁਰੁ ਪਗ ਬੰਦਿ ਥਿਰਜੋ ਆਸਨ ਹੁਤਾਸਨ ਸੋਂ[1],
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ (ਹੁਤਾਸਨ) ਅਗਨੀ ਦੇਵਤੇ (ਸੋਂ) ਵਾਂਗ ਆਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਢੰਗ ਪਾਕ ਸਾਸਨ ਸੋਂ ਅੰਗਨ ਬਿਸਾਲ ਹੈ[1]।
[1](ਜਿਸ ਦੇ) ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਢੰਗ (ਪਾਕ ਸਾਸਨ) ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਾਇ ਮਾਥ[1] ਬੂਝਯੋ ਹਿਤ ਸਾਥ ਨਾਥ,
[1]ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ।

ਕੌਨ, ਬਾਤ ਐਸੀ ਜਾਂ ਪੈ ਸੋਚਤ ਬਿਸਾਲ ਹੈਂ।
ਸਜਾਨਨ ਸੁਨਾਯੋ ਤੁਰਕੇਸ ਨੈ ਬੁਲਾਯੋ,
ਗੁਰੈਂ ਹਾਲ ਸਮਝਾਯੋ ਪ੍ਰਤਗੱਜਾ ਕੋ ਕਮਾਲ ਹੈ[1] ॥ ੧੦੮ ॥

[1]ਪ੍ਰਣ ਦਾ (ਕਮਾਲ) ਪੂਰਨ ਹਾਲ ਸਮਝਾਇਆ।

ਰਾਮਰਾਇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਕਹਯੋ ਹੈਂ ਮਸੰਦ,
ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੁਰੂ ਜਾਦੇ[1] ਬ੍ਰਿਧ ਸਿੱਖ ਸਬਿ ਲਾਇਕੈ[2]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ। [2]ਯੋਗ।

ਕਯੋਂ ਨ ਕੋਊ ਜਾਤ ਉਤਪਾਤ ਕੋ ਚਰਨ[1],

[1]ਉਪੱਦ੍ਰ ਮੇਟਣ (ਲਈ)।

ਕਾਹਿ ਹੇਰਤ ਧਰਨਿ ਸੋਚ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਬਢਾਇ ਕੈ।
ਬੇਦੀ ਏਕ ਬ੍ਰਿਧ ਨੈ ਨਿਵੇਦੀ[1] ਬਾਤ ਕਹਯੋ ਤੁਮ,

[1]ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ।

ਕਯੋਂ ਨ ਸੋਚ ਛੇਦੀ ਬਨੋ ਭੇਦੀ ਤਾਂਹਿਂ ਜਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤੇ ਭੇਤੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ (ਸੋਚ) ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੁਲੰਦ ਫਰਜ਼ੰਦ ਕੰਦ ਆਨੰਦ ਹੋ[1],

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹੋ।

ਜੀਤਿ ਤੁਰਕਿੰਦ ਹੂਜੈ ਹਿੰਦੁ ਸੁਖ ਦਾਇਕੈ[1] ॥ ੧੦੯ ॥

[1]ਨੁਰੰਗੇ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਵੋ।

ਬੋਲਯੋ ਰਾਮਰਾਇ ਮੋਦ ਦਾਇ ਔ ਨਸਾਇ ਸੋਚ,
ਮੈਹੂੰ ਜੈਹੂੰ ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਨੈਕ[1] ਗੁਰੁ ਜੌ ਕਹੈਂ।

[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ।

ਹੋਹਿਂ ਜੌ ਸਹਾਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹੈ ਤੁਰਕ ਰਾਇ ਤਬਿ,
ਯਾਹਿ ਕੇ ਪਿਤੰਦਰ ਪਿਕੰਬਰ ਕੋ ਜਾ ਗਹੈਂ[1]।

[1]ਏਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਿਉ ਪੈਗੰਬਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾ ਪਕੜਾਂਗੇ। (ਪਿਤੰਦ੍ਰ=ਪਿਤ=ਅੰਤਰ=ਹੋਰ ਪਿਉ, ਦੂਜਾ ਪਿਉ।)

ਜਾਂ ਕੈ ਸੀਸ ਧਾਰੈਂ ਹਾਥ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਸੋ,
ਅਕੱਥ ਕੋ ਕਥੱਯਾ ਔ ਦਿਖੱਯਾ ਪੱਥ ਕੋ ਵਹੈ[1]।

[1]ਨ ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ (ਵਹੈ) ਉਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਸਕ ਤੈ ਸ਼ੇਰ ਤੁੜਵੈਹੈਂ ਮਸ਼ਕ ਤੈ ਮੇਰੁ[1], ਬਖ਼ਸ਼ ਤੈ ਯਾ ਕੈ ਕੌਨ ਬਾਤ ਜੋ ਨ ਹੋ ਅਹੈ[2] ॥ ੧੧੦ ॥

[1]ਸਹੇ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਸੁਮੇਰ (ਪਰਬਤ) ਤੁੜਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। [2](ਉਹ) ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਸੁਨਿ ਸਬਿਹਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕਹਯੋ ਧੰਨ,
ਘਾਇਕ ਬਿਘਨ ਤੂ ਬਿਨਾਯਕ ਸੋਂ ਹੋਂ ਵਰੈ[1]।

[1]ਤੂੰ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਣੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋਵੇਂ।

ਤਾਂ ਪਰ ਬਿਨੀਤ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਨੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਯੁਤ[1],

[1]ਤਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ, ਭਰੋਸੇ, ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਹਿਤ।

ਹੇਰ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤਾਈਂ[1] ਕਹਯੋ ਯੌਂ ਭਰੈਂ[2]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਜਾਹੁ ਤੁਰਕੇਸ ਪੈ ਧਜਾਇ ਜਗਤੇਸ ਗੁਰੈਂ
ਹਮ ਭੀ ਪ੍ਰਵੇਸ ਬੇਸ[1] ਤੇਰੀ ਜੀਹ ਪੈ ਕਰੈਂ।

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਜੋਊ ਕੈਹੈਂ ਹੋਹੈ ਸੋਊ ਪੈਹੈ ਦੇਰ ਨਾਹਿ ਕੋਊ,
ਜੋਗ ਯਾ ਅਜੋਗ ਹੋਊ ਲੋਗ ਅਪਰੈਂ ਪਰੈਂ[1] ॥ ੧੧੧ ॥

[1]ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇ (ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ) (ਅਪਰੈਂ) ਇਸ ਲੋਕ (ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ) (ਪਰੈਂ) ਪ੍ਰਲੋਕ (ਵਿਚ ਹੋਵੇ)।

ਕਰੀਓ ਪ੍ਰਪੰਚ[1] ਨਾਹਿ ਡਰੀਓ ਨ ਰੰਚ[2] ਤਾਂ ਤੈ[3],

[1]ਛਲ। [2]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ। [3]ਤਿਸ (ਨੁਰੰਗੇ) ਤੋਂ।

ਬਚਨ ਤੁਮਾਰ ਨਾ ਬਿਰੰਚ[1] ਫੇਰ ਸੱਕ ਹੈ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।

ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਹੇਤ[1] ਮਤ ਕਿਤ[2],

[1]ਵਾਸਤੇ। [2]ਮਤਾਂ ਕਿਤੇ।

ਗੁਰੂ ਮਤ ਬਾਨੀ ਕੇ ਬਰਖਿਲਾਫ[1] ਬੱਕ ਹੈਂ।

[1](ਤੂੰ) ਉਲਟ ਬੋਲ ਪਵੇਂ।

ਐਸੇ ਬਹੁ ਭਾਵਨ ਸਿਖਾਵਨ ਸੁਹਾਵਨ ਦੈ[1],

[1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੇ।

ਧਾਰ ਮੱਥ ਹੱਥ ਸਮਰੱਥ ਕੀਨ ਫੱਕ ਹੈ[1]।	[1]ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥਰੱਖ ਕੇ (ਫੱਕ) ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਰਾਮਰਾਇ ਪਾਇ ਸਿੱਧ[1] ਸ਼ਕਤਿ ਅਬਿੱਧ[2],	[1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ। [2]ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਸਬਿ ਗੋਪ ਪ੍ਰਸਿੱਧ[1], ਭਯੋ ਨਿਡਰ ਬਿਸ਼ੱਕ ਹੈ ॥੧੧੨॥	[1]ਗੁਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ।
ਮਾਤ ਪਿਤ ਹੂੰ ਤੈ ਪਾਇ ਆਸਿਖ[1] ਆਇਸ[2],	[1]ਅਸੀਸ। [2]ਆਗਿਆ।
ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਤਜਾਰ ਅਸ੍ਵਾਰ ਰਥ ਚਲੱਯੋ ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਹੈ।	
ਭਾਈ ਤਾਰਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਸੰਗ ਖਾਸ[1],	[1]ਆਪਣੇ ਨਾਲ।
ਔਰ ਲੈ ਮਸੰਦ ਸਿਖ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਭੌ[1] ਸੰਗ ਹੈ।	[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਸਹਿਤ ਉਮੰਗ ਚਲਿ ਸੰਗ ਉਮਰਾਵ ਭਲ,	
ਦਿਲੀ ਮਜਨੂ ਕੇ ਟਿਲੇ ਡੇਰਾ ਕੀਨ ਚੰਗ ਹੈ।	
ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਸਲਾਹਿ ਕਰ ਕਾਜੀ ਸਾਥ,	[1]ਖਬਰ।
ਬੁਜੋ ਪਠਯੋ ਚਾਹਿ ਮਾਂਹਿ ਜ਼ਜਾਫਤ ਸਢੰਗ ਹੈ[1] ॥੧੧੩॥	[1]ਬੱਕਰਾ ਭੇਜਿਆ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਫੇਰ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਜੀ ਖਾਸ[1] ਆਯੋ ਰਾਮਰਾਇ ਪਾਸ,	[1]ਆਪ।
ਪੇਖਬੇ ਕੋ ਧਰਿ ਆਸ ਬਾਤੈਂ ਕੀਨੀ ਵਾਹਿ ਹੈਂ।	
ਬੁਜੋ ਕੋ ਕੁਹਾਇ[1] ਰਾਮਰਾਇ ਪਾਇ ਲੰਗਰ ਮੈਂ,	[1]ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ।
ਕਾਜੀ ਕੋ ਦਿਲਾਈ ਰਾਦ[1] ਲੈ ਗਯੋ ਸੋ ਚਾਹਿ ਹੈ।	[1]ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਲੱਤ।
ਦੁਤੀ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਮੰਗਾਯੋ ਬੁਜੋ ਵਾਹਿ[1],	[1]ਉਹੋ ਬੱਕਰਾ।
ਕਹਯੋ ਯਾਹਿ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਹੈ, ਸੋਈ ਸੋਈ ਚਾਹਿ ਹੈ[1]।	[1]ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੱਕਰਾ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਸੀ (ਤੇ ਹੁਣ) ਉਹ (ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਾ) ਉਹੀ (ਬੱਕਰਾ) ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੂ* ਕਹਯੋ ਔਰ ਦੇਂਹੁ ਸੋ ਤੋ ਖਾਯੋ ਗਯੋ ਅਬਿ,	*ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਕੇ' ਜਾਂ 'ਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਹੁ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਏਸ ਲਈ ਏਥੇ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਲਈ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ 'ਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਥੇ 'ਗੁਰੂ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ 'ਗੁਰ ਸੁਤ' ਦਾ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਹੈ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਲਈ 'ਗੁਰ ਸੁਤ' ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰ: ਨੰ: ੧੨੦ ਵਿੱਚ- 'ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੇਤ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈਂ'।
ਦੂਤ[1] ਕਹਯੋ ਹਾਰੈ ਦੈ ਕੈ ਲੇਤ ਔਰ ਨਾਹਿਂ ਹੈ ॥੧੧੪॥	[1]ਨੁਰੰਗੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ।
ਕਪਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੁਰਕੇਸ ਕੋ ਵਿਚਾਰ ਇਨਿ,	
ਬੁਜੋ ਸੋ ਜਿਵਾਇ ਪਠ ਦੀਨ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ।	
ਐ ਪੈ ਲਾਤ ਤੀਨ ਤਾਹਿ ਚੀਨ ਸ਼ਾਹਿ ਤੱਜਬ ਹ੍ਵੈ,	
ਬੂਝਯੋ ਚੌਥੀ ਲਾਤ ਗਈ ਕਹਾਂ ਕਹੋ ਯਾਂਹਿ ਤੈ[1]।	[1]ਇਸ ਬੱਕਰੇ ਦੀ।
ਕਹਯੋ ਸਿਖ ਹਿੱਸੇ ਤੀਨ ਖਾਏ ਗੁਰਿ ਜਿਵਾਇ ਦੀਨ[1],	[1](ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ) ਜਿਉਂਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਕਾਜੀ ਲੀਨ ਲਗਵਾਵੋ ਵਾਂਹਿ ਤੈ।	

ਬੂਝਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾਜੀ ਤਾਂਈ ਲਾਜੀ ਮਤਿ ਪਾਜੀ ਕੇਰ[1],
[1]ਝੂਠੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਈ।

ਕਾਰ ਸਾਜੀ ਥੀ ਦਰਾਜੀ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ਤਾਂਹਿ ਤੈ[1] ॥ ੧੧੫ ॥
[1](ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਛਲ ਦੀ) ਵੱਡੀ ਖੇਲਰਚੀ ਸੀ ਉਹ (ਉਸ ਖੇਲ ਦੀ) ਬਾਜੀ ਹਾਰ ਗਿਆ।

ਨੌਰੰਗ ਨਿਹਾਰ ਕਰਾਮਾਤ ਬਾਤ ਨੌਰੰਗ ਏ,
ਔਰੰਗ ਪੈ ਔਰੰਗ ਕੋ ਔਰੈ ਰੰਗ ਹੈ ਭਯੋ[1]।
[1](ਨੌਰੰਗ) ਛਲ ਵਾਲੀ ਕਰਾਮਾਤ ਅਤੇ ਨਵੇਂਰੰਗ ਦੀ (ਇਹ) ਗੱਲ ਦੇਖ ਕੇ (ਔਰੰਗ) ਤਖਤ ਦੇ (ਪੈ) ਉੱਪਰ (ਬੈਠੇ) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੁਲਵਾਇ ਉਲਮਾਇ[1] ਫੁਜ਼ਲਾਇ[2] ਉਮਰਾਇ[3],
[1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਵੱਡੇ। [3]ਅਹਿਲਕਾਰ, ਸਰਦਾਰ।

ਕਾਜੀ ਹਾਜੀ ਪੀਰ ਔ ਫ਼ਕੀਰ ਮੌਲਵੀ ਲਯੋ।
ਕਹਯੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਠੇਠ[1] ਹਿੰਦੂ ਪੀਰ ਬਾਤ ਹੇਠ,
[1]ਸਾਫ਼, ਸਪੱਸ਼ਟ।

ਕੈਸੇ ਆਵੈ ਕਹੋ ਨੇਠ[1] ਮਸ਼ਵਰਾ ਯੌਂ ਠਯੋ[2]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। [2]ਇਉਂ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।

ਬਾਗ ਮੈ ਬੁਲਾਵੋ ਤਾਂਹਿ ਕੂਪ ਪੈ[1] ਬਿਛਾਵੋ ਫਰਸ਼,
[1]ਖੂਹ ਦੇ ਉੱਪਰ।

ਤਾਂ ਪਰ ਬਿਠਾਵੋ ਗਿਰੈ ਮਾਂਹਿ ਜੀਤ ਯੌਂ ਲਯੋ[1] ॥ ੧੧੬ ॥
[1]ਐਉਂ ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ।

ਸੋਈ ਕਰਵਾਯੋ ਬੁਲਵਾਯੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬਿਠਾਯੋ,
ਜੁੰਮਸ਼ ਨ ਖਾਯੋ[1] ਸੋ ਰਹਾਯੋ ਪਟ[2] ਵੈਸ ਹੀ।
[1]ਹਿਲੋਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਭਾਵ ਹਿੱਲਿਆ ਨਹੀਂ। [2]ਕੱਪੜਾ।

ਜੇਤਕ ਸ੍ਵਾਲ ਕੀਨ ਤੇਤਕ ਜ੍ਵਾਬ ਦੀਨ,
ਚੀਨਿ ਅਜ਼ਮਤ[1] ਮਤਿ ਹੀਨ ਭਏ ਥੈਂ ਤਹੀ[2]।
[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਉਸੇ ਥਾਂ।

ਫੇਰ ਖਾਨਾ ਤਜਾਰ ਕਰਵਾਯੋ ਗੁਰੂ ਪੈ ਪਠਾਯੋ,
ਉਘਰਾਯੋ ਜਬੈ[1] ਫੂਲ ਪੁੰਜ[2] ਪਾਯੋ ਸੋ ਸਹੀ[3]।
[1]ਜਦੋਂ (ਢੱਕਣ) ਖੁਲਵਾਇਆ। [2]ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਢੇਰ। [3]ਠੀਕ, ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ।

ਲੈ ਕੇ ਉਮਰਾਵ ਜੋਊ ਚਾਵ ਸੋਂ ਗਯੋ ਥਾ,
ਭਯੋ ਤੱਜਬ ਅਦਾਵ ਕਰਿ[1] ਆਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਚਹੀ[2] ॥ ੧੧੭ ॥
[1]ਅਦਬ ਨਾਲ (ਨਮਸਕਾਰ) ਕਰਕੇ। [2]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ (ਚਹੀ) ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।

ਮਾਲਤੀ ਚੰਬੇਲੀ ਰਾਇ ਬੇਲੀ ਔ ਗੁਲਾਬ ਗੁਲ[1],
[1]ਫੁੱਲ।

ਸੌਰਭ ਨਵੇਲੀ ਯੁਤ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਹੇਰੀਆ[1]।
[1]ਨਵੀਂ ਸੁਗੰਧੀ ਸਹਿਤ ਭਾਵ ਤਾਜ਼ੇ ਫੁੱਲ ਨੁਰੰਗੇ ਨੇ ਦੇਖੇ।

ਸਭਾ ਕੋ ਦਿਖਾਏ ਬਰਤਾਏ ਭਾਏ[1] ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ,
[1]ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ।

ਤੱਜਬ ਰਹਾਏ ਬਾਤ ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ[1] ਟੇਰੀਆ[2]।
[1]ਝੂਠੇ ਕਾਜੀ ਨੇ। [2]ਕਹੀ।

ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਨ ਕੇਰੇ ਭਏ ਜੋ ਬਡੇਰੇ,
ਫਿਰੇ ਮੁਲਕ ਬਥੇਰੇ ਸੀਖੇ ਜਾਦੂ ਬਹੁਤੇਰੀਆ।
ਜਾਇ ਉਨ ਮੱਕੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਥਾ ਖਲੱਕੇ ਕੀਨ[1],
[1]ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫੇਰੇ ਦਿਲ ਲੋਗਨ ਕੇ ਕਾਬਾ ਕਹੈਂ ਫੇਰੀਆ ॥ ੧੧੮ ॥
ਕੈਹੈਂ ਹਮ ਕਸਮ ਖਾਰਸਮ ਇਨੈ ਹੈ ਐਹੈ[1],
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹਰੀਤੀ ਹੈ।

ਬਿਸਮ ਕਰਿਸਮ ਤਲਿਸਮ ਕਰਾਨ ਕੀ[1]।
[1](ਬਿਸਮ) ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਤਲਿਸਮ) ਜਾਦੂ ਦਾ (ਕਰਿਸਮ) ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ।

ਇਸੀ ਤੌਰ ਹਿੰਦੂ ਇਨੈ ਗੌਰ[1] ਹੈਂ ਮੁਰੀਦ ਕੀਏ,
[1]ਬਹੁਤੇ।

ਔਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਹੈਂ ਸੁਨਾਤ ਬਾਤ ਗਜਾਨ ਕੀ।
ਪਠੀਏ ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਬੀ ਕਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਪਗੀ[1],
[1]ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿਚਰੰਗੀ ਹੋਈ।

ਪਹਿਰ ਨ ਜੀਵੈ ਪਹਿਰ ਲਹਿਰ ਪਛਾਨ ਕੀ[1]।
[1](ਇਸ ਨੂੰ) ਪਹਿਨ ਕੇ (ਇਕ) ਪਹਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਉਣਗੇ (ਇਹ

ਪੁਸ਼ਾਕ) (ਲਹਿਰ) ਅੱਗ ਦਾ ਭਬੂਕਾ ਪਛਾਣੀ ਹੈ।

ਸੋਈ ਕੀਨ ਸ਼ਾਹਿ ਪਠ ਦੀਨ ਹੈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਾਹਿ,
ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲੀਨ ਜਾਂਹਿ ਨਾਂਹਿ ਕੁਛ ਹਾਨ ਕੀ[1] ॥੧੧੯॥
[1]ਜਿਸ (ਪੁਸ਼ਾਕ) ਨੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਰ[1] ਬਖਜਾਤ ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ,
[1]ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਚਾਰ ਕਰਾਮਾਤਾਂ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੇਤ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਕੋ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈ।
ਪਾਲਕੀ ਪਠਾਈ ਉਮਰਾਵ ਦੈ ਸੰਗਾਈ[1],
[1]ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ।
ਦਿਲ ਕਪਟ ਰਖਾਈ ਨਾ ਕਹਾਰ[1] ਕੋ ਪਠਾਯੋ ਹੈ।
[1]ਪਾਲਕੀ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ।
ਰਾਮਰਾਇ ਧਜਾਇ ਗੁਰੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਗਾਇ,
ਮਧ ਪਾਲਕੀ ਥਿਰਾਇ[1] ਨਭ ਮਾਰਗ[2] ਚਲਾਯੋ ਹੈ।
[1]ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ। [2]ਅਕਾਸ਼ ਦੇਰਸਤੇ।
ਬਿਨ ਹੀ ਕਹਾਰਨ ਨਿਹਾਰ ਨਰ ਨਾਰਿਨ
ਬਜਾਰਨ ਅਗਾਰਨ ਮੈਂ[1] ਚਰਚਾ ਚਲਾਯੋ ਹੈ ॥੧੨੦॥
[1]ਘਰਾਂ ਵਿਚ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀਪਤਿ ਕੋ ਸਪੂਤ,
ਨੌਰੰਗ ਬੁਲਾਯੋ ਜਾਂਹਿ ਨੌਰੰਗ[1] ਦਿਖਾਯੋ ਹੈ।
[1]੨੪ (ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ) ਨਵਾਂਰੰਗ।
ਬੁਜੋ[1] ਖਾਇ ਜਿੰਦਾ ਕੀਨ ਖਾਣਾ ਫੂਲ ਕਰਿ ਦੀਨ,
[1]ਬੱਕਰਾ।
ਜਾਮਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪਹਿਰ ਲੀਨ ਕੂਪ ਪੈ ਥਿਰਾਯੋ ਹੈ[1]।
[1]ਖੂਹ ਉੱਪਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪੇਖੋ ਅਬਿ ਪਾਲਕੀ ਸ੍ਵਾਰ ਜਾਤ ਨਿਰਾਧਾਰ[1]
[1]ਆਸਰੇ (ਭਾਵ ਕਹਾਰਾਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਸਹੀ[1] ਕਰਤਾਰ ਅਵਤਾਰ ਯਹੀ ਆਯੋ ਹੈ।
[1]ਠੀਕ, ਅਸਲੀ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਨੂਪ ਕਾਮ ਭੂਪ ਖੂਪ[1],
[1]ਕਾਮਦੇਵ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾਰਾਜਾ ਹੈ।
ਬਨ ਹੈਂ ਮੁਰੀਦ ਹਮੈ ਗੁਰੂ ਏਹੀ ਭਾਯੋ ਹੈ ॥੧੨੧॥

ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਕਚਹਿਰੀ ਮਾਂਹਿਂ ਯਾਹਿ ਬਿਧਿ ਗਏ, ਤੌ
ਆਲਮਗੀਰ[1] ਉਠ ਕੈ ਬਗਲ-ਗੀਰ ਹੈਂ ਭਏ[2]।
[1]ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ। [2]ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ।
ਔਰ ਏਕ ਬਧਕੇ[1] ਬਿਸਿਦਕੇ[2] ਨੇ ਕੀਨ ਬਾਤ,
[1]ਵਧੀਕੀ ਦੀ। [2]ਬੇਸਿਦਕੇ (ਨੁਰੰਗੇ) ਨੇ।
ਤੇਜ ਕਾਂਟੇ ਸਾਰ ਕੇ ਖਿਲਾਰ ਪਟ ਸੌਂ ਛਏ[1]।
[1]ਲੋਹੇ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਕੰਡੇ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿੱਤੇ।
ਤਾਂ ਪਰ ਬਿਠਏ ਕਾਂਟੇ ਫੂਲ ਭਏ ਤੂਲ ਸਮ[1],
[1]ਰੂੰ ਵਾਂਗ (ਨਰਮ)।
ਪੇਖਿ ਹੈਂ ਹਿਰਾਨ ਸਬਿ ਨੇ ਪਛਾਨ ਹੈ ਲਏ।
ਠੀਕ ਕਰਾਮਾਤੀ ਬਖਜਾਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਤੀ[1] ਏਹੂ,
[1]ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ (ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਦੇ (ਨਾਤੀ) ਪੜਪੋਤ੍ਰੇ ਹਨ।
ਕੇਹੂ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਤਲੇ ਆਤ ਨਾਂਹਿਂ ਹੈਂ ਭਏ ॥੧੨੨॥

ਤਾਂਹੀ ਸਮੇ ਕਾਜੀ ਹਾਜੀ ਉਮਰ ਦਰਾਜੀ[1] ਏਕ,
[1]ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੇ।
ਆਯੋ ਕਾਰ ਸਾਜੀ ਕੋ ਨਿਵਾਜੀ ਸ਼ਾਹਿ ਤਾਕ[1] ਹੈ।
[1](ਜਿਹੜਾ) ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ (ਉਸ ਨੂੰ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਤਾਕ) ਦੇਖ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ। (ਮਾਣ ਆਦਰ ਕੀਤਾ)।
ਦੀਨੇ ਫਲ ਮਕੇ ਔ ਮਦੀਨੇ ਕੇ ਨਵੀਨੇ ਪੀਨੇ[1],
[1]ਤਾਜ਼ੇ ਤੇ ਮੋਟੇ ਫਲ।
ਤੋਫੇ ਸ਼ਾਹਿ ਜੀ ਨੇ ਚੀਨੇ ਪਰਸ਼ਾਦ ਪਾਕ ਹੈ[1]।
[1]ਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਉਹ ਫਲ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜਾਣੇ।
ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਦਿਖਾਇ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਸੁਨਾਇ ਕਹਜੋ,
ਐਸੇ ਫਲ ਆਪ ਭੀ ਮੰਗਾਇ ਲਜਾਇ ਸਾਕ ਹੈਂ[1]।
[1]ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਕਹਜੋ ਇਨੈ ਕਾਂਹਿ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਨਾਹਿਂ,
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ (ਵਰਗੀ) ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵੀ।
ਪਾਸ ਹੀ ਤੈ ਦਏ ਖਾਸ[1] ਵੈਸ ਹੀ[2] ਝਟਾਕ ਹੈਂ[3] ॥੧੨੩॥
[1]ਆਪ (ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ)। [2]ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ (ਫਲ)। [3]ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ, ਭਾਵ ਉਸੇ ਵੇਲੇ।

ਇਤਜਾਦਿ ਕਰਾਮਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਬਖਜਾਤ ਪੇਖਿ,
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਚਾਹਿ ਗਹੇ[1] ਕਦਮ[2] ਇਨ੍ਹਾਹਿੰ ਕੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹ੍ਯੋ ਸਾਫ ਕੀਜੀਏ ਗੁਨਹਿ ਮਾਫ,
ਕਰਵਾਏ ਮੈ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਮ ਜੋ ਤੁਮਾਹਿੰ ਕੇ।
ਮਜ਼੍ਹਬ ਕੇ ਪੱਖ ਕਰਿ ਮਤਸਰ[1] ਉਰਿ ਧਰਿ,
ਆਪ ਸੰਗਿ ਛਰ ਵਰ[1] ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਚਾਹਿ ਕੇ[2]।
ਪੂਰਨ ਫਕੀਰ ਪੀਰ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ[1] ਆਪ,
ਐਨ[1] ਹੀ ਖੁਦਾਇ, ਕੈ[2] ਪਿਗੰਬਰ ਹੋ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ॥ ੧੨੪ ॥

[1]ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਫੜੇ। [2]ਚਰਨ।
[1]ਈਰਖਾ।
[1]ਛਲ ਵਲ। [2]ਇੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ।
[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਆਤਮਾ ਵਾਲੇ।
[1]ਠੀਕ, ਅਸਲੀ। [2]ਜਾਂ।

ਲੀਨ ਮੈ ਪਰਖ ਬੀਨ[1] ਫਰਕ ਬਿਹੀਨ ਅਬਿ,
ਦੀਨ ਜੋ ਦਿਦਾਰ ਆਪ ਕੀਨ ਮੋ ਨਿਹਾਲ ਹੈ।
ਚਾਹਿਵ ਥਾ ਜੈਸ ਮੈਂ ਮੁਸਾਹਿਬ[1] ਪਠਾਯੋ ਤੈਸ,
ਸਾਹਿਬ ਨੈ ਲਾਹਿ ਬਡ ਦੀਨ ਮੋਹਿ ਪਾਲ ਹੈ[1]।
ਪਾਵਨ[1] ਕਰੀਜੋ ਅਬ ਈਹਾਂ ਹੀ ਰਹੀਜੋ ਆਪ,
ਲੀਜੋ ਮਨ ਚਾਹਿ ਮੋਹਿ ਸੇਵਕ ਨਿਹਾਲ ਹੈ[1]।
ਤਾਂਹਿ ਰੋਜ ਹੂੰ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਸਰੋਜ ਦਿਲ,
ਖਿਲ ਹਿਲਮਿਲ ਗਯੋ[1] ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਨਾਲ ਹੈ ॥ ੧੨੫ ॥

[1]ਦੇਖ ਕੇ।
[1]ਸੁਹਬਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਥੀ ਪਾਰਖਦ (A.D.C.)।
[1]ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ (ਭਰਮ ਦਾ) (ਪਾਲ) ਪੜਦਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਦੇਖ ਕੇ ਭਾਵ ਜਾਣ ਕੇ।
[1](ਰੋਜ਼) ਗਮਗੀਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਿਲ (ਕੰਜ) ਕੰਵਲ (ਵਾਂਗ) ਖਿੜ ਕੇ (ਹਿਲਮਿਲ) ਪਰਚ ਗਿਆ।

ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੈ ਭੀ ਬਜੀਰਨ ਅਮੀਰਨ ਕੋ,
ਬਾਤੈਂ ਕਰਾਮਾਤੈਂ ਸੈਂ ਬਖਜਾਤੈਂ ਅਪਨਾ ਲਯੋ।
ਮਤਨ ਤਮਾਮ ਪੈ ਇਮਾਮ[1] ਨਿਜ ਮਤ ਥਾਪ,
ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਜ ਸੈਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਾਸਦੈਂ ਦਯੋ[1]।
ਲਾਖੋਂ ਹੀ ਮੁਰੀਦ ਭਏ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਅਏ,
ਫਲ ਇੱਛ ਪਾਤ ਭਏ[1] ਸਾਮ ਗੁਰੁ ਜੋ ਅਯੋ[2]।
ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਪਾਸ ਭੀਰ ਰੈਹੈ ਪਰ੍ਯੋ ਹੀ ਬਹੀਰ,
ਰੰਕ ਔ ਅਮੀਰ ਆਵੈ ਜਾਵੈ ਜਸ ਹੈ ਛਯੋ[1] ॥ ੧੨੬ ॥

[1]ਵੱਡਾ।
[1]ਈਰਖਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਧਨ।
[1](ਮਨ ਦੀ) ਇੱਛਾ (ਅਨੁਸਾਰ) ਫਲ ਪਾਏ। [2]ਜੋ (ਵੀ) ਗੁਰਾਂ (ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ) ਦੀ (ਸਾਮ) ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ।
[1]ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਮੇਘ ਸੰਘ ਮੋਰ ਕੀ ਚਕੋਰ ਕੀ ਸਸੀ ਸੈਂ[1],
ਬਿੱਤ ਚੋਰ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤਿਮ ਸ਼ਾਹਿ ਇਨ ਸੈਂ ਕਰੈਂ।
ਸਭਾ ਮੈਂ ਬੁਲਾਵੈ ਨਿੱਤ ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਚਾਵੈ,
ਬਹੁ ਬਾਤ ਪ੍ਰਤਾਵੈਂ ਔ ਰਹਾਵੈਂ ਮੋਦ ਸੈਂ ਭਰੈਂ।
ਬਿਬਿਧ ਬਿਸੇਸ ਤੋਫੇ[1] ਆਵੈਂ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਜੋ,
ਇਨ ਪੈ ਪਠਾਵੈ ਔ ਕਮਾਵੈ ਸੇਵ ਸੈਂ ਤਰੈਂ[1]।
ਸੈਲ ਕੋ[1] ਸਿਧਾਰੈ ਤੌ ਸੰਗਾਰੈ ਲੈ ਪਧਾਰੈ,
ਬਾਤ ਬਾਤ ਮੈ ਨਿਹਾਰੈ ਕਰਾਮਾਤ ਭਾਂਤਿ ਸੈਂ ਵਰੈ[1] ॥ ੧੨੭ ॥

[1]ਚੰਦ ਨਾਲ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਤੁਹਫ਼ੇ (ਸੁਗਾਤਾਂ)।
[1]ਸੈਂਕੜੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।
[1]ਸੈਰ ਨੂੰ।
[1]ਸੈਂਕੜੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਾਮਾਤਾਂ।

ਜੇਤੋ ਰੋਜ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਾਂਮ ਤੇਤੋ,
ਏਕ ਰੋਜ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਗੁਰੁ ਲਿਖ ਦੇਵ ਹੈ।
ਦੂਤੀ ਦਿਨ ਪੇਖੇ ਜਬਿ ਲੇਖੇ[1] ਸਬਿ ਸਾਚ ਲਿਖਯੋ, — [1]ਹਿਸਾਬ।
ਤੱਜਬ[1] ਰਹਾਇ ਗਾਇ ਗੱਜਬ ਕਰੇਵ ਹੈਂ[2]। — [1]ਹੈਰਾਨ। [2]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਗਜ਼ਬ) ਅਚਰਜ (ਗੱਲਾਂ) ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬੇਗਮੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਚਿੰਨਜ[1] ਰਾਤ ਹੂੰ ਕੀ ਬਾਤ, — [1]ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਬਖਜਾਤ ਪੂਛੇ ਸੇ ਬਤਾਵੈਂ ਸਬਿ ਭੇਵ ਹੈਂ।
ਜੇਤਕ ਜ੍ਵਾਹਰ ਖਜਾਨੇ ਗੋਪ ਜਾਹਰ[1] ਥੇ, — [1]ਗੁਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ।
ਸਬਿ ਹੀ ਬਤਾਏ ਪਾਏ ਤੇ ਸੁਨਾਏ ਜੇਵ ਹੈਂ[1] ॥੧੨੮॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਸੁਣਾਏ ਸਨ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪਾਏ (ਦੇਖੇ)।
ਮੱਛੀ ਮਰਵਾਵੈ ਅੱਛੀ ਆਵੈਂ ਤੇਤੀ ਜੇਤੀ ਗਾਵੈ,
ਹਾਰ ਝਖ ਮਾਰ ਰੈਹੈ ਝਖ[1] ਹੋਰ ਆਇ ਨਾ। — [1]ਮੱਛੀ।
ਜੈਹੈ ਜੌ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ ਮਾਰੈਂ ਤੇਤੇ ਮ੍ਰਿਗ ਜੇਤੇ ਕੈਹੈ,
ਜਜਾਦੇ ਕਮ ਨੈ ਹੈਂ ਪੈ ਹੈਂ ਜੈ ਹੈ ਬਲ ਕਾਇ ਨਾ[1]। — [1]ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।
ਨਿੰਦਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕੀਨ ਗੂੰਗਾ ਉਲਮਾਉ ਪੀਨ[1], — [1]ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ।
ਜਮਨਾ ਪੈ ਚਲੇ ਚੀਨ[1] ਭੀਗਯੋ ਜਰਾ ਪਾਇ ਨਾ। — [1]ਜਾਣੋਂ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਬੇਗਮ ਬਜੀਰ ਬਾਜ ਕੇਰੋ,
ਦੀਨ ਜਨਮ ਦਿਖਾਇ ਹੁਤੇ ਪਿਛਲੇ ਜੋ ਸਾਇਨਾ[1] ॥੧੨੯॥ — [1]ਉਹਨਾਂ ਦੇ।
ਫਲ ਮੰਗਵਾਏ ਭਲ ਭਿਸਤ ਕੇ ਖਾਏ,
ਬਲ ਗੁਨ ਅਜ਼ਮਾਏ ਨਿਗਮਾਗਮ ਜੋ ਗਾਏ ਹੈਂ[1]। — [1]ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਹੇ ਹਨ।
ਦੀਪ-ਸੰਗਲਾ ਤੈ ਪਦਮਨੀ ਤੇਜ ਗੰਧਿ ਸਨੀ[1], — [1]ਤੇਜ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ।
ਦਈ ਮੰਗਵਾਇ ਗਈ ਫੇਰ ਨਿਜ ਥਾਏ ਹੈਂ।
ਮਹਾ ਮਰੀ[1] ਪਰੀ ਦਫਾ ਕਰੀ ਚਰਨੋਦਕ ਦੈ[2], — [1]ਹੈਜ਼ਾ, ਡਾਲ। [2]ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਜਲ ਦੇ ਕੇ ਦੂਰ ਕੀਤੀ।
ਕਾਲ ਮੈ ਬਿਸਾਲ ਮੇਂਹ ਸਾਲ ਬਰਸਾਏ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕਾਲ (ਕਹਤ) ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਇਆ।
ਚਰ ਥਿਰ ਥਿਰ ਚਰ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਏ ਭਰੇ[1], — [1](ਚਰ) ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ (ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿ) ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ (ਅਤੇ) ਖੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ (ਪਹਾੜ ਬ੍ਰਿੱਛ ਆਦਿ) (ਭਰੇ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੇ।
ਸ਼ੇਰਨ ਕੋ ਘਾਸ, ਦਾਨੇ ਬਾਜਨ ਚੁਗਾਏ ਹੈਂ ॥੧੩੦॥
ਏਕ ਰੋਜ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਹਿ ਉਲਮਾਇ ਮਿਲੇ ਬਹੁ,
ਮਤਨ ਕੀ[1] ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਚਲਾਏ ਹੈਂ। — [1]ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ।
ਬੂਝਯੋ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਤੁਮਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ,
ਭਏ ਜੋ ਫਕੀਰ ਪੀਰ ਪੂਰਨ ਸੁਭਾਇ[1] ਹੈਂ। — [1](ਚੰਗੇ) ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ।
ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ ਤਬਕ[1] ਹੈਂ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਬਿ ਕਹੈਂ, — [1]ਲੋਕ।
ਨਾਨਕ ਜੀ ਅਬਿ ਕਹੈਂ ਲਾਖਨ ਲੋਕਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਹਨ।
ਤਾਂ ਪੈ ਸਸਿ[1] ਸੂਰ[2] ਤਾਰੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰੇ ਹੈਂ ਉਚਾਰੇ, — [1]ਚੰਦ। [2]ਸੂਰਜ।
ਉਨ ਹੀ ਕੇ ਤੁਮ ਬਾਰੇ[1] ਦੀਜੀਏ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ ॥੧੩੧॥ — [1]ਬੱਚੇ, ਸਪੁੱਤਰ।
ਰਾਮਰਾਇ ਨਿਜ ਛਰੀ ਉਨ ਪੈ ਛੁਹਾਇ ਭਰੀ,

ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰੀ ਖਰੀ ਦਏ ਦਿਖਰਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਦੇਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਗੁਪਤ ਥਾਂ ਦਿਸ ਪੈਣ।
ਨਭ ਮੈਂ ਅਨੇਕ ਸਸਿ ਸੂਰ ਤਾਰੇ ਭਾਰੇ ਭੂਰ,
ਦੇਖ ਕੈ ਗਰੂਰ[1] ਦੂਰ ਭਯੋ ਸਬਿ ਕਾਇ ਹੈ। — [1]ਹੰਕਾਰ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਪੁੱਤ੍ਰ ਦਿਖਾਈ ਅਲਵੱਤ੍ਰ[1], — [1]ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ।
ਕਰਾਮਤ ਬਹੁੱਤ੍ਰ ਤੱਤ੍ਰ ਬਹੁ ਭਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਓਥੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਜੋਊ ਹੇਰ ਮੀਰ[1] ਔਰ ਵਜੀਰ ਤੇ ਅਮੀਰ ਪੀਰ, — [1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਕਾਜੀ ਉਲਮਾਇ ਭਏ ਖਾਦਮ ਮਹਾਇ[1] ਹੈਂ ॥੧੩੨॥ — [1]ਵੱਡੇ ਸੇਵਕ।

ਦੋਹਰਾ:
ਐਸੀ ਬਹੁਧਾ[1] ਅਜ਼ਮਤੈਂ, — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਜਨ ਪੇਖ।
ਹਾਸਦ[1] ਤੇ ਨਾਦਮ[2] ਭਏ, — [1]ਚੁਗਲ, ਈਰਖਾਲੂ। [2]ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ।
ਸਾਦਕ ਖਾਦਮ ਨੇਕ[1] ॥੧੩੩॥ — [1]ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਸੇਵਕ ਹੋ ਗਏ।

ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਕੌ ਨੌਰੰਗ ਨੌ ਢੰਗ[1], — [1]ਨਵਾਂਰੰਗ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਰਾਮਰਾਇ ਜਬ ਦੀਨ ਚਢਾਇ।
ਜੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਕਰਨ ਤੈ ਬਰਜਾ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਦਿਖਾਇ।
ਰਾਖਯੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਨਿਜ ਢਿਗ ਉਨਿ,
ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਿ ਕਰੇ ਮਹਾਂਇ।
ਛੋਡਿ ਸਪਰਧਾ[1] ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿ ਨਿਤ, — [1]ਈਰਖਾ।
ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨੈ ਸੁਹਾਇ ॥੧੩੪॥
ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਹਿੰਦੁ ਕੋ[1] ਹੋਵਾ, — [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ।
ਘਰ ਘਰ ਗੁਰੁ ਜਸ ਰਟੈਂ[1] ਅਪਾਰ। — [1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਸਹਿ ਨਹਿ ਸਕੇ ਮਤਸਰੀ[1] ਕਾਜੀ, — [1]ਈਰਖਾਲੂ।
ਪਾਜੀ[1] ਬਾਜੀ[2] ਚਹੈਂ ਬਿਗਾਰ। — [1]ਝੂਠੇ। [2]ਖੇਲ।
ਸਫਾ ਸੁੱਧ ਗੁਰੁ ਸੌਧ ਵਿਖੈ,
ਚਹਿਂ ਛਿੱਦ੍ਰ ਛੁੱਦ੍ਰ ਚੀਟੀ ਜੈਸ[1]। — [1]ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰ (ਰੂਪ ਮੰਦਰ) ਵਿੱਚ (ਛੁੱਦ੍ਰ) ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ ਕੀੜੀ ਵਾਂਗ (ਛਿੱਦ੍ਰ) ਸੁਰਾਖ (ਲੱਭਣਾ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਕਹਿ ਕਰ ਬਾਤ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੀ ਕੇਤੀ,
ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਸਿਖਾਯੋ ਐਸ ॥੧੩੫॥
ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਹਸਦ[1] ਕਰਿ ਭਾਰੀ, — [1]ਈਰਖਾ।
ਨਿਜ ਕਲਾਮ[1] ਇਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। — [1]ਬਾਣੀ।
ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਪੇੜੈ ਪਈ ਕੁਮ੍ਹਿਆਰ ॥
ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ ਇਟਾਂ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥
ਜਲਿ ਜਲਿ ਰੋਵੈ ਬਪੁੜੀ ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਹਿ ਅੰਗਿਆਰ[1] ॥ — [1]ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਤੁਕਾਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਸਲੋਕ ਵਿੱਚ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੪੬੬ 'ਤੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕਾਜੀਓ ਸੈਂ ਤਬਿ,

ਰਾਮਰਾਇ ਤੈ ਬੂਝਯੋ ਐਸ ਵਿਚਾਰ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀ ਰਖਨ ਹਿਤ,
ਕੀਨ ਲਿਹਾਜ ਉਚਾਰਯੋ ਐਸ।
ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜਾਗਾ,
ਬੇਈਮਾਨ ਕੀ ਭਾਖੀ ਹੈਸ[1] ॥੧੩੬॥ — [1](ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ) ਆਖੀ ਸੀ।
ਬਾਦ[1] ਬਿਬਾਦ[2] ਸ਼ਾਹਿ ਨਹਿ ਕੀਨਾ, — [1]ਚਰਚਾ। [2]ਝਗੜਾ।
ਲੀਨਾ ਮਾਨ ਕਹਯੋ ਇਨ ਜੈਸ।
ਪੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਬਿਪ੍ਰਜੇ[1] ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ, — [1]ਉਲਟੀ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਪਠਯੋ ਲਿਖ ਐਸ।
ਤੁਰਕੇਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੇਤ ਤੁਮ,
ਕਰੀ ਬੇਅਦਬੀ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੇਰ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ[1] ਸਰਬਗ[2] ਈਸ਼ਰ, — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭਏ ਬਧੇਰ ॥੧੩੭॥
ਬੇਮੁਖ ਭਯੋ ਅਸ਼ਰਧਕ ਤੂੰ ਬਡ,
ਉਨ ਕਾ ਬਚਨ ਜੁ ਦਿਯ ਪਲਟਾਇ।
ਹਮੇ ਤੋ ਥੇ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ ਪਰ,
ਜੋ ਕਹਤੋ ਬਨ ਜਾਤੋ ਸਾਇ[1]। — [1]ਉਹੋ ਹੀ।
ਕਰਾਮਾਤ ਬਾਹੱਤਰ ਦੀਨੀ, ਨਿਸਚਾ ਭਯੋ ਨ ਅਜੇ ਤੁਮਾਰ।
ਜੇ ਚਹਿਤੋ ਤੂੰ ਤੁਰਕਨ ਕਬਰੇਂ,
ਜਲਦੀਂ ਦੇਤੋ ਸਬੀ ਦਿਖਾਰ ॥੧੩੮॥
ਅਬ ਬੇ ਸਿਦਕੇ ਭਯੋ ਤੂੰ ਗੁਰ ਤੈ,
ਹਮ ਕੋ ਮੁਖ ਨ ਦਿਖੱਈਓ ਆਇ।
ਬਖਸ਼ ਦਈ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਮ ਕੋ,
ਸੋ ਹਮ ਲੇਤ ਨਹੀ ਉਲਟਾਇ[1]। — [1]ਵਾਪਸ।
ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਕੇਰ ਇਹੋ ਲਿਖਯੋ,
ਰਾਮਰਾਇ ਪਢਿ ਹੋਇ ਉਦਾਸ।
ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਬਿਦਾ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਲੈ ਕੈ,
ਆਯੋ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਉਰਿ ਤ੍ਰਾਸ[1] ॥੧੩੯॥ — [1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਡਰ ਹੈ।
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰ ਪਰ ਖਰਾ ਹੋਇ ਕਰਿ,
ਖਬਰ ਪਠੀ ਅੰਦਰ ਗੁਰ ਪਾਸ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਦਿਸ ਹੈ ਮੁਖ ਤਿਸ,
ਤਿਤ ਹੀ ਜਾਵੇ ਚਲਿ ਸੋ ਖਾਸ[1]। — [1]ਉਹ ਆਪ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।
ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਬਚਨ ਪਿਤਾ ਕਾ,
ਮਾਨ ਤੁਰਤ ਮਗ ਲੀਨ ਲਹੌਰ।
ਥਾ ਮੁਖ ਤਿਸ ਕਾ ਤਿਸ ਹੀ ਦਿਸ ਕੋ,
ਯਾਂ ਤੈ ਪਹੁਚਯੋ ਚਲਿ ਤਿਸ ਠੌਰ ॥੧੪੦॥

ਮੀਆਂਮੀਰ ਸੁਨਿ ਮਿਲਨ ਅਯੋ ਚਲਿ,
ਬਿਨਾ ਕਹਾਰ ਪਾਲਕੀ ਮਾਂਹਿਂ।
ਇਨ ਭੀ ਸਿਲਾ ਚਲਾਈ ਆਗੇ,
ਬੈਠੇ ਥੇ ਜਿਸ ਪਰ ਤਬਿ ਚਾਹਿ[1]।
[1]ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।
ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ[1] ਉਭੈ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ[2]
[1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ। [2]ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂਰੱਖਣ ਵਾਲੇ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਲਹੌਰੀ ਭੂਰ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਆਏ ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖੀ ਪਿਖਾਈ,
ਗੁਰ ਸੁਤ ਪਾਈ ਫਤੇ ਜਰੂਰ ॥੧੪੧॥
ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਮੀਰ ਮੀਆਂ ਲੌ,
ਲਗੇ ਕਲਾਮ[1] ਖਜਾਲ[2] ਮਿਲਿ ਗਾਨ।
[1]ਬਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ। [2]ਮਿਲ ਕੇ ਖ਼ਿਆਲ ਗਾਉਣ ਲੱਗੇ। (ਖਿਆਲ=ਗਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਇਕ ਗੀਤ ਦਾ ਵਜ਼ਨ)।

ਚਢਜੋ ਹਾਲ[1] ਲਾਲ ਮਾਧੋ, ਗਿਰ
[1]ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ।
ਕੂਏ ਪਰਜੋ ਫਿਰਿ ਬਾਹਰ ਆਨ[1]।
[1]ਖੂਹ ਵਿੱਚ (ਗਿਰ) ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।
ਲਗੇ ਤਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਜਬਿ ਸੋ ਸਬਿ,
ਤਬਿ ਲਯੋ ਤੰਬੂਰਾ ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਪ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਨ, ਤੌ
ਭਏ ਸਮੱਸਤ ਮਸਤ ਮ੍ਰਿਗ ਸਾਂਪ[1] ॥੧੪੨॥
[1]ਤਾਂ (ਫਿਰ) ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਗ ਤੇ ਸੱਪ (ਵਾਂਗ) ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ।
ਬੱਟੇ ਈਂਟ ਉਛਰਿ ਕੂਏ ਮੈਂ ਜਾਵੈਂ,
ਆਵੈਂ ਮੇਂਡਕ ਮੱਛਰੀ ਜੈਸ[1]।
[1]ਡੱਡੂ ਤੇ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ।
ਰਹਿਗੇ ਤੱਜਬ ਅੱਜਬ ਸਬਿ ਪਿਖਿ,
ਗੁਰੁ ਕਲਾਮ ਮੈਂ ਗੱਜਬ[1] ਸ਼ਕਤੀ ਐਸ।
[1]ਕਹਿਰ ਦੀ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ।
ਪਿਘਲੀ ਸਿਲਾ ਕਰਦ[1] ਮਧ ਖੋਭੀ,
[1]ਕਿਰਪਾਨ।
ਰਾਮਰਾਇ ਫਿਰ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਇ।
ਕਰਦ ਨਿਕਾਸੋ ਸਿਲਾ ਬੀਚ ਤੇ,
ਖੀਂਚ ਪਚੇ[1] ਸੋ ਗਾਇ ਬਜਾਇ ॥੧੪੩॥
[1]ਹਾਰ ਗਏ। (ਅ) ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ।
ਨਹਿ ਨਿਕਸੀ ਫਿਰ ਇਨਹਿ ਨਿਕਾਰੀ,
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਸਬਦ ਉਚਾਰ।
ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਫਕੀਰਨ ਪੀਰਨ,
ਪਰੀ ਧੂੰਮ[1] ਸਬਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰ।
[1]ਧੂੰਮ ਪੈ ਗਈ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋ ਗਈ।
ਜਦਪਿ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਥਾ ਦੀਨਾ,
ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਮਾਨੇ ਸਿੱਖ ਨ ਕੋਇ।
ਸ਼ਕਤੀਯੁਤ ਅਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਲਖ ਕਰਿ,
ਤੌ ਭੀ ਮਾਨਜੋ ਸਿੱਖਹਿਂ ਸੋਇ ॥੧੪੪॥
ਕੇਤਕ ਸਾਲ ਲਾਹੌਰ ਰਹਿ ਥਿਰ,
ਫਿਰ ਫਿਰ ਕੈ ਦੇਸ ਦੂਾਬ ਮਝਾਰ।
ਹੇਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਗੰਗ ਕੋ ਜਬਿ ਪੁਨ,
ਰਸਤੇ ਗਏ ਪਹਾਰ ਪਹਾਰ।

ਪਿਖਿ ਰਮਣੀਕ ਨੀਕ ਥਲ ਠਹਿਰੇ,
ਜੋ ਅਬਿ ਦੇਹਰਾ ਦੂਨ ਕਹਾਇ।
ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖਿ ਗੜਵਾਲ ਵਾਲਿ ਨ੍ਰਿਪ,
ਗਾਂਮ ਜਗੀਰ ਦਯੋ ਇਕ ਲਾਇ ॥ ੧੪੫ ॥
ਇਤ ਦਿਸ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਗੁਰੁਤਾ ਦੈ,
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਗਏ ਆਪਨੇ ਲੋਗ।
ਰਾਮਰਾਇ ਸੁਨਿ ਕਹ੍ਯੋ ਭਯੋ ਕਜਾ,
ਅਹੇ ਸੀਤਲਾ ਕਾ ਸੋ ਭੋਗ[1]। — [1]ਖਾਜਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਭਾਖ੍ਯੋ,
ਸੋ ਭੀ ਜਲ ਹੈ ਜੀਵਤ ਬੇ ਔਲਾਦ[1]। — [1]ਜਿਉਂਦਾ ਸੜੇਗਾ ਤੇ ਬੇਉਲਾਦ ਰਹੇਗਾ।
ਰਾਮਰਾਇ ਗੁਰਜਾਈ ਕੇ ਹਿਤ,
ਕੀਨੇ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ ਬਿਖਾਦ[1] ॥ ੧੪੬ ॥ — [1]ਝਗੜੇ।
ਤੌ ਭੀ ਗੁਰੁਤਾ ਮਿਲੀ ਨ ਤਿਸ ਕੋ,
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਹਲੀ ਮੈ ਜਾਇ।
ਬਡ ਭ੍ਰਾਤਰ ਕਾ ਬਚਨ ਸਫਲ ਕਿਯ,
ਚੇਚਕ ਸੈਂ[1] ਤਨ ਤਜ੍ਯੋ ਸੁਭਾਇ। — [1]ਸੀਤਲਾ ਨਾਲ।
ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਪੁਨ ਨਿਜ ਠੌਰਹਿਂ,
ਰਹਿ ਕਰਿ ਸਿੱਖੀ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਧਾਇ।
ਨਗਰ ਪਾਉਂਟੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸੈਂ,
ਮਿਲ੍ਯੋ ਆਇ ਪੁਨ ਮੋਹ ਬਢਾਇ ॥ ੧੪੭ ॥
ਸਜ੍ਯੋ ਜੋਗ[1] ਭਜ੍ਯੋ ਭਗਵੰਤੈ, — [1]ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ।
ਤਜ੍ਯੋ ਤਨ ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰ।
ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਗਯੋ ਥਾ ਜਬਿ ਕਿਤ,
ਜੀਵਤ ਦਯੋ ਮਸੰਦਨ ਜਾਰ।
ਪਾਛੇ ਆਛੇ[1] ਤੀਆ[2] ਤਿਨ ਕੀ, — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। [2]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਗਾਦੀ ਥਿਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸੁ ਕੌਰ।
ਅਜ਼ਮਤ ਅਕਲ ਪੁੰਜ ਬਖ੍ਯਾਤੈ[1] ਥੀ ਸੋ, — [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਲੋਗ ਚਿਤਾਏ[1] ਤਿਸ ਨੇ ਗੌਰ[2] ॥ ੧੪੮ ॥ — [1]ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਸਿਰਮੌਰ ਪਤੀ ਤੈ[1], — [1]ਰਿਆਸਤ ਗੜਵਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਜਿਸ ਦੀਰਾਜਧਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਸੀ ਅਤੇ (ਸਿਰਮੌਰ) ਨਾਹਨ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਤੋਂ।
ਲਏ ਜਗੀਰ ਗਾਮ ਤਿਹ ਦੋਇ।
ਜਾਏਦਾਤ ਸਿੱਖੀ ਬ੍ਰਿਧਾਈ,
ਰਚੇ ਮੁਕਾਨ[1] ਪੇਖੀਅਤ ਜੋਇ ॥ ੧੪੯ ॥ — [1]ਮੰਦਰ।
ਦੋਹਰਾ:
ਵਹਿ ਭੀ ਜਬਿ ਤਨ ਤਜ ਗਈ,
ਮਿਲ ਮਾਸੰਦਨ ਤਾਂਹਿਂ।
ਨਿਜ ਗੁਜਰਾਨ ਰਖਾਨ ਹਿਤ,

ਠਾਂਨ ਸਲਾਹਿ ਤਹਾਂਹਿਂ ॥ ੧੫੦ ॥
ਮਸਤ ਫਕੀਰ ਗਰੀਬ ਇਕ,
ਬਾਲੂ ਹਸਨੇ ਕੇਰ[1]।
ਜਾਦੋਰਾਇ ਬਿਠਾਇ ਦਿਯ,
ਗਾਦੀ ਪਰ ਉਠਿ ਫੇਰ ॥ ੧੫੧ ॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਸਾਧੂ ਤਾਂਹਿ ਕੇ,
ਹੈਂ ਮਾਲਕ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਬਿ
ਮਾਨਤ ਤਿਨ ਕੌਂ ਗੌਰ ॥ ੧੫੨ ॥
ਦਾਸ ਨਰੈਣ ਮਹੰਤ ਅਬਿ,
ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਹਿਂ ਆਹਿ।
ਮੇਲਾ ਸਾਲ ਬਸਾਲ[1] ਬਡ
ਭਰਤ ਹੋਲੀਓਂ ਮਾਂਹਿ ॥ ੧੫੩ ॥
ਏਕ ਲਾਖ ਲੌਂ ਰਜਤਪਣ[1],
ਆਵਤਿ ਤਹਿਂ ਹਰਿ ਸਾਲ।
ਆਮਦ ਗਾਂਮ ਸੁਠ ਦਸਕ ਕੀ[1],
ਔਰੈਂ ਚੜ੍ਹਤ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੫੪ ॥
ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਗਾਥ ਸਬ,
ਗਾਇ ਏਹੁ ਅਬ ਧਜਾਇ।
ਥਿਰਜੋ ਭਰਜੋ ਮੁਦ ਪ੍ਰੇਮ ਕੌਂ,
ਗੁਰੁ ਪਦ ਕੰਜ ਮਨਾਇ ॥ ੧੫੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਰਚਿਤੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਸਮੋਂ* ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩੦ ॥

[1](ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ) ਬਾਲੂ ਹਸਨੇ (ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ) ਦਾ।

[1]ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ, ਭਾਵ ਹਰ ਸਾਲ।

[1]ਰੁਪਏ।

[1]ਦਸ ਕੁ ਚੰਗੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ।

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ (ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ-ਦੇ ਪੰਨਾ ੩੯੨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਏਥੇ 'ਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਇਕੱਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਉਕਾਈ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੩੧. {ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ, ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਛਪੈ:

ਪਾਵਨ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ, ਮਜੀਠੀ ਖਫਨੀ ਚੋਲਾ[1]।
[1]ਰੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਜੀਠੀਰੰਗ ਦਾ ਖਫਨੀ (ਵਰਗਾ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚੋਲਾ (ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

ਸੇਲੀ ਮੇਲੀ ਫੂਲ, ਮਾਲ ਊਰਨ ਆਮੋਲਾ[1]।
[1]ਸੇਲੀ, ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਉੱਨ ਦੀਆਂ ਅਮੋਲਕ ਮਾਲਾਂ (ਮੇਲੀ) ਪਹਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੇਲੀ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੬ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ ੨।

ਕੁਲਹਿ ਚੌਕਲੀ ਸੀਸ, ਈਸ ਬਪੁ ਦੀਸ ਅਨੂਪੰ[1]।
[1]ਸਿਰ ਤੇ ਚਹੁੰ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਟੋਪੀ (ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ), ਉਪਮਾਰਹਿਤ ਈਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਕਰ ਆਸਾ ਪੁਰ ਆਸ, ਦਾਸ ਗਤਿ ਦਾਨ ਸਰੂਪੰ[1]।
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ (ਆਸਾ) ਸੋਟਾ ਹੈ, ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ (ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

ਕਨਕ ਬਰਨ ਰਸ ਸਾਂਤਿ ਸੁਠ, ਥਿਰੇ ਤਰੇ ਤਰੁ ਕਲਪ ਤਰੁ[1]।
[1]ਸੋਨੇ (ਵਰਗਾ) ਰੰਗ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤਰਸ ਵਿੱਚ ਕਲਪਤਰੁ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਅਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਗਜਾਨ ਹਰਿ[1], ਧਜਾਨ ਮਹਾਨ ਕਲਜਾਨ ਕਰਿ[2] ॥੧॥
[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ)। [2]ਮਹਾਨ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜੈ ਹੈਂ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੁ,
ਰੈਹੈਂ ਮਾਲਵ ਦੇਸ।
*ਐ ਹੈਂ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਪੁਨਾ,
ਪੈ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਪੁਰੁ ਵੇਸ[1] ॥੨॥

*ਇਸ ਇਕੱਤੀਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਅਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੇ ਵਾਪਸ ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਉਣ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਨ। ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਗਲੇ ਭਾਵ ਬੱਤੀਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।
[1]ਗੁਰਪੁਰੀ 'ਚ ਵਾਸਾ ਪਾ ਲੈਣਗੇ ਭਾਵ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਜਾਣਗੇ।

ਇਤਕ ਗਾਥ ਇਸ ਧਜਾਯ ਮੈਂ
ਸੱਤਮ ਗੁਰ ਕੀ ਹੋਇ।
ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਮਨ ਕਾਂਨ ਦੈ,
ਦੈ ਕਲਾਨ ਸੁਖ ਸੋਇ ॥੩॥

ਚੌਪਈ:

ਇਕ ਦਿਨ ਸਿੱਖਨ ਮਿਲ ਬਹੁ ਭਾਏ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਕੀਨ ਬਿਨੈ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤਾਏ[1]।
[1]ਵਾਸਤੇ।

ਮਾਝਾ ਦੁਆਬਾ ਦੇਸ ਸੁਹਾਵਨ।
ਹੇ ਗੁਰ ਚਲ ਕਰਿ ਕਰੀਏ ਪਾਵਨ[1] ॥੪॥
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਧੀਰ ਮੱਲ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਬੁਲਾਏ।
ਥੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਏ।
ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੈ ਉਤ ਦਿਸ[1] ਚਾਲੇ।
[1]ਉਸ (ਦੁਆਬੇ ਦੀ) ਤਰਫ਼।

ਸੰਗਿ ਸੁਭਟ ਜੁਗ ਸਹਿਸ ਬਿਸਾਲੇ[1] ॥੫॥
[1]ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬੁਹਤੇ ਭਾਵ ਬਾਈ ਸੌ ਸੂਰਮੇ ਨਾਲ ਹਨ।

ਸਜੇ ਨਿਸ਼ਾਂਨ ਨਿਸਾਂਨ[1] ਬਜੇ ਹੈਂ।
[1]ਧੌਂਸੇ, ਨਗਾਰੇ।

ਪਿਖਿ ਸੁਨਿ ਜਿਨੈ ਭੂਪਾਲ ਲਜੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਰਾਜੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਜੰਦਨ[1] ਸਕਟੇ[2] ਬਹਿਲਾਂ[3] ਡੋਰੇ[11]।
[1]ਰੱਥ। [2]ਗੱਡੇ। [3]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ। [11]ਡੋਲੇ।

ਖੱਚਰ[1] ਸ਼ੁਤ੍ਰ[2] ਨ ਘੋਰੇ ਥੋਰੇ ॥੬॥
[1]ਖੱਚਰਾਂ। [2]ਊਠ।

ਆਪ ਪਾਲਕੀ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ।
ਲਸ਼ਕਰ ਮਿਲਜੋ ਰਲਜੋ ਬਡ ਭਾਰੀ।
ਤਰਨੀ[1] ਚਢਿ ਸਤਲੁਜ ਭਏ ਪਾਰੈ।
[1]ਬੇੜੀ।

ਜਿਨ ਕਾ ਨਾਮ ਭਵਾਂਬੁਧਿ ਤਾਰੈ[1] ॥੭॥
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।

ਗੁਰੁ ਅਗਵਨ[1] ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਦੁਆਬੀ।
[1]ਆਉਣਾ।

ਮਿਲੇ ਆਇ ਲੈ ਭੇਟ ਸ਼ਿਤਾਬੀ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।

ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ ਜਹਿਂ ਲੈ ਜਾਂਹੀਂ।
ਪੂਰੈਂ ਆਸ ਗੁਰੁ ਥਿਰੈਂ ਤਹਾਂਹੀਂ ॥੮॥
ਸੇਵ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਕਰਾਵੈਂ।
ਸੇਵਾ ਦਾਸਾਦਿਕ ਬਹੁ ਥਾਵੈਂ[1]।
[1]ਸੇਵਾਦਾਸ ਆਦਿਕ (ਮਸੰਦਾਂ) ਨੇ ਬਹੁਤ ਜਗ੍ਹਾ।

ਥਾ ਮੁਕੰਦ ਪੁਰੀਆ ਸਸਿ ਬਾਲਾ[1]।
[1]ਬਾਲਾ ਚੰਦ।

ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਜ ਗੁਜ਼ਾਰ[1] ਬਿਸਾਲਾ ॥੯॥
[1]ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਠੇਕੇਦਾਰ।

ਸੋ ਨਿਜ ਪੁਰ ਗੁਰ ਕੋ ਲੈ ਗਯੋ।
ਭਾਵ ਚਾਵ ਸੈਂ[1] ਸੇਵਕ ਭਯੋ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ।

ਹੁਤੀ ਨ ਸੰਤਤਿ[1] ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਹੈ।
[1]ਉਲਾਦ।

ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਇਮ ਦਿਯ ਬਰ ਹੈ ॥੧੦॥
ਕੀਲੇ ਮਮ ਅਸ੍ਵਨਿ ਜੋ ਖਰੇ।
ਜਬ ਲੌਂ ਰਹਿਂ ਹੈਂ ਯਹਿ ਹ੍ਵੈ ਹਰੇ[1]।
[1]ਮੇਰੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਇਹ ਕਿੱਲੇ ਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖੜੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਤਬ ਲੌਂ ਸੰਤਤਿ ਬਾਲਾ ਚੰਦੈਂ।
ਰਹੈ ਚੌਧਰੀ ਬਨੀ ਅਮੰਦੈਂ[1] ॥੧੧॥
[1]ਚੰਗੀ।

ਟਰੈ ਨ ਗੁਰ ਰਵ[1] ਰਵਿ ਸਸਿ ਟਰ ਹੈਂ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ।

ਅਬਿ ਲੌਂ ਸਹੀ ਸੁ ਵਹੀਂ ਨਿਹਰ ਹੈ[1]।
[1]ਉਥੇ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਹਰੀ ਖਰੀ ਕੀਲਜੋਂ ਕੀ ਬਨੀ[1]।
[1]ਕਿੱਲਿਆਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਹਰੀ ਖੜੀ ਹੈ।

ਹੈ ਉਨ ਕੀ ਚਧੁਰਾਇਤ[1] ਬਨੀ ॥੧੨॥
[1]ਚੌਧਰ।

ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਇਸ ਹੀ ਤੌਰੈਂ[1]।
[1]ਇਸ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਨਦੀ ਮੇਘ ਜਿਮ ਤਾਰਤਿ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ।

ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਪਹੁਚੇ ਜਾਈ।
ਮਿਲਜੋ ਧੀਰ ਮਲ ਆਗੇ ਆਈ ॥੧੩॥
ਬਾਗ ਵੀਚ ਗੁਰੁ ਕੀਨੋ ਡੇਰਾ।
ਚਾਰ ਮਾਸ ਤਹਿਂ ਥਿਰੇ ਬਧੇਰਾ।
ਮਹਿਲਾ[1] ਮਹਿਲਨ ਮਾਹਿਂ ਰਹਾਈ।
[1](ਮਾਤਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਧੀਰ ਮੱਲ ਬਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਨਾਈ ॥੧੪॥
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਸਿਖ ਬਹੁ ਆਵੈਂ।
ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰਸ ਦਰਸ ਹਰਖਾਵੈਂ।
ਅਰਪਿ ਅਪਾਰ ਅਕੋਰ[1] ਸਿਧਾਰੈਂ।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਭੇਟਾਵਾਂ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਦੁਆਰੈਂ ॥੧੫॥
ਸਾਦਿਕ ਸਿੱਖ ਬਡ ਭਗਤੂ ਭਾਈ।
ਭਯੋ ਬ੍ਰਿਧ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
ਅਤੀਸਾਰ ਅੰਤਮ ਅਤਿ ਥੀਆ[1]। — [1]ਅੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ (ਅਤੀਸਾਰ) ਦਸਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ (ਰੋਗ) ਹੋ ਗਿਆ।
ਪਿਖਿ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਸੰਸਾ ਕੀਆ ॥੧੬॥
ਅਹੋ ਕਹੋ ਭਗਤੂ ਕਿਆ ਭਯੋ।
ਤੁਮ ਕੋ ਏਤਕ ਖੇਦ ਜੁ ਥਯੋ।
ਤੌ ਤੁਮ ਨਿਜ ਸਿਖਨ ਕੇ ਕੈਸੈ।
ਹਰਹੋ ਭਵ ਦੁਖ ਰਖਹੋ ਭੈ ਸੇ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਕਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖ ਮੇਟੋਗੇ (ਤੇ ਜਮ ਦੇ) ਭੈ ਤੋਂ ਰੱਖੋਗੇ।
ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਪੁਨ ਐਸ ਸੁਨਾਈ।
ਪਰਾਰਭਧ[1] ਨਹਿਂ ਟਰੈ ਕਦਾਈ। — [1]ਪਰਾਲਬਧ- ਦੇਹ ਦੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਮ, ਜਿਸ ਕਰਮ ਦੁਆਰਾ ਦੇਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਜੇ ਅਬਿ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਿ ਹਰ ਹੈਂ।
ਤੌ ਫਿਰ ਤਨ ਧਰਿ ਭੋਗਨਿ ਪਰ ਹੈ ॥੧੮॥
ਲੋਗ ਬਿਰਾੜ ਧਾੜਵੀ ਜੋਈ।
ਲਜਾਵਤ ਗਊ ਭੈਂਸ ਹਰ[1] ਸੋਈ[2]। — [1]ਚੁਰਾ ਕੇ। [2]ਉਹ।
ਤਿਨ ਕਾ ਦੁਗਧ[1] ਦੇਤ ਮੁਹਿ ਰਹੇ। — [1]ਦੁੱਧ।
ਸੋ ਫਲ ਅਤੀਸਾਰ ਮੁਹਿ ਅਹੇ ॥੧੯॥
ਰਚੀ ਈਸ ਮਰਯਾਦਾ ਜੇਤੀ।
ਸਮਰੱਥ ਗਜ਼ਾਨੀ ਪਾਲੈ ਤੇਤੀ।
ਅਸ ਕਹਿ ਸੰਸਾ ਹਰਨੇ ਹੇਤੈਂ[1]। — [1]ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਸਕਤਿ ਦਿਖਾਈ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਕੇਤੈਂ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰ (ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਨੇ)।
ਪਰੇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਕੂਪ[1] ਕਿਨਾਰੇ। — [1]ਖੂਹ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਹਿ ਦਯੋ ਉਛਾਰੇ।
ਚਾਰੋ ਦਿਸ ਜਲ ਬਹਯੋ ਅਪਾਰੋ।
ਰੌਰ ਪਰਯੋ ਪੁਨ ਦਿਯ ਸੰਚਾਰੇ[1] ॥੨੧॥ — [1](ਜਲ) ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਸੁਸਕ ਕੂਪ[1] ਅਰ ਖੁਸ਼ਕ ਜਮੀਨੁ। — [1]ਸੁੱਕਾ ਖੂਹ।
ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਏ ਛਿਨ ਮੈਂ ਪੀਨੁ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਪਿਖਿ ਅਜ਼ਮਤ ਸਿਖ ਸਮਝਤ ਭਏ।
ਭਾਈ ਤਨ ਤਜਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰੁ ਗਏ ॥੨੨॥
ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੋ ਦਾਹਾ[1]। — [1]ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਇਤੈ ਨਰਨ ਉਤ ਸੁਰਨਿ ਸਰਾਹਾ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸੁਤ ਪੁਨ ਭਾਈ ਗੌਰੈਂ।
ਗਹੀ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਪਿਤ ਠੌਰੈਂ ॥੨੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੁ[1], — [1]ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ।
ਪੁਰ ਇੱਛਾ ਜਨ ਤਾਰਿ[1]। — [1]ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਤਾਰ ਕੇ।

ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਮਲਵੱਯਨ ਕੀ,
ਬਿਨ ਗਿਨਤੀ ਮੁਦ ਧਾਰਿ ॥੨੪॥
ਚੌਪਈ:
ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ।
ਪਹੁਚੇ ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਤੂਰਨ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਗੁਰੁ ਅਨੁਸਾਰੀ ਲੋਗ ਅਪਾਰੀ।
ਆਇ ਅਗਾਰੀ ਮਿਲੈਂ ਉਦਾਰੀ ॥੨੫॥
ਭਾਰੀ ਭੇਟਾ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ।
ਅਰਪੈਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਮੁਦ ਧਾਰੀ।
ਰਾਊ ਗਿੱਲ, ਰੋਸ਼ਨ ਸੰਧਾਵਾ[1]। [1]ਗੋਤ।
ਦਾਊ, ਦਾਨਾ, ਦੁੱਲਾ, ਬਧਾਵਾ ॥੨੬॥
ਕਰਮਾ, ਮੇਹਰਾ ਆਦਿ ਬਿਰਾੜ।
ਸੁੱਖਾ ਮੁਖੀਆ ਰਤਨ, ਕਿਰਾੜ।
ਰੂਪਾ, ਡੋਗਰ, ਰਾਮਾ ਕੰਗ।
ਸਾਗਰ, ਬਿੱਘਾ, ਹਰੀ ਕੋ ਚੰਗ ॥੨੭॥
ਸਿੱਧੂ ਕੌੜੈ ਧਾਲੀਵਾਲ।
ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲ।
ਚੂਹੜ, ਮਾਨਾਂ ਦੁਲਟ ਜਾਟ।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਿੱਖਨ ਕਾ ਠਾਟ[1] ॥੨੮॥ [1]ਇਕੱਠ।
ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਮੈ ਹਾਜਰ ਆਏ।
ਦੇਸ ਦਿਖਾਯੋ ਸੰਗਿ ਰਹਾਏ।
ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਡੇਰਾ ਗੁਰੁ ਡਾਰੈਂ।
ਹਾਜਰ ਹੋਵੈਂ ਲੋਗ ਹਜਾਰੈਂ ॥੨੯॥
ਦੂਧ ਦਹੀਂ ਘੀ ਬਸਨ[1] ਅਨਾਜੂ। [1]ਬਸਤ੍ਰ।
ਅਰਪੈਂ ਲਜਾਇ ਮਹਾਂਇ ਦਰਾਜੂ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ।
ਅਨਗਨ ਧਨ ਜਨ ਨਕਦ ਚਢਾਵੈਂ।
ਗਊ ਭੈਂਸ ਅਸ੍ਵ ਉਮਦੇ[1] ਲਜਾਵੈਂ ॥੩੦॥ [1]ਚੰਗੇ।
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:
ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਂ,
ਧਰਿ ਸਿਦਕ ਕਮਾਲੈਂ[1]। [1]ਪੂਰਨ, ਬਹੁਤਾ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵੈਂ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਇਮ ਸਿਖ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼, ਕਲੇਸ਼ ਛੈ
ਆਸੇਸ ਕਰੈ ਹੈਂ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਦੂਧ ਪੂਤ ਧਨ ਧਾਮ ਲੌਂ,
ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਪੈ ਹੈਂ ॥੩੧॥
ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਉਰਿ ਰਾਖ ਕੈ,

ਮੁਖ ਬਾਨੀ ਗਾਵੈਂ।
ਰਹੈ ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਪੈ ਘਨੀ
ਇਕ ਆਵੈਂ ਜਾਵੈਂ।
ਨਦੀ ਮੇਘ ਜਿਮ ਫਿਰ ਗੁਰੂ,
ਤਿਸ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਬਿਸਾਲ ਹੀ,
ਸਾਦਿਕ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਹੁ ਠੌਰ ਪੈ,
ਥਿਰ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ।
ਨਾਮ ਲਏ ਜਿਨ ਕੇ ਕਟੈਂ,
ਭਵ ਬੰਧਨ ਤੂਰਨ।
ਬਾਈਆ[1] ਜਹਾ ਮਰਾਝ
ਕਾ ਅਬਿ ਹੈ ਮਸ਼ਹੂਰੈਂ।
ਜੱਟ ਤਹਿ ਕੌੜੇ ਗੋਤ ਕੇ,
ਤਬਿ ਬਸਤੇ ਰੂਰੈਂ[1] ॥ ੩੩ ॥
ਏਸ ਦੇਸ ਕੀ ਮਾਲਕੀ,
ਥੀ ਸਬਿ ਤਿਨ ਆਹੀ।
ਸਿੱਧੂ ਜਿਤਕ ਮਰਾਝ ਕੇ,
ਤਬਿ ਥੇ ਸਭਿ ਪਾਹੀ[1]।
ਕੌੜਜੋਂ ਕਾ ਸਰਦਾਰ ਥਾ,
ਇਕ ਜੈਤ ਪਿਰਾਨਾ।
ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਅਤਿ ਬਲੀ,
ਜਗ ਬਿਦਤ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੪ ॥
ਸਾਂਗ ਸਵਾ ਮਣ ਸਾਰ ਕੀ[1],
ਥਾ ਸੋਇ ਚਲਾਵਤ।
ਸੂਲੀ[1] ਕੀ ਤ੍ਰਿਸੂਲ[2] ਭੀ,
ਜਿਸੁ ਪਿਖੇ ਲਜਾਵਤ।
ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਬਲ ਹੋਨ ਕਾ,
ਕਾਰਣ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪੂਰਨ ਜੁਵਾ,
ਥੇ ਤਿਹ ਮਦ ਭੀਜੈ[1] ॥ ੩੫ ॥
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਪੈ ਨਿਸਾ ਕੌਂ,
ਜਬ ਸੋਏ ਦੋਈ।
ਕਾਂਮ ਕੇਲ ਅਤਿ ਬਲ ਯੁਤੈਂ
ਕਰਤੈਂ ਨਿਸ ਖੋਈ।
ਤਿਸ ਨਿਸ ਤਿਸ ਕੌ ਗਰਭ ਭਾ,
ਪੁਨ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਸੋਈ।

[1]ਮਰਾਝ ਪਿੰਡ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਬਾਈ (੨੨) ਪਿੰਡ।

[1]ਚੰਗੇ।

[1]ਬੇ-ਮਾਲਕੇ, ਰਾਹੀ, ਪੱਖੀਵਾਸ।

[1]ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਰਛੀ।

[1]ਸ਼ਿਵ। [2]ਤਿੰਨਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।

[1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

[1]ਤਿਸਦੇ ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਉ ਪੂਰਨ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪਤਿ ਤਿਸ ਕੇ ਹਲ ਜੋਤਯੋ,
ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਸੋਈ ॥੩੬॥
ਮੰਦਰ ਕੇ ਢਿਗ ਤਾਲ ਥਾ,
ਬਡ ਜੰਗਲ ਭਾਰੀ।
ਪਾਨਿ ਪੀਨ ਕੇਹਰਿ[1] ਅਯੋ,
[1]ਸ਼ੇਰ।
ਉਤ ਚਢ੍ਯੋ ਤਮਾਰੀ[1]।
[1]ਸੂਰਜ।
ਗਰਜ੍ਯੋ ਕੇਹਰਿ ਤਹਿਂ ਜਬੈ,
ਤਬਹੀ ਵਹਿ ਜਾਗੀ।
ਜਲ ਕੇਹਰਿ ਰਵਿ ਕੇ ਭਲੇ,
ਪਹਿਲੇ ਮੁਖ ਲਾਗੀ ॥੩੭॥
ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਪੇਖਤ ਰਹੀ,
ਸੋ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਈ।
ਸ਼ਕਤੀ ਤੀਨੋ ਕੀ ਪਰੀ,
ਤਿਸ ਸੁਤ ਮੈ ਆਈ।
ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਯੌਂ ਭਯੋ,
ਅਤਿਸੈ ਬਲਕਾਰੀ।
ਧਾਂਕ ਦੇਸ ਮੈਂ ਪਰ ਰਹੀ,
ਥੀ ਤਿਸ ਕੀ ਭਾਰੀ ॥੩੮॥
ਲਾਖੋਂ ਲੋਗ ਬਿਰਾਦਰੀ,
ਥੀ ਤਿਸ ਅਨੁਸਰੀ।
ਸ਼ਾਹੀ ਮਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ[1] ਥਾ,
[1]ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ।
ਸੋਈ ਤਬਿ ਭਾਰੀ।
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਸ ਮੈਂ,
ਬਿਚਰਤ ਸੁਖਦਾਈ।
ਮਾੜੀ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ,
ਢਿਗ ਉਤ੍ਰੇ ਜਾਈ ॥੩੯॥
ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਭੀ ਮਿਲ੍ਯੋ,
ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਹਿਂ ਆਈ।
ਕੌੜੇ ਗੋਤੀ ਜਟਨ ਮਿਲਿ,
ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
ਮੇਲਾ ਇਕ ਦਿਨ ਬਡ ਭਯੋ,
ਤਹਿਂ ਹੀਂ ਤਿਨ ਕੇਰਾ।
ਸਿੱਧ[1] ਥਾਪ ਉਨਿ ਰਖ੍ਯੋ ਥਾ,
[1]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ।
ਨਿਜ ਬਡਾ ਬਡੇਰਾ ॥੪੦॥
ਉਨ ਮੈ ਜੋ ਬਡ ਲੋਗ ਥੇ,
ਜਬਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ।
ਬੂਝ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਉਨਿ ਗਰਬ ਸੈਂ[1],
[1]ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ।

ਗੁਨ ਅਧਿਕ ਜਨਾਏ।
ਗੁਰੁ ਉਨ ਕੇ ਸਿਰ ਧਰਿ ਛਟੀ,
ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸਟਿ[1] ਦਿਖਾਰੀ।
[1]ਦੇਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਪਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਈਦਾ ਹੈ।
ਪੇਖਯੋ ਉਨਿ ਨਿਜ ਬਡੇ ਕੋ,
ਭਯੋ ਕਾਕ ਪਹਾਰੀ[1] ॥ ੪੧ ॥
[1]ਪਹਾੜੀ ਕਾਂ।
ਸੋ ਸਬਿ ਤਬਿ ਗੁਰੁਸਿਖ ਭਏ,
ਬਡ ਅਚਰਜ ਹੇਰਾ।
ਤਜਯੋ ਜਠੇਰਾ[1] ਮਨਨ ਤੈ,
[1]ਵਡਿੱਕਾ।
ਔਰਨ ਕੋ ਫੇਰਾ[1]।
[1]ਮੋੜਿਆ, ਰੋਕਿਆ।
ਤੌ ਭੀ ਮੂਰ[1] ਗਰੂਰਤਾ[2]
[1]ਮੂਰਖ। [2]ਹੰਕਾਰ।
ਉਰ ਮਾਂਹਿਂ ਰਖਾਂਹੀਂ।
ਗਰਬ ਦੇਸ ਕੀ ਮਾਲਕੀ ਕਾ,
ਬਹੁਤ ਜਨਾਂਹੀਂ ॥ ੪੨ ॥
ਸਿੱਧੂ ਜੱਟ ਮਰਾੜ ਕੇ,
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਲਾਈ।
ਸੇਵੈਂ ਸਬਿ ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਕੌਂ,
ਧਰਿ ਸਿਦਕ ਮਹਾਂਈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਉਨਿ ਅਤਿ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹ੍ਵੈ,
ਗਰ ਅੰਚਰ ਡਾਰੀ[1]।
[1]ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਪੈ,
ਇਮ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥
ਹੇ ਗੁਰੁ ਕੌੜੇ ਜੱਟ ਏ,
ਅਬਿ ਸਿਖ ਭੇ ਥਾਰੇ।
ਸੁਲ੍ਹਾ ਹਮਾਰੀ ਇਨੋ ਕੀ,
ਕਰਵਾ ਦਿਹੁ ਭਾਰੇ।
ਇਕ ਤੌ ਗਾਂਮ ਬਸਾਨ ਕੇ ਹਿਤ,
ਲੈ ਦਿਹੁ ਭੂੰਮੀਂ।
ਜਹਿਂ ਹਮ ਕੂਪ ਲਗਾਇ ਕੈ,
ਜਲ ਪੀਵਹਿਂ ਊਂਮੀਂ[1] ॥ ੪੪ ॥
[1]ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਵਾਸੀ।
ਔਰਤ ਹਮਰੀ ਕੂਪ ਪੈ,
ਜਬਿ ਇਨ ਕੈ ਜੈ ਹੈਂ।
ਜਲ ਲੇਵਨ ਹਿਤ ਯਹਿ ਤਬੈ,
ਅਤਿਸੈ ਦੁਖ ਦੈਹੈਂ।
ਚਰਸ[1] ਖਿਚਾਵਤ ਤਿਨੋ ਤੇ,
[1]ਵਾਰਾ- ਚੰਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਥੈਲਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੇ ਸਨ।
ਬੈਲਨ ਕੇ ਥਾਵੈਂ।
ਊਪਰ ਬੈਠਤਿ ਲੱਜ ਕੇ
ਨਿਰਲੱਜ ਹ੍ਵੈ ਗਾਵੈਂ ॥ ੪੫ ॥

ਕਰਤਿ ਸਪਰਸ ਬਿਤ੍ਰਾਸ ਹ੍ਵੈ[1]
ਠੱਠੇ ਮਸਕਰੀਆਂ।
ਇਸ ਤੈ ਹਮ ਕੌਂ ਮਾਰ ਹੈਂ,
ਤਾਨ੍ਹੇ[1] ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਜਾਂ ਤੇ ਹਮਰੀ ਇਨੋ ਕੀ,
ਹ੍ਵੈ ਜਾਤ ਲਰਾਈ।
ਜੰਗਲ ਇਨ ਕੀ ਮਾਲਕੀ,
ਕੇ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਈ[1] ॥੪੬॥
ਬੇਟੀ ਲੇਵਨ ਦੇਨ ਕੀ,
ਪੁਨ ਸਾਂਝ ਰਖਾਵੈਂ।
ਹਮ ਸ਼ਰਨਾਗਤਿ ਰਾਵਰੇ[1],
ਹੈਂ ਪਰੇ ਨਿਥਾਵੈਂ।
ਥਾਂਵ ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਕੇ ਗੁਰੂ,
ਹੈਂ ਮਾਂਨ ਨਿਮਾਂਨਨਿ।
ਬਿਨ ਓਟਜਾਂ ਕੀ ਓਟ ਭੀ,
ਹਮ ਸੁਨੇ ਸੁ ਕਾਨਨਿ ॥੪੭॥
ਪੇਖਿ ਦੀਨਤਾ ਤਿਨੋ ਕੀ,
ਗੁਰੁ ਬਿਰਦ[1] ਸੰਭਾਰਾ।
ਕੌੜੇ ਚੌਧਰੀਓਂ ਤਈਂ,
ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ[1]।
ਗੁਰੁ ਜਬ ਹਿਤ ਉਪਕਾਰ ਕੇ,
ਦ੍ਵੈ ਸ੍ਵਾਲ ਅਲਾਏ[1]।
ਪੁਨ ਉਨਿ ਅਤਸੈ ਗਰਬ ਕੇ
ਯੁਤ ਉੱਤ੍ਰ ਗਾਏ ॥੪੮॥
ਤੁਮ ਤੋ ਏਕ ਗ੍ਰਾਮ ਕੀ,
ਚਹੁ ਜਿਮੀਂ ਦਿਵਾਈ।
ਹਮ ਨਹਿ ਦੈਹੈਂ ਇਤਕ ਭੀ,
ਜੋ ਜਉਂ ਪਰ ਆਈ[1]।
ਹਮ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ਦੇਸ ਕੇ,
ਇਹੁ ਕਿਤ ਕੇ ਪਾਹੀ[1]।
ਕੈਸੇ ਬੇਟੀ ਇਨੋ ਕੀ,
ਹਮ ਲੇਵੈਂ ਬਜਾਹੀ ॥੪੯॥
ਬਾਰ ਹਜਾਰਕ ਤੁਮ ਕਹੋ,
ਇਹੁ ਹਮ ਨਹਿਂ ਮਾਨੈਂ।
ਗਰਬ ਪਰਹਾਰੀ[1] ਗੁਰੂ ਜੀ,
ਚਹਿਂ ਗਰਬ ਸੁ ਹਾਨੈਂ।

[1]ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਿਹਣੇ।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
[1]ਆਪ ਦੀ।
[1]ਧਰਮ, ਨੇਮ, ਸੁਭਾਵ।
[1]ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ।
[1]ਕਹੇ।
[1]ਜੌਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਉਪਰ ਆਵੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ।
[1]ਬੇ ਮਾਲਕ, ਰਾਹੀ, ਪੱਖੀਵਾਸ।
[1]ਹੰਕਾਰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ।

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਬਖਾਨਜੋ,
ਤੁਮ ਲੈ ਨਿਜ ਬੇਟੀ।
ਜੈਹੋ ਇਨ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ,
ਇਹੋ ਲੈਂਹ ਨ ਭੇਟੀ[1] ॥ ੫੦ ॥

[1]ਮੇਲਣ ਵਾਸਤੇ (ਅ) ਸੰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। (ੲ) ਭੇਟਾ।

ਦੇਸ ਮਾਲਕੀ ਕਾ ਤੁਮੈ,
ਹੰਕਾਰ ਜੁ ਆਹੀ।
ਇਹੁ ਮਾਲਕ ਹ੍ਵੈਂ ਦੇਸ ਕੇ,
ਤੁਮ ਹ੍ਵੈਹੋ ਪਾਹੀ।
ਅਬਿ ਮਦਦ ਹਮ ਇਨੋਂ ਕੀ,
ਕਰਹੈਂ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ।
ਬਚਨ ਨ ਤੁਮ ਮਮ ਮਾਨਜੋ,
ਪਛੁਤੈਹੋ ਭਾਰੀ ॥ ੫੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਡੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨੇ,
ਨਿਜ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ।
ਲੀਨੇ ਸੰਗਿ ਮਰਾਝ ਕੇ,
ਉਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਇਮ ਗਾਯੋ।
ਆਜ ਰੈਨ ਜਹਿਂ ਠਾਂ ਪਰੈ,
ਤਹਿਂ ਨਗਰ ਬਸਾਵੋ।
ਜੇ ਕੌੜੇ ਆ ਲੜੈਂਗੇ,
ਤਬਿ ਲਰਿ ਜੈ ਪਾਵੋ ॥ ੫੨ ॥
ਹੇਤ ਪਾਂਡਵਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ,
ਜਿਮ ਢਿਗ ਦੁਰਜੋਧਨ।
ਪਾਂਚ ਪਿੰਡ ਜਾ ਮੰਗੇ ਥੇ,
ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਬੋਧਨ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਸਮਝਾ ਕੇ।

ਦਿਯ ਜੁਵਾਬ ਦੁਰਜੋਧਨੈ,
ਸਹਿ ਗਰਬ ਇਮੈਂ ਹੈਂ।
ਜਵ ਜਿਤਨੀਕ[1] ਜਮੀਨ ਭੀ,
ਮਲਕੀਅਤ ਨ ਦੈਹੈਂ ॥ ੫੩ ॥

[1]ਜੌਂ ਦੇ ਇਕ ਦਾਣੇ ਜਿੰਨੀ ਕੁ।

ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕੁਪ ਕੈ[1] ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ,
ਕਰਿ ਮਦਦ ਭਾਰੀ।

[1]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।

ਜੰਗ ਜੀਤ ਕਰਵਾਇ ਕੈ,
ਲੈ ਦਈ ਧਰ ਸਾਰੀ।
ਭਾਵੀ ਪ੍ਰੇਰੇ ਕੌੜਿਜੋਂ,
ਅਬਿ ਤਿਮੈਂ ਉਚਾਰੀ।
ਨੇਤ ਸਨਾਤਨ[1] ਇਹੀ ਹੈ,
ਪ੍ਰਭੁ ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੫੪ ॥

[1]ਪੁਰਾਣੀਰੀਤੀ।

ਮਗ ਮੈਂ ਕਰਤੇ ਬਾਤ ਯੌਂ,

ਗੁਰੁ ਚਲੇ ਤਦਾਈ।
ਨਿਸ ਭਈ ਪਾਂਚਕ ਕੋਸ ਪਹਿ,
ਤਹਿਂ ਥਿਰੇ ਗੁਸਾਂਈ ॥੫੫॥

ਦੋਹਰਾ:
ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਤਿਸ ਠੌਰ ਗੁਰੁ,
ਬਸਵਾਯੋ ਤਬਿ ਗ੍ਰਾਮ।
ਨਾਮ ਬਡੇ ਪਰ ਉਨੀ ਕੇ ਧਰਯੋ
ਮਰਾਝ ਸੁ ਨਾਮ ॥੫੬॥
ਜੈਤ ਪਿਰਾਣੇ ਆਦਿਕਨ
ਪਾਇ ਸਰਬ ਇਹੁ ਭੇਤ।
ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਵਾਇ ਕੈ[1],
ਚਢ ਆਏ ਰਣ ਹੇਤ ॥੫੭॥

[1]ਵਜਾ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:
ਕੌੜੇ ਦੌੜੇ ਆਏ ਅਪਾਰੇ।
ਤੀਨਕ ਸਹਸ[1] ਮਰਾਝੀ ਸਾਰੇ।
ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦੁਇਕ ਹਜਾਰੈਂ।
ਪੈ ਗੁਰੁ ਬਰ[1] ਸਬਿ ਪਰ ਬਲਕਾਰੈਂ[2] ॥੫੮॥

[1]ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਰ। [2]ਬਲਵਾਨ ਹੈ।

ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ ਜਬ ਆਈ।
ਦੁਹਿ ਤਿਸ ਤੈ ਭਟ ਲਰੇ ਮਹਾਂਈ।
ਤਜੈਂ ਤੁਫੰਗ[1] ਖਤੰਗ[2] ਅਪਾਰੈਂ।
ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਧਰ ਪਰ ਡਾਰੈਂ ॥੫੯॥

[1]ਬੰਦੂਕਾਂ। [2]ਤੀਰ।

ਜਿਤ ਵਲ ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਦੌੜੈ।
ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਂਨਨ ਰਾਖੈ ਥੌੜੈ[1]।

[1]ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। (ਥੌੜੈ- ਥੌੜ, ਠੌਰ, ਜਗ੍ਹਾ, ਥਾਂ।)

ਡਰਿ ਮਰਾਝ ਕੇ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਯੁਤ ਗਰਜ਼[1] ਮਹਾਏ ॥੬੦॥

[1]ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਨਾਲ।

ਮੋਹਨ ਕਾ ਨਾਤੀ[1] ਬਡ ਕਾਲਾ*।

[1]ਪੋਤ੍ਰਾ। *ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲਾ, ਮੋਹਨ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਮੋਹਨ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸਨ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੇ ਛੋਟਾ ਕਾਲਾ ਜੀ। ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ੧ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੫੪ ਤੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਮ ਚੰਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਫੂਲ ਤੇ ਸੰਦਲੀ ਨੇ ਢਿੱਡ ਵਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦਾ ਵਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਾਦਕ ਸਿੱਖ ਥਾ ਡੀਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਤਾ ਕੇ ਗਰ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਤਰਵਾਰ।
ਪਾਇ ਕਹਯੋ ਜਾ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਾਰ ॥੬੧॥
ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਮ ਰਹੈਂ ਤਿਹਾਰੇ।
ਡਰੋ ਨ, ਲਰੋ ਜੈਤ ਸੰਗਾਰੇ[1]।
ਕਾਲੇ ਕੋ ਇਮ ਮਾਲੁਮ ਭਯੋ।

[1]ਜੈਤ ਪਿਰਾਣੇ ਨਾਲ।

ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਬਲ ਮਾਨੋ ਪਯੋ ॥ ੬੨ ॥
[1]ਮਾਪਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ।

ਸਨਮੁਖ ਜਾਇ ਠੋਕ ਭੁਜ ਬਾਈਂ[1]।
[1]ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ।

ਕਹਯੋ ਜੈਤ ਕੋ ਲਰ ਇਤ ਆਈ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਜੈਤ ਅਧਿਕ ਮਨ ਕੁਪ ਕੈ।
ਓਜ[1] ਸੰਭਾਰ ਪਾਉ ਨਿਜ ਰੁਪ ਕੈ[2] ॥ ੬੩ ॥
[1]ਬਲ। [2]ਰੋਕ ਕੇ।

ਕਾਲ ਜੀਹ ਸੀ ਲਹਿ ਲਹਿ ਕਰਤੀ।
ਤਜੀ ਸੈਹਥੀ[1] ਕਾਂਪੀ ਧਰਤੀ।
[1]ਬਰਛੀ।

ਜਨ ਰਾਵਨ ਲਛਮਣ ਪਰ ਡਾਰੀ।
ਗਹੀ ਹਨੂ ਸਮ ਗੁਰੂ ਖਰਾਰੀ[1] ॥ ੬੪ ॥
[1]ਖਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੈਰੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਵਾਂਗ ਫੜ ਲਈ।

ਨਿਸਫਲ ਗਈ ਧਸੀ ਧਰ ਮਾਂਹੀ।
ਜੈਤ ਕੋਪਿ ਪੁਨ ਦੂਸਰਿ ਬਾਹੀ[1]।
[1]ਦੂਜੀ ਮਾਰੀ।

ਸੋ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੀਨੀ ਟਾਰੇ।
ਅਤਲ ਬਿਤਲ[1] ਕਟਿ ਧਸੀ ਪਤਾਰੇ[2] ॥ ੬੫ ॥
[1]ਸੱਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਤਾਲ। [2]ਕੱਟ ਕੇ (ਸਤਵੇਂ) ਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਧਸੀ।

ਜੈਤ ਤੱਜਬ ਰਹਿ ਗੱਜਬ[1] ਭਰ ਕੈ।
[1]ਕ੍ਰੋਧ (ਨਾਲ)।

ਤ੍ਰਿਤੀ ਗਹੀ ਪੁਨ ਅਤਿ ਬਲ ਕਰਿ ਕੈ।
ਚਾਰ ਬੀਰ[1] ਗੁਰੁ ਪਠੇ ਤਹਾਂ ਹੈਂ।
[1]ਗੁਪਤ ਸੂਰਮੇਂ।

ਕੁਛ ਬਲ ਰੋਕਯੋ ਤਿਨ ਗਹਿ ਬਾਹੈਂ ॥ ੬੬ ॥
ਆਪ ਗੁਪਤ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਜੈ ਕੈ।
ਥਿਰੇ ਰੋਕ ਹਿਤ ਅਹਿਰਣ ਲੈ ਕੈ।
ਤੌ ਭੀ ਜੈਤ ਕੋਪਿ ਜਬਿ ਭਾਰੀ।
ਸਾਂਗ ਸਾਰ[1] ਬਲ ਧਾਰ ਸੰਭਾਰੀ ॥ ੬੭ ॥
[1]ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਰਛੀ।

ਧਰ ਕੀ ਗਤਿ ਨੌਕਾ ਜਿਮ ਭਈ।
ਹਾਲ ਚਾਲ ਤ੍ਰਿਲੋਕਹਿਂ ਪਈ।
ਦਹਿਲੇ ਦਿੱਗਜ[1] ਸਿੰਧ ਉਛੱਲਾ।
[1]ਦਿਸਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਹਾਥੀ ਕੰਬ ਗਏ।

ਝੁਕੇ ਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਰ, ਕੂਰਮ[1] ਹੱਲਾ ॥ ੬੮ ॥
[1]ਕੱਛੂ (ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਤੀ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ) ਹਿੱਲ ਗਿਆ।

ਸੁਰ ਸਬਿ ਚਢਿ ਬਿਮਾਨ ਨਭ ਆਏ।
ਹੂਰ ਪਰੀਨ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਜਾਏ।
ਮਘਵਾ-ਜਿਤ[1], ਲਛਮਨ ਜਿਮ ਅਰੇ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੇਘ ਨਾਦ।

ਕਾਲਾ ਔਰ ਜੈਤ ਰਿਸ ਭਰੇ ॥ ੬੯ ॥
ਗੁਰੂ ਸਹਾਇ ਰਾਮ ਸਮ ਜਹਾਂ।
ਕਾਲੇ ਕੋ ਤਬ ਡਰ ਹੈ ਕਹਾਂ।
ਜੈਤ ਕੋਪ ਅਗਨੀ ਬਪੁ ਹ੍ਵੈ ਕੈ[1]।
[1]ਅੱਗ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ।

ਗਰਜ ਤਰਜ ਘਨ ਤੜਤ ਲਜੈ ਕੈ[1] ॥ ੭੦ ॥
[1](ਐਉਂ) ਗੱਜਦਾ ਤੇ ਤਾੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਦਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਵਕ ਸ਼ੇਰ ਜਿਮ ਰਵਕ ਅਗਾਰੀ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ (ਰਵਕ) ਸ਼ਬਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਗੋਂ ਭਬਕ (ਮਾਰਦਾ ਹੈ)।

ਤਕ ਕਾਲੇ ਪਰ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ।

ਬੱਜ੍ਰ ਪਾਤ ਸੀ ਜਨ ਬਡ ਸੰਪਾ[1]।
ਮਿਚੇ ਨੈਨ ਸਭਿ ਕਾ ਉਰ ਕੰਪਾ ॥੭੧॥
ਅਹਿਰਣ ਛੇਦ[1] ਭੇਦ[2] ਜਿਹਿ ਢਾਲੈ।
ਦਾਂਤ ਪਾਂਤਿ ਭਨ ਗੇਰਯੋ ਕਾਲੈ।
ਆਧ ਘਟੀ ਲੌ ਮੁਰਛਿਤ ਰਹਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਹਯੋ ॥੭੨॥
ਤੀਨ ਬਾਰ ਤੁਮਹੂੰ ਕਰ ਲੀਨੇ।
ਅਬਿ ਦੈ ਜਾਹੁ ਬਾਰ ਮਮ ਪੀਨੇ।
ਇਮ ਲਲਕਾਰ ਧਾਰ ਰਿਸ ਭਾਰੀ।
ਓਜ[1] ਸੰਭਾਰ ਤਰਵਾਰ ਉਭਾਰੀ[2] ॥੭੩॥
ਤਿਸ ਦਿਸ ਬਢਿ[1] ਤਕ ਐਸ ਚਲਾਈ।
ਕਰਿ ਦੁ ਟੂਕ ਧਰ ਦਯੋ ਗਿਰਾਈ।
ਮਰਯੋ ਜੈਤ ਜਬਿ ਜੈਤ ਆਸ ਤਜਿ[1]।
ਕੌੜੇ ਗਏ ਸਭੈ ਇਤ ਉਤ ਭਜ ॥੭੪॥
ਪਾ ਮਰਾਝ ਕੇ ਫਤੇ ਸੁ ਆਏ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਲਪਟਾਏ।
ਕਹੈਂ ਮਾਥ ਹਮਰੈ ਧਰਿ ਹਾਥ।
ਕਰਯੋ ਅਨਾਥਨ ਤੈ[1] ਅਜ ਨਾਥ[2] ॥੭੫॥
ਰਾਵਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਕਾਲੈ।
ਮਾਰਯੋ ਜੈਤ ਜੁ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲੈ।
ਅਬਿ ਹਮ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਨਹਿ ਹਾਰੈਂ।
ਜਿਤਕ ਚਾਹਿ ਹ੍ਵੈ ਧਰਾ ਸੰਭਾਰੈਂ ॥੭੬॥
ਕਾਲੇ ਜਬੈ ਗਰਬ ਸਹਿਰਰਾ[1]।
ਬਾਰ ਬਚਾਇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮੈਂ ਹਰਾ[1]।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਅਹਿਰਣ ਛਿਦੀ ਦਿਖਾਈ।
ਰਣ ਮੱਦਤ ਸਬਿ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ ॥੭੭॥
ਨਿਜ ਕਰ[1] ਜਖਮੀ ਭਯੋ ਦਿਖਾਯੋ।
ਨਿਸਚਾ ਤਬਿ ਮਰਾਝੀਅਨਿ ਆਯੋ ॥੭੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਗਰਬ ਪਰਹਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਕੌੜਿਯੋਂ ਤਈਂ ਹਰਾਇ।
ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਮਰਾਝੀਅਨ,
ਕੋ ਬਡ ਫਤੇ ਦਿਲਾਇ ॥੭੯॥
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਤਿਸ ਦੇਸ ਮੈਂ,
ਬਿਚਰੇ ਸਤਗੁਰੁ ਔਰ।

[1](ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ) ਬੱਜ੍ਰ ਵਾਂਗ (ਪਾਤ) ਡਿੱਗੀ ਜਾਣੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਰਝ ਹੈ। (ਸੰਪਾ-ਸੰਪਾਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ਸੰਪਾਤੀ-ਸੂਰਜ ਦੇਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। ਜਟਾਯੂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਜੋ ਗਿਰਝ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸੀ।)

[1]ਕੱਟ ਕੇ। [2]ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ।

[1]ਬਲ। [2]ਚੁੱਕੀ, ਉੱਗਰੀ।

[1]ਵਧ ਕੇ।

[1]ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਛੱਡ ਕੇ।

[1]ਬੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ। [2]ਮਾਲਕ।

[1]ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

[1]ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ।

[1]ਆਪਣਾ ਹੱਥ।

ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਸਿੱਖ ਲੇ ਜਾਤ ਭੇ,
ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਹੀ ਠੌਰ ॥੯੦॥
ਚੌਪਈ:
ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਡੇਰਾ ਡਾਰੈਂ।
ਨਿਕਟ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੈਂ।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ[1] ਧਨ ਲੈ ਲੈ ਆਵੈਂ।
ਅਰਪਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵੈਂ ॥੯੧॥
ਜੈਸੀ ਕਰੈ ਕਾਮਨਾ ਕੋਈ।
ਪੂਰੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਿ ਕੀ ਸੋਈ।
ਦੇਸ ਵੀਚ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ ਫਿਰੇ।
ਸਿੱਖ ਨਿਹਾਲ ਬਿਸਾਲਹਿਂ ਕਰੇ ॥੯੨॥
ਪੁਨ ਮਰਾਝ ਕੀ ਦਿਸ ਚਲ ਆਏ।
ਕਾਲੇ ਆਦਿ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਏ।
ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਅਧਿਕ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ।
ਜਾਂ ਤੇ ਪੁੰਨਜ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁ ਬਰਧਾ[1] ॥੯੩॥
ਕਰਮ ਚੰਦ ਕਾਲੇ ਕਾ ਭਾਈ।
ਗਯੋ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਈ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸੁਤ ਜੁਗ ਲਘੁ ਬਯ[1] ਰਹੇ।
ਲੋਹੀਆ[1] ਔਰ ਸੰਦਲੀ ਅਹੇ ॥੯੪॥
ਦੋਨੋ ਕੋ ਕਾਲਾ ਸਿਖਰਾਇ।
ਲੈ ਗਯੋ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ।
ਬਾਲਨ ਪੇਟ ਬਜਾਵਨ ਕਰੇ ॥੯੫॥
ਪਿੱਖ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕਾਲੇ ਕੋ ਬੂਝਯੋ।
ਇਨੈ ਬਾਲਕਨ ਕੋ ਕਯਾ ਸੂਝਯੋ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਕਾਲੇ ਕਹਾ।
ਇਨ ਕੋ ਭੂਖ ਸੰਤਾਵਤ ਮਹਾਂ ॥੯੬॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਇਨ ਕੇ ਮਰ ਗਏ।
ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ਰਣੀ ਆ ਪਏ।
ਆਪ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਦੈ ਹੋ।
ਚਹੋ ਰੰਕ ਤੈ ਰਾਵ[1] ਬਨੈ ਹੋ ॥੯੭॥
ਬਾਲ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਨੇ।
ਪਰੇ ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਰਣ ਨਿਦਾਂਨੇ[1]।
ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਢੁਰਿ[1] ਕ੍ਰਿਪਾਲੈਂ।
ਕਹਯੋ ਭੋਗ[1] ਇਨਿ ਮਿਲੈ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥੯੮॥
ਇਨ ਕੇ ਪਾਛੇ ਲਾਖੋਂ ਖੈਹੈਂ।

[1]ਤਾਕਤ ਅਨੁਸਾਰ।

[1]ਵਧਿਆ।

[1]ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ।

[1]ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੫੪ ਤੇ ਲੋਰੀਆ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਮ ਫੂਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

[1]ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜੇ।

[1]ਅਣਜਾਣ।

[1]ਢਲ ਕੇ, ਨਰਮ ਹੋ ਕੇ।

[1]ਪਦਾਰਥ।

ਜਮਨਾ ਲੌਂ ਨਿਜ ਅਸ੍ਵ ਫਿਰੈ ਹੈਂ।
ਇਨ ਕੀ ਅੰਸ[1] ਰਾਜ ਬਡ ਕਰਿ ਹੈ। — [1]ਉਲਾਦ।
ਬਹੁਤ ਪੁਸ਼ਤਨ ਲੌਂ[1] ਆਨੰਦ ਧਰਿ ਹੈ ॥੮੯॥ — [1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ।
ਸੁਨਿ ਬਰ ਵਰ ਯੁਤ[1] ਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨਾ। — [1]ਚੰਗੇ ਵਰਾਂ ਸਹਿਤ।
ਕਾਲਾ ਭਯੋ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਨੈਨਾ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਨਿਜ ਘਰਿ ਮੈ ਆਯੋ।
ਨਿਜ ਤਿਯ ਪ੍ਰਤਿ[1] ਸਬਿ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ ॥੯੦॥ — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਭਾਖ੍ਯੋ ਤਿਸ ਤੀਆ।
ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ ਨ ਟਰੈ ਕਦੀਆ।
ਸੁਤ ਸ਼੍ਰੀਕ ਕੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਤੁਵ ਸੰਤਤਿ ਇਨ ਪਰਜਾ ਥੈ ਹੈ ॥੯੧॥
ਕਰਿ ਖੇਤੀ ਇਨ ਕੋ ਦਿਹੰ ਹਾਲਾ[1]। — [1]ਮਾਮਲਾ।
ਤੁਮ ਕੋ ਭਲ ਬਰ ਮਿਲ੍ਯੋ ਦੁਸਾਲਾ[1]। — [1]ਦੁਖ ਦਾ ਘਰ।
ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਦਾਰਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ।
ਭਾਗ ਇਨੋ ਕੇ ਗੁਰ ਬਰ ਲਹਾ ॥੯੨॥
ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਥਾ ਕੁਛ ਮਥ ਕਰਿ ਗਯੋ।
ਔਚਕ[1] ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਬਰ ਦਯੋ। — [1]ਅਚਣਚੇਤ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਭੀ ਅਬਿ ਮੇਟਿ ਨ ਸਕ ਹੈ।
ਹਮ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਇਸ ਮਾਂਹਿਂ ਅਸ਼ਕ ਹੈਂ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਾਂ।
ਕਹ੍ਯੋ ਤੀਆ ਅਬਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਲੈ ਕੈ।
ਜਾਹੁ ਗੁਰੂ ਪੈ ਤਜੋਂ ਹੀ ਕੈ ਕੈ।
ਦਿਲਵਾਵਹੁ ਬਰ ਕੁਛ ਭੀ ਇਨੈ।
ਜਾਂ ਤੇ ਧੀਰਜ ਹਮਰੇ ਬਨੈ ॥੯੪॥
ਮਾਨ ਬੈਨ ਨਿਜ ਸੁਤ ਲੈ ਕਾਲਾ।
ਗਯੋ ਚਲਾਯੋ ਸੋਈ ਚਾਲਾ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੇਰਿ ਮੁਸਕਾਏ।
ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਰ ਉਦਾਰ ਮਹਾਂਏ[1] ॥੯੫॥ — [1]ਵੱਡੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ (ਬ੍ਰਿਦ) ਸੁਭਾਉ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ।
ਕਹਯੋ ਅਹੋ ਕਾਲਾ ਤੁਵ ਦਾਰਾ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਦੈ ਬਰ ਲੈਨ ਪਠਾਰਾ[1]। — [1]ਭੇਜਿਆ ਹੈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਤੌਂ ਉਨ ਹੀ ਕੇ ਸੁਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਨਿਜ ਬਾਹੀ[1] ਯਹਿ ਭੀ ਖੁਦ ਖੈ ਹੈਂ ॥੯੬॥ — [1]ਆਪਣੀ (ਜ਼ਮੀਨ) ਵਾਹ ਕੇ।
ਇਹੁ ਬਰ ਲੈ ਕਾਲਾ ਘਰ ਗਯੋ।
ਜਿਮ ਗੁਰੁ ਕਹ੍ਯੋ ਤੈਸ ਹੀ ਭਯੋ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਸੰਤਤਿ ਤਿਨ ਕੀ ਤਹਿਂ ਹੀਂ।
ਹੈ ਬਹੁ, ਨਿਜ ਬਾਹੀ ਕਰਿ ਖਹਿਂ ਹੀਂ[1] ॥੯੭॥ — [1]ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁਆਫ਼ ਸੀ।
ਫੂਲ ਸੰਦਲੀ[1] ਕਾ ਸੁਤ ਭਯੇ। — [1]ਫੂਲ ਤੇ ਸੰਦਲੀ ਦੋਨੋਂ ਭਰਾ ਸਨ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੧ ਦੇ ਅੰਕ ੮੪ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।

ਜਾ ਕਾ ਬੰਸ ਹੰਸ ਸਮ ਛਯੋ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਫੈਲਿਆ ਹੈ।
ਫੈਲ ਫੂਲ ਫਲ ਫਬ ਸਬਿ ਰਹੇ।
ਬਿਦਤ ਅਦਿਤ ਸਮ[1] ਜਗ ਪਰ ਅਹੇ ॥੯੮॥ — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਨਾਭੇ, ਜੀਂਦ, ਪਟਿਜਾਲੇ ਵਾਲੇ।
ਆਦਿਕ ਪਿਖੀਅਤ ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਸਾਲੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।
ਦੈ ਬਰ ਕਰੇ ਰੰਗ ਭੂਪਾਲੂ[1] ॥੯੯॥ — [1]ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੋਂਰਾਜੇ।
ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਅਮੋਘ ਅਮੇਟੈਂ[1]। — [1]ਸਫਲ ਤੇ ਅਮੇਟ ਹਨ।
ਰਾਮ ਬਾਨ ਜਿਮ ਕਾਲ ਚਪੇਟੈ[1]। — [1]ਕਾਲ ਚੰਬੇੜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਪੁਨ ਚਕ੍ਰ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ।
ਸ਼ਿਵ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਅਰ ਬੱਜ੍ਰ ਜਿਸ਼ਨ ਕੋ[1] ॥੧੦੦॥ — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬੱਜ੍ਰ।
ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਸਬਿ ਤਜੋਂ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ।
ਫਲ ਅਖੰਡ[1] ਦੈਹੈਂ ਹਮ ਹੇਰੇ ॥੧੦੧॥ — [1]ਲਗਾਤਾਰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬਰ ਬਿਸਾਲ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੌ,
ਦੈ ਕਰਿ ਕੀਨ ਨਿਹਾਲ।
ਚਾਲ ਤਹਾਂ ਤੈ ਸੈਲ ਕਿਯ,
ਦੇਸ ਬਿਰਾੜਨ ਸਾਲ[1] ॥੧੦੨॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੇਸ।
ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਗੌਰੇ[1] ਦਏ, — [1]ਭਾਰੇ, ਵੱਡੇ, ਬਹੁਤੇ।
ਗੌਰੇ ਕਉ ਜਿਸੁ ਭਾਂਤਿ।
ਆਗੇ ਗਾਥਾ ਸੋ ਸੁਨੋ,
ਕਹਿਹੋਂ ਤਨਕ[1] ਬਖਜਾਤ ॥੧੦੩॥ — [1]ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ।

ਚੌਪਈ:

ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਕਾ ਸੁਤ ਗੌਰਾ।
ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਥਾ ਤਬਿ ਗੌਰਾ।
ਤੀਨ ਚਾਰ ਸੌ ਸੰਗ ਅਸਵਾਰ।
ਰਹਤ ਬਿਰਾੜਨ ਕੇਰ ਜਰਾਰ[1] ॥੧੦੪॥ — [1]ਲੜਾਕੇ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌਂ ਧਾੜੇ[1] ਮਾਰਤਿ। — [1]ਡਾਕੇ।
ਨਿਜ ਸ਼ਰਨਾਗਤਿ ਕੌਂ ਨਿਤ ਪਾਰਤਿ[1]। — [1]ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ।
ਪਰਮ ਜੰਗ ਜਹਿਂ ਠਾਂ ਆ ਪਰੈ।
ਗੌਰਾ ਜਾਇ ਅੱਗ੍ਰ ਤਹਿਂ ਲਰੈ ॥੧੦੫॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਧਨੁ ਅਰਪਜੋ ਗੁਰੁ ਤਾਂਈ।
ਕਰੈ ਸੇਵ ਗੁਰ ਕੀ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਦੇਗ ਤੇਗ ਬਚਨਾ ਕਾ ਪੂਰਾ।
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਰਹਿਂ ਖਰੀ ਹਜੂਰਾ ॥੧੦੬॥
ਬਰ ਸਰਾਪ ਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਕੈ ਹੈ।
ਤਤਛਿਨ ਫਲ ਤੈਸਾ ਜਨ ਪੈ ਹੈਂ।

ਬੀਰ[1] ਪੀਰ[2] ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਸੌਂ ਨਾਗਰ[3]। — [1]ਸੂਰਮਾ। [2]ਕਰਾਮਾਤੀ। [3]ਚਤੁਰ।
ਮਾਨਤ ਲਾਖੋਂ ਲੋਗ ਉਜਾਗਰ ॥੧੦੭॥
ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਬਹੁ ਦਿਵਸ ਰਹਾਵੈ।
ਕਰੈ ਸੇਵ ਗੁਰਦੇਵ ਰਿਝਾਵੈ।
ਜੀਵਨ ਨਾਮ ਦੁਤੀ ਤਿਹ ਭਾਈ।
ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਰਹੈ ਸਦਾਈ ॥੧੦੮॥
ਬ੍ਰਿਧਾ ਪਨ ਮੈ ਭਗਤੂ ਭਾਈ।
ਸੰਗ, ਕਰਤਿ ਗੁਰੁ ਹਸੀ ਸਦਾਈ।
ਬ੍ਰਿਧ ਭਯੋ ਤੂੰ ਅਧਿਕ ਮਹਾਈ।
ਚਹੀਏ ਤਰਨੀ ਘਰਨੀ[1] ਬਜਾਹੀ ॥੧੦੯॥ — [1]ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਗੁਰੁ ਬਚ ਸਫਲ ਕਰਨ ਹਿਤ ਭਾਈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਆਵਤ ਮਗ ਠਹਰਾਈ।
ਪਿਖੀ ਜਾਟ ਕੀ ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ[1]। — [1]ਕੰਵਾਰੀ ਪੁੱਤਰੀ।
ਖੇਤ ਬਾਜਰੇ ਕੀ ਰਖਵਾਰੀ ॥੧੧੦॥
ਚਢੀ ਮਨ੍ਹੇ[1] ਪਰ ਥੀ ਸੋ ਹੇਰੇ[2]। — [1]ਮਨ੍ਹਾਂ- ਖੇਤ ਦੇਰਾਖਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਬੈਠਣ ਤੇ ਪੈਣ ਲਈ ਚਾਰ ਲੱਕੜਾਂ ਗੱਡ ਕੇ ਘਾਹ ਫੂਸ ਕਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕਰ ਕੇ ਛੱਤਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾ ਥਾਂ। [2]ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ।
ਭਾਈ ਫਿਰ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਚੁਫੇਰੇ।
ਕਹਜੋ ਲਏ ਮੈ ਤੁਮ ਸੌਂ ਫੇਰੇ।
ਸਾਖੀ ਸੂਰ ਮੂਰ ਬਨ ਕੇਰੇ[1] ॥੧੧੧॥ — [1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਜੰਗਲ ਦੇ (ਮੂਰ) ਬ੍ਰਿੱਛ ਗਵਾਹ ਹਨ।
ਕੰਨਜਾ ਸੁਨਿ ਲੱਜਤ ਚੁਪ ਰਹੀ।
ਭਾਈ ਆਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਕਹੀ।
ਬਚਨ ਤੁਮਾਰਾ ਮੈਂ ਸਫਲਾਯੋ।
ਮਗ ਮੈਂ ਆਜ ਬਜਾਹਿ ਕਰਿ ਆਯੋ ॥੧੧੨॥
ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਾਛੇ ਭਾਈ ਮਰਾ।
ਸੁਨਿ ਉਸ ਕੰਨਜਾ ਇਹੁ ਪ੍ਰਨ ਧਰਾ।
ਮੈਂ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਨੇ ਬਜਾਹੀ।
ਥਿਰੌਂ ਰੰਡਿ ਅਬਿ ਬਰੋਂ ਨ ਕਾਂਹੀਂ ॥੧੧੩॥
ਭਾਈ ਗੌਰਾ ਇਹ ਕਥ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਨਿਜ ਘਰ ਮੈਂ ਲੈ ਗਯੋ
ਤਿਹ, ਗੁਨਿ ਕੈ।
ਨਿਜ ਮਾਤਾ ਥਪਿ[1] ਸੇਵ ਕਮਾਈ। — [1]ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ।
ਜਤ ਸਤ ਮੈਂ ਸੋ ਰਹੀ ਥਿਰਾਈ[1] ॥੧੧੪॥ — [1]ਬੈਠੀ ਰਹੀ।
ਰੂਪ ਵਤੀ ਸਮਰਤੀ ਸੁਹਾਈ[1]। — [1]ਕਾਮ ਕੀ ਇਸਤਰੀ ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰ।
ਮਾਨਤਿ ਤਾਹਿਂ ਲੋਗ ਸਮੁਦਾਈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
ਬੈਠਾ ਥਾ ਗੌਰਾ ਬਲਕਾਰੀ ॥੧੧੫॥

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਭਯੋ ਕੁਛ ਤਹਾਂ।
ਜੱਸੇ ਹੱਸ ਗੌਰੇ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ।
ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਕੀ ਜੋ ਨਾਰੀ।
ਅਹੇ ਜਵਾਂਨ ਸਮਾਨ ਹਮਾਰੀ ॥੧੧੬॥
ਤੁਮਰੇ ਕਾਮ ਕਿਸੀ ਕੇ ਨਾਹੀ।
ਦੈ ਡਾਰੋ ਮੁਝ ਕੋ ਅਬਿ ਵਾਹੀ।
ਹਮ ਦੋਨੋ ਸਮ ਉਮਰ ਸਰੂਪੈਂ।
ਜੋੜੀ ਜੁੜ ਹੈ ਖੂਪ ਅਨੂਪੈਂ ॥੧੧੭॥
ਸੁਨਿ ਗੌਰਾ ਮਨਿ ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਨਾ[1]। — [1]ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ।
ਗੁਰੁ ਸਨਮੁਖ ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਨਾ[1]। — [1]ਵਾਹ ਨ ਚਲਿਆ।
ਪੈ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਮੈ ਬਹੁ ਰਿਸ ਹੀ।
ਜ਼ਖ਼ਮ ਕੁਵਾਕ ਕੇਰ ਨਿਤ ਰਿਸਹੀ[1] ॥੧੧੮॥ — [1]ਖੋਟੇ ਬਚਨ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਨਿਤਰਸਦਾ ਭਾਵ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਲਾਲ ਨੈਨ ਕਰਿ ਨਿਰਖੈ[1] ਤਾਂਹੀ। — [1]ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਡਰੈ ਹਰੈ[1] ਤਿਸ ਨਾਹੀ। — [1]ਮਾਰਦਾ।
ਜੱਸਾ[1] ਗੁਰੁ ਕਾ ਚੌਰ ਬ੍ਰਦਾਰੂ। — [1]ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੫੫ ਤੇ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ 'ਜੈਤਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਥਾ ਬਡ ਸਾਦਿਕ ਸੇਵਕ ਭਾਰੂ ॥੧੧੯॥
ਗੁਨ ਗਨ ਸਦਨ[1] ਮਦਨ ਜਨ ਰੂਪੈ[2]। — [1]ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਘਰ। [2]ਰੂਪ ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਵਰਗਾ (ਸੁੰਦਰ) ਸੀ।
ਹਾਜਰ ਰਹੈ ਗੁਰੂ ਕੈ ਖੂਪੈਂ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਹਰ ਵਕਤ)।
ਇਕ ਦਿਨ ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਜੱਸਾ।
ਗਯੋ ਸੈਰ ਹਿਤ, ਸੱਤ੍ਰੁਹਿ ਪੱਸਾ[1] ॥੧੨੦॥ — [1](ਗੌਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ) ਵੈਰੀ (ਜੱਸੇ) ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ।
ਦਾਵ ਤਕਾਵ ਰਹ੍ਯੋ ਥਾ ਗੌਰਾ।
ਮਰਵਾਯੋ ਜੱਸਾ ਤਿਸ ਠੌਰਾ।
ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਰਿਸ ਬਡ ਧਾਰੀ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਥਾ ਸੇਵਕ ਸੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਭਾਰੀ ॥੧੨੧॥
ਦਏ ਸ੍ਰਾਪ ਗੌਰੇ ਕੋ ਗੌਰੇ[1]। — [1]ਭਾਰੇ, ਵੱਡੇ, ਬਹੁਤੇ।
ਹੋਹਿਂ ਦੁਖਦ ਜੋਊ ਸਬਿ ਤੌਰੇ[1]। — [1]ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।
ਪੁਨ ਭਾਖ੍ਯੋ ਮਮ ਮੁਖ ਨਹਿਂ ਲਾਗੈ।
ਫਾਂਸੀ ਪਾਇ ਮਰੈ ਦੁਖ ਪਾਗੈ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਪਾ ਕੇ।
ਗੌਰੇ ਸੁਨੇ ਸ੍ਰਾਪ ਬਹੁ ਜਬ ਹੀ।
ਮਨ ਮੈ ਝੁਰੈ ਦੁਖੀ ਭੌ[1] ਤਬਿ ਹੀ। — [1]ਹੋਇਆ।
ਕਹੈ, ਸ੍ਰਾਪ ਗੁਰੁ ਦੀਨੇ ਜੇਤੇ।
ਹਮੇ ਭੋਗਨੇ ਪਰ ਹੈਂ ਤੇਤੇ ॥੧੨੩॥
ਠੀਕ ਅਲੀਕ ਲੀਕ ਸਿਲ ਸੇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਪੱਥਰ ਕੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ (ਅਲੀਕ) ਅਮੇਟ ਹਨ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਭੀ ਨਹਿ ਮੇਟ ਸਕੇ ਹੈ।
ਸੂਰ ਸਸੀ ਜੌ ਟਰੈਂ ਤੁ ਟਲ ਹੈਂ।

ਧ੍ਰੂਵ ਮੇਰੁ ਧਰ ਚਲੈ ਤੁ ਚਲ ਹੈਂ ॥੧੨੪॥
ਅਗਨਿ ਸੀਤ ਹ੍ਵੈ ਜਲ ਭਲ ਦਾਹੈ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾੜਨ ਲਗ ਜਾਵੇ।
ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਜੇ ਉਲਟੀ ਜਾਹੈ।
ਤੌ ਭੀ ਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਂ ਜੋ ਹੈਂ।
ਅਨਥਾ[1] ਹ੍ਵੈ ਨ ਕਦਾਚਿਤ ਸੋ ਹੈਂ ॥੧੨੫॥
[1]ਨਿਸਫਲ।
ਅਸ ਵਿਚਾਰ ਗੌਰਾ ਬਹੁ ਝੁਰੈ।
ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਹਿਤ ਉੱਦਮ ਕਰੈ।
ਕਰਿ ਉਪਾਵ ਸੋ ਰਹਾ ਬਥੇਰੇ।
ਗੁਰੂ ਨ ਆਵਨ ਦੇਵੈਂ ਨੇਰੇ ॥੧੨੬॥
ਆਖਰ ਰੀਤਿ ਗਹੀ ਇਮ ਭਾਰੈਂ।
ਜਹਾਂ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਡੇਰਾ ਡਾਰੈਂ।
ਏਕ ਕੋਸ ਪਾਛੇ ਨਿਤ ਗੌਰਾ।
ਰਾਖੈ ਡੇਰਾ ਉਤ੍ਰੈ ਠੌਰਾ ॥੧੨੭॥
ਕਈ ਮਾਸ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਏ।
ਗੁਰ ਕੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਫਿਰਾਏ।
ਸੰਗਿ ਅਸਵਾਰ ਬਿਰਾਰ ਚਾਰ ਸੌ।
ਕਰੈਂ ਗੁਜ਼ਰ ਨਿਤ ਮਾਰ ਧਾਰ ਸੋਂ ॥੧੨੮॥
ਮਨ ਮਹਿ ਗੌਰੇ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ।
ਕਬਹੂੰ ਤੌ ਮੌਕਾ ਬਨਿ ਜਾਈ।
ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ੇ ਤੌ ਬਖਸ਼ੇ ਜੈ ਹੈਂ।
ਨਹੀ ਤੁ ਹਰਿ[1] ਭੀਰਖ ਨ ਸਕੈ ਹੈਂ ॥੧੨੯॥
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ।
ਧਰਿ ਦ੍ਰਿਢ ਸਿਦਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਛੇ।
ਗੌਰਾ ਰਹੈ ਕੋਸ ਇਕ ਆਛੇ।
ਗੁਰੂ ਬਿਸੇਸ[1] ਦੇਸ ਮੈਂ ਫਿਰੇ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਾਇ ਪੁਨਾ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਥਿਰੇ ॥੧੩੦॥
ਏਕ ਕੋਸ ਪਰ ਉਤ੍ਰਯੋ ਗੌਰਾ।
ਬਿਤੇ ਮਾਸ ਛੈ ਤਿਸ ਹੀ ਠੌਰਾ।
ਲਾਖੋਂ ਸਿੱਖ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਵੈਂ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈ ਧਰਿ ਭਾਵੈਂ[1] ॥੧੩੧॥
[1]ਭਾਵਨਾ ਧਾਰ ਕੇ।
ਅਰਪੈਂ ਬਿਬਿਧਿ ਅਕੋਰ[1] ਅਪਾਰੈਂ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾ।
ਦਰਸ ਪਰਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮੁਦ ਧਾਰੈਂ।
ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਗੁਰੁ ਤੈ ਸਬਿ ਪੈ ਹੈਂ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿ ਫਿਰ ਨਿਜ ਘਰ ਜੈ ਹੈਂ ॥੧੩੨॥
ਗੁਰੁ ਭੀ ਨਿਤ ਨਿਸ ਬਡੀ ਜਗੈ ਕੈ[1]।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ।
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਬਿਧਾਨ ਕਰੈ ਕੈ[1]।
[1]ਬਿਧੀ ਨਾਲ ਕਰਕੇ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਕਾ ਧਜ਼ਾਨ ਧਰੈਂ ਹੈਂ।

ਨਿਜਾਨੰਦ ਕਾ[1] ਆਨੰਦ ਲੈ ਹੈਂ ॥੧੩੩॥
[1]ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦਾ।
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗੈ ਹੈਂ।
ਬੈਠਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦੈ ਹੈਂ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸੁਨੈਂ ਸੁਨਵੈ ਹੈਂ।
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਜਾਂ ਤੇ ਨਰ ਪੈ ਹੈਂ ॥੧੩੪॥
ਸੁਰ ਸਿੱਖਨ ਮੈਂ ਸੁਰਪਤਿ ਨਜਾਈ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਸੋਹਿਤ ਗੁਰੁ ਸਦ ਗਤਿ ਸੁਖਦਾਈ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਮਸੰਦ ਸੰਗਿ ਲੈ ਕੇ।
ਚਾਰ ਕੁੰਟ ਤੈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਐ ਕੈ ॥੧੩੫॥
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਬਿ ਭੇਟ ਚਢੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮਾਥ ਲੁਠੈ ਕੈ[1]।
[1]ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ।
ਦੂਧ ਪੂਤ ਫਲ ਬਾਂਛਿਤ ਚਾਰੈਂ।
ਪਾਇ ਗੁਰੂ ਤੈ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਰੈਂ ॥੧੩੬॥
ਲੰਗਰ ਦੋਇ ਵਕਤ ਗੁਰੁ ਘਰ ਤੈ।
ਮਿਲੈ ਸਬੀ ਕੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਰਤੈ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਗੁਰੁ ਚਢਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਸੰਗ ਸੁਭੱਟ ਬਹੁ ਬਜਤ ਨਗਾਰੈਂ ॥੧੩੭॥
ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ[1], ਕੁਰੰਗੈਂ।
[1]ਚੰਚਲ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ।
ਗਹੈਂ ਹਰਾਇ ਸੁ ਮੇਚਕ ਰੰਗੈਂ[1]।
[1]ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਥਕਾ ਕੇ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵਤਿ[1] ਬਨ ਜੀਵੈਂ[2] ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ।
[1]ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ। [2]ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ।
ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਰਖਿ ਫੇਰ ਛੁਡਾਵੈਂ ॥੧੩੮॥
ਸਾਂਝ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵਹਿਂ ਬੈਠਿ ਖਰਾਰੀ[1]।
[1]ਖਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੈਰੀ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸੁਨੈਂ ਰਹਿਰਾਸੈਂ।
ਖੜੇ ਹੋਇ ਕਰਵਾਇ ਅਰਦਾਸੈਂ ॥੧੩੯॥
ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰਸ ਹਰਸ[1] ਸਿਖ ਲੈਹੀਂ।
[1]ਖੁਸ਼ੀ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਪਗ ਪੈਹੀਂ।
ਕਰੈਂ ਆਰਤੀ ਆਰਤ ਹਰ ਕੀ[1]।
[1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ।
ਪਢੈਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰ ਬਾਦ ਨਿਕਰ ਕੀ[1] ॥੧੪੦॥
[1](ਬਾਦ) ਵਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ।
ਬਰਖਿ ਸੁਮਨਿ[1] ਸਿੱਖ ਹਰਖ ਬਢੈ ਕੈ।
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ (ਕਰਦੇ ਹਨ)।
ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਲੈ ਕੈ।
ਬਾਂਧ ਜੋਟੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਪਢੈ ਹੈਂ।
ਨੇਮ ਸਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਖੇਮ ਬਢੈ ਹੈਂ[1] ॥੧੪੧॥
[1]ਸੁਖ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬਜੈ ਨਗਾਰਾ[1] ਲੰਗਰ ਕੇਰਾ।
[1]ਧੌਂਸਾ।
ਭੋਜਨ ਛਕੈਂ ਸਬੈ ਮਿਲਿ ਫੇਰਾ।
ਨਿਜ ਮਹਿਲਨ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਰੈਂ।

ਸੁਖ ਅਪਾਰ ਦੇਵੈਂ ਪਰਵਾਰੈਂ ॥੧੪੨॥
ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਕਰਹੀਂ ਐਸੇ।
ਆਨਦ ਬਢੈ ਸਬਿਨਿ ਉਰਿ ਜੈਸੇ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਯੁਤਿ ਭਗਤਿ ਦਿਢਾਵੈਂ ॥੧੪੩॥
ਹਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਕੋ ਦੁਲਰਾਵੈਂ[1]। [1]ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਬਢਾਵੈਂ[1]। [1]ਕੌਤਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨਾ ਸੋਹਿਲਾ ਪਢ ਕਰਿ ਸੋਵੈਂ।
ਪੌਢਿ ਪ੍ਰਯੰਕ[1] ਮਗਨ ਮੁਦ ਹੋਵੈਂ ॥੧੪੪॥ [1]ਪਲੰਘ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਿਤ ਆਚਰਨ[1] ਗੁਰੁ, [1]ਨਿੱਤ ਕਰਮ, ਰੋਜ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ।
ਕਰੈਂ ਸਿਖਨਿ ਸੁਖਦਾਇ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੇਖਿ ਸੁਖਾਸਨੰ[1] [1]ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ।
ਆਸਨ[1] ਕੀਨ ਅਧਜਾਇ ॥੧੪੫॥ [1]ਬਿਸ੍ਰਾਮ, ਟਿਕਾ ਭਾਵ ਸਮਾਪਤੀ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਇਕੱਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੩੧॥

੩੨. {ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਜਾਣਾ, ਗੌਰੇ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਥਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਗ ਕੇ ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ,
ਚਰਿਤਾ ਨਿਗਮਾਗਮ ਗਾਇਕ ਹੈਂ[1]।

[1](ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਜੀ, ਜਗਤ ਦੇਰਚਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਜਿਸ ਦੇ) ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਰਿਖਿ ਮਾਨਵ ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਅਦੇਵ[1],

[1]ਦੈਂਤ।

ਕਰੈਂ ਸਬਿ ਸੇਵਰੁ ਪਾਇਕ[1] ਹੈਂ।

[1]ਸਾਰੇ (ਪਾਇਕ) ਸੇਵਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖਦਾਇਕ ਦਾਸਨ ਕੋ ਸਗਰੇ,
ਬਿਘਨੀ ਅਘਰਾਸਨ ਘਾਇਕ ਹੈ[1]।

[1]ਉਹ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਮਨਾਇਕਿ ਹੈਂ ਬਰ ਦਾਇਕ
ਲਾਇਕ ਦੇਵ ਬਿਨਾਯਕ* ਹੈ[1] ॥੧॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ) (ਦੇਵ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ (ਬਿਨਾਯਕ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣੇ (ਮਨਾਇਕ) ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ (ਬਰ ਦਾਇਕ) ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਲਾਇਕ (ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) ਬਿਨਾਯਕ=ਬਿ-ਬਿਨਾ=ਨਾਯਕ-ਮਾਲਕ=ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। *ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਬਿਨਾਯਕ ਦਾ ਅਰਥ ਗਣੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਐਉਂ ਬਣਦਾ ਹੈ-ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ) ਲਾਇਕ ਦੇਵਤਾ ਗਣੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜੈ ਹੈਂ ਜਿਮ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ,
ਗੌਰੇ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈਂਹ।
ਗੁਰੁਤਾ ਦੈ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ,
ਆਪ ਲੋਕ ਨਿਜ ਜੈਂਹ[1] ॥੨॥

[1]ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਭਾਵ ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ ਜਾਣਗੇ।

ਇਤਕ ਗਾਥ ਬਰਨਨ ਭਵੈ[1],

[1]ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਪਤਮ ਕੇਰ।
ਇਸ ਅੱਧਜਾਇ ਮੈਂ ਸੁਨੋ ਅਬਿ,
ਸਬਿ ਸਿਖ ਸਜਨ ਦਲੇਰ ॥੩॥

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:

ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਸ੍ਵੈ ਬਿਸਤੀਰਤ ਭੇ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਸ ਫੈਲਾਇਆ।

ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਮੈਂ ਗੁਨ ਗੀਰਤ ਭੇ[1]।

[1](ਲੋਕ ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖ ਸਿੱਖਨਿ ਦੈਂ ਅਰਿ ਪੀੜਤ ਭੇ[1]।

[1]ਵੈਰੀ ਦੁਖੀ ਹੋਏ।

ਨਿਤ ਕੌਤਕ ਸਾਂਤਿਦ ਕ੍ਰੀੜਤ ਭੇ[1] ॥੪॥

[1]ਨਿੱਤ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਨ ਪੂਰਿ ਰਹੇ[1] ਜਗ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਕੇ।

[1]ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਭਾਵ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਨੁ ਮਾਲ ਮਰਾਲਨ ਕੇ ਢੁਰਕੇ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਹੰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ (ਢੁਰਕੇ) ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਸੁਰਹੀ[1]।

[1]ਕੀਰਤੀ ਰੂਪ ਚਾਨਣੀ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿਖ ਸੰਤ ਚਕੋਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਲਹੀਂ[1] ॥੫॥

[1]ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨ ਫੂਲ ਜਗਜਾਸਿ ਭੰਬੂਲ ਰਹੇ[1]।
[1]ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਰੂਪ (ਭੰਬੂਲ) ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਮਨ (ਫੁੱਲ) ਖਿੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਲਹੇ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਪਤੀ ਸੁਮਤੀ ਤਿਯ ਲੇਤ ਰਸੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ) ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਦਾ ਰਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਕੁਮਤੀ ਬਿਪਤੀ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕਸੈਂ[1] ॥੬॥
[1]ਬਿਪਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖਿੱਚੀਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਇੰਦੁ ਸੁਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੁਧਾ[1]।
[1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ (ਵਾਂਗ) ਸਤਿਗੁਰੂ (ਜੀ ਜਦੋਂ) ਸ਼ੁਭ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਰੂਪ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ।

ਬਰਖੈਂ, ਸਸ ਸਿਸ ਲਹੰਤ ਮੁਦਾ[1]।
[1]ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਤਾਂ) (ਸਿਸ) ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ (ਸਸ) ਖੇਤੀ (ਆਤਮਕ) ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਤ ਸੰਗਤਿ ਆਵਤ ਜਾਤ ਰਹੈ।

ਗੁਰੁ ਤੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਦੇਸ਼[1] ਲਹੈ ॥੭॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਮੈਂ ਖਟ ਮਾਸ[1] ਬਿਤਾ।
[1]ਛੇ ਮਹੀਨੇ।

ਗੁਰੁ ਤਜਾਰ ਭਏ ਪਰਵਾਰ ਲਿਤਾ।

ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੈਂ ਚਲਬੋ ਸੁ ਠਟਾ[1]।
[1]ਚੱਲਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ।

ਮੱਲ ਧੀਰ ਸੁ ਬੀਰ ਬੁਲਾਇ ਪਠਾ[1] ॥੮॥
[1]ਧੀਰ ਮੱਲ ਭਰਾ ਨੇ ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

ਨਿਜ ਪੂਤ ਬਿਆਹਿ ਪਰੈਂ[1] ਸੁ ਭਲੇ।
[1]ਉੱਪਰ।

ਇਸ ਹੇਤ ਗੁਰੂ ਉਤ ਓਰ[1] ਚਲੇ।
[1]ਉਸ (ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ) ਤਰਫ।

ਬਹਿਲਾਂ[1] ਰਥ ਡੋਰਨ ਸਾਜ[2] ਕਢੇ।
[1]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ। [2]ਸਜਾ ਕੇ।

ਮੁਕਤਾ[1] ਮਕਤੂਲ[2] ਮੁਕੇਸ਼[3] ਮਢੇ[11] ॥੯॥
[1]ਮੋਤੀ। [2]ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵੱਟਿਆ ਹੋਇਆਰੇਸ਼ਮ। [3]ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਤੇ ਚਿਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ। [11]ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।

ਤਿਨ ਪੈ ਮਹਿਲਾ ਜਥ ਜੋਗ ਚਢੀ।

ਮਨਿ[1] ਮਾਨਿਕ ਕੰਚਨ ਰੂਪ ਮਢੀ।
[1]ਮਣੀਆਂ।

ਬਹੁ ਰੰਗ ਤੁਰੰਗਨ ਸਾਜ ਸਜੇ।

ਜਿਹ ਹੇਰਿ ਧਨੇਸ਼[1] ਸੁਰੇਸ਼[2] ਲਜੇ ॥੧੦॥
[1]ਕੁਬੇਰ। [2]ਇੰਦ੍ਰ।

ਜਟ[1] ਜ੍ਵਾਹਰ ਕੰਚਨ ਜ਼ੇਵਰ ਥੇ।
[1]ਜੜੇ ਹੋਏ।

ਗਜ ਗਾਹ[1] ਹਮੇਲਨਿ[2] ਨੇਵਰ ਥੇ[3]।
[1]ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਗਹਿਣਾ। [2]ਹਮੇਲਾਂ (ਹਮੇਲ- ਘੋੜੇ) ਦੇ ਗਲ ਦਾ ਗਹਿਣਾ। [3]ਝਾਂਜਰਾਂ ਸਨ।

ਕਲ ਪੂਜੀ ਹੈਂ ਕਲ ਹਾਰ ਥਟੇ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ (ਪੂੰਜੀ) ਦੁਮਚੀਆਂ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹਾਰ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਤੁਰਰੇ ਕਲਗੀ ਸੁਚ ਹੀਰ ਜਟੇ ॥੧੧॥

ਕਮਖਾਬ[1] ਮਖਮਲੀ ਸਾਟਨ[2] ਕੇ।
[1]ਕੀਮਖਾਬ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੱਪੜਾ। [2]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੱਪੜਾ।

ਕਨਵੇਜ[1] ਗਵਰਨਟ[2] ਘਾਟਿਨ ਕੇ[3]।
[1]ਕਨਾਵੇਜ- ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਾ ਜੋ ਦਰਿਆਈ ਕਿਸਮ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕਪੜਾ। [3]ਘਾਟੀ ਦੇ, ਪਤਲੇ ਖੱਦਰ ਦੇ।

ਬਹੁ ਜਰੀ ਬਾਦਲੇ[1] ਤਾਸਨ[2] ਕੇ।
[1]ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲਾ- ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੁਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਾ। [2]ਤਾਸ ਬਾਦਲਾ- ਇਕ ਕਪੜਾ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਣਾਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਤੇ ਪੇਟਾ ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਤਿ ਲਸੈਂ[1] ਅਤਲਸੀ[2] ਖਾਸਨ[3] ਕੇ ॥੧੨॥
[1]ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। [2]ਅ:, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਾ। [3]ਫਾ: ਖਾਸਾ- ਨੈਨ ਸੁਖ, ਪਤਲਾ ਕਪੜਾ।

ਬਹੁ ਰੰਗਨਿ ਬਾਦਲ ਬੀਜ ਮਨੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇਰੰਗਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਨ।

ਲਸਹੀਂ ਤਿਨ ਤੈ ਅਧਿਕੈਂ ਸੁ ਘਨੋ।

ਕਲ[1] ਕੂਦਤ ਚਾਲ ਚਲੈਂ ਸੁ ਨਚੈਂ।
[1]ਸੁੰਦਰ।

ਨਟ ਪਾਂਤਨਿ ਕੋ ਸ਼ਰਮਾਤ ਸਚੈਂ[1] ॥੧੩॥
[1]ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ।

ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਚੰਚਲਤਾਇ ਲਜੈਂ[1]।
[1]ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਚਲ ਚੰਚਲ ਕੇਰ ਸਜੈਂ[1]।
[1]ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਤ ਜਾਤ ਬਿਹੰਗ ਕੁਰੰਗਨ ਕੋ[1]।
[1](ਦੌੜ ਵਿੱਚ) ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਜਾਂਤੇ ਹਨ।

ਮਨ ਪੌਨ ਸਕੈ ਚਲ ਸੰਗ ਨ ਕੋ[1] ॥੧੪॥
[1]ਮਨ ਤੇ ਹਵਾ (ਦੋਹਾਂ ਚੋਂ) ਕੋਈ (ਵੀ) ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ।

ਹਿਨਨਾਤ[1] ਉਠਾਤਿ ਸੁ ਪਾਦ[2] ਜਬੈ।
[1]ਹਿਣਕ ਕੇ। [2]ਪੈਰ।

ਸਬਿ ਕਾਂਹਿ ਸੁਹਾਤ ਬਖਜਾਤ ਤਬੈ।

ਸੁਰ ਪਾਤਰ ਆਤਰ ਪੇਖਿ ਭਮੈਂ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿੰ ਐਸ ਅਦਾਇ[1] ਨ ਆਇ ਹਮੈ ॥੧੫॥
[1]ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਣਾ।

ਅਸਬਾਬ ਸਮਾਜ ਸਜੇ ਸਹਿਸੈਂ[1]।
[1]ਹਜ਼ਾਰਾਂ (ਘੋੜੇ) ਸਾਜ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਸਸੀ ਚਪਲਾਰ ਹਿਸੈਂ[1]।
[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਕੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਬਿਜਲੀ (ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਚਮਕਾਂ ਦਮਕਾਂ ਪਿੱਛੇ) ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਏਕਹਿ ਪੈ ਭ੍ਰਿਤ[1] ਪਾਚ ਰਹੈਂ।
[1]ਨੌਕਰ।

ਕਰ[1] ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨ ਚੌਰ ਗਹੈਂ ॥੧੬॥
[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ।

ਗੁਰੁ ਪੀਨਸ ਪੈ[1] ਅਸਵਾਰ ਭਏ।
[1]ਪਾਲਕੀ ਉੱਪਰ।

ਸਿੱਖ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਸੁਭੱਟ ਲਏ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰਾ ਮਗ ਖਾਸ ਲਯੋ।

ਢਿਗ ਰੋਪੜ ਡੇਰਹਿ ਆਨ ਕਯੋ ॥੧੭॥

ਭਗਤੂ ਸੁਤ[1] ਭੀ ਨਿਜ ਸੈਨ ਯੁਤੈਂ।
[1]ਭਾਈ ਗੌਰਾ।

ਗੁਰੁ ਪਾਛੇ ਆਛੇ ਅਯੋ ਉਤੈ[1]।
[1]ਉਸੇ ਤਰਫ।

ਦਿਨ ਆਗਲ ਆਗਲ ਰਾਹਿ[1] ਲਯੋ।
[1]ਅਗਲਾਰਸਤਾ।

ਅਸਮਾਂਨ ਗਰੱਦ ਬਿਹੱਦ ਛਯੋ ॥੧੮॥

ਪਿਖਿ ਰੋਪੜਿ ਕੋਟਲਿ ਵਾਰ ਬਸੀ[1]।
[1]ਰੋਪੜ, ਕੋਟਲੀ ਤੇ ਬਸੀ ਵਾਲਿਆਂ।

ਸੁਧ ਬੁਧਿ ਨਵਾਬਨ ਕੇਰ ਨਸੀ।

ਬਹਿਲੋਲ ਪੁਰੈਂ ਪਤਿ ਲੋਲ ਮਤੀ[1]।
[1]ਚੰਚਲ ਮਤਿ ਵਾਲਾ।

ਪਤਿ ਕਿੜੀ ਸੁ ਮਾਛੀਵਾੜ ਪਤੀ ॥੧੯॥

ਸਬਿ ਹੇਰਿ ਸਮਾਨ ਮਹਾਨ ਗੁਰੈਂ।

ਲਜ ਕੈ ਕਜ ਕੈ ਮੁਖ ਬੈਸਿ ਝੁਰੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਕੇ, ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਕੇ ਬੈਠ ਕੇ ਝੁਰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿ ਨਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿਨ ਪਾਸ ਇਤੋ।

ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਅਰੂਜ[1] ਨਮੂਜ[2] ਜਿਤੋ ॥੨੦॥
[1]ਪ੍ਰਤਾਪ। [2]ਵਡਿਆਈ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ।

ਬਸ ਅੱਸ੍ਰ ਇਕੋ ਇਕ ਪੱਸ ਲੇਹੋ[1]।
[1]ਦੇਖ ਲਵੋ।

ਨਹਿ ਭੂਪ ਕਿਸੀ ਢਿਗ ਏਕ ਅਹੋ।

ਹਿਤ ਹੇਰਨ ਲੈ ਨਜ਼ਰੈਂ ਮਿਲਹੀਂ[1]।
[1]ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਅਟਕਾਵਤ ਦਾਵ ਤਕਾ ਭਿਲਹੀ[1] ॥੨੧॥
[1]ਅਟਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਾਅ ਤਕਾ ਕੇ ਮਿਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿਲ ਆਪਸ ਮੈਂ ਡਰ ਧਾਰਿ ਰਰੈਂ[1]।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹੁ ਪੀਰ ਮੁਖੋਂ ਜਿਮ ਬੈਨ ਕਰੈਂ।
ਤਿਮ ਹੀ ਤਤਕਾਲ ਸੁ ਹੋਵਤ ਹੈ।
ਸਬਿ ਹੀ ਜਨ ਜ਼ਾਹਰ ਜੋਵਤ ਹੈਂ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਹਮ ਜੇ ਇਨ ਕੀ ਕੁਛ ਚੀਜ ਹਰੈਂ[1]। — [1]ਚੁਰਾਵਾਂਗੇ।
ਧਰਿ ਕੋਪ ਹਮੈਂ ਇਹੁ ਖਾਕ ਕਰੈਂ।
ਇਮ ਠਾਂਨ ਬੁਰੀ ਨਹਿ ਨੀਤ ਧਰੈਂ।
ਬਲਕੈ ਸ਼ਕਤੀ-ਜਥ[1] ਸੇਵ ਕਰੈਂ ॥੨੩॥ — [1]ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ।
ਗੁਰਿ ਦੀਨਹੁ ਐਸ ਸੁਨਾਇ ਸਿਖੈਂ।
ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਚਲਿ ਦਰਯਾਵ ਲਖੈਂ[1]। — [1]ਲੰਘਾਂਗੇ।
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰ ਕੈ ਸਿੱਖ ਸੇਵ ਕਰੈਂ।
ਚਲਨੈ ਨਹਿ ਦੇਵਤ ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰੈਂ ॥੨੪॥
ਗੁਰੁ ਤਾਰਤ ਦਾਸਨ ਐਸ ਬਿਧੈਂ।
ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਜਾਵਤਿ ਕੀਨ ਸਿਧੈਂ[1]। — [1]ਕਲਿਆਣ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਚਲੈਂ ਨਿਜ ਸੈਨ ਯੁਤੈਂ।
ਗਹਿ ਰਾਹਿ ਬਹੀਰ ਪਿਛਾਂਹਿ ਉਤੈ[1] ॥੨੫॥ — [1](ਵਹੀਰ) ਸਾਥ ਹੀ (ਉਹੋ) ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸੇ ਪਾਸੇ (ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ)।

ਭਗਤੂ ਸੁਤ ਕੋਸ ਪਿਛਾਂਹਿਂ ਰਹੈ।
ਛਬਿ ਜਾਂ ਪਿਖਿ ਸੱਤ੍ਰ ਅਵੱਤ੍ਰ ਗਹੈਂ[1]। — [1]ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵੇਖ ਕੇ ਵੈਰੀ ਵੀ (ਅਵੱਤ੍ਰ) ਨਕਲ (ਗਹੈਂ) ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਰੋਜ ਅਚਾਨਕ ਐਸ ਭਯੋ।
ਉਮਰਾਵ ਬਡੋ ਸਹਿ ਸੈਨ[1] ਅਯੋ ॥੨੬॥ — [1]ਫੌਜ ਸਣੇ।
ਦਿਸ ਕਾਬਲ ਜਾਤ ਮੁਹਿੰਮ ਪਰੈਂ[1]। — [1]ਜੰਗ ਉੱਪਰ।
ਪਿਖਿ ਤੱਜਬ ਗੱਜਬ ਠਾਂਨ ਖਰੈਂ[1]। — [1]ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ (ਖਰੈਂ) ਬਹੁਤਾ (ਗੱਜਬ) ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਤਾ।
ਸਕਟੇ[1] ਰਥ ਡੋਰੇ ਅੱਸ੍ਵ ਘਨੇ। — [1]ਗੱਡੇ।
ਅਤਿ ਭੂਰ ਜਹੂਰ ਅਰੂਜ ਸਨੇ[1] ॥੨੭॥ — [1]ਬਹੁਤੀ ਚਮਕ ਦਮਕ (ਅਤੇ) ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਹਿਤ।
ਉਸ ਕੋ ਜਬਿ ਕਾਂਹਿ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਇਹੁ ਜਾਤ ਬਹੀਰ ਪਯੋ।
ਸੁਨਿ ਕੋਪ ਭਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂ।
ਉਨਿ ਬੈਰ ਪੁਰਾਤਨ ਲੈਨ ਚਹਾ ॥੨੮॥
ਗੁਰੁ ਛੀਮਹਿ[1] ਥੇ ਜਬ ਜੰਗ ਕਰੇ। — [1]ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਉਸ ਕੇ ਸਨਬੰਧੀ ਭੂਰ ਹਰੇ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਬਹੁਤ ਮਾਰੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਮਰ ਬੇਗ ਕਾ ਸੁਤ ਹੁਤੋ
ਕਾਸਮ ਬੇਗ ਸੁ ਆਹਿ।
ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਕੀ ਗਹਿਰ[1] ਮੈ — [1]ਜਿਲ੍ਹਣ, ਖੁੱਭਣ।
ਕਹਿਰ[1] ਕਰਨ ਚਿਤੁ ਚਾਹਿ ॥੩੦॥ — [1]ਜ਼ੁਲਮ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਉਨਿ ਦਯੋ ਹੁਕਮ ਨਿਜ ਸੈਂਨ ਤਾਂਇ।

ਲੁਟ ਲੇਹੁ ਬਹੀਰ ਜੁ ਏਹੁ ਜਾਇ।	
ਤਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਲਯੋ ਬਹੀਰ ਘੇਰ।	
ਜੋ ਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਤਿਸ ਠੌਰ ਢੇਰ ॥੩੧॥	
ਇਕ ਠੌਰ ਭਏ ਸਬਿ ਸਟਪਟਾਇ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ।
ਹਿਤ ਲਰਨ ਮਰਨ ਥਿਰ ਭਏ ਸਾਇ[1]।	[1]ਉਹ।
ਗੁਰੁ ਗਏ ਨਾਖ ਥੇ[1] ਕੋਸ ਤੀਨ।	[1]ਲੰਘ ਗਏ ਸਨ।
ਸ਼ਹਿ ਸੈਨ ਇਤੈ ਤਬਿ ਸਿਖਨਿ ਚੀਨ[1] ॥੩੨॥	[1]ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਏਧਰ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇਖ ਕੇ।
ਦਈ ਸਾਰ[1] ਜਾਇ ਅਸ੍ਵਾਰ ਧਾਇ।	[1]ਖ਼ਬਰ।
ਗੁਰੁ ਭਾਖਯੋ ਗੌਰਾ ਮਗਰ ਆਇ।	
ਹੈਂ ਡੋਲੇ ਉਨ ਕੀ ਮਾਤ ਕੇਰ।	
ਵਹਿ ਖੁਦ ਹੀ ਲੈਹਿ ਸੰਭਾਰ ਹੇਰਿ ॥੩੩॥	
ਪੁਨ ਹਮੈਂ ਪਿਤਾਮੇਂ[1] ਬਚਨ ਕੀਨ।	[1]ਦਾਦਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।
ਜੋ ਐਹੈ ਤੁਮ ਸੋਂ ਲਰਨ ਪੀਨ[1]।	[1]ਤਕੜਾ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ।
ਵਹਿ[1] ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਅੰਗ ਭੰਗ।	[1]ਉਸ ਦੇ।
ਤੁਮ ਜੰਗ ਨ ਕਰੀਓ ਕਿਸੀ ਸੰਗ ॥੩੪॥	
ਹਮ ਬਚਨ ਉਲੰਘੇ ਨਾਹਿ ਤਾਂਹਿ।	
ਹ੍ਵੈ ਹੈਰਖਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਆਹਿ।	
ਇਤ ਜਬਿ ਬਹੀਰ ਪੈ ਪਰੀ ਭੀਰ[1]।	[1]ਭੀੜ, ਮੁਸੀਬਤ।
ਤਬਿ ਗੌਰਾ ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ ਤੀਰ[1] ॥੩੫॥	[1]ਨੇੜੇ।
ਸੰਗ ਚਾਰਕ ਸੌ ਅਸ੍ਵਾਰ ਭਾਰ।	
ਸਬਿ ਸੂਰਬੀਰ ਬਲ ਯੁਤ ਬਿਰਾਰ।	
ਸਬਿ ਕੋ ਤਬਿ ਗੌਰੇ ਕਹੀ ਬਾਤ।	
ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਘਰਨੀ[1] ਸਬਿ ਸਿਖਨਿ ਮਾਤ ॥੩੬॥	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ।
ਇਨ ਕੋ ਬੇਇਜ਼ਤ ਚਹਿਤ ਕਰਨ।	
ਇਹੁ ਤੁਰਕ ਦੁਸ਼ਟ ਅਸਵਾਬ ਹਰਨ[1]।	[1]ਸਾਮਾਨ ਖੋਹਣਾ (ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ)।
ਅਬਿ ਲਰੋ ਹਰੋ ਅਰਿ[1] ਹ੍ਵੈ ਸੁਚੇਤ।	[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੋ।
ਹਿਤ ਧਰਮ ਮਰੋ ਕਟਿ ਵੀਚ ਖੇਤ ॥੩੭॥	
ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਧਨ ਲਿਹੁ ਬਚਾਇ।	
ਜਸ ਲੈਂਹ ਜੀਐਂ, ਮਰਿ ਸ੍ਵਰਗ ਪਾਇ।	
ਇਮ ਮੋਦਕ[1] ਹਮਰੇ ਦੁਹੂੰ ਹਾਥ।	[1]ਲੱਡੂ।
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਸ਼ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਨਾਥ ॥੩੮॥	
ਜਬਿ ਲੌਂ ਰਵਿ ਸਸਿ ਜਸ ਗੁਰੁ ਰਹਾਹਿ।	
ਤਬਿ ਲੌਂ ਰਹਿ ਕੀਰਤਿ ਅਪਨ ਯਾਹਿ[1]।	[1]ਸਾਡੀ ਇਹ ਕੀਰਤੀ।
ਇਮ ਸਬਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਬਡ ਧਰਾਇ।	
ਲੈ ਸਬਿਨਿ ਸੱਤ੍ਰ ਪਰ ਪਰਯੋ ਧਾਇ ॥੩੯॥	
ਕੜ ਕਾੜ ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕ ਫੂਕ[1]।	[1]ਕੜ ਕੜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਚੁੱਕ ਬੰਦੂਕਾਂ (ਫੂਕ) ਚਲਾਈਆਂ।

ਦੜ ਦਾੜ ਧਰਾ ਪਰ ਸੁਟੇ ਢੂਕ[1]।
[1](ਨੇੜੇ) ਢੁੱਕ ਕੇ।
ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਭਰਿ ਭਰਿ ਲਗੇ ਤਜਨ[1]।
[1]ਛੱਡਣ ਲੱਗੇ।
ਦੁਇ ਦੁਇ ਗੁਲਕਾ[1] ਸੰਗ ਠੋਕਿ ਗਜਨ ॥੪੦॥
[1]ਗੋਲੀਆਂ।
ਇਮ ਸੱਤ੍ਰ ਅਪਾਰ ਪਛਾਰ ਮਾਰ।
ਫਿਰ ਤੀਰ ਤਰਵਾਰਨ ਧਰੀ ਮਾਰ ॥੪੧॥
ਦੋਹਰਾ:
ਠਿਟਕੀ ਚਮੂੰ ਬਿਲੋਕ ਕੈ[1],
[1]ਦੇਖ ਕੇ ਫ਼ੌਜ ਠਠਿੰਬਰ ਗਈ।
ਫਿਟਕੀ[1] ਦੈ ਉਮਰਾਵ।
[1]ਫਿਟਕਾਰਾਂ।
ਕਯੋਂ ਛਿਟਕੀ[1] ਕਹਿ ਧੀਰ ਤੁਵ,
[1]ਛੁੱਟ ਗਈ।
ਪਿਟਕੀ ਪਰੀ ਕਹਾਵ[1] ॥੪੨॥
[1](ਕਹਾਵ) ਕਿਥੋਂ (ਪਿਟਕੀ) ਕੋਹੜ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਪੈ ਗਈ।
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਚਢਯੋ ਉੱਮਰਾਵੰ।
ਬਢਯੋ ਸੈਨ ਚਾਵੰ।
ਹਲਾ ਹੂਲ[1] ਪਾਈ।
[1]ਹਲਚਲੀ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ ॥੪੩॥
ਧਵਾਏ ਤੁਰੰਗਾ।
ਲਰੇ ਹ੍ਵੈ ਨਿਸੰਗਾ।
ਮਹਾਂਰੋਹ ਮੱਤੇ।
ਕਰੇ ਨੈਨ ਤੱਤੇ ॥੪੪॥
ਰਿਸਯੋ ਬੀਰ ਗੌਰਾ।
ਭਯੋ ਠਾਂਢ ਠੌਰਾ।
ਰੁਪਯੋ[1] ਪੈਰ ਐਸੇ।
[1]ਜਮਾਏ।
ਰਣੰ ਖੰਭ ਜੈਸੇ ॥੪੫॥
ਬਹੈ ਜਾਂਹਿ ਕਾਨੀ[1]।
[1]ਤੀਰ।
ਚਹੈ ਨਾਹਿ ਪਾਨੀ।
ਹਤੈ ਜਾਂਹਿ ਤੁੱਕਾ।
ਕਢੇ ਪਾਰ ਸੁੱਕਾ ॥੪੬॥
ਚਢਯੋ ਰੋਸ ਭਾਰੈ।
ਖਢਯੋ ਭੱਭਕਾਰੈ[1]।
[1]ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ (ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ) ਭਬਕ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਤੇ ਬੀਰ ਸੰਗੀ।
ਲਰੈਂ ਭਾਂਤਿ ਚੰਗੀ ॥੪੭॥
ਤਜੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ।
ਮਨੋ ਸਾਂਪ ਬੀਖੇ[1]।
[1]ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ।
ਬੰਦੂਕੈਂ ਜੁ ਫੂਕੈਂ[1]।
[1]ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਚੂਕੈਂ ਨਰੂਕੈਂ ॥੪੮॥
ਬਕੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੀ।

ਚਢਜੋ ਰੋਸ ਭਾਰੀ।
ਗਹੀ ਸ਼ੱਮਸ਼ੇਰੈਂ[1]।
[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਕੜੀਆਂ।
ਪੈਹੀਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰੈਂ[1] ॥ ੪੯ ॥
[1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਹਟੈਂ ਨਾਂਹਿ ਪਾਛੇ।
ਬਢੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਆਛੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਚਲਾਈ।
ਲਹੂ ਮੈਂ ਡੁਬਾਈ ॥ ੫੦ ॥
ਮਹਾਂ ਪਾਇ ਰੌਰਾ।
ਲਰਜੋ ਗੌਰ[1] ਗੌਰਾ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਹਨੂ ਅੰਗਦੰ ਕੇ।
ਸਮੰ ਭੀਮ ਬੰਕੇ[1] ॥ ੫੧ ॥
[1]ਹਨੂੰਮਾਨ, ਅੰਗਦ ਤੇ ਭੀਮਸੈਨ ਵਾਂਗ (ਬੰਕੇ) ਸੁੰਦਰ (ਲੜਿਆ)।
ਹਥਾ ਵੱਥ ਹੋਏ।
ਰਿਪੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਏ।
ਖਚਾ ਖੱਚ ਬਾਹੈਂ।
ਕਟੈਂ ਮੂੰਡ ਬਾਹੈਂ[1] ॥ ੫੨ ॥
[1]ਸਿਰ ਤੇ ਬਾਹਾਂ।
ਘਨੇ ਮਾਰ ਨੇਜੇ।
ਸੁ ਬੇਝੇ ਕਰੇਜੇ[1]।
[1]ਕਲੇਜੇ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।
ਮਚਜੋ ਜੰਗ ਭੀਮੰ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ।
ਨਚਜੋ ਕਾਲ ਧੀਮੰ[1] ॥ ੫੩ ॥
[1]ਧੀਰਜ ਨਾਲ।
ਗਿਰੇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ[1]।
[1]ਧੜ ਤੇ ਸਿਰ।
ਪਰੇ ਖੇਤ ਝੁੰਡੰ[1]।
[1]ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਢੇਰ (ਲੱਗੇ) ਪਏ ਹਨ।
ਗੁਲੇ ਰੰਗ ਲਾਲੰ[1]।
[1]ਲਾਲਰੰਗਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ।
ਧਰਾ ਭੀ ਬਿਸਾਲੰ ॥ ੫੪ ॥
ਮਰੇ ਬੀਰ ਵਾਲੀ[1]।
[1]ਮਾਲਕ।
ਫਿਰੈਂ ਬਾਜ[1] ਖਾਲੀ।
[1]ਘੋੜੇ।
ਪਰੈ ਘਾਇਲੈਂ[1] ਜੋ।
[1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ।
ਰਰੈਂ ਹਾਇ ਲੈ ਸੋ[1] ॥ ੫੫ ॥
[1]ਉਹ ਲੈਅ (ਸੁਰ ਵਿੱਚ) ਹਾਇ ਹਾਇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਕਰਾਚੋਲ[1] ਬਾਹੈਂ।
[1]ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਅੱਧੋ ਅੱਧ ਲਾਹੈਂ।
ਧਰੀ ਮਾਰ ਗਾਢੀ।
ਬਢੈਂ ਬਾਢ ਬਾਢੀ[1] ॥ ੫੬ ॥
[1](ਜਿਵੇਂ) ਤਰਖਾਣ ਲੱਕੜਾਂ ਵੱਢਦੇ ਹਨ।
ਭਿੜੈਂ ਸਾਰ ਸਾਰੰ[1]।
[1]ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਘੜੈਂ ਜਜੋਂ ਠਠਜਾਰੰ।
ਪਰੀ ਹੂਰ ਜੇਤੀ।
ਬਰੀ ਸੂਰ ਤੇਤੀ ॥ ੫੭ ॥
ਬਕੈਂ ਮਾਸ ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਮਾਸ ਖਾਣੇ (ਜਾਨਵਰ) ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਛਕੈਂ ਮੋਦ ਧਾਰੀ।
ਨਚੈਂ ਕਾਲ ਕਾਲੀ।
ਮਚੈਂ[1] ਦੈਂ ਸੁ ਤਾਲੀ ॥੫੮॥ [1]ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ।
ਥਏ ਖੂੰਨ ਛੱਪ੍ਰੰ[1]। [1]ਛੱਪੜ।
ਪਿਯੈਂ ਪੂਰਿ ਖੱਪ੍ਰੰ[1]। [1](ਖੋਪਰੀਆਂ ਦੇ) ਖੱਪਰ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਛਕੇ ਹੀਨ ਚੋਟੀਂ[1]। [1]ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ (ਦਾ ਲਹੂ) ਪੀ ਕੇ।
ਭਈ ਚੰਡਿ ਮੋਟੀ ॥੫੯॥
ਅਈ ਭੂਤ ਬਾਲਾ[1]। [1]ਭੂਤਨੀਆਂ।
ਲਏ ਪੂਤ ਨਾਲਾ।
ਲਹੂ ਕੀ ਕਟੋਰੀ।
ਪਿਲਾਵੈਂ ਨ ਥੋਰੀ ॥੬੦॥
ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਮਾਣੀ[1]। [1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ।
ਪਿਖੈਂ ਜੰਗ ਘਾਣੀ[1]। [1]ਘਮਸਾਣ ਦਾ ਜੰਗ।
ਰਰੈਂ ਧੰਨ ਗੌਰਾ।
ਕਰੈ ਕੰਮ ਗੌਰਾ[1] ॥੬੧॥ [1]ਭਾਰਾ, ਵੱਡਾ।
ਭਯੋ ਆ ਸਹਾਈ।
ਹਮੈਂ ਲਿਯ ਬਚਾਈ।
ਚਲੈਂ ਜੌ ਬੰਦੂਕੈਂ।
ਉਭੈ ਓਰ ਹੂੰ ਕੈਂ[1] ॥੬੨॥ [1]ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਤਰਫਾਂ ਦੀਆਂ।
ਉਠੈਂ ਜੌ ਭੜਾਕੇ।
ਬਿਜੰ ਜਯੋਂ ਕੜਾਕੇ[1]। [1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਕੜਕ ਕੇ।
ਜਿਵੈਂ ਭਾੜਿ[1] ਦਾਨੇ। [1]ਭੱਠ ਵਿੱਚ।
ਭੁਜੈ ਹੈਂ ਕਿਤਾਨੇ[1] ॥੬੩॥ [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਇਤੈ ਹੀ ਚਿਤੈ ਕੈ[1]। [1]ਏਸ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ।
ਕਹੈਂ, ਜੰਗ ਗੌਰਾ।
ਲਰੈ ਨਾਹਿ ਹੌਰਾ[1] ॥੬੪॥ [1]ਹੌਲਾ ਭਾਵ ਥੋੜਾ।
ਬਹੀਰੈਂ ਬਚੈ ਹੈ।
ਰਣੰ ਜੀਤ ਐ ਹੈ।
ਇਤੈ ਜੰਗ ਗੌਰੇ।
ਕਰਯੋ ਭੂਰ ਤੌਰੇ[1] ॥੬੫॥ [1]ਬਹੁਤ (ਚੰਗੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਹਤੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਭਾਰੇ।
ਮਰੇ ਸੋ ਅਪਾਰੇ।
ਚਢੀ ਲੁੱਥ ਪੁਥੰ[1]। [1]ਲੋਥ ਤੇ ਲੋਥ ਚੜ੍ਹ ਗਈ।
ਮਢੀ ਜੁੱਥ ਗੁੱਥੰ[1] ॥੬੬॥ [1](ਜੁੱਥ) ਸਾਰੀਆਂ (ਲੋਥਾਂ) ਗੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਪਰੀ ਰੈਨ ਆਈ।

ਅਥਯੋ ਦਯੋਸ ਰਾਈ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਆ।
ਚਮੂੰ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਕੇਰੀ[1]। — [1]ਵੈਰੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ।
ਥਿਰੀ ਜਾਇ ਡੇਰੀਂ[1] ॥ ੬੭ ॥ — [1]ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਖਰੀ[1] ਪੱਛਤਾਵੇ। — [1](ਫੌਜ) ਖੜੀ।
ਪਰੀ ਲੇਤ ਹਾਵੇ[1]। — [1]ਹਾਹੁਕੇ।
ਲੁਟਯੋ ਨਾ ਸਮਾਨੰ[1]। — [1](ਅਸਾਂ) ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਨ ਲੁੱਟਿਆ।
ਮਰੇ ਨਾਹਕਾਨੰ[1] ॥ ੬੮ ॥ — [1]ਬਿਅਰਥ ਹੀ ਮਰ ਗਏ।
ਇਤੈ ਲੈ ਬਹੀਰੈਂ।
ਚਲਯੋ ਗੌਰ[1] ਧੀਰੈਂ। — [1]ਭਾਈ ਗੌਰਾ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਠਾਏ।
ਅਗਯੋਂ ਸੂਰ ਆਏ ॥ ੬੯ ॥
ਗਏ ਲੈ ਬਹੀਰੈਂ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁ ਤੀਰੈਂ।
ਥਿਰਯੋ ਦੂਰ ਗੌਰਾ।
ਨਿਤੈ ਕੇ ਸੁ ਤੌਰਾ[1] ॥ ੭੦ ॥ — [1]ਨਿੱਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਾਈ।
ਜਬੈ ਮਾਤ ਗਾਈ[1]। — [1]ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।
ਹਮੈਂ ਆਇ ਘੇਰਾ।
ਤੁਰਕੈਂ ਜੌ ਬਧੇਰਾ ॥ ੭੧ ॥
ਹੁਤੋ ਜੌ ਨ ਗੌਰਾ।
ਹੁਤੀ ਆਜ ਚੌਰਾ[1]। — [1]ਚੌੜ, ਤਬਾਹੀ।
ਧਨੰ ਲੂਟ ਲੇਤੇ।
ਸਬੈਂ ਕੂਟ ਦੇਤੇ ॥ ੭੨ ॥
ਤੁਮੈ ਲਾਜ ਜਾਤੀ।
ਹਮੈਂ ਹੋਤ ਹਾਤੀ[1]। — [1]ਮੌਤ। (ਅ) ਹੱਤਕ।
ਇਤੇ ਮਾਂਹਿ ਗੌਰਾ।
ਪ੍ਰਗਯੋ[1] ਆਨ ਦੌਰਾ ॥ ੭੩ ॥ — [1]ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।
ਪਰਯੋ ਜਯੋਂ ਬਘਜਾੜੈਂ।
ਅਰਯੋ ਲੈ ਬਿਰਾੜੈਂ।
ਚਮੂੰ ਕੋ ਹਟਾਯੋ।
ਹਮੂੰ ਕੋ ਛੁਡਾਯੋ ॥ ੭੪ ॥
ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਚਾਯੋ।
ਹਮੈਂ ਭੀ ਲਿਆਯੋ।
ਜਿਤੋ ਥਾ ਸਮਾਨੰ।
ਨਹੀ ਦੀਨ ਜਾਨੰ ॥ ੭੫ ॥
ਇਸੋ ਸਿੱਖ ਕੋਈ।

ਨਹੀ ਔਰ ਹੋਈ।
ਜਿਮੈਂ ਮਾਤ ਗਾਈ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਈ ॥ ੭੬ ॥
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਤਾਤਕਾਰੀ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਲਯੋ ਬੋਲ ਗੌਰਾ[1]। [1]ਗੌਰੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।
ਦਯੋ ਪਯਾਰ ਗੌਰਾ[1] ॥ ੭੭ ॥ [1]ਬਹੁਤਾ।
ਜਿਤੇ ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਨੇ।
ਹੁਤੇ, ਥੇ ਸੁ ਪੀਨੇ[1]। [1]ਵੱਡੇ, ਕਰੜੇ।
ਸਬੈ ਹੈਂ ਨਿਵਾਰੇ।
ਬਰੰਦੈ ਉਦਾਰੇ[1] ॥ ੭੮ ॥ [1]ਚੰਗੇ ਵਰ ਦੇ ਕੇ।
ਰਿਧੰ ਸਿੱਧ ਸਾਰੀ।
ਦਈ ਤਾਂਹਿ ਭਾਰੀ।
ਨਿਜੰ ਗਯਾਨ ਦੀਨੋ।
ਭਵੰ ਬੰਧ ਛੀਨੋ[1] ॥ ੭੯ ॥ [1]ਸੰਸਾਰ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ।
ਜਿਤੇ ਸੰਗ ਤਾਂ ਕੇ।
ਥੇ ਬਿਰਾੜ ਬਾਂਕੇ।
ਸਬੀ ਕੋ ਬੁਲੈ ਕੈ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੀਠ ਕੈ ਕੈ[1] ॥ ੮੦ ॥ [1]ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਕੇ।
ਮਨੰ ਇੱਛ ਪੀਨੇ[1]। [1]ਭਾਰੇ, ਵੱਡੇ।
ਫਲੰ ਚਾਰ ਦੀਨੇ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਭਾਰੇ।
ਸਬੀ ਕੋ ਉਢਾਰੇ[1] ॥ ੮੧ ॥ [1]ਪਹਿਨਾਏ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਗੌਰੇ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ,
ਕਹਯੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ।
ਏਕ ਸਾਪ[1] ਮੁਹਿ ਰਹਿਨ ਦਿਹੁ, [1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਜੋ ਫਾਂਸੀ ਕਾ ਖਾਸ ॥ ੮੨ ॥
ਜੇ ਮੁਹਿ ਫਾਂਸੀ ਨਹਿ ਭਵੈ[1], [1]ਨ ਹੋਵੇਗੀ।
ਲੋਗ ਮਾਨ ਹੈਂ ਐਸ।
ਝੂਠੇ ਹੀ ਗੁਰੁ ਕਹੇ ਥੇ,
ਸਾਪ ਹਟਾਏ ਤੈਸ ॥ ੮੩ ॥
ਸਾਪ ਆਪ ਦੈ ਅਧਿਕ ਮੁਹਿ,
ਬਖਸ਼ ਦਏ ਹ੍ਵੈ ਦਯਾਲ।
ਜਾਨੇ ਜੈ ਹੈਂ ਸਾਚ ਸਬਿ,
ਜਬਿ ਮਮ ਹ੍ਵੈ ਇਮ ਕਾਲ ॥ ੮੪ ॥

ਤਥਾਮਸਤੁ[1] ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਮਨਜੋ,
ਭਯੋ ਤੈਸ ਹੀ ਨੀਕ।
ਫਾਂਸੀ ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਦਯੋ,
ਗੌਰੇ ਕੋ ਫਿਰ ਠੀਕ ॥੮੫॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ,
ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ।
ਕਿਯ ਸਿਤਕਾਰ ਉਦਾਰ ਬਹੁ,
ਧੀਰ ਮੱਲ ਮੁਦ ਧਾਰ ॥੮੬॥
ਅਨ ਗਨ ਧਨ ਤਿਨ ਖਰਚ ਕਰਿ,
ਕਿਯ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਬਜਾਹਿ।
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਗੁਰੁ ਰਹੇ ਤਹਿੰ,
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਨਯੋ ਉਛਾਹਿ ॥੮੭॥

[1](ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚੌਪਈ:

ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਸਿੱਖ ਬ੍ਰਿੰਦਾ।
ਆਵਹਿਂ ਸੰਗ ਮਸੰਦਨਿ ਚਿੰਦਾ[1]।
ਦਰਸ ਪਰਸ ਪਗ ਹਰਸ ਬਢੈ ਕੈ[1]।
ਚਿਤ ਹਿਤ ਸੈਂ ਬਿਤ[1] ਭੇਟ ਚਢੈ ਕੈ ॥੮੮॥
ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਭਲ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪੈਹੈਂ।
ਕੀਰਤ ਬਿਸਤੀਰਤਿ[1] ਘਰ ਜੈਹੈਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਦੂਜ ਕੋ ਸੁਤ[1] ਮਰਜੋ।
ਆਨਿ ਤਾਂਹਿ ਗੁਰਿ ਦਰ ਪਰ ਧਰਜੋ ॥੮੯॥
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਹਿਤ ਗਰਜ਼[1] ਜਿਵਾਵਨ।
ਪੁਰਿ ਜਨ ਬਰਜਨ ਕਰਿ ਤਿਹ ਗਾਂਵਨ[1]।
ਫਰਜ਼ ਨ ਕੁਛ ਇਹੁ ਕਰਜ਼ ਨ ਗੁਰੁ ਕੋ[1]।
ਲਰਜ਼ਨ ਪਰ ਹੈ ਹਰਿ ਜਨ ਧੁਰ ਕੋ[1] ॥੯੦॥
ਦੰਪਤਿ ਕਹਿਂ ਸੰਪਤਿ ਸਹਿ ਮਰ ਹੈਂ[1]।
ਕਹਜੋ ਨ ਕਾਨਿ ਸੁ ਕਿੰਚਤ ਧਰ ਹੈਂ[1]।
ਆਖਰ ਮਿਲਿ ਸਿੱਖਨਿ ਬਹੁ ਜਾਈ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਈ[1] ॥੯੧॥
ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਸਬੀ ਕੋ।
ਪ੍ਰਾਨ ਬਦਲ[1] ਦਿਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਅਬੀ ਕੋ।
ਤਬਿ ਸਬਿ ਹੀ ਸੁਨਿ ਤੁਸ਼ਨ ਭਏ[1]।
ਦੇਨੇ ਪ੍ਰਾਨ ਆਨਿ ਜਬਿ ਪਏ ॥੯੨॥

[1]ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ।
[1]ਖੁਸ਼ੀ ਵਧਾ ਕੇ।
[1]ਧਨ।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਜਸ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।
[1]ਇੱਛਾ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਵਰਜਿਆ।
[1]ਇਹ ਕੁਝ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮੁਰਦਾ ਜਿਵਾਉਣਾ ਗੁਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
[1]ਹਰੀ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ (ਧੁਰ ਕੋ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ (ਲਰਜ਼ਨ) ਕਾਂਬਾ ਭਾਵ ਡਰ (ਪਰ ਹੈ) ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਲਗਦਾ ਹੈ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਅਸੀਂ) ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸਹਿਤ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।
[1](ਲੋਕਾਂ ਦੇ) ਕਹੇ (ਬਚਨਾਂ) ਨੂੰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਗਹੁ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ।
[1]ਕਹੀ।
[1]ਬਦਲੇ।
[1]ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।

ਭੂਸੁਰ ਹਿਤ ਦੂਸਰਿ ਬਿਰ[1] ਗੁਰੂ।	[1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਵਾਸਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ।
ਕਹਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਕੋਊ ਕੁਰੂ[1]।	[1]ਕਰੇਗਾ।
ਤੀਸਰ ਬੇਰ ਫੇਰ ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ।	
ਕਹਾ ਤੈਸ ਹੀ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1] ॥੯੩॥	[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਔਰ ਸਿੱਖ ਜਬਿ ਉਠਜੋ ਨ ਕੋਈ।	
ਭਗਤੂ ਸੁਤ ਜੀਵਨ ਥਾ ਜੋਈ।	
ਬਾਰਧਿ ਭਗਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰੁ ਸਾਰਦ[1]।	[1]ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ (ਭਾਈ ਜੀਵਣ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ) ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵੱਲ)।
ਦਏ ਉਡਾਇ ਪ੍ਰਾਨ ਸਮ ਪਾਰਦ[1] ॥੯੪॥	[1]ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ।
ਪਰ ਹਿਤ ਨਿਜ ਤਨ ਤ੍ਰਿਨ ਜਜੋਂ ਤਜਾ।	
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਜੈ ਜੈ ਭਜਾ[1]।	[1]ਕਹੀ, ਕੀਤੀ।
ਧਰ ਪਰ ਜਸ ਭਰਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ[1] ਗਯੋ।	[1]ਸੱਚ ਖੰਡ।
ਗੁਰ ਬਚ ਬਜਰਥ ਨ ਜਾਨੇ ਦਯੋ ॥੯੫॥	
ਜੀਵਣ ਇਤ ਨਿਜ ਜੀਵਣ ਜਬੈ।	
ਛੋਰਾ[1], ਛੋਰਾ ਦੂਜ ਜਿਯ ਤਬੈ[2]।	[1]ਛੱਡਿਆ। [2]ਤਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦਾ (ਛੋਰਾ) ਛੋਹਰਾ (ਪੁੱਤਰ) ਜਿਉਂ ਪਿਆ।
ਇਹ ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖਿ ਭਗਤੂ ਸੁਤ ਕੀ।	
ਅਚਰਜ ਹ੍ਵੈ ਸਬਿ ਹੀ ਨੈ ਨੁਤ ਕੀ[1] ॥੯੬॥	[1]ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ।
ਕੀਰਤਿ ਜੌਨ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ[1]।	[1]ਕੀਰਤੀ ਰੂਪ ਚਾਨਣੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
ਮਨੋ ਮਾਲਤੀ ਖਿਲੀ ਸੁਵਾਸੀ[1]।	[1]ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ।
ਜਾਂ ਕੋ ਸੁਜਸ ਰਹੈ ਜਗ ਮਾਂਹੀਂ।	
ਸੋ ਜਨ ਜੀਵਤ ਸਦਾ ਰਹਾਂਹੀਂ ॥੯੭॥	
ਅਹੋ[1] ਧੰਨਜ ਜੀਵਣ ਬੁਧਿ[2] ਕਹੋ।	[1]ਹੇ ਭਾਈ। [2]ਭਾਈ ਜੀਵਣ ਜੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ।
ਦੈ ਤਨ ਕਾਚ ਸਾਚ ਪਦ ਲਹੋ[1]।	[1]ਲੈ ਲਿਆ।
ਜਿਸ ਤਨ ਕੀ ਇਕ ਮਿਲਤ ਨ ਪਾਈ।	
ਸੋ ਦੈ ਮੁਕਤਿ ਅਮੋਲਕ ਪਾਈ ॥੯੮॥	
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪਿਖਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਕਰਨੀ।	
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਮਹਿਮਾ ਬਹੁ ਬਰਨੀ[1]।	[1]ਕਹੀ।
ਬੰਸ ਬਢੈ ਯਾਂ ਕੋ ਬਹੁ ਮਹੀ[1]।	[1]ਧਰਤੀ (ਉੱਪਰ)।
ਦੀਨੋ ਬਰ ਚੀਨੋ ਅਬਿ ਸਹੀ[1] ॥੯੯॥	[1]ਹੁਣ ਠੀਕ (ਹੋਇਆ) ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਦਿਜ ਅਨੰਦ ਭਾ ਨੰਦਨ[1] ਪਾਯੋ।	[1]ਪੁੱਤਰ।
ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਰਤ ਸਿਧਾਯੋ।	
ਲੋਗਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਸਿ[1] ਜਾਨਾ।	[1]ਰਾਮ ਚੰਦ ਰੂਪ।
ਕੀਨ ਕਾਮ ਉਨਿ ਸਾਮ[1] ਮਹਾਨਾ ॥੧੦੦॥	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਤ ਦੂਜਨ ਜਿਵਾਏ।	
ਤਜੋਂ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਦਿਖਰਾਏ।	
ਕੀਰਤਿ ਫੈਲੀ ਜਗਤਿ ਮਝਾਰੀ।	

ਚਾਂਦ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ[1] ਉਜਜਾਰੀ[2] ॥੧੦੧॥ — [1]ਵਰਗੀ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸਜਨ ਚਕੋਰਨਿ ਕੋ ਸੁਖਕਾਰੀ।
ਸਸ ਸਿਸਨਿ ਕੋ ਪੌਸਨ ਹਾਰੀ[1] ॥੧੦੨॥ — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਧੰਨਜ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੈਂ,
ਧੰਨਜ ਗੁਰੂ ਜਗ ਮਾਨ।
ਬਿਨੈ ਕਰਤ ਜੁਗ ਅੱਗ੍ਰ ਕਵਿ,
ਬਖਸ਼ੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ ॥੧੦੩॥
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ
ਬਸਿ ਰਸਿ[1] ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ[2]। — [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਵਸ ਕੇ। [2]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।
ਪੁਨ ਆਏ ਕੀਰਤ ਪੁਰੈਂ,
ਮਗਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਖ ਦੇਤ ॥੧੦੪॥

ਚੌਪਈ:
ਕੀਰਤ ਪੁਰੀ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਆਏ।
ਸੁਨਿ ਲੋਗਨ ਮਨਿ ਮੋਦ ਬਢਾਏ।
ਮੰਗਲ ਮਯ ਸਮਾਜ ਸਬਿ ਸਾਜੇ[1]। — [1]ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ।
ਨੌਬਤ ਘੁਰੀ[1] ਪੁਰੀ ਦਰਵਾਜੇ ॥੧੦੫॥ — [1]ਵੱਜੀ।
ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਗਰੀ ਛਿਰਕਾਈ[1]। — [1]ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕਾ ਕੀਤਾ।
ਤੌਰਨ ਮਾਲ[1] ਪਤਾਕ[2] ਝੁਲਾਈ। — [1]ਬੰਦਨ ਵਾਰ-ਮੰਗਲ ਸਮੇਂ ਫੁੱਲ, ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲਟਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [2]ਝੰਡੀਆਂ।
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਅਤਿ ਸੁਗੰਧਿ ਮਹਕਾਈ।
ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਤੇ ਬਾਦ[1] ਬਜਾਈ ॥੧੦੬॥ — [1]ਵਾਜੇ।
ਮਿਲੇ ਅੱਗ੍ਰ ਕਰਿ ਮੰਗਲਚਾਰੈਂ।
ਭੇਟ ਤਿਹਾਵਲ[1] ਦਏ ਅਪਾਰੈਂ। — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਕਰਤਿ ਆਰਤੀ ਆਰਤ ਹਰ ਕੀ[1]। — [1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੀ।
ਪੁਸ਼ਪ[1] ਚਢਾਇਂ ਗਾਇਂ ਗੁਨ ਵਰ[2] ਕੀ ॥੧੦੭॥ — [1]ਫੁੱਲ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਧ ਦਰਵਾਰੈਂ।
ਦੇਵਨ ਯੁਤ ਸੁਰਪਤਿ ਜਨੁ ਭਾਰੈਂ।
ਬਰਤਜੋ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਬਹੁ ਸਬਿ ਕੋ।
ਨਿਰਖੈਂ ਸਿੱਖ ਕੋਕ ਜਨ ਰਵਿ ਕੋ[1] ॥੧੦੮॥ — [1]ਜਾਣੋ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਚਕਵੇ (ਗੁਰੂ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੂਰਜ ਮੱਲਾਦਿਕ ਸਭਿ ਮਿਲੇ।
ਗੁਰੁ ਸਿਤਕਾਰੇ ਆਨੰਦ ਭਿਲੇ[1]। — [1]ਮਿਲ ਕੇ।
ਪੁਨ ਅੰਤਹਿ-ਪੁਰ ਮੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਗਏ। — [1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸੁ ਦਏ[1] ॥੧੦੯॥ — [1]ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਕੌਤਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਅਨੰਦ ਦਿੱਤੇ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਦ ਮੈਂ ਲਏ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਦੁਲਰਾਵਤ ਭਏ[1]। — [1]ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ।
ਮਨੋ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸਹਿ ਜਿਸ਼ਨ[1] ਸੁਹਾਏ। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਸਣੇ।

ਸਬਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਉਦਾਰ ਦਿਖਾਏ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਬਾਸੇ।
ਨਿਜ ਜਨ ਪੁਰ ਜਨ ਸੁਖਦ ਹੁਲਾਸੇ[1] ॥੧੧੧॥
[1]ਸੁਖ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪੈ[1],
[1]ਪਲੰਘ ਉੱਪਰ।

ਪੌਢੇ ਥੇ[1] ਮੁਦ ਧਾਰ।
[1]ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨਿ,
ਕਰਤੇ ਅਏ ਉਦਾਰ ॥੧੧੨॥

*ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:

*ਇਸ ਥਾਂ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦ੍ਵੈਯੇ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਨ ੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ੧੬-੧੨ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਨ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ ਹਨ ਤੇ ੧੬-੧੫ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਤੇ ਅੰਤ ਗੁਰ ਲਘ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਸ੍ਵੈਯਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਇਸੇ ਲਈ ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਰਿਬਰਾਇ[1] ਗੁਰ ਸ਼ੀਘਰ,
[1]ਘਬਰਾਹਟ ਨਾਲ।

ਉਠੇ ਲਗੀ ਜਾਨੁ ਪਰ[1] ਚੋਟ।
[1]ਗੋਡੇ ਉੱਪਰ।

ਤਜਿ ਪਰਯੰਕ ਥਿਰੇ ਆਸਨ ਪਰ,
ਕੀਨੋ ਅਦਬ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਮੋਟ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ।

ਕਾਰਨ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਕਾ[1] ਸਿੱਖਨਿ,
[1]ਕਾਹਲੀ ਦਾ ਸਬੱਬ।

ਬੂਝੜੋ ਤਬਿ ਗੁਰ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
ਹਰਿ ਬਪੁ[1] ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬਾਨੀ,
[1]ਸਰੂਪ।

ਅਨਭੈ ਰੂਪ ਬੇਦ ਅਧਿਕਾਨ[1] ॥੧੧੩॥
[1]ਸੁਤੇ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ, ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ।

ਤਰਨੀ ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੋ ਤਰਨੀ[1],
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰਨ ਲਈ ਬੇੜੀ ਹੈ।

ਕਰਨੀ[1] ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਖਦ ਕਲਜਾਨ।
[1]ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਹਰਨੀ ਆਸੁਰਿ ਸੰਪਤਿ ਹਰਨੀ[1],
[1]ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਾ ਰੂਪ ਹਰਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਘਰਨੀ ਚਿਤ੍ਰੂੰਨਿ ਤਰਨੀ ਜਾਨ[1]।
[1](ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ) ਮੂਰਤਾਂ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਣੋ।

ਕਰਨੀ ਕੁਮਤਿ ਹੇਤ ਬਾਘਨਿ ਸੀ[1],
[1]ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਰੂਪ ਹਥਣੀ (ਦੇ ਮਾਰਨ) ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਦਾਵਾਗਨਿ ਸੀ ਜਗ ਬਨ ਹੇਤ[1]।
[1]ਜਗਤ ਰੂਪ ਜੰਗਲ (ਦੇ ਸਾੜਨ) ਵਾਸਤੇ ਡਉਂ ਅਗਨੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਬਾਰੀ ਸੁਮਤਿ ਹੇਤ ਵਰ ਵਾਰੀ[1],
[1]ਚੰਗੀ ਮਤਿ ਦੀ ਬਗੀਚੀ (ਨੂੰ ਖਿੜਾਉਣ) ਲਈ ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ ਹੈ।

ਕਜਾਰੀ ਸੰਪਤਿ ਭਗਤੀ ਖੇਤ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਖੇਤ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਹੈ।

ਪਾਪਨ ਸਲਭਨ ਖਾਪਨਿ ਸਾਪਨਿ[1]।
[1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਮੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੱਪਣੀ ਹੈ।

ਜਾਪਨ ਤਾਪਨ ਧ੍ਰਾਪਨਿ ਬਜਾਰਿ[1]।
[1]ਜਪਾਂ ਤਪਾਂ ਨੂੰ ਰਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਉਣ ਹੈ।

ਕਰਨੀ ਗਜਾਨ ਅਗਨਿ ਕੋ ਅਗਨੀ[1],
[1]ਗਿਆਨ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ (ਅਗਨੀ) ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਹਰਨੀ[1] ਪਾਠਕ ਕੇਰ ਬਿਕਾਰ।
[1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਧਰਨੀ[1] ਗੁਰੁ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਧਰਨੀ[2],
[1]ਧਾਰਨ ਲਈ। [2]ਧਰਤੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਦਰਨੀ ਅਘ ਬਨ ਕਰਨੀ ਜਾਨ[1]।
[1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਹਥਣੀ ਵਾਂਗ ਦਲਣ ਵਾਲੀ ਜਾਣੋ।

ਅਗਨੀ ਦੁਰਵਾਸਨ ਘਾਸਨ ਕੋ[1],
[1]ਖੋਟੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ ਅੱਗ ਰੂਪ ਹੈ।

ਜਨ ਮਨ ਬਨ ਕੋ ਮਲੈ ਸਮਾਂਨ[1] ॥੧੧੫॥
[1]ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਰੂਪ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਦਨ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਨਾਸੈਂ ਭਵ ਦੁਖ ਬਿਨ ਪ੍ਰਯਾਸੈਂ[1],
[1]ਜਤਨ।

ਦਾਸੈਂ ਨਿਜ ਸੁਖ ਖਾਸੈਂ ਦਾਇ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸੁਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਂਨੀ ਸੁਖਦ ਮਹਾਨੀ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਦਾਨੀ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਬਹੁ ਭਾਇ[1]।
[1]ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਜੇ ਹਮ ਅਦਬ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਯਾਂ ਕੋ,
ਤੌ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕੈਸ।
ਬਿਨ ਭੈ ਅਦਬ ਨ ਸ੍ਰੇਯ[1] ਦੇਯ ਯਹਿ,
[1]ਕਲਿਆਣ, ਮੁਕਤੀ।

ਯਾਤੈ ਰਾਖਹੁ ਭੈ ਸਬਿ ਏਸ ॥੧੧੬॥
ਕਰੈ ਨ ਭੈ ਜੋ ਗੁਰੁਬਾਨੀ ਕਾ,
ਸੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਕੋ ਪਜਾਰਾ ਨਾਹਿ।
ਜੋ ਭੈ ਕਰੈ ਤਰੈ ਭਵ ਸਾਗਰ,
ਫਰੈ ਨ ਜਮ ਲਰ ਡਰ ਧਰਿ ਤਾਂਹਿ[1]।
[1]ਤਿਸ ਦਾ ਡਰ ਧਾਰ ਕੇ ਜਮ ਉਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਫੜੇਗਾ।

ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਨੀ,
ਮਾਨੀ ਮਨ ਜਿਨ ਨਿਸਚੇ ਆਹਿ ॥੧੧੭॥
*ਚੌਪਈ:

*ਇਥੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੧੮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ 'ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਜੋਗ ਤਪ ਸਾਧਨ' ਤੋਂ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੬੫ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ 'ਗਈ ਬੀਤ ਪਰ ਜੀ ਨ, ਪਿਤਾ ਸਾਥ ਅਰਜੀ ਨ, ਧਨ' ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਲੋਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਭਾਈ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸਾਰੀ ਤੇ ਕੁਛ ਕਾਪੀ ਨਵੀਨ ਰਚੀ ਭਾਈ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ' ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਰਚਨਾ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੦੧ ਤੋਂ ੪੦੪ ਤੱਕ ਚਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ: ੧. ਇਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੧੭, ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਪੰਨਾ ੪੦੦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ 'ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ' ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ੪੦੧ ਪੰਨੇ ਤੇ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਆਖੇਪਕਾਰ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਛੰਦ ਮੇਲਣਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਐਉਂ ਇਸ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂਰਹਿ ਗਈਆਂ। ੨. ਪੰਨਾ ੪੦੧ ਤੇ ਚੌਪਈ ਛੰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਛੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਉੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ੧੧੮ ਅੰਕ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ 'ਚੌਪਈ' ਸ਼ਬਦ ਅਸਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ੩. ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਛਾਪਾ ਵੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਰਚਿਤ ਰਚਨਾ ਵਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਛਾਪੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਅਕੱਟ ਸਬੂਤ ਹੈ। ੪. ਪੰਨਾ ੪੦੦ ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਦਾ ਨੰ: ੧੩ਵਾਂ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ੪੦੫ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਛੰਦ ਨੰ. ੪ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪਿਛਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖੇਪ ਹੋਏ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ੫. ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਛੰਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਛੰਦ ਦਾ ਅੰਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਲਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ੬. ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੩੯੩ ਤੇ ਜੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨੰ:

੩੨ ਹੈ। ਅਗੋਂ ੩੩ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਸਦਿਆਂ ਕਵਿ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। "ਜੈਹੈਂ ਜਿਮ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਗੌਰੇ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈਂਹਿਂ। ਗੁਰਤਾ ਦੈ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ ਆਪ ਲੋਕ ਨਿਜ ਜੈਂਹਿ। ਇਤਕ ਗਾਥ ਬਰਨਨ ਭਵੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਪਤਮ ਕੇਰ। ਇਸ ਅੱਧਜਾਇ ਮੈਂ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਸਬਿ ਸਿਖ ਸਜਨ ਦਲੇਰ।" ਪਰ ਜਦ ਇਸ ੩੩ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਸਮੇਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੪੨੭ ਪੰਨੇ ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ "ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ.... ਅਸਟਮ ਗੁਰ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਾਪਤੰ ਨਾਮ ਚੌਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੩੪॥" ਹੁਣ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ੩੩ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਗੋਂ ੩੪ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ੭. ਕਵਿ ਜੀ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ਅਤੇ ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਅਗੋਂ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੰਮਤ ਥਿੱਤ ਤੇ ਵਾਰ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਆਏ ਹਨ ਅਗੋਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਇਸ ਕਵਿ ਨੇਮ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ੮. ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਆਖੇਪਕਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ, ਤੋਲ, ਬਹਰ, ਤੁਕਾਂਤ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀਆ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਅਲੰਕਾਰ ਆਦਿ ਕਾਵਿ ਗੁਣਾ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸਗੋਂ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਇਹ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਰਚਨਾ ਜੋ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪਿਛੇ ਪੈਰ ਟੂਕਾਂ 'ਚ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤੇ ਅਗੋਂ ਦੱਸਦੇ ਚਲਾਂਗੇ।

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਜੋਗ ਜਪੁ ਸਾਧਨ।
ਅਨਿਕ ਤਪੱਸਿਆ ਮਨੈ ਅਰਾਧਨ[1]।
ਜੋ ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਕੈ ਭੈ ਬਾਣੀ।
ਸੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਮਰੇ ਮਨ ਭਾਣੀ ॥੧੧੮॥
ਜਬਿ ਉਪਦੇਸ ਗੁਰਾਂ ਤੇ ਸੁਣਿਓ।
ਸ਼ਬਦ ਮਹਾਤਮ ਮਨ ਮੈਂ ਗੁਣਿਓ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ।
ਗੁਰੂ ਅੱਗਰ ਹੈ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ[1] ॥੧੧੯॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਵਰ ਦੀਜੈ ਸੁਆਮੀ।
ਬਾਣੀ ਰਟੈਂ[1] ਸੁ ਅੰਤਰਿਯਾਮੀ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਹ ਧਾਰ ਬਹਿ ਬਾਂਕੀ[1]।
ਮੁਕਤਿ ਸਰੂਪੀ ਬਿਚਰੈ ਕਾਂਕੀ[1] ॥੧੨੦॥
ਪੁਨ ਦੀ ਜੈ ਮਹਿਮਾ ਇਹ ਕੇਰੀ[1]।
ਬਿਧਨਾ ਕਰਮਨਿ ਕਾਟੋ ਬੇਰੀ[1]।
ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਚੰਦਨ ਸਮ ਜਾਨੋਂ[1]।

[1]ਮਨ ਦੀਆਂ ਅਰਾਧਨਾ (ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ)।

[1]ਬਚਨ ਕਿਹਾ।

[1]ਉਚਾਰਨ ਕਰੀਏ।

[1]ਸੁੰਦਰ ਧਾਰਾ ਵਗ ਪਵੇ।

[1]ਸਾਡਾ ਮਨ ਮੁਕਤਿ ਸਰੂਪ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ) (ਕਾਂਕੀ) ਕਾਂਖੀ (ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ) ਹੋਕੇ ਵਿਚਰੇ।

[1]ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੀ।

[1](ਬਿਧਨਾ) ਬਿਧਾਤਾ ਦੇ (ਲਿਖੇ) ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਕੱਟ ਦਿਉ।

[1]ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏਂ।

ਸੀਤਲ ਰਿਦੈ ਤਾਪ ਤ੍ਰੈ ਹਾਨੋਂ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਹਿਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ (ਅਸੀਂ) ਨਾਸ ਕਰ ਲਈਏ।

ਦੋਹਰਾ:

ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਏ,
ਬਰ ਦੀਨੋਂ ਇਹ ਭਾਇ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਗੁਰੁਮਤਿ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ,
ਨਿਭੈ ਸਦਾ ਸਮਦਾਇ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਚੌਪਈ:

ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ।
ਗਵਨਤਿ ਜਾਤੇ ਚੜੇ ਉਤੰਗ[1]। — [1]ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਉੱਚੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ।
ਊਚੇ ਪਰਬਤ ਸਿਖਰ ਖਲੋਏ।
ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ ਮਗ[1] ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਏ[2] ॥੧੨੩॥ — [1]ਰਸਤੇ। [2]ਤੱਕੇ।
ਸਿੱਖਨਿ ਮਨਿ ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਆਯੋ।
ਬਿਟਪ[1] ਨਾ ਜਲ ਗੁਰੁ ਕਹਾ ਲੁਭਾਯੋ। — [1]ਬ੍ਰਿੱਛ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਪੂਛੀ ਗਾਥ।
ਹਮ ਅਲਪੱਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਥ ॥੧੨੪॥
ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਉਦਜਾਨ[1] ਖਲੋਏ। — [1]ਉਜਾੜ ਵਿੱਚ।
ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਸ੍ਰਮਤਿ ਅਤਿ ਹੋਏ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਥੱਕੇ ਹੋਏ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ।
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਨ ਤੁਮ ਅਤਿ ਸੁਖਦਾਈ ॥੧੨੫॥
ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੇ ਤਾਰਨ ਹਾਰੋ।
ਕਲ ਕੇ ਦੋਖ ਨਿਵਾਰਨ ਵਾਰੋ[1]। — [1]ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ)।
ਗੂਢ ਗਿਰਾ[1] ਤੁਮ ਬੂਝਨ ਕਰੀ। — [1]ਗੁਪਤ ਬਾਣੀ।
ਭਵ[1] ਤਾਰਨ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਤਰੀ[2] ॥੧੨੬॥ — [1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ)। [2]ਬੇੜੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਏ,
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ ਕੇ ਬੈਨ।
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਿਤ ਭੇ,
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਗਤਿ ਦੈਨ ॥੧੨੭॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪੁਹਮੀ[1] ਜਾ ਪੁਕਾਰੀ ਚਤੁਰਾਨਨ[2] ਅਗਾਰੀ, — [1]ਧਰਤੀ। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਮੋ ਪੈ ਭਯੋ ਬੋਝ ਭਾਰੀ ਰਾਖ ਲੀਜੈ ਮੋ ਅਨਾਥ ਕੋ।
ਕਪਟਿ, ਕਠੋਰ, ਹਿੰਸਕਾਰ[1], ਮਗ ਚੋਰ[2], ਪੁਨ; — [1](ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਰਾਹ ਮਾਰ।
ਲੰਪਟ[1] ਬਟੋਰ ਜੋਰ ਕਰਤਿ ਕੁਪਾਥ ਕੋ[2]। — [1]ਵਿਭਚਾਰੀ। [2]ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ) ਖੋਟੇ ਰਸਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ।
ਬਿਧਨਾਂ[1] ਸੁਨਾਯੋ ਅਵਤਾਰ ਧਰਮ ਆਯੋ ਹਰੀ; — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦੇਵ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਸਨਾਥ ਕੋ[1]। — [1]ਸਫਲ ਭਾਵ ਮੁਕਤਿ ਕਰਨ ਨੂੰ।
ਸੰਕਟ ਹਰਨਹਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਧਾਰ,

ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਪਧਾਰ[1] ਜਸ ਫੈਲਿਜੋ ਗੁਰੂ ਗਾਥ ਕੋ ॥੧੨੮॥ — [1](ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਜਾ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਭੇ ਅਵਤਾਰ ਪਾਪ ਗਨ ਹਾਨਕ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਤਿਨੋਂ ਪਖੰਡੀ ਮਤ ਕਰਿ ਚੂਰਨ[1]। — [1]ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ।
ਭਰਾ ਜਹਾਜ ਨਾਮ ਦੈ ਤੂਰਨ[1] ॥੧੨੯॥ — [1]ਛੇਤੀ।
ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਲੀਨ ਚੜ੍ਹਾਈ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸਿਖਾਈ।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪਾਛੈ।
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਸਿੰਧੁ ਕੇ[1] ਕਾਛੇ[2] ॥੧੩੦॥ — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਦੇ (ਅੰਦਰ)। [2]ਸੁੰਦਰ (ਜਹਾਜ਼)।
ਭ੍ਰਮਤ[1] ਭਾਰ ਸੈਂ ਫੂਟਤ ਭਯੋ। — [1]ਫਿਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ।
ਟੂਕ ਟੂਕ ਹ੍ਵੈ ਬਿਥਰ[1] ਸੁ ਗਯੋ। — [1]ਖਿੰਡ ਗਿਆ।
ਘਾਟ ਪਹੁੰਚਬੇ ਮਾਰਗ ਛੁਟਯੋ[1]। — [1]ਘਾਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।
ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਹ੍ਵੈ ਦੁਖੁ ਘੁਟਿਯੋ[1] ॥੧੩੧॥ — [1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਭਾਵ ਪਕੜ ਲਿਆ।
ਤਿਨ ਕੋ ਹਮ ਅਬਿ ਦੇਖਤ ਭਏ।
ਸਭਿ ਬੂਡੇ ਕੈ ਕਿਛੁ ਰਹਿ ਗਏ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਕੁਝ (ਬਚ) ਰਹੇ ਹਨ।
ਭੈ ਦਾਇਕ ਸੁਨ ਕੈ ਬਚ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਟੂਟਿਉ ਧੀਰਜ ਸੰਗਤਿ ਉਰ ਕਾ ॥੧੩੨॥
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਸੰਗਤਿ ਬੂਝਿਓ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦੇਵ ਨਾ ਹਮ ਕਿਛੁ ਸੁਝਿਓ।
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਹਮ ਕੋ ਸਮਝਾਵੋ।
ਹਮਰੇ ਮਨ ਕਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾਵੋ ॥੧੩੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਏ,
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ ਕੈ ਬੈਨ।
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਿਤ ਭੇ,
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਗਤਿ ਦੈਨ ॥੧੩੪॥
ਕੁਛ ਥੋਰੇ ਹੂੰ ਕਾਲ ਤੇ,
ਮਤ ਪਖੰਡ ਅਤਿ ਫੈਲ[1]। — [1]ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪਰੇ ਸਿੱਖ ਭ੍ਰਮਿ ਜਾਲ ਮੈਂ,
ਗਈ ਛੂਟ ਗੁਰ ਗੈਲ[1] ॥੧੩੫॥ — [1]ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਚੌਪਈ:

ਸੋ ਦੇਖਤਿ ਚੜ੍ਹਿ ਸੈਲਿ ਉਤੰਕਾ[1]। — [1]ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਤੇ। (ਉਤੰਗਾ-ਉੱਚਾ)।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਮਿਟੈ ਕਲੰਕਾ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਬਿਨਤਿ ਸੁਨ ਲੀਜੈ।
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੰਸਾ ਛੀਜੈ[1] ॥੧੩੬॥ — [1]ਨਾਸ ਹੋਵੇ।

ਯਹਿ ਜਹਾਜ ਫਿਰਿ ਮਿਲੈਂ ਕੇ ਨਹੀਂ।
ਜੁਦਾ ਰਹੈਂ ਕਿ ਮਿਲ ਹੈਂ ਕਹੀਂ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲਾਜ।
ਸਦਾ ਕਰਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਕਾਜ ॥੧੩੭॥
ਹੇ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਹੋ ਸਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ।
ਕੀਰਨ ਤੇ[1] ਗੁਰੁ ਕਰਤਿ ਨਰਿੰਦ[2]। — [1]ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੋਂ। [2]ਰਾਜੇ।
ਹ੍ਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਰੁ ਤਬੈ ਉਚਾਰਾ।
ਸਿੱਖਨਿ ਮਨਿ ਸੰਦੇਹਿ[1] ਨਿਵਾਰਾ ॥੧੩੮॥ — [1]ਸੰਸਾ।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਮਤਿ ਕਿਨ ਕੀ[1] ਭਰਮੈ। — [1]ਕਈਆਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਦੀ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਸੰਦ ਮਾਨ ਕਰਿ ਘਰ ਮੈਂ[1]। — [1]ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਸੰਦ ਹੰਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।
ਮਾਯਾ ਲੋਭਿ ਜਾਇੰ ਬੌਰਾਇ[1]। — [1]ਸ਼ੁਦਾਈ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਿਜ ਕੋ ਗੁਰੁ ਕਹਾਇੰ ॥੧੩੯॥
ਬਿਗਰ ਜਾਇ ਸਭਿ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ।
ਕਪਟੀ ਗੁਰੂ ਬਨੈਂਗੇ ਭੇਖੀ।
ਜਬਿ ਹਮ ਦਸਮਾਂ ਜਾਮਾਂ ਪਹਿਰੋਂ।
ਲਿਓਂ ਨਿਕਾਰ ਸਿੰਧ ਕੀ ਲਹਿਰੋਂ ॥੧੪੦॥
ਪੁਨ ਬਟੋਰ[1] ਹਮ ਸੰਗਤ ਸਗਰੀ। — [1]ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਦੇਉਂ ਬਸਾਇ ਗੁਰੂ ਮਗ ਨਗਰੀ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੰਥ ਦੀ ਨਗਰੀ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ।
ਅਸੁਰ[1] ਜੀਤ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ। — [1]ਦੈਂਤਾਂ ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ।
ਝੂਲੇਂ ਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾ ॥੧੪੧॥
ਤੇਗ ਧਨੀ ਬਹੁ ਦੇਗ[1] ਚਲਾਵੈ। — [1]ਲੰਗਰ।
ਦੁਸ਼ਟ ਪਖੰਡੀ ਮਾਰ ਖਪਾਵੈ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਪੁਨ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
ਛਿਮਾ ਭੂਲ[1] ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਵੈ ॥੧੪੨॥ — [1]ਭੁੱਲ ਬਖ਼ਸ਼ਵਾ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ਕਹੈਂ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬੈਨਾ[1]। — [1]ਕੋਮਲ ਬਚਨ।
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਅਤਿ ਹਰਿਖੈਨਾ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਆਪ ਕੀ ਸਰਨਾ।
ਗੁਰੁ ਜਹਾਜ ਚੜ੍ਹ ਸਿੱਖਨਿ ਤਰਨਾਂ ॥੧੪੩॥
ਹਮ ਜੜ੍ਹ ਜੀਵ ਕਪਟ ਕੀ ਖਾਨੀ।
ਤੁਮ ਰੱਛਕ ਪ੍ਰਭ ਸਾਰਿੰਗ ਪਾਨੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹੋ।
ਇਹ ਕਲਿ ਕਾਲ ਕਠਿਨ ਅਤਿ ਘੋਰਾ।
ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭ ਉਬਰਨ ਮੋਰਾ[1] ॥੧੪੪॥ — [1]ਸਾਡਾ ਬਚਾਅ (ਹੋਵੇਗਾ)।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੈਂ ਸੁਨੋ ਸਭਿ ਸੰਗਤ।
ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਪੰਗਤ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਟੈ[1]। — [1]ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸਕਲ ਕਲੂਖਤ[1] ਕਟੈ ॥੧੪੫॥ — [1]ਪਾਪ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਬਾਣੀ ਗੁਰੁ ਬਰਨੀ[1]। [1]ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਚਾਰੀ ਹੈ।
ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੋ ਜਾਣੋ ਤਰਨੀ[1] ॥੧੪੬॥ [1]ਬੇੜੀ।
ਦੋਹਰਾ:
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ,
ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਸੁਖ ਦੀਨ।
ਨਿਜਿ ਸਰੀਰ ਕੋ ਅੰਤ ਲਖਿ[1], [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਤਜਨ ਚਿਤ ਕੀਨ[1] ॥੧੪੭॥ [1]ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਕੀਤੀ।
ਸਪਤਮ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਤਖਤ ਪੈ,
ਗੁਰੂ ਬਨਾਵਨ ਹੇਤ।
ਬਡ ਸੁਤ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਕੀਯੋ,
ਛੋਟੇ ਕੋ ਪਦ ਦੇਤ[1] ॥੧੪੮॥ [1]ਗੁਰਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇਣਾ (ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ)।
ਬਡੋ ਨਿਲਾਇਕ ਜਾਨ ਕੈ,
ਦੀਯੋ ਤਜਾਗ ਗੁਰਦੇਵ।
ਬੇਦੀ ਭੱਲੇ ਤੇਹਣ ਜੋ,
ਸੋਢੀ ਅਏ ਅਮੇਵ[1] ॥੧੪੯॥ [1]ਬਹੁਤੇ।
ਚੌਪਈ:
ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਕੇ ਬੁਲਵਾਏ।
ਸੁਭਟ ਸੂਰਮੇ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ।
ਚਾਰੋ ਦਿਸ ਮੈਂ ਸੰਗਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਮੱਧ ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਵ ਸੱਕ੍ਰ ਮਨਿੰਦ[1] ॥੧੫੦॥ [1]ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਦੋਹਰਾ:
ਹੁਕਮ ਲਿਖਯੋ ਸਭਿ ਸੰਗਤੀ,
ਔਰ ਮਸੰਦਨਿ ਓਰ[1]। [1]ਤਰਫ਼।
ਮਗ ਮੈਂ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈਓ
ਨਹਿੰ ਦੇਖੋ ਨਿਸ ਭੋਰ[1] ॥੧੫੧॥ [1]ਰਾਤ ਦਿਨ।
ਚੌਪਈ:
ਪਸਚਮ ਪੂਰਬ ਉੱਤ੍ਰ ਦੱਖਨ।
ਹਲਕਾਰੇ ਉਠਿ ਤੁਰੇ ਬਿਚੱਛਨ[1]। [1]ਚਤੁਰ।
ਹੁਕਮ ਸੁਨਤਿ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਆਏ।
ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਲਜਾਏ ॥੧੫੨॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਮਾ ਦੇਖਿ ਮਾਸੰਦ।
ਦਰਸ ਕਰਾਵੈਂ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਿੰਦ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵੈਂ।
ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਵੈਂ ॥੧੫੩॥
ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਨੇ ਯਹਿ ਸੁਨ ਲੀਨੋਂ।
ਬਡੋ ਪੂਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਜਿ ਦੀਨੋਂ।
ਦੂਸਰ ਦਿਵਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ।

ਦੇਹ ਤਿਆਗਨ ਸਮਿਯੋਂ ਆਇ[1] ॥ ੧੫੪ ॥ — [1]ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਤਬਿੰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਫਲੁ[1] ਮੰਗਵਾਯੋ। — [1]ਨਲੇਰ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੱਧਿ[1] ਬਿਠਲਾਯੋ। — [1]ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਵ ਤਖ਼ਤ ਉੱਪਰ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਤੀਨ।
ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਨਾਰੀਅਰ ਦੀਨ ॥ ੧੫੫ ॥
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਮਸਤਕ ਟੇਕਿਓ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਪੁ ਸੁਤ ਕੋ ਭੇਟਿਓ[1]। — [1]ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ (ਜਾਣ ਕੇ) ਮਿਲੇ।
ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ ਉਚਾਰੀ।
ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਅਬਿ ਇਨਿ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥ ੧੫੬ ॥
ਸਰਬ ਉਪਾਇਨ[1] ਇਨਿ ਕੋ ਦੀਜੈ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਫਲ ਸਭਿ ਕੀਜੈ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਯਾਂ ਇਨ ਕੇ ਹੱਥ।
ਭੰਜਨ ਘੜਨ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ॥ ੧੫੭ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਵਾਕ ਸਕਲ ਮਾਸੰਦ।
ਦੇਤਿ ਉਪਾਇਨ ਬਹੁਤ ਬੁਲੰਦ।
ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਰੀ।
ਦੇਤਿ ਭੇਟ ਸਭਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ॥ ੧੫੮ ॥
ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਬਾਜਨੇ[1] ਬਾਜੈਂ। — [1]ਵਾਜੇ।
ਕਰੈਂ ਨਿਛਾਵਰੁ[1] ਆਰਤੀ ਸਾਜੈਂ[2]। — [1]ਵਾਰਨੇ। [2]ਸਜਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਚਮਰ ਚਾਰੁ[1] ਢੋਰਤ ਗੁਰੁ ਊਪਰ। — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਭਯੋ ਅਨੰਦ ਸਕਲ ਛਿਤ[1] ਊਪਰ ॥ ੧੫੯ ॥ — [1]ਧਰਤੀ।
ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗੀ ਗਾਵੈਂ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਅਰਦਾਸਾਂ ਪਾਵੈਂ।
ਭੂਸੁਰ[1] ਦਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ। — [1]ਬ੍ਰਾਹਮਣ।
ਲੈ ਲੈ ਜਾਵੈਂ ਗੁਰੈਂ ਜੁਹਾਰੈਂ[1] ॥ ੧੬੦ ॥ — [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਦਾਨ ਭਿੱਛਕਨ[1] ਕੋ ਦੀਯੋ, — [1]ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ।
ਰੰਕ[1] ਨ ਦੀਸਤ ਕੋਇ। — [1]ਕੰਗਾਲ।
ਅਨਗਨ ਧਨ ਸੋਂ ਸਭਿ ਭਰੇ,
ਪਾਯੋ ਜਾਚਯੋ ਜੋਇ ॥ ੧੬੧ ॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ,
ਇਕਰਸ ਧਰਿ ਨਿਜਿ ਧਿਆਨ।
ਜੋਤਿ ਸਮਰਪੀ ਅਸ਼ਟ ਗੁਰੁ[1], — [1]ਜੋਤਿ ਅਠਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ।
ਦੇਹਿ ਤਿਆਗੀ ਜਾਨ ॥ ੧੬੨ ॥
ਖਬਰ ਜਬੈ ਦਿੱਲੀ ਗਈ,
ਰਾਮਰਾਇ ਸੁੱਧ ਪਾਇ।

ਮਨੁ ਪਛੁਤਾਵਤ ਸਿਰਿ ਧੁਨੈ[1],
ਗਿਰਜੋ ਮੂਰਛਾ ਖਾਇ ॥ ੧੬੩ ॥

[1]ਸਿਰ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਝੂਰਦਾ ਹੈ।

ਕਬਿੱਤ:
ਸੁਨੀ ਰਾਮਰਾਇ ਪਿਤਾ ਗਏ ਹੈਂ ਸਮਾਇ,
ਗਾਦੀ ਦੀਨੀ ਛੋਟੇ ਭਾਇ[1] ਫਰਿਹਾਦ[2] ਕਰੀ ਧਾਇ ਕੈ।
ਪਿਤਾ ਜੋ ਹਮਾਰੋ ਸੋ ਤੋ ਭਾਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਹੁਤੋ,
ਬਾਤ ਸੁਨ ਪਾਈ ਸੁਰਲੋਕ ਬੈਠੇ ਜਾਇ ਕੈ।
ਐਸੋ ਕਾਮ ਕੀਨੋ ਹਮੈਂ ਪਿਤਾ ਛੋਡ ਦੀਨੋਂ,
ਗਾਦੀ ਤਿਲਕ ਜੋ ਦੀਨੋਂ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕੈ।
ਭਯੋ ਦੁਖ ਭਾਰੀ ਦੇਖੋ ਬਾਤ ਕੋ ਬਿਚਾਰੀ
ਬਡੋ ਪੂਤ ਅਧਕਾਰੀ[1] ਛੂਛ[2] ਰਹਜੋ ਹੋਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੈ[3] ॥ ੧੬੪ ॥

[1]ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ। [2]ਪੁਕਾਰ।

[1]ਹੱਕਦਾਰ। [2]ਖ਼ਾਲੀ। [3]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ।

ਗਈ ਬੀਤ ਪਰ ਜੀ ਨ, ਪਿਤਾ ਸਾਥ ਅਰਜੀ ਨ,
ਧਨ ਹੇਤ *ਲਰਜੀ, ਕੁਮਤਿ ਨਾਹਿੰ ਤਰਜੀ[1]।

[1](ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ) ਲੰਘ ਗਈ (ਗੱਲ) ਦਾ ਜੀਅ ਵਿੱਚ (ਝੁਰੇਵਾਂ) ਨ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਬੇਨਤੀ (ਕਰਕੇ ਮੇਲ) ਨਹੀਂ (ਕਰ ਸਕਿਆ), ਧਨ ਵਾਸਤੇ ਡੋਲਦਾ (ਫਿਰਦਾ) ਰਿਹਾ, ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਨ ਛੱਡੀ। *ਇਥੋਂ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਫਰਜੀ ਸਮਝ ਸ਼ਾਹਿ ਬਰਜੀ ਹ੍ਵੈ ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ,
ਜਾਂਹਿ ਗੁਰੁ ਹਰ ਜੀ ਗਏ ਹੈ ਗੁਰੁ ਕਰ ਜੀ[1]।

[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਤਿਸ (ਰਾਮਰਾਇ ਨੂੰ) ਵਰਜਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ (ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ) ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਗਏ ਹਨ (ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਗੇ)।

ਹਰਜੀ ਨੂੰ ਹੋਹੁ ਵਾਂਹਿ, ਧਰਿ ਜੀ ਮੈਂ ਧੀਰ,
ਯਾਹਿ ਫਰ ਜੀ ਕਰਾਰ, ਆਹਿ ਪੀਰ ਤੂੰ ਭੀ ਵਰ ਜੀ[1]।

[1]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੇ (ਕੰਮ ਵਿੱਚ) ਤੂੰ ਹਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਬਣ (ਆਪਣੇ) ਜੀਅ ਵਿੱਚ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਇਸ ਜੀਅ (ਦਿਲ) ਵਿੱਚ (ਕਰਾਰ) ਸਥਿਰਤਾ (ਟਿਕਾ) ਫੜ, ਤੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੀਰ ਜੀ ਹੈਂ।

ਕਰਜੀ ਨ ਸਿਖ ਦੇਂਹ, ਮਰਜੀ ਕੀ ਬਾਤ ਏਹ,
ਡਰ ਜੀਵ ਮਾਨੈਂ ਤੋਹਿ, ਪਰਜੀ ਨ ਘਰ ਜੀ[1] ॥ ੧੩੫ ॥

[1]ਸਿੱਖ ਤੇਰੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਨਹੀਂ (ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਭੇਟਾ) ਦੇਣ, ਇਹ (ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ) ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ (ਇਹ ਸਿੱਖ) ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਪਰਜਾ ਨਹੀਂ ਜੋ (ਜੀਵ) ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾ ਡਰ ਮੰਨਣਗੇ।

ਕਹਜੋ ਰਾਮਰਾਇ ਮੁਝੈ ਦੁਖ ਹੈ ਮਹਾਂਇ[1],
ਏਹੁ ਲੋਗ ਲੁੱਟ ਖਾਇੰ ਜੇਤੋ ਧਨ ਗੁਰੁ ਘਰਿ ਹੈ।
ਮਾਲਕ ਤੋ ਬਾਲਕ ਹੈ ਤਾਲਕ[1] ਨਰਾਖਤ ਹੈ,
ਜਾਲਕ ਸਿਖਾਲਕ ਨ ਖਾਲਕ ਤੈ ਡਰ ਹੈਂ[1]।
ਆਵਤ ਬਿਸਾਲ ਬਿੱਤ[1] ਦੇਸ ਦੇਸ ਹੂੰ ਤੈ ਨਿੱਤ,
ਲਾਖੋਂ ਹੀ ਮੁਰੀਦ ਚਿੱਤ ਲਾਇ ਸੇਵ ਕਰਿਹੈਂ।
ਜੇਤਕ ਕਮਾਈ ਸਾਤ ਪੀਢੀ ਕੀ ਉਡਾਈ ਜੈਹ,
ਮਾਈ ਨ ਸੰਭਾਰ ਸਾਕੈ ਭਾਈ ਲਘੁ ਤੁਰ ਹੈ[1] ॥ ੧੬੬ ॥

[1]ਬਹੁਤਾ।

[1](ਆਮਦਨ ਤੇ ਖ਼ਰਚ ਨਾਲ) ਸੰਬੰਧ।

[1]ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਭਾਵ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ।

[1]ਧਨ।

[1]ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਔਰ ਖੇਦ[1] ਇਕ ਮੁਝ ਕੋ ਭਾਰੀ। — [1]ਦੁੱਖ।
ਹਮਰੇ ਬਾਪ ਨ ਆਪ ਵਿਚਾਰੀ।
ਮਮ ਬਿਮਾਤ[1] ਕੇ ਬਸ ਮੈਂ ਹ੍ਵੈ ਕੈ। — [1]ਮਤ੍ਰੇਈ।
ਤਾਹੀਂ ਕੋ ਪੁਨ ਕਹ੍ਯੋ ਸੁਨੈ ਕੈ[1] ॥ ੧੬੭ ॥ — [1]ਕਿਹਾ ਸੁਣ ਕੇ।
ਲਘੁ ਬਾਲਕ ਕੋ ਗੁਰੁਤਾ ਦੀਨੀ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰ[1] ਇਵ ਮੁਹਿ ਖਬਰ ਨ ਕੀਨੀ। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ।
ਅਰ ਸਬ ਸਿਖੈਂ ਕਰੀ ਮਨਾਹੀ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਮਾਨਯੋ ਨਾਹੀ ॥ ੧੬੮ ॥
ਅਬਿ ਸਬਿ ਮੋਹਿ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਹੈਂ।
ਮੁਝ ਕੋ ਗੁਰੁ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਰਰ ਹੈ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਰ ਕੀ ਕਰਤਿ ਬਡਾਈ।
ਸੇਵ ਕਰਤਿ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਮਨ ਲਾਈ ॥ ੧੬੯ ॥
ਨੌਰੰਗ ਕਹਾ ਅਹਾ ਕੁਛ ਕਾਰਨ।
ਜਿਹ ਹਿਤ ਪਿਤ ਤੁਹਿ ਕੀਨ ਬਿਸਾਰਨ।
ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਲਾਇਕ ਸਬਿ ਭਾਂਤੀ।
ਤੁਮ ਕੌ ਕੀਨ ਉਨੈ ਬਖਯਾਤੀ ॥ ੧੭੦ ॥
ਫੇਰ ਲਵਾਰਸ[1] ਜੌ ਕਰਿ ਦੀਨਾ। — [1]ਬੇ ਮਾਲਕ।
ਕਾਰਨ ਹੈ ਕੁਛ ਇਸ ਮੈ ਪੀਨਾ[1]। — [1]ਭਾਰਾ, ਵੱਡਾ।
ਸੋ ਤੁਮ ਸਾਚ ਬਤੈਹੋਂ ਜਬ ਹੀ।
ਹ੍ਵੈ ਇਨਸਾਫ ਤੁਮਾਰਾ ਤਬ ਹੀ ॥ ੧੭੧ ॥
ਇਹ ਸੁਨਿ ਕਪਟੀ ਕਪਟ ਅਲਾਵਾ[1]। — [1]ਛਲੀਏ ਨੇ ਛਲ (ਅਲਾਵਾ) ਬਣਾ ਕੇ।
ਸਾਚ ਛਪਾਯੋ ਝੂਠ ਅਲਾਵਾ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਤਬਿ ਐਸ ਸੁਨਾਯੋ।
ਮੋ ਪਿਤ ਕੋ ਜਬਿ ਤੁਮੈ ਬੁਲਾਯੋ ॥ ੧੭੨ ॥
ਰਾਖੀ ਥੀ ਉਨਿ ਕਸਮ ਉਠਾਈ।
ਸਵਾ ਜਾਮ[1] ਦਿਨ ਚਢਤੇ ਤਾਈਂ। — [1]ਪਹਿਰ।
ਮੁਸਲਮੀਨ ਕੋ ਦਰਸੈਂ ਨਾਹੀਂ।
ਯਾਂ ਤੈ ਮੁਝ ਕੋ ਪਠਯੋ ਇਹਾਂ ਹੀਂ ॥ ੧੭੩ ॥
ਪੀਠ ਠੋਕ ਕਰਿ ਅਜ਼ਮਤ[1] ਪੂਰਨ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਵਿੱਚ।
ਦੈ ਬਰ ਤੁਮ ਢਿਗ ਭੇਜਯੋ ਤੂਰਨ[1]। — [1]ਛੇਤੀ।
ਆਗੇ ਜੋ ਕੁਛਰਾਵਰ[1] ਚਾਹਾ। — [1]ਆਪ ਨੇ।
ਸੋ ਮੈਂ ਅਜ਼ਮਤ ਦੈ ਨਿਰਬਾਹਾ ॥ ੧੭੪ ॥
ਕਰਾਮਾਤ ਜੋ ਬਹੁਤ ਦਿਖਾਈ।
ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਮਾਨੀ ਅਧਿਕ ਬੁਰਾਈ।
ਕੁਝ ਬਿਮਾਤ[1] ਹਮਰੀ ਸਿਖਰਾਏ। — [1]ਮਤ੍ਰੇਈ।
ਪਠਯੋ[1] ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇਸ ਭਾਏ ॥ ੧੭੫ ॥ — [1]ਭੇਜਿਆ।

ਤੂੰ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਲੁਟੈ ਹੈਂ।
ਯਾਂ ਤੈ ਹਮ ਤੁਹਿ ਤਜਾਗਨ ਕੈ ਹੈਂ[1]। [1]ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਤੂੰ ਬਨ ਗਯੋ।
ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਮੁਖ ਨਾਹਿ ਲਗਯੋ ॥੧੭੬॥
ਸੋ ਇਹੁ ਦੋਸ਼ ਨਹੀ ਕੁਛ ਮੇਰਾ।
ਹੈ ਬਦਨਾਮ ਨਾਮ ਬਡ ਤੇਰਾ।
ਜਯੋਂ ਕੋਊ ਪਸੁ ਕੋ ਹਟਕਾਰੈ[1]। [1]ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਗਾਰ ਖਸਮ ਕੇ ਨਾਮ ਉਚਾਰੈ ॥੧੭੭॥
ਇਹੁ ਫਲ ਤੁਮਰੀ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰਾ।
ਮਿਲਾ ਮੋਹਿ ਹੱਕ ਖੋਯੋ ਮੇਰਾ।
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਇਮ ਗਾਵਾ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਤੁਮ ਢਿਗ ਜੋ ਗੁਰੁ ਲਿਖਯੋ ਪਠਾਵਾ ॥੧੭੮॥
ਅਬਿ ਹੀ ਸੋ ਦਿਖਰਾਵੋ ਮੋਹੀ।
ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਸਹੀ ਜੇ ਹੋਹੀ।
ਤੌ ਲੈ ਦੈਹੋਂ ਤੁਹਿ ਗੁਰਜਾਈ* ॥੧੭੯॥ *ਅੰਕ ਨੰ. ੧੨੯ ਦੀਆਂ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤੁਕ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਕ ਖੋਜ ਤਲਬ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਰਾਇ ਪੁਨ ਗਾਈ।
ਵਹਿ ਵੀ ਉਨੈ ਲਯੋ ਚੁਰਵਾਈ।
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਤੁਮ ਅਜ਼ਮਤ ਲਾਈ।
ਲਿਹੁ ਮੰਗਵਾਇ ਪਦਮਨੀ ਨਜਾਈ[1] ॥੧੮੦॥ [1]ਵਾਂਙੂ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ ਜੋ ਮਨ ਚੈਹੌਂ।
ਔਰ ਠੌਹ ਤੈ ਸੋ ਮੰਗਵੈਹੌਂ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਪਰ ਮਮ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਚਲ ਹੈ।
ਮੁਝ ਸੈਂ ਉਨਿ ਮੈਂ ਦਹਿ ਗੁਨ[1] ਬਲ ਹੈ ॥੧੮੧॥ [1]ਦਸ ਗੁਣਾ।
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਤੁਮ ਪਤਾ ਬਤਾਵੋ।
ਸੰਗ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੈਂ ਨਿਕਲਾਵੋਂ।
ਪੁਨਾ ਬਹਾਨਾ ਇਨਿ ਇਹ ਕੀਨਾ।
ਸ਼ਾਇਤ ਫਾਰ ਗੁਰੂ ਹ੍ਵੈ ਦੀਨਾ[1] ॥੧੮੨॥ [1]ਸ਼ਾਇਦ (ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਾੜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।
ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਾ ਤੁਮ ਬਕਰੇ ਨਜਾਈ।
ਫਾਰਯੋ ਸਾਬਤ ਲੇਹੁ ਬਨਾਈ।
ਇਨੈ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਫਾੜਯੋ ਜੋਈ।
ਤਿਸ ਕੌ ਜੋੜ ਨ ਸਕ ਹੈ ਕੋਈ ॥੧੮੩॥
ਪੀਰ ਪਿਕੰਬਰ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰਾ।
ਮੇਟਿ ਸਕੈ ਨਹਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਾਰਾ।
ਨੌਰੰਗ ਕਹਾ ਭਯੋ ਇਨਸਾਫੈ।
ਅਬਿ ਹਮ ਕੌ ਤੁਮ ਕਰੀਓ ਮਾਫੈ ॥੧੮੪॥
ਨਿਜ ਜੁਬਾਨ ਸੈ ਤੁਮ ਹੀ ਕਹੀ।

ਗੁਰ ਕਾ ਕੀਨਾ ਮੁੜੈ ਨ ਕਹੀਂ।
ਪੈਗੰਬਰ ਅਵਤਾਰ ਜੁ ਡਰੈਂ।
ਜੇ ਇਹੁ ਪਾਨੀ ਗੁਰੁ ਕਾ ਭਰੈਂ ॥ ੧੮੫ ॥
ਤੌਂ ਹਮ ਤੁਮ ਕੌ ਕਿਮ ਗੁਰਜਾਈ।
ਸਕੈਂ ਦਿਲਾਇ ਜੁ ਗੁਰੂ ਹਟਾਈ।
ਤੁਮ ਭੀ ਤੋ ਹੋ ਅਜ਼ਮਤ ਵਾਲੀ[1]।
[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਮਾਲਕ।
ਸਿੱਖੀ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਅਪਨ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੧੮੬ ॥
ਜਬਿ ਜਵਾਬ ਯੌਂ ਸ਼ਹਿ ਤੈ ਪਾਯੋ।
ਮੈਝਰ ਨਾਮਾ[1] ਤਬੈ ਦਿਖਾਯੋ।
[1]ਮਹਜਰ ਨਾਮਹ- ਉਹ ਲਿਖਤ ਜਿਸ ਉਪਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤ ਹੋਣ।
ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ ਐਸ ਅਲਾਵਾ।
ਏਹੁ ਸ਼ਰੀਕ ਕਰਤਿ ਬਹਿਕਾਵਾ[1] ॥ ੧੮੭ ॥
[1]ਭਟਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁਤਾ ਤੈ ਜਵਾਬ ਜਬਿ ਮਿਲਜੋ।
ਚਾਲਾ ਔਰ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਜੋ।
ਹਜ਼ਰਤ ਆਪ ਜੋ ਹੁਕਮ ਅਲਾਵਾ।
ਸੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਮੈ ਦਿਢ ਭਾਵਾ[1] ॥ ੧੮੮ ॥
[1]ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।
ਮੁਝ ਕੋ ਨਾਹਿ ਕਾਹਿ ਪ੍ਰਵਾਹੂ।
ਸਿੱਖੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਦੇਸ ਮਮ ਪਾਹੂ।
ਅਰ ਰਾਵਰ ਸੋ ਮੇਲ ਭਲੇਰੈ।
ਦੇਤਿ ਵਸਤ ਸੁਠ[1] ਦਰਬ ਬਧੇਰੈ ॥ ੧੮੯ ॥
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਕਮੀ ਨ ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕੋਊ।
ਜੋ ਚਹੀਅਤ ਹੈ ਮਿਲ ਹੈ ਸੋਊ।
ਪੈ ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਨੈ ਚਿਤ ਦਹਜੋ[1]।
[1]ਸਾੜਿਆ ਹੈ।
ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ਬਡ ਮਰਤਬਾ[1] ਲਹਜੋ ॥ ੧੯੦ ॥
[1]ਦਰਜਾ, ਪਦਵੀ।
ਹੱਕਦਾਰ ਕੋ ਹੱਕ ਨਾ ਮਿਲਾ।
ਉਲਟਾ ਫੂਲ ਔਰ ਹੀ ਖਿਲਾ।
ਅਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਗੁਰਹਿ[1] ਬੁਲਾਵੋ।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਨੂੰ।
ਗਾਦੀ ਜੋਗ ਅਜੋਗ ਲਖਾਵੋ[1] ॥ ੧੯੧ ॥
[1]ਲਾਇਕ ਜਾਂ ਨਾਲਾਇਕ ਦਾ ਨਿਰਣਯ ਕਰੋ।
ਸੋ ਤੋ ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਪਰ ਥਿਤ ਹੈ।
ਮੁਝ ਤੇ ਸੌ ਗੁਨ ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਹੈ।
ਮੁਝ ਤੈ ਕਰਾਮਾਤ ਜਜੋਂ ਹੇਰੀ।
ਤਿਸ ਤੈ ਭੀ ਪੇਖਹੁ ਇਕ ਬੇਰੀ ॥ ੧੯੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮਰਾਇ ਮਤਸਰ[1] ਭਯੋ,
[1]ਈਰਖਾ।
ਜਰਜੋ ਲਾਗ[1] ਕੀ ਆਗ।
[1]ਦੁਸ਼ਮਣੀ।
ਕੀਨੋ ਚਹੈ ਕੁਕਾਜ ਬਡ,
ਰਹਜੋ ਕੋਪ ਮੈ ਪਾਗ[1] ॥ ੧੯੩ ॥
[1]ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਭਰ ਗਿਆ।

ਸੀਖ ਸਿਖੈ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ,
ਮਤ[1] ਠੀਕ ਠਹਿਰਾਹਿ। — [1]ਸਲਾਹ।
ਜੁੱਮਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ
ਲਜਾਵਨ ਹਿਤ ਕਿਯ ਸ਼ਾਹਿ ॥੧੯੪॥
ਚੌਪਈ:
ਜੈ ਪੁਰ ਪਤਿ ਜੈ ਸਿੰਘ* ਸਵਾਈ[1]। — [1]ਖਿਤਾਬ। *ਖੋਜੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਰਾਜਾ ਜਯ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅੰਬਰ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੧੬੬੬ ਈ: ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਪਰ ਰਾਜਾ ਜਯ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਯ ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾ ਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅੰਬਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਜਯ ਪੁਰ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਹ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਫ਼ੱਰੁਖ਼ਸੀਅਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਵਾਈ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੰਨ ੧੬੯੭ ਈ: ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ। ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੧੭੪੩ ਈ: ਵਿਚ ਹੋਇਆ।
ਨਿਜ ਦਿਵਾਨ[1] ਕੋ ਪਠਜੋ ਸਿਖਾਈ। — [1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਪਰ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੈ ਵਰ[1] ਹੈ ॥੧੯੫॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਬਾਲਕ ਬਪੁ[1] ਮਾਲਕ ਸਬਿ ਸ਼ਕਤੀ। — [1]ਸ਼ਰੀਰ, ਸਰੂਪ।
ਘਾਲਕ ਅਗਤਾ[1] ਪਾਲਕ ਭਗਤੀ। — [1]ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਸਾਲਕ[1] ਆਰਫ[2] ਚਾਲਕ ਜਗਤੀ[3]। — [1]ਖ਼ੁਦਾ ਦੋਸਤ। [2]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ। [3]ਜਗਤ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਤਾਲਕ ਰਖ ਹੈਂ ਖਾਲਕਿ ਸ਼ਕਤੀ[1] ॥੧੯੬॥ — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
ਸੈਫ ਜ਼ਬਾਨ[1] ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ। — [1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਜ਼ਬਾਨ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ।
ਕਲਪ ਤਰੂ ਸਮ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]। — [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮੈ ਕੀਰਤਿ ਪੂਰਨ।
ਆਹਿਂ[1], ਤਾਂਹਿ ਢਿਗ ਜਾਵਹੁ ਤੂਰਨ ॥੧੯੭॥ — [1]ਪੂਰਨ ਜਸ ਵਾਲੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ) (ਆਹਿਂ) ਹਨ।
ਸੁੰਦਰ ਸਜੰਦਨ[1] ਸਿਵਕਾ[2] ਡੋਰੇ[3]। — [1]ਰਥ। [2]ਪਾਲਕੀਆਂ। [3]ਡੋਲੇ।
ਜਰੇ ਜਰਾਵ ਨਹੀਂ ਜੇ ਥੋਰੇ।
ਦਰਬ ਪਟੰਬਰ ਸੁਠ ਪਸ਼ਮੰਬਰ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਪਸ਼ਮ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਜ਼ੇਵਰ[1] ਤੋਫੇ ਬਿਬਿਧਾ[2] ਅੰਬਰ ॥੧੯੮॥ — [1]ਗਹਿਣੇ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਪਾਇਨ ਪਾਸ ਉਪਾਇਨ ਧਰਿ ਕੈ[1]। — [1]ਚਰਨਾਂ ਕੋਲ ਭੇਟਾਰੱਖ ਕੇ।
ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹ੍ਵੈ ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਕਰਿ ਕੈ।
ਲਜਾਵੋ ਦੇਹਲੀ ਤਿਨੈ ਰਿਝਾਈ[1]। — [1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ।
ਸ਼ਾਹਿ ਮੁਝੈ ਫੁਰਮਾਇਸ਼[1] ਪਾਈ ॥੧੯੯॥ — [1]ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰਜਪੂਤ ਦਿਵਾਨੰ।
ਕਰਿ ਨਿਜ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਵਾਨੰ।
ਚਲਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਆਵਾ।
ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨਿ ਹੁਲਸਾਵਾ ॥੨੦੦॥

ਗੁਰੂ ਸੂਬੱਗਜ ਹੁਕਮ ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਡੇਰਾ ਖਾਨ ਪਾਨ ਦਿਲਵਾਯੋ।
ਦੂਸਰਿ ਦਿਵਸ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਯੋ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸੁਭੱਟਨ ਬੁਲਾਯੋ ॥੨੦੧॥
ਫਰਸ਼ ਰੰਗੀਨ ਬਿਸਦ[1] ਕਰਵਾਯੋ।
[1]ਉੱਜਲ।
ਸਾਏਬਾਨ[1] ਮਹਾਨ ਤਨਾਯੋ।
[1]ਤੰਬੂ।
ਤਾਸ[1] ਬਾਦਲੇ[2] ਕੇਰ ਚੰਦੋਆ।
[1]ਤਾਸ-ਇਕ ਜ਼ਰਫ਼ਤ, ਜਰੀ ਨਾਲ ਬੁਣਿਆ ਕੱਪੜਾ, ਜਿਸਦਾ ਤਾਣਾਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਤੇ ਪੇਟਾ ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਬਾਦਲਾ-ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।
ਤਾਂ ਮਧ ਚਾਂਦ ਸਮਾਨ ਤਨੋਆ ॥੨੦੨॥
ਝਾਲਰ ਝੂਲਤ ਝਲਮਲ ਕਾਰੀ[1]।
[1]ਚਮਕੀਲੀਆਂ।
ਜ਼ਰੀ ਮੁਕੇਸ਼[1] ਰੇਸ਼ਮੀ ਸਾਰੀ।
[1]ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕ ਚਿਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ।
ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਵਿਚ ਮੁਕਤਾ ਲਰੀ[1]।
[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ।
ਜਨੁ ਰਵਿ ਸਸਿ ਰਿਸ਼ਮੈ[1] ਢਰ ਪਰੀ ॥੨੦੩॥
[1]ਕਿਰਨਾਂ।
ਮੁਕਤਾ ਪੰਨਨ ਹੀਰ ਫਿਰੋਜਨ[1]।
[1]ਹਰੀ ਝਲਕ ਵਾਲੇ ਨੀਲੇਰਤਨ।
ਗੁੱਛ ਸੁੱਛ ਸਮ ਸੋਹਿਂ ਸਰੋਜਨ[1]।
[1]ਉੱਜਲ ਗੁੱਛੇ ਕੰਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ।
ਮਖਮਲ ਕੇ ਗੁਦਗੁਦੇ[1] ਗਦੈਲੇ।
[1]ਨਰਮ, ਪੋਲੇ।
ਤਕੀਏ[1] ਸਾਟਨ[2] ਅਤਲਸ[3] ਭੈਲੇ[11] ॥੨੦੪॥
[1]ਸਰਹਾਣੇ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [11]ਮਿਲਾ ਕੇ (ਬਣਾਏ ਹੋਏ)।
ਤਾਂ ਪਰ ਔਰ ਗਵਰਨਟ[1] ਕੇਰਾ।
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।
ਬਿਛਯੋ ਗਦੈਲਾ ਬਿਸਦ ਉਚੇਰਾ।
ਤਾਂ ਪਰ ਗਾਦੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਧਰੀ।
ਜ਼ਰੀ ਸਤਾਰਨ ਪੰਨਨ ਜਰੀ[1] ॥੨੦੫॥
[1]ਜੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਖਰੀ[1] ਚੋਬ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਬਿਧਿ ਖਰੀ[2]।
[1]ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਮਾਨਕ ਨਗ ਨੀਲਮ ਗਚ ਕਰੀ[1]।
[1]ਜੜਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਲਗੋ ਦਿਵਾਨ ਆਨਿ ਜਬਿ ਤਹਾਂ।
ਗੁਰੁ ਆਗਮਨ ਭਾ ਆਨੰਦ ਮਹਾਂ ॥੨੦੬॥
ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਜੁ ਆਏ।
ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਅਮੋਲ ਸਜਾਏ।
ਬੰਦੀ ਜਨ[1] ਨਕੀਬ[2] ਜਸਰਰੈਂ।
[1]ਜਸ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ। [2]ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ।
ਮਾਂਗਧ[1] ਭੱਟ ਕਬਿੱਤ ਉਚਰੈਂ ॥੨੦੭॥
[1]ਇਕ ਜਾਤੀ ਜੋ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ।
ਕੰਚਨ ਛਰੀ ਧਰੀ ਚਲਿ ਆਗੇ[1]।
[1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਛਟੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲੇ (ਚੋਬਦਾਰ) ਅੱਗੇ ਚਲਦੇ ਹਨ।
ਬਾਜੇ ਬਾਜੇ ਮੰਗਲ ਪਾਗੇ[1]।
[1]ਖੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚਰੰਗੇ ਹੋਏ ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ।
ਗਾਦੀ ਪਰ ਗੁਰੁ ਆਇ ਥਿਰਾਏ।
ਉਠ ਕਰਿ ਸਬਿਹਨਿ ਮਾਥ ਝੁਕਾਏ ॥੨੦੮॥
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ ਸੋਹਿਤ।
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਲਾਲ ਨਗ ਮੋਹਿਤ।

ਗਜ ਗੌਹਰ[1] ਗਰ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ।

ਜਨੁ ਤਾਰਾ-ਗਨ ਪੋਏ ਜਾਲਾ[1] ॥੨੦੯॥
[1]ਜਾਣੋ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੰਠਾ ਕੰਠਿ[1] ਰਤਨ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਜਨੁ।
[1]ਗਲ ਵਿੱਚ।

ਤੁੰਗ ਸਕੰਧ ਧਰੇ ਅਸਿ ਲਘੁ ਧਨੁ[1]।
[1]ਉੱਚੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਛੋਟਾ ਧਨੁਖਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗਰਿ ਜਾਮਾ ਕਰ ਛਰੀ ਜਰਾਊ।

ਬਾਜੂਬੰਦ[1] ਚੰਦ ਸਮ ਭਾਊ ॥੨੧੦॥
[1]ਡੌਲਿਆਂ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ।

ਛਾਪ ਛਲਾਇਨ ਕੰਕਨ ਕੇਰੀ[1]।
[1]ਕੜਿਆਂ ਦੀ।

ਸਬਿ ਛਬਿ ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਵਿ ਟੇਰੀ।

ਨੇਵਰ[1] ਰਤਨ ਜਟਿਤ ਬਿਬਿਧਾਏ।
[1]ਪਾਉਂਟੇ, ਝਾਂਜਰਾਂ।

ਜਨੁ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਏ ॥੨੧੧॥

ਚਰਨ ਕਵਲ ਅੰਗੁਰੀ ਪੰਖਰੀਆਂ।

ਪਦਮਰਾਗ ਮਨੀਆ[1] ਨਖ ਧਰੀਆਂ$।
[1]ਲਾਲ ਮਣੀਆਂ।

ਸੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਮਧ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਭਾਊ[1]।
[1]ਇੰਦ੍ਰ (ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਬੈਠੇ ਮਨੋ ਬਾਲ ਦਿਨਰਾਊ[1] ॥੨੧੨॥
[1]ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ।

ਢੁਰਤਿ ਚਵਰ ਜਨੁ ਹੰਸ ਉਡਾਹੀ।

ਮੁਕਤਾ ਹਿਤ ਆ ਧਨੁ ਪਿਖਿ ਜਾਹੀ[1]।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ) ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ (ਖਾਣ) ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। (ਪਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇਰੱਖਿਆ) ਧਨੁਖ ਵੇਖ ਕੇ (ਡਰਦਾ ਮੁੜ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਮਾ ਕੰਜ ਤੈ ਮੰਜ ਕਵਲ ਕਰ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕਵਲ ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕਵਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉੱਜਲ ਹਨ।

ਸਰਦ ਸਸੀ ਤੈ ਮੁਖ ਸਸਿ ਅਤਿ ਵਰ[1] ॥੨੧੩॥
[1]ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ ਤੋਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।

ਨੈਨ ਬਿਨੰਜਨ ਖੰਜਨ ਪਿਖਿ ਕੈ।

ਜਾਵਤਿ ਲੋਪ ਫਿਰਾਵਤ ਸਿਖਿ ਕੈ[1]।
[1]ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਨੇਤ੍ਰ ਵੇਖ ਕੇ ਮਮੋਲਾ (ਨੇਤ੍ਰ) ਫਿਰਾਉਣੇ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਰਮੈ ਧਰਿ ਸਰ ਮੈ ਜਾ ਲਸੇ।

ਮੀਨ ਕੰਜ, ਮ੍ਰਿਗ ਗਨ ਬਨ ਬਸੇ[1] ॥੨੧੪॥
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰ ਦੇਖ ਕੇ) ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਕਵਲ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਕੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਚਮਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਰਣ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੱਸੇ ਹਨ।

ਬਦਨ ਸੋਭ ਪਿਖਿ ਮਦਨ ਅਤਨ ਭੌ[1]।
[1]ਮੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮਦੇਵ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲਾਜੈਂ ਸੁਰ ਸਿਧਿ ਰਿਖਿ ਪਿਖਿ ਅਨਭੌ[1]।
[1]ਅਨਭਵ, ਗਿਆਨ।

ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਕਪੋਲਨਿ ਲਸ ਹੈਂ*।
*ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਹਿਨਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੮ ਦੇ ਅੰਕ ੨੪ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ।

ਜਨ ਇੰਦ੍ਰ ਧਨ ਜੁਗ ਪਰ ਸਸ ਹੈਂ[1] ॥੨੧੫॥
[1]ਗਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੰਚਲ ਕੁੰਡਲ ਐਉਂ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਉੱਪਰ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਦੋ ਧਨੁਖ ਸ਼ੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਅੰਗ ਸੁ ਕੁਮਾਰਾ[1]।
[1]ਬੱਚਿਆਂ (ਵਰਗੇ ਹਨ)।

ਬੁਧਿ ਬਿਧਿ ਕੇ ਸਮ ਮਹਿਦ ਉਦਾਰਾ[1]।
[1]ਬੁਧੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।

ਰੁਚਿਰ ਰਕਤ ਚਰਨਾਂਬੁਜ ਸੋਹੈਂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਲਾਲ ਚਰਨ ਕਵਲ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ।

ਧਜਾਨ ਧਰਤਿ ਜੋਗੀ ਜਨ ਮੋਹੈਂ ॥੨੧੬॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਜ਼ੇਵਰ ਸਾਜੇ।

ਇਕ ਦਿਸ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਭਟ ਬਿਰਾਜੇ।

ਅਰਪਤਿ ਸਿਖ ਉਪਾਇਨ ਗਾਢੇ[1]। [1]ਚੰਗੀਆਂ ਭੇਟਾਂ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵਰੇ[1] ਠਾਂਢੇ ॥੨੧੭॥ [1]ਅਰਦਾਸੀਏ।
ਲਜਾਵਤਿ ਸਿੱਖਹਿਂ ਕਰਤਿ ਅਰਦਾਸੈਂ।
ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਵਸਤੁ ਵਿਤ ਖਾਸੈਂ[1]। [1]ਖ਼ਾਸ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹਨ।
ਰਾਗੀ ਬਹੁ ਗੰਧ੍ਰਬ ਸੇ ਗਾਵੈਂ।
ਕੋਕਲ[1] ਮੋਰਨਿ ਕੰਠ ਲਜਾਵੈਂ ॥੨੧੮॥ [1]ਕੋਇਲਾਂ।
ਤਿਹ ਛਿਨ ਲਯੋ ਦਿਵਾਨ[1] ਹਕਾਰੀ। [1](ਰਾਜੇ ਜਯ ਸਿੰਘ ਦਾ) ਵਜ਼ੀਰ।
ਆਇ ਭੇਟ ਧਰਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ।
ਭੂਪਤਿ ਦਿਸ ਤੈ ਬਿਨੈ ਅਲਾਈ।
ਸਭਾ ਠਾਠ ਪਿਖਿ ਬੁਧਿ ਬਿਰਮਾਈ[1] ॥੨੧੯॥ [1]ਪਰਚ ਗਈ, (ਅ) ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਸ ਗਈ।
ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਕੀ ਕਹਾਂ ਕਹਾਨੀ।
ਪੇਖਿ ਸੁਧਰਮਾਂ[1] ਜਾਂਹਿ ਲਜਾਨੀ। [1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ।
ਰਸ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੁਰੁ ਬੈਸੇ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਜੈਸੇ ॥੨੨੦॥
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਧਾਨ[1] ਧਰਿ ਮੋਦ ਮਹਾਨੀ। [1]ਰਾਜੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ।
ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਯੁਤ ਗਰਜ਼[1] ਸੁਹਾਨੀ। [1]ਲੋੜਵੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਰਾਵਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸੂਰਜ ਸਾਂਨੀ[1]। [1]ਵਰਗਾ ਹੈ।
ਨਿਸਾ ਅਵਿਦਯਾ ਤਮ ਦੁਖ ਹਾਂਨੀ[1] ॥੨੨੧॥ [1]ਅਵਿੱਦਿਆ ਦੀਰਾਤ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਰਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਕਾਮਾਦਿਕ ਤਮਚਰ ਹਰ ਦੁੰਦੈਂ[1]। [1]ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਅਤੇਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ (ਰਾਖਸ਼ਾਂ) ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਪੂਰਕ ਇੱਛਾ ਦਾਇ ਅਨੰਦੈਂ।
ਦਿਲੀ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋ ਥਾਰੀ[1]। [1]ਆਪ ਦੀ।
ਪੁਰੋ ਕਾਮਨਾ ਤਿਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ॥੨੨੨॥
ਨੌਰੰਗ ਭੀ ਦਿਢ[1] ਦਰਸਜੋ ਚਾਹੈ। [1]ਪੱਕੇ (ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ)।
ਭੂਪਤਿ ਜੈ ਸਿੰਘ ਪਿਖਨਿ ਉਮਾਹੈ।
ਰਾਮਰਾਇ ਤੁਵ ਜੇਸ਼ਟ ਭਾਈ[1]। [1]ਵੱਡੇ ਭਰਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਬਹੁ ਲੂਤੀ ਲਾਈ[1] ॥੨੨੩॥ [1]ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਸ਼ਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਕਹਾ।
ਤੁਮ ਬੁਲਵਾਵੋ ਗੁਰੁ ਕੌ ਯਹਾਂ।
ਯਾ ਹਿਤ ਮੈ ਰਾਵਰ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਸ਼ਰਨਾਏ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖਾਯੋ ॥੨੨੪॥
ਕਰੋ ਸਨਾਥ[1] ਹਾਥ ਧਰਿ ਮਾਥੈਂ। [1]ਸਫਲ।
ਦੇਹਲੀ ਚਲੋ ਦਾਸ ਕੈ ਸਾਥੈਂ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਿਨੈ ਗਮ ਨਾਹੀ।
ਕਹਯੋ ਚਲੈਂ ਹਮ ਨਿਸਚੇ ਵਾਂਹੀ ॥੨੨੫॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਬਡ ਭਯੋ।

ਸਿਲਾ ਲੀਕ[1] ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਲਖਜੋ।
[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲੀਕ ਵਾਂਗ (ਪੱਕਾ)।
ਜਬਿ ਰਹਿਰਾਸ ਭਈ ਅਰਦਾਸੂ।
ਬੰਦੇ ਸਬਿ ਨੇ ਗੁਰੁ ਸੁਖਰਾਸੂ ॥੨੨੬॥
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਗੁਰੁ ਆਏ।
ਗੁਨ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਸੁਖਦਾਏ।
ਜਨਨੀ[1] ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸਿਆਨੇ।
[1]ਮਾਤਾ।
ਥਿਰੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਮੁਦ ਮਾਨੇ ॥੨੨੭॥
ਮਾਤਾ ਕਹਜੋ ਅਹੋ ਮਮ ਚੰਦਾ[1]।
[1]ਹੇ ਮੇਰੇ ਚੰਦ।
ਕਾਮ ਆਨ ਅਬਿ ਬਨਜੋ ਬੁਲੰਦਾ।
ਰਾਮਰਾਇ ਨੌਰੰਗ ਸਿਖਲਾਯੋ।
ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਹਲੀ ਵੀਚ ਬੁਲਾਯੋ ॥੨੨੮॥
ਬਨੈ ਜਾਇਬੋ ਤਹਾ ਜਰੂਰੈਂ।
ਨਾਹਿਂ ਤ ਬਢੈਰਾਰ ਫਿਰ ਭੂਰੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਝਗੜਾ ਵਧੇਗਾ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰੀ।
ਲਘੁ ਬੈ ਬੁਧਿ ਮਹਿਦ[1] ਸੁਖਕਾਰੀ ॥੨੨੯॥
[1]ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਹੈ ਪਰ ਬੁੱਧੀ ਵੱਡੀ ਹੈ।
ਜਿਮ ਕੇਹਰ ਛੌਨਾ ਗਜ ਗਾਹਾ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ।
ਸੁਨਿ ਨਹਿਂ ਡਰਤਿ ਧਰਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹਾ।
ਜਿਉ ਬਾਲਕ ਰਵਿ ਭੀ ਤਮ ਹਰ ਹੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ ਭੀ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਤਜੋਂ ਗੁਰੁ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦੁਖ ਦਰ ਹੈਂ[1] ॥੨੩੦॥
[1]ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰ ਸਰਬੱਗਜ ਗਜਾਨੀ।
ਬਾਨੀ ਅਭੈ ਧਰਮ ਨੈਸਾਨੀ[1]।
[1]ਧਰਮ ਦੀ ਨਦੀ। (ਨੈਸਾਣ=ਨਦ, ਦਰਿਆ)।
ਹਮ ਦੇਹਲੀ ਮੈਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜੈ ਹੈਂ।
ਪੈ ਨ ਤੁਰਕੇਂਦ੍ਰ ਪਿਖੈ ਪਿਖੈ ਹੈਂ[1] ॥੨੩੧॥
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖਾਂਗੇ ਤੇ ਨਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਿਖਾਵਾਂਗੇ।
ਨਿਜ ਪਿਤ ਸਮ ਨਿਜ ਪ੍ਰਣ ਨਿਬੈ ਹੈਂ।
ਅਚਲ ਸੁਮੇਰ ਧਰਾ ਸਮ ਰੈਹੈਂ।
ਬਿਘਨ ਪਵਨ ਤੈ ਨਾਹਿਂ ਚਲੈ ਹੈਂ।
ਨਾਹਿਂ ਕਿਸੀ ਅਰਿ ਤੈ ਡਰ ਪੈ ਹੈਂ ॥੨੩੨॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਤੈ ਸਬਿ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ।
ਜਲਧਿ ਬਬੇਕ[1] ਨੇਕ ਗੁਰੁ ਜੋਏ[2]।
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ। [2]ਤੱਕੇ, ਦੇਖੇ।
ਠਹਿਰੀ ਠੀਕ ਚਲਨ ਕੀ ਏਵੈਂ।
ਲਗੇ ਸਰਾਹਨਿ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਦੇਵੈਂ ॥੨੩੩॥
ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਭਰੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਸੁੰਦਰ ਸਜੰਦਨ[1] ਬਾਜ[2] ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ।
[1]ਰਥ। [2]ਘੋੜੇ।
ਖਾਸਾ ਚਾਮੀਕਾਰ ਕੋ ਖਾਸਾ[1]।
[1]ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੰਗੀ ਪਾਲਕੀ।
ਦਿਨ ਮਨਿ ਸਮ ਭਾਸਤ ਮਨਿ ਰਾਸਾ[1] ॥੨੩੪॥
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਰੁਚਿਰ ਪਾਲਕੀ ਨਗ ਗਨ ਜਰੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਨਗਾਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਹੋਈ।

ਜਗਮਗ ਕਰਤਿ ਧਰਤਿ ਬਿਧਿ ਖਰੀ।
ਸਾਟਨ ਅਤਲਸ ਮਖਮਲ ਕੇਰੇ।
ਚਢੇ ਗਿਲਾਫ ਸੋਹਿਂ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥੨੩੫॥
ਜਰੀ ਦੋਜ਼[1] ਚਮਕਾਂਹਿ ਸਤਾਰੇ।
[1]ਜਰੀ ਨਾਲ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਉੱਪਰ।
ਜਨੁ ਨਭ ਮੈ ਚਮਕਨਿ ਗਨ ਤਾਰੇ।
ਗੁੰਮਜ਼ ਗੋਲ ਅਮੋਲ ਸੁਹਾਵੈ।
ਕਲਸ ਕੁਲਿਸ ਕਲਧੌਤ ਲਸਾਵੈਂ[1] ॥੨੩੬॥
[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ ਉੱਪਰਰਤਨ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। (ਸੰ: ਕੁਲਿਸ਼-ਹੀਰਾ, ਰਤਨ)।

ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਬਲੀ ਬਹੁਰੰਗੈਂ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜ਼ੀਨ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗੈਂ[1]।
[1]ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਜੀਤਤਿ ਪੰਖੀ ਪੌਨ ਕੁਰੰਗੈਂ[1]।
[1]ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ।
ਸੋਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਸਬ ਸਰਬੰਗੈਂ ॥੨੩੭॥
ਹੋਇ ਤਜਾਰ ਦਿਲੀ ਦਿਸ਼ ਪਜਾਨੇ।
ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਿਖ ਸਜਾਨੇ।
ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਸੰਗਿ ਚਾਲੇ।
ਹੇਤ ਬਿਹਾਰ ਸੁਧਾਰ ਬਿਸਾਲੇ ॥੨੩੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰੂ,
ਦਿਲੀ ਦਿਸ ਕਰਿ ਪਜਾਨ।
ਜਬਿ ਪੰਜੋਖਰੇ ਗਾਮ ਜਾ,
ਸਿਵਰ[1] ਕੀਨ ਸੁਖਦਾਨ ॥੨੩੯॥
[1]ਡੇਰਾ।
ਚੌਪਈ:
ਲੋਗ ਦਰਸਬੇ ਕੋ ਬਹੁ ਆਏ।
ਪਰਗ ਬੰਦੇ ਫਲ ਚਿੰਦੇ[1] ਪਾਏ।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ।
ਤਹਿਂ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਸ਼ਿਵਦਤ ਨਾਮੀ।
ਥਾ ਮਾਦਕ ਬਿਦਜਾ ਮਤਿ ਖਾਮੀ[1] ॥੨੪੦॥
[1]ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਸੀ।
ਦਰਸ ਹੇਤ ਜਬਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਪੇਖਿ ਬਿਭੌ[1] ਮਨ ਮੈ ਬਿਸਮਾਯੋ।
[1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਬੂਝਯੋ ਇਹੁ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਿਂ ਤੇ ਆਯੋ।
ਕੌਨ ਨਾਮ ਕਿਸ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ ॥੨੪੧॥
ਸਿੱਖਨਿ ਕਹਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਭਏ ਸੁਖ ਦਾਨਕ।
ਤਿਨ ਕੀ ਗਾਦੀ ਪਰ ਅਬਿ ਏ ਹੈਂ।
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਰਿ ਬਪੁ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹੈਂ ॥੨੪੨॥
ਦੇਤਿ ਚਾਰ ਫਲ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ[1] ਬਾਲ ਪਿਖਨ ਕੋ।
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ।
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੁਨਿ ਨਾਮੂ।

ਮਤਸਰ ਭਰਜੋ ਜਰਜੋ ਬਿਪ ਖਾਮੂ ॥੨੪੩॥
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਇ ਬੈਠਿ ਇਮ ਕਹਾ।
ਨਾਮ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਵਰ ਅਹਾ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਚੀ ਗੀਤਾ ਜਗ ਜਾਨੈ।
ਅਰਥ ਕਰੋ ਤੁਮ ਤਬਿ ਹਮ ਮਾਨੈ ॥੨੪੪॥
ਨਹੀ ਤ ਕੂਰ ਨਾਮ ਬਡ ਏਤੈਂ[1]। — [1]ਏਡਾ ਵੱਡਾ।
ਕਾਂਹਿ ਧਰਾਯੋ ਤੁਮ ਬਿਨ ਹੇਤੈਂ[1]। — [1]ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਸਾਰੀ[1]। — [1]ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀ।
ਝੀਵਰ ਥਾ ਇਕ ਖਰੋ ਅਗਾਰੀ ॥੨੪੫॥
ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਬਦ ਸੂਰਤਿ ਤਾਈ।
ਢਿਗ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੁ ਦੂਜੈ[1] ਦਿਖਾਈ। — [1]ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ।
ਛਰੀ ਧਰੀ ਨਿਜ ਕਰ ਕੀ[1] ਤਾਂ ਪੈ। — [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ।
ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਵੋ ਅਰਥ ਅਮਾਪੈ[1] ॥੨੪੬॥ — [1]ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ।
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਗੀਤਾਦਿ ਅਪਾਰੋ। — [1]ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ।
ਪਾਠ ਅਰਥ ਸਬਿ ਕੇਰ ਉਚਾਰੋ।
ਤਾਤਕਾਲ ਕੋਵਿਦ[1] ਸੋ ਭਯੋ। — [1]ਪੰਡਿਤ, ਵਿਦਵਾਨ।
ਸਾਰਦ[1] ਬਾਸ ਰਸਨ ਪਰ ਲਯੋ ॥੨੪੭॥ — [1]ਸਰਸੁਤੀ ਨੇ।
ਪਾਇ ਗੁਰੂ ਆਗਜਾ ਵਹਿ ਬੋਲਾ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਅਮੋਲਾ।
ਕਿੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨੰ ਭੋ ਬਿੱਪ੍ਰ ਤੁਵੇਛਾ[1]। — [1](ਭੋ ਬਿੱਪ੍ਰ) ਹੇ ਪੰਡਿਤ! (ਕਿੰ) ਕੀ (ਪ੍ਰਸ਼ਨੰ) ਪੁੱਛਣ ਦੀ (ਤੁਵੇਛਾ) ਤੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਨਿ ਗਦਨੀਯੰ ਦੂਤੀ ਯਥੇਛਾ[1] ॥੨੪੮॥ — [1](ਯਥੇਛਾ) ਜਿਵੇਂ ਇੱਛਾ ਹੈ (ਗਦਨੀਯੰ) ਕਹਿਣ ਯੋਗ (ਬਚਨ) (ਦੂਤੀ) ਛੇਤੀ (ਪ੍ਰਨਿ) ਕਹੁ।
ਗੱਦ[1] ਪੱਦ[2] ਸਬਿ ਛੰਦ ਉਚਾਰੇ। — [1]ਵਾਰਤਕ। [2]ਕਵਿਤਾ।
ਨਿਗਮਾਗੱਮ ਗੀਤਾਦਿਕ ਸਾਰੇ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਆਨਰ ਗਲ ਚਾਲੀ[1]। — [1]ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ।
ਅਰਥ ਸੁਨਾਏ ਗੋਪ ਬਿਸਾਲੀ[1] ॥੨੪੯॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਗੁੱਝੇ।
ਪੰਡਿਤ ਕਾ ਮਤ ਖੰਡਨ ਕੀਨੋ।
ਗੁਰੁ ਮਤ ਮੰਡਨ ਕਰਿ ਜਸ ਲੀਨੋ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਪੰਡਿਤ ਖੰਡਤ ਹੋਯੋ[1]। — [1]ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤਿ ਜੋਯੋ ॥੨੫੦॥
ਬਿੱਦਜਾ ਕੋ ਮਦ ਹੁਤੋ ਅਫਾਰਾ।
ਉਤਰ ਗਯੋ ਦ੍ਵਜ ਕੋ ਤਤਕਾਰਾ।
ਕਰਿ ਡੰਡੌਤ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ ਭਾਰੀ।
ਪਰਸੇ ਗੁਰੁ ਪਦ ਪੰਕਜ ਚਾਰੀ ॥੨੫੧॥
ਬੋਲਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਵਰ ਕੇਰੀ।
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੈ ਪਿਖੀ ਬਧੇਰੀ।

ਬਿੱਪ੍ਰ ਜਾਤਿ ਬਿੱਦਜਾ ਮਦ ਭਾਰੀ।	
ਜਾਂ ਕਰਿ ਮਤਸਰ[1] ਬਢੀ ਅਪਾਰੀ ॥੨੫੨॥	[1]ਈਰਖਾ।
ਬੁਧਿ ਬਿਲੋਚਨ[1] ਨਸੇ ਹਮਾਰੇ।	[1]ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਨੇਤ੍ਰ।
ਭਯੋ ਮੋਤੀਆ ਬਿੰਦ ਹੰਕਾਰੇ[1]।	[1]ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ। (ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ-ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕਰੋਗ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਗਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)।
ਤੁਮ ਸਤਗੁਰੁ ਹੋ ਬੈਦ ਉਦਾਰੇ।	
ਦੇਹੁ ਬਬੇਕ ਸੁਲਾਕ[1] ਸੁਧਾਰੇ ॥੨੫੩॥	[1]ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਈਆਂ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਕੋ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੋ।	
ਅੰਧਕਾਰ ਅਗਜਾਨ ਨਸਾਵੋ।	
ਇਮ ਕਹਿ ਦਿਜਵਰ ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਰਜੋ।	
ਭਯੋ ਸਿੱਖ ਨਿਜ ਮਦ ਪਰਹਰਜੋ ॥੨੫੪॥	
ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਮਾਰਥ[1] ਦਰਸਾਯੋ।	[1]ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਦ੍ਵਜ ਨੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹਰਿ ਬਪੁ ਪਾਯੋ।	
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਮੌੜੇ ਗ੍ਰਾਮੂ।	
ਸ਼ਾਹਾਵਾਦ ਥਿਰੇ ਸੁਖ ਧਾਮੂ ॥੨੫੫॥	
ਰਤਨ ਜਖਜ[1], ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਭੂਮੀ।	[1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।
ਥਿਰੇ ਬ੍ਰਿਧ ਕੰਨਜਾ[1] ਪਿਖਿ ਊਮੀ[2]।	[1]ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਨਗਰ, ਸ਼ਹਿਰ (ਸੰ: ਊਮ-ਨਗਰ, ਸ਼ਹਿਰ।)
ਕਰਜੋ ਸਨੇਹਤ ਪਰ[1] ਪੁਨ ਡੇਰਾ।	[1]ਸਨੇਹਤ ਤੀਰਥ ਉੱਪਰ।
ਨ੍ਹਾਇ ਦਾਨ ਦਿਏ ਦਿਜਨ ਬਧੇਰਾ ॥੨੫੬॥	
ਬੜਥਲ ਗਾਮ ਬਸੇ ਨਿਸ ਸ੍ਵਾਮੀ।	
ਪੁਨਾ ਪਰਾਸਰ ਤੀਰਥ ਧਾਮੀ[1]।	[1]ਪਰਾਸਰ ਤੇ ਧਾਮੀ ਤੀਰਥ ਤੇ।
ਸਯਾਮਣ ਉਤਰ ਗਏ ਕਰਨਾਲੈਂ।	
ਥਿਰੇ ਜਹਾਂ ਅਬਿ ਜਗ੍ਗਾ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥੨੫੭॥	
ਯਾ ਬਿਧਿ ਜਗਿ ਲੋਗਨ ਮਗਿ ਤਾਰਤ।	
ਪਹੁਚੇ ਦੇਹਲੀ ਢਿਗ ਪ੍ਰਣ ਪਾਰਤ[1]।	[1]ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ।
ਜੈ ਸਿੰਘ ਭੂਪਤਿ ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਕੈ।	[1]ਖ਼ਬਰ।
ਮਿਲਜੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਅੱਗ੍ਰ ਆਇ ਕੈ ॥੨੫੮॥	
ਨਿਜ ਪੁਰ ਮਾਹਿ ਲਜਾਇ ਉਤਾਰੇ।	
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਵ ਸ਼ਹਿ ਮਨਿ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।	
ਮੰਦਰ ਸੁਖਦ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਿ ਕੇਰੋ।	
ਥਿਰੇ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦਾਇ ਘਨੇਰੋ ॥੨੫੯॥	
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਦਿੱਲੀ ਕੇਰੀ।	
ਆਈ ਲੈ ਲੈ ਭੇਟ ਬਧੇਰੀ।	
ਦੇਤਿ ਅਕੋਰ[1] ਲੇਤਿ ਫਲ ਚਾਰੇ।	[1]ਭੇਟਾ।
ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥੨੬੦॥	
ਜਾਵਤਿ ਗਾਵਤਿ ਗੁਨ ਗਨ ਗੁਰੁ ਕੇ।	
ਭੇਦ ਭ੍ਰਮ ਨਾਸੈਂ ਜਿਮ ਉਰ ਕੇ।	

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੀ।
ਨਿਸਾ ਬਿਡਾਈ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸਾਰੀ ॥੨੬੧॥
ਜੈ ਸਿੰਘ ਜਾਗ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਕਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ ਅਰਜ ਅਲਾਯੋ।
ਜੈਹੋਂ ਮੈਂ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਖਰਾਰੀ[1]।
[1]ਖਰ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੈਰੀ ਭਾਵ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ !
ਰਾਵਰ ਆਵਨਿ ਦੈਹੋਂ ਸਾਰੀ ॥੨੬੧॥
ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਕੇਤੂ[1] ਤਬਿ ਕਹਾ।
[1]ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੂਪ।
ਤੁਮਰੋ ਦਿਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖਿ ਮਹਾਂ।
ਬਿਨ ਢਿੱਲੀ[1] ਹਮ ਦਿੱਲੀ ਆਏ।
[1]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਨਹੀ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਮਿਲਨ ਚਹਾਂਏ[1] ॥੨੬੩॥
[1]ਚਾਹੁੰਦੇ।
ਤੁਰਕੇਸਰ[1] ਢਿਗ ਨ ਹਮ ਜੈ ਹੈਂ।
[1]ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਹ ਨਹੀ ਤਿਸ ਲੈ ਹੈਂ।
ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਭੂਪ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ।
ਲੀਕ ਅਲੀਕ ਸਿਲਾ ਸੀ[1] ਜਾਨੀ ॥੨੬੪॥
[1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਅਮਿੱਟ ਲਕੀਰ ਵਰਗੀ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਜਗਿ-ਬੰਦਨ[1] ਤਾਂਈ।
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਐਸ ਅਲਾਈ।
ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਥਾ ਮੁਹਿ ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਕੌ ਲਜਾਯੋ ॥੨੬੫॥
ਉਤਰੇ ਸੋਇ ਆਇ ਮਮ ਡੇਰੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਧਨੀ ਬਡੇਰੇ।
ਤਨ ਬਾਲਕ ਮਨ ਬ੍ਰਿਧਨਿ ਜੈਸੋ।
ਨੂਰ ਸੂਰ ਸਮ ਦਿਪਤ ਅਜੈ ਸੋ[1] ॥੨੬੬॥
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਦੇ ਚੇਹਰੇ) ਦਾ ਅਜਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਆਗੇ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਭਾਵੈ।
ਕਰੋ ਤੈਸ ਜੈਸੇ ਜਸ ਆਵੈ।
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸੁਨਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਾ।
ਅਜ਼ਮਤ ਪੇਖਨ ਹਿਤ ਹੁਲਸਾਵਾ ॥੨੬੭॥
ਰਸਦ ਪਾਂਚ ਸੌ ਇਤਨੇ ਨਕਦੀ।
ਜ਼ਜਾਫਤ ਪਠੀ[1] ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਅਗਦੀ[2]।
[1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਲਈ ਭੇਜੀ। [2]ਪਹਿਲੋਂ।
ਪੁਨ ਅਮੀਰ ਇਕ ਇਮ ਕਹਿ ਪਠਯੋ।
ਦੇਖਹੁ ਦਰਸ ਦੈਨ ਦਿਨ ਠਟਯੋ[1] ॥੨੬੮॥
[1](ਜਾ ਕੇ) ਦੇਖੋ ਤੇ (ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ) ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਦਿਨ ਨੀਅਤ ਕਰ ਆਵੋ।

ਫਬਯੋ ਦਿਵਾਂਨ ਇਤੈਂ ਗੁਰੁ ਕੇਰੈਂ।
ਬੈਠੇ ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਬਧੇਰੈਂ।
ਹੋਤ ਰਾਗ ਅਨੁਰਾਗ ਉਪਾਵਨਿ[1]।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਲੈ ਲੈ ਭੇਟ ਸੰਗਤਾਂ ਆਵਨਿ ॥੨੬੯॥
ਦਰਸ ਸਪਰਸ ਫਰਸ਼ ਸੁਖ ਸੁਨਯੋ[1]।
[1]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਚਰਨ ਛੋਹ ਕੇ ਫ਼ਰਸ਼ ਤੇ ਸੁਖ ਨਾਲ (ਬੈਠ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ)।

ਬਿਸਦ[1] ਬਿਤਾਨ[2] ਮਖਮਲੀ ਤਨਜੇ।
ਕਾਰ ਚੋਬਿ ਬਿਬਿਧੈਂ ਗੁਲਕਾਰੀ।
ਕਰੀ ਜਰੀ ਜਨੁ ਕਾਮ ਸਵਾਰੀ[1] ॥੨੭੦॥

[1]ਚਿੱਟਾ। [2]ਚੰਦੋਆ।
[1]ਜਰੀ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਚੋਬੀ ਤੇ ਗੁਲਕਾਰੀ ਜਾਣੋ ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ ਸਵਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। (ਕਾਰ ਚੋਬੀ-ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਕਢਿਆ ਬੇਲ ਬੂਟਾ। ਗੁਲਕਾਰੀ-ਸੂਈ ਨਾਲ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ)।

ਪੰਨੇ ਨਗ ਪੁਖਰਾਜ[1] ਸਤਾਰੇ।
ਜਰੇ ਸੋਹਿਂ ਨਭ[1] ਮਨੋ ਸਤਾਰੇ[2]।
ਮਧੁ ਲਘੁ ਚਾਂਦ ਸਮਾਨ ਚੰਦੋਆ।
ਤਾਸ ਬਾਦਲੇ ਕੋ ਚਮਕੋਆ[1] ॥੨੭੧॥

[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਤਨ ਜਿਸ ਦੀ ਨੌਂਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।
[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ। [2]ਤਾਰੇ।
[1]ਚੰਦੋਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਛੋਟੇ ਚੰਦ ਵਰਗਾ ਤਾਸ ਬਾਦਲੇ ਦਾ ਚੰਦ ਚਮਕਦਾ ਹੈ। (ਤਾਸ ਤੇ ਬਾਦਲੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੧ ਦੇ ਅੰਕ ੮੪ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।

ਝਾਲਰ ਝੁੰਮਕੀ ਮੁਕਤੀ ਲਰੀ।
ਝੂਲਤਿ ਜਨੁ ਸੰਪਾ ਸੁਕਚਰੀ[1]।

[1](ਝੁੰਮਕੀ) ਛੱਬੇ ਦੀ ਝਾਲਰ ਜੋ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ (ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਐਉਂ) ਝੂਲਦੀ ਹੈ ਜਾਣੋ (ਸਾਰੀ) ਬਿਭੂਤੀ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ (ਝੂਲਦੀ ਹੈ)।

ਗੰਗਾ ਜਮਨੀ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਚੋਬੈਂ[1]।
ਧਨਦ[1] ਸੁਰੇਸ[2] ਦੇਖਿ ਦਿਲਿ ਖੋਭੈਂ[3] ॥੨੭੨॥
ਕੰਚਨ ਦੰਡੀ[1] ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜੇ ਸੁਧਾਰੀ।
ਕੰਕਨ ਕੰਠੇ ਕੰਠ ਜਰਾਊ[1]।
ਜੋ ਗੁਰਿ ਬਖਸ਼ੇ ਲਖਿ ਸਿਵਕਾਊ[1] ॥੨੭੩॥
ਪਿਖਿ ਮਸਨਦ[1] ਉਪਧਾਨਾ[2] ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਧੀਰਜ ਛੂਟਤਿ ਸੁਰਪਤਿ ਉਰ ਕਾ[1]।
ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰੁ ਥਿਰਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਊ।
ਸੋਹਿਤ ਮਨੋ ਬਾਲ ਦਿਨਰਾਊ[1] ॥੨੭੪॥
ਸੁਠ ਸਮੀਲ ਪੋਸ਼ਸ਼ ਸੁਚ ਸੋਹੈ[1]।
ਕਲਗੀ ਜਿਗ੍ਹਾ ਜਗਤਿ ਮਨ ਮੋਹੈ।
ਮੰਜ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਦੁਪੱਟੀ[1]।
ਸੇਲੀ* ਭੇਖ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਥੱਟੀ[1] ॥੨੭੫॥

[1]ਗੰਗਾ ਤੇ ਜਮਨਾ ਦੋਰੰਗ ਵਰਗੀਆਂ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਹਨ।
[1]ਕੁਬੇਰ। [2]ਇੰਦ੍ਰ। [3]ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਸੁਨਹਿਰੀ ਚੋਬਾਂ ਵਾਲੇ (ਚੋਬਦਾਰ)।
[1](ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜਾਊ) ਕੜੇ ਤੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਜੜਾਊ ਕੰਠੇ ਹਨ।
[1]ਸੇਵਕ ਜਾਣ ਕੇ।
[1]ਗੱਦੀ। [2]ਸਰਹਾਣਾ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ।
[1]ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ।
[1]ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਿਲਵੀਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੋਹੰਦੀ ਹੈ।
[1]ਸੁੰਦਰ ਮਜੀਠੀਰੰਗ ਦਾ ਦੁਪੱਟਾ ਹੈ।
[1]ਭੇਖ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੇਲੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। *ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਸੇਲੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੇਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੀ। ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸੇਲੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭੇਖ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਾਂ ਪੰਜ ਕੱਕਾਰ ਹਨ ਜੇਹਾ ਕਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਿਖੀ ਈ: ਪੰਜ ਹਰਫ ਅਸਤ ਕਾਫ। ਹਰਗਿਜ਼ ਨ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ੀਂ ਪੰਜ ਮੁਆਫ਼। ਕੜਾ ਕਾਰਦੋ ਕੱਛ ਕੰਘਾ ਬਿਦਾਂ। ਬਿਲਾ ਕੇਸ ਹੇਚ ਅਸਤ ਜੁਮਲੇ ਨਿਸ਼ਾਂ।' ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਇਹ ਪੰਜ ਕੱਕੇ ਅੱਖਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਚੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕਕਾਰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਉਹ ਹਨ) ਕੜਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕਛਹਿਰਾ, ਕੰਘਾ ਜਾਣ ਲਓ। ਪਰ

ਇਹ ਸਾਰੇ (ਚਾਰੇ) ਨਿਸ਼ਾਨ ਭਾਵ ਚਾਰੇ ਕਕਾਰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਭਾਵ ਕੇਸ ਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਚਾਰੇ ਕਕਾਰ ਪਹਿਨ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਗਰਿ ਗਜ ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ[1]। — [1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ ਹੈ।
ਜ਼ੇਵਰ ਔਰ ਸਜੇ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ।
ਚਾਮਰ ਮੁੱਠਾ ਦਾਸ ਝੁਲਾਹੀਂ।
ਮਨੋ ਮੋਰ ਮਿਲਿ ਹੰਸ ਉਡਾਹੀਂ ॥੨੭੬॥

ਦੋਹਰਾ:
ਔਰੰਗ ਕਾ ਉਮਰਾਵ ਬਡ,
ਤਬੈ ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਇ।
ਸਹਿਮਜੋ ਸੋਭਾ ਸਭਾ ਪਿਖਿ,
ਗੁਰੈਂ ਅਸ਼ਾਰਾ ਪਾਇ ॥੨੭੭॥
ਉਚਿਤ ਠੌਰ[1] ਬੈਠਨ ਕਹਜੋ, — [1]ਯੋਗ ਥਾਂ।
ਚੋਬਦਾਰ ਨੈ ਲਜਾਇ।
ਸਾਤ ਅਸ਼ਰਫੀ[1] ਭੇਟ ਤਿਨ, — [1]ਸੱਤ ਮੁਹਰਾਂ।
ਦੀਨੀ ਮਾਥ ਝੁਕਾਇ ॥੨੭੮॥
ਨੌਰੰਗ ਦਿਸ ਤੈ ਜੋਰਿ ਕਰ,
ਕੀਨੀ ਪੁਨਾ ਸਲਾਮ।
ਬੈਠਿ ਬਿਚਾਰ ਨਿਹਾਰਜੋ,
ਇਹੀ ਖੁਦਾਇ ਮੁਕਾਮ[1] ॥੨੭੯॥ — [1]ਟਿਕਾਣਾ।

ਚੌਪਈ:
ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ[1] ਬੂਝਜੋ ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਕੈ। — [1]ਸੁਖ ਸਾਂਦ।
ਦਸਤ ਬਸਤ[1] ਉਨਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਕੈ। — [1]ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਲਰਜ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ[1]। — [1]ਕੰਬ ਕੇ ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਕਹੀ।
ਰਾਵਰ ਮਿਹਰ ਕੁਸਲ ਸਬਿ ਆਈ ॥੨੮੦॥
ਆਪ ਕੀਨ ਪਾਵਨ ਪਦ ਪਾਵਨ[1]। — [1]ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਹਨ।
ਪਾਵਨ ਹਮ ਸਬ ਭਏ ਸੁਹਾਵਨ।
ਆਵਨ ਸੁਨਿ ਭਾਵਨ[1] ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੂੰ। — [1]ਸ਼ਰਧਾਲੂ।
ਭਯੋ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਹੂੰ[1] ॥੨੮੧॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਚਾਹਿਤ ਦਰਸ ਦਰਸਜੋ ਥਾਰੋ।
ਭਵੈ ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਅਜ਼ਮਤ ਭਾਰੋ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਮਰਾਵਹਿ ਤਾਂਈ।
ਦੈ ਸਿਤਕਾਰ ਉਚਾਰ ਸੁਨਾਈ ॥੨੮੨॥
ਹੈ ਹਮਰੋ ਜੋ ਜੇਸ਼ਟ ਭਾਈ।
ਜਾਤਿ ਆਤਿ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਸਦਾਈ।
ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਲਾਯਕ ਪੈ ਹੈ।
ਜੋ ਸ਼ਹਿ ਚਹਿ ਸੋ ਅਜ਼ਮਤ ਦੈ ਹੈ ॥੨੮੩॥

ਹਮ ਬਾਲਕ ਸਾਲਕ[1] ਬਡ ਨਾਹੀਂ।
ਇਕ ਤਾਲਕ[1] ਖਾਲਕ ਸੁਰਖਾਹੀਂ।
ਕਾਮ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਮਮ ਕੁਛ ਨਾਹੀਂ।
ਦੈਂਹ ਨ ਅਜ਼ਮਤ ਜੈਂਹ ਨ ਤਾਂਹੀਂ ॥੨੮੪॥
ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ।
ਪ੍ਰਣ ਨਿਬਾਹਯੋ ਤਜੋਂ ਹਮ ਪਾਰੇ[1]।
ਨਹਿ ਤੁਰਕੇਸੈਂ ਪਿਖੈਂ ਪਿਖੈਂ ਹੈਂ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਕਹਰ ਲਖੈ ਹੈਂ[1] ॥੨੮੫॥
ਸੋ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤਰ ਰਹਯੋ ਦਿਖਾ ਹੈ।
ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਏ ਗਏ ਹਮ ਆ ਹੈਂ।
ਸਖਾ[1] ਹੋਤ ਹੈ ਏਕ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਰਾਮ ਲਖਨ ਸਮ[1] ਲਖੋ ਬਖਜਾਤਾ ॥੨੮੬॥
ਬੈਰੀ ਆਹਿਂ[1] ਏਕ ਹ੍ਵੈ ਭਾਈ।
ਬਾਲੀ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਕੀ ਨਜਾਈ।
ਰਾਵਣ ਔਰ ਬਭੀਖਣ ਜੈਸੇ।
ਮਹਜਾਂ ਮਝਾਰ ਜਾਟ ਕੁਲ ਖੈ ਸੇ[1] ॥੨੮੭॥
ਤਿਮ ਹਮ ਸੋਂ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਕਮੈ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭੁ ਢਿਗ ਹਮ ਜਵਾਬ ਤਿਹ ਲੈਹੈਂ।
ਅਬਿ ਤੁਮ ਹਮ ਦਿਸ ਤੈ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹੂ।
ਕਹੋ ਜਾਇ ਹਮ ਮਿਲੈਂ ਨ ਤਾਹੂੰ ॥੨੮੮॥
ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵ ਬੰਦਿ ਗੁਰੁ ਚਰਨਾ।
ਗਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਗੁਰੁ ਜਸੁ ਬਰਨਾ।
ਸਬਿ ਮਤਲਬ ਉਨਿ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਕਰੀ ਤਰੀਫ ਸ਼ਰੀਫ ਸੁਹਾਈ[1] ॥੨੮੯॥
ਰਹਯੋ ਤੂਸ਼ਨੀ[1] ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੂ।
ਲਖੇ ਬਾਲ-ਗੁਰੁ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੂ।
ਉਨੀ ਦਿਨੋ ਦਿਲੀ ਮੈ ਭਾਰੀ।
ਬਢੀ ਬਿਸੂਚਕ[1] ਬਡੀ ਬਿਮਾਰੀ ॥੨੯੦॥
ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਜਨ ਮਰਤਿ ਹਜਾਰੈਂ।
ਪਏ ਨ ਠੱਲਾ ਭਏ ਲਚਾਰੈਂ[1]।
ਸਿਖ ਦਿਲਵਾਲੀ ਦੀਨ ਅਪਾਰੇ[1]।
ਆਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਜਬੈ ਪੁਕਾਰੇ ॥੨੯੧॥
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗਿਰਾ ਗੁਰਿ ਗਾਈ[1]।
ਜੋ ਮੁਹਿ ਪਿਖੈ ਨ ਦੁਖੈ ਕਦਾਈ।
ਜੋਇ ਕੋਇ ਮਮ ਪਦ ਧੋਇ ਪੀਵੈ।
ਨਾਹਿਂ ਬਿਸੂਚਕ ਤਾਂਹਿ ਰਹੀਵੈ ॥੨੯੨॥

[1]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ।
[1]ਸਬੰਧ।
[1](ਪ੍ਰਣ) ਪਾਲਾਂਗੇ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂਗੇ।
[1]ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।
[1]ਮਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਲਛਮਣ ਵਾਂਗ।
[1]ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਹੇਂ, ਬਿੱਲੇ ਤੇ ਜੱਟ (ਸੇ) ਵਾਂਗ ਕੁਲ ਨਾਸ (ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।
[1](ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ) (ਸ਼ਰੀਫ) ਭਲ-ਮਣਸਊ ਦੀ ਚੰਗੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ।
[1]ਚੁੱਪ।
[1]ਸੂਈ ਵਾਂਗ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਹੈਜ਼ਾ, ਮਰੀ।
[1]ਦੁੱਖੀ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਦੁਖੀ (ਹੋ ਕੇ)।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਕਹੀ।

ਸੁਨਿ ਇਹੁ ਬੈਨ ਐਨ[1] ਜਬਿ ਕੀਨਾ।
[1]ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਉਵੇਂ ਹੀ)।
ਲਗੇ ਲੋਗ ਬਿਨੁ ਰੋਗ ਹੁਵੀਨਾ[1]।
[1]ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।
ਖਬਰ ਜਬਰ[1] ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੀ ਸ਼ਹਿਰੈਂ।
[1]ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਭਾਰੀ, ਵੱਡੀ, ਚੰਗੀ।
ਧਏ ਅਏ ਜਿਮ ਪਜਾਸੇ ਡਹਰੈਂ[1] ॥੨੯੩॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਤਿਹਾਏ (ਬੰਦੇ) (ਡਹਰੈਂ) ਤਲਾਅ ਵੱਲ ਨੂੰ।
ਪਦ ਪਖਾਰ ਗੁਰਿ ਭਰਜੋ ਚਵੱਚਾ।
ਜਿਨ ਪੀਓ ਥੀਓ ਬਚ ਸੱਚਾ।
ਤਪ ਅਤਿਸਾਰ[1] ਗ੍ਰਹਿਣੀ[2] ਖਾਂਸੀ।
[1]ਦਸਤਰੋਗ। [2]ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ, ਅਣਪਚੀਰੋਗ।
ਸੂਲ ਬਿਸੂਚਕ ਬਾਇ ਚੁਰਾਸੀ[1] ॥੨੯੪॥
[1]ਚੁਰਾਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਦੇਰੋਗ।
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਲਗਜੋ ਜਿਤ ਹੋਈ।
ਗੁਰਿ ਦਰਸਨ ਤੈ ਰਹੈ ਨ ਕੋਈ।
ਮੇਲਾ ਲਗਜੋਰ ਹੈ ਗੁਰੁ ਦੁਾਰੈ।
ਆਮਨ ਗ੍ਰਾਮਨ ਤੈ ਭਿ ਅਪਾਰੈ[1] ॥੨੯੫॥
[1]ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਬਹੁਤ (ਲੋਕ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਇਨ ਪੈ[2]।
[1]ਭੇਟਾ। [2]ਚਰਨਾਂ ਤੇ।
ਮਨ ਭਾਯਨ ਪਾਇਨ ਜਾਇਨ ਪੈ[1]।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ (ਫਲ) ਪਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪਰੀ ਧੁੰਮ[1] ਸਬਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰੈਂ।
[1]ਧੁੰਮ ਪੈ ਗਈ ਭਾਵ ਇਹ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ।
ਪੈ ਹੈਂ ਅਰਥੀ[1] ਅਰਥ[2] ਅਪਾਰੈਂ ॥੨੯੬॥
[1]ਮੰਗਤੇ। [2]ਧਨ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਬਿੱਤ ਬਿਬਧਾ[1] ਜੋਈ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਦੇ ਪਦਾਰਥ)।
ਆਇ ਲਾਇਂ ਗੁਰੁ ਲੰਗਰ ਸੋਈ।
ਛਕੈਂ ਗਰੀਬ ਫਕੀਰ ਅਪਾਰੈਂ।
ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅਧਿਕ ਬਿਥਾਰੈਂ ॥੨੯੭॥
ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਘਰ ਘਰਿ ਝੂਲੀ।
ਮਨੋ ਮਾਲਤੀ ਫੈਲੀ ਫੂਲੀ।
ਅਜ਼ਮਤ ਬਡ ਆਰੂਜ[1] ਨਿਹਰ ਕੈ।
[1]ਪ੍ਰਤਾਪ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਦਬੇ ਅਰਿ ਡਰ ਕੈ ॥੨੯੮॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਜਸੁ ਭਾਰੀ।
ਦਰਸ ਦਰਸਜੋ ਚਾਹਿਂ ਅਪਾਰੀ।
ਗੁਰੂ ਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦੈਨੋ ਚੈਹੈਂ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਨਿਤ ਇਕਾਂਤ ਥਿਰਰੈਹੈਂ ॥੨੯੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪਟਰਾਨੀ ਜੈ ਸਿੰਘ ਕੀ,
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜਸ ਭਾਰ।
ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ,
ਨ੍ਰਿਪ ਪੈ ਹਿਤ ਦਰਸਾਰ ॥੩੦੦॥

ਚੌਪਈ:

ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਿ ਕੈ।
ਚਾਹਿਤ ਪਗ ਪਰਸੇ ਗੁਰੁ ਬਰ ਕੈ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਾਂ ਦੇ। (ਅ) ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ।
ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਪਠਾਯੋ।

ਆਇ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ॥੩੦੧॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਦਯਾ ਦਾਸ ਪਰ ਕੀਜੈ।
ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ[1] ਪਾਵਨ ਮਮ ਕੀਜੈ। — [1]ਰਣਵਾਸ, ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਹੱਲ।
ਕਹਿ ਮਸੰਦ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਪਾਸ ਤੈ।
ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਯਾ ਦਾਸ ਤੈ ॥੩੦੨॥
ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੈ ਭੀ ਕਹਲਾਯੋ।
ਮਾਨ ਭਲੈਂ ਗੁਰੁ ਚਲੈਂ ਅਲਾਯੋ[1]। — [1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚੱਲਾਂਗੇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਨ੍ਰਿਪ ਗਯੋ।
ਰਾਨੀ ਪ੍ਰਤਿ ਸਬਿ ਭੇਦ ਅਲਯੋ ॥੩੦੩॥
ਪਟਰਾਨੀ ਸਬਿ ਤੀਆ ਬੁਲਾਈ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ।
ਜ਼ੇਬਰ ਜੇ ਵਰ[1], ਤੇਵਰ ਤੇ ਵਰ[2]। — [1]ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਹਿਣੇ ਸਨ। [2]ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜੇ।
ਸਜਵਾਏ ਪ੍ਰਯੰਤਹਿ ਨੇਵਰ[1] ॥੩੦੪॥ — [1]ਝਾਂਜਰਾਂ (ਪੰਜੇਬਾਂ) ਤੱਕ। (ਪੰਜੇਬ- ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ)।
ਕੰਚਨ ਪੀਢਨ ਪਰ[1] ਬੈਠਾਰੀ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੀੜ੍ਹਿਆਂ ਤੇ।
ਮਨੋ ਪਰੀ ਗਨ ਪਾਂਤਿ[1] ਸਵਾਰੀ। — [1]ਪੰਗਤੀ, ਕਤਾਰ।
ਆਪ ਲਵਾਸ ਮਲਿਨ[1] ਧਰਿ ਸਾਦਾ। — [1]ਮੈਲਾ ਪਹਿਰਾਵਾ।
ਸਬਿ ਪਾਛੇ ਥਿਰਿ ਧਰਯੋ ਇਰਾਦਾ[1] ॥੩੦੫॥ — [1]ਬੈਠ ਕੇ ਫੁਰਨਾ ਕੀਤਾ।
ਜੋ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸ੍ਰਬੱਗ ਗੁਰੁ ਹੋਹੀਂ।
ਤੋ ਉਛੰਗਿ[1] ਆ ਬੈਸਹਿਂ ਮੋਹੀ। — [1]ਗੋਦ ਵਿੱਚ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਨਿ ਬਰ ਦੈਂਹ ਸੁਨਾਏ।
ਧਰੇ ਮਨੋਰਥ ਦ੍ਰਿਢ[1] ਇਸ ਭਾਏ ॥੩੦੬॥ — [1]ਪੱਕੇ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਖੇਲਨ ਹੇਤ ਖਿਲੌਨੇ।
ਰਖੇ ਰਚੇ ਮਦਨਿ ਜਨੁ ਲੌਨੇ[1]। — [1]ਜਾਣੋਂ ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹਨ।
ਰਤਨ ਜਟਿਤ ਕੁਛ ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ।
ਕੁਛ ਚਾਂਦੀ ਪੀਤਲ ਮ੍ਰਿਤ ਬਰ ਕੇ[1] ॥੩੦੭॥ — [1]ਚੰਗੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ।
ਅਪਰ ਮਿਠਾਈ ਕੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ।
ਰਾਖੇ ਢਿਗ ਹਿਤ ਕਾਰਜ ਸਿਧਿ ਕੇ[1]। — [1]ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਾਸਤੇ।
ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਆਇ ਗੁਰੈਂ ਲੈ ਗਯੋ।
ਨਗਨ ਚਰਨ ਗੁਰਿ ਸੰਗ ਸਿਧਯੋ ॥੩੦੮॥
ਸਿੰਘ-ਪੌਰ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਜਬਿ ਗਏ। — [1]ਰਾਜ ਮਹੱਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ।
ਸੇਵਕ ਸਬਿ ਤਹਿਂ ਹੀ ਤਜ ਦਏ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਲੋਗ ਬੰਦਨਾ ਕਰਹੀਂ।
ਗੁਰਿ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਢ ਧਰਹੀਂ ॥੩੦੯॥
ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਗਏ।
ਚਿੱਤਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਏ[1]। — [1](ਜਿਸ ਵਿੱਚ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਬਿਸਦ[1] ਉਤੰਗ[2] ਬਿਪਲ[3] ਮਨਿ ਮੋਹੈਂ।
[1]ਉੱਜਲ, ਚਿੱਟੇ। [2]ਉੱਚੇ। [3]ਬਹੁਤੇ।

ਮਨੋ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਕੇ ਘਨ ਸੋਹੈ ॥੩੧੦॥

ਕਰਤਿ ਸਪਰਧਾ ਅਟੈਂ ਘਟੈਂ ਕੀ[1]।
[1]ਅਟਾਰੀਆਂ (ਬੱਦਲਾਂ ਦੀਆਂ) ਘਟਾਂ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀਆਂ ਹਨ।

ਕਲਸਨ ਚਮਕਨ ਕਟੈਂ ਛਟੈਂ ਕੀ[1]।
[1]ਕਲਸਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਕਟਦੀ ਹੈ।

ਤਨਜੇ ਚੰਦੋਆ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ।

ਜਾਂਹਿ ਦੇਖਿ ਸ਼ਰਮਾਤ ਪੁਰੰਦਰ[1] ॥੩੧੧॥
[1]ਇੰਦਰ।

ਚੌਂਕੀ ਚੰਦਨ ਬਾਵਨ ਕੇਰੀ।

ਬਿਛੀ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਬਿਸਦ ਉਚੇਰੀ।

ਥਿਰੀ ਤਹਾਂ ਸਬਿ ਨਾਰਿ ਸਚੀ ਸੀ[1]।
[1]ਸੱਚੀ (ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਵਰਗੀਆਂ।

ਰਮਾ[1] ਉਮਾ[2] ਰੰਭਾ[3] ਸੁਰਤੀ ਸੀ[11] ॥੩੧੨॥
[1]ਲੱਛਮੀ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ)। [2]ਪਾਰਬਤੀ (ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ)। [3]ਸੁਰਗ ਦੀ ਇਕ ਅਪੱਛਰਾ। [11]ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਰਗੀਆਂ।

ਸਸਿ ਬਦਨੀ[1] ਸਬਿ ਪੰਕਜ ਨੈਨੀ[2]।
[1]ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਮੁਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ। [2]ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।

ਕੀਰ ਨਾਸਕਾ[1] ਕੋਕਲ-ਬੈਨੀ[2]।
[1]ਤੋਤੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਾਲੀਆਂ। [2]ਕੋਇਲ (ਵਰਗੇ ਮਿੱਠੇ) ਬਚਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।

ਬਸਤ੍ਰ ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ[1] ਪਹਿਰੇ।
[1]ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ।

ਤਰਨ[1] ਛਬੀਲੀ[2] ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਗਹਿਰੇ[3] ॥੩੧੩॥
[1]ਨੌਜਵਾਨ। [2]ਛਬਿ ਵਾਲੀਆਂ। [3]ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੁੰਦਰ।

ਨੈਕ ਚਿਤੈਂ ਕਰਿ ਡਾਰਤਿ ਕਹਿਰੈਂ[1]।
[1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸੀਬਤ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨੋ ਮਦਨ ਨਿਧਿ ਕੀ ਸੁਠ ਲਹਿਰੈ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਲਹਿਰਾਂ ਹਨ।

ਜਿਨੈ ਹੇਰਿ ਮਨ ਮੁਨੀ ਨ ਠਹਿਰੈਂ।

ਮੀਠੀ ਲਗਤਿ ਪੈ ਗੰਦਲ ਜ਼ਹਰੈਂ ॥੩੧੪॥

ਲੋਚਨ ਸਰ ਭੌਹੈਂ ਧਨੁ ਐਠੀ[1]।
[1]ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਧਨੁਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਖਿੱਚੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਰੀ ਰੂਪ ਮਦ ਪੀਵਨ ਬੈਠੀ।

ਗੁਰਹਿੰ ਬਿਲੋਕ ਸਬਿਨਿ ਸਿਰ ਨਜਾਏ।

ਗੁਰੁ ਰਵਿ ਪਿਖਿ ਮੁਖ ਕੰਜ ਖਿਰਾਏ ॥੩੧੫॥

ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਗੁਰਿ ਤਨਿ ਸਾਜੇ।

ਬਿਸ਼ਨ ਕਿਦੌ ਸਾਂਤਿ ਰਸ ਭ੍ਰਾਜੇ[1]।
[1]ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੀਸ ਸੁਮਿਲ[1] ਸੁਠ ਤਾਜ ਬਿਰਾਜੈ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ।

ਰਤਨ ਜਟਤ, ਸਸਿ ਪੂਰਨ ਲਾਜੈ[1] ॥੩੧੬॥
[1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਚ ਮੇਚਕ ਚਿਕਨ ਘੁੰਗਰਾਰੇ[1]।
[1]ਕੇਸ ਕਾਲੇ ਚੀਕਨੇ ਤੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਮਨੋ ਮੁਖਾਂਬੁਜ ਅਲਿ ਮੰਡਰਾਰੇ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਤੇ ਭੌਰੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੁੰਡਲ* ਲੋਲ ਕਪੋਲਨ ਡੋਲਨ[1]।
[1]ਕੁੰਡਲ ਚੰਚਲ ਹੋ ਕੇ ਗਲ੍ਹਾਂ ਤੇ (ਐਉਂ) ਹਿਲਦੇ ਹਨ। *ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੮ ਦੇ ਅੰਕ ੨੪ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟਿੱਪਣੀ।

ਜਨੁ ਸਸਿ ਪਰ ਜੁਗ ਰਵਿ ਛਬਿ ਛੋਲਨ[1] ॥੩੧੭॥
[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਤੇ ਦੋ ਸੂਰਜ ਸੋਭਾ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਦਨ ਧਨੁਖ ਸੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਬਾਂਕੀ[1]।
[1]ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਰਗੇ ਟੇਢੇ ਹਨ।

ਚਖਨਿ ਚਿਤਨ ਸਰ ਛਡੈਂ ਨ ਆਕੀ[1]।
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕਟਾਖ੍ਹ (ਝਾਕਣ) ਰੂਪ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਜਦੋਂ) ਛੱਡਦੇ ਹਨ (ਕੋਈ ਵੀ) ਆਕੀ ਨਹੀਂ (ਰਹਿੰਦਾ)।

ਮੰਜ ਕੰਜ ਖੰਜਨ ਸੇ ਲੋਚਨ[1]।
[1]ਉੱਜਲ ਕੰਵਲ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਵਰਗੇ ਨੇਤਰ ਹਨ।

ਦੁਸਹਿ ਦਸ਼ਾ ਦਾਸਨ ਕੀ ਮੋਚਨ[1] ॥੩੧੮॥
[1]ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਲਗੀ ਲਟਕ ਲਟ ਸਾਫ ਕਪੋਲੈਂ[1]।
[1]ਸਾਫ਼ ਗਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗੀ ਹੋਈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਟ ਲਟਕ (ਰਹੀ ਹੈ)।

ਜਨੁ ਅਹਿ ਛੌਨੇ ਥਿਰੇ ਅਲੋਲੈਂ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਖੁਸ਼-ਨਵੀਸ ਮੁਨਸ਼ੀ ਜਨੁ ਮਦਨੈ।

ਲਿਖ੍ਯੋ ਕਾਚ ਪਰ ਕਾਫ਼ ਸ ਛਦਨੈਂ[1] ॥੩੧੯॥
[1]ਜਾਣੋ ਚੰਗੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਾਮਦੇਵ ਰੂਪ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਕੱਚ ਉੱਪਰ (ਅਰਬੀ ਦਾ) ਕਾਫ਼ ਅੱਖਰ ਛੱਦ (ਅਧਿਕ) ਦੇ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਰਦ-ਛਦ ਬਿੱਦ੍ਰੁਮ ਬਿੰਬ ਪਕੈ ਸੇ[1]।
[1]ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੂੰਗੇ ਤੇ ਬਿੰਬ ਦੇ ਪੱਕੇ ਫਲਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ। (ਰਦ=ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਛੱਦ-ਪੜਦਾ ਭਾਵ ਬੁੱਲ੍ਹ।)

ਹਸਨ ਦਸਨ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨ ਜੈਸੇ[1]।
[1]ਹੱਸਣ ਸਮੇਂ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਗਜ ਗੌਹਰ[1] ਗਰਿ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
[1]ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ।

ਕੰਠਾ ਕੰਠਰਤਨ ਛਬਿ ਜਾਲਾ[1] ॥੩੨੦॥
[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾਰਤਨਾਂ ਦਾ ਕੰਠਾ ਹੈ।

ਰਮਾ ਕੰਜ ਤੈ ਮੰਜ ਕਵਲ ਕਰ[1]।
[1]ਹੱਥਾਂ ਰੂਪ ਕੰਵਲ, ਲਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਜਲ ਹਨ।

ਮਨਿ ਗਨ ਯੁਤ ਕੰਕਨ ਕਯੂਰ ਵਰ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਕੜੇ ਤੇ ਬਾਜ਼ੂਬੰਦ ਹਨ।

ਜਰੀ ਜਰਾਵ ਛਰੀ ਕਰ ਧਰੀ।
ਫੂਲ ਛਰੀ ਲਘੁ ਦੁਤੀ ਸੁ ਫਰੀ ॥੩੨੧॥
ਦਿਪਤ ਤੇਜ ਗੁਰ ਬਾਲ ਰਵੀ ਸੇ।

ਜਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਅਮੋਘ ਪਵੀ ਸੇ[1]।
[1]ਬੱਜ੍ਰ ਵਾਂਗ ਅਚੁੱਕ ਹਨ। (ਪਵਿ-ਬੱਜ੍ਰ।)

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਸਲੋਨੀ ਸੂਰਤ[1]।
[1]ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ (ਵਾਲੇ ਹਨ)।

ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਆਨੰਦ ਪੂਰਤ ॥੩੨੨॥
ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਕੇ ਮਨ ਮੋਹਿਤ ਹੋਏ।
ਮਨੋ ਚਕੋਰੀ ਸਸਿ ਦਿਸ ਜੋਏ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗਿ ਗੁਰੁ ਬਾਤ ਕਰੰਤੇ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਤ ਸੁਹੰਤੇ ॥੩੨੩॥

ਫੂਲ ਛਰੀ ਕੋ ਚਪਲ ਕਰੰਤੇ[1]।
[1]ਚੰਚਲ ਕਰਦੇ ਭਾਵ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਤ ਉਤ ਮੰਦਰ ਕੋ ਦਰਸੰਤੇ।
ਬੈਠੀ ਜਹਾਂ ਨ੍ਰਿੰਮ੍ਰ ਸਬਿ ਤੀਆ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਹਿੰ ਪੀਆ ॥੩੨੪॥
ਤਬੈ ਗੁਰੂ ਫੂਲ ਛਰੀ ਉਠੈ ਕੈ।
ਏਕ ਏਕ ਕੇ ਸੀਸ ਛ੍ਵੈ ਕੈ।
ਨਹਿਂ ਪਟਰਾਨੀ ਨਹਿਂ ਪਟਰਾਨੀ।
ਬੋਲਤਿ ਗਏ ਮੁਖੋਂ ਇਹੁ ਬਾਨੀ ॥੩੨੫॥

ਭੌਨ ਕੌਨ ਮੈਂ[1] ਜਹਿਂ ਪਟਰਾਨੀ।
[1]ਘਰ ਦੇ (ਇਕ) ਕੋਨੇ (ਖੂੰਜੇ) ਵਿੱਚ।

ਆਸਨ ਹੀਨ ਆਸ ਗੁਰਿ ਠਾਂਨੀ[1]।
[1]ਕਰਕੇ।

ਬੈਠੀ ਥੀ ਤਹਿਂ ਜਾਇ ਥਿਰਾਏ[1]।
[1]ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਬੈਠਿ ਗੋਦ ਮੈਂ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥੩੨੬॥
ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਤੂੰ ਪਟਰਾਨੀ।

ਬੇਸ ਕਪਟ ਧਰਿ ਕਹਾਂ ਥਿਰਾਨੀ[1]। — [1]ਛਲ ਦਾ ਵੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਬੈਠੀ ਹੈਂ।
ਪੇਖਿ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਨੀ ਬਿਸਮਾਏ।
ਦੰਪਤਿ[1] ਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਲਪਟਾਏ ॥੩੨੭॥ — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ-ਪਤੀ।
ਸ਼ਕਤਿ ਵੰਤ ਭਗਵੰਤ ਸਰੂਪੰ।
ਬਾਲਕ ਬਯ[1] ਅਤਿ ਲਖੇ ਅਨੂਪੰ। — [1]ਉਮਰ।
ਭੇਟ ਖਲੌਨੇ ਲੌਨੇ[1] ਦਏ। — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਜਿਨੈ ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਅਤਿ ਮੁਦ ਭਏ ॥੩੨੮॥
ਬਿਬਿਧਾ ਫਲ ਮੇਵਾ ਮਿਠਿਆਈ।
ਧਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੂ ਅਗਵਾਈ।
ਬੱਦ੍ਰੀ ਫਲ[1] ਦੋ ਤ੍ਰੈ ਗੁਰੁ ਖਾਏ। — [1]ਬੇਰ।
ਇਕ ਪਟਰਾਨੀ ਪ੍ਰਤਿ ਦੈ ਗਾਏ ॥੩੨੯॥
ਇਹੁ ਫਲ ਛਕਿ ਤੁਮਰੇ ਸੁਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਜਗ ਬਿਦਤੈ ਹੈ।
ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਤੈ ਬਰ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਂਨੀ।
ਭਏ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਂਨੀ ॥੩੩੦॥
ਕੀਨ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਭੇਟ ਅਪਾਰੈਂ। — [1]ਵਾਰਨਾ ਕੀਤੀਆਂ।
ਹਰਿ ਬਪੁ ਲਖਿ[1] ਗੁਰੁ ਪਰ ਬਲਿਹਾਰੈਂ। — [1]ਹਰੀ ਸਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ।
ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਕੀ ਆਗਜਾ ਲੈ ਕੈ।
ਪਾਵਨ ਪਾਦ ਪਖਾਰਨ ਕੈ ਕੈ[1] ॥੩੩੧॥ — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ।
ਅਚਜੋ[1] ਆਪ ਪੁਨ ਸੀਸ ਚਢਾਯੋ। — [1]ਛਕਿਆ, ਪੀਤਾ।
ਪੁਨ ਪਟਰਾਂਨੀ ਪਿਯਿ[1] ਮੁਦ ਪਾਯੋ। — [1]ਪੀ ਕੇ, ਛਕ ਕੇ।
ਫਿਰ ਸਬਿ ਹੀ ਰਣਵਾਸਹਿਂ[1] ਪੀਓ। — [1]ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਪੁਨ ਮੰਤਰ ਲੀਓ ॥੩੩੨॥
ਨ੍ਰਿਪ ਸਿੱਖ ਹ੍ਵੈ ਬਹੁ ਭੇਟ ਜ੍ਵਾਹਰ।
ਕਰੀ, ਜੋਤਿ ਜਗਮਗ[1] ਜਿਹ ਜ਼ਾਹਰ। — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ)।
ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਭਯੋ[1] ਸਬਿਨਿ ਮਨ ਪੀਨੋ[2]। — [1]ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਬਿਸ਼ਨ ਰੂਪ[1] ਦ੍ਰਿਢ ਚੀਨੋ ॥੩੩੩॥ — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅਚਵਾਯੋ[1]। — [1]ਛਕਾਇਆ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸੀਤ[1] ਸਬਿਨਿ ਪ੍ਰਭ ਪਾਯੋ। — [1]ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਹਾਥ ਪਖਾਰਿ ਇਲਾ ਲੈ ਪਾਨੈਂ[1]। — [1]ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਇਲਾਇਚੀਆਂ (ਪਾਨੈਂ) ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ।
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਆਏ ਨਿਜ ਥਾਨੈਂ ॥੩੩੪॥
ਪੁਨ ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਨ੍ਰਿਪ ਹਕਾਰੇ[1]। — [1]ਸੱਦੇ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜ਼ਾਹਰ ਅਰ ਦੀਨਾਰੇ[1]। — [1]ਚਮਕਦੇ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾਂ।
ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਪਾਟੰਬਰ ਜੇਤੇ।
ਗੁਰੁ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚਾਏ ਤੇਤੇ ॥੩੩੫॥
ਲੈ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਅੰਦਰ ਧਰੇ।

ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਦਿਖਾਵਨ ਕਰੇ।
ਖਟੁ ਰਿੱਤੁ[1] ਸੁਖਦ ਸਦਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
[1]ਛਿਆਂਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚ।
ਸਿਹਜਾ ਸੀਰ ਫੇਨੁ ਸੀ ਆਹੀ[1] ॥੩੩੬॥
[1]ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ ਵਰਗੀ (ਚਿੱਟੀ) ਹੈ।
ਉਪਧਾਨੇ[1] ਮਖਮਲ ਬਹੁਧਾਏ[2]।
[1]ਸਰਹਾਣੇ। [2]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜੇ ਤਾਂ ਪਰ ਜਾਏ।
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਜ਼ਮਤ ਕੇ।
ਰੱਖਕ ਹੋਹਿ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਮਤਿ ਕੇ[1] ॥੩੩੭॥
[1](ਕਵੀ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵੀਰਾਖੇ ਹੋਣਗੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਤ ਪਟਰਾਨੀ ਸਿਦਕ ਧਰਿ,
ਛਕਯੋ ਜੁ ਗੁਰਿ ਫਲ ਦੀਨ।
ਗਰਭ ਧਰਯੋ ਤਿਨਿ ਉਸੀ ਦਿਨ,
ਜਨਮਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੩੩੮॥

ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ:
ਨ੍ਰਿਪ ਗਯੋ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ,
ਤਹਿਂ ਚਲੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਗਾਥ।
ਸਭਿ ਕਰਨ ਮਹਿਮਾ ਲਗੇ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਸਭਾਸਦ[1] ਮੁਦ ਸਾਥ।
[1]ਦਰਬਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਕਟੇ ਸੰਕਟ ਬਿਕਟ[1] ਕੋਟਕਿ,
[1]ਨਾ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ।
ਜਨੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ।
ਦੈ ਦਰਸ ਵਾਰਿ ਪਖਾਰਿ ਪਦ[1],
[1]ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ।
ਇਹੁ ਪਿਖੀ ਅਜ਼ਮਤ ਬ੍ਰਿੱਧ ॥੩੩੯॥
ਨਹਿਂ ਕਰੀ ਕਿਨਹੂੰ ਐਸ ਕਰਨੀ,
ਭਏ ਪੀਰ ਅਪਾਰ।
ਜੇ ਗੁਰ ਬਿਸੂਚਕ[1] ਨਾਹਿਂ ਹਰਤੇ,
[1]ਹੈਜ਼ਾ।
ਹੁਤੋ ਸ਼ਹਿਰ ਉਜਾਰ।
ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਭੀ ਨਿਜ ਧਾਮ ਕੀ,
ਸਭਿ ਗਾਥ ਸਾਥ ਬਿਥਾਰ।
ਗੁਰੁ ਉਸਤਤੀ ਯੁਤ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਢਿਗ,
ਕਹੀ ਮਨਿ ਮੁਦ ਧਾਰਿ ॥੩੪੦॥
ਉਮਰਾਵ ਖਾਨ ਅਮੀਰ ਸੁਨਿ ਸਭਿ,
ਲਗੇ ਗੁਰੁ ਜਸੁ ਕੈਨ[1]।
[1]ਕਰਣ ਲੱਗੇ। (ਅ) ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।
ਪਾਤਿਸਾਹਿ ਭੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇ ਤਬਿ,
ਇਮ ਕਹਿਤ ਭੌ ਖੁਦ ਐਨ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।
ਇਕ ਅੰਸ਼ ਗੁਰੁ[1], ਪੁਨ ਥਿਰਯੋ ਗਾਦੀ,
[1]ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਹਨ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੇਰ।
ਜਿੰਹ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨ ਹੈਂ,
ਕਯੋਂ ਹ੍ਵੈਂ ਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਧੇਰ ॥੩੪੧॥

ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਇਮ ਸਭਾਸਦ ਸਭਿ,
ਲਗੇ ਗੁਰੁ ਜਸ ਗਾਨ।
ਜਸ ਹੋਇ ਰਾਜਾ ਸਭਾ ਤਸ,
ਇਹੁ ਬਾਤ ਬਿਦਿਤ ਜਹਾਨ।
ਤਿਸ ਕਾਲ ਹੀ ਤਹਿਂ ਆਇ ਪਹੁੰਚਜੋ,
ਰਾਮਰਾਇ ਭਿ ਖਾਸ[1]। [1]ਆਪ।
ਸੁਨਿ ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜਰਜੋ ਮਨ ਮੈਂ,
ਧਾਰਿ ਮਤਸਰ ਤ੍ਰਾਸ[1] ॥ ੩੪੨ ॥ [1]ਈਰਖਾ ਤੇ ਡਰ ਧਾਰ ਕੇ।
ਇਮ ਕਹਿਤ ਭੌ ਕਜਾ ਕਰਤਿ ਮਹਿਮਾਂ,
ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਕੇਰ।
ਹੈ ਸੀਤਲਾ[1] ਕਾ ਮਾਲ ਸੋਈ, [1]ਚੀਚਕ (ਮਾਤਾ) ਰੋਗ।
ਖਾਇ ਅਬਿ ਲਿਹੁ ਹੇਰ।
ਇਹੁ ਬਾਤ ਅਤਿ ਅਨੀਤ ਕੀ[1], [1]ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ।
ਸੁਨਿ ਰੰਜ ਮਾਨਜੋ ਸ਼ਾਹਿ।
ਬਹੁ ਸਭਾਸਦ ਜੈ ਸਿੰਘ ਲੌ,
ਰਿਸ ਝਿੜਕਤੇ ਪੈ ਤਾਹਿ ॥ ੩੪੩ ॥
ਗੁਰੁ ਨਿਰਬਿਕਾਰੀ ਬਾਲ ਬੈ[1] ਪਰ, [1]ਉਮਰ।
ਕਰਤਿ ਤੂੰ ਨਿਤ ਬਾਰਿ[1]। [1]ਵਾਰ, ਹਮਲੇ।
ਵਹਿ ਸੰਤ ਸਾਂਤਿ ਸਰੂਪ ਕਬਿ ਹੀ,
ਨਿੰਦ ਤੁਹਿ ਨ ਉਚਾਰਿ।
ਫਰਜਾਦ ਕਰਿ ਦੁਖ ਦੈ ਰਖਜੋ,
ਬਦ ਸੁਖਨ[1] ਕਿਯ ਅਬਿ ਔਰ। [1]ਬੁਰਾ ਬਚਨ।
ਘਰ ਵਿਖੇ ਝਗਰਾ ਮਾਂਡ ਰਾਖਜੋ[1], [1]ਪਾਰਖਿਆ ਹੈ।
ਬੁਰਾ ਕੀਨੋ ਗੌਰ[1] ॥ ੩੪੪ ॥ [1]ਬਹੁਤਾ।
ਉਨਿ ਨੈਨ ਨੀਚੇ ਕਰੇ ਉਤ,
ਇਤ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ ਇਹੁ ਬਾਤ।
ਨਿਜ ਸਭਾ ਮਾਹਿਂ ਸੁਭਾਇ ਕੈ,
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਐਸ ਬਖਜਾਤ।
ਹਮ ਬਾਕ ਪੂਰਾ ਕਰੈਂਗੇ,
ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤ ਕਾ ਬਿਨ ਦੇਰ।
ਪਰ ਨਾਹਿਂ ਗਾਦੀ ਤਾਹਿਂ ਮਿਲ ਹੈ,
ਜਾਹਿਂ ਹੇਤ ਬਖੇਰ[1] ॥ ੩੪੫ ॥ [1]ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਝਗੜਾ (ਕਰਦਾ ਹੈ)।
ਜੋ ਲਾਗ ਆਗ ਸੁ ਰਹੀ ਤਿਸ ਕੋ,
ਲਾਗ ਕੀ[1] ਬਡ ਯਾਹਿ। [1]ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ।
ਜਜੋਂ ਜਰਤਿ ਅਬਿ ਤਜੋਂ ਜਰਤਿ ਰੈਹੈ,
ਸਦਾ ਉਰ ਸੁਲਗਾਹਿ[1]। [1]ਹਿਰਦਾ ਧੁਖਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਨਹਿਂ ਹੋਇ ਸੰਤਤਿ[1] ਸੁਖ ਕਬਿ ਹੀ,	[1]ਉਲਾਦ।
ਬਜਾਹਿ ਕਰਤਿ ਥਕਾਇ।	
ਫਿਰ ਅੰਤ ਜੀਵਤਿ ਜਾਹਿ ਜਾਰਯੋ[1],	[1]ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਸਾੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
ਭੂਤ ਹੋਇ ਰਹਾਇ ॥੩੪੬॥	
ਜੁਗ ਬੀਰ ਕੇ ਚਲ ਤੀਰ ਗੇ ਭਲ[1],	[1]ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਚਨਾਂ ਰੂਪ ਤੀਰ ਚਲ ਗਏ।
ਚੀਰਿ ਪਾਰਿ ਬਖਜਾਤ।	
ਜਿਮ ਗਾਮ ਨਾਮ ਘੁੜਾਮ ਮੈਂ,	
ਜੁਗ ਭਏ ਫੱਕਰ ਭ੍ਰਾਤ।	
ਇਕ ਨੈ ਲਗਾਯੋ ਤਾਲ ਪੱਕਾ,	
ਦੁਤੀ ਲਾਯੋ ਬਾਗ।	
ਇਕ ਕਹਯੋ ਪਾਨੀ ਨਾਹਿਂ ਰੈਹੈ,	
ਇਕ ਕਹਯੋ ਫਲ ਨਹਿਂ ਲਾਗਿ ॥੩੪੭॥	
ਜਯੋਂ ਕਹਯੋ ਉਨ ਪੁਨ ਭਯੋ ਤੈਸੇ,	
ਪਿਖਤਿ ਸਬਿ ਅਬਿ ਠੀਕ।	
ਤਰੁ ਹੀਨ ਫਰ[1] ਸਬਿ ਬਾਗ ਮੈਂ ਹੈਂ,	[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਫ਼ਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਬਿਨਾ ਜਲ ਸਰ ਨੀਕ[1]।	[1]ਚੰਗਾ ਤਾਲ (ਸਰੋਵਰ)।
ਜੋ ਸੰਤ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਕਹਿ ਹੈ,	
ਸੋ ਭਵੈ ਪਾਹਨ ਲੀਕ[1]।	[1]ਉਹ ਪੱਥਰ ਤੇ ਲੀਕ ਭਾਵ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਫਿਰ ਸਾਪ ਬਰ[1] ਗੁਰੁ ਸੁਤਨ ਕਾ,	[1]ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਵਰ।
ਕਹੁ ਕਿਮ ਨ ਹੋਇ ਅਲੀਕ[1] ॥੩੪੮॥	[1]ਅਮਿੱਟ।
ਇਤ ਸਭਾ ਮੈਂ ਜੋ ਸੁਨਯੋ ਥਾ ਜਸ,	
ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹਿ।	
ਬਡ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਯੋ ਦਰਸਬੇ ਕੋ,	
ਕਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਯਾਹਿ।	
ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ ਤੁਮ ਸਜਾਨੇ,	
ਹਿਤੂ ਮਮ ਗੁਰੁ ਕੇਰ।	
ਜਿਮ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਦਰਸ ਦੇਵੈਂ,	
ਕਰੋ ਸੋਇ ਅਛੇਰ[1] ॥੩੪੯॥	[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗਜ ਹੈਂ,	
ਮੈਂ ਜਤਨ ਕਰਿਹੌਂ ਭੂਰ[1]।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਤੁਮ ਭੀ ਮਨਾਵੋ ਸਾਫ ਮਨ ਸੈਂ,	
ਦੈਂਹ ਆਸਾ ਪੂਰ।	
ਤਹਿਂ ਤਬੈ ਆਯੋ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦਾ,	
ਸ਼ਾਹਿ ਲੈ ਤਿਹ ਗੋਦ।	
ਇਮ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਜੁਗ ਉਮਰ ਸਮ ਹੋ[1],	[1]ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋ।
ਮਿਲੋ ਜਾਹੁ ਸਮੋਦ[1] ॥੩੫੦॥	[1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।

ਲੈ ਭੇਟ ਜ੍ਵਾਹਰ ਏਕ ਕਿਸ਼ਤੀ[1],
ਦੁਤੀ ਭਰਿ ਦੀਨਾਰਿ[1]।
ਮਮ ਓਰ ਤੈ[1] ਤੁਮ ਜੋਰਿ ਕਰ,
ਮਨਵਾਈਓ ਦਰਸਾਰ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਨ ਕਰੈਂ ਤੌ ਨਿਜ,
ਸ਼ਬਦ ਦੈਂਹ ਲਿਖਾਇ।
ਸੁਨਿ ਸ਼ਜ਼ਾਦਾ ਤਜਾਰ ਹ੍ਵੈ,
ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ ॥੩੫੧॥
ਗੁਰਿ ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਤਿਆਰ ਹ੍ਵੈ,
ਮਧ ਥਿਰੇ ਆਂਨ ਦਿਵਾਨ।
ਸਬਿ ਸਭਾਸਦ[1] ਮਾਸੰਦ ਬੈਠੇ,
ਠੌਰ ਨਿਜ ਨਿਜ ਆਨ।
ਤਬਿ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸਹਿ ਅਮੀਰਨ,
ਕੀਨ ਆਇ ਸਲਾਮ।
ਧਰਿ ਭੇਟ ਆਗੈ ਸ਼ਾਹਿ ਦਿਸ ਤੈ,
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਲਲਾਮ[1] ॥੩੫੨॥
ਜੋ ਸੰਗ ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀ ਥੇ,
ਮਜ਼ਬ ਚਰਚਾ ਕੀਨ।
ਗੁਰੁ ਦਏ ਉੱਤ੍ਰ ਐਸ ਜੋ,
ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਹੋਏ ਪੀਨ[1] ॥੩੫੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਸ਼ਾਹਿ ਜੋ,
ਚਹਯੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਲੇਹੁ।
ਇਹੁ ਸ੍ਰਬੱਗਜਤਾ ਔਰ ਲਖਿ[1],
ਬਿਸਮਾਏ ਸਭਿ ਤੇਹੁ[1] ॥੩੫੪॥
ਸ਼ਾਹਿ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨਿ,
ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਮਾਹਿਂ[1]।
ਲਿਖ ਲੀਨੋ, ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਨੇ,
ਸਬਦ ਲਿਖਾਯੋ ਯਾਹਿ ॥੩੫੫॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ
ਸ਼ਬਦ-ਮਹਲਾ ੧ ॥
ਕਿਆ ਖਾਧੈ ਕਿਆ ਪੈਧੈ ਹੋਇ ॥
ਜਾ ਮਨ ਨਾਹੀ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥
ਕਿਆ ਮੇਵਾ ਘਿਉ ਗੁੜੁ ਮਿਠਾ, ਕਿਆ ਮੈਦਾ ਕਿਆ ਮਾਸੁ ॥
ਕਿਆ ਕਪੜੁ ਕਿਆ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ਕੀਜਹਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ ॥
ਕਿਆ ਲਸਕਰ ਕਿਆ ਨੇਬ ਖਵਾਸੀ[1] ਆਵੈ ਮਹਿਲੀ ਵਾਸੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣ ਸਭੇ ਟੋਲ ਵਿਣਾਸੁ[1] ॥

[1]ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਕ ਥਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਢੋਏ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂਰੱਖ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੀਦੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ।
[1]ਮੇਰੀ ਤਰਫੋਂ।
[1]ਖ਼ਬਰ।
[1]ਦਰਬਾਰੀ।
[1]ਸੁੰਦਰ।
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।
[1]ਜਾਣ ਕੇ।
[1]ਉਹ ਸਾਰੇ।
[1]ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ।
[1]ਚੋਬਦਾਰ ਤੇ ਅਰਦਾਸੀਏ।
[1]ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਨਾਸ-ਰੂਪ ਹਨ।

ਛੰਦ ਪਢਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸਾਰਥ[1] ਸ਼ਬਦ ਜਾਨਜੋ,
[1]ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ।
ਠੀਕ ਬਿਨ ਵੈਰਾਗ[1] ਹੈ।
[1]ਵੈਰਾਗ ਧਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਨਹਿਂ ਹੋਇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਿੱਤ ਕੋ,
ਨਹਿਂ ਮਨ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਲਾਗ ਹੈ।
ਨਿਤ ਪਢੈ ਗੋਸ਼ੇ[1] ਬੈਠ ਤਜੋਂ,
[1]ਕੋਣੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ।
ਮਨ ਰਹਿਤ ਗਹਤ ਅਰਾਮ[1] ਹੈ।
[1]ਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪੁਨ ਉਸੀ ਦਿਨ ਤੈ ਖੁਦ ਮਜ਼ੂਰੀ
ਕਰੇ, ਖਾਵੈ ਤਾਮ[1] ਹੈ ॥੩੫੬॥
[1]ਫਾ:-ਰੋਟੀ।
ਇਤ ਗੁਰੂ ਸੋਚਜੋ, ਸ਼ਾਹਿ ਮਤ ਕਿਤ,
ਇਸੀ ਤੌਰੈਂ ਆਵਹੀ[1]।
[1]ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਤੇ ਆ ਨ ਜਾਵੇ।
ਵਹਿ ਹੈ ਚੁਕੱਤਾ[1] ਮੱਦ ਮੱਤਾ[2],
[1]ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ੍ਰ। [2]ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਸਤ।
ਅਤਿ ਕੁਪੱਤਾ ਗਾਵਹੀ[1]।
[1]ਕਹੀਦਾ ਹੈ।
ਅਰਿ ਚੁਕਨ ਵਾਰਾ ਹੈ ਹਮਾਰਾ,
ਭ੍ਰਾਤ ਭਾਰਾ ਤਾਂਹਿ ਕੋ।
ਨਹਿਂ ਮਿਲੈਂਗੇ ਤੌ ਹੈ ਖਰਾਬੀ,
ਮਿਲੈਂ ਪ੍ਰਣ ਨਸਾਹਿਗੋ ॥੩੫੭॥
ਇਹੁ ਸੋਚਿ ਜਲਧ ਬਿਵੇਕ[1] ਗੁਰੁ,
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।
ਚਢਿ ਪਾਲਕੀ ਹਿਤ ਸੈਰ ਹੈਂ।
ਭਟ ਭੀਰ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਲੈ ਨਿਜ,
ਚਲੇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਧੈਰ[1] ਹੈਂ।
[1]ਧੀਰਜ।
ਕਰਿ ਦਰਸ ਦੇਵੀ ਜੋਗ ਮਾਯਾ[1],
[1]ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਕੁਤਬ ਮੀਨਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਦੇਵੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਉਸ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ।
ਤੀਰ ਜਮਨਾ ਆਇ ਕੈ।
ਥਲ ਪੇਖਿ ਸੁਠ ਰਮਣੀਕ ਨੀਕ,
ਹਮੇਸ਼ ਬਸਬੈ ਲਾਇਕੈ ॥੩੫੮॥
ਲਗਵਾਇ ਖੇਮੇ[1] ਉਤਰ ਤਹਿਂ ਸਬਿ,
[1]ਤੰਬੂ।
ਔਰ ਸਾਜ ਮੰਗਾ ਲਯੋ।
ਇਹੁ ਸਾਰ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪ ਜੈ ਸਿੰਘ,
ਲਜਾਵਨੇ ਕੇ ਹਿਤ ਗਯੋ।
ਉਤ ਗੁਰੂ ਭਾਰਿ ਬੁਖਾਰ ਕੇ,
ਆਸਾਰ[1] ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਿ ਲਏ।
[1]ਭਾਰੀ ਬੁਖ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ।
ਤਪ ਪੇਖਿ ਸੁਤ ਕੋ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ,
ਤਈਂ ਤੀਨੋ ਤਪ ਭਏ ॥੩੫੯॥
ਕਰਿ ਦਰਸ ਚਰਨ ਸਪਰਸ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪ,
ਚਹੇ ਘਰਿ ਨਿਜ ਲਜਾਵਨੇ।
ਅਬਿ ਠੌਰ ਇਸ ਹੀ ਹਮ ਹਮੇਸ਼ੈਂ,

ਰੈਂਹਿ ਗੁਰੁ ਕਿਯ ਗਾਵਨੇ।
ਸੁਨਿ ਭੂਪ ਕਾਂਪਯੋ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ,
ਸੋਚ ਕੈ ਇਹੁ ਦ੍ਰਿਢ ਠਈ[1]। [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਿਆ।
ਇਹੁ ਬਾਤ ਗੁਰੁ ਭਗਵੰਤ ਕਹਿ,
ਨਿਜ ਅੰਤ ਦੇਹ ਜਨਾ ਦਈ[1] ॥ ੩੬੦ ॥ [1]ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਦਾ ਅੰਤ ਜਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਹਿਤ ਰੱਖ੍ਯਾ ਨ੍ਰਿਪ ਤੋਪਖਾਨਾ,
ਫੌਜ ਨਿਜ ਬਹੁ ਤਹਿਂ ਪਠੀ।
ਦਰਕਾਰ ਥੀ[1] ਤਹਿਂ ਜੋ ਸਮੱਗ੍ਰੀ [1]ਜ਼ਰੂਰੀ (ਚਾਹੀਦੀ) ਸੀ।
ਭੂਪ ਸਬਿ ਹੀ ਹੈ ਠਟੀ[1]। [1]ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ।
ਦਿਨ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੁ ਦੇਹ ਪੈ,
ਗੁਰੁ ਸੀਤਲਾ ਬਿਦਤਾ ਲਈ[1]। [1]ਵੱਡੀ ਮਾਤਾ (ਦਾਰੋਗ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਲਿਆ।
ਪਿਖਿ ਸਹਿਤ ਸੰਗਤਿ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ,
ਸ਼ੋਕ ਸਿੰਧੁ ਬੁਡੈ ਗਈ[1] ॥ ੩੬੧ ॥ [1]ਸੋਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਈ।
ਕਹਿਂ ਪ੍ਰਸਪਰ[1] ਰਮਰਾਇ ਕਾ, [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰ ਸਾਪ[1] ਕਿਯ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। [1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਹਮ ਜਾਨ ਲੀਨੋ ਵਜਹ[1] ਅਬ ਹੀ, [1]ਕਾਰਨ।
ਤਜੈਂ ਦੇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਪਹੁਚਯੋ ਫੇਰ ਗੁਰੁ ਪੈ,
ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਪਾਸਿ ਹ੍ਵੈ।
ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਜਲ ਭਰਿ
ਨੈਨ, ਉਰਿ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਹ੍ਵੈ ॥ ੩੬੨ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਕਟਤਿ ਸੰਕਟ ਕੋਟ, ਤੁਮਰੇ
ਦਰਸ ਤੇ ਜਨ ਕੇਰ ਹੈਂ।
ਅਬਿ ਆਪ ਕੈਸੀ ਕ੍ਰਿਤ ਲੀਲ੍ਹਾ[1], [1]ਲੀਲ੍ਹਾ ਦਾ ਕਰਤੱਬ।
ਲਗੇ ਕਰਨ ਬਧੇਰ ਹੈਂ।
ਤੁਮ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸ੍ਵਾਮੀ,
ਘੜਨ ਭੰਜਨਹਾਰ ਹੋ।
ਗੁਰ ਆਦਿ ਰੂਪ ਅਨੂਪੁ ਬਪੁ,
ਆਨਾਦਿ ਤੁਮ ਕਰਤਾਰ ਹੋ ॥ ੩੬੩ ॥
ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਜਿਸ ਕਿਸ ਧਰਯੋ ਤਨ ਜਗਿ,
ਸਹੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੂਰ ਹੈਂ।
ਕਹਿ ਬੇਦ ਸੰਤ ਪੁਰਾਨ,
ਹੋਵਨਹਾਰ ਹੋਇ ਜਰੂਰ ਹੈਂ।
ਬਨਬਾਸ ਸੀਆ[1] ਰਾਮ ਲੀਆ, [1]ਸੀਤਾ।
ਬੰਸ ਜਦੁ-ਪਤਿ[1] ਕੋ ਨਸਯੋ। [1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਸਸਿ[1] ਕਲੰਕੀ ਉਦਧਿ[2] ਖਾਰੋ, [1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ। [2]ਸਮੁੰਦਰ।

ਗਰਲ ਸ਼ਿਵ ਕੇ ਗਰਿ ਬਸਜੋ[1] ॥ ੩੬੪ ॥ — [1]ਜ਼ਹਿਰ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਵਸੀ।
ਹਰਿ ਠਟੀ[1] ਜੋ ਸੋ ਨਾ ਹਟੀ, — [1]ਠਾਣੀ, ਹੋਣਹਾਰ।
ਕਰਿ ਗਟੀ[1] ਸੁਰ ਨਰ ਹਾਰਗੇ। — [1]ਗਿਣਤੀ।
ਜੋ ਰਹੇ ਭਾਵੀ ਪਰ[1] ਖੁਸ਼ੀ, — [1]ਹੋਣੀ ਉੱਤੇ।
ਸੋ ਆਪ ਤਰਿ ਕੁਲ ਤਾਰਗੇ।
ਸੁਨਿ ਭੂਪ ਖੂਪ ਵਿਚਾਰ ਧਰਿ ਉਰਿ,
ਜਾਇ ਪੁਨ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਪੈ।
ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਬਾਤ ਸੁਨਾਤ ਭੌ,
ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ਨੀਕੇ ਰਾਹਿ ਪੈ[1] ॥ ੩੬੫ ॥ — [1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਪਤਸ਼ਾਹਿ ਭੀ ਸਹਿ ਸਭਾ ਸੁਨਿ,
ਬਿਸਮਾਇ[1] ਸਾਸ ਭਰਾਇ ਕੈ[2]। — [1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ। [2]ਹਾਹੁਕਾ ਭਰ ਕੇ।
ਕਹਿ ਜੋ ਖੁਦਾ ਕੀ ਹੋਇ ਮਰਜ਼ੀ,
ਸਕੈ ਕੌਨ ਮਿਟਾਇ ਕੈ।
ਪਠ ਦਏ ਸ਼ਾਹਿ, ਫਹੀਮ ਬ੍ਰਿਧ
ਹਕੀਮ[1], ਸਬਿ ਸਮਾਨ ਦੈ। — [1]ਵੱਡੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹਕੀਮ।
ਪਰ ਜਾਨ ਲੀਨੋ ਵਾਕ ਭ੍ਰਾਤਰ,
ਪਾਲ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਜਾਂਨ ਦੈ ॥ ੩੬੬ ॥
ਸਿੱਖ ਹੁਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਜਿਤੇ,
ਸਬਿ ਆਇ ਗੁਰੁ ਦਰ ਪੈ ਥਿਰੇ।
ਕਹਿੰ ਸਭੈ ਬਾਤ ਕੁਭਾਂਤਿ ਭੀ[1], — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਖੋਟੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।
ਜੋ ਸੁਖਨ[1] ਭ੍ਰਾਤਨ ਹੈਂ ਰਰੇ[2]। — [1]ਬਚਨ। [2]ਕਹੇ।
ਵਹਿ ਨਾਹਿੰ ਟਰ ਹੈਂ ਦਏ ਬਿਨ ਫਲ,
ਸੂਰ ਸਸਿ ਭੀ ਜੌ ਟਰੈਂ।
ਸਮ ਕੰਜ ਕੋਮਲ ਹੋਹਿੰ ਗਿਰ ਸਿਰ,
ਮੰਜ ਖੰਜਨ ਥਿਰ ਚਰੈਂ[1] ॥ ੩੬੭ ॥ — [1](ਸਮ) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਕੋਮਲ ਕੰਵਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ (ਚੰਚਲਤਾ ਨਾਲ) ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਉਜਲ ਮਮੋਲੇ (ਥਿਰ) ਟਿਕ ਕੇ (ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਤਦ ਵੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਟਲਣਗੇ।)

ਅਫਸੋਸ ਬਡ ਇਕ ਔਰ ਹੈ,
ਇਹੁ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਤਨ ਤਜੈਂ।
ਰਮਰਾਇ ਭੀ ਔਲਾਦ ਬਿਨੁ ਰਹਿ,
ਗੁਰੂ ਗਾਦੀ ਨਹਿ ਭਜੈ[1]। — [1]ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ।
ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪੂਤ ਔਤ੍ਰੂ[1], — [1]ਔਤ੍ਰੇ, ਬੇ-ਉਲਾਦੇ।
ਬਿਨਾ ਪੌਤ੍ਰ ਜੌ ਗਏ।
ਨਹਿੰ ਜਾਇ ਜਾਨਜੋ ਗੁਰੂ ਗਾਦੀ,
ਕੌਨ ਕੇ ਅਬਿ ਘਰ ਜਏ[1] ॥ ੩੬੮ ॥ — [1]ਜਾਵੇਗੀ।
ਉਤ ਮਾਤ ਬਦਨ ਬਿਲੋਕ ਸੁਤ ਕੋ[1], — [1]ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੁਖ ਵੇਖ ਕੇ।
ਸ਼ੋਕ ਯੁਤ ਬਿਲਲਾਰਹੀ।

ਜਲ ਜਾਤਿ ਚਖੁ ਜਲਜਾਤ ਤੈ[1],
ਅਕੁਲਾਤ ਅਤਿ[1] ਦੁਖ ਪਾਰਹੀ।
ਬਿਨ ਅਲੰਬ ਸੁ ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰਾ,
ਅੱਗ੍ਰ ਸੰਤਤਿ ਹੀਨਰੀ[1]।
ਕਿਮ ਧਰੈ ਧੀਰਜ ਸੋ ਵਿਚਾਰੀ,
ਕਹਿਤ ਭੀ ਹ੍ਵੈ ਦੀਨਰੀ[1] ॥੩੬੯॥
ਹੇ ਪੂਤ ਕਿਆ ਤੁਮ ਕਰਨ ਲਾਗੇ,
ਐਸ ਗਾਦੀ ਬੈਸ ਹੈ[1]।
ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੂੰ ਭਰਤਿ[1] ਸਿੱਖਨਿ,
ਆਪ ਤਨ ਕਿਯ ਕੈਸ ਹੈ।
ਅਬਿ ਕਹੋ ਹਮ ਅਰ ਸੰਗਤੋਂ ਕੀ,
ਕੌਨ ਪੁਰਵੈ ਆਸ ਹੈ।
ਤੁਮ ਬਾਲ ਅਬਿ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜਗ ਕੇ,
ਭਏ ਕਾਂਹਿ ਉਦਾਸ ਹੈਂ ॥੩੭੦॥
ਗੁਰੁ ਦੁਖਤਿ ਪਿਖਿ ਨਿਜ ਮਾਤ ਕੋ,
ਦੈ ਧੀਰ ਭਾਖਯੋ ਐਸ ਹੈ।
ਰਚਿ ਰਖੀ ਹੋਣੀ ਜੋ ਬਿਧਾਤਾ,
ਟਰਤ ਨਹਿਂ ਸੋ ਕੈਸ ਹੈ।
ਅਵਤਾਰ ਪੀਰ ਪਿਗੰਮ੍ਰੋਂ ਕੇ,
ਸੀਸ ਚਢਿ ਇਹੁ ਨਾਚਤੀ।
ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਸਿੱਧਨ ਕੇ,
ਕਰਿ ਦਾਂਤ ਖੱਟੇ ਮਾਚਤੀ[1] ॥੩੭੧॥
ਜਗਿ ਜਾਨ ਮਾਤ ਸਰਾਂਇ ਇੰਦ੍ਰ-
ਜਾਲ[1], ਸ੍ਵਪਨ ਸਮਾਜੀਆ[2]।
ਜਿਮ ਹਰਿ ਚੰਦੌਰੀ[1] ਮੇਘ ਛਾਯਾ,
ਬਿਛੀ ਚੌਪੜ ਬਾਜੀਆ।
ਨਿਤ ਰਹੇ ਖੇਲ ਅਕਾਲ ਹੋਣੀ,
ਚਾਰ ਖਾਨੀ ਸਾਰੀਆਂ[1]।
ਡਲ ਕਾਲ ਤ੍ਰੈ[1], ਮਧ ਰੇਖ ਕਰਮ
ਬਿਕਰਮ ਸੁਕਰਮ ਧਾਰੀਆਂ[1] ॥੩੭੨॥
ਜਿਮ ਦਾਉ ਪਰ ਹੈ ਸਾਰਿ ਮਾਰਤਿ[1],
ਕਾਲ ਹੋਣੀ ਮੁਦ ਭਰੇ[1]।
ਨਹਿਂ ਕੀਰ[1] ਪੀਰ ਅਮੀਰ, ਰਹਿਨੋ
ਪਾਇ ਹਰਿ ਜੋ ਅਵਤਰੇ[1]।
ਪਿਖਿ ਏਕ ਘਰ ਹੈ ਕਬੀ ਬਹੁਤੀ

[1]ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਬਿਨਾ ਆਸਰੇ ਤੋਂ, ਉਹ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਗੋਂ ਉਲਾਦ ਤੋਂ ਹੀਣੀ।
[1]ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਬੈਠ ਕੇ।
[1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
[1]ਜਾਦੂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ। [2]ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
[1]ਹਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਨਗਰੀ।
[1]ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵ ਨਰਦਾਂ ਹਨ।
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਰੂਪ ਡੱਲਾਂ ਹਨ।
[1]ਸਮਾਨ ਕਰਮ, ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ (ਉਸ ਚੌਪੜ) ਵਿੱਚ ਲਕੀਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
[1]ਨਰਦ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਕੰਗਾਲ।
[1]ਹਰੀ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਨੇ ਵੀ ਜੋ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇ ਹਨ।

ਕਬੀ ਰਹਿਤ ਨ ਏਕ ਭੀ[1]।

ਇਸ ਖੇਲ ਜਗ ਮੈਂ ਕਾਲ ਹੋਣੀ,
ਪਿਖਤ ਨਹਿ ਬਦ ਨੇਕ[1] ਭੀ ॥੩੭੩॥
ਇਮ ਦਿਢ ਵਿਚਾਰੋ ਧੀਰ ਧਾਰੋ,
ਮੋਹ ਅਗਤਾ ਪਰਹਰੋ[1]।
ਨਿਜ ਸੀਸ ਭਾਵੀ ਈਸ,
ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸ ਆਨੰਦ ਹ੍ਵੈ ਧਰੋ[1]।
ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਮਾਤ ਹਮਰੀ,
ਕਯੋਂ ਨ ਲਾਜ ਸੰਭਾਰ ਹੈਂ।
ਸਮ ਇਤ ਤ੍ਰੀਆ[1] ਰਖਯੋ ਹੀਆ[2],
ਕਹਾਂ ਕੀਆ ਕਾਰ ਹੈ ॥੩੭੪॥
ਇਮ ਬਾਤ ਕਹਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਗੁਰੁ,
ਨਿਜ ਮਾਤ ਕੋ ਦੈ ਗਯਾਨ ਹੈ।
ਗੁਰੁਬਖਸ਼ ਨਾਮ ਮਸੰਦ ਕੋ
ਪੁਨ ਕੀਨ ਐਸ ਬਖਾਨ ਹੈ।
ਸਬਿ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋ ਬੋਲ ਦਿਹੁ,
ਮੁਹਿ ਦਰਸ ਕਰਿ ਲਹਿੰ ਆਜ ਹੈ।
ਨਿਸ ਢਰੀ ਤੈ ਅਬਿ ਭਰੀ ਬਿਧਿ ਹਮ,
ਹੋਹਿ ਲਯ ਹਰਿ ਮਾਝ ਹੈਂ[1] ॥੩੭੫॥

ਇਹੁ ਸੁਨਤ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸੇਵਕ,
ਬੂਡਗੇ ਸਿੰਧੁ ਸ਼ੋਕ ਮੈਂ[1]।
ਜਲ ਨੈਨ ਝਰਨਾ ਜਯੋਂ ਝਰੈਂ,
ਰਸ ਛਯੋ ਕਰੁਣਾ ਓਕ ਮੈਂ[1]।
ਗੁਰੁ ਹੁਕਮੁ ਸੁਨ ਨਰ ਨਾਰਿ, ਸਿੱਖ
ਅਸਿੱਖ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਯੌਂ ਅਏ।
ਫਰਵਾਰ ਤਰੁ ਪਰ ਬਿਹੰਗ, ਪਯਾਸੇ
ਜੈਸ ਸਰਵਰ ਦਿਸ ਧਏ[1] ॥੩੭੬॥

ਨਿਧਿ[1] ਲੂਟਨੇ ਜਨ ਰੰਕ[2] ਧਾਏ
ਏਕ ਆਗੇ ਏਕ ਹ੍ਵੈ।
ਕਹਿੰ ਪਰਸਪਰ ਜਿਨ ਦਰਸ ਦੈ,
ਥੇ ਦਏ ਸੰਕਟ ਛੇਕ ਹੈਂ[1]।
ਜਿਨ ਰਖਯੋ ਸ਼ਹਰ ਥਿਸੂਚਕਾ ਤੈ[1]
ਜਾਤਿ ਅਬਿ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੋ।
ਜੋ ਦਰਸ ਹੈ ਭਲ ਤਿਨੈ ਅਬਿ,

[1]ਹੇ ਮਾਤਾ ਵੇਖ ! (ਚੌਪੜ ਦੇ) ਇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਰਦਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਇਕ ਨਰਦ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

[1]ਬੁਰਾ ਤੇ ਚੰਗਾ।

[1]ਅਗਿਆਨਤਾ ਤਿਆਗ ਦਿਉ।

[1]ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਸੀਸ ਤੇ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ ਧਾਰੋ।

[1]ਹੋਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਗ। [2]ਹਿਰਦਾ, ਦਿਲ।

[1]ਢਲੀਰਾਤ ਤੋਂ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ ਭਾਵ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਜਾਵਾਂਗੇ।

[1]ਸੋਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਏ।

[1]ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਰੁਣਾਰਸ (ਸੋਗ) ਫੈਲ ਗਿਆ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਫਲ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖਤ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਤਰਫ ਤਿਹਾਏ (ਜੀਵ) ਦੌੜਦੇ ਹਨ।

[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ। [2]ਕੰਗਾਲ।

[1]ਕਸ਼ਟ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

[1]ਹੈਜ਼ੇ ਤੋਂ।

ਫਲ ਚਾਰ ਲੈਹ ਬਿਸ਼ੋਕ ਸੋ[1] ॥੩੭੭॥
[1]ਉਹ ਚਾਰੇ ਫਲ ਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈ ਲਵੇਗਾ।

ਇਮ ਕਰਸ ਬਾਤੈਂ ਹਰਸ਼ ਕੀਨੋ,
ਦਰਸ ਲੋਗਨ ਆਮਨੈਂ[1]।
[1]ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਫਿਰ ਲੋਗ ਕੀਨੇ ਬੰਦ ਭੂਪਤਿ,
ਦਰਸਬੇ ਤੈ ਸਜਾਮਨੈਂ[1]।
[1]ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਹੋਏ ਤੋਂ।

ਧੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਰੀ
ਦਿਸ ਦਸੋ, ਦੀਹ ਸ ਤ੍ਰਾਸ ਹੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਡਰ ਸਹਿਤ ਹੈ।

ਤਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਯੁਤ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨ,
ਬੈਠਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸ ਹੈ ॥੩੭੮॥

ਮਨਿ ਮਾਨ ਗਿਣਤੀ[1] ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ,
[1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਗਿਣ ਕੇ ਭਾਵ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।

ਲਰਜ਼[1] ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇ ਕੈ।
[1]ਕੰਬ ਕੇ।

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੁਮ ਹਮੈ ਚਾਲੇ
ਤੱਜਿ ਮੱਝ ਦਰਯਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ।

ਦੁਖ-ਸਿੰਧੁ ਮੈਂ ਹਮ ਬਹੇ ਜਾਵਤਿ[1],
[1]ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਰਹਿੰ ਦਾਮਨ ਕਿਹ ਵਜਾ[1]।
[1]ਕਿਹੜੇ (ਵਜ੍ਹਾ) ਢੰਗ ਨਾਲ (ਆਪਦੇ) ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਜਿਮ ਰੱਯਤ ਵਾਲੀ ਬਿਨਾ ਮਾਲੀ
ਬਾਗ, ਪਾਲੀ ਬਿਨ ਅਜਾ[1] ॥੩੭੯॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਵਾਲੀ (ਮਾਲਕ ਭਾਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰਜਾ, ਮਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਗ ਅਤੇ ਪਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਅਜਾ) ਬੱਕਰੀਆਂ (ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।

ਤਨ ਜਾਨ ਬਿਨ ਜਯੋਂ ਪੰਖ ਪੰਖੀ,
ਦਸ਼ਾ ਤਯੋਂ ਹਮ ਕਹਿੰ ਕਿਸੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰੀਰ, ਖੰਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਛੀ (ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਤਿਵੇਂ) ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿਸ ਕੋਲ ਕਹੀਏ।

ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਝੁਰਤਿ ਅਤਿ ਬਿਸੂਰਤਿ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਕ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।

ਏਹੁ ਸੂਰਤਿ[1] ਨਹਿੰ ਦਿਸੈ।
[1]ਸ਼ਕਲ ਭਾਵ ਸਰੂਪ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ[1] ਤਜਾਗਨ ਤਨ ਸਮੇਂ,
[1]ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ।

ਸਬਿ ਰਹੇ ਭੁਜ[1] ਪਕਰਾਵਤੇ।
[1](ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ) ਬਾਂਹ।

ਅਬਿ ਸੰਗਤੋਂ ਕੇ ਤਈਂ ਤੁਮ,
ਲੜ ਕੌਨ ਕੇ ਹੋ ਲਾਵਤੇ ॥੩੮੦॥

ਨਿਰਧਾਰ[1] ਸੰਗਤਿ ਡੋਲ ਜੈ ਹੈ,
[1]ਬਿਨਾਂ ਆਸਰੇ ਤੋਂ।

ਲੈਂਹ ਮੀਣੇ[1] ਰੋਕ ਪੈ[2]।
[1]ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੀ ਔਲਾਦ। [2]ਪੁਨਾ (ਫੇਰ) ਰੋਕ ਲੈਣਗੇ।

ਕੁਛ ਧੀਰਮੱਲ ਸੁ ਰਾਮਰਾਇ,
ਪ੍ਰੇਰ ਲੈਂਹ ਨਿਜੋਕ ਪੈ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ।

ਗੁਰਿ ਮਾਨਿ ਬਿਨਤੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ,
ਸੁਖ ਦਾਨ ਗਜਾਨ[1] ਵਿਚਾਰ ਕੈ।
[1]ਸੁੱਖ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ।

ਬਿਛਵਾਇ ਗਾਦੀ ਪਾਂਚ ਪੈਸੇ,
ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਕਰ ਧਾਰ ਕੈ[1] ॥੩੮੧॥
[1]ਨਲੇਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ ਕੇ।

ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਪੁਰਖੁ ਮਹਾਂਨ ਕੋ[1]
[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ।

ਗੁਰੁ ਸਾਤ ਕੇ ਲੈ ਨਾਮ ਹੈਂ।
ਸਾਨੰਦ ਧਰਿ ਮਸਨੰਦ ਪਰ[1]
[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਗੱਦੀ 'ਤੇਰੱਖ ਕੇ।
ਕਰ ਬੰਦਿ ਬੰਦਨ ਠਾਮ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
ਕਹਿ ਦਯੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਕਾਲੇ,
ਪਰਗਟੈਂਗੋ ਸੂਰ ਸੋ[1]।
[1]ਉਹ ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ)।
ਤਮਚਰ[1] ਪਖੰਡੀ ਜਨੋ ਕੋ,
[1]ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ (ਚੋਰ, ਉਲੂ ਆਦਿ)।
ਸਹਿ ਦੰਭ ਕਰਿ ਹੈਂ ਦੂਰ ਸੋ ॥੩੯੨॥
ਸੁਨਿ ਧਰਜੋ ਧੀਰਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੁਛ,
ਗੁਰੁ ਥਿਰੇ ਫੇਰ ਕੁਸਾਸਨੈ[1]*।
[1]ਦੱਭ (ਘਾਹ) ਦਾ ਆਸਣ। *ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਭ ਦਾ ਆਸਣ ਵਿਛਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ- ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੯ ਦੇ ਅੰਕ ੬੫ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਪਿਖਿ ਅੰਤਿ ਕਾਲ ਸਮੀਪ ਜਨਨੀ[1]
[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ।
ਬੈਠਿ ਕਿਯ ਇਮ ਭਾਸ਼ਨੈ[1]।
[1]ਇਉਂ ਬਚਨ ਕਿਹਾ।
ਮੁਰਝਾਇ ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੁਖਤਿ ਪਿਖਿਤਿ ਸੁ,
ਨੈਨ ਜਲ ਝਰਿ[1] ਲਾ ਰਹੇ।
[1]ਝੜੀ।
ਅਤਿ ਨਿਕਟਿ ਸੰਕਟ ਬਿਕਟ ਬਿਜਾਪਜੋ[1],
[1]ਨਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਸ਼ਟ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਕਹੇ ਮਮ ਅਬਿ ਕੋ ਅਹੇ ॥੩੯੩॥
ਪਤਿ ਗਏ ਤਬਿ ਅਬਿ ਪੂਤ ਜਾਵਤਿ,
ਮੈਂ ਅਭਾਗਨਿ ਕਜੋਂ ਰਹੀ?।
ਹੇ ਪੂਤ! ਤੁਮ ਸਬਿ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤ,
ਮੈਂ ਭੇਤ ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਸਹੀ।
ਫਿਰ ਮਰੋਂਗੀ ਮੈ ਝੂਰ ਝੁਰਿ,
ਅਬਿ ਸੰਗਿ ਕਜੋਂ ਨ ਨਿਭਾਤ ਹੋ[1]।
[1]ਭਾਵ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਚੱਲਦੇ।
ਜਲ ਹੀਨ ਮੀਨ ਸਮਾਨ[1] ਮੈਂ,
[1]ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ।
ਦੁਖ ਸਿੰਧੁ ਬੂਡੀ ਜਾਤਿ ਹੋਂ[1] ॥੩੯੪॥
[1]ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਡੁਬਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।
ਨਿਜ ਮਾਤ ਕੋ ਅਤਿ ਦੁਖਤਿ ਪਿਖਿ,
ਗੁਰ ਕਹਜੋ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀਏ।
ਹੈ ਮਾਸ ਕੇਤਕ[1] ਆਯੂ[2] ਤੇਰੀ
[1]ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨੇ। [2]ਉਮਰ।
ਧੀਰ ਧਾਰਿ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ।
ਫਿਰ ਪਹੁੰਚ ਹੈਂ ਮਮ ਪਿਤਾ ਢਿਗ,
ਦੁਖ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨ ਜਹਿਂ ਕਦਾ।
ਸਚਖੰਡ ਨਾਮ ਬਿਕੁੰਠ ਜੋ,
ਦੁਖ ਲੇਸ[1] ਨਹਿਂ, ਤਹਿਂ ਸੁਖ ਸਦਾ ॥੩੯੫॥
[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ।
ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਸਹਿ,
ਲਿਯ ਖੈਂਚ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਹੈ।
ਹਰ ਭ੍ਰਮ[1] ਦਿਯ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਜਨਨੀ
[1]ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ।
ਤਈਂ, ਮੋਦ ਸੰਦੋਹ ਹੈ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

ਲਖਿ ਮਹਾਂ ਮਹਿਮਾਂ ਪੂਤ ਕੀ,
ਮਨਿ ਮਗਨਿ ਚੁੱਪ ਜਨਨੀ ਭਈ।
ਅਹਿ ਕਾਚਰੀ ਜਯੋਂ[1] ਬਾਤ ਕਰਿ,
[1]ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗ।
ਤਜੋਂ ਦੇਹ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਤਜ ਦਈ ॥੩੯੬॥
ਬੁਧਵਾਰ ਚੌਦਸ ਚੇਤ ਸਿਤ[1],
[1]ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੧੪।
ਨਿਸ ਅਰਧ ਘਟਕਾ ਦ੍ਵੈ ਗਈ[1]।
[1]ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਉਪਰਰਾਤ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ।
ਬਸੁ ਸਸੀ ਸੰਮਤ ਵਾਰ ਨਭ[1],
[1]ਸੰਮਤ ੧੭੧੮ ਬਿ. (ਬਸੁ-੮। ਸਸੀ-੧। ਵਾਰ-੭। ਨਭ-੧=੧੮੧੭ ਬਿ:)।
ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਹਮ ਭੇ ਤਬਿ ਬ੍ਰਹਮ ਮਈ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ।
ਪਿਖਿ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨ,
ਕੇਰ ਕੁੱਕੈਂ ਨਿਸਰਗੀ[1]।
[1]ਕੂਕਾਂ (ਚੀਕਾਂ) ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ।
ਕੁਮਲਾਇ ਬਿਹਬਿਲ ਗਿਰੇ ਧਰ[1],
[1]ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ।
ਧਨ ਧਾਮ ਤਨ ਸੁਧ ਬਿਸਰਗੀ ॥੩੯੭॥
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਾਂ ਭੀ ਪੌਰ ਪਰ[1],
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ।
ਕਰਿ ਰੁਦਨ ਲੋਟੈਂ ਭੂੰਮਿ ਹੈਂ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਲਿਟਦੀਆਂ ਹਨ।
ਜਨੁ ਲੂਟ ਲੀਨੇ ਠਗ ਕਿਨੇ,
ਮਨਿ[1] ਬਿਨਾ ਜਯੋਂ ਫਨਿ[2] ਘੂੰਮ ਹੈਂ।
[1]ਮਣੀ। [2]ਸੱਪ।
ਉਤ ਦੇਵ ਅਜ ਲੌਂ[1] ਜਾਨ ਚਢਿ ਕੈ[2]
[1]ਉਧਰ ਦੇਵਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੱਕ। [2]ਅਸਵਾਰੀਆਂ (ਉਪਰ) ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਅਏ ਫੂਲ ਬਸਾਵਹੀਂ।
ਧੁਨਿ ਸੰਖ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਪੂਰਗੀ,
[1]ਧੌਂਸਿਆਂ ਦੀ।
ਸੁਰ ਨਟੀ ਨ੍ਰਿਤਤਿ[1] ਗਾਵਹੀਂ ॥੩੯੮॥
[1]ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੱਚਦੀਆਂ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਚਢਿ ਬਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਪੈ,
ਜਬਿ ਚਲੇ ਨਭ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੌ।
ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਥਿਰੇ ਸਚਖੰਡ ਮੈਂ,
ਨਿਜ ਗੁਰੁਨਿ ਢਿਗ ਵਰ ਵਾਸ ਲੌ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਾਸਾ ਲਿਆ।
ਇਤ ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਨਿ ਸ਼ੋਕਾਤ੍ਰੈ ਹ੍ਵੈ[1],
[1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
ਅਯੋ ਯੁਤ ਜਨ ਭੀਰ ਹੈ।
ਦਿਨ ਚਢੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ,
ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਸੋ ਪਿ ਅਧੀਰ ਹੈ ॥੩੯੯॥
ਕਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਜੀਵਤ ਦਰਸ ਦੈ ਗੁਰੁ,
ਚਾਹਿ ਨਾਹਿੰ ਸੁ ਮਮ ਭਰੀ[1]।
[1]ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
ਅਬਿ ਚਲੌਂ ਹਮ ਭੀ ਦਰਸੀਏ,
ਮਨਿ ਸ਼ਕਤਿ ਪਰਖਨ ਕੀ ਧਰੀ।
ਤਹਿੰ ਗਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਉਮਾਹਿ ਕੈ,
ਨਿਜ ਸੰਗ ਜਨ ਕੁਛ ਖਾਸ ਲੈ।
ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੁਰਿ ਪਾਸ ਅੰਦਰ,

ਪੇਖਿ ਭਾਖਯੋ ਸਾਸ ਲੈ[1] ॥੩੯੦॥
ਕਰਵਾਉ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਹਿ ਪੜਦਾ,
ਕਹਯੋ ਸਿੱਖ ਨਹਿਂ ਆਗਯਾ।
ਪੁਨ ਆਪ ਸ਼ਾਹਿ ਜੁ ਲਾਹਿ
ਪਿਖਨ ਗੁਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਗਯਾ।
ਨਹਿਂ ਦੇਹ ਗੁਰ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ,
ਔਰ ਲੀਲ੍ਹਾ ਹੀ ਪਿਖੀ।
ਧਰ ਮੈਂ ਦਰਾਰ ਪਤਾਰ ਲੌਂ[1],
ਭੈਦਾਯਕੈ ਅਤਿਸੈ ਤਿਖੀ ॥੩੯੧॥
ਇਹੁ ਕਾਨ ਮਾਂਹਿ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ,
ਇਹਾਂ ਤੁਮ ਹੈ ਆਵਨਾ।
ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਿ ਹੈ ਦੂਖ ਭਰ ਹੈ[1],
ਨਾਹਿਂ ਕਾਂਹਿ ਛੁਡਾਵਨਾ।
ਪੁਨ ਇਮਾਮ ਪਿਕੰਬ੍ਰੋਂ ਕੋ[1],
ਪਿਖਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਸਦੀਨ[1] ਹੈ।
ਉਨਿ ਕਹਯੋ ਸਰਨ ਅਕਾਲ ਕੀ ਬਿਨ,
ਨਾਹਿਂ ਕਿਨ ਸੁਖ ਲੀਨ ਹੈ ॥੩੯੨॥
ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸ ਭੈ[1] ਬਿਯਾਕੁਲ
ਭਯੋ, ਮੁਖ ਕੁਮਲਾ ਗਯੋ।
ਚਲਗੌ ਪ੍ਰਸੀਨਾ ਬਦਨ ਤੈ,
ਗੁਲ ਸਰਸ ਸਰਸੋਂ ਕੇ ਭਯੋ[1]।

ਬਿਨ ਹੋਸ਼ ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਤੱਜਬ ਹੋਏ,
ਗਿਰਤਿ ਕਰਯੋ ਸੰਗੀਆਂ।
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਾਹਿ,
ਗੁਨਾਹਿ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀਆ ॥੩੯੩॥
ਪੁਨ ਪਾਲਕੀ ਮੈਂ ਪਾਇ ਬਾਹਰ
ਲਯਾਇ ਕੀਨ ਉਪਾਇ ਜੌਂ।
ਤਬਿ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਕਹਿ ਸੁਨਾਈ,
ਗੁਰੂ ਠੀਕ ਖੁਦਾਇ ਥੌਂ।
ਪੜਦਾ ਉਠਾਈ ਕੇਰ ਪਾਈ
ਸਜ਼ਾ, ਤੱਜਬ ਪੇਖਯੋ।
ਸਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਉਮਰਾਇ ਸਬਿ ਨੇ,
ਗੁਰੂ ਸਮਰਥ ਲੇਖਯੋ ॥੩੯੪॥
ਇਤ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿੱਖਨ ਮਿਲਿ ਮਸੰਦਨ,
ਕਰਿ ਬਿਵਾਂਨ ਮਹਾਨ ਹੈ।
ਕਰਿ ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਫੂਲ ਬਰਖਾ,

[1]ਹਾਹੁਕਾ ਲੈ ਕੇ।
[1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰੇੜ ਪਤਾਲ ਤੱਕ।
[1]ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਧਰਮ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੂੰ।
[1]ਦੁਖੀ।
[1]ਭੈ ਨਾਲ।
[1]ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਚਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ (ਤੇਰੰਗ) ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ (ਪੀਲਾ) ਹੋ ਗਿਆ।

ਚਿਖਾ ਚੰਦਨ ਠਾਂਨ ਹੈ[1]। [1]ਬਣਾ ਲਈ।
ਸਿਸਕਾਰ ਕੀਨੋ ਬਿਧੀ ਯੁਤ,
ਸਬਿ ਨੈਨ ਤੈ ਜਲ ਡਾਰ ਹੈ।
ਉਸ ਦੇਹਰੇ ਕਾ ਨਾਮ,
ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬੰ ਉਚਾਰ ਹੈਂ ॥ ੩੯੫ ॥
ਜਹਿਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਘਰ ਰਹੇ ਥੇ,
ਸੋ ਬੰਗਲਾ ਜੀ ਨਾਮ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਹਹਿਰ[1] ਪਰਗੋ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਂ, [1]ਕਾਂਬਾ ਭਾਵ ਹਾਹਾਕਾਰ।
ਦੁਖ ਗਹਿਰ ਲੇ ਜਾਨ ਆਮ ਹੈ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਲਿਆ ਭਾਵ ਮੰਨਿਆ।
ਗੁਰੂ ਅਥੇ[1] ਸੂਰਜ ਧਰਮ ਕੇ, [1]ਛਿਪ ਗਏ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਦੁਖਤਿ ਸੁਨਾਵਹੀਂ।
ਨਰ ਆਇ ਥਿਰ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਢਿਗ,
ਗੁਨ ਗਨ ਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਗਾਵਹੀਂ ॥ ੩੯੬ ॥
ਮਿਲਿ ਤੀਆ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਆਵੈਂ,
ਨਹਿਂ ਰੁਦਨ[1] ਸਜਾਪਾ ਮਾਤ ਕੈ[2]। [1]ਰੋਣਾ। [2]ਕੀਤਾ।
ਧਰਿ ਧੀਰ ਗਿਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਕੀ,
ਅਨੁਰਾਗ ਯੁਤ[1] ਬਹੁ ਬਾਤ ਕੈ[2]। [1]ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ। [2]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਇਸ਼ਟ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਅਸ਼ਟ ਕੀ,
ਬਹੁ ਗਾਥ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੁਨਾਵਤੀ।
ਫਿਰ ਬੂਝਨੇ ਪਰ ਤੀਆ ਕੇ,
ਨਿਜ ਪੂਤ ਕੀ ਯੌਂ ਗਾਵਤੀ ॥ ੩੯੭ ॥
ਸਰ ਬਰਸ[1] ਪੈ[2] ਦੋ ਮਾਸ, [1]ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ। [2]ਉੱਪਰ।
ਉਨਤੀ ਦਿਵਸ ਕੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਭਏ।
ਦੋ ਬਰਖ ਪੈ ਸਰ ਮਾਸ[1], [1]ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ।
ਉਨਤੀ ਦਿਜੋਸ ਗੁਰੁਤਾ ਕਰਿ ਗਏ।
ਸਤ ਬਰਖ ਪੈ ਅਠ ਮਾਸ,
ਦਿਨ ਅਠਬੀਸ ਆਯੂ[1] ਸਬਿ ਭਈ। [1]ਉਮਰ।
ਕਰਿ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮਾਨ ਲੀਲ੍ਹਾ,
ਅਬਿ ਬਿਕੁੰਠ ਸੁ ਜਾ ਲਈ[1] ॥ ੩੯੮ ॥ [1]ਸੱਚਖੰਡ ਦੀ ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ ਭਾਵ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ।
ਮਮ ਮੋਹ ਮਾਯਾ ਦੂਰ ਕਰਿ,
ਦੈ ਗਏ ਅੰਤਹਿ[1] ਗਜਾਨ ਹੈ। [1]ਅੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ। (ਅ) ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿੱਚ।
ਅਬਿ ਇਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਮਗਨ ਰਹਿਂ ਹੌਂ,
ਭਜਨ ਮੈਂ ਸੁਖ ਜਾਨ ਹੈ[1]। [1]ਜਾਣਿਆ ਹੈ।
ਇਮ ਮਾਤ ਤੈ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਤੀਆ[1], [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਜਾਤ ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਧੰਨ,

ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਕਹਿਤ ਤਮਾਮ ਹੈਂ ॥੩੯੯॥
ਗੁਰੁ ਘਰ ਦ੍ਰੋਹੀ[1] ਪਾਤਕੀ[2], — [1]ਵੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। [2]ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਕੁਲ ਘਾਤਕੀ[1] ਰਮਰਾਇ ਹੈ। — [1]ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਇਨ ਸਾਪ[1] ਦੀਨੋ ਬੁਰਾ ਕੀਨੋ, — [1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਆਪ ਭੀ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹੈ।
ਇਮ ਨਿੰਦ ਹੈਂ ਸਬਿ ਰਾਮਰਾਏ,
ਨਾਰਿ ਨਰ ਕਰਿ ਯਾਦ ਹੈਂ।
ਇਤ ਬਿਧੀ ਬੈਦਕ ਲੋਕਕੈ
ਕਰਿ ਸਤ੍ਰਮੀ ਲੌਂ ਆਦਿ ਹੈਂ[1] ॥੪੦੦॥ — [1]ਏਥੇ ਭਾਵ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਤਾਰਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਵੇਦਕ (ਧਾਰਮਕ) ਅਤੇ ਲੌਕਕ (ਸਮਾਜਕ) ਆਦਿਰਸਮਾਂ (ਪੂਰੀਆਂ) ਕਰਕੇ।

ਜਬਿ ਮਾਤ ਤਯਾਰੀ ਕਰੀ,
ਕੀਰਤਪੁਰੀ ਕੇ ਦਿਸ ਤੁਰਨ ਕੀ।
ਤਬਿ ਭੂਪਰਾਨੀ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਦਿਯ, — [1]ਧਨ।
ਔਰ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁਨ ਕੀ[1]। — [1]ਅਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ (ਵੀ ਧਨ ਦਿੱਤਾ)।
ਚਲਿ ਮਾਤ ਕੀਰਤਪੁਰ ਅਈ,
ਭ੍ਰਿਤ[1] ਸਿਖ ਮਸੰਦਨ ਸੰਗਿ ਹੈ। — [1]ਸੇਵਾਦਾਰ।
ਅਤਿ ਭੌ ਬਿਖਾਦ ਨ ਜਾਇ ਬਰਨਾ[1], — [1]ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਛਯੋ ਕਰੁਨਾਰੰਗ ਹੈ[1] ॥੪੦੧॥ — [1](ਸਾਰੇ) ਸੋਗ ਦਾ ਰੰਗ ਫੈਲ ਗਿਆ।
ਸੁਨਿ ਦੇਸ ਦੇਸੋਂ ਸਿੱਖ ਸਬੰਧੀ,
ਅਰ ਮਸੰਦੀ ਲੋਕ ਹੈਂ।
ਚਲਿ ਆਵਹੀਂ ਪੁਰ ਕੀਰਤੇ,
ਬਿਸਤੀਰਤੇ[1] ਮਗਿ ਸੋਕ ਹੈਂ। — [1]ਫੈਲਾਉਂਦੇ।
ਪਰ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਰਾ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ,
ਦੁਖਤਿ ਸਬਿਨਿ ਬਿਲੋਕ ਹੈਂ[1]। — [1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਤ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੀਰਜ,
ਕਰਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਬਿਸੋਕ ਹੈਂ[1] ॥੪੦੨॥ — [1]ਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੁ ਬਪੁ[1] ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ, — [1]ਸਰੂਪ।
ਸਰੂਪ ਨਿਸਚੇ ਧਾਰ ਕੈ।
ਤਿਹ ਗਾਥ ਕਰਿ ਸੰਛੇਪ ਗਾਈ,
ਕਵਿ ਬਿਛੇਪ ਨਿਵਾਰ ਕੈ[1]। — [1]ਕਵੀ ਨੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ।
ਧਰਿ ਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁ ਸੁਨੈ ਪਢਿ ਹੈ,
ਖੇਮ ਸਰਬ[1] ਸੁ ਪਾਇ ਹੈ। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ।
ਧਰਿ ਗਰਜ਼[1] ਲਰਜ਼[2] ਸੁ ਅਰਜ਼ ਕਰਿ, — [1]ਇੱਛਾ ਕਰ ਕੇ। [2]ਕੰਬ ਕੇ ਭਾਵ ਭੈ ਨਾਲ।
ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪੈ ਬਹੁ ਭਾਇ[1] ਹੈ ॥੪੦੩॥ — [1]ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਬੰਦਨ ਠਾਨ, ਸਿੱਖੀ
ਦਾਨ ਚਾਹਿ ਬਿਗਜਾਨ[1] ਹੈ। — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।

ਦ੍ਰਿਢ ਚਹਿਤ ਕਹਿਤ ਸੁ ਰਹਿਤ[1],
ਬਾਰੰਬਾਰ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਧ੍ਯਾਨ ਹੈ ॥੪੦੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਅਸਟਮ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਾਪਤੰ ਨਾਮ ਬੱਤੀਸਮੋਂ* ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੩੨॥

[1]ਕਹਿਣੀ ਤੇਰਹਿਣੀ ਪੱਕੀ ਭਾਵ ਸੱਚੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

*ਏਥੇ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੨੭ ਤੇ ਚੌਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਨੰ: ੩੨ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੧੮ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ। ।

੩੩. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ-ਆਰੰਭ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਗੁਰੁ ਅੰਗ ਕਰਿ,
ਉੱਤਮੰਗ ਧਰਿ ਅੰਗਿ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਸਾਂ) ਦਾ (ਅੰਗ) ਪੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਜਿਹੜੇ) (ਉੱਤਮੰਗ) ਉੱਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ (ਆਪਣੇ) (ਅੰਗ) ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰੈਂ ਕੁਰੰਗ ਸੁਢੰਗ ਕੈ,
ਜਨ ਉਮੰਗ ਦੈ ਚੰਗ[1] ॥੧॥

[1](ਜਿਹੜੇ) ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੋਟਾਰੰਗ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਦਾਸਾਂ (ਨੂੰ) ਚੰਗਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਿਤ ਅਬਿ,
ਬਰਨਨ ਕਰਤਿ ਕਵੀਸ।
ਹਰਤਿ ਦੂਖ ਸਬਿ ਸੁਖ ਭਰਤਿ[1],
ਧਰਤਿ ਜੁ ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸ[1] ॥੨॥

[1]ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸੰਮਤ ਖੋੜਸ ਸੈ ਸਤ ਆਠ,
ਬਿਸਾਖ ਵਦੀ ਸਰ ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰੈਂ[1]।
ਧਾਮ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਾਨਕੀ ਮਾਤ,
ਸੁਧਾ ਸਰ ਮਾਹਿ ਵਿਚਾਰੈਂ।
ਭਾਰ ਧਰਾ ਹਰਬੇ[1], ਕਰਬੇ ਹਿਤ
ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਕਲਿਆਨ ਉਦਾਰੈਂ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚਾਦਰ ਹਿੰਦ[1],
ਦਨਿੰਦ ਮਨਿੰਦ[1] ਭਏ ਅਵਤਾਰੈਂ ॥੩॥

[1]ਸੰਮਤ ੧੬੭੮ (ਬਿ.) ਵਿਸਾਖ ਵਦੀ ੫, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ (ਦਿਨ)।
[1]ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਰਾਖੇ।
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।

ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਜੁ ਗੁਰੁ,
ਜੋਤਹਿ ਜੋਤਿ ਮਿਲੇ ਦਿਨ ਤਾਸੈਂ[1]।
ਨਾਨਕੀ ਮਾਤ ਸਪੂਤ ਸਪੂਤ[1],
ਤਜਜੋ ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਹੋਇ ਉਦਾਸੈਂ।
ਬਯਾਸ ਨਦੀ ਤਟ ਪੱਛਮ ਜਾਇ,
ਬਕਾਲਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਖੈ ਲਿਯ ਵਾਸੈਂ।
ਰੋਜ ਉਡੀਕਤ ਸੋ ਦਿਨ, ਜੋ
ਬਰ ਪੂਤ ਹਿਤੈ, ਪਤਿ ਦੀਨਹੁ ਖਾਸੈਂ[1] ॥੪॥

[1]ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ।
[1]ਨੇਕ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਸਹਿਤ।
[1]ਜਿਹੜਾ ਵਰ ਪਤੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਦੈ ਨਿਜ ਆਯੁਧ ਮਾਲ[1] ਰੁਮਾਲ,
ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਥਾ ਤਿਸ ਕੋ[1] ਇਮ ਠੀਕੈ।
ਆਵਹਿਗੀ ਗੁਰੁਤਾ, ਕਬਹੂੰ
ਤੁਮਰੇ ਸੁਤ ਪੈ, ਤਬਿ ਦੀਜੀਓ ਈਕੈ[1]।
ਸੋ ਧਰਿ ਆਸ ਨਿਵਾਸ ਕਰੈ,
ਰਖਿ ਪਾਸ ਪਤੋਹੂ ਸਪੂਤਹਿ ਜੀ ਕੈ[1]।

[1]ਆਪਣੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੇ ਮਾਲਾ।
[1]ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ।
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ (ਚੀਜ਼ਾਂ) ਨੂੰ।
[1]ਨੂੰਹ ਤੇ ਸਪੁੱਤਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ) ਜੀ ਨੂੰ।

ਸੇਵ ਕਰੈਂ ਸਿਖ ਦੇਸਿ ਬਸੇਸਹਿਂ[1], — [1]ਬਹੁਤੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ।
ਜਾਂਨ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਸੁਤ ਨੀਕੈ ॥੫॥
ਸੋ ਸਰਬੱਗ ਗੁਰੂ ਲਖਿ ਆਠਮ,
ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਹਿ ਭਾਖ ਸੁਨਾਈ।
ਜੋ ਸੁਨ ਸੋਢੀ ਸਬੈ ਖੁਦ ਹੀ,
ਗੁਰੁ ਥਾਪਿ[1] ਨਿਜੈ, ਥਪਿ[2] ਮੰਜੀਆਂ ਬਾਈ। — [1]ਬਣ ਕੇ। [2]ਬਣਾ ਕੇ।
ਦੈ ਧਨਿ ਪ੍ਰੇਰ ਮਸੰਦ ਲਏ,
ਮਤਿ ਮੰਦ ਭਏ ਤਿਨ ਕੇ ਅਗਵਾਈ[1]। — [1]ਆਗੂ ਭਾਵ ਮਸੰਦ।
ਲਜਾਵਤ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਵਹਿ ਪ੍ਰੇਰਿ,
ਝੁਕਾਇ ਦਿਲਾਵਤ ਭੇਟ ਮਹਾਂਈ ॥੬॥
ਰੌਰ ਰਹਜੋ ਇਸ ਤੌਰ ਤਬੈ,
ਗੁਰੁ ਗੌਰ[1] ਭਯੋ ਜਬਿ ਲੌ ਇਕ ਨਾਹੀ। — [1]ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ (ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)।
ਬਿਦਤੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਵੀਚ ਬਕਾਲਹਿ ਕੇ, — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ।
ਸਿਖ ਜਾਨਿ ਇਹੈ ਚਲਿ ਆਇ ਤਹਾਂਹੀ।
ਹਾਥ ਚਢੇ ਸਿੱਖ ਠੱਗਨ ਕੇ,
ਯਹਿ ਠੱਗ ਮਸੰਦ ਗੁਰੂ ਠੱਗਵਾਹੀ[1]। — [1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਗੁਰੂ ਵੀ ਠੱਗ ਹਨ।
ਦੰਭ ਪਖੰਡ ਰਚੈਂ ਨਿਤ ਸੋ ਬਹੁ,
ਲਾਇ ਬਹੈਂ ਹਿਤ ਸਿੱਖਨਿ ਫਾਹੀ ॥੭॥
ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਵਿਰੋਧ ਧਰੈਂ,
ਉਚਰੈਂ ਢੁਚਰੈਂ ਇਕ ਏਕ ਬਿਹੱਦੀ[1]। — [1]ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ (ਬਿਹੱਦੀ) ਬਹੁਤੀਆਂ (ਢੁਚਰੈਂ) ਹੁੱਜਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਨਾ ਇਸ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀ ਭਗਤੀ ਕੁਛ,
ਔਰ ਸੁਕ੍ਰਮ ਨ ਕੀਨਹੁ ਕੱਦੀ।
ਬਾਯ ਕੈ ਮੂੰਹਨ ਲਾਯਕੈ[1] ਚਾਯ ਕੈ, — [1]ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕੇ ਲਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ।
ਆਇ ਕੈ ਲਾਇ ਕੈ ਬੈਠਹੁ[1] ਗੱਦੀ। — [1]ਬੈਠਾ ਹੈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਿੰਦਤ ਦੂਸਰਿ ਕੋ ਇਕ,
ਚਿੰਦਤ ਫੇਰ[1] ਮਹਾਂ ਜਢ ਗੱਦੀ[2] ॥੮॥ — [1]ਫੇਰ ਉਸਤਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। [2]ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ ਤੇ ਨੀਚ।
ਜੇਤਕ ਲੋਗ ਲਵਾਰ[1] ਜਿਸੈ ਢਿਗ, — [1]ਬਕਵਾਦੀ।
ਥੇ ਛਲ ਔ ਥਲ ਮੈ ਪਰਮੱਦੀ[1]। — [1]ਪਾਗਲ (ਅ) ਹੰਕਾਰੀ।
ਕੋ ਇਕ ਕੋਸ ਦੁ ਕੋਸ ਕਿ ਚਾਰ,
ਮਿਲੈਂ ਸਿੱਖ ਕੋ ਕਿਤ ਜਾਇ ਅਗੱਦੀ[1]। — [1]ਅਗੋਂ ਹੀ।
ਖੈਂਚਤਿ ਏਕ ਤਈਂ ਦਸ ਪਾਂਚਕ,
ਬਾਚਕ ਦੂਸਰਿ ਦੂਸਰਿ ਬੱਦੀ[1]। — [1]ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਬੁਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਏਹੁ ਗੁਰੂ ਬਡ, ਔਹ ਗੁਰੂ ਬਡ,
ਆਹ ਗੁਰੂ ਬਡ, ਵਾਹ ਏਹ ਗੱਦੀ[1] ॥੯॥ — [1]ਇਹ ਗੱਦੀ ਅਸਚਰਜ ਹੈ।
ਪਾਵਤਿ ਜੋ ਬਲ ਲਜਾਵਤਿ ਸੋ ਖਿਚਿ,
ਭੇਟ ਦਿਲਾਵਤਿ ਪਾਵਤਿ ਅੱਧੀ।

ਖਾਸ ਗੁਰੂ ਜਬਰੋ ਜਬਰੀ,
ਸਿਖ ਕੋ ਸ੍ਰੁਤ ਫੂੰਕਤ ਮੰਤ ਸਤੱਦੀ[1]। — [1]ਆਪ ਗੁਰੂ ਬਦੋ ਬਦੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ (ਸਤੱਦੀ) ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਦੈ ਪਰਸਾਦਿ ਬਿਵਾਦ[1] ਸੁਨਾਇ, — [1]ਉਪਦੇਸ਼।
ਲਿਖੈਂ ਹਿੱਤ ਯਾਦ ਤਿਸੈ ਕੁਲ ਜੱਦੀ[1]। — [1]ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦੀ ਕੁਲ।
ਵਾਹਿ ਮੁਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਗਾਦਿਨ[1], — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵੱਡੇ ਗਧੇ ਹਨ।
ਆਹਿ ਬਿਸ਼ਰਮ ਸ਼ਿਤਾਂਨ ਮੁਸੱਦੀ[1] ॥੧੦॥ — [1]ਮੁਨਸ਼ੀ, ਕਲਰਕ।
ਯੌਂ ਜਬਿ ਸੋਢਿਨਿ ਸੂਰਜ ਮੱਲ,
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ ਪੌਤ੍ਰ[1] ਧੀਰ ਸੁ ਮੁੱਲੂ[2]। — [1]ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ। [2](ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ) ਧੀਰ ਮੱਲ।
ਨਾਦਰ ਸੀ ਗਰਦੀ[1] ਇਨ ਕਾਦਰ[2], — [1]ਹਲਚਲੀ। [2]ਵੱਡੀ।
ਡਾਰ ਰਖਯੋ ਗੁਰਿ ਸਿੱਖੀ ਮੈਂ ਹੁਲੂ[1]। — [1]ਹੁੱਲੜ ਪਾਰੱਖਿਆ ਹੈ।
ਜੇਤਕ ਸਿੱਖ ਹੁਤੇ ਸਿਦਕੀ,
ਵਹਿ ਆਵਤਿ ਨਾਹਿਂ ਕਬੀ ਤਹਿਂ ਭੁਲੂ[1]। — [1]ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ।
ਜਾਂਨ ਰਖਯੋ ਰਵਿ ਏਕ ਗੁਰੂ[1] — [1]ਇਕ (ਦਿਨ) ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ।
ਪ੍ਰਗਟੈਂ, ਦਬ ਜੈਂਹਿ ਨਿਸਾਚਰ ਉਲੂ[1] ॥੧੧॥ — [1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਉਲੂਆਂ (ਵਾਂਗ ਦੰਭੀ ਗੁਰੂ) ਦਬ ਜਾਣਗੇ।
ਪੇਖਿ ਸ਼ਰੀਕਨ ਕੋ ਪੁਜਵਾਵਤਿ,
ਨਾਨਕੀ ਮਾਤ ਸੁਤੈਂ ਢਿਗ ਆਈ।
ਬੈਠਿ ਸਮੀਪ ਮਹਾਂ ਮਧੁਰੇ, ਪ੍ਰਿਯ
ਵਾਕਨ ਸੋਂ ਸਮਝਾਵਤਿ ਮਾਈ।
ਹੇ ਸੁਤ ! ਤੌਰ ਪਿਤਾ ਬਰ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ[1], — [1]ਹੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਰ ਨੂੰ (ਮੁਖ) ਰੱਖ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਆਠਮ ਠੀਕ ਜਨਾਈ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਣਾ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵ ਸਮਝਾ ਗਏ ਹਨ।
ਸਾਚ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਕਯੋਂ ਬਿਦਤੋ ਨਹਿਂ[1], — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਕੂਰ ਗੁਰੂ ਬਨ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਈ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਮੈਂ ਪਤਿ ਪੌਤਰ[1] ਔ ਪਰਪੌਤ੍ਰ[2] — [1]ਪੋਤ੍ਰੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ)। [2]ਪੜਪੋਤ੍ਰੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ)।
ਕੇ, ਸਬਿ ਲੱਖਨ ਨੈਨਿ ਨਿਹਾਰੇ।
ਤੱਗ[1] ਗੁਨੱਗ[2] ਸ੍ਰਬੱਗ[3] ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗ[11], — [1]ਤੱਤ ਦੇ ਜਾਣੂ। [2]ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂ। [3]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ। [11]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ।
ਜੱਗ ਲਖੈਂ ਸੁਖ ਅੱਗ ਭੁਤਾਰੇ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ (ਖਿਨ ਭੰਗਰ) ਜਾਣਦੇ ਸਨ।
ਧੀਰ ਧਰਾ ਸਮ[1] ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ[2], — [1]ਧੀਰਜ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ। [2]ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੂਪ।
ਬੀਰ ਗੰਭੀਰ ਸਲੱਜ[1] ਉਦਾਰੇ। — [1]ਲੱਜਿਆ ਸਹਿਤ।
ਸੋ ਸਬਿ ਲੱਖਨ ਹੈਂ ਤੁਮ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਔ ਅਵਤਾਰਨ ਕੇ ਜੁ ਅਪਾਰੇ ॥੧੩॥
ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਨਿਰਖੇ ਬਿਨ[1], — [1]ਦੇਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਸਿੱਖ ਚਕੋਰ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪੋਹੈਂ[1]। — [1]ਪਰਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੇਵਕ ਕੋਕ ਬਿਸੋਕ ਭਵੈਂ[1], ਸਿਖ — [1]ਸੇਵਕਾਂ ਰੂਪ ਚਕਵੇ ਅਨੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਲ ਖਿਰੈਂ ਰਵਿ ਪੇਖਿ ਤੁਮੋ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ।

ਬਜਾਕੁਲ ਸੰਗਤਿ ਏਕ ਗੁਰੁ ਬਿਨ,
ਹੀਨ ਫਨੀ ਮਨਿ ਮੀਨ ਜਲੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਮਣੀ ਬਿਨਾਂ ਸੱਪ ਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੱਛੀ (ਵਿਆਕੁਲ ਹੁੰਦੀ) ਹੈ।

ਹੇਤ ਪਰੋ ਉਪਕਾਰ ਤੁਮਾਰ,
ਭਯੋ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਾ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਹੈ[1] ॥੧੪॥
[1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਸੂਰ ਸਸੀ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤੈ,
ਨਿਸ ਦਯੋਸ ਫਿਰੈਂ ਸਹਿ ਮੰਡਲ ਤਾਰੇ।
ਤਾਰੇ ਅਨੰਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ,
ਧਰੇ ਤਨ ਬਜੰਤ ਕਲੇਸ਼ ਸਹਾਰੇ।
ਹਾਰੇ ਨ ਸੋ ਨਿਜ ਧਰਮ ਸੰਭਾਰ,
ਜੁ ਪਾਰਥ[1] ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਯੋਂ ਉੱਦਮ ਧਾਰੇ।
[1]ਅਰਜਨ।

ਧਾਰੇ ਗਿਰੈਂ ਕਟਿ[1] ਗੰਗ ਭਗੀਰਥ,
[1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ।

ਲਜਾਇ ਲਯੋ ਜਸ ਹੇਤੁਪਕਾਰੇ[1] ॥੧੫॥
[1]ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ।

ਕਾਰੇ[1] ਭਿਆਨਕ ਰਾਖਸ਼ ਕੋਟਿਕ,
[1](ਰੰਗ ਦੇ) ਕਾਲੇ।

ਚੰਡਿ ਕਟੇ ਕਰ ਖੱਗ ਸੰਭਾਰੇ[1]।
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਕੇ।

ਭਾਰੇ ਸਹੇ ਦੁਖ ਭੂਪ ਹਰੀ-ਸਸਿ[1],
[1]ਹਰੀ ਚੰਦ ਰਾਜੇ ਨੇ।

ਔਰ ਦਧੀਚ[1] ਸ਼ਿਵੀ[2] ਬਲਵਾਰੇ[3]।
[1]ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਅਥਰਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਵੈਦਿਕ ਰਿਸ਼ੀ। [2]ਗਾਂਧਾਰ (ਗੰਧਾਰ) ਦੇਰਾਜਾ ਉਸ਼ੀਨਰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਨੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ। [3]ਬਲ ਵਾਲੇ।

ਵਾਰੇ[1] ਸਦਾ ਤਿਨਿ ਕੇ ਜਿਨਿ ਯਾ ਜਗਿ,
[1]ਵਾਰਨੇ ਜਾਈਏ।

ਬਿੱਕ੍ਰਮਜੀਤ ਸੇ ਗੀਤ ਬਿਥਾਰੇ[1]।
[1]ਜਸ ਫੈਲਾਏ।

ਥਾਰੇ ਬਡੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜੀ,
ਬਹੁ ਦੇਸ ਫਿਰੇ ਹਿਤ ਹੈਂ ਉਪਕਾਰੇ ॥੧੬॥
ਤਯੋਂ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤੈ ਬਿਦਤੋ ਤੁਮ,
ਸੰਗਤ ਕੇ ਦੁਖ ਸ਼ੋਕ ਨਸੈ ਹੈਂ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਕੂਰੁ ਬਨੇ ਗਰਜੈਂ ਗਜ[1],
[1]ਹਾਥੀਆਂ (ਵਾਂਗ)।

ਸੋ ਤੁਮ ਕੋ ਸਿੰਘ ਪੇਖਿ ਪਲੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ੇਰ (ਰੂਪ) ਦੇਖ ਕੇ ਦੌੜ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਨਗ ਪੁੰਜ ਪਤੰਗ ਪਤੈ ਪਿਖਿ
ਪੌਰਖ, ਪਾਰ ਪਤਾਰ ਪਰੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਸੱਪ ਗਰੁੜ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਡਰਦੇ ਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਰ ਹੇਠ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਪੰਨਗ-ਸੱਪ। ਪਤੰਗ ਪਤੈ-ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਪਤੀ=ਗਰੁੜ।)

ਖੇਤ ਉਜਾਰਨ ਵਾਰ ਕਹੋ ਮ੍ਰਿਗ,
ਕਯੋਂ ਰਖਵਾਰਹਿ ਪੇਖਿ ਥਿਰੈ ਹੈਂ ॥੧੭॥
ਸੂਰ ਮਹਾਂ ਦਲ ਬਾਦਲ ਤੈਰਵਿ,
ਤਯੋਂ ਸੁਤ ਤੂੰ ਨਹਿਂ ਕਯੋਂ ਬਿਦਤੈ ਹੈਂ।
ਕਾਦਰ ਤੋਰ ਪਿਤਾ ਵਰ ਨਾਦਰ,
ਕਾ ਬਰ ਹਾਦਰ ਆਦਰ ਪੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਵੱਡੇ ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ) ਤੂੰ

ਆਦਰ ਪਾਵੇਂਗਾ।

ਤਯਾਗ ਬਹਾਦਰ ਕੀ ਇਮ ਮਾਦਰ,
ਸਾਦਰ ਜੱਦਪਿ ਯਾ ਦਰਸੈ ਹੈਂ[1]।
ਚਾਦਰ ਹਿੰਦੁਨ ਆਦਰ ਹੀਂ,
ਜਗ ਬਾਦਰ ਭਾਦਰ ਸਾ ਦਰਸੈ ਹੈ[1] ॥੧੮॥

[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ।

[1]ਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਰਾਖੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ (ਖਿਨ ਭੰਗਰ) ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਲੇਵਨ ਦੇਵਨ ਆਪਨ ਔ ਪਰ,
ਲਾਭ ਰੁ ਹਾਨਿ ਸਮਾਨਿ ਮਨੈ ਹੈਂ।
ਬਾਹਰ ਖਾਨਰੁ ਪਾਨ ਕ੍ਰਿਆ ਤਨ
ਲੌਂ, ਜਨ ਔਰ ਕਰਾਤ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਆਧਿ ਬਿਆਧਿ ਉਪਾਧਿ ਬਿਨਾ,
ਸਦ ਸਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਅਗਾਧਿ ਰਹੈ ਹੈਂ[1]।
ਲੈ ਕਰਿ ਬੂੰਦ ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਜਿਮੈਂ ਸਿੱਪਿ,
ਸਿੰਧੁ ਅਥਾਹਿ ਉਮਾਹਿ ਥਿਰੈ ਹੈਂ ॥੧੯॥

[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈਰਖਦੇ ਹਨ।

ਚਾਹਿਤ ਨ ਬਿਵਹਾਰਨਿ ਲਾਗਿ ਸੁ,
ਤਯਾਗ ਵਿਰਾਗ ਨੁਰਾਗ ਬਿਲਾਗੇ[1]।
ਖੂਬ ਰਹੈਂ ਮਹਬੂਬ ਵਿਖੇ
ਮਨਿ ਮਸਤ, ਸਮੱਸਤ ਦਿਨੈ ਨਿਸ ਪਾਗੇ[1]।

[1]ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੇਰਾਤ ਮਨ ਕਰ ਕੇ ਮਸਤ ਤੇ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬੈਠਿ ਇਕੰਤ ਨਿਰੰਤ[1] ਸੁਤੰਤ[2],
ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਭਗਵੰਤਹਿ ਲਾਗੇ।
ਸੋਇ ਰਹਯੋ ਜਗ ਜਾਂਹਿ ਨਿਸਾ ਮੱਧ,
ਤਯਾਗ ਬਹਾਦਰ ਤਾ ਮਹਿਂ ਜਾਗੇ ॥੨੦॥

[1]ਲਗਾਤਾਰ। [2]ਸੁਤੰਤਰ।

ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਿੱਤਿ ਬਿਲੀਨ ਨਿਜਾਨੰਦ
ਮਾਂਹਿ, ਮਹਾਂਰਸੁ ਲੇਤੁ ਚਹੈ ਹੈਂ।
ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਸੁਖੈਂ ਦੁਖ ਦਾਨ,
ਅਨਿਸ਼ਟ ਸੁ ਇਸ਼ਟ ਜਰਾ ਨ ਜਨੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਆਦਰ ਤੇ ਨਿਰਾਦਰ, ਸੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਦੇਣਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜੇਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਣਾਉਂਦੇ।

ਆਤਪ ਸੀਤ[1] ਨ ਦੇਹ ਬਯਾਪਤ,
ਜਾਪਤ ਜਾਪ ਅਜਪਾਰਹੈ ਹੈਂ।
ਬੋਲਨ ਡੋਲਨ[1] ਰੋਵਨ ਹੱਸਨ,
ਰੰਗ[1] ਉਮੰਗ[2] ਨਿਸੰਗ ਕਰੈ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਅੱਤਿ ਪਰਮੱਤ[1] ਪਰੇ ਰਹਿਂ ਅੰਤਰ,
ਦੱਤ ਭਰੱਤ ਜਿਮੈਂ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰੈਹੈਂ[1]।

[1]ਧੁੱਪ ਤੇ ਠੰਡ ਭਾਵ ਗਰਮੀ ਤੇ ਸਰਦੀ।

[1]ਫਿਰਨਾ।

[1]ਅਨੰਦ। [2]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ।

[1]ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਭਰਤ ਵਾਂਗ (ਮਸਤ) ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯਾ ਜਗ ਕੇ ਗੁਰੁ ਹੋਵਨਾ ਕਯਾ,
ਵਹਿ ਚੌਦਸ ਭੌਨ ਬਿਭੂਤ ਨ ਚੈ ਹੈਂ।
ਮਾਤ ਕਥੈ ਬਹੁ ਬਾਤ ਕਹੈਂ ਜਬਿ,

ਸੋ ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਨ ਉੱਤਰ ਦੈ ਹੈਂ।
ਭੋਜਨ ਨੀਂਦ ਕਰੈਂ ਕਬਿ ਹੀ ਤੁੱਛ,
ਪੁੱਛ ਰਹੈਂ[1] ਪਰ ਕੁੱਛ ਨ ਕੈਹੈਂ ॥੨੨॥

[1](ਮਾਤਾ ਜੀ) ਪੁੱਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਘਨਿ ਸੀ[1] ਬਡਿਆਈ ਪਿਖੈਂ ਜਗਿ,

[1]ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗ।

ਨਾਗਨ ਸੀ ਸੁਠ ਨਾਰੀ ਨ੍ਰਿਖੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸੱਪਣੀ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਆਗਨਿ ਸੀ ਫੁਲਵਾਈ ਅਸ਼ੋਕ,
ਸੁ ਕਾਗਨਿ ਸੀ ਕੁਨਿਆਈ ਜਨੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਅੱਗ ਵਰਗੀ (ਲੱਗਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਉਣੀ (ਕਾਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਵਰਗੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਭੂਤਨਿ ਆਗਿ ਬਿਭੂਤਿ ਤਿਲੋਕ,
ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਸ਼, ਹੈਰਤ ਹਾਸਿ ਧਰੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ (ਵਾਂਗ ਖਿਨ ਭੰਗਰ ਤੇ) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ (ਸਮਝਦੇ ਹਨ) (ਅਤੇ) ਹਾਸੀ (ਵਲੋਂ) ਹੈਰਾਨਗੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੂਲ ਸਿੱਧਾਈ, ਨਿਦਾਘ ਸੀ ਨੌ ਨਿਧਿ,
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਚੁ ਲਖੈ ਹੈਂ[1] ॥੨੩॥

[1](ਅਠਾਰਾਂ) ਸਿੱਧੀਆਂ ਸੂਲਾਂ (ਵਾਂਗ) ਚੁੱਭਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ) ਨੌ ਨਿਧੀਆਂ (ਨੂੰ) ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਾਂਗ (ਤਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਠੀਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਪੈ ਕਰਤਾਰ ਕਰਾਵਨਹਾਰ,
ਹਿਤੈ ਉਪਕਾਰ ਜੁ ਚਾਹਿ ਕਰਾਈ।
ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ ਯੌਂ,
ਗੁਰੁ ਕੂਰੁ ਸਿਖੈਂ[1] ਉਗਰਾਹਿ ਸੁ ਖਾਂਈ।

[1]ਝੂਠੇ ਗੁਰੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ।

ਪੈ ਸਬਿਸੈਂ ਬਡ ਧੀਰਜ ਮੱਲ,
ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਬਨਾਵ ਬਨਾਈ[1]।

[1]ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ (ਵੱਡੀ) ਬਨਾਵਟ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਲੇਵਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਤੈ ਬਹੁ ਭੇਟ,
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟਯੋ ਸਬਸੈਂ ਕਹਿਲਾਈ ॥੨੪॥
ਏਕ ਦਿਨਾ ਗੁਰੁ ਤੀਸਰ ਅੰਸ,
ਦੁਆਰਕਾ ਦਾਸ ਕੋ ਮਾਤ ਬੁਲਾਯੋ।
ਸੰਗ ਅਯੋ ਗੜੀਆ ਭਾਈ,
ਜੋ ਬਡ ਸਿੱਧ ਮੁਨੀਸਰ ਥਾ ਬਿਦਤਾਯੋ।
ਨਾਨਕੀ ਮਾਤ ਹਵਾਲ ਸਬੀ,
ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਇ ਗੁਰਹਿਂ ਸੁਨਵਾਯੋ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਉਨਿ ਕਾ ਬਚ ਮਾਨਤਿ,
ਜਾਨਤਿ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਮਹਾਯੋ ॥੨੫॥
ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਨੌਮਹਿਂ,
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕਨ ਬਾਤ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਤਾਮਰ ਪਾਂਚ ਸ੍ਰੀ ਫਲ[1] ਭੇਟ ਦੈ,

[1]ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਲੇਰ।

ਗਾਦੀ ਬਿਠਾਯੋ ਸੁ ਖੌਰ ਕਰੈ ਕੈ[1]।

[1]ਤਿਲਕ ਕਰਕੇ।

ਪ੍ਰੇਰ ਪੁਨਾ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ,
ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਕੀ ਓਰ ਮਜੋਰ ਝੁਕੈ ਕੈ।

ਸੋ ਜਬਿ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗਏ,
ਗੁਰੁ ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਹਿਂ ਰੋਜ ਥਿਰੈ ਕੈ ॥੨੬॥
ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹਿ* ਲਬਾਣਾ ਹੁਤੋ ਸਿੱਖ,
ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਰਹਾਵਨ ਵਾਰੋ।
ਬੈਲ ਚਲੈ ਇਕ ਲਾਖ ਤਿਸੈ,
ਅਰ ਖੇਪ ਜਹਾਜਨ ਕੋ ਬਨਜਾਰੋ[1]।
ਤਾਂਹਿ ਜਹਾਜ ਲਗੋ ਡੁਬਨੇ ਸਿੰਧੁ,
ਬਜਾਕੁਲ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਵਾਹਿ ਚਿਤਾਰੋ।
ਮੰਨਤ ਮੁਹਰ ਕਰੀ ਤਿਨ ਪਾਂਚ ਸੌ,
ਤਾਰ ਜਹਾਜ ਕਰਜੋ ਗੁਰੁ ਪਾਰੋ ॥੨੭॥
ਬੇਚਿ ਨਫਾ ਤਿਨਿ ਭੂਰ ਲਯੋ,
ਤਬਿ ਮੰਨਤ ਲੈ ਗੁਰੁ ਓਰ ਪਧਾਰਾ।
ਔਰ ਹੁਤੋ ਦਸਵੰਧ ਕਈ ਸਦ[1],
ਦੇਤਿ ਜੁ ਨੀਤ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਸਾਰਾ।
ਸੋ ਤਬਿ ਲੈ ਜਬਿ ਆਇ ਪੰਜਾਬ,
ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਾ ਸਬਿ ਹਾਲ ਨਿਹਾਰਾ।
ਬੂਡ ਗਯੋ ਮਧ ਸ਼ੋਕ, ਕਹੇ
ਗੁਰੁ ਸਾਚਹਿ ਕਾ ਕਿਮ ਹੋਇ ਦਿਦਾਰਾ ॥੨੮॥
ਏਤਕ ਦੂਰ ਅਯੋ ਚਲਿ ਕੈ,
ਤਜਿ ਧਾਮਰੁ ਕਾਮ, ਪੁਗਜੋ[1] ਦੁਖ ਪਾਈ।
ਲੋਪ ਭਏ ਗੁਰੁ ਆਠਮ ਆਵਤਿ,
ਕੂਰ ਥਿਰੇ ਬਨਿ ਔਰਹਿਂ ਬਾਈ।
ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਹੋਇ ਸਹੀ ਗੁਰੁ ਏਕ,
ਬਿਨਾ ਪਰਖੇ ਰਹਿ ਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ।
ਮੰਦ ਬੁਲੰਦ[1] ਅਹੇ ਮਮ ਭਾਗ,
ਅਨਿੰਦ[1] ਗੁਰੁ ਜਬਿ ਲੌਂ ਨ ਲਖਾਈ[2] ॥੨੯॥
ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਲਯੋ ਦਿਢ ਧਾਰ,
ਧਰੋਂ ਸਬਿ ਅੱਗਰ ਮੈਂ ਇਕ ਏਕੈਂ[1]।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਸਾਚ ਸਹੀ ਸਮ੍ਰੱਥ ਹ੍ਵੈ,
ਮਾਂਗ ਲਹੈ ਅਪਨੋ ਸਬਿ ਠੇਕੈਂ[1]।
ਜੈਸ ਧਰਜੋ ਮਨਿ ਤੈਸ ਕਰਜੋ ਉਨਿ,
ਐਪਰ ਨਾਹਿਂ ਚਹਜੋ ਕਿਨ ਏਕੈਂ[1]।
ਜੋ ਜਿਹ ਦੀਨ ਤਿਤੋ ਤਿਹ ਲੀਨ,
ਤਬੈ ਤਿਨਿ ਕੀਨ ਵਿਚਾਰ ਬਿਵੇਕੈਂ[1] ॥੩੦॥
ਬੂਝਨ ਕੀਨ ਮਸੰਦਨ ਕੋ,
ਅਬਿ ਔਰ ਰਹਜੋ ਕਿ ਨ ਕੋ ਗੁਰੁ-ਜ਼ਾਦਾ[1]।

*ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ-ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਸਤਾਨ) ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਜਿਹਲਮ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਜੋ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੀ।

[1](ਸਮੁੰਦਰੀ) ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਲੱਦਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ।

[1]ਸੈਂਕੜੇ।

[1](ਏਥੇ) ਪੁਜਿਆ ਹਾਂ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਮਾੜੇ।

[1]ਉਸਤਤਿ ਯੋਗ। [2]ਜਾਣਦਾ, ਦੇਖਦਾ।

[1]ਇੱਕ ਇੱਕ (ਮੁਹਰ)।

[1]ਠੇਕਾ ਭਾਵ ਸੁੱਖਣਾ ਦੀਰਕਮ।

[1]ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ।

[1]ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ (ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ)।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਭਾਵ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ।

ਬੋਲ ਉਠੇ ਇਕ ਤੇਗਾ ਰਹਜੋ,
ਬਿਨੁ ਭੇਟ ਦਏ ਪਗਲਾ ਸੁ ਅਜਾਦਾ[1]। — [1]ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਿਆਲ ਭਾਵ ਫੱਕਰ ਹੈ।
ਹੋਵਗ ਸੋ ਕਿਤ ਠਾਮ ਪਰਜੋ,
ਨਹਿ ਬੋਲਤ ਡੋਲਤ[1] ਬਾਹਰ ਜ਼ਜਾਦਾ। — [1]ਫਿਰਦਾ।
ਯਾ ਕਿਤ ਬਾਲਨ ਸੋਂ ਵਹਿ ਖੇਲਤਿ
ਹੋਹਿ, ਰਖੈ ਨਹਿੰ ਕੋ ਮਰਜਾਦਾ ॥੩੧॥
ਰੋਵਤਿ ਹੈ ਕਬਹੂੰ ਬਹੁ ਹੱਸਤਿ,
ਕੱਸਤਿ[1] ਹੈ ਤਨ ਕੋ ਦਿਨ ਰੈਨਾ। — [1]ਕਸ਼ਟ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਅਵਤਿ ਜੋ ਘਰ ਤੈ ਵੱਥ[1] ਹੱਥ, — [1]ਵਸਤੂ।
ਸੁ ਦੇਤਿ ਫਕੀਰ ਗ੍ਰੀਬਨਿ ਐਨਾ[1]। — [1]ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਧਾਮ ਕਰਜੋ ਬਰਬਾਦ ਇਮੈ ਖੁਦ[1], — [1]ਇਉਂ ਆਪ।
ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨਹਿ ਕੀ ਸੁਧ ਹੈ ਨਾ।
ਕੰਚਨ ਕਾਚ, ਅਮੀ ਬਿਖੁ, ਸੱਤ੍ਰ
ਮਿੱਤ੍ਰ, ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਲਖੈ ਨਾ ॥੩੨॥
ਰਹਿ ਭਾਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਖੁਮਾਰੀ ਚਢੀ[1], — [1]ਭਾਰੀ ਬੀਮਾਰੀ (ਵਾਂਗ) ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਪਰਵਾਹਿ ਨ ਕਾਹਿ ਰਖਾਹਿਤ ਹੈਂ।
ਪਰ ਕੋ ਘਰ ਕੋ ਫਰਕੋ ਨ ਜਰਾ,
ਜਰ ਕੋ ਧਰ ਕੋ[1] ਨਹਿੰ ਚਾਹਿਤ ਹੈਂ। — [1]ਧਨ ਨੂੰ (ਅਤੇ) ਧਰਤੀ ਨੂੰ।
ਇਕਸੋ[1] ਤਿਹ ਕੀਰ[2] ਅਮੀਰ ਸਬੈ, — [1]ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। [2]ਕੰਗਾਲ।
ਪਰ ਸੰਗ ਫਕੀਰਨਿ ਆਹਿਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਬਸਤੀ ਤਜ ਕੈ ਭਜ ਕੈ ਮਸਤੀ,
ਹਸਤੀ ਜਿਮ ਜੰਗਲ ਗਾਹਿਤ ਹੈਂ ॥੩੩॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਨਿ ਕੈ ਧੁਨਿ ਕੈ ਸਿਰ ਸੋ[1] — [1]ਉਹ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ।
ਪੁਛ ਕੈ ਕੁਛ ਕੈ ਤਿਸ ਠੌਰ ਗਯੋ।
ਪ੍ਰਭੁ ਰੱਤਿ ਸੁਮੱਤਿ ਭਗੱਤਿ ਵਿਖੈ,
ਸਮ ਦੱਤ ਜਹਾਂ ਗੁਰੁ ਗੌਰ ਥਯੋ[1]। — [1]ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ (ਵਾਂਗ) ਮਸਤ ਭਾਰੀ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ) ਜਿੱਥੇ (ਬੈਠੇ) ਸਨ।
ਪਿਖਿ ਕੈ ਸਿਖ ਕੈ ਮਨਿ ਮੋਦ ਛਯੋ[1], — [1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਿਆ।
ਨਿਸਚੈ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਲਯੋ[1]। — [1]ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਗਿਆ (ਕਿ ਹੁਣ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ (ਲੱਭ) ਲਿਆ ਹੈ।
ਸ਼ਰਫੀ ਜੁਗ[1] ਭੇਟ ਚਢਾਇ ਗਹੇ ਪਦ, — [1]ਦੋ ਮੁਹਰਾਂ।
ਦੇਖਿ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰ ਬੌਰ ਭਯੋ[1] ॥੩੪॥ — [1](ਤੈਨੂੰ) ਸ਼ੁਦਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਹਮਰੀ ਸ਼ਰਫੀ ਤੁਮ ਪੈ ਪੰਜ ਸੌ,
ਦਸਵੰਧ ਸੁ ਔਰ ਨਿਰੱਲਾ ਪਯੋ[1]। — [1]ਹੋਰ ਵੱਖਰਾ (ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ) ਪਿਆ ਹੈ।
ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਜਹਾਜ ਉਤਾਰ ਤੁਮਾਰ,
ਅਵੱਲਾ ਬਿਪਾਰ ਸੁਵੱਲਾ ਕਯੋ[1]। — [1]ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰ ਨਫੇ ਵਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਅਬਿ ਪੂਰੀ ਮਜੂਰੀ ਜਰੂਰੀ ਲਹੈਂ,

ਪਿਖਿ ਕੰਧ, ਅਬੀ ਲਗ ਛਿੱਲਾ ਪਯੋ[1]।
[1]ਵੇਖ ! ਮੋਢਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਛਿੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹਮ ਮਾਨਤ ਨਾਂਹਿ ਅਮਾਨਤ ਛੋਰਨਿ,
ਜਾਨਤਿ ਤੂੰ ਇਹੁ ਝੱਲਾ ਪਯੋ[1] ॥੩੫॥
[1](ਸਾਨੂੰ) ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਹ (ਕੋਈ) ਸ਼ੁਦਾਈ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਨਿ ਕੈ ਲਖਿ ਬਾਚ ਸਹੀ[1],
[1]ਸੱਚੇ ਬਚਨ ਜਾਣ ਕੇ।

ਲਖਯੋ ਗੁਰੁ ਸਾਚ ਇਕੱਲਾ ਨਯੋ[1]।
[1]ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸੱਚਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਮਨਿ ਮਾਨ ਮਹਾ ਮੁਦ ਠਾਨਿ ਤਬੈ,
ਸਿਖ ਸਾਦਿਕ ਕੇ ਮਨਿ ਠੱਲਾ ਅਯੋ[1]।
[1]ਟਿਕਾ ਆ ਗਿਆ।

ਸ਼ਰਫੀ[1] ਸਬਿ ਮੰਨਤ ਕੀ ਸਰਫੀ[2],
[1]ਮੁਹਰਾਂ। [2]ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਿਸਚੇ ਬਪੁ ਅੱਲਾ ਠਯੋ[1]।
[1]ਅੱਲਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਿਸਚੇ ਕੀਤਾ।

ਮਨਿ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਬਢੋ[1],
[1](ਇਸ) (ਬਿਨੋਦ) ਕੌਤਕ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੰਦ ਵਧਿਆ।

ਨਹਿ ਮੱਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਝੱਲਾ ਗਯੋ ॥੩੬॥
ਚਢਿ ਮੰਦਰ ਹੇਰਤਿ ਟੇਰਤਿ ਭੋਂ[1],
[1]ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ।

ਅਰ ਫੇਰਤਿ ਸੋ ਕਰ ਪੱਲਾ ਲਯੋ[1]।
[1]ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪੱਲਾ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰਿਆ।

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਭੁੱਲਿਓ ਆਓ ਇਤੈ,
ਹਮ ਸਾਚ ਗੁਰੂ ਲੱਭ ਭੱਲਾ[1] ਲਯੋ।
[1]ਚੰਗਾ (ਅ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਬਹੁ ਬਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕਹਿਯੋ ਜਬਿ ਯੌਂ,
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰਨ ਹੱਲਾ ਕਯੋ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ ਤੈ ਕਰਾਮਾਤ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ,
ਬਖਜਾਤ ਬਤਾਤ ਸੁਖੱਲਾ ਭਯੋ[1] ॥੩੭॥
[1](ਇਹ) ਪਰਤੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਦੱਸਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਉਹ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ) ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਆ ਲਪਟੈਂ,
ਕਪਟੈਂ ਤਜਿ ਭੇਟ ਚਢੱਲਾ ਕਯੋ[1]।
[1]ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਸਹੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਖਿ ਕੈ,
ਸਬਿ ਕਾ ਮਨ ਯੌਂ ਨਿਸਚੱਲਾ ਭਯੋ[1]।
[1]ਟਿਕ ਗਿਆ।

ਪਤਿ ਪਾਇ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਸਿੱਖ ਕੋ,
ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਨਿਰੱਲਾ ਭਯੋ[1]।
[1]ਸਿਖ ਰੂਪ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਪਤੀ ਪਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਾਨ ਮਨੀ ਫਨਿ ਰੰਕ ਨਿਧੀ
ਜਲ ਮੀਨ ਗਏ ਫਿਰ ਮਿੱਲਾ ਲਯੋ[1] ॥੩੮॥
[1]ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ, ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਣੀ, ਕੰਗਾਲ ਨੂੰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਜਾਣੋਂ ਗਏ ਹੋਏ ਫੇਰ ਮਿਲ ਪਏ ਹਨ।

ਮੁਖਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੌਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਭੇ[1],
[1]ਖਿੜ ਗਏ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਸੂਰ ਉੱਜਲਾ ਲਯੋ[1]।
[1]ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ ਲੈ ਕੇ।

ਛਬਿ ਛੀਨਿ ਛਪਾ ਕਰ ਧੀਰ ਮਲੈਂ,
ਗੁਰੁ ਦੀਗਰ ਦੀਪਨ ਚੱਲਾ ਲਯੋ[1]।
[1]ਧੀਰ ਮੱਲ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੇ (ਆਪਣੀ) ਸੋਭਾ (ਚਮਕ) ਗਵਾ ਲਈ ਅਤੇ (ਬਾਕੀਰਹਿੰਦੇ) ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਦੀਵੇ ਚਲੇ ਗਏ ਭਾਵ ਬੁਝ ਗਏ। (ਛਪਾਕਰ– ਚੰਦ੍ਰਮਾ)।

ਤਮ ਰੌਲਾ ਬਿਬਾਦ ਬਿਲਾਯ ਗਯੋ,

ਪ੍ਰਤਿਪੱਖਿ ਉਲੂਕ ਖੁਡੱਲਾ ਲਯੋ[1]।

[1]ਰੌਲੇ ਤੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਰੂਪ ਉੱਲੂ ਖੁੱਡਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵੜੇ।

ਮੁਖ ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਭਬੂਲਨਿ ਭੇ,
ਸਿਰਿ ਨਿੰਦਕ ਚੋਰਨਿ ਖੱਲਾ ਪਯੋ[1] ॥੩੯॥

[1](ਝੂਠੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ) ਮਸੰਦਾਂ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੁਰਝਾ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਰੂਪ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਜੁੱਤੇ ਪਏ। (ਭਬੂਲਨਿ– ਕਮੀਆਂ। ਖੱਲਾ– ਖੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ, ਜੁੱਤੇ)।

ਪਿਖਿ ਏਤਿਕ[1] ਜੇਤਿਕ ਕੂਰੇ ਗੁਰੂ
[1]ਏਨਾ ਕੁ (ਕੌਤਕ) ਵੇਖ ਕੇ।

ਤਹਿਂ ਥੇ, ਸਬਿ ਕੋ ਥਰਥੱਲਾ ਪਯੋ[1]।
[1]ਹਲਚਲੀ ਪੈ ਗਈ।

ਮਨਿ ਮਾਹਿਂ ਜਲੈਂ ਨ ਚਲੈ ਸੁ ਬਲੈ[1] ਕਛੁ,
[1]ਸੜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਕੋਹ ਕਲੈਂ ਪਰ ਠੱਲਾ ਥਯੋ[1]।
[1]ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪੈ ਗਈ।

ਨਿਜ ਠੌਰਨਿ ਓਰਨ ਦੌਰਨ ਕੈ,
ਸਬਿ ਸੋਚਿਨ ਕਾ ਧਰ ਧੱਲਾ ਗਯੋ[1]।
[1]ਦਿਲ ਹਿੱਲ ਗਿਆ।

ਜਿਮ ਖੇਤ੍ਰ ਕੇ ਰਖਵਾਰ ਅਏ ਪਰ,
ਮਿਰਗਨ ਹੇਰ ਭਗੱਲਾ ਲਯੋ[1] ॥੪੦॥
[1]ਨੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਤ ਫੇਰ ਮਸੰਦਨ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਸਿੱਖਨਿ,
ਠਾਂਨ ਸਲਾਹਿ ਦਿਵਾਨ ਲਗੈ ਕੈ।
ਰੁਚ ਕੈ ਸੁਚ ਕੈ[1] ਉਚ ਨੀਕ ਸਿੰਘਾਸਨ,
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕੀਲਾ। (ਰੁਚ ਕੈ– ਚਮਕੀਲਾ। ਸੁਚ ਕੈ– ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।)

ਤਾਂ ਪਰ ਨੌਮ ਗੁਰੈਂ ਸੁ ਬਿਠੈ ਕੈ।
ਮੰਗਲਚਾਰ ਉਚਾਰ, ਰਚਾਇ ਕੈ
ਸੌਜ ਸਬੈ, ਬਰ ਬਾਦ ਬਜੈ ਕੈ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਵ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਕੇ।

ਬ੍ਰਿਧ ਬੰਸ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਿੱਤਹਿ ਤੈ,
[1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚੋਂ।

ਗੁਰੁਤਾ ਦਿਲਵਾਈ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢੈ ਕੈ ॥੪੧॥
ਜਬਿ ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਦਰ[1]
[1]ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ।

ਨਾਦਰ[1] ਕਾਦਰ[2] ਚਾਦਰ ਹਿੰਦੈਂ[3]।
[1]ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ। [2]ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ। [3]ਹਿੰਦ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦੇਰਾਖੇ।

ਸਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਗੁਰੁ ਠੀਕ ਠਏ[1],
[1]ਬਣ ਗਏ।

ਬਿਦਤੇ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਦਿਨਿੰਦ ਮਨਿੰਦੈਂ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।

ਸੁਨਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਅਸੇਸਨਿ ਤੈ[1] ਸਿੱਖ,
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।

ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੁਲਿੰਦੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਵੱਡੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ।

ਚਲਿ ਆਇਨਿ ਭੂਰ ਉਪਾਇਨ ਲੈ,
ਗੁਰੁ ਪਾਇਨ ਪੈ ਅਰਪਾਇਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦੈਂ[1] ॥੪੨॥
[1]ਬਹੁਤੀ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਰਸੈਂ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਕੈ ਹਰਿਸੈਂ[1],
[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਪੰਕਜ ਮੋਦ ਬਢਾਈ।
ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼[1] ਕਟੈਂ,
[1]ਅਣਗਿਣਤ।

ਫਲ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਹਾਈ[1]।
[1]ਖਾਸ ਚਾਰ ਫਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਆਇ ਅਪਾਰ ਸ਼ੁਮਾਰ ਬਿਨਾ,

ਧਨ ਕੇ ਸੁ ਅੰਬਾਰ[1] ਲਗੇ ਬਹੁ ਭਾਈ[2]। — [1]ਢੇਰ। [2]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਬਾਰਤਿ ਘ੍ਰਿਤ ਚਰਾਗ[1], ਉਚਾਰਤਿ — [1]ਬਾਲਦੇ ਹਨ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ।
ਮੰਗਲਚਾਰ, ਸੁ ਨਾਨਕੀ ਮਾਈ ॥੪੩॥
ਔਰ ਅਨੰਦ ਬਢ੍ਯੋ ਸਬਿ ਕੇ,
ਪਰ ਸੋਢਿਨਿ ਵੋਢਿਨਿ ਸੋਢ ਨ ਜਾਈ[1]। — [1]ਪਰ (ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ) ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸੋਢੀਆਂ ਤੋਂ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। (ਵੋਢਿਨ-ਰੁੜ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ। ਸੋਢ-ਸਹਾਰਿਆ)।
ਸਬਿ ਹੀ ਜਗ ਕੋ ਸੁਖਦਾ ਰਵਿ ਜਯੋਂ[1], — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਰਜਨੀ ਚਰ ਕੈਰਵ ਦੂਖ ਲਹਾਈਂ[1]। — [1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ (ਚੋਰ ਤੇ ਉੱਲੂ ਆਦਿ ਤੇ) ਕਮੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਝੱਲ ਸਕ੍ਯੋ ਨਹਿ ਧੀਰਜੁ ਮੱਲ,
ਅਵੱਲਿਨਿ ਵੱਲਿ[1] ਗੁਰੈਂ ਬਡਿਆਈ। — [1]ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਵੱਲਿਨਿ- ਰੋਗੀਆਂ। ਵੱਲਿ- ਤੰਦਰੁਸਤ)।
ਈਰਖਾਬਾਦ ਗੁਮਾਨ ਕਰੈ,
ਢਿਗ ਪੇਖਿ ਸਮਾਨ ਮਹਾਂਨ ਗ੍ਰਬਾਈ।
ਹੀਨ ਸਜਾਨਪ ਕੀਨ ਅਗਜਾਨਪ[1], — [1]ਬੇਸਮਝੀ।
ਹੇਰਿ ਸਮੋ ਨਿਜ ਘਾਤ[1] ਲਗਾਈ ॥੪੪॥ — [1]ਦਾਅ।
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਧਸ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਐਨਿ[1], — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਸੁਖੈਨ ਸਭੀ ਵਥ ਲੀਨ ਬਟੋਰੀ[1]। — [1]ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ।
ਲੂਟ ਸੁ ਕੂਟ ਸੁਟੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਰ,
ਔ ਗੁਰੁ ਪੈ ਖੁਦ ਤੁੱਪਕ ਛੋਰੀ[1]। — [1]ਆਪ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਈ।
ਰਾਖ ਲਏ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੂ,
ਬਿਨ ਕੋਪ ਰਹੇ ਪਿਖਿ ਕੌਤਕ ਥੋਰੀ[1]। — [1]ਥੋੜਾ ਭਾਵ ਤੁੱਛ ਜਿਹਾ।
ਲੈ ਲੁੱਟ ਡੇਰੇ ਅਯੋ ਮੱਲ ਧੀਰ,
ਤੁ ਸਿੱਖਨਿ ਪਾਇ ਕੈ ਸਾਰ ਬਹੋਰੀ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਫੇਰ ਖ਼ਬਰ ਪਾ ਕੇ।
ਮੱਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਮਹਾਂ ਰਿਸ ਕੈ,
ਸਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਮਿਲੈ ਕੈ।
ਮਾਰਿ ਲਚਾਰ[1] ਚਮੂੰ[2] ਤਿਸ ਕੀ ਕਰਿ, — [1]ਦੁਖੀ। [2]ਫ਼ੌਜ।
ਦੁੱਗਨਿ ਦੌਲਤ ਲੂਟ ਲਜੈ ਕੈ।
ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਭਿ ਲੈ ਗਏ,
ਮੋਦ ਭਏ ਪਲਟਾ[1] ਬਡ ਲੈ ਕੈ। — [1]ਬਦਲਾ।
ਐਪਰ ਆਪਨ ਔ ਤਿਸ ਕਾ ਧਨ,
ਦੀਨ ਗੁਰੂ ਫਿਰ ਤਾਂਹਿ ਹਟੈ ਕੈ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਮੋੜ ਕੇ।
ਸਿੱਖਨਿ ਮਾਤ ਮਸੰਦਨ ਨੈ ਮਥ[1], — [1]ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਰਖ੍ਯੋ ਸੁ ਲੁਕੈ ਕੈ।
ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਬੁਲਿੰਦਾ[1], ਅਯੋ — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ, ਬਡ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈ ਕੈ।
ਮੂਲ ਗਵਾਇ ਅਯੋ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਭਿ,

ਲੈਨ ਗੁਰਜਾਈ ਗਯੋ ਲਬ ਕੈ ਕੈ[1]।
[1]ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ।

ਝੂਰਤਿ ਭੂਰ ਬਿਸੂਰਤਿ[1] ਕੂਰ,
[1]ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਰੂਰਤ[1] ਦੂਰ ਭਈ ਦੁਖ ਦੈ ਕੈ ॥੪੭॥
[1]ਹਉਮੈਂ।

ਪਰ ਕਾ ਘਰ ਹੱਕ ਜੁ ਤੱਕਿ ਤਨੱਕ,
ਬਿਸ਼ੱਕ ਕਟੈ ਤੁਟ ਲੱਕ ਭਿ ਜਾਈ[1]।
[1]ਜਿਹੜਾ ਪਰਾਏ ਘਰ ਜਾਂ ਪਰਾਏ ਹੱਕ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਤੱਕਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ (ਨੱਕ) ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੱਕ ਵੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧੀਰਜ ਮੱਲ ਕਰਾਇ ਦਸ਼ਾ ਦੁਰ[1],
[1]ਦੁਰਦਸ਼ਾ, ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ।

ਆਇ ਬਹਯੋ ਦੁਰ[1] ਲੈ ਦੁਚਿਤਾਈ।
[1]ਲੁਕ ਕੇ।

ਹੱਥ ਨ ਆਇ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਅਬਿ,
ਸੂਰਤ ਮੇਲ[1] ਰਹੀ ਨਹਿਂ ਕਾਈ।
[1](ਆਪਸ ਵਿੱਚ) ਮੇਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ।

ਐਸ ਝੁਰੈਂ ਮੱਲ ਧੀਰ ਕੁਰੈ[1],
[1]ਕੂੜਾ, ਝੂਠਾ।

ਸੁ ਲਰੈ ਨਿਜ ਮੰਦ ਮਸੰਦਨ ਤਾਂਈ ॥੪੮॥

ਕਬਿੱਤ:

ਇਤ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਭੌਮਿ ਜੋਗ ਸੌਮ ਸੌਮ,
ਕੈਰਵ ਚਕੋਰ ਕੌਮ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਖਾ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਏਧਰ (ਜੋਗ) ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਭੌਮਿ) ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ (ਨੌਮਿ) (ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਥਿੱਤ ਦੇ (ਸੌਮ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਸੌਮ- ਸਮ) ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਰੂਪ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਚਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਗਟੇ ਪੁਹਮਿ ਪਰੈਂ ਪੂਰਨ ਸਸੀ ਤੈ ਵਰੈਂ,
ਬਾਨੀ ਸੁਧਾ ਝਰੈਂ ਸਸ ਸੰਗਤੈਂ ਪੁਖਾ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਤੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਝੜਦਾ ਹੈ (ਐਉਂ) ਸੰਗਤਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰਹਿ ਕੈ ਬਕਾਲੇ ਖਾਸ[1] ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਤਕ ਮਾਸ,
[1]ਆਪ।

ਸਿੱਖਨਿ ਭਰਤਿ ਆਸ[1] ਬੈਰਿਨਿ ਤੁਖਾ ਕਰੈਂ[2]।
[1]ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਖਨ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਪੈ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਗਰਜ਼[1] ਪੈ,
[1]ਲੋੜ, ਇੱਛਾ।

ਆਪਨ ਭੀ ਫਰਜ਼ ਪੈ ਸਮਝ ਚੁਖਾ ਕਰੈਂ[1] ॥੪੯॥
[1]ਆਪਣਾ ਵੀ ਥੋੜਾ ਜੇਹਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ (ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ)।

ਗਏ ਸੁਧਾਸਰ ਗੁਰੁ ਪੁਜਾਰੀ ਮਸੰਦ ਦੁਰ[1],
[1]ਖੋਟੇ।

ਸੁਨ ਕਰਿ ਗਏ ਦੁਰ[1] ਧਾਰੀ ਮਤਿ ਮੰਦ ਹੈ।
[1]ਲੁਕ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਥਿਰੈਂ ਹੈਂ[1] ਜਬਿ,
[1]ਬੈਠ ਜਾਣਗੇ।

ਸਕੈ ਨਾ ਪੁਰੰਦਰ[1] ਉਠਾਇ ਦਾਵੇਵੰਦ ਹੈਂ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ।

ਮੰਨਤ ਹਮਾਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੂਜਾ ਜੈ ਹੈ ਮਾਰੀ,
ਖਲਕਤਿ ਸਾਰੀ ਫੇਰ ਇਨਹੀ ਕੋ ਬੰਦ ਹੈ।
ਐਸੇ ਮਨ ਧਾਰ ਕੈ ਕਿਵਾਰ[1] ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰ ਕੈ,
[1]ਤਖ਼ਤੇ, ਬੂਹੇ।

ਲਗਾਇ ਤਾਲੇ[1] ਮਾਰ ਕੈ ਦੁਰੇ ਸੋ ਕਿਤ ਅੰਧ ਹੈਂ ॥੫੦॥
[1]ਜਿੰਦੇ।

ਹੇਰਿ ਕਰਤੂਤ ਊਤ[1] ਭੂਤਨੇ ਪੁਜਾਰੀਓਂ ਕੀ,
[1]ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ।

ਗੁਰੁ ਅਵਧੂਤ[1] ਮਜ਼ਬੂਤ ਧੀਰ ਧਾਰੀਆ।
[1]ਤਿਆਗੀ।

ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਜੋ ਥੇ ਮੱਖਣ ਲੌਂ ਬੀਰ[1] ਬਹੁ,
[1]ਸੂਰਮੇ।

ਪੇਖਿ ਬਦਨੀਤਿ ਸੋ ਪੁਜਾਰੀਓਂ ਕੀ ਭਾਰੀਆ।
ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵੱਜੇ ਅੱਗੇ ਗੱਜੇ ਆਇ 'ਵੱਜੇ ਵਹਿ,
ਲੱਗੇ ਤਾਲੇ ਤੋੜਨੇ'[1] ਤੌਂ ਗੁਰੂ ਹਟਕਾਰੀਆ।
ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਸਮੇਤ ਭਰ[1],
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਪਾਠ ਕੀਨੋ ਜਪੁ ਸਾਰੀਆ ॥੫੧॥
ਜਹਾਂ ਥੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਅਬਿ ਉਨਹੀਂ ਕਾ[1] ਤਹਾਂ,
ਬੇਰਿ ਤਰੇ ਬੈਠਿ ਸੋ ਉਡੀਕੇ ਬਡ ਬਾਰੀਆ[1]।
ਸਮਝੇ ਨ ਮੂੜ੍ਹ ਬੂੜ ਗੂੜ੍ਹ ਬਾਤ ਹੂੜ-ਮਾਰ
ਫੂੜ ਪਨ ਕੀਨੋ ਚੂੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹਜੋ ਕੂਰ ਕਾਰੀਆ[1]।
ਜੈਸੋ ਧਾਨ[1] ਖਾਇ ਜੋਇ ਤੈਸੋ ਤਾਂ ਕੋ ਮਨ ਹੋਇ,
ਪੂਜਾ ਸਮ ਮੈਲੋ ਕੋਇ ਧਾਨ ਨਾ ਉਚਾਰੀਆ।
ਭਜਨ ਭਗਤਿ ਦਾਨੁ ਜਤੁ ਸਤੁ ਗਜਾਨੁ ਬਿਨੁ,
ਪਚਤਿ ਨ ਪੂਜਾ ਰਾਖਸ਼ਨੀ ਭੀਤਿ ਕਾਰੀਆ[1] ॥੫੨॥
ਕਾਮਨਾ ਅਨੇਕ ਧਰਿ ਸਿਰ ਸੁਤ ਵਾਰ ਕਰਿ[1],
ਪੂਜਾ ਦੇਤ ਨਰ ਮਹਾਂ ਮੰਦ ਧਾਨ ਭਾਰੇ ਹੈਂ[1]।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਬਸ਼ਿਸਟ ਜੁ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਜੋ ਐਸ,
ਅਘੀ ਅਤਿ[1] ਮੰਦ ਭਾਗੀ ਹੋਵਤਿ ਪੁਜਾਰੇ ਹੈਂ।
ਔਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਮੈਂ ਨਿਸੰਗ ਲਿਖਜੋ,
ਜਹਾਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਨਾਰਕੀ[1] ਉਬਾਰੇ ਹੈਂ।
ਕਹਜੋ ਤਬਿ ਧਰਮਰਾਇ ਮਰਜਾਦਿ ਆਦਿ ਯਾਹਿ,
ਖਾਲੀ ਕਬੀ ਕੀਨੇ ਨਾਹਿਂ ਨਰਕ ਅਪਾਰੇ ਹੈਂ ॥੫੩॥
ਅਬਿ ਕਬਿ ਭਰੈਂ ਫੇਰ ਕਹਜੋ ਤੌਂ ਜਨਕ ਟੇਰਿ[1],
ਕਲੀ ਮਾਂਹਿ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਹਮ ਧਰ ਹੈਂ।
ਬਿਨਾ ਅਧਿਕਾਰ[1] ਪੂਜਾ ਖਾਹਿੰਗੇ ਅਪਾਰ ਸਿਖ,
ਤਿਨਹੂੰ ਕੋ ਡਾਰ ਕੈ[1] ਨਰਕ ਤੇਰੇ ਭਰ ਹੈਂ।
ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਬਚਾਉ ਹੇਤ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਭੀ ਕਹਜੋ,
ਜ਼ਹਰ ਕਹਰ[1] ਪੂਜਾ ਤਪ ਤੇਜ ਹਰ ਹੈ[2]।
ਫੇਰ ਭੀ ਨ ਡਾਰੇ[1] ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਨ ਧਾਰੇ ਉਰਿ,
ਕਾਰੇ ਸਾਰੇ ਕਲੀ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਹੈਂ[1] ॥੫੪॥
ਬਡੋ ਅਫਸੋਸ ਆਇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਕਹਾਇ ਸਿੰਘ,
ਫੇਰ ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਕੱਛ ਕਰਦ ਵੇਸ ਧਾਰੀਆ[1]।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਰਹਜੋ ਹੈ ਤਪ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਪ[1],

[1]ਉਹ (ਸਿੱਖ ਸੂਰਮੇ) ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਵੱਜੇ ਜਿੰਦੇ (ਜਦੋਂ) ਤੋੜਨ ਲੱਗੇ।
[1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ।
[1]ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ।
[1]ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ।
[1](ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ) (ਬੂੜ) ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ (ਮੂੜ੍ਹ) ਮੂਰਖ- (ਗੂੜ੍ਹ) ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ, (ਹੂੜ ਮਾਰ) ਜ਼ਿੱਦੀਆਂ ਨੇ (ਫੂੜ ਪਨ) ਹੋਛਾ ਪੁਣਾ ਕੀਤਾ, ਝੂਠਿਆਂ ਤੇ (ਮਨ ਦੇ) ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ (ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ) (ਚੂੜ੍ਹ) ਚੰਡਾਲ (ਕ੍ਰੋਧ) ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਅ) (ਚੂੜ) ਸਿਰ ਤੇ ਭੂਤ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
[1]ਅੰਨ।
[1]ਡਰਾਉਣੀਰਾਖਸ਼ਣੀ ਹੈ।
[1]ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ ਕੇ।
[1]ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤੇ ਮਾੜੇ ਅੰਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਪਾਪੀ।
[1]ਨਰਕ ਵਾਸੀ।
[1]ਬੋਲ ਕੇ।
[1]ਹੱਕ।
[1]ਪਾ ਕੇ।
[1]ਤਿੱਖੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ। [2]ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
[1]ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।
[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ) ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰੇ (ਮਾੜੇ ਕੰਮ) ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਹਨ।
[1]ਕੱਛ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਧਾਰ ਕੇ।
[1]ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਵਾਰੀਆ[1]।
[1]ਵਾਲਾ।

ਜੈਸੇ ਦੇਖਿ ਸਿੰਘ[1] ਕੋ ਸ੍ਵਾਨ[2] ਡਰਿ ਛੀਨਬੇ ਕੋ ਮਾਨਿ[3],
[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਕੁੱਤਾ। [3]ਖੋਹਣ ਦਾ ਡਰ ਮੰਨ ਕੇ।

ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਭਾਗੈ ਕੀਨ ਤਯੋਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ।
ਸਮਝੇ ਨ ਸਮੁਝਾਏ ਆਏ ਨਾ ਬੁਲਾਏ ਢਿਗਿ,
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਹੋਇ ਸਾਪ[1] ਯੌਂ ਉਚਾਰੀਆ ॥੫੫॥
[1]ਸ੍ਰਾਪ।

ਗੁਨਾਗਾਰੀ ਮੰਦਚਾਰੀ[1] ਚੋਰ ਭਾਰੀ ਬਿਭਚਾਰੀ,
[1]ਮਾੜੇ ਆਚਰਨ ਵਾਲੇ।

ਕੂਰ ਕਾਰੀ[1] ਅਹੰਕਾਰੀ ਲਰਿ ਦ੍ਵੈ ਖ੍ਵਾਰੀਆ।
[1]ਝੂਠੇ ਤੇ ਕਾਲੀ (ਮਤਿ ਵਾਲੇ)।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਏ[1] ਪੈ ਅੰਦਰ ਸੜੀਏ* ਹ੍ਵੈ,
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ। *ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਭਰਪੂਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਵਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਖਾਣ ਬਣ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀਏ, ਅੰਦਰ ਸੜੀਏ' 'ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜ਼ਾਈਆਂ' ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ੫੬ ਨੰ. ਅੰਕ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ 'ਗੁਨਾਗਾਰੀ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਜਦ ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮੁਖ ਮੈ ਨਿਬਾਤਿ ਦਿਲ ਕਾਤਿ ਘਾਤਕਾਰੀ ਏਊ, ਗੁਰ ਤੈ ਬਿਮੁਖ ਸੁਖ ਪੈਂਹ ਨ ਪੁਜਾਰੀਆ'। ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਜਾਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਂ ਮਸੰਦ ਤੁਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਏ। ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਤੇ ਅੰਤਰ ਸਰੀਏ। ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂ: ਰਾ: ੧੧ ਅਸੂ ੨੨ ਅੰਕ ੩੨)

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਗਨਿ ਮਤਸਰ ਮਦ ਜਾਰੀਆ[1]।
[1]ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਈਰਖਾ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਅੱਗ (ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) ਸਾੜਿਆ ਹੈ।

ਮੁਖ ਮੈਂ ਨਿਬਾਤਿ[1] ਦਿਲ ਕਾਤਿ[2] ਘਾਤਕਾਰੀ ਏਊ[3],
[1]ਮਿਸ਼ਰੀ। [2]ਕੈਂਚੀ, ਛੁਰੀ। [3]ਇਹੋ ਮਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਤੈ ਬਿਮੁਖ ਸੁਖ ਪੈਂਹ ਨਾ ਪੁਜਾਰੀਆ।
ਐਸੇ ਗੁਰੁ ਗਾਇ ਤੁਰ ਜਾਇ ਥਿਰੇ ਵੱਲੇ ਗਾਂਮ,
ਕੀਨੀ ਤਹਿਂ ਸੇਵ ਮਿਲਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਧਾਰੀਆ ॥੫੬॥
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਤਬਿ ਹੁਤੋ ਏਕ ਗ੍ਰਾਮ ਲਘੁ,
ਸਾਲ੍ਹੋ ਕੇ ਮਕਾਨ ਢਿਗ ਪਾਸੀ ਚੌਕ ਪਾਰੀਆ[1]।
[1]ਭਾਈ ਸਾਲ੍ਹੋ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਕੋਲ ਚੌਕ ਪਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੱਕ।

ਸੁਧਾ ਸਰ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ ਤਬਿ ਤਰੁ[1] ਥੇ ਬਧੇਰੇ,
[1]ਦਰੱਖਤ।

ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਂਹਿ ਹੇਰੇ ਗਾਮ ਨਰ ਨਾਰੀਆ।
ਪਾਈ ਜਬਿ ਏਹੁ ਸਾਰ[1] ਪਛੁਤਾਇ ਨਰ ਨਾਰਿ,
[1]ਖਬਰ।

ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਧਾਰਿ ਸਰਧਾ ਅਪਾਰੀਆ।
ਧਾਈ ਸਬਿ ਮਾਈ ਨਰਹਾਈ ਜੁਵਾ[1] ਬ੍ਰਿਧ ਕਾਈ,
[1]ਜਵਾਨ।

ਆਈ ਵੱਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਚਢਾਈ ਭੇਟ ਭਾਰੀਆ ॥੫੭॥
ਜਥਾ ਸਮ੍ਰੱਥ[1] ਤਥਾ ਵੱਥ[2] ਲਜਾਈ ਸਭਿ ਹੱਥਿ,
[1]ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਸੀ। [2]ਵਸਤੂ, ਚੀਜ਼।

ਮੱਥਿ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਝੁਕਾਇ ਜਾਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀਆ।
[1]ਮੱਥਾ, ਸਿਰ।

ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤ ਭਾਵ ਤਿਨ ਕੋ ਅਪਾਰ ਚਾਵ,

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਹਾਰ ਮੋਦ ਧਾਰਿ ਯੌਂ ਉਚਾਰੀਆ।	
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ ਨਾਰੀ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਸਾਰੀ,	
ਹੋਇ ਹੈ ਉਦਾਰੀ ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਸੇਵ ਕਾਰੀਆ[1]।	[1]ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਪੈਹੈ ਫਲ ਚਾਰ ਚਾਰੀ[1] ਐਸੇ ਬਰ ਦੀਓ ਚਾਰੀ[2],	[1]ਸੁੰਦਰ ਚਾਰ ਫਲ। [2]ਸੁੰਦਰ ਵਰ ਦਿੱਤਾ।
ਗੁਰੂ ਜੋ ਉਚਾਰੀ ਅਬਿ ਸਾਰੀ ਹੀ ਨਿਹਾਰੀਆ[1] ॥੫੮॥	[1]ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ (ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਵਰਤਦੀਆਂ) ਦੇਖੀਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲੈਂ ਮਗਿ ਸਿੱਖਨ ਬਿਸਾਲੈਂ ਗੁਰੁ,	
ਆਇ ਕੈ ਬਕਾਲੈਂ ਪੁਰ ਰਹੇ ਸੁਖ ਦਾਨੀਆ।	
ਸਿੱਖਨਿ ਮਸੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਪ੍ਰੇਰਨ ਤੈ,	
ਔਰ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਰ[1] ਜੌ ਬੁਲਾਏ ਨੇਕ ਮਾਨੀਆ[2]।	[1]ਅਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ। [2](ਚਲਣਾ) ਚੰਗਾ ਮੰਨ ਲਿਆ।
ਤਜਾਰ ਭਏ ਪਰਵਾਰ ਯੁਤ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਕੋ,	
ਸਕਟਨਿ[1] ਪਾਈ ਸੌਜ[2] ਮਾਈ ਜੀ[3] ਮਹਾਂਨੀਆਂ।	[1]ਗੱਡਿਆਂ ਵਿੱਚ। [2]ਸਮੱਗ੍ਰੀ। [3](ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ) ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ।
ਮਾਤ ਚਲੀ ਸਜੰਦਨ ਪੈ[1] ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਡੋਰੇ ਪਰ,	[1]ਰੱਥ ਉੱਪਰ (ਚੜ੍ਹ ਕੇ)।
ਬਹਿਲਨਿ ਟਹਲਨਿ[1] ਲੀਨ ਮਗ ਜਾਨੀਆ ॥੫੯॥	[1]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ ਉੱਪਰ।
ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਲੌ ਸੰਬੰਧੀ,	
ਮੱਖਣ ਲੌ ਸਿੱਖ ਲੈ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਗ ਹੈਂ।	
ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਿ ਗੁਰੁ ਅੱਸ੍ਵ ਅਸ੍ਵਾਰ ਤੁਰ,	
ਆਏ ਨਦੀ ਬਜਾਸ ਪੁਰ, ਜਬਿ ਹੀ ਉਮੰਗ ਹੈਂ।	
ਆਯੋ ਸਿੱਖ ਸੀਸ ਧਾਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੋ ਅਸਵਾਰਾ,	
ਗੁਰੂ ਜੌ ਨਿਹਾਰਾ[1] ਇਮ ਬੂਝਯੋ ਨਿਸੰਗ ਹੈ।	[1]ਦੇਖਿਆ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਜੁ ਕੋ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕਯੋਂ ਨਾ ਫੇਰ ਦੀਓ[1],	[1]ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਾਪਸ ਦਿੱਤਾ।
ਬਿਨਾ ਮਮ ਕਹੇ ਕਿਨਿ ਰਾਖਯੋ ਬਿਢੰਗ[1] ਹੈ ॥੬੦॥	[1]ਢੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਸਾਤ[1] ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤ,	[1]ਸੱਚ।
ਸਿੱਖਨਿ ਮਸੰਦੈ ਸਾਥ ਰਾਖਯੋ ਸਲਾਹਿ ਕੈ।	
ਰਾਵਰੇ ਪਿਤਾਮਾ[1] ਭਵਨਿਧਿ[2] ਜਨ ਤਾਰਬੇ ਕੋ,	[1]ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ) ਜੀ ਨੇ। [2]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਪੋਤ[1] ਏਹੁ ਪਾਵਨ[2] ਰਚਾਯੋ ਹੈ ਉਮਾਹਿ ਕੈ।	[1]ਜਹਾਜ਼। [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਆਪ ਕੇ ਪਿਤਾ ਸੈਂ ਛਲ ਕਰਿ ਰਾਖਯੋ ਧੀਰ ਮੱਲ,	
ਯਾਹੀ ਤੈ ਉਨੋਂ ਨੇ[1] ਭੱਲ ਮੇਲ ਤਜਯੋ ਵਾਹਿ ਕੈ[2]।	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ। [2]ਉਸ (ਧੀਰ ਮੱਲ) ਦੇ ਨਾਲ।
ਆਪ ਕੀ ਵਸਤੁ ਏਹੈ ਆਪ ਪੈ ਲਸਤ ਰੈਹੈ,	
ਦਰਸ ਸਮੱਸਤ[1] ਕੈਹੈਂ[2] ਸਿੱਖ ਚਿੱਤ ਚਾਹਿ ਕੈ ॥੬੧॥	[1]ਸਾਰੇ। [2]ਕਰਨਗੇ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਨਾਂਹਿ ਰਖੈਂ ਹਮ, ਧੀਰ ਮੱਲ ਦੁਖੈ,	
ਅਬਿ ਹੀ ਪੁਚਾਵੋ ਚੁਖੈ ਡੇਰ ਲਾਵੋ ਕਾਂਹਿਨੈ[1]।	[1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਵੀ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਬੋਲਯੋ ਸਿੱਖ ਵੈਹੈ[1] ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨ ਕੋਈ ਜੈਹੈ,	[1]ਓਥੇ।
ਮਹਾਂ ਪਾਤਕੀ ਸੁ ਐਹੈ ਦਰਸੈਹੈ ਨਾਹਿਨੈ[1]।	[1]ਉਹ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹੈ (ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ) ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ (ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ)।
ਕੀਨਿ ਜੋ ਅਨੀਤ ਘੋਰੀ[1] ਆਪ ਪੈ ਬੰਦੂਕ ਛੋਰੀ,	[1]ਭਿਆਨਕ ਬੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ।
ਜੋਰੀ ਜੁਲਮੀ[1] ਨ ਥੋਰੀ ਕੀਨੀ ਕੁਛ ਤਾਹਿ ਨੈ।	[1]ਧੱਕਾ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ।

ਪਾਪਨ ਕੀ ਪੋਰੀ ਹੈ ਸੋ ਛਲਨ ਕੀ ਛੋਰੀ,
ਬੁਰੀ ਬਾਸਨਾ ਕੀ ਬੋਰੀ ਖੋਰੀ ਧੋਰੀ ਧਿਕ ਵਾਹਿ ਨੈ[1] ॥ ੬੨ ॥

[1](ਧੀਰ ਮੱਲ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੋਰੀ ਵਾਂਗ) ਪਾਪਾਂ (ਦੇਰਸ) ਦੀ (ਭਰੀ ਹੋਈ) ਪੋਰੀ ਹੈ, ਛਲਾਂ ਦੀ (ਛੋਰੀ) ਢੇਰੀ ਅਤੇ ਬੁਰੀ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਦੀ (ਭਰੀ ਹੋਈ) ਬੋਰੀ ਹੈ। (ਵਾਹਿ) ਉਸ (ਖੋਰੀ) ਵੈਰ ਭਾਵਰੱਖਣ ਵਾਲੇ (ਧੋਰੀ) ਨੀਚ (ਨੈ) ਨੂੰ ਧ੍ਰਿਕਾਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਰਬੱਗ੍ਯ ਜਾਨਜੋ ਸਾਚ ਸਿੱਖ ਹੈ ਬਖਾਨਜੋ,
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਪੁਚਾਨਜੋ ਚੈਹੈਂ[1] ਹਮ ਤਾਂਹਿ ਪੈ। — [1]ਪੁਚਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।
ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਜਗ ਚਢੇ ਗੁਰੁ ਤਰਨੀ ਪੈ[1], — [1]ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੇੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ।
ਔਰ ਸਬਿ ਹੀ ਚਢਾਏ ਗ੍ਰੰਥ ਰਖਜੋ ਪਾਹਿ ਪੈ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਪਾਸ।
ਪਿਖਿਤ ਤਰੰਗਨਿ ਤਰੰਗਨੀ ਕੇ ਪਾਰ ਪਰੇ[1], — [1]ਲਹਿਰਾਂ ਵੇਖਦੇ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ।
ਬਰਣ ਕੌ ਗ੍ਰੰਥ ਸੌਂਪਜੋ ਜਲ ਮੈਂ ਅਥਾਹਿ ਪੈ[1]। — [1]ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ।
ਭਵ ਬੇੜੀ ਕਾਟਕ[1] ਉਤਰ ਬੇੜੀ ਕਹਜੋ ਪੁਨ, — [1]ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੀ ਬੇੜੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਕੋ ਯਾਹਿ ਪੈ[1] ॥ ੬੩ ॥ — [1]ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਿਹਾ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਆਇ ਨਿਕਲਾਇ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਲਜਾਇ,
ਦੇਰ ਨਾ ਲਗਾਇ ਤੁਮ ਜਾਇ ਦੈ ਸਨਾਏ ਹੈਂ।
ਪੇਖਿ ਇਹੁ ਚਰਿਤ ਬਿਸੇਖ ਬਿਸਮਾਏ ਸਿੱਖ,
ਸ਼ਕਤੇ ਸੰਗਾਏ[1] ਪੇਸ਼ ਨਾਂਹਿ ਜਾਏ ਕਾਏ ਹੈਂ। — [1]ਬਲ ਵਾਲੇ ਨਾਲ।
ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੀ ਜੇ ਜਾਨਤ ਥੇ,
ਮੱਖਣ ਸੇ ਮੌਨ ਰਹੇ ਔਰ ਘਬਰਾਏ ਹੈਂ।
ਬਡੀ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਕੈ ਹੈ[1] ਰਿਪੁ[2] ਕੋ ਭਲੋ ਹੀ ਚੈਹੈਂ, — [1]ਉਲਟ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਵੈਰੀ।
ਵਸਤ ਅਮੋਲ ਦੈ ਹੈਂ ਘਰ ਤੈ ਗਮਾਏ ਹੈਂ[1] ॥ ੬੪ ॥ — [1]ਗੁਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕੋਊ ਕੈਹੈਂ ਕਾਗਜ਼ ਗਰੈ ਹੈਂ[1] ਬਹਿ ਜੈ ਹੈ[2] ਕਿਤ, — [1]ਗਲ ਜਾਣਗੇ। [2]ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣਗੇ।
ਅੱਖਰ ਨਰੈ ਹੈਂ ਜਿਮ ਚਿੱਤ੍ਰ ਭੀਤਿ ਬਿਨ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਧ (ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਥੀ ਮਹਾਂਨੀ ਏਹੁ,
ਕਦਰ ਨ ਜਾਨੀ ਨਿਸਫਲ ਹਾਨੀ ਇਨਿ ਹੈ[1]। — [1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਅਰਥ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਪਛਤਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਬਾਤ ਗਾਤਿ ਜਾਤ ਮਗਿ[1], — [1]ਰਸਤੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਰਾਮਾਤ ਨਾ ਪਛਾਤ ਕਹਿਲਾਤ ਜਿਨ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸਿੱਖ) ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜਾਵਤਿ ਬਹੀਰ[1] ਹੈ ਗੰਭੀਰ ਗੁਰ ਪਾਛੇ ਭੀਰ, — [1]ਵਹੀਰ।
ਬੀਰਨ ਅਮੀਰਨ ਫਕੀਰਨ ਅਗਿਨ ਹੈ[1] ॥ ੬੫ ॥ — [1]ਅਣਗਿਣਤ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਨੇ ਸਨੇ[1] ਮਗ ਸਤਲੁਜੈਂ, — [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਲਖਿ[1] ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਜਾਇ। — [1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਨੌਮ ਗੁਰੁ,
ਥਿਰੇ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਇ ॥ ੬੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੇਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩੩ ॥

੩੪. {ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਉਣਾ, ਤੀਰਥ ਉਧਾਰ ਲਈ ਜਾਣਾ, ਸ੍ਰੀ ਪਟਣੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਕੁਲਿ ਭੱਲਨਿ ਕਲ ਕਲਸ ਗੁਰੁ,
ਗ੍ਯਾਨ ਭਾਨ ਬਿਦਤਾਨ[1]।

[1]ਭੱਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕਲਸ ਰੂਪ ਭਾਵ ਸ਼ੋਮਣਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ (ਅਮਰ ਦਾਸ) ਜੀ (ਆਪ) ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਅਨਕੈਂ ਕਰੇ,
ਦਿਹੁ ਤੁਮ ਮੁਹਿ ਬਰ ਬਾਨਿ[1] ॥੧॥

[1]ਅਨੇਕਾਂ (ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ) ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਸਹਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਕਵਿਤਾ (ਰਚਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਦਿਉ।

ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਰਚਿ,
ਤੀਰਥ ਜਾਤ੍ਰਾ ਜਾਂਹਿ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਲਹਿ,
ਧਜਾਇ ਕਥੈਂ ਕਥ ਯਾਹਿ[1] ॥੨॥

[1](ਇਸ) ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਥਾ ਕਹਾਂਗੇ।

ਕਬਿੱਤ:

ਉਤੈ ਜਬਿ ਸਿੱਖ ਜਾਇ ਕਹਯੋ ਧੀਰ ਮੱਲ ਤਾਇੰ,
ਸੁਨਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ਉਮਗਾਇ[1] ਲਾਗੋ ਆਵਨੇ।
ਢਿੱਗ ਤੈ ਮਸੰਦਨ ਸੁਨਾਯੋ ਮਤਿ ਮੰਦਨ ਯੌਂ,
ਤੁਮੈਂ ਫਰ ਫੰਧਨ ਸੋਂ ਕਰੈਂ ਬਹਿਕਾਵਨੇ[1]।

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

[1](ਫਿਰ ਫੰਧਨ) ਛਲਾਂ ਵਲਾਂ (ਸੋਂ) ਨਾਲ (ਕਰੈਂ ਬਹਿਕਾਵਨੇ) ਭਟਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨਦੀ ਮਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਧਰਿ ਜਾਹਿਂ ਵਾਹਿ[1],
ਜੌਂ ਪੈ ਸਾਚ ਆਹਿ ਤੌਂ ਭੀ ਕੀਨ ਬੁਰੋ ਭਾਵਨੇ[1]।
ਨਦੀ ਮੈਂ ਸੇ ਕੈਸੇ ਭਲ ਐਹੈ ਹਾਥ ਪੈਹੈ ਥਲ,
ਜੈਹੈ ਗਲ ਯਾ ਤੋ ਜਲ ਕੈਹੈ ਸੋ ਬਹਾਵਨੇ[1] ॥੩॥

[1]ਉਹ ਕਾਹਨੂੰ ਧਰ ਕੇ ਜਾਣਗੇ।

[1]ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ (ਐਸਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ।

[1]ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਵੇਂ (ਭਲ) ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ਥਲ) ਥੱਲੇ ਪੈ ਕੇ (ਭਾਵ ਹੇਠਲੀ ਤਹਿ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ) ਗਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ (ਦਰਿਆ ਦਾ) ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਤਿਸੈ ਜੁ ਵਧੁ ਨੀਕ ਗੁਰਜਾਈ ਤੈ ਵਧੀਕ,
ਦੈ ਹੈਂ ਤੁਮੈਂ ਠੀਕ ਹੈ ਸ੍ਰੀਕ ਹਾਸੀ ਕੈ ਪਠੀ[1]।
ਸਲਿਤਾ ਟਟੋਰੇ ਜਬਿ ਔਰੇ ਸਬਿ ਬੌਰੇ ਕੈਹੈਂ,
ਹੌਰੇ ਬਨਿ ਐਹੋ ਗੌਰੇ ਹਾਸ ਹੋਇ ਹੈ ਅਠੀ[1]।

[1]ਸ਼ਰੀਕ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਮਖ਼ੌਲ ਕਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

[1]ਜਦੋਂ (ਤੂੰ) ਨਦੀ ਚੋਂ ਢੂੰਡੇਂਗਾ ਤਦੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੁਦਾਈ ਕਹਿਣਗੇ ਹੌਲੇ ਬਣ ਕੇ ਆਉਗੇ (ਤੇ ਫਿਰ) ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਬਹੁਤੀ ਹਾਸੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੋ ਹੈ ਸਹੀ ਗੱਲ ਤੌ ਤੋ ਬੁਰਾ ਹੀ ਕਰਯੋ ਅਵੱਲ[1],
ਤੁਮਹੂੰ ਤੈ ਖੋਯੋ ਭੱਲ[1] ਆਪ ਰਾਖਯੋ ਨਾ ਹਠੀ[2]।

[1]ਬੁਰਾ ਤੇ (ਅਵੱਲ) ਉਲਟਾ ਹੀ (ਕੰਮ) ਕੀਤਾ ਹੈ।

[1]ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। [2]ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।

ਸੁਨਿ ਧੀਰੀ ਮੱਲ ਥਰਥੱਲ[1] ਕਾਂਪਯੋ ਕਦਲੀ ਜਯੋਂ[2],
ਬਦਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਮੁਖਿ ਗਟੀ ਬਹੁਧਾ ਠਠੀ[1] ॥੪॥

[1]ਹਲਚਲੀ (ਮੱਚ ਗਈ)। [2]ਕੇਲੇ ਵਾਂਗ।

[1]ਮੂੰਹ ਦੀ ਚਮਕ ਬਦਲ ਗਈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣਨ ਲਗ ਪਿਆ।

ਹੋਇ ਕੈ ਅਧੀਰ ਬੂਡਯੋ ਸ਼ੋਕ ਨਿਧਿ[1] ਨੀਰ,
ਚਿੰਤਾ ਪੀਰ ਨੈ ਗਹੀਰ[1] ਨੀਰ ਹੀਨ ਮੀਨ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ[2]।

[1]ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ।

[1]ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਪੀੜ ਨੇ ਪਕੜ ਲਿਆ। [2]ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੱਛੀ (ਵਾਂਗ) ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੈ ਵਿਚਾਰ ਫੇਰ ਯੌਂ ਉਚਾਰ ਕਹ੍ਯੋ,	
ਤੇਗ ਜੁ ਬਹਾਦਰ ਨ ਕਬੀ ਕੂਰ ਹੈ ਕਹ੍ਯੋ।	
ਬਾਲਪਨ ਤੈ ਹੀ ਭੋਰੇ ਭਾਵ[1] ਲੋਭ ਛੋਭ[2] ਛੋਰੇ	[1]ਭੋਲੇ ਸੁਭਾਵ ਕਰਕੇ। [2]ਕ੍ਰੋਧ।
ਭਜਨ ਬਿਬੇਕ ਸੋਂ ਵਿਰਾਗ ਤਜਾਗ ਮੈਂ ਰਹ੍ਯੋ।	
ਹਮ ਤੋ ਬੁਰਾਈ ਉਤਪਾਤ[1] ਹੈ ਮਹਾਈ[2] ਕੀਨ,	[1]ਉਪੱਦ੍ਰਵ। [2]ਵੱਡਾ।
ਉਨਹੂੰ ਭਲਾਈ ਛਿਮਾ ਸ਼ੀਲ[1] ਬਡ ਹੀ ਗਹ੍ਯੋ ॥੫॥	[1]ਨਰਮ ਸੁਭਾਵ।
ਐਸੋ ਕੌਨ ਜਗ ਮੈਂ ਹੈ ਆਯੋ ਧਨ ਫੇਰ ਦੈ ਹੈ[1],	[1]ਮੋੜ ਦੇਵੇ।
ਸਦਗੁਨ ਪੁੰਜ ਵੈਹੈ ਜੋਗ ਗੁਰੁ ਵਾਰੀਆ[1]।	[1]ਉਹ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਭਾਰੀ ਲਾਇਕ ਗੁਰੂ ਹਨ।
ਹਮ ਕੋ ਯਕੀਨ ਐ ਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਸੋ ਗਏ ਰਖੈ ਹੈਂ,	
ਸਿਖ ਦੇਤਿ ਨਾਹਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਗਏ ਨਦਿ ਧਾਰੀਆ[1]।	[1]ਨਦੀ ਵਿੱਚਰੱਖ ਗਏ।
ਉਨਿ ਕੀ ਇਮਾਨਤ ਕੀ ਖਜਾਨਤ[1] ਕਰੈ ਹੈ ਕੌਨ,	[1]ਬੇਈਮਾਨੀ।
ਮਾਨਤਿ ਹੈ ਆਨ[1] ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅੰਡ ਸਾਰੀਆ[2]।	[1]ਆਗਿਆ। [2]ਆਂਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ।
ਚਾਹਿਤ ਅਬਾਦੀ[1] ਮਮ ਗਾਦੀ ਕੀ ਸਦਾ ਹੀ ਸੋਊ,	[1]ਉਸਤਤਿ। (ਅ) ਵਸੋਂ ਭਾਵ ਤ੍ਰੱਕੀ।
ਹੋਊ ਉਪਕਾਰ ਹਮ ਪਰ ਉਨੈਂ ਭਾਰੀਆ ॥੬॥	
ਗਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਫੇਰ ਐਹੈ ਪੰਥ ਬਡ ਮਾਨ ਕੈ ਹੈ,	
ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਭੇਟ ਦੈਹੈਂ ਐਸੇ ਧੀਰ ਬਾਂਧ ਕੈ।	
ਭਾਲਨਿ ਕੇ ਹੇਤ ਜਬਿ ਚਾਲਨਿ ਸੋ ਚਾਹੈ,	
ਤਬਿ ਗਾਲਨ ਸੋਂ[1] ਟਾਲਨਿ ਮਸੰਦ ਸ਼ੀਹੇਂ ਆਦਿਕੈਂ।	[1]ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ।
ਤੇਰਾਂ ਦਿਨ ਗਏ ਬੀਤ ਯੌਂ ਹੀ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਨੀਤਿ[1],	[1]ਉਲਟੀ ਨੀਤੀ ਕਰਕੇ।
ਦੁਬਿਧਾ ਚਿਖਾ ਮੈ ਚੀਤ ਜਰੇ ਤਾਂਹਿ ਯਾਦ ਕੈ[1]।	[1]ਤਿਸ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ) ਯਾਦ ਕਰਕੇ।
ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਨ ਦੁਖ ਦੀਓ ਹੈ ਕੁਸੰਗਤਿ ਨੈ,	
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਮਸੰਦ ਮੀਣੇ[1] ਨਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਦ ਕੈ[2] ॥੭॥	[1]ਕਪਟੀ। [2]ਬੋਲ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਜਸੁ ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਬੂੰਦ ਸਰਪ ਮਸੰਦ ਮੰਦ[1],	[1]ਮਸੰਦਾਂ ਰੂਪ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਸਿੱਖ ਸਸੀ ਸੀਪ ਕੇਲ ਚਾਤਕ ਸੁਹਾਵਨੋ[1]।	[1]ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਖੇਤ, ਸਿੱਪੀ, ਕੇਲੇ ਤੇ ਪਪੀਹੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਹੁਤੋ ਦ੍ਵੈਸ਼ੀ ਸੰਗਤ ਭੀ ਭਈ ਵੈਸੀ,	
ਮੂਢ ਕੋ ਸਰਾਬ ਜੈਸੀ ਬੂਢ ਕੋ ਧਕਾਵਨੋ[1]।	[1]ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ (ਵਾਂਗ) ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਨ (ਵਾਂਗ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ)।
ਸ੍ਵਪਨ ਦੈ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਕਹ੍ਯੋ ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੋ ਜੌਂ,	
ਤੌਂ ਤੋ ਹਠ ਧਾਰਿ ਕੀਨ ਨਦੀ ਤੀਰ[1] ਜਾਵਨੋ।	[1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਗੋਤੇ ਲਗਵਾਏ ਜਾਲ ਪਾਏ ਧਨ ਦੈ ਮਹਾਂਏ,	
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨ ਪਾਏ ਕੀਨ ਬਲ ਲਾਂਵਨੋ ॥੮॥	
ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨੌਂ ਮਨਾਏ[1] ਨਾਕ ਧਰਾ ਪੈ ਘਸਾਏ,	[1]ਭਾਵ ਨੌਆਂ ਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਾਏ ਪ੍ਰਤਜਾਏ ਪਾਵ ਸੋ[1]।	[1]ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਆਵਾ ਪਾ ਲਿਆ।
ਰੇਤੀ ਵੀਚ ਦੱਬੇ ਤਬੇ ਪਾਏ ਨਿਕਸਾਏ	
ਦਰਸਾਏ, ਹੁਲਸਾਏ ਹੈਂ ਝੁਕਾਏ ਸੀਸ ਚਾਵ ਸੋਂ।	
ਮਾਨੋ ਮ੍ਰਿਤੁ[1] ਪ੍ਰਾਨ ਆਏ ਗਈ ਮਨੀ ਫਨੀ[2] ਪਾਏ,	[1]ਮੁਰਦੇ ਵਿੱਚ। [2]ਸੱਪ ਦੀ।
ਸੂਮ ਨਿਧਿ ਕੋ ਲਹਾਏ[1] ਧੀਰ ਮੱਲ ਭਾਵ ਸੋ[2]।	[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। [2]ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਧੀਰਮੱਲ (ਖ਼ੁਸ਼) ਹੋਗਿਆ।

ਅੰਗਰਖੇ[1] ਤਨੀ ਟੂਟੀ ਕਾਂਤਿ ਮੁਖਿ ਲਾਲੀ ਫੂਟੀ[2],
[1]ਚੋਲੇ ਦੀ। [2]ਮੂੰਹ ਤੇ ਚਮਕ ਤੇ ਲਾਲੀ ਫੁੱਟ ਕੇ ਨਿਕਲੀ।

ਪਾਈ ਜਨ ਰਾਮ ਬੂਟੀ ਲਖਮਨ ਜਜਾਵ ਸੋ[1] ॥੯॥
[1]ਜਾਣੋ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਕਰਨ ਲਈਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਲੱਭ ਪਈ ਹੈ।

ਹਾਸ਼ੀਆ ਸਿਲਾਬ ਗਯੋ[1] ਅੱਖਰ ਅਖੱਰ ਰਹਯੋ[2],
[1]ਹਾਸ਼ੀਆ (ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਛੱਡਿਆ ਖਾਲੀ ਥਾਂ) ਗਿੱਲਾ ਹੋਗਿਆ। [2]ਅੱਖਰ ਸਾਬਤ ਰਹੇ। (ਅੱਖਰ- ਅ+ਖਰ=ਖਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਸਾਬਤ।)

ਬਡੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਯੋ ਗਯੋ ਘਰ ਲੈ ਤਬੈ।
ਮੇਲਾ ਬਡ ਠਯੋ[1] ਦਰਸਯੋ[2] ਸਬਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ,
[1]ਕੀਤਾ। [2]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ।

ਧਨ ਭੇਟ ਅਯੋ ਵਹੁ[1] ਤਾਂਹੀ ਠੌਰ[2] ਹੈ ਅਬੈ।
[1]ਉਹ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ)। [2]ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ (ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੁਆਬਾ)।

ਇਤ ਦਿਸ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚੇ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ,
ਸੰਗਤਿ ਅਪਾਰ ਤੁਰਿ ਆਇ ਦੇਸ ਤੈ ਸਬੈ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਖਤ ਪੈ ਬੈਠੈਂ ਦੋਊ ਵਕਤ ਪੈ,
ਸਭਾ ਬਡ ਲਗਤਿ ਪੈ ਬਿਤ ਬਹੁਤੈ ਅਬੈ[1] ॥੧੦॥
[1]ਧਨ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਰਨਿ[1] ਸ਼ਰੀਕ ਪੇਖਿ ਸੋਢੀ ਮਤਸਰ ਧਰਿ,
[1]ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਕਰਨਿ ਖਰਾਬੀ ਜੋ ਸ਼ਤਾਬੀ[1] ਮਤ ਹੈ ਠਏ[2]।
[1]ਛੇਤੀ। [2](ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਾਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਤੌਂ ਨਿਹਾਤ ਹੀ[1] ਰਖਤਿ ਮੇਲ,
[1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ।

ਨਿਜ ਧਨ ਧਾਮ ਹੈਂ ਹਵਾਲੇ ਇਨ ਕੇ ਕਏ।
ਐਪੈ ਬਾਦ[1] ਏਕ ਮਾਸ ਗਈ ਸੋ ਪ੍ਰਲੋਕ ਖਾਸ[2],
[1]ਪਿਛੋਂ। [2]ਆਪ।

ਨਿਜ ਪਤਿ ਪਾਸ ਵਾਸ ਕੀਨ ਪੂਤ ਭੀ ਪਏ[1]।
[1](ਮਿਲ) ਪਏ।

ਮੱਖਣ ਭੀ ਬਿਦਾ ਪਾਇ ਗਯੋ ਜਬਿ ਦੱਖਣ ਕੋ,
ਲੱਖਣ ਸਰੀਕ ਲੱਗੇ ਰੱਖਣ ਬੁਰੇ ਨਏ[1] ॥੧੧॥
[1]ਸ਼ਰੀਕ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚੋਂ) ਨਵੇਂ ਬੁਰੇ ਲੱਛਣਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਭਾਵ ਨਵੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਅਧਿਕ ਬਿਵਾਦ[1] ਰਵਿ ਮਲ[2] ਕੀ ਔਲਾਦ ਗਹਯੋ,
[1]ਝਗੜਾ। [2]ਸੂਰਜ ਮੱਲ।

ਉਤੈ ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੋ ਇਮਾਨ ਹੱਲ ਹੈ ਗਯੋ।
ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤਘਨ[1] ਮਨਿ ਲਾਗਿ ਆਗ[2] ਜਾਗ ਉਠੀ,
[1]ਕੀਤੇ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। [2]ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਅੱਗ।

ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਡਜਾਈ ਆਗ ਵੈ ਜਲਾਈ ਹੈ ਦਯੋ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੇ ਉਹ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਦਿਸੋਂ[1] ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਆਇ,
[1]ਤਰਫੋਂ।

ਜਾਇ ਦੁਆਬੇ ਸਿੱਖੀ ਨਿਜ ਨਜਾਰੀ ਕਰਤੈ ਭਯੋ।
ਤਾਂ ਕੋ ਧੀਰ ਮੱਲ ਨੇ ਬੁਲਾਇ ਘਰ ਕਰਿ ਸੇਵ,
ਬਹੁ ਸਿਖਰਾਇ ਕੈ ਮਿਲਾਇ ਸੰਗ ਹੈ ਲਯੋ ॥੧੨॥
ਇਤੈ ਗੁਰੁ ਨਹਿਮ ਕੇ ਫਹਿਮ ਮੈ ਬਹਿਮ ਨ
ਸਹਿਮ ਅਹਿਮ ਕਾਂਹਿ ਲਹਿਮ ਨ ਆਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਏਧਰ (ਨਹਿਮ) ਨੌਂਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ (ਫਹਿਮ) ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸੋਚ ਵਿੱਚ (ਬਹਿਮ) ਵਹਿਮ (ਸ਼ੱਕ, ਸੰਸਾ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ (ਅਹਿਮ) ਖ਼ਾਸ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ (ਸਹਿਮ) ਡਰ ਭੈ ਕਿਸੇ (ਲਹਿਮ) ਇਕ ਪਲ ਜਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਮੂਰਤਿ ਰਹਮ[1] ਸਦਾ ਚਹਿਂ ਮਨ ਭਲਾ ਸਬਿ,
[1]ਦਇਆ, ਤਰਸ।

ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਾਹਿਂ ਮਨ ਮੈ ਰਖਾਇ ਹੈਂ।
ਹੇਰੇ[1] ਜਬਿ ਕਰਤਿ ਬਖੇਰੇ[2] ਬਿਨ ਛੇਰੇ[3] ਸੋ[11],
[1]ਦੇਖੇ। [2]ਝਗੜੇ। [3]ਬਿਨਾਂ ਛੇੜੇ ਤੋਂ। [11]ਉਹ (ਧੀਰ ਮੱਲ ਤੇਰਾਮਰਾਇ)।

ਘਨੇਰੇ ਨੇਰੇ[1] ਰਹਿਨੋ ਨਿਹਾਰ ਦੁਖਦਾਇ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਰਾ ਯਾਹਿ, ਹਮਰਾ ਸ਼ਰੀਕਾ ਨਾਂਹਿਂ
ਕਾਂਹਿ ਸੋ[1], ਕਦਾਹਿ ਭੀ ਅਗਾਹਿ ਨਾ ਭਵਾਇ ਹੈ[2] ॥ ੧੩ ॥

[1]ਬਹੁਤਾ ਨੇੜੇ।
[1]ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ। [2]ਅਗੋਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਵਪਨ ਪਸਾਰਾ ਜਗ ਧੁੰਦ ਕੇ ਮਨਿੰਦ[1], ਦੁੰਦ[2]
ਕਰਤਿ ਅਗਜਾਨੀ, ਗਜਾਨੀ ਰਹਿਤ ਅਦੁੰਦ[1] ਹੈਂ।
ਸਹਿ ਨ ਸਕਤ ਵੀਚ ਰਹਿਨ ਤੇ ਯੇ[1] ਬਡਾਈ,
ਔਰ ਠੋਰ ਬਸੈਂ ਲਸੈਂ[1] ਨਸੈਂ ਸਬਿ ਦੁੰਦ ਹੈਂ।
ਜੈਸੇ ਪੁਰਾ[1] ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਬਸਾਏ,
ਤੈਸੇ ਹਮ ਭੀ ਨਗਰ ਏਕ ਰਚੀਏ ਸੁਛੰਦ[1] ਹੈਂ।
ਐਸੇ ਮਨਿ ਧਾਰਿ ਕੈ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਰ[1]
ਬਾਂਧਯੋ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਾਇ[1] ਪਰਮਾਨੰਦ ਹੈ ॥ ੧੪ ॥

[1]ਵਾਂਗ। [2]ਝਗੜਾ।
[1]ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
[1]ਇਹ (ਧੀਰ ਮੱਲ ਆਦਿ)।
[1]ਚਮਕੀਏ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹੀਏ।
[1]ਪਹਿਲੇ।
[1]ਸੁਤੰਤਰ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
[1]ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ,
ਪਾਂਚ ਗਾਂਮ ਕੀ ਇਨਾਮ ਧਰਾ ਲਿਖ ਥੀ ਦਈ।
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰੀ ਸੈ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਲੌ ਪਹਾਰ ਕੰਢੀ[1],
ਦਸ ਕੋਸ ਲੰਬੀ ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਚੌੜੀ ਥੀ ਭਈ।
ਤਾ ਮੈਂ ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ ਬਸਾਯੋ ਗੁਰੁ ਆਪ ਤਬੈ,
ਔਰ ਕੀ ਬਟਾਈ ਗੁਰੁ ਸਾਤਮ ਲੌ ਥੀ ਅਈ[1]।
ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਭੀਮ ਚੰਦ ਹੂੰ ਤੈ ਗੁਰੂ ਨੌਮ ਅਬਿ,
ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਮੋਲ ਲੈ[1] ਕੈ ਨੀਓਂ ਦ੍ਰਿਢ ਹੀ ਠਈ[2] ॥ ੧੫ ॥

[1]ਪਹਾੜ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ।
[1]ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਟਾਈ (ਪੈਦਾਵਾਰ ਚੋਂ ਹਿੱਸਾ) ਸਤਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਤੱਕ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।
[1]ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ। [2]ਪੱਕੀ ਹੀ ਨਿਉਂਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੌ ਇਕੀ[1] ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਕੋ ਗੁਰੁ,
ਸਾਨੰਦ ਬਸਾਯੋ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਗਰਾਮ[1] ਹੈ।
ਏਕ ਓਰ ਧਾਰ ਜੋ ਪਹਾਰਨ ਸੁਹਾਂਨੀ, ਪਰ
ਸ੍ਰੀ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਦੇਵੀ ਬਾਂਛਿਤ ਅਰਾਮ ਹੈ[1]।
ਦੁਤੀ ਦਿਸਾ ਸਤਲੁਜ ਬਹਿਤ ਰਹਿਤ ਸਦ[1],
ਰਮਨੀਕ ਨੀਕ ਛਿਤ[1] ਠੀਕ ਅਭਿਰਾਮ[2] ਹੈ।
ਲਾਯਕ ਪਵਾਰਨ[1] ਭਵਿਖਤ ਵਿਚਾਰਨ ਕੈ,
ਦੂਣ ਕਹਿਲੂਰ ਸੁਖ ਸਾਰਨ ਕੋ ਧਾਮ ਹੈ[1] ॥ ੧੬ ॥

[1]ਸੰਮਤ ੧੭੨੧ ਬਿ.।
[1]ਪਿੰਡ।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਸੁਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈਂ।
[1]ਸਦਾ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਚੰਗੀਰਮਣੀਕ ਧਰਤੀ ਹੈ। [2]ਸੁੰਦਰ।
[1]ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ।
[1]ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

ਧਾਮ ਰਚਿ ਰੁਚਿਰ ਅਰਾਮ-ਦਾ ਰਹਿਨ ਲਾਗੇ,
ਜੰਗਲ ਮੈਂ ਮੰਗਲ ਭੌ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ।
ਆਵੈਂ ਇਕ ਜਾਵੈਂ ਸਿੱਖ ਰੌਣਕ ਰਹਾਵੈ ਬਹੁ,
ਦੌਲਤ ਚਢਾਵੈਂ ਔ ਕਮਾਵੈਂ ਸੇਵ ਆਪ ਤੇ[1]।
ਏਕ ਰਾਤ ਬਾਤ[1] ਦੁਰਗੰਧਿ ਯੁਤ ਆਤਿ ਭਈ,
ਗੁਰੂ ਜੋ ਲਖਾਹਯੋ[1] ਆਯੋ ਦੇਉ ਦੁਰ ਪਾਪ ਤੇ[2]।

[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ।
[1]ਹਵਾ।
[1]ਜਾਣਿਆ। [2]ਦੇਉ ਆਇਆ (ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਦੇਹ) ਖੋਟੇ ਪਾਪਾਂ ਕਰ ਕੇ (ਪਾਈ ਹੈ)।

ਕਰ ਨਰ ਮੁੰਡ ਫਰੇ ਗਰੇ ਹਾਡ ਮਾਲ ਧਰੇ,
ਨੈਨ ਦੀਪ ਜਰੇ ਗਿਰ ਸੁਰਮੇ ਜਯੋਂ ਜਾਪਤੇ[1] ॥੧੭॥

[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਫੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਗਲ 'ਚ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੇਤ੍ਰ ਦੀਵੇਂ ਵਾਂਗ ਬਲਦੇ ਹਨ, (ਉਹ ਦੇਉ) ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਪਹਾੜ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਭਯਾਨਕ ਕਰੂਪ ਅਤਿ ਆਨਕ[1] ਪ੍ਰਵਾਰ ਯੁਤ,
ਕਰਨ ਉਜਾਰ ਵਾਰ ਦੁਖਦ ਪਛਾਨ ਕੈ।
ਪਾਨ[1] ਲੈ ਕਮਾਨ ਬਾਂਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਧਾਨ[2] ਜਬਿ,
ਜਾਨਿ ਸਮ੍ਰੱਥ ਗੁਰੈਂ ਬੋਲਯੋ ਘਿਗਯਾਨ ਕੈ[1]।
ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਹਾਨਿ[1] ਨਾਹਿ ਕੀਜੈ,
ਗੁਰੋ ਅਰਜ਼ ਸੁਨੀਜੈ ਦੀਜੈ ਹੁਕਮ ਧਿਆਨ ਕੈ[1]।
ਰੈਹੋਂ ਯਾਹਿ ਪੀਪਰ ਪੈ ਸਾਤ ਸੌ ਬਰਖ ਤੇ ਮੈਂ,
ਮਾਖੋ ਨਾਮ ਮੇਰੋ ਅਬਿ ਔਖੀ ਬਨੀ ਆਨ ਕੈ ॥੧੮॥

[1]ਆਏ।
[1]ਹੱਥਾਂ 'ਚ। [2]ਸਿੰਨ੍ਹਿਆ।
[1]ਲੇਲ੍ਹੜੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ।
[1]ਨਾਸ।
[1]ਖ਼ਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਸੋਚ ਕੇ।

ਪਵਿਤ ਜੋ ਬਾਨੀ ਸਿੱਖ ਕੀਰਤਨ ਕੈ ਮਹਾਨੀ,
ਕੁਲ ਹਮਰੀ ਕੋ ਦਾਨੀ ਦੁਖ ਏਹੁ ਭਾਰੀਆ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਲਗੈ ਆਗ ਭਾਗੈਂ ਹਮ ਠੌਰ ਤਯਾਗ,
ਭੱਛ[1] ਨ ਮਿਲੈ ਹੈ ਕੱਛੁ ਰੱਛ ਅੱਛ ਕਾਰੀਆ[2]।

[1]ਭੋਜਨ। [2](ਨ ਕੋਈ) ਚੰਗੀਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। (ਅ) (ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਡੀ) ਚੰਗੀਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

ਆਪ ਕੇ ਅਗਾਰੀ ਨਾ ਹਮਾਰੀ ਚਾਰੀ[1] ਚਾਲਤਿ ਹੈ,
ਨ ਤੋ ਮੈਂ ਹਜ਼ਾਰੀ ਨਰ ਖੈ[1] ਕਰੋਂ ਉਜਾਰੀਆ।
ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਾ ਹੀ ਨਾਥ ਬਿਨਤੀ ਹਮਾਰੀ ਮਾਨਿ,
ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਠੋਰ ਔਰ ਬਸਨੇ ਹਿਤਾਰੀਆ[1] ॥੧੯॥
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਇਸ ਥਲ ਗੁਰ ਕੁਲ ਬਹੁ ਭਲ,
ਬਸ ਹੈ ਅਚਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਲਵਾਰ[1] ਹੈ।
ਬਸੋ ਤੁਮ ਗਿਰਦ ਸਰ੍ਹੰਦ ਸੁਨਿ ਹੋਇ ਖੁਸ਼,
ਕਹਯੋ ਪੁਨ ਰਾਖੋ ਕੁਛ ਈਹਾਂ ਭੀ ਹਮਾਰ ਹੈ।
ਭਾਖਯੋ ਗੁਰੁ ਰਾਖਯੋ ਨਾਮ ਤੇਰੋ ਹੇਤ ਸਾਖਯੋ ਜਗਿ[1],
ਕਹਿ ਹੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਾਖੋਵਾਲ ਸਾਰ[1] ਹੈ।
ਔਰ ਜਬਿ ਹੋਹਿੰਗੇ ਪਵਾਰੇ[1] ਈਹਾਂ ਭਾਰੇ ਆਇ,
ਕਰੀਓ ਅਹਾਰੇ ਘਾਇ ਸਤ੍ਰੂ ਅਪਾਰ ਹੈ[1] ॥੨੦॥
ਸੁਨਿ ਮੋਦ[1] ਮਨਿ ਮਾਖਾ ਬਸਯੋ ਸਰ੍ਹੰਦ ਜਾਇ
ਨਗਰ ਬਗਰ[1] ਗੁਰੁ ਸਗਰ[2] ਬਸਾਵਹੀਂ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਹਮੇਸ਼ ਹੋਇ,
ਲੰਗਰ ਅਤੋਟ ਛੋਟ ਮੋਟ[1] ਸਬਿ ਖਾਵਹੀਂ।
ਦੇਸਨਿ ਬਿਦੇਸਨਿ ਅਸੇਸਨਿ ਤੈ[1] ਲੈ ਮਸੰਦ,
ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੰਗ ਗੁਰੁ ਪੈ ਨਿਸੰਗ ਲਯਾਵਹੀਂ।
ਦੈ ਹੈਂ ਭੇਟ ਰੈਹੈਂ ਕੁਛ ਦਿਨ ਸਤਿਸੰਗ ਕੈ ਹੈਂ[1],
ਪੈ ਹੈਂ ਮਨੋ ਕਾਮ[1] ਜੈ ਹੈਂ ਧਾਮ ਔਰ ਆਵਹੀਂ ॥੨੧॥

[1]ਚਾਰਾ, ਜੋਰ, ਵੱਸ, ਵਾਹ।
[1]ਨਾਸ।
[1]ਵੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ।
[1]ਬਲ ਵਾਲੀ।
[1]ਜਗ ਵਿੱਚ ਉਗਾਹੀ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਸਾਰੇ।
[1]ਪਵਾੜੇ, ਜੰਗ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਿਓ।
[1]ਅਨੰਦ।
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਘਰ। [2]ਸਾਰੇ।
[1]ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ।
[1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ।

ਇਸੀ ਤੌਰ ਰੈਹੈ ਭੀਰ ਗੌਰ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਪਰ,	
ਸੈਂਕੜੇ ਮਜੂਰ ਰਾਜ ਮੰਦਰ ਉਸਾਰੇ ਹੈਂ।	
ਧਾਮ ਖਟੁ ਰਿਤੁ ਕੋ[1] ਅਰਾਮ ਦਾਇ ਅਭਿਰਾਮ[2],	[1]ਛੇਆਂਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਸੁੰਦਰ।
ਕੂਪ[1] ਧਰਮਸਾਲ ਨਾਮ ਲੰਗਰ ਉਦਾਰ ਹੈ[2]।	[1]ਖੂਹ। [2]ਲੰਗਰ ਲਈ ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।
ਰਚਿਓ ਬਜ਼ਾਰ ਆਇ ਬਨਿਕ[1] ਅਪਾਰ ਬਸੇ,	[1]ਬਾਣੀਏਂ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ।
ਹੋਵਨਿ ਵਪਾਰ ਲਾਗੇ ਨਫੇ ਸਾਰ ਭਾਰ[1] ਹੈ।	[1]ਸਾਰੇ ਵਪਾਰਾਂ 'ਚ ਭਾਰੀ ਨਫ਼ਾ ਹੈ।
ਰਾਸ ਲੌ ਦੈ ਬਿਬਿਧਾ ਮਦਦ ਖਾਸ ਸੁਖੁ ਰਾਸਿ[1],	[1]ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੂਲ ਧਨ ਤੱਕ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪ ਮੱਦਦ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਖਟ ਮਾਸ ਮੈ[1] ਕਰਾਈ ਰੌਣਕ ਅਪਾਰ ਹੈ ॥੨੨॥	[1]ਛੇਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਸੰਗਤੈਂ ਅਪਾਰ ਐ ਹੈਂ ਬਿੱਤ[1] ਬੇਸੁਮਾਰ ਦੈ ਹੈਂ,	[1]ਧਨ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਭਾਂਤਿ ਅਸਨ ਅਨੰਤ ਹੈਂ[1]।	[1]ਅਨਗਿਣਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਭੋਜਨ।
ਜਜੋਂ ਧਨ ਐ ਹੈ ਗੁਰੁ ਖਰਚ ਕਰੈ ਹੈਂ,	
ਕੁਛ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨ ਰਖੈਹੈਂ ਦੈ ਹੈਂ ਲੰਗਰ ਬਜੰਤ ਹੈਂ।	
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਰਾਵ ਜਰੇ ਜ਼ੇਵਰ ਜੇ[1],	[1]ਜੜਾਊ ਗਹਿਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤੇਵਰ[1] ਅਮੋਲ ਘਰਿ ਦੇਤਿ ਭਗਦੰਤ ਹੈਂ।	[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜੇ।
ਕਾਂਮਨਾ ਸਬਿਨਿ ਪੂਰੇਂ ਤਜੈਂ ਨਾਹਿਂ ਕਾਂਹਿ ਉਰੈਂ[1],	[1]ਖ਼ਾਲੀ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਜਸ ਰੂਰੈਂ[1] ਫੈਲਜੋ ਸੁ ਤੰਤ[2] ਹੈ ॥੨੩॥	[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਛੇਤੀ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਪੀਰ ਔ ਫਕੀਰ ਤੈ ਗਹੀਰ ਗੁਨ[1],	[1]ਬਹੁਤੇ ਗੁਣ।
ਆਵਤ ਅਮੀਰ ਕੀਰ ਬਾਂਛਿਤ ਸੁ ਪਾਵਤੇ।	
ਸੰਤ ਰੂਪੁ ਗੁਰ ਭਗਵੰਤ ਕਾਮ ਤੰਤ[1] ਪੇਖਿ,	[1]ਛੇਤੀ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। (ਤੰਤ- ਤੱਤ- ਛੇਤੀ।)
ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਦਿ ਭੂਪ ਖੁਸ਼ੀ ਭੇ ਰਹਾਵਤੇ।	
ਐ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਕ ਜੇਤੇ ਹੇਰਿ ਦੁਖੀ ਹੋਹਿਂ ਤੇਤੇ,	
ਮਤਸਰ[1] ਮਾਨਿ ਕੇਤੇ ਕੁਰੈਂ[2] ਝੁਰੈਂ ਜਾਵਤੇ।	[1]ਈਰਖਾ। [2]ਕੁੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਕੂਰ ਹੀ ਕੁਨਿੰਦਾ ਰਰੈਂ ਬਿਘਨ ਬੁਲਿੰਦਾ ਕਰੈਂ,	
ਨਾਹਿ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਪਰੈਂ ਰਿੰਦਾ ਜਜੋਂ ਅਲਾਵਤੇ[1] ॥੨੪॥	[1]ਸ਼ੁਦਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਚਾਯੋ ਬਾਦ[1], ਰਵਿ ਮੱਲ ਕੀ ਉਲਾਦ	[1]ਝਗੜਾ ਚੁੱਕਿਆ।
ਮੇਲ ਨਿਜ ਸੰਗ, ਸੋ ਬਿਖਾਦ[1] ਬਹੁ ਛੇਰੇ ਹੈ।	[1]ਝਗੜੇ।
ਹੁਤੋ ਏਕ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਅਲੀ, ਵਲੀ[1] ਪੀਰ	[1]ਵੱਡਾ।
ਮਸ਼ਹੂਰ, ਲੋਗ ਤਾਂਹਿ ਮਾਨਤਿ ਘਨੇਰੇ ਹੈਂ।	
ਤਾਂ ਕੋ ਧਨ ਤੋਫੇ ਦੈ ਦੈ ਦੋਸਤ ਬਨਾਯੋ ਨਿਜ,	
ਦਾਵਾ ਕਰਵਾਯੋ ਤਾਂ ਤੈ ਪਾਪਿ ਇਮ ਟੇਰੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਪਾਪੀ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਤੇਗ ਜੁ ਬਹਾਦਰ ਬਿਰਾਦਰ ਪਦਰ ਮੇਰੇ[1]	[1]ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਤੇ ਪਿਉ।
ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਜੰਗ ਵਕਤ ਨਿਬੇਰੇ ਹੈਂ[1] ॥੨੫॥	[1]ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।
ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਵਾਇ ਤਾਂ ਤੇ[1],	[1]ਉਸ ਪੀਰ ਪਾਸੋਂ।
ਗਰਜ਼ੀ ਸਬੂਤੀ ਦੇਨੇ ਹੇਤ ਆਪ ਹੈਂ ਭਏ[1]।	[1]ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਏ ਭਾਵ ਗਵਾਹ ਬਣ ਗਏ।
ਔਰ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਸਿਖਾਇ ਬਹੁ ਭਾਇ[1],	[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।

ਦਿੱਲੀ ਮਾਨੁਖ ਪਠਾਇ ਸੋ ਮਿਲਾਇ ਸੰਗ ਮੈਂ ਲਏ।	
ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੀ ਖਾਸ ਬਾਤ ਮਾਨੀਅਤਿ,	
ਯਾਂ ਤੇ ਧੀਰ ਮੱਲ ਏਹੁ ਨੌਰੰਗ ਖਿਲੈ ਦਏ[1]।	[1]ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਖਿੜਾ ਦਿੱਤੇ।
ਦੇਖੋ ਪਾਪੀ ਜਨ ਕੈਸੇ ਪਾਪ ਕੇ ਪਹਾਰ ਪਾਰੈਂ[1],	[1]ਪਾੜਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਢਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਨਿਰਵੈਰੁ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਨਿਰਾ ਵੈਰੁ ਹੈਂ ਠਏ[1] ॥੨੬॥	[1]ਨਿਰਾ ਹੀ ਵੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਉਨ ਕੇ ਅਸਾਰ ਅਨਾਚਾਰ[1] ਸੁਨਿ ਕੇ ਨਿਹਾਰ,	[1]ਝੂਠੇ ਤੇ ਖੋਟੇ ਕਰਤੱਬ।
ਗੁਨਿ ਕੈ[1] ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਉਚਾਰਯੋ।	[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਪਾਪ ਥਾਪ[1] ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੈਹੈ,	[1]ਕਰਕੇ।
ਐਪੈ ਰੈਹੈ ਏਕ ਜੀਵ ਤਾਂਹਿ ਪਰਵਾਰਯੋ।	
ਸੋਈ ਬਾਤ ਅਬਿ ਲੌ ਬਖਜਾਤ[1] ਦੇਖੀ ਜਾਤਿ ਸਾਤ[2],	[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। [2]ਸੱਚੀ।
ਏਕ ਹੀ ਰਹਯੋ ਹੈ, 'ਗੁਰੂ ਔਰ ਯੌਂ ਵਿਚਾਰਯੋ।	
ਪਰਵਾਰ ਹਮਰੋ ਜੇ ਹਮੇਂ ਹੀ ਨਿਹਾਰ,	
ਦੁਖੀ ਰਹਿਤ ਅਪਾਰ, ਚਿਤਵੰਤ ਮੰਦ ਕਾਰਯੋ[1] ॥੨੭॥	[1]ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਭਗਤਿ[1] ਹਮਾਰੀ ਜੋ ਜਗੱਤ ਹੈ ਕਰੱਤ,	[1]ਸੇਵਾ।
ਯਹਿ ਸਹਿ ਨ ਸਕੱਤ ਅਤਿ ਦੁਖਤਿ ਰਹਾਇ ਹੈਂ।	
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਗੁਰਜਾਈ ਹਮ ਨਾਹੀਂ ਥੀ ਚਹਾਈ[1], ਪਾਈ	[1]ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ।
ਜਬਰਨ ਗਰ ਮਾਈ ਸਿੱਖਨ ਉਠਾਇ ਹੈਂ।	
ਜਾਂ ਤੇ ਗੁਰੁ ਅੰਸ[1] ਦੂਖੈ ਨਿੰਦਜਾ ਉਪੱਦ੍ਰ ਚੂਕੈ[2],	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ (ਧੀਰ ਮੱਲ ਆਦਿ)। [2]ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਚੁਕਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਾਂਹਿ ਪਾਪ ਬੱਜ੍ਰ ਅਚੂਕੈ ਇਨੈ ਪਾਇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਜਰ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਅਚੁੱਕ ਫਲ ਇਹ ਪਾਉਣਗੇ।
ਏਕ ਤੋ ਬਚੇਗੋ ਸੋਊ[1] ਹਮੈ ਏਹੁ ਪੁੰਨ ਹੋਊ,	[1]ਉਹ (ਧੀਰ ਮੱਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ।
ਦੂਜੇ ਕੈ ਹੈਂ ਸੈਲ[1] ਹਮ ਤੀਰਥ ਨਹਾਇ ਹੈਂ ॥੨੮॥	[1]ਸੈਰ ਕਰਾਂਗੇ।
ਤੀਜੇ ਬਾਤ ਕਬੀ ਹਮ ਸੁਨਿ ਹੈਂ ਬਿਬਾਦ ਕੀ ਨ,	
ਚੌਥੇ ਦਰਸੈ ਹੈਂ ਸੰਤ ਭਗਤ ਮਹਾਂਇ ਹੈਂ।	
ਪਾਂਚਵੇ ਪੁਗੇਗੀ ਆਸ ਮਾਤ ਮਮ ਪਤਨੀ ਕੀ,	
ਚਹਿਤ ਜੁ ਤੀਰਥ ਸੁ ਕਹਿਤ ਨਹਾਇ ਹੈਂ।	
ਛਠੇ[1] ਅਤਿ ਬ੍ਰਿੱਧ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਦਕਵਾਨ,	[1]ਛੇਵਾਂ (ਕਾਰਨ ਕਿ....)
ਆਇ ਨ ਸਕਤ ਜੇਊ ਦਰਸ ਚਹਾਇ ਹੈਂ।	
ਐਸੇ ਬਹੁ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰੂ ਤਯਾਰ ਭਏ,	
ਜਨਨਿ ਪੁੰਨਨਿ[1] ਪ੍ਰੇਰੇ ਤੀਰਥ ਚਹਾਂਇ ਹੈਂ ॥੨੯॥	[1]ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ।
ਹੋਈ ਏਹ ਸਾਰ ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਮਝਾਰ ਜਬਿ,	
ਨਰ ਨਾਰਿ ਤਬਿ ਸਬਿ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਏ ਹੈਂ।	
ਜੋਰ ਕਰ ਪਗ ਲਪਟਾਇ ਬਿਲਖਾਇ ਕੈਹੈਂ[1],	[1]ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਰਾਵਰੋ ਬਜੋਗ[1] ਹਮ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਏ ਹੈਂ।	[1]ਆਪ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ।
ਨਗਰ ਬਗਰਾ[1] ਏਹੁ ਸਗਰ ਡਰਾਰੋ[2] ਲਾਗੈ,	[1]ਘਰ। [2]ਡਰਾਉਣੇ।
ਮਗਰ ਮਗਰ ਥਾਰੇ ਡਗਰ ਚਲਾਏ ਹੈਂ[1]।	[1]ਰਸਤੇ 'ਚ ਚਲੇ ਆਵਾਂਗੇ।

ਪਾਛੇ ਦੂਰ ਰੈਹੈਂ ਉਤਰੈ ਹੈਂ[1] ਭੀਖ ਮਾਂਗ ਖੈਹੈਂ,
[1]ਜਿਥੇ ਉਤਰਾਂਗੇ ਭਾਵ ਠਹਿਰਾਂਗੇ।

ਤੁਮੈਂ ਨ ਸੰਤੈਹੈਂ[1] ਮੋਦ ਰੈਹੈਂ ਦਰਸਾਏ ਹੈਂ ॥੩੦॥
[1]ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਸ ਹੀ ਬਹਾਨੇ ਹਮ ਤੀਰਥ ਮਹਾਨੇ ਕੈਹੈਂ,
ਦਿਨ ਗੁਜਰਾਨੇ ਜੈਹੈਂ ਐਹੈਂ ਸੰਗ ਆਪ ਕੇ।
ਬਚਨ ਸੁਨੈਹੈਂ ਆਪ ਕੈ ਹੈਂ ਜੋ ਕਮੈਹੈਂ,
ਤੀਨ ਤਾਪ ਤੇ ਬਚੈਹੈਂ ਭਵ ਬੰਧ ਜੈਹੈਂ ਕਾਪ ਕੇ[1]।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ।

ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤਿਨ ਕੋ ਬਿਸੇਖ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ।

ਗੁਰੁ, ਧੁਨਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬੈਨ[1] ਜੋ ਕਟੱਯਾ ਤੀਨ ਤਾਪ ਕੇ।
[1]ਕੋਮਲ ਬਚਨ ਕਹੇ।

ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਕੋ ਧਰਾਯੋ ਧੀਰ ਪੀਰ ਹਰ[1],
[1]ਪੀੜਾ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ)।

ਮਾਯਾ ਡਾਰ ਦਈ ਬਲ ਆਪਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ॥੩੧॥
ਔਰ ਥੂਨੀ ਖਨਨ ਨਜਾਇ[1] ਧੀਰ ਦੈਨ ਬੈਨ,
[1](ਧਰਤੀ) (ਖਨਨ) ਪੱਟ ਕੇ (ਥੂਨੀ) ਥੰਮੀ (ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਣ ਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਠੋਕ ਕੇ ਗੱਡਣ ਦੀ) (ਨਜਾਏ) ਜੁਗਤੀ ਵਾਂਗ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ।

ਹੋਨਹਾਰ ਸਿੱਖਤ ਭਵਿੱਖਤ[1] ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ।
[1]ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਬਚਨ।

ਐ ਹੈ ਏਕ ਬਾਲਕਾ ਅਕਾਲ ਕਾ ਕਮਾਲਕਾ
ਸੁ, ਪਾਲਕਾ ਹਿੰਦਾਨ ਅਰਿ ਘਾਲਕਾ ਅਪਾਰੇ ਹੈ[1]।
[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਨ ਸਪੁੱਤਰ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਹਿੰਦ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰੌਣਕ ਅਪਾਰ ਕੈ ਹੈ ਨਗਰ ਬਢੈ ਹੈ ਚਾਰੁ,
ਦੁਰਗ ਰਚੈਹੈ[1] ਚਮੂੰ ਚਹੁੰਘਾ[2] ਉਤਾਰੇ ਹੈ।
[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾਵੇਗਾ। [2]ਫੌਜ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ।

ਸਿੱਧਨ ਪੈ ਸਿੱਧਿ ਸਮ ਰਿੱਧਿਨ ਪੈ ਸਮਰਿੱਧਿ[1],
[1]ਸਿੱਧਾਂ ਕੋਲ (ਕੇਵਲ) ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਸਮੱਗ੍ਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਸਮੱਗ੍ਰੀਆਂ ਪਰ....।

ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਨਵੋਂ ਨਿੱਧਿ ਰੈਹੈਂ ਜਾਂਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇ ਹੈਂ ॥੩੨॥
ਹਿੰਦੂ ਔ ਤੁਰਕ ਮੱਧ ਪੰਥ ਸ੍ਵੈ ਚਲੈਹੈ ਬੱਧ[1],
[1]ਆਪਣਾ ਵਧੀਆ ਪੰਥ ਚਲਾਵੇਗਾ।

ਅਧਿਕ ਸਨੱਧ ਬੱਧ[1] ਹੱਦ ਹਿੰਦ ਪਾਰ ਕੋ[2]।
[1]ਬਹੁਤ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ। [2]ਹਿੰਦ ਦੇਰਾਖਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣਿ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੌਰ ਪੈ ਗਜਿੰਦਰ ਝੂਲੈਂ ਦੇਖਿ ਜੈਂ ਦਿਗਿੰਦਰ ਹੂਲੈਂ,
ਬਿਭੋ ਹੇਰਿ ਇੰਦ੍ਰ ਭੂਲੈਂ ਅਲਕਿੰਦ੍ਰ ਸਾਰ ਕੋ[1]।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ (ਏਡੇ) ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ ਝੂਲਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ (ਅੱਠਾਂ) ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ (ਦਿਗਪਾਲ) ਘਬਰਾ ਜਾਣਗੇ। (ਸਾਰ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਿਭੂਤੀ (ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ (ਅਲਕਿੰਦ੍ਰ) ਕੁਬੇਰ (ਦੋਨੋਂ ਹੀ) ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ। (ਹੁਲ=ਹੌਲ=ਘਬਰਾਹਟ।)

ਗੁਨਿਨਿ ਕੇ ਟੋਲਾ[1] ਬੋਲ ਬੋਲ ਹੈਂ ਅਮੋਲਾ,
[1]ਸਮੂੰਹ, ਇਕੱਠ।

ਹੋਲਾ ਖੇਲ ਹੈਂ ਅਲੋਲਾ[1] ਮੇਲਾ ਐਸਾ ਹੈ ਨ ਭਾਰ ਕੋ[2]।
[1]ਅਲੌਕਕ, ਅਸਚਰਜ। [2]ਐਸਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭਾਰਾ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਹੈਂ ਪਵਾਰੇ[1] ਭਾਰੇ ਦੇਸ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਾਰੇ,
[1]ਜੰਗ।

ਸੈਨ ਤੁਰਕੈਨ ਔ ਝੁਕੈਂ ਹੈਂ[1] ਬਾਈਧਾਰ ਕੋ ॥੩੩॥
[1]ਝੁਕਾ ਦੇਣਗੇ ਭਾਵ ਹਰਾ ਦੇਣਗੇ।

ਐਸੇ ਬਹੁ ਬੈਨ ਸੁਨਿ ਮਾਨਿ ਸਹੀ ਐਨ ਗੁਨਿ[1],
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਪੁਨ ਧੁਨਿ[1] ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਿ ਅਰਜ਼ ਉਚਾਰੀਓ।
[1]ਬੋਲ ਕੇ।

ਰਾਖਾ ਪੁਰਿ ਛੋਰਿ, ਕਰੋ ਪਾਵਨ ਬਿਦੇਸ ਹੋਰਿ,
ਕੂੰਮੀ ਕੂੰਜ ਸੁਤਨ ਜਿਉਂ[1] ਹਮੈਂ ਭੀ ਚਿਤਾਰੀਓ।
[1]ਕਛੂਆਣੀ ਤੇ ਕੂੰਜ ਦੇ ਪੁਤਰਾਂ ਵਾਂਗ।

ਕੈ ਚਲੇ ਅਨਾਥ ਜਿਮ ਕੀਜੀਓ ਸਨਾਥ ਤਿਮ,
ਮਾਥ ਹਮ ਹਾਥ ਧਰਿ ਨਾਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੀਓ।
ਗਾਥ ਸਬਿ ਜਾਂਨੀ ਹਮ ਔਧ ਕੇ ਅਧਮ ਬਾਕੀ[1], — [1]ਅਜੁਧਿਆ ਦੇ (ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਤਾਰਨ ਤੋਂ) ਬਚੇ ਹੋਏ ਨੀਚ ਹਾਂ।
ਆਪ ਰਘੁਨਾਥ ਅਬਿ ਦਯਾ ਸਾਥ ਤਾਰੀਓ ॥੩੪॥
ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਫੁਰ[1], ਮੇਰੇ ਉਰ ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ — [1]ਛੇਤੀ।
ਬਸ ਹੈ, ਦੁਕਾਲ ਚਾਲ[1] ਤੁਮੈਂ ਨ ਗ੍ਰਾਸ ਹੈ। — [1]ਖੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ।
ਮਾਤਬਰ[1] ਭਾਰੇ ਰਖਵਾਰੇ ਰਖਿ ਪਜਾਨੇ ਗੁਰੁ, — [1]ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ।
ਕਿਰਪਾਲ ਆਦਿ ਬੀਰ ਲਏ ਸੰਗ ਖਾਸ ਹੈਂ।
ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਡੋਰੇ, ਰੱਬ ਮਾਤ ਚਢਿ ਚਾਲੀ ਪੱਥ[1], — [1]ਰਸਤੇ।
ਹੱਥ ਲੈ ਸੁਵੱਥ[1] ਔ ਜਰੂਰੀ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਹੈਂ। — [1]ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ।
ਘੋਰੀ ਜੋ ਉਦਾਰੀ[1], ਤਾਂ ਪੈ ਗੁਰੂ ਅਸਵਾਰ ਭਏ, — [1]ਜੋ ਚੰਗੀ ਘੋੜੀ ਸੀ।
ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸੌ ਬਾਈ ਕੇਰ ਭਾਦੂੰ ਮੈਂ[1] ਖਾਸ ਹੈ ॥੩੫॥ — [1]ਸੰਮਤ ੧੭੨੨ ਦੇ ਭਾਦਰੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ।
ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ ਉਦਾਸੀ[1] ਨ ਫਿਰਾਏ ਫਿਰੈਂ[2], — [1]ਉਦਾਸੀ ਸਹਿਤ। [2]ਮੋੜੇ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ।
ਫੇਰੇ[1] ਗੁਰੁ ਬਲ ਲਾਇ ਪਰਣ[2] ਸੁਨਾਇ ਕੈ। — [1]ਮੋੜੇ। [2](ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ) ਇਕਰਾਰ।
ਐਹੈਂ ਹਮ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੈ ਹੈਂ ਤੁਮੈਂ,
ਗਏ ਘਰਿ ਉਰਿ[1] ਗੁਰਿ ਮੂਰਤਿ ਰਖਾਇ ਕੈ। — [1]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਆਇ ਡੇਰਾ ਕੀਨ ਗੁਰੁ,
ਬੰਦਿ ਗੁਰੁ ਥਾਨ[1] ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇ ਕੈ। — [1]ਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਆਏ ਸਿੱਖ ਸੋਢਿਨ ਝੁਕਾਇ ਸਿਰ ਗੁਰੁ ਪਗ,
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਪੈ ਸਬਿ ਤੀਆ ਆਈ ਧਾਇ ਕੈ ॥੩੬॥
ਨੈਨ ਕੈ ਸਜਲ[1] ਹ੍ਵੈ ਮਗਨ ਦਏ ਸਗਨ ਹੈਂ, — [1]ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ।
ਮਗ ਨਏ[1] ਪਏ ਜਗ ਨਏ ਸੁਖਦਾਇ ਕੈ[2]। — [1]ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ। [2]ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ)।
ਰੋਪੜ, ਸੰਘੋਲ ਲੌਪੋ, ਖੇੜੀ ਲੌ ਨਿਬੇੜੀ ਬਾਟ[1], — [1]ਰਸਤਾ।
ਆਨੰਦਪੁਰ ਕਲੌੜ ਥੌੜ ਪੈ ਰਹਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਜਗ੍ਹਾ ਭਾਵ ਪਿੰਡ 'ਚਰਹਿ ਕੇ।
ਦਾਦੂ ਮਾਜਰਾ, ਉਗਾਣਾ, ਨੌ ਲੱਖਾ, ਸੁਹਾਣਾ, ਭਾਣਾ,
ਟਹਿਲ ਪੁਰੇ ਹੈ ਕਰੀ ਟਹਿਲ ਸਿਖਾਇਕੈ[1]। — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ।
ਨਦੀ ਹੰਸ ਮੇਘ ਇਵ[1] ਤਾਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਗੁਰੁ, — [1]ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਨਦੀ ਹੰਸ ਤੇ ਬਦਲ।
ਮਾਲਵੇ ਕੋ ਚਾਹਿਤ ਨਿਹਾਲ ਕੀਓ ਜਾਇ ਕੈ ॥੩੭॥
ਆਕੜ ਗ੍ਰਾਮ ਲੰਘਿ ਸੀਭੜੋ ਥਿਰੇ ਨਿਸੰਗ,
ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿ ਜਨਿ ਰੰਗ ਮਨ ਹੈ ਲਯੋ।
ਰੋਹਟਾ[1] ਕੇ ਲੋਹਟਾ ਸੇ[2] ਲੋਗਨਿ ਕੋ ਸੋਨਾ ਕਰਿ, — [1]ਪਿੰਡ। [2]ਲੋਹੇ ਵਰਗੇ।
ਗੁਣੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੇਵ ਗੁਣ ਗਜਾਨ ਹੈ ਪਯੋ[1]। — [1]ਪਾ ਲਿਆ।
ਬਾਉੜ ਰਹਾਇ ਰਾਜੋ ਮਾਜਰੇ ਸੈ ਮੂਲੋਵਾਲ
ਜਾਇ ਥਿਰੇ, ਆਇ ਪੈਂਚ ਸੇਵ ਕਰਤਾ ਭਯੋ।
ਗੋਂਦਾ ਮਈਆ ਭਗਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਅਏ,
ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ ਸਿੱਖ ਥਏ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ ਕਯੋ ॥੩੮॥

ਲਜਾਏ ਜਲ ਦੂਰ ਤੇ ਸੋ ਹੁਤੋ ਕੂਪ ਖਾਰਾ ਢਿਗ,
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਏਹੀ ਮੀਠਾ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦੇਹੋ ਲਜਾਇ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨ ਮਾਨਿ ਆਨਿ ਜਲ ਦੀਓ ਗੁਰਿ,
ਪੀਓ ਮੀਠਾ ਕੀਓ ਡੀਠਾ ਪਿੰਡਿ ਅਜ਼ਮਾਇ ਕੈ।
ਭਏ ਲੋਗ ਸਿੱਖ ਪਿੱਖਿ ਅਜ਼ਮਤ ਖੂਪ ਕੂਪਿ[1], — [1]ਖੂਹ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕਰਾਮਾਤ।
ਚਲਿ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੁ ਸੇਖੇ ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਕੈ।
ਚੌਧਰੀ ਤਿਲੋਕਾ ਸੂਦਾਰ ਤੇਈ ਗ੍ਰਾਮ ਵਾਰ,
ਸ਼ਾਹੀ ਸੁ ਮਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ[1] ਹੁਤੋ ਤਿਸ ਥਾਇ ਕੈ ॥੩੯॥ — [1]ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ।
ਜਾਤ ਕਾ ਜਵੰਧਾ ਜੱਟ ਅਤਿ ਮਤਿ ਮੰਦਾ ਸੱਟ[1], — [1]ਸਠ, ਮੂਰਖ।
ਭਾਲ ਟੀਕਾ ਗਰੇ ਗੱਟ[1] ਕੰਠੀ ਮਾਲਾ ਧਾਰੀਆ। — [1]ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਲਕ ਤੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਤਵੀਤ।
ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਪਾਹਨ[1] ਪੁਜਾਰੀ ਕਾ ਥਾ ਸੇਵਕ ਸੋ, — [1]ਪੱਥਰ ਦੇ।
ਤਾਹੀ ਤੈ ਪਾਹਨ ਸਮ ਜਢ ਮਤਿ ਵਾਰੀਆ[1]। — [1]ਮੂਰਖ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਸੀ।
ਲਖਯੋ[1] ਦੋਊ ਤੀਨ ਵਾਰੀ ਸੋਊ ਗੁਰੁ ਕੇ ਅਗਾਰੀ, — [1]ਲੰਘਿਆ।
ਸੰਗਿ ਜਨਿ ਭੀਰ ਭਾਰੀ ਮਦ[1] ਸਰਦਾਰੀਆ। — [1]ਹੰਕਾਰ।
ਨਾਰ[1] ਨਾ ਝੁਕਾਈ ਤਾਂਹਿ ਕਾਰ[2] ਨਾ ਪੁਚਾਈ ਕਾਂਹਿ, — [1]ਗਰਦਣ, ਧੌਣ। [2]ਭੇਟਾ।
ਬਲਕਿ[1] ਅਲਾਈ[2] ਨਿੰਦ ਠੌਰ ਠੌਰ ਭਾਰੀਆ ॥੪੦॥ — [1]ਸਗੋਂ। [2]ਕਹੀ, ਕੀਤੀ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਇ ਜਬਿ ਲੋਗਨ ਸੁਨਾਯੋ ਸਬਿ,
ਭੇਦ ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਬੋਲ ਉਠੇ ਏਹੀਆ[1]। — [1]ਇਹ (ਬਚਨ)।
ਜੱਟ ਏ ਜਵੰਧੇ ਮਤਿ ਮੰਦੇ ਅੰਧੇ ਗੰਦੇ ਅਤਿ,
ਗੁਰੁਨਿ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੰਕਾਰੀ ਨਿੰਦ ਕੇਹੀਆ[1]। — [1]ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਇਨ੍ਹੈਂ ਮਦ ਏਈਆ ਗ੍ਰਾਮ ਮਮ ਤੇਈਆ,
ਰਹੈਂ ਨ ਬਾਈ ਤੇਈਆ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਸਬਿ ਥੇਹੀਆ।
ਐਸੇ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਗੁਰੁ ਪਰੇ ਤੁਰ[1] ਜਬੈ ਫਿਰ, — [1]ਤੁਰ ਪਏ।
ਪਾਇ ਸਾਰ ਡਰ ਧਾਰਿ ਪਛੁਤਾਇ ਵੇਹੀਆ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਉਹ (ਤਿਲੋਕੇ ਆਦਿ ਜਵੰਧੇ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ)।
ਭੇਟ ਲੈ ਅਪਾਰ ਹਰੀ[1] ਗੋਤ ਜੱਟ ਲਏ ਨਾਰ[2], — [1]ਹਰੀ ਕੇ। [2]ਨਾਲ।
ਦੀਨ ਹੋਇ ਭਾਰ ਆਇ ਪਗ ਲਪਟਾਏ ਹੈਂ।
ਏਕ ਕੋਸ ਗਾਂਉ ਤੈ ਹੈ ਮੰਦਰ ਪੁਰਾਨੋ ਜਹਾਂ,
ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਥਿਰੇ ਉਨਿ ਸੇਵੇ ਬਹੁ ਭਾਏ ਹੈਂ।
ਜੈਸੇ ਫੀਲ ਦਾਂਤ[1] ਸਤਿ ਪੁਰਖਨ ਕੀ ਬਾਤ ਤੈਸੇ, — [1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ।
ਮੁਖੋਂ ਜੋ ਨਿਕਸ ਜਾਤ ਫੇਰ ਨਾ ਫਿਰਾਏ[1] ਹੈਂ। — [1]ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ।
ਕਾਲ ਚਾਲ[1] ਮਾਰੇ ਸੋ ਉਜੜ ਗਾਮ ਸਾਰੇ ਗਏ, — [1]ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇ।
ਗੰਗ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਸੇ ਦਿਲੀ ਪਾਰ ਜਾਇ ਹੈਂ ॥੪੨॥
ਸੋਊ ਜਟਵਾੜਾ ਹੈ ਜਵੰਧਜਾਂ ਕਾ ਮਸ਼ਹੂਰ,
ਹਸਤਨਾ ਪੁਰ ਕੇ ਗਿਰਦ ਬਸ ਹੈਂ ਪਏ।
ਤਿਨ ਹੀ ਕੇ ਬੀਚ ਸੇਂ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪਿਆਰਾ ਭਯੋ,
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਰ ਜਾਂਹਿ ਬਹੁ ਹੈਂ ਦਏ।

ਸੋਊ ਪੰਥ ਨਿਰਮਲ ਗਾਥ ਮੈ ਦਿਖੈਹੈਂ ਚਲਿ,
ਪੰਥ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ* ਮੈਂ ਸੇ ਜੇ ਲਏ[1]।

[1](ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਸੰਗ) ਪੰਥ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਚੋਂ ਲਏ ਹਨ। *ਇਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੪੬ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਦੇ 'ਗੁਰ ਜਾਨੀ' ਤਬ ਤੋਂ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੪੭ ਦੇ ਅੰਤ 'ਰਿਦ ਸੁਖ ਮਨ' ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ੪੫੬ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਅੱਠ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਾਵਿ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਤੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਆ ਚੁਕੀ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਖੋਜ ਵੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਅਕੱਟ ਸਬੂਤ ਹੈ। ੩੫ ਨੰ. ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੪੩੯ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਅਗੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਇਹ ੩੬ਵਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਅੰਕ ਨੰ: ੧ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅੱਗੋਂ ਕਬਿੱਤਾਂ ਚਲ ਪਈਆਂ ਹਨ। ੪੪੮ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਛੰਦ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੰਕ ਨੰ: ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ੪੪੯ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਕਬਿੱਤ ਛੰਦ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ੪੪੯ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਕਬਿੱਤ ਛੰਦ ਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦੋਹਰੇ ਤੇ ਚੌਪਈ ਛੰਦ ਲਿਖਣੇ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਛੰਦ ਕਈ ਵਾਰ ਬਦਲੇ ਹਨ। ੪੫੭ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦਾ ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੪੫੭ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 'ਛੰਦ' ਹੀ ਛਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਦ੍ਵੈਯਾ' ਸ਼ਬਦ ੪੫੬ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ 'ਦ੍ਵੈਯਾ' ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਚੋਰ ਦੀ ਚੋਰੀ ਪਕੜੀ ਗਈ ਹੈ। ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰ: ਨੰ: ੮ ਹੈ ਤੇ ੯ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦੋਹਰਾ ਲਿਖ ਕੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਲ ਰਹੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰ: ੩੫ ਹੈ। ਇਸ ਚਲ ਰਹੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰ: ੩੬ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨੰ: ੩੮ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਇਹ ਚਲ ਰਿਹਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਤਿੰਨਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦੀ ਸਹਵਨ ਗ਼ਲਤੀ ਹੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਦੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਇਤ ਦਿਸ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਹਰੀ ਗੋਤ ਜੱਟਨ ਕੋ,
ਬਰ ਦੈ ਕੈ ਭਲ ਚਲਿ ਸੇਖੇ ਗਾਮ ਤੈ ਗਏ ॥੪੩॥
ਗਾਮ ਫਰਵਾਹੀ ਗਏ ਕੀਨ ਸੇਵ ਚਾਹੀ ਉਨਿ[1],
ਬਸੇ ਏਕ ਰੈਨ ਤਾਂਹੀ ਭਏ ਸਿੱਖ ਲੋਗ ਹੈਂ।
ਤਹਾਂ ਤੈ ਤੁਰੈ ਕੈ[1] ਕੱਟੂ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਜੈ ਕੈ ਗੁਰ,
ਦਰਸ਼ਨ ਦੈ ਕੈ ਸਿੱਖ ਕੈ ਕੈ ਭਲੇ ਜੋਗ ਹੈਂ[1]।
ਆਇ ਕੈ ਹੰਢਜਾਏ ਨਾਮ ਨਗਰ ਅਰਾਮ ਕੀਨੋ,
ਗ੍ਰਾਮ ਸੋ ਤਮਾਮ ਮੈਂ ਥਾ ਫੈਲਯੋ ਤਪ[1] ਰੋਗ ਹੈ।
ਆਏ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਜੋ ਨੁਲ੍ਹਾਏ ਖਾਮ[1] ਤਾਲ ਮੈ ਸੋ,
ਉਨ ਕੋ ਬਿਲਾਯੋਂ[1] ਤਾਪ ਪਾਪ ਸਾਪ[2] ਸੋਗ ਹੈਂ ॥੪੪॥
ਧੌਲੇ ਪਿੰਡ ਜਾਇ ਮੌੜੀਂ[1] ਬਾਹਰ ਥਿਰਾਇ ਪੁਨਾ,
ਢਿਲਮਾ ਮੈਂ ਆਇ ਕੈ ਸਰਾਧ[1] ਕਰਵਾਏ ਹੈਂ।

[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
[1]ਤੁਰ ਕੇ, ਚੱਲ ਕੇ।
[1]ਚੰਗੇ ਲਾਇਕ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ।
[1]ਤਾਪ।
[1]ਕੱਚੇ।
[1]ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ। [2]ਸ੍ਰਾਪ।
[1]ਮੌੜ ਪਿੰਡ ਤੋਂ।
[1]ਯੱਗ।

ਏਕ ਸਤ ਗਾਇ[1] ਦਾਨ ਦਿਜਨ ਕੋ[2] ਦਾਇ, — [1]ਇਕ ਸੌ ਗਾਂ। [2]ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ।
ਜੱਗ ਰਚਿ ਕੈ ਮਹਾਂਇ ਬਹੁ ਭੋਜਨ ਖੁਲਾਏ ਹੈਂ।
ਦੇਸ ਮੈਂ ਬਿਸੇਸ ਜਸ ਹੋਯੋ ਲੋਗ ਆਏ ਬਹੁ,
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ਧਨ ਅਧਿਕ ਚਢਾਏ ਹੈਂ।
ਤਹਾਂ ਤੈ ਭੰਦੇਰ ਪਿੰਡ ਹੇਰਿ ਫੇਰ ਅਲੀ ਸ਼ੇਰ,
ਰਹੇ ਰਾਤ ਸੇਵ ਕਰੀ ਸਹਜ ਸੁਭਾਏ ਹੈਂ ॥੪੫॥
ਜੋਗੇ ਨਾਮ ਗਾਮ ਖਾਮ ਤਾਲ ਪੈ ਅਰਾਮ ਕਰਿ,
ਚਾਹਿਲੋ[1] ਕਾ ਬੜਾ ਜਹਾਂ ਜੋਗੀ ਪੀਰ ਪੀਰ ਹੈ[2]। — [1]ਗੋਤ। [2]ਪੂਜੀਦਾ ਹੈ।
ਲੋਗ ਸੁਲਤਾਨੀ ਥੇ ਮਹਾਨੀ ਗੁਰੁ ਜਾਨੀ ਤਬਿ,
ਬਚਨ ਬਖਾਨੀ ਇਹਾਂ ਬਸਬੋ ਅਧੀਰ ਹੈ[1]। — [1]ਏਥੇ ਵਸਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਏਕ ਨਰ ਜਾਨੀ[1] ਕੋਊ ਸੰਤ ਹੈ ਮਹਾਨੀ, — [1]ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ।
ਪ੍ਰਭ ਏਸ ਅਸਥਾਨੀ ਲੋਕ ਬਸਤੇ ਸੁ ਕੀਰ[1] ਹੈਂ। — [1]ਕੰਗਾਲ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਾਨੀ ਚਲੇ ਤੁਰ ਤਹਿੰ ਥਾਨੀ[1], — [1]ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ।
ਜੁਗਰਾਜ ਪਿਤਾ ਠਾਨੀ ਮਿਲਾ ਮਾਰਗ ਸੋਂ ਤੀਰ ਹੈ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਜੋਗਰਾਜ (ਜੋਗੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ) ਦਾ ਪਿਤਾ (ਠਾਨੀ) ਮਨ ਵਿਚਾਰ ਕੇਰਸਤੇ 'ਚ ਨੇੜੇ ਹੀ ਆ ਮਿਲਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾਂ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬਹੁ ਬਾਰਿ।
ਚਲੋ ਬਿਰਾਜੋ ਏਕ ਨਿਸ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾਂ ਧਾਰਿ ॥੪੭॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ ਨ ਹਮ ਚਲੈਂ,
ਉਤਰੈਂਗੇ ਭੂਪਾਲਿ।
ਜੋਗਾ ਤੁਮੈਂ ਬਸਾਯਾ,
ਥਲ ਅਜੀਤ[1] ਰਿਦਿ ਭਾਲਿ ॥੪੮॥ — [1]ਅਜਿੱਤ ਥਾਂ।

ਚੌਪਈ:
ਏਕ ਨਿਸਾ ਗੁਰੁ ਬਸ ਭੂਪਾਲੀ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪੁਨ ਚਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੀ।
ਖੀਵਾ ਗ੍ਰਾਮ ਜਬੈ ਨੀਅਰਾਇਓ[1]। — [1]ਨੇੜੇ ਆਇਆ।
ਉਤਰੇ ਗੁਰੁ ਇਕ ਰਾਹਕ[1] ਆਇਓ ॥੪੯॥ — [1]ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ।
ਸਿੰਘਾ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਜਾਨੋਂ।
ਬੈਠਿ ਦੁ ਘਟਕਾ ਪੁਨੈਂ ਪਿਆਨੋਂ[1]। — [1]ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਫੇਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।
ਬਹੁਰੋ ਇਕ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕੈ।
ਚਲਾ ਤੁਰਤ ਸਿਰ ਚਰਨੀ ਧਰਿ ਕੈ ॥੫੦॥
ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਾ ਗੁਰ ਪੂਛਤਿ ਤੋ ਹੈਂ।
ਸ਼ੀਘਰ ਕਾਜ ਗ੍ਰਹਿ ਕੋ ਅਸ ਕੋ ਹੈ।
ਨਹਿ ਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗ੍ਰਹਿ ਕੋਈ।
ਹਮਰੈ ਗ੍ਰਾਮ ਸਗਾਈ[1] ਹੋਈ ॥੫੧॥ — [1]ਮੰਗਣੀ।

ਤਹਿਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਬਾਂਟਤ ਹੈਂ ਸਗਰੇ।
ਨਹਿਂ ਜਾਵੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲੈ ਨ ਝਗਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਾ ਅਬਿ ਹੀ ਤੈ ਜਾਨੋਂ।
ਕਹੀਂ ਨ ਜਾਵੋ ਯਹਿ ਮਤਿ ਮਾਨੋਂ[1] ॥੫੨॥ — [1](ਸਾਡੀ) ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਨ ਲੈ।
ਤੁਮ ਕੋ ਮਿਲੈ ਦੁਗਨ ਵਰਤਾਰਾ।
ਘਰ ਬੈਠੇ ਆਵੈਗੋ ਥਾਰਾ[1]। — [1]ਥਾਲ। (ਅ) ਤੇਰਾ (ਵਰਤਾਰਾ)।
ਸੁਨ ਸਿੰਘੇ ਮਨ ਅਸਥਿਰ ਭਇਓ।
ਮਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੁਗਨ ਤਿਨ ਲਇਓ ॥੫੩॥
ਬਿਨ ਸਿੰਘੇ ਨਹਿਂ ਕੋ ਬਰਸਾਵਾ[1]। — [1]ਵਰੋਸਾਇਆ।
ਭਾਗ ਹੀਨ ਸਭਿ ਗਾਂਵ ਲਖਾਵਾ[1]। — [1]ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਜਾਣਿਆ।
ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲੇ ਅਪਿ ਗੁਰੁਰਾਈ।
ਡੇਢ ਕੋਸ ਉਦਯਾਨ[1] ਦਿਖਾਈ ॥੫੪॥ — [1]ਉਜਾੜ।
ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਪਿਸ਼ੌਰੋਂ ਆਈ।
ਧਰੀ ਭੇਟ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਗਵਾਈ।
ਦੇਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੁ ਉਤਰੇ ਤਹਾਂ।
ਛੋਡਿ ਗਾਉਂ ਉਦਯਾਨ ਮਹਾਂਹਾਂ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਵੱਡਾ।
ਆਰਤ ਹਰਨ[1] ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਨਾਸੀ। — [1]ਦੁੱਖ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ।
ਕਾਟਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ।
ਇਕ ਰਾਹਕ ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਕੀਨੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ॥੫੬॥
ਤੱਕ੍ਰ[1] ਹਮਾਰੇ ਹੈ ਘਰ ਮਾਂਹੀ। — [1]ਲੱਸੀ।
ਕਰੋ ਪਾਨ[1] ਤੁਮ ਭੀ ਗੁਰੁ ਸਾਂਈ। — [1]ਪੀਓ।
ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਪਾਨ ਕਰਾਯੋ।
ਤਿਖਾ ਮਿਟੀ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਯੋ ॥੫੭॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਕਹੀ ਦੂਧ ਘਰ ਤੋਰੇ।
ਰਹਿ ਹੈਂ ਬਹੁਤ ਨਹੀ ਹ੍ਵੈ ਥੋਰੇ[1]। — [1]ਥੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
ਲੈ ਬਰ ਦਾਨ ਗਯੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਅਪਨੇ।
ਭਯੋ ਅਤੋਟ ਲਗਾ ਗੁਰੁ ਜਪਨੇ ॥੫੮॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਭਿਖੀ ਗਾਂਉ ਮੈਂ,
ਥਿਰੇ ਕਛੁਕ ਦਿਨ ਆਪਿ।
ਬਿਦਾ ਕਰੀ ਸੰਗਤ ਸਭੀ,
ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੈ ਜਾਪ ॥੫੯॥
ਤਿਸੀ ਗਾਉਂ ਦੇਸੂ[1] ਰਹੈ, — [1]ਨਾਮ।
ਚਾਹਲ ਗੋਤ ਸੁਜਾਨ।
ਸੇਵਕ ਸਰਵਰ ਕੋ ਹੁਤੋ,

ਖੂੰਡੀ ਗਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ[1] ॥੬੦॥ — [1](ਸਰਵਰ ਦੇ) ਨਿਸ਼ਾਨ (ਵਜੋਂ)।

ਕਬਿੱਤ:
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦੋਇ ਮਿਲਾ ਆਨ ਨਾਹੀ ਕੋਇ,
ਨਰ ਨਾਰ ਜਿਤੇ ਹੋਇ ਸਮਝਾਵੈਂ ਦੇਸ ਰਾਜ ਕੋ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਸੇਵ ਸਫਲ ਕਰੇਵ ਗੁਰੁ,
ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਏ ਅਵਾਦੀ ਸੁਖ ਸਾਜ ਕੋ[1]। — [1]ਇਹ ਗੱਦੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਚਲੋ ਸ਼ਰਨਾਈ ਤਜਿ ਮਨ ਦੁਚਿਤਾਈ,
ਕੀਜੈ ਆਲਸ ਨ ਕਾਈ ਸੁਖਦਾਈ ਦਿਨ ਆਜ ਕੋ।
ਜੌਂ ਪੈ ਨਹੀ ਜਾਵੋ ਤਬਿ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾਵੋ,
ਪੁਨ ਭਯੋ ਚਿਤ ਚਾਵੋ[1] ਚਲਿ ਮਿਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ॥੬੧॥ — [1]ਚਾਅ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਆਇਓ ਹੈ ਦੈਸੁ ਗੁਰੈਂ ਮਿਲਬੇ ਹਿਤ,
ਭੇਟਾ ਧਰੀ ਗੁਰਿ ਪਾਇਨ[1] ਆਗੈ। — [1]ਚਰਨਾਂ ਦੇ।
ਹਾਥਨਿ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰੀ,
ਮਨਿ ਨਿੰਮਰੀ ਹੋਇ ਕੈ ਸੇਵਨਿ ਲਾਗੇ।
ਆਵਹੁ ਅੱਗ੍ਰੇ ਵਾਕ ਕੀਓ ਗੁਰੁ,
ਦੇਸ ਕੋ ਰਾਜ ਮਿਲੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ।
ਆਪਨੋਂ ਧਰਮ ਸਹਾਇ ਕਰੇ,
ਜਮ ਆਇ ਕੇ ਫਾਸ ਜਬੈ ਗਰਿ ਪਾਗੇ[1] ॥੬੨॥ — [1]ਫਾਹੀ ਜਦੋਂ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇਗਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਤੁਰਕ ਜੂਠ ਅਚਵੋ ਸਦਾ,
ਕਰੋ ਪਕਾਵਨ ਰੋਟ।
ਧ੍ਰਿਗ ਜਾਨੋ ਤਿਨ ਨਰਨ ਕੋ,
ਧਰਮ ਬਿਮੁਖ ਮਨ ਖੋਟ ॥੬੩॥

ਚੌਪਈ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿ ਪੰਚ ਤੀਰ ਤਬਿ ਦੀਨੇ।
ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਮੈਂ ਹੈਂ ਪ੍ਰਬੀਨੇ[1]। — [1]ਚਤੁਰ।
ਤਬਿ ਦੇਸੁ ਮਨ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਯਾ।
ਜਨਮ ਸਫਲ ਜਾਨਾ ਚਿਤ ਚਾਯਾ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਚਾਅ ਆ ਗਿਆ।
ਨਿਜ ਲੋਕਨ ਮੈਂ ਤਬੈ ਪੁਕਾਰਾ।
ਧਰਮ ਆਪਨਾ ਸਭਿ ਮੈਂ ਹਾਰਾ[1]। — [1](ਸਰਵਰ ਵਾਲਾ) ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਸਰਨ ਲੀਨ ਸੁਖੁ ਪਾਵਾ।
ਸੋਕ ਸੰਤਾਪ ਸੋ ਸਭੀ ਨਸਾਵਾ ॥੬੫॥
ਗੁਰੁ ਕੇ ਚਰਨ ਜਾਨਿ ਰਖਵਾਰੇ।
ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਸੁਖੁ ਦੇਵਨ ਹਾਰੇ।
ਸਰਵਰ ਖੂੰਡੀ ਤੋਰਿ ਬਗਾਈ[1]। — [1]ਤੋੜ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਚਿਤਿ ਹਰਿਖਾਈ[1] ॥੬੬॥
[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ।
ਪੁਨ ਦੇਸੂ ਕੋ ਗੁਰੈਂ ਬੁਲਾਵਾ।
ਦਰਸ ਦੇਖਿ ਦੇਸੂ ਸੁਖੁ ਪਾਵਾ।
ਤੀਰ ਨ ਜਾਨੋ ਬੀਰ ਹੈਂ ਪਾਂਚੋ।
ਜੀਤੋਂ ਗੇ ਸਭਿ ਦੇਸਨਿ ਸਾਚੋ[1] ॥੬੭॥
[1]ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਜਾਣੋਂ।
ਦੋਹਰਾ:
ਤਜਾਰ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਬੈ,
ਗਏ ਖਿਆਲੇ ਗ੍ਰਾਮ।
ਉਤ੍ਰੇ ਤਹਿਂ ਨਹਿਂ ਮਿਲਾ ਕੋ,
ਫਸੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥੬੮॥
ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਜ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਰਨੀ ਆਇਓ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਚਿਤਿ ਅਤਿ ਲਲਚਾਇਓ।
ਰਹੈ ਸੰਗਿ ਗੁਰੁ ਬਿਚਰੇ ਜਬੈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦਿਜ ਕੋ ਬੋਲੇ ਤਬੈ ॥੬੯॥
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਬੀਤੇ ਇਹ ਥਾਂਨ।
ਲਗੇ ਬਿਟਪ ਬਟ[1] ਬਡੋ ਮਹਾਨ।
[1]ਬੋਹੜ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ।
ਏਕ ਕੂਪ[1] ਭੀ ਇਸ ਤਲ[2] ਲਾਗੈ।
[1]ਖੂਹ। [2]ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ।
ਜਲ ਪੀਵੈਂਗੇ ਸਭਿ ਨਰ ਆਗੈ ॥੭੦॥
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਦਿਜ ਊਪਰ ਸੁਆਮੀ।
ਭਏ ਤਜਾਰ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਿ ਯਾਮੀ ॥੭੧॥
ਦੋਹਰਾ:
ਖਿਆਲੇ ਮੈਂ ਅਬਿ ਕੂਪ ਬਟ,
ਲਾਗੇ ਹੈਂ ਰਮਨੀਕ।
ਸਭੀ ਲੋਕ ਜਲ ਭਰਤਿ ਹੈਂ,
ਪੂਜਤਿ ਬਟ ਤਹਿਕੀਕ[1] ॥੭੨॥
[1]ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ।
ਮੌੜ ਗਾਮ ਦਮਦਮੇ ਢਿਗ,
ਹੈ ਬਸਤੋ ਤਹਿਂ ਜਾਨ।
ਉਤਰਨ ਲਾਗੇ ਦੇਖਿ ਥਲ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥੭੩॥
ਚੌਪਈ:
ਏਕ ਬਾੜ ਕੰਟਕ ਕੀ ਹੇਰੀ[1]।
[1]ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਾੜ ਵੇਖੀ।
ਬਾੜਾ ਕੀਨੋਂ ਤਿਸ ਚੌਫੇਰੀ।
ਏਕ ਤਰਫ ਕੰਟਕ ਹਟਵਾਏ।
ਉਤਰਿਓ ਡੇਰਾ ਸਭਿ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥੭੪॥
ਤਬਿ ਲੌਂ ਆਯੋ ਇਕ ਨਰ ਦੌਰੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਿਨ ਕਹਾ ਬਹੋਰੀ[1]।
[1]ਪੁਨਾ, ਫੇਰ।

ਜੰਡ ਬਡੋ ਜੋ ਯਾ ਮੈਂ ਹੇਰੋ।
ਰਹਿਤ ਪਿਸਾਚ[1] ਮਾਨਿ ਬਚ ਮੇਰੋ ॥੭੫॥ [1]ਪ੍ਰੇਤ।
ਸਭੀ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਅਤਿ ਦੁਖੁ ਦੀਨੋਂ।
ਤੁਮ ਮਤ ਉਤਰੋ[1] ਨਿਸਚੈ ਚੀਨੋ। [1]ਨਾ ਉਤਰੋ।
ਮਾਰੇਗੋ ਜਬਿ ਰਾਤ ਬਡੇਰੀ[1]। [1]ਜਦੋਂ ਵੱਡੀਰਾਤ (ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ) ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ।
ਹਮ ਸਭਿ ਪੂਜਤਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੇਰੀ[1] ॥੭੬॥ [1](ਉਸ) ਦੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀ ਰਹੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਤ।
ਬਸੈਂ ਦੇਵਤੇ ਪੂਜਾ ਹੇਤ।
ਤੁਮ ਪੂਜੋਗੇ ਸਭਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵੋ।
ਦੁਖ ਗ੍ਰਾਮ ਕਾ ਸਭੀ ਨਸਾਵੋ ॥੭੭॥
ਪਰੀ ਰਾਤ ਤਬਿ ਆਵਾ ਪ੍ਰੇਤ।
ਸਤਿਗੁਰ ਅੱਗਰ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਲੇਤਿ[1]। [1]ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ।
ਹਮ ਪਹਿਲੇ ਥੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
ਪੁਨਾਂ ਬਠਿੰਡੇ ਆਏ ਚਾਲਿ ॥੭੮॥
ਅਬਿ ਹਮ ਰਹੈਂ ਕਹੋ ਕਿਤਿ ਠੌਰ।
ਆਵੈ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮੌਰ[1]। [1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ (ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)।
ਤੁਮੈਂ ਬਤਾਵਹਿਗੋ ਥਲ ਨੀਕਾ[1]। [1]ਚੰਗਾ ਥਾਂ।
ਤਹਿਂ ਥਿਤ ਕਰੋ[1] ਹਰੋ ਦੁਖ ਜੀਕਾ ॥੭੯॥ [1]ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਿਓ।
ਤਿਸੀ ਜੰਡ ਕੇ ਤਲ ਗੁਰੁ ਸੁਆਮੀ।
ਪਲੰਘ ਡਸਾਯੋ ਅੰਤਰਿ ਯਾਮੀ।
ਤਬਿ ਤੇ ਦੇਵ ਥਾਨ ਸਭਿ ਕਹਿਹੀਂ।
ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰ ਜੋ ਅਜ਼ਮਤਿ ਸਹਿਹੀਂ[1] ॥੮੦॥ [1]ਕਰਾਮਾਤ ਸਹਿਤ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਚਲੇ ਤਹਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਪਹੁੰਚੇ ਖਾਨੇ ਵਾਲ।
ਪੁਨ ਆਗੇ ਗੁਰੁ ਦਮਦਮੇਂ,
ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਓ ਨਿਹਾਲ ॥੮੧॥

ਚੌਪਈ:
ਆਗੇ ਸੂਲੀ ਸਰ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।
ਭਈ ਸ਼ਾਮ ਜੁਗ ਤਸਕਰ ਹੇਰਾ[1]। [1]ਦੋਹਾਂ ਚੋਰਾਂ ਵੇਖਿਆ।
ਲੇਹੁ ਚੁਰਾਇ ਤਰੰਗ[1] ਅਡੋਲੇ[2]। [1]ਘੋੜੇ। [2]ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ।
ਘਨੇ ਰੁਪੱਯੇ ਲੇਵੈਂ ਮੋਲੇ[1] ॥੮੨॥ [1]ਮੁੱਲ ਵੇਚ ਕੇ ਬਹੁਤ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ।
ਡੇਰੇ ਸੇ ਵੋਹ ਦੁਰ ਕਰਿ[1] ਬੈਠੇ। [1]ਲੁਕ ਕੇ।
ਕਿਹ ਹਮ ਹਰੈਂ ਕਰਤਿ ਮਨਿ ਮੈਠੇ[1]। [1]ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਚੁਰਾਈਏ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਮੈਂ ਕੇਹਰ[1] ਆਯੋ। [1]ਸ਼ੇਰ।
ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੮੩॥

ਕਾਨਨਿ[1] ਗਯੋ ਸੁ ਤਸਕਰ ਦੇਖਾ। — [1]ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਨੂੰ।
ਚੋਰੋਂ ਨੇ ਸਭਿ ਕਾਰਨ ਪੇਖਾ।
ਦੂਸਰ ਸੋਂ ਤਿਨ ਕਹਾ ਬਹੋਰੀ।
ਹਮ ਨਹੀਂ ਕਰੈਂ ਤੁਰੰਗਨਿ ਚੋਰੀ ॥੮੪॥
ਹੈ ਯਹਿ ਪੀਰ ਵਲੀ ਬਡ ਕਾਮਲ[1]। — [1]ਇਹ ਵੱਡਾ ਕਰਾਮਾਤੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਪੀਰ ਹੈ।
ਪਹਿਰੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਇਨਿ ਥਲ।
ਗਯੋ ਏਕ ਦੂਸਰ ਭਯੋ ਠਾਂਢਾ।
ਹਰਾ ਤੁਰੰਗ ਕੀਯੋ ਮਨ ਗਾਢਾ[1] ॥੮੫॥ — [1]ਮਨ ਤਕੜਾ ਕਰ ਕੇ ਘੋੜਾ ਚੁਰਾਇਆ।
ਚਲਾ ਭਾਗ ਤਬਿ ਅੰਧਾ ਭਯੋ।
ਆਧ ਕੋਸ ਜਾ ਠਾਂਢਾ ਰਹਯੋ।
ਭੋਰ ਭਈ[1] ਜਾਗਾ ਤਬਿ ਰਾਖਾ। — [1]ਸਵੇਰ ਹੋਈ।
ਹਰਾ ਬਾਜ ਕਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਭਾਖਾ[1] ॥੮੬॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘੋੜਾ ਚੁਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੀ ਜਾਹੋ ਦਿਸ ਪੱਛਮ।
ਠਾਂਢਾ ਤਸਕਰ ਘੋੜੇ ਕੱਛਨਿ[1]। — [1]ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੇ।
ਪਕਰਿ ਲਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੇ ਤੀਰ[1]। — [1]ਕੋਲ।
ਪੂਛਤਿ ਸੁਆਮੀ ਕਹੁ ਹੇ ਕੀਰ[1] ॥੮੭॥ — [1]ਹੇ ਕੰਗਾਲ!
ਕਜਾ ਸਜਾਇ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਦੈ ਹੈਂ।
ਸੂਲੀ ਰਚਿ ਹਮ ਆਪਿ ਮਰੈ ਹੈਂ[1]। — [1](ਚੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ) ਮੈਂ ਸੂਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।
ਤੋਰਜੋ ਪੇਡ[1] ਭਯੋ ਵੋਹ ਤੀਖਾ। — [1](ਉਹ) ਦਰੱਖ਼ਤ ਤੋੜਿਆ ਤਾਂ....।
ਬਰਛੀ ਸਮ ਜਾਨੋਂ ਵੋਹ ਸੀਖਾ[1] ॥੮੮॥ — [1]ਉਹ ਲੱਕੜ ਦੀ ਸੀਖ (ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੂਲੀ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।)
ਮਾਰੀ ਛਾਲ ਤਾਂਹਿ ਪੈਂ ਬਲ ਕਰਿ।
ਫਾਟੋ ਪੇਟ ਮਰਾ ਤਬਿ ਤਸਕਰ।
ਸੂਲੀਸਰ ਤਬਿ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਸਤਿਗੁਰਿ ਵਾਕ ਹੋਤਿ ਨਹਿਂ ਕੂਰ ॥੮੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਕੀਯੋ ਕੂਚ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਬੈ,
ਗਏ ਗ੍ਰਾਂਮ ਧਮਧਾਨ।
ਸਿੱਖ ਆਨਿ ਚਰਨਨਿ ਲਗੇ,
ਕਰੈਂ ਟਹਿਲ ਗੁਰੁ ਜਾਨਿ ॥੯੦॥
ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੇ,
ਸੋਹਨੇ ਕੋ ਸੁਤ ਮਾਨਿ।
ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਮੀਹਾਂ ਕਹੈਂ,
ਸੰਤ ਉਦਾਸੀ ਜਾਨਿ ॥੯੧॥

ਚੌਪਈ:
ਤਿਸ ਧਮਧਾਨ ਗ੍ਰਾਮ ਨੰਦ ਲਾਲ।
ਜਲ ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਭਾਲ[1]। — [1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵੈ।

ਲੰਗਰ ਹੇਤ ਸੁ ਜਲ ਭਰਿ ਲਜਾਵੈ ॥ ੯੨ ॥
ਕੂਪ ਦੂਰ ਸੀ ਤਿਸ ਥਲ ਕੇਰਾ।
ਜਲ ਕੀ ਤੋਟ ਨ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ।
ਤਿਸੀ ਸੇਵਿ ਸਿਰਿ ਕੀਰੇ ਪਰੇ[1]।

[1]ਕਿਰਮ ਪੈ ਗਏ।

ਨਹਿਂ ਜਾਨੇ, ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮਸਰੇ[1] ॥ ੯੩ ॥

[1]ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਏਕ ਦਿਵਸ ਸਿਰੋਂ ਇਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਾ।
ਗਿਰੇ ਕਿਰਮ ਮੀਹਾਂ ਝਕ ਝੋਲਾ[1]।

[1](ਸਿਰ ਨੂੰ) ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪਕਰਿ ਕਿਰਮ ਫਿਰਿ ਸਿਰ ਮੈਂ ਪਾਏ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੯੪ ॥
ਲੀਨ ਬੁਲਾਇ ਨਿਕਟ ਬੈਠਾਯੋ।
ਕਹੁ ਸਿੱਖਾ ਕਿਉਂ ਕਿਰਮ ਉਚਾਯੋ[1]।

[1]ਕਿਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਿਆ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਯਹਿ ਮਰਤੇ ਭੂਖੇ।
ਰਕਤ ਅਹਾਰ ਇਨੋ ਕਾ ਛੂਛੇ[1] ॥ ੯੫ ॥

[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਲਹੂ ਹੈ (ਉਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਖਾਲੀ (ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ।)

ਧਰਤੀ ਮੈਂ ਕਿਮ ਰਕਤ ਮਿਲੰਤਾ।
ਮਮ ਸਿਰਿ ਰਕਤ ਖਾਤਿ ਯਹਿ ਜੰਤਾ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਭਈ।
ਗੁਰੁਮਤਿ ਸਿੱਖਾ ਤੁਮ ਨੇ ਲਈ ॥ ੯੬ ॥
ਗੁਰੁ ਸੇ ਕਹਯੋ ਸੁਨੋਂ ਸੁਤ ਪਜਾਰੇ।
ਲਾਇਕ ਮੀਹਾਂ ਹੈ ਦਰਬਾਰੇ।
ਕਹੀ ਗਾਥ ਜੋ ਮਾਤਾ ਪੇਖੀ।
ਛਿਨ ਮੈਂ ਮੀਹਾਂ ਕੀਓ ਅਲੇਖੀ[1] ॥ ੯੭ ॥

[1]ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਰੂਪ।

ਤਬਿ ਮੀਹੇਂ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੋਂ।
ਮਮ ਸਰੀਰ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ ਮਾਨੋਂ।
ਇਨਿ ਕਿਰਮਨ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ।
ਕਰੋ ਸਹਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਬਖਸ਼ੀਜੈ ॥ ੯੮ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀ ਮੀਹਾਂ ਸੁਨ ਭੋਰੇ[1]।

[1]ਹੇ ਭੋਲੇ !

ਯਹਿ ਸਭਿ ਕਿਰਮ ਹੋਹਿਂ ਸਿਖ ਤੋਰੇ।
ਨਰ ਤਨ ਧਾਰਿ ਹੋਹਿਂਗੇ ਚੇਲੇ।
ਨਾਮੁ ਦਾਨ ਪੁਨ ਗਜਾਨ ਸੁਹੇਲੇ[1] ॥ ੯੯ ॥

[1]ਸੁਖੀ ਹੋਣਗੇ।

ਤੂੰ ਮਹੰਤ ਇਨਿ ਕਰਿ ਬਡ ਹੋਈ।
ਨਾਮ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸੋਈ।
ਬੈਲ ਦੱਖਨੀ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਡੇਰੇ।

[1]ਦੱਖਣੀ ਨਾਮ ਦਾ ਬੈਲ। (ਅ) ਦੱਖਣ (ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਗੌਰ) ਦਾ ਬੈਲ।

ਮੀਹੇਂ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਦਿਯਾ ਉਚੇਰੇ[1] ॥ ੧੦੦ ॥

[1]ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ। (ਅ) ਉੱਚੇ ਕੱਦ ਦਾ ਬੈਲ।

ਝੰਡਾ ਭਗਵਾ ਏਕ ਦਮਾਮਾ[1]।

[1]ਧੌਂਸਾ, ਨਗਾਰਾ।

ਬਿਚਰੋ ਨਿਰਭੈ ਸਿੱਖਨਿ ਧਾਮਾ।
ਚੇਲਾ ਕੀਨੋਂ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮੀਰ[1]।

[1]ਨਾਮ।

ਗੁਰੂ ਪਾਦਕਾ[1] ਪੂਜਿ ਸੁ ਧੀਰ ॥੧੦੧॥	[1]ਪਊਏ, ਖੜਾਵਾਂ।
ਤਹਿਂ ਬਰ ਦੇ ਕਰਿ ਟੇਕ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ[1]।	[1]ਟੇਕ ਨਾਮ ਦਾ ਜੋ ਪਿੰਡ ਹੈ।
ਸਰਤਾ[1] ਸਾਰਸੁਤੀ ਤਟ ਧਾਮ[2]।	[1]ਨਦੀ। [2]ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਸਨ।
ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਕੀ ਹੱਦ ਸੁ ਜਾਨੋ।	
ਮੱਜਨ[1] ਕੀਨੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਨੋ ॥੧੦੨॥	[1]ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਦਿੱਜਨਿ[1] ਦਾਨ ਦੀਓ ਗੁਰੁ ਸੁਆਮੀ।	[1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਧਨਿ ਭਰਜੋ ਧਾਮੀ[1]।	[1]ਧਨ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰ ਲਏ।
ਪੂਛਤਿ ਗੁਰੁ ਕੈਂਥਲ ਕੋ ਮਾਰਗ।	
ਆਠ ਕੋਸ ਮਗ ਕਹੈਂ ਦਿਜਾਰਗ[1] ॥੧੦੩॥	[1]ਚੰਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ।
ਕੋਊ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਹੈ ਤਹਾਂ।	
ਤੀਨ ਸਿੱਖ ਕੈਂਥਲ ਪੁਰ ਮਹਾਂ।	
ਦੋ ਬਨੀਏ ਤਰਖਾਨ ਸੁ ਏਕ।	
ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਰਤੇ ਗੁਰਿ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥੧੦੪॥	
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀ ਚਲੋ ਹਮ ਸੰਗਿ।	
ਦੇਉ ਬਤਾਇ ਨ ਪਰੇ ਹੈ ਭੰਗ[1]।	[1]ਵਿਘਨ ਨ ਪਵੇ।
ਤਬਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕੈਂਥਲ ਪੁਰਿ ਮਾਹੀ।	
ਸਿੱਖ ਤਰਖਾਨ ਬਤਾਯੋ ਤਾਂਹੀ ॥੧੦੫॥	
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿੱਖਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।	
ਸੇਵ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਨ ਭਾਨੀ।	
ਪੁਨ ਬਨੀਏ ਦੋਨੋਂ ਗੁਰਿ ਦਰਸੇ।	
ਧਰੀ ਭੇਟ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਪਰਸੇ ॥੧੦੬॥	
ਜਿਸ ਤਰਖਾਨ ਘਰ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਰਹੇ।	
ਤਿਸ ਗ੍ਰਹਿ ਅਬਿ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਅਹੇ[1]।	[1]ਹੈ।
ਕੀਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਹੋਤ ਹੈਂ ਤਬਿ ਤੇ।	
ਚਰਨ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਪਰ ਹੈਂ ਜਬਿ ਤੇ ॥੧੦੭॥	
ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਹੀਂ[1]।	[1]ਓਥੇ।
ਗੁਰੁ ਜਸ ਵਰਨਜੋ ਸਭਿ ਜਗਿ ਸਹੀ[1]।	[1]ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਰਨੇ ਗਏ।	
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਹੈ[1] ਰੋਕਤ ਭਏ ॥੧੦੮॥	[1]ਘੋੜਾ।
ਇਕ ਰਾਹਿਕ[1] ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਨਾ[2]।	[1]ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ। [2]ਕਿਹਾ।
ਰਹਿਤ ਸਿੱਖ ਇਕ ਹਮ ਨੇ ਸੁਨਾ।	
ਕਰੋ ਹਕਾਰਨ[1] ਤਿਸ ਕੋ ਭਾਈ।	[1]ਬੁਲਾਓ।
ਤਿਨੈ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਖਬਰ ਸੁਨਾਈ ॥੧੦੯॥	
ਤਿਸੁ ਛਿਨ ਉਨਿ ਕੇ ਕਾਛੂ[1] ਆਵਾ।	[1]ਖੇਤ ਮਿਣਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਪਟਵਾਰੀ।
ਖੇਤ ਮਿਨਨ ਕੋ ਤਿਸੇ ਗੁਹਰਾਵਾ[1] ॥੧੧੦॥	[1]ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਸੱਦਿਆ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਤਬਿ ਜਾਟ ਨੇ,
ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੂ ਪਗ ਹੇਰਿ[1]।
[1]ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ।
ਪੁਨ ਕਾਛੂ ਸੰਗਿ ਜਾਊਂਗਾ[1]
[1]ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗਾ।
ਗੁਰੈਂ ਉਤਾਰਾ ਫੇਰ[1] ॥੧੧੧॥
[1]ਫੇਰ (ਆ ਕੇ) ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਕਰਾਵਾਂਗਾ।

ਚੌਪਈ:

ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਖਰਾ[1]।
[1]ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ।
ਕਾਛੂ ਡਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ਖਰਭਰਾ[1]।
[1]ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਡਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਘਬਰਾਹਟ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀ ਨ ਚਿੰਤਾ ਕੀਜੈ।
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਗੁਰੁ ਤੇ ਸਭਿ ਲੀਜੈ ॥੧੧੨॥
ਕਹੈ ਜਾਟ ਗੁਰੁ ਖੇਤ ਮਝਾਰਾ।
ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਕੀ ਮਿਹਨਤ ਸਾਰਾ[1]।
[1]ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ (ਸਾਰਾ) ਚੰਗੀ ਮਿਹਨਤ (ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ)।
ਫਲਾ ਬਡੋ ਅਬਿ ਅੰਨ ਘਨੇਰੋ[1]।
[1]ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਨ ਫਲਿਆ ਹੈ।
ਕੂਤ ਕਰੇ ਕਣ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੇਰੋ[1] ॥੧੧੩॥
[1](ਪਰ) ਅੰਨ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਮੇਰਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕਹਾ ਕਰਾਵੋ ਡੇਰਾ।
ਟਹਿਲ ਕਰੋ ਗੁਰਿ ਮਨਿ ਤਜਿ ਝੇਰਾ।
ਕਛੁਕ ਧੀਰ ਧਰਿ ਬੈਠੋ ਤੀਰ[1]।
[1]ਕੋਲ।
ਕਰੀ ਕੱਛ[1] ਮਿਲਿ ਜਾਟਨਿ ਕੀਰਿ[2] ॥੧੧੪॥
[1]ਮਿਣਤੀ। [2]ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੇ।
ਲੇਖਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਰੀ ਅਨੇਕਨਿ ਮਿਨਤੀ।
ਬਿੱਘਾ ਹਿਸਾਬ ਹੋਤ ਸਉ ਏਕ।
ਧਰੀ ਜਾਟ ਨੇ ਗੁਰਿ ਪਗਿ ਟੇਕ ॥੧੧੫॥
ਦੋ ਸਤ ਬਿੱਘਾ[1] ਸਦਾ ਕੀ ਗਿਨਤੀ।
[1]ਦੋ ਸੌ ਬਿੱਘਾ।
ਅਬਿ ਕਜਾ ਭਯੋ ਏਕ ਸਤ[1] ਮਿਨਤੀ।
[1]ਇਕ ਸੌ।
ਭਏ ਅਚੰਭ[1] ਚੌਧਰੀ ਕਾਛੂ।
[1]ਹੈਰਾਨ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਤਿ ਨਹਿਂ ਜਾਨਤਿ ਆਛੂ ॥੧੧੬॥
ਯਹਿ ਅਚਰਜ ਕੀ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਬਾਤ।
ਘੜਨਿ ਭੰਨਣਿ ਕੀ ਸਮਰਥ ਸਾਤ[1]।
[1]ਸੱਚੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਸੁਨੀ ਜਾਟਿ ਜਬਿ ਮਿਨਤੀ ਖੇਤ।
ਭਯੋ ਮਗਨ ਮਨਿ ਅਤਿ ਸੁਖ ਸੇਤ[1] ॥੧੧੭॥
[1]ਸੁਖ ਦੇ ਸਹਿਤ।
ਪ੍ਰਥਮ ਵਾਕ ਗੁਰੁ ਕੇ ਮਨਿ ਧਰਤਾ।
ਧਨ ਔ ਧਾਨ ਸਫਲ ਘਰ ਭਰਤਾ[1]।
[1]ਧਨ ਅਤੇ ਅੰਨ ਆਦਿ ਫਲਾਂ ਸਹਿਤ ਘਰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।
ਕਰੀ ਟਹਿਲ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਨ ਤਨ ਸੈਂ।
ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਜੁਹਾਰਤਿ ਮਨ ਸੈ[1] ॥੧੧੮॥
[1]ਮਨ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਾ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਾ।
ਮੱਨਤ[1] ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੋ ਨ ਹਾਨਾ[2]।
[1]ਪੂਜਾ। [2]ਛੱਡੋ ਨਾ।
ਗੰਦਾ ਧੂਮ[1] ਤਜਾਗੋ ਘਰ ਤੇ।
[1]ਗੰਦਾ ਧੂੰਆਂ, ਤੰਬਾਕੂ।

ਫੂਲੋ ਫਲੋ ਸਫਲ ਗੁਰੁ ਬਰ ਤੇ ॥੧੧੯॥
ਗੰਦਾ ਧੂਮ ਕਰੋਗੇ ਪਾਨ।
ਬਿਗਰ ਜਾਇ ਤੁਮਰੌ ਧਨ ਧਾਨ।
ਸਿੱਖ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਯੋ।
ਮਨ ਤੇ ਮਾਨ ਨਿਵਾਰਨ ਧਰੀਯੋ[1] ॥੧੨੦॥ — [1]ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਉ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰਿ ਪਾਇਨ ਲਾਗਾ।
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਾਗ ਤਿਨਿ ਜਾਗਾ।
ਕਛੁ ਦਿਨ ਗੁਰਿ ਤਹਿਂ ਕੀਨ ਨਿਵਾਸੂ।
ਸਿੱਖਨਿ ਤਾਰਿਓ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਾਸੂ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਤਿਆਗ ਦਿਉ।
ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਬਦ ਪੜੇ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ।
ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾਏ ਦੈ ਕਰਿ ਲਿੱਖ[1]। — [1]ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੇ।
ਆਗੇ ਪਜਾਨ ਕੀਨ ਹੈ ਗੁਰੁ ਬਰ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਕੜੇ[1] ਸੁ ਮਾਨਕ ਪੁਰ ਕੀ ਧਰ ਪਰ[2] ॥੧੨੨॥ — [1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ। [2]ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ।
ਸਾਧ ਫਕੀਰ ਸੰਗਿ ਬਹੁ ਚਾਲੈਂ।
ਮਗ ਮੈਂ ਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲੈਂ।
ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ[1] ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਸੁਆਮੀ। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਦੇ।
ਜਾਨਤਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ॥੧੨੩॥
ਕੜੇ ਗ੍ਰਾਮ ਇਕ ਸਾਧੂ ਰਹੈ।
ਨਾਮ ਮਲੂਕ ਦਾਸ ਜਗ ਕਹੈ।
ਧਰਮ ਬੈਸਨੋਂ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤਾ।
ਕਰੈ ਭਗਤਿ ਨਾਰਾਇਨ ਚੀਤਾ ॥੧੨੪॥
ਸੁਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ।
ਤੀਰਥ ਕਰਤਿ ਜੋ ਅਬਿ ਅਬਾਦੀ[1]। — [1]ਜੋ ਹੁਣ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵਰੌਣਕ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮਿਲਨਿ ਠਾਨਿ ਸੋ ਕੀਨਸ ਤਜਾਰੀ।
ਇਕ ਨਰ ਨੇ ਤਬ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ[1] ॥੧੨੫॥ — [1]ਬਾਣੀ ਭਾਵ ਗੱਲ ਕਹੀ।
ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਜੀ ਹਮ ਜੋ ਦੇਖਾ।
ਕਹੈਂ ਸੁਨਾਇ ਤੁਮੈਂ, ਲੇ ਤੇਖਾ[1]। — [1](ਉਹ) ਤਿੱਖੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਲੈ ਕੇ।
ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ ਮ੍ਰਿਗ ਬਹੁ ਮਾਰੇ।
ਬਾਂਧਿ ਤੁਰੰਗਨਿ ਸੋਂ ਲਟਕਾਰੇ ॥੧੨੬॥
ਸੋ ਸੁਨਿ ਭਰਮ ਭਯੋ ਉਰਿ ਭਾਰੀ।
ਬੈਠ ਗਯੋ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤਿ ਧਾਰੀ।
ਗੁਰ ਪਦਵੀ ਕੋ ਪਾਯੋ ਕੈਸੇ।
ਚਲਤਿ ਕੁਮਾਰਗ ਨਿਜਿ ਵੋਹ ਜੈਸੇ ॥੧੨੭॥
ਹਮਰਾ ਮਤਿ ਹੈ ਸਭਿ ਤੇ ਊਚਾ।
ਨਾਮ ਵੈਸ਼ਨੋਂ ਜਗ ਮੈਂ ਸੂਚਾ।
ਰਹਿਯੋ ਬੈਠ ਤਜਿ ਮਿਲਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗੂ।

ਪੇਖਿ ਕ੍ਰਿਯਾ ਬਾਹਰ ਮਨ ਭੰਗੁ[1] ॥੧੨੮॥
[1]ਮਨ ਢੱਠ ਗਿਆ।
ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਗੁਰਿ ਨਾਹਨ ਜਾਨਤਿ।
ਗੁਰਿ ਲਘੁ[1] ਆਪ ਊਚ ਕੋ ਮਾਨਤਿ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟਾ।
ਬੈਠੋਂ ਸਦਨ[1] ਭਜਨ ਮੈਂ ਕਰੋਂ।
[1]ਘਰ।
ਸੁਨਿ ਆਮਿਖ[1] ਬਚ ਮਿਲਨਾ ਹਰੋ[2] ॥੧੨੯॥
[1]ਮਾਸ। [2]ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ।
ਤਯਾਰ ਭਯੋ ਭੋਜਨ ਕਿਛੁ ਕਾਲ।
ਫੁਲਕੇ ਚਾਵਰੁ[1] ਘ੍ਰਿਤਿ ਸੰਗਿ ਦਾਲ।
[1]ਚੌਲ।
ਠਾਕੁਰ ਆਗੈ ਧਰਿ ਕਰਿ ਥਾਰ।
ਘੰਟੇ ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਬਾਰ ॥੧੩੦॥
ਛਾਦਯੋ[1] ਬਸਤਰ ਸੰਗਿ ਰੁਮਾਲ।
[1]ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ।
ਕਰਤਿ ਅਵਾਹਨ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਲਾਲ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਆਂਖ ਮੀਚਿ ਹਰੀ ਭੋਗ ਲਗਾਵਤਿ।
ਆਵੋ ਖਾਵੋ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਵਤਿ[1] ॥੧੩੧॥
[1]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਜਬਿ ਰੁਮਾਲ ਕੋ ਲੀਓ ਉਠਾਈ।
ਥਾਲ ਬੀਚ ਆਮਿਖ ਨਿਰਖਾਈ[1]।
[1]ਮਾਸ ਦੇਖਿਆ।
ਭਯੋ ਅਚੰਭਾ ਦਾਸ ਮਲੂਕਾ।
ਥਰਿ ਥਰਿ ਕਾਂਪਤਿ ਤਨਿ ਮਨਿ ਸੂਕਾ ॥੧੩੨॥
ਭਈ ਕਵਨ ਗਤਿ ਹੇ ਨੰਦ ਲਾਲ।
ਆਮਿਖ ਭੋਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਾਲ।
ਭਈ ਚੂਕ[1] ਮਨ ਮੇਰੋ ਸ਼ੰਕਾ।
[1]ਭੁੱਲ।
ਗੁਰੁ ਸੁਆਮੀ ਮੈਂ ਥਪਯੋ ਕਲੰਕਾ[1] ॥੧੩੩॥
[1]ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰ ਸਦਾ ਅਲੇਪ।
ਛੁਵਤਿ ਨ ਤਾਂ ਕੋ ਕਛੁ ਲਵ ਲੇਪ[1]।
[1]ਕੁਝ (ਲਵ) ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ (ਲੇਪ) ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੋਂਹਦੇ।
ਕੀਓ ਧਿਕਾਰ ਆਪਨੇ ਆਪੂ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਮਨਿ ਕਰਤੋ ਜਾਪੂ[1] ॥੧੩੪॥
[1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮੈਂ ਯਹਿ ਠਾਨੀ[1]।
[1](ਸਲਾਹ) ਕੀਤੀ।
ਆਪ ਹਕਾਰੈਂ[1] ਸਾਰੰਗ ਪਾਨੀ[2]।
[1]ਸੱਦਣ। [2]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਧਨੁਸ਼ ਹੈ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨੀ।
ਭੇਜੀ ਸਿਵਕਾ[1] ਸਿੱਖ ਅਗਵਾਨੀ[2] ॥੧੩੫॥
[1]ਪਾਲਕੀ। [2]ਅੱਗੋਂ ਲੈਣ ਲਈ।
ਦਾਸ ਮਲੂਕਾ ਸੰਤ ਉਜਾਗਰ[1]।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਤਾਂਹਿ ਲਜਾਵੋ ਹਮਰੇ ਆਗਰ[1]।
[1]ਅੱਗੇ ਭਾਵ ਕੋਲ।
ਚੇਲੇ ਕਛੁਕ ਸੰਗਿ ਲੈ ਆਯੋ।
ਗੁਰੁ ਚਰਨਨ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੧੩੬॥
ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਬਿਨੈ ਅਲਾਈ[1]।
[1]ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ।
ਏਕ ਦੋਹਰਾ ਗੁਰੈਂ ਸੁਨਾਈ ॥੧੩੭॥
*ਦੋਹਰਾ:
*ਇਸ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਇਹ ਇਕ ਦੋਹਰਾ ਮਲੂਕ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਦੋਹਰਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕਹਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਹਰੇ ਕਵੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਦੋਹਿਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅੰਕ ਨੰ: ਨਹੀਂ ਲਾਏ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰੈਕ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਮਲੂਕਾ ਪਾਪੀ ਪੇਡ ਕੋ[1], — [1]ਮੁੱਢ ਦਾ ਹੀ।
ਭਗਤਿ ਨ ਜਾਨੀ ਤੋਹਿ।
ਭਗਤਿ ਲਿਖੀ ਥੀ ਅਵਰ ਕੋ,
ਪ੍ਰਭ ਧੋਖੇ[1] ਦੀਨੀ ਮੋਹਿ। — [1]ਧੋਖਾ ਕਰਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨਿ ਮਲੂਕ ਕਾ ਦੋਹਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾ ਧਾਰਿ।
ਤਿਸ ਪ੍ਰਤਿ ਉੱਤ੍ਰ ਕੋ[1] ਕਹਿਯੋ, — [1]ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ।
ਧੀਰਜ ਦੇਨ ਅਪਾਰ ॥੧੩੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨਿ ਮਲੂਕ ਹਰਿ ਕੇ ਭਗਤ,
ਨਹਿਂ ਰਾਖਤਿ ਮਨਿ ਦ੍ਰੋਹਿ[1]। — [1]ਧੋਖਾ, ਛਲ।
ਭਗਤਿ ਲਿਖੀ ਥੀ ਅਵਰ ਕੋ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਦੀਨੀ ਤੋਹਿ।

ਚੌਪਈ:
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰਿ ਸਿਵਕਾਈ[1]। — [1]ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ।
ਨਿਜਿ ਮੰਦਰਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਲੈ ਜਾਈ।
ਕਛੁ ਦਿਨ ਬਾਸ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਕੇ।
ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ ਅੱਸਵ ਚਰ੍ਹ ਕੇ[1] ॥੧੩੯॥ — [1]ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਕੀਓ ਕੂਚ ਪਹੁੰਚੇ ਪ੍ਰਿਆਗੂ[1]। — [1]ਪ੍ਰਾਗਰਾਜ।
ਤੀਰਥਰਾਜ ਦਰਸ ਬਡ ਭਾਗੂ।
ਸੰਗਮ ਜਹਾਂ ਤ੍ਰਿਬੈਨੀ ਭਯੋ[1]। — [1]ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨਦੀਆਂ (ਗੰਗਾ, ਜਮਨਾ, ਸਰਸੁਤੀ ਦਾ) ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਦਰਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਲਯੋ ॥੧੪੦॥
ਤੀਨੋਂ ਤਾਪ ਹਰਨ[1] ਤ੍ਰਿਬੈਨੀ। — [1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਕਟੇ ਪਾਪ ਲੋਹੇ ਜਿਮ ਛੈਨੀ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਚਰਨ ਕੇਰ ਪ੍ਰਤਾਪੂ।
ਕਰੇ ਛਿਨਿਕ ਮੈਂ ਕਲਮਲ ਖਾਪੂ[1] ॥੧੪੧॥ — [1]ਪਾਪ ਨਾਸ ਕੀਤੇ।
ਦਾਨ ਦੀਯੋ ਦਿੱਜਨਿ[1] ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ। — [1]ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ।
ਭੂਖਨ ਬਾਸਨ ਅਨਿਕ ਬਿਭਾਂਤੀ[1] ॥੧੪੨॥ — [1]ਗਹਿਣੇ, ਭਾਂਡੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਖਟ ਮਾਸ ਤਹਿਂ,
ਨਿਜ ਮਹਿਲਾਂ ਵਰ ਦੀਨ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਭਾਵ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ।
ਪ੍ਰਗਟੈਗੋ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ,
ਅਰਿ ਗਨ ਹਨ ਹੈ ਚੀਨ[1] ॥੧੪੩॥ — [1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇਗਾ।

ਚੌਪਈ:
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਸੀ।
ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਸਿੱਖ ਤਹਿਂ ਪੁਰਿ ਬਾਸੀ।
ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇਗੰਬਰ[1] ਸਾਧੂ। — [1]ਨਾਂਗੇ।
ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਮਨਿ ਭਯੋ ਅਗਾਧੂ[1] ॥ ੧੪੪ ॥ — [1]ਬਹੁਤ (ਅਨੰਦ) ਹੋਇਆ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਵਤਿ ਬੈਠਤਿ ਜਾਈ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਭੇਟਨਿ ਚਢਵਾਈ।
ਸੁਖੀ ਭਏ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ।
ਭੇਟਾ ਧਰੈਂ ਹੋਵੈਂ ਰਿਦਿ ਸੁਖਿ ਮਨਿ* ॥ ੧੪੫ ॥ — *ਇਥੋਂ ਤਕ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

*ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:

*ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੫੭ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਛੰਦ' ਹੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ 'ਦ੍ਵੈਯਾ' ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਹ 'ਦ੍ਵੈਯਾ' ੪੫੬ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ ਸੀ ਜੋ ਆਖੇਪਕਾਰ ਲਿਖਣੋ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਫਿਰ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੇਲੇ ਪਰਚੇਲੇ[1] ਅਬਿ ਉਨਿ ਕੇ, — [1]ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਚੇਲੇ।
ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਏ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਮ ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਲਖਿ ਸਬਿਹਨਿ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਪਰਚਾ ਕਰਿ[1] ਭਾਰੀ, — [1]ਪਰਚਾਵਾ ਕਰਕੇ।
ਗੁਰੁ ਪਗ ਸੀਸ ਲੁਠਾਏ[1]। — [1]ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਸਿਤਕਾਰੇ,
ਬਰਨਤ ਸੁਜਸ ਸਿਧਾਏ ॥ ੧੪੬ ॥
ਗਾਥਾ ਇਕ, ਕਬੀਰ ਕੀ ਪਰਚੀ
ਪੋਥੀ[1] ਮੈਂ ਹਮ ਹੇਰੀ[2]। — [1]ਜੀਵਨੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ। [2]ਦੇਖੀ, ਪੜ੍ਹੀ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਬਿ ਕਾਂਸੀ ਆਏ,
ਮਿਲੇ ਕਬੀਰ ਨ ਫੇਰੀ[1]। — [1]ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੇ।
ਥੇ ਕਬੀਰ ਰਘੁਨਾਥ ਪੁਰੇ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਭੀ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਏ।
ਮਿਲੇ ਕਬੀਰ ਅਗਾਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਤੀਨ ਕੋਸ ਪਰ ਆਏ ॥ ੧੪੭ ॥
ਕਰੀ ਪਰਸਪਰ[1] ਪਗ ਪਰ ਬੰਦਨ, — [1]ਆਪਸ ਵਿਚ।
ਥਿਰਿ ਇਕੰਤ ਪੁਨ ਜਾਈ।
ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਦਿਨ ਚਾਲੀ ਕੀਨੀ,
ਤਨਿ ਸੁਧ ਸਬਿ ਬਿਸਰਾਈ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭਾਖਯੋ ਚਲੀਏ,
ਬੈਕੁੰਠੈ ਲੌ ਪਿਖੀਏ।
ਕਹਯੋ ਕਬੀਰ ਚਲੋ ਤੁਮ ਆਗੇ,

ਹਮ ਐਹੈਂ ਤਹਿਂ ਦਿਖੀਏ[1] ॥ ੧੪੮ ॥
[1]ਅਸੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਓਥੇ (ਤੁਹਾਡੇ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਬਹੁ ਦਿਨ ਮੈਂ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਪਹੁੰਚੇ,
ਦਰਸੇ ਸਬਿ ਜਗ ਸਾਂਈ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ।

ਸੂਰਤਿ[1] ਤਹਿਂ ਕਬੀਰ ਕੀ ਨੂਰੀ[2],
[1]ਸ਼ਕਲ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ।

ਨੂਰ ਹਜੂਰ ਲਖਾਈ[1]।
[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ (ਹਜ਼ੂਰ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀ।

ਇਹੁ ਸਾਖੀ* ਉਨਹੂੰ ਲਿਖਿ ਰਾਖੀ,
*ਇਹ ਸਾਖੀ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਕਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੈ ਚਲੀਏ।
ਜਲਧ ਬਿਵੇਕ[1] ਸੋਢਿ ਕੁਲ ਕੇਤੂ[2],
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ। [2]ਸੋਢੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੂਪ।

ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਦੁਖ ਦਲੀਏ ॥ ੧੪੯ ॥
ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਸੇ ਕਾਂਸੀ ਮੈਂ,
ਨਿਜ ਜਨ ਭਵਨਿਧਿ[1] ਤਾਰੇ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।

ਤਿਸਹੀ ਠੌਰ ਜੌਨ ਪੁਰਿ ਕੇਰੀ,
ਸੰਗਤ ਅਈ ਅਪਾਰੇ।
ਮੁੱਖਾ ਨਾਮ ਮਸੰਦ ਸੰਗ ਲੈ,
ਆਯੋ ਗੁਰੁ ਸਰਨਾਈ।
ਅਰਪਿ ਅਕੋਰ ਅਨਕਧਾ[1] ਸਿੱਖਨਿ,
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਅਰਪ ਕੇ।

ਦਰਸੇ ਗੁਰੁ ਜਗਿ ਸਾਂਈ ॥ ੧੫੦ ॥
ਇਕ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ,
ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਹਿਂ ਸੁਨਾਯੋ।
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਜੋ,
ਨਿਜ ਮਿਰਦੰਗ ਸੁਹਾਯੋ।
ਉਸ ਹੀ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਢਿਗ[1] ਅਬਿ ਲੌ,
[1]ਉਲਾਦ ਕੋਲ।

ਹੈ ਸੋ ਪੂਜ ਰਖਾਯੋ* ॥ ੧੫੧ ॥
*ਅੰਕ ਨੰ. ੧੫੧ ਦੀਆਂ ਛਾਪਾਂ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ, ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਛਪਣ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਪੁਨ ਨਿਜ ਚੋਲਾ ਰੰਗ ਮਜੀਠੀ,
ਹਰੀਰਾਮ ਕੋ ਬਖਸ਼ਜੋ।
ਜੋ ਅਬਿ ਆਹਿ ਬਦਾਮੀ ਜੈਸਾ,
ਸੰਗਤ ਮਾਹੇਂ ਰਖਸਜੋ[1]।
[1]ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚਰਖਿਆ (ਹੋਇਆ) ਹੈ।

ਹਰੀਰਾਮ, ਮੁੱਖੇ, ਗੁਰੁਬਖਸ਼ੈ,
ਲੌ ਸਿੱਖਨਿ ਮਿਲਿ ਪਾਛੈ।
ਰੇਸ਼ਮ ਕਟੜੇ ਥੇ ਜਹਿਂ ਉਤਰੇ,
ਸੰਗਤ ਰੁਚੀ ਸੁ ਆਛੈ[1] ॥ ੧੫੨ ॥
[1]ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਭਰਿ[1] ਗੁਰਸਿੱਖੈਂ,
[1]ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ।

ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ।
ਆਗੇ ਚਲੇ ਭਲੇ ਜਨਿ ਤਾਰਤਿ,
ਨਦੀ ਮੇਘ ਜਯੋਂ ਦੇਸੈਂ।

ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸਾਧੁ ਬਹੁ,	
ਥੇ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਚਲੰਤੇ।	
ਭੀਰ ਬਹੀਰ ਸਾਤ ਅਠ ਕੋਸੈਂ,	
ਨਿਤ ਚਲਿ ਨਿਸਾ ਥਿਰੰਤੇ ॥ ੧੫੩ ॥	
ਕੱਚਰ[1] ਸ਼ੁਤਰ[2] ਸਜੰਦਨ[3] ਡੋਰੇ[11],	[1]ਖੱਚਰਾਂ। [2]ਊਠ। [3]ਰਥ। [11]ਡੋਲੇ।
ਬਾਜ[1] ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਮੋਲੇ।	[1]ਘੋੜੇ।
ਖੇਮੇ[1] ਲਗੈਂ ਜਾਇ ਜਹਿਂ ਉਤਰੈਂ,	[1]ਤੰਬੂ।
ਲੰਗਰ ਭਵੈ ਅਤੋਲੇ।	
ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਬਿ ਕੋ ਸਬਿ ਮਿਲ ਹੀ,	
ਸਨੇ ਸਨੇ[1] ਯੌਂ ਚਾਲੈਂ।	[1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਜਬਿ ਸਸਰਾਮ ਗਾਮ ਮੈਂ[1] ਪਹੁੰਚੇ,	[1]ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ।
ਤਹਿਂ ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥ ੧੫੪ ॥	
ਪਹਿਲੇ ਨਗਰ ਹੁਤੋ ਵਰ ਬਡ ਅਤਿ,	
ਪਰੇ ਚਿੰਨ੍ਹ[1] ਅਬਿ ਤਾਂਈ।	[1]ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਥਾ ਘਰ ਈਹਾਂ,	
ਤਬਿ ਇਹੁ ਬਸਯੋ ਮਹਾਂਈ।	
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਲਾਵ ਮੰਦਰ ਸਮ,	
ਥੇ ਮੁਕਾਨ ਬਨਵਾਏ।	
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਰਹਿਨ ਹੇਤ ਨਿਜ,	
ਖਰਚਯੋ ਬਿੱਤ ਮਹਾਂਏ[1] ॥ ੧੫੫ ॥	[1]ਬਹੁਤਾ ਧਨ।
ਸੂਬਾ ਹੁਤੋ ਜੌਨਪੁਰ ਕਾ ਸੋ,	
ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਭਾਰੀ।	
ਸ਼ਾਹਿ ਹਿਮਾਂਊ ਕੋ ਉਨਿ ਲੜਿ ਕੈ,	
ਮੁਲਕੋਂ ਦਯੋ ਨਿਕਾਰੀ।	
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ ਆਪ ਭਯੋ ਥਾ,	
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੈ ਕੇਰੋ।	
ਭਯੋ ਸਲੇਮ ਸ਼ਾਹ ਸੁਤ ਤਾਂ ਕਾ	
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਪੁਨ ਹੇਰੋ ॥ ੧੫੬ ॥	
ਹੇਮੂੰ ਹੁਤੋ ਦਿਵਾਨ[1] ਤਾਂਹਿ ਕਾ,	[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਬਨੀਆਂ ਬਿਦਤ ਮਹਾਂਏ।	
ਚਮੜੇ ਕੇ ਦਮੜੇ ਥੇ ਜਿਸ ਨੇ,	
ਅਪਨੇ ਜ਼ੋਰ ਚਲਾਏ।	
ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਕੋ,	
ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਸੰਭਾਰਾ।	
ਉਸੀ ਗਾਮ ਸਸਰਾਮ ਵਿਖੈ ਥਾ,	
ਸੇਠ ਸਿੱਖ ਇਕ ਭਾਰਾ ॥ ੧੫੭ ॥	
ਤਿਸ ਨੇ ਨਿਜ ਮੁਕਾਨ ਬਨਵੈ ਕੈ,	

ਦਰਵਾਜਾ ਬਡ ਰਾਖਯੋ।
ਅਧਿਕ ਸਜਾਇ ਸਫਾਇ ਰਖੈ ਤਿਹ,
ਬਸਬੋ ਨਹਿਂ ਅਭਿਲਾਖਯੋ।
ਕਹੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੇਤ ਬਨਾਯੋ,
ਸੋ ਕਬਿ ਹੀ ਤੋ ਐਹੈਂ।
ਡੋਰੇ ਰਥ ਘੋਰੇ ਅਸਵਾਰੀ,
ਯੁਤ ਗੁਰੁ ਅੰਦਰ ਜੈਹੈਂ ॥ ੧੫੮ ॥
ਚਾਚਾ ਫੱਗੋ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਤਿਹ,
ਅਬਿ ਜਬਿ ਗੁਰੂ ਪਹੂਚੇ।
ਨੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਲਖਿ ਗੁਰੁ,
ਅਸਵਾਰੀ ਸਹਿ ਸੂਚੇ[1]। [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਸਣੇ ਅਸਵਾਰੀ।
ਉੱਤ੍ਰੇ ਜਾਇ ਮੁਕਾਨ ਤਿਸੀ ਮੈਂ,
ਸਰਬਗ ਅੰਤਰਯਾਮੀ।
ਪੂਰਨ ਆਸਾ ਕਰਿ ਹੈ ਤੂਰਨ[1], [1]ਛੇਤੀ।
ਸਿੱਖਨਿ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸ੍ਵਾਮੀ ॥ ੧੫੯ ॥
ਆਇ ਸਿੱਖ ਸਬਿ ਪਗ ਲਪਟਾਏ,
ਅਰਪਿ ਅਕੋਰ[1] ਅਪਾਰੇ। [1]ਭੇਟਾ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਹਿਚਾਨਾ,
ਭਏ ਮੋਦ ਮਨਿ ਭਾਰੇ।
ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਮੇਵਾ ਬਡ ਪਾਯੋ,
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਚਾਰੇ।
ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਜੁਰੀ ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤਹਾਂ ਉਦਾਰੇ[1] ॥ ੧੬੦ ॥ [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੰਗਤ।
ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਇ ਕਹਯੋ ਫੱਗੋ ਪ੍ਰਤਿ,
ਕਾਰ ਭੇਟ[1] ਤੈਂ ਜੋਈ। [1]ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਭੇਟਾ।
ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਲੈ ਸਿੱਖਨਿ ਤੈ ਰਾਖੀ,
ਹਾਜਰ ਕਰਿ ਸਬਿ ਸੋਈ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਫੱਗੋ ਕਹਿ ਪਹਿਲੇ,
ਹੁੰਡੀ[1] ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਾਈ। [1]ਟੋਂਬੂ- ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਚਾ।
ਅਬਿ ਜੋ ਹੈ ਇਕ ਪੈਸਾ ਪੈਸਾ,
ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਿਹੌਂ ਲਜਾਈ ॥ ੧੬੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਲਜਾਇ ਦਰਬ ਸਬਿ ਅਰਪਯੋ,
ਪੁਨਾ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਭਾਖਾ।
ਅਰੇ[1] ਔਰ ਜੋ ਸੋ ਭੀ ਲਜਾਵੋ, [1]ਹੇ (ਭਾਈ ਫੱਗੋ)।
ਨਹਿਂ ਚਹੀਏ ਤੁਹਿ ਰਾਖਾ।
ਇਹ ਸੁਨਿ ਫੱਗੋ ਮਨ ਬਿਸਮਾਯੋ,
ਗੁਰੂ ਕੂਰ ਨਹਿਂ ਟੇਰੈਂ[1]। [1]ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਔਰ ਇਮਾਨਤ ਨਹਿਂ ਮੁਝ ਪੈ ਕਛ,
ਸੋਚਤਿ ਭਯੋ ਬਧੇਰੈਂ ॥ ੧੬੨ ॥
ਚਿਤਿ ਚਿਤਵਤਿ ਬਿੱਤ ਵਤ ਕਿਤ ਆਯੋ[1],
[1](ਵਤ) ਮੁੜ (ਹੋਰ) ਧਨ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ।
ਯਾਦ ਚਰਿਤ ਤਬਿ ਔਰੈਂ[1]।
[1]ਤਦੋਂ ਹੋਰ ਕੌਤਕ ਯਾਦ (ਆਇਆ)।
ਅਰਜ ਕਰੀ ਲੀਜੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ,
ਬਦਰੀ ਫਲ ਨਿਜ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1]ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਬੇਰ ਲੈ ਲਉ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਨਿ ਕੈ[1] ਦੂਸਰ ਸਿੱਖਨਿ,
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਬੂਝਜੋ ਤਬੈ ਸੁਨਾਈ।
ਕਾਰ ਭੇਟ ਮੈਂ ਸਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਤੈ,
ਰਖਿਹੋਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਲਜਾਈ ॥ ੧੬੩ ॥
ਭਾਈ ਭੋਲੇ[1] ਸਿੱਖ ਗਰੀਬ ਕੇ,
[1]ਨਾਮ।
ਘਰ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਈ।
ਮਾਂਗੀ ਕਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਬਿ ਹੀ,
ਸਿੱਖ ਥਾ ਗਯੋ ਕਿਥਾਈ।
ਉਸ ਕੀ ਸਿੱਖਨੀ ਦੀਨ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹ੍ਵੈ,
ਕਹਜੋ ਨ ਘਰ ਵਥੁ ਕਾਈ* ॥ ੧੬੪ ॥
*ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤੁਕ ਗੁੰਮ ਹੈ।

ਰੋਟੀ ਪਕੀ ਨਹੀ ਦੋ ਦਿਨ ਤੈ,
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਦੈਂਹ ਤੁ ਦੈਹੋਂ।
ਪੁਨ ਮੈਂ ਕਹਜੋ ਦੇਹੁ ਮੁਹਿ ਕੁਛ ਭੀ,
ਛੂਛਾ ਨਾਹਿਂ ਫਿਰੈਹੋਂ[1]।
[1]ਮੈਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਾਂਗਾ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਉਨ ਸ਼ੋਕਾਤੁ੍ਰ ਲੱਜਤ,
ਹ੍ਵੈ[1] ਜਵਾਬ ਬਹੁ ਦੀਏ।
[1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਕੇ।
ਮੈਂ ਹਠ ਕਰਜੋ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਕੁਛ ਭੀ,
ਜੈਹੋਂ ਨਾ ਬਿਨ ਲੀਏ ॥ ੧੬੫ ॥
ਅੰਤੈ ਰਿਸ[1] ਤਿਸ ਅੰਜਲ[2] ਭਰਿ ਮੁਹਿ,
[1]ਅੰਤ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ। [2]ਬੁੱਕ।
ਮੱਟੀ ਕੂਰਾ[1] ਦੀਓ।
[1]ਕੂੜਾ।
ਅੰਚਰ ਬਾਂਧ[1] ਲਜਾਇ ਮੈ ਸੋਊ,
[1]ਪੱਲੇ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਨਿਜ ਘਰ ਫੈਂਕਨ ਕੀਓ[1]।
[1]ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਬੇਰ ਗਿਟਕ ਤਿਸ ਮੈਂ ਸੇ ਨਿਕਸੀ,
ਸੋ ਮੈਂ ਈਹਾਂ ਬੋਈ[1]।
[1]ਬੀਜ ਦਿੱਤੀ।
ਤਿਸ ਤੈ ਭਯੋ ਬਡੋ ਤਰੁ[1] ਸੰਮੁਖ[2],
[1]ਬ੍ਰਿਛ। [2]ਸਾਹਮਣੇ।
ਅਬਿ ਦੀਖਤਿ ਹੈ ਸੋਈ ॥ ੧੬੬ ॥
ਫਲ ਯਾ ਕੇ ਜਨ ਛਕਤਿ ਸੈਂਕੜੋਂ,
ਮੀਠੇ ਸਾਦ ਅਪਾਰੀ।
ਪਰ ਅਬਿ ਉਨਿ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸੰਪਤਿ[1],
[1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।

ਸੰਤਤਿ[1] ਪਿਖੀਅਤਿ ਭਾਰੀ।
ਸੁਨਿ ਇਹੁ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਗੁਰੁ,
ਕਹਜੋ ਧੰਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਸੇਵ ਗੁਰੁ ਕੀ ਹਿਤ,
ਸਹੀ ਨਿਰਾਦਰਿ ਤਿੱਖੀ[1] ॥੧੬੭॥

[1]ਉਲਾਦ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਨਿਰਾਦਰੀ।

ਜੋ ਸਿੱਖ ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਤੁਵ ਗਾਥਾ,
ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ।
ਭਾਈ ਫੱਗੋ ਸਿਦਕ ਤੁਮਾਰਾ,
ਲੋਗਨ ਕੋ ਮਦ ਖੋਵੈ।
ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ,
ਪੁਨ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਭਾਰੀ।
ਬਾਗ ਵੀਚ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਉਤਾਰੇ,
ਬਰਨ ਬਰਨ[1] ਫੁਲਵਾਰੀ ॥੧੬੮॥

[1]ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੀ।

ਜਿਸ ਹੇਰਨ ਤੈਂ[1] ਸੋਕ ਨਸੈ ਸਬਿ,
ਜਨ ਬਨ ਨੰਦਨ[1] ਕਿਆਰੀ।
ਪਾਵਨ ਪਗ ਪਾਵਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ[1] ਸੋ,
ਪਾਵਨ ਕੀਨ ਉਦਾਰੀ।
ਅਗਰਹਿਰੀ[1] ਬਨੀਏ ਤਹਿਂ ਅਬਿ ਲੌਂ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਬਸਤ ਅਪਾਰੇ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਗਯਾ ਪਹੂਚੇ,
ਫਲਗੂ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ॥੧੬੯॥

[1]ਦੇਖਣ ਨਾਲ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬਾਗ ਦੀ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ।
[1]ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ।

ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਤੀਰਥ ਬਿਵਹਾਰੂ,
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਦੈ ਕੈ।
ਦੇਵ ਪਿਤ੍ਰ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਨ ਕੀਨੇ,
ਹੋਮ ਦੀਪ ਪਿੰਡ ਦੈ ਕੈ*।

*ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿਵੇਂ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਸਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਾਉਣ ਲਈ ਹੋਮ, ਦੀਵੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਮੂਲ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ-"ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ॥" "ਪਿੰਡੁ ਪਤਲਿ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ ਕ੍ਰਿਆ ਸਚੁ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰੁ ॥" (ਪੰਨਾ ੩੫੯) "ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਪੂਜੀਐ ਭਾਈ ਕਿਆ ਮਾਗਉ ਕਿਆ ਦੇਹਿ ॥ ਪਾਹਣੁ ਨੀਰਿ ਪਖਾਲੀਐ ਭਾਈ ਜਲ ਮਹਿ ਬੂਡਹਿ ਤੇਹਿ ॥" (ਪੰਨਾ ੬੨੩)

ਬਾਂਛਤ ਦਾਨ ਬਿਪਨ ਕੋ[1] ਦੀਨੇ,
ਭੋਜਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲਿ ਮਗਿ ਤਾਰਤ ਸਿੱਖੈਂ,
ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਧਾਰੇ ॥੧੭੦॥

[1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ।

ਜੈਤਾ ਸੇਠ ਨਾਮ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ,
ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤਿ ਉਦਾਰੇ।
ਉਤ੍ਰੇ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਜਾਈ,
ਆਲਮ ਗੰਜ[1] ਮਝਾਰੇ। [1]ਮਹੱਲੇ ਦਾ ਨਾਮ
ਬਹੁ ਬਰਸਨ ਤੈ ਹੁਤੋ ਉਡੀਕਤ,
ਗੁਰੁ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਚੈਹੈ।
ਸੰਤ ਸਿੱਖ ਜੋ ਆਵੈ ਤਹਿਂ ਚਲਿ,
ਸੇਵਾ ਅਧਿਕ ਕਮੈ ਹੈ ॥੧੭੧॥
ਹਲਵਾਈ ਕੀ ਹੱਟੀ ਕਰਤੋ,
ਸਾਸ ਸਾਸ ਜਪ ਜਾਪੈ।
ਦੁਰਬਲ[1] ਦੀਨ ਗ੍ਰੀਬ ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਬਹੁ, [1]ਕਮਜ਼ੋਰ।
ਲੋਭ ਛੋਭ[1] ਨਹਿ ਬਜਾਪੈ। [1]ਕ੍ਰੋਧ।
ਅਭਜਾਗਤ[1] ਸੰਤਨ ਕੋ ਭੋਜਨ, [1]ਨਿਰਿੱਛਤ।
ਭੇਟਾ ਪਾਂਚ ਫਲੌਰੀ[1]। [1]ਫੁੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਚੌਰੀਆਂ।
ਦੈ ਕੈ ਨਿਸਾ[1] ਕਟਾਇ ਬਿਦਾ ਦੈ, [1]ਰਾਤ।
ਪੁਨ ਫਿਰ ਆਵੈ ਔਰੀ ॥੧੭੨॥
ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਤ ਰਹੇ ਜੋ, ਤਿਸ ਕੇ
ਘਰ ਮੈਂ, ਕੌਤਕ ਹੇਰਾ।
ਹੌਜ਼ ਸੁਸਕ ਮੈਂ[1] ਗੰਗਾ ਆਈ, [1]ਸੁੱਕੇ ਚੁਬੱਚੇ ਵਿੱਚ।
ਭਰਗੋ ਬਡੀ ਸਵੇਰਾ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਭਗਤ ਥਿਰ ਹੋਯੋ,
ਧਜਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
ਹੌਜ਼ ਸੁਸਕ ਤਤਛਿਨ ਪੁਨ ਹੋਵਾ,
ਸੰਤ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਹੀ ॥੧੭੩॥
ਚਰਿਤ[1] ਭਗਤ ਤੈ ਬੂਝਯੋ ਸੰਤਨਿ, [1]ਕੌਤਕ।
ਜੋ ਨਿਜ ਨੈਨਨਿ ਦੇਖਾ।
ਕਹਯੋ ਜੈਤ ਇਕ ਸੰਤ ਅਯੋ ਥਾ,
ਹਮਰੇ ਧਾਮ ਬਿਸੇਖਾ[1]। [1]ਖਾਸ ਸੰਤ।
ਸੇਵ ਕਰਤਿ ਹੌਂ ਮੈਂ ਜਿਮ ਸਬਿ ਕੀ,
ਤੈਸੇ ਕੀਨੀ ਵਾਂ ਕੀ।
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਮਮ ਘਰ ਸੋ ਠਹਿਰਯੋ,
ਮਮ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਬਿ ਤਾਕੀ[1] ॥੧੭੪॥ [1]ਤੱਕੀ, ਦੇਖੀ।
ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਢਰੀ ਨਿਸਾ ਤੈ ਉਠ ਕੈ,
ਗੰਗਾ ਨਾਵਣ ਜੈਹੋਂ।
ਬ੍ਰਿੱਧ ਸਰੀਰ ਲਗੈ ਬਹੁ ਜਾਡਾ[1], [1]ਪਾਲਾ।
ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਤਾ ਐਹੋਂ।

ਪਿਖਿ ਮਮ ਸ਼ਰਧਾ ਹਾਲ ਬ੍ਰਿਧਾਪਨ[1],
ਉਨਿ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭਾਖਾ।
ਅਹੋ ਸੇਠ ਤੂੰ ਗੰਗਾ ਜਾਵਤਿ,
ਧਰਿ ਬਡ ਕਸ਼ਟ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥੧੭੫॥

[1]ਬੁਢੇਪੇ ਦਾ।

ਅਬਿ ਲੌਂ ਤੂੰ ਚਲਿ ਗਯੋ ਗੰਗ ਤਟ[1],
ਅਬਿ ਗੰਗਾ ਚਲਿ ਐਹੈ।
ਸੁਸਕ ਹੌਜ਼ ਜੋ ਇਹ ਤੁਵ ਘਰ ਹੈ,
ਨਿਤ ਪ੍ਰਾਤੈ[1] ਭਰ ਜੈ ਹੈ।
ਦੁਤੀ ਨਿਸਾ ਕੋ ਭਰਜੋ ਹੌਜ਼ ਇਹੁ,
ਮੁਹਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਯੋ।
ਇਹੁ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਕੀ ਪਿਖਿ ਮੈਂ ਪੁਨ,
ਗਹਿ ਪਦ[1] ਅਰਜ਼ ਅਲਾਯੋ ॥੧੭੬॥

[1]ਕਿਨਾਰੇ।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
[1]ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ।

ਦਾਨ ਕਲਜਾਨ ਦੇਹੁ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ,
ਉਨਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਹ੍ਵੈ ਦਯਾਲੂ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਮੁਹਿ ਦੀਨੋ,
ਕੀਨੋ ਬਚਨ ਬਿਸਾਲੂ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੌਮੇ,
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਆਵਹਿੰਗੇ ਚਲਿ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਮੈਂ,
ਦੈਂਹ ਮੁਕਤਿ ਅਭਿਰਾਮੀ[1] ॥੧੭੭॥

[1]ਸੁੰਦਰ।

ਔਰ ਅਨਿਕ ਗੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਉਨਿ,
ਕਹਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਮਗ ਲੀਨਾ।
ਤਬਿ ਤੈ ਗੰਗਾ ਆਵਤਿ ਜਾਵਤਿ,
ਭਰਤਿ ਹੌਜ਼ ਨਿਤ ਪੀਨਾ[1]।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਧਜਾਨ ਮੈਂ ਧਰਿਹੋਂ,
ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇਰੋ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਬਿ ਤਾਰਹਿੰਗੇ ਮੁਹਿ,
ਆਵਨ ਤਿਨ ਕਾ ਹੇਰੋਂ ॥੧੭੮॥

[1]ਵੱਡਾ।

ਬਹੁ ਬਰਸਨ ਤੈ ਭਗਤ ਸੁ ਜੈਤਾ,
ਮਗ ਪ੍ਰਤੀਖਤ[1] ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧਨ ਤੈ ਗਾਥਾ ਬੂਝੈ,
ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮ ਧਰਿ ਉਰ ਕਾ।
ਐਸੇ ਐਸੇ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕਾ
ਪ੍ਰੇਮਿ ਪੇਖਿ ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਪੂਰਨ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਕਾਮਨਾ,
ਪਹੁੰਚੇ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1] ॥੧੭੯॥

[1]ਰਸਤਾ ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ।
[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਕਰਨ ਹਾਰ ਤੀਰਥਨ ਕੋ ਤੀਰਥ[1], [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਤੀਰਥਨ ਕਾ ਮਿਸ ਕੈ ਕੈ[1]। [1]ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ।
ਜਹਿਂ ਜਿਸ ਚਿਤਵੇ ਗਏ ਤਹਾਂ ਹੀ,
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖੈ ਕੈ।
ਪਟਨੇ ਪੁਰੇ[1] ਸੋਢਿ ਕੁਲ ਕੇਤੂ[2], [1]ਸ਼ਹਿਰ। [2]ਸੋਢੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰੂ)।
ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰਿ ਆਕਰਖੇ[1]। [1]ਖਿੱਚੇ ਗਏ।
ਚਾਤ੍ਰਿਕ[1] ਮੀਨ ਪਠੀਨ[2] ਪ੍ਰੇਮੀ, [1]ਪਪੀਹੇ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਛੀ, ਬੋਆਲ ਮੱਛੀ।
ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਘਨ[1] ਬਰਖੇ ॥੧੮੦॥ [1]ਬੱਦਲ (ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ)।
ਸੁਨਜੋ ਜਬੈ ਜੈਤੇ ਗੁਰੁ ਆਏ,
ਮਿਲਜੋ ਆਇ ਅਗਵਾਈ।
ਪਦ ਪੰਕਜ ਮੈਂ ਮੂੰਡ ਲੁਠਾਯੋ[1], [1]ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਰਖ ਦਿੱਤਾ।
ਧੂਰਿ ਨੈਨ ਮੁਖਿ ਲਾਈ।
ਅੰਗਰਖੇ ਕੀ[1] ਤਨੀਆਂ ਤੂਟੀ, [1]ਚੋਲੇ ਦੀਆਂ।
ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਅੰਕਿ[1] ਸਮਾਈ। [1]ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ[1] ਰੁਮਾਂਚ[2] ਮੋਦ ਭਾ [1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ। [2]ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਰੰਕ ਮਨੋ ਨਿਧਿ ਪਾਈ[1] ॥੧੮੧॥ [1]ਜਾਣੋ ਕੰਗਾਲ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਧਾਮ ਲਿਜਾਇ ਡਸਾਇ ਮੰਚ ਸੁਚ[1], [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਲੰਘ ਡਾਹ ਕੇ।
ਤਾਂ ਪਰ ਗੁਰੁ ਬੈਠਾਰੇ।
ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿਕ ਸਬਿ ਕੋ,
ਦੀਨੇ ਨੀਕ ਉਤਾਰੇ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਪਕਵਾਨ ਪਕੈ ਕੈ,
ਸਬਿ ਕੌ ਭਲ ਤ੍ਰਿਪਤਾਯੋ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਕੀ ਕਰਿ ਸੇਵਾ,
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਥਿਰਾਯੋ ॥੧੮੨॥
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢੈ ਕੈ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜ਼ਾਨ ਦਿਢ ਦੀਨਾ।
ਜਾਂ ਤੇ ਭਯੋ ਸੋਊ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰਜ[1], [1]ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਰਤਾਰਥ, ਸਫਲ, ਮੁਕਤ।
ਗਹਜੋ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪੀਨਾ।
ਪਹਿਲੇ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਆਏ,
ਥੇ ਇਸ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ।
ਜੌਹਰੀ ਸਾਲਸਰਾਇ ਪ੍ਰੇਮੀ,
ਆਦਿਕ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰੀ ॥੧੮੩॥
ਭਏ ਗੁਰੂ ਕੇ ਥੇ ਤਬਿ ਸੇਵਕ,
ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲੁ।
ਜੋਗ ਸਲਾਮ ਗੁਲਾਮ ਅਧਰਕਾ[1], [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋਗ ਨੌਕਰ ਅਧੱਰਕੇ ਨੂੰ।
ਕੀਨੋ ਤਬੈ ਬਿਸਾਲੁ।

ਜਹਿਂ ਅਬਿ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੈ,
ਤਹਿਂ ਥੇ ਗੁਰੁ ਬੈਠੇ।
ਪੀਛੇ ਉਨ ਕੇ ਰਹਯੋ ਅਧੱਰਕਾ,
ਜੋਗ ਮਾਨਨੇ ਤੈਠੇ[1] ॥੧੯੪॥ [1]ਤਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ।
ਜਾਤਿ ਅਰੋੜਾ ਥਾ ਸੰਤਤਿ ਤਿਹ,
ਰਹੀ ਮਸੰਦਨਿ ਤੌਰੈਂ[1]। [1]ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਤਿਸੀ ਦੇਸ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁ ਪੈ,
ਪ੍ਰੇਰ ਲਜਾਵਤ ਗੌਰੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸ਼ਜਾਮ ਘਨ ਥੇ ਤਬਿ,
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਪਧਾਰੇ।
ਹੁਤੇ ਮੁਕਾਨ ਮਿਦਾਨ[1] ਤਿਨੋ ਕੇ, [1]ਪੱਧਰੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਮੀਨ।
ਮਿਸ਼ਟ ਕੂਪ ਢਿਗ[1] ਭਾਰੇ ॥੧੯੫॥ [1]ਮਿੱਠੇ ਖੂਹ ਕੋਲ।
ਸਰਬ ਸ਼ਹਰ ਮੈਂ ਥਾ ਜਲ ਖਾਰਾ,
ਦੂਰਹਿਂ ਲੌਂ ਤਟ ਗੰਗਾ[1]। [1]ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੂਰ ਤੱਕ।
ਇਹੀ ਕੂਪ ਇਕ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੈ,
ਭਯੋ ਮਿਸ਼ਟ ਥਾ ਚੰਗਾ।
ਸੁਨਯੋ ਅਵਗਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਬਿ ਹੀ,
ਉਭੈ ਮਸੰਦਨਿ 'ਸਬਿਹੀ।
ਸੰਗਤ ਲਈ ਬਟੋਰ[1] ਨਗਰ ਕੀ', [1]ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ।
ਆਏ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤਬਿ ਹੀ ॥੧੯੬॥
ਭੂਸ਼ਨ[1] ਬਸਨ ਅਮੋਲਕ ਬਹੁਧਾ[2], [1]ਗਹਿਣੇ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਨਕਦੀ ਬਹੁਤ ਮਿਠਾਈ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਅਰਪੀ ਸਿੱਖਨਿ,
ਗੁਰੁ ਮਨਜ਼ੂਰ ਫੁਰਮਾਈ।
ਚਰਨ ਸਪਰਸ ਦਰਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਰਿ,
ਧੰਨ ਭਾਗ ਨਿਜ ਭਾਖੈਂ।
ਕਾਮ ਤਰੂ ਤੈ[1] ਅਧਿਕ ਗੁਰੂ ਜੀ, [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੋਂ ਵੀ।
ਭਰੈਂ[1] ਸਬਿਨਿ ਅਭਿਲਾਖੈਂ ॥੧੯੭॥ [1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਰਵਿ[1] ਕੋ ਪਿਖਿ ਕੋਕ[2] ਕਵਲ ਸਿੱਖ, [1]ਸੂਰਜ। [2]ਚਕਵੇ।
ਖਿਰੇ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਭਈ ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਪੈ ਤਹਿਂ ਭਾਰੀ,
ਥਾ ਮੁਕਾਨ ਲਘੁ ਸਾਏ[1]। [1]ਉਹ ਮਕਾਨ ਛੋਟਾ ਸੀ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਸਿਖਨਿ ਮਸੰਦਨ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਰਜ਼ ਕਰੈ ਕੈ।
ਲਜਾਇ ਉਤਾਰੇ ਮਿਸਟ ਕੂਪ ਢਿਗ,
ਬਿਪਲ ਮਕਾਨ ਲਖੈ ਕੈ[1] ॥੧੯੮॥ [1]ਵੱਡਾ (ਖੁੱਲ੍ਹਾ) ਮਕਾਨ ਜਾਣ ਕੇ।

ਮਿਲਿ ਗੁਰੁਸਿੱਖਨਿ ਸੋ ਮੁਕਾਨ ਬਡ,
ਨੀਕੀ ਭਾਂਤਿ ਸੁਧਾਰਾ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ,
ਆਦਿ ਬਸਨ ਹਿਤ ਭਾਰਾ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਵਸਣ ਵਾਸਤੇ।
ਗੰਗਾ ਘਾਟ ਨਜ਼ੀਕ ਨੀਕ ਥਾ,
ਖਟ ਰਿਤੁ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੈਂ।
ਮੋਦ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਥਿਰਾਏ,
ਆਵਤਿ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰੈਂ ॥੧੮੯॥
ਅਰਪਿ ਉਪਇਨ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਯਨ ਪੈ[2], — [1]ਭੇਟਾ। [2]ਚਰਨਾਂ ਉੱਪਰ।
ਪਾਯਨ ਫਲ ਭਲ ਭਾਵਤਿ[1]। — [1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਚੰਗੇ ਫਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਲੰਗਰ ਚਲੈ ਅਧਿਕ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ,
ਜਨ ਗਰੀਬ ਨਿਤ ਪਾਵਤਿ।
ਲਗੈ ਦਿਵਾਨ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹ੍ਵੈ,
ਰੌਣਕ ਰਹਿਤ ਬਧੇਰਾ।
ਕਾਤਕ ਪੂਨਜੋ ਹਰੀ ਹਰਿ ਛੇਤ੍ਰ*, — *ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਪਰ੍ਹੇ ਗੰਗਾ ਉੱਪਰ ਹੈ।
ਮੇਲਾ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਹੇਰਾ ॥੧੯੦॥
ਜਹਾਂ ਗ੍ਰਾਹਿ[1] ਗ੍ਰਸਜੋ ਥਾ ਗਜ ਕੋ[2], — [1]ਤੰਦੂਏ ਨੇ। [2]ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਸੀ।
ਚੱਕਰ ਬਿਸ਼ਨ ਚਲਾਯੋ।
ਤੰਦੂਏ ਕੀ ਤੰਦੂ[1] ਕਟਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀ, — [1]ਤਾਰਾਂ।
ਫੀਲ ਉਬਾਰ[1] ਦਿਖਾਯੋ। — [1]ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ।
ਯੁਤ ਪਰਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁ,
ਥਿਰਿ ਨੌਕਾ[1] ਤਹਿਂ ਜਾਈ। — [1]ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ।
ਲੰਗਰ ਦੀਨ ਦਰਸ ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ,
ਮੰਗਲ ਭਯੋ ਮਹਾਂਈ ॥੧੯੧॥
ਚਤੁਰਥ ਦਿਨ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਫਿਰਿ[1] ਆਏ, — [1]ਮੁੜ ਕੇ।
ਉਸੀ ਮਕਾਨ ਮਝਾਰੇ।
ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਬਸੇ ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ
ਤਹਾਂ ਮੋਦ ਮਨਿ ਧਾਰੇ ॥੧੯੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਰ ਮੈਂ,
ਥਿਰੇ ਸਹਤ ਪਰਵਾਰ।
ਇਸਥਤ ਭਯੋ ਅਧਜਾਇ ਇਹ,
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਦਮ ਜੁਹਾਰ[1] ॥੧੯੩॥ — [1]ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਟਨੇ ਜਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੌਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੩੪॥

੩੫. {ਸ੍ਰੀ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਢਾਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:
ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਬਿਸਾਲ ਜਨ,
ਤਾਲ ਸੁਧਾ ਬਿਦਤਾਇ[1]।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ।
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਆਸ ਉਰਿ,
ਵਾਸ ਖਾਸ ਸੁਖਦਾਇ[1] ॥੧॥
[1]ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ (ਇਹ) ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ (ਖ਼ਾਸ) ਆਪ (ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ) ਵਸ ਕੇ ਸੁਖ ਦਿਉ।

ਪਟਨੇ ਤੈ ਚਲਿ ਜੈਸ ਗੁਰੁ,
ਤਾਰਤ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰ।
ਪਹੁੰਚੈਂ ਢਾਕੇ ਸ਼ਹਰ ਮੈਂ,
ਗਾਥਾ ਕਥੋਂ ਉਦਾਰ ॥੨॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਯੁਤ,
ਮਿਲਿ ਸਿੱਖਨਿ ਦਿਨ ਏਕ।
ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੁ ਤੈ ਨਗਰ ਇਹੁ,
ਠਟਯੋ ਕਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਨੇਕ[1] ॥੩॥
[1]ਕਿਸ ਚੰਗੇ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਠਟਯੋ) ਬਣਾਇਆ ਭਾਵ ਵਸਾਇਆ ਹੈ।
ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਗੁਰੁ ਮਨ ਮੁਦ ਧਾਰਾ।
ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗ੍ਯ[1] ਸਰਬੱਗ੍ਯ[2] ਉਚਾਰਾ।
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ (ਅੰਦਰ ਦੇ) ਜਾਣੂ।
ਹਰੀ ਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਧਰਮੀ ਭਾਰੀ।
ਜਿਸ ਕੀ ਗਾਥ ਪੁਰਾਨਿ ਉਚਾਰੀ ॥੪॥
ਪਾਟਲ ਦੇਵੀ[1] ਕਾ ਅਸਥਾਨੋ।
[1]ਪਾਟਲ ਨਾਮ ਦੀ ਦੇਵ ਦਾ।
ਆਦੀ ਅਹੇ ਗੰਗ ਤਟ ਮਾਨੋ[1]।
[1]ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਹੈ ਮੰਨੋ।
ਭੂਪਤਿ ਧਰਮੀ[1] ਏਹੁ ਬਸਾਯੋ।
[1]ਧਰਮੀਰਾਜੇ ਭਾਵ ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੇ।
ਨਾਮ ਦੁਰਗਾ ਪਰ ਨਾਮ ਰਖਾਯੋ[1] ॥੫॥
[1]ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ (ਪਾਟਲ ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ) ਨਾਮਰਖਿਆ।
ਬਿਸ੍ਵਾ ਮਿੱਤਰ ਛਲ ਕਰਿ ਭਾਰੀ।
ਪਰਖਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਧਰਮ ਉਦਾਰੀ।
ਪੁਨਾ ਬ੍ਰਿਹਦ੍ਰਥ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਬਡ ਭਯੋ।
[1]ਨਾਮ।
ਇੰਦਰ ਸਮ ਬਲ ਤਿਸ ਕਾ ਥਯੋ ॥੬॥
ਛੂਹਨੀ[1] ਤੀਨ ਸੈਨ ਕਾ ਮਾਲਕ।
[1]ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੨੧੮੭੦ ਹਾਥੀ, ੨੧੮੭੦ਰਥ, ੬੫੬੧੦ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ੧੦੯੩੫੦ ਪਿਆਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ੨੧੮੭੦੦।

ਮਾਗਧ ਦੇਸ ਸਕਲ ਕਾ ਪਾਲਕ।
ਦੋਇ ਸੁਤਾ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਂਸੀ ਕੇਰੀ।
ਬਯਾਹੀ, ਭਈ ਨ ਸੰਤਤਿ ਹੇਰੀ ॥੭॥
ਚੰਦ੍ਰ ਰਿਖੀ ਨ੍ਰਿਪ ਸੇਵਨ ਕੀਓ।
ਏਕ ਆਂਬ ਤਿਹ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਦੀਓ।
ਲੈ ਮੁਦ ਹੋਇ ਨ੍ਰਿਪ ਘਰ ਆਯੋ।

ਪੈਰਾਣੀ ਜੁਗ[1], ਫਲ ਇਕ ਪਾਯੋ ॥ ੮ ॥
ਗੁਨ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਦੋਊ ਸਮ ਹੈਂ।
ਨਾਰੀ ਪਜਾਰੀ ਮੁਝੈ ਨ ਕੰਮ ਹੈ[1]।
ਜੁਗ ਸੁਤ ਉਪਜੈਂ ਮਨ ਲਲਚਾਯੋ।
ਅਰਧ ਅਰਧ ਕਰਿ ਦੁਹਿਨਿ ਖੁਲਾਯੋ ॥ ੯ ॥
ਗ੍ਰਭਵਤੀ ਤਬਿ ਦੋਨੋ ਹੋਈ।
ਅਰਧ ਅਰਧ ਸੁਤ ਜਨੇ ਸੁ ਦੋਈ[1]।
ਇਕ ਇਕ ਪਦ[1] ਭੁਜ[2] ਸ੍ਰੁਤ[3] ਨਾਸਕ[11] ਚਖੁ[22]।
ਪੇਖਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮੈਂ ਨ ਸਕੇ ਰਖ[1] ॥ ੧੦ ॥
ਇੱਕ ਪਟ ਮੈਂ[1] ਜੁਕ ਕੋ ਬੰਧਵੈ ਕੈ।
ਬਹਰ ਗੰਗ ਤਟ ਗੇਰੇ ਜੈ ਕੈ।
ਜਰਾ ਰਾਖਸ਼ੀ[1] ਤਹਿਂ ਚਲਿ ਆਈ।
ਖਾਵਨ ਲਗੀ ਪੇਖਿ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੧੧ ॥
ਮੇਲਿ ਉਭੈ[1] ਬਲ ਕਰਿ ਜੁ ਦਬਾਏ।
ਭਯੋ ਏਕ ਬਪੁ[1] ਰੁਦਨ ਅਲਾਏ[2]।
ਮਾਨਹੁ ਘਨ ਗਰਜਯੋ ਬਡ ਆਈ।
ਜਰਾ ਰਾਖਸ਼ੀ ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੧੨ ॥
ਚੌਕੀ[1] ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਫਿਰੰਤੇ।
ਅਏ ਦੌਰਿ ਬਡ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੰਤੇ।
ਤਰਜੀ[1] ਉਨੈ ਰਾਖਸ਼ੀ ਭਾਗੀ।
ਬਾਲਕ ਪੇਖਿ ਭਏ ਅਨੁਰਾਗੀ[1] ॥ ੧੩ ॥
ਰਹੇ ਉਠਾਇ ਉਠੈ ਨਹਿਂ ਤਾਂ ਤੈ[1]।
ਬੱਜ੍ਰ ਸਮ ਤਨ ਪਿਖੀਅਤਿ ਜਾਂ ਤੈ[1]।
ਬਹੁ ਭਟ[1] ਮਿਲਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।
ਨ੍ਰਿਪਰਾਨੀ ਪਿਖਿ ਅਤਿ ਮੁਦ ਭਏ ॥ ੧੪ ॥
ਜਰਾ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਪੁਨਾ ਸੁਨਾਯੋ।
ਜੋਰਿ ਦੁਖੰਡ ਬਾਲ ਜੀਵਾਯੋ[1]।
ਤੁਮਰੋ ਸੁਤ ਲਖਿ ਮੈਂ ਨਹਿ ਖਾਯੋ।
ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਬਲਿ[1] ਬਲੀ ਬਨਾਯੋ ॥ ੧੫ ॥
ਉਤਸ਼ਵ ਮੰਗਲ ਜੱਗਯ ਦਾਨ ਬਹੁ।
ਕਰੇ ਨ੍ਰਿਪ, ਸੁਤ ਗਯੋ ਫੇਰ ਲਹੁ[1]।
ਸਰਬ ਸੁਲੱਛਨ ਸੁੰਦਰ ਬਲੀ।
ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਧਿਕ ਦੇਹ ਤਿਹ ਪਲੀ ॥ ੧੬ ॥
ਜਰਾ ਰਾਖਸ਼ੀ ਸੰਧ[1] ਸੁ ਕਰਾ।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਜਰਾਸੰਧ ਧਰਾ।
ਨਿਜ ਭੁਜ ਬਲ ਥਲ[1] ਜੀਤੇ ਸਾਰੇ।

[1]ਪਰਰਾਣੀਆਂ ਦੋ ਸਨ।
[1]ਮੈਨੂੰ (ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਘੱਟ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
[1]ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅੱਧਾ ਅੱਧਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।
[1]ਪੈਰ। [2]ਬਾਂਹ। [3]ਕੰਨ। [11]ਨਾਸ। [22]ਨੇਤ੍ਰ।
[1]ਰੱਖ ਨ ਸੱਕੇ।
[1]ਇਕ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ।
[1]ਜਰਾ ਨਾਮ ਰਾਖਸ਼ਣੀ।
[1]ਦੋਹਾਂ (ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ) ਮੇਲ ਕੇ।
[1]ਸ਼ਰੀਰ। [2]ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।
[1]ਪਹਿਰੇ ਉੱਪਰ।
[1]ਤਾੜੀ ਭਾਵ ਡਰਾਈ ਧਮਕਾਈ।
[1]ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ।
[1]ਜਿਸ ਦਾ।
[1]ਸੂਰਮੇ, ਜੋਧੇ।
[1]ਜਰਾ ਰਾਖਸ਼ਣੀ ਨੇ।
[1]ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਜੋੜ ਕੇ ਬੱਚਾ ਜਿਉਂਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
[1]ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ।
[1]ਗਵਾਚਿਆ ਪੁੱਤਰ ਫੇਰ (ਦੋਬਾਰਾ) ਲੱਭਾ ਹੈ।
[1]ਜੋੜ।
[1]ਥਾਂ।

ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਪਤਿ ਭਯੋ ਉਦਾਰੇ ॥੧੭॥
ਇਤਿ ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਰੇ।
ਮਥੁਰਾ ਮੈਂ, ਗੋਕਲ ਜਾ ਪਰੇ[1]।

[1]ਪਲੇ।

ਹਤੀ ਪੂਤਨਾ[1] ਔਰ ਅਘਾਸੁਰ[2]।

[1]ਪੂਤਨਾ ਮਾਰੀ। ਪੂਤਨਾ- ਬਲ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬਕਾਸੁਰ ਅਤੇ ਅਘਾਸੁਰ ਦੀ ਭੈਣ ਜੋ ਕੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰੀ ਹੋਈ ਦਾਈ ਬਣ ਕੇ ਨੰਦ ਦੇ ਘਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਗਈ ਸੀ। [2]ਅਘ ਨਾਮ ਦਾ ਦੈਂਤ, ਇਹ ਵਕਾਸੁਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਤੇ ਕੰਸ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸੱਪ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਤ੍ਰਿਣਾਵੰਤ[1] ਕੇਸੀ[2] ਸਕੁਟਾਸੁਰ[3] ॥੧੮॥

[1]ਇਕ ਦੈਂਤ ਜੋ ਕੰਸ ਦਾ ਸੇਵਕ ਸੀ, ਇਹ ਵਾਉ-ਵਰੋਲਾ ਬਣ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। [2]ਇਕ ਦਾਨਵ ਜੋ ਕੰਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। [3]ਗੱਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਕ ਦੈਂਤ, ਜੋ ਕੰਸ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮੁਸਟਕ ਮੱਲ[1] ਚੰਡੂਰ[2] ਬਿਦਾਰੇ[3]।

[1]ਇਕ ਮੁੱਕੀ-ਮਾਰ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਭੱਦ੍ਰ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਮਝਾਰਖਿਆ ਸੀ। [2]ਕੰਸ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਹਿਲਵਾਨ। [3]ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਤੋਰਿ ਕੁਦੰਡ ਦੁਖੰਡ ਬਿਥਾਰੇ[1]।

[1]ਧਨੁੱਖ ਤੋੜ ਕੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।

ਕੰਸ ਕੇਸ ਗਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਿਪਾਤਾ[1]।

[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਰਾ ਸੰਧ ਕਾ ਹੁਤੋ ਜਮਾਤਾ[1] ॥੧੯॥

[1]ਜਵਾਈ।

ਸੁਤਾ ਰੰਡਿ ਹ੍ਵੈ[1] ਪਿਤ ਢਿਗ ਗਈ।

[1]ਪੁੱਤ੍ਰੀਰੰਡੀ ਹੋ ਕੇ।

ਅਤਿ ਦੁਖਜਾਰੀ ਰੋਦਤ ਭਈ।
ਜਰਾਸੰਧ ਕੁਪਕੈ[1] ਲੈ ਸੈਨਾ।

[1]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।

ਹਤੋਂ ਹਰੀ ਹਲਧਰ[1] ਕਹਿ ਬੈਨਾ ॥੨੦॥

[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਭੱਦ੍ਰ ਨੂੰ ਮਾਰਾਂਗਾ।

ਮਥਰਾ ਘੇਰ ਕੀਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ।
ਭਟ ਬਿਅੰਤ ਪਹੁੰਚੇ ਜਮ ਧਾਮਾ।
ਜਰਾਸੰਧ ਜਿਤ ਗਦਾ ਪ੍ਰਹਾਰੈ।
ਲਾਖਹੁੰ ਭਟਨ ਤਈਂ ਦਲ ਡਾਰੈ ॥੨੧॥
ਜੰਗ ਭਜਾਨਕ ਆਨਕ ਪਾਏ[1]।

[1]ਅਨੇਕਾਂ ਕੀਤੇ।

ਤਜਿ ਮਥਰਾ ਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਲਾਏ।
ਦੇਸ ਕਾਠੀਆਵਾਰ ਪਇਆਨੇ।
ਜਾਦਵ ਥੇ ਜਹਿਂ ਠਾਂ ਬਹੁ ਰਾਨੇ[1] ॥੨੨॥

[1]ਰਾਜੇ।

ਸਾਂਭੀ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ।
ਦ੍ਵਾਰਾਵਤੀ ਗੌਮਤੀ[1] ਜਾਨੀ।

[1]ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੁਆਰਾਵਤੀ ਸ਼ਹਿਰ।

ਜਰਾਸੰਧ ਸੈਂ ਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਰੇ।
ਲਰੇ, ਗਏ ਭਗ ਅੰਤੈ ਹਾਰੇ[1] ॥੨੩॥

[1](ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ) ਜਰਾਸੰਧ ਨਾਲ ਸਤਾਰਾਂ ਵਾਰ ਲੜੇ (ਪਰ) ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ।

ਬੇਟ ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਤਬੈ ਬਸਾਈ।
ਬੀਚ ਸਮੁੰਦਰ ਓਟ ਤਕਾਈ।
ਪੁਨ ਪਾਂਡਵ ਪੁਰਿ ਹਸਤਨ ਮਾਂਹੇਂ।

ਰਾਜਸੂਯ ਜੱਗ[1] ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਂ ॥੨੪॥

ਤਬੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ।
ਜਗਜ ਕਰਨ ਜੇ ਤੁਮ ਦ੍ਰਿਢ ਚਹਾ।
ਤੌਂ ਤੁਮ ਮਾਗਧ ਦੇਸ ਨਰੇਸੈਂ।
ਜਰਾਸਿੰਧ ਜੋ ਬਲੀ ਬਿਸੇਸੈਂ ॥੨੫॥
ਪਹਿਲੇ ਤਿਹ ਜੀਤੋ ਕੈ ਮਾਰੋ।
ਨਹੀਂ ਤੁ ਦੈਹੈ ਜੱਗ ਬਿਗਾਰੋ।
ਸਨਮੁਖ ਜੰਗ ਕਰੇ ਨਹਿੰ ਹਾਰੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਛਲ ਕਰਿ ਮਾਰੈਂ ॥੨੬॥
ਅਰਜਨ ਭੀਮ ਤਈਂ ਲੈ ਸੰਗੇ।
ਬਨਿ ਬਨਾਵਟੀ ਦਿਜਵਰ[1] ਚੰਗੇ।
ਭਿੱਛਕ ਹੋਇ[1] ਅਏ ਤਿਹ ਦ੍ਵਾਰੇ।
ਦੁੰਦ ਜੁੱਧ[1] ਮਾਂਗਜੋ ਸੁ ਵਿਚਾਰੇ ॥੨੭॥
ਜਰਾਸੰਧ ਰਿਸ ਧਰਿ ਤਬਿ ਕਹਾ।
ਕਪਟੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਛਲੀ ਤੁਮ ਮਹਾਂ।
ਹਾਰਿ ਜੰਗ ਮੁਝ ਤੇ ਤੁਮ ਭਾਗੇ।
ਤੁਮ ਸੋਂ ਲਰਤਿ ਲਾਜ ਅਬਿ ਲਾਗੇ ॥੨੮॥
ਅਰਜਨ ਏਹੁ ਕਲੀਵ[1] ਕਹਾਯੋ।
ਬਾਨ ਬਿਦਜਾ ਨਿਪੁਨ ਮਹਾਯੋ[1]।
ਪੈ ਬਲ ਨਹਿੰ ਮੋ ਸਮ ਇਸ ਮਾਹੀਂ।
ਲਘੁ ਬਲੀ ਸੋਂ[1] ਹਮ ਨ ਲਰਾਹੀਂ ॥੨੯॥
ਮਮ ਏਕਲ ਸੋਂ ਕੈ ਤੁਮ ਤੀਨੋ।
ਲਰੋ ਗਦਾ ਗਹਿ ਕੈ ਰਿਸ ਪੀਨੋ[1]।
ਕੈ ਇਹੁ ਭੀਮ ਏਕਲੋ ਲਰੈ।
ਔਰ ਨ ਮਮ ਆਗੇ ਕੋਊ ਅਰੈ ॥੩੦॥
ਦੁਹੂੰ ਲਰਨ ਕੀ ਭਈ ਤਜਾਰੀ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੀਮ ਪ੍ਰਤਿ ਬਾਤ ਸਿਖਾਰੀ।
ਔਰ ਕਿਸੀ ਬਿਧਿ ਨਹਿੰ ਇਹੁ ਹਾਰੈ।
ਹੈ ਤਨ ਬੱਜ੍ਰ ਕਾ ਇਸ ਸਾਰੈ ॥੩੧॥
ਜਰਾ ਰਾਖਸ਼ੀ ਦੋ ਖੰਡ ਜੋਰੇ[1]।
ਚੀਰ ਦੇਹੁ ਫਰਿ ਲਾਤ ਸਜੋਰੇ[1]।
ਜਰਾਸੰਧ ਉਤ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤਾਂਈ।
ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦੀਨੋ ਮੁਦ ਪਾਈ ॥੩੨॥
ਕੇਸਨ ਕੋ ਬੰਧ ਜੂੜਾ ਪਗੀਆ।
ਪਹਿਰ ਜਾਂਘੀਆ ਲਰਨੇ ਲਗੀਆ।
ਬੀਚ ਅਖਾਰੇ ਦੋਊ ਭਿਰੈਂ।

[1]ਰਾਜਾ ਦੇ ਕਰਨ ਯੋਗ ਜੱਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀਰਾਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਅਧੀਨਰਾਜੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮਣ।

[1]ਮੰਗਤੇ ਬਣ ਕੇ।

[1]ਉਹ ਜੁੱਧ ਜੋ ਦੋ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤੀਜਾ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਨ ਦੇਵੇ।

[1]ਖੁਸਰਾ।

[1]ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਵਿੱਚ (ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ) ਚਤੁਰ ਹੈ।

[1]ਥੋੜੇ ਬਲ ਵਾਲੇ ਨਾਲ।

[1]ਭਾਰੀ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ।

[1]ਜਰਾ ਨਾਮਰਾਖਸ਼ਣੀ ਨੇ (ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ) ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਜੋੜੇ ਹਨ।

[1]ਲੱਤ ਫੜ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।

ਗਜ ਮਹਖਨ ਸਾਂਢਨ ਜਯੋਂ ਢਿਰੈ[1] ॥੩੩॥
[1]ਹਾਥੀਆਂ, ਮਹਿਆਂ ਤੇ ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ (ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ) ਧਕਦੇ ਹਨ।
ਕਬੀ ਭੀਮ ਕੋ ਭੂਪ ਧਕੇਲੈ।
ਕਬੀ ਭੀਮ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਠੇਲੈ[1]।
[1]ਦਬਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਮੁਸਟਨ ਕੇ ਪਰਿਹਾਰ[1] ਜੁ ਕਰੈਂ।
[1]ਮੁੱਕੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰ।
ਮਨੋ ਲੁਹਾਰ ਲੋਹ ਮਿਲਿ ਘਰੈਂ ॥੩੪॥
ਟਕਰੈਂ ਮੂੰਡਨਿ ਗਜੈਂ ਲਜਾਵੈਂ[1]।
[1]ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਜਯੋਂ ਰਿਸਿ ਗਰਜਾਵੈਂ।
ਪੇਖੈਂ ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਖਰੇ।
ਰਾਨੀਂ ਪਿਖੈਂ ਝਰੋਖਨਿ ਭਰੇ[1] ॥੩੫॥
[1]ਜੰਗ ਨੂੰ। (ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ, ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਨ ਤੇ ਜਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜੰਗ ਦਾ ਨਾਮ 'ਭਰ' ਹੈ।)
ਦੋਇ ਪਹਿਰ ਭਯਾਨਕ ਅਤਿ ਲਰੇ।
ਬਲ ਧਰਿ ਅੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਕਰੇ।
ਥਕਤ ਭਏ ਸ੍ਰਮ ਕਰਿ ਜੁਗਿ ਭਾਰਾ[1]।
[1](ਜਦੋਂ) ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤਾ (ਸ੍ਰਮ) ਜਤਨ ਕਰ ਕੇ ਥੱਕ ਗਏ, (ਸ੍ਰਮ- ਜਤਨ, ਕੋਸ਼ਸ)।
ਲਟਤਿ ਭੀਮ ਕੋ ਝਟਤ ਅਸ਼ਾਰਾ[1] ॥੩੬॥
[1]ਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਭੀਮ ਨੂੰ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ) ਝੱਟ ਇਸ਼ਾਰਾ (ਕੀਤਾ)।
ਦਯੋ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾਤਨ ਨਿਜ ਫਾਰੀ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਾਤਣ ਪਾੜ ਦਿੱਤੀ।
ਪੇਖਿ ਭੀਮ ਸਮਝਯੋ ਮਤਿ ਭਾਰੀ।
ਅਤਿ ਬਲ ਕੈ ਧਕੇਲ ਨ੍ਰਿਪਿ ਗੇਰਾ।
ਓਜ[1] ਸੰਭਾਰ ਸਕੋਪ ਬਧੇਰਾ ॥੩੭॥
[1]ਬਲ।
ਏਕ ਲਾਤ ਪਗ ਤਰੇ ਦਬਾਈ।
ਖਿਚੀ ਦੁਤੀ ਊਪਰ ਬਲ ਲਾਈ।
ਚੀਰਿ ਫਰਦ ਦੋ ਕਰਿ ਧਰ ਡਾਰਯੋ[1]।
[1]ਚੀਰ ਕੇ ਦੋ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਚਾਰਯੋ ॥੩੮॥
ਜਰਾ ਸੰਧ ਕੇ ਸੁਤ ਸਹਿਦੇਵੈਂ[1]।
[1]ਸਹਦੇਵ ਨੇ।
ਜਾਨਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ ਸਮਰਥ ਦੇਵੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ।
ਗਹੇ ਚਰਨ ਨਿਜ ਬੈਰ ਬਿਸਾਰਯੋ।
ਤੀਨਹੁੰ ਕੋ ਬਹੁਧਾ[1] ਸਿਤਕਾਰਯੋ ॥੩੯॥
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਕੌਰਵ ਪਾਂਡਵ ਲਰੇ।
ਭੈਰਵ[1] ਅਧਿਕ ਪਵਾਰੇ[2] ਪਰੇ।
[1]ਭਿਆਨਕ। [2]ਜੰਗ।
ਸੋ ਹ੍ਵੈ ਅਰਜਨ ਦਿਸ ਤੈ ਲਰਾ।
ਬਹੁ ਅਰਿ ਮਾਰ ਆਪ ਥੋ ਮਰਾ ॥੪੦॥
ਪੁਨ ਪਟਨੇ ਆਪੂ ਸਸਿ[1] ਰਾਜਾ।
[1]ਆਪੂ ਚੰਦ।
ਭਯੋ ਬਲੀ ਕੀਨੇ ਬਡ ਕਾਜਾ।
ਮੁਲਕ ਚੀਨ ਲੌਂ ਤਿਹ ਬਡ ਜੀਤੇ।
ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀਨੋ ਰਾਜ ਅਭੀਤੇ[1] ॥੪੧॥
[1]ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਪਟਨੇ ਕੀ ਗਾਥਾ ਗੁਰੂ,

ਯਾ ਬਿਧਿ ਦਈ ਸੁਨਾਇ।
ਢਾਕੇ ਮੈਂ ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਗਏ,
ਕਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਸਾਇ[1] ॥੪੨॥ — [1]ਹੁਣ ਉਹ।

ਚੌਪਈ:
ਅਕਬਰ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਜਬਿ ਭਯੋ।
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਬ ਅਪਨਯੋ।
ਹੁਤੋ ਜੋਧ ਪੁਰ ਪਤਿ ਅਤਿ ਸੂਰਾ।
ਧੀਰ ਉਦਾਰ ਬੀਰ ਬਡ ਪੂਰਾ ॥੪੩॥
ਅਕਬਰ ਚਾਹਿ ਤਾਹਿੰ ਕਿਯ ਹਾਨੇ[1]। — [1]ਨਾਸ ਕਰਨਾ।
ਜਯੋਂ ਰਜਪੂਤ ਨ ਕੋਊ ਜਾਨੇ ॥੪੪॥
ਥਾ ਅਫਗਾਨ ਦੇਸ ਤਬਿ ਆਕੀ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਛਡੀ ਨਾ ਬਾਕੀ[1]। — [1]ਤਿਸ ਅਫਗਾਨ ਦੇਸ ਦੀ (ਕੋਈ ਵੀ ਆਕੀ ਜਗ੍ਹਾ) ਬਾਕੀ ਨ ਛੱਡੀ।
ਕਾਠ ਮੂਠ ਤਲਵਾਰ ਗਹਾਈ[1]। — [1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ) ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਗਜਨੀ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੇ ਤਾਈਂ ॥੪੫॥
ਯਾਰਕੰਦ, ਤ੍ਰਿਬਿਸਟਪ, ਜਾਈ[1]। — [1]ਯਾਰਕੰਦ (ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ) ਤਿੱਬਤ (ਦੇਸ਼ ਤੱਕ) ਜਾ ਕੇ।
ਨਿਜ ਦੋਹੀ[1] ਸਬਿ ਠੌਰ ਫਿਰਾਈ। — [1]ਆਪਣੀ (ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ) ਢੰਡੋਰਾ, ਡੌਂਡੀ।
ਮਾਨ ਤਲਾਈ ਰਚੀ ਤਹਾਂਈ[1]। — [1]ਉਥੇ (ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਤੇ) ਮਾਨ ਤਲਾਈ ਬਣਾਈ।
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਜੋ ਕਹਿਲਾਈ ॥੪੬॥
ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਦੇਸ ਜੀਤ ਵਹਿ ਆਯੋ।
ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਅਕਬਰ ਡਰੈ ਮਹਾਯੋ।
ਹੁਤੋ ਮਵਾਸ[1] ਦੇਸ ਆਸਾਮੂੰ। — [1]ਆਕੀ।
ਤਿਸ ਦਿਸ ਉਸ ਕਾ ਲਾਯੋ ਲਾਮੂੰ[1] ॥੪੭॥ — [1]ਜੰਗ, ਲੜਾਈ।
ਥੇ ਉਮਰਾਵ ਜਿਤਕ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੀ।
ਸਬਿ ਤੈ ਜ਼ਜਾਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਤਾਂਹੀ।
ਬਡ ਸਿਤਕਾਰ ਬਡਾਈ ਕਥ ਕੈ[1]। — [1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਪਠਯੋ ਅਸਾਮ ਓਰ ਯੌਂ ਮਥ ਕੈ[1] ॥੪੮॥ — [1]ਇਉਂ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ।
ਲਰ ਕਰਿ ਇਹੁ ਨਹਿੰ ਕਿਸ ਤੇ ਹਾਰੈ।
ਜਾਦੂ ਸੈਂ ਵਹਿ ਇਸ ਕੋ ਮਾਰੈਂ।
ਜਾਇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਹਿੰ ਬਡ ਲਰਾ।
ਦੇਸ ਅਸਾਮ ਅਧਿਕ ਸਰ[1] ਕਰਾ ॥੪੯॥ — [1]ਫਤਹ।
ਤਬਿ ਅਸਾਮ ਕੇ ਰਾਜੇ ਖਿਜ ਕੈ।
ਜਾਦੂ ਕੀ ਪੁਤਲੀ ਸੁਠ ਭਿਜ ਕੈ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਪੁਤਲੀ ਭੇਜ ਕੇ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਕੋ ਜਬਿ ਪਰਸਾ[1]। — [1]ਛੋਹਿਆ।
ਜਾਦੂ ਚਲਯੋ ਤਾਂਹਿ ਪਰ ਸਰਸਾ[1] ॥੫੦॥ — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਪਗਲਾ ਹ੍ਵੈ ਪਰਲੋਕ ਪਧਾਰਾ।
ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਭਾਗਯੋ ਸਾਰਾ।

ਪਤਸ਼ਾਹਿਨ ਕੀ ਬਡੀ ਅਨੀਤੀ[1]।	[1]ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ।
ਨਿਜ ਹੀ ਸੋਂ ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਿਪ੍ਰੀਤੀ[1] ॥੫੧॥	[1]ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਧੋਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਰ ਸ਼ਾਹਿ ਜਹਾਨੈ।	
ਕਈ ਬਾਰ ਦੈ ਸੈਨ ਮਹਾਨੈ।	
ਬਡੇ ਬਡੇ ਉਮਰਾਵ ਬਹਾਦਰ।	
ਪਠੇ ਅਸਾਮ ਫਤੇ ਹਿਤ ਸਾਦਰ[1] ॥੫੨॥	[1]ਆਦਰ ਨਾਲ।
ਪੈ ਵਹਿ ਹਾਰ ਹਾਰਿ ਸਬਿ ਆਏ।	
ਮੁਲਕ ਰਹਯੋ ਆਕੀ ਤਿਸ ਭਾਏ[1]।	[1]ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਅਬਿ ਫਿਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾ ਨਾਤੀ[1]।	[1]ਪੋਤਾ।
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਬਿ ਭਯੋ ਬਖਜਾਤੀ[1] ॥੫੩॥	[1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਸਬਿ ਰਜਪੂਤ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਮਾਨੈਂ।	
ਬੀਰ ਉਦਾਰ ਗੰਭੀਰ ਮਹਾਨੈਂ।	
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੁਰੰਗਾ ਡਰਾ।	
ਮਨ ਮੈਂ ਪਾਪ ਥਾਪ ਉਨਿ ਧਰਾ[1] ॥੫੪॥	[1]ਉਸ ਨੇ ਟਿਕਾਅਰਖਿਆ ਸੀ।
ਦੱਖਣ ਪਸਚਮ ਕੋ ਸੋ ਪਠਯੋ।	
ਜਾਇ ਜੰਗ ਇਨਿ ਐਸਾ ਥਟਯੋ[1]।	[1]ਕੀਤਾ।
ਸਰ ਮੁਹਿੰਮ[1] ਬਹੁ ਕਰਿ ਘਰ ਆਯੋ।	[1]ਜੰਗ ਫਤਹ।
ਬਡੋ ਖਿਤਾਬ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ ਪਾਯੋ ॥੫੫॥	[1]ਪਦਵੀ।
ਨੌਰੰਗ ਲਗਯੋ ਰਖਨ ਡਰ ਤਾਂ ਤੈ।	
ਸੋਚਤ ਰਹੇ ਹਤਨ ਕੀ ਘਾਤੈਂ[1]।	[1]ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬੀੜਾ[1] ਬੀਚ ਕਚਹਿਰੀ।	[1]ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਪਾਨਾਂ ਦਾ ਬੀੜਾ।
ਧਰ ਕਰਿ ਨੌਰੰਗ ਭਾਖਯੋ ਲਹਰੀ[1] ॥੫੬॥	[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ।
ਮੁਲਕ ਅਸਾਮ ਉਪਰ ਜੋ ਚਾਵੈ।	
ਬੀੜਾ[1], ਸੋ ਮਨਸਬ[2] ਬਡ ਪਾਵੈ।	[1]ਬੀੜਾ ਚੁੱਕੇਗਾ। [2]ਅਹੁਦਾ, ਦਰਜਾ, ਪਦਵੀ।
ਔਰ ਕਿਸੀ ਤਬਿ ਕਰਯੋ ਨ ਜੇਰਾ[1]।	[1]ਹੌਸਲਾ, ਦਲੇਰੀ।
ਸਬਿ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਿਸ ਹੇਰਾ ॥੫੭॥	
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਯੋ।	
ਸਭਾ ਵੀਚ ਸਮ ਕੇਹਰ ਬੁੱਕਯੋ[1]।	[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਗੱਜਿਆ।
ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਸਿਤਕਾਰ ਕਰੈ ਕੈ।	
ਤੋਫੇ ਮੁਲਕ ਇੱਜ਼ਤ ਬਡ ਦੈ ਕੈ ॥੫੮॥	
ਲਸ਼ਕਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੰਗ ਕੀਨੋ।	
ਮੁਲਕ ਅਸਾਮ ਓਰ ਪਠ ਦੀਨੋ।	
ਔਰੰਗ ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਵਿਚਰ ਹੈ।	
ਕੇਹਰ ਛੋਰਯੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਪਰ ਹੈ ॥੫੯॥	
ਇਕ ਤੋ ਦੁਹੂੰ ਵੀਚ ਤੈ ਮਰ ਹੈ।	
ਮੋਦਕ[1] ਦੁਹੂੰ ਹਾਥ ਮਮ ਵਰ[2] ਹੈ।	[1]ਲੱਡੂ। [2]ਚੰਗੇ।

ਜੀਤੈ ਮੁਲਕ ਹਾਥ ਮਮ ਐਹੈ।
ਭਾਗੈ ਰਾਜ ਛੀਨ ਇਸ ਲੈ ਹੈਂ ॥ ੬੦ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਦਿੱਲੀ ਤੈ ਚਢਿ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ,
ਲਸ਼ਕਰ ਆਗੇ ਤੋਰਿ।
ਗਯੋ ਜੋਧ ਪੁਰ ਧਾਮ ਨਿਜ,
ਮਿਲਨੇ ਹੇਤ ਬਹੋਰ ॥ ੬੧ ॥
ਚੌਪਈ:
ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੁਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਜੇਤੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਜਾਵਨ ਚਹੈਂ ਨ ਤੇਤੇ।
ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਮਾਤਾ ਬਹੁ ਰੋਈ।
ਰਾਣੀ ਸਬਿ ਸ਼ੋਕਾਤ੍ਰ[1] ਹੋਈ ॥ ੬੨ ॥ [1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਦੁਖੀ।
ਕਹੈਂ ਸਭੈ ਤੁਮ ਭਲਾ ਨ ਕੀਨਾ।
ਬਿਨ ਸਮਝੇ ਬੀੜਾ ਚੁਕ ਲੀਨਾ।
ਤੁਮਰੇ ਦਾਦੇ ਮੁਲਕ ਖਰਾਬੂ।
ਕੀਨੇ ਸਰ[1] ਬਹੁ ਜਾਇ ਸ਼ਿਤਾਬੂ[2] ॥ ੬੩ ॥ [1]ਫਤਹ। [2]ਛੇਤੀ।
ਜਾਦੂਗਰ ਇਹੁ ਦੇਸ ਬਿਸੇਸੂ।
ਦੁਸ਼ਟ ਮਹਾਂ ਨਰ ਨਾਰਿ ਅਸੇਸੂ[1]। [1]ਸਾਰੇ।
ਕਰਿ ਜਾਦੂ ਜਿਮ ਉਸ ਕੋ ਮਾਰਾ।
ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਪਰ ਭੀ ਹ੍ਵੈ ਵਾਰਾ ॥ ੬੪ ॥
ਅਬਿ ਭੀ ਕਰੋ ਬਹਾਨਾ ਕੋਊ।
ਨੌਰੰਗ ਪਾਪੀ ਮਾਨੈ ਜੋਊ।
ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮੈਂ ਰਹੋ।
ਸੁਖ ਸੋਂ ਜੀਵੋ ਬਹੁਤ ਨ ਚਹੋ[1] ॥ ੬੫ ॥ [1]ਬਹੁਤੀ (ਵਡਿਆਈ) ਨ ਚਾਹੋ। (ਅ) ਬਹੁਤ ਨ ਚਹੋ- ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।
ਜੇ ਤੁਮ ਸਿਰਰ[1] ਨਹੀਂ ਨਿਜ ਤਜਿਹੋ। [1]ਹੱਠ।
ਮੁਲਕ ਅਸਾਮ ਕਾਮਰੂ ਭਜਿਹੋ[1]। [1]ਜਾਉਗੇ।
ਤੌ ਲੈ ਜੈਹੋ ਮਦਦਗਾਰੀ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਵਲੀ ਕੋਊ ਭਾਰੀ ॥ ੬੬ ॥
ਭੂਪ ਦਲੇਰੀ ਧੀਰਜ ਸਬਿ ਕੋ।
ਦੈ ਕਰਿ, ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਉਤ ਜਬਿ ਕੋ।
ਜੈ ਪੁਰ ਪਤਿ ਆਦਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਜੇਤੇ।
ਮਿਲਨੇ ਅਏ ਤਾਂਹਿ ਤਬਿ ਤੇਤੇ ॥ ੬੭ ॥
ਸਬਿ ਹੀ ਥੇ ਬ੍ਰਿੱਧ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੇਈ[1]। [1]ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ (ਪੁਰਾਣੇ) ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਨ।
ਬੂਝੈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਇਮ ਤੇਈ[1]। [1]ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ।
ਦੇਸ ਕਾਮਰੂ ਪਰ ਜੋ ਗਯੋ।
ਕੈ ਮਰਜੋ ਕੈ ਹਾਰ ਸੁ ਅਯੋ ॥ ੬੮ ॥

ਏਹੁ ਸਬੱਬ ਸਾਚ ਸਬਿਰਰੋ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਸਾ ਹਰੋ[1]। — [1]ਦੂਰ ਕਰੋ।
ਤਬਿ ਸਬਿ ਭੇਤ ਦਨਾਵਨ[1] ਕਹਾ। — [1]ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ।
ਦੇਸ ਉਸੀ ਮੈਂ ਜਾਦੂ ਮਹਾਂ ॥੬੯॥
ਮੋਹਨ[1] ਤਾਪਨ[2] ਹਤਨ[3] ਉਚਾਟਨ[11]। — [1]ਮੋਹਤ ਕਰ ਲੈਣਾ। [2]ਤਪਾਉਣਾ। [3]ਮਾਰ ਦੇਣਾ। [11]ਮਨ ਦਾ ਉਚਾਟ (ਉਖੜਿਆਂ) ਰਹਿਣਾ।
ਨਾਰੀ ਨਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਥਾਟਨ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਬਨਾਵਟਾਂ ਭਾਵ ਟੂਣੇ ਟਾਮਣ।
ਅਰ ਜੋ ਤਹਾਂ ਕੁਮੱਖਜਾ ਦੇਵੀ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਯੋਨੀ ਪੀਠ ਕਾਮਾਖਜ਼ਾ, ਕਾਮ ਰੂਪ (ਅਸਾਮ) ਵਿੱਚ ਗੋਹਾਟੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਨੀਲਾਚਲ (ਪਰਬਤ) ਉੱਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਤੀ ਦੀ ਯੋਨੀ (ਭਗ) ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਵਹਾਂ ਕੇ ਰਾਖੀ ਸੇਵੀ[1] ॥੭੦॥ — [1]ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ (ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ) ਰੱਖੀ ਹੈ।
ਜੋਗਨਿ ਭੈਰਵ ਭੂਤ ਖਵੀਸੈਂ[1]। — [1]ਜਿੱਨਾਂ ਨੂੰ (ਦੇਉਆਂ ਨੂੰ)।
ਪ੍ਰੇਰਤ ਦੇਵੀ ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸੈਂ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸੋ ਡਰਾਇ ਕਰਿ ਸੈਨ ਭਗੈ ਹੈ।
ਯਾਂ ਤੇ ਸੋ ਨਹਿਂ ਜੀਤੇ ਜੈਹੈਂ ॥੭੧॥
ਕਾਜੀ ਹਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਪੀਰੂ।
ਜੰਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰੀ ਤੰਤ੍ਰੀ ਧੀਰੂ।
ਸਿੱਧ ਫਕੀਰ ਨਾਥ ਹੈਂ ਜੇਤੇ।
ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਹਾਰੇ ਸਬਿ ਤੇਤੇ ॥੭੨॥
ਇਹ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪ ਮਨ ਮੈਂ ਗੁਨਿ ਕੈ[1]। — [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਧੁਨ ਕੈ ਸਿਰ ਸੰਸੇ ਬਹੁ ਪੁਨ ਕੈ[1]। — [1]ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸੰਸਾ ਕਰਕੇ।
ਬੂਝਯੋ ਬਨਤ ਉਪਾਵ ਭਿ ਕੋ ਹੈ।
ਜਾ ਤੇ ਜੀਤ ਹਮਾਰੀ ਹੋਹੈ ॥੭੩॥
ਤਬਿ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨੈਂ[1]। — [1]ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ।
ਕਹਯੋ ਸੁਨੋ ਭੂਪਤਿ ਧਰਿ ਧਯਾਨੈ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਜੋ ਹੈ।
ਅਬਿ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਸੋ ਹੈ ॥੭੪॥
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਹਮੈਂ ਨਿਹਾਰੇ।
ਜਿਨ ਕੇ ਪਰਚੇ[1] ਬਿਦਤ ਅਪਾਰੇ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋ ਉਨਿ ਬਸ ਕੀਨੋ।
ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਈ ਬਹੁਧਾ ਪੀਨੋ[1] ॥੭੫॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਰਾਮਾਤ।
ਬਾਵਨ ਰਾਜੇ[1] ਉਨੈ ਛੁਡਾਏ। — [1](ਉਮਰ ਕੈਦੀ) ਬਵੰਜਾਰਾਜੇ।
ਕਿਲੇ ਗ੍ਵਾਲੀਏਰ ਮੈਂ ਜਾਏ।
ਨੌਰੰਗ ਗੁਰੁ ਹਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੁਲਾਯੋ।
ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਤੈ ਮੈਂਹੂੰ ਲਜਾਯੋ ॥੭੬॥
ਜਬੈ ਗਾਮ ਪੰਜੋਖਰੇ[1] ਆਏ। — [1]ਪੰਜੋਖਰੇ ਪਿੰਡ।

ਕਰਯੋ ਬਿਬਾਦ ਦੂਜਨ ਬਹੁ ਭਾਏ[1]।	[1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।
ਜਢ ਕਹਾਰ[1] ਸਿਰ ਛਰੀ ਧਰੈ ਕੈ।	[1]ਮੂਰਖ ਮਹਿਰੇ ਦੇ।
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਸੁਨਵਾਏ ਤੈ ਕੈ[2] ॥੭੭॥	[1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। [2]ਤਿਸ ਕੋਲੋਂ।
ਮਹਾਂ ਮਰੀ[1] ਦਿੱਲੀ ਜਬਿ ਪਰੀ।	[1]ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ।
ਹਮਰੇ ਦੇਖਤ ਸੋ ਪਰਹਰੀ[1]।	[1]ਦੂਰ ਕੀਤੀ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਿਹਾਰੇ।	
ਦੂਰ ਭਏ ਤਿਨ ਕੇ ਦੁਖ ਸਾਰੇ ॥੭੮॥	
ਹਮਰੇ ਭੂਪਤਿ ਕੇ ਰਣਵਾਸੈਂ[1]।	[1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਪਰਖੀ ਅਜ਼ਮਤ ਸਬਿ ਨੇ ਤਾਸੈਂ[1]।	[1]ਤਿਨਾਂ ਪਾਸੋਂ।
ਉਨ ਹੀ ਕੇ ਬਰ ਤੈ ਸੁਤ ਹੋਯੋ।	
ਜੈ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਘਰ ਹਮ ਜੋਯੋ[1] ॥੭੯॥	[1]ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਨੌਰੰਗ[1] ਦਿਖਾਯੋ।	[1](ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ) ਨਵਾਂਰੰਗ।
ਤਨ ਛੋਰਯੋ ਯੁਤ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਾਯੋ[1]।	[1]ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ।
ਅਬਿ ਉਸ ਗਾਦੀ ਪਰ ਗੁਰੁ ਨਾਦਰ[1]।	[1]ਅਸਚਰਜ, ਅਣੋਖਾ।
ਅਹੇ ਬਲੀ ਬਡ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ॥੮੦॥	
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਧੀਰ ਕਰਮਾਤੀ।	
ਉਨਿ ਸਮ ਔਰ ਨ ਕੋ ਬਖਯਾਤੀ।	
ਸੋ ਅਬਿ ਪੂਰਬ ਦਿਸਾ ਪਧਾਰੇ।	
ਭਰਤਿ[1] ਮਨੋਰਥ ਦਾਸਨ ਸਾਰੇ ॥੮੧॥	[1]ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਉਨਿ ਕੋ ਮਿਲੋ ਜਹਾਂ ਵਹਿ ਹੋਈ।	
ਸੰਗ ਲੇਹੁ ਬਹੁ ਕਰਿ ਅਰਜ਼ੋਈ।	
ਜੇ ਵਹਿ ਮਦਦ ਤੁਮਰੀ ਕੈ ਹੈਂ[1]।	[1]ਕਰਨਗੇ।
ਨਿਸਚੇ ਧਰੋ ਫਤੇ ਤੁਮ ਪੈ ਹੈਂ ॥੮੨॥	
ਜਿਤਕ ਸੁਰਾਸੁਰ[1] ਤ੍ਰੈ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ[2]।	[1]ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ। [2]ਤਿੰਨਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ।
ਆਨ[1] ਮਾਨ ਹੈਂ ਸਬਿ ਤਿਨਿ ਚਾਹੀ[2]।	[1]ਆਗਿਆ। (ਅ) ਅਧੀਨਗੀ, ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ। [2]ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ।
ਰਾਮਰਾਇ ਜੋ ਦਿਲੀ ਮੈਂ ਹੈ।	
ਅਜ਼ਮਤ ਅਨਿਕ ਦਿਖਾਇ ਰਿਝੈ ਹੈ ॥੮੩॥	
ਉਸੀ ਸਿੰਧੁ ਅਜ਼ਮਤ ਤੈ ਕਤਰਾ।	
ਸੋ ਲੋ ਭਯੋ ਸਿੱਧ ਬਡ ਚਤੁਰਾ।	
ਇਹੁ ਗਾਥਾ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।	
ਚਲਯੋ ਦਿਸਾ ਪੂਰਬ ਹਿਤ ਜੈ ਕੈ[1] ॥੮੪॥	[1]ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ। (ਅ) ਜਿੱਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਨਿਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਠਾਏ[1]।	[1]ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਭੇਜੇ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਖੋਜਹੁ ਜਾਏ।	
ਪਟਨੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰੈਂ ਵਹਿ ਆਈ।	
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਬਹੁ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ॥੮੫॥	
ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਉਨਿ ਸਾਰ[1] ਪੁਚਾਈ।	[1]ਖ਼ਬਰ।

ਸਹਿ ਲਸ਼ਕਰ ਸੋ ਅਯੋ ਤਹਾਂਈ।
ਤਟ ਗੰਗਾ ਲਸ਼ਕਰ ਉਤਰਾਯੋ।
ਆਪ ਨਗਨ ਪਗ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਯੋ ॥੮੬॥
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਗਹੇ।
[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਹ੍ਵੈ ਅਤਿ ਦੀਨ ਨੈਨ ਜਲ ਬਹੇ।
ਗਦ ਗਦ ਗਰਾ[1] ਗਿਰਾ[2] ਨਹਿ ਆਵੈ।
[1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ। [2]ਬਾਣੀ, ਬੋਲ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰੁ ਪਗ ਸਿਰ ਲਾਵੈ ॥੮੭॥
ਗਜਾਰਾਂ ਸੌ ਸ਼ਰਫੀ[1] ਬਹੁ ਮੇਵਾ।
[1]ਮੁਹਰਾਂ।
ਧਰੀ ਭੇਟ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਏਵਾ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪੁਨ ਐਸ ਉਚਾਰਾ।
ਦਾਸ ਪਰਜੋ ਰਾਵਰ ਦਰਬਾਰਾ ॥੮੮॥
ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਤੈ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰੋ[1]।
[1]ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਉ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਰੋ[1]।
[1]ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਸਹਾਇਕ (ਇਹ) ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਵ ਚੇਤੇ ਕਰੋ।
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ ਨਾਥਾ।
ਹਾਥ ਗਹੋ ਮੁਹਿ ਕਰੋ ਸਨਾਥਾ[1] ॥੮੯॥
[1]ਹੇ ਸੁਆਮੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਲਕ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਲਵੋ।
ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਪਾਪੀ ਤੁਰਕੇਸੈਂ।
ਦਈ ਮੁਹਿੰਮ[1] ਕਾਮਰੂ ਦੇਸੈਂ।
[1]ਲੜਾਈ।
ਤਹਾਂ ਪਿਤਾਮਾ[1] ਮੇਰੋ ਹੱਤਾ[2]।
[1]ਦਾਦਾ। [2]ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਜਾਦੂਗਰ ਸੋ ਦੇਸ ਕੁਪੱਤਾ ॥੯੦॥
ਰਾਵਰ ਰਵਿ[1] ਜਬਿ ਤਹਿਂ ਪ੍ਰਕਾਸੈਂ।
[1]ਆਪ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਤਮ[1] ਜਾਦੂ ਛਲ ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਸੈ।
[1]ਅਨ੍ਹੇਰਾ।
ਆਸ੍ਰਿਤ ਕਰਿ[1] ਨਿਜ ਚਰਨ ਜਹਾਜੈ।
[1]ਆਸਰਾ ਦੇ ਕੇ।
ਤਾਰਹੁ ਰਣ ਸਾਗਰ ਰਖਿ ਲਾਜੈ ॥੯੧॥
ਤੁਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਗਨੀ ਬਲ ਪੈਹੋਂ।
ਭੈ ਜਾਡਾ ਅਰਿ ਗਨ ਬਨ ਦੈਹੋਂ[1]।
[1]ਭੈ ਦਾ ਪਾਲਾ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਰੂਪ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਆਂਗਾ।
ਸਰਨ ਪਰੇ ਕੇ ਭਵੋ[1] ਸਹਾਈ।
[1]ਹੋਵੇ।
ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਤੈ ਲੈਹੁ ਬਚਾਈ ॥੯੨॥
ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੇ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਸੰਗੈ।
ਲੈ ਬਲ ਹਰਿਹੋਂ[1] ਅਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗੈ।
[1]ਮਾਰ ਦਿਆਂਗਾ।
ਬਾਵਨ ਰਾਜੇ ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ।
ਛੁਡਵਾਏ ਕਿਯ ਬਡ ਉਪਕਾਰੇ ॥੯੩॥
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਘਰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ।
ਸੁਨਿ ਜਸ ਸਰਨ ਗਹੀ ਮੈ ਥਾਰੀ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ ਤਬਿ ਹੀ।
ਕਹਜੋ ਸਿਦਕ ਤੈ ਪੱਯਤ ਸਬ ਹੀ ॥੯੪॥
ਗੁਰੁ ਸੰਤਨ ਕੇ ਸਮੁਖ ਜੁਰੈ ਹੈਂ।

ਅਗਮ[1] ਸਬੈ ਤਿਹ ਸੁਗਮ[2] ਬਨੈ ਹੈਂ। — [1]ਔਖੇ (ਕੰਮ)। [2]ਸੁਖਾਲੇ।
ਜਗ ਮਹਿ ਅਸ ਕਾਰਜ ਨਹਿ ਕੋਈ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਤੈ ਨ ਸਰੈ ਹੈ ਜੋਈ[1] ॥੯੫॥ — [1]ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਨ ਹੋਵੇ।
ਮਨ ਨਿਸਚੈ ਧਰਿ ਚਿੰਤ ਨਿਵਾਰੋ।
ਦੇਸ ਕਾਮਰੂ[1] ਬਿਜੈ ਨਿਹਾਰੋ[2]। — [1]ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਭੂਟਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। [2]ਜਿੱਤਿਆ ਹੀ ਦੇਖੋ।
ਅਬੈ ਤਿਹਾਵਲ[1] ਬਹੁ ਬਨਵੈ ਕੈ। — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਬਰਤਵਾਵੋ ਸਬ ਕੋ ਸਮ ਜੈ ਕੈ[1] ॥੯੬॥ — [1]ਜਾ ਕੇ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਵਰਤਾਉ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਾ।
ਭਵੈ ਜੀਤ ਮੈਂ ਨਿਸਚਾ ਲਹਾ।
ਰਾਵਰ ਬਰ ਅਮੋਘ ਸਰਰਘੁਬਰ[1]। — [1]ਆਪ ਦਾ ਵਰਰਾਮਚੰਦਰ ਦੇ ਅਚੁੱਕ ਤੀਰਾਂ (ਵਰਗਾ ਹੈ)।
ਟਰੈਂ ਸੂਰ ਸਸਿ[1] ਟਰੈ ਨ ਇਹੁ ਭਰ[2] ॥੯੭॥ — [1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ। [2]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ) ਇਹ (ਬਚਨ) ਨਹੀਂ ਟਲੇਗਾ।
ਸੁਰਤਰੁ ਸਾਖ ਅਮੈ ਅਧਿਕਾਈ[1]। — [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਬਚਨ)।
ਕਹੋ ਏਕ ਬਿਰ ਚਲੈਂ ਸੰਗਾਈ।
ਗੁਰਿ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਭਰਿ ਚਖੁ ਲਾਜਾ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਜਾ ਭਰ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਹੈਂ ਤੁਵ ਕਾਜਾ ॥੯੮॥
ਹਮ ਤੋ ਹੈਂ ਪਹਲੇ ਹੀ ਤਜਾਰੇ।
ਜਾਵਨ ਹਿਤ ਉਸ ਦੇਸ ਮੜਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੇ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਜੋ ਤਹਾਂ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਹਮੈਂ ਉਡੀਕਤਿ ਮਹਾਂ ॥੯੯॥
ਸੁਨਿ ਭੂਪਤਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗਯੋ।
ਮਨੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਸੁ ਅਯੋ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਉਸ ਦੇ ਮੁਰਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹੀ ਆ ਗਏ।
ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਬਹੁਤੈ ਕਰਵਾਯੋ।
ਸੰਗਤ ਸੈਨ[1] ਸਬਿਨਿ ਬਰਤਵਾਯੋ ॥੧੦੦॥ — [1]ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਦ ਪਾਹੁਲ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਲੈ ਕੈ। — [1]ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ।
ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਜੋਗ ਸ੍ਰੇਯ ਕੈ[1]। — [1]ਸਫਲਾ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਤੋਪਨ ਸ਼ਲਕ[1] ਕਰਾਈ। — [1]ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ।
ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਢੀ ਮਹਾਈ ॥੧੦੧॥

ਦੋਹਰਾ:
*ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ ਗੁਰੁ, — *ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਤੇ ਮੈਕਾਲਫ਼ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਜੈਂਹ ਕਾਮਰੂ ਦੇਸ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਤੈ ਅਏ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸਿੱਖ ਬਿਸੇਸ ॥੧੦੨॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਬਿ ਭੇਟ ਦੈ,
ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਕਰਹੀਂ।
ਸ਼ੀਘਰ ਗੁਰੁ ਫਿਰ ਆਈਓ,
ਹਮ ਪਿਖਿ ਭਵ[1] ਤਰਹੀਂ। [1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਗੁਰੂ ਜਥੋਚਿਤ[1] ਧੀਰ ਦੈ, [1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਯੋਗ ਸੀ।
ਸਬਿ ਕੋ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰੈਂ।
ਕਹੈਂ ਆਇ ਹੈਂ ਹਮ ਪੁਨਾ,
ਕਰਿ ਸੈਲ ਬਧੇਰੈਂ ॥ ੧੦੩ ॥
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਗਏ,
ਜਨ ਸਿੱਖ ਬਨਾਏ।
ਨਹਿਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਗ ਸਕੇ[1] ਸੋ, [1]ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।
ਚਹਿਂ ਗੁਰੁ ਦਰਸਾਏ।
ਬ੍ਰਿਧਾ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਨੀ ਘਨੇ,
ਗੁਰੁ ਭਗਤ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਤੀਖਨ[1] ਅਤੀ ਸੋ, [1]ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ।
ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਸਨੇਮੀ ॥ ੧੦੪ ॥
ਸੰਚਿ ਬਿਬਿਧ ਵਥ[1] ਰਖੀ ਹੈਂ, [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ।
ਹਿਤ ਭੇਟਾ ਦੈਨੇ।
ਕਰਤਿ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਕਬਿ ਨਿਰਖੈਂ ਨੈਨੇ[1]। [1]ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਾਂਗੇ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ ਨੈ ਪੁਨਾ,
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਭਾਖਾ।
ਹਮ ਸਮ ਸਬਿ ਕੀ ਚਹਿਤ ਹੈਂ,
ਭਰਨੀ ਅਭਿਲਾਖਾ[1] ॥ ੧੦੫ ॥ [1]ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ।
ਪੈ ਇਕ ਹਮ ਸਬਿ ਪਰ ਕਰੋ,
ਉਪਕਾਰ ਬਡੇਰਾ।
ਮਾਤਾ ਯੁਤ ਈਹਾਂ ਰਹੇ,
ਰਾਵਰ ਸਬਿ ਡੇਰਾ।
ਏਸ ਆਸ ਵਸ ਹਮ ਜੀਐਂ,
ਅਰ ਸੇਵ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਸਮਝਿ ਭਵਿੱਖਤ[1] ਸਤਿਗੁਰੂ, [1]ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ।
ਭਾਖਯੋ ਇਮਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ॥ ੧੦੬ ॥
ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਮੁਦ ਸਬਿ ਭਏ,
ਪੁਨ ਮਾਤਾ ਆਈ।
ਕਹਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਬਿ ਲੌ ਕਬੀ,

ਨਹਿਂ ਮੈਂ ਬਿਲਗਾਈ[1]।
[1]ਮੈਂ ਵਿਛੜੀ ਨਹੀਂ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਤੁਹਿ ਜੀਵਹੌਂ,
ਸੁਖ ਲੈਹੋਂ ਭੂਰੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਅਬਿ ਈਹਾਂ ਮੁਹਿ ਛੋਡਿ ਕੈ,
ਜਾਨੋ ਚਹਿਂ ਦੂਰੀ ॥੧੦੭॥
ਦਿਨ ਹਮਰੇ ਕਿਮ ਕਟੇਂਗੇ,
ਤੁਮ ਕਬਿ ਲੌਂ ਐਹੈਂ[1]।
[1]ਆਉਗੇ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਜੀ,
ਹਮ ਚਿਰ ਨ ਲਗੈਹੈਂ।
ਅਰੁ ਸੁਖ ਸੋਂ ਦਿਨ ਕਟੇਂਗੇ,
ਤੁਮਰੇ ਸਬਿ ਮਾਨੋ।
ਸਿੱਖ ਉਡੀਕਤਿ ਬਹੁ ਮੁਝੈ,
ਤਹਿਂ ਪਰ ਹੈ ਜਾਨੋ ॥੧੦੮॥
ਪੁਨਾ ਨਿਸਾ ਮੈਂ ਜਬਿ ਗੁਰੂ,
ਪੌਢੇ ਪ੍ਰਯੰਕੈ[1]।
[1]ਪਲੰਗ ਉਪਰ ਬਿਰਾਜੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕਰਤਿ ਭੀ,
ਪਗ ਸੇਵ ਨਿਸੰਕੈ।
ਲਰਜ਼ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ[1] ਅਰਜ਼ ਯੌਂ,
[1]ਕੰਬ ਕੇ ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ।
ਤਬਿ ਉਨੈਂ ਬਖਾਨੀ।
ਕੀਨੋ ਆਪ ਸੰਕਲਪ ਜੋ,
ਦਾਸਨਿ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ॥੧੦੯॥
ਰਾਵਰ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਖੇ,
ਜੋ ਸੁਖ ਹੈ ਮੋਹੀ।
ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੀ ਬਿਭੌ ਤੈਂ[1]
[1]ਬਿਭੂਤੀ (ਸਮੱਗ੍ਰੀ) ਨਾਲ।
ਸੋ ਨਹਿ, ਤੁਵ ਦੋਹੀ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰ ਹੈ।
ਤੀਰਥਨ ਕੋ ਤੀਰਥ[1] ਕਰੈਂ,
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਪਗ ਪੰਕਜ ਥਾਰੇ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲ।
ਧੇਨ ਕਾਮ[1] ਮਨਿ[2] ਸੁਰਤਰੂ[3],
[1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਮਧੇਨ ਨਾਮ ਦੀ ਗਊ। [2]ਚਿਤਵਣੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਿੰਤਾ ਮਣੀ। [3]ਕਲਪਣਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ, (ਅ) ਕਲਪ ਨਾਮ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ।
ਹਮ ਇਨਿ ਪਰ ਵਾਰੇ ॥੧੧੦॥
ਚਰਨ ਧਰਨ[1] ਚਹਿਹੋ ਜਹਾਂ,
[1]ਰੱਖਣਾ।
ਵਹਿ ਧਰਨਿ[1] ਸੁਭਾਗੀ।
[1]ਧਰਤੀ।
ਮਮ ਕਿਮ ਜੀਵਨ ਹੋਇਗੋ,
ਤੁਮ ਚਲੇ ਤਿਆਗੀ।
ਰਾਂਕਾ ਪਤਿ[1] ਕੇ ਬਿਨ ਪਿਖੇ,
[1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ।
ਜਜੋਂ ਕੁਮਦਿ[1] ਚਕੋਰੀ।
[1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਬੂਟਾ, ਕਮੀ।

ਕੋਕ[1] ਕੌਲ ਬਿਨਰਵਿ[2] ਪਿਖੇ, [1]ਚਕਵਾ। [2]ਸੂਰਜ।
ਸੋ ਗਤਿ ਰਹਿ ਮੋਰੀ ॥ ੧੧੧ ॥
ਧੀਰ ਦਿਲਾਸਾ ਬਹੁ ਦਯੋ,
ਗੁਰੁ ਇਮ ਸੁਨ ਕਰਿ ਕੈ।
ਤੌ ਭੀ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਜਾਤ ਤੈ[1], [1]ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ।
ਜਲ ਜਾਤਿ ਨਿਹਰ ਕੈ[1]। [1]ਪਾਣੀ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਸਭਾਗੀ ਉਨਮਨੀ[1] [1]ਉਦਾਸ।
ਤੂੰ ਕਯੋਂ ਮਨ ਮੈਂਹੈਂ[1]। [1]ਮਨ ਵਿੱਚ।
ਮਮ ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਜੁ ਹੈ ਕਹਯੋ,
ਸੋ ਅਬਿ ਸਫਲੈ ਹੈ[1] ॥ ੧੧੨ ॥ [1]ਹੁਣ ਸਫ਼ਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਰਵਿ ਸਮ ਸੁਤ ਤੁਮਰੇ ਭਵੈ[1], [1]ਹੋਵੇਗਾ।
ਤੁਹਿ ਜਗ ਬਿਦਤੈ ਹੈ[1]। [1]ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ।
ਕਰੈ ਉਜਜਾਰੀ[1] ਗੁਰੁ ਕੁਲੈਂ, [1]ਚਮਕਾਵੇਗਾ।
ਦਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਝੁਕੈ ਹੈ[1]। [1](ਆਪਣੇ) ਬੂਹੇ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾਵੇਗਾ।
ਹਮ ਭੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕਾਮਨਾ,
ਪੂਰਨ ਕਰਿ ਐਹੈਂ।
ਰਹੋ ਇਹਾਂ ਸੁਖ ਸੋਂ,
ਭਵੈ ਬਡ ਲਾਭ ਤੁਮੈਂ ਹੈ ॥ ੧੧੩ ॥
ਪਤਿ ਕੇ ਬਰ ਅਤਿ ਮੋਦਦਾ[1] [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੁਖ ਮਾਨਾ।
ਦਿਵਸ ਚਢੈ ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਸੈਂ,
ਮਿਲਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨਾ।
ਜੈਤੇ, ਸਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋ,
ਘਨ ਸਜਾਮ, ਗੁਲਾਬੈਂ।
ਰਾਮ ਦਜਾਲ, ਮੀਹਾਂ, ਸੁਖੂ,
ਫਕੀਰ ਪੰਜਾਬੈਂ ॥ ੧੧੪ ॥
ਡੇਰਾ ਨਿਜ ਸਬਿ ਸੌਂਪ ਕੈ,
ਇਤਜਾਦਿਕ ਤਾਈਂ।
ਅਭਿਨੰਦਨ ਮਹਿਲਾ ਤਈਂ[1], [1]ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਕੇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਮਾਈ[1]। [1]ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧੁ ਭਟ ਸੇਵਕੈਂ,
ਕੁਛ ਸੰਗ ਲਵਾਏ[1]। [1]ਨਾਲ ਲੈ ਲਏ।
ਚਢੇ ਬਾਜ ਪੈ[1] ਸਤਿਗੁਰੂ, [1]ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸੈਨ ਸੰਗਾਏ[1] ॥ ੧੧੫ ॥ [1]ਰਾਜੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ।
ਚਲੇ ਦੀਹ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਬਜੇ, [1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਭੇ ਸਗਨ ਉਦਾਰੈਂ।

ਬਾਤ ਕਰਤ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਤ ਹੈ,
ਮਗਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗਾਰੈਂ।
ਮਗਰ ਸੈਨ ਚਤੁਰੰਗਨੀ[1], — [1]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ (ਹਾਥੀਆਂ, ਰੱਥਾਂ, ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਪੈਦਲ)।
ਚਢਿ ਚਲੀ ਅਪਾਰੀ।
ਹਾਲਚਾਲ[1] ਸਬਿ ਦੇਸ ਮੈਂ, — [1]ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਪਰਗੋ ਬਡ ਭਾਰੀ ॥ ੧੧੬ ॥
ਉਤਰ ਪੰਜ ਸਤ ਕੋਸ ਪੈ,
ਫਜਰੇ[1] ਉਠਿ ਚਾਲੈਂ। — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਤੰਬੂ ਗੁਰੁ ਕਾ ਨ੍ਰਿਪ ਤੈ,
ਬਡ ਲਗੈ ਨਿਰਾਲੈਂ।
ਚਮੂੰ[1] ਚੁਫੇਰੇ ਉਤਰ ਹੈ, — [1]ਫ਼ੌਜ।
ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰੂ।
ਸੰਗਤ ਕਰਿ ਬਹੁ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਚਾਰੂ[1] ॥ ੧੧੭ ॥ — [1]ਚੰਗੇ ਸਿੱਖ।
ਮਰਨੇ ਤੈ ਡਰ ਸਬੀ ਕੋ,
ਵੈਰਾਗ ਉਪਜਾਯੋ।
ਚਾਹਤ ਐਸੇ ਵਕਤ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਹੋਇ ਸਹਾਯੋ।
ਸਨੇ ਸਨੇ[1] ਮੁੰਗੇਰ[2] ਮੈਂ, — [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ। [2]ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਮੁਨਿ ਗਿਰ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ।
ਪਹੁੰਚੇ ਜਬਿ ਜਾਈ।
ਗੰਗਾ ਤਟ ਸਤਿਗੁਰੁ ਥਿਰੇ,
ਸੰਗਤ ਸੁਨਿ ਆਈ ॥ ੧੧੮ ॥
ਜੋ ਜੋ ਜਿਸ ਕਿਸ ਕਾਂਖਯੋ[1] — [1]ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ, ਚਾਹਿਆ।
ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਸੋਂ ਦੀਨਾ।
ਪੂਰ ਕਾਮਾ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ,
ਮਗ ਆਗੇ ਲੀਨਾ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸੈਨਾ ਤੈ ਪੁਨ ਗੁਰੂ,
ਨਜਾਰੇ ਹ੍ਵੈ ਚਾਲੇ।
ਉੱਤ੍ਰੇ ਸਾਹਿਬ ਗੰਜ[1] ਮੈਂ, — [1]ਸ਼ਹਿਰ।
ਧਰਿ ਮੋਦ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੧੯ ॥
ਸੰਗਤ ਨੇ ਪੂਜਨ ਕਰੇ,
ਦਿਨ ਦੋਇ ਰਹਾਏ।
ਭਾਗਲਪੁਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਕੈ,
ਬਹੁ ਦਾਸ ਤਰਾਏ।
ਕਹਿਲ ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਥਿਰਿ ਪੁਨਾ,
ਲੱਛਮੀ ਪੁਰ ਬਾਸੇ।
ਕੰਤ ਨੱਗਰ ਸੇਵਾ ਕਰੀ,

ਲਖਿ ਕੰਤ ਸੁ ਖਾਸੈਂ[1] ॥੧੨੦॥
[1]ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਮਾਲਕ ਜਾਣ ਕੇ।

ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਬਾਹਰ ਥਿਰੇ,
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ।
ਆਠ ਪਹਿਰ ਮਿਲਨੇ ਹਿਤੈ,
ਨਹਿਂ ਭਈ ਤਯਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਚਲ ਪਰੇ,
ਪਾਛੇ ਸਿੱਖ ਆਏ।
ਨਹਿਂ ਦਰਸ਼ਨ ਉਨ ਕੋ ਭਯੋ,
ਬਿਨ ਭਾਗ ਰਹਾਏ ॥੧੨੧॥
ਗੁਰੁ ਮਖਸੂਦਾ ਵਾਦ ਮੈਂ,
ਹ੍ਵੈ ਗੰਗਾ ਪਾਰੈਂ।
ਥਿਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੰਗ ਕੇ,
ਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਅਪਾਰੈਂ।
ਬਨਿਤਿ ਪਟੰਬਰ[1] ਬਹੁ ਵਹਾਂ[2],
[1]ਰੇਸ਼ਮੀ ਕਪੜੇ। [2]ਓਥੇ।

ਸੋ ਭੇਟ ਚਢਾਈ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੁ ਦਏ,
ਆਸੀਸ ਅਲਾਈ ॥੧੨੨॥
ਲੱਲੂ ਨਾਮ ਸੁਨਾਰ ਕੇ,
ਪਿਤ ਕੋ ਸੁਤ ਬਖਸ਼ੇ।
ਪਟਨੇ ਮੈਂ ਜੋ ਆਜ ਲੌਂ,
ਸੇਵਾ ਬਡ ਰਖਸੇ[1]।
[1]ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਰੱਖਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਹਿਂ ਤੈ ਚਲ ਕਰਿ ਮਾਲਦੇ[1],
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ।

ਉੱਤ੍ਰੇ ਸੁਖਦਾਨੀ।
ਇਕ ਹਲਵਾਈ ਸਿੱਖ ਨੈ,
ਬਡ ਸੇਵਾ ਠਾਨੀ ॥੧੨੩॥
ਅੰਬ ਇਹਾਂ ਕੇ ਬਿਦਤ ਹੈਂ,
ਬਹੁ ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੇ।
ਬਾਗ ਆਦਿ ਗੁਰੁ[1] ਕਾ ਤਹਾਂ,
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ।

ਬਡ ਆਹਿ ਉਦਾਰੇ।
ਰੰਗ ਪੁਰੇ ਮੈਂ ਠਹਿਰ ਕੇ,
ਗੁਰੁ ਢਾਕਾ ਹੇਰਾ।
ਮਿਲਯੋ ਬੁਲਾਕੀ ਦਾਸ ਆ,
ਮਾਸੰਦ ਬਡੇਰਾ ॥੧੨੪॥
ਬ੍ਰਿਧਾ ਮਾਈ ਤਾਂਹਿ ਕੀ,
ਥੀ ਭਗਤ ਮਹਾਯੋ[1]।
[1]ਵੱਡੀ ਭਗਤਣੀ ਸੀ।

ਸੂਤ ਕਾਤ ਨਿਜ ਹਾਥ ਤੈ,
ਸੁਚ ਬਸਨ[1] ਰਖਾਯੋ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਅਣ-ਲੱਗ) ਬਸਤ੍ਰ।

ਪਲੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਕਾ
ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਰਖਾਯੋ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਫੁਲ ਗੰਧਿ ਸੋਂ[1],
[1]ਸੁਗੰਧੀ ਨਾਲ।
ਪੂਜੈ ਧਰਿ ਭਾਯੋ[1] ॥੧੨੫॥
[1]ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰ ਕੇ।
ਅੰਤ੍ਰਯਾਮੀ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਨਿਤ ਧਯਾਨ ਸੁ ਧਰ ਹੈ।
ਕਹੈ ਕਬੀ ਤੋ ਆਇ ਕੈ,
ਬੈਠੈਂ ਇਸ ਪਰ ਹੈਂ।
ਪਹਰੈਂ ਮੇਰੇ ਹਾਥ ਕਾ,
ਇਹੁ ਬਸਨ ਸੁਹਾਵੋ।
ਜਨਮ ਸਫਲ ਤਬਿ ਹੋਇਗਾ,
ਜਬਿ ਦਰਸਨ ਪਾਵੋਂ ॥੧੨੬॥
ਆਸ ਤੋਸ[1] ਦਾਸਨ ਗੁਰੂ,
[1]ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਘਰ ਤਾਂਹਿ ਪਧਾਰੇ[1]।
[1]ਚਲੇ ਗਏ।
ਪਿਖਿ ਸ਼ੀਘਰ ਗੁਰੁ ਪਗ ਗਹੇ,
ਤਨ ਮਨ ਦਿਯ ਵਾਰੇ।
ਪਲੰਘ ਸਜਾਇ ਜੁ ਰਖਯੋ ਥਾ,
ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠਾਰੇ।
ਪਹਿਰਾਯੋ ਗੁਰੁ ਕੇ ਤਈਂ,
ਸੋ ਬਸਨ ਉਦਾਰੇ ॥੧੨੭॥
ਚਰਨ ਧੋਇ ਛਕਿ ਸੀਸ ਪਾ,
ਘਰ ਮੈਂ ਛਿਟਕਾਯੋ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਰੋਮਾਂਚ ਭਾ[1],
[1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ ਤੇਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਯੋ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸੁਧ ਭੂਲਗੀ,
ਗੁਰੁ ਪਗ ਅਨੁਰਾਗੀ[1]।
[1]ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਣ ਹੋ ਗਈ।
ਇਕ ਟਕ ਸਸੀ ਚਕੋਰ ਜਯੋਂ,
ਪੇਖਤਿ ਬਡ ਭਾਗੀ ॥੧੨੮॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮ੍ਰਿਦੁ[1] ਮਧੁਰ[2] ਰਵ[3],
[1]ਕੋਮਲ। [2]ਮਿੱਠੀ। [3]ਬਾਣੀ।
ਗੁਰੁ ਐਸ ਸੁਨਾਯੋ।
ਖਿਚਯੋ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ,
ਮੈਂ ਇਸ ਥਲ ਆਯੋ।
ਤੁਮਰਾ ਭਾਉ ਬਿਲੋਕਬੇ
ਕੋ, ਮਨ ਲਲਚਾਯੋ।
ਭਾਵਤ ਬਰ[1] ਅਬਿ ਮਾਂਗ ਲੈ,
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਵਰ।
ਹਮ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗਾਯੋ[1] ॥੧੨੯॥
[1]ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਬ੍ਰਿਧਾ ਅਤਿ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ,
ਬੋਲੀ ਕਰ ਜੋਰੀ।
ਨਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੁਮਰਾ ਭਵੈ,
ਨਹਿਂ ਚਾਹੋਂ ਹੋਰੀ।
ਅਦਭੁਤ ਬਾਨੀ[1] ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ, [1]ਅਸਚਰਜ ਬਚਨ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।
ਦੁਰਲਭ ਬਰ ਜਾਚਨ ਕਰਜੋ[1], [1]ਔਖ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।
ਬੋਲੇ ਕਿਰਪਾਲਾ ॥ ੧੩੦ ॥
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਔ ਧਜਾਨ ਜੌ,
ਧਰਿ ਹੈਂ ਤੂੰ ਏਵੀ।
ਆਇ ਦਰਸ ਹਮ ਦੈਂਹਗੇ,
ਤਬਿ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਵੀ।
ਬਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਮ ਸਦਾ,
ਹੈ ਬ੍ਰਿਦ[1] ਹਮਾਰਾ। [1]ਧਰਮ, ਸੁਭਾਵ।
ਕਰਿ ਨਿਹਾਲ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੂ,
ਭਵ ਸਿੰਧ ਉਧਾਰਾ ॥ ੧੩੧ ॥
ਧੰਨ ਸਿਖੀ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਧੰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਉਦਾਰੈ।
ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬਲਿਹਾਰਨੈ,
ਹ੍ਵੈ ਬਾਰੰ ਬਾਰੈ ॥ ੧੩੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਬਿਧਾਨ[1] ਕਰਿ, [1]ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਪੌਢੇ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਯੰਕ।
ਪਿਖਿ ਅਵਕਾਸ[1] ਅਰਾਮ ਕਿਯ, [1]ਵਿਹਲ।
ਅਬਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨਿਸੰਕ ॥ ੧੩੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਢਾਕੇ ਜਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੈਂਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩੫ ॥

੩੯. {ਕਾਮਰੂਪ ਤੇ ਆਸਾਮ ਦੇਸ ਦਾ ਉਧਾਰ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਿਨਿ ਕੇ ਸੁਨਿ ਬੈਨ ਭਵੈ ਉਰਿ ਚੈਨ,
ਰਹੈ ਕੁਛ ਭੈ ਨ ਜਮੈਂ ਜਨ ਕੋ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ (ਦਾਸਾਂ ਦੇ) ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਜਨ ਕੋ ਨਰ ਹੈ ਨਿਜ ਗਯਾਨ ਲਹੈ,
ਤਿਨ ਤਾਪ ਦਹੈਂ ਤਿਨ ਹੂੰ ਤਨ ਕੋ[1]।

[1](ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ) (ਜਨ) ਸੰਸਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ (ਇਉਂ) ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ, ਕਾਰਨ) ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਨ ਕੋ ਸਮ ਤੁੱਛ ਤਿਲੋਕ ਬਿਲੋਕ,
ਬਿਸੋਕ ਭਵੈ ਦਹਿ ਸੋਕਨ ਕੋ[1]।

[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਤਨਕੋ) ਕੱਖ ਵਾਂਗ ਤੁੱਛ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਮੇਰੁ ਕਰੈਂ ਹਰਿ ਗਯਾਨ,
ਧਿਆਨ ਧਰੈ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੋ[1] ॥੧॥

[1]ਐਸੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ (ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਦਾ ਜੋ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਣਕੇ ਤੋਂ ਸੁਮੇਰ (ਪਰਬਤ) ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪੂਰਬ ਤੈ ਜਿਮ ਨੌਮ ਗੁਰੁ,
ਫਿਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਇਂ*।

*ਇਸ ੩੯ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਢਾਕੇ ਤੋਂ ਕਾਮਰੂਪ ਤੇ ਆਸਾਮ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣਗੇ, ਵਾਪਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਗਲੇ ਭਾਵ ੩੭ਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਇਕੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਉਣ ਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋਣ।

ਸੋ ਗਾਥਾ ਇਸ ਧਜਾਯ ਤੈ
ਸੰਤ ਸੁਨੋ ਮਨ ਲਾਇ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਸਤਿਗੁਰੂ ਢਾਕੇ ਸ਼ਹਰ ਥਿਰਾਏ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਸਬੈ ਚਲਿ ਆਏ।
ਗਾਵਤਿ ਸ਼ਬਦ ਬਜਾਵਤਿ ਬਾਜੇ।
ਮੰਗਲ ਮਯ[1] ਸਮਾਨ ਸਬਿ ਸਾਜੇ ॥੩॥

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ।

ਤੋਰਨ[1] ਬੰਦਨ ਵਾਰ[2] ਪਤਾਕਾ[3]।

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦਰਵਾਜ਼ਾ। [2]ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਸ਼ੋਭਾ ਲਈ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਟਕਾਈ ਜਾਵੇ। [3]ਝੰਡੀਆਂ।

ਨਗਰ ਸਜਾਯੋ ਸਬਿ ਨਿਜ ਬਾਂਕਾ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ।

ਪਾਵਨ[1] ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਰੈ ਕੈ[2]।

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ। [2]ਭਰ ਕੇ।

ਅਰਪੈਂ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ[1] ਅਨੈ ਕੈ[2] ॥੪॥

[1]ਭੇਟਾਵਾਂ। [2]ਲਿਆ ਕੇ।

ਬੰਦੈਂ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਬਿਨੈ[2] ਬਖਾਨੈਂ।

[1]ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਬੇਨਤੀਆਂ।

ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰਸੈਂ ਪ੍ਰਮਾਨੈਂ[1]।

[1](ਪ੍ਰਮਾਨੈ) ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦੇ ਹਨ।

ਕੁੰਕਮ[1] ਅੱਛਤ[2] ਚੰਦਨ ਚਰਚੈਂ[3]।

[1]ਕੇਸਰ। [2]ਚੌਲ। [3]ਛਿੜਕਦੇ ਹਨ।

ਅਤਰ ਅਲੋਕ[1] ਅਨਕਧਾ ਅਰਚੈਂ[2] ॥੫॥
[1]ਅਲੌਕਕ, ਅਣੋਖਾ। [2]ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪੁੰਗੀ[1] ਪਾਨ ਸ੍ਰੀ ਫਲ[2] ਆਦੂ।
[1]ਸੁਪਾਰੀ। [2]ਨਲੇਰ।
ਮੇਵੇ ਮਿਠਿਆਈ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦੂ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਫੁਲ ਮਾਲ ਭਾਰਤੀ[1]।
[1]ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾਲ। (ਅ) ਭਾਰਤੀ ਵੰਸ ਦੇ ਲੋਕ।
ਆਰਤ ਹਰ ਕੀ[1] ਕਰੈਂ ਆਰਤੀ ॥੬॥
[1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੀ।
ਪਢੈਂ ਸ਼ਬਦ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਹੈਂ।
ਨੈਨਨਿ ਤੈ ਜਲ ਚਲਿ ਪ੍ਰਵਾਹੈਂ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ[1] ਮਗਨ ਮਨ ਹੋਹੈਂ।
[1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ।
ਪੁਲਕਾਵਲਿ[1] ਚਖ[2] ਇਕ ਟਕ ਜੋਹੈਂ[3] ॥੭॥
[1]ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। [2]ਨੇਤ੍ਰ। [3]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਕੇਤਕ ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਉਰਿ ਧਰਿ ਕੈ।
ਪਰੇ ਮਸਤ ਹ੍ਵੈ ਤਨ ਸੁਧ ਹਰ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਪੁ[1] ਮਾਨੈ।
[1]ਸਰੂਪ।
ਅਹੋ ਭਾਗ[1] ਆਪਨ ਪਹਿਚਾਨੈ ॥੮॥
[1]ਅਸਚਰਜ ਭਾਗ।
ਗੁਰੁ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਭਏ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ[1] ਕਰੇ ਨਿਹਾਲੈਂ।
[1]ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਬਖਸ਼ੇ ਭਾਰੀ।
ਜਥਾ ਕਾਮਨਾ ਜਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰੀ ॥੯॥
ਬਡ ਮਸੰਦ ਥਾ ਦਾਸ ਬੁਲਾਕੀ।
ਨੱਥੇ ਸ਼ਾਹ ਸੰਤ ਸੁਚ ਬਾਂਕੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ।
ਇਨੈਂ ਅਕੋਰ ਬਟੋਰ[1] ਸਬਿਨਿ ਤੈ।
[1]ਭੇਟਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਅਰਪੀ ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰੂ ਅਵਨਿ ਤੈ[1] ॥੧੦॥
[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ। (ਅ) ਲਿਆ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ।
ਪੇਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਮਰਾ ਅਧਕਏ।
ਧਰਮਸ਼ਾਲ ਰਚਿ ਸੰਤ ਟਿਕਾਵੋ।
ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ ਤਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵੋ ॥੧੧॥
ਜੋੜ ਕਰੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬ੍ਰਤਾਵੋ।
ਬਾਂਛਿਤ ਫਲ ਸਭਿ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਵੋ।
ਮਾਨਿ ਉਨੈ ਧਰਮਸਾਲ ਬਨਾਈ।
ਮਥਰਾ ਪੁਰ ਮੈਂ ਹੈ ਅਬਿ ਤਾਂਈ ॥੧੨॥
ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕੀ ਤਸਵੀਰ।
ਚਤਰ ਚਿਤੇਰੇ ਚਿਤ੍ਰ ਸ਼ਰੀਰ[1]।
[1]ਚਤੁਰ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ (ਚਿਤ੍ਰ) ਬਣਾ ਲਈ।
ਧਰਮਸਾਲ ਕੇ ਵੀਚ ਰਖਾਈ।
ਅਬਿ ਲੌ ਪੂਜਤਿ ਦਰਸਤਿ ਸਾਈ[1] ॥੧੩॥
[1]ਉਸ (ਤਸਵੀਰ) ਦਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਉਨਿ ਤੈ ਗੁਰੂ,
ਅਏ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਪਾਸ।

ਗੰਗਾ ਮਾਟੀ ਨਗਰ ਢਿਗ,
ਉਤ੍ਰੇ ਸਹ ਦਲ ਖਾਸ[1] ॥੧੪॥ — [1]ਆਪ ਦਲ ਦੇ ਸਹਿਤ।
ਚੌਪਈ:
ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤ੍ਰ ਦਰਯਾਉ ਕਿਨਾਰੇ।
ਥਲ ਉਤੰਗ ਪੈ[1] ਥਿਰੇ ਮੁਰਾਰੇ। — [1]ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ।
ਮਾਟੀ ਔਰ ਗੁਰੂ ਗਿਰਵਾਈ।
ਊਚਾ ਥਲ ਸੋ ਭਯੋ ਮਹਾਈ ॥੧੫॥
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਭੀ ਥੇ ਤਹਿਂ ਥਿਰੇ।
ਯਾਹੀ ਤੇ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਉਤਰੇ।
ਬਿਪਲ[1] ਬੰਗੁਲਾ ਗੁਰੁ ਬਨਵਾਯੋ। — [1]ਖੁੱਲ੍ਹਾ।
ਖਟ ਰਿਤੁ ਸੁਖਦ ਰੁਚਿਰ ਪੁਖਤਾਯੋ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੱਕਾ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌਂ ਸੈਨ ਬਿਸਾਲੇ।
ਉਤ੍ਰੇ ਨਦਿ ਤਟ ਭਟ ਥਟਿ ਆਲੇ[1]। — [1]ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੂਰਮੇ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉੱਤ੍ਰੇ।
ਸ਼ਲਕ[1] ਕਰਾਈ ਨ੍ਰਿਪ ਮਹਾਂਈ। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ।
ਦੇਸ ਵੀਚ ਦਿਯ ਹਰਜਲ[1] ਪਾਈ ॥੧੭॥ — [1]ਹਲਚਲੀ।
ਭੂਪਤਿ ਦੇਸ ਕਾਮਰੂ ਵਾਰੇ।
ਬਡ ਬਡ ਮੰਤ੍ਰੀ[1] ਸਬੈ ਹਕਾਰੇ[2]। — [1]ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਸੱਦ ਲਏ।
ਕਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਇਹੁ ਚਢਿ ਆਯੋ।
ਪੌਤ੍ਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ॥੧੮॥
ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਮਰਾ ਇਨਿ ਜਾਨਾ।
ਆਇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੇ ਮੁਖ ਲਪਟਾਨਾ[1]। — [1]ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੈ।
ਸੋਯੋ ਕੇਹਰ ਇਨੈ ਬੰਗਾਰਾ।
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਜੁਲਤ ਵੀਚ ਕਰ ਡਾਰਾ[1] ॥੧੯॥ — [1]ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੀ[1] ਇਸ ਸੋਂ ਕਰੋਂ। — [1]ਵਰਗੀ।
ਪਾਛੇ ਤੁਰਕੇਸਰ ਦਲ ਹਰੋਂ।
ਗੁਰੁ ਸਰਬਗਯ ਘਾਤ[1] ਉਨਿ ਕੇਰੀ। — [1]ਦਾਅ, ਸਕੀਮ।
ਸਮਝ ਪੁਨਾ ਭੂਪਤਿ ਸੋਂ ਟੇਰੀ ॥੨੦॥
ਮਮ ਭਰੋਸ ਜੇ ਤੂੰ ਚਢਿ ਆਯੋ।
ਤੌ ਹਮਰਾ ਸਬਿ ਬਚਨ ਕਮਾਯੋ।
ਨਦਿ ਢਿਗ ਤੈ ਦਲ ਦੂਰ ਉਤਾਰੋ।
ਏਕ ਕੋਸ, ਬਿਨ ਦੇਰ ਨਿਹਾਰੋ[1] ॥੨੧॥ — [1]ਦੇਖੋ।
ਅਫਸਰ ਤਬਿ ਸਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਬੁਲਾਏ।
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਯੋ ਸੁਨਾਏ।
ਕੇਤਕ ਮਾਨ ਦੂਰ ਜਾ ਥਿਰੇ।
ਕਿਤਕ ਅਸ਼ਰਧਕ ਰਹੇ ਸੁ ਪਰੇ[1] ॥੨੨॥ — [1](ਉਥੇ ਹੀ) ਪਏ ਰਹੇ।
ਬਹੁ ਤੁਰਕਨਿ ਬਹੁ ਤਰਕ[1] ਉਠਾਈ। — [1]ਹੁੱਜਤ।

ਕਹੈਂ ਗੁਰੂ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਸਿਧਾਈ[1]।
[1](ਤੁਰਕ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਰਾਖਯੋ ਉਨਿ ਬਹਕਾਈ[1]।
[1]ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ।
ਰਖਯੋ ਹਿੰਦੂਅਨਿ ਗੁਰੂ ਠਰਾਈ ॥੨੩॥
ਨਿਸਾ ਪਰੀ ਜਬਿ ਮੰਤ੍ਰੀ[1] ਆਏ।
[1]ਜਾਦੂਗਰ।
ਨਦ ਤਟ ਡਮਰੂ[1] ਢੋਲ ਬਜਾਏ।
[1]ਡੌਰੂ।
ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਿ ਨਰ ਦੀਨੋ ਬਲੀ।
ਉਛਲਯੋ ਨਦਿ[1] ਦਲ ਦਿਸਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ ॥੨੪॥
[1]ਦਰਿਆ।
ਤੁਰਕ ਹਜਾਰੋਂ ਅਸ੍ਵ ਅਸਵਾਬੂ।
ਚਾਲੇ ਬਹਿ[1] ਜਲ ਅੱਗਰ ਸ਼ਿਤਾਬੂ।
[1]ਰੁੜ੍ਹ ਚੱਲੇ।
ਉਮਰਾਵਨਿ ਕੋ ਲੈ ਨ੍ਰਿਪ ਆਯੋ।
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਰਿ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ॥੨੫॥
[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਗੁਰੁ ਲਿਖਿ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।
ਬਜਵਾਯੋ ਧਰਿ ਧੌਂਸ ਉਚੇਰੋ[1]।
[1]ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਨਗਾਰਾਰੱਖ ਕੇ।
ਧੌਂਸ ਅਵਾਜ ਜਹਾਂ ਲੌ ਗਈ।
ਮੰਤ੍ਰ ਸ਼ਕਤਿ ਉਨਿ ਕੀ ਹਤ ਭਈ ॥੨੬॥
ਆਇ ਥਾਹਿ[1] ਦਰਯਾਇ ਚਲਾਨਾ।
[1]ਹੇਠਾਂ, ਥੱਲੇ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਯੌਂ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ।
ਜੋ ਬਹਿ ਗਏ ਸੋ ਜਾਨੋ ਗਏ।
ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਨ ਅਬਿ ਕੁਛ ਥਏ[1] ॥੨੭॥
[1]ਹੁਣ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।
ਮੋਹਿ ਭਰੋਸੇ ਤੁਮ ਚਲਿ ਆਏ।
ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਭਵੈ ਗੁਰੁ ਭਾਏ।
ਕਹਯੋ ਕਮੈਹੋ ਬਿਘਨ ਨ ਪੈਹੈਂ।
ਨਹੀਂ ਤ ਯੌਂ ਹੀ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤੈਹੈਂ ॥੨੮॥
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਤਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਪੇਖੀ।
ਸਬਿਹਨਿ ਬੰਦੇ ਚਰਨ ਬਿਸੇਖੀ।
ਕਹਯੋ ਭਰੋਸ ਹਮੈ ਬਡ ਆਵਾ।
ਅਬ ਹ੍ਵੈ ਜੀਤ ਰੁ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵਾ ॥੨੯॥
ਕਜਾ ਕਰਨਾ ਥਾ ਹਮ ਲਰਿ ਇਨਿ ਕਾ।
ਹੁਕਮ ਦਰਯਾਉ ਮਾਨ ਹੈਂ ਜਿਨਿ ਕਾ।
ਰਾਵਰ ਜੇ ਨਹਿ ਹਮੈ ਬਚਾਤੇ।
ਅਬਿ ਹੀ ਸਬਿ ਹੀ ਕਿਤਿ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਤੇ ॥੩੦॥
ਜਾਇ ਭੂਪ ਉਮਰਾਵਨ ਤਬੈ।
ਜੋ ਥੇ ਬਚੇ ਸੰਭਾਰੇ ਸਬੈ।
ਪੁਨਾ ਕਾਮਰੂ ਪਤੀ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਕਰਵਏ ਅਸੇਸੈਂ[1] ॥੩੧॥
[1]ਬਹੁਤੇ। (ਅ) ਸਾਰੇ।
ਮੋਹਨ ਤਾਪਨ ਹਤਨ ਉਚਾਟਨ[1]।
[1]ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਤਪਾਉਣਾ, ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਮਨ ਉਖੇੜ ਦੇਣਾ।

ਗੁਰੁ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸਬਿ ਕੀਨੇ ਹਾਟਨ[1]। — [1]ਹਟਾ ਦਿਤੇ, ਅਸਫ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਵਹਿ ਹਾਰੇ ਕਰਿ ਜਤਨ ਅਨੇਕੈ।
ਭੂਪਤਿ ਪਰ ਨਹਿਂ ਬਜਾਪਯੋ ਏਕੈ ॥੩੨॥
ਕਾਮਰੂਪ ਨਰ ਕਹਾਂ ਵਿਚਾਰੇ।
ਸੁਰ ਨਰ ਅਸੁਰ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਮਝਾਰੇ।
ਬਿੰਗਾ ਬਾਲ ਨ ਤਿਹ ਕਰਿ ਸਾਕੈਂ।
ਰੱਖਕ ਹੋਵਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਂ ਕੈ ॥੩੩॥
ਈਸ਼ਰ ਭੀ ਕਰਮਨਿ ਅਨੁਸਾਰੇ।
ਜੀਵ ਸਭੈ ਚੌਰਾਸੀ ਡਾਰੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੋ ਭੀ ਬੰਧ ਕਟੈ ਹੈਂ।
ਪੇਸ਼ ਨ ਕੁਛ ਜਗਤੇਸ਼ਹਿ ਜੈ ਹੈ ॥੩੪॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨਾ ਕਾਮਰੂ ਪਤੀ ਨੇ,
ਤ੍ਰਿਯਾ ਪਠਾਈ ਭੂਰ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ।
ਜਾਦੂ ਟਾਮਨ ਮੈਂ[1] ਹੁਤੀ, — [1]ਟੂਣਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਜੇ ਪੂਰਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ॥੩੫॥
ਚੌਪਈ:
ਸੋ ਨਾਰੀ ਮਿਲਿ ਅਈ ਅਪਾਰੀ।
ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਗੁਨਾਕਰ ਸਾਰੀ[1]। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਆਨੀ, ਰੂਪ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹਨ।
ਹੇਰਿ ਜਿਨੈ ਮੁਨਿ ਮਨ ਭਰਮੈ ਹੈ।
ਔਰ ਜਨਨਿ ਕੀ ਕਹਾਂ ਕਹੈਂ ਹੈਂ ॥੩੬॥
ਪਗ ਨਹਿਂ ਭਿਗਯੋ ਦਰਯਾਉ ਮਝਾਰੀ।
ਊਪਰ ਕੋ ਆਈ ਚਲਿ ਸਾਰੀ।
ਰੂਪ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਪੇਖਿ ਤਿਨਿ ਕੇਰੋ।
ਦਲ ਮੈਂ ਖਰਭਰ[1] ਭਯੋ ਬਧੇਰੋ ॥੩੭॥ — [1]ਖਲਬਲੀ।
ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਗੁਰਿ ਭੂਪਤਿ ਤਾਈਂ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਗਰੀ ਮਾਰ ਭਗਾਈ।
ਪੁਨਿ ਉਨਿ ਰਿਸ ਕੈ ਜਾਦੂ ਕੀਨੇ।
ਕਿਨਿ ਚਢਿ ਬ੍ਰਿੱਛ ਉਡਾਏ ਪੀਨੇ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਤਕੜੇ, ਵੱਡੇ.
ਕੇਤਿਕ ਆਈ ਭੀਤ ਦੁਰਾਏ[1]। — [1]ਕੰਧ ਨੂੰ ਭਜਾਉਂਦੀਆਂ।
ਕਿਨਹੂੰ ਡਮਰੂ[1] ਢੋਲ ਚਲਾਏ। — [1]ਡੌਰੂ।
ਕੇਹਰ ਬ੍ਰਿੱਕ ਤਰਕ ਅਸਵਾਰੀ[1]। — [1]ਸ਼ੇਰ, ਬਘਿਆੜ ਤੇ ਤਰਕ ਆਦਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਕਰਕੇ। (ਤਰਕ- ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਘਿਆੜ।)
ਲਗੀ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਵਨ ਭਾਰੀ ॥੩੯॥
ਇਤ ਉਤ ਨਭ ਮੈਂ ਫਿਰਤ ਅਪਾਰੇ।
ਲਸ਼ਕਰ ਭੌ[1] ਭਾਗਨ ਕੌ ਤਜਾਰੇ। — [1]ਹੋ ਗਿਆ।
ਤੁੱਪਕ[1] ਤੋਪ ਨ੍ਰਿਪ ਚਲਵਾਈ। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ।

ਉਨ ਕੀ ਦਿਸ ਗੋਲੇ ਨਹਿਂ ਜਾਈਂ ॥੪੦॥
ਕੇਤਿਕ ਹਟ ਕਰਿ ਪਾਛੈ ਘਾਏ[1]। — [1]ਪਿੱਛੇ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕੇਤਕ ਗਿਰੈਂ ਕਦਮ ਦਸ ਜਾਏ।
ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਬੰਦ ਪੁਨ ਹੋਈ।
ਉਨਿ ਕੀ ਓਰ[1] ਚਲੇ ਨਹਿਂ ਕੋਈ ॥੪੧॥ — [1]ਤਰਫ਼।
ਹੇਰਿ ਹਿਰਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਉਮਰਾਵਨਿ।
ਆਇ ਗਹੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਪਾਵਨ।
ਗੁਰੂ ਬੰਗੁਲੇ ਤੈ ਹ੍ਵੈ ਬਾਹਰ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਚਰਯੋ ਜਸ ਜਾਹਰ ॥੪੨॥
ਸ਼ਕਤਿ ਨਾਸ ਜਾਦੂ ਕੀ ਭਈ।
ਇਤ ਉਤ ਦੌਰਿ ਡਰਤਿ ਵਹੁ ਗਈਂ ॥੪੩॥

ਦੋਹਰਾ:
ਇਕ ਉਨਿ ਕੀ ਸਰਦਾਰ ਬਡ,
ਧੋਬਨਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਇ।
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਰਿ ਗਹੇ ਪਗ, — [1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਰ ਨਾਇ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਨਿਵਾ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:
ਅੰਚਰਿ ਡਾਰਿ ਗਰੇ[1] ਪੁਨ ਬੋਲੀ। — [1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਅਤੋਲੀ।
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਰੱਖਨ ਹਿਤ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਆਪ ਧਰਯੋ ਤਨ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਹੇ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਤੁਰਕ ਮਲੇਛੈਂ ਕਾਂਹਿ ਜਿਤੈ ਹੋ।
ਹਿੰਦੂ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਰਾਜ ਗਵੈ ਹੋ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਤੈਂ ਸਹੀ ਬਖਾਨੀ।
ਇਹੁ ਹਮ ਕੋ ਸੰਗ ਲਜਾਏ ਸਜਾਨੀ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਹੇ ਸਿਆਣੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ)। (ਅ) ਤੂੰ ਜਾਣ।
ਤਾਂ ਤੇ ਇਨਿ ਕੀ ਮੱਦਤ ਕੈ ਹੈਂ।
ਤੁਵ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਭੀ ਹਤਯੋ ਨ ਚੈਹੈਂ।
ਤੁਮ ਜਾਵੋ ਨਿਜ ਨ੍ਰਿਪੈਂ ਸਿਖਾਵੋ।
ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਠਰਾਵੋ ॥੪੭॥
ਬੀਚ ਹੋਇ ਹਮ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਾਵੈਂ।
ਦੁਹੂੰ ਦਿਸਾ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖਾਵੈਂ।
ਜਾਇ ਭੂਪ ਪੈ ਤਾਂਹਿ ਉਚਾਰੀ।
ਮਹਾਂ ਪੁਰੁਖੁ ਇਕ ਇਨਿ ਸੰਗ ਭਾਰੀ ॥੪੮॥
ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਜਾਦੂ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਮੁਖ ਜਾਵਤਿ ਬਾਦੂ[1]। — [1]ਬਿਅਰਥ, ਨਿਸਫਲ।
ਔਰ ਉਪਾਇ ਨ ਦੀਖਤ ਕੋਊ।
ਮਿਲੋ ਤਾਂਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇ[1] ਸੁਖ ਹੋਊ ॥੪੯॥ — [1]ਰਾਹੀਂ।

ਕਹਜੋ ਭੂਪ ਅਬਿ ਦੇਵਿ ਕੁਮੱਖਜਾ[1]।	[1]ਕਮੱਖਜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਦੇਵੀ।
ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਕਰਿ ਹੈ ਰੱਖਜਾ।	
ਤਬੈ ਭੂਪ ਪਾਵਨ[1] ਹ੍ਵੈ ਬੈਠਾ।	[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਧਜਾਨ ਭਗਵਤੀ ਮੈਂ ਮਨ ਐਂਠਾ[1] ॥੫੦॥	[1]ਜੋੜਿਆ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਲੌਂ ਦੇਵਿ ਅਰਾਧੀ।	
ਪਰਜੋ ਸੇਜ ਪੁਨ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਸਾਧੀ[1]।	[1]ਭਾਵ ਸੌਂ ਗਿਆ।
ਸੁਪਨ ਭਗਵਤੀ ਨੇ ਯੌਂ ਦੀਓ।	
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਬਪੁ[1] ਜਗ ਥੀਓ ॥੫੧॥	[1]ਸਰੂਪ।
ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਆਜ ਲੌਂ ਕਬੈ।	
ਲਯੋ ਨ ਥਾ ਪ੍ਰਭੁ ਲੀਨੋ ਅਬੈ।	
ਤੀਨ ਜੁਗ ਜਿਨ ਜਪ ਤਪ ਸਾਧਾ।	
ਤਿਨੈ ਮਿਲੈ ਫਲ ਗਜਾਨ ਅਬਾਧਾ[1] ॥੫੨॥	[1]ਨਾਸਰਹਿਤ।
ਮੁਨੀ ਸੁਰਾਸੁਰ ਨਰ ਤਨ ਧਰਿ ਕੈ।	
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨਾਈ ਪਰ ਕੈ।	
ਲੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਅਸੇਸੈਂ[1]।	[1]ਸਾਰੇ।
ਹਰ ਕਰਿ[1] ਤਰਿ ਹੈਂ ਭਵਨਿਧਿ ਵੇਸੈਂ[2] ॥੫੩॥	[1]ਨਾਸ ਕਰਕੇ। [2]ਵੱਡੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ। (ਬੇਸ- ਵੱਡਾ)। (ਅ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਜਪ ਤਪ ਭਗਤੀ ਜਨਮ ਹਜਾਰੋਂ।	
ਕਰੇ ਜਿਨੈ ਪੂਰਬ ਦਿਢ ਧਾਰੋ।	
ਸੋ ਇਨਿ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮੈ ਹੈ।	
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਗਹਿ ਬੰਧ ਕਟੈ ਹੈ ॥੫੪॥	
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਪਦਵੀ ਇਨਿ ਤਾਈ।	
ਦਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਡਿਆਈ।	
ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ।	
ਭਵਿ ਨਿਧਿ ਜੀਵ ਉਧਾਰੈਂ ਆਨਿਕ[1] ॥੫੫॥	[1]ਅਨੇਕਾਂ।
ਨੌਮੇ ਗੁਰੁ ਅਬਿ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।	
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਹੈਂ ਇਹੁ ਨਾਦਰ[1]।	[1]ਅਣੋਖੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ।
ਤੁਮਰੇ ਭਾਗ ਇਹਾਂ ਲੈ ਆਏ।	
ਭਵੈ[1] ਲਾਭ ਸੁਖ ਸਰਨ ਸਿਧਾਏ ॥੫੬॥	[1]ਹੋਵੇਗਾ।
ਦੇਵੀ ਜਬਿ ਇਹੁ ਸੁਪਨ ਦਿਖਾਯਾ।	
ਜਗਜੋ ਭੂਪ ਮਨਿ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਯਾ।	
ਭੋਰ ਭਏ ਨਿਜ ਸਚਵ[1] ਬੁਲਾਏ।	[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਸੁਪਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਕਹਜੋ ਸਮਝਾਏ ॥੫੭॥	
ਬਾਤ ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਮਾਤਾ।	
ਦੇਵੀ ਦਰਸ ਦੇਤਿ ਜਿਹ ਖਜਾਤਾ[1]।	[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ।
ਪਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਲੈ ਕੈ।	
ਪੂਜਨ ਕੀਨੋ ਮੰਦਰਿ ਜੈ ਕੈ ॥੫੮॥	

ਕਰਿ ਉਸਤਤਿ ਬਡ ਧਿਆਨ ਜੁ ਧਰਾ।
ਦੇਵੀ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਇਮ ਰਰਾ[1]।
[1]ਕਿਹਾ।
ਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਮੈਂ ਸੁਪਨ ਦਿਖਾਯੋ।
ਮਾਨੋ ਸਹੀ ਵਹੀ ਮੈਂ ਗਾਯੋ[1] ॥੫੯॥
[1]ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈਰਵ[1] ਐਸੇ।
[1]ਬਾਣੀ, ਆਵਾਜ਼।
ਸੁਨਿ ਰਾਨੀ ਪੁਨ ਕੀਨੋ ਵੈਸੇ।
ਇਤੈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਐ ਕੈ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਮਨਿ ਗਰਜ਼ ਧਰੈ ਕੈ[1] ॥੬੦॥
[1]ਇੱਛਾ ਧਾਰ ਕੇ।
ਬਿਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਇਹਾਂ ਗੁਸਾਈਂ।
ਸਬਿ ਉਮਰਾਵ ਰਹੇ ਅਕੁਲਾਈ[1]।
[1]ਘਬਰਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਠੈ ਹੈ।
ਕਿਆ ਤੁਮ ਗਏ ਬੈਠਨੇ ਪੈ ਹੈ ॥੬੧॥
ਖਰਚ ਖਜਾਨੇ ਦਏ ਮੁਕਾਈ।
ਹਮੈ ਸੋਚ ਤਕਲੀਫ ਮਹਾਈ।
ਜੇ ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਆਗਜਾ ਦੇਵੈਂ।
ਪਾਰ ਉਤਰ ਹਮ ਜੰਗ ਕਰੇਵੈਂ ॥੬੨॥
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸਜਾਨੇ।
ਏਸ ਦੇਸ ਪਤਿ ਕੇ ਬ੍ਰਿਧਾਨੇ[1]।
[1]ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ।
ਪੂਜਾ ਦੇਵੀ ਕੀ ਬਹੁ ਕੀਨੀ।
ਬਹੁਤ ਬਰਸ ਧਰਿ ਕਸ਼ਟ ਕਠੀਨੀ[1] ॥੬੩॥
[1]ਕਠਨ, ਔਖੇ।
ਦੇਵ ਹ੍ਵੈ ਪਰਤੱਖ ਬਰ ਦਏ।
ਰਾਜ ਤੁਮਾਰਾ ਰਹੇ ਅਖਏ[1]।
[1]ਨਾਸ ਰਹਿਤ।
ਤੁਮਰਾ ਰਾਜ ਖੋਹਨਿ[1] ਜੋ ਐਹੈ।
[1]ਖੋਹਣ ਲਈ।
ਕਰਹੌਂ ਮੈਂ ਤਾਹੂੰ ਕੋ ਖੈ ਹੈ ॥੬੪॥
ਜੱਦਯਪਿ ਹਮ ਸਹਾਇ ਹੈਂ ਤੇਰੇ।
ਆਇ ਨ ਸਕੈ ਸੁਰਾਸੁਰ ਨੇਰੇ।
ਤੌ ਭੀ ਹਮ ਵਹਿ[1] ਏਕ ਰੂਪ ਹੈਂ।
[1]ਅਸੀਂ ਤੇ ਉਹ ਕਾਮ ਰੂਪ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਲਰਨੇ ਤੈ ਤੌ ਸੁਲ੍ਹਾ ਖੂਪ ਹੈ[1] ॥੬੫॥
[1]ਚੰਗੀ ਹੈ।
ਮਿਲੈ ਭੂਪ[1] ਜੇ ਤੁਮ ਕੋ ਆਈ।
[1]ਆਸਾਮ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਈਨ ਮਨਾਈ ਜਾਹੁ ਜੈ ਪਾਈ।
ਜੰਗ ਜੂਪ[1] ਹੈ ਤਿਲਕਿਨ ਬਾਜੀ।
[1]ਜੂਆ।
ਕਿਆ ਜਾਨੈਂ ਕਿਸ ਕੀ ਰਹਿ ਲਾਜੀ[1] ॥੬੬॥
[1]ਇੱਜ਼ਤ।
ਰਾਜਨੀਤ ਪੁਨ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰੋ।
ਸਾਮ[1] ਦਾਮ[2] ਭਿਦ[3] ਦੰਡ[11] ਵਿਚਾਰੋ।
[1]ਸਾਮ=ਪਿਆਰੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋਧ ਸਾਂਤ ਕਰਨਾ। [2]ਦਾਮ=ਧਨ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ। [3]ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਕੰਮ ਸਿੱਧ ਕਰ ਲੈਣਾ। [11]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ।

ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਤੀਨੇ।

ਬਰਤਤਿ ਇਨ ਮੈਂ ਨੀਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨੇ ॥੬੭॥
ਜੇ ਇਨ ਤੈ ਨਹਿਂ ਕਾਜ ਸਿਧੈ ਹੈ।
ਬੁਧਿ ਜਨ ਫੇਰ ਚਤੁਰਥੋ ਕੈਹੈਂ।
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ ਭਯੋ।
ਮਾਨਜੋ ਨਿਸਚੇ ਜਸ ਮੁਹਿ ਅਯੋ ॥੬੮॥
ਲੀਕ ਸਿਲਾ[1] ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਸਾਚੀ। — [1]ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ।
ਭਈ ਫਤੇ ਅਬਿ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਢ ਜਾਚੀ[1]। — [1]ਪੱਕਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ।
ਜਗਿਬੰਦਨ[1] ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ।
ਡੇਰੇ ਅਯੋ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਥੈ ਕੈ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਉਤ ਤੈ ਨ੍ਰਿਪ ਆਸਾਮ ਪਤਿ,
ਲੈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਪਰਵਾਰ।
ਤਰੀ ਵੀਚ ਥਿਰਿ[1] ਤਰਿ ਅਯੋ, — [1]ਬੇੜੀ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਨਦਿ ਇਤ ਪਾਰ ॥੭੦॥

ਚੌਪਈ:
ਗੁਰੂ ਦਮਦਮੇ ਪਰ ਥੇ ਬੈਠੇ।
ਆਇ ਗਹੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਤੈਠੇ[1]। — [1]ਤਿਸ ਨੇ।
ਤੋਫੇ ਨਕਦ ਭੇਟ ਧਰਿਰੂਰੀ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਦਰਸ ਪਰਸ ਹੋਯੋ ਮੁਦ ਭੂਰੀ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਪਾਗ ਉਤਾਰ ਧਰੀ ਗੁਰੁ ਆਗੇ।
ਸੰਧਿ[1] ਕਰਨ ਚਾਹੀ ਬਡ ਭਾਗੇ। — [1]ਸੁਲ੍ਹਾ, ਮੇਲ।
ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਸਿਰ ਤਿਂਹ ਧਰੀ।
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਔਰ ਤਸੱਲੀ ਕਰੀ ॥੭੨॥
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਤਬੈ ਬੁਲਾਯੋ।
ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵਨ ਯੁਤ ਮੁਦ ਆਯੋ।
ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਭੂਪਤਿ ਦੋਈ।
ਸ਼ਲਕ[1] ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਤਬਿ ਬਡ ਹੋਈ ॥੭੩॥ — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ।
ਬੈਠੇ ਗੁਰੁ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਾਸੁ।
ਪੂਰਨ ਭਈ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਆਸੁ।
ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੇਰੇ।
ਗੁਰੁ ਪਰ ਲਜਾਏ ਸਿਦਕ ਬਧੇਰੇ ॥੭੪॥
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੈ ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ।
ਰਹੀ, ਲਖਜੋ ਹਮ ਹੂੰ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰੀ।
ਸ਼ਾਹੀ ਈਨ ਮਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਲਈ।
ਨਜ਼ਰ[1] ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਹੁ ਦਈ ॥੭੫॥ — [1]ਭੇਟਾ।
ਮੁਖ ਹੋਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬੀਰ ਬਧੂਟੀ[1]। — [1]ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ ਵਰਗਾ ਲਾਲ।
ਅੰਗੇ ਕੀ[1] ਤਨੀਆਂ ਸਬਿ ਟੂਟੀ। — [1]ਚੋਲੇ ਦੀਆਂ।

ਸਬਿ ਉਮਰਾਵ ਸੈਨ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ।
ਕੀਨੋ, ਪਏ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਨ[1] ਪ੍ਰਾਨਾ ॥੭੬॥ — [1]ਜਾਣੋ ਮੁਰਦੇ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਬੀਚ ਬਿਠੈ ਕੈ[1]। — [1]ਵਿੱਚ (ਵਿਚੋਲਾ) ਬਣਾ ਕੇ।
ਕਸਮ[1] ਐਹਦ ਪੈਮਾਨ ਕਰੈ ਕੈ[2]। — [1]ਸੁਗੰਧ, ਸਹੁੰ। [2]ਇਕਰਾਰ ਨਾਮਾ ਕਰਾ ਕੇ ਭਾਵ ਲਿਖਵਾ ਕੇ।
ਹੱਦ ਦਰਯਾਉ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਥਾਪੀ।
ਇਤ ਸ਼ਾਹੀ ਉਤ ਨ੍ਰਿਪ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ॥੭੭॥
ਕਰੈਂ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਾਜ ਸੁਖਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥੭੮॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪਟਨੇ ਤੈ ਇਕ ਸਿੱਖ ਤਬਿ,
ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਘਰ ਹਰਿ ਅਵਤਰੇ,
ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਇਹ ਪਾਇ ॥੭੯॥

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੂ ਉਛਾਹ[1] ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਕੀਨੇ। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਦਾਰਿਦ ਹਰੇ[1] ਦਾਨ ਅਸ ਦੀਨੇ। — [1]ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਖਬਰ ਦੈਨ ਵਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ।
ਉਭੈ ਲੋਕ[1] ਸੁਖ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਪਾਈ ॥੮੦॥ — [1]ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਗੁਰੁ ਘਰ ਥੀਓ।
ਦੁਹੂੰ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਸੁਨਿ ਮੰਗਲ ਕੀਓ।
ਤੋਪ ਤੁੱਪਕਨਿ ਸ਼ਲਕ ਕਰਾਈ[1]। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਇਕ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਹੁ ਬਾਰ ਝਰਾਈ[1] ॥੮੧॥ — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਇਕੱਠੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ।
ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ[1] ਨਿਸ਼ਾਨ[2] ਝੁਲਾਏ। — [1]ਨਗਾਰੇ। [2]ਝੰਡੇ।
ਰੰਕ ਦਿਜਨ ਕੋ ਧਨ ਬਹੁ ਦਾਏ।
ਬਖਸ਼ੇ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਨਿਜ ਸੇਵਕੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ।
ਕੰਕਨ[1] ਕੰਠੇ ਕੰਚਨ[2] ਕੇ ਹੈਂ ॥੮੨॥ — [1]ਕੜੇ। [2]ਸੋਨੇ ਦੇ।
ਡੂਮ ਭਾਟ ਨਟ ਨਟਨੀ ਤਾਂਈਂ।
ਬਰਖੇ ਧਨ ਬਾਦਲ ਕੀ ਨਜਾਂਈਂ।
ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਲਸ਼ਕਰ ਸ ਉਛਾਹਾ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਧਨ ਇਕ ਨੇ ਇਕ ਕੋ ਦਿਯ ਚਾਹਾ ॥੮੩॥
ਭਿੱਛਕ[1] ਏਕ ਨ ਲਸ਼ਕਰ ਮਾਹੀ। — [1]ਮੰਗਤਾ।
ਰਹਾ, ਜੁ ਥੇ ਸੋ ਗਏ ਅਘਾਹੀ[1]। — [1]ਰੱਜ ਗਏ।
ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਢਿਗ ਚਲਿ ਆਏ।
ਕੌਤਕ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਵਾਏ ॥੮੪॥
ਆਤਸ਼ ਬਾਜੀ ਬਹੁ ਚਲਵਾਈ।
ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਬਾਂਟੀ[1] ਮਿਠਿਆਈ। — [1]ਵੰਡੀ।

ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਸੁਨ ਪਾਯੋ।
ਮਹਦ ਮੋਦ[1] ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਢਾਯੋ ॥ ੮੫ ॥ [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਰ ਸਬਿ ਉਮਰਾਵੈਂ।
ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਕੁਛ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈਂ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਲਸ਼ਕਰ ਹੈ ਜੇਤੋ।
ਸਤ ਸਤ[1] ਢਾਲ ਰੇਤਿ ਭਰਿ ਤੇਤੋ ॥ ੮੬ ॥ [1]ਸੌ ਸੌ।
ਲ੍ਯਾਇ ਦੂਰ ਤੈਂ ਈਹਾਂ ਗੇਰੈਂ।
ਭਵੈ ਦਮਦਮਾ ਊਚ ਬਧੇਰੈਂ।
ਯਾਦਗਾਰ ਤੁਮਰੀ ਏ ਰੈਹੈ।
ਔਰ ਸੇਵ ਨਹਿਂ ਹਮ ਕਿਛੁ ਚੈਹੈਂ ॥ ੮੭ ॥
ਮਾਨਿ ਹੁਕਮ ਨ੍ਰਿਪਿ ਆਪ ਉਠਾਈ।
ਸਬਿ ਲੋਗਨ ਤੈ ਪੁਨ ਗਿਰਵਾਈ।
ਅਤੀ ਉਤੰਗ[1] ਦਮਦਮਾ ਭਯੋ। [1]ਉੱਚਾ।
ਮਨੋ ਪਹਾਰ ਨਯੋ ਨਿਪਜਯੋ ॥ ੮੮ ॥
ਤਾਂ ਪਰ ਰਚਜੋ ਬੰਗੁਲਾ[1] ਭਾਰੀ। [1]ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਹਵਾਦਾਰ ਮਕਾਨ।
ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਤਾ ਮੈਂ ਮੁਦ ਧਾਰੀ।
ਬ੍ਰਹਮੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਦਿ ਤਟ[1] ਦਿਸ ਪੱਛਮ। [1]ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਹੈ ਅਬਿ ਲੌ ਗੁਰੁ ਥਾਨ ਸੁ ਅੱਛਮ[1] ॥ ੮੯ ॥ [1]ਚੰਗਾ।
ਤੀਸ ਕੋਸ ਤਹਿਂ ਤੈ ਨਦਿ ਪਾਰੈਂ।
ਦੇਵਿ ਕੁਮੱਖਯਾ ਮੰਦਰ ਭਾਰੈਂ।
ਕਾਮਰੂਪ ਅਰ ਮੁਲਕ ਅਸਾਮ।
ਤਿਸੀ ਦੇਸ ਕੇ ਹੈਂ ਇਹੁ ਨਾਮ ॥ ੯੦ ॥
ਰਾਜਾਰਾਮ ਨਾਮ ਤਬਿ ਰਾਜਾ।
ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਕਾ ਉਮਰ ਦਰਾਜਾ[1]। [1]ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ।
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ ਪੈ ਅਰਜ਼ੋਈ।
ਵਾਪਸ ਚਲਨ ਹੇਤ ਜਬਿ ਗੋਈ[1] ॥ ੯੧ ॥ [1]ਕਹੀ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਰਾਜਾਰਾਮ ਭਿ ਆਯੋ।
ਗੁਰੁ ਪਦ ਲਪਟ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਗਾਯੋ[1]। [1]ਕਿਹਾ।
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੋ ਹੈ ਸੰਸਾਰੀ।
ਇਸ ਕੋ ਜਾਵਨ ਬਨੈ ਬਿਹਾਰੀ[1] ॥ ੯੨ ॥ [1]ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ।
ਤੁਮ ਅਤੀਤ[1] ਨਿਰਬੰਧ[2] ਗੁਸਾਈਂ। [1]ਤਿਆਗੀ। [2]ਬੰਧਨਰਹਿਤ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਹੁ ਇਹਾਂਈਂ।
ਦਾਨ ਦਾਸ ਕੋ ਦੈਹੁ ਦਯਾਲੋ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਲੋ ॥ ੯੩ ॥
ਸੁਨਿ ਨਰੇਸ਼ ਕੀ ਬਿਨੈ ਮਹਾਨੀ।
ਨੈਨ ਲਜੀਲੇ[1] ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਮਾਨੀ। [1]ਲੱਜਾ ਵਾਲੇ।

ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਪੁਨ ਪੁਨ ਚਾਹੈ।
ਹਮਰੋ ਹੀ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਨਿਬਾਹੈਂ ॥੯੪॥
ਆਖਰ ਭੂਪਤਿ ਯੁਤ ਉਮਰਾਵੈਂ।
ਭੇਟ ਚਢਾਈ ਬਹੁ ਤਿਸ ਥਾਵੈਂ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ[1]।
[1]ਗਹਿਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਨੀਲਮ ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਧਰੇ[1] ॥੯੫॥
[1]ਮੋਤੀ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਔਰ ਲਸ਼ਕਰੀ[1] ਥੇ ਨਰ ਜੇਤੇ।
[1]ਫ਼ੌਜੀ।
ਇਕ ਇਕ ਮੁਹਿਰ ਭਏ ਸਬਿ ਦੇਤੇ।
ਕਈ ਲਾਖ ਕੋ ਭਯੋ ਖਜ਼ਾਨਾ।
ਲੁਟਵੈਹੈਂ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਨਾ ॥੯੬॥
ਖੁਦ ਹੀ ਸੋ ਉਠਾਇ ਸੰਗ ਲੀਓ।
ਪਟਨੇ ਆਇ ਮਾਤ ਢਿਗ ਦੀਓ।
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਤੈ ਚਲ ਪਰੇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਰਹੇ ਤਹਾਂ ਮੁਦ ਭਰੇ ॥੯੭॥
ਰਾਜਾਰਾਮ ਸਹਤ ਪ੍ਰਵਾਰੈਂ।
ਕਰੈ ਸੇਵ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਰੈਂ।
ਚੌਪੜ ਖੇਲਹਿਂ ਮਨਿ ਮੁਦ ਪਾਏ।
ਤਰੈਂ ਕਬੀ ਨਦਿ ਤਰੀ ਥਿਰਾਏ[1] ॥੯੮॥
[1]ਬੇੜੀ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ।
ਜਾਦੂ ਵਾਰਿਨ ਕੀ ਸਰਦਾਰਾ।
ਧੋਬਨਿ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਅਪਾਰਾ।
ਬਸਨ ਧੋਇ ਸੁਨ ਗੁਰੁ ਕੇ ਲਜਾਵੈ।
ਕੌਤਕ ਜਾਦੂ ਬਿਬਿਧ[1] ਦਿਖਾਵੈ ॥੯੯॥
[1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਅਤਿ ਲਰਜ[1] ਵਿਚਰ ਕੈ।
[1]ਬਹੁਤ ਕੰਬ ਕੇ।
ਭਵੈ[1] ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਗ ਨਾਮ ਰਹਾਈ।
[1]ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪਿਖਿ ਨਿੰਮ੍ਰ ਮਹਾਈ ॥੧੦੦॥
ਕਹਯੋ ਨਾਮ ਤੁਮਰਾ ਜਗ ਰੈਹੈ।
ਗਾਮ ਬਸਾਵੋ ਜਹਿਂ ਹਮ ਕੈਹੈਂ।
ਸੁਨਿ ਧੋਬਨਿ ਮਨਿ ਕੁਛ ਮੁਦ ਪਾਯੋ।
ਤਿਸ ਤੈ ਗਾਮ ਗੁਰੂ ਬਸਵਾਯੋ ॥੧੦੧॥
ਗੌਰੀ ਪੁਰ ਜੋ ਸ਼ਹਰ ਤਹਾਂ ਹੈ।
ਗਾਮ ਧੋਬੜੀ ਨਿਕਟਿ ਵਹਾਂ ਹੈ।
ਨਾਮ ਬਿਦਤ ਤਿਸ ਕੋ ਅਬਿ ਅਹੇ।
ਬੰਦਰ ਬਨਯੋ ਧੋਬੜੀ ਤਹੈਂ[1] ॥੧੦੨॥
[1]ਉਥੇ ਧੋਬੜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ (ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਅੱਡਾ) ਬਣੀ ਹੈ।
ਤਹਾਂ ਜਹਾਜ ਹਜਾਰੋਂ ਰੈਹੈਂ।
ਮਾਲ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਕੈ ਹੈਂ[1] ॥੧੦੩॥
[1]ਵੇਚਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜਾਰਾਮ ਨ੍ਰਿਪ, ਬਹੁਧਾ[1] ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਇ।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਨਿਜ ਰਜਧਨੀ ਧਾਮ ਮੈਂ, ਲੈ ਗਯੋ ਗੁਰੈਂ ਲਵਾਇ[1] ॥ ੧੦੪ ॥
[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਕੰਚਨ ਪੁਰ ਨ੍ਰਿਪ ਨਗਰ ਸੁਹਾਵਾ।
ਪੇਖਿ ਗੁਰੂ ਮਨ ਮੈਂ ਮੁਦ ਪਾਵਾ।
ਸ਼ਰਧਾ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਏ।
ਸਹਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੂ ਰਿਝਾਏ ॥ ੧੦੫ ॥
ਇਕ ਦਿਨ ਨ੍ਰਿਪ ਸਮਾਤ[1] ਅਰ ਰਾਨੀ।
[1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਸਮੇਤ।
ਨਿੰਮ੍ਰ ਸਦੀਨ ਸੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
ਦ੍ਰਿਗ ਬਾਰਿਜ ਤੈ ਬਾਰਿ ਜੁ ਢਾਰੀ[1]।
[1]ਨੇਤ੍ਰ ਕੰਵਲਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟਿਆ।
ਬੰਦਿ ਕੰਜ ਕਰ ਗਰਿ ਪਟ ਡਾਰੀ[1] ॥ ੧੦੬ ॥
[1]ਹੱਥ ਕੰਵਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ।
ਹੇ ਭਗਵੰਤ ਅਨੰਤ ਕੰਤ ਨਰ[1]।
[1]ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ।
ਜਗਿ ਬਜੰਤ ਦੁਖਿ ਸੰਤ ਹੰਤ ਕਰਿ[1]।
[1]ਸੰਤ ਜਗਤ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਭਵਨਿਧਿ ਤਰਿ ਹਰਿ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਮੈਂ[1]।
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰ ਕੇ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਹਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਰਹਤ ਮਗਨ ਆਨੰਦ ਅਨੂਪ ਮੈਂ[1] ॥ ੧੦੭ ॥
[1]ਉਪਮਾ-ਰਹਿਤ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹਮ ਗ੍ਰੇਹੀ[1] ਤਮ ਕੂਪ[2] ਘਿਰੇ ਹੈਂ।
[1]ਗ੍ਰਹਸਤੀ। [2]ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ।
ਪਰੇ ਚਿੰਤ ਦੁਖ ਭੁਗਤ ਨਿਰੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਆਪ ਸੰਤ ਸਮ੍ਰੱਥ ਕਰਿ ਦਾਯਾ[1]।
[1]ਦਇਆ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਕਰਕੇ।
ਕਾਢਤਿ ਜਾਂਹਿ ਸੁਖੀ ਸੋ ਥਾਯਾ[1] ॥ ੧੦੮ ॥
[1]ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਅਬਿ ਭਰੋਸ ਹਮ ਕੋ ਭੀ ਹੋਵਾ।
ਸਰਬ ਸੁਖਦ ਰਾਵਰ ਮੁਖ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਪਾਵਨ ਪਦ ਪਾਵਨ ਕਿਯ ਪਾਵਨ[1]।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
ਪੁਰਿ ਘਰ ਸਬਿ ਹਮ ਭਏ ਸੁਹਾਵਨ ॥ ੧੦੯ ॥
ਪੈ ਇਹੁ ਦੇਸ ਵਸੇ ਭੰਡਾਰੇ[1]।
[1]ਵੱਡੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਬਿਨਾ ਏਕ ਸੁਤ[1] ਫੀਕ ਹਮਾਰੇ।
[1]ਪੁੱਤਰ।
ਨਹੀਂ ਤਿਲਾਂਜਲ[1] ਕੋਈ ਦੈਹੈ।
[1]ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਚੁਲੀ।
ਬਿਨਾ ਪੂਤ ਹਮ ਅਵਿਗਤਿ[1] ਜੈਹੈਂ ॥ ੧੧੦ ॥
[1]ਨੀਚ ਗਤੀ ਨੂੰ।
ਪੁੰ[1] ਨਰਕ ਤੈ ਪੂਤ ਤਰੈ ਹੈ।
[1]ਨਰਕ ਦਾ ਨਾਮ।
ਸਾਖਾ[1] ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਥੈ ਹੈ।
[1]ਸਾਖੀ, ਉਗਾਹੀ।
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਹਮ ਹਾਰੇ।
ਭਏ ਨਿਰਾਸ ਬ੍ਰਿਧਾਪਨ ਵਾਰੇ[1] ॥ ੧੧੧ ॥
[1]ਬੁਢੇਪੇ ਵੇਲੇ ਭਾਵ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
ਪੈ ਹਮ ਅਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਤੈ ਸੁਨਾ।
ਸੋਉ ਧਰ ਨਿਸਚੇ ਦਿਢ ਗੁਨਾ[1]।
[1]ਉਸੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਤਿ ਆਸ ਨਿਰਾਸੈਂ।

ਤਾਂ ਤੈ ਦਾਸਨਿ ਕੀਨ ਅਰਦਾਸੈਂ ॥ ੧੧੨ ॥
ਕੂਰ[1] ਕਲਾਪੀ[2] ਕਾਮੀ ਕੋਹੀ[3]। — [1]ਝੂਠੇ। [2]ਸੌਂਦੇ ਬਾਜ਼। [3]ਕ੍ਰੋਧੀ।
ਕੁਟਿਲ[1] ਕੁਕਰਮੀ ਧਿਕ ਧੁਰ[2] ਧੋਹੀ[3]। — [1]ਟੇਢੇ। [2]ਧੁਰੋਂ ਫ਼ਿਟਕਾਰੇ ਹੋਏ। [3]ਧੋਖੇਬਾਜ਼।
ਮਤਿ ਖਾਮੀ[1] ਬਾਮੀ[2] ਦੁਰਗਾਮੀ[3]। — [1]ਕੱਚੀ ਮੱਤ ਵਾਲੇ। [2]ਵਾਮ ਮਾਰਗੀ। [3]ਖੋਟੇ।
ਲੋਲਪ[1] ਲੰਪਟ[2] ਲੁਚ ਬਦਨਾਮੀ[3] ॥ ੧੧੩ ॥ — [1]ਲੋਭੀ। [2]ਵਿਸ਼ਈ। [3]ਲੁੱਚੇ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਸਹਿਜ ਮਦਾਂਧਰਾਜ ਬਿਭੁ ਪਾਏ[1]। — [1]ਰਾਜ ਦੀ ਬਿਭੂਤੀ ਪਾ ਕੇ ਸਹਜੇ ਹੀ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
ਕਰਮ ਹਿਸਾਬ ਨ ਛੁਟੈਂ ਕਦਾਏ।
ਲਾਜ ਬ੍ਰਿਦ ਨਿਜ ਆਪ ਸੰਭਾਰੋ।
ਬਖਸ਼ਸ਼ ਰਾਵਰ[1] ਤੈ ਛੁਟਕਾਰੋ ॥ ੧੧੪ ॥ — [1]ਆਪ ਦੀ।
ਤੁਰਕ ਸੈਨ ਦਵ ਅਗਨੀ ਤੈ ਜਯੋਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਰੂਪ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਤੋਂ।
ਰਖਯਾ ਕੀਨ ਪ੍ਰਸੀਜੈ[1] ਅਬਿ ਤਯੋਂ। — [1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੋ।
ਔਰ ਆਸ ਸਬਿ ਹਮ ਅਬਿ ਛੋਰੀ।
ਧਰੀ ਚਰਨਰਾਵਰ ਲਿਵ ਡੋਰੀ[1] ॥ ੧੧੫ ॥ — [1]ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਲਗਨ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚਰੱਖੀ ਭਾਵ ਲਾਈ ਹੈ।
ਘਟ ਘਟ ਕੀ ਜਾਨਤ ਤੁਮ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਸਰਣਾਗਤਿ ਕੇ ਪੂਰਣ ਕਾਮੀ।
ਇਕ ਸੁਤ ਚਿਰੰਜੀਵ ਦਿਢ ਚੈਹੋਂ।
ਕਰੁਣਾਕਰ ਕਰੁਣਾ ਕਰਿ ਦੈਹੋ[1] ॥ ੧੧੬ ॥ — [1]ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਖਾਣ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿਉ।
ਵਾਰਸ[1] ਰਾਜ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਕੇਰੋ। — [1]ਮਾਲਕ।
ਥੀਵੈ ਜਲ ਦੇਵਾ ਪੁਨ ਮੇਰੋ[1]। — [1]ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।
ਦੁਤੀਏ ਔਰ ਭਰੋ[1] ਇਕ ਇੱਛਯਾ। — [1]ਪੂਰੀ ਕਰੋ।
ਕਰਿ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਦੇਹੁ ਗੁਰ ਦਿੱਛਯਾ[1] ॥ ੧੧੭ ॥ — [1]ਗੁਰੂ ਦੀਖਿਆ, ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ।
ਜਾਂ ਤੈ ਭਵ ਨਿਧਿ ਪਾਰ ਪਰਾਊਂ।
ਜਨਮ ਮਰਣ ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਪੁਨ ਆਊਂ।
ਗਰਿ ਅੰਚਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਘਿਗਯਾਨੇ[1]। — [1]ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਲੇਲੜੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ।
ਨ੍ਰਿਪਰਾਨੀ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਪਟਾਨੇ ॥ ੧੧੮ ॥
ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਅਧਿਕ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰਿ ਉਰਿ ਕਰੁਣਾ ਭਰ ਕੈ।
ਹੁਤੀ ਮੁਹਿਰ ਗੁਰ ਕੇ ਕਰ ਕੰਜਨ[1]। — [1]ਹੱਥ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਮਨਰੰਜਨ ਭਵ ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਭੰਜਨ[1] ॥ ੧੧੯ ॥ — [1]ਭਰਮ ਤੇ ਭੈ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ।
ਹੁਤੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬ੍ਰਿਧ ਦੋਦੜ ਵਾਰੋ[1]। — [1]ਗੋਗੜ ਵਾਲਾ ਸੀ।
ਤਾਂ ਪਰ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਐਸ ਉਚਾਰੋ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸੁਤ ਤੁਵ ਘਰ ਮੈਂ।
ਦੈਹੈਂ ਚਿਰੰਜੀਵ, ਦਿਯ ਬਰ ਮੈਂ ॥ ੧੨੦ ॥
ਮੁਹਿਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਪੇਸ਼ਾਨੀ ਪਰ[1]। — [1]ਮੱਥੇ ਤੇ।
ਹ੍ਵੈ ਤੁਮਰੇ ਸੁਤ ਕੇ ਲਖੀਓ ਤਰ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੋ।
ਸੁਨਿ ਬਰ ਵਰ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਅਤਿ ਖ਼ੁਸ਼ ਥੀਓ। — [1]ਉੱਤਮ ਵਰ।

ਸੁਧਾ[1] ਪਾਇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨੁ ਜੀਓ ॥੧੨੧॥
ਪਾਹਨ ਲੀਕ ਅਲੀਕ[1] ਠੀਕ ਹੈ।
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਫਲੈ ਨੀਕ ਹੈ।
ਇਹੁ ਦਿਢ ਧਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਯੁਤ ਪਰਵਾਰੈਂ।
ਥਯੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਉਦਾਰੈਂ ॥੧੨੨॥
ਪਗ ਪਾਹੁਲ ਪਾਵਨ ਗੁਰੁ ਪਜਾਈ।
ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਿਯ ਮੰਤ੍ਰਰਾਈ[1]।
ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਦਯੋ ਸੁਖ ਦਾਏ।
ਚਾਰ ਖਾਨਿ ਜੋਨੀ ਛੁਟਕਾਏ[1] ॥੧੨੩॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਤੈ ਜਪੁ ਲੌ ਸਾਰਾ।
ਮਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਦਯੋ ਉਦਾਰਾ।
ਔਰਰੀਤ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਜੇਤੀ।
ਸਮਝਾਈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਗੁਰੁ ਤੇਤੀ ॥੧੨੪॥
ਭਗਤਿ ਅਨੱਨਜ[1] ਗਜਾਨ ਉਪਦੇਸੈਂ।
ਦੈ ਕਰਿ ਕਟੇ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸੈਂ[1] ॥੧੨੫॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸਤਿਗੁਰ ਸਮ ਦਾਤਾ ਨਹੀ,
ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਨ੍ਰਿਪ ਕੌ,
ਦੀਨੇ ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਲ ॥੧੨੬॥
ਕਰਮ ਜਾਲ ਮੈਂ ਜੀਵ ਸਭਿ,
ਬਾਂਧ ਈਸ ਪ੍ਰਤੱਖ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਅਧਿਕ ਭੁਗਾਇ ਹੈ,
ਜੋਨਿ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ॥੧੨੭॥
ਘਟੀ ਯੰਤ੍ਰ ਜਯੋਂ ਕੂਪ ਭਵ[1],
ਮਾਂਹਿ ਭ੍ਰਮਾਵਤ ਈਸ।
ਜੀਵਨ ਕੋ ਛੁਟਕਾਇ ਹੈਂ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸ[1] ॥੧੨੮॥
ਯੌਂ ਈਸ਼ਰ ਤੈ ਅਧਿਕ ਗੁਰੁ,
ਹੈਂ ਉਪਕਾਰੀ ਦਜਾਲ।
ਮੇਖ ਰੇਖ ਮੈਂ ਮਾਰ ਕਰਿ[1],
ਸਿੱਖ ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ ॥੧੨੯॥
ਕਰਯੋ ਸੈਲ ਇਕ ਸਾਲ ਲੌ,
ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਥਿਰਾਇ[1]।
ਕਾਮਰੂਪ ਆਸਾਮ ਥਿਰਿ,
ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ, ਥਿਰਯੋ ਅਧਜਾਇ ॥੧੩੦॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ 'ਕਾਮਰੂਪ ਆਸਾਮ ਜਾਵਨ,

[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
[1]ਅਮਿੱਟ ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਵਾਂਗ।
[1]ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ।
[1]ਛੁਡਾ ਲਏ।
[1]ਇੱਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ।
[1]ਸਾਰੇ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਹਲਟ ਦੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ।
[1]ਰੇਖ 'ਚ ਮੇਖ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਮੇਟ ਕੇ।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਠਹਿਰ ਕੇ।

ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਛੱਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. {ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਉੜੀਸਾ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਪਟਣੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਵ, ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮ,
ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਦਾਰ[1]। — [1]ਅਨਾਦੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਪਰਮ ਕਿਰਪਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ!

ਹਰਾ ਭਰਾ ਕਿਯ ਖੇਤ ਜਿਮ,
ਤਿਮ ਮਮ ਸਦਗੁਨ ਪਾਰਿ[1] ॥੧॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦਾ ਖੇਤ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ।

ਦੇਸ ਬੰਗਾਲ ਉਡੀਸ ਪਿਖਿ[1], — [1]ਉੜੀਸਾ ਵੇਖ ਕੇ।
ਪਟਨੇ ਐਹੈਂ ਜੈਸ*। — *ਅਧਿਆ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਪਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਕਵਿ ਜੀ ਏਥੇ ਲਿਖਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਅਧਜਾਇ ਤੈ ਸੋ ਕਥਾ,
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਬੈਸ[1] ॥੨॥ — [1]ਬੈਠ ਕੇ।

ਗੀਆ ਛੰਦ:
ਜਬਿ ਚਲਨ ਚਾਹਯੋ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੁ,
ਨ੍ਰਿਪ ਬਜਾਕੁਲ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ।
ਪਗ ਗਹੇ ਸਹਿ ਪਰਵਾਰ,
ਬਿਨਤੀ ਕਰਤ ਐਸੇ ਹੈ ਭਯੋ।
ਨਿਜ ਦਿਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਰਸਬੇ ਹਿਤ[1], — [1]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਧਨੁ ਤਾਨ ਕੈ[1]। — [1]ਧਨੁਖ ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਸਰੁ ਸਾਂਧਿ ਤਰੁ ਪਿਖਿ ਪੀਨ[1], — [1]ਤੀਰ ਸਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਵੱਡਾ ਦਰੱਖ਼ਤ ਵੇਖ ਕੇ।
ਕੀਨ ਸੁ ਪਾਰ ਮਾਰ ਧਜਾਨ ਕੈ ॥੩॥
ਇਕ ਓਰ ਬਾਗੜ, ਮੁਖੀ ਦੂਸਰ
ਦਿਸਾ, ਦੀਖਤ ਹੈ ਭਲੀ।
ਪਿਖਿ ਭਏ ਬਿਸਮੈਂ ਭੂਪ ਭਟ ਕਹਿਂ,
ਗੁਰੂ ਸਮ ਨਹਿਂ ਕੋ ਭਲੀ।
ਤਸਵੀਰ ਗੁਰੁ ਕੀ ਪੂਜਨੇ ਹਿਤ,
ਭੂਪ ਪੁਨ ਉਤਰਾ ਲਈ।
ਤਰੁ ਤਰੇ[1] ਮੇਲਾ ਭਰਤਿ ਅਬਿ ਲੌਂ, — [1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਹੇਠ।
ਯਹਿ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਗੁਰੁ ਦਈ ॥੪॥
ਨ੍ਰਿਪ ਮਾਤ ਰਾਨੀ ਭੇਟ ਦੈ,
ਬਡ ਮਾਲ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਮੋਤੀਆਂ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ।
ਬਹੁ ਦਏ ਜ਼ੇਵਰ ਮਾਤ ਸੁਤ ਹਿਤ,
ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਚੀਰ[1] ਹੈਂ। — [1]ਬਸਤ੍ਰ।
ਪੁਨ ਪਰੇ ਹੋਇ ਅਧੀਰ, ਗੁਰੁ ਪਗ
ਧੋਇ ਨੈਨਨਿ ਨੀਰ ਸੋਂ।

ਗਲਿ ਗਲਤ ਬਾਨੀ[1] ਸਾਸ ਸੀਤਲ, — [1]ਗਲੇ ਚੋਂ ਬਾਣੀ ਗ਼ਲਤ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।
ਗਏ ਹੋਸ਼ ਸਰੀਰ ਸੋਂ ॥੫॥
ਪਿਖਿ ਦਸਾ ਗੁਰੁ ਢੁਰਿ[1] ਦਯਾ ਮੈਂ, — [1]ਢਲ ਕੇ, ਪੰਘਰ ਕੇ।
ਦੈ ਗਜਾਨ ਮੋਹ ਬਿਨਾਸਜੋ।
ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰ ਸਨ ਸਨੈ[1], — [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਮਗਿ ਦੇਸਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਜੋ[1]। — [1]ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ।
ਸਮ ਨਦੀ ਬਾਰਦ[1] ਤਾਰਤੇ, — [1]ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ।
ਜਨ ਸੰਤ ਭਗਤਨਿ ਕੇ ਤਈਂ।
ਗੁਰੁ ਅਏ ਦੇਸ ਬੰਗਾਲ ਮੈਂ,
ਤਟ ਗੰਗ ਥਿਰਤਾ ਹੈ ਲਈ ॥੬॥
ਜਹਿਂ ਕਾਲਕੱਤਾ ਬਸਤ ਅਬਿ ਹੈ,
ਤਹਾਂ ਲਘੁ ਸਾ ਗਾਮ ਥਾ[1]। — [1]ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੀ।
ਤਹਿਂ ਭੂਪ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੁਤੈ ਤਬਿ ਇਕ,
ਸਿੰਘ ਹਜੂਰੀ ਨਾਮ ਥਾ।
ਦੁਤਿ ਤੇਜਿ ਯੁਤਿ ਬਡ ਸ਼ਕਤਿ ਪਿਖਿ[1], — [1]ਤੇਜ ਸਹਿਤ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਛਬ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੇਖ ਕੇ।
ਸੋ ਪਰਜੋ ਗੁਰੁ ਪਗ ਆਇ ਕੈ।
ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੀਨ ਨਿਹੋਰ[1] ਬਿਨਤੀ, — [1]ਝੁਕ ਕੇ।
ਸੇਵਿ ਬਹੁਧਾ ਭਾਇ ਕੈ[1] ॥੭॥ — [1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਸੁਨਿ ਸਿਖਨਿ ਤੈ ਸਬਿ ਗਾਥ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਮੋਦ ਮਨ ਮੈਂ ਅਤਿ ਭਯੋ।
ਨਿਜ ਧਾਮ ਦਾਇ ਅਰਾਮ ਖਟ ਰਿਤੁ,
ਚਾਹਿ[1] ਗੁਰੁ ਕੌ ਲੈ ਗਯੋ। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਸਿੱਖ ਬਨਜੋ ਯੁਤ ਪ੍ਰਵਾਰ, ਪਿਖਿ ਕੈ
ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸੋ ਮਹਾਂ[1]। — [1]ਵੱਡੀ।
ਜਹਿਂ ਕਿਲਾ ਅਬਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਕਾ,
ਤਬਿ ਰਚਿਤ ਗੜ੍ਹ ਥਾ[1] ਸੋ ਤਹਾਂ ॥੮॥ — [1]ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਉਨਿ ਬੂਝਿ ਗੁਰ ਤੈ, ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਗੜ੍ਹ,
ਰਖਜੋ ਥਾ ਚਾਹਿ ਕੈ।
ਅਬਿ ਬਡੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋ ਕਹਾਵਤ,
ਧਰਮਸਾਲਾ ਤਾਹਿਂ ਕੈ[1]। — [1]ਉਥੇ ਬਣਾਈ।
ਪੁਨ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਕੇ, ਏਕ ਕਟੜਾ
ਰਚਜੋ, ਅਬਿ ਲੌਂ ਜੋ ਅਹੇ।
ਤਸਵੀਰ ਉਨਿ ਉਤਰਾਇ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਰਖੀ ਪੂਜਨ ਕੋ ਗਹੇ[1] ॥੯॥ — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਇਕ ਦਈ ਪੋਥੀ ਖਾਸ ਤਿਸ ਕੋ,
ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਮੁਦ ਮਾਨ ਹੈ।

ਬਹੁ ਕਾਲ ਰਹਿ ਸੋ ਕਿਲੇ ਮੈਂ,
ਅਬਿ ਗਈ ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਹੈ।
ਪੁਨ ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹਜੂਰੀ,
ਅਯੋ ਗੁਰੁ ਦਸਮੇਸ਼ ਪੈ[1]।
[1]ਪਾਸ।
ਬਹੁ ਭੇਟ ਦੈ ਤਸਵੀਰ ਇਨ ਕੀ,
ਲੈ ਗਯੋ ਥਾ ਵੇਸ ਪੈ[1] ॥੧੦॥
[1](ਆਪਣੇ) ਪਾਸ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।
ਵਹਿ ਆਹਿ ਪਟਨੇ ਮੈਂ ਅਬੈ,
ਇਕ ਵੀਚ ਸੰਗਤ[1] ਹੈ ਤਹਾਂ।
[1]ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਕਲਕੱਤਾ।
ਛਲ ਠਾਨ ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਨੇ,
ਥਾ ਰਾਜ ਉਸ ਕਾ ਯੌਂ ਲਹਾ।
ਬਨਿ ਸਾਧੁ, ਜਪ ਤਪ ਸਾਧਿ, ਈਸ
ਅਰਾਧਿ, ਗੰਗਾ ਤਟ ਵਹਾਂ[1]।
[1]ਓਥੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਤਿਹ ਸੇਵ ਪੂਰੀ, ਸਿੰਘ ਹਜੂਰੀ
ਠਾਨ[1], ਕੂਰੀ ਫਲ ਲਹਾ[2] ॥੧੧॥
[1]ਕਰਕੇ। [2]ਝੂਠਾ ਫਲ ਲਿਆ।
ਉਨਿ ਲੀਨ ਚੜਸਾ ਭਰ ਜ਼ਮੀਨ[1],
[1]ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ। (ਚੜਸਾ=ਜਿਤਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਕ ਚੜਸਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਉਤਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਚੜਸਾ ਹੋ ਗਿਆ।)
ਲਿਖਾਇ ਕਸਮ ਕਰਾਇ ਕੈ।
ਵਹਿ ਚੀਰ ਤਾਰਿ ਨਿਕਾਰ ਮਿਨਿ ਲਿਯ[1],
[1](ਤਾਰਿ), ਜਰੀਬ ਨਾਲ ਮਿਣ ਕੇ ਉਹ (ਚੀਰ) ਹੱਦ ਕੱਢ ਲਈ।
ਕਿਲਾ ਯੁਤ ਬਹੁ ਥਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਸਣੇ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਦੀ।
ਰਚਿ ਤਹਾਂ ਕੋਠੀ ਬਨਿ ਸੁਦਾਗਰ,
ਸਮਾਂ ਨ੍ਰਿਖਿ ਰਹਾਇਓ[1]।
[1]ਸਮਾਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਭਾਵ ਮੌਕਾ ਤਾੜਦਾ ਰਿਹਾ।
ਪੁਨ ਕਾਜ ਕੀਨ ਸਮਾਜ ਚੀਨ[1],
[1]ਜਾਣੇ ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।
ਜਹਾਜ ਲੀਨ ਮੰਗਾਇਓ ॥੧੨॥
ਸਨ ਸੱਤ੍ਰਹ ਸੈ ਥਾ ਬਹੱਤ੍ਰ,
ਈਸਵ[1] ਤਬਿ ਜਾਨਿਓ।
[1]ਸੰਨ ੧੭੭੨ ਈ: ਸੀ।
ਬਹੁ ਫੌਜ ਜੰਗੀ ਏਕ ਦਮ,
ਮੰਗਵਾਇ ਕਰਿ ਬਲ ਠਾਨਿਓ।
ਇਤ ਸਿੰਘ ਹਜੂਰੀ ਮਰਜੋ ਥਾ,
ਲਿਯ ਰਾਜ ਤਾਂਹਿ ਦਬਾਇ ਹੈ।
ਪੁਨ 'ਗਿਨ ਪਲਾਸੀ' ਗਾਮ ਢਿਗ,
ਕਿਯ ਜੰਗ ਇਨਿ ਅਧਿਕਾਇ ਹੈ ॥੧੩॥
ਲਿਯ ਦੇਸ ਮੁਰਸ਼ਦਬਾਦ ਕੇਰ,
ਨੁਵਾਬ ਕਾ ਬਹੁ ਛੀਨ ਹੈ।
ਫਿਰ ਦੇਸ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪਤੀ ਕਾ,
ਲਖਨਊ ਕਾ ਲਿਯ ਪੀਨ[1] ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਉਤ ਦੇਸ ਦੱਖਣ ਪੇਸ਼ਵਾ ਤੈ[1],
[1]ਪੂੰਨੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਬਾਜੀਰਾਉ ਦੂਜੇ ਤੋਂ।
ਬੇਸ[1] ਲੀਨ ਸਜੋਰ ਹੈ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੇਸ।

ਪੁਨ ਜੰਗ ਮਰਹੱਟਜੋਂ ਸੰਗ ਕੀਨੇ,
ਡੀਂਗ ਕੋਇਲ ਘੋਰ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੪ ॥
[1]ਡੀਂਗ ਤੇ ਕੋਇਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇੜੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਕੀਤੇ।

ਉਨਿ ਤਈਂ ਫਾੜਿ ਬਿਝਾੜ ਖੇਡ
ਉਜਾੜ, ਬੇਖ ਉਪਾਰ ਹੈ[1]।
[1]ਪਾੜ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਖੇਡ ਉਜਾੜ ਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ) ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਫਿਰ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਬਿਨਾ ਢਿੱਲੀ[1],
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਮੇਲ ਜਿੱਲੀ ਭਾਰ ਹੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਕੇ।
ਦਸ ਆਠ ਸੌ ਪਰ ਏਕ ਸਨ ਥਾ[1]
[1]ਸੰਨ ੧੮੦੧ ਈ: ਸੀ।
ਜਬੈ ਦਿੱਲੀ ਹੈ ਲਈ।
ਅਠ ਸਾਲ ਪਾਛੇ ਲੁਦੇਹਾਨੇ,
ਛਾਵਨੀ ਥੀ ਇਨ ਠਈ[1] ॥ ੧੫ ॥
[1]ਬਣਾਈ।

ਫਿਰ ਸੰਨ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਪੰਤਾਲੀ,
ਮਾਂਹਿ ਠਟ[1] ਬਡ ਰੌਰ[2] ਹੈ।
[1]ਪਾ ਕੇ। [2]ਰੌਲਾ।
ਕਰਿ ਜੰਗ ਸਿੰਘਨਿ ਸੰਗ, ਲੀਨ
ਨਿਸੰਗ ਛੀਨ ਲਾਹੌਰ ਹੈ।
ਇਮ ਦੇਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੇਸ[1],
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਪੰਜਾਬ ਹਿਕਮਤ ਸੰਗ[1] ਹੈ।
[1]ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ।
ਸਬਿ ਮੁਲਕ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਹੋਏ,
ਬਾਦਿਸ਼ਾਹਿ ਨਿਸੰਗ ਹੈਂ ॥ ੧੬ ॥

ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਗਾਥਾ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਰਹੀ ਪੀਛੈ ਜੋ ਭਲੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਕਥਾ।
ਉਨਿ ਸੈਰ ਦੇਸ ਬੰਗਾਲ ਕੀਨ,
ਉਡੀਸ ਕਾ ਬਹੁਤੈ ਥਲੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਪੁਨ ਜਗਨ ਨਾਥ ਨਿਹਾਰਿ ਉਤਰੇ,
ਪੌਰਿ ਸਨਮੁਖ[1] ਜਾਇ ਕੈ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।
ਇਕ ਹੁਤੋ ਮੰਗੂ ਭਗਤ ਤਹਿਂ,
ਉਨਿ ਸੇਵ ਕੀਨ ਸੁ ਭਾਇ ਕੈ[1] ॥ ੧੭ ॥
[1]ਚੰਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਫਿਰ ਗਏ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ,
ਉਨਿ ਕਹਜੋ ਅਬਿ ਤੋ ਬੰਦ ਹੈ।
ਜਬਿ ਖੁਲੈਗੋ ਤਬਿ ਕਰਜੋ ਦਰਸ਼ਨ,
ਆਇ ਫਿਰ ਮਨਚਿੰਦ ਹੈ[1]।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ।
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ, ਠਾਕੁਰ ਨਾਂਹਿ ਮੰਦ੍ਰ
ਮਾਂਹਿ ਹੀ ਇਕ ਗੌਰ ਹੈ[1]।
[1]ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਠਾਕੁਰ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਿਰਫ) ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਹਮ ਪਿਖਨਿ ਮੰਦਰ ਕੋ ਅਏ,
ਪਿਖਿ ਰਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸਬਿ ਠੌਰ ਹੈ ॥ ੧੮ ॥

ਇਮ ਗਾਇ[1] ਬੈਠੇ ਜਾਇ ਡੇਰੇ,
[1]ਕਹਿ ਕੇ।

ਭੋਗ ਪੰਡਨਿ ਲਾਇਓ।
ਨਿਜ ਥਾਰ ਠਾਕੁਰ ਭੋਗ ਕਾ ਲੈ,
ਆਪ ਗੁਰੁ ਪੈ ਆਇਓ।
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਥੇ ਜੋ ਲੋਗ ਬੈਠੇ,
ਪੇਖਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮੈ[1] ਰਹੇ।
[1]ਹੈਰਾਨ।
ਉਤ ਥਾਲ ਪੰਡਜੋ ਨਾਹਿਂ ਦੇਖਜੋ,
ਭਰਮ ਸੰਸੇ ਸੋ ਗਹੇ[1] ॥੧੯॥
[1]ਉਹ ਪਕੜੇ ਗਏ, ਭਾਵ ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਸੰਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ।
ਜਿਨਿ ਪੇਖਜੋ ਥਾ ਗੁਰੂ ਪੈ,
ਉਨਿ ਜਾਇ ਪੰਡਜੋ ਕੋ ਕਹਜੋ।
ਸਭਿ ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਏ ਪੈਰੀਂ,
ਥਾਲ ਮੰਦਰ ਤੈ ਲਹਜੋ।
ਪੁਨ ਜਾਂਹਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਮੰਦਰ ਮੈਂ,
ਖੁਲ ਜਾਂਹਿ ਫਾਟਕ ਆਪ ਹੀ।
ਪਿਖਿ ਲੋਗ ਪੰਡੇ ਭਵੈਂ ਅਚਰਜ,
ਗੁਰੂ ਕੌਂ ਹਰਿ ਥਾਪ ਹੀਂ ॥੨੦॥
ਇਹੁ ਬਾਤ ਅਬਿ ਲੌਂ ਬ੍ਰਿਧ ਪੰਡੇ,
ਪੁਰੀ ਕੇ ਜਨ ਗਾਇ ਹੈਂ।
ਇਕ ਠੌਰ ਖਾਵਤ ਔਰ ਸਭਿ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਨਹਿਂ ਦਾਇ ਹੈਂ।
ਜਹਿਂ ਥਿਰੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਨੌਮ,
ਮੰਗੂ ਨੇ ਬਨਾਯੋ ਥਾਨ ਸੋ।
ਇਸ ਹੇਤ ਹੀ ਵਹਿ ਥਾਨ ਮੰਗੂ
ਮਠ, ਕਹਾਵਤ ਜਾਨ ਸੋ ॥੨੧॥
ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਕੀ,
ਬਨਵਾਵਤੇ ਭੇ ਬਾਵਲੀ।
ਇਸ਼ਨਾਨ ਜਿਹ ਜਲ ਪਾਨ ਤੈ,
ਅਘ ਓਘ[1] ਕਟਤਿ ਉਤਾਵਲੀ।
[1]ਸਾਰੇ ਪਾਪ।
ਤਟ ਸਿੰਧ ਕੇ[1] ਸੋ ਮਿਸ਼ਟ ਜਲ ਹੈ,
[1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਨੈਨ ਨਿਜ ਕਵਿ ਨੇ ਪਿਖਾ।
ਪ੍ਰਸੰਗ ਏਹੁ ਨਿਸੰਗ, ਸਿੱਖ ਇਕ
ਬ੍ਰਿੱਧ ਤੈ ਸੁਨਿ ਹੈ ਲਿਖਾ ॥੨੨॥
ਪੁਨ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਜਨ ਤਾਰਤੇ,
ਬਹੁ ਠੌਰ ਕਰਤਿ ਨਿਵਾਸ ਹੈਂ।
ਬਿਤਵਾਇ ਤੀਨਕ ਸਾਲ ਉਤ,
ਫਿਰ ਅਏ ਪਟਨੇ ਖਾਸ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਦਜੋਸ ਤੇ ਲਗ ਰਹੀ ਥੀ,
ਉਡੀਕ ਗੁਰੁ ਕੇ ਆਨ ਕੀ।

ਹਰ ਵਕਤ ਸੌਨ[1] ਮਨਾਵਤੀ ਥੀ, — [1]ਸ਼ਗਨ।
ਮਾਤ ਬ੍ਰਿਧਾ ਨਾਨਕੀ ॥੨੩॥
ਅਬਿ ਬਾਗ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜਹਾਂ ਹੈ,
ਇਕ ਕੋਸ ਪਰ ਗੁਰੁ ਆ ਥਿਰੇ।
ਲਹਿ ਸਾਰ[1] ਜਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਸਿ ਲੌ, — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਲੋਗ ਤਹਿਂ ਹੀ ਜਾ ਫਿਰੇ।
ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਅੰਗ ਨ ਮਾਤ[1], ਸੁਖ — [1]ਮਿਉਂਦੀ।
ਅਵਿਦਾਤ ਭਾ ਤੁਛ ਤਾ ਸਮੈਂ[1]। — [1]ਤਿਸ ਥੋਹੜੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖ ਹੋਇਆ।
ਭੁਲ ਦੇਹ ਗੇਹ ਸਨੇਹ ਗੌ[1], — [1]ਦੇਹ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਮੋਹ ਭੁਲ ਗਿਆ।
ਲਿਵ ਲਗੀ ਦਿਢ ਸੁਤ ਖਾਸ ਮੈਂ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ।
ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਮਤਿ ਉਜਰੀ[1], — [1]ਉੱਜਲ ਮਤ ਵਾਲੀ।
ਮਨ ਮਗਨ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਭਈ।
ਮਗ ਧਾਮ ਗੰਧ ਸਿੰਚਾਇ[1], ਬੰਦਨ — [1]ਰਸਤੇ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਗੰਧੀ ਛਿੜਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਵਾਰ ਦ੍ਵਾਰਨ ਹੈ ਠਈ[1]। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਫੁੱਲ-ਪੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਸਜਿ ਸਬਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਦਾਰ, ਭਾਗ
ਸੁਹਾਗ ਕੇ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਮਹਾਂ।
ਧਰਿ ਆਰਤੀ ਹਿਤ ਕਰਨ ਆਰਤ
ਹਰਨ ਕੀ ਮਗ ਦਰਗਹਾ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਦਰਗਾਹ ਦੇਰਸਤੇ (ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੀ ਆਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ,
ਸਬਿ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਜਤ ਭੇ।
ਸਭਿ ਸਾਜ ਮੰਗਲ ਮੈ[1] ਸਜੇ, — [1]ਮੰਗਲ ਰੂਪ।
ਬਰ ਬਾਦ ਬਿਬਿਧਾ ਬਜਤ ਭੇ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਏ।
ਬਡ ਮਾਤ ਪੌਤ੍ਰ ਕੇ ਤਈਂ,
ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਪ ਕਰਾਇ ਕੈ।
ਬਹੁ ਬਰਨ ਬਰਨ[1] ਬਨਾਇ ਭੂਸ਼ਨ, — [1]ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ।
ਬਸਨ ਬਰ ਪਹਿਰਾਇ ਕੈ ॥੨੬॥
ਦੁਤਿ ਹੇਰਿ ਹੋਤਿ ਹਿਰਾਨ, ਔ
ਕੁਰਬਾਨ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਪੈ।
ਮਤ ਡੀਠ[1] ਲਾਗੈ ਸਜਾਮ ਬਿੰਦੂ, — [1]ਨਜ਼ਰ।
ਕਿਯ ਕਪੋਲਨ ਖੂਪ ਪੈ[1]। — [1]ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਇਆ ਹੈ।
ਮ੍ਰਿਦੁ ਮੰਜ ਕੰਜਨ ਪੈ ਮਨੋ,
ਅਲਿ ਰਹੇ ਛੌਨਾ ਸੋਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕੋਮਲ ਤੇ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਜਾਣੋ ਭੌਰਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸੌਂ ਰਹੇ ਹਨ।
ਦ੍ਰਿਗ ਮ੍ਰਿਗ ਸਾਵਕ ਮੀਨ ਕੰਜਨ,
ਖੰਜਨ ਕੌ ਮਦ ਖੋਇ ਹੈਂ[1] ॥੨੭॥ — [1]ਨੇਤ੍ਰ, ਹਰਨ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਮੱਛੀ, ਕੰਵਲ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਨੁ ਰਮਾ ਕਾਰੀ ਪਹਿਨਿ ਸਾਰੀ,

ਕਜਰ ਧਾਰੀ ਮੋਹਿਤੀ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਲੱਛਮੀ ਕਾਲੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਕੇ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਤ ਤੀਨ ਗੁਨ, ਤ੍ਰੈਦੇਵ ਤ੍ਰਿਧਾ
ਸ਼ਕਤਿ, ਨੈਨਨਿ ਸੋਹਿਤੀ[1]।

[1]ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣ, ਤਿੰਨੇ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸੋਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਚ ਚਿਕਨ ਮੇਚਕ ਘੁੰਘਰਾਰੇ,
ਮੰਡਰਾਰੇ ਅਲਿ ਕਿਤੈਂ[1]।

[1]ਚੀਕਣੇ, ਕਾਲੇ ਤੇ ਘੁੰਘਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਹਨ ਜਾਂ ਭੌਰੇ ਗੋਲ ਚੱਕ੍ਰ ਦੇ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਮ ਮਦਨ ਕਮਠੀ ਕੁਟਿਲ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ,
ਬਿਨਾ ਤਾਨੇ ਜਗਿ ਜਿਤੈਂ[1] ॥੨੮॥

[1]ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਾਂਗ ਟੇਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ, ਬਿਨਾਂ ਖਿੱਚਿਆਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਟ ਲਟਕ ਸਾਫ ਕਪੋਲ ਲਾਗੀ,
ਕਾਚ ਪੈ ਜਨੁ ਕਾਫ ਹੈ[1]।

[1]ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਿਟ ਲਟਕ ਕੇ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਣੋ ਕੱਚ ਦੇ ਉਤੇ (ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿੱਪੀ ਦਾ) ਕਾਫ਼ (ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ।

ਮੁਖ ਸਸੀ ਤੈ ਕਿਤ ਸੁਧਾ ਪੀਵਨਿ,
ਲਪਟਜੋ ਸੁਤ ਸਾਂਪ ਹੈ[1]।

[1]ਜਾਂ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਲਈ ਸੱਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੁਤਿ ਕਾਨ ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਡੋਲ,
ਕਪੋਲ ਸਬਜ਼ੇ ਸਜ ਰਹੇ[1]।

[1]ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ (ਪਾਏ ਹੋਏ) ਚਮਕੀਲੇ ਕੁੰਡਲ ਚੰਚਲ ਹੋ ਕੇ ਹਿੱਲ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) ਸਬਜ਼ੇ (ਹਰੇਰਤਨ) ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਸਿ ਗੋਦ ਮੈਂ ਜਨ ਸਸਿਜ ਖੇਲਤਿ,
ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁ ਜਨੁ ਜੁਗ ਅਹੇ[1] ॥੨੯॥

[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਣੋ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਦੋ ਧਨੁਖ ਹਨ।

ਸਿਰ ਚਾਰੁ ਚੀਰਾ[1] ਜਟਤ[2] ਜ੍ਵਾਹਰ,
ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਜਗਮਗੇ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਦਸਤਾਰਾ। [2]ਜੜੇ ਹੋਏ।
[1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਗਰਿ ਮਾਲ ਮੁਕਤਾ ਗਜਨ ਲਾਲ,
ਬਿਸਾਲ ਬਿਬਿਧਾ ਥੇ ਖਗੇ[1]।

[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲ (ਖਗੇ) ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ (ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ)।

ਦੁਤਿ ਦੇਹ ਝਗਲੀ ਝੀਨਿ ਮੈਂ ਸੇ,
ਝਲਕਿ ਖਲਕੈਂ ਮੋਹਿਤੋ[1]।

[1]ਸਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਬਰੀਕ ਝੱਗੀ ਵਿੱਚ ਦੀ ਚਮਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਨ ਮਨ ਸੁ ਧਨ ਸਬਿ ਵਾਰ ਡਾਰਤਿ,
ਹਸਨ ਦਸਨ ਜੋ ਜੋਹਿਤੋ[1] ॥੩੦॥

[1]ਹੱਸਣ ਸਮੇਂ ਜੋ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

ਨਵਰਤਨ ਮੰਡਤਿ ਭੁਜ ਭਵੱਟਾ,
ਮਨੋ ਗ੍ਰਹਿ ਲਿਪਟਾਰਹੇ[1]।

[1]ਬਾਂਹ ਵਿੱਚ ਬਾਜੂ-ਬੰਦ ਨੌਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਨੌਂ ਗ੍ਰਹਿ (ਬਾਂਹ ਨੂੰ) ਚਿੰਬੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਠ ਸਜਤਿ ਨੇਵਰ ਬਜਤਿ ਧੁਨਿ, ਸੁਨਿ
ਮੁਨਿਨ ਮਨ ਬਿਰਮਾਰਹੇ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਝਾਂਜਰਾਂ ਸਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਰ ਕਨਕ ਕੰਜਨਿ ਜਟਤਿ ਮਨਿ ਗਨ,
ਕਿੰਕਨੀ ਕਟਿ ਭਾਵਤੇ[1]।

[1]ਹੱਥ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) ਬਹੁਤ ਮਣੀਆਂ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਕ 'ਚ ਬੱਧੀ ਹੋਈ ਤੜਾਗੀ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਪਗ ਮੰਜ ਮ੍ਰਿਦਲ ਅਰਨ ਕੰਜ,
ਸੁਰਮਾਂ ਕੌ ਸ਼ਰਮਾਵਤੇ[1] ॥ ੩੧ ॥

[1]ਚਰਨ ਉੱਜਲ ਤੇ ਕੋਮਲ ਹਨ ਜੋ ਲਾਲ ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਲਛਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਖ ਪਾਂਤਿ ਸਾਂਤਿ ਅਵਦਾਤ ਦਾ,
ਜਨੁ ਚਿੰਤ ਮਨਿ ਚਿੰਤਾ ਹਰੇ[1]।

[1]ਨੌਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਜਾਣੋ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੰਤਾ ਮਣੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਤ ਟੂਕ ਕੈ ਬਿਧੁ ਕੋ ਬਿਧੀ,
ਗੁਰੁ ਪਾਦ ਪੂਜਨ ਹੈਂ ਕਰੇ[1]।

[1]ਜਾਂ (ਬਿਧੀ) ਬ੍ਰਹਮਾ, (ਬਿਧੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਬਿ ਸੰਤ ਧਜਾਵਤ ਚਰਨ ਸੋ,
ਤਬਿ ਧੰਨਜ ਥੇ ਜੇ ਪਰਸਤੇ[1]।

[1]ਛੋਂਹਦੇ ਸਨ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਹੈ ਕੁਰਬਾਨ ਤਿਨ ਪੈ,
ਧਜਾਨ ਧਰਿ ਜੇ ਦਰਸਤੇ ॥ ੩੨ ॥
ਤਬਿ ਹੁਤੇ ਬਾਲਕ, ਤੀਨ ਸਾਲਕ
ਕੇ, ਸੁਹਾਵਤਿ ਸਰਬਥਾ[1]।

[1]ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ।

ਗੁਨ ਸ਼ਕਤਿ ਮੰਦਰ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ,
ਕਾਮ ਪਿਖਿ ਹਤ ਗਰਬਥਾ[1]।

[1]ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮਦੇਵ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਤ ਦਾਸ ਸੰਗ ਉਮੰਗ, ਚਾਇ
ਉਛੰਗ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਲੈ ਗਏ।

[1]ਗੋਦੀ 'ਚ ਚੁੱਕ ਕੇ।

ਉਤ ਪਾਲਕੀ ਅਸ੍ਵਾਰ ਨੌਮੇ,
ਗੁਰੂ ਬਾਗੋਂ ਚਲਿ ਅਏ ॥ ੩੩ ॥
ਚਲਿ ਬਹੁ ਮਹਾਜਨ ਨਗਰ ਕੇ ਸਿੱਖ,
ਮਿਲੇ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਇ ਕੈ।
ਪਗ ਪਰਸਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਸਿ[1] ਬਰਸਤਿ

[1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਫੂਲ, ਹਰਸ ਬਢਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਖੁਸ਼ੀ ਵਧਾ ਕੇ।

ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ ਹੁਲਸਾਵਤੇ[1],

[1]ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।

ਮਿਲਿ ਆਵਤੇ ਭੇ ਸੰਗ ਹੈਂ।
ਮਾਸੰਦ ਜੇਠਾ ਨੰਦ, ਸਾਹਿਬ
ਚੰਦ, ਆਦਿ ਉਮੰਗ ਹੈਂ ॥ ੩੪ ॥
ਜੁਗ ਓਰ[1] ਚਵਰ ਝੁਲਾਵਤੇ ਭੇ,

[1]ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ।

ਲਿਜਾਵਤੇ ਇਮ ਗੁਰੁ ਤਈਂ।
ਨਗਰ ਸਗਰੇ ਬਗਰ[1] ਡਗਰਨਿ[2],

[1]ਘਰਾਂ। [2]ਰਸਤਿਆਂ।

ਮੈਂ ਸੁਗੰਧੀ ਹੈ ਛਈ।
ਬਹੁ ਬਾਦ ਬੱਜਤ[1] ਸਜਤ ਕੌਤਕ,

[1]ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ।

ਗਜਤਿ ਅਸ੍ਵ[1] ਅਪਾਰ ਹੈਂ। — [1]ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਹਨ।
ਜਨੁ ਰਾਮ ਆਏ ਅਵਧ ਫਿਰਿ[1], — [1]ਮੁੜ ਕੇ ਅਜੁੱਧਿਆ ਵਿੱਚ।
ਮਨਿ ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਉਛਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਉਛਾਲਦੇ ਹਨ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਸਮੋਦ ਗੋਦ,
ਉਠਾਇ ਨਿਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਕੋ।
ਪਗ ਨਗਨ ਚਲਿ ਮਿਲਿ ਅੱਗਰ ਦੀਨੋ,
ਬਾਲ ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸ਼ ਕੋ।
ਗੁਰੁ ਲਯੋ ਅਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਯੁਤ,
ਨਿਜ ਗੋਦ ਸੀਨੇ[1] ਲਾਇਓ। — [1]ਛਾਤੀ ਨਾਲ।
ਚੁਮਿ ਮਾਥ ਹਾਥ ਫਿਰਾਇ ਸਿਰਿ,
ਸਿਰ ਨਾਥ ਨਾਥ ਬਨਾਯੋ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।
ਦ੍ਰਿਗ ਸਰਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਰਸ ਉਛਰਯੋ,
ਹਰਸ ਮਨਿ ਨ ਸਮਾਇ ਹੈ[1]। — [1]ਨੇਤ੍ਰ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਉੱਛਲ ਪਏ (ਜਾਣੋ) ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾਈ।
ਪੁਚਕਾਰਿ[1] ਦੈ ਬਹੁ ਪਜਾਰ, — [1]ਲਾਡ ਨਾਲ।
ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਉਰ ਸੋਂ[1] ਲਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਛਾਤੀ ਨਾਲ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਕਿਤ[1], — [1]ਜਾਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਈਸ, ਰਵਿ ਸਸਿ ਮਿਲਿ ਚਲੇ।
ਪੁਰਖਾਰਥੰ ਪ੍ਰਮਾਰਥੰ,
ਜਸ ਤੇਜ, ਓਜ ਸੁ ਧਰਮਲੇ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਉੱਦਮ ਤੇ ਮੁਕਤੀ, ਜਸ ਤੇ ਤੇਜ ਅਤੇ ਬਲ ਤੇ ਧਰਮ (ਆਪਸ ਵਿੱਚ) ਮਿਲ ਪਏ।
ਤਜ ਜਾਪ ਫਲ, ਕਿਤ ਸਿੱਧ ਸਾਧਨ,
ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਜ ਜਨੁ ਪਾਯੋ[1]। — [1]ਜਾਂ (ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਦੇ) ਤਪ ਦਾ ਫਲ (ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਦੇ ਭੋਰੇ ਦੇ ਜਪ ਦਾ) ਫਲ ਜਾਂ ਸਿੱਧ ਤੇ ਸਾਧਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਭਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਭਜ ਨਿਜਾਨੰਦ ਨਿਮਗਨ, ਤ੍ਰਿਧਾ
ਦੇਹ ਨੇਹ ਭੁਲਾਯੋ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਸ ਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਹਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ, ਕਾਰਨ) ਦਾ ਮੋਹ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਤਿਸ ਮੋਦ ਕੀ ਨਹਿਂ ਅਵਧਿ ਸਾਰਦ,
ਸੇਸ ਲੇਸ ਭਿ ਕਹਿ ਸਕੈਂ[1]। — [1]ਉਸ ਅਨੰਦ ਦੀ ਹੱਦ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।
ਮਨ ਨੈਨ ਬੈਨਨਿ ਤੇ ਪਰੈ,
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਫਿਰ ਕਵਿ ਕਯਾ ਬਕੈ[1]? ॥੩੮॥ — [1]ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਧਨ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਕਰਤਿ ਸੁਤ ਪੈ, — [1]ਵਾਰਨਾ।
ਜਾਤਿ ਘਨ ਜਯੋਂ[1] ਬਰਸਤੇ। — [1]ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ।
ਦਹਿ ਦਏ[1] ਦਾਰਿਦ ਦੂਖ ਦੀਨਨਿ, — [1]ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ।
ਦਾਨ ਦੈ ਦਿਢ ਦਰਸ ਤੇ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਅੱਗਰ ਚਲਤਿ ਨਕੀਬ[1] ਬੋਲਤਿ, — [1]ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ।

ਸੁਜਸ ਭਾਟ ਉਚਾਰਤੇ।	
ਬਡ ਭੀਰ ਸੰਗ ਫਕੀਰ ਧੀਰ,	
ਅਮੀਰ ਕੀਰ ਅਪਾਰਤੇ[1] ॥੩੯॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ।
ਸੁਨਿ ਰੌਰ[1] ਆਵਤ ਔਰ ਦੌਰਿ,	[1]ਰੌਲਾ।
ਸੁ ਠੌਰ ਠੌਰਨਿ ਠਾਂਢਜੋ[1]।	[1]ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਖੜੇ ਹੋਏ।
ਜਗਮੌਰ[1] ਇਮ ਨਿਜ ਪੌਰ[2] ਪਹੁੰਚੇ,	[1]ਜਗਤ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ। [2]ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ।
ਗੌਰ ਮੁਦ ਨਦਿ ਬਾਢਜੋ[1]।	[1]ਭਾਰੀ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਧ ਗਿਆ।
ਤਜਿ ਪਾਲਕੀ ਦਜਾਲ, ਕੀਨ ਜੁ	
ਗਮਨ[1] ਅੰਦਰ ਮੰਦਰੈਂ।	[1]ਜਾਣਾ ਕੀਤਾ।
ਬਡ ਮਾਤ ਅੰਗਨ ਮੈਂ[1] ਮਿਲੀ,	[1]ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ (ਲੈ ਕੇ) (ਅ) ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ।
ਨ ਸਮਾਤ ਅੰਗਨਿ ਅੰਦਰੈਂ[1] ॥੪੦॥	[1]ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੀ।
ਮਰਯਾਦ ਰੱਖਕ ਸਤਿਗੁਰੂ,	
ਪਗ ਮਾਤ ਬੰਦੇ ਭਾਇ ਸੋਂ[1]।	[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
ਕਰ ਸੀਸ ਧਰਿ[1] ਆਸੀਸ, ਮਾਤਾ ਜੀ	[1]ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥਰਖ ਕੇ।
ਸੁ ਦੈਂ, ਬਹੁ ਚਾਇ ਸੋਂ[1]।	[1]ਚਾਅ ਨਾਲ।
ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਆਰਤੀ	
ਉਤਾਰਤੀ ਭਈ ਵਾਰਤੀ[1]।	[1]ਵਾਰਨੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਤਨ ਮਨ ਸੁ ਧਨ ਗੁਰੁ ਪਗਨ ਪੈ,	
ਧਰਿ ਮਾਥ ਹਾਥ ਪਰਸਾਵਤੀ[1] ॥੪੧॥	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾਰਖ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਛੋਂਹਦੀ ਹੈ।
ਵਹ ਮੁਦ ਅਥਾਹ ਉਛਾਹ ਪੇਖਨਿ,	
ਚਾਹ ਕਰਿ ਸੁਰ ਤਿਯ ਅਈ[1]।	[1]ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਆਈਆਂ।
ਗੁਨ ਰੂਪ ਧਿਖਨੀ[1] ਬਨੀ ਸਿਖਨੀ,	[1]ਅਕਲਮੰਦ।
ਮਾਤ ਪਿਖਿਨੀ ਕਸੁ ਠਈ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖੀਆਂ।
ਤਿਨ ਸੰਗ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨਿਸੰਗ,	
ਉਮੰਗ ਗੀਤ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।	
ਤੁਮ ਗਾਉ ਦੁਲਹਨਿ[1] ਅਏ ਮਮ ਘਰਿ,	[1]ਹੇ ਲਾੜੀਓ।
ਆਜ ਰਾਮ ਭਤਾਰ[1] ਹੈਂ ॥੪੨॥	[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਤੀ।
ਆਜ ਹੈ ਹਮਾਰੇ ਅਤੀ ਆਨੰਦ,	
ਮਹਾਂ ਮੰਗਲਚਾਰ[1] ਹੈ।	[1]ਉਤਸ਼ਵ ਦੀਰਸਮ।
ਇਤਯਾਦਿ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੁ ਕੇ,	
ਭਈ ਗਾਤ ਅਪਾਰ ਹੈ।	
ਜਗਵਾਇ ਦੀਪਕ ਘ੍ਰਿਤ[1] ਮਾਤਾ,	[1]ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ।
ਦੀਪਮਾਲਾ ਹੈ ਕਰੀ।	
ਕਰਵਾ ਤਿਹਾਵਲ[1], ਪੁਰਾ ਗੁਰੁ ਕੇ	[1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਨਾਮ[1], ਬਾਂਟਤਿ ਮੁਦ ਭਰੀ ॥੪੩॥	[1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ।

ਪਰਯੰਕ ਪੈ ਗੁਰੁ ਅੰਕ ਮੈਂ ਸੁਤ,
ਮਜੰਕ ਜਨੁ ਬੁਧ ਸੋਹਿ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ (ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ) ਜਾਣੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬੁਧ (ਵਾਂਗ) ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਬਿ ਤਿਯ ਚਕੋਰੀ ਚਿਤ੍ਰ ਸੀ[1],
ਟਕ ਏਕ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਜੋਹਿ ਹੈਂ।

[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਚਕੋਰਾਂ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗ।

ਦੁਲਰਾਵਹੀਂ[1] ਮੁਸਕਾਵਹੀਂ[2],
ਉਪਾਵਹੀਂ ਮੁਦ ਮੋਹਿ ਹੈਂ[1]।

[1]ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। [2]ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਅਨੰਦ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਮੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰਮੋਦ ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਜਨ, ਗੁਰਿ
ਗੋਦ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਸੋਹਿ ਹੈਂ[1] ॥੪੪॥

[1]ਗੁਰੂ (ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ) ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ (ਕਲਗ਼ੀਧਰ) ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ (ਜਨ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਮਾਤ ਪਤਨੀ ਕੇ ਤਈਂ,
ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਮੋਦ ਮਹਾਂਤ[1] ਹੈ।

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਸੁਖ ਸਚੀ[1] ਲਖਮੀ[2] ਉਮਾ[3] ਕੋ,
ਜੋ ਦੁਲੱਭ ਸੋ ਵਹਿ ਪਾਤ ਹੈਂ।

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਲੱਛਮੀ। [3]ਪਾਰਬਤੀ।

ਸਭਿ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਮੋਦ ਯੁਤ,
ਗੁਰੁ ਚਰਨ ਮੈਂ ਲਪਟਾਵਹੀਂ।
ਗੁਰੁ ਯਥਾ ਉਚਿਤ ਬਿੱਤ ਬਖਸ਼ਤਿ,
ਕੁਸਲ ਮਾਨ ਰਖਾਵਹੀਂ[1] ॥੪੫॥

[1]ਜੈਸਾ ਕੋਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਧਨ ਤੇ ਸੁਖ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਨੂਤਨੰ ਕੇ[1] ਬੂਝਨੇ ਪਰ,
ਬ੍ਰਿੱਧ ਗੁਰੁ[1] ਮੁਦ ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਂ।

[1]ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ।
[1]ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)।

ਸਬਿ ਗਾਥ ਦੇਸ ਸੁ ਕਾਮਰੂ ਕੀ,
ਕਹੀ ਕਰਮ ਕਰ ਨੇਮ ਸੈਂ[1]।

[1]ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਕੇ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੈਂ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਕਾ[1],
ਪ੍ਰਸੰਗ ਭੀ ਸਬਿ ਗਾਇਓ।

[1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਦਾ।

ਜਿਮ ਕੀਓ ਥਾ ਮਰਦਾਨਾ ਮੇਢਾ[1],
ਗੁਰੂ ਜਾਇ ਛੁਡਾਇਓ ॥੪੬॥

[1]ਛੱਤਰਾ, ਭੇਡੂ।

ਵਹਿ ਕਰੀ ਸਰਮਾ[1] ਖਰੀ[2] ਫਿਰਿ,
ਜੌ ਪਰੀ ਪਗਿ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ੀਆ।

[1]ਕੁੱਤੀ। [2]ਗਧੀ, ਖੋਤੀ।

ਪਿਖਿ ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਭਗਤਿ[1] ਹੋਈ,
ਸਿੱਖੀ ਤਿਹਂ ਬਡ ਲਖਸ਼ੀਆ[1]।

[1]ਭਗਤਣੀਆਂ।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਜਾਣਿਆ।

ਪੁਨ ਸ੍ਵਯੰ[1] ਸਨਮੁਖ ਜੈਸ ਜਾਦੂ,
ਕਰੇ ਥੇ ਉਨਿ ਸਬਿ ਕਹੇ।

[1]ਆਪਣੇ (ਮੂੰਹ ਨਾਲ) ਕਹੇ।

ਸੁਨਿ ਹਸਤਿ ਪੁਨ ਪੁਨ ਬਾਲ ਬਪੁ ਗੁਰੁ,
ਔਰ ਸਬਿ ਹੀ ਮੁਦ ਲਹੇ ॥੪੭॥
ਕਰਿ ਬਾਤ ਬਹੁਧਾ ਭਾਂਤਿ ਗੁਰੁ
ਜਬਿ ਰਾਤ ਅਧਿਕ ਬਿਤਾਈਆ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿ ਫਿਰ ਪਲੰਘ ਪੌਢੇ[1], [1]ਬਿਰਾਜੇ।
ਉਠੇ ਫਜਰ[1] ਸਬਾਈਆ। [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
ਕਰਿ ਨਿੱਤ ਕ੍ਰਿਆ ਧਯਾਨ ਧਰਿ,
ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਾਈਆ।
ਇਤ ਸੇਵਕੈਂ ਕਰਿ ਫਰਸ ਵਰ ਸਬਿ,
ਸਭਾ ਸੌਂਜ[1] ਸਜਾਈਆ ॥੪੮॥ [1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧ ਬੈਠੇ ਆਇ ਬਹੁ,
ਮਿਲਿ ਵਾਰ ਰਾਗੀ ਗਾਈਆ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪੁਸ਼ਾਕੀ ਪਹਿਨ ਕੇ,
ਮਸਨੰਦ[1] ਬੈਠ ਸੁਹਾਈਆ। [1]ਗੱਦੀ ਤੇ।
ਸਿੱਖ ਆਵਨਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਖੁਸ਼ ਹੋਇ ਭੇਟਾ ਲੈ ਅਏ।
ਕਰਿ ਦਰਸ ਪਾਦ ਸਪਰਸ ਕੇ[1], [1]ਚਰਨ ਛੋਹ ਕੇ।
ਅਤਿ ਹਰਸ[1] ਚਾਰੋਂ ਫਲ ਲਏ ॥੪੯॥ [1]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਗੰਗ ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਿੱਤ,
ਦੀਵਾਨ ਥਿਰਿ ਦੋ ਵਕਤ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਪੂਰਿ ਮਨਸਾ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ,
ਭਵ ਬੰਧ ਕਾਟਤਿ ਸਖਤ ਹੈਂ।
ਇਕ ਆਵਹੀਂ ਸਿੱਖ ਜਾਵਹੀਂ,
ਕਮਾਵਹੀਂ ਸਬਿ ਸੇਵ ਹੈਂ।
ਸਿੱਖ ਭੇਟ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਅਰਪ ਹੈਂ, [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਗੁਰੁ ਖਰਚਤੇ ਨਿਤ ਏਵ ਹੈਂ ॥੫੦॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਕਰਤਿ ਜੋ,
ਕ੍ਰੀੜਾ[1] ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ। [1]ਖੇਡਾਂ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸਿੱਖ ਦਾਸ ਪਿਖਿ,
ਲਹਿ ਹੈਂ ਮੋਦ ਅਪਾਰ ॥੫੧॥
ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ:
ਗੁਰੁ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ,
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇਰਿ।
ਖਟ ਮਾਸ[1] ਪਟਨੇ ਮੈਂ ਬਿਤਾਏ, [1]ਛੇ ਮਹੀਨੇ।
ਦਿਵਸ ਛੈ ਸਮ ਹੇਰਿ[1]। [1]ਛੇ ਦਿਨ ਬਰਾਬਰ ਦੇਖੇ।
ਇਤ ਸਿੱਖ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਕੇ,
ਬਸਨੀਕ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ।
ਨਿਤ ਚਿਤਵਹੀਂ ਚਾਕੋਰ ਗਨ,
ਅਾਂਧੇਰ ਮੈਂ ਜਯੋਂ ਚੰਦ ॥੫੨॥
ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੋ,

ਮਨਾਵਹੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤਿ।
ਬਹੁ ਬਰਸ ਬੀਤੇ ਦਰਸ ਕੀਤੇ,
ਹਰਸ ਹੋਇ ਨ ਸਾਂਤਿ[1]। — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਜਿਮ ਖਿਚਤਿ ਬਾਲ ਪਤੰਗ[1], — [1]ਗੁੱਡੀ।
ਕੁੰਡੀ ਮੀਨ[1] ਚੁੰਬਕ ਲੋਹ। — [1]ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ।
ਤਿਮ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ ਕਾ,
ਖਿਚੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਓਹ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ,
ਬੈਕੁੰਠ ਤੇ ਚਲਿ ਆਇ।
ਧਰਿ ਦੇਹ ਬਿਬਿਧਾ ਨਚਤਿ ਤਯੋਂ,
ਜਯੋਂ ਨਾਚ ਭਗਤ ਨਚਾਇ।
ਗੁਰੁ ਖਿੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ ਜਬਿ,
ਤਯਾਰ ਹੋਏ ਚਾਹਿ[1]। — [1](ਚਲਣ ਦੀ) ਇੱਛਾ ਨਾਲ।
ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ,
ਸੁਤ ! ਜਾਤ ਹੋ ਤੁਮ ਕਾਹਿ? ॥੫੪॥
ਇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਔਲਾਦ ਪ੍ਰਭੁਤਾ[1], — [1]ਵਡਿਆਈ।
ਆਦਿ ਪ੍ਰਭ ਸਬਿ ਦੀਨ।
ਤਹਿਂ ਨਿੱਤ ਸ਼ਰੀਕ ਉਤਪਾਤ[1] ਕਰਤੇ, — [1]ਉਪੱਦ੍ਰ।
ਨਿੰਦ ਬਿਘਨ ਸੁ ਪੀਨ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਅਬਿ ਜੂਲਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਫੇਰ,
ਮਤਸਰ ਅਗਨਿ ਤੁਮ ਕੋ ਚੀਨ[1]। — [1]ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਚੀਨ) ਵੇਖ ਕੇ ਫੇਰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਪਵੇਗੀ।
ਜਿਮ ਪਿਖਿ ਨਿਸਾ ਚਰਰਵੀ ਕੋ,
ਸਗ ਫੀਲ ਕੋ ਭੌਂਕੀਨ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉੱਲੂ (ਆਦਿ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਤੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਤੈ ਗੁਰੁ ਸਾਤ ਬਾਤ[1], — [1]ਸੱਚੀ ਗੱਲ।
ਬਖਯਾਤ ਭਾਂਤਹਿ ਤੈਸ।
ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਹਮ ਕਰਿ ਪਰਣ ਆਏ,
ਇਹਾਂ ਰਹੈਂ ਸੋ ਕੈਸ।
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਵਾਸੀ ਯੁਤ ਉਦਾਸੀ,
ਚਿਤਵਿ ਹੈਂ ਮਮ ਬੈਨ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਸਬਿ ਉਸ ਦੇਸ ਕੇ,
ਪ੍ਰਤੀਖ ਹੈਂ[1] ਦਿਨ ਰੈਨ ॥੫੬॥ — [1]ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ।
ਲਗ ਰਹੀ ਲੋਗਨ ਲਾਖਹਾਂ ਕੀ[1], — [1]ਲੱਖਾਂ ਦੀ।
ਲਗਨ ਲਖਨੇ ਹੇਤ[1]। — [1]ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ।
ਲਿਵ ਲੀਨ ਸੋ ਲਲਚਾਰਹੇ,
ਮੈਂ ਜਾਨਹੁੰ ਤਿਨਿ ਭੇਤ।
ਵਸ ਸਦਾ ਰਹਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਕੇ,

ਗੁਰੂ ਸਾਧੂ ਈਸ।
ਅਬਿ ਦਰਸ ਤਿਨ ਕੋ ਦੈਨ ਬਨ ਹੈ,
ਹਮੇਂ ਬਿਸ੍ਵੈ ਬੀਸ[1] ॥੫੭॥
[1]ਜ਼ਰੂਰ।
ਪੁਨ ਭਵਿੱਖਤ[1] ਹੋਵਨੀ ਹੈ
[1]ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ।
ਜੋਇ, ਸੋ ਨ ਮਿਟਾਇ।
ਹਮ ਜਦੀ[1] ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਤਿ ਹੈਂ,
[1]ਭਾਵੇਂ।
ਪਰ ਮਰਯਾਦ ਨਾਹਿਂ ਮਿਟਾਇਂ।
ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਹਮਰੈ ਜੋ ਕਹਜੋ,
ਤੂੰ ਜਾਨ ਹੈਂ ਸਬਿ ਮਾਇ।
ਸੋ ਕਬੀ ਅਨਥਾ[1] ਨਾਹਿਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ,
[1]ਝੂਠ।
ਸਕੈ ਬਿਧਿ[1] ਨਾ ਮਿਟਾਇ ॥੫੮॥
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਜਨਮੇਜ ਕੌਂ[1] ਮੁਨਿ ਬਜਾਸ ਪਹਿਲੇ,
[1]ਜਨਮੇਜੇਰਾਜੇ ਨੂੰ।
ਗਯੋ ਥਾ ਸਮਝਾਇ।
ਪਰ ਈਸ ਭਾਵ ਬੀਸ ਬਿਸ੍ਵੈ,
ਭਈ ਵੈਸੇ ਆਇ।
ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਾਤ ਮਾਨੀ,
ਖਿਆਤ ਨੀਕੀ ਭਾਂਤਿ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ (ਜਾਣ ਕੇ)।
ਪਰ ਚਿੱਤ ਚਿੰਤਾ ਗੂਜਰੀ ਕੇ,
ਭਈ ਕਾਂਪਜੋ ਗਾਤ[1] ॥੫੯॥
[1]ਸ਼ਰੀਰ।
ਕਰ ਮੰਜ ਤੈ ਪਗ ਕੰਜ ਪਕਰੇ,
ਰੰਜ ਭੰਜਨ ਕੇਤੁ[1]।
[1]ਉੱਜਲ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜੇ।
ਪੂਛ ਰਹੀ ਵਹਿ ਕਜਾ ਹੋਇਗੋ,
ਪਰ ਗੁਰੁ ਨਾ ਦੀਨੋ ਭੇਤ।
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਤੁਮਰੋ ਪੂਤ ਹ੍ਵੈ,
ਸਮਰੱਥ ਸਬਿ ਪ੍ਰਕਾਰ।
ਨਹਿਂ ਬਾਤ ਇਸ ਕੀ ਫੇਰੀਓ,
ਬਪੁ ਹੇਰੀਓ ਕਰਤਾਰ[1] ॥੬੦॥
[1]ਕਰਤਾਰ ਸਰੂਪ ਦੇਖਿਆ ਜੇ।
ਜਿਮ ਰਾਮ ਪੂਤ ਕੁਸ਼ੱਲਜਾ,
ਘਰਿ ਦੇਵਕੀ ਜਦਨਾਥ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਦੇਵਕੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਤਿਮ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੁ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਇਹੁ,
ਭਾਗ ਬਡ ਤੁਵ ਮਾਥ[1]।
[1]ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ ਦਾ।
ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਡ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਹੈ,
ਨਿਜ ਨਯੋ ਪੰਥ ਰਚਾਇ।
ਘਰ ਘਨੇ ਘਾਗੂ ਘੱਤ ਘਾਲੈ,
ਘੁਮਡ ਘੋਰ ਘੁਮਾਇ[1] ॥੬੧॥
[1](ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ) (ਘੁਮਡ) ਉੱਛਲ ਕੇ (ਘੋਰ) ਗੱਜ ਕੇ ਤੇ (ਘੁਮਾਇ) ਚੱਕ੍ਰ ਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ (ਘਾਗੂ) ਘੇਰਾ (ਘੱਤ) ਪਾ ਕੇ (ਘਾਲੈ) ਮਾਰੇਗਾ।
ਗੁਰ ਘਰ ਉਜੇਰਾ ਕਰੈਗੋ[1],
[1]ਚਮਕਾਏਗਾ।

ਹਿੰਦੁ ਹੱਦ ਧਰਮ ਰਖਾਇ।
ਜਿਮ ਗੋਇ ਹੈ[1] ਤਿਮ ਹੋਇ ਹੈ,
[1]ਕਹੇਗਾ।
ਤੁਮ ਮਾਨੀਓ ਸਤ ਭਾਇ[1]।
[1]ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ।
ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਹਿ ਰਹਾਈਓ,
ਰੂਸਾਈਓ ਕਿਮ ਨਾਹਿਂ।
ਤਲਵਾਰ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਬੱਜਰ,
ਬਾਕ ਭਵ ਹੈਂ ਯਾਂਹਿ[1] ॥੬੨॥
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹੋਣਗੇ।
ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਪੋਖੋ[1] ਇਨੈ,
[1]ਪਾਲੋ।
ਰਾਖੋ, ਨੈਨਿ ਪਲਕਨਿ ਤੋਰ[1]।
[1]ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਵਾਂਗ।
ਹਮ ਜਾਤ ਹੈਂ ਪੰਜਾਬ ਕੌ,
ਤੁਮ ਰਹੋ ਸਬਿ ਇਸ ਠੌਰ।
ਬੁਲਵਾਇ ਲੈ ਹੈਂ ਤੁਮੈਂ ਭੀ,
ਫਿਰ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਮਝਾਰ।
ਸੁਨਿ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਸਾਸ ਭਰਿ ਕਹਿ,
ਊਜਰੀ ਮੈਂ ਭਾਰ[1] ॥੬੩॥
[1]ਹਾਹੁਕਾ ਭਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਜੜ ਗਈ ਹਾਂ।
ਬਹੁ ਬਰਸ ਕਾਗ ਉਡਾਵਤੀ ਕੋ,
ਕਾਮਰੂ ਤੈ ਆਇ।
ਅਬਿ ਫੇਰ ਏਕਲ ਤਜਿ ਹਮੈਂ,
ਦਿਯ ਅਨਤ[1] ਜਾਨ ਸੁਨਾਇ।
[1]ਹੋਰ ਥਾਂ।
ਬਿਧਿ ਕਾਹਿ ਜੋਨੀ ਨਾਰਿ ਕੀ
ਸਮ ਨਾਰਕੀ ਨਰ ਕੀਨ[1]।
[1]ਨਰਕ ਦੇ ਜੀਵ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਨਿਤ ਸ਼ੋਕ ਸੰਸੇ ਓਕ[1] ਤਨ,
[1]ਘਰ।
ਤਿਯ ਦੀਨ[1] ਰਹਿ ਪਰਧੀਨ ॥੬੪॥
[1]ਦੁਖੀ।
ਇਮ ਗਾਇ[1] ਨੈਨ ਬਹਾਇ ਜਲ,
[1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਮੁਰਝਾਇ ਪਾਂਇ ਗਹਾਇ[1]।
[1]ਚਰਨ ਪਕੜੇ।
ਤਨ ਸਰਸ ਕੁੰਦਨ ਸਰਸ ਫੁੱਲ ਤੈ,
ਸਰਸ ਗੌ ਬਦਲਾਇ[1]।
[1]ਸੋਨੇ ਦੇਰੰਗ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ ਪੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕਹਿ ਜਹਾਂ ਤੁਮ ਬਨ ਸੁਰਗ ਸੋ ਮੁਹਿ,
ਸੁਖ ਬਿਕੁੰਠ ਅਧਿਕਾਇ[1]।
[1]ਕਿਹਾ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵੀ ਸੁਰਗ ਹੈ (ਉਥੇ) ਮੈਨੂੰ ਬੈਕੁੰਠ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਸੁੱਖ ਹੈ।
ਬਿਨ ਰਾਵਰੇ ਤਨ[1] ਰਾਜ ਬਿਤ[2] ਸੁਤ[3],
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। [2]ਧਨ। [3]ਪੁੱਤਰ।
ਦੁਖਦ ਹੈ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥੬੫॥
ਗੁਰੁ ਦੈ ਦਿਲਾਸਾ ਧੀਰ ਬਹੁਧਾ,
ਕਹਯੋ ਮੋਹਿ ਜਰੂਰ।
ਅਬਿ ਬਨੈ ਜਾਵੋ ਤੁਮ ਥਿਰਾਵੋ,
ਕਿਤਕ ਦਿਨ ਇਤ ਰੂਰ[1]।
[1]ਹੇ ਸੁੰਦਰਿ!

ਬਿਨ ਦੇਰ ਫੇਰ ਬੁਲਾਇ ਲੈ ਹੈਂ,
ਗੁਰੁ ਰਖੈ ਹੈ ਲਾਜ।
ਢਿਗ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਾਸ[1] ਸੁਤ — [1]ਸੱਸ।
ਤੁਵ, ਭ੍ਰਾਤ ਸਹਤ ਸਮਾਜ ॥੬੬॥
ਗੀਆ ਛੰਦ:
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਸਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਜੇਠਾ,
ਸਤੀਰਾਮ ਗੁਲਾਬ ਜੀ।
ਦਯਾਰਾਮ ਪੰਜਾਬ ਭਾਈ,
ਮੇਹਾਂ ਜੋਧ ਮਤਾਬ ਜੀ।
ਇਤਜਾਦਿਕੈਂ ਕੋ ਛੋਰਜੋ,
ਦਸਮੇਸ਼ ਸੇਵਨ ਕਾਰਨੈ।
ਪੁਨ ਗੋਦ ਲੀਨ ਸਮੋਦ[1] ਸੁਤ ਕੋ, — [1]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਪਜਾਰ ਦੈ ਹ੍ਵੈ ਬਾਰਨੈ[1] ॥੬੭॥ — [1]ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੰ ਕਾ ਧਜਾਨ ਧਰ ਕੈ,
ਫੇਰ ਸਿਰ ਕਰ[1] ਰੱਖਜਾ। — [1]ਹੱਥ।
ਜਨੁ ਬੀਰ ਰਸ ਤੈ ਸਾਂਤਿ ਰਸ,
ਹ੍ਵੈ ਬਿਦਾ[1] ਕਵਿ ਇਹੁ ਲੱਖਜਾ[2]। — [1]ਜਾਣੋ ਬੀਰਰਸ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤਰਸ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ) ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। [2]ਕਵੀ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਗ,
ਸੀਸ ਧਰਿ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ।
ਕਰਿ ਬਾਤ ਤੁਤਲੀ ਟੇਰ ਬੁਲੁ ਕੋ[1], — [1]ਬੁੱਲ੍ਹ ਢਿੱਲਾ ਕਰ ਕੇ।
ਨੈਨ ਤੈ ਜਲ ਛੋਰ ਕੈ ॥੬੮॥
ਕਹਿ ਸੰਗ ਜੈਹੋਂ ਆਪ ਕੇ,
ਮੈਂ ਨਾਹਿਂ ਰੈਹੋਂ ਮਾਤ ਪੈ।
ਤੁਵ ਨਾ ਅਕੈਹੋਂ[1] ਕੁਛ ਨਾ ਚੈਹੋਂ, — [1]ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ। (ਅ) ਖਿਝਾਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ।
ਨਾ ਰੁਸੈ ਹੋਂ ਬਾਤ ਪੈ[1]। — [1]ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਰੁੱਸਾਂਗਾ ਨਹੀਂ।
ਨਿਜ ਤਾਯਾ ਜੀ[1] ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰ, — [1]ਸੂਰਜ ਮੱਲ।
ਪੇਖਿ ਸੁਨਿ ਕਹਿ ਬਾਤ ਕੋ।
ਕਰਿ ਪਜਾਰ ਉਨਿ ਸੈਂ ਖੇਲ ਕੈ,
ਫਿਰ ਕਹੋਂ ਸਬਿ ਬਡ ਮਾਤ ਕੋ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਵੱਡੇ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ।
ਨਿਜ ਦੇਸ ਗਾਮ ਆਨੰਦਪੁਰ,
ਪਿਖਿ ਆਇ ਹੌਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੌ[1]। — [1]ਸਵੇਰ ਨੂੰ।
ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁਧਾ,
ਹਸੇ ਸਬਿ ਸੁਖ ਦਾਤ ਕੌ[1]। — [1]ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਲਾਇ ਉਰਿ[1] ਕਰਿ ਪਜਾਰ ਬਾਤੈਂ, — [1]ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ।
ਖੇਲਨੇ ਭਲ ਵਸਤੁ ਦੈ।
ਪ੍ਰਚਾਇ ਸੁਤ ਪਗ ਮਾਤ ਬੰਦੇ,

ਉਠੇ ਤਹਿਂ ਤੈ ਸ੍ਵਸਤਿ ਲੈ[1] ॥ ੨੦ ॥
ਪਗ ਮਾਥ ਧਰਿ ਪੁਨ ਗੂਜਰੀ ਜੀ,
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰ ਕੈ[1]।
ਕਹਿ ਪਹੁੰਚ ਤਹਿਂ ਬੁਲਵਾਇ ਲਈਓ,
ਹਮੈਂ ਦੇਰੀ ਛੋਰ ਕੈ।
ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੁ, ਥਿਰੇ
ਦਾਨਾ ਪੁਰ ਵਿਖੈ, ਨਿਸ ਆਯ ਕੈ।
ਘਨ ਸਜਾਮ ਜੈਤਾ ਆਦਿ ਸਿੱਖ ਬਹੁ,
ਰਹੇ ਗੁਰ ਢਿਗ ਭਾਯ ਕੈ[1] ॥ ੨੧ ॥
ਦਿਨ ਦੂਸਰੇ ਨਿਸ ਅਰਧ ਤੈ,
ਗੁਰੁ ਚਲੇ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਕੌ।
ਸੰਗ ਬਖਤ ਮਲ, ਅਜੀਤ ਮਲ,
ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬ੍ਰਿਧਾਵ ਕੌ[1]।
ਮਤੀਰਾਮ, ਦਯਾਲਾ, ਮਿਲਹਖਾ,
ਲਾਲ ਚੰਦ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੀ।
ਰਾਮ ਦਿਤਾ, ਮਾਹਰੀ ਜੀ,
ਧਰਮ ਸਸਿ, ਸੁਖ ਦਜਾਲ ਜੀ ॥ ੨੨ ॥
ਬਹੁ ਸੰਤ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਕੇ,
ਉਸ ਦੇਸ ਮਾਂਹਿ ਜੁ ਭੂਰ ਥੇ[1]।
ਵਹਿ ਕਾਮਰੂ ਲੌਂ ਸੰਗ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਰਹੇ ਚੰਗ ਜਰੂਰ ਥੇ[1]।
ਮਗ ਨਾਖਤੇ[1] ਗੁਰੁ ਸਨ ਸਨੇ[2],
ਥਿਰਿ ਸ਼ਹਰ ਛਪਰੇ, ਬਖਸਰੈਂ।
ਡੁਮਰਾਉ, ਬਾੜ ਸੁ ਜੌਨ ਪੁਰ,
ਬਾਨਾਰਸੀ ਰਹਿ ਅਕਸਰੈਂ[1] ॥ ੨੩ ॥
ਆਯੁੱਧਜਾ ਸਮਾਧਿ ਦਸਰਥ,
ਪਾਸ ਸਰਜੂ ਤੀਰ ਹੈ[1]।
ਰਹਿ ਸੈਲ ਕਰਿ ਸਬਿ ਠੌਰ ਕਾ,
ਤਟ ਗੰਗ ਚਲ ਕੈ ਧੀਰ ਹੈ।
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ ਕਨਖਲ,
ਆਇ ਬੈਠੇ ਫਿਰ ਤਹੀਂ।
ਅਸਥਾਨ ਸਾਧੂ ਨਿਰਮਲੇ,
ਦਰਗਾਹਾ ਸਿੰਘ ਕਾ ਅਬਿ ਜਹੀਂ ॥ ੨੪ ॥
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਤੀਸਰ ਖਸਟਮੇਂ ਭੀ,
ਰਹੇ ਉਤਰਤ ਥੇ ਵਹੀਂ।
ਇਸ ਹੇਤ ਤੈ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਉਤਰੇ,

[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ।
[1]ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
[1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਸਨ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੇ ਸਨ।
[1]ਰਸਤਾ ਲੰਘਦੇ। [2]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
[1]ਬਹੁਤਾਰਹਿ ਕੇ।
[1]ਸਰਜੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੋਲ ਹੈ।

ਪੁਰਾ ਗੁਰੁ ਥਲ ਲਖਿ ਸਹੀ[1]।
[1]ਪਹਿਲਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਣ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਦੱਖਨ[1] ਦਸਮ ਜੌਂ,
[1]ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ (ਨਦੇੜ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ।)
ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਗਾਥ[1] ਸੁਨਾਈਆ।
[1]ਕਥਾ।
ਤਬਿ ਜਗਤ ਤੈ ਬੇਰਕਤ ਹ੍ਵੈ,
ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਬਹੁ ਇਤ ਆਈਆ ॥੭੫॥
ਤਿਨਿ ਮਾਂਹਿ ਮੁੱਖਿ ਦਰਗਾਹਾ ਸਿੰਘ ਥਾ,
ਰਹਜੋ ਸੋ ਇਤ ਆਇ ਹੈ।
ਤਹ ਗੰਗ ਤਟ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਉਤਰੇ,
ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ ਤਹਾਇਂ ਹੈ।
ਪੁਰ ਆਇ ਕੀਰਤ ਮੈਂ[1] ਥਿਰੇ,
[1]ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵਿੱਚ।
ਰਵਿ ਮੱਲ[1] ਆਦਿਕ ਆ ਮਿਲੇ।
[1]ਸੂਰਜ ਮੱਲ।
ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਨ ਕੀ ਸੁਨਿ,
ਸਬੈ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਭਿਲੇ[1] ॥੭੬॥
[1]ਮਿਲ ਗਏ।
ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੁ,
ਕਰਵਾਇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਗਏ।
ਸੁਨਿ ਲੋਗ ਅਤਿ ਮਨ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਸਬਿ ਮਿਲਨਿ ਆਗੇ ਚਲਿ ਅਏ।
ਦੈ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤੀ ਭੇਟ, ਬਾਦ[1]
[1]ਵਾਜੇ।
ਬਜਾਇ, ਮੰਗਲ ਗਾਵਤੇ।
ਲੈ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੁਰਿ ਵਿਖੇ,
ਘਰ ਸਫਾ ਕਰਿ ਉਤਰਾਵਤੇ ॥੭੭॥
ਸਬਿ ਗਾਮ ਸੀਂਚ ਸੁਗੰਧਿ[1]
[1]ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੁਗੰਧੀ ਛਿੜਕ ਕੇ।
ਬੰਦਨ ਵਾਰ[1] ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਕੀਨ ਹੈ[2]।
[1]ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਮਾਲਾਂ। [2]ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਧ੍ਵਜ[1] ਕਲਸ ਧਾਮਲ ਪੈ ਲਸਾਏ[2],
[1]ਝੰਡੀਆਂ। [2]ਚਮਕਾਏ।
ਲਜੈ ਚਪਲਾ ਚੀਨ ਹੈ[1]।
[1]ਬਿਜਲੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਘ੍ਰਿਤ ਦੀਪ ਬਾਰ[1] ਧੁਖਾਇ ਧੂਪ,
[1]ਘਿਓ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ।
ਉਛਾਹਿ ਕੀਨੋ ਭਾਰ ਹੈ।
ਜਿਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਏ ਬ੍ਰਿਜ ਮੈਂ[1],
[1](ਮਥਰਾ ਦੇ ਲਾਗੇ ਦੇ) ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ।
ਫਿਰ ਅਧਿ[1] ਰਾਮ ਉਦਾਰ ਹੈ ॥੭੮॥
[1]ਅਜੁੱਧਿਆ ਵਿੱਚ।
ਇਸ ਧਜਾਇ ਕੋ ਜੋ ਪਵੈ ਸੁਨਿ ਹੈ,
ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ ਨਰ ਨਾਰਿ ਹੈ।
ਗੁਰ ਧਾਮ ਸੁਤ ਜਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟਿਓ,
ਤਜੋਂ ਭਵੈ ਸੁਤ ਤਿਹ ਚਾਰੁ ਹੈ[1]।
[1]ਤਿਸ (ਦੇ ਘਰ) ਸੁੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।
ਜੈ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਜਿਉ ਗੁਰੁ ਕਰਾਈ,
[1]ਫ਼ਤਹ।
ਤੈਸ ਤਿਹ ਕਰਵਾਇ ਹੈ।

ਫਲ ਭਵੈ[1] ਤੀਰਥ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਾ,
ਬਿਘਨ ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਇ ਹੈਂ[1] ॥ ੭੯ ॥
ਨਿਜ ਧਾਮ ਮੈ ਪਰਦੇਸ ਤੈ, ਜਨ[1]
ਗੁਰੂ ਸਮ ਫਿਰ ਆਇ ਹੈ।
ਇਤ ਗੁਰੂ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਥਿਰੇ,
ਇਤ ਥਿਰਜੋ ਸਾਨੰਦ ਧਜਾਇ ਹੈ ॥ ੮੦ ॥

[1]ਹੋਵੇਗਾ।
[1]ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
[1]ਮਨੁੱਖ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸੈਂਤੀਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੩੭ ॥

੩੮. {ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਵਿਵਾਹ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਮੋਰੀ ਸੁਨੋ ਬਿਨਤੀ ਗੁਰੁ ਜੀ,
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਬੀਰਨ ਮੋਰੀ[1]।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ (ਆਗੂ)।

ਮੋਰੀ ਜਬੈ ਤੁਮ ਬਾਗ ਬਿਜੈ ਦਿਸ,
ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਕੀ ਧਰ ਤੈ ਜਰ ਤੋਰੀ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਜਿੱਤ ਵੱਲ (ਘੋੜੇ ਦੀ) ਵਾਗ ਮੋੜੀ ਤਦੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜੜ੍ਹ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਤੋਰੀ ਜਿਮੈ ਤਰਫੈਂ ਰਣ ਮੈ ਅਰਿ,
ਜੇ ਅਕਟੇ ਬਿਕਟੇ ਸਹਿ ਜੋਰੀ[1]।
[1](ਜਦੋਂ) ਨ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੈਰੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟੇ ਗਏ ਤਦੋਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤੜਫਦੇ ਹਨ।

ਜੋਰੀ ਉਭੈ ਕਰ ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਬਿਨਵੈ,
ਬਿਘਨੈ ਹਰ ਜਜੋਂ ਅਹਿ ਮੋਰੀ[1] ॥੧॥
[1]ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ (ਖਾਂਦਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੋ।

ਦੋਹਰਾ:

ਗੁਰੁ ਥਿਰ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਢੁਰਿ[1]
[1]ਢਲ ਕੇ, ਪਸੀਜ ਕੇ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਵਰ ਕੋ[1] ਬਜਾਹਿ।
[1]ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ।
ਕਰੈਂ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਸੁ ਭਰੈਂ ਜਿਮ,
ਧਜਾਇ ਕਥੈਂ ਕਥ ਯਾਹਿ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਅਸੇਸਹਿ ਪੁਰ ਕੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ।
ਸਿੱਖਨ ਸੁਨੇ ਸੁਜੱਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ।
ਤੀਰਥ ਨਿਖਲ ਅਏ ਤੀਰਥ ਕਰਿ।
ਤੀਰ ਨੀਰ ਨਿਧਿ ਲੌਂ ਸਧੀਰ ਵਰ[1] ॥੩॥
[1]ਧੀਰਜਵਾਨ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰ ਆਏ।

ਕਾਮਰੂਪ ਨਿਧਿ ਕਾਮਰੂਪ ਜੋ[1]।
[1]ਕਾਮ ਰੂਪ ਦੇਸ ਜਿਹੜਾ ਚੰਗੇ ਰੂਪ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਕਾਮ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਨਿਧੀ ਹੈ।
ਦੇਸ ਅਸੇਸ ਬਿਸੇਸ ਖੂਪ ਜੋ।
ਜਾਦੂ ਟੂਨੇ ਕੇ ਬਲ ਜੋਈ।
ਰਹਜੋ ਮਵਾਸ ਖਾਸ ਮਦ ਧੋਈ[1] ॥੪॥
[1]ਜਿਹੜਾ ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਬਲ ਨਾਲ ਸਦਾ ਆਕੀਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
ਕਈ ਬਾਰ ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ।
ਹਾਰ ਮਾਰ ਖਾ ਆਈ ਐਨਾ[1]।
[1]ਘਰ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਸੇ ਜਹਿਂ ਮਾਰੇ।
ਜੋਗੀ ਬਡ ਤਾ ਕੇ ਗੁਰੁ ਹਾਰੇ[1] ॥੫॥
[1]ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਾਰ ਗਏ।
ਵਹੈ ਦੇਸ ਗੁਰੁ ਸਰਬ ਨਿਵਾਯੋ।
ਜੋਧ ਪੁਰੀ ਪਤਿ ਕੋ ਜਸ ਦਾਯੋ[1]।
[1]ਦਿੱਤਾ।
ਕਾਮਨਿ ਜਿਤੀ ਸਕਾਮਨਿ ਜਿਤੀ[1]।
[1]ਜਿਤਨੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਸਹਿਤ ਸਨ (ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ) ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ।
ਕਾਮਨ[1] ਕਰਿ ਹਾਰੀ ਸੋ ਤਿਤੀ[2] ॥੬॥
[1]ਟੂਣੇ। [2]ਉਤਨੀਆਂ।
ਪਤੀ ਅਸਾਮ ਸਾਮ ਗੁਰੁ ਆਯੋ[1]।
[1]ਅਸਾਮ ਦਾ ਰਾਜਾ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ।

ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਮੇਲ ਕਰਾਯੋ।
ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪ੍ਰਭਤਾ ਅਰਿ ਤਾਪੀ[1]।
[1]ਪ੍ਰਭਤਾ (ਵਡਿਆਈ) ਦੇ ਸੂਰਜ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਪਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਪ੍ਰਗਟਨੇ ਪਟਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ॥ ੭ ॥
ਇਤਜਾਦਿਕ ਕੀਰਤਿ ਯੁਤ ਬਾਤੈਂ।
ਫੈਲੀ ਚੰਦ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਭਾਤੈਂ[1]।
[1]ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਤੈ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਭਾਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਜਸ ਅਤਿ ਮੁਦ ਧਾਰੇ ॥ ੮ ॥
ਕਈ ਬਰਸ ਪੀਛੇ ਗੁਰੁ ਆਏ।
ਕਾਰ ਭੇਟ ਬਹੁ ਹੁਤੀ ਜਮਾਏ[1]।
[1]ਜਮ੍ਹਾਂ।
ਜਾਇ ਸਿੱਖ ਸੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਦੇਹੀਂ।
ਜਨਮ ਲਾਭ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਲੇਹੀਂ ॥ ੯ ॥
ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਸਿੱਖ ਬ੍ਰਿੰਦੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਆਵਤਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਵਤਿ ਚਿੰਦੈਂ[1]।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ।
ਰਹੈ ਭੀਰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਦਰ ਪੈ।
ਇਕ ਆਵਤਿ ਜਾਵਤਿ ਇਕ ਘਰ ਪੈ ॥ ੧੦ ॥
ਵਸਤੁ ਅਪਾਰ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਏ।
ਭਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਕਦਿ ਸੰਗਾਏ[1]।
[1]ਨਕਦੀ ਨਾਲ।
ਧੀਰ ਮਲ ਲੌ ਸੋਢੀ ਸਾਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਰੈਂ[1] ਚਰੈ ਨਹਿਂ ਚਾਰੇ[2] ॥ ੧੧ ॥
[1]ਸੜਦੇ ਹਨ। [2]ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।
ਦੇਗ ਦੁ ਵਕਤੈ ਵਰਤੈ ਭਾਰੀ।
ਸਿੱਖ ਗਰੀਬ ਫਕੀਰ ਅਪਾਰੀ।
ਬਾਂਛਤ ਭੋਜਨ ਛਕੈਂ ਅਪਰਹੀਂ[1]।
[1]ਹੋਰ ਵੀ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਸੇਵਾ ਕਰਹੀਂ ॥ ੧੨ ॥
ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ ਦਰਸ ਗੁਰੁ ਦੈਹੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਦੈਹੈਂ[1]।
[1]ਸਾੜਦੇ ਹਨ।
ਭਰਮ ਭੇਦ ਕੋ ਖੇਦ ਨਿਕਾਰੈਂ[1]।
[1]ਦੱਖ ਦੇ ਕੇ ਕੱਢ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਬੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਅਭੇਦ[1] ਉਚਾਰੈਂ ॥ ੧੩ ॥
[1]ਏਕਤਾ।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਸਯੁਕਤਿ ਦਿਢਾਵੈਂ[1]।
[1]ਕੇਵਲ ਮੁਕਤੀ ਜੁਗਤੀ ਸਹਿਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਪ੍ਰੋਖ ਲਖਾਵੈਂ[1]।
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵ ਈਸ ਕਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈਂ।
ਦੇਸ ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਸਮਝਾਵੈਂ[1] ॥ ੧੪ ॥
[1]ਜੀਵ ਦਾ ਦੇਸ, ਕਾਲ, ਵਸਤੂ। ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਦੇਸ, ਕਾਲ, ਵਸਤੂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਾਂਚ ਕੋਸ[1] ਤ੍ਰੈ ਦੇਹ ਅਨਾਤਮ[2]।
[1]ਜੀਵ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੰਜ ਪੜਦੇ (੧. ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼- ਸਥੂਲ ਦੇਹ। ੨. ਪ੍ਰਾਣਮਯ ਕੋਸ਼- ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪਉਣ। ੩. ਮਨੋਮਯ ਕੋਸ਼- ਮਨ ਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੇ। ੪. ਵਿਗਜਾਨਮਯ ਕੋਸ਼- ਬੁਧੀ ਤੇ ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ। ੫. ਅਨੰਦਮਯ ਕੋਸ਼-ਕਾਰਨ ਦੇਹ, ਅਵਿਦਿਆ।) [2]ਤਿੰਨ ਦੇਹਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ ਤੇ ਕਾਰਨ) ਜੜ੍ਹ ਹਨ।

ਇਨ ਤੈ ਪਰ[1] ਦਿਖਰਾਵੈਂ ਆਤਮ।
[1]ਪਰੇ।
ਵਰਤਨ ਭਗਤਿ ਮੁਖਜ ਵੈਰਾਗੰ[1]।
[1]ਮੁੱਖੋਂ ਵੈਰਾਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।
ਦਿਲਿ ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਨੁਰਾਗੰ[1] ॥੧੫॥
[1]ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈਂ।
ਜਾਂ ਤੈ ਪੁਨ ਜਨ ਜਨਮ ਨ ਆਵੈਂ।
ਰੋਚਕ[1] ਭਜਾਨਕ[2] ਬਚਨ ਜਥਾਰਥ[3]।
[1]ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ। [2]ਡਰਾਉਣੇ। [3]ਸੱਚੇ।
ਉਪਦੇਸੈਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹ੍ਵੈ ਜਥਿ[1] ॥੧੬॥
[1]ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ।
ਸੋਊ ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੁ ਮਾਹੀ।
ਲਿਖੇ ਅਪਾਰ ਪਿਖੇ ਜੋ ਚਾਹੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ।
ਮੰਗਲ ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਰਹਾਏ[1] ॥੧੭॥
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਰਹੇ।
ਪਟਨੇ ਪੱਤ੍ਰ[1] ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ।
[1]ਚਿੱਠੀ।
ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਯ[1] ਪ੍ਰਵਾਰ ਬੁਲਾਯੋ ॥੧੮॥
[1]ਪਿਆਰਾ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪਟਨੇ ਸੈਂ ਜੁਗ ਮਾਤ ਚਲਿ,
ਸਹਿ ਸਮਾਜ ਦਸਮੇਸ਼।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬੈ
ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਭਾ ਵੇਸ[1] ॥੧੯॥
[1]ਚੰਗਾ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੌਪਈ:

ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਵ ਕਿਯ ਪੁਰਿ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਘਰ ਕਰਿ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਕਾਰੀ।
ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਸੁਗੰਧਿ ਸਿੰਚਾਈ।
ਬੰਦਨ ਵਾਰੈਂ[1] ਧੁਜੈ ਲਸਾਈ[2] ॥੨੦॥
[1]ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਮਾਲਾਂ। [2]ਨਿਸ਼ਾਨ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਪਹਿਨ ਸੁਚ ਸਾਰੇ।
ਜਜਨ[1] ਸਮਾਨ ਮਹਾਨ ਸੁਧਾਰੇ।
[1]ਪੂਜਨ ਦੇ।
ਬਾਦ[1] ਬਜਾਇ ਸ਼ਬਦ ਅਸ ਗਾਏ।
[1]ਵਾਜੇ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਗੰਧਰਬ ਪੁਰੀ ਲਜਾਏ ॥੨੧॥
ਗੁਰੁ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਬ੍ਰਿੰਦ[1] ਮਸੰਦਾ।
[1]ਸਾਰੇ।
ਆਗੇ ਜਾਇ ਮਿਲੇ ਸਾਨੰਦਾ।
ਸਜੰਦਨ[1] ਡੋਰਾ ਜਹਿਂ ਦਰਸਾਯੋ।
[1]ਰਥ।
ਸਬਿਹਨਿ ਹ੍ਵੈ ਮੁਦ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੨੨॥
ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਲੈ ਹੈਂ।
ਫੂਲ ਮਾਲ ਬਿਬਿਧਾ ਅਰਪੈ ਹੈਂ।
ਉਭੈ ਮਾਤ ਕੇ ਪਗ ਤਿਯ ਪਰਸੈਂ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਪ੍ਰਭਾ[1] ਪੇਖਿ ਅਤਿ ਹਰਸੈਂ[2] ॥੨੩॥
[1](ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੀ) ਸ਼ੋਭਾ। [2]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਪੂਛਨ ਕਰਹਿਂ[1] ਨਿਛਾਵਰ ਦੇਹੀਂ[2]।
[1](ਸੁਖ ਸਾਂਦ) ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। [2]ਵਾਰਨੇ (ਕਰਕੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਧਨ) ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਗੋਦ ਉਠਾਇ ਮੋਦ ਬਡ ਲੇਹੀਂ।
ਪਦ ਪੰਕਜ ਨੈਨਨ ਪਰ ਲਾਵੈਂ।
ਘੋਲੀ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਮੁਦ ਪਾਵੈਂ ॥੨੪॥
ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਪਿਖਿ ਝੁਕ ਝੁਕ ਬੰਦੈਂ।
ਦੈਹਿਂ ਭੇਟ ਜਨੁ ਦੁਤੀਆ ਚੰਦੈਂ।
ਨਵਲ[1] ਕਵਲ ਸੇ ਚਰਨਹਿਂ ਚੂੰਮੈਂ।
[1]ਨਵੇਂ।
ਲੋਚਨ ਮਨ ਮੱਤ ਅਲਿ ਜਨੁ ਘੂਮੈਂ[1] ॥੨੫॥
[1]ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਮਨ (ਇਉਂ) ਮਸਤ ਹੋਏ ਜਾਣੋ ਭੌਰੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ।
ਸਾਧਨ ਸਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਧਾਰੀ[1]।
[1]ਸਾਧਨ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਸਮਾਧੀ ਧਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਲਾ ਕੇ।
ਸੰਤ ਧਜਾਵਤ ਜੇ ਪਦ ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ।
ਕਬਹੂੰ ਕਿ ਧਜਾਨ ਵਿਖੈ ਦਰਸੈਹੈਂ[1]।
[1]ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।
ਜਿਹ ਲਗ ਜਰਨ ਮਰਨ[1] ਕਟ ਜੈਹੈਂ ॥੨੬॥
[1]ਬੁਢੇਪਾ ਤੇ ਮੌਤ।
ਸੋ ਪਗ ਜੇ ਜਨ ਦਰਸੈਂ ਪਰਸੈਂ[1]।
[1]ਛੌਂਹਦੇ ਹਨ।
ਅਹੋ ਭਾਗ[1] ਤਿਨ ਕੋ ਹਮ ਦਰਸੈਂ।
[1]ਅਸਚਰਜ ਭਾਗ ਹਨ।
ਸੰਗ ਲਵਾਇ[1] ਜਬੈ ਪੁਰਿ ਆਏ।
[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਉਛਲਜੋ ਆਨੰਦ ਉਦਧਿ ਮਹਾਏ[1] ॥੨੭॥
[1]ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਬਹੁਤਾ ਉੱਛਲਿਆ।
ਬਗਰ[1] ਬਜਾਰ ਅਗਾਰਨਿ[2] ਦ੍ਵਾਰਨਿ।
[1]ਵਿਹੜਿਆਂ। [2]ਘਰਾਂ।
ਥਿਰਿ ਨਰ ਨਾਰਨਿ ਝੁਕਿ ਝੁਕਿ ਸਾਰਨਿ।
ਬੰਦਨ ਕੀਨ ਦੀਨ ਆਸੀਸੈਂ।
ਭਵੋ ਉਮਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹੀਸੈ[1] ॥੨੮॥
[1]ਮਾਰਕੰਡੇ ਵਾਂਗ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਹੋਵੋ (ਮਹੀਸੈ–ਵੱਡਾ।)
ਮਾਰਕੰਡ ਮਰਤੰਡ ਸਮਾਨੈ।
ਆਖੰਡਲ[1] ਮਹਿ ਮੰਡਲ[2] ਮਾਨੈ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ। [2]ਧਰਤੀ ਦੇ (ਰਾਜੇ)।
ਪੁਸ਼ਪਾਂਜੁਲ[1] ਦੈ ਹ੍ਵੈਂ ਬਲਿਹਾਰੈਂ।
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਪਿਖਿ ਮੁਦ ਧਾਰੈਂ ॥੨੯॥
ਗੁਰੂ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ ਬਜੈਂ ਸ਼ਦਜਾਨੈ[1]।
[1]ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।
ਤੋਰਨ[1] ਕੇਤੁ[2] ਪਤਾਕ[3] ਬਿਤਾਨੇ[11]।
[1]ਬੰਦਨ ਵਾਰ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੦ ਦੇ ਅੰਕ ੩੧ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ। [2]ਨਿਸ਼ਾਨ। [3]ਝੰਡੀਆਂ। [11]ਚੰਦੋਏ।
ਅਤਰ ਗੁਲਾਬ ਅਧਿਕ ਛਿਰਕਾਯੋ।
ਧੂਪ ਸੁਗੰਧਿ ਅਧਿਕ ਮਹਕਾਯੋ ॥੩੦॥
ਮੰਗਲ ਮਯ ਵਥੁ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਸੋਹੈ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਸਬਿ ਦਾਸ ਅਰੋਹੈਂ[1]।
[1]ਖੜੇ ਹਨ।
ਮਿਲੇ ਪੌਰ ਪਰ[1] ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਈ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ।
ਬੰਦਿ ਮਾਤ ਪਗ ਆਸਿਖ[1] ਪਾਈ ॥੩੧॥
[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਪਤਿ ਪਦ ਦਰਸੇ।
ਸਕੁਚ ਸਨੇਹ ਸਰਸ ਸੁਰਤਰੁ ਸੇ[1]।
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਧਿਕ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਛੋਹਿਆ।
ਦਸਮੇਸ਼ਰ ਗੁਰੁ ਪਿਤ ਪਗ ਲਪਟਜੋ।

ਜਨੁ ਸਸਿ ਸਿਵਹਿ ਪ੍ਰਮੁਦਦਾ ਝਪਟਜੋ[1] ॥੩੨॥	[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਵਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸਹਿਤ ਸਨੇਹ ਸਨੰਦੇ[1]।	[1]ਛੇਤੀ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਲਏ ਉਛੰਗ ਉਮੰਗ ਬੁਲੰਦੇ[1]।	[1]ਬਹੁਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਗੋਦ 'ਚ ਲੈ ਲਏ।
ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਦਾਯਾ[1]।	[1]ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਭਯੋ ਆਜ ਗੁਰੁ ਕਹਿੰ ਮੁਦ[1] ਪਾਯਾ ॥੩੩॥	[1]ਅਨੰਦ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੁਖਿ ਸਿਰਿ ਕਰ[1] ਫੇਰੈਂ।	[1]ਹੱਥ।
ਹਾਥ ਮਾਥ ਚੁੰਮ ਪੁਨ ਪੁਨ ਹੇਰੈਂ।	
ਰਖਜਾ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਭਾਖੈਂ।	
ਸੋ ਸੁਖ ਸਾਰਦ[1] ਕਹਿ ਨਹਿੰ ਸਾਕੈਂ ॥੩੪॥	[1]ਸਰਸੁਤੀ।
ਭਰੈਂ ਅੰਕਿ[1] ਕਬਿ ਗਰੈ ਲਗੈ ਹੈਂ।	[1]ਜੱਫੀ।
ਪੁਚਕਾਰਤ[1] ਵਾਰਤ ਥਿਤ[2] ਦੈਹੈਂ।	[1]ਪੁਚ ਪੁਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲਾਡ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਧਨ।
ਹਸ ਹਸ ਰਸ ਵਸ ਬਾਤੈਂ ਮਗ ਕੀ[1]।	[1]ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ।
ਬੂਝਤ ਸੁਨਤਿ ਸਮੁਦ ਸਮ ਅਗ ਕੀ[1] ॥੩੫॥	[1]ਅਗਿਆਨੀ ਵਾਂਗ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਪਿਖਿ ਅਤਿ ਮੁਦ ਹੋਹੀਂ।	
ਜਨੁ ਸਖਜਾਤ[1] ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਜੋਹੀਂ[2]।	[1]ਪ੍ਰਤੱਖ। [2]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਅਪਾਰੈਂ।	
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਆਇ ਉਦਾਰੈਂ ॥੩੬॥	
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੈਂ ਭੇਟ ਬਹੁ ਦੈਹੀਂ।	
ਨਿਜ ਨਿਜ ਜਨਮ ਲਾਭ ਸਬਿ ਲੈਹੀਂ।	
ਏਕ ਸਾਲ ਜਬ ਐਸ ਬਿਤਾਯੋ।	
ਨੌਮ ਗੁਰੂ, ਦਸਮੇ ਸੁਖਦਾਯੋ ॥੩੭॥	
ਲੀਲਾ ਬਾਲ ਅਨਿਕਧਾ[1] ਕਰਹੀਂ।	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਭੇਦ ਖੇਦ[1] ਭਰਮ ਦਾਸਨ ਹਰਹੀਂ[2]।	[1]ਦੁੱਖ। [2]ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਢਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਗੁਰੈਂ ਸਿਖਾਏ।	
ਦਿਨ ਥੋਰਨ ਮੈਂ ਪਢੇ ਮਹਾਏ ॥੩੮॥	
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ।	
ਪਢੈਂ ਦਸਮ ਗੁਰ ਨਿਤ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।	
ਬਾਨੀ ਉਨ ਕੀ ਥੀ ਬਹੁ ਜੇਤੀ।	
ਗਈ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮੈਂ ਲੁਟ ਤੇਤੀ ॥੩੯॥	
ਸ਼ਬਦ ਸਲੋਕ ਹਾਥ ਜੋ ਆਏ।	
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਸੋ ਗੁਰੁ ਪਾਏ।	
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਕਾ ਪੂਰਾ।	
ਕੀਨੋ ਬੈਠਿ ਦਮਦਮੇ ਰੂਰਾ[1] ॥੪੦॥	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨੀਏ ਗਾਥਾ।	
ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਥੇ ਜਗਿ ਨਾਥਾ।	
ਗਿਰਦ ਲਹੌਰੀ[1] ਸੰਗਤ ਆਈ।	[1]ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀ।

ਗੋਤ ਸੁਭਿੱਖਾ ਖੱਤ੍ਰੀ ਭਾਈ ॥੪੧॥
ਹਰਜਸ ਨਾਮ ਅਯੋ ਬਡ ਭਾਗੀ।
ਜਾਂ ਕੀ ਕਰਮ ਰੇਖ ਬਡ ਜਾਗੀ।
ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ[1] ਲਾਹੌਰ ਅਨਿੰਦਾ[2]। — [1]ਵਸਨੀਕ। [2]ਉਸਤਤਿ ਯੋਗ।
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪੰਕਜ ਭਯੋ ਮਲਿੰਦਾ[1] ॥੪੨॥ — [1]ਭੌਰਾ।
ਸਹਿਜ ਸਲੋਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
ਕੌ ਸਰੂਪ ਖਿਖਿ ਮਦਨੋ ਜਜਾਦੇ[1]। — [1]ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਮ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ (ਸੁੰਦਰ) ਵੇਖ ਕੇ।
ਸੂਰ ਕੂਰ[1] ਜਿਨਿ ਤੇਜ ਅਗਾਰੀ। — [1]ਸੂਰਜ (ਦਾ ਤੇਜ ਵੀ) ਝੂਠਾ ਹੈ।
ਚੰਦ ਮੰਦ ਛਬਿ ਭਾਲ ਨਿਹਾਰੀ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਮੱਥੇ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚੰਦ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮੰਜ ਕੰਜ ਖੰਜਨ ਤੈ ਲੋਚਨ[1]। — [1]ਨੇਤ੍ਰ, ਕੰਵਲ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਹਨ।
ਦਾਸਨਿ ਦਸਾ ਦੁਸਹਿ ਦੁਖ ਮੋਚਨ[1]। — [1]ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਅਸਹਿ ਦੁੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕੇ ਪਤਸ਼ਾਹੂ।
ਹਰਤ ਮੋਹ ਤਮ ਬਚਨ ਪਰਾਹੂ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਮੋਹ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਹਰਜਸ ਹੇਰਿ ਰਹਯੋ ਲਲਚਾਈ।
ਕੀਨ ਚਹੀ ਨਿਜ ਸੁਤਾ ਸਗਾਈ[1]। — [1]ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੰਗਣੀ।
ਪੁਰਾ ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ[1] ਤਾਂ ਕੇ ਜਾਗੇ। — [1]ਪਹਿਲੇ (ਜਨਮ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ ਪੁੰਨ।
ਖੜੇ ਹੋਇ ਨਿੰਮ੍ਰ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ॥੪੫॥
ਹਾਥ ਜੋੜਿ ਗਰਿ ਅੰਚਰ[1] ਪਾਈ। — [1]ਪੱਲਾ।
ਸਬਾ ਵੀਚ ਇਮ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਮਹਾਰਾਜ ਸਭਿ ਘਟ ਕੇ ਸਾਖੀ[1]। — [1]ਗਵਾਹ ਭਾਵ ਜਾਨਣਹਾਰ।
ਵਤਸਲ ਭਗਤਿ ਸਾਧੁ ਸ੍ਰੁਤਿ ਭਾਖੀ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਸਾਧੂਆਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ।
ਡਰਤਿ ਕਰਤਿ ਇਕ ਬਿਨੈ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਲਾਜ ਰਾਖੀਓ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]। — [1]ਹੇ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਰਾਵਰ ਸੁਤ ਪਗ ਲਾਗਨ ਜੋਗੂ।
ਨਿਜ ਕੰਨਜ ਕਿਯ ਚਹੋਂ ਸੰਜੋਗੂ ॥੪੭॥
ਹਰ ਬਿਧਿ ਹਰਜਸ ਹਰਿ ਜਸ ਭਰੇ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਦਯਾ ਮੈ ਢਰੇ[1]। — [1]ਹਰਜਸ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਯਾ ਵਿੱਚ ਢਲ ਗਏ।
ਧਰਿ ਉਰਿ ਧੀਰ ਧੀਰ ਦਿਯ ਤਾਂ ਕੈ।
ਕਰੋ ਤਜਾਰੀ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾ ਕੈ ॥੪੮॥
ਸਗਨ ਸਗਾਈ ਕੋ ਸੋ ਕਰਿ ਹੈ[1]। — [1]ਮੰਗਣੀ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਕਰਕੇ।
ਗਯੋ ਧਾਮ ਨਿਜ ਅਤਿ ਮੁਦ ਭਰ ਹੈ।
ਕਰਿ ਸਲਾਹਿ ਨਿਜ ਤੀਆ ਸੰਗੈ।
ਦਿਨ ਥਪ[1] ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਯੋ ਉਮੰਗੈ ॥੪੯॥ — [1]ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਕੇ।
ਅਰਜ਼ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ ਲਰਜ਼[1] ਸੁਨਾਈ। — [1]ਇਛਾ ਸਹਿਤ ਕੰਬ ਕੇ।
ਸਾਹਾ ਸੁੰਦਰ ਬਨਯੋ ਗੁਸਾਈਂ।

ਹਾੜ ਦਿਵਸ ਤੇਈ ਸੁਭ ਤੌਰੈਂ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਬਜਾਹਿਨ ਚਲਬੋ ਪਰੈ[1] ਲਹੌਰੈਂ ॥੫੦॥ — [1]ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬੋਲੇ ਬਿਹਸ ਬੁਲੰਦ ਗੁਰੁ,
ਰਚੈਂ ਲਹੌਰ ਇਥਾਹਿਂ[1]। — [1]ਏਥੇ ਹੀ।
ਤੁਮ ਨਿਜ ਘਰਨੀ ਸੁਤਾ ਕੋ[1], — [1]ਘਰ ਵਾਲੀ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ।
ਲਿਆਉ ਇਹਾਂ ਹ੍ਵੈ ਬਜਾਹਿ ॥੫੧॥

ਚੌਪਈ:
ਜਬਿ ਲੌਂ ਤੁਮ ਲਾਹੌਰ ਤੈ ਐਹੈਂ[1]। — [1]ਆਵੋਗੇ।
ਤਬਿ ਲੌਂ ਇਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਬਸੈਹੈਂ[1]। — [1]ਵੱਸ ਜਾਵੇਗਾ।
ਜੋ ਲਹੌਰ ਲਵ ਭੂਪ[1] ਬਸਾਯੋ। — [1]ਲਊ ਰਾਜੇ ਨੇ।
ਉਸੀ ਬੰਸ ਮੈਂ ਹਮੈਂ ਲਖਾਯੋ[1] ॥੫੨॥ — [1]ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੋ।
ਨਯੋ ਲਹੌਰ ਰਚੈਂ ਹਮ ਈਹਾਂ।
ਜਾਨਾ ਬਨੈ ਨਹੀ ਅਬਿ ਤੀਹਾਂ[1]। — [1]ਓਥੇ।
ਮਾਨਿ ਸੁਭਿਖੀਆ[1] ਪੁਨ ਘਰ ਗਯੋ। — [1]ਸੁਭਿੱਖੀ ਗੋਤ ਦਾ (ਭਾਈ ਹਰ ਜਸ)।
ਗੁਰੁ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਵਤ ਭਯੋ ॥੫੩॥
ਇਤ ਗੁਰੁ ਸਬੈ ਮਸੰਦਨ ਤਾਈਂ।
ਪਠੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਇਸ ਭਾਈ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਨਕ[1] ਲਜਾਇ ਬਹੁ ਇਹਾਂ ਬਸਾਵੋ। — [1]ਬਾਣੀਏ, ਵਪਾਰੀ।
ਬਿਬਿਧਿ ਵਸਤੁ ਦੁਕਾਨੈ ਲਾਵੋ ॥੫੪॥
ਜਿਸ ਢਿਗ ਨਹਿ ਧਨ ਗੁਰੁ ਤੈ ਸੋ ਲੈ।
ਨਫਾ ਇਹਾਂ ਤੈ ਭਵੈ ਅਮੋਲੈ।
ਹਮ ਲਹੌਰ ਤੈ ਅਧਿਕ ਲਹੌਰੂ।
ਚਹੈਂ ਰਚਾਵਨ ਈਹਾਂ ਔਰੂ ॥੫੫॥
ਮਾਨਿ ਬੈਨ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੀ ਲਾਖੌਂ।
ਆਇ ਬਸੇ ਤਹਿਂ ਕਹਿ ਲੌਂ ਭਾਖੌਂ।
ਬਿਸਕ੍ਰਮਾ[1] ਕੌ ਗੁਰੂ ਬੁਲੈ ਕੈ। — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ।
ਦਯੋ ਹੁਕਮ ਰਚਿ ਪੁਰਿ ਸੁਠ[1] ਐ ਕੈ ॥੫੬॥ — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਸਾਤ ਕੋਸ ਪੁਰ ਮੁਦ ਤੈ ਉਤਰੈਂ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਪਹਾੜ ਵੱਲ।
ਸੁਰਪਤਿ ਪੁਰਿ ਸੈਂਰਮ ਬਚਿਤ੍ਰੈਂ[1]। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂਰੰਗਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ।
ਜਹਾਂ ਹੁਕਮ ਸੁਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਕੀਓ।
ਬਿਸਕ੍ਰਮਾ ਤੁਰਤਹਿ ਰਚ ਦੀਓ ॥੫੭॥
ਕਜੋਂ ਨ ਹੋਇ ਐਸੋ ਪੁਰਿ ਸੁੰਦਰ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਬਜਾਹਿ ਜਹਾਂ ਜਗਿ ਮੰਦਰ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੂਪ।
ਰਮਾ[1] ਰੂਪ ਜੀਤੋ ਅਤਰੀ। — [1]ਲੱਛਮੀ।
ਹਰੀ ਬਪੁ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰੀ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਹੇਰਿ ਹਿਰਾਨ ਲੋਗ ਸਬਿ ਭਏ।	
ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੈ ਤਹਿਂ ਆਇ ਬਸਏ।	
ਗਿਰਦ ਨਵਾਈ[1] ਲੋਗ ਜੁ ਹੇਰੈਂ।	[1]ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ।
ਗੰਧਰਬ ਨਗਰ ਬਸਜੋ ਸਬਿ ਟੇਰੈਂ[1] ॥੫੯॥	[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਦੇਵ ਧਨਦ ਸੇ ਨਰ ਤਨ ਕੈ ਕੈ[1]।	[1]ਕੁਬੇਰ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਰੀਰ ਬਣਾ ਕੇ।
ਸੌਂਜ[1] ਸਜਾਇ ਥਿਰੇ ਤਹਿਂ ਐ ਕੈ।	[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਸਾਮਾਨ।
ਸੁਤ ਅਕਾਲ ਇਤ ਬਜਾਹਿ ਕਰੈ ਹੈਂ।	
ਲੋਚਨ ਲਾਭ ਦਰਸ ਹਮ ਲੈ ਹੈਂ ॥੬੦॥	
ਬਢੀ ਲਾਲਸਾ ਇਮ ਸਬਿ ਕਾਹੂੰ।	
ਪੇਖਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਬਜਾਹਿ ਉਛਾਹੂੰ।	
ਤਬਿ ਲੌਂ ਹਰਜਸ ਭੀ ਚਲਿ ਆਯੋ।	
ਸਹਤ ਕੁਟੰਬ ਸਮਾਜ ਮਹਾਯੋ ॥੬੧॥	
ਉਸ ਲਹੌਰ ਤੈ ਏਹੁ ਲਹੌਰੈਂ।	
ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਹਿਂ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਗੌਰੈਂ[1]।	[1]ਵੱਡਾ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਸਨਬੰਧੀ ਸਾਰੇ।	
ਪਰਮ ਹੰਸ[1] ਗੁਰੁ ਅੰਸਹਿ ਚਾਰੇ[2] ॥੬੨॥	[1]ਤੱਤ ਵੇਤੇ। [2]ਚਹੁੰਆਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਭਾਵ ਬੇਦੀ, ਤੇਹਣ, ਭੱਲੇ ਤੇ ਸੋਢੀ।
ਬਜਾਹਿ ਵੀਚ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਬੁਲਾਏ।	
ਸਾਨੰਦ[1] ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਸਬਿ ਆਏ।	[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਸੌਂਜ ਸਮੌਂਜ ਬਟੋਰੀ ਸਾਰੀ[1]।	[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ।
ਨਿਜ ਦਾਸਹਿਂ ਦਿਯ ਹੁਕਮ ਹਕਾਰੀ[1] ॥੬੩॥	[1]ਸੱਦ ਕੇ।
ਜੋ ਜੋ ਚਹੈ ਸੋਇ ਤਿਹ ਦੱਈਓ।	
ਨਾਹਿਂ ਕਿਸੀ ਕੋ ਰੰਜ[1] ਕਰੱਈਓ।	[1]ਨਾਰਾਜ਼, ਗੁੱਸੇ।
ਚਾਰਹੁਂ ਕੁਲ ਕੇ ਸਬਿ ਨਰ ਨਾਰੀ।	
ਜੁਰੇ ਆਇ ਭਾ ਮੰਗਲ ਭਾਰੀ ॥੬੪॥	
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਆਦਿਕ ਸਜਾਨੀ।	
ਰੀਤਿ ਸਗਨ ਸੁਧ[1] ਕਰੈਂ ਮਹਾਨੀ।	[1]ਸ਼ੁੱਧ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਲਜਾਵਤ ਕੋਕਲ[1]।	[1]ਕੋਇਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਕੇ ਮੰਗਲ ਮੋਕਲ[1] ॥੬੫॥	[1]ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ (ਮੋਕਲ) ਖੁੱਲੇ (ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ)।
ਨੂਰ ਅਲੌਕਕ[1] ਦੂਲਹ ਚਢਜੋ।	[1]ਅਸਚਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਜਨ ਨਿਚੋਰਿ ਸਸਿ ਸੂਰਹਿਂ ਕਢਜੋ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜ ਕੇ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਕੱਢਿਆ ਹੈ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਸਬਿ ਸੁਠ ਅਨੰਗ ਤੈ[1]।	[1]ਕਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁੰਦਰ।
ਡੋਲਤਿ ਬੋਲਤਿ ਸਭਿ ਉਮੰਗ ਤੈ ॥੬੬॥	
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅੰਗ ਨ ਮਾਵੈ।	
ਅਤੀ ਮੋਦ ਯੁਤ ਗੁਰੈਂ ਮਨਾਵੈ।	
ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਰੀਤਿ ਕੁਲ ਜੈਸੇ।	

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੋਤ ਬਿਧਿ ਤੈਸੇ ॥੬੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਲਗਨ ਸਗਨ* ਸੁਭ[1] ਕਰਿ ਭਲੋ,

[1]ਲਗਨ (ਮੇਖ ਆਦਿਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਉਦਯ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਗਨ ਕੀਤੇ।

*ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੀ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਵਾਂਗ ਏਥੇ ਲਗਨਾਂ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਵਿ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖਿਆਂ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਲਗਨ ਸ਼ਗਨ ਸਾਰੇ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਾ ਸੋਧਨ ਸਮੇਂ ਜੋਤਸ਼ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ: ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ॥ ਸਾਹੇ ਊਪਰ ਏਕੰਕਾਰ॥ ਭਾਵ ਸਾਹਾ ਸੋਧਨ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਵੀਚਾਰ ਨ ਕਰੋ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਉੱਪਰ 'ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਹੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਲਿਖ ਦਿਉ ਭਾਵ ਹਰ ਕਾਰਜ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ: ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ ॥

ਨਿਜ ਕੁਲ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ।
ਗੀਤ ਨਾਦ ਧੁਨਿ[1] ਬਢ ਰਹੀ, — [1]ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਚਢਿਨ ਬਰਾਤ ਵਿਚਾਰ ॥੬੮॥

ਗੀਆ ਛੰਦ:

ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਜਾਹਿ ਕਾ,
ਉਛਾਹਿ ਪੇਖਨ ਵਾਸ ਮੈਂ[1]। — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਧਰਿ ਸੁਰ ਅੰਗਨਾ[1] ਤਬਿ, — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਮਿਲੀ ਆਰਨ ਵਾਸ ਮੈਂ[1]। — [1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਮੁਖ ਚਾਰੁ[1] ਚੰਦ ਅਮੰਦ[2] ਗੁਰੁ ਪਿਖਿ, — [1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਉੱਜਲ।
ਮਾਵਤੀ ਨਹਿੰ ਅੰਗ ਮੈਂ।
ਇਕ ਟਕ ਚਕੋਰੀ ਸੀ ਪਿਖੈਂ,
ਬੰਧ ਨੇਹ ਡੋਰੀ ਸੰਗ ਮੈਂ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਡੋਰੀ ਵਿੱਚ ਬੱਝ ਕੇ।
ਮਿਲਿ ਸਤ ਸੁਹਾਗਨਿ ਭਾਗਨੀ[1], — [1]ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।
ਗੁਰੁ ਅੰਗ ਬਟਨਾ ਲਾਵਤੀ।
ਨਵ ਜੋਬਨਾ ਰਸ ਨੇਹ ਸਾਨੀ[1], — [1]ਨਵੀਂ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਰਸ 'ਚ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।
ਨੈਨ ਨੋਕ ਚਲਾਵਤੀ।
ਮਿਸ ਬਟਨ ਬਦਨ ਸਪਰਸਤੀ[1], — [1]ਵਟਣੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਜਨੁ ਰਤੀ[1] ਮਦਨ[2] ਜਗਾਵਤੀ। — [1]ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਕਾਮ।
ਗੁਨ ਗਾਵਤੀ ਹੁਲਸਾਵਤੀ[1], — [1]ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪੁਲਕਾਵਤੀ[1] ਸੁ ਦਿਪਾਵਤੀ[2] ॥੭੦॥ — [1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇਰੋਮ ਖੜੇ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਹਿ ਧੰਨਜ, ਪੁੰਨਜ ਅਨੰਨਜ ਭਗਤੀ
ਜੰਨਜ, ਤੰਨਜ ਸਪਰਸਤੀ[1]। — [1]ਉਹ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹ ਪੁੰਨ ਅਨੰਨਜ ਭਗਤੀ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ (ਜਿਹੜੀਆਂ) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਤਾਂ ਪੈ,
ਗੁਰੈਂ ਜੋ ਇਮ ਦਰਸਤੀ।

ਇਸ਼ਨਾਨ ਪੁਨ ਕਰਵਾਇ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਪੀਤ ਪਟ[1] ਪਹਿਰਾਯ ਕੈ।
[1]ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਸਾਂਤਿ[1] ਕਰਾਇ, ਸ਼ਗਨ
[1]ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ।
ਮਨਾਇ ਗਾਇ ਬਜਾਯ ਕੈ ॥੨੧॥
ਸਿਰ ਸਜੀ ਸੁੰਦਰ ਚੌਤਨੀ[1],
[1]ਦਸਤਾਰ।
ਯੁਤ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਚਾਰੁ ਹੈ।
ਗਰਿ ਹਾਰ ਕੰਠਾ ਮੁਕਤਿ ਮਾਲ,
ਬਿਸਾਲ ਮਨਿ ਗਨ ਵਾਰ ਹੈ[1]।
[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਕਰ[1] ਸੋਹਿਂ ਕੰਕਨ[2] ਜਟੇ ਜ੍ਵਾਹਰ,
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ। [2]ਕੜੇ।
ਕੰਗਨਾ* ਛਬਿ ਛਾ ਰਹਯੋ[1]।
[1]ਗਾਨਾ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। *ਕੰਗਨਾ ਪਹਿਨਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਕਰ ਕਰਿ ਕਰਤਾ ਕੰਗਨ ਪਹਿਰੈ" (ਪੰਨਾ ੩੫੯)
ਸਿਰ ਮੁਕਟ ਪੁਰਟ[1] ਜੁ ਨਿਪਟ[2] ਸੋਹਿਤ,
[1]ਸੋਨੇ ਦਾ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਤੇਜ ਜਗਮਗ ਲਾ ਰਹਯੋ ॥੨੨॥
ਪਿਖਿ ਸੇਹਰਾ ਛਬਿ ਬੇਹਰਾ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ।
ਮਨ ਕੇਹਰਾ[1]? ਨਹਿਂ ਮੋਹਿਤੋ।
[1]ਕਿਹੜਾ।
ਲਘੁ[1] ਗੋਲ ਗੋਲ ਅਮੋਲ ਮੋਤੀ,
[1]ਛੋਟੇ।
ਲਰੀ[1] ਲਮਕਤਿ ਸੋਹਿਤੋ।
[1]ਲੜੀ।
ਸੁਚ ਤਾਰ ਕੁੰਦਨ ਮਧਜ ਦਿਪ ਹੀ,
ਬਦਨ ਸਦਨ ਛਬਾਨ ਕੋ[1]।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਨ (ਮੁੱਖ) ਚਮਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਘਰ (ਕਲਗੀਧਰ) ਦਾ।
ਜਨੁ ਜੁਰੀ ਬਿਜਰੀ ਥਿਰੀ ਸਸਿ ਪੈ,
ਸੂਰ ਕੈਧੋ ਆਨ ਕੋ[1] ॥੨੩॥
[1]ਜਾਣੋ ਬਿਜਲੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਸੂਰਜ ਹੀ ਹੈ।
ਕਿਤ ਸਾਂਤਿ ਰਸ ਪੈ ਰੁੱਦਰ ਰਸ ਕੀ,
ਛਟਾਂ ਛੁੰਗ ਛ੍ਵੈ ਰਹੀ[1]।
[1]ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤਰਸ ਉੱਪਰ ਰੁੱਦ੍ਰਰਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ (ਛਟਾਂ) ਲਹਿਰਾਂ ਛੂਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਰਵਿ ਕਿਰਨਿ ਨਿਕਰ ਬਿਫਿਕਰ ਹ੍ਵੈ,
ਪਰ ਕਮਲ ਅਮਲ ਸੁ ਵੈਰਹੀ[1]।
[1](ਜਾਂ) ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲ ਉਪਰ ਸੌਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਕਿਤ ਕਾਮਨੀਨ ਕਟਾਛ ਅਵਲੀ,
ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੱਖਨਿ ਝਲਕ ਹੈ[1]।
[1]ਜਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਕਟਾਖ਼ਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ, (ਜਾਂ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਚਮਕ ਹੈ (ਕਟਾਖਜ-ਸੁੰਦਰ ਝਾਕਣੀ)।
ਜਗ ਤਿਲਕ ਤਿਲਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਾਨੋ,
ਮਲਿਕ ਬਲਿ ਜੈ ਖਲਕ ਹੈ[1] ॥੨੪॥
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਤਿਲਕ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ (ਮੱਥੇ ਤੇ) ਲੱਗਾ ਤਿਲਕ ਜਾਣੋ ਬਲੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ।
ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਚਵਰ ਢੁਰਾਹਿ[1] ਕੈਧੋ,
[1]ਢੁਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੋਹਿ ਰਵਿ ਸਸਿ ਹੰਸ ਹੈ[1]।
[1]ਛਤ੍ਰ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ (ਵਾਂਗ) ਅਤੇ ਚੌਰ ਹੰਸ (ਵਾਂਗ) ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚਢਿ ਚਲੇ ਘੋਰੀ ਪੈ ਬਿਵਾਹਨਿ[1],

[1]ਵਿਆਹੁਣ।

ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਅਵਤੰਸ[1] ਹੈ।

[1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ।

ਸਸਿ ਮੁਖੀ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਸੁਲੋਚਨੀ[2],

[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਮੁੱਖ ਵਾਲੀਆਂ। [2]ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।

ਮਿਲਿ ਮੰਜ[1] ਮੰਗਲ ਗਾਵਤੀ।

[1]ਉੱਜਲ।

ਕਲ ਕੰਠਿ ਰਵਿ ਛਬਿ ਹਰੈ ਕੋਕਿਲ,
ਮੈਨਕਾਦਿ ਲਜਾਵਤੀ[1] ॥੭੫॥

[1]ਸੁੰਦਰ ਗਲੇ ਵਾਲੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਕੋਇਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੇਕਾ ਆਦਿਕ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਅਪੱਛਰਾਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਰ ਬਨੀ ਚਾਰੁ ਬਰਾਤ ਭਾਂਤਿ
ਅਨੇਕ ਖਜਾਤਿ ਅਪਾਰ ਹੈ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜੰਞ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ, (ਜਿਸ ਦੀ) ਬੜੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੈ।

ਕਵਿ ਕੌਨ ਸਬਿ ਛਬਿ ਕਹਿ ਸਕੈ,
ਜਹਿ ਦੂਲਹੋ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।
ਛਬਿ[1] ਛੈਲ[2] ਛਾਕੇ[3] ਛੁੰਗ[11] ਛਬੀਲੇ[22]

[1]ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ। [2]ਜਵਾਨ। [3]ਸਜੇ ਹੋਏ। [11]ਸਾਰੇ। [22]ਚਮਕ ਵਾਲੇ।

ਬਾਂਕੁਰੇ[1] ਬਲ ਗੁਨ ਨਿਧੀ[2]।

[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਬਲ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ।

ਸਬਿ ਸਜੇ ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਭੂਖਤਿ,
ਰੂਪ ਜਨੁ ਤਨ ਕਲ ਨਿਧੀ[1] ॥੭੬॥

[1]ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਜਾਣੋ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਖਾਣ ਹਨ।

ਚਢਿ ਚਲੇ ਚੁੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ,
ਤੁਰੰਗ ਲੋਲ ਅਮੋਲ ਹੈਂ[1]।

[1]ਹਰਨਾਂ ਵਰਗੇ ਚੰਚਲ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚੱਲੇ।

ਪਗ ਧਰਤ ਧਰਤਿ ਸੁ ਜਰਤ ਇਵ,
ਮਨ ਹਰਤਿ ਕਰਤਿ ਕਲੋਲ ਹੈਂ[1]।

[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰਰੱਖ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਉਂ ਜੜਦੇ ਤੇ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਰਥ ਸਾਰਥਿਨਿ ਸਜ ਕਢੇ ਬਾਹਰ,
ਬਰਨ ਬਰਨ ਸੁ ਪਾਤ ਕੈ[1]।

[1]ਰਥਵਾਹੀਆਂ ਨੇਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇਰੱਥ ਸਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕਲਧੌਤ ਕਲਸ ਲਸਾਤ ਕੁਲਿਸਨਿ
ਜਟੇ ਭਾਂਤਿ ਬਿਭਾਂਤਿ ਕੈ[1] ॥੭੭॥

[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਲਸ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀਰੇਰਤਨ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ (ਕਲਿਸ਼-ਹੀਰਾ, ਰਤਨ।)

ਕਲ ਛੁਦ੍ਰ ਘੰਟਕ ਜੰਗ ਜਬਰੈਂ,
ਬਜਤਿ ਸੁਨਿ ਜਿਨਿ ਘਨ ਲਜੇ[1]।

[1]ਛੋਟੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਟੱਲੀਆਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਟੱਲ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵੱਜਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਦਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਜਬਰ ਜੰਗ-ਵੱਡੇ ਟੱਲ)।

ਅਸ੍ਵ ਸਾਵ ਕਰਨ ਸੁ ਬਰਨ ਬਰਨਨਿ,
ਸ੍ਵਰਨ ਭੂਸ਼ਤਿ ਸਬਿ ਸਜੇ[1]।

[1]ਘੋੜੇ ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜਿਨਿ ਬੇਗ ਬਲ ਜਲ ਪਗ ਨ ਲਗ,
ਥਲ ਗਿਰਨਿ ਫਿਰਨ ਅਸਾਨ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਚਾਲ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕੀ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੀ ਹੈ।

ਅਸ ਪਾਂਤਿ ਰਥ ਸ਼ਰਮਾਂਤ ਇੰਦ

ਦਨਿੰਦ ਰਥਨ ਸ ਜਾਨ ਹੈ[1] ॥੭੮॥

[1]ਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ) ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਥ (ਜਾਨ ਸਵਾਰੀਆਂ ਭਾਵ) ਘੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗਜ ਮੱਤ ਸਾਜੇ ਸਜ਼ਾਮ ਗਿਰ ਸੇ,
ਹੇਮ ਹੌਦ ਅੰਬਾਰੀਆਂ[1]।

[1]ਕਾਲੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਰਗੇ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਹੌਦੇ ਤੇ ਅੰਬਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਡ ਰਤਨ ਜਟਤਿ ਭ੍ਰਾਜ ਹੀਂ,
ਪਿਖਿ ਲਾਜ ਹੀਂ ਘਟ ਕਾਰੀਆਂ[1]।

[1]ਵੱਡੇਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ (ਹੌਦੇ ਤੇ ਅੰਬਾਰੀਆਂ ਸਹਿਤ) ਹਾਥੀ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਕੇ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜਨੁ ਨੀਲ ਗਿਰ ਪੈ ਰਵਿ ਥਿਰੇ,
ਘਨ ਘਨਨਿ ਪੈ ਪੁੰਜ ਬੀਜਰੀ[1]।

[1]ਜਾਣੋ (ਹੌਦੇ ਤੇ ਅੰਬਾਰੀਆਂ) ਨੀਲੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਸੂਰਜ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ (ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ)।

ਝਮਕੰਤ ਝਾਲਰ ਝੂਲ ਝੂਲਤਿ,
ਜਰੀ ਨਗ ਗਨ ਬੀਜਰੀ[1] ॥੭੯॥

[1]ਜਰੀ ਦੀਆਂ ਝਾਲਰਾਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਤੇ ਝੁੱਲ ਝੂਲ ਰਹੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜੇ ਹੋਏ) ਨਗ (ਜਾਣੋ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਨ।

ਬਗ ਪਾਂਤਿ ਦਾਂਤ ਦਿਖਾਤਿ, ਘੰਟਾ
ਕੜਕ ਤੜਤਾ ਲਾਜ ਹੈਂ[1]।

[1](ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ) ਦੰਦ ਬਗਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ (ਵਾਂਗ) ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗਲਾਂ ਦੇ ਟੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕੜਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਲਿ ਪੁੰਜ ਗੁੰਜਤ ਬਰਖ ਮਦ,
ਗਜ ਘਨੇ ਘਨ ਸੇ ਗਾਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਕੰਨ ਦੇ ਛੇਕ ਕੋਲ (ਬਰਖ) ਚੋਂਦੇ ਮਦ ਉਤੇ ਭੌਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਹਾਥੀ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗੱਜਦੇ ਹਨ।

ਤਿਮ ਸੁਭਗ ਸਿਵਕਾ ਕਾਮ ਧਾਂਮ,
ਸੁਖਾਸਨੰ ਸੁਠ ਪਾਲਕੀ[1]।

[1]ਤਿਵੇਂ ਸੁੰਦਰ ਡੋਲੇ, ਕਾਮ ਧਾਮ (ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਪਾਲਕੀ), ਸੁਖ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਪਾਲਕੀਆਂ।

ਪੁਖਰਾਜ[1] ਪੰਨੇ[2] ਟਾਂਕ[3] ਸਬਜੇ[11]

[1]ਇਕਰਤਨ ਜੋ ਨੌਂਰਤਨਾਂ 'ਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [2]ਫ਼ੀਰੋਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਇਕਰਤਨ। [3]ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। [11]ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ।

ਹੀਰ[1] ਨੀਲਮ[2] ਲਾਲ ਕੀ[3] ॥੮੦॥

[1]ਹੀਰਾ। [2]ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਮਣੀ ਜਿਸ ਦੀ ਨੌਂ ਰਤਨਾਂ 'ਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। [3]ਮਾਣਕ- ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ।

ਨਗ[1] ਰਤਨ[2] ਮਾਣਕ[3] ਧਾਮਰਾ[11]

[1]ਨਗੀਨੇ। [2]ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ। [3]ਲਾਲਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ। [11]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰਤਨ।

ਫੀਰੋਜ[1] ਮੁਕਤ[2] ਹਕੀਕ[3] ਸੈਂ।

[1]ਹਰੀ ਝਲਕ ਸਹਿਤ ਇਕ ਨੀਲੇਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ। [2]ਮੋਤੀ। [3]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਤੀ।

ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਚੂਨੀ[1] ਮਨੀ[2] ਮਰਕਤ[3]

[1]ਮਾਣਕ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ, ਲਾਲਰਤਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ। [2]ਮਣੀਆਂ। [3]ਹਰੀਆਂ ਮਣੀਆਂ।

ਪਦਮ ਰਾਗ[1] ਅਲੀਕ[2] ਸੈਂ।

[1]ਲਾਲ ਕਮਲ ਜਿਹੇਰੰਗ ਵਾਲਾਰਤਨ, ਲਾਲ, ਮਾਣਕ। [2]ਦਾਗ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ।

ਸਬ ਜਬਰ ਜ੍ਵਾਹਰ ਜਰੇ ਜ੍ਵੱਲਤਿ
ਜਗਮਗੈ ਹ੍ਵੈ ਜਾਹਰੈਂ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਵਾਹਰਾਤ (ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਮੋਤੀ) ਜੜੇ ਹੋਏ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀਰੌਸ਼ਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਮਖਾਬ[1] ਮਖਮਲ[2] ਬਾਦਲਾ[3],

[1]ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਣਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਤੇ ਪੇਟਾ ਜਰੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਇਕ ਬਹੁਤ ਕੋਮਲ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਚਾਂਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।

ਨਟ ਗਵਰ[1] ਸੁ ਪਰਦੇ ਮਾਹਰੈਂ[2] ॥੯੧॥

[1]ਗਵਰਨਟ- ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [2](ਉਹਨਾਂ ਪਾਲਕੀਆਂ) (ਮਾਹਰੈ) ਵਿੱਚ ਪੜਦੇ (ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ)।

ਝੁਕ ਝਾਲਰੀ ਮੁਕਤਾ ਲਰੀ,
ਯੁਕਤਾ ਜਰੀ ਸੁ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੀ[1]।

[1]ਜਰੀ ਸਹਿਤ ਮੁਕੈਸ਼ ਦੀਆਂ ਝਾਲਰਾਂ ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (ਮੁਕੈਸ਼-ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਤੇ ਚਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ।)

ਬਹੁ ਬੀਜੁਰੀ ਜਨੁ ਥੀ ਜੁਰੀ,
ਦੁਤਿ ਹਰੀ ਕਿਰਨ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੀ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬਢੀਆ ਬਨਾਤ[1] ਦਰਯਾਈਆਂ[2],

[1]ਚੰਗੀਆਂ ਬਨਾਤਾਂ (ਬਨਾਤ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌੜੇ ਵਰ ਦਾ ਊਨੀ ਬਸਤ੍ਰ।) [2]ਇਕ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।

ਕਨਵੇਜ[1] ਝਾੜੀ ਅਤਿ ਲਸੈਂ[2]।

[1]ਕਨਾਵੇਜ਼- ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ ਜੋ ਦਰਿਆਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। [2]ਝਾੜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਫਾਨੂਸਾਂ ਵਾਂਗ (ਅਤਿ) ਬਹੁਤ (ਲਸੈਂ) ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਸ਼ਮੰਬਰੈ[1] ਪਾਟੰਬਰੈ[2] ਪਟ[3],

[1]ਪਸ਼ਮੀਨਹ- ਪੱਸ਼ਮ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ, ਸਰਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੇਡ ਆਦਿ ਦੀ ਕੋਮਲ ਉੱਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਪੜਾ। [2]ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਬਸਤ੍ਰ।

ਤਾਸ ਬਾਦਲ[1] ਅਤਲਸੈਂ[2] ॥੯੨॥

[1]ਇਕ ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਬੁਣਿਆ ਕਪੜਾ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਣਾਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਣਾ (ਪੇਟਾ) ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।

ਸੁਚ ਖੇਸ[1] ਲਾਚੇ[2] ਲੁੰਙੀਆਂ[3]

[1]ਰੇਸ਼ਮੀ ਖੇਸ- (ਇਕ ਮੋਟੀ ਬੁਣਤੀ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਜੋ ਉਪਰ ਲੈਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।) [2]ਮੋਟੀ ਬੁਣਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਉਤੇ ਲਾਲ ਸੂਤਰ ਜਾਂਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [3]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਦਾਰ ਧੋਤੀਆਂ। (ਅ) ਤਿੱਲੇ ਜਾਂ ਧਾਰੀਦਾਰ ਪਗੜੀਆਂ।

ਬਾਨਾਰਸੀ ਬੁਖਾਰ ਕੇ[1]।

[1]ਬਨਾਰਸ ਤੇ ਬੁਖਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਅਲਪਾਕ[1] ਸ਼ਾਲ[2] ਦੁਸ਼ਾਲ[3] ਗਾਚ[11],

[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ, ਐਲਪਾਕਾ। [2]ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦੀ ਚਾਦਰ। [3]ਸ਼ਾਲਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ। [11]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਤੀ ਕਪੜਾ।

ਰੁਮਾਲ ਮੋਲ ਅਪਾਰ ਕੇ।
ਸੁਲਤਾਨੀ ਬਨਾਤ[1] ਮੁਲਤਾਨੀ ਖੇਸ,

[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਬਨਾਤ।

ਕਹਾਰ ਬਰਦੀਵਾਰ ਹੈਂ[1]।

[1](ਡੋਲੀ ਤੇ ਪਾਲਕੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ) ਕਹਾਰ ਵਰਦੀ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸਿਰ ਪੇਚ[1] ਬਖਸ਼ੇ ਕੜੇ ਕੰਠੇ,

[1]ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਇਕ ਗਹਿਣਾ ਜਿਹੜਾ ਪਗੜੀ ਉੱਤੇ ਜਿਗਾ ਵਾਂਗ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਬਿਨਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਚਾਰੁ[1] ਹੈ ॥੯੩॥

[1]ਸੁੰਦਰ।

ਯੁਤ ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ[1] ਸੁ ਪਹਿਰ ਜਾਨੀ[2],

[1]ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਸਹਿਤ। [2]ਜਾਂਞੀ।

ਵਹਿਰ ਪੁਰਿ ਸਬਿ ਆ ਖਲੇ।
ਜਬ ਜੋਗ ਜਾਨਨ ਪੈ[1] ਚਢਾਏ,

[1]ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੇ।

ਹੁਕਮ ਦੈ ਨਵ ਗੁਰੁ ਭਲੇ।
ਰਵਿ ਮੱਲ, ਮਾਨਕ ਚੰਦ, ਅਰਥ
ਸੁ ਮੱਲ, ਆਦਿਕ ਬ੍ਰਿੱਧ ਜੇ।

ਸਬਿ ਚਢੇ ਸਿਵਕਾ[1] ਮੁਦ ਮਢੇ[2]
ਸਿਧ ਬਡੇ ਸ਼ਕਤਿ ਸਮ੍ਰਿੱਧ ਜੇ[1] ॥੮੪॥
ਸੁਭ ਸਗਨ ਲਗਨ ਹ੍ਵੈ ਮਗਨ ਆਗੇ,
ਸਫਲ ਹੋਵਨ ਆਵਹੀਂ।
ਪਿਖਿ ਲੋਗ ਸਜਾਨੇ ਮੋਦ ਮਾਨੇ,
ਗੁਰੁ ਅਸੀਸ ਅਲਾਵਹੀਂ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਸਿ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਆਦਿ
ਮਸੰਦ, ਫੀਲਨ ਪੈ[1] ਚਢੇ।
ਧਰ ਗਗਨ ਗਹਿ ਗਹਿ ਬਜਤ ਬਾਜੇ[1],
ਦਿਸ ਲਹੌਰੈਂ ਜਬਿ ਬਢੇ ॥੮੫॥
ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਸੰਗੋ, ਮਾਹਰੀ ਲੌਂ,
ਜਾਤ ਅੱਸ੍ਵ[1] ਕੁਦਾਵਤੇ।
ਪਿਖਿ ਏਣ ਪੰਖੀ ਪੌਨ ਮਨ ਲੌਂ,
ਗੌਨ ਸਭ ਸ਼ਰਮਾਵਤੇ[1]।
ਮਿਲਿ ਚਾਰ ਕੁਲ ਕੇ ਕੁੰਵਰ[1] ਸਿੱਖ,
ਅਵੱਸ ਅੱਸ੍ਵ[1] ਨਚਾਵਤੇ।
ਕਰਿ ਕੁੰਡਲੀ ਨਚਿ ਥੱਯਾ ਥੱਯਾ[1],
ਨਟੀ ਨਟਨਿ ਲਜਾਵਤੇ ॥੮੬॥
ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਕਾਮ ਸੁ ਧਾਮ[1] ਪੈ,
ਬਰ ਪਾਲਕੀ ਪਰ ਦੂਲਹੋ।
ਸੁਰ ਏਸ ਰੂਪ ਰਮੇਸ ਸੋਂ,
ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਧਜਾਨ ਨ ਭੂਲਹੋ[1]।
ਨਭ ਨਾਕ ਨਟਨੀ ਨਾਚਤੀ,
ਧੁਨਿ ਬੇਦ ਸੁਰਿ ਮੁਨਿ ਗਾਵਤੇ[1]।
ਬਜ ਰਹੇ ਬਾਜੇ ਨਭ ਧਰਾ,
ਜਨੁ ਮੇਘ ਮੰਗਲ ਗਾਵਤੇ ॥੮੭॥
ਸਮ ਬੀਜ ਝੰਡਿਨਿ ਪਟ ਲਸੈਂ,
ਜਨੁ ਗੁਰੁਨਿ ਸੁਜਸ ਲਸਾਵਤੇ[1]।
ਕਿਤ ਗਾਤ ਮੰਗਲ ਮੁਖੀ-ਮੰਗਲ[1],
ਕਿਤ ਰਬਾਬੀ ਭਾਵਤੇ[1]।
ਬਹੁ ਭੱਟ ਰੱਟ ਸੁਜਸ ਰਹੇ[1],
ਨਾਕੀਬ ਅੱਟ ਅਲਾਵਤੇ[1]।

[1]ਪਾਲਕੀਆਂ 'ਚ। [2]ਅਨੰਦ 'ਚ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।
[1]ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਧ ਸਨ।
[1]ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ।
[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ।
[1]ਘੋੜੇ।
[1](ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼) ਚਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰਣ, ਪੰਛੀ, ਪਉਣ ਤੇ ਮਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਚੌਂਹ ਕੁਲਾਂ (ਬੇਦੀ, ਤੇਹਣ, ਭੱਲੇ ਤੇ ਸੋਢੀਆਂ) ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
[1]ਬੇਵੱਸ ਘੋੜੇ।
[1]ਖੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ ਚਾਲ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਹਨ।
[1]ਕਾਮ ਧਾਮ=ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਾਰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕੱਦੇ ਹਨ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵਰਗਾ ਉਹ (ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਸਰੂਪ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ) ਧਿਆਨ ਚੋਂ ਨ ਭੁੱਲੇ।
[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਅਪੱਛਰਾਂ ਨਚੱਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਮੁਨੀ ਵੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਝੰਡੀਆਂ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਜਸ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਮੰਗਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਵ ਗਣੇਸ਼।
[1]ਕਿਤੇਰਬਾਬੀ (ਗਾਉਂਦੇ) ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
[1]ਚੰਗਾ ਜਸ ਉਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਕਿਤ ਨਕਲੀਏ ਬਹੁ ਸ਼ਕਲੀਏ ਰਚਿ,
ਬਕਲੀਏ ਮਨ ਭਾਵਤੇ[1] ॥੮੮॥

[1]ਕਿਤੇ ਨਕਲੀਏ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ (ਬਕਲੀਏ) ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਚਲੇ ਕੌਤਕ ਭਲੇ ਪੇਖਤਿ,
ਬਿੱਤ ਬਹੁ ਬਰਸਾਵਤੇ।
ਇਸ ਤੌਰ ਨਿਕਟ ਲਾਹੌਰ ਗੇ,
ਭੇ ਗੌਰ ਸਮਧੀ[1] ਆਵਤੇ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਸਬੰਧੀ।

ਮਨ ਮਗਨ ਲਾਗੀ ਲਗਨ, ਨੰਗੇ
ਪਗਨ ਆਗੇ ਆ ਮਿਲੇ।
ਜਨੁ ਸਾਗਰੰ ਰਤਨਾਕਰੰ,
ਜੁਗ ਉਦਧਿ ਆਨੰਦ ਕੇ ਭਿਲੇ[1] ॥੮੯॥

[1]ਜਾਣੋ ਸਾਗਰ ਤੇਰਤਨਾਕਰ ਦੋ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਮਿਲ ਪਏ।

ਸਜ ਵਜ ਬਰਾਤ ਮਹਾਤ ਗੌਰੀ[1],

[1]ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ।

ਪਿਖਿ ਲਹੌਰੀ ਮੁਦ ਭਏ।
ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕੀਨ ਪੁਨੀਤ[1], ਦੀਨ

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਬਿਨੀਤ ਹ੍ਵੈ[1] ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਏ।

[1]ਅਧੀਨ ਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।

ਗੁਰ ਨੌਮ ਹਰਜਸ ਉਭੈ ਸਮਧੀ[1],

[1]ਕੁੜਮ।

ਜਨਕ ਦਸਰਥ ਜਾਨੀਏ।
ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਰਾਮ ਸੁ ਖਸਮ ਜਗ[1],

[1]ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕਰਾਮ ਸਰੂਪ ਦਸਮ ਗੁਰੂ।

ਸੀਯ[1] ਜੀਤੋ ਜੀ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ ॥੯੦॥

[1]ਸੀਤਾ।

ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਬਾਦ[1] ਬਜਾਇ,

[1]ਵਾਜੇ।

ਕੀਨ ਢੁਕਾਇ, ਧਨ ਬਰਸਾਇ ਕੈ।
ਧਰ ਸੇਤ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕੀਨੀ,
ਮੇਂਹ ਜਿਉਂ ਝਰਿ ਲਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਝੜੀ ਲਾ ਕੇ (ਭਾਵ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੇ ਧਨ ਦੀ ਸੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ) ਧਰਤੀ ਬਹੁਤੀ ਲਾਲ ਤੇ (ਚਾਂਦੀ ਦੇਰੁਪੱਈਆਂ ਨਾਲ) ਚਿੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮਨਿ ਸ਼ੰਕ ਕੋਸ਼ ਕੁਬੇਰ ਢਾਂਪੇ,
ਮੇਰੁ ਸੁਰਨ ਦਬਾਇਓ[1]।

[1]ਮਨ 'ਚ ਡਰ ਕੇ ਕੁਬੇਰ ਨੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਢਕ ਲਏ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਲੁਕੋ ਲਿਆ।

ਮੁਰਝਾਯੋ ਮਨ ਮੇਘ, ਮਾਯਾ
ਹੁੰਡਿ ਜਿਨ ਬਰਸਾਇਓ[1] ॥੯੧॥

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਹੁੰਡੀਆਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਕੇ ਬੱਦਲ ਦਾ ਵੀ ਮਨ ਮੁਰਝਾ ਗਿਆ।

ਜੋ ਲੋਗ ਲਾਖੋਂ ਅਏ ਥੇ,
ਧਨ ਤਿਨੋ ਤੈ ਭੀ ਨੈ ਉਠੇ[1]।

[1]ਚੁੱਕਿਆ ਨ ਗਿਆ।

ਦੁਖ ਦੁਸਹ ਦਾਰਦ ਦਰੇ ਦੀਨਨਿ,
ਦਯਾ ਨਿਧਿ ਗੁਰੁ ਜੌ ਤੁਠੇ[1]।

[1]ਜਦੋਂ ਦਇਆ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਔਖੇ ਸਹਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਲ ਦਿੱਤੇ।

ਕੁਛ ਕਾਹਿ ਨਾਹਿਂ ਨ ਚਾਹਿ ਛੋਰੀ,
ਲੂਟਨੇ ਬਿਤ ਔਰ ਪੈ[1]।

[1]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਧਨ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

ਅਤਿ ਭਾ ਕੁਲਾਹਲ ਨਭ ਧਰਾ,
ਵਰ ਗਯੋ ਸਸੁਰੀ ਪੌਰ ਪੈ[1] ॥੯੨॥

[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਵ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡੰਡਰੌਲਾ ਹੋਇਆ (ਜਦੋਂ) ਲਾੜਾ ਸੌਹਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਸਸ ਲੈ ਸਹੇਲੀ ਬਹੁ ਨਵੇਲੀ,
ਪ੍ਰੇਮਿ ਪੇਲੀ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ[1]।

[1](ਨਵੇਲੀ) ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਲੈ ਆਈ।

ਸੁਚ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਤੀ,
ਮੁਦ ਧਾਰਤੀ ਭਈ ਸਾਰ ਪੈ[1]।

[1]ਖ਼ਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਨ ਲੱਗੀ।

ਪਿਕ ਮੋਰ ਬੈਨੀ ਕੰਜ ਨੈਨੀ,
ਸਸਿ ਮੁਖੀ ਗਜ ਗਾਮਨੀ[1]।

[1]ਕੋਇਲ ਤੇ ਮੋਰ (ਵਰਗੇ ਮਿੱਠੇ) ਬਚਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਕੰਵਲ (ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਰਗੇ ਉੱਜਲ) ਮੁੱਖ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ (ਵਾਂਗ ਮਸਤ ਚਾਲ) ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ)।

ਧਰਿ ਭਾਇ[1] ਚਾਇ ਸੁ ਗਾਇ

[1]ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰ ਕੇ।

ਮੰਗਲ, ਦਾਇ ਮੰਗਲ ਭਾਮਨੀ[1] ॥੯੩॥

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਗੁਰੁ ਨੇਤ ਸੇਤ ਮਰਯਾਦ ਪਾਲਕ[1],

[1]ਉੱਜਲ ਨੀਤੀ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ)।

ਸਾਸ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਇਓ।
ਨਿਜ ਛਬਿ[1] ਅਮੋਲ ਕਲੋਲ[2] ਤੈ,

[1]ਸ਼ੋਭਾ। [2]ਕ੍ਰੀੜਾ, ਖੇਡ।

ਅਤੋਲ ਮੋਦ[1] ਬਢਾਇਓ।

[1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ।

ਪੁਨ ਅੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰੀ,
ਲੈ ਗਈ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਕੋ।
ਸਬਿ ਨਾਰੀਓਂ ਜਨੁ ਤਾਰੀਓਂ,
ਪਰਵਾਰਿਓ ਸਸਿ ਭੂਪ ਕੋ[1] ॥੯੪॥

[1]ਜਾਣੋ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਚੰਦਰਾਜੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰ ਨੂਰ ਦੂਰ ਗਰੂਰ ਕਰਿ ਹੈ,
ਸੂਰ ਚੰਦ ਜ਼ਹੂਰ ਕੋ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਧਿ ਤੇਜ ਕਾਂਤ ਸੁੰਦਰਜਤਾ
ਬਲ ਕਾਮ ਸਿੱਧਨਿ ਸ਼ਹੂਰ ਕੋ[1]।

[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਤੇਜ, ਚਮਕ, ਸੁੰਦਰਤਾ, ਬਲ, ਕਾਮ, ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਅਕਲ ਨੂੰ.....।

ਕਰਿ ਮਥਨ ਸਾਰ ਨਿਕਾਰ ਰਚਯੋ,
ਤਨ ਮਨੋ ਦਸਮੇਸ ਕੌ[1]।

[1]ਰਿੜਕ ਕੇ- ਤੱਤ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਣੋ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰਰਚਿਆ ਹੈ।

ਸਬਿ ਕੌਨ ਉਪਮਾ ਕਹਿ ਸਕੈ,
ਗੁਨ ਰੂਪ ਤੇਜ ਗੁਰੇਸ ਕੌ[1] ॥੯੫॥

[1]ਈਸ਼ਰ ਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਦਾ।

ਵਹਿ ਜੱਦਪਿ ਥੀ ਤੀਯ ਸੁੰਦਰੀ,
ਸਬ ਉਰਬਸੀ ਰਤਿ ਸਚੀ ਸੀ[1]।

[1]ਭਾਵੇਂ ਉਹ (ਮਾਤ-ਲੋਕ ਦੀਆਂ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਰਬਸੀ (ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪੱਛਰਾ) ਰਤੀ (ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸਚੀ (ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਵਰਗੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਸਨ।

ਨਵ ਜੋਬਨਾ ਗੁਨ ਰੂਪ ਰਾਸਿ[1],

[1]ਹੱਦ ਸਨ।

ਬਿਲਾਸ ਹਾਸਨਿ ਰਚੀ ਸੀ[1]।
[1]ਰੁੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਫੁਲ ਛਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਰੀ ਸੀ,
ਰਸ ਭਰੀ ਆਨੰਦ ਲਰੀ ਸੀ[1]।
[1]ਫੁੱਲ ਦੀ ਛਟੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਸੀਖ ਵਰਗੀਆਂ (ਕੋਮਲ ਪਤਲੀਆਂ ਤੇ ਕੀਮਤੀ) ਸਨ, ਰਸ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਨ।

ਮਦ ਕਰੀ ਸੀਸੀ ਸੀ ਖਰੀ,
ਹਦ ਜਰੀ ਜ਼ੇਵਰ ਪਰੀ ਸੀ[1] ॥ ੯੬ ॥
[1]ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਮਸਤ, ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ (ਚਮਕਦੀਆਂ) (ਖਰੀ) ਖੜੀਆਂ ਸਨ (ਹੱਦ) ਬਹੁਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰੀਆਂ (ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ) ਸਨ।

ਪਰ ਦੂਲਹੋ ਛਬਿ[1] ਅੱਗ੍ਰ ਸਬਿ ਭਈ,
[1]ਲਾੜੇ ਦੀ ਸੋਭਾ।

ਉਦੇ ਦਿਵਸ ਚਰਾਕ ਸੀ[1]।
[1]ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ (ਫਿੱਕੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ)।

ਸੁਠ ਮੰਜ ਮੰਗਲ ਮੈ ਮਨੋਹਰ,
ਗਾਵਤੀ ਤਿਯ ਨਾਕ ਸੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ, ਉੱਜਲ ਤੇ ਮੰਗਲ ਰੂਪ (ਗੀਤ) ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ (ਇਹ) ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਡ ਸਾਸ ਮਈਆ ਉਮਾ ਜਹੀਆ,
ਲਹਿ ਬਲਈਆ ਸਾਰੀਆ[1]।
[1]ਪਾਰਬਤੀ ਵਰਗੀ ਵੱਡੀ ਸੱਸ ਮਾਤਾ (ਦਾਦੀ ਸੱਸ) ਨੇ (ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀਆਂ) ਸਾਰੀਆਂ ਬਲਾਵਾਂ (ਆਫ਼ਤਾਂ) ਲਈਆਂ।

ਕਰਿ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁਤ ਨਿਛਾਵਰੈਂ[2]
[1]ਧਨ। [2]ਵਾਰਨਾ।

ਪੁਨ ਅਪਨ ਪੌਂ[1] ਦਿਯ ਵਾਰੀਆ ॥ ੯੭ ॥
[1]ਆਪਣਾ ਆਪ।

ਮਤ ਡੀਨ[1] ਲਾਗੈ ਸੰਕ[2] ਸਾਸੂ,
[1]ਨਜ਼ਰ। [2]ਡਰ ਕੇ।

ਲੋਨ ਰਾਈ ਵਾਰਤੀ।
ਪੁਨ ਮਾਪਤੀ ਆਮਾਪ ਕੋ,
ਬਨਿ ਬਡੀ ਸਾਰੀ ਭਾਰਤੀ[1]।
[1]ਸਰਸੁਤੀ (ਦੇਵੀ) ਵੱਡੀ ਸਾਲੀ ਬਣ ਕੇ ਮਿਣਤੀਰਹਿਤ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ) ਮਿਣਦੀ ਹੈ।

ਛਬਿ ਛਕੀ ਛੈਲ ਛਬੀਲੀਆਂ,
ਸੁ ਕੁਮਾਰੀਆਂ ਮਿਲਿ ਸਾਰੀਆਂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ੋਭਾ 'ਚ ਫੱਬੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਆਰੀਆਂ (ਲੜਕੀਆਂ) ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ।

ਬਹੁ ਕਰਿ ਮਜਾਖੈਂ ਮਾਰ ਆਖੈਂ,
ਗਾਰ ਭਾਖੈਂ ਸਾਰੀਆਂ[1] ॥ ੯੮ ॥
[1]ਸਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੇ ਮਖ਼ੌਲ ਕਰਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ।

ਛਲ ਛੰਦ ਫੰਧ ਬਨਾਇ,
ਛੰਦ ਕਹਾਵਤੀ ਹੁਲਸਾਵਤੀ[1]।
[1]ਛਲ ਨਾਲ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਬਣਾ ਕੇ ਛੰਦ ਬੁਲਵਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਸਕਾਵਤੀ ਹਾਸਾਵਤੀ,
ਕਰਵਾਵਤੀ ਮਨ ਭਾਵਤੀ[1]।
[1]ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀਆਂ, ਹਸਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ (ਗੱਲਾਂ) ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਿ ਨੈਨ ਬੈਨ ਚਲਾਕ ਚੁਸਤੀ,
ਮੀਨ ਖੰਜਨ ਹਾਰਤੀ[1]।
[1]ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਚੁਸਤ ਹੋ ਕੇ (ਅਜਿਹੀ) ਚਲਾਕੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ (ਜਾਣੋ) ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਵੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਏਕ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਨ ਕਰਤੀ,

ਸਿੱਠ ਗਾਰ* ਉਚਾਰਤੀ[1] ॥੯੯॥

[1]ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਠਣੀਆਂ (ਰਾਹੀਂ) ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ। *ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਜਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀ ਮਨਮਤ ਹੈ। ਵਿਵਾਹ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣੇ ਹੀ ਯੋਗ ਹਨ।

ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਦੁਲਹਨਿ, ਚਤੁਰ ਸਖੀਅਨ
ਓਟ, ਆਇ ਨਿਹਾਰ ਕੈ[1]।

[1]ਤਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਚਤੁਰ ਸਖੀਆਂ ਦੇ ਓਲ੍ਹੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ।

ਅਤਿ ਸਕੁਚ ਸਰਸ ਸਨੇਹ ਯੁਤ[1],
ਪਤਿ ਮੂਰਤੀ ਉਰਿ ਧਾਰ ਕੈ।

[1]ਬਹੁਤ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਦੁਰ ਦੌਰ ਭੌਨ ਸੁ ਕੌਨ ਮੈਂ,
ਯੁਤ ਮੌਨ ਪੁਨ ਪੁਨ ਆਵਤੀ[1]।

[1](ਕਦੇ) ਦੌੜ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਗੁੱਠ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ (ਕਦੇ) ਚੁਪ ਧਾਰ ਕੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਗਤਿ ਮੀਨ ਖੰਜਨ ਚੰਚਲਾ ਕੀ,
ਚਪਲ ਤੈ ਸ਼ਰਮਾਵਤੀ[1] ॥੧੦੦॥

[1]ਮੱਛੀ ਦੀ ਚਾਲ ਮਮੋਲੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ) ਤੋਂ ਸ਼ਰਮ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਖਾਸ,
ਸਪ੍ਰੀਤਿ ਕੁਵਰਨਿ ਕੁਵਰ ਸੋਂ[1]।

[1]ਕੁੱਲ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਸ ਹਾਸੇ ਦੇ ਬਚਨ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਲੜਕੀਆਂ ਲਾੜੇ ਨਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਿ ਚਿਤ ਚਕੋਰੀ ਸੀ ਰਹੀ,
ਮਤਿ ਗਤਿ ਗਹੀਰਤਿ ਭੁਵਰ ਸੋਂ[1]।

[1]ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚਕੋਰੀ ਵਾਂਗ (ਬਿਹਬਲ) ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨੇ ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਹੁ ਕਾਮਨੀਨ ਜੋ ਕਰੇ ਕਾਮਨ,
ਉਲਟਿ ਕਾਮਨ ਉਨਿ ਪਰੇ[1]।

[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਬਹੁਤੇ ਟੂਣੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਲਟ ਕੇ ਉਹ ਟੂਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਗਏ।

ਰਸ ਮਸੀ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ, ਰੰਗ
ਉਮੰਗ, ਛਬਿ ਛੁੰਗ ਯੌਂਰਰੇ[1] ॥੧੦੧॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਰੰਗ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇਰਸ ਵਿੱਚ (ਮਸੀ) ਮਿਲ ਕੇ (ਛੁੰਗ) ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਇਉਂ (ਛਬਿ) ਉਪਮਾ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਨ ਕਾਮ, ਕੈ ਘਨ ਸਜਾਮ, ਕੈ
ਨਲ ਕੂਬਰਾ ਜਾਂ ਰਾਮ ਹੈ[1]।

[1](ਇਹ) ਕਾਮ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਲ ਕੂਬਰ ਹੈ ਜਾਂਰਾਜਾਰਾਮ ਚੰਦਰ ਹੈ।

ਰਸ ਰਾਜ ਕੈ ਬ੍ਰਿਜਰਾਜ, ਕੈ
ਸੁਰਰਾਜ, ਚਿੱਤ ਅਰਾਮ ਹੈ[1]।

[1]ਵਰਨ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਦਾ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ ਜਾਂ ਇੰਦ੍ਰ ਹੈ (ਜਾਂ) ਚਿੱਤ ਦਾ ਸੁਖ ਹੈ।

ਕੋ ਕਹਿ ਦਿਨੇਸ਼, ਨਿਸੇਸ਼ ਪੂਨਜੋ,
ਕੋ ਗਨੇਸ਼ ਬਤਾਵਤੀ[1]।

[1]ਕੋਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸੂਰਜ ਹੈ (ਕੋਈ) ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ ਤੇ ਕੋਈ ਗਣੇਸ਼ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

ਕੋਰਮਾਕੰਤ, ਬਸੰਤ, ਮੰਤ ਸੁ
ਮੋਹਨੀ ਕੋ ਗਾਵਤੀ[1] ॥੧੦੨॥

[1]ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ (ਕੋਈ) ਬਸੰਤ, ਤੇ ਕੋਈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੋਹਣੀ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰਸ ਬੀਰ, ਓਜ, ਕਿ ਮੌਜ ਕੋ ਤਨ,
ਬ੍ਰਹਮ ਧਰਮ ਬਖਾਨ ਹੈਂ[1]।

[1](ਕੋਈ) ਬੀਰਰਸ, ਬਲ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ (ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ) ਤੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ (ਜਾਂ) ਧਰਮ (ਸਰੂਪ) ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਕਹਿ ਸਮ ਇਨੈ ਏਹੀ,
ਔਰ ਨ ਹਮ ਜਾਨ ਹੈਂ।
ਮਨ ਭਾਵਤੀ ਛਬਿ ਗਾਵਤੀ,
ਇਕ ਏਕ ਬਰਨ ਸੁਨਾਵਤੀ[1]।

[1]ਇਕ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਸੁੰਦਰ (ਗੀਤ) ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਕ (ਉਸਤਤਿ) ਵਰਣਨ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਹਿਂ ਕਾ ਕਰੈਂ ਹਮ ਮੰਦ ਭਾਗਨਿ,
ਨਹਿਂ ਪਤੀ ਯਹਿ ਪਾਵਤੀ ॥ ੧੦੩ ॥
ਸਬਿ ਠਗੀ ਸੀ ਦਿਲ ਲਗੀ ਸੀ,
ਰਸ ਪਗੀ ਸੀ ਪਿਖਿ ਅਦਿਭੁਤੈਂ[1]।

[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਅਸਚਰਜ (ਸਰੂਪ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਦਿਲ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਮੁਖ ਕਮਲ ਅਲਿਨੀ ਚਖ ਥਿਰੀ,
ਜਨੁ ਖਿਰੀ ਨਲਿਨੀ ਮਦ ਯੁਤੈਂ[1]।

[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਮੁਖ ਕੰਵਲ ਤੇ ਭੌਰੀਆਂ (ਵਾਂਗ) ਅੱਖਾਂ (ਲਾ ਕੇ) ਖੜੀਆਂ ਹਨ ਜਾਣੋ ਸੁਗੰਧੀ ਸਹਿਤ ਕਲੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਪਗਨ ਮੈਂ ਲਗ ਲਗਨ ਗੀ,
ਅਤਿ ਮਗਨ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਮੈਂ।
ਪੁਰ ਸਾਸ ਆਸ ਰਸੂਮ ਕਰਿ,
ਜਨ ਵਾਸ ਅਏ ਅਨੰਦ ਮੈਂ[1] ॥ ੧੦੪ ॥

[1]ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਸੱਸ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਜੰਞ ਘਰ 'ਚ ਆ ਗਏ।

ਦੋਹਰਾ:
ਹੇਰਿ ਉਛਾਹਿ ਬਿਵਾਹਿ ਨਰ,
ਸੁਰ ਸਰਾਹਿਂ ਅਰ ਚਾਹਿਂ[1]।

[1]ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨੁਖ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭੂਰ ਭਾਗ ਨਿਜ ਬਰਨਤੇ[1],

[1]ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਨ ਗਨ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਗਾਹਿਂ ॥ ੧੦੫ ॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਗੁਣ।

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ*:

*ਏਥੇ ਸਿਰਫ 'ਛੰਦ' ਹੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ 'ਦ੍ਵੈਯਾ' ਅਸਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਜਨ ਵਾਸੇ ਪਹੁਨਾਈ ਹਰਿ ਜਸ,
ਪਹੁਂਚਾਈ ਕੁਲਰੀਤਿ ਅਹੇ[1]।

[1]ਜੋ ਕੁਲ ਦੀ ਰੀਤੀ ਹੈ (ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ) ਹਰਿ ਜਸ ਨੇ ਜੰਞ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ ਭੇਜੀ।

ਪਾਪੜ ਮੇਵਾ ਘੀ ਖਿੜੀ ਬਹੁ,
ਕੱਚਾ ਕੋਰਾ ਜਾਹਿਂ ਕਹੇਂ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਰਮਾ ਰੂਪ,
ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਾ ਦਿਖਾਵਨਿ ਸੇਵ ਹਿਤੈਂ[1]।

[1]ਫੇਰ ਲੱਛਮੀ ਰੂਪ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਪ੍ਰੇਰ ਪਠੀ ਜਨ ਵਾਸੈਂ,
ਰਚ ਦੀਨੋ ਸਬਿ ਜਿਤੈਂ ਕਿਤੈਂ ॥ ੧੦੬ ॥
ਸੁਲਭ ਸੁਵਥ ਸਬਿ ਕਾਂਹਿ ਸਰਬ ਥਾ[1],

[1]ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਸੁਖਾਲੀਆਂ (ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ)।

ਇਹ ਗੁਰੁ ਬਿਨ ਕਿਨਿ ਨਾਹਿਂ ਲਖਯੋ।
ਪਰਮ ਪਰੇਮ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਖੁਸ਼ ਭੇ,

ਲੋਗ ਲਖੈਂ ਹਰ ਜਸਹਿਂ ਰਖਜੋ[1]।
ਸੁਰ ਗੁਰੁ[1] ਮੁਨੀ ਬਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸ਼ੁੱਕ੍ਰ ਸੇ[2],
ਨਰ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਨਿ ਗਨਕ ਥਏ[1]।
ਔਰ ਦੇਵ ਦੇਵੀ ਦੇਵੰਗਨਾ[1]
ਪੇਖਨਿ ਬਜਾਹਿ ਉਛਾਹਿ ਅਏ ॥੧੦੭॥

[1]ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਿ ਜਸ ਨੇ (ਸਭ ਕੁਝ ਬਣਾ ਕੇ) ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
[1]ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ। [2]ਵਰਗੇ।
[1]ਮਨੁੱਖ ਬ੍ਰਹਮਣ (ਬਣ ਕੇ) ਜੋਤਸ਼ੀ ਹੋ ਗਏ।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਲਾਵਾਂ ਲਗਨ ਬਿਲੋਕ ਬਿੱਪ੍ਰ ਵਰ[1],
ਹਰਜਸ ਪਰਤੀ ਬਤਲਾਯੋ।
ਫੇਰੇ ਦੈਨ ਹੇਤ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ,
ਗੁਰੁ ਦੂਲਹੁ ਕੋ ਬੁਲਵਾਯੋ।
ਬੇਦੀ ਬੇਦ ਬਿਧੀ ਯੁਤ* ਬਰ ਬਡ,
ਬਿਸਕਰਮਾ ਸੁਠ ਠਾਟ ਠਏ[1]।
ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਸਫਲ ਹੋਨ ਹਿਤ ਦਿਜ ਬਨਿ,
ਹਰ ਜਸ ਕੇ ਗ੍ਰਹ ਆਇ ਗਏ ॥੧੦੮॥

[1]ਚੰਗੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੇ ਲਾਵਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ।

*ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਵਾਹ ਬਿਧੀ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ, ਗੁਰ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅਨੰਦ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲਾਵਾਂ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਤੋਰੀ। ਤਦ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਇਹ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਥਨ ਕਵਿ-ਕਲਪਣਾ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਹੂਬਹੂ ਉਲਥਾ। ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵੀਚਾਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਭੂਪੇਂਦ੍ਰਾਨੰਦ ਦਾ ਲੇਖ 'ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ' ਪੰਨਾ ੭੫ ਤੋਂ ਪੰਨਾ ੯੦ ਤਕ ਪੜ੍ਹੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਬਿਧੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

[1]ਵੇਦ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਵੇਦੀ ਵਿਸ਼ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਬਣਾਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਮੰਗਲ ਝੇਲਾ[1],
ਮੇਲਾ ਗਨਕਨਿ ਲਗਨ* ਵਰੈਂ[1]।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਬ੍ਰਿੱਧ ਕੁਲ ਚਾਰੋਂ[1],
ਅਏ ਸਦੂਲੋ ਮੋਦ ਭਰੈਂ।
ਪਵਣ ਧੌਂਸ ਧੁੰਕਾਰੇ ਅਰਬੀ ਬੀਣਾ,
ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਣ ਡਫਰੇ[1]।
ਘੋਖ ਮੋਖ ਦਾ ਭਰੀ ਧਰਾ ਨਭ,
ਮੁਦ ਮੰਗਲਦਾ ਮਦ ਜਫਰੇ[1] ॥੧੦੯॥

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ।

[1]ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਲਗਨ ਮੇਲਿਆ। *ਸਗਨਾਂ ਅਪ-ਸਗਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ: "ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ ॥" (ਪੰ: ੪੦੧) ਲਗਨਾਂ ਸਗਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ: "ਪ੍ਰਭੁ ਹਮਾਰੈ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਉਣ ॥" (ਪੰ: ੧੧੩੬) "ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੈ ਸਉਣ ਸੰਜੋਗ ॥" (ਪੰ: ੧੧੪੫) ਲੋਗਾ ਰੀਤ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: ਦੁਤੀਆ ਤਿਆਗੀ ਲੋਗਾ ਰੀਤਿ ॥ (ਪੰ: ੩੭੦)

[1]ਚਾਰੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਲਾਂ (ਬੇਦੀ, ਤੇਹਣ, ਭੱਲੇ ਤੇ ਸੋਢੀ)।

[1]ਅਰਬੀ ਵੀਣਾਂ ਤੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਝੰਡੇ ਡੱਫਾਂ (ਵਾਂਗ) ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

[1]ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਭਰ ਗਏ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਹ (ਜਫਰੇ) ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹੈ।

ਦੂਲੋ ਚਢੇ ਬਾਜ ਜਿਹ ਬਰ ਪੈ[1],

[1]ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ।

ਮਦਨ[1] ਮਨੋ ਤਨ ਬਨਿ ਆਯੋ।
[1]ਕਾਮਦੇਵ।

ਰਚਿਤ ਕਲਾ ਕਲਿ[1] ਨਚਤਿ ਖਿਚਤਿ ਮਨ,
[1]ਸੁੰਦਰ ਖੇਲਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਰ ਨਾਰਿਨ ਅਤਿ ਮੁਦ ਦਾਯੋ।
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ ਜਗਮਗੈਂ,
ਜ਼ੇਵਰ ਜੀਨ ਜਰਾਵ ਜੁਤੈਂ[1]।
[1]ਕਾਠੀ ਜੜਾਊ ਗਹਿਣਿਆਂ ਸਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜੇ ਹੋਏ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਲੂਲ੍ਹਾਂ ਲਲਿਤ ਲਮਕ ਦਮਕਤ ਅਤਿ,
ਲਗੈ ਲਗਾਮ ਲਲਾਮ ਨੁਤੈਂ[1] ॥੧੭੦॥
[1](ਲਲਤਿ) ਸੁੰਦਰ ਲੂਲ੍ਹਾਂ ਲਮਕਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਾਮ (ਨੁਤੈਂ) ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ (ਲਲਾਮ) ਸੁੰਦਰ (ਲਗਦੀ ਹੈ)।

ਕਲਗੀ ਕਲਿਤ ਝਨਕ ਝਾਂਝਰ ਸੁਠ[1],
[1](ਘੋੜੇ ਦੀ) ਕਲਗੀ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਝਾਂਜਰਾਂ ਛਣਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਰ ਹਮੇਲ ਮਨੀਨ ਜਟੇ।
ਨਿਜ ਬੈਭਵ ਬਲ ਬਿਸ੍ਰ ਬਿਮੋਹਿਤਿ,
ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਹਰਤਿ ਨਟੇਂ[1]।
[1]ਆਪਣੀ (ਬੈਭਵ) ਬਿਭੂਤੀ ਅਤੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਨਟਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਸਮਾਨ ਉਪਮਾ ਨਹਿਂ ਤ੍ਰੈ ਪੁਰ[1],
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ।

ਸਾਰਦ ਸੇ[1] ਸਭਿ ਭਾਲ ਥਕੇ।
[1]ਸੁਰਸਤੀ ਵਰਗੇ।

ਬਾਲ ਰਵੀ ਰਾਂਕਾ-ਪਤਿ ਸੁਰਪਤਿ,
ਕਹੈਂ ਤੁ ਵਹਿ ਯੁਤ ਦੋਸ਼ ਪਕੇ[1] ॥੧੭੧॥
[1](ਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ) ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ, ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗਾ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਉਹ (ਉਪਮਾਵਾਂ) ਪੱਕੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਹਨ।

ਬਿਧੁ ਬਦਨੀ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਖੰਜਨੀ,
ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨਨਿ ਛਬਿ ਛੁੰਗ ਲਜੈਂ[1]।
[1](ਜੰਨ ਵਾਸੇ ਵੇਖਣ ਆਈਆਂ) ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਮੁੱਖ ਵਾਲੀਆਂ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ) ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਕੰਵਲਾਂ, ਮਮੋਲਿਆਂ, ਹਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਰਨ ਬਰਨ ਬਰ ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ,
ਨੇਵਰ ਲੌ ਸਭਿ ਸਾਜ ਸਜੈਂ[1]।
[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਵ ਸਤ ਕੀਨ ਨਵੀਨ ਉਮਰ,
ਪਰਬੀਨ ਚੀਨ ਚਿਤ ਚੁਭੈ ਭਰੈਂ[1]।
[1]ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਨਵੀਂ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਚਤੁਰ ਹਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਭਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਗ ਅੰਗ ਆਨੰਗ ਜੁਵਾ ਮਦ,
ਝਲਕਿ ਪਲਕ ਮਨਿ ਖਲਕਿ ਹਰੈਂ[1] ॥੧੭੨॥
[1]ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਕਾਮ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਮਸਤੀ ਹੈ (ਜਦ) ਪਲਕਾਂ ਝਮਕਾ ਕੇ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਖ਼ਲਕਤ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

*ਕੇਹਰ[1] ਕੀਰ[2] ਕੋਕਿਲਾ[3] ਕੇਕੀ[11],
*ਕੇਹਰ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ 'ਹੰਸ ਲੌਨੇ' ਤੱਕ ਇਹ ੩੨ ਉਪਮਾਨ ਹਨ। ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਮੇਯ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਹਰ ਉਪਮਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦਾ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ-

ਉਪਮਾਨ	ਉਪਮੇਯ
ਸ਼ੇਰ	ਲੱਕ
ਅਨਾਰ	ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਦੰਦ

ਧਨੁਸ਼	ਭ੍ਰਵੱਟੇ
ਤੋਤਾ	ਨਾਸਾਂ
ਨਲੇਰ	ਅਸਥਨ
ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ	ਕੇਸ
ਕੋਇਲ	ਅਵਾਜ਼
ਮੋਤੀ	ਦੰਦ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ	ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸ
ਮੋਰ	ਧੌਣ
ਹੀਰਾ	ਦੰਦ
ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ	ਦੰਦ
ਕੰਵਲ	ਨੇਤ੍ਰ
ਮੱਛੀ	ਨੇਤ੍ਰ, ਚੰਚਲਤਾ
ਭੌਰਾ	ਕੇਸ
ਕਲੀ	ਦੰਦ
ਮ੍ਰਿਗ	ਨੇਤ੍ਰ
ਮਮੋਲਾ	ਨੇਤ੍ਰ
ਕਮੀ	ਚਿਹਰਾ
ਕੇਲਾ	ਪੱਟ
ਤੀਰ	ਨੇਤ੍ਰ
ਕੁੰਦ (ਫੁੱਲ)	ਦੰਦ
ਚੱਪਾ ਫੁੱਲ	ਸੁੰਦ੍ਰਤਾ ਕਮੋਲਤਾ
ਤਿਲ ਦੇ ਫੁੱਲ	ਨਾਸਾਂ
ਮੂੰਗਾ	ਬੁੱਲ੍ਹ
ਹਾਥੀ	ਮਸਤ ਚਾਲ
ਪਾਨ	ਕੋਮਲਤਾ
ਬਿੰਬ	ਬੁੱਲ੍ਹ
ਪਾਰਾ	ਚੰਚਲਤਾ
ਹੰਸ	ਸੁੰਦਰ ਚਾਲ
ਬਿਲ ਦਾ ਬੀਜ	ਦੰਦ
ਸੰਖ	ਧੌਣ ਦੇ ਵਲ

ਕੰਜ[1] ਕਲੀ[2] ਕੁਮਦੀ[3] ਕੁੰਦੈਂ[11]।

[1]ਕੰਵਲ। [2]ਫੁੱਲ ਦੀ ਡੋਡੀ। [3]ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਕੰਵਲ। [11]ਜੂਹੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਬੂਟਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਬਿੰਦ੍ਰੁਮ[1] ਬਿੰਬ[2] ਬੀਜ ਬਿਲ[3] ਦਾੜਮ[11],

[1]ਮੂੰਗੇ। [2]ਕੁੰਦਰ ਫਲ ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਵੀ ਇਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। [3]ਬਿਲ ਦੇ ਬੀਜ। [11]ਅਨਾਰ ਦੇ ਦਾਣੇ।

ਸ੍ਰੀ ਫਲ[1] ਮੁਕਤਾ[2] ਹੀਰਿੰਦੈਂ[3]।

[1]ਨਲੇਰ। [2]ਮੋਤੀ। [3]ਵਧੀਆ ਹੀਰੇ।

ਮੀਨ[1] ਮਿਰਗ[2] ਰੰਭਾ[3] ਚੰਪਾ[11] ਗਜ[22],

[1]ਮੱਛੀ। [2]ਹਰਣ। [3]ਕੇਲਾ। [11]ਚੰਬੇ ਦਾ ਫੁੱਲ ਜੋ ਹਲਕੇ ਪੀਲੇਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [22]ਹਾਥੀ।

ਆਬ[1], ਸੰਖ, ਧਨੁ[2], ਅਹਿ ਛੌਨੇ[3]।

[1]ਪਾਰਾ। [2]ਧਨੁਖ। [3]ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ।

ਸੁਧਾ[1] ਸੀਰ ਝਗ[2] ਅਲਿ[3] ਖੰਜਨ[11] ਸਰ[22],

[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ। [2]ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ। [3]ਭੌਰੇ। [11]ਮਮੋਲੇ। [22]ਤੀਰ।

ਤਿਲ ਫੁਲ[1] ਪਾਨ[2] ਹੰਸ ਲੌਨੇ[3] ॥੧੧੩॥

[1]ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ। [2]ਨਾਗਰ ਬੇਲ ਦਾ ਪੱਤਾ। [3]ਸੁੰਦਰ ਹੰਸ।

ਰੰਭਾ[1] ਰਤਿ[2] ਮੈਨਕਾ[3] ਸੁਕੇਸੀ[11],

[1]ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪੱਛਰਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। [2]ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [3]ਮੇਨਕਾ, ਸੁਰਗ ਦੀ

ਅਪੱਛਰਾ। (ਅ) ਹਿਮਾਲਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਗੰਗਾ ਤੇ ਸਤੀ ਦੀ ਮਾਂ। [1][1]ਇਕ ਅਪੱਛਰਾ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੈ।

ਸਚੀ[1] ਉਰਬਸੀ[2] ਸੀ ਸਾਰੀ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਇਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪੱਛਰਾ।

ਪੁੰਜ ਉਕਤਿ ਛਬਿ ਯੁਤ ਸਬਿ ਸੋਹਿਤ[1],
[1]ਉਪਰ ਕਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਭਾ ਦੇ ਸਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੋਹਿਤ ਜੋਹਿਤ ਇਕ ਵਾਰੀ[1]।
[1]ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਗਲ ਮੈ ਮੁਦਦਾ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮੰਜਲ,
ਮਧੁਰ ਮਨੋਹਰ ਗਾਨ ਕਰੈਂ[1]।
[1]ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਮਲ, ਉੱਜਲ, ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਤਿ ਅਸ਼ਾਰੇ ਪਿਖਿ ਦੂਲਹੁ ਦਿਸ,
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸਬਿ ਵਾਰ ਧਰੈਂ[1] ॥ ੧੧੪ ॥
[1]ਵਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਤਿ ਆਰਤੀ ਆਰਤ-ਹਰ ਕੀ[1],
[1]ਦੁੱਖ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ) ਦੀ।

ਵਰ ਕੀ ਛਬਿ[1] ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਮੋਹੀ।
[1]ਲਾੜੇ ਦੀ ਸੋਭਾ।

ਪਰਤ ਪਾਂਵਟੇ ਪਟ ਸੁਠ ਜਾਂਹੀ[1],
[1]ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪਾਵੜੇ ਵਿਛਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਪਾਵੜੇ-ਮਕਾਨ ਅੱਗੇ ਵਿਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਫ਼ਰਸ਼ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਪੈਰਰੱਖ ਕੇ ਆਵੇ।

ਬਾਜ ਗਾਜ ਧੁਨਿ ਘਨ ਸੋਹੀ[1]।
[1]ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ (ਗਾਜ) ਉੱਚੀ ਧੁਨ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਧੁਨ ਵਾਂਗ ਸੋਂਹਦੀ ਹੈ।

ਆਤਸ਼ਬਾਜੀ ਚਲਤਿ ਦਰਾਜੀ[1],
[1]ਬਹੁਤੀ।

ਬੁਰਜ ਸੁਰਜ ਸਸਿ ਨਖਤ ਮਨੋ[1]।
[1]ਬੁਰਜ ਜਾਣੋ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਤਾਰੇ ਹਨ।

ਬੀਜ ਕਿ ਜਾਨ ਦਮਕ ਹੈਂ ਦੇਵਨਿ,
ਦੇਖਨ ਆਏ ਬਜਾਹਿ ਜਨੋ[1] ॥ ੧੧੫ ॥
[1]ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਹੈ ਜਾਣੋ ਉਹ ਵਿਆਹ ਵੇਖਣ ਆਏ ਹਨ।

ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਮੰਡਪ ਮੈਂ, ਆਸਨਿ
ਪੁਰੈਂ ਭਰੈਂ, ਜਥ ਜੋਗ ਧਰੇ[1]।
[1]ਮੰਦਰ 'ਚ ਜਾ ਖੜੇ ਹੋਏ (ਜੋ ਕੋਈ) ਆਸਾਂ ਧਾਰਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਦੀਆਂ) ਜਥਾ ਜੋਗ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੌਕੀ ਚਾਰੁ ਚੰਦਨ ਪੈ ਵਰ ਥਿਰਿ,
ਦੈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਬਿ ਮੋਦ ਕਰੇ[1]।
[1]ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਚੌਕੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲਾੜੇ (ਕਲਗੀਧਰ) ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ।

ਕੁਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਚਾਰ[1] ਬੇਦ ਬਿਧਿ
[1]ਵਿਹਾਰ ਕਰਕੇ।

ਕਰਿ, ਪੁਨ ਅਗਨਿ ਜਗਾਈ*।
*ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੯ ਦੇ ਅੰਕ ੧੦੯ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਹਮਨ ਸਮੰਤ੍ਰ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਕਰਹੀਂ[1],
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਪਾ ਕੇ ਹਵਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ ਪ੍ਰਤੱਖਜ ਹ੍ਵੈ ਪਾਈ[1] ॥ ੧੧੬ ॥
[1]ਦੇਵਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ (ਸਮੱਗ੍ਰੀ) ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪੁਨ ਹਰਜਸ ਸੁਨਿ ਆਗਜਾ ਦ੍ਵਜ[1] ਕੀ,
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।

ਨਿਜ ਤੀਯ ਯੁਤ ਤਹਿਂ ਆਯੋ।
ਕਰਿ ਪੂਜਨ ਪਗ ਧੋਇ ਕੁਵਰ ਕੇ[1],
[1]ਲਾੜੇ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ) ਦੇ।

ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ ਫਲ ਪਾਯੋ।
ਕਰੀ ਆਰਤੀ ਦੁਹੂੰ ਅਰਘ ਦਿਯ[1],
[1]ਭੇਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਭੂਖਨ ਧਨ ਬਹੁ ਬਾਰੈਂ[1]। — [1]ਵਾਰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਵਤੀ,

ਕੋਕਲ ਕੰਠੀ[1] ਨਾਰੈਂ ॥੧੧੭॥ — [1]ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਗਲੇ ਵਾਲੀਆਂ।

ਭੂਸੁਰ ਪਢਿਤਿ ਸਾਂਤਿ ਧਰ, ਨਭ ਸੁਰ

ਪੁਸ਼ਪਾਂਜੁਲ ਬਰਸਾਵੈਂ[1]। — [1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਹਿਤ ਧਰਤੀ ਤੇ (ਮੰਤ੍ਰ) ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਚੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਭਰ ਕੇ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਇ ਸੀਸ ਮੁਦ ਦਾਇ ਈਸ,

ਪਿਖਿ ਗੁਰਹਿਂ ਅਸੀਸ ਅਲਾਵੈਂ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਸਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ (ਦੇਵਤੇ) ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਜਸ ਪੁਨਾ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਪੂਜੇ,

ਬੰਸ ਚਾਰ ਕੇ ਔਰੈਂ[1]। — [1]ਹੋਰ ਚਹੁੰ ਵੰਸ਼ਾਂ (ਬੇਦੀ, ਤੇਹਣ, ਭੱਲੇ ਤੇ ਸੋਢੀਆਂ) ਦੇ (ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ)।

ਜਥਾ ਯੋਗ ਦੈ ਅਰਘ ਪਾਦ[1], — [1]ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਭੇਟਾ ਦੇ ਕੇ।

ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਤੋਸੇ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੧੧੮॥ — [1]ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤੇ।

ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪੇਖੈਂ ਪਰਮੁਦਤੇ[1], — [1]ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਨ ਪੁਨ ਧੰਨ ਅਲਾਈ।

ਸਮੈਂ ਜਾਨ ਕੰਨਜਾ ਬੁਲਵਾਈ,

ਦੂਲੋ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਈ।

ਬਿਧਿ ਵਤ ਬੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਧ,

ਪਾਧਾ ਬਨਿ ਬਿਧਿ ਟੇਰੈ[1]। — [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਪਾਂਧਾ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਖਾਚਾਰ ਉਚਾਰ ਚਾਰ ਸ੍ਰੁਤਿ,

ਧਾਰਿ ਦੇਹ ਦਿਜ ਕੇਰੈਂ[1] ॥੧੧੯॥ — [1]ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਧਾਰ ਕੇ (ਸਾਖਾਚਾਰ) ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਨ ਭਵਨ ਕੋ ਜਨਕ ਜਨਨਿ ਪ੍ਰਭੁ,

ਪੂਜਜ ਚਰਾਚਰ ਸ੍ਵਾਮੀ[1]। — [1]ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਦੇ ਪੂਜਨ ਯੋਗ ਸੁਆਮੀ ਹਨ।

ਸੋ ਮਾਨੁਖ ਨਾਟਕ ਹਿਤ ਗਨਪਤਿ*, — *ਇਕ ਅਕਾਲ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਤੇ 'ਏਕੋ ਜਪਿ ਏਕੋ ਸਾਲਾਹਿ' ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ 'ਮੈਂ ਨ ਗਨੇਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਊਂ॥ ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿਂ ਧਿਆਊਂ॥' ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਦ ਗਣੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਖ਼ੁਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਤੀਨ ਭਵਨ ਕੇ ਜਨਕ ਜਨਨਿ ਪ੍ਰਭ, ਪੂਜਜ ਚਰਾਚਰ ਸ੍ਵਾਮੀ'। ਫਿਰ ਗਣੇਸ਼ ਦੇ ਪੂਜਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ :-'ਬਿਨ ਕਰਤਾਰ ਨਾ ਕਿਰਤਮ ਮਾਨੋ॥ ਆਦਿ ਅਜੋਨ ਅਜੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਹ ਪਰਮੇਸਰ ਜਾਨੋ'॥ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੭੧੦) ਗਣੇਸ਼ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖੰਡਨ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ-ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧ ਕਵਿ ਸੰਕੇਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੂਜੇ ਮੰਗਲ ਨਾਲ ਦਰਜ ਲੇਖ।

ਪੂਜਤਿ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]। — [1]ਉਹ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਨੁਖੀ ਖੇਲ ਰਚ ਕੇ ਗਣੇਸ਼ ਪੂਜਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪਰ ਕੋਕਲ ਬੈਨੀ[1]
ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਬਧੇਰੈਂ।
ਸੁਰਤਰੁ ਸੁਮਨ ਬਰਸ ਕੈ ਸੁਰ[1] ਪੁਨ,
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਗੁਨਿ ਟੇਰੈਂ ॥੧੨੦॥

[1]ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਬਚਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
[1]ਦੇਵਤੇ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ।

ਬੇਦ ਬਿਧਾਨ ਠਾਨ ਵਰ ਹਰਿਜਸ[1],
ਕੰਨਜਾ ਦਾਨ ਮਹਾਨ ਕਰਜੋ।
ਪੁਨ ਸਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਨੀਤਿ[1] ਰੀਤਿ ਕਰਿ,
ਅਤਿ ਬਿਨੀਤ[1] ਬਿਨਤੀ ਸੁਰ ਰਜੋ[2]।
ਮੈਹੂੰ ਦੀਨ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਤੁਮ[1],
ਲੀਨ ਆਸਰਾ ਚੀਨ ਪ੍ਰਭੋ।
ਪੂਰਨ ਕਾਮ ਧਾਮ ਸੁਖ ਸਿੰਧੁ,
ਲਾਜ ਨਾਮ ਨਿਜ ਰਖਜੋ ਬਿਭੋ[1] ॥੧੨੧॥

[1]ਹਰਿ ਜਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰੀਤੀ ਕਰਕੇ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਨਿੰਮ੍ਰ ਹੋ ਕੇ। [2]ਕਹੀ।
[1]ਤੁਸੀਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਹੋ।
[1]ਆਪ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ, ਤੇ ਬਿਭੂਤੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਲਾਜਰੱਖੀ ਹੈ।

ਭਰਤਿ ਭਾਵਰੀ ਭਵਨ ਛਬਿਨਿ ਪ੍ਰਭੁ,
ਭੂਰ ਭਾਗ ਭਲ ਭਾਵ ਭਰੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੋਭਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਭੂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੇ ਨਾਲ (ਭਾਵ) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ (ਜੋ ਲੋਕ) (ਭਰੈਂ) ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। (ਉਹਨਾਂ ਦੇ) ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਹਨ (ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ) (ਭਾਵਰੀ) ਭਾਵਨਾ (ਭਰਤਿ) ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੇਰਤਿ ਟੇਰਤਿ ਮੰਗਲ ਮੰਜੁਲ,
ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਰੀ ਰਹਸ ਕਰੈਂ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉੱਜਲ ਮੰਗਲ ਉਚਾਰਦੀਆਂ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਿਰਿ ਫੇਰੇ ਫਿਰ ਥਿਰੇ ਬਰਾਸਨ,
ਨੈਨ ਲਾਭ ਸਬਿ ਕੋ ਲੇਹੀਂ[1]।

[1]ਫੇਰੇ ਫਿਰ ਕੇ ਫੇਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਭ ਕੋਈ ਨੇਤ੍ਰਾਂ (ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ) ਲਾਭ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਕਿ ਉਮਾ ਸ਼ਿਵ,
ਰਮਾ ਬਿਸ਼ਨ, ਸਸੀ ਛਬਿ ਦੇਹੀਂ[1] ॥੧੨੨॥

[1]ਈਸ਼ਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਪਾਰਬਤੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਲਛਮੀ, ਚੰਦ ਤੇ (ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਵਾਂਗ) (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ) ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੁਨ ਪੁਨ ਪੁਲਕ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ,
ਮਗਨ ਮਹਾਂ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਭਏ[1]।

[1]ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਲੀਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ) ਬਾਰ ਬਾਰਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਿਵਦੇਈ ਹਰਜਸ ਦੰਪਤਿ ਦੋ[1],
ਜਨੁ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮੁਦਰੂਪ ਥਏ[1]।
ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਚੰਦ ਜਗਿ ਬੰਦਨ,
ਕੰਦਨ ਅਘ ਕੋ ਦਰਸ ਤਹਾਂ[1]।

[1]ਦੋਨੋਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ।
[1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ।
[1]ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ) ਉਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ।

ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢੋ ਅਤਿ[1],
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ[1] ਮਹਾਂ ॥੧੨੩॥
ਬਜਾਹਿ ਉਛਾਹਿ ਯਾਹਿ ਸਮ ਕਾਹਿ,

[1]ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬੁਹਤਾ ਅਨੰਦ ਵਧ ਗਿਆ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।

ਸੁ ਨਾਹਿਂ ਪਿਖ੍ਯੋ ਆਗੇ ਪਿਖ ਹੈਂ[1]।	[1]ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਿਸੇ (ਵਿਆਹ ਦਾ) ਨ ਪਿਛੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਨ ਅੱਗੋਂ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗੇ।
ਸੇਸ[1] ਮਹੇਸ[2] ਸਾਰਦਾ[3] ਚੱਕ੍ਰਿਤ[11],	[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਸਰਸੁਤੀ। [11]ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਛਬਿ ਤਬਿ ਕਬਿ ਕੋ[1] ਲਿਖ ਹੈ।	[1]ਕੌਣ ਕਵੀ।
ਰਾਮ ਸੀਯਾ, ਸਤਭਾਮਾ ਜਦੁਪਤਿ[1],	[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਸ਼ਿਵ ਪਾਰਬਤੀ, ਕਾਮਰਤੀ[1]।	[1]ਕਾਮਦੇਵ (ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਰਤੀ।
ਬਜਾਹਿ ਯਾਹਿ ਸੁਖ ਮੂਲ ਦੂਲਹੋ,	
ਪਿਖਿ ਵਹਿ ਲਾਗੈਂ ਲਘੁ ਅਤੀ[1] ॥੧੨੪॥	[1]ਇਸ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੁਖ ਦਾ ਮੁੱਢ ਲਾੜੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ (ਉਪ੍ਰੋਕਤਰਾਮ ਚੰਦੂ ਆਦਿ) ਬਹੁਤੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।
ਭਏ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਦਾਨ ਦੱਛਨਾ[2],	[1]ਵਾਰਨੇ। [2]ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਭੇਟਾ। (ਅ) ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਭੇਟਾ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਪਾਏ ਸਬਿ ਨੈ।	
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਜੋਰੀ ਧ੍ਰਮ ਧੋਰੀ,	
ਪਰ ਨਹਿਂ ਵਾਰ੍ਯੋ ਤਬਿ ਕਵਨੈ[1]।	[1]ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜੋੜੀ ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਨਹੀਂ ਵਾਰਿਆ, ਭਾਵ ਸਭ ਨੇ ਵਾਰਿਆ ਹੈ।
ਨਾਈ ਭਾਟ ਕਹਾਰ[1] ਡੂੰਮ ਦੂਜ[2],	[1]ਡੋਲੀ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਹਰਖਾਇ ਮਹਾਂ।	
ਦੁਸਹਿ ਦਸਾ ਦੀਨੀ ਦੁਨਿਆਵੀ,	
ਦੁੱਖ ਦੀਨਤਾ ਦਾਰਿਦ ਦਹਾ[1] ॥੧੨੫॥	[1]ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਔਖੀ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ, ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਦੁੱਖ ਤੇ ਆਲਸ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ।
ਹੌਂਸ ਹਤੀ[1] ਹੋਰੈਂ ਮਾਂਗਨ ਕੀ,	[1]ਇੱਛਾ ਮਰ ਗਈ।
ਸਿਰ ਸਦਕਾ[1] ਜਿਨਿ ਗੁਰੈਂ ਲਹਾ[2]।	[1]ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਿਆ ਪਦਾਰਥ। [2]ਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਆ।
ਗਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨ[1] ਕੁਲਾਹਲ[2] ਭਾਰੀ,	[1]ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੇ। [2]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ।
ਭਵਨ[1] ਅਵਿਨ[2] ਨਭ[3] ਪੂਰ ਰਹਾ।	[1]ਘਰ। [2]ਧਰਤੀ। [3]ਅਕਾਸ਼।
ਸਮਧੀ ਪਰਸਪਰੈਂ ਪਰ ਪੋਖੇ,	
ਪੂਰਨ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਯੇ[1]।	[1]ਕੁੜਮ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਕੇ (ਪਰ) ਬਹੁਤ (ਪੋਖੇ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।
ਬਜਾਹਿ ਉਛਾਹਿ ਕਹੇ ਸਬਿ ਕੋ ਕਬਿ,	
ਅੰਤ ਨ ਸਾਰਦ[1] ਸੇਸ[2] ਲੀਏ ॥੧੨੬॥	[1]ਸਰਸੁਤੀ। [2]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ
ਸੁਮਨ ਸਰਸ ਸੁਰ ਬਰਖ ਹਰਖ ਮਨਿ[1],	[1]ਮਨ 'ਚ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਬੁਹਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਨਭ ਧਰੈਂ ਭਰੀ[1]।	[1]ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ ਭਰ ਗਈ।
ਆਇਸ[1] ਪਾਇ ਬਿੱਪਨ ਕੀ[2] ਸਖੀਆਂ,	[1]ਆਗਿਆ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੀ।
ਮੰਗਲ ਮਨਹਰ ਗਾਤ ਵਰੀ[1]।	[1]ਮਨ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਗਲ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਦੂਲੋ ਦੁਲਹਨਿ ਕੋ ਲਵਾਇ,	
ਸੁਖ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੀ ਮੋਦ ਮਏ[1]।	[1]ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਜਾਂਞੀ ਬਢ ਆਏ ਜਨ ਵਾਸੈਂ[1],	[1]ਜਾਂਞੀ ਵਧ ਕੇ ਜੰਞ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ।
ਮਾਂਞੀ[1] ਗੁਨ ਗਨ ਗਾਇ ਗਏ ॥੧੨੭॥	[1]ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧੀ।

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਰਾਸ ਰਸ ਸਖੀਅਨਿ,
ਆਸ ਪਾਸ ਥਿਰਿ ਰਚੇ ਘਨੇ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਦੀ ਹੱਦ ਬਹੁਤੇ ਹਾਸ-ਰਸ ਦੇ ਬਚਨ ਸਖੀਆਂ ਨੇ ਆਸ ਪਾਸ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ।

ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਿਖੈ ਪਿਯਾ ਤਨ ਜੀਤੋ,
ਨੈਨ ਸੰਕੋਚ ਸਨੇਹ ਸਨੇ[1]।

[1]ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਜਾਸੇ ਹਰੈਂ ਮੀਨ ਛਬਿ[1],

[1]ਮੱਛੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਚੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੰਜ ਮਨੋ ਮੁਦ ਸਿੰਧ ਮਧੈਂ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਕੰਵਲ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਸੋਭਾ ਬਦਨ ਮਦਨ ਲਖਿ ਲਾਜੈ[1],

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਦਨ ਛਬਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੋਹਿਂ ਬਧੈਂ[1] ॥੧੨੮॥

[1]ਸੋਭਾ ਦੇ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਹੁਤੇ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਮਾ ਕੰਜ ਤੈ ਮੰਜ ਕਵਲ ਕਰ,
ਪਗ ਜਾਵਕ ਜੁਤਿ ਅਤਿ ਸੋਹੈਂ[1]।

[1]ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਨਾਲੋਂ ਉੱਜਲ ਹੱਥ ਕਵਲ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਨ (ਜਾਵਕ) ਅਲਤਾ ਦੇ ਲਾਲਰੰਗ ਨਾਲ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਕਟ ਪੁਰਟ ਸੁਠ ਜਟਤਿ ਲੁਕਟਿ ਛਬਿ,
ਕੁੰਡਲ ਕਲਿਤ ਲਲਿਤ ਮੋਹੈਂ[1]।

[1]ਸੋਨੇ ਦਾ ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੁੰਦਰ ਮੁਕਟ ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ (ਲੁਕਟ) ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਲਲਿਤ) ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ (ਕਲਿਤ) ਸਜਾਵਟ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੀਤ ਬਸਨ ਛਬਿ ਖਸਨਿ ਦਾਮਨੀ,
ਹਸਨ ਦਸਨ ਦੁਤਿ ਮੁਕਤ ਹਰੈਂ[1]।

[1]ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਖੋਂਹਦੇ ਹਨ। (ਅਤੇ) ਹੱਸਣ ਸਮੇਂ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਮੋਤੀਆਂ (ਦੀ ਚਮਕ) ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਕਰਭਿ ਕਰ, ਰੰਭਾ
ਜੰਘ ਥੰਭ ਜੁਗ ਕਾਮ ਵਰੈਂ[1] ॥੧੨੯॥

[1](ਕਰਭਿ) ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ (ਕਰ) ਸੁੰਡ (ਵਰਗੀਆਂ) ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹਨ, ਕੇਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਲੱਤਾਂ ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਦੇ ਦੋ ਚੰਗੇ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ।

ਪੀਤ ਪੁਨੀਤ ਉਪਰਨਾ ਧੋਤੀ*,

*ਧੋਤੀ ਪਰਨਾ ਪਹਿਨਿਆ ਕਹਿਣਾ ਇਕ ਅਟਾਪਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸਨ। ਕੋਈ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਸਿੱਖ ਵੀ ਧੋਤੀ ਪਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦਾ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਜਾਂ ਉਲਥਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੋਤੀ ਰਵਿ ਨਵ ਛਵਿ ਛਾਜੈ[1]।

[1]ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੀਲੇਰੰਗ ਦੇ ਪਰਨਾ (ਸਾਫ਼ਾ) ਤੇ ਧੋਤੀ ਹਨ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) (ਜੋਤੀ) ਚਮਕ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀ (ਛਵਿ) ਚਮਕ ਵਾਂਗ (ਛਾਜੈ) ਫਬ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੀਤ ਜਨੇਊ* ਮਨੋ ਬਦਨ ਸਸਿ ਪੈ,

*ਜਿਸ ਜਨੇਊ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਸ ਜਨੇਊ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਨ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਨਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਜਾਂ ਉਲਥਾ ਸਮਝੋ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਿਜਰੀ ਬਿਜੁਰੀ ਭ੍ਰਾਜੈ[1]।

[1]ਪੀਲਾ ਜਨੇਊ ਸ਼ਰੀਰ (ਉੱਤੇ) ਐਉਂ ਚਮਕਦਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਉਤੇ (ਬਿਜੁਰੀ) ਬਹੁਤੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ (ਭ੍ਰਾਜੈ) ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਗ ਪਾਜਨੀ ਬਾਜਨੀ ਕਿੰਕਨੀ,
ਮਦਨ ਮਜੀਰੈਂ ਦੈ ਦੁੰਦਭੀ[1]।

[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਂਜਰਾਂ (ਤੇ ਲੱਕ ਨਾਲ) ਘੁੰਗਰੂਦਾਰ ਤੜਾਗੀ ਐਉਂ ਵੱਜਦੀ ਹੈ (ਜਾਣੋ) ਕਾਮ ਆਪਣੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤੇ ਨਗਾਰਾ (ਦੈ) ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਿਸ੍ਵ ਬਿਜੈ ਹਿਤ ਬਾਇ ਚਢ੍ਯੋ ਜਨੁ,

ਨਾਭਿ ਗੰਭੀਰ ਛੀਰ ਸਿੰਧ ਸੀ[1] ॥੧੩੦॥

[1]ਜਾਣੋ ਜਗਤ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ (ਕਾਮ ਨਗਾਰਾ) ਵਜਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, (ਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਧੁੰਨੀ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਡੂੰਘੀ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਛੀ ਚਿਤਨ ਨੈਨਨਿ ਸਰ ਮੈਨ ਸੁ,
ਕੈਨ ਚੈਨ ਬਿਨ ਐਨ ਤਿਯੈਂ[1]।

[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਟੇਢੀ ਝਾਕਣੀ ਕਾਮ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਕੁਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲ ਕਾਮ ਧਨੁਖੀ ਸੀ,
ਅਨਖੀ ਚਿਤਵਨ ਚੁਭੈ ਹਿਯੈਂ[1]।

[1]ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਰਗੇ ਟੇਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਹਨ ਜਦ ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਚੁਭ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਲਗੀ ਲਟਕਿ ਲਟ ਸਾਫ ਕਾਫ ਜਨੁ,
ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਦਨ ਬਿਲੌਰ ਲਿਖਯੋ[1]।

[1]ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਿਟ ਲਮਕ ਕੇ (ਮੁਖ ਤੇ ਐਉਂ) ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਰੂਪ ਮੁਣਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੇ ਸਾਫ਼ (ਅਰਬੀ ਦਾ ਅੱਖਰ) 'ਕਾਫ਼' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਹਿ ਛੌਨਾ ਕਿਤ ਸੁਧਾ ਪਾਨ ਹਿਤ,
ਬਦਨ ਸੁਧਾਕਰ ਪਰ ਲਪਕਯੋ[1] ॥੧੩੧॥

[1]ਜਾਂ ਸੱਪ ਦਾ ਬੱਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਪਰ ਝਪਟ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਧਰ ਮਧੁਰ ਰਸ ਸਾਨੀ ਬਾਨੀ,
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਯੁਕਤਿ ਮਈ[1]।

[1]ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਮਿੱਠੇਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਯੁਕਤੀ ਸਹਿਤ ਬਾਣੀ ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਕੇ ਹਿਯ ਹਰੇ[1] ਕਰੇ ਵਸ,
ਵਸੀਕਰਨ ਜਾਦੂ ਸੁ ਭਈ।
ਸਕਲ ਸ਼ਰੀਰ ਸਿੰਧੁ ਸੌਂਦਰਜ ਅਤਿ[1],
ਅਕਲ ਇਲਾਹੀ ਅਧਿਕ ਅਤੀ[1]।
ਹਾਵ ਭਾਵ ਕਰਿ ਹਾਰ ਰਹੀ ਸਬਿ,
ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤੀ ਯੁਤ ਮੋਹ ਮਤੀ[1] ॥੧੩੨॥

[1]ਹਿਰਦੇ ਚੁਰਾ ਕੇ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਰੱਬੀ ਅਕਲ ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੈ।
[1]ਮੋਹ 'ਚ ਮਸਤ ਹੋਈਆਂ।

ਸਚੀ ਸਾਰਦਾ ਉਮਾਰਮਾ ਸੀ,
ਸਾਸ ਪਾਸ ਸਬਿ ਥਿਰਿ ਪਿਖੈਂ।
ਬਾਤੈਂ ਸੰਗ ਸਾਰੀਅਨ[1] ਕਰਬੇ
ਹੇਤ, ਸਿਖਾਵਨਿ ਬਿਬਿਧਿ ਸਿਖੈਂ[1]।
ਜਨਮ ਲਾਭ ਲੈ ਨੈਨ ਸਫਲ ਕਰਿ,
ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਸੁਖ ਲੇਤਿ ਸਬੈ।
ਸਾਸ ਪਾਸ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਦੂਲੋ,
ਜਨ ਵਾਸੈ ਪੁਨ ਅਏ ਤਬੈ ॥੧੩੩॥

[1]ਸਾਲੀਆਂ ਨਾਲ।
[1](ਸੱਸ ਜੀ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਪਰਮ ਪ੍ਰਮੁਦਤ ਭਏ[1] ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਖਿ,
ਜਨੁ ਬਰਾਤ ਕੇ ਜੀਵ[1] ਅਏ।
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ ਨਹਾਇ ਫਜਰ[1] ਸਬਿ,
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਾਤ ਭਏ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੇਤ ਕਹਿ ਹਰਜਸ,
ਅਹਿਲਾਦ ਕੇਤੁ[1] ਬਰਾਤ ਬੁਲਾ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਏ।
[1]ਜਿੰਦ, ਜਾਨ।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਦਏ ਪਾਵੜੇ[1] ਪਰਮ ਅਨੂਪਮ,
ਬਿਭੋ ਦਿਖਾ ਦਿਯਿ ਬਰਣ ਭੁਲਾ[1] ॥੧੩੪॥
ਬੰਦੀ ਬੇਦ ਬਦੈਂਹ ਬਿਦੂਖਕ,
ਬਿਬੁਧਿਨਿ ਬਿਬਿਧਾ ਬਾਦ ਬਜੈਂ[1]।
ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਧੌਸੇਂ,
ਧਮਕਿ ਧਰਾ ਗਜ ਬਾਜ ਗਜੈਂ[1]।
ਕੌਲਾਹਲ ਕੰਤੂਹਲ ਕੌਤਕ,
ਕਹੇ ਕੌਨ ਕੇਤਕ ਕਰਿ ਹੈਂ[1]।
ਮੰਗਲ ਮੁਖੀ ਅਲਾਪਤ ਮੰਗਲ,
ਰਹਜੋ ਦਸੋ ਦਿਸ ਸੁਰ ਭਰਿ ਹੈ[1] ॥੧੩੫॥
ਗਾਵਤ ਭੱਟ ਨਕੀਬ[1] ਸੁਜਸ ਬਹੁ,
ਕੋਕਿਲ ਕੰਠੀ[1] ਗਾਨ ਕਰੈਂ।
ਗਏ ਧਾਮ ਹਰਜਸ ਕਰਿ ਬੰਦਨ,
ਆਸਨ ਦਏ ਜਥੋਚਿ ਵਰੈਂ[1]।
ਚਰਨ ਧੋਇ ਮਨ ਪੋਇ[1] ਪ੍ਰੇਮ ਅਤਿ,
ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਹ੍ਵੈ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਇ ਪੀਓ[1]।
ਖੁਰਲੀ ਭਰੀ[1] ਰੀਤਿ ਕੁਲ ਕੀਨੀ,
ਏਕ ਵਾਰ ਕਰਿ ਸਬਿਨਿ ਛੀਓ[1] ॥੧੩੬॥
ਕਨਕ[1] ਥਾਲ ਪੁਨ ਭੋਜਨ ਬਿਬਿਧਾ,
ਛਿਨ ਮੈਂ ਸਬਿਨਿ ਪਰੋਸ ਦੀਓ।
ਸਰਸ ਸੁਧਾ ਤੈ ਸ੍ਵਾਦ ਅਨਿਕਧਾ[1],
ਛਕਨ ਲਗੇ ਅਤਿ ਰਹਸ ਥੀਓ[1]।
ਬਾਂਧੀ ਪੱਤਲ[1] ਗਾਇ ਸੁੰਦਰੀ,
ਚਤੁਰ ਛੁਡਾ ਪੁਨ ਬੰਧੀ ਵਹੀ[1]।
ਮਧੁਰ ਮਨੋਹਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲ[1] ਮਹਾਂ ਮੁਦ
ਦਾਇ, ਨਾਗਰੀ[1] ਗਾਇ ਰਹੀ ॥੧੩੭॥
ਭਾਮਨਿ[1] ਗਾਵਨਿ ਗਾਰਿ* ਸੁਨਾਵਨਿ,

[1]ਪਾਵਟੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ (ਪਾਵਟਾ-ਉਹ ਬਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਉਪਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਪੈਰਰੱਖ ਕੇ ਆਵੇ)।
[1]ਬਿਭੂਤੀ ਦਿਖਾ ਕੇਰੰਗ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਭੱਟ ਤੇ (ਬਿਦੂਖਕ) ਪੰਡਿਤ ਵੇਦ ਉਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਬਿਬੁਧਿਨਿ) ਚੰਗੇ ਵਜੰਤ੍ਰੀ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਵੱਡੇ ਨਗਾਰਿਆਂ ਤੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਨਾਲ) ਧਰਤੀ ਧਮਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਗੱਜਦੇ ਭਾਵ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ ਕੌਣ ਕਹੇ ਕਿ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਮੰਗਲ ਗਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਲਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਸਾਂ ਤਰਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।
[1]ਵੰਸਾਵਲੀ ਤੇ ਜੱਸ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ।
[1]ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਗਲੇ ਵਾਲੀਆਂ।
[1]ਜਥਾ ਜੋਗ ਚੰਗੇ ਆਸਣ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਪ੍ਰੋ ਕੇ।
[1]ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ (ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ) ਪੀਤਾ।
[1]ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਕ ਭੋਜਨਰੀਤੀ, ਇਕੱਠੀ ਮਿਠਾਈ ਸਭ ਅੱਗੇ ਢੇਰ ਲਾ ਕੇਰੱਖਣੀ।
[1]ਛਕਿਆ, ਖਾਧਾ।
[1]ਸੋਨੇ ਦੇ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਭੋਜਨ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸੁਆਦ ਵਾਲੇ।
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ।
[1]ਪੱਤਲਾਂ (ਥਾਲੀਆਂ) ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਭਾਵ ਜੰਞ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।
[1]ਚਤੁਰ (ਜਾਂਞੀਆਂ) ਨੇ (ਪੱਤਲਾਂ) ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਹ (ਸੁੰਦਰੀਆਂ) ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ।
[1]ਕੋਮਲ।
[1]ਚਤੁਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ। *ਇਹ ਬੜੇ ਅਸਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੁੜਮ ਹੋਣ, ਨਾਮ ਦੀ ਲਿਵ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜੰਞ ਹੋਵੇ। ਜਾਂਞੀ ਤੇ ਮਾਂਞੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਨੰਨਿ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਫਿਰ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਈਆਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਞੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣ। ਇਹ ਕਥਨ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ

ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ: ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਖੀ ਅਨੰਦੁ ਗਾਵੈ ॥ ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ (ਪੰ. ੩੯੬)

ਲੈ ਲੈ ਨਾਮ ਅਲਾਵਨਿ[1] ਸੋ।
[1]ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੈ ਵਹਿ ਭਾਵਨਿ[1] ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਵਨਿ
[1]ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਵਨਿ ਮੋਦ[1] ਬਢਾਵਨਿ ਸੋ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਨੰਦ।

ਲੇਝ[1] ਪੇਝ[2] ਭਖ[3] ਭੋਜ[11] ਚਤੁਰਧਾ[22],
[1]ਚੱਟਣ ਵਾਲੇ ਚਟਣੀ ਆਦਿ ਭੋਜਨ। [2]ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਭੋਜਨ। [3]ਜੋ ਦੰਦ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ। [11]ਕੇਵਲ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇਰੋਟੀ, ਮਿਠਾਈ ਆਦਿ ਭੋਜਨ। [22]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਭੋਜਨ)।

ਖਟ ਰਸ[1] ਬਾਂਛਿਤ ਪਰੁਸ[2] ਰਹੇ।
[1]ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਰਸ-ਮਿੱਠਾ, ਸਲੂਣਾ, ਚਰਪਰਾ (ਤਿੱਖਾ), ਕਸੈਲਾ, ਖੱਟਾ ਅਤੇ ਕੌੜਾ। [2]ਜੋ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰੋਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਕ ਇਕਰਸ ਕੇ ਭੇਦ ਅਨੰਤੈ,
ਬਾਨਿ ਅਨੰਤੈ[1] ਸਕ ਨ ਕਹੇ ॥੧੩੮॥
[1]ਅਣਗਿਣਤ ਸਰਸੁਤੀਆਂ (ਵੀ)।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਛਕਹੀਂ ਬਕਹੀਂ ਤਿਯ[1],
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੂਰਨ ਮਨੋ ਹਜ਼ਮ ਦੈਹੀਂ।
ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ਛਕੇ ਮਦਨ ਮਦ,
ਕੁਵਰੀ ਕੁਵਰ ਸਬੈ ਹੀ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਛਕਿ ਭੋਜਨ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਆਚਮਨ[1],
[1](ਜਲ) ਛਕਿਆ।

ਦੀਨ ਪਾਨਿ ਕਰ ਧੋਏ[1]।
[1](ਉਹਨਾਂ) ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ (ਗੁਰਾਂ) ਹੱਥ ਧੋ ਲਏ।

ਏਲਾ[1] ਪਾਨ ਪੁੰਗੀ[2] ਦੈ ਪੂਜੇ,
[1]ਲਾਇਚੀ। [2]ਸੁਪਾਰੀ।

ਹਰਜਸ ਅਤਿ ਮੁਦ ਹੋਏ ॥੧੩੯॥
ਬਧੇ ਬਸਾਯੋ ਬਿੱਤ ਮੇਂਹ ਸਮ,
ਨੇਗ ਨੇਗੀਅਨਿ ਦਾਏ[1]।
[1]ਵਧੇ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਚੱਲੇ, ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਧਨ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗ ਦਿੱਤੇ।

ਹਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਗਹਿ ਗਹੇ ਗਾਢੇ[1],
[1]ਤਕੜੇ (ਡੰਡੇ) ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ ਮਾਰੇ ਭਾਵ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾਏ।

ਗੁਰੁ ਜਨ ਵਾਸਹਿ[1] ਆਏ।
[1]ਜੰਞ ਘਰ।

ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਅਤਿ ਨੂਤਨ[1],
[1]ਨਵੇਂ।

ਭੋਜਨ ਸ਼ਗਨ ਸੁਹਾਹੀਂ।
ਮੰਗਲ ਮੋਦ ਨਗਰ ਨਭ ਰਹਿ ਭਰ[1],
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਛਿਨ ਸਮ ਜਾਹੀਂ ॥੧੪੦॥
ਭੂਪ ਪਹਾਰਨਿ ਬਾਈ ਧਾਰਨਿ
ਕੇਰ, ਨਿਹਾਰਨਿ ਕੈਹੈਂ[1]।
[1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਅਚਰਜ ਮਾਨਿ ਕਹੈਂ ਆਪਸ ਮੈਂ,
ਸੁਨਜੋ ਨ ਪਿਖਜੋ ਇਸੈ ਹੈ[1]।
[1]ਇਹੋ ਜਿਹਾ (ਵਿਆਹ)।

ਭੀਰ ਹਜਾਰੈਂ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰੈਂ,

ਆਠ ਪਹਿਰ ਨਿਤਰੈ ਹੈ।
ਬਾਂਛਿਤ ਪਾਇ ਜਾਇ ਜਸ ਬਰਨੈ[1], — [1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਆਇ ਔਰ ਪੁਨ ਲੈਹੈਂ ॥੧੪੧॥

ਦੋਹਰਾ:
ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਲਹੌਰੀਅਨਿ,
ਰਖੀ ਬਰਾਤ ਬਖਜਾਤ।
ਭੋਜਨ ਛੱਪਨ ਭਾਂਤਿ ਕੋ[1], — [1]ਛਿਪੰਜਾ (੫੬) ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਨਿਤ ਨਿਤ ਨਏ ਛਕਾਤਿ ॥੧੪੨॥
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਿ ਬਰਾਤ ਕੋ,
ਨਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹਮੇਸ਼।
ਆਪ ਪਹਿਰ ਪਹਿਰਾਵਹੀਂ,
ਜਾ ਮੈਂ ਇਤਿਕ ਬਿਸ਼ੇਸ਼[1] ॥੧੪੩॥ — [1]ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਕੁ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਸੀ।
ਦਰਜੀ ਧੋਬੀ ਸੰਗ ਥੇ
ਤਿਨ ਤੈ ਧੁਵਾਇ ਸਿਲਾਇ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਦੈਹੈਂ ਸਬਿਨਿ,
ਲੋਗ ਲਖੈਂ ਨਹਿਂ ਕਾਇ[1] ॥੧੪੪॥ — [1]ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਇਕ ਦਿਨ ਰਜਕਨਿ[1] ਬਿਨਤੀ ਕੀਨੀ, — [1]ਧੋਬੀਆਂ ਨੇ।
ਸਾਚੇ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੀ।
ਵਾਰਿਨ ਜੱਯੇ ਵਾਰਿ ਨ ਪੱਯੇ
ਬਸਨ ਸਫੱਯੇ ਕਾਰੀ[1] ॥੧੪੫॥ — [1]ਵਾਰਨੇ ਜਾਈਏ, ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਬਸਤ੍ਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਦਹਮ[1], ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਤੈ ਲੈ — [1]ਦਸਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ।
ਆਗਜਾ, ਹ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰੈਂ।
ਗਿਰ ਵਰ ਪਰ[1] ਚਢਿ ਬਰਛਾ ਮਾਰਜੋ, — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਹਾੜ ਉੱਪਰ।
ਸਮ੍ਰੱਥ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੈਂ।
ਕਹਜੋ ਨ ਸੰਗੋ ਸੰਗੋ ਨਿਸੰਗੋ,
ਕਰ ਸੰਗੋ ਊਖਾਰੋ[1]। — [1]ਸੰਗੋ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗੋ ਨ ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ (ਬਰਛਾ) ਪੁੱਟੋ।
ਨਿਕਸਜੋ ਨਾਂਹਿ ਤਾਂਹਿ ਤੈ ਹਾਰਜੋ,
ਪੁਨ ਦਸਮੇਸ਼ ਨਿਕਾਰੋ ॥੧੪੬॥
ਨਿਕਸੀ ਧਾਰਿ ਵਾਰਿ ਵਰ ਗੰਗਾ[1], — [1]ਗੰਗਾ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਨਿਕਲੀ।
ਫਿਰਿ ਦੂਸਰ ਬਿਰਿ ਮਾਰਾ।
ਨਿਕਸਾਯੋ ਮਾਤਲ ਤੈ[1] ਸੋ ਗੁਰੁ, — [1]ਮਾਮਾ (ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ) ਜੀ ਤੋਂ।
ਜਮਨਾ ਜਲ ਉਭਾਰਾ[1]। — [1]ਕੱਢਿਆ।
ਤ੍ਰਿਤੀ ਤਕਾਇ ਲਗਾਇ ਦੁਹਿਨਿ ਮਧਿ,
ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ[1]। — [1]ਤਿੰਨੇ ਨਦੀਆਂ (ਗੰਗਾ, ਜਮਨਾ, ਸਰਸੁਤੀ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਭਈ ਬਹਾਰ ਬਾਰਿ ਬਹਿ ਚਾਲਜੋ,

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਬਰ ਰਾਸੀ[1] ॥੧੪੭॥
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋ ਗਈ, ਬਹੁਤਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ ਪਾਣੀ ਵਗ ਟੁਰਿਆ।

ਜਗਤ ਜੀਵ ਪਿਖਿ ਸ਼ਕਤਿ ਭਗਤ ਭੇ[1],
[1]ਭਗਤ (ਸੇਵਕ) ਹੋ ਗਏ।

ਅਬੈ ਲਗਤ ਸੋ ਬਹਿ ਹੈ[1]।
[1]ਹੁਣ ਤਕ ਉਹ (ਪਾਣੀ) ਵੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪਿਖੀਅਤਿ ਕੁੰਡ ਮੱਜਜੋ ਹਮ ਭੀ[1],
[1]ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਗਤਿ ਕੋਇ ਨ ਲਹਿ ਹੈ।
ਸ੍ਰੇਨੀ ਮੁਕਤਿ ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਪ੍ਰਾਗੀ[1],
[1]ਇਹ ਪ੍ਰਾਗਰਾਜ ਦੀ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ (ਵਾਂਗ) ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਹੈ।

ਬਡ ਭਾਗੀ ਜਨ ਨ੍ਹਾਵਤਿ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਲਹੈ,
ਜੋ ਉਰਿ ਗੁਰ ਧਜਾਨ ਧਰਾਵਤਿ ॥੧੪੮॥
ਬਿਦਾ ਹੋਨ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਚਾਹੈਂ,
ਹਰਜਸ ਪਗ ਗਹਿ ਰਾਖੈ।
ਅਰਥ ਮੱਲ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ,
ਸਮਝਾਇਵ ਪੁਨ ਬਹੁ ਸਾਖੈ[1]।
[1]ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ। (ਅ) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ। (ੲ) ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ।

ਤੁਮਰਾ ਨੇਹੁ ਨਿਰਾਲਾ ਨਿਰਖਜੋ[1],
[1]ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਨਿਤ ਨੌਤਨ[1] ਨੁਤ ਨੀਕੈਂ[2]।
[1]ਨਵਾਂ। [2]ਚੰਗਾ ਉਸਤਤ ਯੋਗ।

ਪੈ ਅਬਿ ਬਿਦਾ ਦੀਜੀਏ, ਯੌਂ ਹੀ
ਬਨੀ ਸਨਾਤਨ ਠੀਕੈ[1] ॥੧੪੯॥
[1]ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ (ਤੋਂ ਇਹਰੀਤ) ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣੀ (ਆਈ ਹੈ)।

ਸੁਨਿ ਮਨ ਮਾਨਿ ਦਾਜ ਬਹੁ ਦੀਨੇ,
ਗਨਕ ਨ ਜੋ ਗਨ ਸਾਕੈ[1]।
[1]ਜੋ (ਦਾਜ) (ਗਨਕ) ਹਿਸਾਬੀ ਵੀ ਗਿਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਨਾਰਿਨਿ ਮੰਗਲ ਗਾਇਓ,
ਮਹਾ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਕੈ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਕੀ ਮਾਤਾ,
ਤਿਹ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਸਿਖਾਯੋ।
ਪਤਿ ਅਨਕੂਲ ਸਦਾ ਰਤਿ ਪਦ ਮੈਂ,
ਪਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ ਲਖਾਯੋ[1] ॥੧੫੦॥
[1]ਪਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਰਹਿਣਾ, ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਸਦਾ ਪ੍ਰੀਤਰੱਖਣੀ, ਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜਾਨਣਾ।

ਪਰਮ ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਸਮ ਪੁੱਤ੍ਰੀ,
ਪ੍ਰਤੀ ਪਜਾਰ ਪੁਨ ਪੁਨ ਕੈ[1]।
[1]ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੀ ਪਿਆਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਕੇ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਭਰਿ ਬਾਰਿ ਬਿਲੋਚਨ[1],
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਭਰਕੇ।

ਔਰਨਿ ਸੋਂ ਕਹਿ ਗੁਨ ਕੈ[1]।
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਕਤ ਸਿਰਜੀ ਬਿਧਿ[1] ਨਾਰਿ ਵਿਚਾਰੀ,
[1]ਬਿਧਾਤੇ ਨੇ ਕਿਉਂ ਜਾਂ ਕਿਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

ਪਰਾਧੀਨ ਸਦ ਰਹਿ ਹੈ*।

*ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੋ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਤਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂ ਸਨ, ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਰਾਧੀਨਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਪੈਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ, ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਰ ਮਨੁਖਾ ਨੋ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਤੇ 'ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ' ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਹਾਂਵਾਕ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਾਕ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਬਿਧਾਤਾ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ

ਕੀਤੀ। ਇਹ ਬਚਨ ਨਿਰੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਮਈ ਪਿਤ ਸੁਤ ਪਤਿ,
ਬਸਿ ਬਸਿ ਜੋਨਿਨਿ ਬਹਿ ਹੈ[1] ॥੧੫੧॥

[1]ਮਾਇਆ ਰੂਪ (ਮਾਤਾ) ਪਿਤਾ, ਪਤੀ, ਪੁੱਤਰ ਆਦਿ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ (ਬਸਿ) ਅਧੀਨਰਹਿ ਕੇ ਜੂਨਾਂ 'ਚਰੁੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਔਰ ਸਜਾਨੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਕੋ,
ਮਿਲਿ ਦ੍ਰਿਗਿ ਨੀਰ ਬਹਾਈ।
ਕਰੁਣਾਰਸ[1] ਬਿਸਤਾਰ[2] ਪਜਾਰ ਦੈ,
ਕਹੈਂ ਧੰਨਜ ਕੁਲਿ ਜਾਈ।
ਧੰਨਜ ਕੁੱਖ ਤੂੰ ਜਹਾਂ ਉਪੰਨੀ[1],
ਗੁਨਿ ਸਪੱਨਜ[1] ਸਬਿ ਕੰਨਜਾ।
ਰੂਪ ਰਾਸਿ ਕੁਲ ਕਰੀ ਉਜੇਰੀ,
ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਧਰਮ ਅਨੰਨਜਾ[1] ॥੧੫੨॥

[1]ਰੋਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ। [2]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਪੈਦਾ ਹੋਈ।
[1]ਸਹਿਤ।
[1]ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਨੰਨਜ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਵਾਲੀ! ਤੈਂ ਸਾਡੀ ਕੁਲਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ (ਅਨੰਨਜ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਅਭਾਵ)।

ਦੁਲਭ ਜੁ ਪਦ[1] ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਸਾਧਨ ਕੋ,
ਤੂੰ ਸੋ ਸਹਜ ਪਲੋਸੈਂ[1]।
ਮੂਰਤਿ ਮਦਨ ਮਨੋਹਰ ਹੇਰੀ,
ਤੁਵ ਸਬੰਧ ਹਮ ਓਸੈਂ[1]।

[1](ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨ।
[1]ਪਲੋਸੇਂਗੀ, ਘੁੱਟੇਂਗੀ।
[1]ਤੇਰੇ ਸੰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਅਸਾਂ ਉਸ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ) ਦੀ ਕਾਮ (ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰ) ਮੂਰਤ ਦੇਖੀ ਹੈ।

ਪੁਨਾ ਪਾਲਕੀ ਰੁਦਤਿ ਚਢਾਈ,
ਨੈਨ ਬਹੀ ਜਲ ਧਾਰੇ।
ਸਾਸੁ ਧੀਰ ਧਰਿ, ਪੀਰ ਹਰਨ ਪਗ
ਗਹਿ, ਦ੍ਰਿਗਿ ਨੀਰਿ ਪਖਾਰੇ[1] ॥੧੫੩॥

[1]ਪੀੜਾ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨ ਪਕੜ ਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਧੋਤੇ।

ਬਿਦਾ ਤਿਲਕ ਦੈ, ਫਿਦਾ ਕੀਨ ਮਨ[1],
ਖਿਦਾ[1] ਸੋਕ ਕੈ ਬੋਲੀ।
ਅਹੋ ਲਾਲ! ਮਮ ਸੁਤਾ ਲਾਡਲੀ,
ਅਜੋਂ ਬਾਲ ਹੈ ਭੋਲੀ।
ਇਸ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਸਦ ਰਹੀਓ,
ਜਾਨ ਗੁਲਾਮ ਚਰਨ ਕੀ।
ਮਾਫ ਕਰਜੋ ਤਕਸੀਰ[1] ਯਾਹਿ ਕੀ,
ਤੁਮ ਸਮ ਧੀਰ ਧਰਨ ਕੀ[1] ॥੧੫੪॥

[1]ਮਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਦੁੱਖ।
[1]ਗ਼ਲਤੀ।
[1]ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੀਰਜ ਹੈ ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਧੀਰਜਵਾਨ ਹੋ।

ਕਰੁਨਾ ਐਨ[1] ਬੈਨ ਸੁਨਿ ਸਸੁ ਕੇ,
ਨੈਨ ਸਜਲ ਕਰਿ ਬੋਲੇ।
ਮਿਦੁਲ[1] ਮਧੁਰ[2] ਮਨੋਹਰ[3] ਮਾਨਦ[11],
ਮੋਖਦ[1] ਅਮਲ[2] ਅਮੋਲੇ।
ਜੋ ਤੁਮ ਦੇਤਿ ਸਿਖਾਵਨਿ[1] ਮਾਈ,
ਹਮ ਰਹਿਂ ਸਦ ਅਨੁਸਾਰੀ।

[1]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਘਰ।
[1]ਕੋਮਲ। [2]ਮਿੱਠੇ। [3]ਸੁੰਦਰ। [11]ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
[1]ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। [2]ਨਿਰਮਲ।
[1]ਸਿਖਿਆਵਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਭਲੀ ਕਰੈਂਗੇ,
ਧੀਰ ਧਰੋ ਦ੍ਰਿਢ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫੫ ॥
ਕੇਸਰ ਅਤਰ ਗੁਲਾਬ ਛਿਰਕ ਕੈ,
ਅਧਿਕ ਗੁਲਾਲ[1] ਉਡਾਏ।
ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਯੁਤ ਬਿਦਾ ਹੋਇ,
ਚਲਿ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਭਲ ਆਏ।
ਬਗਰ ਬਜ਼ਾਰ ਅਗਾਰਨ ਪਰ[1],
ਨਰ ਨਾਰਿ ਚਢੇ ਦਰਸਾਹੀਂ।
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਜਾਹਿ ਕੌ ਪਿਖ ਕੈ,
ਸੁਰ ਨਰ ਬਲ ਬਲ ਜਾਹੀਂ ॥ ੧੫੬ ॥
ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਪੁਨੀਤ ਰੀਤਿ ਯੁਤ,
ਦਰ ਪਰ ਕੋਕਲ ਬੈਨੀ।
ਗੁਜਰੀ ਮਾਤ ਸਮਾਤਿ ਨ ਅੰਗਨਿ[1],
ਹਰਖਿ ਨਿਰਖਿ ਛਬਿ ਨੈਨੀ[1]।
ਦੁਲਹਾ ਦੁਲਹਨਿ ਕੋ ਪਿਖਿ ਪੁਲਕੀ,
ਪੀਓ ਵਾਰ ਵਰ ਵਾਰੀ[1]।
ਜੀਵੋ ਜੋੜੀ ਜਬਿ ਲੌ ਰਵਿ ਸਸਿ,
ਲੇਤਿ ਬਲੱਈਯਾਂ[1] ਸਾਰੀ ॥ ੧੫੭ ॥
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦੁਲਹਨੀ ਕੋ ਪਿਖਿ,
ਮੁਖ ਦਿਖਾਉਨੀ ਦੈਹੈ।
ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਸਨੁਖਹਿ[1] ਪਜਾਰ ਦੈ,
ਮਾਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢੈ ਹੈ।
ਛੱਲਾ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਛੰਦ* ਖਿਲਾਏ[1],
ਜਾਨਿ ਜਾਨਿ ਗੁਰੁ ਹਾਰੈਂ।
ਕੀਨ ਰਹੱਸ ਹੱਸਿ ਹਸਿ ਬਸਜ[1],
ਜਸੁ ਸਾਰਦ[1] ਸਕਿ ਨ ਉਚਾਰੈਂ ॥ ੧੫੮ ॥
ਨੈਨ ਜੀਹ[1] ਬਿਨ ਜੀਹ ਨੈਨ ਬਿਨ,
ਯਾਂ ਤੇ ਭਏ ਲਚਾਰੇ।
ਬਜਾਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਮੰਗ ਸੁਨੈ ਜੋ,
ਸੋ ਪ੍ਰਮੋਦ ਨਿਹਾਰੇ[1]।
ਨੇਮ ਸਪ੍ਰੇਮ ਪਢੈ ਸੁਨਿ ਹੈ ਨਿਤ,
ਉਰਿ ਗੁਰੁ ਧਜਾਨ ਧਰੈ ਹੈ।

[1]ਲਾਲੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇਰੰਗ ਵਰਗਾ ਸੰਘਾੜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਰੰਗੀਨ ਆਟਾ।

[1]ਵਿਹੜਿਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ।

[1]ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ।

[1]ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੋਭਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।

[1]ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 'ਚਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਕੇ ਪੀਤਾ।

[1]ਬਲਾਵਾਂ (ਆਫ਼ਤਾਂ)।

[1]ਨੂੰਹ ਨੂੰ।

[1]ਪਰਾਤ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਛੱਲਾ ਜਾਂ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਤੇ ਛੰਦ ਬੁਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। *ਛੱਲਾ-ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਨਾਲ ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਣਾ ਤੇ ਛੰਦ ਬੁਲਵਾਉਣੇ ਇਹ ਮਨਮਤੀ ਰੀਤਾਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

[1]ਹਾਸੇ ਨੂੰ (ਬਸਜ) ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ 'ਚਰੱਖ ਕੇ (ਰਹੱਸ) ਗੁਪਤ ਹਾਸਾ ਹੱਸਿਆ।

[1]ਸਰੁਸਤੀ।

[1]ਜ਼ਬਾਨ।

[1]ਅਨੰਦ ਦੇਖੇਗਾ।

ਅਪਨੋ ਯਾ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਸ਼ੀਘਰ,
ਬਜਾਹਿ ਬਿਨੋਦ[1] ਪਿਖੈ ਹੈ ॥੧੫੯॥ — [1]ਕੌਤਕ, ਅਨੰਦ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਦਰ,
ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਏ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਲਯੋ ਗੋਦ ਮੈਂ,
ਬੈਠੇ ਅਤਿ ਛਬਿ ਛਾਏ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਸੋਭਾ ਨਾਲ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ, ਬਿਵੇਕ[1], ਸਾਂਤਿ ਰਸ, — [1]ਵਿਚਾਰ।
ਬੀਰ, ਕਿ ਸ਼ਿਵ, ਗਣ ਨਾਥਾ[1]। — [1]ਗਣੇਸ਼।
ਧਰਮ, ਸੁਕ੍ਰਿਤ[1], ਵਿਰਾਗ, ਗਜਾਨ ਕਿਤਿ[2], — [1]ਪੁੰਨ। [2]ਜਾਂ।
ਧੀਰਜ, ਉੱਦਮ ਸਾਥਾ ॥੧੬੦॥
ਬਿਸ਼ਨੂ ਜਿਸ਼ਨੂ[1] ਸਸੀ[2] ਬਾਲ ਰਵਿ[3], — [1]ਇੰਦ੍ਰ। [2]ਚੰਦ। [3]ਸਵੇਰ ਦਾ ਸੂਰਜ।
ਕੈ ਬ੍ਰਹਮ ਈਸ਼ ਸਦੇਹਾ[1]। — [1]ਦੇਹ ਸਹਿਤ।
ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1] ਪੁਰਖਾਰਥ[2] ਸੋਹਿਤਿ, — [1]ਸਿਧਾਂਤ, ਤੱਤ। [2]ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਉੱਦਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ।
ਛਬਿ ਆਵਤਿ ਸਬਿ ਏਹਾ[1]। — [1]ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਭਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ) ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰਸ਼ਨ ਦੈ ਨਿਹਾਲ ਗੁਰੁ ਕਰਹੀਂ,
ਭਰਹੀਂ ਆਸ ਮਹਾਏ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸਿਖ ਮਸੰਦ ਸੇਵਕਨਿ ਬਖਸ਼ਤਿ,
ਸਿਰੇਪਾਉ ਬਹੁ ਭਾਏ[1] ॥੧੬੧॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਜਾਂਵੀ ਮਾਂਵੀ ਬਿਦਾ ਕਰੇ ਸਬਿ,
ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ,
ਪਿਖਿ ਸੁਤੈਂ ਨੁਖੈਂ ਬਲ ਜਾਏ।
ਬਯ ਕਿਸ਼ੋਰ[1] ਸਬਿ ਛਬਿ ਕੈ ਮੰਦਰ, — [1]ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦੇ (ਕਿਸ਼ੋਰ-੧੧ ਤੋਂ ੧੫ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ)।
ਸੁੰਦਰ ਜੋਰੀ ਚੋਖੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ ਸੁੰਦਰ ਜੋੜੀ।
ਨੂਤਨ ਖੇਲ ਕ੍ਰਿਤ ਨਿਤ ਕਰਹੀਂ[1], — [1]ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਖੇਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਦਭੁਤ[1] ਅਮਲ[2] ਅਨੋਖੀ[3] ॥੧੬੨॥ — [1]ਅਸਚਰਜ। [2]ਨਿਰਮਲ। [3]ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦੀ।
ਚਾਲ ਚਿਤੌਨ[1] ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਨ, — [1]ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦੇਖਣੀ।
ਭਾਵਨਿ ਮਨਿ ਸਬਿ ਕਾਹੀ।
ਬਾਲ ਜੁਵਾ ਤਿਯ ਪੇਖਨਿ ਆਵਤਿ,
ਜਾਵਤਿ ਪਾਵਤਿ ਚਾਹੀ[1]। — [1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਅਦੂਖਨ ਪੂਖਨ[1], — [1]ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸੂਰਜ (ਵਾਂਗ)।
ਜਗਮਗ[1] ਜਰੇ ਜ੍ਵਾਹਰ। — [1]ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਛਬਿ ਦੇਤਿ ਦੁਹਿਨ ਕੇ,
ਰਮਾ[1] ਬਿਸਨੁ ਜਨੁ ਜਾਹਰ ॥੧੬੩॥ — [1]ਲੱਛਮੀ।
ਦੰਪਤ[1] ਕੋ ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ, — [1]ਜੋੜੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ-ਪਤੀ)।

ਫੂਲੀ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੀ[1]।
[1]ਬਗ਼ੀਚੀ।
ਸੋ ਸਰੂਪ ਗੁਰੁ ਮਮ ਉਰ ਵਾਸੋ,
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥੧੬੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸਤ੍ਰਹ ਸੈ ਪਰ ਤੀਸ ਮੈਂ[1],
[1]ਸਤਾਰਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤੀਹ (੧੭੩੦ ਬਿ.)।
ਤੇਈ ਹਾੜ ਦਿਨੀਨ[1]।
[1]ਦਿਨ ਨੂੰ।
ਭਯੋ ਬਜਾਹਿ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਕੋ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੌਮਹਿਂ ਕੀਨ ॥੧੬੫॥
ਲਿਖਯੋ ਜੁ ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੈਂ[1],
[1]ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ।
ਦਹਿਮ ਨਹਿਮ ਗੁਰੁ ਕੇਰ[1]।
[1]ਦਸਵੇਂ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
ਬਿਨ ਪਟਨੇ ਮੇਲਾਪ ਨਹਿਂ,
ਹੋਯੋ ਕਬਿ ਹੀ ਫੇਰਿ ॥੧੬੬॥
ਏਹੁ ਅਯੁਕਤਿਕ ਸਰਬਥਾ[1],
[1]ਸਾਰੇ ਥਾਈਂ ਦਲੀਲ ਰਹਿਤ ਹੈ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਲਖੋ ਸੁਜਾਨ।
ਤੀਸ ਮਾਂਹਿ ਜਬਿ ਬਜਾਹਿ ਭਾ,
ਜੋ ਹੈ ਸਬਿਨਿ ਪ੍ਰਮਾਨ[1] ॥੧੬੭॥
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।
ਬਰਸ ਅਢਾਹੀ ਬਜਾਹਿ ਤੈ,
ਪੀਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਇ।
ਦਿਲੀ ਮੈ ਤਨ ਜੌ ਤਜਜੋ,
ਇਹ ਤਿਹ ਕੂਰ ਕਰਾਇ[1] ॥੧੬੮॥
[1]ਇਹ (ਗੱਲ) ਤਿਸ (ਗੱਲ) ਨੂੰ ਝੂਠਾ (ਸਾਬਤ) ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਪੂਰਬ ਅਪਰ ਵਿਚਾਰ ਬਿਨ[1],
[1]ਅੱਗਾ ਪਿੱਛਾ ਵਿਚਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ।
ਲਿਖਯੋ ਉਨੈ ਬਹੁ ਠੌਰ।
ਜੈਸੇ ਚਤੁਰਥ ਪਾਂਚਮੇਂ,
ਗੁਰੁ ਸੰਮਤ ਮੈ ਰੌਰ ॥੧੬੯॥
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਬਾਰਾਂ ਵਿਖੈ,
ਚਤੁਰਥ ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਯਾਹਿ।
ਖੋੜਸ ਮੈ ਦਸਮੇ[1] ਲਿਖਯੋ
[1]੧੬੧੦ ਬਿ. ਨੂੰ।
ਪੰਚਮ[1] ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ ॥੧੭੦॥
[1]ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ।
ਪਰ ਉਰਿ ਧਰਿ ਉਪਕਾਰ ਵਰ[1],
[1]ਪਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਮ ਉਪਕਾਰ ਧਾਰ ਕੇ।
ਹਮ ਬੰਦਤਿ ਹੈਂ ਤਾਂਹਿ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁ ਗਾਥਾ ਕਥੀ,
ਅਤੀ ਸਪ੍ਰੇਮ ਉਛਾਹਿ ॥੧੭੧॥
ਬਾਂਧ ਗਏ ਭਵ ਸਿੰਧ ਪੈ,
ਗੁਰੁ ਗਾਥਾ ਵਹਿ ਸੇਤੁ[1]।
[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਉਹ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹ ਗਏ।
ਹਮ ਸੇ ਚੀਟੇ ਆਸ੍ਰ ਜਿਹ,
ਲਖਿ ਪਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਕੇਤੁ[1] ॥੧੭੨॥
[1]ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕੀੜੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਲੰਘ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਘਰ ਪਾ ਲੈਣਗੇ।

ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਕੀ,
ਬਜਾਹਿ ਦਸਮ ਕੀ ਗਾਥ।
ਗਾਇ ਧਜਾਇ ਇਹੁ ਪਾਇ ਸੁਖ,
ਗਯੋ ਥਿਰਾਇ ਸੁਪਾਥ[1] ॥੧੭੩॥

[1]ਚੰਗੇਰਸਤੇ 'ਤੇ ਠਹਿਰ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਜਾਹਿ ਉਛਾਹਿ, ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ', ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਠੱਤੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੩੮॥

੩੯. {ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਰਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਗਰੇ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਜਾਂਹਿ ਅਸੀਸ ਅਨੀਸ ਅਤੀਸ,
ਕਰੇ ਅਵਨੀਸ ਅਬੀ ਸੁ ਦਿਖੀਸੈਂ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦੇ (ਅਤੀਸ) ਬਹੁਤੇ (ਅਨੀਸ) ਅਨਾਥ, ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।

ਧਯਾਇ ਰਿਖੀਸ ਮੁਨੀਸ ਜੁਗੀਸ ਜਿਨੈ,
ਲਹਿਂ ਈਸ ਸੁ ਬਿਸ੍ਵੇ ਬੀਸੈਂ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆ ਕੇ ਵੱਡੇ ਰਿਖੀ, ਮੁਨੀ ਤੇ ਜੋਗੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰ ਕੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮੰਗਲ ਮੋਦ ਮਹਾਂ ਸਤਿ ਸੰਗਤ,
ਗਯਾਨ ਹਰੀ ਚਹਿਤਾ ਬਖਸੀਸੈਂ[1]।

[1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਅਨੰਦ (ਦੀ ਦਾਤੀ) ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ,
ਸੁਖਦਾਇ ਧਿਆਇ ਨਿਵਾਇ ਕਿ ਸੀਸੈਂ[1] ॥੧॥

[1]ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜਾਨ ਈਮਾਨ[1] ਬਚਾਨ ਹਿਤ, — [1]ਜਾਨ ਤੇ ਧਰਮ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਹਿੰਦੁਵਾਨ[1]। — [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ।
ਜੈਂਹ ਆਗਰੇ ਜੈਸ ਬਿਧਿ,
ਸੋ ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਸੁਜਾਨ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਜੇਤਕ ਥੇ ਬਿਵਾਹ ਮੈ ਆਏ।
ਸਬਿ ਸਿਤਕਾਰੇ[1] ਬਿਦਾ ਕਰਾਏ। — [1]ਆਦਰ ਕਰਕੇ।
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦੂ[1]। — [1]ਸਾਰੇ।
ਮਿਲੇ ਸਬੀ ਕੋ ਫਲ ਮਨ ਚਿੰਦੂ[1] ॥੩॥ — [1]ਮਨ ਇੱਛਤ।
ਚਾਰੋਂ ਕੁਲ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
ਸਬਿ ਸਿਤਕਾਰੇ ਸਬਸੈਂ ਜ਼ਜਾਦੇ।
ਭਾਟ ਡੂੰਮ ਦਿਜ ਕਵਿ ਬਖਸੀਸੈਂ।
ਪਾਇ ਸਿਧਾਏ ਦੇਤਿ ਅਸੀਸੈਂ ॥੪॥
ਸਿੰਧੁ ਬੇਲ ਲੌਂ[1] ਕੀਰਤਿ ਜਾਈ। — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤਕ (ਅ) ਬੇਲਾ, ਬੇਲਹ, ਟਾਪੂਆਂ ਤੱਕ।
ਪੂਰਿ ਪੂਰਿ ਫੈਲੀ ਸਸੀ ਜੁਨਾਈ[1]। — [1]ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ (ਵਾਂਗ)।
ਹੁਤੀ ਗ੍ਰੀਖਮ ਰਿਤੁ[1] ਤਬਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ।
ਬਜਾਹਿ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਪਰੀ ਤੁਸਾਰੀ[1] ॥੫॥ — [1]ਬਰਫ਼ ਪੈ ਗਈ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਉਰਿ ਸੀਤਲ ਕਾਰੀ।
ਸੁੱਭ੍ਰ ਗੁਨਨਿ ਮੋਤੀਆ ਬਾਰੀ[1]। — [1]ਉੱਜਲ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਮੋਤੀਏ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਗ਼ੀਚੀ ਹੈ।
ਧਰੈਂ ਗਰੈਂ ਉਰਿ ਸਜਨ ਉਦਾਰੀ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੱਜਣ ਉਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਗਲ 'ਚ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।
ਮੇਘ ਸੁਜਸ ਗੁਰੁ ਜਨਿ ਉਪਕਾਰੀ[1] ॥੬॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਸ ਰੂਪ ਬੱਦਲ ਦਾਸਾਂ 'ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਾਪ ਰਵਿ ਪਾਈ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਪਾ ਕੇ।

ਕੁਪਤਿ ਕੁਕਰਮਨਿ ਅਵਨਿ ਤਪਾਈ[1]।	[1]ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਧੂਰ ਭੂਰ ਅਪਕੀਰਤਿ ਤੁਰਕੈਂ[1]।	[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਰੂਪ ਬਹੁਤੀ ਧੂੜ।
ਪੂਰ ਰਹੀ ਮਧ ਨਭ ਸਭਿ ਉਰ ਕੈ[1] ॥੭॥	[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।
ਲੂਹਤ ਲੋਇ, ਤੁਰਕੇਸਨਿ ਜੁਲਮੀ[1]।	[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਦਿ) ਦੀ ਜ਼ੁਲਮ ਰੂਪੀ ਲੋਅ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੈ।
ਤਪਸ਼ ਅਨੀਤੀ ਅਤੀ ਅਤੁਲਮੀ[1]।	[1]ਖੋਟੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਲਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਬਹੁਤੀ ਹੋ ਗਈ।
ਦਿਨ ਅਨੱਜਾਇ ਬਢ ਰਹਾ ਬਿਹੱਦੀ[1]।	[1]ਅਨਿਆਇ ਰੂਪ ਦਿਨ ਹੱਦੋਂ ਬਹੁਤਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਡਰ ਪਰਸੀਨਾ ਗਰਮੀ ਤੱਦੀ[1] ॥੮॥	[1]ਡਰ ਰੂਪ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਤੇ ਧੱਕਾ ਰੂਪ ਗਰਮੀ (ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ)।
ਆਭਾ ਬਨਸਪਤੀ ਹਿੰਦੁਵਾਨੀ।	
ਉਡੀ, ਸ੍ਰੁਤਿ ਧਰਮ ਸੁਕਯੋ ਪਾਨੀ[1]।	[1]ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਰੂਪ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਚਮਕ ਉੱਡ ਗਈ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਰੂਪ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਗਿਆ।
ਜੱਗ ਹੋਮ ਘਨ[1] ਨਜ਼ਰ ਨ ਪਰਹੀਂ।	[1]ਬੱਦਲ।
ਮਿਰੱਗਨਿ ਸਮ ਸੁਰ[1] ਪਯਾਸੇ ਮਰਹੀਂ ॥੯॥	[1]ਦੇਵਤੇ।
ਕੋਵਿਦ ਮੇਂਡਕ ਮੀਨ ਮੁਰਝਾਏ[1]।	[1]ਪੰਡਿਤਾਂ ਰੂਪ ਡੱਡੂ ਤੇ ਮੱਛੀ ਮੁਰਝਾ ਗਏ।
ਅਰਕ ਤੁਰਕ[1] ਫੂਲੇ ਬਹੁ ਭਾਏ।	[1]ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਅੱਕ।
ਮਦੇ ਮੌਲਵੀ ਝੀਂਗ੍ਰ ਝਿੰਗਾਰੈਂ[1]।	[1]ਹੰਕਾਰੀ ਮੌਲਵੀ ਬਿੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਬਾਂਗੈਂ ਦੇਤਿ ਭੂਤ ਕਿਲਕਾਰੈਂ[1] ॥੧੦॥	[1]ਭੂਤ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਕਾਂਸੀ ਕਸ਼ਮੀਰਾਦਿ ਠਿਕਾਨੇ।	
ਬੇਦ ਧਰਮ ਕੇ ਝੀਲ ਸੁਕਾਨੇ[1]।	[1]ਵੇਦ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਸੁੱਕ ਗਈਆਂ।
ਜਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਨਾਸਾ[1]।	[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਰੂਪ ਪਾਲਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਮਤ ਮੁਹੰਮਦੀ ਫੈਲਿ ਜੁਵਾਸਾ[1] ॥੧੧॥	[1]ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਰੂਪ ਜਵਾਹਾਂ ਫੈਲ ਗਿਆ।
ਬਕਰੀ ਭੇੜੀ ਸਮ[1] ਦਿਜ ਖੱਤ੍ਰੀ।	[1]ਭੇਡ ਵਾਂਗ।
ਬੋਦੀ ਊਨ[1] ਜਾਤਿ ਉਨਿ ਕਤਰੀ।	[1]ਬੋਦੀ ਰੂਪ ਉੱਨ।
ਕਾਜੀ ਕੂਕਰ ਬਹੁ ਹਲਕਾਏ[1]।	[1]ਕੁੱਤੇ ਹਲਕ ਗਏ।
ਨਿਜ ਸਮ[1] ਲੋਗਹਿਂ ਕਾਟ ਬਨਾਏ ॥੧੨॥	[1](ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ) ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ।
ਮਿਟੈ ਨਾ ਪਯਾਸ ਪੀਐਂ ਬਹੁ ਪਾਨੀ।	
ਸਬਰ ਤਰਸ ਨਹਿਂ ਜਯੋਂ ਤੁਰਕਾਨੀ।	
ਸਿੱਧ ਸਾਧੁ ਸੁਰ ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਦਰ[1]।	[1]ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇਵਤੇ।
ਬੈਠੇ ਛਪਿ ਇਸਰਾਫ ਸੁ ਅੰਦਰ[1] ॥੧੩॥	[1]ਇਸਰਾ ਫ਼ੀਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਂਗ ਲੁੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਗਏ। (ਇਸਰਾਫ਼ੀਲ- ਇਹ ਪ੍ਰਲਯ ਸਮੇਂ ਤੁਰੀ ਵਜਾਏਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਰਦੇ ਕਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਉਠ ਖੜਨਗੇ।)
ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਤੁਫਾਨ ਬੁਲਿੰਦੈ।	
ਆਵਤਿ, ਤੁਰਕ ਬਨਾ ਲੌ ਹਿੰਦੈ।	
ਫਿਰਤਿ ਅਹਿਦੀਏ[1] ਅਧਿਕ ਬਘੂਰੇ[2]।	[1]ਸਿਪਾਹੀ। [2]ਵਾ-ਵਰੋਲਿਆਂ (ਵਾਂਗ)।
ਉਡਤਿ ਪੱਤ੍ਰ ਹਿੰਦਵਾਇਨ ਪੂਰੇ[1] ॥੧੪॥	[1]ਬਹੁਤੇ।
ਤਪੈ ਹਿੰਦੁ ਅਵਨੀ ਇਵ ਆਵੈ[1]।	[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਰੂਪ ਤਪਦੀ ਧਰਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਐਉਂ (ਮਨ 'ਚ ਖ਼ਿਆਲ) ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਔਰੰਗ ਅਰਕ ਅਗਨਿ ਬਰਸਾਵੈ[1]। — [1]ਔਰੰਗਾ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਅੱਗ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਬਜਾਕੁਲ ਪ੍ਰਭੁ ਪੈ ਬਿਨੈ ਅਲਾਵੈ।
ਪਠੋ ਮੇਘ ਕੁਛ ਸਾਂਤੀ ਆਵੈ ॥੧੫॥
ਰੱਖਕ ਹਮਰਾ ਹੇ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਗਰਜੈ ਬਰਸੈ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]। — [1]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਗਰਮੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਹਾਕਮ ਕੇਰੀ।
ਦਬੈ ਭਵੈ ਹਤ[1] ਤੋ ਇਕ ਬੇਰੀ ॥੧੬॥ — [1]ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਦੈਵੀ ਗੁਨਿ ਸਬਜ਼ੀ ਤੁਛ ਭਈ[1]। — [1]ਹਰਿਆਵਲਤਾ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।
ਗਰਦੀ ਗਰਦ[1] ਜਿਤੈ ਕਿਤ ਛਈ। — [1]ਹਲਚਲੀ ਰੂਪ ਧੂੜ।
ਰਾਹ ਜ਼ਨ[1] ਚੋਰ ਡਕੈਤ[2] ਲਵਾਰੂ[3]। — [1]ਰਾਹ ਮਾਰ। [2]ਡਾਕੂ। [3]ਬਕਵਾਸੀ।
ਫੈਲੇ ਕੰਟਿਕ ਦੁਖਦ[1] ਅਪਾਰੂ ॥੧੭॥ — [1]ਦੁਖਦਾਈ ਕੰਡੇ।
ਬਿਖੇ ਬਿਕਾਰ[1] ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਿ। — [1]ਅਉਗਣ।
ਸਤਜਾਨਾਸੀ ਫੂਲੀ ਕੰਪਤਿ[1]। — [1]ਆਸਰੀ ਸੰਪਦਾ ਰੂਪ ਸਤਿਆਨਾਸੀ ਬੂਟੀ ਫੁੱਲ ਕੇ ਝੂਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਖੁਸ਼ਕੀ ਬਢੀ ਗਰੂਰਤ[1] ਤੁਰਕੈਂ। — [1]ਹਉਮੈ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।
ਆਮਰ[1] ਫਲੇ ਕਹੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਕੈਂ ॥੧੮॥ — [1]ਅੰਬ।
ਤੁਰਕ ਤਮਾਕੂ ਪਰ ਇਕ ਸਬਜ਼ੀ[1]। — [1]ਹਰਿਆਈ ਹੈ।
ਆਮਲ ਅਮਲ ਗ੍ਰਾਸੇ ਕਬਜ਼ੀ[1] ॥੧੯॥ — [1]ਅਹਿਲਕਾਰ (ਆਪਣੇ ਮਾੜੇ) ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕਬਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਰਦੀ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਨਹਿਂ,
ਸੁਨੀਅਤਿ ਬਿਨਾ ਪਹਾਰ[1]। — [1](ਵੱਡੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਰੂਪ) ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਗਰਮੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੁਹੰਮਦੀ,
ਗ੍ਰਾਸਜੋ ਸਬਿ ਸੰਸਾਰ ॥੨੦॥

ਚੌਪਈ:

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੁਚਾਲੀ[1] ਭਾਰੀ। — [1]ਖੋਟੀ ਚਾਲ।
ਬਦਨੀਤੀ ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਡ ਧਾਰੀ।
ਆਰਯ ਵਰਤ ਮਾਹਿਂ ਜੇ ਆਰਯ[1]। — [1]ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ।
ਚਾਹਿਤ ਕਰਜੋ ਸਬਿਨਿ ਕੋ ਖਾਰਯ[1] ॥੨੧॥ — [1](ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ 'ਚੋਂ) ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦੰਡ ਜੇਜੀਏ[1] ਊਪਰ ਹਿੰਦੈਂ। — [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਲੱਗਾ ਟੈਕਸ।
ਲਾਏ, ਜਤੋਂ ਦੁਖ ਪਾਇਂ ਬੁਲਿੰਦੈਂ।
ਬਨੇ ਘਨੇ ਮੁਸਲੇ ਇਸ ਭਾਏ।
ਲਾਲਚ ਦੈ ਪੁਨ ਕਿਤਿਕ ਬਨਾਏ ॥੨੨॥
ਛਲ ਫਰੇਬ ਬਲ ਚਲਿ ਕੁਛ ਮੇਲੇ[1]। — [1]ਜ਼ੋਰ ਚਲਾ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਏ।
ਜਬਰੀ[1] ਜ਼ੁਲਮੀ ਕਰਿ ਬਹੁ ਠੇਲੇ[2]। — [1]ਧੱਕਾ। [2]ਦਬਾ ਲਏ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੇ ਦੇਵਲ[1] ਗਿਰਵਾਏ। — [1]ਮੰਦਰ।
ਤਹਾਂ ਮਸੀਤੈਂ ਦਈ ਬਨਾਏ ॥੨੩॥
ਉਤੈ ਅਸਾਮ ਇਤੈ ਕਸ਼ਮੀਰੈਂ।

ਸਿੰਧ ਕਾਠੀਆ ਵਾੜ ਤਗੀਰੈਂ[1]।
[1](ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਖੋਹ ਲਏ।

ਸੇਤ ਬੰਧੁ[1] ਰਾਮੇਸ੍ਵਰ[2] ਤਾਂਈ।
[1]ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਪੁਲ। [2]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ।

ਜਗਨ ਨਾਥ ਲੌ ਦੇਸ ਮਹਾਂਈਂ ॥੨੪॥
ਹਾਕਮ ਤੁਰਕ ਬਨਾਏ ਸਾਰੇ।
ਦੀਨੇ ਸਬਿ ਕੋ ਹੁਕਮ ਕਰਾਰੇ।
ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਹਿੰਦੁਹਿੰ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵੋ।
ਤਬਿ ਤੁਮ ਮਰਤਬ ਆਲੇ[1] ਪਾਵੋ ॥੨੫॥
[1]ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ।

ਸੋ ਦਬਾਉ ਕਿਛ ਲਾਲਚ ਦੈ ਕੈ।
ਲਾਖਨਿ ਕੋ ਨਿਤ ਤੁਰਕ ਬਨੈ ਕੈ।
ਜਿਨੈ ਨ ਮਾਨਜੋ ਅਤਿ ਹਠ ਕੈ ਕੈ।
ਮਾਰੇ ਸੋ ਕੁਮੌਤ ਦੁਖ ਦੈ ਕੈ ॥੨੬॥
ਸਬਿ ਦੇਸਨਿ ਤੈ ਤੱਗ[1] ਜੁ ਆਵੈ।
[1]ਜਨੇਊ।

ਰੋਜ਼ ਜੁਮੇ ਕੇ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਤੁਲਾਵੈ।
[1]ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ।

ਜੌਂ ਨ ਸਵਾ ਮਣ ਹੋਵੈਂ ਪੂਰੇ।
ਤਬੈ ਹਾਕਮਨਿ ਕੋ ਬਹੁ ਘੂਰੇ ॥੨੭॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪਰੀ ਭੀਰ[1] ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਪਰ,
[1]ਬਿਪਤਾ।

ਆਨਿ ਜਬੈ ਇਸ ਭਾਂਤਿ।
ਸਖਤ ਦੁਖਤਿ ਹ੍ਵੈ ਵਖਤ ਉਸ,
ਪੁਨ ਪੁਨ ਪ੍ਰਭਹਿੰ ਮਨਾਤਿ ॥੨੮॥
ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤਰ ਜੱਗ ਹੋਮ,
ਕਰਿ ਹਾਰੇ ਦੇਵ ਉਪਾਸ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ।

ਨਾਹਿ ਸਹਾਯਕ ਭਯੋ ਕੋ,
ਅਤਿ ਹੀ ਬਢਜੋ ਤ੍ਰਾਸ ॥੨੯॥
ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗਜ[1] ਸਰਬੱਗਜ ਪ੍ਰਭ,
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਤੇ।

ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤ ਈਸ।
ਦੁੱਖ ਸਿੰਧ ਮੈਂ ਹਿੰਦੁ ਕੀ,
ਜਿੰਦ ਹੁਤੀ ਪਿਖਿ ਖੀਸ[1] ॥੩੦॥
[1]ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ।

ਭੋਗ ਸੇਸ ਤੁਰਕੇਸ ਕੋ,
ਪਿਖਿ ਬਿਸੇਸ ਜਗਤੇਸਿ[1]।
[1]ਔਰੰਗੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਕਰਮ ਬਾਕੀਰਹਿੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ।

ਮਰਯਾਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮੈਂ,
ਠਟਜੋ ਨਜਾਇ ਨਰੇਸਿ[1] ॥੩੧॥
[1]ਰਾਜੇ ਔਰੰਗੇ ਲਈ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮਰੱਖਣ ਵਾਲੇ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਐਉਂ) ਇਨਸਾਫ਼ ਬਣਾਇਆ।

ਦੱਖਨ ਦਿਸ ਮੂਹਟੇ ਕਰੇ,
ਖਰੇ ਬਹਾਦਰ ਬੇਸ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ।

ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਜੰਗ ਨੁਰੰਗ ਕੋ,
ਕੀਨੋ ਕੁਰੰਗ ਬਿਸੇਸ[1] ॥੩੨॥
[1]ਬਹੁਤਾ ਖੋਟਾਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਪੰਡਾਰੇ[1] ਪੂਰਬ ਦਿਸਾ,
[1]ਇਕ ਕੌਮ।
ਪ੍ਰੇਰਿ ਲੁਟੇਰੇ ਭੂਰ।
ਸਖਤ ਵਖਤ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ,
ਪਾਯੋ ਜਿਨੈ ਜ਼ਰੂਰ ॥੩੩॥
ਰਾਜਪੂਤ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ,
ਛਤ੍ਰ ਸਾਲ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਆਦਿ।
[1]ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਮ।
ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਨੌਰੰਗ ਜਿਨਿ,
ਕਰੇ ਜੰਗ ਠਟ ਬਾਦ[1] ॥੩੪॥
[1]ਨੁਰੰਗੇ ਦੇ ਨਵੇਂਰੰਗ ਜੰਗ ਕਰ ਕੇ (ਬਾਦ) ਬਿਅਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਦਿਸ ਪੰਜਾਬ ਤੈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੈ,
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕੌ ਪ੍ਰੇਰਿ।
ਸੀਸ ਦਿਲਾਯੋ ਧਰਮ ਹਿਤ,
ਹਰਜੋ ਤੁਰਕ ਇਮਿ ਹੇਰਿ[1] ॥੩੫॥
[1]ਦੇਖੋ ਇਉਂ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕੀਤਾ।
ਨੌਮੇਂ ਗੁਰੁ ਜਿਮ ਸਿਰ ਦਯੋ,
ਸੁਨੋ ਹੇਤੁ ਬਿਧਿ ਸੋਇ[1]।
[1]ਉਹ ਕਾਰਨ ਬਿਧੀ ਸਹਿਤ ਸੁਣੋ।
ਹਾਕਮ ਜਬੈ ਪੰਜਾਬ ਕੈ,
ਦਏ ਦੂਖ ਬਹੁਤੋਇ[1] ॥੩੬॥
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਬਰਨ ਕੀਨੇ ਤੁਰਕ ਤਿਨਿ,
ਲਾਖੋਂ ਲੋਗ ਜੁ ਮਾਰ।
ਹਿੰਦੂ ਗੁਰੈਂ ਮਨਾਵਹੀਂ,
ਰਾਖੋ ਲਾਜ ਹਮਾਰ ॥੩੭॥
ਸੂਬੇ ਅਫਗਨ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ,
ਕਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਸ਼ਮੀਰ।
ਜਾਨ ਠਿਕਾਨਾ ਹਿੰਦੁ ਕਾ,
ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਬਿਨ ਧੀਰ ॥੩੮॥
ਖੱਤ੍ਰੀ ਖੱਖੇ ਤੁਰਕ ਅਬਿ,
ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੰਭੇ ਨਾਮ[1]।
[1]ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਖੱਖੇ ਗੋਤ ਦੇ ਤੁਰਕ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਤੋਂ 'ਬੰਭੇ' ਨਾਮ ਗੋਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ।
ਲਾਖੋਂ ਲੋਗ ਕਹਾਤਿ ਜੇ,
ਸੋ ਤਬਿ ਭਏ ਤਮਾਮ[1] ॥੩੯॥
[1]ਸਾਰੇ।
ਜੇਤਕ ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਮੈਂ,
ਦੇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਅਪਾਰ।
ਪਿਖੀਅਤਿ ਅਬਿ ਜੋ ਤੁਰਕ ਗਨ,
ਭਏ ਤਬੈ ਇਹੁ ਸਾਰ ॥੪੦॥
ਸੂਬੇ ਤੈ ਤਬਿ ਦਿਜ ਵਰੈਂ[1],
[1]ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੇ।
ਮੁਹਲਤ ਲੈ ਤ੍ਰੈ ਮਾਸ।

ਅਮਰ ਨਾਥ[1] ਕੀ ਸਰਨਿ ਜਾ,
[1]ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹਿਮਾਲੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 'ਚ ਇਕ ਗੁਫ਼ਾ ਹੈ।

ਮਰਨ ਮੰਡਜੋ[1] ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ॥੪੧॥
[1]ਮਰਨ ਲਈ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਛੋਡਿ ਅੰਨਜ ਜਲ ਡੋਰਿ ਧਰਿ[1],
[1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਾਰ ਕੇ।

ਜੋਰਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਕਿਯ ਜਾਪ।
ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਲੌ ਜਬਿ ਭਏ,
ਤਬਿ ਬਿਦਤੇ[1] ਸ਼ਿਵ ਆਪ ॥੪੨॥
[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।

ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈ ਕਰੀ,
ਸੁੰਦਰ ਬਾਨੀ ਐਸ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਅਹੋ ਬਿੱਪ੍ਰ ਮੈਂ ਜਜੋਂ ਕਹੋਂ,
ਕਰੋ ਜਾਹੁ ਤੁਮ ਤੈਸ ॥੪੩॥

ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ:

ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ,
ਜਗਤ ਉੱਧਾਰਬੇ ਹੇਤ ਧਾਰਾ।
ਆਦਿ ਮਰਯਾਦ ਇਹੁ ਨੇਤ ਨੀਕੇ ਰਖੀ[1],
[1]ਮੁਢ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਹ ਚੰਗੀ ਮਰਯਾਦਾਰੱਖੀ ਹੈ।

ਆਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਗ ਮਝਾਰਾ।
ਹਾਨਿ ਗੇਲਾਨ ਜਬਿ ਹੋਤ ਹੈ ਧਰਮ ਕੀ[1],
[1]ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਤੇ ਧਰਮ ਵੱਲੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਧਰਤਿ ਅਵਤਾਰ ਤਬਿ ਸਬਲ ਮਾਯਾ[1]।
[1]ਮਾਇਆ ਦੇ ਬਲ ਸਹਿਤ ਭਾਵ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ।

ਥਾਪ ਹੈ ਧਰਮ ਅਧਰਮ ਉਥਾਪ ਹੈ[1],
[1]ਧਰਮ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਨੂੰ ਮੇਟਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੈਸੀ ਰਹੇ ਧਾਰ ਕਾਯਾ ॥੪੪॥
ਔਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਅਵਤਾਰ, ਜੁਗ ਤੀਨ ਮੈਂ
ਹੋਤਿ ਹੈਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲੀ ਮਾਂਹੀਂ।
ਕੀਨ ਜਿਨ ਤੀਨ ਜੁਗ ਭਗਤਿ, ਜਪ ਤਪ ਹੈ ਜਗਤ,
ਸੋ ਲਗਤਿ ਤਿਹ ਪਾਇ ਚਾਹੀ[1]।
[1]ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ।

ਸੰਤ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਜੋਗੀਸ ਮੋਨੀਸ ਰਿਖਿ,
ਲੇਤਿ ਕੈਵਲ ਫਲ ਗੁਰੂ ਪਾਹੀ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਫਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਕੈਵਲ ਮੁਕਤੀ=ਜਲ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਂਗ।)

ਸੁਰਗ ਬੈਕੁੰਠ ਲੌ ਮਿਲਤਿ ਸੁਖ ਕਰਮ ਤੈ,
ਮੋਖ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਬਿਨ ਹੋਤ ਨਾਹੀਂ ॥੪੫॥
ਗਜਾਨ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾ ਭਵੈ ਬਿੱਪ੍ਰੋ[1],
[1]ਹੇ ਬ੍ਰਹਮਣੋ !

ਬੇਦ ਸੁਰ ਸੰਤ ਆਨੰਤ ਕੈਹੈਂ।
ਤਾਂਹਿ ਤੈ ਕਲੀ ਮੈਂ ਸਰਬ ਕਲਪੋਂ ਵਿਖੈ[1],
[1]ਸਾਰੇ ਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ (ਕਲਪ-ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਜੋ ੪੩੨੦੦੦੦੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।

ਪ੍ਰਭੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਲੈਹੈਂ।
ਜੈਸੇ ਮਾਜੂਰ ਕੌ ਪਹਰ ਚੌਥੇ ਵਿਖੈ,
ਮਿਲਤਿ ਮਾਜੂਰੀਆਂ ਜਗਤ ਮੇਂਹੀਂ।
ਤੈਸ ਤ੍ਰੈ ਜੁਗਨ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ[1] ਜੇ,
[1]ਪੁੰਨ।

ਕਲੀ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੋਖ ਦੇਂਹੀਂ ॥੪੬॥
ਸੋਇ ਅਵਤਾਰ ਅਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕੈ,
ਆਨ ਕੈ ਲੀਨ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਡਾਢੇ।
ਧਾਰ ਦਸ ਰੂਪ ਸੋ ਭੂਪ ਜਗਿ ਖੂਪ ਖੁਦ,
ਕੂਪ ਸੰਸਾਰ ਤੈ ਜੀਵ ਕਾਢੇ[1]।

[1](ਸੋ) ਉਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਰਾਜਾ ਰੂਪ (ਦਸ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ) ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ।

ਸਿੱਖ ਪਰ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਸਾਖਾ ਤਿਨੈ[1],

[1]ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ (ਅੱਗੋਂ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ (ਸ਼ਾਖ਼ਾਂ) ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪੂਰਬੈਂ ਕੀ ਜਿਨੈ ਕਰੀ ਕਮਾਈ।
ਖੰਡ ਪਾਖੰਡ ਮਤ, ਮੰਡ ਆਡੰਡ ਨਿਜ,
ਚੰਡ ਮਾਰਤੰਡ ਜਜੋਂ ਅੰਡ ਪਾਹੀ[1] ॥੪੭॥

[1](ਜਗਤ ਦੇ) ਰਾਹੀਆਂ ਭਾਵ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਡੰਡਰਹਿਤ ਮਤਰੌਸ਼ਨ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗਰਚਿਆ।

ਆਰਯੈ ਧਰਮ[1] ਜੋ ਹ੍ਵੈ ਰਹਜੋ ਖਾਰਯੈ[2],

[1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ। [2]ਨਾਸ।

ਯਾਹਿ ਉੱਧਾਰਯੈ ਸੋ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਜਾਹੁ ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਸਰਨ ਤੁਮ ਬਿੱਪ੍ਰੋ,
ਔਰ ਨਹਿਂ ਕੋਇ ਭੀਰਖ ਸਕੈ ਹੈ।
ਮਾਨ ਕੈ ਬਾਨਿ[1] ਮਾਹੇਸ਼ ਕੀ[2] ਦਿਜਵਰੈਂ[3],

[1]ਬਾਣੀ। [2]ਸ਼ਿਵ ਦੀ। [3]ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੇ।

ਪਜਾਨ ਕੈ ਆਨ ਕੈ ਕੀਨ ਸਾਹੇ[1]।

[1]ਚਲ ਕੇ (ਅਨੰਦ ਪੁਰ) ਆ ਕੇ (ਸਾਹੇ) ਜਤਨ ਕੀਤੇ।

ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਸੋਢਿ ਕੁਲ ਚੰਦ,
ਜਗ ਬੰਦਿ ਤੈ ਫੰਧ ਕਾਟਾਨ ਚਾਹੇ[1] ॥੪੮॥

[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਤੋਂ (ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ) ਫਾਹੇ ਕਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬੰਦਿ ਅਰਬਿੰਦ ਪਗ ਦੁੰਦ ਆਦੁੰਦ ਕਰਿ,
ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਸੌਮ ਕੇ ਹ੍ਵੈ ਚਕੋਰੈਂ[1]।

[1]ਦ੍ਵੈਤਵਾਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਚਕੋਰ ਹੋ ਗਏ।

ਦੀਨ ਥਾ ਜੈਸ ਤੁਰਕੈਨਿ ਦੁੱਖ ਪੀਨ ਥਾ[1],

[1]ਜਿਵੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੀਨ ਥਾ ਬਾਕ ਸ਼ਿਵ ਜਜੋਂ ਬਹੋਰੈਂ[1]।

[1]ਪੁਨਾ, ਫੇਰ।

ਬਾਤ ਸਬਿ ਗਾਇ ਸੁਨਾਇ ਯੌਂ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ,
ਲਾਜ ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਕੀ ਰਾਖ ਲੀਜੈ।
ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਲ ਸ੍ਵੈ ਪਾਲਿ ਸਰਣਾਗਤੈ[1],

[1]ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੰਭਾਲੋ, ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ।

ਕਾਜ ਹੈ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਕੀਜੈ ॥੪੯॥
ਹਾਲ ਸਬਿ ਚੀਨਿ[1] ਮਾਲੀਨ ਮਨ ਦੀਨ ਪਿਖਿ[2],

[1]ਜਾਣ ਕੇ। [2]ਦੁਖੀ ਤੇ ਉਦਾਸ ਮਨ ਦੇਖ ਕੇ।

ਕੀਨ ਗੁਰੁ ਚਿੱਤ ਵੀਚਾਰ ਐਸੋ।
ਦੇਹ ਥਿਰ ਨਾ ਰਹੀ ਕਬੀ ਭੀ ਕਿਸੀ ਕੀ,
ਰਹਿਤ ਜਸ ਨਾਮ ਸਦ ਜਗਤ ਮੈਸੋ[1]।

[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਗਤ ਵਿੱਚ।

ਪੁਨਾ ਮਮ ਦੇਹ ਕਾ ਕਾਲ ਢਗ ਆ ਢੁਕਜੋ,
ਤੁਰਕ ਸਿਰ ਠੀਕਰਾ[1] ਕਜੋਂ ਨ ਫੋਰੈਂ।

[1]ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ ਠਿੱਕਰਾ।

ਆਗਜਾ ਦੀਨ ਅਕਾਲ ਬਿਸਾਲ ਜੋ,

ਪਾਲਿ ਸੋ ਪੋਤ ਤੁਰਕਾਨਿ ਬੋਰੈਂ[1] ॥੫੦॥
[1]ਉਸ ਆਗਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ (ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ) ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਡੁਬੋ ਦੇਈਏ।

ਧਾਰਿ ਗੁਰੁ ਸਾਰ ਵੀਚਾਰ[1] ਭਾਖਜੋ ਉਨੈ,
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ।
ਜਾਹੁ ਤੁਮ ਧਾਮ ਨਿਜ ਰਾਮ ਜਾਪੋ।
ਦੇਹੁ ਲਿਖਿ ਏਹੁ ਤੁਰਕੇਸ ਕੋ,
ਜੇ ਗੁਰੂ ਹੋਇੰਗੇ ਤੁਰਕ, ਹਮ ਹੋਹਿਂ ਆਪੋਂ।
ਮਾਨ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਉਨਿ ਐਨ ਆਨੰਦ ਹ੍ਵੈ,
ਜਾਇ ਲੇਖਾਇ ਕੈ ਦੀਨ ਅਰਜੀ।
ਪੀਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਮਾਂਹਿਂ, ਮਾਨਿੰਦ ਦਾਨਿੰਦ[1] ਹੈ,
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਆਜ ਬਡ ਹਿੰਦੁ ਪਰਜੀ[1] ॥੫੧॥
[1]ਹਿੰਦੂ ਪਰਜਾ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰੈਂ ਨਾਦਰੈਂ ਸਾਦਰੈਂ[1],
[1]ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ।
ਜੇ ਕਰੋ ਤੁਰਕ ਤੁਮ ਏਕ ਤਾਂਹੀਂ।
ਹੋਹਿਂ ਹਮ ਆਪ ਸੰਤਾਪ ਬਿਨ[1] ਤੁਰਕ ਸਬਿ,
[1]ਕਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਜਾਪ ਕਲਮਾ ਕਰੈਂ ਥਾਪ ਯਾਂਹੀਂ[1]।
[1]ਇਸੇ ਕਲਮੇ ਨੂੰ (ਥਾਪ) ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰ ਕੇ ਜਾਪ ਕਰਾਂਗੇ।
ਏਹੁ ਅਰਜ਼ੀ ਜਬੈ ਹਿੰਦੁ ਮਰਜ਼ੀ ਪਿਖੀ,
ਸ਼ਾਹਿ ਗਰਜ਼ੀ ਸਹੀ ਚਾਹਿ ਮਾਨੀ[1]।
[1](ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ) ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਔਰੰਗੇ ਨੇ (ਇਹ ਗੱਲ) ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਈ।

ਔਰੈ ਦਿਜ ਖੱਤ੍ਰੀ ਦੇਸ ਕੇ ਬੇਸ[1] ਮਿਲਿ,
[1]ਚੰਗੇ।
ਗੁਰੂ ਪੈ ਇਤ ਅਏ ਬਹੁਤ ਗਜਾਨੀ ॥੫੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ,
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਉਚਾਰਿ।
[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਕਹਜੋ ਸਰਨ ਹਿੰਦੁਰਾਵਰੀ[1],
[1]ਆਪ ਦੀ।
ਰਾਖਹੁ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਿ ॥੫੩॥
ਦ੍ਰੁਪਤ ਸੁਤਾ[1], ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ, ਗਜ[2],
[1]ਦ੍ਰੋਪਤੀ। [2]ਐਰਾਪਤ ਹਾਥੀ।
ਸ੍ਰੁਤਿ[1], ਧਰ[2], ਭਗਤ ਬ੍ਰਿੰਦੁ[3]।
[1]ਵੇਦ। [2]ਧਰਤੀ। [3]ਸਾਰੇ ਭਗਤ।
ਪੁਰਾ ਉਬਾਰਤ ਜਜੋਂ ਰਹੇ[1],
[1]ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਬਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।
ਤਜੋਂ ਅਬਿ ਰਾਖਹੁ ਹਿੰਦੁ ॥੫੪॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ:

ਇਹੁ ਮੁਗਲ ਚੁਕੱਤਾ[1], ਅਤੀ ਕੁਪੱਤਾ,
[1]ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ।
ਦਿੱਲੀ ਪੱਤਾ[1], ਮਦ ਮੱਤਾ[2]।
[1]ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। [2]ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਮਸਤ ਹੈ।
ਨਹਿਂ ਮਾਨਤਿ ਸੱਤਾ, ਪ੍ਰਭੁ ਅਲਵੱਤਾ,
ਗਹੀ ਕੁਕੱਤਾ, ਇਨ ਅੱਤਾ[1]।
[1]ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ (ਅਲਵੱਤਾ) ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤੀ (ਕੁਕੱਤਾ) ਖੋਟੀਰੀਤ ਪਕੜੀ ਹੈ।

ਚਾਹਿਤ ਹੈ ਕਰਨੀ, ਸਗਰੀ ਧਰਨੀ,
ਦੀਨ ਸੁਵਰਨੀ, ਤੁਰਕਾਨੀ[1]।
[1]ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇਰੰਗ ਦੀ।
ਮੰਦਰ ਸਬਿ ਗੇਰੇ, ਦੇਵਨ ਕੇਰੇ,

ਬਿਨ ਹੀ ਦੇਰੇ, ਅਭਿਮਾਨੀ ॥ ੫੫ ॥
ਨਿਗਮਾਗਮ ਰੀਤੀ, ਸੁੱਕ੍ਰਿਤ ਨੀਤੀ[1], [1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਰੀਤੀ ਤੇ ਚੰਗੀਰਾਜਨੀਤੀ।
ਚਾਹਿਤ ਕੀਤੀ, ਲੋਪ ਇਹੀ।
ਸੁਰ ਪਿੱਤ੍ਰਨਿ ਜਜਨਾ[1], ਈਸ਼ਰ ਭਜਨਾ, [1]ਪੂਜਣਾ।
ਸੰਗਤ ਸਜਨਾ, ਰਹਿ ਨ ਦਿਹੀ[1]। [1]ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।
ਪੌਰਾਨਨਿ ਪਰਚਾ[1], ਤੀਰਥ ਚਰਚਾ, [1]ਕਥਾ।
ਦੇਵਨਿ ਅਰਚਾ[1], ਸਭਿ ਖੋਈ। [1]ਪੂਜਾ।
ਮਹਿਜਦ[1] ਕੋਰਾਨਾ[2], ਬਢੇ ਜਹਾਨਾ, [1]ਮਸੀਤਾਂ। [2]ਕੁਰਾਨਾਂ।
ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ, ਕਿਆ ਹੋਈ ॥ ੫੬ ॥
ਕਿਛ ਲੋਭ ਦਿਖਾਏ, ਜੁਲਮ ਸੰਗਾਏ,
ਤੁਰਕ ਬਨਾਏ, ਬਹੁ ਹਿੰਦੂ।
ਬਹੁ ਤੱਗ[1] ਲਹਾਵਤਿ, ਤਿਲਕ ਚਟਾਵਤਿ, [1]ਜਨੇਊ।
ਅਤਿ ਸੰਤਾਵਤ, ਤੁਰਕਿੰਦੂ[1]। [1]ਔਰੰਗਾ।
ਮਧ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੈ, ਕਹਰ ਮਹਾਨੈ,
ਪਰਯੋ ਹਿੰਦਾਨੈ ਪਰ ਆਹੈ[1]। [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਪਿਆ ਹੈ।
ਦੁਖ ਦੈਂਹੈ ਅਨਗਨ, ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮਨ[1], [1]ਬਹੁਤੇ।
ਤੱਗ ਸਵਾ ਮਣ, ਨਿਤ ਲਾਹੈਂ ॥ ੫੭ ॥
ਕਰਿ ਜੋਰ ਬਜੋਰੀ[1], ਲਾਜ ਨ ਛੋਰੀ, [1]ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ।
ਜ਼ਾਲਮ ਖੋਰੀ[1], ਤੁਰਕਾਨੈਂ। [1]ਜ਼ਿੱਦੀ, ਕੀਨੇ-ਬਾਜ਼।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੀ ਬੇਟੀ, ਬਹੁ ਸਮੇਟੀ[1], [1]ਖੋਹ ਲਈਆਂ।
ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਭੇਟੀ, ਜਬਰਾਨੈ[1]। [1]ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ।
ਇਸ ਹਿਤ ਮਿਲਿ ਸਾਰਨਿ, ਕਰਿਓ ਵਿਚਾਰਨ,
ਰਾਖਨ ਕਾਰਨ, ਧਰਮ ਨਿਜੈ।
ਰਾਵਰ ਸਰਨਾਈ, ਲੀਨੀ ਆਈ,
ਲੈਹੁ ਬਚਾਈ, ਦਾਨ ਦਿਜੈ ॥ ੫੮ ॥
ਤੁਮ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੀ,
ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਰੀ, ਯੁਤੈ ਵਰੈਂ[1]। [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਭਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਿਤ।
ਹਿਤ ਧਰਮ ਧੁਰਾਵਨ[1], ਤੁਮਰਾ ਆਵਨ, [1]ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਲਈ।
ਹੋਯੋ ਪਾਵਨ[1], ਧਰਾ ਪਰੈਂ। [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਾਨੀ, ਹਿੰਦੁਨਿ ਭਾਨੀ[1], [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਕਹੀ।
ਦੀਨ ਕਿਤਾਂਨੀ[1], ਹੋਇ ਜਬੈ। [1]ਬਹੁਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਹਿੰਦੁਨਿ ਚਾਦਰ[1], [1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਰਾਖੇ।
ਰੱਖਕ ਸਾਦਰ[1], ਸੁਨਯੋ ਸਬੈ ॥ ੫੯ ॥ [1]ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ, ਨਿਡੱਰ।
ਸਦਗੁਨ ਗਨ ਸਾਗਰ[1], ਕਾਦਰ[2] ਨਾਦਰ[3], [1]ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ। [2]ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ। [3]ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ।
ਧਰਮ ਬਿਰਾਦਰ[1], ਗਤਿ ਦਾਨੀ[2]। [1]ਧਰਮ ਦੇ ਭਰਾ। [2]ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ।
ਸਾਚੀ ਸੁਖ ਦਾਨੀ, ਸੁਚ ਨੈ ਸਾਨੀ[1], [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਦੀ ਵਾਂਗ।

ਬੋਲੇ ਬਾਨੀ, ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ।
ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਦਿਜੇਸੂ[1], ਢਿਗ ਤੁਰਕੇਸੂ,
[1]ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਣੋ।
ਕਹੋ ਅਸੇਸੂ[1], ਅਬਿ ਜਾਈ।
[1]ਸਾਰੇ।
ਜੇ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰੋ, ਨੌਮ ਉਦਾਰੋ,
ਦੀਨ ਤੁਮਾਰੋ, ਮੰਨ ਜਾਈ ॥੬੦॥
ਤੌ ਹਮ ਭੀ ਮਾਨੈਂ, ਹਠ ਨਹਿਂ ਠਾਨੈਂ,
ਨਹੀ ਤੁ ਜਾਨੈਂ, ਦੈਂਹ ਅਬੈ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਦਿਜ ਗਰਜ਼ੀ[1], ਮਤੀ ਨ ਲਰਜ਼ੀ[2],
[1]ਲੋੜਵੰਦ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੀ। [2]ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਕੰਬੀ ਭਾਵ ਡਰੇ ਨਹੀਂ।
ਦੀਨੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਜਾਇ ਤਬੈ।
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਪਾਪੀ, ਦਿਢ ਦਿਲਿ ਥਾਪੀ,
ਆਹਿਦੀਆ ਤਾਪੀ[1], ਗੁਰੁ ਪਾਸੰ।
[1]ਦੁਖਦਾਈ ਸਿਪਾਹੀ।
ਕਿਯ ਤੁਰਤ ਪਠਾਵਨਿ, ਹੇਤ ਬੁਲਾਵਨਿ,
ਆਯੋ ਧਾਵਨ[1], ਚਲਿ ਖਾਸੰ[2] ॥੬੧॥
[1]ਹਲਕਾਰਾ। (ਅ) ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਕੇ। [2]ਖ਼ਾਸ (ਉਚੇਚਾ) ਚਲ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਪੌਰ[1] ਅਗਾਰੀ, ਆਇ ਉਚਾਰੀ,
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ।
ਅਹਿਦੀਏ ਸਾਰੀ, ਬਾਤ ਜਬੈ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਵਾਨੀ[1], ਜਾਇ ਬਖਾਨੀ,
[1]ਦਰਬਾਨ ਨੇ।
ਗੁਰੁ ਪੈ ਬਾਨੀ, ਤਾਂਹਿ ਤਬੈ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਉਦਾਰਾ, ਸਹਜ ਉਚਾਰਾ,
ਅਯੋ ਰਵਾਰਾ, ਕਾਲ ਬਲੀ[1]।
[1]ਬਲੀ ਕਾਲ ਦਾ ਹਲਕਾਰਾ (ਜਾਂ) ਵਿਚੋਲਾ।
ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਬਿਸਮਾਏ, ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਏ[1],
[1]ਕੰਬ ਗਏ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਗਾਏ[1], ਹੈਨ ਭਲੀ ॥੬੨॥
[1](ਬਚਨ) ਕਹੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਢਿਗ ਅਹਿਦੀਏ,
ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਸਿਤਕਾਰ।
ਬਖਸ਼ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਬਾਤ ਕਰਿ,
[1]ਧਨ।
ਲਯੋ ਚਿੱਤ ਤਿਹ ਢਾਰ[1] ॥੬੩॥
[1]ਚਿੱਤ ਨਰਮ ਕਰ ਲਿਆ।

ਅੜਿੱਲ:
ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਤੇ ਫਿਰੀ,
ਅਹਿਦੀਏ ਕੀ ਮਤੀ।
ਧਰਿ ਮੁਰਾਸਲਾ[1] ਅੱਗ੍ਰ,
[1]ਚਿੱਠੀ, ਖ਼ਤ।
ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਅਤੀ।
ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਸੁਭਾਵ, ਸੁਹ੍ਰਿਦੈ ਸਰਲ[1] ਸਦ।
[1]ਸਾਫ਼।
ਹੋ ਪੇਖਿ ਅਹਿਦੀਏ ਤਜਜੋ, ਹਕੂਮਦ ਕੇਰ ਮਦ ॥੬੪॥
ਵਿਚ ਮੁਰਾਸਲੇ ਲਿਖਯੋ, ਨੁਰੰਗੇ ਜਾਲਸਾ[1]।
[1]ਜਾਅਲ-ਸਾਜ਼ ਨੇ। (ਅ) ਛਲੀਏ (ਨੁਰੰਗੇ) ਨੇ। (ੲ) ਛਲ ਨਾਲ।
ਸੁਨਿ ਤੁਮਰਾ ਜਸ ਗੁਰੋ, ਬਢੀ ਉਰਿ ਲਾਲਸਾ।
ਮਿਹਰਵਾਨ ਹ੍ਵੈ ਆਨਿ, ਦਰਸ ਮੁਹਿ ਦੀਜੀਏ।

ਹੋ ਕਲਪ ਤਰੂ ਸਮ[1] ਤੁਮਹੋ, ਗੁਰੂ ਸੁਨੀਜੀਏ ॥੬੫॥
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ।
ਇਸ ਕਾ ਉੱਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਦੀਨੋ ਤਬਿ ਇਹੀ।
ਤੁਮ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਸ਼ਾਹਿ, ਦੀਨ ਕੇ[1] ਹਮ ਸਹੀ।
[1]ਧਰਮ ਦੇ।
ਬਾਬੇ ਬਾਬਰ ਤਈਂ ਦਈ, ਭੰਗ ਬਦਲੇ ਸ਼ਾਹੀ*।
*ਭੰਗ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੁੱਠਾਂ ਬਦਲੇ ਸੱਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੫ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।
ਹੋ ਸਾਤ ਸੀਸ ਦੈ ਉਨੈਂ, ਪੁਨੈ ਪਲਟਾਵਨਿ ਪ੍ਰਾਹੀ[1] ॥੬੬॥
[1]ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਹਮੈ ਕਰਜੋ ਤੁਮ ਯਾਦ, ਬਾਦ ਚੌਮਾਸ ਤੈ[1]।
[1]ਚੁਮਾਸੇ ਪਿੱਛੋਂ।
ਐਹੈਂ ਹਮ ਤੁਮ ਪਾਸ, ਬੂਝੀਓ ਰਾਸ ਤੈ[1]।
[1]ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ।
ਦਯੋ ਅਹਿਦੀਆ ਤੋਰ, ਗਯੋ ਸੋ ਫਿਰ ਤਵੈ।
ਹੋ ਤਮਾਂ ਤੇਲ ਤੈ[1] ਨਰਮ, ਚਰਮ ਜਯੋਂ ਨਰ ਭਵੈ ॥੬੭॥
[1]ਲਾਲਚ ਰੂਪ ਤੇਲ ਨਾਲ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਲਿਖਯੋ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਬਿ ਗਯੋ।
ਪਢਿ ਸੁਨਿ ਕੀਨ ਯਕੀਨ, ਸਹੀ ਦਿਲ ਦਿਢ ਠਯੋ।
ਰਾਮਰਾਇ ਥਾ ਤਹਾਂ, ਲਾਇ ਬਹੁ ਲੂਤੀਆਂ[1]।
[1]ਚੁਗਲੀਆਂ।
ਹੋ ਆਗ ਲਾਗ ਕੀ[1] ਜਗੀ, ਭਈ ਕਸੂਤੀਆ ॥੬੮॥
[1]ਈਰਖਾ ਦੀ। (ਅ) ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ।
ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਤਾਂਹਿ, ਨ ਗੁਰੁ ਅਬਿ ਆਇ ਹੈਂ।
ਕਿਸੀ ਪਹਾਰ ਮਝਾਰ, ਪਲਾਇ ਛਪਾਇ ਹੈਂ।
ਸ਼ਾਹਿ ਯਾਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿ ਮਾਨਿ, ਪੁਨ ਅਹਿਦੀਏ।
ਹੋ ਪਠੇ ਔਰ ਕਰਿ ਗੌਰ[1], ਲਜਾਵਨਿ ਕਹਿ ਦੀਏ ॥੬੯॥
[1]ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਕੇ।
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਸੁਨੋ, ਗਾਥ ਸੁਖਦਾ ਭਰੀ[1]।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਭਯੋ ਦੂਤ ਥਾ ਬਿਦਾ ਜਬੈ, ਤਬਿ ਯੌਂ ਕਰੀ।
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨਿ, ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਬੋਲਿ ਕੈ।
ਹੋ ਲਾਇ ਦੀਵਾਨ ਮਹਾਨ, ਕਹਯੋ ਇਮ ਖੋਲ੍ਹ ਕੈ ॥੭੦॥
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਾਸ, ਚੌਕਸੈ[1] ਤੁਮ ਰਹਯੋ।
[1]ਹੁਸ਼ਿਆਰ।
ਹਮ ਅਬਿ ਅਧਿਭੁਤ ਕਾਮ, ਕਰਨ ਹੈ ਚਿਤ ਚਹਯੋ।
ਇਮ ਕਹਿ ਗਾਦੀ, ਨਿਜੈਂ ਸੁਪੁੱਤਰ ਬਿਠਾਯੋ।
ਹੋ ਮਮ ਸਮ ਇਨਿ ਕੋ ਮਾਨਯੋ, ਇਮ ਸਬਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥੭੧॥
ਪੁਨ ਇਕੰਤ ਭਗਵੰਤ, ਸੁਤੰਤ[1] ਬਿਠਾਯ ਕੈ।
[1]ਇਕੱਲਿਆਂ ਨੂੰ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮ, ਗਯਾਨ ਦਿਢਾਯ ਕੈ।
ਭਜਨ ਕਰਨਿ ਭਵ ਬੰਧ ਹਰਨਿ[1], ਰਿਧਿ ਸਿੱਧਿ ਕੀ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਮੇਟਣ ਦੀ।
ਹੋ ਰੀਤਿ ਸਰਬ ਸਮਝਾਈ, ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਿ ਬ੍ਰਿੱਧਿ ਕੀ[1] ॥੭੨॥
[1]ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ।
ਜਦਪਿ ਥੇ ਸਮਰੱਥ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤੈਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਪਹਿਲ ਹੀ ਜਗ ਨੁਤੈਂ[1]।	[1]ਜਗਤ ਦੇ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਯੋਗ।
ਤਦਪਿ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਸਮਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਯ।	
ਹੋ ਮਰਯਾਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਦਿਯ ॥੭੩॥	
ਕਾਰਬਾਰ ਗੁਰਜਾਈ ਕੇ, ਸਮਝਾਯ ਕੈ।	
ਜੋ ਪਿ ਗੋਪ ਮਤ ਥੋਪਿ, ਸੋ ਪਿ ਦ੍ਰਿੜਾਯ ਕੈ[1]।	[1]ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਪੱਕੀ ਕਰਕੇ।
ਭਰਿ ਭੁਜ ਮੈਂ[1] ਦੈ ਪਜਾਰ, ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰ ਕੈ[2]।	[1]ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ। [2]ਅੰਦਰ ਦੇ ਤਖਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਹੋ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਨਿਧਿ, ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਿਖਾਰ ਕੈ[1] ॥੭੪॥	[1]ਜੁਗਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਦਿਖਾ ਕੇ।
ਦੀਪ ਸੰਗ ਤੈ ਦੀਪਕ, ਦਿਪਯੋ ਮਹਾਨ ਹੈ[1]।	[1]ਦੀਵੇ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਦੀਵਾ ਜਗ ਪਿਆ।
ਔਰ ਨ ਕਾਹੂੰ ਲਖਯੋ, ਉਭੈ[1] ਗੁਰੁ ਜਾਨ ਹੈਂ।	[1]ਦੋਵੇਂ।
ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ[1] ਬ੍ਰਤਾਇ, ਅਧਿਕ ਕਰਵਾਇ ਕੈ।	[1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਹੋ ਪੁਨਾ ਮਹਿਲ ਨਿਜ ਅੰਦਰ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਇ ਕੈ ॥੭੫॥	
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ ਮਾਤ, ਤਈਂ ਕਰਿ ਬੰਦਨੈ।	
ਚਾਹੀ ਜਬੈ ਬਿਦਾਈ, ਪਿਖਿ ਨਿਜ ਨੰਦਨੈ[1]।	[1]ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ।
ਭਰੇ ਨੈਨ ਜਲਿ ਐਨ[1], ਬੈਨ ਨਹਿਂ ਆਵਈ।	[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਹੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੈ ਪਜਾਰ, ਨਿਹਾਰ ਅਕੁਲਾਵਹੀ[1] ॥੭੬॥	[1]ਦੇਖ ਕੇ (ਮਾਤਾ) ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦੀਨ ਦਜਾਲ, ਭਵਿੱਖਤ[1] ਸੋਚ ਕੈ।	[1]ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ।
ਦਿਯ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼, ਕਲੇਸ਼ਹਿ ਮੋਚ ਕੈ[1]।	[1]ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ।
ਅਤਿ ਭਗਤੀ ਯੁਤਿ ਮਤੀ, ਹੁਤੀ ਸੁਧ ਮਾਤ ਕੀ।	
ਹੋ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਝਟ ਲਖਯੋ, ਭਈ ਦਿਢ ਸਾਂਤ ਕੀ[1] ॥੭੭॥	[1]ਪੱਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਗਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਗਹੇ ਚਰਨ ਆਧੀਰ ਹ੍ਵੈ।	
ਬਿਹਬਲ ਮਨ ਤਨ ਕੰਠ, ਗਯੋ ਸਾਰੀਰ ਹ੍ਵੈ।	
ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਾਖਾਰੇ[1], ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਢਾਰ ਕੈ[2]।	[1]ਧੋਤੇ। [2]ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਹੋ ਪਤਿ ਬਜੋਗ ਸਮ[1] ਦੁੱਖ, ਨ ਔਰ ਵਿਚਾਰ ਕੈ ॥੭੮॥	[1]ਵਿਛੋੜੇ ਵਰਗਾ।
ਕਾਂਪੀ ਕਦਲੀ ਭਾਂਤਿ[1], ਕਾਂਤਿ[2] ਬਦਲੀ ਗਈ।	[1]ਕੇਲੇ ਵਾਂਗ। [2]ਚਿਹਰੇ ਦੀਰੌਣਕ।
ਮੀਨ ਥਲੀ ਹ੍ਵੈ[1] ਕਹੇ, ਭਲੀ ਨਹਿਂ ਬਿਧਿ ਕਈ[2]।	[1]ਥਲ ਦੀ ਮੱਛੀ ਹੋ ਕੇ। [2]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗ[1] ਸਰਬੱਗ, ਗੁਰੂ ਦੈ ਧੀਰ ਹੈ।	[1]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ।
ਹੋ ਕਹਯੋ ਪਾਸ ਤੁਵ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਬਲੀ ਬਡ ਬੀਰ ਹੈ ॥੭੯॥	
ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਤੋਹੂ ਪਾਲਿ[1], ਪੌਤ੍ਰ ਪੁਨ ਪੇਖੀਓ।	[1]ਪੁੱਤ ਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਪਾਲੋ।
ਕੌਤਕ ਮਾਯਾ ਕੇਰ, ਅਨਕਧਾ ਲੇਖੀਓ[1]।	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਖਿਆ ਜੇ।
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਰੱਖਨ ਹੇਤ, ਹਮ ਜਾਤ ਹੈਂ।	
ਹੋ ਤੁਮ ਮਾਤਾ ਕੀ ਸੇਵ, ਕਰਯੋ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ॥੮੦॥	

ਔਰ ਬਿਬਿਧਿ[1] ਸਿਤਕਾਰ, ਸੁ ਧੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕੈ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਮਾਯਾ ਮਈ[1] ਅਗਜਾਨ, ਮੋਹ ਪਰਿਹਾਰ ਕੈ[2]। — [1]ਰੂਪ। [2]ਮੇਟ ਕੇ।
ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਬਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ, ਦ੍ਰਿਢ ਹੈ ਦਯੋ।
ਹੈ ਜਗਤ ਮਿੱਥਜਾ ਮਾਨਿ[1], ਮਾਤ ਮਨ ਥਿਰ ਥਯੋ[2] ॥ ੮੧ ॥ — [1]ਝੂਠਾ ਮੰਨ ਕੇ। [2]ਟਿਕ ਗਿਆ।
ਜਾਨ ਲਯੋ ਇਮ ਸਹੀ, ਯਹੀ ਜਗ ਰੀਤਿ ਹੈ।
ਮਮ ਪਤਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ, ਸੰਗ ਮੁਨਿ ਨੀਤ ਹੈ।
ਆਤਮ ਮਰੈ ਨ ਜਰੈ, ਕਟੈ ਨਹਿਂ, ਕਹਤ ਹੈਂ[1]। — [1](ਬੇਦ ਸੰਤ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹੋ ਦੇਹ ਸੰਜੋਗ ਅਨਿੱਤ[1], ਸ਼ਬਦ ਨਿਤ ਰਹਿਤ ਹੈ[2] ॥ ੮੨ ॥ — [1]ਝੂਠਾ ਹੈ। [2]ਸ਼ਬਦ (ਦਾ ਮੇਲ) ਨਿੱਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਬਿ ਕੋ ਗਜਾਨ, ਧੀਰ ਬਿਧਿ ਦੈ ਭਰੇ[1]। — [1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇ।
ਸੇਵਕ ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ, ਅਲਪ ਹੀ[1] ਚਲ ਪਰੇ। — [1]ਥੋੜੇ ਹੀ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਨਿਜ ਸੁਤ ਓਰ, ਨਿਹਾਰ ਪਜਾਰ ਦੈ।
ਹੋ ਥਾਪ ਆਪਨਾ ਆਪ, ਗੁਰਜਾਈ ਭਾਰ ਦੈ[1] ॥ ੮੩ ॥ — [1]ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਭਾਰੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਕੇ।
ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਕੋ ਆਨੰਦ ਦਾਇ, ਜੁਹਾਰ ਕੈ[1]। — [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਬਿਦਾ ਸਬਿਨਿ ਤੇ ਭਏ, ਸੁ ਖੁਸ਼ੀ ਉਚਾਰ ਕੈ।
ਲੋਗਨਿ ਬੰਦੇ ਚਰਨ, ਗਰਨਿ ਪਟ ਪਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਗਲਾਂ 'ਚ ਪੱਲੇ ਪਾ ਕੇ।
ਹੋ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਗੁਰੁ ਕੇਰ, ਕਰੀ ਬਿਲਖਾਇ ਕੈ[1] ॥ ੮੪ ॥ — [1]ਰੋ ਕੇ।
ਖੈਂਚ ਲੀਕ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ, ਨ ਅੱਗ੍ਰ ਆਈਓ।
ਦਸਮੇਸ਼ਰ ਕੋ ਸੇਵ, ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਈਓ।
ਮਾਨ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੇ ਥਿਰੇ[1], ਘਿਰੇ ਮਨ ਸ਼ੋਕ ਮੈਂ। — [1]ਜਾਣੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਖੜੇ ਹਨ।
ਹੋ ਪਾਛੇ ਜਾਨਾ ਨਾਹਿਂ, ਚਾਹਿਂ ਨਿਜ ਓਕ ਮੈਂ[1] ॥ ੮੫ ॥ — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰੂ ਚਲੇ ਜਬਿ ਅਗੇ, ਚਲੇ ਜਲ ਨੈਨ ਤੈ।
ਨਰ ਨਾਰਿਨਿ ਜੈ ਧੁਨੀ, ਸੁਨੀ ਤਬਿ ਗੈਨ ਤੈ[1]। — [1]ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ।
ਪੈ ਕੁਸਗੁਨ ਪਿਖਿ ਔਰ, ਮਗਨ ਮਨ ਦੁਖ ਭਿਲੇ[1]। — [1](ਸੋਕ 'ਚ) ਡੁੱਬੇ ਮਨ ਦੁੱਖ 'ਚ ਮਿਲ ਗਏ।
ਹੋ ਨਗਨ ਭਾਲ ਦਿਜ, ਅਗਨਿ ਸ ਧੂੰ, ਅੱਗ੍ਰ ਮਿਲੇ[1] ॥ ੮੬ ॥ — [1]ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਬ੍ਰਹਮਣ ਤੇ ਧੂੰਏਂ ਸਹਿਤ ਅਗਨੀ ਅੱਗੋਂ ਮਿਲੇ।
ਮ੍ਰਿਗ ਬਾਮ ਦਿਸ ਗਏ[1], ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਬਹੁ ਜਵੈ[2]। — [1]ਹਰਨ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਗਏ। [2](ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ) ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਾ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਪੇਖਿ ਬਖਾਨੇ ਦਾਨੇ[1], ਨ ਜਾਨੇ ਕਯਾ ਭਵੈ[2]। — [1]ਸਿਆਣੇ। [2]ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਰਹੇ ਪਿਖਿਤਿ ਜਹਿਂ ਲਗੈਂ[1], ਦਿਖਤਿ ਗੁਰੁ ਰਹੇ ਤਿਨਿ। — [1]ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ।
ਹੋ ਗਏ ਸ੍ਵਾਸ ਭਰਿ[1] ਪੁਨ ਅਵਾਸ[2], ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਮਨ ॥ ੮੭ ॥ — [1]ਹਾਹੁਕੇ ਲੈ ਕੇ। [2]ਘਰ।
ਸੇਤ ਸਪਤਮੀ ਹਾੜ[1], ਐਸ ਗੁਰੁ ਤੁਰਿ ਭਲੇ। — [1]ਹਾੜ ਸੁਦੀ ਸੱਤਵੀਂ।
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਬਸ ਨਿਸਾ[1], ਅੱਗਰੀ ਪੁਨ ਚਲੇ। — [1]ਰਾਤ।
ਮਤੀਰਾਮ ਦੀਵਾਨ, ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਦਯਾਲ[1] ਜੇ। — [1]ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ।

ਹੋ ਊਦਾ ਭਾਈ ਧਰਮ ਦਾਸ, ਸਿਖ ਨਾਲ ਥੇ ॥ ੮੮ ॥
ਬਸਿ ਮਕਾਰ ਪੁਰਿ, ਹਸਨ ਪੁਰੋਂ, ਨਨਹੇੜੀਓਂ[1]।
ਸੈਫਾਵਾਦ[1] ਪਹੁਚੇ, ਸੂਚੇ ਬੇੜੀਓਂ।
ਜਹਾਂ ਬਹਾਦਰ ਗੜ੍ਹ, ਪੱਟਜਾਲੇ ਨਿਕਟ ਹੈ।
ਹੋ ਤਹਿ ਥਾਂ ਤਬੈ ਨੁਵਾਬ, ਸੈਫ ਖਾਂ ਬਿਕਟ ਹੈ[1] ॥ ੮੯ ॥
ਦੋਸਤ ਥਾ ਦਰਵੇਸ਼, ਬੇਸ[1] ਸਰਦਾਰ ਸੋ।
ਰਖਤਿ ਗੁਰੂ ਪੈ ਸ਼ਰਧਾ, ਅਤਿਸੈ ਪਜਾਰ ਸੋ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਗੁਰੁ ਉਤ੍ਰੇ, ਤਿਸ ਕੈ ਆਇ ਕੈ।
ਹੋ ਸੇਵਾ ਤਿਨ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ, ਕਰੀ ਮਨ ਲਾਇ ਕੈ ॥ ੯੦ ॥
ਚਤੁਰ ਮਾਸ[1] ਗੁਰੁ ਰਾਖੇ, ਤਿਨ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਂ।
ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਟਹਿਲ, ਕਰੇ ਨਿਤ ਨੇਮ ਸੈਂ।
ਰਹੇ ਬਾਗ ਮੈਂ ਜਹਾਂ, ਤਹਾਂ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਅਬਿ।
ਹੋ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਪਟਲੇਸ, ਰਚਾਯੋ[1] ਲਖੈਂ ਸਬਿ ॥ ੯੧ ॥
ਉਤੈ ਸ਼ਾਹਿ ਜੋ ਪਠੇ, ਅਹਿਦੀਏ ਥੇ[1] ਪੁਨਾ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਗੁਰੁ ਨਹੀ, ਯਾਹਿ ਜਬਿ* ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾ।
ਤਬਿ ਪਤਸ਼ਾਹ ਰਿਸਾਇ, ਪਠਾਇ ਸਊਰ ਬਉ[1]।
ਖੋਜੈਂ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਮੁਲਖ, ਪਹਾਰਨਿ ਖੋਹ ਲਉ[1] ॥ ੯੨ ॥
ਗਾਉਂ ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਜਾਇ, ਢੰਡੋਰੇ ਦੀਜੀਓ।
ਪੁਨ ਪੈਂਚ ਚੌਧਰੀ ਪਕਰਿ, ਮੁਚੱਲਕੇ[1] ਲੀਜੀਓ।

[1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।

[1]ਪਟਿਆਲੇ ਲਾਗੇ ਸੈਫੁੱਦੀਨ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਨਗਰ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਮ ਬਹਦਾਰ ਗੜ੍ਹ ਹੈ।

[1]ਬਹਾਦਰ ਸੀ।

[1]ਚੰਗਾ।

[1]ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ।

[1]ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ।

[1]ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜੇ ਸਨ।

*ਅੰਕ ਨੰ. ੯੨ ਦੇ 'ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾ' ਤੋਂ ਇਸੇ ਹੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ. ੧੪੧ ਦੇ 'ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਮ੍ਰੱਥ' ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ੫੨੫ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੫੨੮ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਚਾਰ ਸਫ਼ੇ, ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਵਿ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਮੇਲਣ ਸਮੇਂ ਛੰਦ ਤਾਂ ਅੜਿੱਲ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਵਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ ਦੀ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ 'ਹੋ' ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। (ਜਦ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਠੀਕ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਅਤੇ ੯੬ ਨੰ. ਚੌਪਈ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਦੋ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ੫੨੮ ਪੰਨੇ ਤੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਚੌਪਈ ਲਿਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ੫੨੯ ਪੰਨੇ ਤੇ ਚੂੰਕਿ ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਛੰਦ ਮੇਲਣ ਲਈ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ੫੨੮ ਪੰਨੇ ਹੇਠ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਛੰਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਅੜਿੱਲ' ਲਿਖਣਾ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਉਹ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੇਖੋ ੩੨ਵੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ੧੧੮ ਅਤੇ ੩੪ਵੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ੪੨ ਵਿਚ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟੂਕਾਂ।

[1]ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤੇ (ਘੋੜ) ਸਵਾਰ ਭੇਜੇ।

[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ (ਖੋਹ) ਕੰਦਰਾਂ ਤੱਕ।

[1]ਪ੍ਰਣ-ਪੱਤਰ।

ਤਬਿ ਐਸੇ ਹੀ ਕਰੀ, ਮੁਲਖ ਸਭਿ ਸੋਧਿਓ[1]। [1]ਢੂੰਡਿਆ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨਿ ਬਾਂਧਿ, ਪੁਨਾ ਤਿਨਿ ਬੋਧਿਓ[1] ॥੯੩॥ [1]ਸਮਝਾਇਆ।
ਦੀਜੈ ਗੁਰੂ ਬਤਾਇ, ਸ਼ਾਹਿ ਕਉ ਖੁਸ਼ ਕਰੋ।
ਲੀਜੈ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ, ਆਪ ਕਜੋਂ ਦੁਖ ਭਰੋ।
ਦੀਨੋ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕਸ਼ਟ, ਲਚਾਰੀ[1] ਅਤਿ ਬਨੀ। [1]ਬੇਵਸੀ।
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਸੁਜਾਨ[1], ਗਟੀ[2] ਗੁਰਿ ਯਹਿ ਗਨੀ ॥੯੪॥ [1]ਚਤੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ। [2]ਗਿਣਤੀ, ਵਿਚਾਰ।

ਚੌਪਈ:
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।
ਧਰਮ ਧੁਜਾ[1] ਕੀ ਪਹਿਰੀ ਚਾਦਰ। [1]ਨਿਸ਼ਾਨ, ਚਿੰਨ੍ਹ।
ਚਲਤੇ ਮਗ ਮੈਂ ਗਾਉਂ ਸੁ ਹੇਰਾ[1]। [1]ਦੇਖਿਆ।
ਸੈਫਾਵਾਦ ਕੀਓ ਗੁਰੁ ਡੇਰਾ ॥੯੫॥
ਸੈਫ ਦੀਨ ਥਾ ਮਾਲਕ ਗਾਉਂ[1]। [1]ਪਿੰਡ ਦਾ।
ਕਿਸੀ ਸੁਨਾਯੋ ਤਿਸ ਗੁਰੁ ਨਾਉਂ ॥੯੬॥

ਦੋਹਰਾ:
ਉਤਰੇ ਹੈਂ ਤਵ ਗਾਉਂ ਮੈਂ,
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਆਨ।
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੁਹਾਵਨੀ,
ਸੰਤ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨ ॥੯੭॥

ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਾ ਨਾਮ ਤਤਕਾਲ ਸਿਧਾਯੋ।
ਬਿਹਬਲ ਹ੍ਵੈ ਤਨ ਪੁਲਕਤਿ[1] ਆਯੋ। [1]ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਠਾਢਾ।
ਪੂਰਬ ਪ੍ਰੇਮ ਨੈਨ ਜਲ ਬਾਢਾ ॥੯੮॥

ਕਬਿੱਤ:
ਸੈਫ ਦੀਨ ਆਇਓ ਤਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇਓ,
ਸਿਰ ਚਰਨ ਨਿਵਾਇਓ ਜਾਨਿਓ ਪੀਰ ਮਮ ਆਇਓ ਹੈ।
ਡੇਰਾ ਕਰਵਾਇ ਪੁਨ ਰਸਦ ਪੁਚਾਇ,
ਮਨ ਅਤਿ ਹਰਖਾਇ, ਮਾਨੋਂ ਰੰਕ ਨਿਧਿ ਪਾਇਓ ਹੈ[1]। [1]ਜਾਣੋ ਕੰਗਾਲ ਨੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੁ ਕੀਨੋ ਹੈ ਆਰਾਮ,
ਪ੍ਰਯੰਕ ਡਸਵਾਇ ਸੁਪਤਏ[1] ਮਨ ਭਾਇਓ ਹੈ। [1]ਪਲੰਘ ਡਹਾ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ।
ਉਠੇ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਸੈਫ ਦੀਨ ਸੁਨਿ ਭੇਵ,
ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਅਭੇਵ[1] ਤਬਿ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇਓ ਹੈ ॥੯੯॥ [1]ਭੇਦਰਹਿਤ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮਨ ਮੈਂ ਮੈਂ ਚਿਤਵਤਿ ਰਹੋਂ,
ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਾਰੰ ਬਾਰਿ।
ਕਬਿ ਦੀਦਾਰ ਹਮ ਦੇਹਿੰਗੇ,

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾ ਧਾਰਿ ॥੧੦੦॥
ਸੁਨੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾਸ ਕੀ,
ਕੀਯਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰ।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਮਮ ਢਿਗ ਰਹੋ,
ਬਾਛੋਂ[1] ਗੁਰੁ ਪਗ ਧੂਰ ॥੧੦੧॥ — [1]ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
ਚੌਪਈ:
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਭਏ ਦਿਆਲ।
ਸੈਫ ਦੀਨ ਕਾ ਪਿਖਿ ਸੁਚ[1] ਹਾਲ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੈਂ ਤਬਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰ।
ਚਾਰ ਮਾਸ ਮਮ ਇੱਛਾ ਧਾਰਿ[1] ॥੧੦੨॥ — [1]ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਸੀਂ ਇੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਪੁਨ ਹਮ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ ਔਰ।
ਚਲੇ ਜਾਇ ਹਮ ਅਨਤੇ ਠੌਰ[1]। — [1]ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਿ ਗੁਰੁ ਰਹੇ ਚੁਮਾਸਾ[1]। — [1]ਹਾੜ ਸੁਦੀ ੧੨ ਤੋਂ ਕਤਕ ਸੁਦੀ ੧੨ ਤੱਕ ਦਾ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ।
ਅਨਤ[1] ਜਾਨ ਕੀ ਧਰਿ ਮਨ ਆਸਾ ॥੧੦੩॥ — [1]ਹੋਰ (ਥਾਂ)।
ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਗਿਰਾ[1] ਉਚਾਰੀ। — [1]ਬਾਣੀ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਜਾਹੋ ਹਿਤਕਾਰੀ[1]। — [1]ਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀਓ।
ਕੀਯੋ ਬਿਰਾਗ[1] ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਬੋਧਾ[2]। — [1]ਰੋਣ ਲਗ ਪਏ। [2]ਸਮਝਾਇਆ।
ਧੀਰਜ ਧਰੋ ਤਜਾਗ ਮਨਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੧੦੪॥
ਸੈਫ ਦੀਨ ਪੁਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ।
ਮੋਹਿ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਕਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੀਨ।
ਹਮੈ ਇਕਾਕੀ ਬਨ ਹੈ ਰਹਿਨਾ[1]। — [1]ਅਸਾਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂਰਹਿਣਾ ਬਣੇਗਾ।
ਤੁਮੈ ਭਵਿੱਖਤ ਬਨ ਹੈ ਕਹਿਨਾ[1] ॥੧੦੫॥ — [1]ਔਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਨਾਲ ਨ ਚੱਲੋ)।
ਹਮ ਤੁਮ ਸਦਾ ਮਿਲਾਪੀ ਰਹਿਹੋਂ[1]। — [1](ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ) ਅਸੀਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੀਰਹਾਂਗੇ।
ਜਬਿ ਚਿਤਵੋ ਤਬਿ ਦਰਸ਼ਨ ਲੈਹੋਂ[1]। — [1]ਲੈ ਲਿਆ ਕਰੋਗੇ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਦਾਸ ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਸੰਗ।
ਕਰੇ ਮਨੋਰਥ ਕਰੇ ਨ ਭੰਗ[1] ॥੧੦੬॥ — [1]ਕੀਤੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ (ਗੁਰੂ) ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਨਾਮ ਦਾਨ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਕਲਜਾਨ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ (ਤੁਹਾਡੀ) ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਗੇ।
ਬਿਸਰੇ ਨਾਮ ਨ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨ[1]। — [1](ਤੁਹਾਨੂੰ) ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਦਵੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਨ ਭੁੱਲੇ।
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰਨਾ।
ਨਾਮੁ ਜਪਨ ਮੈਂ ਦੇਰ ਨ ਕਰਨਾ ॥੧੦੭॥
ਸਾਸ ਸਾਸ ਮੈਂ ਬਿਸਰੇ ਨਾਹੀ[1]। — [1](ਤੁਹਾਨੂੰ) ਨ ਭੁੱਲੇ।
ਏਕ ਖੁਦਇ ਯਾਦ ਮਨ ਮਾਹੀ।
ਜਿਤਕ ਸੰਗਿ ਸੰਗਤ ਹੈ ਗੁਰੁ ਤੇ[1]। — [1]ਤਿਸ (ਸੰਗਤ ਨੂੰ) ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਬਿਦਾ ਦਈ ਗੁਰੁ ਨਿਕਸੇ ਪੁਰ ਤੇ ॥੧੦੮॥
ਸਿਖ ਕਹੈਂ ਹਮ ਹੂੰ ਸੰਗ ਚਲ ਹੈਂ।

ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਨ ਤੌ ਭੀ ਨਹਿ ਟਲ ਹੈਂ।
ਜੋ ਚਲ ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਸੰਗਿ ਭਾਈ[1]।
[1](ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)...।
ਮਿਲੇ ਤ੍ਰਾਸ ਤਿਨ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ ॥੧੦੯॥
ਮਾਨ ਬੈਨ ਸਿਖ ਪੀਛੈ ਹਟੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਗੇ ਜਾਵਤ ਰਟੇ[1]।
[1]ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪੰਚ ਸਿਖ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗਿ ਰਹੇ।
ਔਰ ਸਭੀ ਗੁਰੁ ਮਗ ਤਜਿ ਬਹੇ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।
ਮਤੀ ਦਾਸ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੋਇ।
ਤੀਨ ਸਿਖ ਪੁਨ ਔਰੈ ਜੋਇ[1] ॥੧੧੧॥
[1]ਹੋਰ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿਦਾ ਭਏ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਤੇ,
ਚਲੇ ਸਮਾਣੇ ਓਰ।
ਥਿਰੇ ਤਹਾਂ ਥਲ ਅਧਿਕ[1] ਪਿਖਿ,
[1]ਬਹੁਤਾ (ਚੰਗਾ) ਦੇਖ ਕੇ।
ਕੀਨ ਸੁ ਡੇਰਾ ਭੋਰ[1] ॥੧੧੨॥
[1]ਸਵੇਰ ਸਾਰ।

ਚੌਪਈ:

ਗੜੀ ਅਨੇਕ ਪਠਾਨਨਿ ਕੇਰੀ।
ਬਨੀ ਅਨੂਪਮ ਸਭਹਿਨਿ ਹੇਰੀ।
ਏਕ ਪਠਾਣ ਬਡਾ ਸਰਦਾਰ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਤਿਨ ਪਾਈ ਸਾਰ[1] ॥੧੧੩॥
[1]ਖ਼ਬਰ।
ਆਯੋ ਤੁਰਤ ਦਰਸ ਗੁਰੁ ਹੇਰਾ।
ਕਦਮ ਬੋਸ[1] ਕਰਿ ਊਚੇ ਟੇਰਾ[2]।
[1]ਚਰਨ ਚੁੰਮ ਕੇ। [2]ਕਿਹਾ।
ਭੀਤਰ ਹਮਰੇ ਚਲੋ ਗੁਸਾਈਂ।
ਕਰੋਂ ਸੇਵ ਦਾਸ ਕੀ ਨਜਾਈਂ ॥੧੧੪॥
ਮਮ ਗ੍ਰਹਿ ਪਾਵਨ ਕਰੋ ਸੁਆਮੀ।
ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਸੁ ਅੰਤ੍ਰਯਾਮੀ।
ਹਮ[1] ਸਾਧੂ ਇਹ ਥਲ ਹੈ ਨੀਕਾ।
[1](ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)।
ਭੀਤਰ ਗਵਨ ਕਰਨ ਨਹਿ ਨੀਕਾ ॥੧੧੫॥
ਗਇਓ ਅਵਾਸ[1] ਰਸਦ ਪਹੁੰਚਾਈ।
[1]ਘਰ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਾਨ ਸਿਵਿਕਾਈ[1]।
[1]ਸੇਵਕਾਂ ਵਰਗੀ।
ਮਾਸ ਅਸੌਜ[1] ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਆਵਾ।
[1]ਅੱਸੂ ਮਹੀਨਾ।
ਤਬੈ ਨੁਰੰਗਾ ਬਹੁਤ ਰਿਸਾਵਾ[1] ॥੧੧੬॥
[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਇਆ।
ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਦੇਰ ਬਡ ਲਾਗੀ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਕੋ ਅਨੁਰਾਗੀ[1]।
[1]ਕੌਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਕੋਰੱਖਿਆ ਹੈ)।
ਸ਼ਕਤਿ[1] ਅਹਿਦੀਏ ਦੇਉ ਪਠਾਈ।
[1]ਬਲ ਵਾਲੇ।
ਜਹਾਂ ਹੋਇ ਤਹਿਂ ਪਕਰਿ ਲਜਾਈ ॥੧੧੭॥
ਤਬੈ ਅਹਿਦੀਏ ਬਹੁ ਉਠਿ ਦੌਰੇ।

ਸਗਲ ਮੁਲਕ ਮੈਂ ਕੀਨੋ ਰੌਰੇ।
ਘਰ ਘਰ ਗਾਉਂ ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਫਿਰਤੇ।
ਨਹਿਂ ਸੁੱਧ ਪਾਈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਚਿਰ ਤੇ ॥੧੧੮॥
ਪਰੀ ਹਿੰਦ ਮੈਂ ਮਾਰੋ ਮਾਰ।
ਬਿਨ ਜਗਦੀਸਰ ਕੌਨ ਉਬਾਰ[1]। [1]ਕੌਣ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ। [1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੁਖੁ ਕੌਨੇ ਹਰੈ ॥੧੧੯॥
ਖੋਜਤਿ ਸ਼ਹਿਰ ਸਮਾਣੇ ਆਏ।
ਪਰੀ ਸੰਧਿਆ[1] ਤਹਾਂ ਟਿਕਾਏ ॥੧੨੦॥ [1]ਸ਼ਾਮ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਿਸੀ ਕਾਜ ਗ੍ਰਹਿ ਕੇ ਲੀਏ,
ਗਯੋ ਪਠਾਣ ਬਜ਼ਾਰ।
ਮਿਲੇ ਅਹਿਦੀਏ ਤਿਸੀ ਕੋ,
ਪੂਛੀ ਤਿਨਿ ਸਭਿ ਸਾਰ[1] ॥੧੨੧॥ [1]ਖ਼ਬਰ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਛਿਪ ਗਯੋ,
ਤਿਹ ਪਕਰਨਿ ਕੇ ਹੇਤ।
ਫਿਰੇ ਮੁਲਖ ਮੈਂ ਅਹਿਦੀਏ,
ਪਤਾ ਨ ਕੋਊ ਦੇਤ ॥੧੨੨॥

ਚੌਪਈ:

ਯਿਹ ਬਚ ਸੁਨਤਿ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਥਰ ਥਰ ਕੰਪਤਿ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੀ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਖਾਨ।
ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾਤਰ[1] ਜਾਨ ॥੧੨੩॥ [1]ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ।
ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਥਮੇ ਮੈਂ ਭਾਖੀ[1]। [1]ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ (ਇਹ ਗੱਲ) ਕਹੀ ਸੀ।
ਕੂਰ ਕਹੂੰ ਨਹੀਂ, ਅੱਲਾ ਸਾਖੀ[1]। [1]ਅੱਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।
ਭੀਤਰ ਚਲੋ ਢੁੰਡਾਊ ਆਏ।
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੀ ਮਤਿ ਬੌਰਾਏ[1] ॥੧੨੪॥ [1]ਕੰਵਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
ਸਾਧ ਫਕੀਰਨ ਕੋ ਮਰਵਾਈ।
ਕਰੇ ਕਤਲ ਨਹਿਂ ਨੈਕ ਲਜਾਈ[1]। [1]ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਅਬਿ ਤੁਮ ਚਲੋ ਮਾਨ ਬਚ ਮੇਰਾ।
ਚਲੇ ਜਾਹਿੰਗੇ ਪੇਖਿ ਸੁਵੇਰਾ ॥੧੨੫॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀ ਸਹੀ ਤੁਮ ਤੁਰਕਾ[1]। [1]ਤੂੰ ਵੀ ਤੁਰਕ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ।
ਕਿਮ ਪਹਿਰਾ ਸੰਤਨ ਕਾ ਬੁਰਕਾ[1]। [1]ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਲਿਆ ਹੈ ?
ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਫਤੇ ਦੀਨ ਘਰ।
ਕਛੁ ਦੀਨ ਰਹਿ ਦੇਖੇ ਥੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਬਰ[1] ॥੧੨੬॥ [1]ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਜੀ।
ਮਨ ਮੇਰੇ ਨਿਸਚੇ ਯਹਿ ਸਹੀ[1]। [1]ਠੀਕ ਨਿਸਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੂਰਤ ਅੱਲਹਿ ਫਕਰਾਂ ਲਹੀ[1]। — [1](ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ) ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਕੀਰ ਅੱਲਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ।
ਸਗਲ ਸੁਭਾਇ ਦੇਖ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।
ਭੀਤਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨ ਸੁ ਡੇਰਾ ॥੧੨੭॥
ਭਏ ਨਿਚਿੰਤ ਪੁਨ ਦਏ ਕਿਵਾਰਾ[1]। — [1]ਤਖ਼ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਭਾ ਬਾਲ ਰਵਿ ਧਾਰਾ[1] ॥੧੨੮॥ — [1]ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਜਾਣੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਤਬਿ ਅਉਸਰ[1] ਬੂਝਤ ਫਿਰਤਿ, — [1]ਉਸੇ ਸਮੇਂ।
ਕਿਸ ਹੇਰੇ ਗੁਰੁ ਹਿੰਦੁ।
ਕਹੀ ਏਕ ਨੇ ਸਕਲ ਬਿਧਿ,
ਉਤਰੇ ਮਨੋ ਨਰਿੰਦ[1] ॥੧੨੯॥ — [1]ਜਾਣੋ ਕੋਈਰਾਜਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ।
ਕਾਲ[1] ਦੁਪਹਿਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਂ, — [1]ਕੱਲ।
ਹੋਇ ਅੱਸ੍ਵ[1] ਅਸਵਾਰ। — [1]ਘੋੜੇ ਤੇ।
ਔਰ ਪੰਚ ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਥੇ,
ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਸਚ ਸਾਰ[1] ॥੧੩੦॥ — [1]ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਤਬਿ ਤਿਨਿ ਖੋਜ[1] ਲੀਯਾ ਗੁਰੁ ਕੇਰਾ। — [1]ਪੈੜ।
ਆਇ ਪਠਾਣ ਤਿਨੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਹੇਰਾ[1]। — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਆ ਕੇ ਪਠਾਣ ਦਾ ਘਰ ਦੇਖਿਆ।
ਬੂਝਾ ਤਿਨੇ ਗੁਰੂ ਤੁਮ੍ਹ ਪੇਖਾ।
ਤਬਿ ਪਠਾਣ ਕਿਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਸੇਖਾ[1] ॥੧੩੧॥ — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਅਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਇਹਾਂ ਤੁਰਕਨਿ ਬਾਸਾ[1]। — [1]ਵਾਸਾ। (ਅ) ਵਸੋਂ ਹੈ।
ਹਿੰਦੂ ਕੋ ਦੇਂ ਸਤਰਿ ਨਿਵਾਸਾ[1]। — [1]ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪੜਦੇ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?
ਚਲੇ ਜਾਹੁ ਮਤ ਫੇਰੁ ਬਖਾਨੋ।
ਨਹੀ ਤੋ ਤੇਗ ਚਮਕਤੀ ਜਾਨੋ ॥੧੩੨॥
ਗਏ ਭਾਗ ਨਿਸਚੇ ਜੀਯ ਜਾਨਾ।
ਤੁਰਕ ਧਾਮ ਕਿਮ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਾ।
ਜੋ ਕੁਝ ਭਯੋ ਸੁ ਗੁਰੈਂ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸਾਧ ਸਾਧ[1] ਗੁਰੁ ਤੇ ਬਰ ਪਾਯੋ ॥੧੩੩॥ — [1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼।
ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਤੁਮਰੀ।
ਜੋ ਇੱਛਾ ਕਰਹੋ ਤੁਮ ਸਗਰੀ।
ਰਹੋ ਨਿਚਿੰਤ ਨ ਚਿੰਤਾ ਪਾਵੋ।
ਫਤੇ ਤੁਮਾਰੀ ਜਹਿਂ ਤੁਮ ਜਾਵੋ ॥੧੩੪॥
ਕੀਓ ਕੂਚ ਦਿਨ ਦੋਇਕ ਪਾਛੇ।
ਗਾਉਂ ਘੁਰਾਲੀ ਉਤਰੇ ਆਛੇ।
ਦਾਣਾ ਘਾਸ ਮੋਲ ਕੋ ਲੀਨੋ।
ਰਸਦ ਮੰਗਾਈ ਜੋ ਮਨ ਚੀਨੋ ॥੧੩੫॥
ਨਹਿਂ ਰਾਹਕ[1] ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਕਰੀ। — [1]ਜਿਮੀਂਦਾਰਾਂ।

ਅੱਸਵ ਨਿਹਾਰਿ ਬੁਧਿ ਉਨਿ ਹਰੀ[1]।
[1]ਘੋੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਮਾਰੀ ਗਈ।
ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਿਲਾ ਘਰਿ ਬੈਠੇ[1]।
[1]ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ (ਘੋੜਾ) ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।
ਅਸ੍ਵ ਛਿਨਾਵੈਂ ਬਹੁ ਮੁਲ ਮੈਠੇ[1] ॥੧੩੬॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਘੋੜੇ ਖੋਹ ਲਈਏ।
ਪਰੀ ਨਿਸਾ ਤਬਿ ਤਸਕਰ[1] ਆਏ।
[1]ਚੋਰ।
ਮਿਲੇ ਖਸ਼ਟ[1] ਤਬਿ ਚਲੇ ਦੁਰਾਏ[2]।
[1]ਛੇ। [2]ਲੁਕ ਕੇ।
ਸੋਇ ਗਯੋ ਰਾਖਾ ਜਬਿ ਹੇਰਾ।
ਅਸ੍ਵ ਲੈਨ ਹਿਤ ਕੀਯੋ ਚੁਫੇਰਾ[1] ॥੧੩੭॥
[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਫਿਰੇ।
ਗਏ ਨਜ਼ੀਕ ਅੰਧ ਸਭਿ ਭਏ।
ਨਹਿੰ ਦੀਸਤ ਹਮ ਕਹਿੰ ਭੁਲ ਗਏ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਬਿ ਨੇਰੇ ਆਵੈਂ।
ਬਨੇ ਅੰਧ ਪੁਨ ਮਨਿ ਪਛੁਤਾਵੈਂ ॥੧੩੮॥
ਸਗਲੀ ਰੈਨ ਫਿਰਤ ਪਚਹਾਰੇ[1]।
[1]ਹੰਬ ਕੇ ਹਾਰ ਗਏ।
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ[1] ਘਰ ਆਇ ਸੰਭਾਰੇ।
[1]ਸਵੇਰ ਹੋਈ।
ਕਹੀ ਬਡਨ ਸੈਂ ਸਭਿ ਬਿਵਹਾਰੂ[1]।
[1](ਰਾਤ ਦਾ) ਕੌਤਕ।
ਯਹਿ ਕੋਈ ਪੁਰਖ ਬਡੇ ਹੈਂ ਭਾਰੂ ॥੧੩੯॥
ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਰੀ ਸਲਾਹ ਸੰਭਾਰਾ[1]।
[1]ਸਮਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।
ਚਰਨ ਗਹੋ ਅਬਿ ਬਾਰੰ ਬਾਰਾ ॥੧੪੦॥

ਅੜਿੱਲ:

ਤੁਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ,
ਸਾਧ ਜੀ ਹਮ ਸੁਨੀ।
ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਮਰੱਥ*,
*ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੯ ਦੇ ਅੰਕ ੯੨ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਧਰਾ ਪੈ ਤੁਮ ਮੁਨੀ।
ਹਮ ਅਜਾਨ ਅਗਜਾਨ,
ਦੀਨ ਸਰਨੀ ਅਏ।
ਹੋ ਘੋੜੇ ਅਏ ਚੁਰਾਵਨ
ਅੰਧੇ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ॥੧੪੧॥
ਕਪਟਹੀਨ[1] ਅਤਿ ਦੀਨ,
[1]ਛਲਰਹਿਤ।
ਭਏ[1] ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਉਨੈ।
[1]ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ।
ਕਹਜੋ ਨ ਛੇਰਜੋ ਸਾਧ ਤਈਂ[1],
[1](ਅਗੋਂ ਤੋਂ) ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਨ ਛੇੜਿਆ ਜੇ।
ਬਖਸ਼ਜੋ ਪੁਨੈ।
ਪੁਨ ਉਨਿ ਮਿਲਿ ਕਰ ਜੋਰਿ
ਬਖਾਨੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ।
ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰੋ ਹਮ ਗਰਜ਼[1]
[1]ਇੱਛਾ।
ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਫਰਜ਼ ਹੈ ॥੧੪੨॥
ਪਾਨੀ ਖਾਰਾ ਕਟੂ[1],
[1]ਕੌੜਾ।

ਹਮਾਰੇ ਕੂਪ[1] ਹੈ।
ਕਰੋ ਬਚਨ ਜਜੋਂ ਮੀਠਾ,
ਹੋਵੈ ਖੂਪ ਹੈ[1]।
ਤੁਮ ਧਰਮਾ ਅਵਤਾਰ,
ਕਰੋ ਉਪਕਾਰ ਇਹੁ।
ਹੋ ਬਿਨ ਮੀਠੇ ਜਲ, ਦੁਖੀ
ਰਹਤ ਹੈਂ, ਸੁਖ ਦਿਹੁ ॥੧੪੩॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਰਨਾ ਧਾਰ,
ਤੀਰ ਇਕ ਤਜ ਕਹਾ।
ਗਾਮ ਚੁਫੇਰੇ ਤੀਰ
ਮਾਰ ਹੈ ਲਗ ਜਹਾਂ[1]।
ਤਹਿਂ ਲੌ[1] ਮੀਠਾ ਮਿਲੈ,
ਆਜ ਤੈ ਜਲ ਤੁਮੈ।
ਹੋ ਇਹੁ ਬਰ ਸੁਨਿ ਖੁਸ਼ ਭਏ,
ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਗ ਚੁੰਮੈ ॥੧੪੪॥
ਅਜ਼ਮਤ ਅਬਿ ਲੌ ਪ੍ਰਤਖ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਹੈ ਤਹੇ[1]।
ਤੀਰ ਮਾਰ ਤੈ ਬਾਹਰ
ਖਾਰਾ ਜਲ ਅਹੇ।
ਤਹਿ ਤੈ ਜੀਂਦ ਗ੍ਰਾਮ,
ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਜਾਇ ਕੈ।
ਹੋ ਮੋਲ ਮੰਗਾਈ ਰਸਦ,
ਨਿਸਾ ਠਹਿਰਾਇ ਕੈ[1] ॥੧੪੫॥
ਲਖਣ ਮਾਜਰੇ, ਰੋਹਤਕ, ਜਾਨੀ ਪੁਰ, ਥਿਰੇ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਨਾਖ[1]
ਆਗਰੇ ਜਾ ਫਿਰੇ।
ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਨੀ ਬ੍ਰਿੱਧ,
ਦਰਸ ਗੁਰੁ ਜੇ ਚਹੀਂ।
ਹੋ ਤਿਨ ਕੀ ਇੱਛਜਾ ਪੂਰਨ
ਹਿਤ, ਗੁਰੁ ਗੇ ਵਹੀਂ ॥੧੪੬॥
ਕੋਤਵਾਲ[1] ਥਾ ਸੱਯਦ,
ਤਬਿ ਜੋ ਆਗਰੇ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਤੋ ਬਿਨਤੀ,
ਅੰਚਰ ਪਾ ਗਰੇ[1]।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦੁ ਪੀਰ,
ਜੇ ਹੈਂ ਸਹੀ[1]।

[1]ਖੂਹ।
[1]ਚੰਗਾ ਹੈ।
[1]ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਤੀਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੈ।
[1]ਉਥੋਂ ਤੱਕ।
[1]ਓਥੇ।
[1]ਰਾਤ (ਉਥੇ) ਠਹਿਰ ਕੇ।
[1]ਰਸਤਾ ਲੰਘ ਕੇ।
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ।
[1]ਗੱਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ।
[1]ਠੀਕ।

ਹੋ ਮੁਝੇ ਦਿਵੈਹਿਂ ਇਨਾਮ,
ਆਇਂ ਤੋ ਇਤ ਕਹੀਂ ॥ ੧੪੭ ॥
ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਨਾਰ[1], — [1]ਮੁਹਰਾਂ।
ਇਨਾਮ ਸੁ ਪਾਇ ਹੈ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਤਈਂ,
ਪਕਰਿ ਜੋ ਲਜਾਇ ਹੈ।
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਹੁ ਸ਼ਾਹਿ,
ਰਖਯੋ ਥਾ ਦੈ ਤਬੈ।
ਹੋ ਲਾਲਚਿ ਬੇਈਮਾਨ,
ਪਕਰਨੋ ਚਹਿਂ ਸਬੈ ॥ ੧੪੮ ॥
ਸੱਯਦ ਬੂਢਾ ਲੋਗਹਿਂ,
ਰੋਜ ਸੁਨਾਇ ਹੈ।
ਜੋ ਨੌਰੰਗ ਢਿਗ ਆਵਨ,
ਗੁਰੂ ਚਹਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਤੌ ਤੋ ਆਪਹਿਂ ਆਇ,
ਭਰੈਂ[1] ਮਮ ਭਾਵਨੀ[2]। — [1]ਪੂਰੀ ਕਰਨਗੇ। [2]ਇੱਛਾ।
ਹੋ ਜ਼ਰ[1] ਇਨਾਮ ਤੋ ਹੈ, — [1]ਧਨ।
ਇਕ ਤਈਂ ਦਿਲਾਵਨੀ ॥ ੧੪੯ ॥
ਗੁਰੁ ਭੀ ਹਾਤਮਤਾਈ
ਸਮ[1], ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ। — [1]ਹਾਤਮਤਾਈ ਵਾਂਗ (ਹਾਤਮਤਾਈ=ਤਾਈ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਅਰਬੀ ਸਰਦਾਰ ਜੋ ਵੱਡਾ ਦਾਨੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀ।)
ਦਿੱਲੀ ਦਿਸ ਨਹਿਂ ਗਏ,
ਆਗਰੇ ਅਏ ਇਤ।
ਬਾਗ ਏਕ ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ,
ਉਤ੍ਰਪੇ ਤਾਹਿ ਮੈਂ[1]। — [1]ਤਿਸ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਪਏ।
ਹੋਂ ਫੈਲੇ ਫੂਲੇ ਫਬੇ,
ਫਲੇ ਤਰੁ[1] ਜਾਹਿ ਮੈਂ ॥ ੧੫੦ ॥ — [1]ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਘੋੜੇ ਦਏ ਲਗਾਇ[1], — [1]ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।
ਥਿਰੇ ਇਕ ਤਰੁ ਤਰੇ।
ਫੁਲਵਾਰੀ ਕਾ ਸੈਰ ਕੀਨ,
ਇਤ ਉਤ ਭਰੇ[1]। — [1]ਏਧਰ ਓਧਰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਬਿਹੰਗ[1], — [1]ਪੰਛੀ।
ਚੰਗ ਅਤਿ ਕੁੰਜ[1] ਹੈਂ। — [1]ਕੁੰਜ=ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਬਾਗ਼ ਵਿਚਲੀ ਤੰਗ ਗਲੀ।
ਹੋ ਕੰਜਨ ਮੰਜਨ ਪਰ
ਅਲਿ ਗੁੰਜਨ ਪੁੰਜ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੫੧ ॥ — [1]ਉੱਜਲ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤੇ ਭੌਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ।
ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਸਰ ਸੁੰਦਰ,
ਸੋਹਿ ਸਪਾਨ ਥਾ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਸਰੋਵਰ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਸਹਿਤ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਹਿ[1] ਸਿੱਖਨ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ,
[1]ਸਣੇ।
ਕੀਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਥਾ।
ਨਿੱਤ ਰੀਤਿ ਜਯੋਂ ਹੁਤੀ,
ਧਯਾਨ ਕਿਲ ਕੀਨ ਕਲ[1]।
[1](ਕਿਲ) ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ (ਕਲ) ਸੁੰਦਰ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ।
ਹੋ ਰਸਦ ਮੰਗਾਇ, ਕਰਾਇ
ਰਸੋਈ ਛਕੀ ਭਲ ॥ ੧੫੨ ॥
ਦਾਣਾ ਘਾਸ ਨਿਹਾਰੀ[1],
[1]ਖ਼ੁਰਾਕ।
ਅਸ੍ਵਨ ਕੋ ਦਯੋ।
ਹੇਤ ਪਰੀਖਯਾ ਸਿਖੈਂ,
ਪਾਸ ਬਿਠਾ ਲਯੋ।
ਕਹਯੋ ਅਏ ਹਮ, ਹਿੰਦੁ
ਧਰਮ ਹਿਤ, ਦੈਨ ਸਿਰ।
ਹੋ ਜਿਸ ਕੋ ਜਾਨ ਪਯਾਰੀ,
ਜਾਵੋ ਸੋਇ ਫਿਰ[1] ॥ ੧੫੩ ॥
[1]ਉਹ ਮੁੜ ਜਾਵੋ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਜੋਰਿ ਕਰ,
ਸਬਿ ਨੇ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ।
ਕਹਯੋ ਭਵੈ ਹਮ ਤੈ ਵਹੀ[1],
[1]ਸਾਥੋਂ ਉਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਆਪ ਕਰਾਵਹਿਂ ਜੋਇ ॥ ੧੫੪ ॥

ਚੌਪਈ:

ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਇ ਸਿੱਖ ਹਮ ਥੀਏ।
ਸੀਸ ਭੇਟ ਉਸ ਹੀ ਦਿਨ ਕੀਏ।
ਅਬਿ ਹਮਰੋ ਦਾਵਾ ਕੁਛ ਨਾਹੀ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਰਾਵਰ ਕਾ ਆਹੀ ॥ ੧੫੫ ॥
ਹਮਰੈ ਹਾਥ ਪ੍ਰਭੂ ਕਛੁ ਨੈ ਹੈਂ।
ਰਹਿ ਹੈ ਸਿਦਕ ਜੇ ਆਪ ਰਖੈ ਹੈਂ।
ਜਯੋਂ ਨਟ ਪੁਤਲੀ ਤਈਂ ਨਚਾਵੈ।
ਨਚੈ ਤੈਸ ਬਨਿ ਔਰ ਨ ਆਵੈ ॥ ੧੫੬ ॥
ਰਾਗ ਨਿਕਲ ਹੈ ਜੰਤ੍ਰ ਤੈ ਸੋ[1]।
[1]ਵਾਜੇ ਤੋਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਜੰਤ੍ਰੀ[1] ਚਹਿਤ ਨਿਕਾਰਨ ਜੈਸੋ।
[1]ਵਾਜਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ।
ਰਾਵਰ ਸੰਗ ਛੋਡਿ ਤਬਿ ਜਾਵੈਂ।
ਜੇ ਤਨ ਫੇਰ ਨਹੀ ਬਿਨਸਾਵੈਂ ॥ ੧੫੭ ॥
ਸੁਖ ਦੁਖ ਪਰਾਰਬਧ[1] ਅਨੁਸਾਰੈਂ।
[1]ਦੇਹ ਦੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਮ।
ਭੋਗਤਿ ਥੂਲ ਦੇਹ ਜਨ ਸਾਰੈਂ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਭੋਗਦੇ ਹਨ।
ਹਰੀ[1] ਹਰ[2] ਬਿਧਿ[3] ਨਹਿਂ ਮੇਟ ਸਕੈ ਹੈਂ।
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਿਵ। [3]ਬ੍ਰਹਮਾ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੂਲੀ ਸੂਲ ਬਨੈ ਹੈਂ ॥ ੧੫੮ ॥
ਅਰ ਹਮ ਰਾਵਰ ਸੰਗਤ ਪਾਈ।

ਦ੍ਰਿਢ ਨਿਸਚਾ ਕਿ ਨ ਹੋਇ[1] ਗੁਸਾਈਂ।	[1]ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਵੇ।
ਰਾਵਰ ਗਯਾਨ ਹਮੈਂ ਜੋ ਦੀਓ।	
ਸੋ ਹਮ ਨਿਸਚਲ ਨਿਸਚੇ ਕੀਓ ॥੧੫੯॥	
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਹਮਰੇ ਦ੍ਰਿਢ ਅਹੇ।	
ਪਾਂਚ ਕਲੇਸ਼[1] ਦੇਹ ਤ੍ਰੈ ਦਹੇ[2]।	[1]ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ (ਰਾਗ, ਦ੍ਵੈਖ, ਅਸੰਮਤਾ (ਹੰਗਤਾ), ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼ (ਹਠ), ਅਵਿਦਿਆ)। [2]ਤਿੰਨ ਦੇਹਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ ਤੇ ਕਾਰਨ) ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।
ਹਮ ਅਸੰਗ[1] ਹੈਂ ਸਦਾ ਦੇਹ ਤੈ।	[1]ਨਿਰਲੇਪ।
ਨਹੀਂ ਸਬੰਧ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਏਹ ਤੈ[1] ॥੧੬੦॥	[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।
ਇਹੁ ਅਸੱਤ ਜਢ ਦੁਖਦ ਅਨਾਤਮ[1]।	[1]ਆਤਮਾਰਹਿਤ।
ਹਮ ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮ।	
ਦੁਖ ਸੁਖ ਹਰਖ ਸੋਗ ਭਲ ਬੁਰਾ।	
ਧਰਮ ਏਹੁ ਮਨ ਬੁਧਿ ਕੇ ਹੁਰਾ[1] ॥੧੬੧॥	[1]ਮਨ ਤੇ ਬੁਧੀ ਦੇ ਹਨ।
ਆਤਮ ਸਾਖੀ[1] ਸਬਿ ਤੈ ਪਰ ਹੈ।	[1]ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ।
ਇਨਿ ਸਬਿ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਰਿ ਹੈ।	
ਅਮਲ ਅਲੇਪ ਅਸੰਗ ਅਜੈ[1] ਹੈ।	[1]ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।
ਮਰੈ ਨ ਜਰੈ[1] ਨ ਕਟੈ ਕਦੈ ਹੈ ॥੧੬੨॥	[1]ਸੜਦਾ ਨਹੀਂ।
ਬੰਧਯਾ ਸੁਤ ਸਸ ਸਿੰਗ੍ਰਨਿ ਕੇਰੋ[1]।	[1]ਬਾਂਝ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸਹੇ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਦਾ।
ਕਰ ਕਮਾਨ ਤਸਕਰ ਠੁਠ ਹੇਰੋ[1]।	[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕਮਾਣ ਲੈ ਕੇ ਠੂਠ ਦਾ ਚੋਰ ਦੇਖਿਆ (ਠੂਠ=ਟਾਹਣੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਧੜ।)
ਰੱਜੁ ਸਰਪ ਕਾ ਪਨਚ ਚਢੈ ਕੈ[1]।	[1]ਰੱਸੀ ਦੇ ਸੱਪ ਦਾ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ।
ਕੂਰਮ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰੋਮ ਸਰ ਲੈ ਕੈ[1] ॥੧੬੩॥	[1]ਕੱਛੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਦੇਰੋਮਾ ਦੇ ਤੀਰ ਲੈ ਕੇ।
ਸੁਕਤਿ ਰਜਤ ਕੀ ਚੋਰੀ ਕਰਤੋ[1]।	[1]ਸਿੱਪੀ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਨੂੰ।
ਮਾਰਯੋ ਗਾਮ ਗੰਧ੍ਰਬੈਂ ਬਰਤੋ[1]।	[1]ਅਤੇ ਗੰਧਰਬ ਨਗਰ (ਹਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਨਗਰੀ) 'ਚ ਵੜਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਲ ਨਦੀ ਬਹਾਯੋ[1]।	[1]ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਜਲ ਦੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚਰੋੜ ਦਿੱਤਾ।
ਸਯਾਪਾ ਸਯਾਰਨ ਸਸੇ ਕਰਾਯੋ[1] ॥੧੬੪॥	[1]ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੇ ਸਹਿਆਂ ਨੇ ਸਿਆਪਾ ਕੀਤਾ।
ਸ਼ੋਕ ਮੇਂਡਕਨਿ ਮਾਨਯੋ ਪੀਨੋ[1]।	[1]ਡੱਡੂਆਂ ਨੇ ਤਕੜਾ ਸੋਗ ਮੰਨਿਆ।
ਜਯੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਹੁ ਤਯੋਂ ਜਗ ਚੀਨੋ[1]।	[1]ਤਿਵੇਂ ਜਗਤ ਨੂੰ (ਝੂਠਾ) ਜਾਣੋ।
ਪਾਂਚ ਕੋਸ਼ ਤਨ ਤੀਨੋ ਮਾਹੀਂ[1]।	[1]ਪੰਜ ਕੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਹਾਂ ਵਿੱਚ।
ਤਯੋਂ ਸਬੰਧ ਹਮਰਾ ਕਛ ਨਾਹੀਂ ॥੧੬੫॥	
ਰਾਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੈ ਹਮ ਜਾਨਾ।	
ਦੇਵਲ ਦੇਹ ਦੇਵ ਹਮ ਆਨਾ[1]।	[1]ਦੇਹ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਦੇਵਤਾ (ਦੇਹ ਤੋਂ) ਵੱਖਰਾ ਹੈ।
ਜਯੋਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤੈ ਨਰ ਹੈ ਨਯਾਰੋ।	
ਸਦਨ ਛਦਨ ਤੈ ਬਸਨੇ ਵਾਰੋ[1] ॥੧੬੬॥	[1](ਸਦਨ) ਘਰ ਤੇ (ਛਦਨ) ਛੱਤ ਤੋਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ) ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ।
ਤਯੋਂ ਇਹੁ ਦੇਹੀ ਦੇਹੋਂ ਜੁਦਾ[1]।	[1]ਦੇਹੀ ਨਾਲੋਂ ਦੇਹ ਵਾਲਾ (ਆਤਮਾ) ਵੱਖਰਾ ਹੈ।
ਤੁਮਰੀ ਦਯਾ ਲਯਾ ਹਮ ਮੁਦਾ[1]।	[1]ਅਨੰਦ।

ਤੁਰਕ ਜੁ ਥੂਲ ਦੇਹ ਕੋ ਤੱਛੈ[1]।
[1]ਕੱਟੇਗਾ।
ਸੂਖਮ ਦੇਹ ਲੇਹਿ ਦੁਖ ਅੱਛੈ ॥੧੬੭॥
ਪਰਾਰਭਧ ਫਲ ਦੁਖ ਸੁਖ ਜੋਈ।
ਭੋਗਤ ਸਦਾ ਇਹੈ ਮਿਲਿ ਦੋਈ[1]।
[1]ਦੋਵੇਂ ਸਥੂਲ ਤੇ ਸੂਖਮ ਸ਼ਰੀਰ।
ਬਰਮੀ ਪੀਟੈ[1] ਸਾਂਪ ਕਿ ਮਰ ਹੈ।
[1]ਖੁੱਡ ਦੇ ਕੁੱਟਿਆਂ।
ਤਜੋਂ ਹਮ ਉਭੈ ਦੇਹ ਤੈ[1] ਪਰ ਹੈਂ ॥੧੬੮॥
[1]ਦੋਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ।
ਦੇਹ ਦਸ਼ਾ ਸਾਖੀ ਹ੍ਵੈ[1] ਦੇਖੈਂ।
[1]ਗਵਾਹ (ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ) ਹੋ ਕੇ।
ਅਰ ਨਿਜ ਗਜਾਨ ਬਿਗਜਾਨ ਪਰੇਖੈਂ[1]।
[1]ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ ਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ।
ਮਿਥਜਾ ਤਨ ਜਿ ਧਰਮ ਹਿਤ ਜਾਹੀਂ।
ਜਸ ਰਹਿ ਜਗ ਹਮ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਹੀਂ ॥੧੬੯॥
ਇੰਦ੍ਰ ਹਾਡ ਦਧੀਚਹਿ ਲੀਨੇ[1]।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਦਧੀਚੀ ਰਿਸ਼ੀ ਤੋਂ (ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ) ਹੱਡ ਲਏ।
ਮਾਸ ਸ਼ਿਵੀ ਦੀਨੋ ਕਟਿ ਪੀਨੇ[1]।
[1]ਸ਼ਿਵੀ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਬਾਜ਼ ਬਣੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ) ਬਹੁਤਾ ਮਾਸ ਕੱਟ ਕੇ ਦਿੱਤਾ।
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਤਨ ਦੀਨੋ ਕੈਸੇ।
ਤਨ ਮਨਸੂਰ[1] ਕਟਾਯੋ ਤੈਸੇ ॥੧੭੦॥
[1]ਮਨਸੂਰ=ਜੋ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਸ਼ਮਸਤ੍ਰੇਜ[1] ਖਾਲ ਉਤਰਾਈ।
[1]ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਮਖਦੂਮ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮਸੁੱਦੀਨ ਸੀ।
ਪੈ ਨ ਗਜਾਨ ਕੀ ਦਮਕ ਤਜਾਈ।
ਧਰਮ ਹੇਤ ਜੇ ਹਮ ਤਨ ਦੈ ਹੈਂ।
ਇਹੁ ਕੁਛ ਨਯੋ ਕਾਮ ਨਹਿ ਕੈ ਹੈਂ[1] ॥੧੭੧॥
[1]ਕਰਾਂਗੇ।
ਇਹੁ ਬੋਝਾ[1] ਤੋ ਸਿਟਨੋ ਹੱਯੇ।
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ ਭਾਰ।
ਉਤ੍ਰੈ ਐਸ ਤੁ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨੱਯੇ।
ਰਾਵਰ ਸੰਗ ਛੋਡ ਜੇ ਜੈ ਹੈਂ।
ਰੈ ਹੈ ਤਨ ਨ ਕਲੰਕ ਰਹੈ ਹੈਂ ॥੧੭੨॥
ਰਾਵਰ ਸਿਦਕ ਹਮਾਰਾ ਰਾਖੈਂ।
ਅਬਿ ਤੌਂ ਏਕ ਇਹੀ ਅਭਿਲਾਖੈਂ ॥੧੭੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸਿਦਕ ਗਜਾਨ ਇਮ ਸਿਖਨ ਕਾ,
ਪਰਖਿ ਗੁਰੂ ਮੁਦ ਧਾਰਿ।
ਸਾਧੁ ਸਾਧ[1] ਕਹਿ ਔਰ ਦਿਢ,
[1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ !
ਨਿਸਚਾ ਦਯੋ ਉਦਾਰ ॥੧੭੪॥
ਚੌਪਈ:
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਲੋਗ ਗ੍ਰੀਬ ਬੁਲਾਏ।
ਜੋ ਢਿਗ ਧਨ ਥਾ ਦਯੋ ਤਿਨਾਏ[1]।
[1]ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ।
ਭਾਣਾ ਬਰਤਾਵਨ ਮਨਿ ਭਾਯੋ।
ਤਬੈ ਅਯਾਲੀ[1] ਤਹਿ ਇਕ ਆਯੋ ॥੧੭੫॥
[1]ਬਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ।
ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਬੁਲਾਏ।
ਕਰੋ ਕਾਮ ਹਮਰਾ ਇਕ ਜਾਏ।

ਬਕਰੀ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਭਾਰੈਂ।
ਮਾਨਜੋ ਉਨਿ ਪਿਖਿ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰੈਂ ॥੧੭੬॥
ਗੁਰੂ ਉਤਾਰਿ ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਮੁੰਦ੍ਰੀ।
ਦਈ ਤਾਂਹਿ ਜੋ ਥੀ ਅਤਿ ਸੁੰਦ੍ਰੀ।
ਹੀਰਾ ਜਾ ਮੈਂ ਹੁਤੋ ਅਮੋਲਾ।
ਔਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਦਿਯ ਬਡ ਮੋਲਾ ॥੧੭੭॥
ਕਹਜੋ ਛਾਪ ਗਹਿਨੇ ਰਖ ਜਾਈ।
ਦੋਇ ਰੁਪਈਏ ਕੀ ਮਿਠਿਆਈ।
ਇਸੀ ਸ਼ਾਲ ਮੈਂ[1] ਲਜਾਵਹੁ ਪਾਈ। — [1]ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਵਿੱਚ।
ਡਰੀਓ ਸ਼ੰਕ ਨ ਕਰੀਓ ਰਾਈ ॥੧੭੮॥
ਜੇ ਕੋ ਬੂਝੈ ਨਾਮ ਬਤਾਯੋ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੂ ਪਠਾਯੋ।
ਮਾਨ ਗਯੋ ਵਹਿ ਸ਼ਹਿਰ ਮਝਾਰੀ।
ਨੀਕ ਬਜਾਰ ਠੀਕ ਜਹਿਂ ਭਾਰੀ ॥੧੭੯॥
ਬਡ ਦੁਕਾਨ ਹਲਵਾਈ ਕੇਰੀ।
ਪਿਖਿ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਅਯਾਲੀ ਇਮ ਟੇਰੀ।
ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਗਿਰਵੀ[1] ਏਹੁ ਰਖੀਜੈ। — [1]ਗਹਿਣੇ।
ਦੋਇ ਰੁਪਏ ਮਿਠਾਈ ਦੀਜੈ ॥੧੮੦॥
ਡਾਲ ਦੇਹੁ ਇਸ ਸ਼ਾਲ ਮਝਾਰੀ।
ਉਭੈ ਚੀਜ ਜਬਿ ਬਨਕ[1] ਨਿਹਾਰੀ। — [1]ਬਾਣੀਏ ਨੇ।
ਅਤੀ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂ ਐਸੇ।
ਇਸ ਗ੍ਰੀਬ ਕਰ[1] ਆਈ ਕੈਸੇ ॥੧੮੧॥ — [1]ਹੱਥ।
ਚੋਰੀ ਕਰਿ ਯਾਂ ਹਤ ਕਿਤ[1] ਲਜਾਯੋ। — [1]ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਇਹੁ ਮਨ ਧਰਿ ਡਰਿ ਬਨਕ ਮਹਾਯੋ।
ਉਭੈ ਚੀਜ ਯੁਤ ਅਯਾਲੀ ਤਾਈਂ।
ਕੋਟਵਾਲ ਢਿਗ ਜਾਇ ਦਿਖਾਈ ॥੧੮੨॥
ਪਿਖਿ ਕੁਟਵਾਲ ਸ਼ਾਲ ਅਰ ਹੀਰਾ।
ਅਤੀ ਅਮੋਲਕ ਜੋਗ[1] ਅਮੀਰਾ। — [1]ਲਾਇਕ।
ਤੱਜਬ ਰਹਿ ਬਡ ਗੱਜਬ ਕੈ ਕੈ[1]। — [1]ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ।
ਬੂਝਜੋ ਤਾਂ ਕੋ ਧਮਕੀ ਦੈ ਕੈ ॥੧੮੩॥
ਕਹੋ ਸਾਚ ਨਤ ਦੈਹੋਂ ਮਾਰੀ।
ਚੋਰੀ ਕਰੀ ਬਾਟ ਕੈ ਪਾਰੀ[1]। — [1]ਜਾਂਰਾਹ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।
ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਤਸਕਰ[1] ਕਹਜੋ ਅਯਾਲੀ। — [1]ਚੋਰ।
ਨਹਿਂ ਬਟਪਾਰ[1] ਨ ਬੰਚਕ[2] ਜਾਲੀ[3] ॥੧੮੪॥ — [1]ਰਾਹ ਮਾਰ। [2]ਠੱਗ। [3]ਫ਼ਰੇਬੀ, ਛਲੀਆ।
ਬਾਗ ਵੀਚ ਉਮਰਾਵ ਥਿਰਾਨਾ[1]। — [1]ਠਹਿਰਿਆ ਹੈ।
ਪਾਂਚ ਅਸ੍ਵਾਰ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗਾਨਾ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੂ ਹਿੰਦੁ ਕਾ।
ਦਾਤਾ ਪਾਲਕ ਗ੍ਰੀਬ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਾ[1] ॥੧੮੫॥ [1]ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਭਏ ਕੁਤਵਾਲੂ।
ਜਾਨਯੋ ਹੋਯੋ ਕਾਮ ਬਿਸਾਲੂ[1]। [1]ਵੱਡਾ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਸ਼ਾਹਿ ਪਠੇ ਪ੍ਰਵਾਨੇ।
ਇਸ਼ਤਹਾਰ ਭੀ ਦਯੋ ਮਹਾਨੇ ॥੧੮੬॥
ਅਰ ਮੈਂ ਇਲਤਜਾਇ[1] ਬਹੁ ਕਰਹੋਂ। [1]ਬੇਨਤੀ।
ਜਬਿ ਜਬਿ ਨਿੱਤ ਨਿਵਾਜ਼ੈਂ ਪਰਹੋਂ[1]। [1]ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ।
ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਹੀ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ।
ਆਏ ਗੁਰ ਸੂਬੱਗ ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ[1] ॥੧੮੭॥ [1]ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।
ਇਮ ਵਿਚਾਰ ਝਟ ਪਟ ਕੁਤਵਾਲੈਂ।
ਲਏ ਸਿਪਾਹੀ ਸੰਗਿ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਦੋਇਕ ਸੈ ਅਸਵਾਰ ਚਢਾਯੋ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਅਯਾਲੀ ਜਹਾਂ ਬਤਾਯੋ ॥੧੮੮॥
ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ।
ਮੂਰਤਿ ਮਨੋ ਹੁਤਾਸਨ[1] ਧਾਰੇ। [1]ਅਗਨੀ ਦੇਵਤੇ ਨੇ।
ਸਿੰਘ[1] ਰੂਪ ਨਿਰਭੈ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ। [1]ਸ਼ੇਰ।
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਮਾਨ ਪੁਰੰਦਰ[1] ॥੧੮੯॥ [1]ਇੰਦ੍ਰ।
ਫੌਜ ਚੁਤਰਫੈ ਦੂਰ ਥਿਰਾਈ।
ਝੁਕਿ ਕੁਤਵਾਲ ਸਲਾਮ ਅਲਾਈ।
ਚਿੱਤ ਸਾਂਤਿ ਭੌ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਈ।
ਲਰਜ਼[1] ਗਰਜ਼ ਯੁਤ[2] ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ ॥੧੯੦॥ [1]ਕੰਬ ਕੇ, ਡਰ ਕੇ। [2]ਲੋੜ ਸਹਿਤ।
ਖਤਾ[1] ਪੀਰ ਜੀ ! ਮਾਫ ਕਰੀਜੈ। [1]ਗ਼ਲਤੀ।
ਮਿਹਰਬਾਨਗੀ ਸਾਥ ਸੁਨੀਜੈ।
ਕੌਨ ਆਪ ਕਿਤ ਹੈ ਕਿਮ ਆਏ।
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਮੁਸਕਾਏ ॥੧੯੧॥
ਝਰਤਿ ਫੂਲ ਜਨ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਏ।
ਖਿਰੇ ਨੈਨ ਮਸਤਕ ਮੁਦ ਦਾਏ।
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭਏ।
ਜੋ ਦਰਵੇਸ਼ ਵੇਸ ਬਿਦਤਏ[1] ॥੧੯੨॥ [1]ਫ਼ਕੀਰੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।
ਹਮ ਤਿਨ ਕੇ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦਾਸਾ।
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਮਹਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਵਾਸਾ।
ਸੋਢੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਾਮੂ।
ਮੁਝ ਕੋ ਖੋਜਤ ਤੁਰਕ ਤਮਾਮੂ ॥੧੯੩॥
ਜਿਸ ਹਿਤ ਸ਼ਾਹਿ ਪਠੇ ਪਰਵਾਨੇ।
ਦੈਨਾ ਲਿਖਯੋ ਇਨਾਮ ਮਹਾਨੇ।

ਪਢਿ ਨਿਵਾਜ਼ ਤੂੰ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਵੈਂ[1]। [1]ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ।
ਬਿਨਤੀ ਕਰਤੋ ਗੁਰ ਇਤ ਆਵੈਂ ॥੧੯੪॥
ਮੁਝ ਕੋ ਹੀ ਇਨਾਮ ਦਿਲਵਾਏਂ।
ਤੁਮਰੇ ਹਿਤ ਹੀ ਹਮ ਇਤ ਆਏ।
ਅਬਿ ਹਮ ਕੋ ਤੁਮ ਬੰਦ ਰਖਾਵੋ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਖਬਰ ਪੁਚਾਵੋ ॥੧੯੫॥
ਸੁਨਿ ਕੁਤਵਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤਿ ਭਯੋ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਗੁਰ ਪਗ ਮਾਥ ਲੁਠਯੋ[1]। [1]ਰੱਖਿਆ, ਲਾਇਆ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪੁਨ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਚਲੋ ਕਿਲੇ ਮੈਂ ਅਬੈ ਗੁਸਾਂਈਂ ॥੧੯੬॥
ਬੀਰ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਗੁਰ ਤਬੈ।
ਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਸੰਗ ਸਿਖ ਸਬੈ ॥੧੯੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਾਗ ਵੀਚ ਤੈ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਲਯਾਇ ਕਿਲੇ ਮੈ ਏਵ।
ਡੇਰਾ ਦਿਯ ਸੁਭ ਠੌਰ ਮੈਂ,
ਕਰੀ ਸਭੈ ਬਿਧ ਸੇਵ ॥੧੯੮॥
ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਸਿਖ ਸਿੱਖਨੀ, [1]ਖ਼ਬਰ।
ਅਧਿਕ ਆਗਰੇ ਕੇਰ।
ਆਏ ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਮਿਲਿ,
ਦਾਏ ਭੇਟ ਬਧੇਰ ॥੧੯੯॥
ਕਿਲੇ ਦਾਨ ਕੁਤਵਾਲ ਕੋ,
ਦੇ ਕਰਿ ਦਰਬ ਮਹਾਂਹਿਂ।
ਗੁਰ ਕੋ ਚਹਿਓ ਛੁਡਾਵਨੋ,
ਪੈ ਗੁਰ ਮਾਨਯੋ ਨਾਹਿਂ ॥੨੦੦॥
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ,
ਹੁਕਮ ਆਦਿ ਗੁਰ[1] ਜੋਇ। [1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
ਦੈ ਕਰਿ ਸਿਰ ਹਮ ਧਰਮ ਹਿਤ,
ਜਰ ਤੁਰਕੇਸਹਿ ਖੋਇ ॥੨੦੧॥
ਦਏ ਚਾਰ ਫਲ ਸਿੱਖਨ ਕੋ,
ਗੁਰ ਢੁਰ ਵਰ[1] ਮੁਦ ਪਾਇ। [1]ਚੰਗੇ ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੋ ਕੇ।
ਥਿਰੇ ਤਹਾਂ ਪਿਖਿ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਈਹਾਂ ਥਿਰਯੋ ਅਧਯਾਇ ॥੨੦੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਗਰੇ ਜਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉਨਤਾਲੀਸਮੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੩੯॥

੪੦. {ਦਿੱਲੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਮਦਨ ਕਦਨ ਮਦ ਬਦਨ ਜਿਨਿ,
ਸਦਨ ਸਭਿਨਿ ਗੁਨ ਖਾਨ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਮ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਤੇ (ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ) ਖਾਣ ਹੈ।

ਗੁਰ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਪੁ,
ਮੰਗਲ ਮੋਦ ਨਿਧਾਨ[1] ॥੧॥

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਵਾਂਗ ਸੁੰਦਰ) ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਮੈਂ ਜਿਮ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ,
ਚਰਚਾ ਪਰਚਾ[1] ਨਾਨਿ[2]।
ਤ੍ਰਿਨ ਜਯੋਂ[1] ਤਨ ਤਜ ਹੈਂ ਗੁਰੂ
ਨੌਮ, ਸੁਨੋ ਸੋ ਗਾਨ[1] ॥੨॥

[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ। [2]ਕਰਕੇ।
[1]ਕੱਖ ਵਾਂਗ।
[1]ਉਹ ਕਥਾ।

ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ:

ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਕੁਤਵਾਲ,
ਸਾਰ[1] ਜਬਿ ਲਿਖਿ ਪਠੀ।
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨੌਰੰਗ ਭਯੋ[1],
ਮਨ ਗਿਨਿ ਗਟੀ[1]।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕੋ ਅਬਿ ਹਮ,
ਦੀਨ ਮਨਾਇ ਹੈਂ।
ਹੋ ਫਿਰ ਸਬਿਹੀ ਹਿੰਦਵਾਨ,
ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ ਹੈਂ ॥੩॥
ਜਬਿ ਇਹੁ ਮੁਲਕ ਤਮਾਮ,
ਤੁਰਕ ਬਨ ਜਾਇ ਗੋ।
ਬੁਤ ਪ੍ਰੱਸਤੀ[1] ਕਲਮਾ,
ਕੁਫਰ ਉੱਠਾਇ ਗੋ[1]।
ਏਕ ਮਜਬ ਹ੍ਵੈ ਮੋਮਨ[1],
ਪਢੈ ਨਿਵਾਜ ਹੈ।
ਹੋ ਹ੍ਵੈ ਸਵਾਬ[1] ਬਡ ਮੁਝੈ,
ਖੁਦਾਇ ਨਿਵਾਜ ਹੈ[1] ॥੪॥
ਐਸੀ ਭਾਂਤੈ ਘਾਤੈਂ[1],
ਬਾਤੈਂ ਧਾਰ ਕੈ।
ਪਾਂਚ ਹਜ਼ਾਰ ਅਸ੍ਵਾਰ
ਜਰਾਰ[1] ਤਿਆਰ ਕੈ।
ਦੈ ਉਮਰਾਵ ਪਠਾਇ,
ਸਿਖਾਏ ਯੌਂ ਭਰੈ[1]।
ਹੋ ਤਕਰਾਈ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ,
ਲਰਾਈ ਨਾ ਪਰੈ ॥੫॥

[1]ਖ਼ਬਰ।
[1]ਨਵੇਂਰੰਗ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।
[1]ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣ ਕੇ।
[1]ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ।
[1]ਝੂਠ ਦੀ ਗੱਲ ਚੁੱਕੀ ਜਾਏਗੀ।
[1]ਮੁਸਲਮਾਨ।
[1]ਪੁੰਨ।
[1]ਵਡਿਆਏਗਾ।
[1]ਦਾਅ।
[1]ਲੜਾਕੇ।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਗੁਰ ਕੇ ਪਿਤਾ ਛੁਡਾਏ,
ਬਾਵਨ ਭੂਪ[1] ਜੋ। — [1]ਬਵੰਜਾਰਾਜੇ।
ਰਾਜਪੂਤ ਹੈਂ ਸਭੀ,
ਲੜਾਕੇ ਖੂਪ ਸੋ।
ਗੁਰੂ ਆਪਨਾ ਸਮਝ,
ਮਾਨਿ ਉਪਕਾਰ ਸੋ।
ਹੋ ਮਤ ਕਿਤ ਲੈਂਹ ਛੁਡਾਇ,
ਜੋਰ ਤਰਵਾਰ ਸੋਂ ॥ ੬ ॥
ਆਇ ਤਬੈ ਉਮਰਾਵੈਂ,
ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹੈ।
ਬੰਦਨ ਬਿਨਤੀ ਗਿਨਤੀ[1], — [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਕੀਨੀ ਖਾਸ ਹੈ।
ਕਹਜੋ ਕਜੋਂ ਨ ਅਨੁਸਾਰੀ,
ਬਨਿਹੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ।
ਹੋ ਖਾਲਕ[1] ਦੀਨੀ ਖਲਕ[2], — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। [2]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ।
ਹਾਥ ਮੈਂ ਜਾਂਹਿ ਕੇ ॥ ੭ ॥
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਹਮ ਫੱਕ੍ਰ,
ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੋ[1]। — [1]ਉਸ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ (ਰੱਬ) ਦੇ ਅਸੀਂ ਫ਼ਕੀਰ ਹਾਂ।
ਨਹਿਂ ਬਿਗਾੜ ਕਛ ਝਗੜਾ,
ਹਮਰਾ ਸ਼ਾਹ ਸੋਂ।
ਵਹਿ ਦੁਨੀਆ ਕਾ ਸ਼ਾਹਿ,
ਆਹਿਂ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਮ।
ਹੋ ਤਾਲਕ ਖਾਲਕ ਸੰਗ[1], — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।
ਔਰ ਸੋ ਨਾਹਿ ਕੰਮ ॥ ੮ ॥
ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਅਰੁ ਗਾਰਿ[1], — [1]ਗਾਲ੍ਹ।
ਨ ਦੈਂ ਹਮ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ।
ਲੜੇ ਨ[1] ਮੁਲਕ ਜਾਗੀਰ, — [1]ਨਾ ਹੀ (ਉਸ ਨਾਲ) ਲੜੇ ਹਾਂ।
ਰੋਕਜੋ ਤਾਹਿਂ ਕੋ।
ਚੁਧਰਾਇਤ[1] ਨਹਿਂ ਵਿਰਸਾ[2], — [1]ਚੌਧਰ ਹੈ। [2]ਨਾ ਹੀ ਜੱਦੀ ਹੱਕ ਹੈ।
ਰਾਜ ਰਖਾਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਨਾਰਾਜ ਹੀਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਪਾਸਰਾਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਹੋ ਜੋ ਮੁਰੀਦ ਦੈ ਜਾਤ,
ਬੈਠਿ ਸੋ ਖਾਤ ਹੈਂ ॥ ੯ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਤਕਰੀਰ[1], — [1]ਭਾਸ਼ਣ, ਵਖਿਆਨ।
ਅਮੀਰਨਿ ਧੀਰ ਧਰਿ।
ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ ਗੁਰ ਕੋ,
ਜਾਨਿ ਫਕੀਰ ਵਰ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਨਾਰ[1],
ਦਈ ਕੁਤਵਾਲ ਕੋ।
ਹੋ ਭਯੋ ਖੁਸ਼ੀ ਸੋ ਪਾਇ,
ਇਨਾਮ ਜੁ ਮਾਲ ਕੋ[1] ॥੧੦॥
ਪੁਨ ਉਨਿ ਗੁਰ ਕੇ ਆਗੇ,
ਦੌਲਤ ਸੋ ਧਰੀ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਰਾਖੋ,
ਇੱਛਯਾ ਤੁਵ ਭਰੀ[1]।
ਕੋਤਵਾਲ ਪੁਨ ਗਾਥ,
ਸਭੀ ਉਮਰਾਵ ਪੈ।
ਹੋ ਭਾਖੀ ਗੁਰੁ ਸਰਬੱਗ੍ਯ,
ਅਏ ਜਿਸ ਭਾਵ ਪੈ[1] ॥੧੧॥
ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵ ਅਮੀਰਨਿ,
ਸਾਚੀ ਮਾਨ ਕੈ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਸਮ੍ਰਥ[1],
ਗੁਰ ਕੋ ਜਾਨ ਕੈ।
ਅਦਬ ਸਾਥ ਸੁਧ ਪੀਨਸ[1],
ਮੱਧ ਚਢਾਇ ਕੈ।
ਹੋ ਸਹਿ ਸਿਖਨਿ ਪੁਨ ਦਿੱਲੀ,
ਲਿਆਏ ਧਾਇ ਕੈ ॥੧੨॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਗੁਰ ਕਾ,
ਆਵਨਿ ਸੁਨਿ ਤਬੈ।
ਕਾਜੀ ਹਾਜੀ ਮੁਲਾਂ,
ਬੂਝੇ ਯੌਂ ਸਬੈ।
ਕਹੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਜ਼ਮਤ,
ਪਰਖੈਂ ਕੈਸ ਹੈ।
ਹੋ ਕਪਟ ਕਠੋਲਨ ਕੁਟਲਹਿ[1],
ਭਾਖਯੋ ਐਸ ਹੈ ॥੧੩॥
ਢਿਗ ਕੁਤਵਾਲੀ ਖਾਲੀ,
ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਜੋ।
ਤਿਸ ਮਕਾਨ ਮੈਂ ਨਿਸ ਬਸਿ,
ਬਚੈ ਨ ਜਾਨ ਕੋ[1]।
ਦੇਉ ਜਿੱਨ ਖਾਵੀਸ[1],
ਰਹਿਤ ਹੈਂ ਯਾਹਿ ਮੈਂ।
ਹੋ ਪਰਖੇ ਜੈ ਹੈਂ ਗੁਰੂ,
ਉਤਾਰੋ ਤਾਹਿ ਮੈਂ ॥੧੪॥

[1]ਮੁਹਰ।
[1]ਧਨ ਦਾ।
[1]ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
[1]ਜਿਸ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ।
[1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਾਲਕੀ।
[1]ਕਪਟ ਰੂਪ ਕਾਠ ਦੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਤੇ ਟੇਢਿਆਂ ਨੇ।
[1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਸ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਦੀ।
[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ। (ਅ) ਜਿੱਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ।

ਕੈ ਮਰ ਹੈਂ ਕੈ ਤੋਬਾ[1],
ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਬੀ ਸੋ।
ਸਾਬਤ ਰਹਿਨੋ ਮਿਲੈ ਨ,
ਇਸ ਮੈਂ ਕਬੀ ਸੋ।
ਕਹਯੋ ਕਾਜੀਅਨ ਕੇਰ,
ਸ਼ਾਹਿ ਸੱਚ ਮਾਨ ਕੈ।
ਹੋ ਗੁਰੂ ਉਤਾਰੇ ਅੰਦਰ,
ਤਿਸੀ ਮਕਾਨ ਕੈ ॥੧੫॥
ਇਕ ਮਕਾਨ ਮੈਂ ਸਿੱਖ,
ਗੁਰੂ ਇਕ ਮੈਂ ਕਰੇ।
ਪਹਿਰੇ ਦੁਹਿਰੇ ਤਿਹਰੇ,
ਕੀਨੇ ਹੈਂ ਖਰੇ[1]।
ਨਿਸ ਕੋ ਭਯਾਨਕ ਰੂਪ,
ਦੇਉ ਬਡ ਆਯੋ।
ਹੋ ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰ ਕੇਰ,
ਸੁ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ॥੧੬॥
ਕਹਯੋ ਧੰਨ ਮਮ ਭਾਗ,
ਦਰਸਯੋ ਆਪ ਕੋ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਕੁਛ ਮੋਹਿ,
ਕਾਮ ਜੋ ਆਪ ਕੋ।
ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ ਤੁਮਰਾ,
ਆਗਯਾ ਦੀਜੀਏ।
ਹੋ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨ ਅਬੈ,
ਪੇਖ ਭਲ ਲੀਜੀਏ ॥੧੭॥
ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤਰੇ ਸਹਿ ਪਰਵਾਰੈਂ ਮਾਰ ਕੈ।
ਮਿਲੈ ਨ ਜਹਿਂ ਤੇ ਪਤਾ,
ਆਉਂ ਤਿਹਿਂ ਡਾਰ ਕੈ।
ਕਹੋ ਤੋ ਪਗਲੇ ਦੁਖੀਏ
ਸਦ ਹੀ ਗਹਿ ਰਖੋਂ।
ਹੋ ਜੋ ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕਹੋ,
ਸੋਈ ਮੈਂ ਕਰਿ ਸਕੋਂ ॥੧੮॥
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਨਹਿਂ ਹਮਰਾ,
ਸੱਤ੍ਰੂ[1] ਕੋਇ ਹੈ।
ਸਬ ਹੀ ਕੋ ਹਮ ਰੂਪ,
ਰੱਬ ਕਾ ਜੋਇ ਹੈਂ[1]।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ,
ਦੂਖ ਸੁਖ ਪਾਇ ਹੈਂ।

[1]ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ।

[1]ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

[1]ਵੈਰੀ।

[1]ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਹੋ ਹਮ ਨਹਿਂ ਕਾਹੂੰ ਮਾਰਨ
ਚਹੈਂ ਦੁਖਾਇ ਹੈਂ ॥੧੯॥
ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਕਰਤਾਰ,
ਕਾਰ ਕਰਿ ਰਹਯੋ ਹੈ।
ਹੋਵਤਿ ਹੈ ਜਗਿ ਸੋਇ,
ਜੋਇ ਉਨਿ ਚਹਯੋ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ
ਗੁਰ ਕੋ ਸੰਤ ਲਖਿ[1]। [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਹੋ ਨਿਜ ਮੁਕਾਨ ਮੈਂ ਅਏ,
ਅਥਿਤੀ[1] ਵਿਚਾਰਿ ਦਖ[2] ॥੨੦॥ [1]ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਥਿੱਤ ਮੁਕੱਰਰ ਨਹੀਂ, ਅਚਾਨਕ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ। [2]ਦਾਨਾ (ਬਜ਼ੁਰਗ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

ਜਾਇ ਬਜ਼ਾਰ ਉਦਾਰ,
ਅੰਗੂਰ ਅਨਾਰ ਹੈਂ।
ਪਿਸਤਾ ਸੇਉ ਬਦਾਮ,
ਸੰਗਤਰੇ ਸਾਰ[1] ਹੈਂ। [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਪੋਨੇ ਆਦਿਕ ਲਜਾਇ,
ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਧਰੇ।
ਹੋ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨੀ ਛਕੋ,
ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਖਰੇ[1] ॥੨੧॥ [1]ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ।
ਪਿਖਿ ਪਰੇਤ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ,
ਪਰਮ ਕਿਰਪਾਲ ਗੁਰੁ।
ਭਾਵਤਿ ਬਹੁਧਾ[1] ਛਕਯੋ, [1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਮੇਵਾ ਨੀਕ ਫੁਰ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਸਿੱਖਨਿ ਢਿਗ ਪੁਚਵਾਯੋ,
ਛਕਿ ਸਬਿ ਸੋ ਰਹੇ।
ਹੋ ਚਢਯੋ ਦਿਵਸ ਪਿਖਿ ਲੋਗ,
ਅਚੰਭਾ ਹੋ ਰਹੇ ॥੨੨॥
ਚੁਪਯੋ ਪੋਨਾ ਸੀਤ[1] [1]ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਕੋ।
ਭਈ ਸ਼ਕਤਿ ਬਡ ਗਜਾਨ,
ਸੁ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਕੋ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਗੁਰ ਪਾਸ,
ਆਗਜਾ ਦੇਹੁ ਕਰਿ।
ਹੋ ਨੌਰੰਗੇ ਕੋ ਕੁਲ ਸਮੇਤ,
ਅਬਿ ਦੈਹੁਂ ਹਰ[1] ॥੨੩॥ [1]ਮਾਰ ਦਿਆਂ।
ਕੈ ਦਿੱਲੀ ਲਾਹੌਰ,
ਜ਼ੁਲਮ ਜਹਿਂ ਹੋਤਿ ਬਹੁ।

ਕਰੋਂ ਗਰਕ ਕੈ ਹਰਹੁਂ,
ਇਨੈ ਟਕਰਾਇ ਕਹੁ।
ਮੁਝ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤਿ ਅਪਾਰ,
ਦਿਖਾਊਂ ਜੌ ਕਹੋ।
ਹੋ ਅਜਰ[1] ਜਰਯੋ ਨਹਿਂ ਜਾਇ,
[1]ਨ ਸਹਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਪਾਇ ਪਦ ਮਦ ਲਹਯੋ[1] ॥੨੪॥
[1]ਪਦਵੀ ਪਾ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ ਗੁਰੂ,
ਬਾਂਹਿ ਤਿਸ ਕੀ ਗਹੀ।
ਖੈਂਚ ਲਈ ਕਰਮਾਤ,
ਊਖ ਤੈ ਰਸ ਜਹੀਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਗੰਨੇ ਚੋਂ ਰਸ।
ਛੂਛ[1] ਰਹਯੋ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ,
[1]ਖ਼ਾਲੀ।
ਅਬੈ ਦਿਖਰਾਉ ਕੁਛ।
ਹੋ ਪਰਯੋ ਚਰਨ ਹ੍ਵੈ ਦੀਨ,
ਕਹੇ ਮੈਂ ਜੀਵ ਤੁਛ ॥੨੫॥
ਕਰਨ ਭਰਨ ਜਗ ਹਰਨ,
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੁਹੀ[1]।
[1]ਰਚਨ, ਪਾਲਣ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਾਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਹੋ।
ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ,
ਰੂਪ ਤੁਮ ਪ੍ਰਭ ਉਹੀ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਜਿਸ ਸਿੰਧ[1] ਤੈ
[1]ਸਮੁੰਦਰ।
ਬੂੰਦ ਕ ਤੈਂ ਲਹੀ।
ਹੋ ਕਜਾ ਵਹਿ ਨਹਿਂ ਕਰਿ ਸਕਤ,
ਪੈ ਭਾਵੀ ਸਿਰ ਸਹੀ ॥੨੬॥
ਨੌਰੰਗੇ ਪੁਨ ਨਿਜ ਢਿਗ,
ਗੁਰਹਿਂ ਬੁਲਾਯੋ।
ਚੌਕੀ ਊਪਰ
ਅਦਬ ਸਾਥ ਬੈਠਾਯੋ।
ਖਾਨ ਉਮਰਾਵ ਬਜੀਰ,
ਅਮੀਰ ਨੁਵਾਬ ਬਡ।
ਹੋ ਜਹਿਂ ਰਾਜੇ ਮਹਿ ਰਾਜੇ,
ਥਿਰੇ ਅਪਾਰ ਅਡ[1] ॥੨੭॥
[1]ਵੱਖ ਵੱਖ।
ਹੀਰਾ ਮੁਕਤਾ ਪੰਨਾ,
ਸਬਜਾ ਚਮਕਹੀਂ।
ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ[1] ਕੰਠੇ,
[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜੇ।
ਕੁੰਡਲ ਦਮਕ ਹੀਂ[1]।
[1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਮਖਮਲ[1] ਸਾਂਟਨ[2] ਤਾਸ
[1]ਇਕ ਬਹੁਤ ਕੋਮਲ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।
ਬਾਦਲਾ[1] ਅਤਲਸੈਂ[2]।
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਕਪੜਾ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਣਾਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਤੇ ਪੇਟਾ ਜ਼ਰੀ

ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।

ਹੋ ਗਵਰਨਟੈਂ ਕਮਖਾਬੇ[1],
[1]ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਣਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਤੇ ਪੇਟਾ ਜ਼ਰੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਗੇ ਅਤਿ ਲਸੈਂ[1] ॥੨੮॥
[1](ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ ਗਹਿਰੀ[1]
[1]ਬਹੁਤੀ।

ਕਹਰੀ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈ[1]।
[1]ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ।

ਚਿਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਸੇ ਡਰਹੀਂ,

ਭਰਹੀਂ ਸਾਹਿ ਹੈ[1]।
[1]ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਆ ਮਜਾਲ ਕੋਊ ਤੱਕੇ

ਮੂੰਡ[1], ਉਠਾਯ ਥਾ।
[1]ਸਿਰ।

ਹੋ ਸਿੰਘ ਸਾਮੁਹੇ ਬੁਜੋ[1],
[1](ਜਿਵੇਂ) ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੱਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਬਿਨਿ ਇਹੁ ਭਾਇ ਥਾ[1] ॥੨੯॥
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਸੀ।

ਸਬਿ ਦਿਲ ਦਹਿਸ਼ਤ[1] ਛਾਈ,
[1]ਡਰ, ਭਯ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੀ।

ਇੰਦਰ ਜਮ[1] ਅਲਕੇਸ[2],
[1]ਧਰਮਰਾਜਾ। [2]ਕੁਬੇਰ।

ਅੱਗ੍ਰ ਇਸ ਜੰਬਕੀ[1]।
[1]ਗਿੱਦੜ।

ਮਾਯਾ ਬਾਦਲ ਛਾਇਆ

ਸੰਪਾ ਸੂਰ ਜਨੁ[1]।
[1]ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮਾਇਆ (ਸ਼ਕਤੀ) ਦਾ ਬੱਦਲ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਾਣੋ (ਸਾਰੇ ਬਲੀ) ਸੂਰਮੇ ਸੰਪਾਤੀ (ਵਾਂਗ ਲੁਕ ਗਏ) (ਸੰਪਾ=ਸੰਪਾਤੀ-ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਥ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ।)

ਹੋ ਹਰਣਾਖਸ਼ ਤੇ ਜ਼ਜਾਦੇ,

ਔਰੰਗ ਰਹਜੋ ਬਨ ॥੩੦॥

ਸਿੰਧੁ ਬੇਲ ਲੌ ਅਵਨੀ,

ਜੀਤਿ ਅਭੀਤ ਭਾ[1]।
[1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਧਰਤੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਨਿੱਡਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਜ ਕਰਤਿ ਨਿਸ ਕੰਟਕ[1],
[1]ਵੈਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਰਹਿਤ ਅਨੀਤਿ ਭਾ[1]।
[1]ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਵਣ ਜਜੋਂ ਸੰਤਾਵਣ[1]
[1]ਦੁਖੀ ਕਰਨ।

ਲਾਗਜੋ ਦੁਰਮਤੀ।

ਹੋ ਚੁਕਜੋ ਖੁਦਾਈ ਦਾਵਾ[1]
[1]ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਂ।

ਬਹਮਨ ਜਜੋਂ ਅਤੀ[1] ॥੩੧॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਬਹਮਣ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਖ਼ੁਦਾ ਬਣਨ ਦਾ) ਬਹੁਤਾ (ਦਾਅਵਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।)

ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਧਰਿ ਪਜਾਰ,

ਗੁਰੂ ਕੌ ਉਨਿ ਕਹੀ।

ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਲਾਲਮ[1],
[1]ਸੁੰਦਰ।

ਕਬੂਲੋ ਤੁਮ ਸਹੀ।

ਰਾਜ ਮੁਲਕ ਪੰਜਾਬ,

ਖਿਤਾਬ ਨਵਾਬ ਦਿਹੁਂ[1]।
[1]ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਹੋ ਕੈਹੋਂ[1] ਕਸਮ ਉਠਾਇ, — [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਸੰਗ ਮਮ ਸੁਤਾ ਲਿਹੁ[1] ॥ ੩੨ ॥ — [1]ਮੇਰੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਲੈ ਲਵੋ।
ਅਬਿ ਤੋ ਮਾਨਤਿ ਸਿੱਖ ਏਕ,
ਫਿਰ ਸਬਿ ਜਗ ਮਾਨੈ।
ਪੂਜ ਜਗਤ ਕੇ ਬਨੇ ਰਹੋ,
ਤੁਮ ਪੀਰ ਮਹਾਨੈ।
ਪਢੈਂ ਆਪ ਜੇ ਕਲਮਾ,
ਹਿੰਦੂ ਸਬਿ ਪਢੈਂ।
ਹੋ ਏਕ ਦੀਨ ਸਬਿ ਭਵੈ[1], — [1]ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਮੁਹੱਬਤਿ ਅਤਿ ਬਢੈ ॥ ੩੩ ॥
ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਅਤਿ ਕੱਚਾ,
ਕੂਰ ਕੁਫਾਰ ਹੈ[1]। — [1]ਝੂਠਾ ਤੇ (ਕੁਫਰ) ਨਾਸਤਕ ਹੈ, (ਕੁਫਾਰ=ਕਾਫਰ ਦਾ ਬਹੁ-ਬਚਨ)।
ਕਿਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਚਲਾਯੋ,
ਮਹਾਂ ਗੁਬਾਰ ਹੈ[1]। — [1]ਵੱਡਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ।
ਮਾਨ ਰਖੇ ਬਹੁ ਰੱਬ,
ਨ ਇਕ ਕੋ ਜਾਨ ਹੈਂ।
ਹੋ ਪਾਨੀ ਪੱਥਰ ਆਤਸ਼[1], — [1]ਅੱਗ ਦੀ।
ਪੂਜਾ ਠਾਨ ਹੈਂ[1] ॥ ੩੪ ॥ — [1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਲਕ ਖਾਲਕ ਪਾਲਕ,
ਏਕ ਨ ਧਿਆਇ ਹੈਂ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਸਭਿ ਹਿੰਦੂ,
ਦੋਜ਼ਖ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਹਮ ਕੋ ਆਵਤਿ ਰਹਿਮ,
ਚਹਿਤਿ ਬਚਾਵਨੋ।
ਹੋ ਕਰਿਹੋਂ ਮੈਂ ਉਪਕਾਰ,
ਏਹੁ ਅਮਾਵਨੋ[1] ॥ ੩੫ ॥ — [1]ਮਿਣਤੀਰਹਿਤ, ਬਹੁਤਾ।
ਜ਼ਰ ਜ਼ੋਰੂ ਜ਼ਾਮੀਨ[1], — [1]ਧਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਧਰਤੀ।
ਜਗ੍ਯਾ ਮੈਂ ਦੇਤ ਹੋਂ।
ਆਦਮ ਜਾਤਿ ਬਿਰਾਦਰ[1], — [1]ਆਦਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਭਰਾ।
ਅਪਨ ਲਖੇਤ ਹੋਂ[1]। — [1]ਆਪਣੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।
ਇਸ ਸਮ ਪੁੰਨ ਸਵਾਬ[1], — [1]ਪੁੰਨ।
ਔਰ ਨਹਿਂ ਹੇਰਿਹੌਂ[1]। — [1]ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।
ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਤੈ ਬੇਮੁਖ ਜੀਵਹਿਂ[1], — [1]ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ।
ਪ੍ਰਭ ਦਿਸ ਪ੍ਰੇਰਿਹੌਂ ॥ ੩੬ ॥
ਆਪ ਪੀਰ ਜਬਿ, ਏਸ
ਦੀਨ ਮੈਂ ਆਇ ਹੈਂ।

ਲਾਖੋਂ ਕਾਫਰ[1] ਖੁਦ ਹੀ, [1]ਨਾਸਤਕ।
ਕੁਫਰ[1] ਤਜਾਇ ਹੈਂ। [1]ਨਾਸਤਕਤਾ।
ਮੋਮਨ ਬਨਿ, ਸੁਖ ਦੀਨ
ਦੁਨੀ ਕੇ ਭੋਗ ਹੈਂ।
ਹੋ ਇਹੁ ਉਪਕਾਰ ਤੁਮਾਰਾ,
ਪੁੰਨ ਬਡ ਹੋਗ ਹੈ ॥੩੭॥
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਜਯੋਂ ਮਰਜ਼ੀ
ਰਬ ਕੀ ਹੈ ਤਿਮੈਂ।
ਤਿਸ ਪਰ ਕਾਯਮ ਰਹਨਾ,
ਚਹੀਏ ਹਮ ਤੁਮੈਂ।
ਹੁਕਮ ਖੁਦਾ ਕਾ ਮੰਨਨ
ਸਮ, ਨਹਿਂ ਬੰਦਗੀ।
ਹੋ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ[1] ਸਮ, [1]ਹੁਕਮ ਨ ਮੰਨਣਾ।
ਨ ਔਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ॥੩੮॥
ਸਾਹਿਬ ਸਬਿ ਕੋ ਜੈਸੇ
ਪੈਦਾ ਕਰਤ ਹੈ।
ਤਿਸ ਪਰ ਔਰ ਬਨਾਵਟ
ਕਰਨ ਅਨਰਥ ਹੈ[1]। [1]ਪਾਪ ਹੈ।
ਜੇ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਤੁਰਕ
ਕਰਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹ੍ਵੈ।
ਹੋ ਲਿੰਗ ਕਟੇ ਹੀ ਪੈਦਾ
ਤੌਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹ੍ਵੈਂ ॥੩੯॥
ਤੁਰਕ ਭਿਸ਼ਤ ਕੋ ਜਾਵਤਿ,
ਹਿੰਦੂ ਦੋਜ਼ਖੈਂ।
ਇਹੁ ਤੋ ਬਿਨ ਪ੍ਰਮਾਨ[1] [1]ਸਬੂਤ।
ਮਾਨਨੋ ਫੂਲ ਖੈ[1]। [1]ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਝੂਠਾ।
ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਰੂਹ ਜਾਤਿ,
ਅਮਲ[1] ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। [1]ਕਰਮ।
ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ
ਨ ਕੋਇ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ॥੪੦॥
ਤੁਮ ਜੁ ਕਹਯੋ ਉਪਕਾਰ
ਕਰਤਿ ਹੌਂ ਮੈਂ ਘਨਾ।
ਇਹੁ ਤੋ ਮਤਸਰ[1] ਹਿਰਸ[2], [1]ਈਰਖਾ। [2]ਲਾਲਚ।
ਦੁਖਦ ਬਹੁ ਜਗਿ ਬਨਾ।
ਅਰੁ ਜੋ ਦੁਹਿ ਤੈ ਏਕ
ਬਨਾਨਾ ਤੂੰ ਚਹੇਂ।
ਹੋ ਸਾਹਿਬ ਚਹਿਤਿ ਕਰਯੋ,

ਦੋਇ ਤੈ ਤ੍ਰੈ ਅਹੇ ॥੪੧॥
ਕਹਯੋ ਨੁਰੰਗੇ ਤੀਨ ਭਵੈਂ
ਕਿਮ ਲਖੈਂ ਹਮ।
ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਖਯੋ ਪ੍ਰਤਯਾਵੋ,
ਇਹੁ ਕਰੋ ਕੰਮ।
ਮਿਰਚ ਪਾਂਚ ਪਾ ਕਾਲੀ
ਅਬੈ ਫੁਕਾਈਐ।
ਹੋ ਪਰਚਾ[1] ਮਿਲ ਹੈ ਤੁਮੈਂ, — [1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ।
ਤੁ ਫੇਰ ਕਮਾਈਐ ॥੪੨॥
ਮਾਨ ਨੁਰੰਗੇ ਮ੍ਰਿਚ
ਮੰਗਾਇ ਫੁਕਾ ਦਹੀ[1]। — [1]ਸਾੜ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀਆਂ।
ਛਾਣੀ ਮਸਲੀ ਖਾਕ[1], — [1]ਮਲ ਕੇ ਸੁਆਹ ਛਾਣੀ।
ਤੀਨ ਸਾਬਤ ਰਹੀ।
ਬੂਝਯੋ ਪੁਨਾ ਨੁਰੰਗੇ,
ਏਹੁ ਮਸਾਲ ਕੁਇ[1]। — [1]ਇਹ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ।
ਹੋ ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਜੁਗ ਆਗੇ[1], — [1]ਅੱਗੇ ਦੋ (ਮਜ਼ਹਬ) ਹਨ।
ਤੀਸਰ ਅਬੈ ਹੁਇ ॥੪੩॥
ਪੁਨ ਨੁਰੰਗ ਨੇ ਗੁਰ ਕੋ,
ਕਾਰਾ-ਗ੍ਰਹਿ[1] ਪਠਯੋ। — [1]ਜੇਹਲ ਖ਼ਾਨੇ।
ਮੇਲਿ[1] ਮੌਲਵੀ ਕਾਜ਼ੀ, — [1]ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਮਸਲਾ ਇਹੁ ਠਟਯੋ[1]। — [1]ਇਹ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।
ਬਿਨ ਭੈ ਦੀਏ ਕਸ਼ਟ,
ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਇਹੁ ਨ ਮੰਨੈ।
ਹੋ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਫਾਂਸਿ ਮੈਂ ਬੰਧੇ,
ਅੰਧੇ ਕਿਆ ਗਨੈਂ ॥੪੪॥
ਇਤ ਜਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਨਯੋ,
ਅਏ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਇਹਾਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਅਕੁਲਾਹਿਂ[1], — [1]ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਏ।
ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਕਯੋ[1] ਮਹਾਂ। — [1]ਉਛਲਿਆ।
ਇਕ ਸਿੱਖ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ,
ਯਾਦ ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਯੋ।
ਹੋ ਬਿਨਾ ਛਕਾਏ ਛਕੋਂ ਨਾਹਿਂ,
ਇਹੁ ਪ੍ਰਣ ਧਰਯੋ ॥੪੫॥
ਅਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖਿ ਸਿੱਖ
ਕੇਰ ਸਰਬਜ ਗੁਰੁ।
ਲਾਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਿ,

ਗਏ ਤਿਹ ਧਾਮ ਤੁਰਿ।
ਦੇਖਿ ਅਚੰਭਾ ਮਾਨਿ,
ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਪਗ ਪਰਾ।
ਹੋ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ ਈਸ,
ਲਖ੍ਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਖਰਾ[1] ॥੪੬॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਔਰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸਾਦਿਕ[1],
[1]ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ।
ਸੁਨਿ ਤਹਿਂ ਹੀ ਅਏ।
ਸਹ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚਾਰਿ,
ਇਕੱਠੇ ਸਬਿ ਹੁਏ।
ਸਬਿ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ,
ਅਤਿ ਮਨਿ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ।
ਹੋ ਬਢ੍ਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਮਾਂਚ[1]
[1]ਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਚਲ੍ਯੋ ਪ੍ਰਮੋਦ ਹ੍ਵੈ[1] ॥੪੭॥
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਸਸਿ ਚਕੋਰ ਜ੍ਯੋਂ ਇਕ ਟਕ,
ਦਰਸਤਿ ਪਰਮ ਪਗ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨ।
ਮਨੋ ਰੰਕ ਨਿਧਿ ਲੂਟਤਿ[1],
[1]ਜਾਣੋ ਕੰਗਾਲ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਲੁਟਦੇ ਹਨ।
ਘੂਟਤਿ ਅਮੀ ਲਗਿ[1]।
[1]ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ।
ਨੌਰੰਗੇ ਕੋ ਨਿੰਦਤਿ,
ਬਿੰਦਤਿ[1] ਸਤਿਗੁਰੈਂ।
[1]ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਹੋ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਉਪਦੇਸ਼,
ਧਰ੍ਯੋ ਲੈ ਦ੍ਰਿਢ ਉਰੈਂ[1] ॥੪੮॥
[1]ਪੱਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਿਆ।
ਭੋਜਨ ਬਿਬਿਧਿ[1] ਛਕਾਇ
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਪਲੰਘਿ ਪੌਢਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਕੇ।
ਕੀਨ ਸੇਵ ਸਤਿਸੰਗ,
ਰੰਗ[1] ਮਨਿ ਲਾਯ ਕੈ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ।
ਹੋਇ ਬਿਦਾ ਪੁਨ ਆਏ,
ਕਾਰਾ-ਗ੍ਰਹਿ[1] ਗੁਰੂ।
[1]ਜੇਹਲ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ।
ਹੋ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਘਰ ਐਸ,
ਰਖ੍ਯੋ ਬਹੁ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ॥੪੯॥
ਇਕ ਦਿਨ ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ[1],
[1]ਝੂਠੇ।
ਪਿਖ ਕੈ ਜਾ ਕਹ੍ਯੋ।
ਸਿੱਖਨ ਕੈ ਘਰ ਗੁਰੂ,
ਜ਼ਜਾਫਤੈਂ[1] ਖਾ ਰਹ੍ਯੋ।
[1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ।
ਸ਼ਾਹਿ ਦਰਯਾਫਤ ਹੇਤ[1],
[1]ਪਤਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਪਠ੍ਯੋ ਉਮਰਾਵ ਇਕ।
ਹੋ ਕੈਦ ਵੀਚ ਇਕ ਪਿਖੇ,

ਦੁਤੀ ਬਪੁ[1] ਧਾਮ ਸਿਖਿ ॥੫੦॥
ਪੇਖ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨ,
ਜਾਨ ਮਨ ਮਾਨ ਲਿਯ।
ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਬਲ ਹੇਤ
ਸਿਖਨਿ[1] ਬਹੁ ਰੂਪ ਕਿਯ।
ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਪੁਨ ਖਾਸ[1],
ਜਾਇ ਵਹਿ ਯੌਂ ਬਕੇ[1]।
ਹੋ ਹਮਰੀ ਅਕਲ ਨ ਚਰਿਤ[1]
ਪੀਰ ਕੇ ਲਖ ਸਕੇ ॥੫੧॥
ਇਸੀ ਤੌਰ ਨਿੱਤ ਜਮਨਾ
ਨਾਵਣ ਜਾਵਹੀਂ।
ਨਿਗਮ ਬੋਧ[1] ਪਰ ਘਾਟ
ਲੋਗ ਦਰਸਾਵਹੀਂ।
ਚੁਗਲ ਉਗਲ ਹੈਂ[1] ਚੁਗਲੀ,
ਦੁਗਲੀ ਕੇ[1] ਘਨੇ।
ਹੋ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੁਰੰਗ
ਜੁ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਬਨੇ[1] ॥੫੨॥
ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ ਕੇਰ
ਅਫਸਰੈਂ ਬੋਲ ਕੈ[1]।
ਤੰਗ ਹੋਇ ਬਹੁ ਤਾੜੇ
ਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਕੈ।
ਕਹੇ ਪੀਰ ਕੋ ਕਜੋਂ
ਤੁਮ ਨਿਕਸਨ ਦੇਤ ਹੋ।
ਹੋ ਵਹਿ ਭਾਖੇਂ ਹਮ ਰਾਖੀ
ਰਖਤਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ॥੫੩॥
ਕਬੀ ਨਾ ਨਿਕਸਨ ਦਏ
ਗਏ ਨਾ ਸੋ ਕਹੀਂ।
ਜੇ ਅਜ਼ਮਤ ਬਲ ਜਾਵਤਿ
ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਤੌ ਸਹੀ।
ਫਿਰ ਹਮ ਕਿਮ ਤੁਮ ਕਹੋ
ਰੋਕਨੇ ਸਕਤ ਹੈਂ।
ਹੋ ਹਮ ਵਜੂਦ[1] ਉਨਿ ਕੇਰ
ਰਹਿਤ ਸਦ ਤਕਤਿ ਹੈਂ ॥੫੪॥
ਹਮ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁ ਪੀਰ
ਫਕੀਰ ਨਿਹਰੇ ਹੈਂ[1]।
ਇਨ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿਂ ਔਰ

[1]ਦੂਜਾ ਸਰੂਪ।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਆਪ।
[1]ਬੋਲੇ।
[1]ਕੌਤਕ।
[1]ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਘਾਟ ਦਾ ਨਾਮ।
[1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਦੋਗਲੀ ਦੇ, ਹਰਾਮਣ ਦੇ।
[1]ਜੋ ਨੁਰੰਗੇ ਦੇ-ਨਵੇਂਰੰਗ ਦਾ ਖੋਟਾਰੰਗ ਬਣ ਗਿਆ।
[1]ਜੇਹਲ ਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ।
[1]ਸ਼ਰੀਰ।
[1]ਦੇਖੇ ਹਨ।

ਕੋਇ ਦਿਖ ਪਰੇ ਹੈਂ।
ਪੀਰਨ ਸਿਰ ਹੈਂ ਪੀਰ
ਏਹੁ ਹਮ ਜਾਨਿ ਹੈਂ।
ਹੋ ਸਿਰੜ[1] ਨ ਤਜ ਹੈਂ ਅਪਨਾ — [1]ਹੱਠ।
ਸਿਰ ਪਰ ਹਾਨ ਹੈਂ[1] ॥ ੫੫ ॥ — [1]ਤਿਆਗ ਦੇਣਗੇ।
ਇਕ ਛਿਨ ਨਹਿਂ ਕਹਿਂ ਜਾਤਿ,
ਥਿਰੇ ਤਹਿਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਹਿਰਾਨ[1] — [1]ਬਸਤ੍ਰ।
ਕਛੂ ਨਹਿਂ ਲਹਤ ਹੈਂ।
ਲਗੀ ਸਮਾਧੀ ਰਹਿਤ,
ਆਠ ਹੀ ਪਹਰ ਹੈ।
ਹੋ ਸੋਵਤਿ ਉਠਤਿ ਨ ਜਾਤਿ,
ਸਦਾ ਹੀ ਤਹਿਂ ਰਹੈਂ ॥ ੫੬ ॥
ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ[1] — [1]ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ।
ਮੁਖ ਪਰ ਮਹਾਂ।
ਬਰਸਤ ਸਰਸਤ[1] ਚਾਂਦ — [1]ਬਹੁਤ ਵਰ੍ਹਦੀ ਹੈ।
ਸੂਰ ਭੀ ਹੈ ਕਹਾਂ।
ਬਾਨੀ ਸਾਨੀ ਅਮੀ[1] ਜੁ — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀ।
ਅਧਿਕ ਉਦਾਰ ਹੈ।
ਹੋ ਤਾਰਕ[1] ਦੁਨੀਆਂ, ਕਰਤਿ — [1]ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ।
ਚਿੱਤ ਕੋ ਢਾਰ ਹੈ[1] ॥ ੫੭ ॥ — [1]ਨਰਮ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।
ਕੈਦੀ ਘਨੇ ਸਿਪਾਹੀ
ਵਾਹੀ[1] ਸਿਖਤਿ ਹੈਂ। — [1]ਉਹੋ ਬਾਣੀ।
ਦੁੱਖ ਰੂਪ ਜੱਗ ਮਿੱਥਜਾ,
ਤਾਂ ਤੈ ਦਿਖਤਿ ਹੈਂ।
ਨਹਿਂ ਜਾਨੈ ਉਨਿ ਅੱਗ੍ਰ,
ਕੌਨ ਧਰਿ ਜਾਤ ਹੈ।
ਹੋ ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਮਿਠਜਾਈ
ਮੇਵੇ ਜਾਤਿ ਹੈ[1] ॥ ੫੮ ॥ — [1]ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮੇਵੇ।
ਲੋਗਨ ਕੋ ਸਬਿ ਦੇਤਿ,
ਆਪ ਨਹਿਂ ਖਾਤਿ ਹੈਂ।
ਜੀਵਤਿ ਕਾਂਹਿ ਅਧਾਰ[1] — [1]ਆਸਰੇ।
ਸੁ ਨਾਹਿਂ ਲਖਾਤਿ ਹੈਂ[1]। — [1]ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਦੇ।
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਭਾਖਯੋ,
ਕਹਿਹੋ ਤੁਮ ਸਹੀ।
ਹੋ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਗੰਭੀਰ,

ਲਖੇ ਹਮ ਭੀ ਸਹੀ ॥ ੫੯ ॥
ਸਾਬਰ[1] ਸਾਦਕ[2] ਆਮਲ[3] — [1]ਸੰਤੋਖੀ। [2]ਸਿਦਕ (ਭਰੋਸੇ) ਵਾਲੇ। [3]ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ।
ਜ਼ਾਹਦ[1] ਇਹੁ ਵਲੀ[2]। — [1]ਰੱਬ ਦੇ ਖੋਜੀ। [2]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਹਮ ਠੀਕ,
ਪੈ ਤਜਨੋ ਨਹਿਂ ਭਲੀ।
ਮਸਲਤ[1] ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀਓਂ — [1]ਸਲਾਹ।
ਸੈਂ ਫਿਰ ਕਰੀ।
ਹੋ ਨਿਜ ਢਿਗ ਗੁਰੈਂ ਬੁਲਾਇ,
ਭਾਇ ਧਰਿ ਯੌਂ ਰਰੀ[1] ॥ ੬੦ ॥ — [1]ਕਹੀ।
ਲੋਗਨ ਕੋ ਕਰਮਾਤ,
ਬਖਜਾਤ ਦਿਖਾਤ ਹੋ।
ਕਰਿ ਜਮਨਾ ਇਸ਼ਨਾਨ,
ਸਿੱਖਨਿ ਘਰ ਖਾਤ ਹੋ।
ਏਕ ਕਰਮਾਤ ਮੁਝ ਕੋ ਭੀ,
ਦਿਖਰਾਈਏ।
ਹੋ ਅਰ ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਕੁਛ,
ਨਿਜ ਮੁਖੋਂ ਸੁਨਾਈਏ ॥ ੬੧ ॥
ਸਮ ਦਰਸੀ ਤੁਮ, ਬ੍ਰਹਮ
ਗਯਾਨੀ ਸੰਤ ਹੋ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਰੂਪ,
ਏਕ ਪੇਖੰਤ ਹੋ।
ਕਲਮਾ ਰਬ ਦੀ ਸਿਫਤਿ,
ਪਢਿਨਿ ਮੈਂ ਦੋਸ਼ ਕਿਆ।
ਹੋ ਤੁਮ ਸੇ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸੰਤਹਿਂ,
ਮਜ਼ਬੀ ਜੋਸ਼ ਕਿਆ ॥ ੬੨ ॥
ਔਰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੁਮ ਸਾਰੀ,
ਚਾਹੋ ਨ ਗਹੋ।
ਕਲਮਾ ਪਢਿ ਹਮ ਭਏ ਤੁਰਕ,
ਇਕ ਬਿਰ[1] ਕਹੋ। — [1]ਇੱਕ ਵਾਰ।
ਫੇਰ ਹਮਾਰੀ ਤਰਫੋਂ,
ਤੁਮੈ ਰਸੀਦ ਹੈ[1]। — [1]ਛੁੱਟੀ ਹੈ।
ਹੋ ਭਏ ਪੀਰ ਤੁਮ ਹਮਰੇ,
ਹਮ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ ॥ ੬੩ ॥
ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਾਤ,
ਇਤਕ ਤੁਮ ਰਾਖ ਦਿਉ।
ਮੁਲਕ ਜਿਤਕ ਤੁਹਿ ਚਹੀਏ,
ਫੇਰ ਲਿਖਾਇ ਲਿਉ।

ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ, ਤੁਮ ਸਾਚ
ਕਹੀ ਸਬ ਬਾਤ ਹੈ।
ਹੋ ਹਮ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ
ਨ ਦੋਇ ਦਿਖਾਤ ਹੈਂ ॥੬੪॥
ਸਮ ਦਰਸੀ ਸਮ ਸਾਹਿਬ[1],
ਸੰਤ ਰਹਾਹਿ ਹੈਂ।
ਤਨ ਪਰ ਔਰ ਬਨਾਵਟ,
ਕਰਨ ਨ ਚਾਹਿ ਹੈਂ।
ਦੌਲਤ ਇੱਜ਼ਤ ਹੁਕਮ,
ਜਗੀਰ ਜਹਾਨ ਜੋ।
ਹੋ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਿੱਤ੍ਰ[1] ਮਿੱਤ੍ਰ,
ਮਜ਼ਬ ਮਹਾਨ ਜੋ ॥੬੫॥
ਅਯੋ ਸੰਗ ਨਹਿਂ ਜੈਹੈ,
ਰੈਹੈ ਅੱਠੀਏ[1]।
ਸਿਦਕ ਇਮਾਨ ਜੁਰੈ ਹੈ,
ਲੱਖ ਸੁ ਵੱਟੀਏ।
ਆਪ ਕਹਯੋ ਜੋ ਕਲਮਾ
ਇਕ ਹੀ ਤੁਮ ਪਢੋ।
ਜੈਸਾ ਕੁਸ਼ਟੀ ਥੋੜਾ,
ਤੈਸਾ ਹੈ ਬਡੋ ॥੬੬॥
ਮੈਲ ਛੀਂਟਾ[1] ਏਕ ਪਰੈ,
ਤਸ ਚਾਰ ਹੈ[1]।
ਹੋ ਚੋਲਾ ਭਯੋ ਪਲੀਤ[1],
ਤੱਮ ਕਿਆ ਤਾਰ ਹੈ[1]।
ਲਖਯੋ[1] ਨੁਰੰਗ, ਨ ਤੰਗ
ਕਰੇ ਬਿਨੁ ਮਾਨ ਹੈ[1]।
ਪੰਡਿਤ ਖਾਨੇ ਪਠੇ[1],
ਠਟੇ ਦੁਖ ਦਾਨ ਹੈ[1] ॥੬੭॥
ਜਮਾਂਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ
ਜ਼ਾਲਮ ਪਠੇ ਅਤਿ।
ਹੋ ਬਾਵਨ ਢਿਗ ਤਰੁ ਕੌਨ
ਸੁਵਾਸਨ ਹੋਇ ਮਤਿ[1]।
ਕਾਰਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪੈ ਇਕ ਦਿਨ,
ਸਹਿਜੇ ਗੁਰ ਚਢੇ।
ਤੁਰਕ ਪੇਖਿ ਰਿਸ ਮਾਨਿ,
ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਜਾ ਖਢੇ ॥੬੮॥

[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਂਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
[1]ਏਥੇ ਹੀ।
[1]ਮੈਲੇ ਦੀ ਛਿੱਟ।
[1]ਤੈਸੀਆਂ ਹੀ ਚਾਰ ਛਿੱਟਾਂ ਹਨ।
[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
[1]ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੀ (ਫ਼ਰਕ) ਹੈ।
[1]ਜਾਣਿਆ।
[1]ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।
[1]ਜਿੱਥੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਲਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਭੇਜੇ।
[1]ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ।
[1]ਚੰਦਨ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹੈ ਜੋ ਚੰਗੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਬੁਰਾ ਕਰਤ,
ਹਮ ਲੇਖ ਹੈਂ[1]। — [1]ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।
ਹੋ ਚਢਜੋ ਮਹਿਲ ਪੈ, ਸਤਰ[1] — [1]ਪੜਦੇ।
ਹਮਾਰੇ ਪੇਖ ਹੈਂ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਨੌਰੰਗ,
ਗੁਰੂ ਬੁਲਵਾਯੋ।
ਕਹਿਯੋ ਮਹਿਲ ਪੈ ਚਹਿਲ,
ਕਦਮ ਤੁਹਿ ਭਾਯੋ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਮਹਲ ਉੱਤੇ ਉਤਸ਼ਵ ਨਾਲ ਚਰਨ ਰੱਖਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰਨਿ,
ਰੀਤੀ ਇਹੁ ਨਹੀ।
ਹੋ ਤਿਯ ਪਿਖ ਸਤਰਨ ਖਾਸ
ਕਰਨ ਕੀ ਤੁਮ ਗਹੀ[1]। — [1]ਖ਼ਾਸ ਪੜਦਿਆਂ ('ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਦੇਖਣ ਕਰਨ ਦੀ (ਰੀਤ) ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਪਕੜੀ ਹੈ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਹਮ ਸਤਰ[1] — [1]ਪੜਦਾ।
ਨ ਕਾਹੂੰ ਪਿਖਤਿ ਥੇ।
ਪੜਦੇ ਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਰੇ ਕੋ[1] — [1]ਪੜਦੇ ਪਾੜਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।
ਦਿਖਤਿ ਥੇ ॥੭੦॥
ਟੋਪੀ ਵਾਰੋ ਗੌਰ ਵਰਨ* — *ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪੁਆਈ ਗਈ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।
ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਤੇ[1]। — [1]ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼) ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਤੋਂ।
ਹੋ ਆਵੈ ਸਤਰ ਗਵਾਵੈ
ਤਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰਤੇ।
ਹਮਰੀ ਉੱਮਤ[1] ਕਾ ਭੀ — [1]ਕੌਮ (ਸਿੱਖ)।
ਬਲ ਸੋ ਛੀਨ ਹੈ।
ਪੈ ਮਦਦ ਲੈ ਉਨਿ ਤੇ,
ਕਰਿ ਰਣ ਪੀਨ ਹੈ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਤਕੜੇ ਜੰਗ ਕਰੇਗਾ।
ਈਂਟ ਈਂਟ ਸੈ ਭੇੜੈਂ,
ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਅਤੈ।
ਹੋ ਸੰਤਤਿ ਤੁਮਰੀ ਤਈਂ,
ਹਕੂਮਤ ਯੁਤ ਹਤੈ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਰਿਸ[1] ਪਾਪੀ, — [1]ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਸੁਨੀਜੀਏ।
ਨਹੀ ਤੌ ਹੋਨਾ ਕਤਲ,
ਮਾਨ ਅਬਿ ਲੀਜੀਏ ॥੭੨॥
ਕਰਾਮਾਤ ਕੈ ਦੇਹੁ,

ਕਿ ਦੀਨ[1] ਮਨੀਜੀਏ।
[1]ਮਜ਼ਹਬ, ਧਰਮ।

ਹੋ ਬਾਤੈਂ ਅਉਰ ਫਜ਼ੂਲ,
ਕਰਨ ਤਜ ਦੀਜੀਏ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਮੈਂ ਦੀਨ,
ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਇਕ ਲਹਜੋ।
ਔਰ ਬਨਾਵਟ ਕਬੀ
ਨਾ ਕਰਹੋਂ ਮਤਿ ਕਹਜੋ[1] ॥ ੭੩ ॥
[1](ਮੁੜ ਕੇ) ਨ ਕਿਹਾ ਜੇ।

ਏਕ ਦੀਨ ਨਹਿਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ,
ਕਿਉ ਤੁਮ ਪਚਿਤ ਹੋ[1]।
[1]ਖਪਦੇ ਹੋ।

ਹੋ ਸਤਰ ਪਿਖਿਨਿ ਕੇ, ਕਿਉ
ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੁ ਰਚਿਤ ਹੋ[1]।
[1]ਦੋਸ਼ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੜਦੇ ਹੋ।

ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਹਿਰ[1] ਜਹਿਰ[2],
[1]ਉਪੱਦ੍ਰਵ। [2]ਦੁਖਦਾਈ।

ਕਜੋਂ ਚਹਿਤ ਤੁਮ।
ਅਪਨੇ ਬਡਿਅਨ ਕੇਰ,
ਪਾਲ ਹੈਂ ਬਚਨ ਹਮ ॥ ੭੪ ॥
ਭੰਗ ਬਦਲਿ[1] ਸਤ ਸ਼ਾਹੀ,
[1]ਬਦਲੇ।

ਬਾਬਰ ਕੋ ਦਈ।
ਹੋ ਸਾਤ ਸੀਸ ਦੈ ਸੋ,
ਬਦਲਾਨੀ ਫਿਰ ਪਈ।
ਏਕ ਪੁਸ਼ਤ[1] ਤੁਵ ਪੀਛੇ,
[1]ਪੀੜ੍ਹੀ।

ਸ਼ਾਹੀ ਔਰ ਰਹਿ।
ਫੇਰ ਰੌਰ ਰਹਿ ਗੌਰ[1],
[1]ਬਹੁਤਾਰੌਲਾ।

ਗੌਰ ਮੁਖ[1] ਆਇ ਲਹਿ ॥ ੭੫ ॥
[1]ਗੋਰੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼)।

ਚੁਸਤ[1] ਪੁਸ਼ਤ ਦੋ ਬਾਦ,
[1](ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ) ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ (ਚਾਲਾਕੀ)।

ਸੁਸਤ ਪੁਨ ਸੋ ਭਵੈ[1]।
[1]ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹੋ ਫਿਰ ਸਿਰਦਾਰੀ ਪੂਤ
ਪੰਚ-ਮੁਖ ਹੀ ਲਵੈਂ[1]।
[1]ਫੇਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲੈਣਗੇ। (ਪੰਚ ਮੁਖ- ਪੰਜਾਂ ਮੂੰਹਾਂ (ਚਾਰੇ ਪੰਜੇ ਤੇ ਇਕ ਮੂੰਹ) ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ।

ਕਰਾਮਾਤ ਹਮ ਦੈਹਂ ਨ
ਗੈਹਂ ਨ ਦੀਨ ਤੁਵ[1]।
[1]ਅਸੀਂ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਦੀਨ (ਇਸਲਾਮ) ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਾਂਗੇ ਭਾਵ ਧਾਰਾਂਗੇ।

ਛਿਨਿ ਭੰਗਰਿ ਤਨ ਮਿੱਥਜਾ
ਤਜਿ, ਜਸਿ ਭਰੈਂ ਭੁਵ[1] ॥ ੭੬ ॥
[1]ਇਕ ਛਿਨ ਵਿੱਚ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਝੂਠਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੱਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਭਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਆਤਮ ਕਾਟਜੋ ਕਟੈ ਨ,
ਮਰੈ ਨ ਜਰੈ ਸੋ।
ਹੋ ਤਨ ਸਬੰਧ ਮਮ ਐਸਾ,

ਜਯੋਂ ਨਰ ਘਰੈ ਸੋਂ[1]।
ਬਾਤ ਏਹੁ ਸੁਨਿ, ਕਹਯੋ
ਨੁਰੰਗੇ ਫੇਰ ਹੈ।
ਸੁਨੋ ਪੀਰ ਜੀ ਬਾਤ,
ਸਾਤ[1] ਹਮ ਕੇਰ ਹੈ ॥੭੭॥
ਜਾਨ ਸੰਗ ਜਹਾਨ,
ਇਮਾਨ ਗਿਆਨ ਹੈ।
ਹੋ ਸੋ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਕਰਤਿ,
ਬਜਰਥ ਪ੍ਰਹਾਨ ਹੈ[1]।
ਮਜ਼ਬ ਹਮਾਰਾ ਅਜਬ,
ਆਪ ਜਬਿ ਧਾਰ ਹੋ।
ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਂ ਸਰਬ,
ਤੁਰਕ ਕਰਿ ਡਾਰ ਹੋਂ ॥੭੮॥
ਕਰੋਂ ਮੁਰੀਦ ਤੁਮਾਰੋ,
ਸਬਿ ਹੀ ਦੇਸ ਮੈਂ।
ਹੋ ਖਾਦਮ ਸਾਦਕ ਕੈਹੋਂ[1],
ਕੂਰ ਨ ਏਸ ਮੈਂ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਲੋਭ,
ਧਰਮ ਨਹੀ ਹਾਰ ਹੈਂ।
ਜੀਵਨ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨ,
ਬੀਚ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ॥੭੯॥
ਤਨ ਤੌਂ ਆਜ ਕਿ ਕਾਲ,
ਅੰਤ ਕੋ ਜਾਇਗੋ।
ਹੋ ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਤੋ ਹਮਰਾ,
ਸੰਗ ਰਹਾਇਗੋ।
ਈਸ਼ਰ ਨੇ ਜਨ ਪੈਦਾ,
ਜੈਸੇ ਹੈਂ ਕਰੇ।
ਤਿਸ ਪਰ ਔਰ ਬਨਾਵਟ,
ਕਾਹੇ ਕੋ ਧਰੇ ॥੮੦॥
ਨੇਤ੍ਰ ਪੇਖਤਿ ਰੂਪ,
ਸੁਨਤਿ ਰਵ[1] ਕਾਨ ਹੈਂ।
ਹੋ ਇਨ ਕੋ ਬਦਲ ਦਿਖੈਹੁ
ਤੁ ਹਮ ਭੀ ਮਾਨ ਹੈਂ।
ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਕਰਤਿ ਸ਼੍ਰੀਕਤ[1],
ਏਹੁ ਗੁਨਾਹ ਬਡ।
ਅਪਨ ਥਪਨਊ ਚਾਹਿਤ,
ਔਰੈਂ ਕਪਨ ਜਢ[1] ॥੮੧॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਘਰ ਨਾਲ।

[1]ਸੱਚੀ।

[1](ਜਾਨ ਨੂੰ) ਬਿਅਰਥ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

[1]ਸੇਵਕ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

[1]ਸ਼ਬਦ, ਆਵਾਜ਼।

[1]ਬਰਾਬਰੀ।

[1]ਮੂਰਖ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ (ਥਪਨਊ) ਕਾਇਮਰੱਖਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ

ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕੋ ਪਠਜੋ,
ਕੈਦ ਮੰਝਾਰ ਹੈ।
ਹੋ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਮੁਲਾਨਜੋਂ,
ਕਰਿ ਵੀਚਾਰ ਹੈ।
ਆਮਿਖ ਦੇਗ ਪਲਾਉ[1],
[1]ਮਾਸ ਤੇ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਦੇਗ।
ਗੁਰੂ ਪੈ ਹੈ ਪਠੀ।
ਜਮਾਂਦਾਰ ਉਮਰਾਵਿ,
ਖੁਲਾਵਨਿ ਕੈ ਠਟੀ[1] ॥ ੯੨ ॥
[1]ਖੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਸਿਰਪੋਸ[1]
[1]ਢੱਕਣ।
ਉਤਾਰਿ ਦਿਖਾਰੀਏ।
ਹੋ ਦੇਗ ਉਘਾਰਿ[1] ਨਿਹਾਰਜੋ,
[1]ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ।
ਅਚਰਜ ਭਾਰੀਏ।
ਬੋਟੇ[1] ਜੇਤਕ ਮਾਸ,
[1]ਮਾਸ ਦੇ ਡਲੇ।
ਸੂਰ ਹ੍ਵੈ ਉਠਿ ਭਗੇ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲਘੁ ਦੀਰਘ[1],
[1]ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ।
ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਤਿ ਗੇ[1] ॥ ੯੩ ॥
[1]ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ।
ਬਗਰ[1] ਬਜਾਰ ਅਗਾਰ[2],
[1]ਵਿਹੜਿਆਂ 'ਚ। [2]ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਮਝਾਰ ਤੂਕਾਨ ਕੈ।
ਹੋ ਫਿਰ ਕਰਿ ਕਰੈਂ ਪਲੀਤ[1],
[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਖਰੈ ਦੁਖ ਦਾਨ ਕੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ।
ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਅਪਾਰ,
ਨਾਰਿ ਨਰ ਤੁਰਕ ਕਹਿਂ।
ਹਿੰਦੂ ਹਸ ਹਸ ਪਰੈਂ,
ਪੇਖਿ ਬਡ ਚਰਿਤ ਯਹਿ ॥ ੯੪ ॥
ਤੁਰਕ ਸਚੈਲ ਗੁਸੈਲ,
ਗੁਸਲ ਕੋ ਧਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਤੁਰਕ ਸਣੇ ਕਪੜਿਆਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਨ੍ਹਾਉਣ ਨੂੰ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।
ਹੋ ਕਹਿ ਹੈਂ ਕਰੇ ਨਪਾਕ[1],
[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਆਇ ਹੈਂ।
ਬਾਤ ਅਨੂਠੀ ਭਾਂਤਿ[1],
[1]ਅਣੋਖੀ ਕਿਸਮ ਦੀ।
ਯਾਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਰਿਸਿ।
ਜੁਗ[1] ਉਮਰਾਇ ਪਠਾਇ,
[1]ਦੋ।
ਬੂਝਜੋ ਤੌਰ ਇਸ[1] ॥ ੯੫ ॥
[1]ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਤੁਮ ਜੁ ਕਹਜੋ ਥਾ ਅਜ਼ਮਤ,
ਹਮ ਨ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ।
ਹੋ ਅਬਿ ਤੁਮ ਝੂਠੇ ਭਏ,

ਯਾਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਇਹ ਅਜ਼ਮਤ,
ਹਮ ਨੇ ਨਹਿਂ ਦਈ।
ਧਰਮ ਹਮਾਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ,
ਕਰਨ ਕੀ ਜਿਨਿ ਠਈ[1] ॥੯੬॥ [1]ਠਾਣੀ ਸੀ, ਧਾਰੀ ਸੀ।
ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ,
ਧਰਮ ਤਿਨ ਕਾ ਕਰਯੋ।
ਹੋ ਮਾਸ ਸੂਰ ਬਨਿ ਭੂਰ[1], [1]ਬਹੁਤੇ।
ਤਿਨੋ ਕੇ ਘਰ ਫਿਰਯੋ।
ਇਹ ਜੁਵਾਬ ਜਬਿ ਉਨੈ,
ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਜਾ ਦਯੋ।
ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ[1] ਸਿਰ ਧੁਨਿ[2], [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ। [2]ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਮਨਿ ਚੁਪ ਭਯੋ ॥੯੭॥
ਕਾਜੀ ਸ਼ਾਹੀ ਪਾਜੀ[1], [1]ਝੂਠੇ।
ਢਿਗ ਤੈ ਯੌਂ ਕਹਿਯੋ।
ਹੋ ਮਤੀ ਦਾਸ ਗੁਰ ਪਾਸ,
ਸਲਾਹੀ ਬਦ ਅਹਯੋ[1]। [1]ਮਾੜਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੈ।
ਵਹਿ ਨਹਿਂ ਮਾਨਨ ਦੇਤਿ,
ਉਸੇ ਬੁਲਵਾਈਏ।
ਪੀਰ ਤਈਂ ਦਿਖਰਾਇ,
ਚੀਰਿ ਮਰਵਾਈਏ ॥੯੮॥
ਮਾਰੋ ਦੂਸਰ ਤਈਂ,
ਦੇਗ ਮੈਂ ਪਾਇ ਹੈ।
ਹੋ ਦੂਖ ਤਿਨੋ ਕਾ ਦੇਖਿ,
ਪੀਰ ਮੰਨ ਜਾਇ ਹੈ।
ਮਾਨ ਇਹੀ ਤਬਿ ਕੀਨ,
ਸ਼ਾਹਿ ਬੇਦਰਦ ਹੈ।
ਮਤੀ ਦਾਸ ਕੋ ਬਾਂਧਿ,
ਵੀਚ ਦੋ ਫਰਦ[1] ਹੈ ॥੯੯॥ [1]ਦੋ ਫੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਕਹਯੋ ਮਾਨ ਤੂੰ ਦੀਨ,
ਨਹੀਂ ਚਿਰਵਾਇ ਦਿਹੁਂ।
ਹੋ ਦਾਸ ਸੁ ਮਤੀ ਬਖਾਨਯੋ,
ਜੋਰ ਲਗਾਇ ਲਿਹੁ।
ਕਰਿ ਹੈਂ ਜਸ ਤੂੰ ਭਰ ਹੈਂ,
ਨੌਰੰਗ ਪਾਪੀਆ।
ਬਾਬਰ ਥੀ ਜਰ[1] ਲਾਈ, [1](ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੀ) ਜੜ੍ਹ।
ਤੈਂ ਨਿਜ ਕਾਪੀਆ[1] ॥੯੦॥ [1]ਤੈਂ ਆਪ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਹਮ ਤੋ ਸਦਾ ਅਖੰਡ[1],
ਅਡੰਡ[1] ਸ੍ਵ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈਂ[2]।
ਹੋ ਦੈ ਹੈਂ ਸਿਰ ਹਿਤ ਧਰਮ,
ਚਮਾਰਹਿਂ ਚਰਮ ਹੈ[1]।
ਸੁਨਿ ਬੇਦਰਦ ਕਸਾਈ,
ਨੌਰੰਗ ਰਿਸਿ[1] ਭਰਯੋ।
ਆਰਾ ਸਿਰੋਂ ਧਰਾਇ,
ਚਿਰਾਇ ਦੁ ਧਰ[1] ਕਰਯੋ ॥ ੯੧ ॥
ਪੈ ਸਿਖ ਜਪੁਜੀ ਪਢਿਤਿ,
ਰਹਯੋ ਨਿਜ ਕਾਜ ਹੈ।
ਹੋ ਭੋਗ ਪਏ ਚੁਪ ਭਏ,
ਦੁ ਧਰੋਂ ਅਵਾਜ ਹੈ।
ਪਿਖਿ ਤੱਜਬ ਰਹਿ ਸ਼ਾਹਿ,
ਪੁਨ ਗੱਜਬ ਚਾਇ ਕੈ[1]।
ਭਾਈ ਦਯਾਲੇ ਤਈਂ,
ਦੇਗ ਮੈਂ ਪਾਇ ਕੈ ॥ ੯੨ ॥
ਰਹਯੋ ਸੁ ਦੀਨ ਮਨਾਇ,
ਸੁਨਾਯੋ ਸਿਖ ਤਦਾ।
ਹੋ ਤੂੰ ਮਰ ਪਰ ਹੈਂ ਨਰਕ,
ਅਮਰ ਹੈਂ ਹਮ ਸਦਾ।
ਸਿੱਖ ਸੁਨਾਯੋ ਸ਼ਬਦ,
ਏਹੁ ਪਢਿ ਪੁਨਾ ਤੌਂ।
ਰਤਨ ਕਰੋਰੈ ਥੋਰੈ,
ਨਿਬਹੈ ਸਿਦਕ ਜੌਂ[1]* ॥ ੯੩ ॥
ਸਿਰ ਜਾਂਦੇ ਨਹਿਂ ਡਰੌਂ,
ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਜਾਇ ਜੌਂ।
ਹੋ ਕੇਤੇ ਤਨ ਬਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ,
ਗਏ ਸੁਸਕਾਇ[1] ਜੌਂ*।

ਔਰ (ਮਹਲਾ ੧ ॥)
ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

[1]ਨਾਸਰਹਿਤ।

[1]ਡੰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। [2]ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ।

[1](ਸਾਡਾ) ਚੰਮ (ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ) ਚਮਿਆਰਾਂ ਦਾ ਹੈ।

[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ।

[1]ਦੋ ਧੜ।

[1]ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਚੁੱਕ ਕੇ।

[1]ਜੇ ਸਿਦਕ ਨਿਭ ਜਾਵੇ (ਤਾਂ ਉਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ) ਕ੍ਰੋੜਾਂਰਤਨ ਵੀ ਥੋੜੇ ਹਨ। *ਇਹ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ: "ਕਬੀਰ ਜੈਸੀ ਉਪਜੀ ਪੇਡ ਤੇ ਜਉ ਤੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਓੜਿ ॥ ਹੀਰਾ ਕਿਸ ਕਾ ਬਾਪੁਰਾ ਪੁਜਹਿ ਨ ਰਤਨ ਕਰੋੜਿ"॥ ੧੫੩ ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੨)

[1]ਸੁੱਕ ਗਏ। *ਇਹ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਲੋਕ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ: ਜੋਬਨਿ ਜਾਂਦੇ ਨ ਡਰਾਂ, ਜੇ ਸਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਜਾਇ ॥ ਫਰੀਦਾ ਕਿਤੀਂ ਜੋਬਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਨੁ, ਸੁਕਿ ਗਏ ਕੁਮਲਾਇ ॥ ੩੪ ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੯)

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥੨੦॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੧੨)
ਏਹੁ ਸਬਦ ਸੁਨਿ, ਸਿਦਕ
ਸਿੱਖ ਕਾ ਪਿਖਿ ਪਕਾ।
ਫਰਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੈਂ ਆਵਤਿ,
ਲਖਿ ਨਹਿਂ ਤਜ ਸਕਾ ॥੯੪॥
ਅਗਨਿ ਦੇਗ ਕੇ ਨੀਚੇ,
ਜਗਨ ਕਰਾ ਦਈ[1]। — [1]ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ।
ਹੋ ਸਿੱਖ ਨੇ ਨੱਕ ਨ ਵੱਟਯੋ,
ਹਾਇ ਨ ਸੀ ਭਈ।
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਾਨ ਉਡਾਏ,
ਪਾਰਾ ਅਗਨਿ ਜਯੋਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ (ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ) ਪਾਰਾ (ਛੇਤੀ ਉੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)
ਧਰਮ ਦਾਸ ਕੋ ਪੇਖਿ,
ਲਗੀ ਪੁਨ ਲਗਨ ਤਯੋਂ ॥੯੫॥
ਨੌਰੰਗੇ ਕੇ ਸਨਮੁਖ,
ਹ੍ਵੈ ਇਮ ਭਾਖਯੋ।
ਹੋ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕਾ ਸਬਿ ਸੁਖ,
ਨਿਜ ਤੈਂ ਨਾਖਯੋ[1]। — [1]ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਕਮਾਵਤਿ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਦੋਜ਼ਕ ਪਾਹਿਂਗਾ।
ਭਾੜ ਚਨੇ ਜਯੋਂ[1], ਤਰਫ — [1]ਭੱਠ ਦੇ ਛੋਲਿਆਂ ਵਾਂਗ।
ਤਰਫ ਪਛੁਤਾਹਿਂਗਾ ॥੯੬॥
ਅੰਬਰ ਪੈ[1] ਪੈਗੰਬਰ, — [1]ਅਕਾਸ਼ ਉੱਤੇ।
ਤੌਂਹਿ ਪਤੰਦ੍ਰ ਜੋ[1]। — [1]ਪਤਿ-ਅੰਤਰ-ਹੋਰ ਮਾਲਕ।
ਹੋ ਚਹੈਂ ਜਿ ਤੁਮੈਂ ਬਚਾਵਨ,
ਦੈ ਹੈਂ ਅੰਦਰ ਸੋ[1]। — [1]ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ।
ਰੋਜ਼ੇ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜਾਂ,
ਤਸਬੀ[1] ਕੁਰਾਂ[2] ਜੋ। — [1]ਮਾਲਾ। [2]ਕੁਰਾਨ
ਨਹਿਂ ਸਫਾਤ[1] ਏ ਭਰਿ ਹੈਂ, — [1]ਸਿਫਾਰਸ਼
ਕਰਿ ਹੈ ਬੁਰਾ ਜੋ ॥੯੭॥
ਖਾਯ ਫੀਮ, ਜੋ ਤੇਲ
ਉੱਪਰੋਂ ਪੀਯ ਹੈ।
ਹੋ ਸਕੈ ਉਬਾਰ ਹਕੀਮ ਨਾ,
ਤਿਸ ਕਾ ਜਿਯ ਹੈ।
ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਬਡਜਾਈ,
ਦੁਨੀ[1] ਬਧਾਵਣੇ। — [1]ਮੁਸਲਮ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ।

ਹੇਤ ਕਰਤਿ ਤੂੰ ਜ਼ੁਲਮ,
ਅਨਜਾਇ ਦੁਖਾਵਣੇ ॥ ੯੮ ॥
ਸਾਹਿਬ ਲੈਹ ਹਿਸਾਬ,
ਜਵਾਬ ਨ ਆਇ ਹੈ।
ਹੋ ਪੈ ਹੈਂ ਦੋਜ਼ਖ ਜਾਇ,
ਸੁ ਅਗਨਿ ਜਲਾਇ ਹੈ।
ਹੋਇ ਨ ਕੋਇ ਸਹਾਈ,
ਤੁਮਰਾ ਤਹਾਂ ਤਬਿ।
ਜਿਨਿ ਹਿਤ ਤੂੰ ਬਡ ਜ਼ੋਰ,
ਜੁਲਮ ਕਰਿ ਰਹਜੋ ਅਬਿ ॥ ੯੯ ॥
ਸੁਨਿ ਨੌਰਗੇ ਰਿਸ,
ਤਿਸ ਕੋ ਕਤਲਾਨ ਹੈ[1]।
ਹੋ ਬਾਦੀ ਕੋ ਭਲ ਸੀਖ,
ਦੂਧ ਅਹਿ ਪਜਾਨ ਹੈ[1]।
ਅੰਤ ਸਮੇ ਸਿੱਖ, ਏਹੁ
ਸ਼ਲੋਕ ਉਚਾਰਜੋ।
ਭਲੀ ਭਈ,
ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੈ ਅੱਗ੍ਰ ਪਧਾਰਯੋ ॥ ੧੦੦ ॥
ਮਹਲਾ ੨
ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥
ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥
(ਪੰਨਾ ੮੩)
ਇਮ ਕਹਿ ਤਿਸ ਨੇ, ਤਜੇ
ਪ੍ਰਾਨ ਮੁਦ ਮਾਨ ਕੈ।
ਹੋ ਮੈਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਖੰਡ,
ਅਡੰਡ ਬਖਾਨ ਕੈ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਧੁਨਿ ਨਭੈ,
ਹਾਇ ਹਾ ਧਰਾ ਪੈ[1]।
ਲਾਨ੍ਹਤ ਦੈਂਹ ਨਰ ਨਾਰੀ,
ਤੁਰਕਨਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਪੈ ॥ ੧੦੧ ॥
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕਾ ਸਿਦਕ,
ਤਕੈਂ ਮੁਖ ਤ੍ਰਿਣ ਗਹੇ[1]।
ਹੋ ਗੁਰ ਉਰ ਹਰਖੁ ਨ ਸੋਕ,
ਏਕ ਰਸ ਥਿਰੁਰਹੇ ॥ ੧੦੨ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਏਕ ਸਿਖ ਨੇ ਤਨ ਤਜਜੋ
ਬਾਕੀ ਆਏ ਭਾਗ।

[1]ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ (ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ)।

[1]ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੱਪ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਂਗ ਹੈ।

[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਾਇ ਹਾਇ (ਦੀ ਅਵਾਜ਼) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

[1]ਕੱਖ ਫੜ ਲਏ।

ਇਹੁ ਅਜੋਗ ਰਵਿ ਭਾਸ ਮੈਂ[1],
ਸਿੱਖਹਿਂ ਲਾਯੋ ਦਾਗ ॥ ੧੦੩ ॥
ਕਾਮ ਵਰਖਨੀ ਤਵਾਰੀਖ,
ਬਨੀ ਜੁ ਨੌਰੰਗ ਵਕਤ।
ਲਿਖੇ ਤੀਨ ਸਿੱਖ ਤਾਹਿ ਮੈਂ,
ਹਤੇ[1] ਕਸ਼ਟ ਦੈ ਸਖਤ ॥ ੧੦੪ ॥
ਗਾਥ ਤਹਾਂ ਤੇ ਹਮ ਲਿਖੀ,
ਜਿਤਕ ਬਿਲੱਖਨ ਆਹਿ।
ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਅਧਜਾਇ ਇਹੁ,
ਗੁਰ ਪਦ ਪਦਮ ਮਨਾਇ ॥ ੧੦੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਨੌਰੰਗੇ ਕਾ ਸੰਬਾਦ' ਤੀਨ ਸਿੱਖੋਂ ਕਾ ਤਨ ਤਜਨ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੪੦ ॥

[1]ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਗ੍ਰੰਥ) ਵਿੱਚ।

[1]ਮਾਰੇ।

੪੧. {ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ}

ਦੋਹਰਾ:

ਪਦ ਜਹਾਜ ਗੁਰ ਦਸਮ ਕੇ,
ਨਾਮ ਭਵਾਂਬੁਧ ਪਾਜ[1]।

[1]ਦਸਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਜਹਾਜ਼ (ਵਾਂਗ) ਨਾਮ (ਰੂਪ) ਤੇ (ਪਾਜ) ਪਖੰਡ (ਰੂਪ) ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ (ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ)।

ਸਾਜ ਆਸਰਾ ਆਜ ਮਨ,
ਰਖੈਂ ਸਰਬ ਥਾਂ ਲਾਜ[1] ॥੧॥

[1]ਹੇ ਮਨ ! ਅੱਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣਾ ਲੈ, ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ (ਤੇਰੀ) ਲਾਜਰੱਖਣਗੇ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਰਿ ਕੂਰ[1]।
ਤਜ ਹੈਂ ਤਨ ਹਿਤ ਧਰਮ ਜਿਮ,
ਸੁਨੋ ਸਿਦਕ ਕਾ ਮੂਰ[1] ॥੨॥

[1]ਝੂਠਾ।

[1]ਮੁੱਢ।

ਤ੍ਰੈ ਸਿੱਖਨਿ ਜਬਿ ਤਨ ਤਜੇ,
ਨੌਰੰਗ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਿ ਫੇਰਿ।
ਕਹ੍ਯੋ ਦੀਨ ਮਾਨੋ ਅਬੈ,
ਨਤ ਹ੍ਵੈ ਵੈਸੋ ਹੇਰਿ[1] ॥੩॥

[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਵੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ) ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੀਆ ਛੰਦ:

ਗੁਰ ਕਹ੍ਯੋ ਜੋ ਤੁਮ ਚਹਿਤ,
ਸੋ ਬਿਨੁ ਦੇਰ ਅਬਿ ਕਰਿ ਲੀਜੀਏ।
ਨਹਿੰ ਟਰੈਂ ਪ੍ਰਣ ਜੁ ਕਰੈਂ ਹਮ,
ਡਰ ਧਰੇ ਸਰਣ ਨ ਜੀਜੀਏ[1]।
ਸਸਿ[1] ਸੂਰ[2] ਧਰ[3] ਧ੍ਰਵ[11] ਜੌਂ ਟਰੈਂ,
ਨਹਿੰ ਸੰਤ ਬਾਨੀ ਤੌਂ ਟਰੈ।
ਦਹਿ ਆਬ, ਅਗਨੀ ਸੀਤ ਹ੍ਵੈ[1],
ਨਹਿੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੁਮਰੀ ਹਮ ਧਰੈਂ ॥੪॥

[1]ਡਰ ਧਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਲਿਆਂ ਵੀ ਸਦਾ ਜਿਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ। [2]ਸੂਰਜ। [3]ਧਰਤੀ। [11]ਧ੍ਰੂ।

[1]ਪਾਣੀ ਸਾੜਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤੇ ਅੱਗ ਠੰਡੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਗੁਰ ਤਈਂ ਪਾਯੋ ਲੋਹਿ ਪਿੰਜਰਿ,
ਪੁਨਾ ਕਾਜੀ ਕੇ ਕਹੇ।
ਮਨਿ ਠਟ੍ਯੋ ਰਟ੍ਯੋ[1], ਪਾਇ ਦੁਖ ਬਹੁ,
ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਹਮਰੀ ਖੁਦ ਗਹੇ।
ਇਹੁ ਪਿੰਜਰਾ ਕਿਆ ਥੀ ਜਰਾ[1],
ਵਹਿ ਆਗ ਮੈਂ ਜੇ ਡਾਰਤੇ।
ਗੁਰ ਤੌਂ ਭੀ ਇਬਰਾਹੀਮ ਸਮ,
ਨਹਿੰ ਧਰਮ ਅਪਨਾ ਹਾਰਤੇ ॥੫॥

[1]ਮਨ 'ਚ ਧਾਰ ਕੇ ਇਉਂ ਕਿਹਾ।

[1](ਇਹ) ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਜਰਾ ਕੀ ਸੀ।

ਉਤ ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਤੈ ਪਠ੍ਯੋ ਸਿਖ,
ਮਾਤ ਨੈ ਹਿਤ ਸਾਰ[1] ਹੈ।
ਗੁਰ ਤਈਂ ਮਿਲਨਾ ਨਾ ਮਿਲ੍ਯੋ,
ਸੋ ਥਿਰ੍ਯੋ ਦੂਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

[1]ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ।

ਗੁਰ ਨਿਕਸ ਪਿੰਜਰ ਕਿਲੇ ਤੈ ਚਲਿ,
ਗਏ ਸਿਖ ਥਾ ਸੋ ਜਹਾਂ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਸਿਖ ਹਾਲ ਭਾਖਯੋ,
ਦੁਖਤਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਮਹਾਂ ॥੬॥
ਇਤ ਪਿਖੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਗੁਰੁ,
ਨ ਮਝਾਰ[1] ਪਿੰਜਰ ਮੈਂ ਜਬੈ।
[1]ਵਿੱਚ।
ਸਬਿ ਜਗੇ[1] ਇਤ ਉਤ ਭਗੇ ਖੋਜਨਿ,
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ।
ਲਗੇ ਝੁਰਨੇ ਮਿਲਿ ਤਬੈ।
ਪੁਨ ਜਮਾਂਦਾਰ ਬਿਚਾਰ ਭਾਖਯੋ,
ਗੁਰੂ ਨਹਿਂ ਕਿਤੁ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਦੁਰ ਭਾਵ ਦੂਈ[1], ਦੂਰ ਦਿਲ ਸੈਂ
[1]ਬੁਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਤੇ ਦ੍ਵੈਤ।
ਕਰੋ ਤੁਮ, ਵਹਿ ਆਇ ਹੈਂ ॥੭॥
ਉਨਿ ਤਈਂ ਕੈਦ ਰਖਾਇ ਕੋ[1],
[1]ਕੌਣ।
ਵਹਿ ਆਪ ਹੀ ਨਹਿਂ ਜਾਤ ਹੈਂ।
ਅਵਤਾਰ ਕੈਧੋ[1] ਸੋ ਪੈਕੰਬਰ,
[1]ਜਾਂ।
ਅਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਾਤ ਹੈਂ।
ਮਧ ਪਰੀ ਬੇੜੀ ਪਿੰਜਰੇ
ਕੇਵਾਰ ਤਾਲੇ[1] ਲਗ ਰਹੇ।
[1]ਤਖ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦੇ।
ਜਿਮ ਗਏ ਥੇ ਗੁਰ ਚਾਰ ਘਟਿਕਾ[1]
[1]ਘੜੀਆਂ।
ਬਾਦ[1], ਤਹਿਂ ਹੀ ਆ ਬਹੇ ॥੮॥
[1]ਪਿੱਛੋਂ।
ਪਿਖਿ ਭਏ ਖਾਦਮ[1] ਸਿਦਕ ਲਜਾਏ,
[1]ਸੇਵਕ।
ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਸਬ ਗੋਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹਮ ਰਖੈਂ ਪਹਿਰਾ ਕਾਂਹਿ ਗਹਿਰਾ[1],
[1]ਤਕੜਾ।
ਕੂਰ ਠਹਿਰਾ ਜੋਇ ਹੈ[1]।
[1]ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਰਾ ਝੂਠਾ ਹੀ ਠਹਿਰਿਆ ਹੈ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਸੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਬੁਲਾਯੋ,
ਲਿਖਯੋ ਪੱਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰ ਕੈ।
ਨਿਜ ਮਾਤ ਪਤਨੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਸ[1] ਉਚਾਰ ਕੈ ॥੯॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਲਿਖਿ ਦਏ ਸ਼ਬਦ ਸਲੋਕ ਜੋ,
ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਅਸ ਸਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਐਸੇ ਸਾਰੇ (ਸ਼ਲੋਕ) ਹਨ।
ਨਿਰਵੇਦ ਮਯ ਸਬ ਸਾਰ ਬੇਦਨਿ[1],
[1]ਵੈਰਾਗ ਰੂਪ ਤੇ ਸਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ।
ਭੇਦ ਖੇਦ ਨਿਵਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੦॥
[1]ਭੇਦ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਤਥਾ ਹੀ
ਸਲੋਕੁ
ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕੀਜੀਐ ਜੋ ਅਨਹੋਨੀ ਹੋਇ ॥
ਇਹ ਮਾਰਗੁ[1] ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਨਾਨਕ ਥਿਰੁ ਨਹੀ ਕੋਇ[2] ॥੫੧॥
[1]ਰਸਤਾ। [2]ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ।
ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੇ ਕਾਲ[1] ॥
[1]ਪਰਸੋਂ, ਅੱਜ ਜਾਂ ਕਲ੍ਹ।

ਨਾਨਕ ਹਰਿਗੁਨ ਗਾਇ ਲੇ ਛਾਡ ਸਗਲ ਜੰਜਾਲ ॥੫੨॥
ਰਾਮ ਗਇਓ ਰਾਵਨੁ ਗਇਓ ਜਾਕਉ ਬਹੁ ਪਰਵਾਰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਥਿਰੁ ਕਛੁ ਨਹੀ ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਸੰਸਾਰਿ ॥੫੦॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੨੮)
ਇਹੁ ਜਗੁ ਧੂਏ ਕਾ ਪਹਾਰ[1] ॥ — [1]ਪਹਾੜ।
(ਪੰਨਾ ੧੧੮੭)
ਰਾਮ ਸਿਮਰ ਰਾਮ ਸਿਮਰ ਇਹੈ ਤੇਰੈ ਕਾਜਿ ਹੈ ॥
(ਪੰਨਾ ੧੩੫੨)
ਇਤਜਾਦਿ

ਪੁਨ ਲਿਖਯੋ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤਿ, ਚਿੰਤਾ
ਜਰਾ ਹਮਰੀ ਨਾ ਕਰੋ।
ਜੋ ਉਪਜਯੋ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ,
ਇਹੁ ਨੇਤ[1] ਨਿਸਚੇ ਦਿਢ ਧਰੋ। — [1]ਹੋਣੀ, ਭਾਵੀ।
ਅਬਿ ਸਮਾਂ ਹਮਰੀ ਦੇਹ ਕਾ ਹੈ
ਅੰਤ ਨਿਕਟਿ ਨਿਹਾਰੀਏ।
ਤੁਵ ਪਾਸ ਹੋਤੇ ਤੌਂ ਭਿ ਤਜਤੇ,
ਦੂਰ ਭੀ ਤਿਮ ਧਾਰੀਏ ॥੧੧॥
ਨਹਿਂ ਰਹਿਤ ਥਿਰ ਅਵਿਤਾਰ ਤਨ ਧਰਿ,
ਰੰਕ[1] ਫੱਕਰਨ ਸ਼ਾਹਿ ਭੀ। — [1]ਕੰਗਾਲ।
ਜਬਿ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਕਾ ਆਇ ਹੈ,
ਨਹਿਂ ਟਰਤਿ ਕਿੰਚਤ[1] ਕਾਹਿ ਭੀ[2]। — [1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ। [2]ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੀ।
ਤਨ ਬਿਨਸਨਾ ਤੋ ਸਹੀ ਥਾ ਮਮ,
ਇਕੀ ਦਿਨ[1] ਇਹੁ ਸਾਤ ਹੈ[2]। — [1]ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ। [2]ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ।
ਪਰ ਧੰਨਜ ਜਨਨੀ[1] ਭਈ ਸੋ, — [1]ਮਾਤਾ।
ਸੁਤ ਧਰਮ ਹਿਤ ਜਿਹ ਜਾਤ ਹੈ ॥੧੨॥
ਇਸ ਤੌਰ ਹੀ ਨਿਜ ਮਹਿਲ ਕੋ[1], — [1]ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ (ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ) ਨੂੰ।
ਗੁਰ ਲਿਖਯੋ ਬਹੁਧਾ ਭਾਂਤਿ ਹੈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਇਹੁ ਦੇਹ ਮੇਲ ਅਸੱਤ[1] ਸਦ ਹੀ, — [1]ਦੇਹ ਦਾ ਮੇਲ ਝੂਠਾ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦ ਮੇਲ ਰਹਾਤ ਹੈ।
ਸੁਤ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤ ਤੁਮਾਰੋ,
ਸਰਬ ਸੁਖ ਦਿਖਾਇਗੋ।
ਸਮ ਸੂਰ ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਜਗਪੈ
ਭੂਰ ਤੇਜ ਦਿਪਾਇਗੋ[1] ॥੧੩॥ — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਜਗਤ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਤੇਜ ਚਮਕਾਵੇਗਾ।

ਤੁਮ ਪਢਿਤਿ ਰਹੀਓ ਸਦਾ ਦਿਲ ਦੈ,
ਪਠੇ[1] ਹਮ ਜੁ ਸਲੋਕ ਹੈਂ। — [1]ਭੱਜੇ।
ਇਸ ਲੋਕ ਮਾਹਿਂ ਬਿਸੋਕ ਭਵ[1], — [1]ਸ਼ੋਕਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।
ਪੁਨ ਪਾਇਹੋ[1] ਗੁਰ ਲੋਕ ਹੈਂ। — [1]ਪਾ ਲਵੋਗੇ।

ਪੁਨ ਤਰਫ ਨਿਜ ਫਰਜ਼ੰਦ, ਅਰ
ਜਸੁ ਮੰਦ ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਸੋ[1]।

[1]ਫੇਰ ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ ਅਤੇ ਜੱਸ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ (ਵੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ)।

ਇਮ ਲਿਖਾ ਤੁਮ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ,
ਆਨੰਦ ਲੇਹੁ ਸੁਛੰਦ ਸੋ[1] ॥੧੪॥

[1]ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲਿਆ ਜੇ।

ਇਕ ਰੋਜ ਬਾਤ ਜੋ ਚਲੀ ਥੀ,
ਕਿ ਤੁਰਕ ਜ਼ੁਲਮੀ ਹੈਂ ਠਟੇਂ[1]।

[1]ਤੁਰਕ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਮ ਕਹZੋ ਥਾ ਸਿਰ ਲਾਇ ਕੋਊ,
ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਰੋ ਤੌਂ ਹਟੇਂ।
ਤੁਮ ਦਯੋ ਥਾ ਜਵਾਬ,
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ, ਐਸ ਉਦਾਰ ਹੈ।
ਸਮ ਰਾਵਰੇ[1] ਅਬਿ ਕੌਨ ਜਗ ਮੈਂ,
ਧਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਰ ਹੈ ॥੧੫॥

[1]ਆਪ ਵਰਗਾ।

ਤੁਮ ਪਰਮ ਬ੍ਰਹਮ[1] ਅਖੰਡ[2] ਪੂਰਨ,
ਪੁਰਖ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ ਹੈ।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮ। [2]ਨਾਸਰਹਿਤ।

ਹਿਤ ਧਰਮ ਰੱਖ੍ਯਾ ਹੇਤ[1] ਆਏ,
ਤਾਰਨੇ ਸੰਸਾਰ ਹੈਂ।

[1]ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ।

ਇਹੁ ਬਾਚ[1] ਤੁਮਰਾ ਸਾਚ ਕਰਿ, ਜਰ[2]
ਤੁਰਕ ਕੀ ਹਮ ਕਾਪ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਚਨ। [2]ਜੜ੍ਹ।
[1]ਕੱਟ ਦਿਆਂਗੇ।

ਤੁਮ ਪੁਨ ਧਕੇਲ ਗਿਰਾਈਓ,
ਬਲ ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਤਿ ਅਮਾਪ[1] ਹੈਂ ॥੧੬॥

[1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਇਤਜਾਦਿ ਬੇਤਾਦਾਦਿ[1], ਬਾਤ
ਮਰਯਾਦ ਕੀ, ਸਬਿ ਲਿਖ ਪਠੀ।

[1]ਅਣਗਿਣਤ।

ਨਿਸ ਦਿਰੋਸ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਉਤ,
ਤਾਕਤੀ ਥੀ ਗਿਨਿ ਗਟੀ[1]।

[1]ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣਦੀ ਤੇ ਤੱਕਦੀ ਸੀ।

ਕਬਿ ਆਇ ਹੈ ਮਮ ਲਾਲ ਘਰਿ,
ਓੜਾਇ ਕਾਗ[1] ਪੁਕਾਰਤੀ।

[1]ਕਾਂ ਉਡਾਉਂਦੀ।

ਜਲ ਝਰਤਿ ਝਰਨਾ[1] ਨੈਨ ਤੇ,
ਭਰਿ ਸ੍ਵਾਸ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਚਾਰਤੀ ॥੧੭॥

[1]ਸੋਮਾ ਵੱਗਦਾ ਸੀ।

ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਪਿਖਨਿ ਹਿਤ,
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਿੱਖਨਿ ਛਕਾਵਤੀ।
ਪੁੱਛਿ ਜੋਤਸ਼ੀ ਬਹੁ ਰਮਲੀਏ[1],
ਧਨਿ ਕਮਲੀਏ ਜਿਉਂ ਦਿਜਾਵਤੀ[1]।

[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਤਸ਼ੀ।
[1]ਸ਼ੁਦਾਈ ਵਾਂਗ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਕ ਰਹZੋ ਤਨ ਮੁਖ ਭੁਖ ਤਿਖਾ,
ਨਹਿਂ ਚਿੱਤ ਚੈਨ ਗਹਾਇ ਹੈ।
ਕਬਿ ਜਾਇ ਪੇਖਨਿ ਦ੍ਵਾਰ ਲੌਂ,

ਕਬਿ ਆਇ ਮੰਚਿ ਥਿਰਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੧੮॥ — [1]ਪਲੰਘ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸਬਿ ਦੇਹ ਗੇਹ ਸਨੇਹ[1] ਭੂਲਜੋ, — [1]ਘਰ ਦਾ ਮੋਹ।
ਨੇਹ[1] ਇਕ ਸੁਤ ਮੈਂ ਫਸੀ। — [1]ਪਿਆਰ।
ਚਿਤ ਚਿਖਾ ਚਿੰਤਾ ਮੈਂ ਜਰੈ,
ਲਗ ਰਹੀ ਦਿਲ ਪੈ ਦਮ ਕਸੀ[1]। — [1]ਸਾਹ ਦਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈਣਾ।
ਦੁਖ ਸੋਕ ਸਿੰਧਹਿ ਬਹੀ ਜਾਵਤਿ[1], — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਥਾਹਿ[1] ਪਾਵਤਿ ਨਾਹਿਂ ਹੈ। — [1]ਥੱਲਾ।
ਕਹਿ ਮਾਤ, ਸੁਤ ਮਮ ਸੂਧ ਸਹਿਜੇ[1], — [1]ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ।
ਸੰਤ ਬੇ ਪਰਵਹਿ ਹੈ ॥੧੯॥
ਵਹਿ ਸੇਜ ਸੂਲਾਂ ਪੈ[1] ਬਿਠਾਏ, — [1]ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਉੱਪਰ।
ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਿ ਹਮੈਂ।
ਇਹੁ ਉਸਤਰਜਾਂ ਕੀ ਮਾਲ ਪਾਈ,
ਗਰਿ ਗੁਰਜਾਈ ਉਨੈ ਮੈਂ।
ਨਹਿਂ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਉਸੀ ਦਿਨ ਤੇ,
ਸਹੇ ਅਨਿਕ ਕਲੇਸ਼ ਹੈਂ।
ਅਬਿ ਸੀਸ ਦੈਨੋ ਭੀ ਪਰਿਜੋ,
ਗੁਰ ਹੋਵਨੇ ਪਰ ਬੇਸ[1] ਹੈ ॥੨੦॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ।
ਸੁਖ ਹੈ ਲਘੁ ਜੋ ਹੋਨ ਮੈਂ[1], — [1]ਜੋ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ।
ਨਹਿਂ ਬਡੇ ਕਿਨਹੂੰ ਸੋ ਲਹਜੋ[1]। — [1]ਉਹ ਸੁਖ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਡੇ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।
ਇਸ ਹੇਤੁ ਨਿੰਦਜੋ ਸੇਰ ਕੋ[1] ਗੁਰਿ, — [1]ਭਾਵ ਵੱਡੇ ਨੂੰ।
ਧੰਨ ਪਾਈਏ ਕੋ[1] ਕਹਜੋ। — [1]ਭਾਵ ਛੋਟੇ ਨੂੰ।
ਜਨ ਬਡੀ ਅੰਗੁਰੀ ਛੋਰਿ, ਮੁੰਦਰੀ
ਲਘੁ ਕੋ ਪਹਿਰਾਇ ਹੈਂ।
ਤਜਿ ਬਡੇ ਕੋ ਲਘੁ ਸੁਤ ਤਈਂ,
ਸੀਗਾਰ ਕਰਤਿ ਲਡਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੨੧॥ — [1]ਲਾਡ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਡ ਬ੍ਰਿੱਛ ਹੀ ਕੋ ਪੌਨ ਤੋੜਤਿ,
ਰਹੈਂ ਲਘੁ ਦਿਢ ਅੰਤਰੈਂ[1]। — [1]ਛੋਟੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਪੱਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ 'ਚ (ਅੰਤਰੈਂ) ਫ਼ਰਕ ਹੈ।
*ਗੁਰ ਕਹਜੋ ਯਾਂ ਤੈ ਜਗਿ ਬਡਜਾਈ, — *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਤੁਕ ਐਉਂ ਹੈ: "ਲੋਕਨ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ਬੈਸੰਤਰਿ ਪਾਗਉ" ॥ (ਪੰਨਾ ੮੦੮)
ਪਾਗੀਏ ਬੈਸੰਤਰੈਂ[1]। — [1]ਅੱਗ 'ਚ ਪਾ ਦਿਉ।
ਮਮ ਪੂਤ ਤੋ, ਨਹਿਂ ਚਹਿਤ ਥੋ
ਬਡ ਬਨਨ, ਮੈਹੂੰ ਬਨਾਇਓ।
ਫਲ ਉਸੀ ਜਬਰੀ[1] ਨੇ ਹਮੈਂ, — [1]ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨੇ।
ਇਹੁ ਅਧਿਕ ਦੂਖ ਦਿਖਾਇਓ ॥੨੨॥
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰਿ,
ਬਿਰਲਾਪ ਆਂਸੂ ਡਾਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ, ਦਹਿ ਗੁਨ	
ਮਾਤ ਤੈ ਭੀ ਭਾਰ ਹੈ[1]।	[1]ਬਹੁਤੀ (ਦੁਖਦਾਈ) ਹੈ।
ਥਿਰਿ ਸਾਸ ਢਿਗ ਭਰਿ ਸ੍ਵਾਸ[1], ਅਧਿਕ	[1]ਹਾਹੁਕੇ ਲੈ ਕੇ।
ਉਦਾਸਿ, ਕਹਿ ਮੈਂ ਉਜਰੀ[1]।	[1]ਮੈਂ ਉਜੜ ਗਈ।
ਮੁਖਿ ਕਾਂਤਿ[1] ਸਾਂਤਿ, ਬਿਲਾਤ ਛਿਨ ਛਿਨ	[1]ਚਮਕ, ਸ਼ੋਭਾ।
ਜਾਤਿ[1], ਬਾਤ ਨ ਸੂਝਰੀ[2] ॥੨੩॥	[1]ਖਿਨ ਖਿਨ 'ਚ ਮਿਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। [2]ਸੁੱਝਦੀ।
ਸਭਿ ਅੰਗ ਸੂਕ ਕੁਰੰਗ ਭੇ[1],	[1]ਖੋਟੇਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਗਏ।
ਨਹਿਂ ਆਂਖ ਇਕ ਛਿਨ ਸੂਕਤੀ।	
ਜਲ ਸੀਂਚ ਨੈਨਨਿ ਤਨ ਰਖਯੋ,	
ਨਤ ਬਿਰਹਿ ਅਗਨੀ[1] ਫੂਕਤੀ।	[1]ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅੱਗ।
ਇਮ ਰਹਿਤ ਬਯਾਕੁਲ ਦਹਿਤਿ[1] ਚਿੰਤਾ,	[1]ਸਾੜਦੀ ਹੈ।
ਕਹਿਤਿ ਆਪਸ ਮਾਹਿਂ ਹੈਂ।	
ਨਹਿਂ ਜਾਨੀਏ ਤਹਿਂ ਭਈ ਕਿਆ,	
ਕਿਛੁ ਖਬਰ ਆਈ ਨਾਹਿਂ ਹੈ ॥੨੪॥	
ਜੁਗ[1] ਮਾਤ ਜਾਨਤਿ ਜਦਪਿ ਥੀ,	[1]ਦੋਵੇਂ।
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਰਿ ਭਲੈ[1]।	[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ।
ਪਰ ਮੋਹ ਮਾਯਾ ਮੈਂ ਫਸੀ,	
ਵੀਚਾਰ ਦਾਰਾ ਨਹਿਂ ਚਲੈ।	
ਤਿਯ ਹੋਤ ਭੀਰੁ ਸਹਿਜ ਇਕ[1],	[1]ਇਕ ਤਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸੁਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਡਰਾਕੁਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪੁਨ ਸੁਨਯੋ ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਮਤੀ।	
ਜਿਹ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾਵਾਨਲ[1] ਜਲਾਇ,	[1]ਡਉ (ਜੰਗਲ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ) ਅਗਨੀ।
ਸੁਰਹੀ ਜਗ ਬਨ ਕੋ ਅਤੀ ॥੨੫॥	
ਨਿਜ ਓਕ ਮੈਂ[1] ਯੁਤ ਸੋਕ ਬੈਠੀ,	[1]ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਦ੍ਵਾਰ ਕੀ ਦਿਸ ਹੇਰਿ ਹੈਂ।	
ਉਤ ਨੌਮ ਗੁਰ ਤੇ ਲੈ ਸੰਦੇਸੋ,	
ਅਯੋ ਸਿਖ ਬਿਨ ਦੇਰ ਹੈ।	
ਤੁਰਿ ਆਇ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਬੰਦਿ[1],	[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਸੁ ਦਯੋ ਪੱਤ੍ਰਾ ਗੁਰਿ ਤਈਂ[1]।	[1]ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ।
ਉਨਿ ਪਢਿ ਸੁਨਾਯੋ ਮਾਤ ਕੋ,	
ਸੁਨਿ ਸੋਕ ਅੱਤ੍ਰ[1] ਸੋ ਭਈ ॥੨੬॥	[1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ।
ਜਲ ਧਾਰ ਬਹਿਤਿ ਅਸਾਰ[1] ਨੈਨਨਿ,	[1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਚੈਨ ਐਨ[1] ਬਿਨਾਸ ਭੀ।	[1]ਸਾਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਭਰਿ ਸ੍ਵਾਸ ਹੋਇ ਨਿਰਾਸ ਮਿਲਨੋ,	
ਨੁਖਾ ਸਾਸ[1] ਉਦਾਸ ਭੀ।	[1]ਨੂੰਹ ਤੇ ਸੱਸ।
ਕੁਮਲਾਇ ਗੀ ਘਬਰਾਇ,	
ਬਦਲਾਇ ਗੀ ਤਨ ਕਾਂਤਿ[1] ਹੈ।	[1]ਚਮਕ, ਸ਼ੋਭਾ।

ਜਨੁ ਕਾਟਿ ਡਾਰੀ ਬੇਲਿ[1], ਮ੍ਰਿਗੀ
ਸਿੰਘ ਕੀਨੀ ਘਾਤ ਹੈ[1] ॥੨੭॥
ਵਹਿ ਬਾਤ ਬੱਜ੍ਰ-ਪਾਤ ਸੀ[1],
ਸਮ ਤਾਰ ਸਾਬਨ ਫਿਰ ਗਈ।
ਧਰ ਪਰੀ ਖਾਇ ਭਵਾਰਿ[1],
ਚਿੱਠੀ ਸਾਇ[1] ਡਾਇਨ ਜਨੁ ਭਈ।
ਗੁਰ ਦਸਮ ਜੱਦਪਿ ਬਾਲ ਥੇ,
ਪਰ ਮਾਤ ਬਹੁ ਸਮਝਾਈਆ।
ਤੁਮ ਇਤ੍ਰ ਤੀਆ ਸਮ ਨਹੀਂ[1],
ਗੁਰ ਪਤਨੀਆਂ ਅਰੁ ਮਾਈਆਂ ॥੨੮॥
ਬਡ ਭਾਗਨੀ ਤੁਮ ਲਖੋ ਨਿਜ ਕੋ,
ਤਜੋ ਚਿੰਤ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।
ਸਿਰ ਦੈਹ ਜਿਨਿ ਕਾ ਪਤੀ ਪੁੱਤ੍ਰ,
ਹੇਤ ਧਰਮ ਉਪਕਾਰ ਹੈ।
*ਧਰ ਭਗਤ ਦਾਤਾ ਸੂਰਮਾ,
ਇਹੁ ਤੀਨ ਹੀ ਨਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈਂ।
ਇਨ ਬਿਨਾਂ ਔਰੇ ਕੀਟ ਸੇ[1] ਜਨ,
ਲਖੋ ਸਰਬ ਕਨਿਸ਼ਟ[1] ਹੈਂ ॥੨੯॥
ਪੁਨ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਗੁਰ ਪਠੇ ਥੇ,
ਸੋ ਲਗੇ ਦਸਮ ਸੁਨਾਵਨੇ।
ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਮਸੰਦ ਜੇਠੇ,
ਕਰਜੋ ਧੀਰ ਧਰਾਵਨੇ।
ਇਸ ਹੇਤ ਮਾਤੈਂ ਦਿਢ ਬਖਜਾਤੈ,
ਜਗਿ ਸੰਘਾਤੈ ਤੁਛ ਲਖਜੋ[1]।
ਉਤ ਗੁਰੂ ਸਾਨੰਦ ਪਿੰਜਰੇ ਮੈਂ,
ਰਹੇ ਦਿੱਲੀ ਧਰਮ ਰਖਜੋ ॥੩੦॥
ਪੁਨ ਦਿਲਿ ਦਿਲੇਸ[1] ਦਿਲੀਲ ਥੱਟ[2],
ਉਮਰਾਵ ਗੁਰ ਪੈ ਦ੍ਵੈ ਪਨੇ।
ਉਨਿ ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਰਚਿ,
ਭੈ ਲੋਭ ਦੈਨੇ ਬਹੁ ਠਟੇ[1]।
ਲਿਹੁ ਦੀਨ[1], ਕੈ ਦਿਹੁ ਸੀਸ ਅਜ਼ਮਤ,
ਏਕ ਕਰਨੋ ਇਹੁ ਪਵੈ।
ਸੁਖ ਸਦਨ[1] ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ[2], ਕਦਮ
ਕਲੇਸ਼[1], ਛਦਨ ਨ ਜਿਨਿ ਭਵੈ[2] ॥੩੧॥

[1]ਵੇਲ, ਵੱਲ।
[1]ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਹਰਨੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।
[1]ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਵਾਂਗ ਸੀ।
[1]ਭਵਾਟਣੀ।
[1]ਉਹ।
[1]ਹੋਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।
*ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਲਸੀ ਜੀ ਰਚਿਤ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਇਕ ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਹਰਾ ਇਹ ਹੈ: ਜਨਨੀ ਜਨੈ ਤਾ ਭਗਤ ਜਨ ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੂਰ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਨੀ ਬਾਂਝ ਰਹੈ ਕਾਹਿ ਗਵਾਵੈ ਨੂਰ।
[1]ਕੀੜਿਆਂ ਵਰਗੇ।
[1]ਨੀਚ, ਪਾਮਰ।
[1]ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਾਸ-ਰੂਪ ਤੇ ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ।
[1]ਨੁਰੰਗੇ ਨੇ। [2]ਧਾਰ ਕੇ।
[1]ਕੀਤੇ।
[1]ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ।
[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ। [2]ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ।
[1]ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ। [2]ਜਿਨ੍ਹਾਂ (ਦੇ ਸਰੂਪ) ਦਾ (ਛਦਨ) ਕੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਮਨ ਮਗਨ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਮੈਂ,
ਲਗ ਰਹੀ ਲਗਨ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।
ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਦੀਨ ਅਕਾਲ ਕਾ,
ਹਮ ਗਹਯੋ ਔਰ ਨਾ ਧਾਰ ਹੈ।
ਕਰਮਾਤ ਦੈਨੀ ਕਹਿਰ[1] ਹੈ, [1]ਉਪੱਦ੍ਰਵ।
ਸੋ ਨਾਹਿਂ ਸੰਤ ਕਮਾਇ ਹੈਂ।
ਜਬਿ ਦੂਈ ਦਿਲ ਸੈ ਦੂਰ ਭੀ,
ਤਬਿ ਕਿਆ ਬਨਾਵ[1] ਬਨਾਇ ਹੈਂ ॥੩੨॥ [1]ਬਨਾਵਟ।
ਸਿਰ ਦੈਨ ਕੋ ਹੈਂ ਤਿਆਰ, ਲਿਹੁ
ਜਿਮ ਚਾਹਿ, ਹਮ ਨਹਿਂ ਡਰਤ ਹੈਂ।
ਇਹੁ ਚਮ ਚਮਾਰਨਿ ਮਾਰ ਮੱਥੇ,
ਜਾਇ ਭਿਸ਼ਤੈਂ ਬਰਤ ਹੈਂ[1]। [1]ਜਾ ਕੇ ਸੁਰਗਾਂ 'ਚ ਰਹਾਂਗੇ।
ਇਕ ਦਯੋਸ ਮਰਨੋ ਮੂੰਡਿ[1] ਸਬਿ ਕੇ, [1]ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ।
ਅਯੋ ਜੋ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਹੈ।
ਦਿਨ ਚਾਰ ਸ੍ਵਪਨ ਸੰਸਾਰ ਹਿਤ,
ਈਮਾਨ ਖੋਵੈਂ ਕਾਹਿ ਹੈਂ ॥੩੩॥
ਉਨਿ ਜਾਇ ਭਾਖਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ,
ਨਹਿਂ ਗੁਰੁ ਡੁਲਾਯੋ ਡੋਲ ਹੈਂ।
ਵਹਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਊਪਰ ਚਾਰ ਦਰਜੇ,
ਮਾਰਫਤ[1] ਮੈਂ ਬੋਲ ਹੈਂ। [1]ਆਤਮ ਗਿਆਨ 'ਚ।
ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਤੱਜਬ ਰਹਾਇ, ਪਰਯੋ
ਕਾਂਹਿ ਔਰੈਂ ਖਿਆਲ ਹੈ।
ਇਤ ਗੁਰੂ ਜਾਨਯੋ ਦੇਹ ਕਾ ਮਮ,
ਢੁਕਯੋ ਢਿਗ ਅਬਿ ਕਾਲ ਹੈ ॥੩੪॥
ਮੰਗਵਾਇ ਪੈਸੇ ਸਿਰੀ ਫਲ[1], [1]ਨਲੇਰ।
ਧਰਿ ਧ੍ਯਾਨ ਮਾਥ ਝੁਕਾਇ ਕੈ।
ਗੁਰਿ ਦਿਤੇ ਕਰ ਗੁਰਦਿਤੇ ਕੇ[1], [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੱਤੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤੇ।
ਇਮ ਕਹਯੋ ਦਿਢ ਸਮਝਾਇ ਕੈ।
ਜਿਮ ਨਾਹਿਂ ਚਿੰਤਾ ਮਾਤ ਕੋ ਹ੍ਵੈ,
ਤੈਸ ਤੁਮ ਸਮਝਾਈਓ।
ਨਹਿਂ ਰੋਕ ਹੈ ਤੁਹਿ ਕੋਇ ਈਹਾਂ,
ਸਮੁਖ ਸਬਿ ਕੇ ਜਾਈਓ ॥੩੫॥
ਵਹਿ ਨੈਨ ਜਲ ਭਰਿ ਮਾਨਿ ਆਗਯਾ,
ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ ਤੁਰਿ ਗਯੋ।
ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਦਨ ਗੰਭੀਰ ਦਿਲ ਗੁਰਿ,
ਪਾਸ ਊਦਾ[1] ਸਿਖ ਰਹਯੋ। [1]ਨਾਮ।
ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਤਾਂਈ ਸ਼ਾਹਿ ਨਿਜ ਢਿਗ,

ਬੋਲਿ ਬਹੁਤ ਮਨਾ ਚੁਕਜੋ।
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਫਿਰ ਹੈ ਬਚਨ ਨਹਿਂ[1], — [1]ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇਗਾ।
ਗਜ ਦਾਂਤ[1] ਨਿਕਸ ਨ ਜਜੋਂ ਲੁਕਜੋ ॥੩੬॥ — [1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ।
ਤੁਮ ਭੀ ਨ ਜੀਵਤ ਰਹੋਗੇ,
ਵਿਚ ਅਗਨਿ ਦੋਜਖ ਦਹੋਗੇ[1]। — [1]ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਸੜੋਗੇ।
ਬਹੁ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਤਿ ਅਨਜਾਇ ਜਜੋਂ,
ਤਜੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖ ਸਹੋਗੇ।
ਤੁਮਰੋ ਪਿਤੰਦਰ[1] ਜੋ ਪਿਕੰਬਰ, — [1]ਮਾਲਕ।
ਲਾਇ ਲੰਬਰ ਰਖਨ ਕੋ[1]। — [1](ਨਰਕ ਤੋਂ) ਰੱਖਣ ਲਈ ਨੰਬਰ ਲਾਵੇਗਾ ਭਾਵ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਰੱਖੇਗਾ।
ਤਬਿ ਸੋ ਭੀ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਜੈਹੈ,
ਦੋਜਕੈਂ ਰਸ ਚਖਨ ਕੋ ॥੩੭॥
ਤਪ ਜੱਗ ਦਾਨ ਮਹਾਨ ਕਰਿ ਕੈ,
ਜੀਵ ਰਾਜ ਲਹਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਰਮਾਦ ਮਦਰਾ ਪਾਨ ਕਰਿ[1], — [1](ਰੱਬ ਨੂੰ) ਭੁੱਲ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ।
ਫਿਰਿ ਨਰਕ ਮੈਂ ਸੋ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਦੁਖ ਦੇਤਿ ਖਲਕੈ ਬਿਨ ਗੁਨਾਹਨਿ,
ਜੋ ਸੰਤਾਵਤਿ ਕਾਂਹਿ ਹੈਂ।
ਤਿਲ ਈਖ ਸਮ[1] ਸੋ ਜਾਂਹਿ ਪੀੜੇ, — [1]ਗੰਨੇ ਵਾਂਗ।
ਤਰਫਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ ਹੈਂ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਤੜਫਦੇ ਤੇ ਬਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਵਹਿ ਲੇਤਿ ਹੈ ਹਿਸਾਬ ਖਾਲਕ[1], — [1]ਖ਼ਲਕਤ ਦਾ ਮਾਲਕ।
ਦੇਤਿ ਤਾਂਹਿ ਅਜ਼ਾਬ[1] ਹੈ। — [1]ਦੁੱਖ।
ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਰਿਸ ਕੈ ਦੁਸ਼ਟਿ,
ਦੀਨੇ ਕਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ[1] ਖਰਾਬ ਹੈ। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਗੁਰੁ ਰਹੇ ਆਨੰਦ ਏਕ ਰਸ,
ਵਹਿ ਹਾਰਜੋ ਝਖ ਮਾਰ ਕੈ।
ਫਿਰ ਲਯੋ ਫਤੁਵਾ[1] ਕਾਜੀਆਂ ਤੈ, — [1]ਧਾਰਮਕ ਫ਼ੈਸਲਾ।
ਕਤਲ ਗੁਰੁ ਕਾ[1] ਹਾਰ ਕੈ ॥੩੯॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ।
ਦਿਨ ਪੀਰ ਕੇ[1] ਦੋਪਹਿਰ ਕੋ, — [1]ਵੀਰਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ।
ਹ੍ਵੈ ਕਤਲ ਪੀਰ ਹਿੰਦਾਨ ਕੋ।
ਇਹੁ ਫੇਰਿ ਡੌਂਡੀ, ਦਈ ਟੌਂਡੀ
ਕੇਰ[1], ਨਰਨਿ ਦਿਖਾਨਿ ਕੋ। — [1]ਮੁਸਲੀ ਦੇ (ਪੁੱਤਰ) ਨੇ।
ਗੁਰੁ ਥਿਰੇ ਕਾਰਾ-ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ[1], — [1]ਜੇਹਲ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ।
ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਦਨ ਮਹਾਂਨ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਰਚੇ ਸ਼ਬਦ ਸਲੋਕ, ਦਾਇ
ਬਿਸੋਕ[1], ਪਦ ਨਿਰਬਾਣ ਹੈਂ[2] ॥੪੦॥ — [1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। [2]ਦੁਖਰਹਿਤ ਪਦਵੀ (ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ।
ਤਥਾ ਹੀ

ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਮਹਲਾ ੯ ॥
ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਇਹੈ ਤੇਰੈ ਕਾਜਿ ਹੈ ॥
ਮਾਇਆ ਕੋ ਸੰਗੁ ਤਿਆਗਿ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੀ ਸਰਨਿ ਲਾਗ ॥
ਜਗਤ ਸੁਖ ਮਾਨੁ ਮਿਥਿਆ ਝੂਠੋ ਸਭ ਸਾਜੁ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਧਨੁ ਪਛਾਨੁ ॥
ਕਾਹੇ ਪਰ ਕਰਤ ਮਾਨੁ ॥
ਬਾਰੂ ਕੀ ਭੀਤਿ ਜੈਸੇ[1] ਬਸੁਧਾ ਕੋਰਾਜੁ ਹੈ[2] ॥੧॥ — [1]ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਂਗ। [2]ਧਰਤੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ।
ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਹਤ ਬਾਤ ॥
ਬਿਨਸਿ ਜੈਹੈ ਤੇਰੋ ਗਾਤ[1] ॥ — [1]ਸ਼ਰੀਰ।
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਕਰਿ ਗਇਓ ਕਾਲੁ[1] ਤੈਸੇ ਜਾਤੁ ਆਜੁ ਹੈ ॥੨॥੧॥ — [1]ਕੱਲ।
(ਪੰਨਾ ੧੩੫੨)
ਪੁਨਾ
ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯ ॥
ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਇਓ ਨਹੀ ਜਨਮੁ ਅਕਾਰਥ[1] ਕੀਨ ॥ — [1]ਨਿਸਫ਼ਲ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜੁ ਮਨਾ ਜਿਹਿ ਬਿਧਿ ਜਲ ਕਉ ਮੀਨ[1] ॥੧॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੱਛੀ (ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ)।
(ਪੰਨਾ ੧੪੨੬)

ਚੌਪਈ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸਲੋਕ।
ਉਚਰੇ ਤਬਿ ਬਹੁ ਦਾਇ ਬਿਸੋਕ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਨਿੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਗੈ।
ਬਿਨਤੀ ਕੀਨੀ ਸਹਿ ਵੈਰਾਗੈ ॥੪੧॥

ਦੋਹਰਾ ॥
ਬਲੁ ਛੁਟਕਿਓ ਬੰਧਨ ਪਰੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਤ ਉਪਾਇ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਬ ਓਟ ਹਰਿ ਗਜ ਜਿਉ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ[1] ॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਤੰਦੂਏ ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੋ।
(ਪੰਨਾ ੧੪੨੯)

ਬਿਨਤੀ ਏਹੁ ਜਬੈ ਗੁਰੁ ਕਈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਬਿ ਨਭ ਬਾਨੀ ਭਈ[1]। — [1]ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ।
ਬਲ ਹੋਆ ਬੰਧਨ ਛੁਟੇ ਸਭ ਕਿਛੁ ਹੋਤ ਉਪਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੈ ਹਾਥ ਮੈਂ ਤੁਮ ਹੀ ਹੋਤ ਸਹਾਇ ॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੨੯)
ਜਬਿ ਜ੍ਵਾਬ ਇਹੁ ਦਿਯ ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਮੁਦਤਿ ਭਏ[1] ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[2] ॥੪੨॥ — [1]ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਏ। [2]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਕੇਚਿਤ[1] ਕਹਿਤਿ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਪਾਸੈਂ। — [1]ਕਈ ਲੋਕ।
ਪ੍ਰਥਮ ਸਲੋਕ ਪਠਜੋ ਗੁਰੁ ਖਾਸੈਂ[1]। — [1]ਆਪ।
ਦੁਤੀ ਸਲੋਕ ਉੱਤ੍ਰ ਦਸਮੇਸੁ।
ਦੀਨੋ ਨੌਮੇ ਗੁਰੈਂ ਵਿਸੇਸੂ ॥੪੩॥
ਹਮ ਇਸ ਕੋ ਭੀ ਮਾਨਤਿ ਸਹੀ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਏਕੋ ਅਹੀ।
ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨੋ ਮਨ ਲਾਈ।
ਨੌਰੰਗ ਡੌਂਡੀ ਜਬੈ ਫਿਰਾਈ ॥੪੪॥

ਸੁਨਿ ਦਿਲਵਾਲੀ ਸਿੱਖਨਿ[1] ਠਰਾਈ।
[1]ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।
ਦਰਖਾਸਤ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਪਠਾਈ।
ਜੇਤਕ ਹੈ ਤੌਫੀਕ[1] ਹਮਾਰੀ।
[1]ਸਮਰੱਥਾ।
ਦੈ ਹੈਂ ਜਰ[1] ਗੁਰੁ ਬਦਲੈ ਭਾਰੀ ॥੪੫॥
[1]ਧਨ।
ਕਹ੍ਯੋ ਨੁਰੰਗ ਸਵਾ ਲੱਖ ਲੈ ਹੋਂ।
ਤਬਿ ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਗੁਰੈਂ ਤਜੈ ਹੋਂ।
ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਨ ਰੁਪੱਯਾ ਕੱਠਾ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਇਹ ਸੁਨਿ ਕਹਿ ਪੱਠਾ[1] ॥੪੬॥
[1]ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ।
ਹਮ ਹਿਤ ਜੋ ਧਨ ਤੁਰਕੈ ਦੈ ਹੈ।
ਤਿਸ ਕਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨਸੈ ਹੈ।
ਕਿਆ ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਹੀਂ।
ਅਜ਼ਮਤ[1] ਦੌਲਤ ਦੈ ਨ ਸਕਾਹੀਂ ॥੪੭॥
[1]ਕਰਾਮਾਤ।
ਪਰ ਹਮ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਿਰ ਦੈ ਹੈਂ।
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਤਨ ਤੋ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰੋ ਹੱਯੇ।
ਮੂੰਡ[1] ਕਲੰਕ ਤੁਕੇਸੈਂ ਦੱਯੇ ॥੪੮॥
[1]ਸਿਰ ਤੇ।
ਹਮਰੀ ਲੀਲਾ ਹਮ ਹੀ ਜਾਨੈਂ।
ਤੁਮ ਕੋ ਚਹੀਏ ਬੀਚ ਨ ਆਨੈ।
ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਰਹੇ ਮੌਨ[1] ਧਨ ਧੰਨ ਅਲੈ ਕੈ[2] ॥੪੯॥
[1]ਚੁੱਪ। [2]ਕਹਿ ਕੇ।
ਪੁਨ ਨੌਰੰਗ ਇਹੁ ਸ੍ਵਾਲ ਅਲਾਯੋ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਾਮ ਧਰਾਯੋ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰੀ ਤੁਮ ਕਿਆ ਕਰੀ।
ਹਮੈਂ ਬਤਾਵੋ ਸੋ ਅਬਿ ਭਰੀ[1] ॥੫੦॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਤੂੰ ਲਖਤਿ ਨ ਅਰੇ[1]।
[1]ਹੇ (ਨੁਰੰਗੇ) ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।
ਕੋ ਬਹਾਦਰੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰੇ।
ਸੋ ਸਿਰ ਧਰਮ ਹੇਤ ਹਮ ਦੈ ਹੈਂ।
ਜੇ ਗੀਦੀ ਤੂੰ ਇਹੁ ਨਾ ਲਖੈ ਹੈਂ ॥੫੧॥
ਤੋ ਇਕ ਔਰ ਪਰਖ ਲੈ ਅਬੈ।
ਗਰ ਮਮ[1] ਕਟੈ ਤੇਗ ਨਹਿਂ ਕਬੈ।
[1]ਮੇਰੀ ਗਰਦਨ ਨੂੰ।
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨੌਰੰਗ[1] ਇਹ ਬਾਨੀ।
[1]ਨਵੇਂਰੰਗ ਦੀ।
ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਵਤਿ ਅਬਿ ਜਾਨੀ[1] ॥੫੨॥
[1]ਜਾਣਿਆ ਹੈ।
ਤੇਗ ਬੇਗ ਖਰ[1] ਤੁਰਕਿ ਮੰਗਾਈ।
[1]ਛੇਤੀ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ।
ਸੱਯਦ ਦੀਨ ਜਲਾਲਹਿ ਦਜਾਈ[1]।
[1]ਦੇ ਦਿੱਤੀ।
ਹੁਤੋ ਸੁ ਬਿਦਜਾ ਬਲ ਮੈਂ ਪੂਰੋ।
ਕਹ੍ਯੋ ਜਾਹੁ ਗਰ ਕਾਟ ਜਰੂਰੋ ॥੫੩॥

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਕੈ ਇਸ਼ਨਾਨਾ।
ਬਸਤਰ ਪਹਿਰੇ ਅਤਰ ਲਗਾਨਾ।
ਕੂਪ ਨਿਕਟ ਤਰੁ ਬਟ* ਕੇ ਤਰੇ[1]।

[1]ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਹੇਠ। *ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਹੈ ਤਦੋਂ ਇਹ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਬੋਹੜ ਦਾ ਇਹ ਦਰੱਖ਼ਤ ੧੯੩੦ ਈ. ਤੱਕ ਹਰਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸ਼ੋਕ ਕਿ ੧੯੩੦ ਈ. ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਦਿਆਂ ਸੁੱਕ ਗਿਆ। ਹੇਠ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦਾ ਮੁੱਢ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਪਦਮਾਸਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਭਰੇ[1] ॥੫੪॥

[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਧਯਾਨ ਭਜਨ ਜਿਮ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ੈਂ।
ਕੀਨੋ ਥਿਰੁ ਕਰਿ[1] ਤੈਸ ਬਿਸੇਸੈਂ[2]।

[1]ਬੈਠ ਕੇ। [2]ਬਹੁਤਾ।

ਪੁਨ ਭਾਈ ਊਦੇ* ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਜੋ।

*ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੯੧ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਏਸੇ ਅਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਜਿਉਣ ਨਾਮੀ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਐਸੀ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖੀਂ ਘੱਟਾ ਪਾ ਕੇ ਸੀਸ ਉਠਾ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ।' ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ੨੯੨ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਓਧਰ ਜਦ ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੀਸ ਅਨੰਦਪੁਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਯਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰੰਘਰੇਟੇ ਨੂੰ 'ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ' ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਪਦਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ'।

ਹਮਰੇ ਨਿਕਟ ਖੜੇ ਤੁਮ ਰਹਜੋ ॥੫੫॥
ਸਿਰ ਹਮਰਾ ਧਰ ਤੇ[1] ਹ੍ਵੈ ਨਿਆਰਾ।

[1]ਧੜ ਤੋਂ।

ਐਹੈ ਤੁਮਰੇ ਬਸਨ ਮੰਝਾਰਾ[1]।

[1]ਬਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ।

ਤੁਮ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਲੈ ਜੱਯੋ।
ਪਿਖੈ ਨ ਕੋਇ ਨਿਸੰਗ ਰਹੱਯੋ ॥੫੬॥
ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਸੱਯਦ ਚਲਿ ਆਯੋ।
ਨੌਰੰਗ ਨੌਰੰਗ[1] ਹੁਕਮੁ ਸੁਨਾਯੋ।

[1]ਨਵੇਂਰੰਗ ਦਾ ਭਾਵ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ।

ਸੁਨਿ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰਿ ਐਸ ਅਲਾਯੋ।
ਭਲੋ ਸਮਾਂ ਇਹੁ ਹਮੈਂ ਸੁਹਾਯੋ ॥੫੭॥
ਪੇਖਨਿ ਹਿਤ ਖਲਕਤ ਬਹੁ ਆਈ।
ਤਬਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਏਹੁ ਅਲਾਈ।
ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਮਿਲੇ ਜਲ ਕਾ ਜਲੁ ਹੂਆ ਰਾਮ ॥
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਲੀ ਸੰਪੂਰਨੁ ਥੀਆ ਰਾਮ ॥
(ਪੰਨਾ ੮੪੬)
ਇਹੁ ਤੁਕ ਪਢਿ ਜਬਿ ਗੁਰ ਸਿਰ ਨਾਯੋ[1]।

[1]ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ।

ਪਰੰਬ੍ਰਹਮ ਸੈਂ ਧਯਾਨ ਧਰਾਯੋ[1] ॥੫੮॥

[1]ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ।

ਤੇਗ ਬੇਗ[1] ਜੱਲਾਦ ਉਠਾਯੋ।

[1]ਛੇਤੀ।

ਧਰ ਤੇ[1] ਸਿਰ ਨਜਾਰਾ ਦਰਸਾਯੋ।

[1]ਧੜ ਤੋਂ।

ਬਾਰ[1] ਗਯੋ ਖਾਲੀ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।

[1](ਤਲਵਾਰ ਦਾ) ਵਾਰ।

ਮਾਚਜੋ ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਬਧੇਰਾ ॥੫੯॥

ਅਕਸਮਾਤ[1] ਤੁਫਾਨ ਭੁਚਾਲਾ। [1]ਅਚਾਨਕ।
ਆਯੋ, ਹੋਯੋ ਸਬਦ ਕਰਾਲਾ[1]। [1]ਡਰਾਉਣਾ।
ਸਿਖਿ ਸੀਸ ਝੱਟ ਲਯੋ ਉਠਾਹੀ।
ਮਗਿ[1] ਪਗ ਦਯੋ ਨ ਪੇਖਯੋ ਕਾਂਹੀਂ ॥ ੯੦ ॥ [1]ਰਸਤੇ 'ਚ।
ਨਭ ਸਭ ਅਗਨਿ ਰੂਪ ਦਰਸਯੋ।
ਲੋਗਨ ਕੇ ਦਿਲ ਪਰ ਗਮ ਛਯੋ।
ਹਹਿਰ[1] ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਂ ਪਰਗੋ ਪੀਨਾ[2]। [1]ਡਰ ਸਹਿਤ ਕਾਂਬਾ। [2]ਤਕੜਾ।
ਨੌਰੰਗ ਕਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ[1] ਬਡ ਕੀਨਾ ॥ ੯੧ ॥ [1]ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗਾ ਜ਼ੁਲਮ।
ਦੇਵਨਿ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਮਨਾਏ।
ਜਾਨਯੋ ਅਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਜਰ[1] ਜਾਏ। [1]ਜੜ੍ਹ।
ਚਢਿ ਬਿਵਾਨ ਪਰ ਚਾਲੇ ਗੁਰੂ।
ਉਨਿ ਮੰਗਲ ਗਾਨਾ ਕੀਆ ਸ਼ੁਰੂ ॥ ੯੨ ॥
ਸੰਖ ਬਜਾਵਤਿ ਫੂਲ ਬਰਖਾਵਤ।
ਦੇਵ ਨਟੀ ਨ੍ਰਿਤਤਿ[1] ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ। [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਚੀਆਂ ਨੱਚਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸੱਚ ਖੰਡ ਮੈਂ ਗੁਰਹਿਂ ਪੁਚਾਏ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਆਏ ॥ ੯੩ ॥
ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਭਗਤਿ ਗੁਰੂ ਜਗਤੇਸੈਂ[1]। [1]ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ।
ਇਨਿ ਕਾ ਕਿਯ ਸਿਤਕਾਰ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਕਹਯੋ ਜੈਸ ਤੁਮ ਕਰਨੀ ਕੀਨੀ।
ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਐਸੀ ਪੀਨੀ ॥ ੯੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਦਿ[1] ਨਿਕਟ ਬੈਠਾਯੋ। [1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ।
ਅਜਰ[1] ਅਮਰ ਅਬਚਲ ਪਦ ਪਾਯੋ। [1]ਜਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਤੀਨੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਗਏ।
ਆਦਰ ਠੌਰ ਪਾਵਤੇ ਭਏ ॥ ੯੫ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰਿ ਦਾਸਨਿ ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ।
ਅਬਿ ਇਤ ਦਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ,
ਗਾਥਾ ਸੁਨੋ ਉਦਾਰ ॥ ੯੬ ॥
ਚੌਪਈ:
ਧਰ ਤੈ ਜੁਦਾ ਭਯੋ ਸਿਰ ਜਬੈ।
ਅਯੋ ਤੁਫਾਨ ਮੁੰਦੇ ਦ੍ਰਿਗ ਸਬੈ[1]। [1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਜਮਾਂਦਾਰ ਕੁਤਵਾਲੈਂ।
ਸਿਰ ਨਹਿਂ ਪਾਯੋ ਡਰੇ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥ ੯੭ ॥
ਚਿੱਠੀ ਡਿੱਠੀ ਇਕ ਤਹਿਂ ਪਰੀ।
ਬੰਧੀ ਡੋਰੈਂ ਸੰਗ ਨਿਹਰੀ।
ਦਈ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ।

ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੁ ਕੂਰ ਅਲਾਯੋ[1] ॥੬੮॥ — [1]ਝੂਠ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਹਮਰਾ ਸਿਰ ਨ ਤੇਗ ਸੰਗ ਕਟ ਹੈ।
ਸੋ ਤੋ ਕਟਯੋ ਦੇਰ ਬਿਨ ਝਟ ਹੈ।
ਸੱਯਦ ਕਹਯੋ ਪੀਰਿ ਸਚ ਰਰਯੋ[1]। — [1]ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਬਿਨਾ ਕਾਟਨੇ ਤੇ ਸਿਰ ਗਿਰਯੋ ॥੬੯॥
ਚਿੱਠੀ ਪਢੀ ਤੁ ਇਹੁ ਨਿਕਸਯੋ।
ਸੀਸ ਦਯੋ ਪਰ ਸਿਰੜ[1] ਨ ਦਯੋ। — [1]ਹਠ।
ਆਇ ਪੁਗਯੋ ਥਾ ਦਿਵਸ ਹਮਾਰਾ।
ਦਿਯ ਕਲੰਕ ਤੁਰਕੇਸਹਿੰ ਭਾਰਾ ॥੭੦॥
ਚੰਮ ਚਮਾਰਨ ਮੱਥੇ ਮਾਰਾ।
ਜਸ ਜਗਿ ਪਾਯੋ ਭਿਸ਼ਤ ਉਦਾਰਾ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਯੋ।
ਫਿਰ ਕੁਤਵਾਲਹਿੰ ਐਸ ਅਲਾਯੋ ॥੭੧॥
ਸਿਰ ਕੋਊ ਸਿਖ ਹੀ ਲੈ ਗਯੋ।
ਭੀਰ ਜਨਨਿ ਮੈਂ[1] ਨਾਂਹਿ ਲਖਯੋ। — [1]ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿੱਚ।
ਕਹੋ ਅਬੈ ਸਿਖ ਸਿਦਕੀ ਜੋਈ।
ਧੜ ਲੇ ਜਾਇ ਜਲਾਵੈ ਸੋਈ ॥੭੨॥
ਜਬਿ ਵਹਿ ਐਹੈ ਤਬਿ ਤਿਹ ਫਰੀਓ।
ਸੀਸ ਬਤੈਹੈ ਨਤੁ ਤਹ ਹਰੀਓ[1]। — [1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਉ।
ਚੌਂਕ ਚਾਨਣੀ ਬੀਚ ਬਜਾਰਾ।
ਧੜ ਗੁਰੁ ਕਾਰਖ ਵਹੀਂ ਉਚਾਰਾ ॥੭੩॥
ਸਿੱਖ ਭੀ ਘਾਤ[1] ਤੁਰਕ ਕੀ ਪਾਹੈ[2]। — [1]ਦਾਅ। [2]ਪਾ ਕੇ ਭਾਵ ਸਮਝ ਕੇ।
ਰਹੇ ਖਮੋਸ਼[1] ਦੋਸ਼ ਦੈਂ ਸ਼ਾਹੈ। — [1]ਚੁੱਪ।
ਦੁਖਤਿ ਦੇਤਿ ਗਾਰੀ ਬਿਬਿਧੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਕੈਹੈਂ ਜਰ ਤੁਰਕਨਿ ਅਬਿ ਜੈ ਹੈ ॥੭੪॥
ਨਰ ਨਾਰੀ ਮਗ ਜਾਇ ਜੁ ਓਸੈਂ।
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕੋਸੈਂ[1] ॥੭੫॥ — [1]ਨਿੰਦਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸਿੱਖ ਲਬਾਣਾ ਹੁਤੋ ਇਕ,
ਲੱਖੀ ਨਾਮ ਉਦਾਰ।
ਬੈਲ ਲਦਨੀਏ ਗਾਡੀਆਂ[1], — [1]ਭਾਰ ਲੱਦਣ ਵਾਲੇ ਬੈਲ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ।
ਤਿਸ ਕੇ ਚਲਤਿ ਅਪਾਰ ॥੭੬॥
ਚੂਨਾ ਦੈ ਸੋ ਕਿਲੇ ਮੈਂ,
ਆਯੋ ਜਬਿ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਰੌਰ ਗੌਰ ਨਿਜ ਤੌਰ ਕਰਿ,
ਭੀਰ ਭਾਰ ਬਡ ਔਰ[1] ॥੭੭॥ — [1]ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾਰੌਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਸੀ।

ਚੌਪਈ:

ਸੰਧਜਾ ਪਰੀ ਛਯੋ ਤਮ[1] ਸਾਰੇ। — [1]ਅਨ੍ਹੇਰਾ।
ਪਹਰੂ ਗਰਦ ਭੀੜ ਕੇ ਮਾਰੇ।
ਟਾਂਡਾ[1] ਸਿੱਖ ਕਾ ਅਧਿਕ ਜੁ ਆਯੋ। — [1]ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਬੈਲਾਂ ਜਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਝੁੰਡ।
ਗੁਰ ਮਨਾਇ ਕਰਿ ਧਰ ਉਨਿ ਚਾਯੋ[1] ॥੭੮॥ — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੜ ਚੁੱਕ ਕੇ।
ਗਾਡੀ ਪੈ ਧਰ ਸਿਦਕ ਰਖਾਏ[1]। — [1]ਗੱਡੀ ਉੱਪਰ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਧੜਰੱਖਿਆ।
ਛੇੜੇ ਬਲਦ ਸੁ ਜਲਦ ਚਲਾਏ।
ਦੁਤੀ ਸੰਗੀਯਨ ਕੋ ਕਹਿ ਗਯੋ।
ਬੈਲ ਲਖਾਵਤਿ[1] ਦੇਰ ਲਗਯੋ[2] ॥੭੯॥ — [1]ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ। [2]ਲਾ ਦਿਆ ਜੇ।
ਜਾਇ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਉਨਿ ਘਰ ਹੈ।
ਲਕਰੀ ਬਹੁ ਛੱਪਰ ਮੈਂ ਧਰ ਹੈ।
ਕਰਿ ਪਰਜ੍ਵਲਤਿ ਆਗ[1] ਉਨਿ ਗਾਯੋ। — [1]ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ।
ਲਗੀ ਆਗ ਕੋਊ ਨਿਕਟ ਨ ਆਯੋ ॥੮੦॥
ਟਾਂਡਾ ਤਿਸ ਕਾ ਲਖਤ ਰਹਾਯੋ[1]। — [1]ਲੰਘਦਾ ਰਿਹਾ।
ਪਾਂਚ ਘੜੀ ਲੌਂ ਭੇਤ ਨ ਪਾਯੋ।
ਪੀਛੇ ਜਬੈ ਪਹਿਰੂਅਨਿ ਹੇਰਾ।
ਦੇਹ ਨ ਪਾਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇਰਾ ॥੮੧॥
ਸ਼ੁਭਾ[1] ਨ ਬਨਜਾਰਜੋਂ ਪਰ ਧਾਰੇਂ[2]। — [1]ਸ਼ੱਕ। [2]ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਯੁਤ ਕੁਤਵਾਲ ਖੋਜ ਹੈਂ ਸਾਰੇ।
ਪੁਨਾ ਏਕ ਕਾਜੀ ਕੇ ਕਹੇ।
ਅਏ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਬਿ ਵਹੇ[1] ॥੮੨॥ — [1]ਉਹ।
ਲਗੀ ਆਗ ਪਿਖਿ ਮਨ ਬਿਸਮਾਏ।
ਖਬਰ ਪੁਚਾਈ ਸ਼ਹਿ ਢਿਗ ਆਏ।
ਸਿਰ ਸਮ ਧੜ ਭੀ ਗਾਯਬ[1] ਭਯੋ। — [1]ਗੁਪਤ।
ਕੋਊ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਚੁੱਕ ਲੈ ਗਯੋ ॥੮੩॥
ਰਹੇ ਮਾਰ ਝਖ ਹਾਰ ਸਬੈ ਹੀ।
ਪਤੋ ਸੁਰਾਖ[1] ਨ ਕਿਤੈ ਲਭੈਹੀ। — [1]ਪੈੜ, ਖੋਜ।
ਇਹ ਸੁਨਿ ਪੁਨਾ ਸ਼ਹਿ ਤੱਜਬ ਰਹਾ।
ਪੀਰ ਖੁਦਾ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਜੋ ਕਹਾ ॥੮੪॥
ਆਫਤ[1] ਕੋਊ ਹਮ ਪਰ ਲਜਾਵੈ। — [1]ਬਿਪਤਾ।
ਭਯੋ ਬੁਰਾ ਨੌਰੰਗ ਪਛੁਤਾਵੈ।
ਨੌਰੰਗ ਜਬਿ ਮਹਿਲੋਂ ਮੈਂ ਸੋਵੈ।
ਡਰਿ ਡਰਿ ਉਠੈ ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਵੈ ॥੮੫॥
ਕਹੈ ਸਿੱਖ ਮੁਝ ਕੋ ਹੈਂ ਮਾਰਤਿ।
ਦਿੱਲੀ ਮੈਂ ਸੇ ਬਹਿਰ[1] ਨਿਕਾਰਤਿ। — [1]ਬਾਹਰ।
ਕਾਜੀ ਪਾਜੀ[1] ਮੁੱਲਾਂ ਹਾਜੀ। — [1]ਝੂਠੇ।

ਹਾਰ ਰਹੇ ਕਰਿ ਜਤਨ ਦਰਾਜੀ[1] ॥੮੬॥ [1]ਬਹੁਤੇ।
ਕਈ ਰੋਜ ਦੁਖ ਪਾਇ ਮਹਾਹੀਂ।
ਆਖਰ ਦਿੱਲੀ ਛੋਰੀ ਤਾਹੀਂ।
ਜੋਰ ਮਰਹੱਟਯੋਂ ਨੇ ਬਡ ਪਾਯੋ।
ਨੌਰੰਗ ਕਾ ਬਹੁ ਮੁਲਕ ਦਬਾਯੋ ॥੮੭॥
ਲਾਖੋਂ ਤੁਰਕ ਕਤਲ ਕਰਿ ਡਾਰੇ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਭੰਗ[1] ਅਪਾਰੇ। [1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਰਜਧਾਨੀ ਪੂਨੇ ਸਾਤਾਰੇ।
ਠਾਣੀ[1] ਉਨੈ ਮਹਾਨੀ ਭਾਰੇ ॥੮੮॥ [1]ਬਣਾਈ।
ਸੇਵਾ ਜੀ ਨਿਜ ਰਾਜਾ ਥਾਪਯੋ।
ਦਲ ਬਲ ਮੁਲਕ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਖਾਪਯੋ[1]। [1]ਫੌਜ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੁਲਕ ਦਬਾ ਲਿਆ।
ਤੀਸ ਬਰਸ ਉਸ ਮੁਲਕ ਮਝਾਰੇ।
ਨੌਰੰਗ ਲਰਤੋ ਫਿਰਯੋ ਅਪਾਰੇ ॥੮੯॥
ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਤੇ ਲੋਗ ਪੰਡਾਰੇ[1]। [1]ਜ਼ਾਤ ਦੇ।
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਰਿ ਰਹੇ ਲਚਾਰੇ[1]। [1]ਦੁਖੀ।
ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਰ ਦੀਓ।
ਨੌਰੰਗ ਬਿਪਤਾ ਹੀ ਮੈਂ ਜੀਓ ॥੯੦॥
ਇਕ ਤੋ ਮਰਜ਼ ਦਮਕਸ਼ੀ[1] ਬਜਾਪੀ। [1]ਦਮੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਖੌਂ ਖੌਂ ਕਰਿ ਹੈ ਪਾਪੀ।
ਖਾਣਾ ਪਚੇ ਨਾ ਲਗੇ ਦੁਆਈ।
ਮਰਯੋ ਮੁਹਿੰਮਨਿ ਮੈਂ ਦੁਖ ਪਾਈ ॥੯੧॥
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਸਾਕਾ ਕਯੋ।
ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨੌਰੰਗ ਰਹਯੋ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਨ ਕਰਨਾ ਪਾਯੋ।
ਤੱਗ[1] ਤਿਲਕ ਗੁਰੁ ਰੱਖ ਦਿਖਾਯੋ ॥੯੨॥ [1]ਜਨੇਊ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦਿਸ ਕੀ ਅਬਿ ਗਾਥਾ।
ਸੁਨੀਏ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਗੁਰਿਆਈ।
ਲੈ, ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਬਿ ਉਨਿ ਢਿਗ ਜਾਈ ॥੯੩॥
ਉਸੀ ਦਿਵਸ ਦਿਢ ਸਭ ਨੇ ਜਾਨਾ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਤਜ ਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨਾ।
ਸ਼ੋਕਾਤ੍ਰ[1] ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਹੋਏ। [1]ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਦੁਖੀ।
ਬਡੀ ਮਾਤ ਤੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰੋਏ ॥੯੪॥
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤ ਰਚੈ ਕੈ[1]। [1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਰਾਖੈਂ ਦਸਮੇਸਰ ਪਰਚੈ ਕੈ।
ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰੁ ਤਨ ਤਜਯੋ।

ਤਿਸ ਦਿਨ ਇਤ ਇਮ ਦਸਮੇਂ ਸਜਯੋ[1] ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਦਸਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਕੀਤਾ।
ਤਜਿ ਪ੍ਰਯੰਕ ਭੂਮਿ ਪਰ ਥਿਰੇ।
ਸ਼ੋਕਾਤ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਜਲ ਦ੍ਰਿਗ ਭਰੇ।
ਉਭੈ ਮਾਤ ਢਿਗ ਘਰ ਮਹਿ ਗਏ।
ਦਿਲ ਬਹਿਲਾਵਤਿ ਉਨ ਕਾ ਭਏ[1] ॥ ੯੬ ॥ — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਇਆ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਨਿਜ ਸ੍ਵਪਨ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸਰਪ ਸਜਾਮ[1] ਮਮ ਅੰਗ ਚਬਾਯੋ। — [1]ਕਾਲੇ ਸੱਪ ਨੇ।
ਸਿਰ ਧਰ[1] ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ ਕੇਰਾ। — [1]ਧੜ।
ਜੁਦਾ ਭਯੋ ਪੁਨ ਮੈਂਹੂੰ ਹੇਰਾ ॥ ੯੭ ॥
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭਵੈਂ ਸਹਾਈ।
ਹੋਇ ਕੂਰ ਮਮ ਸ੍ਵਪਨ ਇਤਾਈ[1]। — [1]ਇਹ।
ਜੱਦਪਿ ਬਾਲਕ ਲੀਲਾ ਕਰਿ ਕੈ।
ਪਰਚਾਵੈਂ ਮਾਤਹਿਂ ਦਿਲ ਧਰਿ ਕੈ[1] ॥ ੯੮ ॥ — [1]ਦਿਲ ਧਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।
ਤੌ ਭੀ ਦੋਊ ਮਾਤ ਦੁਖਾਰੀ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਨੌਮੇਂ ਗੁਰਹਿਂ ਚਿਤਾਰੀ।
ਊਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਜਲ ਦ੍ਰਿਗ ਡਾਰੈਂ।
ਸ਼ੋਕਾਤ੍ਰ ਦਿਸ ਦ੍ਵਾਰ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥ ੯੯ ॥
ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਨੌਮੇ ਕੇਰਾ।
ਲੈ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸਿਖ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
ਖਬਰ ਦਈ ਜਨੁ ਬੱਜਰ[1] ਮਾਰਾ। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਗਦਾ।
ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਮਾਚਯੋ ਹਾਹਾ ਕਾਰਾ ॥ ੧੦੦ ॥
ਉਭੈ[1] ਮਾਤ ਸੁਨਿ ਮੁਰਛਿਤ[2] ਭਈ। — [1]ਦੋਵੇਂ। [2]ਬੇਹੋਸ਼।
ਕਟੀ ਲੱਤਾ ਸਮ[1] ਅਤਿ ਕੁਮਲਈ। — [1]ਵੇਲ ਵਾਂਗ।
ਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ ਜਨੁ ਅਜਾ ਗਹਾਨੀ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਬੱਕਰੀ ਪਕੜ ਲਈ ਹੈ।
ਤਰਫੈ ਮੀਨ ਜੈਸ ਬਿਨੁ ਪਾਨੀ ॥ ੧੦੧ ॥
ਬਰਨ ਬਿਬਰਨ ਛੀਨ ਛਬਿ ਹੋਈ[1]। — [1]ਰੰਗ ਤੋਂ ਬੁਰਾਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਚਲੀ ਗਈ।
ਮਾਨਹੁ ਮਨੀ ਫਨੀ ਕਿਤ ਖੋਈ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਸੱਪ ਨੇ ਕਿਤੇ ਮਣੀ ਗਵਾ ਲਈ ਹੈ।
ਬਜਾਕੁਲ ਲੋਟਤਿ ਧਰ ਪਰ ਪਰੀ।
ਮ੍ਰਿਗੀ ਮਨੋ ਗਿਰੀ ਅਧ ਮਰੀ ॥ ੧੦੨ ॥
ਹਾ ਸੁਤ ਹਾ ਪਤਿ ਕਹਿ ਤਨ ਤਾੜੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕੂੰਕੈਂ ਤਜਤਿ ਕੇਸ ਸਿਰਿ ਪਾੜੈਂ[1]*। — [1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਸ ਪੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। *ਰੋਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੮ ਦੇ ਅੰਕ ੮੭ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਪੁਰਿ ਬਾਸੀ ਤੀਆ[1] ਸਭਿ ਆਈ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਕਰੁਣਾਰਸ[1] ਪੁਰਿ ਬਢਯੋ ਮਹਾਈ ॥ ੧੦੩ ॥ — [1]ਰੋਣਾ ਪਿੱਟਣਾ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਦਸਮ, ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਭਾਈ।
ਜੀਤੂ, ਮੋਹਣ, ਸੰਗੋ ਸਾਈ[1]। — [1]ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਹ।

ਜੇਠਾ, ਨੰਦ ਆਦਿ ਮਾਸੰਦੈਂ।
ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁ ਚੰਦੈਂ ॥੧੦੪॥
ਸੋਢੀ ਦੀਪ ਚੰਦ ਲੌਂ ਆਏ।
ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਬਹੁ ਜੁਰੇ ਤਦਾਏ।
ਯੱਦਪਿ ਥਾ ਬਜਾਕੁਲ ਦਿਲ ਸਭ ਕਾ।
ਤੌ ਭੀ ਰਚਯੋ ਬਿਵਾਨ ਅਜਬ ਕਾ[1] ॥੧੦੫॥
[1]ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਫੂਲ, ਖੀਲ, ਧਨ ਬਹੁਤੈਂ ਬੋਯੋ[1]।
[1]ਫੁਲਾਂ, (ਚੌਲਾਂ ਦੀਆਂ) ਖਿੱਲਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਧਨ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ।
ਕੀਰਤਨ ਰੁਦਨ ਤਬੈ ਬਹੁ ਹੋਯੋ।
ਸੀਸ, ਚਿਖਾ ਚੰਦਨ ਸਿਸਕਾਰਾ।
ਕੀਨੋ ਮਿਰਤੁ ਕਿਰਤੁ[1] ਪੁਨ ਸਾਰਾ ॥੧੦੬॥
[1]ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ।
ਲੌਕਕ[1] ਬੈਦਕ[2] ਜੇਤਕ ਰੀਤੀ*।
[1]ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕਰੀਤੀ। [2]ਧਾਰਮਕਰੀਤੀ। *ਲੋਕਕ ਤੇ ਬੈਦਕ ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਭਾਈਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੯੨ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ 'ਨੌਮੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪ ਗੁਰਜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ'।
ਕੁਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੀ ਸਹਿ ਪ੍ਰੀਤੀ।
ਮਹਿਦ[1] ਬੁਧਿ ਗੁਰ ਬਾਲਕ ਤਨ ਕੇ।
[1]ਵੱਡੀ।
ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਬਹਾਦਰ ਮਨ ਕੇ ॥੧੦੭॥
ਬੈਠਿ ਲੋਗ ਢਿਗ ਸ਼ੋਕ ਜਨਾਵਤਿ।
ਪੈ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਕੋ ਧੀਰ ਬੰਧਾਵਤਿ।
ਪੁਨਾ ਮਾਤ ਢਿਗ ਘਰ ਮੈਂ ਜਾਵੈਂ।
ਦੈ ਦਿਢ ਗਜਾਨ ਧੀਰ ਧਰਵਾਵੈਂ ॥੧੦੮॥
ਜਗ, ਸਮ ਸੁਪਨ ਨਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹੈ।
ਜਸ ਜਿਸ ਰਹਯੋ ਸੁ ਅਮਰ ਸਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ[1] ਥੇ ਸੋ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ।
ਸੱਮ੍ਰਥ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤ ਸੇ ਸੋ[1] ॥੧੦੯॥
[1]ਉਹ ਸਨ।
ਜੋ ਉਨਿ ਚਹੀ ਸਹੀ ਸੋ ਹੋਈ।
ਅਨਥਾ[1] ਕਰਿ ਸਾਕੇ ਨਹਿੰ ਕੋਈ।
[1]ਉਲਟ, ਵਿਰੁਧ।
ਪੈ ਹਮ ਤੁਰਕੇਸਰ ਤੈ ਬਦਲਾ।
ਲੈਂਹ, ਜ਼ੁਲਮ ਜਿਨਿ ਕੀਨ ਅਨਦਲਾ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ।
ਕਰਿ ਕੈ ਘੋਰ ਅਖਾਰੇ ਭਾਰੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ।
ਕਰਿ ਕਾਫਰ[1] ਤਿਸ ਕੋ ਪੁਨ ਮਾਰੇਂ।
[1]ਝੂਠਾ।
ਰੋਜ਼ ਕਜਾਮਤ ਲੌਂ[1] ਤਿਸ ਤਾਈਂ।
[1]ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਕ।
ਰਖਵੈ ਹੈਂ ਦੋਜ਼ਖ ਡਲਵਾਈ ॥੧੧੧॥
ਪੁਨ ਮੈਂ ਪੰਥ ਰਚੈਹੋਂ ਐਸੋ।
ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼ੈਂ ਬਦਲੈ ਲੈਸੋ[1]।
[1]ਲੈਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਰ ਤੁਰਕੇਸਨ ਕੀ ਸਿਖ ਮੇਰੈਂ।
ਕਾਟਿ ਸਿੰਧ ਖਾਰੇ ਮਧ ਗੇਰੈਂ ॥੧੧੨॥
ਕੇਹਰ ਸਮ ਗੁਰਿ ਗਰਜਿ ਸੁਨਾਯੋ।
ਜਬਿ ਇਮ ਨਿਰਭੈ ਹੋਇ ਮਹਾਯੋ।
ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਮਨਿ ਅਧਿਕ ਡਰਾਨੀ।
ਕਹਯੋ ਨ ਕਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਸ ਬਾਨੀ ॥੧੧੩॥
ਤੁਰਕ ਅਨਜਾਈ ਹੈਂ ਅਤਿ ਭਾਰੈਂ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਨ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਮਤ ਦੂਤੀ[1] ਕੋਊ ਲੂਤੀ[2] ਲਾਵੈ। — [1]ਚੁਗ਼ਲ। [2]ਚੁਗ਼ਲੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਮੋਨ ਰਹਨਿ ਬਨ ਆਵੈ ॥੧੧੪॥
ਜੋ ਕਰਨੋ ਸੋ ਕਹਨੋ ਨਾਹੀਂ।
ਸਤਿ ਪੁਰਖਨ ਕੀ ਰੀਤਿ ਇਹਾਹੀਂ[1]। — [1]ਇਹ ਹੈ।
ਦਸਮੇਸਰ ਪੁਨ ਐਸ ਪਰਾਹੀ[1]। — [1]ਕਹੀ।
ਬਿਨ ਅਕਾਲ ਹਮ ਡਰੈਂ ਨ ਕਾਹੀਂ ॥੧੧੫॥
ਨਿਰਭੈ ਅਤੀ ਹੌਂਸਲੇ ਵਾਰੇ।
ਬੈਨ ਐਨ[1] ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਵਿਚਾਰੇ। — [1]ਠੀਕ ਬਚਨ।
ਨਿਜ ਦਾਦੇ ਸੈਂ ਜਜਾਦੇ ਬਲੀ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਇਹੁ ਹਮ ਜਾਨੀ ਭਲੀ ॥੧੧੬॥
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕਾ ਹ੍ਵੈ ਮਾਲਕ।
ਰਾਖੈ ਦੁਸ਼ਟ ਦਲਨ ਮੈਂ ਤਾਲਕ[1]। — [1]ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਰੱਖੇਗਾ।
ਇਹੁ ਵਿਚਾਰਿ ਸਭਿ ਮੌਨ ਰਹਾਏ।
ਜੱਗ ਦਾਨ ਬਹੁਧਾ ਕਰਵਾਏ ॥੧੧੭॥
ਗੁਰਿਆਈ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਈ।
ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਮਿਲੇ ਬਹੁ ਆਈ।
ਸੰਮਤ ਸਤਰਾਂ ਸੈ ਥਾ ਬੱਤੀ[1]। — [1]ਸੰਮਤ ੧੭੩੨ ਬਿ. ਸੀ।
ਮੱਘਰ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸੱਤੀ[1] ॥੧੧੮॥ — [1]ਸੱਚੀ, ਠੀਕ।
ਸੁਰ ਗੁਰ[1] ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਉਦਾਰੇ। — [1]ਵੀਰਵਾਰ।
ਦੋਇ ਘੜੀ ਦਿਨ ਢਰੇ ਸਿਧਾਰੇ[1]। — [1]ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ।
ਜਗ ਮੈਂ ਮਾਚਯੋ ਹਾਹਾ ਕਾਰੇ।
ਦੇਵਨਿ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਉਚਾਰੇ ॥੧੧੯॥
ਜੋ ਇਹੁ ਗਾਥਾ ਸੁਨੈ ਸੁਨੈਹੈ।
ਕਰ ਤਲਿ[1] ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ[2] ਸੋ ਪੈਹੈ। — [1]ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ। [2]ਪਦਾਰਥ।
ਜਮ ਕੀ ਤਲਬ[1] ਨ ਤਿਸ ਕੋ ਆਵੈ। — [1]ਸੱਦਾ।
ਅੰਤਹਿ ਸੱਚ ਖੰਡ ਮੈਂ ਜਾਵੈ ॥੧੨੦॥
ਰੈਹੈ ਸਿਦਕ ਤਾਹਿਂ ਕਾ ਕਾਇਮ।
ਗੁਰਿ ਗੁਨਿ ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਜੋ ਦਾਇਮ[1]। — [1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ।

ਕਰਿ ਸੰਛੇਪ ਕਥਾ ਇਹੁ ਗਾਈ।
ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਉਰਿ ਗੁਰਿ ਪਗ ਧ੍ਯਾਈ ॥੧੨੧॥
ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਅਨੰਤ ਅਨੇਮੀ[1]।
ਮੁਝ ਕੋ ਦਾਸ ਆਪਨਾ ਲਖ ਕੈ।
ਬਖਸ਼ੈਂ ਭੂਲ ਸੁਧਾਰੈਂ ਪਖ ਕੈ[1] ॥੧੨੨॥
ਇਤੀ[1] ਗਾਥ ਗੁਰੁ ਨੌਮਹਿਂ ਕਰਿ ਕੈ।
ਇਤੀ ਅਧ੍ਯਾਇ ਭਯੋ ਮੁਦ ਭਰਿ ਕੈ ॥੧੨੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਇਕਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੧॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਬੇਅੰਤ।
[1]ਵੇਖ ਕੇ।
[1]ਸੰਪੂਰਨ।

੪੨. {ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕਥਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਮੰਗਲ ਦਾਇ ਅਮੰਗਲ ਘਾਇ,
ਉਦੰਗਲ ਜਾਇ ਬਿਹਾਇ ਅਵਾਰੈਂ[1]। — [1]ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਗ਼ਮੀਆਂ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਲਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਦਾਰਿਦ ਦੁੰਦ ਦੁਵੈਖ ਦੁਐਤ
ਦੁਰੈਂ ਦੁਵਿਧਾ, ਦਲ ਦੁੱਜਨ ਦਾਰੈਂ[1]। — [1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ) ਦਲਿੱਦ੍ਰ, ਉਪੱਦ੍ਰਵ, ਵੈਰ, ਦੋ ਦਾ ਭਾਵ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ ਜੋ) ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਧੀਰਜ ਧਾਮ ਧਰਾ ਧ੍ਰਿਤ, ਧਰਮ
ਧੁਰੰਧਰ, ਧੌਲ ਧਰਾਧਰ ਧਾਰੈ[1]। — [1]ਧੀਰਜ ਦੇ ਘਰ ਧਰਤੀ ਦੇ (ਧ੍ਰਿਤ) ਆਸਰਾ ਰੂਪ, ਧਰਮ ਦਾ (ਧੁਰੰਧਰ) ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ, ਧੌਲੇ ਬੈਲ ਤੇ (ਧਰਾਧਰ) ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਦਾ ਵੀ ਆਸਰਾ ਹਨ।

ਚਾਰ ਪਥਾਰਥ ਸ੍ਵਾਰਥ ਦਾ ਲਖਿ,
ਨੌਮ ਗੁਰੈਂ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਜੁਹਾਰੈ[1] ॥੧॥ — [1]ਚਾਰੇ ਪਦਾਰਥ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ) ਤੇ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਅਬਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ ਕੀ, ਗਾਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼[1]। — [1]ਹੁਣ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਥਾ ਕਹਿ ਕੇ।
ਕਹੋਂ, ਲਹੋਂ ਸੁਖ ਬੁੱਧਿ ਬਰ, ਦਹੋਂ ਕਲੇਸ਼ਨਿ ਸ਼ੇਸ਼[1] ॥੨॥ — [1]ਸੁਖ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਲਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਆਂਗਾ।

ਚੌਪਈ:

ਗਾਥ ਗੁਰਾਂ ਕੇ ਪੁਰਾ ਤਨ ਕੇਰੀ[1]। — [1]ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ।
ਤਨਕ ਭਨ ਕਹੋਂ ਜਨਕ ਉਜੇਰੀ[1]। — [1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਉਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਸੁਨੀ ਪੁਰਾਤਨ ਬ੍ਰਿੱਧਨਿ ਤੈ ਜਸੋਂ।
ਸਾਦਕ[1] ਸੋਊ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਨੋ ਤਸੋਂ ॥੩॥ — [1]ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸ੍ਵਾਰਥ ਦੈ ਹੈ।
ਪਰਮਾਰਥ[1] ਪੁਰਖਾਰਥ[2] ਪੈ ਹੈ। — [1]ਮੁਕਤੀ। [2]ਉੱਦਮ।
ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢੈ ਕੈ।
ਪਲਤੈ[1] ਚਲਤਿ, ਹਲਤ[2] ਸੁਖ ਲੈ ਕੈ ॥੪॥ — [1]ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ। [2]ਇਸ ਲੋਕ ਚੋਂ।
ਹੰਸ ਬੰਸ ਅਵਤੰਸ ਜਹਾਨੈ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਬੰਸ ਜਹਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੈ।
ਅੰਸ ਰਘੁ ਪ੍ਰਮਹੰਸ ਬਖਾਨੈ[1]। — [1]ਰਘੂਰਾਜੇ ਦੀ ਉਲਾਦ ਬਹੁਤੀ ਉੱਜਲ ਕਹੀ ਦੀ ਹੈ।
ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਭਏ ਕੁਲ ਮਾਹੀਂ।
ਜਿਨਿ ਕੋ ਜਪ ਜਨ ਸਦ ਗਤਿ[1] ਪਾਹੀਂ ॥੫॥ — [1]ਕਲਿਆਣ।
ਥਏ[1] ਲਊ ਕੁੱਸੁ ਸੁਤ ਜਾਂ ਕੇ। — [1]ਹੋਏ।
ਚਰਿਤ ਰਰਿਤ ਜਿਨ ਕੇ ਕਵਿ ਬਾਂਕੇ[1]। — [1]ਕਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕੌਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਲਊ ਲਹੌਰ ਕੁਸੁ ਕਾਸੂਰੈਂ।
ਕਰੇ ਅਬਾਦ ਲਖੈਂ ਜਨ ਭੂਰੈਂ[1] ॥੬॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਉਭੈ[1] ਭਏ ਪਰਗਟ ਭੁਪਾਲਾ[2]।
[1]ਦੋਵੇਂ। [2]ਰਾਜੇ।
ਕੀਨ ਰਾਜ ਚਿਰਕਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕਾਲੁ ਕੇਤੁ ਨ੍ਰਿਪ ਲਵ[1] ਕੁਲ ਮਾਹੀਂ।
[1]ਲਊ।
ਕਾਲੁਰਾਇ ਕੁੱਸੁ ਅੰਸਾਹੀਂ[1] ॥ ੭ ॥
[1]ਉਲਾਦ ਚੋਂ ਸੀ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਉਨਿ ਕਰੇ ਅਖਾਰੇ[1]।
[1]ਜੰਗ।
ਜੀਤੇ ਲਵੀ ਕੁਸੰਸੀ[1] ਹਾਰੇ।
[1]ਕੁਸੂ ਦੀ (ਅੰਸ) ਉਲਾਦ ਦੇ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਗਯੋ ਛੁਟ ਤਾਂ ਤੈ।
ਫਿਰਤ ਰਹੇ ਚਕਰੈਲ[1] ਸੁ ਯਾਂ ਤੈ ॥ ੮ ॥
[1]ਪੱਖੀਵਾਸ।
ਦੇਸ ਸਨੌਢ[1] ਆਦਿ ਬਸਿ ਸਾਰੇ।
[1]ਮਥਰਾ ਭਰਤ ਪੁਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰ ਕੋਟ ਤੱਕ ਦਾ ਦੇਸ।
ਲੂਟ ਮਾਰ ਉਨਿ ਕਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।
ਮਿਸ਼ਟ ਸਿੰਧੁ ਕੈ ਬਾਮ ਕਿਨਾਰੇ[1]।
[1]ਮਿੱਠੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਅਮਰ ਕੋਟ ਇਕ ਨਗਰ ਉਦਾਰੇ ॥ ੯ ॥
ਸੋ ਰਜਧਾਨੀ ਪੁਨ ਉਨਿ ਥਾਪੀ।
ਦੇਸ ਦਬਾਇ ਭਏ ਪਰਤਾਪੀ।
ਸੋਢਾ ਦੇਵੀ* ਤਹਾਂ ਬਿਰਾਜੈ।
*ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸੋਢਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਤਾਂਹਿ ਉਪਾਸ਼ਜੋ ਅਤਿਸੈ ਰਾਜੈ ॥ ੧੦ ॥
ਤਾਂ ਵਰ ਤੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਸੁਤ ਜਯੋ[1]।
[1]ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਸੋਢੀਰਾਇ ਨਾਮ ਤਿਹ ਭਯੋ।
ਤਿਸ ਤੈ ਸੋਢ ਬੰਸ ਜਗ ਚਾਲਾ।
ਹੈ ਅਬਿ ਲੌ ਤਹਿਂ ਬਸਤਿ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥
ਤਿਨ ਮੈਂ ਤੀਨ ਸੰਗਜਾ[1] ਭਈ।
[1]ਨਾਮ।
ਸੁਨੋ ਭੇਦ ਅਬਿ ਲੌ ਜੋ ਹਈ।
ਚੋਰੀ ਧਾੜਾ ਜੋਊ ਕਰੈਂ ਹੈਂ।
ਸੋਢੇ ਮੀਣੇ ਸੋ ਕਹਿਵੈਂ ਹੈਂ ॥ ੧੨ ॥
ਜੇ ਨਿਜ ਘਰ ਤੁਰਕਾਨੀ ਲਜਾਵੈਂ।
ਸੋ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਦਾਵੈਂ।
ਪੇਟ ਤੁਰਕਨੀ ਤੇ ਜੋ ਥੈ ਹੈ[1]।
[1](ਪੈਦਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸੋ ਸੋਢੇ ਮੀਣਜੋਂ ਮੇਂ ਜੈ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥
ਤਿਨ ਸੋਂ ਬਰਤਤ ਦੂਸਰ ਨੈਹੈਂ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਸੋ ਵਰਤਨ ਕੈਹੈਂ।
ਦਾਢੀ ਕੇਸ ਰਖਤ ਹੈਂ ਸਾਰੇ।
ਪਟਕਾ ਪਾਂਚਰੰਗ ਸਿਰ ਧਾਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥
ਸੁੱਧ ਛੱਤ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਜੇਈ।
ਧਾਰਤ ਧਰਮ ਨੀਤਿ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੇਈ[1]।
[1]ਉਹ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਤੇਰਾਜਨੀਤੀ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।
ਰਾਜ ਕਰਤ ਯਾਂ ਔਰੈਂ ਕਾਰੈਂ[1]।
[1]ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਿਨ ਕੋ ਸੋਢੀਰਾਇ ਉਚਾਰੈਂ ॥ ੧੫ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਜਬਿ ਫਿਰ ਜੰਗ ਅਪਾਰੇ।
ਪਰੇ ਆਪ ਮੈਂ ਦੇਸ ਮਝਾਰੇ।
ਜੀਤੇ ਕੁਸੀ ਲਵੀ ਸਭ ਹਾਰੇ।
ਰਾਜ ਕੁਸੰਸੈਂ[1] ਲਯੋ ਸੰਭਾਰੇ ॥੧੬॥ [1]ਕੁਸੂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਨੇ।
ਲਵੀ ਭਾਗ ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਗਏ।
ਕਾਂਸੀ ਮੈਂ ਬਸਿ ਬੇਦ ਪਢਏ।
ਐਸੀ ਪਢੀ ਬੇਦ ਉਨਿ ਬਿੱਦਜਾ।
ਜਾਂ ਤੇ ਬੇਦੀ ਭਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧਜਾ ॥੧੭॥
ਪੁਨ ਉਨਿ ਆਇ ਪੰਜਾਬ ਮਝਾਰੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਬੇਦ ਸੁਨਾਏ ਚਾਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰਤਿ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਤੋ ਭਯੋ ਵਿਰਾਗੀ। [1]ਵੇਦ ਸੁਣ ਕੇ।
ਬਨ ਕੋ ਗਯੋ ਰਾਜ ਨਿਜ ਤਜਾਗੀ ॥੧੮॥
ਰਾਜ ਦੈ ਗਯੋ ਬੇਦੀ ਤਾਈਂ।
ਆਪ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ।
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਸੋਢੀ ਤਾਂ ਤੈ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਗਾਦੀ ਲਈ ਯਾਂ ਤੈ ॥੧੯॥
ਸੋਢੀ ਅਮਰ ਕੋਟ ਜੇ ਰਹੇ।
ਸੰਤਤਿ[1] ਤਿਨ ਕੀ ਤਹਿਂ ਅਬਿ ਅਹੇ। [1]ਉਲਾਦ।
ਤਿਨ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਨ੍ਰਿਪ ਭਯੋ।
ਭਗਵਤ ਭਗਤ[1] ਜਗਤ ਬਿਦਤਯੋ ॥੨੦॥ [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਗਤ।
ਕੱਛ[1] ਦੇਸ ਅਰ ਸਿੰਧੁ[2] ਮਝਾਰੀ। [1]ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਕ ਦੇਸ਼। [2]ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਦੇਸ਼।
ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀਨਰਾਜ ਉਨਿ ਭਾਰੀ।
ਬਿਕ੍ਰਮ ਜੀਤ ਨ੍ਰਿਪ ਤੈ ਪਹਿਲੈ।
ਜੀਤੇ ਮੁਲਕ ਅਧਿਕ ਉਨਿ ਸਹਿਲੈ[1] ॥੨੧॥ [1]ਸੁਖਾਲੇ।
ਤਿਸ ਕਾ ਮਤ ਤਬ ਚਲਯੋ ਉਦਾਰੇ।
ਜੋ ਅਬਿ ਲੌ ਤਹਿਂ ਪਿਖੀਅਤ ਸਾਰੇ।
ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਤ ਸੋ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪੈਂ।
ਧਰਮ ਰੱਖਜਾ ਕਰਤਿ ਅਮਾਪੈਂ[1] ॥੨੨॥ [1]ਬਹੁਤੀ।
ਕੋਵਿਦ[1] ਕਹਿਂ ਤਿਹਂ ਵਤਸਲ ਭਗਤ[2]। [1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ।
ਵੱਛਲ ਬੱਛਰ ਬੋਲਤਿ ਜਗਤ[1]। [1]ਜਗਤ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਵੱਛਲ ਤੇ ਬੱਛਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਪਿਆਰਾ' ਹੈ।
ਸਾਂਗ[1] ਸਵਾ ਮਣ ਕੀ ਸੋ ਰਾਖੈ। [1]ਬਰਛੀ।
ਰੱਖਜਾ ਸੰਤ ਭਗਤ ਅਭਿਲਾਖੈ[1] ॥੨੩॥ [1]ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।
ਜ਼ੁਲਮ ਜਿ ਕੋਇ ਕਿਸੀ ਪਰ ਕਰਿ ਹੈ।
ਤਿਸ ਪਰ ਜਾ ਬਿਜਲੀ ਸਮ ਪਰ ਹੈ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਅਬਿ ਲੌ ਉਨ ਦੇਸੈਂ।

ਮਾਂਹਿ, ਮੂਰਤੀ ਤਾਂਹਿ ਬਿਸੇਸੈਂ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਪਾਖਾਨਨ ਪਰ[1] ਠੌਰ ਬਿਅੰਤੈਂ। — [1]ਪੱਥਰਾਂ ਉੱਪਰ।
ਪਿਖੀ ਨੈਨ ਹਮ ਐਨ ਸੁ ਤੰਤੈਂ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਥੇ।
ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਮਾਨ ਹੈਂ ਸਾਰੇ।
ਦਾਇਕ ਦੂਧ ਪੂਤ ਮਨਿ ਧਾਰੇ ॥੨੫॥
ਬੱਛਰ ਭਗਤਿ ਦੇਵ ਕਹਿਂ ਲੋਈ[1]। — [1]ਲੋਕ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਦੇਵਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪੀਰ ਬਾਂਛਰਾ[1] ਕਹਿਂ ਹੈਂ ਕੋਈ। — [1]ਪਿਆਰਾ ਪੀਰ।
ਕਰ ਮੈਂ ਸਾਂਗ ਅੱਸ੍ਵ[1] ਅਸਵਾਰੀ। — [1]ਘੋੜੇ ਤੇ।
ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਅਸਵਾਰ ਸੰਗਾਰੀ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਨਾਲ।
ਮੂਰਤਿ ਸੂਰਤਿ[1] ਭਰੀ ਬੀਰ ਰਸ। — [1]ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤੀ।
ਪਿਖੀਅਤ ਗਾਵਤਿ ਲੋਗ ਗੀਤ ਜਸ।
ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਮੰਦਰ ਅਮਰਕੋਟ ਹੈਂ[1]। — [1]ਅਮਰ ਕੋਟ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ) ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਨ।
ਤਾਂ ਕੋ ਪੂਜਤ ਜਨ ਅਟੋਟ[1] ਹੈਂ ॥੨੭॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਬਿ ਵੈਰਾਗ ਭਯੋ ਦ੍ਰਿੜ ਤਾਂਹੀਂ।
ਤਜਯੋ ਜਗਤ ਲਖਿ ਦੁਖਦ ਮਹਾਹੀਂ।
ਬਿਜੈਰਾਇ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੈ ਤਾਈਂ।
ਰਾਜ ਸਾਜ ਦੈ ਗਯੋ ਸਿਧਾਈ ॥੨੮॥
ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਰਥਰੀ ਨਜਾਈਂ।
ਲਈ ਫਕੀਰੀ ਤਜ ਨ੍ਰਿਪਤਾਈ[1]। — [1]ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਿਸ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਮੈਂ ਹੈ।
ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਕਰੈ ਹੈ ॥੨੯॥
ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ ਕਿਦਾਰ ਖੰਡ ਮਾਹੀਂ।
ਪਰਬਤ ਹੇਮ ਕੂਟ ਜਹਿਂ ਆਹੀ।
ਮੁਨੀ ਸਮੁੰਡਨ[1] ਤਹਿ ਇਕ ਰਹਿ ਹੀ। — [1]ਮੁਨੀ ਦਾ ਨਾਮ।
ਮੂਰਤਿ ਤਪ ਜਪ ਕੀ ਜਨੁ ਵਹਿ ਹੀ ॥੩੦॥
ਦਿਪਤਿ[1] ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰ ਸਮ[2] ਭਾਰੀ। — [1]ਚਮਕਦਾ ਹੈ। [2]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧ ਰਹਿ ਠਾਢ ਦ੍ਵਾਰੀ।
ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਤਪਸੀ ਤਹਿਂ ਜੇਤੇ।
ਤਿਸ ਕਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿਹੀਂ ਤੇਤੇ ॥੩੧॥
ਬਯਾਸ, ਬਸ਼ਿਸ਼ਟ, ਗਾਂਧਿ ਸੁਤ[1] ਜੈਸੇ। — [1]ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ।
ਸਮਝਿ ਤਾਂਹਿ ਸਬਿ ਪੂਜੈਂ ਵੈਸੇ।
ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਤਿਸ ਤੇ ਲੈ ਸਿੱਛਯਾ।
ਤਪ ਕਰਨੇ ਕੀ ਧਰਿ ਦ੍ਰਿੱਢ ਇੱਛਯਾ ॥੩੨॥

ਦੋਹਰਾ:
ਬੱਦ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਜਹਾਂ,
ਗੰਧ ਮਾਦਨ ਗਿਰ ਵਾਹਿ[1]। — [1]ਉਥੇ ਪਹਾੜ ਹੈ।

ਸਾਤ ਕੋਸ ਤਿਸ ਤੈ ਤਲੈ,
ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ ਗਿਰ ਆਹਿ[1] ॥੩੩॥ — [1]ਸੱਤ ਚੋਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਹਾੜ ਹੈ।
ਚੌਪਈ:
ਹੇਮ ਕੂਟ ਭੀ ਤਾਹੀਂ ਸੰਗੈਂ।
ਮਿਲਜੋ ਕਹਿਤ ਸ੍ਰੁਤ ਲੋਗ ਨਿਸੰਗੈਂ[1]। — [1]ਵੇਦ ਤੇ ਲੋਗ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਪੰਡਰਾਜ ਤਹਿਂ ਹੀ ਤਪ ਕੀਨੋ।
ਹੈ ਅਸਥਾਨ ਤਹਾਂ ਤਿਨ ਪੀਨੋ ॥੩੪॥
ਪੰਡਕੇਸ਼੍ਰ ਸ਼ਿਵ ਜਾਹਿਂ ਬਖਾਨੈ।
ਲੋਗ ਜਾਤ੍ਰੀ[1] ਸਭਿ ਹੀ ਜਾਨੈ। — [1]ਯਾਤਰੂ।
ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਸੁਤ ਤਾਂ ਕੇ ਭਏ।
ਪਾਂਚੋ ਪਾਂਡਵ ਜੋ ਬਿਦਤਏ ॥੩੫॥
ਗਾਥ ਏਹੁ ਭਾਰਥ ਮੈਂ[1] ਗਾਈ। — [1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ (ਗ੍ਰੰਥ) ਵਿੱਚ।
ਆਦਿ ਪਰਬ ਮੈਂ[1] ਲਖੋ ਸੁਹਾਈ। — [1]ਪਹਿਲੇ ਪਰਬ (ਧਿਆ) ਵਿੱਚ।
ਲੋਕ ਪਾਲ ਤੀਰਥ ਇਕ ਤੈਹੈਂ।
ਲੋਹ ਪਾਲ ਭੀ ਤਾਂਕੋ ਕੈਹੈਂ ॥੩੬॥
ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਪੰਡਕੇਸ਼੍ਰ ਤੈ ਹੈ।
ਜਾਵਨ ਕਠਿਨ ਚਢਾਈ ਪੈ ਹੈ।
ਤਿਸ ਤਟ[1] ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ ਗਿਰ ਅੰਦਰ। — [1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾਲੀ ਕੇ ਮੰਦਰ ॥੩੭॥
ਲਘੁ ਅਕਾਰ[1] ਮੂਰਤਿ ਤਿਨ ਮੈਂ ਹੈ। — [1]ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ।
ਭੋਗ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਗੈ ਹੈਂ।
ਉੱਤਰ ਖੰਡੀ[1] ਲੋਗ ਭੁਟਾਨੀ। — [1]ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ।
ਮਾਨਤ ਤਾਂ ਕੋ ਸਦਾ ਮਹਾਨੀ ॥੩੮॥
ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਤਹਿ ਕੁਟੀਆ ਠੱਟ ਕੈ[1]। — [1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਧਜਾਨ* ਕਾਲ ਕਾਲੀ ਕੌਂ[1] ਡੱਟ ਕੈ[2]। — [1]ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ। (ਅ) ਮਹਾਂ ਕਾਲ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੀ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ। [2]ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ। *ਕਾਲ ਜਾਂ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਲ ਜਾਂ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਜੀ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਦਾ ਜਾਪ ਨ ਕਰਦੇ। ਫਿਰ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਕਤੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ 'ਚ ਫ਼ੁਰਮਾਣ ਹੈ-'ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪਸਜਾ ਭਯੋ। ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ।' ਜੇ ਕਾਲ ਤੇ ਕਾਲੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸਰੂਪ ਤੇ ਕਾਲੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਝਣਾ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ।
ਅਤੀ ਉੱਗ੍ਰ[1] ਤਪ ਲਾਗੋ ਕਰਨੇ। — [1]ਕਠਨ, ਭਿਆਨਕ।
ਜਾਪ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਉਚਰਨੇ ॥੩੯॥
ਕੰਦ ਮੂਲ[1] ਫਲ ਫੂਲ ਅਹਾਰੈਂ[2]। — [1]ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਾਜਰ, ਮੂਲੀ, ਗੰਢਾ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ।

[2]ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਪਿ ਕਬੀ ਕਬਿ ਲਘੁ ਸਾ ਧਾਰੈਂ[1]। — [1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਛਕਦੇ ਹਨ।

ਜੋਗ ਅਸਟਾਂਗ ਸਾਧ ਸਿੱਧ ਕੀਨੋ[1]। — [1]ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਜੋਗ ਸਾਧ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ।

ਨਿਜ ਆਤਮ ਪਰਤਾਤਮ ਚੀਨੋ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਆਪਣੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਜਾਣ ਲਿਆ।

ਕਬਿੱਤ:

ਬਾਰਿ ਕੋ ਅਹਾਰ, ਕਬੀ ਸੁਸਕ ਪ੍ਰਣ ਚਾਰੁ,
ਬਜਾਰੁ ਕੇ ਅਧਾਰੁ, ਕਬੀ ਰੈਹੈਂ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੈਂ[1]।

[1](ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਜੀ ਕਦੇ) ਪਾਣੀ ਦਾ ਭੋਜਨ (ਕਰਦੇ ਹਨ) ਕਦੇ ਸੁੱਕੇ ਸੁੰਦਰ ਪੱਤੇ (ਛਕਦੇ ਹਨ ਕਦੇ) ਹਵਾ ਦੇ ਆਸਰੇ (ਅਤੇ) ਕਦੇ (ਹਵਾ ਦੇ) ਆਸਰੇ (ਤੋਂ ਵੀ) ਬਿਨਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਗ ਭਾਰ ਥਿਰਜੋ, ਸਰੂ ਤਰੂ ਮਾਤ ਕਰਜੋ,
ਧਜਾਨ ਮੈਂ ਬਿਲੀਨ, ਭਰਜੋ ਆਨੰਦ ਉਦਾਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ (ਐਉਂ) ਖੜੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੂ ਦੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਧਿਆਨ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਸਮੇਂ ਦਵਾਰ ਗੁਫਾ, ਭਵਰ ਗੁੰਜਾਰ ਧੁਨਿ
ਅਨਹਦ, ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਮਗਨ ਅਪਾਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਾਂਗ ਲਗਾਤਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਨੀ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ) ਜੀ ਬਹੁਤੇ ਮਗਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤਾਵੈ ਆਧਿ ਬਜਾਧਿ ਨਾ, ਉਠਾਵੈ ਕੋ ਉਪਾਧਿ ਨਾ,
ਬਿਲਾਵੈ ਸ੍ਵੈ ਸਮਾਧਿ ਨਾ, ਰਹਾਵੈਂ ਏਕ ਸਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੪੧॥

[1]ਮਨ ਦਾ ਦੁਖ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਦੁਖ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮਨ) ਕੋਈ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸਮਾਧੀ (ਬਿਲਾਵੈ) ਟੁਟਦੀ ਨਹੀਂ, ਲਗਾਤਾਰ (ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗਾਢੇ ਬਨਿ ਬੱਸ ਕਰਿ, ਤਨ ਮਨ ਕੱਸ ਕਰਿ,
ਖਾਨ ਪਾਨ ਰੱਸ ਹਰ, ਪ੍ਰਾਨ ਠਹਰਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਵਸ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣਰੋਕੇ ਹਨ।

ਆਠ ਅੰਗ ਜੋਗ ਸਾਧਿ, ਦੂਰ ਕੀਨ ਆਧਿ ਬਜਾਧਿ,
ਮਨ ਕੋ ਬਿਕਾਰ ਬਾਧਿ, ਸ੍ਵੈ ਸਮਾਧਿ ਲਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜੋਗ ਦੇ ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ ਆਧੀ ਬਿਆਧੀ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜੋਤਿ ਹੋਤ ਭਈ ਹੈ ਉਦੋਤ ਨਿਰਮਲ ਗੋਤ,
ਬੀਜ ਰਵਿ ਸਸਿ ਜਹਾਂ ਛੂਛ ਦਰਸਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਉੱਜਲ ਕੁਲ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੀ ਜੋਤਿ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਜਲੀ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ (ਚਾਨਣ ਤੋਂ) ਖ਼ਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤਪ ਹੀ ਕੋ ਬਪੁ ਹੈ ਕਿ ਬਪੁ ਹੀ ਭਯੋ ਹੈ ਤਪੁ,
ਤਪ ਬਪੁ ਬੀਚ ਭੇਦ ਜਰਾ ਨ ਲਖਾਏ ਹੈਂ[1] ॥੪੨॥

[1]ਇਹ ਤਪ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰੀਰ ਹੀ ਤਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਪ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦਾ।

ਐਸ ਹੀ ਬਿਸਾਲ ਸਾਲ ਤਪਸਾ ਕਮਾਲ ਕਰਿ,
ਕਸ਼ਟ ਕਰਾਲ ਜਾਲ ਤਨ ਪੈ ਸਹਾਰੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੁਹਤੇ ਸਾਲ ਅਸਚਰਜ ਤੱਪਸਿਆ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸਹਾਰੇ ਹਨ।

ਕਾਮ ਕੋਹ[1] ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਤਸਰ[2] ਦੰਭ ਦ੍ਰੋਹ[3], — [1]ਕ੍ਰੋਧ। [2]ਈਰਖਾ। [3]ਧੋਖਾ।

ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਖ[1] ਛਲ ਛੋਹ[2] ਮੂਲ ਤੇ ਉਪਾਰੇ ਹੈਂ[3]। — [1]ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਵੈਰ। [2]ਗੁੱਸਾ। [3]ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕੈਧੋਂ ਗਾਧਿ-ਪੂਤ ਕੈ ਰਿਖਭ ਦੇਵ ਮਜਬੂਤ,
ਦੱਤ ਅਵਧੂਤ ਪੂਤ ਰਿਖਭ ਉਦਾਰੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਰਿਖਭ ਦੇਵ (ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰਥੰਕਰ) ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਤਿਆਗੀ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਹੈ ਜਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਿਖਭ ਹੈ (ਰਿਖਭ-ਮਰੁ ਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂਰਾਜਾ ਨਾਭਿ ਦਾ ਪੁੱਤਰ)।

ਮੂਰਤੀ ਹੁਸਾਤਨ ਕੈ ਪੂਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੈ
ਸੂਰਤੀ ਹੁਲਾਸਨ ਕੈ ਧੂਰਤੀ ਬਿਦਾਰੇ ਹੈਂ[1] ॥੪੩॥

[1]ਅੱਗ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਚਾਨਣ ਹੈ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜਾਂ ਛਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਤਨ ਜੋਤਹਿ ਜੋਤਿ ਮਯੋ ਝਲਕੈ,
ਛਲਕੈ ਛਬਿ ਛੁੰਗਰਵ ਜਨ ਬੀਆ[1]।

[1]ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਜੋਤ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਜੋਤ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਛੁੰਗ) ਸਮੂੰਹ ਸੋਭਾ (ਐਉਂ) ਛਲਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਣੋ ਦੂਜਾ ਸੂਰਜ ਹੀ ਹੈ।

ਚਹੁ ਚੱਕਨ ਮੈਂ[1] ਚਰਚਾ ਚਲਗੀ,

[1]ਚਹੁੰ ਤਰਫਾਂ ਵਿੱਚ।

ਚਿਤ ਚੇਤਨਤਾ ਚਪਲਾ ਚਮਕੀਆ[1]।

[1]ਚਿੱਤ ਦੀ ਗਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਪਈ।

ਦੁਤਿ ਦੀਹ ਦਸੋਂ ਦਿਸ ਦੀਪਤ ਭੀ,
ਦਿਕ ਦੇਵਨਿ ਦੇਖਨ ਕੋ ਦਿਲ ਦੀਆ[1]।

[1]ਭਾਰੀ ਚਮਕ ਦਸਾਂ ਤਰਫਾਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਪਈ ਅਤੇ ਅੱਠੇ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ (ਦਿਗਪਾਲਾਂ) ਦਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ।

ਜਨ ਚੰਦ ਸੁਰੱਜ ਬੁਰੱਜ ਚਢੇ
ਤਪ ਕੇਰ, ਨਖੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਦੀਆ[1] ॥੪੪॥

[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਦੇ) ਤਪ ਦੇ ਦੋ ਬੁਰਜ (ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ) ਤਾਰੇ ਤਪ ਦੇ ਦੀਵੇ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਜ ਕੈ ਪਦਮਾਸਨ ਸ੍ਵਾਸਨਿ ਖੈਂਚਿ,
ਮਿਲਾਇ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਇ ਲਿਵੈਂ[1]।

[1]ਪਦਮਾਸਨ ਲਾ ਕੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿੱਤੀ ਲਾ ਕੇ।

ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਸੁਕਟੀ ਮੱਧ ਬ੍ਰਿੱਤਿ ਠਟੀ,
ਨ ਹਟੀ ਨ ਘਟੀ ਨ ਲਟੀ ਸੁ ਕਿਵੈਂ[1]।

[1]ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿੱਤੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਜੋੜ ਲਈ (ਉਹ ਜੁੜੀ ਹੋਈ) ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਨ ਹਟੀ ਨ ਘਟੀ ਤੇ ਨ ਹੀ ਥੱਕੀ ਹੈ।

ਅਨਹੱਦ ਧੁਨੀ ਮੱਧ ਲੀਨ ਮੁਨੀ,
ਚੱਖ ਹੈ ਅਮਿਓ ਲਖ ਹੈਂ ਸੁ ਸਿਵੈਂ[1]।

[1]ਮੁਨੀ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਜੀ) ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ (ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਪਰਮਾਤਮ ਆਤਮ ਏਕ ਲਖਯੋ,
ਰਵਿ ਕੀ ਰਿਸ਼ਮੈਂ ਸਿੰਧੁ ਬਿੰਦ ਜਿਵੈਂ[1] ॥੪੫॥

[1]ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ (ਇਉਂ) ਇਕ ਜਾਣ ਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨ ਮੀਨ ਬਿਲੀਨ ਭਯੋ ਨਿਧਿ ਆਨਦ,
ਚੀਨ ਲਯੋ ਹਰਿ ਸ੍ਵੈ ਲੁਡੀਆ[1]।

[1]ਮਨ ਰੂਪ ਮੱਛ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ (ਲੁਡੀਆ) ਝੂਮਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਥੱਕ ਪ੍ਰਾਨ ਥਿਰੇ[1] ਇੰਦਰੇ ਮਨ ਲੌਂ,

[1]ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਤਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬੁਧਿ ਸਬੈ ਬੁਡੀਆ[1]।

[1]ਡੁੱਬ ਗਈ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਗਜਾਨ ਜਗੀ ਅਗਨੀ,

ਅੱਗਜਾਨ ਸਕਾਰਜ ਹੈ ਜੁਡੀਆ[1]।

[1]ਅਗਿਆਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ (ਸੰਸਾਰ) ਸਮੇਤ ਜੁੜ ਗਿਆ (ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ) ਭਾਵ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨ੍ਰਿਪ ਤੇਜ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਲਸੈ,
ਜਨੁ ਰਾਜਤ ਹੈ ਤਪ ਕੀ ਗੁਡੀਆ[1] ॥੪੬॥

[1]ਰਾਜੇ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ) ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਤੇਜ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਤਪ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਿਰਾਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਰੁ ਸਾਖ ਬਲੀ ਦਲ ਫੂਲ ਫਲਾਦਿਕ,
ਗਜਾਨ ਮਏ ਰਸ ਮੈਂ ਟਪਕੈ[1]।

[1]ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ, ਟਾਹਣੀਆਂ, ਵੱਲਾਂ, ਪੱਤਿਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਆਦਿਕਾਂ (ਮੈਂ) ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਆਨ ਰੂਪਰਸ ਚੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਢ ਚੇਤਨ ਕੇ ਤਨ ਕਾਂਤਿ ਮਈ,
ਸੁ ਬਿਭਾਂਤਿ ਸੁਹਾਤ ਬਲੈ ਤਪ ਕੈ[1]।

[1]ਤਪ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਚਮਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ (ਬਿਭਾਂਤਿ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਲ ਕੇ ਥਲ ਕੇ ਖਗ ਮੀਨ ਜਿਤੇ ਮ੍ਰਿਗ,
ਜਾਪ ਅਕਾਲ ਰਹੈਂ ਜਪ ਕੈ[1]।

[1]ਜਿਤਨੇ ਜਲ ਦੇ ਮੱਛ ਆਦਿ, (ਅਕਾਸ਼ ਦੇ) ਪੰਛੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਰਣ ਆਦਿਕ ਜੀਵ ਹਨ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਸ ਸਾਂਤਿ ਮਈ, ਗਿਰਿ ਕਾਂਤਿ ਮਈ,
ਅਵਦਾਤ ਵਿਦਾਂਤ ਰਹੈਂ ਲਖ ਕੈ[1] ॥੪੭॥

[1]ਚਮਕੀਲੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ (ਉਹ) ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਉੱਜਲ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀਰਸ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਿਮਾ ਤਪ ਕੀ ਮਤ ਮਾਨਹੁ ਕੂਰ[1],
ਕਹੇ ਕਵਿ ਜੋ ਸਬਿ, ਸਾਚ ਅਹੇ।

[1]ਝੂਠ ਨ ਮੰਨੋ।

ਰਚਨਾ ਜਗ ਕੀਨ ਬਿਧੀ[1] ਤਪ ਕੇ ਬਲ,

[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ।

ਗਾਧਿ ਸੁਤੈਂ ਕਮ ਕੌਨ ਕਹੇ[1]।

[1]ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤਰ (ਦੇ ਤਪ) ਨੂੰ ਕੌਣ ਘੱਟ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਦਲਾਇ ਦੀਓ ਜੁਗ, ਸਿੰਧੁ ਪੀਓ,
ਜੱਗ ਥੀਓ ਵਹੇ, ਤਪਸੀ ਜੁ ਚਹੇ[1]।

[1](ਤਪ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਗੋਤਮ ਨੇ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਥਾਂ ਤ੍ਰੇਤਾ) ਜੁਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ (ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਨੇ) ਸਮੁੰਦਰ ਪੀ ਲਿਆ, ਜਗਤ 'ਚ ਉਹ ਹੋਇਆ ਜੋ ਤਪੱਸੀਆਂ ਨੇ ਚਾਹਿਆ।

ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਸਾਰਦ[2] ਨਾਰਦ ਸੇਸ[3] ਮਹੇਸ[11],
ਨਹੀਂ ਤਪਸੀਨ ਕੋ ਅੰਤ ਲਹੇ ॥੪੮॥

[1]ਵੇਦ। [2]ਸਰੁਸਤੀ। [3]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ। [11]ਸ਼ਿਵ।

ਦੋਹਰਾ:

ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਅਤਿ ਉੱਗ੍ਰ[1] ਤਪ,

[1]ਭਿਆਨਕ।

ਕਰਜੋ ਯੋਗ ਅਸਟਾਂਗ[1]।

[1]ਜੋਗ ਦੇ ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

ਸਿੱਧ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤਿ,
ਬ੍ਰਿੱਧਿ ਤਜਾਗ ਵੈਰਾਗ[1] ॥੪੯॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਤਿਆਗ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੌਪਈ:

ਸਿੱਧਿ ਅਸਟ ਦਸ[1] ਹਾਜਰ ਰੈਹੈਂ।

[1]ਅਠਾਰਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ।

ਮੁਨਿ ਨ ਤਿਨਨਿ ਦਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੈਹੈਂ[1]।

[1]ਮੁਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਨਿਗਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਵਿਖੇ ਆਨੰਦੈਂ।
ਰਹੈਂ ਨਿਮਗਨ ਲਗਨ ਲਗਿ ਚਿੰਦੈਂ[1] ॥੫੦॥

[1]ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ।

ਮਨ ਪਰਫੁੱਲਤ[1] ਡੁੱਲਤ ਨਾਹੀਂ।

[1]ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਾਜ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਦ ਸੋਕ ਲਖਾਹੀਂ[1]।	[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਅਗਨਿ ਸਿਖਾ ਸਮ ਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸੈ[1]।	[1]ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਵਾਂਗ ਸ਼ਰੀਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਰਹੀ ਸਨਾਯੂ ਮਾਸ ਨ ਮਾਸੈ[1] ॥੫੧॥	[1](ਕੇਵਲ) ਨਾੜੀਆਂਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ ਮਾਸ ਮਾਸਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।
ਆਞ ਰਹਤ ਬਿਚਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ[1]।	[1]ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਿਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
ਭਯੋ, ਮੁਨੇਸਰ ਇੱਛਜਾਚਾਰੀ[1]।	[1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ।
ਗੋਰਖ ਦੱਤ ਕਪਲ ਰਿਖਭਾਦੈ[1]।	[1]ਰਿਖਭ ਆਦਿਕ (ਰਿਖਭ=ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਚੌਵੀ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਅਵਤਾਰ)।
ਸਨਕਾਦਕ ਨਾਰਦ ਤੈ ਜ਼ਜਾਦੈ[1] ॥੫੨॥	[1]ਬਹੁਤੀ।
ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀ ਭਈ।	
ਪੈ ਨ ਦੀਪ ਘਰ ਜਯੋਂ ਬਿਦਤਈ[1]।	[1]ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਨਿਜ ਸਭਿ ਕੋ ਹੇਰੈਂ[1]।	[1]ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਵੇਖਦੇ ਹਨ।
ਬਰ ਸਰਾਪ ਨਹਿੰ ਕਾਹੂੰ ਟੇਰੈਂ ॥੫੩॥	
ਜੀਵ ਚਰਾਚਰ[1] ਕੇਰ ਸੁਭਾਵੂ।	[1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ।
ਬਦਲ ਗਏ ਮੁਨਿ ਤਪ ਪ੍ਰਭਾਵੂ[1]।	[1]ਅਸਰ ਨਾਲ।
ਨਿਸ ਕੰਟਕ ਪ੍ਰਿਥ੍ਵੀ ਗਿਰ ਭਏ[1]।	[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਹਾੜ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਏ।
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਭਾਵਤੋ ਦਏ[1] ॥੫੪॥	[1]ਬੱਦਲ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਨਾਰੇ ਨਦੀ ਸੁਧਾ ਮਹਿਂ ਬਹਿਹੀਂ[1]।	[1]ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਗਦਾ ਹੈ।
ਗਿਰ ਵਰ ਝਰਨਾ ਝਰਤ ਸੁ ਰਹਿਹੀਂ[1]।	[1]ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਚੰਗੇ ਸੋਮੇ ਵਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਤਰੁ[1] ਫਰ[2] ਸੁਖਦਾ ਸ੍ਵਾਦਲ ਦੈਹੈਂ।	[1]ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਫਲ।
ਬਾਰਹਿ ਮਾਸ ਫਰੇ[1] ਸਬਿ ਰੈਹੈਂ ॥੫੫॥	[1]ਫਲੇ।
ਮੰਦ ਸੁਗੰਧਿ ਸਰਦ ਬਹਿ ਬਜਾਰੀ[1]।	[1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਵੱਗਦੀ ਹੈ।
ਬੂਟੀ ਬੇਲ ਬਿਬਿਧਿ ਫੁਲਵਾਰੀ[1]।	[1]ਬੂਟੀਆਂ ਤੇ ਵੇਲਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।
ਚੰਪਾ[1], ਰਾਇ-ਬੇਲ[2], ਚੰਬੇਲੀ।	[1]ਚੰਬਾ। [2]ਮੋਤੀਏ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਵੇਲ।
ਕਵਲ, ਕੇਵੜਾ[1], ਖਿੜੇ ਰਵੇਲੀ[2] ॥੫੬॥	[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵੇਲ। [2]ਵੱਡਾ ਚੰਬਾ।
ਹਰੀ ਭਰੀ ਸਭਿ ਫੂਲੀ ਫਲੀ[1]।	[1]ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਸਹਿਤ ਹੈ।
ਸੁਚਿ ਸੁਗੰਧਿ ਮਹਕਾਵਤਿ ਕਲੀ[1]।	[1]ਕਲੀਆਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁਗੰਧੀ ਖਿਲਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਕਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੁਭਾਵ ਜਗੱਤੈ।	
ਗੱਤੈ ਭਏ, ਨ ਬਿਆਪੈ ਤੱਥੈ[1] ॥੫੭॥	[1]ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਅਸਰ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਭਾਵ (ਗੱਤੇ) ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ (ਤੱਥੈ) ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ।
ਤੱਥੈ ਕੇ[1] ਗਾਹਕ ਜਨ ਸਾਧੂ।	[1]ਤੱਤ ਸਰੂਪ ਦੇ।
ਸਾਧੂ ਮਤਿ ਜੇ ਚਹਿਤ ਅਗਾਧੂ[1]।	[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਗਾਧੂ ਸੁਤ ਸੇ ਤਪ ਧਨ ਵਾਰੇ[1]।	[1]ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਵਰਗੇ ਤਪ ਰੂਪ ਧਨ ਵਾਲੇ।
ਵਾਰੇ ਆਇ ਬਸੇ ਦਿਸ ਚਾਰੇ[1] ॥੫੮॥	[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਆ ਵੱਸੇ।
ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਪਢੈਂ ਮੁਨਿ ਰਾਈ[1]।	[1]ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮੁਨੀ।
ਰਾਈ ਸਮ ਨ ਬਿਕਾਰ ਜਿਨਾਈ[1]।	[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।

ਨਾਈ ਗ੍ਰੀਵਾ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੁ ਆਗੇ[1]।
[1]ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਅੱਗੇ ਧੌਣ ਨਿਵਾਈ।

ਆਗੇ ਸੇ ਤਿਹਿਂ ਬਹੁ ਬਡ ਭਾਗੇ[1] ॥ ੫੯ ॥
[1]ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋ ਗਏ।

ਭਾਗੇ ਦੁਖ ਭੁਖ ਤਿਨੈਂ ਅਗਾਰੀ।

ਗਾਰੀ[1] ਆਸੁਰਿ ਸੰਪਤਿ[2] ਸਾਰੀ।
[1]ਗਾਲ ਦਿੱਤੀ। [2]ਕਾਮ ਆਦਿਕ।

ਸਾਰੀ ਕਾਰਜ ਸਹਿਤ ਅਵਿੱਦਜਾ[1]।
[1](ਕਾਰਜ) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਣੇ ਅਵਿਦਿਆ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ।

ਵਿੱਦਜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਕਿਯ ਸਿੱਧਜਾ[1] ॥ ੬੦ ॥
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ।

ਸਿੱਧਜਾ ਰਿੱਧਜਾ ਕੋ ਨ ਚਹਾਨਾ[1]।
[1]ਸਿੱਧੀਆਂ ਰਿੱਧੀਆਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਹਾਨਾ ਭਰਮ ਭੇਦ ਪਚਧਾਨਾ[1]।
[1]ਭਰਮ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਭੇਦ (ਪਚਧਾਨਾ) ਸੜ ਗਿਆ।

ਧਾਨਾ[1] ਜਿਮ ਭੂਨਜੋਂ ਮਨ ਅਪਨਾ।
[1]ਭੁਜੇ ਹੋਏ ਜੌਂ ਜਾਂ ਚਉਲ।

ਪੁਨਾ ਨਾ ਅੰਕੁਰ[1] ਹੋਇ ਉਤਪਨਾ ॥ ੬੧ ॥
[1]ਅੰਗੂਰ।

ਤਪਨਾ ਫਿਰ ਭਵ ਪਰੈ ਨ ਜਾਂ ਤੈ[1]।
[1]ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਤਪਣਾ ਨ ਪਵੇ।

ਜਾਤੈਂ ਪਾਤੈਂ ਕੀਨੀ ਹਾਤੈ[1]।
[1]ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹਾਤੈ ਸਤਿਸੰਗਤ ਮੈਂ ਪਰ ਕੈ[1]।
[1]ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਲਗਣ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ।

ਪਰ ਕੈ ਨਿਜ ਸਬਿ ਬ੍ਰੱਹਮ ਨਿਹਰ ਕੈ[1] ॥ ੬੨ ॥
[1]ਪਰਾਇਆਂ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ।

ਹਰ ਕੈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਲਾਪ ਕਲੇਸੈਂ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ।

ਲੇਸੈਂ ਹਰਜੋ ਅਗਜਾਨ ਅਸੇਸੈਂ[1]।
[1]ਲੇਸ ਵਾਂਗ (ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ) ਅਗਿਆਨ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੇਸੈ ਜਜੋਂ[1] ਇਕ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਜੱਪਾ।
[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਵਾਂਗ।

ਜੱਪਾ ਕੁਸਮ ਰੰਗ ਜੱਗ ਥੱਪਾ[1] ॥ ੬੩ ॥
[1]ਦੁਪਹਿਰੀਏ ਫੁੱਲ ਦੇਰੰਗ ਵਰਗਾ (ਛੇਤੀ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।

ਥੱਪਾ ਗਜਾਨ ਮਾਰ ਜਮ ਹਰਾ[1]।
[1]ਗਿਆਨ ਦਾ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਜਮ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਾ ਭਯੋ ਉਰ ਸਦ ਗੁਨ ਖਰਾ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ।

ਖਰਾ[1] ਕਰਜੋ ਮਨ ਆਤਮ ਮਾਹੀ।
[1]ਖੜ੍ਹਾ (ਸਾਵਧਾਨ)।

ਮਾਹੀ ਹੀਰ ਜੈਸ ਜਲ ਮਾਂਹੀ[1] ॥ ੬੪ ॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਰਾਂਝੇ ਵਿੱਚ ਹੀਰ ਨੇ ਤੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਨੇ।

ਮਾਂ ਹੀਯ ਸੁਤ ਜਿਮ ਚੰਦ ਚਕੋਰੀ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਦਾ ਮਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਤੇ ਚਕੋਰ ਦਾ ਚੰਦ ਵਿੱਚ।

ਕੋਰੀ ਪਟ, ਕੁਲਾਲ ਘਟ ਜੋਰੀ[1]।
[1]ਜੁਲਾਹੇ ਨੇ ਬਸਤ੍ਰ (ਬੁਣਨ) ਵਿੱਚ ਤੇ ਘੁਮਿਆਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਘੜੇ ਜੋੜਨ ਵਿਚ।

ਜੋਰੀ ਸੰਪਤਿ ਸੂਮ ਬਟੋਰੀ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸੂਮ ਨੇ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ।

ਟੋਰੀ ਬਾਲਕ ਗੁੱਡੀ ਡੋਰੀ[1] ॥ ੬੫ ॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਲਕ ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਡੋਰ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਵਿੱਚ।

ਡੋਰੀ ਤਜੋਂ ਧਰਿ ਵੀਚ ਤਪੱਸਜਾ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਤਪੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤੀ (ਜੋੜ) ਰਖੀ ਹੈ।

ਪੱਸਜਾ ਨਿਜ ਮਹਬੂਬ ਅਵੱਸਜਾ[1]।
[1](ਉਨ੍ਹਾਂ) ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ (ਅਵੱਸਜਾ) ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਵੱਸਜਾ ਗਿਰ ਬਨ ਤਪ ਪ੍ਰਭਾਵੈ[1]।
[1]ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਪ ਦਾ ਅਸਰ ਵਸ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਵੈ ਬੈਰਿ ਨ ਕਿਹ ਤਿਹ ਥਾਵੈ[1] ॥ ੬੬ ॥
[1]ਉਸ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੈਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ।

ਥਾ ਵੈ ਬਨ ਅਦਭੁਤ ਤਬਿ ਸੋਹੈ[1]।
[1]ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ (ਪਰ) ਤਦੋਂ ਅਸਚਰਜ ਸੋਭਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਹੈ ਕੌਨ ਜੁ ਪੇਖਿ ਨ ਮੋਹੈ।

ਮੋ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਕੇ ਸਾਲ[1]।
[1]ਤਿਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲ ਦੇ ਫਲਦਾਰ (ਦਰੱਖ਼ਤ) ਹਨ।

ਸਾਲਮਲੀ[1], ਪੂੰਗੀ[2], ਤਾਮਾਲ[3] ॥ ੬੭ ॥
[1]ਸਿੰਬਲ। [2]ਸੁਪਾਰੀ। [3]ਤਮਾਲ, ਇਕ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਬ੍ਰਿੱਛ।

ਮਾਲ[1] ਕਪਿੱਥ[2], ਸੇਉ, ਕਚਨਾਲ[3]।
[1](ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਦੀਆਂ) ਕਤਾਰਾਂ ਹਨ। [2]ਕੈਥ, ਜੰਗਲੀ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ। [3]ਕਾਂਚਨਾਰ, ਇਕ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਦੀ ਭਾਜੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਨਾਲ ਕੇਲ[1], ਕੇਲਾ, ਬਿੰਬ[2] ਜਾਲ[3]।
[1]ਨਲੇਰ, ਖੋਪੇ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਰਕਤ ਫਲਾ, ਕੁੰਦਰੂ ਫਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [3]ਬਹੁਤੇ।

ਜਾਲ[1] ਬੇਰ, ਸੀਤਾ ਫਲ, ਰਾਮ[2]।
[1]ਪੀਲੂ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਵਣ। [2]ਰਾਮ ਫਲ।

ਰਾਮ ਦਾਇ[1] ਲੀਚੀ ਵਰ ਆਮ[2] ॥ ੬੮ ॥
[1]ਆਰਾਮ (ਸੁਖ) ਦੇਣ ਵਾਲੇ। [2]ਲੀਚੀ ਤੇ ਚੰਗੇ ਅੰਬਾਂ ਦੇ (ਦਰੱਖ਼ਤ)।

ਆਮ ਖਜੂਰ[1], ਖਿਰਨੀ[2], ਖੱਖਰੀ[3]।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਖਜੂਰਾਂ। [2]ਨਮੋਲੀ ਵਰਗੇ ਇਕ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ। [3]ਖੱਖੜੀਆਂ (ਦੇ ਫਲ)।

ਖਰੀ ਅੰਜੀਰ[1] ਅੰਗੂਰੈਂ ਦੱਖਰੀ[2]।
[1]ਚੰਗੀਆਂ ਅੰਜੀਰਾਂ। [2]ਸੋਹਣੀਆਂ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀਆਂ (ਵੇਲਾਂ)।

ਦੱਖ ਰੀਝਤ ਪਿਖਿ ਆੜੂ, ਕੱਟਲੈਂ[1]।
[1]ਦੱਛ ਪ੍ਰਜਾ ਪਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆੜੂ ਤੇ ਕਟਹਲ (ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ) ਦੇਖ ਕੇ।

ਕਟਲ[1], ਕੱਠ[2], ਗੋਲ੍ਹੈਂ ਬਿਲ ਬਟਲੈ[3] ॥ ੬੯ ॥
[1]ਪਨਸ ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲਦਾਰ ਦਰੱਖ਼ਤ। [3]ਬਿਲ ਦੇ ਫਲ ਤੇ ਬੋਹੜ ਦੀਆਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ (ਬੋਹੜ ਦੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)।

ਬਟਲੈਰਾਚੀ, ਭੜ[1], ਤਰਬੂਜ[2]।
[1]ਫਲਦਾਰ ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਹਿੰਦਵਾਣਾ-ਮਤੀਰਾ।

ਬੂਜ[1], ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ, ਖਰਬੂਜ[2]।
[1]ਬਿਜੌਰਾ-ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਇਕ ਬੂਟਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸੰਗਤਰੇ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [2]ਖ਼ਰਬੂਜ਼ੇ।

ਬੂਜਕ[1], ਬੀਹ[2], ਨੇਉਜ[3], ਬੇਧਾਰੀ।
[1]ਚਕੋਧਰਾ (ਚਕੋਤਰਾ)-ਗੋਲ ਕੱਦੂ ਜਿਹਾ ਇਕ ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਦਾ ਨਿੰਬੂ। [2]ਵੀਹ ਦਾਣਾ। [3]ਨਿਉਜਾ (ਚਿਲਗੋਜ਼) ਚੀਲ ਦੇ ਫਲ ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਇਕ ਮੇਵਾ।

ਦਾਰੀ ਦੇਵ[1], ਬਿਦਾਮ, ਬਿਦਾਰੀ[2] ॥ ੭੦ ॥
[1]ਦੇਵਦਾਰ, ਦਯਾਰ। [2]ਬਿਦਾਰੀ ਕੰਦ-ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਦ ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਬੇਲ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਾਰੀ ਸੇ ਜਾਮਨ[1], ਜਰਦਾਲੂ[2]।
[1]ਦਿਉਦਾਰ ਵਰਗੇ ਜਾਮਨਾਂ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ। [2]ਕਾਠੀ ਖੁਰਮਾਨੀ।

ਦਾਲੂ[1] ਸ਼ੱਕਰ ਕੰਦੀ[2] ਆਲੂ।
[1]ਦਾਲ ਹਲਦੀ। [2]ਸ਼ਕਰ ਕੰਦ-ਅਰਬੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਕ ਕੰਦ।

ਆਲੂਚੇ, ਲੋਕਾਠ, ਸਿੰਘਾੜੂ[1]।
[1]ਸਿੰਘਾੜਾ-ਜਲ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸਬਜ਼ੀ।

ਘਾੜੂਕੇ[1], ਖਾਰੋਟ[2], ਲਸਾੜੂ[3] ॥ ੭੧ ॥
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ। [2]ਅਖਰੋਟ। [3]ਲਸੂੜਾ-ਇਕ ਫਲਦਾਰ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਬੇਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਲੇਸਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾੜੂ[1], ਸਰਦੇ[2] ਗਾਜਰ, ਮੂਲੀ।
[1]ਸਾੜੀਆਂ। [2]ਕਾਬਲੀ ਖ਼ਰਬੂਜ਼ੇ।

ਮੂਲੀ ਫਰੀਦ ਕੰਦ ਮਾਖੂਲੀ[1]।
[1](ਫਰੀਦ) ਅਦੁਤੀ (ਮਾਖੂਲੀ) ਸਹੀ ਮੂਲ ਕੰਦ। (ਮਾਖੂਲੀ, ਮਾਕੂਲ-ਸਹੀ, ਠੀਕ, ਯੋਗ।)

ਖੂਲੀਚੇ[1] ਕਾਰੌਂਦੇ[2] ਪਿੱਪੀ।
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਨਿੰਬੂ ਜਿਹੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕੰਡੇਦਾਰ ਬੂਟਾ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿੱਪੀਹਾ, ਤੂਤ, ਨਾਖਸਾ[1] ਚਿੱਪੀ[2] ॥ ੭੨ ॥
[1]ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਤੇ ਕਾਬਲੀ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ। [2]ਛਿੱਪੀ।

ਚਿੱਪੀ[1], ਜਿਮੀਕੰਦ, ਗਾਲੋਟੂ[2]।
[1]ਦਰਿਆਈ ਨਲੇਰ। [2]ਗਿਲੋਟ-ਆਲੂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਕੰਦ।

ਲੋਟੂ ਕੰਦ[1], ਮੂੰਗ ਫਲ[2] ਮੋਠੂ।
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਦ। [2]ਮੂੰਗਫਲੀ।

ਮੋਠੂਰੇ, ਫਾਲਸਾ[1], ਸਪੂਰੀ[2]।
[1]ਇਕ ਬੂਟਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਟ-ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। [2]ਸੁਪੂਰ-ਬਿਜਉਰੇ ਦਾ ਬੂਟਾ ਤੇ ਫਲ।

ਪੂਰੀ ਬੀਜ ਅਮਰੂਜ[1] ਕੰਦੂਰੀ ॥ ੭੩ ॥
[1]ਅਮਰੂਦ।

ਦੂਰੀ ਦੂਰੀ ਲੌ ਇਹੁ ਖਬਰੈਂ।

ਵਰੈਂ[1] ਭਈ, ਮੁਨਿ ਆਵਤਿ ਜਵਰੈਂ[2]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। [2]ਬਹੁਤੇ।

ਵਰੈਂ ਆਇ ਤਿਸ ਗਿਰ ਬਨ ਮੋਂ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤਿਸ ਪਹਾੜ ਤੇ ਬਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵੜਦੇ ਹਨ।

ਮੋਹੈਂ ਮਨ ਪਿਖਿ ਫਲ ਅੰਬੋਹੈਂ[1] ॥ ੭੪ ॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਫਲ।

ਬੋਹੈ ਬਾਹੈ ਨਹਿਂ ਤਿਸ ਕੋਹੀ[1]।

[1]ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਬੀਜਦਾ ਨਹੀਂ।

ਕੋਹੀ[1] ਥੈਹੈਂ ਮੇਵੇ ਜੋਹੀ[2]।

[1]ਪਹਾੜੀਏ। [2]ਦੇਖ ਕੇ।

ਜੋ ਹੀਯ ਰੁਚੈ ਵਸਤੁ ਸੋ ਖਾਹੀ।

ਖਾਹੀ[1] ਜੋ ਜਿਸ ਕਾ, ਸੋਪਾਹੀ[2] ॥ ੭੫ ॥

[1]ਚਾਹਵਾਨ। [2]ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਹੀ[1] ਮਾਲਕ ਕੋ ਨ ਕਹਾਈ।

[1]ਪਾਹੀ-ਗੈਰ ਮਾਲਕ।

ਹਾਈ ਜੀਵਨਿ ਤਹਾਂ ਟਿਕਾਈ[1]।

[1]ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਜਾਨਵਰ) ਓਥੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਈ ਜਾਤਿ ਨ ਕਿਹ ਦੁਖ ਦੇਵੈ[1]।

[1]ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਦੇ (ਜਾਨਵਰ) ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।

ਦੇਵੈਂ ਰਚਯੋਂ ਬਨ ਆਭੇਵੈ[1] ॥ ੭੬ ॥

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਭੇਦ-ਰਹਿਤ ਜੰਗਲਰਚਿਆ ਹੈ।

ਭੇਵੈ ਲਖ ਹੈਂ[1], ਮੁਨਿ ਸ ਪਰੀਤੀ।

[1]ਭੇਦ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਰੀਤੀ ਸਬਿ ਨੇ ਗਹੀ ਬਿਨੀਤੀ[1] ॥ ੭੭ ॥

[1]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲੀ।

ਚਿੱਤ੍ਰਪਦਾ ਛੰਦ*:

*ਇਹ ਛੰਦ ਚਿੱਤ੍ਰਪਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ ਛੰਦ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿਚਰਨ ਸੱਤ ਭਗਣ ਗਣ ਅੰਤ ਗੁਰ ਲਘ ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ਸ਼ੀ, ੀ, ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲੱਛਣ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ। ਮਾਤ੍ਰਾ ਭਾਵੇਂ ੩੧ ਹਨ ਪਰ ਗਣਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਤੇ ਅੰਤ ਗੁਰ ਲਘ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ੩੧ ਹਨ ਤੇ ੧੬ ਤੇ ੧੫ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਉਪਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ੍ਵੈਯਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ 'ਬਾਣ' ਹੈ। ਦੇਖੋ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਗੁਰ ਛੰਦ ਦਿਵਾਕਰ ਦਾ ਪੰਨਾ ੯੦।

ਨੀਤੀ[1] ਉੱਤਮ ਕੀਤੀ ਸਬਿ ਨੇ,

[1]ਨਿੱਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ।

ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਜੋ ਤਹਾਂ ਬਸਾਤ।

ਸਾਂਤ ਚਿੱਤ ਸਬ ਹੀ ਕੇ ਹੂਏ,

ਬਿਚਰੈਂ ਬੈਰ ਬਿਹਾਇ[1] ਬਖਜਾਤ[2]।

[1]ਦੂਰ ਕਰਕੇ। [2]ਪ੍ਰਗਟ।

ਖਾਤਿ ਨ ਚੀਤੇ ਮ੍ਰਿਗ ਨਿਚੀਤੇ[1],

[1]ਚਿੱਤ੍ਰੇ ਖਾਂਦੇ ਨਹੀਂ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ) ਹਰਨ ਬੇ-ਫ਼ਿਕਰ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰਨਿ ਅਭੀਤੇ ਅਜਾ ਬਘਜਾੜ[1]।

[1]ਬਘਿਆੜਾਂ ਤੋਂ ਬਕਰੀਆਂ ਨਿਡੱਰ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆੜ ਪਰੇ ਰਹਿਂ ਗਈ ਨ ਛੌਨੇ,

ਸਿੰਘ ਨ ਸਾਕੈਂ ਤਿਨੈ ਉਪਾੜ[1] ॥ ੭੮ ॥

[1](ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ) (ਆੜ) ਆਸਰੇ ਵਿੱਚ (ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਬੱਚੇ) ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸ਼ੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਬੱਚਿਆਂ) ਨੂੰ ਪਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਪਾੜਤ ਸਿਖੀ ਨ ਅਹਿ ਸੁਤ ਤਾਈਂ,

ਚਾੜ੍ਹਿ ਪੀਠਿ ਬਲਿਕੇ ਖੇਲਾਇ[1]।

[1]ਮੋਰ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾੜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਿੱਠ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲਾਇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਟੇਰ ਬਾਜ ਸਿਉਂ,

ਖੇਲਤਿ ਲਗਰ[1] ਚਿਰੀ ਹਰਖਾਇ।

[1]ਲਗੜ-ਬਾਜ਼ ਵਰਗਾ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ।

ਖਾਇ ਨ ਕੁਹੀ[1] ਕਪੋਤੈਂ[2] ਕੁੰਜੈ[3],

[1]ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ। [2]ਕਬੂਤਰਾਂ ਤੇ। [3]ਕੂੰਜਾਂ ਨੂੰ।

ਕੇਹਰ ਗਜ-ਸੁਤ ਲਾਇ ਪਰੀਤਿ[1]।
[1]ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਾਈ ਹੈ।

ਰੀਤਿ ਗਹੀ ਸਬਿ ਨੇ ਸਜਨਾਈ[1],
[1]ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਵਾਲੀ।

ਬਿਚਰਤਿ ਨੀਤਿ ਮਿਲੇ ਆਭੀਤ[1] ॥੭੯॥
[1]ਨਿਡੱਰ ਹੋ ਕੇ।

ਭੀਤ[1] ਨ ਕੋਇ ਕਿਸੀ ਕੋ ਦੇਵਤ,
[1]ਡਰ।

ਲੇਤ ਨ ਭੈ ਕਾਹੂੰ ਕੋ ਜੀਵ।

ਜੀਵ-ਚਿਰੰ ਲੌ ਮਰੈਂ ਸ੍ਵ ਇੱਛਤ[1],
[1]ਚਿਰ ਤੱਕ ਜਿਉਂ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਵੈਂ ਬੈਕੁੰਠ ਬਡੇ ਨਸੀਵ[1]।
[1]ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ।

ਸੀਵ ਪਰੇਰੇ ਸਕੇ ਬਿਰਾਦਰ,

ਭਏ ਸਬੈ[1] ਮੁਨਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ।
[1]ਸ਼ਿਵ (ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸੱਕੇ ਭਰਾ ਹੋ ਗਏ।

ਤਾਪ ਸੂਲ ਆਦਿਕ ਰੁਜ[1] ਨਾਸੇ,
[1]ਰੋਗ।

ਆਧਿ ਬਜਾਧਿ ਉਪਾਧਿ ਨ ਬਿਆਪ ॥੮੦॥

ਆਪਨ ਪਰ ਕਰਿ[1] ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੇ,
[1]ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਕਰਨਾ।

ਸਮ ਸੁਭਾਵ ਭੇ ਜੀਵ ਅਜੀਵ[1]।
[1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਇੱਕੋ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ।

ਜੀਵਨ ਕੀ ਗਨਤੀ ਕੋ ਕਢਹੀ,

ਜਢ ਹੀ ਭਏ ਭਗਤਿ ਸਬਿ ਪੀਵ[1]।
[1]ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ) ਸਾਰੇ ਪੀਆ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਕੇ ਜੜ੍ਹ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਪੀਵਤ ਖਾਵਤ ਬਾਂਛਤ ਵਾ[1], ਛਿਤ
[1]ਉਹ।

ਬਰਸਤ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਘਨ ਵਾਰਿ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੱਦਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਵਾਰਿਨ ਜੱਯੇ[1] ਮੁਨਿ ਕਰਨੀ ਪਰ,
[1]ਵਾਰਨੇ ਜਾਈਏ ॥

ਮਰੈ ਨ ਸੁਤ, ਪਿਤ ਮਾਤ ਅਗਾਰਿ[1] ॥੮੧॥
[1]ਅੱਗੇ।

ਗਾਰਿ ਨ ਕਾਂਹਿ ਨਿਕਾਰਤ ਕੋਊ,

ਪਾਰਤਿ[1] ਪ੍ਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਉੱਦਾਰ।
[1]ਪਾਲਦੇ ਹਨ।

ਦਾਰ ਪੂਤਰੀ[1] ਸਮ ਸਬਿ ਕੇ ਮਨ,
[1]ਕਠ-ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ।

ਕਰਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਮੁਨਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ।

ਸਾਰ ਗਰਾਹੀ[1] ਆਤਮ ਦਰਸੀ[2],
[1]ਤੱਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [2]ਆਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਜਤੀ ਸਤੀ ਸਬਿ ਤਪਸੀ ਚਾਹਿ[1]।
[1]ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।

ਚਾਹਿ[1] ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਮਨਿ ਰਾਖੈਂ,
[1]ਇੱਛਾ।

ਔਰ ਨ ਧਜਾਵੈਂ ਕੋਊ ਕਾਹਿੰ[1] ॥੮੨॥
[1]ਕਿਸੇ ਨੂੰ।

ਕਾਹਿ ਨ ਹੋਇ[1] ਸੁਭਾਵ ਐਸ,
[1]ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਵੇ।

ਜਹਿਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਤਪ ਰਹਯੋ ਕਮਾਇ।

ਮਾਇਕ ਭਾਵ[1] ਸੁਭਾਵਕ ਨਾਸੇ,
[1]ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੁਭਾਵ।

ਲਾਇਕ ਗਜਾਨ ਭਏ ਸਬਿ ਭਾਇ[1]।
[1]ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।

ਭਾਇ[1] ਧਰੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ ਨਿਤ ਸੰਗਤ,
[1]ਪ੍ਰੇਮ।

ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਢਿਗ ਆਇ ਥਿਰਾਹਿਂ[1]।
[1]ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਰਾਇ ਦੁਤੀ ਨਹਿਂ ਦੇਵਤ ਕੋਊ,

ਜੋ ਮੁਨਿ ਕੈਹੈ ਸੋਊ ਕਮਾਹਿਂ ॥੯੩॥
ਮਾਹ ਦਿਵਸ ਰਿਤੁ ਬਰਸ ਸਰਸ ਇਕ,
ਬਦਲੈ ਅੰਡ ਨ ਪਿੰਡ ਸੁਭਾਇ[1]।

[1]ਮਹੀਨੇ, ਦਿਨ, ਰੁੱਤਾਂ, ਵਰ੍ਹੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਇੱਕੋ ਹੀ (ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ), ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।

ਭਾਹਿ[1] ਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਾਂਹਿ ਜਲਾਵੈ,
[1]ਅੱਗ।
ਹਿਮ ਗਿਰ ਜਸੋਂ[1] ਸਬਿ ਸ਼ਾਂਤ ਸਰੂਪ।
[1]ਹਿਮਾਲਾ ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ।
ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਮੁਨਿ ਕੋ ਹੇਰੈਂ[1],
[1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਟੇਰੈਂ[1] ਉਸਤਤਿ ਛੰਦ ਅਨੂਪ* ॥੯੪॥
[1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। *ਅੰਕ ਨੰ. ੯੪ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਛੰਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਕਿਤੇ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜੋ ਖੋਜ ਤਲਬ ਹੈ।

ਨੂਪਰ[1] ਬਾਂਧਿ ਨ੍ਰਿਤ[2] ਕੋ ਕਰਹੀਂ,
[1]ਝਾਂਜਰਾਂ। [2]ਨਾਚ।
ਭਰਹੀਂ ਸੁਰ ਕੋ ਬਾਦ[1] ਬਜਾਇ।
[1]ਵਾਜੇ।
ਜਾਇ ਕੋਇ ਮੁਨਿ ਚਰਨੀ ਲਾਗੈ,
ਇਕ ਭੁਜ ਦ੍ਵੈ ਭੁਜ ਕੋਇ ਸੁਕਾਇ[1]।
[1]ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ (ਤਪ ਕਰ ਕੇ) ਸੁਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਾਇ ਕੀਲ ਕੰਕਰ ਪਰ ਲੇਟਤਿ[1]
[1]ਕੋਈ ਕਿੱਲਾਂ ਤੇ ਕੋਈਰੋੜਾਂ 'ਤੇ ਲੇਟਦਾ ਹੈ।
ਭੇਟਤਿ ਪਾਂਚ ਅਗਨਿ ਤਪ ਕੋਇ[1]।
[1]ਕੋਈ ਪੰਜ ਅੱਗਾਂ ਮੇਲ ਕੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕੋਇਲ ਪੂਦਨਾ ਜਿਮ ਕੋ ਕੂਕਤ
ਤੂੰਹੀਂ ਤੂੰਹੀ ਕੋ ਬੇਦ ਬਿਲੋਇ[1] ॥੯੫॥
[1]ਕੋਈ ਕੋਇਲ ਤੇ ਪੂਦਨੇ (ਪੰਛੀ) ਵਾਂਗ ਤੁਹੀਂ ਤੁਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੇਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਇਨ ਮੂੰਦ ਥਿਰੇ ਹੈਂ ਕੇਤੇ,
ਆਸਨ ਰਹੇ ਚੁਰਾਸੀ ਸਾਧ।
ਸਾਧਨ ਕਰਤ ਵਿਰਾਗਾਦਿਕ ਕੋ,
ਲਟਕਤ ਊਰਧ[1] ਯੁਤ ਅਹਿਲਾਦ[2]।
[1]ਪੁੱਠਾ। [2]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਲਾਦ ਪੀਠ ਪੈ ਬੋਝ ਥਿਰੇ ਕੋ,
ਜਲ ਧਾਰਾ ਲੇਵਤਿ ਹਰਖਾਇ।
ਖਾਇ ਦੂਬ[1] ਕੋਊ ਸਿਕਤਾ[2] ਹੀ,
[1]ਘਾਹ। [2]ਰੇਤ।
ਕ੍ਰਿਸ ਚੰਦ੍ਰਾਯਨ ਕੋਇ ਰਖਾਇ[1] ॥੯੬॥
[1]ਕੋਈ ਚੰਦ੍ਰਾਇਣ ਵਰਤਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ (ਕ੍ਰਿਸ) ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਚੰਦ੍ਰਾਇਣ ਵਰਤ-ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਵਧਣ ਘਟਣ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਹੀਆਂ ਦਾ ਵਧਾਉਣਾ ਘਟਾਉਣਾ।)

ਕਰਤਿ ਸੀਤਲੀ ਕੁੰਭਕ ਕੇਤੇ[1],
[1](ਸੀਤਲੀ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਨਾੜੀ (ਇੜਾ) ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ (ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਵਿੱਚ) (ਕੁੰਭਕ) ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨੇਤੀ[1] ਧੋਤੀ[2] ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ[3]।
[1]ਹਠ ਯੋਗ ਦੀ ਇਕ ਕ੍ਰਿਆ, ਇਕ ਗਿੱਠ ਲੰਬਾ ਸੂਤ ਦਾ ਡੋਰਾ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਨਾਸਾਂ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਾ ਮੁੱਖ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢਣਾ, ਦੋਵੇਂ ਸਿਰੇ ਡੋਰੇ ਦੇ ਫੜ ਕੇ ਨੱਕ ਅਤੇ ਕੰਠ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨੀ। [2]ਹਠ ਯੋਗ ਦੀ ਇਕ ਕ੍ਰਿਆ, ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਚੌੜਾ ਅਤੇ ਅੱਠ ਦਸ ਹੱਥ ਲੰਮਾ ਕਪੜਾ ਗਿੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਨਿਗਲਨਾ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਇਉਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [3]ਯੋਗ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅੰਗ-ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਕਰਨਾ।

ਸੰਜਮ[1] ਨੇਮ[2] ਨਿਬਾਹਿਤ ਕੋਊ,	[1]ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। [2]ਯੋਗ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਅਰਥਾਤ ਤਪ, ਸੰਤੋਖ, ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, ਵਿੱਦਿਆ ਅਭਿਆਸ, ਦਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਇਕ-ਰਸ ਪਾਲਨ।
ਭੂਚਰ[1] ਖੇਚਰ[2] ਮੁੰਦਰਾ ਆਮ[3]।	[1]ਭੂਚਰੀ ਮੁੰਦਰਾ-ਆਸਨ ਲਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਭੌਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਗਾਹ ਟਿਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਅਤੇ ਅਪਾਨ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ। [2]ਹਠ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਧਾਰਣਾ-ਮਾਲਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਜੀਭ ਖਿੱਚ ਕੇ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਲੂਏ 'ਚ ਫਸਾਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣਰੋਕਣ ਨਾਲ ਮੱਥੇ 'ਚ ਇਸਥਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਟਪਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੋਗੀ ਦੀਰਸਨਾ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। [3]ਬਹੁਤੇ (ਕਰਦੇ ਹਨ)।
ਕੋ ਬੀਰਾਸਨ[1] ਗਰੁੜਾਸਨ[2] ਕੋ,	[1]ਯੋਧਾ ਦਾ ਆਸਨ, ਸੱਜਾ ਗੋਡਾ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਖੱਬਾ ਗੋਡਾ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਤੇ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠਣਾ। (ਅ) ਦੋਵੇਂ ਗੋਡੇ ਜੋੜ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਤੰਬਾਂ ਹੇਠਰਖ ਕੇ ਛਾਤੀ ਅਕੜਾ ਕੇ ਬੈਠਣਾ। [2]ਗਰੁੜ ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ।
ਸ਼ੌਰਾਸਨ[1] ਸ਼ਵ ਆਸਨ[2] ਲਾਇ।	[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ (ਸ਼ੌਰਿ-ਵਿਸ਼ਨੂੰ)। [2]ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ।
ਕੱਛਪ ਆਸਨ[1] ਕੋਇ ਕਪਾਲੀ[2],	[1]ਕੱਛੂ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ। [2]ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਉਪਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਖੜੇ ਹੋਣਾ।
ਪਦਮਾਸਨ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ[2] ਕਾਇ[3] ॥੮੭॥	[1]ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ, ਸੱਜੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਖੱਬਾ ਪੈਰ, ਖੱਬੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਸੱਜਾ ਪੈਰਰਖ ਕੇ ਪਿੱਠ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਫੜਨਾ, ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਠੋਡੀਰਖ ਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਜਮਾਉਣੀ। [2]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਬੈਠਣਾ=ਗੁਦਾ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਸਿਉਣ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਜਮਾ ਕੇ ਬੈਠਣਾ, ਗੋਡਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਰੱਖ ਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾਉਣੀ। [3]ਕੋਈ।
ਖੜਾ ਰਹੇ ਕੋ ਪੜਾ ਰਹੇ[1]	[1]ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਕੋ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹੈ ਧੜਾ ਸੁ ਬਾਂਧ[1]।	[1]ਕੋਈ ਧੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪਢਿਤਿ[1] ਬੇਦਾਂਤ ਨਜਾਇ ਮੀਮਾਂਸਾ,	[1]ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਸਾਂਖ ਪਤੰਜਲ ਕੋਊ ਸਾਂਧ[1]।	[1]ਸਿੰਨ੍ਹਦੇ ਭਾਵ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਚਰਚਾ ਕਰਤਿ ਗਜਾਨ ਪਰਚਾ ਕੋ[1]	[1]ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ (ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ)।
ਅਰਚਾ[1] ਹਰਿ ਹਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕਾਇ[2]।	[1]ਪੂਜਾ। [2]ਕੋਈ।
ਅਗਨਿ ਹੋਤ੍ਰੀ ਕੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪਾਠੀ,	
ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਆਚਰਯ ਰਖਾਇ[1] ॥੮੮॥	[1]ਕੋਈ ਅੱਗ 'ਚ ਹਵਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੇਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਸਚਰਜ ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜਰਖਦਾ ਹੈ।
ਜਲ ਹਾਰੀ ਤ੍ਰਿਣ ਚਾਰੀ ਕੇਤਕ,	
ਨਿਰਹਾਰੀ ਆਧਾਰੀ ਨਾਮ[1]।	[1]ਕਿਤਨੇ ਕੁ (ਤਪਸੀ) ਪਾਣਾ ਦਾ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਘਾਹ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ (ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ)।
ਏਕ ਚਰਨ ਧਰਿ ਧਰਨਿ ਖਰੋ ਕੋ,	
ਨਗਨ ਮਗਨ ਕੋ ਆਤਮਰਾਮ[1]।	[1]ਕੋਈ ਇਕ ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇਰੱਖ ਕੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨੰਗਾ ਹੀ ਆਤਮਾਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਹੈ।
ਕੋਊ ਦਿਗੰਬਰ ਮ੍ਰਿਗੰਬਰ ਕੋ,	
ਬਾਘੰਬਰ ਬਲ ਕਲ ਕੋ ਧਾਰ[1]।	[1]ਕੋਈ ਦਿਸਾ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ, ਕੋਈ ਹਰਨ ਦੀ ਖੱਲ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ, ਕੋਈ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਦੀ ਛਿਲ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਊ ਧਯਾਨ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ[1] ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ,	[1]ਦੋਹਾਂ ਭ੍ਰਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ।
ਧਾਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ॥੮੯॥	
ਕੇਤੇ ਮਸਤ ਸਮੱਸਤ ਬ੍ਰਹਮ ਲਖਿ[1],	[1]ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਣ ਕੇ।
ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਿਖੇ ਲਿਵ ਲੀਨ।	
ਜਗਤ ਲਖਤਿ ਤੀਨੋਂ ਤਨ[1] ਮਿੱਥਯਾ,	[1]ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਹਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ, ਕਾਰਨ)।
ਇਨਿ ਤੇ ਪਰੇ ਆਤਮਾ ਚੀਨ।	
ਬ੍ਰਹਮੋਹੰ ਦਾਸੋਹੰ ਟੇਰਤਿ[1],	[1]ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਦਾਸ ਹਾਂ।
ਫੇਰਤਿ ਮਾਲਾ ਕੋ ਤ੍ਰੈਕਾਲ।	
ਕੋਊ ਪੁਰਖ ਬੈਰਾਟ[1] ਧਯਾਵਤਿ,	[1]ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪ ਦਾ।
ਗਾਵਤਿ ਕੋਊ ਰਾਗ ਬਿਸਾਲ ॥੯੦॥	
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਿਵੇਕ[1] ਕਰੇ ਕੋ,	[1]ਵਿਚਾਰ।
ਚਢਿਤਿ ਏਕ ਤੈ ਏਕ ਸੁ ਸੰਤ[1]।	[1]ਉਹ ਸੰਤ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀ (ਅਵੱਸਥਾ ਵਾਲੇ ਹਨ)।
ਕਿਧੋਂ ਹੁਤਾਸਨ ਕੀ[1] ਬਹੁ ਮੂਰਤਿ,	[1]ਅੱਗ ਦੀਆਂ।
ਮਨੋ ਨਖੱਤ੍ਰ[1] ਥਿਰੇ ਆਨੰਤ।	[1]ਤਾਰੇ।
ਸਬਿ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਿ,	
ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਸੁਰਤਿ ਰਵਿ ਜੈਸ[1]।	[1]ਸੂਰਜ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ।
ਸੰਚਤਿ ਤਪ ਜਪ ਕਿਰਪਨ ਧਨ ਜਿਉਂ,	
ਮਧੁ[1] ਮਾਖੀ ਕਵਿ ਕਵਿਤਾ ਬੈਸ[2] ॥੯੧॥	[1]ਸ਼ਹਿਦ। [2]ਬੈਠ ਕੇ।
ਕਾਮੀ ਨਰ ਉਰ ਜਸੋਂ ਤਿਯ ਬਸ ਹੈ,	
ਲੋਭੀ ਕੇ ਧਨ ਮਾਤਹਿ ਪੂਤ।	
ਨ੍ਰਿਪੈ ਰਿਝਾਵਨਿ[1] ਭਿਰਤਿ[2] ਚਹਿਤ ਜਸੋਂ,	[1]ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨਾ। [2]ਨੌਕਰ।
ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਚਾਹਿਤ ਪਤਿ ਸੂਤ[1]।	[1]ਪਤੀ ਪ੍ਰੇਮ। (ਅ) ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ।
ਤਜੋਂ ਸ਼ਖਯਾਤ[1] ਸਬਿ ਚਹੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ,	[1]ਪ੍ਰਤੱਖ।
ਤਿਨ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਸਰਦਾਰ।	
ਗਿਰ ਪਰ ਤਰੁ ਸਮ ਥਿਰਿ ਇਕ ਪਗ ਪਰ[1],	[1]ਪਹਾੜ ਉੱਪਰ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ ਇਕ ਪੈਰ ਭਾਰ ਖੜੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਸੰਭੁ[1] ਧ੍ਰੁਵ[2] ਗਾਂਧਿ ਕੁਮਾਰ[3] ॥੯੨॥	[1]ਸ਼ਿਵ [2]ਧ੍ਰੂ। [3]ਗਾਂਧ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿੱਤ੍ਰ।
ਕਿਧੋਂ ਤਪਤ ਤਪ ਅਜ ਪੰਕਜ ਪਰ[1],	[1]ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੰਵਲ ਉੱਪਰ ਤਪ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਦੁਰਵਾਸਾ ਸੋਭਿਨਿ ਆਗਸਤ[1]।	[1]ਦੁਰਬਾਸਾ ਤੇ ਅਗਸਤ ਵਾਂਗ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੂਕਜੋ ਤਨ ਅਸਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਿ[1],	[1]ਹੱਡੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਨ੍ਰਿਧੂੰ ਅਗਨੀ ਬੀਜ ਸਮਸਤ[1]।	[1]ਧੂੰਏਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗ (ਹੈ ਜਾਂ) ਸਮੂੰਹ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਨ।
ਜੇਠ ਮਾਸ ਮਧਯਾਨ ਭਾਨੁ ਸਮ,	
ਦਿਪਤਿ ਤੇਜ[1] ਕੋ ਸਕਿ ਨ ਸਹਾਰ।	[1]ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤੇਜ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਧਯਾਨ ਬਿਸਾਲ[1] ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੈਂ,	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਰਹਿ ਲਿਵ ਲੀਨ ਮੀਨ ਜਿਮ ਬਾਰਿ[1] ॥੯੩॥	[1]ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ।
ਤਨ ਸੁਧ ਬਿਸਰੀ ਗਲਤ ਭਯੋ[1] ਮਨ,	[1]ਲਿਵਲੀਨ। (ਅ) ਪੰਘਰ ਗਿਆ।
ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗ।	

ਬਰਖ ਬਿਅੰਤ ਬਿਤੇ ਐਸੇ ਹੀ,	
ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਰੂਪ ਭਯੋ ਸਰਬੰਗ[1]।	[1]ਸਾਰਿਆਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ।
ਮੁਨਿ ਤਪ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ[1] ਪੰਖੇਰੂ[2],	[1]ਅਸਰ ਨਾਲ। [2]ਪੰਛੀ।
ਮੋਰ ਚਕੋਰਨਿ ਸ਼ੋਰ ਕਰਾਂਹਿ।	
ਸਾਰਸ[1] ਹੰਸ ਕੋਕ[2] ਸੁਕ[3] ਸਾਰੀ	[1]ਇਕ ਕੂੰਜ ਵਰਗਾ ਪੰਛੀ ਜੋ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। [2]ਚਕਵਾ। [3]ਤੋਤਾ।
ਕੋਕਲ[1] ਮੈਨਾ ਪਾਠ ਪਢਾਂਹਿ ॥੯੪॥	[1]ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਇਲਾਂ।
ਗੁੰਜਤ ਅਲਿ ਕੰਜਨ ਮੰਜਨ ਪਰ[1], ਮਧਰੇ ਸੁਰ ਕੁੰਜਤ ਖਗ ਪੁੰਜ[2]।	[1]ਉੱਜਲ ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਭੌਰੇ ਗੁੰਜਦੇ ਹਨ। [2]ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸਮੂੰਹ ਪੰਛੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ (ਕੂਜਨ-ਧੁਨ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ)
ਰੋਜ[1] ਰੀਛ ਪਾਢੇ[2] ਮ੍ਰਿਗ ਕੱਕੜ[3]	[1]ਨੀਲ ਗਾਂ। [2]ਪਾੜ੍ਹਾ-ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰਨ ਜੋ ਭੂਰੇਰੰਗ ਦਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [3]ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਹਰਨ ਜੋ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਭੌਂਕਦਾ ਹੈ।
ਸਸੇ[1] ਸਿਆਰ[2] ਪਰੇ ਰਹਿਂ ਕੁੰਜ[3]।	[1]ਸਹੇ। [2]ਗਿੱਦੜ। [3]ਜੰਗਲ ਦੀ ਗਲੀ।
ਬੈਰ ਨ ਕਰਤ ਕਾਂਹਿ ਸੋਂ ਕੋਈ,	
ਫੈਲਜੋ ਫੂਲਜੋ ਬਨ[1] ਸੋਹਾਇ।	[1]ਜੰਗਲ।
ਜਨੁ ਰਿਤੁ ਰਾਜ ਬਨਜੋ ਬਨ ਸਬਿ ਬਨ[1],	[1]ਜਾਣੋ ਸਾਰਾ ਬਣ ਬਸੰਤਰੁੱਤ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਨੰਦਨ ਬਨ[1] ਜਿਹਿਂ ਪਿਖਿ ਸ਼ਰਮਾਇ ॥੯੫॥	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬਾਗ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਮੁਨਿ ਕੋ ਅਪਾਰ ਤਪ ਇੰਦ੍ਰ ਨਿਹਾਰ ਡਰਜੋ,	
ਭਰਜੋ ਅਤਿ ਸ਼ੋਕ ਮਤ ਓਕ[1] ਮਮ ਛੀਨ ਹੈ।	[1]ਘਰ।
ਕਰਿ ਕੈ ਵਿਚਾਰ ਤਪ ਭੰਗ ਕਰਬੇ ਕੀ ਧਾਰ,	
ਕਾਮ ਦੇਵ ਕੋ ਹਕਾਰ[1] ਸਿਤਕਾਰ ਪੀਨ ਹੈ[2]।	[1]ਬੁਲਾ ਕੇ। [2]ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਕੀਤਾ।
ਮੇਨਕਾ, ਸੁਕੇਸੀ, ਉਰਬਸੀ, ਰੰਭਾ ਆਦਿਕ,	
ਅਪੱਛਰਾਂ ਦੈ ਮਦਦ ਪਠਾਯੋ ਮਦ ਭੀਨ ਹੈ[1]।	[1]ਜੋ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੋ ਢਿਲਾਵ ਕੈ[1] ਦਿਖਾਵ ਬਹੁ,	[1]ਪਾ ਕੇ।
ਹਾਵ[1] ਭਾਵ[2] ਨਖਰੇ[3] ਅਦਾਵ[11] ਤਿਨ ਕੀਨ ਹੈ ॥੯੬॥	[1]ਮਨ ਦੇ ਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੇਸ਼ਟਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚਿੱਤ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ। [2]ਮਨ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ। [3]ਚੰਚਲਤਾ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ। [11]ਮਨ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਣਾ।
ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧਿ ਮੰਦ ਦਾਇਕ ਆਨੰਦ,	
ਪੌਨ ਗੌਨ ਕਰਵਾਇ ਰਿਤੁ ਰਚਿਕੈ ਬਸੰਤ ਹੈ[1]।	[1]ਠੰਡੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਚਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਸੰਤਰੁੱਤਰਚ ਕੇ।
ਬੀਣਾ ਆਦਿ ਬਹੁਧਾ[1] ਬਜਾਇ ਬਾਦ[2] ਗਾਇ ਗੀਤ,	[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ। [2]ਵਾਜੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਖਾਇ ਛਲ ਛੰਦ ਕੈ ਬਜੰਤ[1] ਹੈ।	[1]ਬਹੁਤ ਛਲ ਵਲ ਕਰਕੇ।
ਸ੍ਵਾਦਲ ਮਿਠਾਈ ਮੇਵੇ ਸੁਧਾ ਸੇ ਛਕਾਇ ਏਵੇ[1],	[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਾਤ ਕਰਿ ਕੈ ਅਭੇਵੇ[1] ਕਾਮ ਉਤਪੰਤ ਹੈ।	[1]ਭੇਦ-ਰਹਿਤ।
ਕੇਤਕ ਤਪੱਸਨ ਕੀ ਖਸ ਮਤਿ[1] ਵਸ ਕੀਨ,	[1]ਅਕਲ ਖੋਹ ਕੇ।
ਨਿਜ ਰੂਪ ਦੀਪ ਕੇ ਪਤੰਗ ਕੀਏ ਜੰਤ ਹੈਂ[1] ॥੯੭॥	[1]ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੇ ਭਮੱਕੜ ਜੀਵ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।
ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਅਤਿ ਸੁਸ਼ਟ[1] ਪੁਸ਼ਟ[2] ਰਿਖਿ,	[1]ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ। [2]ਤਕੜੇ।

ਰਹਯੋ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਇਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਟ ਬ੍ਰਿਤਿ ਧਰ ਹੈ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਪੂਜਯ ਦੇਵ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਵਿੱਚ ਤਤਪਰ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜੋੜੀ ਹੈ।
ਪਾਂਚ ਸਾਲ ਬਾਲ ਅਨੁਹਾਰ[1], ਸੋ ਨਿਰਵਿਕਾਰ	[1]ਬਾਲਕ ਵਾਂਗ।
ਰਹਯੋ ਹੈ, ਨਿਹਾਰ ਪੈ ਵਿਚਾਰ ਵਸਤੁ ਕਰ ਹੈ[1]।	[1](ਅਪੱਛਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਕੇ ਵਸਤੂ ਵਿਚਾਰ (ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਲਾਨੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ) ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਮਲ ਮੂਤ ਕੇਰੋ ਥੈਲਾ ਮਹਾਂ ਮੈਲਾ ਹੈ ਕੁਚੈਲਾ[1],	[1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਕਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਭੈਲਾ ਤੀਆ ਤਨ ਤਰ ਹੈ[1]।	[1]ਬਹੁਤੀ ਦੁਖਦਾਈ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ।
ਚੇਤਨ ਕੀ ਚੇਤਨਤਾ ਚਾਮ ਚਮਕਾਇ ਰਹੀ,	
ਚਿਤਵ ਕੈ ਚਿੱਤ ਨ ਚਲਾਯੋ ਚਖੁ ਭਰ ਹੈ[1] ॥ ੯੮ ॥	[1](ਅਪੱਛਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ) ਨੇਤ੍ਰ ਭਰ ਕੇ ਵੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਨ ਡੁਲਾਇਆ।
ਅੰਗਨਾ[1] ਕੇ ਅੰਗ ਅਤਿ ਅਗਨਿ ਅਨੰਗ[2] ਭਰੇ,	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਕਾਮ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ।
ਕਰਤ ਸਪ੍ਰਸ ਜੋ ਜਰਤ ਨਿਸੰਸ ਸੋ।	
ਕੀਚ[1] ਕੋ ਚਵੱਚਾ ਕਿਧੋ ਕੱਚਾ ਹੈ ਮਸਾਨ[2] ਨਾਰਿ,	[1]ਚਿੱਕੜ। [2]ਕੱਚਾ ਮੁਰਦਾ।
ਸੱਚਾ ਅਘ ਓਘਨਿ[1] ਕਵੱਚਾ ਸੋਕ ਸੰਸ ਸੋ[2]।	[1]ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾ ਹੈ। [2]ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਸੰਸਿਆਂ ਦੀ (ਕਵੱਚਾ) ਸੰਜੋਅ ਹੈ।
ਵੱਚਾ ਨਾ[1] ਨਰਕ ਤੈ ਜੋ ਰੱਚਾ ਯਾਂ ਮੈਂ ਨਰ ਕੱਚਾ,	[1]ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ।
ਅੱਚਾ ਦੁਖ ਦੋਖਨ ਹੈ[1] ਨੱਚਾ ਜਗ ਅੰਸ ਸੋ[2]।	[1]ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ। [2]ਉਹ ਜਗਤ ਦੀ ਵੰਸ ਵਿੱਚ ਨਾਚਾ ਹੈ।
ਪਾਇ ਭੇਦ ਸੱਚਾ, ਮੁਨਿ ਖੱਚਾ ਨਾਹਿ[1] ਵੱਚਾ ਗੁਨ[2],	[1]ਖੱਚਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। [2](ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ।
ਰੱਚਾ ਨਿਜ ਰੂਪ ਮਾਹਿਂ, ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਹੰਸ ਸੋ[1] ॥ ੯੯ ॥	[1]ਉਹ ਸੱਚਾ ਤੱਤ-ਵੇਤਾ ਹੈ।
ਫੇਰ ਰੀਸ ਮਦਨ ਰਦਨ ਪੀਸ ਠਾਨ ਬਲ[1]	[1]ਫੇਰ ਕਾਮ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਦੰਦ ਪੀਹ ਕੇ ਬਲ ਕਰਕੇ।
ਪਾਨ[1] ਲੈ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਕਾਨ ਲੌ ਤਨਾਇ ਕੈ।	[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਪਰ ਹਾਰਯੋ ਪਾਂਚ ਸਰ ਪਾਂਖ ਲੌ ਧਸਾਇ ਕਰਿ[1],	[1]ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਤੀਰ ਖੰਭਾਂ ਤੱਕ ਧਸਾ ਕੇ ਹਾਰ ਕੇ (ਪਚ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ।
ਆਂਖ ਨ ਫਿਰਾਈ ਮੁਨਿ ਉਤ ਕਾਮ ਭਾਇ ਕੈ[1]।	[1]ਕਾਮ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ।
ਜਦੀ ਛੋਭ[1] ਏਕ ਵਾਰ ਭਯੋ ਪੈ ਸੰਭਾਰ ਗਯੋ	[1]ਖੋਭ।
ਵਸਤੁ ਵਿਚਾਰ ਢਾਰ[1] ਅੱਗ੍ਰ ਕਰਾਇ ਕੈ।	[1]ਵਸਤੂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਢਾਲ।
ਭਏ ਹੈਂ ਸਹਾਈ ਨਿਰਵੇਦ[1] ਔ ਬਿਵੇਕ ਆਈ,	[1]ਵੈਰਾਗ।
ਦੋਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਿਖਰਾਈ ਰੀਤਿ ਚਾਇ ਕੈ[1] ॥ ੧੦੦ ॥	[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਦੋਖ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਦੋਸ਼ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਨਿਗਾਹ) ਦੀ ਰੀਤੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ।
ਸ਼ਰਮਾਇ ਸਵਰ[1] ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ ਮੁਨਿ ਤਾਈਂ	[1]ਕਾਮ ਦੇਵ।
ਜਾਇ ਸੁਰ-ਰਾਇ ਪੈ[1] ਸਹਾਇ ਸਹਿ ਖੀਸ ਹੈਂ[2]।	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਪਾਸ। [2]ਸਣੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਖਿਝਿਆ।
ਕਹਯੋ ਵਾਹਿ ਮੁਨਿ ਨਿਰਚਾਹਿ[1] ਨਾਹਿਂ ਜੀਤਯੋ ਜਾਹਿ,	[1]ਨਿਰਇੱਛਤ।
ਤੇਰੋ ਰਾਜ ਕਾਹਿ[1] ਤੀਨ ਲੋਕ ਤੁੱਛ ਦੀਸ ਹੈਂ।	[1]ਕੀ ਹੈ ?
ਵੇ ਤੋ ਤਪੁ ਤੇਜ ਹੀ ਕੋ ਬਪੁ[1] ਥਪੁ ਰਾਖਯੋ[2] ਪ੍ਰਭੁ,	[1]ਸ਼ਰੀਰ। [2]ਬਣਾਰੱਖਿਆ ਹੈ।
ਜਾਰ ਕੈ ਹੈ ਛਾਰ[1] ਸੋ ਤੋ ਜਾਂ ਪੈ ਦਾਂਤ ਪੀਸ ਹੈ।	[1]ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।
ਐ ਪੈ ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ[1] ਬਿਲੀਨ ਮਨ ਮੀਨ ਜਿਮ[2],	[1]ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ। [2]ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ।
ਮਾਨਤਿ ਮੁਨੀਸ ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ ਜਗਦੀਸ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੦੧ ॥	[1]ਮੁਨੀਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਗਦੀਸ਼ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨ ਕੈ ਸੁਰੇਸ ਹ੍ਵੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਚਕਿਤ[1] ਚਿੱਤ,	[1]ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ।

ਜਾਇ ਪਦਮੇਸ[1] ਪੈ ਅਦੇਸ[2] ਕਰਿ ਪੂਛਯੋ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ। [2]ਨਮਸਕਾਰ।

ਕੌਨ ਹੈ ਤਪੱਸੀ ਏਹ, ਤਪ ਕੀਨ ਹੇਤ ਕੇਹ[1],
[1]ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ।

ਭਯੋ ਦੇਹ ਤੈ ਅਦੇਹ ਜਾਨ ਜਗ ਤੂਛਯੋ[1]।
[1]ਤੁੱਛ, ਹੇਚ।

ਜਾਂ ਕੇ ਤਪਹੂੰ ਕੋ ਤੇਜ, ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ,

ਭਾਸੈ ਰਵਿ ਸਸਿ ਬਨੀ ਆਗੈ ਜਿਹਂ ਛੂਛਯੋ[1]।
[1]ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਅੱਗ (ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਤੁੱਛ (ਭਾਸੈ) ਭਾਸਦਾ ਹੈ।

ਕੀਨੋ ਹੈ ਨ ਐਸੋ ਤਪ ਪਾਛੇ ਕਾਹੂੰ ਜਾਪ ਜਪ,

ਏ ਤੋ ਤਪ ਹੀ ਕੋ ਬਪੁ ਭਯੋ ਅਤਿ ਸੂਛਯੋ[1] ॥ ੧੦੨ ॥
[1]ਤਪ ਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਰੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੌਨ ਕਾਮ ਦੇਵ ਨਾਰੇ[1] ਜੀਤੇ ਸਿੱਧ ਤਪੀ ਭਾਰੇ,
[1]ਜਿਸ ਕਾਮ ਨੇ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ।

ਯਾਂਹਿ ਤੈ ਸੁ ਮਾਨ ਹਾਰੇ ਸ਼ਰਮਾਇ ਆਇਗੋ[1]।
[1](ਉਹ ਕਾਮ) ਇਸ (ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ) ਪਾਸੋਂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਅਜ[1] ਕਹ੍ਯੋ ਤਾਹਿਂ ਸੁਰ ਨਾਹਿ[2] ਨਾਹਿਂ ਡਰ,
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ। [2]ਹੇ ਇੰਦ੍ਰ।

ਕਲੀ ਮਾਂਹਿ ਯਾਂਹਿ ਕੋ ਅਕਾਲ ਜੂ ਪਠਾਯਗੋ।

ਜਵਨੇਸ[1] ਜ਼ਾਲਮ ਬਿਸੇਸ ਦੈਂ ਕਲੇਸ ਹਿੰਦੈਂ,
[1]ਮੁਸਲਮਾਨਰਾਜੇ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਆਦਿ।

ਬੇਦ ਧਰਮ ਕੋ ਨਸੇਸ ਕੀਨ[1] ਜੋ ਚਹਾਯਗੋ।
[1]ਨਾਸ ਕਰਨਾ।

ਤਬਿ ਏਹੁ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇ ਹਰੈ ਧਰਾ ਭਾਰ[1],
[1]ਧਰਤੀ (ਤੋਂ ਪਾਪਾਂ) ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਥ ਪਰਚਾਰ ਸਾਰ ਸਤ ਸ੍ਵੈ ਦਿਵਾਯਗੋ[1] ॥ ੧੦੩ ॥
[1]ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੱਚਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜਾਏਗਾ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਰਿੰਦ[1] ਪੰਕਜਿੰਦ[2] ਤੈ ਪਸਿੰਦ ਕਰਿ,
[1]ਇੰਦ੍ਰ। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ।

ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਬੁਲਿੰਦ ਚਿੰਦ ਪਾਇ ਘਰ ਆਇ ਕੈ[1]।
[1]ਘਰ ਆ ਕੇ (ਚਿੰਦ ਪਾਇ) ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ।

ਔਰ ਸੁਰ[1] ਸੰਗ ਲੈ ਉਮੰਗ ਸੰਗ ਜਾਇ,
[1]ਦੇਵਤੇ।

ਮੁਨਿਰਾਇ ਪੈ ਬਸਾਇ ਸੁਰ ਤਰੁ ਫੂਲ ਭਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਉਸਤਤਿ ਗਾਇ, ਉਤਰਾਇ ਆਰਤੀ, ਨਚਾਇ

ਨਟੀ[1], ਕਹ੍ਯੋ ਸੁਰਰਾਇ ਧੰਨ ਮੁਨਿਰਾਇ ਕੈ।
[1]ਨਾਚੀਆਂ ਅਪੱਛਰਾਂ।

ਜੀਤਯੋ ਜਿਨਿ ਰਤਿ-ਪਤਿ[1] ਕਾਮਨਾ ਬਿਗਤਿ[2],
[1]ਕਾਮ। [2]ਇੱਛਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ।

ਸਤਿ ਗਹ੍ਯੋ ਤਜ ਕੈ ਅਸੱਤ[1] ਨਮੋ ਮਮ ਭਾਇ ਕੈ[2] ॥ ੧੦੪ ॥
[1]ਝੂਠ। [2]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਏਤੋ ਤਪ ਜਿਨ ਧਰਾ[1] ਮਾਨ[2] ਹੂੰ ਨ ਮਾਨਯੋ ਜਰਾ,
[1]ਕੀਤਾ। [2]ਹੰਕਾਰ।

ਪਾਵਨ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕਰਾ ਏਸ ਮੁਨਿਏਸ ਹੈ[1]।
[1]ਇਸ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਨੇ।

ਗਏ ਦੇਵ ਏਵ ਗਾਇ[1] ਔਰ ਮੁਨਿ ਭੇਵ ਪਾਇ,
[1]ਇਉਂ ਕਹਿ ਕੇ।

ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਧਰ ਸਾਇ[1] ਸ਼ਰਧਾ ਬਸੇਸ[2] ਹੈ।
[1]ਉਹ (ਮੁਨੀ)। [2]ਬਹੁਤੀ।

ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨ ਚੀਨ[1] ਹਰਖ ਨ ਸੋਕ ਕੀਨ,
[1]ਜਾਣ ਕੇ।

ਏਕ ਰਸ ਲਿਵਲੀਨ ਰਹੈ ਪਰਮੇਸ ਹੈ[1]।
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿੱਚ।

ਬੀਤ ਗੇ ਬਿਸਾਲ ਸਾਲ ਚਾਲਤ ਸੁਚਾਲ ਚਾਲ[1],
[1]ਚੰਗੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਾਲ ਚਲਦਿਆਂ।

ਅਵਤਾਰ ਹੋਨ ਵਾਲ ਅਯੋ ਕਾਲ ਬੇਸ[1] ਹੈ ॥ ੧੦੫ ॥
[1]ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ।

ਔਰ ਏਕ ਭਯੋ ਭੂਪਰਾਜ ਨਿਜ ਤਜਾਗ ਖੂਪ[1],
[1]ਆਪਣਾ ਚੰਗਾ (ਰਾਜ)।

ਤਪਸਾ ਅਨੂਪ ਕੀਨ ਦੰਪਤਿ[1] ਤਹਾਂਇ ਹੈਂ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ (ਦੋਹਾਂ ਨੇ)।

ਮਹਾ ਕਾਲ ਕਾਲਿ ਕੋ[1] ਅਰਾਧਿ ਸਾਧ ਸਿੱਧ ਭਏ[2], — [1]ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਮਹਾਂ ਕਾਲ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ। (ਅ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ। [2]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ।

ਐ ਪੈ ਵਹਿ ਕਾਮਨਾ ਥੇ ਪੂਤ ਕੀ ਰਖਾਇ ਹੈਂ।
ਤਾਂ ਕੋ ਨਭ ਬਾਨੀ[1] ਭਈ ਮਾਂਗੋ ਬਰ ਜੋ ਚਹਈ, — [1]ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ।
ਕਹਜੋ ਉਨਿ ਮੁਨਿ ਸੋ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸੁਤ ਪਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਮੁਨੀ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।
ਤਥਾ ਅਸਤ[1] ਈਸ ਕਹਜੋ ਭੂਪਰਾਨੀ ਤਨ ਲਹਜੋ[2], — [1]ਤੈਸੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। [2]ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਿਆ।
ਤੇਗ ਜੂ ਬਹਾਦਰ ਔ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਆਇ ਹੈਂ[1] ॥੧੦੬॥ — [1]ਆ ਕੇ।
ਤਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਤੁਰਕੇਸ ਨੌਰੰਗ ਨਰੇਸ਼[1] ਪਾਪੀ, — [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਈਸ਼ਰ ਨੌਰੰਗਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਕਸ਼ਟ ਕਲੇਸ਼ ਅਤਿ ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਹੈ ਦਯੋ।
ਪਾਵਨ ਕਰਨ ਭੌਮ[1], ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਭੌਮ ਬਪੁ[2], — [1]ਧਰਤੀ (ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੀਵਾਂ) ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰਨ ਲਈ। [2]ਮੰਗਲ ਰੂਪ।
ਸੌਮਰੂਪ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਸੰਗ ਮੈਂ ਲਯੋ। — [1]ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ।
ਮਾਤ ਜੀ ਕੋ ਭੀਰਥ ਪੈ ਤੀਰਥ ਭਗੀਰਥਿ ਕੈ,
ਗਏ ਰਾਜ ਤੀਰਥ ਲੈ ਸੋ ਸੰਜੋਗ ਐ ਭਯੋ[1]। — [1]ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਭੀਰਥ ਉੱਪਰ ਗੰਗਾ ਦੇ ਤੀਰਥ ਕਰਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਗਰਾਜ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ) ਸਮਾਂ ਆ ਹੋਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਨਿਜ ਸੁਤ ਮੁਨਿ ਕੋ ਸੁਧਾਰ[1], — [1]ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ।
ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਘਰਿ ਅਵਤਾਰ ਪਠ ਹੈ ਦਯੋ[1] ॥੧੦੭॥ — [1]ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।
ਜਦੀ ਕਰਤਾਰ ਬੇਦ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੇਤ,
ਜੀਵਨ ਉਬਾਰਬੇ ਅਪਾਰ ਪਹਿਲੇ ਪਠੇ[1]। — [1]ਭਾਵੇਂ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਆਸਤਕ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਬੇਅੰਤ (ਅਚਾਰਯ) ਪਹਿਲਾਂ (ਜਗਤ ਵਿੱਚ) ਭੇਜੇ ਸਨ।
ਗੋਰਖ, ਰਿਖਭ[1] ਦੱਤ[2], ਸ਼ੰਕ੍ਰ, ਬਜਾਸ, ਬੁਧ[3], — [1]ਮਰੁ ਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂਰਾਜਾ ਨਾਭ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰਥੰਕਰ ਹੈ। [2]ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ। [3]ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ।
ਰਾਮਾਨੁਜ[1] ਆਦਿਕਨ ਨਿਜ ਮਤ ਹੈਂ ਠਟੇ[2]। — [1]ਰਾਮਾਨੁਜ- ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਕਾਂਚੀ ਪੁਰ ਪਾਸ ਭੂਤ ਨਗਰੀ ਦੇ ਕੇਸ਼ਵ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਕਾਂਤ ਮਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵੈਸ਼ਨਵ ਯਾਮੁਨ ਮੁਨੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। [2]ਬਣਾਏ।
ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਲਾਪ ਪੂਜਾ ਜੀਵਨਿ ਗਹਾਯੋ ਦੂਜਾ,
ਪੰਥ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਨ ਸੂਝਾ ਆਪ ਆਪ ਮੈਂ ਡਟੇ[1]। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਪੂਜਾ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਵਾਇਆ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਦਿਖਾਇਆ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਡਟੇ ਰਹੇ।

ਧਰਾ ਪੈ ਪਖੰਡ ਮਤਿ ਫੈਲੇ ਜੋ ਅਫੰਡ ਅਤਿ[1] — [1]ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰੀ।
ਭਗਤੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪਤਿ ਕੀ[1] ਨ ਕੋਇ ਹੈ ਥਟੇ[2] ॥੧੦੮॥ — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ। [2]ਕਰਦਾ।
ਤਾਂ ਤੈ ਕਰਤਾਰ ਦੁਸ਼ਟ ਦਵਨੈ ਹਕਾਰ ਢਿਗ[1], — [1]ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ।
ਲਾਯਕ ਵਿਚਾਰ ਸਿਤਕਾਰ ਕੈ ਉਦਾਰ ਹੈ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਆਦਰ ਕਰਕੇ।
ਦੈ ਕੈ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਖਤਾਬ[1] ਹੈ ਸ਼ਿਤਾਬ[2] ਪਠਜੋ, — [1]ਪਦਵੀ, ਅਹੁਦਾ। [2]ਛੇਤੀ।
ਮੱਥ[1] ਧਰਿ ਹੱਥ ਸਮਰੱਥ ਕਰਿ ਭਾਰ ਹੈ। — [1]ਮੱਥੇ ਤੇ।
ਆਏ ਪ੍ਰਯਾਗ ਰਾਜ ਮਾਤ ਕੇ ਉਦਰ ਮਾਝ[1], — [1]ਪੇਟ ਵਿੱਚ।

ਪਟਨੇ ਸੁਖਦ ਸਾਜ[1] ਲੀਨੋ ਅਵਤਾਰ ਹੈ।
[1]ਸੁਖਦਾਇਕ (ਸਾਧਨ) ਰਚ ਕੇ।
ਭੇਦ ਮਤ ਖੰਡਨ ਕੋ ਬੇਦ ਮਤ ਮੰਡਨ ਕੋ,
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੇ ਦੰਡਨ ਕੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ[1] ॥੧੦੯॥
[1]ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਏਹੀ ਗਾਥ ਸਾਰੀ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਉਚਾਰੀ ਆਪ,
ਨਾਟਕ ਬਚਿਤ੍ਰ ਮਝਾਰੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਹੈਂ।
ਤੌ ਭੀ ਹਮ ਤਨਕ ਭਨਕ[1] ਦਿਖਰੈਹੈਂ,
[1]ਥੋੜਹੀ ਜਿਹੀ ਉਚਾਰ ਕੇ।
ਜਾਂ ਤੈ ਭਰਮ ਕਟੈਹੈਂ ਪੈਹੈਂ ਮਰਮ ਸੁਜਾਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਚਤਰ ਭੇਦ ਪਾ ਲੈਣਗੇ।
ਪੂਰਾ[1] ਕਰਤਾਰ ਅਵਤਾਰ ਜੋ ਅਪਾਰ ਪਠੇ[2],
[1]ਪਹਿਲੇ ਅਵਤਾਰ। [2]ਬਹੁਤੇ ਭੇਜੇ।
ਐਪੇ ਤਿਨ ਆਪਨੇ ਹੀ ਮਤ ਧਰੇ ਠਾਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਰਰੱਖੇ ਹਨ ਭਾਵ ਚਲਾ ਲਏ ਹਨ।
ਕਾਹੂੰ ਕੰਠ ਕੰਠੀ ਕਾਠ ਰੁਦ੍ਰਾਖਿ ਕੀਓ ਠਾਟ[1],
[1]ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਦੀ ਜਾਂਰੁਦ੍ਰਾਖ ਦੀ ਕੰਠੀ ਪਾ ਕੇ ਬਨਾਵਟ ਬਣਾਈ ਹੈ।
ਕਾਹੂੰ ਚੋਟੀ ਕਾਟਿ ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਿ ਫਾਰੇ ਕਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੋਦੀ ਕੱਟੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੰਨ ਪਾੜੇ ਹਨ।
ਕਾਹੂੰ ਖਾਕ[1] ਪਾਈ ਸਿਰ ਜਟਾ ਹੈਂ ਬੰਧਾਈ,
[1]ਸੁਆਹ।
ਭੁਜ ਊਰਧ ਸੁਕਾਈ[1], ਔ ਦਿਖਾਈ ਜਗਤਾਏ ਹੈਂ[2]।
[1]ਉੱਪਰ ਬਾਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੁਕਾ ਲਈਆਂ। [2]ਜਗਤ ਤਾਈਂ।
ਲਿੰਗ ਪੁਜਵਾਯੋ ਕਾਹੂੰ ਸੋਈ ਹੈ ਕਟਾਯੋ ਜਢ,
ਮੂਰਤੀ ਕਾਸਟ ਧਾਤ ਧੂਰਤੀ ਪੁਜਾਏ ਹੈਂ[1]।
[1]ਲੱਕੜ ਤੇ ਧਾਤ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਦੀ ਠੱਗ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਪਜੋ ਕਾਹੂੰ ਪਾਹਨ ਬਿਸ਼ਨ ਥਪਜੋ[1],
[1]ਪੱਥਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਬਣਾ ਲਿਆ।
ਹਨੂੰਮਾਨ ਭੈਰੋਂ ਸਪਜੋਂ[1] ਦੇਵਤਾ ਠਰਾਏ ਹੈਂ।
[1]ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ।
ਤਿਲਕ ਲਗੈ ਹੈਂ ਦਾਗ ਦੇਹ ਪੈ ਪਵੈ ਹੈਂ,
ਮੂਢ ਮਾਂਗ ਹੂੰ ਬਨੈ ਹੈਂ ਪੈ ਇਕਾਂਗ[1] ਹੂੰ ਨ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥੧੧੧॥
[1]ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜੇ ਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭ ਪਠੇ,
ਧਰਮ ਧਰਾਵਨ ਹੇਤ।
ਤੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਤਾ[1] ਫਸੇ,
[1]ਵਡਿਆਈ ਵਿੱਚ।
ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਲਖਜੋ ਨ ਭੇਤ ॥੧੧੨॥
ਭੂਲੇ ਕੂਰ ਗਰੂਰ ਮੈਂ[1],
[1]ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ।
ਸਿੱਸ ਭੁਲਾਏ ਮੂਰ[1]।
[1]ਸਿੱਖ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ।
ਭਰਮ ਕਰਮ ਨਦਿ ਮੈ ਬਹੇ,
ਬ੍ਰਹਮ ਲਖਿ ਲਖੇ ਨ ਪੂਰ[1] ॥੧੧੩॥
[1]ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ (ਪਾਰ) ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ।
ਪਾਯੋ ਨਾਹਿਂ ਅਲੇਖ ਮਗ[1],
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਫਸੇ ਭਰਮ ਕੀ ਰੇਖ[1]।
[1]ਲਕੀਰ ਵਿੱਚ।
ਜਹਿਂ ਨਰਕਨ ਮੈਂ ਵਹਿ ਜਰੇ[1],
[1]ਸੜੇ।
ਪਰੇ ਸਿੱਖ ਤਹਿਂ ਸੇਖ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਬਾਕੀ।
ਫਰਕਨਿ ਸਰਕ ਨ ਪਾਵਹੀਂ[1],
[1]ਫੜਕ ਕੇ ਸਰਕ (ਹਿਲਜੁਲ) ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।
ਗਰਕਨਿ ਨਰਕਨਿ ਮਾਹਿਂ।

ਕਾਚੇ ਗੁਰੁ ਪਾਛੇ ਲਗੇ,
ਬਾਚੇ ਆਂਚੇ ਕਾਹਿਂ[1] ॥੧੧੫॥
[1](ਨਰਕ ਦੇ) ਸੇਕ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਤਿਨਿ ਤਰਕਨਿ ਹਿਤ[1] ਨਿਰਖਿ[2] ਪ੍ਰਭੁ,
[1]ਤਾੜਨ ਵਾਸਤੇ। [2]ਦੇਖ ਕੇ।
ਧਰਖਨਿ[1] ਮਤ ਪਾਖੰਡ।
[1]ਅਨਾਦਰ ਕਰਨ ਲਈ।
ਸਾਚੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਪਠਜੋ,
ਠਟਜੋ[1] ਪੰਥ ਜਿਨਿ ਚੰਡ[2] ॥੧੧੬॥
[1]ਰਚਿਆ। [2]ਤਿੱਖਾ।
ਇਹੁ ਨਿਜ ਗਾਥਾ[1] ਸਤਿਗੁਰੂ,
[1]ਆਪਣੀ ਕਥਾ।
ਨਿਜ ਮੁਖ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਅਬਿ ਸਬਿ ਸੁਨੋ,
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ ॥੧੧੭॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਚੌਪਈ ॥
ਅਬ ਮੈ ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ ॥
ਤਪ ਸਾਧਤ[1] ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਮੁਹਿ ਆਨੋ ॥
[1]ਕਰਦਿਆਂ।
ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਪਰਬਤ[1] ਹੈ ਜਹਾਂ ॥
[1]ਹਿਮਾਲਾ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚ ਬਰਫ ਦਾ ਪਹਾੜ।
ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ[1] ਸੋਭਿਤ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥੧॥
[1]ਸੱਤ ਚੋਟੀਆਂ।
ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ ਤਿਹ ਨਾਮੁ ਕਹਾਵਾ ॥
ਪੰਡੁਰਾਜ[1] ਜਹ ਜੋਗੁ ਕਮਾਵਾ ॥
[1]ਪੰਡੂ ਰਾਜੇ ਨੇ।
ਤਹ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪੱਸਿਆ ਸਾਧੀ ॥
ਮਹਾਂਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ[1] ॥੨॥
[1]ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਦੇ ਅਰਾਧਨ ਵਾਲੇ ਹੋਏ। (ਅ) (ਮਹਾਂ ਕਾਲ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਰਾਧਿਆ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਿਤ ਤਪੱਸਿਆ ਭਯੋ ॥
ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ ॥
ਤਾਤ ਮਾਤ ਮੁਰ[1] ਅਲਖ ਅਰਾਧਾ ॥
[1]ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਸਾਧਾ ॥੩॥
ਤਿਨ ਜੋ ਕਰੀ ਅਲਖ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥
ਤਾਂ ਤੇ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥
(ਪੰਨਾ ੫੪-੫੫)
ਤਪ ਸਾਧਤ ਹਰਿ ਮੋਹਿ ਬੁਲਾਯੋ ॥
ਇਮ ਕਹਿਕੈ ਇਹ ਲੋਕ ਪਠਾਯੋ ॥੨੯॥
(ਪੰਨਾ ੫੬)
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ ॥
ਚੌਪਈ ॥
ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ[1] ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ[2] ॥
[1]ਪੁੱਤਰ ਦਾ। [2]ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਹੁ ਸਾਜਾ[1] ॥
[1]ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸਜਾਇਆ ਹੈ।
ਜਾਹਿ ਤਹਾਂ ਤੈ[1] ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ ॥
[1]ਤੂੰ।
ਕਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹਟਾਇ ॥੨੯॥
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੋ ਵਾਚ ॥)
ਤਿਨ ਪ੍ਰਭ ਜਬ ਆਇਸ[1] ਮੁਹਿ ਦੀਯਾ ॥
[1]ਆਗਿਆ।
ਤਬ ਹਮ ਜਨਮ ਕਲੂ ਮਹਿ ਲੀਯਾ ॥੪॥

(ਪੰਨਾ ੫੫)

ਚੌਪਈ ॥

ਮੁਰ ਪਿਤ ਪੂਰਬ ਕੀਯਸਿ ਪਿਯਾਨਾ[1] ॥ — [1]ਜਾਣਾ ਕੀਤਾ।

ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਤੀਰਥਿ ਨ੍ਹਾਨਾ[1] ॥ — [1]ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ।

ਜਬ ਹੀ ਜਾਤ ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਭਏ ॥ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਿਨ ਕਰਤ ਬਿਤਏ ॥੧॥

ਤਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ[1] ਹਮਾਰਾ ਭਯੋ ॥ — [1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣਾ।

ਪਟਨਾ ਸਹਰ ਬਿਖੈ ਭਵ[1] ਲਯੋ ॥ — [1]ਜਨਮ।

ਕਵਿਯੋ ਵਾਚ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਸੁੱਕ੍ਰਮ ਕੀ[1] — [1]ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਦੀ।

ਇਮ ਗੁਰੁ ਗਾਥ ਸੁਨਾਇ।

ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਜਨ ਸੁਖ ਲਹੈ,

ਥਿਰਜੋ ਗਾਇ ਇਹੁ ਧਿਆਇ ॥੧੧੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੀ ਕਥਾ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬਿਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੨॥

੪੩. {ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਕਥਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਰੰਗ ਤਰੰਗਨਿ
ਤੈ, ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਕੀਰਜ ਪਾਵਨ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ, ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਤੇ ਗੰਗਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ।

ਪਾਵਨ ਤੈਂ ਅਘ ਓਘ ਨਸੈਂ,
ਤਿਨ ਤਾਪ ਕਸੈਂ ਸੁਜਸੈ ਸੁਖ ਦਾਵਨ[1]। — [1](ਜਿਸ ਚਰਨ ਧੂੜ ਦੇ) ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੱਸ ਤੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦਾਵਨ ਸੂਰ ਸਸੀ ਅਗਨੀ
ਪ੍ਰਯੰਤਹਿ, ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਵਨ[1]। — [1]ਬਿਜਲੀ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਅੱਗ ਤੱਕ, ਜੋ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਰਾਵਨ ਹਾਰ ਚਰਾਚਰ ਕੇ,
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਮੋ ਮਮ ਬਾਵਨ[1] ॥੧॥ — [1]ਜੋ ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਬਾਲਕ (ਰੂਪ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਅਬਿ ਉੱਛਵ[1] ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੁ, — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਹੋਵਨ ਲੀਲਾ ਬਾਲ।
ਕਹਿਹੋਂ ਏਸ ਅਧਜਾਇ ਮੈਂ,
ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਗੁਰੁ ਲਾਲ[1] ॥੨॥ — [1]ਪਿਆਰੇ।

ਕਬਿੱਤ:
ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੌ ਤੇਈ, ਪੋਖ ਸੁਦੀ ਸੱਤੇ ਲੇਈ,
ਏਕ ਪਹਿਰ ਰਹੇਈ ਨਿਸ, ਦਿਨ ਰਵ ਆਜ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸੰਮਤ ੧੭੨੩ ਬਿ: ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਤਵੀਂ ਦੀ ਇਕ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਬਖਜਾਤ[1], — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ।
ਆਦਿ ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਹਾਤ[1] ਤਾਂ ਤੈ ਬਿਦਤੇ ਦਰਾਜ ਹੈਂ[2]। — [1]ਆਦਿ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ। [2]ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਵਾਸ ਮੈਂ ਹੁਲਾਸ ਅਤਿ[1], — [1]ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ।
ਦੇਵਨਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਬਿਲਾਸ ਕੀਨ ਗਾਜ ਹੈਂ[1]। — [1]ਗੱਜ ਕੇ ਕੌਤਕ ਕੀਤੇ।
ਮੰਗਲ ਉਚਾਰ ਫੂਲ ਡਾਰ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰ,
ਗਾਇ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਔ ਬਜਾਏ ਬਹੁ ਬਾਜ[1] ਹੈਂ ॥੩॥ — [1]ਵਾਜੇ।
ਮਾਈ ਧਾਈ[1] ਦਾਈ ਬਿਸਮਾਈ ਰੂਪ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ, — [1]ਨਾਮ ਦਾਈ ਕਾ।
ਜੋਤਿ ਮਯ ਉਦੋਤ ਹੋਤ ਭਏ ਧਰ ਮਾਝ ਹੈਂ[1]। — [1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਜੋਤ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।
ਫੇਰ ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਪਾਯਾ ਜਾਲ ਭਰਮਾਯਾ,
ਮਨ ਦਾਈ ਮਾਈ ਕੋ ਬਨਾਯਾ ਬਾਲ ਸਾਜ[1] ਹੈ। — [1]ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਲੀ ਬਨਾਵਟ।
ਸੇਬਜਮਾਨ ਭਈ ਮਾਈ, ਧਾਈ ਦਾਈ ਦਾਸੀ ਕਰਿ[1], — [1]ਮਾਤਾ ਜੀ, ਧਾਈ ਨਾਮ ਦਾਈ ਦਾਸੀ ਕਰ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ।
ਸ ਹੁਲਾਸ ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਦਾਸ ਕਾਜ ਹੈਂ।
ਦਈ ਸਾਰ ਬਾਹਰ ਸਾਹਬਜ਼ਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਭਾ[1] — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਮਾਹਰ ਹ੍ਵੈ ਆਹਰ[1] ਆਨੰਦ ਬਢਯੋ ਆਜ ਹੈ ॥੪॥ — [1](ਮਾਹਰ) ਮੁਖੀ ਸਿੱਖ (ਆਹਰ) ਉਦਮ (ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ)।

ਮੋਦ ਪਰਮੋਦ ਲਹਾ[1], ਪੂਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਰਹਾ[2],	[1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਲਿਆ। [2]ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਨਭ ਧਰ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਅਵਾਜ ਹੈਂ।	
ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਪਾਲਬੇ ਕੋ, ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਗਾਲਬੇ ਕੋ,	
ਧਰਮ ਕੇ ਸੰਭਾਲਬੇ ਕੋ, ਸੱਜਨ ਸਮਾਜ ਹੈਂ[1]।	[1]ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹਨ।
ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਖੀਨਨ ਕੋ[1] ਬੇਦ ਸਾਰ ਚੀਨਨ ਕੋ[2],	[1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ। [2]ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਨਣ ਨੂੰ।
ਦੀਨਨਿ ਅਧੀਨਨਿ ਭੁਗਾਇਬੇ ਕੋ ਰਾਜ ਹੈਂ[1]।	[1]ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭੁਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਗਯਾਨ ਹਰਿ ਹਮ ਸੇ ਗ੍ਰੀਬਨ ਨਸੀਬਨ ਕੋ[1]	[1]ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ (ਚੰਗੇ) ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ।
ਅਵਤਾਰ ਲੀਬਨ[1] ਗ੍ਰੀਬਨਿ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ॥੫॥	[1]ਲਿਆ ਹੈ।
ਆਪ ਹੀ ਅਮੇਜ ਹ੍ਵੈ ਸਤੇਜ ਓਜ[1], ਪੰਥ	[1]ਆਪ ਹੀ ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇਜ ਅਤੇ ਬਲ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ।
ਸੂਬੋਤਮ ਰਚਾਯੋ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਦਰਾਜ ਹੈ।	
ਬਿੱਪਨ ਕੀ ਕੈਦਨ ਕੁਪੰਥਿਨ ਕੁਵੈਦਨ ਤੇ[1],	[1]ਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ।
ਕਾਢ ਕੈ ਅਲੈਦਨ ਕੀ[1] ਦੀਨ ਜੋਗ ਰਾਜ ਹੈ।	[1]ਵੱਖਰਿਆਂ ਕਰਕੇ।
ਕਾਟ ਕੈ ਕੁਫੰਧ ਬੰਧ[1], ਛਾਂਟ ਕੈ ਕੁਧੰਧ ਮੰਦ[2],	[1]ਖੋਟੇ ਫਾਹੇ ਤੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਕੇ। [2]ਖੋਟੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਧੰਧੇ ਛਾਂਟ ਕੇ।
ਡਾਟ ਕੈ ਮਦਾਦਿ ਮੰਦ ਆਸੁਰੀ ਸਮਾਜ[1] ਹੈ।	[1]ਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ ਮਾੜੇ ਆਸੁਰੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇ।
ਜੀਵਨ ਕੇ ਜੀਵਨ[1], ਕਟੀਵਨ[2] ਕੁਕ੍ਰਮ ਭ੍ਰਮ,	[1]ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ- ਰੂਪ ਹਨ। [2]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ।
ਪਰਮ ਪਦ ਦੀਵਨ ਗ੍ਰੀਵਨ[1] ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ॥੬॥	[1]ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਕਰਤ ਮਜੂਰੀ ਫੇਰ ਪੂਰੀ ਨਾ ਪਰਤ[1] ਜਿਨੈਂ,	[1]ਪੈਂਦੀ।
ਭਰਤ ਨ ਪੇਟ ਤੇਨ[1], ਦੀਓ ਤਿਨੈ ਰਾਜ ਹੈ।	[1]ਤਿਨਾਂ ਦਾ।
ਜਾਤਿ ਕੇ ਕਮੀਨ ਦੀਨ ਰਹਿਤ ਅਧੀਨ ਪਰ,	
ਚੀਨ[1] ਗੁਰੁ ਦੀਨ ਉਨੈਂ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਹੈ।	[1]ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਪਰਾਧੀਨਰਹਿੰਦੇ ਜਾਣ ਕੇ।
ਪੂਤ ਜੇ ਗਰੀਵਨਿ ਕਹੀਵਨਿ ਥੀਵਨਿ ਮੰਦ,	
ਤੇਊ ਤੋ ਸਦੀਵਨਿ ਸਦੀਵ ਮਹਾਂਰਾਜ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜਿਹੜੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪੁੱਤਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜੇ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵਨ ਕੋ ਕੀਵਨਿ ਹੈ ਸੀਵਨਿ[1] ਗਯਾਨ ਹਰਿ,	[1]ਸਮਰੱਥ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਕਹੀਵਨਿ ਗ੍ਰੀਵਨ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ॥੭॥	
ਨਾਮ ਜੇ ਜਪੀਵਨਿ ਝੁਰੀਵਨਿ ਦੁਖੀਵਨਿ[1] ਨ,	[1]ਝੁਰਦੇ ਤੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਸਾਨੰਦ ਰਹੀਵਨਿ ਔ ਜੀਵਨਿ ਸਲਾਜ ਹੈਂ।	
ਲੀਵਨਿ[1] ਸਪੂਤ ਚਿਰ ਜੀਵਨ, ਅਭੂਤ ਸਬਿ	[1]ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਮਨਸਾ ਪੁਰੀਵਨਿ[1], ਸਰੀਵਨਿ ਸੁਕਾਜ ਹੈਂ[2]।	[1]ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਚਰਜ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। [2](ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਕੇਈ ਥੀਵਨਿ[1] ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ,	[1]ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁਧਾ[1] ਜੇ ਛਕੀਵਨਿ ਚਢੀਵਨ ਜਹਾਜ ਹੈਂ।	[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਗਯਾਨ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸੇ ਅਸੇਸ ਜੀਵ ਤਾਰਬ ਕੋ	
ਜਗਤ ਜਲੇਸ ਥਾਪਯੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਜ ਹੈ[1] ॥੮॥	[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਨੇ (ਪਾਜ) ਪੁਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।
ਕੈ ਤੋ ਕੰਠੀ ਕੰਠ ਕਾਠ, ਡਾਰਿ ਫਾਂਸਿ ਤੱਗ ਗਾਂਠਿ,	
ਅਗਨਿ ਜਯੋਂ ਕ੍ਰਿਯਾ ਠਾਠ, ਕਰਤੇ ਅਕਾਜ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲ ਵਿੱਚ ਕਾਠ ਦੀ ਕੰਠੀ (ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ) ਗੰਢਾਂ ਵਾਲੇ ਜਨੇਊ

ਦੀ ਗਲ 'ਚ ਫਾਹੀ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਵਾਂਗ (ਸਾੜ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀ) ਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਬਿਅਰਥ (ਠਾਠ) ਬਨਾਵਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੈ ਤੋ ਡਾਰ ਖਾਕ ਮੂੰਡ, ਪਸੁ ਹ੍ਵੈ ਨਪਾਕ ਮੂਢ,
ਕਾਨ ਚਿਰਵਾਇ ਕੂਡ ਧਰਤੇ ਕੁਕਾਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰ 'ਚ ਸੁਆਹ ਪਾ ਕੇ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਸ਼ੂ ਹੋ ਕੇ ਮੂਰਖ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਝੂਠੇ ਤੇ ਖੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੂਜਤੇ ਕੈ ਜਲ ਸਿਲ, ਲੂਝਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਥਲ,
ਸੂਝਤੇ ਨ ਪ੍ਰਭ ਕੈ, ਕੁਚੀਲ ਜੈਨ ਸਾਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਸਿਲਾਂ ਪੂਜਦੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ) ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਝਗੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ (ਸਗੋਂ) ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜੈਨੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਾ ਤੋ ਸਬ ਮੁਸਲੇ ਹ੍ਵੈ ਕੁਸਲੇ ਜਨਮ ਖੋਤੇ[1],
ਹੋਤੇ ਜੌਂ ਨ ਗੁਰੂ ਏ ਗ੍ਰੀਬਨਿ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ॥੯॥

[1](ਕੁਸਲੇ) ਚੰਗੇ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਨੂੰ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦੂਰ ਹੋਤੇ ਹਿੰਦੁਵਾਨਿ ਤੀਰਥਾਨ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ,
ਬੇਦ ਨਾ ਪੁਰਾਨ ਕਾਨ ਸੁਨਤੇ[1] ਅਵਾਜ ਹੈਂ।

[1]ਨ ਸੁਣਦੇ।

ਦੇਵਤਾਨ ਮਾਨਤੋ ਕੋ, ਗਜਾਨ ਧਜਾਨ ਠਾਨਤੋ ਕੋ[1],
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਨਤੋ ਕੋ, ਸੱਜਨ ਸਮਾਜ ਹੈਂ।

[1]ਕੌਣ ਕਰਦਾ।

ਮਜ਼੍ਹਬ ਮੁਹੰਮਦੀ ਮਹੀ ਪੈ ਮੰਡ ਜਾਤੋ ਏਕ[1],
ਕਲਮਾ ਕੁਰਾਨ ਸਭਿ ਪਢਤ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ।

[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਜ਼੍ਹਬ ਹੀ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ।

ਜੌਂ ਪੈ ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼[1] ਮ੍ਰਿਗੇਸ਼ ਪੰਥ[2],
ਰਚਿਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾ ਗ੍ਰੀਬਨਿ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ॥੧੦॥

[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ। [2]ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪੰਥ।

ਹੇਰ ਕਲੀ ਕਾਲ ਕੀ ਕੁਚਾਲਤਾ ਕਰਾਲ ਨਿਸ,
ਯਵਨ ਨਿਸਾਚਰ ਦੁਖਦ ਮਦ ਮੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਰੂਪ ਭਿਆਨਕਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਦੁਖਦਾਈਰਾਖਸ਼ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਮਸਤ ਹਨ।

ਅੰਧਕਾਰ ਅਤਿ ਹੀ ਅਧਰਮ ਅਵਨਿ ਛਯੋ[1],
ਬੈਦਕ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁ ਇੰਦੁ ਗਯੋ ਗੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਾਪ ਰੂਪ ਬਹੁਤਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਫੈਲ ਗਿਆ।
[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੈਦਕ ਧਰਮ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਗਤ (ਨਸ਼ਟ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੌਰੰਗ ਸਿਆਲੇ ਪਾਲੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਲੇ ਡਾਲੇ[1],
ਚੋਰ ਕਾਜ਼ੀ ਮੌਲਵੀ ਕਸਾਲੇ ਦੇਤ ਅੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਨੌਰੰਗੇ ਰੂਪ ਸਿਆਲ ਦੇ ਮੌਸਮ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਰੂਪ ਬਹੁਤੇ ਪਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਦੁਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖਾਲਕ ਖਲਕ ਦੁਖੀ ਦੇਖਿ ਬਿਦਤਾਯੋ ਰਵਿ,
ਆਜ ਪੋਸ ਮਾਸ ਕੀ ਅਦੋਸ਼ ਸੇਤ ਸੱਤੇ ਹੈਂ[1] ॥੧੧॥

[1]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖ਼ਲਕਤ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਦੇਖ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੂਪ) ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਅੱਜ ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੋਸ਼-ਰਹਿਤ ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਤਵੀਂ ਤਿੱਥ ਹੈ।

ਨਿੰਦਕ ਬਿੰਦਕ ਦ੍ਵੈਤ ਦੁਰੇ ਹੈਂ ਨਖੱਤ ਬ੍ਰਿੰਦ,
ਇੰਦ ਤੁਰਕਿੰਦ ਤੇਜ ਨਾਸਯੋ ਚੁਕੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦ੍ਵੈਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਰੂਪ ਸਮੂੰਹ ਤਾਰੇ (ਬਿੰਦਕ) ਥੋੜੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੁੱਕ ਗਏ, ਅਤੇ ਚੁਗੱਤਿਆਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤੇਜ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੇਚਕ ਪਖੰਡੀ ਦੰਭੀ ਦੁਰੇ ਹੈਂ ਦੁਰੀਨ ਦੌਰਿ,
ਨਿਸਚਰ ਨਿਕਰ ਫਿਕਰ ਮਾਰ ਘੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੰਭੀਆਂ ਰੂਪ ਖੋਟੇ ਉੱਲੂ ਦੌੜ ਕੇ ਦੂਰ ਛੁਪ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਕਰਾਂ ਰੂਪ (ਨਿਕਰ) ਸਾਰੇਰਾਖਸ਼ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ ਹਨ।

ਕੁਮਤੀ ਅਸੱਜਨ ਜੋ ਕੁਮਦੀ ਜਯੋਂ ਕੁਮਲਾਏ,
ਸੱਜਨ ਸੁਮੱਤੀ ਖਿਰੇ ਕਮਲ ਮਹੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਖੋਟੀ ਮੱਤ ਵਾਲੇ ਵੈਰੀ ਕਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁਮਲਾ ਗਏ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਮੱਤ ਵਾਲੇ

ਸੱਜਣ ਵੱਡੇ ਕੰਵਲਾਂ (ਵਾਂਗ) ਖਿੜ ਪਏ ਹਨ।

ਉਦਜੋ ਦਨਿੰਦ ਜਜੋਂ[1] ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਗੁਰੁ,
ਆਜ ਪੋਸ ਮਾਸ ਕੀ ਅਦੋਸ਼ ਸੇਤ ਸੱਤੇ ਹੈਂ ॥ ੧੨ ॥

[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਕਾਬਲੀ ਕੁਰੰਗਨ ਜਿਉਂ ਕੀਨ ਹੈਂ ਕੁਰੰਗ ਜਿਨੈ,
ਖੁਰਾਸਾਨੀ ਖੂਬ ਖਰਗੋਸ਼ਨ ਸੇ ਹੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਖੋਟੇਰੰਗ ਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖੁਰਾਸਾਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬਲਖੀ ਬੁਖਾਰੀ ਬਦ ਬਧੇ ਹੈਂ ਬਿਸੇਸ ਬਰ,
ਚੁਗਲ ਚੁਕੱਤੇ ਹੱਤੇ ਮੁਗਲ ਕੁਪੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਲਖ ਤੇ ਬੁਖਾਰੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸੂਰਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਬਲ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਹਨ, ਕੁਪੱਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਤੇ ਚੁਗੱਤੇ ਚੁਗ਼ਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। (ਚੁਗ਼ਲ- ਉੱਲੂ ਵਰਗਾ ਇਕ ਜਾਨਵਰ।)

ਪਾਢੇ ਸੇ ਪਠਾਨ ਰੀਝ ਰੋਝ ਸੇ ਰੁਹੇਲੇ ਹਾਨਿ,
ਸੱਯਦ ਸਿਆਰ ਸਸੇ ਸ਼ੇਖ ਅਲਵੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪਾੜਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪਠਾਣ ਤੇਰੋਝਾਂ ਵਰਗੇਰੁਹੇਲੇ, ਗਿੱਦੜਾਂ ਵਰਗੇ ਸੱਯਦ ਤੇ ਸਹਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸ਼ੇਖ਼ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰੇ (ਪਾੜ੍ਹਾ-ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰਣ ਜੋ ਭੁਰੇਰੰਗ ਦਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਬਿਦਤੇ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਗੇਸ਼ ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੁ[1],
ਆਜ ਪੋਸ ਮਾਸ ਕੀ ਅਦੋਸ਼ ਸੇਤ ਸੱਤੇ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥

[1]ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।

ਢਲਤਿ ਚਮਰ ਚਾਰੁ[1] ਕਲਿਤ[2] ਲਲਿਤ[3] ਸਾਰੁ[11],

[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ। [3]ਮਨੋਹਰ। [11]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਚਲਤਿ ਆਤਸ਼ ਬਾਜੀ ਸਾਜੀ ਜੋ ਮਹੱਤੇ ਹੈ[1]।

[1]ਜੋ ਬਹੁਤੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੋਹਿਤ ਬੰਦਨ ਵਾਰ[1] ਤੋਰਨ ਪਤਾਕਾ ਵਾਰ[2],

[1]ਫੁੱਲ ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜੋ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲਟਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [2]ਝੰਡੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਲਾਂ।

ਧੁਜਾ ਆਸਮਾਨ ਤਾਰ ਬੀਜ ਸੀ ਲਸੱਤੇ ਹੈ[1]।

[1](ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ) ਫਰਰੇ (ਦੀਆਂ) ਤਾਰਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਰਤੀ ਉਤਾਰ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਧੁਨਿ ਕੋ ਉਚਾਰ,
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਕੋ ਵਿਚਾਰ ਹੋਤ ਅੱਤੇ[1] ਹੈ।

[1]ਬਹੁਤ।

ਦਾਸਨ ਉਬਾਰਬੇ ਕੋ[1] ਭਾਰ ਪਾਰ ਟਾਰਬੇ ਕੋ,

[1]ਬਚਾਉਣ ਨੂੰ।

ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਭਏ ਪੋਸ ਸੇਤ ਸੱਤੇ ਹੈ[1] ॥ ੧੪ ॥

[1](ਅੱਜ) ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਤਵੀਂ ਹੈ।

ਬਾਜਤ ਸਧਾਨੇ ਘਹਿਰਾਨੇ ਅਸਮਾਨੇ,
ਧਰ ਤਾਨੇ ਸਾਏਮਾਨੇ ਰੰਗਾਰੰਗ ਝਲਕੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ ਅਸਮਾਨ 'ਚ (ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ) ਗੱਜਦੇ ਹਨ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੰਬੂ ਤਾਣੇ ਹੋਏਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਗਾਇ ਹੈਂ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੀਨ ਆਦਿ ਬਾਦ ਬਾਇ ਆਇ,
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਨਵੀਨ ਬੀਨ ਬੀਨ ਜੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਚਤੁਰ ਪੁਰਸ਼ ਆ ਕੇ ਨਵੀਨਰਾਗਰਾਗਣੀਆਂ ਤੇ ਜਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਵੀਣਾ ਆਦਿ ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਜਤ-ਜੋੜੀ ਦਾ ਇਕ ਕਰਤੱਬ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਗਤਿ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ ਅਤੇ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਖੁਲ੍ਹਾ ਵੱਜੇ।)

ਪਿਖਿ ਸੁਰ ਬਾਲਾ ਯੁਤ[1] ਅਰਪਤ ਹੈਂ ਫੂਲ ਮਾਲਾ,

[1]ਦੇਵਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ।

ਉੱਛਵ ਬਿਸਾਲਾ ਛਯੋ ਆਨੰਦ ਮਹੱਤੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸ ਪਟਨੇ ਉਦਜਾਚਲ ਤੈ ਉਦੈ ਭਯੋ,
ਆਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੂ ਦਿਨੇਸ਼ ਸੇਤ ਸੱਤੇ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੫ ॥

[1]ਪੂਰਬ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਪਟਨੇ ਰੂਪ ਉਦਿਆਚਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।

ਤੋਰਨ ਪਤਾਕਾ ਚਾਰੁ ਸਜਤ ਬੰਦਨ ਵਾਰ,
ਢੋਲਕ[1] ਤੰਬੂਰਾ[2] ਤਾਰ[3] ਬਜਤਿ ਨਵੀਨ ਹੈਂ।

[1]ਢੋਲਕ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ। [2]ਤਾਨ ਪੂਰਾ। [3]ਤਾਲ।

ਰਾਗ ਰਾਗਨੀਨ ਕੀ ਧੁਨੀਨ ਸੋ ਗੁਨੀਨ ਚੀਨ,
ਬੀਨ ਕੈ ਗੁਨੀਨ ਕੀਨ ਮੋਹਿਤ ਮੁਨੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਗੁਣੀਆਂ ਨੇਰਾਗਰਾਗਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾਲ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਬੋਲਤ ਨਕੀਬ ਤਰਗੀਬ[1] ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਜਸ,

[1]ਬੁਲਾਰੇਰੁਚੀ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂਗਧ ਰਟਤ ਬੰਦੀ ਜਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਮਾਂਗਧ ਤੇ ਬੰਦੀ ਜਨ ਚਤਰਾਈ ਨਾਲ ਜੱਸ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਮਾਂਗਧ-ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖ਼। ਬੰਦੀ ਜਨ-ਜੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।)

ਹਰਨ ਭਰਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਜਗ,
ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੁ ਲੀਨ ਹੈਂ[1] ॥੧੬॥

[1]ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇਰਚਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ (ਜਗਤ ਨੂੰ) ਤਾਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਨਗਰ ਸਗਰ ਸੁਨਿ ਬਗਰ ਬਜਾਰਨਿ,
ਅਗਾਰਨਿ ਦ੍ਵਾਰਨ ਕੋ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਕੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਹੜਿਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਘਰਾਂ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਸਹਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਠੱਠ ਕੇ ਗਰੱਠ ਭੱਟ ਬੋਲਤਿ ਕਬਿੱਤ ਅੱਟ,
ਸੁ ਕਵਿ ਸੁਕੀਰਤੀ ਰੱਟਤ ਬੀਨ ਬੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਭੱਟ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਕਬਿੱਤ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਵੀ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਚੰਗਾ ਜੱਸ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

ਬਜਤਿ ਸਧਾਨੇ[1] ਲੋਗ ਸਜਤਿ ਸਮਾਨੇ ਖੁਸ਼ੀ[2],

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ। [2]ਲੋਕ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਤਕ ਮਹਾਨੇ ਹੋਤਿ ਠੌਰ ਠੌਰ ਚੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਾਣੋ।

ਗਾਵਤਿ ਕਲਾਵਤ[1] ਸੁਨਾਵਤਿ ਮੰਗਲ ਚਾਰ,

[1]ਗਵੱਯੇ।

ਪਾਵਨਿ ਬਧਾਈ ਮਨ ਭਾਵਤ ਸੋ ਪੀਨ[1] ਹੈਂ ॥੧੭॥

[1]ਬਹੁਤੀ।

ਆਵਤ ਲੁਗਾਈ[1] ਮਿਲਿ ਦੇਵਤਿ ਬਧਾਈ,

[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਮਾਈ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਲੇਵਤਿ, ਮਹਾਈ ਮੋਦ ਮਾਨ ਕੈ[1]।

[1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਮੰਨ ਕੇ।

ਮਾਤੁਲ[1] ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਜੇਠਾ ਜੀ ਮਸੰਦ ਆਦਿ,

[1]ਮਾਮਾ।

ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਬੰਧ ਛੰਦ[1] ਆਨੰਦ ਮਹਾਨ ਕੈ।

[1]ਐਸੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉੱਤਮਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ।

ਨਰਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਭਾਈ[1], ਨਾਰਿਨ ਕੋ ਦੇਤ ਮਾਈ[2],

[1](ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ) ਭ੍ਰਾਤਾ, ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ। [2]ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ।

ਆਵਤਿ ਜਾਵਤਿ ਲੋਗ ਭੀਰ ਭਈ ਆਨ ਕੈ।
ਦੇਤ ਜੋ ਅਸੀਸ ਏਊ ਸੀਸ ਸੋ ਚਢਾਇ ਲੇਤ[1],

[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੋ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸੀਸਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਇ ਬਖਸੀਸ ਜਾਤ ਦਾਰਿਦ ਪ੍ਰਹਾਨ ਕੈ[1] ॥੧੮॥

[1]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਾਨ ਨਿਜ ਪੀਵ ਸੁਖ ਸੀਵ ਅਵਤਾਰ ਲੀਵ,
ਬਨ ਕੈ ਕਲੀਵ ਜੀਵ-ਅੰਗਨਾ ਉਮੰਗ ਸੈਂ[1]।

[1](ਇਹ) ਜਾਣ ਕੇ (ਕਿ) ਆਪਣੇ ਪਤੀ (ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ) ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹੀਜੜੇ ਬਣ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਕਲੀਵ=ਹੀਜੜੇ। ਜੀਵ-ਦੇਵਤੇ।)

ਆਇ ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰ ਪਸ[1], ਨਾਚ ਮਾਚ ਰਾਚ ਰਸ,

[1]ਦੇਖਿਆ।

ਤਾਲੀ ਦੈ ਭਵਾਲੀ ਹਸ ਕੈ ਬਿਸਾਲੀ ਰੰਗ ਸੈਂ[1]।

[1]ਨਾਚ-ਰਸ ਵਿੱਚਰਚ-ਮਿੱਚ ਕੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਹੱਸ ਕੇ ਭਵਾਟਣੀਆਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਘੁੰਘਰੂ ਬਜਾਇ ਪੇਸ਼ਵਾਜ ਘੁਮਘਾਇ ਦਾਇ,
ਨਖਰੇ ਅਦਾਇ ਦਿਖਰਾਇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੈਂ[1]।

[1](ਪੇਸ਼ਵਾਜ) ਘੱਘਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਵਾਟਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਅੰਗ ਨਾਲ ਨਖ਼ਰੇ ਤੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਤਿ ਕਲੋਲੀ[1] ਸੋ ਠਠੋਲੀ[2] ਬਹੁ ਬੋਲੀ ਪਾਇ,
ਟੋਲੀ ਸੀ ਅਮੋਲੀ ਲੋਲੀ ਗਾਇ ਵਾਇ ਢੰਗ ਸੈਂ[1] ॥੧੯॥

[1]ਮਨ ਦੀ ਮੌਜ। [2]ਠੱਠਾ ਮਖ਼ੌਲ।

[1]ਟੋਲੀ ਜਿਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਚੰਚਲਤਾ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਮੋਲਕ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਤ ਲਾਇ ਟੇਡੀ ਏਡੀ[1] ਮਾਰ ਧਮਕਾਇ ਧਰ[2],
ਬਾਲਕ ਬਨਾਇ ਗੋਦ ਚਾਇ[1] ਲੋਰੀ ਗਾਵਤੀ।
ਰੀਰੀ ਰੀਰੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਹੁਰ੍ਹੇ ਹੁਰ੍ਹੇ ਲੋਰੀ ਬੋਲਿ[1],
ਦੂਰ ਕੁੱਤੇ ਛਿਰ ਬਿੱਲੇ ਜਿੱਲੀ ਮਿਲਿ ਪਾਵਤੀ[1]।

[1](ਪੈਰ ਦੀ) ਅੱਡੀ। [2]ਧਰਤੀ ਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਚੁੱਕ ਕੇ।

[1]ਲੋਰੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਹੇ ਕੁੱਤੇ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ, ਹੇ ਬਿੱਲੇ ਚਲਾ ਜਾ (ਆਦਿ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਕੇ) ਮਿਲ ਕੇ ਡੰਡ-ਰੌਲੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਨਰ ਨਾਰਿ ਗਾਮ ਕੇ ਜੁਰੇ ਅਪਾਰ,
ਕੌਤਕ ਨਿਹਾਰਿ[1] ਹਸੈਂ ਰਸੈ[2] ਸੋ ਬਢਾਵਤੀ।
ਬੀਸ ਭਾਂਤਿ[1] ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਮਾਤ ਹੈ ਦਿਲਾਤਿ ਤਿਨੈਂ,
ਸੀਸ ਲੈ ਚਢਾਵਤਿ ਅਸੀਸ ਲੈ ਲੈ ਜਾਵਤੀ[1] ॥੨੦॥

[1]ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਅਨੰਦ।

[1]ਵੀਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।

[1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ਾਂ ਨੂੰ) ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਵ ਪੁਨ ਆਏ ਮਿਲਿ ਕਿੰਨਰਿ ਬਜਾਏਂ ਬਾਦ[1],
ਗੰਧ੍ਰਬ ਗਾਏ ਹੈਂ ਬਨਾਏ ਬੇਸ ਗਾਇ ਕੈ[1]।
ਗਾਯੋ ਜੌ ਬਿਲਾਵਲ ਬਢਾਯੋ ਤੌ ਬਿਲਾਵਲ[1] ਹੈ,
ਸੁਨਿ ਭਏ ਬਾਵਲ ਸੇ[1] ਮਸਤ ਸੁਭਾਇ ਕੈ[2]।
ਸੁਨ ਕੈ ਅਲੋਕਕ[1] ਸਲੋਕ ਰਾਗ ਲੋਕ ਸਬਿ,
ਰੂਪ ਕੋ ਬਿਲੋਕ ਡਰਪੋਕ ਸੇ ਰਹਾਇ ਕੈ[1]।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਕੈਹੈਂ ਤੇਊ[1], ਹੀਜਰੇ ਥੇ ਕੌਨ ਵੇਊ[2],
ਗਾਇਕ ਲਖੇ ਨ ਏਊ ਗਏ ਕਿਤ ਆਇ ਕੈ[1] ॥੨੧॥

[1]ਵਾਜੇ।

[1]ਗਵੱਈਆਂ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਬਣਾ ਕੇ।

[1]ਅਨੰਦ।

[1]ਸ਼ੁਦਾਈਆਂ ਵਰਗੇ। [2]ਸੁਭਾਵ ਕਰਕੇ।

[1]ਅਸਚਰਜ।

[1]ਡਰਾਕੁਲ ਜਿਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

[1]ਉਹ ਲੋਕ। [2]ਉਹ ਹੀਜੜੇ।

[1]ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਵੱਈਏ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਰੈਨ ਦਿਨ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਕੌਤਕ ਭਵੈਂ ਅਪਾਰ[1],
ਆਇੰ ਲੋਗ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਰੈਹੈ ਭੀਰ ਭਾਰੀਆ।
ਨਵ ਦਿਨ ਬਾਦ ਅਹਿਲਾਦ ਯੁਤ ਮ੍ਰਯਾਦ,
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਟੀ[1] ਕੇਰ ਬਾਂਟਯੋ ਪੁਰਿ ਸਾਰੀਆ।
ਦੀਓ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋ, ਮਾਨ ਨਿਜ ਅੰਗ ਤਾਂ ਕੋ[1],
ਪੈ ਛਕਾਯੋ ਪੰਗਤਾਂ ਕੋ, ਬਹੁਧਾ ਬਿਠਾਰੀਆ[1]।
ਦਾਨ ਦਏ ਦ੍ਵਜਨੋ ਕੋ[1] ਸਨਮਾਨ ਸੱਜਨੋ ਕੋ,
ਅਸਨ[1] ਬਸਨ[2] ਦਏ ਭਿੱਛਕਨਿ[3] ਭਾਰੀਆ ॥੨੨॥

[1]ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

[1]ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁਲਰੀਤ।

[1]ਤਿਨਾਂ (ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ) ਅੰਗ ਮੰਨ ਕੇ।

[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਠਾ ਕੇ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ।

[1]ਭੋਜਨ। [2]ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ।

ਰਥਨਿ ਸਮੇਤ ਬੈਲ ਦੀਏ ਅੱਸ੍ਰ ਅਤਿ ਛੈਲ[1],
ਫੀਲ ਦੀਏ ਸਮ ਸੈਲ ਗੈਲ ਹੀ ਅੰਬਾਰੀਆ[1]।
ਰਤਨ ਜਟਿਤ[1], ਸਾਜ[2] ਜ਼ੇਵਰ ਸਮਾਜ[3],
ਜੇਊ ਮਹਾਂਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦੁਰਲਭ ਵਿਚਾਰੀਆ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ।

[1]ਅੰਬਾਰੀਆਂ ਸਣੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਰਗੇ ਹਾਥੀ ਦਿੱਤੇ।

[1]ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। [2]ਘੋੜੇ ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਾਜ। [3]ਸਮੂੰਹ ਗਹਿਣੇ।

ਬਸਨ ਬਜਾਰ ਜੋਰਾ ਟੋਰਾ ਨਾ ਮਿਲਤ ਹੋਰਾ[1],	[1]ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਜੋੜਾ ਟੋਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
ਗਊ ਨ ਰਹਿਨ ਪਾਈ ਨਗਰ ਦੁਧਾਰੀਆ[1]।	[1]ਦੋ ਧਾਰਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਵ ਥੋੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।
ਸ੍ਰੀ ਮਾਤ ਉਭੈ ਸੁਭੈ[1] ਔਰ ਸਬਿ ਦਾਨ ਦੀਓ,	[1]ਦੋਹਾਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ।
ਮੋਤੀ ਰਹਿਓ ਨੱਥ, ਹੱਥ ਚੂੜੀ ਮੱਥ ਸਾਰੀਆ[1]* ॥੨੩॥	[1]ਸਿਰ ਤੇ ਸਾੜ੍ਹੀ। *ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਨੱਕਾਂ 'ਚ ਨੱਥਾਂ, ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚੂੜੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਵੀ- ਉਕਤੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾਵਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰਨ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਬਾਣੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਨੁ ਮੋਤੀ ਜੇ ਗਹਿਣਾ ਹੋਵੈ ਪਉਣੁ ਹੋਵੈ ਸੂਤ ਧਾਰੀ".....ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾਵਾਂ ਆਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰਲੇ ਗਹਿਣੇ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੀ ਪਹਿਨਦੀਆਂ ਸਨ।
ਜੇਵਰ ਜਰਾਉ ਜਰੇ ਤੇਵਰ ਅਪਾਰ ਖਰੇ[1],	[1]ਜੜਾਊ ਜੜੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਦੀਏ ਸੇਵਕਾਨਿ ਭਰੇ ਆਨੰਦ ਮਹਾਨ ਕੈ।	
ਰਹ੍ਯੋ ਰੰਕ[1] ਕੋ ਨ ਬੰਕ[2] ਨਗਰ ਨਿਸੰਕ ਤਾਂਹਿ[3],	[1]ਕੰਗਾਲ। [2]ਟੇਢਾ ਭਾਵ ਨਾਰਾਜ਼। [3]ਤਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੰਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਗਏ।
ਚਾਹਿ ਕਾਂਹਿ[1] ਨਾਹਿਂ ਰਹੀ ਮਾਂਗਨੇ ਕੀ ਆਨ ਕੈ[2]।	[1]ਕਿਸੇ ਨੂੰ। [2]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਧਾਇ ਕੌਰ ਮੌਰ ਅਧਿਕਾਇ[1],	[1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਹਰਰੋਜ਼ ਬਹੁਤ ਵਧਦੇ ਹਨ।
ਆਇ ਸਿੱਖ ਦਰਸਾਇਂ ਦਾਇਂ ਭੇਟਾ ਮਾਨ ਕੈ[1]।	[1]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਭੇਟਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਮਾਤ ਦੁਲਰਾਵੈਂ ਉਭੈ ਅੰਗ ਮੈਂ ਨ ਮਾਵੈਂ[1],	[1]ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾ ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਉਂਦੀਆਂ।
ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਰਹਾਵੈਂ ਔ ਮਨਾਵੈਂ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੈਂ ॥੨੪॥	
ਚੌਂਪਾ, ਰਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਮਿੱਤਾ ਆਦਿਕ ਖਲਾਵੇ[1],	[1]ਖਿਡਾਵੇ।
ਬੀਬੋ, ਭਾਗਨ, ਸੁਹਾਵੀ ਏ ਖਿਲਾਵੀ ਦਾਈ ਚੀਨ ਹੈ[1]।	[1]ਇਹ ਖਿਡਾਵੀਆਂ ਤੇ ਦਾਈਆਂ ਜਾਣੋ।
ਔਰ ਬਹੁ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ,	
ਸ ਹੁਲਾਸੀ[1] ਸੁਖਰਾਸੀ ਕੋ[2] ਖਿਲਾਵੈਂ ਮੋਦ ਭੀਨ[3] ਹੈਂ।	[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ। [2]ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ। [3]ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਿੱਜ ਕੇ।
ਦੇਤ ਹੈਂ ਖਿਲੌਨੇ ਲੌਨੇ[1] ਸੋਨੇ ਕੇ ਜਰਾਉ ਜੌਨੇ[2],	[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਜਿਹੜੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਜੜਾਊ ਜੜ੍ਹੇ ਹਨ।
ਚਾਂਦੀ ਪੀਤਲੌਨੇ ਮਿਰਤੌਨੇ ਬੀਨ ਬੀਨ ਹੈਂ[1]।	[1]ਚਾਂਦੀ, ਪਿੱਤਲ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ।
ਅੰਙਨ ਮਝਾਰ ਭਾਰ ਲਿੰਙਨ ਉਦਾਰ ਦੌੜੈਂ,	
ਰਿੰਙਨ ਦ੍ਵਾਰ ਲਗ ਚਿੰਙਨ ਨਵੀਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੫॥	[1]ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਚੰਗਾ ਦੌੜਦੇ ਹਨ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਕ ਰਿੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ (ਲਿੰਙਨ-ਗੋਡੇ।)
ਕੋਊ ਪੇਖਿ ਜਾਇ ਲਲਚਾਇ ਫੇਰਿ ਹੇਰਬੇ ਕੋ[1],	[1]ਫੇਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਧਾਮ ਕੇ ਤਜਾਇ ਕਾਮ ਆਇ ਧਾਇ ਚੀਨ ਹੈਂ[1]।	[1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਭਏ ਏਕ ਸਾਲ ਕੇ, ਤੋ ਬਾਲਕੇ ਥੇ ਨਾਲ ਕੇ ਜੋ,	
ਖਿਆਲ ਸੇਂ ਸਿਖਾਲ ਕੇ ਖਿਲਾਵੈਂ ਖੇਲ ਭੀਨ ਹੈਂ[1]।	[1]ਭਿੱਜ ਕੇ।
ਦੌਰ ਭੌਨੇ ਕੌਨੇ ਦੁਰੈਂ, ਢੁਰੈਂ ਘੁਰੈਂ ਛੌਨਨਿ,	
ਸਖੇਲਤਿ ਉਮੰਗ ਰੰਗ ਬਰਸਾਤ ਪੀਨ ਹੈਂ[1]।	[1]ਦੌੜ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਖੂੰਜੇ 'ਚ ਲੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਢੁਰੈਂ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ ਹਨ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਬਰਖਾ

ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੌਂਪ ਚੌਂਪ ਸੌਂਧਨ ਮੈਂ ਦੁਰਤ ਫੁਰਤ ਦੀਸੈਂ,
ਮੇਘਨ ਮੈਂ ਮਾਨੋ ਸਸਿ ਪੂਨਜੋਂ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੬॥

[1]ਚਾਅ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਲੁਕਦੇ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚਤੁਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੈ।

ਨਵਲ ਕਵਲ ਸਮ ਅਮਲ ਚਰਨ ਸੁਠ,
ਅਰੁਨ ਬਰਨ ਸੁਖ ਕਰਨ ਉਦਾਰੀਆ[1]।

[1]ਨਵੇਂ ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਸਾਫ਼ ਲਾਲਰੰਗ ਵਾਲੇ ਸੁੰਦਰ ਚਰਨ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਛਬਿ ਸਬਿ ਮੇਡੀ ਏਡੀ ਜੇਡੀ ਕਬਿ ਕੌਨ ਕਹੇ,
ਜਾਨ ਲਹਿ ਧਜਾਨ ਤੌਂ ਨ ਟੇਢੀ ਜਮ ਕਾਰੀਆ[1]।

[1]ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਭਾਂ ਨੂੰ (ਮੇਡੀ) ਮਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੱਡੀ ਦੀ ਜਿੱਡੀ (ਵੱਡੀ ਸੋਭਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ) ਕੌਣ ਕਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਜੋ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟੇਢੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲਾ ਜਮ (ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ) ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਆਂਗੁਰੀ ਕੋਮਲ ਅਤਿ ਪਾਂਖਰੀ ਗੁਲਾਬ,
ਨਖ ਇੰਦੁ ਬਧੂ ਕੈਧੋਂ ਚੰਦ ਚੀਰਿ ਬਿਧਿ ਧਾਰੀਆ[1]।

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੋਮਲ ਉਂਗਲੀਆਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ (ਵਰਗੀਆਂ) ਹਨ ਅਤੇ ਨਹੁੰ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ (ਵਾਂਗ ਹਨ) ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਚੀਰ ਕੇ (ਉਸ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ) ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਦਾਸਨ ਉਧਾਰੀਆ ਨਿਵਾਰੀਆ ਕਲੇਸ ਸੇਸ[1],

[1]ਸਾਰੇ।

ਸੁਖਦ ਉਚਾਰੀਆ ਚਰਨ ਗੁਰੁ ਚਾਰੀਆ[1] ॥੨੭॥

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਚਰਨ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰੀ ਕੇ ਕਰਭ ਕਰ ਕੀ ਸੀ ਸੋਹਿਂ ਜੰਘ ਜੁਗ,
ਸੁੰਦਰ ਨਿਤੰਬ ਅੰਬ ਬਟੂਏ ਮਨੋਜ ਕੇ[1]।

[1]ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤੜ ਹਨ ਕਾਮ ਦੇ ਬਟੂਏ (ਪਤਾਲੂ) ਅੰਬਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ।

ਕਟਿ ਸੁਠ ਕੇਹਰੀ ਚੁਰਾਤ ਚਿੱਤ ਚਿਤ੍ਰਨੀਨਿ,
ਉਦਰ ਸਫਾਈ ਨਾਭ ਕੁੰਡ ਸੁਧਾ ਮੌਜ ਕੇ[1]।

[1]ਸ਼ੇਰ ਵਰਗਾ ਸੁੰਦਰ ਲੱਕ ਚਿੱਤ੍ਰਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਫ਼ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਧੁੰਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ।

ਛਾਤੀ ਅਤਿ ਆਯੁਤ ਸੁਹਾਤੀ ਸਾਂਤੀ ਮੋਦ ਦਾਤੀ,
ਕੰਬ ਮੋਰ ਕੀ ਸੀ ਗ੍ਰੀਵ ਸੀਵ ਸੁਖ ਚੋਜ ਕੇ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਚੌੜੀ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਛਾਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ। ਧੌਣ, ਸੰਖ ਤੇ ਮੋਰ ਵਰਗੀ ਸੁਖ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ।

ਭੁਜੰਗ ਸੀ ਭੁਜਾ ਪ੍ਰਲੰਬ ਅਵਿਲੰਬ ਹਿੰਦ,
ਬ੍ਰਿੱਖਭ ਸੇ ਉੱਨਤ ਸਕੰਧ ਬੀਜ ਓਜ ਕੇ[1] ॥੨੮॥

[1]ਸੱਪ ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹਿੰਦ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹਨ, ਬਲਦ (ਦੀ ਬੰਨ੍ਹ) ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ ਮੋਢੇ ਬਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹਨ।

ਰਮਾ ਕੰਜ ਹੂੰ ਤੈ ਮੰਜ ਕਰ ਕੰਜ ਦੂਖ ਗੰਜ,
ਦਾਰਿਦ ਬਿਭੰਜ ਅਭੈ ਦਾਇ ਸਰਨਾਗਤੈਂ[1]।

[1](ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ) ਹੱਥ ਕੰਵਲ, ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਨਾਲੋਂ ਉੱਜਲ, ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ, ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿੱਡਰਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕੰਜਨ ਖੰਜਨ ਮਦ ਭੰਜਨ ਰੰਜਨ ਦਾਸ,
ਅੰਜਨ ਬਿਹੀਨ ਦੈ ਨਿਰੰਜਨਿ ਦਿਖਾ ਗਤੈਂ[1]।

[1](ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ) ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਕੇਸ ਘੁੰਘਰਾਰੇ ਮੰਡਰਾਰੇ ਅਲਿ ਛੌਨਾ ਜਨੁ,

ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲ ਕਾਮ ਕਮਠੀ ਲਜਾਵਤੈ[1]।

[1]ਛੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਜਾਣੋ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੇਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਾਂਤ ਪਾਂਤਿ ਮੁਕਤਾ ਸੁਹਾਤ ਰਦ-ਛਦ ਬਿੰਬ,
ਮਾਥ ਨਿਸ ਨਾਥ ਬੰਦਨੀਯ ਬਿੱਸ੍ਵ ਯਾਵਤੈਂ[1] ॥੨੯॥

[1]ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਰਕਤ ਫਲਾ (ਕੁੰਦਰ ਫਲ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਹਨ ਤੇ) ਮੱਥਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

ਪਾਏ ਗਜਦੰਤ ਥਟੇ ਰਤਨ ਅਤਨ ਜਟੇ,
ਮਤਨ ਨਿਵਾਰ ਚਾਰੁ ਰੁਚਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸੇ[1]।

[1]ਪਾਵੇ ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ) (ਅਤਨ) ਸੁੰਦਰਰਤਨ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, (ਮਤਨ) ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਿਵਾਰ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਪਲੰਘ ਹੈ।

ਸੇਜ ਸੀਰ-ਫੇਨ ਸੀ ਸੁਹਾਏ ਸੁਠ ਸੇਜ ਬੰਦ,
ਸ੍ਵੱਛ ਗੁੱਛ ਝੂਲਿ ਮਕਤੂਲ ਫੂਲ ਬੰਕ ਸੇ[1]।

[1]ਦੁਧ ਦੀ ਝੱਗ ਵਰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਸੇਜਾ ਤੇ ਸੇਜ ਬੰਦ ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਗੁੱਛੇ ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਝੂਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਪਧਾਨੇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਨੋਗ ਮਖਮਲੀ,
ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਸਜਾਏ, ਬਹੁ ਭਾਏ ਸੋ ਨਿਸੰਕ ਸੇ[1]।

[1]ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੋਮਲ ਮਖ਼ਮਲੀ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਬਿਨਾ ਸ਼ੰਕਾ ਤੋਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਐਸੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੈ[1], ਬੈਸੇ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਪੈ[2],
ਦੈਸੈਂ ਉਤਸਾਹਿਬ ਮਯੰਕ ਅਕਲੰਕ ਸੇ[1] ॥੩੦॥

[1]ਉੱਪਰ। [2]ਪਾਸ।
[1]ਕਲੰਕ-ਰਹਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਗੁਰੁ, ਗੋਦ ਸੁ ਮਾਤ ਸੁਹਾਤ ਬਖਜਾਤ,
ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਛਯੋ ਸਬਿ ਹੀ[1]।

[1]ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਨੰਦ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਪਰਮਾਨੰਦ ਆਹਿ ਸੁਬਿੱਦਜਾ ਕਿਧੌਂ,
ਰਸਬੀਰ ਸੁ ਨੀਤਿ ਮਿਲੇ ਅਬਿ ਹੀ[1]।

[1](ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ) ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਦਿਆ ਹਨ ਜਾਂ ਬੀਰ-ਰਸ ਤੇ ਨੀਤੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਕਿਤ ਬ੍ਰੱਹਮ ਗਜਾਨ ਸੁਬੁਧਿ ਗਹਜੋ,
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕਿ ਈਸ ਉਭੈ ਲਬਹੀ[1]।

[1]ਜਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇ ਈਸ਼ਰ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲੇ ਪਏ ਹਨ।

ਤਨ ਸੋਹਿ ਸੁਕੀਰਤਿ ਮਾਤ ਲਤਾ,
ਫਲ ਚਾਰੁ ਸੁਜੱਸ ਗੁਰੂ ਫਬ ਹੀ[1] ॥੩੧॥

[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੀਰਤੀ ਰੂਪ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਜੱਸ ਰੂਪ ਸੁੰਦਰ ਫੁਲ ਵਾਂਗ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਲਕੈਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਭੁਜ ਮੈਂ ਖਿਲ ਕੈ
ਲਪਕੈਂ ਝਪਕੈਂ ਗਰ ਸੋਂ ਬਲ ਕੈ[1]।

[1]ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਭਾਵ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਛਲ ਕੇ ਬਲ ਕਰ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ।

ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਕੀਰਤਿ ਸੌਧ ਵਿਖੇ,
ਕਲ ਦੀਪ ਮੁਕੰਦ ਮਨੋ ਝਲਕੈ[1]।

[1]ਘਰ ਵਿੱਚ ਜੱਸ ਫੈਲ ਗਿਆ ਜਾਣੋ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੁੰਦਰ ਦੀਵਾ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਤ ਕੰਚਨ ਕੰਜਰਮਾ ਕਰ ਕੋ,
ਮਧ ਰੰਗ ਤਰੰਗਨਿ ਕੇ ਛਲਕੈਂ[1]।

[1]ਜਾਂ ਲੱਛਮੀ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਵਲ ਗੰਗਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਲਕੈਂ ਭਰਿ ਜੋ ਹਿਤਿ ਜਾਹਿਂ ਦਿਸੈਂ,

ਮਨ ਮੋਹਿਤ ਹੈਂ ਪਲਕੈਂ ਖਲਕੈਂ[1] ॥ ੩੨ ॥

[1]ਪਲਕਾਂ (ਅੱਖਾਂ) ਭਰ ਕੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਖ਼ਲਕਤ ਦਾ ਮਨ ਪਲਕ (ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ) ਵਿੱਚ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਅਵਤਾਰ ਵਿਚਾਰਿ ਭਯੋ,
ਸੁਰ ਆਇ ਨਿਹਾਰ ਜੁਹਾਰ ਭਰੈਂ[1]।

[1]ਦੇਖ ਕੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਮਸਕਾਰ (ਕਰਦੇ ਹਨ)।

ਚਢਿ ਜਾਨਨਿ ਪੈ ਅਸਮਾਨਨਿ ਜਾਨ,
ਨਟੀ ਨਚ ਹੈਂ ਗੁਨ ਗਾਨ ਕਰੈਂ[1]।

[1]ਸਵਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੱਚਦੀਆਂ ਤੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਰ ਕੀ ਜੁਵਤੀ ਪੁਰ ਕੀ ਤਿਯ ਸੋਂ
ਜੁਰਿ, ਆਇ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਸਾਇ ਤਰੈਂ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੁਲਰਾਵਤਿ ਭਾਵਤ ਅੰਗਨਿ ਲੈ,
ਅੰਗਨਾ ਅੰਗਨਾ ਮਦ ਮੋਦ ਧਰੈਂ[1] ॥ ੩੩ ॥

[1](ਅੰਗਨਾ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਅੰਗਨਾ) ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਲਾਡ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ (ਇਉਂ ਉਹ) ਆਪਣੇ (ਅੰਗਨਾ) ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਧਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁਚਕਾਰਤਿ[1] ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਚੁਟਕੀ,

[1]ਪੁਚ ਪੁਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਕਤੀ ਜੁਕਤੀ ਬਹੁਧਾ[1] ਸੁ ਕਰੈਂ।

[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਸਪ੍ਰੀਤਿ, ਬਜਾਵਤਿ
ਬਾਦ[1], ਰਿਝਾਵਤਿ ਬਾਤ ਰਰੈਂ[2]।

[1]ਵਾਜੇ। [2]ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨ ਭਾਵਤ ਖੇਲ ਖਿਲਾਵਤਿ, ਖ੍ਵਾਵਤਿ
ਲਜਾਵਤਿ ਜੋ ਫਲ ਦੇਵ ਤਰੈਂ[1]।

[1]ਜੋ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੇ ਫਲ ਲਿਆ ਕੇ ਖੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਿਹੁ ਲੋਕਨਿ ਭਾਗ ਸੁਹਾਗ ਨੁਰਾਗ,
ਬਿਲੋਕਿ ਅਲੋਕ ਬਿਸੋਕ ਭਰੈਂ[1] ॥ ੩੪ ॥

[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਹਾਗ ਭਾਗ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ (ਭਾਵ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸਚਰਜ ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਤੀ,
ਸੁਠ ਅੰਗਨਿ ਪੇਖਿ ਅਨੰਗ ਲਜੈਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁ ਹਾਵਰੁ ਭਾਵ ਅਦਾਵ ਕਰੈਂ,
ਲਲਚਾਇ ਨਚਾਇ ਹਸਾਇ ਸਜੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਹ ਕੇ ਨਚਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਹਸਾਉਂਦੀਆਂ ਸੱਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਖ ਮਾਥ ਰੁ ਹਾਥ ਚੁੰਮੈ ਪਦ ਪਾਥਜ[1],

[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।

ਅੰਗਨਿ ਲਾਇ ਬਨਾਇ ਵਜੈਂ[1]।

[1]ਢੰਗ ਬਣਾ ਕੇ।

ਅਤਿ ਖੇਲਤਿ ਝੇਲਤ[1] ਮੇਲਤਿ ਆਨੰਦ,

[1]ਝੱਲਦੇ ਹਨ (ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ)।

ਮਾਨਿੰਦ ਮੱਤ ਨ ਅੱਤਿ ਲਜੈਂ[1] ॥ ੩੫ ॥

[1]ਮਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਲਖਿ ਕੈ ਸੁ ਭਵਿੱਖਤ ਆਸਿਖ ਦੇਤ
ਭਵੇ ਤੁਵ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਵਰੀ[1]।

[1]ਔਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਵੇ।

ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਅਲੋਕਕ ਮੰਜ ਬਿਲੋਕਿ,
ਬਿਸੋਕ ਭ੍ਰਮੈਂ ਸਮ ਸੋ ਭਵਰੀ[1]।

[1]ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਉੱਜਲ ਨੇਤ੍ਰ ਕੰਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਭੌਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਖ ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਚਿਤੈ ਸ ਹਿਤੈ,
ਜਨੁ ਨਾਰਿ ਚਕੋਰਨ ਬੇ ਸਵਰੀ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਉੱਜਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਰੂਪ ਚਕੋਰੀਆਂ ਹਿਤ ਤੇ ਬੇ-ਸਬਰੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਵਰੀ ਕਹਿਂ ਆਉ ਚਲੈਂ ਅਵਰੀ,
ਸਵਰੀ ਕਰ ਨੈਕ ਕਹੈਂ ਅਵਰੀ[1] ॥੩੬॥

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਹੇ ਸਖੀ) ਹੁਣ ਆਉ ਚੱਲੀਏ, ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਬਰ ਕਰੋ।

ਮ੍ਰਿਦੁ ਤੋਤਲ ਬੈਨ ਪਯੂਖ ਪਗੇ ਸੁਨਿ,
ਆਪਨ ਪੌ ਸਬਿ ਵਾਰਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਤੋਤਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਭਿੱਜੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਠ ਸੂਰਤਿ ਮੂਰਤਿ ਚਾਤੁਰਤਾ,
ਗੁਨਿ ਪੂਰਤਿ ਹੂੰਰਤਿ ਧਾਰਤਿ ਹੈਂ[1]।

[1](ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ) ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਦੀ ਮੂਰਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਕਤੀ ਬਲ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਾਲ ਨਿਹਾਲ[1],
ਸਹੀ ਅਵਤਾਰ ਵਿਚਾਰਤ ਹੈਂ।
ਮਨਿ ਭਾਮਨ ਰੂਪ ਰਿਦੇ ਰਖਿ ਭਾਮਨਿ,
ਪਾਮਨ ਜਾਮਨ ਧਾਰਤਿ ਹੈਂ[1] ॥੩੭॥

[1]ਬਹੁਤਾ ਦੇਖ ਕੇ।

[1](ਭਾਮਨਿ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਮਨ ਭਾਉਣਾ ਰੂਪ ਰਿਦੇ 'ਚਰੱਖ ਕੇਰਾਤ ਨੂੰ (ਆਪਣੇ ਨਾਲ) ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਤੈ ਇਕ ਲੇਤ ਛੁਡਾਇ ਉਠਾਇ,
ਪਿਆਰ ਕਰੈਂ ਅਤਿ ਲਾਇ ਗਰੈਂ[1]।
ਕਰ ਲਾਇਂ ਕਪੋਲ ਮੁਖਾਂਬੁਜ ਪੈ,
ਬਹੁ ਬੋਲ ਕਲੋਲ ਅਮੋਲ ਕਰੈਂ[1]।

[1]ਗਲ ਨਾਲ।

[1]ਗਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਖ ਕੰਵਲ 'ਤੇ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਤੇ ਕਲੋਲਾਂ (ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੌਜਾਂ) ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਵ ਲੋਲ ਅਤੋਲ ਸੁਡੋਲ ਇਤੈ ਉਤ,
ਲਾਜ ਸੁ ਕਾਜ ਬਿਸਾਰਿ ਘਰੈਂ[1]।

[1]ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਲਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਏਧਰ ਓਧਰ ਚੰਚਲਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਧਨ ਧੰਨ ਤਿਆ ਨਰ ਭਾਗ ਭਰੇ[1],
ਅਨੁਰਾਗ[1] ਪ੍ਰਭੁ ਮਧ ਯੌ ਜੁ ਕਰੈਂ ॥੩੮॥
ਮਾਤ ਉਭੈ ਦੁਲਰਾਤ ਸੁਹਾਤ
ਝੁਲਾਤ ਕਬੀ ਪਲਨਾ ਪੁਢਵਾਵੈਂ[1]।

[1]ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ।

[1]ਪ੍ਰੇਮ।

[1]ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੇ ਪੰਘੂੜੇ 'ਚ ਲਿਟਾ ਕੇ ਝੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਸ ਕਬੀ ਸ ਹੁਲਾਸ[1] ਉਠਾਇ,
ਖਿਲਾਇ ਅਵਾਸ ਤੈ[1] ਬਾਹਰ ਲਜਾਵੈਂ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਰਚੈਂ ਰਸ ਰਾਸਿ[1],
ਉਤੰਗ ਉਮੰਗ ਨਿਸੰਗ ਦਿਖਾਵੈਂ[1]।
ਮੰਦਹਿ ਮੰਦ[1] ਹਸੈਂ ਕੁਲ ਚੰਦ[2],
ਅਨੰਦ ਅਮੰਦ[1] ਬੁਲੰਦ[2] ਬਢਾਵੈਂ ॥੩੯॥

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

[1]ਘਰ ਤੋਂ।

[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੇ।

[1]ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ। [2]ਕੁਲ ਦੇ ਚੰਦ, ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ।

[1]ਉੱਜਲ। [2]ਬਹੁਤਾ।

ਅੰਙਣ ਮੈਂ ਰੁੜ੍ਹ ਰਿੰਙਣ ਚਿੰਙਣ,
ਸੰਙਣ ਮੰਙਣ ਸੈਨਤ ਕੈ ਕੈ[1]।

[1]ਵੇਹੜੇ 'ਚਰੁੜ ਕੇ ਖਿਸਕਦੇ ਹਨ, ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ, ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਤੇ

ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਚਾਲਨ ਬਾਲਨ ਜੈਸ ਦਿਖਾਲਨਿ
ਪਾਲਨ ਘਾਲਨ ਜੋ ਜਗਤੈ ਕੈ[1]।

[1]ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ (ਘਾਲਨ) ਰਚਣਹਾਰ ਤੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਚਲ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੋਡਨਿ ਹਾਥਨਿ ਸਾਥ ਚਲਾਤਿ[1],

[1]ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਬੁਲਾਤ ਜੋ ਮਾਤ ਨਸਾਤ ਚਿਕੈ ਕੈ[1]।

[1]ਚੀਕ ਮਾਰ ਕੇ ਨੱਸਦੇ ਹਨ।

ਦੈ ਪੁਰ ਕੀ ਚੁਟਕੀ ਜਿਮ ਮਾਤ
ਦਿਖਾਤ, ਤਿਵੈਂ ਸੁ ਹਸਾਤ ਹਸੈ ਕੈ[1] ॥੪੦॥

[1](ਪੁਰ) ਪੋਰੀ ਭਾਵ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਦੇ ਕੇ ਭਾਵ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਹੀ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਚੁਟਕੀ ਮਾਰ ਕੇ) ਆਪ ਹੱਸਦੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਸ ਅਦਾਇਬ ਸੰਗ ਫਿਰਾਇਬ,
ਖੇਲ ਖਿਲਾਇਬ ਭਾਇਵ ਕੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੇਰਤਿ ਮਾਤ ਉਭੈ ਬਡ ਭਾਗਨਿ,
ਟੇਰਤਿ[1] ਬਾਤ ਅਨੇਕ ਬਨੈ ਹੈਂ।

[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਮਾਤ ਦਿਸਾ ਪਿਖਿ ਕੈ ਮੁਸਕਾਵਤਿ,
ਧਾਵਤਿ ਅੱਗ੍ਰ ਜਿ ਮੱਗਰ ਧੈਹੈਂ[1]।

[1](ਮਾਤਾ ਜੀ) ਮਗਰ ਦੌੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਭੱਜਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਤਿ ਚੰਚਲਤਾ ਕਿਲਕਾਰਤਿ,
ਪਾਰਤ ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਅਤੈ ਹੈਂ[1] ॥੪੧॥

[1]ਚੰਚਲਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ (ਚੀਕਾਂ) ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ-ਦਾਇਕ ਕੌਤਕ (ਪਾਰਤਿ) ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਖਤ ਹੈਂ ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਸ ਕੌ ਗੁਰੁ,
ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਥਿਰੈ[1] ਤਿਸ ਠੌਰੈਂ।

[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਇ ਅਸ਼ਾਰਤ[1] ਦੇਤ ਵਹੈ,

[1]ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ।

ਜੁ ਚਹੈਂ ਫਲ ਫੂਲ, ਖਿਲਾਵਨਿ ਗੌਰੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲੇਤਿ ਉਠਾਇ, ਕਰਾਇੰ ਗੁਰੂ ਜਿਮ
ਸੋ ਕਰਿ ਹੈਂ, ਰਰ ਹੈਂ ਜਿਸ ਤੌਰੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਵੇਂ (ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ) ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਨਿਹਾਰਿ ਜਵੈਂ ਬਲਿ[1],

[1]ਦੇਖ ਕੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੇਖਿ ਰਹੈਂ ਸਮ ਚਾਂਦ ਚਕੋਰੈਂ ॥੪੨॥

ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਹੀਰ ਜਰੇ ਕਰ[1],

[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜੇ ਹਨ।

ਹਾਰ ਗਰੇ ਮੁਕਤਾ ਗਜ ਕੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਹਾਥੀ-ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਕਨੀ ਜ਼ੇਵਰ* ਨੇਵਰ ਲੌ ਸੁਠ,

*ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਏ ਹੋਏ ਗਹਿਣੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਦਾ ਲਿਬਾਸ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਜਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਏ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਗਹਿਣੇ ਕਲਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਆਉਣ ਦੀ ਸਾਖੀ ਗਹਿਣੇ ਤਿਆਗਣ ਵੱਲ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਸੋਹਿਤ ਮੋਹਿਤ ਜੋਹਿਤ ਜੈਹੈਂ[1]।

[1]ਤੜਾਗੀ ਤੋਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤਕ ਸੁੰਦਰ ਗਹਿਣੇ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਜਤਿ ਖੇਲਤਿ ਬਾਜਤਿ ਛਾਜਤਿ,
ਦੁੰਦਭਿ ਲਾਜਤਿ ਕਾਮ ਖਿਸੈ ਹੈ[1]। — [1]ਜਦੋਂ ਸਜੇ ਹੋਏ ਖੇਲਦੇ ਹਨ, (ਤਦੋਂ ਤੜਾਗੀ ਤੇ ਝਾਂਜਰਾਂ) ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ (ਐਸੇ) ਫਬਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਜਦਿਆਂ) ਵੇਖ ਕੇ ਧੌਂਸੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ) ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮ ਖਿਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਝੀਨ[1] ਝੱਗੀ ਮੱਧ ਯੌਂ ਝਲਕੈ[2] ਤਨ, — [1]ਬਰੀਕ। [2]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਜਸੇਂ ਘਨ ਮੈਂ ਸਸਿ ਸੋਹਿ ਅਛੈ ਹੈ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦ ਚੰਗਾ ਸੋਭਦਾ ਹੈ।
ਮਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ,
ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨ ਖੁਲਾਵਤਿ ਧੀਰੇ[1]। — [1]ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਨੇਮ ਭਲੈਂ ਸੁਤ ਪਾਲਤਿ,
ਲਾਲਤਿ[1] ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਗੰਭੀਰੇ[2]। — [1]ਲਾਡ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਨੀਝ ਨਾਲ।
ਰੱਖਕ ਜੋ ਜੁਗ ਲੋਗਹਿਂ ਸਿੱਖਨਿ,
ਰੱਖ ਬੰਧੈਂ ਤਿਹ ਬਾਘ ਨਖੀਰੇ[1]। — [1]ਤਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀਰੱਖ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਏਤਕ ਬਾਤ ਲਖਾਤ ਨ[1] ਮਾਤ, — [1]ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ।
ਸਕੈਂ ਕਿਮ ਬਾਸ਼ਕ ਕੋ ਕਟ ਕੀਰੇ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਬਾਸ਼ਕ ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕੀੜੇ ਕਿਵੇਂ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਲਾਗੇ ਹੋਨਿ ਖਰੇ[1] ਜੋਰ ਭਰੇ ਅੰਗ ਦਾ ਉਮੰਗ[2], — [1]ਖੜੇ। [2]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਜ਼ੋਰ ਭਰ ਗਿਆ।
ਫਰੈਂ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਕਰੈਂ[1] ਧਰੈਂ ਪਗ ਚਾਇ ਕੈ[2]। — [1]ਫੜਦੇ ਹਨ। [2]ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
ਸੁੰਦਰ ਗਡੀਰ[1] ਬਾਢੀ[2] ਲਜਾਯੋ ਹੈ ਇਨਾਮ ਪਾਯੋ, — [1]ਗਡੀਰਾ, ਰੇੜ੍ਹਾ। [2]ਤਰਖਾਣ।
ਤਾਹਿਂ ਕੋ ਪਕਰਿ ਚਾਲੈਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਕੈ।
ਮਾਇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇ ਸੀਸ ਫੂਲ* ਗੁੰਦ[1], — [1]ਸਿਰ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਗੁੰਦਦੀ ਹੈ। *ਕੇਸ ਵਾਹ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜੂੜਾ ਕਰਕੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣੀ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ।
ਭੂਖਨ ਸਜਾਇ ਨੈਨ ਅੰਜਨ[1] ਸੁ ਪਾਇ ਕੈ। — [1]ਸੁਰਮਾ।
ਨੱਜ਼ਰ ਕੇ ਹੇਤ ਦੇਤ ਕੱਜਰ ਕਪੋਲ ਬਿੰਦੁ,
ਮਾਨੋ ਅਲਿ ਸੱਜਰ ਕਵਲ ਪਰ ਭਾਇ ਕੈ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਨਜ਼ਰ (ਲਗਣੋ ਬਚਾਉਣ) ਵਾਸਤੇ ਗਲ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਕਵਲ ਉਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭੌਰਾ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੇਰ ਕੈ ਬਿਨੋਦਨਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਅਨਮੋਦ ਹੋਇ,
ਮਾਤ ਲੈ ਸੁ ਗੋਦ ਦਧਿ ਓਦਨ ਅਚਾਵਤੀ[1]। — [1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ (ਅਨਮੋਦ) ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ) ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਦਹੀਂ ਤੇ ਚੌਲ ਛਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਧੋਇ ਮੁਖ ਚੰਦ ਚੁੰਮ ਘੂਮ ਝੂਮ ਸਾਨੰਦ ਸੋ[1], — [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਤੇ ਝੂਮਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।
ਭਾਵਤਿ ਅਨੇਕਧਾ ਹੈ ਬਾਤ ਬਤਰਾਵਤੀ[1]। — [1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।
ਹਸਿ ਹਸ ਰਸ ਕੋ ਬਢੈ ਹੈਂ ਬਿਗਸੈ ਹੈਂ ਪ੍ਰਭ,
ਉਗੇ ਜੁਗ ਦਾਂਤ ਪਾਂਤ ਸੋਭ ਯੌਂ ਦਿਖਾਵਤੀ[1]। — [1](ਪ੍ਰਭ) ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਹੱਸ ਕੇ ਹਾਸ-ਰਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਦੋ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਐਉਂ ਸੋਭਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਓਸ ਬਿੰਦੂ ਨਵਲ ਕਵਲ ਮਧ ਸੋਹੈਂ ਕਿਤ,
ਪਰਵਾਲ ਸੰਪੁਟ ਮੈਂ ਹੀਰਾ ਦੁਤਿ ਭਾਵਤੀ[1] ॥੪੬॥ — [1](ਜਾਣੋ) ਤ੍ਰੇਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਿਣਕੇ ਕੰਵਲ ਵਿੱਚ ਸੋਭਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੂੰਗੇ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਮੇਚਕ ਚਿਕਨ ਕਚ ਘੁੰਘਰਾਰੇ ਕਾਰੇ ਅਹਿ

ਛੌਨੇ, ਅਲਿ ਮਾਨੋ ਮੰਡਰਾਰੇ ਭਾਰੇ ਸੋਭ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕਾਲੇ ਚੀਕਣੇ ਤੇ ਛੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਜਾਣੋ ਕਾਲੇ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਭੌਰੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸੋਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁੰਦ ਮਾਤਰੁੰਦ[1] ਛੱਬੇ[2], ਚੌਕ[3] ਕੌਡੀ ਫੂਲ ਸੱਬੇ,

[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਗੁੰਦਣ 'ਚ ਰੁੱਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। [2]ਲੂਲ੍ਹਾਂ। [3]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ।

ਰਤਨ ਜਟਤਿ ਫੱਬੇ, ਜਨ ਮਨ ਲੋਭ ਹੈਂ[1]।

[1]ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਨਨਿ ਝਬੂਲੀ ਝੂਲੀ ਸੋਹਿਤ, ਅਲੂਲੀ ਛਬਿ[1],

[1]ਝੁਮਕੀ ਹਿਲਦੀ ਹੋਈ ਸੋਭਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਅਲੌਕਕ ਸੋਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੇਰਿ ਸਚੀ[1] ਭੂਲੀ ਔ ਕੁਬੇਰ ਮਨ ਛੋਭ ਹੈ[2]।

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਨੋ ਮੁਖ ਚੰਦ ਤੈ ਅਮੰਦ ਅਮੀ ਚਾਖਬੇ ਕੋ,
ਦੁੰਦ ਦਿਸ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਖਤਾਵਲੀ ਨਗੋਭ ਹੈਂ[1] ॥੪੭॥

[1]ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੋਂ ਉੱਜਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੱਖਣ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ (ਨਗੋਭ) ਉਲਟ ਪਈਆਂ ਹਨ। (ਫਾ. ਨਗੂੰ–ਉਲਟਾ, ਮੂਧਾ)।

ਭਾਲ ਬਾਲੁ ਇੰਦੁ ਸੋਹੈਂ, ਧਨੁਖ ਰਤਿੰਦ ਭੌਹੈਂ
ਹਸਨ ਦਸਨ ਮੋਹੈਂ ਰਦ–ਛਦ ਦਾਮਨੀ[1]।

[1]ਮੱਥਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ, ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਾਂਗ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ, ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਦੰਦ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਮੋਂਹਦੇ ਹਨ।

ਚੰਚਲ ਬਿਲੋਚਨ[1] ਮੋਚਨ[2] ਤੀਨ ਤਾਪ ਸਾਪ[3],

[1]ਨੇਤ੍ਰ। [2]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ। [3]ਸ੍ਰਾਪ।

ਚਿਤਵ ਚਹੂੰ ਘਾ ਚਿਤਰਾਗ ਉਪਜਾਵਨੀ[1]।

[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਮਲਾ ਕਮਲ ਹੂੰ ਤੈ ਕੋਮਲ ਕਮਲ ਕਰ,
ਕੰਕਨ ਕਯੂਰ ਕਲ ਕੰਚਨ ਕਲਾਵਨੀ[1]।

[1]ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਨਾਲੋਂ ਕੋਮਲ ਹੱਥ ਕੰਵਲ ਹਨ ਸੁੰਦਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜੇ ਤੇ ਬਾਜੂ ਬੰਦ (ਕਲਾਵਨੀ) ਚੰਗੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਸੀਆਂ[1] ਤੰਦੀਰੇ[2] ਜਟੇ ਮਨਿ ਗਨ ਹੀਰੇ,

[1]ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਦਾ ਗਹਿਣਾ, ਛੋਟਾ ਹੱਸ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ।

ਮਾਲ ਮੁਕਤਾ ਬਿਸਾਲ ਧੀਰੇ ਗਰੇ ਛਬਿ ਛਾਵਨੀ[1] ॥੪੮॥

[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਲਾ ਗਲ 'ਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ

ਕਮਨੀਯ ਕਿੰਕਨੀ ਕਨਕ ਕਟਿ ਤਟ ਸੋਹਿ,
ਘਟਿਤਿ ਜਟਿਤਿ ਛੁੱਦ੍ਰ ਘੰਟਕਾ ਸੁ ਬਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੰਕਨੀ (ਥੋੜਾ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੜਾਗੀ) ਲੱਕ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਸੋਭਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੜ ਕੇ ਜੜੇ ਹੋਏ (ਛੁੱਦ੍ਰ ਘੰਟਿਕਾ) ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਘੁੰਗਰੂ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਨੋ ਕਾਮ ਮਨੀ ਥੰਭ ਆਸ ਪਾਸ ਸਬਿਲਾਸ,
ਬਾਲਕ ਪਢਿਤਿ ਚਟਸਾਲ ਸੁਰ ਸਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਚਿੰਤਾ ਮਣੀ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਬੱਚੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮੇਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਨੂਪਰ ਅਨੂਪਰ ਬਿਰਾਜੈਂ ਪਗ ਊਪਰ ਜੋ,
ਕੰਜ ਪੈ ਮਰਾਲ ਬਾਲ ਮਾਲ ਜਨਰਜ ਹੈਂ[1]।

[1]ਚਰਨਾਂ ਉੱਪਰ ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਝਾਂਜਰਾਂ ਬਿਰਾਜਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਜਾਣੋ ਕੰਵਲ ਉੱਪਰ ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਬਿਰਾਜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਲਤਿ ਹਲਤਿ ਧੁਨਿ ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ[1] ਸੁਨਿ,

[1]ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼।

ਮੋਹਿਤ ਸੁ ਮਨ ਮੁਨਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਲਜ ਹੈਂ[1] ॥੪੯॥

[1]ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਾਪਕ ਖਲਨਿ ਖਿਲ ਖਲਕ ਖਿਲਾਨ ਖੇਲ
ਖਾਲਕ ਖੁਲਕ ਖਿਤ ਖੇਲਤਿ ਖਿਲਾਵਹੀਂ[1]।

[1](ਖਲਨਿ) ਮੂਰਖਾਂ (ਜ਼ਾਲਮਾਂ) ਨੂੰ (ਖਿਲ) ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਖੇਡ ਖਿਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ (ਖੁਲਕ) ਸੁਭਾਉ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲੈ ਕਰਿ ਖਿਲੌਨੇ ਲੌਨੇ ਖੇਲੈਂ ਛੌਨੇ ਸਿੱਖਨ ਸੋਂ,
ਭੌਨੇ ਕੌਨੇ ਦੁਰੈਂ ਤੌਨੇ ਕਬੀ ਬਿਦਤਾਵਹੀਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਖਿਡਾਉਣੇ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ (ਕਦੇ) ਘਰਾਂ ਦੇ ਖੂੰਜਿਆਂ 'ਚ ਲੁਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕਦੇ ਤਿਨਾਂ (ਖੂੰਜਿਆਂ 'ਚੋਂ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਯਾਵਤ ਜਨਾਵਤਿ ਖਿਲਾਵੈਂ ਹਮ,
ਪੈ ਨ ਜਾਨੈਂ ਜਢ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸ੍ਵ ਕੋ ਖਿਲਾਵਹੀਂ[1]।

[1](ਯਾਵਤ) ਜਿਤਨੇ ਦਾਸ ਤੇ ਦਾਸੀਆਂ (ਹਨ ਉਹ) ਜਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ (ਪ੍ਰਭੁ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਝਾਈ ਨਿਜ ਝਲਕਤਿ ਹੇਰਿ ਕਿਲਕਤਿ, ਜੇਰ
ਚੱਯਾ ਖਲਕਤ, ਬਾਲ ਨਾਟਕ ਦਿਖਾਵਹੀਂ[1] ॥੫੦॥

[1]ਆਪਣਾ (ਝਾਈ) ਪਰਛਾਵਾਂ (ਝਲਕਤ) ਚਮਕਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਰਚਣਹਾਰ ਹਨ (ਉਹ) ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗਰਾਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲੋਗਨ ਕੀ ਭਾਰਜਾ[1], ਦੁਲਾਰੈਂ ਆਇ ਆਰਜਾ[2],
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਚਹਿਤ ਚਿੱਤ ਕਾਰਜਾ[1], ਸੋ ਜੈਸ ਤੈਸ ਪਾਤ ਹੈਂ[2]।
[1]ਕੰਮ। [2]ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੋਦ ਹੋਇ ਜਾਤਿ ਸੁਨਿ ਔਰ ਆਤਿ, ਮਾਤ ਕੋ
ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ ਲੈ ਅਸੀਸ, ਗੁਰੁ ਈਸ ਭਾਂਤਿ ਹੈਂ[1]।

[1](ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ) ਗੁਰੂ ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ।

ਤੋਤਲੇ ਸੇ ਬੋਲਨ ਅਮੋਲਨ ਪੈ ਮੋਲ ਬਿਕੈਂ,
ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਸੁਧਾਰਸ ਦਾਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਅਮੋਲਕ ਬਚਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੁੱਲ ਵਿੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਮਲ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।

ਡੋਲਨ ਕਪੋਲਨ ਪੈ ਕੁੰਡਲ ਸਲਲ ਅਤਿ,
ਸੁਰਤ ਪੂਰਤ ਮੁਦ ਮੂਰਤਿ ਸੁਹਾਤ ਹੈ[1] ॥੫੧॥

[1]ਗਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ (ਸਲਾਲ) ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ (ਡੋਲਨ) ਹਿਲਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ (ਸੁਰਤ) ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਸੋਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭੁਜ ਮੈ ਭਰਨ ਭੇਟ ਅੱਗ੍ਰ ਧਰਨ,
ਪਜਾਰ ਅਤਿਸੈ ਕਰਨ ਚੂੰਮ ਚਰਨ ਕਰਨ ਸੋ[1]।

[1](ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਜੱਫੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਭੇਟਾ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖੇਲਨੇ[1] ਮਿਠਾਈ ਮੇਵੇ ਦੈ ਕਰਿ ਬਿਨੈਂ[2] ਕਰੇਵੇਂ,
[1]ਖਿਡਾਉਣੇ। [2]ਬੇਨਤੀਆਂ।

ਭਾਵਤ[1] ਸੁ ਬਰ ਲੇਵੇਂ ਦਾਰਦ ਦਰਨ ਸੋ[2]।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ। [2]ਉਹ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰੀੜਤ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਪੀਰਨ ਮੀਰਨ ਮੌਰ,
ਧੀਰਨ ਬੀਰਨ ਤੌਰ ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਸੋ[1]।

[1](ਕੌਰ) ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰੀਕਾ ਧੀਰਜੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇਰਚਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਜੋਤਕੀ ਨਿਹਾਰਨ ਵਿਚਾਰਨ ਲੱਛਨ,
ਅਵਤਾਰਨ ਉਦਾਰਨ, ਪੁਕਾਰਨ ਬਰਨ ਸੋ[1] ॥੫੨॥

[1]ਜੋਤਸ਼ੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋਇ ਹੈਂ ਜਗਤ ਪੂਜ ਦੂਜ ਸਸੀ ਸੋ ਨਮੂਜ,
ਯਾਂਹਿ ਕੀ ਰਮੂਜ ਤੈ ਅਰੂਜ ਕਲਜਾਨ ਹੈ[1]।

[1]ਜਗਤ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਹੋਣਗੇ, ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਵਧਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇਵਤਾ ਕੋ ਬਿਦਤੈ ਹੈਂ[1] ਬੀਰ ਰਸ ਕੋ ਬਢੈ ਹੈਂ[2],
[1]ਕੋਈ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਗੇ। [2]ਵਧਾਉਣਗੇ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੋ ਰਖੈ ਹੈਂ[1] ਜੰਗ ਬਡ ਠਾਨ ਹੈ[2]।
[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ। [2]ਕਰਨਗੇ।

ਸੀਸ ਛੱਤ੍ਰ ਚਮਰ ਝੁਲੈ ਹੈਂ ਸਾਚੋ ਪਾਤਸਾਹਿ
ਪ੍ਰਗਟੈ ਹੈਂ, ਪੰਥ ਸ੍ਵੈ[1] ਚਲੈ ਹੈਂ ਸਿੰਘ ਸਾਨ ਹੈਂ[2]। [1]ਆਪਣਾ। [2]ਸ਼ੇਰ ਵਰਗੇ ਹਨ।
ਅਸਰਨ ਸਰਨ ਹੈਂ ਕਾਰਨ ਕਰਨ,
ਭਵ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਤੇਜ ਤਰਨ ਸਮਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੫੩॥ [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਨ ਨ ਦੇਵੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇਰਚਨ ਵਾਲੇ, ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਤੇਜ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਵਤ ਅਨੇਕ ਜਨ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਗੁਨ ਗਨ[1], [1]ਬਹੁਤੇ।
ਪਾਵਤ ਸੁ ਧਨ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਸਿਧਾਇ ਹੈਂ[1]। [1]ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪੀਰ ਔ ਫਕੀਰ ਜਸ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਆਇ
ਦਰਸਾਇਂ, ਨਾਇ ਸੀਸ[1] ਜਗਦੀਸ ਲਖਿ[2] ਜਾਇ ਹੈਂ। [1]ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ। [2]ਜਾਣ ਕੇ।
ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਿਤ ਆਇ ਕੈ ਚਢਾਇ ਭੇਟ,
ਪਾਇ ਫਲ ਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਜ ਭਾਇ ਹੈਂ[1]। [1]ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਨੁਸਾਰ।
ਰੈਹੈ ਗੁਰੁ ਦਰ ਭੀਰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਤਰ[1], [1]ਬਹੁਤੀ।
ਆਇਂ ਏਕ ਜਾਇਂ ਘਰ, ਸਬਿ ਬਰਸਾਇ ਕੈ[1] ॥੫੪॥ [1]ਵਰੋਸਾ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜਨਮ ਕਥਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ,
ਗਾਇ ਧਜਾਇ ਸੁਖ ਧਾਮ[1]। [1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆ ਕੇ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨ ਲਹਿ[1], [1]ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ।
ਧਜਾਇ ਕੀਨ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਜਨਮ ਕਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੩॥

੪੪. {ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ}

ਦੋਹਰਾ:

*ਸਾਰਦ ਇੰਦੁ ਮਨਿੰਦ ਦੁਤਿ,

*ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਮੰਗਲ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੰਗਲ'।

ਸੁਮਤਿ ਕੁਨਿੰਦ ਬੁਲਿੰਦ[1]।

[1]ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੱਤ ਨੂੰ ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਬੰਦਿ ਦੁੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਕੈ,
ਸਾਰਦ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ[1] ॥੧॥

[1]ਉਸ ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਟਨੇ ਤੈ ਜਿਮ ਚਲੈਂਗੇ
ਬਾਲ ਲੀਲ ਕਰਿ ਗੌਰ[1]।

[1]ਭਾਰੀ, ਚੰਗੀ।

ਇਤਕ ਗਾਥ ਇਸ ਧਜਾਇ ਤੈ,
ਸੁਨੋ ਸੱਜਨ ਭਲ ਤੌਰ[1] ॥੨॥

[1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਕ੍ਰੀੜਤਿ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਬਾਲ ਬਪੁ,
ਬੀੜਤ ਸਾਰਦ ਇੰਦੁ[1]।

[1]ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰੁਸਤੀ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤ੍ਰੀੜਤਿ ਛਬਿ ਸਬਿ ਮਦਨ ਕੀ,
ਮੀੜਤ ਮੁਖ ਅਰਬਿੰਦ[1] ॥੩॥

[1]ਕਾਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੋਭਾ ਤਿੜਕ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕੰਵਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਮੀਚੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਾਲਕ ਬੈ ਜਗ ਮਾਲਕ ਪਾਲਕ,
ਚਾਲਕ ਚਿੱਤ ਚਰਾਚਰ ਕੌ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਾਲਕ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰੀੜਤਿ ਬਾਲਨ ਦਾਸਨ ਖਾਸਨ,
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਭਰਾ ਭਰਿ ਕੌਹੈਂ[1]।

[1]ਖ਼ਾਸ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਬਾਲਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ (ਕੌਹੈਂ) ਜੱਫੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਕੇ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਖੂਪ ਸੁਹਾਵਤਿ,
ਭਾਵਤਿ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਜਨੌ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ, ਦੈਂਤਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ,
ਅਵਾਸ ਪੁਰੈ ਸੁ ਤਰਾ ਤਰ ਹੌਹੈਂ[1] ॥੪॥

[1]ਹਾਸ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਘਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਤ ਉਭੈ[1] ਨ ਸਮਾਤ ਸੁ ਅੰਗਨਿ[2],

[1]ਦੋਵੇਂ। [2]ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ।

ਅੰਗਨ ਲੈ[1] ਘਰ ਅੰਗਨ ਮਾਹੀਂ[2]।

[1]ਗੋਦੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ। [2]ਘਰ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿੱਚ।

ਚਾਇ[1] ਖਿਲਾਵਤਿ ਚਾਇ[2] ਬਢਾਵਤਿ,

[1]ਚੁੱਕ ਕੇ। [2]ਉਤਸ਼ਾਹ।

ਆਵਤ ਬਾਲਕ ਔਰ ਤਹਾਂ ਹੀ।
ਤੁੰਗ ਉਮੰਗ ਭਰੇ ਛਬਿ ਛੁੰਗ,
ਨਿਸੰਗ ਖਿਲੈਂ ਖਿਲਿ ਰੰਗ ਬਢਾਹੀਂ[1]।

[1]ਉੱਚੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸੋਭਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਔਧ ਮਨੋ ਪਟਨਾ ਗੁਰੁ ਰਾਮ,

ਘਟਾ ਜਨ ਸੌਧ ਸਸੀ ਗੁਰੁ ਆਹੀਂ[1] ॥੫॥
[1]ਜਾਣੋ ਪਟਨਾ ਅਜੁੱਧਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂਰਾਮਚੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਜਾਣੋ ਘਟਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹਨ।

ਧਾਇ ਧਸੈਂ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਕਬਿ ਹੀ,
ਤਟ[1] ਗੰਗ ਥਟੈਂ[2] ਕਬਹੂੰ ਬਡ ਲੀਲੈਂ।
[1]ਕਿਨਾਰੇ। [2]ਰਚਦੇ ਹਨ।
ਚੌਗੁਨ ਆਯੂ[1] ਜਿਨੈਂ ਤਨ ਹੈ ਬਲ,
[1]ਉਮਰ।
ਲੇਵਤ ਜੀਤ ਤਿਨੈਂ ਬਿਨ ਢੀਲੈਂ।
ਦੌਰਨ ਮੈਂ ਫਰ ਲੇਵਤ ਫੌਰਨ[1],
[1]ਛੇਤੀ।
ਅਰੌਨਿ ਆਪ ਗਹਾਇ ਨ ਡੀਲੈਂ[1]।
[1]ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨਹੀਂ ਪਕੜਵਾਉਂਦੇ।
ਬਾਰਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਹਾਰਨ ਯੌਂ,
ਸਸਿ ਤਾਰਨ ਮੈਂ ਜਿਮ ਤਾਰਨ ਜੀਲੈਂ[1] ॥੬॥
[1]ਬਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਿਆਂ 'ਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਲ (ਮੁੱਖ ਤਾਰ)। (ਜੀਲ- ਸਾਜ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਤਾਰ ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਸਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦਾ ਜਿਵੇਂ "ਜੀਲ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਬਜੈਰਬਾਬ"।)

ਕਾਂਹਿ ਹਸਾਇ ਖਿਝਾਇ ਰੁਵਾਇ,
ਸੁਨਾਇ ਬਨਾਇ ਸੁ ਬਾਤ ਅਕੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਅਕਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਜੋ ਨਿਜ ਤੈ ਤਨ ਚੌਗੁਨ ਆਯੂ,
ਤਿਨੈ ਧਰਪੈ ਧਰ ਪੈ ਪਟਕੇ ਹੈਂ[1]।
[1](ਧਰਪੈ) ਪਕੜ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਗੰਜਹਿਂ ਪੰਜਹਿਂ ਪਾਇ ਨਰੰਜਹਿਂ,
ਕਾਂਹਿ ਘਸੀਟਸ ਪੀਟਤ ਵੈ ਹੈਂ[1]।
[1](ਆਪਸ ਵਿੱਚੀਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ) ਪੰਜੇ ਪਾ ਕੇ (ਗੰਜਹਿ) ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ (ਰੰਜਹਿ) ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਵਹੇ ਲਰਕੇ ਭਰ ਕੇ ਭੁਜ
ਜੇ[1], ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਂ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਖਿਲੈ ਹੈਂ[2] ॥੭॥
[1]ਉਹ ਲੜਕੇ ਧੰਨ ਹਨ ਜੋ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਕੇ। [2]ਖੇਡਦੇ ਹਨ।
ਕਬਹੂੰ ਭੁਜ ਠੋਕ ਕਰੈਂ ਕੁਸ਼ਤੀ[1],
[1]ਘੋਲ।
ਸੁਸਤੀ ਤਜ ਕੈ ਚੁਸਤੀ ਸਜ ਕੈ[1]।
[1]ਕਰ ਕੇ।
ਲਪਟੈਂ ਝਪਟੈਂ ਸਮ ਕੂੰਜ ਕੁਹੀ,
ਦਪਟੈਂ ਸਪਟੈਂ ਸੁਟ ਹੈਂ ਗਜ ਕੈ[1]।
[1]ਕੂੰਜ ਉਪਰ ਕੁਹੀ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ) ਵਾਂਗ ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਚਿੰਬੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਦਪਟੈਂ) ਦੌੜ ਕੇ (ਸਪਟੈਂ) ਛੇਤੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਪਜ ਕੈ ਕਿਛੁ ਸੋ ਲਜ ਕੈ[1] ਭਜ ਕੈ,
[1]ਉਹ ਬਹਾਨਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕੇ।
ਘਰ ਜਾਵਤ ਹੈਂ ਮੁਖ ਕੋ ਕਜ ਕੈ।
ਜਸੁਧਾ ਸੁਤ[1] ਜੈਸ ਗੁਵਾਲਨ ਮੈਂ,
[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਗੁਰੁ ਸੋਹਿਤ ਬਾਲਨ ਮੈਂ ਰਜ ਕੈ[1] ॥੮॥
[1]ਧੂੜ ਨਾਲ (ਲਿਬੜੇ ਹੋਏ)।
ਅਘਟੈਂ ਬਿਕਟੈਂ ਸੁ ਥਟੈਂ ਬਹੁ ਖੇਲ,
ਅਲੇਲ ਕਰੈਂ ਜੁ ਸੁਹਾਵਤ ਹੈਂ[1]।
[1](ਅਘਟੈਂ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੇਮੇਲ ਤੇ ਬਿਖੜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਅਲੇਲ) ਅਣਬਣ (ਖੇਡਾਂ) ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੁਹਣੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਹਿ ਸੇਲ ਭ੍ਰਮਾਇਂ[1] ਚਲਾਇ ਗੁਲੇਲ,
[1]ਬਰਛੇ ਫੜ ਕੇ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁਲੱਛ ਪ੍ਰਤੱਛ ਗਿਰਾਵਤ ਹੈਂ[1]।
[1]ਠੀਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਚੁਨਿ ਮੇਲ ਖਰੇ ਲਰਕੈਨ ਕਰੈਂ,
ਜੁਗ ਓਰ ਚਮੂੰ ਸੁ ਰਚਾਵਤ ਹੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਮੁੰਡੇ ਚੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਫ਼ੌਜ

ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰ ਮਾਂਹਿ ਗਹਾਂਹਿ ਛਰੀ ਸਬਿ ਕੇ,
ਪੁਨ ਪੇਲ[1] ਕੁਵੈਦ ਕਰਾਵਤ ਹੈਂ ॥੯॥ — [1]ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ।
ਪੁਨ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ ਲਰਾਵਤ ਹੈਂ,
ਬਡ ਹੂਲਰੁ ਹਾਲ ਮਚਾਵਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਭਗ ਜਾਵਤ ਏਕ ਭਗਾਵਤ ਹੈਂ,
ਅਰਿ[1] ਜੀਤ ਲਏ ਇਮ ਗਾਵਤ ਹੈਂ। — [1]ਵੈਰੀ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਯਾਵਤ[1] ਬਾਲਨ ਕੋ, — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਟਵਾ ਵਤ[1] ਨਾਚ ਨਚਾਵਤ ਹੈਂ। — [1]ਨਟ ਵਾਂਗ।
ਨਹਿਂ ਫੇਰਤ[1] ਕੋ ਇਨ ਕਾ ਕਹਿਨਾ, — [1]ਮੋੜਦਾ।
ਪਿਖਿ ਲੋਕ ਅਤੀ ਬਿਸਮਾਵਤ ਹੈਂ ॥੧੦॥
ਇਮ ਬਾਲਨ ਸੋਂ ਮਿਲ ਕੈ ਹਿਲ ਕੈ[1], — [1]ਗਿੱਝ ਕੇ।
ਪਿਲ ਕੈ ਖਿਲ ਕੈ ਕਿਲਕੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ[1]। — [1]ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਤੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਧੁਦਕੀ ਧੁਕ ਧੂਮ ਧਮਾਰ ਧਵਾਇ,
ਧਕਾ ਧਕ ਧੂਸਰ ਧੂਰ ਧਰੈਂ[1]। — [1](ਧਮਾਰ ਧਵਾਇ) ਲੁੱਡੀ ਪਾਉਂਦੇ ਧੱਕੋ-ਧੱਕੀ ਹੁੰਦੇ (ਧੂਮ) ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਕਰ ਕੇ (ਧੁਦਕੀ) ਧੁੱਦਲ ਵਿੱਚ (ਧੁਕ) ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਧੂੜ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ (ਧੂਸਰ) ਧੂੜ-ਰੰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧਮਕਾਵਤ ਦੈ ਧਮਕੀ, ਤਮਕੀ
ਧਰ ਕੈ, ਧਰ ਡਾਰਤ ਜੌਨ ਅਰੈਂ[1]। — [1]ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਅੜਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਗ਼ੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਤ ਕੇਹਰ ਜਯੋਂ ਗਜ ਛੌਨਨ ਮੈਂ,
ਭਖ ਪੌਨਨ ਮੈ ਜਿਮ ਜਾਨ ਹਰੈਂ[1] ॥੧੧॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ (ਜਾਨ ਹਰੈਂ) ਗਰੁੜ।

ਚਲਿ ਗੰਗ ਵਿਖੈ ਭਲ ਸੋਂ ਧਸ ਕੈ[1], — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੜ ਕੇ।
ਜਲ ਛੀਂਟਨਿ ਜੰਗ ਮਚਾਵਤ ਹੈਂ।
ਠਿਕੁਰੀ ਗਹਿ ਸਾਫ ਕਬੀ ਜਲ ਪੈ,
ਬਲ ਸੰਗ ਚਲਾਇ ਫੰਧਾਵਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਟਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਤਰਨੀ[1] ਚਢਿ ਤੈਰਤ ਸੈਰ ਕਰੈਂ, — [1]ਬੇੜੀ।
ਨ ਡਰੈਂ ਧਰ ਧੈਰ ਬੰਧਾਵਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਡਰ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦੇ ਤੇ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਉਛਰੈਂ ਪੁਛਰੈਂ ਮਛਰੀ ਮਛਰੀ
ਅਛਰੀ ਲਖਿ, ਹਾਸ ਹਸਾਵਤ ਹੈਂ[1] ॥੧੨॥ — [1](ਪਾਣੀ 'ਚ) ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੱਛਰੀ ਹੋਈ ਚੰਗੀ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਜਾਣ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਤੇ ਹਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਲ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ,
ਧੂਮ ਪਰੀ[1] ਪੁਰ ਮੈਂ ਪਿਖ ਹੈਂ। — [1]ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਈ।
ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਸਬਿ ਲੋਗ ਕਹੈਂ,
ਇਹੁ ਕਾਂਨ੍ਹ[1] ਸਮਾਨ ਬਲੀ ਦਿਖ ਹੈਂ। — [1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਬਡ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਜਤੀ ਸਿਧ ਨਾਥ,
ਨਿਵਾਵਤ ਸੀਸ ਸਮੰ ਸਿਖ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ।

ਇਹੁ ਬਾਲਕ ਚਾਰਕ ਸਾਲਕ ਕੋ,
ਪਰ ਤਾਲਕ[1] ਖਾਲਕ ਸੇ[2] ਰਖ ਹੈਂ ॥੧੩॥
[1]ਸਬੰਧ। [2]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ।
ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਂ ਜੋ ਝੱਟ ਹੋਵਤਿ ਸੋ,
ਇਨਿ ਕਾ ਨਹਿਂ ਜਾਵਤ ਤੇਜ ਸਹਾ[1]।
[1]ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਪੁਰ ਗਾਵਨ ਤੈ[1] ਸੁਨ ਕੈ ਜਸ ਆਵਨਿ,
[1]ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ।
ਭਾਵਨਿ[1] ਧਾਰਤ ਹੈਂ ਸੁ ਮਹਾ।
[1]ਸ਼ਰਧਾ।
ਕਰ ਸੈ ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੋ,
ਦਰਸੈਂ ਹਰਸੈਂ ਸੁਠ ਰੂਪ ਅਹਾ[1]।
[1]ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦੇ ਹਨ, ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਰਪਾਇਨ ਪਾਇਨ ਪਾਸ ਉਪਾਇਨ,
ਪਾਇਨ ਬਾਂਛਿਤ ਜੈਸ ਚਹਾ[1] ॥੧੪॥
[1]ਚਰਨਾਂ ਪਾਸ ਭੇਟਾ ਅਰਪਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ-ਇੱਛਤ (ਫਲ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਆਵਤਿ ਤੀਯ ਬਨੀਨ ਧਨੀਨ,
ਬਨੀ ਸੁ ਠਨੀ ਗੁਰੁ ਧਾਮ ਅਪਾਰੈਂ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਧਨੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬਣ ਠਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਥ ਝੁਕਾਇਨਿ ਪਾਇਨਿ ਮਾਇਨਿ[1],
[1]ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ।
ਲਾਇਨਿ ਹਾਥ ਦਿ ਭੇਟ ਉਦਾਰੈਂ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਹਿ ਕੋ ਅਹਿਲਾਦਹਿ
ਸੰਗ ਚਿਤੈਂ[1], ਰੁਖ ਜੌਂ ਸੁ ਨਿਹਾਰੈਂ[2]।
[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ। [2]ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੈ ਨਿਜ ਗੋਦ ਸਮੋਦ[1] ਲਡਾਇਂ,
[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਬਢਾਇ ਬਿਹਾਰੈਂ[1] ॥੧੫॥
[1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾ ਕੇ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕੰਜਨ ਸੇ ਪਗਰੰਜਨ ਜੋ ਮਨਿ,
ਚੂੰਮਤਿ ਘੂੰਮਤਿ ਸੋ ਅਲਨੀ ਸੀ[1]।
[1]ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਚਰਨ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ) ਭੌਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚੁੰਮਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੋਚਨ ਤਾਪ ਸਕੋਚਨ ਸੋਚਨ,
ਲੋਚਨ ਲੋਚ ਸਮੰ ਨਲਨੀ ਸੀ[1]।
[1]ਤਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਲਨੀ (ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਫਸਾਣ ਵਾਲੇ ਜੰਤ੍ਰ) ਵਾਂਗ ਹੈ।
ਮੂਰਤਿ ਮੋਹਿਤ ਤੀਨ ਪੁਰੈਂ[1],
[1]ਤਿੰਨਾਂ ਪੁਰੀਆਂ (ਸੁਰਗ, ਮਾਤ ਤੇ ਪਤਾਲ) ਨੂੰ।
ਸੁਠ ਸੂਰਤ ਪੂਰਤ ਹੈ ਕਲਨੀ ਸੀ[1]।
[1]ਸ਼ਕਲ ਕਲੀ ਵਾਂਗ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕੰਜ ਸਸੀ ਰਵਿ ਕਾਮ ਸਦੋਖ,
ਅਦੋਖ ਗੁਰੂ ਕਹਿਂ ਸੋ ਭਲਨੀ ਸੀ[1] ॥੧੬॥
[1]ਕੰਵਲ, ਚੰਦ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਕਾਮ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਹਨ ਉਹ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ) ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਵੇ ਮਿਠਾਈ ਸਲੌਨੇ[1] ਛਕਾਇ,
[1]ਲੂਣ ਵਾਲੇ।
ਖਿਲੌਨੇ ਸਲੋਨੇ[1] ਚਢਾਇ ਰਿਝਾਵੈਂ।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਕਰੈਂ ਬਤੀਆਂ,
ਪਗ ਧੂਰ ਪੁਨਾ ਪੁਨ ਲੈ ਦ੍ਰਿਗਿ[1] ਲਾਵੈਂ।
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ।
ਆ ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਮਿਨਤੀ ਕਰਿ ਕੈ

ਗਿਨਤੀ, ਰੁਖ ਜੌ ਗੁਰੁ ਪਾਵੈਂ[1]।
[1]ਅਣ-ਗਿਣਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰਦੀਆਂ ਹਨ (ਪਰ ਓਦੋਂ) ਜਦੋਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੌ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਹੋਰ ਨਿਹੋਰ,
ਨਿਚੋਰ ਮਨੋਰਥ ਕੇਰ ਸੁਨਾਵੈਂ[1] ॥੧੭॥
[1]ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਫੇਰ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਬਾਲਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਵਿਖੈ,
ਕਿਸ ਹੀ ਮਿਸ[1] ਦੇਤ ਗੁਰੂ ਬਰ ਭਾਰੇ।
[1]ਬਹਾਨੇ।
ਜੈਸ ਕਹੈਂ ਫਲ ਤੈਸ ਲਹੈਂ ਵਹਿ[1],
[1]ਉਹ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ)।
ਭੀਰਰਹੈ ਅਰਥੀਨਿ[1] ਦੁਆਰੇ।
[1]ਮੰਗਤਿਆਂ ਦੀ।
ਆਧਿ ਬਿਆਧਿ ਉਪਾਧਿ ਕਟੈਂ,
ਤਿਨ ਤਾਪ ਸਰਾਪ ਮਿਟੈਂ ਬਿਨ ਬਾਰੇ[1]।
[1]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਧੂੰਮ ਪਰੀ ਸਬ ਦੇਸ ਵਿਖੈ,
ਪ੍ਰਗਟੇ ਅਵਤਾਰ ਬਲੀ ਕਹਿਂ ਸਾਰੇ ॥੧੮॥
ਸ਼ਕਤੀ ਪਿਖ ਕੈ ਸੁ ਗਤੀ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ,
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰੀਤੀ।
ਭਗਤੀ ਸੁ ਗਰੀਬ ਗਨੀਨ[1] ਗਹੀ ਹੈ।
[1]ਧਨੀਆਂ ਨੇ।
ਸੇਠ ਜਗੱਤ[1] ਭਗੱਤ ਭਯੋ,
[1]ਜਗਤਾ ਸੇਠ।
ਸਤਿਨਾਮ ਸੁਮੱਤਿ ਸੁਗੱਤਿ[1] ਲਹੀ ਹੈ।
[1]ਚੰਗੀ ਕਲਿਆਣ।
ਔਰ ਨੁਵਾਬ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ਰਹੀਮ ਖਾਂ,
[1]ਛੇਤੀ।
ਹੋਇ ਹਲੀਮ ਕਰੀਮ ਚਹੀ ਹੈ[1]।
[1]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਮੰਗੀ ਹੈ।
ਜਾਂਹਿ ਜਗੀਰ ਸਬਾਗ ਦਈ ਬਹੁ,
ਹੈ ਅਬਿ ਲੌ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਤਹੀਂ ਹੈ ॥੧੯॥
ਬਿੱਪਰ[1] ਦੱਤ ਤਬੈ ਅਲਵੱਤ[2],
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ। [2]ਬਿਨਾਂ ਸੰਸੇ ਤੋਂ।
ਸੁਮੱਤਿ ਹੁਤੋ ਨ੍ਰਿਪ[1] ਚਿੱਤ ਸਫਾਏ।
[1]ਰਾਜਾ।
ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸ਼ਿਵ ਦੱਤ ਮਹੱਤ[1],
[1]ਵੱਡਾ ਨਾਮ।
ਭਗੱਤਿ ਹਰੀ ਨਿਤ ਅੱਤਿ[1] ਕਮਾਏ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਭਗਤੀ।
ਸਿੱਖ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸੁਨ ਕੈ ਜਸ,
ਸੇਵ ਕਰੀ ਬਹੁਧਾ[1] ਮੁਦ ਪਾਏ।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਖੇਲਤ ਬਾਲਕ ਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇ
ਗੁਰੁ ਸੋਂ, ਨਿਤ ਆਇ ਸੁ ਹੇਤ ਬਢਾਏ ॥੨੦॥
ਸੋ ਸਗੀਆ ਬਘੀਆ ਪਰ ਲੈ
ਗੁਰੁ ਕੋ, ਬਗੀਆ ਪਗੀਆ ਮੁਦ ਜਾਹੀਂ[1]।
[1]ਉਹ (ਸਗੀਆ) ਸੰਗ (ਨਾਲ) ਬੱਘੀ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ (ਬਗੀਆ) ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ 'ਚ (ਪਗੀਆ) ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਲ[1] ਤਮਾਲ[2] ਰਸਾਲ[3] ਬਿਸਾਲ
[1]ਇਕ ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਤੇਜ ਪੱਤ੍ਰ। [3]ਅੰਬ।
ਜੁਹੀ[1] ਕਦਲੀ[2] ਮਲਕਾ[3] ਮਹਕਾਹੀਂ।
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਬੇਲੀ। [2]ਕੇਲਾ। [3]ਚੰਬੇਲੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਪੌਦਾ।

ਜਾਤਿ ਅਨੇਕ ਸੁ ਭਾਂਤਿ ਬਿਭਾਂਤਿ[1],
[1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਸੁਹਾਤ ਲਗੇ ਫਲ ਫੂਲ ਮਹਾਹੀਂ।

ਗੁੰਜਤ ਭੌਰ ਸੁ ਕੁੰਜਤ ਪੁੰਜ
ਬਿਹੰਗ[1], ਮਨੋਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਜਸ ਗਾਹੀਂ ॥੨੧॥
[1]ਸਮੂੰਹ ਪੰਛੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। (ਸੰ. ਕੂਜਨ-ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਗੀਤ।)
ਮਾਲੀ ਰਚਾਇ ਸੁ ਡਾਲੀ[1] ਲਜਾਇ,
[1]ਡਾਲੀ ਬਣਾ ਕੇ। (ਡਾਲੀ-ਫਲਾਂ ਫੁਲਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਟੋਕਰੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਜਾਂ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰੀ ਦੀ ਹੈ।)
ਬਿਸਾਲੀ ਇਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦਿਲਵਾਹੀਂ।
ਸੈਰ ਕਰੈਂ ਫਿਰਿ ਰੌਸ਼ਨ ਪੈ[1],
[1]ਬਗ਼ੀਚੇ ਦੀਆਂ ਪਟੜੀਆਂ 'ਤੇ।
ਗੁਰੁ ਹੋਤ ਖਰੇ ਪਿਖ ਕੈ ਵਰ ਛਾਹੀਂ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਛਾਂ ਵੇਖ ਕੇ।
ਬੂਝਤ ਹੈਂ ਗੁਨ ਨਾਮ ਤਰੈਂ[1],
[1]ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਦੇ।
ਵਹਿ ਜੋਰਿ ਕਰੈਂ[1] ਉਚਰੈਂ ਛਿਨ ਤਾਹੀਂ।
[1]ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਲੈ ਫਲ ਫੂਲ ਭਲੇ ਮਨ ਭਾਵਤ,
ਮਾਤੁਲ[1] ਸੰਗ ਪੁਨਾ ਘਰ ਆਹੀਂ ॥੨੨॥
[1]ਮਾਮਾ ਜੀ।
ਬੰਦਨ ਕੈ ਪਗ ਮਾਤਨ ਕੈ,
ਬਹੁ ਬਾਤਨ ਕੈ[1] ਫਲ ਫੂਲ ਦਿਖਾਏ।
[1]ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ।
ਬੋਲਨ ਤੈ ਛਬਿ ਕੇ ਸੁ ਤਰੰਗ[1]
[1]ਸੋਭਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ।
ਕਪੋਲਨ ਤੈ[1] ਉਠ ਹੈਂ ਮੁਦ ਦਾਏ[2]।
[1]ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ। [2]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ।
ਮੋਹਿਤ ਹੈਂ ਮਨ ਕੋ ਸਬਿ ਕੇ,
ਅਤਿ ਸੋਹਿਤ ਜੋਹਿਤ ਜੋ ਹਿਤ ਲਾਏ[1]।
[1]ਜੋ ਹਿਤ ਲਾ ਕੇ ਤੱਕਦਾ ਹੈ।
ਭੋਜਨ ਪਾਇਂ ਲਵਾਇ ਸਖਾ ਗਨ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਖੂੰਡਿ ਖਿੱਦੋ ਗਹਿ ਖੇਲਨ ਧਾਏ[1] ॥੨੩॥
[1]ਖੂੰਡੀ ਤੇ ਖੁੱਦੋ ਪਕੜ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।
ਸਾਥ ਲੀਏ ਲਰਕਾ ਪੁਰਿ ਕੇ,
ਬਿਹਰੈਂ[1] ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਠ ਸੋਭ ਧਰੈ ਹੈਂ[2]।
[1]ਫਿਰਦੇ ਹਨ। [2]ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਾ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।
ਸੋ ਛਬਿ ਦੇਖਿ ਠਗੇ ਸਬਿ ਹੀ ਰਹਿਂ,
ਚਾਹਿਂ ਤਿਯਾ ਨਰ ਪਾਇ ਪਰੈਂ[1] ਹੈਂ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਪੈਰੀਂ ਪੈਣ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਭਾਮ[1] ਰਸੀ ਭਰਿ ਘੂੰਮ ਰਹੈਂ,
[1](ਭਾਮ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਰਸੀ) ਰਸ ਵਿੱਚ ਭਰ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਪਗ ਚੂੰਮ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੈਂ ਹੈਂ।
[1]ਵਾਰਨਾ।
ਮੋਦ ਕੇ[1] ਮਾਨ-ਸਰੋਵਰ ਮੈਂ
[1]ਅਨੰਦ ਦੇ।
ਜਨਰਾਜ ਮਰਾਲ[1] ਸਪੂਤ ਤਰੈਂ ਹੈਂ ॥੨੪॥
[1]ਰਾਜ ਹੰਸਾਂ ਦੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਖੇਲਤ ਹੈਂ ਬਹੁਧਾ ਗੁਰੁ,
ਬੀਰ ਸਧੀਰਨ ਸੀ ਛਬਿ ਦੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਧੀਰਜਵਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਰਗੀ ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।
ਆਯੁਧ[1] ਦੇਖ ਬਿਸੇਖ ਚਹੈਂ[2],
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ। [2]ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਕਰ ਮਾਂਹਿ ਗਹੈਂ ਫਿਰ ਮਾਤੁਲ ਲੈ ਹੈਂ।
ਸੇਲ[1] ਗੁਲੇਲ ਭ੍ਰਮਾਤ ਚਲਾਤ
[1]ਬਰਛੇ।
ਸੁਹਾਤ, ਇਹੀ ਧਨੁ ਤੀਰ ਤਚੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਇਹੋ ਹੀ ਧਨੁਸ਼ ਤੇ ਤੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।
ਬੇਧਤਿ ਲੱਛ ਪ੍ਰਤੱਛ ਬਿਲੱਛ
ਸਮੱਛ[1], ਸੁ ਲੋਗਨ ਅੱਛ[2] ਦਿਖੈ ਹੈਂ ॥੨੫॥
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸੰਗਤ ਨਾਹਿਂ[1] ਕਬੀ ਕਿਸ ਤੈ,
[1]ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ।

ਸੁ ਨਿਸੰਕ ਹਤੈਂ ਨਰ ਅੰਕਨ ਮੈਂ ਹੈਂ[1]।
[1]ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਬੰਕ ਬਿਲੋਕ ਨ ਰੋਕ ਸਕੈਂ[1],
[1]ਟੇਢਾ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਬਰ ਸਾਪਨ ਤੈ[1] ਸਬਿ ਲੌਕ ਡਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਵਰ ਤੇ ਸ੍ਰਾਪ ਤੋਂ।

ਮਾਰਤ ਜਾਨਵਰੈਂ ਨ ਰੁਕੈਂ,
ਨ ਉਕੈਂ ਨਭ ਤੈ ਹਤ ਚੀਲ ਗਿਰੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਡੇਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਫੋਰਿਤ ਹੈਂ ਘਟ[1] ਨਾਰਿਨ ਕੇ,
[1]ਘੜੇ।

ਭਿਗਿ ਬਾਰਨਿ ਜਾਤ ਸੁ ਗਾਰਨ ਦੈ ਹੈਂ[1] ॥੨੬॥
[1]ਭਿੱਜਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੂਪ ਹੁਤੋ ਮਿਸ਼ਟੇ ਜਲ ਵਾਰ,
ਦੁਆਰ ਗੁਰੂ ਮਧ ਘੇਰ ਉਦਾਰੀ[1]।
[1]ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਸੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲਾ।

ਆਦਿ ਗੁਰੂ[1] ਬਰ ਦੈ ਮਿਸ਼ਟਾ ਕਿਯ,
[1]ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ।

ਔਰ ਹੁਤੋ ਪੁਰ ਮੈਂ ਸਬਿ ਖਾਰੀ।
ਯਾ ਹਿਤ ਲੈ ਘਟ ਓਢਿ ਸੁਠੈ ਪਟ,
ਆਵਤਿ ਠੱਟ ਗਰੱਟ ਜੁ ਨਾਰੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ (ਗਰੱਟ) ਟੋਲਾ (ਠੱਟ) ਬਣਾ ਕੇ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਛੋਰਿ ਗੁਲੇਲੇ ਝਟਾਪਟ ਫੋਰਿ
ਗੁਰੂ ਘਟ, ਅੱਟ ਹਸੈਂ ਡਰ ਡਾਰੀ[1] ॥੨੭॥
[1]ਡਰ ਤਿਆਗ ਕੇ (ਅੱਟ) ਬਹੁਤਾ ਹੱਸਦੇ ਹਨ।

ਭੀਜਤ ਨਾਰਿ ਪ੍ਰਸੀਜਤ ਬਾਰ[1]
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਭਿੱਜਦੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁ ਖੀਝਤ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰਤ ਜੈ ਹੈਂ।
ਦੇਤ ਉਪਾਲੰਭ[1] ਮਾਤ ਤਈਂ,
[1]ਉਲਾਂਭੇ।

ਸੁਤ ਕੋ ਬਰਜੋ ਤਰਜੋ ਕਿ ਨ ਕੈਹੈਂ[1]।
[1]ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ।

ਫੋਰਤ ਹੈਂ ਤਿਯ ਕੀ ਗਗਰੀ[1],
[1]ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ।

ਸਗਰੀ ਨਗਰੀ ਮਧ ਰੌਰ ਪਰੈ ਹੈ।
ਚੋਟ ਚਲਾਵਤ ਖੋਟ ਕਮਾਵਤ,
ਢੋਟ[1] ਤੁਮਾਰ ਨਿਫੋਟ ਸੁਨੈ ਹੈਂ[2] ॥੨੮॥
[1]ਬਾਲਕ। [2]ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਾਇ ਕਹੈਂ ਹਮ ਹਾਕਮ ਪੈ,
ਚੁਟੀਆ ਗਹਿ ਕੈ ਢੁਟੀਆ ਸੁ ਲਿਜਾਹੀਂ[1]।
[1]ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜੂੜੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਗੇ।

ਦੈਨ ਪਰੈ ਚਟੀਆ[1] ਝਟੀਆ[2],
[1]ਚੱਟੀ, ਦੰਡ। [2]ਛੇਤੀ।

ਖਟੀਆ[1] ਬਦਨਾਮੀ ਸੁ ਲੇਹੁ ਹਟਾਈ।
[1]ਖੱਟੋਂਗੇ।

ਕਾਂਹਿ ਕਰੈਂ ਹਮਰੇ ਬਸ ਨਾਂਹਿ,
ਰਖੇ ਮਨ ਮੋਹਿ ਇਨੈ ਸਬਿ ਕਾਹੀ।
ਯਾ ਹਿਤ[1] ਡੋਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧੀ ਹਮ,
[1]ਇਸ ਵਾਸਤੇ।

ਖਾਵਤ ਚੋਟ ਪੁਨਾ ਪੁਨ ਆਹੀ ॥੨੯॥
ਮਈਆ ਮਈਆ ਪਰਦੇਸ ਸੁਨੋ ਤੁਮ,
ਦਈਆ ਦਈਆ ਇਕ ਪੂਤ ਤਿਹਾਰੇ[1]।
[1](ਮਈਆ) ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੁਣੋ ਪ੍ਰਦੇਸ (ਮਈਆ) ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਦਈਆ) ਪ੍ਰੇਰਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਪਰ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤਿ ਹੀ ਛਬਿ,
ਕੋਟਿਕ ਕਾਮ ਸਸੀ ਰਵਿ ਵਾਰੇ[1]।
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਾਮ, ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਾ ਹੈ (ਉਹ)

ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ) ਉਪਰੋਂ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) ਵਾਰਦੇ ਹਨ।

ਹੈ ਬਖਿਜਾਤ ਸੁਹਾਤ[1] ਹਮੈਂ,
[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਮਾਤ ਦਿਖਾਤ ਅਪਾਰੇ।
ਔਰ ਡਰੈਂ ਬਰ ਸਾਪਨ ਤੈ ਹਮ,
ਜਾਂ ਹਿਤ ਨਾਹਿਂ ਸੁ ਚਾਹਿਂ ਬਿਗਾਰੇ ॥੩੦॥
ਕਾਨ੍ਹ ਸਮਾਨ ਥਯੋ[1] ਤੁਮਰੋ ਸੁਤ,
[1]ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਕੂਪ ਸੁ ਘਾਟ ਭਯੋ ਜਮੁਨਾਰੀ[1]।
[1]ਖੂਹ ਜਮਨਾ ਦਾ ਘਾਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪਟਨਾ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਮਿ ਸਹੀ ਹਾਮ ਗ੍ਵਾਰਨਿ[1],
[1]ਠੀਕ ਅਸੀਂ ਗੋਪੀਆਂ ਹਾਂ।
ਧੂੰਮ ਮਚਾਇ ਰਖੀ ਕਮਨਾਰੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ)।
ਸਟ ਮਾਰਤ ਫਾਰਤ ਹੈ ਘਟ ਔ ਪਟ[1],
[1]ਘੜੇ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਯੇ ਹਮ ਕੋ ਰਮਕੌ ਗਮ ਨਾਰੀ[1]।
[1]ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਭੀ ਫ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ।
ਬਡ ਚਿੰਤ ਇਹੈ ਮਤ ਤੁਰਕ ਗਹੈਂ,
ਮਗ ਦੇਸ ਲਹੈਂ ਤੁ ਬਹੈਂ ਦ੍ਰਿਗ ਬਾਰੀ[1] ॥੩੧॥
[1]ਜੇ ਦੇਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲੈ ਲੈਣ ਤਾਂ (ਸਾਡੇ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਗੇਗਾ।
ਦੇਤ ਜਦੀ ਦੁਖ ਏ ਹਮ ਕੋ,
ਹਮ ਜਾਨਤ ਏਹੁ ਕਸੌਟੀ ਕਸੈ ਹੈ[1]।
[1]ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖਦਾ ਹੈ।
ਜੈਸ ਕੁਲਾਲ ਘਟੈ ਘਟ ਕੋ ਸਟ,
ਦੈ ਹਥ ਅੰਦਰ ਖੋਟ ਕਢੈ ਹੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਘੁਮਿਆਰ ਘੜੇ ਨੂੰ (ਸੱਟ) ਛੇਤੀ ਘੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਵਿੰਗ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਚਿੱਤ ਬਸਜੋ,
ਬਿਨ ਦਾਮ[1] ਬਿਕੀ ਪਿਖਤੀ ਨਰਜੈ ਹੈਂ।
[1]ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ ਤੋਂ।
ਘਟ ਫੋਰਤ ਹੋਰ ਲਿਆਵਤ ਹੈਂ,
ਹਮ ਛੋਰਤ ਆਵਨ ਨਾਹਿਂ ਕਦੈ ਹੈਂ[1] ॥੩੨॥
[1]ਅਸੀਂ ਆਉਣਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੀਆਂ।
ਪਰ ਕਾਮ ਬੁਰੋ ਬਦਨਾਮ ਇਹੈ,
ਪੁਰ ਲੋਗ ਤਮਾਮ ਬੁਰਾ ਮਨ ਮਾਨੈ।
ਦੇਸ ਤਜਜੋ ਪਰਦੇਸ ਅਏ,
ਨ ਬਸੇਸ[1] ਚਲੈ ਬਲ, ਯਾਂਹਿ ਠਿਕਾਨੈਂ[2]।
[1]ਬਹੁਤਾ। [2]ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ।
ਜ਼ਾਲਮ ਹੈਂ ਅਨਿੱਜਾਈ ਅਤੀ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼।
ਤੁਰਕ ਹਾਕਮ ਨਾ ਕਿਤ ਇੱਜ਼ਤ ਹਾਨੈ[1]।
[1]ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨ ਕਰਨ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਸੋ ਕਰਿ ਮਾਤ ! ਉਪਾਇ,
ਜਿਮੈਂ ਇਹੁ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਪਰਿਹਾਨੈਂ[1] ॥੩੩॥
[1]ਇਹ (ਘੜੇ ਤੋੜਨ ਦੀ) ਗੱਲ ਛੱਡ ਦੇਣ।
ਮਾਤ ਤਿਨੈ ਸਿਤਕਾਰ ਭਲੇ,
ਮ੍ਰਿਦੁ ਬੋਲਿ[1] ਸੁ ਧੀਰਜ ਨੀਕ ਧਰਾਈ।
[1]ਕੋਮਲ ਬਚਨ ਬੋਲ ਕੇ।
ਦੈ ਢਿਗ ਤੈ ਧਨ ਟਾਰਤ ਹੈ,
ਪੁਨ ਆਵਤ ਔਰ ਪੁਕਾਰਤ ਯਾਹੀ।
ਕਾਂਹਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਕਿਸੈ ਨਕਦੀ ਕਿਛੁ,
ਰੌਰ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਪੌਰ ਇਦਾਂਹੀ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇਰੌਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਦੈ ਬਹੁ ਪਜਾਰ ਬਿਹਾਰ[1] ਸੁਨਾਇ,
[1]ਵਰਤਾਵੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ।

ਰਹੀ ਸਮਝਾਇ ਸੁਤੈਂ ਬਹੁਧਾ ਹੀ[1] ॥੩੪॥
[1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।

ਮਾਨਤ ਨਾ ਗੁਰੁ ਠਾਨਤ ਵੈਸਹਿ[1],
[1]ਉਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਾੜਤ ਮਾਤ ਬਖਜਾਤ ਜਬੈ ਹੈ।
ਦੇਤ ਜੁਵਾਬ ਸ਼ਿਤਾਬ ਇਹੀ,
ਹਮ ਜਾਹਿਂ ਪੰਜਾਬ ਇਹਾਂ ਨ ਰਹੈ ਹੈਂ।
ਕੈ ਰੁਠ ਕੈ ਧਰਿ ਮੌਨ, ਸੁ ਭੌਨ
ਕਿ ਕੌਨ ਥਿਰੈਂ, ਨ ਡਰੈਂ ਨ ਰੁਵੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜਾਂ ਰੁੱਸ ਕੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਖੂੰਜੇ 'ਚ ਜਾ ਖੜੋਂਦੇ ਹਨ, ਨ ਡਰਦੇ ਹਨ ਨ ਰੋਂਦੇ ਹਨ।

ਫੇਰ ਮਨਾਤ ਸੁ ਮਾਤ ਬਡੀ,
ਗਹਿ ਲਜਾਤ ਛਕਾਤ ਸੁਹਾਤ ਮਨੈ ਹੈਂ[1] ॥੩੫॥
[1]ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਖੁਆ ਕੇ ਮਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਰੋਜ ਗੁਲੇਲਨ ਸੋਂ ਘਟ ਭੰਨਤ,
ਮੰਨਤ ਕਾਂਨ ਨ ਆਨ ਕਿਸੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਨੌਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

ਜੰਘ[1] ਨਿਤੰਬ[2] ਕਟੀ[3] ਸਿਰ ਪੀਠ,
[1]ਲੱਤਾਂ। [2]ਚਿੱਤੜ। [3]ਲੱਕ।

ਲਗੈ ਜਿਨ ਕੇ ਸਟ ਸੋ ਝਟ ਐ ਹੈਂ।
ਰੋਵਤ ਹਾਇ ਪੁੱਕਾਰਤ ਆਰਤ[1],
[1]ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ।

ਧਾਰਤ ਰੌਰ ਉਚਾਰਤ ਵੈਹੈਂ।
ਪੂਤ ਅਨੋਖਾ ਜਯੋ ਤੁਮ ਹੀ ਇਹੁ,
ਧੋਖਾ ਦੈ ਮਾਰਤ ਚੋਖਾ ਨਾ ਕੈਹੈਂ[1] ॥੩੬॥
[1](ਡਰਦੀਆਂ) ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ।

ਮਾਤ ਨਿਹੋਰ ਬਹੋਰ[1] ਤਿਨੈ,
[1]ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ।

ਕਿਛੁ ਦੈ ਕਰਿ ਮਿੰਨਤ ਤੋਰਤ ਠੌਰੈਂ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ। (ਅ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ।

ਤਾੜਨ ਚਾਹਿਤ ਜੌ ਸੁਤ ਕੋ,
ਵਹਿ ਜਾਵਤ ਤਾਵਤ[1] ਭਾਵਤ[2] ਦੌਰੈਂ।
[1]ਤਦੋਂ। [2]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ।

ਮਾਤੁਲ ਆਦਿ ਲਜਾਵਤ ਹੈਂ,
ਫਿਰ ਮਾਤ ਮਨਾਇ ਬਡੀ ਭਲ ਤੌਰੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਕਜੋਂ ਨ ਚਲੋ ਨਿਜ ਦੇਸ? ਕਹੈਂ ਗੁਰੁ,
ਨਾਹਿ ਰਹਾਹਿਂ ਇਹਾਂ ਹਮ ਔਰੈਂ ॥੩੭॥
ਏਕ ਦਿਨਾ ਤੁਰਕਾਨੀ ਅਈ,
ਭਰਨੇ ਜਬਿ ਪਾਨੀ ਗੁਲੇਲ ਚਲਾਈ।
ਜਾਇ ਲਗਜੋ ਸਿਰ ਪੈ ਤਿਸ ਖਾਨਮ[1],
[1]ਬੇਗਮ।

ਰੰਮਨ ਰੰਮ ਬਹਜੋ ਰਤ ਜਾਈ[1]।
[1](ਰੰਮਨਰੰਮ) ਲਗਾਤਾਰ ਖ਼ੂਨ ਵਗਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੋਵਤ ਮਾਤ ਕੇ ਪਾਸ ਗਈ ਵਹਿ,
ਜੋਵਤ ਹੀ[1] ਬਹੁ ਚਿੱਤ ਰਿਸਾਈ[2]।
[1]ਦੇਖ ਕੇ। [2](ਮਾਤਾ ਜੀ) ਗ਼ੁੱਸੇ ਹੋਏ।

ਫੂਕ ਦਰਜਾਈ ਭਰਾਈ ਸੁ ਘਾਵ[1],
[1]ਦਰਿਆਈ (ਕਪੜਾ) ਸਾੜ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰਿਆ।

ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਿਨਾਰ ਦੈ[1] ਨਾਰਿ ਪਠਾਈ ॥੩੮॥
[1]ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਕੇ।

ਮਾਤ ਸਕੋਪ ਕਹਜੋ ਤਿਸ ਰੋਜ,
ਅਹੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮੁਰਾਰੀ।

ਹੋਤ ਕਲੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਮੇਸ,
ਭਵੈ ਇਹੁ ਕੂਪ ਅਬੈ ਜਲ ਖਾਰੀ।
ਤੈਸ ਭਯੋ ਜਿਮ ਮਾਤ ਚਹ੍ਯੋ,
ਜਲ ਲੇਵਨ ਆਇ ਨ ਕੋ ਤਿਹ ਨਾਰੀ।
ਅਬਿ ਲੌ ਵਹਿ ਖਾਰੋ ਸਹੀ, ਕਿ ਨ
ਹੋਇ[1] ਵਹੀ, ਜੁ ਚਹੀ ਮਹਤਾਰੀ[2] ॥੩੯॥ — [1]ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਵੇ। [2]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ।
ਜੇ ਕਬ ਹੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਹਿ ਕੈ,
ਜਸੁਧਾ ਜਿਮ[1] ਤਾੜਨ ਮਾਤ ਚਹੈਂ ਜੌਂ। — [1](ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਂ) ਜਸੋਧਾਂ ਵਾਂਗ।
ਸੂਖਮ ਹ੍ਵੈ ਕਰ ਤੈ ਛੁਟਕੈਂ[1], — [1]ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਬਹੈਂ ਜੌਂ।
ਦਾਸੀਰੁ ਦਾਸ ਸ ਮਾਤ[1] ਪਿਖੈਂ ਜਬਿ, — [1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਣੇ।
ਜਾਇ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਲਹੈਂ ਤੌਂ[1]। — [1]ਤਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਚਾਰ ਭੁਜਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਲਖਮੀ ਯੁਤ,
ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਸੁ ਸੇਵ ਰਹੈਂ ਤੌਂ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਤਾਂ ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਲੱਛਮੀ ਸਹਿਤ ਹਨ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਦੈਂਤ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੋਟਕ ਬੀਜਰਿ ਕੇ ਸਮ[1] ਤੇਜ, — [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਵਾਂਗ।
ਨ ਪੇਖ ਸਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਮੂੰਦ ਲਏ ਹੈਂ।
ਫੇਰ ਪਿਖੈਂ ਤਬਿ ਰੂਪ ਅਕਾਲ,
ਕਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਬਿਥਾਰ ਭਏ ਹੈਂ[1]। — [1]ਪੂਰਨ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਬਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਬਿੱਸ੍ਵ ਚਰਾ ਚਰ[1] ਜਾਂਹਿ ਵਿਖੈ, — [1]ਜੜ੍ਹ-ਚੇਤਨ ਸੰਸਾਰ।
ਲਖ ਕੈ[1] ਸਬਿ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਗਏ ਹੈਂ। — [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਫੇਰ ਪਿਖ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਰਾਮ,
ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੁਨਾ ਬਪੁ ਬਾਲ ਥਏ ਹੈਂ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਫੇਰ ਬਾਲ-ਸਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।
ਰੂਪ ਅਨੇਕ ਛਿਨੇਕ ਛਿਨੇਕ[1], — [1]ਇਕ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿੱਚ।
ਪਿਖੈਂ ਜਨ ਜੌਂ ਮਨ ਤੱਜਬ[1] ਰੈਹੈਂ। — [1]ਹੈਰਾਨ।
ਮਾਤ ਬਡੀ ਬਖਜਾਤ ਸੁਨਾਤ,
ਸਹੀ ਅਵਤਾਰਨ ਲੱਖਨ ਏ ਹੈਂ।
ਚਿੱਤ ਭ੍ਰਮਾਵਤ ਹੈਂ ਸਬਿ ਕੇ ਗੁਰੁ,
ਡਾਰ[1] ਪੁਨਾ ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਅਤੇ[2] ਹੈਂ। — [1]ਪਾ ਕੇ। [2]ਬਹੁਤੀ।
ਭੂਲਤ ਸੋ ਸ੍ਵਪਨੇ ਸਮ ਝੂਲਤ[1], — [1]ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਹਿਲੋਰੇ ਵਾਂਗ।
ਔਰ ਖਜਾਲ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਪੈ ਹੈਂ ॥੪੨॥
ਜਾਇ ਬਸੈਂ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਹਮ,
ਪਾਇ ਦਿਦਾਰ ਪਿਤਾ ਗੁਰ ਕੇ ਹੈਂ।
ਗਾਮ ਪਿਤਾਮਹਿ[1] ਕੋ ਪੁਰ ਕੀਰਤਿ, — [1]ਦਾਦਾ ਜੀ।
ਹੇਰਿ ਮਨੋਰਥ ਲੈ ਉਰ ਕੇ ਹੈਂ।
ਤਾਏ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰ ਸੋਂ ਹਮ,

ਖੇਲ ਸੁ ਮੇਲ ਕਰੈਂ ਢੁਰ ਕੇ[1] ਹੈਂ। [1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ।
ਜੇ ਨ ਚਲੌ ਤੁਮ ਮਾਤ ਅਬੈ,
ਹਮ ਏਕਲ ਜਾਵਹਿੰਗੇ ਤੁਰ ਕੇ[1] ਹੈਂ ॥੪੩॥ [1]ਟੁਰ ਕੇ।
ਮਾਤ ਬਡੀ ਨਹਿਂ ਚਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਹਿਤ[1], [1]ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਆ ਇਤ ਸੂਖ ਬਡੇ ਹਮ ਪਾਏ।
ਤਾਂ ਪਰ ਭੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਰਹਿਂ ਬਾਰ,
ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਸੁਨਾਏ।
ਬਾਦ ਬਿੱਬਾਦ ਸ਼ਰੀਕਨ ਕੇ ਤਹਿਂ,
ਆਹਿਂ ਘਨੇ ਦੁਖ ਦਾਇ ਮਹਾਏ[1]। [1]ਓਥੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਝਗੜੇ ਬਖੇੜੇ ਬਹੁਤੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਹਨ।
ਲਾਭ ਬਡੋ ਇਤ ਆਇ ਭਯੋ,
ਇਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਿਯਾ ਨਿਜ ਨਾਤੀ ਲਹਾਏ[1] ॥੪੪॥ [1]ਇਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਮਾਤ ਬਡੀ ਇਮ ਲਾਭ ਅਲਾਭ[1] [1]ਨੁਕਸਾਨ।
ਵਿਚਾਰਿ, ਨ ਜਾਨ ਪੰਜਾਬ ਚਹੇ ਹੈਂ।
ਤਜੋਂ ਸਬਿ ਹੀ ਸਿਖ ਸੇਠ[1] ਫਤੇ ਸਸਿ[2], [1]ਜੈਤਾ ਸੇਠ। [2]ਫਤਹ ਚੰਦਰਾਜਾ।
ਸੇ ਨਹਿ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਕਹੇ ਹੈਂ।
ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਾ ਤਗਾਦਾ ਕਰੇ[1] ਨਿਤ, [1]ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜ਼ਜਾਦਾ ਬਿਖਾਦਾ[1] ਰਖੈ ਤਬਿ ਤੈ ਹੈ। [1]ਝਗੜਾ।
ਯਾਂ ਹਿਤ ਹ੍ਵੈ ਗਰਜ਼ੀ[1] ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖਿ, [1]ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਭੇਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਢਿਗੈਂ ਹੈ ॥੪੫॥
ਸਿੱਧ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਰਾਜ ਧਿਰਾਜ,
ਜਹਾਜ ਭਵਾਂਬੁਧ ਤਾਰਕ ਦਾਸੈਂ[1]। [1]ਹੇ ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਅਤੇਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੂਪ ਮਹਾਰਾਜ (ਆਪ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਪੂਰਨ ਪਾਵਨ ਪੁੰਜ ਗੁਨਾਕਰ,
ਠਾਕੁਰ ਆਪ ਚਰਾਚਰ ਭਾਸੈਂ[1]। [1]ਹੇ ਠਾਕਰ (ਤੁਸੀਂ) ਪੂਰਨ ਹੋ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ, ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹੋ, ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ 'ਚ ਆਪ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।
ਜਾਨਨ ਹਾਰ ਘਟੋ ਘਟ ਕੀ,
ਅਬਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਕਰੈ ਹਠ ਰਾਸੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਪੇਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਗ,
ਚਾਹਿਤ ਹੈਂ ਸਬਿ ਹੀ ਹਮ ਖਾਸੈਂ[1] ॥੪੬॥ [1]ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਾਰੇ।
ਮਾਤ ਲਿਖ੍ਯੋ ਬਡ[1] ਪੇਖਨ ਕੋ ਤੁਵ, [1]ਵੱਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ।
ਹੇ ਸੁਤ ਨੈਨ ਹਮੈਂ ਤਰਸੈ ਹੈਂ।
ਆਪ ਗਏ ਇਮ ਥੇ ਕਹਿ ਕੈ,
ਹਮ ਜਾਵਤ ਹੀ ਬੁਲਵਾਇ ਲਹੈ ਹੈਂ।
ਆਪ ਬੁਲਾਇ ਪਠੋ ਅਬਿ ਹੀ,
ਨਤੁ[1] ਸਾਹਬਜ਼ਾਦਾ ਖੁਦੈ[2] ਚਲਿ ਐਹੈ। [1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ। [2]ਆਪ ਹੀ।
ਔਰ ਸਬੈ ਕੁਸਲਾਨੰਦ[1] ਹੈ, [1]ਸੁਖ ਤੇ ਅਨੰਦ।
ਇਕ ਰਾਵਰ ਕੇਰ ਬਜੋਗ[1] ਦੁਖੈ ਹੈ ॥੪੭॥ [1]ਵਿਛੋੜਾ।

ਦੈ ਪਤੀਆ ਇਹੁ ਧਾਵਨ ਕੈ ਕਰ[1]
[1]ਹਲਕਾਰੇ ਦੇ ਹੱਥ।
ਸੋ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ।
ਬਾਤ ਨੁਵਾਬ ਇਹੈ ਸੁਨ ਕੈ,
ਗੁਨ ਕੈ[1] ਸੁ ਸ਼ਿਤਾਬ ਗੁਰੂ ਦਰ ਆਯੋ।
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਸੇਠ ਜਗੱਤ ਸੁ ਦੱਤ ਦਿਜੇਸਰ[1],
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਭੂਪ ਫਤੇ ਸਸਿ ਲੌ ਸਮੁਦਾਯੋ।
ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਕਰੈਂ ਬਿਬਿਧਾ[1]
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਿਨਤੀ, ਹਮ ਕੋ ਕਿਮ ਤਜਾਗਨ ਭਾਯੋ ॥੪੮॥
ਜੋਰਿ ਸੁ ਹਾਥ ਨਿਹੋਰਿ[1] ਕਹੈਂ ਬਹੁ,
[1]ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ।
ਆਪ ਅਭੀ ਪਟਨਾ ਨਹਿਂ ਛੋਰੋ।
ਮੀਨ[1] ਬਿਨਾ ਜਲ ਹੀਨ ਫਨੀ ਮਨਿ[2],
[1]ਮੱਛੀ। [2]ਮਣੀ ਬਿਨਾ ਸੱਪ।
ਦੀਨ[1] ਨ ਤਜੋਂ ਹਮ ਕੋ ਕਰ ਛੋਰੋ।
[1]ਦੁਖੀ।
ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਾ ਨ ਉੱਤ੍ਰ ਦੈ ਕਿਛੁ,
ਬਾਤ ਸੁਨਾਵਤ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਰੋ।
ਮਾਤ ਬਡੀ ਅਰ ਮਾਤੁਲ ਆਦਿ,
ਦਿਵਾਵਤ ਧੀਰ ਤਿਨੈ ਨਹਿਂ ਥੋਰੋ[1] ॥੪੯॥
[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤਈਂ ਪਰਚਾਵਨ
ਕੇ ਹਿਤ, ਸੰਗ ਲਿਜਾਵਨ ਕੈਹੈਂ[1]।
[1]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੇਠ ਜਗੱਤ ਕਬੀ ਦਿਜ ਦੱਤ,
ਭਗੱਤਿ[1] ਕਰੈਂ ਘਰ ਜਾਇ ਖਿਲੈ ਹੈਂ।
[1]ਸੇਵਾ।
ਫੀਲ[1] ਚਢਾਇ ਨੁਵਾਬ ਮਹੱਲ
[1]ਹਾਥੀ।
ਲਿਜਾਇ ਕਬੀ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮੈ ਹੈ।
ਬੇਗਮ ਤਾਂਹਿ ਲਖਾਹਿ ਵਲੀ ਨਿਜ
ਪੀਰ, ਰਿਝਾਇ ਸੁ ਚਾਹਿ ਅਤੈ ਹੈ[1] ॥੫੦॥
[1]ਆਪਣਾ ਕਰਾਮਾਤੀ ਪੀਰ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਬਾਤਹਿਂ ਬਾਤ ਵਿਖੈ ਕਰਮਾਤ,
ਬਖਜਾਤ ਪਿਖੈ ਵਹਿ ਬਾਂਛਤ ਪੈਹੈ[1]।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਗਜਾਨ ਉਪਦੇਸ ਕਰੈ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰੁ,
ਕੈ ਨਿਰਸੰਸ[1] ਅਭੈ ਪਦ ਦੈਹੈਂ।
[1]ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਰਕੇ।
ਬਾਗ ਕਰਾ ਜੁ ਹਰਾ ਗੁਰੁ ਨੌਮਹਿ,
ਦੀਨ ਨੁਵਾਬ ਹੁਤੇ ਸੁ ਗੁਰੈਂ ਹੈਂ।
ਸੰਗ ਨੁਵਾਬ ਤਹਾਂ ਸ ਉਮੰਗ,
ਨਿਸੰਗਹਿ ਸੈਰ ਕਰੈਂ ਘਰ ਐਹੈਂ ॥੫੧॥
ਬਾਲਨ ਮੇਲ, ਨਵੇਲ[1] ਰਚੈਂ[2]
[1]ਨਵੀਂ। [2]ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਖੇਲ, ਅਲੌਕਕ ਝੇਲ ਅਨੰਦੈਂ[1]।
[1]ਅਸਚਰਜ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।
ਲੋਕ ਬਿਲੋਕ ਬਿਸੋਕ ਭਵੈਂ,
ਸਮ ਕੋਕ ਰਵੀ ਕੁਮਦੀ ਜਿਮ ਚੰਦੈਂ[1]।
[1]ਲੋਕ ਦੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੂਰਜ (ਨੂੰ ਵੇਖਣ) ਵਾਂਗ (ਜਾਂ)

ਜਿਵੇਂ ਕਮੀਆਂ ਚੰਦ ਨੂੰ (ਵੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ)।

ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਵਿਖੈ ਕਹਿ ਹੈਂ,
ਨਹਿ ਜਾਨ ਪੰਜਾਬ ਚਹੋ ਸੁਖ ਕੰਦੈ[1] !। — [1]ਹੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ (ਗੁਰੂ ਜੀ)।
ਯਾਹਿ ਭਵੈ ਨਹਿਂ[1] ਜਾਹਿਂ ਜਰੂਰਹਿ, — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
ਤਾਹਿਂ ਤਈਂ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਹਿਂ ਸੁਛੰਦੈ[1] ॥੫੨॥ — [1]ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਅਬਿ ਇਨ ਸਬਿ ਕੀ ਗਾਥ ਹਮ,
ਭਿਨ ਭਿਨ ਤਨਕ ਸੁਨਾਹਿਂ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਬਹੁ ਲੋਗ ਜਚੋਂ,
ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਭਏ ਤਹਾਂਹਿਂ ॥੫੩॥

ਚੌਪਈ:
ਬਾਗ ਸੁਸਕ ਥਾ[1] ਬਡ ਇਕ ਸ਼ਾਹੀ। — [1]ਸੁੱਕਾ ਸੀ।
ਖਰੋ ਹਰੋ ਨਹਿਂ ਹੋਤ[1] ਤਹਾਂਹੀ। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਬੰਗਾਲਜੋਂ ਆਏ।
ਬੈਠੇ ਬਾਗ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਜਾਏ ॥੫੪॥
ਸਾਹਬਜ਼ਾਦਾ ਥਾ ਬਿਦਤਾਯੋ[1]। — [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਓਸ ਖੁਸ਼ੀ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਜੁ ਗਾਯੋ।
ਹਰਾ ਭਰਾ ਤਬਿ ਬਾਗ ਭਯੋ ਸੋ।
ਸੁਨਿ ਨੁਵਾਬ ਮਨਿ ਮੋਦ ਛਯੋ ਥੋ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਬੰਦੇ।
ਭਯੋ ਮੁਰੀਦ ਸਿਦਕ ਸਾਨੰਦੇ[1]। — [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਖਾਨ ਕਰੀਮ, ਰਹੀਮ ਖਾਨ ਥੇ।
ਜੁਗ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰ ਹਾਕਮ ਪਠਾਨ ਥੇ ॥੫੬॥
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸ਼ਕਤਿ ਪਿਖ ਗੁਰੂ ਕੀ।
ਭਏ ਸਿਖ ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਉਰ ਕੀ।
ਵਹੀ ਬਾਗ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਯੋ।
ਔਰ ਬਾਗ ਲਘੁ[1] ਪੁਨ ਅਰਪਾਯੋ[2] ॥੫੭॥ — [1]ਛੋਟਾ। [2]ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ।
ਗਾਮ ਜਗੀਰ ਲਗਾਏ ਕਾਫੀ।
ਜੋ ਅਬਿ ਲੌਂ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਮਾਫੀ[1]। — [1]ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਵੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਥੇ ਮੁਰੀਦ ਸੋ ਭਏ।
ਤਿਨੈ ਦੇਖ ਔਰੈ ਬਹੁ ਥਏ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਹੋਏ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਭੀ ਉਨਿ ਕੀ ਸੰਤਾਨੈਂ।
ਮਾਨਤ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਆਨੈ[1]। — [1]ਆਗਿਆ।
ਜਗਤ ਸੇਠ ਕੀ ਸੁਨੀਓ ਸਾਖੀ।
ਕਹੋਂ ਤੈਸ ਜਚੋਂ ਬ੍ਰਿੱਧਨਿ ਭਾਖੀ ॥੫੯॥
ਓਸਵਾਲ[1] ਬਨੀਆ ਥਾ ਸੋਊ। — [1]ਗੋਤ।
ਜੈਨ ਧਰਮ ਮੈਂ ਜਾਨਤ ਲੋਊ[1]। — [1]ਲੋਕ।

ਲੋਗ ਕਰੋੜ ਪਤੀ ਤਿਹ ਭਾਖੈਂ।
ਹੋਇ ਪੂਤ ਮਮ ਘਰ ਅਭਿਲਾਖੈਂ[1] ॥ ੬੦ ॥
[1]ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸਭਿ ਸ਼ਹਿਰਨ ਮੈਂ ਕੋਠੀ[1] ਤਾਂ ਕੀ।
[1]ਵਾਪਾਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਜਿਸ ਥਾਂ ਹੁੰਡੀ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੋਵੇ।
ਹੇਤ ਵਪਾਰ ਹੁਤੀ ਬਡ ਬਾਂਕੀ।
ਆਪ ਰਹਿਤ ਪਟਨੇ ਮੈਂ ਨੀਕੈਂ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਜਸ ਸੁਨਿ ਸੋ ਠੀਕੈਂ ॥ ੬੧ ॥

ਚਾਰ ਸਾਲ ਕਾ ਸਾਹਬ ਜ਼ਾਦਾ।
ਬਿਦਤਜੋ ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਜਬਿ ਜ਼ਜਾਦਾ।
ਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਸੋਈ ਹੋਵੈ।
ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਜਨ ਭਲ ਜੋਵੈਂ[1] ॥ ੬੨ ॥
[1]ਲੋਕ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਲੋਗਨ ਤੈ ਭਾਰੀ।
ਜਾਗੇ ਤਿਸ ਕੇ ਭਾਗ ਉਦਾਰੀ।
ਜੈਤੇ ਸੇਠ ਭਗਤ ਸਿਖ ਦ੍ਵਾਰੇ[1]।
[1]ਰਾਹੀਂ।
ਆਯੋ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰੇ ॥ ੬੩ ॥

ਤਹਿਂ ਤਬਿ ਥੀ ਗੁਰੁ ਘਰ ਇਮ ਰੀਤੀ।
ਸਭਾ ਲਗਤ ਇਕ ਵਕਤ ਸਨੀਤੀ[1]।
[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਰਗੀ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਮੰਜੀ ਪਰ।
ਏਕ ਜਾਮ ਬੈਠਾਰਤ ਦ੍ਰਿਢ ਤਰ[1] ॥ ੬੪ ॥
[1]ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ।

ਦਾਸ ਢੁਰਾਵਤ ਚੌਰ ਉਦਾਰੀ।
ਖਰੇ ਮੇਵਰੇ[1] ਰਹਿਤ ਅਗਾਰੀ।
[1]ਅਰਦਾਸੀਏ।
ਢਿਗ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਥਿਰਿ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ।
ਆਦਿ ਸਜਾਨੇ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ॥ ੬੫ ॥

ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਲੋਗ ਤਬਿ ਆਵੈਂ।
ਅਰਪ ਅਕੋਰੈਂ[1] ਬਾਂਛਤ ਪਾਵੈਂ।
[1]ਭੇਟਾਵਾਂ।
ਤਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਸੇਠ ਚਲ ਆਯੋ।
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਬਹੁ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੬੬ ॥

ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵਰੇ ਤਬੈ।
ਧਰੀ ਅਕੋਰ ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰ ਸਬੈ।
ਫਲ ਉਠਾਇ ਤਿਸ ਮੈਂ ਸੇ ਤੀਨ।
ਦਏ ਸੇਠ ਕੋ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੬੭ ॥

ਦੋਇ ਗਹੇ ਇਕ ਧਰ ਗਿਰ ਪਰਾ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਇਮ ਬਚਨ ਉਚਰਾ।
ਹੁਤੋ ਨ ਸੁਤ ਤੁਵ ਲੇਖ ਮਝਾਰੀ।
ਪੈ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਸਰਨ ਸੰਭਾਰੀ ॥ ੬੮ ॥

ਇਹੁ ਫਲ ਦਿਹੁ ਨਿਜ ਤਿਯਨਿ[1] ਖੁਲਾਈ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਭਵੈਂ ਪੂਤ ਤ੍ਰੈ ਇਕ ਮਰ ਜਾਈ।

ਤੀਨ ਪੁਸ਼ਤ[1] ਤੁਵ ਸੰਤਤਿ[2] ਰੈਹੈ। — [1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ। [2]ਉਲਾਦ।
ਪਾਛੇ ਫੇਰ ਨਾਮ ਮਿਟ ਜੈਹੈ ॥ ੬੯ ॥
ਬਾਲਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਤ ਉਚਾਰੇ।
ਸਰ ਰਘੁਵਰ ਸੇ ਬੈਨ ਉਦਾਰੇ[1]। — [1]ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਚਨ।
ਸੁਨਿ ਮਨਿ ਗੁਨਿ[1] ਬਨੀਆਂ ਖੁਸ਼ ਭਯੋ। — [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਲੈ ਬਰ ਘਰ ਗਯੋ ॥ ੭੦ ॥
ਦਏ ਤੀਨ ਫਲ ਤੀਯ ਤ੍ਰੈ ਤਈਂ[1]। — [1]ਤਿੰਨਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਗਰਭਵਤੀ ਤੀਨੋਂ ਤਬਿ ਭਈਂ।
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖ ਸੇਠ ਗੁਰੂ ਕਾ ਥਯੋ।
ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ॥ ੭੧ ॥
ਸੇਠਾਨੀ ਗੁਰੁ ਘਰ ਨਿਤ ਆਵੈ।
ਉਭੈ ਮਾਤ ਕੇ[1] ਪਗਿ ਸਿਰ ਲਾਵੈਂ। — [1]ਦੋਹਾਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ।
ਰੁਖ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਲੇਵਤਿ ਗੋਦੈਂ।
ਚੁੰਮਤ ਚਰਨ ਲਡਾਇ ਸਮੋਦੈਂ[1] ॥ ੭੨ ॥ — [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਮੇਵੇ ਮਿਠਿਆਈ ਫਲ ਲੌਨੇ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਨਕਦੀ ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ[1] ਖਿਲੌਨੇ। — [1]ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਅਰਪੈਂ ਧੰਨ ਭਾਗ ਨਿਜ ਬਰਨੈ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਲੀਲਾ ਲਖੈਂ, ਨ ਜਹਿਂ ਵਹਿ ਘਰਨੈ[1] ॥ ੭੩ ॥ — [1](ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਲ) ਲੀਲ੍ਹਾ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ (ਉਹ) ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ (ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ)।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਤ੍ਰੈ ਸੁਤ ਤਿਨ ਕੇ ਜਬੈ।
ਕਰੀ ਸੇਵ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁ ਤਬੈ।
ਮਾਤਨ ਯੁਤ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਿਜ ਘਰ ਹੈ।
ਕਿਯ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੋਦ ਧਰਿ ਤਰ ਹੈ[1] ॥ ੭੪ ॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਕੰਠਾ ਕੰਕਨ[1] ਕਿੰਕਨੀ[2], — [1]ਕੜੇ। [2]ਤੜਾਗੀ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਕਯੂਰ[1]। — [1]ਬਾਜ਼ੂ ਬੰਦ, ਬਹੁਤੇ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਬਰ ਯੁਤ,
ਕੁੰਡਲ ਸੁੰਦ ਭੂਰ[1] ॥ ੭੫ ॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।

ਚੌਪਈ:

ਗੋਲ ਅਮੋਲਕ ਮੁਕਤਾ[1] ਮਾਲਾ। — [1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ।
ਸੁੰਦਰ ਪਾਂਚ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਿਸਾਲਾ।
ਉਮਦਾ ਅਰਬੀ ਗੁਟ ਅਨੈ ਕੈ[1]। — [1]ਵਧੀਆ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦਾ ਅਰਬੀ ਘੋੜਾ ਲਿਆ ਕੇ।
ਕੰਚਨ ਜ਼ੇਵਰ ਜੀਨ ਸਜੈ ਕੈ[1] ॥ ੭੬ ॥ — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕਾਠੀ ਸਜਾ ਕੇ।
ਆਯੁਧ ਲਘੁ ਲਘੁ[1] ਮੂਠ ਜਰਾਊ। — [1]ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਅਰਪੇ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਧਰਿ ਭਾਊ।
ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ[1] ਉਭੈ ਮਾਤ ਕੋ। — [1]ਤਿੰਨ ਕੱਪੜੇ।

ਦੀਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ॥ ੭੭ ॥	
ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸਿੱਖ ਮਾਸੰਦੈਂ।	
ਅਰਪੇ ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਅਮੰਦੈਂ[1]।	[1]ਚਮਕੀਲੇ।
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਸਹਿਤ ਹਾਮੇਸ਼ੈਂ।	
ਸੇਵਕ ਗੁਰੁ ਕੋ ਰਹਜੋ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ ॥ ੭੮ ॥	
ਰਹੇ ਦੋਇ, ਇਕ ਸੁਤ ਤਿਹ ਮਰਾ।	
ਭਯੋ ਤੈਸ ਜਸੋਂ ਗੁਰੁ ਬਚ ਰਰਾ[1]।	[1]ਕਿਹਾ ਸੀ।
ਜੈਤ ਸੇਠ ਕੀ ਗਾਥਾ ਜੋਈ।	
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਗਾਥਾ ਮੈ ਗੋਈ[1] ॥ ੭੯ ॥	[1]ਕਹੀ ਹੈ।
ਜਾਤਿ ਦੱਤ, ਸ਼ਿਵ ਦੱਤ ਦਿਜੇਸ਼ਰ।	
ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਇਕ ਤਬੈ ਨਰੇਸ਼ਰ[1]।	[1]ਰਾਜਾ।
ਮੂਰਤਿ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਸ਼ਿਵ ਪੂਜੈ।	
ਗੁਰੁ ਜਸ ਸੁਨੈ ਗੁਨੈ ਬਹੁ ਬੂਝੈ[1] ॥ ੮੦ ॥	[1]ਪੁਛਦਾ ਹੈ।
ਮਨ ਮੈਂ ਪੁਨ ਉਨਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ।	
ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਸਹੀ ਗੁਰੁ ਰਾਈ[1]।	[1]ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ।
ਰਖਤ ਸ਼ਕਤਿ ਜਿਮ ਲੋਗ ਬਤਾਏ।	
ਰਾਮ ਇਸ਼ਟ ਮਮ, ਕੁਲ ਮੈਂ ਜਾਏ[1] ॥ ੮੧ ॥	[1]ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਟਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤੌ ਮੁਹਿ ਰਾਮ ਰੂਪ ਦਰਸੈਹੈਂ।	
ਲਖਨ[1] ਸੱਤ੍ਰਹਨ[2] ਭਰਥ ਸੰਗੈਹੈਂ।	[1]ਲਛਮਣ। [2]ਸ਼ੱਤ੍ਰਘਨ।
ਇਹੁ ਦਿਢ ਥਟ ਤਟ ਗੰਗ ਥਿਰੈ ਕੈ[1]।	[1]ਇਹ ਪੱਕੀ ਠਾਣ ਕੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਕੇ।
ਪੂਜਨ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਮਾ[1] ਜੈ ਕੈ ॥ ੮੨ ॥	[1]ਮੂਰਤੀ ਦੀ।
ਇਤ ਤੈ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕਨ ਸੰਗੈਂ।	
ਸਰਬਗ ਖੇਲਤ ਗਏ ਨਿਸੰਗੈਂ।	
ਜਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਜ, ਇਨ ਕੀ ਦਿਸ ਪੇਖਾ।	
ਰਾਮ ਚੰਦ ਬਪੁ[1] ਸਬ ਬਿਧਿ ਲੇਖਾ[2] ॥ ੮੩ ॥	[1]ਸਰੂਪ। [2]ਜਾਣਿਆ।
ਰਤਨ ਜਟਿਤ[1] ਸਿਰ ਮੁਕਟ ਲਸੈ ਹੈ[2]।	[1]ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ। [2]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਗਰੈ ਹੈ[1]।	[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।
ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ[1] ਕਪੋਲਨਿ[2] ਝਲਕੈਂ[3]।	[1]ਚੰਚਲ। [2]ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ। [3]ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਅਲਕੈਂ[1] ਮੋਹਿਤ ਜਨੁ ਸਬਿ ਖਲਕੈਂ[2] ॥ ੮੪ ॥	[1]ਜ਼ੁਲਫ਼ਾਂ, ਲਿਟਾਂ। [2]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ।
ਕੰਧ[1] ਧਨੁਖ ਲਘੁ, ਸਰ ਕਰ[2] ਸੋਹੈ।	[1]ਮੋਢੇ ਤੇ। [2]ਹੱਥ 'ਚ ਤੀਰ।
ਬਿਕਸੇ ਨੈਨ ਕਵਲ, ਮਨ ਮੋਹੈ।	
ਚੀਰਿ ਹੀਰ ਜਟਿ ਕਟਿ ਤੁਨੀਰ ਥਟਿ[1]।	[1]ਲੱਕ ਨਾਲ ਭੱਥਾ ਸਜਾਇਆ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ) ਹੀਰੇ ਚੀਰ ਕੇ ਜੜੇ ਹਨ।
ਬੀਰ ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਬਲੀ ਭਟ ॥ ੮੫ ॥	
ਪਗ ਪਾਜਨਿ ਕਟਿ ਕਿੰਕਨਿ ਸੋਹੈ[1]।	[1]ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪੰਜੇਬਾਂ ਤੇ ਲੱਕ 'ਚ ਤੜਾਗੀ ਸੋਂਹਦੀ ਹੈ।
ਠੁਮਕ ਚਲਨ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਮੋਹੈ।	
ਪਟਨਾ ਅਵਧ ਗੰਗ ਸਰਜੂ ਤਟ[1]।	[1]ਪਟਨਾ, ਅਜੁੱਧਿਆ ਤੇ ਗੰਗਾ (ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ) ਸਰਜੂ ਨਦੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ

ਹੈ।

ਬਿਹਰਤ ਚਾਰੋਂ ਬੀਰ ਬਾਲ ਗਟ[1] ॥੮੬॥ — [1]ਬਾਲ ਉਮਰ 'ਚ ਚਾਰੇ ਭਰਾ (ਗਟ) ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਬਿਹਰਤ) ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਕੌਸ਼ਲੇਸ਼ ਸੁਤ[1] ਯੁਤ ਸਮਾਜ ਸਬਿ। — [1]ਦਸਰਥ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ।
ਦੇਖੇ ਦਿਜਵਰ ਮਗਨ ਭਯੋ ਤਬਿ।
ਉਨਿ ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਜਾਨ ਇਸ਼ਟ ਨਿਜ।
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਨਿਮਗਨਿ ਪ੍ਰੇਮਿ ਭਿਜਿ ॥੮੭॥
ਦੌਰਿ ਦੰਡ ਸਮ ਆਗੇ ਪਰਾ।
ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਰਸੇ ਸਿਰ ਧਰਾ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਰੁਮਾਂਚ ਭਯੋ ਤਰੁ[1]। — [1]ਬਾਣੀਰੁਕ ਗਈ ਤੇ ਬਹੁਤੇਰੋਮ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਿਹ ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਜ ਧਰਿ ਕਰੁ[1] ॥੮੮॥ — [1]ਹੱਥ।
ਖੋਲ ਕਪਾਟ ਗਜ਼ਾਨ ਨਿਜ ਦਯੋ।
ਉਸਤਤਿ ਕਰਤ ਸਮੁਖ ਨ੍ਰਿਪ ਭਯੋ ॥੮੯॥

ਕਵਿੱਤ:

ਤੂੰ ਹੀ ਮੱਛ ਕੱਛ ਕੋਲ[1] ਨਰ-ਸਿੰਘ ਬਾਵਨ ਹ੍ਵੈ, — [1]ਬਰਾਹ (ਸੂਰ)।
ਪ੍ਰਸਰਾਮ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਲਕੀ ਕਹਾਏ ਹੈਂ।
ਭਏ ਹੈਂ ਅਨੇਕ ਅਵਤਾਰ ਹੋਹਿਂ ਆਗੇ, ਐ ਪੈ
ਮੇਰੋ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਏਕ ਰਾਮ ਸੁਖ ਦਾਏ ਹੈਂ।
ਤਾਂ ਹੀ ਕੀ ਸੁ ਕੁਲ ਮਾਂਹੀ ਰਾਵਰ ਸੁਹਾਹੀਂ ਅਬਿ[1], — [1]ਹੁਣ ਆਪ ਸੋਹ ਰਹੇ ਹੋ।
ਵਾਹੀ ਗੁਨ ਰੂਪ ਖੂਪ ਭੂਪ ਮਨ ਭਾਏ ਹੈਂ[1]। — [1]ਉਹੀ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਤੇ ਉਹੀਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ ਹੋ।
ਤਾਂ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼[1] ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ, — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਾਧਾ (ਇਹ ਕਿ)....।
ਕ੍ਰਮ ਜਾਲ ਭ੍ਰਮ, ਕਾਲ ਜੀਵਨ ਕਟਾਏ ਹੈਂ[1] ॥੯੦॥ — [1]ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਜਾਲ ਤੇ ਭ੍ਰਮ ਜਾਲ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ[1], — [1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ (ਦੇ ਘੱਲੇ ਹੋਏ)।
ਕੈਵਲ ਮੁਕਤਿ ਉਦਾਰ।
ਜੀਵਨ ਕੋ ਦੈ ਸਕਤ ਨਹਿਂ[1], — [1]ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਰਧਾਰ[1] ॥੯੧॥ — [1]ਨਿਸ਼ਚੇ ਜਾਣੋ।
ਤਾਂ ਹੀ ਤੈ ਪ੍ਰਭੁ ਕਲੀ ਮੈਂ,
ਜੀਵਨ ਹੇਤ ਕਲਜਾਨ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਭਏ,
ਦਸਮ ਤੁਮੈ ਭਗਵਾਨ ॥੯੨॥

ਸੋਰਠਾ:

ਹਰਿ ਕਰਮਨ ਅਨੁਸਾਰ,
ਜੀਵਨ ਕੋ ਭਵ ਸਿੰਧੁ ਮੈਂ[1]। — [1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ।
ਗਹਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ ਡਾਰ,
ਬਹਿਤ ਚੁਰਾਸੀ ਧਾਰ ਮੱਧ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਵਿੱਚਰੁੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਦੂਖ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ,

ਜਮ ਸਾਸਨ ਲੌਂ[1] ਪਾਇ ਹੈਂ।
ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ[1] ਅਨੁਸਾਰ,
ਮਿਲ ਜੈ ਹੈਂ ਜਿਹ ਸਤਗੁਰੂ ॥੯੪॥
ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ ਦਿਢਾਇ,
ਗ੍ਯਾਨ ਅਗਨਿ ਉਪਜਾਇ ਹੈਂ।
ਭਵ ਦੁਖ ਦੇਤ ਜਰਾਇ[1],
ਕਰਮ ਜਾਲ ਅਗ੍ਯਾਨ ਯੁਤ ॥੯੫॥
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤ ਆਪ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ।
ਮਮ ਸਿਰ ਨਿਜ ਕਰ ਥਾਪ[1],
ਸਿੱਖ ਬਨਾਵਹੁ ਆਪਨੋ ॥੯੬॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ ਹੋਇ,
ਸਤਿਨਾਮੁ ਮੰਤ੍ਰ ਦਯੋ।
ਸਬਿ ਦੁਖ ਦੀਨੋ ਖੋਇ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੀ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਕਰਿ ॥੯੭॥

ਦੋਹਰਾ:
ਯਾ ਬਿਧਿ ਦਿਜ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿਖ ਭਯੋ,
ਲਖਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਈਸ।
ਔਰ ਸੁਨੋ ਸਾਖੀ ਪੁਨਾ,
ਜ੍ਯੋਂ ਸਿਖ ਭਯੋ ਰਈਸ ॥੯੮॥
ਫਤੇ ਚੰਦ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ,
ਭੂਪਤਿ ਮੈਨੀ ਜਾਤਿ।
ਗੁਰੁ ਮੰਦਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਹੀ,
ਹੁਤੋ ਅਧਿਕ ਬੱਖਜਾਤ ॥੯੯॥

ਚੌਪਈ:
ਨਾਂਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਥਾ ਸੁਤ ਘਰ ਹੈ।
ਦੰਪਤਿ[1] ਰਹਿਂ ਉਦਾਸ ਯੌਂ ਤਰ[2] ਹੈਂ।
ਸੁਜਸ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਕਾਂਨੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਮਨ ਮੈਂ ਦਿਢ ਠਾਂਨੀ ॥੧੦੦॥
ਜੇ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਅਵਤਾਰ ਅਜ਼ਮਤੀ।
ਤੌ ਹਮਰੇ ਮਨ ਕੀ ਲਖਿ ਗਤੀ[1]।
ਦਰਸ਼ਨ ਦੈਹੈਂ ਮੁਹਿ ਘਰ ਆਈ।
ਰਾਨੀ ਦਿਢ ਮਨ ਮਹਿ ਠਹਿਰਾਈ ॥੧੦੧॥
ਫਤੇ ਚੰਦ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਦਰ ਜਾਵੈ।
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਚੁਪਕਾ ਚਲਿ ਆਵੈ।
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਸਬਿ ਜਾਨੀ।
ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਖੈਂਚ ਮਹਾਨੀ ॥੧੦੨॥

[1]ਜਮਾਂ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਤੱਕ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੁਖ ਸਾੜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਰੱਖ ਕੇ।
[1]ਵਰਖਾ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ। [2]ਬਹੁਤੇ।
[1]ਹਾਲਤ ਜਾਣ ਕੇ।

ਵਤਸਲ ਭਗਤੈਂ ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਰਾ[1]।	[1]ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਵ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ।
ਇਕ ਦਿਨ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਿ ਅਯੋ ਸਕਾਰਾ[1]।	[1]ਸਵੇਰੇ।
ਅੰਗੁਰੀ ਤਾਂ ਕੀ ਪਕਰਿ ਉਚਾਰਾ।	
ਹਮ ਚੈਹੈਂ ਤੁਵ ਧਾਮ ਨਿਹਾਰਾ ॥੧੦੩॥	
ਧੰਨ ਭਾਗ ਨ੍ਰਿਪ ਆਪਨ ਲਖੈ ਕੈ[1]।	[1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਗਯੋ ਧਾਮ ਸੰਗ ਗੁਰਹਿੰ ਲਵੈ ਕੈ[1]।	[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਰਾਨੀ ਪਿਖਿ ਸੁਨਿ ਭਈ ਹਿਰਾਨੀ।	
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਦਿਵ ਜਾਨੀ ॥੧੦੪॥	
ਅਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਪਗ ਪਰ ਲਪਟਾਈ।	
ਗੋਦ ਸਮੋਦਹਿ ਲਏ ਉਠਾਈ।	
ਬਾਰਿ ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁ ਦੀਨ ਗਰੀਬੈਂ।	[1]ਧਨ ਵਾਰ ਕੇ।
ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਨਿਜ ਲਖੈ ਨਸੀਬੈਂ ॥੧੦੫॥	
ਕਦਮ ਪਦਮ[1] ਸੁਖ ਸਦਮ[2] ਚੁਮੈਂ ਹੈ।	[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ। [2]ਘਰ।
ਸਹਿਤ ਅਲੀਨ ਅਲੀ ਸੀ ਵੈ ਹੈ[1]।	[1]ਉਹ ਸਖੀਆਂ ਸਹਿਤ ਭੌਰੀ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਚੰਦਹੁੰ ਤੈ ਦਹਚੰਦ ਅਮੰਦੈਂ[1]।	[1](ਸਤਿਗੁਰੂ) ਚੰਦ ਤੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾ ਚਮਕਦੇ ਚੰਦ ਹਨ।
ਚਖ ਚਕੋਰ ਕੋ[1] ਦਾਇ ਅਨੰਦੈਂ ॥੧੦੬॥	[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ ਚਕੋਰਾਂ ਨੂੰ।
ਮਹਿਮਾ ਜੈਸੀ ਥੀ ਸੁਨ ਰਾਖੀ।	
ਤਾਂ ਤੈ ਦਸ ਗੁਨ ਪੇਖੀ ਆਖੀਂ।	
ਰਾਨੀ ਭ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਤ[1] ਕਹਜੋ ਸ਼ਿਤਾਬੀ।	[1]ਨੌਕਰ ਨੂੰ।
ਲਜਾਉ ਮਿਠਾਈ ਤਾਜ਼ੀ ਆਬੀ[1] ॥੧੦੭॥	[1]ਹੁਣੇ ਹੀ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਤੈਂ ਨਿਜ ਹਿਤ ਮਾਈ !।	
ਪੂਰੀ ਘੁੰਘਨੀ[1] ਤਜਾਰ ਕਰਾਈ।	[1]ਪੂੜੀਆਂ ਤੇ ਉਬਲੇ ਹੋਏ ਛੋਲੇ।
ਦੈਹੁ ਹਮੈਂ ਛਕਨੇ ਹਿਤ ਸੋਈ।	
ਰਾਨੀ ਸੁਨਿ ਮਨ ਅਚਰਜ ਹੋਈ ॥੧੦੮॥	
ਇਹੁ ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖਿ ਨਿਸਚੇ ਜਾਨਾ।	
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਏਹੁ ਭਗਵਾਨਾ।	
ਪੂਰੀ ਘੁੰਘਨੀ ਦੂਧ ਮੰਗਾਯੋ।	
ਲਰਕਨਿ ਸਹਤ ਗੁਰੂ ਛਕਿ ਗਾਯੋ[1] ॥੧੦੯॥	[1]ਕਿਹਾ।
ਜਬਿ ਐ ਹੈਂ ਹਮ ਇਹੀ ਖੁਲਾਯੋ।	
ਮਾਨ ਸਤ[1] ਉਨਿ ਮਹਲ ਦਿਖਾਯੋ।	[1](ਇਹ ਬਚਨ) ਸੱਤ ਮੰਨ ਕੇ।
ਥੀ ਤਹਿੰ ਫੁਲਵਾਰੀ ਸੁਠ[1] ਮਹਾਂ।	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਖੇਲਤ ਰਹੇ ਨਿਸਾ ਲੌਂ ਤਹਾਂ ॥੧੧੦॥	
ਉਭੈ ਮਾਤ ਪ੍ਰਤੀਖਤ ਰਹੀਂ[1]।	[1]ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।
ਪੁਨਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ[1] ਪਠਾਯੋ ਤਹੀਂ।	[1]ਮਾਮਾ ਜੀ।
ਰਾਣੀ ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਖਿਲੌਨੇ।	
ਦੈ ਅਕੋਰ ਘਰ ਪਠੇ ਸਲੌਨੇ[1] ॥੧੧੧॥	[1]ਭੇਟਾ।

ਜਬਿ ਜਬਿ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਤਿਨ ਕੇ ਜਾਵੈਂ।
ਚਨੇ ਤਲੇ ਪੂਰੀ ਪੈ ਪਾਵੈਂ[1]। [1]ਤਲੇ ਹੋਏ ਛੋਲੇ ਪੂੜੀਆਂ ਤੇ ਦੁੱਧ ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਛਕਦੇ ਹਨ।
ਦੰਪਤਿ[1] ਸਾਦਕ[2] ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਏ। [1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ। [2]ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ।
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਅਰਪਏ[1] ॥ ੧੧੨ ॥ [1]ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਮਾਹਿ ਬਸਾਈ।
ਇੱਛਜਾ ਨਿਜ ਸੁਤ ਹੋਨ ਤਜਾਈ।
ਗੁਰੁ ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਤਿਨ ਕੇਰੋ।
ਭਯੋ, ਕਰੈਂ ਨਿਤ ਸੇਵ ਬਧੇਰੋ ॥ ੧੧੩ ॥
ਗੁਰੁ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਨਿਤ ਘਰ ਲੈ ਜਾਵੈ।
ਦਿਨ ਭਰ ਖੇਲੈਂ ਹਸੈਂ ਹਸਾਵੈਂ।
ਸ੍ਵਾਦਲ ਭੋਜਨ ਬਿਬਿਧ[1] ਛਕਾਵੈਂ। [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਛਿਨ ਸਮ ਦਿਨ ਤਿਨ ਤਈਂ[1] ਬਿਤਾਵੈਂ ॥ ੧੧੪ ॥ [1]ਤਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ।
ਕਰੈਂ ਕਲੋਲ ਅਤੋਲ ਅਮੋਲੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਮੋਲਕ (ਕਲੋਲ) ਖੇਡਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿਯ ਪੁਤ੍ਰ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ[1] ਬੋਲੈਂ। [1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ।
ਬਿਬਿਧਾ ਬਹੁ ਬਨਵਾਵਨ ਕਰੇ ॥ ੧੧੫ ॥
ਬਦਲਤ ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰੈ ਬੇਰ ਪੁਸ਼ਾਕੀਂ।
ਪ੍ਰਭਹਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲੈਂਹ ਮੁਦ ਝਾਂਕੀ[1]। [1]ਦੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬ ਜੈਹੈ।
ਸਾਨੰਦ ਗੁਰੈਂ ਸੰਗ ਲੈ ਜੈਹੈ ॥ ੧੧੬ ॥
ਫੀਲ[1] ਪਾਲਕੀ ਅੱਸ੍ਵ[2] ਅਸ੍ਵਾਰੀ। [1]ਹਾਥੀ। [2]ਘੋੜੇ ਦੀ।
ਗੁਰੈਂ ਬਿਠਾਵੈ ਭੂਪ ਅਗਾਰੀ।
ਬਾਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਘਾਤ ਦਿਖਰੈਹੈਂ[1]। [1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਦਾਅ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕਬੀ ਬਾਗ ਕਾ ਸੈਲ ਕਰੈਹੈਂ ॥ ੧੧੭ ॥
ਕਬੀ ਗੰਗ ਤਟ ਫਿਰ ਥਿਰਿ ਤਰੀ[1]। [1]ਬੇੜੀ 'ਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।
ਕਰਤ ਸੈਰ ਪੈਰਤ ਬਿਧਿ ਖਰੀ[1]। [1]ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਪਰਚਿ ਸਰੁਚਿ[1] ਘਰ ਆਵੈਂ। [1]ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ।
ਏਕ ਜਾਮ[1] ਜਬਿ ਨਿਤ ਨਿਸ ਜਾਵੈ ॥ ੧੧੮ ॥ [1]ਪਹਿਰ।
ਮਾਤੁਲ ਜਾਇ ਗੁਰੈਂ ਤਬਿ ਲਜਾਵੈ।
ਮਾਤ ਉਭੈ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਹੁਲਸਾਵੈਂ।
ਸਿੱਖ ਤਬੈ ਸਬਿ ਥਿਰਿ ਗੁਰੁ ਪਾਸੈਂ।
ਪਢਿ ਰਹਿਰਾਸ ਕਰੈਂ ਅਰਦਾਸੈਂ ॥ ੧੧੯ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪਟਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਖੇ,
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਅਬਿ ਤਾਹਿਂ।
ਏਕ ਪਹਿਰ ਨਿਸ ਬਿਤੀ ਤੈ,

ਸਿਖ ਰਹਿਰਾਸ ਪਢਾਹਿਂ ॥੧੨੦॥
ਚੌਪਈ:
ਰੀਤਿ ਇਹੀ ਗੁਰੁ ਘਰ ਸਦ ਰਹੀ।
ਆਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਬਹੀ[1]। — [1]ਬੈਠਦੇ ਸਨ।
ਤਬਿ ਰਹਿਰਾਸ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪਢ ਹੈ।
ਸਬਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਹਜੂਰੈਂ ਖਢ ਹੈਂ[1] ॥੧੨੧॥ — [1](ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ) ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਚਲੀ ਆਤ ਮ੍ਰਯਾਦ ਆਦਿ ਇਹ।
ਜੋ ਨਹਿ ਗਹਿ ਮਤਿ ਕੂਰ ਲਖੋ ਤਿਹ[1]। — [1]ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਿਸ ਦੀ ਮੱਤ ਝੂਠੀ ਜਾਣੋ।
ਫਤੇ ਚੰਦ ਕੇ ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਖੇਲੈਂ।
ਲਰਕਨ ਯੁਤ ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਝੇਲੈਂ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਮਾਣਦੇ ਹਨ।
ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ[1] ਲਾਵਤ ਫੁਲਵਾਰੀ। — [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਾਲ ਸਿੰਚ ਹੈਂ ਬਾਰੀ[1]। — [1]ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ (ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਦੇ ਹਨ।
ਕਹੈਂ ਹਮੇਸ਼ ਰਹੈ ਮਮ ਵਾਰੀ[1]। — [1]ਬਗ਼ੀਚੀ।
ਨਹਿ ਈਹਾਂ ਜਰ[1] ਰਹੇ ਤਿਹਾਰੀ ॥੧੨੩॥ — [1]ਜੜ੍ਹ।
ਸਾਯੁਜ ਮੋਖ[1] ਤੁਮੈਂ ਮੈਂ ਦੈਹੋਂ। — [1]ਇਕ ਮੁਕਤੀ ਜੋ ਉਪਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਭੇਦਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
ਜਹਿਂ ਰਹਿਹੋਂ ਮੈਂ ਤੁਮੈਂ ਰਖੈਹੋਂ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਾਵ ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤਿਹਾਰੀ।
ਹੈ ਮੁਝ ਮੈਂ, ਤੁਝ ਮੈਂ ਮਮ ਭਾਰੀ ॥੧੨੪॥
ਔਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਹਿਂ ਅਬਿ ਤੁਹਿ ਦੈ ਹੈਂ।
ਹਮ ਹੀ ਪੂਤ ਤੁਮਾਰੇ ਰੈਹੈਂ।
ਮਹਿਲ ਤੁਮਾਰੇ ਜੇਤਕ ਐ ਹੈਂ।
ਇਹਾਂ ਹਮਾਰਾ ਧਾਮ[1] ਬਨੈ ਹੈ ॥੧੨੫॥ — [1]ਘਰ ਭਾਵ ਗੁਰੁਦਆਰਾ।
ਬਾਗ ਮੁਕਾਨ ਇਹਾਂ ਬਡ ਪੈ ਹੈਂ।
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਤਿਸੰਗ ਥੈ ਹੈ[1]। — [1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਸੰਤ ਹੰਸ ਸਮ ਸੇਵ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਤੁੰਗਰਚੈ ਹੈਂ[1] ॥੧੨੬॥ — [1]ਉੱਚੇ ਬਣਾਉਣਗੇ।
ਇਮ ਬਾਤਨ ਕਰਿ ਦਾਤਨ ਕਈ।
ਗਾਡ ਧਰਾ ਬਗੀਆ ਮੈ ਦਈ[1]। — [1]ਬਾਗ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀ।
ਸੁਸਕ ਕਰੌਂਦੇ ਕੀ ਥੀ ਸੋਈ[1]। — [1]ਕਰੌਂਦੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੀ ਉਹ ਸੁੱਕੀ ਦਾਤਣ ਸੀ।
ਬਾਰਹਿਂ ਮਾਸ ਫਲੈ ਇਮ ਗੋਈ[1] ॥੧੨੭॥ — [1]ਕਿਹਾ।
ਦੰਪਤਿ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਕੇ ਬਹੁਧਾ ਬਚ।
ਰੋਖ ਦੋਖ ਬਿਨ ਮਾਨਤ ਸਬਿ ਸਚ।
ਜਿਤਕ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਸਹੀ ਤਹਾਂ ਅਬਿ ਪਿਖਿਅਤ ਸਾਰੇ ॥੧੨੮॥
ਦਾਤਨ ਕੇਰ ਕਰੌਂਦਾ ਭਯੋ।

ਬਾਰਹਿਂ ਮਾਸ ਫਲਤ ਨਿਰਖਯੋ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਫਤੇ ਚੰਦ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਨਾਂਹੀ।
ਤੌ ਭੀ ਰਚਨਾ ਤਹਿਂ ਬਡ ਆਹੀ ॥੧੨੯॥
ਸੰਤ ਨਿਰਮਲੇ ਸੇਵ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਰਚਨਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਬਢੈ ਹੈਂ।
ਭੂਪਨ ਸੇ[1] ਮੰਦਰ ਸਜਵਾਏ।
[1]ਰਾਜਿਆਂ ਵਰਗੇ।
ਝਾੜ[1] ਫਨੂਸਨ[2] ਲੌ ਮੁਦ ਦਾਏ ॥੧੩੦॥
[1]ਝਾੜ-ਬੂਟੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਫਾਨੂਸ ਜਾਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂੰਹ। [2]ਫਾਨੂਸ-ਢੋਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਰੀਕ ਬਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਦੀਪਕ ਦਾਨ।

ਬਾਗ ਲਗਾਯੋ ਬਡ ਚੌਫੇਰੇ।
ਤਾਲ[1] ਤਮਾਲ ਰਸਾਲ[2] ਉਚੇਰੇ।
[1]ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਅੰਬ।
ਦਾੜੂ[1] ਆੜੂ ਪਨਸ[2] ਅਲੂਚੇ।
[1]ਅਨਾਰ। [2]ਕਟਹਰ ਬ੍ਰਿੱਛ।
ਆਮਰੂਦ ਅੰਗੂਰ ਸਰੂਚੇ[1] ॥੧੩੧॥
[1]ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਸੰਗਤਰੇ ਨਿੰਬੂ ਗਲਗਲੈਂ।
ਲੀਚੀ ਬੇਰੀ ਸਬ ਤਰੁ ਭਲੈਂ।
ਫੈਲੇ ਫੂਲੇ ਫਬੇ ਅਪਾਰੈਂ।
ਝੁਕੇ ਮਨੋ ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਜੁਹਾਰੈਂ[1] ॥੧੩੨॥
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੇਂਦਾ ਗੁਲ[1] ਗੁਲਾਬ ਗੁਲਬਾਸਾ[2]।
[1]ਫੁੱਲ। [2]ਅੱਬਾਸ ਦੇ ਫੁੱਲ।
ਥਿਰੇ ਰਹਿਤ ਸਦ ਸਹਿਤ ਸੁਵਾਸਾ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਸਹਿਤ।
ਕੇਲਾ ਏਲਾ[1] ਸੇਉ ਸਪਾਰੀ।
[1]ਇਲਾਇਚੀ।
ਚੰਪਾ ਜੁਹੀ[1] ਕੇਵਰਾ ਚਾਰੀ[2] ॥੧੩੩॥
[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਬੇਲੀ। [2]ਸੁੰਦਰ ਕਿਉੜਾ।
ਰਾਇ ਬੇਲ[1], ਚੰਬੇਲੀ, ਜੂਹੀ।
[1]ਰਾਜ ਵੱਲੀ-ਮੋਤੀਏ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਵੇਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।
ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ[1], ਮੋਤੀਆ, ਸੂਹੀ[2]।
[1]ਇਕ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੇ ਚਿੱਟੇਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਡੰਡੀ ਸੁਨਹਿਰੀਰੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਸਤ੍ਰਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [2]ਕੁਸੁੰਭੀਰੰਗੇ ਫੁੱਲ।

ਬੇਲ ਰਵੇਲ ਆਦਿ ਹੈਂ ਜੇਤੀ।
ਤਰੁਨ ਪਰੁਨ ਪਰ[1] ਫੈਲੀ ਤੇਤੀ ॥੧੩੪॥
[1]ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ।
ਝੂਲਤ ਝੁਕੀ ਜੁ ਲੇਤ ਹੁਲਾਰੈਂ।
ਜਨੁ ਆਪਨ ਪੌ ਗੁਰੁ ਪਰ ਵਾਰੈਂ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਫੂਲ ਅਤੂਲ[1] ਸੁਗੰਧੀ ਭਰੇ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਡਾਰਤ[1], ਪੂਜਨ ਜਨੁ ਗੁਰੁ ਕਰੇਂ ॥੧੩੫॥
[1]ਸੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।
ਫੁਲਵਾਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ[1] ਸੁਹਾਵੈ।
[1]ਖਿੜੀ ਹੋਈ।
ਮਨੋ ਨਜ਼ਾਰਾ ਗੁਰਹਿਂ ਦਿਖਾਵੈ।
ਗੁਰੁ ਸਥਾਨ ਜਨੁ ਆਨੰਦ ਗੋਭੈਂ[1]।
[1]ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਲਗਰਾਂ।
ਪਿਖਿ ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਮਨ ਲੋਭੈਂ ॥੧੩੬॥
ਸਬਿ ਛਬਿ ਸਾਰਦ[1] ਸਕੈ ਨ ਗਾਈ।
[1]ਸਰੁਸਤੀ।
ਜਿਹ ਪਿਖਿ ਨੰਦਨ ਬਨ[1] ਸ਼ਰਮਾਈ।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬਾਗ।

ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਬਨ ਜਿਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚਰਿੱਤ੍ਰ।
ਕੀਨ ਤੈਸ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ॥੧੩੭॥
ਕ੍ਯੋਂ ਨਹਿਂ ਵਹਿ ਉਪਬਨ[1] ਅੱਸ ਸੋਹੈ।
[1]ਬਗ਼ੀਚਾ।
ਲਾਯੋ ਜੋ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ[1] ਹੈ।
[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।
ਨ੍ਰਿਪਰਾਨੀ ਦੰਪਤਿ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਭਗਤਿ ਅਨੰਨਜ[1] ਅਵਿਰਰਲ[2] ਸਨੇਮੀ[3] ॥੧੩੮॥
[1]ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। [2]ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। [3]ਨੇਮ ਵਾਲੇ।
ਸੰਤਤਿ[1] ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਜਿਨਿ ਚਾਹਾ।
[1]ਉਲਾਦ।
ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੁ ਪਦ ਨੇਮ ਨਿਬਾਹਾ।
ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜਹਿਂ ਮਿਲੈਂ।
ਕ੍ਯੋਂ ਨ ਪ੍ਰਮੋਦਦ ਅਸ ਗੁਲ ਖਿਲੈਂ[1] ॥੧੩੯॥
[1]ਕਿਉਂ ਨ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਨ।
ਪਾਂਚ ਬਰਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਖੇਲੇ।
ਦੰਪਤਿ ਪਿਤ ਸੁਖ ਮੈਂ ਅਤਿ ਝੇਲੇ[1]।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ। (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ) ਪਿਤਾ (ਹੋ ਕੇ) ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ।
ਨਿਜ ਕਰ ਸੈਂ ਬਹੁ ਬਿੰਜਨ[1] ਰਾਨੀ।
[1]ਭੋਜਨ।
ਕਰਿ ਤਯਾਰ ਅਚਵਾਇ[1] ਮਹਾਨੀ ॥੧੪੦॥
[1]ਛਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ[1] ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
[1]ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਰਤਨ ਜਟਿਤ ਕੰਚਨ ਕੇ ਭਾਰੈਂ।
ਪਹਿਰਾਵਤ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੈਹੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਕਰਤ ਪਯਾਰ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਿਖਿ ਤੈਹੈ[1] ॥੧੪੧॥
[1]ਤਿਨਾ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਦੰਪਤਿ ਏਕ ਸਮੈਂ ਗਿਨਤੀ[1]
[1]ਵਿਚਾਰ।
ਕਰਿ ਕੈ, ਬਿਨਤੀ ਗੁਰੁ ਪੈ ਇਮ ਪ੍ਰਾਹੀ[1]।
[1]ਕਹੀ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਪੰਜਾਬ
ਚਹੌਂ ਤੁਮ, ਤੌ ਹਮ ਕੈਸ ਜਿਵਾਹੀ[1]।
[1]ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਾਂਗੇ।
ਦੇਹੁ ਅਲੰਬ[1] ਇਹਾਂ ਹਮ ਕੋ ਕਿਛੁ,
[1]ਆਸਰਾ।
ਕੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ਲਿਜਾਹੀਂ[1]।
[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲੋ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਜਲ ਨੈਨ ਬਹਾਇ,
ਲਏ ਗੁਰੁ ਗੋਦ ਲਗਾ ਉਰ ਮਾਹੀ[1] ॥੧੪੨॥
[1]ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਏ।
ਪੇਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸਨੇਮ ਤਿਨੈਂ ਗੁਰੁ,
ਦੀਨ ਨਿਜੰ[1] ਤਰਵਾਰ ਕਟਾਰੀ।
[1]ਆਪਣੀ।
ਪੋਸ਼ਸ਼[1] ਲਾਹਿ ਦਈ ਪਨਹੀ ਯੁਤ[2],
[1]ਪੁਸ਼ਾਕ। [2]ਜੁੱਤੀ ਸਣੇ।
ਯਾਹਿ ਲਖੋ ਮਮ ਰੂਪ ਉਦਾਰੀ।
ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਪਰ ਕੈ ਹਸਤਾਖਰ[1],
[1]ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਕੇ।
ਪੂਜਨ ਮਾਨਨ ਹੇਤ ਉਚਾਰੀ।
ਭੋਗ ਲਗਾਹੁ ਤੁ ਮੈਂ ਲਰਕ੍ਯੋਂ ਮਧ,
ਐਂਹੁ ਸੁ ਦੈਹੁਂ ਤੁ ਮੈਹੁਂ ਦਿਖਾਰੀ ॥੧੪੩॥

ਫੇਰ ਅਯੋ ਚਲ ਕੈ ਪੁਰ ਆਨੰਦ,
ਸਾਨੰਦ ਬਾਤ ਸਖ੍ਯਾਤ[1] ਜਿ ਚੈਹੋ। — [1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੱਲ ਕਰਨੀ।
ਮੋ ਮਨ ਮਾਹਿਂ ਸਦਾ ਬਸਹੁ ਤੁਮ,
ਸਾਯੁਜ ਮੋਖ[1] ਸੁ ਅੰਤਹਿ ਦੈਹੋਂ। — [1]ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੪੪ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੪ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।
ਸੰਤਤਿ ਰਾਜ ਸਦਾ ਜਿ ਚਹੌ,
ਤਬਿ ਦੈਂਹੁ ਅਬੈ ਪਰ ਮੋਖ ਨ ਪੈਹੋ।
ਭੂਪ ਕਹ੍ਯੋ ਭਗਤੀ ਨਿਜ ਦੇਹੁ,
ਪਦਾਰਥ ਕੂਰ ਜਗੱਤ ਨ ਚੈਹੋਂ ॥੧੪੪॥
ਲੈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼[1] ਗੁਰੂ ਜਗਦੀਸਹਿ — [1]ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ)।
ਤੈ, ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਥਾਪੀ[1]। — [1]ਸਜਾ ਕੇਰੱਖੀ।
ਦੰਪਤਿ ਪੂਜਤ ਤਾਂਹਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ,
ਸੇਵ ਕਰੈਂ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਪੀ।
ਮਾਤ ਉਭੈ ਯੁਤ ਬਾਰ ਕਈ,
ਸਭ ਕੋ ਪਰਸ਼ਾਦ ਕਰ੍ਯੋ ਘਰ ਆਪੀ।
ਤੇਵਰ ਜ਼ੇਵਰ ਭੇਟ ਦਏ ਬਹੁ,
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨ ਤਾਇਂ ਅਮਾਪੀ[1] ॥੧੪੫॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਤੌਂ ਲਗ ਧਾਵਨ[1] ਧਾਇ ਗਯੋ, — [1]ਹਲਕਾਰਾ।
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਪਤੀਆ ਪਹੁੰਚਾਈ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਪਢ ਕੈ ਸੁਧ ਲੈ[1], — [1]ਖ਼ਬਰ ਜਾਣ ਕੇ।
ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਬਰ ਦੀਨ ਤਿਸੈ[1] ਸੁਖਦਾਈ। — [1]ਤਿਸ ਹਲਕਾਰੇ ਨੂੰ।
ਔਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਿਅੰਤ ਗੁਰੂ
ਭਗਵੰਤ, ਸੁਤੰਤ ਸੁਨ੍ਯੋ ਮਨ ਲਾਈ।
ਸਾਨੰਦ ਆਪ ਲਿਖਿਓ ਗੁਰੁ ਹੈ,
ਫਿਰ ਬੰਦਨ ਕੈ ਪਗ ਮਾਤਹਿ ਤਾਈਂ ॥੧੪੬॥
ਪਜਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਤ[1] ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ, — [1]ਸੋਹਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ।
ਮਸੰਦਨ ਤਾਇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਮ ਥੀਓ[1]। — [1]ਹੋਵੇ।
ਆਵਹੁ ਲਾਵਹੁ ਦੇਰ ਨਹੀ,
ਜਿਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਕਹੇ ਤਿਮ ਕੀਓ।
ਧਾਵਨ ਪਾਇ ਬਿੰਦਾ ਗੁਰ ਤੈ, ਪੁਰ ਤੈ[1] — [1]ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ।
ਤੁਰਤੈ[1] ਤੁਰ ਕੈ ਮਗ ਲੀਓ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਗੌਨ ਕਰ੍ਯੋ[1] ਸਮ ਪੈਨ ਅਯੋ, — [1]ਚੱਲਿਆ।
ਪਟਨੇ ਗੁਰ ਭੌਨ[1] ਸੁ ਪੱਤਰ ਦੀਓ ॥੧੪੭॥ — [1]ਘਰ।
ਮਾਤ ਸੁ ਪਾਤੀ[1] ਪਢੀ ਮੁਦ ਦਾਤੀ[2], — [1]ਚਿੱਠੀ। [2]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।
ਠਰੀ ਤਬਿ ਛਾਤੀ ਸੁ ਨਾਤੀ[1] ਬੁਲਾਯੋ। — [1]ਪੋਤੇ ਨੂੰ।
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦਨ ਕੋ,
ਹਿਤ ਹੋਵਨ ਤਜਾਰ ਉਚਾਰ ਸੁਨਾਯੋ।

ਧਾਵਨ ਕੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਪੁਛ੍ਯੋ,	
ਗੁਰੁ ਔ ਪੁਰਿ ਕੋ ਉਨਿ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ।	
ਗੰਗ ਸਮਾਨ ਸਤੱਦ੍ਰਵ[1] ਹੈ,	[1]ਸਤਿਲੁਜ (ਦਰਿਆ)।
ਗਿਰ ਪਾਂਤਿ[1] ਸੁਹਾਤ ਦੁਤੀ ਦਿਸ ਭਾਯੋ ॥੧੪੮॥	[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ।
ਮਾਤ ਮਹੂਰਤ ਕੀਨ ਸੁਧਾਵਨ*,	*ਮਹੂਰਤ ਸੋਧਨ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੯ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦਿਸੌਂ ਹੈਂ[1]।	[1]ਤਰਫ।
ਆਵਤ ਭੇ ਸੁਨ ਕੈ ਸਬਿ ਸੇਵਕ,	
ਰੰਕ ਧਨੀ ਨਰ ਨਾਰਿ ਤਦੌਂ ਹੈਂ।	
ਰਾਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀਨ ਉਪਾਵ,	
ਅਨੇਕਹਿਂ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬਾਤ ਰਚੌਂ ਹੈਂ।	
ਜਾਨ ਬਨੈ ਅਬਿ ਮਾਤ ਕਹ੍ਯੋ ਜਬਿ,	
ਪੀਤ[1] ਭਏ ਸਬਿ ਕੇ ਮੁਖ ਤੌਂ ਹੈਂ[2] ॥੧੪੯॥	[1]ਪੀਲੇ। [2]ਤਦੋਂ।
ਸੇਠ ਜਗੱਤਰੁ ਦੱਤ ਦਿਜੇਸ,	
ਫਤੇ ਸਸਿ, ਜੈਤਹਿ ਲੌਂ ਬਲ ਲਾਏ।	
ਕੀਨ ਨਿਮੰਤਨ[1] ਏਕ ਇਕੋ ਦਿਨ,	[1]ਨਿਉਂਦੇ, ਭੰਡਾਰੇ।
ਆਪਨ ਆਪਨ ਧਾਮ ਲਿਜਾਏ।	
ਭੇਟ ਦਈ ਬਿਬਿਧਾ ਗੁਰੁ ਮਾਤਹਿ,	
ਦਾਸ ਮਸੰਦ ਸਬੈ ਪਹਿਨਾਏ।	
ਮਾਤ ਜਥੋਚਿਤ[1] ਭੀ ਬਖਸ਼ੇ,	[1]ਜਥਾ ਜੋਗ।
ਸਿਰਪਾਉ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜੁ ਯਾਦ ਰਖਾਏ ॥੧੫੦॥	
ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ ਗਰਾਮਨ ਤੈ	
ਪੁਰਿ ਤੈ, ਸੁਨ ਕੇ ਗੁਨ ਕੈ ਸਬਿ ਆਏ।	
ਲਾਗ ਅੰਬਾਰ[1] ਗਏ, ਜ਼ਰ ਜ਼ੇਵਰ	[1]ਢੇਰ।
ਚੈਲ[1], ਅਮੋਲ ਅਤੋਲ ਤਦਾਂਏ।	[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ।
ਕਾਂਹਿ ਸਜੰਦਨ[1] ਪੀਨਸ[2], ਬਾਜ	[1]ਰਥ। [2]ਪਾਲਕੀ।
ਸ ਸਾਜ[1] ਦਰਾਜ[2] ਭਲੇ ਅਰਪਾਏ।	[1]ਘੋੜੇ, ਸਣੇ ਸਾਜਾਂ ਦੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਬਿ ਕੇ ਮਨ,	
ਨੈਨਨ ਤੈ ਜਲ ਐਨ ਬਹਾਏ ॥੧੫੧॥	
ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਕਹ੍ਯੋ ਬਹਲਾਂ[1] ਰਥ	[1]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ।
ਜੋਰਹੁ, ਤੋਰਹੁ ਡੋਰਹੁਂ[1] ਤਾਂਈ।	[1]ਡੋਲਿਆਂ ਨੂੰ।
ਮਾਤੁਲ ਮਾਨ ਅਸ੍ਵਾਬ ਲਦਾਇ,	
ਚਲਾਇ ਦਏ ਸਕਟੇ ਸਹਿਸਾਈ[1]।	[1]ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ (ਦਾ ਹੁਕਮ) ਮੰਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਲਦਵਾ ਕੇ ਗੱਡੇ ਛੇਤੀ ਤੋਰ ਦਿੱਤੇ।
ਸਜੰਦਨ ਮਾਤ ਬਡੀ, ਲਘੁ ਡੋਰਹਿ[1],	[1]ਛੋਟੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਡੋਲੇ ਵਿੱਚ।
ਪਾਲਕੀ ਮਾਹਿਂ ਚਢੇ ਜਗ ਸਾਂਈ[1]।	[1]ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ।
ਮਾਤੁਲ ਆਦਿ ਅਸ੍ਵੱਰ ਭਏ ਅੱਸ੍ਵ[1],	[1]ਘੋੜੇ ਤੇ।

ਟਹਲਨਿ ਬਹਲਨਿ ਮਾਂਹਿ ਚਢਾਂਈਂ ॥੧੫੨॥	
ਕਬਿੱਤ:	
ਵਾਸੀ ਪੁਰਿ ਪਟਨੇ ਕੈ ਪਾਇ ਕੈ ਉਦਾਸੀ ਉਰਿ,	
ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਚਲੈ ਹੈਂ[1] ਕੈਹੈਂ[2] ਧੁਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਹੈਂ।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾਂਗੇ। [2]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਬ੍ਰਿੱਧ ਬਾਲ ਜੁਵਾ ਜੁਰ ਕੈ[1] ਬਿਸਾਲ,	[1]ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ।
ਮੰਦ-ਭਾਗ ਭਏ ਆਜ ਆਪਸ ਮੈ ਗਾਏ ਹੈਂ।	
ਔਧ[1] ਤਜਿ ਰਾਮ ਬਨ ਬ੍ਰਿਜ ਤੈ[2] ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨੁ,	[1]ਅਜੁੱਧਿਆ। [2]ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਤੋਂ।
ਚਾਲੇ ਗੁਰੁ ਪਟਨੇ ਤੇ ਦੇਖੀਏ ਤਥਾਏ[1] ਹੈਂ।	[1]ਤਿਵੇਂ ਹੀ।
ਆਕਲ ਅਨਾਕਲ ਬਿਜਾਕੁਲ ਭਏ ਹੈਂ ਸਬਿ	
ਪਾਕਲ, ਨ ਸਾਕੈਂ ਤਾਂ ਕੈ ਸਾਂਕਲ ਲਗਾਏ ਹੈਂ[1] ॥੧੫੩॥	[1]ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਿਨਾ ਅਕਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪਾਗ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। (ਸਿਰਫ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਲ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ।
ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਲੌ ਸਿਆਨੇ ਸਿੱਖ ਜੇ ਪੁਰਾਨੇ,	
ਚਹਿਤ ਫਿਰਾਨੇ[1] ਸੋ ਤੋ ਫਿਰਤ ਫਿਰਾਏ ਨਾ[2]।	[1]ਮੋੜਨਾ। [2](ਪਰ) ਉਹ ਤਾਂ ਮੋੜੇ ਮੁੜਦੇ ਨਹੀਂ।
ਨੈਨ ਜਲ ਜਾਤਨ ਤੈ ਐਨ ਜਲ ਜਾਤਿ[1],	[1]ਨੇਤ੍ਰ ਕੰਵਲਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਬੈਨ ਚੈਨ[1] ਬਿਨ ਕੈਹੈਂ ਘਰ ਪੁਰਿ ਹਮੇਂ ਭਾਏ ਨਾ।	[1]ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਸੰਗ ਹਮ ਜੈ ਹੈਂ ਨਾ ਸੰਤੈਹੈਂ[1] ਕੈਹੈਂ ਕਾਂਹਿ ਕੁਛ,	[1]ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਪੈਹੈਂ ਤੇ ਬਜੋਗ[1] ਦੁਖ ਪਾਏ ਨਾ।	[1]ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ।
ਜਾਏਂ ਹਟ ਪਟਨੇ ਨ ਖਟਨੇ ਸਿਧਾਂਏਂ ਕਿਤ[1],	[1]ਤਾਂ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ।
ਕਟਨੇ ਜੋ ਦਿਨ ਕਿਨ ਪ੍ਰਭ ਪੈ ਕਟਾਏ ਨਾ[1] ॥੧੫੪॥	[1]ਕਿਉਂ ਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਾਸ ਕੱਟੀਏ।
ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਨਿ,	
ਆਪ ਕੋ ਧਿਕਾਰੈਂ ਪੁਨਿ ਧੁਨਿ[1] ਨਾ ਅਗੈ ਕਹੈਂ।	[1]ਅਵਾਜ਼।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨਾਰਿਨ ਕੋ,	
ਟਾਰਿਨ ਅਨੇਕਧਾ[1] ਸਿਧਾਰਨ ਮਗੈ ਚਹੈਂ[2]।	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਦੇ ਹਨ। [2]ਰਸਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਵੈ ਤੋ ਸਬਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰ ਕੌਰ ਓਰ ਹੀ ਨਿਹਾਰ[1],	[1]ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਕਹਤ ਪੁਕਾਰ ਕਬਿ ਫੇਰ ਯੇ ਪਗੇ ਗਹੈਂ[1]।	[1]ਚਰਨ ਫੜਾਂਗੇ।
ਮੂਰਤੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਕੈ ਸੂਰਤੈਂ ਸੁ ਨੇਮ ਕੀ[1],	[1]ਚੰਗੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ।
ਕੈ ਪੂਰਤੈਂ ਸੁਖੇਮ ਕੀ[1], ਗਰੂਰ ਤੈ ਭਗੈਂ ਵਹੈਂ[2] ॥੧੫੫॥	[1]ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ। [2]ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਹ ਭਜਦੀਆਂ ਹਨ।
ਹੇਰਿ ਹਠ ਸਾਚੇ ਉਨਿ ਕੇਰ ਸਾਚੇ ਗੁਰੁ ਗੁਨਿ[1],	[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਪ੍ਰੇਰ ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਪੁਨ ਭਰਮਾਯਾ ਮਨ ਹੈ।	
ਆਏ ਘਰ ਯਾਦ ਤਿਨੈਂ ਮਰਯਾਦ ਪਾਲ ਇਨੈਂ[1],	[1]ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
ਆਸਿਖ[1] ਅਸੀਸ ਛਿਨੈਂ ਤਾਂਹੀਂ ਦਈ ਗਨ ਹੈਂ।	[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਚਲੇ ਹੈਂ ਨਿਜ ਘਰ ਘਰ,	
ਗੁਨ ਗਨ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਰਟੱਤ[2] ਸਬਿ ਜਨ ਹੈਂ।	[1]ਬਹੁਤੇ। [2]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਠਾਂਢ ਰਹਯੋ ਦੱਤ ਕੋ ਸੁਮੱਤਿ ਹੇਰਿ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ,	
ਧਯਾਨ ਮਾਂਹਿ ਨਿਤ ਤੋਹਿ ਹੋਹਿਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈਂ ॥੧੫੬॥	
ਤਬਿ ਹੀ ਨੁਵਾਬ ਨੈ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ਗੁਰੁ ਗਹੇ ਪਗ,	[1]ਛੇਤੀ।

ਬੋਲੇ ਜਬਿ ਸਿਜਦਾ ਨਿਵਾਜ ਪਢਿ ਕਰਸੈਂ[1]। — [1]ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰੇਂਗਾ।
ਮਾਂਗ ਹੈਂ ਦੁਆਇ ਤਬਿ ਆਇ ਮੈਂ ਦਰਸ ਦੈਂਹੁ,
ਜੈਤ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ ਤੂੰ ਭੀ ਪੈਹੈਂ ਧਯਾਨ ਧਰਸੈਂ[1]। — [1]ਧਿਆਨ ਧਰੇਂਗਾ ਤਾਂ (ਦਰਸ਼ਨ) ਪਾ ਲਵੇਂਗਾ।
ਫਤੇ ਸਸਿ ਹੂੰ ਕੋ ਕਹਯੋ ਵਸਿ ਮੈਂ ਤਿਹਾਰੇ ਸਦ,
ਤੁਮਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮ ਸਬਹੂੰ ਤੇ ਸਰਸੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਹੈ।
ਘੁੰਘਨੀ ਚਨੇ ਕੀ ਪੂਰੀ ਦੂਧ ਜੌ ਲਗਾਹਿਂ ਭੋਗ,
ਬਾਲਕਨ ਮਾਂਹਿ ਤੂੰ ਤਹਾਂਹਿਂ ਮੋਹਿ ਦਰਸੈਂ ॥ ੧੫੭ ॥
ਸੇਠ ਤੌ ਜਗਤ ਸਾ ਭਗਤਿ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਤ,
ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਨਿਜ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆ।
ਬਕਸਰ, ਛਪਰਾ, ਬਨਾਰਸ, ਅਵਧ[1], ਦਿੱਲੀ, — [1]ਅਜੁੱਧਿਆ।
ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਨ ਮਾਂਹਿ[1] ਕੋਠੀ[2] ਹੈ ਹਮਾਰੀਆ। — [1]ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਵਪਾਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਜਿੱਥੇ ਹੁੰਡੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੋਵੇ।
ਲਿਖਿ ਮੈਂ ਪਠੈਹੋਂ ਆਪ ਜਹਾਂ ਜੈਹੋ ਉਤਰੈਹੋ,
ਖ਼ਬਰ ਕਰੈਹੋ ਵਥੁ ਹਾਜ਼ਰ ਹ੍ਵੈ ਸਾਰੀਆ।
ਸੁਨਿ ਸਮ੍ਰੱਥ ਗੁਰੁ ਹੱਥ ਧਰਿ ਮੱਥ[1] ਤਾਂਹਿ, — [1]ਸਿਰ ਤੇ।
ਰਿਧਿ ਸਿੱਧਿ ਦਿਖਰਾਈ ਹਾਜ਼ਰ ਅਪਾਰੀਆ ॥ ੧੫੮ ॥
ਪੇਖਿ ਗੁਰੁ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਸੇਠ ਮਨਿ ਸਹਿਮਾਂ ਤੌ[1], — [1]ਤਾਂ ਡਰ ਗਿਆ।
ਲਹਿਮਾ ਮੈਂ[1] ਮਾਯਾ ਦਿਖਰਾਈ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਹੈਂ। — [1]ਛਿਨ ਵਿੱਚ। (ਲਹਿਮਾ=ਲਮਹਾ=ਛਿਨ।)
ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ ਜਿਦਾਂ ਕਿਦਾਂ[1] ਬਿਦਾ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਇਦਾਂ[2], — [1]ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਖਿਦਾ[1] ਪਇ ਗਏ ਘਰ ਭਿਦਾ ਉਰਿ ਤੱਨ[2] ਹੈ। — [1]ਦੁੱਖ। [2]ਹਿਰਦਾ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।
ਮਿਲ ਕੈ ਅਗਾਰਨਿ[1] ਦ੍ਵਾਰਨਿ ਬਜਾਰਨਿ, — [1]ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਉਚਾਰਨਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ ਜੇ ਸਘੱਨ ਹੈਂ[1]। — [1]ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਝੁਕਾਇ ਸਿਰ,
ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਗੋੜੇ ਕੋ[1] ਲਖਾਹਿਂ[2] ਗੁਰੁ ਤੱਨ ਹੈਂ ॥ ੧੫੯ ॥ — [1]ਪੰਘੂੜੇ ਨੂੰ। [2]ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਜਾਇ ਕੈ ਮਸੰਦ ਘਨ ਸ਼ਜਾਮ ਤੈ ਗੁਲਾਬਰਾਇ,
ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਕੀਨ[1] ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਚਰ ਹੈਂ[2]। — [1]ਬਣਾਇਆ। [2]ਹਰਿਮੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਫਤੇ ਚੰਦ ਨਿਜ ਘਰ ਰਚਯੋ ਗੁਰੁ ਥਾਂਨ ਤਰ[1], — [1]ਚੰਗਾ।
ਭੋਗ ਲਗਵਾਇ ਪਾਇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਰ[1] ਹੈਂ। — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਹੁਤੋ ਮੈਨੀ ਖੱਤ੍ਰੀ ਸੋ ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਸੁ ਅਸਥਾਨ,
ਸੰਗਤ ਬਖਾਨਤ ਸੁ ਮੈਣੀ[1]* ਨਾਰਿ ਨਰ ਹੈਂ। — [1]ਮੈਣੀ ਸੰਗਤ। *ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੫੯੨ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤੇ ਪੰਨਾ ੫੯੮ ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ 'ਮੈਣੀ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸੈਨੀ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੈਣੀ' ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪੰਨਾ ੧੨੬, ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ੧ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਪੰਨਾ ੨੯੩ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ੨੦੪ ਤੇ ਮੈਣੀ ਛਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟਣੇ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਮੈਣੀ ਸੰਗਤ' ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਠ 'ਮੈਣੀ' ਹੀ ਹੈ।
ਪਟਨੇ ਤੈ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਬਕਸਰ ਥਿਰੇ ਫੁਰ[1], — [1]ਛੇਤੀ।
ਛਪਰੇ ਔ ਡੁਮਰਾਵ ਆਦਿ ਠੌਰ ਭਰ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੬੦ ॥ — [1]ਚੰਗੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਚ।

ਦੋਹਰਾ:

ਲਘੁ[1] ਮਿਰਜਾ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਥਿਰੇ,
ਪੁਨ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੈਂ ਆਇ।
ਉਤਰੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੇਖਿ ਇਤ,
ਉਤਰਜੋ ਇਹਾਂ ਅੱਧਜਾਇ ॥੧੬੧॥

[1]ਥੋੜਾ (ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ) (ਅ) ਛੋਟੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਪਟਨੇ ਤੈ ਗਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੌਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੪॥

੪੫. {ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਪੂਰਨ ਇੰਦੁ ਮਨਿੰਦ ਛਬਿ,
ਤੇਜ ਦਨਿੰਦ ਆਨੰਦਿ[1]।

[1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸੋਭਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਜ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ, ਭਵ
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ[1] ॥੧॥

[1](ਹੇ ਮਨ ਉਸ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਰੂਪ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਭੌਰਾ (ਭਵ) ਹੋ ਜਾ।

ਕਾਂਸ਼ੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਤੁਰਿ ਜਿਮੈਂ
ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਫੁਰ ਆਇ[1]। — [1]ਛੇਤੀ।
ਕਰਿ ਹੈਂ ਚਰਿਤ ਸੁ ਰਰਿਤ ਹੈਂ[1], — [1]ਕੌਤਕ ਕਰਨਗੇ ਉਹ ਉਚਾਰਦੇ ਹਾਂ।
ਬਰਤਮਾਨ[1] ਇਸ ਧਜਾਇ ॥੨॥ — [1]ਹੁਣ।

ਕਬਿਤੁ:

ਪਾਇ ਸਾਰ[1] ਸੰਗਤ ਉਮੰਗਤ[2] ਗੁਰੂ ਪੈ ਆਇ, — [1]ਖ਼ਬਰ। [2]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਦਰਸਾਇ ਦਾਇਂ ਭੇਟ ਪਾਇ ਪਰਸਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਚਰਨ ਛੋਂਹਦੇ ਹਨ।
ਰੂਪ ਔ ਸ਼ਕਤਿ ਤੇਜ ਹੇਰ ਕੈ ਅਸ਼ਕਤਿ ਹ੍ਵੈਂ[1], — [1]ਮੋਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਭਗਤਿ ਗਹਿਤ ਮੋਹ ਜਗਤ ਤਜਾਇ ਹੈਂ।
ਦਿੱਜਨ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਤ ਸੱਜਨੋ ਕੋ ਮਾਨ ਦੇਤ,
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸਿੱਝਨ ਕੋ[1] ਉਪਦੇਸ ਗਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਨੂੰ।
ਜਾਹਿਂ ਗੰਗ ਨਾਵਨ ਗਰੀ ਬਜਾਰ ਛਾਵਨ[1], — [1]ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁ ਨਰ ਨਾਰਿ ਆਵਨ ਲਖਾਵਨ ਕੌ ਧਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੩॥ — [1]ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।
ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਲੋਗ ਰਹਿਂ ਤੱਜਬ ਬਧੇਰ[1] ਸਬਿ, — [1]ਬਹੁਤੇ ਹੈਰਾਨ।
ਟੇਰਿ ਟੇਰਿ[1] ਕਹਿਂ ਏ ਤੋ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਹੈਂ। — [1]ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਰਾਮ ਜੈਸੇ ਲੱਖਨ ਤਮਾਮ ਹੈਸੇ[1], — [1]ਹਨ।
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੈਸੇ ਰਵਿ ਸੋ ਨਿਹਾਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।
ਕਾਮ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਮ ਅਭਿਰਾਮ ਸਬਿ ਛਬਿ ਧਾਮ[1], — [1]ਕਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹਨ।
ਦਾਇਕ ਅਰਾਮ ਰਸ ਬੀਰ ਕੈ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਬੀਰ-ਰਸ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਰਸ ਹਨ।
ਸੁਜਸ ਬਿਅੰਤ ਸੁਨਿ ਆਵਤ ਮਹੰਤ ਸੰਤ,
ਪੰਡਿਤ ਭਗਤ ਭਗਵੰਤ ਮੋਦ ਧਾਰ ਹੈਂ ॥੪॥
ਬਾਰਤਾ ਅਲਾਪ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਅਮਾਪ ਭਰਿ,
ਫਲ ਜਪ ਤਾਪ ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਨ ਕੈ[1]। — [1]ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਕਰਿ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਭਰ ਗਏ। ਦਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਜਪ ਤਪ ਦਾ ਫਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਬਾਂਛਤ[1] ਜਵਾਬ ਪਾਇ ਜਾਵਤ ਸੁ ਜਸ ਗਾਇ, — [1]ਮਨ ਇੱਛਤ।
ਗੁਰੁ ਤੀਰ[1] ਭੀਰ ਰਹਿ ਵਾਇ[2] ਬਹੁ ਆਨ ਕੈ। — [1]ਪਾਸ। [2]ਓਥੇ।
ਬਿਸ਼ਵ ਨਾਥ, ਢੁੰਡੀਰਾਜ, ਅੰਨ ਪੂਰਣਾ ਲੌ,
ਦੇਵ ਅਸਥਾਨ ਹੇਰੇ ਹੈਂ, ਸ ਮਾਤ[1] ਗੁਰੁ ਦਾਨ ਕੈ। — [1]ਸਣੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ।
ਆਇ ਏਕ ਦਿਜਵਰ ਦਾਇ ਭੇਟ ਸੀਸ ਨਾਇ,

ਤੀਰਥ ਪਰੋਹਤ ਮੈਂ ਥਾਰੋ[1] ਹੂੰ ਬਖਾਨ ਕੈ ॥੫॥
[1]ਤੁਹਾਡਾ।

ਦਾਨ ਕਲਜਾਨ ਉਭੈ[1] ਦੇਤ ਗੁਰੁ ਬਿਨਾ ਸੁਭੈ[2],
[1]ਮਾਇਆ ਦਾ ਦਾਨ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ। [2]ਸ਼ੱਕ।

ਜੀਵਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੁਭੈ ਰਵਿ ਜਿਮ ਦਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਰੋਜ਼ੀ ਤੇ ਚਾਨਣ (ਹਰ) ਸਵੇਰ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਤਰੁ ਹੂੰ ਤੈ ਤਰ ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੁਨਜੋ ਵਰ[1],
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੋਂ ਵੀ (ਤਰ) ਬਹੁਤਾ (ਵਰ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਆਪ ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਦੀਜੈ ਦਾਰਿਦ ਨਸਾਏਂ ਹੈਂ[1]।
[1]ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਉ।

ਸੋਢ ਬੰਸ ਹੰਸ[1] ਕਹਜੋ ਮਾਂਗ, ਸਰਬੰਸ ਮਾਂਗਜੋ,
[1]ਸੂਰਜ।

ਦੀਓ ਨਿਰਸੰਸ ਗੁਰੁ ਅੰਸ[1] ਗੰਗ ਨਾਇ ਹੈਂ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੇ।

ਲਾਖਨ ਕੋ ਦਾਨ ਗੁਰੁ ਦੀਓ ਤਿਨਕੇ ਸਮਾਨ[1],
[1]ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦਾਨ ਕੱਖ ਵਾਂਗ। ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਜਸ ਬਿਤਾਨ ਉਭੈ ਲੋਕ ਰਹਜੋ ਛਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੬॥
[1]ਚੰਗੇ ਜਸ ਦਾ ਚੰਦੋਆ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤ ਨੈ ਪੁਨਾ ਗੁਨਿ,
ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਅੱਸਵਾਬ[1] ਦੀਓ ਔਰ ਭਾਇ ਕੈ[2]।
[1]ਸਾਮਾਨ। [2]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਆਯੋ ਗੁਰੁਬਖਸ਼ ਮਸੰਦ ਜੌਨ ਪੁਰਿ ਹੂੰ ਤੇ,
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਆਗਮਨ ਸੰਗਤਿ ਲਵਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।

ਗਾਵਤ ਸ਼ਬਦ ਆਏ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੁ,
ਅਰਪੀ ਅਕੋਰ ਭੂਰ ਅਤਿ ਉਮਗਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਕੋਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਭੇਟਾ ਅਰਪੀਆਂ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸੇਠ ਭੇਟ ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਧਨ,
ਅਨਗਨ ਦੀਨ ਉਭੈ ਮਾਤਨ ਕੌ ਲਜਾਇਕੈ ॥੭॥
ਜੇਤਕ ਸਮਾਨ ਦਾਨ ਕੀਓ ਗੁਰੁ, ਦੀਓ ਤਾਂ ਤੈ
ਦੂਨੋ ਕਰਵਾਇ ਤਜਾਰ ਸਿੱਖਨਿ ਨਵੀਨ ਹੈ।
ਜੈਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਥੀ ਤੈਸੀ ਗੁਰੁ ਪੂਰੀ ਕਰੀ,
ਦੈ ਦੈ ਸਿਰਪਾਉ ਬਿਦਾ ਕਰੇ ਸਬਿ ਬੀਨ ਹੈ[1]।
[1]ਦੇਖ ਕੇ।

ਰੈਹੈਂ ਨਿਤ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਜੈਹੈਂ ਕਬੀ ਬਾਗਿ ਮਾਂਹਿ,
ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਹਾਹਿ ਜੋਉ ਅਬ ਸਬਿ ਚੀਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਤਹਾਂ ਤੈ ਪਰੇ ਹੈਂ ਪੰਥ ਸਨੇ ਸਨੇ,
ਆਇ ਮ੍ਰਿਜ਼ਾਪੁਰਿ ਔ ਥਿਰਾਏ ਮੁਦ ਭੀਨ ਹੈਂ[1] ॥੮॥
[1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਿਜੇ ਹੋਏ ਠਹਿਰ ਗਏ।

ਉਤਰਤ ਜੈਹੈਂ ਜਾਇ[1] ਐਹੈਂ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਧਾਇ,
[1]ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਹੈਂ ਭੇਟ ਧਰਿ ਭਾਇ ਚਾਇ ਭਰਿ ਕੈ ਸਹੀ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 'ਚ ਭਰ ਕੇ।

ਪੰਥ[1] ਜਾਂਹਿ ਜਾਵੈਂ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁਨਿ ਦੌਰਿ ਆਵੈਂ,
[1]ਰਸਤੇ।

ਮਗ ਪੈ ਥਿਰਾਵੈਂ ਦੇਖਿ ਬਤਰਾਵੈਂ[1] ਐਸ ਹੀ।
[1]ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਦੁਲੱਭ ਦਰਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੁ ਕੋ ਏਸ ਦੇਸ,
ਮਾਰੁਥਲ ਮਾਂਹਿ ਮੇਵੇ ਦਾਰ ਤਰੁ[1] ਜੈਸ ਹੀ।
[1]ਦਰੱਖ਼ਤ।

ਧੰਨ ਭਾਗ ਮਾਨੈਂ ਨਿਜ ਆਨੈਂ ਭੇਟ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ,
ਅਰਪੈਂ ਮਹਾਨੈਂ ਮੋਦ ਠਾਨੈਂ[1] ਮਨ ਮੈਂ ਸਹੀ ॥੯॥
[1]ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸਨੇ ਸਨੇ[1] ਮਗ ਚਲਤਿ ਇਮ,
[1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਪੂਰਤਿ ਦਾਸਨਿ ਆਸ।
ਆਇ ਥਿਰੇ ਪ੍ਰਯਾਗ ਮੈਂ,
ਨ੍ਹਾਇ ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਖਾਸ[1] ॥੧੦॥ — [1]ਆਪ।
ਦਾਨ ਦਏ ਬਹੁ ਦਿਜਨ ਕੋ,
ਉਤਰੇ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹਿ[1]। — [1]ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ।
ਲਿਖ੍ਯੋ ਪਿਖ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਕੋ,
ਘਨ ਸ਼੍ਯਾਮ ਦ੍ਵਿਜ ਪਾਹਿ ॥੧੧॥
ਤਾਂਹਿ ਪੁਸ਼ਤ ਪਰ[1] ਦਸਮ ਗੁਰੁ, — [1]ਉਸ (ਕਾਗ਼ਜ਼) ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ।
ਇਮ ਕਰ ਤੈ[1] ਲਿਖ ਦੀਨ। — [1]ਹੱਥ ਨਾਲ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਬਾਬੇ ਮਮ ਲਿਖ੍ਯੋ[1], — [1]ਜੋ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰਾਂ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
ਸੋ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹਮ ਕੀਨ ॥੧੨॥
ਅਬਿ ਲੌਂ ਨਾਮਾ ਹੁਕਮ ਸੋ,
ਹੈ ਉਨਿ ਬਿੱਪਨਿ ਪਾਸ।
ਲੈ ਭੇਟਾ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਤੈ,
ਦੈ ਦਰਸ਼ਨ ਭਰਿ ਆਸ[1] ॥੧੩॥ — [1]ਆਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ।
ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਤੈ[1], — [1]ਪ੍ਰਾਗਰਾਜ ਤੋਂ।
ਪੁਰੀ ਅਜੁੱਧ੍ਯਾ ਜਾਇ।
ਉਤਰੇ ਕੁੰਡ ਬਸ਼ਿਸਟ ਢਿਗ,
ਹੈ ਗੁਰੁ ਥਾਨ ਤਹਾਂਇ ॥੧੪॥
ਚੌਪਈ:
ਨਿਜ ਕੁਲ ਕੇ ਬ੍ਰਿੱਧਨ ਕੀ ਪੁਰੀ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ।
ਹੇਤ ਦਰਸਬੇ ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਿਤਿ ਫੁਰੀ[1]। — [1]ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਿਆ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ।
ਥਾਨ ਪਿਖ੍ਯੋ ਚਹਿਂ ਰਾਮ ਜਾਨਕੀ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਤੇ ਸੀਤਾ ਦਾ।
ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਕੋ ਸੰਗ ਲਵਾਏ।
ਸਰਬ ਸਥਾਨ ਪਿਖੇ ਸਬ ਭਾਏ।
ਸਰਜੂ ਤਟ ਜਹਿਂ ਸੁਵਰਗ ਦ੍ਵਾਰੀ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾਨ ਦਏ ਭਾਰੀ ॥੧੬॥
ਸਗਰ ਨਗਰ ਮੈਂ ਖਬਰ ਪਹੂੰਚੀ।
ਬਾਲਕ ਬੈ ਗੁਰੁ ਮਤ ਅਤਿ ਊਚੀ।
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕੀ ਕੁਲ ਕੇ ਹੰਸ[1]। — [1]ਸੂਰਜ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਏ ਸੋਢਿ ਅਵਤੰਸ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ।
ਇਸ ਕੁਲ ਮਾਂਹਿ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਛੇ।
ਇਹ ਅਵਤਾਰ ਸੁਨ੍ਯੋ ਭਏ ਆਛੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਤੈ ਸਬਿ ਪਾਪ ਬਿਲੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਜਾਡਾ ਤਮ[1] ਰਵਿ ਤੈ[2] ਜਯੋਂ ਜੈ ਹੈ ॥੧੮॥ — [1]ਪਾਲਾ ਤੇ ਅਨ੍ਹੇਰਾ। [2]ਸੂਰਜ ਤੋਂ।

ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਜੋ ਭੇਟ ਚਢੈ ਹੈਂ।
ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਪੈ ਹੈਂ[1]। [1]ਪਾ ਲੈਣਗੇ ਭਾਵ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ।
ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਭਏ ਸੁਖ ਦਾਨਕ ॥੧੯॥
ਤਿਸ ਗਾਦੀ ਪਰ ਨੌਮੀ ਠੌਰੈਂ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਗੌਰੈਂ[1]। [1]ਭਾਰੀ।
ਤਿਨ ਕੇ ਲੀਨੋ ਇਨਿ ਅਵਤਾਰਾ।
ਧਰਨ ਭਾਰ ਹਿਤ ਹਰਨ[1] ਵਿਚਾਰਾ ॥੨੦॥ [1]ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ।
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਸੇ ਇਨਿ ਮੈਂ ਲੱਛਨ।
ਹੈਂ, ਸਬ ਕਹਿ ਹੈਂ ਲੋਗ ਬਿਚੱਛਨ[1]। [1]ਚਤੁਰ।
ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤਿ ਪੂਰਤਿ[1] ਆਨੰਦ। [1]ਭਰੀ ਹੋਈ।
ਚਲੋ ਦਰਸ ਲਹਿਂ ਲਾਭ ਮਹਾਨੰਦ ॥੨੧॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਅਨਿਕ ਬਾਰਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਨਰ ਤਿਯ ਪੇਖਤ ਕੋਠਨਿ ਚਰਿ ਚਰਿ[1]। [1]ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਗਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ਅਗਾਰਨਿ ਦਵਾਰਨਿ[1]। [1]ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੂਹਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਭਵੈ[1] ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਜਹਾਂ ਬਿਹਾਰਨ[2] ॥੨੨॥ [1]ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [2]ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ।
ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਉੱਛਵ[1] ਭਯੋ। [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜਨੁ ਹਨ ਅਰਿ[1] ਅਯੋ। [1]ਵੈਰੀ (ਰਾਵਣ) ਮਾਰ ਕੇ।
ਊਚ ਨੀਚ ਕਰ ਜੋਰੈਂ ਬੰਦੈਂ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਦਿਹਂ ਭੇਟ ਅਮੰਦੈਂ[1] ॥੨੩॥ [1]ਚੰਗੀਆਂ।
ਹੁਤੋ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਤਬਿ ਮੇਲਾ।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ਸਕੇਲਾ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਆਦਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ।
ਜਿਸ ਦਿਸ ਜਾਂਹਿ ਭੀਰ ਬਡ ਹੋਵੈ।
ਸਕੈਂ ਨਾ ਢਿਗ ਆ ਦੂਰਹੁਂ ਜੋਵੈਂ[1] ॥੨੪॥ [1]ਤੱਕਦੇ ਹਨ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਗੁਰੁ ਅੱਸ੍ਵ ਅਸਵਾਰੀ।
ਚਲਤ ਸੇਵਕਨ ਵੀਚ ਉਦਾਰੀ।
ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ਮਹਾਰਾਜਨ ਸੋਂ[1]। [1]ਇਕੱਠ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਰਗਾ ਸੀ।
ਚਾਮਰ[1] ਛੱਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਾਜਨ ਸੋਂ[2] ॥੨੫॥ [1]ਚੌਰ। [2]ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ।
ਅੱਗ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖ ਗਾਵਤ ਜਾਂਹੀ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਨ ਮਨਿ ਬਿਸਿਮਾਂਹੀ।
ਨਾਰੀ ਚਢੀ ਅਟਾਰੀ ਜੋਹੈਂ[1]। [1]ਤਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਘਨ ਸੇ ਸਦਮ ਬੀਜ ਸੀ ਸੋਹੈਂ[1] ॥੨੬॥ [1]ਬੱਦਲਾਂ ਵਰਗੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਤੁੰਗ ਅਟਾ ਜਨੁ ਘਟਾ ਮਿਲੰਤੀ[1]। [1]ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਜਾਣੋ ਘਟਾ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਧ੍ਵਜਾ ਪਤਾਕਾ ਛਟਾਂ ਛਲੰਤੀ[1]। [1]ਝੰਡੇ ਤੇ ਝੰਡੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਨੂੰ ਛਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਮਨੋ ਪੰਖ[1] ਧਰਿ ਗਗਨ[2] ਉਡਜੋ ਚਹਿਂ। [1]ਖੰਭ। [2]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ।
ਪੁਸ਼ਪਾਂਜੁਲ[1] ਬਰਸੈਂ ਜਨ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ॥੨੭॥ [1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੈ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਆ।	
ਦਰਸੈਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੌਰਿ ਪੌਰਿ[1] ਆ।	[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ।
ਜਿਸ ਦਿਸ ਦੇਖਤ ਗੁਰੂ ਦਰਾਜੀ[1]।	[1]ਲੰਮੀ (ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ)।
ਝੁਕਤਿ ਲੋਗ ਜਨੁ ਈਦਿ ਨਿਵਾਜੀ ॥੨੮॥	
ਪਾਵਨਤਾ ਕੀ ਅਵਧਿ ਅਵਧ ਪੁਰ[1]।	[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਅਜੁੱਧਿਆ ਸ਼ਹਿਰ (ਵਿੱਚ)।
ਅਵਧਿ ਮੋਦਦਾ ਸ਼ਕਤਿ ਅਵਧਿ ਗੁਰਿ[1]।	[1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ।
ਜਿਨਿ ਨਹਿਂ ਪਿਖੇ ਸੋਇ ਪਛੁਤਾਵੈਂ।	
ਭਾਗ ਮੰਦ ਨਿਜ ਸੋਇ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੨੯॥	
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੈਰ ਨਗਰ ਕੀ ਕਰਿ ਕੈ।	
ਡੇਰੇ ਗਏ ਜਬੈ ਗੁਰੁ ਫਿਰਿ ਕੈ।	
ਤੌ ਭੀ ਭੀਰ ਭਈ ਨਹਿਂ ਥੋਰੀ।	
ਪਾਂਚ ਦਿਵਸ ਰਹਿ ਚਲੇ ਬਹੌਰੀ[1] ॥੩੦॥	[1]ਫੇਰ।
ਨੀਠ ਨੀਠ[1] ਮਗ ਸਰਬ ਬਿਹਾਏ[2]।	[1]ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ। [2]ਲੰਘੇ।
ਮਾਯਾ ਪੁਰੀ[1] ਸੁਰਸਰੀ[2] ਆਏ।	[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰੀ, ਹਰਦੁਆਰ ਤੋਂ ਕਨਖਲ ਤੱਕ। [2]ਗੰਗਾ ਤੇ।
ਹਰਿਦਵਾਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾਨ ਕੈ[1]।	[1]ਕਰਕੇ।
ਦੀਨ ਦਿੱਜਨ ਦਾਰਿੱਦ੍ਰ ਹਾਨ ਕੈ[1] ॥੩੧॥	[1]ਗ਼ਰੀਬ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਕੇ।
ਬਸੇ ਨਿਸਾ[1] ਕਨਖਲ ਮੈਂ ਆਏ।	[1]ਰਾਤ।
ਤੀਰ[1] ਗੰਗ ਦਿਨ ਤੀਨ ਰਹਾਏ।	[1]ਕਿਨਾਰੇ।
ਪੁਰਾ[1] ਗੁਰੂ ਜਹਿਂ ਉਤ੍ਰਤ ਰਹੇ।	[1]ਪਹਿਲੇ।
ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਬਹੇ[1] ॥੩੨॥	[1]ਠਹਿਰੇ।
ਹੈ ਗੁਰੁ ਥਾਨ ਤਹਾਂ ਅਬਿ ਸੁੰਦ੍ਰ।	
ਬਨਵਾਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿੰਘ ਨਰਿੰਦ੍ਰ[1]।	[1]ਮਹਾਰਾਜਾ (ਪਟਿਆਲਾ) ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਸੰਤ ਨਿਰਮਲੇ ਤਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀ।	
ਲੰਗਰ ਸਤਿਸੰਗ ਰਹਿ ਨਿਤ ਜਾਰੀ ॥੩੩॥	
ਕਨਖਲ ਤੈ ਚਲਿ ਬਸ ਬਹੁ ਠਾਏ।	
ਸ਼ਹਿਰ ਬੂੜੀਏ ਨਿਕਟਿ ਥਿਰਾਏ।	
ਸੂਰਜ ਕੁੰਡ ਪਾਸ ਜਗ ਜਾਨੈਂ।	
ਆਹਿ ਬਿਸਦ[1] ਤਹਿਂ ਅਬ ਗੁਰੁ ਥਾਨੈਂ ॥੩੪॥	[1]ਉੱਜਲ।
ਜਮਨਾ ਲਖਿ[1] ਲਖਨੌਰ ਪਹੂਚੇ।	[1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਘਰ ਮਸੰਦ ਜੇਠੇ ਕੇ ਸੂਚੇ[1]।	[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਘਰ ਵਿੱਚ।
ਦਿਸ ਦੱਖਨ ਛੈ ਕੋਸ ਅੰਬਾਲਾ।	
ਜੇਠੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਬਿਸਾਲਾ ॥੩੫॥	
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਪਾਸ ਹੈ।	
ਮਾਤੁਲ[1] ਪਠਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਖਾਸ[2] ਹੈ।	[1]ਮਾਮਾ। [2]ਆਪਣਾ।
ਜਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ।	

ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਬੂਝਜੋ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ॥੩੬॥
ਹੁਤੇ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਬਨਵਾਤੇ।
ਮਹਿਲਨ ਹੇਤ[1] ਮਹਲ ਬਹੁ ਭਾਂਤੇ।
[1]ਮਹਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵ ਮਾਤਾਵਾਂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਢਿਗ ਕਹਿ ਪਠਾ।
ਜਬ ਲੌ ਨਹਿ ਘਰ ਜਾਵਤ ਠਟਾ[1] ॥੩੭॥
[1]ਬਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਤਬਿ ਲੌ ਤੁਮ ਲਖਨੌਰ ਰਹਾਵੋ।
ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਪਰਚਾਵੌ।
ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਮਾਤਾ ਲਖਨੌਰੈਂ।
ਭਲ ਥਲ ਪੇਖਿਰਹੇ ਤਹਿਂ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੩੮॥
[1]ਬਹੁਤਾ (ਸਮਾਂ)।
ਜੇਠਾ ਕਰੈ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਸੇਵਾ।
ਗਿਰਦ ਨੁਵਾਈ[1] ਕੇ ਸਿਖ ਏਵਾ[2]।
[1]ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਮਾਤਾ ਕੋ ਬੰਦਨ[1] ਨਿਤ ਆਵੈਂ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ (ਕਰਨ)।
ਦੂਧ ਦਧੀ[1] ਘ੍ਰਿਤ ਫਲ ਬਹੁ ਲਜਾਵੈਂ ॥੩੯॥
[1]ਦਹੀਂ।
ਚਾਵਰ ਸੂਖਮ[1] ਸਿਤਾ[2] ਸਰਕਰਾ[3]।
[1]ਬਰੀਕ ਚੌਲ। [2]ਖੰਡ। [3]ਸ਼ੱਕਰ।
ਅਸਨ ਬਸਨ ਨਕਦੀ ਬਹੁ ਤਰਾ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ (ਭੇਟਾਵਾਂ)।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਅਰਪੈਂ ਲਜਾਇ ਅਮੰਦੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੀਆਂ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੈਂ ॥੪੦॥
ਪੇਖਿ ਸਰੂਪ ਤੇਜ ਸਮਰਥਾ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਥ ਹੈਂ ਇਮ ਕਥਾ।
ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪੀ।
ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਜਿਮ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਖਾਪੀ[1] ॥੪੧॥
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਇਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਲਨ ਸੋਂ ਖੇਲੈਂ।
ਗਹਿ ਖੂੰਡੀ ਖਿੱਦੋ ਕਿਤ ਪੇਲੈਂ[1]।
[1]ਰੇੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਕਬੀ ਤਰੁਨ[1] ਬਿਨ ਡਰਨ[2] ਚਢੈ ਹੈਂ।
[1]ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਤੇ। [2]ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਪੀਲ ਪਲਾਮਣ ਖੇਲ ਮਚੇ ਹੈਂ[1] ॥੪੨॥
[1]ਪੀਲੂ (ਵਣ) ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਲਮਕਣ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਹਨ।
ਕੂਦਤ ਫਾਂਧਤ[1] ਕਬਹੂੰ ਧਾਵੈਂ।
[1]ਟੱਪਦੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਜੀਤ ਹਾਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਵਾਵੈਂ।
ਕਬਹੀ ਇਕ ਕੋ ਏਕ ਖਿਝਾਵੈ।
ਕੋਇ ਹਸੈ ਕੋਊ ਕਿਹ ਰੁਆਵੈ ॥੪੩॥
ਲੀਲ੍ਹਾ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰ ਹੈਂ।
ਮਾਤ ਹਕਾਰੈ[1] ਤਉ ਘਰਿ ਬਰ ਹੈਂ[2]।
[1]ਸੱਦਦੇ ਹਨ। [2]ਵੜਦੇ ਹਨ।
ਬਰਜੈ ਮਾਤਾ ਬਹਿਰ[1] ਨ ਜਾਵੋ।
[1]ਬਾਹਰ।
ਘਰਿ ਮਹਿ ਖੇਲੋ ਜਸ ਮਨ ਭਾਵੋ ॥੪੪॥
ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ ਪਠਜੋ ਸੰਦੇਸਾ।
ਪਢੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਫਿਰੋ ਨ ਐਸਾ।
ਢਿਗ ਬੈਠਾਇ ਅਚਾਇ ਅਹਾਰੈਂ[1]।
[1]ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਤ ਪਜਾਰ ਦੈ ਅੱਖਰ ਸਿਖਾਰੈਂ ॥ ੪੫ ॥
ਚੌਸਠ[1] ਬਿਦਜਾਰਚੀ ਜਾਹਿ ਨੈਂ। — [1]ਚੌਹਟ (੬੪)।
ਮਾਤ ਪਢਾਵਨ ਚਹਿਤ ਤਾਂਹਿ ਨੈਂ[1]। — [1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
ਕਰਾਮਾਤ ਨਿਤ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕੈਂ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੈ ਜਨ ਪੇਖੈਂ ॥ ੪੬ ॥
ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਜੋ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਵੈਂ।
ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਸੋ ਦਰਸਾਵੈਂ।
ਚਰਚਾ ਫੈਲੀ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਆਵਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥ ੪੭ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਇਕ ਅਜ਼ਮਤੀ,
ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਹਾਨ।
ਠਸਕੇ ਗਾਮ ਘੁੜਾਮ ਰਹਿ[1], — [1]ਡਸਕ ਤੇ ਘੁੜਾਮ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
ਮਾਨਤ ਤਾਂਹਿ ਜਹਾਨ ॥ ੪੮ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੈ ਕਾ ਜਸ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਉਨਿ ਪੇਖਜੋ ਗੁਨਿ ਕੈ।
ਇਸ ਕਾ ਚਲ ਹੈ ਪੰਥ ਅਪਾਰੇ।
ਰਾਜ ਕਰੈਂ ਵਹ ਧਰ ਪਰ ਸਾਰੇ ॥ ੪੯ ॥
ਠਸਕਾ ਗਾਮ ਜਗੀਰ ਜੁ ਮੋਰੀ।
ਮਤ ਵਹਿ ਛੀਨ ਲੈਂਹ ਬਰ ਜੋਰੀ[1]। — [1]ਬਦੋਬਦੀ।
ਤਾਂ ਤੈ ਇਨ ਤੈ ਚਲਿ ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ।
ਕਰਾਮਾਤ ਬਖਜਾਤ ਪ੍ਰਤਾਵੈਂ ॥ ੫੦ ॥
ਇਮ ਮਨਿ ਧਰਿ ਭਰਿ ਕਲਸ[1] ਮਿਠਾਈ। — [1]ਘੜੇ।
ਦੋਇ ਧਰੇ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਆਈ।
ਖੁੱਦੋ ਖੂੰਡੀ ਥੇ ਤਬਿ ਖੇਲਤ।
ਲਰਕਨ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਸਾਨੰਦ ਝੇਲਤ[1] ॥ ੫੧ ॥ — [1]ਮਿਲ ਕੇ।
ਢਿਗ ਢੁਕਿ ਕਦਮ ਪਦਮ[1] ਤਿਹ ਚੁੰਮੇ। — [1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।
ਸਿਜਦਾ ਕੀਨ ਮਾਥ ਧਰਿ ਭੂੰਮੇ[1]। — [1]ਧਰਤੀ 'ਤੇਰੱਖ ਕੇ।
ਤਿਸ ਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਜਾਨੀ।
ਬਰ ਦਾਨੀ ਬਾਨੀ ਯੌਂ ਭਾਨੀ[1] ॥ ੫੨ ॥ — [1]ਕਹੀ।
ਟੁਕੜਾ ਤੁਮਰਾ ਜੋ ਚਹਿ ਖੋਯੋ।
ਖੋਯੋ ਜਾਇ ਆਪ ਸੋ ਜੋਯੋ[1]। — [1]ਦੇਖੋ।
ਪੁਨ ਇਕ ਕਲਸਾ ਗੁਰੂ ਮੰਗਾਯੋ।
ਉਭੈ ਗਗਰੀਆਂ ਮੱਧ ਟਿਕਾਯੋ[1] ॥ ੫੩ ॥ — [1](ਪਹਿਲੀਆਂ) ਦੋਹਾਂ ਗਾਗਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।
ਪੇਖਿ ਪੀਰ ਖੁਸ਼ ਭਯੋ ਮਹਾਂਈ।

ਗੋਦ ਸਮੋਦ ਲਏ ਗੁਰੁ ਚਾਈ[1]।
[1]ਚੁੱਕ ਲਏ।
ਕਦਮ ਪਦਮ ਸੁਖ ਸਦਮ ਗਹਾਏ[1]।
[1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਫੜੇ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੁੰਮੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਏ ॥੫੪॥
ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਨਿਜ ਨੈਨਨਿ ਪਾਈ।
ਦਿੱਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਿਟ ਪਾਈ ਅਧਿਕਾਈ।
ਅਧਿਕ ਤਰੀਫ ਜੋਰਿ ਕਰ ਗਾਈ[1]।
[1]ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹੀ।
ਖਾਇ ਖੁਲਾ ਲਰਕਨਿ ਮਿਠਿਆਈ ॥੫੫॥
ਕਹਜੋ- 'ਚੁਗੱਤਾ[1] ਅਤਿ ਮਦ ਮੱਤਾ।
[1]ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ।
ਭਯੋ ਕੁਪੱਤਾ ਅਬਿ ਅਲਵੱਤਾ[1]।
[1]ਬਿਨਾਂ ਸੰਸੇ ਤੋਂ।
ਜ਼ਾਲਮ ਨੌਰੰਗ ਜ਼ੁਲਮ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।
ਦੇਤ ਦੂਖ ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਭਾਰੇ' ॥੫੬॥
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।
ਹਮਰੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਰਤਾਰੇ।
ਦੀਨੇ ਬਰ ਬਾਬਰ ਕੌਂ ਚਾਹੀ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਭੰਗ ਬਦਲ* ਬਖਸ਼ੀ ਸਤ ਸ਼ਾਹੀ[1] ॥੫੭॥
[1]ਸੱਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ। *ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੫ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।

ਦੈ ਸਿਰ ਸਾਤ ਫੇਰ ਫਿਰ ਲੈਹੈਂ[1]।
[1]ਮੋੜ ਲਵਾਂਗੇ।
ਜ਼ਾਲਮ ਕੀ ਜਰ ਸਿੰਧ[1] ਸਿਟੈ ਹੈਂ।
[1]ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ।
ਇਮ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਸਿਜਦਾ[1] ਕਰਿ ਗਯੋ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਵਲੀਯਨਿ ਵਲੀ ਲਖਯੋ ॥੫੮॥
ਪੀਰ ਅਮੀਰ ਦੀਨ[1] ਤਿਸ ਸੰਗੈ।
[1]ਨਾਮ।
ਹੁਤੋ ਮੁਰੀਦਨ ਯੁਤ ਤਹਿਂ ਚੰਗੈਂ।
ਬਾਤੈਂ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਭੂਲੇ ਹੋਸ।
ਸੈਦ ਭੀਖ[1] ਪਰ ਕਰਿ ਅਫਸੋਸ ॥੫੯॥
[1]ਸਯਦ ਭੀਖ ਸ਼ਾਹ।
ਕਹਜੋ ਪੀਰ ਤੁਮ ਬਡ ਕਰਮਾਤੀ।
ਮਾਨਤ ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਬੱਖਜਾਤੀ[1]।
[1](ਤੈਨੂੰ) ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਲਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਕੇ ਪਗ ਪੈ।
ਪਰਜੋ ਕਾਂਹਿ ਤੂੰ ਹੋਇ ਅਲਗ ਪੈ[1] ॥੬੦॥
[1]ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਕੇ। (ਅ) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲਪੱਗ ਦਾ ਹੀ ਅਲਗਪੈ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇਗਾ ਥੋੜੀ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ।

ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ ਸੁਨਿ ਉੱਤਰ ਦੀਨੋ।
ਤੁਮ ਨੇ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਇਹੁ ਚੀਨੋ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਜੋਈ।
ਹੈ ਕਬੂਲ ਦਰਗਾਹੈ ਸੋਈ ॥੬੧॥
ਮੈਂ ਮਰਾਕਬੇ ਮੈਂ[1] ਜਬ ਜੈਹੌਂ।
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ।
ਨਾਨਕ ਕੋ ਖੁਦਾਇ ਢਿਗ ਪੈਹੌਂ[1]।
[1]ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਭਾਵ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਜਿਤਕ ਸਮ੍ਰੱਥ।
ਨਾਨਕ ਆਗੇ ਜੋਰਤ ਹੱਥ ॥੬੨॥

ਸੋਈ ਸਬ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਨੈਹੈ।
ਨਿਜ ਮਨ ਭਾਵਤ ਹੁਕਮ ਦਿਲੈਹੈ।
ਉਹੀ ਰੂਪ ਹਮ ਇਨ ਕੋ ਹੇਰਾ।
ਲਿਯ ਬਖਸ਼ਾਇ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਜ ਕੇਰਾ ॥੬੩॥
ਟੁਕਰਾ ਬਨਜੋ ਫਕੀਰਨ ਰੈਹੈ।
ਰਾਜ ਜਰੂਰ ਸਿੱਖਨ ਕਾ ਹ੍ਵੈਹੈ।
ਪੁਨ ਦੋ ਬਰਤਨ ਧਰੇ ਜੁ ਏ ਹੈਂ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਮਜ਼੍ਹਬ ਪਰਖੇ ਹੈਂ ॥੬੪॥
ਉਨਿ ਦੋਨੋ ਪਰ ਹਾਥ ਜੁ ਧਰੇ।
ਕਹਜੋ ਬਨੇ ਰਹਿਂ ਦੋਈ ਖਰੇ।
ਉਨੈ ਧਰਜੋ ਮਧੁ ਤੀਸਰ ਜੋ ਹੈ।
ਕਹਜੋ ਮਜ਼੍ਹਬ ਤੀਸਰ ਮਮ ਹੋਹੈ ॥੬੫॥
ਅਰ ਚੁੰਮੇ ਪਗ ਰਜ[1] ਦ੍ਰਿਗ ਪਾਈ। — [1]ਚਰਨ ਧੂੜ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅਜ਼ਮਤ ਮੁਹਿ ਬਡ ਥਜਾਈ[1]। — [1]ਲੱਭੀ।
ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਤਰੁਣ[1] ਹੋਇ ਰਣ ਕਰਿਹੈਂ। — [1]ਜੁਆਨ।
ਤੇਜ ਤੁਰਕ ਨ੍ਰਿੱਪਨ ਕਾ ਹਰਹੈਂ ॥੬੬॥
ਦਿੱਲੀ ਤੈ ਕਾਬਲ ਲੌ ਬਾਕੀ।
ਕਾਂਹਿ ਯਾਂਹਿ ਸਿਖ ਛਡੈਂ ਨ ਆਕੀ।
ਪੀਰ ਅਮੀਰ ਦੀਨ[1] ਕੇ ਸਿਰ ਪੈ। — [1]ਨਾਮ (ਪੀਰ ਦਾ)।
ਸੈਦ ਭੀਖ ਨਿਜ ਕਰ ਧਰਿ[1] ਫਿਰ ਪੈ ॥੬੭॥ — [1]ਆਪਣਾ ਹੱਥਰੱਖ ਕੇ।
ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਦੈ ਸਬਿ ਦਿਖਰਾਯੋ। — [1]ਦੇਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਗੁਪਤ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਸ ਪੈਣ।
ਜੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸ਼ਾਹ ਖੁਦ ਗਾਯੋ[1]। — [1]ਭੀਖ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪ ਕਿਹਾ ਸੀ।
ਗਹੇ ਭੀਖ ਕੇ ਪਗ ਤਿਨ ਤਬ ਹੀ।
ਹੇਰੀ ਸੱਤ ਬਾਤ ਤੁਵ ਸਬ ਹੀ ॥੬੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਖਾਰਾ ਜਲ ਲਖਨੌਰ ਮੈਂ,
ਥਾ ਸਬ ਕੂਪਨ ਕੇਰ[1]। — [1]ਖੂਹਾਂ ਦਾ।
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਨਹਿਂ ਰੁਚੇ,
ਮਾਤ ਮਿਸ਼ਟ[1] ਕਿਯ ਫੇਰ ॥੬੯॥ — [1]ਮਿੱਠਾ।
ਚੌਪਈ:
ਤਨਕ ਭਨਕ[1] ਸੋ ਸਾਖਿ[2] ਸੁਨੈਹੈਂ। — [1]ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕਹਿ ਕੇ। [2]ਸਾਖੀ।
ਸੁਨੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਮਨ ਦੈਹੈ।
ਬਲ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇਜ ਅਤਿ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਬਢ ਹੈ ਨਿਤ ॥੭੦॥
ਨਿਕਟ ਹੁਤੋ ਤਹਿਂ ਪਿੰਡ ਨਨਹੇੜੀ।
ਘੋਗਾ ਨਾਮ ਮਸੰਦ ਬਖੇੜੀ[1]। — [1]ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ।
ਟਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੋ ਬਹੁ ਕਰੈ।

ਅਰ ਗੁਰੁ ਪੈ ਨਿਤ ਐਸ ਉਚਰੈ ॥੭੧॥
ਹੈ ਲਖਨੌਰ ਵੀਚ ਜਲ ਖਾਰਾ।
ਨਨਹੇੜੀ ਮੈਂ ਮਿਸ਼ਟ ਉਦਾਰਾ।
ਆਪ ਤਹਾਂ ਚਲਿ ਕੀਜੈ ਡੇਰਾ।
ਸੇਵਹੁਂ ਮੈ ਸਬਿ ਭਾਂਤਿ ਬਧੇਰਾ ॥੭੨॥
ਇਕ ਦਿਨ ਤਹਾਂ ਜਾਨ ਕੋ ਤਯਾਰੇ।
ਭਏ ਗੁਰੂ, ਮਾਤਾ ਹਟਕਾਰੇ[1]। [1]ਰੋਕੇ।
ਕੋਪ[1] ਹੁਤੀ ਘੋਗੇ ਪਰ ਮਾਤਾ। [1]ਗ਼ੁੱਸੇ।
ਜਿਸ ਹਿਤ, ਸੋ ਭੀ ਸੁਨੋ ਬਖਯਾਤਾ ॥੭੩॥
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਤੀਰਥੈਂ ਗਏ।
ਨਨਹੇੜੀ ਥੇ ਉਤਰਤ ਭਏ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕੀ ਇਕ ਦਾਸੀ।
ਰਾਖੀ ਪ੍ਰੇਰਿ ਤਾਂਹਿ ਨਿਜ ਪਾਸੀ ॥੭੪॥
ਯਾਂ ਤੈ ਮਾਤਾ ਤਹਾਂ ਨ ਗਈ।
ਪੁਰ ਕੇ ਪੈਂਚ ਬੁਲਾਵਤ ਭਈ।
ਕਹਯੋ ਅਹੇ ਜਲ ਤੁਮਰੇ ਖਾਰੀ।
ਮਿਸ਼ਟ ਕੂਪ ਇਕ ਲੇਹੁ ਨਿਕਾਰੀ ॥੭੫॥
ਠੌਰ ਬਤਾਇ ਦਈ ਤਿੰਨ ਤਾਈਂ।
ਖੋਦ ਨਿਕਾਲਯੋ ਉਨਿ ਬਲ ਲਾਈ।
ਦਬਯੋ ਪੁਰਾਤਨ ਹੁਤੋ ਕੂਪ ਸੋ।
ਨਿਕਸਯੋ ਮੀਠਾ ਆਬ ਖੂਪ[1] ਸੋ ॥੭੬॥ [1]ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ।
ਕਰਾਮਾਤ ਬਖਯਾਤ ਮਾਤ ਕੀ।
ਹੈ ਅਬਿ ਲੌਂ, ਸੋ ਕੂਪ ਸਾਤ ਕੀ[1]। [1]ਖੂਹ ਨੇ ਸੱਚੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਤਾ ਕੋ ਨਿਤ ਬੂਝੈਂ।
ਮਾਤੁਲ ਅਏ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਰੁਝੈਂ[1] ॥੭੭॥ [1]ਕਿੱਥੇ ਰੁਕ ਗਏ।
ਦਿਨਿ ਗਿਨਿ ਮਾਤਾ ਇਨਿ ਪਰਚਾਵੈ।
ਕਹੈ ਹਥਯਾਰ ਅਸ੍ਵ ਲੈ ਆਵੈ।
ਇਮ ਹੀ ਕਹਤਯੋਂ ਮਾਤੁਲ ਆਏ।
ਗੁਰੂ ਭਣੇਵੇਂ ਪਗ ਪਰਸਾਏ ॥੭੮॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਕੋ ਕਰਿ ਬੰਦਨ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਹਿ ਅਭਿਨੰਦਨ[1]। [1]ਜਸ।
ਕਹਯੋ ਮਕਾਨ ਤਯਾਰ ਅਬਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ।
ਤਹੀਂ ਬੁਲਾਇ ਸਬਿਨਿ ਕੋ ਲੈ ਹੈਂ ॥੭੯॥
ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਹਯ ਸੁਚ[1]। [1]ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਘੋੜਾ।
ਲਯਾਯੋ ਸੋ ਸਜਾਇ, ਚਢਿ ਗੁਰੁ ਉਚ।
ਲੈ ਮਾਤੁਲ ਕੋ ਜਾਤ ਅਖੇਰੈਂ[1]। [1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਨ ਮਿਰਗਨ ਹੇਰੈਂ ॥੮੦॥

ਕਰਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੁਛ, ਘਰ ਕੋ ਆਵੈਂ।	
ਜੁਗ ਮਾਤਨ ਪਗ ਦਿਸ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਵੈਂ[1]।	[1]ਦੋਹਾਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵੱਲ ਨੇਤ੍ਰ ਲਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਉਦਿਤ ਮੁਦਤਿ[1] ਪਿਖਿ ਪੌਤ੍ਰ ਬਦਨ[2] ਕੋ।	[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਮੁਖ।
ਖਰੀ ਪੌਰ ਪਰ ਰਹੇ ਸਦਨ ਕੋ[1] ॥ ੯੧ ॥	[1]ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਖੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਉਤ੍ਰ ਨਮੋਂ ਕਰਿ[1] ਘਰ ਗੁਰੁ ਜੈਹੈਂ।	[1](ਘੋੜੇ ਤੋਂ) ਉੱਤਰ ਕੇ (ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।
ਕਰਿ ਬਾਤਨ ਮਾਤਨ ਹਸੈ ਹੈਂ।	
ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਢਿਗ ਦਾਸੀ ਦਾਸੈਂ।	
ਕਰੈਂ ਅਖੇਰਹਿਂ ਕੇਰ ਬਿਲਾਸੈਂ[1] ॥ ੯੨ ॥	[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ।
ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ[1] ਪੁਨਾ ਬੁਲਾਏ।	[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ।
ਚਢੈਂ ਬਾਜ[1] ਕਰ[2] ਬਾਜ ਰਖਾਏ।	[1]ਘੋੜੇ ਤੇ। [2]ਹੱਥ ਤੇ।
ਜਨ ਜਰੀ ਜਰ ਕੀ ਡਰਵਾਵੈਂ[1]।	[1]ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੜਾਊ ਕਾਠੀ ਪੁਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸਾਮ ਕੁਰੰਗ ਤੁਰੰਗ ਕੁਦਾਵੈਂ[1] ॥ ੯੩ ॥	[1]ਹਰਨ ਵਾਂਗ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਟਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਚਢਤ ਅਨੂਠੀ[1] ਪਿਖਿ ਬਡ ਮਾਤਾ।	[1]ਅਣੋਖੀ।
ਕਹੇ ਪਿਤਾਮੇ ਸਮ[1] ਹ੍ਵੈ ਤਾਤਾ[2]।	[1]ਦਾਦੇ ਵਾਂਗ। [2]ਪੁੱਤਰ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਢਿ ਅਖੇਰ ਹਿਤ ਜਾਵੈਂ।	
ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁਂ ਦਿਸ ਦੂਰ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥ ੯੪ ॥	
ਏਕ ਦਿਵਸ ਨਨਹੇੜੀ ਗਏ।	
ਘੋਗੇ ਕੋ ਬਡ ਖੋਟ ਲਖਏ[1]।	[1]ਜਾਣਿਆ।
ਦਯੋ ਸਾਪ[1] ਇਸ ਬੰਸ ਨਸਏ।	[1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਠਹਿਰੇ ਨਹਿਂ, ਤੁਰਤਹਿਂ[1] ਹਟ ਆਏ ॥ ੯੫ ॥	[1]ਛੇਤੀ।
ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਬਾਲੈ ਨਿਕਟਿ ਤਾਲ ਕੇ।	
ਉਪਬਨ[1] ਥਾ ਸੋ ਪਿਖ੍ਯੋ ਚਾਲ ਕੇ[2]।	[1]ਬਾਗ਼। [2]ਜਾ ਕੇ।
ਤਾਮਾ[1] ਤਹਾਂ ਬਾਜ ਕੋ ਦੀਓ।	[1]ਮਾਸ ਦਾ ਭੋਜਨ।
ਜਗਿ ਬੰਦਨ[1] ਮਗ ਘਰ ਕਾ ਲੀਓ ॥ ੯੬ ॥	[1]ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਨੇ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਜਬ ਚਢੇ ਸ਼ਿਕਾਰੇ।	
ਭੂਸਥਲ[1] ਕੇ ਥੇਹ ਪਧਾਰੇ।	[1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।
ਲੂਖੀ ਤੇ ਇਕ ਰੰਘੜ ਆਯੋ।	
ਕਰਤ ਅਖੇਰ ਹੇਰਿ ਬਿਸਮਾਯੋ ॥ ੯੭ ॥	
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਮਾਜ ਹੁਸਨ[1] ਪਿਖਿ।	[1]ਸੁੰਦਰਤਾ।
ਬੂਝ੍ਯੋ ਸੰਗ ਹੁਤੋ ਨਾਈ ਸਿਖ।	
ਨਾਪਕ[1] ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਸਬਿ ਕਹੀ।	[1]ਨਾਈ ਨੇ।
ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਪੀਰ ਜਾਨ ਕਰਿ ਸਹੀ ॥ ੯੮ ॥	
ਸਰ ਖਰ[1] ਪਾਂਚ ਭੇਟ ਧਰਿ ਆਗੇ।	[1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ।
ਕਰ ਸੋਂ[1] ਪਰਸੇ ਚਰਨ ਸਭਾਗੇ।	[1]ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।
ਖੁਸ਼ ਅਬਾਦ ਰਹੁ[1] ਦੁਆ ਗੁਰੁ ਕਰੀ[2]।	[1]ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ। [2]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤੀ।
ਸੋ ਬਸ ਹੈ ਅਬਿ ਲੌਂ ਬਿਧਿ ਖਰੀ ॥ ੯੯ ॥	

ਸੂਲਰ ਗਾਮ ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਗਏ।	
ਪੇਖਿ ਲੋਗ ਸੇਵਤ ਬਹੁ ਭਏ।	
ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਦੋ ਪਿੰਡ ਪਾਸੈਂ।	
ਪਹੁੰਚੇ ਆਸ ਤੋਸ[1] ਨਿਜ ਦਾਸੈਂ ॥ ੯੦ ॥	[1]ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਭਾਣੋ ਖੇੜੀ ਪੁਨਾ ਨਿਹਾਰਾ।	
ਇਮ ਗੁਰੁ ਫਿਰ ਬਹੁ ਲੋਗਹਿੰ ਤਾਰਾ।	
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਹੁ ਮਾਸ[1] ਬਿਤਾਏ।	[1]ਮਹੀਨੇ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਸਿੱਖ ਪਠਾਏ ॥ ੯੧ ॥	
ਪਠਜੋ ਸੰਦੇਸ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਵੋ।	
ਸੁਨਿ ਸਬਿ ਹਰਖੇ ਸਾਜ ਸਜਾਵੋ[1]।	[1]ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਵੋ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ।	
ਸਜੰਦਨ[1] ਡੋਰੇ ਮਾਤਾ ਚਰੀ ॥ ੯੨ ॥	[1]ਰੱਥ।
ਹੁਤੋ ਖੜਗ ਲਘੁ ਨਿਰਮਲ ਧਾਰਾ।	
ਕਰ ਕੈ ਨਮੋਂ ਗੁਰੂ ਗਰਿ ਧਾਰਾ।	
ਕੰਧਿ[1] ਕਮਾਨ, ਕਸਜੋ ਕਟਿ[2] ਭਾਥਾ।	[1]ਮੋਢੇ 'ਤੇ। [2]ਲੱਕ ਨਾਲ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸੋਹਿ ਲਘੁ ਮਾਥਾ[1] ॥ ੯੩ ॥	[1]ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ।
ਨਵ ਗੁਰੂਅਨ ਸਿਮਰਨ ਧਿਜਾਨ ਕੈ।	
ਚਪਲ[1] ਬਲੀ ਅੱਸ੍ਰ ਚਢੇ ਜਾਨ ਕੈ।	[1]ਚੰਚਲ।
ਜੇਠੇ ਆਦਿ ਸਿੱਖ ਲਖਨੌਰੀ।	
ਬਿਦਾ ਹੋਤ ਭੇ ਬਿਹਬਲ ਗੌਰੀ[1] ॥ ੯੪ ॥	[1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਿਨਿ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾ ਯੁਤ ਕਰੀ।	
ਦੈ ਅਸੀਸ ਬਰ ਤਿਨ ਕੋ ਵਰੀ[1]।	[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਵਾਪਸ ਕਰੇ ਸਬੈ ਮਗ ਪਰੇ।	
ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਨਿਜ ਢਿਗ ਗੁਰੁ ਕਰੇ ॥ ੯੫ ॥	
ਕਰਤ ਅਖੇਰ ਹੇਰਿ ਬਨ ਗ੍ਰਾਮਨ।	
ਰਾਣੇ[1], ਮਾਜਰੇ, ਥਿਰੇ ਸ੍ਵਾਮਨ।	[1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਹੁ ਠੌਰ ਬਸੈ ਕੈ।	
ਬਹੁ ਜਨ ਕੋ ਨਿਹਾਲ ਮਗ ਕੈ ਕੈ ॥ ੯੬ ॥	
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਕੀਰਤਿ ਬਿਸਤੀਰਤਿ[1]।	[1]ਜਸ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।
ਪਹੁੰਚੇ, ਪੀਰੀ ਧਨੀ ਅਮੀਰਤ[1]।	[1]ਪੀਰੀ ਤੇ ਮੀਰੀ ਦੇ ਧਨੀ।
ਰਵਿ ਮਲ[1] ਕੇ ਪੌਤ੍ਰ ਜੁਗ[2] ਮਿਲੇ।	[1]ਸੂਰਜ ਮੱਲ। [2]ਦੋਨੋਂ।
ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਿ[1] ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਖਿਲੇ ॥ ੯੭ ॥	[1]ਸੁਖ ਸਾਂਦ (ਪੁੱਛ ਕੇ)।
ਗਨੀ[1] ਗਰੀਬ ਅਏ ਸਬ ਘਰ ਸੇ।	[1]ਧਨੀ।
ਦਰਸੇ ਪਗ ਪਰਸੇ ਉਨਿ ਕਰ ਸੇ।	
ਨਾਮ ਪਤੇ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਕੇ ਬੂਝੇ।	
ਭਲੇ ਅਭਲੇ ਭਲੇ ਬਿਧਿ ਸੂਝੇ[1] ॥ ੯੮ ॥	[1]ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੇ।

ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਏ।
ਦਰਸੇ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਬਹੁ ਭਾਏ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੋ ਬਾਗ ਲਗਾਯੋ।
ਮਿਲਿ ਸਬੰਧੀਅਨ ਸੈਲ ਕਰਾਯੋ ॥੯੯॥
ਆਰੂ, ਅੰਬ, ਅਨਾਰ, ਅਲੂਚੇ।
ਸੇਉ, ਸਰੂ, ਸੰਗਤਰੇ ਸੁ ਗੂਚੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਫਲੇ ਫਾਲਸੇ, ਫੈਲੇ ਫਬੇ।
ਕਦਲੀ[1], ਕਟਲ[2], ਬਢਲ[3], ਕਲ[11] ਸਬੇ ॥੧੦੦॥ — [1]ਕੇਲੇ। [2]ਕਟਹਲ ਦਰੱਖ਼ਤ ਤੇ ਫਲ। [3]ਬਢਹਲ ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ ਤੇ ਫਲ। [11]ਸੁੰਦਰ।
ਨਿੰਬੂ, ਨੌਰੰਗੀ, ਨਾਲੇਰੇ[1]। — [1]ਨਲੇਰ।
ਆਮਰੂਦ, ਅਖਰੋਟ, ਅਛੇਰੇ[1]। — [1]ਚੰਗੇ।
ਖਾਜੂਰੇਂ, ਖਿਰਨੀ[1], ਖੁਰਮਾਨੀ। — [1]ਮੌਲਸਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਦੁੱਧਦਾਰ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਪਿਲਕਨ[1], ਪੀਪਰ, ਪਨਸ, ਪ੍ਰਮਾਨੀ[2] ॥੧੦੧॥ — [1]ਬੋਹੜ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਬ੍ਰਿੱਛ। [2]ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ।
ਜਾਮਨ, ਜਾਮੋਏ[1], ਜਰਦਾਲੂ[2]। — [1]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਫਲ ਤੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਾ। [2]ਆਲੂ ਵਰਗਾ ਪੀਲੇਰੰਗ ਦਾ ਫਲ, ਕਾਠੀ ਖੁਰਮਾਨੀ।
ਬੇਰੀ, ਬਟ[1], ਬਾਹੇੜ[2], ਬਿਸਾਲੂ[3]। — [1]ਬੋਹੜ। [2]ਬਹੇੜਾ। [3]ਬਹੁਤੇ।
ਬਾਂਸ, ਬਦਾਮ, ਬਕਲ[1], ਬਹੁ ਬੇਲੀ[2]। — [1]ਵਲਕਲ ਦਾ ਸੰਖੇਪ-ਇਕ ਦਰੱਖ਼ਤ ਜਿਸ ਦੀ ਛਿੱਲ ਦੇ ਸਾਧੂ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। [2]ਬਹੁਤੀਆਂ ਵੇਲਾਂ।
ਚੰਪਾ, ਚੰਬੇਲੀ, ਰਾਵੇਲੀ[1] ॥੧੦੨॥ — [1]ਰਾਇਬੇਲ।
ਗੇਂਦਾ, ਗੁਲ ਸੱਬੋ[1] ਗੁਲਬਾਸਾ[2]। — [1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲ। [2]ਅੱਬਾਸ ਦਾ ਫੁੱਲ।
ਗੁਲ ਕਲਗਾ[1], ਗੋਲਾਬ ਸਬਾਸਾ[2]। — [1]ਕਲਗਾ ਫੁੱਲ। [2]ਸਹਿਤ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ।
ਮੋਤੀਆ, ਮੂਗਰਾ[1], ਜੁਹੀ[2] ਬਿਧੂਪੀ[3]। — [1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਬੇਲੀ। [3]ਦੁਪਹਿਰੀਆ ਫੁੱਲ।
ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ[1], ਕੇਵਰਾ ਖੂਪੀ[2] ॥੧੦੩॥ — [1]ਇਕ ਬ੍ਰਿੱਛ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੇ ਚਿੱਟੇਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਡੰਡੀ ਸੁਨਹਿਰੀਰੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [2]ਚੰਗਾ ਕਿਉੜਾ।
ਗਲਗਲ, ਮਿਠੇ, ਚਕੋਦੇ[1], ਖੱਟੇ। — [1]ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਦਾ ਨਿੰਬੂ।
ਸਾਖੰਡਲ ਮੰਡਲ ਬਰ ਥੱਟੇ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਗੋਲ ਥੜੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਰ ਬਾਰੀ[1] ਸੀਂਚੇ। — [1]ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ।
ਗੁਲ ਬਹੁਧਾ ਤਰੁ[1] ਊਚੇ ਨੀਚੇ ॥੧੦੪॥ — [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਸਬਿ ਕਰੈਂ ਸਰਾਹਿਨ।
ਉਪਬਨ ਸਮ ਨੰਦਨ ਬਨ ਆਹਿ ਨ[1]। — [1]ਬਗ਼ੀਚੇ ਵਰਗਾ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਬਾਗ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਮਾਲੀ ਰਚਿ ਡਾਲੀ[1] ਸੁਠ ਲਜਾਏ। — [1]ਫਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਟੋਕਰੀ।
ਬਹੁ ਇਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੈਂ ਪਾਏ ॥੧੦੫॥
ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸੈਰ ਅਏ ਨਿਜ ਆਲੇ[1]। — [1]ਘਰ।
ਬਸ ਨਿਸ ਤਹਿ ਤੈਂ ਫਜਰੈਂ[1] ਚਾਲੇ। — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਕਾ ਆਗਵਨੁ[1]। — [1]ਆਉਣਾ।
ਦਾਸਨਿ ਦਾਰਦਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਵਨੁ[1] ॥੧੦੬॥ — [1]ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਭਯੋ।
ਘਰਿ ਘਰਿ ਉਤਸ਼ਵ ਅਤਿਸੈ ਛਯੋ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਫੈਲ ਗਿਆ।
ਸ਼ਬਦ ਪਵਿਤ ਸਿੱਖ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਧਾਏ।
ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਚਲਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਆਏ ॥੧੦੭॥
ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਬਾਲਕ ਬੈ[1] ਗੁਰੁ।
[1]ਉਮਰ।
ਕੋਟ ਕਾਮ ਤੈ ਕਲਿਤ ਲਲਿਤ ਫੁਰ[1]।
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਦੀ (ਕਲਿਤ) ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ (ਫੁਰ) ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ।
ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਕਰ ਸੈਂ[1], ਦ੍ਰਿਗ ਦਰਸੈਂ।
[1]ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।
ਝਰਸੈਂ ਅਘ ਹਰਸੈਂ ਉਰ ਸਰਸੈਂ[1] ॥੧੦੮॥
[1]ਪਾਪ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਅਰਪ ਅਕੋਰ[1] ਅਨਿਕਧਾ[2] ਆਗੇ।
[1]ਭੇਟਾ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਪਰਕ੍ਰਮਾ ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਕਰਿ ਬਡ ਭਾਗੇ।
[1]ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ (ਸ੍ਰੁਤਿ-ਵੇਦ, ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ ਹੈ।)
ਸੰਗ ਲਵਾਇ[1] ਪੁਰਹਿਂ ਲੈ ਆਏ।
[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਬਰਨਨ ਕਰਿ[1] ਬਹੁ ਠੌਰ ਦਿਖਾਏ ॥੧੦੯॥
[1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਇਕ ਦਿਸ ਬਹਿ ਸਤਲੁਜ ਵਰ ਵਾਰੀ[1]।
[1]ਚੰਗਾ ਪਾਣੀ।
ਸੋਹਿਤ ਦੁਤੀ ਦਿਸਾ ਗਿਰਿ ਧਾਰੀ[1]।
[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ।
ਸਬਜ਼ੀ ਬਨ ਸਬਿ ਜੀਵਨ ਮੁਦਦਾ[1]।
[1]ਹਰਿਆਵਲਾ ਜੰਗਲ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਫੈਲੇ ਫੂਲੇ ਤਰੁ ਫਲ ਸੁਧਦਾ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਚਾਰਹੁਂ ਕੋਦ ਬਿਨੋਦਦ ਪੁਰ ਕੋ[1]।
[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਮੋਦ[1] ਹੋਯੋ ਉਰ ਗੁਰੁ ਕੋ।
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਸੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੈ[1] ਪੁਨ ਕਿਰਪਾਲੈਂ[2]।
[1]ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਤੋਂ। [2]ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ।
ਭਵਨ ਭਗਵਤੀ[1] ਪਿਖਿ ਤਤਕਾਲੈਂ ॥੧੧੧॥
[1]ਨੈਣਾਂ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਰ।
ਬੰਦਨ ਕਰਿ* ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਪਰਵਿਸੇ।

*ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਵਿ-ਉਕਤੀ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਉਲਥਾ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਸ਼ਿਕਨ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁੱਤਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਅੱਗੇ ਕਦ ਝੁਕ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਅਜੇ ਖੋਜ ਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਇਥੇ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਬਾਦ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਮ ਪਿਆ। ਦਬਿਸਤਾਨ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭੈਰੋਂ ਨਾਮੇ ਇਕ ਸਿਖ ਨੇ ਇਕ ਦੇਵੀ ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਦੇਵੀ ਝਾੜੂ ਦੇਂਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਬੰਦਹਿਂ ਨਰ ਤਿਯ ਜਿਹਂ ਗੁਰੁ ਦਿਸੇ।
ਰੂਪ ਸੁਭਾਵ ਨਿਹਾਰ ਸਰਾਹੈਂ।
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਕਹਿ ਪੁਸ਼ਪ ਬਸਾਹੈਂ[1] ॥੧੧੨॥
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਚਢੀ ਅਟਾਰਨਿ ਨਾਰਿ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਜਨੁ ਘਨ[1] ਬਹੁ ਚਪਲਾ[2] ਚਮਕਾਰੈਂ।
[1]ਬੱਦਲਾਂ 'ਚ। [2]ਬਿਜਲੀਆਂ।
ਜਹਾਂ ਸਦਨ ਬਡ ਗੁਰੂ ਚਿਨਾਏ।
ਉਤਰੇ ਤਹਾਂ ਪੌਰ ਪਰ ਜਾਏ ॥੧੧੩॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਾਦਰ[1]।
[1]ਸਮਰੱਥ।

ਮਿਲੇ ਪੌਰ ਪਰ ਆਇ ਸੁ ਸਾਦਰ[1]।
[1]ਆਦਰ ਨਾਲ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੇ।
ਆਸਿਖ[1] ਦੀਨੀ ਮਾਤ ਬੁਲੰਦੇ[2] ॥ ੧੧੪ ॥
[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ। [2]ਬਹੁਤੀ।
ਉੱਤ੍ਰ ਅੱਸ੍ਰ ਤੈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੈ।
ਪਾਲਕ ਧਰਮ ਸੇਤ ਮਰਯਾਦੈ[1]।
[1]ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਜਲ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਪਾਲਕ।
ਨਿਜ ਪਿਤ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦੌਰ ਗਹੇ ਪਗ[1]।
[1]ਚਰਨ।
ਗੁਰੂ ਗੋਦ ਲੈ ਮੋਦ ਰਹੇ ਪਗ[1] ॥ ੧੧੫ ॥
[1]ਲੀਨ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਪਜਾਰ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਫੇਰਤ ਕਰ[1] ਸਿਰ, ਮੁਖ ਪੁਚਕਾਰੈਂ।
[1]ਹੱਥ।
ਕੀਨ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਧਨ ਦਿਯ ਦੀਨੈ।
[1]ਵਾਰਨਾ।
ਕਰੈਂ ਗਰੈਂ ਲਾ ਲਾ ਸੂਦ ਸੀਨੈ[1] ॥ ੧੧੬ ॥
[1]ਛਾਤੀ ਠੰਡੀ।
ਸੁਤ ਮੁਖ ਸਸਿ ਦਿਸ ਚਖੁ ਚਕੋਰ ਕਰਿ[1]।
[1]ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਚਕੋਰ ਬਣਾ ਕੇ।
ਨਿਰਖਤ ਗੋਦ ਬਿਟਾਇ ਮੋਦ ਭਰਿ।
ਧਰਜੋ ਧਰਮ ਜਨੁ ਗਜਾਨ ਨਿਜੰਕੈਂ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਧਰਮ ਨੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ 'ਚ ਬਿਠਾਇਆ ਹੈ।
ਕਿਧੋਂ ਵਿਰਾਗ ਬਿਵੇਕ ਨਿਸੰਕੈਂ ॥ ੧੧੭ ॥
ਆਤਮ ਪਰਮਾਤਮ ਸਮ[1] ਸੋਹੈਂ।
[1]ਵਾਂਗ।
ਬਾਲ ਰਵਹਿ ਪੂਨਜੋ ਸਸਿ ਜੋਹੈਂ[1]।
[1]ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪੂੰਨਿਆ ਦਾ ਚੰਦ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।
ਕਿਧੋਂ ਸਾਂਤਿ ਰਸ ਬੀਰ ਭਿਲੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮਿਲੇ ਹਨ।
ਸ਼ਿਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇ ਹੈਂ ॥ ੧੧੮ ॥
ਪਟਨੇ ਤੈ ਮਗ ਕੀ ਸਬ ਬਾਤੈਂ।
ਬੂਝੀ ਕਹੀ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਭਾਤੈਂ।
ਦੁਹੂੰ ਦਿਸਾ ਕੇ ਦਾਸ ਮਸੰਦਨਿ।
ਕੀਨ ਉਭੈ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਦ ਬੰਦਨ ॥ ੧੧੯ ॥
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਦਿਨ ਹੋਵਾ।
ਭਏ ਧੰਨ ਵਹਿ ਜਿਨ ਜਨ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਖਬਰ ਪਹੂੰਚੀ।
ਫੈਲੀ ਮਨੋ ਮਾਲਤੀ ਸੂਚੀ[1] ॥ ੧੨੦ ॥
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਲੈ ਲੈ ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤੈਂ।
ਆਏ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਉਮੰਗ ਤੈਂ।
ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰੀ।
ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਿੱਖ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ॥ ੧੨੧ ॥
ਸਿੰਧੁ ਮਾਲਵਾ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬੋਂ।
ਦੱਖਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸ਼ਿਤਾਬੋਂ[1]।
[1]ਛੇਤੀ ਨਾਲ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਲਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਵੈਂ।
ਅਰਪ ਅਕੋਰੈਂ ਅਨਿਕ ਬਿਧਾਵੈਂ[1] ॥ ੧੨੨ ॥
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਗਿ ਸਿਰ ਲਾਵੈਂ।

ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਵੈਂ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਪਿਖਿ ਹਰਸੈਂ[1]। — [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਅਰਪਿ ਪਗ ਪਰਸੈਂ ॥੧੨੩॥
ਪੇਖਿ ਕਹੈਂ ਸਮ ਹੋਇ ਪਿਤਾਮੈਂ[1]। — [1]ਦਾਦੇ ਵਰਗਾ।
ਦਿਪਤ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਲਾਮੈਂ[1]। — [1]ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਚਾਲ ਢਾਲ[1] ਲੱਖਨ ਸਬਿ ਉਨ ਸੇ। — [1]ਰੀਤੀ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ।
ਹੈਂ ਪਰਿ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਸਗੁਨ ਸੇ[1] ॥੧੨੪॥ — [1]ਸਹਿਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ।
ਘਾਲ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇ ਘਰ ਘਾਲੈਂ[1]। — [1]ਜੰਗ (ਘਾਲ) ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨਗੇ।
ਸੌਂਜ ਓਜ ਇਨ ਮੌਜ ਬਿਸਾਲੈਂ[1]। — [1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਬਲ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।
ਜੋ ਸਿੱਖ ਆਯੁਧ ਅੱਸ੍ਰ ਅਰਪੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਭੇਟਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਤਾਂਹਿ ਪੁਰੈ ਹੈਂ ॥੧੨੫॥
ਸਾਨੰਦ ਆਨੰਦਪੁਰ ਗੁਰੁ ਥਿਰੇ।
ਹੇਰਿ ਅੱਧਜਾਇ ਦੇਰ ਬਿਨੁ ਗਿਰੇ[1] ॥੧੨੬॥ — [1]ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੈਂਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੫॥

੪੯. {ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਭਿਆਸ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸਭ ਮੈਂ ਨਭ ਜਯੋਂ ਫਬ ਰਹਯੋ,
ਰਵਿ ਸੋਂ ਤੇਜ ਸਰੂਪ[1]।

[1](ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਫਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤੇਜ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਤਾਂਹਿ ਭਜੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਜਜੇ,
ਪਰੇ ਨ ਸੋ ਭਵ ਕੂਪ[1] ॥੧॥

[1](ਜੋ) ਉਸ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਖੂਹ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬੰਦਨ ਤੈ ਭਵ ਬੰਧਨ ਘਾਯਕ,
ਮਾਯਕ ਯਾ ਜਗ ਪਾਯਕ ਥੈਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਸੇਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਨਨ ਤੈ ਦਿਢ ਮਾਨ ਮਿਲੈ,
ਜਪ ਜਾਪਨ ਤੈ ਤਿਨ ਤਾਪ ਕਪੈਂ ਹੈਂ[1]।

[1]ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਾਪ ਜਪਣੇ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਉ ਕਰੇ ਪਰਭਾਉ ਭਰੇ,
ਉਰਿ ਧਯਾਨ ਧਰੇ ਗੁਰੁ ਗਯਾਨ ਦਿਪੈ ਹੈ[1]।

[1]ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਅਸਰ) ਵਧਦਾ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਨਾਲ ਪਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਹਾਨਕ ਆਨਕ,
ਦਾਨਕ ਗਯਾਨ ਹਰੀ ਬਿਨਵੈ ਹੈ[1] ॥੨॥

[1]ਅਨੇਕਤਾ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਤਿਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਗਯਾਨ ਹਰੀ ਸੁਲੇਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ ਹਰੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ।)

ਗਾਥ ਸੁਨੋ ਦਸਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੀ,
ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਦਰ[1] ਅੱਛਤ[2],
ਸੰਮਤ ਤੀਸ ਅਸਾੜ ਮਝਾਰੀ[1]।
ਬਜਾਹਿ ਕਰਯੋ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਰਚਵਾਇ ਲਹੌਰ ਨਯੋ ਜਿਮ ਚਾਰੀ[1]।
ਸੀਸ ਦਯੋ ਫਿਰ ਜੈਸ ਬਤੀਸ ਕਿ
ਮੱਘਰ, ਜਾਇ ਛਿਤੀਸ ਦ੍ਵਾਰੀ[1] ॥੩॥

[1]ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ। [2]ਆਪਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ।

[1]ਸੰਮਤ ੧੭੩੦ ਬਿ. ਹਾੜ (ਮਹੀਨੇ) ਵਿੱਚ।

[1]ਸੁੰਦਰ।

[1]ਫੇਰ ਸੰਮਤ ੧੭੩੨ ਬਿ. ਮੱਘਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ (ਛਿਤੀਸ) ਨੁਰੰਗੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ।

ਜੈਸ ਪਠੀ ਗੁਰੁਤਾ[1] ਤਹਿਂ ਤੈ,
ਪੁਨ ਸੀਸ ਅਯੋ ਉਨਿ ਕਾ ਇਨਿ ਪਾਸੈਂ।
ਦਾਹਿ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ ਦੇਹੁਰਾ ਕੀਨ,
ਛਯੋ ਕਰੁਨਾਰਸ ਜੈਸ ਅਵਾਸੈਂ[1]।
ਜੱਗ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮ ਦਾਨ ਕਰੇ ਬਹੁ,
ਲੌਕਿਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਮਹਾਸੈਂ[1]।
ਸੋ ਸਬਿ ਪੂਰਬ ਗਾਥ ਕਹੀ,

[1]ਗੁਰਿਆਈ।

[1]ਘਰ ਵਿੱਚ।

[1]ਬਹੁਤੀ।

ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਕਥਾ ਮਧ ਸਾਥ ਹੁਲਾਸੈਂ ॥੪॥
ਯਾਂ ਹਿਤ ਨਾਂਹਿ ਲਿਖੈਂ ਅਬਿ ਸੋ ਸਬਿ,
ਪੇਖ ਲਹੋ ਤਹਿਂ ਜੋ ਚਹੁ ਪੇਖਾ।
ਸੰਮਤ ਸਤਰਾਂ ਸੈ ਉਨਤੀਸ,
ਅਸੌਜ ਵਿਖੈ ਲਿਖਯੋ ਹਮ ਲੇਖਾ[1]।

[1]ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ੧੭੨੯ ਬਿ. ਨੂੰ (ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ) ਅਸੀਂ ਹਿਸਾਬ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਥੇ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਜੀ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਮਾਂਹਿ,
ਅਏ ਯੁਤ ਮਾਤ ਬਿਸੇਖਾ।
ਤੀਨ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਰੂ ਨੌਮ ਢਿਗੈਂ ਰਹਿ,
ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਕਰੇ ਅਨਲੇਖਾ[1] ॥੫॥
ਜੇਤਿਕ ਥੇ ਕੁਲ ਕੇ ਸੁ ਅਚਰਣ[1],
ਅਭਰਣ ਸਰੂਪ[1] ਸਬੈ ਸਿਖਰਾਏ।
ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚਾਰ ਉਦਾਰ,
ਗੁਰਜਾਈ ਕੇ ਭੇਦ ਭਲੇ ਸਮਝਾਏ।
ਬਾਹਰ ਅੰਤਰ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ,
ਬਿੱਦਜਾ ਬਿਬਿਧਾ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਦਿਖਾਏ।
ਦੀਪਕ ਤੈ ਜਿਮ ਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ[1],
ਤਜੋਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਹਾਏ ॥੬॥
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮਾਂਹਿ,
ਅਏ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਆਨਦ ਦਾਏ।
ਰੌਣਕ ਭੂਰ ਭਵੈ[1] ਨਿਤ ਹੀ ਨਿਤ,
ਬਾਗ ਅਮਿਤ ਲਗੈਂ ਚਹੁੰ ਘਾਏ[1]।
ਲੋਗ ਬਜਾਰ ਅਗਾਰ[1] ਬਨਾਵਤ,
ਭਾਵਤ ਪਾਵਤ ਸੰਪਤਿ[1] ਜਾਏ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਬਦੇਸਨ ਤੈ,
ਸੁਨ ਕੈ ਜਸ ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਆਏ ॥੭॥
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ,
ਥਿਰਾਇ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਸੁਖ ਦੈਹੈਂ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤਈਂ ਨਿਜ ਪਾਸ,
ਬੈਠਾਇ ਦਿਖਾਵਤ ਰੀਤਿ ਸਬੈ ਹੈਂ।
ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਬਾਲਕ,
ਹੇਰਿ ਬਧੇਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢੈ ਹੈਂ।
ਬੰਦਨ ਕੈ[1] ਜੁਗ[2] ਹੀ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ,
ਸਾਨੰਦ ਚੌਗੁਨ ਭੇਟ ਸੁ ਦੈ ਹੈਂ ॥੮॥
ਬਾਲਕ ਸੰਗ ਲਏ ਪੁਰਿ ਕੇ ਗੁਰੁ,
ਤਾਲਕ[1] ਖੇਲਨ ਸੰਗ ਰਖੈ ਹੈਂ।
ਤੀਰ ਸਤੱਦ੍ਰਵ[1] ਜਾਤ ਕਬੀ,

[1]ਅਣਗਿਣਤ ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਕੌਤਕ ਕੀਤੇ।
[1]ਚੰਗੇ ਆਚਰਨ ਭਾਵ ਚੰਗੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਗੁਣ।
[1]ਗਹਿਣਾ ਰੂਪ।
[1]ਦੀਵੇ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
[1]ਚਹੁੰ ਤਰਫੀਂ।
[1]ਘਰ।
[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
[1]ਬੈਠ ਕੇ।
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ। [2]ਦੋਹਾਂ।
[1]ਸਬੰਧ।
[1]ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ।

ਤਰ ਹੈਂ ਜਹਿਂ ਨੀਰ ਗੰਭੀਰ[1] ਚਲੈ ਹੈਂ।	[1]ਡੂੰਘਾ।
ਬੈਠ ਕਬੀ ਕਿਸ਼ਤੀ[1] ਪਰ ਪੈਰਤ[2],	[1]ਬੇੜੀ। [2]ਤਰਦੇ ਹਨ।
ਸੈਰ ਘਨੋ ਮਨ ਭਾਵਤ ਕੈਹੈਂ।	
ਜੋ ਪੁਰਿ ਤੀਨ ਰਮਾਵਨਹਾਰ[1],	[1]ਵਿਚਰਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਰਮੈਂ ਬਹੁਧਾ[1] ਲਰਕਾਨਿ ਸੰਗੈ ਹੈਂ ॥੯॥	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ।
ਦੇਖਤ ਹੈਂ ਕਬਿਹੀ ਕੁਸ਼ਤੀ	
ਮ੍ਰਿਗ ਮੱਲ, ਮਹੇਂ ਗਜ ਸਾਂਢ[1] ਲਰੈ ਕੈ।	[1]ਸਾਨ੍ਹ।
ਤੀਤਰ ਲਾਲ ਬਟੇਰ ਲਵੇ[1],	[1]ਬਟੇਰੇ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਜਾਨਵਰ।
ਬੁਲਬੁਲ ਦੁੰਬੇ ਲਰਕੈਨ ਘੁਰੈ ਕੈ[1]।	[1]ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰ ਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ।
ਦੇਤ ਇਨਾਮ ਗੁਰੂ ਪਿਖ ਕੈ,	
ਖੁਸ਼ਿ ਹੋਤ ਮਹਾਂ ਇਮ ਚੋਜ ਕਰੈ ਕੈ।	
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਿਵੇਕ ਯੁਤੈਂ[1],	[1]ਵਿਚਾਰ ਸਹਿਤ।
ਬਹੁ ਬਾਤ ਬਖਜਾਤ ਸੁਨਾਤ ਰਚੈ ਕੈ[1] ॥੧੦॥	[1]ਬਣਾ ਕੇ।
ਜੋ ਜਨ ਤਾਰਨ ਹਾਰ ਭਵਾਂਬੁਧ[1],	[1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਤੈਰਤ ਸੋ ਸਰਤਾ ਸਰਤਾਂ ਕੈ[1]।	[1]ਉਹ ਨਦੀ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਕੇ ਤਰਦਾ ਹੈ। (ਸਰਤਾਨ=ਦਲੇਰ, ਬਹਾਦਰ।) (ਅ) ਉਹ ਤਿਸ ਨਦੀ ਦੇ (ਸਰ) ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਦਾ ਹੈ।
ਪੈਰਤ ਕੋ[1] ਪਿਖਿ ਹੈਰਤ[2] ਹ੍ਵੈਂ ਜਨ,	[1]ਤਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। [2]ਹੈਰਾਨ।
ਧੈਰਤ ਜਾਤ ਗੰਗੈਰਿਨ ਬਾਂਕੈਂ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਗੰਗੇਰੀ ਟੇਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਗੰਗੇਰੀ=ਜਲ ਜੁਲਾਹਾ, ਮੱਕੜੀ ਜਿਹਾ ਜੀਵ ਜੋ ਜਲ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਤਰਿੰਦੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।)
ਭੀਰ ਸਖਾ ਯੁਤ ਖੇਲਤ ਧੀਰ,	
ਸੁ ਝੇਲਤ ਹੈਂ ਜਲ ਪੇਲਤ ਕਾਂ ਕੈ[1]।	[1]ਪਾਣੀ ਆਪ ਝਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਲ (ਪੇਲਤ) ਪਾਣੀ ਧਕਦੇ ਹਨ।
ਧਾਰ ਪਹਾਰਨ ਪੈ ਚਢਿ ਜਾਤ,	
ਮਿਦਾਨ ਕਬੀ ਬਡ ਦੌਰਤ ਬਾਂਕੈਂ[1] ॥੧੧॥	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਜਾਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਬੀ ਸਹਿ ਬੀਰਨ,	
ਤੀਰਨ ਸੋਂ ਬਨ ਜੀਵਨਿ ਮਾਰੈਂ।	
ਬੇਧਤ ਲੱਛ[1] ਬਿਲੱਛ[2] ਪ੍ਰਤੱਛਹਿ,	[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। [2]ਵਿਲੱਖਣ।
ਤੋਮਰ[1] ਤੁੱਪਕ[2] ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ।	[1]ਬਰਛੇ। [2]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਬਾਜ[1] ਧਵਾਇ ਕੁਦਾਇ ਨਚਾਇ,	[1]ਘੋੜੇ।
ਫਿਰਾਇ ਅਟੇਰਨ ਚੱਕ੍ਰ ਡਾਰੈਂ[1]।	[1]ਅਟੇਰਨ ਵਾਂਗ ਚੱਕ੍ਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸਾਂਝ ਸਬੇਰ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਿਜ,	
ਆਇ ਪਦਾਂਬੁਜ[1] ਰੋਜ ਜੁਹਾਰੈਂ[2] ॥੧੨॥	[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ। [2]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਦਰ ਨੀਤਿ[1],	[1]ਨਿੱਤ।
ਸੁਨੀਤਿ[1] ਬਿਨੀਤਿ[2] ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਿਖੈ ਹੈਂ।	[1]ਚੰਗੀਰਾਜਨੀਤੀ। [2]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ।
ਭ੍ਰੱਮ ਤਜਾਇ ਬਢਾਇ ਸੁ ਧ੍ਰੱਮ,	
ਅਕ੍ਰੱਮ[1] ਗਵਾਇ ਸੁਕ੍ਰੱਮ[2] ਦਿਢੈ ਹੈਂ।	[1]ਬੁਰੇ ਕਰਮ। [2]ਚੰਗੇ ਕਰਮ।

ਸਾਧਨ ਚਾਰ[1] ਕਰਾਇ ਭਲੇ, — [1]ਚਾਰ ਸਾਧਨ (ਬਿਬੇਕ, ਵੈਰਾਗ, ਖਟ ਸੰਪਤੀ, ਮੋਖ ਇੱਛਾ।)
ਭਗਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਮਹਾਨ ਲਖੈ ਹੈਂ।
ਜੋਗ ਅਸਟਾਂਗ ਦਰਾਜ ਬਿਧੀ[1], — [1]ਜੋਗ ਦੇ ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀਰੀਤੀ।
ਮਗ ਰਿੱਧਿਨਿ ਸਿੱਧਿਨਿ ਕੋ ਦਿਖਰੈ ਹੈਂ ॥੧੩॥
ਗੁਰੁ ਖੇਲ ਵਿਖੇ ਲਰਕੈਨ ਸਿੱਖੈਂ[1], — [1]ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤੀ ਲਗਤੀ ਜੁ ਸੁਹਾਵਨ।
ਚਾਲ ਕੁਵਾਯਦ[1] ਆਯੁਧ ਬਾਂਧਨ[2], — [1]ਫੌਜੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਰਤ ਦੀਰੀਤੀ। [2]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹਣੇ।
ਸਾਂਧਨ ਬਾਨ[1] ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਵਨ। — [1]ਤੀਰ ਸਿੰਨ੍ਹਣੇ।
ਗਾਵਨ ਗੀਤ ਪਰੇਮ ਪਗੇ[1], — [1]ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ।
ਸਬਿ ਰਾਗਨੀ ਰਾਗਨ ਰੂਪ ਸਿਖਾਵਨ।
ਪੀਰ ਪਿਗੰਬਰ ਔ ਅਵਤਾਰਨ ਜਯੋਂ[1], — [1]ਵਾਂਗ।
ਕਰਮਾਤ ਬਿਭਾਂਤਿ[1] ਦਿਖਾਵਨ ॥੧੪॥ — [1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਸਮ ਕੰਚਨ ਰੰਗ ਸਬੈ ਸੁਠ ਅੰਗ,
ਨਿਸੰਗ ਅਨੰਗ ਗੁਮਾਨ ਛੀਏ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰਰੰਗ ਹੈ, ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਕਾਮ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਰਬਿੰਦ ਮਨਿੰਦ ਅਨਿੰਦ ਲਸੈ ਮੁਖ[1], — [1]ਕੰਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਦਾਸ ਮਲਿੰਦ[1] ਅਨੰਦ ਪੀਏ। — [1]ਭੌਰੇ।
ਰਚਿ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਬਢਾਵਤ,
ਭਾਵਤ ਜਾਂਹਿ ਸੁ ਜੈਸ ਹੀਏ[1]। — [1]ਹਾਸੇ ਦੇ ਬਚਨ ਬਣਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਹਾਸਾ) ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਅਸ ਕੌਨ ਅਭਾਗ ਜੁ ਮੋਹਿਤ ਨਾ,
ਪਿਖ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਨ ਸਿੱਖ ਥੀਏ ॥੧੫॥
ਝਲਕੈਂ[1] ਮਕਤੂਲ[2] ਮੁਕੇਸ਼[3] ਕੰਤੂਨ[11] — [1]ਚਮਕਦੇ ਹਨ। [2]ਰੇਸ਼ਮ। [3]ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਤੇ ਚਪਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ। [11]ਸਿੰਧੀ, ਕੈਤੂਨ, ਜ਼ਰੀ ਦਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਫੀਤਾ ਜੋ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸੋਭਾ ਲਈ ਲਾਈਦਾ ਹੈ।
ਪਠਾ ਯੁਤ[1] ਚੀਰ[2] ਸਰੀਰ ਧਰੇ। — [1]ਸੰ. ਪਾਟੂ-ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਧਾਰੀਦਾਰ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇ ਸਹਿਤ। [2]ਬਸਤ੍ਰ।
ਛਹਿਰੇ ਛਬਿ ਛਾਪ ਛਲਾਇਨ ਕੀ[1] — [1]ਛਾਪਾਂ ਤੇ ਛਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ (ਛਹਿਰੇ) ਫਬ ਰਹੀ ਹੈ।
ਗਹਿਰੇ ਨਗ ਕੁੰਦਨ ਹੀਰ ਜਰੇ[1]। — [1](ਕੁੰਦਨ) ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ (ਗਹਿਰੇ) ਸੰਘਣੇ ਨਗ਼ ਤੇ ਹੀਰੇ ਜੜੇ ਹਨ।
ਮਨ ਰੰਜਨ ਨੈਨ ਬਿਨੰਜਨ ਤੈ,
ਮਦ ਗੰਜਨ ਖੰਜਨ ਕੰਜ ਕਰੇ[1]। — [1]ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਮੋਲੇ ਤੇ ਕੰਵਲਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।
ਕੁਰਬਾਨ ਜਏਂ ਮੁਸਕਾਨ ਪਰੈਂ[1] — [1]ਮੁਸਕ੍ਰਾਹਟ ਤੋਂ।
ਨਵਲੈਂ ਕਵਲੈਂ ਜਨੁ ਮਾਨ ਹਰੇ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਜਾਣੋ ਨਵੀਨ ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੁੰਡਲ ਡੋਲਨ ਲੋਲ ਕਪੋਲਨ,
ਬੋਲਨ ਤੈ ਛਬਿ ਛੁੰਗ ਉਠੈ[1]। — [1]ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਪਾਏ ਕੁੰਡਲ ਚੰਚਲ ਹੋ ਕੇ ਗਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਿਲਦੇ ਹਨ, ਬੋਲਣ ਨਾਲ (ਛੁੰਗ) ਬਹੁਤੀ ਸੋਭਾ ਉਠਦੀ ਹੈ।
ਕਚ ਮੇਚਕ ਚਿੱਕਨ ਘੁੰਘਰਿਆਰ,

ਮਨੋ ਭ੍ਰਮਰਾ ਭ੍ਰਮ ਹੈਂ ਅਨੁਠੇ[1]।

[1]ਚੀਕਣੇ ਤੇ ਘੁੰਘਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਕੇਸ ਜਾਣੋ ਅਨੋਖੇ ਭੌਰੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਸ ਹੇਰਤ ਹੈਂ ਕਰੁਣਾ ਕਰਿ[1],

[1]ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ।

ਤਾਂ ਨਰ ਕੇ ਭਵਬੰਧ ਹੁਟੈਂ[1]।

[1]ਸੰਸਾਰਕ ਬੰਧਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚਿਤ ਮੈਂ ਚੁਭਯੋ ਇਹ ਰੂਪ ਜਿਨੈ,
ਜਮ ਤੇ ਨਹਿਂ ਸੋ ਨਰ ਕੈਸ ਛੁਟੈਂ[1] ॥੧੭॥

[1]ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਛੁਟਣਗੇ ? ਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਛੁਟ ਜਾਣਗੇ।

ਮਿਲ ਛੁੰਗ ਛਬੀਲਨ ਚੁੰਗ ਚਢਾਵਤ
ਹੈਂ, ਚਢਿ ਤੁੰਗ ਅਟਾਂ ਪਰ ਸੇਂ[1]।

[1](ਛਬੀਲਨ) ਸੁੰਦਰ (ਬੱਚਿਆਂ) ਦਾ (ਛੁੰਗ) ਟੋਲਾ ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਂ (ਚੰਗ) ਵੱਡੇ ਪਤੰਗ ਚਢਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਨ ਜੋਰ ਬਢਾਵਤ ਪਾਵਤ ਪੇਚ,
ਕਟੈਂ ਅਘਟੈਂ ਸੁ ਲਗਾ ਘਰਸੇਂ[1]।

[1]ਡੋਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵਧਾ ਕੇ ਪੇਚਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਅਘਟੈਂ) ਲਗਾਤਾਰ (ਘਰਸੇਂ) ਰਗੜ ਲਾ ਕੇ ਕਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਝੁਕ ਜਾਤ ਲਿਫੈਂ ਲਚਕੈਂ ਬਿਹਸੈਂ,
ਮੁਦਦਾਇ ਅਦਾਇ ਬਨਾ ਦਰਸੇਂ[1]।

[1]ਝੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਲਿਫ ਕੇ ਝੂਟਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤੇ ਹੱਸਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਢੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਜਗ ਜੀਵ ਕਹਾਂ ਪਿਖ ਕੈ ਸੁਰ ਮੋਹਿਂ,
ਚਕੈਂ ਦਿਨਨਾਥ ਨਿਸਾਕਰ ਸੇਂ[1] ॥੧੮॥

[1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਹੀ ਚੱਕ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬਹੂੰ ਗਹਿ ਗੇਂਦ ਚੁਗਾਨ ਕਰੈਂ[1],

[1]ਕਦੇ ਗੇਂਦ ਫੜ ਕੇ (ਚੁਗਾਨ) ਖੁੱਦੋ ਖੂੰਡੀ ਦੀ ਖੇਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਧ ਚੌਕ ਚਲਾਵਤ ਚਾਇ ਭਰੇ।
ਇਤ ਤੈ ਉਤ ਦੌਰਿ ਖਿਲਾਰਨਿ ਸੋਂ[1],

[1]ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ।

ਮਧਿ ਤਾਰਨ ਜਯੋਂ ਸਸਿ ਸੈਰ ਕਰੇ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੁੰਡਲ ਪੇਚ ਹਲੈ ਪਗੀਆ,
ਲਗੀਆ ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਮਹਾਨ ਵਰੇ[1]।

[1]ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਕੁੰਡਲ ਤੇ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਚ ਹਿਲਦੇ ਹੋਏ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਭੁਜ ਨੀਕੇ ਲਗੈਂ[1] ਸਬ ਹੀ ਕੇ ਹੀਯੇ,

[1]ਬਾਹਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਠ ਚੰਚਲ ਚਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇ ॥੧੯॥
ਸਿਰਪੇਚ[1] ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਝਲਕੈ[2],

[1]ਦਸਤਾਰ। [2]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਛਲਕੈਂ ਰਵਿ ਪੈ ਜਨੁ ਜੂਥ ਛਟਾ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਸੂਰਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਠਲਾ ਗਰ ਲਾਲਨ ਮਾਲ ਮਨੀ,
ਜਨੁ ਜਾਲ ਨਖੱਤ ਸਸੀ ਲਪਟਾ[1]।

[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਕੰਠਾ ਤੇ ਮਣੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇ ਤਾਰੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਹੁੰਚੀ ਕਰ ਕੰਕਨ ਕਿੰਕਨ ਨੇਵਰ,
ਜ਼ੇਵਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕਾਮ ਲਟਾ[1]।

[1]ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤੇ ਕੜੇ, ਤੜਾਗੀ ਤੇ (ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ) ਝਾਂਜਰਾਂ ਆਦਿ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਾਮ ਦੀਆਂ ਲਿਟਾਂ (ਜ਼ੁਲਫ਼ਾਂ) ਹਨ।

ਹਰਿ ਗਯਾਨ ਧਰਯੋ ਉਰ ਧਯਾਨ ਜਿਨੈ,
ਗੁਰੁ ਬਾਲ ਬਪੂ[1] ਤਿਹ ਬੰਧ ਕਟਾ ॥੨੦॥

[1]ਬਾਲ ਸਰੂਪ।

ਕਬਿੱਤ:

ਤਨਕ ਚਰਨ ਕਰ ਕਨਕ ਵਰਨ ਵਰ,

ਤਨਕ ਧਨੁਖ ਸਰ ਧਰਿ ਬਨ ਠਨ ਕੈ[1]।

[1]ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਚਰਨ ਤੇ ਹੱਥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੋਨੇਰੰਗੇ ਹਨ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਧਨੁਖ ਤੇ ਤੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਤੇ ਬਣ ਠਣ ਕੇ।

ਤਨਕ ਤਨਕ ਲਰਕਨ ਸੋਂ ਰਮਤ ਤਰ,
ਝਨਕ ਮਨਕ ਹੋਤ ਜੇਵਰਾਨ ਅਨਕੈ[1]।

[1]ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਕਰ ਕੇ (ਝਨਕ ਮਨਕ) ਛਣਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤਨਕ ਦਸਨ ਸੁਠ ਹਸਨ ਬਸਨ ਸੋਹਿ[1],
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸਿਪੇਚ ਮੋਹਿ ਮਨ ਜਨ ਕੈ।

[1]ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਸੁੰਦਰ ਹੱਸਣਾ ਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਨਕ ਤੁਨੀਰ ਤਲਵਾਰ ਕਟਿ ਤੀਰ,
ਪਰ ਬੁਧਿ ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਬਡ, ਹੈ ਸਰੀਰ ਤਨਕੈ[1] ॥੨੧॥

[1]ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਭੱਥਾ ਲੱਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉੱਪਰ (ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਸ਼ਰੀਰ (ਭਾਵੇਂ) ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬੁੱਧੀ 'ਚ ਵੱਡੇ ਡੂੰਘੇ ਹਨ।

ਫੌਜ ਰਚਿ ਬਾਲਕਨ ਮੌਜ[1] ਦਿਖਰਾਵੈਂ ਬਹੁ,

[1]ਮਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ।

ਸੌਜ ਭੁਗਤਾਵੈਂ[1] ਨ ਜਨਾਵੈਂ ਕਾਨ ਆਨ ਹੈਂ[2]।

[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਖੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। [2]ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਣਾਉਂਦੇ।

ਸਤਲੁਜ ਤਟ ਪੈ ਸੁ ਭੱਟਨਿ ਗਰੱਟ ਠੱਟ[1],

[1]ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਬਣਾ ਕੇ।

ਜੰਗ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰੰਗ ਢੰਗ ਦਿਖਰਾਨ ਹੈ।
ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਨਰ ਨਾਰਿ ਯੌ ਨਿਹਾਰ ਕੈਹੈਂ,
ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਤੇਜਵਾਨ ਸਾਨਿ ਦੁਤਿ ਭਾਨ ਹੈ[1]।

[1](ਦੁਤਿ) ਚਮਕਦੇ (ਭਾਨ) ਸੂਰਜ (ਸਾਨਿ) ਵਾਂਗ।

ਕਾਲ ਤ੍ਰਕਾਨ ਅਰਿ ਬਨ ਕਿਰਸਾਨ ਹੈਂ,
ਕਿ ਮਘਵਾ ਸੁਜਾਨ ਕੇਊ ਬਿਸ਼ਨੁ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੨॥

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਰੂਪ ਜੰਗਲ ਨੂੰ (ਸਾੜਨ ਲਈ) ਅੱਗ ਹਨ ਜਾਂ ਚਤੁਰ ਇੰਦ੍ਰ ਹਨ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਲਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਤ ਗੁਰੁ,
ਬਿਬਿਧਿ ਭਾਂਤਿ ਬਖਜਾਤ।
ਪੁਰਿ ਨਰ ਨਾਰਿਨ ਕਿਆ ਕਥਾ,
ਪੇਖਿ ਬਿਬੁਧਿ ਬਿਸਮਾਤ[1] ॥੨੩॥

[1]ਬਹੁਤੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭਯੋ ਬਿਜਾਹਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਜਿਮ,
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਚਾਹਿ[1]।

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।

ਸੋ ਸਬਿ ਪੂਰਬ ਬਰਨਜੋ,
ਕਥਾ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਮਾਹਿਂ ॥੨੪॥

ਚੌਪਈ:
ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ।
ਸੁਨੋ ਭਏ ਜੇ ਬਿਦਤ ਬਧੇਰੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਵੀਚ ਗੁਰੁ ਸੋਹੇ।
ਬਿਸ਼ਨੁ ਜਿਸ਼ਨੁ ਜਨੁ ਉਭੈ ਅਰੋਹੇ[1] ॥੨੫॥

[1]ਜਾਣੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੋਵੇਂ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਆਈ।
ਕਾਰ ਭੇਟ ਬਹੁ ਬਿਬਿਧਿ[1] ਚਢਾਈ।

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।

ਦੁਲਚਾ ਨਾਮ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦੂ[1]।

[1]ਵੱਡਾ।

ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੈ ਭੇਟ ਸੁਛੰਦੂ[1] ॥੨੬॥

[1]ਸੁਤੰਤਰ।

ਬੈਠੋ ਹੁਤੋ ਪਾਸ ਅਘਕੰਦੂ[1]।
ਤਿਸ ਦਿਸ ਪਿਖਿ ਬੋਲੇ ਮੁਖ ਚੰਦੂ।
ਕਹੁ ਦੁਲਚਾ ਹਮ ਹਿਤ ਕਜਾ ਲਜਾਯੋ।
ਪਠਜੋ ਸਿੱਖ ਸੋ ਕਿਉਂ ਨ ਦਿਖਾਯੋ ॥੨੭॥

[1]ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ।

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਸਭਾਸਦ[1] ਸਬਿ ਬਿਸਮੇਂ।
ਦੁਲਚੇ ਕਹਜੋ ਐਸ ਕਿਛੁ ਰਿਸ ਮੇਂ[1]।
ਜਿਤਿਕ ਭੇਟ ਗੁਰੁ ਸਿਖਨਿ ਪਠਾਈ।
ਸੋ ਸਬਿ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਚਢਾਈ ॥੨੮॥

[1]ਸਭਾ 'ਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ।
[1]ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ।

ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਢਿਗ ਕਿਛੂ ਨਰਾਖਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਹਿ ਜੀ ਕਜਾ ਭਾਖਾ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਾਲ ਵੀਚ ਗੁਰੁ ਤਬੈ।
ਪੱਗ ਉਤਾਰੀ ਤਿਹ ਕਿਹ ਢਬੈ[1] ॥੨੯॥

[1]ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਉਭੈ ਜੜਾਊ[1]।
ਇਕ ਭਰਵੱਟਾ ਦਿਪਤ ਮਹਾਊ[1]।
ਨਿਕਸੇ ਬਿਗਸੇ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਔਰੈਂ।
ਪਰਜੋ ਤਾਂਹਿ ਸਿਰ ਜਲ ਘਟ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੩੦॥

[1]ਦੋ ਸੋਨੇ ਦੇ ਜੜਾਊ ਕੜੇ।
[1]ਬਹੁਤ ਚਮਕਦਾ ਬਹੁਟਾ (ਬਾਜ਼ੂਬੰਦ)।
[1]ਬਹੁਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿੱਖਨ ਗੁਰੁ ਬੂਝੇ।
ਲਘੁ ਆਯੂ[1] ਸਮ੍ਰੱਥ ਬਡ ਸੂਝੇ[2]।
ਕਿਨ ਏਹ ਪਠੇ ਕਜੋਂ ਨ ਇਨਿ ਦੀਨੇ।
ਪਾਸ ਏਸ ਰਾਵਰ ਕਿਮ ਚੀਨੇ[1] ॥੩੧॥

[1]ਛੋਟੀ ਉਮਰ। [2]ਦੇਖੇ।
[1]ਆਪ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੇ।

ਬੋਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਮੁਸਕਾਏ।
ਚੋਰ ਏਕ ਮੁਲਤਾਨ ਰਹਾਏ।
ਰੂਪਾ ਨਾਮ ਬਿਦਤ ਜਗ ਜਾਨਾ।
ਤਿਹ ਨੁਵਾਬ ਕਾ ਲੁਟਜੋ ਖਜਾਨਾ ॥੩੨॥
ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਜਬੈ ਵਹਿ ਗਯੋ।
ਗੁਰ ਕੀ ਮੰਨਤ ਕਰਤ ਇਹ ਭਯੋ।
ਐਸੀ ਮਾਯਾ ਹਮ ਨਿਜ ਪਾਈ*।
ਪਹਿਰੂ ਜਨ ਗਨ ਦਏ ਸੁ ਲਾਈ ॥੩੩॥

*ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਖੇਪ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ "ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਰੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਚੋਰ ਕੀਆ ਚੰਗਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇ ॥" ਚੋਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਭੇਟਾ ਛੁਪਾ ਲੈਣੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤਾਂਹਿ ਭੇਟ ਇਹੁ ਹਮ ਹਿਤ ਪਠੀ।
ਭਾਈ ਦੁਲਚੇ ਇਹ ਮਨ ਠਟੀ।
ਨਿਜ ਨਾਤੀ[1] ਕੋ ਜ਼ੇਵਰ ਏਹੂ।
ਪਹਿਰੈਹੋਂ, ਗੁਰੁ ਲਖੈਂ ਨ ਕੇਹੂ ॥੩੪॥
ਇਹੀ ਬਾਤ ਦੁਲਚੇ ਦਿਢ ਮਾਨੀ।

[1]ਪੋਤਰੇ।

ਭੂਲ ਜੋਰਿ ਕਰ ਪੁਨ ਬਖਸ਼ਾਨੀ।
ਤਬੈ ਮੇਵਰਨਿ[1] ਸਿੱਖਨਿ ਮਸੰਦੈਂ। [1]ਅਰਦਾਸੀਆਂ।
ਲਖੇ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਈਸ ਸੁਛੰਦੈਂ ॥੩੫॥
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਭੀ ਦਿਢ ਉਰਿ ਧਾਰੀ।
ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਾ ਹ੍ਵੈ ਬਲਿਕਾਰੀ[1]। [1]ਬਲੀ।
ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਇਹੁ ਠੀਕ ਸੰਭਾਰੇ।
ਇਹੁ ਠਟ ਜ਼ਿਕਰ ਫਿਕਰ ਪਰਿਹਾਰੇ[1] ॥੩੬॥ [1]ਇਹ ਧਾਰ ਕੇ ਫ਼ਿਕਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੁਰੰਗ ਕੋ,
ਇਕ ਦਿਨ ਚਲਯੋ ਬਧੇਰ।
ਕਰੇ ਜੁਲਮ ਆਤੁਲਮ[1] ਜਯੋਂ, [1]ਬਹੁਤੇ।
ਉਨਿ ਹਿੰਦੁਨ ਪਰ ਹੇਰ[1] ॥੩੭॥ [1]ਦੇਖੋ।

ਚੌਪਈ:
ਸਭਾ ਸਦਨਿ[1] ਤਬਿ ਸਬਿਨਿ ਸਭਾ ਮੈਂ। [1]ਸਭਾ 'ਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਿਆਂ।
ਬਾਤ ਚਲਾਈ ਦੁਖਤ ਅਭਾ ਮੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਦੁਖ ਦੀਨੇ ਭਾਰੇ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜ਼ਾਲਮ ਬਲਕਾਰੇ ॥੩੮॥
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ।
ਬੋਲੇ ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਬਿ ਜਾਏ।
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੋਇ ਜੇ ਕੋਊ।
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਹਿਤ ਸਿਰ ਦੈ ਸੋਊ ॥੩੯॥
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਉਚਾਰਾ।
ਰਾਵਰ ਸਮ ਨਹਿਂ ਦੁਤੀ ਉਦਾਰਾ।
ਦੇਹ ਅਨਿੱਤ[1], ਨਿੱਤ ਜਸ ਰੈਹੈ। [1]ਝੂਠੀ।
ਧੰਨਜ ਸੁ ਪਰ ਹਿਤ ਜੋ ਸਿਰ ਦੈਹੈ ॥੪੦॥
ਅਰ ਕਬੂਲ ਰਾਵਰ ਦਰਗੈਹੈਂ[1]। [1]ਆਪ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ।
ਮਾਨਨੀਯ[1] ਸੁਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕੈਹੈਂ[2]। [1]ਮੰਨਣ ਯੋਗ। [2]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਮ ਸੁਨਿ ਮੌਨ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਰਹੇ।
ਮਾਨਯੋ ਮਨ ਸੁਤ ਸਾਚ ਕਹੇ ॥੪੧॥
ਹੋਨਹਾਰ ਇਨਿ ਸਹੀ ਬਖਾਨੀ।
ਤੀਨ ਕਾਲ ਕੇ ਹੈਂ ਇਹੁ ਗਜਾਨੀ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਾਲ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਲਾਗੇ।
ਸਭਾਸਦ ਗੁਰੁ ਰੰਗੈਂ ਪਾਗੇ[1] ॥੪੨॥ [1]ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਲੀਨ।
ਕੋ ਕਹਿ ਬਾਲਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਵਾਚੀ[1]। [1]ਕਹੀ ਹੈ।
ਕੌ ਕਹਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਏਹੀ ਸਾਚੀ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਔਰੈਂ ਬੀਤੇ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦੂਜ ਅਏ ਸਭੀਤੇ[1] ॥ ੪੩ ॥ — [1]ਡਰ ਸਹਿਤ।
ਉਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਪੱਤ੍ਰੀ[1] ਦਿਖਰਾਈ। — [1]ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਚਿੱਠੀ।
ਮਾਨਿ ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਸਿਰ ਦਿਯ ਜਾਈ।
ਸੋ ਗਾਥਾ ਹਮ ਪੂਰਬ ਗਾਈ।
ਸੁਨੋ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੀ ਅਬਿ ਭਾਈ ॥ ੪੪ ॥
ਕਿਰਜਾ ਕਰਮ ਨੌਮੇ ਗੁਰੁ ਹੇਤੈਂ।
ਜੱਗਜ ਦਾਨ ਕਰਿ ਬਿਬਿਧਿ ਸਹੇਤੈਂ[1]। — [1]ਪਿਆਰ ਨਾਲ।
ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਸਚਵਨ[1] ਮਿਲਿ ਮਾਤਾ। — [1]ਮਾਮਾ ਜੀ ਆਦਿ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨਾਲ।
ਦਿਵਸ ਮਥਜੋ ਹਿਤ ਤਿਲਕ ਬਖਜਾਤਾ ॥ ੪੫ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਫਾਗਨ ਮਾਸ ਵਦੀ ਥਿਤਿ ਪੰਚਮਿ,
ਆਦਿਤ ਵਾਰ[1] ਵਿਚਾਰ ਉਦਾਰੂ। — [1]ਐਤਵਾਰ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਲਿਖਜੋ,
ਗੁਰ ਕੋ ਭਵ[1] ਹੈ ਦਸਤਾਰੂ। — [1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਆਵਹੁ ਲਜਾਵਹੁ ਸੰਗਤ, ਭੇਟ
ਦਿਲਾਵਹੁ, ਪਾਵਹੁ ਖਿੱਲਤ ਚਾਰੂ[1]। — [1]ਚੰਗਾ ਸਿਰੋਪਾਉ।
ਗਾਦੀ ਥਿਰੈਂ ਦਸਮੇ ਗੁਰੁ ਨੂਤਨ[1], — [1]ਨਵੇਂ।
ਲੇਹੁ ਦਿਦਾਰ ਯੁਤੈਂ ਫਲ ਚਾਰੂ ॥ ੪੬ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗਏ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਜਬੈ,
ਠੌਰ ਠੌਰ ਦਿਸ ਚਾਰ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਲੈ,
ਅਏ ਮਸੰਦ ਅਪਾਰ ॥ ੪੭ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:

ਬੇਦੀ ਤੇਹਣ, ਭੱਲੇ, ਸੋਢੀ,
ਚਾਰੋਂ ਕੁਲ ਕੇ ਆਏ ਹੰਸ[1]। — [1]ਸੂਰਜ।
ਬਾਈ ਮੰਜੀ ਆਦਿਕ ਬਖਸ਼ਾਂ
ਵਾਰੇ[1], ਆਏ ਸਭੀ ਨਿਸੰਸ। — [1]ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ।
ਬ੍ਰਿੱਧ ਅੰਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ,
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਸੋ ਆਇ।
ਸ੍ਰੀ ਫਲ[1] ਪੈਸੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਗੁਰੁਤਾ ਕਾ, — [1]ਨਲੇਰ।
ਦਸਮ ਗੁਰੈਂ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਦਾਇ[1] ॥ ੪੮ ॥ — [1]ਦਿੱਤਾ।
ਆਪ ਜਾਇ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਢਿਗ,
ਨਿਜ ਤਨ ਤ੍ਰਿਨ ਜਿਵ[1] ਦੀਨੋ ਛੋਰ। — [1]ਕੱਖ ਵਾਂਗ।
ਰਾਮ ਕੌਰ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਆਛੇ,
ਪਾਛੇ ਰਹੇ ਸੁ ਗਾਛੇ ਭੋਰ[1]। — [1]ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਚਲ ਪਏ।
ਜਜੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹਨ ਕੇ, ਹ੍ਵੈਂ,

ਤਜੋਂ ਗੁਰੂਅਨ ਢਿੱਗ ਬੁੱਢੇ ਕੇਰ[1]।
[1]ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ।
ਤਿਲਕ ਮਿਲਕ ਗੁਰੁਤਾ ਇਨਿ ਹੀ ਕਾ
ਥਾ[1], ਜਿਹ ਦੇਂਹ ਸੁ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰ ਫੇਰ ॥੪੯॥
[1]ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਦਾ ਤਿਲਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਸੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਰਾਮ ਕੌਰ ਬਾਲਕ ਬਯ,
ਪਹੁੰਚੇ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕੇ ਸਬਿ ਉਪਦੇਸੀ,
ਆਏ ਲਜਾਏ ਭੇਟਾ ਖਾਸ।
ਡੇਰੇ ਲਗੇ ਚੁਫੇਰੇ ਪੁਰਿ ਕੇ,
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਉਮਗਾਹਿ।
ਕੀਰਤਨ ਕਰੈਂ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗੀ,
ਕਿਤ ਕਿਤ ਸੰਗਤ ਗਾਵਤ ਚਾਹਿ ॥੫੦॥
ਢਾਢੀ ਡੋਮ[1] ਨਕਲੀਏ ਨਟ ਭਟ,
[1]ਮਿਰਾਸੀ।
ਰਚੇ ਅਖਾਰੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।
ਕੌਤਕ ਠੌਰ ਠੌਰ ਬਹੁ ਹੋਵਤ
ਬਾਦ ਨਾਦ[1] ਨਭ ਭਰਜੋ ਅਪਾਰ।
[1]ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ।
ਦਾਦਰ ਮੋਰ ਪਪੀਹੇ ਕੋਕਿਲ,
ਘਨ ਜਨੁ ਬੋਲਤ ਪਾਵਸ ਕੀਨ[1]।
[1]ਵਰਖਾਰੁੱਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਗਰਜਦੇ ਤੇ ਡੱਡੂ, ਮੋਰ, ਪਪੀਹੇ ਤੇ ਕੋਇਲਾਂ ਆਦਿ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੰਗਰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਹੁ ਠਾਂ ਵਰਤੈ
ਲਗੀ ਛਬੀਲੈਂ[1] ਜਲ ਕੀ ਪੀਨ[2] ॥੫੧॥
[1]ਪਉ- ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣ ਦਾ ਥਾਂ। [2]ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਮਾਤੁਲ, ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ, ਜੀਤ ਮੱਲ,
ਦਿਆਲਾ, ਬਖਤਾ, ਗੁਰੀਆ, ਲਾਲ।
ਸਤੀਰਾਮ, ਚੌਂਪਾ ਮਲ ਆਦਿਕ,
ਬੰਦੋਬਸਤ ਇਨਿ ਕਰਜੋ ਬਿਸਾਲ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਸਬ ਕੋ ਬਰ ਮਿਲਹੀਂ,
ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਗਟੀ ਆਇ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੈ ਕਿਆ ਨਹਿ ਭਵ ਹੈ[1],
[1]ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
ਥਵ ਹੈ ਸੋਈ[1] ਜੋ ਗੁਰੁ ਭਾਇ ॥੫੨॥
[1]ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਪਾਂਚ ਦਿਵਸ ਇਮ ਮੇਲਾ ਭਾਰਾ,
ਰਹਜੋ ਧਕੇਲਾ ਰੇਲਾ ਪੇਲ[1]।
[1]ਧੱਕ ਮੁ-ਧੱਕਾ।
ਲੋਗਨ ਕੋ ਘਰ ਭੂਲੇ ਅਪਨੇ,
ਸੁਨ ਹੈਂ ਭਜਨ ਕਿ ਗੁਨ ਹੈਂ ਖੇਲ[1]।
[1]ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਕੁਲਾਵਤ ਉਤਲਾਵਤ ਗਾਵਤ[1],
[1]ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਕੇ ਛੇਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਕਬਿ ਦੇਖੈਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅਭਿਖੇਕ[1]।
[1]ਤਿਲਕ ਦੀਰਸਮ।
ਦਰਸੈਂ ਗਾਦੀ ਪਰ ਪਗ ਪਰਸੈਂ[1],
[1]ਚਰਨ ਛੁਹਾਵਾਂਗੇ।
ਭਰਸੈਂ[1] ਇੱਛਯਾ ਨਿਜ ਨਿਜ ਨੇਕ ॥੫੩॥
[1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ।
ਪੁਨ ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਾਈ,

ਤਜ਼ਾਰੀ ਸਬ ਅਭਿਖੇਕਹਿ ਕੇਰ।
ਫਰਸ਼ ਰੰਗੀਨ ਬਿਪੁਲ[1] ਬਿਛਵਾਏ, — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਤਨੇ ਬਿਤਾਂਨੇ[1] ਬਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰ। — [1]ਚੰਦੋਏ।
ਕਿਤ ਮਖਮਲੀ ਅਤਲਸੀ[1] ਸਾਂਟਨ[2], — [1]ਰੇਸ਼ਮੀ ਚਮਕੀਲਾ ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਸਾਟਨ- ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ।
ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਕੇ ਕੀਨੇ ਕਾਰ[1]। — [1]ਕਢਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਜ਼ਰੀ ਮੁਕੇਸ਼ ਝਾਲਰਾਂ ਝੂਲੇਂ
ਝਮਕਤ, ਦਮਕਤ ਮੁਕਤਾ ਚਾਰ[1] ॥੫੪॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਮੋਤੀ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਵਿਚ ਵਿਚ ਲਰੀ ਲਰਕਤੀ[1] ਲਾਲਨਿ, — [1]ਲੜੀਆਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਹੀਰੇ ਪੰਨੇ ਜਰੇ ਸਤਾਰ।
ਦਾਮਨਿ ਦੁਰੀ ਮਨੋ ਰਵਿ ਰਿਸ਼ਮਨ,
ਸਾਰਦ ਰਾਂਕਾ ਕਿਤ ਨਿਰਧਾਰ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਬਿਜਲੀ (ਜਾਂ) ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੀ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ ਸਮਝੋ।

ਚੋਬੈਂ ਚਾਮੀਕਰ ਕੀ ਚਿੱਤ੍ਰਤ[1], — [1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਚਿੱਤ੍ਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਕਾਮ ਚਿਤੇਰੇ[1] ਜਨੁ ਕਿਯ ਕਾਮ। — [1]ਕਾਮ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰ ਨੇ।
ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰੈਂ ਥਿਰੀ ਚੁਕੋਰੈਂ[1], — [1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਦੀਹ ਦਮਦਮੇ ਊਪਰ ਆਮ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਵੱਡੇ ਥੜੇ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਸਾਯੁਧ ਸੁਭਟ ਚਹੂੰਘਾ[1] ਪਹਰੇ, — [1]ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਸਹਿਤ ਸੂਰਮੇ।
ਦੁਹਿਰੇ ਤਿਹਰੇ ਠਹਿਰੇ ਆਇ।
ਤੁੰਗ[1] ਬਿਛੀ ਮਸਨੰਦ[2] ਗੁਰੂ ਕੀ, — [1]ਉੱਚੀ। [2]ਗੱਦੀ।
ਮੀਨਾਕਾਰੀ[1] ਜਰੀ ਜਰਾਇ[2]। — [1]ਸੋਨੇ ਆਦਿ ਧਾਤੂ ਤੇ (ਮੀਨਾ) ਨੀਲੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ। [2]ਜ਼ਰੀ ਦੀ ਜੜਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਰੀਦਾਰ ਮਖਮਲੀ ਟਿਕਾਏ,
ਉਪਧਾਨੇ ਸੋਹਾਨੇ ਚਾਰ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਸਰਹਾਣੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ।
ਰੁਚਿਰ ਰਚੀ ਫੁਲਵਾਰੀ ਇਕ ਦਿਸ, ਬਰਸਤ ਫੋਹਾਰੇ ਫੋਹਾਰ ॥੫੬॥
ਪਠੇ ਮੇਵਰੇ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਬਹੁ,
ਆਵੈਂ ਕਹਜੋ ਦਮਦਮੇ ਓਰ।
ਇਤ ਸੋਢੀਸ ਈਸ ਜਗ ਸਿੱਖਨਿ,
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਕੇਸ ਬਹੋਰ।
ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜ ਦਸਤਾਰਾ,
ਗਜ ਮੁਕਤਾ ਗਰਿ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ।
ਚੌਂਕੀ ਨਾਮੀ ਕੰਠ ਕੰਠਾ ਸੁਠ[1], — [1]ਗਲ 'ਚ ਸੁੰਦਰ ਕੰਠਾ ਚੌਕੀ ਨਾਮ ਦਾ ਭਾਵ ਚਹੁੰ ਲੜੀਆਂ ਦਾ।
ਜਟੇ ਅਤਨ ਜਨੁ ਮਨਿ ਗਨ ਲਾਲ[1] ॥੫੭॥ — [1]ਜਾਣੋ ਬਹੁਤੇ ਲਾਲ ਤੇ ਮਣੀਆਂ (ਅਤਨ) ਕਾਮ ਨੇ ਜੜੀਆਂ ਹਨ।
ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਮੰਡਨ ਚਟਕੀਲੇ,
ਅੰਗਦ ਜਟੇਰਤਨ ਨਵ ਜਾਤ[1]। — [1]ਡੌਲਿਆਂ ਦੇ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਚਮਕਦਾਰ ਬਾਜੂ ਬੰਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌ ਜਾਤਾਂ ਦੇਰਤਨ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜਨ ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਭ ਲਖਿ,

ਲਪਟੇ[1] ਆਇ ਭੁਜਾ ਬਖਜਾਤ। — [1]ਚਿੰਬੜੇ ਹਨ।
ਰਮਾ ਕੰਜ ਤੈ ਵਰਨ ਕਰਨ ਮੈਂ[1], — [1]ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ।
ਸੁਵਰਨ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਕੜੇ ਸੁਹਾਹਿਂ।
ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਕਪੋਲਨ ਡੋਲਨ,
ਉਠਤ ਕਲੋਲ ਅਮੋਲ ਛਬਾਹਿਂ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਚੰਚਲ ਕੁੰਡਲ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਮੋਲਕ ਛਬ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਂਕਾ-ਪਤਿ ਪਰ ਜੁਗ ਰਵਿ ਕੈਧੋਂ,
ਕੰਜ ਮੰਜ ਪਰ ਚਪਲਾ ਸੋਹਿਂ[1]। — [1]ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਤੇ ਦੋ ਸੂਰਜ ਹਨ ਜਾਂ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲ ਤੇ (ਦੋ) ਬਿਜਲੀਆਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮੀ ਮਧੁਰ ਅਧਰਨ ਤੈ ਚਖਬੇ,
ਝੁਕੇ ਮਨੋ ਗਹਿ ਰਹੇ ਸੁ ਜੋਹਿਂ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿੱਠਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੱਖਣ ਲਈ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਪਕੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੰਜ ਪਾਂਖੁਰੀ ਪਰ ਜਨੁ ਅਹਿ ਸੁਤ
ਲਮਕੇ, ਝਲਕੈਂ ਅਲਕੈ ਐਸ[1]। — [1]ਕੰਵਲ ਦੀ ਪੰਖੜੀ ਤੇ ਜਾਣੋ ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲਮਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਖ 'ਤੇ ਲਿਟਾਂ (ਜ਼ੁਲਫਾਂ) ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਖੁਸ਼ ਨਵੀਸ ਜਨੁ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਦਨ,
ਸੁਠ ਲਿਖ੍ਯੋ ਕਾਚ ਪੈ ਕਾਫ ਅਤੈਸ[1] ॥੫੯॥ — [1]ਜਾਣੋ ਚੰਗੀ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ ਕੱਚ ਉੱਪਰ (ਅਤੈਸ) ਬਹੁਤਾ ਸੁੰਦਰ (ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ) ਕਾਫ਼ (ਅੱਖਰ) ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਨੀਕ ਉਸਨੀਕ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸੁਚ,
ਝੂਲਤ ਤੁੰਗ ਸੀਸ ਮਨ ਮੋਹਿ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਦਸਤਾਰ ਉੱਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜਿਗਾ ਤੇ ਉੱਚੀ ਕਲਗੀ ਝੂਲਦੀ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਹਰ੍ਯੋ ਖੜਗ ਸੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟਹਿ ਗਰਿ,
ਮੁਸ਼ਟ ਪੁਰਟ ਜਟ ਚਟਪਟ ਹੋਹਿ[1]। — [1](ਪੁਰਟ) ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜਤ ਮੁੱਠ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਲਵਾਰ (ਚਟਪਟ ਹੋਹਿ) ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਗਲ 'ਚ ਪਹਿਨੀ।

ਸ੍ਵੱਛ ਗ੍ਵੱਛ ਮੁਕਤਾ ਯੁਕਤਾ ਬਡ,
ਧਰ੍ਯੋ ਨਿਖੰਗ ਜੋ ਭਰ੍ਯੋ ਖਤੰਗ[1]। — [1]ਉੱਜਲ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਛਿਆਂ ਸਹਿਤ ਵੱਡਾ ਭੱਥਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਮਰ ਕਸੇ ਮਹਿਂ ਖੰਜਰ ਜਮਧਰ,
ਬਿਛੂਆ ਕਸੇ ਤਮੰਚ ਨਿਸੰਗ[1] ॥੬੦॥ — [1]ਕਮਰ-ਕੱਸੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਕਟਾਰ, ਦੋਧਾਰੀ ਕਟਾਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼ (ਕਰਦ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਤੇ ਪਸਤੌਲ ਨਾਲ ਕੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੰਧਿ[1] ਕਮਾਨ ਲਹੌਰੀ ਧਰਿ ਕੈ, — [1]ਮੋਢੇ ਤੇ।
ਫਰ ਕੈ ਸਰ ਕਰ ਕੈ ਮਧ ਫੇਰ[1]। — [1]ਤੀਰ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੜ ਕੇ ਫੇਰਦੇ ਹਨ।
ਜੁਗ ਮਾਤਨ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕੀਨੋ,
ਅਭਿਨੰਦਨ ਕਿਯ ਨੰਦਨ ਹੇਰਿ[1]। — [1]ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।
ਦੇਤ ਅਸੀਸ ਸੀਸ ਕਰ[1] ਫੇਰਤ, — [1]ਹੱਥ।
ਹੋਵੋ ਸੁਜੱਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲ।
ਕੇਹਰਿ ਠਵਨ ਗਵਨ ਭਵਨੋ ਕਰਿ,
ਆਏ ਦਰ ਪਰ ਰਵਿ ਜਨੁ ਬਾਲ[1] ॥੬੧॥ — [1](ਭਵਨੋ) ਘਰ ਦੀ (ਠਵਨ) ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ (ਕੇਹਿਰ ਗਵਨ) ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਚਲ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਆਏ ਜਾਣੋ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਹਨ।

ਲੋਕ ਕੋਕ[1] ਉਮਡੇ[2] ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ, — [1]ਲੋਕਾਂ ਰੂਪ ਚਕਵੇ। [2]ਉੱਛਲ ਕੇ।
ਸਿੰਧੁ ਲਹਰ ਜਿੰਮ ਇੰਦੁ ਨਿਹਾਰਿ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰ (ਉਛਲਦੀ) ਹੈ।
ਏਕਹਿ ਵਾਰ ਹਜਾਰੋਂ ਝੁਕਹੀਂ
ਜੈਸ ਨਿਵਾਜੀ ਈਦ ਕਤਾਰ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਈਦ ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਸਮੇਂ ਨਿਮਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ (ਝੁਕਦੀ ਹੈ)।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਫੈਲੀ ਧੁਨਿ,
ਨਭ ਧਰ ਸੁਰ ਨਰ ਕੇਰ ਬਿਸਾਲ[1]। — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਧੁਨੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਫੈਲ ਗਈ।

ਬਾਜੇ ਬਜੇ ਅਨਿਕਧਾ ਉੱਛਵ[1] — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ।
ਜਨੁ ਘਨ ਗਰਜਤ ਤੜਤਾ ਜਾਲ[1] ॥ ੬੨ ॥ — [1]ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਗੱਜਦੀਆਂ ਹਨ।
ਜੀਨ ਜਰਾਵ ਜਰਤ ਕੰਚਨ[1], — [1]ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੜਾਊ ਜੜੀ ਕਾਠੀ ਵਾਲੇ।
ਹਯ ਬਲੀ ਚਪਲ ਪਰ ਭਏ ਸਵਾਰ[1]। — [1]ਬਲੀ ਤੇ ਚੰਚਲ ਘੋੜੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ।
ਕੰਚਨ ਦੰਡੀ[1] ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ — [1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਵਾਲੇ (ਚੋਬਦਾਰ)।
ਭੱਟ ਨਕੀਬ[1] ਕਬਿੱਤ ਉਚਾਰ। — [1]ਬੁਲਾਰੇ।
ਨਗਰ ਸਗਰ ਮੈਂ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ[1], — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਡੰਡਰੌਲਾ।
ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਉਮਗੇ ਨਰ ਨਾਰਿ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਮੈਂ
ਚਾਲਤ ਗਨ ਜਨ[1] ਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ॥ ੬੩ ॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ।
ਹੋਤ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ[1] ਗੁਰੂ ਕੋ, — [1]ਦੇਖ ਕੇ।
ਦੁਹ ਦਿਸ ਤੈ ਸਿਖ ਰਹੇ ਜੁਹਾਰ[1]। — [1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਜਾਇ ਦਮਦਮੇ ਢਿਗ ਇਮ ਉਤਰੇ,
ਗਏ ਸਭਾ ਮੈ ਮਾਤੁਲ ਨਾਰ[1]। — [1]ਨਾਲ।
ਠਾਢੇ ਭਏ ਸਭਾਸਦ ਗਾਢੇ[1], — [1]ਵੱਡੇ ਦਰਬਾਰੀ।
ਬਾਢੇ ਸਿੰਧੁ ਲਹਰ ਜਜੋਂ ਮੋਦ[1]। — [1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅਨੰਦ ਵਧਿਆ।
ਗਾਵਤ ਪਿਕ ਬੈਨੀ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ, — [1]ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।
ਮੰਗਲ ਚਾਰ ਉਚਾਰ ਬਿਨੋਦਿ[1] ॥ ੬੪ ॥ — [1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਚਾਰੋਂ ਬੰਸ ਹੰਸ ਤਹਿਂ ਥੇ ਥਿਰ,
ਤਿਨ ਆਗਜਾ ਲੈ ਸੋਢਿ ਅਵਤੰਸ[1]। — [1]ਮੁਕਟ ਰੂਪ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ।
ਕਰਿ ਪਰਣਾਮ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠੇ,
ਕੱਸਪ ਅੰਸ ਨਿਸੰਸ ਦਿਨੰਸ[1]। — [1]ਕਸ਼ੱਪ ਵੰਸ਼ੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰ ਵੰਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵੰਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ।
ਸੰਗਤ ਪੰਗਤਿ ਪੰਕਜ ਬਿਗਸੇ,
ਯੁਤ ਮਕਰੰਦ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨ[1]। — [1]ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤਾਂ ਮਾਨੋ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਧੂੜੀ ਸਹਿਤ ਕੰਵਲ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੁਖ ਸਸਿ ਦਿਸ ਇਕ ਟਕ ਚਕੋਰ ਜਿਮ,
ਚਿਤੈਂ[1] ਪਿਯੈਂ ਜਨੁ ਸੁਧਾ ਸੁਜਾਨ[2] ॥ ੬੫ ॥ — [1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ। [2]ਜਾਣੋ ਚਤੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਕਰ ਸਰ ਫੇਰਤ[1] ਹੇਤ ਸਬ ਦਿਸ, — [1]ਹੱਥ 'ਚ ਤੀਰ ਫੇਰਦੇ ਹਨ।
ਪਰਖਤ ਮਨ ਕਰਖਤ[1] ਨਿਜ ਓਰ। — [1]ਖਿਚਦੇ ਹਨ।

ਚਵਰ ਚਾਰ ਮੁੱਠੇ ਯੁਤ ਢੁਰ ਹੈਂ[1],
ਉਡ ਹੈਂ ਹੰਸ ਮਨੋ ਮਿਲਿ ਮੋਰ।
ਪੁਰਟਨ ਜਟਿਤ ਮੁਕਟ ਸੁਠ ਕੰਚਨ,
ਲੁਕਟ ਛੁਕਟ ਛਬਿ ਛੁੰਗ ਦਿਖਾਹਿਂ[1]।

[1]ਮੋਰ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਚੌਰ ਝੁਲਦੇ ਹਨ।

[1](ਪੁਰਟਨ) ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜਿਆ ਸੁੰਦਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮੁਕਟ (ਲੁਕਟ) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਛੁਕਟ) ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂੰਹ ਸੋਭਾ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ ਚਲਤ ਦੁਤਿ ਦਮਕਤਿ,
ਜਨੁ ਰਵਿ ਸਸੀ ਸਖਜਾਤ ਫਿਰਾਹਿਂ[1] ॥੯੬॥

[1]ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ (ਪੱਖੇ) ਚਲਦਿਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਜਾਣੋ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ ਪ੍ਰਤੱਖ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਆਗਜਾ ਲੈ ਸਬ ਕੀ,
ਖਰੇ ਹੋਇ ਇਕ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ।
ਕੇਸਰ ਤਿਲਕ ਭਾਲ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਕਿਯ,
ਤਬਿ ਸਬਿ ਕੇ ਉਰਿ ਬਢ੍ਯੋ ਹੁਲਾਸ।
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਗੁਰਿਆਈ ਆਈ,
ਪਾਈ ਬਡਿਆਈ ਸਹੀ ਆਨਿ।
ਦੁੰਦਭਿ[1] ਸ਼ਧਯਾਨੇ[2] ਬਹੁ ਬਾਜੇ,
ਜੈ ਜੈ ਧੁਨਿ ਭਈ ਮੰਗਲ ਜਾਨਿ ॥੯੭॥

[1]ਮੱਥੇ ਤੇ।

[1]ਧੌਂਸੇ। [2]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।

ਬਰਖੈਂ ਸੁਮਨ[1] ਸੁਮਨ ਯੁਤ ਹਰਖੈਂ[2],
ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਇ ਫੂਲ ਬਰਸਾਨ।
ਦੇਵੰਗਨ[1] ਨਭ ਨ੍ਰਿਤਤ[2] ਗਾਵਤ,
ਸੰਗਤ ਰਾਗੀ ਇਤ ਮੰਗਲੀਕ[1]।
ਆਜ ਹਮਾਰੇ ਮੰਗਲ ਚਾਰ,
ਸੁ ਗਾਵਤ ਸ਼ਬਦ ਇਤਜਾਦਿ ਅਲੀਕ*[1] ॥੯੮॥

[1]ਫੁੱਲ। [2]ਦੇਵਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਸਹਿਤ।

[1]ਅਪੱਛਰਾਂ। [2]ਨੱਚਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਏਧਰ (ਧਰਤੀ ਤੇ)। ਸੰਗਤ ਤੇਰਾਗੀ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਬਦ। *ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੯੬ 'ਤੇ ਇਸ ੯੮ ਨੰ: ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਗੁੰਮ ਹੈ ਜੋ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਏਹੁ ਰਹੱਸ[1] ਸੁਜੱਸ ਅਵੱਸਹਿ[2],
ਜਾਨ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਅਰ ਸਿਖ ਭਿ ਕਾਹਿ।
ਚਾਰੇ ਬੰਸਨ ਕੇ ਦਸਤਾਰੇ,
ਲੈ ਮਾਤੁਲ ਪੁਨ ਨਿਜ ਮੇਲਾਹਿ[1]।
ਰਾਮ ਕੌਰ ਕਰ ਤੈ ਬੰਧਵਾਏ,
ਸੀਸ ਗੁਰੈਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਨਾਇ।
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਅਮੋਲਕ ਬਹੁ ਪੁਨ,
ਨਿਜ ਭਗਨੀ ਹਿਤ[1] ਦਏ ਦਿਖਾਇ ॥੯੯॥

[1]ਗੁਪਤ ਭਾਵ। [2]ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ।

[1]ਆਪਣਾ ਦਸਤਾਰਾ (ਨਾਲ) ਮਿਲਾ ਕੇ।

[1]ਆਪਣੀ ਭੈਣ (ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ) ਵਾਸਤੇ।

ਚਾਰੋਂ ਬੰਸ ਹੰਸ ਪਹਿਨਾਏ,
ਜਗਤ ਰੀਤਿ ਸਬ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
ਬ੍ਰਿੱਧ ਅੰਸ[1] ਪੁਨ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ,
ਸ਼ੱਸਤ੍ਰ ਅੱਸਤ੍ਰ[1] ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਉ ਜਰੀ ਬਡ,

[1]ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੰਸ ਨੇ।

[1]ਹੱਥੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਚੱਕ੍ਰ ਆਦਿ।

ਜੀਨ ਸਜੇ ਵਰ ਘੋੜਾ ਸਾਥ।
ਧਰਿ ਦੀਨਾਰ[1] ਦਸਤਾਰ ਪਰੈ[2] ਫਿਰ, — [1]ਮੁਹਰਾਂ। [2]ਉੱਤੇ।
ਗੁਰੂ ਅੱਗ੍ਰ ਉਨਿ ਟੇਕਯੋ ਮਾਥ ॥੭੦॥
ਪੁਨ ਚਾਰੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਯੋਂ ਨੇ,
ਦਈ ਭੇਟ ਲਖਿ ਨਾਨਕ ਰੂਪ।
ਪੁਨ ਮਸੰਦ ਦਰਜੇ ਬਾ ਦਰਜੇ
ਅਰਪਤ ਭਏ ਅਕੋਰ[1] ਅਨੂਪ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਸਤੀਰਾਮ, ਸਾਹਿਬ ਸਸਿ, ਲਿਖਹੀਂ,
ਮੇਵਰ[1] ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਹਿ। — [1]ਅਰਦਾਸੀਆ।
ਦਿਵਸ ਢਰੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਥੇ ਗੁਰੁ,
ਭਈ ਸਾਂਝ ਕੁਛ ਅੰਤ ਨ ਆਹਿ ॥੭੧॥
ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਅਪਾਰ ਅਯੋ ਧਨ,
ਜਿਨਸ ਅਨਿਕਧਾ[1] ਕੌਨ ਗਿਨਾਹਿ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ।
ਕਈ ਹਜਾਰੋਂ ਕਾ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ[1], — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਬਰਤਯੋ ਪੁਨਾ ਮਿਲਯੋ ਸਬਿ ਕਾਹਿ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਸਿੱਖਨ ਤੈ ਭੇਟਾ,
ਬੈਠ ਲਈ ਗੁਰ ਦਿਨ ਭਰ ਚਾਹਿ[1]। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਦੈ ਦਰਸ਼ਨ ਹਰਸਨ[1] ਕਿਯ ਸਭ ਕੋ, — [1]ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਬਿਬਿਧਾ ਭਰੀ ਕਾਮਨਾ ਤਾਹਿ[1] ॥੭੨॥ — [1]ਤਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।
ਭਿੱਛਕ[1] ਜਿਤਕ ਇੱਛ ਕਰਿ ਆਏ, — [1]ਮੰਗਤੇ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਕੋ ਦਿਯ ਦਾਨ।
ਮਾਂਗਨ ਜੋਗ ਨ ਮਾਂਗਨਿ ਛੋਡੇ,
ਦਾਰਦ ਕੀਨੋ ਸਬਿ ਕਾ ਹਾਨ।
ਕਿਯ ਸਿਤਕਾਰ ਚਾਰ ਕੁਲ ਕਾ ਪੁਨ,
ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਮਸੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਸਾਨੰਦ ਸਿਰੇਪਾਉ ਜਥ ਜੋਗਹਿ,
ਦਏ ਮੁਕੰਦ ਬੁਲੰਦ ਅਨਿੰਦ[1] ॥੭੩॥ — [1]ਬਹੁਤੀ ਉਸਤਤ ਯੋਗ।
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰ ਦਿਸ ਸਬਿ,
ਚਲੇ ਹਰਖਿ ਗੁਨ ਗਨ ਗੁਰ ਗਾਤ।
ਪਟ ਪਤਾਕ ਗਾਡੀ ਪੈ ਚਿੱਤ੍ਰਾ[1], — [1]ਜਿਵੇਂ ਗੱਡੀ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀ ਝੰਡੀ ਦਾ ਫਰਰਾ ਤੇ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰ (ਦਾ ਮਨ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।
ਤਯੋਂ ਮਨ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਤਨ ਤੁਰਿ ਜਾਤ।
ਉਠੀ ਸਭਾ ਗੁਰੁ ਸਦਨ ਸਧਾਰੇ,
ਮਦਨ ਕਦਨ ਮਦ ਬਦਨ ਜਿ ਆਹਿ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਮ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੇ,
ਪਿਖਿ ਪੌਤ੍ਰ ਛਬਿ ਯੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ॥੭੪॥
ਸੰਕਟ ਚਿੰਤਾ ਚਿੱਤ ਤੈ ਖੋਏ,

ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਯੁਤ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ।	
ਭਾਲ ਸੂੰਘ ਸਿਰਿ ਧਰਿ ਕਰ ਫੇਰਯੋ,	
ਦਰਬ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਕੀਨ ਮਹਾਇ।	[1]ਧਨ ਵਾਰਨਾ।
ਚਿਤਵਤ ਭਈ ਬਾਕ ਨਿਜ ਪਤਿ ਕੇ	
ਭਏ ਸਾਚ ਸਬਿ ਲਏ ਨਿਹਾਰ।	
ਪੁਨ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੇ,	
ਉਨਿ ਮਨ ਤਨ ਸਬਿ ਡਾਰਯੋ ਵਾਰ ॥੨੫॥	
ਜਯੋਂ ਜੋਗੀ ਪਾਵਤ ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1],	[1]ਮੁਕਤੀ।
ਤਯੋਂ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਭਈ ਅਤੀਵ[1]।	[1]ਬਹੁਤੀ ਸਫ਼ਲ ਹੋਈ।
ਉਰ ਸੋਂ ਲਾਇ ਸੀਤ[1] ਕੀ ਛਾਤੀ,	[1]ਠੰਡੀ।
ਥਾਤੀ[1] ਵਾਰ ਜਾਚਕਨਿ ਦੀਵ।	[1]ਥੈਲੀ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਚੋਰ ਚਖਨ ਤੈ,	
ਚਿਤਵਿ ਚੌਪ ਚਿੱਤ ਚਢਯੋ ਚਾਵ[1]।	[1]ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਚੋਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।
ਸਰਸ ਸਨੇਹ ਸਕੁਚ ਸਾਨੀ ਸੁਚ,	
ਪਿਯ ਦਿਸ ਤਿਰਛੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ[1] ॥੨੬॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਪਿਆਰ, ਸੰਕੋਚ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਤਿੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਤੀ (ਗੁਰਾਂ) ਦੀ ਤਰਫ਼ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪਰਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪੁਨੀਤ ਸੁ,	
ਪਿਯ ਪਦ ਪਦਮ ਪ੍ਰੇਮਹਿ ਪਾਲਿ[1]।	[1]ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਪਤੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ।
ਧਾਰਸ ਓਟ ਸੁਧਾਰਸ ਨਿਰਖਤ,	
ਸਾਰਸ ਨੈਨੀ ਆਰਸ ਟਾਲਿ[1]।	[1]ਸਾਰਸ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੇ (ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ) ਆਲਸ ਛੱਡ ਕੇ (ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ) ਓਟ ਧਾਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ ਰੂਪ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਪੁਨ ਬਧਾਇ[1] ਗੁਰੁ,	[1]ਲਾਹ ਕੇ।
ਚਢੇ ਮਹਲ ਪੈ ਧਾਇ ਸੁ ਜਾਇ।	
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਭੀ ਝਟਤ[1] ਗਈ ਤਹਿਂ,	[1]ਛੇਤੀ।
ਖੇਨੂ[1] ਹਾਥ ਲੀਏ ਹੁਲਸਾਇ[2] ॥੨੭॥	[1]ਖੁੱਦੋ। [2]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ।
ਖੇਲਤ ਭਏ ਬਾਮ ਪਤਿ[1] ਸਾਨੰਦ,	[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ।
ਖੇਨੂ ਡਾਰ ਉਛਾਰ ਉਤੰਗ[1]।	[1]ਉੱਚਾ।
ਦੌਰਤ ਇਤ ਉਤ ਚਪਲ[1] ਚਾਲ ਯੁਤ,	[1]ਚੰਚਲ।
ਗਹਿਤ ਏਕ ਸੈਂ ਏਕ ਨਿਸੰਗ।	
ਹਸ ਹਸ ਪਰਤ ਕਰਤ ਸਿਸ ਲੀਲਾ[1],	[1]ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਸੁ ਬਾਤ ਬਨਾਇ।	
ਝਟਾ ਪਟਾ ਪੁਨ ਚਢੇ ਅਟਾਂ ਪੈ[1]	[1]ਅਟਾਰੀਆਂ ਤੇ।
ਉਮਡੀ ਘਟਾ ਛਟਾ ਦਰਸਾਇ[1] ॥੨੮॥	[1]ਉਛਲੀ ਹੋਈ ਘਟਾ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ।
ਧੌਲ ਧਰਮ ਜੁਗ ਥਿਰੇ ਸੌਧ ਪਰ,	

ਚਾਰੂਤ ਚੰਗ ਸੁਧਾਰਤ ਡੋਰ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਧੌਲ ਤੇ ਧਰਮ ਦੋਨੋਂ (ਸੌਧ) ਮੰਦਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਹਨ (ਚੰਗ) ਪਤੰਗ ਤੇ ਡੋਰ ਪਕੜਦੇ ਹਨ।

ਝਝਕਤ[1] ਝੁਕਤ ਲਿਫਤ[2] ਲਚਕਤ[3] ਕਿਤ,
[1]ਡਰਦੇ ਹਨ। [2]ਲਿਫਦੇ ਹਨ। [3]ਝੂਟਦੇ ਹਨ।
ਦਾਇ ਅਦਾਇ[1] ਬਨਾਇ ਬਹੋਰ[2]।
[1]ਦਾਅ ਤੇ ਢੰਗ। [2]ਫੇਰ ਬਣਾ ਕੇ।
ਪਾਵਤ ਪੇਚੇ ਪੇਚ ਲਗਾਵਤ[1],
[1]ਡੋਰ ਨੂੰ ਪੇਚਾ ਲਗਾ ਕੇ (ਪੇਚੇ) ਵੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅਹੁ ਕਾਟੀ ਕਹਿ ਕਟਤ ਝਟਾਕ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।
ਔਰ ਚਢਾਇ ਬਢਾਇ ਕਟੈ ਤਿਹਂ,
ਅਹਾ ਅਹਾ ਅਹੁ ਅਹੁ ਰਟਿ ਬਾਕ[1] ॥੭੯॥
[1]ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ।
ਉਝਕ ਉਝਕ[1] ਕਿਤ ਲਪਟ ਝਪਟ ਕਰਿ[2],
[1]ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ। [2](ਝਪਟ) ਛੇਤੀ (ਲਪਟ) ਚਿੰਬੜ ਕੇ।
ਛੋਰਤਿ ਸਪਟ ਖੈਂਚ ਕਿਤ ਲਜਾਤ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਖੇਲਤ ਮੇਲਤ ਬਾਤੈਂ,
ਝੇਲਤ[1] ਆਨੰਦ ਅਤਿ ਬਿਗਸਾਤ।
[1]ਮਾਣਦੇ ਹਨ।
ਪਰਮ ਪਰੇਮ ਪਗੇ[1] ਪ੍ਰਿਯ ਪਜਾਰੀ[2],
[1]ਲੀਨ ਹੋਏ। [2]ਪਤੀ ਪਤਨੀ।
ਪ੍ਰਸਪਰ[1] ਪਜਾਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਬਢਾਤ।
[1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ।
ਉਤ ਦਿਸ ਮਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਚਿਤਵਤ,
ਸੁਤ ਕੇ ਸੁਤ[1] ਪੇਖਨ ਚਾਹਾਤ ॥੮੦॥
[1]ਪੁੱਤਰ ਦੇ (ਘਰ) ਪੁੱਤਰ।
ਮੱਤੇ[1] ਖੇਲ ਰਸ ਆਪ ਨ ਆਵਹਿ,
[1]ਮਸਤ ਹੋਏ।
ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਬੁਲਾਵਹਿ ਮਾਤ।
ਭੋਜਨ ਖਟਰਸ ਥਾਲ ਲਗਯੋ ਜਬਿ,
ਸਾਂਝ ਸਮੇਂ ਦਾਸੀ ਲੇ ਆਤ।
ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪੌਢਤ ਪ੍ਰਯੰਕਹਿ[1],
[1]ਪਲੰਘ ਤੇ।
ਪਰਹੇਲੀ[1] ਪ੍ਰਸਪਰੈ ਸੁਨਾਹਿਂ।
[1]ਬੁਝਾਰਤਾਂ।
ਪੁਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਲੇਤ ਸਖੋਪਤ[1],
[1]ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ।
ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਨਿਸ ਰਹੀ ਜਗਾਹਿਂ ॥੮੧॥
ਨਿੱਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ ਧਜਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਧਰਿ,
ਪੁਨ ਪ੍ਰਭ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਿ।
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਦੀਵਾਨ ਵੀਚ ਥਿਰਿ,
ਸੰਗਤ ਕੋ ਦੇਵਤ ਦੀਦਾਰ।
ਕਬਹੀ ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਵਤ,
ਘਾਵਤ[1] ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।
[1]ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿੱਦਜਾ ਬਹੁ ਅੱਭਜਾਸਤ,
ਭਾਸ਼ਤ[1] ਬੋਲੀ ਬਿਬਿਧ ਸੁਧਾਰਿ[2] ॥੮੨॥
[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਕੇ।
ਪਢਿਤ ਗੁਰਮੁਖੀ ਔਰ ਫਾਰਸੀ,
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਰਖਤ ਪ੍ਰਚਾਰ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਲਗੀ ਧਰ ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨ,
ਭਾਵਤ[1] ਬ੍ਰਿਧਾਵਤ ਨਿਜ ਕਾਰ।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ।

ਸੰਗਤ ਲੈ ਮਸੰਦ ਨਿਤ ਆਵਤ,
ਜਾਵਤ ਸਿੱਖ ਪਾਇ ਫਲ ਚਾਰੁ।
ਮਾਸ ਬਰਸ ਕੇਤਕ ਸਿਖ ਰਹਿ ਤਹਿਂ,
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਨਿਤ ਕਰੈਂ ਦਿਦਾਰ ॥ ੮੩ ॥
ਰੌਣਕ ਹੋਤ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਪੁਰਿ ਕੀ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਿੱਦਜਾ ਦੁਧਾ ਪ੍ਰਕਾਰ[1]। [1]ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਸਾਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਗੁਰੁ ਦਸਮੇਂ,
ਸਬਿ ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਭਏ ਬਖਜਾਤ।
ਰਹੈ ਭੀਰ ਸੰਗਤ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦਰ,
ਇਕ ਆਵਤ ਇਕ ਖ਼ੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਜਾਤ।
ਬੰਦਿ ਦੁੰਦ ਕਰ[1] ਬੰਦਨ ਧਾਰੈਂ, [1]ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਕੋਰੈਂ[1] ਅਰਪਤ ਆਇ ॥ ੮੪ ॥ [1]ਭੇਟਾਂ।
ਲੰਗਰ ਤੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕੈਂ ਸਬਿ,
ਦੋ ਵਕਤੈਂ ਜੇਤੋ ਮਨ ਭਾਇ।
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰੁ ਨੌਮ ਚਰਿੱਤ੍ਰ[1], [1]ਕੌਤਕ।
ਰਹਿਤ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੇ ਹੋਇ[1]। [1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਤਸਵੀਰ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਸ ਕਰਨੀ ਕਰਨੀ ਕਿਨਿ ਬਰਨੀ,
ਜਰਨੀ ਸ਼ਕਤਿ ਅਜਰਨੀ ਜੋਇ[1]। [1]ਜੋ ਅਜਰ ਸ਼ਕਤੀ ਜਰਨੀ (ਬਰਨੀ) ਕਹੀ ਹੈ ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਕਿਸ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਧੀਰਜ ਧਰਨੀ ਕੇ ਸਮ ਧਰਨੀ,
ਬਰਨੀ ਬਾਨੀ ਤਰਨੀ ਜੈਸ[1] ॥ ੮੫ ॥ [1]ਧੀਰਜ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਧਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਬੇੜੀ (ਜੈਸ) ਵਾਂਗ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰੀ ਹੈ।

ਅਰਨੀ ਗਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਉਪਰਨੀ[1], [1]ਗਿਆਨ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਅੱਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਨੀ ਹੈ। (ਅਰਨੀ- ਇਕ ਕਾਠ ਯੰਤ੍ਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੱਗ ਲਈ ਅੱਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।)

ਕਰਨੀ ਹਰਨੀ ਜਗ ਬਨ ਤੈਸ[1]। [1]ਤਿਵੇਂ ਜਗਤ ਬਣ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੱਥਣੀ ਹੈ।
ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਨੰਦਨ[1] ਜਿਨ ਕੇਰੋ, [1]ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਪੁੱਤਰ।
ਲਘੁ ਬਯ ਮੈਂ[1] ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੁਲਿੰਦ। [1]ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ।
ਜਰ ਤੁਰਕਿੰਦ ਬਾਟਕਾ ਪੁਟ ਹੈਂ[1], [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇਰਾਜ ਰੂਪ ਬਗ਼ੀਚੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਦੇਣਗੇ।
ਜਾਨੋਂ ਨਿਸਚੈ ਰਖ ਹੈਂ ਹਿੰਦੁ* ॥ ੮੬ ॥

*ਅੰਕ ਨੰ. ੮੪ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਹਨ ਇਕ ਤੁਕ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕਿਤੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਪਰ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੫ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੬ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੬ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੫ 'ਚ ਛਪ ਗਈ ਹੈ ਇਸੇ ਲਈ ਅੰਕ ਨੰ. ੮੬ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇੰਦੁ ਰਤਿੰਦ ਮਨਿੰਦ ਰੂਪ ਸਿੰਧੁ,
ਤੇਜ ਦਨਿੰਦ ਸੁਰਿੰਦ ਪ੍ਰਤਾਪ[1]। [1]ਚੰਦ ਤੇ ਕਾਮਦੇਵ ਵਾਂਗ ਰੂਪ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤੇਜ ਤੇ ਇੰਦਰ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ।

ਇਸ ਭਾਂਤੈ ਬਾਤੈਂ ਬਖਜਾਤੈਂ,

ਕਰੈਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਜਾਪ।
ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਸੰਗਤ ਥੀ ਆਈ,
ਬਨਜਾਰਾ ਲੱਖੀ ਤਿਨ ਸਾਥ।
ਗੁਰੂ ਪਾਇਨ ਢਿਗ ਅਰਪ ਉਪਾਇਨ[1], [1]ਚਰਨਾਂ ਪਾਸ ਭੇਟਾ ਅਰਪ ਕੇ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੰਦੇ ਬੰਦਿ ਹਾਥ ॥ ੮੭ ॥
ਪੁਛਯੋ ਮੁਰਾਰੇ ਕਹੁ ਗੁਰੁ ਪਜਾਰੇ,
ਬਨਜਾਰੇ ਲੱਖੀ ਸਬਿ ਬਾਤ।
ਕਿਮ ਸਿਸਕਾਰੇ ਗੁਰੂ ਉਦਾਰੇ,
ਰੱਖੀ ਸਿੱਖੀ ਤਿੱਖੀ ਤਾਤ[1]। [1]ਹੇ ਪਿਆਰੇ।
ਰਖੀ ਨ ਰਾਖ ਗਡੀ[1] ਭਰਿ ਗਾਗਰ, [1]ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਅਚਰਜ ਹੋਯੋ ਵਾਹਿ।
ਕਿਮ ਜਾਨਯੋ ਮਮ ਨਾਮ ਕਾਮ ਗੁਰੁ,
ਅਜ਼ਮਤ ਸਿੰਧੁ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਯਾਹਿ ॥ ੮੮ ॥
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਕਥਾ ਜਥਾਰਥ ਭਾਖੀ ਓਨਿ[1]। [1]ਉਸ ਨੇ ਸੱਚੀ ਕਥਾ ਕਹੀ।
ਸੁਨਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਬਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ,
ਗਰ ਹੈ ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਸਮ ਲੋਨ।
ਗਏ ਹਲਾਇ ਤੁਰਕ ਜਰ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਗਿਰ ਹੈ ਉਖਰ ਅਬੈ ਲਿਹੁ ਦੇਖੁ।
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰੌਂ[1] ਅਸ ਬਲਕਾਰੀ, [1]ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕਰਾਂਗਾ।
ਮਾਰੌਂ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੇਖ ॥ ੮੯ ॥
ਮਮ ਸਿਖ ਕਰ ਤੈ[1] ਚਵਕੱਤਨ ਕੀ[2] [1]ਹੱਥੋਂ। [2]ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ।
ਸੰਤਤਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਕਤਲ ਅਪਾਰ।
ਜਹਿ ਠਾਂ ਸੀਸ ਲਗਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾ,
ਝੁਲ ਹੈ ਝੰਡਾ ਤਹਿਂ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ।
ਮੁਗਲਾਨੀ ਮਜ਼੍ਬੀ ਸਿਖ ਮੇਰੇ,
ਮਜ਼੍ਬਾਨੀ[1] ਕਰਿ ਹੈਂ ਘਰ ਲਜਾਇ। [1]ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਘਰ ਵਾਲੀਆਂ।
ਜਿਸ ਬਸਤੀ ਮੈ ਗੁਰੁ ਸਿਰ ਲਾਗਾ,
ਇਟ ਇਟ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਕਤਲ ਲੁਟਾਇ ॥ ੯੦ ॥
ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਵਾਕ ਭਵਿਖਤ ਦੇਖੋ,
ਗੁਰੁਸਿੱਖ, ਸਾਚ ਭਏ ਸਬ ਠੀਕ।
ਸੰਮਤ ਉੱਨੀਂ ਸੌ ਚੌਦਾ ਮੈਂ,
ਕਵਿ ਨੇ ਪੇਖੇ ਨਿਜ ਚਖੁ ਨੀਕ[1]। [1]ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਥਾ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੋ,
ਲੱਖੀ ਔਰ ਜੋ ਗਾਈ ਗਾਥ।
ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੈ ਗੁਰੁ ਸੀਸ ਦਯੋ ਤਹਿਂ,

ਦੁਖੀ ਰਹਿਤ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਨਾਥ[1] ॥ ੯੧ ॥
ਰੋਗ ਦਮਕਸੀ ਜੋਰ ਫਰਜੋ ਅਤਿ,
ਉਲਟ ਜਾਤਿ ਤੁਰਤਹਿ ਜੋ ਖਾਤ।
ਤਰਫ ਤਰਫ ਉਠ ਹੈ ਜਬਿ ਸੋਵਤ,
ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਤ ਸ਼ਾਹੀਦ ਬਖਜ਼ਾਤ।
ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਮੁਲਾਨੇ ਸਿਆਨੇ,
ਕਰਿ ਹਾਰੇ ਨਹਿਂ ਹੋਤ ਰਮਾਨ[1]।
ਅਬਿ ਤੋ ਜਮ ਤਿਸ ਓਰ ਪਧਾਰਾ,
ਉਠਜੋ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਤਿਸ ਪਰ ਆਨ ॥ ੯੨ ॥
ਦੇਸ ਦਬਾਵਤ ਜਾਤ ਮਰੁੱਟੇ
ਬਿਗਰ ਬਹੇ ਸਬਿ ਮੁਲਕੀ ਲੋਕ।
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਹਾਕਮ ਬਹੁ ਮਾਰੇ,
ਡਾਰੇ ਤੁਰਕਨ ਘਰ ਬਡ ਸੋਕ।
ਤਾਂਨੇ ਸ਼ਾਹਿ[1] ਹੈਦਰਾ ਬਾਦੀ,
ਬਿਗਰ ਰਹਜੋ ਹੈ ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ।
ਕਈ ਵਾਰ ਲਸ਼ਕਰ ਨੌਰੰਗ ਕਾ,
ਹਾਰ ਅਯੋ ਤਿਸ ਸੋਂ ਕਰਿ ਜੰਗ ॥ ੯੩ ॥
ਆਖਰ ਅਮਰ ਲਚਾਰੀ ਪਿਖਿ[1] ਅਬਿ,
ਆਪ ਗਯੋ ਉਤ ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹਿ।
ਬੂਝਜੋ ਗੁਰੁ ਯਹ ਤੁਰਕ ਤੁਰਕ ਕਜੋਂ,
ਬਿਗਰ ਪਰੇ ਹੈਂ ਆਪਸ ਮਾਹਿਂ।
ਲੱਖੀ ਕਹੇ ਸਤਿਗੁਰੋ ਸੁਨੀਏ,
ਅਧਿਭੁਤ ਮਾਯਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇਰ।
ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ ਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਭਰਿ ਹੈ।
ਚਾਹੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਸੁਮੇਰ ॥ ੯੪ ॥
ਤਾਨੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਇਕ ਹੀਰਾ,
ਹੈ ਦ੍ਵਾਦਸ ਦ੍ਰਿਮ ਸੋ ਪਰਿਮਾਣ[1]।
ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਸਭਾ ਕੇਰ ਹ੍ਵੈ,
ਪਰਤ ਦਮਕ[1] ਜਹਿਂ ਲੌ ਤਿਹਿ ਆਣ।
ਨੌਰੰਗ ਪਾਇ ਖਬਰ ਵਹਿ ਮਾਂਗਜੋ,
ਉਨਿ ਨਹਿਂ ਦੀਓ ਬਢਜੋ ਬਖੇਰ।
ਲੋਗ ਹਜਾਰੋਂ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹੈਂ,
ਅਬਿ ਬਾਰੀ ਹੈ ਨੌਰੰਗ ਕੇਰ ॥ ੯੫ ॥
ਜੋਰੂ[1] ਜ਼ਰ[2] ਜ਼ਮੀਨ ਇਹ ਤੀਨੋ,
ਕਾਰਣ ਪੁੰਜ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਕੇਰ।
ਰਾਵਣ ਰਾਮ ਲਰੇ ਜੋਰੂ ਹਿਤ,

[1]ਨੁਰੰਗਾ।
[1]ਆਰਾਮ।
[1]ਕੁਤਬ ਸ਼ਾਹੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਬੇਵਸੀ ਵੇਖ ਕੇ।
[1]ਉਹ ਤੋਲ 'ਚ ਬਾਰਾਂ ਦਿਰਮ ਸੀ। (ਦਿਰਸ-ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਤੋਲ ਦਾ ਵੱਟਾ।)
[1]ਚਮਕ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਧਨ।

ਜਰ ਪਰ ਘਰ ਘਰ ਲਰਤ ਬਧੇਰ।
ਕੌਰਵਿ ਪਾਂਡਵ ਛੂਹਣਿ ਅਠ ਦਸ[1],
[1]ਅਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ।
ਲਰ ਕਰਿ ਮਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੁ ਹੇਤ।
ਇਨਿ ਤੀਨੋ ਪਰ ਮੋਹਿਤ ਨਹਿਂ ਜੋ,
ਸੋ ਜਨ ਸਦਾ ਅਖੈ[1] ਸੁਖ ਲੇਤ ॥ ੯੬ ॥
[1]ਨਾਸਰਹਿਤ।
ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਤੈਂ ਸਾਚ ਬਖਾਨੀ,
ਤੂੰ ਤੌ ਗਜਾਨੀ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਆਹਿ।
ਅਬਿ ਨੌਰੰਗ ਉਤ ਹੀ ਦਿਸ ਮਰ ਹੈ,
ਪਰਹੈ ਦੋਜ਼ਖ ਦੂਖ ਸਹਾਇ।
ਸੋਈ ਭਈ ਮਰ੍ਯੋ ਵਹਿ ਤਿਤਹੀ,
ਮਧ ਨੌਰੰਗਾ ਵਾਦ ਪਛਾਨ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਭਏ ਸਬ ਸਾਚੇ,
ਪਿਖੀ ਨ ਦਿੱਲੀ ਫਿਰ ਉਨਿ ਆਨ ॥ ੯੭ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਲੱਖੀ ਪਰ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ,
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂਹਿ।
ਦਿਲਵਾਲੀ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਪੂਰੀ,
ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਜਸ ਜਿਹ ਚਾਹਿ।
ਗਏ ਬਿਦਾ ਹ੍ਵੈ ਇਮ, ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਢਿਗ
ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਸੰਗਤਿ ਭੂਰ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਸਿਖੈਂ ਸਿਖਾਵੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ*,
*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੨੧ ਤੇ ਇਥੇ ਪਾਠ ਬਸਤ੍ਰ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਅਸਤ੍ਰ ਪਾਠ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਬਰਧਾਵੈਂ ਨਿਤ ਓਜ[1] ਜਰੂਰ ॥ ੯੮ ॥
[1]ਬਲ।
ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈਂ,
ਗਹੈਂ[1] ਕਮਾਨ ਮਹਾਨ ਕਠੋਰ।
[1]ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਰ ਵਰਜ਼ਸ਼[1] ਕਰਹੀਂ,
[1]ਚੰਗੀ ਕਸਰਤ।
ਖੈਂਚ ਕਵਾਦਾ ਪੈਂਚ ਸਜੋਰ[1]।
[1](ਕਵਾਦਾ) ਨਰਮ ਕਮਾਣ ਦਾ (ਪੈਂਚ) ਚਿੱਲਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ।
ਚਿੱਲਾ ਚਢਾਵੈਂ ਲੱਛ[1] ਲਗਾਵੈਂ,
[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ।
ਲੈਸ ਪ੍ਰਵੇਸਹਿਂ ਓਜ ਲਗਾਇ[1]।
[1]ਬਲ ਲਾ ਕੇ (ਲੈਸ) ਤੀਰ (ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ) ਵਿੱਚ ਵਾੜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। (ਲੈਸ- ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੈਰੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਖਾਕ ਤੋਦੇ ਤੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ।)
ਕਰੈਂ ਖਾਕ ਤੋਦੇ ਮਿਲਿ ਜੋਧੇ[1],
[1]ਸੂਰਮੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਜਿਦ ਜਿਦ ਤੁੱਪਕ ਤੀਰ ਚਲਾਇ ॥ ੯੯ ॥
ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਕੇ ਪਾਂਚੋ ਸੁਤ,
ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੇ ਨਾਤੀ[1] ਦੋਇ।
[1]ਪੋਤ੍ਰੇ।
ਮਾਤੁਲ[1], ਦਯਾਰਾਮ, ਸਾਹਿਬ ਸਸਿ,
[1]ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ।

ਗੰਡਾ, ਚੰਦਨ, ਕਰਮਾ ਜੋਇ।
ਭਾਈ ਬੀਰਾ, ਈਸ਼ਰ ਚੰਪਾ,
ਦੌਲਾ, ਰਾਮ ਕੌਰ, ਸੇ ਬੀਰ ਅਪਾਰ।
ਹਿਲ ਮਿਲ ਖੇਲਤ ਕਸਰਤ ਕਰਹੀਂ,
ਪੈਰਤ[1] ਜਲ ਕਬਿ ਕਰਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥੧੦੦॥ — [1]ਤਰਦੇ ਹਨ।
ਤੋਮਰ[1] ਚੱਕ੍ਰ ਭ੍ਰਮਾਇ ਚਲਾਵੈਂ, — [1]ਬਰਛੇ।
ਛੋਰਤ ਬਰਛੀ ਤੁਪਕ[1] ਤੀਰ। — [1]ਬੰਦੂਕ।
ਲਕਰੀ ਬਾਜੀ[1] ਬਾਜੀ ਬਾਜੀ[2], — [1]ਲਕੜੀ ਦੀ ਖੇਲ। [2]ਘੋੜੇ ਦੀ ਖੇਲ।
ਬਾਜ ਚਲਾਵਨ ਸੀਖਤ ਬੀਰ[1]। — [1]ਬਾਜ਼ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ) ਚਲਾਉਣਾ (ਉਡਾਉਣਾ) ਸੂਰਮੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।

ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ,
ਅਰਪਤ ਆਇ ਅਕੋਰ[1] ਉਦਾਰ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਬਾਜ[1] ਹੱਥਜਾਰ ਨੀਕ ਜੋ ਲਜਾਵਤ, — [1]ਘੋੜਾ।
ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰ ਖੁਸ਼ਿ ਹੋਤ ਅਪਾਰ ॥੧੦੧॥
ਸੂਰ ਬੀਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਜਸ,
ਆਵਤ ਹਿਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਨੇਕ।
ਸਾਦਰ ਰਖਤ ਤਲਬ[1] ਦੈ ਤਿਨ ਕੋ, — [1]ਤਨਖ਼ਾਹ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਦਰ ਸਿੰਧੁ ਬਿਵੇਕ[1] ॥੧੦੧॥ — [1]ਅਸਚਰਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਨਿਜ ਦਲ ਪੁਰਿ ਬ੍ਰਿਧਾਵਤ,
ਖਰਚਤ ਦੌਲਤ ਰਚਿਤ ਮੁਕਾਨ।
ਰੋਪੜ, ਪੁਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਜਲੰਧਰ,
ਸਰਹੰਦ ਲੌਂ ਕੇ ਬਨਕ ਕਿਤਾਨ[1] ॥੧੦੨॥ — [1]ਕਿਤਨੇ ਬਾਣੀਏ।
ਬਸਤ ਆਇ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮੈਂ,
ਅਨਿਕ ਵਸਤ ਕੀ ਲਾਇ ਦੁਕਾਨ।
ਰੌਣਕ ਦਿਨ ਦਿਨ ਭਵੈ ਸਵਾਈ,
ਹੋਤ ਵਪਾਰ ਨਫਾ ਬਹੁ ਜਾਨ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਮਾਂ ਬਿਤਿਤ ਯੁਤ ਆਨੰਦ,
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂਰਹਾਇੰ।
ਗਾਦੀ ਹੋਨ ਗਾਥ ਕਹਿ, ਗੁਰੁ ਪਗ
ਬੰਦਨ ਕਰਿ, ਇਤਿ ਭਯੋ ਅਧਜਾਇ ॥੧੦੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਗਾਦੀ ਹੋਵਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਭਜਾਸ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਛਿਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੬॥

੪੭. {ਗੁਲਾਬਰਾਇ ਨੂੰ ਵਰ, ਰਿੱਛ ਦੀ ਕਲਿਆਣ, ਕਾਬਲੋਂ ਤੰਬੂ ਆਉਣਾ, ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ}

ਦੋਹਰਾ:

ਇੰਦ ਕੁੰਦ ਮਾਨਿੰਦ ਦੁਤਿ,
ਚਿੰਦ ਕੁਨਿੰਦ ਬੁਲਿੰਦ[1]।

[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਮਰਤਬਾਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੈ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) (ਬੁਲਿੰਦ) ਬਹੁਤ (ਚਿੰਦ) ਚਿੰਤਨ (ਕੁਨਿੰਦ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੁੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰ ਬੰਦ ਹੋਂ,
ਕਰਿ ਅਦੁੰਦ ਗੁਰੁ ਦੁੰਦ[1] ॥੧॥

[1]ਹੇ ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! (ਮੈਂ) ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ (ਅਦੁੰਦ) ਦ੍ਵੈਤ-ਰਹਿਤ ਕਰ ਦਿਉ।

ਕਬਿੱਤ:

ਅਜਰ ਜਰਨ ਅਤਿ ਧਰਨ ਧਰਨਿ ਸਮ,
ਅਸਰਨ ਸਰਨ ਕਰਨ ਸੁਖ ਤਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਅਜਰ ਨੂੰ ਜਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਧਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਨ ਨ ਦੇਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ (ਪਨਾਹ) ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਤਰ ਹੈਂ ਸੁ ਭਵਨਿਧਿ, ਚਰਨ ਸਰਨ ਜਨ
ਫਰਨ ਜੁ, ਇਤਰਨ ਮਤ ਪਰਹਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਫੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੱਤਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਹੈਂ ਸੁ ਲਹਿਤ, ਦਹਿਤ ਦੁਖ ਅਘ ਜਗ,
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟਿ ਝਟਤ ਉਬਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਉਹ ਹਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਗਤ ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਦੁਖ ਸਾੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਕੱਟ ਕੇ ਛੇਤੀ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਰ ਹੈਂ ਮੁਕਤਿ ਤੀਯ ਬੀਯ ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਧਰਿ,
ਇਸ ਲੀਯ ਕਵਿ ਪੁਨ ਪੁਨਹਿ ਜੁਹਰ ਹੈ[1] ॥੨॥

[1]ਦੂਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਵਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਵੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬਰ ਹ੍ਵੈਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਕੋ,
ਕਰਿ ਹੈਂ ਰੀਛ ਕਲਯਾਨ।
ਖੇਮਾ[1] ਕਾਬਲ ਤੈ ਅਵੈ,
ਦੁਤੀ ਬਯਾਹਿ ਹ੍ਵੈ ਗਾਨ[1] ॥੩॥

[1]ਤੰਬੂ।
[1]ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਥਨ।

ਚੌਪਈ:

ਏਕ ਰੋਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਜਲ ਕ੍ਰੀੜਤ ਥੇ[1] ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[2]।
ਸੰਗੋ ਆਦਿ ਪਾਂਚ ਹੀ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਲੌ ਬਖਯਾਤਾ ॥੪॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੈ ਆਦਿ ਮਸੰਦੂ।
ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਸੁਖ ਕੰਦੂ।
ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੇ ਪੌਤ੍ਰ ਦੋਈ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸਯਾਮ ਸਸਿ ਜੋਈ ॥੫॥
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਔਰੈਂ।
ਗੁਰੁ ਹਮ ਜੋਲੀ ਕੇ ਸਬਿ ਗੌਰੈਂ[1]।

[1]ਪਾਣੀ 'ਚ ਖੇਲਦੇ ਸਨ। [2]ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

[1]ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ (ਹਮਜੋਲੀ) ਸਾਥੀ ਸਨ।

ਜਲ ਸਤਲੁਜ ਮੈਂ ਪੈਰਤ[1] ਆਛੇ।
[1]ਤਰਦੇ ਹਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਹਸੀ ਸੈਂ ਖੇਲਤ ਸਾਛੇ[1] ॥ ੬ ॥
[1]ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਹਾਥਨ ਸਾਥ ਪਾਥ ਓਛਾਰੈਂ[1]।
[1]ਜਲ ਉਛਾਲਦੇ ਹਨ।
ਡੋਲੈ[1] ਬੋਲੈਂ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
[1]ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਭਯੋ ਦਿਸ ਏਕੂ।
ਭਏ ਦੁਤੀ ਦਿਸ ਜਲਧ ਬਿਵੇਕੂ[1] ॥ ੭ ॥
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ (ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ)।
ਜੁਥ ਜੂਥ[1] ਜੁਗ ਦਿਸ[2] ਭਏ ਖਲੇ।
[1]ਸਾਰੇ ਜੱਥੇ। (ਅ) ਜੁੜ ਜੁੜ ਕੇ। [2]ਦੋਹੀਂ ਤਰਫ਼ੀਂ।
ਜਲ ਸੋਂ ਲਗੇ ਲਰਨ ਇਮ ਭਲੇ।
ਕਰੈਂ ਕਲੋਲ ਕਲਾਲ ਉਛਾਰੈਂ।
ਇਕ ਦੂਸਰ ਦਿਸ ਛੀਟੇਂ ਮਾਰੈਂ ॥ ੮ ॥
ਧਕਾ ਧਕੀ ਰੌਰਾ ਕਰਿ ਗੌਰਾ।
ਹਾਰੈ ਜੋ ਭਾਗੈ ਹ੍ਵੈ ਹੌਰਾ[1]।
[1]ਹੌਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਕੈਂ ਨ ਝਾਕ ਆਂਖ ਬੰਦ ਰਹੀ।
ਏਕ ਘਟੀ ਲੌ ਲਰੇ ਸੁ ਸਹੀ ॥ ੯ ॥
ਛਿਟਕਨਿ ਛੀਂਟਨ ਛਬਿ ਜੁ ਛਈ ਛਿਨ[1]।
[1]ਛਿੱਟਾਂ ਦੇ ਛਿੜਕਣ ਨਾਲ ਉਸ ਛਿਨ ਜੋ ਸੋਭਾ ਹੋਈ।
ਜਨੁ ਜੁਗ ਮੇਘ ਲਰਤ ਡਾਰਤ ਕਿਨ[1]।
[1]ਕਣੀਆਂ।
ਸੋਹਿਤ ਗੁਰੁ ਮੁਖ ਪਰ ਕਿਲਾਲ ਕਿਨ[1]।
[1]ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਿਣਕੇ।
ਐਂਚ ਸੁਧਾਕਰ ਸੁਧਾ ਪਿਯਤ ਜਨੁ[1] ॥ ੧੦ ॥
[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਹਾਰ ਉਠਿ ਭਾਗਾ।
ਪਾਛੇ ਲਰਕਨਿ ਕਾ ਗਨ[1] ਲਾਗਾ।
[1]ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ।
ਬਾਹਰ ਆਇ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸਾਥੈਂ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਪਾਗ ਧਰੀ ਨਿਜ ਮਾਥੈਂ ॥ ੧੧ ॥
ਬਿਨਾ ਪਛਾਨੇ ਧਰਿ ਸਿਰ ਦੌਰਾ।
ਪਾਛੇ ਸਬਿਹਨਿ ਪਾਯੋ ਰੌਰਾ।
ਕਹਾਂ ਕੀਨ ਤੈਂ ਗੁਰੁ ਦਸਤਾਰਾ।
ਲੀਆ ਧਾਰ ਕੀਯਾ ਅਨੁਚਿਤ[1] ਭਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥
[1]ਅਯੋਗ।
ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਪੁਨ ਉਤਾਰਨੀ ਚਾਹੀ।
ਪੇਖਿ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਰਖੋ ਇਹਾਂ ਹੀ।
ਅਬਿ ਮਮ ਜੋਗ ਰਹੀ ਨਹਿਂ ਏਹੈ।
ਔਰ ਮੰਗਾਇ ਬਾਂਧ ਹਮ ਲੇਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥
ਕਬੀ ਗੁਰਜਾਈ ਤੂੰ ਭੀ ਪੈ ਹੈਂ।
ਪੱਗ ਧਰਬੇ ਕੋ ਫਲ ਮਿਲ ਜੈ ਹੈ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਖੇਲ ਬਹੁ ਭਾਤੈਂ।
ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਅਏ ਪੁਨਾ ਬਖਯਾਤੈਂ ॥ ੧੪ ॥
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਫਿਰ ਛੋਰਾ।
ਤਨ ਦੱਖਨ ਦਿਸ ਤਜਯੋ ਬਹੋਰਾ।

ਪਾਛੇ ਇਕ ਗੁਰੁਬਖਸ਼ ਫਕੀਰ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਸੇਵਤ ਰਹਯੋ ਧੀਰ ॥੧੫॥
ਧੂਪ ਦੀਪ ਦੇਹਰੇ ਮੈਂ ਕਰੈ।
ਪੂਜਾ ਲੇਵੈ ਜੋ ਤਹਿਂ ਚਰ੍ਹੈ[1]। [1]ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਲੋਭ ਵਸ ਪਰ ਕੈ।
ਦਯੋ ਨਿਕਾਰ ਸਾਧ ਕੋ ਹਰ ਕੈ[1] ॥੧੬॥ [1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਕੀ ਠੌਰ ਸੁਗਨ ਕੈ[1]। [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਮੰਜੀ ਪਰ ਬੈਠਯੋ ਗੁਰੁ ਬਨ ਕੈ।
ਪੂਜਤ ਮੰਨਤ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਕੋ।
ਆਵਣ ਲਗੇ ਰਜਤਪਣ[1] ਲਾਖੋਂ ॥੧੭॥ [1]ਰੁਪਏ।
ਜਬਿ ਲੌਂ ਜੀਵਯੋ ਕਰੀ ਗੁਰਜਾਈ।
ਲੰਗਰ ਦੇਤ ਰਹਯੋ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਸਾਧ ਸਾਪ[1] ਤੈ ਸੰਤਤਿ[2] ਨਾਸੀ। [1]ਸ੍ਰਾਪ। [2]ਉਲਾਦ।
ਮੰਜੀ ਰਹੀ ਸੋਢੀਅਨਿ ਪਾਸੀ ॥੧੮॥
ਯਾਹੀਂ ਤੈ ਸੰਗਤ ਅਬਿ ਤਾਈਂ।
ਮਨਤ ਸੋਢੀਅਨ ਕੋ ਤਹਿਂ ਜਾਈ ॥੧੯॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸਾਖੀ ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਕੀ,
ਕਹੀ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਔਰ।
ਕੀਰਤੀਏ ਸਿਖ ਕਾ ਭਯੋ,
ਬਾਪ ਰੀਛ ਜਿਸ ਤੌਰ ॥੨੦॥
ਚੌਪਈ:
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਏ ਕਲੰਦਰ[1]। [1]ਰਿੱਛਾਂ ਤੇ ਬਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਵਾਲੇ।
ਰੀਛ ਨਚਾਇ ਦਿਖਾਏ ਬੰਦਰ।
ਭਾਲਕ[1] ਬਡੋ ਏਕ ਭਬਕਾਰੇ। [1]ਰਿੱਛ।
ਕੌਤਕ ਬਹੁਧਾ ਤਾਹਿਂ ਦਿਖਾਰੇ ॥੨੧॥
ਬਢਯੋ ਹਾਸ ਰਸ ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਏ।
ਇਕ ਲਰਕਾ ਗੁਰੁ ਚੌਰ ਝੁਲਾਏ।
ਕੀਰਤੀਆ ਥਾ ਨਾਮ ਸੁ ਵਾਹੂ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ, ਪਿਖਿ ਰੀਛ ਜੁ ਯਾਹੂ ॥੨੨॥
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਹੈ ਤੇਰਾ।
ਸੁਨਿ ਉਨਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਿ ਇਮ ਟੇਰਾ।
ਰਾਵਰ ਪਿਤਾ ਨੌਮ ਗੁਰੁਦੇਵਾ।
ਸੇਵ ਉਨੈ ਮੇਵਾ ਲਿਯ ਏਵਾ ॥੨੩॥
ਆਪ ਪੂਤ ਉਨਿ, ਸਮੰ ਪੁਰੰਦਰ[1]। [1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਮੈਂ ਤੁਮ ਸੇਵ ਭਵੋਂਗੇ ਬੰਦਰ।
ਪਿਤਾ ਰੀਛ, ਸੁਤ ਬੰਦਰ ਭਵੈ।

ਗੁਰੁ ਸੇਵਾ ਫਲ, ਪਸੁ ਤਨ ਥਵੈ[1] ॥੨੪॥
[1]ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੋਵੇਗਾ।
ਤੌਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸੇਵ ਜੇ ਅਰਥੈਂ[1]।
[1]ਜਿਹੜੇ (ਅਰਥੈਂ) ਅਪਣੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ (ਕਰਦੇ ਹਨ)।
ਠੌਰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਹੋਤ ਅਨਰਥੈਂ[1]।
[1]ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਕਰਤ ਗੁਰੂ ਮਾਨਸ ਤੇ ਦੇਵਾ।
ਕਹਜੋ ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਕੂਰ ਸੁ ਏਵਾ ॥੨੫॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ ਸੰਸੇਹਾਰੀ[1]।
[1]ਸੰਸੇ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ।
ਕਾਰਜ ਹ੍ਵੈ ਕਾਰਨ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਆਦਿ ਮ੍ਰਯਾਦ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਰਾਖੀ।
ਬੇਦ ਸੰਤ ਸਬ ਦੇਵਤ ਸਾਖੀ[1] ॥੨੬॥
[1]ਗਵਾਹੀ।
ਜਥਾ ਕਰਮ ਫਲ ਤਥਾ ਭੁਗਾਏ।
ਭਗਤਨ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥਨ ਮੈਂ ਗਾਏ।
ਸੰਤ ਭਗਤ ਜਿਹਂ ਦੇਤ ਸਾਪ[1] ਵਰ।
[1]ਸ੍ਰਾਪ।
ਮੇਟਤ ਸੋ ਭੀ ਨਾਹਿਂ ਆਪ ਹਰਿ ॥੨੭॥
ਪੈ ਸੂਲੀ ਤੈ ਸੂਲ[1] ਬਨੈ ਹੈਂ।
[1]ਕੰਡਾ।
ਜਾਗ੍ਰਤ ਸ੍ਵਪਨੇ ਮੱਧ ਭੁਗੈ ਹੈਂ।
ਤੈਸ ਤੁਮਾਰਾ ਥਾ ਜੋ ਪਿਤਾ।
ਥਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਾਵਤ ਨਿਤਾ ॥੨੮॥
ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖ ਆਯੋ।
ਗਾਡੀ ਭਰਿ ਗੁਰੁ[1] ਭੇਟਾ ਲਜਾਯੋ।
[1]ਗੁੜ। (ਅ) ਗੁਰਾਂ ਦੀ।
ਥਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤ ਤਬਿ ਰਹਜੋ।
ਤੁਵ ਪਿਤ ਤੈ ਉਨਿ ਲੈਨਾ ਚਹਜੋ ॥੨੯॥
ਧੂਰ ਭਰਜੋ ਪਿਖਿ ਪਿਤਾ ਤੁਮਾਰੇ।
ਦਯੋ ਨ ਕੁਣਕਾ ਝਿੜਕਜੋ ਭਾਰੇ।
ਬਲਿਕੈ ਕਹਜੋ ਅਰੇ ਜਟ ਭੂਛ[1]।
[1]ਮੂਰਖ।
ਭਰਜੋ ਧੂਰ ਤਨ ਦਾੜੀ ਮੂਛ ॥੩੦॥
ਬਨਜੋ ਰੀਛ ਸੋ ਆਗੈ ਐਹੈਂ।
ਹਟ ਪਾਛੇ ਕਿ ਨ ਦੂਰ ਥਿਰੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਖੜਦਾ।
ਵਹਿ ਸੁਨਿ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਮਨ ਭੰਗ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਦਕ ਗਾਢੋ ਜਿਹ ਰੰਗ ॥੩੧॥
ਬ੍ਰੀੜਤ[1] ਧਰਨੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰਾ।
[1]ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਕੁਣਕਾ ਕਿਣਕਾ ਪਰਜੋ ਉਠਾਰਾ।
ਮੁਖ ਪਾਵਨ ਤੈ ਪਾਵਨ[1] ਭਯੋ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਤੁਵ ਪਿਤ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਇਮ ਦਯੋ ॥੩੨॥
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਸਿੱਖ ਕੁਣਕਾ ਚੈਹੈ।
ਤੂੰ ਭਾਲੂ ਜਜੋਂ ਭਵਕਿ ਡਰੈ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ ਕਾ ਲੇਸ ਨ ਤੋ ਕੋ।

ਹੋਹੁ ਰੀਛ ਤੂੰ ਕਹਜੋ ਜੁ ਮੋ ਕੋ ॥੩੩॥
ਮੋ ਪਿਖਿ ਨਾਕ ਚਢਾਇ ਨਚਜੋ ਜਜੋਂ।
ਫਟੈ ਨਾਕ ਘਰ ਘਰੈਂ ਨਚੈਂ ਤਜੋਂ।
ਸਾਪ ਸਿੱਖ ਕਾ ਬਜਰਥ ਨ ਗਯੋ।
ਤਨ ਤਜਿ ਪਿਤਾ ਤੋਰ ਰਿਛ ਭਯੋ ॥੩੪॥
ਉੱਤਰ-ਕਾਂਸੀ ਕੇ ਗਿਰ ਮੇਸੈਂ[1]। — [1]ਪਹਾੜ ਵਿੱਚੋਂ।
ਪਕਰਿ ਕਲੰਦਰ ਲਜਾਏ ਏਸੈਂ।
ਸੁਨਤ ਕਲੰਦਰ ਸਹੀ ਬਖਾਨਾ।
ਕੀਰਤੀਆ ਗੁਰੁ ਪੈ ਘਿਗਜਾਨਾ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ।
ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰੋ ਯਾਂਹਿ ਉਧਾਰੋ।
ਸਾਪ ਭਯੋ ਸਚ ਅਬਿ ਛੁਟਕਾਰੋ।
ਕਰੁਣਾਕਰ[1] ਗੁਰੁ ਕਰੁਨਾ[2] ਕਰਿ ਕੈ। — [1]ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਖਾਣ। [2]ਕਿਰਪਾ।
ਛਿਨਵਾਯੋ ਰਿਛ ਤਿਨ ਤੈ ਬਰ ਕੈ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿੱਛ ਖੋਹ ਲਿਆ।
ਸੀਤ ਦਯੋ ਨਿਜ ਕੁਣਕਾ ਰਿੱਛੈਂ।
ਖਾਵਤ ਹੀ ਤਨ ਤਜਜੋ ਸ੍ਵਇੱਛੈਂ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ।
ਬਨ ਕੈ ਸੁਰ[1] ਗੁਰੁ ਸੁਜਸ ਉਚਰ ਕੈ। — [1]ਦੇਵਤਾ।
ਗਯੋ ਦੇਵਪੁਰਿ ਜਾਨ ਸੁ ਚਰ੍ਹ ਕੈ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਅਸਵਾਰੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਪਰ ਜਨ ਪੁਰ ਜਨ ਗੁਰ ਜਨ ਜੇਤੇ[1]। — [1]ਜਿਤਨੇ ਪਰਾਏ ਲੋਕ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਓਥੇ ਸਨ।
ਥੇ ਤਹਿਂ, ਪਿਖਿ ਬਿਸਮੇਂ ਭਏ ਤੇਤੇ।
ਸਹੀ ਸੁਢੇਸ[1] ਪ੍ਰਮੇਸ ਪਛਾਨਾ। — [1]ਸੋਢੀਆਂ ਦੇ ਈਸ਼ਰ (ਕਲਗ਼ੀਧਰ) ਜੀ ਨੂੰ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਸਬਿਨਿ ਬਖਾਨਾ ॥੩੮॥
ਬਿੱਤ ਕਲੰਦਰ ਕੋ ਦਿਲਵਯੋ।
ਵਹਿ ਭੀ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸਿੱਖ ਭਯੋ* ॥੩੯॥

*ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਲੰਦਰ ਪਾਸੋਂ ਰਿੱਛ ਖੋਹ ਲੈਣਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰਿੱਛ ਕਲੰਦਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-'ਬਿਤ ਕਲੰਦਰ ਕੋ ਦਿਲਵਯੋ। ਵਹਿ ਭੀ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸਿਖ ਭਯੋ'।

ਦੋਹਰਾ:
ਕੋਊ ਉਦਾਰ ਨ ਗੁਰੂ ਸਮ,
ਕਰਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕਲਜਾਨ।
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਧਰੈ ਧਜਾਨ ਹਰਿ ਗਿਆਨ ॥੪੦॥
ਮਰਹਟਾ ਛੰਦ:
ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਾਰਤ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਗੁਰੁ,
ਪਾਰਤ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
ਕੰਦ ਅਨੰਦ[1] ਚੰਦ ਆਨਿੰਦ[2], — [1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ। [2]ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
ਸੁਛੰਦ[1] ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੈਂ। — [1]ਸੁਤੰਤਰ।

ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੀਏ ਤੈ ਛੂਟਤ,
ਭਵ ਬੰਧਨ ਜਮ ਭਾਰੀ।
ਕਰਤ ਕਲੋਲ[1] ਅਮੋਲ ਅਤੋਲੈ,
[1]ਖੇਡਾਂ।
ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਹ੍ਵੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥੪੧॥
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਬਨਵਾਵੈਂ,
ਸੰਗ੍ਰਹਿ[1] ਕਰਹਿਂ ਅਪਾਰੀ।
[1]ਇਕੱਠੇ।
ਕਾਰੀਗਰ ਬਹੁ ਲਜਾਵਤ ਆਯੁਧ,
ਪਾਵਤ ਧਨ ਵਹਿ ਭਾਰੀ।
ਸੇਲ, ਸੈਹਥੀ[1], ਤੋਮਰ[2], ਤੁੱਪਕ[3],
[1]ਬਰਛੀ। [2]ਬਰਛਾ। [3]ਬੰਦੂਕ।
ਤੀਰ ਤਰਵਾਵਨ ਜਾਤੈਂ[1]।
[1]ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ।
ਖਪਰੇ ਲੌਂ[1] ਅਪਰੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੈਂ[2],
[1]ਤੀਰਾਂ ਤੱਕ। [2]ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ)।
ਪਰਖਤ ਸਬਿ ਬਖਜਾਤੈਂ ॥੪੨॥
ਕਰਤ ਅਖੇਰ[1] ਫੇਰ ਚਢਿ ਕਬਹੀ,
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਘੇਰ ਘੇਰ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰੈਂ।
ਅੱਸ੍ਵ ਧਵਾਇ ਘ੍ਰਿਘਾਇ[1] ਹਰਾਇ ਸੁ,
[1]ਜਦ ਉਹ ਘਰਕਣ ਲਗ ਪੈਣ (ਘਰਕਣਾ-ਦਮ ਨਾਲ ਦਮ ਨਰਲਣਾ।)
ਮਾਰ ਤਰਵਾਰ ਸੰਘਾਰੈਂ।
ਲਘਰ[1] ਝਗਰ ਕੁਰਰੇ ਜੁਰਰੇ ਸਗ[2],
[1]ਬਾਜ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ। [2]ਕੁੱਤੇ।
ਸ਼ਿਕਰੇ ਬਾਜ਼ ਅਪਾਰੈਂ।
ਤਿਨਹਿਂ ਪ੍ਰੇਰ ਅਖੇਰ ਕਰਾਵੈਂ,
ਸੀਖੈਂ ਜੈਸ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ ॥੪੩॥
ਹਯ ਅਰੂਢ ਬਹੁ ਬਿੱਦਜਾ ਬਿਬਿਧਾ[1],
[1]ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਿੱਦਿਆ।
ਸਾਧੈਂ ਸਿਧ ਕਰਾਵੈਂ[1]।
[1]ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਦੌਰਾਵਨ ਕੋਦਾਵਨ, ਕੁੰਡਲੀ
ਕਰਵਾਵਨ, ਫੰਧਾਵੈਂ[1]।
[1]ਟਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਛਾਲ ਬਿਸਾਲ ਅਲਪ ਬੈਠਾਵਨ,
ਪਾਵਨ ਪੋਈਏ ਚਾਲੈਂ।
ਫਿਰ ਫਿਰ ਫੇਰਨ ਪ੍ਰੇਰਨ ਘੇਰਨ,
ਆਟੇਰਨ ਪਰ ਡਾਲੈਂ[1] ॥੪੪॥
[1]ਅਟੇਰਨ ਉਪਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਅਟੇਰਨ ਵਾਂਗ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਖਰੇ ਹੋਇ ਦੌਰਾਵੈਂ ਉਤਰੈਂ,
ਚਢੈਂ ਸੁ ਕਢੈਂ ਕੁਵਾਇਦ[1]।
[1]ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਕਵਾਇਦ-ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਸਰਤ।)
ਫੇਰਤ ਮੁੰਗਲੀ ਮੁਦਗਰ ਦੀਰਘ,
ਲਕੜੀ ਬਾਜੀ ਜਾਇਦ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ ਲਕੜੀ ਦੀ ਖੇਲ।
ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਾਰਤ[1] ਚੁਸਤੀ ਸੋਂ ਨਿਤ,
[1]ਘੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੁਸਤੀ ਸਬਹ ਨਿਕਾਰੈਂ।
ਕਸਰਤ ਕਰਤ ਕਰਾਵਤ ਸਬਸੈਂ,
ਸਿਖਰਾਵਤ ਬਿਧਿ ਸਾਰੈਂ ॥੪੫॥

ਅਰਿ ਗਣ ਕੌਂ[1] ਰਨ ਮੈਂ ਜਿਮ ਜੀਤੈਂ,
[1]ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਬਿੱਦਜਾ ਸੋ ਬ੍ਰਿਧਾਵੈਂ।
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸੁਭਟ ਸਬੰਧੀ,
ਆਪਸ ਮੈਂ ਇਮ ਗਾਵੈਂ।
ਰੀਤਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ[1] ਗੁਰੁ ਧਾਰੀ,
[1]ਦਾਦੇ ਦੀ।
ਘਤੈਂ ਘੋਰ ਘਮਸਾਨੈਂ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਪਾਉਣਗੇ।
ਫਿਰ ਕਹਿਂ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤ[1] ਪ੍ਰਭ ਇਹੁ,
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ।
ਕਿਆ ਕਰਿ ਹੈਂ ਕੋ ਜਾਨੈ ॥ ੪੬ ॥
ਰੀਝ ਖੀਝ ਆਮੋਘ ਜਿਨੋਂ ਕੀ[1],
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗ਼ੁੱਸਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਹੈ।
ਅਘਨ ਬਿਘਨ ਗਨ ਹਾਰੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੇ ਚਰਿਤ ਕਰਤ ਨਿਤ,
ਗਤਿ ਸਭ ਇਨ ਕੀ ਨਜਾਰੀ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਕਾਮ ਕੋਟ ਤੈ[1],
[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਤੋਂ।
ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਸਭਿ ਭਾਤੈਂ।
ਅਰੁਨ ਬਰਨ ਜੁਗ ਚਰਨ[1] ਕਮਲ ਸੇ,
[1]ਲਾਲਰੰਗ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਚਰਨ।
ਸਿੱਖਨ ਬਾਂਛਿਤ ਦਾਤੈਂ[1] ॥ ੪੭ ॥
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਅੰਗੁਰੀ ਫੂਲ ਪੰਖਰੀ ਪਰ ਨਖ,
ਹੀਰ ਚੀਰ ਜਨੁ ਰਾਖੇ[1]।
[1]ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਉੱਪਰ ਨਹੁੰ ਜਾਣੋ ਹੀਰੇ ਚੀਰ ਕੇਰੱਖੇ ਹਨ।
ਲਾਲ ਚਰਨ ਕਿਤ ਇੰਦ ਬਧੂਟੀ,
ਚਾਂਦ ਟੂਕ ਸੇ ਲਾਖੇ[1]।
[1]ਲਾਲ ਚਰਨ ਹਨ ਜਾਂ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਚੰਦ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।
ਪਾਕੇ ਫਲ ਕਰੀਰ ਸਮ ਏਡੀ,
ਲਾਲ ਬ੍ਰਤਲਾਕਾਰੂ[1]।
[1]ਅੱਡੀ ਕਰੀਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਫਲ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਤੇ ਗੋਲ ਹੈ।
ਕੋਮਲ ਕੰਜ ਅਰੁਨ ਪੰਖਰੀ ਸੀ,
ਪੱਬ ਪਾ ਤਰੀ ਚਾਰੂ[1] ॥ ੪੮ ॥
[1]ਕੰਵਲ ਦੀ ਕੋਮਲ, ਲਾਲ ਪੰਖੜੀ ਵਰਗੀ ਸੁੰਦਰ ਪੱਬ ਤੇ ਪੈਰ ਦੀ ਤਲੀ ਹੈ।
ਕੱਛਪ ਪਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਊਪਰ ਤੈ,
ਗੁਲਫ ਸੁਲੱਛਨ ਸਾਰੀ[1]।
[1]ਪੈਰ ਦਾ ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਕੱਛੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਰਗਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿੱਟੇ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਜਾਨੁ ਜੰਘ ਸੁਮਿਲਿ ਕਦਲੀ ਸੀ,
ਖੰਭੇ ਓਜ ਕਿ ਭਾਰੀ[1]।
[1]ਗੋਡੇ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਕੇਲੇ ਵਾਂਗ ਮਿਲਵੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਬਲ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹੇ ਹਨ।
ਕੇਹਰਿ ਸੀ ਕਟਿ ਉਦਰ ਤ੍ਰਿਵਲੀ,
ਨਾਭਿ ਗੰਭੀਰ ਉਦਾਰੂ[1]।
[1]ਸ਼ੇਰ ਵਰਗੀ ਲੱਕ, ਪੇਟ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵਲ, ਧੁੰਨੀ ਬਹੁਤੀ ਡੂੰਘੀ ਹੈ।
ਕਠਨ ਕਪਾਟ ਬੱਜ੍ਰ ਜਨੁ ਗਾਢੇ,
ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ ਚਾਰੂ[1] ॥ ੪੯ ॥
[1]ਚੌੜੀ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਛਾਤੀ ਜਾਣੋ ਸਖ਼ਤ ਬੱਜਰ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਖ਼ਤੇ ਹਨ।
ਕੰਬੁ ਕਪੋਤ ਗ੍ਰੀਵ ਸੀਵ ਸੁਖ,

ਕੰਧ ਕੋਲ ਸੇ ਉੱਨਤ[1]।

[1]ਸੰਖ ਤੇ ਕਬੂਤਰ ਵਰਗੀ ਧੌਣ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਸੂਰ ਵਾਂਗ ਉੱਚੇ ਹਨ।

ਫਲ ਰਸਾਲ ਨੂਤਨ ਤੈ ਚਾਰੂ,
ਚਿਬੁਕ ਚੁਗਿਰਦੀ ਗੁੱਨਤ[1]।

[1]ਅੰਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਫਲ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁੰਦੀ ਹੋਈ ਠੋਡੀ ਹੈ।

ਬਾਹੁ ਪ੍ਰਲੰਬ ਅਲੰਬ ਓਜ ਕੋ,
ਕਰੀ ਕਰਭ ਕਰ ਕੈਸੀ[1]।

[1]ਬਾਹਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਬਲ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹਨ।

ਦਿਪਤ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਖੰਡ ਦੰਡ ਭੁਜ,
ਬੱਜ੍ਰ ਖੰਡ ਜਨੁ ਜੈਸੀ[1] ॥੫੦॥

[1]ਜਾਣੋ ਬੱਜਰ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਰਗੇ ਡੌਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੱਖੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਰਮਾ ਕੰਜ ਤੈ ਮੰਜ ਕਮਲ ਕਰ,
ਦਾਨ ਮਾਨ ਦਾ ਰੱਖਕ[1]।

[1]ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਕੰਵਲ ਤੋਂ ਉੱਜਲ ਹੱਥ ਕੰਵਲ, ਦਾਨ ਤੇ ਮਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰਾਖੇ ਹਨ।

ਅਧਰ ਅਰੁਨ ਰਦ ਹੀਰ ਪਾਂਤ ਜਨੁ,
ਸੰਪੁਟ ਬਿੰਦ੍ਰਮ ਲੱਖਕ[1]।

[1]ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਾਲ ਤੇ ਦੰਦ ਜਾਣੋ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ (ਮੁਖ) ਮੂੰਗਿਆਂ ਦਾ ਡੱਬਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸਕਾਵਤ ਦਮਕਤ[1] ਦਿਖਰਾਵਤ,

[1]ਚਮਕਦੇ।

ਬਿੰਬਨ ਮੈਂ ਜਨੁ ਕਲੀਆਂ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਕੁੰਦਰ ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲੀਆਂ ਹਨ (ਬਿੰਬ-ਰਕਤ ਫਲ, ਕੁੰਦਰ ਫਲ, ਜੋ ਲਾਲਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਤਿਲ ਪ੍ਰਸੂਨ ਕੀਰਨ ਤੈ ਅਧਿਕੈ,
ਸੋਂਹਿ ਨਾਸਕਾਂ ਭਲੀਆਂ[1] ॥੫੧॥

[1]ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤੇ ਤੋਤੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨਾਸਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਠ ਕਪੋਲ ਜਨੁ ਮੁਕਰ ਮਦਨ ਕੇ,
ਕੁੰਡਲ ਕਲਿਤ ਸੁ ਝਲਕੈਂ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ) ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਡੋਲਤ ਰਤਨ ਜਰਾਵ ਜਰੇ ਬਡ,
ਸਸਿ ਪਰ ਰਵਿ ਜਨੁ ਢਲਕੈਂ[1]।

[1]ਵੱਡੇਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜਾਊ ਜੜੇ (ਕੁੰਡਲ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਐਉਂ ਹਿਲਦੇ ਹਨ) ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਉੱਤੇ (ਦੋ) ਸੂਰਜ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਮਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਦੁਤਿ ਮੁਖ ਮੰਡਲ,
ਚੰਦ ਅਮੰਦ ਕਿ ਆਹੀ[1]।

[1]ਗੋਲ ਮੁਖ ਦੀ ਸੋਭਾ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਕੰਵਲ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉੱਜਲ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੈ।

ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ ਘਨ ਸੀ ਬਾਨੀ,
ਦਾਨੀ ਸੁਖਦ ਮਹਾਂਹੀਂ[1] ॥੫੨॥

[1]ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਧੁਨੀ ਬੱਦਲ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਕਰੁਨਾ ਭਰੇ ਕਮਲ ਪੰਖਰੀ ਸੇ,
ਦ੍ਰਿਗ ਕਟਾਛ ਬਿਨ ਅੰਜਨ[1]।

[1]ਸੁਰਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਰਪਾ ਭਰੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕਟਾਖ ਕੰਵਲ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ।

ਕਾਰੀਗਰ ਕਟਾਰ ਜਨੁ ਮਾਂਜੇ,
ਖੰਜਨ ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ ਭੰਜਨ[1]।

[1]ਜਾਣੋ ਕਾਰੀਗਰ ਦੇ ਕਟਾਰ ਮਾਂਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਮੋਲੇ ਤੇ ਹਰਨ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਲਾਜ ਜਹਾਜ ਰਸੀਲੇ ਚੰਚਲ,

ਦ੍ਰਿਗ-ਅੰਚਲਰਸ ਬਰਸਤ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮੀਲੇਰਸ ਵਾਲੇ ਤੇ ਚੰਚਲ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲ ਕਮਾਲ ਕਾਮ ਕਿਤ,
ਜਿਸ ਪਰ ਤਨਤ ਸੁ ਝਰਸਤ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਟੇਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਕਿਤੇ ਕਾਮ ਦੀਆਂ ਕਮਾਣਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਤਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਝੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਲ ਬਿਸਾਲ ਭਰਜੋ ਭਲ ਭਾਗੈਂ,
ਮੇਚਕ ਕਚ ਚਮਕੀਲੇ[1]। — [1]ਚੌੜਾ ਮੱਥਾ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਾਲੇ ਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਕੇਸ ਹਨ।

ਸੀਸ ਨੀਕ ਉਸਨੀਕ[1] ਸੁਹਾਵਤ, — [1]ਦਸਤਾਰ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸਮੀਲੇ[1]। — [1]ਮਿਲੀ ਹੋਈ।
ਜਬਰ ਜੋਤਿ ਜਗਮਗਤ ਜਵਾਹਰ,
ਭੂਖਨ ਭੂਸ਼ਤ ਸੋਹੈਂ[1]। — [1]ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਜੇ ਹੋਏ ਗਹਿਣੇ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ।

ਐਸੋ ਕੋ ਨਰ ਨਾਰਿ ਅਭਾਗੀ,
ਜੋ ਪਿਖਿ ਕਰ ਨਹਿਂ ਮੋਹੈਂ ॥੫੪॥
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜੇ ਸਮੀਲੇ[1], — [1]ਮਿਲਵੇਂ।
ਕੰਧ ਧਨੁਖ ਸਰ ਕਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਮੋਢੇ ਤੇ ਧਨੁਖ ਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਤੀਰ ਹਨ।
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੀਰਾਸਨ ਗੁਰੁ,
ਦਾਸਨਿ ਆਸਨ ਭਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਉਕਤ[1] ਸਰੂਪ ਭੂਪ ਭੂਪਨ ਗੁਰੁ, — [1]ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ।
ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਅਤਨ ਤੈ[1]। — [1]ਕਾਮ ਤੋਂ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਧਰਿ ਧਜਾਨ ਰਿਦੈ,
ਭਵ ਪਰ ਹੈਂ[1] ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਤੈ ॥੫੫॥ — [1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਹਾਕਲਾ ਛੰਦ:

ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਆਈ।
ਦਿਸ ਕਾਬਲ ਤੈ ਉਮਗਾਈ[1]। — [1]ਉੱਛਲ ਕੇ।
ਕਿਛ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੇ ਵਾਰੀ।
ਕਾਗਾਨੀ[1] ਅਰ ਕੰਧਾਰੀ ॥੫੬॥ — [1]ਕਾਗਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ।
ਬਹੁ ਸਿੰਧੀ ਕੱਛੀ ਆਨੀ[1]। — [1]ਕੱਛ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਈ।
ਬਾਲੂਚੇ ਰੇਗਸਤਾਨੀ[1]। — [1]ਬਿਲੋਚਸਤਾਨ ਦੇ ਰੇਤਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ।
ਜਿਨ ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਦਿਆਲਾ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਦਕੀ ਲਾਲਾ[1] ॥੫੭॥ — [1]ਪਿਆਰਾ।
ਨਿਜ ਭਾਲ ਗੁਰੱਗ੍ਰ ਰਗਰਾ[1]। — [1]ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਰਗੜਿਆ।
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਮੇਟਾ ਝਗਰਾ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਸਬ ਨੇ ਪਾਏ।
ਅੰਬਾਰ ਅਕੋਰਨਿ[1] ਲਾਏ ॥੫੮॥ — [1]ਭੇਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।
ਕਾਗਾਨੀ ਦਏ ਗਲੀਚੇ।

ਤੋਫੇ ਆਮੋਲਕ ਸੀਚੇ[1]।
ਥੀ ਇੱਛਾ ਜਿਸ ਕੀ ਜੈਸੀ।
ਗੁਰੁ ਪੂਰੀ ਕੀਨੀ ਤੈਸੀ ॥ ੫੯ ॥
ਨਿਤ ਸਭਾ ਬੀਚ ਚਲਿ ਆਵੈਂ।
ਲੰਗਰ ਤੈ ਭੋਜਨ ਪਾਵੈਂ।
ਇਕ ਦਿਵਸ ਦਿਆਲਾ ਬੋਲਾ।
ਇਕ ਡੇਰਾ[1] ਪਿਖ੍ਯੋ ਅਮੋਲਾ ॥ ੬੦ ॥
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਕੇਰਾ।
ਹਿਤ ਨੌਰੰਗ ਬਨ੍ਯੋ ਬਡੇਰਾ।
ਅਸ ਬੀਰ ਧੀਰ ਜਗਿ ਕੋ ਹੈ।
ਜੋ ਪੇਖ ਨ ਤਿਸ ਕੋ ਮੋਹੈ ॥ ੬੧ ॥
ਢਾਈ ਲਖ ਲਗ੍ਯੋ ਰੁਪੱਯਾ।
ਮੈਂ ਚੈਹੋਂ ਵੈਸੋ ਕੱਯਾ[1]।
ਜੇ ਆਗਯਾ ਹ੍ਵੈ ਬਨਵਾਵੋਂ।
ਲੈ ਕਾਰ ਭੇਟ ਖਰਚਾਵੋਂ ॥ ੬੨ ॥
ਕਾਰੀਗਰ ਕਾਬਲ ਭਾਰੇ।
ਕਸਬੀ[1] ਇਸ ਇਲਮ ਮਝਾਰੇ।
ਸੋਢੀਸ[1] ਕਹ੍ਯੋ ਤਬਿ ਐਸੇ।
ਤੁਮਹੂੰ ਬਨਵਾਵੋ ਵੈਸੇ ॥ ੬੩ ॥
ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈਂ ਕਜਾ ਪਰਵਾਹੈ।
ਤਿਸ ਤੈ ਭੀ ਨੀਕ ਬਨਾਹੈਂ।
ਯੁਤ ਸੰਗਤਿ ਲਈ ਬਿਦਾਈ।
ਦਸਤਾਰ ਗੁਰੂ ਤੈ ਪਾਈ ॥ ੬੪ ॥
ਜਬ ਕਾਬਲ ਜਾਇ ਪਹੂਚਾ।
ਲਗ੍ਯੋ ਬਨਵਾਵਨ ਸੂਚਾ[1]।
ਇਕ ਸਾਲ ਵੀਚ ਕਰ ਤਯਾਰੈਂ।
ਲਯਾਯੋ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਮਝਾਰੈਂ ॥ ੬੫ ॥
ਸੰਗਤ ਤਿਸ ਸੰਗੈ ਔਰੈਂ।
ਉਨਿ ਦੇਸਨ ਕੀ ਅਤਿ ਗੌਰੈਂ।
ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਧਰਿ ਭੇਟਾ।
ਉਨਿ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਸਮੇਟਾ[1] ॥ ੬੬ ॥
ਸੋ ਤੰਬੂ ਗੁਰ ਲਗਵਾਯੋ।
ਸਕਨਾਤ ਬਿਤਾਨ[1] ਤਨਾਯੋ।
ਕਾਲੀਚਨਿ[1] ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ।
ਜੋ ਉਸ ਹੀ ਦਿਸ ਤੇ ਆਏ ॥ ੬੭ ॥
ਬਡ ਉੱਛਵ ਮੇਲਾ ਹੋਵਾ।

[1]ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।
[1]ਤੰਬੂ।
[1]ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
[1]ਮਾਹਰ।
[1]ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਨੇ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ (ਤੰਬੂ)।
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।
[1]ਸਣੇ ਕਨਾਤ ਚੰਦੋਆ।
[1]ਗਲੀਚਿਆਂ ਦੇ।

ਜਬਿ ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਸੋ ਜੋਵਾ[1]। — [1]ਦੇਖਿਆ।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਲਕ[1] ਕਰਾਈ ਭਾਰੇ। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਫ਼ਾਇਰ।
ਬ੍ਰਤਜੋ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ[1] ਸਾਰੇ ॥੬੮॥ — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਤਿਸ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਪਿਖਿ ਸਬ ਕੀ ਬੁਧਿ ਬਿਸਮਾਈ।
ਗੁਲਕਾਰੀ ਬਾਗ ਮਨਿੰਦੈਂ[1]। — [1](ਸੂਈ ਨਾਲ) ਬਾਗ ਵਾਂਗ ਫੁੱਲ ਕੱਢੇ ਹਨ।
ਫਲ ਫੂਲਰਚੇ ਦਲ ਬ੍ਰਿੰਦੈਂ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਫਲ ਫੁਲ ਤੇ ਪੱਤੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।
ਝਾਲਰ ਝਿਲਮਿਲ ਝੁਲਕੰਤੀ[1]। — [1]ਝਾਲਰ ਚਮਕ ਦਮਕ ਨਾਲ ਝੂਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਵਿਚ ਮੁਕਤਾ ਲਰੀ[1] ਸੁਹੰਤੀ। — [1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ।
ਚਾਮੀਕਰ ਚਾਂਦੀ ਕੇਰੀ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ।
ਬਡ ਚੋਬੈਂ ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਹੇਰੀ[1] ॥੭੦॥ — [1]ਚਿਤ੍ਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੇਖੀਆਂ।
ਕਲਧੌਤ[1] ਕਲਸ ਬਹੁ ਲਸ਼ਕੈ। — [1]ਸੋਨੇ ਦਾ।
ਚਪਲਾ ਜਨੁ ਚਹੁੰਘਾ ਚਮਕੈ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਬਿਜਲੀ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਧਨ ਲਾਗਜੋ ਲਾਖ ਅਢਾਈ।
ਜਿਹ ਸਮ ਨਹਿਂ ਅਨਤ ਕਿਥਾਈ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ।
ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ।
ਸੰਗਤ ਕੇ ਦੁਖ ਸਭਿ ਖੋਏ।
ਜਿਨ ਜਿਨ ਕਾ ਧਨ ਬਹੁ ਲਾਗਾ।
ਗੁਰੁ ਕਿਯ ਤਿਨ ਕੋ ਬਡ ਭਾਗਾ ॥੭੨॥
ਦੈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਿਹਾਲ ਸੁ ਕੀਨੇ।
ਬਖਸ਼ੇ ਫਲ ਚਾਰੁ ਰੰਗੀਨੇ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ।
ਇਹੁ ਖਬਰ ਗਿਰੀਸੈਂ[1] ਪਾਏ। — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ।
ਹਿਤ ਪੇਖਨ ਸਚਵ[1] ਪਠਾਏ ॥੭੩॥ — [1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਡੇਰੇ ਕੇਰੀ[1]। — [1]ਤੰਬੂ ਦੀ।
ਸਬਿ ਤੱਜਬ ਹੋਹਿਂ ਬਧੇਰੀ।
ਜਸ ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਫੈਲਾ।
ਸਮ ਗੰਗਾ ਜਲੈਂ ਅਮੈਲਾ[1] ॥੭੪॥ — [1]ਗੰਗਾ ਦੇ ਉੱਜਲ ਜਲ ਵਾਂਗ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਕ ਦਿਨ ਬਡ ਸੰਗਤਿ ਅਈ,
ਭੇਟਾ ਦਈ ਅਪਾਰ।
ਤਿਨ ਮੈਂ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੁਤੋ,
ਜਾਤਿ ਸਰੀਣ ਉਦਾਰ ॥੭੫॥

ਚੌਪਈ:
ਪਰਜੋ ਪਗਨ ਪਾਵਨ ਪਰ[1] ਆਏ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨਾ 'ਤੇ।
ਪਰਮ ਪਰੀਤਿ ਪਗਜੋ[1] ਇਮ ਗਾਏ। — [1]ਲੀਨ ਹੋਇਆ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਚੇ ਅਵਤਾਰੀ।

ਪਤਿਤਨਿ ਪਾਵਨ ਕਰਤ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੭੬ ॥
ਦੀਨ ਬੰਧ ਮਮ ਕੰਨਜਾ ਧੰਨਜਾ[1]।
[1]ਧੰਨਤਾ ਜੋਗ।
ਸੀਲ ਰੂਪ ਗੁਨ ਨਿਧਿ ਆਨੰਨਜਾ[1]।
[1]ਸੁਭਾਉ ਰੂਪ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
ਜਬਿ ਤੇ ਜਨਮੀ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਢ ਲਾਖੀ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੀ ਹੈ।
ਦੇਵੀ ਰੂਪ ਜੋਗ ਤੁਵ ਰਾਖੀ ॥ ੭੭ ॥
ਨਹ ਧਨ ਮਮ ਘਰ ਤੁਮ ਸਬਿ ਗਜਾਨੀ[1]।
[1]ਜਾਣਦੇ ਹੋ।
ਲਜਾਯੋ ਇਹਾਂ ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਢ ਜਾਨੀ।
ਨਿਜ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਦਾਸੀ ਕੀਜੈ।
ਸਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖੀਜੈ ॥ ੭੮ ॥
ਕੁਲ ਲੋਗਨ ਕੀ ਲਾਜ ਲਪੇਟਜੋ[1]।
[1]ਇਜ਼ਤ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜੇ।
ਆਇ ਪਦਮ ਪਦਰਾਵਰ ਭੇਟਜੋ[1]।
[1]ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਹ ਧੀਰ ਧਰਾਯੋ।
ਡੇਰਾ ਭਲੀ ਠੌਰ ਕਰਵਾਯੋ ॥ ੭੯ ॥
ਸੁਧ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਪਠਾਈ।
ਮਾਤ ਹਰਖ ਹਿਯ ਬਟੀ ਬਧਾਈ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਧਾਈ ਵੰਡੀ।
ਸਾਹਾ ਤੁਰਤਹਿ ਲਯੋ ਸੁਧਾਈ[1]*।
[1]ਸਾਹੇ ਦਾ ਦਿਨ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਲਿਆ। *ਸਾਹਾ ਸੁਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੯ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਸਬੈ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤਜਾਰ ਕਰਾਈ ॥ ੮੦ ॥
ਰੀਤ ਬੇਦ ਕੁਲ ਕਰਿ ਸਬਿ ਭਾਏ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਫੇਰੇ ਫਿਰਵਾਏ।
ਬਜੇ ਸ਼ਧਾਨੇ[1] ਮੰਗਲ ਗਾਏ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।
ਆਨੰਦ ਰਹਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਛਾਏ ॥ ੮੧ ॥
ਸਸਿ ਬਦਨੀ ਪਿਕ ਬੈਨੀ ਭਾਮਨਿ[1]।
[1]ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਤੇ ਕੋਇਲ ਕੰਠੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ ਗਜ ਗਾਮਨ ਗਾਵਨਿ[1]।
[1]ਹਰਨ ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਹਾਥੀ ਚਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਧੁਰ ਸ੍ਵਰ ਮਦਨ ਜਗਾਵਨਿ[1]।
[1]ਕੋਮਲ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਾਮ ਜਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਸਾਵਨ ਮੇਘ ਲਜਾਵਨਿ ॥ ੮੨ ॥
ਲੈ ਦੁਲਹਨਿ ਦੁਲਹਾ[1] ਜਬਿ ਆਏ।
[1]ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਲਾੜਾ ਲੈ ਕੇ।
ਜੁਰੀ ਦ੍ਵਾਰ ਪਰ ਤਿਯ ਸਮੁਦਾਏ।
ਰੋਕੋ ਗੁਰੂ ਪੌਰ ਪਰ[1] ਘਰ ਕੀ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ।
ਕਰੀ ਆਰਤੀ ਆਰਤ ਹਰ ਕੀ[1] ॥ ੮੩ ॥
[1]ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ (ਗੁਰਾਂ) ਦੀ।
ਵਾਰੀ ਵਾਰ[1] ਮਾਤ ਤਬਿ ਪੀਓ।
[1]ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਕੇ।
ਆਨੰਦ ਉਮਕ ਚਲਜੋ[1] ਭਰਿ ਹੀਓ।
[1]ਉੱਛਲ ਚੱਲਿਆ।
ਅਤੀ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸੁੰਦ੍ਰੀ।
ਜਨੁ ਗੁਨ ਮਨ ਯੁਤ ਕੁੰਦਨ ਮੁੰਦ੍ਰੀ[1] ॥ ੮੪ ॥
[1]ਜਾਣੋ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਮਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਹੈ।
ਖਾਨਰੂਪ ਗੁਨ ਨੁਖਾ ਨਿਹਾਰੀ[1]।
[1]ਰੂਪ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਨੂੰਹ ਵੇਖੀ।
ਰਮਾ ਦੁਤੀ ਸੁਤ ਸਹੀ ਮੁਰਾਰੀ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਦੂਜੀ ਲਛਮੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਲਗੀਧਰ ਠੀਕ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਹੈ।

ਜੋਰੀ ਜੁਰੀ ਉਦਾਰ ਅਪਾਰੀ।
ਹੇਰ ਨਾਰਿ ਨਰ ਹ੍ਵੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥੮੫॥
ਬਦਨ ਸਦਨ ਸੁਖ ਕਦਨ ਮਦਨ ਮਦ[1]।
[1]ਮੁਖ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਕਾਮ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਪਿਖਿ ਲਹਿਂ ਮੁਦ ਜਿਮ ਸੰਤ ਪਰਮ ਪਦ[1]।
[1](ਜਿਸ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਕਰ ਸੁ ਸਗਨ[1] ਇਕਠੇ ਬੈਠਾਏ।
[1]ਚੰਗੇ ਸ਼ਗਨ।
ਸਚੀ[1] ਇੰਦ੍ਰ ਸਮ ਸੋਹਿਂ ਮਹਾਏ ॥੮੬॥
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਪੁਨ ਕੰਗਨਾ ਮਿਲਿ ਸਬਿਨਿ ਖਿਲਾਏ*।
*ਕੰਗਨਾ ਖਿਡਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੩੮ ਦੇ ਅੰਕ ੭੨ ਅਤੇ ੧੫੮ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀਆਂ ਪੈਰ ਟੂਕਾਂ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕੀਨ ਮਨ ਭਾਏ।
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਬਜਾਹਿ ਮੈਂ ਥਾਵਾ[1]।
[1]ਹੋਇਆ।
ਵਾਹਿ ਵਾਹਿ ਸਬ ਕਾਂਹਿ ਅਲਾਵਾ[1] ॥੮੭॥
[1]ਕਿਹਾ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਬਡੀ ਸਮਾਨੀ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਹਿਲ।
ਲਘੁ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਗੁਨ ਖਾਨੀ[1]।
[1]ਛੋਟੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਮੁੰਦ੍ਰੀ ਵਾਂਗ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹਨ।
ਉਭੈ ਸਨੁਖਾ[1] ਪੂਤ ਸਮੂੱਥੈਂ।
[1]ਦੋਵੇਂ ਨੂੰਹਾਂ।
ਹੇਰਿ ਮਾਤ ਮੁਦ ਲਹਿਤ ਅਕੱਥੈਂ[1] ॥੮੮॥
[1]ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਰਹਿ ਸਹਿਲੈਂ ਮਹਿਲੈਂ[1]।
[1]ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਸੁਖੱਲੀ ਹੀਰੌਣਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਅਹਿਲ ਗੁਰੂ ਗੁਨ ਗਹਿਲ ਅਕਹਿ ਲੈਂ[1]।
[1](ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲ) ਗੁਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਹਿ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ ਭਰਤੈਂ[1]।
[1](ਕਰਤਾ) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, (ਭਰਤਾ) ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ (ਹਰਤਾ) ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਭਰਤੈਂ) ਪਤੀ (ਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਲਖਿ ਦ੍ਰਿਢ ਉਭੈ ਸ਼ੁਭੈ ਬਿਨ ਬਰਤੈਂ[1] ॥੮੯॥
[1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ।
ਅਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਯੁਤ ਸੇਵ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਆਨ ਤਿਯਨ ਸਮਰਸ਼ਕ ਨ ਕੈਹੈਂ[1]।
[1]ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।
ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਤਿਬ੍ਰਤਾ ਕੇਰੇ।
ਧਾਰੇ ਧਰਮ ਸੁ ਦੁਹਿਨ ਬਧੇਰੇ ॥੯੦॥
ਧਰੇ ਪਜਾਰ ਅਤਿ ਦੁਹੂੰ ਬਹਿਨ ਕੇ[1]।
[1]ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ।
ਮਨ ਏਕੈ ਤਨ ਉਭੈ ਕਹਨ ਕੇ[1]।
[1]ਮਨ ਇਕ ਹੈ, ਸ਼ਰੀਰ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਦੋ ਹਨ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਫਿਰ ਘਰ ਮੈਂ ਆਵੈਂ।
ਉਰਿ ਭਰਿ ਮੁਦ ਉਠਿ ਅੱਗ੍ਰ ਥਿਰਾਵੈਂ ॥੯੧॥
ਮਾਥ ਨਾਇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾ ਲੇਵੈਂ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਖੁਦ ਸੇਵੈਂ।
ਸਮ ਦਰਸੀ[1] ਗੁਰੁ ਸਮ ਹੀ ਬਰਤੈਂ।
[1]ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾਇ ਕਰਿ ਚਰਿਤੈਂ[1] ॥੯੨॥
[1]ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਖੇਲ ਕੇਲ[1] ਬਹੁ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸਾ।
[1]ਅਨੰਦ ਦੀ ਖੇਡ।
ਕਰੈਂ ਮੇਦ ਮੁਦ ਝੇਲ ਹੁਲਾਸਾ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਅਨੰਦ (ਝੇਲ) ਮਾਣਦੇ ਹਨ।
ਨਵ ਗੁਰੁ ਗਾਥ ਬਿਬਿਧਿ ਬਖਜਾਤੀ।
ਸੁਨੈਂ ਸੁਨਾਹਿਂ ਚਾਰ ਫਲ ਦਾਤੀ ॥੯੩॥

ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਿਸ ਜਬਿ ਸੁਪਤਾਵੈਂ।
ਪ੍ਰਹੇਲੀ ਪ੍ਰਸਪਰੈਂ ਸੁਨਾਵੈਂ[1] ॥੯੪॥

[1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤਥਾਹੀ ਪ੍ਰਹੇਲਕਾ[1],

[1]ਇਵੇਂ ਹੀ ਬੁਝਾਰਤਾਂ।

ਛਪੈ:

ਏਕ ਤੁੰਡ, ਮੁਖ ਖਸ਼ਟ, ਦੋਇ ਧੜ,
ਸ੍ਰਵਨ ਚਤੁਰ ਦਸ[1]।

[1]ਇਕ ਚੁੰਝ, ਛੇ ਮੂੰਹ, ਦੋ ਧੜ ਤੇ ਚੌਦਾਂ ਕੰਨ ਹਨ।

ਸਪਤ ਜੀਹ, ਰਵ ਦੁਧਾ ਜਾਤਿ,
ਸਿਰ ਕਲਗੀ ਇਕ ਬਸ[1]।

[1]ਸੱਤ ਜੀਭਾਂ ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸਿਰ ਤੇ (ਬਸ) ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਲਗ਼ੀ ਹੈ।

ਜੁਗ ਰੰਧ੍ਰ, ਖਟ ਨਾਕ,
ਚਾਰ ਪਗ, ਭੁਜਾ ਦੋਇ ਕਰ[1]।

[1]ਛੇਕ ਦੋ, ਨੱਕ ਛੇ, ਪੈਰ ਚਾਰ, ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਦੋ ਦੋ ਹਨ।

ਜੀਵ ਉਭੈ, ਧੜ ਪੰਖ ਦੋਇ,
ਇਕ ਪੁੰਛ ਸੋਹਿ ਤਰ[1]।

[1]ਜੀਵ, ਧੜਾਂ ਤੇ ਖੰਭ ਦੋ ਦੋ ਹਨ ਇਕ ਪੂਛ ਬਹੁਤ ਸੋਂਹਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁ ਰੰਗ ਸਰਸ ਸੋਭਤ ਅਤੀ,
ਧਰਤਿ ਦੇਵ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਤ ਬਹੁ[1]।

[1](ਪੂਛ ਦੇ) ਬਹੁਤੇਰੰਗ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਦੇਵਤੇ, ਰਾਜੇ ਤੇ ਸੰਤ ਬਹੁਤਾ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।

ਰਸ ਬੀਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਅਧਿਭੁਤੈਂ,
ਜਗ ਪੂਜ ਬੂਝ ਮਨਿ ਸੋ ਰਮਹੁ[1] ॥੯੫॥

[1]ਅਸਚਰਜ ਬੀਰਰਸ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਰਸ ਵਾਲੇ ਜਗਤ ਪੂਜ ਨੂੰ ਮਨ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ (ਰਮਹੁ) ਕਹੋ, (ਦਸੋ) (ਸੋ) ਉਹ (ਕੌਣ ਹੈ)। (ਉੱਤ੍ਰ:-ਮੋਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਸਣੇ, ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਾਰਤਕ ਹੈ)।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਰਹਿ ਕੂਪ ਤਟੈ, ਨਹਿ ਦਾਦਰ ਹੈ,
ਬਰਸੈ ਜਲ, ਬਾਦਰ ਨਾਂਹਿ ਵਹੀ[1]।

[1]ਖੂਹ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਡੱਡੂ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੱਦਲ ਨਹੀਂ।

ਯੁਤ ਚੱਕ੍ਰ ਗਦਾ, ਸੁਤ ਨਾ ਜਸੁਧਾ,
ਬ੍ਰਿਖ ਬਾਹਨ, ਸੰਭੁ ਨ ਥੀਵ ਕਹੀ[1]।

[1]ਚੱਕ੍ਰ ਤੇ ਗਦਾ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਦ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰਿਕ ਫੇਰਤ, ਨਾਂਹਿ ਜਪੀ ਤਪਸੀ,
ਸਲਤਾ ਜਨ ਹੈ ਪੁਨ ਸਿੰਧੁ ਨਹੀ[1]।

[1]ਮਾਲਾ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਪੀ ਤਪੀ ਨਹੀਂ, ਨਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨਹੀਂ।

ਉਚਰੈ ਬਹੁ ਰਾਗ ਨ ਦੇਵ ਰਿਖੀ,
ਬੁਧਵਾਨ ਕਹੋ ਵਹਿ ਕੌਨ ਸਹੀ[1] ॥੯੬॥

[1]ਬਹੁਤੇਰਾਗ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਵਤਾ ਜਾਂ ਰਿਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੇ ਬੁਧੀਵਾਨੋ ! ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੋ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ? (ਉੱਤ੍ਰ:-ਹਰਟ)।

ਪਗ ਚਾਰ ਨਹੀ ਪਸੁ, ਦੋ ਭੁਜ ਨਾ ਨਰ,
ਖੋੜਸ ਨੈਨ, ਨਹੀਂ ਅਜ ਜਾਨੋ[1]।

[1]ਚਾਰ ਪੈਰ ਹਨ ਪਰ ਪਸ਼ੂ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਬਾਹਾਂ ਹਨ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ ਪਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨ ਜਾਣੋ।

ਤਨ ਉੱਜਲ ਸੰਭੁ ਨ ਗੋਲ ਦਿਵਾਕਰ,
ਮੋਹਿਤ ਹੈ ਜਗ, ਮੈਨ ਨ ਮਾਨੋ[1]।

[1]ਸਰੀਰ ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨਹੀਂ, ਗੋਲ ਹੈ ਪਰ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ, ਜਗਤ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਮ ਨ ਜਾਣੋ।

ਫਿਰ ਹੈ ਘਰ ਹੀ ਘਰ ਸ੍ਵਾਨ ਨਹੀਂ,
ਨ੍ਰਿਪ ਮਾਨ ਦਲੈ, ਨਹਿਂ ਸੱਤ੍ਰੁ ਠਾਨੋ[1]।

[1]ਘਰ ਹੀ ਘਰ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਤਾ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵੈਰੀ ਨ ਜਾਣੋ।

ਤਿਹ ਰੋਦਨ ਨਾਮ ਲਭੈ ਹਸ ਹੈ ਨਰ,
ਕੌਨ ਵਹੇ ਬੁਧਿਵਾਨ ਬਖਾਨੋ[1] ॥੯੭॥

[1]ਤਿਸਦਾ ਨਾਮਰੋਣਾ ਹੈ ਜੇ ਲੱਭ ਪਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਬੁਧੀਵਾਨੋ ਕਹੋ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ? (ਉੱਤ੍ਰ:-ਰੁਪੱਯਾ ਹੈ)।

ਜਤ ਧਾਰ ਰਹੇ ਸਦ ਸੰਗ ਤੀਯਾ,
ਚਲ ਹੈ ਸਮ ਪੌਨ, ਨ ਗੌਨ ਕਰੈ[1]।

[1]ਰਹਿੰਦਾ ਸਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਜਤ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਚਲਦਾ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਤੁਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਕੋ ਪਹਰਾਵਤ ਚੀਰ,
ਉਘਾਰੋ ਰਹੇ ਖੁਦ ਨਾਹਿ ਧਰੈ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਨੰਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਬਸਤ੍ਰ) ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।

ਸਿਰ ਪਾਂਚ, ਉਭੈ ਸ੍ਰੁਤਿ, ਹਾਥ ਇਕੋ ਮੁਖ,
ਖੋੜਸ ਪਾਂਖ ਧੁਨੀ ਸੁਰਰੈ[1]।

[1]ਪੰਜ ਸਿਰ, ਦੋ ਕੰਨ, ਇਕ ਹੱਥ ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਹੈ, ਖੰਭ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨ ਜੱਗਜੋਪਵੀਤ ਅਚੈ ਨ ਕਛੂ,
ਰਦ ਏਕ, ਵਹੈ ਨਰ ਕੌਨ ਵਰੈ[1] ॥੯੮॥

[1]ਜਨੇਊ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ, ਇਕ ਦੰਦ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਣ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ? (ਉੱਤ੍ਰ:-ਚਰਖਾ)।

ਗਉਨ ਕਰੈ ਸਮ ਪੌਨ, ਨ ਹਯ ਮ੍ਰਿਗ,
ਰੰਗ ਸਜਾਮ, ਨ ਭੌਰ ਲਖੀਜੈ[1]।

[1]ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਚਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘੋੜਾ ਤੇ ਹਰਨ ਨਹੀਂ, ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਭੌਰ ਨਾ ਜਾਣੋ।

ਖੋਦਤ ਹੈ ਧਰ, ਸੂਕਰ ਨਾ ਵਹਿ,
ਪੂੰਛ ਉੱਚੀ, ਨਹਿਂ ਕੂਕਰ ਥੀਜੈ[1]।

[1]ਧਰਤੀ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਉੱਚੀ ਪੂਛ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪਗ ਚਾਰ ਬਿੜਾਲ-ਮੁਖਾ, ਨਹਿਂ ਸਿੰਘ,
ਕਟੀ ਅਤਿ ਝੀਨ, ਚਿਤਾ ਨਹਿਂ ਲੀਜੈ[1]।

[1]ਪੈਰ ਚਾਰ ਤੇ ਬਿੱਲੇ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਨਹੀਂ, ਲੱਕ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਹੈ ਪਰ ਚਿਤ੍ਰਾ ਨ ਜਾਣੋ।

ਤ੍ਰਿਣ ਤੁੱਛ ਪਰੈ ਤਰ ਜਾਤਿ ਨਦੀ, ਵਹਿ ਕੌਣ ਅਹੇ ਕਹਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੀਜੈ[1] ॥੯੯॥

[1]ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਕੱਖ ਤੇ ਨਦੀ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਛੇਤੀ ਕਹਿ ਦਿਉ ? (ਉਤ੍ਰ:-ਕੀੜਾ ਮਕੌੜਾ)।

ਛੰਦ:

ਨੀਵੀਂ ਪੀਠ ਦੋਇ ਸਿਰ ਊਚੇ,
ਚਾਰ ਕੰਨ ਰਹਿ ਕੜਿਆ[1]।

[1]ਪਿੱਠ ਨੀਵੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰ ਉੱਚੇ, ਚਾਰ ਕੰਨ ਹਨ ਤੇ ਬੱਝਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਵਤ ਲਕੜੀ ਉਗਲਤ ਬੂਰਾ,
ਤੁਰ ਹੈ ਦੁਹਿਂ ਦਾ ਫੜਿਆ[1]।

[1]ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਲੱਕੜ ਤੇ ਉਗਲਦਾ ਹੈ ਬੂਰਾ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਤੁਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰ ਖਾਇ ਬਹੁ ਜਨਮਜੋ ਅੱਗ ਤੈ,
ਸਾਢ ਤਿਹੱਥੇ ਘੜਿਆ[1]।

[1]ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਖਾ ਕੇ ਅੱਗ ਚੋਂ ਜੰਮਿਆ ਹੈ, ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥੇ (ਮਨੁੱਖ) ਨੇ ਘੜਿਆ ਹੈ।

ਛੇੜੇ ਬਿਨਾ ਕਟਤ ਨਹਾਂ ਕਾਹੂੰ,

ਕਹੋ ਕੌਨ ਇਹੁ ਅੜਿਆ[1] ॥੧੦੦॥

[1]ਛੇੜੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਟਦਾ, ਹੇ ਅੜਿਆ ਕਹੋ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ? (ਉੱਤ੍ਰ:-ਆਰਾ ਹੈ)।

ਚੌਪਈ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਪਰਹੇਲੀ[1]।

[1]ਬੁਝਾਰਤਾਂ।

ਸੁਪਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਹਿਤ ਸੁਹੇਲੀ[1]।

[1]ਸੁਖ ਸਹਿਤ।

ਭਏ ਸੁਖਾਸਨ ਗੁਰਹਿੰ ਨਿਹਰ ਕੈ[1]।

[1]ਦੇਖ ਕੇ।

ਥਿਰਜੋ ਧਜਾਇ ਗੁਰੁ ਚਰਨ ਜੁਹਰ ਕੈ[1] ॥੧੦੧॥

[1]ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦੁਤੀ ਬਿਵਾਹ ਆਦਿ ਕਥਾ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸੈਂਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੪੭॥

੪੮. {ਆਸਾਮ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਤਨਰਾਇ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਬਣਵਾਇਆ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸਤਿ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਗਜਾਨ ਘਨ,
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਅਕਾਲ[1]।
[1]ਸਤਿ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਹੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕਰਤਾਰ।

ਸੁਖਦ ਸਰਬਦਾ ਸਰਬ ਕੋ,
ਸਿਮਰਿ ਕਟੋ ਭਵ ਜਾਲ[1] ॥੧॥
[1]ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ (ਇਸ ਬਿਰਦ ਨੂੰ) (ਸਿਮਰਿ) ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ (ਮੇਰਾ) ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਰੂਪ ਜਾਲ ਕੱਟ ਦਿਉ।

ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਆਇ ਅਸਾਮ ਪਤਿ,
ਦੁੰਦਭਿ ਗੁਰੁ ਘਰਵਾਹਿਂ[1]।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਧੌਂਸਾ ਘੜਵਾਉਣਗੇ।
ਸੋ ਗਾਥਾ ਇਸ ਧਜਾਇ ਮੈਂ,
ਦੇਹੁਂ ਗਾਇ ਮੈ ਚਾਹਿ ॥੨॥

ਚੌਪਈ:

ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।
ਕਾਮਰੂਪ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਦਰ[1]।
[1]ਆਦਰ ਸਹਿਤ।
ਉਨਹਿਂ ਗਾਥ ਮੈਂ ਸੋ ਸਭ ਗਾਥਾ[1]।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੀ ਕਥਾ।
ਪੁਰਾ[1] ਕਹੀ ਪੇਖਹੁ ਹਿਤ ਸਾਥਾ ॥੩॥
[1]ਪਹਿਲਾਂ।
ਰਾਮਰਾਇ ਨ੍ਰਿਪ ਤਾਂਹਿ ਦੇਸ ਕੋ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਨ ਬਰ ਦਯੋ ਬੇਸ ਥੋ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
ਅਏ ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਆਛੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਘਰ ਸੁਤ ਉਪਜਯੋ ਪੁਨ ਪਾਛੇ ॥੪॥
ਮੁਹਿਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਾਨ ਢਿਗ ਹੇਰਾ।
ਮਾਨਿ ਗੁਰਹਿਂ ਦਿਯ ਦਾਨ ਬਡੇਰਾ।
ਰਤਨਰਾਇ ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਰੀਓ।
ਸਾਨੰਦ ਲਾਲਨ[1] ਪਾਲਨ ਕੀਓ ॥੫॥
[1]ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਲਾਡ ਨਾਲ।
ਸਾਤ ਬਰਸ ਕਾ ਵਹਿ ਜਬਿ ਹੋਵਾ।
ਪਿਤਾ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਸੁਰਪੁਰ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਸੁਰਗ ਵੇਖਿਆ ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ।
ਗਰਜਤ ਕਾਲ ਸੀਸ ਸਬਿ ਕੈ ਹੈ।
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕੋ ਨਰਹੈ ਹੈ ॥੬॥
ਗਾਦੀ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਉਨਿ ਪਾਈ।
ਦ੍ਵਾਦਸ ਬਰਸ ਜਵਾਂ ਦਮਕਾਈ[1]।
[1]ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ (ਬਾਦ ਭਾਵ ਉੱਨੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ) ਜਵਾਨੀ ਚਮਕ ਪਈ।
ਜੋਬਨ ਭੂਪ[1] ਆਇ ਕਿਯ ਡੇਰਾ।
[1]ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਰਾਜੇ ਨੇ।
ਅਮਲਾ[1] ਉਠਯੋ ਬਾਲਪਨ ਕੇਰਾ ॥੭॥
[1]ਸਟਾਫ਼- ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਟੋਲਾ।
ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ ਮਦਨ ਮਦ ਗਰਜਾ[1]।
[1]ਕਾਮ ਦਾ ਮਦ ਰੂਪ ਵੱਡਾ ਧੌਂਸਾ ਗੱਜਿਆ।
ਜੀਤਨ ਚਹਿਤ ਤੀਆ ਤਨ ਪਰਜਾ[1]।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ (ਤਨ) ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਛੀ ਚਿਤਨਿ ਚਖਨਿ ਚਿਤ ਚਈ[1]।	[1]ਚਿੱਤ ਦੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਦੇਖਣੀ ਤਿੱਖੀ (ਹੋ ਗਈ)।
ਚਾਲ ਢਾਲ ਤਨ ਔਰਹਿਂ ਠਈ[1] ॥ ੮ ॥	[1]ਹੋ ਗਈ।
ਚਮਕ ਦਮਕ ਚਪਲਾ ਸੀ[1] ਚਮਕੀ।	[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ।
ਚਿਣੰਗ ਇਸ਼ਕ ਕੀ[1] ਤਨ ਮੈਂ ਰਮਕੀ[2]।	[1]ਪਿਆਰ ਦੀ ਚਿਣੰਗ। [2]ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਚਲ ਪਈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਹਿਜ ਸਲੌਨਾ[1]।	[1]ਸੁਤੇ ਹੀ ਸੁਨੱਖਾ ਹੈ।
ਹੇਰਤ ਜਿਸੈ ਹਰਤ ਮਨ ਤੌਨਾ[1] ॥ ੯ ॥	[1]ਜਿਸ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਿਸ ਦਾ ਮਨ ਚੁਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਮੱਜਨ ਕਰਿ ਦ੍ਰਿਗਿ ਅੰਜਨ[1]।	[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚ ਸੁਰਮਾ (ਪਾਇਆ)।
ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨਨਿ ਖੰਜਨਿ ਮਦ* ਭੰਜਨ[1]।	[1](ਜੋ ਨੇਤ੍ਰ) ਹਰਨਾਂ, ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦਾ (ਮਦ) ਹੰਕਾਰ ਭੰਨਣ (ਵਾਲੇ ਹਨ)। *ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਏਥੇ ਪਾਠ 'ਭਵ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦ ਦਾ ਹੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਭਵ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ।
ਲੈ ਕਰਿ ਮੁਕਰ ਸੁ ਕਰਿ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ[1]।	[1]ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ।
ਨ੍ਰਿਖ ਰੂਪ ਨਿਜ ਮਨਿ ਮਗਨਾਨਾ[1] ॥ ੧੦ ॥	[1]ਮਨ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਨਿਜ ਮਾਥੇ ਦਿਸ ਹੇਰਾ।	
ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੁਹਿਰ ਬਿਸਮੇ ਹ੍ਵੈ ਫੇਰਾ।	
ਨਿਜ ਜਨਨੀ ਤੈ ਕਾਰਣ ਬੂਝਯੋ[1]।	[1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ।
ਮਾਤਹਿ ਤਬੈ ਬਤਾਵਨ ਸੁਝਯੋ ॥ ੧੧ ॥	
ਤਾਤ[1] ਤਾਤ ਤੁਵ[2] ਥਾ ਅਤਿ ਸਜਾਨਾ।	[1]ਹੇ ਪੁੱਤ੍ਰ। [2]ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ।
ਧਰਿ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੇਵਿ ਮਹਾਨਾ।	
ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੂ ਉਦਰ ਪਰ[1] ਤਾਂ ਕੇ।	[1]ਪੇਟ ਉਪਰ।
ਮੁਹਿਰ ਲਗਾਈ ਐਸ ਸੁਨਾ ਕੇ ॥ ੧੨ ॥	
ਤੁਵ ਸੁਤ ਮਾਥੇ ਪਰ ਇਹ ਹੋਈ।	
ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੁਹਿਰ ਹਮਰੀ ਕਾ ਜੋਈ[1]।	[1]ਜਿਹੜਾ।
ਬਾਨੀ ਭਈ ਸਾਚ ਗੁਰ ਵਰ ਕੀ।	
ਮੁਹਿਰ ਏਹੁ ਸਾਚੇ ਗੁਰੁ ਕਰ ਕੀ ॥ ੧੩ ॥	
ਰਤਨਰਾਇ ਕਹਿ ਅਬਿ ਵਹਿ ਕਹਾਂ।	
ਰਹਿਤ ਗੁਰੂ ਹਮ ਦਰਸੈਂ ਜਹਾਂ।	
ਏਤਕ ਸ਼ਕਤਿ ਜਿਨੋ ਮੈਂ ਹੱਈਏ।	
ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਸਨ ਚਾਹੀਏ[1] ॥ ੧੪ ॥	[1]ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਮਾਤ ਕਹਯੋ ਸੁਨ ਤਾਤ ਪਜਾਰੇ।	
ਵਹਿ ਤੋ ਆਪ ਬੈਕੁੰਠ ਪਧਾਰੇ।	
ਅਬਿ ਹੈਂ ਉਨਿ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।	
ਉਮਰ ਮਾਸ ਦਸ[1] ਤੁਮ ਤੈ ਜ਼ਜਾਦੇ ॥ ੧੫ ॥	[1]ਦਸ ਮਹੀਨੇ।
ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਰਹਿ ਹੈਂ।	
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਉਜਗਰੀ ਜਹਿ ਹੈ[1]।	[1]ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ।
ਰਾਜੇ ਜੋਗੀ ਜਨਕ ਮਨਿੰਦੈਂ[1]।	[1]ਵਾਂਗ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਅਧਿਕ ਅਨਿੰਦੈਂ[1] ॥ ੧੬ ॥	[1]ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਜੋਗ।

ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਜਨਨ ਕੇ ਜੀ ਕੀ[1]।
[1]ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਹਨ।
ਹੇਰਤ ਹਰਤ ਪੀਰ ਸਬਿ ਹੀ ਕੀ।
ਕਟਿ ਤੁਨੀਰ ਧਨੁ ਕੰਧ ਧਰਾਇਵ[1]।
[1]ਲੱਕ ਵਿੱਚ ਭੱਥਾ ਤੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਧਨੁਖਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰ ਵਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ[1] ॥੧੭॥
[1]ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਚੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ।
ਕਲਗੀ ਸੀਸ ਉਤੰਗ ਝੁਲਾਰੀ[1]।
[1]ਉੱਚੀ ਝੂਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਛਬਿ ਸਬਿ ਨਜਾਰੀ।
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਹੈਂ ਕਰ ਤਲ ਜਾਂ ਕੇ[1]।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਹਨ।
ਸੋ ਪਾਵਤ ਜੋ ਦਰਸਤ ਜਾ ਕੇ ॥੧੮॥
ਤਾਤ[1] ਸੁਨੋ ਮੈਂ ਉਨਿ ਗੁਨ ਲੱਖਨ।
[1]ਹੇ ਪੁੱਤਰ।
ਲਖਨ[1] ਚਹਿਤ ਹੋਂ ਮੈਂ ਭੀ ਅੱਖਨਿ[2]।
[1]ਦੇਖਣਾ। [2]ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ।
ਸੁਨਿ ਤਿਹ ਚੌਂਪ ਚਿਣੰਗ[1] ਚਿਤ ਬਾਢੀ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚਿੰਗਾਰੀ।
ਹਰਖ ਹੀਏ ਧਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁ ਗਾਢੀ[1] ॥੧੯॥
[1]ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਾਰੀ।
ਤੂਰਨ[1] ਤੁਰਨ ਤਜਾਰੀ ਕੀਨੀ।
[1]ਛੇਤੀ।
ਭੇਟਾ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਸੰਗ ਲੀਨੀ।
ਤੋਫੇ ਅਧਭੁਤ ਲੈ ਨਿਜ ਦੇਸੀ।
ਗੁਰੈਂ ਰਿਝਾਵਨ ਹੇਤ ਬਿਸੇਸੀ[1] ॥੨੦॥
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਦਯੋ ਦੇਸ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਬਿਸਾਲੇ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਦਰਸ਼ਨ ਚਹਿ ਸੋ ਚਾਲੇ।
ਨਿਰਧਨ ਕੋ ਖਰਚਾ ਹਮ ਦੈਹੈਂ।
ਤੀਰਥ ਮਗ ਮੈਂ ਬਹੁ ਪਰਸੈਂ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਸੁਨ ਕੈ ਭਏ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸੰਗੀ।
ਮਨ ਮੈਂ ਸਬਿਨਿ ਵਿਚਾਰੀ ਚੰਗੀ।
ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ ਲੌ ਤੀਰਥ ਸਾਰੇ।
ਪਰਸੈਂ ਦਰਸੈਂ ਗੁਰੈਂ ਉਦਾਰੇ ॥੨੨॥
ਏਕ ਕਾਮ ਮੈਂ ਦੋਇ ਕਾਜ ਹ੍ਵੈਂ।
ਲਾਭ ਹਮੈਂ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦਰਾਜ ਹ੍ਵੈ।
ਕਿਛਕ ਬਾਹਨੀ[1] ਯੁਤ ਨਿਜ ਮਾਤੈਂ।
[1]ਫੌਜ।
ਗਮਨ ਕੀਨ ਨ੍ਰਿਪ ਤਬੈ ਬਖਜਾਤੈਂ ॥੨੩॥
ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਬੁਲਾਕੀ ਚਾਲਾ।
ਢਾਕੇ ਤੈ ਲੈ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪਟਨੇ ਆਇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਯੋ।
ਜਨਮ ਥਾਨ ਗੁਰੁ ਮਾਨਿ ਮਨਾਯੋ[1] ॥੨੪॥
[1]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੂਜਿਆ।
ਕਾਂਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਯਾਗ ਅਯੁੱਧਜਾ।
ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਬਨ ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ ਬਿਸੁੱਧਜਾ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਨੰਦ ਚਲਿ ਆਏ।
ਤਟ ਸਤਲੁਜ ਤੰਬੂ ਲਗਵਾਏ ॥੨੫॥

ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ ਸਾਰ ਪਠਾਈ[1]।	[1]ਖਬਰ ਭੇਜੀ।
ਪੌਰ ਪਾਲਿ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਜਨਾਈ।	[1]ਦਰਬਾਰ ਨੇ।
ਹੁਕਮ ਦਯੋ ਗੁਰੁ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ।	
ਦੇਹੁ ਰਸਤ ਸਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਨੰਦ[1] ਕੋ ॥੨੬॥	[1]ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ।
ਤ੍ਰਿਣ[1] ਦਾਣਾ ਆਰਦ[2] ਘ੍ਰਿਤ ਸਿੱਤਾ[3]।	[1]ਘਾਹ। [2]ਆਟਾ। [3]ਖੰਡ।
ਗਜ ਬਾਜਨ ਹਿਤ[1] ਦੈਹੁ ਅਮਿੱਤਾ।	[1]ਹਾਥੀਆਂ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ।
ਗਏ ਮਸੰਦ ਮੇਵਰੇ ਤਬੈ।	
ਬਾਂਛਿਤ ਵਸਤ ਪੁਚਾਈ ਸਬੈ ॥੨੭॥	
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸਬ ਸੁਪਤਾਏ।	
ਗੁਰੁ ਜਸ ਕਰਤ ਭੋਰ ਉਠਿ ਨ੍ਹਾਏ।	
ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਮ ਕਹਿ ਪਠਯੋ ਤਦਾਈ।	
ਪਹਿਰ ਤੀਸਰੇ ਦਰਸਯੋ ਆਈ ॥੨੮॥	
ਸੁਨਿ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਖਿਰਾ।	
ਲਗਯੋ ਕਰਾਵਨ ਤਯਾਰੀ ਫਿਰਾ।	
ਮਲਿ ਮਲਿ ਮਲਿ ਹਸਤੀ ਅੱਸ੍ਵ ਨੁਲ੍ਹਾਏ।	
ਕਰੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਅੰਗ ਲਗਾਏ ॥੨੯॥	
ਝੂਲ ਮਖਮਲੀ ਜਰਯੋ ਜਰੀ ਸੋਂ[1]।	[1]ਜਰੀ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ।
ਫੂਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੁਕਤਿ ਲਰੀ ਸੋਂ[1]।	[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਹਿਤ।
ਝਾਲਰ ਝੂਲਤ ਝੁਕੀ ਸੁ ਝਲਕਤ[1]।	[1]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਮੇਚਕਤਾ ਯੁਤ[1] ਤਨ ਅਤਿ ਚਮਕਤ ॥੩੦॥	[1]ਕਾਲੱਤਣ ਸਹਿਤ।
ਭਾਲ ਸੇਤ ਰਾਂਕਾਪਤਿ ਸ਼ਕਲੋਂ[1]।	[1]ਮੱਥਾ ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ।
ਲੀਕ ਸੁਫੈਦ ਦੁੰਮ ਤੈ ਨੱਕ ਲੋਂ[1]।	[1]ਪੂਛ ਤੋਂ ਨੱਕ ਤੱਕ।
ਮਧਰੋ ਕੱਦ ਹੱਦ ਸੁਠਤਾ ਕੋ[1]।	[1]ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਹੱਦ।
ਨਾਹਿਂ ਕਿਸ ਠੌਰ ਐਸ ਗਜ ਬਾਂਕੋ[1] ॥੩੧॥	[1]ਸੁੰਦਰ ਹਾਥੀ।
ਕੰਚਨ ਚੂੜੇ ਦਸਨ[1] ਚੜ੍ਹਾਏ।	[1]ਦੰਦਾਂ ਤੇ।
ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਰਜਤ ਚਾਰੁ ਪਗ ਪਾਏ[1]।	[1]ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸੰਗਲ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤਿਮ ਹੀ ਪਾਂਚ ਤੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗੇ।	
ਕਰੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਚੰਗ ਉਮੰਗੇ ॥੩੨॥	
ਹਾਟਕ ਜ਼ੇਵਰ[1] ਜੀਨ ਜਰਾਊ।	[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ।
ਪਹਿਰਾਏ ਬਹੁ ਭਾਏ ਰਾਊ[1]।	[1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਾਏ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੰਚ ਕਲਾ ਯੁਤ ਚੌਂਕੀ।	
ਜਾਮ ਕਟੋਰਾ[1] ਜਾਨਤ ਸ਼ੌਕੀ ॥੩੩॥	[1]ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ। (ਜਾਮ ਅਰਬੀ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ)।
ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਬੱਜ੍ਰ ਖਚਾਏ[1]।	[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਅੰਗਦ ਜੁਗ ਨਵਰਤਨ ਜਰਾਏ[1]।	[1]ਦੋ ਬਹੁਟੇ (ਬਾਜ਼ੂ ਬੰਦ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨੌਰਤਨ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਮੁਕਤਾ ਗੋਲ ਅਮੋਲਕ ਮਾਲਾ।	

ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਉ ਬਿਸਾਲਾ[1] ॥੩੪॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਬਿਬਿਧਿ ਬਨਾਵਟ ਬਸਤ੍ਰ ਬਨਾਏ।
ਰੇਸ਼ਮ ਜੋੜੇ[1] ਰੰਗ ਰੰਗਾਏ। — [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਢਾਕੇ ਕੀ ਮਲਮਲ ਇਕ ਤਾਰੀ।
ਬੈ ਬਹੁ ਕੀ ਬਹੁਧਾ ਪ੍ਰਕਾਰੀ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ।
ਗੁਰ ਹਿਤ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ ਬਟੋਰੀ[1]। — [1]ਭੇਟਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ।
ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਨ ਮੈਂ ਲੋਰੀ[1]। — [1]ਚਾਹੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ।
ਤਯਾਰ ਭਯੋ ਸੈਨਾ ਸਹਿ ਗਹਿਰੇ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਢਰੇ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਈ।
ਆਯੁਧ[1] ਜ਼ੇਵਰ ਬਸਨ ਸਜੈ ਕੈ। — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਵੀਚ ਗੁਰ ਐ ਕੈ ॥੩੭॥
ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਕਰਿ ਬੀਰਾਸਨ।
ਸਿੱਖ ਗਨ ਉਡਗਨ ਮੈਂ ਸਸਿ ਭਾਸਨ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦ ਭਾਸਦੇ ਹਨ।
ਕਰ ਸਤ ਫੇਰਤ[1] ਹੇਰਤ ਸਬਿ ਦਿਸ। — [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਫੇਰਦੇ ਹਨ।
ਪੂਰਨ ਤੂਰਨ ਕਰਤ ਆਸ ਬਿਸ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਸਮੂੰਹ ਆਸਾਂ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗਏ ਮੇਵਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਕਹਯੋ।
ਕਰੋ ਦਰਸ ਗੁਰੁ, ਬਾਂਛਿਤ ਲਹਯੋ।
ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਗਨ ਦੀਨਾਰੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੁਹਰਾਂ।
ਭਰੇ ਥਾਰ ਨਰ ਕਰੈਂ ਅਗਾਰੈਂ ॥੩੯॥
ਪਾਂਚ ਅੱਸ੍ਰ ਸਜ ਗਜ ਪ੍ਰਸਾਦੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਨਾਮ ਦਾ ਹਾਥੀ।
ਕਰੇ ਅਗਾਰੀ ਯੁਤ ਅਹਿਲਾਦੀ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸਸੈਨ ਅਮਾਤਨ ਚਾਲਾ[1]। — [1]ਰਾਜਾ ਫੌਜ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਸਮੇਤ ਚਲਿਆ।
ਨਗਨ ਪਗਨ[1] ਮਨਿ ਮਗਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥੪੦॥ — [1]ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ।
ਦ੍ਵਾਰ ਅਗਾਰ ਬਜਾਰ ਮਝਾਰੈਂ।
ਕੋਠਨ ਪਰ ਨਰ ਨਾਰਿ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਸ਼ਰਧਾ ਭੇਟਾ ਨ੍ਰਿਪੈ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਬਲਿਹਾਰੈਂ ਹੋਵਤ ਮੁਦ ਭਰਿ ਕੈ ॥੪੧॥
ਸਭਾ ਸਮੀਪ ਆਇ ਸਿਰ ਨਾਏ।
ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਦਰਸਾਏ।
ਮਨੋ ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵਨ ਮੈਂ ਸੋਹੈ।
ਕਲਗੀ ਤੁੰਗ ਝੁਲਤ ਮਨਿ ਮੋਹੈ ॥੪੨॥
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ[1]। — [1]ਜਵਾਹਰਾਤ ਜਿਗ੍ਹਾ 'ਚ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਮਨੋ ਦਿਨਰਾਊ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਤੈ ਉਠਿ ਨੰਦ ਚੰਦੈਂ।

ਜਾਇ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਤਕਾਰ ਨਰਿੰਦੈਂ ॥੪੩॥
ਲਜਾਇ ਟਿਕਾਇ ਮਾਥ ਗੁਰੁ ਚਰਨੀ।
ਕਰੀ ਦੰਡਵਤ ਨ੍ਰਿਪ ਪਰ ਧਰਨੀ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪਗ ਚੁੰਮਤ ਰਾਜਾ।
ਉਠ ਨ ਸਕੈ ਲੁਠ ਰਹਜੋ ਦਰਾਜਾ[1] ॥੪੪॥ [1](ਚਰਨਾਂ ਤੇ) ਬਹੁਤਾ ਲੇਟ ਰਿਹਾ।
ਨਿਜ ਕਰ[1] ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿਰ ਧਰਿ ਗਾਯੋ। [1]ਆਪਣਾ ਹੱਥ।
ਤੈਂ ਨਿਜ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸਫਲਾਯੋ।
ਸਾਸਟਾਂਗ[1] ਪੁਨ ਕਰੀ ਸੰਗੀਅਨ। [1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਸਾਥ ਉਮੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗੀਅਨ ॥੪੫॥
ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰੁ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ[1]। [1]ਚੰਗੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ।
ਤੋਖੇ ਸਬੈ ਕਾਮਨਾ ਉਰਿ ਭਰਿ[1]। [1]ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤੇ।
ਸਮੁਖ ਖਰੇ ਹ੍ਵੈ ਨ੍ਰਿਪ ਯੁਤ ਹਰਖੈਂ।
ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲ ਭਰਿ ਭਰਿ ਭਰ ਬਰਖੈਂ[1] ॥੪੬॥ [1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਬਹੁਤੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਨਮੁਖ ਸਬਿ ਥਿਰੇ।
ਫਰਕੈਂ ਚੱਖਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤਿ ਘਿਰੇ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਨੇਤ੍ਰ ਫਰਕਦੇ ਹਨ।
ਚਖ ਚਕੋਰ ਸਬਿ ਕੇ ਗੁਰੁ ਸਸਿ ਦਿਸ।
ਰਹੇ ਲਾਗ ਨਹਿ ਟਰੈਂ ਏਕ ਚਿਸ[1] ॥੪੭॥ [1]ਇਕ ਚਸਾ।
ਗੁਰੁ ਪਗਰਜੁ[1] ਮੁਖ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਪਾਈ। [1]ਚਰਨ ਧੂੜ।
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਮੈਲ ਗਵਾਈ।
ਕਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਜਸ ਮਮ ਮਾਤਹਿ ਭਾਖਾ।
ਦਹਿ ਗੁਨ ਲਖ[1] ਪੂਰੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥੪੮॥ [1]ਦਸ ਗੁਣਾ (ਵੱਧ) ਦੇਖ ਕੇ।
ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸਨ ਬੂਝਜੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਬਿ।
ਕਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਤੇ ਭਲ ਸਬਿ।
ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੋਰਿ ਹਾਥ ਪੁਨ ਕਹਾ।
ਬਡੇ ਗੁਰੂ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬਿ ਵਹਾਂ ॥੪੯॥
ਰਾਜੇ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਿ ਸੇਵਾ।
ਗੁਰੈਂ ਰਿਝਾਇ[1] ਲਯੋ ਸੁਤ ਮੇਵਾ। [1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ।
ਅਧਿਭੁਤ ਉਨ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਹਾਰੀ।
ਤੀਰ ਮਹੀਰੁਹ ਦਯੋ ਨਿਕਾਰੀ[1] ॥੫੦॥ [1]ਤੀਰ, ਦਰੱਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਦੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।
ਇਕ ਦਿਸ ਬਾਗੜ[1] ਇਕ ਦਿਸ ਮੁਖੀ। [1]ਤੀਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ।
ਪਿਖਿ ਪਰਜਾ ਅਬਿ ਲਗ ਹ੍ਵੈ ਸੁਖੀ।
ਨ੍ਰਿਪ ਉਰਿ[1] ਗੁਰ ਨਿਜ ਮੁਹਿਰ ਲਗਾਈ। [1]ਛਾਤੀ ਤੇ।
ਜੋ ਸੁਤ ਕੇ ਮਾਥੇ ਪਰ ਆਈ ॥੫੧॥
ਮਸਤਕ ਨੰਗਾ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ।
ਪਢਿ ਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਸਬਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨੌਮੇ ਥਾਈਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਦ ਭਵੈ ਸਹਾਈ ॥ ੫੨ ॥	
ਇਹੁ ਅੱਛਰ ਥੇ ਮੁਹਿਰ ਮਝਾਰੇ।	
ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਨੇ ਗੁਰੁ ਧੰਨਜ ਉਚਾਰੇ।	
ਭੇਟਾ ਭੂਪ ਧਰੀ ਜੋ ਖਰੀ[1]।	[1]ਚੰਗੀ।
ਖਰੀ[1] ਗੁਰੂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੁ ਕਰੀ ॥ ੫੩ ॥	[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵਰੇ ਭਰੀ[1]।	[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਭਰੀ[1] ਆਸ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਗੁਰੁ ਵਰੀ[2]।	[1]ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। [2]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਵਰੀ ਗਾਥ ਗੁਨ ਤੋਫਨ ਵਾਰੀ[1]।	[1]ਤੁਹਫਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ।
ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ[1] ਭੂਪ ਉਚਾਰੀ ॥ ੫੪ ॥	[1]ਨੰਬਰ ਵਾਰ।
ਚਾਰੀ[1] ਚੌਂਕੀ ਆਗੇ ਧਰੀ।	[1]ਸੁੰਦਰ।
ਧਰੀ[1] ਕਲਾ ਪੁਤਲੀ ਨਿਕਸਰੀ।	[1]ਦੱਬੀ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਚਾਰੁ ਨਾਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ।	
ਰੰਗ ਢੰਗ ਸਬਿ ਅੰਗ ਸੁਹੈਨੀ[1] ॥ ੫੫ ॥	[1]ਸੋਹਣੇ।
ਦਾਪ ਕਲਾ ਕਿਯ ਕਲਾ ਅਦਾਪੈ[1]।	[1]ਕਲਾ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਫੇਰ ਕਲਾ ਨੂੰ (ਅਦਾਪ ਕਿਯ) ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।
ਚੌਪੜ ਖੇਲਨ ਲਗੀ ਬਿਛਾਪੈ[1]।	[1]ਚੌਪੜ ਵਿਛਾ ਕੇ।
ਡਾਲੈ ਡਲ ਭਲ ਚਾਲੈ ਚਾਲੈਂ[1]।	[1]ਡਾਲਣੇ ਸੁਟ ਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ।
ਪੁਨ ਗੁਨ ਔਰੈਂ ਦਿਖਯੋ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥ ੫੬ ॥	
ਤਿਸ ਚੌਂਕੀ ਮੈਂ ਜਲ ਭਰਵਾਯੋ।	
ਤਿਸ ਪਰ ਵਰ ਨਰ ਏਕ ਬਿਠਾਯੋ।	
ਦਬੀ ਕਲਾ ਵਹਿ ਪੁਤਲੀ ਚਾਰੈਂ।	
ਨਿਕਸੀ ਬਰਸਨ ਲਗੀ ਫੁਹਾਰੈਂ ॥ ੫੭ ॥	
ਕੰਜ ਮੁਖੀ ਕਰ ਕੋਮਲ ਸੰਗੈਂ[1]।	[1]ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਮੁਖ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਮਲ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।
ਮਰਦਨ ਕਰੈਂ ਭਰੈਂ ਸਬਿ ਅੰਗੈਂ[1]।	[1]ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪੰਚ ਕਲਾ ਪੁਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੀਓ।	
ਕਸਯੋ ਤਮੰਚਾ[1] ਪ੍ਰਥਮ ਚਲੀਓ ॥ ੫੮ ॥	[1]ਪਿਸਤੌਲ।
ਕਲਾ ਦਬੀ ਪੁਨ ਕਲਾ ਦਿਖਾਈ।	
ਥਈ[1] ਸੁ ਤੇਗ ਬੇਗ ਗਰ ਪਾਈ।	[1]ਹੋ ਗਈ।
ਕਬਜਾ ਗਹਿ ਪੇਖਯੋ ਕਰ ਧਰ ਪੈ[1]।	[1]ਮੁਠ ਫੜ ਕੇ ਹੱਥ ਤੇਰੱਖ ਕੇ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਦੇਖੀ।
ਖਰ ਧਾਰਾ ਆਰਾ ਬਨ ਅਰਿ ਪੈ[1] ॥ ੫੯ ॥	[1]ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵੈਰੀ ਉੱਪਰ ਆਰੇ ਵਾਂਗ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ।
ਕਲਾ ਕਲਾ-ਬਾਜੀ ਪੁਨ ਖਾਈ।	
ਬਰਛੀ ਤ੍ਰਿਛੀ[1] ਭਈ ਦਬਾਈ।	[1]ਤਿੱਖੀ।
ਲਹਿ-ਲਹਾਤ ਜਨ ਸਾਂਪਨਿ ਕਾਰੀ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਕਾਲੀ ਸੱਪਣੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਖਾਇ ਸੱਤ੍ਰ ਗਨ ਕੋ ਬਿਨ ਬਾਰੀ[1] ॥ ੬੦ ॥	[1]ਬਿਨਾ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਚਤੁਰਥ ਕਲ ਚਤੁਰਨ ਚਤੁਰਾਈ।	
ਦਾਬੀ ਕਲਾ ਕਲਾ ਬਰਤਾਈ।	
ਤੀਖਨ ਭੀਖਨ ਜਮਧਰ ਬਨੀ[1]।	[1]ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਟਾਰ ਬਣ ਗਈ।

ਅਤਿ ਖਰ ਅਨੀ, ਹਤੈ ਅਰਿ ਅਨੀ[1] ॥੬੧॥
[1]ਬਹੁਤੀ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੇਗੀ।

ਗੁਰੁ ਜਬਿ ਹੈ ਕਲ ਪੰਚਮ ਦਾਬੀ।
ਪਟੇ ਬਾਜ ਨਰ ਕੇ ਕਰ ਫਾਬੀ[1]।
[1]ਗਤਕੇ ਬਾਜ਼ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਜਾ ਫਬੀ।

ਅਰਿ ਸਿਰ ਪਰੇ ਘਰੇ ਜਿਮ ਫੋਰੈ[1]।
[1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਘੜੇ ਵਾਂਗ ਭੰਨੇਗੀ।

ਚੂਰਣ ਕਰ ਧਰ ਪਰ ਭਰਰੋਰੈ[1] ॥੬੨॥
[1]ਚੂਰਨ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਲੇਗੀ।

ਪਰਖਤ ਕਲਾ ਗੁਰੂ ਅਤਿ ਹਰਖਤ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਸਿੱਖਨ ਪਰ ਬਰਖਤ।
[1]ਵਰਖਾ।

ਪਾਂਚ ਤੁਰੰਗ ਪੁਨਾ ਅਨਵਾਏ[1]।
[1]ਮੰਗਵਾਏ।

ਭੂਖਨ ਕੰਚਨ ਜੀਨ ਸਜਾਏ ॥੬੩॥
ਕੂਦਤ ਨਚਤ ਕੁਰੰਗਨ ਨਟ ਸੇ[1]।
[1]ਹਰਨਾਂ ਤੇ ਨਟਾਂ ਵਾਂਗ।

ਗੌਨ ਪੌਨ ਚਾਲੈਂ ਚਟਪਟ ਸੇ[1]।
[1]ਹਵਾ ਦੇ ਚਲਣ ਵਾਂਗ ਛੇਤੀ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਜਾਤਿ ਭੇਦ ਗੁਰੁ ਤਿਨੈ ਉਚਾਰਯੋ।
ਫੀਲ[1] ਸ਼ਿੰਗਾਰਯੋ ਪੁਨਾ ਨਿਹਾਰਯੋ ॥੬੪॥
[1]ਹਾਥੀ।

ਝੂਲਤ ਮਦਨ ਮਦਯੋ ਜਨੁ ਆਯੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਕਾਮ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਝੂਲਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਤਿ ਅਭਿਰਾਮ ਕਾਮ[1] ਦਿਖਰਾਯੋ।
[1]ਸੁੰਦਰ ਕੰਮ।

ਕਦਮ ਪਦਮ ਸੁਖ ਸਦਮ ਸਪਰਸੇ[1]।
[1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਛੋਹੇ।

ਸੁੰਡ ਪੇਲ ਕੋਮਲ ਭਲ ਕਰ ਸੇ[1] ॥੬੫॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਮਲ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੁੰਡ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾਇਆ।

ਪੁਨ ਪਨਹੀ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ ਗਹਿ ਝਾਰੀ।
[1]ਜੋੜਾ (ਜੁੱਤੀ)।

ਧਰੀ ਬਨਾਇ ਟਿਕਾਇ ਅਗਾਰੀ।
ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਗੁਰੁ ਛੋਰੇ।
ਹੇਰਤ ਰਹਯੋ ਗਯੋ ਜਿਤ ਓਰੇ ॥੬੬॥
ਪ੍ਰੇਰਯੋ, ਪਵਨ ਗਵਨ ਕਰਿ ਧਾਯੋ[1]।
[1](ਗੁਰਾਂ ਦਾ) ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਦੌੜ ਕੇ ਗਿਆ।

ਬੀਨ ਬੀਨ ਬੀਨੀ ਸੈਂ ਲਯਾਯੋ[1]।
[1]ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਆਇਆ (ਬੀਨੀ-ਵੀਣੀ, ਬਾਂਹ ਤੇ ਹੱਥ ਦਾ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ ਭਾਵ ਸੁੰਡ।)

ਚਲਤਿ ਚਾਲ ਚੰਚਲ ਚਿਤ ਚੋਰੈ[1]।
[1]ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰਤ ਦ੍ਰੂਤ[1] ਇਤ ਉਤ ਯੁਤ ਜੋਰੈ ॥੬੭॥
[1]ਛੇਤੀ।

ਛੁਦ੍ਰ-ਘੰਟਕਾ[1] ਪਗ ਮੈਂ ਬਾਜੈਂ।
[1]ਛੋਟੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ।

ਬਡ ਘੰਟੇ ਤੜਤਾ ਘਨ ਲਾਜੈਂ[1]।
[1]ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਝੂਲ ਝੁਲਾਵਤ ਝੁਲ ਝੁਲ ਕੈਹੈ[1]।
[1]ਝੁਲ ਝੁਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਝੁੱਲ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਰਵਿ ਸਸਿ ਮਿਲੇ ਮੇਘ ਜਨ ਐਹੈਂ[1] ॥੬੮॥
[1]ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਬੱਦਲ ਜਾਣੋ ਮਿਲ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁਖ ਸਬਜਾ ਗਿਰਿ ਕਾਰਾ।
ਫਿਰਤ ਲੀਏ ਜਨੁ ਹਿਯੇ ਹੁਲਾਰਾ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਕਾਲਾ ਪਹਾੜ, ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹਰਾ ਧਨੁਖ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਧਾਰ ਕੇ।

ਚਲਿ ਜਲ ਪੈ ਭਲ ਸੁੰਡ ਪਖਾਰੀ[1]।
[1]ਧੋਤੀ।

ਗਹਿ ਝਾਰੀ ਵਾਰੀ ਕੀ ਚਾਰੀ[1] ॥੬੯॥
[1]ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਝੱਜਰ ਪਕੜ ਕੇ।

ਨਿਜ ਪਗ ਪਰ ਪਗ ਗੁਰੁ ਕਾ ਧ੍ਰਾਵੈ[1]।
[1]ਧਰਾ ਕੇ, ਰਖਾ ਕੇ।

ਦਾਸਨ ਜਜੋਂ ਜਲ ਪਾਇ ਧੁਵਾਵੈ।
ਪੁਨ ਗਹਿ ਚਵਰ ਨਿਕਟ ਹ੍ਵੈ ਖਰੇ।
ਸਾਬ ਅਦਬ ਢੋਰਾਵਨ ਕਰੇ ॥੨੦॥
ਕਰੀ[1] ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਇਤਿਕ ਸੁਹਾਈ।
[1]ਹਾਥੀ ਨੇ।
ਔਰ ਕਿਤਿਕ ਨ੍ਰਿਪ ਭਾਖ ਸੁਨਾਈ।
ਨਿਸ ਕੋ ਗਹਿ ਮਸਾਲ ਭਲ ਚਾਲੈ।
ਚਾਂਪ ਚਰਨ[1], ਪਰ ਪਲੰਘ ਸਵਾਲੈ ॥੨੧॥
[1]ਚਰਨ ਘੁੱਟ ਕੇ।
ਅਰਿ ਸੌਂ ਗਹਿ ਤਰਵਾਰ ਲਰੈ ਹੈ।
ਚੌਕਸ[1] ਚੌਕੀ ਪਹਰਾ ਦੈਹੈ।
[1]ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।
ਨੌਕਾ ਸਮ ਜਲ ਸੈਲ ਕਰਾਵੈ।
ਬਨਿ ਮਨਿ ਇੱਛਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖਿਲਾਵੈ ॥੨੨॥
ਮ੍ਰਿਗ ਸਸ ਮਾਰ ਚਿੰਘਾਰ ਨਿਕਾਰੈ[1]।
[1]ਹਰਨਾਂ ਤੇ ਸਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚੀਕਾਂ ਕਢਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੈਫ ਸੰਗ ਸਿੰਘ ਤਈਂ ਬਿਦਾਰੈ[1]।
[1]ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਔਰ ਅਨਿਕ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਤ ਕਹੇ ਪਰ[1]।
[1]ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ।
ਮਾਨਵ ਸੀ ਮਤਿ ਵਤ ਮਤੰਗ ਵਰ[1] ॥੨੩॥
[1]ਮਨੁਖ ਵਰਗੀ ਮੱਤ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਾਥੀ ਹੈ।
ਰੰਗ ਢੰਗ ਗੁਨ ਮੈਂ ਗਜ ਐਸੋ।
ਦੂਸਰ ਠੌਰ ਨਹੀ ਕਿਤ ਹੈ ਸੋ।
ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਬਦਲਿ ਤਨ ਮਾਨੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਐਰਾਪਤ ਹਾਥੀ ਨੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭ ਅਵਤਾਰ ਤੁਮੈਂ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥੨੪॥
ਲਘੁ ਤਨ ਬਨਿ ਮਮ ਆਯੋ ਦ੍ਵਾਰੇ[1]।
[1]ਛੋਟਾ ਸਰੀਰ ਬਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।
ਹੇਤ ਰਿਝਾਵਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਛੋਟ ਕੱਦ, ਗੁਨ ਮੱਧ ਬਿਹੱਦਾ[1]।
[1]ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ।
ਆਕਰ ਰਤਨ ਹੋਤ ਜਿਮ ਅੱਦਾ[1] ॥੨੫॥
[1]ਜਿਵੇਂ (ਅੱਦਾ) ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆਰਤਨ (ਆਕਰ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਕੱਦ ਦਾ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰਨਿ ਬੀਰਨਿ[1]।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ।
ਧੀਰਨਿ ਮੀਰਨਿ[1] ਗੁਨੀ ਗਹੀਰਨਿ[2]।
[1]ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ। [2]ਬਹੁਤੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ।
ਸਬਿ ਕੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਤੁਮ ਜੈਸੇ।
ਵਸਤੁ ਅਮੋਲ ਆਪ ਢਿਗ ਤੈਸੇ ॥੨੬॥
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਦੀਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੀ[1]।
[1]ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ[1] ਮੈਂ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ।
[1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।
ਕਰੋ ਸਿੱਖ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸੁਤ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੇਖ ਕੇ।
ਮੈਹੁਂ ਮੁਕਤਿ ਜਿਮ ਲੈਹੁਂ ਕੁਲੈ ਯੁਤ[1] ॥੨੭॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੁਲ ਸਣੇ ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਸਕਾਂ।
ਸੁਨ ਕੈ ਅਰਜ਼ ਫਰਜ਼ ਨਿਜ ਲਖਿ ਗੁਰੁ।
ਪਗ ਪਾਹੁਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਯੋ ਫੁਰ[1]।
[1]ਛੇਤੀ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਉਦਾਰੂ।
ਦਯੋ ਚਾਰ ਵੇਦਨ ਕੋ ਸਾਰੂ[1] ॥੨੮॥
[1]ਚਹੁੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ।

ਭਗਤਿ ਅਵਿਰਲ ਗਜਾਨ[1] ਬਿਗਜਾਨਾ[2]। — [1]ਅਭੇਦ ਗਿਆਨ। [2]ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ।
ਦੁਰਲਭ ਪਦ ਜੋ ਮੁਨੀਅਨ ਮਾਨਾ।
ਗੁਰੁ ਸਮ ਦਾਤਾ ਅਵਰੁ ਨ ਬੀਓ[1]। — [1]ਦੂਜਾ।
ਸੋ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਦੀਓ ॥੭੯॥
ਯਾਹੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਡਜਾਈ।
ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤੇ ਅਧਿਕਾਈ।
ਦੇਤ ਕਰਮ ਫਲ ਈਸ ਚੁਰਾਸੀ।
ਕਟੈਂ ਚੁਰਾਸੀ ਗੁਰੁ ਜਮ ਫਾਸੀ ॥੮੦॥
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਇਹੁ ਦੇਵਤ ਸਾਖੀ[2]। — [1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। [2]ਉਗਾਹੀ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਨਿਜ ਨੈਨਹਿਂ ਲਾਖੀ[1]। — [1]ਦੇਖੀ ਹੈ।
ਸਚਵ[1] ਸਜਾਨੇ ਨਰ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇਰੇ। — [1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਭਏ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਭਾਗ ਭਲੇਰੇ ॥੮੧॥
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਮਾਤਾ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇਰੀ।
ਗੁਰੁ ਪਗ ਦਰਸੇ ਆਇ ਸਵੇਰੀ।
ਦੈ ਬਹੁ ਭੇਟ ਮਹਿਲ ਮੈਂ ਗਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕੇ ਪਗ ਪਈ ॥੮੨॥
ਉਭੈ ਸਮਾਣੀ ਪੁਨਾ ਜੁਹਾਰੀ[1]। — [1]ਫੇਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।
ਲਈ ਅਸੀਸ ਸਰਬ ਸੁਖਕਾਰੀ।
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਭਾਰੇ।
ਅਰਪੇ ਤੋਫੇ ਬਡ ਬੈ ਵਾਰੇ[1] ॥੮੩॥ — [1]ਮੁੱਲ ਵਾਲੇ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਰਹਾਏ।
ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰੇ ਮਨ ਭਾਏ।
ਡੇਰਾ[1] ਅਯੋ ਕਾਬਲੋਂ ਜੋਈ। — [1]ਤੰਬੂ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਗੁਰੁ ਦਿਖਰਾਯੋ ਸੋਈ ॥੮੪॥
ਤੋਫੇ ਔਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇਰੇ।
ਪੇਖਿ ਰਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਤੱਜਬ ਵਧੇਰੇ।
ਕਰਿ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੇ ਗੁਰੁ ਕੀ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ।
ਨਸੀ ਅਵਿਦਜਾ ਦੁਬਿਧਾ ਉਰ ਕੀ ॥੮੫॥
ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਜਾ ਲੌ ਬਹੁ ਬਿੱਦਜਾ।
ਸੀਖੀ ਗੁਰੁ ਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਪ੍ਰਸਿੱਧਜਾ[1]। — [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁਰਾਣੀ[1], ਗੁਜਰੀ ਮਾਤਾ। — [1]ਵੱਡੇਰਾਜੇ ਦੀਰਾਣੀ ਤੇ।
ਕਬੀ ਮਹਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹੀਂ ਬਾਤਾ ॥੮੬॥
ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1] ਸ੍ਵਾਰਥ[2] ਪੁਰਖਾਰਥ[3]। — [1]ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ। [2]ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ। [3]ਉੱਦਮ।
ਕਹਿਂ ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪਹਿਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮ ਪਾਰਥ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੀ ਨੀਤਿ ਅਨਿਕਧਾ[1]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਦ੍ਰਿੜਾਹਿਂ ਜਨਕਧਾ[1] ॥੮੭॥ — [1]ਜਨਕ ਵਾਂਗ।

ਰਤਨਰਾਇ ਕੋ ਰਤਨ ਬਨਾਯੋ।
ਨਿਰ-ਸੰਦੇਹ ਬਿਦੇਹ ਜਥਾਯੋ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ (ਉਹ ਜਨਕ) ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਵਿਦੇਹ ਸੀ।
ਬਿੱਦਜਾ ਅਨਿਕ ਬੀਚ ਕਿਯ ਨਿਪੁਨਾ[1]। — [1]ਚਤੁਰ, ਮਾਹਰ।
ਜਗਤ ਦਿਢਾਯੋ ਦਿਢ[1] ਸਮ ਸੁਪਨਾ ॥੮੮॥ — [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
ਅਰਪ ਅਕੋਰ[1] ਅਨਿਕਧਾ ਜਾਵੈ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਬੁਲੰਦੈ।
ਰਹੈ ਰੈਨ ਦਿਨ ਅਧਿਕ ਅਮੰਦੈ[1] ॥੮੯॥ — [1]ਉੱਜਲ।
ਫਿਰੈ ਬਜ਼ਾਰ ਵੀਚ ਪ੍ਰਸਾਦੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰਸਾਦੀ (ਹਾਥੀ)।
ਛਕੈ ਸ੍ਵਇੱਛਤ ਯੁਤ ਅਹਿਲਾਦੀ।
ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂਹਿ ਕਾ ਹੋਈ।
ਬਨਕਨ ਕੌ[1] ਦਿਵਾਹਿਂ ਗੁਰੁ ਸੋਈ ॥੯੦॥ — [1]ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ।
ਔਰ ਤਿਹਾਵਲ ਰਾਤਬ[1] ਖਾਵੈ। — [1]ਤਾਕਤਵਰ ਖ਼ੁਰਾਕ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅਨਿਕ ਦਿਖਾਵੈ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌਂ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੇਰੇ।
ਆਵਤ ਹੇਰਨ ਲੋਕ ਬਧੇਰੇ ॥੯੧॥
ਵਸਤੂ ਹੇਰਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੇਰੀ।
ਕਰੈਂ ਬਾਤ ਘਰ ਜਾਇ ਬਧੇਰੀ।
ਚਾਰ ਮਾਸ ਨ੍ਰਿਪਰਹਿ ਅਸਾਮ ਪਤਿ।
ਬਿਦਾ ਲੇਤ ਉਰ ਭਿਦਾ ਖਿਦਾ ਅਤਿ[1] ॥੯੨॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।
ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ[1] ਨੈਨ ਜਲ ਧਾਰੈਂ। — [1]ਕੰਠਰੁਕ ਗਿਆ।
ਵਹੀ ਸਹੀ, ਗੁਰੁ ਚਰਨ ਪਖਾਰੈਂ[1]। — [1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਚੋਂ ਜਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ (ਸਹੀ) ਠੀਕ ਭਾਵ ਬਹੁਤੀਆਂ (ਵਹੀ) ਵਗੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ) ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਦਿੱਤੇ।
ਸਿਰੋਪਾਉ ਗੁਰੁ ਦਯੋ ਅਮੋਲਾ।
ਕਿਯ ਸਨਾਥ[1] ਦੈ ਗਜਾਨ ਅਡੋਲਾ ॥੯੩॥ — [1]ਸਫਲੇ।
ਮਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤਨ ਘਰ ਦਿਸ ਜਾਹੀ।
ਜਯੋਂ ਚੀਤਾ ਪਟ ਧ੍ਵਜ ਪਰ ਛਾਂਹੀ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਚਿਤ੍ਰੇ ਹੋਏ ਬਸਤ੍ਰ ਦਾ ਫਰਰਾ (ਤਾਂ ਖੰਭੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਪਰਛਾਵਾਂ (ਦੂਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। (ਅ) ਜਿਵੇਂ ਫਰਰੇ ਉੱਪਰ ਚਿੱਤ੍ਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ (ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।
ਗੁਨ ਗਨ ਗੁਰੁ ਕੇ ਜਾਤ ਸਰਾਹਿਤ।
ਐਹੈਂ ਫੇਰ ਕਬੀ ਸਭਿ ਚਾਹਿਤ ॥੯੪॥
ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਜ ਧਾਮ ਪਧਾਰੇ।
ਸਿਮਰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੁਖਕਾਰੇ ॥੯੫॥
ਦੋਹਰਾ:
ਅਤਿ ਉਦਾਰ ਦਾਤਾਰ ਸੁਖ,
ਸਭਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰ[1]। — [1]ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਰਖਵਾਨ ਹਿਤ, ਪ੍ਰਭੁ ਧਾਰਯੋ ਅਵਤਾਰ

॥ ੯੬ ॥

ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਸੁਭਟ ਗਨ, ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਸ ਭੂਰ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ।

ਆਵਤ ਪਾਵਤ ਮਾਨ ਧਨ, ਮਨ ਭਾਵਤ ਸੁਖਰੂਰ[1] — [1]ਸੁੰਦਰ।

॥ ੯੭ ॥

ਚੌਪਈ:

ਸਿੱਖ ਅਸੰਖ[1] ਆਇ ਢਿਗ ਰੈਹੈਂ। — [1]ਅਣਗਿਣਤ।

ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਆਨੰਦ ਲੈਹੈਂ।

ਜਿਨ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਅਰਪਯੋ ਗੁਰੁ ਕੋ।

ਸਿਦਕ ਭਰੋਸ ਹੋਸ਼ ਧਰ ਉਰ ਕੋ ॥ ੯੮ ॥

ਸੇਵਤ ਸਦਾ ਸਬਿਧਾ ਗੁਰੈਂ ਸੇ[1]। — [1]ਸਹਿਤ ਬਿਧੀ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ।

ਸੁਰਤਰੁ ਸੁਰਪਤਿ ਗੁਰੈਂ ਸੁਰੈਂ ਸੇ[1]। — [1](ਜੋ) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ (ਗੁਰੈਂ) ਵੱਡੇ ਹਨ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਅਭਜਾਸੈਂ।

ਕਰਹੀਂ ਤਥਾ ਜਥਾ ਗੁਰੁ ਆਸ਼ੈਂ ॥ ੯੯ ॥

ਸ਼ਹਿਨ-ਸ਼ਾਹਿ ਸਮ ਸੋਹਿ ਸਮਾਜਾ।

ਗੁਰੁ ਦਰ ਪਰਰਹਿ ਭੀਰ ਦਰਾਜਾ।

ਕਬੀ ਕਬੀ ਗੁਰੁ ਚਢੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।

ਬਾਘ[1] ਰੀਝ[2] ਝਿੰਗਾਰ[3] ਸੰਘਾਰੈਂ ॥ ੧੦੦ ॥ — [1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਰਿੱਛ। (ਅ) ਰੋਝ। [3]ਝੰਖਾਰ-ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਭਟਨ ਸਿਮਟ[1] ਅਰਜ਼ ਕੀ। — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ।

ਲਰਜ਼ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ ਥੀ ਜੁ ਫਰਜ਼ ਕੀ[1]। — [1]ਕੰਬ ਕੇ ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ ਜੋ ਫ਼ਰਜ਼ (ਅਦਾ ਕਰਨ) ਦੀ ਸੀ।

ਬਨੀ ਅਨੀ ਜਿਮ ਘਨੀ ਸਜੀਲੀ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੀ ਸਜਾਵਟ ਵਾਲੀ ਫ਼ੌਜ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਚਟਕੀਲੀ ਰੰਗੀਲ ਸਮੀਲੀ[1] ॥ ੧੦੧ ॥ — [1]ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੀ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਤੇ ਮਿਲਵੀਂ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬਨੈ ਦੀਹ[1] ਤਜੋਂ ਬਜ ਹੈ। — [1]ਵੱਡਾ ਧੌਂਸਾ ਬਣੇ।

ਬਿਨ ਦੁੰਦਭਿ ਨਹਿਂ ਸੈਨਾ ਸਜ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਮਨਿ ਮਾਨਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਸਾਚੇ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਉਬਾਚੇ[1] ॥ ੧੦੨ ॥ — [1]ਕਹੇ।

ਬਨੈ ਦਮਾਮਾ[1] ਦੀਹ ਅਬੈ ਹੈ। — [1]ਧੌਂਸਾ।

ਜਾਂਹਿ ਧੁੰਕਾਰ[1] ਦੂਰ ਲੌਂ ਜੈ ਹੈ। — [1]ਆਵਾਜ਼।

ਕਾਰੀਗਰ ਬਡ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਏ।

ਦੈ ਜਰ[1] ਘਰਨ ਕਰਨ ਬਹੁ ਲਾਏ ॥ ੧੦੩ ॥ — [1]ਧਨ ਦੇ ਕੇ।

ਸੋ ਪਿਖਿ ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਡਰਾਏ।

ਨਹਿਂ ਜਯੋਂ ਬਨੈ ਭਨੈਂ ਤਿਸ ਭਾਏ।

ਬਾਨੀ ਤਿਨ ਕੀ ਗੁਰੂ ਨ ਮਾਨੀ।

ਗਏ ਮਾਤ ਢਿਗ ਮਿਲ ਅਗਜਾਨੀ ॥ ੧੦੪ ॥

ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਇਮ ਅਰਜ਼ ਬਖਾਨੀ।

ਅਹੋ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਤੂੰ ਸਜਾਨੀ।

ਉਮਰ ਨਵੀਨ ਚੀਨ[1] ਗੁਰੁ ਵਰੁ ਹੈਂ। — [1]ਜਾਣੋ।

ਮਨ ਭਾਵਤ ਯਾਵਤ[1] ਕੰਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੧੦੫॥ — [1]ਜਿਤਨੇ।
ਅਨੀ ਬਟੋਰ[1] ਘਨੀ ਢਿਗ ਰਾਖੈਂ। — [1]ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਚਾਹਿ ਸਿਪਾਹਿ ਬਿੱਤ ਨਿੱਤ ਲਾਖੈਂ[1]। — [1]ਫ਼ੌਜ ਨਿੱਤ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਮੇਖਜ਼ੀਨ[1] ਕੋ ਕੀਨ ਖਰਚ ਬਡ। — [1]ਬਰੂਦ ਗੋਲੀ ਆਦਿ ਦਾ ਗੋਦਾਮ।
ਦੇਗ[1] ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਬੇਗ ਰਹੀ ਬਢ ॥੧੦੬॥ — [1]ਲੰਗਰ।
ਖਰਚ ਵਰਚ ਇਮ ਤੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੈਹੈਂ[1]। — [1]ਰਾਜੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕੋਸ਼[1] ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ ਜਿਨਿ ਪੈ ਹੈ। — [1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਗਾਦੀ ਏਹੁ ਫਕੀਰਨ ਕੇਰੀ।
ਫੌਜੈਂ ਸੌਜੈਂ ਨਾਹਿ ਬਧੇਰੀ[1] ॥੧੦੭॥ — [1]ਫ਼ੌਜਾਂ ਤੇ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ (ਚਾਹੀਦੀ)।
ਇਨਿ ਬਾਤੋਂ ਮੈਂ ਬਢਤ ਬਖੇਰੇ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜਿਮ ਹੇਰੇ।
ਤਜਨੇ ਪਰੇ ਦੇਸ ਪੁਰਿ ਘਰਿ ਹੈਂ।
ਲਗੇ ਰਹੇ ਪੀਛੇ ਤਿਨਿ ਅਰਿ[1] ਹੈਂ ॥੧੦੮॥ — [1]ਵੈਰੀ।
ਸੁਭਟ ਹਜਾਰੋਂ ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਮਰੇ।
ਆਖਰ ਆਇ ਪਹਾਰਨ ਬਰੇ।
ਨਿਜ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਯੋ ਭਾਰੇ।
ਭਯੋ ਨ ਤੁਰਕਨਿ ਕਛੂ ਵਿਗਾਰੇ ॥੧੦੯॥
ਇਨਿ ਭੀ ਰੀਤਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇਰੀ[1]। — [1]ਦਾਦੇ ਦੀ।
ਗਹੀ ਸਹੀ ਹ੍ਵੈ ਅੰਤ ਉਖੇਰੀ[1]। — [1]ਠੀਕ ਪਕੜ ਲਈ ਹੈ ਅੰਤ ਨੂੰ ਔਖਿਆਈ ਹੋਵੇਗੀ।
ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਬਰਜੋ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦੈਂ।
ਕਰੈ ਨ ਤਯੋਂ ਜਯੋਂ ਬਢੈ ਫਸਾਦੈਂ ॥੧੧੦॥
ਠਾਨ ਬਾਲ ਹਠ ਠਟਤ[1] ਨਗਾਰਾ। — [1]ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬਜਵੈ ਹੈਂ ਜੈ ਹੈਂ ਜੁ ਸ਼ਿਕਾਰਾ।
ਸੁਨੈ ਭੀਮ ਸਸਿ ਜਬਿ ਕਹਲੂਰੀ।
ਕਰੈ ਬਿਵਾਦ ਧਰੈ ਰਿਸ ਭੂਰੀ[1] ॥੧੧੧॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਗ਼ੁੱਸਾ।
ਕੌਨ ਭੂਪ ਨਿਜ ਰਾਜ ਮਝਾਰਾ।
ਬਜਨ ਦੇਤ ਹੈ ਦੂਤੀ ਨਗਾਰਾ।
ਮਤ ਕਿਤ ਰਾਰ ਬਢਤ ਬਢ ਜਾਵੈ।
ਬਸਨੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹਾਂ ਬਨਾਵੈ ॥੧੧੨॥
ਐਸੇ ਜ਼ਿਕਰ[1] ਫਿਕਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕੈ। — [1]ਕਥਨ।
ਮਾਤ ਬਾਤ ਮਨਿ ਨਿਕਰ ਸੁ ਗੁਨ ਕੈ[1]। — [1]ਸਮੂੰਹ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਸਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਿਜ ਪਾਸ ਬੁਲਾਯੋ।
ਕਹਯੋ ਕਾਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਘਰਵਾਯੋ ॥੧੧੩॥
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਇਮ ਰਾਖੌ।
ਜਿਮ ਨ ਜੰਗ ਰਸ ਤੁਮ ਭੀ ਚਾਖੋ।
ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਿਜ ਸੁਸਹਿ[1] ਸੁਨਾਈ। — [1]ਭੈਣ ਨੂੰ।

ਹਟੈਂ ਨ ਸੋ ਜੋ ਠਟੈਂ[1] ਗੁਸਾਂਈ ॥੧੧੪॥ — [1]ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਤੀਨ ਕਾਲ ਕੀ ਗਤਿ ਗੁਰੁ ਜਾਨੈ।
ਸਬ ਕੋ ਸੀਖ ਨੀਕ[1] ਸੁ ਬਖਾਨੈਂ। — [1]ਚੰਗੀ ਸਿਖਿਆ।
ਤੁਮ ਤੈ ਫਿਰੈਂ ਤੁ ਲੇਹੁ ਫਿਰਾਈ[1]। — [1]ਮੋੜ ਲਉ।
ਔਰ ਕਿਸੀ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਕਾਈ ॥੧੧੫॥
ਡਰ ਧਰਿ ਥਰ ਥਰ ਕਾਂਪਤ ਰਹਿਹੀਂ।
ਮਤ ਕਿਤ ਰਿਸ ਕਿਸ ਹਿਤ ਕਿਤ ਕਹਿਹੀਂ।
ਜੋ ਵਹਿ ਰਟਤ[1] ਝਟਤ ਸੋ ਹੋ ਹੈ। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਫੇਰਨ ਹਾਰ ਫੇਰ ਤਿਸ ਕੋ ਹੈ ॥੧੧੬॥

ਸੋਰਠਾ:

ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰ ਤੈ ਬੈਨ,
ਸਜੀ ਮੌਨ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ। — [1]ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ।
ਪੁਨ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਐਨ[1], — [1]ਘਰ।
ਆਏ ਬੰਦਨ ਮਾਤ ਕੈ ॥੧੧੭॥

ਚੌਪਈ:

ਪਿਖਿ ਸਪੂਤ ਕੋ ਅਤਿ ਹਰਖਾਈ।
ਦੈ ਆਸਿਖ[1] ਸਿਖ[2] ਦੈਨ ਨਰਾਈ। — [1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ। [2]ਸਿਖਿਆ।
ਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰਾ ਉਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਹਾਨਾ।
ਬੋਲੀ ਅਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰਾਨਾ! ॥੧੧੮॥
ਤੁਮ ਜਗ ਗੁਰੁ, ਬਪੁ[1] ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕੋ। — [1]ਸਰੂਪ।
ਕਰੋ ਨ ਐਸਾ ਕਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੋ।
ਜਾਂ ਤੈ ਜਨ ਨਹਿ[1] ਦੁਖ ਕੋ ਮਾਨੈ। — [1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ।
ਉਠੈ ਰਾਰਿ ਦੁਖਦਾਰਿ[1] ਮਹਾਨੈਂ ॥੧੧੯॥ — [1]ਦੁਖਦਾਈ ਝਗੜਾ।
ਫੌਜ ਸੌਜ ਜਸ ਮੌਜ ਰਖੋ ਤਸ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ (ਮੌਜ) ਇੱਛਾ ਹੈ ਫੌਜ ਤੇ (ਜੰਗੀ) ਸਾਮਾਨ ਤਿਵੇਂ ਰੱਖੋ।
ਕਰੋ ਤੈਸ ਜਗ ਜੈਸ ਬਢੈ ਜਸ।
ਨੌਬਤ ਨਿਜ ਦਰ ਪਰ ਬਜਵਾਵੋ।
ਧੌਂਸਾ ਮਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਜਾਵੋ ॥੧੨੦॥
ਸੁਨੈ ਭੀਮ-ਸਸਿ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਹੈ।
ਨਾਹਕ ਚਾਹਕ ਜੰਗ ਬਨੈ ਹੈ[1]। — [1]ਐਵੇਂ (ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ) ਹੀ ਜੰਗ ਦਾ ਚਾਹਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।
ਗੁਰੂ ਪਿਤਾਮਾ ਤੁਮਰੇ ਜੈਸੇ।
ਜੰਗ ਠਾਂਨ ਫਿਰ ਸੁਖੀ ਨ ਬੈਸੇ ॥੧੨੧॥
ਜੋ ਦੇਸਨ ਕੇ ਏਸ[1] ਬਿਸਾਲੇ। — [1]ਰਾਜੇ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਪੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਨ ਚਾਲੇ।
ਸੁਨਿ ਜਨਨੀ ਪ੍ਰਤਿ[1] ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਰਰਾ[2]। — [1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ। [2]ਕਿਹਾ।
ਹਮੈ ਨ ਭੈ ਕਿਛੁ ਕਿਸ ਤੇ ਜਰਾ ॥੧੨੨॥
ਰੱਖਕ ਏਕ ਅਕਾਲ ਹਮਾਰੇ।

ਆਨ ਆਨ ਕੀ ਕਾਂਨ ਨ ਧਾਰੇਂ[1]।
[1]ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ (ਆਨ) ਅਧੀਨਗੀ ਤੇ (ਕਾਂਨ) ਕਨੌਂਡ ਨਹੀਂਰਖਦੇ।
ਜਜੋਂ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਤਜੋਂ ਕਰਿ ਹੌਂ।
ਦੁਤੀ ਭਾਂਤਿ ਨਹਿਂ ਬਾਤ ਨਿਹਰ ਹੌਂ ॥੧੨੩॥
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੈ ਖਿਝੈ ਜੇ ਰਾਜਾ।
ਤੌਂ ਤਿਹ ਹੋਇ ਅਕਾਜ ਦਰਾਜਾ[1]।
[1]ਤਾਂ ਤਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਖੋਟਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ।
ਹਮ ਨਹਿ ਕੋਸ਼ ਦੇਸ ਤਿਸ ਚੈਹੈਂ।
ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ ਅਖੇਰ ਚਰ੍ਹ ਕੈਹੈਂ[1] ॥੧੨੪॥
[1]ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।
ਬੈਰ ਅਕਾਰਨ ਜੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰਿ ਹੈ।
ਤੌਂ ਹਮ ਤੀਯਾ ਨਹੀ ਜੌਂ ਡਰ ਹੈਂ।
ਹਮ ਰਹਿਂ ਤਿਮ, ਜਿਮ ਵਹਿ ਰਹਿ ਹਮ ਸੋਂ।
ਬਿਖਮ ਬਿਖਮ ਸੋਂ, ਸਮ ਹ੍ਵੈਂ ਸਮ ਸੋਂ[1] ॥੧੨੫॥
[1]ਕਰੜੇ ਨਾਲ ਕਰੜੇ ਤੇ ਨਰਮ ਨਾਲ ਨਰਮ (ਵਰਤਾਂਗੇ)।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਹਊਆ ਜੁ ਦਿਖੈ ਹੈਂ।
ਮੈਂ ਵਹਿ ਬਾਲਕ ਨਹਿਂ ਜੁ ਡਰੇ ਹੈਂ।
ਅਸ ਹਊਅਨ ਕੋ ਮੈਂ ਪਰਹਰਹੌਂ।
ਮਿਲੈ ਤ ਮੇਲੌਂ ਲਰੈ ਤੁ ਲਰਿਹੌਂ ॥੧੨੬॥
ਐਨਾ ਐਨ ਸੁੱਧ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਹੈ।
[1](ਐਨ) ਠੀਕ ਸਾਫ (ਐਨਾ) ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ।
ਜਥਾ ਪਿਖੈ ਕੋ ਤਥਾ ਦਿਖਰ ਹੈ।
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਮਾਤਾ ਕੌ ਬੰਦਨ।
ਬਾਹਿਰ ਆਏ ਅਸੁਰ ਨਿਕੰਦਨ[1] ॥੧੨੭॥
[1]ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ।
ਚਪਲ[1] ਚਾਲ ਚਲਿ ਚਿੱਤ ਚੁਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਚੰਚਲ।
ਨੂਰ ਸੂਰ ਸਮ ਭੂਰ ਦਿਪੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤਾ ਨੂਰ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਕਲਗੀ ਕਲਿਤ ਲਲਿਤ ਭਲ ਝੂਲੈ[1]।
[1]ਕਲਗੀ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਰਮਾ[1] ਰਤਿ[2] ਭੂਲੈ ॥੧੨੮॥
[1]ਲੱਛਮੀ। [2]ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਸੁਭਟ ਸਿੱਖ ਜਹਿਂ ਥੇ ਥਿਰ ਅਤਿਸੇ।
ਬੈਠੇ ਆਇ ਤਹਾਂ ਸੁਰਪਤਿ ਸੇ[1]।
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗੇ।
ਮਾਤੁਲ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਈ।
ਦੁੰਦਭਿ ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਕੇ ਨਾਹੀ ॥੧੨੯॥
ਖਰੀ ਸੁਰਾ ਮਧ[1] ਮੇਲਿ ਮਸਾਲੇ।
[1]ਚੰਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚ।
ਕਰੋ ਰਚਾਵਨ ਬਜੈ ਬਿਸਾਲੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਖਾਨੋ।
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਆਪ ਸਬਿ ਜਾਨੋ ॥੧੩੦॥
ਪੈ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਫਰਜ਼ ਲਖਿ ਕਰਿਹੌਂ।
ਮਰਜ਼ ਕਰਜ਼ ਜਿਮ ਗਰਜ਼ ਪ੍ਰਹਰਹੌਂ[1]।
[1]ਕਰਜ਼ੇ (ਤੇ) ਬੀਮਾਰੀ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
ਨੀਤਿ ਨਿਪੁਨ[1] ਜੇ ਧਰਮ ਸਿਆਨੇ।
[1]ਨੀਤੀ 'ਚ ਚਤੁਰ।
ਤੇ ਜਨ ਯਾ ਬਿਧਿ ਨੀਤਿ ਬਖਾਨੇ ॥੧੩੧॥
ਏਕ ਦੇਸ ਜੁਗ ਨ੍ਰਿਪ[1] ਜੁਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਦੋਰਾਜੇ।

ਸਹੀ ਸੱਤ੍ਰਤਾ ਵਹੀ ਗਹੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਪੱਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਉਹੀ ਪਕੜਨਗੇ ਭਾਵ ਕਰਨਗੇ।
ਤਿਸ ਤੈ ਪਰੈ ਦੁਤੀ ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਹੈ।
ਰਹੈ ਮਿਤ੍ਰ ਬਨਜੋ ਸਦ[1] ਸੋ ਹੈ ॥੧੩੨॥
[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਪਰੈ ਤ੍ਰਿਤੀ ਭੂਪਾਲਾ।
ਉਦਾਸੀਨ ਰਹਿ ਕਹਿੰ ਬੁਧਿ-ਸ਼ਾਲਾ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਬੁਧੀਵਾਨ।
ਮਿਤ੍ਰ ਸੱਤ੍ਰ ਕਾ ਸੱਤ੍ਰ ਭਵੈ ਹੈ[1]।
[1]ਵੈਰੀ ਦਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਵੀ ਵੈਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਸੱਤ੍ਰ ਸੱਤ੍ਰ ਕਾ ਮੀਤ ਥਵੈ ਹੈ[1] ॥੧੩੩॥
[1]ਵੈਰੀ ਦਾ ਵੈਰੀ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਤੁਵ ਸਮੀਪ ਨ੍ਰਿਪ ਬਡ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਸੁਨਿ ਧੁਨਿ ਦੁੰਦਭਿ ਰਿਸ ਹੈ ਭੂਰੀ।
ਸਹਿ ਨਹਿਂ ਸਕੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮਾਰੋ।
ਪਰੈਂ ਜੰਗ ਭਟ ਮਰੈਂ ਹਜਾਰੋਂ ॥੧੩੪॥
ਤਾਂ ਕੇ ਮਿੱਤ੍ਰ, ਸੱਤ੍ਰ ਸਭਿ ਬਨ ਹੈਂ।
ਜੰਗ ਚੰਗ ਨਹਿਂ ਬੁਧਿ ਜਨ ਗਨ ਹੈਂ।
ਜੌਨ ਵਸਤੁ ਤੈ ਉਠੈ ਉਪਾਧੀ।
ਚਹੀਏ ਨਹੀਏ ਵਹੀਏ ਸਾਧੀ[1] ॥੧੩੫॥
[1]ਉਹ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ।
ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਸਿਆਨੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਇਹੀ ਬਖਾਨੇ।
ਉਨਿ ਭੀ ਤੁਮ ਪੈ ਹੋਵਗ ਭਾਖਾ।
ਭਵ ਹੈ ਸੋ, ਜੋ ਤੁਮ ਰਚਿ ਰਾਖਾ ॥੧੩੬॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਢਿਗ ਤੈ ਸੰਗੋ[1] ਬੋਲਾ।
[1]ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦਾ ਪੁੱਤਰ।
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਧੁ ਲਗੈ ਅਡੋਲਾ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਅਡੋਲ ਲਗਦਾ ਹੈ।
ਅਚਲੇ ਮਨ ਤੇ ਕਹਾਂ ਡਰੈ[1] ਹੈਂ।
[1]ਅਚੱਲ ਮਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਡਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੱਮ੍ਰਥ ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈਂ ਹੈਂ ॥੧੩੭॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਪੁਨਾ ਮਸੰਦ ਉਚਾਰੀ।
ਬਾਤ ਸਭਾ ਮੈਂ ਕਹੋ ਵਿਚਾਰੀ।
ਅਪਨੋ ਬਲ ਰਿਪੁ ਕੋ ਬਲ ਹਾੜੋ[1]।
[1]ਤੋਲੋ।
ਜੇ ਸਮ ਹ੍ਵੈ ਬਧ ਬਿਸ਼ੱਕ ਬਿਗਾੜੋ[1] ॥੧੩੮॥
[1]ਜੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ (ਆਪਣਾ ਬਾਲ) ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਗਾੜ ਲਵੋ।
ਕੋਹੀ ਨ੍ਰਿਪ[1] ਤੁਰਕ, 'ਤਿਸ ਕੇਰੇ।
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਮੱਦਦਗਾਰ ਵਧੇਰੇ'।
ਸੰਗੋ ਤਮਕ ਭਮਕ ਪੁਨ ਭਾਨਾ[1]।
[1]ਸੰਗੋ ਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਭਬਕ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ।
ਗੁਰੂ ਪਿਤਾਮੇ ਹਮਰੇ ਨਾਨਾ ॥੧੩੯॥
ਠਟੇ ਤ੍ਰੁਕੇਸਨ ਸੋਂ ਰਣ ਭਾਰੇ।
ਕਟਿ ਭਟ ਲਾਖੋਂ ਸੁਟੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਤਿਨ ਹੀ ਕੇ ਪੌਤ੍ਰ ਇਹੁ ਭਾਰੀ।
ਸਕਲ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਬਲਕਾਰੀ ॥੧੪੦॥
ਪਗੇ ਬੀਰਰਸ ਬੀਰ ਉਬਾਚੇ[1]।
[1]ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਬੀਰਰਸ ਵਿਚਰੰਗੇ ਹੋਏ (ਬਚਨ) ਕਹੇ।

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਗੁਰੁ ਸਾਚੇ।
ਮਾਤੁਲ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਪੁਨਾ ਉਚਾਰਾ।
ਤਯਾਰ ਕਰਾਵਹੁ ਜਲਦਿ ਨਗਾਰਾ ॥੧੪੧॥
ਹਮਰੀ ਦੁੰਦਭਿ ਬਿਨਾ ਚਢਾਈ।
ਦੇਤ ਨ ਛਬਿ[1] ਅਬਿ ਇਹੈ ਸੁਹਾਈ। [1]ਸੋਭਾ।
ਪਰਲੈ ਸੈਲ[1] ਸੈਲ[2] ਚਲਿ ਕਰਿ ਹੈਂ। [1]ਪਹਾੜ। [2]ਸੈਰ।
ਕਾਂਨਨ ਪੰਚਾਨਨ ਬਹੁ ਹਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੪੨॥ [1]ਜੰਗਲ 'ਚ ਸ਼ੇਰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਾਂਗੇ।
ਕਹਿਲੂਰੀ ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਅਹੰਕਾਰੀ।
ਪ੍ਰਥਮ ਬਜਾਵੈਂ ਚਲਿ ਤਿਸ ਦ੍ਵਾਰੀ।
ਜੇ ਰਿਸ ਧਰਿ ਲਰਬੇ ਕੋ ਐਹੈ।
ਤੌ ਹਮ ਧਾਰਾ ਖੜਗ ਦਿਖੈ ਹੈਂ ॥੧੪੩॥
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਮੂਜੀ[1] ਮਨ ਮੁਰਝਾਏ। [1]ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ।
ਬੀਰ ਬੀਰਰਸ ਯੁਤ ਹੁਲਸਾਏ।
ਦੁੰਦਭਿ ਤਯਾਰ ਹੋਇ ਤਬਿ ਆਯੋ।
ਗੁਰੂ ਤਿਹਾਵਲ ਬਹੁ ਕਰਵਾਯੋ ॥੧੪੪॥
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਮਨੈ ਕੈ।
ਖੁਸ਼ੀ ਭਏ ਦੰਦਭਿ ਵਜਵੈ ਕੈ।
ਕਾਰੀਗਰਨਿ ਇਨਾਮ ਦਏ ਬਹੁ।
ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਵ ਕੀਨੋ ਤਿਸ ਦਿਨ ਮਹੁਂ ॥੧੪੫॥
ਲੰਗਰ ਤਯਾਰ ਭਯੋ ਪੁਨ ਤਬੈ।
ਛਕਿ ਸੁਖ-ਆਸਨ ਹੋਏ ਸਬੈ।
ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਮਹਿਲਨ ਵਿਖੇ ਸਧਾਏ।
ਗਯਾਨ ਹਰੀ ਸਦ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਏ ॥੧੪੬॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ ਆਸਾਮ ਪਤਿ ਆਵਨ, ਨਗਾਰਾ ਘਰਾਵਨ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਠਤਾਲੀਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੪੮॥

੪੯. {ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਫਿਰ ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਵਕੀਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਣ ਆਇਆ}

ਦੋਹਰਾ:

ਦ੍ਰਿਗ ਪਲਕ ਜਿਹ ਝਲਕ ਤੈ,
ਖਲਕ ਪਲਕ ਮੈਂ ਹੋਇ[1]।

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਪਲਕ ਦੇ ਝਮਕਣ ਨਾਲ ਪਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਾਲਕ ਘਾਲਕ ਮਾਲਕਹਿ,
ਬੰਦਿ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ[1] ॥੧॥

[1]ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਦਰਤਾ ਦੁਖ ਦੋਖਨਿ ਓਘ ਅਘੈਂ,
ਹਰਤਾ ਅਰਿ ਆਸੁਰਿ ਰੋਖਨ ਕੋ[1]।

[1]ਸਮੂੰਹ ਦੁਖਾਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦਲਣ ਵਾਲੇ, ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਕਰਤਾ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਖੈ ਚਰਿਤਾਰਥ,
ਦਾਸਨ ਵਾਸਨ ਪੋਖਨ ਕੋ[1]।

[1]ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ (ਚਰਿਤਾ) ਕੌਤਿਕ ਦਾਸਾਂ ਦੇ (ਅਰਥ) ਮਤਲਬ ਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ (ਕਰਤਾ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਿਤਾ ਸਬਿ ਜੋਖਨ ਤੋਖਨ ਕੀ,
ਭਰਤਾ ਜਢ ਚੇਤਨ ਧੋਖਨ ਕੋ[1]।

[1]ਸਾਰੇ (ਜੋਖਨ) ਮਾਲ ਧਨ ਤੇ (ਤੋਖਨ) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਨਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਦੇ (ਧੋਖਨ) ਸੰਸਿਆਂ ਨੂੰ (ਭਰਤਾ) ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪਰ ਤਾਰਹੁ ਨੇਤ ਗਜਾਨ ਹਰੀ,
ਸੁਖ ਲਾਭ ਜਥਾ ਸਮ ਮੋਖਨ ਕੋ[1] ॥੨॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਸਾਨੂੰ (ਨੇਤ) ਬੇਅੰਤ (ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ (ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਤਾਰੋ ਜਿਵੇਂ ਮੁਕਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਸੁਖ ਤੇ ਲਾਭ ਹੋਵੇ।

ਮਹਰਟਾ ਛੰਦੁ:

ਹਿੰਦੁ ਪਨਾਹ ਦਨਿੰਦ ਮਨਿੰਦਹਿ
ਚਿੰਦ-ਭਵਨ ਤੈ ਨਿਕਸੇ[1]।

[1]ਹਿੰਦ ਦੇਰਾਖੇ (ਕਲਗੀਧਰ) ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ (ਚਿੰਦ ਭਵਨ) ਰਾਜ ਮਹਲ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ।

ਕੰਦ ਅਨੰਦ ਮੁਕੰਦਹਿ ਪਿਖਿ ਸਿਖ,
ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਰਬਿੰਦੁ ਸੇ ਬਿਕਸੇ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿਖ ਕੰਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਗਏ।

ਥਿਰੇ ਆਇ ਸਾਨੰਦ ਚੰਦ ਸਮ, ਦਾਇ ਆਨੰਦ ਦਿਵਾਨੰ[1]।

[1]ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਜੋ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਮਾਸੰਦ, ਬੰਦਿ ਕਰ
ਦੁੰਦ, ਬੁਲੰਦ ਮਹਾਨੰ[1] ॥੩॥

[1]ਨੰਦ ਚੰਦ ਮਸੰਦ ਨੇ ਮਹਾਨ (ਉੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ) ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਕੀਨੀ ਅਰਜ਼ ਫਰਜ਼ ਨਿਜ ਲਖ ਕੈ,
ਦੁੰਦਭਿ ਭਯੋ ਤਿਆਰੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਜਾਰ ਹ੍ਵੈ,
ਭੇ ਅਸਵਾਰ ਵਿਚਾਰੀ।

ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਕਸਾਇ ਸ਼ੱਸਤ੍ਰ ਪੈ[1]
[1]ਫੇਰ।
ਧੌਂਸਾਂ ਗੁਰੁ ਬਜਵਾਯੋ।
ਗਰਜਿਓ ਪਰਲੈ ਘਨ ਜਿਮ ਤਰਜਯੋ,
ਅਰਿ ਗਨ ਸੁਨਿ ਖੁਨਸਾਯੋ[1] ॥੪॥
[1]ਐਉਂ ਗੱਜਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਲੋ ਦੇ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਤਾੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ।

ਕਰ ਪਰ ਬਾਜ ਬਾਜ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਬਾਜ ਬਜਾਇ ਬਿਸਾਲੇ[1]।
[1]ਹੱਥ ਉਪਰ ਬਾਜ਼ ਤੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਜੇ ਵਜਵਾਏ।

ਸਾਜ ਸਮਾਜ ਸ਼ਿਕਾਰ[1] ਚਢੇ ਗੁਰੁ,
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ।
ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਗਨ ਚਾਲੇ।
ਚਪਲ ਚਲਾਕ ਚਲਤ ਹਯ[1] ਉਛਰਤ,
[1]ਘੋੜਾ।
ਨਰ ਇਵ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਧੌਂਸੈਂ।
ਬਢਤ ਬੀਰਰਸ ਬੀਰਨ[1] ਕੇ ਮਨਿ,
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ।
ਉਠਤ ਜੰਗ ਕੀ ਹੌਂਸੈਂ[1] ॥੫॥
[1]ਇੱਛਾਵਾਂ।
ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ[1] ਬਿਲਾਸ ਬਿਲਾਸੀ[2],
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ। [2]ਹਾਸੇ ਦੇ ਬਚਨ।
ਢਿਗ ਬਿਲਾਸ ਪੁਰ ਢੁਕ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਰੁਖ ਪਿਖਿ ਨਗਾਰਚੀ ਦੀਨੀ,
ਦੁਹਿਰੀ ਚੋਬ ਅਚੁਕ[1] ਕੈ।
[1]ਨ ਖੁੰਝਣ ਵਾਲੀ।
ਗਿਰ-ਗਿਰਾਟ[1] ਗਿਰ ਕੰਦ੍ਰਨ ਅੰਦਰ,
[1]ਗੜਗੜਾਹਟ=ਧੌਂਸੇ ਦੇ ਵਜਣ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਕੰਦਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਧੁਨੀ।

ਸਪਤ ਧਾਰਿ ਮੈਂ ਪਰਿਯੋ।
ਔਚਕ ਗਰਜ ਤਰਜ ਸਾਗਰ ਸੀ[1],
[1]ਅਚਾਨਕ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪਈ।
ਸੁਨਿ ਉਰ ਸਬਿਨਿ ਥਰਰਯੋ[1] ॥੬॥
[1]ਕੰਬ ਗਿਆ।
ਦਹਿਲਯੋ ਦਿਲ ਸਸਿ ਭੀਮ ਭੀਮ ਕੈ[1],
[1]ਭਿਆਨਕ (ਅਵਾਜ਼) ਕਰਕੇ।
ਦੁਹਿਰੀ ਚੋਬ ਦਮਾਮੀ।
ਬੂਝੇ ਸਚਵਿ[1] ਦੁੰਦਭਿ ਕਿਸ ਕਾ ਹੈ,
[1]ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ।
ਬਾਜਤ ਇਹੁ ਅਭਿਰਾਮੀ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਕਿਸੀ ਗਿਰੇਸ਼੍ਵਰ ਢਿਗ ਨ ਨਗਾਰਾ,
ਐਸੋ ਜੋ ਗਰਜੈ ਹੈ।
ਧੁਨੀ ਗੰਭੀਰ ਡਰਾਰੀ[1] ਭਾਰੀ,
[1]ਡਰਾਉਣੀ।
ਦੂਰੋਂ ਨਿਕਟਿ ਸੁਨੈ ਹੈ ॥੭॥
ਕਹਯੋ ਵਜੀਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ,
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬਿਦਤਾਨੇ[1]।
[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।
ਬਡ ਕਰਮਾਤੀ ਬਖਜਾਤੀ ਜਗ,
ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਸਬਿ ਮਾਨੇ।
ਤਸ ਗਾਦੀ ਪਰ ਅਬਿ ਦਸਮੋਂ ਗੁਰੁ,
ਹੈ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਟੀਕਾ।

ਜ਼ਰ ਖਰੀਦ[1] ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਜਿਸ ਕੇ,
[1]ਮੁੱਲ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ।

ਪਿਤਾ ਬਸਾਯੋ ਨੀਕਾ ॥ ੮ ॥
ਗੋਬਿੰਦਰਾਇ ਅਬੈ ਬਯ[1] ਬਾਲਕ,
[1]ਉਮਰ।

ਬੀਰ ਧੀਰ ਬਡ ਭਾਰੀ।
ਜੋ ਕੁਛ ਕਹਤ ਮੁਖੋਂ ਸੋ ਹੋਵਤ,
ਮਾਨਤ ਸਬਿ ਸੰਸਾਰੀ।
ਬਨਵਾਯੋ ਤਿਨ ਨਯੋ ਅਮੋਲਕ,
ਇਹੁ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਇਤ ਕਿਤ ਹੋਵਗ ਅਯੋ ਖੇਲਬੇ,
ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਦਾਰਾ ॥ ੯ ॥
ਉਮਰ ਕਿਸ਼ੋਰ[1] ਚੋਰ ਚਿਤ[2] ਸੁਠ ਅਤਿ[3],
[1]ਗਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ। [2]ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਲੇ। [3]ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ।

ਦੀਪਤਿ[1] ਜੋਤਿ ਇਲਾਹੀ।
[1]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮ ਕਰਤ ਚੇਸ਼ਟਾ,
ਸੁਨਜੋ ਸੁਜਸ ਬਹੁ ਤਾਂਹੀ।
ਸੁੰਦ੍ਰ ਬਦਨ ਮਦਨ ਦੁਤਿ ਛਬਿ ਸਬਿ,
ਕਦਨ ਮਦਨ ਮਦ ਇੰਦੈਂ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਚੇਹਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੋਭਾ ਕਾਮ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਮ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟਦੀ ਹੈ।

ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਖੰਡ ਅਖੰਡਲ,
ਮਾਰਤੰਡ ਮਾਨਿੰਦੈਂ[1] ॥ ੧੦ ॥
[1]ਤੇਜ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਇਕਰਸ, ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੈਂ।

ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ ਬੁਧਿ ਲਘੁ ਬੈ ਹੈਂ,
ਬਿਬਿਧਾ ਬਿੱਦਜਾ ਪੂਰਨ[1]।
[1]ਬਲੀ, ਵੱਡੀ ਬੁੱਧ ਵਾਲੇ, ਉਮਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਹਨ ਪਰ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆ 'ਚ ਪੂਰਨ ਹਨ।

ਭੀਰ ਗੰਭੀਰ ਬੀਰ ਧੀਰਨ ਕੀ,
ਤੀਰ ਰਹਿਤ ਸਦ ਸੂਰਨ[1]।
[1]ਗੰਭੀਰ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਧੀਰਜਵਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਸਦਾ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਖੋਂ ਨਰ ਦਰ ਪਰ ਕਰਿ ਮੰਨਤ,
ਆਵਤ ਭਾਵਤ[1] ਪਾਵਤ।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਪਦਾਰਥ।

ਲੰਗਰ ਦੇਤ ਅਤੋਟ ਛੋਟ ਬਡ,
ਜੋ ਜਾਵਤ ਸੋ ਖਾਵਤ ॥ ੧੧ ॥
ਸੁਨਜੋ ਅਸਾਮ ਦੇਸ ਕਾ ਰਾਜਾ,
ਜੋ ਗੁਰੁ ਬਚਨੋ ਜਰਮਾ[1]।
[1]ਜਨਮਿਆ ਹੈ।

ਅਯੋ ਦਰਸਬੇ ਲੈ ਬਡ ਤੋਫੇ,
ਜੇ ਦੁਰਲਭ ਸਬਿ ਧਰਮਾ।
ਡੇਰਾ[1] ਐਸਾ ਸੁਨਜੋ ਨ ਹੇਰਾ,
[1]ਤੰਬੂ।

ਜੋ ਕਾਬੁਲ ਤੈਂ ਆਯੋ।
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾ ਸਹਿਮਾ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਲਹਿਮਾ[2],
[1]ਡਰਿਆ। [2]ਲਮਹਾ-ਪਲ ਭਰ।

ਪੁਨਿ ਚਹਿਆ ਦਰਸਾਯੋ ॥੧੨॥
ਪਠਜੋ ਵਜੀਰ ਸੰਧਿ ਕਰਬੇ ਹਿਤ[1],
ਗੁਰੂ ਪੁਰਿ ਸੋ ਜਬਿ ਆਯੋ।
ਪਿਖਿ ਸੋਭਾ ਲੋਭਾ ਮਨ ਤਾਂ ਕੋ,
ਗੋਭਾ ਮੁਦ ਜਨ ਪਾਯੋ[1]।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਚਿਤ ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਕਰਿ,
ਐਹੈਂ ਧੌਂਸ ਬਜੈ ਹੈਂ।
ਉਦਿਤ ਮੁਦਤ ਹ੍ਵੈ[1] ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਜਾ,
ਸੁਭਟਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਿਖੈ ਹੈਂ ॥੧੩॥
ਆਵਤ ਖੇਲ ਧੂਰਿ ਨਭ ਛਾਵਤ,
ਹੁਲਸਾਵਤ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਦ੍ਵਾਰ ਦਰੀਚਨਿ ਵਚਨ[1] ਥਿਰਹੀਂ,
ਪੇਖਨ ਹਿਤ ਅਸਵਾਰੀ।
ਪੇਖਿ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਤੇਜ ਅਤਿ,
ਚਢਤ ਅਨੂਠੀ[1] ਸੋਭਾ।
ਹੋਇ ਪਿਤਾਮੇ ਸਮ ਕਹਿ ਸਜਾਨੇ,
ਬੀਰ ਸਧੀਰ ਅਛੋਭਾ[1] ॥੧੪॥
ਸੁਨਿ ਰਹਿਰਾਸ ਖਾਸ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ[1],
ਸੁਪਤੈਂ ਛਕਿ ਪਰਸ਼ਾਦੈਂ।
ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਰਹੇ ਜਗੈਂ ਫਿਰ,
ਪਗੈਂ ਨਾਮ ਅਹਿਲਾਦੈ[1]।
ਨੌਬਤ ਝਰੈ[1] ਦੁਆਰ ਗੁਰੁ ਸੁਨ ਕਰਿ,
ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵੈਂ।
ਆਸਾਵਾਰ ਸਬਦ ਸੁਰ ਭਰਿ ਸੁਠ,
ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਹੁਲਸਾਵੈ ॥੧੫॥
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਠਾਂਨ ਜਗਤੇਸ੍ਵਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜ ਕੈ।
ਬੀਰਾਸਨ ਕਰਿ ਥਿਰੈਂ ਸਿੰਘਾਸਨ,
ਵਾਸਨ ਰਾਸਿਨ ਤਜ ਕੈ[1]।
ਮਨੋ ਬਿਸ਼ਨ ਗਨ ਸੁਰਨ ਮਝਾਰੀ,
ਗੁਰੂ ਸਭਾ ਮੈਂ ਸੋਹੈਂ।
ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸ ਕਵਿ ਰਟਹੀਂ
ਗੁਰੁ ਮਨ ਜਨ ਗਨ ਮੋਹੈਂ ॥੧੬॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੰਗੋ ਆਦਿਕ ਭਟ,
ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਸੇ।
ਆਵਤ ਸੰਗਤ ਅਰਪ ਅਕੋਰੈਂ[1],

[1]ਮੇਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਜਾਣੋ ਅਨੰਦ ਦਾ ਅੰਗੂਰ ਪਾ ਲਿਆ।
[1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚ।
[1]ਅਣੋਖੀ।
[1]ਖੋਭ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
[1]ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ।
[1]ਨਾਮ ਦੇ ਅਨੰਦ 'ਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਵਜਦੀ ਹੈ।
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ।
[1]ਭੇਟਾਂ।

ਪਾਵਤ ਭਾਵਤ[1] ਜੈਸੇ।
[1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਤਬੈ ਵਜੀਰ ਬੁਲਾਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ,
ਆਇ ਬੰਦਿ ਪਗ ਥਿਰਯੋ।
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਭਾ ਬੈਭਵ[1] ਪਿਖਿ,
[1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਮਨ ਤਿਹ ਫਿਕਰਨ ਘਿਰਯੋ ॥੧੭॥
ਬੂਝੀ ਕੁਸਲ ਗੁਰੂ ਉਨਿ ਭਾਖੀ,
ਦਯਾ ਆਪ ਕੀ ਸਬ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੁਮਰੋ ਸੁਨਜੋ ਨਗਾਰਾ,
ਬੂਝਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਮੁਹਿ ਤਬਿ ਹੈ।
ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਰਾਵਰੋ ਜਸ ਜੁਤ,
ਭਨਜੋ ਸੁਨਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ।
ਮੇਲ ਦਰਸ ਰਾਵਰ ਕੋ ਚਾਹਿਤ,
ਪਠਜੋ ਮੋਹਿ ਹਿਤ ਸੁਧ[1] ਹ੍ਵੈ ॥੧੮॥
[1]ਖ਼ਬਰ (ਲੈਣ) ਵਾਸਤੇ।
ਵਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਤੁਮ ਗੁਰੁ ਪੂਜ ਜਗਤ ਕੇ,
ਛੇਮ ਜਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਖੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਸੁਖ ਰਹੇਗਾ।
ਕਾਰਜ ਪਰੈ ਦੁਹਿਨ ਦਿਸ ਜੇ ਕਿਛੁ,
ਸੋ ਮਿਲਿ ਸਿੱਧ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਰੁਖ ਲਖਿ ਪੁਨ ਮਾਤੁਲ ਬੋਲਜੋ,
ਹੈ ਗੁਰੁ ਘਰੁ ਸੁਰਤਰੁ ਸੋ[1]।
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ।
ਜੇ ਨ੍ਰਿਪ ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਲ ਦਿਢ ਰਖ ਹੈ,
ਤੌ ਚਖ ਹੈ ਸੁਖ ਤਰੁ ਸੋ[1] ॥੧੯॥
[1]ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖਰੱਖੇਗਾ।
ਗੁਰੁ ਤੋ ਰਾਵ ਰੰਕ ਪਰ ਕਿਰਪਾ
ਕਰਿ, ਸਦ ਭਰ ਹੈਂ ਇੱਛਜਾ[1]।
[1]ਸਦਾ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮੇਲ ਰਖਨ ਸਮ ਲਾਭ ਨ ਦੂਜੋ,
ਬੇਦ ਬਿਦਤ ਇਹੁ ਸਿਛੱਜਾ[1]।
[1]ਇਹ ਵੇਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ।
ਪੁਨ ਮੁਸਕਾਇ ਭਨਜੋ ਕਲਗੀਧਰ,
ਸੁਖਦ ਸੁਧਾ ਤੈ ਮੀਠੋ।
ਛਬਿ ਕੇ ਉਠਤ ਕਲੋਲ ਕਪੋਲਨਿ[1],
[1]ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੋਭਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ।
ਬੋਲ ਅਮੋਲਕ ਡੀਠੋ[1] ॥੨੦॥
[1]ਦੇਖੇ।
ਕੈਸ ਗਿਰੇਸ ਬਿਸੇਸ ਅਭਜਾਸਤ,
ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਚਲਾਵਨ।
ਸ਼ੌਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅੱਸ੍ਵ ਅਸਵਾਰੀ,
ਗੁਨੀ ਅਨੀ ਬਿਰਧਾਵਨ[1]।
[1]ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ।
ਕਹਜੋ ਵਜੀਰ ਜੋਰਿ ਕਰ ਨ੍ਰਿਪ ਮਮ,
ਨਿਪੁਨ[1] ਬਿੱਦਜਾ ਸਾਰੀ।
[1]ਚਤੁਰ।
ਗਹਿਤ ਮਤੀ ਗਿਰ ਪਤੀ ਸਬੈ ਤਿਸ[1],
[1]ਸਾਰੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਤਿਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਰਹਿਤ ਸਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੨੧॥
ਤੁਵ ਦੁੰਦਭਿ ਧੁਨਿ ਮਧੁਰ ਮੇਘ ਸੀ,
ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਮਨ ਬਨਿ ਮੋਰੈਂ[1]।
[1](ਰਾਜੇ ਦਾ) ਮਨ ਮੋਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।
ਚਹਿਤ ਉਮਹਿਤ ਦਰਸ ਪਗ ਪਰਸਨ,
ਕਹੋ ਲਿਐਹੋਂ ਭੋਰੈਂ[1]।
[1]ਕਹੋ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ (ਰਾਜੇ ਨੂੰ) ਲੈ ਆਵਾਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਬਡ ਦਯੋ ਬਿਦਾਈ,
ਗਯੋ ਸਚਵ ਕਰਿ ਬੰਦਨ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪਿੰਦ ਗਰਿੰਦਹਿ[1],
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ।
ਲਜਾਯੋ ਕਰਿ ਅਭਿਨੰਦਨ[1] ॥੨੨॥
[1]ਬੇਨਤੀ। (ਅ) ਉਸਤਤ।
ਸਾਨੰਦ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੁਰਿ ਆਯੋ,
ਸਚਵ ਸੈਨ ਭਟ ਸੱਜ ਕੈ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਪਠਾਯੋ,
ਲਜਾਯੋ ਪਰਮੁਦ ਭਜ ਕੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਕੇ।
ਭੇਰੀ[1], ਦੁੰਦਭਿ, ਤੁਰਮ[2] ਨਫੀਰੀ[3],
[1]ਨਫੀਰੀ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਗਾਰਾ। [2]ਤੁਰ੍ਹੀ। [3]ਸ਼ਹਨਾਈ-ਫੂਕ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਵਾਜਾ।
ਆਦਿ ਬਾਦ[1] ਬਹੁ ਬਾਜੈਂ।
[1]ਵਾਜੇ।
ਚਲਤ ਢਲੈਤ[1], ਨਕੀਬ[2] ਅੱਗ੍ਰ ਤਿਹ
[1]ਢਾਲਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿਪਾਹੀ। [2]ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ।
ਬੋਲਤ, ਹੈ ਗੈ ਗਾਜੈਂ[1] ॥੨੩॥
[1]ਘੋੜੇ ਤੇ ਹਾਥੀ ਗੱਜਦੇ ਹਨ।
ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਬਗਰ[2] ਬਜਾਰਨ,
[1]ਡੰਡਰੌਲਾ। [2]ਘਰਾਂ 'ਚ। (ਅ) ਵੇਹੜਿਆਂ 'ਚ।
ਦ੍ਵਾਰਨ ਨਰ ਤਿਯ ਹੇਰੈਂ।
ਨਗਰ ਨਿਵੇਸ[1] ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਠਿਕਾਨੇ,
[1]ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਕੇ।
ਕਰਵਾਏ ਉਨਿ ਡੇਰੈਂ।
ਪਹੁਨਾਈ ਪਹੁੰਚਾਈ ਬਹੁਧਾ,
ਭੂਪਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਜੈਸੀ।
ਭੁਨਸਾਰੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਅਗਾਰੈਂ,
[1]ਸਵੇਰੇ।
ਭਏ ਫਰਸ਼ ਅਤਿਲੈਸੀ[1] ॥੨੪॥
[1]ਅਤਲਸ ਦੇ।
ਤਨੇ ਬਿਤਾਨ[1] ਮਖਮਲੀ ਤਾਸੀ[2],
[1]ਚੰਦੋਏ। [2]ਤਾਸ ਬਾਦਲੇ ਦੇ।
ਕਮਖਾਬੀ[1] ਸਾਟਨੀਆਂ[2]।
[1]ਕੀਮਖਾਬ ਦੇ। [2]ਸਾਟਨ ਦੇ।
ਨੁਕਰੀ ਸੀਮ ਚੋਬ ਬਹੁ, ਜਰੀਆਂ
ਹੀਰ ਚੀਰ ਮਨਿ ਕਨੀਆਂ[1]।
[1]ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਹਨ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ) ਹੀਰਿਆਂ ਤੇ ਮਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਚੀਰ ਕੇ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਝਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਮੁਕੇਸ਼ੀ[1] ਝੂਲਤ,
[1]ਮੁਕੈਸ਼ ਦੀਆਂ।
ਮੁਕਤਾ ਲਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ[1]।
[1]ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲੜੀਆਂ।
ਕਾਰੀਗਰਨ ਕਰੀ ਗੁਲਕਾਰੀ[1],
[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਕਢਾਈ।
ਛਬਿ ਸਸਿ ਤਾਰਨ ਹਰੀਆਂ[1] ॥੨੫॥
[1]ਚੰਦ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਕ ਸਾਸਨ ਸੇ ਪਰ[1],
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵਰਗੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ।
ਦਾਸਨਿ ਆਸਨ ਪੂਰਨ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਾਜ ਅਮੋਲਕ,
ਥਿਰੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਤੂਰਨ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜੇ ਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ,
ਜਬਰ ਜ੍ਵਲਤ ਦੁਤਿ ਜਾਂ ਕੀ[1]।

ਸਭਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਰਮਾਵਤ,
ਗੁਰੂ ਸਭਾ ਕੀ ਝਾਂਕੀ[1] ॥੨੬॥
ਸੇਵਕ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ[1] ਚਵਰ ਕਰਿ,
ਛਬਿ ਰਵਿ ਹੰਸਨਿ ਹਰਹੀਂ।
ਕੰਚਨ ਛਰੀਦਾਰ[1] ਗਨ ਠਾਂਢੇ,
ਰਾਗ ਰਬਾਬੀ ਕਰਹੀਂ।
ਪਠਜੋ ਦਿਵਾਨ[1] ਲਜਾਵਨ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ,
ਠਟਜੋ ਸਜਾਵਨ ਭਾਰੈਂ[1]।
ਸੰਗ ਮੁਸਾਹਿਬ[1] ਸੁਭਟ ਸਜੇ ਬਹੁ,
ਜ਼ਰ ਜ਼ੇਵਰ[1] ਹਥਜਾਰੈਂ ॥੨੭॥
ਆਇ ਕਰੀ ਬੰਦਨ ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰ,
ਧਰਿ ਥਾਤੀ[1] ਧਨ ਆਗੇ।
ਸਾਦਰ ਜਥਾ ਜੋਗ ਬੈਠਾਰੇ,
ਬੂਝੀ ਕੁਸਲ ਸਰਾਗੇ[1]।
ਸਭਾ ਜਭਾ[1] ਗੁਰੁ ਵਿਭੌ[2] ਤੇਜ ਪਿਖਿ,
ਚਕਿਤ[1] ਥਕਿਤ ਨ੍ਰਿਪ ਰਹਿਵਾ।
ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1],
ਕਹੀ ਸੁਨੀ ਭਲ ਤਹਿਂਵਾ ॥੨੮॥
ਹੈ ਗੈ ਹਥਜਾਰਨ ਗਾਥਾ ਵਿਚ,
ਭੂਪ ਸਨਿੰਮ੍ਰ ਸੁਨਾਈ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਢਿਗ,
ਹਮ ਸੁਨੀ ਦੂਰ ਤੈ ਆਈ।
ਦੈਹੁ ਦਿਖਾਇ ਦਯਾ ਕਰਿ ਦਾਸੈਂ,
ਦਿਲਿ ਦਲੀਲ ਦੁਖ ਦੈਹੈ।
ਕਲਗੀਧਰ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਮੰਗਾਈ,
ਚੌਕੀ ਪੁਤਲੀ ਤੈਹੈਂ[1] ॥੨੯॥
ਦਾਬੀ ਕਲ ਪੁਤਲੀ ਗੁਨਿ ਗੁਥਲੀ,
ਨਿਕਸੀ ਚਹੁ ਦਿਸ ਚਾਰੈਂ।
ਡਾਲਨ ਡਲ ਚਾਲਨ ਭਲ, ਸੇਵਕ
ਨ੍ਰਿਪ ਮੁਦ ਭਯੋ ਅਪਾਰੈਂ[1]।

ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਪੁਨ ਥਿਰੇ ਗੁਰੂ,

[1]ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਹਿਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ।
[1]ਦ੍ਰਿਸ਼ਜ (ਨਜ਼ਾਰਾ) ਤੱਕ ਕੇ।
[1]ਪੱਖੇ।
[1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਛਟੀਆਂ ਵਾਲੇ (ਚੋਬਦਾਰ)।
[1]ਨੰਦ ਚੰਦ।
[1]ਭਾਰੀ ਸਜਾਵਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।
[1]ਅਹਿਲਕਾਰ।
[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ।
[1]ਥੈਲੀ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
[1]ਰੁਹਬ ਦਾਬ। [2]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
[1]ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ।
[1]ਦੁਨੀਆਵੀ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀਆਂ।
[1]ਓਥੇ।
[1]ਡਾਲਣੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਰਾਜਾ ਤੇ ਸੇਵਕ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।

ਵਹਿ ਖਿਦਮਤ[1] ਕਰਬੇ ਲਾਗੀ। [1]ਸੇਵਾ।
ਪੰਚ ਕਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਿਖਰਾਯੋ,
ਗੁਲਕਾ ਜੁਗ ਭਰ ਦਾਗੀ ॥੩੦॥
ਸ਼ਕਤਿ[1], ਤਮਾਚਾ[2], ਖੜਗ, ਗੁਰਜ ਵਰ, [1]ਬਰਛੀ। [2]ਪਸਤੌਲ।
ਬਨੇ ਕਲਾ ਕੇ ਫੇਰੇ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸਾਨੰਦ ਬੁਲੰਦੈਂ,
ਅਚਰਜ ਹ੍ਵੈ ਹ੍ਵੈ ਹੇਰੇ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਮੈਦਾਨ ਵੀਚ ਗੁਰੁ,
ਡੇਰਾ[1] ਬਡ ਲਗਵਾਯੋ। [1]ਤੰਬੂ।
ਸਾਏਵਾਨ ਕਨਾਤ ਫਰਸ਼ ਸਜਿ,
ਅਧਿਭੁਤ ਕਾਰ ਦਿਖਾਯੋ ॥੩੧॥
ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਲਸਤ ਨਭ ਮੈਂ,
ਸੁਠ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਚੋਬੈਂ।
ਕਹਾਂ ਗਿਰੇਸ ਨਰੇਸ ਧਰਾ[1], [1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਜਿਹ ਪਿਖਿ ਸੁਰੇਸ[1] ਮਨ ਲੋਭੈ। [1]ਇੰਦ੍ਰ।
ਬਿਪਲ ਬਿਸਾਲ ਦੇਖਿ ਦੁਤਿ ਡੇਰੈਂ[1], [1]ਤੰਬੂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੋਭਾ ਦੇਖ ਕੇ।
ਰਹ੍ਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਰਮਾਈ[1]। [1]ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੈ ਬੂਝ੍ਯੋ ਕੇਤਿਕ,
ਲਾਗਤ ਹੋਵਗ ਆਈ ॥੩੨॥
ਸੁਨ੍ਯੋ ਨ ਪਿਖ੍ਯੋ ਕਹੂੰ ਅਸ ਡੇਰਾ,
ਕਿਤ ਤੇ ਬਨ ਕਰਿ ਆਯੋ।
ਕਹ੍ਯੋ ਦਿਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਨ,
ਕਾਬਲ ਮੈਂ ਬਨਵਾਯੋ।
ਲਾਖ ਅਢਾਈ ਲਾਗਤ ਆਈ,
ਇਕ ਨੌਰੰਗ ਢਿਗ ਐਸੋ।
ਹੈ ਬਨ੍ਯੋ ਥਾ ਸੋ ਭੀ ਤਹਿਂ ਹੀ,
ਇਹੁ ਭੀ ਬਨ੍ਯੋ ਤੈਸੋ ॥੩੩॥
ਸਾਗਰ ਲਗ ਚਹੁ ਦਿਸ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ,
ਵਸਤੁ ਬਿੱਤੁ[1] ਬਹੁ ਐਂ ਹੈਂ। [1]ਧਨ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਕੋ ਦੁਲਭ ਜੁ ਤੋਫੇ,
ਸੋ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈਂ ਹੈਂ।
ਬਾਤੈਂ ਕਰਤ ਬਿਲੋਕਤ ਡੇਰਾ,
ਤਬਿ ਲੌ ਕੁੰਚਰ[1] ਆਯੋ। [1](ਪ੍ਰਸਾਦੀ) ਹਾਥੀ।
ਝੂਲਤ ਚਲਤ ਮੰਦ[1] ਮਨ ਮੋਹਿਤ, [1]ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਝਲਕਤ ਝੂਲ ਝੁਲਾਯੋ[1] ॥੩੪॥ [1]ਝੁੱਲ ਝੂਲਦਾ ਹੋਇਆ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਪਗ ਨੇਵਰ ਨੁਕਰੀ ਸਿੰਖਲ ਗਰ,

ਜੇਵਰ ਥੇ ਵਰਰੰਗੇ[1]।

[1]ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤੇ ਗਲ 'ਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਚੰਗੇਰੰਗ ਦੇ ਸਨ।

ਕੰਚਨ ਚੂੜ ਦਸਤ ਸੋਹਿਤ,
ਜਨੁ ਪੁੰਜ ਬੀਜ ਘਨ ਸੰਗੇ[1]।

[1](ਹਾਥੀ ਦੇ) ਹੱਥ ਭਾਵ ਸੁੰਡ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਚੂੜਾ (ਐਉਂ) ਸੋਂਹਦਾ ਹੈ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਨਾਲ ਸਮੂੰਹ ਬਿਜਲੀਆਂ (ਚਮਕਦੀਆਂ) ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਸੰਮੁਖ ਕਰ ਬੰਦਨ ਥਿਰਜੋ,
ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸੋਹੈ।
ਮਸਤਕ ਸੇਤ ਧਾਰ ਬੀਨੀ ਲੌਂ,
ਚਪਲ ਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿੱਤ ਮੋਹੈ[1] ॥੩੫॥

[1]ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਚਿੱਟੀ ਧਾਰ ਸੁੰਡ ਦੇ ਪੌਂਚੇ ਤੱਕ ਹੈ (ਉਸ ਦੀ) ਚੰਚਲ ਤਸਵੀਰ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਮੋਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਨੰਦ ਬੁਲੰਦੈ,
ਪਿਖਿ ਗਯੰਦ[1] ਆਨਿੰਦੈਂ।

[1]ਹਾਥੀ।

ਬੀਨ ਬੀਨ ਬੀਨੀ ਸੋਂ ਲਜਾਯੋ,
ਬਾਨ ਜੁ ਤਜੇ ਗੁਰਿੰਦੈਂ[1]।

[1]ਪੌਂਚੇ ਨਾਲ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਜੋ ਤੀਰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਛੱਡੇ ਸਨ।

ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਗਹਿ ਪਗ ਧ੍ਵਾਏ,
ਪ੍ਰਭੁ ਪਰ ਚਵਰ ਢੁਰਾਯੋ।
ਪਨਹੀ ਝਾਰ[1] ਧਰੀ ਗੁਰੁ ਆਗੈ,

[1]ਜੁੱਤੀ (ਜੋੜਾ) ਝਾੜ ਕੇ।

ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ[1] ਫਿਰਾਯੋ ॥੩੬॥

[1]ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਪੱਖਾ।

ਪਿਖਿ ਪਰਸਾਦੀ[1] ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ ਨ੍ਰਿਪ,

[1]ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਾਥੀ। (ਪ੍ਰਸਾਦੀ (ਰੋਟੀ) ਦੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਚੰਦ ਸੀ।)

ਭਯੋ ਮੋਦ ਅਧਿਕਾਈ।
ਜ੍ਵਲਤ[1] ਦੀਪ ਸਮ ਲਾਲਨ ਜੋਰੀ,

[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪੈ ਦਿਖਾਈ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਯਬ ਔਰ ਅਨਿਕਧਾ,
ਨ੍ਰਿਪ ਪਿਖਿ ਤੱਜਬ ਰਹਾਯੋ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਸਹਿ ਸਚਵਨ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ,
ਗੁਰੂ ਅਮੋਲ ਦਿਲਾਯੋ ॥੩੭॥
ਸਾਨੰਦ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਮਗ ਚਾਲਜੋ,
ਗੁਰਿ ਗੁਨ ਗਨ ਗਿਨਿ ਤਾਹੀਂ[1]।

[1]ਤਿਸ ਸਮੇਂ ਗਿਣਦਾ (ਵਿਚਾਰਦਾ) ਹੋਇਆ।

ਜਾਵਤ ਬਤਰਾਵਤ ਸਚਵਨ ਸੋਂ,
ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਂਹੀਂ।
ਮਹਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਡੀਲ ਸੁਠ ਲੀਲ੍ਹਾ,
ਜੁਵਾਂ[1] ਰਸੀਲੀ ਵੈਸੇ।

[1]ਜ਼ਬਾਨ, ਰਸਨਾ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ੍ਰ[1] ਸੁੰਦ੍ਰ ਗੁਨ ਮੰਦਰ,

[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇਰਾਮਚੰਦਰ।

ਸੁਨੇ ਪਿਖੇ ਇਹੁ ਤੈਸੇ ॥੩੮॥
ਅਵਤਾਰਨ ਕੇ ਲਿਖੇ ਜੁ ਲੱਖਨ,
ਸੋ ਸਬਿ ਇਨਿ ਮੈਂ ਦੇਖੇ।

ਚਖ ਚਕੋਰ ਮੁਖ ਚਾਂਦ ਚਿਤਜੋ ਚਹਿਂ,
ਚਿਤ ਚਿਤਵਤ ਰਹਿ ਦੇਖੇ[1]।

[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ ਚਕੋਰਾਂ ਮੁਖ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਅਤੇ) ਚਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹੀਏ।

ਇਨ ਢਿਗ ਤੈ ਉਠਬੋ ਨਹਿਂ ਚਹਿ ਦਿਲ,
ਮੋਹਿਤ ਸਾਂਤ ਭਯੋ ਮਨ।
ਸਬਿ ਜਗ ਪਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਛਯੋ ਇਨਿ,
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤਿ ਅਤਿ ਭਨ[1] ॥੩੯॥

[1](ਅਤਿ ਭਨ) ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਭਵੌਂ ਸਿੱਖ[1] ਜੁਗ ਲੋਕ ਰਖੈਂ ਮਮ,
ਲੱਜਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਢਿਗ ਤੈ ਕਰੀ ਤਰੀਫ ਵਜੀਰਹਿਂ,
ਸਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਮੀ[1]।
ਇਤ ਦਿਸ ਗੁਰੁ ਸਰਬੱਗਜ ਵਿਚਾਰਜੋ,
ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰਾ[1]।
ਹਮ ਕਰਣੇ ਹੈਂ ਰਣ ਅਰਿ ਹਰਣੇ,
ਚਹਿਂ ਧਰ ਭਾਰ ਉਤਾਰਾ ॥੪੦॥
ਜੇ ਇਹੁ ਸਿੱਖ ਭਵੇ ਤਬਿ ਨਹਿਂ ਹ੍ਵੈ,
ਗੁਰ ਤਿਹ ਚਿੱਤ ਪਰੇਰਾ।
ਰਾਮ ਚੰਦ ਜਿਮ ਰਾਵਣ ਪ੍ਰੇਰਜੋ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੰਸ ਕੋ ਫੇਰਾ।
ਸੋਚਜੋ ਭੂਪ ਭਵੇਂ ਜੇ ਸਿੱਖ ਮੈਂ,
ਹਸੈਂ ਗਿਰੇਸ ਬਧੇਰੀ।
ਤਜਿ ਨਿਜ ਧਰਮ ਧਰਜੋ ਪਰ ਮੱਤ ਕਹਿਂ,
ਤਜ ਹੈਂ ਬਰਤਨ ਮੇਰੀ ॥੪੧॥
ਹਮ ਕੁਲੀਨ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬਡਰਾਜੇ,
ਵਹਿ ਖੱਤ੍ਰੀ ਪੂਜਾਰੀ।
ਸ੍ਵਾਮੀ ਅਬਿ ਫਿਰ ਸੇਵਕ ਥੈ ਹੈ,
ਖਲਕ ਹਸੈ ਹੈ ਸਾਰੀ।
ਫਿਰੀ ਅਭਾਗੀ ਨ੍ਰਿਪ ਮਤਿ ਕਾਚੀ,
ਰਾਚੀ ਤਿਮ ਜਿਮ ਫੇਰੀ।
ਤਾਰ ਅਵਾਜ ਦੇਤ ਹੈ ਤੈਸੀ,
ਪ੍ਰੇਰਕ ਚਹਿ ਜਸ ਪ੍ਰੇਰੀ ॥੪੨॥
ਜਥਾ ਮੁਕਰ ਰਵਿ ਰਿਸ਼ਮ ਪਾਇ,
ਦਹਿ ਕਾਸ਼ਟ ਅਗਨਿ ਉਪੈ ਹੈ[1]।

[1]ਸਿੱਖ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।

[1]ਠੀਕ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

[1]ਰਾਹੀਂ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਆਤਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਲਕੜਾਂ ਸਾੜ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਰੰਗ ਸੰਗ ਰੰਗੀਨ ਫਟਕ[1] ਹ੍ਵੈ,
ਤਜੋਂ ਬਦਲਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਵੈ ਹੈ।

[1]ਬਿਲੌਰ।

ਕੈਹੈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਵਸਤ ਜੁ ਅਧਿਭੁਤ,
ਕਜੋਂਹੁੰ ਮਮ ਕਰ ਐਹੈਂ[1]। — [1]ਕਿਵੇਂ ਨ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣ।
ਸੁਜਸ ਗਿਰੇਸਨ ਮੈਂ ਵਿਸੇਸ ਹ੍ਵੈ,
ਦੇਖਨ ਕੋ ਸਬਿ ਚੈਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥
ਕਿਸੀ ਬਹਾਨੇ ਘਰ ਅਨਵੈਹੋਂ[1] — [1]ਮੰਗਾ ਲਵਾਂ।
ਫੇਰ ਨ ਫੇਰ[1] ਸੁ ਦੈਹੋਂ। — [1]ਮੋੜ ਕੇ।
ਸਾਮ ਦਾਮ ਭਿਦ ਦੰਡ ਕਰੈਹੋਂ
ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਰਿ ਕੈ ਲੈਹੋਂ।
ਜਾਇ ਸ਼ਰਨ, ਕਰਿ ਸੰਧਿ ਪਜਾਰ ਧਰਿ,
ਕਰਨ ਕਾਰ ਇਹੁ ਸਾਮੰ।
ਲਾਲਚ ਦੈ ਦਿਖਾਇ ਨਰਮੈਂ ਕਰਿ[1] — [1]ਨਰਮ ਕਰ ਕੇ।
ਮਤਲਬ ਲੈਨੋ ਦਾਮੰ ॥ ੪੪ ॥
ਫਾਰਨ ਡਾਰਨ ਕਲ੍ਹੈ ਸਤ੍ਰੁ ਘਰ[1], — [1]ਪਾੜ ਕੇ ਵੈਰੀ ਦੇ ਘਰ ਲੜਾਈ ਪਾ ਦੇਣੀ।
ਏਹੁ ਭੇਦ ਕਹਿਲੈਹੈਂ।
ਜੇ ਨਿਜ ਕਾਜ ਸਰੇ ਨਹਿਂ ਇਨ ਤੈ,
ਤੌ ਹਤਨੋ ਦੰਡ ਕੈਹੈਂ[1]। — [1]ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਣਾ (ਇਸ ਨੂੰ) ਦੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਨੀਤਿ ਨਿਪੁਨ[1] ਜੇ ਪਰਮ ਸਿਆਨੇ, — [1]ਨੀਤੀ 'ਚ ਚਤੁਰ।
ਤੇ ਇਹੁ ਰੀਤਿ ਕਮੈ ਹੈਂ।
ਛਲ ਬਲ ਕਪਟਿ ਨਿਪਟ ਠਟ ਕੈ[1] — [1]ਬਹੁਤੇ ਛਲ ਵਲ ਤੇ ਕਪਟ ਕਰਕੇ।
ਨਿਜ ਸਾਧਤ ਕਾਰਜ ਵੈ ਹੈਂ ॥ ੪੫ ॥
ਚਿਤ ਚਟਪਟੀ ਅਟਪਟੀ ਲਾਗੀ,
ਗਟੀ ਸਟਪਟੀ ਠਟ ਹੈ[1]। — [1]ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ (ਅਟਪਟੀ) ਬਿਖੜੀ (ਚਟਪਟੀ) ਘਬਰਾਹਟ ਲਗ ਗਈ ਤੇ (ਸਟਪਟੀ) ਛੇਤੀ (ਗਿਟੀ) ਗਿਣਤੀਆਂ (ਠਟ ਹੈ) ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਘਟੀ ਘਟੀ ਗੁਨ ਕੈ ਸਿਰ ਧੁਨ ਕੈ,
ਢਾਹਿ ਉਸਾਰਤ ਝਟ ਹੈ[1]। — [1]ਘੜੀ ਘੜੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਝੱਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਾਰ ਕੇ ਢਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਨਿਜ ਸਚਵਨ ਢਿਗ ਕਹਿ ਨਿਜ ਖਸਲਤ[1], — [1]ਆਪਣੀ ਆਦਤ।
ਮਸਲਤ ਕੀਨੀ ਏਹੀ।
ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬਡ ਤੋਫੇ,
ਆਵੈਂ ਮਮ ਘਰ ਵੇਹੀ ॥ ੪੬ ॥
ਕਰੋ ਉਪਾਵ ਦਾਵ ਤੁਮ ਸੋਊ,
ਜੈਸ ਫੀਲ ਬਡ ਡੇਰਾ[1]। — [1]ਹਾਥੀ ਤੇ ਵੱਡਾ ਤੰਬੂ।
ਮਮ ਕਰ ਐਹੈ ਫੇਰ ਨ ਦੈਹੈਂ,
ਪੈਹੈਂ ਸੁਜਸ ਬਧੇਰਾ।
ਨਾਇ ਸੀਸ ਕਰ ਜੋਰਿ ਸਚਵ ਕਹਿ,
ਘਾਤ ਬਾਤ ਇਕ ਨੀਕੈ[1]। — [1]ਦਾਅ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਜੋਰਾਵਰ ਸਸਿ ਜੋਰਾਵਰ[1] ਕੋ, — [1]ਜੋ ਆਪ ਦਾ (ਸਸਿ) ਚੰਦ ਸਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਬਲੀ (ਪੁੱਤਰ) ਹੈ। (ਅ)

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਚੰਦ (ਪੁੱਤਰ) ਹੈ।

ਸ਼ਗਨ ਆਇ ਤਿਹ ਠੀਕੈ ॥੪੭॥
ਤਿਸ ਉਤਸ਼ਵ ਪਰ ਵਸਤ ਅਪੂਰਬ[1],
ਮਾਂਗ ਗੁਰੂ ਤੈ ਲੈਹੈਂ।
ਅਨਿਕ ਉਪਾਇ ਰਚਾਇ ਰਖੈਂ ਘਰ,
ਫੇਰ ਫੇਰ ਨਹਿਂ ਦੈਹੈਂ[1]।
ਸਹੀ ਇਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਮਾਨਿ ਮਾਨ ਦੈ[1],
ਚਤੁਰ ਵਕੀਲ ਬੁਲਾਯੋ।
ਕਹਯੋ ਬੁਧਿ ਬਲ ਛਲ ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ,
ਤੁਮ ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਰਿਝਾਯੋ ॥੪੮॥
ਆਵੈ ਜਬ ਟੀਕਾ[1] ਮਮ ਸੁਤ ਕਾ,
ਤਬਿ ਤੁਮ ਮਾਂਗ ਲਿਆਓ।
ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਸੁਮਤਿ ਤਬਿ ਤੇਰੀ,
ਅਰ ਬਡ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਪਾਓ* ॥੪੯॥

[1]ਅਣੋਖੀਆਂ।

[1]ਫੇਰ ਮੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।

[1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਹੀ (ਸਕੀਮ) ਠੀਕ ਮੰਨ ਕੇ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ।

[1]ਤਿਲਕ, ਸ਼ਗਨ।

*ਅੰਕ ਨੰ. ੪੯ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਛੰਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਹਟਾ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਕਿਤੇ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਪਈ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਦੋ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਥਾਈਂ ਵੀ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਚਾਰ ਤੁਕ ਦੇ ਬਾਦ ਅੰਕ ਨੰਬਰ ਨਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਛੰਦ ਬਦਲਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਅੰਕ ਨੰਬਰ ਲਾਏ ਹਨ। ਹਰ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਲਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨੇ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣ ਦਿੱਤੇ, ਇਹੋ ਵਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਕਾਂ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਣਾ ਕਠਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਛਪੀ ਹੈ, ਅੰਕ ਨੰਬਰ ਛੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਤੁਕੇ ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀਆਂ।

ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਤ ਘਾਤ ਸਿਖਰਾਇ ਇਮ,
ਪਠਯੋ ਵਕੀਲ ਨਰੇਸ਼।
ਮਹਿਮਾਂ ਲਖੀ ਨ ਮੂਢ ਨ੍ਰਿਪ,
ਗੁਰੁ ਸਰਬਗੱਜ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ ॥੫੦॥
ਚੌਪਈ:
ਗੁਰੁ ਗੰਭੀਰ ਸੁਮਤਿ ਬਲ ਸਾਗਰ।
ਸਦ ਗੁਨ ਗਨ ਆਕਰ ਰਤਨਾ ਕਰ[1]।
ਮਾਰਤੰਡ ਮੰਡਲ ਪ੍ਰਚੰਡੈਂ।
ਮੂਢ ਟੱਟਜਾਨਾ ਮਰ ਵਰ ਮੰਡੈ[1] ॥੫੧॥

[1]ਸਮੂੰਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ (ਤੇ ਗੁਣਾ ਦੇ) ਸਮੁੰਦਰ।

[1](ਜਿਵੇਂ) ਸੂਰਜ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖ ਟਟਿਆਣਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨਾ ਮੰਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਚਹੈ ਚਲਾਵਨ ਮਸ਼ਕ ਗਜਿੰਦੈਂ[1]। — [1]ਮੱਛਰ ਹਾਥੀ ਨੂੰ।
ਅਹਿ ਸੁਤ[1] ਛਲਯੋ ਚਾਹਿ ਖਗਿੰਦੈਂ[2]। — [1]ਸੱਪ ਦਾ ਬੱਚਾ। [2]ਗਰੁੜ ਨੂੰ।
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨਿ ਜਿਹ ਬਿਰਮਾਏ[1]। — [1]ਭਰਮਾਏ।
ਤਿਹ ਭ੍ਰਾਮਕ ਕੋ[1] ਚਹਿਂ ਭ੍ਰਮਾਏ ॥੫੨॥ — [1]ਭ੍ਰਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।
ਕਹਯੋ ਵਕੀਲ ਨ੍ਰਿਪੈਂ ਸਿਰ ਨਾਈ।
ਤੁਮ ਸੈਲਿੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਰਾਈ[1]। — [1]ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੋ।
ਤੁਮਰੇ ਬਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋਂ ਜਾਏ।
ਕਿਆ ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਰ ਪਤਹਿਂ ਰਿਝਾਏ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।
ਬਾਂਤਨ ਸੋਂ ਭਲ ਭਾਂਤਿ ਅਪਨਾਈ[1]। — [1]ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਕੇ।
ਤਿਹ ਸ੍ਰਬਸ[1] ਦੇਹੁਂ ਤੁਝੈ ਦਿਲਾਈ। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ।
ਐਸ ਬਰਨ, ਹਿਤ ਕਰਨ ਬਸੀਠੀ[1]। — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਵਕੀਲੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਜਾਇ ਬਸੀਠ ਪੌਰ ਗੁਰੁ ਡੀਠੀ ॥੫੪॥
ਦ੍ਵਾਰ-ਪਾਲ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਪੈ ਜਾਈ।
ਲਰਜ਼[1] ਅਰਜ਼ ਲਖਿ ਫਰਜ਼ ਅਲਾਈ। — [1]ਕੰਬ ਕੇ।
ਹੇ ਦਾਸਨ ਖਾਸਨ ਸੁਖਕਾਰੇ।
ਦੂਤ ਭੀਮ ਸਸਿ ਖਰੋ ਦ੍ਵਾਰੇ ॥੫੫॥
ਕਦਮ ਪਦਮਰਾਵਰ ਚਹਿਂ ਦਰਸੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਸ ਤੈ ਬਿਨਤੀ ਕਿਛੁ ਕਰਸੇ।
ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਹ ਦਿਹੁ ਮਿਜਮਾਨੀ[1]। — [1]ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ।
ਕਾਲ ਬੁਲੈਂ ਹੈਂ[1], 'ਆਇ ਦਰਵਾਨੀ[2] ॥੫੬॥ — [1]ਕੱਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾਂਗੇ। [2]ਦਰਬਾਨ ਨੇ (ਵਾਪਸ) ਆ ਕੇ।
ਦਯੋ ਦੇਗ ਤੈ ਭੋਜਨ ਡੇਰਾ'।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਗਏ ਅਖੇਰਾ[1]। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਤੀਸਰ ਦਿਨ ਈਸ਼ਰ[1] ਮਧ ਸਭਾ। — [1]ਈਸ਼੍ਵਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ।
ਜਿਨਹਿ ਸਮਾਨ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਿ ਫਬਾ[1] ॥੫੭॥ — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਫਬਾ) ਸਜ ਧਜ ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਕਰ ਸਰ ਫੇਰਤ[1] ਹੇਰਤ ਦਾਸਨ। — [1]ਹੱਥ 'ਚ ਤੀਰ ਫੇਰਦੇ ਹਨ।
ਥਿਰੇ ਪਾਕ ਸਾਸਨ ਸੇ[1] ਆਸਨ। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗੇ।
ਬੀਰਾਸਨ ਬਰ ਸੋਹਿਂ ਸਿੰਘਾਸਨ।
ਬੈਠੇ ਦਾਸਨ ਗਨ ਚਹੁਂ ਪਾਸਨ ॥੫੮॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਬ੍ਰਿੰਦ[1] ਮਸੰਦੈਂ। — [1]ਸਾਰੇ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰ ਬੰਦੈਂ।
ਸੰਗੋ ਆਦਿ ਬੀਰ ਧਨੁ-ਧਾਰੀ[1]। — [1]ਧਨੁਖ ਧਾਰੀ।
ਸਜੇ ਵਜੇ ਸਬਿ ਸੋਹਿਂ ਅਪਾਰੀ ॥੫੯॥
ਲਜੈ ਸਿਕੰਦਰ ਇੰਦਰ ਪਿਖ ਹੈ।
ਸੋਭਾ ਸਭਾ ਸਕੈ ਕੋ ਲਿਖ ਹੈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਗੁਰੂ ਬਸੀਠ ਬੁਲਾਯੋ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।
ਆਇ ਭੇਟ ਦੈ ਉਨਿ ਸਿਰ ਨਾਯੋ ॥੬੦॥

ਬੈਠਾਯੋ ਥਲ ਜੋਗ ਮੇਵਰੇ।	
ਬੂਝ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਕੁਸਲ ਥੇ ਭਰੇ[1]।	[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਨ।
ਕੌਨ ਕਾਜ ਤੁਹਿ ਇਹਾਂ ਪਠਾਯੋ।	
ਤਬੈ ਦੂਤ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ ॥੬੧॥	
ਰਾਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੁਸਲ ਸਬਿ ਕਾਰਨ[1]।	[1]ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ (ਕਾਰਨ) ਸਦਕੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਹਨ।
ਅਭਿਬੰਦਨ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਕੀਨ ਉਚਾਰਨ।	[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਹਾ।	
ਕਹਿਤ ਰਹਿਤ ਸਦ ਨਿਜ ਜਨ ਪਾਹਾ ॥੬੨॥	
ਮਨ ਈਹਾਂ ਤਨ ਰਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਵਹਾਂ।	
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਤੈ ਸੋ ਬਿਕ ਰਹਾ।	
ਕਦਮ ਪਦਮ ਸੁਖ ਸਦਮ[1] ਤਿਹਾਰੇ।	[1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ।
ਜਬਿ ਤੈ ਪਿਖੇ ਛਦਮ[1] ਸਬਿ ਡਾਰੇ ॥੬੩॥	[1]ਛਲ।
ਬੈਠੋ ਭਜਨ ਜਜਨ[1] ਹਰਿ ਕਰਿ ਹੈ।	[1]ਪੂਜਨ।
ਦਮ ਦਮ ਨਾਮ ਤੁਮਾਰੋ ਰਰ ਹੈ[1]।	[1]ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ।
ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਤੈ ਜੈਸ ਕਬੀਰੈਂ।	
ਲਹ੍ਯੋ ਭਜਨ ਨ੍ਰਿਪ ਤਿਸ ਤਤਬੀਰੈਂ[1] ॥੬੪॥	[1]ਉਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮਰਾ ਨਿਰਖਯੋ[1]।	[1]ਦੇਖਿਆ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਟਕ ਨਿਸ ਕੰਟਕ ਥਯੋ[1]।	[1]ਦੁਖੀ ਰਾਜਾ ਬਿਨਾ ਦੁਖ ਤੋਂ ਹੋ ਗਿਆ।
ਏਸ ਦੇਸ ਜਬਿ ਤੈ ਤੁਮ ਅਏ।	
ਕਸ਼ਟ ਸਮਸ਼ਟ[1] ਨਸ਼ਟ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ॥੬੫॥	[1]ਸਾਰੇ।
ਬਦਲ ਸੁਭਾਵ ਚਰਾਚਰ ਪਏ[1]।	[1]ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਬਦਲ ਗਏ।
ਬਾਂਛਿਤ ਬਾਰੀ ਬਾਰਿਦ ਦਏ[1]।	[1]ਬੱਦਲ ਮਨ ਇੱਛਤ ਪਾਣੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਪਾਪ ਕਲਾਪ[1] ਤਾਪ ਪਰਨਾਸੇ।	[1]ਸਮੂੰਹ।
ਜਿਮ ਤਮਚਰ ਤਮ ਰਵਿ ਤੈ ਨਾਸੇ[1] ॥੬੬॥	[1]ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਤੋਂਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਤੁਵ ਕੰਨੇ[1] ਮੁਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਇਮ ਪਠ੍ਯੋ।	[1]ਤੁਹਾਡੀ ਤਰਫ਼।
ਮਾਥ ਝੁਕਾਇ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਰਟ੍ਯੋ[1]।	[1]ਕਿਹਾ।
ਜੇਤਿਕ ਦੇਸ ਵੇਸ[1] ਮਮ ਔਰੈਂ।	[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਕਰੋ ਸੈਲ ਸੈਲਨ ਨਿਜ ਤੌਰੈਂ[1] ॥੬੭॥	[1]ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰੋ।
ਹੈ ਗੈ ਕੋਸ਼ ਦੇਸ ਮਮ ਸੈਨਾ।	
ਨਿਸਚੇ ਅਪਨਾ ਲਖੀਓ ਐਨਾ[1]।	[1]ਘਰ।
ਜੋ ਚਹੀਏ ਵਹੀਏ ਅਨਵੱਈਏ[1]।	[1]ਉਹੋ ਮੰਗਵਾ ਲਵੋ।
ਰਹੀਏ ਸਹੀਏ ਦਾਸ ਲਖੱਈਏ[1] ॥੬੮॥	[1]ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਾਸ ਜਾਣਦੇ ਰਹੋ।
ਕਪਟ ਲਪੇਟੀ ਇਮ ਬਹੁ ਬਾਨੀ।	
ਦੂਤ ਅਕੂਤ ਅਛੂਤ ਬਖਾਨੀ[1]।	[1](ਅਛੂਤ) ਨੀਚ ਦੂਤ ਨੇ ਬਹੁਤੀ (ਅਕੂਤ) ਬੇਅੰਦਾਜ਼ੀ (ਬਾਣੀ) ਕਹੀ।
ਈਸਰ ਮੋਰ ਮਨਿੰਦ ਅਨੰਦੈਂ।	

ਬਕਬੋ[1] ਛਕਬੋ ਜੀਵ ਬਰਿੰਦੈਂ[2] ॥੬੯॥

[1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੋਰ ਵਾਂਗ (ਅਨੰਦੈਂ) ਉਸਤਤ (ਬਕਬੋ) ਕਹੀ। [2](ਜਿਵੇਂ) ਮੋਰ ਬਹੁਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਠਗ ਹੇਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਨਿ ਕਪਟ ਕੀ[1]।

[1](ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਨੇ) ਠੱਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਛਲ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਹੀ।

ਪਟ ਕੀ ਓਟ ਕ੍ਰਿੱਤ ਜਥੋਂ ਨੱਟ ਕੀ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉਹਲੇ ਨਟ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਤਿਵੇਂ ਏਸ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਛਲ ਵਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।)

ਨੰਦ ਚੰਦ ਤਿਸ ਤਈਂ ਬਖਾਨੀ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੁਰਤਰੁ ਦਰਪਨ ਸਾਨੀ[1] ॥੭੦॥

[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਸਰਲੇ[1] ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਦ ਸੁਖ ਪੈ ਹੈਂ।

[1]ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਚਿੱਤ।

ਕਪਟੀ ਕੁਟਿਲ ਕਹਿਰ ਫਲ ਲੈ ਹੈਂ[1]।

[1]ਛਲੀਏ ਤੇ ਟੇਢੇ, ਦੁਖ ਫਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਕੈ ਹਰਖ ਸੋਕ ਕਿਛੁ ਨੈ ਹੈਂ।
ਜਸ ਉਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਤਸ ਬਰਤੈ ਹੈਂ ॥੭੧॥
ਪੁਨ ਵਕੀਲ ਕਰਿ ਬਿਬਿਧਾ ਬਤੀਆਂ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜਨਾਇ ਸੁ ਅਤੀਆ[1]।

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਸਭ ਜਨ ਸੋਭ ਲੋਕ ਜੁਗ ਕੇਰੀ।
ਚਾਹਿਤ ਇੱਜ਼ਤ ਲੱਜ਼ਤ ਬਧੇਰੀ[1] ॥੭੨॥

[1]ਸਾਰੇ ਲੋਕ, ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਵਾਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪਤੀ ਕਾ।
ਸ਼ਗਨ ਆਇ ਹੈ ਨ੍ਰਿਪ ਘਰ ਨੀਕਾ।
ਉਤਸ਼ਵ ਮੈਂ ਚਹਿਂ ਉੱਤਮ ਵਸਤੂ।
ਰਾਵ ਰੰਕ ਲਹਿਂ ਜਾਚ ਸਮਸਤੂ[1] ॥੭੩॥

[1]ਰਾਜੇ ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਸਾਰੇ (ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ) ਮੰਗ ਕੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਔਰ ਨਰੇਸ ਗਿਰੇਸ ਜੁ ਜਗ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਤੈ ਸਬ ਹੀ ਲਘੁ ਲਗ ਹੈਂ[1]।

[1]ਛੋਟੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਨ੍ਰਿਪ, ਕਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦੀ[1]।

[1]ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਾਥੀ।

ਮਾਂਗਜੋ ਦੈਹੁ ਸੋਭ ਹਿਤ ਸ਼ਾਦੀ ॥੭੪॥
ਹਮਰੋ ਸੁਤ ਜਿਮ ਤਿਮ ਹੀ ਗੁਰੁ ਕੋ।
ਪੁਰਵਹੁ ਅਭਿਲਾਖਾ ਮਮ ਉਰ ਕੋ।
ਜਿਉਂ ਮਮ ਇੱਜ਼ਤ ਗੁਰੂ ਬਢੇ ਹੈਂ।
ਤਜੋਂ ਹਮ ਸੇਵਕ ਬਨੇਰਹੈ ਹੈਂ ॥੭੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰੀ[1] ਲੈਨ ਹਿਤ ਛਲ ਭਰੀ,

[1]ਹਾਥੀ।

ਕਰੀ ਜਬੈ ਉਨਿ ਬਾਤ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗਜ ਲਖਿ ਖਰੀ ਬਿਧਿ,
ਰਰੀ ਤਰੀ ਇਸ ਭਾਂਤਿ[1] ॥੭੬॥

[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਤਰੀ) ਸਾਫ਼ (ਗਲ) (ਰਰੀ) ਕਹੀ।

ਚੌਪਈ:

ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਸਦਾ ਵਸ ਦਾਸੈਂ।
ਜਿਮ ਵਹਿ ਚਹਿਂ ਤਿਮ ਚਰਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈਂ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਹੈ ਇਹੁ ਰੀਤੀ।

ਜੋ ਵਸਤੁ ਦੇਵਤਿ ਸਿੱਖ ਨੀਤੀ[1] ॥੭੭॥ — [1]ਨਿੱਤ।
ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰੈ ਹੈ।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੁ ਬਰਤੈ ਹੈਂ[1]। — [1]ਵਰਤਦੇ ਹਨ।
ਦੂਰ ਦੇਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਲਜਾਯੋ ਕਰੀ ਆਦਿ ਵਥੁ ਛੇਮੀ[1] ॥੭੮॥ — [1]ਹਾਥੀ ਆਦਿ ਸੁਖਦਾਈ ਚੀਜ਼ਾਂ।
ਚਲਤ ਵਕਤ ਉਨਿ ਬਿਨੈ ਅਲਾਈ।
ਰਹੈਂ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਤ ਨਹਿਂ ਜਾਈ[1]। — [1]ਆਪ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨ ਜਾਣ।
ਫੀਲ ਔਰ ਜੋ ਬਡ ਹਮ ਪੈ ਹੈਂ।
ਸੋ ਲੈ ਜਾਹਿ ਯਾਹਿ[1] ਨਹਿਂ ਦੈਹੈਂ ॥੭੯॥ — [1]ਇਹ (ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਾਥੀ)।
ਸੁਨਿ ਤੂਸ਼ਨ ਰਹਿ ਦੂਤ ਲਜਾਨਾ[1]। — [1]ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ।
ਜਾਨਾ ਇਹਾਂ ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਚਲਾਨਾ।
ਧੂਰਤ[1] ਗਯੋ ਬਿਸੂਰਤ[2] ਘਰ ਕੋ। — [1]ਛਲੀਆ। [2]ਝੂਰਦਾ ਹੋਇਆ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਰ ਗਿਰਪਤਿ ਕੋ ਧਰਕੋ[1] ॥੮੦॥ — [1]ਧੜਕਿਆ।
ਮਾਨਤ ਨਹਿਂ ਗੁਰੁ ਹਮਰੋ ਤ੍ਰਾਸੈ[1]। — [1]ਡਰ।
ਬਾਲਕ ਬਯ ਮਮ ਦੇਸ ਨਿਵਾਸੈਂ।
ਦੂਤ ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਸਮ ਪੁਰਹੁਤੈਂ[1]। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨ ਹੈ।
ਬੈਠੋ ਨਿਰਭੈ ਬਨਜੋ ਅਛੂਤੈਂ[1] ॥੮੧॥ — [1]ਨਿਰਲੇਪ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੇਲਰਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।
ਢੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੰਗ ਕੇ ਕਰਿ ਹੈ।
ਕਹਾਂ ਨਰਿੰਦ ਨ ਇੰਦੁ ਤੈ[1] ਡਰ ਹੈ। — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਵੀ।
ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਬਿਬਿਧਿ[1] ਮੈਂ ਮਾਂਗਜੋ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਦਿਯ ਜਵਾਬ ਇਮ ਨਿਰਭੈ ਪਾਗਜੋ[1] ॥੮੨॥ — [1]ਨਿਰਭੈਤਾ 'ਚ ਲੀਨ ਹੈ।
ਨੀਕ ਵਸਤੁ ਸਿੱਖ ਹਮੈਂ ਜੁ ਦੈਹੈਂ।
ਮਾਂਗੀ ਦੀਓ ਨ ਕਿਹਂ ਇਹ ਕੈਹੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਹਮ ਸਦ ਅਧੀਨ ਹੈਂ।
ਤਜੈਂ ਨ ਪ੍ਰਣ ਤਿਨ ਸੋਂ ਜੁ ਕੀਨ ਹੈ ॥੮੩॥
ਪਾਇ ਜਵਾਬ ਸ਼ਿਤਾਬ ਮੈਂ ਆਯੋ।
ਬਚਨ ਵਕੀਲ ਬੱਜ੍ਰ ਜਨੁ ਲਾਯੋ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਬੱਜ੍ਰ ਮਾਰਿਆ। (ਬੱਜ੍ਰ-ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਗਦਾ।)
ਦੁਖਤ ਹੋਇ ਨ੍ਰਿਪ ਐਸੇ ਭਾਖਜੋ।
ਜਹਿਂ ਭੋਜਨ ਨਹਿਂ ਕਹਿਂ ਧਨਰਾਖਜੋ[1] ॥੮੪॥ — [1]ਜਿਥੋਂ ਭੋਜਨ ਮੰਗਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਓਥੇ ਧਨ ਕਿੱਥੇ ਰਖਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਉਥੋਂ ਧਨ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਹੋਇਆ।
ਹਮ ਠਾਨਿਓ ਧਨ ਵਸਤੁ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਲੈਹਂ ਬਸੈਹਂ ਸੁ ਦੇਸੈਂ[1]। — [1]ਉਹ (ਸਾਡੇ) ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ (ਜੋ) ਵਸਦੇ ਹਨ।
ਸੋ ਸਬਿ ਮਨਸਾ ਬੀਚ ਬਿਲਾਈ[1]। — [1]ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ।
ਨਿਆਇ ਬਨਜੋ ਕੈਮੁੱਤਕ ਆਈ[1] ॥੮੫॥ — [1]ਕੈਮੁਤਕ ਨਜਾਯ ਆ ਬਣਿਆ ਹੈ (ਕੈਮੁਤਕ ਨਜਾਯ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹਾਥੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਦੇਣੀਆਂ ਹਨ?)
ਜਾਨਜੋ ਪਰੈ ਕਰੈ ਗੁਰੁ ਦੰਗਾ।
ਦਯੋ ਨ ਗਜ[1] ਜਿਨ ਇਕ ਅਜ ਮੰਗਾ। — [1]ਹਾਥੀ।

ਜੇ ਹਮ ਡਰ ਧਰਿ ਅਬ ਚੁਪ ਰੈਹੈਂ।
ਤੌਂ ਵਹਿ ਹਮਰੇ ਸਿਰ ਚਢ ਜੈਹੈ ॥ ੮੬ ॥
ਚਮੂੰ ਬਟੋਰ ਓਜ ਦਿਖਰੈ ਕੈ[1]।
[1]ਫੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾ ਕੇ।
ਬਾਲ ਉਮਰ ਤੁੱਛ ਖਜਾਲ ਉਠੈ ਕੈ।
ਦੇਸ ਦਬੈਹੈ ਲੂਟ ਮਚੈਹੈ।
ਫਿਰ ਭੀ ਹਮ ਕੋ ਲਰਨੋ ਪੈਹੈ ॥ ੮੭ ॥
ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਵਜੀਰ ਤੁਮ ਜਾਵੋ।
ਦੈ ਦਬਾਉ ਗਜ ਮਾਂਗ ਲਿਆਵੋ।
ਦੈਹੈ ਜੇ ਨ ਲੈਹਂ ਤਬਿ ਜੋਰੀ।
ਕਢੈਂ ਰਾਜ ਤੈ ਬਾਹਰਿ ਖੋਰੀ[1] ॥ ੮੮ ॥
[1]ਵੈਰ ਭਾਵ ਨਾਲ।
ਕਹਜੋ ਸਧੀਰ ਵਜੀਰ ਤੀਰ ਤਿਹ[1]।
[1]ਤਿਸ (ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ) ਕੋਲੋਂ ਕਿਹਾ।
ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ਗੰਭੀਰ ਬੀਰ ਵਹਿ।
ਬਾਤ ਫੀਲ ਕੀ ਹੈ ਇਹੁ ਥੋਰੀ।
ਬਿਗਰੈ ਬਢ ਹੈ ਰਾਰਿ ਬਹੋਰੀ ॥ ੮੯ ॥
ਹਾਸਲ ਨਹਿਂ ਕੁਛ ਬਹੁ ਨੁਕਸਾਨਾ।
ਪਰ ਹੈ ਰਣ ਮਰ ਹੈਂ ਅਸ੍ਵ ਜ੍ਵਾਨਾਂ[1]।
[1]ਘੋੜੇ ਤੇ ਜਵਾਨ।
ਲਾਖੋਂ ਸਿਖ ਮਿਲ ਦੇ ਸਬ ਦੇਸੈਂ।
ਐਹੈਂ ਖੈਹੈਂ ਲੁਟ ਤੁਵ ਦੇਸੈਂ ॥ ੯੦ ॥
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਬੀਰ ਬਡ ਭਾਰੀ।
ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਅਵਤਾਰੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਇਹੁ ਗਾਦੀ।
ਸੁਰਤਰੁ ਸਮ[1] ਫਲ ਦੇਤ ਅਬਾਦੀ[2] ॥ ੯੧ ॥
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਵਾਂਗ। [2](ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ) ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਫਲ (ਤੇ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਫਲ) ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬਡ ਬਾਗੀ ਇਹੁ ਦੇਸ ਤੁਮਾਰਾ।
ਜਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੈ ਪਗ ਧਾਰਾ।
ਧਾਰਾ ਕਪਟ ਜੁ ਤੁਮ ਉਨਿ ਜਾਨਾ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗਜ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੯੨ ॥
ਅਬਿ ਫਿਰ ਚਲਿ ਉਨਿ ਕੇ ਪਗ ਗਹੀਏ।
ਕਹਾਂ ਕਰੀ ਇਕ, ਬਾਂਛਿਤ ਲਹੀਏ।
ਯਦੀ ਸਚਵ[1] ਬਹੁ ਨੀਕ ਬਖਾਨੀ।
[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਖਾਂਨੀ ਕਪਟ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਨਹਿਂ ਮਾਨੀ ॥ ੯੩ ॥
[1]ਛਲ ਦੀ ਖਾਣ।
ਮਾਨੀ ਮਹਦ ਮਦਾਂਧ ਕਚੇਰਾ[1]।
[1]ਮਾਨ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਕੱਚਾ ਹੈ।
ਚੇਰਾ ਭਯੋ ਨ ਮਨ ਗੁਰੁ ਫੇਰਾ।
ਹਮ ਰਜਪੂਤ ਗਿਰੇਸ ਨਰੇਸੂ[1]।
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹਾਂ।
ਪੂਜਤ ਸਾਲ ਗਰਾਮ[1] ਹਮੇਸੂ ॥ ੯੪ ॥
[1]ਠਾਕੁਰ।
ਕੈਸ ਬਨੋਂ ਮੈਂ ਇਨਿ ਕੋ ਚੇਰਾ।
ਛੋਰਿ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਅਛੇਰਾ।

ਪੁਨ ਹਾਸੀ ਗਿਰਪਤਿ ਮੁਹਿ ਕਰਿ ਹੈਂ।	
ਬਰਤਨ ਛੋਡਿ ਅਧਰਮੀਰਰ ਹੈਂ ॥੯੫॥	
ਅਜ਼ਮਤ ਯੁਤ ਤੁਮ ਇਨੈ ਜੁ ਕੈਹੈਂ।	
ਇਹੁ ਪਰਤੀਤ ਨ ਮੁਝ ਕੋ ਐਹੈ।	
ਇਨ ਕਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਹਿ ਮਰਵਾਯੋ।	
ਤਹਾਂ ਨ ਪਰਚਾ[1] ਕੋਇ ਦਿਖਾਯੋ ॥੯੬॥	[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ।
ਹੋਛੇ ਜਨ ਲਘੁ ਜਾਤੀ ਕੇਰੇ।	
ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਤਿਹ ਈਸ਼੍ਵਰ ਟੇਰੇਂ।	
ਕੌਡੀ ਪੈਸਾ ਭੇਟ ਚਢੈ ਹੈਂ।	
ਕਹੈਂ ਕੂਰ ਹਮ ਸਬਿ ਫਲ ਪੈ ਹੈਂ ॥੯੭॥	
ਹਮ ਸੰਨਜਾਸੀ ਜੋਗੀ ਪੂਜੈਂ।	
ਗੁਰੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ਗਿਰਹੀ ਦੂਜੈ[1]।	[1]ਦੂਜਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਹਸਤੀ ਹੈ।
ਅਬ ਤੋ ਚਲਿ ਦਲ ਬਲਿ ਮਲਕੈਹੂੰ[1]।	[1]ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਲ ਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਮਲਕੜੇ (ਸਹਜ ਨਾਲ) ਹੀ।
ਲੈਹੂੰ ਗਜ ਕੈ ਪੁਰੋਂ ਕਢੈਹੂੰ ॥੯੮॥	
ਗਰਬ ਗੁਰਜਾਈ ਅਰ ਬਯ ਨਈ[1]।	[1]ਨਵੀਂ ਉਮਰ।
ਜਾਨੈਂ ਤਬੈ ਜਬੈ ਗਰ ਪਈ[1]।	[1]ਜਦੋਂ (ਲੜਾਈ) ਗਲ ਪੈ ਗਈ।
ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਕੁਟਵਾਲ[1] ਪਠਾਯੋ।	[1]ਕੋਤਵਾਲ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਉਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਬਲ ਬਹੁ ਗਾਯੋ ॥੯੯॥	
ਬਾਤਨ ਕੇ ਉਤਰਾਵ ਚਢਾਵਾ।	
ਕਰੇ ਅਨੇਕ ਬਿਵੇਕ ਸੁਭਾਵਾ[1]।	[1]ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਨਾਲ।
ਦਯੋ ਜਵਾਬ ਗੁਰੂ ਇਮ ਤੈਹੈਂ[1]।	[1]ਤਿਸ ਨੂੰ।
ਕਹਾਂ ਭਲਾਈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਕੈਹੈਂ[1] ॥੧੦੦॥	[1]ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਿੱਥੇ ਭਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।
ਕਪਟੀ ਕੁਟਲ ਕਠੋਰ ਅਭਿਮਾਨੀ।	
ਛਲਜੋ ਚਹਿਤ ਹਮ ਕੋ ਅਗਜਾਨੀ।	
ਭੇਟਾ ਕਰੀ ਕਰੀ ਸਿੱਖ ਜਾਹੂੰ[1]।	[1]ਹਾਥੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਰਹਿ ਗੁਰੁ ਘਰ ਮਾਹੂੰ ॥੧੦੧॥	
ਕਰੀ ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ ਹਮ ਦਿਹਂ ਨਾਹੀ।	
ਕਾਰਨ ਫੀਲ[1] ਦੈਨ ਮੈਂ ਯਾਹੀ।	[1]ਹਾਥੀ।
ਜਬਰਨ ਭੂਪ ਲੈਨ ਜੋ ਚੈਹੈ।	
ਦੇਸ ਗਿਰੇਸਨ ਜੋਰ ਜਨੈ ਹੈ ॥੧੦੨॥	
ਤੌ ਸੰਦੇਸ਼[1] ਐਸ ਦੈ ਜਾਏ।	[1]ਸੁਨੇਹਾ।
ਜੇ ਬਲ ਹੈ ਤੌ ਲੈ ਦਲ ਆਏ।	
ਇਹਾਂ ਕਲੀਵ[1] ਨ ਕਾਯਰ ਰਹੈਂ।	[1]ਹੀਜੜੇ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਡਰੈ ਹੈਂ ॥੧੦੩॥	
ਹਮ ਆਯੁਧ ਅਭਜਾਸ ਜੁ ਕੈਹੈਂ[1]।	[1]ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਪਰਖੇ ਜੈਹੈਂ ਸੁਭਟ[1] ਭਲੈ ਹੈਂ।	[1]ਸੂਰਮੇ।

ਮਿਲੈ ਤੁ ਮਿਲ ਹੈਂ ਲਰੈ ਤੁ ਲਰ ਹੈਂ।
ਉਭੈ ਭਾਂਤਿ ਮੋਦਕ ਮਮ ਕਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੦੪॥ — [1]ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੱਡੂ ਹਨ।
ਜਿਤਿਕ ਬਾਤ ਥੀ ਨ੍ਰਿਪ ਘਰ ਕੀਨੀ।
ਸੋ ਸਬਿ ਦੂਤਹਿ ਗੁਰੁ ਕਹਿ ਦੀਨੀ।
ਸੁਨਿ ਕੁਟਵਾਲ ਕੁਟਲਤਾ ਤਜਾਗੀ।
ਭਯੋ ਗੁਰੂ ਪਦ ਮੈਂ ਅਨੁਰਾਗੀ[1] ॥੧੦੫॥ — [1]ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।
ਜਾਨਜੋ ਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬੈਠ ਇਕੰਤੈ।
ਕਹੀ ਵਹੀ ਗੁਰੁ ਸਹੀ ਬ੍ਰਿਤੰਤੈ।
ਇਨਿ ਸੋਂ ਛਲ ਬਲ ਪੁਗੈ ਨ ਕਾਹੂੰ।
ਹੈਂ ਇਹੁ ਸਾਖੀ[1] ਘਟ ਘਟ ਮਾਹੂੰ ॥੧੦੬॥ — [1]ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ, ਗਵਾਹ ਭਾਵ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸੋ ਨ੍ਰਿਪ ਪੈ ਗਯੋ।
ਗਾਥਾ ਸਰਬ ਸੁਨਾਵਤ ਭਯੋ।
ਕਹੀ ਜੁ ਤੁਮ ਘਰ, ਸੋ ਗੁਰੁ ਗਾਈ[1]। — [1]ਕਹੀ।
ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮਤਿ[1] ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਰਾਈ ॥੧੦੭॥ — [1]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ।
ਕਰੀ[1] ਨ ਦੈਂਹ ਕਰੀ ਚੈਂਹ ਵੈਸੇ। — [1]ਹਾਥੀ।
ਤੁਮਹੂੰ ਪਹਿਲ ਕਰੋਗੇ ਜੈਸੇ।
ਕਪਟ ਧਪਟ[1] ਉਨਿ ਅੱਗ੍ਰ ਨ ਚਾਲੈ। — [1]ਛਲ ਦਾ (ਧਪਟ) ਧਾਵਾ।
ਸਬਿ ਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਲਖਤਿ[1] ਬਿਸਾਲੈ ॥੧੦੮॥ — [1]ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਮੋਂ ਮਤ ਮੈਂ ਮਤ ਕਰੋ ਲਰਾਈ।
ਰਾਈ ਸਮ ਨ ਲਾਭ, ਸੁਨਿ ਰਾਈ !।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁਭਟ ਸੁਰੰਗ ਤੁਰੰਗਾ।
ਰੰਗ ਰੰਗ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਰਬੰਗਾ ॥੧੦੯॥
ਭਰੇ ਪਰੇ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਹੈਂ।
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਭਟ ਪਿਖੇ ਹਮੈਂ ਹੈਂ।
ਕਿਆ ਹੈ ਕਰੀ ਕਰੀ ਜ਼ਿਦ ਜਾਂ ਹਿਤ।
ਲਰੇ ਪਰੇ ਮਤ ਗਰੇ ਬਲਾ ਕਿਤ ॥੧੧੦॥
ਸੰਧ[1] ਰਖੈਂਹ ਅਨੰਦ ਰਹੈਹੈਂ। — [1]ਮੇਲ।
ਆਛਤ ਗੁਰੁ ਤੇ ਬਾਂਛਿਤ ਪੈਹੈਂ[1]। — [1]ਜੋ (ਆਛਤ) ਚਾਹੋਗੇ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਇੱਛਤ ਪਾ ਲਵੋਗੇ।
ਸੁਨਿ ਨਰੇਸ ਕਿਯ ਬੇਸ ਵਿਚਾਰਨਿ[1]। — [1](ਬੇਸ) ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰਿਆ।
ਚਾਰਨ ਜਯੋਂ ਜਸ ਕੀਨੋ ਸਾਰਨਿ[1] ॥੧੧੧॥ — [1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭੱਟਾਂ ਵਾਂਗ ਜਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਸਾਰਨ ਬਨੈ[1] ਕਾਜ ਅਬਿ ਵੈਸੇ। — [1]ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।
ਬੈਸੇ ਕਹਿੰ ਵਜੀਰ ਲੌ ਜੈਸੇ[1]। — [1]ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੈਠੇ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਤਕ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਕਹਯੋ ਵਜੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨ੍ਰਿਪ ਤੈਹੈ[1]। — [1]ਰਾਜੇ ਨੇ ਤਦੋਂ।
ਜਯੋਂ ਤੁਮ ਕਹਯੋ ਗਹਯੋ ਮੈਂ ਵੈਹੈ ॥੧੧੨॥
ਅਬਿ ਤੋ ਟਿੱਕਾ[1] ਆਵਨ ਚੈਹੈ। — [1](ਸ਼ਗਨ ਦਾ) ਤਿਲਕ।
ਨਾਹਿੰ ਦੈਂਹ ਹਮ ਮੌਨ ਰਹੈ ਹੈਂ।

ਮਾਂਗ ਬਜਾਹਿ ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਕਰੀ[1]।
ਲੈ ਹੈਂ ਜੈਸ ਸੋਭ ਹ੍ਵੈ ਬਰੀ[1] ॥੧੧੩॥

[1]ਤੰਬੂ ਤੇ ਹਾਥੀ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ, ਚੰਗੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬਜਾਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਤ[1] ਭੂਪ ਉਤ,
ਇਤ ਕਲਗੀਧਰ ਈਸ।
ਅਭ੍ਯਾਸਤ ਆਯੁਧ ਅਧਿਕ,
ਸੁਨਿ ਮਨ ਤ੍ਰਸਤ ਗਿਰੀਸ[1] ॥੧੧੪॥

[1]ਉਡੀਕਦਾ ਹੈ।
[1]ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਨ ਡਰਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਤ ਦਾਸਨ ਵਾਸ਼ਨਾ,
ਦੈ ਫਲ ਚਾਰ ਉਦਾਰ।
ਇਤੀ ਭਯੋ ਅਬਿ ਧਜਾਇ ਇਹੁ,
ਗੁਰੁ ਪਦ ਪਦਮ ਜੁਹਾਰ ॥੧੧੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ॥ ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੂਤ ਆਵਨੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉਣਚਾਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੪੯॥

੫੦. {ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਹਾਥੀ ਲੈਣ ਆਉਣਾ}

ਛਪਯ:

ਤੁਹੀਂ ਕਾਲ ਕੀ ਕਲਾ,
ਕਾਲਕਾ ਅਕਲ ਕਲਾ ਪੁਰ[1]।

[1]ਹੇ ਕਾਲਿਕਾ (ਚੰਡਿਕਾ) ਤੁਹੀਂ (ਅਕਲ) ਅਖੰਡ ਤੇ ਪੁਰ (ਪੂਰਨ) ਕਲਾ (ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ) (ਕਾਲ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ (ਕਲਾ) ਸ਼ਕਤੀ ਹੈਂ।

ਤੁਹੀਂ ਸ਼ਕਤਿ ਰਚਿ ਜਗਤ,
ਪਾਲਿ ਸੰਹਾਰਿ ਸਾਰ ਕੁਰ[1]।

[1]ਹੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹੀਂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚ ਕੇ ਪਾਲਦੀ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈਂ।

ਗੰਗਧਾਰ ਅਰਧੰਗ,
ਤੁਹੀਂ ਕਮਲਾ ਸਾਵਿੱਤ੍ਰੀ[1]।

[1]ਗੰਗਾ ਦੀ ਧਾਰ (ਅਰਧੰਗ) ਸ਼ਿਵ, ਲਛਮੀ ਤੇ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ (ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਵੀ ਤੁਹੀਂ ਹੀ ਹੈਂ। (ਅਰਧੰਗ-ਸ਼ਿਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਨਰ ਦਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਨਾਰੀ ਦਾ ਹੈ।)

ਤੁਹੀ ਸਾਰਦਾ ਸੁਧਾ
ਸ੍ਵਾਹਾ ਛੰਦ ਗਾਯੱਤ੍ਰੀ[1]।

[1]ਸੁਰਸੁਤੀ (ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਦੇਵੀ) (ਸੁਧਾ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ, (ਸ੍ਵਾਹਾ) ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ), ਤੇ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਛੰਦ ਵੀ ਤੁਹੀਂ ਹੀ ਹੈਂ।

ਸਦ ਆਦਿ ਮੱਧ ਅੰਤ ਏਕ ਤੂੰ,
ਸਕਲ ਚਰਾਚਰ ਰੂਪ ਤੁਵ[1]।

[1]ਸਦਾ ਆਦਿ ਮੱਧ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਤੁਹੀਂ ਹੀ ਹੈਂ, ਸਾਰੇ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਜੀਵ ਤੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ।

ਮਮ ਇਸ਼ਟ ਚੰਡਿਕਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅਬਿ,
ਨਮੋ ਦਿਸ਼ਟ ਪਰਤਿਸ਼ਟ ਭਵ[1]* ॥੧॥

[1]ਮੇਰੀ (ਇਸ਼ਟ) ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਚੰਡਿਕਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ (ਪਰਤਿਸ਼ਟ ਭਵ) ਇਸਥਿਤ ਹੋ। *ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਮੰਗਲ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਪੰ. ੨੬੩ ਤੋਂ ੨੭੦ ਤੱਕ 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ-ਮ੍ਰਯਾਦਾ' ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪਠੈ ਵਕੀਲ ਸੁ ਫੀਲ ਹਿਤ,
ਬਨ ਬਖੀਲ ਬਿਨ ਢੀਲ[1]।

[1]ਹਾਥੀ ਵਾਸਤੇ ਵਕੀਲ ਭੇਜੇਗਾ, ਉਹ (ਬਖੀਲ) ਚੁਗ਼ਲ ਖ਼ੋਰ ਬਣ ਕੇ ਬਿਨਾ ਢਿਲ ਤੋਂ।

ਭੀਮ ਸਭੀਮ ਗਨੀਮ ਜਯੋਂ,
ਭਵੈ ਸੁ ਛੇਰਹੁਂ ਜੀਲ[1] ॥੨॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਭੀਮ ਚੰਦ ਬਹੁਤਾ ਭਿਆਨਕ (ਗਨੀਮ) ਦੁਸ਼ਮਣ (ਭਵੈ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਮੈਂ ਉਹ (ਜੀਲ) ਤਾਰ ਛੇੜਦਾ ਹਾਂ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬੀਰ ਸਧੀਰ ਗੰਭੀਰਨ ਕੀ,
ਬਡ ਭੀਰ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਸਦਾ ਹੀ।
ਤੋਮਰ[1] ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ[2], ਉਮੰਗਨ
ਸੰਗ ਚਲਾਇ ਕਿ ਲਿੱਛ ਬਿਧਾਹੀ[1]।
ਚੰਚਲ ਚਾਰੁ ਚਲਾਕ ਬਲੀ ਬਰ,
ਬਾਜ ਧਵਾਇ ਕਲਾ ਕਰਵਾਹੀਂ[1]।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਕੁਵਾਯਦ ਆਯੁਧ
ਕੈ[1], ਕਲਗੀਧਰ ਕੋ ਦਰਸਾਹੀਂ ॥੩॥

[1]ਬਰਛੇ। [2]ਬੰਦੂਕ।
[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ।
[1]ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਭਜਾ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਕੇ।

ਧੌਂਸ ਕਸਾਇ ਸਜਾਇ ਤੁਰੰਗ,
ਉਮੰਗ ਬਢਾਇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਢੈ ਹੈਂ।
ਬੇਹਰ[1] ਖੋਹਨ[2] ਧਾਰ ਪਹਾਰਨ
[1]ਜੰਗਲੀ ਬੇਲਾਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ। [2]ਗੁਫਾ, ਕੰਦਰਾ।
ਮੈਂ, ਬਹੁ ਢਾਰਨ[1] ਰੌਰ ਮਚੈ ਹੈਂ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।
ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗਾਨ ਕਿਤਾਨ ਬਿਧਾਨ,
ਪੰਚਾਨਨ ਲੌ ਬਡ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿਤਨੀਆਂ ਹੀ ਬਿਧੀਆਂ ਨਾਲ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੱਕ ਜੋ ਵੱਡੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਜੋ ਗੁਰੁ ਬਾਨਨ ਸੋਂ ਮਰ ਜਾਨ,
ਸੁ ਜਾਨਨ ਪੈ ਅਸਮਾਨਨ ਜੈਹੈਂ[1] ॥੪॥
[1]ਉਹ ਸਵਾਰੀਆਂ (ਚੜ੍ਹ ਕੇ) ਤੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਚੋਬ ਪਰੈ ਦੁਹਿਰੀ ਜਬਿ ਦੁੰਦਭਿ,
ਦੀਹ ਸੁ ਲੀਹ ਸੀ ਪਾਰਤ ਜਾਈ[1]।
[1]ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਲੀਕ ਜਿਹੀ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਚਕ-ਚੌਂਪ ਉਠੈਂ,
ਸੱਤ ਧਾਰਨ ਕੇ ਪਤਿ ਕੀ ਮਤਿ ਜਾਈ[1]।
[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਤ੍ਰੱਬਕ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਸੱਤ ਧਾਰਾਂ ਦੇਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮੱਤ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਧੂਰਤ ਭੂਰ ਪਤੀ ਕਹਲੂਰ,
ਕਰੇ ਕਹਿਲੂਰ ਬਿਸੂਰ ਮਹਾਂਈ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਛਲੀਆ ਕਹਲੂਰ ਦਾ ਰਾਜਾ (ਭੀਮ ਚੰਦ) ਬਹੁਤਾ ਝੂਰਦਾ ਤੇ (ਕਹਿਲੂਰ) ਘਬਰਾਹਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਕਾਹਲ- ਘਬਰਾਹਟ, ਕਾਹਲ ਤੋਂ ਕਹਿਲੂਰ।)
ਕੇਹਰ ਹੇਰਿ ਕਰੀ ਝੁਰ ਹੈ ਜਿਮ[1],
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਥੀ ਝੁਰਦੇ ਹਨ।
ਤੈਸ ਗਿਰੇਸਨ ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਈ ॥੫॥
ਤਜੋਂ ਇਤ ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਬਰਿੰਦ,
ਬੁਲੰਦ ਡਰੈਂ[1] ਧਰਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਸ਼ੰਕਾ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਮਸੰਦ ਬਹੁਤ ਡਰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਤ ਢਿਗੈ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਰਚਿ ਬਾਤ,
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਸੁਨਾਤ ਡਰਾਤ ਦਿਖਾਤਿ ਭਿਅੰਕਾ[1]।
[1]ਡਰ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜਸੋਂ ਭਵ ਹੈ[1] ਕਹਿੰ,
[1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਪੁੰਜ[1] ਮਰੈਂ ਭਟ ਜੂਝ ਨਿਸੰਕਾ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਬੈਰ ਗਿਰੇਸ ਬਿਸੇਸ ਕਰੈਂ,
ਲਖਿ ਦੇਸ ਨਿਜੰ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਧੁਨਿ ਡੰਕਾ[1] ॥੬॥
[1]ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਆਹਵ ਘੋਰ[1] ਸਜੋਰ ਪਰੈ,
[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ।
ਜਬਿ ਦੇਸ ਬਿਸੇਸ ਭਵੈ ਹਮ ਬੈਰੀ।
ਹਾਕਮ ਜੇ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਬਲੀ ਬਡ,
ਆਵਿਹਿੰਗੇ ਚਢਿ ਸੋ ਬਿਨ ਦੈਰੀ[1]।
[1]ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।
ਹੋਇ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਸੱਤਦ੍ਰਵ[1]
[1]ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ।
ਮੱਦਦ ਅੱਦ੍ਰ ਪਤੀਨ ਬਧੈਰੀ[1]।
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਬਹੁਤ ਹੈ।
ਫੇਰ ਥਵੈ ਬਸਬੋ ਕਸਬੋ ਪੁਰਿ
ਆਨੰਦ, ਸਾਨੰਦ ਨਾਹਿੰ ਕਦੈਰੀ[1] ॥੭॥
[1]ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਵਸਣਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਬਿ ਰੌਰ ਮਚੈ ਇਸ ਤੌਂਰਹਿ ਗੌਰ[1],	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਤੁ ਸੰਗਤ ਆਵਨ ਤੈ ਹਟ ਹੈ।	
ਖਰਚੈਂ ਸਬ ਕੋਸ਼[1] ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੋ,	[1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਅਰੁ ਆਮਦਨੀ ਬਹੁਰੋ ਘਟ ਹੈ।	
ਇਕ ਲੰਗਰ ਕਾ ਖਰਚਾ ਬਢ ਹੈ,	
ਨਿਬਹੈ ਕਿਮ ਜੈਸ ਗੁਰੁ ਠਟ ਹੈ[1]।	[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਧਾਰੀ ਹੈ।
ਕਰਿ ਹੈਂ ਭਟ ਭੁਖੇ ਕਹਾਂ ਲਰ ਹੈਂ[1],	[1]ਭੁੱਖੇ ਸੂਰਮੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੜਨਗੇ।
ਪਰ ਹੈ ਮਗ ਭੂਰ[1] ਕਿਛੂ ਕਟ ਹੈਂ ॥੮॥	[1]ਬਹੁਤੇਰਾਹ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।
ਖਰਚਾ ਜਬਿ ਸੈਨ ਚਹੈ ਗੁਰੁ ਤੈ,	
ਪਰਚਾ ਤੁਮ ਸੋਂ ਤਬਿ ਆ ਪਰ ਹੈ[1]।	[1]ਤਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ (ਪਰਚਾ) ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਆ ਪਵੇਗਾ।
ਜ਼ਰ ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ[1] ਜੋ ਘਰ ਮੈਂ,	[1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕਪੜੇ।
ਗੁਰੁ ਦੈਂਹ ਤਿਨੈ ਤੁਮ ਤੇ ਹਰ ਹੈ[1]।	[1]ਤੁਹਾਥੋਂ ਖੋਹ ਕੇ।
ਜਬਿ ਤਾਂ ਪਰ ਭੀ ਨਹਿਂ ਪੂਰੀ ਪਰੈ,	
ਸਿਖ ਛੋਰ ਗੁਰੈਂ ਘਰ ਹੈਂ ਬਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵੜਨਗੇ।
ਇਮ ਹੋਇ ਖਰਾਬੀ ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਬਡੀ, ਫਿਰ	
ਪੇਸ਼ ਨ ਲੇਸ ਕਿਛੂ ਚਰ ਹੈ[1] ॥੯॥	[1]ਚਲੇਗੀ।
ਅਬਿ ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਤਈਂ ਸਮਝਾਵਹੁ,	
ਜੇ ਸਮਝੈ ਤੁਮਰੋ ਸਮਝਾਯਾ।	
ਮੇਲ ਵਿਖੇ ਸੁਖ ਹੈ ਸਬਿ ਹੀ,	
ਕਿਨਹੂੰ ਕਬ ਹੀ ਲਰਿ ਸੁਖ ਨ ਪਾਯਾ।	
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਾਯਰ ਕੂਰਨ ਭੂਰਨ[1],	[1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਝੂਠਿਆਂ ਨੇ।
ਮਾਤਹਿ ਬਾਤਹਿਂ ਲਾਇ ਡਰਾਯਾ।	
ਜਾਨਤ ਨਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਜਢ[1],	[1]ਮੂਰਖ।
ਜਾਂ ਹਿਤ ਆਪ ਅਕਾਲ ਪਠਾਯਾ ॥੧੦॥	
ਦਿਨ ਏਕ ਕਹਜੋ ਜਨਨੀ ਗੁਰੁ ਕੋ,	
ਤੁਮ ਲਾਇਕ ਬੀਰ ਸਪੂਤ ਬਲੀ।	
ਸਮ ਦੂਜ ਸਸੀ ਜਗ ਪੂਜ ਸਹੀ,	
ਦਿਹੁਂ ਸੂਝ ਵਹੀ ਜਿਮ ਥੀਵ ਭਲੀ[1]।	[1]ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਜਗਤ ਪੂਜ ਹੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਭਲੀ ਹੋਵੇ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਭਏ,	
ਤੁਮ ਭੀ ਵਹਿ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਵਲੀ[1]।	[1]ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਹੋ।
ਸਮ ਮਿੱਤਰ ਸੱਤਰ ਕੋ ਪਿਖਬੋ,	
ਇਹੁ ਰੀਤਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਤ ਚਲੀ ॥੧੧॥	
ਨਹਿ ਜੈਸ ਬਿਰੋਧ ਬਢੈ ਕਿਸ ਸੋਂ,	
ਵਹਿ ਕਾਮ ਤੁਮੈਂ ਚਹੀਏ ਕਰਨੋ।	
ਸੁਖ ਹੈ ਸਬ ਹੀ ਇਤਫਾਕ ਵਿਖੇ,	
ਦੁਖ ਪੁੰਜ ਨਫਾਕ ਵਿਖੇ ਬਰਨੋ[1]।	[1]ਫੁੱਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਦੁੱਖ ਕਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੈ ਸਦ ਹੀ ਸਬਿ ਸੋਂ,
ਦਿਢ ਮੇਲ ਭਲੇ ਚਹੀਏ ਧਰਨੋ[1]। [1]ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਕਹਲੂਰ ਪਤੀ ਬਲਵਾਨ ਅਤੀ,
ਮਮ ਮਾਨ ਮਤੀ[1] ਤਜ ਦੈ ਲਰਨੋ ॥੧੨॥ [1]ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਕੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਔਰ ਦੁਬਿੰਸਤ ਧਾਰਨ ਕੇ[1], [1]ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ।
ਸਬਿ ਮੱਦਤਗਾਰ ਤਿਸੈ ਬਨ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਕੈ ਢਿਗ ਸੈਨ ਬਲੀ ਭਟ ਹੈਂ,
ਬਡ ਆਯੁਧ ਦੇਸ ਘਨੋ ਧਨ ਹੈ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਨੁਰੰਗ ਸਹਾਇਕ ਹ੍ਵੈ,
ਪਠ ਹੈ ਦਲ ਸਾਵਨ ਜਯੋਂ ਘਨ ਹੈਂ[1]। [1]ਸਾਉਣ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਦਲ ਭੇਜੇਗਾ।
ਕਿਮ ਬੈਰ ਨਿਭੈ ਤਿਨ ਸੋਂ ਤੁਮਰੋ,
ਜਿਮ ਸਿੰਧੁ ਨਰੋਕ ਸਕੈ ਕਨ ਹੈ[1] ॥੧੩॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਕਿਣਕਾ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂਰੋਕ ਸਕਦਾ।
ਸੁਖ ਨਾਂਹਿ ਲਹਯੋ ਕਬਹੀ ਕਿਨਹੂੰ,
ਨਿਜ ਤੈ ਬਲਵਾਨਨ ਸੰਗ ਅਰੈ ਕੈ[1]। [1]ਅੜ ਕੇ।
ਪੁਰਿ ਦੇਸ ਪਰੈ ਤਜਨੋ ਤੁਮ ਕੋ,
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਰਣ ਮੈਂ ਮਰਵੈ ਕੈ।
ਜਿਮ ਛੋਰਿ ਸੁਧਾਸਰ ਤੋਰ ਪਿਤਾਮਹਿ,
ਬਾਸ ਲਯੋ ਪੁਰਿ ਕੀਰਤਿ ਐ ਕੈ।
ਇਹੁ ਭੂਪ ਪਰੋਸਿ ਧਨੀ ਧਰ ਕੋ[1], [1]ਇਹ ਗਵਾਂਢੀਰਾਜਾ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।
ਕਿਮ ਬੈਰ ਫਬੈ ਤਿਹ ਰਾਜਿ ਬਸੈ ਕੈ ॥੧੪॥
ਯਾਰ, ਕਵੀ, ਨ੍ਰਿਪ, ਬੀਰ, ਵਜੀਰ,
ਤਿਯਾ, ਸੁਤ, ਬੈਦ, ਪਰੋਸ ਜੁਰੈਹੈ[1]। [1]ਜਿਹੜਾ ਗਵਾਂਢ ਵਿੱਚਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ।
ਕੋਵਿਦ[1], ਜੱਗ ਕਰਾਵਨਹਾਰ, [1]ਵਿਦਵਾਨ।
ਦਿਜੇਸ੍ਵਰ[1], ਭੋਜਨ ਜੋਇ ਛਕੈ ਹੈ। [1]ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਭੂਤ ਵਿਡਾਰ[1], ਗੁਰੂ, ਤਪਸੀ, [1]ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ।
ਦਰਵਾਨ, ਪਛਾਨ ਪੁਰਾ ਜੁਰਖੈ ਹੈ[1]। [1]ਜੋ ਪੁਰਾਣੀ ਪਛਾਣਰਖਦਾ ਹੋਵੇ।
ਹਾਕਮ, ਭਿੱਛਕ[1] ਸੰਤ, ਇਕੀਸਨ [1]ਮੰਗਤਾ।
ਸੰਗ, ਬੁਧੀ ਜਨ ਬੈਰ ਨ ਕੈਹੈਂ[1] ॥੧੫॥ [1]ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
ਬਾਮਣ, ਬਾਯਸ[1], ਬਾਲਕ, ਬੰਦਰ, [1]ਕਾਂ।
ਬਜਾਲ[1], ਬਕਾਲ[2] ਬਚਾਲ[3] ਬਿਲਾਰੀ[11]। [1]ਸੱਪ। [2]ਬਾਣੀਆਂ। [3]ਬੁਹਤਾ ਤੇ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਬਕਵਾਦੀ। [11]ਬਿੱਲਾ।
ਬਾਰ ਬਧੂ[1] ਬਿਧਵਾ, ਬੰਦੂਆ[2], [1]ਵੇਸਵਾ। [2]ਕੈਦੀ।
ਬਹਿਤੋ ਜਲ, ਬਾਘ[1], ਬਿੱਛੂ, ਬਿਭਚਾਰੀ। [1]ਸ਼ੇਰ।
ਸੌਂਕਣ, ਸੂਮ, ਸੁਨਾਰ, ਸੁਕੈਂ[1] ਸਠ[2] [1]ਤੋਤੇ ਦਾ। [2]ਮੂਰਖ।
ਸਾਂਢ[1], ਸਨਜਾਸੀ, ਸੁਰਾਪੀ[2] ਯਸਾਰੀ[3]। [1]ਸਾਨ੍ਹ। [2]ਸ਼ਰਾਬੀ। [3]ਜਸ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਨਿੰਦਕ।
ਭੈਂਗਹਿ[1] ਭੂੰਝਕਨੇ[2] ਕਵਰੇ[3], [1]ਟੇਢਾ ਝਾਕਣ ਵਾਲਾ। [2]ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਵਾਲਾ। [3]ਜੁਆਰੀਆ।

(ਕੈਰਵ- ਜੁਆਰੀਆ। ਕੈਰਵ ਤੋਂ ਕਵਰੇ।)

ਇਨ ਕੋ ਨ ਵਿਸਾਹੁ ਕਿਜੈ ਕਦਹਾਰੀ[1] ॥੧੬॥
[1]ਕਦੇ ਵੀ।

ਔਰਨ ਸੋਂ ਭਲ ਮੇਲ ਰਖੋ,
ਬਿਨ ਮੇਲ ਨ ਖੇਲ ਬਿਹਾਰ ਚਲੈ ਹੈ।
ਇਹੁ ਰੀਤਿ ਸਨਾਤਨ ਹੈ ਜਗ ਕੀ,
ਜਿਸ ਕੈ ਵਥੁ ਹੋਇ ਦੁਤੀ ਮੰਗ ਲੈ ਹੈ।
ਕਾਰਜ ਸਾਰ ਦਿਖਾਰ ਬਡੱਪਨ,
ਸੋ ਫਿਰ ਮਾਲਕ ਪਾਸ ਪਠੈ ਹੈ।
ਜਾਂਹਿ ਬਡਾਈ ਦਈ ਹਰਿ ਹੈ,
ਤਿਹ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਗਨ ਦੂਸਰ ਐਹੈ ॥੧੭॥
ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਤੁਛ ਹੈ ਗਜ ਕੀ,
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਂਗਯੋ ਜੌ ਤੁਮ ਦੈਹੈਂ।
ਦੁੰਦਭਿ ਗਾਜ ਰਹਯੋ, ਜਸ ਕੋ
ਤੁਮਰੋ ਜਗ ਮੈਂ, ਸਿੰਧ ਲੌ ਸਬਿ ਪੈਹੈਂ[1]।
[1]ਸਮੁੰਦਰ ਤਕ ਸਭ ਪਾਸੀਂ।

ਚਾਮ ਮਢੇ[1] ਘੁਰ ਹੈਂ[2] ਘਰ ਹੀ ਘਰ,
[1]ਚੰਮ ਮੜ੍ਹੇ ਭਾਵ ਧੌਂਸੇ। [2]ਵਜਦੇ ਹਨ।

ਯਾਂਹਿ ਬਜਾਇ ਕਹਾਂ ਬਡ ਥੈਹੈਂ।
ਔਰ ਬਿਰੋਧ ਬਢੈ ਜਿਸ ਤੈ,
ਵਹਿ ਕਾਮ ਨਹੀ ਬੁਧਿਮਾਨ ਕਰੈ ਹੈਂ ॥੧੮॥
ਲਾਭ ਨ ਹ੍ਵੈ ਜਿਸ ਉਦਮ ਤੈ,
ਕਿਛੁ ਸੋ ਨ ਕਰੋ ਨੁਕਸਾਨ ਜੁ ਦੈਹੈ।
ਨਾਹਕ[1] ਕਾਂਹਿ ਕਿ ਸੰਗ ਬਿਗਾਰਨ,
[1]ਐਵੇਂ, ਬਿਅਰਥ।

ਚਾਹਿਕ[1] ਨਾਂਹਿ ਤੁਮੈਂ ਬਨ ਐਹੈ।
[1]ਵਿਗਾੜ ਚਾਹੁਣਾ।

ਕਾਜ ਤੁਮੈਂ ਇਹੁ ਨ ਜਗਿਰਾਜ,
ਸਮਾਜ ਦਰਾਜ[1] ਜੁ ਅੰਤ ਨਸੈ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ।

ਰਾਵਰ ਰਾਜ ਅਖੰਡ ਅਡੰਡ,
ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੁਤਿ[1] ਸੰਤ ਕਥੈ ਹੈਂ ॥੧੯॥
[1]ਵੇਦ।

ਕਬਿੱਤ:

ਐਸੀ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਮਾਤ ਤੈ ਬਖਜਾਤ ਸੁਨਿ,
ਬੋਲੇ ਦੁਖ ਹਾਤ[1] ਸੁਖ ਦਾਤ ਕਲਜਾਨ ਹੈ।
[1]ਦੁੱਖ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਤਪ ਕਰਤੈ ਕੋ ਮੋਹਿ ਕਰਤੇ ਪਠਾਯੋ,
ਹੇਤ ਧਰ ਭਾਰ ਹਰਬੇ ਕੋ ਦਰਬੇ ਦੁਜਾਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਮੇਟਣ ਤੇ ਖੋਟੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਲਣ ਲਈ।

ਕਪਟੀ ਕੁਟਿਲ ਭੀਮ ਸਸਿ ਸੇ ਹੰਕਾਰੀਓਂ ਕੇ,
ਗਰਬ ਸਰਬ ਅਬਿ ਕਰਬ ਮੈਂ ਹਾਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਾਸ ਕਰਾਂਗਾ।

ਚਾਹਿਤ ਦਬਾਯੋ ਮੋਹਿ ਗਿਰਪਤਿ ਮੂਢ ਮਤਿ,
ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਜਾਰ ਪਟ ਬੀਜਨੋ ਜਜੋਂ ਭਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੦॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਗਿਦੜ ਤੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਟਟਿਆਣਾ ਦਬਾਉਣਾ ਚਾਹੇ।

ਲਰਬੇ ਨ ਜੈਹੂੰ ਕੈਹੂੰ ਦ੍ਵਾਰ ਮੈਂਹੂੰ ਮਾਨੋ ਦਿਢ,
ਦੇਸ ਗਾਂਉ ਨਾ ਦਬੈਹੂੰ ਚੈਹੂੰ ਕਾਂਹੂੰ ਰਾਜ ਨਾ।

ਲਰ ਹੈ ਜੁ ਆਇ ਚਰ੍ਹ[1] ਪਰ ਹੈ ਹਮਾਰੇ ਗਰ, — [1]ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਫਰ ਹੈਂ ਨ ਫੇਰ ਖੱਗ ਹਮ ਕਿਮ ਗਾਜ ਨਾ[1]। — [1]ਫੇਰ ਅਸੀਂ (ਖਗ) ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨ ਗਜੀਏ।
ਧਾਰ ਤਰਵਾਰ ਗੰਗ ਧਾਰ ਤੇ ਉਦਾਰ ਅਤਿ,
ਕਰਤ ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਐਹੈਂ ਬਾਜ ਨਾ[1]। — [1]ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ ਭਾਵ ਰੁਕਾਂਗੇ ਨਹੀਂ।
ਕਾਤਰ[1] ਮਸੰਦ ਮੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪੂਜਾ ਖਾ ਬੁਲੰਦ, — [1]ਕਾਇਰ।
ਬੀਰ ਧੀਰਤਾ ਬਿਹੀਨ ਭਏ ਇਨ ਲਾਜ ਨਾ[1] ॥੨੧॥ — [1]ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ।
ਭੋਲੀ ਮਾਤ ਆਪ ਘਾਤ[1] ਜਾਨੋ ਕਿਆ ਮਸੰਦਨ ਕੇ, — [1]ਦਾਅ।
ਕੂਰ ਹੀ ਡਰਾਤ ਮੂਰ ਬਾਤ ਛਲ ਛੰਦ ਕੈ[1]। — [1]ਮੂਰਖ ਛਲ ਵਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ।
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਭੀਰੂ[1] ਹੋਤ ਤੀਆ ਕੋ ਸਰੀਰੂ, — [1]ਡਰਾਕੁਲ।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਤਦਬੀਰੂ[1] ਜਾਨੈ ਨਾ ਬੁਲੰਦ ਕੈ। — [1]ਜੁਗਤੀ, ਢੰਗ।
ਭਾਵੀ ਥੀ ਜੋ ਹੋਨਹਾਰ ਰਾਖੀ ਰਚਿ ਕਰਤਾਰ,
ਜਾਨ ਤਬੈ ਗੁਰੂ ਸਾਰਿ[1], ਚਾਹਿਂ ਜਾਹਿਂ ਕੰਦ ਕੈ[2]। — [1]ਸਾਰੀ ਹੋਣਹਾਰ। [2]ਜਿਸ ਨੂੰ (ਕੰਦ) ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਾਂਗ ਮਿੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।
ਐਪਰ ਮ੍ਰਯਾਦ ਆਦਿ ਨੇਤ ਸੇਤ ਪਾਲੈਂ ਗੁਰੁ,
ਜਦੁਪਤਿ ਰਾਮ ਸਮ ਦੁੱਜਨ ਨਿਕੰਦ ਕੈ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਢਲੀ (ਸੇਤ) ਉੱਜਲੀ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ (ਨੇਤ) ਹੋਣਹਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ (ਜਦ ਪ੍ਰਤਿ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇਰਾਮ ਚੰਦਰ ਵਾਂਗ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰ ਢਿਗ ਤੈ ਅਮੰਦ ਤਰ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਉਤਮ (ਬਚਨ)।
ਕਹਜੋ ਕਹਾਂ ਕਚੇ ਕੋਹੀ ਛੰਦ ਬੰਦ ਕਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕਚੇ (ਕੋਹੀ) ਪਹਾੜੀਏ ਕੀ ਛਲ ਵਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਬ ਗਜ ਮਾਂਗ ਲੈਹੈਂ ਔਰ ਵਥੁ ਫੇਰ ਚੈਹੈਂ,
ਆਖਰ ਕਹਾਂ ਲੌ ਦੈਹੈਂ ਅੰਤ ਫੇਰ ਲਰ ਹੈਂ।
ਤਾਂਤੇ ਅਬਿ ਹੀ ਜਵਾਬ ਤਿਨੈ ਦੈਨ ਹੈ ਸਵਾਬ[1], — [1]ਪੁੰਨ।
ਲਰੈਂ ਆਇ ਜਜੋਂ ਸ਼ਿਤਾਬ[1] ਹਾਰ ਜਾਂਹਿ ਘਰ ਹੈਂ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਰੰਚਕ ਸੇ ਕੰਚਨ ਕੋ ਮਾਨ ਕਹਾਂ ਮੇਰੁ ਆਗੇ,
ਬੰਚਕ ਸੁ ਭੂਪ ਸਜਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸੇ ਕਿ ਅਰ ਹੈਂ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਸੁਮੇਰ ਅੱਗੇ ਕੀ ਮਾਣ ਹੈ, ਠੱਗ, ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਤੇ ਗਿੱਦੜ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਅੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਮਾਤ ਸੁਨਿ ਗਹਜੋ ਮੌਨ ਹੋਇ ਖ਼ੁਸ਼ ਦਯਾ ਭੌਨ,
ਜਿਨੈਂ ਕਿਛੁ ਗੌਂ ਨ ਭੌ ਨ ਕੌਨ ਅਰਿ ਕਾਂਹਿ ਕੋ[1]। — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ (ਗੌਂ) ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਅਤੇ (ਭੌ) ਭੈ ਨਹੀਂ (ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ) ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ (ਭਾਵ ਨਿਰਵੈਰ ਹਨ)।
ਖਿਲਤ ਖਿਤਾਬ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਅਤਾ ਬਖਾਨ
ਕੀਓ ਹੈ ਦਿਵਾਨ ਪੈ ਸ਼ਿਤਾਬ ਨਿਜ ਤਾਂਹਿ ਕੋ[1]। — [1]ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ (ਖਤਾਬ) ਪਦਵੀ ਦੀ, ਤਿਸ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਹਿ ਕੇ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ।
ਕਾਰ ਸਭਿ ਸੈਨ ਹੂੰ ਕੋ ਔਰ ਲੈਨ ਦੈਨ ਹੂੰ ਕੋ,
ਨਿਕਟ ਰਹੈਨ ਹੂੰ ਕੋ ਦੀਓ ਗੁਰੁ ਵਾਂਹਿ ਕੋ।
ਆਯੁਧਨ ਕੋ[1] ਅੱਭਜਾਸ ਕਰਵਾਤ ਗੁਰੁ ਖਾਸ[2], — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ। [2]ਆਪ।
ਪੂਰਤ ਸਿੱਖਨਿ ਆਸ ਜਾਸ ਮਨ ਜਾਂਹਿ ਕੋ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਜੈਸੀ ਆਸਾ ਹੈ।
ਸ਼ਿਕਰੇ[1] ਸ੍ਵਾਨ[2] ਬਾਜ ਸਾਜ ਜੁਰਰੇ ਸਮਾਜ[3] — [1]ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ। [2]ਕੁੱਤੇ। [3]ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ।

ਖੇਲਤ ਅਖੇਰ[1] ਦੇਸ ਰਾਜਨ ਕੈ ਜਾਇ ਕੈ। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਲੰਘਨ ਸਘਨ ਬਨ ਕੰਦ੍ਰੋਂ ਕੇ ਅੰਦ੍ਰੋ ਮੈਂ,
ਸੈਲ ਕਰੈਂ ਸੈਲਨ ਗੁਸੈਲ ਛੈਲ ਪਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੇ (ਛੈਲ) ਸੂਰਮੇ ਦੌੜ ਕੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੂਕਰ[1] ਸਸੇ[2] ਝਿੰਗਾਰ[3] ਰੋਝ[11] ਰੀਛ ਸ਼ੇਰ ਸਜਾਰ[22], — [1]ਸੂਰ। [2]ਸਹੇ। [3]ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ (ਝੰਖਾਰ-ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ)। [11]ਗਵਯ-ਨੀਲ ਗਾਇ। [22]ਗਿੱਦੜ।
ਤੀਤਰ ਲਵੇ[1] ਅਪਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਬਰੁ ਭਾਇ ਕੈ[2]। — [1]ਬਟੇਰੇ। [2]ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ।
ਪਾਢੇ[1] ਕਕੜੈਲ[2] ਮਾਰੇ, ਗੈਲ ਨਾ ਸੰਭਾਰੇ ਐਲ — [1]ਪਾੜਾ-ਭੂਰੇਰੰਗ ਦਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹਰਨ। [2]ਪਹਾੜੀ ਹਰਨ ਜੋ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਭੌਂਕਦਾ ਹੈ।
ਪਾਰੈ, ਖੈਲ ਭੈਲ ਸੈਲ-ਪਤਿਨਿ ਦਿਖਾਇ ਕੈ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਦੇ (ਐਲ) ਰੌਲਾ {ਪਾਰੈ} ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ (ਖੈਲ ਭੈਲ) ਖਲਬਲੀ ਦਿਖਾ ਕੇ}।

ਧੌਂਸ ਕੀ ਧੁੰਕਾਰ ਸੁਨਿ ਧਮਕਤ ਗਿਰਿਪਤਿ,
ਮਸਕਤ ਰਸਕ ਧਰਤ ਖੁਨਸਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਧੌਂਸੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ (ਧਮਕਤ) ਡਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦੇ ਹਨ, ਖਿਝ ਕੇ (ਮਸਕਤ) ਕਸ਼ਟ ਧਾਰਦੇ ਤੇ (ਰਸਕ) ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਰਸ਼ਕ-ਰੀਸ, ਦੂਜੇ ਜੇਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ।)
ਸ਼ੋਰ ਨ ਥੋਰਨ ਕੈ ਬਟੋਰਨ ਟੋਰਨ ਮ੍ਰਿਗ,
ਛੋਰਨ ਤੁਫੰਗ ਅੰਗ ਫੋਰਨ ਤਕਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ (ਬਟੋਰਨ) ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲਦੇ ਹਨ, ਤਕਾ ਕੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭੰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਘੋਰਨਿ ਧਵਾਇ[1] ਸਮ ਮੋਰਨ ਨਚਾਇ, — [1]ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਬਾਗ ਮੋਰਨ ਓਰਨ ਪੁਰਿ ਜ਼ੋਰਨ ਜਨਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਜਣਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਵਾਗਾਂ ਮੋੜਦੇ ਹਨ।
ਹੇਰਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਦ੍ਵਾਰੀ ਬਾਰੀ ਪੈ ਅਟਾਰੀ ਚਢਿ,
ਜਾਤ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਹਿਤ ਲੁਭਾਇ ਕੈ ॥੨੬॥
ਆਨ ਕੈ ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ ਥਿਰਾਨ[1] ਗੁਰੁ ਆਸਨ ਪੈ, — [1]ਬੈਠਦੇ ਹਨ।
ਦਾਸਨਿ ਨਿਰਾਸਨ ਖਾਸਨ ਆਸ ਪੂਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਨਿਰਾਸ ਦਾਸਾਂ ਦੀਆਂ (ਖਾਸਨ) ਆਪ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਲਜਾਵਤ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰ ਕਰਿ,
ਦੇਸ ਔ ਬਿਦੇਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੈ ਹਜੂਰ ਹੈਂ।
ਉਮਦੇ[1] ਹਥਜਾਰ ਘੋੜੇ ਬਿਬਿਧਾ ਬਸਨ ਜੋੜੇ[2], — [1]ਚੰਗੇ, ਵਧੀਆ। [2]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਦੇਤ ਸਿਖ ਹੈਂ ਨ ਥੋਰੇ ਸੰਗ ਧਨ ਭੂਰ[1] ਹੈਂ। — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਬਾਂਛਿਤ ਸੁ ਫਲ ਚਾਰੁ ਪਾਇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਿਦਾਰ,
ਸੁਜਸ ਅਪਾਰ ਸੋ ਉਚਾਰਤ ਜਰੂਰ ਹੈਂ ॥੨੭॥
ਕੋਊ ਏਕ ਮਾਸ ਕੋਊ ਦੋਇ ਮਾਸ ਚਾਰ ਖਟ[1], — [1]ਕੋਈ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਕੋਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ।
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਬਾਸ ਕਰਿ ਫਿਰ ਘਰ ਜਾਨ ਕੋ।
ਛੋਰਿ ਜਗਿ ਮਗ[1] ਪਗ ਸੇਵਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ, — [1]ਜਗਤ ਦਾ ਰਾਹ।
ਜੈਸੇ ਸੁਰ ਸੁਰਤਰੁ ਸੇਵੈਂ ਮਘਵਾਨ ਕੋ[1]। — [1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤੇ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਸਤਾਰੀ ਕੀਰਤੀ ਉਜਾਰੀ ਗੰਗ ਧਾਰੀ ਸਮ,
ਬਿਸਤਾਰੀ ਭਵ ਬਿਸੁਤਾਰੀ ਬਿਸਆਨ ਕੋ[1]। — [1]ਗੰਗਾ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਰਗੀ ਉੱਜਲ ਕੀਰਤੀ (ਬਿਸਤਾਰੀ) ਫੈਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ (ਬਿਸਤਾਰੀ) ਫੈਲੇ ਹੋਏ (ਭਵ) ਸਾਗਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ (ਬਿਸੁਤਾਰ)

ਜ਼ਹਿਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਰਾਂਕਾ-ਪਤਿ ਗੁਰੁ ਜਸ ਕੋਕ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਕ ਬਸ,
ਮੰਦ ਜਨ ਅੰਧ ਤਮ ਕੰਜਰੰਜ ਠਾਨ ਕੋ[1] ॥੨੮॥

[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਜੱਸ ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਚੰਦ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭੀਮ ਚੰਦ ਚਕਵੇ ਵਾਂਗ ਸੋਗ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਦੇ ਤੇ (ਅੰਧ) ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਤੇ ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ ਗੁੱਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਦੂਜ ਇੰਦ ਸਮ ਪੂਜ ਜਗ,
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸੇਸ।
ਚਢਿਤ ਬਢਿਤ ਨਿਤ ਅਧਿਕ ਹੀ,
ਪਿਖਿ ਸਿੱਖ ਕੰਜ ਜਲੇਸ[1] ॥੨੯॥

[1]ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪ (ਜਲੇਸ) ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਪ ਪਾਣੀ ਨਿਤ ਬਹੁਤਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਬਹੁਤੇ ਵਧਦੇ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਿੱਦਜਾ ਦੋਈ।
ਬਿਰਧਾਵਤ ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਨਵ ਸੋਈ।
ਕਠਨ ਕੁਵੰਡ[1] ਖੈਂਚ ਹੈਂ ਜੋਊ। — [1]ਕਰੜਾ ਧਨੁਸ਼।
ਔਰ ਨ ਐਂਚ[1] ਸਕੈ ਤਿਹ ਕੋਊ ॥੩੦॥ — [1]ਖਿੱਚ।
ਬੀਰਨ ਧੀਰਨ ਭੀਰ ਬਢੈ ਹੈਂ।
ਤੀਰ ਨ ਗੁਰੁ ਸਮ ਕੋਇ ਚਲੈ ਹੈਂ।
ਅਰਜਨ ਕਰਣ ਰਾਮ ਸੁਨ ਰਾਖੇ।
ਕਹੈਂ ਸੁਭਟ ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਅਬਿ ਲਾਖੇ[1] ॥੩੧॥ — [1]ਹੁਣ ਗੁਰੂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ) ਜਾਣੇ ਹਨ।
ਅਤਿ ਬਲਵੰਡ ਦੰਡ-ਭੁਜ[1] ਗੁਰ ਕੇ। — [1]ਬਹੁਤ ਬਲ ਵਾਲੇ ਡੌਲੇ।
ਪਿਖਿ ਸੁਨਿ ਧੀਰ ਛੁਟਤ ਅਰਿ ਉਰਿ ਕੇ।
ਬਾਈ ਧਾਰ ਪਹਾਰਨ ਰਾਜੇ।
ਕਰਤ ਬਾਤ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਦਰਾਜੇ[1] ॥੩੨॥ — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ।
ਬੀਜ ਬਿਰੋਧ ਭੀਮ ਸਸਿ ਸੰਗੈਂ।
ਪਰਜੋ, ਸ਼ਰੀਕ ਭਯੋ ਕਹਿੰ ਚੰਗੈਂ[1]। — [1]ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ।
ਲਰੈਂ ਪਰੈ ਜਬਿ ਗਰੈਂ ਲਰਾਈ।
ਭਵੈ ਦੀਨ[1] ਹਮ ਪੈ ਤਬਿ ਆਈ ॥੩੩॥ — [1]ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।
ਕਾਂਗੜੇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਅਪਾਵਨ[1]। — [1]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਚਹਯੋ ਕਲੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਢਾਵਨ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਪੈ ਸਚਵ[1] ਪਠਾਯੋ। — [1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਤਿਹ ਭ੍ਰਮਾਇ ਸ਼ਰਮਾਇ[1] ਸਿਖਾਯੋ ॥੩੪॥ — [1]ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਕੇ।
ਬਸਰਸ[1] ਰਾਜ ਤੁਮਾਰੇ ਮਾਹੀ। — [1]ਵਸਦਾਰਸਦਾ ਹੈ।
ਭਯੋ ਤੁਮੀ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਗੁਮਰਾਹੀ[1]। — [1]ਉਲਟ, ਵਿਰੋਧੀ।
ਜਿਸ ਕੀ ਬਿੱਲੀ ਤਿਸੈ ਡਰੈ ਹੈ।
ਨਿਜ ਕਰਤੂਤ ਇਹ ਕਲੀ[1] ਦਿਖੈ ਹੈ ॥੩੫॥ — [1]ਕਲਜੁਗ।
ਕਜਾ ਤੁਮ ਜੀਵਤ ਹੀ ਮਰ ਗਏ।

ਦ੍ਵਾਰ ਤੁਮਾਰ ਧੌਂਸ ਬਜਵਏ।
ਫੇਰ ਅਖੇਰ ਦੇਰ ਬਿਨੁ ਕਰਿ ਕੈ।
ਲੈ ਜਾਵਤ ਭਾਵਤ ਮ੍ਰਿਗ ਹਰ ਕੈ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਚਮੂੰ ਕਰਨ[1] ਬਹੁ ਲਰਨ ਸਿਖੈ ਹੈ। — [1]ਫ਼ੌਜ (ਭਰਤੀ) ਕਰਕੇ।
ਜੰਗੀ ਸਾਜ ਦਰਾਜ[1] ਬਢੈ ਹੈ। — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਇਕ ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ ਜੁਗ ਪੰਚਾਨਨ[1]। — [1]ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ੇਰ।
ਦੋਇ ਸਮਾਤ ਤੇਗ, ਇਕ ਮਿਆਨ ਨ ॥੩੭॥
ਹੈ ਇਹੁ ਉਸ ਹੀ ਗੁਰੁ ਕਾ ਨਾਤੀ[1]। — [1]ਪੋਤ੍ਰਾ।
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੀ ਚਮੂੰ ਜਿਨਿ ਹਾਤੀ[1]। — [1]ਮਾਰੀ।
ਹੁਤੀ ਫਕੀਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਗਾਦੀ।
ਏਹੀ ਦ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਭਏ ਫਸਾਦੀ ॥੩੮॥
ਜਿਮ ਲਘੁ ਤਰੁ ਕਰ ਸੋਂ ਉਖਰੈ ਹੈ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਛੋਟਾ ਬ੍ਰਿਛ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਖਾੜ ਦੇਈਦਾ ਹੈ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਫੇਰ ਕੁਠਾਰ[1] ਕਟੈ ਹੈ। — [1]ਕੁਹਾੜਾ।
ਤਿਮ ਤੁਮ ਅਬਿ ਤੋ ਤਿਹ ਨਿਰਦਲ ਹੈਂ[1]। — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਫਿਰ ਤੁਮ ਹਮ ਸਬ ਲਾਵੈਂ ਬਲ ਹੈਂ ॥੩੯॥
ਲੂਟ ਦੇਸ ਤੁਵਰਾਜ ਦਬੈ ਹੈ।
ਫਿਰ ਇਹੁ ਮਾਰਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਥੈਹੈ[1]। — [1]ਹੋਵੇਗਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਹੀ ਛਲ ਬਲ ਕਰਿ ਕੈ।
ਜਜੋਂ ਤਜੋਂ ਕਢੋ ਦੇਸ ਤੈ ਜੁਰ ਕੈ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਜੁੜ ਕੇ ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ।
ਹਮ ਤੁਮ ਸਬੈ ਬਿਰਾਦਰ[1] ਰਾਜੇ। — [1]ਭਰਾ।
ਬਿਗਰੇ ਸੁਧਰੇ ਕੀ ਸਮ ਲਾਜੇ।
ਜਦਪਿ ਤੁਮ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸਬਿ ਭਾਂਤੀ।
ਦਲਨ ਦਲਨ ਬਡ ਬਲਨ ਅਰਾਤੀ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਵੱਡੇ ਬਲ ਵਾਲੇ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦਲਣ ਭਾਵ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਤੌ ਭੀ ਮੱਦਦ ਹਮ ਸਬ ਦੈਹੈਂ।
ਜਬ ਤੁਮ ਚੈਹੈਂ ਤਿਸੈ ਕਢੈ ਹੈਂ।
ਜਿਨਿ ਦੋ ਦਿਨ ਗਜ ਮੰਗਯੋ ਨ ਦਯੋ।
ਅਨ ਭਰੋਸ[1] ਤਿਸ ਤੈ ਸਬ ਗਯੋ ॥੪੨॥ — [1]ਹੋਰ ਭਰੋਸਾ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸਬਿ ਸਾਚੀ ਮਾਨੀ।
ਬਹਿਕਾਵਤ[1] ਸ਼ਾਰੀਕ ਨ ਜਾਨੀ। — [1]ਸ਼ਰੀਕ ਭਟਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਗਲਤਰਾਹ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬੋਲਯੋ ਗਰਬ ਧਰਵ ਹੰਕਾਰੀ।
ਹਰੋਂ[1] ਕਿ ਕਰੋਂ ਗੁਰੈਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੪੩॥ — [1]ਮਾਰਾਂਗਾ।
ਬਿਦਾ ਬਕੀਲ ਢੀਲ ਬਿਨ ਕੀਓ।
ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ[1] ਮਨਿ ਗੁਨਿ ਮੁਦ ਥੀਓ। — [1]ਕਾਂਗੜੇ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭੀ ਵਕੀਲ ਪੁਨ ਪਠਿਓ।
ਇਮ ਪ੍ਰਪੰਚ ਪਰਪੰਚੀ ਠਟਿਓ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਇਉਂ ਛਲੀਏ ਨੇ ਛਲ ਕੀਤਾ।
ਬਿਗਰੈ ਤੁਮ ਸੋਂ ਭੀਮ ਸਸੀ ਜੇ।

ਹਮ ਸਬ ਤੁਮਰੇ ਆਹਿ ਵਸੀ[1] ਜੇ।
[1]ਅਧੀਨ ਹਾਂ।
ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਹਾਂ ਏਕਲਾ ਲਰ ਹੈ।
ਨਾਹਿਂ ਸਹਾਇ ਤਾਂਹਿ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੪੫॥
ਤ੍ਰਾਸ ਤਨਕ[1] ਨਹਿਂ ਤਿਸ ਤੇ ਕਈਓ।
[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਡਰ ਵੀ।
ਜੋ ਮੱਦਤ ਚਹੀਏ ਸੋ ਲਈਓ।
ਨੈਣ ਸਿਆਪੇ ਭਯੋ ਕਟੋਚੀ[1]।
[1]ਕਟੋਚ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਕਾਂਗੜੇ ਦਾ ਰਾਜਾ) ਸਿਆਪੇ ਦੀ ਨੈਣ ਵਾਂਗ ਬਣ ਗਿਆ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਚਹਿਤ ਭਿਰਾਯੋ ਪੋਚੀ[1] ॥੪੬॥
[1]ਨੀਚ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਜੋ ਕਰੈ ਸੁ ਭਰੈ।
ਪਾਪ ਪੱਥਰ ਪਾਪੀ ਪਰ ਪਰੈ।
ਹਮ ਨਹਿਂ ਬੈਰ ਕਿਸੀ ਸੋਂ ਕਰਿ ਹੈਂ।
ਹਰ ਹੈਂ ਤਾਂਹਿ ਜੁ ਆਵੈਂ ਚਰ੍ਹ ਹੈਂ[1] ॥੪੭॥
[1]ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਜਾਇ ਸਚਵ ਇਹੁ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਕਹਾ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗਜ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤਿ ਮਹਾਂ।
ਸੋਚਿ ਕਟੋਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨ ਭਯੋ।
ਬੈਰ ਬਢਾਇ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਦਯੋ ॥੪੮॥
ਪੈ ਸਸਿ ਭੀਮ ਧੀਰ[1] ਉਰਿ ਰਾਖੈ।
[1]ਧੀਰਜ।
ਬਜਾਹਿ ਮਾਂਹਿ ਲਿਹੁਂ ਵਬੁ ਅਭਿਲਾਖੈ ॥੪੯॥

ਦੋਹਰਾ:

ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੀਤਯੋ ਜਬੈ,
ਅਯੋ ਬਿਜਾਹਿ ਦਿਨ ਵਾਹਿ[1]।
[1]ਉਹ।
ਪੰਮਾ ਪ੍ਰੋਹਤ, ਕੇਸਰੀ
ਸਸਿ, ਭੇਜੇ ਗੁਰੁ ਪਾਹਿ ॥੫੦॥

ਚੌਪਈ:

ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਉਨਿ ਭੇਟਾ ਦੈ ਕੈ।
ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਸ ਤੈ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਅਰਜ਼ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ ਲਰਜ਼[1] ਸੁਨਾਈ।
[1]ਡਰ ਕੇ।
ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੀ ਸਨੇਹ ਜਨਾਈ ॥੫੧॥
ਮਾਂਗੀ ਚਾਰ ਵਸਤੁ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਗਜ ਡੇਰਾ[1] ਚੌਕੀ ਵਰ ਘੋਰੇ।
[1]ਹਾਥੀ ਤੇ ਤੰਬੂ।
ਮਾਨਸ ਗੁਰੁ ਕੈ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈਂ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ।
ਬਿਜਾਹਿ ਭਏ ਫਿਰ ਫੇਰ ਲਜਾਵੈਂ[1] ॥੫੨॥
[1]ਮੋੜ ਲਿਆਉਣ।
ਬਾਈ ਧਾਰ ਨ੍ਰਿਪ ਤਹਿਂ ਜੁਰ ਹੈਂ।
ਕੋ ਜਾਂਵੀ ਕੋ ਮਾਂਵੀ ਢੁਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਲੜਕੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਿਲਣਗੇ।
ਸਿਰੀ ਨਗਰ[1] ਪਤਿ ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੈ।
[1]ਰਿਆਸਤ ਗੜਵਾਲ ਦੇ ਪੌੜੀ ਪਰਗਣੇ ਵਿੱਚ ਅਲਕ ਨੰਦਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਨਗਰ।
ਢੁਕੈ ਭੀਮ ਸਸਿ ਰਸ ਉਮਾਹਿ ਕੈ[1] ॥੫੩॥
[1]ਅਨੰਦ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਕੋ ਨਿਜ ਪੂਤ ਲਖੀਜੈ।
ਇੱਜ਼ਤ ਬਢੈ ਜੈਸ ਤਿਮ ਕੀਜੈ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਯਬ ਜਿਹਂ ਘਰ ਹੋਈ।
ਰਾਵ ਰੰਕ ਮਾਂਗਤ ਸਬਿ ਕੋਈ ॥ ੫੪ ॥
ਚਾਰ ਵਸਤੁ ਚਾਰਕ ਦਿਨ ਚਾਰੂ[1]। [1]ਸੁੰਦਰ।
ਦੈ ਕਰਿ ਰਾਖਹੁ ਰਸ ਜਸ ਭਾਰੂ।
ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰਜਤਪਣ[1] ਭੇਟਾ। [1]ਰੁਪਏ।
ਦੈਹੈ ਭੂਪ ਬਿਜਾਹਿ ਨਿਜ ਬੇਟਾ ॥ ੫੫ ॥
ਦੇਸ ਰਾਜ ਕਿਛੁ ਤੁਮ ਢਿਗ ਨੈ ਹੈ।
ਕਿਤ ਤੇ ਲੈ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਚਲੈ ਹੈ।
ਇਸ ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰਾ ਜੈ ਹੈ।
ਚਢੈ ਅਸਾਨ ਬਢੈ ਰਸ ਪੈ ਹੈ[1] ॥ ੫੬ ॥ [1](ਰਾਜੇ ਸਿਰ) ਅਹਿਸਾਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਅੱਗੋਂ ਰਸ ਵਧੇਗਾ।
ਮਾਂਗੀ ਵਸਤੁ ਨ ਜੇ ਤੁਮ ਦੈ ਹੈਂ।
ਪਰੈ ਬਿਗਾਰਿਰਾਰਿ[1] ਬਢ ਜੈ ਹੈ। [1]ਝਗੜਾ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਪਿ ਤੁਵ ਓਪ ਘਟੈ ਹੈ[1]। [1]ਰਾਜਾ ਗ਼ੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਉਪਮਾ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗਾ।
ਰਾਜ ਅਪਨ ਤੈ ਬਹਿਰ ਕਢੈ ਹੈ ॥ ੫੭ ॥
ਬਨਯੋ ਰਹੈ ਰਸ ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਜੈਸੈ।
ਰਾਵਰ ਭਾਵ[1] ਰਖੀਜੈ ਤੈਸੇ। [1]ਪ੍ਰੇਮ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਰੋਹੇ[1]। [1]ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ।
ਰਦ-ਛਦ ਫਰਕੇ ਕਰ ਕੇ ਕੋਹੇ[1] ॥ ੫੮ ॥ [1](ਰਦ-ਛਦ) ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕੇ ਤੇ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਕੜਕੇ।
ਤਰਨ ਤਰਨ ਸਮ ਹ੍ਵੈ ਕਰ ਤਾਤੇ[1]। [1]ਜਵਾਨ ਭਾਵ ਦੋਪਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤੱਤੇ ਹੋ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਜਾਹੁ ਉਠਿ ਅਬੈ ਇਹਾਂ ਤੇ।
ਮਾਂਗਨ ਅਏ ਕਿ ਦੈਨੇ ਤਾਨੇ[1]। [1]ਮਿਹਣੇ।
ਕਪਟੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਜੋਰ ਦਿਖਾਨੇ ॥ ੫੯ ॥
ਕਿਆ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ ਬਨਕ[1] ਪਛਾਨਾ। [1]ਬਾਣੀਆ।
ਭਾੜਾ ਵਸਤਨ ਦੈ ਜੁ ਭਾਨਾ[1]। [1]ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਭਾੜ ਖੋਰ[1] ਹਮ ਕੋ ਠਹਿਰਾਯੋ। [1]ਭਾੜਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ।
ਲਾਲਚ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੬੦ ॥
ਕਿਸੀ ਭਠਜਾਰੇ[1] ਪਾਸ ਸਿਧਾਵੋਂ। [1]ਭੱਠਿਆਂ ਵਾਲੇ।
ਭਾੜੇ ਕੇ ਟਟੂਏ ਲੈ ਜਾਵੋਂ।
ਹਮ ਨਿਜ ਸ਼ੌਕ ਹੇਤ ਵਥੁ ਰਾਖੈਂ।
ਦੈਂਹ ਨ ਭਾੜੇ ਲੈਂਹ ਨ ਲਾਖੈਂ[1] ॥ ੬੧ ॥ [1](ਭਾੜਾ) ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ।
ਜਾਹੁ ਕੇਸਰੀ ਜਢ ਦਿਜ ਪੰਮੇ।
ਕਯੋਂ ਹੰਕਾਰੀ ਬਕੌਂ ਨਿਕੰਮੇ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਨੈ ਪਾਇ ਅਸ਼ਾਰਾ।
ਸਬਾ ਬੀਚ ਤੇ ਉਨੈ ਉਠਾਰਾ ॥ ੬੨ ॥

ਇੱਜ਼ਤ ਉਤਾਰਿ ਬਜ਼ਾਰ ਨਗਰ ਤੈ।
ਦਏ ਨਿਕਾਰ ਬਿਡਾਰ ਮਗਰ ਤੈ[1]।
[1]ਪਿਛੋਂ ਮਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ।
ਇਸ ਸੂਰਤ ਧੂਰਤ ਬੇਸੂਰਤ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਲੀਏ ਝੂਰਦੇ ਗਏ।
ਗਏ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਜ ਕ੍ਰੂਰਤ ਪੂਰਤ[1] ॥੬੩॥
[1]ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਗਏ।
ਜਾਇ ਨ੍ਰਿਪ ਢਿਗ ਪਗੀਆ ਡਾਰੀ।
ਹੋਇ ਦੁਖਤ ਅਤਿ ਰੋਇ ਉਚਾਰੀ ॥੬੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਲੂਟਯੋ ਕੂਟਯੋ ਬਨਕ ਜਨੁ,
ਤਨਕ ਅਨਖ ਬਿਨ ਹੋਇ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਲੁੱਟੇ ਕੁੱਟੇ ਹੋਏ ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਅਣਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਮਾਰ ਕੁਟ ਹਮ ਕਢੇ,
ਪੁਰ ਤੈ ਗੁਰਿ ਪਤਿ ਖੋਇ[1] ॥੬੫॥
[1]ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਕੇ।

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਗਈ ਗਰੇਸਨ ਮੈ ਅਸੇਸ ਪਤਿ[1],
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਇਜ਼ਤ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਨਰੇਸ ਹਸਾਹਿਂ।
ਨਹਿਂ ਬਦਲਾ ਲਹਿਂ ਗੁਰੁ ਤੈ ਜਬਿ ਲੌ,
ਪੁਰ ਤੈ ਕਢ ਪਗ ਬਾਂਧੈ ਤਾਂਹਿ।
ਇਹੁ ਇੱਜ਼ਤ ਹਮਾਰੀ ਨਹਿਂ ਉਤਰੀ,
ਤੁਮਰੀ ਕੁਤਰੀ ਗੁਰੁ ਹੈ ਮੂਛ।
ਤੂਛ ਫਕੀਰ ਛੂਛ ਪਤਿ ਕੀਨੀ[1],
[1]ਤੁੱਛ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਇਜ਼ਤ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਇਜ਼ਤ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਹੈ ਤੁਵ ਮੂਛ ਕਿ ਕੂਕਰ[1] ਪੂਛ ॥੬੬॥
[1]ਕੁੱਤੇ ਦੀ।
ਜੇ ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ਨ ਮਾਰ ਨਿਕਾਰੈਂ,
ਰਜਪੂਤੀ ਕੋ ਲਗ ਹੈ ਲਾਜ।
ਅਰ ਵਹਿ ਰਾਜ ਦਬੈਹੈ ਤੁਮਰੋ,
ਔਰ ਅਨੇਕ ਗਵੈਹੈ ਕਾਜ।
ਭਬਕਿ ਭੀਮ ਸਮ ਭੀਮ ਭੀਮ-ਸਸਿ[1],
[1]ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਭੀਮ ਸੈਨ ਵਾਂਗ ਭਿਆਨਕ ਭਬਕ ਮਾਰ ਕੇ।
ਕਹਯੋ ਨਿਕਾਰੋ ਜੋ ਨਹਿਂ ਤਾਂਹਿ।
ਜਨਯੋ ਨ ਜਾਨਯੋ ਰਾਜਪੂਤਨੀ,
ਭੁਤਨੀ ਉਤਨੀ ਜਨਯੋ ਕਾਂਹਿ[1] ॥੬੭॥
[1]ਕਿਸੇ ਊਤ ਭੂਤਨੀ ਨੇ ਜਣਿਆ ਜਾਣਿਓ।
ਪਠੇ ਦੂਤ ਨ੍ਰਿਪ ਊਤ[1] ਬੁਲਾਏ,
[1]ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ।
ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਾਈ ਧਾਰ।
ਬੈਠਿ ਸਬਿਨਿ ਸੋਂ ਮਸਲਤ ਕੀਨੀ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਵਸਤੁ ਅਜਾਯਬ ਚਾਰੁ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਹੇਤ ਅਵਾਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮਾਂਗੀ,
ਲਖਿ ਗਾਦੀ ਤਾਦੀ ਨਹਿ ਕੀਨ[1]।
[1]ਸ਼ਾਦੀ ਦੀਰੌਣਕ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ, ਗੁਰਗੱਦੀ ਜਾਣ ਕੇ (ਤਾਦੀ) ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
ਵਥੁ ਦੈਨੀ ਤੋ ਰਹੀ ਕਿਨਾਰੇ,

ਮਾਰੇ ਸਚਵ[1] ਹਮਾਰੇ ਚੀਨ[2] ॥੬੮॥
[1]ਵਜ਼ੀਰ। [2]ਜਾਣ ਕੇ।

ਰੋਜ਼ ਜ਼ਰਾਇਤ[1] ਆ ਇਤ ਲੂਟਤ,
[1]ਖੇਤੀ।

ਕੂਟਤ ਮਿਰਗ ਹਮਾਰ ਅਪਾਰ।
ਮਾਰਤ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਫਾਰਤ ਛਾਤੀ,
[1]ਧੌਂਸਾ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਾਰਤ[1] ਰੋਜ਼ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਭਾਰ।
[1]ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿੰ ਲੌਂ ਜਰੁਣਾ ਕਰੁਣਾ ਕਰਿ ਹੈਂ[1],
[1]ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਸਹਾਰੀਏ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀਏ।

ਟਰ ਹੈ ਸੋ ਨ ਖਏ ਬਿਨ ਮਾਰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪੁਰਿ ਤੈ ਕਢੀਏ,
ਚਢੀਏ ਸਬਿ ਅਬਿ ਦੁੰਦਭਿ ਮਾਰ ॥੬੯॥
ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਖਸਲਤ[1] ਅਨੁਸਾਰੈਂ,
[1]ਆਦਤ।

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਪੈ ਲਿਖ ਪਠਯੋ ਐਸ।
ਕੈ ਪੁਰ ਤਜੋ ਕਿ ਭਜੋ ਸਰਣਿ ਮਮ,
ਦੇਹੁ ਦੁਰਦ[1] ਰੱਯਤ ਹ੍ਵੈ ਬੈਸ।
[1]ਹਾਥੀ।

ਕੈ ਮਾਂਡੋ ਰਣ ਖਾਂਡੋ ਲੀਜੈ[1],
[1]ਜਾਂ ਜੰਗ (ਮਾਂਡੋ) ਰਚ ਲਵੋ ਤੇ ਖੰਡਾ (ਫੜ) ਲਵੋ।

ਕੀਜੈ ਏਕ ਜੁ ਲਾਗੈ ਨੀਕ।
ਨਹੀਂ ਤੁ ਹਮ ਚਢਿ ਆਇੰ, ਮਾਰਿ ਕਰਿ
ਖ੍ਵਾਰ, ਨਿਕਾਰੈਂ ਪੁਰ ਤੈ ਠੀਕ ॥੭੦॥
ਅਰੈਂ ਜਿ ਹਰੈਂ[1] ਸਹਿਤ ਤੁਵ ਸਿੱਖੈਂ,
[1]ਜੇ ਅੜੋਗੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਕੈ ਗਹਿ ਕਰੈਂ ਕੈਦ ਲਿਹੁ ਜਾਨ।
ਭਲੇ ਖਿਲੈਂਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੂਣ ਮੈਂ,
ਨਹੀਂ ਤੁ ਆਨ[1] ਹਮਾਰੀ ਮਾਨ।
[1]ਆਗਿਆ। (ਅ) ਹਕੂਮਤ। (ੲ) ਆਈਨ।

ਤੁਮ ਢਿਗ ਸਿਖ ਬਨ ਬਨ ਕੀ ਲਕਰੀ,
ਬਕਰੀ ਜਾਤਿ ਰੋਟੀਏ ਚਾਕ[1]।
[1]ਟੇਢੀਆਂ ਭਾਵ ਨੀਵੀਂਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇਰੋਟੀਆਂ ਖਾਣੇ ਹਨ (ਚਾਕ-ਪਾੜਨਾ, ਤੋੜਨਾ, ਭੰਨਣਾ, ਖਾਣਾ)।

ਹਮ ਰਜਪੂਤ ਕੌਮ ਬਡ ਜੋਧੇ,
ਮੱਦਤ ਦੇਤ ਨ੍ਰਿਪ ਸਬਿ ਸਾਕ ॥੭੧॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਾਤੈਂ ਬਖਜਾਤੈਂ,
ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਰੋਸ ਉਪਾਇ।
ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਉਮੰਗ ਕਰੈਂ ਹਮ,
ਕਹਯੋ ਨ ਮਾਨੈ ਔਰੈ ਕਾਇ।
ਰਹੇ ਉਡੀਕ ਠੀਕ ਚਢਿ ਆਵੋ,
ਲਾਵੋ ਦੇਰ ਨ ਹੇਰਨ ਚਾਹਿ[1]।
[1](ਜੇ) ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਅਰਪਯੋ ਮਮ ਸਿੱਖਨਿ,
ਤੁਮਰੇ ਕਾਚੇ ਕੋਹੀ ਕਾਹਿ[1] ॥੭੨॥
[1]ਕੱਚੇ ਪਹਾੜੀਏ ਕੀ ਹਨ ?

ਰਜੀਆ ਨਾਮ ਇਕ ਗੋਲੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਥੀ,
ਤੁਮ ਸੰਤਤਿ[1] ਤਾਂਹਿ ਬਖਜਾਤ।
[1]ਉਲਾਦ।

ਰਜੀਆ ਸੁਤ ਤੈ ਰਾਜਪੂਤ ਭਏ,

ਛੱਤ੍ਰੀ ਅੱਤ੍ਰੀ[1] ਸਿੱਖ ਇਕ ਜਾਤਿ।
[1](ਅੱਤ੍ਰੀ) ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਛੱਤ੍ਰੀ।
ਇਮ ਲਿਖਿ ਗੁਰੁ ਉਤ ਨ੍ਰਿਪ ਪੈ ਪਠਜੋ,
ਠਟਜੋ[1] ਇਤ ਸਬਿ ਜੰਗ ਸਮਾਨ।
[1](ਤਿਆਰ) ਕੀਤਾ।
ਤੋਮਰ[1] ਤੀਰ ਤਮੰਚੇ[2] ਤੁਪਕੈਂ[3],
[1]ਬਰਛੇ। [2]ਛੋਟੇ ਪਸਤੌਲ। [3]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਭਾਲੇ ਢਾਲੇਂ ਤੇਗ ਕਮਾਨ ॥੭੩॥
ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼[1] ਪਿਸਤੌਲ ਸੰਜੋਏਂ,
[1]ਕਰਦ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇ।
ਪੇਟੀ ਕਮਰ ਜੰਬੂਰ[1] ਜੰਜੈਲ[2]।
[1]ਜ਼ੰਬੂਰਕ, ਛੋਟੀ ਤੋਪ। [2]ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਬੰਦੂਕ।
ਗੁਲਕਾ ਦਾਰੂ[1] ਲੌਂ ਬਰਤੈ ਕੈ,
[1]ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਬਰੂਦ।
ਕੈ ਕੈ ਤਜਾਰ ਰਖੇ ਸਬਿ ਛੈਲ[1]।
[1]ਜਵਾਨ।
ਉਤ ਗੁਰੁ ਕਾ ਉੱਤਰ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪਨਿ,
ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਦਨਾਵਨ ਸੰਗ[1]।
[1]ਸਿਆਣਿਆਂ ਨਾਲ।
ਯਾਹਿ ਸਲਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਤਬਿ ਦੀਨੀ,
ਬਿਜਾਹਿ ਮਾਹਿਂ ਨਾਹਿਨ ਭਲ ਜੰਗ ॥੭੪॥
ਬਿਜਾਹਿਨਿ ਚਢੈਂ ਕਿ ਚਢ ਹੈਂ ਲਰਨੇ,
ਦੋਇ ਨ ਹੋਇਂ ਸੋਇ ਇਕ ਕਾਲ।
ਮਰੈਂ ਸਬੰਧੀ ਪਰੈਂ ਸਿਆਪੇ,
ਟਰੈਂ ਨ ਗੁਰੁ ਤੋ ਲਰੈਂ ਕਮਾਲ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਨਗੇ।
ਕਹਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਧੀਰਿ[1], ਵਸ ਕਿਸ ਨਹਿਂ,
[1]ਧੀਰਜ ਨਾਲ।
ਤਿਲਕਨ ਬਾਜ਼ੀ ਜੂਆ ਜੰਗ।
ਉੱਛਵ[1] ਬਿਜਾਹਿ ਯਾਹਿ ਕਰਿ ਲੀਜੈ,
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਕੀਜੇ ਪਾਛੈ ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ॥੭੫॥
ਕਹਾਂ ਨਿਕਾਰੀ[1] ਬਾਤ ਫੀਲ[2] ਕੀ,
[1]ਨਿਕੰਮੀ। [2]ਹਾਥੀ।
ਅਰੁ ਵਕੀਲ ਕਿਛੁ ਬੋਲਜੋ ਹੋਗ।
ਜਾਂ ਹਿਤ ਕੋਪਜੋ, ਭੂਪ ਅਲੋਪਜੋ,
ਰੋਪਜੋ ਕਰਨ ਬਿਜਾਹਿ ਮੈਂ ਸੋਗ[1]।
[1]ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ (ਗੁਰੂ) ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਅਲੋਪਜੋ) ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸੋਗ ਕਰਨਾ (ਰੋਪਜੋ) ਠਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।
ਲੇ ਗੁਰੁ ਤੈ ਵਥੁ ਦੈਂਹ ਨਹੀਂ ਫਿਰ,
ਇਹੁ ਥਾਪਜੋ ਥਾ ਨ੍ਰਿਪ ਮਨ ਮਾਹਿਂ।
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਘਟ ਘਟ ਕੇ,
ਯਾਂ ਤੈ ਦੀਨੀ ਵਥੁ ਉਨਿ ਨਾਹਿਂ ॥੭੬॥
ਬਾਨੀ ਠੀਕ ਸਚਵ ਕੀ ਮਾਨੀ,
ਠਾਨੀ ਸਬ ਨੇ ਇਹੀ ਸਲਾਹਿ।
ਉਠੀ ਸਭਾ ਨ੍ਰਿਪ ਗਯੋ ਸੁ ਮਹਿਲੈਂ,
ਗਹਿਲੈਂ ਭਯੋ ਜੁ ਚਿੰਤਾ ਮਾਂਹਿ[1]।
[1]ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਗਿਆ।
ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਗਿਨਤੀ ਕਰਿ ਰਾਣੀ,
ਬਾਣੀ ਮ੍ਰਿਦ[1] ਸਮਝਾਯੋ ਖੂਪ।
[1]ਕੋਮਲ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ।

ਜ਼ਿਕਰ ਫਿਕਰ ਤਜਵਏ[1] ਜੰਗ ਕੇ, — [1]ਛੁਡਵਾਏ।
ਬਿਦਾ ਕਰਏ ਔਰ ਸਬਿ ਭੂਪ ॥੭੭॥
ਸੁਤ ਸ਼ਾਦੀ ਮੈਂ ਅਹਿਲਾਦੀ ਯੁਤ[1], — [1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ।
ਭੂਪ ਲਗਯੋ ਉਤ ਤਾਦੀ ਸੰਗ[1]। — [1]ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।
ਇਤ ਕਰਿ ਤਯਾਰੀ ਜੰਗ ਉਡੀਕਤ,
ਸੈਨ ਪਹਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਿਸੰਗ।
ਬੀਰਨਿ ਧੀਰ ਬੀਰਰਸ ਬਢਯੋ,
ਚਢਯੋ ਰੋਸ ਜੋਸ਼ ਚਹਿਂ ਜੰਗ।
ਡਰੈਂ ਮਸੰਦ ਮੰਦ ਕਾਯਰ ਮਿਲਿ,
ਬਾਤੈਂ ਕਰੈਂ ਭਏ ਬਦਰੰਗ[1] ॥੭੮॥ — [1]ਪੀਲੇਰੰਗ।
ਜਾਇ ਮਾਤ ਢਿਗ ਲਾਇ ਬਾਤ,
ਡਰਪਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਘਾਤ[1] ਸੁਨਾਇਂ। — [1]ਦਾਅ।
ਤਾਂਹੀਂ ਤੈ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ,
ਕਬੀ ਕਬੀ ਗੁਰਿ ਪਾਸ ਥਿਰਾਇ[1]। — [1]ਬੈਠਾ ਕੇ।
ਯੁਤ ਅਤਿ ਨੇਹੁ ਦਿਲਾਸੇ ਬਾਨੀ,
ਨੈਸਾਨੀ ਮ੍ਰਿਦੁ[1] ਇਮ ਸਮਝਾਇ। — [1]ਕੋਮਲ ਬਚਨ (ਨੈਸਾਨੀ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ।
ਅਹੋ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤ,
ਸਰਬਗ ਸਜਾਨੇ ਤੁਮ ਸਬਿ ਭਾਇ ॥੭੯॥
ਪਿਖੇ ਗੌਰ ਕਰਿ[1] ਨਿਜ ਦਾਦੇ ਦਿਸ, — [1]ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਕੇ।
ਲਰੇ ਅਰੇ ਪਤਿਸਾਹੈਂ ਸੰਗ।
ਲਾਖੋਂ ਤੁਰਕ ਪਠੇ ਜਮ ਕੇ ਘਰ,
ਐਸੇ ਠਟੇ[1] ਘੋਰ ਬਡ ਜੰਗ। — [1]ਕੀਤੇ।
ਪੈ ਘਾਇਕ[1] ਹਿੰਦੁਨ ਨਹਿਂ ਹੂਏ, — [1]ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ।
ਰਹੇ ਸਹਾਯਕ ਲਾਯਕ ਜੈਸ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਯੋਗ ਸੀ।
ਅਬਿ ਤੁਰਕੇਸ਼੍ਵਰ ਹਿੰਦੇਸ਼੍ਵਰ ਸੋਂ,
ਬਿਗਰੇ ਤੇ ਸੂਰ ਬਨ ਹੈ ਕੈਸ[1] ॥੮੦॥ — [1]ਹੁਣ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੁਰੰਗੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂਰਾਜੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਤੋਂ (ਸਾਡਾ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ) (ਸੂਰ) ਢੰਗ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇਗਾ।

ਇਹੁ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਚਿਤਵਤ ਮੈਂ ਨਿਤ,
ਮਤ ਕਿਤ ਬਸਬੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਤੇ ਬਢੈ ਬਖੇਰੋ,
ਸੋ ਤਜਿ ਰਹੀਏ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੋਇ।
ਜੇ ਜਨ ਨੀਕੇ ਬਚ ਜਨਨੀ ਕੇ[1], — [1]ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਹਨ (ਉਹ) ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਬਚਨ।
ਧਰਿ ਮਨਿ ਨੀਕੇ ਲੇਤ ਕਮਾਇ।
ਸੰਸਾ ਸੋਕ ਬਿਛੇਪ[1] ਲੋਕ ਜੁਗ, — [1](ਬਿਛੇਪ) ਘਬਰਾਹਟ।
ਤਿਨੈਂ ਨ ਬਿਆਪਤ ਕਬ ਹੀ ਕਾਇ ॥੮੧॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਮਾਤ ਤੈ ਪੁਨ ਗੁਰੁ,
ਕਹਯੋ ਗਹਯੋ ਨਹਿਂ[1] ਚਿੰਤਾ ਕੋਇ। — [1]ਗ੍ਰਹਣ ਨ ਕਰੋ।

ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਹਮਾਰੋ ਰੱਖਕ,
ਭੱਖਕ ਅਰਿ ਜਰ ਤੱਖਕ ਸੋਇ[1]। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ (ਤੱਖਕ) ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਭੂਰ[1] ਭਰੋਸ ਓਸ ਪਰ ਹਮ ਕੋ, — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਜਿਨ ਮੁਹਿ ਈਹਾਂ ਪਠਯੋ ਬੁਲਾਹਿ।
ਹਮ ਛੱਤ੍ਰੀ ਅੱਤ੍ਰੀ[1] ਕਿਮ ਡਰਪੈਂ, — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।
ਅਰਪੈਂ[1] ਰਣ ਮੈਂ ਤੇਗ ਅਰਾਹਿ[2] ॥੯੨॥ — [1]ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗੇ। [2]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਇਤ ਗੁਰੁ ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਉਮੰਗ ਚਹਿਂ,
ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ ਧੌਂਸ ਬਜਵਾਤ।
ਉਤ ਨ੍ਰਿਪ ਰਿਸ ਹੈ ਕਿਸ ਹੈ, ਤਿਸ ਹੈ
ਬਨੀ ਚਚੂੰਧਰ ਅਹਿ ਸੀ ਬਾਤ[1] ॥੯੩॥ — [1]ਓਧਰਰਾਜਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗ਼ੁੱਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਆਈ ਚਚੂੰਧਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਚਹਿਤ ਲਰਨ ਦੁਹਿ ਦਿਸਾ ਤੈ,
ਭਯੋ ਅਵਰਣ[1] ਬਿਵਾਹ। — [1]ਪੜਦਾ, ਰੁਕਾਵਟ।
ਅਵਸਰ ਪਾਇ ਅਧਜਾਇ ਇਹੁ,
ਇਸਥਿਤ ਭਯੋ ਇਥਾਹ[1] ॥੯੪॥ — [1]ਏਥੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੦॥

੫੧. {ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਂਵਟਾ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣਾ}

ਛਪਯ:

ਨਮੋ ਬੇਦਿ ਕੁਲ ਨਾਥ[1],
[1]ਬੇਦੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਮਾਲਕ।
ਨਗਰ ਤਲਵੰਡੀ ਮਾਲਕ।
ਲੋਦੀ ਮੋਦੀ[1] ਨਮੋ,
[1]ਦੌਲਤ ਖ਼ਾਂ ਲੋਧੀ ਦੇ ਮੋਦੀ।
ਸਾਧ ਗੋ[1] ਗ੍ਰੀਬਹਿ ਪਾਲਕ।
[1]ਗਊ।
ਨਮੋ ਸੁਲੱਖਨੀ ਪਤੀ,
ਜਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਸਿ ਲਖਮੀ ਪਿਤ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜਤੀ ਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਦੇ ਪਿਤਾ।
ਨਮੋ ਰਟਨ ਵਰ ਬਾਨਿ,
ਅਟਨ ਦੇਸਾਨ ਭਗਤਿ ਹਿਤ[1]।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸਾਂ 'ਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ) ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ।
ਗੁਰੁ ਨਮੋ ਰਾਇ ਮਾਇਆ ਹਰਨ,
ਕਰਨ ਕਲਜਾਨ ਅਖੰਡ ਨਿਤ[1]।
[1]ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਮੇਟ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕਰਸ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ।
ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਨਕ ਬਿਨਾ,
ਦਾਨਕ ਦਾਸਨ ਸੁਮਤਿ ਬਿੱਤ[1] ॥੧॥
[1]ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਅਨੇਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ (ਅਦ੍ਵੈਤ ਰੂਪ) ਹੋ, ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤਿ ਦਾ ਧਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਪੁਰ ਪਾਂਵਟਾ,
ਗੁਰੁ ਬਸਵੈ ਹੈਂ ਜੈਸ।
ਨਾਹਣੇਸ[1] ਬੁਲਵਾਇ ਕੈ,
[1]ਨਾਹਨ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਕਥਾ ਕਥੋਂ ਅਬਿ ਤੈਸ ॥੨॥

ਮਰਹਟਾ ਛੰਦ:

ਰਾਮਰਾਇ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਨਗਰ ਮੈਂ,
ਦੇਹਰੇ ਦੂਣ ਰਹੈ ਕੈ[1]।
[1]ਰਾਮਰਾਇ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚਰਹਿ ਕੇ।
ਪਤਿ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਭੂਪ[1] ਵਸਿ ਕੀਨੋ,
[1]ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਫ਼ਤਹ ਸ਼ਾਹ।
ਅਜ਼ਮਤ ਅਨਿਕ ਦਿਖੈ ਕੈ।
ਨਾਹਣੀਸ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਈਸ ਕੇ,
ਨਿਤ ਬਡ ਰਹਿਤ ਬਖੇਰੇ।
ਰਾਮਰਾਇ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਪਤੀ ਕੀ,
ਮੱਦਤ ਕਰਤ ਬਧੇਰੇ ॥੩॥
ਤਾਂ ਤੇ ਨਾਹਣੇਸ ਸਚਵਨ ਸੋਂ[1],
[1]ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ।
ਮਿਲਿ ਇਹੁ ਮਸਲਤ[1] ਕੀਨੀ।
[1]ਸਲਾਹ।
ਰਾਮਰਾਇ ਸਮ ਪੀਰ ਬਲੀ ਕੀ,
ਮੱਦਤ ਚਹੀਏ ਲੀਨੀ।
ਨੀਤਿ ਨਿਪੁਨ[1] ਸ਼ੁੱਕ੍ਰ ਸਮ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ,
[1]ਨੀਤੀ 'ਚ ਚਤੁਰ।

ਮੰਤ੍ਰੀ ਨਾਮ ਸ਼ਿੰਗਾਰੂ।
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹੁ ਮਰਜ਼ ਹਰਨ ਹਿਤ[1], [1]ਬੀਮਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਰਾਮਰਾਇ ਤੇ ਭਾਰੂ ॥੪॥
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਪਰ ਹੈ,
ਅਬਿ ਦਸਮੋਂ ਅਵਿਤਾਰੀ।
ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਜਾ ਮੈ ਸਮ ਅਰਜਨ,
ਸ਼ਕਤਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮ ਸਾਰੀ।
ਸ਼ੌਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੁਭਟ[1] ਰਖਬੇ ਕੋ, [1]ਸੂਰਮੇ।
ਸੈਨ ਜਰਾਰ ਅਪਾਰੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਲੜਾਕੀ ਫ਼ੌਜ ਹੈ।
ਰਾਖਣ ਵਹਿ, ਚਾਖਣ ਚਹਿਂ ਰਣ ਸਰ[1] [1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਚੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਲਾਖਨ ਤੈ[1] ਨਾਹਿਂ ਹਾਰੈਂ ॥੫॥ [1]ਲੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨ,
ਆਇ ਪਾਇਂ ਮੁਦ ਭਾਰੀ।
ਲਾਖੋਂ ਬਿੱਤ ਚਢਾਵਤ,
ਪਾਵਤ ਮਨ ਭਾਵਤ ਫਲ ਚਾਰੀ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਅਮੀਰ ਸਹੀ ਸੋ,
ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ ਜਗ ਛਾਜੈ[1]। [1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ (ਅਨੂਪਮ) ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।
ਗੋਬਿੰਦਰਾਇ ਨਾਮ ਸੁਠ ਸੂਰਤਿ[1] [1]ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਕਲ।
ਹੇਰਿ ਕਾਮ ਜਿਹਂ ਲਾਜੈ ॥੬॥
ਤੋਫੇ ਅਧਿਕ ਅਜਾਯਬ ਉਨ ਪੈ,
ਸੇ ਦੁਰਲਭ ਪਤਿਸ਼ਾਹੈਂ।
ਜਿਨ ਹਿਤ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ,
ਰਹਯੋ ਬਿਰੋਧ ਬਢਾ ਹੈ।
ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਿਤਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਮਹਿਮਾ ਨਹਿਂ ਵਹਿ ਜਾਨੈ।
ਉਨ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਬੁਲਵਈਏ,
ਸਰ ਹੈਂ ਕਾਜ ਮਹਾਨੈਂ ॥੭॥
ਐਸੇ ਸਤਿ ਪੁਰਖਨ ਕੋ ਸੇਵਨ,
ਸੁਰਤਰੁ ਸਮ[1] ਸੁਖਦਾਏ। [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ।
ਸਰਬ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ,
ਹਲਤ ਪਲਤ ਬਨ ਆਏ[1]। [1]ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ('ਚ ਚੰਗੀ ਗੱਲ) ਬਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
ਸੁਨਿ ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਨ੍ਰਿਪ ਖੁਸ਼ ਹ੍ਵੈ,
ਗੁਰੁ ਪੈ ਸਚਵ ਪਠਾਏ।
ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਹੋਇ ਗਰਜ਼ੀ[1] ਇਮ, [1]ਲੋੜਵੰਦ।
ਤੁਮ ਹਰਿ ਜੀ ਬਿਦਤਾਏ ॥੮॥
ਲਰਜ਼ੀ[1] ਮਤਿ ਹਮਰੀ ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ, [1]ਕੰਬ ਰਹੀ ਹੈ।

ਧਰਿ ਜੀ ਆਸ ਰਹਾਏ।
ਨਿਜ ਭਗਤਨ ਹਿਤ ਜਗਤ ਵੀਚ ਤੁਮ,
ਅਗਨਤ[1] ਰੂਪ ਬਨਾਏ। — [1]ਅਣਗਿਣਤ।
ਸਤਿਜੁਗ ਬਨਿ ਬਾਵਨ, ਪਾਵਨ ਪਦ
ਪਾਵਨ ਕਰਿ, ਕਿਯ ਪਾਵਨ[1]। — [1]ਸਤਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਬਾਵਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੀਤਾ।
ਘਾਵਨ ਰਾਵਨ ਰਾਮ ਤ੍ਰੇਤੇ[1], — [1]ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿੱਚਰਾਮ ਬਣ ਕੇਰਾਵਣ ਮਾਰਿਆ।
ਦੁਆਪੁਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਹਾਵਨ ॥੯॥
ਜਮਨਾ ਤਟ ਨਟ ਵਤ ਨਟ ਅਟਪਟ,
ਖੇਲੇ ਖੇਲ ਬਿਹਾਰੀ[1]। — [1]{ਬਿਹਾਰੀ} ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਟ ਵਾਂਗ ਅਟਪਟੀਆਂ ਖੇਲਾਂ {ਠਟ} ਬਣਾ ਕੇ ਖੇਲੇ।
ਦੰਡੇ ਦੁਸ਼ਟ ਭਗਤਿ ਪਥ ਮੰਡੇ,
ਖੰਡੇ ਖਲ ਮਲਹਾਰੀ[1]। — [1]ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇ ਕੇ ਭਗਤੀ ਦੇਰਾਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕੀਤਾ।
ਅਬਿ ਕਲਿ ਕਾਲ, ਕਰਾਲ ਕਸ਼ਟ ਕੁਲ
ਕਟਬੇ ਕੋ[1], ਤੁਮ ਆਏ। — [1]ਸਾਰੇ ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਨੂੰ।
ਸੋਈ ਰੂਪ ਭੂਪ ਸ਼ਕਤੀ ਯੁਤ[1], — [1]ਉਹੀ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਿਤ।
ਖੂਪ ਸਰੂਪ ਸੁਹਾਏ ॥੧੦॥
ਸੋਈ ਜਮਨਾ ਨੀਰ ਤੀਰ ਥਿਰਿ,
ਧੀਰ ਬਿਹਾਰ ਕਰੀਜੈ[1]। — [1]ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਕੌਤਕ ਕਰੋ।
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਤੈ ਦਾਸ ਖਾਸ ਲਖਿ[1], — [1]ਆਪਣਾ ਦਾਸ ਜਾਣ ਕੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਮੁਝ ਕੋ ਦੀਜੈ।
ਸਬਿ ਦੂਣਨਿ ਸਿਰਮੌਰ, ਦੂਣ
ਸਰਮੌਰ ਠੌਰ ਮਮ ਚਾਰੂ[1]। — [1]ਸਾਰੀਆਂ ਦੂਣਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ, ਸਿਰਮੌਰ ਦੂਣ (ਵਿੱਚ) ਮੇਰੀ ਸੁੰਦਰ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।
ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ[1] ਪੰਚਾਂਨਨ ਲੌ[2], — [1]ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ। [2]ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੱਕ।
ਮ੍ਰਿਗ ਹਾਨਨ ਕਰੋ ਅਪਾਰੂ ॥੧੧॥
ਅਹੇ ਸ਼ਰੀਕ ਭੀਮ ਸਸਿ ਮੇਰੋ,
ਕਪਟੀ ਕੁਮਤਿ ਅਤੈ ਹੈ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਛਲੀਆ ਹੈ।
ਭਲੋ ਕੀਨ ਵਥੁ ਤਾਂਹਿ ਨ ਦੀਨੀ,
ਕਰਜੋ ਆਪਨੋ ਪੈਹੈ।
ਜਾਵਨ ਜਹਿਂ ਰਾਵਰ ਪਦ ਪਾਵਨ,
ਬਾਵਨ ਤੈ ਸਰਸਾਵਨ[1]। — [1]ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਧਿਕ।
ਪਾਵਨ ਕਰਤ ਧਰਤਿ ਸੁਖ ਕਾਰਨ[1], — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਾਰਨ ਜੀਵ ਅਮਾਵਨ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਭਗਵੰਤ ਕੰਤ ਤੁਮ,
ਵਤਸਲ[1] ਦਾਸਨ ਦਿਆਲੂ। — [1]ਪਿਆਰੇ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੰਤ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸ੍ਰੁਤਿ ਕਹਿਂ ਤਹਿਂ,

ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਚਹਿਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ[1]* ॥੧੩॥

[1]ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ (ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਦਾ) {ਸ੍ਰੁਤਿ} ਜਸ ਸਮੂੰਹ ਸੰਤ ਓਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। *ਇਥੇ ਪਾਠ ਧਰਸਾਲੂ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਸਾਂ 'ਸ਼ਰਧਾਲੂ' ਪਾਠ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ:

ਇੱਤਜਾਦਿ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਕੋ,
ਮੁਰਾਸਲਾ[1] ਲਿਖਾਇ ਕੈ।
[1]ਚਿੱਠੀ।
ਸੁ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੂਪ,
ਭੇਟ ਸੰਗ ਦਾਇ ਕੈ।
ਦਿਵਾਨ ਕੋ ਪਠਾਇਓ, ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦਰਾਇ ਪੈ।
ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਆਇਓ, ਸੁ ਪਾਂਇ ਕੋ ਉਠਾਇ ਕੈ ॥੧੪॥
ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਪੁਰੀ ਸੁਰੰਮ, ਗੰਮ ਗੋ ਜਨੰਮ ਕੋ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਪੁਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਗ਼ਮ {ਗੋ} ਚਲਾ ਗਿਆ।
ਛਬਾਨ ਛੁੰਗ ਛਹਿਰੈਂ, ਛਜਾਨ ਛਾਤ ਛੰਮ ਕੋ[1]।
[1]{ਛੰਮ} ਸੁੰਦਰ {ਛਾਤ} ਛੱਤਾਂ ਦੇ {ਛਜਾਨ} ਛੱਜੇ {ਛੁੰਗ} ਸਮੂੰਹ {ਛਬਾਨ} ਸੋਭਾ ਨਾਲ {ਛਹਿਰੈਂ} ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।
ਅਟਾਂ ਕਰਤ ਬਾਰਤਾ, ਘਟਾਂ ਛਟਾਨ ਸੰਗ ਸੋਂ[1]।
[1]ਅਟਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਲੱਸ ਭੂਰ ਲੱਸ ਹੀਂ, ਦਰਸ ਸੂਰਰੰਗ ਸੋਂ[1] ॥੧੫॥
[1]ਕਲਸ ਬਹੁਤੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੇਰੰਗ ਵਾਂਗ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।
ਸੁਹੰਤ ਸੈਲ ਮਾਲਕਾ, ਸਕਾਲਕਾ ਬਿਸਾਲਕਾ[1]।
[1]{ਸਕਾਲਕਾ} ਕਾਲਿਕਾ ਦੇਵੀ (ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ) ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਸਹਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸੋਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਬਜ਼ਾਰ ਬਾਗ ਘਾਟਕਾ, ਅਗਾਰ ਤੁੰਗ ਜਾਲਕਾ[1]।
[1]{ਘਾਟਿਕਾ}ਰਸਤੇ {ਜਾਲਿਕਾ} ਸਮੂੰਹ {ਤੁੰਗ} ਉੱਚੇ {ਅਗਾਰ} ਘਰ।
ਗੁਰੂ ਕਿ ਪੌਰ ਸਾਮ ਠੌਰ, ਔਰ ਰਾਮਦਾਯਕੰ[1]।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਰਗੀ ਹੋਰ ਅਰਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ {ਕੰ} ਕਿੱਥੇ ਹੈ।
ਤਹਾਂ ਕੀ ਸੋਭ ਕੋ ਕਹੇ, ਰਹੇ ਤਿਲੋਕ ਨਾਯਕੰ[1] ॥੧੬॥
[1]ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਦੁਆਰ ਪਾਲ[1] ਜਾਇ, ਮਾਥ ਨਾਇ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ।
[1]ਚੋਬਦਾਰ।
ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਪੰਥ ਨਾਥ ਪੈ, ਸੁਨਾਇਓ ਨਿਹੋਰ ਕੈ[1]।
[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਾਸ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁਣਾਇਆ।
ਬਜ਼ੀਰ ਨਾਹਨੇਸ ਕੋ, ਸੰਦੇਸ ਬੇਸ[1] ਲਜਾਯੋ।
[1]ਚੰਗਾ ਸੁਨੇਹਾ।
ਪਦੰਮ ਪਾਦ ਰਾਵਰੇ, ਪਿਖੰਨ ਮਨ ਚਾਹਯੋ[1] ॥੧੭॥
[1]ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਦਿਵਾਨ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ, ਗੁਰੂ ਸੁ ਦੂਤ ਪੈ ਪਠਯੋ।
ਮਕਾਨ ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੈ, ਬਿਸੇਸ ਆਦਰੈਂ ਠਟਜੋ[1]।
[1]ਕੀਤਾ।
ਸਭਾ ਸਜਾਇ, 'ਦੂਸਰੇ ਦਿਵਸ ਸੋ ਬੁਲਾਇਓ'।
ਵਕੀਲ ਢੀਲ ਛੋਰਿ, ਆਇ ਪਾਇ ਸੀਸ ਨਾਇਓ ॥੧੮॥
ਬਿਭੋ ਅਰੂਜ ਹੇਰ ਕੈ, ਸੁ ਤੱਜਬੈਂ ਰਹਾਇਓ[1]।
[1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਪੁਛਜੋ, ਗੁਰੂ ਉਨੈਂ ਸੁਨਾਇਓ।
ਬਿਨੈ ਸੁ ਪੱਤ੍ਰ ਭੂਪ ਕਾ, ਸਭੇਟ ਦੈ ਉਚਾਰਿਓ।
ਨਰੇਸ ਚਾਹਿ ਰਾਵਰੇ ਪਦਾਂਬੁਜੈ[1] ਨਿਹਾਰਿਓ ॥੧੯॥
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ।
ਚਲੋ ਉਤਾਲ[1] ਦਜਾਲ ਹ੍ਵੈ, ਨਿਹਾਲ ਤਾਂਹਿ ਕੀਜੀਏ।
[1]ਛੇਤੀ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੀਰ ਭਾਨੁ ਧੀ[1], ਅਪਾਰ ਹੈਂ ਖਿਲੀਜੀਏ। [1]ਜਮਨਾ।
ਨਿਹਾਤ[1] ਸ਼ੌਕ ਭੂਪ ਕੋ, ਸੁ ਖੂਪ ਸੰਗ ਖੇਲ ਹੈ। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਬਿਸੇਸ ਸੇਵ ਸੇਵ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ ਰਾਖ ਮੇਲ ਹੈ ॥੨੦॥
ਪੁਨਾ ਸੁ ਪੱਤ੍ਰ ਭੂਪ ਕਾ, ਸੁ ਖੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਮੈਂ ਪਗਜੋ[1]। [1]ਅਨੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਪਢਾਇ ਮੋਦ ਭੇ ਗੁਰੂ, ਬਿਨੋਦ[1] ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਜਗਯੋ। [1]ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ।
ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੰਗ ਤੈ, ਕੁਰੰਗ ਥੇ[1] ਜੁ ਨਿੱਤ ਹੀ। [1]ਹਰਨ ਸਨ ਭਾਵ ਡਰਦੇ ਸਨ।
ਤਿਨੈਂ ਸੁ ਮਾਤ ਪੈ ਕਹੀ, ਅਨੰਦ ਹ੍ਵੈ ਅਮਿਤ ਹੀ ॥੨੧॥
ਭਈ ਹਮਾਰਿ ਭਾਵਤੀ[1], ਗੁਰੂ ਜਿ ਜਾਇਂ ਹੈਂ ਤਹਾਂ। [1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ।
ਮਿਟੈ ਬਿਰੋਧ ਸੈਹਜੇ, ਰਹੈਂ ਪਰੱਚ ਭੀ ਮਹਾਂ।
ਅਜੀਤ ਮੱਲ ਆਦਿ, ਪਾਂਚ ਬੀਰ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ।
ਬੁਲਾਇ ਮਾਤ ਸਾਹਿਬਾ, ਕਹਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਕੋ ॥੨੨॥
ਲਵਾਇ ਸੰਗ ਲੈ ਚਲੋ, ਗੁਰੈਂ ਸੁ ਨਾਹਣੇਸ ਕੇ[1]। [1]ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਾਹਣ ਦੇ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਲੈ ਚੱਲੋ।
ਤਹਾਂ ਰਹਾਹਿਂ, ਆ ਮਿਲੇਂ ਨਰੇਸ ਔਰ ਦੇਸ ਕੇ।
ਸਲਾਹਿ ਐਸ ਠਾਨ, ਮਾਤ ਪੈ ਗੁਰੈਂ ਲਿਆਨਿਓ।
ਪ੍ਰਸੰਗ ਢੰਗ ਪਾਇ ਕੈ, ਸੁ ਮਾਤ ਯੌਂ ਬਖਾਨਿਓ ॥੨੩॥
ਸੁਨਜੋ, ਵਕੀਲ ਨਾਹਣੇਸ ਕੋ ਅਯੋ ਬੁਲਾਵਨੋ।
ਉਮੰਗ ਸੋਂ ਬੁਲਾਇ ਜੋ, ਨਿਸੰਗ ਤੈਂਹ ਜਾਵਨੋ।
ਫਬੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਪ ਕੋ, ਦਬੈਂ ਤਮਾਮ ਸੱਤਰੂ।
ਹਮੇਸ਼ ਕਾ ਕਲੇਸ਼, ਦੂਰ ਹੋਇ ਹੈ ਅਵੱਤਰੂ[1] ॥੨੪॥ [1]ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ।
ਮਿਟੈ ਬਿਰੋਧ ਭੀਮ ਚੰਦ ਮੰਦ ਕੋ ਭਿ ਤਾਵਤੈਂ[1]। [1]ਤਦੋਂ ਤੱਕ।
ਕਰੈਂਹ ਸੈਲ ਸੈਲ ਕੋ[1] ਰਹੈਂਹ ਤਾਂਹਿ ਯਾਵਤੈਂ[2]। [1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ। [2]ਜਦੋਂ ਤੱਕ।
ਕਾਲਿੰਦਰੀ[1] ਨਹਾਇ ਹੈਂ, ਹਮੈ ਭਿ ਸੰਗ ਲੈ ਚਲੋ। [1]ਜਮਨਾ ਵਿੱਚ।
ਦਬੈਹ ਰਾਮਰਾਇ ਭੀ, ਮਿਲੈਹ ਆਇ ਕੈ ਭਲੋ ॥੨੫॥
ਗੁਰੂ ਭੀ ਆਦਿ[1] ਯਾਂਹਿ ਤੈ, ਅਨੰਤ ਠੌਰ ਹੈਂ ਗਏ। [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ।
ਕਰੇ ਸੁ ਯਾਦ ਜਾਂਹਿ, ਸੁਖ ਤਾਂਹਿ ਜਾਇ ਹੈਂ ਦਏ।
ਇਹੀ ਸੁਭਾਇ ਸੰਤ ਕੋ, ਨ ਦੁਖਿ ਕੋ ਦੁਖਾਇ ਹੈਂ[1]। [1]ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਦੁਖਾਵੇ ਨਾ।
ਪੁਰੰਤ ਆਸ ਤਾਸ ਕੀ, ਸਰੰਨ ਜੋਇ ਆਇ ਹੈਂ ॥੨੬॥
ਬਡੇ ਜਗੱਤ ਜੇ ਭਏ, ਭਗੱਤ ਮਾਤ ਤਾਤ[1] ਕੋ। [1]ਪਿਤਾ।
ਕਹਜੋ ਕਰੱਤ ਹੈਂ ਰਹੇ, ਗਹੱਤ[1] ਬਾਤ ਸਾਂਤਿ ਕੋ। [1]ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।
ਗਏ ਤਜਾਗ ਰਾਮ ਰਾਜ, ਕੇਕਈ ਕੇ ਬਾਕ ਪੈ।
ਫਰੀਦ, ਗੋਪਿ ਚੰਦ, ਧ੍ਰੂ ਥਏ ਫਕੀਰ ਤਾਕ ਪੈ[1] ॥੨੭॥ [1](ਰੱਬ ਦੀ) ਤਲਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ।
ਅਹੋ ਸਪੂਤ ਬਾਤ ਏਹੁ, ਮਾਨ ਮਾਤ ਕੀ ਅਬੈ।
ਨ ਫੇਰ ਜਿੱਦ ਮੈਂ ਕਰੋਂ, ਨ ਕਾਂਹਿ ਬਾਤ ਪੈ ਕਬੈ।
ਇਤਜਾਦਿ ਬਾਤ ਮਾਤ ਨੈ, ਬਖਜਾਤ ਤਾਤ[1] ਜੌ ਕਹੀ। [1]ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਆਦਿ ਕੀ, ਸਲਾਹਿ ਰਾਇ ਭੀ ਲਹੀ

॥ ੨੮ ॥
ਤਬੈ ਤੁ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ, ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ਕਹਯੋ।
ਸਸੈਨ ਤਯਾਰ ਹੋਇ, ਸਾਜ ਸੰਗ ਪੁੰਜ ਹੀ ਲਹਯੋ।
ਸੁਭੱਟ ਗਰੱਟ[1] ਛੋਰਿ ਕੈ, ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਰੱਖਕੰ। — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ।
ਸੁ ਬੀਰ ਭੀਰ ਧੀਰ, ਸੰਗ ਲੈਹਿ ਦੋਖ ਭੱਖਕੰ[1] ॥ ੨੯ ॥ — [1]ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ)।
ਦੋਹਰਾ:
ਤੋਰੇ ਡੋਰੇ, ਬਹਿਲ[1], ਰਥ, — [1]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ।
ਸਕਟੇ[1], ਸੁਤ੍ਰ[2], ਲਦਾਇ। — [1]ਗੱਡੇ। [2]ਊਠ।
ਨਾਹਣੇਸ ਕੇ ਪਾਹੁਨੇ,
ਬਨਿ ਚਾਲੇ ਉਮਗਾਇ[1] ॥ ੩੦ ॥ — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਹਾਕਲਾ ਛੰਦ:
ਗੁਰੁ ਸ਼ਸਤਰ ਬਸਤਰ ਸਾਜੇ।
ਪਰਸਾਦੀ ਗਜ ਪਰ ਗਾਜੇ[1]। — [1]ਬੈਠੇ। {ਫਾ: ਗਾਜ਼- ਅਸਥਾਨ, ਇਸਥਤ, ਬੈਠੇ।}
ਮਨਿ ਗਨ ਯੁਤ ਹੇਮ[1] ਅੰਬਾਰੀ। — [1]ਸੋਨੇ ਦੀ।
ਜਨੁ ਸੋਹਿਂ ਬਿਕੁੰਠ ਅਟਾਰੀ ॥ ੩੧ ॥
ਸਸਿ[1], ਸੰਗੋ, ਮੱਲ ਅਜੀਤੈਂ। — [1](ਕ੍ਰਿਪਾਲ) ਚੰਦ ਮਾਮਾ।
ਕਰ ਚੌਰ ਸੁ ਮੁੱਠਾ ਲੀਤੈਂ[1]। — [1]ਹੱਥ 'ਚ (ਮੋਰ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਦਾ) ਮੁੱਠਾ ਤੇ ਚੌਰ ਲਿਆ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸੈ ਫਿਰਾਵਤ ਜਾਹੀਂ।
ਜਨੁ ਹੰਸ ਮਯੂਰ[1] ਉਡਾਹੀਂ ॥ ੩੨ ॥ — [1]ਮੋਰ।
ਝੁਕ ਝੂਲਤ ਝਾਲਰ ਝੂਲੈ[1]। — [1]ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਤੇ {ਝੂਲਤ} ਹਿਲ ਕੇ ਝਾਲਰ ਝੂਲਦੀ ਹੈ।
ਮਨਿ ਜਰੀ ਜ਼ਰੀ ਮਕਤੂਲੈਂ[1]। — [1]ਜ਼ਰੀ ਤੇ {ਮਕਤੂਲ}ਰੇਸ਼ਮ ਵਿੱਚ ਮਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਪੰਨੇ[1] ਪੁਖਰਾਜ[2] ਸਤਾਰੇ। — [1]ਫ਼ੀਰੋਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਇਕਰਤਨ। [2]ਇਕਰਤਨ ਜੋ ਨੌਂਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਨਭ ਫਬ ਜਨੁ ਰਹੇ ਸਤਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥
ਗਰਿ ਛੁੱਦ੍ਰ ਘੰਟਿਕਾ ਮਾਲਾ[1]। — [1]ਗਲ 'ਚ ਛੋਟੇ ਘੁੰਘਰੂਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਹੈ।
ਪਗ ਨੇਵਰ ਬਜੈਂ ਰਸਾਲਾ[1]। — [1]ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਸੁੰਦਰ ਝਾਂਜਰਾਂ ਵਜਦੀਆਂ ਹਨ।
ਘੰਟੇ ਜੁਗ ਦਿਸ ਗਰਜੈ ਹੈਂ।
ਸੁਨਿ ਸਾਵਨ ਮੇਘ ਲਜੈ ਹੈਂ ॥ ੩੪ ॥
ਤ੍ਰੈ ਦਿਸ ਤੈ ਚਾਂਦ ਚਮੱਕੈਂ।
ਕਵਿ ਖੜੇ ਛੁੰਗ ਛਬਿ[1] ਤੱਕੈਂ। — [1]ਸਮੂੰਹ ਸੋਭਾ।
ਕਿਤ ਰੁੱਦ੍ਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦ੍ਰਿਗ ਚਾਲਾ[1]। — [1]ਕੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇਤ੍ਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਗਿਰਿ ਕਾਜਰ ਬੀਜ ਕਿ ਜਾਲਾ[1] ॥ ੩੫ ॥ — [1]ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਪਹਾੜ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮੂੰਹ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਨ।
ਜਨੁ ਬਨ ਠਨ ਗਨਪਤਿ ਬੇਗੈਂ[1]। — [1]ਜਾਂ ਜਾਣੋ ਗਣੇਸ਼ ਬਣ ਠਣ ਕੇ {ਬੇਗੈਂ} ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ (ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ)।
ਕਿਤ ਰਵਿ ਸਸਿ ਬੀਜ ਸਮੇਘੈਂ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਸਣੇ (ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ)।
ਮਿਲਿ ਰਾਂਕਾ ਕੁਹੂ ਕਿ ਜਾਂਹੀ[1]। — [1]ਜਾਂ {ਰਾਂਕਾ} ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਚੰਦ ਤੇ {ਕੁਹੂ} ਪਹਾੜ {ਮਿਲਿ} ਮਿਲ ਕੇ (ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ)।
ਪਿਖਿ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ[1] ਲਜਾਹੀਂ ॥ ੩੬ ॥ — [1]ਐਰਾਪਤ ਹਾਥੀ।

ਚਢਿ ਚਲੀ ਸੈਨ ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ।
ਚਤੁਰੰਗ ਅੰਗ ਬਹੁਤੇਰੀ[1]।
ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਬਾਜੈ।
ਜਿਹ ਧੁਨਿ ਸੁਨ ਅਰਿ ਗਨ ਭਾਜੈਂ ॥੩੭॥
ਗੈ ਚਿੰਸਤ ਹਿੰਸਤ ਬਾਜੀ[1]।
ਸੁਨਿ ਘਟਾਂ ਛਟਾ ਯੁਤ ਲਾਜੀ[1]।
ਚੰਚਲ ਚਿਤ ਚੋਰ ਚਈਲੇ[1]।
ਚੌਕਤ ਚਿਤਵਤ ਚਰਚੀਲੇ[1] ॥੩੮॥
ਛੌਨੀ ਛੁਹਿ ਛੁਭੈਂ ਉਛਾਲੈਂ[1]।
ਨਟ ਲਾਜਤ ਨਚਤ ਨਿਹਾਲੈਂ[1]।
ਮ੍ਰਿਗ ਛੌਨੈ ਗੌਨੈ ਪੌਨੈ[1]।
ਜੀਤੈਂ ਮਨ ਮੀਤੈਂ ਲੌਨੈ[1] ॥੩੯॥
ਸਿਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਚਲੇ ਅਪਾਰੇ।
ਜਿਨ ਮਨ ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰ ਵਾਰੇ।
ਸੰਗ ਚਲਯੋ ਪੰਜ ਸੈ ਸਾਧੂ।
ਜੇ ਛਕਤਿ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੂ ॥੪੦॥
ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਡੇਰਾ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਇ ਬਧੇਰਾ।
ਗੁਰੁ ਖਸ਼ਟਮ ਸਾਤਮ ਦੇਹਰੇ[1]।
ਬ੍ਰਤਵਾਯੋ ਜਾਇ ਸਬੇਰੇ[1] ॥੪੧॥
ਯੁਤ ਨਾਤੀ ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੇ[1]।
ਪ੍ਰਵਾਣ ਅਯੋ ਸਬਿ ਚਲ ਕੇ।
ਮਿਲਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਬਿ ਸੰਗੈਂ।
ਮਗ ਲੀਨੋ ਅੱਗ੍ਰ ਨਿਸੰਗੈਂ ॥੪੨॥
ਇਕ ਦਿਨ ਰਹਿ ਰੋਪੜ ਮੇਂ ਹੈਂ।
ਚਲਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੈਂ।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਦਨੀ ਸੁਨ ਕੈ।
ਆ ਮਿਲਿਓ ਆਗੇ ਗੁਨ ਕੈ ॥੪੩॥
ਪਿਖਿ ਰੂਪ ਖੂਪ ਮੁਦ ਹੋਯੋ।
ਨਿਜ ਜਨਮ ਸਫਲ ਭਾ ਜੋਯੋ[1]।
ਪਗ ਪੰਕਜ ਪੈ ਸਿਰ ਧਰ ਕੈ।
ਬਰ ਬਾਜ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਕਰ ਕੈ[1] ॥੪੪॥
ਮੁਹਿਰਾਂ ਪਾਟੰਬਰ ਚਾਰੀ।
ਬੰਦਯੋ ਧਰਿ ਮਾਤ ਅਗਾਰੀ।
ਨਿਜ ਧੰਨ ਭਾਗ ਬਰਨੈ ਕੈ[1]।

[1]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਹਾਥੀਆਂ, ਘੋੜੀਆਂ, ਰੱਥਾਂ ਤੇ ਪੈਦਲ) (ਅਤੇ ਹੋਰ) ਬਹੁਤੀ {ਅੰਗ} ਸਹਾਇਕ (ਫ਼ੌਜ)।
[1]ਹਾਥੀ ਚੀਕਦੇ ਤੇ ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਹਨ।
[1]ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਦਲ ਦੀ ਘਟਾ ਬਿਜਲੀ ਸਣੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਚੰਚਲ ਤੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਚਾਉ ਵਾਲੇ ਹਨ।
[1]{ਚੌਕਤ} ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ {ਚਰਚੀਲੇ} ਨਾਚ ਕਰਨਾ (ਚਿਤ ਵਿੱਚ) ਚਿਤਵਦੇ ਹਨ।
[1]ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੋਹ ਕੇ {ਛੁਭੈਂ} ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਉਛਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਦੇਖ ਕੇ।
[1]ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ (ਜਾਂ) ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਚਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਚੰਗੇ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਹਨ।
[1]ਸਸਕਾਰ ਦੇ ਅਸਥਾਨ।
[1]ਸੁਬ੍ਹਾ।
[1]ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰਿਆਂ ਸਣੇ।
[1]ਦੇਖਿਆ।
[1]ਇਕ ਚੰਗਾ ਘੋੜਾ ਭੇਟਾ ਕਰਕੇ।
[1]ਕਹਿ ਕੇ।

ਲੈ ਗਯੋ ਧਾਂਮ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ॥੪੫॥
ਡੇਰਾ ਸੁਭ ਠੌਰ ਕਰਾਯੋ।
ਵਥੁ ਬਾਂਛਿਤ ਦੈ ਪੁਨ ਗਾਯੋ।
ਮਮ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਘਰ ਥਾਰਾ[1]।
[1]ਤੁਹਾਡਾ।
ਜੋ ਚਹੀਏ ਲਿਹੁ ਬਿਨ ਬਾਰਾ[1] ॥੪੬॥
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਸਚਵ ਤਜੈ ਕੈ।
ਲੈ ਆਗਯਾ ਨਿਜ ਘਰ ਜੈ ਕੈ।
ਪਹੁਨਾਈ[1] ਸਬਿ ਪਹੁੰਚਾਈ।
[1]ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ।
ਜਿਮ ਲੇਤ ਦੇਤ ਬਡਰਾਈ[1] ॥੪੭॥
[1]ਵੱਡੇਰਾਜੇ।
ਗੁਰੁ ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਿਰਾਜੇ।
ਮੁਦ ਪਾਇ ਸਸੈਨ ਸਮਾਜੇ[1]।
[1]ਇਕੱਠ ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਸਣੇ ਅਨੰਦ ਪਾਇਆ।
ਨਿਸ ਢਰੀ ਬਜੇ ਪੁਨ ਬਾਜੇ।
ਹੈ[1] ਹਿਣਕੈ ਗੈ[2] ਬਹੁ ਗਾਜੇ ॥੪੮॥
[1]ਘੋੜੇ। [2]ਹਾਥੀ।
ਜਾਗੇ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਸਭਾਗੇ।
ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਢਨੇ ਲਾਗੇ।
ਜਨੁ ਕੋਕਲ[1] ਦਾਦਰ[2] ਮੋਰੈਂ।
[1]ਕੋਇਲਾਂ। [2]ਡੱਡੂਆਂ।
ਪਾਵਸ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮਾਂਡਯੋ ਸ਼ੋਰੈਂ[1] ॥੪੯॥
[1]ਜਾਣੋ ਵਰਖਾ ਦੀਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕੋਮਲ ਸ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਣੀ, ਗਨ ਜਨ ਔਰੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ।
ਸੁਨਿ ਭਜਨ ਭਏ ਮੁਦ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਫਿਰ ਆਸਾ ਵਾਰ ਲਗਾਈ।
ਰਾਗੀਨਿ[1] ਰਾਗ ਸੁਠ ਗਾਈ ॥੫੦॥
[1]ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ।
ਗੁਰੁ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰੈ ਕੈ।
ਬੈਠੇ ਨਿਜ ਧਯਾਨ ਧਰੈ ਕੈ।
ਦਿਨ ਚਢੇ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਏ।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਾਏ ॥੫੧॥
ਸੁਠ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ।
ਜਨੁ ਮੁਕਟ ਧਰਯੋ ਦਿਨਰਾਊ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਨੇ।
ਸ੍ਰੁਤਿ ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ ਕਲੋਲੈਂ[1]।
[1]ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਸੁੰਦਰ ਕੁੰਡਲ {ਚੰਚਲ} ਹਿਲ ਕੇ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸਸਿ ਪਰ ਜਨੁ ਚਪਲਾ ਡੋਲੈਂ[1] ॥੫੨॥
[1]ਜਾਣੋ ਚੰਦ ਤੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਹਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਬੋਲੈਂ, ਛਬਿ ਉਠਤ ਕਲੋਲੈਂ[1]।
[1]ਸੋਭਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ।
ਜਨੁ ਗੰਗ ਤਰੰਗ ਅਮੋਲੈਂ।
ਮੁਸਕਾਨ ਖੁਲੈਂ ਰਦ-ਛਦ ਯੌਂ[1]।
[1]ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ {ਰਦ ਛਦ} ਬੁੱਲ੍ਹ ਐਉਂ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਹੀਰੇ ਪਰਵਾਲੇ ਮਧ ਜਯੋਂ[1] ॥੫੨॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਮੂੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀਰੇ।
ਰਸ ਅਮੈ ਮਈ ਵਰ ਬਾਨੀ[1]।
[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਰੂਪ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਾਣੀ।
ਦਾਸਨ ਕੇ ਭਵਰੁਜ ਹਾਨੀ[1]।
[1]ਸੰਸਾਰਕਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਗਜ ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲੈਂ।

ਕੰਠਾ ਸੁਠ ਕੰਠਿ ਕਮਾਲੈਂ[1] ॥੫੪॥	[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਤੇ {ਕਮਾਲ} ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੰਠਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।
ਨਵਰਤਨ ਜਟਿਤ ਭਰਵੱਟੇ[1]।	[1]ਬਾਜ਼ੂ ਬੰਦ।
ਜਨ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਗੁਰੈਂ ਗਰੱਠੇ[1]।	[1]ਪਕੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਕਰ ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਨੀਕੇ[1]।	[1]ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕੜੇ ਹਨ।
ਭੁਜ ਕਰੀ ਕਰਭ ਕਰ ਠੀਕੇ[1] ॥੫੫॥	[1]ਬਾਹਾਂ ਹਾਥੀ ਦੇ {ਕਰਭ} ਬੱਚੇ ਦੀ {ਕਰ} ਸੁੰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਠੀਕ ਹਨ।
ਉਰ ਆਯੁਤ ਉਨੱਤ ਕੰਧੇ[1]।	[1]ਛਾਤੀ ਚੌੜੀ ਤੇ ਉੱਚੇ ਮੋਢੇ ਹਨ।
ਜਨੁ ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਬੰਧੇ[1]।	[1]ਬੰਨ੍ਹ ਹਨ।
ਪਗ ਕੱਛਪ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਮਾਨੰ[1]।	[1]ਪੈਰ ਕੱਛੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਾਂਗ ਹਨ।
ਭਵ ਹਰੈਂ[1] ਧਰੈਂ ਜੇ ਧਜਾਨੰ ॥੫੬॥	[1]ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਮੇਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਕਲ ਕੰਧ ਕੁਵੰਡ ਕਠੋਰੈਂ[1]।	[1]ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕਰੜਾ ਧਨੁਸ਼ ਹੈ।
ਕਰ ਸਰ ਫੇਰਤ ਚਿਤ ਚੋਰੈਂ[1]।	[1]ਹੱਥ 'ਚ ਤੀਰ ਫੇਰਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਬੀਰਾਸਨ।	
ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਦਾਯਕ ਦਾਸਨ ॥੫੭॥	
ਛਬਿ ਫਬਿ ਪਿਖਿ ਮਘਵਾ[1] ਲਜ ਹੈ।	[1]ਇੰਦ੍ਰ।
ਪਿਖਿ ਮਦਨ ਬਦਨ ਨਿਜ ਕਜ ਹੈ[1]।	[1]ਕਾਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਸੁਰ ਸੋਹਿਤ ਸਿੱਖ ਸਜੀਲੇ[1]।	[1]ਸਜੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੋਹ ਰਹੇ ਹਨ।
ਜਸ ਰਟੈਂ ਨਕੀਬ ਰੰਗੀਲੇ[1] ॥੫੮॥	[1]ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਜਸ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਬਹੁ ਕੰਚਲ ਦੰਡੀ ਠਾਂਢੇ[1]।	[1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਚੋਬਦਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।
ਗੁਨ ਗਾਇਕ[1] ਗਾਵਤ ਗਾਢੇ।	[1]ਗਵੱਈਏ।
ਜੁਗ ਚਾਰੂ ਚਵਰ ਢੁਰੈ ਹੈਂ[1]।	[1]ਦੋ ਸੁੰਦਰ ਚੌਰ ਝੁਲ ਰਹੇ ਹਨ।
ਜਨੁ ਹੰਸ ਉਡਾਰੀ ਲੈ ਹੈਂ ॥੫੯॥	
ਤਬ ਨਾਹਨੇਸ ਚਲਿ ਆਯੋ।	
ਸਹਿ ਸਚਵਨ ਸਾਜ ਸਜਾਯੋ।	
ਸਬਿ ਨੈ ਸਿਰਿ ਗੁਰਹਿਂ ਝੁਕਾਏ।	
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਏ ॥੬੦॥	
ਉਨਿ ਨੰਦ ਚੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ।	
ਸਬਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਬੈਠਾਲੇ।	
ਪਿਖਿ ਸਭਾ ਦਬਦਬਾ ਗੁਰੁ ਕਾ।	
ਸਬਿ ਗਰਬ ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਉਰ ਕਾ ॥੬੧॥	
ਜੋ ਸੁਨੀ ਸਿਕੰਦਰ ਕੇਰੀ।	
ਕਹਿਂ ਸੋ ਛਬਿ ਅਬਿ ਸਬਿ ਹੇਰੀ।	
ਗੁਰੁ ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੀ ਬਾਤੈਂ।	
ਬਹੁ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਕੀਨ ਬਿਭਾਂਤੈ[1] ॥੬੨॥	[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਜੋ ਸਹੀ ਸਬੀ ਨੈ ਮਾਨੀ।	
ਜਾਨੇ ਗੁਰੁ ਸੁਰਗੁਰ ਸਾਨੀ[1]।	[1]ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ (ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਦੇ) {ਸਾਨੀ} ਸਦਰਸ ਜਾਣਿਆ।

ਬਡ ਆਕਲ[1] ਆਲਮ[2] ਦਾਨਾ[3]।
[1]ਅਕਲ ਵਾਲਿਆਂ। [2]ਵਿਦਵਾਨਾਂ। [3]ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ।
ਸਬਿ ਨੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਨਾ ॥੬੩॥
ਸਹਿ ਸਚਵਨ ਭੂਪ ਬਿਕਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਮਨੋ ਮੋਹਨੀ[1] ਪਾਯੋ।
[1]ਮੋਹਣੀ ਮੰਤ੍ਰ।
ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ[1] ਕੀ ਗਾਥਾ।
[1]ਭੀਮ ਚੰਦ।
ਸਬਿ ਕਹੇਂ ਸੁਨੇਂ ਤਿਸ ਸਾਥਾ ॥੬੪॥
ਕਹਿਂ ਵਹਿ ਅਤਿ ਮੂਢ ਅਭਾਗੀ।
ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਾਗੀ।
ਸਤਿ ਪੁਰਖਨ ਸੋਂ ਜੋ ਅਰ ਹੈ।
ਬਿਨ ਕਾਰਣ ਸੋ ਝਰ ਪਰ ਹੈ ॥੬੫॥
ਪੁਨ ਭੂਪ ਜੋਰਿ ਕਰ ਭਾਖਯੋ।
ਦਿਨ ਆਜ ਮੁਕਾਮਹਿ ਰਾਖਯੋ[1]।
[1](ਏਥੇ) ਡੇਰਾ ਰੱਖੋ।
ਕਲ ਚਲਿ ਭਲ ਖੇਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਹਮ ਦੂਣ ਸ੍ਰਮੌਰ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੬੬॥
ਬਡ ਸੈਲਨਿ ਸੈਲ ਕਰੈਹੈਂ।
ਗਿਰਿ ਕੰਦ੍ਰਨਿ ਅੰਦਰ ਜੈਹੈਂ।
ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਢਿ ਜਮਨ ਤਰੈ ਹੈਂ।
ਤਟ ਬਨ ਸੁਠ ਥਲ ਨ੍ਰਿਖੈ ਹੈ[1] ॥੬੭॥
[1]ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਜੰਗਲ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਥਾਂ ਦੇਖਾਂਗੇ।
ਜਹਿਂ ਸ਼ੇਰ ਸੂਰ ਬਹੁ ਰੈਹੈਂ।
ਬਿਬਿਧਾ[1] ਬਨ ਮ੍ਰਿਗ ਚਰੈ ਹੈਂ[2]।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ। [2]ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਮਨ ਭਾਵਨ ਘਾਵਨ ਕੀਜੈ।
ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿ ਇਤ ਸੁਖ ਦੀਜੈ ॥੬੮॥
ਗਿਰਿ ਸਿਖਰਿ ਪੁਰੀ ਲਘੁ ਏ ਹੈ[1]।
[1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਇਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੁਰੀ ਹੈ।
ਅਤਿ ਰੰਮ[1] ਬਿਦਿਤ ਜਗ ਮੇਂ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ।
ਤਰਵਰ ਗਿਰ ਸਰਸ ਸੁਹਾਵੈਂ[1]।
[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਬਹੁਤ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ।
ਫੁਲ ਬਿਬਿਧਾ ਖਿਰੇ ਲਖਾਵੈਂ[1] ॥੬੯॥
[1]ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।
ਇਮ ਬਾਤੈਂ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤੈਂ।
ਗੁਰੁ ਰਾਜੇ, ਉਠਿ ਬਖਸ਼ਾਤੈਂ।
ਹੈ ਗੈ ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੁ ਕੇ ਹੇਰੇ।
ਤਬਿ ਤੱਜਬ ਰਹਯੋ ਬਧੇਰੇ ॥੭੦॥
ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਇ ਪੁਨਾ ਢਿਗ ਰਾਂਨੀ।
ਮਹਿਮਾਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁ ਗਾਨੀ[1]।
[1]ਕਹੀ।
ਸੁਨਿ ਰਾਣੀ ਸਬਿ ਉਮਗਾਈ[1]।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਾਗਿਆ।
ਢਿਗ ਮਾਤਾ ਚਲਿ ਭਲ ਆਈ ॥੭੧॥
ਧਰਿ ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ ਭੇਟਾ।
ਲੈ ਆਸਿਖ ਥਿਰੀ ਅਮੇਟਾ[1]।
[1]ਅਮੇਟ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਕੇਰੇ।
ਗੁਨ ਰੂਪ ਬਿਲੋਕ ਬਧੇਰੇ ॥੭੨॥
ਕਹਿ ਧੰਨ ਸਰਾਹਿਤ ਸਾਰੀ।
ਤੁਮ ਧੰਨਜ ਜੁ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਪਜਾਰੀ।
ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਮਾਤ ਤੈ ਚਾਰੂ।
ਮਯ ਗਜਾਨ[1] ਵਿਰਾਗ ਵਿਚਾਰੂ ॥੭੩॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ।

ਉਨਿ ਜਗ ਮਿੱਥਯਾ ਦਿਢ ਜਾਨਾ।
ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਵਿਖੈ ਮਨ ਮਾਨਾ।
ਪੁਨ ਰਾਂਨੀ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
ਹਮ ਚਾਹਿਂ ਪਿਖਯੋ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ॥੧੪॥
ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਹਿਂ ਮਾਤ ਬੁਲਾਯੋ।
ਉਨ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਕੀਨੀ ਪੂਰਨ।
ਉਨਿ ਭੂਰਨ ਇੱਛਯਾ ਤੂਰਨ[1] ॥੧੫॥

[1]ਪੂਰੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਨਹਿਂ ਥਾ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਸੁਤ ਏਕੈਂ।
ਜੁਗ[1] ਬਖਸ਼ੇ ਜਲਧ ਬਿਵੇਕੈਂ[2]।

[1]ਦੋ (ਪੁੱਤਰ)। [2]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ।

ਪਿਖਿ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਛੁਟ ਧੀਰ ਗਯੋ ਉਨਿ ਉਰ ਕਾ ॥੭੬॥
ਸਬਿ ਮਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੈਂ ਮਨਾਵੈਂ।
ਕਹਿਂ ਐਸੋ ਪਤਿ ਕਿਮ ਪਾਵੈਂ।
ਨਹਿਂ ਚਾਹਿਤ ਸੋ ਘਰ ਜਾਨਨ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ ਸੁ ਬਖਾਨਨ ॥੭੭॥
ਪੁਨ ਮਾਤਾ ਨੈ ਬਰਜੋਰੀ[1]।

[1]ਬਦੋ ਬਦੀ।

ਵਹਿ ਭੇਜੀ ਘਰੈਂ ਬਹੋਰੀ।
ਵਹਿ ਦਯੋਸ ਬਿਤਯੋ ਇਸ ਭਾਏ।
ਨਿਸ ਸੁਪਤੇ ਭੋਰ[1] ਨਹਾਏ ॥੭੮॥

[1]ਸਵੇਰੇ।

ਕਰਿ ਭਜਨ ਸਬੀ ਨੇ ਗਹਿਰੇ।
ਪੁਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰੇ ॥੭੯॥

ਚੌਪਈ:

ਸਤ ਮੁਖ ਬਾਜ ਬਾਗ ਸਤ ਗਹਿ ਕੈ[1]।

[1]ਸੱਤਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਵਾਗਾਂ ਫੜ ਕੇ।

ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਿ ਦਿਨ ਕੋ ਰਥ ਬਹਿ ਕੈ[1]।

[1]ਦਿਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ) ਰੱਥ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ।

ਨਿਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਰ ਡਾਰੀ[1]।

[1]ਆਪਣੀ ਨਿਗਾਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟੀ।

ਦੁਰੇ ਦਰੀਨ ਪੀਨ ਤਮਚਾਰੀ[1] ॥੮੦॥

[1]{ਪੀਨ} ਤਕੜੇ (ਤਮਚਾਰੀ) ਅਨ੍ਹੇਰੇ 'ਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ {ਦਰੀਨ} ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਦਰਾਂ 'ਚ ਲੁਕ ਗਏ।

ਰਜਨੀਸ੍ਵਰ ਪੀਤਾਂਬਰ ਧਾਰਾ[1]।

[1]ਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜੇ (ਚੰਦ) ਨੇ ਪੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ।

ਤੇਜ ਮਜੇਜ ਤਜਯੋ ਗਨ ਤਾਰਾ[1]।

[1]ਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ {ਤੇਜ} ਚਾਨਣ ਦਾ {ਮਜੇਜ} ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਜੇ ਬਾਜੇ ਬਿਬਿਧ ਬਿਸੇਸੂ।	
ਜਾਗਜੋ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤਬੈ ਨਰੈਸੂ ॥੯੧॥	
ਸਜਜੋ ਸਮਾਜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਕਾਰੇ[1]।	[1]ਸਵੇਰੇ ਹੀ।
ਸੁਭਟ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੇ।	
ਗੁਰੁ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੀਨੋ ਆਏ।	
ਬਨ ਕੋ ਚਾਲੇ ਸੰਗ ਲਵਾਏ[1] ॥੯੨॥	[1]ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਬਾਜ ਸਵਾਰ ਬਾਜ ਕਰ ਧਾਰੇ[1]।	[1]ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ ਬਿਠਾਇਆ।
ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਜਨੁ ਘਨ ਕਾਰੇ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਹਨ।
ਲਗਰ[1] ਝਗਰ ਜੁਰਰੇ ਸੀਚਾਨੇ।	[1]ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ।
ਸ਼ਿਕਰੇ ਬਹਰੀ ਕੁਹੀ ਕਿਤਾਨੇ[1] ॥੯੩॥	[1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ।
ਸਾਹਗੋਸ਼ ਚੀਤੇ[1] ਅਰ ਕੂਕਰ[2]।	[1]ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਚਿਤ੍ਰੇ। [2]ਕੁੱਤੇ।
ਮਾਰਤ ਜੋ ਬਨ ਜੀਵ ਅਚੂਕਰ[1]।	[1]ਅਚੁੱਕ ਭਾਵ ਉਕਦੇ ਨਹੀਂ।
ਸੂਕਰ[1] ਸ਼ੇਰ ਸਸੇ[2] ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਢੇ[3]।	[1]ਸੂਰ। [2]ਸਹੇ। [3]ਪਾੜ੍ਹਾ=ਭੂਰੇਰੰਗ ਦਾ ਦੋ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹਰਨ।
ਰੋਝ[1] ਰੀਛ ਬ੍ਰਿੱਕ[2] ਕੱਕੜ[3] ਦਾਢੇ[11] ॥੯੪॥	[1]ਗਵਯ-ਨੀਲ ਗਾਇ। [2]ਬਘਿਆੜ। [3]ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਹਰਨ ਜੋ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਭੌਂਕਦਾ ਹੈ। [11]ਮਾਰੇ।
ਸੇਹੈਂ[1] ਤੀਤਰ ਲਵੇ[2] ਬਟੇਰੇ।	[1]ਸੇਂਹ=ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਾਨਵਰ। [2]ਬਟੇਰੇ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਇਕ ਪੰਛੀ।
ਮੁਰਗਾਬੀ[1] ਸੁਰਕਾਵ[2] ਬਧੇਰੇ।	[1]ਮੁਰਗਾਈਆਂ। [2]ਚਕਵੇ।
ਜਲ ਥਲ ਨਭਚਾਰੀ[1] ਬਹੁ ਮਾਰੈਂ।	[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ[1] ਬਿਥਾਰੈਂ ॥੯੫॥	[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਕਿਤ ਗਿਰ ਕੰਦ੍ਰ ਅੰਦਰ ਜੈਹੈਂ।	
ਉਤਰੈਂ ਚਢੈਂ ਗਿਰਨ ਬਿਖਰੈਹੈਂ[1]।	[1]ਬਿਖੜੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ।
ਤੀਰ ਸਰੋਵਰ ਸਰਸ ਤਰੋਵਰ[1]।	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਹੁਤ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਖਰੇ ਤਰੇ ਗਿਰ ਵਰਨ ਮਹੋਵਰ[1] ॥੯੬॥	[1](ਅਤੇ) ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ {ਤਰੇ} ਹੇਠਾਂ {ਵਰਨ}ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ (ਮਹੋਵਰ) ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ (ਦਰੱਖ਼ਤ) ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।
ਫੂਲੇ ਫਲੇ ਫਬੇ ਝੁਕਿ ਝੂੰਮੇਂ[1]।	[1]ਝੁਕ ਕੇ ਝੂਮ ਰਹੇ ਹਨ।
ਕੋ ਨਭ ਲਗੇ ਪਗੇ ਕੋ ਭੂੰਮੇ[1]।	[1]ਕੋਈ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ {ਪਗੇ} ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।
ਜਾਤਿ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਪਾਂਤਿ ਸੁ ਖਰੇ[1]।	[1]ਬਹੁਤ {ਜਾਤਿ} ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਗਤੀਆਂ (ਕਤਾਰਾਂ) 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।
ਬਾਤ ਮਾਤ ਬਨ ਨੰਦਨ ਕਰੇ[1] ॥੯੭॥	[1]ਬਨ ਨੰਦਨ (ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬਾਗ਼) ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਿਸ ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ ਬਾਨਨਿ ਸੰਗੈਂ[1]।	[1]ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ।
ਪੰਚਾਨਨ ਲੌ ਹਾਨਨ ਅੰਗੈ[1]।	[1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ {ਅੰਗੈ} ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤੈ ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ।	
ਸ਼ਿਕਰੇ ਸ੍ਵਾਨ ਸਿਚਾਨੇ ਮਾਰੈਂ ॥੯੮॥	
ਨਾਹਣੇਸ ਜਗਤੇਸ ਗੁਰੈ ਹੈਂ।	
ਲਏ ਸੰਗ ਸ ਉਮੰਗ ਫਿਰੈ ਹੈਂ।	

ਦੂਰਹਿ ਦੂਰ ਦੂਣ ਸਰਮੌਰੈਂ[1]।
[1]ਸਰਮੌਰ ਨਾਮ ਦੀ ਦੂਣ।
ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਖਾਵਤ ਨੀਤ ਸਗੌਰੈਂ[1] ॥੮੯॥
[1]ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਨਿਤ ਠੌਰ ਅਨੇਕੈਂ।
ਕਰਤ ਅਖੇਰ ਸਹੇਰ ਬਿਵੇਕੈਂ[1]।
[1]ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ {ਅਖੇਰ} ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਬਾਂਨਨਿ ਤੈ ਮਰਿ, ਚਰ੍ਹਿ ਜਾਨਨਿ[1]।
[1]ਸਵਾਰੀਆਂ ਭਾਵ ਬਬਾਣਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਜਾਨਨਿ ਸੁਰਪੁਰ ਭਵ ਦੁਖ ਹਾਂਨਨਿ[1] ॥੯੦॥
[1]ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਖ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਗ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਜ਼ਮਤ ਅਨਿਕ ਗੁਰੂ ਤੈ ਨਿਤ ਪਿਖਿ।
ਨ੍ਰਿਪ ਸਸੈਨ ਐਨ ਭਾ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ[1]।
[1]ਰਾਜਾ ਸਣੇ ਫ਼ੌਜ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸਚਵਨ ਸੋਂ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਰੋਜ਼ ਬਖਾਨੈ।
[1]ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ।
ਬੀਰ ਬਲੀ ਗੁਰੁ ਧੀਰ ਮਹਾਂਨੈ ॥੯੧॥
ਪੀਰ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਧਿ, ਸਿਰ ਸਿੱਧਨਿ ਸਿੱਧ[1]।
[1]ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ {ਪੀਰ} ਗੁਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਧ ਹਨ।

ਇਹਾਂ ਰਹੈਂ ਜਿਮ ਰਚੋ ਵਹੈ ਬਿਧਿ।
ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਬਨੇ ਰਹੈਂ ਹਮ।
ਦੁਬਿਧਾ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕਾ ਨਰਹੇ ਗਮ ॥੯੨॥

ਦੋਹਰਾ:
ਇਮ ਸਲਾਹਿ ਕਰਿ ਚਾਹਿ ਚਿਤ,
ਇਕ ਦਿਨ ਨ੍ਰਿਪ ਸਪ੍ਰੇਮ।
ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਢਿਗ ਗੁਰੂ ਥਿਰਿ,
ਮਰਜ਼ ਹਰਜ ਹਿਤ ਏਮ[1] ॥੯੩॥
[1]ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ {ਹਰਜ} ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ ਛੰਦ:
ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ,
ਪੂਰਨ ਕਾਮੀ ਰਾਵਰ ਖਾਸ[1]।
[1]ਆਪ ਖ਼ਾਸ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਪੁਰਵੋ ਆਸ ਦਾਸ ਨਿਜ ਲਖ ਮੁਹਿ,
ਰਾਸਿ ਕਾਜ ਜਿਮ ਹੋਵੈਂ ਰਾਸ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਹੋਣ।
ਪਿਖਿ ਸੁਠ ਥਲ ਭਲ ਗਾਮ ਬਸਾਵੋ,
ਧਾਮ ਬਨਾਵੋ ਅਪਨਾ ਨੀਕ।
ਲਾਯਕ ਟਹਿਲ ਕਮੈਹੂੰ ਮੈਹੂੰ,
ਪੈਹੂੰ ਮੋਖ ਭੋਗ ਦਿਢ ਠੀਕ ॥੯੪॥
ਬਾਨੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਦਿਢ ਪਰਮਾਨੀ[1],
[1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰ ਲਈ।
ਤਥਾ-ਅਸਤ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ਪ੍ਰਾਹਿ[1]।
[1]ਗਿਆਨਵਾਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ (ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਜਬੈ ਸਕਾਰੇ[1] ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਰੇ[2],
[1]ਸਵੇਰੇ। [2]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਪੇਖ ਸੁ ਥਲ ਭਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਾਹਿ।
ਤਟ ਜਮਨਾ ਜਮ ਨਾ ਜਹਿਂ ਪਹੁੰਚੈ,
ਸਮਨਾ[1] ਪਾਪ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸ[2]।
[1]ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [2]ਸਾਰੇ।
ਨਗਰ ਸਗਰ ਸੁਖ ਦਾਇ ਬਸਾਯੋ,

ਡਗਰ ਚਲਤ ਜਹਿਂ ਦੂਣ ਬਿਸੇਸ[1] ॥੯੫॥
[1]ਜਿੱਥੇ ਦੂਣ ਦਾ ਵੱਡਾਰਸਤਾ ਵਗਦਾ ਹੈ।

ਨੀਰ ਸਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਲ ਚਲਿ,
ਭਵਰ ਜਵਰ ਬੀਚੀ ਦਰਸਾਹਿਂ[1]।
[1]ਜ਼ਬਰਦਸਤ {ਭਵਰ} ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ ਤੇ {ਬੀਚੀ} ਲਹਿਰਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਲ ਕਮਲ ਬਹੁ ਖਿਰੇ ਘਿਰੇ ਛਬਿ,
ਭਰਮਤ ਭਵਰ ਜੁ ਸਵਰ ਜਗਾਹਿਂ[1]।
[1]ਜੋ {ਸਵਰ} ਕਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਬਜ਼ੀ ਬਨ ਕੀ[1], ਸਬਿ ਜੀਵਨ ਕੀ
[1]ਜੰਗਲ ਦੀ {ਸਬਜ਼ੀ} ਹਰਿਆਈ।

ਜੀਵਨ ਮੂਰ[1], ਭੂਰ[2] ਸੁਖਦਾਇਂ।
[1]ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ। [2]ਬਹੁਤੀ।

ਤੀਰੇ ਤੀਰ ਤਰਾ ਤਰ ਤਰਵਰ[1],
[1]ਕਿਨਾਰੇ ਕਿਨਾਰੇ {ਤਰਾ ਤਰ} ਬਹੁਤੇ {ਤਰਵਰ} ਦਰੱਖ਼ਤ।

ਖਰੇ ਹਰੇ ਜੋ ਭਰੇ ਫਲਾਇਂ ॥੯੬॥
ਤੰਬੂ ਤਹਾਂ ਕਨਾਤ ਤਨਾਏ,
ਫਰਸ਼ ਬਿਛਾਏ ਰੰਗਾ ਰੰਗ।
ਥਿਰਿ ਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਮੋੜ੍ਹੀ ਖੁਦ ਗਾਡੀ,
ਗਾਢੀ ਨੀਂਵ ਸੀਵ ਸੁਖ ਜੰਗ[1]।
[1]ਸੁਖ ਤੇ ਜੰਗ ਦੀ ਹੱਦ।

ਉਤਰੇ ਚਹੁਂ ਕੋਂਟਾ[1] ਜੋਧਾ ਸਬਿ,
[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬੋਧਾ ਅਵਤਾਰ[1]।
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਵਤਾਰ।

ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁਲਾਸਸ[1] ਪਢਜੋ,
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਹਿਤ।

ਬ੍ਰਤਵਾਯੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਪਾਰ ॥੯੭॥
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਦਨੀ ਭੂਪ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਕਹਯੋ ਸੁਨੋ ਗੁਰੁ ਸਾਚੇ ਸ਼ਾਹਿ।
ਹੱਦ ਹਮਾਰੀ ਬੱਧ[1] ਇਹਾਂ ਲੌਂ,
[1]ਸਾਡੀ ਹੱਦ ਦਾ {ਬੱਧ} ਬੰਨਾ।

ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਸੋਂ ਰਹਿ ਜ਼ਿੱਦ ਮਹਾਂਹਿਂ।
ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪਤਿ ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਅਤਿ,
ਪਤਿ ਗੜ੍ਹਵਾਲ[1]* ਲਰਤ ਥੇ ਆਨ।
[1]ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਮਾਲਕ। *ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਸੀ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਫ਼ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕੋ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਪਤੀ ਤੇ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਪਤੀ ਦੋ ਨਹੀਂ।

ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਨਿ ਆਹਿ ਸਹਾਇਕ,
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਸ਼ਕਤਿ ਬਡ ਵਾਨ ॥੯੮॥
ਅਬਿ ਮੁਹਿ ਡਰ ਨਹਿਂ ਚਿੰਤ ਰਹੀ ਕਿਛੁ,
ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਨਿ ਸੰਮੁਖ ਉਤਾਰ।
ਤੁਮ ਅਤਿ-ਰਥੀ[1] ਅਜ਼ਮਤੀ ਭਾਰੇ,
[1]ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ {ਅਤਿਰਥੀ-ਉਹ ਸੂਰਮਾ ਜੋਰਥ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਅਣਗਿਣਤ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਲੜ ਸਕੇ।}

ਗਹੀ ਸਰਣ ਮੈਂ ਯਹੀ ਵਿਚਾਰ।
ਜੇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਲਰ ਹੈਂ ਤੌ ਮਰ ਹੈਂ,
ਨਾਂਹਿ ਤ ਕਰਿਹੈਂ ਸੰਧੀ[1] ਆਇ।
[1]ਮੇਲ।

ਸੁਨਿ ਨਰਿੰਦ ਤੈ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਤ ਇਮ,

ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਸੁਨਾਇਂ ॥੯੯॥	
ਕੋ ਸਿਰ ਦੋਇ[1] ਹੋਇ ਅਬਿ ਸੰਮੁਖ,	[1]ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਮਰਨ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਨ ਵਾਲਾ।
ਭਜ ਧੀਰਜ ਤਜਿ ਭੀਰੁ ਪਨਾਇ[1]।	[1]ਕਾਇਰ-ਪੁਣਾ ਛੱਡ ਕੇ।
ਰਾਮਰਾਇ ਭੀ ਸੁਨਿ ਚੁਪ ਰੈਹੈ,	
ਕੈਹੈ ਮਦਤ ਤਿਨਿ ਨਹਿਂ ਕਾਇ[1]।	[1]ਤਿਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।
ਸੁਨਿ ਇਮ ਗੁਰੂ ਤੈ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਉਰ ਤੈ[1]	[1]ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਅਭੈ ਦਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਪਾਇ ਉਦਾਰ।	
ਚਿੰਤ ਬਿਹੀਨ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਪੁਨ,	
ਕਰੀ ਅਰਜ਼ ਨਿਜ ਫਰਜ਼ ਵਿਚਾਰ ॥੧੦੦॥	
ਹੇ ਗੁਰੁਦੇਵ ਅਭੇਵ[1] ਸੇਵ ਜੋ	[1]ਭੇਦ-ਰਹਿਤ, ਪ੍ਰਗਟ।
ਹੋਇ, ਏਵ ਮੁਹਿ ਕਹੋ ਇਥਾਹਿ।	
ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਮੀਤ ਸੁਨਿ,	
ਧਰੋ ਚੀਤ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਤਦਾਹਿ।	
ਕਰੈ ਜੁ ਚਾਹਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਜਾਰ[1] ਕੋ,	[1]ਗਿੱਦੜ।
ਸਜੈ ਸਮਾਨ ਸ਼ੇਰ ਕੋ ਵਾਹਿ।	
ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਘਮੰਡ ਮੰਡ ਹੈਂ[1],	[1]ਤਿਖਾ ਜੰਗਰਚਾਂਗੇ।
ਬਧੈ ਬਿਰੋਧ ਕਰੋਧ ਮਹਾਂਹਿਂ ॥੧੦੧॥	
ਕੋਟ ਮਵਾਸ ਓਟ ਬਿਨ ਛੋਟ ਨ[1],	[1]ਆਕੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ।
ਸੋਊ ਗਢ ਦਿਢ[1] ਰਚੋ ਉਦਾਰ।	[1]ਕਿਲ੍ਹਾ।
ਮਾਨ ਨਰੇਸ ਅਸੇਸ ਸੈਨ ਨਿਜ,	
ਦੇਸ ਬਿਸੇਸ ਲਗਾਇ ਸੁਧਾਰ[1]।	[1]ਰਾਜੇ ਨੇ (ਆਗਿਆ) ਮੰਨ ਕੇ ਸਾਰੀ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ, ਕਿਲ੍ਹਾ {ਸੁਧਾਰ} ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।
ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਮਾਨ ਮਹਾਨ ਠਾਂਨ ਦਿਯ[1],	[1]ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਰਾਜ ਮਜੂਰ ਭੂਰ ਹਿਤ ਕੋਟ।	
ਗੁਰੂ ਤਿਹਾਵਲ ਬਹੁ ਬ੍ਰਤਵੈ ਕੈ,	
ਸਿਮਰ ਗੁਰੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਧਰਿ ਓਟ ॥੧੦੨॥	
ਸੀਵ ਸ਼ਕਤਿ ਗੁਰੁ ਸੀਵ ਪੀਵ ਜਗ,	
ਨੀਵ ਧਰੀ ਨਿਜ ਕਰ ਵਰ ਸੰਗ[1]।	[1]{ਸੀਵ} ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ, ਜਗਤ ਦੇ ਪਤੀ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਿਉਂਰੱਖੀ।
ਚਿਣਨੇ ਲਗੇ ਠੌਰ ਬਹੁ ਔਰੈਂ,	
ਗੌਰੈਂ[1] ਕਾਰੀਗਰ ਸ ਉਮੰਗ।	[1]ਵੱਡੇ ਚੰਗੇ।
ਸ਼ੀਘਰ ਸੇਤ[1] ਬੰਧਯੋ ਜਯੋਂ ਕਪਿ ਗਨ[2],	[1]ਪੁੱਲ। [2]ਸਮੂੰਹ ਬਾਦਰਾਂ।
ਤਯੋਂ ਜਨ ਅਨਗਨ[1] ਲਗੇ ਮਹਾਂਨ।	[1]ਅਣਗਿਣਤ।
ਅਤਿਸੈ ਬਿਪਲ ਬਿਸਾਲ ਕਿਲਾ ਦਿਢ[1],	[1]ਬਹੁਤੇ {ਬਿਪਲ} ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪੱਕਾ ਕਿਲ੍ਹਾ।
ਏਕ ਮਾਸ ਮੈਂ[1] ਕੀਨ ਬਨਾਨ ॥੧੦੩॥	[1]ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ।
ਦੂਤ[1] ਗਿਰੇਸਨ ਕੇਰ ਬਿਸੇਸੈ[2],	[1]ਵਕੀਲ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਹੇਰਿ ਹੈਰਾਨ ਰਹੇ ਅਤਿ ਚਕਤਿ[1]।	[1]ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ।

ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਭਗਤਿ ਭੂਪਤਿ ਕੀ,
ਜਗਤ ਸਰਾਹਿ, ਬ੍ਰਿਕਤ ਸ਼ੁਕਤ[1]।

[1]{ਬ੍ਰਿਕਤ} ਬਿਨਾਂ {ਰਕਤ} ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦੁਸ਼ਮਣ {ਸ਼ੁਕਤ} ਸ਼ਰੀਕਾ ਭਾਵ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨ੍ਰਿਪ ਸਮੋਦ ਕਬੀ ਘਰ ਜਾਵਤ,
ਅਧਿਕ ਰਹਾਵਤ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸ।
ਗੁਰੁ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਰੰਗਤ ਮਨ ਤਨ,
ਧਨ ਤੈ ਸੇਵਾ ਕਰ ਹੈ ਖਾਸ ॥੧੦੪॥
ਗੁਰੂ ਸਮਹਿਲ ਮਾਤ ਤਹਿਂ ਬਸਹੀਂ,
ਧਾਮਰਚੇ ਨਿਜ ਹੇਤ ਉਦਾਰ।
ਬਰਤੈ ਦੇਗ ਦੁ ਵਕਤੈ ਸਬਿ ਕੋ,
ਸੈਨ ਸਚੈਨ ਐਨ ਰਹਿ ਭਾਰਿ।
ਬਨੇ ਬਜ਼ਾਰ ਅਗਾਰ ਚਾਰੁ ਦਰ[1],

[1]ਸੁੰਦਰ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰ।

ਗੋਸ਼ਾਲਾ ਹੈ ਸ਼ਾਲਾ ਭੂਰ[1]।

[1]ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਘੋੜ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤੇ ਮਕਾਨ ਹਨ।

ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਮਨੋ ਬਿਸਕਰਮਾ[1],

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਵੱਡਾ ਕਾਰੀਗਰ)।

ਹਰਿ ਬਪੁ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਜਾਨ ਜਰੂਰਿ ॥੧੦੫॥

[1]ਹਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ।

ਕਹਾਂ ਨਰੇਸ਼ ਧਰਾ ਕੇ ਬਪੁਰੇ,
ਜਿਹਂ ਪਿਖਿ ਜਾਤ ਸੁਰੇਸ ਗਰੂਰ[1]।

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹੰਕਾਰ।

ਜੇ ਕੋ ਕਹਿ ਅਬਿ ਨਹਿਂ ਤਹਿਂ ਸੋ ਲਹਿ,
ਤਰ ਛਾਯਾ ਨਰ ਮਾਯਾ ਮੂਰ[1]।

[1]ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਥੇ ਉਹ ਐਸੀ (ਰਚਨਾ) {ਲਹਿ} ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੀ ਛਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦੀ {ਮੂਰ} ਅਸਲੀਅਤ (ਜਾਣ ਲਵੇ)।

ਗੋਕਲ, ਅਵਧ, ਦੁਆਰਕਾ ਜਿਮ,
ਹਿਤ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ, ਬਨਗੇ ਥੇ ਕੈਸ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਗੋਕਲ ਤੇ ਦੁਆਰਕਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਅਜੁੱਧਿਆਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਜੈਸ ਲਿਖੇ ਅਬਿ ਪਿਖੇ ਨ ਕੋ ਤਸ[1],

[1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸ਼ਹਿਰਾਂ) ਨੂੰ।

ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਭੀ ਉਰ ਮਾਨੋ ਵੈਸ ॥੧੦੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਮ ਜਮਨਾ ਤਟ ਠਟ[1] ਗੁਰੂ,

[1]ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਬਣਾ ਕੇ।

ਦੁਰਗ ਸ੍ਵਰਗ ਸਮ ਸਾਰ[1]।

[1]ਸੁਰਗ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਿਲ੍ਹਾ।

ਨਾਮ ਪਾਂਵਟਾ ਜਜੋਂ ਭਯੋ,
ਥਯੋ ਬਿਦਿਤ ਸੰਸਾਰ ॥੧੦੭॥

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:

ਇਕ ਦਯੋਸ ਗੁਰੂ ਜਮਨਾ ਜਲ ਮੈਂ।
ਮਿਲਿ ਸੰਗ ਸਖਾ ਗਨ ਸੋਂ ਬਲ ਮੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।

ਬਹੁ ਕ੍ਰੀੜਤ ਭੇ[1] ਸੁਖਦਾ ਜਗ ਕੋ।

[1]ਖੇਲ੍ਹਦੇ ਸਨ।

ਗਿਰ ਗਯੋ ਪਾਂਵਟਾ[1] ਤਹਿਂ ਪਗ ਕੋ ॥੧੦੮॥

[1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਦਾ ਗਹਿਣਾ।

ਜਬਿ ਮਾਤਹਿ ਬੂਝਨ ਸੋਇ ਚਹਯੋ।

ਤਬਿ ਦੂਸਰ ਫੈਂਕ ਦਿਖਾਇ ਕਹਜੋ।
ਇਸ ਠੌਰ ਅਹੇ ਨਿਕਲਾਇ ਲਹਜੋ।
ਇਸ ਹੇਤ ਪਾਂਵਟਾ ਨਾਮ ਰਹਜੋ* ॥੧੦੯॥

*ਪਾਂਵਟਾ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ : ਪਾਂਵ ਟਿਕਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੇ ਆਇ। ਨਾਮ ਧਰਜੋ ਇਮ ਪਾਂਵਟਾ ਸਭ ਦੇਸਨ ਪ੍ਰਗਟਾਇ॥ (ਰੁੱਤ ੧, ਅੰਸ਼ੂ ੪੮, ਅੰਕ ੪੨)

ਧਰਿ ਮੌਨ ਮਾਤ ਨਿਜ ਭੌਨ ਗਈ।
ਗੁਰੁ ਔਰੈ ਤੌਰੈਂ ਲੀਲ੍ਹ ਠਈ[1]। — [1]ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕੀਤੀ।
ਨਿਜ ਸੈਨ ਤਈਂ ਨਿਤ ਮੇਲ ਭਲੇ।
ਸਿਖਰਾਵਤ ਆਯੁਧ ਖੇਲ ਖਲੇ[1] ॥੧੧੦॥ — [1]ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਡਰ ਹੈਂ ਨ ਮੁਰੈਂ ਜਿਮ ਜੀਤ ਚਹੈਂ।
ਰਣਭੂਮਿ ਵਿਖੇ ਸਮ ਖੰਭ[1] ਰਹੈਂ। — [1]ਥੰਮ੍ਹੇ ਵਾਂਗ।
ਦਲ ਦੀਰਘ ਰੋਜ ਬਢਾਵਤ ਹੈਂ।
ਸੁਨ ਕੈ ਜਸ, ਬੀਰ ਸੁ ਆਵਤ ਹੈਂ ॥੧੧੧॥
ਗੁਰੁ ਰੋਜ ਅਖੇਰ[1] ਖਿਲਾਵਤ ਹੈਂ। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਬਡ ਸੂਕਰ[1] ਸ਼ੇਰ ਹਤਾਵਤ ਹੈਂ[2]। — [1]ਸੂਰ। [2]ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪਰਕਾਸ਼ ਮੇਦਨੀ ਆਇ ਨਿਤੈਂ।
ਕਰਿ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਹੁਲਾਸ ਇਤੈਂ[1] ॥੧੧੨॥ — [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹਾਸੇ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪ੍ਰਤਿ ਦਯੋਸ[1] ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਹਿੰ ਭਲੇ[2]। — [1]ਹਰਰੋਜ਼। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਲਗੀਧਰ ਕੋ ਹਰਖਾਹਿੰ ਵਲੇ[1]। — [1]{ਵਲੇ} ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨ ਕੈ ਪ੍ਰਭੁਤਾ[1] ਦਬ ਸੱਤ੍ਰ ਗਏ। — [1]ਵਡਿਆਈ।
ਸਿਰ ਨਾਹਿੰ ਉਕਾਸਤ ਵਾਹਿ ਭਏ[1] ॥੧੧੩॥ — [1]ਉਹ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੇ।
ਡਰਿ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨਿ ਸੋਚ ਕਰੀ।
ਨਿਜ ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਐਸ ਰਰੀ[1]। — [1]ਕਹੀ।
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਲੀ ਅਤਿ ਹੈ।
ਯੁਤ ਸੈਨ ਸੁਮਤਿ ਕਰਾਮਤ ਹੈ ॥੧੧੪॥
ਢਿਗ ਆਇ ਹਮਾਰ ਸੁ ਕੋਟ ਠਯੋ[1]। — [1]ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪਤਿ ਨਾਹਣ ਕੋ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਲਯੋ।
ਸੁਨਿਓ ਬਲਵੰਡ[1] ਪ੍ਰਚੰਡ[2] ਅਹਾ। — [1]ਬਲੀ। [2]ਤਿੱਖਾ।
ਖਿਚ ਹੈ ਸੁ ਕੁਵੰਡ[1] ਕਠੋਰ ਮਹਾਂ ॥੧੧੫॥ — [1]ਧਨੁਖ।
ਸਰ[1] ਕੋਸਨ ਲੌਂ ਸੁ ਚਲਾਵਤ ਹੈ। — [1]ਤੀਰ।
ਬਿਨ ਢੀਲਹਿ ਫੀਲਹਿ[1] ਢਾਵਤ ਹੈ। — [1]ਹਾਥੀ ਨੂੰ।
ਧਨੁ[1] ਤਾਂਹਿ ਨ ਔਰੈ ਖੈਂਚ ਸਕੈਂ। — [1]ਅਰਜਨ ਵਾਂਗ।
ਸਮ ਪਾਰਥ[1] ਲੋਗ ਤਰੀਫ ਬਕੈਂ ॥੧੧੬॥ — [1]ਉਸਤਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹਮਰਾ ਉਨਿ ਸੰਗ ਬਿਰੋਧ ਅਹੇ।
ਮਤ ਆਇ ਇਤੈਂ ਕਿਤ ਮੋਹਿ ਗਹੇ।
ਸੁਨ ਕੈ ਤਬ ਯੌਂ ਗੁਰੁਦਾਸ ਕਹਾ।

ਬਹਿਲੋ ਸੁਤ ਕਾ ਸੁਤ[1] ਥਾ ਜੁ ਤਹਾਂ ॥੧੧੭॥
ਮਮ ਬੀਰ ਸੁ ਬੀਰ ਨਖੱਤ੍ਰ ਬਲੀ[1]।
ਲਰ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਹਮ ਭਾਂਤਿ ਭਲੀ।
ਨਹਿਂ ਤੀਰ ਚਲਾਵਨ ਮੈਂ ਕਮ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਤੈ ਭਿ ਬਲੀ ਹਮ ਹੈਂ ॥੧੧੮॥
ਹਰ ਹੈਂ[1] ਮਰ ਹੈਂ ਟਰ ਹੈਂ ਨ ਕਬੀ।
ਤੁਮ ਲੌ ਨਹਿਂ ਆਵਨ ਦੈਂਹ ਤਬੀ।
ਇਮ ਜੱਦਪਿ ਔਰ ਭੀ ਲੋਗ ਰਰੇਂ[1]।
ਪਰ ਕਾਂਪਤ ਥੇ ਉਰ ਖੌਫ ਭਰੇ ॥੧੧੯॥
ਤਬਿ ਜਾਦਹੁ ਰਾਇ ਮਸੰਦ ਕਹਾ।
ਤੁਮ ਨਾਹਿਂ ਡਰੋ ਵਹਿ ਧੀਰ ਮਹਾਂ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵਹਿ ਠੌਰ ਅਹੇ।
ਸਮਤਾ[1] ਖਿਮਤਾ[2] ਬੁਧਿ ਪੂਰ ਰਹੇ[3] ॥੧੨੦॥
ਤੁਮਰਾ ਅਪਨਾ ਘਰ ਏਕ ਲਖੈਂ।
ਨਹਿਂ ਬੈਰ ਬਡੈ ਜਨ ਯਾਦ ਰਖੈਂ।
ਉਨਿ ਜੱਦਪਿ ਧੀਰਜ ਸਾਚ ਦਯੋ।
ਪਰ ਨਾਹਿਂ ਇਨੈ ਡਰ ਦੂਰ ਥਯੋ ॥੧੨੧॥
ਕਿਤ ਚੈਨ ਰੈਨ ਦਿਨ ਪੈਨ ਜਰਾ।
ਮਨ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ ਐਸ ਡਰਾ।
ਹਿਤ ਭੇਤ ਪਠੇ ਨਿਜ ਦੂਤ ਤਹਾਂ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਹਿਂ ਬੈਰ ਉਨੈ ਜੁ ਲਹਾ ॥੧੨੨॥
ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਮੋ ਕਰਿ ਐਸ ਰਟਾ।
ਗੁਰੁ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ ਐਸ ਪਠਾ।
ਮੁਹਿ ਧੀਰ-ਮਲੈਂ ਸਮ ਨਾਹਿਂ ਲਖੈਂ।
ਹਮ ਚਾਹਿਂ ਭਲੇ ਦਿਢ ਮੇਲ ਰਖੈਂ ॥੧੨੩॥
ਨਹਿ ਮਾਨਤ ਜੋ ਬਡਿਆਨ ਤਈਂ।
ਜੁਗ ਲੋਗ ਵਿਖੇ ਵਹਿ ਮੰਦ ਥਈਂ[1]।
ਮਿਲਬੇ ਹਿਤ ਚਾਹਿਤ ਸੰਗ ਤੁਮੈਂ।
ਅਨ ਠੌਰਹਿਂ ਦੋਇ ਇਕੰਤ ਹੁਮੈਂ[1] ॥੧੨੪॥
ਜਮਨਾ ਤਟ ਯਾ ਮੱਧ ਨਾਉ ਤਰੈ[1]।
ਭਾਵਤ ਤਾਵਤ[1] ਬਾਤ ਕਰੈ।
ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਕਹਜੋ ਜਿ ਚਹੇ।
ਮਿਲ ਹੈਂ ਹਮ ਤਜੋਂ ਜਜੋਂ ਸੋਇ ਕਹੇ ॥੧੨੫॥
ਹਮ ਰਾਖਹਿਂ ਰਾਗ ਨ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕਛੂ।
ਭਲ ਸੋਂ ਭਲ ਹ੍ਵੈਂ ਤਿਰਛੈਂ ਤਿਰਛੂ[1]।

[1]ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ।
[1]ਮੇਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਰਾ ਬਲੀ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। (ਇਹ ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਧਨੁਸ਼ ਵਿੱਦਿਆ 'ਚ ਬੜਾ ਚਤੁਰ ਸੀ)।
[1]ਮਾਰਾਂਗੇ।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਨਣਾ। [2]ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ। [3]ਬੁੱਧੀ 'ਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
[1]ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਬੁਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਲੇ ਹੋਵੇ।
[1]ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾਂ ਤਰਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ।
[1]ਤਦੋਂ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ।
[1]ਟੇਢੇ ਨਾਲ ਟੇਢੇ।

ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਸਨੰਦ ਸੁਰਿੰਦ ਤਰੂ[1]। [1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਹੈ।
ਜਸ ਜੋ ਕਲਪੈ[1] ਤਸ ਪਾਇ ਫਰੂ[2] ॥੧੨੬॥ [1]ਕਲਪਣਾ (ਫੁਰਨਾ) ਕਰੇਗਾ। [2]ਫਲ।
ਸੁਨ ਕੈ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਉਨਿ ਲੀਨ ਬਿਦਾ।
ਸਿਰਪਾਉ ਦਯੋ ਗੁਰੁ ਨੀਕ[1] ਇਦਾ[2]। [1]ਚੰਗਾ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਉਨਿ ਜਾਇ ਪੁਨਾ ਰਮਰਾਇ ਢਿਗੈਂ।
ਸਬਿ ਬਾਤ ਕਹੀ ਭਲਿ ਭਾਂਤਿ ਬਿਗੈਂ[1] ॥੧੨੭॥ [1]ਬੋਲ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਆਪਨ ਪੌਂ[1] ਤੁਹਿ[2] ਜਾਨਤ ਹੈਂ। [1]ਆਪਣਾ ਆਪ। [2]ਤੁਹਾਨੂੰ।
ਨਹਿ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕਬੀ ਉਰਿ ਆਨਤ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਨ ਜੋ ਅਰ ਹੈ[1]। [1]ਅੜਦਾ ਹੈ।
ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੁ ਦੇਤ ਤਿਸੋ ਫਰ ਹੈ[1] ॥੧੨੮॥ [1]ਉਹੋ ਜੇਹਾ ਫਲ।
ਹਮ ਕੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸੇ ਸੁ ਦਿਸੇ।
ਜਿਨ ਕੇ ਚਿਤਵੇ ਜਮ ਪਾਪ ਨਸੇ।
ਕਬਿ ਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਰ੍ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਆਯੁਧ ਕੇਰ ਅਭਜਾਸ ਕਰੈਂ ॥੧੨੯॥
ਨਿਤ ਸੰਗਤ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਤੈ।
ਚਲਿ ਆਵਤ ਭਾਵ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ਨ ਤੈ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
ਅੱਸ੍ਰ ਆਯੁਧ ਬਿੱਤ ਅਪਾਰ ਦਿਵੈਂ।
ਬਿਬਿਧਾ ਫਲ ਬਾਂਛਿਤ ਚਿਤ ਲਿਵੈਂ ॥੧੩੦॥
ਬਹੁ ਭੀਰ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰ ਇਦਾਂ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਕੇ ਦਰ ਹੋਇ ਜਿਦਾਂ।
ਬਰਤੈ ਬਹੁ ਲੰਗਰ ਰੈਨ ਦਿਨੈ।
ਚਹਿ ਜੋ ਜਿਤਨੋ ਮਿਲ ਹੈ ਸੁ ਤਿਨੈ ॥੧੩੧॥
ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜਗ ਭੂਰ ਭਰੀ।
ਸਮ ਗੰਗ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਵਰੀ[1]। [1]ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਸੁਨ ਕੈ ਜਨ ਔਰ ਅਨੇਕ ਅਵੈਂ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਲਵੈਂ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਥਵੈਂ ॥੧੩੨॥
ਇਮ ਰਾਮਰਾਇ ਸੁਨ ਮੋਦ ਭਯੋ।
ਖਟਕਾ ਦਿਲ ਤੈ ਸਬ ਦੂਰ ਥਯੋ ॥੧੩੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਪੀਰ ਸਢੌਰੇ ਨਗਰ ਕਾ,
ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਅਮੀਰ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਅਯੋ,
ਲੈ ਮੁਰੀਦ ਸੰਗ ਭੀਰ ॥੧੩੪॥
ਚੌਪਈ:
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਕਾ ਥਾ ਸੋ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਮੇਲ ਰਖਤ ਸੰਤਨ ਸੋ ਨੇਮੀ।
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰੁ ਕੋ।

ਲਹਯੋ ਮਨੋਰਥ ਬਾਂਛਿਤ ਉਰ ਕੋ ॥੧੩੫॥
ਗੁਰੁ ਸਿਤਕਾਰਿ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਾਰਾ।
ਬੂਝਯੋ ਭੇਤ ਕੁਸਲ ਬਿਵਹਾਰਾ।
ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਜੋਰਿ ਕਰ ਕਹੋ[1]। — [1]ਕਿਹਾ।
ਸਯਦ ਜਾਤਿ ਸਢੌਰੇ ਰਹੋਂ ॥੧੩੬॥
ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਤ ਸੁਜਸ ਸੁਨਿ ਆਯੋ।
ਬਾਂਛਿਤ ਸੁਖ ਫਲ ਭਲ ਅਬਿ ਪਾਯੋ।
ਰਾਵਰ ਸੇ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤ।
ਕਰਿ, ਜਿਨ ਮਨ ਰੰਗਯੋ ਹਰਿਰੰਗਤ ॥੧੩੭॥
ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ[1] ਸੁਖ ਅਖੈ[2] ਭੋਗ ਹੈਂ। — [1]ਬੇਮਿਸਾਲ, ਅਨੁਪਮ। [2]ਨਾਸ-ਰਹਿਤ।
ਤਿਨੈਂ ਨ ਬਜਾਪੈ ਕਬੀ ਸੋਗ ਹੈਂ।
ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੰ।
ਰੀਝ ਮੌਜ[1] ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਨਿਹਾਲੰ ॥੧੩੮॥ — [1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ।
ਥਿਰੇ ਸਭਾ ਭੈਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੌ ਲੌਂ।
ਦਰਸਾਂਮ੍ਰਿਤ[1] ਪੀ ਤ੍ਰਿਪਤਯੋ ਤੌ ਲੌਂ। — [1]ਦਰਸ਼ਨ ਰੂਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਗੁਰੁ ਕਾ ਪਾਇ ਦਿਵਾਨ ਅਸ਼ਾਰੋ[1]। — [1]ਦੀਵਾਨ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ।
ਡੇਰਾ ਖਾਨ ਪਾਨ ਦਿਯ ਸਾਰੋ[1] ॥੧੩੯॥ — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਰਹਾਯੋ।
ਨਿਰ ਸੰਦੇਹ ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਯੋ।
ਪ੍ਰਸਪਰ[1] ਬਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਤਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਆਪਸ ਵਿੱਚੀਂ।
ਰਘੁਪਤਿ ਕਪਿਪਤਿ ਜਿਮ[1] ਸੁਖ ਕਾਰੀ ॥੧੪੦॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਚੰਦ ਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪਿ ਸੁਨਿ ਜਸ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਬੈਰ ਸਪ੍ਰਧਾ[1] ਤਜਿ ਭ੍ਰਮ ਉਰ ਕਾ। — [1]ਈਰਖਾ।
ਪਠੇ ਵਕੀਲ ਮਿਲਨ ਹਿਤ ਪਹਿਲੈਂ।
ਲੈ ਆਗਜਾ ਆਯੋ ਪੁਨ ਸਹਿਲੈਂ[1] ॥੧੪੧॥ — [1]ਸੁਖ ਨਾਲ।
ਅੱਸ੍ਰ ਆਯੁਧ ਦੈ ਦਰਬ ਗਰਬ ਤਜਿ।
ਗਹੇ ਚਰਨ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਸਰਨ ਭਜ।
ਕੁਸਲਾਨੰਦ ਗੁਰੁ ਬੂਝ ਬਿਠਾਯੋ।
ਰਾਜ ਕਾਜ ਪਰਸੰਗ ਚਲਾਯੋ ॥੧੪੨॥
ਫਤੇ ਚੰਦ ਅਰ ਨਾਹਣੇਸ ਕਾ।
ਥਾ ਬਿਰੋਧ ਜੋ ਦਿਨ ਬਿਸੇਸ ਕਾ[1]। — [1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ।
ਬੀਚ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਸੰਧਿ[1] ਕਰਾਈ। — [1]ਮੇਲ।
ਯਾਂ ਤੇ ਸੇਵਕ ਭੇ ਜੁਗ ਰਾਈ[1] ॥੧੪੩॥ — [1]ਦੋਵੇਂ ਰਾਜੇ।
ਮ੍ਰਿਗਯਾ ਕਰ[1] ਤੀਨੋ ਮਿਲਿ ਕਰਹੀਂ। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਣਾ।
ਬਿਬਿਧ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਥਰਹੀਂ[1]। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਤੇ ਕੌਤਕ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਬਿ ਗਿਰ ਕੰਦ੍ਰ ਅੰਦਰ ਜਾਂਹੀ।

ਕਬੀ ਤੁੰਗ ਗਿਰ ਸਿਖਰਿ ਫਿਰਾਂਹੀ[1] ॥ ੧੪੪ ॥
[1]ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਲੰਘਨਿ ਕਰਿ ਸੰਘਨ ਬਨ ਝੇਰੈਂ[1]।
[1]ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਤੇ ਝਰਨੇ ਲੰਘ ਕੇ।
ਝੀਲਨ ਪੈ ਕਿਤ ਭੀਲਨ ਹੇਰੈਂ[1]।
[1]ਕਿਤੇ ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਭੀਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਚਾਨਨ[1]।
[1]ਜੰਗਲ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ੇਰ।
ਕੀਨ ਨਿਹਾਰਨ, ਦਾਰੁਨ ਆਨਨ[1] ॥ ੧੪੫ ॥
[1]ਭਿਆਨਕ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਦੇਖਿਆ।
ਨਾਂਹਿਨ ਜਾਂਹਿ ਸਮਾਨ ਕੁ ਆਨਨ[1]।
[1]ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ (ਸ਼ੇਰ) ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਹਾਨਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਬਖਨਾਨ[1]।
[1]ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ।
ਗਹਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿਪਰ ਸਮ ਸ਼ੇਰਾ[1]।
[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਕੇ।
ਹਤੈ ਸਫੁਟ ਕੋ ਸੁਭਟ ਦਲੇਰਾ[1] ॥ ੧੪੬ ॥
[1]ਕੋਈ ਦਲੇਰ ਸੂਰਮਾ {ਸਫੁਟ} ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰੇ।
ਪਾਵੈ ਬਖਸ਼ ਸ਼ਖਸ[1] ਸੋ ਭਾਰੀ।
[1]ਪੁਰਸ਼।
ਬਾਜੀ ਤਾਜੀ ਜਾਨ ਖਿਲਾਰੀ[1]।
[1]ਜਾਨ ਤੋਂ ਖੇਲਣ ਦੀ ਇਹ {ਤਾਜ਼ੀ} ਨਵੀਂ {ਬਾਜ਼ੀ} ਖੇਡ ਹੈ।
ਉਭੈ ਭੂਪ, ਗੁਰੁ, ਬੁੱਧੂ ਪੀਰ।
ਖਰੇ ਪਿਖੈਂ ਸਭਿ ਸੁਭਟ ਸਧੀਰ ॥ ੧੪੭ ॥
ਏਕ ਸੁਭਟ ਲੈ ਖੜਗ ਸੁ ਢਾਲਾ।
ਹੇਰਤ ਟੇਰਤ[1] ਤਿਸ ਦਿਸ ਚਾਲਾ।
[1]ਦੇਖਦਾ ਤੇ ਬੋਲਦਾ।
ਲਾਂਗਲ[1] ਫੇਰਿ, ਦੇਰ ਬਿਨ ਆਯੋ।
[1]ਪੂਛ।
ਥੱਪਰ ਦੈ ਖੱਪਰਿ ਤਿਹ ਘਾਯੋ[1] ॥ ੧੪੮ ॥
[1]{ਖੱਪਰਿ} ਸਿਰ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਤਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਚਾਰ ਬੀਰ ਪੁਨ ਬਾਰੀ ਬਾਰੀ।
ਗਏ ਜੁ, ਹਤੇ ਤਾਂਹਿ ਬਿਨ ਬਾਰੀ[1]।
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੈਨ ਮੈਂ ਪਰਾ।
ਸ਼ੇਰ ਨ ਸੋ ਜਬਿ ਕਿਸ ਤੈ ਮਰਾ ॥ ੧੪੯ ॥
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਫੀਲ[1] ਢੀਲ ਬਿਨ ਤਜ ਕੈ।
[1]ਹਾਥੀ।
ਖੰਡਾ ਸਿਪਰ[1] ਹਾਥ ਮੈਂ ਸਜ ਕੈ।
[1]ਢਾਲ।
ਕੇਹਰਿ ਠਵਨ[1] ਗਵਨ ਦਿਸ ਸ਼ੇਰੈਂ[2]।
[1]ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ। [2]ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਤਰਫ ਜਦੋਂ ਗਏ।
ਕੀਨ ਜਬੈ, ਨ੍ਰਿਪ ਡਰੇ ਬਧੇਰੈਂ ॥ ੧੫੦ ॥
ਉਭੈ ਭੂਪ, ਬੁੱਧੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ[1]।
[1]ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ (ਮਾਮਾ)।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੈ।
ਸੰਮੁਖ ਸ਼ੇਰ ਨ ਆਪ ਪਿਆਨੈ[1] ॥ ੧੫੧ ॥
[1]ਨ ਜਾਉ।
ਗੁਲਕਾ ਤੀਰ ਬੀਰ ਪਰਿਹਾਰੀ[1]।
[1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਅਬਿ ਹੀ ਲੈਹੈਂ ਇਸ ਕੋ ਮਾਰੀ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰਮੱਤ[1] ਪਸੁ ਦਿਸ ਨਾ ਜਾਵੋ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਮਸਤ।
ਬਾਨ ਪਰਿਹਾਨ ਆਪ ਹੀ ਘਾਵੋ[1] ॥ ੧੫੨ ॥
[1]ਤੀਰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਉ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਤੁਮ ਪਿਖੋ ਤਮਾਸ਼ਾ।
ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਇਸ ਤੈ ਹਮ ਤ੍ਰਾਸਾ।
ਇਮ ਕਹਿ ਕੇਹਰ ਨਿਕਟਿ ਪਹੂੰਚੇ।

ਯਾ ਬਿਧਿ ਲਲਕਾਰਯੋ ਗੁਰ ਊਚੇ ॥੧੫੩॥
ਕੇਹਰ ਨਿਕਸ ਬਿਰੇ ਤੈ[1] ਅਬੈ। [1]ਸੰਘਣੇ ਝਾੜ ਤੋਂ।
ਹਮ ਤੁਮ ਲਰੈਂ ਨਿਹਰ ਹੈਂ ਸਬੈ।
ਪਿਖਿ ਸੁਨਿ ਲੋਗ ਕਿਮੇ ਕਿਮ ਕੈਹੈਂ[1]। [1]ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ।
ਕਲਮਲਾਤ[1] ਚਿਤ ਚੈਨ ਨ ਲੈਹੈਂ ॥੧੫੪॥ [1]ਤੜਫਦੇ ਹਨ।
ਕੋ ਕਹਿਂ ਗੁਰੁ ਬਲੀ ਬਡ ਜੋਧਾ।
ਹਤੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੰਗ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਕੋ ਕਹਿਂ ਮਤੁ ਕਿਤ ਗੁਰੈਂ ਦਬੈ ਹੈ।
ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਕਾ ਸੂਰ ਅਥੈਹੈ[1] ॥੧੫੫॥ [1]ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਜਾਏਗਾ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਕਹਿਂ ਇਕ ਨਾਹਰ[1] ਕਿਆ। [1]ਸ਼ੇਰ।
ਹਤੈਂ ਗੁਰੁ ਜੇ ਬੀਸਕ ਹੂੈਂ ਇਆ[1]। [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਉਤ ਹਰਿ ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਯੋ।
ਨਾਹਿਂ ਬਿਰੇ ਤੈ ਬਾਹਰ ਆਯੋ ॥੧੫੬॥
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਭਨਯੋ ਗਰਜ ਸਮ ਬਾਦਰ।
ਕਹਾਂ ਪਰਯੋ ਲੁਕ ਗੀਦੀ ਗਾਦਰ[1]। [1]ਕਾਇਰ ਗਿੱਦੜ।
ਨਿਜ ਕੁਲ ਕੋ ਕਯੋਂ ਦਾਗ ਲਗੈ ਹੈਂ।
ਕਾਯਰ ਭਏ ਭਿ ਜਾਨ ਨ ਦੈਹੈਂ ॥੧੫੭॥
ਇਮ ਤਾਨ੍ਹੇ ਸੁਨ ਕੈ ਸੋ ਕੇਹਰ।
ਉਠਯੋ ਕੋਪ ਨਿਕਸਯੋ ਤਜਿ ਬੇਹਰ।
ਭਬਕਯੋ ਭੀਖਮ ਕਾਲ ਕਰਾਲੈਂ[1]। [1]ਭਿਆਨਕ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਭਿਆਨਕ ਭਬਕ ਮਾਰੀ।
ਬਲ ਸੰਭਾਲ ਦੈ ਛਾਲ ਉਤਾਲੈਂ[1] ॥੧੫੮॥ [1]ਛੇਤੀ।
ਫੌਰਨ ਆਨ ਪਰਯੋ ਗੁਰੁ ਊਪਰ।
ਨਿਰਭੈ ਖਰੇ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਭੂ ਪਰ[1]। [1]ਧਰਤੀ ਉਪਰ।
ਵਾਰ ਸੰਭਾਰ ਮਾਰ ਦੋਧਾਰਾ[1]। [1]ਖੰਡਾ।
ਦੋ ਧਰ ਕਰਿ ਧਰ ਪਰ ਹਰਿ ਡਾਰਾ[1] ॥੧੫੯॥ [1]ਦੋ ਧੜ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਗੁਰੁ ਬਲ ਪਿਖਿ ਸਬਿ ਜਨ ਬਿਸਮਾਏ।
ਫੀਲ ਧਵਾਇ ਭੂਪ ਡਿਗ ਆਏ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਧੁਨਿ ਭਰ ਰਹੀ।
ਗੁਰੁ ਸਮ ਬਲੀ ਨ ਕੋ ਮਧ ਮਹੀ[1] ॥੧੬੦॥ [1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ।
ਦਾਰੁਨ[1] ਦਾੜ੍ਹ ਬਦਨ[2] ਬਡ ਭਾਰਾ। [1]ਭਿਆਨਕ। [2]ਮੁੱਖ।
ਅਤਿ ਭਯਾਨਕ ਜਿਨ ਸ਼ੇਰ ਪਰਿਹਾਰਾ।
ਕੇਹਰ ਤਨ ਤਜਿ ਸੁਰ ਬਨ ਗਯੋ।
ਨਭ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਥਯੋ ॥੧੬੧॥ [1]ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ।
ਇਹ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ ਜਨ ਬਿਸਮਾਏ।
ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿਰ ਨਾਏ।
ਤੂਰਨ ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਇਮ ਕਹਾ।

ਇਹੁ ਪਾਂਡਵ ਕੁਲ ਮੈਂ ਨਰਰਹਾ ॥ ੧੬੨ ॥
ਭਾਰਥ ਮੈਂ[1] ਛਲ ਕਰਿ ਲਰਿ ਮਰਾ। [1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੁੱਧ ਵਿੱਚ।
ਤਾਂ ਤੇ ਤਾਮਸ ਤਨੁ[1] ਇਨਿ ਧਰਾ। [1]ਤਮੋਗੁਣੀ ਸ਼ਰੀਰ।
ਅਬਿ ਮਮ ਕਰ ਤੈ ਸਦ ਗਤਿ ਪਾਈ।
ਲੈਹੈ ਵਾਸ ਬਿਕੁੰਠੈ ਜਾਈ ॥ ੧੬੩ ॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਜ ਨੈਨ ਨਿਹਰ ਕੈ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਬਿ ਰਹੇ ਉਚਰ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਖ੍ਯੋ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰਾ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਗੁਰੁ ਜਸ ਬਿਥਰ੍ਯੋ ਭਾਰਾ ॥ ੧੬੪ ॥
ਬਢ੍ਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰੁ ਪਗ ਮੈਂ ਮਹਾਂ।
ਕਰਿ ਸਤਿਸੰਗਰੰਗ ਬਡ ਲਹਾ।
ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਿ, ਭੂਪ ਪੁਨ ਦੋਈ।
ਬਿਦਾ ਭਏ ਗੁਰੁ ਤੈ ਮੁਦ ਹੋਈ ॥ ੧੬੫ ॥
ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੇ ਇਮ ਦਸਮੇਸ਼ੁ।
ਚਰਿਤ[1] ਕਰਤ ਗਤਿ ਦਾਨ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੁ। [1]ਕੌਤਕ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਲਹਿਂ ਕਲ੍ਯਾਨਾ।
ਧ੍ਯਾਇ ਭਯੋ ਇਤਿ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਧਿਆਨਾ ॥ ੧੬੬ ॥
ਸੰਮਤ ਸੱਤ੍ਰਾ ਸੈ ਬੈਤਾਲੀ[1]। [1]ਸੰਮਤ ੧੭੪੨ ਬਿ:।
ਬਨਯੋ ਪਾਂਵਟਾ ਸੁਖਦ ਬਿਸਾਲੀ ॥ ੧੬੭ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਪਾਂਵਟੇ ਥਿਰਾਂਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਨੰ ਨਾਮ ਇਕਵੰਜਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. {ਪਠਾਣ ਨੌਕਰ ਰੱਖਣੇ, ਰਾਮਰਾਇ ਦਾ ਮਿਲਣਾ, ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ ਜਾਣਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਸੂਰਮੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨੇ}

ਕਬਿੱਤ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਆਨਕ ਸੁਖ ਦਾਇ ਸਦ,
ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਰਾਮਦਾਸ ਆਸ ਕੰਦ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਅਰਜਨ, ਅਰਿ ਜਨ ਹਰ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ,
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਮੰਦ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਵੈਰੀ ਜਨਾ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਸਭ ਤੋਂ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ।

ਨੌਮ ਗੁਰੁ ਭੌਮ ਕਰਿ, ਗੋਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਚਿੰਦ
ਦਾਇਕ ਅਨਿੰਦ, ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ ਹੈਂ[1]।

[1]ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ) {ਭੌਮ} ਮੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਮਨ) ਇੱਛਤ (ਫਲ) ਦੇਣ ਵਾਲੇ {ਅਨਿੰਦ} ਉਸਤਤ ਯੋਗ ਬਹੁਤੇ ਬਿਘਨ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪਾਦ ਅਰਬਿੰਦ ਦਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮਲਿੰਦ ਭਵ,
ਗਜਾਨ ਮਕਰੰਦ ਹਿਤ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦ ਹੈ[1] ॥੧॥

[1]ਦਸਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦਾ ਭੌਰਾ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਧੂੜੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥ ਮਾਥ ਨਾਇ ਜੋਰਿ ਹਾਥ,
ਹਿਤ ਸਾਥ ਗਾਇ ਪਾਥ ਭਵਨਾਥ ਪਾਇ ਹੈਂ[1]।

[1]{ਭਵ ਨਾਥ} ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੈਨੂੰ) {ਪਾਥ} ਠੀਕਰਸਤੇ ਪਾਉਣਗੇ।

ਰਾਖ ਹੈਂ ਤੁਰਕਾਨ[1] ਰਾਮਰਾਇ ਮਿਲੈ ਆਨ ਗੁਰੁ,
ਮੋਚਨ ਕਪਾਲ ਜਾਂਹਿ ਸਿੱਖਨ ਪਢਾਇ ਹੈਂ।
ਸੂਰਮੇ ਰਖੈ ਹੈਂ ਕਥਾ ਏਤਕ ਕਥੈ ਹੈਂ,
ਅਬ ਏਸ ਧਿਜਾਇ ਮੈਹੈਂ ਸੁਨੋ ਸਜਨ ਸੁਭਾਇ ਹੈਂ[1]।
ਦਾਮਲੇ ਗਰਾਮ ਕੇ ਪਠਾਨ ਪਾਂਚ ਸੌ ਸਿਪਾਹੀ,
ਹੁਤੇ ਸ਼ਾਹੀ[1] ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਰ ਭੂਰ ਭਾਇ ਹੈਂ[2] ॥੨॥
ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਾਰ ਦੀਏ ਕੀਏ ਪੈ ਬਿਗਾਰ ਕੋਊ,
ਤਾਂ ਤੇ ਡਰ ਸੋਊ ਨਾ ਨਰੇਸ[1] ਕਾਂਹਿ ਹੈਂ ਰਖੇ।
ਹੁਤੇ ਸੋ ਮੁਰੀਦ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਮਹੀਦ[1],
ਤਾਂਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਤਗੀਦ ਤੈ ਰਹਿਤ ਗੁਰੁ ਹੈਂ ਲਖੇ[1]।
ਤਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਲਜਾਯੋ ਗੁਰੂ ਪੈ ਤਿਨੈ ਹੀ ਚਾਹਿ[1],
ਨੌਕਰ ਰਖਾਨ ਹਿਤ ਬਜਾਨ ਇਮ ਹੈਂ ਅਖੇ[1]।
ਗੌਰ[1] ਏ ਲਰੈ ਹੈਂ ਠੌਰ ਛੋਰ ਕੇ ਨ ਜੈਹੈਂ,
ਔਰ ਕਾਮ ਸਬ ਕੈਹੈਂ[1] ਯੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸਬਿ ਹੈਂ ਪਕੇ ॥੩॥
ਸੁਨ ਕੈ ਤਰੀਫ ਬਡ ਪੀਰ ਤੈ ਸ਼ਰੀਫ[1] ਤਿਨੈਂ,
ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਹੋਂਹਿੰਗੇ ਹਰੀਫ[1] ਪਰਰਾਖ ਹੈਂ।
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਜੇ ਥਵੈ ਹੈਂ[1] ਪੈਹੈਂ ਕੀਓ ਨਿਜ,

[1]ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰਰੱਖਣਗੇ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ। [2]ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ ਹਨ।
[1]ਰਾਜੇ।
[1]ਵੱਡੇ।
[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਕਹੇ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
[1]ਕਰਨਗੇ।
[1]ਤਿਸ ਨੇਕ ਪੀਰ ਤੋਂ।
[1]ਦੁਸ਼ਮਣ।
[1]ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਹਮਰੋ ਨ ਜੈਹੈ ਕੁਛ ਏਈ ਦੂਖ ਚਾਖ ਹੈਂ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੁ ਚਿਹਰੇ[1] ਲਿਖਾਇ,
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ।
ਲਏ ਨੌਕਰ ਬਨਾਇ ਉਤਰਾਇ ਏਕ ਕਾਖ ਹੈ[1]।
[1]ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਤਾਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।
ਰੂਪੀ ਏਕ ਅਸਵਾਰ[1], ਪਾਂਚ ਸਰਦਾਰ ਪੈ ਹੈ,
[1]ਅਸਵਾਰ ਦਾ ਇਕਰੁਪਇਆ।
ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਰੋਜ਼[1] ਗੁਰੁ ਬਾਂਧ ਦਯੋ ਆਖ ਹੈ[2] ॥ ੪ ॥
[1]ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ। [2]ਕਹਿ ਕੇ।
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਨਜਾਬਤ ਖਾਂ ਭੀਖਨ ਖਾਂ,
ਸਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿਜ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਸ਼ੇਰਨ ਲੌਂ ਮਾਰਤ ਦਿਖਾਰਤ ਤੁਪਕ ਤੀਰ,
ਕਰਤ ਇਸ਼ਾਰਤ ਸੋਂ[1] ਕਾਮ ਬਹੁ ਭਾਇ[2] ਹੈਂ।
[1]ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ। [2]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ।
ਤੌਰ[1] ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਨ ਕੋ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ ਗੌਰ[2],
[1]ਢੰਗ, ਤ੍ਰੀਕਾ। [2]ਬਹੁਤਾ।
ਸਿੱਖ ਪਿਖਿ ਆਨੰਦ ਮਸੰਦ ਕੁਰਰਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1](ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ) ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਖਿਝਦੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੈ ਅਸ਼ੇਸ਼[1] ਹੀ ਹਮੇਸ਼ ਆਇੰ,
[1]ਬਹੁਤੇ।
ਦਾਇ ਕੈ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੇਟ ਸੇਸ ਫਲ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥ ੫ ॥
ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਆਇ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਮਸੰਦ,
ਬੰਦਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਬਿਨੈ ਇਮ ਕੀਨ ਹੈ।
ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮਰਾਇ ਆਪ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ,
ਮਿਲਬੋ ਠਰਾਇਬੇ ਕੋ ਪਠਯੋ ਮੋਹਿ ਬੀਨ[1] ਹੈ।
[1]ਚੁਣ ਕੇ।
ਐ ਪੈ ਬਿਨ ਫੌਜ ਚਲਿ ਪਾਂਵਟੇ ਤੈ ਔਰ ਥਲ,
ਚਲਿ ਬੈਠੇਂ ਆਪ ਤਹਾਂ ਭਲ, ਆਇ ਸੋਊ ਚੀਨ ਹੈ[1]।
[1]ਉਹਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਆ ਕੇ {ਚੀਨ ਹੈ} ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।
ਕਾਰਣ ਹ੍ਵੈ ਯਾ ਮੈਂ ਜੋਊ ਆਪ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ਦੋਊ,
ਹਮ ਕੋ ਨ ਸਾਰ[1] ਕੋਊ ਸਾਚ ਕਹਿ ਦੀਨ ਹੈ ॥ ੬ ॥
[1]ਖ਼ਬਰ।
ਮਾਤੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਾਰ ਨੀਤਿ ਕੋ ਅਗਾਰ[1] ਕਹਯੋ
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਘਰ।
ਢਿਗ ਤੈ ਉਚਾਰ, ਰਾਮ ਰਾਇ ਯੌਂ ਡਰਾਨ ਹੈ।
ਮਤ ਕਿਤ ਲੈਂਹ ਗੈਂਹ[1] ਪੁਰਿ ਮੈਹਂ ਫੌਜ ਰੈਹ,
[1]ਕਿਤੇ ਫੜ ਨਾ ਲੈਣ।
ਏਕਲ ਮਿਲੈਹਂ ਤਬਿ ਰੈਹ ਲਾਜ ਮਾਨ ਹੈ।
ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਮ ਰਾਖ ਹੈਂ ਨ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਉਰਿ,
ਮਿਲ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਹੀ ਤੈਸ ਜੈਸ ਸੋ ਚਹਾਨ ਹੈਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਐਤਵਾਰ ਦ੍ਵਾਦਸੀ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ, ਜਮਨਾ ਮੈਂ ਤਰੀ
ਪੈ[1] ਤਰੈ ਹੈਂ ਹਮ, ਤਹਾਂ ਮਿਲੈ ਆਨ ਹੈ ॥ ੭ ॥
[1]ਬੇੜੀ ਉੱਤੇ।
ਪਾਇ ਸਿਰੋਪਾਇ ਬਿਦਾ ਗਯੋ ਸੋ ਮਸੰਦ ਇਦਾਂ,
ਜਿਦਾਂ ਸੁਨਿ ਗਯੋ ਤਿਦਾਂ ਰਾਮਰਾਇ ਪੈ ਕਹਯੋ।
ਆਪਨੋ ਤੁਮਾਰੋ ਘਰ ਗੁਰੂ ਏਕ ਜਾਨਤ ਹੈਂ,
ਉਨ ਕੇ ਨ ਰਾਗ ਰੋਖ[1] ਜਰਾ ਹਮ ਹੈ ਲਹਯੋ।
[1]ਮੋਹ ਤੇ ਗੁੱਸਾ।
ਸੁਨਿ ਰਾਮਰਾਇ ਮੋਦ ਪਾਇ ਲੈ ਫਕੀਰ ਭੀਰ,
ਸੇਵਕ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਇ ਤਹਿਂ ਹੀ ਬਹਯੋ[1]।
[1]ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।
ਸੰਗੀਓਂ ਕੋ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਲਹਯੋ ਨਾ ਦਤਸ ਤਾਹਿਂ[1],
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਲਗੀਧਰ) ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਿਆ ਜੇ।

ਰਹਜੋ ਸਾਵਧਾਨ ਮਾਨ ਖੇਮ[1] ਹਮਰਾ ਚਹਜੋ ॥ ੮ ॥
[1]ਰੱਖਿਆ (ਅ) ਸੁਖ ਸਾਂਦ।

ਇਤ ਤੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਅਸਵਾਰ ਅੱਸ੍ਰ[1],
[1]ਘੋੜੇ ਤੇ।

ਸੰਗ ਪਾਂਚ ਬੀਰ ਲੀਏ, ਮਾਤੁਲ ਸ ਗਨ ਕੈ[1]।
[1]ਮਾਮਾ ਜੀ ਸਹਿਤ ਗਿਣ ਕੇ।

ਤੈਰਤ ਤਰੀ ਪੈ ਗਏ ਤਹਾਂ ਜਹਾਂ ਰਾਮਰਾਇ, ਠਾਂਢ
ਹੁਤੋ ਦੂਤੀ ਤੀਰ ਭੀਰ ਲੀਏ ਜਨ ਕੈ[1]।
[1]ਦੂਜੇ ਕੰਢੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਤਾਰਾ ਗੁਰਦਾਸ ਆਦਿ ਪਾਂਚ ਜਨ ਖਾਸ ਬੀਰ,
ਸੰਗ ਲੈ ਉਮੰਗ ਚਢਜੋ ਤਰੀ ਪਰ ਤਨ ਕੈ[1]।
[1]ਬੇੜੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕਰ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਕੁਲ ਕੋ ਬੁਲੰਦ ਚੰਦ ਔਰ ਨਿਜ ਚਚਾ ਜਾਨ,
ਰਾਮਰਾਇ ਝੁਕਜੋ ਗੁਰੁ ਪਗ ਦਿਸ ਆਨ ਕੈ[1] ॥ ੯ ॥
[1]ਆ ਕੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੀ ਵਾਂਹਿ ਕੋ ਉਮਰ ਮਾਂਹਿ ਬਡੋ ਲਖਿ,
ਉਠੇ ਜਬਿ, ਤਾਂਹਿ ਝਟ ਭੁਜ ਮਾਂਹਿ ਹੈ ਲਏ।
ਹੋਇ ਕੈ ਬਗਲਗੀਰ[1] ਮਿਲੇ ਉਭੈ ਪੀਰ ਧੀਰ[2],
[1]ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਕੇ। [2]ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਤੇ ਧੀਰਜਵਾਨ।

ਕੁਸਲ ਅਨੰਦ ਬੂਝ ਬੀਰ ਬੈਠਤੇ ਭਏ।
ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਚਾਰਿ ਚਾਰੁ[1] ਬਾਤ ਕੀਨ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ,
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਹਿਤ।

ਜ਼ਿਕਰ ਫਿਕਰ[1] ਬਹੁ ਰਾਮਰਾਇ ਯੌਂ ਠਏ[2]।
[1]ਫਿਕਰ ਦੇ ਕਥਨ ਭਾਵ ਬਚਨ। [2]ਕੀਤੇ।

ਕੇਤਿਕ ਮਸੰਦ ਹੈਂ ਬੁਲੰਦ ਮੰਦ ਧਨੀ ਮਮ,
ਮਾਨਤ ਨ ਬਾਤ ਮਨ ਭਾਵਤ ਹੀ ਸੋ ਕਏਂ[1] ॥ ੧੦ ॥
[1]ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਜਾਂਹਿ ਭੂਪ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ[1], ਧਨਵਾਨ
[1]ਮੁਖੀ।

ਏਕ ਜਾਨ ਰੈਹੈਂ[1], ਕੈਹੈਂ ਵੈਹੈਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪੈ[2]।
[1]ਧਨੀ ਤੇ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। [2]ਉਹ ਫੇਰ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਮਾਲੀ ਜਿਮ ਚਾਹੀਏ ਖਜਾਲ ਤਿਨੈ ਵਾਲੀ ਤਈਂ,
ਅਤਿ ਊਚੇ ਕਾਟੈ ਸਘਨ ਪਛਾਨ ਪੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਬੂਟਿਆਂ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਾਲੀ ਨੂੰ ਖਿਆਲ (ਕਰਨਾ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤੇ ਉੱਚੇ ਜਾਣ ਕੇ ਕੱਟ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਪਛਾਣ ਕੇ (ਛਾਂਟੀ ਕਰ ਦੇਵੇ)।

ਜੈਸੇ ਸ਼ਿਵ ਸਾਧੁ ਭੀ ਰਖਤ ਸਾਧ ਸਬ ਹੀ ਕੋ[1],
[1]ਜਿਵੇਂ {ਸ਼ਿਵ} ਪਾਰੇ ਨੂੰ {ਸਾਧ} ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਧੂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਦੇ ਹਨ।

ਤਬਿ ਹੀ ਤੋ ਬਜਾਧਿ[1] ਬਿਨੁ ਜੀਵਤ ਜਹਾਨ ਪੈ।
[1]ਰੋਗ।

ਮੂਸ ਪੈ ਭੁਜੰਗ, ਤਾਂ ਪੈ ਮੋਰ, ਗੰਗ ਆਗ ਹਿਤ,
ਬਿਸ ਹਿਤ ਅਮੀ, ਕਾਮ ਹਿਤ ਬਾਮ ਠਾਨ ਪੈ[1] ॥ ੧੧ ॥
[1]ਚੂਹੇ-ਉਪਰ (ਬਲੀ) ਸੱਪ, ਤਿਸ ਉਪਰ (ਬਲੀ) ਮੋਰ, ਅੱਗ (ਬੁਝਾਨ) ਵਾਸਤੇ {ਗੰਗ} ਨਦੀ, ਜ਼ਹਿਰ (ਦੂਰ ਕਰਨ) ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਕਾਮ (ਦੂਰ ਕਰਨ) ਲਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਨਾਈ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਿਪੁਨ ਨੀਤਿ[1] ਸਰਲ ਸਪ੍ਰੀਤ ਹੇਰਿ,
[1]ਨੀਤੀ 'ਚ ਚਤੁਰ।

ਰਾਮਰਾਇ ਚੀਤ ਪਛੁਤਾਇ ਪੁਰਾ ਭਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਪਹਿਲਾ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ।

ਸਾਨੰਦ ਆਨੰਦਪੁਰ ਹੂੰ ਕੀ ਬਾਤ ਬੂਝੀ ਫਿਰ,
ਮਾਨਦ[1] ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹੀ ਸਬਿ ਹੀ ਸੁਨਾਇ ਕੈ।
[1]ਮਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਬਾਦੀ ਭੂਪ[1] ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ ਫੀਲ ਪਰਸਾਦੀ ਜਿਮ,
[1]ਝਗੜਾਲੂ ਰਾਜਾ (ਭੀਮ ਚੰਦ)।

ਲੀਓ ਚਾਹਿ ਦਪਟ[1] ਸੋ ਕਪਟ ਕਮਾਇ ਕੈ।
[1]ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ।

ਇਤਜਾਦਿ ਸਬਿ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸ ਉਮੰਗ ਕਹਜੋ,

ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੰਗ ਨ ਕੁਢੰਗ ਪੁਗੈ[1] ਕਾਹਿ ਕੈ ॥੧੨॥
[1]ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇਗਾ ਭਾਵ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੁਨ ਰਾਮਰਾਇ ਪੁਨ ਪਾਇ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬੋਲਜੋ,
ਦ੍ਵੈਸ਼ੀ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਨ ਭਰ ਕੋ ਰਹਾਇ ਹੈ[1]।
[1]ਕੋਈ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਬਾਪਰੋ ਨਰੇਸ ਏ ਗਿਰੇਸ ਤੁਰਕੇਸ ਕਹਾਂ,
ਰਾਵਰੀ[1] ਰਜਾਇ ਨਾ ਸੁਰੇਸ[2] ਭੀ ਮਿਟਾਇ ਹੈ।
[1]ਆਪ ਦੀ। [2]ਇੰਦ੍ਰ।

ਆਪਨੋ ਹਮਾਰੋ ਘਰ ਜਾਨੋ ਦਿਢ ਏਕੈ ਕਰਿ,
ਮਾਲਕ ਦੁਹੂੰ ਕੇ ਤਰ ਆਪ ਹੀ ਮਹਾਂਇ ਹੈਂ[1]।
[1]{ਤਰ} ਅਤਿਸੈ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਹੀ (ਮਹਾਇ) ਵੱਡੇ ਮਾਲਕ ਹੋ।

ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਭੂਖਨ ਅਦੂਖਨ ਪੂਖਨ[1] ਤੁਮ,
[1]ਸੂਰਜ ਰੂਪ।

ਉਚਿਤ ਅਨੁਚਿਤ ਕੁ ਚਿੱਤ ਨਾ ਧਰਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੧੩॥
[1](ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ) ਯੋਗ ਅਯੋਗ (ਗੱਲ) ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੋਗੇ।

ਕਾਰਨ ਅਪਾਰਨ ਸਾਰਨ ਹਿਤ ਅਵਤਾਰ,
ਆਏ ਜਨ ਤਾਰਨ ਹਾਰਨ ਭੁਵ ਭਾਰ ਕੋ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ (ਅਪਾਰ) ਬਹੁਤੇ ਜਨਾਂ ਦੇ ਤਾਰਨ ਦੇ {ਹਿਤ} ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ {ਭੁਵ} ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ {ਹਾਰਨ} ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ {ਕਾਰਨ} ਵਾਸਤੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਆਏ ਹੋ।

ਕੀਓ ਮੈ ਵਿਚਾਰਨ ਬਿਡਾਰਨ[1] ਤੁਰਕ ਤੇਜ,
[1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਪਾਰਨ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁ, ਜਿੰਦ ਸਿਖ ਸਾਰ ਕੋ[1]।
[1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ {ਜਿੰਦ} ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਲਈ।

ਆਪ ਗੁਰੁਆਨ ਗੁਰੁ ਹੇਰੇ ਹਮ ਨੀਕ ਤਰ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਕਰਿਹੋ ਉਜਾਰੋ ਘਰ ਪੰਥ ਪਰਚਾਰ ਕੋ[1]।
[1](ਗੁਰੂ) ਘਰ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰੋ।

ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਏ ਰਦ ਪਾਂਤ[1] ਯੌਂ ਸੁਹਾਏ,
[1]ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ।

ਪਰਵਾਲ ਸੰਪਟੁ ਮੈਂ ਹੀਰਨ ਚਿਨਾਰ ਕੋ[1] ॥੧੪॥
[1]ਮੂੰਗਿਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਹੀਰੇ ਚਿਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜਮਨਾ ਕੇ ਉਭੇ ਤੀਰ ਦਾਸਨ ਕੀ ਥੀ ਜੁ ਭੀਰ,
ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਧੀਰ ਗੁਨ ਗੀਰ ਨੂਤਨੀ[1]।
[1]ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ।

ਸਨਮੁਖ ਠਾਂਢੇ ਬਾਢੇ ਅਹਿਲਾਦ ਪੇਖਤ ਥੇ[1],
[1]ਵਧੇ ਹੋਏ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਸਨ।

ਉਤ ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਜੋ ਸੰਗਤ ਥੀ ਊਤਨੀ[1]।
[1]ਮਹਾਂ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ।

ਖਰੇ ਹੁਤੇ ਦੀਏ ਪੀਠ ਬੰਦ ਕੀਏ ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਠ[1],
[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਉਰਿ ਧਰਿ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਨੀਠ[1] ਭਾਵਨਾ ਕਸੂਤਨੀ[2]।
[1]ਪ੍ਰਗਟ, ਪ੍ਰਤੱਖ। [2]ਉਲਟੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਭਾਵ ਸ਼ਰਧਾ ਹੀਨ ਸਨ।

ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਤਾਚੇ[1] ਰਾਮਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸਾਚੇ*,
[1]ਤਦੋਂ। *ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਸਾਚੇ' ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਚਦਾ। ਜਦ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ 'ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ' ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੱਚਾ ਗੁਰੂ' ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣਿਆ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਖ ਯਾਂ ਕੇ ਮੂਢ ਕਾਚੇ ਸੰਗਤ ਹੈ ਭੂਤਨੀ ॥੧੫॥
ਫੇਰ ਗੁਰਦਾਸ ਦਿਸ ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਤਿਸ,
ਕਜੌਰੇ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਪਹਿਲੋ ਤੈਂ ਜੇ ਕਹਾ।
ਤਾਰਾ ਭਾਰਾ ਮੇਰੇ ਬੀਰ[1] ਚਲਵੱਈਏ ਤੀਰ ਧੀਰ,
[1] ਮੇਰਾ ਭਰਾ 'ਤਾਰਾ' ਭਾਰਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈ।

ਦੈਹੈਂ ਛਾਤੀ ਚੀਰ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸੋ ਮਹਾਂ।

ਕਾਂ ਕੇ ਬਲ ਏਰੇ ਖਲ[1] ਏਤੋ ਗਰਬਾਯੋ ਭਲ, — [1]ਮੂਰਖ।
ਅਬ ਤੋ ਚਲਾਇ ਕੈ ਦਿਖਾਇ ਕਾਨੀ[1] ਕੋ ਯਹਾਂ। — [1]ਤੀਰ।
ਸੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸ਼ਰੁਮਾਇ ਡਰ ਪਾਇ ਸਿਰ ਨਾਇ,
ਕਹਯੋ ਜੋਰ ਰਾਵਰੋ ਸਦੈਵ ਹਮ ਕੋ ਰਹਾ ॥੧੬॥
ਬਾਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਖਜਾਤ ਕਿਛੁ ਗੋਪ[1] ਕਰਿ, — [1]ਗੁਪਤ।
ਭਯੋ ਬਿਦਾ ਰਾਮਰਾਇ ਸਾਨੰਦ ਸਭੀਰ ਹੈ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਭੀੜ ਸਣੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਰਨੀ ਪੈ[1] ਤੈਰਤ ਕਰਤ ਸੈਰ, — [1]ਬੇੜੀ।
ਦੇਖਤ ਤਰੋਵਰੁ ਮਹੋਵਰ ਸੁ ਤੀਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕੰਢੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਪਾਂਵਟੇ ਕੇ ਆਇ ਪਾਸ ਉਤਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਸ[1], — [1]ਆਪ।
ਪੰਕ[1] ਬਿਨ ਪੇਖਿ ਥਲ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ ਹੈਂ। — [1]ਚਿੱਕੜ।
ਜਾਇ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਸੁਖ ਧਾਮ ਕੈ ਅਰਾਮ ਨਿਸ,
ਫਜਰੇ ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ ਥਿਰਾਨ ਭੰਜ ਭੀਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਘਰ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ, ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ {ਫਜਰੇ} ਸਵੇਰੇ ਆ ਕੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਬੈਠੇ।

ਸਿੱਖਨ ਕੈ ਪਰਖਬੇ ਕੋ ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੂ ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ,
ਕਾਹੇ ਦਰਸਯੋ ਤੁਮ* ਬੰਦਯੋ[1] ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ। — [1]ਤੁਸਾਂ ਕਿਉਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। *ਵਜ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਤੁਮ' ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੋ ਹਟਾਇ ਗਏ ਮਾਨਨ ਤੈ,
ਤਾਂ ਤੇ ਤਨਖਾਹੀ ਤੁਮ ਭਏ ਹੈਂ ਸੁਭਾਇਕੋ[1]। — [1]ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ ਹੀ।
ਸਿੱਖਨ ਉਚਾਰਾ ਹਮ ਨਜਾਰਾ ਨ ਨਿਹਾਹਾ ਸੋਊ,
ਰਾਵਰੋ ਸਰੂਪ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸਬਿ ਕਾਇ ਕੋ[1]। — [1]ਸਾਰੇ {ਕਾਇ} ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਨੂੰ।
ਸਬਿ ਹੀ ਗੁਬਿੰਦ ਆਹਿ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਪਰਾਹਿਂ[1], — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਜਲ ਕੇ ਤਰੰਗ ਜਨ ਭਿੰਨ ਜਯੋਂ ਨ ਪਾਇ ਕੋ ॥੧੮॥
ਹਿੰਦੂ ਔ ਤੁਰਕ ਸਬਿ ਏਕ ਰੂਪ ਆਪ ਕਹਯੋ,
ਧੂਰਿ ਕੇ ਕਨੂਕਾ ਸਭ ਧੂਰ ਹੀ ਦਿਖਾਇ ਕੈ।
ਸਰਬੰ ਖਲ ਮਿਦੰ ਬ੍ਰਹਮ[1], ਬੇਦ ਕਹਿਂ ਭੇਦ ਦਹਿ[2], — [1]{ਸਰਬੰ} ਸਾਰਾ {ਖਲੰ} ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ {ਇਦੰ} ਇਹ (ਸੰਸਾਰ) ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਹੈ। [2]ਭੇਦ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ।

ਤਾਂ ਤੇ ਹਮ ਕੈਸ ਪੇਖੈਂ ਭੇਦ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋ।
ਪੇਖ ਯੌਂ ਸਿਦਕ ਗਜਾਨ ਸਿੱਖਨ ਕਾ ਸੁਖਦਾਨ,
ਮਾਨ ਕੈ ਮਹਾਨ ਮੋਦ ਕਹਯੋ ਸਤ ਭਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।
ਭਏ ਤੁਮ ਨਿਰਮਲੇ ਪਿਰਮਿਲੇ ਐਨ[1] ਅਬਿ, — [1]ਠੀਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹੋ।
ਐਸੋ ਨਿਰਮਲ ਗਜਾਨ ਗਹਯੋ ਨਿਜ ਚਾਇ ਕੈ[1] ॥੧੯॥ — [1]ਚਾਅ ਨਾਲ।
ਉਤ ਦਿਸ ਰਾਮਰਾਇ ਬੂਝਯੋ ਜਬਿ ਇਸੀ ਭਾਇ,
ਬੋਲ ਤਾਂ ਕੇ ਸਿੱਖ, ਹਮ ਨਾਹਿਂ ਵਾਂਹਿ ਹੇਰਯੋ।
ਥਾਰੈ ਬਿਨ[1] ਹਮ ਨਾ ਨਿਹਾਰੈਂ ਅਵਤਾਰੈਂ ਕਬੀ, — [1]ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਨਾਂ।
ਫਿਰਤ ਗੁਬਿੰਦ ਦਾਸ ਜੈਸੇ ਬਹੁਤੇਰਯੋ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ (ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਫਿਰਦੇ ਹਨ)।
ਠਾਂਢੇ ਰਹੇ ਪੀਠ ਧਰਿ ਤੁਮੈ ਦਿਸ ਨੀਠ ਤਰ,

ਰਾਖੀ ਬੰਦ ਦੀਠ ਕਰਿ ਮੁਖਿ ਨਾਹਿੰ ਫੇਰਯੋ[1]।

[1]ਭਾਵ ਤੁਹਾਡੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ {ਨੀਠ} ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ {ਤਰ} ਬਹੁਤਾ ਪਿੱਠ ਕਰ ਕੇ ਖੜੇ ਰਹੇ, ਨਿਗਾਹ ਬੰਦ ਕਰਰੱਖੀ, ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ।

ਸੁਨਿ ਰਾਮਰਾਇ ਕੋਪ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਬੇਮੁਖ ਭੇ,
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਗੁਰੂ ਨੈ ਤੁਮੈ ਭੂਤਨੇ ਹੈ ਟੇਰਯੋ ॥੨੦॥
ਇਤ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਚਿੰਦ ਦਾਇ ਫਲ[1]

[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਕਰਤ ਬਿਲਾਸ ਸ ਹੁਲਾਸ ਨਿਤ ਹੈਂ ਨਏ।
ਕਬਹੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੈਂ ਨਿਹਾਰ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਬਿਹਾਰ[1],

[1]ਕਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗਨ ਕੋ ਮੋਖ ਚਾਰ ਧਾ ਦਏ[1]।

[1]ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਤਰਤ ਸਰਿਤ ਕਬੀ ਹਰਤ ਬਿਲੱਛ ਲੱਛ,
ਕਰਤ ਚਰਿਤ ਜਰਨੈਲੀ ਸੈਨ ਤੈ ਲਏ[1]।

[1]ਕਦੀ ਨਦੀ ਤਰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ {ਬਿਲਖ} ਵਿਲੱਖਣ {ਲੱਛ} ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫੌਜ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰੀੜਤ ਜਮਨ ਜਲ ਤ੍ਰੀੜਤ ਸਪਤਨੀਨ,
ਬ੍ਰੀੜਤ ਨੱਯਾ ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨੀੜਤ ਨ ਸੋ ਕਏਂ[1] ॥੨੧॥

[1]ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ {ਕ੍ਰੀੜਤ} ਖੇਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। {ਸਪਤਨੀਨ} ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ {ਤ੍ਰੀੜਤ} ਝਪਟਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। (ਅੱਗੋਂ ਦੂਜੇ) {ਬ੍ਰੀੜਤ} ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਕੇ ਬੇੜੀ 'ਚ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ।

ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਪਾਂਵਟਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੁ,
ਸੂਰ ਸੁਤਾ ਵੈਸ, ਵੈਸ ਤੈਸ ਹੀ ਨਵੀਨ ਹੈ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਜਮਨਾ {ਵੈਸ} ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਵੈਸ) ਉਮਰ ਵੀ ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਨਵੀਂ ਹੈ।

ਐਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਦੁਵੇਸ ਤੈ ਕਿਤੇਸ ਗੁਰੁ,
ਵਾਂ ਕੇ ਪਰਕੀਆਂ ਈਹਾਂ ਸ੍ਵਕੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਐਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਾਈਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਧੀਨ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹਨ।

ਕਰਤ ਕਲੋਲ ਲੋਲ ਬਿਬਿਧ ਅਮੋਲ ਡੋਲ,
ਸਾਨੰਦ ਅਤੋਲ ਜਲ ਛੋਲਤ ਛਟੀਨ ਹੈਂ[1]।

[1]{ਬਿਬਿਧਿ} ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮੋਲਕ {ਲੋਲ} ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ {ਕਲੋਲ} ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੌਜਾਂ, ਫਿਰ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛਿੱਟਾਂ ਸੁਟਦੇ ਹਨ।

ਮਾਨੋ ਜਲਸਾਂਈ ਗੁਰੁ ਛੀਰ-ਨਿਧਿ ਮਥ ਢੁਰ,
ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਕਾਢ ਫੁਰ ਰਮਾ ਰੰਭਾ ਲੀਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੨॥

[1]ਜਾਣੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਰਿੜਕ ਕੇ ਤੇ ਢਲ ਕੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ {ਰਮਾ} ਲਛਮੀ ਤੇ {ਰੰਭਾ} ਪਾਰਬਤੀ ਕੱਢ ਲਈਆਂ ਹਨ।

ਦੇਖ ਦੇਵ ਚੇਸ਼ਟਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਾ ਸਨੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ,
ਨੇਸ਼ਟਾ ਪੁਨੀਤ ਕੈ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦੇਵਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਨੀਤੀ ਸਹਿਤ {ਚੇਸ਼ਟਾ} ਖੇਲਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਤੀਨੇ ਰਸ ਭੀਨੇ ਪਰਬੀਨੇ ਚਾਇ ਪੀਨੇ ਭਰੇ,
ਆਨੰਦ ਅਧੀਨੇ ਕੀਨੇ ਖੇਲ ਮਨ ਭਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤਿੰਨਾਂਰਸਾਂ (ਹਾਸ, ਬੀਰ ਤੇ ਅਦਭੁੱਤ) 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਚਤੁਰ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਤਕੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਇਆਂ ਅਨੰਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਖੇਲ ਕੀਤੇ।

ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਔਰ ਰੀਤਿ ਧਾਰੀ ਸੁਖਕਾਰੀ ਤਬਿ,
ਜਮੁਨਾ ਕੇ ਤਟ ਪੈ ਕਨਾਤ ਠਟਵਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਬੈਠ ਕੈ ਇਕੰਤ ਸਵਾ ਜਾਮ ਲੌਂ[1] ਸੁਤੰਤ ਨੀਤ,
ਕਵਿਤਾ ਕਰੰਤ ਭਗਵੰਤ ਗੁਨ ਗਾਏ ਹੈਂ ॥੨੩॥

[1]ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਤੱਕ।

ਬਿਬਿਧਾ ਸੁਛੰਦ ਛੰਦ ਰਚਿਤ ਅਮੰਦ,
ਪਰਬੰਧ ਦਸਮੋਂ ਸਕੰਧ ਭਾਗਵਤ ਕੀਨ ਹੈ[1]।

[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਛੰਦ ਰਚ ਕੇ {ਅਮੰਦ} ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ {ਪ੍ਰਬੰਧ} ਉੱਤਮਰੀਤੀ ਤੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਲੀ ਕਾਵਯ ਰਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸਕੰਦ {ਦਾ ਉਲਥਾ} ਕੀਤਾ।

ਰਾਸ ਕੋ ਬਿਹਾਰ ਰਚਯੋ ਰੁਚਿਰ ਉਦਾਰ ਅਤਿ,
ਉਕਤਿ ਅਨੂਠੀ ਸੁਠ ਯੁਕਤਿ ਨਵੀਨ ਹੈ[1]।

[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀਰਾਸ ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁੰਦਰਰਚੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ) ਅਨੋਖੀ ਕਥਨੀ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਮਾਨ[1] ਉਪਮੇਯ[2] ਲਛਨਾ[3] ਬਜੰਗ[11] ਧੁਨਿ[22],

[1]ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਦੀ ਉਪਮਾ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [2]ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਦ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [3]ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਾਸਤਵ ਅਰਥ ਅਤੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [11]ਵਜੰਜਨਾ ਵ੍ਰਿਤੀ (ਰਮਜ਼) ਨਾਲ ਜਾਨਣ ਯੋਗ ਅਰਥ। [22]ਕਾਵਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਗੂਢ ਅਰਥ ਦਾ ਭਾਵ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਜੰਜਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਰਥ, ਅਰਥ ਤੋਂ ਵਜੰਗ ਤੇ ਵਜੰਗ ਤੋਂ ਧੁਨਿ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਯਮਕ[1] ਦਮਕ[2] ਰਸ[3] ਅਲੰਲਾਰ[11] ਪੀਨ ਹੈਂ[22]।

[1]ਇਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਆਵੇ ਪਰ ਅਰਥ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਵੇ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚਮਕ। [3]ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ 'ਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਭਾਵ ਜੋ ਕਾਵਿ ਪੜ੍ਹਨ, ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਨਾਟਕ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [11]ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹਰੀਤ ਜੋ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਵੇ। [22]ਬਹੁਤੇ ਹਨ।

ਚੌਬੀ ਅਵਤਾਰਨ ਕੀ ਗਾਥ ਹੈ ਉਚਾਰਨ ਕੀ,
ਆਦਿ ਮੈਂ ਕਕਾਰ[1] ਔ ੜਕਾਰ[2] ਅੰਤ ਦੀਨ ਹੈ ॥੨੪॥

[1]ਕੱਕਾ ਅੱਖਰ। [2]ੜਾੜਾ ਅੱਖਰ।

ਜਾਪੁ ਜੀ ਅਕਾਲ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਨ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾ ਮੈਂ ਦਾਇਕ ਕਲਜਾਨ ਸੋ।
ਸੰਗਤ ਅਪਾਰ ਚਾਰ ਕੂੰਟ ਤੈ ਉਦਾਰ ਭਾਰ[1],

[1]ਬਹੁਤੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਆਵਤ ਚੜ੍ਹਾਵਤ ਸੁ ਭੇਟ ਚਾਰੁ[1] ਮਾਨ ਸੋ[2]।

[1]ਸੁੰਦਰ। [2]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ।

ਕਰਿ ਕੈ ਦਰਸ ਪਗ ਪਰਸ ਹਰਸ ਧਰਿ[1],

[1]ਚਰਨ ਛੁਹ ਕੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ।

ਪਾਇ ਫਲ ਚਾਰ ਪੈ ਸਿਧਾਰ ਘਰ ਜਾਨ ਸੋ[1]।

[1]ਫੇਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤੀਰ ਗੁਰੁ ਭੀਰ ਬੀਰ ਧੀਰਨ ਗੰਭੀਰ ਰਹਿ[1],

[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤੇ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਧੀਰਜਵਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕੇਤਕ ਸਮਾ ਬਿਤਾਇ ਭਾਇ ਮੋਦ ਠਾਨ ਸੋ[1] ॥੨੫॥

[1]ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਦੀਪ ਮਾਲ ਕਰਿ ਕੈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ ਦੂਰ ਦੂਰ,
ਦੂਣ ਮਗ ਛੋਰਿ ਹੋਰ ਪੰਥ ਪਗ ਧਾਰ ਹੈਂ।
ਬੂੜੀਏ ਸਢੌਰੇ ਦਿਸ, ਨਿਸ ਬਸ ਕਿਸਿ ਕਿਸਿ
ਗਰਾਮ ਮੈ ਅਰਾਮ ਪਾਇ, ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਤਾਰ ਹੈਂ।
ਮੋਚਨ ਕਪਾਲ[1] ਏਕ ਤੀਰਥ ਬਿਸਾਲ ਆਹਿ,

[1]ਕਪਾਲ, ਮੋਚਨ, ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਉੱਤਰ, ਸਢੌਰੇ ਪਾਸ ਅੰਬਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਹੈ।

ਮੇਲਾ ਕੀਨੋ ਤਹਾਂ ਪੂਨਯੋ ਕਾਤਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈਂ।

ਤੀਰਥ ਪੈ ਆਵਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਹੁ ਥਾਵਨ ਤੈ,
ਸੰਗਤਾਂ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਏ ਸੋ ਅਪਾਰ ਹੈਂ ॥੨੬॥
ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਹੂਰ ਨੂਰ[1] ਪਰਤਾਪ ਭੂਰ[2] ਪਿਖਿ,
ਸਿੱਖ ਹੋਹਿਂ ਲੋਗ ਬਹੁ ਭੇਟ ਸੋ ਚਢਾਏ ਹੈਂ।
ਤਿਨਹੂੰ ਕੋ ਦੈਨ ਹੇਤ ਸਿਰਪਾਉ ਮੰਗਵਾਏ,
ਬੂੜੀਏ ਸਢੌਰੇ ਲੌਂ ਮਸੰਦ ਫਿਰ ਆਏ ਹੈਂ।
ਮੋਲ ਕੋ ਨ ਪਾਏ ਟੋਲਿ[1] ਆਏ ਬਹੁਤੇਰੇ ਜਬਿ,
ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਤਬਿ ਬੇਨ ਯੋਂ ਅਲਾਏ ਹੈਂ।
ਤੀਰਥ ਕਿਨਾਰੇ ਲਘੁ ਸ਼ੰਕਾ ਜੋ ਉਤਾਰੇ[1],
ਤਾਂਹਿ ਪਗੜੀ ਉਤਾਰ ਲੇਹੁ, ਦੇਹੁ ਸਿਖੈਂ ਧੁਆਏ ਹੈਂ ॥੨੭॥
ਜੇ ਬਿਨਾ ਬਹਾਨੇ ਲੈਹੈਂ ਰੌਰ ਪੈਹੈ ਦੌਰ ਜੈਹੈਂ,
ਯੌਂ ਨ ਕਿਛੁ ਕੈਹੈਂ ਸ਼ਰਮੈਹੈਂ ਦੈਹੈਂ ਆਪ ਹੈਂ।
ਮਾਨਿ ਸਿੱਖ ਸੁਭਟਨ ਹੇਰਿ ਤਟ ਤੀਰਥ ਕੇ,
ਮਲ ਮੂਤ ਕਰਤੇ ਸੁ ਗਹੇ, ਯੌਂ ਅਲਾਪ ਹੈਂ[1]।
ਆਏ ਮੂਢ ਨ੍ਹਾਨ ਕੈ ਮਹਾਨ ਪਾਪ ਠਾਨਬੇ ਕੋ,
ਤੀਰਥ ਕਿਨਾਰਨ ਬਿਗਾਰਨ ਕੁ ਥਾਪ ਹੈਂ[1]।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਗੀਆ ਉਤਾਰਿ ਲਹਿ ਜਾਹਿਂ ਗਹਿ,
ਲੋਗ ਕਹਿਂ ਅਦਬ ਰਖਤ ਗੁਰੁ ਆਪ ਹੈਂ ॥੨੮॥
ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ਭਾਖੈਂ ਪੇਖਬੇ ਕੋ ਅਭਿਲਾਖੈਂ,
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਏਹੁ ਰਾਖੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਗਟਾਏਂ ਹੈਂ।
ਤੀਨ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਹੈ ਸੁਹੇਲਾ[1] ਯੌਂ ਸਕੇਲਾ[2] ਰਹਜੋ,
ਕਰੇ ਨਾ ਠਠੇਲਾ[1] ਕੋ ਧਕੇਲਾ ਨਾਹਿਂ ਦਾਏ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਚਰਿਤ[1] ਕੀਨ ਜਗ ਮੈਂ ਸੁਜਸ ਲੀਨ,
ਸਾਤਕ ਸੌ ਪਾਗ ਛੀਨ ਲੀਨ ਸੋ ਧੁਵਾਏ ਹੈਂ।
ਔਰ ਕਿਛੁ ਮੋਲ ਕੇ ਮੰਗਾਇ ਸਿਰੇਪਾਇ ਦਾਇ,
ਸਿੱਖ ਔ ਮਸੰਦ ਬਿਦਾ ਕੀਨ ਮੋਦ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥੨੯॥
ਆਪ ਗੁਰੁ ਤੁਰਿ ਮੁਰਿ ਪਾਂਵਟੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ,
ਮਾਤ ਠਏ[1] ਮੰਗਲ ਬਖਜਾਤ ਮੋਦ ਮਾਨ ਹੈਂ।
ਲੋਗ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਵਿਸੇਸ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪੈ ਆਇਂ,
ਗੁਨੀ ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ[1] ਅਸੇਸ[2] ਪਾਇਂ ਮਾਨ ਹੈਂ।
ਜਾਇ ਹੈਂ ਅਨੇਕ ਏਕ ਆਇ ਹੈਂ ਸੁਜਸ ਸੁਨ,
ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਰਹਾਵਤ ਮਹਾਨ ਹੈਂ।
ਆਯੁਧ ਅਭਜਾਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸ੍ਰੁਤਿ ਬਿਦਜਾ,
ਸਾਨੰਦ ਹੁਲਾਸਤ ਬਿਲਾਸਤ ਦਿਵਾਨ ਹੈਂ[1] ॥੩੦॥

[1]ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। [2]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਢੂੰਡ ਕੇ।
[1]ਜੋ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰੇ।
[1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਵਿਗਾੜਨ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹੋ।
[1]ਸੁਖਦਾਇਕ। [2]ਇਕੱਠ।
[1]ਠੱਠਾ ਮਖ਼ੌਲ।
[1]ਕੌਤਕ।
[1]ਕੀਤੇ।
[1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਬਹੁਤਾ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ (ਭਾਵ ਆਤਮਿਕ ਵਿਦਿਆ) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਹਿਤ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਤਿਸੀ ਸਮੇ ਪੰਡਿਤ ਅਯੋ,
ਦੂਜ ਰਘੁਨਾਥ ਇਕ ਨਾਮ।
ਨਵ ਖਟ ਦਸ ਅਠ ਚਾਰ ਮੈਂ,
ਨਿਪੁਨ ਨੀਤਿ ਗੁਨ ਧਾਮ[1] ॥੩੧॥

[1]ਨੌ ਵਿਆਕਰਣਾਂ, ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ, ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ, ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਚਤੁਰ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ।

ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਬਿਦਜਾ ਤਾਂ ਤੈ ਗੁਨ ਗ੍ਰਾਹੀ[1]।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਧਰਿ ਮੋਦ ਮਹਾਂਹੀ।

[1]ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਭਾਵ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਦਰ ਦਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ)।

ਪਾਂਚ ਰਜਤਪਣ[1] ਤਾਂਹਿ ਰੁਜ਼ੀਨਾ।
ਕੀਨੋ, ਭਾਵਤ ਭੋਜਨ ਦੀਨਾ ॥੩੨॥

[1]ਪੰਜ ਰੁਪਏ।

ਰਾਖਯੋ ਢਿਗ ਨਿਤ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੈ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਗੁਰੈਂ ਰਿਝਾਵੈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰਿ ਵਿਚਾਰ ਚਿਤ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਿੱਦਜਾ ਪਢਨੇ ਹਿਤ ॥੩੩॥
ਸਿੱਖ ਕਿਤਿਕ ਬਿਪ[1] ਪਾਸ ਬਿਠਾਰੇ।
ਲਗਯੋ ਪਢਾਵਨ ਸੋ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।

ਕੋਊ ਸਾਰਸ੍ਵਤ ਕੌਮਦੀ[1] ਲਾਏ।

[1]ਇਕ ਵਜਾਕਰਣ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਅਨੁਭੂਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬੋਧ ਅਸੋਤਤ੍ਰ[1] ਪਢਾਏ ॥੩੪॥

[1]ਭਟੋਜਿ ਦੀਖਸ਼ਤ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪੰਡਿਤ ਬੂਝਯੋ ਸਹਿਲੈਂ[1]।

[1]ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ।

ਕੌਨ ਕੌਨ ਜਾਤੀ ਤੁਵ ਪਹਿਲੈਂ।
ਕਾਂਹਿ ਤ੍ਰਖਾਨ, ਕਹਾਰ[1] ਬਤਾਯੋ।

[1]ਮਹਿਰਾ।

ਛੀਂਬਾ, ਜਾਟ, ਕੁਲਾਲ[1] ਸੁਨਾਯੋ ॥੩੫॥

[1]ਘੁਮਿਆਰ।

ਖੱਤ੍ਰੀ ਬਨਕ[1], ਅਰੋੜਾ ਕਾਹੂੰ।

[1]ਬਾਣੀਆ।

ਕਹੇ ਜਬੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਿਜ ਵਾਹੂ[1]।

[1]ਉਸ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ।

ਕਹਯੋ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਤੁਮ ਨਹਿਂ ਅਧਿਕਾਰੀ।
ਬੇਦ ਬਿੱਦਜਾ ਕੇ ਹਮ ਧਾਰੀ ॥੩੬॥
ਦਯੋ ਜਵਾਬ ਪਢਾਵਨ ਤੈ ਹੈ।
ਸਿੱਖਨ ਆਇ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਪੈ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਵਿਚਾਰ ਪੰਡਿਤ ਬੁਲਵਾਯੋ।
ਬੂਝਯੋ ਪੁਨ ਉਨਿ ਐਸ ਅਲਾਯੋ ॥੩੭॥
ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਹੈਂ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ।
ਇਨਿ ਨ ਬੇਦ ਬਿਦਜਾ ਅਧਿਕਾਰੇ।
ਸ਼ੂਦ੍ਰਹਿਂ ਬੇਦ ਪਢਾਵੈ ਜੋ ਹੈ।
ਹਲਤ ਪਲਤ ਵਹਿ ਦਿਜ ਨਿਜ ਖੋ ਹੈ ॥੩੮॥
ਸਰਬ ਬੈਨ ਉਨਿ ਗਰਬ ਯੁਤੈ ਜੋ।

ਕਹੇ ਸੁਨੇ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਪੇ ਉਤੈ[1] ਤੌਂ। — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਏ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਸੁਨ ਦੂਜ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਤੁਮ ਜਿਨ ਕੀ ਔਲਾਦ ਅਗਜਾਨੀ ॥੩੯॥
ਜਰਮ ਕਰਮ ਤਿਨ ਕੇ ਜੇ ਸੁਨ ਹੈਂ।
ਤੌ ਤੂੰ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਸਿਰ ਧੁਨ ਹੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜਯੋ ਘਾਸ ਕਮਲ ਤੈ।
ਭਯੋ ਬਸ਼ਿਸਟ ਬੇਸਵਾ ਪਲ ਤੈ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਮਾਸ ਤੋਂ।
ਕੇਵਟ ਸੁਤਾ[1] ਬਜਾਸ ਉਪਜਾਯੋ। — [1]ਮਲਾਹ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਤੋਂ।
ਸ੍ਰਿੰਗੀ ਰਿਖਿ ਹਰਣੀ ਤੈ ਗਾਯੋ।
ਮੇਡਕਿ ਤੈ[1] ਮਾਂਡਵ ਉਤਪੰਨਾ। — [1]ਡੱਡੂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ।
ਹਸਤਾਮੱਲ ਹਸਤਨੀ ਜੰਨਾ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਹਥਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਡ ਜਏ[1] ਤੁਮਾਰੇ। — [1]ਪੈਦਾ ਹੋਏ।
ਤਾਂ ਤੇ ਗਰਬ ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਧਾਰੇਂ।
ਪੁਨਾ ਜਨਮ ਤੈ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਸਬ ਹੀ।
ਦੂਜ ਹ੍ਵੈ ਸੰਸਕਾਰ ਹ੍ਵੈ[1] ਜਬਿ ਹੀ ॥੪੨॥ — [1]ਜੰਞੂ ਆਦਿ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਦੂਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਬੇਦ ਪਢੈ ਤਬਿ ਬਿੱਪ੍ਰ ਹੋਈ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸੋਈ।
ਅਰ ਸਬਿ ਰਕਤ ਬਿੰਦ ਤੇ[1] ਪੈਦਾ। — [1]ਲਹੂ ਤੇ ਬੀਰਜ ਤੋਂ।
ਹੋਤ ਭਏ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਅਲੈਦਾ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਵੱਖਰੇ।
ਤੈਂ ਜੋ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਸਿੱਖ ਬਤਲਾਏ।
ਹਾਡ ਚਾਮ ਅਭਿਮਾਨ ਰਖਾਏ।
ਅਹੇ ਚਮਾਰ ਚਰਮ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਯਹਿ ਭਾਖਤ ਸ੍ਰੁਤਿ[1] ਕੋਵਿਦ[2] ਗਜਾਨੀ ॥੪੪॥ — [1]ਵੇਦ। [2]ਵਿਦਵਾਨ।
ਬੂਝਤ ਹਮ ਤੁਮ ਤੈ ਇਕ ਔਰੈਂ।
ਜਾਂ ਤੈ ਗਰਬ ਸਰਬ ਤੁਵ ਦੌਰੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮਨ ਤੁਸੀ ਜਨਮ ਤੈ ਕੈਹੋ[1]। — [1]ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮਣ ਜਨਮ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਕੈਧੋ ਖਟ ਕਰਮਾ ਯੁਤ ਲੈਹੋ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਛੇ ਕਰਮਾਂ ਸਹਿਤ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਣ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।
ਜੇ ਜਾਤੀ ਤੈ[1] ਬ੍ਰਹਮਨ ਲੈਹੈਂ। — [1]ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ।
ਕਰਮ ਚੰਡਾਲਨਿ ਸ਼ੂਦ੍ਰਨਿ ਕੈਹੈਂ[1]। — [1](ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੋ ਕੇ) ਕਰਮ ਚੰਡਾਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਿਨ ਸੋ ਤੁਮ ਕਿ ਨ ਬਰਤਨ ਕਰਿ ਹੋ[1]। — [1]ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ।
ਤਾਂਹਿ ਜਾਤ ਤੈ ਕਾਂਹਿ ਪਰਹਰ ਹੋ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਤਿਨਾ ਦੀ ਜਾਤੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।
ਜੇ ਖਟ ਕਰਮੀ ਬ੍ਰਹਮਨ ਹੋਈ[1]। — [1]ਜੇ ਛੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੋਵੇ।
ਤੌ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਹੈ ਜੋਈ[1]। — [1]ਤਾਂ ਜੇਹੜਾ ਸ਼ੂਦਰ ਉਹ ਛੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।
ਤਾਂ ਕੋ ਤੁਮ ਕਿ ਨ ਸੰਗ ਮਿਲੈਹੋ[1]। — [1]ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੇ।
ਬੇਟੀ ਰੋਟੀ ਸਾਂਝ ਨ ਕੈਹੋ ॥੪੭॥

ਤਾਂ ਤੇ ਔਰ ਨ ਬ੍ਰਹਮਨ ਕੋਈ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਬ੍ਰਹਮਨ ਹੋਈ।
ਏਹੀ ਮਤ ਹੈ ਹਮਰਾ ਸਾਚੋ।
ਉਕਤ ਯੁਕਤਿ[1] ਭਈ ਤੁਮਰੀ ਕਾਚੋ ॥ ੪੮ ॥ [1]ਕਥਨ ਤੇ ਦਲੀਲ।
ਅਬਿ ਸੁਨ ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਜੇਤੇ।
ਲੇਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਇ ਜਬਿ ਏਤੇ[1]। [1]ਏਥੇ (ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ)।
ਦੁਤੀ ਜਨਮ ਗੁਰੁ ਘਰ ਤਿਹਂ ਹੋਈ।
ਭਵੈਂ ਦੁਜਨਮੇ ਦੂਜ ਹ੍ਵੈਂ ਸੋਈ[1] ॥ ੪੯ ॥ [1]ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਦੂਜ ਹੋਣਗੇ।
ਅਬਿ ਮੈਂ ਐਸਾ ਪੰਥ ਚਲੈਹੋਂ।
ਸਬਿ ਕੋ ਸੋਢੀ ਛੱਤ੍ਰੀ ਕੈਹੋਂ।
ਸੰਸਕਾਰ ਤੈ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਬੈਸ।
ਹ੍ਵੈਂ ਹੈਂ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬੇਦ ਕਹੈਸ[1] ॥ ੫੦ ॥ [1]ਕਰਾਂਗਾ ਭਾਵ ਬਣਾਵਾਂਗਾ।
ਤੁਮ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਇਨਿ ਕੋ ਕਿਮ ਕੈਹੋ[1]। [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਬੋਲਨ ਕੂੜ ਮੂੜ ਫਲ ਪੈਹੋ।
ਜਿਨ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਕੈਹੈਂ।
ਤਿਨ ਤੈ ਬਿੱਪਰ ਬੇਦ ਪਢੈ ਹੈਂ ॥ ੫੧ ॥
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਰਾਜ ਫਕੀਰੀ।
ਦਾਨ ਦਹੀਰੀ ਬਡ ਤਦਬੀਰੀ[1]। [1]ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਯੁਕਤੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਿਦਜਾ ਜੇਤੀ।
ਮੈ ਨਿਜ ਸਿੱਖੈਂ ਬਖਸ਼ੌਂ ਤੇਤੀ ॥ ੫੨ ॥
ਸੁਨਿ ਪੰਡਿਤ ਲੱਜਤ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ।
ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਇਮ ਸਿੱਖੈਂ ਦਯੋ।
ਪਢੋ ਅਬੈ ਤੁਮ ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਾਏ।
ਨਿਗਮਾਗਮ[1] ਬਿਦਜਾ ਮਨ ਲਾਏ ॥ ੫੩ ॥ [1]ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ।
ਔਰ ਪਢਤ ਜੋ ਬਰਸਨ ਮੈਂ ਹੈ[1]। [1]ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਿੱਦਿਆ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ (ਆਉਂਦੀ ਹੈ)।
ਤੁਮੈਂ ਮਹੀਨਜੋਂ ਮੈਂ ਸੋ ਐਹੈ[1]। [1]ਉਹ (ਵਿਦਿਆ) ਆ ਜਾਵੇਗੀ।
ਜੇਤਿਕ ਬਿਦਜਾ ਸਭਿ ਜਗ ਮੈਂ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਮੈਂ ਅਬਿ ਆਇ ਸੁਰੈਹੈ ॥ ੫੪ ॥

ਦੋਹਰਾ:
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕਹਜੋ,
ਜਹਿਂ ਭੇਜੌ ਤਹਿਂ ਜਾਹਿਂ।
ਪੈ ਕਾਂਸੀ ਮੈਂ ਕਜਾ ਹਮੈਂ,
ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਕਹਿਂ ਦੂਜ ਨਾਹਿਂ ॥ ੫੫ ॥

ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਨਿ[1] ਗੁਰੁ ਐਸ ਉਚਾਰੀ। [1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਣ ਆਸ਼੍ਰਿਮ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ।
ਹ੍ਵੈ ਦੁਬਿਧਾ[1] ਮਮ ਪੰਥ ਪਛਾਨੋ। [1]ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਹੇ ਸੁ ਛੱਤ੍ਰੀ ਮਾਨੋ ॥੫੬॥
ਪਢੈ ਜੁ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ।
ਉਭੈ ਰੀਤਿ ਹ੍ਵੈ ਜੀਤ ਤੁਮਾਰੀ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਗੁਰੁ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਹੈ।
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਤੈ ਚਲ੍ਯੋ ਜੁ ਐਹੈ ॥੫੭॥
ਪਹਿਲੇ ਪੀਰੀ ਹੁਤੀ ਫਕੀਰੀ।
ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਮੇਲੀ ਮਧ ਮੀਰੀ।
ਬਸਨ ਕਖਾਇ[1] ਫਕੀਰੀ ਕੇਰੇ।
ਤੁਮ ਧਰਿ ਬਿੱਦਯਾ ਪਢੋ ਬਧੇਰੇ ॥੫੮॥
ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਅਨਾਦੀ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਹੈ ਇਹੁ ਬਿਦਤੈ ਸਿੰਘਨ ਬੁਰਕਾ[1]।
ਕਾਂਸ਼ੀ ਗਏ ਮਾਨ ਵਹਿ ਆਗਯਾ।
ਜਾਗਯਾ ਭਾਗ ਲਾਲ ਰੰਗ ਲਾਗਯਾ ॥੫੯॥
ਭਾਈਰਾਮਾਂ, ਗੰਡਾ, ਸੈਣਾ।
ਬੀਰਾ, ਕਰਮਾ[1] ਪਾਂਚੋਂ ਐਣਾ[2]।
ਜੋ ਪਾਛੇ ਆਛੇ ਸਿੰਘ ਥੀਏ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੰਡਾ ਹਰਿ ਲੀਏ ॥੬੦॥
ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮ*।
ਲਿਖੇ ਕੇਸਰਾ ਸਿੰਘ ਇਹ ਨਾਮ।
ਭਗਵਾਂ ਭੇਖ ਕੇਰ ਭਗਵਾਨੈਂ।
ਬਾਣਾ ਰਿਖੀਅਨ ਊਚ ਮਹਾਨੈਂ ॥੬੧॥
ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਯ ਧਰਿ ਪਢਨੇ ਲਾਗੇ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਿਦਯਾ ਬਡ ਭਾਗੇ।
ਚੇਤਨ ਬਟ[1] ਅਬਿ ਹੈ ਜਿਸ ਠੌਰੈਂ।
ਤਹਿਂ ਰਹਿ ਬਿਦਯਾ ਪਢੀ ਸੁ ਗੌਰੈਂ ॥੬੨॥
ਭਿੱਛਯਾ ਕਰਿ ਮਧੁਕਰੀ[1] ਪਾਵੈਂ।
ਨਿਰਮਲ ਸੰਤ ਬਿਰੱਕਤ ਕਹਾਵੈਂ।
ਸੱਤਾ ਨੰਦ ਪੰਡਤ ਥਾ ਦੱਖਨੀ।
ਤਿਸ ਤੈ ਪਢੇ ਬਿਰੋਲੀ ਮਖਨੀ[1] ॥੬੩॥
ਤੀਸ ਬਰਸ ਮੈਂ ਬਿਦਯਾ ਜੇਤੀ।
ਔਰ ਪਢੈਂ ਜਨ, 'ਇਨਹੂੰ ਤੇਤੀ।
ਪਾਂਚ ਬਰਸ ਮੈਂ ਕਰੀ ਕੰਠਾਗਰ[1]।
ਗੁਰੁ ਬਚ ਤੈ ਹੂਏ ਗੁਨ ਸਾਗਰ' ॥੬੪॥

[1]ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ।

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ।

[1]ਕਰਮ ਸਿੰਘ। [2]ਪੰਜੇ ਚੰਗੇ (ਸਿੱਖ ਸਨ)।

*ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ :- ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ। ਏਥੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੋ ਵਾਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਉਕਾਈ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

[1]ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਚੇਤਨ ਬਟ, ਚੇਤਨ ਮਠ ਤੇ ਚੇਤਨ ਵਟ ਆਦਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਮ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ 'ਯਤਨ ਵਟੇਸ਼੍ਵਰ' ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕਾਰਣ 'ਯਤਨ ਵਟ' ਸੀ।

[1]ਮੰਗ ਦੀਰੋਟੀ।

[1]ਮੱਖਣ ਵਿਰੋਲਿਆ ਭਾਵ ਤੱਤ ਕੱਢ ਲਿਆ।

[1]ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲਈ।

ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਢਿਗ ਗੁਰੁ ਫਿਰ ਆਏ।
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਬਰ ਬਹੁ ਦਾਏ।
ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾਏ ਭਾਸ਼ਾ ਜੇ ਉਨ।
ਚਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਤਿਨ ਤੈ ਜੋ ਪੁਨ ॥੬੫॥
ਸੋ ਸਬ ਔਰ ਠੌਰ ਚਲ ਕੈਹੈਂ।
ਅਬਿ ਔਰੈਂ ਗੁਰੁ ਗਾਥ ਸੁਨੈ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੰਗਤ ਬਹੁ ਨਿਤ ਆਵੈ।
ਆਯੁਧ ਅੱਸ੍ਰ ਅਨਿਕ ਅਰਪਾਵੈ ॥੬੬॥
ਗੁਰੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਕਰ ਧਰਿ ਹਰਖੈਂ।
ਲੋਹਾ ਜਾਤਿ ਅਨੇਕ ਸੁ ਪਰਖੈਂ।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਪਰਖੈਂ ਕਰੀ ਤੁਰੰਗੈਂ[1]।
[1]ਹਾਥੀ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ।
ਐਬ ਸਵਾਬ ਕਹੈਂ ਸਰਬੰਗੈਂ[1] ॥੬੭॥
[1]ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਤੇ {ਸਵਾਬ} ਗੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਦਤੀ[1] ਬਾਤ ਏਹੁ ਜਗ ਸਾਰੈਂ।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ।
ਹ੍ਵੈ ਖੁਸ਼ਿ ਗੁਰੁ ਲੈਹੈਂ ਹਥਜਾਰੈਂ।
ਬਿੱਤ ਖਰਚ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਬਖਤ੍ਰ[1] ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅੱਸ੍ਰ ਅਨੇਮੀ[2] ॥੬੮॥
[1]ਸੰਜੋਆਂ। [2]ਅਣਗਿਣਤ।
ਲਜਾਇ ਭੇਟ ਸੋ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦੈ ਹੈਂ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਬਰ ਲੈ ਘਰ ਜੈ ਹੈਂ।
ਗੌਰ[1] ਭੀਰ ਇਸ ਤੌਰ ਰਹਾਵੈ।
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਗੁਰੁ ਦਰ ਪਰ ਇਕ ਆਵੈਂ ਜਾਵੈਂ ॥੬੯॥
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੁਲਕ ਸਬ ਮਾਹੀਂ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਜਨ ਬਾਤ ਚਲਾਹੀਂ।
ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਪਤਿ ਜੋ।
ਗੋਬਿੰਦਰਾਇ ਬਲੀ ਗੁਰੁ ਅਤਿ ਸੋ ॥੭੦॥
ਜਨ ਕੁਲੀਨ ਜੇ ਰਾਠ[1] ਬਹਾਦਰ।
[1]ਜੋਧੇ।
ਤਿਨ ਕੋ ਰਖ ਹੈਂ ਨਿਤ ਢਿਗ ਸਾਦਰ।
ਬਲਿਕੈ ਜੋ ਬਾਗੀ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਾਹੀ।
ਜਾਹਿਂ ਪਨਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਵਾਹੀ[1] ॥੭੧॥
[1]ਉਹ ਤਿਨਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਨਹਿਂ ਵਹਿ ਦੈਹੈਂ।
ਨੌਰੰਗ ਤੈ ਮਵਾਸ[1] ਗੁਰੁ ਵੈਹੈਂ।
[1]ਆਕੀ।
ਐਸੀ ਐਸੀ ਬਾਤ ਉਦਾਰੈਂ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵੈਂ ਲੋਗ ਅਪਾਰੈਂ ॥੭੨॥
ਹਯ[1] ਹਥਜਾਰ ਯੁਤੈ ਜੋ ਆਵੈਂ।
[1]ਘੋੜੇ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੋ ਮਨਸਬ[1] ਬਡ ਪਾਵੈਂ।
[1]ਅਹੁਦਾ, ਮਰਤਬਾ।
ਰਾਜਪੂਤ ਡੂੰਗਰ ਜੀ ਨਾਮੀ।
ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਥਾ ਅਭਿਰਾਮੀ ॥੭੩॥

ਬੀਕਾਨੇਰ ਕੇਰ ਨ੍ਰਿਪ ਬਾਗੀ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਯੋ ਪਾਂਵਟੇ ਭਾਗੀ[1]। [1]ਭੱਜ ਕੇ।
ਬੀਸ ਬੀਰ ਨਿਜ ਲਜਾਯੋ ਸੰਗੈਂ।
ਦੈ ਇੱਜ਼ਤ ਗੁਰੁ ਰਖਯੋ ਨਿਸੰਗੈਂ ॥੭੪॥
ਰਾਘੋ ਨਾਮ ਔਰ ਰਜਪੂਤਾ।
ਲੂਟੀ ਦਿੱਲੀ ਜਿਨਿ ਮਜਬੂਤਾ।
ਰਹਿਨੋ ਵਾਰ ਹਿਸਾਰਹਿ ਕੇਰੋ।
ਧੜਵੈਲਨਿ[1] ਸਰਦਾਰ ਵਡੇਰੋ ॥੭੫॥ [1]ਧਾੜਵੀਆਂ ਦਾ।
ਅਬਿ ਲੌ ਗੀਤ ਲੋਗ ਤਿਹ ਗਾਵੈਂ।
ਗਿਰਦ ਹਿਸਾਰ ਬਿਦਤ ਬਹੁ ਥਾਵੈਂ।
ਨੌਰੰਗ ਫੜਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਚਾਹੈ।
ਦੌਰਿ ਅਯੋ ਸੋ ਭੀ ਗੁਰੁ ਪਾਹੈ ॥੧੬॥
ਚੈਨ ਪੁਰੇ ਕੋਰੰਘੜ ਊਦਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਸਕਯੋ ਨਹਿ ਜਿਹੰ ਕਰਿ ਸੂਧਾ[1]। [1]ਸਿੱਧਾ।
ਹੇਤ ਪਕਰਨੇ ਫੌਜ ਚਢਾਈ।
ਭਾਗ ਅਯੋ ਸੋ ਗੁਰੁ ਸ਼ਰਨਾਈ ॥੭੭॥
ਧਰਮਾ ਜਾਟ ਜਵੰਧਾ ਗੋਤੈਂ।
ਜਟਵਾੜੇ ਮੈਂ ਭਯੋ ਉਦੋਤੈਂ[1]। [1]ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਲੂਟੇ ਜਿਨਿ ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਅਮੀਰਾ।
ਸੋ ਭੀ ਬੀਰ ਅਯੋ ਗੁਰੁ ਤੀਰਾ[1] ॥੭੮॥ [1]ਕੋਲ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਰਵਾਲੀ ਪੁਰਿ ਕਾ।
ਭਾਗੂ ਨਾਮ ਭਯੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਚੰਦਨ ਰਾਜਪੂਤ ਬਡ ਜੋਧੇ।
ਜਿਨ ਅਮੀਰ ਬਡ ਸ਼ਾਹੀ ਸੋਧੇ ॥੭੯॥
ਸ਼ਾਹੀ ਕੋਪ[1] ਤਾਂਹਿ ਪੈ ਟੂਟਾ। [1]ਕ੍ਰੋਧ।
ਸੋ ਭੀ ਆਇ ਸ਼ਰਣ ਗੁਰੁ ਛੂਟਾ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਬਹੁ ਔਰ ਬਹਾਦਰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਆਵੈਂ ਸਾਦਰ ॥੮੦॥
ਮਨ ਭਾਵਤ ਧਨ ਪਾਵਤ ਸੋਈ।
ਰੈਹੈ ਆਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਜੋਈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਅੱਸ੍ਰ ਅਮੋਲੇ।
ਬਖਸ਼ੈਂ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਤਈਂ ਅਤੋਲੇ ॥੮੧॥
ਬੈਸ ਸਭਾ ਮੈਂ ਅਸ ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ।
ਪੈਂਹ ਗਜਾਨ ਸੋ ਜੈਸ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਦੇਹ ਅਧਜਾਸ[1] ਸਰਬ ਤਜਵੈ ਹੈਂ। [1]ਦੇਹ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ।
ਬਾਣੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕੰਠ ਕਰੈ ਹੈਂ ॥੮੨॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੋ ਅਭਯਾਸ ਕਰਾਵੈਂ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਵਾਵੈਂ।
ਲਗੈ ਦਿਵਾਨ ਆਨ ਜਿਹਂ ਸਮ ਨਹਿਂ।
ਕੋ ਕਬਿ ਸਾਕੈ ਸੋ ਛਬਿ ਸਬਿ ਕਹਿ ॥੯੩॥
ਅੰਤ ਅਨੰਤ[1] ਨ ਸਾਰਦ[2] ਪਾਵੈਂ। [1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ। [2]ਸਰਸੁਤੀ।
ਪਿਖਿ ਇੰਦ੍ਰ ਅਵਨਿੰਦ੍ਰ[1] ਲਜਾਵੈਂ। [1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜੇ।
ਦੂਤ ਗਿਰੇਸ ਨਰੇਸਨ ਕੇਰੇ।
ਹੇਰਿ ਹੋਹਿਂ ਹੈਰਾਨ ਬਧੇਰੇ ॥੯੪॥
ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੁਨਿ ਕੁਛ[1] ਮਨ ਭੈ ਪਾਵੈਂ। [1]ਕੁਝ।
ਨਾਹਣੇਸ[1] ਸੇ ਮੀਤ ਹੁਲਸਾਵੈਂ। [1]ਨਾਹਣ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਬਿੱਤ ਅਮਿੱਤ[1] ਨਿੱਤ ਸਿੱਖ ਦੇਵੈਂ। [1]ਅਣਗਿਣਤ ਧਨ।
ਸੁਰਤਰੁ ਸਮ[1] ਗੁਰੁ ਪਗ ਲਗਿ ਸੇਵੈਂ ॥੯੫॥ [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ।
ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਦਰਵਾਰਨ ਜੈਸੀ।
ਰੌਣਕ ਗੁਰੁ ਦਰ ਪਰਰਹਿ ਤੈਸੀ।
ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਚੌਤਾਲੀ।
ਮਾਹਿਂ ਭਈ ਯਹਿ ਕਥਾ ਕਮਾਲੀ ॥੯੬॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਾਂਵਟੇ,
ਕਰਤ ਚਰਿਤ[1] ਗੁਰੁ ਜੈਸ। [1]ਕੌਤਕ।
ਗਾਇ ਤੈਸ[1] ਪਗ ਧਜਾਇ ਗੁਰੁ, [1]ਤਿਵੇਂ ਕਹਿ ਕੇ।
ਧਜਾਇ ਗਜੋ ਇਤ ਬੈਸ[1] ॥੯੭॥ [1]ਬੈਠ ਗਿਆ ਭਾਵ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਮਿਲਨ, ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ ਜਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬਵੰਜਮੋਂ ਬ੍ਰਿਸਾਮ ॥੫੨॥

੫੩. {ਰਾਮਰਾਇ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਡੇਹਰਾ ਦੂਨ ਜਾਣਾ, ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ}

ਛਪੈ:

ਅਜਰ ਜਰਠ ਆਜਿੱਤ,
ਅਰੁਜ ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ ਬਰ[1]।

[1]ਅਜਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਰਨ ਵਾਲੇ, ਜਿਤਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਰੋਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ।

ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ,
ਸੂਰ ਸਮ ਦਿਪਤ ਤੇਜ ਤਰੁ[1]।

[1]{ਅਕਲ} ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ (ਹਨ ਅਤੇ) ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤਾ ਤੇਜ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਰਣ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ,
ਸੁਰਾਸੁਰ ਮਾਨਨੀਯ ਮੁਨਿ[1]।

[1]ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਚਹੁੰ ਆਸ਼੍ਰਮਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੈਂਤਾਂ ਤੇ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ।

ਕਟਤ ਕਲੇਸ ਅਸੇਸ,
ਸੇਸ ਸੁਖ ਦਾਇ ਸਬਿਨਿ ਧੁਨਿ[1]।

[1]{ਅਸ਼ੇਸ਼} ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਇਕ {ਸੇਸ} ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ {ਧੁਨਿ} ਕਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਦ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਬਿਗਤਿ ਗਤਿ,
ਅਮਿੱਤ ਪ੍ਰਭਾ ਸੋਭਾ ਧਰਨਿ[1]।

[1]ਸਦਾ ਗੰਮਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਅਵਿਸ਼ੇ, {ਬਿਗਤਿ} ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ {ਗਤਿ} ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਜੈ ਅੰਗਦ ਭੱਬਜ ਸੂਬਗਜ ਗੁਰੁ,
ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਭਾਵਨਿ ਭਰਨ[1] ॥੧॥

[1]{ਭਬਜ} ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੈ ਹੋਵੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮ ਰਾਇ ਜਯੋਂ ਤਨ ਤਜੈ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਇਂ ਤਹਾਂਇਂ।
ਮੰਦ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਹਤੈਂ,
ਕਥਾ ਤਥਾ ਅਬਿ ਗਾਇ[1] ॥੨॥

[1]ਤਿਵੇਂ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਬਿੱਤ:

ਸ੍ਰੀਰਾਮਰਾਇ ਸੁਤ ਬਡ ਹਰਿਰਾਇ ਜੂ ਕੋ,
ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਗਾਮ ਸੋ ਰਹਾਏ ਜਗ ਮਾਨ ਹੈ[1]।
ਜੋਗ ਕਲਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੀਨ[1] ਗਯਾਨ ਜਾਂਹਿ ਕਾਲ ਤੀਨ,
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਠਾਢੀ ਦੀਨ[1] ਦਰ ਪੈਰਹਾਨ ਹੈਂ।
ਗੁਨਨਿ ਅਗਾਰ[1] ਸਮ ਮੁਨਿਨਿ ਅਚਾਰ[2],
ਸਿਖ ਧੁਨਿਨਿ[1] ਅਵਤਾਰ ਤਾਂਹਿ ਕਰਤਾਰ ਜਾਨ ਹੈਂ।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਮੈਂ ਬਖਯਾਤ[1] ਅਜ਼ਮਤ ਕੋ ਸੰਘਾਤ[2],
ਐਪੈ ਹੋਨਹਾਰ ਟਾਰ ਸਕਯੋ ਨ ਪਛਾਨ ਹੈ ॥੩॥
ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਅਗਾਰ ਹੁਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਨਾਰਿ ਚਾਰ,
ਰਾਜ ਕੌਰ ਲਾਡਲੀ ਮਲੂਕੀ ਤੀਨ ਪਹਿਲੈਂ[1]।

[1]ਜਗਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।
[1]ਚਤੁਰ।
[1]ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਘਰ। [2]ਕਰਤੱਵ।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ। [2]ਸਮੁਦਾਯ, ਇਕੱਠ।
[1]ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਜ ਕੌਰ {ਮਲੂਕੀ} ਕੋਮਲ ਤੇ ਲਾਡਲੀ ਸੀ।

ਚੌਥੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਬਜਾਹੀ ਗੁਨਵਾਨ ਗੌਰ[1],
[1]ਭਾਰੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ।
ਰੂਪ ਰਸ ਖਾਨਿ ਮਨਿ ਮਾਨੀ ਕੰਤ ਸਹਿਲੈਂ[1]।
[1]ਸੁਖੱਲੀ ਹੀ ਪਤੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾ ਗਈ।
ਤਾਹੀਂ ਸੋਂ ਬਿਹਾਰ ਔ ਪਜਾਰ ਰਾਖੈ ਰਾਮਰਾਇ,
ਔਰ ਤੀਨੋ ਤਜਾਗ ਰਾਖੀ ਰਾਖੀ ਹਿਤ ਟਹਿਲੈਂ।
ਰਾਜ ਕੌਰ ਔਰ ਤੌਰ[1] ਪੇਖਿ ਪਤਿ ਹੂੰ ਕੋ ਅਤਿ,
[1]ਤ੍ਰੀਕਾ, ਢੰਗ।
ਸੌਤ ਕੋ[1] ਅਸਹਿ ਦੂਖ ਪਾਇ ਭਈ ਕਹਿਲੈਂ[2] ॥ ੪ ॥
[1]ਸੌਂਕਣ ਦਾ। [2]ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਗਈ।
ਨਿਜ ਨਾਥ ਪਾਸ ਜਾਇ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਾਥ ਨਾਇ[1],
[1]ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਮੋਹਿ ਬਿਦਾ ਆਜ ਹੀ ਕਰੋ।
ਜਾਇ ਕੈ ਇਕੰਤ ਕਿਤ ਬੈਠ ਕੈ ਸੁਤੰਤ,
ਧਜਾਨ ਕੰਤ ਭਗਵੰਤ ਥਾਰੋ ਮੰਤ ਜਪ ਕੈ ਤਰੋਂ।
ਆਪ ਮਮ ਸੌਤ ਸੰਗ ਰਾਚੇ ਮਾਚੇ ਆਛੇ ਰਹੋ[1],
[1]ਰਚ ਮਿਚ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ਰਹੋ।
ਏਹੁ ਮਹਾਂ ਦੂਖ ਦੇਖਿ ਸੰਮੁਖ ਮੈਂ ਨਾ ਜਰੋਂ।
ਬੋਲੇ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਾਂ ਔਰ ਠੌਰ ਰੈਹੈਂ ਜਾਇ,
ਕੈ ਤੋ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਨ ਕੇ, ਕੈ ਤੋ ਮਾਇ ਕੇ ਘਰੋਂ[1] ॥ ੫ ॥
[1]ਜਾਂ ਤੂੰ ਮਾਤਾ (ਮਨਸਾ ਦੇਵੀ) ਦੇ ਘਰ ਜਾਵੇਂਗੀ।
ਨੈਨ ਜਲ ਡਾਰ ਨਾਰਿ ਬੋਲੀ ਹਠ ਧਾਰ ਪੁਨ,
ਜਹਾਂ ਤੋਰੇ ਸਿੱਖ ਹੋਹਿਂ ਤਹਾਂ ਮੈਂ ਨ ਜਾਇ ਹੌਂ।
ਕਹਾਂ ਭਈ ਜੌ ਪੈ ਮੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਮੈਂ ਨਾ ਗਈ ਤੂੰ,
ਤੋ ਔਰ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਜਾਇ ਤਾਨ੍ਹ ਦਜਾਇਹੌਂ[1]।
[1]ਮੈਨੂੰ ਤਾਹਨੇ ਦਿਵਾਵੇਂਗੀ।
ਅਬਲਾ[1] ਉਚਾਰੋ ਨ ਸਿਧਾਰੋਂ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੇ,
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ।
ਬਾਪ ਕੇ ਨ ਜੈਹੋਂ, ਸਿੱਖੀ ਆਪ ਕਰਿ ਖਾਇਹੌਂ[1]।
[1]ਆਪਣੀ ਸਿੱਖੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਵਾਂਗੀ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੋਪ ਧਾਰਿ ਬਿਨ ਹੀ ਬਿਚਾਰ ਕਹਜੋ,
ਮੈਂ ਹੂੰ ਤੂੰ ਤਜਾਗੀ ਲਾਗੀ ਜਾਹਿ ਜਹਾਂ ਭਾਇਹੌ[1] ॥ ੬ ॥
[1]ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਚਲੀ ਜਾ ਜਿੱਥੇ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਲਾਗ ਕੀ ਯੇ ਜਾਗ ਉਠੀ ਆਗ ਤੀਯੇ[1],
[1]ਤੀਯੇ} ਇਸਤ੍ਰੀਰਾਜ ਕੌਰ ਨੂੰ {ਲਾਗ} ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ (ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ) ਅੱਗ ਜਾਗ ਉੱਠੀ।
ਕਹਜੋ ਨਾ ਸੁਹਾਗ ਭੋਗੈਂ ਤਜਾਗ ਕਰਵਾਇ ਕੈ।
ਐਸੇ ਗਾਇ[1] ਡੋਰਾ ਕਸਵਾਇ ਅਸਵਾਰ ਭਈ,
[1]ਕਹਿ ਕੇ।
ਲਈ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸੰਗ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਚਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਚੁੱਕ ਲਈਆਂ।
ਬਿਨ ਹੀ ਅਵਾਰ[1] ਚਾਲੀ ਤਿਨ ਹੀ ਪਹਾਰਨ ਤੈ,
[1]ਡੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਗਿਨ ਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁ ਭਾਇ ਕੈ।
ਸੁਨੈ ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਜਹੀਂ ਪੀਐ ਨਾਹਿਂ ਪਾਨੀ ਤਹੀਂ,
ਛੋਰਿ ਗਾਮ ਵਹੀਂ ਕਹੀਂ ਔਰ ਰੈਹੈ ਜਾਇ ਕੈ ॥ ੭ ॥
ਮਨ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰੈ ਗਟੀ ਲੈ ਚਢੈ ਉਤਾਰੈ[1],
[1]ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਉਤ੍ਰਾਉਂਦੀ ਚੜਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਸੰਗ ਦਾਸੀ ਕੇ ਉਚਾਰੈ ਢਾਰੈ ਜਲ ਨੈਨ ਤੈ ਮਹੋ[1]।
[1]ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ {ਮਹੋ} ਬਹੁਤਾ ਪਾਣੀ {ਢਾਰੈ} ਸੁੱਟਦੀ ਹੈ।
ਚਾਰ ਕੂੰਟ ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਤਿੱਖੀ ਹੈ ਅਲਿੱਖੀ[1] ਅਤਿ,
[1]ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।
ਲਿਖੀ ਮੇਟੇ ਕੌਨ ਅਬਿ ਜਾਇ ਕਿਤ ਹੌਂ ਰਹੋਂ।
ਮਾਇ ਬਾਪ ਭਾਈ ਖਾਲੀ ਸਾਕ ਸਬਿ ਕੂਰ ਖਜਾਲੀ,

ਜਾਲੀ ਸਬਿ ਜਗ ਆਲੀ ਵਾਲੀ ਬਿਨ ਮੈਂ ਲਹੋਂ[1]।

[1]{ਆਲੀ} ਹੇ ਸਖੀ! ਸਾਰਾ ਜਗਤ {ਵਾਲੀ} ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ {ਜਾਲੀ} ਸਾੜਨ ਵਾਲਾ ਹੀ {ਲਹੋਂ} ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ।

ਪੰਖੀ ਬਿਨ ਪਰ, ਤਰੁਫਰ ਬਿਨ ਜਲ ਸਰ,
ਦੀਆ ਬਿਨ ਘਰ, ਤੀਆ ਪੀਆ ਬਿਨ ਤਜੋਂ ਅਹੋ[1] ॥੮॥

[1]ਖੰਭਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਛੀ, ਫਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬ੍ਰਿਛ, ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਅ, ਦੀਵੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ (ਨਿਕੰਮਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਪਤੀ ਬਿਨਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ) ਹੈ।

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁ ਔਰ ਠੌਰ ਰਾਜ ਕੌਰ,
ਗੌਰ ਕਰਿ[1] ਦੌਰਿ ਦੇਵੀ ਮਨਸਾ ਪੈ ਜੌ ਗਈ।

[1]ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਕੇ।

ਮੰਦਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦਰਸ ਗੌਰ ਮੌਰ ਹੂੰ ਕੋ[1],

[1](ਗੌਰ) ਵੱਡੀ {ਮੌਰ} ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਕੌਰਿ ਨਿਜ ਤੌਰ ਗੌਰਿ ਸੋ ਸੁਨਾਤ ਹੈ ਭਈ[1]।

[1]{ਕੌਰਿ} ਰਾਜ ਕੌਰ ਆਪਣਾ {ਸੋ} ਉਹ (ਤੌਰ) ਹਾਲ (ਗੌਰਿ) ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਬੋਲੀ ਤਬਿ ਦੇਵੀ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸ਼ਕਤਿ ਅਮੇਵੀ ਯੁਤ[1],

[1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈਂ।

ਪੁਰਖ ਅਛੇਵੀ ਕੀ ਅਭੇਵੀ ਨਾਰਿ ਪੈ ਹਈ[1]।

[1]{ਪੈ} ਪੁਨਾ ਤੂੰ ਇਕ {ਅਛੇਵੀ} ਚੰਗੇ ਪੁਰਖ ਦੀ {ਅਭੇਵੀ} ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈਂ।

ਹਾਥ ਸਬਿ ਕਿਛੁ ਤੋ ਹੈ ਰਾਖਤ ਬਡਾਈ ਮੋ ਹੈ,
ਤੌ ਭੀ ਮੈਂਹੂੰ ਕੈਹੂੰ ਹੋਹੈ ਸੋ ਹੈ ਜੋ ਹੈ ਤੈਂ ਠਈ[1] ॥੯॥

[1]ਉਹ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਤੂੰ ਮਨ 'ਚ ਧਾਰੀ ਹੈ।

ਪਾਇ ਬਰ ਆਇ ਮਨੁ ਮਾਜਰੇ[1] ਥਿਰਾਇ,

[1]ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ।

ਦਾਸਿ ਬੂਝਯੋ ਈਹਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੋ ਕੋਇ ਹੈ।
ਰਾਮਰਾਇ ਪੀਰ ਕੀ ਹੈ ਪਤਨੀ ਸਧੀਰ ਏਹੋ,
ਚਾਹਿਤ ਥਿਰਾਯੋ ਈਹਾਂ ਆਛੋ ਥਲ ਜੋਇ ਹੈ[1]।

[1]ਏਥੇ ਚੰਗਾ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ।

ਕੌਨ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਹੈ ਰਾਮਰਾਇ ਆਨਕ ਹੈ[1],

[1]{ਆਨਕ} ਦੂਜਾ ਰਾਮਰਾਇ ਕੌਣ ਹੈ।

ਬੋਲੇ ਲੋਗ ਈਹਾਂ ਨਾ ਥਿਰਾਨ ਕਹਿ ਸੋਇ ਹੈ[1]।

[1]ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਉ ਏਥੇ ਨਾ ਠਹਿਰੇ।

ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਮੋਦ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਹੈ ਨ ਕੋਈ ਈਹਾਂ,
ਰੈਹੋਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਸੋਈ ਸਾਚ ਜੋਈ ਆਈ ਗੋਇ ਹੈ[1] ॥੧੦॥

[1]ਜੋ ਮੈਂ (ਆਉਂਦਿਆਂ) ਕਹਿ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ (ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇਗਾ ਉੱਥੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂਰਹਾਂਗੀ) ਉਹੀ ਸੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਬਿ ਈਹਾਂ ਬੈਸਿ, ਬੈਸ[1] ਬਾਕੀ ਹੈ ਸੁ ਕਾਟੋਂ ਮੈਹੂੰ,

[1]ਉਮਰ।

ਜੈਹੂੰ ਕੈਹੂੰ ਨਾਹਿਂ ਔਰ ਠੌਰ ਐਸ ਠਾਂਨ ਕੈ।
ਲੀਓ ਏਕ ਧਾਮ ਕੀਓ ਤਾਂਹਿ ਮੈਂ ਅਰਾਮ ਮਾਤ,
ਰਸਦ ਮੰਗਾਇ ਮੋਲ ਖਾਇ ਨਿਤ ਜਾਨ ਕੈ।
ਜਾਂਹਿ ਹੇਤ ਜੈਸੀ ਬਾਤ ਭਾਖੇ ਤੈਸੀ ਹੋਤ ਸਾਤ[1],

[1]ਸੱਚੀ।

ਬਖਜਾਤ ਹੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਮਾਤ ਆਨ ਕੈ।
ਅਜ਼ਮਤ ਪੁੰਜ ਪਿਖਿ ਭਏ ਤਾਂ ਕੇ ਲੋਗ ਸਿੱਖ,
ਸੇਵਨ ਲਗੇ ਅਲਿੱਖ[1] ਭਾਵਿੱਖ ਪਛਾਨ ਕੈ[2] ॥੧੧॥

[1]ਬਹੁਤੇ। [2]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ (ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਤੇ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ (ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ) ਪਛਾਣ ਕੇ।

ਗ੍ਰੀਖਮ[1] ਬਿਤਾਈ ਰਿਤੁ ਪਾਵਸ[2] ਕੀ ਆਈ,

[1]ਗਰਮੀ ਦੀਰੁੱਤ। [2]ਵਰਖਾ ਦੀਰੁੱਤ।

ਘਟਾ ਦਸੋ ਦਿਸ ਛਾਈ ਬਰਸਾਈ ਲਾਈ ਝਰਿ ਹੈ[1]।

[1]ਝੜੀ ਲਾ ਕੇ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ।

ਚਪਲਾ ਨੇ ਚਹੁੰਘਾ ਚਲਾਈ ਚਾਲ ਚੌਨਾ ਚੌਨ,
ਸੀਰੀ ਸੀਰੀ ਪੌਨ ਕੇ ਝਕੋਰੇ ਭੌਨ ਭਰ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਿਜਲੀ ਨੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਚੌਗੁਣੀ ਤੋਂ ਚੌਗੁਣੀ ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ ਤੇਜ ਚਾਲ

ਨਾਲ (ਰੌਸ਼ਨੀ) ਚਲਾਈ, {ਸੀਰੀ ਸੀਰੀ} ਠੰਡੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਦੇ {ਝਕੋਰੇ} ਬੁੱਲੇ ਘਰ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਘਨਘੋਰ[1] ਮੋਰ ਸ਼ੋਰ ਜੋ ਮਚਾਵੈਂ ਜ਼ੋਰ,
ਔਰ ਸਬਿ ਮੋਦ, ਪਤਿ ਹੀਨ ਅਤਿ ਡਰ ਹੈਂ।

[1]ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਗਰਜ।

ਗਰਜਾਨ ਬਦਰਾਨ ਚਮਕਾਨ ਚਪਲਾਨ,
ਬਰਸਾਨ ਬੂੰਦ ਆਨ ਬਾਨ ਜਾਨੁ ਹਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੨॥

[1]ਬੱਦਲ ਗਜਦੇ ਹਨ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਬੂੰਦਾਂ ਆ ਕੇ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਣੋ ਤੀਰ ਵਜਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜ ਕੋ ਤਿਹਾਰ ਤਰਵਾਰ ਸੀ ਨਿਹਾਰੈਂ ਨਾਰਿ,
ਗਾਇਨ ਮਲ੍ਹਾਰ ਕੋ ਕਟਾਰ ਸੋਂ ਫਿਰਤ ਹੈ[1]।

[1](ਸਾਵਣ ਸੁਦੀ ੩ ਦਾ ਤਯੋਹਾਰ) ਤੀਆਂ ਨੂੰ (ਪਤੀਹੀਨ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਮਲ੍ਹਾਰਰਾਗ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਕਟਾਰ ਵਾਂਗ ਦਿਲ 'ਚ ਫਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੁਗਨੂ ਚਿੰਗਾਰੇ ਉਰ ਜਾਰੇ ਜਾਤ ਦੁਗਨੂ ਏ,
ਹੂਕ ਕੋਕਲਾ ਕੀ ਫੂਕ ਦੇਤ ਮਨ ਅਤਿ ਹੈ[1]।

[1]ਇਹ ਟਟਿਹਣੇ ਚੰਗਿਆੜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਣਾ ਹਿਰਦਾ ਸਾੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੋਇਲ ਦੀ {ਹੂਕ} ਅਵਾਜ਼ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸਾੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਦਾਦਰ ਦਰਾਰੈਂ ਦੈ ਦੈ ਫਾਰੈਂ ਦਿਲ ਦੂਨਾ ਦੂਨ,
ਗੂਨਾ ਗੂਨ ਬਾਦਰ ਡਰਾਰੇ ਸੇ ਲਗਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਡੱਡੂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦੂਣੇ ਦਾ ਦੂਣਾ ਭਾਵ ਚੌਗੁਣਾ ਦਿਲ ਪਾੜਦੇ ਹਨ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਬੱਦਲ ਡਰਾਉਣੇ ਜੇਹੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਪੀਆ ਬਿਨ ਤੀਆ ਜੀਆ ਕੋ ਨ ਚੈਨ ਲੈਨ ਦੇਤ,
ਰੈਨਿ ਦਿਨੁ ਮੈਨ ਪਾਪੀ ਐਨ ਝਰਸਤ ਹੈ[1] ॥੧੩॥

[1]ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਂਦੇ, ਰਾਤ ਦਿਨ ਪਾਪੀ ਕਾਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਝਰਸਤ} ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਗਰਜ ਗਰਜ ਮੇਘ ਝੂੰਮੈ ਲਰਜ ਲਰਜ ਪਰੈਂ ਭੂਮੈਂ,
ਤਰਜ ਤਰਜ ਬੀਜਰੀ ਕਯੋਂ ਖੀਝਕੰ ਡਰਾਤ ਹੈ[1]।

[1]ਕੰਬ ਕੰਬ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾੜ ਤਾੜ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਕਿਉਂ ਖਿਝ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੰਦ ਸਾ ਸੁਗੰਧਿ ਸੀਰੀ ਰੀਰੀ ਨਾ ਬਜਾਰ ਬਹੇ,
ਪਾਪੀ ਏ ਪਪੀਹੇ ਪੀਆ ਯਾਦ ਕਯੋਂ ਕਰਾਤ ਹੈਂ[1]।

[1]{ਰੀਰੀ} ਹੇ ਸਖੀ! ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ, ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੀ ਤੇ ਠੰਡੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਨ ਵਗੇ, ਇਹ ਪਾਪੀ ਪਪੀਹੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਝਾਕੀ ਔ ਚਲਾਕੀ ਚੰਚਲਾ ਕੀ ਬਾਕੀ ਛਾਡਤ ਨ,
ਕੂਕ ਕੋਕਿਲਾ ਕੀ ਯੇ ਹਲਾਕੀ ਕੀਏ ਜਾਤ ਹੈ[1]।

[1]{ਚੰਚਲਾ} ਬਿਜਲੀ ਦੀ (ਝਾਕੀ) ਤੱਕਣੀ ਤੇ ਚਲਾਕੀ ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਕੋਇਲ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ (ਹਲਾਕ) ਕਤਲ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੋਰ ਮੁਰਵਾ ਕੋ ਸੁਰਵਾਂ ਕੋ ਜ਼ੋਰ ਪੁਰਵਾ ਕੋ,
ਘੋਰ ਧੁਰਵਾ ਕੋ ਉਰਵਾ ਕੋ ਯੇ ਜਰਾਤ ਹੈਂ[1] ॥੧੪॥

[1]ਮੋਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ, {ਪੁਰਵਾ} ਪੁਰੇ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ {ਸੁਰਵਾਂ} ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਣਾ, {ਧੁਰਵਾ} ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ {ਘੋਰ} ਗਰਜਣਾ, ਇਹ (ਸਾਰੇ) ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ।

ਪਾਪਨੀ ਪਾਵਸ ਯਦੀ ਮਾਰਬੇ ਕੀ ਹੋਡ ਬੱਧੀ,
ਤਦੀ ਰਾਜ ਕੌਰ ਜੁ ਬੇਹੱਦੀ ਬੱਧੀ ਧੀਰ ਸੋ[1]।

[1]ਪਾਪਣ {ਪਾਵਸ} ਵਰਖਾਰੁੱਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਦੋਂ {ਸੋ} ਉਸਰਾਜ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਗਤ ਅਸਾਰ[1] ਏਹ ਦੁੱਖਨ ਅਗਾਰ[2] ਦੇਹ,
ਪਤਿ ਪਦ ਧਾਰ ਨੇਹ ਐਸੀ ਤਦਬੀਰ ਸੋਂ[1]।
ਸੁਖ ਸਿੰਧੁ ਆਤਮਾ ਮੈਂ ਮਨ ਮੀਨ ਲੀਨ ਕੀਨ,

[1]ਝੂਠਾ। [2]ਘਰ।
[1]ਪਤੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਧਾਰ ਕੇ ਐਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਚੀਨ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਹੂੰ ਲੌ ਵਿਸ਼ੇ ਦੂਖ ਤੀਰ ਸੋਂ[1]।

[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਮਨ ਮੱਛ ਨੂੰ ਲੀਨ ਕਰ ਲਿਆ (ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ) ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ (ਸੁਖਾਂ) ਨੂੰ ਤੀਰ (ਵਾਂਗ ਦੁਖਦਾਈ) ਜਾਣਿਆ।

ਰਾਗ ਰੋਖ ਤਜਾਗ, ਲੈ ਬਿਵੇਕ ਤੇ ਵਿਰਾਗ,
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਕੋ ਸੁਹਾਗ ਭਾਗ ਧਾਰਿਓ ਗੰਭੀਰ ਸੋਂ[1] ॥ ੧੫ ॥

[1]ਮੋਹ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਲੈ ਕੇ, ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਸੁਹਾਗ ਭਾਗ ਨੂੰ ਧਾਰਿਆ।

ਬਰਖਾ ਪਰੀ ਅਪਾਰ ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰ,
ਕੋਠੇ ਕੋ ਸ਼ਤੀਰ ਟੂਟਜੌ ਮਾਤ ਪਠਜੋ ਦਾਸ ਕੋ।
ਚੌਧਰੀ ਬਡੇ ਪੈ ਜਾਇ ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ ਐਸ ਭਾਇ[1],

[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਥੰਮੀ ਦਾਇ ਬਰ ਪਾਇ ਮਾਤ ਹੂੰ ਤੈ ਖਾਸ ਕੋ।
ਦੀਓ ਹੈ ਜਵਾਬ ਤਾਂਹਿ ਮਾਤ ਪੈ ਨ ਹਮ ਜਾਹਿੰ,
ਰਾਖ ਹੈਂ ਨ ਚਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਬਰ ਫਰ ਆਸ ਕੋ[1]।

[1]ਵਰ ਤੇ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਦਾਸ ਲੈ ਜਵਾਬ ਲਘੁ[1] ਪੈਂਚ ਪੈ ਸ਼ਿਤਾਬ[2] ਗਯੋ,
ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਕਯੋ ਤਾਂਹਿ ਬਡ ਤਾਸ ਕੋ ॥ ੧੬ ॥

[1]ਛੋਟੇ। [2]ਛੇਤੀ।

ਘਰ ਤੈ ਗਰੀਬ ਥਾ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ,
ਜਾਗ ਪੇ ਨਸੀਬ ਜੇ ਅਜੀਬ ਥੇ ਅਤੀਵ ਹੈ[1]।

[1]{ਅਤੀਵ} ਬਹੁਤੇ ਅਸਚਰਜ ਹਨ।

ਮਾਤ ਪਾਸ ਆਇ ਤਾਂਹਿ ਥੰਮ ਕੇ ਅਭਾਇ,
ਨਿਜ ਮੂੰਡ ਪੈ ਥਮਾਇ ਸੋ ਸ਼ਤੀਰ ਦਿਢ ਲੀਵ ਹੈ[1]।

[1]ਥੰਮ੍ਹ ਦੀ {ਅਭਾਇ} ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਤੀਰ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੰਮ੍ਹ ਲਿਆ।

ਨਿਸਾ ਯੌਂ ਬਿਤਾਈ ਜਬਿ ਉਦਜੋ ਦਿਨਰਾਈ[1],

[1]ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਛੱਤ ਵੈਸ ਹੀ ਬਨਾਈ ਲਜਾ ਸ਼ਤੀਰ ਔਰ ਦੀਵ ਹੈ[1]।

[1]ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਹੋਇ ਮੋਦ ਕਹਜੋ ਮਾਤ ਮਾਂਗ ਬਰ ਜੋ ਸੁਹਾਤ[1],

[1]ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਮਾਂਗਜੋ ਤਿਨਿ ਦੇਹੁ ਰਾਜ ਗਾਮ ਮੋ ਕਰੀਵ ਹੈ[1] ॥ ੧੭ ॥

[1]ਮੈਨੂੰ {ਕਰੀਵ} ਨੇੜੇ ਭਾਵ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੇ (ਗਾਮ) ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿਉ।

ਸ਼ਰਧਾ ਅਲੌਕਕ ਬਿਲੋਕ[1] ਮਾਤ ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ,

[1]ਅਸਚਰਜ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖ ਕੇ।

ਜਾਹਿ ਹੋਗ ਤੈਸੀ ਜੈਸੀ ਜੋਗ ਮਨ ਤੈਂ ਠਈ[1]।

[1]ਤੈਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜੈਸੀ ਤੈਂ ਯੋਗ (ਮੰਗ) ਮਨ 'ਚ ਧਾਰੀ ਹੈ।

ਐਪਰ ਜੋ ਬੇਰੀ ਮੇਰੀ ਹਾਥ ਕੀ ਅਛੇਰੀ[1] ਏਹੁ,

[1]ਚੰਗੀ।

ਜਾਂ ਦਿਨ ਉਲਾਦ ਤੇਰੀ ਕਾਟੈ ਤਬਿ ਹੈ ਜਈ[1]।

[1]ਤਦੋਂ ਰਾਜ {ਜਈ} ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਇ ਬਰ ਮੋਦ ਭਰਿ[1] ਗਯੋ ਘਰ ਸਿੱਖ ਭਰ[2],

[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ। [2]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਭਯੋ ਤਰ ਸੇਵ ਕਰਿ ਸੰਪਤਿ ਬਢੈ ਲਈ[1]।

[1]ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ {ਤਰ} ਵੱਡਾ (ਮਾਲਦਾਰ) ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਵਧਾ ਲਈ।

ਮਰਜੋ ਬਡ ਚੌਧਰੀ ਹੰਕਾਰੀ, ਧਾਰੀ ਨਾਮ ਜਬਿ[1],

[1]ਜਦੋਂ 'ਧਾਰੀ' ਨਾਮ ਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਚੌਧਰ ਮਰ ਗਿਆ।

ਗਾਮ ਤੌਂ ਚੁਰਾਸੀ ਕੀ ਪੰਚਾਈ[1] ਯਾਂਹਿ ਹੈ ਭਈ ॥ ੧੮ ॥

[1]ਚੌਧਰ।

ਫੇਰ ਜਬਿ ਪਰਜੋ ਰੌਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮਾਂਹਿ ਗੌਰ[1],

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਭਯੋ ਖੁਦ ਭੂਪ ਤੌਰ[1] ਗਾਮ ਸਬ ਕੋ ਤਬੈ।

[1]ਆਪਰਾਜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਤਾਂ ਕੋ ਸੁਤ ਭੂਪਤਿ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਭਾ ਬਿਸਾਲ,
ਤਾਂਹਿ ਪਾਂਚ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚਾਲ ਰਾਜ ਕੀਨ ਹੈ ਜਬੈ।

ਅੰਤਮ ਨ੍ਰਿਪ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕੁਸੰਗ ਭਯੋ,
ਤਾਂਹਿ ਮਰਯਾਦ[1] ਭੰਗ ਕੀਨ ਜੋ ਸਬੈ। [1]ਰੀਤੀ।
ਬੇਰਿ ਮਾਈ ਕੀ ਕਟਾਈ ਮਰਯੋ ਦਿਨ ਪਾਈ,
ਨਾਹਿਂ ਸੰਤਤਿ[1] ਰਹਾਈ ਰਾਜ ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਲਿਯ ਅਬੈ ॥੧੯॥ [1]ਉਲਾਦ।
ਸੰਤਨ ਸੋਂ ਬਾਦ ਕਰਿ[1] ਮਰਯਾਦ ਪਰਹਰ[2], [1]ਝਗੜਾ ਕਰਕੇ। [2]ਭੰਗ ਕਰਕੇ।
ਕੌਨ ਕੋ ਨਾ ਗਯੋ ਘਰ ਸਹਿਤ ਸੰਤਾਨ ਹੈ।
ਰਾਵਨ ਕੌਰਵ ਕੰਸ ਜਾਦਵਨਿ ਰਾਜ ਬੰਸ,
ਖੋਏ ਗਏ ਅਵਤੰਸ[1], ਗਨੈ ਕੌਨ ਆਨ ਹੈ[2]। [1]ਤੇ ਮੁਕਟ ਵੀ ਗਵਾਚ ਗਏ। [2]ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਗਿਣੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜੋਊ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸਲਤਨਤ ਭਿ
ਰਾਖਯੋ ਚਾਹਿ, ਸੁਖ ਸਬਿ ਸੰਤਤਿ ਮਹਾਨ ਹੈ।
ਬੇਦ ਚਾਰ ਕੈਹੈਂ ਭੇਦ ਸੰਤ ਕੋ ਨ ਲੈਹੈ ਕੋਇ,
ਸੁਰਤਰੁ ਸਮ[1] ਤਾਂਹਿ ਸੇਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨ ਹੈ ॥੨੦॥ [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ।
ਰਾਜ ਕੌਰ ਮਾਤ ਤਹੀਂ ਰਹੀ ਬਖਜਾਤ ਬਹੁ,
ਆਪਨੇ ਬਨਾਇ ਸਿੱਖ ਕੀਨ ਗੁਜਰਾਨ ਹੈ।
ਪਰਣ ਨਿਬਾਹਯੋ ਨਿਜ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੰਤ ਦਿਢ,
ਮਾਨਤ ਬਰਣ ਚਾਰ ਤਾਂਹਿ ਅਬਿ ਥਾਨ ਹੈ।
ਰਹੀ ਜੁ ਕਹਾਨੀ ਆਛੇ[1] ਰਾਮਰਾਇ ਜੂ ਕੀ ਪਾਛੇ, [1]ਚੰਗੀ।
ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਸੋਊ ਸਾਛੇ ਜੋਗ ਕਲਾ ਠਾਨ ਹੈ[1]। [1](ਰਾਮਰਾਇ) {ਸਾਛੇ} ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਜੋਗਾਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਰਾਮਰਾਇ ਥੂਲ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਇ,
ਸਾਧਿ ਕੈ ਸਮਾਧਿ[1] ਜਾਇ ਸੈਰ ਕਰੈ ਆਨ ਹੈ ॥੨੧॥ [1]ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ।
ਏਕ ਦਿਨ ਗਯੋ ਦੀਪ ਸੰਗਲਾ ਮੇਂ ਸੈਲ ਹਿਤ,
ਸਿੱਖ ਕੋ ਕਰਨ ਕਾਜ ਥਾ ਜੁ ਨਿਤ ਧਜਾਵਤੋ।
ਦੇਹ ਇਕ ਕੋਠਰੀ ਮੈਂ ਡਾਰ ਨਾਰਿ ਕੋ ਸੰਭਾਰ,
ਕਹਯੋ ਤੌ ਲੌ ਰਾਖਯੋ ਜੌ ਲੌ ਨਾਹੀਂ ਮੈਹੂੰ ਆਵਤੋ।
ਤਾਲਾ ਦੈ[1] ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਬੈਠੀ ਦ੍ਵਾਰ ਤਾਂਹਿ ਠੌਰ, [1]ਜਿੰਦਾ ਲਾ ਕੇ।
ਬੂਝੈਂ ਸਿੱਖ ਵਾਂਹਿ ਦੌਰਿ[1] ਗੁਰੂ ਨਾ ਦਿਸਾਵਤੋ। [1]ਓਥੇ ਦੌੜ ਕੇ (ਜਾ ਕੇ)।
ਬਿਨਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਿਹਾਰੇ ਬਜਾਕੁਲ ਹਮਾਰੇ ਮਨ,
ਦਯੋ ਮਾਤ ਧੀਰ ਤਿਨੈ ਸਾਚ ਭਈ ਗਾਵਤੋ[1] ॥੨੨॥ [1]ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ।
ਮਾਨ ਸੋਊ ਗਏ ਪਰ ਸੰਸੇ ਚਿੱਤ ਭਏ ਤਰ[1], [1]ਬਹੁਤੇ।
ਆਠ ਜਾਮ ਗਏ ਢਰ[1] ਮਿਲ ਕੈ ਮਸੰਦ ਹੈਂ। [1]ਲੰਘ ਗਏ।
ਮਾਤ ਪਾਸ ਆਇ ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦਿਖਾਇ,
ਨਾ ਤੋ ਪਾੜ ਕੈ ਕਿਵਾੜ ਪੇਖ ਲੈਂਹ ਤੋੜਿ ਜੰਦ ਹੈਂ।
ਕਹਯੋ ਮਾਤ ਤਾਂਹਿ ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲ ਨਾਂਹਿ[1], [1]ਹੁਕਮ ਨ ਮੋੜੋ।
ਸਿੱਖ ਨੇ ਧਜਾਏ ਤੋਂ ਸਿਧਾਏ ਸੋ ਸੁਛੰਦ[1] ਹੈਂ। [1]ਸੁਤੰਤਰ।
ਆਇ ਹੈਂ ਅਮੰਦੇ[1] ਕਾਜ ਕਰ ਕੈ ਬੁਲੰਦੈ[2], [1]ਛੇਤੀ। [2]ਉੱਚੇ, ਵੱਡੇ।

ਪਾਪ ਤੁਮਰੇ ਨਿਕੰਦੈਂ[1] ਦੈ ਅਨੰਦੈਂ ਚਾਰ ਚੰਦੇ[2] ਹੈਂ ॥੨੩॥ — [1]ਕੱਟਣਗੇ। [2]ਚੌਗਣੇ।

ਚੌਪਈ:

ਭਾਂਤ ਅਨੇਕ ਮਾਤ ਸਮਝਾਏ।
ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਕਰਿ ਦੁਇ ਬਾਰ ਟਰਾਏ[1]। — [1]ਟਾਲੇ, ਹਟਾਏ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਗੌਰ[1] ਮਿਲਿ ਬੈਸੇ। — [1]ਬਹੁਤੇ (ਮਸੰਦ)।
ਕਰੈਂ ਸਚਿੰਤ ਮਤੋ ਬਹੁ ਐਸੇ ॥੨੪॥
ਗੁਰੁ ਤੋ ਨਿਜ ਤਨ ਦਿਢ ਤਜ ਗਏ।
ਬਿਗਰੈ ਤਨ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਬਿਤਏ।
ਚਰਿਤ[1] ਕਰਤ ਗੁਰੁ ਅਜਰਜ ਮਹਾਂ। — [1]ਕੌਤਕ।
ਤੀਆ ਤੁੱਛ ਮਤਿ ਸਮਝੈ ਕਹਾਂ ॥੨੫॥
ਧੀਰ ਧਰਾਵਨ ਹਿਤ ਤਿਯ ਕੋ ਹੈ।
ਕਹਯੋ ਜਾਤ ਹਮ ਕਾਰਜ ਕੋ ਹੈ।
ਏਹ ਉਚਾਰਨ ਕਿਯ ਇਸ ਕਾਰਨ।
ਜਯੋਂ ਨਹਿ ਰੁਦਨ ਕਰੈ ਤਨ ਤਾਰਨ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਿੱਟ ਕੇਰੋਵੇ ਨਾ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਅਨਿਕ ਕਲਪਨਾ ਕਰਹੀਂ।
ਗੁਰੁ ਆਗਯਾ ਭੰਗ ਤੈ ਨਹਿਂ ਡਰਹੀਂ।
ਤੋੜਨ ਤਾਕ[1] ਹੱਲੇ ਕਰਿ ਜੈਹੈਂ। — [1]ਤਖ਼ਤੇ।
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਹਿ ਮਾਤ ਟਰੈ ਹੈ ॥੨੭॥
ਸੋ ਦਿਨ ਟਰਯੋ ਨਿਸਾ ਪੁਨ ਪਰੀ।
ਦਿਢ ਸਲਾਹਿ ਫਿਰਿ ਮਿਲਿ ਉਨਿ ਕਰੀ।
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਤਬਿ ਤੋਰਿ ਕਿਵਾਰੈਂ।
ਲੱਛਨ ਮ੍ਰਿਤੁ ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਹਾਰੈਂ[1] ॥੨੮॥ — [1]ਮਰੇ ਨ ਮਰੇ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗੇ।
ਜੀਵਤ ਹ੍ਵੈਂ ਤਬਿ ਰਖੈਂ ਟਿਕਾਈ।
ਮ੍ਰਿਤੁ ਲਖੈਂ ਦਿਹਂ ਦਾਹ ਉਠਾਈ[1]। — [1]ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।
ਅਬਲਾ[1] ਕੀ ਨਹਿਂ ਬਾਤ ਸੁਨੀਜੈ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਾਰਜ ਸਬਿ ਕੀਜੈ ॥੨੯॥
ਚਢਯੋ ਦਿਵਸ ਫਿਰ ਅਏ ਮਸੰਦਾ।
ਬਰਜੇ ਮਾਤ ਬਾਤ ਕਹਿ ਚੰਦਾ[1]। — [1]ਕੁਝ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਕੇ।
ਧਨੀ ਬੁਲੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਾਸੰਦੈਂ।
ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ ਗਰਬਤ ਮੰਦੈਂ ॥੩੦॥
ਤਾਲਾ ਤੋਰਿ ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰੇ[1]। — [1]ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।
ਪਰੇ ਸੇਜ ਪੈ ਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰੇ।
ਤਨ ਦੁਤਿ ਛਬਿ[1] ਸਬਿ ਜੀਵਤ ਦੇਖੈਂ। — [1]ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਸੋਭਾ।
ਪੈ ਉਨਿ ਮਨਿ ਇਮ ਠਟੀ ਵਿਸੇਖੈਂ ॥੩੧॥
ਲਯੋ ਹਿਸਾਬ ਚਹਿਤ ਗੁਰੁ ਹਮ ਤੈ।

ਦਾਹਿ ਕਰੈਂ ਤਬਿ ਬਚ ਹੈਂ ਗਮ ਤੈ[1]।
ਫਿਰ ਨਹਿਂ ਹਮ ਕੋ ਕੋਊ ਪੁਛ ਹੈ।
ਦੈਂਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤਿਯ ਕੋ ਤੁਛ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥
ਰਖੈਂ ਕਮੇਟੀ ਕਰਿ ਘਰ ਧਨਾ[1]।
ਛਕੈਂ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਜਜੋਂ ਚਹਿਂ ਮਨਾ।
ਜੇ ਅਬਿ ਇਸ ਕੋ ਨਾਹਿਂ ਜਲਾਵੈਂ।
ਹਮੈ ਦੋਸ਼ ਉਠਿ ਦੁਗਨੇ ਲਾਵੈਂ ॥ ੩੩ ॥
ਕਰੋ ਦਾਹ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਤਜਿ ਦੇਰੈਂ।
ਐਸਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੈ ਨ ਫੇਰੈਂ।
ਇਹੁ ਠਟ[1] ਉਨਿ ਝਟ ਦੇਹ ਉਠਾਈ।
ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਤੀਆ ਬਿਲਲਾਈ ॥ ੩੪ ॥
ਗੌਰ ਜਤਨ ਕਰਿ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੋ।
ਪਰੀ ਹਾਰ ਦੁਖ ਭਰੀ ਅਜਾਬੋ[1]।
ਬਹੁਤਜੋਂ ਸਾਥ ਪੇਸ਼ ਨਹਿਂ ਜਾਵੈ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਿਯ ਪਗ ਗਹਿ ਬਿਲਲਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥
ਮਮ ਪਤਿ ਜੀਵਤ ਦਾਹਿ ਨ ਕੀਜੋ।
ਕਹਿ ਹਾਰੀ ਕੋ ਸੁਨੈ ਨ ਬੀਜੋ[1]।
ਪਕਰਿ ਮਸੰਦਨਿ ਦੂਰ ਬਿਠਾਰੀ।
ਕਰੀ ਦਾਹ ਕੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਤਜਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥
ਲਗੀ ਅਰਾਧਨ ਬਹੁ ਪਿਯ ਤਾਏਂ।
ਲਗੀ ਆਗ ਜਿਮ ਕੂਪ ਖੁਦਾਏਂ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹੁ ਬੈਨ ਉਚਾਰੋ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਆਵੋ ਦੇਹ ਸੰਭਾਰੋ ॥ ੩੭ ॥
ਨਾਂਹਿ ਤ ਅਬਿ ਇਹੁ ਦੁਸ਼ਟ ਜਰਾਏਂ।
ਪਾਛੇ ਅਏ ਜੈਸ ਨਹਿਂ ਆਏ।
ਰਾਮਰਾਇ ਉਤ ਪੀਰ ਪ੍ਰਿਯਾ ਕੀ।
ਲਖੀ[1], ਜੁ ਸੁਨੀ ਪੁਕਾਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕੀ ॥ ੩੮ ॥
ਹੁਤੇ ਦੂਰ ਕਿਤ ਭੂਰ ਮਹਾਂਹੀ[1]।
ਦੇਰ ਲਗੀ ਇਮ ਆਵਨ ਮਾਹੀਂ।
ਇਤ ਸ੍ਰਾਪ ਅਸ਼ਟਮ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਪਰੇਰੇ ॥ ੩੯ ॥
ਰਚਿ ਬਿਵਾਨ ਉਨਿ ਤੁਰਤ ਉਠਾਯੋ।
ਧਨ ਅਨਗਨ ਖਰਚਜੋ ਮਨ ਭਾਯੋ।
ਯੱਦਪਿ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਅਰ ਮਾਤਾ।
ਬਰਜਤ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਖ਼ਜਾਤਾ ॥ ੪੦ ॥
ਤਨ ਦੁਤਿ ਜੀਵਤ ਸੀ ਦਰਸਾਹੀਂ।
ਪੈ ਮਸੰਦ ਕਿਹਂ ਮਾਨਤ ਨਾਹੀਂ।

[1]ਫ਼ਿਕਰ ਤੋਂ।

[1]ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਧਨ ਘਰ ਰੱਖਾਂਗੇ।

[1]ਇਹ (ਸਲਾਹ) ਕਰਕੇ।

[1]ਦੁਖ ਤੇ (ਅਜਾਬ) ਵਿਪਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਗਈ।

[1]ਦੂਜਾ।

[1]ਪਿਆਰੀ (ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ) ਦੀ ਪੀੜਾ ਜਾਣੀ।

[1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੂਰ ਸਨ।

ਬਲਿਕੈ ਸਿੱਖਨ ਪ੍ਰਤਿ ਇਮ ਭਾਖਨ।
ਤੁਮ ਭੀ ਚੈਹੁ ਮੂਢ ਅਬਿ ਰਾਖਨ ॥੪੧॥
ਪਿਖੋ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਕਿਆ ਕੀਨਾ।
ਮ੍ਰਿਤਕ ਖੋੜਸ ਪਹਿਰ ਰਖੀਨਾ।
ਇਮ ਕਹਿ ਜਬੈ ਚਿਖਾ ਪਰ ਧਰਾ।
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਰੌਰ ਬਡ ਕਰਾ ॥੪੨॥
ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੁਲਮ ਕਰਤ ਮਮ ਪਤਿ ਮੈਂ।
ਯਾ ਕੋ ਪਲ ਦੁਖ ਪੈਹੋ ਅਤਿਸੈਂ।
ਤਰਫਤ ਜੈਸ ਨੀਰ ਬਿਨ ਮੀਨਾ।
ਅਤੀ ਅਰਾਧਨ ਪਤੀ ਜੁ ਕੀਨਾ ॥੪੩॥
ਖਿਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰਧੰਗੀ[1] ਕੇਰੈ। — [1]ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਪਹੁੰਚੇ ਰਾਮ ਰਾਇ ਬਿਨ ਬੇਰੈਂ।
ਪੈ ਇਤ ਆਗ ਮਸੰਦਨਿ ਲਾਈ।
ਮੁਰਛਿਤ ਹੋਇ ਗਿਰੀ ਪਿਖਿ ਮਾਈ ॥੪੪॥
ਫਿਰਜੋ ਭਵਰ[1] ਨਭ ਮੈਂ ਤਬਿ ਆਈ। — [1]ਭਉਰ ਭਾਵਰੂਹ।
ਬਿਤਜੋ ਵਕਤ ਲਖਿ ਕੁਪਜੋ ਮਹਾਂਈ।
ਕਹਜੋ ਬਿਘਨ ਅਤਿ ਕਿਯ ਮਤਿ ਮੰਦੋ।
ਪਰੈ ਬਿਪਤਿ ਤੁਹਿ ਘੋਰ ਮਸੰਦੋ ॥੪੫॥
ਮਹਾਂ ਪਾਤਕੀ[1] ਤੁਮ ਅਬਿ ਭਏ। — [1]ਪਾਪੀ।
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਜਿਯਤ ਦਾਹ ਜਿਨ ਕਏ।
ਯਾ ਕੋ ਫਲ ਤੁਮ ਜੀਵਤ ਜਰਹੋ।
ਮਰਹੋ ਰੌਰਵ[1] ਨਰਕੈਂ ਪਰਹੋ ॥੪੬॥ — [1]ਭਿਆਨਕ।
ਮਹਾਂ ਮੰਦ ਤੁਮ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ।
ਮਮ ਅਰਧੰਗੀ ਬਹੁ ਬਿਲਖਾਨੀ[1]। — [1]ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।
ਭਏ ਪਤਿਤ[1] ਤੁਮ ਸਭ ਹੀ ਜਾਹੋ। — [1](ਮੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ) ਡਿਗ ਗਏ ਹੋ।
ਸੌ ਸੌ ਜਨਮ ਸ੍ਵਾਨ ਕਾ[1] ਪਾਹੋ ॥੪੭॥ — [1]ਕੁੱਤੇ ਦਾ।
ਨਭ ਬਾਨੀ ਮਾਨਵ ਕੀ ਜਦੀ।
ਸੁਨੀ[1], ਮਸੰਦਨ ਮਨੀ ਨ ਤਦੀ[2]। — [1]ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ। [2]ਤਦੋਂ।
ਪੁਨਾ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਜੋ।
ਮਮ ਪਲਟਾ ਲੈਬੋ ਦਿਢ ਚਹਜੋ[1] ॥੪੮॥ — [1]ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਂ ਭਾਵ ਕਰੀਂ।
ਤੁਮਰੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਨੈ।
ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਵਾਨੈ।
ਮੈਂ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਮ ਮੈਂ ਧਾਰੋਂ।
ਤੁਮ ਸੰਗਤ ਕੇ ਕਾਰਜ ਸਾਰੋਂ ॥੪੯॥
ਮਮ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਰ ਗੁਰੁ[1] ਕੀ ਬਾਨੀ। — [1]ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ)।
ਭਈ ਸਫਲ ਹਮ ਪਰ, ਨਹਿੰ ਛਾਨੀ[1]। — [1]ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਚਚਾ[1] ਹਮਾਰੇ। — [1]ਚਾਚੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)।
ਬਸ ਹੈਂ ਢਿਗ ਤੁਵ ਰੱਖਕ ਭਾਰੇ ॥੫੦॥
ਤਿਨੈ ਬੁਲਾਇ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਨਾਵੋ।
ਲੈ ਦੈਹੈਂ ਪਲਟਾ ਵਹਿ ਭਾਵੋ[1]। — [1](ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ) ਭਾਉਂਦਾ।
ਨਾਹਿੰ ਤ ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦ ਏਹ ਪਾਪੀ।
ਦੈ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਦੂਖ ਅਮਾਪੀ[1] ॥੫੧॥ — [1]ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ।
ਅਭੈ ਦਾਨ ਤੁਹਿ ਦੈਂਹ ਚਚਾ ਜੀ।
ਲੈ ਹੈਂ ਬੈਰ ਹਮਾਰ ਸਚਾ ਜੀ।
ਮੈ ਨਿਤ ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੇ ਪਜਾਰੀ !।
ਰੈਹੋਂ ਗੁਪਤ ਨ ਤਜੋਂ ਸੰਗਾਰੀ ॥੫੨॥
ਅਸ ਕਹਿ ਸੁਰ ਪੁਰ ਗਏ ਸਿਧਾਈ।
ਫੇਰ ਨ ਗਿਰਾ[1] ਗਗਨ[2] ਤੈ ਆਈ। — [1]ਬਾਣੀ। [2]ਅਕਾਸ਼।
ਜੱਦਪਿ ਧੀਰ ਅਯੋ ਕੁਛ ਤਾਂ ਕੋ।
ਤਦਪਿ ਜਰਤ ਤਨ ਪਿਖਿ ਪਿਯ ਬਾਂਕੋ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਰੀਰ।
ਤਾਰਤ ਤਨ, ਪਾਰਤ ਸਿਰ ਬਾਰੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਪਿੱਟਦੀ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟਦੀ ਹੈ।
ਰੋਦਤ ਕਰੁਣਾ ਬੈਨ[1] ਉਚਾਰੈ। — [1]ਕੀਰਨਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨ।
ਹਾਇ ਪੀਆ ਤਨ ਤੁਵ ਜੋ ਵਰ ਹੈ।
ਤਰ ਹੈ ਅਤ੍ਰ ਹੌਜ਼, ਸੋ ਜਰ ਹੈ[1] ॥੫੪॥ — [1](ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰੀਰ ਕਦੇ) ਅਤਰ ਦੇ ਹੌਜ਼ (ਕੁੰਡ) ਵਿੱਚ ਤਰਦਾ ਸੀ ਉਹ (ਹੁਣ) ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ੀਰ ਫੇਨ ਸੀ ਸਿਹਜਾ ਪਰਤੇ[1]। — [1]{ਸ਼ੀਰ} ਦੁੱਧ ਦੀ {ਫੇਨ} ਝੱਗ ਵਰਗੀ ਸੇਜਾ (ਬਿਸਤਰੇ) ਉੱਪਰ।
ਜਰਾ ਕੁ ਬਰ[1] ਰਹਿ, ਤੌ ਰਿਸ ਧਰਤੇ। — [1]ਵਲ, ਵੱਟ।
ਸੋ ਤਨ ਨਗਨ ਲਕਰੀਓਂ ਪਰ ਅਬਿ।
ਜਰ ਜਰ ਝਰ ਝਰ ਗਿਰ ਹੈ ਦੁਰ ਢਬ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਬੁਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਜਿਨਿ ਅੰਗਨ ਕੋ ਮੈਂ ਨਿਤ ਭੇਟਤ[1]। — [1]ਛੋਂਹਦੀ ਸਾਂ।
ਅਗਨਿ ਅਨੰਗ ਅੰਗ ਤੈ ਮੇਟਤ[1]। — [1](ਜਿਹੜੇ) ਮੇਰੇ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਕਾਮ ਦੀ ਅੱਗ ਮੇਟਦੇ ਸਨ।
ਹਾਇ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤਿ ਪਤਿ ਅਤਿ ਪਜਾਰੇ।
ਵਹੀ ਅੰਗ ਜਰਿ ਹੋਵਤ ਛਾਰੇ ॥੫੬॥
ਹਾਇ ਨ੍ਰਿਖਿ[1] ਕਿ ਨ[2] ਨੈਨ ਫੁਟਾਂਹੀਂ। — [1]ਦੇਖ ਕੇ। [2]ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।
ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਤਨ ਤੈ ਤੁਰਤ ਉਡਾਂਹੀਂ।
ਅਹੋ ਬਿਧਾਤਾ ਤਰਸ ਨ ਤੋਹੀ।
ਮਾਂਗੀ ਮੀਚ[1] ਦੇਤ ਨਹਿੰ ਮੋਹੀ ॥੫੭॥ — [1]ਮੌਤ।
ਅਸ ਕਹਿ ਮੁਰਛਿਤ ਹ੍ਵੈ ਧਰ ਪਰੀ।
ਤਰਫਤ ਮਨੋ ਮ੍ਰਿਗੀ ਅਧਮਰੀ।
ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸਿੱਖ ਔਰੈਂ।
ਰੋਦਨ ਕਰਤ ਭਰਤ ਦੁਖ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤਿਕ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦ ਰੁਵੈ ਹੈਂ।

ਲੋਕ ਦਿਖਾਵਨ ਸ਼ੋਕ ਬਢੈ ਹੈਂ।
ਦਾਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰੈਂ।
ਗਏ, ਸੁ ਭਏ ਨਿਰੰਕਸ ਤੌਰੈਂ[1] ॥੫੯॥

[1]ਬਿਨਾਂ ਕੁੰਡੇ ਤੋਂ (ਹਾਥੀ ਦੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਦਰਬ ਸਰਬ ਹੀ ਲਗੇ ਸੰਭਾਰਨ।
ਜ਼ਿਕਰ ਫਿਕਰ ਗੁਰੁ ਘਰਹਿ ਨ ਧਾਰਨ।
ਥੇ ਮਸੰਦ ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਜੇਈ।
ਏਹੁ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਮੁਦ ਭਏ ਤੇਈ ॥੬੦॥
ਸੰਗਤ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਲੈ ਲੈ।
ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੈਂ ਇਮ ਧੋਖਾ ਦੈ ਦੈ।
ਤੁਮਰੇ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਲੋਕ ਪਧਾਰੇ।
ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਹਮ ਬਡੇ ਭੰਡਾਰੇ ॥੬੧॥
ਤੀਆ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਲੌ ਜੋ ਹੈਂ।
ਬੈਠੀ ਕਰੈਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਸੋ ਹੈਂ।
ਕਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਜੇਤੀ।
ਹਾਥ ਮਸੰਦਨ ਕੇਰਹਿ ਤੇਤੀ ॥੬੨॥
ਇਤ ਦਿਸ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਾਰਾ।
ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਬਿਨੁ ਨਹਿਂ ਕੋਈ ਹਮਾਰਾ ॥੬੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ ਸੋਂ,
ਕਰਿ ਸਲਾਹਿ ਏਕੰਤ।
ਬਿਨੈ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਐਸ ਲਿਖਿ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪਠੀ ਸੁਤੰਤ ॥੬੪॥

ਛਪਯ:

ਸ੍ਰੀ ਖਟ ਯੁਤ[1] ਸ੍ਰਬੱਗਜ,

[1]ਛੇ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹਿਤ (ਲਿਖ ਕੇ)। {ਧਰਮ ਦੇ ਅਚਾਰਯ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਲਈ ੧੦੮ ਵਾਰ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਿੱਦਿਆ ਗੁਰੂ ਲਈ ੬ ਵਾਰ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਵਾਸਤੇ ੫ ਵਾਰ, ਵੈਰੀ ਨੂੰ ੪ ਵਾਰ, ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ੩ ਵਾਰ, ਨੌਕਰ ਨੂੰ ੨ ਵਾਰ, ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ੧ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਏ।}

ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ ਅਬਿਨਾਸੀ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ[1] ਬਖਸ਼ਿੰਦ,

[1]ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀ।

ਸਿੰਧੁ ਕਰੁਨਾ[1] ਸੁਖਰਾਸੀ।

[1]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।

ਸਾਰਦ ਸ਼ੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼,
ਸਕੈ ਨਹਿਂ ਗੁਨ ਗਨ[1] ਗਿਨ ਤਵ।

[1]ਸਾਰੇ।

ਮੈਂ ਤੀਯ ਤੁੱਛ ਮਤਿ ਦੁਖਤ,
ਕਥੋਂ ਕਿਮਰਾਵਰ ਗੁਨ ਅਵ।
ਅਤਿ ਮਤਿ ਮੰਦਨ ਮਸੰਦਨਿ ਮਿਲਿ,
ਕੀਨ ਹੀਨ ਪਤਿ[1] ਮੋਹਿ ਅਬਿ।

[1]ਪਤੀ-ਰਹਿਤ।

ਜਬਿ ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੁਲ ਬਧੂ ਹੌਂ[1],

[1]ਆਪ ਦੀ ਕੁਲ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਾਂ।

ਤੁਮ ਹੀ ਕੋ ਹੈ ਲਾਜ ਸਬਿ ॥੬੫॥
ਜੀਵਤ ਦਯੋ ਜਰਾਇ,
ਭਤੀਜਾ ਜਬਰਨ ਥਾਰਾ।
ਦਰਬ ਸਰਬ ਲਿਯ ਲੂਟ,
ਕਹਜੋ ਨਹਿਂ ਸੁਨਤ ਹਮਾਰਾ।
ਬਿਨਾ ਆਪ ਕੇ ਰੱਖਕ,
ਪੱਖਕ[1] ਕੁਇ ਨ ਹਮਾਰੋ। — [1]ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਦਿਹੁ ਦੰਡ,
ਆਇ ਇਹੁ ਧਾਮ ਸੰਭਾਰੋ।
ਲਘੁ ਬਡ ਸਾਸੁ[1], ਆਪ ਕੇ — [1]ਹੇ ਸੱਸ।
ਪਗ ਪਰ ਬਹੁ ਪ੍ਰਣਾਮ ਮੁਹਿ।
ਤੁਮ ਸਜਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਪਠੋ,
ਮਮ ਠਟੋ[1] ਇਲਾਜਹਿ ਲਾਜ ਤੁਹਿ ॥੬੬॥ — [1]ਕਰੋ।
ਧਾਵਨ[1] ਦਾਵਤ ਗਯੋ, — [1]ਹਲਕਾਰਾ।
ਪਾਂਵਟੇ ਲੈ ਪਾਤੀ ਇਹੁ।
ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਬਿੰਦ
ਪਢਿ, ਸੋਕ ਕੀਨ ਕਿਹੁ[1]। — [1]ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਜਾਣ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੋਗ ਕੀਤਾ।
ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਕੇ,
ਬੈਨ ਚਿਤਾਰੇ[1]। — [1]ਯਾਦ ਕੀਤੇ।
ਭਏ ਸੱਤ ਜੁਗ ਕੇਰ ਅੱਤਿ,
ਪ੍ਰਸਪਰ ਜੋ ਉਚਾਰੇ[1]। — [1]ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੱਤ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰੇ ਸਨ।
ਗੁਰੁ ਨੈਨ ਸਜਲ ਕਰੁਣਾਂ ਛਏ[1], — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਕਰੁਣਾ-ਰਸ 'ਚ {ਛਏ} ਭਰੇ ਹੋਏ, ਜਲ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੋ ਗਏ।
ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਕਿਯ।
ਪੁਨ ਪਠਜੋ ਸ਼ਿਤਾਬ ਜਵਾਬ ਲਿਖਿ,
ਐਹੈਂ ਹਮ ਬਡ ਧੀਰ ਦਿਯ ॥੬੭॥
ਰਾਮਰਾਇ ਸੇ ਸਿੱਧ[1] ਸਪੂਤ ਕਾ, — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਸੁਨਿ ਇਮ ਚਲਨਾ।
ਹਹਿਰ ਭਹਿਰ ਮਨ ਗਯੋ,
ਪਯੋ ਇਕ ਪਹਿਰ ਕਕਲਨਾ[1]। — [1]ਮਨ {ਭਹਿਰ} ਭਿਆਨਕ {ਹਹਿਰ} ਕਾਂਬੇ ਦੀ (ਦਸ਼ਾ 'ਚ) ਚਲਾ ਗਿਆ, ਇਕ ਪਹਿਰ {ਕਕਲਨਾ} ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਚ ਪਿਆ ਰਿਹਾ।
ਫਿਰ ਜੱਗ ਮਿਥਜਾ ਜਾਨ,
ਸੱਤ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਗੁਨਰਹਿ ਹੈਂ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸਿੱਧ ਮੁਨੀ ਅਵਤਾਰ,
ਦੇਹ ਧਰ ਕੋ ਥਿਰ ਨਹਿਂ ਹੈਂ।
ਤੁਮ ਬੋਲ ਲੈਹੁ[1] ਮਾਸੰਦਨ ਕੋ, — [1]ਬੁਲਾ ਲਵੋ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਦੈਨੇ ਹਿਤੈਂ।

ਜਬਿ ਹੋਹਿਂ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਇਕੱਤ੍ਰ
ਤਬ ਹਮ ਭੀ ਪਹੁੰਚੈ ਗੇ ਤਿਤੈਂ ॥੬੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਇਹੁ ਜਵਾਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੈ,
ਲੈ ਧਾਵਨ ਦਿਯ ਜਾਇ।
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਸੁ ਧੀਰ ਧਰਿ,
ਕੀਨੋ ਮੰਤ੍ਰ ਇਹਾਇ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਇਹੋ ਹੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।
ਚੌਪਈ:
ਪਠੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਸਬਿ ਦੇਸੈਂ।
ਲਏ ਹਕਾਰ ਮਸੰਦ ਬਿਸੇਸੈਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਆਏ।
ਬੁਜੋ ਕਾਲ ਕੇ ਸਠ ਨ ਲਖਾਏ[1] ॥੭੦॥ — [1]ਮੂਰਖ ਕਾਲ ਦੇ {ਬੁਜੋ} ਬਕਰਿਆਂ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣਿਆ।
ਖਬਰ ਜਬਰ ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਧੈ ਕੈ।
ਸੰਗ ਅੱਸ੍ਵਾਰ ਪਾਂਚ ਸੌ ਲੈ ਕੈ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਭਟ ਬਹੁ ਲਏ।
ਕਰਤ ਸੈਲ ਸੈਲਨ[1] ਤਹਿਂ ਗਏ ॥੭੧॥ — [1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ।
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰ[1] ਤਬਿ ਰੋਈ। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਪਤਿ ਬਿਨ ਅਤਿਸੈ ਦੁਖਤ ਜੁ ਹੋਈ।
ਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਇ ਧੀਰ ਚੁਪ ਭਈ।
ਨਿਜ ਦੁਖ ਕੀ ਬਾਤੈਂ ਸਭਿ ਕਈ ॥੭੨॥
ਸਭ ਵੀਚ ਗੁਰੁ ਪੁਨਾ ਉਚਾਰੀ।
ਅਹੋ ਮਸੰਦ ਮੰਦ ਤੁਮ ਭਾਰੀ।
ਕੀਨ ਕੁਸੁੱਧੀ ਅਤਿ ਦੁਰ ਬੁਧੀ[1]। — [1]ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਿਓ (ਤੁਸਾਂ) ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।
ਧਨ ਲੋਭੀ ਖੋਭੀ ਤੁਵ ਬੁੱਧੀ[1] ॥੭੩॥ — [1]ਤੁਹਾਡੀ ਬੁਧੀ ਧਨ ਦੇ ਲੋਭ 'ਚ ਖੁੱਭੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਜੀਵਤ ਹੀ ਤੁਮ ਜਾਰਾ।
ਹਮਰਾ ਡਰ ਭੀ ਜਰਾ ਨ ਧਾਰਾ।
ਕਰਯੋ ਪਾਪ ਅਤਿਸੈ ਤੁਮ ਭਾਰਾ।
ਜਿਸ ਕਾ ਫਲ ਦੁਖ ਪੈਹੁ ਕਰਾਰਾ ॥੭੪॥
ਸੁਨਤ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦਨ ਕਹਾ।
ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੇ ਤੁਮ ਗੁਰੁ ਮਹਾਂ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਤੁਮ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੇ।
ਹਮ ਮਸੰਦ ਹੈਂ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ॥੭੫॥
ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਤੈ ਜਬਿ ਹਮ ਹੇਰਾ।
ਕਿਯ ਸਿਸਕਾਰ ਜੁ ਤੁਮ ਅਘ ਟੇਰਾ[1]। — [1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਪਾਪ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਪੰਡਿਤ ਸੱਮ੍ਰਥ।
ਹੋਇ, ਬਾਕ ਕਯੋਂ ਕਰੋ ਅਤੱਥ[1] ॥੭੬॥ — [1]{ਅਤੱਥ} ਝੂਠਾ ਬਚਨ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।
ਕਹਾਂ ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਰਿ ਹੈਂ।

ਹਮ ਪਰ ਬਲ ਨਹਿੰ ਤੁਮਰਾ ਚਰ੍ਹੈ[1]।
ਸੁਨਿ ਸੋਢੀਸ[1] ਰਿਸੇ ਮਨ ਭਾਰੀ।
ਜੋ ਕਰਨੀ ਸੋ ਨਾਂਹਿ ਉਚਾਰੀ ॥੭੭॥
ਨੀਤਿ ਨਿਪੁਨ[1] ਗੁਰੁ ਨੀਤਿ ਕਮਾਈ।
ਨਿਜ ਸਬਿ ਸੁਭਟ ਰਖੇ ਸਮਝਾਈ।
ਪ੍ਰਸਪਰ ਮੂਢ ਮਸੰਦ ਇਮ ਕੈਹੈਂ।
ਹਮ ਤੈ ਡਰਤ ਗੁਰੂ ਚੁਪ ਰੈਹੈਂ ॥੭੮॥
ਗੁਰੁ ਦਿਲ ਕੀ ਵਹਿ ਸਠ ਕਿਮ ਲੈਹੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਿਹਂ ਭੇਦ ਨ ਪੈਹੈਂ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਉਨੈ ਮਸੰਦੈਂ।
ਅੰਤਰ ਸਭਾ ਸਜਾਇ ਬੁਲੰਦੈਂ ॥੭੯॥
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਅਧਿਕ ਸਿਤਕਾਰੀ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਠੌਰ ਬਿਠਾਰੀ।
ਊਚੀ ਕੁਲਹਿ[1] ਸੀਸ ਤਿਹ ਸਾਜੀ।
ਗਾਦੀ ਪਰ ਪਰਦੇ ਮੈਂ ਰਾਜੀ[1] ॥੮੦॥
ਪੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਬੋਲ ਬਿਠਾਏ।
ਸਾਦਰ ਊਚੀ ਠੌਰ ਸੁਹਾਏ।
ਬੀਰਾਸਨ ਬੈਠੇ ਸਰ ਫੇਰੈਂ।
ਕ੍ਰਿਤ ਮਸੰਦਨ ਮੰਦਨ ਹੇਰੈਂ ॥੮੧॥
ਤਬੈ ਅਮੋਲਕ ਸ੍ਵੇਤ ਦੁਸ਼ਾਲਾ।
ਨਿਜ ਦਿਸ ਤੈ ਯੁਤ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ।
ਦਯਾਰਾਮ ਪ੍ਰੋਹਤ ਤੈ ਦਿਆਇਓ।
ਲੈ ਪੰਜਾਬ ਕੁਰ ਸੀਸ ਚਢਾਇਓ ॥੮੨॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਪਰੀ।
ਦੁਖਤ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਬਜਾਕੁਲ ਖਰੀ।
ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹਮਰੇ ਰਹੀਏ।
ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨ ਨੁਖਾ[1] ਨਿਜ ਲਹੀਏ ॥੮੩॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਤਬਿ ਐਸ ਬਖਾਨਾ।
ਤੁਮਰਾ ਚੂੰਡਾ ਪਾਗ ਸਮਾਨਾ।
ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਮਿੱਥਜਾ ਸੰਸਾਰਾ।
ਸਿੰਮ੍ਰਤ ਰਹੁ ਤਜਿ ਸ਼ੋਕ ਬਿਕਾਰਾ ॥੮੪॥
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਢੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਿਹਾਰੋ।
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਰਿਦੇ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰੋ।
ਪੁਨਾ ਮਸੰਦਨ ਤੈ ਮਨ ਭਾਯੋ।
ਨਜ਼ਰੈਂ ਅਨਗਨ ਧਨ ਦਿਲਵਾਯੋ ॥੮੫॥
ਜ਼ੇਵਰ ਜੇ ਵਰ ਤੇਵਰ ਭਾਰੇ[1]।
ਨਕਦੀ ਕੇ ਬਡ ਲਗੇ ਅੰਬਾਰੇ।

[1]ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ।
[1]ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ।
[1]ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਚਤੁਰ।
[1]ਟੋਪੀ।
[1]ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈ।
[1]ਨੂੰਹ।
[1]ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਚੰਗੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜੇ।

ਸੌਂਪ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਕੋ ਦੀਨਾ।
ਤਿਹਂ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ[1] ਧਰਿ ਲੀਨਾ ॥੮੬॥
[1]ਤੋਸ਼ਾ ਖਾਨਾ-ਗਹਿਣੇ ਬਸਤ੍ਰ ਜਲੌ ਆਦਿ ਦੇਰੱਖਣ ਦਾ ਘਰ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਮਸੰਦਨ ਤਾਂਈਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਸੰਚੇ[1] ਸਮੁਦਾਈ।
[1]ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ।
ਬਡ ਬੈ ਕੇ[1] ਤਿਨਿ ਤਈਂ ਦਿਖਾਰੇ।
[1]ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਤੇ।
ਕਹਯੋ ਦੈਂਹਗੇ ਬੋਲਿ ਸਕਾਰੇ[1] ॥੮੭॥
[1]ਸਵੇਰੇ ਬੁਲਾ ਕੇ।
ਵਹਿ ਸਬਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਪਧਾਰੇ।
ਰਚ ਉਪਾਇ ਲੀਨੇ ਗੁਰੁ ਸਾਰੇ ॥੮੮॥

ਦੋਹਰਾ:
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ ਨੀਕ।
ਬਹੁ ਸੁਭਟਨ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ, ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਤਹਿਂ ਠੀਕ ॥੮੯॥

ਚੌਪਈ:
ਪਰਦੇ ਮੈਂ ਨਿਜ ਨੁਖਾ ਬਿਠਾਰੀ।
ਦੇਖਾਵਨ ਹਿਤ ਕੌਤਕ ਭਾਰੀ।
ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨ ਅਸ਼ਾਰੇ[1]।
[1]ਇਸ਼ਾਰੇ।
ਖੁਫੀਆ ਪਹਿਰੇ ਬਹੁ ਬੈਠਾਰੇ ॥੯੦॥
ਭਾਖਯੋ ਰਾਖਯੋ ਅਤਿ ਤਕਰਾਈ।
ਦੌਰਿ ਮਸੰਦ ਨ ਕੋਊ ਜਾਈ।
ਮੂਢ ਮਸੰਦੈਂ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਨੀ।
ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਬੁਧਿ ਬੌਰਾਨੀ ॥੯੧॥
ਭਏ ਤਜਾਰ ਸਜਿ ਬਸਤ੍ਰ ਗੈਨੇ[1]।
[1]ਗਹਿਣੇ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਜ ਲੈਨੇ[1]।
[1]ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਲੈਣ ਲਈ।
ਉਤੈ ਮੇਵਰਾ ਜਮ ਪ੍ਰਭੁ ਪਠਾ[1]।
[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਮ ਰੂਪ ਮੇਵੜਾ (ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ) ਭੇਜਿਆ।
ਜਥਾ ਕਰਮ ਫਲ ਦੈਨੋ ਠਟਾ[1] ॥੯੨॥
[1]ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਉਹੋ ਜਿਹਾ) ਫਲ ਦੇਣ ਦਾ {ਠਟਾ} ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ।
ਪ੍ਰਥਮ ਮਸੰਦ ਪਾਂਚ ਬਡ ਟੇਰੇ[1]।
[1]ਬੁਲਾਏ।
ਢਿਗ ਬੈਠਾਇ ਸੁਭਟ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਰੇ।
ਲਏ ਪਕਰ ਚਹੁਂ ਚਹੁਂ ਨੇ ਇਕ ਇਕ।
ਜ਼ੇਵਰ ਪਗ ਲਾਹੈਂ ਕਹਿ ਧਿਕ ਧਿਕ ॥੯੩॥
ਮਾਰ ਜੁਤੀਅਨ ਬਾਰ ਉਖਾਰੇ।
ਕਹਯੋ ਕੀਨ ਜੋ ਤੁਮ ਬਦਕਾਰੇ[1]।
[1]ਬੁਰੇ ਕੰਮ।
ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਜੀਵਤ ਜਾਰੇ।
ਤਾਂ ਕੋ ਫਲ ਅਬ ਲੈਹੁ ਉਘਾਰੇ[1] ॥੯੪॥
[1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਸੰਗ ਪਗਰੀਅਨ[1] ਮੁਸ਼ਕੈਂ ਬੰਧੀ।
[1]ਪੱਗਾਂ ਨਾਲ।
ਕੋਸ਼ਟ ਮਾਂਹਿ[1] ਦਏ ਮਤਿ ਮੰਦੀ।
[1]ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ।

ਪਾਂਚ ਮਸੰਦ ਔਰ ਬੁਲਵਾਏ।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਦੈ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਗਿਰਵਾਏ ॥ ੯੫ ॥
ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਸਬਿ ਆਵਤ ਜਾਂਹੀਂ।
ਨਰੜ ਬਾਂਧ[1] ਕੋਠੇ ਮੈਂ ਪਾਂਹੀਂ। [1]ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਬਾਹਰ ਭੇਤ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਈ।
ਆਵਤ ਮੋਦ ਹੋਇ ਮਨਿ ਸੋਈ ॥ ੯੬ ॥
ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਕਰ ਪਕਰ ਕੈ।
ਡਾਰਤ ਅੰਦਰ ਜਕਰ ਜਕਰ ਕੈ[1]। [1]ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਇਕ ਕੇ ਊਪਰ ਦੀਨੋ ਇਕ ਧਰ।
ਚਿਨੇ ਬੋਰੀਅਨ ਸਮ ਭੀਤਰ ਤਰ[1] ॥ ੯੭ ॥ [1]ਬਹੁਤੇ।
ਹਾਇ ਹਾਇ ਜੋ ਊਚ ਪੁਕਾਰੈਂ।
ਤਿਨੈਂ ਸੁਭਟ ਗੁਰੁ, ਹਤ ਹਟਕਾਰੈਂ[1]। [1]ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।
ਇਸੀ ਤੌਰ ਔਰਹਿਂ ਬਹੁ ਗਏ।
ਪੇਖਿ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਮੁਦ ਲਹੇ ॥ ੯੮ ॥
ਪਾਂਚਕ ਸੌ ਜਬਿ ਯੌਂ ਫਰ ਲੀਨੇ।
ਕਈਕ ਕੋਸ਼ਠ ਹੈਂ ਭਰ ਦੀਨੇ।
ਬਾਕੀ ਲੋਗਨ ਇਮ ਠਹਿਰਾਯੋ।
ਗਏ ਜੁ ਭੀਤਰ ਏਕ ਨਾ ਆਯੋ ॥ ੯੯ ॥
ਕਜ਼ਾ ਜਾਨੈਂ ਗੁਰੁ ਮਾਰਤ ਜਾਂਹੀਂ।
ਸੰਸੇ ਧਾਰ ਪਰੇ ਭਗਰਾਹੀਂ[1]। [1]ਦੌੜ ਕੇ ਰਾਹੀਂ ਪੈ ਗਏ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਥੇ ਕੋਠਨ ਮੈਂ ਡਾਲੇ।
ਉਠੇ ਗੁਰੂ ਤਿਨ ਕੋ ਦੈ ਤਾਲੇ[1] ॥ ੧੦੦ ॥ [1]ਜਿੰਦੇ ਮਾਰ ਕੇ।
ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਨਿਜ ਠੌਰੈਂ।
ਛਕਿ ਪਰਸ਼ਾਦ ਥਿਰੇ ਸਬਿ ਗੌਰੈਂ[1]। [1](ਆਪੋ ਆਪਣੇ) {ਗੌਰੈਂ} ਖ਼ਿਆਲਾਂ 'ਚ ਟਿਕ ਗਏ।
ਢਰਜੋ ਦੁਪਹਿਰਾ ਜਬਿ, ਉਠਿ ਤਬੈ।
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨ ਭਟ ਸਬੈ ॥ ੧੦੧ ॥
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਿ ਸਮੁਦਾਏ[1]। [1]ਸਾਰੇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਥਿਰਾਏ।
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੁ ਭਾਖਾ।
ਲਿਹੁ ਪਲਟਾ ਅਬਿ ਜਿਉਂ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥ ੧੦੨ ॥
ਸੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੋਠਨ ਮੈਂ ਰਹੇ।
ਕਸ਼ਟ ਸਮਸ਼ਟ ਮਸੰਦਨ ਸਹੇ।
ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਤੇਲ ਕੜਾਹੇ।
ਤਪਵਾਏ ਬਡ ਸਾਥ ਸਲਾਹੇ[1] ॥ ੧੦੩ ॥ [1](ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ) ਸਲਾਹ ਨਾਲ।
ਉਚ ਠੌਰ ਥਿਰਿ ਆਪ ਮੁਰਾਰੀ।
ਪੜਦੇ ਮਾਹਿ ਨੁਖਾ ਬੈਠਾਰੀ।

ਪਕੜਿ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਸਿਖ ਲਜਾਵੈਂ।
ਤਿਨ ਕੋ ਦੋਸ਼ ਸਰੋਵ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੧੦੪॥
ਕੜਛੇ ਭਰੈਂ ਤੇਲ ਸਿਰ ਪਾਵੈਂ।
ਸੰਕਟ ਬਿਕਟ ਅਘਟ ਬਿਲਲਾਵੈਂ[1]।
[1]{ਬਿਕਟ} ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ {ਅਘਟ} ਬਹੁਤਾ ਬਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਰਜੋ ਬਦਨ[1], ਦੁਖ ਜਰਜੋ ਨ ਜਾਈ।
[1]ਮੁੱਖ।

ਤਰਫ ਤਰਫ ਬਹੁ ਮਰੈਂ ਤਹਾਂਈ ॥੧੦੫॥
ਲਾਠੀ ਬੈਂਤ ਜੂਤ ਕਿਸ ਪਰਹੀਂ।
ਫਲ ਨਿਜ ਕਰਮਨ ਕੋ ਭਲ ਭਰਹੀਂ।
ਸਾੜ ਸ਼ਰੀਰ ਛਾੜ ਸਬਿ ਦਏ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ।

ਕੇਤਿਕ ਮਰੇ ਕਿਤਿਕ ਕਿਤ ਗਏ ॥੧੦੬॥
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਇਮ ਕਹਿਰ ਕਰਾਲੈਂ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ {ਕਹਿਰ} ਕਸ਼ਟ ਦਾ (ਸਮਾਂ)।

ਮੂਢ ਮਸੰਦਨ ਬਿਤਜੋ ਕਮਾਲੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ।

ਧਰਮਰਾਜ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰੁ ਪੂਰੇ।
ਸਿਮਟੇ[1] ਸੁਭਟ ਮਨੋ ਜਮ ਭੂਰੇ[2] ॥੧੦੭॥
[1]ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।

ਮ੍ਰਿਤੁ ਮਿਲੀ ਮਾਤ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਣੋ ਮੌਤ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਸਿੱਖ[1] ਦੇਵਤ ਅਰਜ਼ੀ।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ।

ਕਸ਼ਟ ਸਮਸ਼ਟ ਨਰਕ ਭੁਗਵਾਏ।
ਠੀਕ ਇਨਸਾਫ ਭਯੋ ਫਲਦਾਏ ॥੧੦੮॥
ਕਿਆਮਤ ਕਾਲ[1] ਮਸੰਦੈਂ ਆਯੋ।
[1]ਪ੍ਰਲੋ ਦਾ ਸਮਾਂ।

ਗੁਰੂ ਖੁਦਾਇ ਦਾਇ ਫਲ ਭਾਯੋ[1]।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ।

ਰਾਮਰਾਇ ਜਨੁ ਭਯੋ ਪਰੀਛਤ[1]।
[1]ਜਾਣੋਰਾਮਰਾਇ ਪ੍ਰੀਛਤਰਾਜਾ ਸੀ (ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਮਸੰਦਾਂ ਰੂਪ ਸੱਪਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ)।

ਗੁਰੁ ਜਨਮੇਜਾ ਭੂਪ ਸੁ ਈਛਤ[1] ॥੧੦੯॥
[1]ਕਲਗੀਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਨਮੇਜਾਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਹੋਏ {ਸੁ ਈਛਤ} ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।

ਮੇਧ ਮਸੰਦਨ[1] ਸਰਪਨ ਕੀਓ।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਰੂਪ (ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਰੂਪ) ਸਰਪ ਮੇਧ ਜੱਗ ਕੀਤਾ।

ਪੁਨਾ ਭਾਵ ਇਕ ਔਰੈਂ ਲਈਓ[1] ॥੧੧੦॥
[1]ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਿਆਲ ਲਵੋ।

ਦੋਹਰਾ:
ਹਿਰਣਕੱਸਪ ਮਾਸੰਦ ਗਨ,
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ।
ਗੁਰੁ ਬਪੁ[1] ਨਰ ਸਿੰਘ ਧਾਰ ਪ੍ਰਭੁ,
[1]ਸਰੂਪ।

ਪਾਲੀ ਆਦਿ ਮ੍ਰਯਾਦ ॥੧੧੧॥
ਚੌਪਈ:
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਲਨ ਚਹਿਤ ਗੁਰੁ ਦਿਨੈਂ।
ਰਖੈ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਕਰਿ ਬਿਨੈ।
ਕਈ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਰਖੇ ਉਤਾਰੀ।
ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਭਾਰੀ ॥੧੧੨॥

ਗੁਰੁ ਕਾਰਜ ਤਿਹਂ ਸੂਬ ਸੁਧਾਰਾ।
ਦੁਸ਼ਟ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਹਨ ਡਾਰਾ।
ਜੇ[1] ਗੁਰ ਪੂਜਾ ਲੇ ਧਨ ਪਾਪੀ।
[1]ਜਿਹੜੇ (ਮਸੰਦ)।
ਗਨਕਾ ਗਾਮੀ ਹੁਤੇ ਸੁਰਾਪੀ[1] ॥ ੧੧੩ ॥
[1]ਵੇਸਵਾ ਗਾਮੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸਨ।
ਦੈ ਦੁਖ ਸਿੱਖਨ ਤੈ ਧਨ ਲੇਹੀਂ।
ਗੁਰੂਅਨ ਕੀ ਸਰਵਰੀ[1] ਕਰੇਹੀਂ।
[1]ਬਰਾਬਰੀ।
ਮਾਰ ਕਰੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਖੀਨੇ[1]।
[1]ਕਮਜ਼ੋਰ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਔਰਨ ਕੋ ਦੀਨੇ ॥ ੧੧੪ ॥
ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਜੇ ਹੁਤੇ ਮਸੰਦੂ।
ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਬੁਲਿੰਦੂ।
ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਸਬਿ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰੀ।
ਆਪ ਕਰੀ ਆਵਨ ਹਿਤ ਤਯਾਰੀ ॥ ੧੧੫ ॥
ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਚਰਨ ਗਹਿ ਕਹਾ।
ਇਹੁ ਘਰ ਸਹੀ ਰਾਵਰੋ ਅਹਾ।
ਬਡੇ ਆਪ ਹਮਰੇ ਸੁਖਦਾਈ।
ਸਬ ਬਿਧਿ ਸਦ ਹੀ ਰਹਯੋ ਸਹਾਈ ॥ ੧੧੬ ॥
ਦੈ ਧੀਰਜ ਗੁਰੁ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗੈਂ।
ਚਢੀ ਬਾਹਨੀ[1] ਸਗਰੀ ਸੰਗੈਂ।
[1]ਫ਼ੌਜ।
ਬਜਤ ਅੱਗ੍ਰ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਅਰਿ ਉਰ ਜਾਤ ਦਰਾਰਾ[1] ॥ ੧੧੭ ॥
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਫਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮਗ ਮੈਂ ਚਲੇ ਅਖੇਰ[1] ਕਰੰਤੇ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਸੈਲ ਪਾਂਤਿ ਕੀ ਸੈਲ ਲਹੰਤੇ[1]।
[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਦੇਖਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ।
ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਨੀਰ ਤਰੁ ਹੇਰੈਂ[1]।
[1]ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਯੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਯੁਤ ਸਿਖਹਿਂ ਟੇਰੈਂ ॥ ੧੧੮ ॥
ਮੁਕਤਿ ਭੁਕਤਿ ਦਾ ਗਯਾਨ ਦਿਢਾਤੇ।
ਮੁਕਤਿ ਰਜਤ ਜਿਮ ਜਗਤ ਦਿਖਾਤੇ[1]।
[1]ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਵਾਂਗ ਜਗਤ (ਨੂੰ ਝੂਠਾ) ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਪਾਵਨ ਪਗ ਪਾਵਨ ਕਿਯ ਪਾਵਨ[1]।
[1]ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੀਤਾ।
ਦੁਰਗ ਪਾਂਵਟਾ ਸੁਰਗ ਸੁਹਾਵਨ[1] ॥ ੧੧੯ ॥
[1]ਸੁਰਗ ਰੂਪ ਪਾਉਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਕਿਲ੍ਹਾ।
ਨਿਕਟਿ ਅਏ ਸੁਨਿ ਬਾਕੀ ਸੈਨਾ।
ਮਿਲੀ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾ ਕਰੁਨਾ ਐਨਾ।
ਸਹਿਤ ਸੈਨ ਨਿਜ ਐਨ[1] ਪਧਾਰੇ।
[1]ਆਪਣੇ ਘਰ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰਹਿਂ ਸੁਭਟ ਉਤਾਰੇ ॥ ੧੨੦ ॥
ਪੂਰਣ ਕਾਮ, ਧਾਮ ਨਿਜ ਗਏ।
ਮੋਦ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਢਏ[1]।
[1]ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ {ਬਿਨੋਦ} ਕੌਤਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਧਾਏ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪਗ ਮਾਤਾ ਕੇ ਪਰਸੇ।
ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਪਾਲਕ ਰਘੁਬਰ ਸੇ[1] ॥ ੧੨੧ ॥
[1]ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਵਰਗੇ।

ਭੁਜ ਭਰਿ ਮਾਤ ਸੁੰਘ ਮੁਖ ਮਾਥਾ।
ਦਈ ਅਸੀਸ ਅਧਿਕ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਨਿਛਾਵਰ[1] ਕੀਨੇ। — [1]ਵਾਰਨਾ।
ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਜਾਚਕਨਿ ਦੀਨੇ ॥੧੨੨॥
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਤਹੇਂ।
ਜੁਗ ਪਤਨੀ ਪਗ ਪੰਕਜ ਗਹੇ।
ਨੀਤਿ ਸਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਰੀਤਿ ਜਨਾਈ[1]। — [1]ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਨੀਤੀ ਦੀ ਚੰਗੀਰੀਤ ਦੱਸੀ।
ਮੁਦਤ ਭਈ ਨਿਧ ਰੰਕਹਿ ਪਾਈ[1] ॥੧੨੩॥ — [1]ਕੰਗਾਲ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪਾ ਲੈਣ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈਆਂ।
ਪਿਯ ਮੁਖ ਸਸਿ ਦਿਸ ਚਿਤੈਂ ਚਕੋਰੀ[1]। — [1]ਪਤੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵੱਲ ਚਕੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪੀਐਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਨੈਨ ਕਟੋਰੀ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੀ ਸਭ ਹੀ ਕਥਾ।
ਭਈ ਜਥਾ ਬਰਨੀ ਗੁਰੁ ਤਥਾ ॥੧੨੪॥
ਪ੍ਰਥਮ[1] ਮਾਤ ਯੁਤ ਸਬਿ ਬਿਸਮਾਈ। — [1]ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ।
ਕਥਾ ਮਸੰਦਨ ਸੁਨਿ ਹਰਖਾਈ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਅੰਤਹਿ-ਪੁਰ[1] ਗਏ। — [1]ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ।
ਚਾਪੈ ਪਗ ਇਕ[1] ਪੰਥਾ ਕਏ ॥੧੨੫॥ — [1]ਇਕ (ਮਾਤਾ) ਚਰਨ ਘੁਟਦੀ ਹੈ।
ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਿਯ ਮੁਖ ਪ੍ਰਿਯਾ ਨਿਹਰ ਹੈਂ।
ਬਾਤ ਅਨਿਕ ਮੁਸਕਾਤ ਉਚਰ ਹੈਂ।
ਰਿਤੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਲਖਿ[1], 'ਸਰਦਾਈ। — [1]ਗਰਮੀ ਦੀਰੁੱਤ ਜਾਣ ਕੇ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਲਜਾਈ' ॥੧੨੬॥
ਸੀਰੋ[1] ਜਲ ਪੈ ਸਿਤਾ[2] ਕੇਵਰਾ[3]। — [1]ਠੰਡਾ। [2]ਖੰਡ। [3]ਕਿਉੜਾ।
ਬੇਦ ਮੁਸ਼ਕ[1] ਲੌਂ ਵਸਤੁ ਜੇ ਵਰਾ[2]। — [1]ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੌਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਅਰਕ ਠੰਡਾ ਤੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ।
ਪੀਐ[1] ਪਿਆਇ ਆਪ ਪੁਨ ਪੀਓ। — [1]ਪਤੀ ਨੂੰ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਭਾਵਤੋ ਕੀਓ ॥੧੨੭॥
ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪ੍ਰਯੰਕ ਥਿਰਾਏ।
ਸੁਪਤੇ ਪਤਨੀ ਸੇਵ ਕਮਾਏਂ।
ਜਾਮ ਤੀਸਰੇ ਉਠੇ ਗੁਸਾਈਂ।
ਛਕਿ ਅਫੀਮ ਸੁੱਖਾ* ਸਰਦਾਈ ॥੧੨੮॥ — *ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ੧੨੫ ਦੀ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ।
ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਉਪਬਨ ਮੈਂ[1] ਗਏ। — [1]ਬਾਗ਼ 'ਚ।
ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਸਿਧਏ।
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਠਾਂਨ ਬਰ ਬਾਗਾ[1]। — [1]ਚੰਗਾ ਪੁਸ਼ਾਕਾ (ਪਹਿਨ ਕੇ)।
ਥਿਰੇ ਦੀਵਾਨ ਆਨ ਜਹਿਂ ਲਾਗਾ ॥੧੨੯॥
ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਟ ਸਰਦਾਰੂ।
ਦਰਸ ਗੁਰੈਂ ਲਹਿਂ ਹਰਸ ਉਦਾਰੂ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਅਨਿਕ ਵਕੀਲ ਗਿਰੇਸਨ ਕੇਰੈਂ।

ਤੱਜਬ ਰਹਿਂ ਗੁਰੁ ਬੈਭਵ[1] ਹੇਰੈਂ ॥੧੩੦॥ — [1]ਬਿਭੂਤੀ, ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਸੁਭਟਨ ਤੈ ਗੁਰੁ ਲੱਛ ਤੁਰਾਵੈਂ[1]। — [1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੰਡਦੇ ਹਨ।
ਅਧਿਕ ਤੁਰੰਗ ਉਮੰਗ ਫਿਰਾਵੈਂ।
ਕਰੈਂ ਬਿਲਾਸ ਅਨਿਕਧਾ[1] ਜੰਗੀ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਰਖੀ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਸਬਿ ਜੰਗੀ ॥੧੩੧॥
ਹਤੇ ਮਸੰਦ ਜੁ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ।
ਬੰਦੋ ਬਸਤ ਕਿਯ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੇ।
ਸਿੱਖਨ ਮੈਂ ਸਬਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੈਂ।
ਫੈਲਯੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸੁਜਸ ਬਿਸੇਸੈਂ ॥੧੩੨॥
ਲੈ ਲੈ ਆਇਂ ਅਕੋਰ[1] ਅਪਾਰੈਂ। — [1]ਭੇਟਾ।
ਭਰੇ ਕੋਸ਼[1] ਕੁਛ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰੈਂ। — [1]ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਗੁਰੁ ਦੋ ਵਕਤ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈਂ।
ਸੁਰਪਤਿ ਸਮ ਅਤਿਸੈ ਛਬਿ ਛਾਵੈਂ[1] ॥੧੩੩॥ — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਹੋਇ ਉਪਦੇਸ਼ੂ।
ਜੋ ਸੁਨਿ ਜਨ ਗਨ ਕਟੈਂ ਕਲੇਸ਼ੂ।
ਪਾਇ ਸਿੱਖ ਫਲ ਚਾਰ ਉਦਾਰੈਂ।
ਮੋਦ ਮਾਨ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੈਂ ॥੧੩੪॥
ਰਹੈ ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਦਰ ਪਰ ਭਾਰੀ।
ਲੰਗਰ ਚਲੈ ਅਟੋਟ ਅਪਾਰੀ।
ਅਵਸਰ[1] ਪਾਇ ਧਜਾਇ ਥਿਰ ਥੀਆ[2]। — [1]ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ। [2]ਟਿਕ ਗਿਆ।
ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਧਜਾਨ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਕੀਆ ॥੧੩੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਮਸੰਦਨ ਸਾੜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਵੰਜਵੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੩॥

੫੪. {ਰਾਜੇ ਫ਼ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਤੰਬੋਲ ਤੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨਾਲ ਝਗੜਾ, ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਜੰਗ ਦੀ ਤਿਆਰੀ}

ਕਬਿੱਤ:

ਅਮਲ ਨਵਲ ਕਲ ਕੋਮਲ ਸੁ ਕੰਜਨ ਤੈ,
ਮੰਜਨ ਭੰਜਨ ਭੀਰ ਰੰਜਨ ਕਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਜਲ, ਨਵੇਂ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੋਮਲ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ) {ਮੰਜਨ} ਮਲਨ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਧਯਾਵਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਸ਼ੇਸ਼ ਗਾਵਤ ਹਮੇਸ਼ ਜਸ,
ਪਾਵਤ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਖ ਆਵਤ ਸਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਸ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਚਾਲਕ ਤਿਲੋਕ ਸੋਕ ਟਾਲਕ ਖਾਲਕ ਖੁਦ,
ਪਾਲਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਲੋਕ ਦਾਸਨ ਵਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸੋਗ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਆਪ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਲੋਕ-ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਸਰਨ ਸਰਨ ਅਕਰਨ ਕਰਨ ਸਦ,
ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਚਰਨ ਹੈਂ[1] ॥੧॥

[1]ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ (ਸੇਵਾ) ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਤਾਰਨ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ (ਪਵਿੱਤ੍ਰ) ਚਰਨ ਹਨ।

ਪਰਹਾ ਛੰਦ:

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਤੇ,
ਭੂਪੱਤੇ ਬਜਾਹਿ ਮੈਂ[1]।

[1](ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੇ ਮਾਲਕਰਾਜੇ ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ (ਦੀ ਲੜਕੀ) ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ।

ਜਯੋਂ ਤੰਬੋਲ ਪਰ ਹ੍ਵੈ ਕੁਚੋਲ,
ਸਸਿ ਭੀਮ ਭਾਹਿ ਮੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਤੰਬੋਲ ਤੇ {ਕੁਚੋਲ} ਖੋਟੀ ਬੋਲ ਚਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ {ਭਾਹਿ} ਅੱਗ ਵਿੱਚ (ਗਰਮ ਹੋਵੇਗਾ)।

ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਪਠਾਨ ਹੋਹਿੰ, ਭਗ ਹੈਂ ਓਦਾਸੀ।
ਜੰਗ ਤਯਾਰੀ ਭਵੈ[1], ਥਵੈ ਇਹੁ ਗਾਥ ਇਹਾਂ ਸੀ[2] ॥੨॥

[1]ਹੋਵੇਗੀ। [2]ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਥਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਨਿਜ ਸੁਤਾ[1] ਬਜਾਹਿ ਮੈਂ, ਗੁਰੈਂ ਬੁਲਾਯੋ।

[1]ਅਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ।

ਭਾਜੀ ਭੇਜੀ ਅਧਿਕ, ਗੁਰੂ ਪੈ ਸਚਵ[1] ਪਠਾਯੋ।

[1]ਵਜ਼ੀਰ।

ਆਇ ਵਸਤੁ ਦੈ ਪੱਤ੍ਰ, ਤਾਂਹਿ ਕਰਿ ਨਮੋਂ ਉਚਾਰੋ।
ਆਪ ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਚਲੋ, ਨ੍ਰਿਪ ਪੁਰੰ[1] ਭਲੇ ਨਿਹਾਰੋ ॥੩॥

[1]ਰਾਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ।

ਪਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਦੇਸ, ਨ੍ਰਿਪ ਸਬਿ ਐਹੈਂ ਦਰਸੈਂ।
ਪਿਖਿ ਸਮਾਜ ਗਜਰਾਜ[1], ਆਪ ਕੋ ਮਿਲਿ ਨ੍ਰਿਪ ਹਰਸੈਂ[2]।

[1]ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਾਥੀ। [2]ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ।

ਰੌਣਕ ਇੱਜ਼ਤ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇਰ, ਹ੍ਵੈ ਸੁਜਸ ਤੁਮਾਰਾ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਨ ਕਹਯੋ, ਬਨੈ ਨਹਿੰ ਜਾਨ ਹਮਾਰਾ ॥੪॥
ਇਕ ਤੋ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰੈਂ, ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਪਧਾਰੈਂ।

ਦੂਤੀ ਭੀਮ ਸਸਿ ਬਜਾਹਿਨ ਆਵੈ, ਮਤ ਹ੍ਵੈ ਰਾਰੈਂ[1]।	[1]ਲੜਾਈ।
ਲੈ ਤੰਬੋਲ[1] ਦੀਵਾਨ, ਨੰਦ ਚੰਦ ਹਮਰੋ ਐਹੈ।	[1]ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਨਕਦੀ ਭਾਵ ਨਿਉਂਦਰਾ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕਰਹੋ, ਜਸ ਰਖੈ ਰਖੈ ਹੈ ॥ ੫ ॥	
ਪੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਚੇ ਕੋਹੀ[1], ਕਰੈਂ ਬਿਗਾਰ ਜਦ ਕਦੈ।	[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਇਮ ਕਹਿ ਲਾਗੀ ਬਿਦਾ ਕਰੇ, ਗੁਰੁ ਨੇਗ[1] ਅਧਿਕ ਦੈ।	[1]ਲਾਗ।
ਸਵਾ ਲਾਖ ਕੋ ਤਯਾਰ, ਤੰਬੋਲ ਕਰਾਯੋ ਫਿਰ ਗੁਰੁ।	
ਬਾਜ ਪਾਂਚ ਸਹਿ ਸਾਜ, ਅਮੋਲਕ ਬਲੀ ਲੋਲ ਫੁਰ[1] ॥ ੬ ॥	[1]ਸਣੇ ਸਾਜ, ਪੰਜ ਘੋੜੇ ਬਲੀ, ਕੀਮਤੀ, ਚੰਚਲ ਤੇ ਫੁਰਤੀਲੇ।
ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ, ਬਰਤਨ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਕੇ ਵਰ[1]।	[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਪੇਖਿ ਜਾਂਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸਭੈ, ਖੁਨਸ ਹੈਂ[1] ਚਕਤ ਹੋਹਿਂ ਤਰ[2]।	[1]ਖਿਝਣਗੇ। [2]ਬਹੁਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਪਠਯੋ, ਸੰਗ ਦੈ ਦਯਾਰਾਮ ਕੋ।	
ਕਹਯੋ ਜਾਹੁ ਲੈ, ਦੈਹੁ ਦਿਖਾਇ ਸੁ ਨ੍ਰਿਪੈਂ ਆਮ ਕੋ[1] ॥ ੭ ॥	[1]ਸਾਰਿਆਂਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਤਬਿ ਲਰਜ਼[1], ਅਰਜ਼ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨੀ।	[1]ਕੰਬ ਕੇ।
ਭੀਮ ਸਸੀ ਸੇ ਨ੍ਰਿਪ, ਸੱਤ੍ਰੁ[1] ਤਹਿਂ ਹੋਹਿਂ ਮਹਾਂਨੀ।	[1]ਵੈਰੀ।
ਬਢੈ ਰਾਰਿ ਜੇ ਤਹਿਂ, ਹਮਾਰ ਹ੍ਵੈ ਕੋਨ ਸਹਾਈ।	
ਮਗ ਸੈਲਨ ਕੋ ਕਠਿਨ, ਸਹਿਲ ਨਹਿਂ ਆਵਨ ਪਾਈ[1] ॥ ੮ ॥	[1]ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਸੌਖਿਆਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਾਣਾ।
ਕਹਯੋ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਿਦਕ ਅਬਿ ਲੌ ਤੁਹਿ ਨਾਹੀਂ।	
ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੁਹਿ ਪਠੈਂ, ਠਠੈਂ ਨ ਸਹਾਇਕ ਕਾਂਹੀਂ[1]।	[1]{ਕਾਂਹੀ} ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ {ਠਠੈਂ} ਬਣਨਗੇ?
ਸਿਦਕ ਭਰੋਸ ਅਲੰਬ[1] ਗੁਰੂ ਕਾ, ਸਿੱਖ ਜੁ ਰਖ ਹੈ।	[1]ਆਸਰਾ।
ਬਿਘਨ ਅਘਨ ਮਹਿਂ[1], ਲਗਨ ਦੇਤ ਨਹਿਂ ਸੇਕ ਤਨਕ[2] ਹੈਂ ॥ ੯ ॥	[1]ਪਾਪਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਭੀ।
ਜੇ ਨਹਿਂ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸ ਰਖਤ, ਰੱਖਕ ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ।	
ਹਿਰਣਕੱਸਪ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕੇਰ, ਗਾਥਾ ਕਿ ਨ ਲਿਹੁ ਗਿਨ[1]।	[1]ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦੇ।
ਜਿਮ ਜਵਾਨ ਕੇ ਪਾਲਕ ਰੱਖਕ, ਹੋਹਿਂ ਨ ਮਾਪੇ।	
ਬਾਲਕ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਸੰਭਾਲ, ਸੁ ਕਰ ਹੈਂ ਆਪੇ ॥ ੧੦ ॥	
ਨੰਦ ਚੰਦ ਸੁਨਿ ਹ੍ਵੈ ਅਨੰਦ, ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਚਾਲਾ।	
ਸੰਗ ਪਾਂਚ ਸੌ ਲਿਯ ਸਵਾਰ, ਤੰਬੋਲ ਬਿਸਾਲਾ।	
ਗਿਰ ਬਨ ਹੇਰਤ ਕਰਿ ਅਖੇਰ[1], ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਿਂ ਜਾਈ।	[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਉਮਗਾਇ[1], ਮਿਲਯੋ ਪੁਰਿ ਬਾਹਰ ਆਈ ॥ ੧੧ ॥	[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਸਵਾ ਲਾਖ ਕਾ ਸੁਨਿ ਤੰਬੋਲ, ਅਤਿਸੈਂ ਮੁਦ ਥੀਓ।	

ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਅਧਿਕ, ਭਾਵਤੋ[1] ਡੇਰਾ ਦੀਓ।
ਇਤ ਬਰਾਤ ਬਡ ਜੋੜਿ, ਭੀਮ ਸਸਿ ਚਾਲਯੋ ਜਬਿ ਹੀ।
ਮਗ ਮੈਂ ਉਤਰੇ ਗੁਰੈਂ ਪੇਖਿ, ਘਬਰਾਯੋ ਤਬ ਹੀ ॥ ੧੨ ॥
ਸੂਧਾ ਸੌਖਾ ਹੁਤੋ ਇਹੀ ਮਗ, ਪਾਂਵਟ ਕੇਰੋ।
ਸ਼ੰਕ ਪੰਕ ਮੈ ਬੂਡ, ਬੰਕ ਮਨ ਸੋਚ ਘਨੇਰੋ[1]।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪਠਯੋ ਵਜੀਰ, ਲਰਜ਼ ਉਨਿ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ।
ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਤੌ ਨ੍ਰਿਪ ਬਰਾਤ ਲੈ, ਇਸ ਮਗ ਜਾਈ ॥ ੧੩ ॥
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ, ਕਰਿ ਬੰਦ ਨਗਾਰਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਾਵੈ।
ਜੇ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਬਜਵਾਇ, ਬੀਰ ਹਮਰੇ ਰਿਸ ਘਾਵੈ[2]।
ਸੁਨਿ ਵਜ਼ੀਰ ਤਜਿ ਧੀਰ, ਨ੍ਰਿਪ ਪੈ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ।
ਕਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ, ਨਹਿੰ ਰਹੇ ਇਜ਼ਤ, ਇਮ ਹਮਰੀ ਕਾਈ ॥ ੧੪ ॥
ਕਹਿ ਵਜ਼ੀਰ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਅਨਤ ਮਗ[1], ਹਮ ਇਤ ਐਹੈਂ।
ਮਾਨ ਭੂਪ ਮਗ ਕਠਿਨ ਗਯੋ, ਚਢਿ ਪਰਬਤ ਪੈਹੈ।
ਦੂਲੋ ਯੁਤ ਕਿਛੁ ਲੋਗ ਸੰਗ ਲੈ, ਸਚਵ ਬਡੋ ਬਿਗ[1]।
ਪੰਥ ਪਾਂਵਟੇ ਕੇਰ ਅਯੋ, ਲਖਿ ਸੂਧ ਸਫਾ ਢਿਗ[1] ॥ ੧੫ ॥
ਖਬਰ ਪਾਇ ਗੁਰੁ, ਸੋ ਤਹਾਇਂ ਪਕਰਾਇ ਮੰਗਾਏ।
ਬੋਲੇ, ਬਧੈਂ ਕਿ ਤਜੈਂ ਅਬੈ, ਸੱਤ੍ਰ ਸੁਤ ਤਾਂਏਂ[1]।
ਦੀਨ ਹੋਇ ਪਰਬੀਨ, ਚੀਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਇਮ ਭਾਖਾ[1]।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਬਖਸ਼ੰਦ, ਬ੍ਰਿਜ ਨਿਜ ਚਹੀਏ ਰਾਖਾ ॥ ੧੬ ॥
ਆਪ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ, ਬੁਧਿ ਜੈਸੀ ਜਿਹ ਦੈਹੋ।
ਤੈਸੀ ਬਰਤੈ ਜੀਵ, ਸੀਵ ਤੁਮ ਪੀਵ ਲਖੈ ਹੋ[1]।
ਸਰਣਾਗਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ, ਬਰਨ ਹੈਂ[1] ਲੋਗ ਤੁਮੈਂ ਸਬਿ।
ਇਹੁ ਬਾਲਕ ਤੁਵ ਸ਼ਰਣ, ਕਰਣ ਚਹਿ ਬਜਾਹਿ ਤਰਨਿ[1] ਅਬਿ ॥ ੧੭ ॥
ਸੁਣਿ ਕਰੁਣਾ ਕੇ ਬੈਨ[1] ਨੈਨ ਗੁਰੁ ਕਰੁਣਾ ਛਾਈ[2]।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਦੈ ਭਾਉ ਸਾਥ, ਧੁਰ ਦਏ ਪੁਚਾਈ।
ਬੈਠਿ ਬਿਦੂਖਨ ਬਦਯੋ ਬੇਦ[1], ਬਿਧਿ ਬਜਾਹਿ ਭਯੋ ਸਬਿ।
ਭੂਪ ਖਾਟ ਪੈ ਜੁਰੇ[1], ਲਗਯੋ ਤੰਬੋਲ ਪੈਨ ਜਬਿ ॥ ੧੮ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤੰਬੋਲ, ਪਰੋਹਤ ਦਯਾਰਾਮ ਜੌਂ।
ਦੈਨ ਲਗਯੋ ਦਿਖਰਾਇ, ਪੇਖਿ ਚਿਤ ਚਕੇ ਆਮ ਤੌਂ[1]।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਵਾਹ ਵਾਹ, ਧੁਨਿ ਭਈ ਦਸੋ ਦਿਸ।
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ, ਜੋਤਿ, ਜਗਮਗੈ ਜੇਵਰਾਂਨ ਤਿਸ[1]

[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ।
[1]ਸ਼ੰਕਾ ਰੂਪ ਚਿੱਕੜ 'ਚ ਡੁੱਬਾ ਹੋਇਆ ਟੇਢਾ ਮਨ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ।
[1]ਧੌਂਸਾ। [2]ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ।
[1]ਹੋਰਰਸਤੇ।
[1]ਵੱਡਾ ਵਜ਼ੀਰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ।
[1]ਸਿੱਧਾ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਜਾਣ ਕੇ।
[1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਾਈਂ ਹੁਣੇ ਮਾਰ ਦੇਈਏ ਕਿ ਛੱਡ ਦੇਈਏ।
[1]ਚਤੁਰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਜਾਣ ਕੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਇਉਂ ਕਿਹਾ।
[1]ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਅਸਲ {ਸੀਵ} ਹੱਦ ਤੁਸੀਂ {ਪੀਵ} ਹੇ ਮਾਲਕ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਜਵਾਨ।
[1]{ਕਰੁਣਾ} ਦੁੱਖ ਦੇ ਬਚਨ। [2]ਕਿਰਪਾ ਭਰ ਗਈ।
[1]ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੇਦ {ਬਦਯੋ} ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ।
[1]ਖੱਟ ਤੇ ਜੁੜੇ।
[1]{ਆਮ ਤੌਂ} ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ।
[1]ਤਿਨਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਗਮਗ

॥ ੧੯ ॥

ਜਗਮਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭੂਪ ਪੇਖਿ ਸਭਿ ਚਕਿਤ ਖੁਪ ਚਿਤ, ਥਕਤ ਖੁਨਸ ਮਨ[1]।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਹਿ ਐਸ, ਕਹੋ ਕਿਸ ਤੈ ਆਵੈ ਬਨ।
ਜਬੈ ਭਾਟ ਨੈ ਖੜੇ ਹੋਇ, ਕਹਿ ਉਚ ਸੁਨਾਯੋ।
ਮੋਲ ਸਵਾ ਲਖ ਕੋ ਤੰਬੋਲ, ਇਹੁ ਗੁਰੁ ਕੋ ਆਯੋ ॥ ੨੦ ॥

[1]ਮਨ 'ਚ ਖਿਝਦੇ ਥੱਕ ਗਏ।

ਸੁਨਤ ਭੀਮ ਸਸਿ ਰਿਸਜੋ, ਖਿਸਜੋ ਮਨ ਕਿਸਜੋ ਬਕਜੋ ਇਮ[1]।
ਮਮ ਸੱਤ੍ਰੁ ਗੁਰੁ ਸੰਗ, ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਮੇਲ ਰਖਜੋ ਕਿਮ।
ਮੰਡੀ ਪਤਿ ਜਸੁਵਾਲ, ਕਟੋਚੀ ਨ੍ਰਿਪ ਹੰਡੂਰੀ।
ਢਿਗ ਤੈ ਲੂਤੀ[1] ਲਾਇ, ਚਢਾਈ ਰਿਸ ਤਿਹ ਭੂਰੀ[2] ॥ ੨੧ ॥

[1]ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਮਨ 'ਚ ਖਿਝ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਉਂ ਕਿਸ ਨੇ ਬਕਿਆ ਹੈ।

[1]ਚੁਆਤੀ। [2]ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸਾ।

ਤੁਵ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ ਮਿੱਤ੍ਰ, ਸੱਤ੍ਰ ਅਲਵੱਤ੍ਰ ਹੋਈ[1]।
ਜੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕਾ ਸੱਤ੍ਰ, ਮਿੱਤ੍ਰ ਹਮਰਾ ਹ੍ਵੈ ਸੋਈ।
ਸਮਧੀ[1] ਤੁਮਰੋ ਰਖੈ ਮੇਲ, ਜੌਂ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਬਨਤੈ[2]।
ਡੋਰਾ ਤਜਿ ਇਸ ਸੁਤਾ ਕੇਰ, ਸੁਤ ਬਜਾਹੋ ਅਨਤੈ[1] ॥ ੨੨ ॥

[1]ਤੇਰੇ ਵੈਰੀ ਦਾ ਮਿੱਤ੍ਰ {ਅਲਵੱਤ੍ਰ} ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਵੀ ਵੈਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

[1]ਕੁੜਮ। [2]ਬਣਾ ਕੇ।

[1]ਹੋਰ ਥਾਂ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਬੋਲਿ, ਕਹਜੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਗੁਰੁ ਬਨ ਜਾ।
ਕੈ ਹਮ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਬਿਦਾ, ਇਦਾ ਤਜਿ ਤੁਮਰੀ ਤਨੁਜਾ[1]।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਕਹਜੋ, ਗੁਰੂ ਸੱਮ੍ਰਥ ਕਰਮਾਤੀ।
ਮਾਲਕ ਉਭੈ ਜਹਾਨ[1], ਰੂਪ ਖਾਲਕ[2] ਬਖਜਾਤੀ ॥ ੨੩ ॥

[1]ਏਥੇ ਤੇਰੀ ਲੜਕੀ ਛੱਡ ਕੇ।

[1]ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ। [2]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਬੈਰ ਨ ਗਹੀਏ, ਰਹੀਏ ਪਰ ਸ਼ਰਨਾਈ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਬਖਸ਼ਿੰਦ, ਸਿੰਧੁ ਕਰੁਣਾ[1] ਸੁਖਦਾਈ।
ਜਾਇ ਗਹੋਂ ਮੈਂ ਪਾਂਇ, ਤੁਝੈ ਬਖਸ਼ਾਇ ਦੈਂਹੁ ਸਬਿ।
ਤਜੋ ਬੈਰ ਤੁਮ ਭਜੋ ਮੇਲ[1], ਸੁਖ ਝੇਲ ਲੇਹੁ[2] ਅਬਿ ॥ ੨੪ ॥

[1]ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।

[1]ਮੇਲ ਕਰ ਲਵੋ। [2]ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੋ।

ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਬਡ ਅਹੋ, ਗਹੋਂ ਮੈਂ ਜਾਇ ਚਰਨ ਜਬਿ।
ਦੋਸ਼ ਤੁਮਾਰੇ ਬਖਸ਼ ਦੈਂਹ, ਗੁਰੁ ਰੋਸ ਛੋਰਿ ਤਬਿ।
ਸੋ ਦਜਾਲੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ, ਨ ਬੈਰ ਰਖੈ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਆਦਰਸ ਸ਼ੁਧ ਸਮ, ਬੇਦ ਕਥੈ ਹੈਂ[1] ॥ ੨੫ ॥

[1]ਵੇਦ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੰਤ {ਆਦਰਸ਼} ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ (ਚਿੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।

ਸੁਨਿ ਸੁਸ਼ਟ ਬਾਤ ਉਨਿ ਦੁਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ, ਰਿਸਿ ਖੋਟਿ ਓਠ ਕਟਿ।
ਕਹਜੋ[1], ਰਿਦਾ ਮਮ ਛਿਦਾ[2], ਬਿਦਾ ਦਿਹੁ ਇਦਾ ਕਰਜੋ ਹਠ।
ਹੋਤ ਕੁਚਾਲ ਬਿਰਸ ਕਮਾਲ[1], ਜਬਿ ਸਬਿਨਿ ਲਖਾਯੋ[2]।
ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਸਚਵਨਿ ਅਤੇ, ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ

[1]ਉਸ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਟ (ਭੀਮ ਚੰਦ) ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਖੋਟੇ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਟੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:-। [2]ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਛਾਣਨੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

[1]ਬਹੁਤੀ। [2]ਜਾਣਿਆ।

॥ ੨੬ ॥
ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਬੱਗਜ ਲਖਿ ਉਰ ਕੀ, ਫਿਰ ਭੀ ਬਖਸ਼ ਲੈਂਹ ਕਬਿ।
ਬਿਗਰਨ ਸਮਧੀ ਬੁਰੋ, ਬਿਗਰ ਹੈ ਕਾਰਜ ਅਬਿ ਸਬਿ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਹਿ ਬਾਤ, ਨ੍ਰਿਪ ਉਰਿ ਗੁਰੁ ਤੈ ਫੇਰੋ।
ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਨਹਿਂ, ਕੁਸੰਗ ਭਰਮਾਯੋ ਹੇਰੋ ॥ ੨੭ ॥
ਰਾਵਣ ਕੌਰਵ ਕੰਸ, ਬੰਸ ਜਾਦੋ ਕੇ ਖੋਏ।
ਨਾਰਦ ਬਜਾਸ ਪਰਾਸਰ ਸੇ, ਬਹੁ ਗ੍ਰੰਥਨ ਗੋਏ[1]। [1]ਕਹੇ ਹਨ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਤਜਿ ਧਰਮ ਸਿਦਕ, ਸਮਧੀ ਕਾ ਬਨਜੋ।
ਗੁਰੁ ਸੋ ਮੈਹੂੰ ਲਰੋਂ, ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਐਸੇ ਭਨਜੋ ॥ ੨੮ ॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਨੰਦ ਭਯੋ, ਬੋਲੰਦ ਐਸ ਸੁਨਿ।
ਕੀਨੀ ਮਸਲਤ ਬੈਠਿ ਐਂਠ[1], ਏਕੰਤ ਸਬਿਨਿ ਪੁਨ। [1]ਆਕੜ ਨਾਲ।
ਛੀਨ ਲੇਹੁ ਤੰਬੋਲ, ਦੈਹੁ ਗੁਰੁਸਿਖੈਂ ਮਾਰੈ।
ਘਾਟੇ[1] ਲੇਵਹੁ ਰੋਕ, ਅੱਸ੍ਰ ਲਿਹੁ ਖੱਸ[2] ਹਥਿਜਾਰੈਂ ॥ ੨੯ ॥ [1]ਰਸਤੇ, ਦੱਰੇ। [2]ਖੋਹ ਲਵੋ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਇਹੁ ਭੇਦ ਪਾਇ, ਅੱਖ ਭੂਪਤਿ ਕੀ ਪਿਖਿ।
ਖੁਫੀਆ ਡੇਰੇ ਭੇਜ ਦਾਸ, ਬੁਲਵਏ ਸਬੈ ਸਿੱਖ।
ਜਿਤਿਕ ਵਸਤੁ ਥੀ ਧਰੀ, ਖਾਟ ਪਰ[1] ਅਪਨ ਪਰਾਈ। [1]ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਭਾਵ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ।
ਝਟਪਟ ਸਗਲ ਸਮੇਟ, ਫੇਟ ਬੰਧ ਕੰਧ ਉਠਾਈ[1] ॥ ੩੦ ॥ [1]ਕਮਰ ਕਸਾ ਕਰ ਕੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਈਆਂ।
ਪਰਜੋ ਰੌਰ ਤਿਸ ਠੌਰ, ਦੌਰਿ ਦਿਸ ਡੇਰੇ ਚਾਲੇ।
ਕਾਟੇ ਡਾਂਟੇ ਕਿਤਿਕ ਪਹਾਰੀ, ਜਿਨਿ ਕਰ ਘਾਲੇ[1]। [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਪਾਏ।
ਪਰੇ ਪਾਂਵਟੇ ਪੰਥ, ਅੱਸ੍ਰ ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਛੇਰੇ।
ਬਾਈ ਧਾਰਨ ਕੇਰ, ਮਗਰ ਭਟ ਚਢੇ ਬਧੇਰੇ ॥ ੩੧ ॥
ਜੰਗ ਕਰਤ ਤਿਨ ਸੰਗ, ਤੀਰ ਤੋਫੰਗਨਿ ਸੰਗੈਂ।
ਘਾਟੇ ਪਰ ਜਬਿ ਅਏ, ਭਏ ਤਬਿ ਸਿੱਖ ਕੁਢੰਗੈਂ[1]। [1]ਕਸੂਤੇ ਫਸ ਗਏ।
ਅਧਿਕ ਸੈਨ ਤਹਿਂ ਐਨ, ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਥੀ ਰਖੀ ਉਤਾਰੇ।
ਅਗਜੋਂ ਰੋਕੇ ਉਨੈਂ, ਅਏ ਪੀਛੈ ਭਟ ਭਾਰੇ ॥ ੩੨ ॥
ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਗਿਰ ਥੇ ਤੁੰਗ[1], ਭਗਜੋ ਨਹਿਂ ਕਹਿਂ ਤਹਿਂ ਜਾਏ। [1]ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਸਨ।
ਸਿੱਖਨ ਹੋਇ ਲਚਾਰ, ਤਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਿਆਏ।
ਤੋਮਰ[1] ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ[2] ਸੋਂ, ਲਿਯ ਜੰਗ ਕਰਾਰਾ। [1]ਬਰਛੇ। [2]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਮੱਦਤ ਹਿੰਮਤ ਕੇਰ, ਭਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੁ ਰਖਵਾਰਾ[1] ॥ ੩੩ ॥ [1]ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਮਦਦਗਾਰ ਤੇਰਾਖਾ ਹੋਇਆ।
ਰਸਤਾ ਲਯੋ ਛੁਡਾਇ, ਘਾਇ[1] ਬਹੁ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਤਾਂਈ। [1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਘਾਟਾ[1] ਆਏ ਨਿਕਸ, ਬਿਗਸ ਦੌਰੇ ਅਗਵਾਈ। [1]ਦੱਰਾ=ਦੋ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਲੰਘਣ ਦਾ ਰਸਤਾ।
ਅਏ ਕਾਟਤੇ ਸਿੱਖ, ਡਾਟਤੇ ਅਰਿਨਿ ਅਪਾਰੀ।

ਰਹੇ ਫਾਟਤੇ ਹੱਥ, ਚਾਟਤੇ ਓਠ ਪਹਾਰੀ[1] ॥ ੩੪ ॥ — [1]ਪਹਾੜੀਏ ਹੱਥ {ਫਾਟਤੇ} ਮਲਦੇ ਤੇ ਬੁਲ੍ਹ ਚਟਦੇ ਰਹੇ।

ਸਿੱਖ ਭੀ ਭਏ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਤਿਕ, ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਬਹੁ ਘਾਏ।

ਜਗੇ ਭਾਗ ਮੁਦ ਪਗੇ[1], ਲਗੇ ਗੁਰੁ ਪਗੇ ਸਿੱਖਾਏ[2]। — [1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਏ। [2]ਸਿੱਖ ਆ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗੇ।

ਨੰਦ ਚੰਦ ਸਾਨੰਦ ਬੰਦਿ, ਗੁਰੁ ਤਈਂ ਸੁਨਾਏ।

ਨਿਜ ਤੰਬੋਲ ਲੌ ਵਥੁ ਅਮੋਲ, ਬਹੁ ਔਰ ਜਿ ਲਜਾਏ ॥ ੩੫ ॥

ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਸਮੱਗ੍ਰ, ਬਿਤਯੋ ਸਭਿ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ।

ਸਮਧੀ ਸਮਧੀ ਭਏ ਏਕ, ਚਹਿਂ ਹਮੈਂ ਹਤਾਯੋ[1]। — [1]ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਹਮ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਜੈਸ ਤੁਮੈ, ਤਿਮ ਹਮ ਕਰਿ ਆਏ।

ਦੇ ਕਰਿ ਅਪਨਾ ਹਾਥ, ਘਾਟ ਪਰ ਆਪ ਬਚਾਏ ॥ ੩੬ ॥

ਅਬਿ ਤਯਾਰੀ ਤੁਮ ਕਰੋ, ਜੰਗ ਕੀ ਭਾਰੀ ਸਭਿ ਹੀ।

ਭੂਪ ਦੁਬਿੰਸਤ ਧਾਰ ਵਾਰ, ਮਿਲਿ ਐਹੈਂ ਅਬਿ ਹੀ[1]। — [1]ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਵਾਲੇਰਾਜੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੁਣੇ ਆਉਣਗੇ।

ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਹਮ ਸਾਤ[1], ਨ੍ਰਿਪਨ ਬਖਯਾਤ ਰੋਸ ਧਰਿ। — [1]ਸੱਚੀ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ ਕੋ ਦਯੋ ਬਾਂਟ, ਦਾਰੂ[1] ਗੋਲੀ ਤਰ[2] ॥ ੩੭ ॥ — [1]ਬਰੂਦ। [2]ਬਹੁਤਾ।

ਸੁਨਤ ਅਰਜ਼ ਗੁਰੁ ਗਰਜ ਕਹਯੋ, ਮਮ ਫਰਜ਼ ਇਹੈ ਜਗ।

ਨਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਟ ਗਨ ਕਰੋਂ ਪੁਸ਼ਟ[1], ਪਰਚਰੋਂ ਸੁਸ਼ਟ ਮਗ[2]। — [1]ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ। [2]{ਸੁਸ਼ਟ} ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਾਂਗਾ ਭਾਵ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਾਂਗਾ।

ਤਬੈ ਸੁਦਾਗਰ ਅਏ ਗੁਰੁ ਢਿਗ, ਸੁਜੱਸ ਅਧਿਕ ਸੁਨਿ।

ਬਹੁਤ ਤੁਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਚੰਗ, ਗੁਰੁ ਲਏ ਤਿਨੈ ਚੁਨਿ ॥ ੩੮ ॥

ਦੀਨੋ ਬਿੱਤ[1] ਅਮਿੱਤ, ਚਿਤ ਜਿੱਤਕ ਉਨਿ ਚਾਹਾ। — [1]ਧਨ।

ਬਖਸ਼ੇ ਦਾਸਨ ਤਈਂ, ਚਢਯੋ ਚਿਤ ਜੰਗ ਉਮਾਹਾ।

ਹੁਕਮ ਮਸੰਦਨ ਦਯੋ ਗੁਰੂ, ਵਥੁ ਜੰਗ ਬਟੋਰੋ[1]। — [1]ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੋ।

ਉਨਿ ਸਮਾਨ ਹਿਤ ਜੰਗ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਨੋ ਨਹਿਂ ਥੋਰੋ ॥ ੩੯ ॥

ਦਾਰੂ ਗੋਲੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਬਖਤ੍ਰ[1] ਬਰਤਾਏ। — [1]ਸੰਜੋਆਂ।

ਧਨ ਅਨਗਨ ਮਨ ਇੱਛਤ, ਹੌਸਲੇ ਬਖਸ਼ ਬਢਾਏ।

ਮਾਤੁਲਾਦਿ ਮੰਤ੍ਰੀਨ ਸੰਗ, ਨਿਤ ਮਸਲਤ ਕਰਹੀਂ।

ਸੈਨਾਂ ਤਈਂ ਸੰਭਾਲ, ਜੰਗ ਕੀ ਚਾਲ ਸਿਖਰਹੀਂ ॥ ੪੦ ॥

ਦਯਾ ਰਾਮ ਦਿਜ ਨਿਪੁਨ[1], ਬੇਦ ਬਿਦਯਾ ਥਾ ਜੋਈ। — [1]ਚਤੁਰ।

ਤਿਨਿ ਗਿਨਿ ਜੋਤਸ਼ ਜੰਗ ਹੇਤ, ਰੰਗ ਭੂੰਮੀ ਗੋਈ[1] ॥ ੪੧ ॥ — [1]ਜੰਗ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੱਸੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਏਕ ਓਰ ਜਮੁਨਾ ਬਹੇ,

ਗਿਰੀ ਨਦੀ ਇਕ ਓਰ।
ਨਾਮਰਾਜ ਪੁਰ ਗਾਮ ਢਿਗ,
ਆਹਿ ਭੰਗਾਣੀ ਠੌਰ ॥ ੪੨ ॥

ਅੜਿੱਲ:

ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਸੁਖਦ ਸੁਥਲ,
ਸੋ ਭਲ ਆਭੀਤ[1] ਹੈ।
[1]ਭੈ-ਰਹਿਤ।
ਮਹਾਰਾਜ ਤਿਸ ਠੌਰ,
ਜੁੱਧ ਹਮ ਜੀਤ ਹੈਂ।
ਕੋਸ ਇਹਾਂ ਤੈ ਖਸ਼ਟ,
ਪਹੁੰਚੇ ਵਸਤੁ ਸਬਿ।
ਹੋ ਦਲ ਭੀ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਐਹੈ,
ਉਤ ਤੈ ਲਖੋ ਅਬਿ ॥ ੪੩ ॥
ਸੁਨਿ ਮੁਦ ਦਾਨੀ[1] ਬਾਨੀ, ਮਾਨੀ ਤਾਸ ਹੈ।
[1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਜਹਾਨੀ[1] ਸਤਿਗੁਰੁ ਖਾਸ[2] ਹੈਂ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ। [2]ਆਪ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ, ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ।
ਹੋਰਚੋ ਮੋਰਚੇ ਤਹਾਂ, ਜਹਾਂ ਦ੍ਵਜ ਗਾਯੋ[1] ॥ ੪੪ ॥
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਮਾਨ ਹੁਕਮ ਦੀਵਾਨ, ਤਯਾਰੀ ਸਬਿ ਕਰੀ।
ਅਬੈ ਸੁਨੀ ਜੋ ਕਥਾ, ਕੋਹੀਅਨ ਕੀ ਜਰੀ[1]।
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕਥਾ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਸੁਭਟ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਬੈ ਲਰਿ।
ਹੋ ਘਾਟਾ ਘੱਟਾ ਘੱਤ, ਮੂੰਡ ਗਿਰ ਪਤਿਨਿ ਤਰ[1] ॥ ੪੫ ॥
[1]ਘਾਟ ਉੱਪਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ {ਤਰ} ਬਹੁਤਾ ਘੱਟਾ ਪਾ ਕੇ।
ਘਾਟਾ ਲਖਿ[1] ਸਿਖ ਅਏ, ਹੀਨ ਬਲ ਅਰਿ ਭਏ।
[1]ਘਾਟ ਲੰਘ ਕੇ।
ਓਂਠ ਦਲਤ ਕਰ ਮਲਤ[1], ਪਹਾਰੀ ਰਹਿ ਗਏ।
[1]ਬੁੱਲ੍ਹ ਟੁਕਦੇ ਤੇ ਹੱਥ ਮਲਦੇ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੁਨਿ ਰਿਸਜੋ, ਖਿਸਜੋ ਮਨ ਯੌਂ ਕਹੇ।
ਹੋ ਜੱਧੀ ਦੇ ਮਾਂ ਖੁੱਚੇ[1], ਕਰਤੇ ਕਿਆ ਰਹੇ ॥ ੪੬ ॥
[1]ਲੰਗੜੇ।
ਜੇ ਘਾਟੇ ਪਰ ਰੋਕਤ, ਝੋਕਤ ਤੁਪਕ ਸਬਿ[1]।
[1]ਸਾਰੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਝੋਕ ਦਿੰਦੇ (ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਚਲਾ ਦਿੰਦੇ)।
ਜਾਨ ਨ ਦੇਤੇ ਏਕ, ਛੇਕਤੇ[1] ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ।
[1]ਵਿੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੇ।
ਲੇਤੇ ਛੀਨ ਤੰਬੋਲ, ਅੱਸ੍ਰ ਹਥਯਾਰ ਤਿਨਿ।
ਹੋ ਅਬਿ ਕੈ ਹ੍ਵੈ ਪਛੁਤਾਏ, ਆਏ ਥੇ ਸੁ ਗਿਨ[1] ॥ ੪੭ ॥
[1]ਸੋਚ ਕੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਡੋਰਾ ਟੋਰਾ ਓਰ ਧਾਮ ਨਿਜ[1], ਤਬੈ ਹੀ।
[1]ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਲੌ ਨ੍ਰਿਪ, ਬੋਲਿ ਢਿਗ ਸਬੈ ਹੀ।
ਕਹਯੋ ਸਬਬ ਮੈਂ ਭਏ, ਇਕੱਠੇ ਇਹਾਂ ਅਬਿ।
ਹੋ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ ਸਕੇਲ, ਸੱਤ੍ਰੁ ਕੋ ਕਢੋ ਦਬਿ ॥ ੪੮ ॥
ਛੀਨਯੋ ਆਜ ਦਹੇਜ[1], ਕਾਲ ਘਰ ਲੂਟ ਹੈ।
[1]ਅੱਜ ਦਾਜ।
ਫਿਰ ਰਜਧਾਨੀ ਰਾਨੀ, ਛੀਨੈ ਕੂਟ ਹੈ।
ਸਬਿ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਕੀ ਨਾਕ, ਗਏ ਕਟ ਅਬਿ ਅਹੋ।
ਹੋ ਤਜਿ ਮਰਦਾਨੇ ਭੇਸ, ਜ਼ਨਾਨੇ ਸਜਿ ਬਹੋ ॥ ੪੯ ॥

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਸਰਹਦ ਪਰ, ਗੁਰੁ ਹੈ ਬਸਜੋ।
ਇਸ ਕੀ ਬੇਟੀ ਕੋ ਦਹੇਜ, ਘਰ ਤੈ ਖਸਜੋ[1]।
[1]ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ।
ਇਹੁ ਆਗੇ ਹ੍ਵੈ ਲਰੇ, ਮਦਤ ਹਮ ਸਬਿ ਕਰੈਂ।
ਹੋ ਕਢੈਂ ਦੇਸ ਤੈ ਸੱਤ੍ਰੈ, ਰਣ ਮੈਂ ਕੈ ਹਰੈਂ[1] ॥੫੦॥
[1]ਜਾਂ ਜੰਗ 'ਚ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ।
ਨਾਹਿ ਤ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ, ਇਸ ਕੀ ਪਰਹਰੋ[1]।
[1]ਤਿਆਗ ਦਿਉ।
ਜਬਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜੈਹੈ ਗੁਰੁ, ਤਬਿ ਮੈਂ ਲਰੋਂ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਮਾਨੀ, ਸਬਸੈਂ ਰਖਨ ਕੋ।
ਹੋ ਭਯੋ ਸੁਮਤਿ ਤੈ ਕੁਮਤਿ, ਜੰਗ ਦੁਖ ਚਖਨ ਕੋ ॥੫੧॥
ਪੌਨ ਹੋਤ ਜਿਉਂ ਦੁਖਦ, ਸੰਗ ਬਦ ਬੋਇ ਮਿਲਿ।
ਕੌਨ ਕੌਨ ਨਹਿਂ ਭਯੋ ਪਤਿਤ[1], ਕੁਸੰਗਿ ਮਿਲਿ।
[1]ਡਿੱਗਿਆ।
ਸਜਿ ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਚਢਜੋ, ਨਗਾਰਾ ਵਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਵਜਾ ਕੇ।
ਹੋ ਭਏ ਮੱਦਤ ਸਬਿ ਤਾਂਹਿ, ਅਧਿਕ ਗਰਵਾਇ ਕੈ[1] ॥੫੨॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ।
ਕਰਨ ਚਢੇ ਮਿਲਿ ਜੰਗ, ਸੰਗ ਜਬਿ ਗੁਰੁਨ ਕੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਟੋਰ[1], ਹੋਰ ਨਰ ਪੁਰਨ ਕੇ।
[1]ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
ਲੋਚਨ ਫਰਕਤ ਬਾਏਂ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਕੋ[1]।
[1]{ਹਰਕਤ} ਹਿੱਲਣ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਨੇਤ੍ਰ ਫਰਕਦੇ ਹਨ।
ਹੋ ਸੌਨ ਹੋਤ ਅਪਸੌਨ, ਜੌਨ ਦਾ ਮਰਨ ਕੋ[1] ॥੫੩॥
[1]ਸਗਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੋਟੇ ਸਗਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਅਗਵਨ[1] ਦਲ ਨ੍ਰਿਪਨਿ, ਗੁਰੁ ਭਟ ਖੁਸ਼ਿ ਭਏ।
[1]ਆਉਣਾ।
ਕਾਇਰ ਮਰਨੋ ਡਰਤ, ਮਰਤ ਕੰਪਤ ਪਏ।
ਅਚਰਜ ਉਦਜੋ ਅਨੋਖਾ, ਚੋਖਾ ਲਿਹੁ ਲਖੇ[1]।
[1]{ਚੋਖਾ} ਬਹੁਤਾ ਅਸਚਰਜ ਉਦੇ ਹੋਇਆ ਜਾਣ ਲਵੋ।
ਹੋ ਬੇਈਮਾਨ ਪਠਾਨ ਭਏ, ਜੋ ਗੁਰੁ ਰਖੇ ॥੫੪॥
ਆਪਸ ਮੈਂ ਸੋ ਕਹੈਂ, ਜੰਗ ਹਮ ਪਰ ਪਰੈ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਕੌਨ ਸਿਪਾਹੀ, ਔਰੈ ਜੋ ਲਰੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਹਜਾਂ ਤੇ[1] ਚਲਬੋ, ਨੀਕੋ ਅਬਿ ਹਈ।
[1]ਏਥੋਂ।
ਹੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਲੇਛਨਿ, ਬਲਿਕੈ ਯੌਂ ਠਈ[1] ॥੫੫॥
[1]ਸਗੋਂ ਇਉਂ ਧਾਰੀ।
ਕਜੋਂ ਨਾਹੱਕ ਬਿਨ ਆਈ, ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹਿ ਮਰੈਂ।
ਰਾਜਨ ਦਿਸ ਮਿਲਿ, ਕਜੋਂ ਨ ਕਾਜ ਨਿਜ ਹਮ ਕਰੈਂ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਦੌਲਤ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਅਤਿਸੈਂ ਅਹੇ।
ਹੋ ਰਾਜਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ, ਮਾਫ ਲੂਟ ਕਰਵਾ ਲਹੇਂ ॥੫੬॥
ਟੂਟੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਲੂਟੈਂ, ਛੂਟੈਂ ਤੰਗਸੀ[2]।
[1]ਟੁੱਟ ਕੇ ਭਾਵ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। [2]ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।
ਜਾਇ ਫੇਰ ਘਰ ਬਹੈਂ, ਲਹੈਂ ਜ਼ਰ ਚੰਗਸੀ[1]।
[1]ਚੰਗੀ ਦੌਲਤ।
ਭਾਵੀ ਮਤਿ ਭਰਮਾਵੀ, ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਭਏ ਸੋ।
ਹੋ ਇਮ ਸਲਾਹਿ ਕਰਿ ਖਾਨ, ਗੁਰੂ ਪੈ ਗਏ ਸੋ ॥੫੭॥
ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਜਗ ਮੌਰ, ਚੌਰ ਸਿਰਿ ਝੁਲ ਰਹੇ।
ਦ੍ਵਾਰ ਪਾਲ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰਿ[1] ਅਰਜ਼ ਕਰਗੇ ਤਹੇਂ[2]।
[1]ਰਾਹੀਂ। [2]ਓਥੇ ਗਏ।

ਅਕੜੇ ਬਕੜੇ[1] ਚਲੈਂ, ਚੁਸਤ ਚਾਲਾਕ ਸੇ।
[1]ਆਕੜ ਫਾਕੜ ਨਾਲ।

ਹੋ ਬਾਂਕੀ[1] ਪਗੀਆ ਮੂਛ, ਤੂਛ ਮਤਿ ਆਕ ਸੇ[2] ॥੫੮॥
[1]ਟੇਢੀਆਂ। [2]ਅੱਕ ਵਰਗੇ ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ ਹਨ।

ਐਂਠਦਾਰ[1] ਪਗ ਪੇਚ, ਸਕੰਧਨ ਪੈ[2] ਪਰੇ।
[1]ਆਕੜ ਵਾਲੇ। [2]ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ।

ਕਮਠੇ ਗਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੈਂ, ਭਾਲੇ ਕਰ ਫਰੇ[1]।
[1]ਗਲ 'ਚ {ਕਮਠੇ} ਧਨੁਸ਼ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਬਰਛੇ ਫੜੇ ਹਨ।

ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸਬਿ ਬੈਠੇ, ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਕਹੀ।
ਹੋ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਘਰ ਤੈ, ਡਿੱਠੀ ਅਬਿ ਵਹੀ ॥੫੯॥
ਲਰਕੀ ਲਰਕਨ ਕੇ ਨਿਕਾਹ, ਬਹੁ ਰਖੇ ਧਰ[1]।
[1]ਧਰਰੱਖੇ ਹਨ ਭਾਵ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦੀਜੈ ਛੁੱਟੀ ਤਲਬ[1], ਸਬੈ ਹਮ ਜਾਂਹਿ ਘਰ।
[1]ਤਨਖ਼ਾਹ।

ਜਾਨਤ ਹਮ ਭੀ, ਕਾਮ ਆਪ ਕੋ ਅਬਿ ਪਰੈ।
ਹੋ ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਹਮ, ਗਏ ਬਿਨਾ ਨਹਿਂ ਤਹਿਂ ਸਰੈ ॥੬੦॥
ਦਿਲ ਕੀ ਜਾਨੀ, ਜਾਨ ਜਹਾਨੀ ਕੇ ਗੁਰੂ[1]।
[1]ਜਗਤ ਦੇ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣ ਲਈ।

ਕਹਯੋ ਪਠਾਨੋ, ਜਾਨੋ ਤੁਮ[1] ਭਾ ਰਣ ਸ਼ੁਰੂ।
[1]ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।

ਹਮ ਨੇ ਜਾਨ ਬਹਾਦਰ, ਸਾਦਰ ਥੇ ਰਖੇ।
ਹੋ ਅਬਿ ਤੋ ਜੋਗ ਨਿਰਾਦਰ, ਕਾਦਰ[1] ਦਿਢ ਲਖੇ ॥੬੧॥
[1]ਕਾਇਰ {ਕਾਤਰ ਤੋਂ ਕਾਦਰ=ਕਾਇਰ}।

ਇਸੀ ਕਾਮ ਹਿਤੁ ਤੁਮ ਕੋ, ਹਮ ਨੇ ਥਾ ਰਖੋ।
ਧਨ ਅਨਗਨ ਮਨ ਭਾਵਤ, ਦੀਨੋ ਹੈ ਲਖੋ।
ਚਢੀ ਆਇ ਉਤਰਾਇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਜਾਇ ਹੈ[1]।
[1]ਜੋ ਵੈਰੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਆਪਣੀ (ਇੱਜ਼ਤ) ਉਤਰਾ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੋ ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਕਯੋਂ, ਕਾਇਰ ਹੋਇ ਪਲਾਇ ਹੈਂ[1] ॥੬੨॥
[1]ਨੱਠਦੇ ਹੋ।

ਕੁਲੈ ਕਲੰਕ ਨ ਲਾਵੋ, ਦੁਗਨੀ ਤਲਬ ਲਿਹੁ।
ਕਹਯੋ ਪਠਾਨਨਿ ਪੁਨਾ, ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਬਿਦਾ ਦਿਹੁ।
ਆਜ ਜਾਹਿ ਤੌਂ ਪਹੁੰਚੈਂ, ਨਾਹਿਂ ਤ ਜਾਹਿਂ ਮਤੁ[1]।
[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨ ਜਾਈਏ।

ਹੋ ਸਗੇ[1] ਸਬੰਧਿਨ ਵੀਚ, ਹਮਾਰੀ ਜਾਇ ਪਤਿ ॥੬੩॥
[1]ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ, ਅਬਿ ਤਿਗੁਨ ਰੁਜ਼ੀਨਾ ਪਾਈਏ।
ਗੀਦੀ ਬਨਿ, ਨਹਿਂ ਲਾਜ ਪਠਾਨੈ ਲਾਈਏ।
ਉਨੈ ਅਗਯਾਨੀ ਬਾਨੀ, ਮਾਨੀ ਨਾਹਿਂ ਪਰ।
ਹੋ ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਲਿਹੁ ਚੌਗੁਨ, ਭਾਗ ਨ ਜਾਹੁ ਘਰ ॥੬੪॥
ਪੁਨ ਉਨਿ ਭਾਖਯੋ, ਬਾਤ ਕਠਿਨ ਅਤਿ ਆ ਪਰੀ।
ਹਮ ਤੈ ਠਹਰਯੋ ਜਾਇ ਨਹੀਂ, ਅਬਿ ਇਕ ਘਰੀ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ, ਕਯੋਂ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਬਨਤ ਹੋ।
ਹੋ ਉਭੈ ਲੋਕ ਨਿਜ ਸੁਖ ਕੀ, ਜੜ ਕਯੋਂ ਖਨਤ ਹੋ[1] ॥੬੫॥
[1]ਪੁੱਟਦੇ ਹੋ।

ਜਿਸ ਮਰਨੇ ਤੇ ਡਰਤੇ, ਭਾਗਤ ਸਬਿ ਅਬੈ।
ਕਿਸੀ ਠੌਰ ਨਹਿਂ ਬਚ ਹੋ, ਤਿਸ ਤੇ ਤੁਮ ਕਬੈ।

ਗੀਦੀ ਗਾਦਰ[1] ਕਾਦਰ[2] ਜਗ ਬਿਦਤਾਇ ਹੋ। — [1]ਗਿੱਦੜ। [2]ਕਾਇਰ।
ਹੋ ਕਿਸੀ ਠੌਰ, ਨਹਿਂ ਜਾਇ ਸੁ ਆਦਰ ਪਾਇ ਹੋ ॥ ੬੬ ॥
ਲਾਭ ਹਾਨ ਜਸ ਅਪਜਸ, ਬਹੁ ਸਮਝਾਯੋ।
ਮੂਢ ਮਲੇਛ ਨ ਸਮਝੇ, ਕਾਲ ਭੁਲਾਯੋ।
ਫਿਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ[1] ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕੀ, ਉਨ ਕੀ ਓਰ ਤੈ। — [1]ਨਿਗਾਹ।
ਹੋ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਜਰਾਂ, ਉਖੇਰੀ ਕੋਰ ਤੈ[1] ॥ ੬੭ ॥ — [1]ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਏ (ਭਾਵ ਇਸ਼ਾਰੇ) ਨਾਲ।
ਗਏ ਤੁਰਕ ਪੁਨ ਢੁਰਕ[1], ਦੁਸ਼ਟ ਉਠਿ ਤਹਾਂ ਤੈ। — [1]ਖਿਸਕ ਗਏ।
ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਥਿਰੇ, ਜਾਇ ਜਢ ਵਹਾਂ ਤੈ।
ਗੁਰੁ ਹਵਾਲ ਲਿਖਿ ਭੇਜਯੋ, ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ।
ਹੋ ਤੁਮਰੇ ਜਾਨ ਪਠਾਨ, ਰਖੇ ਥੇ ਯਾਹਿਂ ਪੈ[1] ॥ ੬੮ ॥ — [1]ਏਥੇ।
ਪਢੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਬੁੱਧੂ ਸੁੱਧੂ ਚਿੱਤ ਕੇ[1]। — [1]ਸਾਫ਼ ਚਿੱਤ ਵਾਲੇ।
ਲਯੋ ਸਮਾਜ ਬਟੋਰ[1], ਕਾਜ ਹਿਤ ਮਿੱਤ ਕੇ। — [1](ਜੰਗ ਦਾ) ਸਾਮਾਨ।
ਚਾਰੋ ਪੂਤ ਸਪੂਤ, ਫਕੀਰ ਮੁਰੀਦ ਬਹੁ।
ਹੋ ਸਾਤਕ ਸੌ ਲੈ ਪਹੁੰਚਯੋ, ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੀਧ ਗਹੁ[1] ॥ ੬੯ ॥ — [1]ਸੇਧ ਪਕੜ ਕੇ।
ਬਿਹਸੇ[1] ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਕ, ਪੀਰ ਕੇ ਪਜਾਰ ਕੋ। — [1]ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਏ।
ਮਿਲੇ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ ਬਗਲ ਗੀਰ[1], ਨਿਜ ਯਾਰ ਕੋ। — [1]ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ।
ਬੇਈਮਾਨ ਪਠਾਨਨ ਕੀ, ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਥਾ।
ਹੋ ਧਿਕ ਧਿਕ ਭਾਖੈ ਪੀਰ, ਬੀਰ ਔਰੈ ਤਥਾ[1] ॥ ੭੦ ॥ — [1]ਤਿਵੇਂ।
ਭਈ ਜੰਗ ਕੀ ਤਜਾਰੀ, ਭਾਰੀ ਦੁਹਿ ਦਿਸੈਂ।
ਔਰ ਬਾਤ ਇਕ ਬੇਢਬ, ਹੋਈ ਦਿਨ ਤਿਸੈਂ।
ਪਾਂਚਕ ਸੈ ਜੁ ਉਦਾਸੀ, ਤਹਾਂ ਫਕੀਰ ਥਾ।
ਹੋ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਜਿਨੈਂ ਕੜਾਹੁ, ਮਿਲਤ ਕੈ ਖੀਰ ਥਾ ॥ ੭੧ ॥
ਭਏ ਸੁ ਬੇਈਮਾਨ, ਜਾਨ ਬਾਚਾਨ ਹਿਤ।
ਗਏ ਭਾਗ ਆਭਾਗ[1], ਨਿਸਾ ਮੈਂ ਡਰਤ ਕਿਤ। — [1]ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ।
ਇਕ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹੰਤ, ਤਿਨੋ ਕਾ ਰਹਯੋ ਤਹਿਂ।
ਹੋ ਸਾਰ[1] ਦਈ ਜਬਿ ਸਿੱਖਨ, ਗੁਰੁ ਪੈ ਜਾਇ ਯਹਿ ॥ ੭੨ ॥ — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਤੱਜਬ ਗਜ਼ਬ[1], ਹੋਏ ਲੋਗ ਤਬਿ। — [1]ਬਹੁਤੇ ਹੈਰਾਨ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਵਹਿ ਭੇਖੀ, ਭੁਖੇ ਹੁਤੇ ਸਬਿ।
ਨਾਮ ਉਦਾਸੀ ਕੂਰ, ਉਦਾਸ ਨ ਭਯੋ ਜੌ।
ਹੋ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਅਗਜਾਨ, ਹਾਨ[1] ਨਹਿਂ ਕਯੋ ਜੌ ॥ ੭੩ ॥ — [1]ਨਾਸ।
ਤਜਾਗ ਧਾਮ ਕੇ ਕਾਮ, ਨਾਮ ਨਹਿਂ ਜਿਨਿ ਜਪਿਓ।

ਤਿਨ ਤੇ ਨਿਜ ਪਗ ਆਪ, ਕੁਹਾਰੇ ਸੈਂ ਕਪਜੋ[1]।	[1]ਕੱਟਿਆ ਹੈ।
ਭੇਖ ਰੇਖ[1] ਧਰਿ ਜੇ, ਅਲੇਖ ਨਹਿਂ ਪਾਇ ਹੈਂ।	[1]ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਹੋ ਕੂਕਰ[1] ਸੂਕਰ[2] ਗ੍ਰਧਭ[3], ਜੋਨੀ ਜਾਇ ਹੈਂ ॥ ੭੪ ॥	[1]ਕੁੱਤੇ। [2]ਸੂਰ। [3]ਗਧੇ ਦੀ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਨਿਜ ਤਨ ਤੈ, ਜੁਦਾ ਨ ਜੇ ਲਖੈਂ।	
ਦੇਹ ਅਧਜਾਸ[1] ਬਿਨਾਸ, ਖਾਸ ਸੁਖ ਨਹਿ ਚਖੈਂ।	[1]ਦੇਹ ਦਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆਨ।
ਨਾਮ ਅਭਜਾਸ ਨ ਕਰੈਂ, ਜੇ ਸਤਗੁਰੁ ਥਾਟ ਕੇ[1]।	[1]ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਵ ਧਾਰ ਕੇ।
ਹੋ ਧੋਬੀ ਕੇ ਸਗ ਸਮ[1], ਨਹਿਂ ਘਰ ਕੇ ਘਾਟ ਕੇ ॥ ੧੫ ॥	[1]ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ।
ਵੇਸ ਫਕੀਰੀ ਲਾਜ, ਹਮੇਸ਼ ਜੁ ਰਾਖ ਹੈਂ।	
ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਕਰਿ, ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਨਿਜ ਲਾਖ ਹੈਂ[1]।	[1]ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।
ਜਨਮ ਸਫਲ ਨਿਜ ਕਰੈਂ, ਤਰੈਂ ਤਿਹਂ ਇੱਕੀ ਕੁਲ।	
ਹੋ ਅੰਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ, ਜਲੈਂ ਜਲ ਜੈਸ ਫੁਲ[1] ॥ ੭੬ ॥	[1]ਫਲ ਕੇ।
ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਯੋ।	
ਕਟਿ ਕੁਪੀਨ[1] ਕਰ ਤੂੰਬਾ, ਕੁਤਕ[2] ਸੁਹਾਯੋ।	[1]ਲੱਕ ਨਾਲ ਲੰਗੋਟੀ। [2]ਮੋਟਾ ਸੋਟਾ।
ਮਨੋ ਗਜਾਨ ਪੈ, ਹਿਤ ਕਲਜਾਨ ਵੈਰਾਗ ਤਪ।	
ਹੋ ਅਯੋ ਬਿਸ਼ਨੁ ਪੈ, ਮਹਾਂਦੇਵ ਕੈ ਦੱਤ ਅਪਿ[1] ॥ ੭੭ ॥	[1]ਆਪ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਇ, ਗਏ ਕਹਿਂ ਚੇਲਕੇ[1]।	[1]ਚੇਲੇ।
ਹੁਤੇ ਖਵੱਈਏ ਜੋ, ਕੜਾਹੁ ਤ੍ਰੈ ਮੇਲ ਕੇ[1]।	[1]ਤਿੰਨ ਮੇਲ ਦਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੰਡ, ਘਿਉ, ਆਟਾ ਤਿੰਨੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮੇਲੇ ਹੋਣ)।
ਪਸੁ ਹਰਜਾਉ ਮਨਿੰਦ[1], ਸਿੱਖਨ ਘਰ ਚਰੈਂਗੇ।	[1]ਹਰੀ ਖੇਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂ ਵਾਂਗ।
ਹੋ ਐਸੇ ਭੇਖੀ ਪੁਨ ਪੁਨ, ਜਨਮੈਂ ਮਰੈਂਗੇ ॥ ੭੮ ॥	
ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਾਰਜ ਪਰਜੋ, ਪੇਖਤੇ ਹੀ ਭਗੇ।	
ਕਹਾਂ ਲਰਾਵਨ ਹਮ, ਉਨਹੀ ਕੋ ਥੇ ਲਗੇ।	
ਹੇਤ ਪਰਖਬੇ, ਆਯੁਧ ਪਹਿਰਨ ਕੋ ਕਹੀ।	
ਹੌ ਬੈਠੇ ਕਰਤੇ ਭਜਨ, ਬਿਮੁਖਤਾ ਕਜੋਂ ਗਹੀ ॥ ੭੯ ॥	
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਕਹਜੋ ਸੁਨਿ ਨਾਥ ਜੀ।	
ਬੇਮੁਖ ਸਨਮੁਖ ਰਖਨੋ, ਸਬਿ ਤੁਵ ਹਾਥ ਜੀ।	
ਮੂਢ ਮਤੀ ਨਹਿਂ ਲਖਤ, ਗੂਢ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਹਿ।	
ਹੋ ਮਿਤ੍ਰ ਸੱਤ੍ਰ ਨਹਿ ਕੋਇ, ਤੁਮਾਰੋ ਖੇਲ ਸੁਹਿ[1] ॥ ੮੦ ॥	[1]ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਸਰੂਪ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ, ਨਹਿਂ ਪਾਇ ਹੈਂ।	
ਨਿਗਮਾਗਮ ਮਨ ਬਾਣੀ, ਪਰਾ ਬਤਾਇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਮਨ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।
ਹਮਰੇ ਪੂਰਬ ਜਪ ਤਪ, ਭਾਗ ਭਲੇਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਚੰਗੇ ਹਨ।
ਹੋ ਲੋਚਨ ਗੋਚਰ[1] ਜੋ ਸਰੂਪ, ਤੁਵ ਹੇਰ ਹੈਂ[2] ॥ ੮੧ ॥	[1]ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ। [2]ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।
ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਸੰਗ, ਅਭਾਗੀ ਤਜਤ ਹੈਂ।	
ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਜਿਨ ਕੇ, ਪਦ ਨਿਤ ਭਜਤ ਹੈਂ।	
ਆਪ ਤੀਨ ਪੁਰ ਥਾਪਨ, ਖਾਪਨ ਹਾਰ ਹੈਂ[1]।	[1]ਰਚਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।
ਹੋ ਬਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਗਿਰੇਸ, ਜੁ ਮੰਡੈਂਰਾਰ ਹੈਂ[1] ॥ ੮੨ ॥	[1]ਲੜਾਈਰਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਮੁਸਕਾਇ, ਮੂਲ ਮਾਹੰਤ ਜੌਂ।
ਰਹਜੋ, ਡਾਲੀਆਂ ਔਰੈਂ ਭਵੈਂ ਬਜੰਤ ਤੌਂ[1]। [1](ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇ) ਮੁੱਢ (ਵਾਂਗ) ਜੋ ਮਹੰਤ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਾਸਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਲੀਆਂ ਰੂਪ ਚੇਲੇ ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
ਕਹੋ ਸੰਤ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ, ਤੁਮ ਧਜਾਨ ਕੈ[1]। [1]ਕਰਕੇ, ਲਾ ਕੇ।
ਹੋ ਜੀਤ ਹੋਇ ਹੈ ਕਿਸ ਕੀ, ਲਰਿ ਰਣ ਠਾਨ ਕੈ ॥੮੩॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੌਂ[1], ਬਾਈ ਧਾਰਨ ਕੇ ਪਤੀ। [1]ਨਾਲ।
ਚਢ ਆਏ ਹਿਤ ਲਰਨ, ਸੈਨ ਲੈ ਸਬਿ ਅਤੀ[1]। [1]ਬਹੁਤੀ।
ਦੇਸ ਕੋਸ਼[1] ਨਹਿਂ ਛੀਨਜੋ, ਹਮ ਨੇ ਕਾਹਿ ਕਾ। [1]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਹੋ ਕਿਆ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਮੂਢ, ਹੰਕਾਰੀ ਚਾਹਿਂ ਕਾ[1] ॥੮੪॥ [1]ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਮਹੰਤ ਕਰ ਜੋਰਿ, ਕਹਾ ਪੁਨ ਐਸ ਹੈ।
ਨਰ ਲੀਲ੍ਹਾ ਇਵ ਬੂਝਤ, ਪ੍ਰਭੁ ਮੁਹਿ ਕੈਸ ਹੈ।
ਆਪ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ, ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ ਹੈ।
ਹੋ ਗਜਾਤਾ ਤੀਨੋ ਕਾਲ, ਜੁ ਹੋਵਨ ਹਾਰ ਹੈ ॥੮੫॥
ਜਜੋਂ ਬਾਲਕ ਮਿਲਿ ਖੇਲਤ, ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰਚਿ।
ਵਾਸਤ੍ਵ ਰਾਗ ਨ ਦ੍ਵੈਸ਼, ਬ੍ਰਿਤਿ ਸਮਰਹਿਤ ਸਚ[1]। [1]ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਤੇ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, {ਸੱਚ} ਨਿਸਚੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਚਰਿਤ ਕਰਤ ਤਜੋਂ ਰਾਵਰ, ਨਰ ਤਨ ਧਰਨ ਕੇ[1]। [1]ਧਾਰ ਕੇ।
ਹੋ ਇਹੁ ਤੁਵ ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਾਲ, ਖਜਾਲ ਜੋ ਲਰਨ ਕੇ ॥੮੬॥
ਮਧੁ ਕੈਟਭ ਸੰਘਾਰੇ[1], ਜਲ ਮੈਂ ਪੈਠ ਕੇ[2]। [1]ਮਾਰੇ। [2]ਵੜ ਕੇ।
ਹਿਰਨ ਕੱਸਪ ਹਿਰਨਾਛਸ ਮਾਰੇ ਐਠ ਕੇ[1]। [1]ਮਰੋੜ ਕੇ।
ਰਾਵਣ ਕੰਸ ਸੁਬੰਸ, ਤ੍ਰੇਤੈ ਦਵਾਪਰੈਂ।
ਹੋ ਮਾਰੇ ਹਤਹੋ ਅਬਿ, ਗਿਰਪਤਿ ਕਜਾ ਬਾਪੁਰੈਂ ॥੮੭॥
ਮੱਤ ਮਤੰਗ[1] ਬ੍ਰਿੰਦ, ਸ਼ੇਰ ਸੋਂ ਕਿਆ ਲਰੈਂ। [1]ਬਹੁਤੇ ਮਸਤ ਹਾਥੀ।
ਸਰਪ ਸਰਵਰੀ[1], ਬੈਨਤੇਯ ਕੀ[2] ਕਬਿ ਕਰੈਂ। [1]ਬਰਾਬਰੀ। [2]ਗਰੁੜ ਦੀ।
ਰਾਵਰ ਰਵਿ ਤੈ ਦੁਰੈਂ, ਨਖਤ ਅਰਿ ਸੌ ਗੁਨੇ[1]। [1]ਆਪ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾ ਵੈਰੀ ਰੂਪ ਤਾਰੇ ਛੁਪ ਜਾਣਗੇ।
ਹੋ ਬਿਜੈ ਲੱਛਮੀ ਸਦਾ, ਸੰਗ ਤੁਵ ਲੌ ਗੁਨੇ[1] ॥੮੮॥ [1]ਫਤਹ ਰੂਪ ਲੱਛਮੀ ਸਦਾ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ (ਰਹਿਣਾ) ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ।
ਸਹੀ ਸੁਖਦ ਅਸੀਸ ਯੁਤੈਂ, ਕਿਰਪਾਲ ਜੌਂ।
ਕਹੇ ਬੈਨ ਸੁਨਿ ਸੁਭਟ, ਭਏ ਮੁਦ ਮਾਲ ਲੌਂ[1]। [1]ਸੁਣ ਕੇ ਸੂਰਮੇ (ਐਉਂ) ਅਨੰਦ ਹੋਏ (ਜਾਣੋ) ਧਨ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।
ਤਜਾਰੀ ਸਾਰੀ ਜੰਗ ਕਰਨ ਕੀ, ਬਰਨ ਪੈ[1]। [1]ਪੁਨਾ ਕਹਿ ਕੇ।
ਹੋ ਧਜਾਇ ਭਯੋ ਥਿਰ ਈਹਾਂ, ਬੰਦ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਪੈ ॥੮੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਜੰਗ ਤਜਾਰੀ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੁਰੰਜਵੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੪॥

੫੫. {ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ, ਬੇਈਮਾਨ ਪਠਾਣ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ}

ਕਬਿੱਤ:

ਮਾਯਾ ਕੀ ਮਹਾਨਤਾ ਔ ਮਾਨਤਾ ਲੈ ਮਥੁਰਾ ਤੈ,
ਕਾਂਤੀ ਕੀ ਕਰਾਂਤੀ ਕਮਨੀਯਤਾ ਲੈ ਕਾਂਸੀ ਕੋ[1]।

[1]ਮਾਇਆ ਪੁਰੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਮਥਰਾ ਦੀ ਮੰਨਤ ਲੈ ਕੇ, ਕਾਂਤੀ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੀ ਲੈ ਕੇ।

ਦਰਪ ਦਵਾਰਕਾ ਕੋ ਹੌਸਲਾ ਹਿਵੰਤਕਾ ਕੋ,
ਔਧ ਕੋ ਅਰੂਜ ਲੈ ਨਮੂਜ ਬਿੱਸ੍ਰ ਬਾਸੀ ਕੋ[1]।

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੁਆਰਕਾ ਦਾ, ਹੌਸਲਾ ਅਵੰਤਕਾ ਦਾ, ਅਜੁਧਿਆ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ।

ਸੱਤ ਸੱਤ ਲੋਕ ਤੈ ਮਹੱਤ ਹਰਿ ਓਕ ਤੈ ਲੈ,
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਰਚਯੋ ਹੁਲਾਸੀ ਕੋ[1]।

[1]ਸੱਤ ਲੋਕ ਤੋਂ ਸੱਚ, ਵੱਡਾ ਪਨ ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਸ਼ਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਬਣਾਇਆ।

ਮੋਖ ਭੋਗ ਦਾਸੀ ਜਹਾਂ ਕਟਿਤਿ ਚੁਰਾਸੀ,
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਹ੍ਵੈ ਨਿਵਾਸੀ ਕਯੋਂ ਨ ਪੈਂਹ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕੋ[1] ॥੧॥

[1]ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਜਿੱਥੇ ਦਾਸ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਚੁਰਾਸੀ ਕੱਟੀ ਦੀ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੁਰੀ ਦੇ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣਗੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ ਕਾ ਕਹੈਂ, ਏਸ ਅਧਜਾਇ ਮਝਾਰ।
ਆਮਦ ਸੁਨਿ ਕੋਹੀਨ ਕੀ[1], ਭਏ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਤਜਾਰ ॥੨॥

[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ (ਖ਼ਬਰ)।

ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ:

ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਿੱਖ,
ਕਹਯੋ ਇਮ ਆਇ ਕੈ।
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਪਠਾਨ,
ਮਿਲੇ ਉਤ ਜਾਇ ਕੈ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਦੈ ਆਦਰ, ਸਾਦਰ ਰਖ ਲੀਏ।
ਹੋ ਫੌਜ ਕਿਤਿਕ ਗੁਰੁ ਕੰਨੇ[1], ਬੂਝਨ ਸੋ ਕੀਏ ॥੩॥

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼।

ਭਾਖਯੋ ਭੀਖਨ ਖਾਨ, ਫੌਜ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਕੁਹਿ[1]।

[1]ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਭਾਵ ਕੋਈ ਫ਼ੌਜ ਨਹੀਂ।

ਹਮ ਹੀ ਹੁਤੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਆਏ ਪਾਸ ਤੁਹਿ।
ਨਾਈ ਛੀਂਬੇ ਰੋੜੇ, ਖੱਤ੍ਰੀ ਜਾਟ ਹੈਂ।
ਹੋ ਬਨਕ ਕੁਲਾਲ ਕਲਾਲਨਿ ਮਾਲਿਨਿ ਠਾਟ ਹੈਂ[1] ॥੪॥

[1]ਬਾਣੀਆਂ, ਘੁਮਿਆਰਾਂ, ਕਲਾਲਾਂ ਤੇ ਮਾਲੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹਨ {ਕਲਾਲ=ਇਕ ਗੋਤ੍ਰ}।

ਗਿਨਤੀ ਮਿਨਤੀ ਕਹਾਂ, ਇਨੋ ਕੀ ਜੇ ਕਹੈਂ।
ਜੰਗ ਦੇਖ ਜੋ, ਠਹਿਰੈਂ ਘਰੀ ਨ ਏਕ ਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਬਹਾਦਰ ਬਲੀ, ਬੀਰ ਇਕ ਠੀਕ ਹੈ।
ਹੋ ਪਾਂਚ ਭਨੇਂਵੇ, ਮਾਮੂ ਇਕ ਗੁਰੁ ਨੀਕ ਹੈ[1] ॥੫॥

[1]ਚੰਗਾ (ਸੂਰਮਾ) ਹੈ।

ਪਾਂਚ ਚਾਰ ਰਜਪੂਤ, ਕਹੀਂ ਤੈ ਆ ਰਹੇ।
ਪੀਰ ਸਢੌਰੇ ਵਾਰ, ਬੀਰ ਕਿਛੁ ਹੈ ਵਹੇ[1]।

[1]ਉਹ।

ਬਾਕੀ ਨਾਗੜ ਗੁੱਦੀ, ਭਰ ਰਹੀ ਆਮ ਹੈ[1]।

[1]{ਨਾਗੜ ਗੁੱਦੀ} ਕਮੀਨ ਜ਼ਾਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ {ਆਮ} ਬਹੁਤ ਭਰ ਰਿਹਾ

ਹੈ।

ਹੋ ਔਰ ਫੌਜ ਗੁਰੁ ਪਾਸ, ਖੁਦਾ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥੬॥

ਬਾਂਰਾ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤ, ਸੱਤ ਜਗ ਜੋ ਕਹੀ[1]।

[1]ਬਾਰਾਂ ਨੀਚ ਜਾਤਾਂ ਜੋ ਠੀਕ ਜਗਤ 'ਚ ਕਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੋ ਭਰਤੀ ਖੁਰਗੀਨ, ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸਬਿ ਸਹੀ[1]।

[1]ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ {ਖੁਰਗੀਨ} ਤਹਿਰੂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਾਂਗ ਹਨ।

ਤੁਮ ਸੋਂ ਲਰਨੇ ਜੋਗ, ਨ ਕੋਇ ਦਿਖੀਤ ਹੈ।
ਹੋ ਤੁਮ ਭੀ ਰਹੋ ਕਿਨਾਰੇ, ਹਮ ਹੀ ਜੀਤ ਹੈਂ ॥੭॥

ਔਰ ਤਲਬ ਕੀ ਤਲੰਬ[1], ਨ ਤੁਮ ਤੇ ਕਿਛੁ ਹਮੈਂ।

[1]ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਇੱਛਾ।

ਦੇਹੁ ਮਾਫ ਕਰਿ ਲੂਟ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਮਲ ਮੈ[1]।

[1]ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ (ਅ) (ਜੋ) {ਹਮ} ਅਸੀਂ {ਲਮੈਂ} ਲੈ ਲਈਏ।

ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਢਿਗ ਨਾਹਿਨ, ਦੌਲਤ ਇਤਿਕ ਹੈ।
ਹੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਮਾਯਾ ਆਜ, ਪੇਖੀਅਤ ਜਿਤਿਕ ਹੈ ॥੮॥
ਮਨ ਮਾਯਾ ਭਰਮਾਯਾ, ਪਾਯਾ ਗਜਾਨ ਨਹਿਂ।
ਰਾਜਨਿ ਮਤਾ ਪਕਾਯਾ, ਲੀਨੇ ਰਾਖ ਵਹਿ।
ਬਡਜੋ ਗਰਬ, ਚਢਿ ਸਰਬ ਅਗਾਰੀ ਬਢ ਗਏ।

ਹੋ ਅਨਗਨ ਦਲ ਮਿਲਿ ਦੁੱਜਨ[1], ਓਰੜ[2] ਚਢਿ ਅਏ ॥੯॥

[1]ਖੋਟਿਆਂ ਦੇ। [2]ਉੱਛਲ ਕੇ।

ਬਾਜਤ ਦੁੰਦਭਿ ਬ੍ਰਿੰਦ[1], ਮੇਘ ਜਨੁ ਗਾਜ ਹੀਂ।

[1]ਸਾਰੇ ਧੌਂਸੇ।

ਕਹਜੋ ਸਿੱਖ, ਸੋ ਐਂਹ ਭੰਗਾਣੀ ਆਜ ਹੀ।

ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ, ਤੂਰਨ[1] ਤਜਾਰੀ ਹੈ ਕਰੀ।

[1]ਛੇਤੀ।

ਹੋ ਬਜਵਾਯੋ ਰਣਜੀਤ, ਨਗਾਰਾ ਤਿਸ ਘਰੀ ॥੧੦॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬਖਤ੍ਰ[1] ਸਜਿ, ਦਲ ਗੁਰੁ ਚਢਜੋ।

[1]ਸੰਜੋਆਂ।

ਗਿਰ ਗਿਰਾਟ ਗਿਰਪਤੀਅਨਿ, ਖਰਭਰ ਅਤਿ ਬਢਜੋ[1]।

[1]ਧੌਂਸਿਆਂ ਦਾ {ਗਿਰ ਗਿਰਾਟ} ਭਾਰੀ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ (ਸੁਣ ਕੇ) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਅੰਦਰ {ਖਰਭਰ} ਘਬਰਾਹਟ ਵਧ ਗਈ।

ਕਲਗੀਧਰ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਾਕ[1], ਧਰਿ ਜੰਗ ਕੀ।

[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਹੋ ਸੂਖਮ ਅਕਟ ਸੰਜੋਇ, ਫੁਲਾਦੀ ਅੰਗ ਕੀ[1] ॥੧੧॥

[1]ਸਰੀਰ (ਉੱਪਰ ਧਾਰਨ) ਕੀਤੀ।

ਹੀਰੇ ਕੁੰਦਨ ਜਟਿਤ ਮੁਸਟ, ਖਗ ਪਹਿਰ ਕਰਿ[1]।

[1]ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਹੋਈ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੱਠ ਵਾਲੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨ ਕੇ।

ਕਠਿਨ ਕੁਵੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ, ਕੰਧ ਪੈ ਧਰਜੋ ਵਰ[1]।

[1]ਕਰੜਾ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਭਾਰਾ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ {ਕੁਵੰਡ} ਧਨੁਸ਼ ਮੋਢੇ 'ਤੇਰੱਖਿਆ।

ਪੂਰਤ ਤੀਰ ਤੁਨੀਰ, ਕਸਜੋ ਕਟਿ ਖਚਤ ਮਨਿ[1]।

[1]ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ {ਤੁਨੀਰ} ਭੱਥਾ ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੜਤ ਹੋਇਆ ਲੱਕ ਨਾਲ ਕੱਸਿਆ।

ਹੋ ਕਿਧੋਂ ਸਦਨ ਅਹਿ ਕਾਲ, ਹਰਨ ਹਿਤ ਅਰਿਨਿ ਗਨ[1] ॥੧੨॥

[1]ਜਾਂ ਇਹ ਕਾਲ ਰੂਪ ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ।

ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼[1] ਪਿਸਤੌਲ, ਤਮੰਚਾ[2] ਪੰਚ ਕਲ[3]।

[1]ਕਰਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। [2]ਲੰਬੀ ਨਾਲੀ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ। [3]ਆਸਾਮ ਦੇ ਰਾਜੇਰਤਨਰਾਇ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੰਜ ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।

ਕਸੇ-ਕਮਰ ਯੁਤ ਕਮਰ, ਸਮਰ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਭਲ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਰ ਕਸੇ ਸਣੇ (ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਲੱਕ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ (ਕੱਸੇ)।

ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਹ, ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ, ਸਸਿ ਮਾਹਰੀ[1]।

[1]ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ।

ਗੰਗਾਰਾਮ ਸੁ ਜੀਤ ਮੱਲ, ਭਲ ਕਾਹਰੀ[1] ॥੧੩॥ — [1]ਚੰਗੇ {ਕਾਹਰੀ} ਫੁਰਤੀਲੇ।
ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਕੇਰ ਪੂਤ, ਭਟ ਪਾਂਚ ਜੇ।
ਹੋ ਚਢੇ ਬੀਰ ਜਨੁ ਪਾਂਚੋ, ਪਾਂਡਵ ਸਾਚ ਥੇ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਮਾਸੰਦ, ਬੁਲੰਦ ਜੁ ਬੀਰ ਥਾ।
ਦਯਾਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ, ਭਟ ਧੀਰ ਥਾ ॥੧੪॥
ਊਦਾ, ਧਰਮਾ, ਸਾਂਗਾ, ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਭਟ।
ਹੋ ਛਕੇ ਛੋਭ[1] ਸਭਿ ਛੱਤ੍ਰੀ ਅੱਤ੍ਰੀ[2] ਅਏ ਝੱਟ। — [1]ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ। [2]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।
ਰੱਖਕ ਕੇਤਿਕ ਸੁਭਟ ਕਿਲੇ ਮੈਂ ਛੋਰ ਕੈ।
ਬਾਕੀ ਦਲ ਭਲ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਬੀਰ ਬਟੋਰ ਕੈ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।
ਪ੍ਰਥਮ ਭਗਵਤੀ ਧਜਾਇ[1] ਨਾਮ ਨਵ ਗੁਰੁਨਿ ਲੈ। — [1]ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ।
ਹੋ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਅਰਦਾਸ, ਚਢੇ ਗੁਰੁ ਸੁਰਨ[1] ਲੈ। — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ।
ਸ਼ਗਨ ਭਏ ਸਭਿ ਨੀਕ, ਦਾਇਕੈ ਜੀਤ ਜੇ।
ਚਾਲੇ ਤੁਰੇ[1] ਨਚਾਵਤ, ਭਾਵਤ ਮੀਤ ਥੇ ॥੧੬॥ — [1]ਘੋੜੇ।
ਬਾਜਤ ਦੁੰਦਭਿ, ਗਾਜਤ ਹਯ ਸਬਿ ਸੂਰਮੇ।
ਹੋ ਨੂਰ ਸੂਰ ਕੋ ਢਾਪਜੋ, ਨਭ ਭਰ ਧੂਰ ਮੇਂ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣ ਢੱਕ ਲਿਆ, ਅਕਾਸ਼ ਧੂੜ ਨਾਲ ਭਰਿ ਗਿਆ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ, ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਹਿ ਸੈਂ।
ਗਾਡੋ ਰਣ ਖੰਭ ਜਾਇ, ਭੰਗਾਣੀ ਠਾਂਹਿ ਜੈ ॥੧੭॥
ਤਹਿਂ ਘਾਲੋ ਘਮਸਾਣ, ਰੋਕ ਕੈ ਸੱਤ੍ਰੁ ਕੋ।
ਹੋ ਹਮ ਤੁਮ ਪੁਸ਼ਤ ਪਨਾਹਿ, ਆਇ ਹੈਂ ਤੱਤ੍ਰ ਕੋ[1]। — [1]ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਰੀਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ {ਤੱਤ੍ਰ} ਉਸ ਤਰਫ਼ ਆਵਾਂਗੇ।
ਸੰਗੋ ਸ਼ਾਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੰਗ, ਨਿਜ ਸੈਨ ਲੈ।
ਜਾਇ ਅਰਜੋ ਅਰਿ ਸੰਗ, ਮੋਰਚਾ ਐਨ ਲੈ ॥੧੮॥
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸਸਿ ਭੀਮ ਨ੍ਰਿਪ, ਸਸਿ ਹਰੀ ਜੋ।
ਹੋ ਬਢੇ ਅੱਗ੍ਰ, ਅਤਿ ਮਢੇ ਰੋਹ ਬਿਧਿ ਖਰੀ ਸੋਂ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।
ਕਈ ਸਹਿਸ ਬਡ ਸੂਰੇ, ਛੱਤ੍ਰੀ ਛਿਤ ਪਤੀ[1]। — [1]ਰਾਜੇ।
ਮਾਰ ਬੁਕਾਰੇ ਕਰਿ, ਢਿਗ ਢੁੱਕੇ ਸੋ ਅਤੀ ॥੧੯॥
ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਬੱਜਤ, ਆਮੋ ਸਾਮਣੈ।
ਹੋ ਦਯਾਰਾਮ ਤਬਿ ਭਾਖਜੋ, ਗੁਰੁ ਪੈ ਬਾਮਣੈ[1]। — [1]ਦਯਾਰਾਮ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ।
ਸੂਰਬੀਰ ਬਡ ਧੀਰ, ਭੀਰ ਅਰਿ ਅਗਨਤੈ[1]। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਅਣਗਿਣਤ ਭੀੜ ਹੈ।
ਲਰਨ ਮਰਨ ਹਿਤ, ਕੰਗਨੇ ਬਾਂਧੇ ਸ਼ਗਨ ਤੈ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਸ਼ਗਨਾਂ ਨਾਲ।
ਮਹਾਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਚੀ, ਹੈਂ ਸੱਚ ਭਨੈਂ ਹਮ।
ਹੋ ਇਸ ਤੈ ਸੌਗੁਨ ਆਵੈਂ, ਤੌ ਭੀ ਨਾਹਿਂ ਗਮ।
ਸਬਿ ਛਰਰੇ ਕੀ ਚਿਰੀਆਂ, ਘਿਰੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈਂ[1]। — [1]ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਛਰਰੇ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੌਤ ਨੇ ਘੇਰੀਆਂ ਹਨ। {ਛਰਰਾ=ਬੰਦੂਕ 'ਚੋਂ ਛਰ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਬਰੀਕ ਗੋਲੀ।}
ਸ਼ਲਭਨ ਕੀ ਕਿਛੁ ਗਿਨਤੀ, ਬਾਜ ਨ ਕਿਰਤ ਹੈ[1] ॥੨੧॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਜ਼ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਭਮੱਕੜਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਸੁਨਿ ਬਿਹਸੇ ਸੋਢੀਸ, ਛੇਰ ਤੁਰੰਗ ਕੈ[1]। — [1]ਘੋੜਾ ਛੇੜ ਕੇ।

ਹੋ ਤੁੰਗ ਠੌਰ[1] ਜਾ ਥਿਰੇ, ਸੰਗ ਭਟ ਭੀਰ ਲੈ ॥੨੨॥	[1]ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਬੋਲਯੋ ਦਿਜੇਸ[1] ਜਗਤੇਸ ਜੂ ਬਿਸੇਸ ਹੇਰੋ,	[1]ਉੱਤਮ ਬ੍ਰਹਮਣ।
ਠਾਢੋ ਹੈ ਨਰੇਸ ਹਰੀ ਚੰਦ ਏ ਚੰਦੇਰੀ ਕੋ।	
ਦਾਨੀ ਮਹਾਂ ਮਾਨੀ ਬੀਰ ਜੰਗ ਕੋ ਜਿੱਤਯਾ ਧੀਰ,	
ਕਾਲ ਸੋਂ ਲੱਗਯਾ ਪੈ ਨ ਕੱਯਾ ਏਰ ਫੇਰੀ ਕੋ[1]।	[1]ਕਾਲ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆਂ ਭਾਵ ਮੌਤ ਸਮੇਂ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਤਾਂ ਕੇ ਪਾਛੇ ਠਾਢੋ ਆਛੇ ਜੰਗ ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਂਛੇ,	
ਚਿੰਤਾ ਲਾਜ ਗਹਯੋ ਸਾਛੇ[1] ਛੁੱਤ੍ਰੂੰ ਜੁ ਗੇਰੀ ਕੋ[2]।	[1]ਸਾਹਮਣੇ। [2]ਜਿਵੇਂ ਗੇਰੀ ਦਾ {ਛੁਤ੍ਰੂੰ} ਊਠ ਖੜਾ ਹੈ {ਸ਼ੁਤਰ=ਊਠ।}
ਤਾਂ ਕੇ ਬਾਂਈ ਓਰ[1] ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ਛੱਤ੍ਰਿ ਚੌਰਿ,	[1]ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ।
ਕਹਿਲੂਰ ਮੌਰ ਹੈ, ਨ ਜੰਗ ਤੌਰ ਦੇਰੀ ਕੋ[1] ॥੨੩॥	[1]ਛਤਰ ਚੌਰ ਵਾਲਾ ਕਹਿਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਭੀਮ ਚੰਦ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ {ਤੌਰ} ਚਾਲ ਢਾਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ 'ਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ।
ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਅਤਿ ਬਿਕਟ[1] ਕਟੋਚ ਪੋਚ[2],	[1]ਸਖ਼ਤ। [2]ਨੀਚ।
ਸੋਚਤ ਸੁ ਓਟ ਐ ਪੈ ਲੋਚਤ ਹੈ ਜੀਤ ਕੈ[1]।	[1]ਜਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਔਰ ਯੇ ਹਜੂਰੀ ਜਸਵਾਲ ਡਢਵਾਲ ਠਾਢੇ,	
ਚਾਢੇ ਚਖੁ ਗਾਢੇ ਜੰਗ ਆਢੇ ਆਏ ਮੀਤ ਕੈ[1]।	[1]ਹੋਰ ਕੋਲ ਹੀ ਇਹ ਜਸਵਾਲ ਤੇ ਡਢਵਾਲ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇਤ੍ਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜੋ ਤਕੜਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤ੍ਰ (ਭੀਮ ਚੰਦ) ਦੇ {ਆਢੇ} ਨਾਲ ਆਏ ਹਨ।
ਦਾਏਂ ਦਿਸ[1] ਦੇਖੀਏ ਪਠਾਨ ਬੇਈਮਾਨ ਥਿਰੇ,	[1]ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ।
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਧਾਮ ਜੈਹੈਂ ਜਮ ਹੀਤ ਕੈ[1]।	[1]ਹਿਤ ਕਰ ਕੇ ਜਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਗੇ।
ਔਰ ਜੇ ਅਨੇਕ ਏਕ ਏਕ ਕੋ ਭਗੈ ਹੈਂ ਛੇਕਿ,	
ਆਏ ਏਕ-ਮੇਕ ਹ੍ਵੈ ਕੁਨੇਕ ਯੇ ਅਨੀਤਿ ਕੈ[1] ॥੨੪॥	[1]ਹੋਰ ਜਿਹੜੇ ਅਨੇਕਾਂ {ਕੁਨੇਕ} ਖੋਟੇ {ਅਨੀਤ} ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ {ਛੇਕ} ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਭਜਾ ਦਿਆਂਗੇ।
ਲਾਖ ਗੁਨੇਂ ਕਜੋਂ ਨ ਐਹੈਂ ਸਾਖ[1] ਦੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕੈਹੈਂ,	[1]ਗਵਾਹੀ।
ਹਮ ਤੂੰ ਹਤੈ ਹੈਂ[1] ਯੇ ਪਲੈ ਹੈਂ[2] ਮਾਰ ਖਾਇ ਕੈ।	[1]ਮਾਰਾਂਗੇ। [2]ਭੱਜਣਗੇ।
ਹੌਸ[1] ਨਾਰਹਿਨ ਦੈਹੈਂ ਬੀਰ ਬੀਰ ਸੋਂ ਲਰੈ ਹੈਂ,	[1]ਇੱਛਾ।
ਹੂਰਨ ਸੁ ਪੈਹੈਂ[1] ਜੈਹੈਂ ਸੁਰਪੁਰ ਧਾਇ ਕੈ।	[1]ਉਹ ਹੂਰਾਂ (ਅਪੱਛਰਾਂ) ਪਾ ਲੈਣਗੇ।
ਭੈਰੋਂ ਭੂਤ ਜੋਗਨੀ ਜਮਾਤ ਕੋ ਰਜੈ ਹੈਂ ਬੇਗ[1],	[1]ਛੇਤੀ।
ਤੇਗਨ ਚਖੈ ਹੈਂ ਸ਼੍ਰੌਨ[1] ਔਨ ਅਰਿ ਘਾਇ ਕੈ[2]।	[1]ਲਹੂ। [2]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ।
ਪੈ ਹੈਂ ਹਮ ਜੀਤ ਕੋ ਗਵੈ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਗੀਤ ਕੋ,	
ਰਖੈ ਹੈਂ ਧਰਮ ਨੀਤਿ ਕੋ ਸੁਨੈ ਹੈਂ ਸਾਚ ਭਾਇ ਕੈ[1] ॥੨੫॥	[1]ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਐਸੇ ਗੁਰ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਕੀਨ ਜਿਨਿ ਸੰਖ ਧੁਨਿ[1],	[1]ਅਵਾਜ਼।
ਬਿਦਰੇ ਹੈਂ ਅਰਿਨ ਕੇ ਉਰ ਦਹਿਲਾਇ ਕੈ[1]।	[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਕੰਬ ਕੇ {ਬਿਦਰ} ਫਟ ਗਏ।
ਧੀਰਜ ਧਰੈ ਕੈ ਸੋ ਬਜੈ ਕੈ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੰਖ,	
ਅਗਰ ਬਢੈ ਕੈ ਲਰੇ ਐ ਕੈ ਅਤਿ ਜਾਇ ਕੈ।	

ਸੂਰ ਨ ਦਿਖਾਤ ਨਭ ਧੂਰਨ ਤੈ ਪੂਰਨ ਭਾ,
ਹੂਰਨ ਕੇ ਹੇਰਨ ਕੋ ਸੂਰਨ ਚਹਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਅਕਾਸ਼ ਧੂੜ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ, ਸੂਰਮੇ ਹੂਰਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸੋ ਪੁਕਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੀਰ,
ਬੀਰਨ ਪੈ ਬੀਰਤਾ ਬਿਸੇਸ ਚਢੀ ਆਇ ਕੈ ॥੨੬॥
ਰੰਗ ਭੂਮ ਮੈਂ ਸੁਰੰਗ ਔਰ ਹੀ ਦਿਖਾਇਓ ਢੰਗ[1],

[1]ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਹੀ ਢੰਗ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰੰਗ ਦਿਖਾਇਆ।

ਅਧਿਕ ਉਮੰਗ ਸੰਗ ਅੰਗ ਉਭਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਉਭਰਦੇ ਹਨ।

ਮੋਚ ਕੈ ਸੰਕੋਚ ਸੋਚ ਲੋਚ ਕੈ ਲਰਨ ਲਾਗੇ,
ਕਲਗੀਧਰਨ ਆਗੇ ਕਰਨੀ ਕਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਸੰਕੋਚ ਤੇ ਸੋਚ ਛੱਡ ਕੇ ਚਾਹ ਕੇ ਲੜਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ (ਹੋ ਕੇ ਜੰਗ ਦੀ) ਕਰਨੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਪਰਨ ਕਰਨ ਏਕ ਚਰਨ ਟਰਨ ਨਾਹਿਂ,
ਲਰਨ ਮਰਨ ਮਾਂਡੇ ਖਾਂਡੇ ਲੈ ਕਰਨ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਾਂਗੇ, (ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ) ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਖੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਲੜਨਾ ਮਰਨਾ ਮੰਡ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਨਿਹਰਨ ਪਰਨ ਸਭਿ,
ਏਕਸੇ ਲਰਨ ਸਮ ਭੀਮ ਔ ਕਰਨ ਹੈਂ[1] ॥੨੭॥

[1]ਉੱਤਮ ਵਰਨਾਂ ਤੇ ਨੀਵੇਂ ਵਰਨਾ ਦੇ ਲੋਕ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਭੀਮ ਤੇ ਕਰਣ ਵਾਂਗ (ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ) ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ:
ਇਤੇ ਮੈਂ ਅਯੋ, ਸੈਨ ਲੈ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ।
ਦਿਸਾ ਏਕ ਠਾਢੋ ਭਯੋ, ਧਾਰ ਕ੍ਰੁੱਧੂ।
ਨਿਜੰ ਮੋਰਚਾ ਥੋਰਚਾ[1] ਹੇਤ ਜੁੱਧੈਂ।

[1]ਮੋਰਚਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਟਰਯੋ ਸੋ ਨ ਪਾਛੈ, ਲਰਯੋ ਐਨ ਸੁੱਧੈਂ ॥੨੮॥
ਹੁਤੇ ਸਾਤ ਸੌ, ਸੰਗ ਮੌਰੀਦ ਤਾਂ ਕੇ।
ਸਭੈ ਹੀ ਲਰਾਕੇ, ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ।
ਹਤੇ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇਤੇ, ਤਿਨੈ ਅੱਤ੍ਰ ਧਾਰੀ[1]।

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ।

ਦਬਾਏ ਹਟਾਰੇ, ਪਿਛਾਰੀ ਪਹਾਰੀ ॥੨੯॥
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈਰਾਨ ਭਾ, ਹੇਰਿ ਭਾਰੀ।
ਹਰੀ ਚੰਦ ਪੈ ਦੌਰ ਕੈ, ਯੌਂ ਉਚਾਰੀ।
ਗੁਰੂ ਓਰ ਏਤੇ, ਘਨੇ ਜ਼ੋਰ ਵਾਰੇ।
ਭਏ ਬੀਰ ਕੈਠੇ[1] ਕਹਾਂ ਤੇ ਅਪਾਰੇ ॥੩੦॥

[1]ਇਕੱਠੇ।

ਨਹੀ ਜਾਨ ਜਾਈ, ਕਿਧੋ ਗੋਪ ਸੈਨਾ[1]।

[1]ਗੁਪਤ ਫ਼ੌਜ।

ਅਈ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਧਰੇ ਕੋਪ ਪੈਨਾ[1]।

[1]ਤਿੱਖਾ ਕ੍ਰੋਧ।

ਹਰੀ ਚੰਦ ਬੋਲਯੋ, ਨ ਡੋਲਯੋ ਸੁ ਭੱਯਾ[1]।

[1]ਹੇ ਭਰਾ ਡੋਲ ਨਾ।

ਜੁਰੇ ਹੈਂ ਜੁ ਵਾਹੀ[1], ਕੜਾਹੀ[2] ਖਵੱਯਾ ॥੩੧॥

[1]ਉਥੇ ਜਿਹੜੇ ਜੁੜੇ ਹਨ। [2]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।

ਭਗੈਂਗੇ ਅਬੀ, ਜੌ ਲਗੈ ਚੋਟ ਮੇਰੀ।
ਜਿਮੇ ਏਣ[1] ਜੈਹੈਂ, ਢੁਕੇ ਢਿੱਗ ਹੇਰੀ[2]।

[1]ਹਰਨ। [2]ਸ਼ਿਕਾਰੀ।

ਹੁਤੇ ਬੀਰ ਪਾਠਾਨ, 'ਸੋ ਤੀਰ[1] ਤੇਰੇ।

[1]ਕੋਲ।

ਅਏ ਹੈਂ, ਲਏ ਲਾਲਚੰ ਲੂਟ ਕੇਰੇ' ॥੩੨॥

ਇਨੈ ਕਿਉਂ ਨ ਆਗੈ, ਕਰੈ ਕੈ[1] ਲਰੈ ਹੈਂ।
[1]ਕਰਕੇ।
ਪਠੋ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸਾਮੁਹੇ, ਸਾਂਪ ਏਹੈਂ[1]।
[1]ਇਹ ਸੱਪ ਹਨ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹ ਤੌਂ, ਭੀਖਨੰ ਖਾਂ ਬੁਲਾਯੋ।
ਬਡੋ ਮਾਨ ਦੈ ਕੈ, ਤਿਸੈ ਯੌਂ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੩ ॥
ਕਹਾਂ ਦੇਰ ਕੀਨੀ, ਲਰੋ ਕਿਉਂ ਨ ਧਾਈ।
ਇਸੋ ਹੇਲ ਘਾਲੋ[1], ਗੁਰੂ ਜਿਉਂ ਪਲਾਈ[2]।
[1]ਹੱਲਾ ਪਾਉ। [2]ਭੱਜ ਜਾਣ।
ਤੁਮੈਂ ਭੇਤ ਸਾਰਾ, ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਕੇਰੋ।
ਲਹੋ ਲੂਟ ਬਿੱਤੰ[1] ਜਿਤੋ ਹੈ ਬਧੇਰੋ ॥ ੩੪ ॥
[1]ਧਨ।
ਧਨੀ ਹੋਇ ਕੈ, ਧਾਮ ਮੈਂ ਬੈਠ ਖੱਯੋ।
ਹਮੈ ਓਰ ਤੇ ਭੀ, ਕਛੂ ਔਰ ਲੱਯੋ।
ਤਬੈ ਮਾਨ ਖਾਨੰ, ਨਿਜੰ ਸੈਨ ਸਾਰੀ।
ਲਈ ਸੰਗ ਬਾਟੋਰ[1], ਸਾਜੋਰ ਭਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥
[1]ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ।
ਕਰਜੋ ਐਸ ਹੱਲਾ, ਥਰੰਥੱਲ ਘੱਲਾ[1]।
[1]ਥਰਥੱਲ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਤਚੇ[1] ਤੀਰ ਗੋਲੀ, ਸਮੰ ਮੇਘ ਛੱਲਾ[2]।
[1]ਛੱਡੇ, ਚਲਾਏ। [2]ਬੱਦਲ ਦੀ ਛੱਲ ਵਾਂਗ।
ਤਬੈ ਨੰਦ ਚੰਦੈ, ਗੁਰੂ ਪੈ ਉਚਾਰਜੋ।
ਅਏ ਖਾਨ ਖੂੰਨੀ, ਹਲਾ ਚਾਲ ਡਾਰਜੋ[1] ॥ ੩੬ ॥
[1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਨੈ ਕੈ, ਪਠਜੋ ਜੀਤ ਮੱਲੈਂ।
ਗੰਗਾਰਾਮ ਔ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਭੱਲੈਂ[1]।
[1]ਚੰਗੇ (ਸੂਰਮੇ)।
ਜਥੇਦਾਰ ਯੇ ਸੈਨ ਲੈ, ਐਨ ਧਾਏ।
ਲਰੇ ਠਹਿਰ ਕੈ, ਗਹਿਰ ਕੈ ਸਤ੍ਰ ਤਾਏ[1] ॥ ੩੭ ॥
[1]{ਠਹਰ ਕੈ} ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਤੇ {ਗਹਰ ਕੈ} ਪੈਰ ਜਮਾਂ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜੇ ਹਨ।
ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੱਚੀ, ਕਟਾ ਕੁੱਟ ਹੋਈ।
ਜਨੋ ਕੀ ਤਨੋ ਤੈ, ਘਨੋ ਜਾਨ ਖੋਈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਿਆਂ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਨਾਂ ਕੱਢੀਆਂ।
ਪੁਨਾ ਲਾਲ ਚੰਦੰ, ਪਠਜੋ ਬੀਰ ਭਾਰੋ।
ਹੁਤੋ ਨੂਰਪੁਰ ਥਲਾਂ ਕੇ[1], ਰਹਿਨ ਵਾਰੋ ॥ ੩੮ ॥
[1]ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ।
ਬਡੋ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ ਪਹਿਲਵਾਨ ਪੂਰੋ।
ਦਯਾਰਾਮ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ, ਕੈ ਗਰੂਰੋ[1]।
[1]ਮਾਨ ਨਾਲ।
ਮਿਲੇ ਸ਼ਾਹ ਸੰਗੋ, ਤਿਨੈਂ ਸੰਗ ਆਛੇ।
ਲਰੇ ਸੋ, ਟਰੇ ਨ ਪਗੰ ਏਕ ਪਾਛੇ[1] ॥ ੩੯ ॥
[1]ਇਕ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ।
ਰਣੰ ਖੰਭ ਥੀਏ[1], ਸਬੈ ਬੀਰ ਭਾਰੈਂ।
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਹੋ ਗਏ।
ਜਿਸੈ ਬਾਣ ਮਾਰੈਂ, ਤਿਸੈ ਭੂਮਿ ਡਾਰੈਂ।
ਕਵੈਂ ਪਾਂਚ ਔ ਸਾਤ ਮੈਂ, ਸੈਲ ਘੈਹੈਂ[1]।
[1]ਬਰਛੇ ਮਾਰ ਕੇ।
ਬੱੜੇ ਹੱਲਵਾਈ, ਜਿਮੈਂ ਸੀਖ ਪੈ ਹੈਂ[1] ॥ ੪੦ ॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਹਲਵਾਈ ਸੀਖ ਵਿੱਚ ਵੜੇ ਪ੍ਰੋਂਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤੈ ਨੰਦ ਚੰਦੰ, ਮਸੰਦੰ ਬੁਲੰਦੰ।
ਲਏ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੋਧਾ, ਲਰੇ ਸੋ ਅਮੰਦੰ[1]।
[1]ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ।
ਧਰੇ ਚਾਂਪੁ[1] ਹੱਥੰ, ਚਿਤੈ ਚੌਪ ਸੰਗੈ[2]।
[1]ਧਨੁਸ਼। [2]{ਚੌਪ} ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ {ਚਿਤੈ} ਦੇਖ ਕੇ।

ਤਚੈ[1] ਬਾਨ, ਖਾਨਾਨ ਕੇ ਅੰਗ ਭੰਗੈ ॥੪੧॥
[1]ਛੱਡਦਾ ਹੈ।

ਕਿਤੈ ਪਾਂਚ ਭ੍ਰਾਤਾ, ਮਨੋ ਪਾਂਚ ਪਾਂਡੌ।
ਕਰੈਂ ਅੱਧ ਅਧੰ, ਧਰੈਂ ਜਾਂਹਿ ਖਾਂਡੋ[1]।
[1]ਜਿਸ ਤੇ ਖੰਡਾ ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਹੂੰ ਲਾਲ ਚੰਦੰ, ਥਯੋ[1] ਲਾਲ ਰੂਪੈਂ।
[1]ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਸੰ ਬੀਰ, ਸਾਰੀ ਰਹੀ ਧੀਰ ਖੂਪੈ[1] ॥੪੨॥
[1]ਬੀਰਰਸ ਤੇ {ਸਾਰੀ} ਪੂਰੀ ਧੀਰਜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੀ।

ਪਿਖੈਂ ਸੱਤ੍ਰ ਏਕੱਤ੍ਰ ਹ੍ਵੈ, ਤੱਤ੍ਰ ਜਾਈ[1]।
[1]ਉਸ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ।

ਗ੍ਰਜੈਂ ਸਿੰਘ ਜਯੋ[1], ਸੋ ਤ੍ਰਜੈ ਧਿੰਗ ਧਾਈ[2]।
[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ। [2]{ਧਿੰਗ} ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਕੇ ਤਾੜਦਾ ਹੈ।

ਹਤੇ ਸੂਰ ਭੂਰੰ[1], ਗਰੂਰੰ ਪਲਾਏ[2]।
[1]ਬਹੁਤ ਸੂਰਮੇ। [2]ਹੰਕਾਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਮੈਂ ਕੇਹਰੀ, ਮੱਤ ਦੰਤੀ ਦਬਾਏ[1] ॥੪੩॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰੇ ਖਾਂਨ ਕੇਤੇ, ਫਿਰੈਂ ਛੂਛ ਤਾਜੀ[1]।
[1]ਘੋੜੇ ਖ਼ਾਲੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਚਢੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਪੈ, ਭਵੈਂ ਪਿੱਖਿ ਰਾਜੀ।
ਚਲੀ ਲੋਹ ਧਾਰਾ, ਦਲੀ ਸੱਤ੍ਰ ਸੈਨਾ।
ਹਲੇ ਨਾਉ ਨਜਾਈ, ਭਲੇ ਔਨਿ ਐਨਾ[1] ॥੪੪॥
[1]{ਔਨਿ} ਧਰਤੀ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ (ਫ਼ੌਜ) ਹਿਲਦੀ {ਐਨਾ} ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਬੈ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਜੂ, ਛੇਰਿ ਘੋਰਾ।
ਧਸਯੋ ਸੱਤ੍ਰ ਸੈਨਾ ਵਿਖੇ, ਜੋਰ ਜੋਰਾ[1]।
[1]ਜੋਰੋ ਜੋਰੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ।

ਹਤੇ[1] ਖਾਨ ਮੱਤੇ[2], ਕਿਤੈ ਪੁੰਜ ਫੱਟੇ[3]।
[1]ਮਾਰੇ। [2]ਹੰਕਾਰੀ। [3]ਜ਼ਖ਼ਮੀ।

ਪਟੇ ਬਾਜ ਨਜਾਂਈਂ[1] ਕਟੇ ਝੱਟਪੱਟੇ ॥੪੫॥
[1]ਪਟੇ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵਾਂਗ।

ਜਬੈ ਖਾਨ ਕਾਲੇ, ਸਿਰੰ ਜਾਇ ਬਾਹੀ[1]।
[1](ਤਲਵਾਰ) ਵਾਹੀ।

ਪਰੇ ਆਇ ਚੌਫੇਰਯੋਂ, ਖ਼ਾਂਨ ਚਾਹੀ ॥੪੬॥
ਸੁਝਯੋ ਨਾਹਿਂ ਆਨਾ[1], ਰੁਝਯੋ ਬੀਰ ਤਾਂਹੀਂ।
[1]ਔਣਾ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਿਆ।

ਹਯੰ ਕੀ[1] ਚਲਾਕੀ, ਇਤੈ ਉੱਤ ਜਾਹੀ।
[1]ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ।

ਲਗੇ ਘਾਵ[1] ਕੇਤੇ, ਕਿਛੂ ਨਾ ਜਨਾਵੈ।
[1]ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਢੁਕੈ ਢਿੱਗ ਜੋਈ, ਤਿਸੈ ਹੀ ਗਿਰਾਵੈ ॥੪੭॥
ਰੁਕਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਪੇਖਯੋ, ਜਬੈ ਸ਼ਾਹ ਸੰਗੋ।
ਲਏ ਸੰਗ ਜੋਧਾ, ਗਏ ਧੈ[1] ਨਿਸੰਗੋ।
[1]ਧਾ ਕੇ, ਦੌੜ ਕੇ।

ਗੁਰੂ ਭੀ ਪਠਾਯੋ, ਤਹਾਂ ਮਾਤਲੰ ਕੋ[1]।
[1]ਮਾਮਾ (ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ) ਜੀ ਨੂੰ।

ਲਰਯੋ ਜਾਇ ਸਾਹਾਇਕੈ ਭ੍ਰਾਤ ਬੰਕੋ[1] ॥੪੮॥
[1]ਸੁੰਦਰ ਭਰਾ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਲੜਿਆ।

ਹਟਾਏ ਪਿਛਾਰੀ, ਅਗਾਰੀ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਕਿ ਮਾਰੇ ਬੁਕਾਰੇ, ਅਪਾਰੇ ਗਜੈ ਕੈ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਗੱਜ ਕੇ ਮਾਰੇ ਬਕਾਰੇ ਕੀਤੇ। {ਮਾਰਾ ਬਕਾਰਾ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਗੱਜ ਕੇ ਮਾਰ ਲਉ, ਮਾਰ ਲਉ ਬੋਲਣ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਾਰਾ ਬੁਕਾਰਾ ਹੈ।}

ਮਹਾਂ ਹੇਲ ਘਾਲਾ, ਬਗੈਂ ਮੇਲਿ ਭਾਰੀ[1]।
[1]ਭਾਰੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਮੇਲ ਕੇ ਭਾਵ ਇੱਕੋ ਕਤਾਰ 'ਚ ਘੋੜੇ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਪਾਇਆ।

ਘਨੇ ਬਾਨ ਗੋਲੀਨ ਕੀ, ਬਾਰ[1] ਝਾਰੀ ॥੪੯॥
[1]ਵਾੜ, ਫਾਇਰ ਬਾੜ ਬਹੁਤੇ ਤੀਰਾਂ ਜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਚਲਾਉਣਾ।

ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਸੰਭਾਰੈਂ, ਨਿਕਾਰੈਂ ਬਿਚਾਰੈਂ[1]।
[1]ਆਪ ਮਾਰਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ

{ਸੰਭਾਰੈ}ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਲਤਾਰੈਂ ਪਛਾਰੈਂ, ਸੰਘਾਰੈਂ ਅਪਾਰੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਤਾੜਦੇ, ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਦੇ ਤੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਚਪੇ ਚੋਰ ਜਯੋਂ[1], ਜ਼ੋਰ ਦੈ ਮੋਰਿ ਸੱਤ੍ਰੈਂ।
[1]ਖਿਝੇ ਚੋਰ ਵਾਂਗ।

ਅਯੋ ਲੈ ਨਿਕਾਸੀ, ਨਿਜੰ ਬੀਰ ਅੱਤ੍ਰੈਂ[1] ॥੫੦॥
[1]ਆਪਣੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ (ਜੇਤੂ) ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ।

ਜਹਾਂ ਸਾਹਿਬੰ ਚੰਦ, ਤਾ ਜੰਗ ਮੰਡਯੋ[1]।
[1]ਜੰਗ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ।

ਕਰੇ ਸਤ੍ਰੂ ਕੇਤੇ, ਜਿਨੈ ਖੰਡ ਖੰਡਯੋ[1]।
[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।

ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਲੇਰ ਵਾਰੋ।

ਅਰਯੋ ਸੰਗ ਜੋਧਾ, ਲੀਏ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭਾਰੋ ॥੫੧॥

ਅਬੀ ਛੇਰ ਕੋਹੀਨ ਕੀ ਢੇਰ ਜੇਤੀ[1]।
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਜਿਤਨੀ {ਢੇਰ} ਬਹੁਤੀ ਛੇੜ ਆਈ ਸੀ। {ਛੇੜ=ਜੰਗ ਲਈ ਹੁਕਮਨ ਮੰਗਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ।}

ਘਨੇ ਢੋਲ ਬਾਜੈਂ, ਝੁਕਾਈ[1] ਸੁ ਤੇਤੀ।
[1]ਲੜਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਰਰੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੰ, ਮਹਾ ਰੋਹ ਮੱਤੇ।

ਲਰੈਂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ, ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੱਤੇ ॥੫੨॥

ਬਜੈਂ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1], ਸਜੈਂ ਜੰਗ ਸੂਰੇ।
[1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ।

ਸੁਨੈ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਭੀ, ਲਰੈਂ ਚਾਹਿੰ ਕੂਰੈ[1]।
[1]ਕਾਇਰ।

ਪਰੈ ਤੀਰ ਗੋਲੀਨ ਕੀ, ਪੀਨ[1] ਬਰਖਾ।
[1]ਬਹੁਤੀ।

ਉਭੈ ਮੇਘ ਮਾਨੋਂ, ਬਰ੍ਹੈਂ ਮੇਹ ਕਰਕਾ[1] ॥੫੩॥
[1]ਦੋਵੇਂ ਦਲਾਂ ਰੂਪ ਬੱਦਲ ਜਾਣੋ ਗੜਿਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਾ ਲਾਲ ਬਾਨਾ, ਧਰਾ ਧੂਰ ਦੱਬੀ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਨੇ ਲਾਲ ਬਾਣਾ ਧਾਰ ਲਿਆ ਤੇ ਧੂੜ ਦੱਬੀ ਗਈ।

ਮਨੋ ਫਾਗ ਤਾਰੀਕ ਸੋਂ ਭਾਗ ਫੱਬੀ[1]।
[1]ਜਾਣੋ {ਫਾਗ} ਹੋਲੀ ਦੀ ਤ੍ਰੀਕ ਤੋਂ (ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਹ) {ਭਾਗ} ਹਿੱਸਾ ਫਬ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਏ ਲਾਲ ਬਾਗੇ, ਲਹੂ ਸੰਗ ਪਾਗੇ[1]।
[1]ਲਹੂ ਨਾਲਰੰਗੇ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਏ।

ਛੁਟੈਂ ਪਿੱਚਕਾਰੀ, ਸਮੰ ਘਾਵ ਲਾਗੇ[1] ॥੫੪॥
[1]ਲਗੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਪਿਚਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਛੁਟਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰੈਂ ਜੋਗਨੀ, ਭੋਗਨੀ ਸ੍ਰੋਣ ਤੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਉਹ ਜੋਗਣੀਆਂ ਲਹੂ ਪੀਂਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਟੈਂ ਪੂਰ ਖੱਪ੍ਰੰ, ਰਟੈਂ ਗੀਤ ਵੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਖੋਪਰੀਆਂ ਦੇ ਖੱਪਰ ਭਰ ਕੇ {ਗਟੈਂ} ਗਟ ਗਟ ਕਰ ਕੇ ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਚੈਂ ਭੂਤ ਬਾਲਾ, ਤਚੈਂ ਕਿੱਲਕਾਰੀ[1]।
[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨਚਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਚੈਂ ਮੇਦ ਲੋਹੂ[1], ਰਚੈਂ ਖੇਲ ਭਾਰੀ ॥੫੫॥
[1]ਲਹੂ ਤੇ ਮਿਝ ਛਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਪਾਲੈਂ[1] ਬਜਾਵੈਂ, ਸੁ ਗਾਵੈਂ ਖਿਆਲੈਂ[2]।
[1]ਖੋਪਰੀਆਂ। [2]ਛੰਦ।

ਚੁਵੈਂਡਾ ਚਿਕਾਰੈਂ, ਕਰਾਲੈਂ ਕਮਾਲੈਂ[1]।
[1]{ਚੁਵੈਂਡਾ} ਗਿਰਝਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਕਾਰੈਂ, ਡਕੀ ਡਾਕਨੀ ਸਾਕਨੀ ਹੈਂ[1]।
[1]{ਡਾਕਿਨੀ} ਡਾਇਣਾਂ ਤੇ {ਸਾਕਿਨੀ} ਜੋਗਣੀਆਂ {ਡਕੀ}ਰਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ {ਡਕਾਰੈ} ਡਕਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਡੈਂ ਗ੍ਰੀਧ ਮਾਲਾ, ਇੱਲੈਂ ਕਾਕਨੀ ਹੈਂ[1] ॥੫੬॥
[1]ਗਿਰਝਾਂ ਇੱਲਾਂ ਤੇ ਕਾਉਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਉਡਦੀਆਂ ਹਨ। {ਕਾਕਨੀ-ਕਾਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।}

ਕਲੈ ਨਾਰਦੰ ਭੈਰਵੀਂ ਰੁੱਦ੍ਰ ਭੈਰੋਂ[1]।
[1]ਨਾਰਦ ਤੇ ਕਲਹ (ਨਾਰਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) {ਭੈਰਵੀ} ਭੈਰੋਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਭੈਰੋਂ।

ਨਚੈਂ ਔ ਮਚੈਂ, ਭਾਵਤੋ ਹੇਰਿ ਸੈਰੋਂ[1]।
[1](ਜੰਗ) ਦੇਖ ਕੇ ਨਚਦੀਆਂ ਤੇ {ਮਾਚੈਂ} ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ {ਸੈਰੋਂ} ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਖਵੈਂ ਸ੍ਵਾਨ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ ਬੇਸਾਲ ਮਾਸੈਂ[1]।
[1]ਕੁੱਤੇ ਤੇ ਗਿੱਦੜ ਬਹੁਤਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚਬੈਂ ਖੋਪਰੀ ਖੇਤ, ਖਾਵੀਸ ਖਾਸੈਂ[1] ॥ ੫੭ ॥

[1]{ਖੇਤ} ਜੰਗ ਵਿੱਚ {ਖਾਸੰ} ਬਹੁਤੇ {ਖਾਵੀਸ} ਜਿੰਨ ਖੋਪਰੀਆਂ ਚਬਦੇ ਹਨ।

ਪਲੰ ਕੀ ਖਵੱਜਾ[1], ਲਹੂ ਕੀ ਪਿਵੱਯਾ।
[1]ਮਾਸ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ।

ਭਰੈਂ ਪੇਟ ਮੱਯਾ[1], ਨਿਜੰ ਪੂਤ ਤੱਯਾ[2]।
[1]ਮਾਵਾਂ। [2]ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ।

ਲਹੂ ਕੀ ਕਟੋਰੀ, ਪਿਲਾਵੈਂ ਦੇ ਲੋਰੀ।
ਗਰੇ ਆਂਤ[1] ਭਾਰੈਂ, ਦੁਲਾਰੈਂ ਬਹੋਰੀ[2] ॥ ੫੮ ॥
[1]ਆਂਦ੍ਰਾਂ। [2]ਫੇਰ ਲਡਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨੈ ਖੂਪ ਸ਼ਾਦੀ, ਸੁਰੋਂ ਕੇ ਅਵਾਦੀ[1]।
[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇਰੌਣਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਸੈਂ ਕੁਸ਼ਾਦੀ, ਗਿਰੀਸੈਂ ਬ੍ਰਬਾਦੀ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ {ਕੁਸ਼ਾਦੀ} ਸੋਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਖੈਂ ਨ ਪ੍ਰਮਾਦੀ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਅਨਾਦੀ[1]।
[1]ਭੁੱਲੜ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਨਾਦੀ ਸਰੂਪ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨਾਦੀ, ਲਖੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦੀ[1] ॥ ੫੯ ॥
[1]{ਨਾਦੀ} ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਚਢੀ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਸੌ ਖੇਤ ਮੈਂ ਹੈਂ[1]।
[1]{ਖੇਤ} ਜੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਥਾਂ ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ।

ਬਜਜੋ ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ, ਆਪਾਰ ਤੈਂਹੈਂ[1]।
[1]ਉੱਥੇ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵੱਜਿਆ।

ਕਟੇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ, ਭੁਜਾ ਤੁੰਡ ਝੁੰਡੰ[1]।
[1]{ਝੁੰਡੰ} ਬਹੁਤੇ {ਰੁੰਡ} ਧੜ {ਮੁੰਡ} ਸਿਰ {ਭੁਜਾ} ਬਾਹਾਂ {ਤੁੰਡ} ਮੂੰਹ ਕੱਟੇ ਗਏ।

ਡਟੇ ਬੀਰ ਚੰਡੰ, ਅਖੰਡੰ ਪ੍ਰਚੰਡੰ[1] ॥ ੬੦ ॥
[1]{ਪ੍ਰਚੰਡੰ} ਜੰਗ ਵਿੱਚ {ਚੰਡੰ} ਤਿੱਖੇ ਸੂਰਮੇ {ਅਖੰਡੰ} ਲਗਾਤਾਰ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਨੰ ਕਿੰਸਕੰ ਕੋ, ਧਰਾ ਪੈ ਝਰਾ ਜਜੋਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਕੇਸੂਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਛ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਝੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਗੈਂ ਹੱਥ ਮੱਥੰ, ਸਥਾਰੰ ਪਰਾ ਤਜੋਂ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਪੈਰਾਂ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਸੱਥਰ ਪਿਆ ਹੈ।

ਘਨੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ, ਦੁਹੂੰ ਓਰਿ ਜੂਝੇ।
ਬਰੇ ਦੇਵ ਬਾਲਾ[1], ਭਲੇ ਭੋਗ ਸੂਝੇ ॥ ੬੧ ॥
[1]ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੇ ਵਰੇ।

ਘਨਜੋਂ ਕੋ ਹਤੈ ਕੈ, ਤਹਾਂ ਏਕ ਬੇਟਾ।
ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ, ਹੋਇ ਸ਼ਾਹੀਦ ਲੇਟਾ।
ਲਰੇ ਲੋਥ ਪੈ, ਚੁੱਕਨੇ ਹੇਤ ਤਾਂਕੇ।
ਉਭੈ ਓਰ ਤੈ[1], ਜ਼ੋਰ ਤੈ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ॥ ੬੨ ॥
[1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ।

ਚਢੀ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਆਗੁੱਥ ਔਰੈਂ[1]।
[1](ਜਾਂ) (ਅਗੁੱਥ) ਗੁੱਥਮ ਗੁੱਥਾ (ਹੋਏ ਤਾਂ) ਹੋਰ ਆ ਕੇ ਲੋਥਾਂ ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ।

ਬਡਜੋ ਬਾਢ ਬਾਢੀਨ, ਜਜੋਂ ਪੀਨ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ (ਬਾਢੀਨ) ਤਰਖਾਣ ਆਪਣੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ (ਬਾਢ) ਧਾਰ ਨਾਲ (ਪੀਨ ਗੌਰੇ) ਮੋਟੇ ਤੇ ਭਾਰੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਦਾ ਹੈ।

ਗੁਪਾਲੰ, ਨ੍ਰਿਪਾਲੰ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਜੁਟੇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਗੋਪਾਲਰਾਜਾ ਤੇ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਜੁੱਟ ਪਏ ਹਨ।

ਲਰੇ ਏਕ ਜਾਮੰ, ਟਰੇ ਨਾ ਹੁਟੇ ਹੈਂ[1] ॥ ੬੩ ॥
[1]ਨ ਟਲਦੇ ਹਨ, ਨ ਥਕਦੇ ਹਨ।

ਤਜਜੋ ਤੀਰ ਤੀਖਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਤਕੈ ਕੈ।
ਲਗਜੋ ਬਾਜ ਕੋ[1] ਸੋ ਭਗਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈ ਕੇ ॥ ੬੪ ॥
[1]ਘੋੜੇ ਨੂੰ।

ਦੋਹਰਾ:
ਗਿਰਨ ਵਾਰ ਕੇ[1] ਗਿਰਨ[2] ਤਬਿ,
ਲਾਗੇ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ।
ਫਿਰਨ ਭਜੋ ਜਬਿ ਹਿਰਨ ਹ੍ਵੈ,
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ। [2]ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੇ।

ਥਿਰ ਨ ਗੁਪਾਲ ਰਹਾਹਿ[1] ॥੬੫॥
[1]ਜਦੋਂ ਨੱਸ ਕੇ (ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ) ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਗੋਪਾਲ ਖੜ੍ਹ ਨ ਸਕਿਆ।

ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਮੁਕੰਦ ਕੇ,
ਮਾਮੂ ਚੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ[1]।
[1]ਅਨੰਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ।

ਹਰੇ ਗਿਰੰਦਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਨ,
ਕਰੇ ਬੰਦ ਫੰਧ ਕਾਲ[1] ॥੬੬॥
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮਾਰ ਸਥਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਕਿਯ,
[1]ਸੱਥਰ।

ਡਾਰ ਭਾਰ ਘਮਸਾਨ[1]।
[1]ਜੰਗ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪਿਖਿ ਚਾਹਿ ਚਿਤ,
ਪ੍ਰੇਰੇ ਪੁਨਾ ਪਨਾਨ ॥੬੭॥

ਪਰੇ ਧਾਇ ਅਰਰਾਇ[1] ਵਹਿ,
[1]ਅਰੜਾ ਕੇ, ਲਲਕਾਰ ਕੇ, ਗੱਜ ਕੇ।

ਅਲੀ ਅਲੀ ਸੁ ਅਲਾਇ[1]।
[1]ਬੋਲ ਕੇ।

ਸਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਰਸ ਬੀਰ ਬਸ,
ਕਸ ਨਿਜ ਦਲ ਬਲ ਲਾਇ ॥੬੮॥

ਅਰਜੋ ਹਰਜੋ ਅਰਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ[1],
[1]ਅੜ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

ਡਰਜੋ ਨ ਟਰਜੋ ਪਿਛਾਹਿਂ।
ਪੀਰ ਬੀਰ ਨਿਜ ਭੀਰ ਲੈ,
ਪਿਖਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਿਸ ਠਾਂਹਿ ॥੬੯॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪੀਰ ਕੇ ਫਕੀਰਨ ਮੁਰੀਦਨ ਸੁਤਨਿ[1], ਬੋਲਿ
[1]ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ।

ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਹੱਲਾ ਕੀਨ ਠੱਲਾ ਅਰਿ ਦਲ ਕੌਂ।
ਕਾਹੂੰ ਨੈ ਗੁਰਜ ਛੋਹੀ[1] ਤਰਵਾਰ ਮਾਰ ਸੌਹੀ[2],
[1]ਛਵ੍ਹੀ। [2]ਸਾਹਮਣਿਓਂ।

ਤੋਮਰ[1] ਤੁੱਪਕ[2] ਤਜੋਂ ਹੀ ਤੀਰ ਸੋਟਾ ਘੱਲ ਕੌਂ[3]।
[1]ਬਰਛਾ। [2]ਬੰਦੂਕ। [3]ਕੋਈ ਸੋਟਾ (ਘੱਲ) ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਉਤ, ਸਾਦਕ ਮੁਦਾਮੀ ਇਤ,
ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਖਾਮੀ ਜਿਤ ਹਾਮੀ ਗੁਰੁ ਤੱਲਕੌਂ[1]।
[1]ਓਧਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵੱਲ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ (ਪਠਾਣ) ਹਨ ਤੇ ਏਧਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲ ਸਿਦਕ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ (ਸਿੱਖ) ਹਨ, ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ (ਉਸ ਪਾਸੇ) ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰੀ ਲੋਹ ਮਾਰ ਏਕ ਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰ ਅਤਿ[1],
[1]{ਨਿਰਾਧਾਰ} ਨਿਸਚੇ ਜਾਣੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹੁਤੀ ਪਈ।

ਡਾਰ ਦਈ ਹਾਲ ਚਾਲ ਅਰਿ ਦਲ ਵੱਲ ਕੌਂ ॥੭੦॥
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਭੀਖਨ ਖਾਂ ਨਜਾਬਤ ਖਾਂ,
ਸਰਦਾਰ ਲੈ ਅਪਾਰ ਸੈਨ ਪਰੇ ਆਇ ਕੈ।
ਪਾਨ[1] ਲੈ ਕਮਾਨ ਤਾਨ ਕਾਨ ਪਰਮਾਨ[2], ਬਾਨ
[1]ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ। [2]ਤੱਕ।

ਛੋਰੈਂ ਅਪ੍ਰਮਾਨ[1], ਨਾਂਨ ਰਿਸ ਕਿਸ ਖਾਇ ਕੈ[2]।
[1]ਅਣਗਿਣਤ। [2]ਖਿਝ ਖਾ ਕੇ।

ਕੇਊ ਮਾਰ ਡਾਰੇ ਕਰ ਘਾਇਲ ਪਛਾਰੇ ਭਾਰੇ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਕਦਲੀ ਅਪਾਰੇ ਜਥੋਂ ਉਖਾਰੇ ਗਿਰੇ ਵਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਕੇਲੇ ਹਵਾ ਦੇ ਉਖਾੜੇ ਹੋਏ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ।

ਫੇਟੈਂ ਲਗੀ ਅੱਸ੍ਰਨਿ ਅਮੇਟੈਂ ਭੇਟੈਂ ਮੌਤ ਕੇਊ[1],
[1]ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ {ਅਮੇਟੈਂ} ਨ ਸਹਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ {ਫੇਟੈਂ} ਧੱਕੇ ਲੱਗੇ ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ।

ਬੀਰਨਿ[1] ਚਪੇਟੈਂ ਖਾਇ ਲੇਟੈਂ ਧਰ ਜਾਇ ਕੈ ॥੭੧॥
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ।

ਪਰੀ ਲੋਹ ਮਾਰ ਨਾ ਅਲੋਹ[1] ਕੌ ਰਹਨ ਪਾਯੋ,
[1]ਲੋਹੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

ਪਠੇ ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਹੋਰ ਤੋਰਨ ਅਰਿਨ ਕੋ।
ਸਾਧੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪਾਸ,
ਅਰਜ ਕਰੀ ਯੌਂ ਖਾਸ ਜੋਰ ਕੈ ਕਰਨ ਕੋ[1]।
[1]ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ।

ਆਗਜਾ ਦੇਹੁ ਮੋਹਿ, ਜਾਗਜਾ ਕੋਹਿ[1], ਰੋਹਿ ਪਾਗਜਾ ਮਨ,
[1]ਮੇਰਾ {ਕ੍ਰੋਧ} ਗ਼ੁੱਸਾ ਜਾਗਿਆ ਹੈ।

ਲਾਗਜਾ ਚਿਤ ਜੰਗ[1], ਭਾਗਜਾ ਡਰ ਹੈ ਮਰਨ ਕੋ।
[1]ਮਨ ਜੰਗ 'ਚਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਚਿੱਤ ਜੰਗ 'ਚ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਏਕ ਹੂੰ ਨ ਜਾਨ ਦੈਹੈਂ ਬੇਈਮਾਨ ਖਾਨ ਜੇ ਹੈਂ,
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਏ ਹੈਂ ਚੈਹੈਂ ਜੋ ਲਰਨ ਕੋ ॥੭੨॥
ਜੇ ਕਹੌ ਤੋ ਸਾਪ ਦੈ ਕੈ ਖਾਪ ਡਾਰੋਂ[1] ਸਬਿ ਹੀ ਕੋ,
[1]ਸ੍ਰਾਪ ਦੇ ਕੇ ਖਪਾ ਸੁੱਟਾਂ।

ਕਪਲ ਮੁਨੀ ਜਜੋਂ ਸੁਤ ਸਗਰ ਕੇ ਹੈਂ ਹਰੇ।
ਨਾਂਗੇ ਅਰਜਨ ਜਜੋਂ ਦਲੀਪ ਕੇ ਖਪਾਏ ਦਲ,
ਜਾਦਵ ਭਾਦਵ ਘਨ ਦੁਰਬਾਸਾ ਨੈ ਦਰੇ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਨਾਂਗੇ ਅਰਜਨ ਨੇ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲੀਪਰਾਜੇ ਦੇ ਦਲ ਖਪਾਏ ਸਨ ਤੇ ਦੁਰਬਾਸਾ ਰਿਖੀ ਨੇ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਜਾਦਵਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇ ਕੇ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਰੁ ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ਫੁਰ[1],
[1]ਛੇਤੀ।

ਦਾਸਨਿ ਸੁਧਾਰੀ ਉਰਿ, ਤਾਂਹਿ ਹਾਥ ਜੌ ਫਰੇ[1]।
[1]ਫੜ ਲਏ।

ਸ਼ਕਤਿ ਖਿਚਾਨੀ ਹੁਤੋ ਰਾਖਤ ਜੋ ਨਾਨ੍ਹੀ[1],
[1]ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀਰੱਖਦਾ ਸੀ (ਅ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।

ਆਂਖ ਤਰੇ ਕੈ ਬਖਾਨੀ ਅਬਿ ਮੋ ਤੇ ਕਿਛੁ ਨਾ ਸਰੇ ॥੭੩॥
ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ, ਗੁਰੁ ਘਰ ਅਜ਼ਮਤ ਸਿੰਧੁ ਤਰ[1],
[1]ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ ਏਕ ਬਿੰਦੁ ਭਰ[1] ਕਰ ਤੁਮਰੇ ਅਯੋ।
[1]ਬੂੰਦ (ਕਿਣਕਾ) ਭਰ।

ਹਮਰੇ ਪਿਤਾਮਾ ਅਰਿ ਹਰਤੇ ਤਮਾਮਾ,
ਪਰ ਜੰਗ ਕੋ ਦਮਾਮਾ ਦੈ ਕੁਰੰਗ ਸੱਤ੍ਰੈ ਕਯੋ[1]।
[1]ਸਾਡੇ ਦਾਦਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ (ਕਰਾਮਾਤ ਨਾਲ) ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਪਰ ਜੰਗ ਦਾ ਧੌਂਸਾ ਵਜਾ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਨ (ਵਾਂਗ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਭਜਾਇਆ।

ਜਾਂ ਤੈ ਕਰਾਮਾਤ ਭੀ ਸੁਹਾਤ ਘਰ ਮੈਂ ਰਹਾਤ,
ਬੈਰਿਨ ਕੋ ਘਾਤ ਬਖਜਾਤ ਜਾਤ ਹੈ ਨਯੋ[1]।
[1]ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਕਰਾਮਾਤ ਵੀ ਘਰ (ਹਿਰਦੇ) 'ਚ ਭਾਵ ਗੁਪਤਰੱਖਣੀ ਸੋਭਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਕਰਾਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋਊ ਹਮ ਕੈਹੈਂ ਔ ਕਰੈਹੈਂ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਤੈ,
ਚੈਹੈਂ ਸਜਾਰ ਸ੍ਰਪਨ ਤ੍ਰਵਾਰ ਤੈ ਸਭੈ ਹਯੋ[1] ॥੭੪॥
[1]ਅਸੀਂ ਉਹੋ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਤੋਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਰੂਪ ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕੇ {ਸ੍ਰਪਨ} ਸੁਲਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਸੰਤ ਕਹਜੋ ਠੀਕ ਹੈ ਮਤੰਤ ਏਹੁ[1],
[1]ਇਹ (ਤੁਹਾਡਾ) ਫ਼ੈਸਲਾ।

ਮੈਹੂੰ ਭੁਲ ਪਯੋ ਆਪ ਬਖਸ਼ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕ੍ਵੈ[1]।
[1]ਕਰਕੇ।

ਜੈਸੇ ਜਦੁ ਭੂਖਨ ਪੂਖਨ ਰਾਮ ਰਘੁਕੁਲ,
ਰਹੇ ਤਰੇ ਰੂਖਨ ਅਦੂਖਨ ਵਤਾਰ ਹ੍ਵੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਜਾਦਵਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਤੇਰਾਘਵਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇ ਸੂਰਜਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ (ਬਨਵਾਸ 'ਚ) ਰਹੇ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ

ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਕੇ।

ਨਰ ਤਨ ਧਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਨਰ ਅਨੁਹਾਰ ਲੀਲਾ,
ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸਮ੍ਰੱਥ ਸਬਿ ਢਾਰ ਹ੍ਵੈ[1]।

[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾਂ {ਅਨੁਹਾਰ} ਵਾਂਗ ਕੌਤਿਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪ ਸੋਢ ਬੰਸ ਅਵਤੰਸ ਹੰਸ, ਹੰਸ ਅਵਤਾਰ
ਅੰਸ ਕਰਤਾਰ, ਪ੍ਰਮ ਹੰਸ ਜਪ ਪਾਰ ਹ੍ਵੈ[1] ॥ ੭੫ ॥

[1]ਤਿਵੇਂ ਆਪ {ਹੰਸ} ਉੱਜਲ ਸੋਢੀਆਂ ਦੀ ਬੰਸ ਦੇ {ਅਵਤੰਸ} ਮੁਕਟ ਰੂਪ ਹੋ ਹੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਵਾਂਗ ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਦਾ {ਅੰਸ} ਰੂਪ ਹੋ (ਪਰਮ ਹੰਸ) ਸਤ ਅਸਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ (ਮਹਾਤਮਾ) ਆਪ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਪਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਰਤ ਚਰਿਤ[1] ਆਪ ਨਰ ਤਨ ਧਾਰਬੇ ਕੋ,
ਨਾ ਤਰ ਪਜਾਰੋ ਬੈਰੀ ਥਾਰੋ ਜਨ ਕੋ ਨਹੀਂ।
ਜਗਤ ਚੁਸਾਰਿ ਚਾਰ ਖਾਨਿ ਤੀਨ ਗੁਨ ਡਲ,
ਰੇਖ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਤ ਫਲ ਹੈਂ ਸਹੀ[1]।

[1]ਕੌਤਕ।

[1]ਸੰਸਾਰ ਚੌਪੜ ਹੈ, ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਸੇ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਡੱਲਾਂ ਹਨ, ਲੇਖਾਂ ਦੀਆਂਰੇਖਾਂ ਅਨੁਸਾਰ (ਆਪ) ਠੀਕ ਫਲ ਦੇਂਦੇ ਹੋ।

ਆਪ ਕੀ ਦਯਾ ਤੈ ਅਬ ਭਜਾ ਗਜਾਨ ਥਯਾ ਸੁਖ,
ਮੋਹ ਮਯਾ[1] ਗਯਾ ਦਰਸਯਾ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵੈ ਵਹੀ[2]।
ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾਰਥ ਕਰਤ
ਕਰ ਤਾਰ ਸਬਿ ਹੀ ਕੀ ਤਾਰੇ ਕਰ ਤਾਰ ਮੈਂ ਲਹੀ[1] ॥ ੭੬ ॥

[1]ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ। [2]ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਖ ਲਿਆ।

[1]ਆਪ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਹੋ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ {ਕਰਤਾਰਥ} ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ (ਸਫ਼ਲ) ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਮੈਂ (ਇਹ ਗੱਲ) ਤਾੜ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੈ।

ਐਪਰ ਨ ਸਹਜੋ ਜਾਇ ਖਾਨਨ ਕੋ ਅਨਿਆਇ,
ਖਾਨਨ ਕੋ ਦਯੋ ਆਏ ਹਾਨਨ ਕੋ ਸਠ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪਰ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਤੁਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਮੂਰਖ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਆਏ ਹਨ।

ਦਾਂਤ ਕਰਾਮਾਤ[1] ਤਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਕੋ ਲਗਾਹਿਂ ਨਾਥ,
ਜਾਨੈ ਹਾਥ ਸਾਥ ਜੋਊ ਖੁੱਲ ਜਾਇ ਗੱਠ ਹੈ।
ਦੈਹੋ ਮੋਹਿ ਪਾਂਨ[1] ਕੈਹੋਂ ਹਾਨਿ ਤੁਰਕਾਨ ਜੈਹੋਂ[2]
ਐਹੋ ਮਮ ਕੁੱਤਕ ਲਖੈਹੋ ਭੈਰੋਂ ਲੱਠ ਹੈ[1]।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੁ ਜਾਹੁ ਲਾਹੁ ਮੂੰਡ[1] ਖਾਂ ਹਯਾਤ ਹੂੰ ਕੋ,
ਗਯੋ ਮਾਥ ਨਾਇ ਧਾਇ ਗਰਜਾਇ ਅੱਟ[1] ਹੈ ॥ ੭੭ ॥

[1]ਕਰਾਮਾਤ ਰੂਪ ਦੰਦ।

[1]ਆਗਿਆ। [2]ਜਾ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਾਂ।

[1]ਇਹ ਮੇਰਾ ਮੋਟਾ ਸੋਟਾ ਭੈਰੋਂ ਦੀ ਲੱਠ ਸਮਝੋ।

[1]ਸਿਰ।

[1]{ਅੱਟ} ਬਹੁਤਾ ਗੱਜਿਆ।

ਦੱਛ ਪੈ ਜਸੋਂ ਬੀਰ ਭਦ੍ਰੂੰ, ਅੱਦ੍ਰਿ ਸਪੱਛ ਪਰ
ਇੰਦ੍ਰ ਹੂੰ ਕੋ ਬੱਜ੍ਰ, ਨੱਜ੍ਰ ਸੱਤ੍ਰ ਪੈ ਕਰਾਲ ਹੈ[1]।

[1]ਦੱਛ ਪ੍ਰਜਾ ਪਤਿ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਿਵੇਂ ਬੀਰ ਭੱਦ੍ਰ, ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜਾਂ ਉਪਰ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਧਨੁਸ਼ {ਸੱਤ੍ਰ} ਵੈਰੀ ਉਪਰ (ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀ) ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਭਿਆਨਕ ਹੈ।

ਤੱਛਕ ਕੁਲੀ ਪੈ ਪਤਿ ਪੱਛਿਨਿ ਭੱਛਨ ਹਿਤ,
ਦੱਛਨ ਕੇ ਕੱਛਨ ਪੈ ਕੱਛ ਧਰ ਖਜਾਲ ਹੈ[1]।

[1]ਤੱਛਕ ਨਾਗ ਦੀ ਕੁਲ (ਸੱਪਾਂ) ਉੱਪਰ ਪੰਖੀਆਂ ਦਾ ਪਤੀ (ਗਰੁੜ) ਖਾਣ ਲਈ (ਭਿਆਨਕ ਹੈ), ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਕੱਛਣ ਵਾਲੇਰਾਵਣ ਉੱਪਰ (ਕਛ ਧਰ) ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ (ਮਾਰਨ ਦਾ) ਖ਼ਿਆਲ (ਭਿਆਨਕ ਹੈ)।

ਮੱਛਨ ਪੈ ਨੱਕ੍ਰ ਤਰ, ਲੱਛਨ ਪੈ ਬਕ੍ਰ ਸਰ,
ਰੱਛਨ ਪੈ ਚੱਕ੍ਰ ਹਰਿ ਅੱਛ ਜਨ ਪਾਲ ਹੈ[1]।

[1]ਮੱਛਾਂ ਉਪਰ {ਨੱਕ੍ਰ} ਤੰਦੂਆ {ਤਰ} ਬਹੁਤਾ (ਭਿਆਨਕ) ਹੈ, ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਉੱਪਰ ਟੇਢੇ ਤੀਰ (ਭਿਆਨਕ ਹਨ) ਅਤੇ {ਰੱਛਨ}ਰਾਖਸ਼ਾਂ

ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ (ਸੁਦਰਸ਼ਨ) ਚੱਕ੍ਰ (ਭਿਆਨਕ ਹੈ) ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।

ਤੈਸੇ ਅਰਿ ਜਾਲ ਪੈ ਕਰਾਲ ਕਾਲ ਸੇ ਕਮਾਲ,
ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਲਾਲ ਲਾਲ ਚੰਦ ਲੌ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੈ[1] ॥੭੮॥ — [1]ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਨ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਤਬੈ ਧਾਇ ਕਿਰਪਾਲ ਪਾਠਾਂਨ ਸੰਗੈਂ।
ਅਰਜੋ ਜਾ ਲਰਜੋ, ਔ ਕਰਜੋ ਅੰਗ ਭੰਗੈਂ।
ਗਦਾ ਭੀਮ ਸੀ[1] ਕੁੱਤਕਾ ਜਾਹਿਂ ਮਾਰੈ। — [1]ਵਰਗਾ।
ਕਰੈ ਚੂਰ ਚੂਰੰ ਧਰਾ ਪੈ ਪਛਾਰੈ[1] ॥੭੯॥ — [1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਫੁਟੈਂ ਫੁੱਟ ਜਜੋਂ[1] ਮੂੰਡ ਤੁਕਾਨ ਕੇਰੇ। — [1]ਖੱਖੜੀ ਵਾਂਗ।
ਫਿਰੈ ਖੇਤ ਮੈਂ ਦੇਤ ਫਾਲੰਗ ਫੇਰੇ[1]। — [1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਗੇੜੇ ਦੇਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਤੇ ਤੀਰ ਗੋਲੀ, ਤਿਸੀ ਪੈ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ[1]। — [1]ਉਸ (ਮਹੰਤ ਕਿਰਪਾਲ) ਉੱਤੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਨਿਜੰ ਲੋਹ ਢਾਲੇ ਪਰੈ ਸੋ ਸੰਭਾਰੈ[1] ॥੮੦॥ — [1]ਜੋ ਵਾਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਢਾਲ 'ਤੇਰੋਕਦਾ ਹੈ।
ਪਢੈ ਕੌਚ ਰਖਜਾ ਹਿਤੈ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਖਾ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ {ਕਵਚ} ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਖਾ) ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪੰਚ[1] ਰਾਖਾ। — [1]ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ।
ਚਹੂੰ ਓਰ ਚੌਂਕੀ ਮਮੰ ਰਾਮ ਕਾਰੈ[1]। — [1]ਮੇਰੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਚੌਕੀ (ਚਾਰ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ) ਅਤੇਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਕਾਰ) ਲਕੀਰ ਹੈ।
ਨਹੀਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰੰ ਲਗੈ ਦੂਖ ਦਾਰੈਂ[1] ॥੮੧॥ — [1]ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਕਰੈ ਵਾਰ ਜੋਊ ਕਰੰਵਾਰ ਢੂਕੰ[1]। — [1]ਜੋ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕ ਕੇ (ਕਰੰਵਾਰ) ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਲਵੈ ਦੰਡ ਪੈ ਸੋ ਭਵੈ ਦੋਇ ਟੂਕੰ।
ਜਟਾ ਜੂਟ ਲਾਂਗੋਟ ਥਾ ਅੰਗ ਸੋਹੈ।
ਮਨੋ ਆਪ ਭੈਰੋਂ ਲਰੈ ਜੰਗ ਮੋਂ ਹੈ ॥੮੨॥
ਦਿਪੈਂ ਲਾਲ ਨੈਨੰ ਸਮੰ ਜਵਾਲ ਕਾਲੰ[1]। — [1]ਕਾਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਨੇਤ੍ਰ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਬਕੈ ਨਾਦ ਘੋਰੰ ਸਜੋਰੰ ਕਰਾਲੰ[1]। — [1]ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਤੋਂ {ਘੋਰ} ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
ਧਰੇ ਦੰਡ ਢਾਲੰ ਜਮੰਰਾਜ ਮਾਨੋ।
ਰਸੰ ਬੀਰ ਕੈਧੋ ਸਰੀਰੰ ਸੁ ਜਾਨੋ ॥੮੩॥
ਹਰੈ[1] ਜਾਂਹਿ ਸੋਟਾ ਕਰੈਂ ਲੋਟ ਪੋਟਾ। — [1]ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਕਿਧੋਂ ਪ੍ਰੱਸ ਬਾਹੈ ਸੁ ਰੇਨਕਾ ਢੋਟਾ[1]। — [1]ਜਾਂਰੇਣਕਾ ਦਾ {ਢੋਟਾ} ਪੁੱਤਰ (ਪਰਸਰਾਮ) {ਪਰਸ} ਕੁਹਾੜਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਜਬੈ ਜਵਾਨ ਕੇਕਾਨ[1] ਪਾਠਾਨ ਕੇਤੈ। — [1]ਘੋੜੇ।
ਹਤੇ ਹੇਰਿ[1], ਹੈਯਾਤ ਖਾਂ ਆਇ ਏਤੈ ॥੮੪॥ — [1]ਮਾਰੇ ਵੇਖ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਰੋਸ ਕੈ ਹੋਸ਼ ਕੈ ਭੀਖ ਮੰਗੇ[1]। — [1]ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਮੰਗਤੇ।
ਕਿਧੌਂ ਮੌਤ ਲਜਾਈ ਤੁਝੈ ਬੀਚ ਦੰਗੇ[1]। — [1]ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਕੜਾਹੀ[1] ਛਕੀ ਪੇਟ ਪਾਰਾ। — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਗਏ ਭਾਗ ਚੇਲੇ ਫਸਜੋ ਤੂੰ ਵਿਚਾਰਾ ॥੮੫॥

ਪਠਜੋ ਜੰਗ ਮੈਂ ਭੰਗ ਪੇਲਾਇ ਬੌਰੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ੁਦਾਈ ਨੂੰ।
ਅਬੈ ਭੀ ਭਗੋ ਜਾਨ ਫਾਕੀਰ ਛੋਰੈਂ।
ਤਬੈ ਸਾਧੁ ਬੋਲਜੋ ਸੁਨੋ ਖਾਨ ਪਾਜੀ[1]। — [1]ਕਾਇਰ।
ਭਯੋ ਨੁੰ ਹਰਾਮੀ ਕੁਲੈਂ ਲਾਇ ਲਾਜੀ ॥ ੮੬ ॥
ਕਰਜੋ ਖਾਇ ਕੈ ਨੂਨ ਹਾਰਾਮ ਤੈਹੂੰ।
ਜਨਜੋ ਜਾਰਣੀ ਨਾਰਿ[1] ਛੇਨਾਰ ਕੈਹੂੰ[2]। — [1]ਵਿਭਚਾਰਨ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਕਿਸੇ ਵੇਸ਼ਵਾ ਨੇ।
ਗਈ ਖਾਇ ਬੋਲੀ, ਤਬੈ ਖਾਂ ਹਯਾਤੈਂ।
ਪਰਜੋ ਧਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪੈ, ਹੇਤ ਘਾਤੈਂ ॥ ੮੭ ॥
ਕਰਜੋ ਤੇਗ ਕਾ, ਬੇਗ[1] ਹੀ ਬਾਰ ਐਸੋ। — [1]ਛੇਤੀ।
ਲਈ ਦੰਡ ਪੈ ਸੋ ਭਈ ਖੰਡ[1] ਹੈਸੋ। — [1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
ਮਹਾ ਕੋਪ ਤੈ, ਓਜ ਸੰਭਾਰ ਕੈ ਕੈ।
ਨਿਜੰ ਦੰਡ ਆਖੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਲੈ ਕੈ[1] ॥ ੮੮ ॥ — [1]ਆਪਣਾ {ਅਖੰਡ} ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਵੱਡਾ ਡੰਡਾ ਲੈ ਕੇ।
ਗਦਾ ਭੀਮ, ਕੈਧੋ ਹਨੂੰ ਸੈਲ ਭਾਰੋ[1]। — [1]ਜਾਂ ਉਹ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੇ ਭਾਰੇ ਪਹਾੜ ਵਾਂਗ ਹੈ।
ਦੁਰੰਜੋਧਨੰ ਰਾਵਨੰ ਪੈ ਪ੍ਰਹਾਰੋ।
ਤਿਵੈਂ ਉਛਰ ਕੈ ਉਚਰ ਕੈ ਸਤਿਨਾਮੰ।
ਧਰਜੋ ਕੁੱਤਕਾ ਖਾਨ ਕੋ ਕੀਨ ਕਾਮੰ ॥ ੮੯ ॥
ਫੁਟਜੋ ਮੂੰਡ ਤ੍ਰਬੂਜ ਖ੍ਰਬੂਜ ਸਾਨੰ[1]। — [1]{ਤਰਬੂਜ਼} ਮਤੀਰੇ ਤੇ ਖਰਬੂਜੇ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਫੁੱਟ ਗਿਆ।
ਗਿਰਜੋ ਭੂਮਿ ਝੂਮੰ ਬਡੋ ਖਾਨ ਜ੍ਵਾਨੰ।
ਕਿਧੋਂ ਬੀਜ ਪਾਤੰ[1] ਸੁਟਜੋ ਹੈ ਮੁਨਾਰਾ। — [1]ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਨੇ ਡਿੱਗ ਕੇ।
ਸਰੂ ਕੋ ਤਰੂ ਬਜਾਰ ਓਖਾਰ ਡਾਰਾ[1] ॥ ੯੦ ॥ — [1]ਜਾਂ {ਬਜਾਰ} ਹਵਾ ਨੇ ਸਰੂ ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ ਉਖੇੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ।
ਦਧੀ ਮੱਟ ਫੁਟਜੋ, ਫੁਟੀ ਫੁੱਟ ਭਾਰੀ[1]। — [1]ਦਹੀ ਦਾ ਮੱਟ ਫੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਖੱਖੜੀ ਫੁੱਟ ਗਈ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਛਬੰ[1] ਤਾਹਿੰ ਕੀ ਯੌਂ ਉਚਾਰੀ। — [1]ਸੋਭਾ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕੁਪਜੋ, ਕੁੱਤਕੰ ਹੈ ਸੰਭਾਰੀ।
ਹਠੀ ਖਾਂਨ ਹੈਯਾਤ ਕੇ, ਸੀਸ ਝਾਰੀ ॥ ੯੧ ॥
ਉਠੀ ਛਿੱਛ ਇੱਛੰ, ਕੜਾ ਮਿੰਝ ਜੋਰੀ[1]। — [1]{ਕੜਾ ਮਿਝ} ਗਾੜ੍ਹੀ ਮਿਝ ਦੀਆਂ {ਇਛੰ} ਦੇਖਣ ਯੋਗ {ਛਿੱਛ} ਛਿੱਟਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠੀਆਂ।
ਮਨੋ ਮਾਖਨੰ, ਮੱਟਕੀ ਕਾਨ੍ਹ ਫੋਰੀ।
ਜਬੈ ਖਾਂ ਹੈਯਾਤੰ, ਗਿਰਜੋ ਸੈਨ ਹੇਰਾ।
ਤਬੈ ਸਾਧੁ ਕੋ, ਆਨ ਤ੍ਰਕਾਨ ਘੇਰਾ ॥ ੯੨ ॥
ਘਨੇ ਘਾਇ[1] ਖਾਏ, ਹਨੇ ਭੂੰਮਿ ਡਾਰੇ। — [1]ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਬਲੀ ਜੀਤ ਮਲੰ, ਤਬੈ ਲੌ ਪਧਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਮਾਤਲੇਯੰ[1], ਸਰੋਘੰ[2] ਚਲਾਏ। — [1]ਮਾਮਾ ਜੀ। [2]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ।
ਸੁਤੰ ਪੀਰ ਕੇ[1] ਧੀਰ, ਲੈ ਬੀਰ ਆਏ ॥ ੯੩ ॥ — [1]ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ।
ਹੁਤੀ ਸੰਗ ਸੈਨਾ, ਇਨੈ ਜੁ ਬਿਸਾਲਾ।
ਉਤੈ ਓਰੜੇ ਮੇਘ ਜਜੋਂ, ਖਾਂਨ ਜਾਲਾ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਪਠਾਣ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਏ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਆਢਾ[1], ਲਹਜੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ। — [1]ਓਟ ਲੈ ਕੇ।
ਬਜੇ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1], ਰਸੰ ਬੀਰ ਬਾਢਾ ॥ ੯੪ ॥ — [1]ਜੰਗ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜੇ।

ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੱਚੀ, ਚਲੀ ਲੋਹ ਧਾਰਾ।	
ਤ੍ਰਿਖੇ ਬਾਨ ਬਰਖੇ, ਮਨੋ ਮੇਂਹ ਭਾਰਾ।	
ਧਰਾ ਜਵਾਨ ਕੇਕਾਨ, ਹੈਂ ਛਾਨ ਡਾਰੇ[1]।	[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਘੋੜੇ ਛਾਨਣੀ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।
ਤਨੰ ਚਰਮ ਕੈ ਬਰਮ ਕੈ, ਹੋਇ ਪਾਰੇ[1] ॥੯੫॥	[1]ਸਰੀਰ ਦੇ ਚੰਮ ਨੂੰ {ਬਰਮ ਕੈ} ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ।
ਕਿਧੋਂ ਅਹਿ ਸਪੱਛੀ, ਬਿਲੱਛੀ ਫਿਰੈ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜਾਂ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ {ਬਿਲੱਛੀ} ਅਨੋਖੇ {ਅਹਿ} ਸੱਪ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਛੁਹੈਂ ਜਾਂਹਿ ਕੋ, ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈਹੈਂ।	
ਕਹੂੰ ਅੱਧ ਅਧੰ, ਘਨੇ ਸੂਰ ਬਾਂਕੇ[1]।	[1]ਕਿਤੇ ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਮੇ ਅੱਧੋ ਅੱਧ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ।
ਪਰੇ ਭੂੰਮਿ ਮੈਂ ਭੀ, ਅਰੈਂ ਓਰ ਤਾਕੇਂ[1] ॥੯੬॥	[1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹੋਏ ਵੀ ਵੈਰੀਆਂ ਵੱਲ ਤਕਦੇ ਹਨ।
ਕਹੂੰ ਚੀਰ ਕੈ, ਬੀਰ ਸਾਰੀਰ ਅਰਧੈਂ।	
ਸੁਟੈਂ ਜੈਸ ਬਾਢੀ, ਧਰਾ ਬਾਢ ਫਰਦੈਂ[1]।	[1]ਜਿਵੇਂ ਤਰਖਾਣ {ਫਰਦ} ਫੱਟੇ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਝਟਾ ਝੱਟ ਬਾਹੈਂ, ਉਭੈ ਜੀਤ ਚਾਹੈਂ।	
ਰਸੰ ਬੀਰ ਭੀਨੇ, ਲਰੈਂ ਕੈ ਉਮਾਹੈਂ ॥੯੭॥	
ਕਟਾ ਕੁੱਟ ਮਚੀ, ਫਟਾ ਫੱਟ ਸੁਟੈਂ[1]।	[1]ਵੱਢਾ ਟੁੱਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। {ਫਟਾ ਫਟ} ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਤਛਾ ਮੁੱਛ ਜੋਧੇ, ਝਟਾ ਪੱਟ ਥੱਟੈਂ[1]।	[1]ਜੋਧੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ {ਤਛਾ ਮੁੱਛ} ਛਾਂਗ ਕੇ ਵੱਢ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਖਚਾ ਖੱਚ ਬਾਹੈਂ, ਗਚਾ ਗੱਚ ਤੇਗੈਂ[1]।	[1]{ਖਚਾ ਖੱਚ} ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ (ਗਚਾ ਗਚ) ਬਹੁਤ ਲਿਬੜ ਗਈਆਂ ਹਨ।
ਸੜਾ ਸਾੜ ਗੇਰੈਂ, ਦੜਾ ਦਾੜ ਬੇਗੈਂ[1] ॥੯੮॥	[1]{ਬੇਗੈਂ} ਛੇਤੀ ਨਾਲ {ਦੜਾ ਦਾੜ} ਉਪਰੋਥਲੀ ਜਦੋਂ ਡੇਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੜਾ ਸੜ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਧਰਾ ਰੁੰਡ ਪੈ, ਮੁੰਡ ਝੁੰਡੰ ਬਿਥਾਰੇ[1]।	[1]ਧਰਤੀ ਤੇ {ਰੁੰਡ} ਧੜਾਂ ਤੇ {ਮੁੰਡ} ਸਿਰਾਂ ਦੇ {ਝੁੰਡ} ਸਮੂੰਹ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।
ਕਟੈਂ ਹੱਥ ਮੱਥੰ, ਪਗੰ ਬਾਹੁ ਭਾਰੇ।	
ਜਿਮੈਂ ਬਾਢ ਬਾਢੀ, ਬਢੈਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਗੈਂ[1]।	[1]ਜਿਵੇਂ ਤਰਖਾਣ (ਬਾਢ) ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਦੇ ਹਨ।
ਭਿਗੇ ਖੂਨ ਬਾਗੇ[1] ਮਨੋ ਖੇਲ ਫਾਗੈਂ[2] ॥੯੯॥	[1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ। [2]ਹੋਲੀ ਖੇਲਦੇ ਹਨ।
ਭਕਾ-ਭੱਕ, ਲੋਹੂ ਭਰੇ ਘਾਵ ਬੋਲੈਂ[1]।	[1]ਜ਼ਖ਼ਮ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਭਕਾ ਭਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਛਕੈਂ ਮਾਸ ਹਾਰੀ, ਬਕੈਂ ਡੋਲ ਡੋਲੈਂ[1]।	[1]ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਡੋਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਫਿਰੈਂ ਹਿੰਸਤੇ, ਛੂਛ ਤਾਜੀ ਕਿਤੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਕਿਤੇ ਖ਼ਾਲੀ ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਭਗੈਂ ਚਿੰਸਤੇ ਫੀਲ, ਜਿੱਤੇ ਤਿਤੇ ਹੈਂ[1] ॥੧੦੦॥	[1]ਜਿਧਰ ਕਿਧਰ ਹਾਥੀ {ਚਿੰਸਤੇ} ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਤੇ ਨੱਠੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਕਹੂੰ ਸ੍ਵਾਨ ਸ੍ਰਿੰਗਾਲ[1] ਔ ਕਾਕ[2] ਬੋਲੈਂ।	[1]ਗਿੱਦੜ। [2]ਕਾਂ।
ਲਹੂ ਪਾਨ ਕੈ, ਜੋਗਨੀ ਮੋਦ ਡੋਲੈਂ।	
ਕਹੂੰ ਭੈਰਵੀ ਭੂਤਨੀ, ਭੱਬਕਾਰੈਂ[1]।	[1]ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਭਰੈ ਪਜਾਲਕਾ[1], ਕਾਲਕਾ ਗੱਟਕਾਰੈ[2] ॥੧੦੧॥	[1]ਪਿਆਲੇ। [2]ਪੀਂਦੀ ਹੈ।
ਕਹੂੰ ਮੂੰਡ ਮਾਲਾ, ਗੁਥੈਂ ਦੇਵ ਬਾਲਾ[1]।	[1]ਕਿਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਗੁੰਦਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਿਵਾਂ ਕੋ ਚਢਾਵੈਂ, ਬਜਾਵੈਂ ਸੁ ਗਾਲ੍ਹਾ[1]।	[1]ਗਾਲ੍ਹ ਵਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, (ਬੱਕਰੇ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ)।
ਕਹੂੰ ਖੋਪਰੀ, ਖੇਤ ਖਾਵੀਸ ਖੈਹੈਂ[1]।	[1]ਕਿਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ {ਖਾਵੀਸ} ਭੂਤ ਖੋਪਰੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।
ਤਚੈਂ ਕਿੱਲਕਾਰੀ[1], ਨਚੈਂ ਗੀਤ ਗੈ ਹੈਂ ॥੧੦੨॥	[1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਇੱਛ ਖੈ ਕੈ[1], ਗਜੈ ਕੈ ਜਕਾਰੇ।	[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਖਾ ਕੇ।
ਭਵੈ[1] ਜੈ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਚਵੈਂ[2] ਐਸ ਸਾਰੇ।	[1]ਹੋਵੇ। [2]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਬਰੈਂ ਸੂਰ ਹੂਰੈਂ, ਚਰੈਂ ਗੈਨ ਐਨੰ[1]।	[1]{ਐਨ} ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਗੈਨ} ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ (ਚਰੈਂ) ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਭਰੈਂ ਦੀਪ ਘੀ ਕੇ, ਹਰੈਂ ਤਾਪ ਮੈਨੰ[1] ॥੧੦੩॥	[1]ਕਾਮ ਦਾ ਤਾਪ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਤਬੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘੰ, ਕੁਪਜੋ ਸਿੱਖ ਭੱਯਾ[1]।	[1]ਸਿੱਖ ਭਰਾਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ।
ਹੁਤੇ ਗੱਢ ਚਾਨਾਲ[1] ਕੋ, ਸੋ ਬਸੱਯਾ।	[1](ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਨੇੜ ਦਾ) ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ।
ਢਿਗੰ ਆਹਿ ਕਾਂਸ਼ੀ, ਘਨੇ ਲੋਗ ਜਾਨੈਂ।	
ਰਚੀ ਤੋਪ ਕਾਠੰ, ਤਿਸੀ ਨੈ ਮਹਾਨੈਂ ॥੧੦੪॥	
ਧਰੀ ਠੌਰ ਊਚੈ, ਭਰੀ ਔ ਚਲਾਈ।	
ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਕੀ ਬੀਜ ਜਜੋਂ, ਕੜ ਕੜਾਈ[1]।	[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਕੜਕੀ।
ਰਿਦੇ ਕਾਨ ਸੱਤ੍ਰਾਨ ਕੇ, ਭੀ ਫਟੇ ਹੈਂ।	
ਭਏ ਤੱਜਬੈਂ[1] ਅੱਜਬੈਂ, ਸੋ ਲਟੇ ਹੈਂ[2] ॥੧੦੫॥	[1]ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ। [2]ਅਜੀਬ (ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ) {ਲਟੇ ਹੈਂ} ਹਟ ਗਏ।
ਜਹਾਂ ਝੁੰਡ ਖਾਨਾਨ ਕੋ, ਥਾ ਅਰਜੋ ਹੈ।	
ਇਦਾ ਹੈ ਭਿਦਾ, ਪੈ ਛਿਦਾ ਸੋ ਕਰਜੋ ਹੈ[1]।	[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਚਲੇ ਗੁੰਜਤੇ ਗਾਜ ਜਜੋਂ, ਪੁੰਜ ਗੋਲੇ[1]।	[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਸਮੂੰਹ ਗੋਲੇ ਗੂੰਜਦੇ ਚੱਲੇ।
ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਮਾਨੋ, ਬ੍ਰਸੈਂ ਕੋਪ ਓਲੇ[1] ॥੧੦੬॥	[1]ਗੜੇ।
ਕਰੈਂ ਖੇਤ ਖਾਲੀ, ਜਿਤੈ ਬਾਰ ਝਾਰੈਂ[1]।	[1]{ਬਾਰ} ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਫਾਇਰ {ਝਾਰੈਂ} ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਧਰਾ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ ਸਝੁੰਡੰ ਬਿਥਾਰੈਂ[1]।	[1]{ਝੁੰਡੰ} ਬਹੁਤੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਧੜ ਤੇ ਸਿਰ ਖਿੰਡਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਕਟੇ ਜੰਘ ਛਾਤੀ, ਭੁਜਾ ਹੱਥ ਮੱਥੇ।	
ਭਯੋ ਜੰਗ ਐਸੋ, ਕਥਾ ਤੈ ਅਕੱਥੇ[1] ॥੧੦੭॥	[1]ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਅਕਹਿ ਹੈ।
ਜੁਝੇ ਸਾਮੁਹੇ ਜੇ, ਦੁਨੀ ਦੂਖ ਖੋਏ।	
ਮਨੋ ਖਾਇ ਕੈ ਭੰਗ, ਮਾਲੰਗ ਸੋਏ।	
ਰਹੇ ਹੇਰਿ ਹੈਰਾਨ, ਕੋਹੀ[1] ਸਭੈ ਹੈਂ।	[1]ਪਹਾੜੀਏ।
ਗੁਰੂ ਪੈ ਕਹਾਂ ਤੋਪ ਥੀ, ਜੁ ਚਲੈ ਹੈਂ ॥੧੦੮॥	
ਰਚੀ ਹ੍ਵੈ ਕਰਾਮਾਤ ਸੋਂ, ਬਾਤ ਜਾਨੀ।	
ਗੁਰੂ ਹੈ ਵਲੀ[1], ਮਾਨ ਹੈ ਤੌ ਜਹਾਂਨੀ।	[1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਦਯੋ ਜੋਰ ਕੋਹੀਨ ਹੈ ਪੀਨ[1] ਜਜੋਂ ਹੀਂ।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਬਢੇ ਆਨ ਪਾਠਾਨ, ਮਾਹਾਨ ਤਜੋਂ ਹੀ ॥੧੦੯॥	
ਕਰਜੋ ਆਹਿਬੰ[1], ਸਾਹਿਬੰ ਚੰਦ ਗਾਢੋ।	[1]ਜੰਗ।
ਹਤੇ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇਤੇ, ਮਹਾਂ ਰੋਹ ਬਾਢੋ।	
ਬਲੀ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ, ਲਏ ਸੰਗ ਬੀਰੈਂ।	
ਤਜੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ, ਕਢੇ ਸੱਤ੍ਰ ਚੀਰੈਂ ॥੧੧੦॥	
ਦਯਾਰਾਮ ਦੂਜੋ, ਮਨੋ ਦ੍ਰੋਣ[1] ਭਾਰੈਂ।	[1]ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ।
ਜਿਸੇ ਬਾਣ ਬਾਹੈਂ, ਤਿਸੈ ਭੂਮਿ ਡਾਰੈਂ।	
ਘਨੇ ਖਾਨ ਖੂੰਨੀ, ਸੁ ਖੇਤੈਂ ਖਪਾਏ।	
ਅਰਜੋ ਖਾਨ ਨਾਜਾਬਤੰ, ਰੋਸ ਖਾਏ ॥੧੧੧॥	
ਦਿਸਾ ਦੂਸਰੀ, ਭੀਖਨੰ ਖਾਨ ਆਈ।	
ਪਚਾਰੈ[1] ਬੰਗਾਰੈ, ਨਿਜੰ ਸੈਨ ਤਾਂਈ।	[1]ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੈ ਜੁਰੀ, ਗਾਢਵੀ ਧਾੜ ਮੰਗੀ[1]।	[1]ਮਾਂਗਵੀ ਧਾੜ {ਗਾਢਵੀ} ਤਕੜੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕਹਾਂ ਆਹਿ ਸਾਪਾਹਿ, ਹੈ ਵਾਹਿ ਜੰਗੀ[1] ॥੧੧੨॥	[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜੰਗੀ ਫ਼ੌਜ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।
ਤੁਮੈਂ ਕੌਮ ਬਾਂਕੀ, ਲੜਾਕੀ ਗਨੀਜੈ।	
ਬਨੋ ਕਾਂਹਿ ਗੀਦੀ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਲਹੀਜੈ।	
ਹਸੇਂਗੇ ਪਹਾਰੀ ਦਸੇਂਗੇ ਡਰਾਰੇ[1]।	[1]ਡਰਾਕੁਲ ਦੱਸਣਗੇ।
ਸੁਨੀ ਯੌਂ ਜਬੈ, ਤੌਂ ਲਰੇ ਫੇਰ ਭਾਰੇ ॥੧੧੩॥	
ਘਟਾ ਘੋਰ ਜਯੋਂ, ਓਰੜੇ ਸਾਰ ਬ੍ਰਖੇ[1]।	[1]ਭਿਆਨਕ ਘਟਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ।
ਘਨੇ ਆਨ ਸਿੱਖਾਨ ਕੇ, ਪ੍ਰਾਨ ਕ੍ਰਖੇ[1]।	[1]ਖਿੱਚੇ ਭਾਵ ਕੱਢੇ।
ਗੁਰੂ ਹੇਰ ਕੈ ਪ੍ਰੇਰ ਕੈ, ਬੀਰ ਖਾਸੈਂ।	
ਪਠਯੋ ਨੰਦ ਚੰਦੰ, ਖਰੋ ਥਾ ਜੁ ਪਾਸੈਂ ॥੧੧੪॥	
ਉਦੇਰਾਮ, ਗੰਡਾ, ਲਖੂ, ਜੋਧ, ਬੱਲਾ।	
ਘੱਲਾ ਹੈ ਇਨੈ ਭੀ ਪਰੇ ਕੈ ਸੁ ਹੱਲਾ[1]।	[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੈ ਕੇ ਚੰਗਾ ਹੱਲਾ {ਘੱਲਾ} ਕੀਤਾ।
ਭਿਰੇ ਜਾਇ, ਧਾਵਾਇ ਕੈ ਬਾਜ[1] ਏਹੈਂ।	[1]ਘੋੜੇ ਭਜਾ ਕੇ।
ਬ੍ਰਖੇ ਤੀਰ ਗੋਲੀ, ਮਹਾਂ ਮੇਂਹ ਸੇ[1] ਹੈਂ ॥੧੧੫॥	[1]ਵਾਂਗ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਤਬੈ, ਪਾਨ[1] ਕਮਾਨ ਲੈ ਕੈ।	[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਤਜੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ, ਅਰੰ ਪੈ ਤਕੈ ਕੈ।	
ਹੁਤੇ ਜੇ ਲਰਾਕੇ, ਬਡੇ ਬੀਰ ਭਾਰੇ।	
ਇਕੈ ਹੀ ਝਮਾਕੇ ਵਿਖੇ, ਹੈਂ ਪਛਾਰੇ[1] ॥੧੧੬॥	[1]ਅੱਖ ਦੇ ਇਕ ਫਰਕਣ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ।
ਧਰਾ ਪੈ ਸੁਰੋਲੇ, ਕਰੇ ਮਾਰ ਪੋਲੇ।	
ਪਕੇ ਪੋਸਤੀ ਖੇਤ ਕੇ, ਜੈਸ ਓਲੇ[1]।	[1]ਜਿਵੇਂ ਪੋਸਤ ਦੇ ਪੱਕੇ ਖੇਤ ਉੱਤੇ ਗੜੇ ਪੈ ਜਾਣ।
ਤਬੇ ਨੰਦ ਚੰਦੰ, ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ।	
ਘਨੇ ਖਾਨ ਮਾਰੇ, ਇਤੈ ਉੱਤ ਧੈ ਕੈ ॥੧੧੭॥	
ਮਰੇ ਖਾਨ ਕੇਤੇ, ਹੁੱਦੇਦਾਰ ਬਾਂਕੇ[1]।	[1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਸੁੰਦਰ {ਹੁੱਦੇਦਾਰ} ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪਠਾਨ ਮਰ ਗਏ।
ਗਿਰੇ ਮੂੰਡ ਨਾਲੇਰ ਜਯੋਂ, ਢੇਰ ਤਾਂ ਕੇ।	
ਹਰੀ ਚੰਦਰਾਜੇ, ਅਗੇ ਹ੍ਵੈ ਹੰਡੂਰੀ।	
ਕਰੀ ਮੱਦਤੈ ਹੱਦਤੈ ਬੱਧਰੂਰੀ ॥੧੧੮॥	
ਨਿਜੰ ਸੈਨ ਲੈ ਐਨ, ਸੋ ਆ ਲਰਯੋ ਹੈ।	
ਤਿਖਾ ਜੰਗ ਕੈ ਕੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਕੋ ਹਰਯੋ ਹੈ।	
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਏਂ, ਤਿਸੀ ਕੇ ਲਰਾਏ।	
ਕਟੋਚੀ ਚੰਦੇਲੀ, ਚਮੂੰ ਮੈਂ[1] ਫਿਰਾਏਂ ॥੧੧੯॥	[1]ਫੌਜ ਵਿੱਚ।
ਪਰੈ ਲੋਹ ਪੈ ਲੋਹ, ਸਾਰੋਹ ਐਸੇ[1]।	[1]ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ 'ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਐਉਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਘੜੇਂ ਘਾੜ[1] ਠੱਠਜਾਰ, ਲੋਹਾਰ ਜੈਸੇ।	[1]ਭਾਂਡਾ, (ਅ) ਹਥਿਆਰ।
ਬਜੈਂ ਬਾਦ ਮਾਰੂ, ਘਨੇ ਬੀਰ ਗੱਜੈਂ।	
ਸੁਨੈ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਕੂਰ[1] ਭੀ ਨਾਂਹਿ ਭੱਜੈਂ ॥੧੨੦॥	[1]ਕਾਇਰ।
ਨ ਰੱਜੈਂ ਲਰੰਤੇ, ਹਰੰਤੇ ਕੁਸੱਤ੍ਰੈਂ[1]।	[1]ਖੋਟੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਕਢੈਂ ਭੇਦ ਸੰਜੋਇ ਪੇਟੀ ਬਖੱਤ੍ਰੈਂ[1]।	[1]ਪੇਟੀ ਤੇ {ਬਖੱਤ੍ਰੈਂ} ਸੰਜੋਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ {ਸੰਜੋਇ} ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੱਢ

ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਨੇਜੈਂ ਸੁ ਬੇਝੈਂ ਕਰੇਜੈਂ[1]।
[1]ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰਾਚੋਲ[1] ਬਾਹੈਂ, ਕਢੈਂ ਖੂਨ ਮੇਜੈਂ[2] ॥੧੨੧॥
[1]ਤਲਵਾਰ। [2]ਮਿੱਝ।

ਕਹੂੰ ਸੈਹਥੀ[1] ਲੈ, ਹਥੀਂ ਜਵਾਨ ਜੁੱਟੈਂ।
[1]ਬਰਛੀ।

ਘਸਾ ਘੱਸ ਘਾਸੋਰ ਸਾਜ਼ੋਰ ਪੁੱਟੈ[1]।
[1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ {ਘਸਾ ਘਸ} ਘਸਰ ਘਸਰ ਕੇ (ਬਰਛੀ) ਸ਼ਰੀਰਾਂ 'ਚ {ਘਸੋਰ} ਖੋਭ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੁੱਟਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੱਚੀ, ਸਕੈ ਕੋ ਗਿਨਾਈ।
ਰੁੰਡੰ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡੰ, ਝੁਡੰ ਭੂਮ ਛਾਈ[1] ॥੧੨੨॥
[1]ਧਰਤੀ ਬਹੁਤੇ ਧੜਾਂ ਸਿਰ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਢਕੀ ਗਈ।

ਲੋਹੂ ਕੇ ਪ੍ਰਨਾਰੇ[1] ਚਲੇ ਹੋਇ ਨਾਰੇ[2]।
[1]ਪ੍ਰਨਾਲੇ। [2]ਨਾਲੇ।

ਮਨੋ ਸੈਲ ਗੇਰੂ ਝਰੈ ਮੇਂਹ ਭਾਰੇ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਤੇ ਗੈਰੂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਝੜਦਾ ਹੈ।

ਦਯਾਰਾਮ ਜੁਟਯੋ ਕਰੰ[1] ਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ।
[1]ਹੱਥ 'ਚ।

ਭ੍ਰਿਗੁ ਨੰਦ ਮਾਨੋ, ਗਹਯੋ ਪ੍ਰਸ ਪਾਨੰ[1] ॥੧੨੩॥
[1]ਭ੍ਰਿਗੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ (ਪਰਸਰਾਮ) ਨੇ ਜਾਣੋ ਹੱਥ 'ਚ ਕੁਹਾੜਾ ਫੜਿਆ ਹੈ।

ਕਿਤੈ ਨੰਦ ਚੰਦੰ, ਕਿਤੈ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ।
ਕਿਤੈ ਰਾਮ ਗੰਗਾ, ਕਰੈ ਅੰਗ ਭੰਗੋ।
ਕਹੂੰ ਸਾਹਿਬੰ ਚੰਦ, ਔ ਮਾਹਰੀ ਜੀ।
ਹਠੀ ਜੀਤ ਮਲੰ ਹਤੈ ਕਾਹਰੀ[1] ਜੀ ॥੧੨੪॥
[1]ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ।

ਕਰੈਂ ਜੰਗ ਦੋਊ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਤਹਾਂ ਹੀ।
ਯੁਤੈਂ ਤ੍ਰੈ ਸੁਤੈਂ, ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਮਹਾਂਹੀ।
ਲਰੈਂ ਔ ਲਰਾਵੈਂ, ਨਿਜੰ ਨੀਜ ਸੈਨਾ[1]।
[1]ਆਪੋ ਆਪਣੀਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਲੜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਪਿਖੈਂ ਠਾਂਢ ਐਨਾ ॥੧੨੫॥
ਕਬੀ ਯਾਹਿ ਬਾਢੈਂ[1], ਕਬੀ ਵਾਹਿ ਬਾਢੈਂ।
[1]ਵਧਦੇ ਹਨ।

ਦਲੰ ਦੋਇ ਗਾਢੇ, ਲਰੈਂ ਨੀਕ ਠਾਢੈਂ।
ਹੁਤੋ ਹੱਲਵਾਈ, ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਰੋੜਾ[1]।
[1]ਜਾਤੀ ਦਾ।

ਹਠੀ ਲਾਲ ਚੰਦੰ, ਬਲੀ ਨਾਹਿੰ ਥੋੜਾ ॥੧੨੬॥
ਉਠੀ ਜੰਗ ਕੀ ਤਾਂਹਿ ਓਮੰਗ ਚੰਗੈਂ।
ਗੁਰੂ ਤੈ ਲਈ ਢਾਲ ਤ੍ਰਵਾਰ ਮੰਗੈਂ।
ਪੁਨਾ ਬੂਝਯੋ ਮੈਂ ਗਹੋਂ ਕੈਸ ਯਾਹੈਂ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਸੇ, ਢਾਲ ਦੈ ਬਾਮ ਵਾਹੈਂ[1] ॥੧੨੭॥
[1]ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ (ਹੱਥ) ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਦੇ ਕੇ।

ਦਈ ਤੇਗ ਦਾਏਂ[1], ਦਯੋ ਹੈ ਚੜ੍ਹਾਈ।
[1]ਸੱਜੇ (ਹੱਥ) 'ਚ।

ਗਹੇ ਨਾ ਹਥਯਾਰੰ, ਤਿਸੈ ਥੇ ਕਦਾਈਂ।
ਰਸੰ ਹਾਸ ਬਾਢਯੋ, ਤਿਸੈ ਦੇਖ ਤਾਂਹੀ[1]।
[1]ਉਸ (ਸਮੇਂ)।

ਕਹੈਂ ਧੰਨ ਜੋਧੇ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ॥੧੨੮॥
ਬਿਨਾ ਢੰਗ ਜੰਗੰ, ਚਹੈਂ ਜੀਤ ਕਾਜੈਂ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਹੈਂ, ਤੌਂ ਚਿਰੀ ਖਾਇ ਬਾਜੈਂ।
ਧਸਯੋ ਸੈਨ ਤ੍ਰਕੈਨ, ਲੈ ਅੱਸ੍ਰ ਵਾਹੀ[1]।
[1]ਉਹ ਘੋੜਾ ਲੈ ਕੇ।

ਜਮਾਂਦਾਰ ਅੱਗਯੋਂ, ਮਿਲਯੋ ਜੈਨ ਖਾਂ ਹੀ ॥੧੨੯॥
ਕਹਯੋ ਲਾਲ ਨੈ, ਨੂਣ ਹਾਰਾਮ ਧੋਹੀ[1]।
[1]ਹੇ ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ਤੇ ਧੋਖੇ ਬਾਜ਼।

ਕਤੋ ਹੋਹ ਪਾਛੇ, ਨਤੋ ਮੈਂ ਹਤੋਹੀ[1]। — [1]ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗਾ।
ਰਿਸਜੋ ਖਾਨ ਭਾਖਜੋ, ਤਿਸੈ ਰੇ ਅੜੀਲੇ[1]। — [1]ਹੇ ਅੜੀ ਵਾਲੇ।
ਤਰਾਜੂ ਫੜੀਲੇ, ਮਿਠਾਈ ਛਕੀਲੇ ॥ ੧੩੦ ॥
ਕਹਾਂ ਜੰਗ ਕੀ ਸਾਰ[1], ਗਾਵਾਰ ਜਾਨੇ। — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਤੁਝੈ ਮੌਤ ਲਜਾਈ, ਬੁਜੈਂ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨੇ[1]। — [1]ਤੈਨੂੰ ਬਕਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ।
ਕੁਪਜੋ ਲਾਲ ਚੰਦੰ, ਕਹਜੋ ਰੇ ਮੁਸੱਲਾ।
ਨਹੀਂ ਜਾਨਤਾ ਰੇ, ਮੁਝੇ ਪੀਰ ਘੱਲਾ ॥ ੧੩੧ ॥
ਬਡੋ ਤੇਜ ਧਾਰੀ, ਗੁਰੂ ਹੈ ਹਮੈਂਹੂ[1]। — [1]ਸਾਡਾ।
ਰਚੀ ਬਾਲ ਲੀਲਾ, ਜਿਨੈ ਜੰਗ ਏਹੂ।
ਨਹੀ ਹਾਰ ਜੀਤੰ, ਤਿਸੈ ਕਾਹਿ ਭੀਤੈਂ[1]। — [1]ਭੈ ਨਹੀਂ।
ਚਹੈ ਤੌ ਸਸੈ ਤੈ[1] ਤੁਰਾਵੈ ਸੁ ਚੀਤੈਂ[2] ॥ ੧੩੨ ॥ — [1]ਸਹੇ ਤੋਂ। [2]ਚਿਤ੍ਰੇ ਨੂੰ।
ਮੁਝੈ ਭੀ ਪਠਜੋ ਤੇਗ ਦੈ, ਯੌਂ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਹਤੋ ਨੂਨ ਹਾਰਾਮੀਓਂ ਤਾਂਇਂ ਜੈ ਕੈ।
ਕਹਾਂ ਬੋਲ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਰੈ ਹੈਂ।
ਘਟਾ ਜੋ ਗਰੱਜੀ ਕਦੇ ਨਾ ਬਰ੍ਹੈ ਹੈ[1] ॥ ੧੩੩ ॥ — [1]ਵਰ੍ਹਦੀ ਨਹੀਂ।
ਨਿਹਾਰੈਂ ਪਚਾਰੈਂ[1], ਨਹੀ ਤੇਗ ਝਾਰੈਂ। — [1]ਤੂੰ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈਂ।
ਮਨੋ ਲੂਟ ਲੀਨੇ ਕਿਸੇ, ਯੌਂ ਪੁਕਾਰੈਂ।
ਕਰੋ ਬਾਰ, ਨਾਹੀਂ ਰਹੇ ਹੌਂਸ[1] ਤੋਹੀ। — [1]ਇੱਛਾ।
ਰਿਸਜੋ ਖਾਨ ਖੂਬੰ, ਚਲਾਈ ਸਰੋਹੀ[1] ॥ ੧੩੪ ॥ — [1]ਤਲਵਾਰ।
ਲਈ ਢਾਲ ਪੈ ਲਾਲ, ਦੋ ਟੂਕ ਹੋਈ।
ਤਬੈ ਤੇਗ ਬੇਗੰ, ਖਿਚੀ ਲਾਲ ਜੋਈ।
ਗੁਰੂ ਬੋਲ ਕੈ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੈ ਸੰਕ ਸਾਰੀ।
ਬਲੰ ਤੋਲ ਕੈ, ਖਾਨ ਕੈ ਮੂੰਡ ਝਾਰੀ ॥ ੧੩੫ ॥
ਕਟਜੋ ਮੂੰਡ ਕੱਦੂ, ਮਨੋ ਨਾਲਕੇਰੈਂ[1]। — [1]ਨਲੇਰ।
ਗਿਰਜੋ ਅੱਸ੍ਰ ਤੈ ਭੂਮਿ ਪੈ, ਝੂਮਿ[1] ਹੇਰੈਂ। — [1]ਹਿਲੋਰਾ ਖਾ ਕੇ।
ਮਿਲਜੋ ਧੂਰ ਮੇਂ, ਸੂਰਮੇਂ ਪੇਖਿ ਗਾਜੇ।
ਕਹੈਂ ਕਜਾ ਗਵਾਰੰ ਗਯੋ ਕੈ ਕੁਕਾਜੇ[1] ॥ ੧੩੬ ॥ — [1]ਖੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸੁਨੀ ਥੀ ਜੁ ਕਾਨੰ, ਨਿਜੰ ਨੈਨ ਹੇਰੀ।
ਗੁਰੂ ਚਾਹਿ, ਤੌ ਸ਼ੇਰ ਕੋ ਖਾਹਿ ਛੇਰੀ[1]। — [1]ਬੱਕਰੀ।
ਇਮੰ ਝੂਰ ਕੈ, ਭੀਖਨੰ ਖਾਨ ਆਦੀ।
ਪਰੇ ਕੋਪ ਕੈ ਤਾਂਹਿ ਪੈ ਬੇਤਦਾਦੀ[1] ॥ ੧੩੭ ॥ — [1]ਅਣਗਿਣਤ।
ਹਰੀ ਚੰਦ, ਸ਼ਹਿ ਫਤੇ, ਔ ਚੰਦੇਲੀ[1]। — [1]ਚੰਦੇਲ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਮੂੰ ਸੈਂ, ਲਰੇ ਝੂਮਿ ਝੇਲੀ[1]। — [1]ਹਿਲ ਜੁਲ ਕੇ (ਹੱਲਾ) ਸਹਾਰਿਆ।
ਭਿਰੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰੇ, ਅਭੈ ਹੋਇ ਆਛੇ।
ਰਰੈਂ[1] ਮਾਰ ਮਾਰੰ, ਟਰੇ ਨਾਂਹਿ ਪਾਛੇ ॥ ੧੩੮ ॥ — [1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਸੁਤੈ ਔ ਮੁਰੀਦੈਂ ਯੁਤੈਂ, ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ।

ਲਰਜੋ ਏਕ ਓਰੰ[1], ਸਜੋਰੰ ਕਰੁੱਧੂ।
[1]ਤਰਫ਼।

ਚਲੀ ਤੇਗ ਕਲਵੱਤ੍ਰ ਅਲਵੱਤ੍ਰ[1] ਭਾਰੇ।
[1]ਆਰੇ ਵਾਂਗ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ।

ਧਰਾ ਪੈ ਘਨੇ ਸਤ੍ਰੂ ਹੈਂ ਕੱਤ੍ਰ ਡਾਰੇ[1] ॥ ੧੩੯ ॥
[1]ਕੱਟ ਸੁੱਟੇ।

ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇਰੋ, ਦੁਤੀ ਔਰ ਬੇਟਾ।
ਘਨਜੋ ਕੋ ਹਤੈ ਕੈ, ਤਹਾਂ ਭੂਮਿ ਲੇਟਾ।
ਲਈ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਰਸੀਦੀ ਜਮਾਂ ਕੀ[1]।
[1]ਜਮਾਂ ਤੋਂ {ਰਸੀਦੀ} ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ।

ਬਰੀ ਦੇਵ ਬਾਲਾ, ਸਮੰ ਜੇਰਮਾਂ ਕੀ[1] ॥ ੧੪੦ ॥
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰ ਲਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੱਛਮੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਜੁਟਜੋ ਜੀਤ ਮੱਲੰ, ਹਰੀ ਚੰਦ ਸੰਗੈਂ।
ਘਨੇ ਘਾਉ ਘਾਲੇ, ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਅੰਗੈਂ।
ਭਿਰੇ ਖਾਨ ਨਾਜਾਬਤੰ, ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ।
ਕਰੇ ਬਾਨ ਆਘਾਤ[1], ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚੰਗੋ ॥ ੧੪੧ ॥
[1]ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ।

ਸਸੀ ਸਾਹਿਬੰ, ਭੀਖਨੰ ਖਾਨ ਜੁੱਟੇ।
ਇਨੈ ਮਾਰ ਅਪਾਰ ਹੀ ਭੂਮਿ ਸੁੱਟੇ।
ਪਤੀ ਜੋ ਚਦੇਲੰ, ਲਰੇ ਮਾਤੁਲੇਯੰ[1]।
[1]ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ।

ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾਟੋਚ ਦੈ ਕੁੰਮਕੇਯੰ[1] ॥ ੧੪੨ ॥
[1]ਮਦਦ।

ਲਰੈਂ ਹੈਂ ਮਰੈ ਹੈਂ, ਪਠੈ ਹੈਂ ਸਿਪਾਹੈਂ[1]।
[1]ਫ਼ੌਜ।

ਨਿਜੰ ਜੀਤ ਚਾਹੈਂ, ਉਮਾਹੈਂ ਮਹਾਂਹੈ।
ਭਿਰੈਂ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ, ਸਭੈ ਧੀਰ ਭਾਰੇ।
ਲਰੈਲੇ[1] ਕਟੈਲੇ[2] ਮੁਛੈਲੇ[3] ਜੁਝਾਰੇ[11] ॥ ੧੪੩ ॥
[1]ਲੜਾਕੇ। [2]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ। [3]ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲੇ। [11]ਸੂਰਮੇ।

ਕੀਏ ਲਾਲ ਨੈਨੰ, ਬਕੈਂ ਸੋ ਅਤੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਕਰੇ ਦਾਵ ਘਾਵੈਂ, ਬਚਾਵੈਂ ਹਤੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਦਾਅ ਘਾਅ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਟਕੰ ਏਕ, ਦੀਏ ਮਧੰ ਨੈਨ ਨੈਨੰ[1]।
[1]ਇਕ ਟੱਕ ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚ ਨੇਤ੍ਰ ਪਾਏ ਹਨ।

ਪਿਖੈਂ ਔ ਤਿਖੈਂ ਮਾਰ ਹੈਂ ਡਾਰ ਐਨੰ[1] ॥ ੧੪੪ ॥
[1]ਦੇਖ ਕੇ ਤਿੱਖੀਆਂ (ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ) ਮਾਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਯੁਤੰ ਕ੍ਰੁੱਧ ਸੂਰੇ, ਕਰੈਂ ਦ੍ਵੰਦ ਜੁੱਧੰ[1]।
[1]ਦੋ ਦੋ (ਸੂਰਮੇ) ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲਿਖੇ ਭਾਰਥੰ ਮੈਂ[1], ਜਿਮੈਂ ਐਨ ਸੁੱਧੰ।
[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ।

ਸਬੈ ਜੰਗ ਬੇਤਾ ਸਹੇਤਾ ਸਬਿੱਦਜਾ[1]।
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਜਾਣੂ, ਚੰਗੀ ਜੰਗ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਸਹਿਤ।

ਰਸੰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਪੂਰੇ, ਛਲੰ ਛੰਦ ਸਿੱਧਜਾ[1] ॥ ੧੪੫ ॥
[1]ਰੌਦ੍ਰਰਸ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਛਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪਣਾ {ਛੰਦ} ਮਤਲਬ {ਸਿੱਧਜਾ} ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭਿਰੈਂ ਮੱਲ ਜੋਟੇ, ਮਧੰ ਜਜੋਂ ਅਖਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁ ਢੋਟੇ, ਪਹਾਰੀ ਕਰਾਰੇ[1]।
[1](ਇਕ ਪਾਸੇ) ਗੁਰੂ ਕੇ ਢੋਟੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਪੁੱਤਰ ਹਨ (ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) {ਕਰਾਰੇ} ਤਿੱਖੇ ਪਹਾੜੀਏ।

ਤਬੈ ਤ੍ਰਜ ਕੈ[1] ਗ੍ਰਜ ਕੈ, ਜੀਤ ਮੱਲੈਂ।
[1]ਤਾੜ ਕੇ।

ਹਰੀ ਚੰਦ ਕੋ, ਮਾਰਜੋ ਬਾਨ ਭੱਲੈਂ[1] ॥ ੧੪੬ ॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਅ) ਮੱਥੇ ਵੱਲ।

ਗਯੋ ਸੋ ਬਚਾਈ, ਕੁਪੇ ਫੇਰ ਦੋਈ।

ਤਜੇ ਭੀਛਨੰ[1] ਤੀਛਨੰ, ਤੀਰ ਸੋਈ। [1]ਭਿਆਨਕ।
ਦੁਹੂੰ ਕੇ ਲਗੇ ਹੈਂ, ਉਭੈ ਬਾਜ[1] ਮਾਰੇ। [1]ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ।
ਭਏ ਪੈਰ ਪਜਾਦੇ, ਲਰੇ ਫੇਰ ਭਾਰੇ ॥੧੪੭॥
ਘਨੇ ਘਾਇ ਲਾਗੇ: ਭਿਗੇ ਖੂਨ ਬਾਗੇ[1]। [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਕਿਛੁ ਨਾ ਜਨਾਵੈਂ, ਮਹਾਂਰੋਹ ਪਾਗੇ[1]। [1]ਗੁੱਸੇ 'ਚਰੰਗੇ ਹੋਏ।
ਪੁਨਾ ਤੀਰ ਤੀਖੇ, ਦੁਹੂੰ ਤੱਕ ਮਾਰੇ।
ਛੁਟੇ ਏਕ ਕਾਲੰ[1], ਮਨੋ ਸਾਂਪ ਕਾਰੇ ॥੧੪੮॥ [1]ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ 'ਚ।
ਗਿਰਯੋ ਭੂਪ ਖਾ ਮੂਰਛਾ ਘਾਇ ਲਾਗਾ।
ਮੱਲੰ ਜੀਤ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈ ਬਾਨ ਭਾਗਾ।
ਗਿਰਯੋ ਭੂਮਿ ਝੂਮੰ; ਕਿਛੂ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰੀ।
ਕਟੈ ਓਠ ਕੁੱਪਯੋ, ਰਟੈ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ॥੧੪੯॥
ਬਰਯੋ ਜੀਤ ਮੱਲੰ, ਤਬੈ ਹੂਰ ਆਈ।
ਨਭੰ ਧੰਨ ਧੰਨੰ ਧੁਨੀ ਕੈ ਸਿਧਾਈ[1]। [1]ਅਵਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਟੈਂ ਲੋਥ ਤਾਂ ਕੀ ਉਠਾਈ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਰਾਹੀ ਤਿਸੈ ਬੀਰਤਾਈ ॥੧੫੦॥
ਗਯੋ ਜੀਤ ਜਾਨੰਮ ਕੋ[1]; ਜੀਤ ਮੱਲੰ। [1]ਜਨਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ।
ਨਿਬਾਹਯੋ ਪਨੋ-ਛੱਤ੍ਰੀ[1] ਠੀਕ ਭੱਲੰ। [1]ਛੱਤ੍ਰੀ ਪੁਣਾ।
ਪਰਯੋ ਸੇਲ[1] ਲੈ, ਧਾਇ ਚੰਦੇਲ ਵਾਲੀ। [1]ਬਰਛਾ।
ਮਹਾਂ ਹੇਲ ਕੈ, ਰੇਲ ਔ ਪੇਲ ਘਾਲੀ[1] ॥੧੫੧॥ [1]ਭਾਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਧੱਕ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਏ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ, ਡਢਵਾਲੀਆ, ਔ ਕਟੋਚੀ।
ਲਰੈਂ ਔ ਲਰਾਵੈਂ, ਕਰੈਂ ਦਾਵ ਪੋਚੀ[1]। [1]ਨੀਚ।
ਰਹੈਂ ਆਪ ਪਾਛੈ, ਅਗੈਂ ਔਰ ਧੱਕੈਂ।
ਖਰੇ ਦੂਰ ਗੀਦੀ, ਨਿਜੰ ਦਾਉਂ ਤੱਕੈਂ ॥੧੫੨॥
ਲਰੈਂ ਸੂਰਮੇਂ ਗੂਰ ਮੇਂ ਢੂਕ ਢੂਕੈਂ[1]। [1]ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕ ਕੇ।
ਭਵੈਂ ਟੂਕ ਟੂਕੰ, ਮਰੋ ਮਾਰ ਕੂੰਕੈਂ।
ਮਹਾਂ ਮੱਦ ਮੱਤੇ, ਰਤੇ ਨੈਨ ਤੱਤੇ[1]। [1]ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਮਸਤ ਹਨ ਤੇ (ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ) ਨੇਤ੍ਰ ਲਾਲ ਤੇ ਗਰਮ ਹਨ।
ਤਕਾ ਤੱਕ ਯਕਾ ਯੱਕ ਕੈ ਘਾਉ ਘੱਤੇ[1] ॥੧੫੩॥ [1]ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕੀਤੇ।
ਲਰੇ ਖਾਠ ਨਾਜਾਬਤੰ, ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ।
ਹੁਤੇ ਸੂਰ ਭਾਰੇ, ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਚੰਗੋ।
ਪੁਰਾ ਬੀ ਚਿਨਾਰੀ[1], ਗੁਰਾਂ ਪੈ ਰਹੰਤੇ। [1]ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ।
ਸਮੰ ਬੀਰ ਦੋਉ, ਬਲੀ ਤੇਜਵੰਤੇ ॥੧੫੪॥
ਕਰਯੋ ਦੁੰਦ ਜੁੱਧੰ, ਕਰੰ ਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ।
ਘਨੇ ਘਾਇ ਘਾਲੇ, ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਜ੍ਵਾਨੈਂ।
ਭਏ ਲਾਲ ਬਾਗੇ, ਬਹਯੋ ਸ੍ਰੋਣ ਜੈਹੈ।
ਤਰੂ ਢਾਕ[1] ਫੂਲੇ ਮਨੋ, ਜੰਗ ਕੈ ਹੈ ॥੧੫੫॥ [1]ਢੱਕ ਕੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।

ਕਈ ਤੇਗ ਟੂਟੈਂ, ਕਈ ਢਾਲ ਫੂਟੈਂ।
ਲਗੇ ਧੀਰ ਧੱਕੇ[1], ਠਣੰਕਾਰ ਊਠੈਂ।
[1]{ਧੀਰ} ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਧੱਕੇ ਲੱਗੇ।
ਪਟੇ ਬਾਜ ਦੋਈ, ਕਟੇ[1] ਦਾਉ ਲਾਵੈਂ।
[1]ਕੱਟਣ ਦਾ।
ਉਭਾਰੈ[1] ਚਲਾਵੈਂ, ਸਰੀਰੰ ਬਚਾਵੈਂ ॥੧੫੬॥
[1]ਉੱਗ੍ਰਦੇ ਹਨ।
ਅਤੀ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ, ਇਕੈ ਬਾਰ ਤੈਗੈਂ।
ਖਰੰ ਧਾਰ[1] ਛੂਟੇ, ਦੁਹੂੰ ਕੇ ਜੁ ਬੈਗੈਂ।
[1]ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੇ।
ਕਟੇ ਅੱਧ ਅੱਧੰ, ਗਿਰੇ ਝੂੰਮ ਝੂੰਮੇ।
ਤਰੂ ਕੈ ਮੁਨਾਰੇ, ਸੁਟੇ ਬਜਾਰ ਭੂੰਮੇ[1] ॥੧੫੭॥
[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਜਾਂ ਮੁਨਾਰੇ ਹਵਾ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।
ਬਰੇ ਅੱਛਰਾ ਪੱਛਰਾ[1], ਬੀਰ ਦੋਊ।
[1]{ਅੱਛਰਾ} ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ {ਪਛਰਾ} ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੇ।
ਜਹਾਂ ਸੋਕ ਨਾਹੀ ਗਏ ਦੇਵ ਲੋਊ।
ਧੁਨੀ ਜੈਤਿ ਨੱਭੰ, ਧਰਾ ਹਾਇ ਓਹਾ।
ਭਈ ਜੌਂ[1], ਗੁਰੂ ਤੌਂ ਰਚਜੋ ਏਹੁ ਦੋਹਾ ॥੧੫੮॥
[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਜੈ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਇ ਹਾਇ ਤੇ ਓਹਿ ਓਹਿ ਦੀ (ਅਵਾਜ਼) ਜਦੋਂ ਹੋਈ ਤਾਂ- -।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ੍ਯ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥
ਮਾਰ ਨਜਾਬਤ ਖਾਂਨ ਕੋ, ਸੰਗੋ ਜੁਝੇ ਜੁਝਾਰ[1]।
[1]ਸੰਗੋ ਸੂਰਮਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ।
ਹਾਇ ਹਾਇ ਇਸ ਲੋਕ ਭਾ, ਸੂਰਗ ਲੋਕ ਜੈਕਾਰ ॥
ਕਵਿਯੋ ਵਾਚ:
ਭੁਜੰਗ:
ਤਬੀ ਤੈ ਗੁਰੂ, ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ[1] ਨਾਮੰ।
[1]ਜੰਗ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ।
ਧਰਜੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ, ਹੇਰ ਕੈ ਸੰਗਰਾਮੰ[1]।
[1]ਤਿਸ ਦਾ ਜੰਗ ਦੇਖ ਕੇ।
ਹਰੀ ਚੰਦ ਤੌ ਲੌ, ਅਯੋ ਫੇਰ ਭੱਲੰ[1]।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਜਿਸੈ ਮੂਰਛਾ ਥੀ, ਦਈ ਜੀਤ ਮੱਲੰ ॥੧੫੯॥
ਲਰਜੋ ਸਾਮੁਹੇ ਆਇ, ਸੋ ਫੇਰ ਆਛੈ।
ਭਏ ਔਰ ਰਾਜੇ, ਤਿਸੀ ਕੇਰ ਪਾਛੇ।
ਘਨੇ ਬਾਨ ਬਾਹੈਂ, ਅਰੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ।
ਉਠੈ ਠੌਰ ਠੌਰੰ, ਸੁ ਤੇਗੈਂ ਝੜਾਕੇ[1] ॥੧੬੦॥
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਭਿੜਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਵਾਜ਼।
ਕਰੇ ਲਾਲ ਨੈਨੰ, ਚਢੀ ਬੰਕ ਭੌਹੈਂ[1]।
[1]ਟੱਢੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ।
ਰਸੰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਬਾਢਯੋ, ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਸੌਹੈਂ[1]।
[1]ਸਾਹਮਣੇ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਬੈ, ਦੇਖ ਕੈ ਜ਼ੋਰ ਸੱਤ੍ਰੈਂ।
ਸਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰੰ ਅਸਤ੍ਰੰ[1], ਔ ਬਖੱਤ੍ਰੈਂ[2] ॥੧੬੧॥
[1]ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ, ਗੋਲਾ, ਚੱਕ੍ਰ ਆਦਿ। [2]ਸੰਜੋਆ।
ਕੁਵੰਡੰ ਅਖੰਡੰ, ਪ੍ਰਚੰਡੰ ਸੰਭਾਰਯੋ[1]।
[1]{ਅਖੰਡੰ} ਨ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਤੇ (ਪ੍ਰਚੰਡੰ) ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ (ਕੁਵੰਡੰ) ਧਨੁਸ਼ ਸੰਭਾਲਿਆ।
ਸਰੰ ਤੀਛਨੰ ਭੀਛਨੰ ਹੈ ਸਚਾਰਯੋ[1]।
[1]ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤੀਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ।
ਕਰਯੋ ਤੇਜ ਤਾਜੀ[1], ਪਿਖੇ ਖਾਨ ਖੂਨੀ।
[1]ਘੋੜਾ।
ਖਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਠਾਢੇ[1], ਚਢੀ ਰਿੱਸ ਦੂਨੀ ॥੧੬੨॥
[1]{ਖਰੇ} ਚੰਗੇ ਖ਼ੂਨੀ ਖ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖ ਕੇ।
ਰਣੰਜੀਤ ਪੈ, ਚੋਬ ਦੁਹਰੀ ਦਿਲਾਈ।

ਕਢੀ ਬੰਬ[1] ਭਾਰੀ, ਸੁਨੀ ਦੂਰ ਜਾਈ।
[1]ਅਵਾਜ਼।
ਦਲੰ ਦੁੱਜਨੰ ਮੈਂ, ਪਰਜੋ ਖਰਭਰਾਢਾ[1]।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਲ 'ਚ {ਖਰਭਰਾਢਾ} ਘਬਰਾਹਟ ਪੈ ਗਈ।
ਤ੍ਰਸੈਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਸਾਰੇ, ਸਿੱਖੈਂ ਮੋਦ ਬਾਢਾ ॥੧੬੩॥
ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ, ਦਯਾਰਾਮ ਲੌਂ, ਪੁੰਜ ਜੋਧੇ।
ਧਏ ਉਧੱਤੰ[1], ਪੀਸ ਕੈ ਦਾਂਤ ਕ੍ਰੋਧੇ।
[1]{ਉੱਧਤੰ} ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੌੜੇ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਤਬੈ, ਮੇਂਹ ਸੇ ਬਾਨ ਬ੍ਰਖੇ।
ਗਿਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਾਨਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਕ੍ਰੱਖੇ[1] ॥੧੬੪॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖਿੱਚੇ (ਕੱਢੇ)।
ਸਰੰ ਭੀਖਨੰ[1], ਭੀਖਨੰ ਖਾਂਨ ਤਾਂਈਂ।
[1]ਭਿਆਨਕ ਤੀਰ।
ਧਸਜੋ ਅੰਗ ਮੈਂ ਸਜਾਮ ਭੁਜੰਗ ਨਜਾਂਈਂ[1]।
[1]ਕਾਲੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ।
ਦੁਤੀ ਤਾਕ ਮਾਰਜੋ, ਸੁ ਘੋਰਾ ਬਿਦਾਰਜੋ।
ਭਗਜੋ ਖਾਨ ਪੀਛੇ, ਲਗਜੈ ਘਾਵ ਭਾਰਜੋ ॥੧੬੫॥
ਹਰੀ ਚੰਦਰਾਜਾ, ਤਬੈ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਲਰਜੋ, ਸੰਮੁਖੰ ਫੇਰ ਐ ਕੈ।
ਉਭੈ ਬੀਰ ਭਾਰੇ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਬੇਤੇ[1]।
[1]ਜਾਣੂ।
ਭਵੈਂ ਚੀਰ ਪਾਰੈਂ, ਛੁਟੈਂ ਤੀਰ ਜੇਤੇ ॥੧੬੬॥
ਜਿਸੈ ਬਾਨ ਲਾਗੈ, ਸੋਈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈ।
ਰਹੈ ਸੋਇ ਭੂਮੈਂ, ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਜਾਗੈ।
ਹਤਜੋ ਬਾਨ ਚੰਦੈਲ ਕੋ ਮਾਤਲੇਯੰ[1]।
[1]ਮਾਮੇ (ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ) ਨੇ ਚੰਦੈਲ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ।
ਗਯੋ ਘਾਵ ਖੈ ਕੈ, ਥਯੋ ਸੋ ਪਿਛੇਯੰ[1] ॥੧੬੭॥
[1]ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਿਆ।
ਜਹਾਂ ਹ੍ਵੈ ਇਕੱਠਾ, ਪਹਾਰੀਨ ਟੋਲਾ।
ਤਹਾਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘੰ, ਤਜੈ ਤੋਪ ਗੋਲਾ।
ਭਗੈਂ ਇੱਤ ਉੱਤੰ ਪਗੈਂ ਭੈਂ ਬਿਖਾਦੰ[1]।
[1]ਏਧਰ ਓਧਰ ਭਜਦੇ ਹਨ ਭੈ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚਰੰਗੇ ਹੋਏ।
ਹਰੀ ਚੰਦ ਕੈ ਕੈ, ਪੁਨਾ ਸਿੰਘ ਨਾਦੰ[1] ॥੧੬੮॥
[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਗੱਜ ਕੇ।
ਅਤੀ ਓਜ ਕੈ[1], ਖੋਜ ਕੈ ਤੀਰ ਮਾਰਾ।
[1]ਬਲ ਨਾਲ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੁਰੰਗੈ, ਕਿਛੂ ਘਾਵ ਡਾਰਾ।
ਸਰਜੋ ਨਾਹਿ ਕਾਜੰ ਮਰਜੋ ਜੌਂ ਨ ਬਾਜੰ।
ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ, ਰੋਪ ਕੈ ਪਾਂਉ ਰਾਜੰ[1] ॥੧੬੯॥
[1]ਪੈਰ {ਰੋਪ ਕੈ} ਗਡ ਕੇ {ਰਾਜੰ} ਰਾਜੇ ਨੇ।
ਗੁਰੂ ਪੈ ਤਕੈ ਕੈ, ਦੁਤੀ ਬਾਨ ਤੀਖੋ।
ਤਜਜੋ ਓਜ ਕੈ ਕੈ, ਮਨੋ ਸਾਂਪ ਬੀਖੋ[1]।
[1]ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸੱਪ।
ਚੁਭਯੋ ਕਾਨ ਪਾਸੰ, ਕਿਛੂ ਘਾਵ ਕੈ ਕੈ।
ਪਰਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਈ, ਲਹੂ ਸੋ ਚੁਵੈ ਕੈ ॥੧੭੦॥
ਹਰੀ ਚੰਦ ਹੇਰਾ, ਗੁਰੂ ਘਾਵ ਖੈ ਕੈ।
ਗਿਰਯੋ ਨਾ ਫਿਰਯੋ ਹੈ[1], ਥਿਰਯੋ ਹੱਠ ਕੈ ਕੈ।
[1]ਨ ਗੁਰੂ ਡਿੱਗਿਆ ਹੈ ਨ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਿਆ ਹੈ।
ਜੁ ਬਿਦਜਾ ਕਮਾਈ ਗਈ ਬੇਵਫਾਈ[1]।
[1]ਨਿਸਫ਼ਲ।
ਬਲੰ ਧਿੱਕ ਗਾਈ, ਕਰੋਧੈਂ ਬਢਾਈ ॥੧੭੧॥
ਅਤੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕੈ, ਲੈ ਪੁਨਾ ਬਾਂਨ ਪੈਨਾ[1]।
[1]ਤਿੱਖਾ।

ਗੁਰੰ ਕੇ ਉਰੰ ਮੈਂ[1], ਹਤਯੋ ਤਾਕ ਐਨਾ।	[1]ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ।
ਖੁਭਯੋ ਛੇਦ ਪੇਟੀ ਦੁਵਾਲੈਂ ਸੁ ਭਾਥੈਂ[1]।	[1]ਪੇਟੀ ਤੇ ਭੱਥੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੱਥਾ ਬੰਨ੍ਹੀਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਖੁੱਭਿਆ।
ਗਢਯੋ ਵੀਚ ਛਾਤੀ, ਕਢਯੋ ਝੱਟ ਨਾਥੈਂ ॥੧੭੨॥	
ਜਬੈ ਘਾਵ ਲਾਗਯੋ ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਯੋ।	
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਯੋ ਭੂਪ ਕੋ, ਨਾਹਿੰ ਭਾਗਯੋ।	
ਅਹੋ ਭੂਪ ਬਿਦਜਾ, ਬਲੰ ਧਿੱਕ ਤੋਹੰ।	
ਕਰੇ ਤੀਨ ਵਾਰੰ, ਪਿਖੋ ਏਕ ਮੋਹੰ ॥੧੭੩॥	
ਗੁਰੂ ਤੀਛਨੰ ਭੀਛਨੰ ਲੈ ਨਰਾਚੰ[1]।	[1]ਤੀਰ।
ਤਜਯੋ ਓਜ ਕੈ, ਤਾਂਹਿ ਪੈ ਕਾਲ ਸਾਚੰ[1]।	[1]ਸੱਚਾ ਕਾਲ।
ਗਯੋ ਸ਼ੁੰਕਤੋ ਫੁੰਕਤੋ ਨਾਗ ਨਾਹੰ[1]।	[1](ਜਾਣੋਂ) ਸ਼ੁਕਦਾ ਤੇ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਗਿਆ।
ਧਸਯੋ ਧੈ[1] ਡਸਯੋ ਹੈ, ਕਸਯੋ ਪ੍ਰਾਨ ਤਾਹੰ[2] ॥੧੭੪॥	[1]ਦੌੜ ਕੇ। [2]ਤਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖਿੱਚ ਲਏ ਭਾਵ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ।
ਜਿਹੰ ਭੇਦ ਪੇਟੀ, ਦਿਲੰ ਪ੍ਰਿਸਟ ਢਾਲੰ[1]।	[1]ਜਿਸ ਨੇ ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ ਕੀਤਾ ਪੇਟੀ ਦਿਲ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਢਾਲ ਨੂੰ।
ਪਰਯੋ ਪਾਰ ਸੋ ਛੇਦ ਕੈ[1], ਕਾਲ ਕਾਲੰ[2]।	[1]ਕੱਟ ਕੇ। [2]ਕਾਲ ਦਾ ਵੀ ਕਾਲ ਰੂਪ ਤੀਰ।
ਛੁਟੀ ਖੂੰਨ ਧਾਰਾ, ਫੁਹਾਰਾ ਅਰਾਕੋ[1]।	[1]ਬਾਗ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਵਾਂਗ (ਅ: ਅਰਾਕ=ਇਰਾਕ- ਬਾਗ)।
ਗਿਰਯੋ ਭੂਮਿ ਝੂਮੰ, ਨ੍ਰਿਪੰ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ ॥੧੭੫॥	
ਤਰੂ[1] ਜਯੋਂ ਪੁਰਾਨੋ, ਬਜਾਰੈਂ[2] ਪਛਾਰਾ।	[1]ਬ੍ਰਿਛ। [2]ਹਵਾ ਨੇ।
ਗਿਰਯੋ ਜੀਤ ਆਸੰ ਗਿਰੀਸੰ ਮੁਨਾਰਾ[1]।	[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਦਾ ਮੁਨਾਰਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।
ਭਟੈਂ ਹੇਲ ਘਾਲਾ, ਸਰੋਘੇ[1] ਚਲਾਏ।	[1]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ।
ਮਚਯੋ ਰੌਰ ਗੌਰੰ ਧਏ ਖਾਨ ਆਏ ॥੧੭੬॥	
ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਂ ਮੇਂਹ ਸੇ ਬਾਨ ਬਰਖੇ।	
ਅਏ ਜੋ ਅਗਾਰੀ ਤਿਨੈ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਖੇ।	
ਪਰੀ ਲੋਹ ਮਾਰੰ ਕਹਾਂ ਕੋ ਬਖਾਨੇ।	
ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਭੱਟੈਂ ਅਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹਾਨੇ ॥੧੭੭॥	
ਕਰੇ ਐਸ ਹੱਲੇ ਹਲੇ ਪੈਰ ਸੱਤ੍ਰੈਂ।	
ਚਲੇ ਭਾਗ ਸੋਉ ਖਲੇ ਨਾ ਇਕੱਤ੍ਰੈਂ[1]।	[1]ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ।
ਮਰੇ ਖਾਨ ਸਾਰੇ ਅਰੋ ਥੇ ਜੁ ਆਗੇ।	
ਭਗੇ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਗੇ ਇਕੰ ਏਕ ਆਗੇ ॥੧੭੮॥	
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਨਾਂਹਿ ਸਿੱਪਾਹਿ[1] ਹੇਰੀ।	[1]ਫ਼ੌਜ।
ਚਦੇਲੀ ਕਟੋਚੀ ਕਲੂਰੀ ਗੁਲੇਰੀ।	
ਸੂਬੈ ਬੀਰ ਭਾਗੇ ਬਿਨਾ ਤੀਰ ਬਾਹੇ।	
ਇਕੰ ਏਕ ਆਗੇ ਪਿਖੈਂ ਨਾ ਪਿਛਾਹੇ ॥੧੭੯॥	
ਗਿਰੰ ਪੈ ਚਰ੍ਹੈ ਕੋ ਗਿਰੀ ਮੈਂ ਗਿਰੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਕੋਈ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਕੋਈ ਗਿਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਨਦੀ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਏ।
ਧਸੇ ਕੋ ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ ਬਸੇ ਭੈ ਘਿਰੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਕੋਈ ਜਮਨਾ 'ਚ ਵੜ ਗਏ, ਕੋਈ ਭੈ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋਏ ਘਿਰ ਗਏ।
ਪਰੇ ਪਾਰ ਥੋਰੇ ਘਨੇ ਵਿਚ ਬੂੜੇ[1]।	[1]ਡੁੱਬ ਗਏ।
ਮਸੰ ਲਾਇ ਮਾਥੰ[1] ਗਏ ਮੂੜ੍ਹ ਕੂੜੇ ॥੧੮੦॥	[1]ਮੱਥੇ ਤੇ (ਹਾਰ ਦੀ) ਕਾਲਖ਼ ਲਾ ਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:

ਮਰੇ ਪਰੇ ਜੇ ਤਹਿਂ ਰਹੇ,
ਨਾਮੀ[1] ਲੋਗ ਅਪਾਰ।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਸਤੀ ਭਈਂ ਆ ਪਤੀ ਸੋਂ,
ਸਾਰ[1] ਪਾਇ ਤਿਨ ਨਾਰਿ ॥੧੯੧॥
[1]ਖ਼ਬਰ।
ਉਨਿ ਸਤੀਅਨ ਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਹੁ,
ਹੈਂ ਅਬਿ ਲੌ ਤਿਸ ਥਾਂਇਂ।
ਲੋਗ ਪਹਾਰੀ ਪੂਜ ਹੈਂ,
ਗੀਤ ਜੰਗ ਕੇ ਗਾਇਂ ॥੧੯੨॥
ਛਾਯੋ ਬਾਈ ਧਾਰ ਮੈਂ,
ਰਸ ਕਰੁਣਾ ਤਿਸ ਕਾਲ।
ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ ਸਜਾਪੇ ਪਰੇ,
ਹੋਤ ਮਹਾਂ ਬਿਕਰਾਲ ॥੧੯੩॥
ਤਾਰਤ ਤਨ ਪਾਰਤ ਕਚੈਂ[1],
[1]ਸ਼ਰੀਰ ਪਿੱਟਦੀਆਂ ਹਨ (ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ) (ਕਚੈਂ) ਖਿੱਚ ਕੇ (ਪਾਰਤ) ਪੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।
ਢਾਰਤ[1] ਜਲ ਭਰਿ ਨੈਨ।
[1]ਵਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਬਿ ਪਹਾੜੀਆਂ ਲਾੜੀਆਂ,
ਮੋਟ ਮਾੜੀਆਂ ਐਨ ॥੧੯੪॥
ਦੁਖੀ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ,
ਦੇਤ ਗਾਰੀਆਂ ਭਾਰ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਮਤਿ ਮੰਦ ਕੋ,
ਨਿੰਦੈਂ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ ॥੧੯੫॥

ਚੌਪਈ:

ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਨ੍ਰਿਪ ਸਭ ਗਏ।
ਜੇ ਜੇ ਮਰੇ ਸੰਭਾਰਤ ਭਏ।
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪਛੁਤਾਹਿ ਬਧੇਰੀ।
ਅਹੋ ਦੈਵ ਗਤਿ ਬਾਂਕੀ ਤੇਰੀ[1] ॥੧੯੬॥
[1]ਹੇ (ਦੈਵ) ਕਰਮ, ਤੇਰੀ (ਗਤਿ) ਚਾਲ ਬੜੀ (ਬਾਂਕੀ) ਟੇਢੀ ਹੈ।
ਕਹੇ, ਗਈ ਮਤਿ ਮੇਰੀ ਮਾਰੀ।
ਕੁਮਤਿ ਭੀਮ ਸਸਿ ਕੀ ਚਿਤ ਧਾਰੀ।
ਹਮੈਂ ਲਰਾਇ ਆਪ ਘਰ ਗਯੋ।
ਏਕ ਨ ਆਯੁਧ ਰਣ ਮੈਂ ਕਯੋ[1] ॥੧੯੭॥
[1](ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ) ਜੰਗ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ।
ਚਿਰੀਅਨ ਮਰਨ ਗੁਵਾਰਨ ਹਾਸਾ।
ਸਾਂਢਿਨ ਭਿਰਨ ਮਲਜਾਂ ਕੋ ਨਾਸਾ[1]।
[1]ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇੜ ਤੇ ਮਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ।
ਸਮ੍ਰਥ ਸੰਗ ਸਰਵਰੀ[1] ਕਰਨੀ।
[1]ਬਰਾਬਰੀ।
ਹੋਤ ਖੁਵਾਰੀ ਗ੍ਰੰਥਨਿ ਬਰਨੀ ॥੧੯੮॥
ਮੈਂ ਬਿਗਾਰ ਗੁਰੁ ਸਨ[1] ਕਿਆ ਲੀਨਾ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ।
ਹਲਤ ਪਲਤ ਕਾ ਸਬਿ ਸੁਖ ਖੀਨਾ[1]।
[1]ਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ।
ਬਾਜ ਬਟੇਰਨ ਤੈ ਮਰਵਾਏ।

ਜਿਨੈਂ, ਤਿਨੈ ਕੋ ਜੀਤ ਸਕਾਏ ॥੧੮੯॥
ਯੌਂ ਹੀ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਪਠਾਨੂ।
ਝੂਰਤ, ਖੋਏ ਦੋਇ ਜਹਾਨੂ।
ਬਹੁਤੇ ਮਰੇ ਥੋਰ ਘਰ ਗਏ।
ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਸੁ ਗੰਦੇ ਭਏ ॥੧੯੦॥
ਕਹੇਂ ਹਾਇ ਗੁਰੁ ਧਨ ਨਹਿੰ ਪਾਯਾ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਹਮੈਂ ਇਮਾਨ ਗਵਾਯਾ।
ਬਰਤੀ ਅਚਰਜ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਲਾ।
ਬਹੁਤਜੋਂ ਕੋ ਥੋਰਜੋਂ ਨਿਰਦਲਾ[1] ॥੧੯੧॥ [1]ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਜਿਨੈਂ ਨ ਆਯੁਧ ਕਬੀ ਗਹਾਨਾ[1]। [1]ਫੜਿਆ।
ਤਿਨੈਂ ਸਿਪਾਹ ਭਟਨ ਕੋ ਹਾਨਾ[1]। [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਗੁਰੂ ਪਿਕੰਬਰ ਹੈਂ ਸਤਭਾਏ[1]। [1]ਨਿਸਚੇ (ਜਾਣੋ)।
ਜਿਨੈ ਬੁਜਨ ਤੈ[1] ਬ੍ਰਿਕ[2] ਕੁਹਾਏ ॥੧੯੨॥ [1]ਬੱਕਰਿਆਂ ਤੋਂ। [2]ਬਘਿਆੜ।
ਪਾਇ ਫਤੇ ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਈ[1]। [1]ਰਾਜਾ ਰੂਪ।
ਹਰਖੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਖਾਈ।
ਰਣੰ ਜੀਤਿ ਰਣਜੀਤ ਬਜੈ ਕੈ।
ਲੋਥੈਂ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨ ਉਠਵੈ ਕੈ ॥੧੯੩॥
ਸਸਕਾਰੀ ਪੁਰ ਪਾਂਵਟ ਐ ਕੈ।
ਨੈਨਨ ਤੈ ਜਲ ਬਹਜੋ ਲਖੈ ਕੈ।
ਧੰਨ ਸ਼ਾਹਿ ਸੰਗੋ, ਮਲ ਜੀਤੰ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਮੀਤੰ ॥੧੯੪॥
ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਧਰਮ ਧਰੱਯਾ।
ਆਗਜਾ ਪਾਲਕ ਨੀਤਿ ਚਲੱਯਾ[1]। [1]ਨੀਤੀ 'ਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ।
ਸੁਖਦ ਸਖਾ ਸੇਵਕ ਸਦ ਮੇਰੇ।
ਦੋਹਿਤ੍ਰੇ ਬਡ ਗੁਰੂਅਨ ਚੇਰੇ[1] ॥੧੯੫॥ [1]ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ (ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਜੀ ਦੇ ਦੋਹਤਰੇ ਤੇ ਦਾਸ।
ਐਸੇ ਬੀਰ ਕਹਾਂ ਅਬਿ ਪੈਹੌਂ।
ਜਾਂ ਸੋਂ ਬਿਰਥਾ[1] ਮਨ ਕੀ ਕੈਹੌਂ। [1]ਪੀੜਾ। (ਅ) ਹਾਲਤ।
ਮਮ ਹਿਤ ਤਨ ਖਗਿ ਧਾਰ ਸਹਾਰੀ।
ਅਸ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਦਿਯ ਡਾਰੀ ॥੧੯੬॥
ਗੰਗਾਰਾਮ, ਮਾਹਰੀ ਚੰਦੈਂ।
ਸਾਹਿਬ ਸਸੀ, ਬਿਖਾਦ ਬੁਲੰਦੈਂ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ।
ਕਰਤ ਪਿਖੇ, ਗੁਰੁ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ।
ਸੋਚਤ ਹੋ ਤੁਮ ਇਨਿ ਹਿਤ ਕਹਾਂ ॥੧੯੭॥
ਸ੍ਵਮਿ ਧਰਮ ਹਿਤ ਜੇ ਰਣ ਮਾਂਹੀਂ।
ਮਰੇ, ਸੋਚਬੇ ਜੋਗ ਸੁ ਨਾਹੀਂ।
ਬੇਦ ਨ ਪਢ ਹੈ ਬਿੱਪ੍ਰ ਜੇਈ।

ਛੱਤ੍ਰੀਰਣ ਸੰਮੁਖ ਨਹਿਂ ਲੇਈ ॥੧੯੮॥
ਬੈਸ ਧਨਾਢ ਸੂਮ ਹ੍ਵੈ ਜੋਈ।
ਸੂਦ੍ਰ ਸੇਵਕ ਮਿਸ਼ਟ ਨ ਹੋਈ[1]। — [1]ਮਿੱਠਾ (ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਨਿਰਧਨ ਗ੍ਰੇਹੀ ਹ੍ਵੈ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧੀ।
ਸੰਚੈ ਧਨ ਹ੍ਵੈ ਸਾਧੁ ਅਬੋਧੀ[1] ॥੧੯੯॥ — [1]ਅਗਿਆਨੀ।
ਸੋਚਨੀਯ ਅਤਿ ਇਹ ਸਬਿ ਲੋਗੂ।
ਸੰਗੋ ਆਦਿ ਨ ਸੋਚਨ ਜੋਗੂ।
ਭੂਪ ਅੱਨਯਾਈ ਪ੍ਰਜਾ ਨ ਪਾਰੈ।
ਪ੍ਰਜਾ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਧਾਰੈ ॥੨੦੦॥
ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਜ ਅੱਨਜ ਉਪਾਸੈਂ।
ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਨੁ ਔਰ ਜਿ ਭਾਸੈਂ[1]। — [1]ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਜੀਵਤ ਜੋ ਮੁਰਦਨ ਕੋ ਸੇਵੈਂ।
ਸੰਤਨ ਤੈ ਗੁਰੁ ਮੰਤ ਨ ਲੇਵੈਂ ॥੨੦੧॥
ਲੇਯ ਦੇਯ ਪੁੰਨ ਬਿਨ ਅਧਿਕਾਰੈਂ[1]। — [1]{ਅਧਿਕਾਰ} ਹੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁੰਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਲੈਣਾ।
ਹਾਰੈਂ ਬਚਨ, ਇਮਾਨਤ ਮਾਰੈਂ।
ਪਤਹਿਂ[1] ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਸਮ ਸੇਵੈ ਨਾਰੀ। — [1]ਪਤੀ ਦੀ।
ਜੋ ਨਰ ਪਰ ਨਾਰੀ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥੨੦੨॥
ਸੋਚਨੀਯ ਏਹ ਬਾਰੰ ਬਾਰੇ।
ਇਨਿ ਦਰਸੇ ਹ੍ਵੈ ਪਾਪ ਕਰਾਰੇ।
ਸੋ ਰਜਧਾਨੀ ਸੋਚਿਯ ਮਹਾਂ[1]। — [1]ਉਹਰਾਜਧਾਨੀ ਬਹੁਤੀ ਸੋਚਣ ਯੋਗ ਹੈ।
ਸੰਤ ਗੁਨੀ ਕੋ ਮਾਨ ਨ ਜਹਾਂ ॥੨੦੩॥
ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਨਹਿਂ ਮਾਨੈ।
ਮਾਤ ਪਿਤਹਿ ਸੁਤ ਸਰਵਰਿ ਠਾਨੈ[1]। — [1]ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਉ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਕਾ ਹ੍ਵੈ ਨ ਸਹਾਈ।
ਨਾਮ ਸੁਧਾ ਤਜਿ ਬਿਸ ਬਿਸ[1] ਖਾਈ ॥੨੦੪॥ — [1]ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ।
ਬਿਤੀ ਬਾਤ ਕੋ ਝੂਰ ਹੈਂ ਜੇਈ।
ਸੋਚਨ ਜੋਗ ਤਾਤ[1] ਜਨ ਵੇਈ। — [1]ਹੇ ਪਿਆਰੇ।
ਪਰ ਧਨ ਹਰੇ ਕਰੇ ਮਿਤ ਧੋਹੀ[1]। — [1]ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸਾਧੁ ਬੇਦ ਨਿੰਦਕ ਗੁਰੁ ਦ੍ਰੋਹੀ[1] ॥੨੦੫॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨ ਵਾਲਾ।
ਜੋ ਨਿਜ ਹਿਤ, ਪਰ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੈਂ।
ਲੇਤ ਦੇਤ ਮੈਂ ਭਾਨੀ ਮਾਰੈਂ।
ਨਿਜ ਬ੍ਰਨਾਸ਼੍ਰਮ ਧਰਮ ਨ ਪਾਰੇ।
ਸੋਚਨੀਯ ਐਸੇ ਜਨ ਸਾਰੇ ॥੨੦੬॥
ਜੋ ਪਰ ਹਿਤ ਦਿਜ ਸੰਤੈਂ ਕਾਰਨ।
ਤਨ ਧਨ ਦੇਤ ਸੁ ਜੋਗ ਜੁਹਾਰਨ[1]। — [1]ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਯੋਗ ਹਨ।
ਅਗੁਨ[1] ਤਜਾਗੀ ਸਦਗੁਨ ਗ੍ਰਾਹੀ। — [1]ਅਉਗਣ।

ਸਵਾਮਿ ਧਰਮ ਮੈਂ ਕਾਮ ਜੁ ਆਹੀ[1] ॥੨੦੭॥
[1]ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਸੰਤ ਸੰਗ ਕਰਿ ਗਜਾਨ ਉਪੈ ਹੈ[1]।
[1]ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਅਰਥੀ ਕੋ ਨ ਬਿਅਰਥ ਫਿਰੈ ਹੈ[1]।
[1]ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੇ।
ਅਰਿ ਸੰਮੁਖ ਲਰਿ ਮਾਰੇ ਮਰ ਹੈ।
ਪਰ ਤਿਯ ਧਨ ਨਿੰਦਾ ਪਰਹਰ ਹੈ ॥੨੦੮॥
ਜੋ ਸੇਵਕ ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਪਾਰੈ।
ਜੋਗ ਸਰਾਹਿਨ ਸੋ ਨਰ ਪਜਾਰੈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਾਤੈਂ ਅਨਿਕ ਕਰੰਤੇ।
ਸਾਨੰਦ ਗਾਜ ਬਾਜ[1] ਬਜਵੰਤੇ ॥੨੦੯॥
[1]ਵਾਜੇ ਗਾਜੇ।
ਦੁਰਗ ਮਾਹਿ[1] ਪਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਈ।
[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ।
ਬਿਜੈ ਪਾਇ ਆਏ ਜਗ ਸਾਂਈਂ।
ਮਾਤ ਜੀਤ ਕੇ ਗੀਤ ਗਵੈ ਕੈ।
ਪਿਖਯੋ ਸਪੂਤੈਂ ਦਰ ਪਰ ਐ ਕੈ ॥੨੧੦॥
ਨਾਰਿ ਰੂਪ ਧਰਿ ਆਇ ਭਾਰਤੀ[1]।
[1]ਸਰੁਸਤੀ।
ਆਰਤ ਹਰ ਕੀ[1] ਕੀਨ ਆਰਤੀ।
[1]ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਲੇ ਗਈ।
ਅਨ ਗਨ ਧਨ ਸਬਿ ਵਾਰਤ ਭਈ ॥੨੧੧॥
ਮੰਗਲ ਮਯ ਸਬਿ ਸਾਜ ਸਜਾਏ।
ਲੰਕ ਜੀਤ ਜਨੁ ਰਘੁਪਤਿ ਆਏ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਜੀ ਦੋਈ।
ਪਤਿ ਪਗ ਪਰਸ ਸਰਸ ਅਤਿ[1] ਹੋਈ ॥੨੧੨॥
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ।
ਉਭੈ ਮਾਤ ਕੇ ਪਗ ਗੁਰੁ ਬੰਦੇ।
ਭੁਜਾ ਭਰੇ ਮਾਤਾ ਸੁਖ ਕੰਦੇ[1]।
[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜੱਫ਼ੀ 'ਚ ਲਿਆ।
ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਲੋਹੂ ਪੇਖਿ ਪੁਸ਼ਾਕੀ।
ਅਚਰਜ ਰਹੀ ਸਬਿਨਿ ਮਤਿ ਥਾਕੀ ॥੨੧੩॥
ਕਹਯੋ ਮਾਤ ਕਿਮ ਅਰਿ ਗਨ ਭੰਜੇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ।
ਤਾਤ ਗਾਤ ਤੁਵ ਕੋਮਲ ਕੰਜੇ[1]।
[1]ਹੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ਰੀਰ ਕੰਵਲ ਵਰਗਾ ਕੋਮਲ ਸੀ।
ਗੁਰੂ ਸਨਿੰਮ੍ਰ ਜੋਰਿ ਕਰ ਕਹੀ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰਿ ਜੰਗ ਜਯ ਲਹੀ ॥੨੧੪॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਾਂਹਿ ਸਹਾਈ।
ਮਾਨੈਂ ਤਾਂਹਿ ਸੁਰਾਸੁਰ ਰਾਈ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ।
ਕੋ ਗਿਰੇਸ ਤੁਰਕੇਸ ਵਿਚਾਰੇ।
ਜੋ ਤਿਹਂ ਸੰਮੁਖ ਆਇ ਨਿਹਾਰੇਂ ॥੨੧੫॥
ਮਾਤਾ ਆਸਿਖ[1] ਬਹੁਤ ਅਲਾਈ।
[1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।
ਸੰਗੋ ਆਦਿ ਸੁਨੇ ਬਿਲਖਾਈ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਜੀਰੋ ਪਏ।
ਪੁਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਨ ਗੁਰੁ ਰਾਈ।

ਰਣ ਕੀ ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ ਬਹੁ ਗਾਈ ॥੨੧੬॥
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨਾ।
ਪੌਢੇ ਪਲੰਘ ਪਰੈ ਸੁਖਦਾਨਾ।
ਪਤਨੀ ਉਭੈ ਪਤਹਿ ਪਗ ਸੇਵੈਂ।
ਆਕਰ ਸੁਖ ਪਾ ਕਰਿ ਮੁਦ ਲੇਵੈਂ[1] ॥੨੧੭॥
ਹਸ ਹਸ ਰਸਕ[1] ਬਾਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤੈਂ।
ਕਰਿ ਬਿਨੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਂਤੈਂ[1]।
ਜਿਨੈਂ ਅਵਿਦਜਾ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਬਾਧੀ[1]।
ਨੀਂਦ ਸਮਾਧੀ ਸੁਖਦਾ ਸਾਧੀ[1] ॥੨੧੮॥
ਜੰਗ ਜੀਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਪਤਾਏ।
ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਸਦ ਬਲ ਬਲ ਜਾਏ।
ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਪੈਂਤਾਲੀ ਮਾਂਹੀਂ।
ਖੇਲੇ ਖੇਲ ਜੰਗ ਗੁਰੁ ਯਾਹੀ ॥੨੧੯॥
ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ ਕਾ ਸੁਨਾਇ ਸਬਿ।
ਅਵਸਰ ਪਾਇ ਧਜਾਇ ਥਿਰਿਓ ਅਬਿ ॥੨੨੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ' ਬਨਨਨੰ ਨਾਮ ਪਚਵੰਜਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੫॥

[1]ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ।
[1]ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨੀਂਦ ਰੂਪ ਸਮਾਧੀ ਧਾਰ ਲਈ।

੫੬. {ਸ੍ਰੀ ਪਾਂਵਟੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ}

ਦੋਹਰਾ:
ਤਾਂ ਕੋ ਤੂੰ ਭਜ ਮਨ ਸਦਾ,
ਜਾ ਮੈਂ ਦੂਖ ਨ ਲੇਸ[1]। — [1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਤੈਸੋ ਤੁਹੀਂ,
ਭਵੈਂ ਏਕ ਬਪੁ ਵੇਸ[1] ॥੧॥ — [1]ਜੈਸਾ ਉਹ ਇਕ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਤਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਤੂੰ ਵੀ {ਵੇਸ} ਅਨੰਦ {ਬਪੁ} ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਚਲਿ ਪੁਰਿ ਪਾਂਵਟ ਤੈ ਗੁਰੂ,
ਮਗ ਬਹੁ ਲੋਗਨ ਤਾਰ।
ਸਾਨੰਦ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਪੁਗੈਂ[1], — [1]ਪੁੱਜਣਗੇ।
ਏਸ ਅਧਜਾਇ ਮਝਾਰ ॥੨॥

ਹਾਕਲਾ ਛੰਦ:
ਜਬਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨਿਸ ਕੇਰੋ[1]। — [1]ਰਾਤ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
ਪੁਰ ਅੰਤਹਿ ਕੀਨ ਬਸੇਰੋ[1]। — [1]ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਛੁਪ ਗਿਆ।
ਦਿਨਪਤਿ ਪਤਸ਼ਾਹ ਦਮਾਕੀ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹ {ਦਮਾਕੀ} ਚਮਕਿਆ।
ਤਨ ਧਰਿ ਪਰਕਾਸ਼ ਪੁਸ਼ਾਕੀ[1] ॥੩॥ — [1]ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ।
ਨਿਜ ਤੇਜ ਹੁਕਮ[1] ਫੈਲਾਯੋ। — [1]ਤੇਜ ਰੂਪ ਹੁਕਮ।
ਥਿਰ ਭਯੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਭਾਯੋ[1]। — [1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।
ਨਿਸ ਪਤਿ[1] ਕੀ ਸਫਾ ਉਠਾਈ। — [1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ।
ਦੁਨੀਆਂ ਨਿਜ ਤ੍ਰਫ ਝੁਕਾਈ ॥੪॥
ਤਮਿਚਰ ਤਮ ਯੁਤੈਂ ਪ੍ਰਨਾਸੇ[1]। — [1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਲੂ ਆਦਿ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਸਹਿਤ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ।
ਜਯੋਂ ਗਯਾਨ ਅਗਯਾਨ ਬਿਨਾਸੇ।
ਧੁਨ ਸੰਖ ਨਗਾਰਨ ਕੇਰੀ।
ਜੈ ਦੋਹੀ[1] ਜਗ ਜਨੁ ਫੇਰੀ ॥੫॥ — [1]ਜਿੱਤ ਦੀ ਡੌਂਡੀ।
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰੈਂ।
ਜਸ ਭਾਟ ਨਕੀਬ[1] ਉਚਾਰੈਂ। — [1]ਚੋਬਦਾਰ।
ਨੌਬਤ ਲਘੁ ਬਡ ਗਰਜਾਨੀ।
ਜਨ ਘਟਾਂ ਘੁਮਡਿ ਘਹਿਰਾਨੀ[1] ॥੬॥ — [1]ਜਾਣੋ ਘਟਾਂ ਉੱਛਲ ਕੇ ਗੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਭੁ ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੈ ਕੈ।
ਸੁਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜੈ ਕੈ।
ਧਰਿ ਜ਼ੇਵਰ ਕਨਕ ਜਰਾਊ[1]। — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਜੜਾਊ ਗਹਿਣੇ।
ਜਗਮਗਤ[1] ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਭਾਊ ॥੭॥ — [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦਾ ਹੈ।
ਛਬਿ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਨਿਆਰੀ।
ਪਤਿਰਾਂਕਾ ਸਮ[1] ਉਜਿਆਰੀ। — [1]ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਵਾਂਗ।
ਇਤ ਨੰਦ ਚੰਦ ਦੀਵਾਨੈਂ।
ਬਿਛਵਾਏ ਫਰਸ਼ ਮਹਾਨੈਂ ॥੮॥
ਰਾਗੀ ਜਨ ਆਸਾ ਵਾਰੈਂ।

ਸੁਰ ਊਚੈ ਨੀਕ ਉਚਾਰੈਂ।
ਭਟ ਸੇਵਕ ਸੱਚਵ[1] ਸੈਨਾ।
[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਕਰਿ ਨੀਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਬਿ ਐਨਾ ॥੯॥
ਗੁਰੁਬਾਨੀ ਰਟਨੇ ਲਾਗੇ।
ਮਨ ਮੀਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜਲ ਪਾਗੇ[1]।
[1]ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।
ਬਾਗੇ[1] ਸਭਿ ਨੇ ਬਦਲਾਏ।
[1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਗੁਰੁ ਸਭਾ ਵੀਚ ਤਬਿ ਆਏ ॥੧੦॥
ਰਣ ਸਿੰਗੇ ਸੰਖ ਬਜਾਏ।
ਪ੍ਰਭੁ ਆਏ ਸਬਿਨਿ ਲਖਾਏ।
ਝਟਪਟ ਭਟ ਹ੍ਵੈ ਹ੍ਵੈ ਤਜਾਰੈਂ।
ਚਲਿ ਆਏ ਸਭਾ ਮਝਾਰੈਂ ॥੧੧॥
ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰੈਂ ਜੁਹਾਰੈਂ।
ਤਿਨਿ ਚੋਬਦਾਰ ਬੈਠਾਰੈਂ।
ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬੀਰਾਸਨ।
ਗੁਰੁ ਬਾਲਰਵੀ ਸਮ ਭਾਸਨ[1] ॥੧੨॥
[1]ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੇ ਹਨ।
ਰਸਬੀਰ ਸਰੀਰ ਮਨੋ ਹੈ।
ਹੇਰਤ ਦਿਸ ਸਬਿਨਿ ਜਨੋ ਹੈ।
ਨਿਜ ਸੁਭਟਨ ਸੰਗ ਬਖਜਾਤੈਂ।
ਕਰਿ ਹੈਂਰਣ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤੈਂ ॥੧੩॥
ਚਲਿ ਸ਼ਾਹਿ ਅਯੋ ਤਹਿਂ ਬੁੱਧੂ।
ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਹ ਸੁੱਧੂ[1]।
[1]ਸ਼ੁੱਧ, ਖ਼ਾਲਸ।
ਨਿਜ ਸੈਨ, ਉਭੈ ਸੁਤ ਸੰਗੈਂ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਥਿਰਜੋ ਉਮੰਗੈਂ ॥੧੪॥
ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਢਿਗ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਰਾ।
ਕਰਿ ਬਾਤੈਂ ਬਹੁ ਸਿਤਕਾਰਾ।
ਪੁਨ ਬਾਤ ਸੁਤਨ ਕੀ ਬੂਝੀ।
ਜੁਗ ਮਰੇ ਜੁ ਥੇਰਣ ਜੂਝੀ[1] ॥੧੫॥
[1]ਜੋ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।
ਤਬਿ ਪੀਰ ਜੋਰਿ ਕਰ ਬੋਲਾ।
ਇਹੁ ਮਿਥਜਾ ਸਬਿ ਜਗ ਲੋਲਾ[1]।
[1]ਚੰਚਲ।
ਜਿਸ ਪਰ ਹ੍ਵੈ ਕਿਰਪਾ ਥਾਰੀ।
ਸੋ ਜਪੈ ਨਾਮ ਅਘਹਾਰੀ[1] ॥੧੬॥
[1]ਪਾਪ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਜਿਸ ਤੈ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧੀ ਹੋਵੈ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਨਿਜ ਸੋ ਜੋਵੈ।
ਜਗ ਖ੍ਵਾਬ[1] ਖਜਾਲ ਪਛਾਨੈ।
[1]ਸੁਪਨੇ ਦਾ।
ਸਮਰੱਜੁ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਮਾਨੈ[1] ॥੧੭॥
[1]ਰੱਸੀ 'ਚ ਸੱਪ ਵਾਂਗ।
ਸੁਇਨੇ ਮੱਧ ਭੂਖਨ ਜੈਸੇ।

ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਮੈਂ ਜਗ ਐਸੇ।
ਇਹੁ ਨਿਸਚੇ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸੈ।
ਸਹਿ ਕਾਜ ਅਵਿਦ੍ਯਾ[1] ਨਾਸੈ ॥੧੮॥ — [1]ਅਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸੰਸਾਰ ਸਮੇਤ।
ਬਸ ਪਰਾਰਭਧ ਬਿਵਹਾਰੈਂ।
ਜਗ ਆਬ ਤਰੰਗ[1] ਨਿਹਾਰੈਂ। — [1]ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ।
ਜਬਿ ਐਸੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋਹੈ।
ਤਬਿ ਨਿਜ ਪਰ[1] ਪਿਤ ਸੁਤ ਕੋ ਹੈ ॥੧੯॥ — [1]ਆਪਣਾ ਤੇ ਪਰਾਇਆ।
ਇਹੁ ਪੂਤ ਮਰੇ ਮਮ ਜੋਈ।
ਮਮ ਪੇਖਿ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਬਡ ਹੋਈ।
ਮਰਣਾ ਤੋ ਸਭ ਹੀ ਨੇ ਹੈ।
ਪਰ ਸਮਾਂ ਦੁਲਭ ਬਡ ਏ ਹੈ ॥੨੦॥
ਇਕ ਕਾਜ ਰਾਵਰੇ ਆਏ।
ਪੁਨ ਭਏ ਸ਼ਹੀਦ ਇਥਾਂਏ।
ਬਰ[1] ਹੂਰ ਭਿਸ਼ਤ ਸੁਖ ਲੈ ਹੈਂ। — [1]ਵਰ ਕੇ।
ਇਹੁ ਪਾਯੋ ਲਾਭ ਅਖੈ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਅਬਿ ਦਯਾ ਕਰੋ ਮੁਹਿ ਏਹੀ।
ਨਹਿਂ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹ ਹ੍ਵੈ ਕੇਹੀ।
ਜੋ ਥੇ ਮੈਂ ਖਾਨ ਰਖਾਏ।
ਸੋ ਬਹੁਤੇ ਮਰੇ ਇਥਾਂਏ ॥੨੨॥
ਕਿਛੁ ਗਏ ਦੌਰਿ ਨਿਜ ਧਾਮੀਂ।
ਦੁਖ ਪੈਹੈਂ ਨੂਣ ਹਰਾਮੀ।
ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਾ।
ਤੈਂ ਲਯੋ ਜਨਮ ਨਿਜ ਲਾਹਾ ॥੨੩॥
ਸੱਜਨਤਾ ਪਾਲ ਦਿਖਾਈ।
ਜਗ ਸੁਜਸ ਅਖੰਡ ਰਹਾਈ।
ਬਡ ਸਿਰੇਪਾਉ ਤਿਸ ਤਾਂਈਂ।
ਬਖਸ਼ਜੋ ਖੁਸ਼ਿ ਹੋਇ ਮਹਾਂਈਂ ॥੨੪॥
ਪੁਨ ਪਾਂਚ ਹਜਾਰ ਅਸ਼ਰਫੀ[1]। — [1]ਮੁਹਰਾਂ।
ਹਿਤ ਚਮੂੰ ਇਨਾਮ ਸੁ ਸਰਫੀ[1]। — [1]ਫ਼ੌਜ ਦੇ {ਸਰਫ਼ੀ} ਖ਼ਰਚ ਵਾਸਤੇ ਇਨਾਮ (ਦਿੱਤੀਆਂ)।
ਅਸ੍ਵ ਕੜੇ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਪੂਤੈਂ।
ਬਖਸ਼ੇ ਗੁਰੁ ਮਾਨ ਸੰਜੂਤੈਂ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਆਦਰ ਸਹਿਤ।
ਇਸ ਤੌਰ ਔਰ ਸਬਿ ਸੂਰੇ।
ਸਨਮਾਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰੇ।
ਧਨ ਅਨਗਨ ਬਸਨ ਉਦਾਰੂ।
ਜ਼ੇਵਰ ਬਡ ਹਯ ਹੱਥਜ਼ਾਰੂ ॥੨੬॥
ਬਖਸ਼ੇ ਸਬਿ ਲੈ ਖੁਸ਼ਿ ਹੋਏ।
ਗੁਰੁ ਧਨਦ[1] ਬਿਸ਼ਨੁ ਸਮ ਜੋਏ। — [1]ਕੁਬੇਰ।

ਤਬਿ ਜਿਤੋ ਦਿਤੋ ਸਬਿ ਤਾਂਏਂ।
ਦੈ ਸ਼ਹਿਨ-ਸ਼ਾਹਿ ਨ ਸਕਾਏ ॥੨੭॥
ਕੋ ਕਹਿ ਪਾਰਸ ਗੁਰੁ ਪੈ ਹੈ।
ਕੋ ਕਹੇ ਰਸਾਇਨ ਕੈਹੈਂ[1]।
ਕੋ ਕਹਿਤ ਰਿੱਧਿ ਸਿਧਿ ਗਾਢੀ।
ਰਹਿ ਗੁਰੁ ਦਰ ਪਰ ਸਦ ਠਾਢੀ ॥੨੮॥
ਜੋ ਥੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਸਜਾਨੇ।
ਵਹਿ ਗੁਰੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਮਾਨੇ।
ਸਬਿ ਮਾਯਾ ਇਨਿ ਹੀ ਕੀ ਹੈ।
ਜੋ ਚਾਹਿਤ ਕਰਿ ਦਿਖਰੀ ਹੈ ॥੨੯॥
ਇਹੁ ਖੇਲ ਇਨੈ ਰਚ ਰਾਖੀ।
ਸਮ ਬਾਲਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਸਾਖੀ[1]।
ਜੋ ਚੈਹੈਂ ਨਾਚ ਨਚੈ ਹੈਂ।
ਨਹਿਂ ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ਕੋ ਲੈਹੈਂ[1] ॥੩੦॥
ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਯੋ ਪੁਨ ਤਜਾਰੈਂ।
ਛਕਿ ਸੁਪਤੇ ਸਬਿ ਮੁਦ ਧਾਰੈਂ।
ਪੁਨ ਤੀਸਰ ਪਹਿਰ ਗੁਸਾਂਈਂ।
ਮੱਧ ਬਾਗ ਥਿਰੇ ਥੇ ਜਾਈ ॥੩੧॥
ਕੰਘਾ ਥੇ ਕਰਤ ਜਬੈ ਹੀ।
ਚਲਿ ਬੁੱਧੂ ਗਯੋ ਤਬੈ ਹੀ।
ਉਨਿ ਜਾਚੀ ਬਿਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।
ਗੁਰੁ ਅਰਧ ਪਾਗ ਬਖਸ਼ਾਨੀ ॥੩੨॥
ਯੁਤ ਕੇਸਨ ਦੀਓ ਕੰਘਾ।
ਵਹਿ ਲੈ ਸਿਰ ਧਰਿ ਸ ਉਮੰਗਾ।
ਚੁਮ ਕਦਮ ਪਦਮ[1] ਗੁਰੁ ਜੀ ਕੇ।
ਘਰ ਗਯੌ ਮੋਦ ਧਰਿ ਨੀਕੇ ॥੩੩॥
ਉਨਿ ਰਾਖੇ ਪੂਜ ਬਨਾਈ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਦਰਸਾਈਂ।
ਪੁਨ ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਸੁਖਰਾਸੀ।
ਪਿਖਿ ਸਮੁਖ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਦਾਸੀ ॥੩੪॥
ਸਿਤਕਾਰਾ ਢਿਗ ਬੈਠਾਰਾ।
ਮੁਖ ਤੈ ਧੰਨ ਸੰਤ ਉਚਾਰਾ।
ਦਸਤਾਰ ਅਰਧ ਥੀ ਜੋਈ।
ਬਖਸ਼ੀ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੋ ਸੋਈ ॥੩੫॥
ਉਨ ਊਪਰ ਕੁਲਹਿ[1] ਸਜਾਈ।
ਦੁਤਿ ਦੂਨੀ ਚੌਨੀ ਪਾਈ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਹੈ ਤਿਸ ਕੀ ਗਾਦੀ।

[1]ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ।
[1]ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ।
[1]ਚਰਨ ਕਮਲ।
[1]ਟੋਪੀ ਦੇ ਉੱਪਰ।

ਮਧ ਹੇਹਰ ਗਾਮ ਅਵਾਦੀ[1] ॥੩੬॥
ਪੁਨ ਦਯਾਰਾਮ ਕੇ ਤਾਂਈ।
ਕੁਲ ਪਰੋਹਤ ਲਖਿ ਜਗ ਸਾਂਈਂ।
ਲਿਖ ਦੀਨੋ ਪਟਾ ਅਖੰਡਾ[1]।
ਬਖਸ਼ਜੋ ਇਕ ਢਾਲਾ ਖੰਡਾ ॥੩੭॥
ਫਿਰ ਗੰਗਾਰਾਮ, ਗੁਲਾਬੈਂ।
ਸਸਿ ਮਾਹਰਿ ਹੇਰਿ ਸਹਾਬੈਂ[1]।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਫੁੱਫੀ ਕੇ ਬੇਟੇ।
ਥੇ ਬੀਰ ਬਨੈਤ[1] ਅਮੇਟੇ ॥੩੮॥
ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਤਿਨੈ ਲਿਹੁ ਭਾਯੋ[1]।
ਉਨਿ ਤੀਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਗਾਯੋ।
ਸਿਖ ਦੋਹਿਤ੍ਰੇ ਹਮ ਗੁਰੁ ਕੇ।
ਛਕਿ ਲੰਗਰ ਪਲੇ ਸੁ ਧੁਰ ਕੇ[1] ॥੩੯॥
ਪਰਵਰਸ਼[1] ਜੈਸ ਹਮ ਪਾਈ।
ਨਹਿ ਸੇਵ ਤੈਸ ਬਨਿ ਆਈ।
ਕਿਆ ਨਾਟਕ ਪੁਤਰੀ[1] ਬਪੁਰੀ।
ਬਿਨ ਨਟ ਕਰਿ ਸਕ ਹੈ ਅਪਰੀ[1] ॥੪੦॥
ਰਵਿ ਤੇਜ ਪਾਇ ਚਖ ਹੇਰੈਂ।
ਚੁੰਬਕ ਹੀ ਲੋਹੈਂ ਪ੍ਰੇਰੈਂ।
ਜਿਮ ਲੋਹ ਤਪਜੋ ਤ੍ਰਿਣ ਜਾਰੈ।
ਤਿਮ ਹਮ ਨਿਜ ਤਈਂ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੪੧॥
ਜੇ ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਹੈਂ ਤੇ ਜਨ ਮੂਢ ਅਗਜਾਨੀ।
ਜਬਿ ਕਾਮ ਨ ਹਮ ਕਿਛੁ ਕੀਨਾ।
ਤਬਿ ਕੈਸੇ ਮੰਗੈਂ ਰੁਜ਼ੀਨਾ ॥੪੨॥
ਲਰਿ ਮਰੇ ਭ੍ਰਾਤ ਜੁ ਹਮਰੇ।
ਵਹਿ ਧੰਨ ਜਨਮ ਤਿਨਿ ਸਮਰੇ[1]।
ਇਨਿ ਦਿਨ ਤਿਨ ਹੂੰ ਥਾ ਮਰਨਾ।
ਨਹਿੰ ਥਾ ਸੋ ਕਿਮ ਹੀ ਟਰਨਾ ॥੪੩॥
ਘਰ ਪਰਣ[1] ਮਰਣ ਹ੍ਵੈ ਜੋਈ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਕੋ ਨੀਕ ਨ ਸੋਈ।
ਜੁਗ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸ੍ਰੁਤਿ ਵਰ ਵਰਨੈ[1]।
ਇਕ ਗਜਾਨੀ ਇਕ ਲਰਿ ਮਰਨੈ ॥੪੪॥
ਇਹੁ ਜੁਗ, ਭਵ ਦੁਖ ਤੇ ਬਚ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਔਰ ਚੁਰਾਸੀ ਨਚ ਹੈਂ।
ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮ੍ਰਥ ਭਾਰੀ।

[1]ਹੇਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।
[1]ਸਦਾ ਲਈ।
[1]ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ।
[1]ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਬਾਂਕੇ।
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ (ਪਦਾਰਥ) ਲੈ ਲਉ।
[1]ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ।
[1]ਪਾਲਣਾ।
[1]ਪੁਤਲੀ।
[1]ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ।
[1]ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ।
[1]ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ।
[1]ਵੇਦ, ਦੋ ਮੌਤਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਰਲਭ ਹੈ ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਮਾਰੀ ॥੪੫॥
ਜਯੋਂ ਫੇਰ ਨਾ ਫਿਰਨਾ ਹੋਈ।
ਦਿਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਦਿਢ ਸੋਈ।
ਜਗ ਔਰ ਪਦਾਰਥ ਜੇਤੇ।
ਦੁਖਦਾਇ ਸ੍ਵਰਗ ਲੌਂ ਤੇਤੇ ॥੪੬॥
ਤਨ ਧਨ ਸੁਤ ਤਿਯਾ ਹਕੂਮਤ।
ਇਹੁ ਸਬਿ ਦੁਖਦਾਇ ਹਜੂਮਤ[1]। — [1]ਇਕੱਠ।
ਇਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ਿ ਹ੍ਵੈ ਭਾਰੇ।
ਕਹਿ ਸਾਧ ਸਾਧ[1] ਸਿਤਕਾਰੇ ॥੪੭॥ — [1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਕਹਿ ਕੇ।
ਜ਼ੇਵਰ ਬਡ ਜਰੇ ਜਰਾਉ।
ਜਿਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਸਮ ਦਿਨ-ਰਾਊ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ।
ਬਡ ਸਿਰੇਪਾਉ ਆਮੋਲੇ।
ਅਸ੍ਰ ਆਯੁਧ ਬਖਸ਼ ਅਤੋਲੇ ॥੪੮॥
ਤਨ ਤ੍ਰੈ ਤੈ[1] ਆਤਮ ਨਿਆਰਾ। — [1]ਤਿੰਨ ਸ਼ਰੀਰਾਂ (ਸਥੂਲ, ਸੂਖਮ, ਕਾਰਨ ਤੋਂ)।
ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਰਾ।
ਪਰਮਾਤਮ ਆਤਮ ਏਕੈ।
ਦਿਖਰਾਏ ਸਾਥ ਬਿਵੇਕੈਂ ॥੪੯॥
ਅੱਨ੍ਵੈ ਵਿੱਤ੍ਰੇਕ ਕਰੈ ਕੈ[1]। — [1]{ਅਨ੍ਵੈ} ਮੇਲ ਤੇ {ਵਿਤ੍ਰੇਕ} ਵਿਜੋਗ ਦਿਖਾ ਕੇ।
ਪੱਖ ਬਿਧੀ ਨਿਖੇਧ[1] ਦਿਖੈ ਕੈ। — [1]{ਬਿਧੀ} ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਮ ਤੇ (ਨਿਖੇਧ) ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਰਮ।
ਦਿਢ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸਬਿ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ਾ ॥੫੦॥
ਉਨਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਔਰ ਜਗਯਾਸੀ।
ਪਦ ਪਾਵਤ ਭੇ ਅਬਿਨਾਸੀ।
ਕੈਵੱਲਯ ਮੋਖ ਕੇ ਭਾਗੀ।
ਹੁਏ ਨਿਜ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੁਰਾਗੀ ॥੫੧॥
ਕੀਰਤਿ ਗੁਰੁ ਸਸਿ ਉਜਯਾਰੀ[1]। — [1]ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਵਰਗੀ।
ਫੈਲੀ ਸਬਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਸਮ ਹੰਸਨ ਡਾਰੀ[1]। — [1]ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਵਰਗੇ।
ਮਹਿਮਾ ਜਨੁ ਗੰਗਾ ਧਾਰੀ ॥੫੨॥
ਘਰ ਘਰ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਚਾਲੀ।
ਉਨਿ ਪਾਵਨ ਕਰੇ ਬਿਸਾਲੀ।
ਗੁਰੁ ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ ਜੀਤਾ।
ਇਹੁ ਫੈਲੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ਗੀਤਾ ॥੫੩॥
ਸੁਨਿ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈਹੈਂ।
ਸਿੱਖ ਐਹੈਂ ਹਿਤ ਦਰਸੈਹੈਂ।
ਧਨ ਆਯੁਧ ਅੱਸ੍ਰ ਉਦਾਰੀ।
ਅਰਪੈਂ ਬਿਬਿਧਾ ਨਿਤ ਭਾਰੀ ॥੫੪॥

ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਹੈ ਕੈ।
ਕੁਕਲੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਕਟੈ ਕੈ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਖੋਟੇ ਕਲੇਸ਼ ਕੱਟ ਕੇ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਆਛਿਤ ਪੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਜੋ (ਫਲ) {ਆਛਿਤ} ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਨਿਜ ਧਾਮ ਗਰਾਮ ਸਿਧੈ ਹੈਂ ॥੫੫॥
ਇਕ ਆਵਹਿ ਤੈ ਇਕ ਜਾਹੀ।
ਗੁਰੁ ਪੈ ਨਿਤ ਭੀਰਰਹਾਹੀ।
ਗੁਰਦੇਵ ਤਰੂ ਤੈ ਤਰੁ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਨਾਲੋਂ ਵੀ {ਤਰ} ਵੱਡੇ ਹਨ।
ਫਲ ਚਾਰ ਦਤਾਰ ਸੁ ਵਰ ਹੈਂ[1] ॥੫੬॥
[1]ਚਹੁੰ ਫਲਾਂ ਤੇ ਵਰਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।
ਜਿਮ ਦੁੰਦ ਜੁੱਧ ਬਡ ਕੀਨੇ।
ਰਸ ਰੌਦ੍ਰ ਬੀਰਨ ਭੀਨੇ[1]।
[1]ਰੌਦ੍ਰਰਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਭਿੱਜ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਕਰ ਤੈ ਸਰ ਛੰਡੇ[1]।
[1]ਤੀਰ ਛੱਡੇ।
ਬਹੁ ਖਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਅਰਿ ਖੰਡੇ ॥੫੭॥
ਤਿਮ ਢਾਢੀ ਰਚਿ ਰਚਿ ਵਾਰੈਂ।
ਗੁਰੁ ਜਸ ਇਸ ਢਾਰ[1] ਉਚਾਰੈਂ।
[1]ਢੰਗ ਨਾਲ।
ਸੁਨਿ ਕਾਯਰ ਜਜੋਂ ਰਣ ਬਾਂਛੈਂ।
ਧਨ ਲੈ ਢਾਢੀ ਘਰ ਗਾਛੈਂ[1] ॥੫੮॥
[1]ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਵਿ ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਰਚੈ ਕੈ।
ਜਸ ਜੰਗ ਸੁਢੰਗ ਸੁਨੈ ਕੈ।
ਧਨ ਦਾਨ ਮਾਨ ਬਡ ਪੈ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਚਾਰ[1] ਕਬਿੱਤ ਕਥੈ ਹੈਂ ॥੫੯॥
[1]ਸੁੰਦਰ। {ਕਬਿੱਤਾਂ ਚਾਰ ਨਹੀਂ ਪੰਜ ਹਨ।}

ਕਬਿੱਤ:

ਕੇਤੇ ਸੁਨੇ ਕੌਨ ਧੋ ਕਹਾਨੀ ਕਹੈਂ ਬੀਰਨ ਕੀ,
ਭਏ ਜੋ ਜਿੱਤਯਾ ਚਾਰੋਂ ਚੱਕਨ ਧਰਨਿ ਕੋ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਨੇ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸੂਰਮੇ {ਕੌਣ ਧੋ} ਕੌਣ ਸਨ।
ਅੰਗਦ ਔ ਹਨੂਰਾਮ ਰਾਵਣ ਰਮਾਇਣ ਤੈ,
ਭਾਰਥ ਤੈ ਪਾਰਥ ਪੁਰਖਾਰਥ ਕਰਨ ਕੋ[1]।
[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ (ਪਾਰਥ) ਅਰਜਨ ਤੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਲ ਦਾ (ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ)।
ਏ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੇ ਤੋ ਸੁਨੇ ਕਾਨ ਹਮੈਂ,
ਸਾਚ ਹੈਂ ਕਿ ਕੂਰ ਲਿਖੇ ਉਪਮਾ ਕਰਨ ਕੋ।
ਤੇਰੇ ਭਟ ਹੇਰੇ ਨੈਨ ਸ਼ੇਰੈਂ ਤੇ ਬਧੇਰੇ ਐਨ[1]
[1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਿਨ ਹੀ ਅਵੇਰੈਂ ਤੇ[1] ਨਿਬੇਰੈਂ ਯੇ ਅਰਿਨ ਕੋ ॥੧॥
[1]ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਜੰਗ ਪੈ ਚਢਾਈ ਕੀ ਅਵਾਈ[1] ਸੁਨਿ ਧਾਰ ਬਾਈ,
[1]ਖ਼ਬਰ।
ਕਾਂਪਤ ਮਹਾਂਈ[1] ਆਈ ਆਫਤ[2] ਪੁਕਾਰ ਹੈਂ।
[1]ਬਹੁਤੇ। [2]ਬਿਪਤਾ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਹੂੰ ਕੋ ਗਾਰੀ ਦੇਤ ਸਬਿ ਨਰ ਨਾਰੀ,
ਕਾਲਰੂਪ ਜਮ ਧਾਰੀ ਸਿੱਖਨ ਨਿਹਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਟਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਰੂਪ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਧੌਂਸ ਕੀ ਧੁੰਕਾਰ[1] ਸੁਨਿ ਹੌਂਸ[2] ਜੰਗ ਡਾਰ ਅਰਿ,
[1]ਅਵਾਜ਼। [2]ਇੱਛਾ।

ਛੋਰਿ ਧਨ ਨਾਰਿ ਘਰ ਦੌਰੈਂ ਨਾ ਸੰਭਾਰ ਹੈਂ।
ਬਨ ਬਨ ਮੈਂ ਫਿਰਾਤ ਖਾਤ ਫਲ ਫੂਲ ਪਾਤ,
ਬੰਦਰੈਂ ਜਸੋਂ ਕੰਦਰੈਂ ਕੇ ਅੰਦਰੈਂ ਗੁਜਾਰ ਹੈਂ ॥੨॥
ਏ ਜੁ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਰਮੇਸ਼ ਗੁਰੁ ਮਹਾਂ ਧੀਰ,
ਤੇਰੇ ਬੀਰ ਬੀਰ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਬੀਰਨ ਤੈ ਬਲੀ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤੇਰੇ ਸੂਰਮੇ ਬੀਰ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਲੀ ਹਨ।

ਜੋਮ[1] ਜੋਸ਼ ਓਜ ਭਰੀ ਫ਼ੌਜ ਮੌਜ ਸਿੰਧੁ ਕੀ ਸੀ[2],

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ। [2]ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਰਗੀ।

ਸਾਜ ਕੈ ਸਜੀਲੀ ਸੌਜ[1] ਬੀਰਰਸ ਢਲੀ ਹੈ।

[1]ਸਜਾਵਟ ਵਾਲੀਆਂ {ਸੌਜ} ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਜਾ ਕੇ।

ਦੁੱਜਨੋ ਕੋ ਦਲਮਲੀ[1] ਸੱਜਨੋ ਕੋ ਰੱਖਵਲੀ[2],

[1]ਦਲਣ ਵਾਲੀ। [2]ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ।

ਹਿੰਦੁ ਸਾਲਿਮਲੀ ਪਾਲ ਬਦਲੀ ਸੁ ਫਲੀ ਹੈ[1]।

[1]ਹਿੰਦੂਆਂ ਰੂਪ (ਸਾਲਮਲੀ) ਸਿੰਬਲ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ {ਫਲੀ} ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ {ਬਦਲੀ} ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੋਸਤ ਕੀ ਥਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸਤ ਦਿਅਲੀ ਹੈ,
ਕਿ ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੀ ਅਲੀ ਹੈ ਅਕਾਲ ਜੂ ਕੀ ਲਲੀ ਹੈ[1] ॥੩॥

[1]ਪੋਸਤ ਦੀ (ਥਲੀ) ਕਿਆਰੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਾਲ ਦੀ ਸਖੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਅਰਿ ਖਾਪੀ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ,

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਤੇਰੇ ਦਲ ਦੇਖਿ ਦਿਲ ਦੁੱਜਨ ਦਹਿਲ ਜਾਤ[1]।

[1]ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਉ ਰਾਨੇ ਤੁਰਕਾਨੇ ਮਹਿਲ ਕਹਿਲ ਹੋਤ,
ਦਹਿਲ ਧਵਲ ਧਰ ਹਰ ਜੂ ਹਹਿਲ ਜਾਤ[1]।

[1]ਰਾਜਿਆਂਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ (ਕਹਿਲ) ਘਬਰਾਹਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਧਉਲਾ ਤੇ ਧਰਤੀ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਵੀ ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖਹਿਲ ਭਹਿਲ ਪਰ ਜਾਤ ਸੁਰਪੁਰਿ ਮਧ,
ਸੂਰਨ ਗਹਿਲ ਜਾਤ ਹੂਰਨ ਲਹਿਤ ਜਾਤ[1]।

[1]ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ (ਖਹਿਲ ਭਹਿਲ) ਖਲਬਲੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ (ਗਹਿਲ) ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੂਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ (ਲਹਿਲ) ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੇਸ ਕੋ ਸਹਿਲ ਜਾਤ ਬਹਿਲ ਥਿਰਾਤ ਸੂਰ,
ਥਹਿਲਾਤ ਮੇਰੁ ਸਤ ਸਾਗਰ ਚਹਿਲ ਜਾਤ[1] ॥੪॥

[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਨੂੰ (ਧਰਤ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣਾ) (ਸਹਿਲ) ਸੁਖੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਦਾ (ਬਹਿਲ) ਰੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰਬਤ (ਥਹਿਲਾਤ) ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ (ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਕੇ) (ਚਹਿਲ) ਗਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੇਰੋ ਦਲ ਚਲਤ ਹਲਤ ਧਰ ਨਾਉ ਜਿਮ[1],

[1]ਧਰਤੀ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ ਹਿਲਦੀ ਹੈ।

ਘਲਤ ਕਲਤ ਘਮਸਾਨ ਆਨ ਭਾਰੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਆ ਕੇ ਭਾਰੇ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜੰਗ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਸੇਖ ਸੱਯਦਾਨ ਲਾਹੈਂ ਘਾਂਨ[1],

[1]ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜਗਾਨ ਕੋਹੀਆਨ ਕੋ[1] ਮਿਦਾਨ ਮਾਰੇ ਹੈਂ।

[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ।

ਸਮਰ ਤਿਹਾਰੀ ਬਾਤ[1] ਅਮਰ ਰਹੇਗੀ ਸਦ,

[1]ਤੁਹਾਡੇ ਜੰਗ ਦੀ ਗੱਲ।

ਅਮਰ ਭਿ ਜਾਂਹਿ ਕਸ ਕਮਰ ਨਿਹਾਰੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜਿਸ (ਜੰਗ ਵਿੱਚ) {ਅਮਰ} ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ ਕਰ ਕੇ (ਲੜਦੇ) ਦੇਖੇ ਹਨ।

ਬੇਦ ਪੱਥ[1] ਪਾਰਬੇ ਕੋ ਸੱਜਨ ਉਬਾਰਬੇ ਕੋ,

[1]ਆਸਤਕ ਮਤ ਦਾ ਰਸਤਾ।

ਦੁੱਜਨ ਕੇ ਗਾਰਬੇ ਕੋ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇ ਹੈਂ ॥੫॥
ਜੰਗ ਕੇ ਕਬਿੱਤ ਗਾਇ ਦਾਨ ਮਾਨ ਇੱਛ ਪਾਇ,

ਗਏ ਕਵਿਰਾਇ ਜਸ ਦੇਸਨ ਬਢਾਵਤੇ।
ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਪਾਂਵਟੇ ਮੈਂ ਥਿਰਿ,
ਫਿਰ ਭਏ ਓਰ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਸਿਧਾਵਤੇ।
ਸਕਟੇ[1] ਸ਼ੁਤਰ[2] ਲਦਵਾਏ ਅਸਬਾਬ ਕੇਰ,
[1]ਗੱਡੇ। [2]ਊਠ।
ਰਥ ਔ ਬਹਿਲ[1] ਟੋਰੇ ਡੋਰੇ ਸਰਸਾਵਤੇ[2]।
[1]ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ। [2]ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।
ਸੰਗ ਰਖਵਾਰੇ ਕਰੇ ਸੁਭਟ ਅਪਾਰੇ ਭਾਰੇ,
ਵਾਇ ਕੈ[1] ਨਗਾਰੈ ਚਡੇ ਅੱਸ੍ਰ ਪਰ ਭਾਵਤੇ[2] ॥੬੦॥
[1]ਵਜਾ ਕੇ। [2]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ।
ਬਾਜੇ ਰਣਜੀਤ ਗਾਜੇ ਗਜ ਬਾਜ ਮੀਤ ਭ੍ਰਾਜੇ[1],
[1]ਮਿੱਤ੍ਰ ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ ਹੋਏ।
ਭਾਜੇ ਕੋਹੀ ਹੈਂ ਦਰਾਜੇ ਰਾਜੇ[1] ਡਰ ਪਾਏ ਹੈਂ।
[1]{ਦਰਾਜੇ} ਬਹੁਤੇ (ਕੋਹੀ) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਨੱਸ ਗਏ।
ਚਮੂੰ ਚਤੁਰੰਗ[1] ਗੁਰੁ ਮਗਰ ਉਮੰਗ ਚਢੀ,
[1]ਚਹੁੰ ਅੰਗਾਂ (ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ, ਰੱਥ ਤੇ ਪੈਦਲ) ਦੀ ਫ਼ੌਜ।
ਨਗਰ ਸਢੌਰੇ ਕੇ ਡਗਰ[1] ਚਲ ਆਏ ਹੈਂ।
[1]ਰਸਤੇ।
ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ[1] ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਚਾਹਿ ਪੁਨ,
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਸੇਵ ਸਬਿ ਕੀਨੀ ਗੁਰੁ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਧਾਏ ਹੈਂ।
ਨਾਹਣੇਸ ਮਿਲਬੇ ਕੋ, ਦੈ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਸਮੇਸ਼
ਪੈ ਬਜੀਰ ਪਠਜੋ, ਗਾਂਮ ਲਾਹੜ ਠਰਾਏ ਹੈਂ ॥੬੧॥
ਮਾਮੂ ਜੀ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਰ ਡੇਰਾ ਸਬਿ ਦੀਓ ਤੋਰ,
ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਕੀ ਓਰ ਥੋਰ ਢਿਗ ਰਾਖਜੋ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹਾਏ ਤਹਿਂ ਨ੍ਰਿਪ ਨੀਤਿ[1] ਪਠੇ ਕਹਿ,
[1]ਨੀਤੀ ਨਾਲ (ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣਨ)।
ਐਹੋਂ ਮੈਂ ਦਰਸ ਲੈਹੁਂ ਚੈਹੋਂ ਕਿਛੁ ਭਾਖਜੋ।
ਦੂਣ ਦੇਖ ਕੈ ਉਦਾਰ ਗੁਰੁ ਖੇਲਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ,
ਅਰ ਮਾਰਤ ਅਪਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਯਥਾ ਅਭਿਲਾਖਜੋ।
ਦ੍ਵਾਦਸ ਦਿਵਸ ਡੇਰੋ ਰਾਖਜੋ ਤਿਸ ਠੌਰ ਹੇਰੋ,
ਭੂਪ ਦਿਸ ਤੇ ਬਧੇਰੋ ਸੇਵ ਹੋਇ ਲਾਖਜੋ[1] ॥੬੨॥
[1]ਜਾਣੋ।
ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਤ ਚਾਹੈ ਜੋ ਆਵਨ ਇਤ,
ਸਚਵ[1] ਸਲਾਹਿ ਨਿਤ ਤਾਂਹਿ ਯਾਹਿ ਦੇਵ ਹੈਂ।
[1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਮਿਲਾਹਿਂ ਤਬਿ ਭੂਪ ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਆਦਿ,
ਬੈਰੀ ਬਨ ਜਾਹਿਂ ਸਬਿ ਤੁਮਰੇ ਅਭੇਵ ਹੈਂ[1]।
[1]ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ।
ਭੂਪ ਸੋਚ ਕੈ ਹੈ ਜੇ ਨ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਜੈਹੈਂ,
ਕੋਪ ਕੈ ਹੈਂ ਸਾਪ[1] ਦੈਹੈਂ ਖਾਪ ਜੈਂ ਹੈਂ ਮੋਹਿ ਏਵ ਹੈਂ[2]।
[1]ਸ੍ਰਾਪ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਜਾਣਗੇ।
ਸਰਪ ਚਚੂੰਧਰੀ ਜਜੋਂ[1] ਬਨੀ ਸੋਚ ਭੂਪਤਿ ਕੋ,
[1]ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਫੜੀ ਚਚੂੰਦਰ ਵਾਂਗ।
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਤਜਾਰ ਭਏ ਇਤ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਹੈਂ ॥੬੩॥
ਦੋਇ ਗਾਮ[1] ਮਧ ਡੇਰਾ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਕੇਰਾ,
[1]ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ, ਟੋਟਾ ਤੇ ਲਾਹਾ, ਰੰਘੜਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਟੋਟਾ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਲਾਹਾ ਨਾਮ ਦਾ ਸੀ।
ਰੰਘੜੋਂ ਕਾ ਟੋਟਾ ਲਾਹਾ ਸਾਧਨ ਕੋ ਨਾਮ ਥੇ।
ਰੰਘੜੋਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚੁਰਾਏ ਊਂਟ, ਨਿਕਲਾਏ
ਸੰਤਨ ਬਤਾਏ, ਪਾਏ ਨਾਹਿਂ ਤਿਨੈ ਦਾਮ ਥੇ[1]।
[1]ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸ ਕੇ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ (ਦਾਮ) ਦਮੜੇ ਹੀ ਲਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ਿ ਹੋਇ ਟੋਟਾ ਖੋਟਾ ਲਾਹਾ ਖਰਾ ਕਹਯੋ,
ਏਹੀ ਨਾਮ ਅਬਿ ਸਬਿ ਜਾਨਤ ਸੋ ਗਾਮ ਥੇ।
ਟੋਟਾ ਨਾਮ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਤਹਾਂ ਹੈ ਉਦਾਰਾ ਅਬਿ,
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਗਾਰਾ ਦੈ ਤਹਾਂ ਤੇ ਚਲੇ ਆਮ[1] ਥੇ ॥ ੬੪ ॥ [1]ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ।
ਖੇਲਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਗ ਜੀਵਨ ਉਧਾਰ ਕਰਿ,
ਰਾਇਪੁਰਿ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਜੋ ਅਯੋ।
ਹੁਤੀ ਤਹਾਂ ਰਾਨੀ ਏਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ ਬਿਵੇਕ,
ਗੁਰੁ ਜਸ ਸੁਨ ਨੇਕ[1] ਤਾਂਹਿ ਬਹੁ ਥਾ ਲਯੋ। [1]ਚੰਗਾ।
ਆਗੇ ਚਲਿ ਮਿਲੀ ਆਇ ਗੁਰੁ ਪਗ ਸੀਸ ਲਾਇ,
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ਮਨ ਮੋਹਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਗਯੋ।
ਜਾਤ ਰਾਜਪੂਤਨੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੀ ਥੀ,
ਯਾਹੀਂ ਤੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਿ ਗੁਰੁ ਦਰਸ ਹੈ ਦਯੋ ॥ ੬੫ ॥
ਮੁਕਤ ਲੁਕਟ ਪਾਗ ਲਟਪਟੀ ਛੂਟੀ ਲਟ[1], [1]ਲਟਪਦੀ ਪੱਗ ਮੁਕਟ ਵਰਗੀ (ਲੁਕਟ) ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲਿਟਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਕਲਗੀ ਝੁਲਤ ਮੋਰ ਪੰਖ ਸੋਂ ਲਸਤ ਹੈ[1]। [1]ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਕੁੰਡਲ ਅਮੋਲ ਲੋਲ[1] ਗੋਲ ਸੀ ਕਪੋਲਨ ਪੈ[2], [1]ਚੰਚਲ। [2]ਗਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ।
ਬੋਲਨ ਤੈ ਛਬਿ ਕੇ ਕਲੋਲ ਹੁਲਸਤ ਹੈਂ[1]। [1]ਸੋਭਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ (ਹੁਲਸਤ) ਚਮਤਕਾਰ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮੁਖ ਮਸੁ ਭੀਜਯੋ ਜਨੁ ਰਤਿ ਪਤਿ ਬੀਜਯੋ,
ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਰਸੀ ਜਯੋ ਰਾਂਕਾਪਤਿ ਪੈ ਸੁਹੱਤ ਹੈ[1]। [1]ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਦਾੜੀ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਫੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਣੋ ਦੂਜਾ (ਰਤਿ ਪਤਿ) ਕਾਮਦੇਵ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ (ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਰੂਪ) ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਉਰਿ ਮਨਿ ਮਾਲ ਬਨ ਮਾਲ ਸੀ ਬਿਸਾਲ ਸੋਹਿ,
ਸਰਬੰਗ ਜਦੁਪਤਿ ਗੁਰੁ ਬਿਲਸਤ ਹੈਂ[1] ॥ ੬੬ ॥ [1]ਛਾਤੀ ਤੇ ਮਣੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਲਾ, ਬਨ-ਮਾਲਾ ਵਰਗੀ ਸੋਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ {ਬਨ ਮਾਲਾ-ਤੁਲਸੀ, ਕੁੰਦ, ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਕਮਲ, ਮੰਦਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ।}
ਸਵਰ ਕਰੋਰ ਸੈਂ ਸਰਸ ਰੂਪ ਦਰਸ ਸੋ,
ਪਰਸ ਕੈ ਪਗ ਜਗ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੰਜ ਸੇ[1]। [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ {ਸਵਰ} ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਨਾਲੋਂ {ਸਰਸ} ਬਹੁਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸੇ।
ਜਾਂਹਿ ਕੇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਸਾਧੈਂ ਮੁਨਿ,
ਦੇਵਤਾ ਅਰਾਧੈਂ ਬਾਧੈਂ ਬਜਾਧ ਸੁਤ ਕੰਜ ਸੇ[1]। [1]ਕੰਵਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤੇ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਧ ਕੇ ਆਪਣੇਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਭਗਤ ਬਿਰਕਤ ਸ਼ਕਤਿ ਯੁਤ ਜਗਤ ਮੈਂ,
ਕਬੀ ਕੋਊ ਪਾਇ ਹੈਂ ਉਠਾਇ ਬਡੇ ਰੰਜ ਸੇ[1]। [1]ਜਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਿਤ ਵਿਰਕਤ ਭਗਤ ਵੱਡੇ {ਰੰਜ} ਦੁਖ ਉਠਾ ਕੇ ਕਦੇ ਹੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਜਾਗੇ ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ ਤਾਂ ਕੇ ਗੰਜ ਸਾਧਨਾਂ ਕੈ
ਵਾਂ ਕੇ, ਜਾਂ ਕੇ ਫਲ ਆਏ ਚਲਿ ਘਰ ਅਰਿ ਭੰਜ ਸੇ[1] ॥ ੬੭ ॥ [1]ਉਸਰਾਣੀ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਪੰਨ ਜਾਗ ਪਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਘਰ ਚਲ ਕੇ ਆ ਗਏ।

ਪਾਇ ਨਿਜ ਇਸ਼ਟ ਅਭਿਸ਼ਟ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪ੍ਰਭੁ,
ਅਤਿ ਉਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਪਗੈ ਗਈ[1]।

[1]ਆਪਣੇ (ਅਭਿਸ਼ਟ) ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਮਰੱਥ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ (ਉਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਉੱਤਮ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਗਈ।

ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਉਚਾਰ ਕੈ ਜੁਹਾਰ[1] ਗੁਰੈਂ,
[1]ਨਮਸਕਾਰ।
ਬਾਗ ਮੈਂ ਉਤਾਰ ਕੈ ਅਗਾਰ[1] ਨਿਜ ਮੈਂ ਗਈ।
[1]ਘਰ।
ਦਾਨਾ ਘਾਸ ਲੌ ਨਿਹਾਰੀ ਦੂਧ ਸਿਤਾ ਦੈ ਅਪਾਰੀ,
ਲੰਗਰ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਦਿਨੇ ਕਿਲੇ ਮੈਂ ਕਰੈ ਦਈ।
ਪਾਵੜੇ ਪਵਾਏ ਜਹਾਂ ਲਗੈ ਉਤਰਾਏ ਹੁਤੇ[1],

[1]ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਤਰ ਕੇ ਆਉਣ ਸੀ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਪਾਵੜੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ। {ਪਾਵੜਾ=ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਜੋ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਵਿਛਾਈ ਦਾ ਹੈ।}

ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ ਮਹਿਕਾਏ ਗੰਧਿ ਹੈ ਦਈ ॥੬੮॥
ਦਾਸ ਪਠ ਖਾਸ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਕੈ ਬੁਲਾਏ ਗੁਰੁ,
ਆਏ ਤੁਰ ਗਾਏ ਫੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾਨ ਹੈ[1]।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ (ਫੁਰ) ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ।
ਪੌਰ ਪਰ[1] ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਤੀ ਸੋ ਭਈ ਆਇ,
[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ।
ਵਾਰਤੀ ਸੋ ਬਿਤ[1] ਯੌਂ ਉਚਾਰਤੀ ਨਿਮਾਨ[2] ਹੈ।
[1]ਧਨ। [2]ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ।
ਕਦਮ ਪਦਮ ਏਹੀ ਪਾਵਨ, ਪਾਵਨ ਤੇ ਹੀ
ਸਦਮ ਪਾਵਨ ਭੇਹੀ, ਛਦਮ ਨਸਾਨ ਹੈ[1]।

[1]ਇਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਉਣ ਤੇ ਹੀ {ਸਦਮ} ਘਰ ਪਵ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ {ਛਦਮ} (ਅਗਿਆਨ) ਦਾ ਪੜਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੰਦਰ ਲਜਾਇ ਕੈ ਬਿਠਾਇ ਚੌਕੀ ਚੰਦਨ ਪੈ,
ਜਥਾ ਜੋਗ ਆਸਨ ਦਿਲਾਇ ਸੰਗੀਆਨ ਹੈ[1] ॥੬੯॥
[1]ਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਖਾਰ ਪਗ[1] ਪਾਨ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕੈ,
[1]ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ।
ਸੁਤਨ ਸਮੇਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੀਨ ਭਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ।
ਹਾਥ ਖਿਜਮਤੀ ਮੈਂ[1] ਧੁਵਾਇ ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਸੋਂ,
[1]ਚਿਰਮਚੀ ਵਿੱਚ।
ਰਜਤਿ ਤਿਪਾਈ[1] ਰਖਵਾਈ ਆਗੇ ਆਇ ਕੈ।
[1]ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਾਈ।
ਕੰਚਨ ਕੋ ਥਾਰ ਨਿਜ ਹਾਥ ਸਾਥ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰ,
ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁ ਧਰਜੋ ਆਗੇ ਲਜਾਇ ਕੈ।
ਸੂਪਕਾਰ ਚਤੁਰ[1] ਪਰੋਸ ਗਏ ਸਭ ਹੀ ਕੋ,
[1]ਚਤੁਰਰਸੋਈਏ।
ਭੁਖ[1] ਭੋਜ[2] ਲੇਜ[3] ਪੇਜ[11] ਚੋਸ[22] ਲੌ ਸੁਭਾਇ ਕੈ[33] ॥੭੦॥

[1]ਭਖਸ=ਉਹ ਭੋਜਨ ਜੋ ਦੰਦ-ਦਾੜਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ। [2]ਭੋਜਸ-ਕੇਵਲ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ। [3]ਲੇਜਸ- ਚੂਸਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ। [11]ਪੇਯ- ਪੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ। [22]ਚੋਸਜ- ਚੂਸਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ। [33]ਚੰਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਰਾਨੀ ਲੈ ਰੁਮਾਲ ਅਤਿ ਨਿੰਮ੍ਰ ਫਰਾਇ ਗੁਰੈਂ,
ਬੀਜਨੇ[1] ਝੁਲਾਵੈ ਸੁਤ ਯੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਮਤਿ ਸੇ।
[1]ਪੱਖੇ।
ਮਧਰ[1] ਸਲਵਣ[2] ਅਮਲ[3] ਚੁਰਚੁਰਾ[11] ਚਾਰੁ[22],
[1]ਮਿੱਠਾ। [2]ਸਲੂਣਾ। [3]ਖੱਟਾ, ਤੁਰਸ਼। [11]ਚਰਪਰਾ-ਤਿੱਖਾ, ਕਰਾਰਾ। [22]ਸੁੰਦਰ।
ਤਿਕਤ[1] ਕਖਾਇ[2] ਅਤਿ ਸਵਾਦਲ ਮਹੱਤ ਸੇ[3]।
[1]ਕੌੜਾ। [2]ਕਸੈਲਾ। [3]ਬਹੁਤ {ਮਹੱਤ} ਵੱਡੇ ਸਵਾਦ ਵਾਲੇ।

ਸਬਿ ਹੀ ਸਰਾਹਿਂ ਔ ਛਕਾਹਿਂ ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਾਹਿਂ,
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਰਤਾਹਿਂ ਸਾਦਰ ਭਗਤਿ ਸੇ[1]।
[1]ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਨਾਲ।
ਸੀਰੋ ਪਾਨਿ ਪਾਨ ਕਰਵਾਇ ਧੁਆਇ ਪਾਨ,
ਦਏ ਪਾਨ ਏਲਾ ਛਿੰਗ ਬਹੁ ਬਿਨੈ ਕਰਿ ਅਤਿਸੇ[1] ॥੭੧॥
[1]ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ, ਹੱਥ ਧੁਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਪਾਨ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਲੈਚੀਆਂ ਤੇ ਛਿੰਗਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। {ਛਿੰਗਾਂ-ਦੰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਅੰਨ ਕੱਢਣ ਦੀ ਧਾਤ ਦੀ ਸੂਈ ਜਾਂ ਡੱਕਾ।}

ਥਾਤੀ[1] ਧਰਿ ਅਗਵਾਏ ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਾਏ ਪੂਤ,
[1]ਥੈਲੀ।
ਸਿਖ ਪਹਿਨਾਏ[1] ਸਿਤਕਾਰ ਸਬਿ ਕੋ ਕਯੋ।
[1]ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ (ਕੱਪੜੇ) ਪਹਿਨਾਏ।
ਕੇਸ ਰਖਵਾਯੋ ਬਿੱਦਜਾ ਆਯੁਧ ਸਿਖਾਯੋ,
ਰੀਤਿ ਸਿੱਖੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਯੋ ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਦਯੋ।
ਨਿਰਭੈ ਰਹਾਯੋ ਸੰਗੀ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲਖਾਯੋ ਸਦ,
ਭਾਵੀ ਪੈ ਰਹਾਯੋ ਖੁਸ਼ਿ[1] ਨਾਮ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਲਯੋ।
[1]ਨਿੱਡਰ ਰਿਹਾ ਜੇ, ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਦਾ ਸੰਗੀ ਜਾਣਿਆ ਜੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ (ਖੁਸ਼) ਰਿਹਾ ਜੇ।

ਰਾਜ ਤੁਰਕੈ ਹੈਂ ਜੈਹੈ ਮਮ ਸਿੱਖ ਭੂਪ ਥੈ ਹੈਂ,
ਸੰਤਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਰੈਹੈ ਰਾਜ ਸੁਖ ਸੋਂ ਕਯੋ[1] ॥੭੨॥
[1]ਕਰੇਗੀ।
ਗੁਰੂ ਬਰ ਯੌਂ ਉਚਾਰ, ਢਾਲ ਤਰਵਾਰ ਨਿਜ
ਬਖਸ਼ ਵਿਚਾਰ, ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਮਗ ਹੈਂ ਪਰੇ।
ਰਾਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਵਸ ਪਲੰਘ ਨਵੀਨ ਕਸ,
ਤਾਂ ਪੈ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਧਰਿ ਪੂਜ ਹੈਂ ਭਰੇ[1]।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਪੁਸ਼ਪ[1] ਚਢਾਇ ਆਰਤੀ ਕਰਾਇ,
[1]ਫੁੱਲ।
ਭੋਗ ਲਗਵਾਇ ਨੀਤ ਨੀਕ ਸੇਵ ਹੈਂ ਕਰੇ।
ਪਲੰਘ ਕੇ ਪਾਸ ਖਾਸ[1] ਡਾਸ ਨਿਜ ਆਸਨ ਕੋ,
[1]ਆਪ।
ਸ੍ਵਾਸਨ ਥਿਰਾਇ ਧਜਾਨ ਉਰਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਧਰੇ ॥੭੩॥

ਦੋਹਰਾ:

ਅਬਿ ਲੌ ਸੰਤਤਿ ਤਾਂਹਿ ਕੀ,
ਪੂਜਤ ਵਾਹਿ ਰਹਾਹਿ।
ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਜਾਗੀਰ ਯੁਤ,
ਹੈਂ ਕਵਿ ਪਿਖੇ ਤਹਾਂਹਿ ॥੭੪॥

ਚੌਪਈ:

ਰਾਇਪੁਰੋਂ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਾਲੇ।
ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਸਹਿ ਸੈਨ ਬਿਸਾਲੇ।
ਪੁਰ ਜਨ ਨਿਜ ਜਨ ਯੁਤ ਸੁਤ ਰਾਨੀ।
ਨਗਨ ਪਾਉਂ ਹਿਤ ਬਿਦਾ ਸਿਧਾਨੀ ॥੭੫॥
ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਬਸ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਗ ਪਰੈਂ।
ਝਰਨਾ ਜਯੋਂ ਦ੍ਰਿਗ ਜੁਗ ਜਲ ਝਰੈਂ।
ਭਿਦਾ ਰਿਦਾ ਭਾ ਖਿਦਾ ਇਦਾ ਹੈ[1]।
[1]ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨਿੰਆ ਗਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ।
ਗੋਪਨਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਦਾ ਹ੍ਵੈ ਜਿਦਾ ਹੈ[1] ॥੭੬॥
[1]ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਧੀਰ ਵਿਚਾਰ ਗਜਾਨ ਦੈ।
ਫੇਰੀ ਨਿਜ ਪਗ ਰਿਦੈ ਧਜਾਨ ਦੈ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ (ਫੇਰੀ) ਮੋੜੀ।
ਜਾਇ ਥਿਰੀ ਨਿਜ ਧਾਮ ਮਝਾਰੇ।
ਨਿਜ ਉਰ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥੭੭॥
ਚਲੇ ਅੱਗ੍ਰ ਕਲਗੀ ਧਰ ਖਜਾਲੀ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ।
ਸੈਨ ਸੰਗ ਓਰੜਿ ਘਨ ਚਾਲੀ[1]।
[1]ਫ਼ੌਜ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ {ਓਰੜਿ} ਉੱਛਲਕੇ ਨਾਲ ਚੱਲੀ।
ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਪਰੇਮ ਪੁਰੀਤੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ।
ਸੇਵਿ ਸਨੀਤਿ ਬਿਨੀਤਿ ਸਰੀਤੀ[1] ॥੭੮॥
[1]{ਸਨੀਤਿ} ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ {ਬਿਨੀਤਿ} ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ {ਸਰੀਤੀ} ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਰਾਨੀ ਕੋ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਸਰਾਹੈਂ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਚਲਾਹੈਂ।
ਕੋਸ ਸਾਤ ਅਠ ਚਲ ਉਤਰੈ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਕੀ ਸਾਰ ਸਰਬ ਥਾ ਲੈ ਹੈਂ ॥੭੯॥
ਗ੍ਰਾਮ ਲੋਗ ਸੁਨਿ ਸੁਜਸ ਵਿਚਰ ਕੈ।
ਕਿਛੁ ਸ਼ਰਧਾ ਬਹੁ ਡਰ ਉਰਿ ਧਰਿ ਕੈ।
ਪੈ ਦਧਿ ਬਸਨ ਰਜਤਪਣ ਭੇਟੈਂ।
ਦੈ, ਦਰਸੈਂ ਹ੍ਵੈ ਖਰੇ ਸਹੇਟੈਂ[1] ॥੮੦॥
[1]ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ, ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਰੁਪਏ ਭੇਟਾ ਦੇ ਕੇ {ਸਹੇਟੈਂ} ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੰਦ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਦਿਸ ਜਾਹੀਂ।
ਦੁੰਦਭਿ ਮਗ ਰਣਜੀਤ ਗਜਾਹੀਂ[1]।
[1]ਵਜਾਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਲਹਿਂ ਮੁਦ, ਭੈ ਅਸਿੱਖ ਪਹਿਂ[1]।
[1]ਗ਼ੈਰ ਸਿਖ ਭੈ ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਭੈ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਾਤੈਂ ਜੰਗ ਭੰਗਾਣੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ॥੮੧॥
ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਦਰਦ ਦੁਖ ਦਾਰੀ[1]।
[1]ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਮਗਿ ਬਨ ਮ੍ਰਿਗਨਿ ਮੁਕਤਿ ਦਾਤਾਰੀ।
ਬਿਸਤੀਰਤ ਸਿੱਖੀ ਸ ਅਮੀਰਤ[1]।
[1]{ਸ ਅਮੀਰਤ} ਸਰਦਾਰੀ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖੀ (ਵਿਸਤੀਰਤ) ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਕਰਤੇ ਪੁਰਿ ਕੀਰਤ ॥੮੨॥
ਗਏ[1], ਅਏ ਆਗੇ ਸਬਿ ਮਿਲੇ।
[1]{ਪੁਰ} ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਗਏ।
ਗੁਰੁ ਰਵਿ ਹੇਰਿ ਕਵਲ ਸਿਖ ਖਿਲੇ।
ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸਜਾਮ ਸਸਿ ਆਏ।
ਨਾਤੀ[1] ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਕੇ ਥਾਏ[2] ॥੮੩॥
[1]ਪੋਤ੍ਰੇ। [2]ਸਨ।
ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਭਾਏ।
ਰਣ ਗਾਥਾ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਸੁਪਤਾਏ।
ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਰੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਅਸਥਾਨ ਦਰਸਿ ਬਰਤੈ ਕੈ ॥੮੪॥
ਘਨ ਜਜੋਂ ਗਰਜਜੋ ਕੂਚ ਦਮਾਮਾ[1]।
[1]ਨਗਾਰਾ।
ਸਾਯੁਧ ਜੋਧਾ ਚਢੇ ਤਮਾਮਾ।

ਗਜ ਪਰਸਾਦੀ ਪਰ ਗੁਰੁ ਛਾਜੈਂ[1]।	[1]ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ।
ਐਰਾਪਤਿ ਮਘਵਾ[1] ਪਿਖਿ ਲਾਜੈਂ ॥੮੫॥	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹਾਥੀ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ।
ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਤੈ ਕੀਰਤਿ ਮਢੇ[1]।	[1]ਜਸ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।
ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਜਬ ਹੀ ਗੁਰੁ ਬਢੇ।	
ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਛਯੋ[1]।	[1]ਭਰ ਗਿਆ।
ਮੰਗਲ ਮਯ ਪੁਰਿ ਸਾਜ ਸਜਯੋ[1] ॥੮੬॥	[1]ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ।
ਕਰੀ ਮਾਰਜਨ ਗਰੀ ਵਿਚਾਰੇ[1]।	[1]ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ {ਮਾਰਜਨ} ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ।
ਬਗਰ[1] ਬਜਾਰ ਅਗਾਰ[2] ਸੁਧਾਰੇ।	[1]ਵਿਹੜੇ। [2]ਘਰ।
ਅਤਰ ਗੁਲਾਬ ਆਬ[1] ਛਿਰਕਾਏ।	[1]ਪਾਣੀ।
ਅਗਰ ਧੂਪ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਮਹਿਕਾਏ ॥੮੭॥	
ਤੋਰਨ ਬੰਦਨ ਵਾਰ ਪਤਾਕੇ[1]।	[1]{ਤੋਰਨ} ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ (ਬੰਦਨ ਵਾਰ) ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਤੇ (ਪਤਾਕੇ) ਝੰਡੀਆਂ (ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ)।
ਚਿੱਤ੍ਰਤ ਦ੍ਵਾਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤ ਬਾਂਕੇ[1]।	[1]ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚਿਤ੍ਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਦਰ ਨੌਬਤ ਬਜਤ ਸਧਾਨੇ[1]।	[1]ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ।
ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਕੌਤਿਕ ਹੋਤ ਸੁਹਾਨੇ ॥੮੮॥	
ਮਾਤੁਲ ਅੱਗ੍ਰ ਸਸੈਨ ਸਿਧਾਏ।	
ਪੁਰਿ ਜਨ ਲੈ ਭੇਟਾ ਸਮੁਹਾਏ[1]।	[1]ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।
ਦੇਖ ਦੂਰ ਤੈ ਧੂਰ ਭੂਰ ਨਭ[1]।	[1]ਦੂਰੋਂ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਧੂੜ ਵੇਖ ਕੇ।
ਬਾਜਤ ਆਵਤ ਦੁੰਦਭਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ॥੮੯॥	
ਅੱਸ੍ਵ ਕੁਦਾਵਤ ਭਾਵਤ ਸੂਰੇ।	
ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਤ ਨਭ ਧੁਨਿ ਪੂਰੇ।	
ਮਿਲੇ ਮਹਾਜਨ ਨਜ਼ਰ ਦਿਖਾਈ[1]।	[1]ਭੇਟਾ ਦਿਖਾਈ।
ਖੇਮ ਕੁਸਲ ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੁਰਾਈ ॥੯੦॥	
ਪੁਰ ਪਰਵੇਸ਼ੇ ਪੈਰ ਪਿਆਦੇ।	
ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਜ਼ਜਾਦੇ।	
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੇਹੁਰੇ ਗਏ।	
ਕਰਿ ਕੈ ਨਮੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਰਤਏ ॥੯੧॥	
ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਦਿਸ ਭੌਨ ਸਿਧਾਏ।	
ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਨਰ ਨਾਰਿ ਉਮਗਾਏ[1]।	[1]ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਏ।
ਹਰਖੈਂ ਬਰਖੈਂ ਫੂਲ ਅਪਾਰੀ।	
ਕਰਖੈਂ[1] ਪਰਖੈਂ ਮਨ ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ ॥੯੨॥	[1]ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ।
ਸੋਹਿਂ ਅਘਟਾਂ ਅਟਾਂ ਪੈ ਨਾਰੀ[1]।	[1]{ਅਟਾਂ} ਅਟਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ (ਅਘਟਾਂ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਐਉਂ) ਸੋਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਘਟਾਂ ਮੱਧ ਜਨੁ ਛਟਾਂ ਅਪਾਰੀ[1]।	[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ।
ਗੁਰੁ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਚੰਦ ਨਿਹਾਰੈਂ।	
ਚਖ ਚਕੋਰ[1] ਇਕ ਟਕ ਨਰ ਨਾਰੈਂ ॥੯੩॥	[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ ਚਕੋਰਾਂ ਨਾਲ।
ਮੰਗਲ ਮਯ ਗਨ ਗੀਤ ਉਚਾਰੈਂ।	

ਪਿਕ ਬੈਨੀ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੀ ਚਾਰੈਂ[2]। — [1]ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ। [2]ਸੁੰਦਰ।
ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਥਿਰਿ ਪੌਰ ਪੌਰ ਪੈ।
ਪੇਖਿ ਗੁਰੈਂ ਲਹਿਂ ਮੋਦ ਗੌਰ[1] ਪੈ ॥੯੪॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ।
ਲੰਕਾ ਜੀਤ ਰਾਮ ਜਿਮ ਆਏ।
ਚਰਚਾ ਚਲੀ ਗੁਰਹਿਂ ਤਿਸ ਭਾਏ।
ਇਮ ਸੁਖ ਸਦਨ ਸਦਨ ਨਿਜ ਗਏ।
ਬਦਨ ਕਦਨ ਅਰਿ[1] ਮਾਤ ਪਿਖਏ ॥੯੫॥ — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਨੂੰ।
ਉਭੈ ਮਾਤ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੀਓ।
ਬਿੱਤ ਅਮਿਤ ਵਾਰ ਉਨਿ ਦੀਓ।
ਮਾਥ ਸੁੰਘਿ ਆਸੀਸ ਅਲਾਈ।
ਥੀਯੋ ਸੁਪੱਤ੍ਰ ਜੀਓ ਸਦਾਈ ॥੯੬॥
ਬਢੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਕੀਰਤਿ ਭਾਰੀ।
ਦੋਹੀ ਫਿਰੈ ਸਿੰਧੁ ਲੌਂ ਥਾਰੀ।
ਪੁਨ ਸਹਿਲੈਂ[1] ਮਹਿਲੈਂ ਨਿਜ ਗਏ। — [1]ਸੁਖਾਲੇ ਹੀ।
ਪਗ ਪੰਕਜ ਉਠਿ ਦੁਹਿਨਿ ਚੁਮਏ ॥੯੭॥
ਕੀਨ ਬੀਜਨਾ[1] ਪਲੰਘ ਬੈਠਾਰੇ। — [1]ਪੱਖਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਉਤਾਰੇ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਯੋ ਪੁਨ।
ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਮੰਗ ਕਹਯੋ ਗੁਨਿ ॥੯੮॥
ਅਚਰਜ ਹਰਖਤ ਭਈ ਸਮਾਣੀਂ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਨੋ ਮਹਿਲ।
ਸਾਨੰਦ ਮਾਨੰਦ[1] ਬਿਨੈ ਬਖਾਣੀਂ। — [1]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ।
ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਪੂਰਬ ਪੁੰਨਜ ਹਮਾਰਾ।
ਭਯੋ ਜੁ ਥਯੋ ਸੰਜੋਗ ਤੁਮਾਰਾ ॥੯੯॥
ਬੀਰ ਧੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਮਾਤੀ।
ਜਗਤ ਪੂਜ ਸਸਿ ਦੂਜ ਬਖ਼ਯਾਤੀ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਭੂਪ ਸੁਠ ਅਤਿਸੋ।
ਬਦਨ ਰਦਨ ਛਬਿ ਰਾਂਕਾ ਪਤਿ ਸੋ[1] ॥੧੦੦॥ — [1]ਮੁਖ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਬਾਂਛਤ ਸੁਖ ਦੇਵਤ ਬਿਬਿਧਾ[1] ਹੈਂ। — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਜੇ ਬਿਬੁਧਨਿ ਕੋ[1] ਦੁਲਭ ਸਦਾ ਹੈਂ। — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕੀਨ ਮਨ ਚਾਹੇ।
ਸੁਪਤੇ ਨਿਸਾ ਬਿਤੀ ਛਿਨ ਮਾਹੇ ॥੧੦੧॥
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਭੋਰ ਬਡ ਕਰਿ ਕੈ।
ਥਿਰੇ ਧਯਾਨ ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਧਰਿ ਕੇ।
ਸਭਾ ਸਦਨ ਇਤਰਾਗੀ ਆਏ।
ਆਸਾ ਵਾਰ ਉਚ ਸੁਰ ਲਾਏ ॥੧੦੨॥
ਸੱਚਵ[1] ਸੁਭਟ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸਜਿ ਤਰ[2]। — [1]ਵਜ਼ੀਰ। [2]ਬਹੁਤੇ।

ਮਾਤੁਲ ਲੌਂ ਤਹਿਂ ਆਇ ਥਿਰੇ ਵਰ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜ ਕੈ।
ਦੁਰਜੋ ਜਿਨੈ ਪਿਖਿ ਮਨਸਿਜ[1] ਲਜ ਕੈ ॥੧੦੩॥

[1]ਕਾਮਦੇਵ।

ਓਕ ਉਦਜਾਚਲ ਤੈ ਰਵਿ ਮੰਜ ਸੇ।
ਨਿਕਸੇ[1], ਬਿਕਸੇ ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਕੰਜ ਸੇ[2]।

[1]ਘਰ ਰੂਪ ਉਦਿਆਚਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਜਲ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲੇ। [2]ਕੰਵਲਾਂ ਵਰਗੇ।

ਝੂਲਤਿ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸੁਰੰਗਾ।
ਜੂਲਤ ਤੇਜ ਕਿਰਨੈ ਸਰਬੰਗਾ[1] ॥੧੦੪॥

[1]ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਕਿਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੀਰਾਸਨ ਕੈ।
ਸਿੱਖ ਰਾਸਿਨਿ ਬੰਦੇ ਖਾਸਨ ਕੈ[1]।

[1]ਸਮੂੰਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਨੇ (ਬੰਦੇ) ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਕਰ ਸਰ ਫੇਰਤ ਹੇਰਤਿ ਬੀਰਨਿ।
ਪੇਖਿ ਸਭਾਰਹਿ ਇੰਦ੍ਰਹਿ ਧੀਰ ਨ ॥੧੦੫॥
ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ[1] ਦਾਸ ਗਨ।

[1]ਦੇਖ ਕੇ।

ਭਰੀ ਤਥਾ ਜਿਂਹ ਜਥਾ ਇਛਿ ਮਨਿ[1]।

[1]ਜਿਸ ਨੇ (ਜਥਾ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ (ਗੁਰਾਂ ਨੇ) {ਤਥਾ} ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਭਰੀ} ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੁਨਿ ਆਗਵਨ ਸੁਜਸ ਗੁਰੁ ਕੇਰੈਂ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੋਂ ਸਿੱਖ ਬਧੇਰੈਂ ॥੧੦੬॥
ਆਵਤ ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਬੁਲੰਦੈਂ।
ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਦਰਸੈਂ ਸੁਖ ਕੰਦੈਂ।
ਜ਼ੇਵਰ ਆਯੁਧ ਅਸ੍ਵ ਉਦਾਰੈਂ।
ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਪਾਟੰਬਰ ਭਾਰੈਂ ॥੧੦੭॥
ਪਾਇਨ ਪਾਸ ਉਪਾਇਨ ਧਰ ਪੈ।
ਦਸਵੰਧ ਨਕਦ ਅਗਾਰਿ ਸਮਰਪੈਂ[1]।

[1]ਅੱਗੇ ਭੇਟਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਰੈਂ ਮੇਵਰੇ ਖਰ੍ਹੇ ਅਰਦਾਸੈਂ।
ਗੁਰੁ ਪੂਰਤ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਆਸੈਂ ॥੧੦੮॥
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੰਗਤ ਨਿਤ ਐਹੈ।
ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ ਅੰਬਾਰ ਲਗੈ ਹੈ।
ਚਰਨ ਸਪ੍ਰਸਨ ਵਾਰਿ ਨ ਆਵੈ।
ਕੋ ਢਿਗ ਕੋ ਦੂਰਹੁਂ ਦਰਸਾਵੈ ॥੧੦੯॥
ਰਹੇ ਭੀਰ ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਹਮੇਸ਼ੈਂ।
ਲੰਗਰ ਚਲੈ ਅਭੰਗ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ।
ਤਰਨ ਅਵਸਥਾ ਬਰਨ ਸੁਵਰਨੈ[1]।

[1]ਜੁਆਨ ਉਮਰ ਤੇਰੰਗ ਸੋਨੇ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਭੁਸ਼ਤ ਆਯੁਧ ਚੈਲ ਆਭਰਨੈ[1] ॥੧੧੦॥

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਝੂਲਤ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਊ।
ਸੋਹਿਤ ਮੋਹਿਤ ਮਨ ਸਬਿ ਕਾਊ।
ਭਾਲ[1] ਮਯੰਕ[2] ਕਲੰਕ ਬਿਹੀਨੋ।

[1]ਮੱਥਾ। [2]ਚੰਦ।

ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਮਦਨ ਧਨੁਖ ਮਦ ਭੀਨੋ[1] ॥੧੧੧॥

[1]ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਕਾਮ ਦੇ ਧਨੁਖ ਵਾਂਗ ਮਸਤੀ 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਲੋਚਨ ਕਮਲ ਤਾਪ ਤ੍ਰੈ ਮੋਚਨ।
ਪੋਚ ਸੰਕੋਚਨ ਸੋਚ ਬਿਮੋਚਨ[1]।
[1]ਨੀਚਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋੜਨ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕਰੀ ਕਰਭ ਕਰ ਸੇ ਭੁਜ ਦੰਡੇ[1]।
[1]ਬਾਹਾਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ।
ਜਾਨੁ ਪ੍ਰਮਾਨੁ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡੇ[1] ॥੧੧੨॥
[1]{ਜਾਨ} ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਲੰਮੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹਨ।
ਗੌਰ ਬਰਨ ਮੁਖ ਅਧਰ ਅਰਨ ਅਤਿ[1]।
[1]ਬੁੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤੇ ਲਾਲ ਹਨ।
ਬਿੱਦ੍ਰੂਮ ਬਿੰਬ ਬਧੂਪ ਕਹੈਂ ਕਤ[1]।
[1](ਬਿੱਦ੍ਰੂਮ) ਮੂੰਗਾਂ {ਬਿੰਬ}ਰਕਤ ਫਲ (ਕੁੰਦਰ ਫਲ) (ਬਧੂਪ) ਗੁਲ ਦੁਪਹਿਰੀਆ (ਵਰਗੇ) ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੀਏ।

ਗੋਲ ਕਪੋਲ ਅਮੋਲ ਚਿਬੁਕ ਸੁਠ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ ਠੋਡੀ।
ਮਸ ਭੀਜਤ ਪ੍ਰਸੀਜ ਮਨੋਂ ਪੁਠ[1] ॥੧੧੩॥
[1]ਦਾੜ੍ਹਾ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਐਉਂ ਫੁਟਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਣੋ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਪਾਹ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਬਿਧਿ ਬਿਧੁ ਕੋ ਛਿਲ ਕੈ ਜਨੁ।
ਦਈ ਸਜਾਮ ਰੇਖਾ ਊਪਰ ਤਨ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਬਿਧੀ ਨਾਲ (ਬਿਧੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਛਿੱਲ ਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕਾਲੀ ਲਕੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿਤ ਰਸਰਾਜ ਸਾਂਤਿਰਸ ਪੈ ਥਿਰਿ[1]।
[1]ਜਾਂ ਸਾਂਤਰਸ ਦੇ ਉੱਪਰਰਾਜਰਸ ਬੈਠਾ ਹੈ।
ਕਿਤ ਰਾਂਕੇਸ਼ ਗਿਲਜੋ ਤਮ ਕੋ ਘਿਰਿ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਜਾਂ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਨੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ।
ਕਿਧੋ ਬੇਦ ਕਰਤਾ ਕੋ ਮੁਖ ਲਖਿ।
ਓਅੰਕਾਰ ਧੁਨਿ ਲਿਖੀ ਬਿਧੀ ਦਖ[1]।
[1]ਜਾਂ {ਬੇਦ-ਕਰਤਾ} ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਮੁਖ ਜਾਣ ਕੇ ਚੰਗੀ ਬਿਧੀ ਨਾਲ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ (ਧੁਨਿ) ਸ਼ਕਲ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਗਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਾਂਹਿ ਮੁਖ ਤੈ ਹੈ।
ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਜੀਵ ਉਧਰੈ ਹੈਂ ॥੧੧੫॥
ਉਪਮਾ ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਹਿ ਤਾਂ ਕੀ।
ਜਹਿਂ ਮਤਿ ਸੇਸ ਸਾਰਦਾ ਥਾਕੀ।
ਸਿਖ ਚਕੋਰ ਇਕ ਟਕ ਨ੍ਰਿਖਾਹੀਂ[1]।
[1]ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਨਾਹਿਂ ਬਿਛੋਰਾ ਚਾਹਿਂ ਕਦਾਹੀਂ ॥੧੧੬॥
ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਿਰਮੇ ਰਹਿਂ ਤਰ ਹੈਂ।
ਦ੍ਰਿਗ ਅਲਿ ਮਾਲ ਕੰਜ ਮੁਖ ਪਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਮੁਖ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਉੱਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਪਰਚੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁੰਡਲ ਕਰਨ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਦਿਪਤੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਸੋਭਾ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ।
ਜਨੁ ਜੁਗ ਰਵਿ ਸਸਿ ਪਰ ਲਮਕੈ ਹੈਂ[1] ॥੧੧੭॥
[1]ਜਾਣੋ ਦੋ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤੇ ਲਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਗਰਿ ਗਜ ਮੁਕਤਾ[1] ਮਾਲ ਸੁਹਾਈ।
[1]ਗਲ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ।
ਕੰਠਾ ਕੰਠਿ ਜਟਿਤ ਮਨਿ ਬਾਈ[1]।
[1]ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਈ (੨੨) ਮਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਹੀਰ ਚਕੋਨ ਚੀਰ ਭਾਵੱਟੇ।
ਜਟੇ ਰਤਨ ਨਵ ਗ੍ਰਹਿ ਜਨੁ ਠੱਟੇ[1] ॥੧੧੮॥
[1]{ਭਾਵੱਟੇ} ਬਹੁਟਿਆਂ (ਬਾਜ਼ੂ ਬੰਦਾਂ) ਵਿੱਚ ਚੌਕੋਨੇ ਹੀਰੇ ਤੇਰਤਨ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਣੋ ਨੌਂ ਗ੍ਰਹ ਹੀ (ਠੱਟੇ) ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਿਕਸੇ ਰਾਜਿਵ ਨੈਨ ਹਸੌਹੈਂ[1]।
[1]ਨੇਤ੍ਰ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਕੰਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੱਸਦੇ ਹਨ।
ਸੋਹੈਂ ਡੋਰੇ ਵੀਚ ਲਲੌਹੈਂ[1]।
[1](ਨੇਤ੍ਰਾਂ) ਵਿੱਚ (ਲਲੌਹੈਂ) ਸੁੰਦਰ ਡੋਰੇ ਸੋਂਹਦੇ ਹਨ {ਡੋਰਾ=ਅੱਖ ਦੀ ਲਾਲ ਧਾਰੀ।}

ਚਿਤਵਤ ਚਪਲ ਚਤੁਰ ਚਿਤਿ ਚੋਰੈਂ[1]। — [1]ਚੰਚਲਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਤੁਰਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਝਖ ਮ੍ਰਿਗ ਖੰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਬੋਰੈਂ[1] ॥੧੧੯॥ — [1](ਨੇਤ੍ਰ) ਮੱਛੀ, ਹਰਨ ਤੇ ਮਮੋਲੇ ਦੇ (ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ) ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਡੋਬਦੇ ਹਨ।
ਕੋਏ ਅਨੀ ਕਟਾਰਿਨ ਪੈਨੀ[1]। — [1]ਕਟਾਰਾਂ ਦੀਆਂ (ਪੈਨੀ) ਤਿੱਖੀਆਂ (ਅਣੀ) ਨੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਏ ਹਨ।
ਬਰਨੀ ਹਰਨੀ ਮਦ ਮਦ ਨੈਨੀ[1]। — [1]{ਮਦ ਨੈਨੀ} ਮਸਤ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ (ਮਦ) ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ (ਹਰਨੀ) ਮੇਟਣ ਵਾਲੀਆਂ {ਬਰਨੀ} ਪਲਕਾਂ ਹਨ।
ਉੱਨਤ ਕੰਧਨਿ ਸਿਪਰ ਸਜੀਲੀ[1]। — [1]ਉੱਚਿਆਂ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਢਾਲ ਸਜ ਰਹੀ ਹੈ।
ਸਜੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੁਮਿਲ ਚਟਕੀਲੀ[1] ॥੧੨੦॥ — [1]ਮਿਲਵੀਂ ਤੇ ਚਮਕਦਾਰ।
ਜਥਾ ਕਾਮਨਾ ਧਰਿ ਨਰ ਐਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬੱਗਜ ਤਥਾ ਪੁਰਵੈ ਹੈਂ।
ਸੁਰਤਰੁ[1] ਲਖੈਂ ਕਾਮਨਾ ਵਾਰੈਂ। — [1]ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ।
ਸਤ੍ਰੂ ਸਭਿ ਨਿਜ ਕਾਲ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੧੨੧॥
ਗਜਾਨੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਦਰਸੈ ਹੈਂ।
ਭਗਤ ਰਮੇਸ਼[1] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ ਲਖੈ ਹੈਂ। — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰੂਪ।
ਤੀਆ ਰਤੇਸ਼[1] ਜੀਆ ਅਨੁਮਾਨੈ। — [1]ਕਾਮ ਦੇਵ।
ਪ੍ਰਬਲ ਸੁਭਟ ਭਟ ਬਿਕਟ ਪਛਾਨੈਂ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਬਲੀ, ਜੋਧੇ (ਬਿਕਟ) ਭਿਆਨਕ ਸੂਰਮਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।
ਪਾਲਕ ਬਿਬਿਧਾ ਪ੍ਰਜਾ ਭੂਪ ਲਹਿਂ[1]। — [1]ਪਰਜਾ (ਬਿਬਿਧਾ) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾਰਾਜਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।
ਜੋਗੀਸ਼੍ਵਰ ਰਿਖਿਰਾਜ ਖੂਪ ਕਹਿਂ[1]। — [1]ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ ਚੰਗਾਰਾਜ ਰਿਖੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦਸਮਾ ਬਪੁ ਧਾਰਾ।
ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਲਖੈਂ ਦਾਇ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥੧੨੩॥
ਜਾਚਕ ਦਾਸ ਧਨੇਸ਼[1] ਲਖੈ ਹੈਂ। — [1]ਕੁਬੇਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ)।
ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਅਨਿਕਨਿ ਦਰਸੈ ਹੈਂ।
ਇਕ ਤਨ ਮੈਂ ਸਬੰਧਿ ਜਿਮ ਨਾਨ੍ਹਾ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਨ।
ਸੁਤ ਪਤਿ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ[1] ਨਾਨਾ ॥੧੨੪॥ — [1]ਦਾਦਾ।
ਨਿਜ ਕਲਪਨ ਅਨੁਹਾਰ[1] ਅਪਾਰੈਂ। — [1]ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਪਣਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਲਹਿਂ ਫਲ ਤਥਾ ਜਥਾ ਮਨ ਧਾਰੈਂ।
ਕਰਣ ਆਚਰਣ[1] ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਐਸੇ। — [1]ਕੌਤਕ।
ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਨਿਸਰਹਿ ਉਠਿ ਬੈਸੇ ॥੧੨੫॥
ਸੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨ ਥਿਰਿ ਆਸਨ।
ਪਦਮਾਸਨ ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਸਨ ਵਾਸਨ।
ਰੋਕ, ਨਿਜਾਨੰਦ ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਤਿ ਲਾਵੈਂ।
ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਬੁਲੰਦ ਲਹਾਵੈਂ[1] ॥੧੨੬॥ — [1]ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਫਰਸ਼ ਫਰਾਸ਼ ਆਇ ਇਤ ਕਰੈਂ।
ਰਾਗੀ ਆਸਾ ਵਾਰ ਉਚਰੈਂ।
ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਨੀ ਪ੍ਰੇਮੀ।
ਆਇ ਸੁਨੈਂ ਬਹੁ ਤਹਾਂ ਸਨੇਮੀ ॥੧੨੭॥
ਸੁਭਟ ਸਚਵ[1] ਸੇਵਕ ਸਜ ਵਜ ਕੈ। — [1]ਵਜ਼ੀਰ।

ਐਹੈਂ ਗਜ਼ਲ ਵਜੇ[1] ਘਰ ਤਜ ਕੈ।
[1](ਗ਼ਜ਼ਲ) ਘੰਟੇ ਦੇ (ਵਜੇ) ਵਜਦਿਆਂ ਹੀ।
ਭੱਟ ਨਕੀਬ ਆਇ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੈ।
ਰਟੈਂ ਸੁਜਸ ਜਬਿ ਪੁਨ ਭੁਨਸਾਰੈ[1] ॥੧੨੮॥
[1]ਸਵੇਰੇ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜ਼ੇਵਰ ਸਬੈ।
ਸਜਿ ਗੁਰੁ ਛਕਿ ਸਰਦਾਈ ਤਬੈ।
ਨਿਕਸੈਂ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈ ਇਮ।
ਉਦੈ ਉਦਯਾਚਲ ਤੈ ਦਿਨਕਰ ਜਿਮ[1] ॥੧੨੯॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਉਦਿਆਚਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਸਿੱਖਨ ਪਿਖਿ ਬਿਕਸੈਂ।
ਚਹੈਂ ਦਰਸ ਆਗੇ ਇਕ ਇਕ ਸੈਂ।
ਛਰੀਦਾਰ ਭੱਟ ਅੱਗ੍ਰ ਨਕੀਵਾ।
ਚਲਤ ਸੁਜਸ ਰਟਤੇ ਸੁਖ ਸੀਵਾ[1] ॥੧੩੦॥
[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ (ਗੁਰਾਂ ਦਾ)।
ਸਭਾ ਸਦਨ ਅਰਿ ਕਦਨ ਜੁ ਐਹੈਂ[1]।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਖਰੇ ਹੋਇ ਸਬਿ ਕਰੈਂ ਜੁਰੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਕੋ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਨਮੋ।
ਬੈਠੇ ਜਬਿ ਤਾਂ ਪਰ ਤਿਹ ਸਮੋਂ ॥੧੩੧॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਾਥੇ ਧਰ ਧਰਿ ਕੈ[1]।
[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੱਥਾਰੱਖ ਕੇ।
ਬੰਦੈਂ ਸਬਿ ਜਨ ਐਸ ਉਚਰ ਕੈ।
ਮਹਾਰਾਜ ਟੇਕਤ ਹੈਂ ਮਾਥਾ।
ਦੇਹੁ ਸੁਮਤਿ ਸਦ-ਗਤਿ[1] ਜਗ ਨਾਥਾ ॥੧੩੨॥
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਕਤੀ।
ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੈਂ ਗੁਰੁ ਅਵਲੋਕੈਂ।
ਸਬਿ ਕੀ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੋਖੈਂ[1]।
[1]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਸਿੱਖ ਅਕੋਰ ਅਨਿਕਧਾ ਅਰਪੈਂ।
ਅਰਦਾਸੈਂ ਹ੍ਵੈਂ ਗੁਰ ਤੈ ਬਰ ਪੈਂ[1] ॥੧੩੩॥
[1]ਵਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਰਾਗੀ ਗਾਵੈਂ।
ਆਸਾ ਵਾਰ ਭੋਗ ਪੁਨ ਪਾਵੈਂ।
ਤਬੈ ਤਿਹਾਵਲ ਬਰਤੈ ਸਬਿ ਕੋ।
ਗੁਰ ਹਿਤ ਅੱਸ੍ਵ ਆਇ ਤਹਿਂ ਤਬਿ ਕੋ ॥੧੩੪॥
ਹ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰੈ ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਬਜੈਂ ਨਕਾਰੈਂ[1] ਬਨਹਿਂ[2] ਸਿਧਾਰੈਂ।
[1]ਨਗਾਰੇ। [2]ਜੰਗਲ ਵੱਲ।
ਚਢਿ ਬਹੁ ਸੁਭਟ ਪਿਛਾਰੀ ਚਾਲੈਂ।
ਜੁਰਰੇ[1] ਬਾਜ਼ ਸ੍ਵਾਨ ਲੈ ਨਾਲੈਂ ॥੧੩੫॥
[1]ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਸਭਾਸਦ[1] ਜਾਵੈਂ।
[1]ਦਰਬਾਰੀ।
ਕੁਛ ਚਿਰ ਪੀਛੇ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਵਹੀ ਕਿਤਿਕ ਜਨ ਔਰੈਂ।
ਲਗੈ ਦਿਵਾਨ ਆਨਿ ਫਿਰ ਗੋਰੈਂ[1] ॥੧੩੬॥
[1]ਭਾਰੀ।
ਪੰਡਿਤ ਕਬੀ, ਕਬੀ ਸਿਖ ਕੋਈ।

ਜਥਾ ਸ੍ਰੋਤਨ ਕੀ ਰੁਚਿ ਹੋਈ।
ਕਥਾ ਹੋਇ ਪੁਨ ਤਥਾ ਹਮੇਸ਼ੈਂ।
ਨਵ ਗੁਰੂਅਨ ਕੇ ਚਰਿਤ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ ॥ ੧੩੭ ॥
ਕਰਿ ਅਖੇਰ ਤਬਿ ਲੌਂ ਗੁਰੁ ਆਵੈਂ।
ਲੰਗਰ ਇਤ ਤਯਾਰ ਹ੍ਵੈ ਜਾਵੈ।
ਭੋਗ ਲਗੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥੈਂ ਪੁਨੈ।
ਨੌਬਤ ਬਜੈ ਬਡੀ ਸਬਿ ਸੁਨੈਂ ॥ ੧੩੮ ॥
ਅੰਤਰੀਵ ਗੁਰੁ ਕੀ ਹ੍ਵੈ ਪੰਕਤਿ[1]। — [1]ਪੰਗਤ।
ਸਚਵ ਮਸੰਦ ਮੁੱਖ ਸਿਖ ਅੰਕਤ[1]। — [1]ਬੈਠਦੇ ਹਨ।
ਭੋਜਨ ਬਿਬਿਧਾ ਥਾਲ ਲਗੈਂ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਯੁਤ ਸਬਿ ਤਹਿਂ ਬੈਠਿ ਛਕੈ ਹੈਂ ॥ ੧੩੯ ॥
ਗੁਰੁ ਕਾ ਸੀਤ[1] ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਲੈਹੈਂ। — [1]ਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਸੁਧਿ ਬੁਧਿ ਜੋ ਛਕਿ ਤਿਹਿ ਥੈਹੈਂ[1]। — [1]ਜੋ ਤਿਸ ਨੂੰ ਛਕ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮਹਿਲੋਂ ਮਾਂਹਿ ਥਾਲ ਲਗਿ ਜਾਵੈਂ।
ਪੁਨਾ ਲਾਂਗਰੀ ਬਹੁ ਬਰਤਾਵੈਂ ॥ ੧੪੦ ॥
ਸਬਿ ਕੋ ਬਾਂਛਤ ਭੋਜਨ ਮਿਲੈ।
ਬਰਤੈ ਸਾਂਝ ਲਗੈ ਜਨ ਗਿਲੈਂ[1]। — [1]ਲੋਕ ਛਕਦੇ ਹਨ।
ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਗਰੀਬ ਹਜ਼ਾਰੈਂ।
ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਨ ਕੋਈ ਗੁਰਦੂਾਰੈਂ ॥ ੧੪੧ ॥
ਛਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੁਖ ਆਸਨ ਹੋਵੈਂ।
ਢਰੇ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਉਠੈਂ ਅਲੋਵੈਂ[1]। — [1]ਢਲਿਆ ਦਿਨ ਦੇਖ ਕੇ ਉਠਦੇ ਹਨ।
ਛਕਿ ਅਫੀਮ ਸੁੱਖਾ ਸਰਦਾਈ।
ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਗੁਰੁ ਸਹਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੪੨ ॥
ਤਟ[1] ਸਤਲੁਜ ਉਪਬਨ[2] ਮੈਂ ਜਾਵੈਂ। — [1]ਕਿਨਾਰੇ। [2]ਬਾਗ਼।
ਸੌਚ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ ਤਰੈਂ ਦੂਯਾਵੈਂ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਅਨਿਕਧਾ ਕਰਿ ਕੈ।
ਆਯੁਧ ਪਾਕ[1] ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੁਧਰ ਕੈ[2] ॥ ੧੪੩ ॥ — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ। [2]ਪਾ ਕੇ।
ਆਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਪੁਨਾ ਬਿਰਾਜੈਂ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੈਂਹ ਦਰਾਜੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਆਏ ਹੋਂਹਿ ਜੁ ਗੁਨੀ ਬਿਦੇਸੀ।
ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਮਾਨ ਦਾਨ ਦੈਵੇਸੀ[1] ॥ ੧੪੪ ॥ — [1]ਦਿੰਦੇ ਸਨ।
ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਜਿਨ ਪੂਰਬ ਕੀਨੇ।
ਸੁਨੈ ਢਾਢੀਅਨ ਤੈ ਮੁਦ ਭੀਨੇ।
ਕਰੈਂ ਬਿਦਾ ਤਿਨ ਅਨਗਨ ਧਨ ਦੈ।
ਜੁੱਧ ਕਰਨ ਚਾਹੈਂ ਤਨ ਮਨ ਦੈ ॥ ੧੪੫ ॥
ਸੰਗ ਮਸੰਦਨ ਸੰਗਤ ਜੋਈ।

ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੋਂ ਆਈ ਹੋਈ।
ਕਾਰ ਭੇਟ ਨਿਜ, ਤਿਨ ਤੈ ਲੇਵੈਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਮਾਸੰਦਨ ਦੇਵੈਂ ॥ ੧੪੬ ॥
ਸੁਨਿ ਰਹਿਰਾਸ ਅਰਦਾਸ ਪੁਨੈ ਹੀਂ।
ਸਿਖ ਸੁਭਟਨ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਨੈਹੀਂ।
ਦੈਂਹ ਜਥੋਚਿਤ ਫਲ ਸਬਿ ਤਾਂਈਂ।
ਕਰੈਂ ਨ ਕਾਂਹਿ ਲਿਹਾਜ ਕਦਾਂਈਂ ॥ ੧੪੭ ॥
ਜਾਇ ਮਾਤ ਕੇ ਪਗ ਪੁਨ ਬੰਦੈਂ।
ਦੈ ਮੁਦ, ਲੈਂਹ ਅਸੀਸ ਬੁਲੰਦੈਂ।
ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਬਿਵਹਾਰਨਿ ਗਾਥਾ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਮਹਿਲ ਜਾਂਹਿ ਭਵ ਨਾਥਾ[1] ॥ ੧੪੮ ॥ [1]ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ।
ਬਸਨ ਉਤਾਰ ਥਿਰੈਂ ਪ੍ਰਯੰਕੈਂ।
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈਂ ਅਕਲੰਕੈਂ।
ਜੁਗ ਪਤਨੀ ਸੇਵੈਂ ਪਦ ਕੰਜੈਂ।
ਗੁਨਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਕਰਿ ਰਤਿ ਮਦ ਭੰਜੈਂ[1] ॥ ੧੪੯ ॥ [1]ਰਤੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਹੇਲੀ[1] ਪਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਵੈਂ। [1]ਪਿਆਰੀਆਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ।
ਬੂਝ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਨ ਆਪ ਬੁਝਾਵੈਂ[1]। [1]ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੁੱਝ ਕੇ ਫੇਰ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ (ਬੁਝਾਵਹਿਂ) ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ।
ਉਕਤਿ ਯੁਕਤਿ ਰਚਿ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸੈਂ।
ਪ੍ਰਸਪਰ ਮੋਦ ਬਢਾਹਿਂ ਹੁਲਾਸੈਂ[1] ॥ ੧੫੦ ॥ [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਭਵੈ ਤਜਾਰ ਲੰਗਰ, ਤਬਿ ਦਾਸੀ।
ਲਜਾਵਹਿ ਥਾਰ, ਛਕੈਂ ਸੁਖਰਾਸੀ।
ਪੁਨਾ ਸੀਤ[1] ਪਤਨੀ ਮਿਲ ਪਾਵੈਂ। [1]ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਬਾਤੈਂ ਕਰਿ ਬਡ ਮੋਦ ਉਪਾਵੈਂ ॥ ੧੫੧ ॥
ਸੀਰ ਫੇਨ ਸੀ ਆਸਤਰਨ ਪੈ[1]। [1]ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਉੱਪਰ।
ਪੌਢਹਿ[1] ਪ੍ਰਭੁ ਵਹਿ ਸੇਵ ਕਰਨ ਪੈ ॥ ੧੫੨ ॥ [1]ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ।

ਸੋਰਠਾ:

ਕਹਜੋ ਆਚਰਣ ਬਿਹਾਰ[1], [1]ਕੌਤਕ ਤੇ ਨਿਤ ਕ੍ਰਿਆ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਾ ਜੇਤਿਕ ਸੁਨਜੋ।
ਸਕੈ ਨ ਗਿਰਾ[1] ਉਚਾਰ, [1]ਬਾਣੀ।
ਸਬਿ ਲੀਲ੍ਹਾ ਗੁਰੁ ਈਸ ਕੀ ॥ ੧੫੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਪਾਂਵਟੇ' ਸੇਂ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਆਵਨ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਛਿਪੰਜਵੋਂ ਬ੍ਰਿਸਾਮ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. {ਭੀਮ ਚੰਦ ਨਾਲ ਮੇਲ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ}

ਛਪਯ:

ਅਤਿ ਬਲਿਸ਼ਟ ਗੁਨ ਗ੍ਰਿਸ਼ਟ,
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਜਿਹਿਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲਖਾਵਤ[1]।

[1]{ਅਤਿ ਬਲਿਸ਼ਟ} ਬਹੁਤ ਮਹਾਂਬਲੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਗ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਵੱਡੇ ਭਾਰੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ (ਸਾਰੀ) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ।

ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟਿ,
ਗ੍ਯਾਨ ਉਤ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਿਢਾਵਤ[1]।

[1]ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ (ਬ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਵਰਖਾ ਕਰ ਕੇ (ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਿਆਨ ਪੱਕਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਤ ਅਭਿਸ਼ਟ ਸਮਸ਼ਟ,
ਸਿੱਖਨਿ ਨਿਜ ਪੁਸ਼ਟ ਤੁਸ਼ਟ ਕਰਿ[1]।

[1](ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ) ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ (ਸਮਸ਼ਟ) ਸੰਪੂਰਨ (ਅਭਿਸ਼ਟ) ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ (ਪੁਸ਼ਟ) ਬਹੁਤ (ਤੁਸ਼ਟ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰੈਂ ਅਨਿਸ਼ਟ ਕਨਿਸ਼ਟ,
ਜਿਸ਼ਟ ਨਿਜ ਮੁਸ਼ਟਿ ਪਿਸ਼ਟ ਧਰ[1]।

[1](ਜਿਸ਼ਟ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਪਿਸ਼ਟ) ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ (ਮੁਸ਼ਟ) ਮੁੱਠ ਭਾਵ ਹੱਥ ਧਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) (ਕਨਿਸ਼ਟ) ਨੀਚ (ਅਨਿਸ਼ਟ) ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਰਣ ਤਿਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਟਨ ਕਰੈਂ,
ਤਿਮ ਦਰੈਂ ਅਰਿਸ਼ਟ ਕਵਿਸ਼ਟ ਤਵ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਜੰਗ 'ਚ (ਤਿਸ਼ਟ) ਖੜੋ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ (ਨਿਸ਼ਟ) ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ (ਕਵਿਸ਼ਟ) ਪਿਆਰੇ ਕਵੀ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਤੇਰੇ (ਅਰਿਸ਼ਟ) ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ (ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ) ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਅਸ ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਕੇ,
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ ਭਵ[1] ॥੧॥

[1]ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਦਾ (ਹੇ ਕਵੀ) ਭੌਰਾ ਹੋ ਜਾਹ।

ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਭੀਰ,
ਤੀਰ[1] ਗੁਰੁ ਰਹੈ ਅਪਾਰੀ।

[1]ਕੋਲ

ਇਕ ਆਵਹਿਂ ਇਕ ਜਾਹਿਂ,
ਸਿੱਖਨਿ ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਪਾਰੀ[1]।

[1]ਉਰਲਾ ਤੇ ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਭਾਵ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੱਖ ਹਨ।

ਬਨਿਕ[1] ਅਨਿਕ ਆ ਬਸੇ,

[1]ਬਾਣੀਏ।

ਵਸਤੁ ਲੈ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
ਭਵੈ ਬਪਾਰ ਅਪਾਰ[1],

[1]ਬਹੁਤਾ।

ਲਾਭ ਹ੍ਵੈ ਸਬਿਨਿ ਉਦਾਰੈਂ।
ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇ ਨਿੱਤ,
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈ ਬਸੈਂ।
ਪੁਰਿ ਬਢ੍ਯੋ ਬਜਾਰ ਉਦਾਰ ਅਤਿ,
ਸਮ ਅਵਧ[1] ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਲਸੈ[2] ॥੨॥

[1]ਅਜੁੱਧਿਆ। [2]ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਤੁੰਗ ਅਟਾਂ ਜਨੁ ਘਟਾਂ[1],

[1]ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਜਾਣੋ (ਬੱਦਲਾਂ ਦੀਆਂ) ਘਟਾਂ ਹਨ।

ਛਟਾਂ ਸਮ[1] ਕਲਸ ਚਮੱਕੈਂ।

[1]ਬਿਜਲੀਆਂ ਵਾਂਗ।

ਪੌਨ ਗੌਨ ਸਭਿ ਭੌਨ,
ਕੌਨ ਲੌ ਤ੍ਰਿਧਾ ਰਮੱਕੈਂ[1]।

[1](ਤ੍ਰਿਧਾ) ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਠੰਡੀ, ਸੁਗੰਧੀ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ)

ਹਵਾ ਸਾਰੇ (ਭੌਨ) ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ (ਗੌਨ) ਚਲਦੀ ਹੈ, (ਕੌਨ ਲੌ) ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ (ਰਮੱਕੈਂ) ਉਚਾਰਨ ਕਰੀਏ।

ਚਿੱਤ੍ਰਿਤ ਸੌਧ ਬਚਿੱਤ੍ਰ
ਬਿਪਲ ਪਾਵਿੱਤ੍ਰ ਅਮਿੱਤੈਂ[1]।

[1](ਸੌਧ) ਮੰਦਰ (ਬਚਿੱਤ੍ਰ) ਅਨੇਕਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ (ਚਿੱਤ੍ਰਿਤ) ਚਿੱਤ੍ਰੇ ਹੋਏ ਜੋ (ਬਿਪਲ) ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਤੇ (ਅਮਿਤੈਂ) ਬਹੁਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਨ।

ਅਮਰਾ ਵਤੀ ਸਮ ਨ ਭਵੈ,
ਸੁਰ ਪਿਖਿ ਭ੍ਰਮ ਚਿੱਤੈਂ[1]।

[1](ਕਿਤੇ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ) (ਅਮਰਾਵਤੀ) ਸੁਰਗਾ ਪੁਰੀ ਦੇ (ਸਮ) ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦੇਵਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਭ੍ਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਨੁ ਬਿਸ਼ਵਕ੍ਰਮਾ ਰਚਨਾ ਰਚੀ,
ਸਚੀ ਬਚੀ ਬੈਕੁੰਠ ਕੁਰ[1]।

[1]ਜਾਣੋ (ਵਿਸ਼ਕਰਮਾ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਬੈਕੁੰਠ ਦੀਰਚਨਾਰਚੀ ਹੈ, (ਮੈਂ) ਇਹ (ਸਚੀ) ਸੱਚੀ (ਬਚੀ) ਗੱਲ (ਕੁਰ) ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਹਿਂ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਬਸਤ,
ਅਸਤ ਕਿ ਨ ਹੋਇ ਪੁਰਿ[1] ॥੩॥

[1]ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਵਸਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਅਸਤ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਪੁਰਿ) ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦਿਸਾ ਏਕ ਲਹਿਰਾਤ ਆਤ,
ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਬਰ ਬਾਰੀ[1]।

[1]ਇਕ ਪਾਸੇ (ਸਤੱਦ੍ਰਵ) ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਾਣੀ ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰ ਪਹਾਰਨ ਚਾਰੁ,
ਦੁਤੀ ਦਿਸ ਸੁਮਿਲ ਉਦਾਰੀ[1]।

[1]ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੰਗੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮਿਲਵੀਂ ਧਾਰ ਹੈ।

ਤੁੰਗ ਸੈਲ ਯੁਤ ਛੁੰਗ
ਛਬਿਨਿ ਪਰ ਨੈਨਾ ਦੇਵੀ[1]।

[1](ਛੁੰਗ) ਬਹੁਤੀਆਂ (ਛਬਿਨਿ) ਸੋਭਾਂ ਦੇ ਸਹਿਤ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਉੱਪਰ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ।

ਰਖਵਾਰੀ ਪੁਰਿ ਕੇਰ,
ਤ੍ਰਿਤੀ ਦਿਸ ਸੁਖਦ ਅਮੇਵੀ[1]।

[1]ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਰਖਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦਿਸ ਚਤ੍ਰਥ ਸਬਿ ਰਿਤੁ ਮੋਦ ਪ੍ਰਦ,
ਬਿਪੁਲ ਮਦਾਨ ਮਹਾਨ ਅਤਿ[1]।

[1]ਚੌਥੇ ਪਾਸੇ ਸਾਰੀਆਂਰੁੱਤਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ (ਬਿਪਲ) ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ।

ਵਹਿ ਸਬਿ ਜੀਵਨ ਸਬਜੀ ਸੁ ਬਨ,
ਸਬਿ ਜੀਵਨ ਜੀਵਨ ਸਹਤਿ[1] ॥੪॥

[1]ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਹਰਾ ਬਨ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ (ਸਹਿਤ) ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਚੰਗੀ (ਜੀਵਨ) ਉਪਜੀਵਕਾ ਸਹਿਤ (ਜੀਵਨ) ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਾਗ ਬਾਟਿਕਾ ਚਾਰੁ[1],
ਚਾਰ ਦਿਸ ਪੁਰਿ ਕੇ ਘਰਿ ਘਰਿ।

[1]ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚੀਆਂ।

ਫੈਲੇ ਫੂਲੇ ਫਲੇ ਫਬੇ,
ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਤਰੁਵਰ[1]।

[1]ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।

ਬਰਨ ਬਰਨ ਬਹੁ ਬਿਹੰਗ,
ਤਰੁਨ ਪਰ ਮੋਹਿਤ ਕੁੰਜਤ[1]।

[1]ਰੰਗਾਂਰੰਗਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜਾਨਵਰ (ਤਰੁਨ) ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ 'ਤੇ (ਕੁੰਜਤ) ਬੋਲ ਕੇ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। {ਕੂਜਨ=ਧੁਨਿ ਕਰਨੀ, ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ। ੨. ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਗੀਤ। ਕੂਜਨ ਤੋਂ ਕੁੰਜਤ=ਬੋਲ ਕੇ। ॥

ਕੰਜ ਮੰਜ ਸਰਵਰਨ,
ਭ੍ਰਮੈਂ ਅਲਿ ਸੋਹਿਤ ਗੁੰਜਤ[1]।

[1]ਤਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਜਲ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਭੌਰੇ ਗੁੰਜਦੇ ਤੇ (ਭ੍ਰਮੈਂ) ਫਿਰਦੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ।

ਬਰ ਕੂਪ ਬਾਪਿਕਾ ਰੁਚਿਰ ਜਲ,
ਥਲ ਖਟ ਰਿਤੁ ਸਬਿ ਸੁਖ ਦਾਨ ਭਲ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਖੂਹ ਤੇ ਬਾਉਲੀਆਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਥਾਂ ਛੇਆਂਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁਰਨ ਸਮ[1] ਸੋਹਿਂ ਸਬਿ,
ਗੁਨ ਰੂਪ ਨਿਧੀ ਐਸ੍ਵਰਜ ਬਲ[1] ॥੫॥

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਂਗ।
[1]ਗੁਣ, ਰੂਪ, ਬਲ ਤੇ ਬਿਭੂਤੀ {ਸਮੱਗ੍ਰੀ} ਦੀ {ਨਿਧਿ} ਖਾਣ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਦੇਵਨ ਅਸਥਾਨ,
ਬੇਦ ਪੌਰਾਨ ਵਾਚੀਅਤ।
ਸੁਨੈ ਗੁਨੈ ਮਨਿ ਧਰੈ,
ਨਾਰਿ ਨਰ ਮੋਦ ਮਾਚੀਅਤ[1]।

[1]ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਯੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਯੁਤ ਭੁਗਤਿ
ਮੁਕਤਿ ਦਾ, ਭਗਤਿ ਕਰੈਂ ਹਰਿ।
ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਠੌਰ ਠੌਰ,
ਤਪ ਜਾਪ ਰਹੇ ਕਰਿ।
ਪੁਰਿ ਚਹੁੰਘਾ ਚਤੁਰੰਗਨਿ ਚਮੂੰ[1],
ਉਤਰ ਰਹੀ ਪ੍ਰਬਲ ਸਘਨ।

[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ।

ਜਨੁ ਬਨਯੋ ਅਵਧ[1] ਆਨੰਦਪੁਰਿ,
ਜਿਮ ਰਾਮ ਵਕਤ ਕਵਿ ਆਦਿ ਭਨ[1] ॥੬॥

[1]ਅਜੁੱਧਿਆ।
[1]ਆਦੀ ਕਵੀ (ਬਾਲਮੀਕ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਗਢ ਅਨੰਦ ਗੁਰੁ ਰਚਯੋ,
ਕੋਟ ਪਰਖਾ ਤਬਿ ਗਾਢੇ[1]।
ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਲੌ[1], ਸੂਰ
ਠੌਰ ਠੌਰਹਿ ਰਹਿ ਠਾਢੇ।

[1]ਫਸੀਲ ਤੇ (ਪਰਖਾ) ਖਾਈ ਤਕੜੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ।
[1]ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ।

ਰਾਮ ਲੰਕ ਕਰਿ ਫਤੇ ਆਇ,
ਜਿਮ ਅਵਧਿ ਸੁਹਾਈ।
ਮਥਰਾ ਲਰਿ ਹਰ ਸੱਤ੍ਰੂ[1]
ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਸਾਈ।

[1]ਵੈਰੀ ਮਾਰਕੇ।

ਪੁਰਹੂਤ ਰਾਛਸਨਿ ਪੂਤ ਹਤ,
ਅਮਰ ਲੋਕ ਅਹਿਲਾਦ ਦਿਯ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਰਗ 'ਚ ਅਨੰਦ ਦਿੱਤਾ।

ਤਿਮ ਜੰਗ ਪਾਂਵਟੇ ਕਰਿ ਫਤੇ,
ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਆਬਾਦ ਕਿਯ ॥੭॥
ਗੁਰ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ,
ਛੰਦ[1] ਤਬਿ ਉਚਰਯੋ ਜੋਈ।

[1]ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਾਕ ਛੰਦ।

ਲਿਖੌਂ ਅਰਥ ਤੈ ਸੋਇ,
ਸਮਝ ਹੈ ਸਿਖ ਸਬਿ ਕੋਈ।
ਜੁੱਧ ਭੰਗਾਣੀ ਜੀਤਿ,

ਪਾਂਉ ਪੁਰਿ ਤਹਿਂ ਨ ਟਿਕਾਵਾ।
ਕਾਹਲੂਰ ਮੈਂ ਆਇ,
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਗਾਮ ਬਸਾਵਾ।
ਜੇ ਭਿਰੇ ਤਹਾਂ ਪਾਰੇ ਭਰੇ[1], [1]ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।
ਨਹਿਂ ਭਿਰੇ ਜੁ ਦਏ ਨਿਕਾਰ ਵਹਿ।
ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਨ ਮ੍ਰਿਤੁ[1] ਮਾਰੇ ਬਿਮੁਖ, [1]ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੌਤ।
ਪਾਰੇ ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਤਹਿਂ ॥ ੮ ॥
ਗੁਰੁ ਬਧੇਰ ਲੈ ਚਮੂੰ,
ਅਖੇਰ ਸਵੇਰ ਸਿਧਾਹੈਂ।
ਬਜਤ ਧੌਂਸ ਬਡ ਬੰਬ[1], [1]ਵੱਡੀ ਗੂੰਜ ਉਠਦੀ ਹੈ।
ਗਜਤ ਭਟ ਸਜਤ ਉਮਾਹੈਂ।
ਚੀਤੇ ਸ਼ਿਕਰੇ[1] ਸ੍ਵਾਨ, ਬਾਜ [1]ਬਾਜ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ।
ਸਸ[1] ਤੀਤਰ ਮਾਰੈਂ। [1]ਸਹੇ।
ਰੀਛ ਰੋਝ[1] ਝਿੰਖਾਰ[2], [1]ਨੀਲ ਗਾਇ। [2]ਝੰਖਾਰ=ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ।
ਕੋਲ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਸ਼ੇਰ ਸੰਘਾਰੈਂ। [1]ਸੂਰ।
ਸੁਨਿ ਪੇਖਿ ਦੁਜਨਿ[1] ਛਾਤੀ ਫਟੈ, [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ।
ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਵਹੀਂ।
ਜੋ ਮਿਲੈਂ ਭੇਟ ਦੈ ਤਿਹਂ ਰਖੈਂ,
ਬਹੁ ਬਿਖੁਮਨਿ ਖੇਤ ਲੁਟਾਵਹੀਂ ॥ ੯ ॥
ਅਕੜੈਂ ਪਕੜੈ ਜਾਤ,
ਮਾਰ ਤਕੜੈ ਤਿਨ ਪੈ ਹੈ[1]। [1]ਆਕੜ ਵਾਲੇ ਪਕੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬੁਜੋ[1] ਦੂਧ ਦਧਿ ਅੰਨ ਘਾਸ, [1]ਬੱਕਰੇ।
ਸਿੱਖ ਤਾਂਹਿ ਲੁਟੈ ਹੈਂ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਪੈ ਜਾਇ,
ਲੋਕ ਨਿਜ ਹਾਲ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਪਿਖਿ ਪਰਜਾ ਵਹਿ ਦੁਖੀ,
ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਵੇ।
ਇਮ ਕਈ ਮਾਸ ਬੀਤੇ ਜਬੈ,
ਪੁਨ ਪੁਨ ਜਬਰੀ ਸਿੱਖਨਿ ਸੁਨਿ।
ਨਿਜ ਬੀਰ ਵਜੀਰਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਜੋ,
ਗੁਰੁ ਟਰੈ ਜੈਸ ਤਦਬੀਰ ਗੁਨਿ[1] ॥ ੧੦ ॥ [1]ਜੁਗਤੀ ਵਿਚਾਰੋ।
ਰਹਿ ਰੰਗ ਜੰਗ ਨਹਿਂ ਭਵੈ,
ਢੰਗ ਵਹਿ ਚੰਗ ਨਿਕਾਰੋ।
ਕਹਿ ਵਜੀਰ ਗੁਰੁ ਬੀਰ,
ਪੀਰ ਪੀਰਨਿ ਦਿਢ ਧਾਰੋ।
ਚਲਤ ਨ ਛਲ ਬਲ ਅੱਗ੍ਰ ਉਨੈ,

ਦਿਲ ਕੀ ਭਲ ਜਾਨੈ।
ਮੇਲ ਭਲੇ ਰੋ ਰਖਨ,
ਮਤੋ ਮੇਰੋ ਜੇ ਮਾਨੈ।
ਤਜਿ ਬੈਰ ਧੈਰ ਭਜਿ, ਸਜਨਤਾ
ਤਰੁ ਨੇਂਹ ਨੀਰ ਕਰਿ ਸੀਂਚ ਭਲ[1]।

[1]ਧੀਰਜ ਕਰ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੇ ਦਰੱਖ਼ਤ ਨੂੰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਜਣਾ ਕਰੋ।

ਹ੍ਵੈ ਨਿਜ ਕਲਜਾਨ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਖੀ,
ਪੈਹੋ ਮੁਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਫਲ[1] ॥ ੧੧ ॥

[1]ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਫਲ ਪਾ ਲਵੋਗੇ।

ਕਹੀ ਜੁ ਯਹੀ ਵਜੀਰ,
ਲਹੀ ਭਲ ਸਹੀ ਸਬੀ ਹੈ[1]।

[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਤੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣੀ।

ਪਠਜੋ ਵਕੀਲ ਬਸੀਲ[1],

[1]ਅ:, ਵਿਚੋਲਾ।

ਸੁਲ੍ਹਾ ਹਿਤ ਨ੍ਰਿਪ ਤਬੀ ਹੈ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਤਿਨ ਆਇ,
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਪੌਰ ਕਹਯੋ ਜੌਂ।
ਦ੍ਵਾਰਪਾਲ ਤਹਿ ਸਾਰ ਦਈ
ਗੁਰੁ ਗੌਰਿ ਲਹਯੋ ਤੌਂ[1]।

[1]ਤਾਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ।

ਗੁਰੁ ਧੀਰ ਤੀਰ ਨਿਜ ਬੋਲ ਵਹਿ,
ਬੂਝਯੋ ਤੁਮ ਕਿਮ ਨ੍ਰਿਪ ਪਠਯੋ।
ਉਨਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰ ਬੰਦ ਕੈ,
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਕਹਿਨਾ ਠਟਯੋ[1] ॥ ੧੨ ॥

[1]ਕੀਤਾ।

ਰਾਵਰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ,
ਬੰਦਨਾ ਕੀਨ ਗਿਰਿੰਦੈਂ।
ਰਖਨ ਮੇਲ ਨ੍ਰਿਪ ਚਹਯੋ,
ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਸੰਤ ਬੁਲਿੰਦੈਂ[1]।

[1]ਆਪ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਹੋ।

ਹਮ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਜੀਵ,
ਥੀਵ ਹੈਂ ਭੂਲ ਗੁਨਾਹੀਂ।
ਆਪ ਸਦਾ ਬਖਸ਼ਿੰਦ,
ਅਨਿੰਦਤ ਬੇਪਰਵਾਹੀ।
ਅਬਿ ਰੋਸ ਦੋਸ਼ ਪਿਛਲਾ ਤਜੋ,
ਭਜੋ ਸੰਧਿ ਸੁਖਦਾਇ ਕਲ[1]।

[1](ਕਲ) ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸੁਖਦਾਈ (ਸੰਧਿ) ਮੇਲ (ਭਜੋ) ਕਰੋ।

ਪੁਰਿ ਬਸੋ ਰਸੋ ਵੀਚਾਰ ਸੋਂ,
ਕਰੋ ਬਿਹਾਰ[1] ਸ਼ਿਕਾਰ ਭਲ ॥ ੧੩ ॥

[1]ਫਿਰ ਕੇ।

ਮਿਸ[1] ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਖ ਸੁਭਟ

[1]ਬਹਾਨੇ।

ਆਪ ਕੇ, 'ਹਮਰੀ ਪਰਜਾ।
ਲੂਟਤ ਕੂਟਤ ਦੇਤ ਦੁੱਖ,
ਬਡ ਕਰਿ ਹੈਂ ਹਰਜਾ।
ਪ੍ਰਜਾ ਕੋ ਦੁਖ ਦੈਨ,

ਐਨ ਆਨੀਤੀ ਭਾਰੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਨਿਜ ਦਲ ਤਈਂ,
ਆਪ ਰਾਖੋ ਹਟਕਾਰੀ।
ਪੁਨ ਛੇੜ ਛਾੜ ਜੇ ਕਰਿ ਇਮੈ,
ਹਮ ਸੋ ਲਰਨਾ ਚਹਿਤ ਹੋ।
ਤਬਿ ਹਰੋ ਹਮਾਰੀ ਵਸਤੁ ਤੁਮ,
ਕਾਂਹਿ ਗ੍ਰੀਬਹਿਂ ਦਹਿਤ ਹੋ[1]" ॥ ੧੪ ॥ — [1]ਦੁਖ ਦੇਂਦੇ ਹੋ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਪੁਰਹੂਤ[1], — [1]ਇੰਦ੍ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰ।
ਦੂਤ ਸੁਨਿ ਸੂਤ ਪ੍ਰਬੀਨੇ[1]। — [1]ਚਤੁਰ (ਸੂਤ) ਪ੍ਰਬੰਧਕ।
ਬੰਚਕ ਜਥੋਂ ਪ੍ਰਪੰਚ ਸੰਚ,
ਤੁਮਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀਨੇ[1]। — [1]ਠੱਗਾਂ ਵਾਂਗ ਤੇਰੇ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਸੰਚ) ਬਹੁਤੇ (ਪ੍ਰਪੰਚ) ਛਲ ਕੀਤੇ ਹਨ।
ਕਪਟ ਕੂਟ[1] ਛਲ ਸਾਥ, — [1]ਝੂਠ।
ਚਹਿਤ ਥਾ ਗਜ ਪ੍ਰਸਾਦੀ।
ਸਾਰਮੌਰ[1] ਹਮ ਬਸੇ, — [1]ਸਰਮੌਰ (ਨਾਹਣ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ)।
ਗਯੋ ਕਰਨੇ ਵਹਿ ਸ਼ਾਦੀ।
ਉਨਿ ਤਹਿਂ ਹਮਰੇ ਦੀਵਾਨ ਕੋ,
ਘੇਰਿ ਹਾਨ ਕਰਨੋ ਠਟਜੋ।
ਇਹੁ ਸਾਵਧਾਨ ਹ੍ਵੈ ਲੂਟ ਖਟ[1], — [1]ਦਾਜ।
ਅਯੋ ਮਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਕਟਜੋ ॥ ੧੫ ॥
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਪੁਨਾ ਅੱਗ੍ਰ
ਕਰਿ, ਦਲ ਬਟੋਰ ਪੈ[1]। — [1]ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ।
ਲਰੇ ਆਇ ਹਮ ਸੰਗ,
ਪਰੇ ਗਰ ਅਧਿਕ ਜੋਰ ਦੈ।
ਸਰਬ ਲੋਹ ਨੈ[1] ਮੁਹਿ, — [1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ।
ਅਛੋਹ ਰਾਖਜੋ ਨਿਜ ਦੈ ਕਰ।
ਪਾਇ ਪਰਾਜੈ[1] ਨਕ ਕਟਾਇ, — [1]ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ।
ਭਗਿ ਆਇ ਬਹਜੋ ਘਰ।
ਅਬਿ ਮਮ ਭਟ ਤਜਿ ਕਹਿਲੂਰ ਬਨ,
ਕਹੁ ਕਿਤ ਜਾਹਿਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿਤ।
ਨਹਿਂ ਦੁਰਗ[1] ਦੇਸ ਛੀਨਜੋ ਕਿਛੂ, — [1]ਕਿਲ੍ਹਾ।
ਕਾਂਹਿ ਦੁਖੀ ਨ੍ਰਿਪ ਭਯੋ ਚਿਤਿ ॥ ੧੬ ॥

ਸੋਰਠਾ:

ਘੋਰਨ ਕੇ ਹਿਤ ਘਾਸ,
ਮਾਸ ਹੇਤ ਲਹਿਂ ਛਾਗ[1] ਭਟ। — [1]ਬੱਕਰੇ।
ਜੋ ਜਹਿ ਕਰਿ ਹੈ ਵਾਸ,
ਕ੍ਰਿਯਾ ਚਲਾਵੈ ਤਹਾਂ ਤੈ ॥ ੧੭ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਇਕ ਔਰ,
ਜਬੈ ਮਮ ਸੰਗਤ ਆਵਤ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਜਾ,
ਤਿਨੈ ਮਿਲਿ ਲੂਟ ਲਿਜਾਵਤ।
ਤਾਂ ਤੇ ਭੀ ਮਮ ਸੁਭਟ,
ਲੂਟ ਹੈਂ ਪਰਜਾ ਤਾਂ ਕੀ।
ਬਰਜੈ ਪਰਜੈ ਨਿਜੈ,
ਕਿਜੈ ਨਹਿਂ ਕਬੀ ਚਲਾਕੀ ॥੧੮॥
ਤੌਂ ਹਮਰੇ ਭੀ ਸੁਭਟ,
ਨਾਹਿਂ ਲੂਟੈਂ ਤਿਹ ਪਰਜੈ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੋ ਕਹੋ,
ਅਹੋ ਮਾਨੈ ਜੇ ਗਰਜੈ[1]। [1]ਜੇ ਲੋੜ ਹੈ।
ਆਇ ਮਿਲੈ ਹਿਤ ਮੇਲ,
ਚਿੱਤ ਕਰਿ ਕੈ ਸੁਧ ਅਪਨਾ।
ਰਾਗ ਨ ਦ੍ਵੈਸ਼, ਪਿਖੈਂ
ਜਗ ਸਬਿ ਸਮ ਸੁਪਨਾ ॥੧੯॥
ਗਯੋ ਦੂਤ ਪਗ ਬੰਦਿ,
ਗੁਰੈਂ ਪੁਰਹੂਤ ਲਖਾਈ।
ਜਾਇ ਨ੍ਰਿਪ ਪੈ, ਬਾਤ ਭਾਂਤਿ
ਸਬਿ ਸਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਢਿਗ ਤੈ ਬੀਰ ਵਜੀਰ,
ਧੀਰ ਬਡ ਨ੍ਰਿਪੈਂ ਧਰਾਈ।
ਬਾਤੈਂ ਕਹ ਕਰਿ ਅਧਿਕ,
ਗੁਰੂ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਗਾਈ ॥੨੦॥
ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਖਜਾਲ[1], [1]ਸੁਭਾਵ।
ਬਕ੍ਰੱਤਾ ਚਾਲ[1] ਨ ਚਾਲੈਂ। [1]ਟੇਢੀ ਚਾਲ।
ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧੁ ਬਖਸ਼ਿੰਦ,
ਸੰਤ ਨਿਜ ਬ੍ਰਿਦ ਸੰਭਾਲੈਂ।
ਸਮਝ ਮਾਨ ਮਨਿ ਮਾਨਿ[1], [1]ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨ 'ਚ ਮੰਨ ਕੇ।
ਭੂਪ ਗੁਰੁ ਪੈ ਚਲਿ ਆਯੋ।
ਪੌਰ ਪਾਲ[1] ਨੈ ਦੌਰਿ, [1]ਦਰਬਾਨ।
ਹਾਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੈ ਗਾਯੋ ॥੨੧॥
ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤਲੰ
ਕੋ ਤਹਿਂ ਪਠਿਓ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਿਨ ਸਿਵਰ[1], [1]ਡੇਰਾ।
ਸੇਵ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਠਟਿਓ[1]। [1]ਕੀਤਾ।

ਦੁਤੀ ਦਿਵਸ ਦਿਨ ਢਰੇ,
ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੈ ਕੈ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਹਥਜਾਰ,
ਧਾਰ ਬੈਠੇ ਗੁਰੁ ਐ ਕੈ ॥੨੨॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਬਹੁ
ਮਸੰਦ, ਬੋਲੰਦ ਕੱਦ ਕੇ।
ਮਾਤੁਲ ਪ੍ਰੋਧਾ[1] ਬੀਰ,
[1]ਪ੍ਰੋਹਿਤ (ਦਇਆਰਾਮ)।
ਤੀਨ ਜੋਧਾ ਬਿਹੱਦ ਕੇ।
ਆਯੁਧ ਚੀਰਿ ਸਰੀਰ ਧਾਰ,
ਬਰ ਬੀਰ ਧੀਰ ਬਹੁ।
ਸਜੀ ਸਜੀਲੀ ਸਭਾ,
ਦੁਤੀ ਜਨੁ ਇੰਦ੍ਰ ਕੇਰ ਕਹੁ ॥੨੩॥
ਫਰਸ਼ ਰੰਗੀਨ ਨਵੀਨ
ਸਰਸ, ਗੁਦਗੁਦੇ ਗਦੈਲੇ।
ਗਾਵਤ ਰਾਗੀ, ਰਾਗ
ਰਾਗਨੀ ਆਨੰਦ ਭੈਲੇ[1]।
[1]ਮਿਲੇ ਹੋਏ।
ਸਾਂਟਨ ਸੁਰਖ ਬਿਤਾਨ,
ਮਖਮਲੀ ਸਬਜ ਤਨਾਏ[1]।
[1]ਲਾਲ ਸਾਟਨ ਤੇ ਹਰੀ ਮਖਮਲ ਦੇ ਚੰਦੋਏ ਤਾਣੇ।
ਜਰੇ ਜਰੀ ਗੁਲਕਾਰ,
ਕਾਰ ਚੋਬੀ ਬਹੁ ਭਾਏ[1] ॥੨੪॥
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਰੀ ਨਾਲ (ਗੁਲਕਾਰ) ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਫੁਲ ਅਤੇ (ਕਾਰਚੋਬੀ) ਜਰੀ ਨਾਲ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਬੇਲ ਬੂਟੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਹੀਰ ਚੀਰਿ[1] ਪੁਖਰਾਜ ਟਾਂਕ[2],
[1]ਹੀਰੇ ਚੀਰ ਕੇ। [2]{ਟਾਂਕ} ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਦਾ ਇਕ ਪੁਖਰਾਜ (ਰਤਨ)।
ਪੰਨਾ[1] ਮਨਿ ਅਨਗਨ[2]।
[1]ਫੀਰੋਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਇਕਰਤਨ। [2]ਅਣਗਿਣਤ ਮਣੀਆਂ।
ਜਟੇ ਸਤਾਰੇ ਦਿਪਤ,
ਸਤਾਰੇ ਸਸੀ ਸਰਦ ਜਨੁ[1]।
[1]ਸਿਤਾਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਐਉਂ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਸਰਦਰੁੱਤ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਲਾਲਨ ਲਰੀ ਸੰਯੁਕਤ,
ਮੁਕਤ ਮੁੱਕੈਸ਼ ਜਰੀ ਲਖਿ[1]।
[1]ਲਾਲਾਂ ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਹਿਤ ਮੁਕੈਸ਼ ਜੜੀ ਹੋਈ ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ। {ਮੁਕੈਸ਼-ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ।}
ਝਮਕ ਝੂਲ ਝੁਕ ਰਹੀ ਝਾਲਰੈਂ,
ਝਲਕ ਝਖਨ ਚਖ[1] ॥੨੫॥
[1]ਝਾਲਰਾਂ ਝੁਕ ਕੇ ਝੂਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ (ਝਮਕ) ਚਮਕਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਝਲਕ) ਚਮਕ (ਝਖਨ) ਮੱਛੀਆਂ ਦੀਆਂ (ਚੱਖ) ਅੱਖਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈ।
ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਤ ਨਖੱਤ ਬੀਜਰੀ,
ਬਿਧਿ ਜਨੁ ਲੈ ਕੈ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਲੈ ਕੇ।
ਨਿਜ ਪਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਨਿ
ਜਰੀ ਨਿਪੁਨਤਾਈ ਕੈ ਕੈ[1]।
[1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਜਾਣ ਕੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਕੰਚਨ ਚੋਬੈਂ ਰਤਨ ਜਟਿਤ,
ਚਟਪਟਤ ਜਗਮਗੈਂ[1]।

[1]ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੋਬਾਂਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ (ਚਟਪਟਤ) ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮਸਨਦ ਮਨਸਿਜ ਰਚੀ,
ਖਚੀ ਮਨਿ ਕਾਮ ਲਗ ਭਗੈਂ[1] ॥੨੬॥

[1]{ਮਸਨਦ} ਗੱਦੀ ਜਾਣੋ (ਮਨਸਿਜ) ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਮਣੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਤਾਂ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਥਿਰੇ,
ਚੌਰ ਢੋਰਤ ਭ੍ਰਿਤ[1] ਠਾਢੇ।

[1]ਦਾਸ।

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨੁ ਜਿਸ਼ਨ ਕੀਨ
ਅਰਿ ਜਿਤ ਕਰਿ ਗਾਢੇ[1]।

[1]ਜਾਣੋਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਕੜੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕਰ ਕੇ (ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੋਬਦਾਰ ਪਠਿ ਲਿਯ ਹਕਾਰ,
ਕਹਿਲੂਰੀ ਨਰਪਤ[1]।

[1]ਕਹਿਲੂਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੂੰ।

ਅਯੋ ਭੀਰ ਯੁਤ ਬੀਰ ਵਜੀਰਨ,
ਧੀਰ ਸੁ ਧਰਿ ਅਤਿ ॥੨੭॥
ਅੱਗ੍ਰ ਮਾਤੁਲੈ[1] ਜਾਇ,

[1]ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ।

ਲਿਆਇ ਗੁਰੁ ਪਗ ਪਰ ਪਾਯੋ।
ਧਰਿ ਅਕੋਰ ਕਰ ਜੋਰਿ,
ਨਿਹੋਰਿ[1] ਕਰਿ ਨਮੋ ਥਿਰਾਯੋ।

[1]ਝੁਕ ਕੇ।

ਕੁਸਲਾਨੰਦ ਗੁਰੁ ਪੁਛਜੋ,
ਕਹਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਦਯਾ ਆਪ ਸਬਿ।
ਦਰਸ ਹਰਸ ਦਾ ਕਰਸ[1],

[1]ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ।

ਦੁਲੱਭ ਵਥੁ ਸੁਲਭ ਥਏ ਸਬਿ ॥੨੮॥
ਅਜ਼ਮਤ ਸਾਹਿਬ, ਚਰਿਤ
ਕਰਤ ਆਜਾਇਵ ਭਾਇਵ[1]।

[1]ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ।

ਕਠ ਪੁਤਰੀ ਹਮ ਜੀਵ,
ਆਪ ਨਟ ਨਾਚ ਨਚਾਇਵ।
ਭੂਲਨਹਾਰ ਅਲਪੱਗ
ਜੀਵ ਹਮ ਸਦ ਅਪਰਾਧੀ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਿਗ੍ਰਹਿ ਈਸ਼,
ਆਪ ਸ੍ਰਬੱਗਜ ਅਗਾਧੀ[1] ॥੨੯॥

[1]ਆਪ (ਅਗਾਧ) ਡੂੰਘੇ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ ਈਸ਼ਰ (ਬਿਗ੍ਰਹਿ) ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਬਖਸ਼ਿੰਦੁ ਬ੍ਰਿਦ[1]
ਰਾਵਰ ਕਹਿਵੀਜੈ।

[1]ਸੁਭਾਵ।

ਪਿਛਲੇ ਬਖਸ਼ ਗੁਨਾਹ,
ਅਗਾਂਹ ਸੁ ਸਰਨ ਰਖੀਜੈ।
ਸੁਨਿ ਅਚਲੇਸ[1], ਬਿਸੇਸ

[1]ਹੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।

ਕਰੇ ਛਲ ਤੈਂ ਜੁ ਅਸੇਸੈਂ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ।

ਫਲ ਨਿਸੇਸ ਸਹਿ ਦੇਸ,
ਲਹੈਂ ਕਾਲੇਸ ਹਮੇਸੈਂ[1] ॥ ੩੦ ॥
[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਦੇਸ ਦੇ ਸਣੇ ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾਲਖ ਦਾ ਫਲ ਲਵੇਂਗਾ।

ਨਿਪਟ ਕਪਟ ਪਟ ਲਿਪਟਿ,
ਝਪਟ ਤੈਂ ਸਪਟ ਚਲਾਏ[1]।
[1](ਨਿਪਟ) ਬਹੁਤੇ ਕਪਟ ਰੂਪ (ਪਟ) ਬਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਲਿਪਟ ਕੇ (ਸਪਟ) ਛੇਤੀ (ਝਪਟ) ਵਾਰ ਕੀਤੇ।

ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਰ ਪਠੇ,
ਹੇਤ ਗਜ[1] ਰੋਸ ਬਢਾਏ।
[1](ਪ੍ਰਸਾਦੀ) ਹਾਥੀ ਵਾਸਤੇ।

ਬਹੁ ਭਾਇਨ ਤੁਹਿ ਗਰਬ[1],
[1]ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਸੀ।

ਸਰਬ ਥਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਮਮ।
ਸਾਰਮੌਰ ਲੈ ਸੈਨ ਗੌਰ,
ਚਢਿ ਅਏ ਦੌਰਿ ਛਮ[1] ॥ ੩੧ ॥
[1]ਤੁਸੀਂ (ਸਾਰਮੌਰ) ਨਾਹਣ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਭਾਵ ਪਾਉਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ (ਛਮ) ਛੇਤੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਆਏ।

ਬਿਨ ਕਾਰਨ ਰਣ ਕੀਨ,
ਲੀਨ ਬਦਨਾਮੀ ਹਾਰੇ।
ਪੈ ਅਬਿ ਆਏ ਸੰਧਿ ਕਰਨ,
ਹਮ ਰਖ ਹੈਂ ਭਾਰੇ[1]।
[1]ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਾਰੇ (ਸੰਧਿ) ਮੇਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਲਰਜ਼ ਗਰਜ਼ ਯੁਤ[1],
[1]ਕੰਬ ਕੇ ਲੋੜ ਸਹਿੱਤ।

ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਜੋ ਤੈਂ, ਹਮ ਮਾਨੀ।
ਦੈਂਹ ਬਰਜ ਹਮ ਭਟਨ,
ਹਰਜ ਨਹਿਂ ਕਰ ਹੈਂ ਆਨੀ[1] ॥ ੩੨ ॥
[1]ਹੋਰ।

ਪੈ ਗੁਰੁ ਘਰ ਸਮ ਮੁਕਰ,
ਸ਼ੁਕਰ ਧਰਿ ਉਕਰ ਰਖੈ ਹੈ[1]।
[1]ਗੁਰੂ ਘਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜੋ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ (ਗੁਰੂ ਘਰ) (ਉਕਰ) ਮਾਣਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜੈਸ ਕਰੈ ਸੁਖ ਤੈਸ ਨਿਰਖ[1],
[1]ਦੇਖ ਲਵੋ।

ਸੋ ਫਲ ਭਲ ਪੈ ਹੈ।
ਸੰਗਤ ਹਮਰੀ ਆਇ,
ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਲੈ ਕੈ।
ਤਿਨ ਕੋ ਨਹਿਂ ਸੰਤਾਇ
ਤੁਮਾਰੀ ਰੱਯਤ ਜੈ ਕੈ ॥ ੩੩ ॥
ਦਸਤ ਦਰਾਜ਼ੀ[1] ਕਰੈ ਜੋਇ,
[1]ਵਧੀਕੀ।

ਹਮ ਗਹਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੋ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਦਿਹਂ ਸਜਾ,
ਧਰਯੋ ਤੁਮਹੂੰ ਨਹਿਂ ਰਿਸ ਕੋ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸਾਨੰਦ ਮਾਨ,
ਸਬਿ ਗੁਰੁ ਪਗ ਬੰਦੇ।
ਕਹਯੋ ਰਖੈ ਹੈਂ ਜੈਸ,

ਤੈਸ ਹਮ ਰੈਂਹ ਮੁਕੰਦੇ ॥ ੩੪ ॥
ਸਿਰੇਪਾਉ ਗੁਰੁ ਦਯੋ,
ਭੂਪ ਕੋ ਬਡ ਸਚਵਨ ਯੁਤ[1]।
[1]ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਸਹਿਤ।
ਬਿਦਾ ਪਾਇ ਤਜਿ ਖਿਦਾ[1],
[1]ਕਸ਼ਟ ਤਿਆਗ ਕੇ।
ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ ਨੁਤ[1]।
[1]ਨਮਸਕਾਰ ਤੇ ਉਸਤਤ ਕਰਕੇ।
ਦਯੋ ਨਿਕਾਰ ਨਿਰੰਤਰ[1],
[1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਅੰਤਰ ਥਾ ਜੁ ਅੰਤਰਾ[1]।
[1]ਭੇਦ, ਫ਼ਰਕ।
ਗਯੋ ਧਾਮ ਨਰ ਬਾਮ ਆਮ[1],
[1]ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਕਹਿੰ ਧੰਨ ਕੰਤਰਾ[1] ॥ ੩੫ ॥
[1]ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ।
ਮੇਲ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਕਰਜੋ
ਖੇਲ ਨਤ ਬਿਗਰ ਸੁ ਜਾਤੀ।
ਦੇਤੇ ਸਿੱਖ ਉਜਾਰ,
ਦੂਣ ਕਹਿਲੂਰ ਬਖਜਾਤੀ।
ਗੁਰੁ ਪੀਰਨ ਸਿਰ ਪੀਰ,
ਬਲੀ ਅਵਤਾਰ ਬਹਾਦਰ।
ਥਪੇ ਉਥਪੇ ਨ ਛਪੇ,
ਕਪੇ ਜਿਹਂ ਚਹਿ ਸੋ ਕਾਦਰ[1] ॥ ੩੬ ॥
[1]ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮੇਟਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਹੁਣ ਕੱਟ ਦੇਣ ਉਹ (ਕਾਦਰ) ਸਮਰੱਥ ਹਨ।

ਪਾਛੇ ਠਾਨ ਬਿਬਾਦ,
ਸ੍ਵਾਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਜੋ ਦੁਖ।
ਭਲੀ ਭਈ ਅਬਿ ਠਈ ਸੰਧਿ,
ਸਬਿ ਥਈ[1] ਸਬਿਨਿ ਸੁਖ।
[1]ਹੋ ਗਿਆ।
ਆਛੇ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ,
ਰਾਜ ਮੈਂ ਤੋਫਾ ਜੇਤੇ।
ਚੋਖੇ ਚੋਖੇ ਕੰਦ
ਮੂਲ ਪਠ ਹੈ ਨ੍ਰਿਪ ਤੇਤੇ ॥ ੩੭ ॥
ਰਾਜ ਕਾਜ ਮੈਂ ਹਿਤ ਸਲਾਹ,
ਪਠਿ ਦੂਤ ਚਾਹ ਕਰਿ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਖੁਦ ਮਿਲੈ,
ਮਸਲਤੈਂ ਭਿਲੈ ਵਾਹ ਕਰਿ[1]।
[1](ਵਾਹ) ਉਥੇ (ਭਿਲੈ) ਮਿਲ ਕੇ (ਮਸਲਤੈਂ) ਸਲਾਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਜਦਪਿ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਮੇਲ,
ਰਾਖ ਹੈ ਭੂਪਤ ਪੂਰੇ।
ਤਦਪਿ ਮਿਲਾਵੈਂ ਦਿਲ ਨਹਿੰ
ਤਾਂ ਸੋਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੂਰੇ ॥ ੩੮ ॥
ਬੈਰੀ ਹ੍ਵੈ ਜੋ ਕਰੈ ਪ੍ਰੀਤਿ,
ਸ੍ਵਾਰਥ ਲਗ ਭਾਰੀ।
ਤਾਂਹਿ ਜੁ ਕਰੈ ਵਿਸਾਹੁ,

ਮਰੈ ਸੋ ਮੂਢ ਗਵਾਰੀ।
ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਇਸਰੀਤਿ,
ਬਿਤੀਤ ਸੁ ਸਮਾ ਕਰੇਹੀਂ।
ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੋ ਹਲਤ ਪਲਤ ਕੇ,
ਸੁਖ ਸਬਿ ਦੇਹੀਂ ॥੩੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਘਰ ਵਿਖੇ,
ਇਨ ਹੀ ਦਿਨੋ ਮਝਾਰ।
ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਜੀ ਤੈ ਭਯੋ,
ਪਰਗਟ ਪੂਤ ਉਦਾਰ ॥੪੦॥
ਸਤ੍ਰਹ ਸੈ ਚੌਤਾਲੀਏ
ਮਕਰ ਸੁਕਲ ਤਿਥਿ ਚਾਰ[1]।

[1]ਸੰਮਤ ੧੭੪੪ ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੪।

ਭਲੇ ਲਗਨ ਗ੍ਰਹ ਉੱਚ ਸਬਿ,
ਨਿਸਬ ਨਿਸਾ ਭ੍ਰਿਗੁ ਵਾਰ[1] ॥੪੧॥

[1]ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ।

ਜੰਗ ਜੀਤ ਆਏ ਹੁਤੇ,
ਆਪ ਅਜੀਤ ਅਭੀਤ[1]।

[1]ਨਿੱਡਰ।

ਤਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ,
ਧਰਜੋ ਵਿਚਾਰਿ ਸਨੀਤ[1] ॥੪੨॥

[1]ਨੀਤੀ ਸਹਿਤ।

ਕਬਿੱਤ:
ਕੀਰਤਿ ਕਰਨ ਕੀ ਲੈ ਧੀਰਤ ਧਰਨ ਕੀ ਲੈ,
ਸੀਰਤ ਬਰਨ ਕੀ ਅਮੀਰਤ ਸੁਰਿੰਦ ਕੋ[1]।

[1]ਕਰਨ (ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਤੋਂ ਕੀਰਤੀ ਲੈ ਕੇ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੀਰਜ ਲੈ ਕੇ, ਵਰੁਣ ਦਾ (ਠੰਡਾ) {ਸੀਰਤ} ਸੁਭਾਉ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਲੈ ਕੇ।

ਤੇਜ ਲੈ ਦਿਨੇਸ ਕੋ ਮਜੇਜ ਲੈ ਰਤੇਸ ਕੋ,
ਅਮੇਜ ਲੈ ਰਮੇਸ ਕੋ ਸੁਖੇਜ ਸੇਜ ਇੰਦੁ ਕੋ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਦਾ ਤੇਜ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮ ਦਾ (ਮਜੇਜ) ਸੁਭਾਉ ਲੈ ਕੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਚੰਦ ਦੀ ਸੁਖ ਦੀ ਸੇਜਾ ਲੈ ਕੇ।

ਭੋਜ ਤੈ ਭਲਾਈ ਲੈ ਕੈ, ਓਜ ਮੈਂ ਸੇ ਬੀਰਤਾਈ,
ਚੋਜ ਮੈਂ ਤੇ ਮੌਜ, ਸੌਜ ਔਜ ਅਲਕਿੰਦ ਕੋ[1]।

[1]ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਤੋਂ ਭਲਾਈ ਲੈ ਕੇ, ਬਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਲੈ ਕੇ, ਕੌਤਕਾਂ 'ਚੋਂ ਅਨੰਦ ਲੈ ਕੇ, (ਅਲਕਿੰਦ) ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤੇ (ਔਜ) ਤ੍ਰੱਕੀ ਲੈ ਕੇ।

ਦਾਸਨ ਦਾ ਚਿੰਦ ਕੋ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਕੋ,
ਸਪੂਤ ਥਯੋ ਹਿੰਦੁ ਕੈਰਖੱਜਾ ਧਰਮ ਜਿੰਦੁ ਕੋ[1] ॥੪੩॥

[1]ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਇੱਛਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

ਚੌਪਈ:
ਸਾਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਨਗਰ ਸਗਰ ਮੈਂ।
ਬੀਥ[1] ਬਜਾਰਨ ਡਗਰ[2] ਬਗਰ ਮੈਂ[3]।

[1]ਗਲੀਆਂ। [2]ਰਸਤਿਆਂ। [3]ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ।

ਉਤਸ਼ਵ ਕੌਤਕ ਭਏ ਨਵੀਨੇ।
ਨਰ ਨਾਰੀ ਸਬਿ ਆਨੰਦ ਭੀਨੇ ॥੪੪॥

ਮੰਗਲੀਕ[1] ਸਬਿ ਸਾਜ ਸਜਾਏ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ।

ਸੀਂਚ ਸੁਗੰਧਿ ਧੂਪ ਮਹਕਾਏ।

ਬਜੈਂ ਬਾਜਨੇ[1] ਸਜੈਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰੈ।
[1]ਵਾਜੇ।

ਦੂਬ[1] ਦਧੀ[2] ਕੁੰਕਮ[3] ਘਨਸਾਰੈਂ[11] ॥ ੪੫ ॥
[1]ਦੱਭ। [2]ਦਹੀਂ। [3]ਕੇਸਰ। [11]ਚੰਦਨ।

ਘਸਿ ਧਰਿ ਥਾਰਿਨਿ ਨਾਰਿ ਅਪਾਰੈਂ।

ਰਤੀ ਸਤੀ ਸੀ ਅਤੀ ਉਦਾਰੈਂ[1]।
[1]ਰਤੀ (ਕਾਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਸਤੀ (ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਗਜ ਗਾਮਨਿ ਭਾਮਨਿ ਪਿਕ ਬੈਨੀ[1]।
[1]ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਚਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕੋਇਲ ਵਰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ (ਭਾਮਨਿ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।

ਚੰਦ੍ਰ ਬਦਨ ਮੁਦ ਸਦਨ ਸੁ ਨੈਨੀ[1] ॥ ੪੬ ॥
[1]ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਮੁਖ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਘਰ ਚੰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ।

ਭੌਂਹ ਧਨਖ ਸਰ ਦ੍ਰਿਗ ਕਟਾਛ ਸੈਂ[1]।
[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਭ੍ਰਵੱਟਿਆਂ ਰੂਪ ਧਨੁਖ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕਟਾਖਜ ਰੂਪ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ।

ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਜਿੱਤੈ[1] ਰਾਛਸੈਂ।
[1]ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਟੋਲੀ ਬਾਂਧਿ ਸਹੇਲੀ।

ਉਮਗ ਉਮਗਿ ਚਾਲੀ ਅਲਵੇਲੀ[1] ॥ ੪੭ ॥
[1]ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ।

ਭਰੀ ਸੱਧਰ ਸੂਰ ਮਧਰ ਮਧਰ ਕਰਿ[1]।
[1]ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ।

ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਰੀਤਿ ਮੰਗਲ ਵਰ।

ਗੁਰੁ ਘਰ ਜਾਇ ਬਧਾਈ ਦੇਹੀਂ।

ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਲੇਹੀਂ ॥ ੪੮ ॥

ਨਾਤੀ[1] ਚਿਰੰਜੀਵ ਅਰਿ ਖਾਪੀ[2]।
[1]ਪੋਤ੍ਰਾ। [2]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲਾ।

ਜਗ ਬਖਜਾਤੀ ਭਵੈ[1] ਪ੍ਰਤਾਪੀ।
[1]ਹੋਵੇ।

ਤਿਨ ਅਸੀਸ ਲੈ ਸੀਸ ਚਢਾਵੈਂ।

ਦੈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਮਾਨ ਬੈਠਾਵੈਂ ॥ ੪੯ ॥

ਭਈ ਭੀਰ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ[1] ਮਾਂਹੀਂ।
[1]ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ।

ਗਾਇ ਬਜਾਇ ਆਇ ਇਕ ਜਾਹੀਂ।

ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਬ੍ਰਿੱਧ ਬਧੇਰੈ।

ਥਿਰੀ ਮੰਚ[1] ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਵ ਹੇਰੈ ॥ ੫੦ ॥
[1]ਪਲੰਘ ਤੇ ਬੈਠੀ।

ਪਰਪੌਤ੍ਰੇ ਪਿਖਿ ਤਰ ਮੁਦ ਥਾਏ[1]।
[1]ਪੜਪੋਤ੍ਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਈ।

ਨਿਜ ਪਤਿ ਬਰ ਸਬਿ ਸਫਲ ਲਖਾਏ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅੰਗ ਨ ਮਾਏ।

ਬਾਂਟਤ ਪੌਤ੍ਰ ਕੇਰ ਬਧਾਏ ॥ ੫੧ ॥

ਭੂਸ਼ਨ[1] ਬਸਨ[2] ਅਸਨ[3] ਧਨ ਬਰਤਨ।
[1]ਗਹਿਣੇ। [2]ਬਸਤ੍ਰ। [3]ਭੋਜਨ।

ਦਏ ਦਾਨ ਕਰਿ ਰਖੇ ਨ ਸਰ ਤਨ[1]।
[1]ਅਪਨੇ (ਤਨ) ਸ਼ਰੀਰ ਪਾਸ (ਸਰ) ਲਕੋ ਕੇ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਢਿਗ ਜਾਚਕ ਗੁਨੀ।

ਆਵਤ ਰਟਤ[1] ਸੁਜਸ ਗੁਨਿ ਧੁਨੀ ॥ ੫੨ ॥
[1]ਉਚਾਰਦੇ।

ਦੂਬ ਅਜੂਬ ਬਧਾਈ ਲੇਹੀਂ[1]।
[1]ਦੱਭ (ਹਰਾ ਘਾਹ) ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਵਧਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਖੂਬ, ਸਹੂਬ[1] ਬਿੱਤ ਗੁਰੁ ਦੇਹੀਂ।
[1]{ਸਹੂਬ} ਬਹੁਤਾ।

ਮੰਗਲ ਮੁਖੀ ਬਿਦੂਖਕ[1] ਖੁਸਰੇ[2]।
[1]ਵਿਦਵਾਨ, ਪੰਡਿਤ। [2]ਮਸਖ਼ਰੇ, ਮਖ਼ੌਲੀਏ।

ਅਨਿਕ ਕਲਾ[1] ਰਚਿ ਲੈ ਧਨ ਉਸਰੇ[2] ॥੫੩॥
[1]ਖੇਡਾਂ। [2]ਉੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਗੀ ਪੁੰਜ ਰਬਾਬੀ ਢਾਢੀ।
ਗਾਇ ਪਾਇ ਹੈਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਗਾਢੀ।
ਨਭ ਤੈ ਸੁਮਨ[1] ਸੁਮਨ[2] ਬਰਸਾਵੈਂ[3]।
[1]ਦੇਵਤੇ। [2]ਫੁੱਲ। [3]ਵਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੈ ਅਸੀਸ ਨਿਜ ਨਟੀ ਨਚਾਵੈਂ ॥੫੪॥
ਬਿਬਿਧਿ ਬਾਜਨੇ[1] ਬਿਬਿਧ ਬਜੈ ਹੈਂ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਜੇ।

ਛਯੋ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਨਭ ਧਰ ਮੈਂ ਹੈਂ।
[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਡੰਡਰੌਲਾ।

ਪੁਰ ਅਨੰਦ[1] ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਹੋਵਾ।
[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ।

ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਧੰਨ ਜਿਨ ਵਹਿ ਜੋਵਾ ॥੫੫॥
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਫੈਲੀ।
ਗੰਗਧਾਰ ਸੀ ਆਨੰਦ ਭੈਲੀ[1]।
[1]ਮਿਲੀ ਹੋਈ।

ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤ ਲੈ ਬ੍ਰਿੰਦੈਂ।
ਆਇ ਅਕੋਰ ਚਢਾਇ ਬੁਲਿੰਦੈਂ ॥੫੬॥
ਦੇਤ ਬਧਾਈ ਲੇਤ ਮਨਿੱਛੈਂ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਲੈ ਜਾਤ ਸੁਇਛੈਂ।
ਨਿਜ ਸਭਿ ਸੁਭਟਨ ਕੋ ਗੁਰੁਰਾਈ।
ਬਖਸ਼ੇ ਕੜੇ ਕਨਕ[1] ਮੁਦ ਦਾਈ ॥੫੭॥
[1]ਸੋਨੇ ਦੀ।

ਗੁਰੁ ਸਨਮੁਖ ਜਾਚਕ ਜੋ ਆਯੋ।
ਦਾਰਦਿ ਦਰਨ ਦਰਿੱਦ੍ਰ ਦਹਾਯੋ[1]।
[1]ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦਲਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ।

ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਖਿਲੌਨੇ ਲੌਨੇ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।

ਘਰੇ ਅਤਨ ਜਨੁ ਰਤਨ ਜਟੌਨੇ[1] ॥੫੮॥
[1]ਜਾਣੋ (ਅਤਨ) ਕਾਮ ਦੇਵ ਨੇ ਘੜ ਕੇਰਤਨ ਜੜੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿੱਤ੍ਰ ਪਜਾਰੇ।
ਅਰਪਤਿ ਆਇ ਨਿੱਤ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਸਾਨੰਦ ਬੁਲੰਦੈਂ।
ਦਏ ਆਪ ਆ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦੈਂ ॥੫੯॥
ਮੌਰ ਸਢੌਰ ਪੀਰ ਪਠਵਏ[1]।
[1]ਸਢੌਰੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੀਰ (ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ) ਨੇ ਭੇਜੇ।

ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਤੌਰ ਸੁਠ ਨਏ[1]।
[1]ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ।

ਨਾਹਣੇਸ ਨ੍ਰਿਪ, ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਕੈ।
ਸੰਧਿ ਕਰਨ ਹਿਤ ਪਠੇ ਚਾਹਿ ਕੈ ॥੬੦॥
ਇਕ ਇਕ ਪਾਠਾ ਅੱਸ੍ਵ[1] ਪਠਾਏ।
[1]ਜਵਾਨ ਘੋੜਾ।

ਕਰਿ ਕੈ ਅਰਜ਼ ਕਬੂਲ ਕਰਾਏ।
ਜੇਤਿਕ ਧਨ ਥਾ ਗੁਰੂ ਲੁਟਾਯੋ।
ਤਿਸ ਤੈ ਦਸ ਗੁਨ ਪੁਨ ਗੁਨਿ ਆਯੋ ॥੬੧॥
ਜ਼ੇਵਰ ਤੇਵਰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੈਂ।
ਮਾਤੈਂ ਮਹਿਲੈਂ ਮਿਲੇ ਅਪਾਰੈਂ।

ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਗੁਜਰੀ ਦਾਨੀ[1]। — [1]ਸਿਆਣੇ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਸੌਂਤ[1] ਸਜਾਨੀ ॥੬੨॥ — [1]ਸੌਂਕਣ।
ਨਿਰਖ ਨਿਰਖਿ ਬਾਲਕ ਕੋ ਪ੍ਰਿਤਿ ਨਿਤ।
ਹਰਖ ਹਰਖਿ ਹਿਯ ਪਰਖ ਪਰਖਿ ਹਿਤ।
ਮਹਿਦ ਮੋਦ ਮਹਿਂਰਹਿ ਗਲਤਾਨੀ।
ਪਾਲਤ ਲਾਲਤ[1] ਅਨਿਕ ਬਿਧਾਨੀ ॥੬੩॥ — [1]ਲਾਡ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਜ਼ੇਵਰ ਜਬਰ[1] ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਕਰ[1] ਗਰ[2] ਕਟਿ[3] ਪਗ[11] ਜਗਮਗ ਕਰੇ। — [1]ਹੱਥ। [2]ਗਲ। [3]ਲੱਕ। [11]ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ।
ਝੀਨ[1] ਨਵੀਨ ਬਸਨ ਕੀ ਝਗੀਆਂ। — [1]ਬਰੀਕ।
ਪਹਿਰਾਵਤ ਭਾਵਤ ਮੁਦ ਪਗੀਆਂ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਈਆਂ।
ਕਿਤਿਕ ਮਾਸ ਇਮ ਖਾਸ ਬਿਤਾਏ।
ਅਵਧਿ ਅਨੰਦ[1] ਕੌਨ ਕਵਿ ਗਾਏ। — [1]ਅਨੰਦ ਦੀ ਹੱਦ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕਾ ਮੇਲ, ਬਾਲ ਬਿਦਤਾਵਨ।
ਗਾਇ ਅੱਧਜਾਇ ਸੁ ਕੀਨ ਥਿਰਾਵਨ ॥੬੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਂ ਮੇਲ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ', ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਤਵੰਜਵੋਂ ਬ੍ਰਿਸਾਮ ॥੫੭॥

੫੮. {ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ, ਨਦੌਣ ਦਾ ਜੰਗ}

ਕਬਿੱਤ:

ਜਾਇ ਸੇਤ ਬੰਧ ਨਿਜ ਕੰਧ ਪੈ ਉਠਾਇ ਗੰਗ,
ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਦਹਾਇ ਅੰਗਰੰਗ ਬਦਲਾਈਏ[1]।
[1]ਜੇਕਰ ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੇਤਬੰਧ ਤੀਰਥ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਦੁਆਰਕਾ 'ਚ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ (ਦਹਾਇ) (ਛਾਪਿਆਂ ਨਾਲ) ਸਾੜ ਕੇਰੰਗ ਬਦਲਾ ਲਈਏ।

ਬੱਦਰੀ ਕਿਦਾਰ ਕੋ ਦਿਦਾਰ ਕਰਿ ਬਾਰ ਬਾਰ,
ਕੰਦਰ ਅੰਦਰ ਬਸ ਕੰਦ ਮੂਲ ਖਾਈਏ।
ਨਾਂਗੇ ਪਗ ਜਾਇ ਕੈ ਜਗਨ ਨਾਥ ਮਾਥ ਨਾਇ,
ਜਪ ਤਪ ਜੋਗ ਜਗਜ ਅਨਿਕ ਕਮਾਈਏ।
ਪਾਈਏ ਸਬਿਨਿ ਫਲ ਪਲਕ ਝਲਕ ਮਾਂਹਿ[1],
[1]ਪਲਕ ਦੇ ਫਰਕਣ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿੱਚ।
ਸੰਤ ਸੰਗ ਕਰਿ ਜੌ ਪੈਰੰਗ[1] ਮਨ ਲਾਈਏ ॥੧॥
[1]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਮਰਹਟਾ ਛੰਦ:

ਪਕਰੈਂ ਠੱਗ ਨਦੌਣ ਜੰਗ ਹ੍ਵੈ,
ਏਸ ਅਧਜਾਇ ਮਝਾਰੈਂ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਗੁਰੁ ਪੁਰਬ ਬਿਸਾਖੀ,
ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਅਪਾਰੈਂ।
ਊਚ ਠੌਰ ਥਿਰਿ ਗੁਰੂ ਗੌਰ[1],
[1]ਭਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਸਿਖ ਦੈ ਦਿਦਾਰ ਨਿਸਤਾਰੇ।
ਠੱਗਨ ਖੀਸੇ ਕਟੇ ਸਿੱਖਨ ਕੇ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਇ ਪੁਕਾਰੇ ॥੨॥
ਧੋਤੀ ਲਾਂਬੀ ਤਿਲਕ ਫਟਾਕੈਂ[1]
[1]ਫੱਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤਿਲਕ ਕੀਤੇ ਹਨ।
ਮਾਲ ਸਟਾਕੈਂ[1] ਫੇਰਤ।
[1]{ਸਟਾਕੈਂ} ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਹਨ।
ਪਗੀਆ ਲਾਲ ਕੰਠਿ ਕੰਠੀ ਬ੍ਰਿੱਧ[1],
[1]ਗੱਲ 'ਚ (ਬ੍ਰਿਧ) ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ (ਮਣਕਿਆਂ ਦੀਆਂ) (ਕੰਠੀ) ਮਾਲਾਂ ਹਨ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਅਸ ਹੇਰਤ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਬੰਦਾ) ਦੇਖਕੇ।
ਗਹਿ ਲਜਾਵੋ ਮਮ ਢਿਗ ਸਿਖ ਧਾਏ,
ਦੇਖਿ ਪਕਰਿ ਤਿਹਂ ਲਿਆਏ।
ਰਹੇ ਪੀਟ ਵਹਿ[1] ਢੀਠ ਨ ਮਾਨੇ
[1]ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ।
ਖੀਸੇ ਸਰ ਨਿਕਲਾਏ[1] ॥੩॥
[1]{ਸਰ} ਪੰਜ ਖੀਸੇ ਨਿਕਲ ਆਏ।
ਕਰਜੋ ਕੈਦ ਵਹਿ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਵੈਸੇ,
ਔਰ ਗਹਾਏ ਤੀਨੇ।
ਬੂਝੇ ਗੁਰੂ ਸਿਖਨਿ[1] ਤੁਮ ਜਾਨਤ
[1]ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।
ਥੇ, ਕਿਉਂ ਕਾਟਨ ਦੀਨੇ।
ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਇਨਿ ਮੰਨਤ ਹਮਰੀ,
ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰੈ ਖੀਸੇ ਕਾਟਨ।
ਹੇਤ ਕਰੀ, ਹਮ ਤੌ ਨ ਹਟਾਏ,
ਬਢੇ ਤੁ ਕੀਨੇ ਡਾਟਨ ॥੪॥

ਸਭਾ ਬੀਚ ਗੁਰੁ ਇਮ ਜਬਿ ਭਾਖਯੋ,
ਪੁਨ ਵਹਿ ਪੁਛੇ ਬੁਲਾਏ।
ਕਹਯੋ ਉਨੈ ਦਿਢ ਸਹੀ ਯਹੀ ਹੈ,
ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਹੀ ਸੁਨਾਏ।
ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸਭਾ-ਸਦਜ[1] ਹਰਖਾਨੇ, — [1]ਦਰਬਾਰੀ।
ਗੁਰੁ ਸੂਬਗੱਜ ਪਛਾਨੇ।
ਗਹਿ ਪਗ ਕਹਯੋ ਤੁਮਾਰੀ ਗਤ ਮਿਤ,
ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੇ ॥੫॥
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਜਹਾਨੀ[1] ਗਜਾਨੀ, — [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ।
ਕਰਤ ਚਰਿਤ ਨਰ ਤਨ ਕੇ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਇਨਸਾਫ ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਭ,
ਇਮ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਜਨ ਕੇ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਵਿਸੇਸ ਘਰੋ ਘਰ,
ਫੂਲੀ ਮਾਲਤੀ ਕੀਰਤਿ[1]। — [1]ਕੀਰਤੀ ਰੂਪ ਮਾਲਤੀ।
ਕਵਿਤਾ ਰਚਿਤ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਮਨੋਹਰ,
ਪਿਖਿ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈਂ ਕਵਿ ਧੀਰਤ[1] ॥੬॥ — [1]ਧੀਰਜਵਾਨ।
ਅਲੰਕਾਰ ਨਵਰਸ ਬਰਨਤ ਸੁਠ,
ਉਕਤਿ ਅਨੂਠੀ[1] ਲਜਾਵੈਂ। — [1]ਅਨੋਖਾ ਕਥਨ।
ਦਰਬ ਮਾਨ ਗੁਨੀਅਨ ਕੋ ਦੈਂ ਬਹੁ,
ਰਾਖੈਂ ਢਿਗ ਹੁਲਸਾਵੈਂ[1]। — [1]ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਸੰਨਜਾਸੀ ਜੋਗੀ,
ਬੈਰਾਗੀ ਬਹੁ ਆਵੈਂ।
ਅਜ਼ਮਤ ਪਿਖੈਂ ਪਿਖਾਹਿੰ ਅਨਿਕਧਾ[1], — [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਪਰਖ ਹਰਖ ਫਿਰ ਜਾਵੈਂ ॥੭॥
ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਅਥਿ ਔਰ ਚਾਲੀ,
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਉਦਾਰੈਂ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਤੈ ਸਿਰ ਦੀਨੋ,
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਰਖਵਾਰੈਂ।
ਤਬਿ ਤੈ ਬਿਪਤਿ ਪਰੀ ਨੌਰੰਗ ਕੋ,
ਭਾਰੀ ਖਰੀ ਮਹਾਂਹੀਂ।
ਮਿਲੀ ਨ ਫੁਰਸਤ[1] ਤੁਰਕ ਕਰਨ ਕੀ, — [1]ਵਿਹਲ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਫਿਰ ਤਾਂਹੀਂ[1] ॥੮॥ — [1]ਤਿਸ ਨੂੰ।
ਤਾਨੇ ਸ਼ਾਹਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ,
ਸੂਬਾ ਬਿਗਰਯੋ ਭਾਰਾ।
ਉਤ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਕੇਰ ਸੁਤ,
ਬਾਗੀ ਭਯੋ ਕਰਾਰਾ।

ਔਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਕੇਤੇ,
ਦੁਸ਼ਮਨ ਸ਼ਹਿ ਕੇ ਹੂਏ।
ਗੁਰੁ ਸਰਾਪ ਤੈ ਅਗਨਿ ਬਾਂਸ
ਜਯੋਂ, ਆਪਹਿ ਲਰਿ ਮੂਏ ॥ ੯ ॥
ਆਖਰ ਔਰੰਗ ਖੁਦ ਦਿੱਲੀ ਤੇ,
ਜਮ ਦਿਸ[1] ਪਯਾਨਾ ਕੈ ਕੈ।
[1]ਦੱਖਣ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਕਿਲੇ ਗੋਲ ਕੁੰਡੇ ਪਰ ਦੱਖਣ,
ਪਹੁੰਚਯੋ ਦਲ ਬਡ ਲੈ ਕੈ।
ਸਾਰ ਪਾਇ ਕਰ[1] ਲੈਨੇ ਪਠਯੋ,
[1]ਮਾਮਲਾ।
ਮੀਆਂ ਖਾਨ ਦੈ ਸੈਨਾ।
ਚਢਿ ਦਿੱਲੀ ਤੈ ਜੰਮੂ ਦਿਸ ਵਹਿ,
ਗਯੋ ਕਰਤ ਬੇਚੈਨਾ ॥ ੧੦ ॥
ਅਲਫ ਖਾਨ ਕੋ ਦੈ ਬਹੁ ਸੈਨਾ,
ਇਨਿ ਭੂਪਨ ਪਰ ਪਠਯੋ।
ਘੇਰਯੋ ਆਇ ਕਾਂਗੜਾ ਜਬਿ ਉਨਿ,
ਤਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਇਮ ਠਟਯੋ[1]।
[1]ਕਿਰਪਾਲ ਕਟੋਚੀਏ ਨੇ ਇਉਂ ਕੀਤਾ।
ਦੈ ਕਿਛੁ ਦਰਬ ਮੇਲ ਕਰਿ, ਤਾਂ ਕੋ
ਭੀਮ ਚੰਦ ਪਰ ਪ੍ਰੇਰਯੋ।
ਉਨਿ ਨਦੌਣ ਢਿਗ ਉਤਰਿ, ਦੂਣ
ਕਹਿਲੂਰ ਭੀਮ ਸਸਿ ਘੇਰਯੋ ॥ ੧੧ ॥
ਕਹਯੋ ਭੀਮ ਸਸਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਲਿਹੁ,
ਇਕ ਦਮ ਦੈ ਨ ਮੁਹਾਲੈਂ[1]।
[1]ਮੁਸ਼ਕਲ।
ਨਹਿਂ ਮਾਨੀ ਉਨਿ ਜੁਲਮ ਕਰਯੋ ਬਹੁ,
ਬਢ ਗਈ ਰਾਰਿ[1] ਬਿਸਾਲੈਂ।
[1]ਲੜਾਈ।
ਸੋ ਲਰ ਰਹਯੋ ਨ ਭਯੋ ਮੁਲਕ ਸਰ[1],
[1]ਫ਼ਤਹ।
ਕਈਕ ਸਾਲ ਬਿਤੀਏ।
ਇਹੁ ਹਲਚਾਲ ਨਿਹਾਲ ਗਿਰੀਸਨ[1],
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੜਬੜ ਦੇਖ ਕੇ।
ਸ਼ਾਹੀ ਟਕੇ ਨ ਦੀਏ ॥ ੧੨ ॥
ਕਠ ਗੜ੍ਹ ਮੈਂ ਕੱਠ ਕਰਿ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪਨਿ,
ਜੰਗ ਸੰਗ ਤਿਸ ਚਾਹਾ।
ਨਿਜ ਮੱਦਤ ਹਿਤ ਗੁਰੈਂ ਬੁਲਾਯੋ,
ਪਠਿ ਬਜੀਰ ਇਮ ਪ੍ਰਾਹਾ[1]।
[1]ਕਿਹਾ।
ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਕਤਿ ਭਗਤ ਰੱਖਕ ਤੁਮ,
ਮੁਹਿ ਅਭਗਤ ਕੀ ਬਾਰੀ[1]।
[1]ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। (ਮੇਰੀਰੱਖਿਆ ਕਰੋ)।
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸਰਣ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਲਕ,
ਮਾਲਕ ਚਾਲਕ[1] ਭਾਰੀ ॥ ੧੩ ॥
[1]ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰੇਰਕ।

ਹਮ ਝੂਠੇ ਰਾਜਾ ਕਹਿਲਾਵਤ,
ਆਪ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸਾਚੇ।
ਕਾਮੀ ਕੁਟਿਲ ਕੁਗਾਮੀ[1] ਕ੍ਰਿਤਘਨ, [1]ਖੋਟੇਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ।
ਕੂਰ ਕੁਨੀਤੀ[1] ਕਾਚੇ। [1]ਖੋਟੀ ਨੀਤੀ ਵਾਲੇ।
ਹਮਰੇ ਔਗਨ ਗਨਜੋ ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ,
ਅਪਨਾ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰੋ।
ਰਹੈਂ ਗੁਲਾਮ ਬਨੇ ਹਮ ਸਦ ਤੁਮ,
ਅਬਿ ਇਹੁ ਲੱਜਜਾ ਪਾਰੋ ॥ ੧੪ ॥
ਤੁਰਕੈਂ ਹਰਾਇ ਛੁਡਾਇ ਕਰਾ ਇਹੁ,
ਲੈ ਤੁਮ ਲੰਗਰ ਪਾਯੋ।
ਪੋਚ[1] ਅਸੋਚ[2] ਕਟੋਚ ਤੁਰਕ ਕੋ, [1]ਨੀਚ। [2]ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਲੈ ਚਢਾਇ ਇਤ ਆਯੋ।
ਭਵੋ ਸਹਾਇ ਆਇ ਗਜ ਜਜੋਂ ਅਬਿ,
ਆਪ ਕਈ ਬਿਰ ਭਾਖਾ।
ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਹਮ ਨਸ਼ਟ ਕਰਹਿੰਗੇ,
ਭਯੋ ਸਮਯ ਅਭਿਲਾਖਾ[1] ॥ ੧੫ ॥ [1]ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ।
ਹਮੈ ਭਰੋਸ ਆਪ ਜੀਤਹੁੰਗੇ,
ਇਹੁ ਕਜਾ ਤੁਰਕ ਵਿਚਾਰੇ।
ਰੂਮ ਸ਼ਾਮ ਲੌਂ ਜੇ ਮਿਲ ਐਹੈਂ,
ਜੈਹੈਂ ਤੌ ਭੀ ਹਾਰੇ।
ਬਿਨੈ ਪੱਤ੍ਰ ਪਢਿ ਧੀਰਜ ਦੈ ਪ੍ਰਭੁ,
ਬੋਲੇ ਡਰ ਨਹਿੰ ਕੀਜੈ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਪਨੋ ਨਿਬਾਹੋ ਪੂਰਾ,
ਮੁਹਿ ਭੀ ਪੁਗਜੋ ਲਖੀਜੈ[1] ॥ ੧੬ ॥ [1]ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਣੋ।
ਗੁਰੁ ਬਚ ਪਾਹਨ ਲੀਕ ਸਚਵ ਲਖਿ[1], [1]ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਪੱਥਰ ਦੀ ਲੀਕ ਵਾਂਗ ਸੱਚੇ ਜਾਣ ਕੇ।
ਜਾਇ ਭੂਪ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਾ।
ਭਵੋ ਨ ਚਿੰਤਤ ਕੱਲ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਐਹੈ ਤੁਮਰੋ ਰਾਖਾ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਦਹਿ ਗੁਨੋ,
ਭਬਕ ਉਠਿਓ ਸਮ ਭੀਮੈਂ[1]। [1]ਭੀਮ ਸੈਨ ਵਾਂਗ।
ਦੁਹਿਰੀ ਚੋਬ ਲਾਇ ਦੁੰਦਭਿ ਪੈ,
ਦਲ ਬਟੋਰਿ ਸਬਿ ਧੀਮੈਂ[1] ॥ ੧੭ ॥ [1]ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦਲ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲੀ ਚਢਜੋ,
ਅਰ ਗਜ ਸਿੰਘ ਬਲਕਾਰੇ[1]। [1]ਬਲੀ।
ਜਸਰੋਟੀ ਸੁਖ ਦੇਵ, ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਸਿ
ਡਢਵਾਲੀ ਭਬਕਾਰੇ।

ਚਢਯੋ ਸਸੈਨ ਗੋਪਾਲ ਗੋਲੇਰੀ,	
ਹੰਡੂਰੀ ਰਿਸ ਕਢ ਕੈ[1]।	[1]ਗ਼ੁੱਸਾ ਕੱਢ ਕੇ।
ਢਿਗ ਨਦੌਣ ਢੁਕਵਾਇ ਨਗਾਰੇ,	
ਲਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਬਢ ਕੈ ॥੧੮॥	
ਉਤੈ ਕਟੋਚੀ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾ,	
ਗਢ ਸਮ ਸੰਘਰ ਕੀਨੋ[1]।	[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਂਗ ਜੰਗ ਕੀਤਾ।
ਉਚੀ ਠੌਰ ਗੌਰ ਤਰੁ[1] ਕਟ ਕੇ,	[1]ਵੱਡੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਬਾੜਾ ਬਡ ਰਚ ਲੀਨੋ[1]।	[1]ਵੱਡਾ ਵਾੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।
ਗੋਰੀ ਤੀਰ ਨ ਜਿਸ ਮੈਂ ਲਾਗੈ,	
ਲਖ ਕਰਿ[1] ਆਗੈ ਆਏ।	[1](ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ) ਲੰਘ ਕੇ।
ਇਤ ਤੈ ਦਲ ਓਰੜ[1] ਢਿਗ ਢੁੱਕਯੋ,	[1]ਉੱਛਲ ਕੇ।
ਭੀਮ ਸਸੀ ਕੋ ਜਾਏ ॥੧੯॥	
ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:	
ਚਲੇ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਭਲੇ ਥੋਰ ਥੋਰੈਂ[1]।	[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ।
ਬਜੈਂ ਬਾਦ ਗਾਢੇ[1] ਮਨੋ ਮੇਘ ਘੋਰੈਂ[2]।	[1]ਤਕੜੇ ਵਾਜੇ। [2]ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਗੱਜਦਾ ਹੈ।
ਇਨੋ ਕੇ ਉਨੈਂ ਨਾ ਲਗੈ ਨਾਖ[1] ਕੋਊ।	[1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਰੁਕੇ ਕਾਠ ਕੇ ਠਾਠ ਮੈਂ[1] ਰੈਂਹ ਸੋਊ ॥੨੦॥	[1]ਕਾਠ ਦੇ ਠਾਠ (ਸਾਮਾਨ) ਵਿੱਚ।
ਉਨੋ ਕੇ ਇਨੈ ਆਇ ਕੈ ਘਾਇ ਡਾਰੈਂ[1]।	[1]ਮਾਰ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਇਹੀ ਸੋਚ ਕੈ ਤੇ ਹਟੇ ਯੇ ਪਿਛਾਰੈਂ।	
ਲਰੇ ਦੂਰ ਦੂਰੋਂ ਖਰੇ ਦੇਰ ਤਾਂਈਂ।	
ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਜਾਈ ਜਬੈ ਯੌਂ ਲਖਾਈ[1] ॥੨੧॥	[1]ਜਾਣੀ।
ਤਬੈ ਭੀਮ ਚੰਦੈਂ ਹੱਲਾ ਕੈ ਬੁਲੰਦੈਂ।	
ਲਏ ਸੂਰ ਚਿੰਦੈਂ ਬਢਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਫੰਦੈਂ[1]।	[1]ਮਨ ਇੱਛਤ ਸੂਰਮੇ (ਨਾਲ) ਲੈ ਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ।
ਇਕੈ ਬਾਰ ਤੈ ਬਾਰ ਪੈ ਬਾਰ ਝਾਰੀ[1]।	[1]ਇੱਕੋ ਵੇਰਾਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ) ਵਾੜ ਉੱਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ ਮਾਰਿਆ।
ਰਖੀ ਕਾਠ ਰੋਕੀ ਲਖੀ ਨਾ[1] ਅਗਾਰੀ ॥੨੨॥	[1]ਲੰਘੀ ਨਾ।
ਅਗੇ ਤੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਤਜੇ ਤੀਰ ਗੋਰੀ।	
ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ, ਅਤੈ[1] ਦੈ ਸੁ ਜੋਰੀ।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਪਏ ਮੇਂਹ ਨਜਾਈਂ[1] ਗਏ ਬੇਧ ਅੰਗੈਂ।	[1]ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ।
ਘਨੇ ਜ੍ਵਾਨ ਘੋਰੇ ਬਨੇ ਅੰਗ ਭੰਗੈਂ ॥੨੩॥	
ਤਬੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘੰ ਸਸੀ ਭੀਮ ਕੋਪੇ।	
ਥਏ ਜੰਗ ਥੰਭੇਰਣੰ ਪਾਉਂਰੋਪੇ[1]।	[1]ਜੰਗ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾ ਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਬਣ ਗਏ।
ਬਡੋ ਹੇਲ ਕੈ ਕੈ ਬਡੀ ਬਾਰ ਝਾਰੀ।	
ਦਯੋ ਤੋਰ ਬਾਰਾ[1] ਕਿਛੂ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰੀ ॥੨੪॥	[1]ਵਾੜਾ।
ਦਈ ਦੀਹ ਹੂਹੰ[1] ਢੁਕੇ ਬਾਰ ਨੇਰੇ।	[1]ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਦੇ ਕੇ।
ਤਬ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕਹਯੋ ਉਚ ਟੇਰੇ।	

ਕਹਾਂ ਬੀਰ ਦੇਖੋ ਖਰੇ ਖਾਂ ਅਲੱਫੈਂ।
ਲਰੋ ਜੋਰ ਦੈ ਕੈ ਕਰੋ ਸਫਨਿ ਸੱਫੈਂ[1] ॥੨੫॥ [1](ਸਫ਼ਨਿ) ਕਤਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਸੱਫੈਂ) ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਉ।
ਤਬੈ ਰੋਹ ਮੱਤੇ ਸਬੈ ਤੇਜ ਤੱਤੇ।
ਪਰੇ ਧਾਇ ਕੈ ਆਇ ਕੈ ਜੋਰ ਘੱਤੇ।
ਕੜਾ ਕਾੜ ਗੋਰੀ ਉਭੇ ਓਰਿ[1] ਚੱਲੀ। [1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ।
ਦੜਾ ਦਾੜ ਡਿੱਗੇ ਘਨੇ ਬੀਰ ਬੱਲੀ ॥੨੬॥
ਉਨੈ ਮਾਰ ਪਾਛਾਰ ਕੈ ਤੁੰਡ ਫੇਰੇ[1]। [1]ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ।
ਹਟੇ ਯੇ ਪਿਛਾਰੀ ਡਟੇ ਹ੍ਵੈ ਉਚੇਰੇ ॥੨੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਕੁਪ ਕੈ ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ ਰੁਪ ਕੈ[1], [1](ਪੈਰ) ਜਮਾ ਕੇ।
ਗਿਰ ਊਪਰ ਬੰਬ[1] ਬਜਾਨ ਲਗਜੋ। [1]ਧੌਂਸਾ।
ਬਹੁ ਬੀਰਨ ਭੀਰ ਲਏ ਨਿਜ ਤੀਰ[1], [1]ਆਪਣੇ ਕੋਲ।
ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕ ਤਜਾਨ ਲਗਜੋ।
ਗਿਰ ਓਟ ਬਚਾਇ ਰਹਿਓ ਨਿਜ ਕੈ,
ਖਿਜ ਕੈ ਸਰ ਓਘ[1] ਚਲਾਨ ਲਗਜੋ। [1]ਸਾਰੇ ਤੀਰ।
ਅਰਿ ਘਾਨ ਲਗਜੋ[1] ਘਮਸਾਨ ਪਗਜੋ[2] [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। [2]ਜੰਗ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ।
ਸੱਤ੍ਰਾਨ ਅਗਜੋਂ[1] ਸੁ ਦਬਾਨ ਲਗਜੋ ॥੨੮॥ [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ।
ਰਦ ਪੀਸਤ ਰੀਸਤ ਚੀਸਤ ਹੈ[1], [1]ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਦੰਦ ਪੀਹ ਕੇ (ਚੀਸਤ) ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਹਟ ਆਵਤ ਦੀਸਤ ਹੈਂ ਭਟ ਜੇ।
ਹਿਲ ਕੈ ਮਿਲ ਕੈ ਪਿਲ ਕੈ ਤਿਨ ਸੋਂ,
ਖਿਲ ਕੈ ਢਿਲ ਕੈ ਬਿਨ ਕੈ ਗਟ ਸੋ[1]। [1]ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ (ਪਿਲ ਕੈ) ਤਤਪੱਰ ਹੋ ਕੇ (ਖਿਲ ਕੈ) ਗਰੋਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਤੋਂ (ਸੋਂ) ਉਹ (ਗਟ) ਵਿਉਂਤ (ਕੈ) ਬਣਾ ਕੇ।
ਵੱਟ ਕੈ ਸੁ ਕਸੀਸ ਪਰੈਂ ਹਟ ਕੈ
ਝਟਕੈ ਫਟਕੈਂ ਨ ਟਿਕੈਂ ਨਟ ਸੋਂ[1]। [1]ਛੇਤੀ ਪਛਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਟ ਵਾਂਗ ਟਿਕਦੇ ਨਹੀਂ।
ਚਟ ਕੈ ਪਟ ਕੈ ਪਟਕੈਂ ਧਰ ਪੈ,
ਭਟਕੈਂ ਦੱਟਕੈਂ ਅਟਕੈਂ ਅਟ ਸੋ[1] ॥੨੯॥ [1]ਚਟ ਪਟ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਛੇਤੀ ਕਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, (ਦੱਟ ਕੈ) ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ (ਦਟਕੈਂ) ਦੌੜਦੇ ਹਨ (ਅਟ ਸੋਂ) ਰੁਕਾਵਟ ਨਾਲ (ਅਟਕੈਂ) ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਰਿ ਘਾਵਤ ਜਾਵਤ ਦਾਉ ਬਚਾਵਤ,
ਭਾਵਤ ਬੀਰ[1] ਲਰਾਵਤ ਭੋ। [1]ਮਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ।
ਇਤ ਤੈ ਉਤ ਜਾਵਤ ਬਾਜ[1] ਕੁਦਾਵਤ, [1]ਘੋੜਾ।
ਧੈਰ ਧਰਾਵਤ ਯਾਵਤ[1] ਭੋ। [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਜਵਾਵਤ ਬਾਦ[1] ਬਿਧੀ ਇਸ ਕੋ, [1]ਵਾਜਾ।
ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਨ ਨਾ ਹਟ ਆਵਤ ਭੋ[1]। [1]ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
ਉਨ ਮਾਤ ਉਸਤਾਦ ਨਚਾਰ ਕਰੇ[1], [1]ਨਾਚਿਆਂ ਦੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਸਮ ਸਜਾਪਹਿ ਨੈਣ ਪਿਟਾਵਤ ਭੋ ॥੩੦॥

ਪਿਖ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਾਲ ਰੁਪਯੋ,
ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਕੋ ਲਲਕਾਰਤ ਭਾ।
ਤਿਰਛੀ ਬਰਛੀ ਨੋ ਝੁਕਾਇ, ਅਨੀ
ਸਘਨੀ ਹਲ ਹੂਲਹਿ ਪਾਰਤ ਭਾ[1]।

[1]ਤਿਖੀ ਬਰਛੀ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਸੰਘਣੀ (ਅਨੀ) ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ (ਹਲ ਹੂਲਹ) ਹਲਚਲੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਪਰਕਾਰ ਅਨੇਕ ਜਂਜੈਲ[1] ਜਬੂਰ[2],
ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕ ਪ੍ਰਾਹਰਤ ਭਾ।
ਦਲ ਦੁਜੱਨ ਕੋ ਬਿਚਲਾਇ ਦਯੋ,
ਜਿਮ ਮੇਘਨ ਪੌਨ ਬਿਡਾਰਤ ਭਾ[1] ॥੩੧॥

[1]ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਬੰਦੂਕ। [2]ਜੰਬੂਰਕ=ਛੋਟੀ ਤੋਪ।

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਦਲ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪਉਣ (ਦੇਵਤਾ) ਖਿੰਡਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਸਿ ਭੀਮ ਨਿਦਾਨ[1] ਪਛਾਨ ਤਬੈ,
ਹਨੁਮਾਨ ਕੋ ਧਯਾਨ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਯੋ।
ਸਬਿ ਭੂਪ ਸਸੈਨ ਲਏ ਨਿਜ ਸੰਗ,
ਨਿਸੰਗ ਹ੍ਵੈ ਅੱਗ੍ਰ ਜੰਗ ਥਪਯੋ।
ਬਹੁ ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਕਪੈ ਕਰਿ ਬਾਰ ਨ,
ਬਾਰਹਿਂ ਕੋ ਇਕ ਬਾਰ ਕਪਯੋ[1]।

[1]ਅੰਤ ਸਮਾਂ।

[1]ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਟਦਾ ਹੈ, ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਕਟ ਦਿੱਤਾ।

ਰੁਪ ਕੈ[1] ਕੁਪ ਕੈ[2] ਨ੍ਰਿਪ ਖੁਪ ਲਰੇ,
ਗਨ ਬੀਰਨ ਕੋ ਰਣ ਵੀਚ ਖਪਯੋ ॥੩੨॥
ਸਸਿ ਭੀਮ ਸਭੀਮ ਬਿਲੋਕਤ[1] ਰੋਕਤ,
ਟੋਕਤ ਹੈ ਜੁ ਪਿਛਾਹਿਂ ਹੁਟੇ।
ਪਰਲੋਕ ਗਏ ਪਰ ਲੋਕ ਘਨੇ[1] ਪਿਖਿ,
ਪਾਉਂ ਨ ਅੱਗ੍ਰ ਏਕ ਪੁਟੇ।
ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਨ ਲਯੋ ਅਬਿ ਹਾਰ ਭਵੈ,
ਅਰਿ ਮਾਰ ਹਮੈਂ ਘਰ ਬਾਰ ਲੁਟੇਂ।
ਗੁਰੁ ਨਾਹਿਂ ਅਏ ਅਬਿ ਲੌ ਹਿਤ ਮੱਦਤ,
ਜਾਤ ਛਕੇ ਹਮ ਕੇਰ ਛੁਟੇ[1] ॥੩੩॥

[1]ਪੈਰ ਜਮਾ ਕੇ। [2]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।

[1]ਭੀਮ ਚੰਦ ਭੈ ਦੇ ਸਹਿਤ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

[1]ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਚਲੇ ਗਏ।

[1]ਸਾਡੇ ਛੱਕੇ ਛੁਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਹਿਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਬਿ ਲੌ ਨਰ ਏਕ ਚਢਯੋ ਤਰੁ ਪੈ[1],
ਇਮ ਬੋਲ ਉਠਯੋ ਗੁਰੁ ਆਵਤ ਹੈਂ।
ਨਭ ਧੂਰ ਚਢੀ, ਧੁਨਿ ਭੂਰ ਕਢੀ
ਰਣਜੀਤ, ਬਢੀ ਗਰਜਾਵਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਦਰੱਖ਼ਤ ਉੱਤੇ।

[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਧੂੜ ਚੜ੍ਹ ਗਈਰਣਜੀਤ (ਨਗਾਰੇ 'ਚੋਂ) ਬਹੁਤੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਦੀ) ਬਹੁਤੀ ਗੂੰਜ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਨ ਕੈ ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਬਢਯੋ ਗੁਨ ਕੈ[1],
ਜਨੁ ਜੀਤ ਲਯੋ ਰਣ ਭਾਵਤ ਹੈ[1]।
ਕਿਰਖੀ ਜਨੁ ਸੁਕਤ ਮੇਂਹ ਮਿਲਯੋ,
ਤੁਲਹਾ ਜਿਮ ਬੂਡਤ ਪਾਵਤ ਹੈ[1] ॥੩੪॥

[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ।

[1]ਐਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[1]ਜਾਣੋ ਸੁੱਕੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਡੁੱਬਦੇ ਨੂੰ ਤੁਲਹਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਗੁਰੁ ਆਵਤ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤ ਹੀ,
ਦਲ ਭੂਪਨ ਕੋ ਉਮਡਯੋ ਅਘਟੈ[1]।
[1]ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਉਛਲਿਆ।
ਜਿਮ ਬਾਦਰ ਕੇ ਬਰਸੇ ਸਰਸੇ,
ਸਰਸੇ ਭਵ ਦਾਦਰ ਸਾਦਿਰ ਰਟੈ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਦੇ ਬਹੁਤਾ ਵਰ੍ਹਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਡੱਡੂ (ਭਵ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਤੇ (ਸਾਦਿਰ) ਨਿੱਡਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਸੁਪਤਯੋ ਰਸ ਬੀਰ ਜਗਯੋ ਕਿਤ ਹੈ,
ਗਰਜਯੋ ਘਨ ਜਯੋਂ ਪਿਖਿ ਬੀਜ ਛਟੇਂ[1]।
[1]ਗਜਦੇ ਹੋਏ ਬੱਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ।
ਉਦਯੋ ਰਵਿ ਹੇਰਿ ਗੁਰੈਂ, ਰਣ ਤਾਲ
ਵਿਖੈ ਬਿਕਸੇ ਮੁਖ ਕੰਜ ਭਟੈਂ[1] ॥ ੩੫ ॥
[1]ਗੁਰਾਂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਜੰਗ ਰੂਪ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਕੰਵਲ ਖਿੜ ਪਏ।

ਯੁਤ ਬੀਰ ਹਜਾਰਕ ਆਇ ਪੁਗੇ[1]
[1]ਪੁੱਜ ਗਏ।
ਰਣ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਜੌਂ, ਰਣਜੀਤ ਘੁਰਯੋ[1]।
[1]ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਗੱਜਿਆ।
ਸਸਿ ਭੀਮਹਿ ਲੌ ਸਭਿ ਭੂਪਨ ਆਇ,
ਗਹੇ ਗੁਰੁ ਪਾਇ ਲਜਾਇ ਕੁਰਯੋ[1]।
[1]ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਧੀਰ ਦਈ ਤੁਵ ਜੀਤ ਭਵੈ,
ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਤ ਅਮੀ ਜਨੁ ਏਹੁ ਪੁਰਯੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਮਰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।
ਸੁਨ ਕੈ ਪਿਖ ਕੈਰਣ ਹਾਲ ਗੁਰੈਂ,
ਅਰਣੋਦਜ ਜਯੋਂ ਮੁਖ ਨੂਰ ਫੁਰਯੋ[1] ॥ ੩੬ ॥
[1]ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਮੁਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਫੈਲ ਗਿਆ।
ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਆਵਨ ਮੱਦਤ ਮੈਂ,
ਉਤ ਬੈਰਿਨ ਕੋ ਸਬਿ ਧੈਰ ਹਰਯੋ[1]।
[1]ਧੀਰਜ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।
ਵਸ ਚਿੰਤ ਭਯੋ ਕਿਰਪਾਲ, ਮਨੋ
ਜਲ ਕੋ ਘਟ ਸੌ ਸਿਰ ਤਾਂਹਿ ਪਰਯੋ।
ਉਨਿ ਜਾਨ ਲਯੋ ਅਬਿ ਹਾਰ ਭਵੈ,
ਪਰ ਛੋਰਨ ਜੰਗ ਕੁਢੰਗ ਭਰਯੋ[1]।
[1]ਖੋਟੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।
ਇਸ ਹੇਤ ਸੁਚੇਤ ਭਯੋ ਮਧ ਖੇਤ[1],
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ।
ਨ ਭੇਤ ਇਹੈ ਕਿਸ ਪਾਸਰਰਯੋ ॥ ੩੭ ॥
ਇਤ ਤੈ ਦਲ ਲੈ ਸਸਿ ਭੀਮ ਬਢਯੋ,
ਯੁਤ ਸੈਨ ਗੁਰੂ ਇਕ ਓਰ ਭਏ।
ਸੁਨਿ ਦੁੰਦਭਿ ਸੰਖ ਧੁਨੀ ਗੁਰੁ ਕੀ,
ਉਰ ਬੈਰਿਨ ਖਾਇ ਦਰਾਰ ਗਏ[1]।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ (ਦਰਾਰ) ਤੇੜ ਖਾ ਗਏ ਭਾਵ ਪਾਟ ਗਏ।
ਭਟ ਭੂਰਹਿਂ ਭੀਮ ਭਰੇ ਰਿਸ ਜੇ,
ਦਿਸ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਭੂਪਹਿ ਪੇਲ ਦਏ[1]।
[1]ਜਿਹੜੇ ਸੂਰਮੇ ਬਹੁਤੇ ਭਿਆਨਕ ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਪੇਲ) ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ।

ਜੁਗ ਓਰਹਿ ਸ਼ੋਰ ਬਹੋਰ ਪਰਯੋ,
ਰਣ ਘੋਰ ਮੱਚਯੋ ਅਤਿ ਜੋਰ ਪਏ ॥ ੩੮ ॥
ਗੁਲਕਾ ਸਰ ਧਾਰ ਅਪਾਰ ਪਰੇ,
ਜਿਸ ਮੇਂਹ ਅਸਾਰ ਬਰ੍ਹੇ ਕਰਕਾ[1]।
[1]ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ

(ਅਸਾਰ) ਬਹੁਤੇ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ (ਕਰਕਾ) ਗੜੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਕਰ[1] ਕਾਂਹਿ ਕਟੇ ਪਗ ਗੋਡ ਲਟੇ[2],
ਉਰ[1] ਪੇਟ ਫਟੇ ਬਿਕਟੇ ਧਰ ਕਾ[2]।
ਧਰਕਾ ਤਨ ਲਾਲ ਕਮਾਲ ਕਰਾਲ ਭਯੋ,
ਗੁਲ ਲਾਲਹਿ ਜਯੋਂ ਭਰਕਾ[1]।
ਭਰਿ ਕਾਂਹਿਨ ਖੱਪਰ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪੀਐਂ,
ਮਿਲਿ ਭੈਰਵਿ ਜੋਗਨਿ ਕੇ ਲਰਕਾ[1] ॥੩੯॥

[1]ਹੱਥ। [2]ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਛਾਤੀ। [2]ਧੜ ਦਾ (ਹਾਲ) (ਬਿਕਟ) ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
[1]ਸਰੀਰ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਾਲੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ (ਭਰਕਾ) ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
[1](ਕਾਹਿਨ) ਕਈਆਂ ਭੈਰਵਾਂ ਤੇ ਜੋਗਣੀਆਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਮਿਲ ਕੇ ਖੱਪਰ ਭਰ ਕੇ ਲਹੂ ਪੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਰਿ ਕਾਂਹਿ ਨ ਮਾਰਤ ਹੋ ਅਰਿ ਕੌਂ,
ਸਸਿ ਭੀਮ ਸਿਪਾਹਿ[1] ਬੰਗਾਰਤ ਹੈ।
ਗਾਰਤ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਭਟ ਭੂਰਨਿ[1],
ਤੂਰਨ[1] ਸੱਤ੍ਰੁ ਬਿਡਾਰਤ ਹੈਂ[2]।
ਡਾਰਤ ਹੈਂ ਕਟ ਕੈ ਤਨ ਧੂਰਹਿਂ,
ਹੂਰਹਿਂ ਸੂਰ ਸੰਭਾਰਤ ਹੈਂ[1]।
ਭਾਰਤ ਹੈਂ ਕਿਰਪਾਲ ਤਈਂ,
ਧੁਨਿ ਉਚ ਕਮਾਲ ਪੁਕਾਰਤ ਹੈਂ ॥੪੦॥

[1]ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ।
[1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ।
[1]ਛੇਤੀ। [2]ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਭਾਲਦੇ ਹਨ।

ਰਤਿ[1] ਹੈ ਚਿਤ ਕੀ ਜਿਨਿ ਜੰਗ ਵਿਖੈ,
ਸੁਨਿ ਸੰਗ ਭਿਰੈਂ ਚਲ ਕੈ ਬਲ ਕੈ[1]।
ਬਲਿ ਕੈ[1] ਸਿਰ ਦੇਤ ਨ ਸੰਕਤ ਹੈਂ,
ਅਕਲੰਕੁ ਲਹੈਂ ਪਦ ਸੋ ਚਲ ਕੈ[1]।
ਚਲ ਕੈ ਤਰਵਾਰਨਿ ਵਾਰ ਜਹਾਂ,
ਤਹਿਂ ਜਾਤ ਸੁ ਨਾਹਿਂ ਟਲੈਂ ਛਲ ਕੈ[1]।
ਛਲਕੈਂ ਬੜਨਾਲ ਜੰਜੈਲ ਜੰਬੂਰਨ
ਤੈ ਨ ਡਰੈਂ ਹਲਕੈਂ ਖਲ੍ਹ ਕੈ[1] ॥੪੧॥

[1]ਪ੍ਰੀਤੀ।
[1]ਬਲ ਨਾਲ।
[1]ਸਗੋਂ।
[1]ਉਹ ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਉੱਥੇ) ਚੱਲ ਕੇ ਭਾਵ ਜਾ ਕੇ।
[1]ਛਲ ਕਰ ਕੇ ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ।
[1](ਬੜਨਾਲ) ਬੰਦੂਕਾਂ, ਜੰਜੈਲਾਂ (ਭਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ) ਤੇ ਜੰਬੂਰਾਂ (ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ) ਦੇ (ਛਲਕੈਂ) ਇਕੱਠੇ ਫਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਗੋਂ (ਖਲ੍ਹ ਕੈ) ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ (ਹਲਕੈਂ) ਘੇਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਖਲਕੈਂ[1] ਸੁਪਨਾ ਸਮ ਜਾਨ ਰਹੇ
ਦੁਖ ਦਾਨਕ ਭੋਗ ਉਭੈ ਜਗ ਕੇ[1]।
ਜਗ ਕੇ ਤਪ ਕੇ ਫਲ ਕਰਮਨ ਕੇ,
ਸਭਿ ਨਾਸ ਭਵੈਂ ਸਮ ਭੂਤਗ ਕੇ[1]।
ਤਗ ਕੇ ਸਮ[1] ਕੈਵਲ ਮੋਖ ਲਹੈਂ,
ਨਰ ਜੇ ਮਰ ਹੈਂ ਰਣ ਮੈਂ ਪਗ ਕੇ[1]।
ਪਗ ਕੇ ਸਮ ਲੈ ਦਰਜਾ ਬਡ ਸੋ,
ਤਨ ਦੈ ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਅਸੀ ਲਗ ਕੇ[1] ॥੪੨॥

[1]ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ।
[1]ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ।
[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਵਾਂਗ।
[1]ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀਆਂ ਵਾਂਗ।
[1]ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ।
[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਕਿ ਜੋ (ਅਸੀ) ਤਲਵਾਰ ਲਗ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹ (ਪੱਗ) ਪਗੜੀ ਵਾਂਗ ਵੱਡਾ ਦਰਜਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਆਸ਼ਕ ਗਜਾਨੀ ਸੂਰਮਾ,
ਮਾਨਤ ਨਿਜ ਨਹਿਂ ਦੇਹ।
ਪਾਵਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਦ,
ਯਾਂਹੀਂ ਤੈ ਬਧ ਏਹ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ।

ਲਘੁਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਜਬੈ ਬਾਦ ਮਾਰੂ[1]। — [1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ (ਵੱਜੇ)।
ਸਜੈ ਜੰਗ ਸਾਰੂ[1]। — [1]ਚੰਗਾ।
ਉਭੈ ਓਰ ਢੂਕੇ।
ਮਰੋ ਮਾਰ ਕੂਕੇ ॥੪੪॥
ਤਜੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ।
ਸਮੰ ਸਾਂਪ ਬੀਖੇ[1]। — [1](ਬੀਖੇ) ਜ਼ਹਰੀਲੇ ਸੱਪਾਂ ਵਾਂਗ।
ਕਮੰਠੇਂ ਕੜੱਕੈਂ[1]। — [1]ਧਨੁੱਖ ਕੜਕਦੇ ਹਨ।
ਸੁ ਚਿੱਲੇ ਤੜੱਕੇਂ ॥੪੫॥
ਬਰ੍ਹੈਂ[1] ਬਾਨ ਗੋਲੇ। — [1]ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਮੇਂਹ ਗੋਲੇ[1]। — [1]ਗੜੇ।
ਦਿਸਾ ਦੋ ਅਤੋਲੇ[1]। — [1]ਭਾਰੇ।
ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਪੋਲੇ ॥੪੬॥
ਦਗੈਂ ਜੋ ਬੰਦੂਕੈਂ।
ਲਗੈ ਜਾ ਅਚੂਕੈਂ।
ਭਰੈਂ ਫੇਰ ਝੱਟੈਂ।
ਦੜਾ ਦਾੜ ਸੱਟੈਂ ॥੪੭॥
ਭਰੈਂ ਦੋਇ ਗੋਲੀ।
ਧਰੈਂ ਹਾਥ ਤੋਲੀ।
ਜੜੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜੇ[1]। — [1]ਬੰਦੂਕ ਅਤੇ ਤੋਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੇ ਡੋਰੇ, ਪਲੀਤੇ।
ਕਲਾ ਪੈ ਸੁ ਜੋੜੇ ॥੪੮॥
ਕਰੈਂ ਸੇਧੁ ਡੰਭੈਂ[1]। — [1]ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਹਰੈਂ ਜ੍ਵਾਨ ਥੰਭੈਂ[1]। — [1]ਜਵਾਨਾਂ ਰੂਪ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਹਸੈਂ ਜੋ ਪਲੀਤੇ[1]। — [1]ਜੋ ਪਲੀਤੇ ਹੱਸਦੇ ਭਾਵ ਜਾਗਦੇ ਹਨ।
ਲਸੈਂ ਬਿਜਲੀਤੇ[1] ॥੪੯॥ — [1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।
ਚਲੈਂ ਕੜਕੜੈ ਕੈ।
ਭਲੈ ਤੜ ਭੜੈ ਕੈ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੜ ਭੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ।
ਬਮੈਂ ਜ੍ਵਾਲ ਮਾਲਾ[1]। — [1](ਜ੍ਵਾਲ ਮਾਲਾ) ਬੰਦੂਕਾਂ (ਅੱਗ) (ਬਮੈਂ) ਉਗਲੱਛਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਮੈਂ ਜ੍ਵਾਨ ਜਾਲਾ[1] ॥੫੦॥ — [1]ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗਿਰੈਂ ਝੂੰਮ ਭੂਮੈ[1]। — [1]ਘੁੰਮ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਮੱਤ ਘੂੰਮੈਂ[1]। — [1]ਜਾਣੋ ਮਸਤ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਰਿਦੇ ਮੂੰਡ ਫੋਰੈਂ[1]। — [1]ਛਾਤੀ ਤੇ ਸਿਰ ਭੰਨਦੇ ਹਨ।

ਭੁਜਾ ਜੰਘ ਤੋਰੈਂ ॥੫੧॥
ਛੁਟੈਂ ਸ੍ਰੋਣ ਧਾਰੈਂ।
ਸਮੰ ਸੋ ਫੁਹਾਰੈਂ।
ਘਨੇ ਘਾਉ ਖੋਲੈਂ।
ਭਕਾ ਭੱਕ ਬੋਲੈਂ ॥੫੨॥
ਧਕਾ ਧੱਕ ਗੇਰੈਂ।
ਤਕਾ ਤੱਕ ਫੇਰੈਂ[1]।
[1]ਫੇਰ ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ।
ਝਟਾ ਝੱਟ ਜੁਟੈਂ।
ਦਟਾ ਦੱਟ[1] ਸੁਟੈਂ ॥੫੩॥
[1]ਦਾੜ ਦਾੜ।
ਸਟਾ ਪੱਟ ਰੁੱਝੈਂ[1]।
[1]ਛੇਤੀਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਚਟਾ ਪੱਟ ਜੁੱਝੈਂ[1]।
[1]ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਲਟਾ ਪੱਟ ਹੋਵੈਂ[1]।
[1]ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਟਾ ਕੱਟ ਜੋਵੈਂ[1] ॥੫੪॥
[1]ਵੱਢਾ ਟੁੱਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਫਟਾ ਫੱਟ ਬਾਹੈਂ[1]।
[1]ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਕਟਾ ਕੱਟ ਲਾਹੈਂ।
ਕਟੇ ਮੂੰਡ ਹੱਥੈਂ।
ਭੁਜਾ ਜੰਘ ਮੱਥੈਂ ॥੫੫॥
ਲਰੈਂ ਢੂਕ ਢੂਕੈਂ।
ਗਿਰੈਂ ਟੂਕ ਟੂਕੈਂ।
ਗੁਰੂ ਊਚ ਠੌਰੈਂ।
ਤਜੈਂ ਤੀਰ ਗੌਰੈਂ ॥੫੬॥
ਸਤੰ ਆਠ ਮਾਂਹੀਂ।
ਕਢੈਂ ਪਾਰ ਤਾਹੀਂ।
ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਖੇਤੰ।
ਪਰੇ ਹ੍ਵੈ ਅਚੇਤੰ[1] ॥੫੭॥
[1]ਬੇਹੋਸ਼।
ਕਿਤੇ ਦੁੰਦ ਜੁੱਧੈਂ।
ਕਰੈਂ ਸੂਰ ਸੁੱਧੈਂ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੇਗੈਂ।
ਇਕੈ ਬਾਰ ਬੇਗੈਂ[1] ॥੫੮॥
[1]ਛੇਤੀ ਨਾਲ।
ਬਹੈ ਐਸ ਧਾਰਾ।
ਲਹੈ ਚੀਰ ਆਰਾ।
ਗਿਰੈਂ ਏਕ ਬਾਰੈਂ।
ਸਮੰ ਸੋ ਮੁਨਾਰੈਂ ॥੫੯॥
ਬਰੈਂ ਹੂਰ ਧਾਈ।
ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਪਾਈ।
ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਸੇਲੇ।

ਕਢੇ ਹੈਂ ਦੁਸੇਲੈ[1] ॥ ੬੦ ॥
[1]ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ।
ਕਿਤੇ ਲੋਹ ਸਾਂਗੈਂ[1]।
[1]ਬਰਛੀਆਂ।
ਘਸਾ ਘੱਸ ਲਾਗੈਂ।
ਘਨੇ ਮਾਰ ਨੇਜੇ।
ਸੁ ਬੇਝੈਂ[1] ਕਰੇਜੇ ॥ ੬੧ ॥
[1]ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਕਰੈਂ ਰੇ ਜਰੇਜੇ[1]।
[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
ਤਰੰਵਾਰ ਲੇਜੇ[1]।
[1]ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ।
ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੱਚੀ।
ਕਲ੍ਹਾ[1] ਆਨਿ ਨੱਚੀ ॥ ੬੨ ॥
[1]ਕਲਹ, ਨਾਰਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ।
ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਭਾਰੇ।
ਲਰੈਂ ਹ੍ਵੈ ਅਗਾਰੇ।
ਤਜੈਂ ਤੀਰ ਗੋਲੀ।
ਕਹੂੰ ਤੇਗ ਲੋਲੀ[1] ॥ ੬੩ ॥
[1]ਚੰਚਲ।
ਜਿਤੇ ਜੋਰ ਪੈ ਹੈ।
ਤਿਤੇ ਹੀ ਦਬੈ ਹੈਂ।
ਤਬੈ ਹੇਲ ਘਾਲਾ[1]।
[1]ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।
ਇਤੈ ਤੈ ਕਰਾਲਾ[1] ॥ ੬੪ ॥
[1]ਭਿਆਨਕ।
ਪਰੰ ਬਾਰ[1] ਗੋਰੀ।
[1]ਵਾੜ ਉੱਤੇ।
ਇਕੈ ਬਾਰ ਛੋਰੀ।
ਬਰੀ ਬਾਰ ਮਾਂਹੀਂ[1]।
[1]ਵਾੜ ਵਿੱਚ ਵੜ ਗਈ।
ਪਰੀ ਪਾਰ ਨਾਹੀਂ ॥ ੬੫ ॥
ਪੁਨਾ ਬਾਰ[1] ਝਾਰੀ[2]।
[1]ਸ਼ਲਖ (ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਫਾਇਰ)। [2]{ਝਾਰੀ} ਛੱਡੀ।
ਘਨੀ ਤੋਰ ਡਾਰੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ (ਵਾੜ) ਤੋੜ ਸੁੱਟੀ।
ਢਿਗੰ ਜਾਇ ਢੁੱਕੇ।
ਸਮੰ ਸ਼ੇਰ ਬੁੱਕੇ ॥ ੬੬ ॥
ਚਹੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ।
ਭਬੂਕੇ ਨਿਕਾਰੈਂ[1]।
[1]ਵਾੜ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਲਾਂਬੂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਚਲਾ ਚਾਲ ਹੋਈ।
ਚਮੂੰ ਚੁੰਗ ਢੋਈ[1] ॥ ੬੭ ॥
[1]ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ।
ਫਿਰੈਂ ਆਲ ਬਾਲੇ[1]।
[1]ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ।
ਬਡੇ ਹੇਲ ਘਾਲੇ।
ਚਢੇ ਜਾ ਚੁਫੇਰੇ।
ਲਏ ਬੀਚ ਘੇਰੇ ॥ ੬੮ ॥
ਕਰੇ ਜੌਂ ਲਚਾਰੀ।
ਵਿਚੈ ਮਾਰ ਮਾਰੀ।
ਉਨੈ ਤੌਂ ਬਿਚਾਰੀ।

ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਭਾਰੀ ॥੬੯॥
ਨਹੀਂ ਯੇ ਹਟੈ ਹੈ।
ਇਹਾਂ ਹੀ ਰਖੈ ਹੈ।
ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਪੋਲੇ।
ਸਰੰ ਡਾਰ ਗੋਲੇ ॥੭੦॥
ਇਸੀ ਹੇਤ ਲਜਾਏ।
ਕਹਲੂਰੀ ਚਢਾਏ ॥੭੧॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਹਰੌ ਸੰਘਰ ਏਹੂ[1] ਲਰੋ ਬਹਿਰ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
[1]ਇਹ ਜੰਗ ਮਾਰ ਲਉ।
ਇਹੀ ਮੰਤਰ[1] ਕਿਰਪਾਲ ਕੌ ਸਬਿ ਮਨੈ ਕੈ।
[1]ਸਲਾਹ।
ਸਟਾਪੱਟ[1] ਸੋ ਬਾਂਧ ਗਾਰੱਟ[2] ਭਾਰਾ।
[1]ਛੇਤੀ। [2]ਟੋਲਾ।
ਅਏ ਬਾਰ ਤੈ ਬਾਹਰੈ ਛੋਰਿ ਬਾਰਾ[1] ॥੭੨॥
[1]ਵਾੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ।
ਤਜੇ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਘਨੇ ਬੇਗ ਸੰਗੈਂ।
ਮਚੇ[1] ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਗਚੇ ਘਾਉ ਅੰਗੈਂ[2]।
[1]ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਏ। [2]ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗ ਲਹੂ ਨਾਲ ਗੱਚ ਹੋਏ ਹਨ।
ਬਿੱਝੜ ਵਾਲੀਏ ਬੀਰ ਦੈਆਲ ਚੰਦੈਂ।
ਰਣੰ ਪਾਉਂ ਰੋਪਯੋ ਅੱਗੇ ਹ੍ਵੈ ਅਮੰਦੈਂ[1] ॥੭੩॥
[1]ਛੇਤੀ।
ਕਹ੍ਯੋ ਬੋਲਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੌ ਠੋਕ ਛਾਤੀ।
ਬਨੋ ਕਾਹਿ ਗੀਦੀ ਭਵੋ ਸੱਤ੍ਰ ਘਾਤੀ[1]।
[1]ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਵੋ।
ਅਬੀ ਜੇ ਪਲੈ ਹੈਂ ਘਰੈਂ ਵੀਚ ਨਾਰੀ[1]।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਘਨੇ ਤਾਨ੍ਹ[1] ਦੈਹੈਂ ਮਿਲੈਂ ਜੇ ਪਹਾਰੀ ॥੭੪॥
[1]ਤਾਨ੍ਹੇ, ਮਿਹਣੇ।
ਕਰ੍ਯੋ ਭੀਮ ਨਾਦੰ[1] ਪੁਨਾ ਭੱਬਕਾਰਾ।
[1]ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦ।
ਮਹਾਂ ਮੇਘ ਜਯੋਂ ਗ੍ਰੱਜ ਕੈ ਤ੍ਰਜ ਭਾਰਾ[1]।
[1]ਬਹੁਤਾ ਤਾੜ ਕੇ।
ਅਰੇ ਭੀਮ ਭੂਖੇ[1] ਭਗੋ ਛੋਰਿ ਜੰਗੈਂ।
[1]ਹੇ ਭੁੱਖੇ ਭੀਮ ਚੰਦ।
ਨਹੀਂ ਤੋ ਲਰੋ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਆਇ ਚੰਗੈਂ ॥੭੫॥
ਅਗੇ ਤੀਨ ਵਾਰੀ ਤੁਝੇ ਹੈ ਭਗਾਯੋ।
ਠਗੇ[1] ਤੂ ਚਢੈ ਕੈ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲਜਾਯੋ।
[1]ਹੇ ਠੱਗ।
ਅਬੈ ਦੇਖ ਮੋ ਕੋ ਦੁਹੂੰ ਕੋ ਭਗੈ ਹੋਂ।
ਭਵੈਂ ਜੌ ਅਗਾਰੀ ਮਜ਼ਾ ਤੌ ਚਖੈ ਹੋਂ ॥੭੬॥
ਇਮੈ ਬੋਲ ਕੈ ਚਾਂਪ[1] ਸੰਭਾਰ ਭਾਰੀ।
[1]ਧਨੁਖ।
ਤਜੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਸਬੀ ਖੇਜਿ ਮਾਰੀ[1]।
[1]ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪ ਹਨ।
ਚਢ੍ਯੋ ਦਾਹਿਨੇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ।
ਬਢ੍ਯੋ ਅਲਫ ਖਾਂ ਸੰਗ ਲੈ ਸੂਰ ਜਾਲੰ[1] ॥੭੭॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮੇ।
ਰਿਸੇ ਭੂਰ ਸੂਰੇ ਮੁਛੈਲੈ ਗੁਸੈਲੇ।
ਬਕੈਲੇ[1] ਪਟੈਲੇ[2] ਕਟੈਲੇ ਬਟੈਲੇ[3]।
[1]ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ। [2]ਪਟੇ ਬਾਜ਼, ਗੱਤਕੇ ਬਾਜ਼। [3]ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ।
ਉਛੈਲੇ ਬੁੰਦੈਲੇ ਮਰ੍ਹੈਲੇ ਸੁ ਛੈਲੇ[1]।
[1](ਬੰਦੈਲੇ) ਬੁੰਦੇਲ ਜਾਤੀ ਦੇਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ (ਮਰ੍ਹੈਲੇ) ਮੋਹਰੀ (ਛੈਲੇ) ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ (ਉਛੈਲੇ) ਉਛਲਦੇ ਹਨ।

ਅਲੈਲੇ ਦਬੈਲੇ ਜਿਤੈਲੇ ਜੁਧੈਲੇ[1] ॥੭੮॥	[1](ਅਲੈਲੇ) ਅਸਚਰਜ (ਜੁਧੈਲੇ) ਜੋਧੇ (ਦਬੈਲੇ) ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਜਿਤੈਲੇ) ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ।
ਹਲਾ ਹੂਲ ਕੈ ਕੈ ਪਰੇ ਆਇ ਧਾਈ।	
ਭਰੀ[1] ਤੀਰ ਗੋਲੀਨ ਕੀ ਝਰੀ ਲਾਈ।	[1]ਚੰਗੀ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲੈਂ ਦਿਆਲੈਂ ਘਨੇ ਬੀਰ ਮਾਰੇ।	
ਪਛਾਰੇ ਲਤਾਰੇ ਬਢੇ ਹੈਂ ਅਗਾਰੇ[1] ॥੭੯॥	[1]ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਹਨ।
ਹਟੇ ਪੈਰ ਪਾਛ ਪਿਖੇ ਡੱਢਵਾਲੀ।	
ਕਹਜੋ ਭੀਮ ਚੰਦੈਂ ਬਲੀ ਤੂੰ ਬਿਸਾਲੀ।	
ਇਨੈ ਮਾਰ ਹੱਮਾਰ ਤੋ ਘਾਣ[1] ਲਾਹੇ।	[1]ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ।
ਅੱਗੈ ਹੋਇ ਮੱਥਾ ਤੁਹੈਂ ਕਜੋਂ ਨ ਡਾਹੇਂ ॥੮੦॥	
ਕਹਜੋ ਭੀਮ ਚੰਦੈਂ ਚਲੋ ਆਪ ਆਗੈ।	
ਭਵੋਂ[1] ਸੰਗ ਮੈਹੂੰ ਥਵੋਂ ਲਾਲ ਬਾਗੇ[2]।	[1]ਹੋਵਾਂਗਾ। [2]ਲਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ।
ਰਜੌਤੀ[1] ਸੰਭਾਰੈਂ ਕੁਲੈ ਲਾਜ ਜੋਏਂ[2]।	[1]ਰਾਜਪੂਤੀ। [2]ਦੇਖੀਏ।
ਇਮੰ ਮੰਤ੍ਰ[1] ਕੈ ਕੈ ਫਿਰੈ ਫੇਰ ਦੋਏ ॥੮੧॥	[1]ਸਲਾਹ।
ਗ੍ਰਜੇ ਮੇਘ ਨਜਾਂਈਂ ਤ੍ਰਜੇ[1] ਸੱਤ੍ਰ ਸਾਰੇ।	[1]ਤਾੜੇ।
ਰਣੰ ਖੰਭ ਹੋਏ ਮਨੋ ਦ੍ਵੈ ਮੁਨਾਰੇ।	
ਮਹਾਂ ਮੇਂਹ ਵੁੱਠਾ ਸਰੰ ਗੋਲੀਓਂ ਕਾ[1]।	[1]ਢੋਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਜੋਰੰ ਪਰਾ ਢੋਲੀਓਂ ਕਾ ॥੮੨॥	
ਬਜੈਂ ਬਾਦ ਮਾਰੂ ਗਜੈਂ ਬਾਜ[1] ਸੂਰੇ।	[1]ਘੋੜੇ।
ਭੁਕਾਰੇ ਸੁ ਭੇਰੀ ਨਕਾਰੇ ਦਰੂਰੇ[1]।	[1]ਭੇਰੀਆਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਗਾਰੇ (ਦਰੂਰੇ) ਭਿਆਨਕ (ਵੱਜਦੇ ਹਨ)।
ਬਕੈਂ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਥਕੈਂ ਨਾ ਲਰੰਤੇ।	
ਭਏ ਕੌਰਵੈਂ ਪਾਂਡਵੈਂ ਜਜੋਂ ਡਹੰਤੇ[1] ॥੮੩॥	[1](ਜੰਗ ਕਰਨ) ਲੱਗ ਪਏ।
ਕੜਾ ਕਾੜ ਮੱਚੀ ਹਲੰ ਚਾਲ ਘਾਲਾ[1]।	[1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਫਿਰੀ ਲੈ ਬਿਵਾਨੰ ਪਰੀ ਦੇਵ ਬਾਲਾ[1]।	[1]ਅਪੱਛਰਾਂ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ।
ਚਲੀ ਸੇਲ[1] ਸਾਂਗੈਂ[2] ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਦੁਧਾਰੀ।	[1]ਬਰਛੇ। [2]ਬਰਛੀਆਂ।
ਤਿਰੱਛੀ ਬਰੱਛੀ ਬਿਲੱਛੀ ਕਟਾਰੀ[1]* ॥੮੪॥	[1]ਤਿਖੀਆਂ ਬਰਛੀਆਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਟਾਰਾਂ। *'ਕਟਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਮੂਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਪਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਇਆ ਹੈ।
ਹਥਾ ਵੱਥ ਹੋਏ ਘਨੇ ਹੇਲ ਘਾਲੈਂ[1]।	[1]ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ ਹੋ ਪਏ ਬਹੁਤੇ ਹੱਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਦਿਆਲੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲੈਂ ਸਮੰ ਕੋਪਿ ਕਾਲੈਂ[1]।	[1]ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ।
ਲਏ ਖਾਨ ਖੂੰਨੀ ਖੁਰਾਸਾਨ ਵਾਰੇ।	
ਜਿੰਨ੍ਹੈਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਭੁਪਾਨ ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਗਾਰੇ ॥੮੫॥	
ਸਸੀ ਭੀਮ ਕੋ ਭੀਮ ਸੇ ਵੇ ਮਿਲੇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਭੀਮ ਸੈਨ ਵਰਗੇ (ਹੋ ਕੇ) ਉਹ ਮਿਲੇ ਹਨ।
ਪੁਨਾ ਪਾਉਂ ਪਾਛੇ ਇਨੋਂ ਕੇ ਹਲੇ ਹੈਂ।	
ਘੜੀ ਕਜਾਮਤੈ ਕੀ ਇਨੌਂ ਪੈ ਬਿਤਾਈ[1]।	[1]ਬੀਤੀ।
ਹਲੀ ਸੈਨ ਯਾਂ ਕੀ ਚਲੀ ਯੌਂ ਪਲਾਈ ॥੮੬॥	
ਗਏ ਛੂਟ ਛੱਕੇ ਭਏ ਦਾਂਤ ਖੱਟੇ।	

ਗਹੇ ਪੀਤ ਰੰਗੈਂ ਕਹੇਂ ਹਾਇ ਲੱਟੇ[1]। — [1]ਰੰਗ ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਤੇ ਹਾਇ ਕਹਿ ਕੇ ਲਿਟਦੇ ਹਨ।
ਤਬੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘੰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਭੀਮੰ।
ਅਏ ਯੇ ਗੁਰੂ ਪੈ ਥਏ ਸੇ ਯਤੀਮੰ ॥੮੭॥
ਅਬੈ ਲਾਜ ਰਾਖੋ ਕਟੀ ਨਾਕ ਤਾਜੀ।
ਨਹੀ ਤੋ ਜਿਤੀ ਜਾਤ ਹੈ ਆਜ ਬਾਜੀ।
ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਕੋ ਭੀ ਲਗੈ ਦਾਗ ਭਾਰੀ।
ਕਹੈਂਗੇ ਗਏ ਥੇ ਅਏ ਸੋ ਭਿ ਹਾਰੀ ॥੮੮॥
ਤਿਨੈ ਧੀਰ ਦੈ ਕੈ ਕਹ੍ਯੋ ਨ ਡਰੀਜੈ।
ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਕੋ ਸਾਦਕੰ[1] ਯਾਦ ਕੀਜੈ। — [1]ਸਿਦਕ ਨਾਲ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਰ੍ਹੇ ਥੇ ਤਬੈ ਊਚ ਠੌਰੈਂ।
ਮਚੀ ਬਾਹਨੀ ਆਹਨੀ ਸੰਗ ਗੌਰੈ[1] ॥੮੯॥ — [1]{ਬਾਹਨੀ} ਫ਼ੌਜ ਭਾਰੀ (ਆਹਨੀ) ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।
ਰਣੰਜੀਤ ਪੈ ਜੌ ਪਰੀ ਚੋਬ ਦੁਹਰੀ।
ਚਲੇ ਏਕ ਤੇ ਏਕ ਹ੍ਵੈ ਅੱਗ੍ਰ ਜੁਹਿਰੀ[1]। — [1]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਢਿਗੰ ਢੁੱਕ ਢੋਆ ਕਰ੍ਯੋ[1] ਢੋਲ ਬੱਜੇ। — [1]ਨੇੜੇ ਢੁਕ ਕੇ ਮੇਲ ਕੀਤਾ।
ਗਜੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰੇ ਘਨੰ[1] ਪਿੱਖਿ ਲੱਜੇ ॥੯੦॥ — [1]ਬੱਦਲ।
ਕਸੇ ਰਾਮਜੰਗੇ[1] ਠੁਕੀ ਦੋਇ ਗੋਰੀ। — [1]ਬੰਦੂਕਾਂ।
ਜੜੇ ਮੋੜ ਤੋੜੇ ਕਲਾ ਪੈ ਬਹੋਰੀ।
ਇਕੇ ਵਾਰ ਡੰਭੀ[1] ਭਰੀ ਫੇਰ ਸਾਰੈਂ। — [1]ਅੱਗ ਲਾਈ (ਅ) ਚਲਾਈ।
ਹਰੈਂ ਔ ਭਰੈਂ ਸ਼ੀਘਰੈਂ ਬਾਰ ਝਾਰੈਂ[1] ॥੯੧॥ — [1]ਇਕੱਠਾ ਫਾਇਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਜੈਂ ਢੂਕ ਢੂਕੈਂ ਬੰਦੂਕੈਂ ਅਚੂਕੈਂ।
ਦੜੱਕੈਂ ਲਸੱਕੈਂ ਬਿਜੰ ਸੇ ਅਰੂਕੈਂ[1]। — [1]ਸ਼ਬਦ ਦੜ ਦੜ ਕਰਦੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਰੁਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ।
ਪ੍ਰਲੇ ਮੇਘ ਜਯੋਂ ਮੋਖ ਦਾ ਘੋਖ ਹੋਹੈ[1]। — [1]ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਭਏ ਹੱਥ ਵੱਥੰ ਸਬੈ ਹੀ ਸਰੋਹੈ[1] ॥੯੨॥ — [1]ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ।
ਸੜੱਕੈਂ[1] ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਕਮਾਨੈਂ ਕੜੱਕੈਂ[2]। — [1]ਸੜ ਸੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। [2]ਕੜ ਕੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਫੜੱਕੈਂ[1] ਸੁ ਢਾਲੇ ਨਗਾਰੇ ਰਣੱਕੈ[2]। — [1]ਫੜ ਫੜ ਸ਼ਬਦ। [2]ਰਣਰਣ ਸ਼ਬਦ।
ਠਣੰਕਾਰ[1] ਤੇਗੈਂ ਘੜੈਂ ਜਯੋਂ ਠਠਜਾਰੈਂ। — [1]ਠਣ ਠਣ ਸ਼ਬਦ।
ਭੁਜੈਂ ਭਾਜ ਬੰਦੂਕ ਤਯੋਂ ਤੜ ਤੜਾਰੈਂ[1] ॥੯੩॥ — [1](ਜਿਵੇਂ ਭੱਠ 'ਚ) {ਭਾਜ} ਦਾਣੇ ਭੁਜਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੜ ਤੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਚਲਾਵੈਂ ਘਨੇ ਸੈਹਥੀ[1] ਤੀਰ ਨੇਜੈ। — [1]ਬਰਛੀਆਂ।
ਸੁ ਬੇਝੈਂ ਕਰੇਜੈਂ ਅਮੇਜੈਂ ਉਰੇਜੈ[1]। — [1]ਕਲੇਜੇ ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, (ਉਰਜੈ) ਛਾਤੀਆਂ (ਅਮੇਜੈਂ) ਮੇਲਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਨੇੜੇ ਢੁਕਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤੈ ਤੇਗ ਤੇਜੈਂ ਕਰੇਂ ਰੇਜ ਰੇਜੈਂ[1]। — [1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
ਸਿ ਭੇਜੈਂ ਅਗੇਜੈਂ ਕਿ ਸੇਜੈਂ ਸਵੇਜੈਂ[1] ॥੯੪॥ — [1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਲੋਕ 'ਚ ਭੇਜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੇਜਾ 'ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਣ।
ਭਏ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨੰ ਥਏ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ[1]। — [1](ਰੁੰਡ) ਧੜ ਤੇ (ਮੁੰਡ) ਸਿਰ (ਛਿੰਨ) ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਕੇ (ਭਿੰਨੰ) ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਏ।
ਪਰੇ ਹੱਥ ਔ ਸੱਥਲੈ ਮਧ ਝੁੰਡੰ[1]। — [1](ਲੋਥਾਂ ਦੇ) ਝੁੰਡ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਤੇ (ਸੱਥਲੈ) ਪੱਟ ਪਏ ਹਨ।

ਪਰੇ ਤੂਫਰਾਵੈਂ ਧਰਾ ਪੈ ਬਖੇਰੇ[1]।	[1]ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ।
ਮਨੋ ਕਿੰਸਕੰ ਬਜਾਰ ਪਾਛਾਰ ਗੇਰੇ[1] ॥ ੯੫ ॥	[1]ਜਾਣੋ ਕੇਸੂ (ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ) ਨੂੰ ਹਵਾ ਨੇ ਪਛਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ।
ਛਕੈਂ ਮਾਸ ਹਾਰੀ ਬਕੈਂ ਗੰਜ ਸੋਹੂ[1]।	[1]ਉਹ (ਗੰਜ) ਭਿਆਨਕ (ਬਕੈਂ) ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਪਿਯੈ ਚੰਡਿਕਾ[1] ਚਾਵਡੀ[2] ਰੱਜ ਲੋਹੂ।	[1]ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਦੁਰਗਾ। [2]ਕਾਲੀ।
ਡਗੈਂ ਡਾਕਣੀ ਡੋਲ ਡੱਕੈਂ ਡਕਾਰੈਂ[1]।	[1]ਡਾਇਣਾਂ ਡੋਲਦੀਆਂ (ਡਗੈਂ) ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ (ਡੱਕੈਂ) ਰੱਜ ਕੇ ਡਕਾਰ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਪਿਸਾਚੀ[1] ਖਵੀਸੀ[2] ਚੁਰੈਲੀ ਚਿਕਾਰੈਂ[3] ॥ ੯੬ ॥	[1]ਰਾਖਸ਼ੀ। [2]ਦੇਉਣੀ। [3]ਚੁੜੇਲਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਖਵੈ ਹੈਂ ਨਚੈ ਹੈਂ ਬਜੈ ਹੈਂ ਕਪਾਰੈਂ[1]।	[1]ਖੋਪਰੀਆਂ।
ਕਲ੍ਹੈ[1] ਕਾਲਕਾ[2] ਕੰਕਨੀ ਕਿੱਲਕਾਰੈਂ[3]।	[1]ਕਲਹ-ਨਾਰਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। [2]ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ। [3]ਗਿਲਜਾਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਿਤੈ ਖੋਪਰੀ ਖੇਤ ਖਾਵੀਸ[1] ਖੇ ਹੈਂ।	[1]ਦੇਉ, ਜਿੰਨ।
ਰਹੇ ਲਾਜ ਔ ਧਰਮ ਕੀ ਜੈ ਰਟੈ ਹੈਂ[1] ॥ ੯੭ ॥	[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਕਟੋਚੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕਰੋਧੰ ਕਰੂਰੰ[1]।	[1]ਭਿਆਨਕ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ।
ਕਟੇ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਕਿਤੇ ਬੀਰ ਸੂਰੰ।	
ਬਡੋ ਬਿੱਝੜੰ ਵਾਲੀਆ ਬੀਰ ਦਜਾਲੰ।	
ਅੜੋ ਖੇਤ ਮੈਂ ਸੋ ਖੜੇ ਖੰਭ ਢਾਲੰ[1] ॥ ੯੮ ॥	[1]ਖੰਭੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਧਰੇ ਟੋਪ ਪੇਟੀ ਫੁਲਾਦੀ ਸੰਜੋ ਹੈ।	
ਨਹੀਂ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਤਿਸੈ ਕੋਇ ਪੋਹੈ।	
ਸਸੀ ਭੀਮ ਕੀਨੀ ਗੁਰੂ ਪੈ ਬਿਨੰਤੀ।	
ਤੁਮੈਂ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਇਹੈ ਮੱਤ ਦੰਤੀ[1] ॥ ੯੯ ॥	[1]ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੇਰ ਹੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਹੈ।
ਸਮੰ ਫੂਲਵਾਰੀ[1] ਇਨੈ ਸੈਨ ਮੇਰੀ।	[1]ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਾਂਗ।
ਕਰੀ ਪਾਇਮਾਲੰ[1] ਬਿਸਾਲੰ ਨਿਬੇਰੀ।	[1]ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਹਤੇ ਯਾਹਿ ਕੇ ਹ੍ਵੈ ਫਤੇ ਭੀ ਅਤੈ ਹੈ[1]।	[1]ਇਸ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ (ਅਤੈ) ਭਾਰੀ ਫ਼ਤਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।
ਗੁਰੂ ਭੀ ਕਰਯੋ ਤੇਜ ਤਾਜੀ ਤਿਤੈ ਹੈ[1] ॥ ੧੦੦ ॥	[1]ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰਫ਼।
ਭਰੀ ਦੋਇ ਗੋਰੀ ਢੁਕੇ ਢਿੱਗ ਜਾਈ।	
ਤਿਨੈਂ ਟੇਰਿ[1] ਅਗੱਜੋਂ ਇਨੈ ਯੌਂ ਸੁਨਾਈ।	[1]ਬੋਲ ਕੇ।
ਨਹੀਂ ਭੀਖਨੰ ਖਾਂ ਹਰੀ ਚੰਦ ਮੈਂ ਹੂੰ।	
ਫਤੇ ਸ਼ਾਹਿ ਲੌ ਜੇ ਜਿਤੇ ਔਰ ਤੈਹੂੰ[1] ॥ ੧੦੧ ॥	[1]ਤੁਸਾਂ ਨੇ।
ਕਰੋ ਆਪ ਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਹਤੈਹੋਂ।	
ਲਘੂ ਬੈ ਸੁਠੰ ਹੇਰ ਕੈ ਤੈ ਤਜੈਹੌਂ[1]।	[1]ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰ (ਸਰੂਪ) ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਯੋ ਤੈਂ ਘਨੇ ਬੀਰ ਮਾਰੇ।	
ਤੁਝੈ ਮੈਂ ਹਤੋਂ ਤੂੰ ਅਬੈ ਹੋ ਹੁਸ਼ਯਾਰੇ ॥ ੧੦੨ ॥	
ਨਿਜੰ ਬਾਰ ਕੀਜੋ ਰਹੈ ਹੌਂਸ[1] ਨਾਹੈਂ।	[1]ਇੱਛਾ।
ਰਿਸਯੋ ਸੋ ਕਿਸਯੋ ਯੌਂ ਸੁਨੈ ਕੈ ਤਕਾ ਹੈ[1]।	[1]ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਖਿੱਝ ਕੇ ਇਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤੱਕਿਆ।
ਕਰੀ ਬਾਨ ਬਰਖਾ ਸਮੰ ਮੇਂਹ ਭਾਰੇ।	
ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਾਏ ਕਿਛੂ ਕਾਟ ਡਾਰੇ ॥ ੧੦੩ ॥	

ਗੁਰੂ ਗੂੱਜ ਕੇ ਤੂੱਜ ਬੰਦੂਕ ਡੰਭੀ।
ਧਸੀ ਦੋਇ ਗੋਲੀ ਕਸੀ ਦੇਹ[1] ਕੰਬੀ। [1]ਦੇਹ ਕਸੀ ਗਈ।
ਗਿਰਯੋ ਭੂਮਿ ਝੂਮੰ ਨਹੀਂ ਆਬ[1] ਮੰਗਾ। [1]ਪਾਣੀ।
ਸਰੂ ਕੋ ਤਰੂ ਜਯੋਂ ਸੁਟਯੋ ਪੌਨ ਚੰਗਾ ॥੧੦੪॥
ਪਦੰ ਊਚ ਪਾਯੋ ਗੁਰੂ ਨੈ ਹਤੀਓ।
ਬਰਯੋ ਦੇਵ ਬਾਲਾ ਮੁੰਡੀ ਮੁੰਡ ਲੀਓ[1]। [1](ਮੁੰਡੀ) ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਿਆ।
ਮਰਯੋ ਜੌ ਦਿਆਲਾ ਕਟੋਚੀ ਨਿਹਾਰਾ।
ਪਰਯੋ ਹ੍ਵੈ ਬਿਹੋਸ਼ੰ ਮਨੋ ਜੰਗ ਹਾਰਾ ॥੧੦੫॥
ਗਿਰਯੋ ਜੀਤ ਆਸੰ ਅਰੈਂ ਕੌ ਮਿਨਾਰਾ[1]। [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਦਾ ਮੁਨਾਰਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।
ਕਿਧੌਂ ਜੰਗ ਕਾ ਪਾੜ ਕੇਵਾੜ ਡਾਰਾ[1]। [1]ਤਖ਼ਤਾ।
ਪਰੇ ਸੱਤ੍ਰ ਧਾਈ ਗੁਰੂ ਪੈ ਰਿਸੈ ਕੈ।
ਗੁਰੂ ਪਾਨ[1] ਕਾਮਾਨ ਔ ਬਾਨ ਲੈ ਕੇ ॥੧੦੬॥ [1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਤਜੇ ਚਾਰ ਬਾਣੰ ਤਬੈ ਹਾਥ ਦਾਏਂ।
ਪੁਨਾ ਤੀਨ ਛੋਰੇ ਕਰੰ ਸਾਥ ਬਾਏਂ।
ਕਰੀ ਬਾਨ ਬਰਖਾ ਸੜਾ ਸਾੜ ਛੋਰੇ।
ਗੁਰੂ ਮਾਰ ਬੈਰੀਨ ਕੇ ਮੂੰਹ ਮੋਰੇ ॥੧੦੭॥
ਸਿੱਖੈਂ ਭੀ ਕੜਾ ਕਾੜ ਬੰਦੂਕ ਝੋਕੀ[1]। [1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਛੱਡੀਆਂ।
ਲਗੀ ਜਾ ਅਚੂਕੈਂ ਵਗੀ ਕੋ ਨ ਫੋਕੀ।
ਪਿਖਯੋ ਭੀਮ ਚੰਦੈਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਰਾਮੰ।
ਭਏ ਮੋਦ ਜੀਤਯੋ ਜਨੋ ਸੰਗਰਾਮੰ[1] ॥੧੦੮॥ [1]ਜੰਗ।
ਬਢੇ ਹੌਸਲੇ ਰੌਸਲੇ[1] ਲਾਲ ਹ੍ਵੈ ਸੋ। [1]ਚਿਹਰੇ।
ਪਰੇ ਧਾਇ ਹੱਲੇ ਕਰੇ ਸੱਤ੍ਰ ਪੈ ਸੋ।
ਗੂਜੇ ਸਿੰਘ ਨਜਾਈਂ ਤੂਜੇ ਸੱਤ੍ਰ ਭਾਰੀ।
ਘਨੀ ਤੀਰ ਗੋਲੀਨ ਕੀ ਬਾਰ ਝਾਰੀ ॥੧੦੯॥
ਕਟਾ ਕੁੱਟ ਮੱਚੀ ਝਟਾ ਪੱਟ ਕੱਟੇ।
ਰੁਲੇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡੰ ਧਰਾ ਪੈ ਸਪੱਟੇ[1]। [1]ਛੇਤੀ।
ਹਲਾ ਚਾਲ ਮੇਲੀ ਦਲੰ ਸੱਤ੍ਰ ਮਾਂਹੀਂ।
ਕਰੇ ਅੰਗ ਭੰਗੈਂ ਕੁਢੰਗੈਂ ਮਹਾਂਹੀ ॥੧੧੦॥
ਲਰੰਤੇ ਮਰੰਤੇ ਹਟੰਤੇ ਪਿਛੈ ਹੈਂ।
ਧਸੇ ਜਾਹਿ ਬਾੜੇ ਵਿਖੈ ਫੇਰ ਵੈ ਹੈਂ।
ਲਗੇ ਘਾਵ ਭਾਰੇ ਸਰੰ ਸਾਂਗ ਗੋਲੀ।
ਕਿਧੌਂ ਹਾਰ ਬੈਠੇ ਵਹੈ ਖੇਲ ਹੋਲੀ ॥੧੧੧॥
ਲਯੋ ਜੀਤ ਖੇਤੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਯਾ ਤੈ।
ਕਹੈਂ ਭੂਪ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦੰ ਥਯਾ ਤੈ[1]। [1]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ ਤੇ।
ਬਜੇ ਬਾਜਨੇ[1] ਜੀਤ ਓਛਾਹ ਕੇਰੇ। [1]ਵਾਜੇ।
ਫਿਰੇ ਫੇਰ ਜਾਈ ਤਿਨੋਂ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ ॥੧੧੨॥

ਰਿਸੈ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ[1] ਦਿਸੈ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ[2]।
[1]ਵਾਲ ਵਾਲ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਕੇ। [2]ਵਾੜ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਤਰਫ਼।

ਕਰੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ[1] ਭਰੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ[2]।
[1]ਵਾਰ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। [2]ਵਾਰ ਵਾਰ (ਬੰਦੂਕਾਂ) ਭਰਦੇ ਹਨ।

ਰਖੇ ਘੇਰ ਬੈਰੀ ਮਧੰ ਬਾਰ ਬਾਰੈਂ[1]।
[1]ਵਾੜੇ 'ਚ ਵਾੜ ਕੇ।

ਅਥਯੋ ਦਯੋਸ ਰਾਈ[1] ਮਥਯੋ ਹ੍ਵੈ ਨ ਸਾਰੈਂ[2] ॥ ੧੧੩ ॥
[1]ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਗਿਆ। [2](ਮਥਯੋ) ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ (ਸਾਰੈਂ) ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲਏ ਜੀਤ ਬੈਰੀ ਕਏ ਆਨ ਡੇਰੈਂ।
ਮਨੋ ਖੇਲ ਹੋਲਾ ਘਝੋਲਾ[1] ਬਧੇਰੈਂ।
[1]ਡੰਡਰੌਲਾ ਪਾਇਆ।

ਛਯੋ ਅੰਧਕਾਰੰ ਅਏ ਮਾਸ ਹਾਰੀ।
ਛਕੈਂ ਭਾਵਤੈਂ[1] ਯਾਵਤੈਂ ਅੱਧਿਕਾਰੀ[2] ॥ ੧੧੪ ॥
[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ। [2]ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਚਢੀ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਆਗੁੱਥ ਖੇਤੈਂ[1]।
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਗੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸੁੱਤੇ ਜਵਾਨ ਕੇਕਾਨ[1] ਬੇਹਾਨ ਚੇਤੈਂ[2] ॥ ੧੧੫ ॥
[1]ਘੋੜੇ। [2](ਬੇਹਾਨ ਚੇਤੈ) ਚੇਤਨਤਾ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਦੁਹਿ ਦਿਸ ਭਏ,
ਤੇ ਸਭ ਲਏ ਉਠਾਇ।
ਮੱਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਿ ਭਲੇ,
ਪੀਛੇ ਪਠੇ ਤਦਾਂਇਂ ॥ ੧੧੬ ॥
ਨ੍ਰਿਪ ਗੁਰੂ ਰਣ ਜੀਤ ਕੈ,
ਉਤ੍ਰੇ ਡੇਰਨਿ ਆਇ।
ਭੋਜਨ ਕਿਯ ਕਿਨਿ ਨਹਿਂ ਕੀਆ,
ਸੁਪਤੇ ਨਿਸ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥ ੧੧੭ ॥

ਚੌਪਈ:
ਭੂਪ ਕਟੋਚੀ ਉਤ ਦਿਸ ਸੋਚੀ।
ਲੋਚੀ[1] ਭਾਗ ਜਾਨ ਕੀ ਪੋਚੀ[2]।
[1]ਚਾਹੀ। [2]ਨੀਚ ਨੇ।

ਅਲਫ ਖਾਂਨ ਸੋਂ ਆਨ ਉਚਾਰੀ।
ਚਢੈ ਦਿਵਸ ਫਿਰ ਹ੍ਵੈਰਣ ਭਾਰੀ ॥ ੧੧੮ ॥
ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਬਡ ਪੀਰ ਅਜ਼ਮਤੀ।
ਮੱਦਤ ਕਰੈ ਦੁਸ਼ਮਨੈ ਅਤੀ।
ਜਿਨੈ ਭੂਪ ਬਡ ਬੀਰ ਦਿਆਲਾ।
ਏਕ ਬੰਦੂਕ ਮਾਰ ਹਤ ਡਾਲਾ ॥ ੧੧੯ ॥
ਸਾਤ ਬਾਨ ਫਿਰ ਤਜਿਰਣ ਜੀਤਾ।
ਕੱਲ ਕੋ ਛਡੈ ਨ ਮੁਹਿ ਤੁਹਿ ਜੀਤਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਤੌ ਚਲੈਂ ਪਿਛਾਰੀ।
ਫੋੜ ਫਾੜ[1] ਫਿਰ ਲੈਹੈਂ ਮਾਰੀ ॥ ੧੨੦ ॥
[1]ਪਾੜ ਪੂੜ ਕੇ ਭਾਵ ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ।

ਇਹੀ ਸਲਾਹਿ ਅਲਫ ਖਾਂ ਮਾਨੀ।
ਚੁਪ ਚਾਪ ਚਲ ਪਰੇ ਗੁਮਾਨੀ।
ਚਾਰਕੁ ਨਰ ਸਿਖਾਇ ਤਹਿਂ ਛੋਰੇ।

ਕਹਜੋ ਅਯੋ ਤੁਮ ਭੀ ਭਜ ਭੋਰੇ[1] ॥੧੨੧॥ — [1]ਸਵੇਰੇ।
ਨਿਸ ਭਰ ਤੁਪਕੈਂ ਛੋੜਤ ਰਹੀਓ।
ਜਿਉਂ ਜਾਨੈਂ ਅਰਿ ਹੈਂ ਸਬਿ ਅਹੀਓ[1]। — [1]ਸਾਰੇ (ਏਥੇ) ਹੀ ਹਨ।
ਇਮ ਕਹਿ ਕਾਂਗੜੇਸ ਸਹਿ ਸੈਨਾ।
ਗੀਦੀ ਗਯੋ ਭਾਗ ਨਿਜ ਐਨਾ[1] ॥੧੨੨॥ — [1]ਘਰ।
ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਬਾਕੀ ਨਰ ਗਏ।
ਇਹ ਪਿਖਿ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਆਨੰਦ ਭਏ।
ਦੁੰਦਭਿ ਵਾਇ[1] ਫਤੇ ਕੇ ਤਬੈ। — [1]ਵਜਾ ਕੇ।
ਉਤਰੇ ਆਇ ਸ਼ਹਰ ਢਿਗ ਸਬੈ ॥੧੨੩॥
ਪਿਖਿ ਰਮਣੀਕ ਠੌਰ ਤਟ ਬਿਆਸੈਂ।
ਸ਼ਹਰ ਨਦੌਣ ਭੌਣ ਸੁਖ ਖਾਸੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ।
ਆਠ ਦਿਵਸ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਰਹਾਏ।
ਸੈਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰੇ ਮਨ ਭਾਏ ॥੧੨੪॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਲੌ ਭੂਪਤਿ ਜੇਈ।
ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਬਿਬਿਧਾ ਸਬਿ ਤੇਈ।
ਸੰਗ ਹੋਇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ।
ਭਏ ਦਿਖਾਵਤ ਕਰਿ ਬਡ ਮਾਨੀ[1] ॥੧੨੫॥ — [1]ਵੱਡਾ ਆਦਰ ਕਰਕੇ।
ਬਾਈ ਧਾਰਨ ਮੈਂ ਜਬਿ ਖਬਰੈਂ।
ਜੰਗ ਜੀਤ ਕੀ ਪਹੁੰਚੀ ਜਬਰੈਂ[1]। — [1]ਜ਼ੋਰਾਵਰ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸਭਾ ਵਿਖੈ ਹੈ।
ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਬੈ ਚਲ ਪੈ ਹੈ ॥੧੨੬॥
ਨਾਮ ਭਟਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਥਮੈ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਗਨੈ ਭਨੈ ਗੁਨ ਤਜਿ ਭ੍ਰਮ ਉਰ ਕਾ।
ਪੁਨ ਇਨ ਦਿਨੈਂ ਕਟੋਚੀ ਰਾਜੇ।
ਕਪਟੀ ਛਲੀਏ ਚੁਗਲ ਦਰਾਜੇ[1] ॥੧੨੭॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਮਾਯਾਵੀ ਮਾਯਾ[1] ਰਚਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਛਲ।
ਭੀਮ ਸਸੀ ਕੇ ਦਿਲ ਮੈਂ ਡਾਰੀ।
ਮੇਲ ਕਰਨ ਤੁਰਕਨ ਠਹਿਰਾਨਾ।
ਕਰਾ[1] ਕਰਾ[2] ਕਿਛੁ ਤਿਹ ਬਖਸ਼ਾਨਾ ॥੧੨੮॥ — [1]ਮਾਮਲਾ। [2]ਕਰ ਲਿਆ।
ਮਿਲੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀਂ।
ਲਈ ਸਲਾਹਿ ਨਾਹਿਂ ਗੁਰਿ ਕਾਂਹੀਂ।
ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਗੁਰਿ ਉਰਿ ਰਿਸ ਧਰਿ ਭਾਰੀ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਦਿਸ ਕੀਨੀ ਤਜਾਰੀ ॥੧੨੯॥
ਸੁਨਿ ਰਣਜੀਤ ਭੀਤਿ[1] ਨ੍ਰਿਪ ਪਾਈ। — [1]ਡਰ।
ਪਠਜੋ ਵਜੀਰ ਰੋਕਬੇ ਤਾਂਈਂ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਇਮ ਸਚਵੈਂ[1] ਕਹਾ। — [1]ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ।

ਅਬਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਕਿਛੁ ਕਾਮ ਨਰਹਾ ॥ ੧੩੦ ॥
ਫਤੇ ਲੈ ਦਈ ਹੰਕ੍ਰਿਤ ਭਈ[1]। [1]ਹਉਮੈ ਹੋ ਗਈ।
ਸੱਤ੍ਰਨ ਸੋਂ ਸੰਧੀ[1] ਕਰਿ ਲਈ। [1]ਮੇਲ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਨਹਿਂ ਦੀਨੀ ਸਾਰਾ[1]। [1]ਖ਼ਬਰ।
ਠਹਿਰਨ ਅਬੈ ਫਜ਼ੂਲ ਹਮਾਰਾ ॥ ੧੩੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਮਗ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਲਯੋ।
ਪੁਨ ਸੁਨਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਖੁਦ ਅਯੋ।
ਪਗ ਬੰਦੇ ਠਹਿਰਾਵਨ ਚਹਜੋ।
ਠਹਿਰੇ ਨਾਹਿਂ ਗੁਰੂ ਹਠ ਗਹਜੋ ॥ ੧੩੨ ॥
ਅੱਸ੍ਵ ਅਮੋਲਕ ਜੀਨ ਸੁਨਹਿਰੀ।
ਜ਼ੇਵਰ ਯੁਤ ਜਰਾਉ ਜਰ ਗਹਿਰੀ[1]। [1](ਗਹਿਰੀ) ਬਹੁਤੀ ਜੜਾਊ ਜੜੀ ਹੋਈ।
ਖਿਲਤ[1] ਅਧਿਕ ਬਡ ਦੈ ਸਿਰ ਨਾਯੋ। [1]ਪੋਸ਼ਾਕ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੈ ਪਾਯੋ ॥ ੧੩੩ ॥
ਚਲੀ ਚਮੂੰ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਉਦਾਰੈਂ।
ਗਿਰ ਬਨ ਹੇਰਤ ਕਰਤ ਸ਼ਿਕਾਰੈਂ।
ਪੰਥ ਪੁਰਨ ਤੇ ਨਜਰੈਂ ਲੇਤੇ[1]। [1]ਰਸਤੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਭੇਟਾਂ ਲੈਂਦੇ।
ਦਿਸ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਅਏ ਸਹੇਤੇ[1] ॥ ੧੩੪ ॥ [1]ਪਿਆਰ ਨਾਲ।
ਆਲਸੂਨ ਇਕ ਪੁਰਿ ਮਗ ਆਵਾ।
ਦਈ ਅਕੋਰ ਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾ।
ਬਲਿਕੈ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ।
ਥਿਰੇ ਊਚ ਠਾਂ ਤਰਕ ਅਲਾਏਂ ॥ ੧੩੫ ॥
ਇਕ ਬਿਰ ਸੰਗਤ ਥੀ ਉਨ ਲੂਟੀ।
ਯਾਦ ਕਰਾਈ ਸੋ ਸਿਖ ਬੂਟੀ[1]। [1]ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਾਮ।
ਗੁਰੁ ਉਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਦਿਸ ਤੈ ਕਿਛੁ ਥੀ ਰਿਸ।
ਕੋਪ ਦੀਪ ਸੀਖਯੋ ਤਬਿ ਸਿਖ ਤਿਸ[1] ॥ ੧੩੬ ॥ [1]ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪ ਦੀਵੇ ਦੀ (ਸੀਖਯੋ) ਬੱਤੀ ਉੱਚੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਨੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਲੂਟਹੁ ਗਾਮ, ਏਹੁ ਸੁਨਿ ਧਾਯੋ।
ਜਿਤਿਕ ਬਾਹਨੀ ਥੀ[1] ਗੁਰੁ ਸੰਗੈਂ। [1]ਫ਼ੌਜ।
ਲੂਟਜੋ ਸਭਿ ਨੈ ਗਾਮ ਨਿਸੰਗੈਂ ॥ ੧੩੭ ॥
ਦੌਰਿ ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਪਹਾੜੀਂ।
ਗਏ ਦੌਰਿ ਤਜਿ ਪੁਰਿ ਘਰਿ ਲਾੜੀਂ[1]। [1]ਵਹੁਟੀਆਂ।
ਜੋਊ ਅੜੇ ਫੜੇ ਸੋ ਕੂਟੇ।
ਅਸਨ ਬਸਨ ਬਾਸਨ ਬਿੱਤ ਲੂਟੇ[1] ॥ ੧੩੮ ॥ [1]ਭੋਜਨ, ਬਸਤ੍ਰ, ਭਾਂਡੇ ਤੇ ਧਨ ਆਦਿ ਲੁੱਟੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਆਲਸੂਨ ਪਿੰਡ ਭੂਪ ਕਾ,
ਲੂਟ ਫਤੇ ਰਣ ਪਾਇ।

ਪੁਰਿ ਮੁਦ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਮੁਦ ਮਏ[1],
ਅਏ ਥਿਰੇ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥੧੩੯॥
ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਕੇ ਗਾਮ ਸਬਿ,
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰੁ ਕੇਰ।
ਚੈਂਹ ਸਿੱਖ ਸੋ ਦੈਂਹ ਵੈਂਹ,
ਉਰੈਂ[1] ਡਰੈਂ ਬਹੁਤੇਰ ॥੧੪੦॥
ਸੱਤ੍ਰਹ ਸੈ ਛੈਤਾਲੀਏ
ਅਗਹਨ ਮਾਸ ਉਦਾਰ[1]।
ਗਾਇ ਜੰਗ ਨਾਦੌਣ ਕਾ,
ਥਿਰਯੋ ਧਜਾਇ ਮੁਦ ਧਾਰ ॥੧੪੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨਦੌਣ ਜੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਠਵੰਜਵੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੫੮॥

[1]ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ।

[1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ

[1]੧੭੪੬ ਬਿ:, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੱਘਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

੫੯. {ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਜੰਗ ਗੁਲੇਰ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਅਘ ਪੁੰਜ ਦਰੈ ਚਿੱਤ ਸੁੱਧ ਕਰੈ,
ਤਿਨ ਤਾਪ ਹਰੈ ਸੁਰ ਕੀ ਸਰਤਾ[1]।

[1](ਜਿਵੇਂ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਦੀ (ਗੰਗਾ) ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਭ੍ਰਮ ਅੰਧ ਲਟੈ ਦੁਖ ਦੁੰਦ ਹਟੈ,
ਅਗਤਾ ਨਿੰਦਰਾ ਜੁ ਕਟੈ ਸਵਿਤਾ[1]।

[1](ਸਵਿਤਾ) ਸੂਰਜ, ਭਰਮ ਤੇ ਅੰਧੇਰਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖ ਹਟਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਨੀਂਦ ਕੱਟ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮੈਂ, ਗੁਨ ਹੈਂ
ਇਨ ਤੈ ਅਧਿਕੈ, ਕਹਿ ਕੋ ਕਵਿ ਤਾ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੇ ਗੁਣ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਰਿ ਸੱਤਮ ਸੱਤਮ ਸੱਤਮ ਕੋ,
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਧਜਾਨ ਰਿਦੈ ਧਰਤਾ[1] ॥੧॥

[1](ਸੱਤਮ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ (ਸੱਤਮ) ਪੂਜਨੀਕ ਚਰਨਾਂ ਦਾ (ਸੱਤਮ) ਆਦਰ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਿਆਨ ਧਾਰਦਾ ਹੈ।

ਕਬਿੱਤ:

ਬਿਦਤੈ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਹ੍ਵੈ ਗੁਲੇਰ ਹੂੰ ਕੋ,
ਜੈਸ ਤੈਸ ਧਜਾਇ ਗਾਇ ਗਾਥ ਅਬਿ ਏਤ[1] ਹੈ।
ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਰਹਿੰ,
ਖੇਲ ਹੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀਖ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦੇਤ ਹੈਂ।
ਜੀਤਜੋ ਨਦੌਣ ਜੰਗ ਫੈਲਯੋ ਸੁਜਸ ਢੰਗ,
ਸੁਨ ਕੈ ਉਮੰਗ ਸਿਖ ਆਵਤ ਸਹੇਤ ਹੈਂ।
ਦੇਵਤ ਅਪਾਰ ਭੇਟ ਲੇਵਤ ਹੈਂ ਚਾਰ ਫਲ,
ਰੌਣਕ ਰਹਿਤ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰ ਬਡ ਨੇਤ[1] ਹੈ ॥੨॥
ਮਾਲਕ ਅਸੇਸ ਬਿਸੁ[1] ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਏਕ ਨਿਸ,
ਨਿਜ ਧਾਮ ਪੌਢ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਥੇਰਹੇ।
ਕਿਤ ਭਗਵੰਤ ਕੋ ਇਕੰਤ ਮੈਂ ਸੁਤੰਤ ਪੇਖਿ,
ਪਟਰਾਨੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਸਮਾਨੀ[1] ਪਗ ਥੇ ਗਹੇ[2]।
ਦਾਨ ਰਿਤੁ ਲੈਨ ਹਿਤ[1] ਸਮਯ ਸੁ ਜਾਨ ਚਿਤ,
ਅਤਿ ਹਿਤ ਕੈ ਕੈ ਥਿਤਿ ਭਈ ਢਿਗ ਹੈ ਵਹੇ।
ਅਵਨੀ ਖਨਤ ਖਰੀ ਪਗ ਨਖ ਸੰਗ ਭਰੀ[1],
ਲਾਜ ਕੇ ਜਹਾਜ ਚਰ੍ਹੀ ਕਾਜ ਗਾਜ ਨਾ ਕਹੇ[1] ॥੩॥
ਜਾਨੀ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ਤੌ ਭੀ ਦਾਨੀ ਸੁਖ ਬਾਨੀ ਭਾਨੀ[1],
ਐਹੋ ਰੂਪ ਗੁਨਿ ਖਾਨੀ ਮਾਨੀ ਮਨ ਜੋ ਅਹੇ[1]।
ਪਜਾਰੀ ਅਰਧੰਗੀ ਨੀਤ ਸੰਗੀ ਮੈਂ ਨਿਸੰਗੀ ਤੁਵ
ਮੰਗੀ ਲੈ ਉਮੰਗੀ ਤੂੰ ਸੁਰੰਗੀ ਚੰਗੀ ਜੋ ਚਹੇਂ[1]।

[1]ਇਤਨੀ ਕੁ।
[1]ਨਿੱਤ ਹੀ।
[1]ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ। [2]ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਸਨ।
[1]ਭਾਵ ਪੁੱਤਰ ਦਾਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਖੜ੍ਹੀ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਹੁਆਂ ਨਾਲ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਪੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ।
[1]ਅਪਨਾ ਮਨੋਰਥ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ।
[1]ਤਾਂ ਵੀ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਕਹੀ।
[1]ਹੇ ਰੂਪ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ, ਜੋ ਤੈਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰੀ ਹੈ (ਉਹ ਕਹੁ)।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰੰਗ ਵਾਲੀ ਹੇ ਪਿਆਰੀ ਸੁਪੱਤਨੀ, ਨਿੱਤ ਸਾਥ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਚੰਗੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਉਹ ਮੰਗ ਲੈ।

ਕਿਛੁ ਨ ਅਦੇਯ ਮੋਰੇ ਤੋਰੇ ਹਿਤ ਮਾਨ ਚਿੱਤ,
ਬਾਂਛਿਤ ਵਰਾਨਨੇ ਬਖਾਨਨੇ ਤੈ ਸੋ ਲਹੇਂ[1]।

[1]ਤੂੰ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੇਰੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ (ਤੇਰੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁਖੋਂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਾਇ ਮਾਥ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ,
ਹਾਥ ਰਾਵਰੇ ਹੈ ਸਬਿ ਗਾਥ ਘਟ ਘਟ ਮੈਂ ਬਹੇ[1] ॥੪॥

[1]ਬੈਠੇ ਹੋ।

ਚਾਹਿ ਚਾਰ ਚੱਕਨ ਕੀ ਸੰਗਤੋਂ ਕੀ ਪੂਰਤ ਹੋ,
ਸਾਗਰਾਂਤ ਅਵਨੀ ਮਨਾਤ ਪਗ ਆਪ ਕੈ[1]।

[1]ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਾਰੀ (ਅਵਨੀ) ਧਰਤੀ (ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ) ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਪੂਜਦੀ ਹੈ।

ਨੰਦਨ[1] ਬਿਨਾ ਅਨੰਦ ਤੀਯਾ ਨ ਲਹੇ ਅਮੰਦ[2],

[1]ਪੁੱਤਰ। [2]ਉੱਜਲ।

ਦੀਜੈ ਸੋ ਸੁਛੰਦ[1] ਕੰਦ ਆਨੰਦ ਅਮਾਪ ਕੈ[2]।

[1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ। [2]ਹੇ ਮਿਣਤੀਰਹਿਤ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਤੇ।

ਜਲ ਬਿਨੁ ਸਰ, ਤਰੁ ਫਲ ਬਿਨ, ਨੈਨ ਨਰ,
ਨਿਸਿ ਸਸਿ ਬਿਨੁ, ਘਰ ਸੁਤ ਬਿਨੁ ਤਾਪ ਕੈ[1]।

[1]ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਤਲਾਅ, ਫਲ ਬਿਨਾਂ ਦਰੱਖ਼ਤ, ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਚੰਦ ਬਿਨਾਂਰਾਤ, ਪੁੱਤਰ ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੈਸੋ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਕੋ ਦੀਓ ਪੂਤ ਮੈਹੂੰ ਚੈਹੂੰ ਲੀਓ,
ਤਥਾ ਅਸਤ[1] ਕੀਓ ਗੁਰੁ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਾਪ ਕੈ ॥੫॥

[1](ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੂਰਨ ਹ੍ਵੈ ਕਾਮਨਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤੂਰਨ ਤੁਵ,
ਦੂਰ ਕੈ ਗਰੂਰ[1] ਲਾਜ ਕੂਰ ਜਗ ਜਾਨ ਕੈ।

[1]ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ।

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵ ਨਿਤ ਕਰਤ ਅਮਿਤ ਰਹੋ,
ਚਿੱਤ ਹਿੱਤ ਦੈ ਕੈ ਬਿੱਤ ਲਾਇ ਧੰਨ ਮਾਨ ਕੈ[1]।

[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਮੰਨ ਕੇ (ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਤੇ) ਧਨ ਲਾਉ।

ਪਤਿ ਕੋ ਬਚਨ ਸੱਤ ਮਾਨ ਮੋਦ ਠਾਨ ਅਤਿ,
ਸੇਵਨ ਸੁਹਿਤ ਲਾਗੀ ਸੰਤਨ ਕੋ ਆਨ ਕੈ।
ਭੋਜਨ ਬਨਾਵੈ ਨਿਜ ਕਰ ਸੋਂ[1] ਛਕਾਵੈ ਆਪ,

[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ।

ਬੀਜਨਾ[1] ਝੁਲਾਵੈ ਔ ਧਿਆਵੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੈ ॥੬॥

[1]ਪੱਖਾ।

ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਧਰਿ ਪਗ ਧੋਇ ਨਿਜ ਕਰ,
ਲੈ ਕੇ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਸੋ ਦ੍ਰਿਗ ਸੀਸ ਲਾਇ ਹੈ।
ਨਿਜ ਪਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਤ ਸਿੱਖਨ ਅਥਿੱਤਿਨ ਕੀ,
ਰੈਨ ਦਿਨ ਸੇਵ ਕਰੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਇ ਹੈ।
ਜਦੀ ਥੇ ਅਕਾਮ[1] ਆਪ ਕਾਮਨਾ ਸਿੱਖਨਿ ਭਰੈਂ[2],

[1]ਕਾਮਨਾਰਹਿਤ। [2]ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਦੀ ਸੇਵ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾਇ ਹੈਂ।
ਉੱਤਮ ਕਰੈਂ ਹੈਂ ਜੋਇ ਮੱਧਮ ਕਮੈਂ ਹੈਂ ਸੋਇ,
ਏਹੀ ਬਾਤ ਗੀਤਾ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਲਾਇ ਹੈਂ ॥੭॥
ਸੰਤ ਸੇਵ ਤਾਲਕ ਮੈਂ[1] ਸਾਲਕੁ ਬਿਤੱਯੋ ਜਬਿ[2],

[1]ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ। [2]ਜਦੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ।

ਬਾਲਕ ਪਠੱਯੋ ਤਬਿ ਖਾਲਕ ਖਿਆਲ ਕੈ[1]।

[1]ਤਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਬਾਲਕ ਭੇਜਿਆ।

ਭਯੋ ਹੈ ਉਮਾਹ[1] ਉਤਸ਼ਾਹ ਛਯੋ ਧਾਮ ਧਾਮ,

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ।

ਤੋਰਨ[1] ਪਤਾਕਾ[2] ਧ੍ਵਜਾ[3] ਕਲਸ ਉਜਾਲ ਕੈ[11]।

[1]ਬਾਲਕ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਬੱਧੀ ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। [2]ਝੰਡੀਆਂ। [3]ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ। [11]ਤੇ ਕਲਸ ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਬਜਤ ਸਿਧਾਨੇ[1] ਸਰਸਾਨੇ[2] ਗਾਨੇ ਹੋਤ ਹੈਂ,	[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ। [2]ਬਹੁਤੇ।
ਸੁਗੰਧਿ ਚਰਚਾਨੇ[1] ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਧਰੇ ਬਾਲ ਕੈ।	[1]ਛਿੜਕਾਈਆਂ।
ਹੁਤੋ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਅਨੰਦ ਸਿੰਧੁ ਪੁਰ ਪੁਰਾ,	
ਏਹੂ ਪਰਮਾਨੰਦ ਉਛਾਲ ਦੀਓ ਬਾਲਕੈ[1] ॥ ੮ ॥	[1]ਅਨੰਦਪੁਰ (ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਂ) (ਪੁਰਾ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ (ਪੁਰ) ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਬਾਲਕ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਛਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਨਾਤੀ ਕੋ[1] ਨਿਹਾਰ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਔ ਨਾਨਕੀ ਜੀ,	[1]ਪੋਤ੍ਰੇ ਨੂੰ।
ਅੰਗ ਨਾ ਸਮਾਤੀ ਦਾਨ ਦੈ ਦੈ ਭੂਲ ਜਾਤੀ ਹੈਂ।	
ਧਾਈ ਧਾਈ ਆਵਤ[1] ਬਧਾਈ ਲੈ ਲੈ ਉਮਗਾਈ[2]	[1]ਦਾਈ ਦੌੜ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। [2]ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਹਿਤ।
ਮਾਈ ਕੋ ਅਸੀਸ ਦੈ ਕੈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਪਾਤੀ ਹੈ।	
ਜਾਚਕੁ[1] ਅਪਾਰ ਆਇ ਬਾਂਛਤ ਗੁਰੂ ਤੈ ਪਾਇ,	[1]ਮੰਗਤੇ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਜਾਇ ਰਟੈਂ[1] ਸੁਜਸ ਬਖਜਾਤੀ ਹੈ।	[1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਦੇਵਤਾ ਬਸਾਹਿਂ ਫੂਲ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਹਿਂ ਤੂਲ[1],	[1]ਬਹੁਤੇ।
ਨਭ ਧਰ ਰਹਯੋ ਝੂਲ ਆਨੰਦ ਮਹਾਤੀ ਹੈ[1] ॥ ੯ ॥	[1]ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਝੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਪੱਖ ਪੁੰਨਜ ਧੰਨਜ ਧਰਨੀ ਕੋ ਨੀਕੋ,	
ਭਾਗ ਕੀ ਭਲਾਈ[1] ਭਨੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੈਂ।	[1]ਚੰਗਿਆਈ।
ਸੱਤ੍ਰਹ ਸੈ ਚਾਲੀ ਸਤ* ਮੰਗਲ ਮੰਗਲ ਦਤ,	*ਮੂਲ 'ਚ ਪਾਠ ਸਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਤ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ।
ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਸੱਤੇਂ ਸਭ ਲਗਨ ਅਨਿੰਦ ਹੈਂ[1]।	[1]ਸੰਮਤ ੧੭੪੭ ਮੰਗਲਵਾਰ (ਦਿਨ) ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਸੱਤੇਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੱਗਣ ਚੰਗੇ ਹਨ।
ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ* ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰਨ ਕਾਮ,	*ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਨਾਮ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੇ ਨਾਮ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਵੀਨ ਖੋਜੀ ਵੀ ਨਾਮ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੨ 'ਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਖ਼ੁਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਬਿਦਤੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਹ੍ਵੈ ਗੁਲੇਰ ਹੂੰ ਕੋ' ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਨਾਮ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹੈ।
ਰਖਯੋ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਜੋਤਕ ਸੁ ਚਿੰਦ ਹੈਂ[1]।	[1]ਜੋਤਸ਼ ਦੀ (ਚਿੰਦ) ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ।
ਬਾਲਕੇ ਅਕਾਲ ਕੇ ਕੇ ਭਏ ਜੁਗ ਬਾਲਕੇ ਜੋ[1],	[1]ਅਕਾਲ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਨ ਉਹਨਾਂ) ਦੇ ਦੋ ਸਪੁੱਤਰ ਹੋ ਗਏ।
ਅਰਿ ਗਨ ਘਾਲ ਕੇ[1] ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸੋ ਹਿੰਦੁ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਮਾਤ ਦੁਲਰਾਵਤ[1] ਬਢਾਵਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਅਤਿ,	[1]ਲਡਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਭੂਖਨ ਨਵੀਨੇ ਝੀਨੇ[1] ਬਸਨ ਸਜਾਇ ਹੈਂ।	[1]ਬਰੀਕ।
ਡੀਠ ਮਤ ਲਾਗੈ ਕੌਨੇ ਲਾਵਤ ਡਿਠੌਨੇ ਲੌਨੇ,	
ਸੌਨੇ ਕੰਜ ਪਰ ਛੌਨੇ ਅਲਿ ਜਨੁ ਭਾਇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਇਸ ਲਈ ਸੁੰਦਰ (ਡਿਠੌਨੇ) ਕਾਲੇ ਟਿੱਕੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕੰਵਲ ਉੱਪਰ ਭੌਰਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।
ਹੇਰਿ ਪੁਰਿ ਨਰ ਨਾਰਿ ਆਵੈਂ ਜਾਵੈਂ ਮੋਦ ਧਾਰਿ,	
ਸੰਗਤੈਂ ਅਪਾਰ ਲੈ ਮਸੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਇ ਹੈਂ।	
ਭੂਸ਼ਨ ਬਸਨ ਬਨਵਾਇ ਲਜਾਇ ਦਾਇਂ[1] ਗੁਰੈਂ,	[1]ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਥਾਇ[1] ਸਿਰੋਪਾਇ ਪਾਇ ਘਰ ਜਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੧ ॥	[1]ਹੋ ਕੇ।

ਦਿਵਸ ਬਸੋਏ[1] ਪਰ ਮੇਲਾ ਹੋਏ ਆਇ ਬਡ,	[1]ਵਿਸਾਖੀ।
ਸੰਗਤਾਂ ਅਪਾਰ ਜੁਰੈਂ ਗੁਰੈਂ ਦਰਸਾਨ ਕੌਂ।	
ਆਯੁਧ ਸਜਾਇ ਗੁਰੁ ਆਇ ਕੈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ,	
ਸਭਾ ਮੈਂ ਥਿਰਾਇਰਘੁਰਾਇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਾਨ ਕੋ[1]।	[1]ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਵਾਂਗ।
ਮੇਵਰੇ ਪੁਕਾਰੈਂ ਜਾਇ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁ ਆਇ	
ਦਰਸਾਇਂ, ਭੇਟ ਦਾਇਂ ਬੰਦੈਂ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨ ਕੋ[1]।	[1]ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ।
ਜੈਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਕਾਮਨਾ ਹ੍ਵੈ ਤੈਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਪੂਰੈਂ ਗੁਰੁ,	
ਚਾਰ ਫਲ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਕਲਿਆਨ ਕੋ ॥੧੨॥	
ਜਾਹਿਂ ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਾਮ ਪਾਇ ਸਿਰੋਪਾਇ ਆਮ,	
ਕੇਚਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਮ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ ਰਹਾਇ ਹੈਂ।	[1]ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਨ ਦੁਲਰੈਹੈਂ ਅਹਿਲਾਦਨ ਸੋਂ[1],	[1]ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਲਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕਦਮ ਪਦਮ ਸੁਖ ਸਦਮ ਚੁਮਾਇ ਹੈਂ[1]।	[1]ਸੁਖ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੇ ਹਨ।
ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੈਂ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਮਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੂਜਰੀ ਜੀ,	
ਰੱਛ ਬਹੁ ਠਾਨੈ ਦਧਿ ਓਦਨ[1] ਖਵਾਇ ਹੈਂ।	[1]ਦਹੀਂ ਚੌਲ।
ਜੁਗ ਹੀ ਸਨੁੱਖਾ ਕੇ[1] ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਿ ਗੋਦ,	[1]ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਨੂੰਹਾਂ ਦੇ।
ਮੋਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸਿੰਧੁ[1] ਮਗਨ ਰਹਾਇ ਹੈਂ ॥੧੩॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ।
ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ[1] ਰਹਿ ਮਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਦ,	[1]ਰੌਣਕ।
ਟਹਿਲੂਏ ਟਹਿਲਨੀ ਟਹਿਲ ਕਮਾਇ ਹੈਂ।	
ਚੰਦਰ ਦਿਨਿੰਦਰ ਸੇ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਗੁਨਿ[1],	[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਸੂਰਜ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੰਦਰ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ)।
ਮੰਦਰਨ ਅੰਦਰ ਤੈ ਬਾਹਰ ਸਿਧਾਇ ਹੈਂ।	
ਜਾਇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਆਇ ਨਿਰਖਾਇ ਸਭਾ ਅਭਾ[1],	[1]ਸੋਭਾ।
ਬੰਦਿ ਗੁਰੁ ਪਾਇ ਧਾਇ ਗੋਦ ਮੈਂ ਥਿਰਾਇ ਹੈਂ।	
ਬਾਲ ਲੀਲ੍ਹਾ ਬਹੁ ਭਾਇ ਦਿਖਰਾਇ ਮੋਦ ਦਾਇ,	
ਹਾਸ ਰਸ ਕੋ ਬਢਾਇ ਸਬਿਨਿ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ ॥੧੪॥	
ਬ੍ਰਿੱਧ ਮਾਤ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਪ੍ਰੌਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੈਸੇ	
ਦੇਖਯੋ, ਜੈਸੇ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰੂ ਬਰ ਥਾ ਦਯੋ।	
ਉਭੈ ਪਰ ਪੌਤ੍ਰਨਿ[1] ਦੁਲਰਾਇ ਮਨ ਭਾਇ,	[1]ਪੜੋਤਿਆਂ ਨੂੰ।
ਅੱਖ ਨਿਜ ਪਰਤੱਖ ਲਖਿ[1] ਸੁਖ ਥਾ ਲਯੋ।	[1]ਦੇਖ ਕੇ।
ਇਸ ਹੀ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਅਨੰਦੁ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਸੋਂ,	
ਤਿਨ ਨਿਜ ਤਨ ਤ੍ਰਿਨ ਜਿਮ[1] ਛੋਰ ਥਾ ਦਯੋ।	[1]ਕੱਖ ਵਾਂਗ।
ਕਢਯੋ ਬਿਵਾਨ ਗੁਰੁ ਜਯੋਂ ਬਿਧਾਨ ਬੇਦ ਬਦਯੋ[1],	[1]ਜਿਵੇਂ ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਬਿਧੀ ਕਹੀ ਹੈ।
ਦਾਨ ਜੱਗਜ ਤਾਂ ਕੇ ਹਿਤ ਬਹੁ ਕਰਿ ਥਾ ਦਯੋ ॥੧੫॥	
ਸਤ੍ਰਹ ਸੌ ਥਾ ਪਚਾਸ ਗੁਰੁ ਪੁਰ ਪਤਿ ਪਾਸ,	
ਲਯੋ ਸ ਹੁਲਾਸ ਵਾਸ ਪਾਛੇ ਜਸ ਤਾਂ ਰਰੈਂ[1]।	[1]ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਹੀ ਸਮੇਂ ਮਝਾਰ, ਗੁਰੂ ਕੋ ਅਪਾਰ ਤੇਜ	
ਬਢਯੋ ਅਤਿ ਸਾਰ[1], ਭੂਪ ਬਾਈ ਧਾਰ ਕੇ ਡਰੈਂ।	[1]ਬਹੁਤਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸਨ ਕੀ ਵਸਤੁ ਬਿਸੇਸ ਜੇਤੀ,
ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਭੇਜਿ ਆਸ ਖਾਸ[1] ਮੇਲ ਕੀ ਧਰੈਂ। [1]ਆਪਣੇ।
ਜਾਵਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਭੀ ਸਭਾ ਮੈਂ ਦਿਦਾਰ ਦੇਤ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਸ[1] ਦੈ ਉਧਾਰ ਜਨ ਕੌ ਕਰੈਂ ॥੧੬॥ [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਕਰਤ ਚਰਿਤ ਸੁਖਕਾਰ।
ਸ੍ਰੀ ਜੀਤੋ ਜੀ ਸੇਵ ਹੈ,
ਸੰਤਹਿਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਰ ॥੧੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਿਤ ਭੂਪ ਪਹਾਰਿਨ
ਕੇ, ਮਿਲ ਹੈਂ ਜਬਿ ਬਾਤ ਚਲੈ ਹੈਂ।
ਬੀਰਨਿ ਧੀਰਨਿ ਮੈਂ ਗਿਨਤੀ,
ਪਹਿਲੇ ਸਬਿ ਸੈਂ ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਰਿ ਲੈ ਹੈਂ।
ਬਾਤ ਬਿਭਾਂਤਿ[1] ਚਲਾਤ ਗੁਰੈਂ, [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ।
ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਿੱਤ੍ਰੂ ਉਰ ਜੈਸ ਜਿਸੈ ਹੈ।
ਪੋਚ[1] ਕਟੋਚ ਸੁ ਚੁਗਲ ਮਹਾਂ, [1]ਨੀਚ।
ਪੁਨ ਆਪ ਲਾਹੌਰ ਗਯੋ ਚਲ ਕੈ ਹੈ ॥੧੮॥
ਖਾਨ ਦਿਲਾਵਰ ਨਾਜ਼ਮ ਥਾ ਤਹਿਂ,
ਬੀਰ ਬਲੀ ਬਡ ਪਾਂਚ ਹਜਾਰੀ।
ਭੂਪਨ ਤੈ ਨ ਕਰਾ[1] ਉਗਰਜੋ ਜਿਮ, [1]ਮਾਮਲਾ।
ਜੰਗ ਨਦੌਣ ਅਏ ਬਡ ਹਾਰੀ।
ਬਾਤ ਸਬੀ ਸਮਝਾਇ ਕਹੀ ਤਿਨਿ,
ਮੱਦਤ ਗਾਰ ਗੁਰੂ ਤਿਨਿ ਭਾਰੀ।
ਹੇਤ ਇਸੀ ਕੁਪ ਕੈ ਤਬਿ ਨਾਜ਼ਮ,
ਫੌਜ ਪਠੀ ਗੁਰੁ ਓਰ ਅਪਾਰੀ ॥੧੯॥
ਨਾਜ਼ਮ ਕੋ ਸੁਤ ਖਾਨ ਜਮਾਲ,
ਚਢਜੋ ਯੁਤ ਸੈਨ ਕਮਾਲ ਰਿਸੈ ਕੈ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ ਗ਼ੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ।
ਦੁੰਦਭ ਦੀਹ[1] ਬਜਾਇ ਚਲਾ, [1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਚਲਿ ਆਨਿ ਥਿਰਜੋ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪੁਰਿ ਪੈ ਹੈ[1]। [1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ।
ਸਾਰ ਜਸੂਸ ਦਈ ਢਿਗ ਆਲਮ,
ਪਾਰਕ ਪੌਰ ਨਿਸਾ ਅਰਧੈ ਹੈ[1]। [1]ਜਸੂਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ (ਪਾਰਕ ਪੌਰ) ਦਰਬਾਨ ਆਲਮ ਪਾਸ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ।
ਆਲਮ ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਅੰਦਰ
ਮੰਦਰ, ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਬਿ ਵੈ ਹੈ ॥੨੦॥
ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਰਣਜੀਤ ਬਜਾਇ,
ਬੁਲਾਇ ਲਏ ਭਟ ਹੈਂ ਗੁਰੁ ਸਾਰੇ।

ਜਾਗ ਉਠੇ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ,
ਸ਼ੋਰ ਪਰ੍ਯੋ ਸਭਿ ਠੌਰ ਅਪਾਰੇ।
ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਮਸੰਦ, ਦਿਵਾਨ[1] — [1]ਨੰਦ ਚੰਦ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲ[1] ਪਰੋਹਤ[2] ਲੌਂ ਭਟ ਭਾਰੇ। — [1]ਮਾਮਾ। [2]ਦਇਆਰਾਮ।
ਆਇ ਨਮੋਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਨਿ ਕੀਨ,
ਅਸੀਸ ਦਈ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ ॥੨੧॥
ਤਜ਼ਾਰ ਭਵੋ, ਨਦਿ ਪਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਅਯੋ ਤੁਮਰੋ, ਝਟ ਜਾਇ ਹਤੀਜੈ[1]। — [1]ਮਾਰੋ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਭਟ ਗਾਜ ਉਠੇ ਅਟ[1], — [1]ਸਾਰੇ।
ਜੀਤ ਭਵੈ ਦਿਢ ਚੀਤਿ ਪਤੀਜੈ[1]। — [1]ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ।
ਸਾਜ ਸਮਾਜ ਦਰਾਜ ਉਮੰਗ[1], — [1]ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।
ਚਢੇ ਹਿਤ ਜੰਗ ਨ ਦੇਰ ਕਰੀਜੈ।
ਸੈਨ ਨਿਜੈ ਨਿਜ ਲੈ ਸਰਦਾਰ,
ਭਏ ਪੁਰਿ ਬਾਹਰ ਆਨੰਦ ਭੀਜੈ ॥੨੨॥
ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ ਬਜੇ ਬਹੁ ਢੋਲ,
ਗਜੇ ਭਟ ਬਾਜ ਪਰ੍ਯੋ ਬਡ ਰੌਰੈਂ।
ਤੁੱਪਕ ਜੋਰਿ ਤੜਾ ਤੜ ਛੋਰਿ,
ਕਰ੍ਯੋ ਰਵ ਘੋਰ ਭਟੈਂ ਅਤਿ ਗੌਰੈਂ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦ ਕੀਤਾ।
ਆਲਮ ਆਇਸ[1] ਪਾਇ ਗੁਰੈਂ, — [1]ਆਗਿਆ।
ਰਖਵਾਰੇ ਕਰੇ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਔਰੈਂ।
ਭਾਂਤਿ ਕ੍ਰੂਰ ਸੁਨ੍ਯੋ ਰਵ ਸੱਤ੍ਰਨਿ[1], — [1]ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੌਲਾ ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ।
ਦੂਰ ਗਰੂਰ[1] ਭਯੋ ਤਿਨ ਕੌਰੈਂ[2] ॥੨੩॥ — [1]ਹੰਕਾਰ। [2]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।
ਬਾਲ ਮਸਾਲ ਬਿਸਾਲ ਚਮੂੰ[1] — [1]ਫ਼ੌਜ।
ਸੁ ਕਮਾਲ ਕਰਾਲ ਗਰੱਜਤ ਚੱਲੀ।
ਭੇਰਿ ਭੁੰਕਾਰ[1] ਧੁੰਕਾਰ ਸੁ ਧੌਂਸਨਿ[2], — [1]ਭੇਰੀ ਦੇ ਵੱਜਣ ਦੀ ਧੁਨਿ। [2]ਧੌਂਸੇ ਦੇ ਵੱਜਣ ਦੀ ਧੁਨਿ।
ਭੱਟਨਿ ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਅਵੱਲੀ[1]। — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ (ਅਵੱਲੀ) ਅਨੋਖੀ ਮਾਰ ਲੌ ਮਾਰ ਲੌ (ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ)।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੰਦੂਕ ਛੁਟੈਂ ਤੜਤਾ,
ਘਟ ਭਯਾਨਕ ਘੋਘ ਮਨੋ ਦਿੱਢ ਚੱਲੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਛੁਟਦੀਆਂ ਹਨ; (ਦਿਢ) ਮਜ਼ਬੂਤ ਫ਼ੌਜ ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਦੀ ਘਟਾ (ਵਾਂਗ) ਭਿਆਨਕ (ਘੋਖ) ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੀ ਚੱਲੀ ਹੈ।
ਪਾਰਹਿ ਨਾਰਹਿ ਥੀ ਧੁਜਨੀ
ਅਰਿ ਕੀ, ਸੁਨ ਕੈ ਡਰ ਕੀ ਥਰਥੱਲੀ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸੀ; (ਰੌਲਾ) ਸੁਣ ਕੇ ਡਰ ਨਾਲ (ਉਸ ਵਿੱਚ) ਹਲਚਲੀ (ਮੱਚ ਗਈ)।
ਗੁਰੁ ਔਰਹਿ ਬੀਰ ਚਢਾਇ ਪਠੇ,
ਵਹਿ ਜਾਇ ਅਰੀ ਦਿਸ[1] ਪੈ ਗਰਜੇ। — [1]ਵੈਰੀ ਦੀ ਤਰਫ਼।
ਗਢ ਆਨੰਦ ਕੇ ਬੁਰਜੈਂ ਪਰ ਤੈ
ਪਿਖਿ ਤੋਪ ਚਲੀ ਸੱਤ੍ਰ ਲਰਜੇ[1]। — [1]ਵੈਰੀ ਕੰਬ ਉਠੇ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕਾਲੀ ਕੜੱਕੀ ਤਬੈ,
ਅਰਿ ਸੈਨ ਭੜੱਕੀ ਹਹਾ ਕਰਜੇ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲੀ (ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤੋਪ ਦਾ ਨਾਉਂ) ਕੜਕ ਪਈ ਤਦੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਹਾਹਾਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਭੜਕ ਉੱਠੀ।

ਤਮ ਗਾੜ੍ਹ ਨਿਸਾ[1] ਨਹਿਂ ਮਾਲੁਮ ਹੋਇ,
[1]ਗਾੜ੍ਹੀ ਅਨ੍ਹੇਰੀਰਾਤ।
ਅਯੋ ਦਲੁ ਕੇਤਿਕ ਹੈ ਤਰਜੇ[1] ॥੨੫॥
[1]ਆਈ ਫ਼ੌਜ ਕਿਤਨੇ ਕੁ (ਤਰਜੇ) ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ।
ਇਕ ਸਜਾਮ ਨਿਸਾ ਦੁਤੀਏ ਬਿਨ ਭੇਤ,
ਹੁਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਵਹੇ ਬਡ ਥੇ।
ਰਿਤੁ ਥੀ ਹਿਮ[1] ਸਜਾਲੇ ਕੇ ਪਾਲੇ,
[1]ਠੰਡ ਦੀਰੁੱਤ ਸੀ।
ਕਸਾਲੇ ਕਮਾਲੇ ਕਰੇ[1] ਦੁਖ ਦਾ ਜਢ ਥੇ[2]।
[1]ਬਹੁਤੇ (ਕਸਾਲੇ) ਦੁਖੀ ਕੀਤੇ। [2]ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੁਰਕ (ਜਢ) ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਏ।

ਅਤਿ ਸੀਤ ਬਿਆਰ[1] ਬਹੇ ਤਿਰਛੀ,
[1]ਬਹੁਤੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ।
ਨਦਿ ਤੀਰ ਨ ਧੀਰ ਸਕੈਂ ਖਢ ਥੇ[1]।
[1]ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕਦੇ।
ਪਗ ਹਾਥ ਹਲੈ ਨ ਚਲੈ ਫਿਰ, ਸੋ
ਕਿਮ ਆਯੁਧ ਬਾਂਹਿਂ ਅਗੈ ਬਡ ਥੇ ॥੨੬॥
ਜੱਦਪਿ ਥੀ ਬਰਦੀ ਸਰਦੀ ਹਿਤ,
ਪੈ ਹਰਦੀ ਘਰਦੀ ਨਹਿਂ ਜਾਨੈ[1]।
[1]ਭਾਵੇਂ ਸਰਦੀ (ਨੂੰ ਰੋਕਣ) ਵਾਸਤੇ ਬਰਦੀ (ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ) ਪਰ ਉਹ ਬਰਦੀ ਸਰਦੀ ਨੂੰ (ਹਰਦੀ) ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਦੀ (ਘਰਦੀ) ਘਟਦੀ ਹੀ ਜਾਣੀ ਦੀ ਹੈ।

ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਨਨ ਕੇ ਤਨ ਸੁੰਨ
ਭਏ ਬਹੁ, ਆਨਿ ਬਖਾਨਨ ਖਾਨੈਂ[1]।
[1]ਪਠਾਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਦੌਰਿ ਚਲੋ ਅਬਿ ਜਾਨ ਬਚਾਵਹੁ,
ਆਇ ਕਬੀ ਇਨ ਕੋ ਫਿਰ ਹਾਨੈ।
ਨਾਹਿਂ ਤ ਬੇਗਹਿਂ ਤੇਗਹਿਂ ਗ੍ਰਾਸ
ਥਵੈਂ[1], ਬੱਕਰੀ ਸਮ ਦੈ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ॥੨੭॥
[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਚੌਪਈ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਸਲਾਹਿ ਵਹਿ ਭੱਜੇ।
ਖਾਨ ਨਿਲੱਜੈਂ ਬਾਨਨ ਤੱਜੇ[1]।
[1]ਬੇਸ਼ਰਮ ਪਠਾਣ (ਬਾਨਨ) ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।
ਨਾਰਿ ਨਿਵਾਇ[1] ਚਲੇ ਕਰਿ ਤੋਵਾ।
[1]ਧੌਣਾ ਨਿਵਾ ਕੇ।
ਭਾਗੇ, ਪੀਛੇ ਨਹਿਂ ਕਿਨ ਜੋਵਾ[1] ॥੨੮॥
[1]ਤੱਕਿਆ ਨਹੀਂ।
ਜਯੋਂ ਫਨਿ ਮੋਰ ਭੋਰ ਤੈ ਚੋਰੂ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ ਤੋਂ ਸੱਪ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਚੋਰ।
ਮੇਘ ਪੌਨ ਤੈ ਮ੍ਰਿਗ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਰੂ[1]।
[1]ਹਵਾ ਤੋਂ ਬੱਦਲ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ (ਸ਼ੋਰ) ਗਰਜ ਤੋਂ ਹਰਨ (ਡਰ ਕੇ ਨੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

ਬਰਵਾ ਨਾਮ ਗਾਮ ਮਗ ਆਯੋ।
ਲੁਟਯੋ ਨਿਲੱਜਨਿ ਜੋਰ ਜਨਾਯੋ ॥੨੯॥
ਜਯੋਂ ਬਨੀਆਂ ਨਹਿਂ ਮਾਸ ਛਕੈ ਹੈ।
ਰੋੜ ਤੜਕ ਹਿਤ ਸ੍ਵਾਦ ਚਬੈ ਹੈ।
ਕਰੀ ਡਾਰ[1] ਕੇਹਰ ਤੈ ਡਰ ਕੈ।
[1]ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਡਾਰ।

ਝਾੜ ਉਪਾੜਤ ਜਸੋਂ ਬਲ ਧਰ ਕੈ ॥੩੦॥
ਕਹਿਨਾਵਨ[1] ਉਨਿ ਕੀਨੀ ਵੋਹੈ। [1]ਕਹਾਵਤ।
ਮਾੜੀ ਧਾੜ ਜੁਲਾਹਨ ਖੋਹੈ[1]। [1]ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਂਹਦੀ ਭਾਵ ਲੁਟਦੀ ਹੈ।
ਡੇਰਾ ਗਾਮ ਭਲਾਣ ਕਰੈ ਕੈ।
ਗਏ ਲਹੌਰੇ ਹੌਰੇ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ॥੩੧॥
ਪੂਛਯੋ ਨਵਾਬ ਜਵਾਬ ਨ ਦੀਓ।
ਲੱਜਤ ਹੋਇ ਕੱਜ ਮੁਖ ਲੀਓ।
ਤਕੈ ਨ ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ।
ਖਾਨ ਹੁਸੈਨ ਗੁਲਾਮ ਬੁਲਿੰਦਾ[1] ॥੩੨॥ [1](ਦਿਲਾਵਰ ਖ਼ਾਂ ਸੂਬੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ) ਵੱਡਾ ਨੌਕਰ ਸੀ।
ਹੁਤੋ ਤਿਨੋ ਕਾ ਤਿਸ ਹੀ ਠੌਰੈਂ।
ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਬੋਲਯੋ ਇਸ ਤੌਰੈਂ।
ਦੀਜੈ ਪਾਨ[1] ਖਾਨ ਜੀ ਮੋਹੀ। [1]ਪਾਨਾ ਦਾ ਬੀੜਾ।
ਅਬੈ ਸਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਜੀਤੋਂ ਕੋਹੀ[1] ॥੩੩॥ [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਲੁਟ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦੈਂ।
ਜੀਤਿ ਧਸੈਹੋਂ ਦੂਣ ਸੁਛੰਦੈਂ[1]। [1]ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ।
ਲੈਹੋਂ ਦਰਬ ਸਰਬ ਨਿਕਲਾਈ।
ਲਰੈਂ ਤੁ ਲਰਹੋਂ ਹਰੌਂ ਬਨਾਈ[1] ॥੩੪॥ [1]ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਾਂਗਾ।
ਫਰਕਤ ਭੁਜਾ ਦਾਹਿਨੀ[1] ਮੇਰੀ। [1]ਸਜੀ ਬਾਂਹ।
ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ[1] ਦੇਹੁ ਬਧੇਰੀ। [1]ਫ਼ੌਜ।
ਖਾਨ ਦਿਲਾਵਰ ਪਿਖਿ ਦਿਲਾਵਰੀ[1]। [1]ਬਹਾਦਰੀ।
ਦਯੋ ਚਢਾਇ ਬਢਾਇ ਚਾਵਰੀ[1] ॥੩੫॥ [1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਦੋਇ ਹਜਾਰ ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਦਯੋ।
ਦੁੰਦਭਿ ਦੈ[1] ਸਕੋਪ ਸੋ ਗਯੋ। [1]ਧੌਂਸਾ ਵਜਾ ਕੇ।
ਸਿੱਖਹਿ ਸਾਰ ਗੁਰੂ ਕੌ ਦਾਈ।
ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਪਰ ਧੁਜਨੀ ਆਈ ॥੩੬॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਲੌ ਬੀਰ ਅਪਾਰੇ।
ਪਠੇ ਸਮੁਖ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੇਰਿ ਜੁਝਾਰੇ[1]। [1]ਲੜਾਕੇ।
ਰੋਕਯੋ ਮਗ ਤਿਨ ਸਤ੍ਰੁਨ ਜਾਏ।
ਜੰਗ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਸਭਿ ਭਾਏ ॥੩੭॥
ਸੁਨਿ ਗੁਲਾਮ ਡਰ ਕਰਿ ਟਰ ਗਯੋ।
ਬੰਬ[1] ਬਜਾਵਤ ਦੂਣ ਧਸਯੋ। [1]ਨਗਾਰਾ।
ਗਾਮ 'ਅਵਾਨ' ਘੇਰਯੋ ਜੈ ਕੈ।
ਲੂਟੇ ਲੋਗ ਤੰਗ ਬਹੁ ਕੈ ਕੈ ॥੩੮॥
ਕਰਿ ਕੈ ਜੰਗ ਜਿਤਯੋ ਡਢਵਾਲੀ।
ਲੀਨ ਦਰਬ ਦੈ ਦੰਡ ਬਿਸਾਲੀ।
ਕੋਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਮਿਲੇ ਬਹੁ ਆਏ।

ਲਯੋ ਦੰਡ ਬਡ ਜੋਰ ਜਨਾਏ ॥੩੯॥
ਕਿਨ ਕੇ ਪੂਤ ਆਪ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇਈ।
ਛਲ ਬਲ ਸੋਂ ਪਕਰੇ ਬਹੁ ਤੇਈ।
ਕਾਂਗੜੇਸ ਕਹਿਲੂਰੀ ਮਿਲੇ।
ਦੈ ਨਜਰੈਂ[1] ਤਾਹੂੰ ਸੰਗ ਭਿਲੇ[2] ॥੪੦॥

[1]ਭੇਟਾਂ ਦੇ ਕੇ। [2]ਮਿਲੇ।

ਕਰਤੇ ਫਿਰੇ ਲੂਟ ਵਹਿ ਮਾਰੇ।
ਜੁਲਮ ਅਤੁਲਮ[1] ਗੁਲਾਮ ਗੁਜਾਰੇ।

[1]ਬਹੁਤੇ।

ਹੜ੍ਹ ਜਲ ਜਸੋਂ ਦਲ ਚਲ ਹੈ ਵਾਹੂੰ।
ਇੱਜ਼ਤ ਦੌਲਤ ਛਡੀ ਨ ਕਾਹੂੰ ॥੪੧॥

ਦੋਹਰਾ:
ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਹਿ ਪਰ ਕੂਕਰਾ[1],

[1]ਕੁੱਤਾ।

ਲਟਤ[1] ਕਟਤ ਜਸੋਂ ਧਾਇ।

[1]ਲੜਦਾ ਹੈ।

ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਨਿਜ ਨਹਿਂ ਲਖੈ,
ਜੈਸ ਕਪੀ ਕੋ ਘਾਇ[1] ॥੪੨॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਂਦਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ (ਨੋਟ-ਬਾਂਦਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਆਪ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ)।

ਚਢੈ ਗੀਧ ਗਂਧਲੀ ਨਦੀ,
ਆਂਧੀ ਅਧਿਕ ਸ਼ਰਾਬ[1]।

[1]ਗਿਰਝ, ਗੰਧਲੀ ਨਦੀ, ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ।

ਪਾਜੀ ਕੀ ਬਾਜੀ ਚਢੈ[1],

[1]ਕਾਇਰ ਦੀ ਖੇਡ ਚੜ੍ਹ ਜਾਏ ਭਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਦਮੀ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਜਾਏ।

ਇਹ ਸਬਿ ਦੁਖਦ ਖਰਾਬ ॥੪੩॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਮੇਘ ਮਹਾਂ ਮਦ ਕੈ ਜੁ ਚਢੈ,
ਮਹਿ ਮੰਡਲ ਮੇਂਹ ਪ੍ਰਮੋਦ ਬਿਥਾਰੈ[1]।

[1]ਬੱਦਲ ਜੇ ਬਹੁਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਮੀਂਹ ਤੇ ਅਨੰਦ ਖਿਲਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਚਾਂਦ ਚਢੈ ਚਹੁ ਚੱਕਹਿ ਚਾਨਣ,
ਚਾਹਿ ਚਕੋਰਨ ਕੇ ਚਿਤ ਚਾਰੈ[1]।

[1]ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚਕੋਰਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ (ਚਾਰੈ) ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰ ਚਢੈ ਤੁ ਬਢੈ ਜਗ ਨੂਰ[1],

[1]ਚਾਨਣ।

ਸ਼ਹੂਰ ਜਰੂਰ ਮਿਲੈ ਰੁਜਗਾਰੈਂ[1]।

[1]ਸਮਝ ਕੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਆਤਸ਼ਬਾਜੀ ਦਰਾਜੀ ਚਢੀ ਭਲ,
ਪਾਜੀ ਕੀ ਬਾਜੀ ਚਢੀ ਤੁ ਬਿਗਾਰੈ[1] ॥੪੪॥

[1]ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਾਇਰ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਭਾਵ ਜਿੱਤ ਵਿਗਾੜ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚਢ ਹੈ ਜੁ ਬਰਾਤ ਸੁਹਾਤ ਬਖਜਾਤ,
ਭਵਾਤ ਖੁਸ਼ੀ[1] ਤਿਯ ਗਾਤ ਅਪਾਰੈਂ।

[1]ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਬੂਟੀ ਬਧੂਟੀ ਚਢੈ
ਜਬਿ ਡੋਰਹਿ, ਹੋਵਹਿਂ ਮੰਗਲ ਭਾਰੈਂ[1]।

[1]ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵਹੁਟੀ ਜਦੋਂ ਡੋਲੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੌਤਿਕ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਦਿਖਾਤ,
ਚਢੈ ਨਟਨੀ ਨਟ ਬਾਂਸ ਕਿਨਾਰੈਂ[1]।

[1]ਬਾਂਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਵ ਸਿਖ਼ਰ ਉੱਤੇ।

ਦੇਤ ਨਰਾਜ਼ੀ ਮਜ਼ਾਜੀ ਫਿਟੈ ਬਡ[1],
ਪਾਜੀ ਕੀ ਬਾਜੀ ਚਢੈ ਤੁ ਬਿਗਾਰੈ ॥੪੫॥
ਚੌਪਈ:
ਸੋਈ ਬਾਤ ਹੁਸੈਨੀ ਕੀਨੀ।
ਦੁਖੀ ਕਰੀ ਖਲਕਤ ਲੁਟ ਪੀਨੀ[1]।
ਭੂਪਤਿ ਮਿਲੈ ਤਾਂਹਿ ਜੋ ਆਈ।
ਸੈਨ ਲੇਤ ਤਿਹਂ ਸੰਗ ਮਿਲਾਈ ॥੪੬॥
ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨ ਨਿਜ ਦਲ ਸੋ ਬਿਰਧੈ ਹੈ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਪਰ ਪਰਨੋ ਚੈਹੈ[1]।
ਗੁਰ ਕਾ ਦਲ ਬਲ ਲੋਗਹਿਂ ਬੂਝੈ।
ਜੰਗ ਕਰਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਲੂਝੈ[1] ॥੪੭॥
ਕਹੈ ਜਿ ਮਿਲ ਹੈ ਗੁਰ ਮੁਹਿ ਆਈ।
ਲੈਹੋਂ ਦਰਬ ਸਰਬ ਨਿਕਲਾਈ।
ਹੇਤ ਜੰਗ ਬਹੁ ਸੈਨ ਬਟੋਰੈ[1]।
ਕਹਿਤ ਰਹਿਤ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਤੋਰੈਂ[1] ॥੪੮॥
ਫਿਰਤ ਜਸੂਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਿਤ[1] ਜੋ।
ਆਇ ਖਬਰ ਸਬਿ ਦੇਵੈਂ ਇਤ ਸੋ।
ਸੁਨਿ ਮਸੰਦ ਗਨ ਮਨ ਡਰ ਪਾਹੀਂ।
ਮਾਤ ਗੂਜਰੀ ਤਈਂ ਸਿਖਾਹੀਂ ॥੪੯॥
ਗੁਰੁ ਕੋ ਬਰਜੋ ਜੰਗ ਨ ਕਰੈਂ।
ਪਠੈਂ ਮਸੰਦ ਸੰਧਿ ਨਿਜ ਧਰੈਂ[1]।
ਟਾਰੈਂ ਭੂਤ ਖਾਕ ਪਿੰਨ ਦੈ ਕੈ[1]।
ਨਤ ਵਹਿ ਲੁਟ ਹੈ ਪੁਰਿ ਕੋ ਐ ਕੈ ॥੫੦॥
ਅਨੀ[1] ਘਨੀ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹਏ।
ਕੋਹੀ ਨ੍ਰਿਪ[1] ਜੀਤ ਸਬਿ ਲਏ।
ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੀ ਸਿਪਾਹ ਗੁਰੁ ਪੇਖੀ।
ਇਹੁ ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਬੀਰ ਬਿਸੇਖੀ ॥੫੧॥
ਪੁਸ਼ਤਨ ਤੈ[1] ਜਿਨ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ।
ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਬਹਾਦਰ ਭਾਰੇ।
ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਹਿ ਮੇਲਿ ਮਸੰਦੈਂ[1]।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੈਂ ਭਲ ਕਰਨੀ ਸੰਧੈਂ[1] ॥੫੨॥
ਸੁਨਤ ਗੁਨਤ ਇਮ ਗੁਰੁ ਗਰਜਾਏ।
ਸੁਪਤ ਸ਼ੇਰ ਜਨੁ ਦਯੋ ਜਗਾਏ।
ਹਮ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਜਰਾਂ ਉਖੇਰੈਂ।
ਰਾਜ ਪੰਥ ਮਮ ਕਰੈ ਬਧੇਰੈਂ ॥੫੩॥
ਤੁਰਕਨ ਕਾਰ ਵੰਦ ਨਹਿਂ ਕੋਈ।

[1]ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ (ਮਿਜਾਜ਼ੀ) ਸੁਭਾਵ ਬਹੁਤਾ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਬਹੁਤੀ।
[1]ਪੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਇਕੱਠੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
[1]ਤੋੜਾਂਗਾ।
[1]ਤਿਸ (ਹੁਸੈਨੀ) ਕੋਲ।
[1]ਆਪਣਾ ਮੇਲ ਕਰ ਲੈਣ।
[1]ਹੁਸੈਨੀ ਰੂਪ ਭੂਤ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਰੂਪ ਸੁਆਹ ਦਾ ਗੋਲਾ ਦੇ ਕੇ।
[1]ਫ਼ੌਜ।
[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
[1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ।
[1]ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਕੇ।
[1]ਮੇਲ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਰਹਿਨੋ ਪੈਹ, ਲਖੈਹੈ ਲੋਈ[1]।
ਜੋ ਰੈਹੈ ਕਿਤ ਸੋ ਮਿਲਿ ਰੈਹੈ।
ਜ਼ਾਲਮ ਅਕੜਜੋ ਪਕੜਜੋ ਜੈਹੈ ॥੫੪॥
ਹਮ ਅਕਾਲ ਕੀ ਦਯਾ ਪਾਇ ਕੈ।
ਐਹੈ ਜੋ ਚਢਿ ਪਠੈਂ ਆਇ ਕੈ।
ਜਰਾ ਨ ਸੰਸਾ ਡਰ ਤੁਮ ਧਰੋ।
ਖੜਗਕੇਤ ਕੇ ਚਰਿਤ ਨਿਹਰੋ[1] ॥੫੫॥
ਇਹੁ ਤੋ ਔਰਹਿ ਠੌਰ ਮਰੈ ਹੈ।
ਪੌਨ ਮੇਘ ਜਯੋਂ ਕਿਤ ਉਡ ਜੈ ਹੈ।
ਜੇ ਐਹੈ ਲੈਹੈਂ ਰਣ ਤਾ ਸੋਂ।
ਪੈ ਹੈਂ ਫਤੇ ਡਰੈ ਹੈਂ ਕਾਂ ਸੋਂ ॥੫੬॥
ਜੀਤੈ ਜੇ ਟਟੂਆ ਰਣ ਬਾਜੀ।
ਕਾਂਹਿ ਖਰੀਦੈ ਤੌਂ ਨਰ ਤਾਜੀ[1]।
ਕਾਮ ਲਲਾਮ[1] ਗੁਲਾਮ ਜਿ ਸਾਰੈ।
ਤੌਂ ਕਯੋਂ ਰਖੈਂ ਅਸਲ ਸੂਦਾਰੈਂ ॥੫੭॥
ਨੰਦ ਚੰਦ ਤੁਮ ਡਰੋ ਨ ਭਾਈ।
ਬੀਰ ਬਟੋਰਿ ਰਖੋ ਤਕਰਾਈ।
ਦਾਰੂ[1] ਗੋਰੀ ਖਰਚ ਮਹਾਈ।
ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਹੁ ਬਰਤਾਈ ॥੫੮॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਤੈ ਸੁਨਾਈ।
ਉਤ ਹੁਸੈਨ ਕਹਿ ਐਨ ਗ੍ਰਬਾਈ[1]।
ਮਮ ਢਿਗ ਜੁਰੀ ਸੈਨ ਅਬਿ ਭਾਰੀ।
ਭੂਪਤਿ ਭਏ ਅਧਿਕ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੫੯॥
ਕਿਨੈ ਨ ਮੁਝ ਕੋ ਹਾਥ ਦਿਖਾਰੇ।
ਅਬਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਚਲੋ ਨਿਹਾਰੇਂ[1]।
ਮਿਲੈ ਤੁ ਲੈਹੈਂ ਦੂਬ ਬਧੇਰੋ।
ਨਤ ਘਾਲਹਿਂ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰੋ[1] ॥੬੦॥
ਕਰੀ ਗੁਲਾਮ[1] ਤਿਆਰੀ ਗੌਰੈਂ[2]।
ਨਰ ਕਿਛੁ ਚਹਿਤ ਕਰਤ ਹਰਿ ਔਰੈਂ।
ਇਤਨੇ ਮਾਂਹਿ ਗੁਪਾਲ ਗੁਲੇਰੀ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਔਰ ਚੰਦੇਰੀ ॥੬੧॥
ਖਾਂ ਹੁਸੈਨ ਢਿਗ ਗਏ ਬੁਲਾਏ।
ਲੈ ਕਿਛੁ ਦਰਬ ਦੈਨ ਹਿਤ ਭਾਏ।
ਵਹਿ ਬਹੁਤਾ ਚਹਿ ਯਹਿ ਦੈਂ ਥੋਰਾ।
ਲੇਤ ਦੇਤ ਬਡ ਬਾਢਯੋ ਰੌਰਾ ॥੬੨॥
ਸੋ ਭੀ ਲੈ ਗੁਲੇਰੀਆ ਸੰਗੈਂ।

[1]ਤੁਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਣੇਗੀ।
[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਕੌਤਕ ਦੇਖੋ।
[1]ਘੋੜਾ।
[1]ਸੁੰਦਰ।
[1]ਬਰੂਦ।
[1]ਬਹੁਤਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਦੇਖੀਏ।
[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਪਾਵਾਂਗੇ।
[1]ਹੁਸੈਨੀ। [2]ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ।

ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਚਲਿ ਅਯੋ ਨਿਸੰਗੈਂ।
ਲੈ ਦਲ ਪਾਛੇ ਚਢਜੋ ਹੁਸੈਨੀ।
ਅਰਨ ਬਰਨ ਰਿਸ ਧਰ ਕਰਿ ਪੈਨੀ[1] ॥੬੩॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲਰੰਗ ਕਰਕੇ।
ਓਠਨ ਕਟਤ ਰਟਤ[1] ਅਬਿ ਲੁਟ ਹੈਂ। — [1]ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੰਗੀ ਤਿਸ ਕਾ ਏਕ ਨ ਛੁਟ ਹੈ।
ਕਹਿਲੂਰੀ ਕਾਟੋਚ ਸਸੈਨਾ।
ਚਢੇ ਕੋਪਿ, ਹਿਤ ਓਪ ਘਟੈਨਾ[1] ॥੬੪॥ — [1]ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੇ, ਗੁਲੇਰੀਏ ਦੀ ਉਪਮਾ ਘਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।
ਘੇਰਜੋ ਪੁਰਿ ਗੁਲੇਰ ਉਨਿ ਆਈ।
ਅੰਦਰ ਵਥੁ ਕਿਛੁ ਜਾਨ ਨ ਪਾਈ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਤਹਿਂ ਰਹੀ ਲਰਾਈ।
ਤੁਪਕ ਤੀਰ ਜੰਜੈਲ[1] ਚਲਾਈ ॥੬੫॥ — [1]ਭਾਰੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਬੰਦੂਕ।

ਦੋਹਰਾ:
ਨਿਜ ਵਜ਼ੀਰ ਗੋਲੇਰੀਏ,
ਮੱਦਤ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਪਠਯੋ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਘਨੀ,
ਮਾਨੀ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਆਸ[1] ॥੬੬॥ — [1]ਆਸਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ।
ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਜਰਾਰ[1] ਦੈ, — [1]ਲੜਾਕੇ।
ਸੰਗਤੀਏ ਸਿੰਘ ਸੰਗ।
ਭੇਜਜੋ, ਇਨਿ ਮਿਲਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ,
ਕੀਨੋ ਜੰਗ ਉਮੰਗ ॥੬੭॥

ਚੌਪਈ:
ਭੀਮ ਚੰਦ ਜਬਿ ਇਹੁ ਸੁਨ ਲੀਓ।
ਮੱਦਤ ਗਾਰ ਗੁਰੂ ਇਨਿ ਥੀਓ।
ਖਾਂ ਹੁਸੈਨ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ।
ਕਰੋ ਸੰਧਿ ਜੇ ਚੈਹੁ ਭਲਾਈ ॥੬੮॥
ਮਾਨੀ ਉਨਿ ਇਨਿ ਮਿਲਿ ਦੁਹਿਂ ਰਾਈ[1]। — [1]ਦੁਹਾਂਰਾਜਿਆਂ ਨੇ।
ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਲਯੋ ਬੁਲਾਈ।
ਸੰਧਿ ਕਰਾਵਨ ਕੀ ਠਹਿਰਾਈ।
ਨਿਜ ਰਸਮੈਂ ਕੀ ਕਸਮੈਂ ਖਾਈ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਆਪਣੀਰਹੁਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੁੰਆਂ ਖਾਧੀਆਂ।
ਜ਼ਾਮਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਵਿਚ ਦਯੋ।
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤਬਿ ਗਯੋ।
ਜਾਇ ਗੁਲੇਰੀ ਪ੍ਰਤੈ ਸੁਨਾਈ।
ਮੁਹਿ ਨ ਭਰੋਸ ਕਹਜੋ ਉਨਿ ਭਾਈ ॥੭੦॥
ਪੈ ਜ਼ਾਮਨ ਜੋ ਗੁਰੁ ਵਿਚ ਦੀਨੋ।
ਤਾਂ ਤੇ ਚਲੌਂ ਸੰਗ ਤੁਹਿ ਚੀਨੋ।
ਲਾਜ ਬ੍ਰਿਦ ਕੀ ਗੁਰੁ ਨਿਭੈ ਹੈਂ।
ਇਮ ਕਹਿ ਗਯੋ ਮਿਲਜੋ ਜਬਿ ਜੈਹੈ ॥੭੧॥

ਭੀਮ ਚੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚੀ।
ਖਾਂ ਹੁਸੈਨ ਪੋਚੀ[1] ਦਿਲ ਸੋਚੀ।
[1]ਨੀਚ ਨੇ।
ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਕਰ ਅਯੋ ਗੁਲੇਰੀ।
ਪਕਰਿ ਜਕਰਿ ਧਨ ਲੈਂਹਂ ਬਧੇਰੀ ॥੭੨॥
ਬੋਲੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਧਨ ਦੈਹੋ।
ਕਹਯੋ ਗੋਪਾਲ ਕਹਾਂ ਮੋ ਪੈਹੋ।
ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਜੁ ਥਾ ਤਿਨਿ ਆਨਯੋ।
ਸੋ ਦੈ ਰਹਯੋ ਗੁਲਾਮ[1] ਨ ਮਾਨਯੋ ॥੭੩॥
[1]ਹੁਸੈਨੀ
ਪੌਨ ਪਰਾਈ ਤੈ ਸਹਿਨਾਈ[1]।
[1]ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਾਜਾ।
ਜਯੋਂ ਫੂਲਤ ਤਯੋਂ ਰਹਯੋ ਫੁਲਾਈ।
ਸਿਕਤਾ ਤਪੈ ਤੇਜ ਰਵਿ ਤੇ ਹੈ[1]।
[1]ਰੇਤਾ ਸੂਰਜ ਦੇ ਤੇਜ ਨਾਲ ਤਪਦਾ ਹੈ।
ਪਗ ਜਾਰੈ ਨਹਿਂ ਰਵਹਿ ਲਖੈਹੈ[1] ॥੭੪॥
[1]ਪੈਰ ਸਾੜਦਾ ਹੈ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।
ਮੁੰਜ ਗੁਲਾਮਨਿ ਏਕ ਸੁਭਾਏ।
ਅਕੜਤ ਪਕੜਤ ਜੋਰ ਪਰਾਏ[1]।
[1]ਪਰਾਏ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਕੜ ਪਕੜਦੇ ਹਨ।
ਛੰਦ ਬੰਦ ਨਹਿਂ ਨੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ[1]।
[1]ਛਲ ਵਲ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰੀ।
ਪਕਰਨ ਹਿਤ ਮਸਲਤ ਉਨਿ ਧਾਰੀ ॥੭੫॥
ਦੇਖਿ ਆਂਖ ਧਨ ਝਟਤ ਲਵਾਈ[1]।
[1]ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਅੱਖ (ਬਦਲੀ ਹੋਈ) ਦੇਖ ਕੇ ਛੇਤੀ ਧਨ (ਲਵਾਈ) ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਦੈਹੋਂ ਔਰ ਲਜਾਇ ਇਮ ਗਾਈ।
ਧਾਇ ਧਸਯੋ ਨਿਜ ਧਾਮ ਗੁਲੈਰੀ।
ਦੇਖਤ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸੁ ਬੈਰੀ ॥੭੬॥
ਗਾਮ ਗੁਲੇਰੀ ਕੇ ਕਿਛੁ ਲੂਟੇ।
ਮੂਢਨ ਕਰੀ ਅਨੀਤਿ ਅਨੂਠੇ[1]।
[1]ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਅਨੋਖੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕੀਤੀ।
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਪ੍ਰਤਿ ਤਬਿ ਗੋਈ[1]।
[1]ਕਹੀ।
ਲਰੈਂ ਹਰੈਂ ਬਾਹਰ ਕਿ ਨ ਹੋਈ[1] ॥੭੭॥
[1]ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ਮਰਦੇ।
ਪੇਖਿ ਵਕਤ ਇਨਿ ਫਜ਼ਰ ਅਵੱਲਾ[1]।
[1]ਵੱਡੀ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੇਖ ਕੇ।
ਨਿਕਸ ਕੀਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਪਰ ਹੱਲਾ।
ਤੁਰਕਹਿਂ ਯਾਦ ਕਰਾਯੋ ਅੱਲਾ।
ਕੋਊ ਨ ਆਗੇ ਹੋਵਤ ਖੱਲਾ[1] ॥੭੮॥
[1]ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਰੁਪਯੋ ਜੌ ਗੁਪਾਲੰ[1]।
[1]ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ।
ਕੁਪਯੋ ਤੌ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ।
ਚਢਯੋ ਦੈ ਨਗਾਰਾ।
ਕਢਯੋ ਮਾਰ ਮਾਰਾ[1] ॥੭੯॥
[1]ਮਾਰ ਲੌ ਮਾਰ ਲੌ (ਕਢਯੋ) ਕਿਹਾ।
ਚਲਯੋ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨਾ।
ਕਿਯੈ ਲਾਲ ਨੈਨਾ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈਂ।

ਕਮਾਨੈ ਚਢਾਈਂ ॥੮੦॥	
ਤਚੇ[1] ਤੀਰ ਤੀਖੇ।	[1]ਛੱਡੇ।
ਮਚੇ ਬੀਰ ਬੀਖੇ[1]।	[1]ਕ੍ਰੋਧੀ ਸੂਰਮੇ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਏ।
ਰਸੰ ਬੀਰ ਪਾਗੇ[1]।	[1]ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।
ਪਲੀਤੇ ਸੁ ਦਾਗੇ ॥੮੧॥	
ਰਣੈਂ ਰੰਗ ਹੋਵਾ।	
ਉਭੈ ਓਰ ਜੋਵਾ[1]।	[1]ਜੰਗ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦੇਖਿਆ।
ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਸਮੂਹੈਂ[1]।	[1]ਸਾਰੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਦਈ ਦੀਹ ਹੂਹੈਂ[1] ॥੮੨॥	[1]ਵੱਡਾ (ਹੂਹੈਂ) ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।
ਕਿਤੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘੈਂ।	
ਹਤੇ ਸੱਤ੍ਰ ਧਿੰਗੈਂ[1]।	[1]ਜੋਰਾਵਰ ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਕਟੋਚੀ।	
ਬੰਦੂਕੈਂ ਸੁ ਮੋਚੀ[1] ॥੮੩॥	[1]ਛੱਡੀਆਂ।
ਢੁਕੇ ਨੇਰ ਨੇਰੈਂ।	
ਬੁਕੇ ਸੱਮ ਸ਼ੇਰੈਂ।	
ਲਰੈਂ ਢੂਕ ਢੂਕੈਂ[1]।	[1]ਨੇੜੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ।
ਗਿਰੈਂ ਟੂਕ ਟੂਕੈਂ ॥੮੪॥	
ਭਏ ਲੁੱਥ ਜੁੱਥੰ[1]।	[1]ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਹੋ ਗਏ।
ਥਏ ਤੁੱਥ ਮੁੱਥੰ[1]।	[1]ਗੋਲ ਮੋਲ ਜੇਹੇ ਹੋ ਗਏ।
ਕਟੈਂ ਹੱਥ ਮੱਥੇ।	
ਲਟੇ[1] ਤੇਗ ਭੱਥੇ ॥੮੫॥	[1]ਡਿੱਗ ਪਏ ਹਨ।
ਲਗੇ ਢੋਲ ਡੰਕੇ।	
ਧੁਕੇ ਧੌਂਸ ਬੰਕੇ[1]।	[1]ਸੁੰਦਰ ਧੌਂਸੇ ਖੜਕਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤੇ ਪੇਟ ਫਾਟੇ।	
ਪਰੇ ਮੂੰਡ[1] ਕਾਟੇ ॥੮੬॥	[1]ਸਿਰ।
ਮਰੈਂ ਬੀਰ ਘੂਮੈਂ[1]।	[1]ਗੇੜਾ ਖਾ ਕੇ।
ਪਰੈਂ ਲੋਥ ਭੂੰਮੈਂ।	
ਛਕੇ ਛੋਭ ਛੱਤ੍ਰੀ[1]।	[1]ਸੂਰਮੇ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਸਬੈ ਬੀਰ ਅੱਤ੍ਰੀ[1] ॥੮੭॥	[1]ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਸੂਰਮੇ।
ਹਥਾ ਵੱਥ ਹੋਏ[1]।	[1]ਜੱਫੋ ਜੱਫੀ ਹੋ ਪਏ।
ਟਰੇ ਨਾਹਿਂ ਕੋਏ।	
ਸਬੈ ਜੀਤ ਚਾਹੈਂ।	
ਘਨੇ ਘਾਵ ਲਾਹੈਂ[1] ॥੮੮॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਬੈ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨੀ।	
ਲਏ ਤੇਗ ਪੈਨੀ[1]।	[1]ਤਿੱਖੀ।
ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ।	

ਪਰਜੋ ਆਇ ਧੈ ਕੈ ॥ ੮੯ ॥
ਸਬੈ ਖਾਨ ਬਾਂਕੇ।
ਅਏ ਸੰਗ ਤਾਂ ਕੇ।
ਅਲੀ ਯਾ ਅਲੀ ਹੈ।
ਬਕੈਂ ਯੌਂ ਬਲੀ ਹੈਂ ॥ ੯੦ ॥
ਮਹਾਂ ਰੋਹ ਮੱਤੇ।
ਕਰੇ ਨੈਨ ਰੱਤੇ[1]। [1]ਲਾਲ।
ਤਜੈਂ ਜੋ ਬਦੂਕੈਂ।
ਲਗੈਂ ਸੋ ਅਚੂਕੈਂ ॥ ੯੧ ॥
ਦੜਾ ਦਾੜ ਡਾਰੈਂ।
ਕੜਾ ਕਾੜ ਮਾਰੈਂ।
ਜਿਸੈ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨਾ।
ਧਰੈ ਬਾਨ ਪੈਨਾ[1] ॥ ੯੨ ॥ [1]ਤਿੱਖਾ ਤੀਰ (ਧਰੈ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਕਢੈ ਪਾਰ ਕਾਨੀ[1]। [1]ਤੀਰ ਦੀ ਬਾਂਸੀ।
ਮਗੈ ਨਾਹਿਂ ਪਾਨੀ।
ਕਟਾ ਕੁੱਟ ਮੱਚੀ।
ਕਲਾ ਰੋਹ ਨੱਚੀ[1] ॥ ੯੩ ॥ [1]ਜੰਗ ਦੀ ਦੇਵੀ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਨੱਚੀ।
ਕਿਤੈ ਦੁੰਦ ਜੁੱਧੰ[1]। [1]ਦੋ ਦੋ ਮਿਲ ਕੇ ਜੁੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਕਰੈਂ ਬੀਰ ਸੁੱਧੰ[1]। [1]ਸਾਫ਼।
ਮਨੋ ਮੱਤ ਦੰਤੀ[1]। [1]ਜਾਣੋ ਮਸਤ ਹਾਥੀ।
ਲਰੈਂ ਤਜੋਂ ਬਜੰਤੀ ॥ ੯੪ ॥
ਜੁਟੇ ਹੈਂ ਜੁਝਾਰੇ[1]। [1]ਸੂਰਮੇ।
ਨਹੀਂ ਕੋਇ ਹਾਰੇ।
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਧਾਏ।
ਘਨੇ ਬੀਰ ਘਾਏ[1] ॥ ੯੫ ॥ [1]ਮਾਰੇ।
ਕਟਾ ਕੱਟ ਗੇਰੇ।
ਬਢੈਂ ਜਜੋਂ ਬਢੇਰੇ[1]। [1]ਵਾਢੇ।
ਕਿਧੋਂ ਸਾਰਦੂਲੰ[1]। [1]ਸ਼ੇਰ।
ਹਤੈ ਏਣ ਥੂਲੰ[1] ॥ ੯੬ ॥ [1]ਮੋਟੇ ਹਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਪਿਖਜੋ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘੈਂ।
ਅਰਜੋ ਚਾਇ ਡਿੰਗੈਂ[1]। [1]ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾ ਅੜਿਆ।
ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ।
ਧਨੰ ਤਾਨ ਕੈ ਕੈ[1] ॥ ੯੭ ॥ [1]ਧਨੁਸ਼ ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਤਜੇ ਬਾਨ ਜੇਤੇ।
ਹਤੋ ਖਾਨ ਤੇਤੇ।
ਧਰਾ ਪੈ ਸਥਾਰੈਂ[1]। [1]ਸੱਥਰ।

ਕਰਜੋ ਮਾਰ ਮਾਰੈਂ ॥ ੯੮ ॥
ਰੁਲੈਂ ਮੂੰਡ ਖਾਨੈਂ।
ਮਨੋ ਹਿੰਦੁਵਾਨੈ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਮਤੀਰੇ ਹਨ।
ਕੁਪਜੋ ਖਾਂ ਰਜਾਦਾ[1]।
[1]ਰਜਾਦਾ ਖ਼ਾਨ।
ਰੁਪਜੋ ਪਾਉਂ ਜ਼ਜਾਦਾ[1] ॥ ੯੯ ॥
[1]ਬਹੁਤੇ ਪੈਰ ਜਮਾਏ।
ਬਲੀ ਬੀਰ ਭਾਰੀ।
ਹੁਤੇ ਦਸ ਹਜਾਰੀ।
ਲਗੇ ਤਾਂਹਿ ਬਾਨੰ।
ਗਿਰਜੋ ਭੂਮਿ ਜ੍ਵਾਨੰ ॥ ੧੦੦ ॥
ਬਰਜੋ ਸੋ ਪਰੀ ਨੇ।
ਖੁਸ਼ੀ ਸੋਂ ਭਰੀ ਨੇ ॥ ੧੦੧ ॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਜਬਿ ਜੁਝਜੋ ਰਜਾਦਾ ਖਾਂ ਜੁਝਾਰ।
ਤਬਿ ਅਯੋ ਹੁਸੈਨੀ ਕੋਪ ਧਾਰ।
ਬਹੁ ਤਜੇ ਤੀਰ ਸਮ ਮੇਂਹ ਭੂਰ।
ਜੋ ਹੇਰਿ ਭਏ ਭੈ ਭੀਤ ਸੂਰ[1] ॥ ੧੦੨ ॥
[1]ਸੂਰਮੇ।
ਤਬਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ ਆਨਿ।
ਧਨੁ ਤਾਨ[1] ਬਾਨ ਤਜਿ ਹਤੇ ਖਾਂਨ।
[1]ਧਨੁਸ਼ ਖਿੱਚ ਕੇ।
ਚੰਦੇਰੀ ਤਾਂ ਕੇ ਭਯੋ ਸੰਗ।
ਗੁਲੇਰੀ ਦੇਖਤ ਖਰੋਰੰਗ ॥ ੧੦੩ ॥
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨਿਜ ਸੌ ਸਿੰਘ ਸੰਗ।
ਲੈ ਆਗੇ ਹ੍ਵੈ ਲਰ ਰਹਜੋ ਚੰਗ।
ਸਬਿ ਬਾਹਿਤ ਗੋਲੀ ਤੀਰ ਤੇਗ।
ਕੜ ਕਾੜ ਸੜਾ ਸੜ ਤਜਤ ਬੇਗ ॥ ੧੦੪ ॥
ਬਹੁ ਸਿਟਤ ਧਰਾ ਪੈ ਫੱਕ ਫੱਕ[1]।
[1]ਪਾੜ ਪਾੜ ਕੇ।
ਤਿਨ ਘਾਉ ਬੋਲ ਹੈਂ ਭੱਕ ਭੱਕ[1]।
[1]ਜ਼ਖ਼ਮ ਭੱਕ ਭੱਕ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਚਲ ਪਰੀ ਸ੍ਰੋਣ ਕੀ ਨਦੀ ਧਾਰ।
ਭਰਿ ਭੈਰਵਿ ਖੱਪਰ ਪਿਜੈਂ ਸਾਰ[1] ॥ ੧੦੫ ॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਬਹੁ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਮਸਾਣ[1] ਆਇ।
[1]ਮੁਰਦੇ।
ਮਨ ਭਾਵਤ ਲੋਹੂ ਪਲ[1] ਛਕਾਇੰ।
[1]ਮਾਸ।
ਗਿੱਧ[1] ਜੋਗਨਿ ਕਾਕ[2] ਸ੍ਵਾਨ[3] ਸਜਾਲ[11]।
[1]ਗਿਰਝਾਂ। [2]ਕਾਂ। [3]ਕੁੱਤੇ। [11]ਗਿੱਦੜ।
ਛਕਿ ਮਾਸ ਮੇਧ[1] ਬਕਿ ਆਲ ਬਾਲ[2] ॥ ੧੦੬ ॥
[1]ਮਿੱਝ। [2]ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਡਕਰਾਤ ਡਾਕਨੀ ਡੋਲਿ ਡੋਲਿ[1]।
[1]ਡਾਇਣਾਂ ਫਿਰ ਫਿਰ ਕੇ ਡਕਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਰਤ ਪੀਵਤ ਭਾਵਤ ਝੋਲਿ ਝੋਲਿ[1]।
[1]ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਕਿਤ ਹਾੜ ਹਸਤ ਹੈਂ ਹੜ ਹੜਾਇ[1]।
[1](ਹਾੜ) ਮੁਰਦੇ ਹੜ ਹੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹਨ।
ਚਿੱਕਾਰਤ ਚੰਡੀ ਚਾਵਡਾਇ[1] ॥ ੧੦੭ ॥
[1]ਚੰਡੀ ਤੇ ਕਾਲੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਿਣਕੰਤ ਅੱਸ੍ਰ ਧੌਂਸਨਿ ਧਮੱਕ[1]।
[1]ਧਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਡੌਰੂ ਡਮੱਕ ਢੋਲਨ ਢਮੱਕ[1]।
[1]ਡੌਰੂ ਡਮ ਡਮ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਢੋਲ ਢਮ ਢਮ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਿਰੜੰਤ ਚਾਂਪ ਤਿਰੜੰਤ ਤੀਰ[1]।
[1]ਧਨੁਸ਼ ਚਿਰੜ ਚਿਰੜ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਤੀਰ ਤ੍ਰਿੜ ਤ੍ਰਿੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਰੜੰਤ ਬੀਰ ਭਰੜੰਤ ਭੀਰੁ[1] ॥੧੦੮॥
[1]ਸੂਰਮੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਇਰ ਕੰਬਦੇ ਹਨ।

ਸਰੜੰਤ ਸੱਤ੍ਰ ਅਰੜੰਤ ਆਇ[1]।
[1]ਜੋ ਵੈਰੀ ਆ ਕੇ ਅੜਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰੜੰਤ ਪੁੰਜ ਕਰੜੰਤ ਕਾਂਇ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਰੜੀਆਂ ਕਾਇਆਂ (ਦੇਹਾਂ) ਵਾਲੇ ਆ ਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਬਡ ਹੇਲ ਘਾਲ ਕਢਿਰੇਲ ਪੇਲ[1]।
[1]ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਧੱਕਦੇ ਤੇ ਦਬਾ ਕੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।

ਸੁਟੈਂ ਧਕੇਲ ਬਗ ਮੇਲਿ ਮੇਲਿ[1] ॥੧੦੯॥
[1](ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ) ਵਾਗਾਂ ਮੇਲ ਮੇਲ ਕੇ।

ਕਰਿ ਧੂੰਮ ਧਾਮ ਧੀਰਜ ਛੁਡਾਇ।
ਬਡ ਜੋਰ ਘੋਰ[1] ਦੈ ਦੈ ਭਜਾਇ।
[1]ਘੋੜੇ।

ਇਮ ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ ਸੁ ਆਨ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸਾ ਜੀਤ ਚਾਹੈਂ ਜ੍ਵਾਨ ॥੧੧੦॥
ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਬੀਰ ਪਿਲ ਧਕਾ ਧੱਕ[1]।
[1]ਸੂਰਮੇ ਨਾਲ ਸੂਰਮਾ ਮਿਲ ਕੇ ਧਕੋ ਧੱਕੀ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ (ਪਿਲ) ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਹਿਂ ਬਹੁ ਤਕਾ ਤੱਕ[1]।
[1]ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ।

ਇਮ ਮਚਯੋ ਜੁੱਧ ਅਤਿ ਬਿੱਕਰਾਲ।
ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਗਈ ਪਰ ਹਾਲ ਚਾਲ ॥੧੧੧॥
ਛੁਟ ਗਯੋ ਧਯਾਨ ਉਠਿ ਭਗਯੋ ਰੁੱਦ੍ਰ[1]।
[1]ਸ਼ਿਵ।

ਧਰ ਡਗਮਗਾਇ ਹਲ ਗਏ ਕੁੱਧ੍ਰ[1]।
[1]ਪਹਾੜ।

ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਜੱਛ ਗੰਧਰਬ ਚਕਿਤ[1]।
[1]ਹੈਰਾਨ।

ਪਿਖਿ ਜੁੱਧ ਉੱਧਤ[1] ਸਬਿ ਭਏ ਥਕਿਤ ॥੧੧੨॥
[1]ਪ੍ਰਬਲ ਜੰਗ।

ਤਬਿ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨ, ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਬੀਰ।
ਤਜਿ ਤੀਰ ਬੀਰ ਬਹੁ ਸੁਟੇ ਚੀਰ।
ਬਡ ਲਗੇ ਘਾਵ ਇਨਿ ਅੰਗ ਮਾਂਹਿ।
ਅਤਿ ਮੱਤੇ ਰੋਹ ਨਹਿਂ ਕਿਛੁ ਜਨਾਂਹਿ ॥੧੧੩॥
ਭਿਗ ਭਏ ਖੂੰਨ ਸੋਂ ਲਾਲ ਅੰਗ।
ਜਨੁ ਹੋਲੀ ਖਿਲ ਝਕਝੋਲ ਰੰਗ।
ਇਕ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਛੁਟਯੋ ਤੀਰ।
ਦਿਲ ਗਯੋ ਹੁਸੈਨੀ ਕਾ ਸੁ ਚੀਰ* ॥੧੧੪॥
*ਇਸ 'ਚੀਰ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਸ ੫੯ ਨੰ: ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪਕਾਰ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਅੱਗੇ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ੧੯੨ ਨੰ: ਅੰਕ ਦੇ ਉਪਰ ਲੱਗੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਗਿਰ ਪਰਯੋ ਧਰ ਨਹਿਂ ਸੁੱਧ ਸੰਭਾਰ।
ਮਰਛੰਤ ਹ੍ਵੈ ਜਨੁ ਮ੍ਰਿਤ ਹਾਰ[1]।
[1]ਰੰਗ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੋਲੀ ਖੇਲਦੇ ਹਨ।

ਜੁਗ ਘਟੀ ਲੌਂ ਨਹਿਂ ਰਹੀ ਹੋਸ਼।
ਤਬਿ ਲਗੇ ਲੋਥ ਤਿਹ ਲੈਨ ਜੋਸ਼[1] ॥੧੧੫॥
[1]ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ।

ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਸੈਂ ਤਹਿਂ ਪਰੇ ਧਾਇ।

ਕਰਿ ਜੰਗ ਬਲ ਕੋ ਅਤਿ ਲਗਾਇ।
ਤਬਿ ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਬਲ ਸੰਭਾਰ।
ਗਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅੱਸਤ੍ਰ[1] ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਸ੍ਵਾਰ ॥੧੧੬॥

[1]ਹੱਥੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ, ਚੱਕ੍ਰ ਆਦਿ।

ਰਣ ਬੀਚ ਬੋਲਿਆ ਅਤਿ ਰਿਸਾਇ।
ਰਹੋ ਠਾਢਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਆਇ।
ਲੇਹੁ ਭੇਟ ਗੁਰ ਕੋ ਦੇਹੋ ਜਾਇ।
ਨਿਜ ਸੀਸ ਧਰ ਕਰ[1] ਗੁਰ ਰਿਝਾਇ ॥੧੧੭॥

[1]ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹੱਥ 'ਤੇਰੱਖ ਕੇ।

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ:

ਚੜ੍ਹ ਧਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਬਾਹਿ ਬਿਸਾਲੰ
ਖੜਗ ਔ ਢਾਲੰ[1] ਰਣ ਗਾਜੰ।

[1]ਲੰਬੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਢਾਲ ਲੈ ਕੇ।

ਸਜਿ ਸ਼ਸੱਤ੍ਰ ਸੰਜੋਅੰ ਨਿਜ ਬਲ ਟੋਅੰ[1]

[1]ਆਪਣੇ ਬਲ ਨੂੰ ਟੋਂਹਦਾ (ਪਰਖਦਾ) ਹੈ।

ਮੁਖ ਤਨ ਸੋਹੰ ਚੜ੍ਹਿ ਬਾਜੀ[1]।

[1]ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।

ਨੈਨਨ ਰਿਸਰਾਤੇ ਜੋਬਨ ਮਾਤੇ
ਅਤਿ ਥਹਿਰਾਤੇ ਕਰਵਾਰੰ[1]।

[1]ਨੇਤ੍ਰ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਮਸਤ ਹਨ (ਕਰਵਾਰੰ) ਤਲਵਾਰਾਂ (ਹੱਥਾਂ 'ਚ) ਬਹੁਤ ਕੰਬਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੱਜਤਰਣ ਸੂਰੰ ਭੱਜਤ ਕੂਰੰ[1]

[1]ਕਾਇਰ।

ਨਿਰਖਤ ਹੂਰੰ ਗਰਿ ਹਾਰੰ[1] ॥੧੧੮॥

[1]ਹੂਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਹਾਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰ ਖੈਂਚਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨੰ ਲਰੇ ਜੁਆਨੰ
ਚਾਬਤ ਪਾਨੰ ਮੁਖ ਲਾਲੰ।
ਧਾਏ ਰਣ ਸੂਰੰ ਰੂਪ ਕਰੂਰੰ[1]

[1]ਭਿਆਨਕ।

ਬਰਸਤ ਨੂਰੰ ਪਿਖਿ ਭਾਲੰ[1]।

[1]ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਨੂਰ ਵਰ੍ਹਦਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ।

ਗਹਿ ਖੰਜਰ ਸੰਜਰ ਜਾਨੁ ਪੁਰੰਦਰ
ਆਵਤ ਮੰਦਰ ਨਿਜ ਜਾਨੰ[1]।

[1]ਛੋਟੀ ਕਟਾਰ ਫੜ ਕੇ (ਸੰਜਰ) ਸੰਜੋਅ ਧਾਰ ਕੇ ਜਾਣੋ ਇੰਦ੍ਰ ਆਪਣਾ ਮੰਦਰ ਜਾਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਸਵਾਲ ਗੁਲੇਰੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨੇਰੰ
ਨੈਨਨਿ ਹੇਰੰ ਜਿਮ ਭਾਨੰ[1] ॥੧੧੯॥

[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ (ਤਪੇ) (ਨੈਨਨਿ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਮੁਖ ਮਾਰ ਹੀ ਬੋਲੰ ਕਰਤ ਕਲੋਲੰ
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਟੋਲੰ ਗਜ ਮੱਤਾ[1]।

[1]ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲ ਮਿਲ ਕੇ।

ਚਲਿ ਸਨਮੁਖ ਆਵੈਂ ਚੱਕ੍ਰ ਚਲਾਵੈਂ
ਜਿਮ ਰਵ[1] ਧਾਵੈ ਅਤਿ ਤੱਤਾ ॥੧੨੦॥

[1]ਸੂਰਜ।

ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਰਿਸਾਜੰ ਨ੍ਰਿਪੰ ਔ ਕਟੋਚੰ ਸੁ ਬੀਰੰ।
ਕਰੇ ਹੂਹ ਹਾਰੰ ਬਟੋਰੰ ਸੁ ਭੀਰੰ[1]।

[1](ਹੂਹ) ਹੱਲਾ ਕਰਨ (ਹਾਰੰ) ਵਾਲੇ (ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ) ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਰੇ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਕਰੰ ਸ਼ਸੱਤ੍ਰ ਮਾਰੰ।
ਮੁਖੰ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਸੁ ਸੂਰੰ ਪੁਕਾਰੰ ॥੧੨੧॥
ਚਲੇ ਤੇਗ ਤੀਖੀ ਚਮੱਕੇ ਕਟਾਰੰ।

ਕਟਾ ਕੱਟ ਕੱਟੈਂ ਸਿਰੰ ਕੇ ਸਥਾਰੰ[1]। — [1]ਕੱਟ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ (ਸਥਾਰੰ) ਢੇਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਰੈਂ ਤੱਛ ਮੁਛੰ ਭੁਜਾ ਜੰਘ ਤੋਰੰ[1]। — [1]ਛਾਂਗ ਕੇ ਕਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਮਨੋ ਸਾਂਪ ਕੇਰੇ ਕਰੇ ਟੂਕ ਮੋਰੰ ॥੧੨੨॥
ਬਜੈ ਜੰਗ ਮਾਰੂ ਪੁਕਾਰੂ ਪੁਕਾਰੰ[1]। — [1]ਬੋਲਾਰੇ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਲਰੋ ਸ੍ਵਾਮਿ ਧਰਮੰ ਸੁ ਜਨਮੰ ਸੁਧਾਰੰ।
ਸੁਭਟੰ ਭਿਰੇ ਸ਼ੱਸਤ੍ਰ ਅੱਸਤ੍ਰੰ ਸੁਹਾਯੰ।
ਰਣੰ ਜਾਨ ਤੀਰਥੰ ਸੋ ਮੱਜਨ ਕਰਾਯੰ ॥੧੨੩॥
ਤਨੰ ਛੇਦ ਘੋਰੇਰਣੰ ਮੋਂ ਭੜੱਕੇ[1]। — [1]ਸ਼ਰੀਰ ਕੱਟੇ, ਘੋੜੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੜਕਦੇ ਹਨ।
ਦੜਾ ਦਾੜ ਦੌਰਤ ਸ੍ਵਾਰੰ ਸੜੱਕੇ[1]। — [1]ਸਵਾਰ ਸਤੱਕ ਦੇ ਕੇ (ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ)।
ਕਰੀ ਸੁੰਡ ਕਾਟੇ ਚਿੱਕਾਰੇ ਪੁਕਾਰੇ[1]। — [1]ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸੁੰਡ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਰਣੰ ਮੱਧ ਡੋਲੈਂ ਮਨੋਂ ਜਜੋਂ ਮੁਨਾਰੇ ॥੧੨੪॥
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗਾਜੈ ਰਣੰ ਮੱਧ ਠਾਡਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰੰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਸਹੇ ਤੀਰ ਹਾਡਾ[1]। — [1]ਹੱਡਾਂ ਵਿੱਚ।
ਲਰੈਂ ਧਰਮ ਹੇਤੰ ਕਰੈਂ ਬਾਨ ਬਰਖਾ।
ਕਈ ਸੂਰ ਮਾਰੇ ਲਤਾਰੇ ਸੁ ਪਰੁਖਾ[1] ॥੧੨੫॥ — [1]ਕਠੋਰਤਾ ਨਾਲ।
ਲਗੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੇਹਾ ਨ ਗੇਹੰ[1] ਸੰਭਾਰੇ। — [1]ਘਰ।
ਰਣੰ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੇ ਸੁ ਸੂਰਗੰ ਸਿਧਾਰੇ।
ਆਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਔ ਹਿੰਮਤ ਸੰਭਾਲੰ[1]। — [1]ਹਿੰਮਤ ਨਾਮ ਦਾ ਰਾਜਪੂਤ ਸੂਰਮਾ ਬਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਆਇਆ।
ਇਦੰ[1] ਦੌਰਿ ਆਗੇ ਜਲਾਲੰ ਬਿਸਾਲੰ ॥੧੨੬॥ — [1]ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ।
ਲੀਏ ਗੁਰਜ ਜੱਲਾਲ ਖਾਨੰ ਉਭਾਰੰ।
ਦੜਾ ਦਾਰ ਬਾਹੇ ਸੁ ਫੌਜਨ ਸੰਘਾਰੰ।
ਰਣੰ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ਬਹਿਸ਼ਤੰ ਨਿਵਾਸੀ।
ਗਏ ਜੀਤ ਜਨਮੰ ਮਨੋ ਬੀਚ ਕਾਂਸੀ ॥੧੨੭॥
ਤਬੈ ਘੇਰ ਲੀਨੋ ਹੁਸੈਨੀ ਜਸਵਾਲੰ[1]। — [1]ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਜਸਵਾਲੀਏ ਨੇ।
ਕਰੇ ਮਾਰ ਤੇਗੰ ਸੁ ਸੀਸੰ ਬਿਸਾਲੰ।
ਤਿਨੇ ਤੀਰ ਬਰਖਾ ਸਮਾਨੰ ਚਲਾਏ।
ਜਿਸੇ ਜਾਇ ਲਾਗੈ ਨਹੀ ਜਾਨ ਪਾਏ ॥੧੨੮॥
ਬਹੀ ਸ੍ਰੋਣ ਧਾਰੰ ਅਪਾਰੰ ਸੁਰੰਗੀ।
ਰਣੰ ਮੱਧ ਗੰਗਾ ਤ੍ਰਿਬੈਨੀ ਅਭੰਗੀ[1]। — [1]ਲਗਾਤਾਰ।
ਗਏ ਜੀਤ ਜਨਮੰਰਣੰ ਕਰ ਸ਼ਨਾਨੰ।
ਬਰੇ ਅਪਸ਼ਰਾ ਪੇਖਿ ਸੂਰੰ ਸੋ ਆਨਨ[1] ॥੧੨੯॥ — [1]ਚੰਗੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ।
ਜੋਗਨ ਡਕਾਰੇ ਔ ਭੈਰੰ ਭੁਕਾਰੇ[1]। — [1]ਭਿਆਨਕ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਨਾਚਤ ਬਿਤਾਲੰ[1] ਸੋ ਭੂਤੰ ਪੁਕਾਰੇ। — [1]ਪ੍ਰੇਤ।
ਛੁਟੀ ਸੰਭ ਤਾੜੀ[1] ਪ੍ਰਲੈ ਔਧ[2] ਜਾਨੰ। — [1]ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਮਾਧੀ। [2]ਅੰਤ।
ਭਗੇ ਲੋਕ ਲੋਕਾ ਸੁ ਦੇਵਨ ਬਿਬਾਨੰ[1] ॥੧੩੦॥ — [1]ਲੋਕਾ ਲੋਕ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਬਿਬਾਣਾਂ ('ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ)।

ਜਗੇ ਜੱਛ ਕਿੰਨਰ ਗੰਧ੍ਰਬੰ ਨਿਹਾਰੇ।	
ਫਿਰੇ ਦੇਵ ਕੰਨਜਾ ਅਕਾਸੰ ਮਝਾਰੇ।	
ਗ੍ਰਿਝੰ ਔ ਕਾਕੰ ਸਿਆਲੰ ਪੁਕਾਰੇ।	
ਮਨੰ ਭਾਵਤੇ ਖਾਵਤੇ ਪਲ ਅਪਾਰੇ[1] ॥ ੧੩੧ ॥	[1]ਬਹੁਤੇ ਮਾਸ।
ਕਰੈਂ ਰਕਤ ਪਾਣੰ[1] ਭਰੇ ਖੱਪ੍ਰ ਜੋਗਨ।	[1]ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਪਿਲਾਵੈਂ ਨਿਜੰ ਪੂਤ ਲੋਰੀ ਦੈ ਚੋਗਨ[1]।	[1]ਚੌਗੁਣੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ।
ਕਰੈਂ ਮੇਧ ਭੱਛੰ ਸੁ ਆਨੰ ਪਿਲਾਵੈਂ[1]।	[1]ਮਿੱਝ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ (ਲਹੂ) ਪਿਲਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਗਹੇ ਦੌਰਿ ਦੂਸਰ ਔ ਤੀਸਰ ਛਿਨਾਵੈਂ[1] ॥ ੧੩੨ ॥	[1]ਖੋਂਹਦੀਆਂ ਹਨ।
ਡਕੈਂ ਡਾਕਣੀ ਸਾਕਨੀਅੰ ਭ੍ਰਮੰਤੀ[1]।	[1]ਡਾਇਣਾਂ ਤੇ (ਸਾਕਨੀਅੰ) ਯੋਗਣੀਆਂ (ਡਕੈਂ) ਰੱਜੀਆਂ (ਭ੍ਰਮੰਤੀ) ਭਉਂਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਚੰਡੀ ਅਮੰਡੀ[1] ਲੈ ਝੰਡੀ ਫਿਰੰਤੀ।	[1]ਬਹੁਤੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ।
ਕਾਲੀ ਕਪਾਲੀ[1] ਦੈ ਤਾਲੀ ਬਜਾਵੈ।	[1]ਸਿਰ ਦੀਆਂ ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ।
ਗੁਹੇ ਮੁੰਡ ਮਾਲੀ ਗਣੰਰੁਦ੍ਰ ਧਾਵੈ[1] ॥ ੧੩੩ ॥	[1]ਸਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਗੁੰਦ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਗਣ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਹੁਸੈਨੀ ਰਣੰ ਮੱਧ ਜੁਟੈ।	
ਕਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰੰ ਨਹੀਂ ਨੈਕ ਹੂਟੈ[1]।	[1]ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਤਨੰ ਘਾਵ ਲਾਗੇ ਗਿਰਾਯੋ[1]।	[1]ਡਿੱਗ ਪਿਆ।
ਗੁਪਾਲੈ ਨਿਹਾਰਾ ਤਬੈ ਬਧ ਕਰਾਯੋ[1] ॥ ੧੩੪ ॥	[1]ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਪੁਨੰ ਘਾਵ ਤੀਖੇ ਹੁਸੈਨੀ ਕੁ ਲਾਗੇ।	
ਗਿਰਾ ਘੂਮਤਾ ਦੇਖਿ ਕਾਇਰ ਸੁ ਭਾਗੇ।	
ਉਤੈ ਲੋਥ ਹੇਤੰ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਦੌਰੇ।	
ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ ਪਹਾਰੀ ਭਗੌਰੇ ॥ ੧੩੫ ॥	
ਸ੍ਵੈਯਾ:	
ਆਇ ਨਿਦਾਨ ਕੀ[1] ਬਾਤ ਬਨੀ,	[1]ਅੰਤ ਦੀ।
ਤੁਰਕਿੰਦ ਬਰਿੰਦ ਭਏ ਭੈ ਭੀਤੇ[1]।	[1]ਸਮੂੰਹ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ।
ਅੱਲਾ ਹੀ ਅੱਲਾ ਪੁਕਾਰ ਮੁਸੱਲਾ[1],	[1]ਤੁਰਕ।
ਯੇ ਪੱਲਾ ਨ ਛਾਡਤ ਹੈਂ ਚੁਪ ਕੀਤੇ।	
ਯਾਂਹਿ ਬਧੋ ਕਰਵਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰ[1],	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਉ।
ਨ ਦੇਰ ਕਰੋ ਨ ਡਰੋ ਅਰ ਹੀ ਤੇ।	
ਦੋਨੋ ਹੀ ਸੁਆਮ ਕੇ ਹੇਤ ਲਰੇ,	
ਔ ਪਰੇ ਅਰਰਾਇ ਕਹੈਂ ਗੁਰ ਜੀਤੇ ॥ ੧੩੬ ॥	
ਕਬਿੱਤ:	
ਪਰਯੋ ਤਬਿ ਘੇਰਾ ਫੌਜ ਪਰ ਕੇ ਚੌਫੇਰਾ,	
ਸਿੰਘ ਕਾਟਤ ਬਥੇਰਾ ਜੋਊ ਲਰਤੇ ਹੈਂ ਭੋਰ ਤੇ[1]।	[1]ਸਵੇਰ ਤੋਂ।
ਅਬੀ ਏਕ ਓਰ ਲਲਕਾਰ ਪਰਯੋ ਦੌਰ,	
ਅਰੇ ਠਾਂਢੇ ਰਹੋ ਠੌਰ ਦਿਖ ਚਾਊ ਸਰਾ ਸੋਰ ਤੇ[1]।	[1]ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦੇਖ।
ਕਰਯੋ ਤਬਿ ਨੇਰਾ ਮਾਰ ਮਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰਾ[1],	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ।

ਤਬਿ ਅਪਸਰ ਟੇਰਾ ਆਨ ਖਾਨ[1] ਬਡੇ ਜੋਰ ਤੇ।
ਮਚਜੋ ਅਤਿ ਜੰਗ ਤਬਿ ਸੂਰਨ ਉਮੰਗ ਚੜ੍ਹਜੋ,
ਹੋਵਤ ਸ਼ਹੀਦ ਬਰੇ ਅਪਸਰਾ ਲੋਰ ਤੇ[1] ॥੧੩੭॥

ਚੌਪਈ:

ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਸੰਮੁਖ ਆਏ।
ਕਰ ਤਰਵਾਰ ਤੁਰਕ ਗਨ ਘਾਏ।
ਚੱਟਪੱਟ ਬਾਹੇ ਚਹੁੰ ਓਰੀ[1]।
ਰਨ ਮੈਂ ਰਕਤ ਰੰਗ ਕੀ ਹੋਰੀ[1] ॥੧੩੮॥
ਜਿਤ ਪੇਖੇ ਤਿਤ ਦੇਵੇ ਕਾਟ।
ਤੁਰਕਨਿ ਬਨਤ ਨਾ ਕੋਈ ਠਾਟ।
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਜੈਤ ਉਚਾਰੈਂ।
ਉਤ ਅੱਲਾ ਔ ਅਲੀ ਪੁਕਾਰੈਂ ॥੧੩੯॥
ਘਟਾ ਟੋਪ[1] ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਫੌਜ।
ਲਰੈ ਅਧਿਕ ਦਿਖਰਾਵੈ ਓਜ[1]।
ਯਸਵਾਰੇ ਗੁਆਲੇਰੀ ਟੋਲਾ।
ਮਾਰੂ ਸਬਦ ਬਜਾਏ ਢੋਲਾ[1] ॥੧੪੦॥
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਘਮਸਾਨ ਮਚਾਯੋ।
ਤੁਰਕਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਅਧਿਕ ਤਹਿੰ ਪਾਯੋ।
ਲੈ ਲੈ ਤੀਖੀ ਕਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ।
ਅਰਿ ਦਲ ਕਾਟਤ ਲਗਤ ਨ ਦੇਰ ॥੧੪੧॥
ਹਿੰਮਤ ਜਬਿ ਰਨ ਜੰਗ ਨਿਹਾਰਾ।
ਦਹਲ ਗਯੋ[1] ਦਿਲ ਤਬਿ ਮਨ ਹਾਰਾ।
ਫੌਜ ਲਰਤ ਹੈ ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ।
ਗਯੋ ਭਾਗ ਪਰਬਤ ਭੈ ਮਾਨ ॥੧੪੨॥
ਗੀਦੀ ਭਯੋ ਭਾਗ ਕੇ ਸੋਊ।
ਭਯੋ ਊਤ ਊਤਨ ਕਾ[1] ਜੋਊ।
ਸਭਿ ਰਜਪੂਤਨ ਲਾਜ ਲਗਾਈ।
ਭਈ ਨਾ ਬਾਂਝ[1] ਤਾਸ ਕੀ ਮਾਈ ॥੧੪੩॥
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਰ ਅਧਿਕ ਲਰਾਈ।
ਭਏ ਸ਼ਹੀਦ ਪਾਇ ਬਡਿਆਈ।
ਤਬਿ ਰਨ ਆਇ ਖਾਨ[1] ਹੀ ਗਾਜਾ।
ਅਰੇ ਮੂੜ੍ਹ ਤੁਮ ਲਗਤ ਨ ਲਾਜਾ ॥੧੪੪॥
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤ ਜਬਿ ਬਚ ਕਹੇ।
ਉਠਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਬੋਲ ਨ ਸਹੇ।
ਅਰੇ ਖਾਨ ਠਾਡਾ ਰਹੋ ਰਨ ਮੈਂ।
ਕਰੋਂ ਨਿਸਾ[1] ਤੇਰੀ ਪਿਖਿ ਮਨ ਮੈਂ ॥੧੪੫॥

[1]ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਖ਼ਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ।
[1]ਚਾਹ ਕੇ।
[1]ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਹੂ ਦੇਰੰਗ ਦੀ ਹੋਲੀ।
[1]ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ।
[1]ਬਲ।
[1]ਜੰਗੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਢੋਲ ਵਜਾਏ।
[1]ਕੰਬ ਗਿਆ।
[1]ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਮੂਰਖ।
[1]ਬਝਿਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਈ।
[1]ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਖ਼ਾਨ।
[1]ਤਸੱਲੀ।

ਲੀਏ ਤੀਰ ਔ ਧਨਖ ਟੰਕਾਰਾ[1]।
[1]ਟੁਣਕਾਇਆ।
ਦੀਏ ਚਲਾਇ ਮੇਘ ਅਨਹਾਰਾ[1]।
[1]ਵਾਂਗ।
ਬਾਨਨ ਬਰਖਾ ਕਰੀ ਅਪਾਰਾ।
ਪਰਯੋ ਖਾਨ ਧਰ ਤਬਿ ਬਲ ਹਾਰਾ ॥੧੪੬॥
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਰਨ ਗਾਜੈ।
ਕਾਇਰ ਦੇਖਿ ਤਾਹਿੰ ਮਨ ਲਾਜੈ।
ਉਤੈ ਪਹਾਰੀ ਚਰਯੋ ਗੁਪਾਲ।
ਛਾਡੇ ਬਾਨ ਉਡੇ ਜਿਮ ਬਿਆਲ[1] ॥੧੪੭॥
[1]ਸੱਪਾਂ ਵਾਂਗ।
ਆਵਤ ਫੂਕਤ ਤੱਛਕ ਜਾਨੋ[1]।
[1]ਜਾਣੋ ਤੱਛਕ ਨਾਗ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਾਨ ਆਪ ਹੀ ਮਾਨੋ।
ਕਿਤੇ ਤੁਰਕ ਰਣ ਬੀਚ ਸੰਘਾਰੇ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੀ ਸਿੰਘ ਬਲ ਧਾਰੇ ॥੧੪੮॥
ਠਾਢੋ ਨਿਰਭੈ ਕਰ[1] ਤਰਵਾਰ।
[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਜਹਿੰ ਪੇਖੇ ਤਹਿੰ ਕਰਹੀ ਪਾਰ।
ਉਤੈ ਹੁਸੈਨੀ, ਸੰਗਤਰਾਇ[1]।
[1](ਏਧਰੋਂ) ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ।
ਮਚਯੋ ਜੰਗ ਅਤਿ ਰਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧੪੯॥
ਕਰੈ ਪਰਸਪਰ ਦੋਊ ਵਾਰ।
ਖੇਲਤ ਲਕਰੀ ਪਟਾ ਉਲਾਰ[1]।
[1]ਜਿਵੇਂ ਲਕੜੀ ਉਲਾਰ ਕੇ (ਪਟਾ) ਗੱਤਕਾ ਖੇਡਦੇ ਹਨ।
ਕਬੀ ਕਟਾਰ ਕੈ ਸੰਗ ਲਰਾਈ।
ਕਬੀ ਲੀਏ ਤਰਵਾਰ ਚਲਾਈ ॥੧੫੦॥
ਲਗਤ ਨ ਦੁਹ ਦਿਸ ਲੇਤਿ ਬਚਾਈ*।
*ਅੰਕ ਨੰ: ੧੫੨ ਦੀ ਚੌਪਈ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਹੀ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਤੁਕਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪਰੀ ਫੌਜ ਅਰਰਾਇ[1] ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ।
[1]ਅਰੜਾ ਕੇ।
ਲਰਤ ਮਰਤ ਸੰਗ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੂੰ ਖਿਸ[1] ॥੧੫੧॥
[1]ਖਿੱਝ ਕੇ, ਗ਼ੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ।
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਲੀਏ ਅਸਵਾਰ।
ਕੀਓ ਤੇਗ ਕਾ ਤਬ ਹੀ ਵਾਰ ॥੧੫੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਟੂਕ ਟੂਕ ਹ੍ਵੈ ਤਨ ਛਿਦਾ[1],
[1]ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ।
ਜੂਝੇ ਸੰਗਤਿਰਾਇ।
ਸਨਮੁਖ ਗਿਰਯੋ ਹੁਸੈਨ ਖਾਂ,
ਸੁਆਮ ਹੇਤ ਸੁਖ ਪਾਇ ॥੧੫੩॥
ਸੰਗਤੀਆ ਸਭ ਸ੍ਵਾਰ ਕੈ[1],
[1](ਮੌਤ ਦੀ ਨੀਂਦ) ਸੁਲਾ ਕੇ।
ਰਨ ਮੈਂ ਕੀਆ ਨਿਵਾਸ।
ਦੇਹ ਰਹੀ ਰੰਗ ਭੂਮ ਮੈਂ[1],
[1]ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ।
ਜੀਵ ਸ੍ਵਰਗ ਲੀਓ ਵਾਸ ॥੧੫੪॥
ਖਬਰ ਗਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੈ

ਲੀਆ ਜੰਗ* ਰਣਜੀਤ।

*ਇਹ ਜੰਗ ੧੭੪੮ ਬਿ: ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ : ਯੌਂ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸ ਭੂਰ ਗਯੋ, ਸਬਿ ਭੂਪਨ ਤੌ ਗੁਰ ਬੀਰ ਪਛਾਨੇ। ਸਤਰਾਂ ਸੌ ਅਠਤਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇਹ ਜੰਗ ਭਯੋ ਅਰਿ ਭੰਗ ਕਿਤਾਨੇ। (ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੫, ਅੰਕ ੧੭)

ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਮੱਦਤੀ,
ਗਏ ਭਾਗ ਭੈ ਭੀਤ ॥ ੧੫੫ ॥

ਚੌਪਈ:

ਤਬਿ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਬਾਜਾ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਆਨੰਦ ਸਾਜਾ।
ਕੀਓ ਤ੍ਰਿਭਾਵਲ[1] ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਵਾਮੀ। — [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਘਟ ਘਟ ਪਟ ਪਟ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ[1] ॥ ੧੫੬ ॥ — [1](ਘਟ) ਹਿਰਦੇ ਦੇ (ਪਟ) ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ।
ਭਏ ਨਚੀਤ ਸਭੀ ਗਿਰਰਾਈ[1]। — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਗਏ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਇਨ[1] ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ। — [1]ਚਰਨਾਂ 'ਚ।
ਦੁੰਦ[1] ਕਲੇਸ਼ ਸਭੀ ਮਿਟ ਗਏ। — [1]ਭਿਆਨਕ।
ਸਗਲ ਦੇਸ ਸੁਖ ਸੰਪਤ ਮਏ[1] ॥ ੧੫੭ ॥ — [1]ਬਿਭੂਤੀ ਵਾਲਾ।

ਇਤਿ ਹੁਸੈਨੀ ਬਧ

ਚੌਪਈ:

ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਖਬਰੈਂ ਗਈ।
ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੱਦਤ ਦਈ।
ਸਭ ਰਾਜੇ ਮਿਲ ਮਤਾ ਪਕਾਵੈਂ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਬ ਬਲ ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੫੮ ॥
ਤਬੀ ਦੇਸ ਛੀਨੇਗੋ ਸਗਰਾ।
ਫਿਰ ਬਢ ਜਾਇ ਅਧਿਕ ਹੀ ਝਗਰਾ।
ਇਤ ਸਸ ਭੀਮ ਕਹੀ ਯੇਹ ਬਾਤਾ।
ਫਤੇ ਚੰਦ ਕਹੈ ਸੁਨੀਏ ਤਾਤਾ[1] ॥ ੧੫੯ ॥ — [1]ਹੇ ਪਿਆਰੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਬੈਰ ਮਤ aਕੀਜੈ।
ਸਰਨ ਤਾਹਿਂ ਕੀ ਮਨ ਮੈਂ ਲੀਜੈ।
ਦੇਖੋ ਮੱਦਤ ਹਮਰੀ ਕਰੀ।
ਪਾਤਸ਼ਹਿ ਕੀ ਤਿਨ ਪਤ ਹਰੀ[1] ॥ ੧੬੦ ॥ — [1]ਇੱਜ਼ਤ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।
ਤਾ ਸੋਂ ਮੈਤ੍ਰੀ[1] ਕਰਨੀ ਬਨੈ। — [1]ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ।
ਲਰਨਾ ਅਰਨਾ ਨੈਕ ਨ ਭਨੈ[1]। — [1]ਲੜਨਾ ਤੇ ਮਰਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜੇਹਾ ਵੀ ਨ ਕਹੋ।
ਸਭ ਰਾਜਨ ਕੀ ਯਹ ਮਤ ਭਈ[1]। — [1]ਇਹ ਸਲਾਹ ਹੋਈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਮੈਤ੍ਰੀ ਠਈ[1] ॥ ੧੬੧ ॥ — [1]ਹੋ ਗਈ।
ਇਤ ਗਿਰੀਅਨ ਕੀ[1] ਇਓਂ ਭਈ ਗਾਥਾ। — [1]ਏਧਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ।
ਉਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ ਨਰ ਨਾਥਾ[1]** ॥ ੧੬੨ ॥ — [1]ਓਧਰ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣ ਲਈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜਨਮ, ਜੰਗ ਗੁਲੇਰ, ਹੁਸੈਨੀ ਬੱਧ', ਬਨਨਨੰ ਨਾਮ ਉਣਾਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ* ॥ ੫੯ ॥

*ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ... ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੫੯ ॥ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਪਾਠ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਇਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ।

**ਪਿਛੇ ਇਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੧੪ ਵਿੱਚ ਆਏ 'ਚੀਰ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਸ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ਪ੯ ਦੇ ਅੰਤ 'ਨਰ ਨਾਥਾ' ਤੱਕ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਪੂਰਬਾਰਧ ਭਾਗ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ੭੭੩ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੭੭੬ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਲਗ ਪਗ ੪ ਸਫ਼ੇ ਅਸਾਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਕੁਝ ਆਖੇਪ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇਲਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਛਾਪਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਾ ੭੭੩ ਤੋਂ ੯੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਜੋ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਸਾਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਲੱਭੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ੧. ਪੰਨਾ ੭੭੧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ੭੭੨ ਪੰਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਪੰਨਾ ੭੭੩ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੁਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਛੰਦ ਦਾ ਨੰਬਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਨੰਬਰ ੩੮ ਬਣਦਾ ਸੀ। ੭੭੬ ਪੰਨੇ 'ਤੇ 'ਇਤਿ ਹੁਸੈਨੀ ਬਧ' ਤੱਕ ਚੌਂਹ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਕਈ ਛੰਦ ਬਦਲੇ ਹਨ ਪਰ ਨੰਬਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ੭੭੬ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਛੰਦ ਦਾ ਨੰ: ੨੯ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨੰ: ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸ ਨੰ: ਨਾਲ ਮੇਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ੮੨੮ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ੩੭੮ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਫੇਰ ਛੰਦ ਬੇ ਨੰਬਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਵ ੯੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਛੰਦ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ। ੨. ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਨਾ ੭੬੨ ਤੇ ੬੧ਵਾਂ ਬਿਸਰਾਮ ਮੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ੬੨ਵਾਂ ਬਿਸਰਾਮ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੭੭੩ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ੭੬੨ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਬਿਸਰਾਮ ਤੋੜ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਵ ੯੬੦ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤੱਕ ਤੋਂ ਉਰੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੋਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਕੜਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਵਾਹਰ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਖਿਆਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਹ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੮੮ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਣੀ ਕਠਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਅੰਤ ਤੇ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ....ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਮਸਤ ਸੁਭਸਤ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਨੇ ਨੰਬਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ੩. ਪੰਨਾ ੭੭੬ 'ਤੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਅਥ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਣਾ'। ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਵਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਏਥੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਕਵਿ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ। ੪. ਕਵਿ ਜੀ ਹਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ... ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਜਲਦੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਸਮਾਪਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਖੇਪ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ੫. ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਮੁੱਕਣ ਤੇ 'ਇਤਿ' ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ੭੭੬ ਪੰਨੇ 'ਤੇ 'ਇਤਿ ਹੁਸੈਨੀ ਬਧ', ਪੰਨਾ ੮੩੪ ਤੇ 'ਇਤਿ ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਜੰਗ, 'ਅਥ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੇ ਨਾਉਂ ਜੋ ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਜੀ ਮੈਂ ਜੂਝੇ ਹੈਂ ਔਰ ਟੂਟੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲਾਈ। ਪੰਨਾ ੮੩੫ 'ਤੇ 'ਇਤਿ ਮਹਾਤਮ ਮੁਕਤਿ ਸਰ', ਪੰਨਾ ੮੪੪ 'ਤੇ 'ਇਤਿ ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਬੱਧ'। ਪੰਨਾ ੮੪੮ 'ਤੇ 'ਇਤਿ ਮਿਲਾਪ ਆਗਰੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ'। ੮੪੯ ਪੰਨੇ 'ਤੇ 'ਚੇਲੇ ਵਾਚ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਸੋਂ', ਪੰਨਾ ੮੫੫ ਤੇ 'ਗੁਲ ਖਾਂ ਕੋ ਬੱਧ ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰਾਜ਼ੀ ਹੋਨਾ', ਤੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ੮੬੦ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖਦਾ ਹੈ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਕੁੰਠ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨੰਨੰ ਸੁਭ ਮਸਤ, ਸੁਭਸਤ॥ ੬. ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ੭੭੩ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੮੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕੁਲ ੮੮ ਪੰਨੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਇਹੋ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ੧੪੭ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੨੮੯ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ੧੪੩ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੫੩ ਤੋਂ ਪੰਨਾ ੨੭੩ ਤੱਕ ਦੇ ੨੧ ਸਫ਼ੇ ਕੱਢ ਵੀ ਲਏ ਜਾਣ ਤਦ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ੧੨੨ ਸਫ਼ੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸ਼ੰਕਾ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਮਸਾਲਾ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ੧੪੬ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ੭੭੨ ਸਫ਼ੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਵੀ ਜੀ ਉਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਵੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਛੇ ਸੌਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਫ਼ੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਭੀ (੧੨੨ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ੮੮ ਸਫ਼ੇ ਭਾਵ) ੩੪ ਸਫ਼ੇ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੭. ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਰਖਣ ਦਾ ਇਹ ਢੰਗ ਹੈ ਉਸ ਦੇ 'ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ'। ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਤੇ ਇਸ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ। ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ

ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਵਰਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਖੇਪਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਕਵੀ ਜੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗਿ: ਜੀ ਹਰ ਥਾਂ 'ਸ੍ਵੈਯਾ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਆਖੇਪਕਾਰ 'ਸ੍ਵੈਜਾ' ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਯੋ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲਹਿਯੋ (ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਪੰਨਾ ੨ ਸਤਰ ੯) ਤੇ ਬਿਤਾਯੋ ਤੇ ਲਖਾਯੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਤਾਇਜੋ ਤੇ ਲਖਾਇਜੋ (ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਪੰਨਾ ੨ ਸਤਰ ੫) ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੇਖੋ 'ਦਹਲਾਯੋ' ਨੂੰ 'ਦਹਿਲਾਇਜੋ' (ਪੰਨਾ ੭੯੮ ਸਤਰ ੧੫) ਤੇ 'ਮਹਲ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਮੈਹਲ' (ਪੰਨਾ ੮੦੪ ਸਤਰ ੧੩), 'ਗਯੋ' ਤੇ 'ਠਯੋ' ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ 'ਗਇਜੋ' ਤੇ 'ਠਇਜੋ' (ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਪੰ: ੨ ਸਤਰ ੬) ਆਦਿਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਹੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ੮. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ਤੇ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਆਖੇਪ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਉਲੇਖ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ੯. ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਉਪਰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 'ਪੂਰਬਾਰਧ' ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਕਥਾ ਗੁਰ ੧੦' ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ 'ਪੂਰਬਾਰਧ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ 'ਪੂਰਬਾਰਧ' ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਕਥਾ ਗੁਰ ੧੦' ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ 'ਪੂਰਬਾਰਧ' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹੀ 'ਕਥਾ ਗੁਰ ੧੦' ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੧੦. ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਤੇ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਗਜ਼, ਸਿਆਹੀ, ਲਿਖਤ ਤੇ ਕਲਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ੧੧. ਇਸ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾ ਵਰਗਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਹਨ। ਰਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਰਲਤਾ ਨਹੀਂ, ਵਜ਼ਨ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾ, ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਹੀਂ। ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ਦੋਹਾਂਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇਰੱਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਸਲ ਤੇ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਜਾਣ ਲੈਣਗੇ। ਹੇਠ ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸੁਘੜ ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਚਖੰਡ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਿਹਬਲਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ: ਹਮ ਸਮ ਨ ਆਜਜ਼ ਕੋ ਗੁਨਾਹੀ ਆਪ ਸਦ ਬਖਸ਼ੰਦ ਹੈਂ। ਅਬ ਦੇਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਛੇਹੁ ਦੁਖ ਨਤੁ ਲੇਹੁ ਤਨ ਤੈ ਜਿੰਦ ਹੈ। ਹਮ ਸ਼ੋਕ ਸਿੰਧਹਿ ਜਾਤ ਬੂਡੇ ਕਢੋ ਗੁਰ ਗਹਿ ਬਾਂਹਿ ਜੀ। ਇਹੁ ਪੰਥ ਬੇੜਾ ਬਿਨ ਮਲਾਹੈਂ, ਪਾਰ ਕੈਸੇ ਪਾਹਿ ਜੀ। ਜਿਮ ਬਾਗ ਮਾਲੀ ਬਿਨਾ ਪਾਲੀ ਅਜਾ ਬਨ ਮੈਂ ਖੀਨ ਹ੍ਵੈ। ਜਿਮ ਤੀਆ ਪੀਆ ਬਿਨਾ ਦੀਆ ਧਾਮ ਤਨ ਦ੍ਰਿਗ ਹੀਨ ਹ੍ਵੈ। ਬੇਆਬ ਮਛਰੀ ਸਮ ਸ਼ਿਤਾਬ ਅਜਾਬ ਸਿੱਖਨਿ ਨਿਹਾਰ ਕੈ। ਬਹੁ ਧੀਰ ਦੀਨੋ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੀਕ ਉਚਾਰ ਕੈ। (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪੰਨਾ ੨੯੬) ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋ: ਸ੍ਵੈਯਾ:- ਕੌਨ ਸੀ ਚੂਕ ਭਈ ਹਮ ਤੇ ਈਹਾ ਛਾਡ ਅਭੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਚਿਤਾਰਿਓ। ਰੋਇ ਸਭੀ ਪਛਤਾਵਤ ਹੈਂ ਕਹੈਂ ਹੇ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਚਿੱਤ ਬਿਚਾਰਿਓ। ਦੀਜਿਏ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗ ਚਲੇ ਹਮ ਨੈਨ ਦੀਸਤ ਰੂਪ ਤਿਹਾਰਿਓ। ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਹੌਂ ਅਨਾਥ ਸਭੀ ਜਨ ਕੀਜੋ ਸਨਾਥ ਯੇ ਦਾਸ ਨਿਹਾਰਿਓ। ਕੌਨ ਕੀ ਓਟ ਰਹੇ ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੌਨ ਪੈ ਜਾਇ ਕੈ ਅਰਜ਼ ਗੁਜਾਰੇ। ਕੌਨ ਸੁਨੈ ਇਨ ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੌਨ ਕਰੈ ਇਨ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ। ਜਿਓਂ ਜਲ ਹੀਨ ਸੁ ਮੀਨ ਦਸਾ ਤਿਮ ਸੰਗਤ ਹੈ ਬਿਨ ਦਰਸ ਤਿਹਾਰੇ। ਰਾਖੀਏ ਲਾਜ ਔ ਸਾਜ ਸਭੀ ਮਮ ਆਸ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰੇ। (ਪੰਨਾ ੮੫੮ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪੂਰਬਾਰਧ) ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ੭੭੩ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੯੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਵੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇਸ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਖੇਪ ਹੈ ਤੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਕੌਣ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੇ ਦੂਜੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਚਾਰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦਾ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ 'ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ' ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਕਈ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਹੂਬਹੂ ਨਕਲ ਛਾਪਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਸੈਂ ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਯਾਰਿਉਂ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਮੈਂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦਿੱਲੀ ਮੇਂ ਛੁਪਵਾਯਾ ਥਾ ਮਗਰ ਉਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਕਥਾ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਥੀਂ ਫਿਰ ਹਮ ਕੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ ਨੇ ਯਿਹ ਕਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਔਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਔਰ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਬੜੇ ਬੜੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈਂ ਔਰ ਬਹੁਤ ਬਿਸਤਾਰ ਪੂਰਬਕ ਹੈਂ ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਇਤਨੀ ਫੁਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ। ਜੇ ਕਰ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਛੇਪ ਕਰ ਕੇ ਛਪਾਓ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਲਾਭ ਉਠਾਈਏ। ਤਦ ਮੈਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਹਨ ਪਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਛੇਪ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਔਰ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਛਪਵਾਨੇ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹਮ ਨੇ ਸੰਛੇਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਰਖਨਾ ਥਾ ਮਗਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੋਹ ਪੂਰਾ ਨ ਹੋਨੇ ਦੀਆ ਵਜਾ ਇਸ ਕੀ ਹਮ ਕੋ ਯਿਹ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਛ ਅਰਸੇ ਸੇ ਹਮਾਰੇ ਨੇਤ੍ਰ ਦੁਖਣੇ ਆ ਗਏ ਔਰ ਬਹੁਤ ਮੁੱਦਤ ਕਿਛ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਥਾ ਇਨਹੀਂ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਭਾਈ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਸੇ ਨਕਲ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੀਆ ਔਰ ਛਾਪਨੇ ਦਾ ਇਖਤਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੀਆ ਜਬ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਯਿਹ ਸੁਨਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਔਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛਪਰਹਾ ਹੈ ਤਬ ਆਪਨੇ ਸੰਛੇਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ਵਹਾਂ ਕਾ ਵਹਾਂ ਹੀ ਜਿਤਨਾ ਛਪ ਚੁਕਾ ਥਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੀਆ ਔਰ ਜਿਲਦ ਕੀ ਤਰਹ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਬੇਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੀਆ ਔਰ ਉਸ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗਰਹਿ ਗਏ ਹੈਂ ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ ਉਸ ਮੈਂ ਹੁਸੈਨੀ ਕੇ ਪੂਰੇ ਜੰਗ ਤਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣੇ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਦੇਖ ਲੇਂਗੇ। ਫਿਰ ਜਬ ਹਮ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਬਿਕਤਾ ਦੇਖਾ ਤੋ ਜੋ ਕਥਾ ਹਮ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬਨਾਈ ਥੀ ਵੋਹ ਭਾਈ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੇ ਦਈ ਔਰ ਛਾਪਨੇ ਕਾ ਇਖਤਿਆਰ ਦੇ ਦੀਆ ਸੋ ਭਾਈ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ ਵੋਹ ਸਭ ਕਥਾ ਛਾਪ ਦਈ ਹੈਂ ਔਰ ਬਹੁਤ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦੀਵਾਨ ਵਾਲੇ ਔਰ ਇਸ ਮੇਂ ਇਤਨਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈਂ ਕਿ ਇਸ ਮੇਂ ੩੦-੩੧ ਕਥਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਮੇ ਕਮ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਹਾਲ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ, ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਛਪਾ ਹੈ ਮੁਝ ਕੋ ਨਾਹੱਕ ਦੋਸ਼ ਨ ਦੇਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਅਉਗਣ ਦਿਖਾਵਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾੜ ੧ ਸੰਮਤ ੧੯੪੬-ਸਾਲ ਨਾਨਕ ਸਾਹੀ ੪੨੦ ਦਸਤਖਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਬਨਾਵਨ ਵਾਲਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ੨੨੨ ਸਫ਼ੇ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਹੁਸੈਨੀ ਦਾ ਜੰਗ ੨੨੬ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਕੀ ੪ ਸਫ਼ੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਛਾਪੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਹਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਹੁਸੈਨੀ ਜੰਗ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਵੀ ਖੁਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲਰਚੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਆਖੇਪ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇਕ ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ੪ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਾਰ ਸਫ਼ੇ ਕਈ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਤੇ ਕਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਆਖੇਪਕਾਰ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੇ ਲਿਖਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਗ਼ਲਤ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਕਵਿ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਅਬ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੋ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਔਰ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ-

ਸ੍ਵੈਯਾ: ਸੋ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਰਚਯੋ ਕਵਿ ਗਯਾਨ ਮ੍ਰਿਗੰਦ ਅਨੰਦ ਕੇ ਗੇਹ... ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀ ਬੀੜ ਬੰਧੀ, ਪੁਨ ਛੋਰ ਕੈ ਗਯਾਨੀ ਜੁ ਔਰ ਬਢਾਈ। ਔਰ ਜਿਤੇ ਗੁਰ ਕੇ ਮਤ ਹੈਂ, ਸਭ ਹੀ ਮਥ ਕੇ ਤਿਨ ਮਧ ਲਿਖਾਈ। ਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ ਦੇਰ ਲਗੀ, ਕਛ ਨੈਨਨ ਕੀਰੁਜ ਦੀਨ ਦਿਖਾਈ। ਸ਼ੈਹਰ ਲਾਹੌਰ ਮੈਂ ਸੰਤਨ ਜੂ, ਬੁਲਵਾਇ ਹਮੈ ਇਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ ॥੩॥ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ' ਜਿਮ ਕੀਨਾ। ਤਿਸ ਕੋ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਅਤਿ ਮਨ ਭੀਨਾ। ਤਾਸ ਛਪਾਵਨ ਮਨਸਾ ਭਈ। ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਆਗਯਾ ਦਈ। ਸਦਨ ਦੁਵਾਨ ਕੇ ਬੈਠੇ ਅੰਦਰ। ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਨ ਕੇ ਮੰਦਰ। ਆਗਿਆ ਦੀਨੀ ਹਮੈ ਬੁਲਾਈ। ਰਚੋ ਕਥਾ ਜੋ ਊਨ ਰਹਾਈ। ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਤੁਮ ਕਰ ਦੀਜੈ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤ ਭੇਟਾ ਭੀ ਲੀਜੈ। ਪੁਨ ਦੁਵਾਨ ਜੂ ਆਗਿਆ ਦੀਨੀ। ਕਰੋ ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰਮਚਿ ਚੀਨੀ।... ਤਾ ਮੈਂ ਤੁਮੈਂ ਲਾਭ ਭੀ ਹੋਈ।... ਪੂਰਨ ਕਰੋ ਮੈਂ ਮੁਦ੍ਰਤ ਕਰ ਹੋਂ। ਗੁਰਸਿਖ ਜਾਨ ਆਪ ਕੋਰਰ ਹੋਂ ॥੬॥ ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਤਾਇਯੋ। ਨ ਕਛਰਚਾ ਨ ਆਪ ਲਿਖਾਇਯੋ। ਬਹੁਰ ਸਨਾਨ ਕਰਨ ਚਿੱਤ ਠਇਯੋ। ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਹਮ ਚਲ ਗਇਯੋ। ਤਹਾਂ ਭੇਟ ਸੰਤਨ ਕੀ ਭਈ। ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਆਗਿਆ ਦਈ। ਤਬ ਸੰਤਨ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਭਾਖੀ। ਨਾਮ ਧਰੇ ਕਵਿ ਤਾ ਕਾ ਸਾਖੀ ॥੬॥ ਤਬ ਗਿਆਨੀ ਜੂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਯੋ। ਜਸ ਚਾਹੋ ਤਸ ਹੀ ਲਖ ਲਹਿਯੋ। ਜਥਾ ਬੁਧ ਹਮ ਕੋ ਗੁਰ ਦੀਨੀ। ਗ੍ਰੰਥਰਚਨ ਕੀ ਮਨਸਾ ਕੀਨੀ ॥੭॥ (ਦੋਹਰਾ:- ਆਗਿਆ ਦੂਸਰ ਬਾਰ ਜਬ, ਸੰਤਨ ਦੀਨੀ ਮੋਹਿ। ਤਬ ਹਮ ਨਿਜ ਮਤ ਕੋ ਲੀਏ, ਰਚਾ ਕਛੁਕ ਮਨ ਜੋਹਿ ॥੮॥ ਰਹੀ ਕਥਾ ਅਧ ਬੀਚ ਹੁਸੈਨੀ। ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਚਾ ਚਿੱਤ ਚੈਨੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਜੋ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਜੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਅਧ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਮ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤੀ ਸਮਾਵਣ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਰਚੋ ਕਥਾ ਜੋ ਊਨਰਹਾਈ' ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪਕਾਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਤੁਰਾਈ ਉਸ ਇਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ

ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਗਿ: ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਲਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:– ਤਬ ਸੰਤਨ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਭਾਖੀ। ਨਾਮ ਧਰੇ ਕਵਿ ਤਾ ਕਾ ਸਾਖੀ। ਤਬ ਗਿਆਨੀ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਯੋ। ਜਸ ਚਾਹੋ ਤਸ ਹੀ ਲਖ ਲਹਿਯੋ। ਤੀਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕੁਛ ਅਰਸੇ ਸੇ ਹਮਾਰੇ ਨੇਤ੍ਰ ਦੁਖਣੇ ਆ ਗਏ ਔਰ ਬਹੁਤ ਮੁੱਦਤ ਕਿਛ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਥਾ' ਤੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਆਖੇਪਕਾਰ ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ: "ਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ ਦੇਰ ਲਗੀ, ਕਛ ਨੈਨਨ ਕੀਰੁਜ਼ ਦੀਨ ਦਿਖਾਈ।" ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈਏ ਕਿ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਵੀ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਲਿਖ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਰਚੋ ਕਥਾ ਜੋ ਊਨਰਹਾਈਂ' ਅਤੇ ਨਾਮ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਲਈ ਐਸਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਕੀ ਝਿਜਕ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ੈਲੀ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਢੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਛੰਦਾਂ ਤੇ ਬਿਸਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਾ ਲਾਉਣੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਕਹੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਅਣਬਣ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਛੇਤੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਖੱਪਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੂਰਾ ਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਵੀ ਜੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ:– 'ਮਗਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੋਹ ਪੂਰਾ ਨ ਹੋਨੇ ਦੀਆ। ' ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਪਾਠਕ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿ: ਜੀ ਨੇ ਬਾਕੀਰਹਿੰਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਵੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਤੀਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਬਾਕੀਰਹਿੰਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਨਘੜਤ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਚਹੁੰ ਸਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੋਰ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ਦੀ ਆਤਮਾ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ੭੭੩ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ੮੬੦ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਦੇ ੮੮ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਆਖੇਪ ਹੈ, ਕਵਿ ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ। ਆਖੇਪ ਕਰਵਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਹੈ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਕਵੀ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ ਜਿਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦ ਅਸਾਂ ਇਹ ਲੇਖ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ੧੯੬੫ ਦੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਛਪਵਾਇਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪੋਥੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਪੋਥੀ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ ਉਸ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਭਾਈ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸਾਰੀ ਤੇ ਕੁਛ ਕਾਪੀ ਨਵੀਨਰਚੀ ਭਾਈ ਘਸੀਟਾ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਾਹੌਰ'। ਜਿਸ ਨੇ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਸਤੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਵਰਤੀ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਪਾਠਕ ਸਮਝ ਨ ਸਕਣ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਮਾਇਆ ਕਮਾਉਣੀ ਤੇ ਸੁਆਰਥ ਸਿੱਧੀ ਹੀ ਸੀ।

੬੦. {ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ}

*ਕਬਿੱਤ:

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ੨੨੬ ਪੰਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੪੯ ਤੋਂ ਉਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ੧੫ਵੇਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਦਾ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਅੰਕ ਨੰ: ੧ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੨੩ ਤੋਂ ੮੬੦ ਪੰਨੇ (ਭਾਵ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ) ਤੱਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਪਿਛਲਿਆਂ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਰਚਨਾ ਅਸੀਂ ਛਾਪਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਇਹ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪੂਰਬਾਰਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਛਾਪਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਤੀਰਥ ਰਚਾਏ ਬਹੁ ਭਾਏ ਸੂਖ ਦਾਏ,
ਦੂਖ ਜਾਏਂ ਨ੍ਹਾਏਂ ਪਾਏਂ ਫਲ ਚਾਰ ਨਰ ਨਾਰਿ ਹੈਂ[1]।

[1](ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੀਰਥਰਚੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ) ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁਖ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਚਾਰੇ ਫਲ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ) ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜੁੱਗਨ ਲੌ ਕਾਇਮ ਰਹਾਇ ਨੀਂਵ ਦਾਇਮ ਜਜੋਂ,
ਗੁਰੂ ਘਰ, ਪੰਥ ਹੇਤ ਕੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਰ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇ (ਇਸੇ ਲਈ) ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ) ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਮਿ ਨਿਆਰੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਤੈ ਉਚਾਰੀ ਜਿਮ,
ਅਧਿਕ ਅਲੌਕਕ ਬਿਸ਼ੋਕਕ ਦ੍ਵਾਰ ਹੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਿਜ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ ਕਹੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਧਿਕ ਅਸਚਰਜ ਤੇ ਸ਼ੋਕਰਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਰਚਿਆ ਹੈ)।

ਬਯਾਸ ਬਪੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੂ ਕਲਜਾਨ ਦਾਨ,
ਜਾਨ ਮਾਨ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਕਰਤ ਜੁਹਾਰ ਹੈ[1] ॥੧॥

[1]ਬਿਆਸ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ (ਮਾਨ) ਮਨ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਜਾਣ ਕੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਐਸ ਬਿਸੇਸ ਅਸੇਸ
ਬਿਤੇ[1], ਨ ਕਲੇਸ਼ ਉਠਜੋ ਕਿਹਂ ਠਾਈਂ।

[1](ਐਸ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਨੇ ਕੁ (ਬਿਸੇਸ) ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ (ਅਸੇਸ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਤੀਤ ਹੋਏ।

ਖੇਲਤ ਨਿੱਤ ਅਖੇਰ[1] ਗੁਰੂ,
ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇਤ ਮਹਾਂਈਂ।
ਪੰਥ ਰਚਜੋ ਫਿਰ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਗੁਰੁ,
ਔਰ ਭਲੇ ਦੁਰਗਾ ਬਿਦਤਾਈ[1]।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈਂ,
ਸੁਖਰਾਸ ਗੁਰੂ ਹ੍ਵੈ ਮਵਾਸ ਤਹਾਂਈਂ[1] ॥੨॥
ਬਾਨੀ ਰਚੀ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ਮਹਾਨੀ,
ਸੁ ਖਾਨੀ ਨਵੇਂ ਰਸ ਕੀ[1] ਜਗ ਜਾਨੀ।

[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।

[1]ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

[1]ਉਥੇ ਆਕੀ ਹੋ ਕੇ।

[1]ਨੌਆਂਰਸਾਂ ਦੀ ਖਾਣ।

ਕਾਬਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਨੀਤ ਜਿਤੀ ਬਰ[1],
ਤੇਤਿਕ ਤਾਂਹਿ ਵਿਖੇ ਬਿਦਤਾਨੀ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੇ ਪਰਸੰਗ ਧਰੇ,
ਗੁਰੁ ਭਾਰਥ ਭਾਰਥ ਸਾਨੀ[1]।

[1]ਜਿਤਨੀ ਕਾਵਿ ਦੀ ਚੰਗੀਰੀਤੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੈ।

[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਗ੍ਰੰਥ (ਸਾਨੀ) ਵਾਂਗ ਗੁਰਾਂ ਨੇ (ਭਾਰਥ) ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਰੱਖੇ।

ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਜਨ ਤੇਊ ਤਿਨੈ,
ਜਿਨ ਆਪ ਪਢੀ ਔ ਸੁਨੀ ਗੁਰੁਬਾਨੀ ॥੩॥

ਛਪਯ:

ਅਸ਼ਟ ਭੁਜੀ ਜਗ ਮਾਤ,
ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਜੌ ਬਿਦਤਾਈ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸੰਸਾ ਕਰਜੋ ਮਰੀ*,
ਫਿਰ ਐਸ ਤਦਾਂਈਂ।
ਕਈ ਠੌਰ ਨਿਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀਚ,
ਗੁਰੂ ਐਸ ਬਖਾਨੈ।
ਕਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਲੌ ਆਦਿ,
ਸੁਰਨ ਕੋ ਹਮ ਨਹਿੰ ਮਾਨੈਂ।
ਹਮ ਮਾਨਤ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕੋ,
ਇਕ ਈਸ ਉਪਾਸ਼ਨ ਕਹੀ ਯਹਿ।
ਫਿਰ ਕੌਨ ਹੇਤ ਕਿਸ ਭਾਂਤਿ ਗੁਰੁ,
ਦੇਵੀ ਪਰਗਟ ਕਰੀ ਕਹਿੰ ॥੪॥
ਯਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਨਿ, ਹੋਇ ਮੋਦ
ਮਨ ਕਹਜੋ ਫੇਰ ਕਵਿ[1]*।

*ਕੈਪਟਨ ਮਰੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨੌਕਰ ਤੇ ਸਰ ਡੇਵਿਡ ਅਕਟਰ ਲੋਣੀ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਰਨਲ ਅਕਟਰ ਲੋਣੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਮਰੇ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਮੌਲਵੀ ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਾਰਦਾਰ ਸੀ, ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੜੀ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇ ਮਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਤੁਰਕ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਠੀਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਮੈਂ ਆਪ ਖ਼ੁਦ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਆਂਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰੋਗੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨ ਅੰਕ ੧੯੯ ਤੋਂ ਅੰਕ ੨੧੦ ਤੱਕ।

[1]ਕਵੀਰਤਨ ਸਿੰਘ 'ਭੰਗੂ' ਨੇ। *ਕਵਿ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ 'ਭੰਗੂ' ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਮਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਵੀ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਹੋ ਮਰੀ ਕਪਤਾਨ,
ਏਹੁ ਤੁਮ ਬੂਝੀ ਭਲ ਅਬਿ।
ਸੁਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਕਹੋਂ,
ਸਾਰ[1] ਉੱਤ੍ਰ ਯਹਿ ਨੀਕੈਂ।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਜਿਹ ਹਿਤ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਕਰੀ,
ਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰੁ ਠੀਕੈਂ।
ਇਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸਭਾ ਮਹਿ,
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬਾਤ ਯਹਿ।
ਚਲੀ, ਕਹਯੋ ਕਿਨ, ਕਲੀ ਮੈਂ
ਪ੍ਰਗਟ ਦੇਵਿ[1] ਅਬਿ ਹੋਤ ਨਹਿੰ ॥ ੫ ॥ [1]ਦੇਵੀ।
ਦਿਜਵਰ ਕੋਵਿਦ[1] ਕਵੀ, [1]ਵਿਦਮਾਨ।
ਗੁਨੀ ਜਨ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੀ।
ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਭਾ ਮੱਧ,
ਤਬਿ ਥਿਰੇ ਵਿਸੇਸੀ।
ਕਈ ਦ੍ਵਜਨਿ[1] ਤਬਿ ਕਹੀ ਬਾਤ, [1]ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੇ।
ਪੁਨ ਭਾਂਤਿ ਇਸੀ ਤੈ।
ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿੰ ਨਹਿ ਹੋਤ,
ਦੇਵਤਾ ਬਿਦਿਤ ਕਿਸੀ ਤੈ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ,
ਵਹਿ ਕੌਨ ਬਾਤ ਜੋ ਹ੍ਵੈ ਨਹੀਂ।
ਜੋ ਕਰੈ ਬਿਧੀ ਯੁਤ ਨਰ ਭਲੈ,
ਤੌ ਬਿਦਤ ਦੇਵਿ ਅਬਿ ਹ੍ਵੈ ਸਹੀ ॥ ੬ ॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬੈਨ,
ਸੁਨੇ ਬਿੱਪਨ ਪੁਨ ਜਬਿਹੀ।
ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਹਠ ਠਾਨ,
ਦੇਵ ਨਹਿੰ ਬਿਦਤੈ ਅਬਿ ਹੀ।
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਕਹਯੋ,
ਬਿਦਤ ਕਰਿ ਹਮ ਦਿਖਰਾਵੈਂ।
ਅਸ਼ਟ ਭੁਜੀ ਜਗ ਮਾਤ
ਕੇਰ, ਤੁਹਿ ਦਰਸ ਕਰਾਵੈਂ।
ਇਕ ਕਾਰਨ ਕਰਯੋ ਉਚਾਰ ਯਹਿ,
ਪੁਨ ਸੁਨੋ ਦੂਸਰੋ ਔਰ ਅਬਿ।
ਜਿਸ ਹੇਤ ਗੁਰੂ ਪਰਗਟ ਕਰੀ,
ਦੁਰਗਾ ਨੀਕੀ ਭਾਂਤਿ ਤਬਿ ॥ ੭ ॥
ਧਰਮ ਧਰਾਵਨ ਹੇਤ,
ਧਰਾ ਪਰ ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ[1]। [1]ਆਸਰਾ ਰੂਪ।
ਧਰਯੋ ਧਰਮ ਅਵਤਾਰ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਮ ਪੁਰੰਦਰ[1]। [1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।
ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਲਖਿ[1], [1]ਜਾਣ ਕੇ।
ਅਨਾਦਿ ਸ਼ਕਤੀ ਯਹਿ ਮਾਯਾ।
ਯਹੀ ਜਗਤ ਕੌ ਰਚਿਤ ਭਰਤ[1] [1]ਪਾਲਦੀ ਹੈ।

ਸੰਹਰਤ ਸਦਾਯਾ[1]।
[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵ ਬਿਸ਼ਨੁ ਅਜਾਦਿਕ[1] ਦੇਵ ਸਭ,
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ।

ਸੇਵਿ ਜਾਂਹਿ ਪਦ ਊਚ ਲਹਿਂ।
ਰਹਿਂ ਨੈਨ ਕੋਰ ਕੀ ਓਰ ਨਿੱਤ
ਨਿਰਖਤ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਹਿਂ[1] ॥ ੮ ॥
[1](ਉਸ ਦੀ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ) ਅੱਖ ਦੀ ਕੋਣ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਤਿਕ ਛੱਤ੍ਰੀ ਭਏ
ਅੱਤ੍ਰੀ[1], ਧਰਮੀ ਧਰ ਪਰ।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।

ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੈ ਆਦਿ,
ਭਏ ਅਵਤਾਰ ਜਿਤਿਕ ਵਰ।
ਭਗਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਕੀ ਕਰੀ[1],
[1](ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਅਨਾਦਿ) ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸਭਿਨਿ ਮਨ ਮੋਦ[1] ਧਾਰ ਕਰਿ।
[1]ਅਨੰਦ।

ਤਜੋਂ ਛੱਤ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭਏ,
ਬਿਦਿਤ ਬਸੁਧਾ ਸੁ ਬੀਰ ਬਰ[1]।
[1]ਤਿਵੇਂ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੂਰਮੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।

ਤਿਨ ਧਰਮ ਪਾਲਨਾ ਹੇਤ,
ਪੁਨ ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸਾਲਨ ਹਿਤੀ[1]।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ।

ਨਿਜ ਪੰਥ ਸਹਾਇਕ ਲਖਿ ਸਦਾ,
ਜਗਦੰਬਾ[1] ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਤੀ ॥ ੯ ॥
[1]ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਤਾ।

ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀ,
ਗੁਰੂ ਜਗਦੰਬਾ ਨੀਕੈ।
ਸੋਊ ਬਿਧਿ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੀ,
ਅਬਿ ਕਹਿ ਹੌਂ ਠੀਕੈ।
ਦਿਜਵਰ ਕੇਸ਼ਵ ਨਾਮ,
ਏਕ ਕਾਂਸੀ ਤੈ ਆਯੋ।
ਸ਼ਿਵ ਬੱਕ੍ਰ ਦਿਜ[1] ਔਰ,
[1]ਸ਼ਿਵ ਬੱਕ੍ਰ ਨਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬ੍ਰਹਮਣ।

ਦੁਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗਾਯੋ।
ਪੁਨ ਬਿਸ਼ਨ ਪਾਲ ਪੰਡਿਤ ਤ੍ਰਿਤੀ,
ਚਤ੍ਰਬ ਬੇਦ ਬਕਤਾ ਕਥੈਂ[1]।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਵਕਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਦਿਜ ਓਝਾ[1], ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਪੁਨ,
[1]ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ। {ਮੈਥਿਲ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਸਰਯੂ ਨਦੀ ਪਾਰ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਤ ਓਝਾ ਹੈ}।

ਅਯੋ ਦੱਖਣੀ ਚਤੁਰਥੈਂ ॥ ੧੦ ॥
ਬਿੱਤ[1] ਬਹੁਤ ਗੁਰੁ ਖਰਚ,
[1]ਧਨ।

ਚਾਹਿ[1] ਯਹਿ ਬਿਪ੍ਰ[2] ਬੁਲਾਏ।
[1]ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ। [2]ਬ੍ਰਹਮਣ।

ਬੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਮੈਂ ਨਿਪੁਨ[1],
[1]ਚਤੁਰ।

ਸਭੀ ਬਿਧਿ ਜਗ ਬਿਦਤਾਏ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੈ, ਸਾਤ ਕੋਸ
ਪਰਿਮਾਣ[1] ਚੜ੍ਹਾਈ।
[1]ਮਿਣਤੀ ਦੀ।

ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਮਾਤ,
ਤੁੰਗ ਗਿਰ ਸਿਖਰ ਰਹਾਈ[1]। [1]ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਤਹਿਂ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਬਨਵਾਇ ਗੁਰੁ,
ਸਬਿ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਤਯਾਰ ਕਰਿ।
ਸਨ ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸਏ ਚੁਰੰਜਵੇਂ,
ਚੇਤ ਮਾਸ ਗੁਰੁ ਵਾਰ ਵਰ[1] ॥ ੧੧ ॥ [1]ਵੀਰਵਾਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ।
ਲਗਨ ਸਗਨ ਸਭਿ ਸੋਧਿ,
ਹਵਨ ਗੁਰੁ ਲਗੇ ਕਰਨ ਤਬਿ।
ਕਰਵਾਵਹਿਂ ਦਿਜ ਬਿਧੀ ਯੁਕਤਿ,
ਪੜ੍ਹ ਮੰਤ੍ਰ ਬੇਦ ਸਬਿ।
ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਖਯਾ ਹੇਤ,
ਬਹੁਤ ਦਿਜ ਬਰਣੀ ਕਰਨੇ[1]। [1]ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਬੈਠਾਰੇ ਗੁਰੁ ਆਪ,
ਔਰ ਪੁਨ ਠੌਰ ਸੁਵਰਨੇ[1]। [1]ਉੱਤਮ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ।
ਪੁਨ ਚਾਰ ਦਿਜਨ ਮਹਿਂ ਮੁੱਖ ਇਕ,
ਕੇਸ਼ੋ ਹਵਨ ਕਰਾਵਹੀ।
ਇਮ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਢਾਈ ਜਾਮ ਤੱਕ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਤ ਕਮਾਵਹੀਂ ॥ ੧੨ ॥
ਸੇਵਕ ਸੱਚਵ[1] ਸਿੱਖ, [1]ਵਜ਼ੀਰ ਭਾਵ ਦੀਵਾਨ ਆਦਿ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖ।
ਸਭੀ ਗੁਰੁ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈਂ।
ਵਸਤੁ ਹਵਨ ਕੀ, ਹਵਨ ਕੁੰਡ
ਢਿਗ, ਨੀਤ ਪੁਚਾਵੈਂ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਹਿਰਾਨ,
ਔਰ ਸਭਿ ਬਿੱਪ੍ਰਨ ਕੇਰੋ।
ਕਰੈਂ ਸੇਵ ਮਨ ਲਾਇ,
ਖਰਚ ਧਨ ਅਨਗਨ ਹੇਰੋ।
ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜ ਧਰਿ ਰੈਨ ਦਿਨ,
ਰਹਿਤ ਤਹਾਂ ਹੀ ਮੋਦ ਧਰਿ।
ਪੁਨ ਬਾਨੀ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਰਚੈਂ,
ਛੰਦ ਬੰਦ ਬਰ ਉਚਰ ਕਰਿ[1] ॥ ੧੩ ॥ [1]ਭਾਵ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਆਦਿ ਬਾਣੀਆਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇਰਚਦੇ ਹਨ।

ਏਕ ਬਰਸ ਜਬਿ ਬਿਤਯੋ
ਐਸ ਹੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਤ ਵਰ।
ਚੇਤ ਮਾਸ ਪੁਨ ਅਯੋ,
ਵਹੀ ਨਵਰਾਤ੍ਰ ਜੋਂ ਭਰ[1]। [1]ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੌਰਾਤ੍ਰੇ ਆ ਗਏ।
ਤਬੈ ਜਨਾਯੋ ਬਿਦਿਤ ਹੋਨ
ਹਿਤ ਸਗਨ[1] ਮਾਤ ਫਿਰ। [1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ {ਸਗੁਨ} ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਣਾਇਆ।

ਕਬੀ ਚਲੈ ਬਹੁ ਪੌਨ,
ਹੋਇ ਭੂਚਾਲ ਹਲੈ ਗਿਰ।
ਯਹਿ ਸਗਨ ਭਜਾਨਕ ਪੇਖਿ ਬਹੁ,
ਦਹਿਲ ਗਏ ਦਿਜ ਭਾਗ ਸਭ[1]।
ਇਕ ਕੇਸ਼ਵ ਹੋਮ ਕਰਾਵਹੀ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹਜੋ ਸੁ ਬੈਠ ਤਬਿ ॥ ੧੪ ॥
ਪੁਨ ਦਿਜ ਕੇਸ਼ਵ ਕਹਜੋ,
ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਐਸ ਉਚਾਰੀ।
ਮਹਿਖੇ ਛਾਂਗ[1] ਸ਼ਿਤਾਬ[2],
ਲੇਹੁ ਮੰਗਵਾਇ ਅਪਾਰੀ।
ਨਿਜ ਜੇਸ਼ਟ ਸੁਤ[1] ਸੀਸ,
ਦੈਨ ਹਿਤ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ।
ਅਬਿ ਬਿਦਤੈਗੀ ਮਾਤ,
ਭੇਟ ਸਬਿ ਦੈਹੁ ਚੜ੍ਹਾਈ।
ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗਏ,
ਕਹਜੋ ਜਾਇ ਨਿਜ ਮਾਤ ਪ੍ਰਤਿ।
ਇਕ ਮਮ ਸੁਤ ਮੁਝ ਕੋ ਦੈਹੁ ਬਡ,
ਭੇਟ ਦੁਰਗ ਕੀ ਦੈਨ ਹਿਤ ॥ ੧੫ ॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਮਾਤ,
ਔਰ ਗੁਰੁ ਘਰਨੀ ਤਬਿ ਹੀ।
ਸੁਤ ਨਿਜ ਲਏ ਛਪਾਇ,
ਧਾਮ ਭੀਤਰ ਕਿਤ ਸਬਿ ਹੀ।
ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਵਨ[1] ਚਾਰ,
ਨਹਿਂ ਦਯੋ ਏਕ ਤਿਮ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਮਨ ਰਿਸ ਥਾਪ,
ਆਪ ਸਾਰਾਪ ਦਯੋ ਇਮ।
ਸੁਨਿ ਅਹੋ ਗੂਜਰੀ ਊਜਰੀ[1],
ਹਮ ਕੋ ਦਯੋ ਨ ਏਕ ਸੁਤ।
ਫਿਰ ਚਾਰਹੁੰ ਤੁਰਕਨ ਤਈਂ ਤੂੰ,
ਦੈ ਹੈਂ ਅਪਨੀ ਜਾਨ ਯੁਤ* ॥ ੧੬ ॥

[1]{ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮਣ} ਡਰ ਕੇ ਭਜ ਗਏ।

[1]ਮਹੇਂ ਤੇ ਬੱਕਰੇ। [2]ਛੇਤੀ।

[1]ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ।

[1]ਪੁੱਤਰ।

[1]ਉੱਜੜੀ ਹੋਈ।

*ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਾਧਣ ਵਾਲੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਤਾਂਹੀ ਅਸਾਂ ਕਲਜੁਗ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਿਲ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ

ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖਤ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸੌ ਸਾਖੀ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਰਲ ਗਈ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਤਈਂ,
ਯਹੀ ਜਬਿ ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਇਤ।
ਸੁਨਤ ਝਟਤ ਇਕ ਸਿੱਖ,
ਉਠ੍ਯੋ ਨਿਜ ਸੀਸ ਦੈਨ ਹਿਤ।
ਸੰਗਤੀਆ* ਤਿਹ ਨਾਮ,

*ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੱਖ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਿਛਲੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਸੰਗਤ ਰਾਇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕੱਠੇ ਵਾਰ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੫੯ ਅੰਕ ਨੰ: ੬੭, ੬੯, ੭੦, ੯੭, ੧੦੪, ੧੧੭, ੧੩੮, ੧੪੫, ੧੪੭, ੧੫੨, ੧੫੪ ਆਦਿ।

ਵਹੀ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਯੋ ਗੁਰੁ।
ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਢਿਗ ਜਾਇ,
ਨੁਲ੍ਹਾਇ ਬੈਠਾਇ ਦਯੋ ਫੁਰ[1]।

[1]ਛੇਤੀ।

ਫਿਰ ਹਵਨ ਕਰਨ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ,
ਸਭਿ ਭੇਟ ਦੁਰਗ ਕੀ[1] ਤਜਾਰ ਕਰਿ।

[1]ਦੁਰਗਾ ਦੀ।

ਜਬਿ ਭਏ ਭਯੰਕਰ[1] ਸ਼ਗਨ ਅਤਿ,

[1]ਡਰਾਉਣੇ।

ਤਬਿ ਕੇਸ਼ਵ ਭੀ ਉਠ ਗਯੋ ਡਰਿ ॥੧੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਿਤਯੋ ਨੁਰਾਤਾ ਨਵਮ ਜਬਿ,
ਢਾਈ ਜਾਮ[1] ਮਹਾਨ।

[1]ਪਹਿਰ।

ਤਬਿ ਲੰਕੁੜੀਏ ਬੀਰ[1] ਨੈ,

[1]ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਅੜਦਲ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਗਣ।

ਦਈ ਦਿਖਾਈ ਆਨਿ ॥੧੮॥
ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਸਾਵਧਾਨ ਮਨ ਕੀਨ।
ਖਲਕ ਮਾਤ ਦ੍ਰਿਗ ਪਲਕ ਮੈਂ,
ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੀਨ[1] ॥੧੯॥

[1]ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਨੇ ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ।

ਛਪਯ:

ਬਿਦਤ ਭਵਨ ਤੇ ਭਈ*,

*ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਓਥੇ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕੋਈ ਭਵਨ (ਮੰਦਰ) ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਲਿਖਣਾ ਇਸ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲਪਤ ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਭਵਨ ਦਸ ਚਾਰ ਜਨਨਿ ਤਬਿ[1]।

[1]ਤਦੋਂ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ।

ਜ੍ਵਲਤ ਤੇਜ ਤਨ ਅਤਿ ਅਮੇਜ,
ਰਵਿ ਕੋ ਮਜੇਜ ਦਬਿ[1]।

[1]ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ {ਅਮੇਜ} ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਰਜ ਦਾ {ਮਜੇਜ} ਘੁਮੰਡ ਦਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਟ ਸੂਰ ਸਸਿ ਨੂਰ,
ਪੂਰ ਜਾਹੂਰ ਭਯੋ ਧਰ[1]।

[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ (ਨੂਰ) ਚਾਨਣ (ਵਾਂਗ) ਧਰਤੀ ਤੇ (ਪੂਰ) ਬਹੁਤਾ (ਜਹੂਰ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇੰਦੁ ਬਦਨ ਭੁਜ ਅਸ਼ਟ,
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਿ ਪੁਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਟ ਦਰ[1]।

[1]ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗਾ ਮੁਖ, ਅੱਠ ਬਾਹਾਂ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੱਥ, ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪੁਨ ਜਗਮਗਾਤ ਜਗ ਮਾਤ ਕੇ,
ਬਸਨ ਹਸਨ ਦਾਮਨਿ ਦਲੈਂ[1]।

[1]ਪੁਨਾ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ (ਦਾਮਨਿ) ਬਿਜਲੀ ਦੇ (ਹਸਨ) ਚਮਕਣ ਨੂੰ (ਦਲੈਂ) ਨਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਤਿ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਕਿਮ ਕਹੈਂ,
ਜਿਹ ਸਮ ਕੋ ਭਯੋ ਨ ਹ੍ਵੈ ਭਲੈਂ[1] ॥੧੯॥

[1]ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਅਨੁਪਮ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਹੀਏ ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਨ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਅਤੇ) ਨ ਹੀ ਕੋਈ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਰੇ ਮੁੰਡ ਅਰਿ ਕਰੇ,
ਗਰੇ ਲਾਲਨ ਕੀ ਮਾਲਾ[1]।

[1]ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ (ਦੀ ਥਾਂ) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ (ਕਰੇ) ਬਣਾ ਕੇ ਗਲ 'ਚ (ਧਰੇ) ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਦਨ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲ,
ਭਾਲ ਸੁਭ ਤਿਲਕ ਉਜਾਲਾ[1]।

[1]ਮੁਖ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਿਲਕ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਰਸਾਲ[1],

[1]ਨੇਤ੍ਰ (ਰਸਾਲ) ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਲਾਲ ਹਨ।

ਸਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁ ਚਮੱਕੈਂ।
ਅਰੁਨ ਮੇਘ ਕੇ ਬੀਚ,
ਕੋਟਿ ਜਨੁ ਬੀਜ ਦਮੱਕੈਂ[1]।

[1]ਲਾਲ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣੋ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗਨ ਭੈਰਵਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਯੁਤ,
ਕਿਲਕਿਲਾਇ ਕਾਲੀ ਨਚੈ।
ਅਤਿਸੈਂ ਕਰਾਲ ਛਬਿ ਜਾਲ ਯੁਤ,
ਉਤ ਭੀਮ ਭਭਕ ਕੇਹਰ ਤਚੈ[1] ॥੨੦॥

[1]ਓਧਰ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਭਾਰੀ ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ ਸ਼ੇਰ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਭਬਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬੀਜ ਕੋਟਿ ਸਮ ਤੇਜ ਅਤਿ,
ਪਿਖਿ[1] ਗੁਰੁ ਨੈਨ ਮਿਲਾਨਿ।

[1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਵਰਗਾ ਬਹੁਤਾ ਤੇਜ ਦੇਖ ਕੇ।

ਪੁਨ ਸਨਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਮਾਤ ਕੇ,
ਪਗ ਪੈ ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ॥੨੧॥
ਨਿਜ ਕਰ ਕੀ ਲਘੁ ਆਂਗੁਰੀ[1],

[1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਂਗਲੀ।

ਚੀਰਿ ਸ੍ਰੋਨ[1] ਗੁਰੁ ਕਾਢਿ।

[1]ਲਹੂ।

ਕਰਯੋ ਚੜ੍ਹਾਵਨ ਮਾਤ ਕੋ,
ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਹ੍ਵੈ ਠਾਢ ॥੨੨॥
ਝਟਕ ਸੀਸ ਝਟ ਸਿੱਖ ਕਾ,
ਮਾਤਹਿ ਸਟਕ[1] ਚੜ੍ਹਾਇ।

[1]ਛੇਤੀ।

ਮਹਿਖਾਦਿਕ[1] ਸਭਿ ਭੇਟ ਦੈ,

[1]ਮਹੇਂ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ।

ਪੁਨ ਉਸਤਤਿ ਇਮ ਗਾਇ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਕਹੀ।

ਛਪਯ:

ਤੁਹੀ ਚੰਡਿ ਪ੍ਰਚੰਡ,
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡਨ ਅਰਿ ਹਰਨੀ[1]। — [1]ਤੁਹੀਂ (ਪ੍ਰਚੰਡ) ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੀ ਚੰਡੀ ਹੈਂ, ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਧੜਾਂ ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।
ਤੁਹੀਂ ਜਗਤ ਕੀ ਜਨਨਿ,
ਪਾਲ ਸੰਘਾਰਨ ਕਰਨੀ[1]। — [1]ਤੁਹੀਂ ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੈਂ ਤੇ ਤੁਹੀਂ ਪਾਲਨਾ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।
ਤੁਹੀਂ ਕਾਲ ਕੀ ਕਲਾ,
ਕਾਲਕਾ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਭੰਜਨ[1]। — [1]ਹੇ ਕਾਲਿਕਾ, ਤੁਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।
ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਸੁ ਮਹਿਖ[1] — [1]ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਂਤ।
ਰਕਤ ਬੀਜਾਦਿਕ ਗੰਜਨ[1]। — [1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।
ਅਬਿ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਿਜ ਦਾਸ ਪਰ,
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅਸ ਦੇਹੁ ਬਰ।
ਇਕ ਰਚੋਂ ਪੰਥ ਤੁਰਕੈਂ ਹਨੋ,
ਧਰਮ ਵਿਥਾਰੋਂ ਸਕਲ ਧਰ ॥੨੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਛੱਕੇ ਆਦਿਕ ਉਸਤਤੀ,
ਬਰਨੀ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਜੋਇ।
ਲਿਖੀ ਦਸਮ-ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ,
ਜਾਨਤ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਸੋਇ ॥੨੫॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਦਕ ਉਪਾਇ[1] ਪਿਖਿ, — [1](ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ) ਜਤਨ।
ਸੁਨਿ ਉਸਤਤਿ ਤਬਿ ਮਾਤ।
ਕਹਜੋ ਪੰਥ ਤੁਵ ਚਲੈਗੋ,
ਬੀਰ ਬਲੀ ਬਖਜਾਤ ॥੨੬॥
ਪਰ ਵਹਿ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਕੈ,
ਪਾਛੈ ਲਰ ਹੈਂ ਪੀਨ[1]। — [1]ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ।
ਜਿਉਂ ਤੁਮ ਨੈਨ ਮਿਲਾਇ ਕੈ,
ਪਾਛੈ ਖੋਲ੍ਹਨ ਕੀਨ ॥੨੭॥
ਪੁਨ ਇਕ ਲਘੁ ਕਿਰਪਾਨ ਦੈ,
ਭਈ ਲੋਪ ਜਗ ਮਾਤ*।

*ਉਪਰ ਆਏ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖਣ ਸਮੇਂ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ:

ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ:

੧. ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਆਰਾਧਣਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨਮਿੱਤ ਕੋਈ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਮਤਿ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਪੂਜਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨. ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਤੁਕ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਤੁਕ ਦੇ ਹੀ ਸਹੀ ਅਰਥ ਨ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਉਸ ਤੁਕ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਹੀ ਤਣ ਬੁਣ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਕ ਇਹ ਹੈ- 'ਤਹ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਿਯਾ ਸਾਧੀ। ਮਹਾ ਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ। ' ਉਹਨਾਂ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੂੰਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਕਾਲਕਾ ਆਰਾਧੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅਰਾਧੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਵਲਿਸਟਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮਨ ਘੜਤ ਪਲਾਟ ਤੇ ਪਾਤ੍ਰ ਘੜ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ, ੧ੴ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਬਣਾਨ ਦਾ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਅਸਾਂ ਬਹੁਤ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਾਕਾਲ ਤੇ ਕਾਲਕਾ (ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ) ਨੂੰ ਅਰਾਧਿਆ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਇਕ, ਅਰਾਧਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦੋ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਮਹਾ ਕਾਲ ਤੇ ਕਾਲਿਕਾ। ਪਰ ਇਹ ਅਰਥ ਉਸ ਵਕਤ ਗ਼ਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: ਕਿ 'ਇਹਿ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪਸਜਾ ਭਯੋ। ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਏਕਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ'। (ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ) ਜੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ 'ਤ੍ਰੈ ਤੇ ਏਕਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ॥' ਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਦੁਇ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਲਕਾ ਮਹਾ ਕਾਲ ਅਰਥਾਤ ਕਾਲ ਦਾ ਵੀ ਕਾਲ (ਅੰਤ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਕਾਲ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦੇ (ਅਰਾਧੀ) ਅਰਾਧਣ ਵਾਲੇ ਹੋਏ। ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਹੈ 'ਕਾਲਨ ਕੋ ਕਾਲ ਮਹਾ ਕਾਲਨ ਕੋ ਕਾਲ ਹੈ। ' ਦੂਜਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਕਾਲਕਾ) ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਨ ਮਹਾਂ ਕਾਲ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਏ।

੩. ਫਿਰ ਜੇ ਪੰਥਰਚਣ ਜਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ' ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਚੂੰਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਰਚਣ ਜਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ੪. ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਥਰਚਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਹੈ: ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ ॥ ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ ॥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕੋ ਸਾਜਾ ॥

ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਿਹਾ: ਠਾਢ ਭਯੋ ਮੈਂ ਜੋਰਿ ਕਰ ਬਚਨ ਕਹਾ ਸਿਰ ਨਯਾਇ ॥ ਪੰਥ ਚਲੈ ਤਬ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜਬ ਤੁਮ ਕਰੋ ਸਹਾਇ ॥" ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਥ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਉਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗੀ ਹੈ। ੫. ਆਪਣੇ ਬਾਅਦ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ: ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ। ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਯੋ ਗ੍ਰੰਥ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਯੋ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ। ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਮਿਲਬੋ ਚਹੈ ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ। ਪਾਠਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਕਤ ਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਕਿਤੇ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ

੧. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ ਝਾੜੂ ਦੇਂਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਮੈਲਸੀਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੇਵੀ ਭਗਤ ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੈਂ ਮੁਕਤੀ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰਰੂਪ ਹਨ, ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਦਬਿਸਤਾਨਿ-ਮਜ਼ਾਹਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭੈਰੋਂ (ਜਾਂ ਫੇਰੂ) ਨਾਮੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨੋ ਦੇਵੀ ਆਪਣੀ ਅਸਮ੍ਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ੨. ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਵੀ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਸਮਕਾਲੀ ਕਵੀਆਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਗੋਯਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਵੀਸ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤਿ ਜੀ (ਲੇਖਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਾ) ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ (੧੭੬੫ ਬਿ:) ਤੋਂ ੪੩ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਭਾਵ ੧੮੦੮ ਬਿ: ਤੱਕ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇ ਵੀ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ- ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤਿ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਰਤਕ (੧੭੯੮ ਬਿ:) ਦਾ ਲੇਖਕ। ੪. ੧੮੦੮ ਬਿ: ਤੋਂ ੧੯੪੬ ਬਿ: ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਮਤ ਵਖਯਾਨ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛੰਦਾ ਬੰਦੀ (੧੮੩੩ ਬਿ:) ਦਾ ਕਰਤਾ ਬਾਵਾ ਸਰੂਪ

ਦਾਸ ਜੀ ਭੱਲਾ। ਵਾਰ ਭਗਉਤੀ ਪਾ: ੧੦ (੧੯੪੪ ਬਿ:) ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੂਜਾ। ਸੌ ਸਾਖੀ (੧੮੯੦-੯੪), ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੧੦ (੧੮੫੪ ਬਿ:) ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ (੧੯੦੦ ਬਿ:) ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (੧੮੯੮ ਬਿ:) ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (੧੯੩੬ ਬਿ:) ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰ (੧੯੪੪ ਬਿ:) ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਪਾਰਿਜਾਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ (੧੯੪੧ ਬਿ:) ਪੰਡਿਤ ਹਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਗੁਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (੧੯੪੬ ਬਿ:) ਪੰਡਿਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿ ਲੇਖਕ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਸੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਮੂਲ ਸੋਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਥਹੁ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਕਸਾਰ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੌਤਿਕ ਵਾਸਤੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਲਪਿਤ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ- ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਖੋਜ ਕੀਤਿਆਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ:- ੧. ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਜੋ ਅਸੀਂ ਛਾਪਰਹੇ ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਹੀ ਸੰਖੇਪਰੂਪ ਦੱਸਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜੈ ਕੇਰੋ। ਕੀਨ ਸੰਛੇਪ ਕਥਾ ਭਲ ਹੇਰੋ। (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ. ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਉ: ਬਿ: ੨ ਅੰ: ੨੭) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੂਬਹੂ ਨਕਲ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਪੰਨਾ ੧੫੪੬ ਉੱਪਰ ਛਾਪ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਉਂ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਤਦ ਮੈਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਹਨ ਪਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਛੇਪ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਔਰ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਛਪਵਾਨੇ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹਮ ਨੇ ਸੰਛੇਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਖਨਾ ਥਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਆਦਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਵਾਕਿਆਤ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ 'ਚੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਲਏ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਣ ਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੨. ਦੂਜਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਰਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਰਚਿਤ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ 'ਚ ਕਰ ਆਏ ਹਨ। ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਮੌਲਵੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਮਰੇ ਨੇ ਕਰਨਲ ਅਕਟਰ ਲੋਨੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰ ਕੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਰੱਖ ਲਈਆਂ: ਦਫਤ੍ਰ ਮਾਂਹਿ ਰਖਾਈ ਦੋਈ। ਸੋਈ ਜੁਗ, ਨੈਨਨ ਹਮ ਜੋਈ ॥ ਦੁਹੂੰ ਬੀਚ ਤੇ ਲੈ ਬਹੁ ਸਾਖੀ। ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਸਬ ਹਮ ਰਾਖੀ॥ (ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੨ ਅੰ: ੧੯-੨੦) ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੀ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਵੀ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਅਤਿ ਗਾਥ ਮਹਾਨੈ। ਨਹਿਂ ਸਰਬੱਗਜ ਜੋ ਹਮ ਸਭਿ ਜਾਨੇ। ਜੇਤਿਕ ਸੁਨੀ ਪਿਖੀ ਹਮ ਕਥਾ। ਕਹੀ ਜਥਾਮਤ ਤੁਮ ਢਿਗ ਤਥਾ ॥੧੩॥ ਅਰ ਪੁਨਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗਾਈ। ਸੋ ਸਭਿ ਗਾਥਾ ਲਿਖੋ ਬਨਾਈ। ਜੇਤਿਕ ਸ੍ਵਾਲ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਪਾਸ। ਮਰੀ ਫਿਰੰਗੀ ਕੀਨੇ ਖਾਸ ॥੧੪॥ ਸੋ ਸਭਿ ਯਹਾਂ ਹੋਹਿੰਗੇ ਨੀਕੇ। ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਹਿਤ ਜਾਨੋ ਠੀਕੇ। (ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੩ ਅੰ: ੧੩ ਤੋਂ ੧੫) ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੀਨ ਜੋ। ਸਾਖੀ ਅਧਿਕ ਬਟੋਰੀ ਪਾਵਨ ਪੀਨ ਜੋ। ਸੋ ਹਮ ਤਿਸ ਕਾ ਧਰ ਕਰਿ ਉਰਿ ਉਪਕਾਰ ਵਰ। ਹੋ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਿਤ ਹੌਂ ਨਯੋ ਤਾਂਹਿਂ ਜੋਹਾਰ ਕਰਿ। (ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੨ ਅੰ: ੪੬) ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਕੈਪਟਨ ਮਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸ੍ਵਾਲ ਜਵਾਬ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਰਚਿਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 'ਚ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਆਖੇਪ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਛਾਪਿਆ ਹੋਵੇ। ੩. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ੧੯੩੬ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ੧੯੪੬ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਤੀਜੀ ੧੯੪੬ ਬਿ: ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਛਪੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ੧੯੪੮ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ (ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ) ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿੱਚ ਛਪਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੋਮ ਤੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਇਹ ਹੋਮ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰ: ੧੭੫੪ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਯਾ॥ ਜਦ ਬਰਸਰੋਜ਼ ਪੂਰਾ ਹੋਯਾ ਤੇ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੮ ਸੰ: ੧੭੫੫ ਦਾ ਦਿਨ ਆਯਾ ਤਾਂ ਪੁੱਛਜਾ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੇਵੀ ਕਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਖਜਾ ਜੇ ਕੁਲੀਨ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਹੋਮ ਇਸ ਵਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਪਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਲੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਹੀ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਜਦ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਾਡਾ ਪੰਡਿਤ ਜੀਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵਰ ਮੰਗਾਂਗੇ। ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਭੈ ਖਾ ਕੇ ਆਖਜਾ ਮੈਂ ਨਦੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆਵਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਹੋਮ ਕਰੋ, ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੋ। ਏਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਤਾਂ ਪੱਤ੍ਰਾ ਵਾਚ ਗਏ। ਯਥਾ ਵਾਕ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ: 'ਜਦ ਹੋਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਆਯਾ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਸਭ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਜੋਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਜਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਹੋਮ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸਾਂ ਕੋਈ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੁਲੀਨ ਪੁਰਖ ਤਜਾਰਰਖਣਾ॥ ਤਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਪੰਡਿਤਾ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਹੋਮ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੁਲੀਨ ਪੁਰਖ ਚੰਗਾ ਕੌਣ ਹੈ॥ ਤੇ ਜਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਈ

ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਡਿਤ ਜੀਵੇ ਤੇ ਜੋ ਏਹ ਕਹੇ ਸੋ ਅਸੀਂ ਵਰ ਮੰਗਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਭੈਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਯਾ ਮੈਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆਵਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਮ ਕਰੋ, ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੋ।' ਜਦ ਪੰਡਿਤ ਆਯਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਹੋਮ ਦਾ ਜੋ ਬਚਯਾ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਇੱਕੇ ਵਾਰੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ॥ ਸਬ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਦੇ ਇਕੇ ਵਾਰੀ ਪੈ ਜਾਣੇ ਕਰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਖਯਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਓਸ ਵਕਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੁਛਯਾ ਕਿ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ? ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ ਹੋਏ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਂ (ਇਹ) ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਪੰਨਾ ੩੦੨-੩)।' ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਏਥੇ ਆਇਆ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦਾ ਪਰਸੰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚ ੧੯੪੬ ਬਿ: 'ਚ ਛਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ੧੯੪੮ ਬਿ: ਵਿੱਚ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਹੋਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਆਡੰਬਰ ਤੇ ਖ਼ਰਚ ਸਿਰਫ਼ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਦੇ ਪਖੰਡ ਜਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹਿਆ ਜਾਵੇ। ੧੯੦੮ ਬਿ: ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਖੋਜੀ ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦੇ ਪਰਸੰਗ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖੋਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਧੁਰਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖਕ ਹਨ:- ਮਿ: ਮੈਕਾਲਫ਼ ਲੇਖਕ 'ਸਿਖ ਰਿਲੀਜਨ' (ਇੰਗਲਿਸ਼) ਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਲਾਲਾ ਦੌਲਤਰਾਇ ਲੇਖਕ 'ਸ੍ਵਾਨਹ ਉਮਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ', ਸ੍ਰੀ ਸੁਰੇਂਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਲੇਖਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ (ਹਿੰਦੀ), ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ 'ਨਾਰੰਗ' ਲੇਖਕ 'ਸਿੱਖੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ', ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੇਖਕ 'ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਬੋਧ' (੧੯੫੬), ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਲੇਖਕ ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਧਾਕਰ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਪਾਦਿਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ। ਇਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਨਵੀਨ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਇਹੋ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਬੋਧ' (ਸਫ਼ੇ ਪੰਜ ਸੌ) ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਤ 'ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਪੜਤਾਲ' ਪੁਸਤਕ ਜੋ ਸੰਪਾਦਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੯੬੯ ਤੋਂ ੫੦੨੭ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵੀ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਹਰਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੬੮-੬੯।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੈਂ,
ਆਏ ਫਿਰ ਬਖਯਾਤ ॥੨੮॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਧਨ ਬਹੁਤ ਦੈ,
ਬਿਦਾ ਕਰੇ ਭੂਦੇਵ[1]।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਥਿਰੇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ,
ਧਯਾਇ ਥਿਰਯੋ ਇਤ ਏਵ[1] ॥੨੯॥

[1]ਬ੍ਰਹਮਣ।

[1]ਏਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਦੇਵੀ ਬਿਦਤਾਵਨ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਾਠਵੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੦॥

੬੧. {ਸਿੱਖੀ ਪਰਖਣੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣਾ}

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਕਰ ਧਾਰ ਕੁਵੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਹਾਂ,
ਬਲਵੰਡ ਅਰੀ ਬਹੁ ਖੰਡ ਸੁਟੇ[1]।

[1]ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ (ਪ੍ਰਚੰਡ) ਭਾਰੀ ਧਨੁਸ਼ ਪਕੜ ਕੇ, ਬਹੁਤੇ ਬਲਵਾਨ ਵੈਰੀ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਸੁੱਟੇ।

ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਬਜੀਰ ਅਮੀਰਨ ਧੀਰਨ,
ਬੀਰਨ ਕੇ ਰਦ ਕੀਨ ਖਟੇ[1]।

[1]ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ, ਅਮੀਰਾਂ ਤੇ ਧੀਰਜਵਾਨ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਹਿੰਦੁਵਾਨ ਮਹਾਂਨ ਅਨੰਦ ਥਯੋ,
ਤੁਰਕਾਨਨ ਆਨ ਛਕੇ ਸੁ ਛੁਟੇ[1]।

[1]ਹੋਸ਼ ਭੁੱਲ ਗਈ।

ਜਿਮ ਮੇਂਹ ਬਰ੍ਹੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹ੍ਵੈ,
ਭਸਰਾ ਅਕ ਜ੍ਵਾਸ ਝੁਰੈਂਹ ਪੁਠੇ[1] ॥੧॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹਰਿਆਵਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੱਸਰਾ (ਹਾਥੀ ਸੁੰਡੀ ਬੂਟੀ) ਅੱਕ ਤੇ ਜਵਾਹਾਂ ਉਲਟੇ ਝੁਲਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸੁੱਕ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕੀ ਕਸੀ,
ਕਟਿ ਤਟ ਜੁਗ ਕਰਵਾਰ[1]।

[1](ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਫ਼ਕੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।

ਤਾਂ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ,
ਗਾਥਾ ਕਰੌਂ ਉਚਾਰ ॥੨॥
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਲਾਇ ਦਿਲ,
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਬਖਯਾਤ।
ਰਚਯੋ ਪੰਥ ਜਿਮ ਖਾਲਸਾ,
ਕਹੋਂ ਤੈਸ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ॥੩॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੈਂ ਦੁਰਗਾ ਬਿਦਤਾਵਨ
ਕੀਨ ਗੁਰੂ, ਤਬਿ ਤੈ ਫਿਰ ਔਰੈਂ।
ਰੀਤਿ ਗਹੀ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਭਲੈ,
ਪਰਖੈਂ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਬਹੁ ਠੌਰੈਂ।
ਏਕ ਦਿਨੰ ਗੁਰੁ ਲਾਇ ਸਭਾ,
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਇਮ ਕੀਨ ਸੁ ਤੌਰੈਂ[1]।
ਬੈਠਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਸੁਖਰਾਸ[1],
ਕਹਯੋ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਕੌ ਗੁਰੁ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੪॥

[1]ਢੰਗ।
[1]ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਹੱਦ।
[1]ਭਾਰੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।

ਆਇ ਮੁਝੈ ਨਿਸ ਨਿੱਤ ਸੰਤਾਵਤ,
ਹੈ ਦੁਰਗਾ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਮਹਾਨੇ।
ਮਾਂਗਤ ਹੈ ਸਿਰ ਪਾਂਚ, ਭਲੇ
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੇ, ਇਮ ਕੀਨ ਸੁਨਾਨੇ*।

*ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਸਤਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਪਿੱਛੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੬੦ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਜੋ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਅਹੇ ਸਿਦਕੀ,
ਅਬਿ ਸੀਸ ਦਿਵੈ ਹਮ ਕੋ ਸੁਖ ਮਾਨੇ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਸਭਿ ਮੌਨ ਰਹੇ,
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਡਰੇ ਗੁਰੁ ਜਾਨ ਦਿਵਾਨੇ ॥ ੫ ॥
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਪੁਨਾ ਇਕ ਸਿੱਖ,
ਉਠਜੋ ਗੁਰੁ ਸੰਮੁਖ ਐਸ ਅਲਾਯੋ[1]। [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ।
ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਹਮ ਸਿੱਖ ਭਏ,
ਸਿਰ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਗੁਰੁ ਕੋ ਹੈ ਚਢਾਯੋ।
ਲੀਜੀਏ ਆਪ ਉਤਾਰ ਹਮਾਰ ਸਿਰੈਂ,
ਫਿਰ ਕੀਜੀਏ ਜੋ ਮਨ ਭਾਯੋ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇ,
ਭਲੇ ਮੁਦ ਠਾਨ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਯੋ ॥ ੬ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਤੰਬੂ ਇਕ ਬਡ ਪਹਿਲ ਹੀ,
ਰਾਖਜੋ ਥਾ ਤਨਵਾਇ।
ਪਾਂਚ ਬੱਕਰੇ ਤਾਂਹਿ ਮਹਿਂ,
ਖੁਫੀਆ[1] ਰਖੇ ਬੰਧਾਇ ॥ ੭ ॥ [1]ਗੁਪਤ।
ਸਭਾ ਮੱਧ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੋ,
ਖੇਮੇ[1] ਬੀਚ ਲਿਜਾਇ। [1]ਤੰਬੂ।
ਬੈਠਾਰਜੋ ਤਿਹਂ ਕੋ ਤਹਾਂ,
ਬੁਜੋ[1] ਦਯੋ ਝਟਕਾਇ ॥ ੮ ॥ [1]ਬੱਕਰਾ।
ਚੌਪਈ:
ਰੁਧਰ ਧਾਰ[1] ਬਾਹਰ ਤਬਿ ਆਈ। [1]ਲਹੂ ਦੀ ਧਾਰ।
ਪਿਖਿ ਸੰਗਤ ਮਨ ਮਹਿਂ ਬਿਸਮਾਈ[1]। [1]ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ।
ਪੁਨ ਕਲਗੀ ਧਰ ਬਾਹਰ ਆਯੋ।
ਰੁਧਰ ਭਰਜੋ ਖੰਡਾ ਦਰਸਾਯੋ ॥ ੯ ॥
ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਮਨਿ ਭੈ ਮਾਨਾ।
ਕਹੈਂ ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਭਯੋ ਦਿਵਾਨਾ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖਨ ਮਨ ਯਹਿ ਧਾਰਾ।
ਕੀਨੋ ਗੁਰੁ ਯਹਿ ਸ੍ਵਾਂਗ ਕਰਾਰਾ[1] ॥ ੧੦ ॥ [1]ਕਰੜਾ।
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
ਪੂਰਬ ਜਿਮ ਨਿਜ ਬਾਨਿ[1] ਉਚਾਰੀ। [1]ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਏਕ ਫਿਰ ਹੋਰੀ[1]। [1]ਹੋਰ।
ਉਠਯੋ ਸਭਾ ਤੈ ਦ੍ਵੈ ਕਰ ਜੋਰੀ ॥ ੧੧ ॥
ਤਿਨ ਭੀ ਕਹਜੋ ਸੀਸ ਮੈਂ ਦਯੋ।
ਜਾਂ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਆਪ ਕਾ ਭਯੋ।
ਜੋ ਮਰਜੀ ਅਬਿਰਾਵਰ ਕੇਰੀ।

ਲੇਹੁ ਸੀਸ ਹਮਰੋ ਬਿਨੁ ਦੇਰੀ ॥੧੨॥
ਧੰਨ ਜਨਮ ਤਿਸ ਜਨ ਕਾ ਹੋਈ।
ਗੁਰ ਹਿਤ ਸੀਸ ਦੇਤ ਨਿਜ ਜੋਈ।
ਸ੍ਵਪਨ ਸਮਾਨ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੀਵਨ।
ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਆ ਬੇਮੁਖ ਥੀਵਨ ॥੧੩॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਿਦਕ ਸਿੱਖ ਕਾ ਪੇਖਾ।
ਮੋਦ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਸੇਖਾ।
ਤੰਬੂ ਕੇ ਭੀਤਰ ਲੈ ਗਏ।
ਬੁਜੋ ਦੂਤੀ ਝਟਕਾਵਤ ਭਏ ॥੧੪॥
ਪਾਂਚ ਬੇਰ ਯਾਹੀ ਬਿਧਿ ਕੀਨੋ।
ਪਿਖਿ ਸੰਗਤਿ ਭੈ ਮਾਨਜੋ ਪੀਨੋ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਕੱਚੇ ਸਿਖ ਹੁਤੇ ਤਬਿ ਜੇਤੇ।
ਕਿਛੁ ਕਿਛੁ ਬਜਾਜ[1] ਬਨਾ ਕਰ ਤੇਤੇ ॥੧੫॥ [1]ਬਹਾਨਾ।
ਇਤ ਉਤ ਗਏ ਦਹਿਲ ਦਿਲ[1] ਦੌਰੇ। [1]ਦਿਲੋਂ ਕੰਬ ਕੇ।
ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਤਿਸ ਠੌਰੇ।
ਤਬਿ ਕਲਗੀ ਧਰ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ।
ਮੋਦ ਹੋਇ ਯੌਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ॥੧੬॥
ਸਿੱਖੀ ਬੀਜ ਜਗਤ ਮੈਂ ਭਾਰੀ।
ਆਹਿ ਬਿਦਿਤ ਹਮ ਲਯੋ ਨਿਹਾਰੀ।
ਹਮ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਪਰਖਨ ਹੇਤੂ।
ਕਰਜੋ ਏਹੁ ਥਾ ਕਠਿਨ ਸੰਕੇਤੂ[1] ॥੧੭॥ [1]ਕਰੜਾ ਇਸ਼ਾਰਾ।
ਸਾਬਤ ਸਿਖ ਰਹੇ ਬਹੁ ਯਾਂ ਪੈ।
ਹਮ ਜਾਨਜੋ ਨਿਸਚੈ ਅਬਿ ਤਾਂ ਪੈ।
ਤੁਰਕਨ ਸੰਗ ਜੰਗ ਬਹੁ ਧਰ ਕੈ[1]। [1]ਕਰਕੇ।
ਸਿੱਖ ਜੀਤ ਹੈਂ ਅਰਿ ਗਨ ਹਰ ਕੈ[1] ॥੧੮॥ [1]ਅਣਗਿਣਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਯਾ ਕਲਿ ਕਾਲ ਕਰਾਲ ਮਝਾਰਾ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਮੈਂ ਧਰਮ ਅਪਾਰਾ।
ਆਇ ਰਹਜੋ ਹੈ ਸਬਿ ਬਿਧਿ ਨੀਕੈਂ।
ਪਰਖ ਲਯੋ ਹਮ ਨੈ ਅਬਿ ਠੀਕੈਂ ॥੧੯॥
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਸਿੱਖੀ ਪਰਖੀ।
ਥੀ ਸਬਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਮਤਿ ਧਰਖੀ[1]। [1]ਕੰਬ ਗਈ।
ਅੰਗਦ ਕਾਯਮ ਏਕ ਰਹਾਨਾ।
ਤਿਹਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਖ ਬਢੇ ਮਹਾਨਾ ॥੨੦॥
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ ਜੋ ਅਬਿ ਜਗ ਮਾਹੀ।
ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਬਿ ਇਕ ਉਸ ਕਾ ਹੀ।
ਅਬਿ ਤੋ ਪੰਚ ਸਿਦਕ ਯੁਤ ਨਿਕਸੇ।
ਅਧਿਕ ਪੰਥ ਅਬਿ ਇਨ ਤੈ ਬਿਕਸੇ[1] ॥੨੧॥ [1]ਖਿੜੇਗਾ ਭਾਵ ਫੈਲੇਗਾ।

ਹਮ ਭੀ ਜਾਨ ਲਯੋ ਨਿਸਚੈ ਹੈ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਔਰ ਬਹੁਤੈ ਹੈਂ ॥੨੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਿ,
ਭਏ ਮੋਦ[1] ਸਭਿ ਸਿੱਖ। — [1]ਅਨੰਦ।
ਕੱਚੇ ਜਨ ਪਛੁਤਾਵਹੀਂ,
ਨਿਜ ਦਿਲ ਦਹਲਜੋ ਪਿੱਖਿ ॥੨੩॥

ਕਬਿੱਤ:

ਸਾਰ[1] ਸਬਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰ ਯਾ ਅਪਾਰ ਭਈ, — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਮਹਾਂ ਮਾਈ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਨੈ ਬਿਦਤਾਈ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਭਏ ਗੁਨਿ ਗੁਨਿ[1], — [1]ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ।
ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਪੁਨ ਧੁਨਿ ਸੁਨਵਾਈ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਧਾਰ ਉਤਸ਼ਵ ਚਿੱਤ,
ਭੇਟ ਲੈ ਅਮਿੱਤ ਸਭਿ ਆਵੈਂ ਕਰਿ ਧਾਈ ਹੈ।
ਦੇਸ ਔ ਬਿਦੇਸਨ ਤੈ ਸੰਗਤ ਅਸੇਸ[1] ਤਬਿ, — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਆਈ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਬਹੁ ਗਨਤੀ ਨ ਕਾਈ ਹੈ ॥੨੪॥
ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਮੁਲਤਾਨ ਪੋਠੋਵਾਰ,
ਕੁਰਾਸਾਨ[1] ਅਤੇ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਜੋਂ ਪਸ਼ੌਰ ਤੇ। — [1]ਖੁਰਾਸਾਨ।
ਸਿੰਧੀ ਔ ਨਕਈ[1] ਰੋੜੀ ਭੱਖਰ ਤੇ ਸੱਖਰ ਲੌਂ, — [1]ਨੱਕੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ।
ਲੰਮੇ, ਮਲ ਕੇਰੇ[1] ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਔ ਲਹੌਰ ਤੇ। — [1]ਮਲਯ ਦੇਸ਼ ਦੇ (ਦੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਇਹ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਗੰਜਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਹੈ)।
ਮਾਝਾ ਦੂਾਬਾ ਮੈਣਦਾਬ ਮਾਲਵਾ ਬਿਸੇਸ ਭਾਵ[1], — [1]ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।
ਬਾਂਗਰ ਹਿਸਾਰ ਚਾਵ ਧਾਰਿ[1] ਆਏ ਦੌਰਤੇ। — [1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਧਾਰ ਕੇ।
ਹਿੰਦੁ ਅਸਤਾਨ ਔ ਬੰਗਾਲ ਦੱਖਣੋ ਬਿਸਾਲ,
ਸਿੱਖ ਆਏ ਗੁਰੁ ਲਾਲ ਯੌਂ ਬਿਸਾਲ ਠੌਰ ਤੇ ॥੨੫॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸੰਗਤ ਆਨਿ ਅਪਾਰ ਜੁਰੀ,
ਦਿਸ ਚਾਰਨ ਤੈ ਮੁਦ ਧਾਰ ਮਹਾਨੈ।
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰ[1], ਅਕੋਰ[2] — [1]ਨਿਉਂ ਕੇ, ਝੁਕ ਕੇ। [2]ਭੇਟਾ।
ਧਰੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੈ ਅਗਵਾਨੈ[1]। — [1]ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ।
ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਬੰਦਨ,
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਪਿਖੈਂ ਸੁਖ ਮਾਨੈ।
ਪੁੰਜ ਚਕੋਰ ਮਨੋ ਨਿਰਖੈਂ
ਸਸਿ ਪੂਰਨ ਕੋ[1], ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਇ ਧਯਾਨੈ ॥੨੬॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਚਕੋਰ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ ਨੂੰ।
ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਚਲ ਧੀਰ ਅਚੰਚਲ ਕੈ[1], — [1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਟਿਕਾ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਮੂਰਤਿ ਹੇਰਿ ਅਮੀਰਸ ਘੁਟੈਂ[1]। — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ।
ਨਾਹਿੰ ਤਜਾਤ ਅਘਾਤ ਨਹੀ[1], — [1]ਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ।

ਜਨੁ ਰੰਕ ਮਹਾਂਤੁ[1] ਨਵੋ ਨਿਧਿ ਲੂਟੈਂ।	[1]ਬਹੁਤੇ ਕੰਗਾਲ।
ਗੁਰੁ ਸਾਂਤਿ ਧਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੈਂ,	
ਜਨੁ ਮੇਘ ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਸੁਧਾਰਸ ਵੂਠੈਂ[1]।	[1]ਜਾਣੋ ਬੱਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ ਰੂਪ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਲੈ ਫਲ ਚਾਰ ਸਭੀ,	
ਗਨ ਚਾਤਿਕ ਸਿੱਖ ਅਨੰਦ ਸ ਜੂਟੈਂ[1] ॥੨੭॥	[1]ਸਮੂੰਹ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਪਪੀਹੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪੋਸ਼ਸ਼[1] ਆਯੁਧ ਅੰਗ ਸਜਾਇ,	[1]ਪੋਸ਼ਾਕ।
ਸਭੀ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਪਾਏਂ।	
ਖਾਇ ਅਫੀਮ ਅਚੈਂ ਬਿਜੀਆ[1] ਪੁਨ,	[1]ਸੁੱਖਾ ਛਕਦੇ ਹਨ।
ਮੱਧ ਸਭਾ ਸਭਿ ਆਨਿ ਥਿਰਾਏ।	
ਚਾਰ ਦਿਸਾ ਦਿਸ ਚਾਰਨ ਕੇ,	
ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਸਿੱਖ ਜੁਰੇ ਬਹੁ ਆਏ[1]।	[1]ਚਹੁਆਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਆ ਕੇ ਜੁੜ ਗਏ।
ਰਾਜਤ[1] ਮੱਧ ਦਿਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ,	[1]ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ।
ਜਯੋਂ ਸਸਿ ਤਾਰਨ ਮੈਂ ਛਬਿ ਛਾਏ[1] ॥੨੮॥	[1]ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਹੇਮ[1] ਸਿੰਘਾਸਨ, ਹੀਰਨ ਸੰਗ	[1]ਸੋਨੇ ਦਾ।
ਜਟਯੋ, ਰਵਿ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਚਾਹੀ[1]।	[1]ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਰੌਸ਼ਨੀ ਛੱਡਦਾ ਹੈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਪੂਰਨ ਪੂਰਨ ਕਾਮ[1],	[1]ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਦਸਮੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।	
ਸੋਹਿਤ ਸੀਸ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ,	
ਨਗ ਭੂਰ ਅਮੋਲ ਖਚੇ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀਂ।	
ਪੀਤ[1] ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੁਹਾਵਤ ਪਾਕ[2],	[1]ਪੀਲੀ। [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਮਨੋ ਤੜਤਾ ਗਿਰ ਹੇਮ ਪਰਾਹੀ[1] ॥੨੯॥	[1]ਜਾਣੋ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।
ਕੁੰਡਲ ਲੋਲ[1] ਅਮੋਲ ਲਸੈਂ ਸ੍ਰੁਤਿ[2],	[1]ਚੰਚਲ। [2]ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।
ਮੋਤਿਨ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਵੈ।	
ਆਯੁਧ ਚਾਰੁ[1] ਅਪਾਰ ਸਜੇ ਤਨ,	[1]ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਸਾਇਕ[1] ਲੈ ਕਰ ਮਾਹਿਂ[2] ਫਿਰਾਵੈਂ।	[1]ਤੀਰ। [2]ਹੱਥ ਵਿੱਚ।
ਚਾਮਰ ਚਾਰੁ ਢੁਰੈਂ ਜੁਗ ਦੋ ਦਿਸ,	
ਹੇਰ ਤਿਨੈ ਉਪਮਾ ਇਮ ਭਾਵੈ।	
ਆਵਤ ਹੰਸ ਮਨੋ ਮੁਕਤਾ ਹਿਤ[1],	[1]ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ।
ਬਾਨ ਨਿਹਾਰ ਪੁਨਾ ਫਿਰ ਜਾਵੈਂ ॥੩੦॥	
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਤਬੈ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ,	
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।	
ਹੇ ਗੁਰੁ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸੁਨੋ,	
ਅਰਜੀ ਹਮਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਿ ਥਾਰੇ[1]।	[1](ਅੱਗੋਂ ਜੋ) ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ (ਉਹ) ਕਰੋ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਬਾਂਛਿਤ ਦੈ,	
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਜਿਮ ਸੋਕ ਬਿਦਾਰੇ।	
ਤਯੋਂ ਇਕ ਔਰ ਦਿਜੈ ਸੁਖ ਬਾਂਛਿਤ[1],	[1]ਮਨ ਇੱਛਤ।

ਦੀਨ ਭਏ ਹਮ ਮਾਂਗਤ ਸਾਰੇ ॥੩੧॥
ਆਵਤ ਹੈਂ ਹਮ, ਰਾਵਰ ਕੇ ਹਿਤ,
ਉੱਤਮ ਚੀਜ ਜਬੈ ਕਿਛੁ ਲੈ ਕੈ।
ਛੀਨਤ ਹੈਂ ਬਲ ਸੋਂ ਮਗ ਮੈਂ ਯਹਿ,
ਮੁੱਸਲਮਾਨ ਇਮਾਨ ਤਜੈ ਕੈ।
ਹਾਨ[1] ਹ੍ਵੈ ਇਨਿ ਕੀ ਜਿਮ, ਤਜੋਂ
[1]ਨਾਸ।
ਅਬਿ ਕੀਜੀਏ ਸੋ, ਸਭਿ ਬਿਓਂਤ ਬਨੈ ਕੈ।
ਗਾਰ ਗੁਮਾਨ ਗਨੀਮਨ ਕੇ[1],
[1]ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਾਲ ਕੇ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੈ ਦੁਖ ਛੈ ਕੈ[1] ॥੩੨॥
[1]ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਕੈ,
ਗੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਐਸ ਉਚਾਰੋ।
ਆਯੁਧ ਹਾਥ ਗਹੋ ਸਭਿ ਹੀ ਤੁਮ,
ਦੁੱਜਨ ਕੋ[1] ਬਲ ਕੈ ਦਲ ਮਾਰੋ।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ।
ਤੌਂ ਤੁਮ ਤੇ ਦਬ ਹੈਂ ਸਬਿ ਸੱਤ੍ਰੂ,
ਫੇਰ ਨ ਸੰਮੁਖ ਹੋਵਹਿਂ ਥਾਰੋ।
ਦੰਡ ਬਿਨਾ ਨਹਿਂ ਦੂਰ ਭਵੈਂ ਜਗ,
ਬੰਚਕ[1] ਚੋਰ ਭੁਜੰਗਮ ਕਾਰੋ[2] ॥੩੩॥
[1]ਠੱਗ। [2]ਕਾਲੇ ਸੱਪ।

ਕਬਿੱਤ:

ਬਾਨੀ ਯੌਂ ਮਹਾਂਨੀ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ਰਸ ਬੀਰ ਸਾਨੀ[1],
[1]ਬੀਰਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਵਖਾਨੀ ਪੁਨ ਐਸ ਹੀ।
ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਸ਼ੇਖ ਸੱਯਦ ਮਹਾਂਨ ਬੀਰ,
ਧੀਰ ਜੰਗ ਜੀਤਬੇ ਕੋ ਵਲੀ[1] ਸਭਿ ਵੈਸ ਹੀ।
[1]ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਆਯੁਧ ਨ ਗਹਯੋ ਹਾਥ ਕਬੀ ਹਮ ਸੁਨੋ ਨਾਥ,
ਕਹੋ ਤਿਨ ਸਾਥ ਭਟ ਭੇਰ[1] ਕਰੈਂ ਕੈਸ ਹੀ।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਭੇੜ ਭਾਵ ਜੰਗ।
ਵਾਹਿ ਤੋ ਸ਼ਰਾਬ ਔ ਕਬਾਬ ਕੇ ਅਚਨਹਾਰ[1],
[1]ਮਾਸ ਦੇ ਛਕਣ ਵਾਲੇ।
ਹਮ ਮੋਠ ਬਾਜਰੀ ਖਵੱਯਾ ਸਭਿ ਹੈਂ ਸਹੀ ॥੩੪॥
ਜੰਗ ਕਾ ਵਿਚਾਰ ਤੋ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਯੋ ਤਿਨ ਸੰਗ,
ਸੰਮੁਖ ਨਿਹਾਰ ਹਮ ਸਕੈ ਨਾਹਿਂ ਤਿਨ ਕੈ।
ਨਾਹਰ ਸਮਾਨ[1] ਵਹਿ ਦੀਸਤ ਕਰਾਲ[2] ਹਮੈਂ,
[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ। [2]ਭਿਆਨਕ।
ਥਰ ਥਰ ਕਾਂਪੈਂ ਖੌਫ ਖਾਇ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੈ।
ਐਸੀ ਬਹੁ ਬਾਨੀ ਭੀਰੂ[1] ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ,
[1]ਡਰਾਕੁਲ।
ਮਨ ਮਾਹਿਂ ਗੁਨਿ ਕਹਯੋ ਦੋਸ਼ ਨਾਂਹਿਂ ਇਨ ਕੈ।
ਪੂਰਬ ਭਏ ਹਮਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੇ ਬ੍ਰਿੱਧ ਭਾਰੇ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ।
ਸੰਗਤ ਅਪਾਰੇ ਕੀਨੀ ਸਤੌਂ ਗੁਨੀ ਗਿਨ ਕੈ ॥੩੫॥
ਗਹੀ ਜਿਨਿ ਹਾਥ ਦਾਮ[1] ਕੈਸੇ ਕਰੈਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ[2],
[1]ਰੱਸੀ ਭਾਵ ਮਾਲਾ। [2]ਜੰਗ।
ਸਜਾਰ[1] ਤੈ ਡਰਤ ਜੋਊ ਕੈਸੇ ਮਾਰੈਂ ਸ਼ੇਰ ਹੈਂ।
[1]ਗਿੱਦੜ।

ਛਕਿਓ ਸਰਾਬ ਨਾ ਕਬਾਬ ਜਿਨੈ ਖ੍ਵਾਬ ਬੀਚ[1], — [1]ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ।
ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਚਾਵ ਤਿਨੈ ਖੇਲਬੋ ਅਖੇਰ ਹੈ[1]। — [1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਖੱਤ੍ਰੀ ਸੁਨਜਾਰ ਦੂਜ ਬਣੀਏ ਲਬਾਣੇ ਜੱਟ,
ਇਤਜਾਦਿ ਜਾਤਿ ਜੇਊ ਭੀਰੂ ਸਹਿ ਜੇਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਡਰਾਕੁਲ ਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹਨ।
ਰੂਪਾ ਭੂਪਾ ਕੀੜੂ ਕਾਲੂ ਧੰਨਾ ਮੰਨਾ ਗੋਧੂ ਲਾਲੂ,
ਐਸੇ ਹੀ ਗਰੀਬ ਜੈਸੇ ਨਾਮ ਜਿਨਿ ਕੇਰ ਹੈਂ ॥੩੬॥

ਚੌਪਈ:

ਨਾਮ ਜਾਤਿ ਜਿਨ ਕੇ ਹੈਂ ਐਸੇ।
ਯਹਿ ਭਟ-ਭੇਰ ਸਕੈਂ ਕਰਿ ਕੈਸੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਇਨਹਿਂ ਬਨਾਵੋਂ।
ਪਿਛਲੀ ਜਾਤਿ ਅੱਧਜਾਸ[1] ਉਠਾਵੋਂ ॥੩੭॥ — [1]ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ।
ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਇਨਿ ਕੇ ਅਬਿ ਧਰੋਂ।
ਰਜੋ ਗੁਣੀ ਸੰਗਤ ਬਿਸਤਰੋਂ[1]। — [1]ਫੈਲਾਵਾਂਗਾ।
ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਪੈਰੀਂ ਪਾਣਾ।
ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਚੋਲਾ ਬਾਣਾ ॥੩੮॥
ਕੌਲ ਡੋਡਜੋਂ ਕੇਰੀ ਮਾਲਾ।
ਭੇਸ ਗਰੀਬੀ ਏਹੁ ਬਿਸਾਲਾ।
ਯਹਿ ਸਭਿ ਪਿਛਲੀ ਰੀਤਿ ਤਜਾਵੋਂ।
ਨਈ ਰੀਤਿ ਅਬਿ ਔਰ ਦ੍ਰਿੜਾਵੋਂ ॥੩੯॥
ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੇਰ ਛਕੱਈਏ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਜਾ ਸਬੈ ਸਿਖੱਈਏ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਗਜੱਈਏ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਸਜਵੱਈਏ ॥੪੦॥
ਸਿੱਖਜਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਕੀ ਦੱਈਏ।
ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਇਨਿ ਕੇ ਰਖਵੱਈਏ।
ਗਾਥ ਬੀਰ ਰਸ ਕੀ ਸੁਨਵੱਈਏ।
ਖਾਨ ਸੁ ਖੂਬ ਕਬਾਬ ਸਿੱਖਈਏ ॥੪੧॥
ਪਾਣ ਬੀਰ ਰਸ ਕੀ ਜਬਿ ਚੜ੍ਹ ਹੈ।
ਤਬਿ ਇਹੁ ਸੰਗ ਦੁਸ਼ਮਨੈਂ ਲੜ ਹੈਂ।
ਬਾਂਕੇ ਬੀਰ ਬਨੈਤ ਕਟੀਲੇ[1]। — [1]ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ (ਬਾਂਕੇ) ਸੋਹਣੇ (ਬਨੈਤ) ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਮੇ।
ਤਬਿ ਹੋਵਹਿਂ ਗੇ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲੇ ॥੪੨॥
ਦਾਤਾ ਭਗਤਿ ਬੀਰ ਹ੍ਵੈ ਜੋਈ।
ਸੁਗਤਿ ਸਮਾਨ ਤੀਨ ਕੀ ਹੋਈ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਲਿਆਣ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਮਨ ਮੈਂ ਤਬਿ ਫਬਾ।
ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਾ ਬਡ ਦਬਦਬਾ ॥੪੩॥
ਸਿੰਘ ਏਕ ਹੀ ਜਹਿਂ ਠਾਂ ਗਾਜੈ।
ਹਿੰਦੂ, ਮ੍ਰਿਗ ਤੁਰਕ ਗਨ ਭਾਜੈਂ।

ਪੁਨ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਨਜਾਰਾ।
ਰਚੋਂ ਪੰਥ ਯਹਿ ਵਲੀ ਅਪਾਰਾ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ।
ਮਹਾਂ ਤੇਜਸੀ ਦੰਗੇ ਬਾਜ[1]। — [1]ਲੜਾਕਾ।
ਲਰਨ ਮਰਨ ਤੈ ਕਰੈ ਨ ਲਾਜ[1]। — [1]ਸ਼ਰਮ ਭਾਵ ਸੰਕੋਚ।
ਲੋਗ ਚੁਰਾਸੀ ਕੇ ਹੈਂ ਜੇਤੇ।
ਸਿੰਘ ਬਾਜ ਚਿੜੀਆਂ ਵਹਿ ਤੇਤੇ ॥੪੫॥
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨਿ ਆਂਖ ਮਝਾਰੀ।
ਕਣ ਜਜੋਂ[1] ਰੜਕੈਗੋ ਯਹਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਕੱਖ ਵਾਂਗ।
ਮੱਤ ਗਜੇਂਦ੍ਰ ਸਮ[1] ਜੇ ਤੁਰਕਾ। — [1]ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ।
ਤਿਨਿ ਹਿਤ ਰਚੋਂ ਸਿੰਘ ਯਹਿ ਬੁਰਕਾ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ ਬਾਣਾ।
ਹਤ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਛੀਨੈ ਰਾਜੂ।
ਭੋਗਹਿਂ ਸਿੰਘ ਸਭੀ ਸੁਖ ਸਾਜੂ[1]। — [1]ਸਮੱਗ੍ਰੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਮਨਿ ਧਾਰੀ ਪੂਰਨ।
ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਚਹਿਂ ਪੂਰਨ[1] ॥੪੭॥ — [1]ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਪੂਰਬ ਗੁਰੁ ਯਹ ਪ੍ਰਣ, ਕਬਿ
ਕੀਨੋ ਕੈਸ ਬਖਾਨ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਕਹੋਂ ਅਬਿ,
ਉੱਤ੍ਰ ਏਹੁ ਮਹਾਨ ॥੪੮॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਸਮੇ ਏਕ ਮਾਂਹੀਂ ਗੁਰੂ ਆਦਿ[1] ਨੀਕੈਂ। — [1]ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ।
ਕਰਯੋ ਦੇਸ ਬਾਦੇਸ ਕਾ ਸੈਲ ਠੀਕੈਂ।
ਇਲਾ ਬ੍ਰਤ ਖੰਡੰ ਜਬੈ ਜਾਇ ਪੈਸੇ[1]। — [1]ਵੜੇ।
ਬਨੰ ਏਕ ਮਾਂਹੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਬੈਸੇ ॥੪੯॥
ਤਹਾਂ ਜੀਵ ਔਰੈ ਨਹੀਂ ਕੋ ਰਹਾਵੈ।
ਰਹੈਂ ਸਿੰਘ[1] ਹੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਿੰਘ ਖਾਵੈ। — [1]ਸ਼ੇਰ।
ਦਈ ਆਇਸੰ[1] ਸ਼ਬਦ ਗਾਯੋ ਮ੍ਰਦਾਨੇ। — [1]ਆਗਿਆ।
ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿੰਦੰ[1] ਸੁਨਜੋ ਸੋਇ ਕਾਨੇ[2] ॥੫੦॥ — [1]ਸਾਰੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ। [2]ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ।
ਭਯੋ ਗਜਾਨ ਤਾਂ ਕੋ, ਅਏ ਗੁਰੁ ਨਜੀਕੈਂ।
ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ, ਨਾਇ ਕੈ ਸੀਸ ਨੀਕੈਂ।
ਗੁਰੂ ਬੂਝਜੋ ਕ੍ਰਿਸ ਕਜੋਂ ਗਾਤ ਹੋਏ[1]। — [1]ਸਰੀਰ ਕਿਉਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤਿਨੈ ਭਾਖਜੋ ਭੁਖ ਨੈਂ ਬਹੁ ਵਿਗੋਏ[1] ॥੫੧॥ — [1]ਤੰਗ ਕੀਤੇ ਹਾਂ।
ਕਰੋ ਏਹੁ ਕਿਰਪਾ ਜਿਵੈਂ ਭੁਖ ਜਾਈ।
ਤੁਸੀਂ ਸੰਤ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਰੂਪ ਸਾਂਈਂ।
ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਸਿੰਘਾਨ ਕੇ ਦੀਨ ਭਾਰੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਦੁੱਖ ਵਾਲੇ।
ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਦੀਨੋ ਬਰੰ ਮੋਦ ਧਾਰੇ ॥੫੨॥

ਧਰੋਂ ਦਸਮ ਰੂਪੰ ਜਬੈ ਮੈਂ ਮਹਾਂਨੀ।
ਰਚੋਂ ਸਿੰਘ ਪੰਥੰ ਕਰੋਂ ਭੂਖ ਹਾਂਨੀ।
ਲਿਖੀ ਭਾਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੈਂ[1] ਗਾਥ ਏਹੋ।
ਮਨੋ ਨਾ ਬਨਾਈ ਹਮੈਂ ਜਾਨ ਲੇਹੋ ॥੫੩॥

[1]ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਵ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਹੀ,
ਭਏ ਦਸੋਂ ਅਵਤਾਰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸੋ ਪੂਰਣ ਦਸਮ ਗੁਰੁ,
ਅਬਿ ਪੂਰਨ ਕਿਯ ਸਾਰ[1] ॥੫੪॥

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਆਨਿ ਧਰੇ ਧਰ ਪੈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਿੰਘਨਿ,
ਜੌਂ ਨਰਰੂਪ, ਗੁਰੂ ਲਖ ਪਾਏ[1]।

[1]ਜਦੋਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰ ਲਏ ਹਨ।

ਭੋਗ ਭੁਗਾਵਨ ਭੂਖ ਨਸਾਵਨ ਕੇ ਹਿਤ,
ਸਿੰਘ ਭੁਜੰਗਿ ਸਜਾਏ[1]।

[1](ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ) ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਸਜਾ ਲਿਆ।

ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਭੁਗਾਇ ਦਯੋ ਸਬਿ,
ਕੀਟਨ ਤੈ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ[1] ਬਨਾਏ।

[1]ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ।

ਜੌਨ ਸਮੇਂ ਜਿਮ ਪੰਥ ਰਚਜੋ,
ਅਬਿ ਸੋ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਭਲੇ ਦਿਲ ਲਾਏ ॥੫੫॥
ਚੌਪਈ:
ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸਏ ਛਿਪੰਜੇ ਸਾਲੈਂ।
ਬੈਸਾਖੀ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ ਨਿਹਾਲੈਂ[1]।

[1]ਦੇਖ ਕੇ।

ਤਿਸ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ।
ਰਾਜਤ ਬਾਸਵ ਸਮ[1] ਸੁਖਕਾਰੀ ॥੫੬॥

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗ।

ਮਾਖੋਵਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜਹਾਂ।
ਕਰਤ ਨਿਵਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਭਾਰੀ।
ਜੁਰੀ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਨਿ ਅਪਾਰੀ ॥੫੭॥
ਧਾਮ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਵਨ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਜਹਿਂ ਨਰ ਮਾਥ ਝੁਕਾਵਨ।
ਪਾਂਚ ਸਿੱਖ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਏ।
ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਅਜ਼ਮਾਏ* ॥੫੮॥

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਵੈਸਾਖੀ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਖਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਕਵੀ ਜੀ ਸੰਖੇਪ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਵੀ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪੂਰਬ ਸਿਦਕ ਸੁਨਾਏ ਜਿਨ ਕੇ।
ਨਾਮ ਭਲੇ ਸੁਨ ਲਿਹੁ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੇ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਖੱਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਰ ਜੱਟ ਬਖਜਾਤੀ ॥ ੫੯ ॥

ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਤੀਸਰੋ ਛੀਪਾ[1]।

[1]ਛੀਂਬਾ

ਨਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਗੁਨੀਪਾ[1]।

[1]ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ।

ਪੰਚਮ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ* ਕਹਾਰੈਂ[1]।

[1]ਝੀਵਰ। *ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਤਰਤੀਬ ਹੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਭਾਈ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ' ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਨੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ, ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਪੁਰਾ ਹੁਤੇ[1] ਭਗਤਨਿ ਅਵਤਾਰੈਂ ॥ ੬੦ ॥

[1]ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਲਵ ਧੰਨਾ ਨਾਮਾ ਅਰ ਸੈਨਾ।
ਬੱਧਕ ਲਖੋ ਕਰਮ ਤੈ ਐਨਾ[1]।

[1]ਲਊ-ਦਇਆ ਸਿੰਘ। ਧੰਨਾ - ਧਰਮ ਸਿੰਘ। ਨਾਮਦੇਵ- ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ। ਸੈਣ- ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ। ਬੱਧਕ- ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨੰਬਰ ਵਾਰ ਜਾਣ ਲਉ।

ਨਾਹਿੰ ਭਏ ਥੇ ਤਬਿ ਇਹੁ ਮੁਕਤੈਂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਧਰੇ ਜਨਮ ਪ੍ਰਭ ਯੁਕਤੈਂ[1] ॥ ੬੧ ॥

[1]ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਸਤੇ।

ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਤੈ ਉਦਦੇਸ਼ ਗਹੈ ਕੈ।
ਭਏ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਮੁਦ ਪੈ ਕੈ।
ਛੋਰਿ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬ੍ਰਿਕਤ ਸੰਤ ਭੇ।
ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤ ਸੁਰਹਿ ਇਕੰਤ ਥੇ ॥ ੬੨ ॥
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਸੰਤਤਿ[1] ਇਨਿ ਕੇਰੀ।

[1]ਉਲਾਦ।

ਜਗ ਮੈਂ ਕਹੀਂ ਨਹੀਂ ਕਿਨ ਹੇਰੀ।
ਬਾਲ ਜਿਤਿੰਦ੍ਰੇ[1] ਸਾਧੂ ਸਾਚੇ।

[1]ਬਾਲ ਉਮਰ ਤੋਂ ਇੰਦ੍ਰੇ ਜਿੱਤ।

ਕੀਨ ਪਜਾਰੇ ਗੁਰੁ ਇਹੁ ਪਾਂਚੇ ॥ ੬੩ ॥
ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਨਿਜ ਸਮੁਖ ਥਿਰਾਏ।
ਸ਼ੁਕਲ ਬਸਨ[1] ਸਭਿ ਅੰਗ ਸਜਾਏ ॥ ੬੪ ॥

[1]ਚਿੱਟੇ ਬਸਤ੍ਰ।

ਕਬਿੱਤ:

ਬੀਰਨ ਕਾ ਬਾਨਾ ਕਰਿ ਜੰਗ ਕਾ ਮਹਾਨਾ ਲਖਿ[1],

[1]ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਦਾ (ਸਮਾਂ) ਜਾਣ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਨਾਉਣਾ ਕੀਤਾ।

ਕਟਿ ਮੈਂ[1] ਕਛੱਹਿਰੇ ਅਛੱਹਿਰੇ ਧਰਾਇ ਕੈ।

[1]ਲੱਕ ਵਿੱਚ।

ਪੋਸ਼ਸ਼ ਉਢਾਇ ਕਰਵਾਰੈਂ ਗਰ ਪਾਇ[1]

[1]ਪੋਸ਼ਾਕੇ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਗਲ 'ਚ ਪਾ ਕੇ।

ਦੋਊ ਹਾਥ ਜੁਰਵਾਇ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਾਇ ਕੈ।
ਪਾਇ ਲੋਹ ਬਾਸਨ ਮੈਂ[1] ਜਲ ਤੇ ਪਤਾਸੇ,

[1]ਲੋਹੇ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਭਾਵ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ।

ਖੰਡਾ ਸੂਧ ਧਾਰ ਫੇਰਿ[1], ਦੀਓ ਦੇਵੀ ਥਾ ਜੋ ਭਾਇ ਕੈ[2]*।

[1]ਸਿੱਧੀ ਧਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੇਰਿਆ। [2]ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ। *ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੋ ਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਖੰਡਾ ਦੇਵੀ ਨੇ

ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਵੀ ਜਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਖੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਗਈ। ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੬੦ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੨੮ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ। ਇਸੇ ਹੀ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਕਿਰਪਾਣ ਦੇ ਗਈ ਆਖਦੇ ਹਨ: 'ਪੁਨ ਇਕ ਲਘੁ ਕਿਰਪਾਨ ਦੈ, ਭਈ ਲੋਪ ਜਗ ਮਾਤ।' ਸੌ ਸਾਖੀ, ਵਾਰ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਪਾ: ੧੦, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੂਜਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤਿ, ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ' ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਖੁਦ ਪਿੱਛੇ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ, 'ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੇਰ ਛਕੱਈਏ'। (ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ: ਪੰ: ਪ੍ਰ: ਪੂ: ਬਿ: ੬੧ ਅੰ: ੪੦)

ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਪੌੜੀ ਪੜ੍ਹ ਜਪੁ ਜੀ ਔ ਜਾਪੁ ਜੀ ਕੀ,*

*ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਤਖ਼ਤਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸਭ ਥਾਂਈਂ ਸੰਪੂਰਣ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਸਹੂੰ ਸ੍ਵੈਯੇ ਪੁਨ ਚੌਪਈ ਅਲਾਇ ਕੈ ॥ ੬੫ ॥
ਆਨੰਦ ਉਚਾਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ ਕੈ ਸੁਧਾਰ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਗੁਰੁ ਐਸ ਬਿਧਿ ਕੀਨੋ ਹੈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਦ ਸਾਥ[1] ਆਪ ਗੁਰੁ ਨਾਥ ਲੀਓ, — [1]ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲ।
ਪਾਛੇ ਆਛੇ ਆਪ ਪਾਂਚ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦੀਨੋ ਹੈ।
ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਅੰਚੁਰੀ[1] ਪਿਲਾਈ ਫਤੇ ਬੁਲਵਾਈ, — [1]ਚੁਲੀਆਂ।
ਤਜੋਂ ਹੀ ਫਿਰ ਸਿਰ ਪਰ ਨੈਨਨ ਪੈ ਚੀਨੋ ਹੈ।
ਬਾਕੀ ਏਕ ਠੌਰ ਪਿਲਵਾਯੋ ਭੇਦ ਹੈ ਨਸਾਯੋ,
ਇਕ ਜਾਤਿ ਸਭਿ ਕੋ ਬਨਾਯੋ ਭ੍ਰਮ ਛੀਨੋਂ ਹੈ ॥ ੬੬ ॥
ਰਹਤ ਬਤਾਈ ਤੀਨ ਮੁੱਦ੍ਰਾ[1] ਧਰਾਈ, — [1]ਚਿੰਨ੍ਹ ਭਾਵ ਕਕਾਰ।
ਕੱਛ ਕੇਸ ਕਰਦ ਸਦਾਈ ਨਿਬਾਹਜੋ ਪ੍ਰਭ ਧਜਾਈਏ।
ਤ੍ਰਕਨੀ ਤਮਾਕੂ, ਕੁੱਠਾ[1] ਬ੍ਰਤੀਓ ਨ ਕਬੀ, — [1]ਹਲਾਲ-ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਮਾਸ।
ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਹੇਤ ਦੇਤ ਸਦ ਹੀ ਰਹਾਈਏ।
ਮੀਣੇ ਔ ਮਸੰਦ ਧੀਰ ਮੱਲੀਏ ਤੈ ਸਿਰ ਗੁੰਮ,
ਕੁੜੀ ਨੜੀ ਮਾਰ ਰਾਮਰਈਏ ਨਾ ਮਿਲਾਈਏ।
ਏਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਜ ਪੰਥ ਬਿਨੁ ਔਰ ਠੌਰ,
ਕਾਹੂੰ ਆਗੇ ਜਾਇ ਕਿਤ ਸੀਸ ਨਾ ਨਿਵਾਈਏ ॥ ੬੭ ॥
ਪਟਨੇ ਜਨਮ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਨਿਵਾਸੀ,
ਸੋਢ ਬੰਸ ਭਏ ਛੱਤ੍ਰੀ ਔ ਅੱਤ੍ਰੀ[1] ਬਿਸਾਲ ਹੈ। — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।
ਖਾਲਸਾ ਮਜਬ ਥਾਰੋ ਆਜ ਤੈ ਅਜਬ ਥਯੋ,
ਏਕ ਰੂਪ ਏਕ ਜਾਤਿ ਗੋਤ ਜੋਤਿ ਚਾਲ ਹੈ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਪਜਾਰ ਔ ਬਿਹਾਰ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਕੇਰ,
ਰਾਖੀਓ ਉਦਾਰ[1] ਤੈ ਸੰਭਾਰ ਤੇਗ ਢਾਲ ਹੈ। — [1]ਚੰਗਾ।
ਗਾਰੋ ਤੁਰਕਿੰਦਨ ਕੋ ਪਾਰੋ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ,
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰੋ ਨਿਜ ਜਗ ਪੈ ਕਮਾਲ[1] ਹੈ ॥ ੬੮ ॥ — [1]ਸੰਪੂਰਣ, ਮੁਕੰਮਲ।
ਦੋਹਰਾ:
ਇਸ਼ਟ ਤੱਗ[1] ਛੱਤਰੀਨ ਕਾ, — [1]ਪਿਆਰਾ ਜੰਞੂ।

ਅਹੇ ਸਦਾ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
ਭੋਗ ਮੋਖ ਜਸ, ਇਸੀ ਤੈ
ਮਿਲਤ, ਕਰੋ ਪਰਿਮਾਨ[1] ॥੬੯॥
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਰਹਿਤ ਗੁਰੁ,
ਜਬੈ ਦਿਢਾਈ ਤਾਂਹਿ।
ਬੀਸ ਪਚਾਸਕ ਔਰ ਜਨ
ਸਿੰਘ ਸਜੇ ਤਬਿ ਚਾਹਿ ॥੭੦॥
ਪਹਿਲੇ ਪਜਾਰੇ ਪਾਂਚ ਭੇ,
ਮੁਕਤੇ* ਹੁਏ ਫੇਰ।
ਦੀਦਾਰੀ ਸਬਿ ਖਾਲਸਾ,
ਔਰੈਂ ਲਖੋ ਬਧੇਰ ॥੭੧॥
ਯਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕੇ ਭਏ,
ਚਾਰ ਜੈਜ ਪ੍ਰਸਿੱਧ।
ਪਾਂਚ ਪਜਾਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ,
ਥਏ ਤੈਸ ਹੀ ਬਿੱਧਿ ॥੭੨॥
ਸਿੱਖੀ ਪਰਖੀ ਜੈਸ ਗੁਰੁ,
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਕੀਨ।
ਇਤਿਕ ਗਾਥ ਕਹਿ ਧਜਾਇ ਇਹੁ,
ਥਿਰਜੋ ਇਹਾਂ ਮੁਦ ਭੀਨ[1] ॥੭੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਸਿੱਖੀ ਪਰਖਨ, ਪੰਥਰਚਨ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਨਨੰ ਨਾਮ ਇਕਾਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੬੧॥

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੋ।

*ਪੰਜ ਮੁਕਤੇ ਇਹ ਹਨ: ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ।

[1]ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜ ਕੇ।

੬੨. {ਕਪਤਾਨ ਮਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤ੍ਰ, ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣਾ, ਪੰਥ ਦੀ ਬ੍ਰਿਧੀ}

ਦੋਹਰਾ:
ਰੇ ਮਨ ਤੂੰ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ
ਮਾਨ, ਮਿਲੈ ਹਰਿਰਾਇ[1]।
ਗੋਪਦ ਜਯੋਂ ਭਵ ਸਿੰਧੁ ਕੋ[1],
ਤਰ ਹੈਂ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥੧॥
ਚੌਪਈ:
ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਤਬਿ ਤੈ ਯੌਂ ਭਯੋ।
ਪੰਥ ਰਚਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਯੋਂ ਨਯੋ।
ਯਹਿ ਗਾਥਾ ਪੂਰਬ ਸਬਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਓ ਮਰੀ ਫਿਰ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥੨॥
ਇਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਕਾ ਏਕ ਅਕਾਲੈ।
ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਮੈਂ ਕਹਯੋ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਕਰਿ ਸਭਿ ਦੇਵਨ ਕੇਰ ਨਿਰਸਤੰ[1]।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਮੈਂ ਬੁੱਤ ਸ਼ਿਕਸਤੰ[1] ॥੩॥
ਫਿਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਯੋਂ ਪੂਜ ਉਚਾਰਾ।
ਰਖਤ ਸਿੱਖ ਸਭਿ ਸੀਸ ਮਝਾਰਾ*।
ਪੁਨ ਖੰਡੇ ਕੋ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਵਤ।
ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਯਹੀ ਕਹਾਵਤ ॥੪॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਬਹੁ ਲਘੁ ਜਾਤਿ[1] ਮਿਲਾਈ।
ਬ੍ਰਹਮਨ ਛੱਤ੍ਰੀ ਕਯੋਂ ਨ ਬਨਾਈ[1]।
ਕਯਾ ਉਨਿ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ ਨ ਪਾਈ[1]।
ਯਾ ਹਿਤ ਲਘੁ ਜਾਤੀ ਬਿਦਤਾਈ ॥੫॥
ਦੋਹਰਾ:
ਚਾਰ ਬਰਣ ਕੋ ਏਕਠੋ,
ਭੋਜਨ ਦਿਯ ਖੁਲਵਾਇ।
ਯਹਿ ਗੁਰੁ ਸ਼ੰਕ੍ਰ ਬਰਣ ਮਤ[1],
ਕਿਹ ਹਿਤ ਧਰਯੋ ਰਚਾਇ ॥੬॥
ਗੀਆ ਛੰਦ:
ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਉੱਤ੍ਰ ਏਹੁ ਸਭਿ ਹੀ
ਕਹੋਂ ਠੀਕ ਪਛਾਨੀਏ।

[1]ਹਰੀਰਾਜਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ।
[1]ਗਊ ਦੀ ਪੈੜ ਵਾਂਗ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ।
[1]ਖੰਡਨ।
[1]ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਭਾਵ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹਾਂ।
*ਕਿਰਪਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਾਤਰੇ ਪਹਿਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੀਸ 'ਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆ ਜਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਗਾਤਰੇ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਕਿਰਪਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰ ਫਿਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।'
[1]ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ।
[1](ਸਿੱਖ) ਕਿਉਂ ਨ ਬਣਾਇਆ।
[1]ਕੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ।
[1]ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਲਾਦ।

ਹੈ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਗੁਰੁ ਕਾ
ਇਸ਼ਟ ਨੀਕੇ ਮਾਨੀਏ।
ਨਹਿਂ ਪਰਮ ਈਸ੍ਵਰ ਏਕ ਤਜਿ,
ਗੁਰੁ ਭਜਜੋ ਔਰੈਂ ਦੇਵ ਕੋ।
ਅਬਿ ਰੀਤਿ ਸੋਈ ਆਹਿ ਗੁਰੁ ਕੇ
ਪੰਥ ਮਾਂਹਿ ਨ ਭੇਵ ਕੋ ॥੭॥
ਤਜਿ ਏਕ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕੋ,
ਨਰ ਔਰ ਦੇਵੈਂ ਜੋ ਭਜੈ।
ਵਹਿ ਮੂਲ ਨਿਜ ਤੈ ਭੂਲ ਕੈ,
ਦਲ[1] ਫੂਲ ਸਾਖਾ ਕੌਂ ਜਜੈ[2]। [1]ਪੱਤੇ। [2]ਪੂਜਦਾ ਹੈ।
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਜਿਹ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਕਿਰਪਾਨ ਇਸ਼ਟ ਉਚਾਰਿਓ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰੁ ਕੈ ਸੀਸ ਨਿਜ,
ਜਿਸ ਹੇਤ ਧਰਤ ਵਿਚਾਰਿਓ ॥੮॥
ਜਿਮ ਜਾਨ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੋ,
ਹਰਿ ਰੂਪ ਪੂਜਨ ਕਰਤ ਹੈਂ।
ਵਹਿ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਬਿ,
ਪ੍ਰਮਾਨ[1] ਸਹਤ ਉਚਰਤ ਹੈਂ। [1]ਸਬੂਤ।
ਜਬਿ ਭਯੋ ਜਗ ਮੈਂ ਹਿਰਣਕੱਸਪ
ਦੈਂਤ ਦੁਖਦ ਮਹਾਨੀਯਾ।
ਤਬਿ ਸੰਗਿ ਲੈ ਸੁਰ ਮੁਨਿਨਿ ਕੌਂ,
ਬਿਧਿ[1] ਰੀਤਿ ਐਸੇ ਠਾਨੀਯਾ ॥੯॥ [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ।
ਤਿਨਿ ਜਾਇ ਹਿਮ ਗਿਰ ਸਿਖਰ[1] ਕੀਨੋ, [1]ਹਿਮਾਲਾ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ।
ਹਵਨ ਬਰਸ ਅਪਾਰ ਹੈ।
ਤਬਿ ਭਏ ਪਰਗਟ ਤਹਾਂ ਤੇ
ਪੁਨ ਖੜਗ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰਿ[1] ਹੈਂ। [1]ਤਲਵਾਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ।
ਦੁਤਿ ਕੋਟਿ ਦਾਮਨਿ ਸੀ ਲਸੈ[1] [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਵਰਗੀ ਸ਼ੋਭਾ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਨੁ[1] ਸਮਾਨ ਤੈ। [1]ਸੂਰਜ।
ਸੋ ਹਾਥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਅਯੋ,
ਰਵ ਭਯੋ ਯੌਂ ਅਸਮਾਨ ਤੈ[1] ॥੧੦॥ [1]ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇਉਂ ਬਾਣੀ ਹੋਈ।
ਸੁਨਿ ਅਹੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਸੰ[1] ਇਹੁ, [1]ਤਲਵਾਰ।
ਮਮ ਰੂਪ ਨੀਕੇ ਜਾਨੀਏ।
ਅਬਿ ਜਜਨ[1] ਯਾਂ ਕੋ ਕੀਜੀਏ, [1]ਪੂਜਨ।
ਦੈ ਧੂਪ ਬਿਧਿ ਯੁਤ ਮਾਨੀਏ।
ਜਗ ਜਨਨਿ ਅਰਿ ਗਨ ਹਨਨ ਹਾਰ[1] [1]ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਸਮੂੰਹ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਵਿਚਾਰ ਏਹੀ ਲੀਜੀਏ।

ਗੋ[1] ਸਾਧ ਦਿਜ ਦੁਖ ਦੀਨ ਕੋ[2]	[1]ਗਊ। [2]ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।
ਇਸ ਸੰਗ ਹਾਨ[1] ਸੁ ਕੀਜੀਏ ॥੧੧॥	[1]ਨਾਸ।
ਕਬਿੱਤ:	
ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਭ ਬਾਨੀ ਸੁਖ ਸਾਨੀ ਅਜ ਮੋਦ ਮਾਨੀ[1],	[1]ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਆਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਈ।
ਆਇ ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ ਸੂਲ ਪਾਨੀ ਕੋ ਫਰਾਯੋ ਹੈ[1]।	[1]ਆ ਕੇ ਉਹ ਕਿਰਪਾਨ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ।
ਤਾਂ ਕੇ ਸੰਗ ਦੀਹ ਦੈਂਤ ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ੍ਯੋ[1],	[1]ਵੱਡਾ ਦੁਖਦਾਈ ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਦੈਂਤ ਮਾਰਿਆ।
ਤਾਂ ਤੈ ਸ਼ਿਵ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ ਬਿਦਤਾਯੋ ਹੈ[1]।	[1]ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਦੈਂਤ ਦਾ ਵੈਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਫੇਰ ਕਰਵਾਰ ਵਹੀ ਆਈ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੂੰ ਕੇ,	
ਕਵਚ ਪਚੀਸਾ ਨਾਮ ਯਾਂ ਕੋ ਅਜ ਗਾਯੋ ਹੈ[1]।	[1]ਪਚੀਸਾ=ਪੱਚੀ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲਾ (ਕਵਚ) ਰਖਿਆ ਮੰਤ੍ਰ (ਅਜ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।
ਸੋਊ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ ਨ ਕੀਜੀਏ ਭਰਮ ਕਿਛੂ,	
ਭਾਰਤ ਕੇ ਸਾਂਤੀ ਪਰਬ ਵੀਚ[1] ਯੋਂ ਅਲਾਯੋ ਹੈ ॥੧੨॥	[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਰਬ ਵਿੱਚ।
ਖੜਗ[1] ਅਖੰਡਾ[2] ਖੰਡਾ[3] ਅਸੀ[11] ਰਾਜ ਮੰਡਾ[22] ਚੰਡਾ[33],	[1]ਜੋ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ ਕਰੇ। [2]ਜੋ ਇਕਰਸ ਰਹੇ। [3]ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [11]ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ। [22]ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [33]ਤਿੱਖੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੀ।
ਪੰਡਾ ਕਰਿ[1] ਅਰਿ ਖੰਡਾ[2] ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾ ਪਾਰ ਹੈ[3]।	[1](ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ) ਪੀਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [2]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [3]ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ।
ਪਲ ਭੱਛ[1] ਧਰਮਰੱਛ[2] ਪੱਛਕਾਰ[3] ਰਣ ਕੱਛ[11]	[1]ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੀ। [2]ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [3]ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [11]ਜੰਗ ਮਿਣਨ ਵਾਲੀ।
ਭੂਪ ਪੱਛ[1] ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦੱਤ[2] ਤਰਵਾਰ[3] ਹੈ।	[1]ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [2]ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਵਾਲੀ। [3]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।
ਚੰਡੀ[1] ਬ੍ਰਹਮੀ[2] ਸ਼ਕਤਿ[3] ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ[11] ਬਿਸ਼ਨਵੀ[22] ਭਵਾਨੀ[33],	[1]ਚੰਡ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। [3]ਸਮਰੱਥਾ ਰੂਪ। [11]ਭਗਤਾਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। [22]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। [33]ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਬਿਸ੍ਵ ਪਾਲ[1] ਛਤ੍ਰੀ ਤੱਗ[2] ਧਾਰਾ ਧਰ[3] ਸਾਰ ਹੈ[11]।	[1]ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ। [2]ਛੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਜਨੇਊ। [3]ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੀ। [11](ਇਹ ਪੰਝੀ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਨਾਮ) ਹਨ।
ਕਵਚ ਪਚੀਸੀ ਬ੍ਰਹਮ[1] ਗਾਇ ਯਾਹਿ ਨਿੱਤ ਜੋਊ,	[1]ਇਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੰਝੀ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲਾ (ਕਵਚ) ਰਖਿਆ ਮੰਤ੍ਰ।
ਜੰਗ ਜੀਤ ਪਾਇ ਸੋ ਅਭੰਗ ਫਲ ਚਾਰ ਹੈ[1] ॥੧੩॥	[1]ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰੇ ਫਲ ਪਾ ਲਵੇਗਾ।
ਦੋਹਰਾ:	
ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਬਿਧਿ,	
ਪੁਨਾ ਕਹ੍ਯੋ ਪ੍ਰਯੋਗ[1]।	[1]ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਢੰਗ।
ਪਾਠ ਸਵਾ ਲਖ ਹਵਨ ਕਰਿ,	
ਜੀਤ ਜੰਗ ਤਬਿ ਹੋਗ ॥੧੪॥	
ਪੁਨ ਬਿਧਿ ਦਈ ਮਰੀਚ ਕੌ[1]	[1]ਮਰੀਚ ਨੂੰ (ਮਰੀਚ=ਸੱਤਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਨਸਿਕ ਪੁੱਤਰ।)
ਤਾਂਹਿ ਸੁਰੇਸਹਿ[1] ਦੀਨ।	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ।
ਤਿਹਂ ਫਿਰ ਦਿੱਗਜ ਕੋ[1] ਦਈ,	[1]ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਮਨੁ[1] ਸੁ ਲੀਨ ॥੧੫॥	[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਮੰਨੀ

ਹੈ।

ਪੁਨ ਤਿਹਂ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਦਈ[1]
[1]ਮਨੂੰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ[1] ਲੀਨ।
[1]ਦਰਸ਼ਨ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰੌਣ[1] ਤਾਂ ਤੇ ਲਈ
[1]ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ। (ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰਜ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰੋਣ' ਪੈ ਗਿਆ)।
ਅਨਿਕ ਠੌਰ ਇਮ ਚੀਨ[1] ॥੧੬॥
[1]ਅਨੇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਰਹੀ) ਜਾਣੋ।
ਸੋ ਸ਼ਕਤੀ ਪੁਨ ਸ਼ਕਤਿ ਗਹਿ,
ਕਰੇ ਅਸੁਰ ਗਨ ਛੀਨ[1]।
[1]ਉਸ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ (ਸ਼ਕਤਿ) ਦੇਵੀ ਨੇ ਪਕੜ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਦੈਂਤ ਮਾਰੇ।
ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹ੍ਵੈ
ਦੇਵੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦੀਨ* ॥੧੭॥
*ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਤਲਵਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਕਈਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਪੁੱਜਣਾ, ਨ ਤਾਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਵੀ ਨੇ। ਦੇਵੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹਰੀ ਰੂਪ ਯੌਂ ਪਿਖਿ ਗੁਰੂ
ਕਹਯੋ ਇਸ਼ਟ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਸਭਿ
ਰਾਖਤ ਸੀਸ ਮਹਾਨ ॥੧੮॥
ਜਿਤਿਕ ਭੂਪ ਜਗ ਮੈਂ ਭਏ,
ਪੂਜੀ ਸਭਿਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
ਰਾਜ ਲਯੋ ਅਰਿ ਦਰ ਸਭੈ[1]
[1]ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਦਰ) ਦਲ ਕੇ ਭਾਵ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਟ ਪਛਾਨ ॥੧੯॥
ਸੁਖਦ ਵਸਤੁ ਸਬਿ ਇਸ਼ਟ[1] ਲਖਿ,
[1]ਪਿਆਰੀ ਭਾਵ ਪੂਜਨ ਯੋਗ।
ਦੁਖਦ ਅਨਿਸ਼ਟ[1] ਪਛਾਨ।
[1]ਘ੍ਰਿਣਾ ਯੋਗ ਭਾਵ ਤਿਆਗਣ ਯੋਗ।
ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਨੈ
ਕੀਨੋ ਇਸ਼ਟ[1] ਬਖਾਨ ॥੨੦॥
[1]ਪੂਜਯ ਦੇਵ।
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁਖਦ ਲਖਿ,
ਪੂਜਤ ਯਾਂ ਕੋ ਸਿੱਖ।
ਕਿਸੀ ਤੌਰ ਯਹਿ, ਬੁੱਤ ਨਹਿਂ
ਬਨਤ[1], ਲੇਹੁ ਭਲ ਪਿਖ ॥੨੧॥
[1]ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬੁੱਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ।
ਯਾਂ ਤੇ ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਸਤ ਨਹਿਂ
ਮਜ਼ਬ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਾਨ।
ਪਰਮ ਧਰਮ ਛੱਤ੍ਰੀਨ ਕੋ,
ਪੂਜਤ ਭਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ॥੨੨॥
ਸਿੰਘ ਜਿਤਿਕ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਕੇ,
ਸੂਦ ਬੈਸ ਦਿਜ ਨਾਹਿ।
ਯਹਿ ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਤਮ[1] ਛੱਤ੍ਰੀ
[1]ਬਣਾਏ ਹੋਏ।
ਬਰਣ, ਲਖੋ ਦਿਢ ਚਾਹਿ ॥੨੩॥

ਜਾਂ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਤ ਯਹਿ,
ਰਹਤ ਨ ਪਿਛਲੀ ਜਾਤਿ।
ਜਯੋਂ ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਹ੍ਵੈ ਕੀਟ ਤੈ,
ਤਯੋਂ ਸਿੱਖ ਹ੍ਵੈ ਗੁਰੁ ਜਾਤਿ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਭਾਵ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੂਰਜ ਬੰਸੀ ਦਸਮ ਗੁਰੁ,
ਛੱਤ੍ਰੀ ਭਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ।
ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਸਭਿ ਖਾਲਸਾ,
ਛੱਤ੍ਰੀ ਬਰਣ ਅਬਿੱਧ[1] ॥੨੫॥ — [1]ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਭਾਵ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਚੌਪਈ:

ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਜਿਸ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ ਜਾਤੀ।
ਕਰੇ ਸਿੱਖ ਤਜਿ ਬ੍ਰਹਮਨ ਛਾਤੀ[1]। — [1]ਛੱਤ੍ਰੀ।
ਜਯੋਂ ਮਾਤਾ ਨਿਜ ਲਘੁ ਸੁਤ ਤਾਈਂ।
ਦੇਤ ਗੋਪ ਧਨ ਹਿਤ ਅਧਿਕਾਈ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਗੁਪਤ ਧਨ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ।
ਪੁਨ ਜਯੋਂ ਨਿਜ ਕਰ ਕੀ ਲਘੁ ਅੰਗੁਰੀ।
ਤਜਿ ਵਡੀਅਨ ਤਿਹਂ ਪਾਵਤ ਮੁੰਦ੍ਰੀ।
ਫਿਰ ਸਮ੍ਰੱਥ ਜੇ ਜਨ ਜਗਿ ਭਏ।
ਯੌਂਹੀ ਕਾਮ ਤਿਨੋਂ ਨੈ ਕਏ ॥੨੭॥
ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਭਾਲੂ[1] ਬੰਦਰ। — [1]ਰਿੱਛ।
ਪੂਜਨ ਯੋਗ ਕਰੇ ਜਗ ਅੰਦਰ।
ਪੁਨ ਤਜਿ ਦਿਜਬਰ ਰਿਖੀਅਨ ਤਾਂਈ।
ਦਈ ਭੀਲਨੀ ਕੋ ਬਡਜਾਈ ॥੨੮॥
ਜਾਦਵ ਤਜਾਗ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਯੋਂ ਪੀਨੇ[1]। — [1]ਤਕੜੇ।
ਅਪਨੇ ਮੀਤ ਗੁਵਾਲੇ ਕੀਨੇ।
ਔਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕੀ ਸੁਨ ਚਾਲੀ।
ਤਜੇ ਜਹੂਦ ਜੁ ਵਲੀ ਬਿਸਾਲੀ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ।
ਅਧਿਕ ਗਰੀਬ ਬਟੋਰਨ ਕਰ ਕੇ।
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰੇ ਹਿਤ ਧਰ ਕੇ।
ਔਰ ਸੁਨੋ ਈਸਾ ਕੀ ਕਾਰੀ[1]। — [1]ਕਾਰ, ਕੰਮ।
ਗਹੀ ਗਰੀਬੀ ਉਨਿ ਭੀ ਭਾਰੀ ॥੩੦॥
ਧੋਬੀ ਬਾਢੀ[1] ਆਦਿਕ ਜਾਤੀ। — [1]ਤਰਖਾਣ।
ਕਰੇ ਓਨਿ ਨਿਜ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਗਾਤੀ।
ਤਯੋਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨ ਮਾਹਿਂ ਵਿਚਾਰੀ।
ਮਜ਼ਬ ਚਲੈ ਮਮ ਜਗਤ ਅਪਾਰੀ ॥੩੧॥
ਰਾਜ ਖੋਸ[1] ਤੁਰਕਨ ਤੈ ਸਭਿ ਹੀ। — [1]ਖੋਹ ਕੇ।
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦੈਨੋ ਅਬਿ ਹੀ।
ਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਰਜਪੂਤਾ।

ਔਰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਦਿਜ ਮਜ਼ਬੂਤਾ ॥ ੩੨ ॥
ਨਹਿਂ ਉਪਕਾਰ ਹਮਾਰਾ ਮਾਨੈਂ।
ਇਨਿ ਸਭਿ ਕੋ ਹੈ ਗਰਬ ਮਹਾਨੈਂ।
ਅਰ ਪੁਨ ਕਹਤ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ।
ਨਾਮ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥
ਸੋ ਅਬਿ ਸਫਲਾ ਕਰ ਦਿਖਰਾਵੋਂ।
ਲਘੁ ਲੋਗਨ ਕੋ ਵਡੇ ਬਨਾਵੋਂ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜੱਟ ਤਖਾਣ ਲੁਹਾਰੈਂ।
ਦਿਜ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬਣੀਏ ਸੁਨਿਆਰੈਂ ॥ ੩੪ ॥
ਛੀਪੇ ਨਾਈ ਸੈਣ[1] ਕਲਾਲੈਂ[2]।

[1]ਸੈਣੀ। [2]ਇਕ ਜਾਤੀ।

ਰੋੜੇ ਔਰ ਕਮੋਇ, ਕੁਲਾਲੈਂ[1]।

[1]ਘੁਮਿਆਰ।

ਝੀਵਰ, ਗੁੱਜਰ, ਤੇਲੀ, ਮਾਲੀ।
ਭੱਟ[1], ਭਾਬੜੇ[2], ਡੋਗਰ[3] ਜਾਲੀ[11] ॥ ੩੫ ॥

[1]ਜੋਰਾਜੇ ਤੇ ਜੋਧਿਆਂ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਤੇ ਬੰਸਾਵਲੀਆਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। [2]ਉਸਵਾਲ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਅੱਲ। (ਅ) ਅਗ੍ਰਵਾਲ ਬਾਣੀਏ ਵੀ ਭਾਬੜੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [3]ਇਕ ਜਾਤੀ ਜੋਰਾਜਪੂਤਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਗਊਆਂ ਮੱਝਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। [11]ਸਾਰੇ।

ਵਣਜਾਰੇ[1] ਲੌਬਾਣੇ[2] ਭਾਣੇ[3]।

[1]ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [2]ਲੂਣ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਜਾਤੀ। [3]ਇਕ ਜਾਤੀ।

ਰੰਘਰੇਟੇ[1] ਰਵਦਾਸੀਏ ਜਾਣੇ।

[1]ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੰਘ।

ਇਤਜਾਦਿਕ ਜੇ ਹੈਂ ਲਘੁ ਜਾਤੀ।
ਇਨ ਕੋ ਦੇਵੋਂ ਰਾਜ ਬਖਸ਼ਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥
ਯੇ ਮਾਨਹਿ ਉਪਕਾਰ ਹਮਾਰਾ।
ਜਬਿ ਲੌਂ ਰਹਿ ਹੈਂ ਧਰਾ ਮਝਾਰਾ।
ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਅਬਿ ਸਿੰਘ ਸਜਾਵੋਂ।
ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਇਨ ਤੈ ਮਰਵਾਵੋਂ ॥ ੩੭ ॥
ਚਿੜੀਆਂ ਤੈ ਇਨਿ ਕਰਿ ਹੌਂ ਬਾਜੈਂ।
ਮਾਰ ਲੈਂਹ ਤੁਰਕਨ ਤੈ ਰਾਜੈਂ[1]।

[1]ਰਾਜ ਲੈ ਲੈਣਗੇ।

ਕੀਟਨ ਤੈ ਇਨਿ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦੂ[1]।

[1]ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ।

ਕਰੋਂ ਹਰਨ ਹਿਤ ਤੁਰਕ ਗਜਿੰਦੂ[1] ॥ ੩੮ ॥

[1]ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਇਨਿ ਜਾਤਿਨ ਕੋ ਕਬੀ,
ਨਹੀਂ ਮਿਲਯੋ ਜਗ ਰਾਜ।
ਯਾਂ ਤੈ ਸੁਖ ਦੈ ਸਭਿ ਇਨੈ,
ਲੇਵੋਂ ਜਸ ਜਗ ਮਾਝ ॥ ੩੯ ॥
ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਪਠਾਂਨ ਜੇ,
ਵਡ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਰਜਪੂਤ।
ਫਿਰ ਯਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਹੋਨ ਦਿਹਂ,

ਕਬਿ ਜਗ ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ॥੪੦॥
ਚੌਪਈ:
ਬਾਤ ਏਹੁ ਭੀ ਗੁਰੂ ਵਿਚਾਰੀ।
ਔਰ ਏਕ ਸੁਨ ਨੀਕ ਵਿਚਾਰੀ[1]। [1]ਚੰਗੀ ਵਿਚਾਰ।
ਸੀਧੀ ਪਗੜੀ ਔਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ।
ਜਰੀਦਾਰ ਜੋੜਾ ਪਟ ਨਾਲਾ[1] ॥੪੧॥ [1]ਜਰੀ ਵਾਲਾ ਜੁੱਤਾ ਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਨਾਲਾ।
ਘੋੜਾ ਸਜਯੋ ਜ਼ੀਨ ਸੁਠ ਬਾਲਾ[1]। [1]ਸੁੰਦਰ ਕਾਠੀ ਵਾਲਾ।
ਊਚਾ ਮਹਿਲ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ।
ਮੋਤੀ ਮੂੰਗਾ ਬਸਤਰ ਰੇਸ਼ਮ।
ਜ਼ੇਵਰ ਹੇਮ ਜਰਾਊ ਜੇ ਸਮ[1] ॥੪੨॥ [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਜੜਾਊ ਗਹਿਣੇ ਜਿਹੜੇ (ਤੁਰਕਾਂ) ਵਰਗੇ ਸਨ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕਮਰਕਸਾ ਵਰ[1]। [1]ਚੰਗਾ ਕਮਰ ਕਸਾ।
ਗੇਂਹੂੰ ਚਾਵਰ ਮੂੰਗੀ ਘੀ ਤਰ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਸ਼ਾਦੀ ਮੈਂ ਰਥ ਤੁਰੀ[1] ਨਗਾਰਾ। [1]ਰਣ ਸਿੰਗਾ।
ਕੌਤਿਕ ਆਤਸ਼ ਬਾਜੀ ਕਾਰਾ[1] ॥੪੩॥ [1]ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਖੇਲ।
ਬਾਂਕੀ[1] ਮੁੱਛਾਂ ਅਤਰ ਲਗਾਵਨ। [1]ਟੇਢੀਆਂ।
ਛਕਨ ਕਬਾਬੈਂ[1] ਅਤਿ ਮੁਦ ਪਾਵਨ। [1]ਮਾਸ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਸੁਠ ਵਸਤੂ ਜੇਤੀ।
ਮਿਲੈ ਵਰਤਨੀ ਇਨੈ ਨ ਤੇਤੀ ॥੪੪॥
ਬਿਨ ਰਜਪੂਤ ਤੁਰਕ ਸਿਰਮੌਰੈਂ[1]। [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇਰਾਜਪੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਜੱਟਾਦਿਕ ਜੇ ਜਾਤੀ ਔਰੈਂ।
ਨੀਕੀ ਵਸਤੁ ਜਿਤਿਕ ਜਗ ਮਾਂਹੀਂ।
ਹਿੰਦੁਨ ਕੋ ਨ ਵਰਤਨੀ ਪਾਂਹੀਂ ॥੪੫॥
ਤਬਿ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਰਾਜ ਮਝਾਰੀ।
ਜ਼ੁਲਮ ਗਰੀਬਨ ਪਰ ਥੇ ਭਾਰੀ।
ਪੇਖਿ ਗਰੀਬਨ ਕਾ ਦੁਰਹਾਲੂ[1]। [1]ਬੁਰਾ ਹਾਲ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਸਾਲੂ ॥੪੬॥
ਇਰੰਡਾਦਿਕ ਬ੍ਰਿਛਨ ਕੋ ਬਾਂਵਨ[1]। [1]ਚੰਦਨ।
ਦੈ ਸੁਗੰਧ ਜਯੋ ਕਰਿ ਹੈ ਪਾਵਨ।
ਤਯੋਂ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਲਘੁ ਜਾਤ ਇਕੱਤ੍ਰੀ[1]। [1]ਇਕੱਠੀ।
ਸਿੰਘ ਸਜਾਇ ਕਰੇ ਸਭਿ ਛੱਤ੍ਰੀ ॥੪੭॥
ਜਿਤਿਕ ਵਸਤੁ ਤੁਰਕਨ ਤਜਵਾਈ।
ਥੀ, ਸੋ ਸਭਿ ਇਨਿ ਕੋ ਭੁਗਵਾਈ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਬਿਰਦ[1] ਵਿਚਾਰਾ। [1]ਧਰਮ, ਫ਼ਰਜ਼।
ਕਰਯੋ ਗਰੀਬਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰਾ ॥੪੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਹਿਤ ਸਭਿ,

ਲੋਗ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ।
ਸੋ ਦਿਖਲਾਯੋ ਸਫਲ ਕਰਿ,
ਦਯੋ ਗਰੀਬਹਿਂ ਰਾਜ ॥੪੯॥
ਚਾਰੋਂ ਬਰਣ ਮਿਲਾਇ ਗੁਰੁ,
ਕਿਹਂ ਹਿਤ ਸ਼ੰਕਰ[1] ਕੀਨ।
[1]ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ- ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ।
ਯਹਿ ਸ਼ੰਕਾ ਜੋ ਕਰੀ ਥੀ,
ਪੂਰਬ ਤੁਮ ਨੈ ਪੀਨ[1] ॥੫੦॥
[1]ਭਾਰੀ।

ਚੌਪਈ:
ਯਹਿ ਜੋ ਤੁਮ ਨੋ ਕੀਨੀ ਸ਼ੰਕਾ।
ਤਾਂ ਕਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਅਬਿ ਬੰਕਾ[1]।
[1]ਸੁੰਦਰ।
ਇਕ ਤੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਏਹੁ ਵਿਚਾਰੀ।
ਆਯੋ ਕਲਜੁਗ ਘੋਰ ਅਪਾਰੀ ॥੫੧॥
ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਣ ਲੋਗ ਸਭਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਅਪਨੇ ਜਨਮ ਬਿਅਰਥ ਸਭਿ ਖ੍ਵੈ ਹੈਂ।
ਹੋਇ ਅਚਾਰਯ ਦ੍ਵਾਰਾ[1] ਜੋਈ।
[1]ਗੁਰੂਰਾਹੀਂ।
ਉਤਮ ਗਤੀ ਲਹੈ ਨਰ ਸੋਈ ॥੫੨॥
ਯਹਿ ਤੌ ਬਾਤ ਬੇਦ ਮੈ ਲੇਖੀ[1]।
[1]ਲਿਖੀ ਹੈ।
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਖਿ ਕਰੀ ਵਿਸੇਖੀ[1]।
[1]ਬਹੁਤੀ।
ਦੁਤੀਏ ਦੇਸ ਰੀਤਿ ਪਹਿਚਾਨੋ।
ਉਦਾਹਰਣ[1] ਕੇ ਸਹਿਤ ਵਖਾਨੋ ॥੫੩॥
[1]ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ, ਮਿਸਾਲ।
ਜਜੋਂ ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ ਦੇਸ ਭੁਟਾਨੋ[1]।
[1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਭੂਟਾਨ ਦੇਸ।
ਔਰ ਬਹੁਤ ਪਰਬਤ ਮੈਂ ਜਾਨੋ।
ਚਾਰੋ ਬਰਨ ਭੈਂਸ ਕਾ ਮਾਸੂ।
ਖਾਵਤ ਨਹਿਂ ਕਿਛੁ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਸੂ ॥੫੪॥
ਪੂਰਬ ਮੈਂ ਸਭਿ ਖਾਵਤ ਮੱਛੀ।
ਚਾਰੋਂ ਵਰਨ ਮਾਨ ਕਰਿ ਅੱਛੀ।
ਦੱਖਣ ਦਿਸ ਨਿਜ ਮਾਤਲ ਕੰਨਜਾ[1]।
[1]ਮਾਮੇ ਦੀ ਧੀ।
ਬਜਾਹਿਤ ਚਾਰੋਂ ਵਰਨ ਅਨੰਨਜਾ[1] ॥੫੫॥
[1]ਸ਼ੰਕਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਪਸਚਮ ਦੇਸ ਚਰਮ ਕੇ ਪਾਤ੍ਰ[1]।
[1]ਚੰਮ ਦੇ ਭਾਂਡੇ।
ਪਾਨ ਕਰਤ ਜਲ ਸਭਿ ਜਨ ਚਾਤ੍ਰ।
ਯਾਂ ਕਾ ਦੋਸ਼ ਨ ਕੋਈ ਮਾਨੈ।
ਦੇਸ ਅਚਾਰ ਰੀਤਿ ਕੁਲ ਠਾਨੈਂ[1] ॥੫੬॥
[1]ਦੇਸ ਤੇ ਕੁਲ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਤਜੋਂ ਗੁਰੁ ਨੈ ਨਿਜ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ।
ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ ਸਭਿ ਤੈ ਨਜਾਰੀ।
ਹ੍ਵੈ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਜਗ ਜੋਈ।
ਜੋ ਵਹਿ ਕਰੈ ਦੋਸ਼ ਨਹਿਂ ਕੋਈ ॥੫੭॥

ਸਮਰੱਥ ਕੋ ਨਹਿਂ ਦੋਸ਼ ਗੁਸਾਂਈ।
ਰਵਿ ਪਾਵਕ ਸੁਰਸਰਿ ਕੀ ਨਿਆਈਂ[1]।

[1]ਸੂਰਜ, ਅੱਗ ਤੇ ਗੰਗਾ ਵਾਂਗ।

ਯਹ ਜਯੋਂ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਵਖਾਨੋ।
ਤਜੋਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੈਂ ਸ਼ੰਕ ਨ ਠਾਨੋ ॥੫੮॥
ਤੌ ਭੀ ਔਰ ਸੁਨੋ ਇਕ ਹੇਤੂ[1]।

[1]ਕਾਰਨ।

ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਕੀਨੋ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਭੇਤੂ।
ਇਸਤਾਮੋਲ[1] ਰੂਮ[2] ਅਰ ਸ਼ਾਮੈ[3]।

[1]ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ। [2]ਰੋਮ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਜੋ ਮੈਡੀਟ੍ਰੇਨੀਅਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਰੋਮ ਇਟਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਹੈ। [3]ਸ਼ਾਮ ਇਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਦੱਖਣ 'ਚ ਅਰਬ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਟ੍ਰੇਨੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਹੈ।

ਕੁਰਾਸਾਨ[1] ਔ ਹਫਸ[2] ਤਮਾਮੈਂ[3] ॥੫੯॥

[1]ਖੁਰਾਸਾਨ, ਇਕ ਦੇਸ਼ ਜੋ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਹੈ। [2]ਹਬਸ਼ਸ਼- ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦਾ ਇਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਮ 'ਐਬੇਸੀਨੀਆ' ਹੈ। [3]ਸਾਰੇ।

ਅਰਬ[1] ਈਰਾਨ[2] ਗਿਰਾਨ[3] ਸੁ ਚੀਨੈ[11]।

[1]ਅਰਬ- ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਇੱਕਰੇਤਲਾ ਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜਨਮੇਂ ਸਨ। [2]ਈਰਾਨ- ਇਕ ਦੇਸ਼ ਜੋ ਹਿੰਦ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਾਮ ਫਾਰਸ ਤੇ ਪਾਰਸ ਸਨ। [3]ਇਕ ਦੇਸ਼। [11]ਚੀਨ ਦੇਸ਼।

ਸਮਰਕੰਦ[1] ਤਾਤਾਰ[2] ਸੁ ਲੀਨੈ।

[1]ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੁਖਾਰੇ ਪਾਸ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ। [2]ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਾਰਸ[1], ਰੂਸ, ਰੰਗੂਨ[2] ਫਰੇਚੈ[3]।

[1]ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਈਰਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਇਕ ਦੇਸ਼। [2]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀਰਾਜਧਾਨੀ। [3]ਫ਼ਰਾਂਸ।

ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਸਿਲਾਨ[1] ਕਹੇਚੈ[2] ॥੬੦॥

[1]ਸੀਲੋਨ ਸ਼ਹਿਰ। [2]ਕਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਤਯਾਦਿਕ ਜੇ ਆਹਿ ਵਿਲਾਯਤ[1]।

[1]ਦੇਸ਼।

ਇਨਿ ਮੈਂ ਪੇਖਯੋ ਅਧਿਕ ਇਕਾਯਤ[1]।

[1]ਏਕਤਾ।

ਜਿਤਿਕ ਮਜ਼ਬ ਹੈਂ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ।
ਸਭਿ ਮੈਂ ਆਹਿ ਇਕਾਯਤ ਭਾਰੀ ॥੬੧॥
ਤਾਂ ਕਾ ਕਾਰਣ ਯਹਿ ਅਨੁਮਾਨਾ।
ਭਿੰਨ ਜਾਤਿ ਸਬਿ ਕੱਠਾ ਖਾਨਾ।
ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਨਹਿਂ ਹਿੰਦੁਨ ਮਾਂਹੀ।
ਆਹਿ ਇਕਾਯਤ ਦੇਖੋ ਚਾਹੀ ॥੬੨॥

ਦੋਹਰਾ:

ਦਾਊਦ[1] ਈਸਾ[2], ਨੂਹ[3] ਲਖਿ,

[1]ਇੱਕ ਪੈਗੰਬਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਜਬੂਰ ਕਿਤਾਬ ਉਤਰੀ। [2]ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੈਗੰਬਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਜੀਲ ਕਿਤਾਬ ਉਤਰੀ। [3]ਇਕ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਅੰਜੀਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮੂਸਾ[1] ਨਬੀ ਰਸੂਲ[2]।

[1]ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਤੌਰੇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੈਗ਼ੰਬਰ। [2]ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ।

ਰਚੇ ਮਜ਼ਬ ਜਿਮ ਇਨੈ ਨਿਜ,

ਕਿਯ ਖਾਣਾ ਇਕ ਮੂਲ[1] ॥੬੩॥

ਚੌਪਈ:

ਭੇਖ ਹਿੰਦੂਅਨ ਕੇ ਜੇ ਔਰੈਂ।
ਤਿਨ ਕੀ ਤਰਫ ਪਿਖੋ ਕਰਿ ਗੌਰੈਂ।
ਸੰਨਯਾਸੀ ਬੈਰਾਗੀ ਜੋਗੀ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਭੇਖ ਇਕੱਠੇ ਭੋਗੀ[1] ॥੬੪॥
ਫਿਰ ਇਨ ਮਾਹਿਂ ਬਰਣ ਹੈਂ ਸਾਰੇ।
ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਣ ਨ ਕੋਇ ਉਚਾਰੇ।
ਤਜੋਂ ਗੁਰੁ ਚਾਰ ਬਰਣ ਕੇ ਭਾਈ।
ਕਰੇ ਇਕੱਠੇ ਦੋਸ਼ ਨਰਾਈ ॥੬੫॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਔਰ ਵਿਚਾਰੇ।
ਹਮ ਹੈਂ ਕਰਣੇ ਜੰਗ ਅਪਾਰੇ।
ਜਬਿ ਯਹਿ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਭਿ ਖੈ ਹੈਂ।
ਰੋਟੀ ਕਰਤੇ ਦਿਵਸ ਬਿਤੈ ਹੈਂ ॥੬੬॥
ਇਹਾਂ ਰਹੈਗੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਝੇਰਾ।
ਕੈਸੇ ਹ੍ਵੈ ਨਿਬਾਹਿ ਇਨ ਕੇਰਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਰੀਤਿ ਚਲਾਵੋਂ ਐਸੀ।
ਨਿਭੈ ਸੁਖੈਨ ਜੰਗ ਮੈ ਜੈਸੀ ॥੬੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਤੁਰਕ ਤੁਰਕ ਕਾ ਪੱਖ ਜਯੋਂ,
ਕਰਤ ਇਕੱਠੇ ਖਾਇ।
ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਛਕਿ ਤਿਵੈਂ,
ਬਨ ਹੈਂ ਸਕੇ ਭਰਾਇ ॥੬੮॥

ਚੌਪਈ:

ਰਣ ਮੈਂ ਜਯੋਂ ਭਾਈ ਕੀ ਭਾਈ।
ਕਰਿ ਹੈ ਮੱਦਤ ਸਿਰ ਚਹਿ ਜਾਈ[1]।
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਕੀ ਮੱਦਤ ਤਯੋਂ ਹੀ।
ਕਰਿਕੈ ਤੁਰਕੈਂ ਜੀਤੈਂ ਯੌਂਹੀਂ ॥੬੯॥
ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਮਜ਼ਬ ਚਲਾਯਾ।
ਤੈਂ ਕਯੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਣ ਅਲਾਯਾ।
ਸਬਿ ਮਜ਼ਬਨਿ ਸਿਰ ਮਜ਼ਬ ਮਹਾਨੈ।
ਆਹਿ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਲਿਹੁ ਮਾਨੈ ॥੭੦॥
ਪੂਰਬ ਜੋ ਤੁਮ ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਨੀ।
ਔਰ ਏਕ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀ ਪੀਨੀ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੀ ਜੋ ਰੀਤੀ।
ਨੌ ਗੁਰੂਆਂ ਨੈਂ ਪੂਰਬ ਕੀਤੀ ॥੭੧॥
ਸੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਤਜੀ ਕਿਸ ਹੇਤੂ।

[1]ਮੁੱਢਲੀ ਰੀਤ।
[1]ਖਾਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ।

ਯਹਿ ਜੋ ਤੁਮ ਬੂਝਜੋ ਥਾ ਭੇਤੂ।
ਯਾਂ ਕਾ ਉੱਤਰ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਈ।
ਜਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾ ਤੁਮਰਾ ਜਾਈ ॥ ੭੨ ॥
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਥੀ ਜੇਤਿਕ ਰੀਤੀ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸੋ ਤਜੀ ਨ ਨੀਤੀ।
ਇਸ਼ਟ, ਉਪਾਸ਼ਨ, ਮੰਤ੍ਰ ਸੋਈ।
ਰਾਖਜੋ ਵਹੀ ਨ ਤਜਾਗਜੋ ਕੋਈ ॥ ੭੩ ॥
ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਨੈ ਅਪਰ ਚਲਾਯੋ।
ਕ੍ਰਿਆ ਭੇਦ ਕਿਛੁ ਭੇਦ ਦਿਖਾਯੋ।
ਜਜੋਂ ਸਪੂਤ ਕਾਹੂ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ।
ਲਾਇਕ-ਵੰਦ ਬਲੀ ਹ੍ਵੈ ਧਰਮੈਂ[1] ॥ ੭੪ ॥ [1]ਧਰਮੀ (ਅ) ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ।
ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ[1] ਕੀ ਜਾਦਾਇਤ। [1]ਦਾਦਾ।
ਰਾਖਤ ਸੋ ਪੁਨ ਅਪਰ ਮਿਲਾਇਤ।
ਪੁਨ ਜਜੋਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕੁਲ ਮੈਂ ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਈ।
ਸਿੱਕਾ ਅਪਨ ਚਲਾਵਤ ਸੋਈ ॥ ੭੫ ॥
ਜਜੋਂ ਤਰਵਰੁ[1] ਕੋ ਪੇਉਂਦ ਦੀਨੇ। [1]ਬ੍ਰਿੱਛ।
ਫਲ ਰਸਵੰਤ ਹੋਤ ਅਤਿ ਪੀਨੇ।
ਤਜੋਂ ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਦੈ ਕੈ।
ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਜਗ ਮੈਂ ਬਿਦਤੈ ਕੈ ॥ ੭੬ ॥
ਤੁੱਛ ਜਾਤਿ ਅਭਿਮਾਨ ਗਵਾਏ।
ਕੀਨੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਅਧਿਕਾਏ।
ਚਿੜੀਅਨ ਤੈ ਕੀਨੇ ਬਰ ਬਾਜਾ।
ਮ੍ਰਿਗਨ ਤੈ ਲਖੀਏ ਮ੍ਰਿਗ-ਰਾਜਾ[1] ॥ ੭੭ ॥ [1]ਸ਼ੇਰ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸਿਰ ਊਪਰ।
ਤੀਸਰ ਮਜ਼ਬ ਰਚਜੋ ਗੁਰੁ ਭੂ ਪਰ[1]। [1]ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ।
ਜੇ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਯਹਿ ਪੰਥ ਨ ਕਰਤੇ।
ਹਿੰਦੁਵਾਯਨ ਉਠ ਜਾਤੋ ਧਰ ਤੇ[1] ॥ ੭੮ ॥ [1]ਧਰਤੀ ਉੱਪਰੋਂ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸਿਖ ਜੇਤੇ।
ਪਰਤ ਪਛਾਨ ਨ ਨਜਾਰੇ ਤੇਤੇ।
ਨਜਾਰਾ ਪੰਥ ਰਖਨ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਰਚਜੋ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੇਹਰ ਬੁਰਕਾ[1] ॥ ੭੯ ॥ [1]ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬਾਣਾ।
ਪੂਰਬ ਕਰੇ ਸ੍ਰਾਲ ਤੁਮ ਜੇਤੇ।
ਉੱਤ੍ਰ ਦਏ ਜਥਾ ਮਤਿ ਤੇਤੇ।
ਅਬਿ ਸੁਨ ਪੰਥ ਬਿਰਧ ਜਜੋਂ ਭਯੋ[1]। [1]ਜਿਵੇਂ ਪੰਥ ਵਧਿਆ।
ਅਲਪ ਕਾਲ ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਿਦਤਜੋ[1] ॥ ੮੦ ॥ [1]ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ।
ਪਰਹਾ ਛੰਦ:

ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਜਬਿ ਸਜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ,
ਤਬ ਯੌਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਆਜ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਜ ਹੈ ਹਮਰਾ,
ਲਹੈ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੇ।
ਅਰ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰੇਰ ਦਏ ਮਨ ਸਬਿ ਕੇ,
ਤਬਿ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗੇ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾ ਸਭ ਕੇ
ਮਨ ਮੈਂ ਬਢਯੋ ਉਮੰਗੇ ॥੮੧॥
ਸਿੰਘ ਪਾਂਚ ਸੈ ਸਜੇ ਉਸੀ ਦਿਨ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਯੋ ਨੀਕੈਂ।
ਕਰਯੋ ਚਹੈ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਜੋ,
ਕਯੋਂ ਨ ਹੋਇ ਵਹਿ ਠੀਕੈਂ।
ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਫਿਰ ਸਿੰਘ ਭੁਜੰਗੀ,
ਪਠੇ ਗੁਰੂ ਦਿਸ ਚਾਰੀ[1]। [1]ਚਹੁੰ ਤਰਫ਼ਾਂ ਨੂੰ।
ਦਏ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਲਿਖਿ ਐਸੇ,
ਸਿੰਘ ਕਰੋ ਬ੍ਰਣ ਚਾਰੀ[1] ॥੮੨॥ [1]ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤਾਂਈਂ,
ਪੁਨਾ ਪਠਯੋ ਲਿਖਿ ਐਸੇ।
ਪੰਚ ਭੁਜੰਗੀ ਤੈ[1], ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ [1]ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ।
ਛਕੈ ਸਿੱਖ, ਸੁਖ ਲੈਸੇ।
ਅੰਗ ਸੰਗ ਮੈਂ ਰਹੋਂ ਤਿਸੀ ਕੇ,
ਕਰੋਂ ਨਿਹਾਲ ਮਹਾਂਨੇ।
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦੈਹੋਂ ਤਿਸ ਕੋ,
ਬਚਨ ਜੁ ਹਮਰਾ ਮਾਨੇ ॥੮੩॥
ਪਠੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਗੁਰੁ ਯੌਂ ਲਿਖਿ,
ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਨੈ ਮਾਨੇ।
ਅਲਪ ਕਾਲ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਤਬਿ
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਢਯੋ ਮਹਾਨੇ।
ਜਯੋਂ ਕ੍ਰਿਖੀ[1] ਬਾਰਸ਼ ਤੈ ਬਢ ਹੈ, [1]ਖੇਤੀ।
ਮਕਰ ਬਿਤੇ ਦਿਨ ਜੈਸੇ[1]। [1]ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਵਧਦੇ ਹਨ।
ਜਯੋਂ ਸੁਨੀਤਿ ਤੇ[1] ਰਾਜ ਬਢਤ ਹੈ, [1]ਚੰਗੀਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ।
ਪੰਥ ਬਢਯੋ ਗੁਰੁ ਤੈਸੇ ॥੮੪॥
ਭਏ ਧਰਾ ਮੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ
ਸਿੰਘ ਜਹਾਂ ਤਹਿਂ ਡੋਲੈਂ।
ਮਾਰ ਲੂਟ ਕਰਿ ਖਾਹਿਂ ਅਪਾਰੇ,
ਡਰਤ ਨ ਕੋਈ ਬੋਲੈ।
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਜਬਿ ਜਾਵੈਂ,

ਮਿਲੈਂ ਮੋਦ ਮਨ ਪਾਈ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਗਜਾਵੈਂ,
ਮਨੋ ਸਹੋਦਰ ਭਾਈ[1] ॥੯੫॥
ਪੀਵੈਂ ਭੰਗ* ਜੰਗ ਨਿਤ ਬਾਂਛੈਂ,
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਿ ਕੈ।
ਦਸ ਦਸ ਬੀਸ ਬੀਸ ਕੀ ਟੋਲੀ,
ਫਿਰਤ ਦੇਸ ਮਹਿਂ ਗਜ ਕੈ।
ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਰਵਰ[1] ਕੇ ਸੇਵਕ,
ਮੜ੍ਹੀ ਮਸਾਣੀ ਮਾਨੈ।
ਏਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਬਿਨ ਕਬ ਹੀ,
ਸਿੰਘ ਨ ਦੂਜਾ ਜਾਨੈ ॥੯੬॥
ਇਕ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਗਏ ਦਸ ਬੀਸਕ,
ਏਕ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ।
ਮੇਲਾ ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਸਰਵਰ ਕਾ,
ਤਿਸ ਹੀ ਦਿਵਸ ਅਪਾਰੇ।
ਲੋਗ ਪੀਰ ਕੇ ਪੂਜਨ ਕਾਰਨ,
ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਹੁ ਆਵੈਂ।
ਪੂਪ[1] ਖੀਰ ਹਲੂਆ[2] ਬਹੁ ਚੂਰੀ,
ਰੋਟ ਪਕਾ ਕਰਿ ਲਜਾਵੈਂ ॥੯੭॥
ਦੇਤ ਮਜੌਰਨ ਕੋ[1] ਮਨ ਭਾਵਤ,
ਪੁਨ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਾਂਟੈਂ।
ਭੂਖੇ ਸਿੰਘ ਪਿਖੈਂ ਤਿਨ ਓਰੀ
ਮਾਂਗਜੋ ਦੈਹਂ ਨ ਡਾਟੈਂ[1]।
ਤਬਿ ਸਿੰਘੋਂ ਨੈ ਉਦਮ ਕਰਿ ਕੈ,
ਖੋਸ ਲਯੋ ਸਭਿ ਤੋਸਾ[1]।
ਕਰਦ ਭੇਟ ਕਰਿ ਛਕਯੋ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਜਰਾ ਨਾ ਮਾਨਜੋ ਦੋਸ਼ਾ ॥੯੮॥
ਨਗਰ ਲੋਗ ਮਿਲਿ ਮਾਰਨ ਆਏ,
ਤਬਿ ਸਿੰਘਨਿ ਕਰਿ ਹੱਲਾ।
ਲੋਗ ਭਗਾਏ ਗ੍ਰਾਮ ਲੁਟਜੋ ਪੁਨ,
ਮੇਲਜੋ ਵਡ ਥਰਥੱਲਾ।
ਹੁਤੋ ਮਕਾਨ ਪੀਰ ਕਾ ਜੋਈ,
ਢਾਹਿ ਸਾਫ ਕਰਿ ਦੀਨਾ।
ਜਾਇ ਸਰੰਦ ਤਬੈ ਢਿਗ ਨਾਜ਼ਮ
ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਕਾਰਜੋ ਪੀਨਾ ॥੯੯॥
ਫੌਜ ਚੜ੍ਹੀ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਤਬਿ ਹੀ,

[1]ਸੱਕੇ ਭਰਾ।
*ਭੰਗ ਪੀਣ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੧੨ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੧੨੫ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
[1]ਸੁਲਤਾਨ ਪੀਰ ਦੇ।
[1]ਪੂੜੇ। [2]ਕੜਾਹ।
[1]ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ।
[1]ਮੰਗਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਸਗੋਂ ਡਾਂਟਦੇ ਹਨ।
[1]ਸਾਰਾ ਖਾਣਾ ਖੋਹ ਲਿਆ।

ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਕਿਤ ਝਾਰੀਂ।
ਖੋਜਿ ਫੌਜ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਇਤ ਉਤ,
ਹਟ ਕਰਿ ਗਈ ਪਿਛਾਰੀ।
ਸਿੰਘ ਪਹਾੜਨ ਝਾੜਨ ਮਾਂਹੀਂ,
ਰਹੇ ਮੋਦ ਮਨਿ ਭਰ ਕੈ।
ਲੁਟੈਂ ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਦੰਗੇ,
ਜਰਾ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਕੈਂ[1] ॥੯੦॥

[1]ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ।

ਸੁੱਖਾ ਫੀਮ* ਸ਼ਰਾਬ** ਕਬਾਬੈਂ,

*ਅਫ਼ੀਮ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਹੜ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਖਹਿੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਨਸ਼ੇ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। **ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਪਾਣੀ'। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਖਾਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ 'ਸ਼ਰਾਬ ਖ਼ਾਨਾ ਖ਼ਰਾਬ।' ਸੌ ਵਿੱਚੋਂ ਨੜਿੱਨਵੇਂ ਝਗੜੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੬ ਕਰੋੜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜਾਦਵਾਂ ਦੀ ਬੰਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਦੈਂਤ ਬੁੱਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ: ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ॥ ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਣਿਆ ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਇ ॥ ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣਈ ਖਸਮਹੁ ਧਕੇ ਖਾਇ ॥ ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਖਸਮੁ ਵਿਸਰੈ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥ ਝੂਠਾ ਮਦੁ ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਸਚੁ ਮਦੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ ॥ ਸਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਹੈ ਮਹਲੀ ਪਾਵੈ ਥਾਉ ॥ (ਬਿਹਾਗੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਸ: ੧੬, ਪੰ: ੫੫੪) ਕਬੀਰ ਭਾਂਗ ਮਾਛੁਲੀ ਸੁਰਾ ਪਾਨਿ ਜੋ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਖਾਂਹਿ ॥ ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਨੇਮ ਕੀਏ ਤੇ ਸਭੈ ਰਸਾਤਲਿ ਜਾਂਹਿ ॥੨੩੨॥

ਛਕੈਂ ਜਿਤਿਕ ਮਨ ਭਾਵੈ।
ਖੇਲੈਂ ਨਿੱਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਨਨ ਮੈਂ,
ਮਾਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਬਹੁ ਖਾਵੈਂ।
ਘੋੜਨ ਪਰ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇ ਕਰਿ,
ਸਜ ਕੈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਾਰੇ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਪਹਿਨ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ,
ਕਰੈਂ ਕੁਵੈਦ[1] ਅਪਾਰੇ ॥੯੧॥

[1]ਫੌਜ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਰਤ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿੱਦਜਾ ਸੀਖ ਸਿਖਾਵੈਂ,
ਜਪੈਂ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲੇ।
ਸ਼ੋਰ ਪੰਥ ਕਾ ਸਭੀ ਦੇਸ ਮੈਂ,
ਹੋਯੋ ਤਬੀ ਬਿਸਾਲੇ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਨ ਤੈ ਜਿਨ ਹੂੰ,
ਧਰੇ ਬਿਲੱਖਨ ਬਾਨੇ[1]।

[1]ਵਖਰੇ ਜਾਂ ਅਸਚਰਜ ਪੁਸ਼ਾਕੇ।

ਦੰਗੇ ਬਾਜ[1] ਲੁਟੇਰੇ* ਅਤਿ ਹੀ,

[1]ਲੜਾਕੇ। *ਸਿੰਘ ਲੁਟੇਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਣ, ਗਰੀਬ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਿਆ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਭਾਵ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਰਹੈਂ ਕਿਮ ਛਾਨੇ[1] ॥ ੯੨ ॥ — [1]ਛਪੇ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਨੇ,
ਸਭਿ ਹੀ ਸਿੰਘ ਹਕਾਰੇ[1]। — [1]ਸੱਦੇ, ਬੁਲਾਏ।
ਆਏ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਮੋਦ ਧਾਰਿ,
ਧੁਨਿ ਊਚ ਗਜਾਇ ਜਕਾਰੇ।
ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਕਲਗੀਧਰ ਮੁਸਕਾਵੈਂ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਹਾਰੈਂ।
ਭੰਗੜ[1] ਜੰਗੜ[2] ਸਿੰਘ ਭੁਜੰਗੀ[3], — [1]ਭੰਗ ਪੀਣ ਵਾਲੇ। [2]ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। [3]ਸੂਰਮੇ।
ਯੌਂ ਤਬਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰੈਂ ॥ ੯੩ ॥
ਅਬਿ ਨਹਿਂ ਬਿਲਮ[1] ਕਰੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ, — [1]ਦੇਰ।
ਆਗਜਾ ਹਮ ਕੋ ਦਈਏ।
ਅਵੱਲ ਮਾਰ ਗਿਰੀਸਨ ਕੇਰਾ[1], — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਲਕ ਖੋਸ[1] ਸਭਿ ਲਈਏ। — [1]ਖੋਹ।
ਫਿਰ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਮਾਰ ਦੇਸ ਕਾ,
ਰਾਜ ਸਾਜ ਸਭਿ ਲੈਹੈਂ।
ਤੁਰਕ ਗਜਿੰਦਨ[1] ਕੋ ਹਮ ਕੇਹਰ[2], — [1]ਹਾਥੀਆਂ। [2]ਸ਼ੇਰ।
ਮਾਰ ਬਿਦੀਰਨ ਕੈਹੈਂ[1] ॥ ੯੪ ॥ — [1]ਨਾਸ ਕਰਾਂਗੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਮੇਲਾ ਭਯੋ,
ਆਨੰਦ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਆਇ ਕਰਿ,
ਸੰਗਤ ਜੁਰੀ ਅਪਾਰ ॥ ੯੫ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਸੰਗਤ ਆਨ ਅਪਾਰ ਜੁਰੀ,
ਤਿਨ ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਦਸੋ ਦਿਸ ਕੇਰੈਂ।
ਨਾਰਿ[1] ਨਿਵਾਇ ਉਪਾਇਨ ਦਾਇ[2], — [1]ਧੌਣ। [2]ਭੇਟਾ ਦੇ ਕੇ।
ਬਢਾਇ ਕੈ ਮੋਦ ਗੁਰੂ ਦਿਸ ਹੇਰੈਂ।
ਬੂਝਤ ਖੇਮ[1] ਤਬੈ ਜਥ ਜੋਗ, — [1]ਸੁਖ ਸਾਂਦ।
ਗੁਰੂ ਸਬਿ ਕੋ ਪੁਨ ਆਸਿਖ ਟੇਰੈਂ[1]। — [1]ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਮੇਵਰਾ[1] ਕੈ ਅਰਦਾਸ ਧਰੈ ਧਨ, — [1]ਅਰਦਾਸੀਆ।
ਭੇਟ ਅਪਾਰ ਅਯੋ ਬਿਨ ਦੇਰੇ ॥ ੯੬ ॥
ਚਾਰੁ[1] ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਂਨ, ਫਬਜੋ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ, — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਦਿਸ ਚਾਰੀ।
ਆਯੁਧ ਅੱਸ੍ਰ ਅਮੋਲ ਪੁਸ਼ਾਕਹਿਂ,
ਸਿੰਘਨ ਕੌ ਬਖਸ਼ੈਂ ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ।
ਭੱਟ ਨਕੀਬ[1] ਉਚਾਰ ਰਹੇ ਜਸ, — [1]ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਤੇ ਜਸ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ।

ਛੰਦ ਸੁਨਾਵਤ ਹੈਂ ਕਵਿ ਚਾਰੀ[1]। — [1]ਸੁੰਦਰ ਕਵੀ।
ਜ਼ੇਵਰ ਹੇਮ[1] ਜਰਾਉ ਜਰੇ, — [1]ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ।
ਬਖਸ਼ੈਂ ਗੁਰੁ ਆਨੰਦ ਹੋਇ ਅਪਾਰੀ ॥ ੯੭ ॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪੂਰਬ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਬਲਵਾਨ ਜੇਊ
ਭਏ, ਕਏ ਧਰਮ ਜੰਗ ਜਿਨਹੂੰ ਉਮੰਗ ਸੋਂ।
ਤਿਨ ਹੂੰ ਕੀ ਵਾਰਾਂ ਢਾਢੀ ਗਾਵਤ ਰਬਾਬ ਛੇਰਿ,
ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਮਨੋ ਅਬੀ ਹੋਵਤ ਹੈ ਜੰਗ ਸੋ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਜਾਂ ਕੇ ਰਸ ਬੀਰ ਜਾਗੈ ਕਾਇਰ ਕੋ,
ਤਨ ਮਨ ਪਾਗੈਂ[1] ਨੀਕ ਲਾਗੈ ਰਣ ਰੰਗ ਸੋ[2]। — [1]ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [2]ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਰੰਗ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
ਔਰ ਬੀਰ ਰਸ ਕੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਬਿੱਤ ਪਢੈਂ,
ਕਢੈਂ ਕੂਰ ਕਾਇਰਤਾ ਮਾਰ ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੋਂ ॥ ੯੮ ॥
ਪਾਛੇ ਮਿਲ ਰਾਗੀ ਔ ਰਬਾਬੀ ਮੇਲਿ ਸਾਜ ਆਛੇ,
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਅਲਾਪ ਕਾਛੇ[1] ਸੋ ਉਚਾਰ ਹੈਂ। — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਝੁਨਕੈ ਰਬਾਬ ਕੀ ਝਰਤ[1] ਮਨ ਮੋਹਿ ਲੇਤ, — [1]ਰਬਾਬ ਦੀ ਝੁਣਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
ਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੀ ਪੁਕਾਰ ਹੈਂ।
ਤਾਊਸ ਸਤਾਰ ਲੈ ਤੰਬੂਰਾ ਔ ਸਰੰਦਾ ਚਾਰ[1] — [1]ਸੁੰਦਰ।
ਮੰਜੁਲ ਮਜੀਰੇ[1] ਔ ਨਫੀਰੀ[2] ਝਾਂਝ[3] ਝਾਰ[11] ਹੈਂ। — [1]ਸੁੰਦਰ ਝਾਂਜਰਾਂ। [2]ਸ਼ਹਿਨਾਈ- ਫੂਕ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਾਜਾ। [3]ਛੋਟੇ ਛੈਣੇ, ਕੈਸੀਆਂ। [11]ਵੱਡੇ ਛੈਣੇ (ਝਾਰ-ਝਾਲ ਵੱਡੇ-ਛੈਣੇ)।
ਤੰਮ ਤੰਮ ਤਪਲਜੋਂ ਕੀ[1] ਧੰਮ ਧੰਮ ਧਾਂਮਨ ਕੀ[2], — [1]ਪੁੜੇ ਦੀ ਤਮ ਤਮ ਅਵਾਜ਼। [2]ਧਾਮੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਧਮ ਧਮ ਅਵਾਜ਼।
ਦੰਮ ਦੰਮ ਦੋਲਕ[1] ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੰਗ ਪਾਰ ਹੈ[2] ॥ ੯੯ ॥ — [1]ਢੋਲਕ ਦੀ ਦਮ ਦਮ ਅਵਾਜ਼। [2]ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸਾਥ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸਾਰੰਗ ਜੈਤਸਿਰੀ ਨਟ ਕਾਨੜਾ,
ਗੌੜੀ ਮਲਾਰ ਕਿਦਾਰ ਤੁਖਾਰੀ।
ਰਾਮਕਲੀ ਸ੍ਰੀਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ,
ਗੌਂਡ ਕਲਜਾਨ ਔ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ।
ਸੋਰਠਿ ਸੂਹੀ ਬਿਹਾਗ ਤਿਲੰਗ
ਕਮਾਂਚ[1] ਹਿੰਡੋਲ ਬਸੰਤ ਬਿਰਾਰੀ[2]। — [1]ਖਮਾਂਚਰਾਗ। [2]ਬੈਰਾੜੀ।
ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਇਤਜਾਦਿਕ ਰਾਗ,
ਗਵੱਯਾ ਮਿਲੇ ਚਿਤ ਚੋਰਤ ਚਾਰੀ[1] ॥ ੧੦੦ ॥ — [1]ਸੁੰਦਰ ਗਾ ਕੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਨੀਤਿ ਦਿਵਾਨ ਲਗੈ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਜਿਹਂ ਕੋ ਪਿਖਿ ਇੰਦ੍ਰ ਲਾਜੈ।
ਦੀਹ ਦੁਰੱਦ ਬਿਹੱਦ ਖਰੇ ਦਰ,
ਮੱਦ ਮਤੇ ਵਰ ਘੂਮਤ ਛਾਜੈਂ[1]। — [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ (ਮਦ) ਮਸਤੀ 'ਚ ਮਸਤ ਖੜ੍ਹੇ ਝੂਲਦੇ ਚੰਗੇ ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ।
ਬਾਜ ਬਜਾਰਹਿ ਜੀਤਨ ਹਾਰ
ਉਦਾਰ ਤਬੇਲਨ ਮੈਂ ਗਨ ਗਾਜੈਂ[1]। — [1]ਘੋੜੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ, ਚੰਗੇ ਤਬੇਲਿਆਂ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਹਿਣਕਦੇ ਹਨ।

ਸੈਨ ਘਨੀ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਕੇ,
ਦਿਸ ਚਾਰ ਰਹੀ ਫਬਿ ਦੁੰਦਭਿ[1] ਬਾਜੈਂ ॥੧੦੧॥
[1]ਧੌਂਸੇ।
ਬਾਰਿ ਕਈ ਪਹਿਲੇ ਭਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ,
ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਨ ਫਰਜਾਦ ਅਪਾਰੀ।
ਲੂਟਤ ਹੈਂ ਹਮ ਕੋ ਦੁਖ ਦੈ ਕਰਿ,
ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਮਹਾਂ ਦੁਰਚਾਰੀ।
ਦੀਸਤ ਹੈਂ ਜਮ ਕੇ ਸਮ ਯੇ,
ਹਮ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇਵਤ ਆਹਿ ਅਪਾਰੀ।
ਸੋ ਸੁਨਿ ਟਾਰਾ ਰਹੇ ਕਰਤੇ ਗੁਰੁ,
ਕੋਪ ਕਿਛੁ ਧਰਤੇ ਮਨਿ ਮਾਰੀ[1] ॥੧੦੨॥
[1]ਕੁਝ ਕੁ ਮਨ 'ਚ ਗ਼ੁੱਸਾ ਧਾਰਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਫਿਰ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ੁੱਸਾ) ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਯਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਤੋ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨ,
ਆਨ ਸ਼ਕਾਯਤ ਕੀਨ ਤਿਨਾਰੀ[1]।
[1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਰਾਖਹੁ ਲਾਜ ਹਮੈਂ,
ਰਿਣ ਦੇਹੁ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਕਿਮ ਟਾਰੀ[1]।
[1]ਸਾਡਾ ਕਿਵੇਂ ਮਸੰਦਾਂ ਰੂਪ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹ ਦਿਉ।
ਏਕ ਪਰਯੋ ਦੁਰਭਿਖ[1] ਮਹਾਂ,
[1]ਖੋਟਾ ਸਮਾਂ, (ਅ) ਅੰਨ ਦਾ ਅਭਾਵ।
ਅਬਿ ਜਾਇ ਮਸੰਦ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਖ੍ਵਾਰੀ।
ਚਾਵਰ ਖੀਰ ਗਿਹੂੰ ਮਦ ਆਮਿਖ[1],
[1]ਚਾਉਲ, ਖੀਰ, ਕਣਕ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਮਾਸ।
ਖਾਵਨ ਕੋ ਯਹਿ ਲੇਤ ਅਹਾਰੀ[1] ॥੧੦੩॥
[1]ਭੋਜਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਸੁਨ ਕੈ ਪੁਕਾਰ ਕਈ ਬਾਰ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੀ,
ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਮਾਰਹੋਂ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਸਾਰ ਕੈ[1]।
[1]ਸਾੜਕੇ।
ਕੁਦਰਤ ਸਾਥ ਬਹੁਰੂਪਈਏ ਹਜੂਰ ਗੁਰੂ,
ਆਏ ਹੈਂ ਮਸੰਦਨ ਕਾ ਸ੍ਵਾਂਗ ਤਬਿ ਧਾਰ ਕੈ[1]।
[1]ਬਣਾਕੇ।
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਘਰਿ ਕਰਤ ਮਸੰਦ ਜਿਮ,
ਤਿਮ ਹੀ ਦਿਖਾਯੋ ਸ੍ਵਾਂਗ ਉਨਹੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੈ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸ੍ਵਾਂਨ ਜੋਰੀ[1] ਘੋਰੀ ਸੰਗ ਬਾਰ-ਬਧੂ[2],
[1]ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਜੋੜੀ। [2]ਘੋੜੀ ਤੇ ਨਾਲ ਵੇਸਵਾ।
ਪੌਰੀ ਜਾਇ ਸਿਖ ਕੀ[1] ਬੁਲਾਯੋ ਸਿੱਖ ਤਾਰ ਕੈ[2] ॥੧੦੪॥
[1]ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ। [2]ਤਾੜ ਕੇ।
ਖਾਟ[1] ਏਕ ਲਯਾਇ ਕੈ ਡਸਾਇ[2] ਪਾਇੰ ਪਰਯੋ ਸਿਖ,
[1]ਮੰਜਾ। [2]ਡਾਹ ਕੇ।
ਮਾਰ ਲਾਤ ਰਰਯੋ[1] ਮੂਢ ਪਲੰਘ ਨ ਲਯਾਯੋ ਹੈ।
[1]ਕਿਹਾ।
ਦੂਧ ਏਕ ਧਰੀ ਸਿਤਾ ਮੇਲਿ ਲਯਾਉ ਇਸੀ ਘਰੀ[1],
[1]ਦਸ ਸੇਰ ਦੁੱਧ ਖੰਡ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸੇ ਘੜੀ ਲਿਆਉ।
ਸਿੱਖ ਦੂਧ ਲਯਾਯੋ ਪਰ ਸਿਤਾ ਨਾਂ ਥਯਾਯੋ[1] ਹੈ।
[1]ਖੰਡ ਨ ਲੱਭੀ।
ਸਿਤਾ ਬਿਨਾ ਦੂਧ ਕਿਹ ਕਾਮ ਅਰੇ ਗੁਰੂ ਮਾਰੇ,
ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌ ਮਸੰਦ ਯੌਂ ਅਲਾਯੋ ਹੈ।
ਸਿਤਾ ਮੰਗਵਾਇ ਦੂਧ ਬੇਸਜਾ ਕੋ ਪਜਾਇ,

ਕਿਛੁ ਸ੍ਵਾਨਨ ਕੋ ਦਾਇ ਆਪ ਮਦ ਅਨਵਾਯੋ ਹੈ[1] ॥੧੦੫॥
[1]ਕੁੱਝ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਵਾ ਲਈ।

ਸਿੱਖ ਕੇ ਨ ਧਾਮ ਦਾਮ ਅਭਿਰਾਮ ਬਾਸਨ ਕੋ[1],
[1]ਘਰ ਰੁਪਏ ਤੇ ਨ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰ ਭਾਂਡਾ ਸੀ।
ਬਾਮ ਕੋ ਲੈ ਚੀਰ ਜਾਇ ਬਨੀਏ ਕੇ ਧਰ੍ਯੋ ਹੈ[1]।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਣੀਏ ਕੋਲ (ਗਹਿਣੇ) ਧਰ ਦਿੱਤੇ।
ਲ੍ਯਾਇ ਕਿਛੁ ਅੰਨ ਸੋ ਤ੍ਯਾਰ ਕਰਿ ਦੀਨੋ ਤਾਂਹਿ,
ਪੇਖ ਕੈ ਮਸੰਦ ਮੰਦ ਬਚਨ ਉਚਰ੍ਯੋ ਹੈ।
ਲ੍ਯਾਯੋ ਨ ਸ਼ਰਾਬ ਔ ਕਬਾਬ ਨਾ ਬਨਾਯੋ ਮੂਢ,
ਮਧੁਰ ਚਿਕਨ ਬਹੁ ਬਿੰਜਨ ਨ ਕਰ੍ਯੋ ਹੈ[1]।
[1]ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਘਿਉ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ।
ਆਯੋ ਥਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਤੁਮ ਕੌ ਨ ਸਾਰੇ ਕਿਛੁ,
ਅਹੋ ਗੁਰੂ ਮਾਰੇ ਬਾਰੇ ਬਾਰੇ ਯੌਂ ਉਚਰ੍ਯੋ ਹੈ[1] ॥੧੦੬॥
[1]ਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਾਰੇ ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਨ ਦੀਨੋ ਗੇਰ ਸੋ ਵਖੇਰ ਸਭਿ ਸ੍ਵਾਨਨ ਕੋ[1],
[1]ਉਹ ਸਾਰਾ ਅੰਨ ਕੁੱਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਫੇਰ ਕਰਵਾਇ ਖੀਰ ਹਲੂਆ[1] ਸੁ ਖਾਇ ਕੈ।
[1]ਕੜਾਹ।
ਕਹ੍ਯੋ ਅਬਿ ਭੇਟ ਦੈਹੁ ਪਾਂਚ ਹੀ ਰੁਪਈਏ ਲੈਹੁਂ,
ਨਹੀਂ ਤੌਂ ਸਰਾਪ ਦੈਹੂੰ ਅਬਿ ਹੀ ਬਨਾਇ ਕੈ।
ਸਿੱਖ ਮਨਿ ਸੋਚ ਕਰਿ ਗਹਿਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਧਰਿ,
ਦੀਨੀ ਭੇਟ ਲੀਨੀ ਚਲ੍ਯੋ ਗਾਰੀ ਸੋ ਅਲਾਇ ਕੈ[1]।
[1]ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਕੇ।
ਪੇਖਿ ਗੁਰੂ ਨੈਨ ਭਰਿ ਕੋਪ ਕਰਿ[1] ਕਹ੍ਯੋ,
[1]ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ।
ਮਮ ਸਿੱਖਨ ਸੋਂ ਕਰੈਂ ਜੌ ਮਸੰਦ ਐਸੀ ਜਾਇ ਕੈ ॥੧੦੭॥

ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਨੋ ਸਭਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ,
ਪਕਰਿ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਲ੍ਯਾਵੋ ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ[1]।
[1]ਜਿਸ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ।
ਮਾਨ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਪਧਾਰੇ ਦਿਸ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ[1],
[1]ਸਿੰਘ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਗਏ।
ਪਕਰਿ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਲ੍ਯਾਏ ਉਤ ਇਤ ਤੇ[1]।
[1]ਏਧਰ ਓਧਰ ਤੋਂ।
ਤੇਲ ਤਪਵਾਇ ਕਰਿ ਸਾਰ੍ਯੋ[1] ਮਸੰਦਨ ਕੋ,
[1]ਸਾੜਿਆ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਬਚਨ ਉਚਾਰ੍ਯੋ ਕੁਹਿੱਤ ਤੇ[1]।
[1]ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਕੇ।
ਕਈ ਮਾਰ ਦੰਡਨ ਸੋਂ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਾਸ ਦੈ ਦੈ,
ਕਈ ਫਾਂਸਿ ਸੰਗ ਔ ਘਸੀਟ ਕਈ ਛਿਤ ਤੇ[1] ॥੧੦੮॥
[1]ਧਰਤੀ ਤੇ।

ਚੌਪਈ:

ਬੇਮੁਖ ਹੋਇ ਦੌਰ ਜੋ ਗਏ।
ਸੋ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਏ।
ਪਰ੍ਯੋ ਸਰਨ ਜੋ ਆਜਜ਼ ਹੋਈ[1]।
[1]ਗਰੀਬ (ਨਿਮਾਣਾ) ਹੋ ਕੇ।
ਲਯੋ ਬਚਾਇ ਗੁਰੂ ਨੈ ਸੋਈ ॥੧੦੯॥
ਜੇਤਿਕ ਥੇ ਮਸੰਦ ਹੰਕਾਰੀ।
ਤਿਨ ਕੀ ਜਰ ਧਰ ਤੇ ਗੁਰੁ ਪਾਰੀ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜੜ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਮਾਨਾ।

ਤਿਨਿ ਕੌ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰੀ ਮਹਾਨਾ ॥੧੧੦॥
ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਲੰਮੇ ਵਾਰਾ[1]। [1]ਲੰਮੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ।
ਤਾਂ ਕੋ ਗੁਰੂ ਬਰ ਦਯੋ ਅਪਾਰਾ।
ਸੰਗਤ ਕਾ ਸਾਹਿਬ ਕਰਿ ਦਯੋ।
ਯੌਂ ਸੰਗਤਿ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟਯੋ ॥੧੧੧॥
ਪੁਨ ਗੁਰਦਾਸ ਮਸੰਦ ਸੁ ਨਾਮੂ।
ਫਫੜੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹੁਤੋ ਜਿਹ ਧਾਮੂ।
ਤਾਂ ਕੋ ਭੀ ਗੁਰੁ ਬਖਸ਼ਜੋ ਪਾਛੇ।
ਬਖਸ਼ੇ ਔਰ ਕਿਤਿਕ ਤਬਿ ਆਛੇ ॥੧੧੨॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਾਰਿ ਮਸੰਦ ਨਿਬੇੜੇ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਸਿੰਘ ਕਰੇ ਸਭਿ ਨੇੜੇ।
ਕਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਜੇਤਿਕ।
ਸਿੰਘ ਕਰਨ ਲਾਗੇ ਸਭਿ ਤੇਤਿਕ ॥੧੧੩॥
ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਸਤਵੰਜੈਂ ਸਾਲੈਂ।
ਕਰਯੋ ਮਸੰਦਨ ਕਾ ਯਹਿ ਹਾਲੈਂ।
ਪੁਨ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਕਰਹੀਂ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਅਨੁਸਰਹੀਂ ॥੧੧੪॥
ਪੋਸਤ ਭੰਗ ਅਫੀਮ ਸ਼ਰਾਬੈਂ।
ਝਟਕ ਬੱਕਰੇ ਛਕੈਂ ਕਬਾਬੈਂ।
ਖੇਲਹਿਂ ਨਿੱਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਪਾਰੇ।
ਮਾਰਹਿਂ ਬਾਘ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਝੰਕਾਰੇ[2] ॥੧੧੫॥ [1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ।
ਬੀਸ ਪਚਾਸ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਜਾਵੈਂ।
ਇਤ ਉਤ ਤੈ ਗ੍ਰਾਮਨ ਲੁਟ ਲਜਾਵੈਂ।
ਦੂਰ ਦੇਸ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀਂ।
ਮਾਰਹਿਂ ਧਾਰੇ[1] ਸ਼ੰਕਹਿਂ ਨਾਹੀਂ ॥੧੧੬॥ [1]ਧਾੜੇ, ਡਾਕੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਰੌਰ ਮਚਜੋ ਤਿਸ ਠੌਰ ਬਹੁ,
ਦੁਖੀ ਭਏ ਅਚਲੇਸ[1]। [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਮੇਲ ਕਰਨ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਢਿਗ,
ਪਠੇ ਵਕੀਲ ਸੁਵੇਸ[1] ॥੧੧੭॥ [1]ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ।
ਕਹਜੋ ਬਸੀਠਨ ਕੋ[1] ਗੁਰੂ, [1]ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ।
ਤੁਮਰੇ ਸਭੀ ਗਿਰੇਸ।
ਸਿੰਘ ਸਜੈਂ ਹਮਰੇ ਅਬੀ,
ਤੌ ਸੁਖ ਲਹੈਂ ਹਮੇਸ਼ ॥੧੧੮॥
ਔ ਮਿਲ ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਪੁਨ,
ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਕਰਿ ਜੰਗ।
ਮਾਰ ਵਿਲਾਯਤ ਤੈ[1] ਕਢੈਂ, [1]ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ।

ਤੁਰਕਨ ਤਈਂ ਨਿਸੰਗ ॥੧੧੯॥
ਯਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਫਿਰ ਬਨੈਂਗੇ,
ਮਾਲਕ ਸਭਿ ਕੇ ਨੀਕ।
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੀ ਰਖਜਾ,
ਕਰਨੀ ਚਹੀਏ ਠੀਕ ॥੧੨੦॥
ਬਾਤ ਗਿਰੀਸਨ ਕੋ ਲਗੀ,
ਬਿਖ ਵਤ[1] ਗੁਰੁ ਕੀ ਏਹੁ। [1]ਜ਼ਹਿਰ ਵਾਂਗ।
ਬਧਜੋ ਵਖੇਰਾ[1] ਅਧਿਕ ਹੀ, [1]ਝਗੜਾ।
ਬਾਤ ਨ ਮਾਨੀ ਕੇਹੁ[1] ॥੧੨੧॥ [1]ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ।
ਤੀਨ ਸਾਲ ਮੈਂ ਬਨ ਗਯੋ,
ਸਹਸ ਪਚਾਸਕ[1] ਸਿੰਘ। [1]ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ (੫੦੦੦੦)।
ਲਘੁ ਦਿਨ ਮਾਂਹਿ ਬੁਲੰਦ ਅਤਿ,
ਬਢਜੋ ਪੰਥ ਯਹਿ ਧਿੰਗ[1] ॥੧੨੨॥ [1]ਬਲੀ ਪੰਥ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ' ਪੰਥ ਬ੍ਰਿੱਧੀ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬਾਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੨॥

੬੩. {ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ,
ਧਰਮ ਬਿਰਾਦਰ ਆਹਿਂ[1]। — [1]ਧਰਮ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ।
ਰਾਖੀ ਚਾਦਰ[1] ਹਿੰਦੁ ਕੀ, — [1]ਇੱਜ਼ਤ।
ਸਾਦਰ ਧਰਿ ਉਤਸ਼ਾਹਿ[1] ॥੧॥ — [1]{ਸਾਦਿਰ} ਬੇ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਧਾਰ ਕੇ।
ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗੰਦ ਕੀ,
ਗਾਥਾ ਜੰਗ ਬੁਲੰਦ[1]। — [1]ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਦੀ ਕਥਾ।
ਸੁਨੋ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਮਤਿ ਸਭਿ,
ਅਬਿ ਬਰਨੋ ਸੁਖਕੰਦ[1] ॥੨॥ — [1]ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਦਾਤੀ।
ਮਾਨਜੋ ਬਚਨ ਨ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਜਬਿ ਤੈ ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਗਰੂਰਿ[1]। — [1]ਹੰਕਾਰੀਰਾਜਿਆਂ ਨੇ।
ਫਿਰ ਫਸਾਦ ਤਬਿ ਤੈ ਲਗਜੋ,
ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਢਨ ਜਰੂਰ ॥੩॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਛੂਟ[1] ਕਰੈਂ ਕਬ ਹੀ ਨਿਸ ਕੋ[2] ਸਿੰਘ, — [1]ਧਾਵਾ, ਹਮਲਾ। [2]ਰਾਤ ਨੂੰ।
ਔ ਕਬਿ ਹੀ ਦਿਨ ਕੋ ਬਹੁ ਧਾਵੈਂ।
ਲੂਟਰੁ ਕੂਟ ਘਨੀ ਕਰਿ ਕੈ,
ਮਿਲ ਹੈ ਧਨ ਧਾਨ[1] ਜੋਊ ਲੈ ਆਵੈਂ। — [1]ਅੰਨ।
ਧੂਮ[1] ਮਚੀ ਸਭਿ ਦੇਸ ਵਿਖੈ, — [1]ਡੰਡਰੌਲੀ।
ਚਲਿ ਲੋਗ ਗਿਰੇਸਨ ਪਾਸ ਰੁਆਵੈਂ[1]। — [1]ਰੋਂਦੇ ਹਨ।
ਪੇਸ਼ ਗਿਰੇਸਨ ਕੀ ਨ ਚਲੈ ਕਿਛੁ,
ਮਾਤ ਭਏ[1] ਸਭਿ ਦਾਂਤ ਚਬਾਵੈਂ ॥੪॥ — [1]ਹਾਰੇ ਹੋਏ।
ਰਿਸ ਪੂਰ ਅਤੀ ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ[1], — [1]ਬਹੁਤੇ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ।
ਪੁਨ ਭੂਰ ਗਿਰੀਸਨ ਕੋ[1] ਬੁਲਵਾਯੋ। — [1]ਬਹੁਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ।
ਮਿਲ ਕੈ ਜਬਿ ਬੈਠ ਗਏ ਸਭਿ ਹੀ,
ਤਬਿ ਭੀਮ ਸਸੀ ਬਿਧਿ ਐਸ ਅਲਾਯੋ[1]। — [1]ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ।
ਊਤਨੀ ਕਯੋਂ ਨ ਭਈ ਰਜਪੂਤਨੀ,
ਭੂਤਨੀਆਂ ਤੁਮ ਕੋ ਜਿਨਿ ਜਾਯੋ[1]। — [1]ਰਾਜਪੂਤਨੀਆਂ ਔਤ੍ਰੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਭੂਤਨੀਆਂ ਹਨ।
ਮੂਛ ਕਟੀ ਤੁਮਰੀ ਗੁਰੁ, ਭੂਛਹਿ !
ਲੁਟ ਕੈ ਛੂਛਹਿ ਦੇਸ ਬਨਾਯੋ[1] ॥੫॥ — [1]ਹੇ (ਭੂਛਹਿ) ਮੂਰਖੋ ! ਤੁਹਾਡੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਛ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਕਯੋਂ ਰਜਪੂਤੀ ਕੋ ਲਾਜ ਲਗਾਵਤ,
ਹਿੰਮਤ ਹਾਰ ਬਹੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀਂ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸੈਨ ਜਬੈ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ
ਸਿੰਘ, ਚਢੈ ਤੁਮ ਪੈ ਦਿਨ ਤਾਂਹੀਂ।

ਮਾਰਿ ਖ੍ਵਾਰ ਕਰੇ ਇਕ ਏਕਹਿ[1],
ਫੇਰ ਚਲੇ ਤੁਮਰਾ ਬਸ ਨਾਂਹੀਂ।
ਕਰਿ ਦੀਨ ਸੁ ਛੀਨ ਲਹੈ ਰਜਧਾਨੀਆਂ,
ਰਾਨੀਆਂ ਕੋ ਗਹਿ ਸਿੰਘ ਲਿਜਾਂਹੀਂ ॥੬॥
ਤਾਂ ਤੇ ਸਭੀ ਅਬਿ ਹੀ ਮਿਲ ਕੈ,
ਹਮ ਔ ਤੁਮ ਏਸ ਸੋਂ ਜੰਗ ਮਚੱਈਏ।
ਸੈਨ ਬਟੋਰਿ ਘਨੀ ਅਪਨੀ[1],
ਚਲਿ ਘੇਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰੀ ਮੱਧ ਲਈਏ।
ਮਾਰਿ ਨਿਕਾਰ ਕਢੋ ਨਿਜ ਦੇਸ ਤੈ,
ਫੇਰ ਨ ਆਵਨ ਜੋਗ ਛਡੱਈਏ।
ਜਬਿ ਲੌ ਗੁਰੁ ਏਹੁ ਬਲਾਇ ਇਹਾਂ,
ਤਬਿ ਲੌ ਨਹਿਂ ਸੂਖ ਕਬੀ ਹਮ ਪੱਈਏ ॥੭॥
ਖਾਇ ਗਈ ਰਜਪੂਤਨ ਕੋ,
ਯਹਿ ਲਾਇ ਕਹੀ ਜੁ ਸ਼ਰੀਕ ਨੈ ਬੋਲੀ।
ਯੌਂ ਉਰਿ ਮਾਂਹਿ ਫਿਰੀ ਸਭਿ ਕੈ,
ਜਿਮ ਸਾਬਨ ਕੈ ਮਧ ਤਾਰ ਅਮੋਲੀ।
ਜੰਗ ਸਮਾਨ ਸਭੀ ਕਰਿ ਕੈ,
ਚੜ੍ਹ ਆਇ ਗਏ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਕੋਲੀ[1]।
ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਪਰਜੋ ਜੁਗ ਓਰਨ[1],
ਜੋਰਿ ਤੁਫੰਗ[1] ਛੁਟੀ ਬਹੁ ਗੋਲੀ ॥੮॥
ਧਾਰ ਦੁਬਿੰਸਤ ਕੇਰ ਗਿਰੀਸਨਿ[1],
ਬੀਸ ਹਜਾਰਕ ਸੈਨ ਮਿਲਾਈ।
ਭੀਤਰ ਸਿੰਘ ਜੁ ਆਠ ਹਜਾਰਕ,
ਥਾ ਗਢ ਮੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਤਦਾਂਈਂ।
ਤੁੱਪਕ[1] ਤੀਰ ਜੰਜੈਲ[2] ਜੰਬੂਰਨ
ਕੇਰ[1], ਪਰੀ ਸੁ ਵਧੇਰ[2] ਲਰਾਈ।
ਜੀਤਨ ਹੇਤ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਤੈ,
ਦਿਲਿ ਚਾਹਿਂ ਲਰੈਂ ਬਹੁ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਈ ॥੯॥
ਸਿੰਘ ਕਬੀ ਗਢ ਤੈ ਨਿਕਸੈਂ,
ਨਿਸ ਕੋ ਪਰ ਹੈਂ ਉਨ ਪੈ ਕਰਿ ਹੱਲਾ।
ਲੂਟਰੁ ਕੂਟ, ਗਿਰੀਸਨ ਕੀ
ਧੁਜਨੀ[1] ਮਹਿਂ, ਮੇਲਿ ਮਹਾਂ ਥਰਥੱਲਾ[2]।
ਜਾਇ ਧਸੈਂ ਹਟ ਕੈ ਗੜ੍ਹ ਭੀਤਰ,
ਜੁੱਧ ਕਰੈਂ ਧਰਿ ਕ੍ਰੁੱਧ ਅਵੱਲਾ[1]।
ਬੀਤ ਗਏ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਯੌਂ ਜਬਿ,
ਨਾਹਿਂ ਤੁਟਯੋ ਗਢ ਜੋ ਗੁਰੁ ਮੱਲਾ ॥੧੦॥

[1]ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ।
[1]ਆਪਣੀ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ।
[1]ਕੋਲ, ਪਾਸ।
[1]ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀਆਂ।
[1]ਬਾਈ ਧਾਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ।
[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ। [2]ਭਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ।
[1]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦੀ। [2]ਬਹੁਤੀ।
[1]ਫ਼ੌਜ। [2]ਬਹੁਤੀ ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਕੇ।
[1]ਅਨੋਖਾ।

ਜੰਗ ਕਰਯੋ ਗੁਰ ਸੰਗ ਉਨੈ,	
ਜਬਿ ਨਾਹਿਂ ਤੁਪਯੋ ਗੜ੍ਹ ਜੋਰ ਲਗਾਯੋ।	
ਫੇਰ ਗਰਿੰਦਨਿ ਦੀਹ ਦੁਰੱਦਹਿ,	
ਮੱਦ ਪਿਲਾਇ ਘਨੋ ਚਮਕਾਯੋ[1]।	[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਕੀਤਾ।
ਲੋਹ ਤਵੇ ਸਿਰਿ ਸੰਗਿ ਬੰਧਾ ਕਰਿ,	
ਸੁੰਡ ਵਿਖੈ ਕਰਵਾਰ ਫਰਾਯੋ[1]।	[1]ਤਲਵਾਰ ਫੜਾਈ।
ਗਢ ਕੇ ਵਡ ਫਾਟਕ ਤੋਰਨ ਕੋ[1],	[1]ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜਨ ਨੂੰ।
ਸੁ ਪਰੇਰ ਦੁਰੱਗ ਕੀ ਓਰ ਪਠਾਯੋ[1] ॥ ੧੧ ॥	[1]ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਭੇਜਿਆ।
ਯੌਂ ਜਬਿ ਫਾਟਕ ਤੋਰਨ ਕੋ,	
ਕਰਿ ਜੋਰ ਅਯੋ ਗਡ ਓਰ ਗਜਿੰਦੂ[1]।	[1]ਵੱਡਾ ਹਾਥੀ।
ਹੇਰਿ ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਨੈ ਗਜ ਕੀ ਦਿਸ,	
ਸਿੰਘ ਬੰਗਾਰਯੋ ਬੀਰ ਬੁਲਿੰਦੂ।	
ਨਾਮ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਰਠੌਂੜ[1] ਦੈ	[1]ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ।
ਥਾਪਨ, ਤਾਂਹਿ ਪਠਯੋ ਸੁਖ ਸਿੰਧੂ[1]।	[1]ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ।
ਸੋ ਧਰਿ ਧੀਰ ਗਯੋ ਗਜ ਓਰ,	
ਮਨਾਇ ਰਿਦੈ ਗੁਰੁ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦੂ ॥ ੧੨ ॥	
ਸਿੰਘਹਿ ਓਜ[1] ਸੰਭਾਰ ਤਬੈ,	[1]ਬਲ।
ਗਜ ਸੰਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਖਰ ਸਾਂਗ[1] ਪ੍ਰਹਾਰੀ।	[1]ਤਿੱਖੀ ਬਰਛੀ।
ਮਾਰ ਕੈ ਸਾਰ ਤਵੇ ਪਰ ਛੇਦਿ,	
ਕਰੀ ਸਿਰ ਭੇਦ ਕਰੀ ਤਬਿ ਪਾਰੀ[1]।	[1]ਲੋਹੇ ਦੇ ਤਵੇ 'ਤੇ (ਬਰਛੀ) ਮਾਰ ਕੇ (ਤਵੇ ਵਿੱਚ) ਛੇਕ ਕਰ ਕੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਬਰਛੀ) ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਯੌਂ ਦਰਸੈ ਜਨ ਬਾਂਸੁ ਕੋ ਅੰਕੁਰ[1],	[1]ਬਾਂਸ ਦਾ ਅੰਕੂਰ।
ਹੈ ਨਿਕਸਯੋ ਗਿਰ ਸਿੰਗ੍ਰਹਿ ਫਾਰੀ[1]।	[1]ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਪਾੜ ਕੇ।
ਸਾਂਗ ਉਪਾਰ ਲਈ[1] ਫਿਰ ਯੌਂ,	[1]ਬਰਛੀ ਪੁੱਟ ਲਈ।
ਜਨੁ ਮੇਰੁ ਜਰੀ ਹਨੁਮੰਤ ਉਪਾਰੀ[1] ॥ ੧੩ ॥	[1]ਜਾਣੋ ਹਨੂੰਮਾਨ ਨੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਤੋਂ (ਸੰਜੀਵਨੀ) (ਜਰੀ) ਬੂਟੀ ਪੁੱਟੀ ਹੈ।
ਦੌਰਿ ਦੁਰੱਦ[1] ਗਯੋ ਉਲਟਾ,	[1]ਹਾਥੀ।
ਬਹੁ ਮਾਰ ਝਿੰਗਾਰ[1] ਦੁਖੀ ਦਹਿਲਾਏ[2]।	[1]ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ। [2]ਕੰਬ ਉੱਠਿਆ।
ਧਾਰ ਸ੍ਰੌਣ ਛੁਟੀ ਸਿਰ ਤੈ,	
ਜਨੁ ਗੈਰਵ ਕੇ ਗਿਰ ਤੇ[1] ਜਲ ਜਾਏ।	[1]ਜਾਣੋ ਗੇਰੂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ।
ਰੋਸ ਭਰਯੋ ਗਜ ਜਾਇ ਪਰਯੋ,	
ਦਲ ਬੀਚ ਗਿਰੇਸਨ ਕੇ ਪੁਨ ਧਾਏ।	
ਮਾਰ ਦਲੇ ਕਿਛ ਭਾਗ ਚਲੇ,	
ਬਿਚਲੇ ਸਿਸ ਜੈਸ ਤਮਾਸ਼ਹਿ ਆਏ[1] ॥ ੧੪ ॥	[1]ਜਿਵੇਂ ਤਮਾਸ਼ੇ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਐਉਂ ਖਿੰਡ ਗਏ)।
ਲੋਗ ਗਰਿੰਦਨ ਕੇਰ ਮਰੇ ਬਹੁ,	

ਹੋਇ ਪਰੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਿਤ ਭਾਰੇ।
ਭੂਪਨ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਯੋ,
ਹਮ ਤੈ ਗੁਰੁ ਏਹੁ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਹਾਰੇ।
ਜਾਇ ਗਿਰਿੰਦ ਸਰੁੰਦ ਵਿਖੈ,
ਢਿਗ ਨਾਜ਼ਮ ਕੇ[1] ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਪੁਕਾਰੇ। [1]ਸੂਬੇ ਕੋਲ।
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਘਨੀ ਤਬਿ ਨਾਜ਼ਮ,
ਆਇ ਥਯੋ[1] ਤਿਨਿ ਮੱਦਤ ਗਾਰੇ ॥੧੫॥ [1]ਆ ਹੋਇਆ।
ਮਿਲਿ ਫੇਰ ਗਿਰਿੰਦਨ ਔ ਤੁਰਕਿੰਦਨ[1], [1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ।
ਘੇਰ ਰਖਯੋ ਗਢ ਕੋ ਬਲ ਲਾਈ।
ਖਾਨਰੁ ਪਾਨ ਨਾ ਜਾਨ ਦਯੋ ਗਢ ਭੀਤਰ,
ਯੌਂ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਤਾਂਈਂ।
ਸਿੰਘ ਚਨੇ ਮੁਸ਼ਟੀ ਭਰ[1] ਚਾਬਿ, [1]ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਛੋਲੇ।
ਕਰੈਂ ਧਰਿ ਧੀਰ ਸੁ ਬੀਰ ਲਰਾਈ।
ਯੌਂ ਭਿ ਤੁਟਿਓ ਜਬਿ ਨਾ ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਢ,
ਤੌਂ ਫਿਰਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਯੋਂਤ ਬਨਾਈ ॥੧੬॥
ਆਰਦ ਕੀ ਇਕ ਧੇਨੁ[1] ਬਨਾ ਕਰਿ, [1]ਆਟੇ ਦੀ ਗਾਂ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਪਠਾਈ।
ਆਹਿ ਸੁਗੰਦ ਹਮੈ ਇਸ ਧੇਨੁ ਕੀ[1], [1]ਗਊ ਦੀ ਸਹੁੰ।
ਜੇ ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਰੈਂ ਫੇਰ ਲਰਾਈ।
ਇਕ ਵਾਰ ਦੁਰੱਗ ਤਿਆਗ ਯਹੀ,
ਤੁਮ ਔਰ ਦਿਸਾ ਕਿਤ ਜਾਹੁ ਸਿਧਾਈ।
ਮਾਨ ਕੈ ਆਨ[1] ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਧੇਨੁ ਕੀ [1]ਸਹੁੰ।
ਤਯਾਗ ਕਿਲਾ ਨਿਕਸੇ ਜਬਿ ਸਾਂਈਂ ॥੧੭॥
ਧਾਇ ਗਿਰੇਸ ਪਰੇ ਗੁਰੁ ਪੈ,
ਨਿਜ ਛੋਰਿ ਧਰੰਮ ਲਰੇ ਬਲ ਕੈ ਕੈ।
ਬਾਨ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰ[1] ਗੁਰੂ, [1]ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ ਮਾਰ ਕੇ।
ਮੁਖ ਮੋਰ ਦਏ ਸਬਿ ਕੇ ਦਬ ਦੈ ਕੈ।
ਪਾਰ ਭਏ ਸਤਰੁੱਦ੍ਰ ਤੇ[1] ਗੁਰੁ, [1]ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ।
ਸੰਗ ਸਮਾਜ ਸਭੀ ਨਿਜ ਲੈ ਕੈ[1]। [1]ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।
ਫੇਰ ਗਿਰੇਸ ਗਏ ਨਿਜ ਧਾਮਨਿ,
ਹੋਇ ਅਭੀਤ[1] ਸੁ ਜੀਤ ਮਨੈ ਕੈ ॥੧੮॥ [1]ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ।
ਪਾਰ ਰਹੇ ਸਤਲੁੱਦਰ ਤੈ,
ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਆਪ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਪਾਈ।
ਸੈਲ ਕਰਯੋ ਗੁਰੁ ਸੈਲਨ ਕੋ[1] [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕੀਤੀ।
ਤਬਿ ਚਾਹਿੰ ਰਵਾਲ ਸਰੈਂ[1] ਤਕ ਜਾਈ। [1]ਰਵਾਲ ਸਰ।
ਆਇ ਰਹੇ ਪੁਨ ਮੰਡੀ ਵਿਖੈ,

ਨ੍ਰਿਪ ਸੁੱਧਰ ਸੈਨ ਕਰੀ ਸਿਵਕਾਈ[1]।	[1]ਸੇਵਾ।
ਕਾਂਗੜੇ ਹੋਇ ਜ੍ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ[1],	[1]ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵਾਲੀ।
ਦਰਸੀ ਗੁਰੁ ਆਇ ਤਬੈ ਜਗ ਮਾਈ[1] ॥੧੯॥	[1](ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ) ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਦੇਖੀ।
ਰਾਰ ਕਰੀ ਅਠਵਾਰ ਤਹਾਂ,	
ਬਿਜੇ ਭਾਰਥੀ ਲੂਟਯੋ ਧਾਮ ਗੁਸਾਈ[1]।	[1]ਅਠਵਾਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ (ਤਾਂ) ਗੁਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਾਮ ਵਿਜਯ ਭਾਰਤੀ ਲੁੱਟਿਆ।
ਮਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਨਾ ਕਲ-ਮੋਟਹਿ[1],	[1]ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਊਨਾ ਥਾਣਾ ਨੂਰਪੁਰ ਦਾ ਇਕ ਨੱਗਰ।
ਫੇਰ ਧਸੇ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਆਈ।	
ਸ਼ੋਕ ਪਰਯੋ ਸੁਨਿ ਫੇਰ ਗਰੇਸਨ,	
ਪੇਸ਼ ਨ ਔਰ ਚਲੀ ਜਬਿ ਕਾਈ।	
ਨੌਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਦਿਲੇਸ ਢਿਗੈ,	
ਮਿਲਿ ਜਾਇ ਫਰਜਾਦ ਕਰੀ ਦੁਖ ਪਾਈ ॥੨੦॥	
ਨੌਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਹੁਤੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ	
ਤਬੈ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਨਿ ਕੋਪ ਭਯੋ ਹੈ।	
ਸੈਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦਸੈ ਤਿਨਿ ਸੰਗ ਦਈ,	
ਹਿਤ ਜੰਗ ਨ ਦੇਰ ਕਰਯੋ ਹੈ।	
ਦਲ ਲੈ ਤੁਰਕੇਸਨ ਤੈ ਅਚਲੇਸਨਿ,	
ਆਇ ਗੁਰੂ ਸਨ ਜੰਗ ਠਯੋ ਹੈ[1]।	[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਠਾਣ ਲਿਆ।
ਇਤ ਤੈ ਦਲ ਲੈ ਗੁਰੁ ਸਿੰਘਨ ਕਾ,	
ਤਿਨ ਸੰਮੁਖ ਹੋਇ ਕੈ ਜੁੱਧ ਲਯੋ ਹੈ ॥੨੧॥	
ਤਬਿ ਜੰਗ ਅਭੰਗ ਸੁਰੰਗ ਮਚਯੋ,	
ਜੁਗ ਓਰ ਸਜੋਰ ਲਗੇ ਲਰਨੇ[1]।	[1]ਲਗਾਤਾਰ ਚੰਗਾ ਜੰਗ ਮੱਚਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲੱਗੇ।
ਹਿਤ ਜੀਤ ਅਭੀਤ ਭਲੇ ਭਿਰ ਹੈਂ,	
ਫਿਰ ਹੈਂ ਇਕ ਨਾਹਿੰ ਪਿਛੈ ਚਰਨੇ[1]।	[1]ਕਦਮ।
ਬਹੁ ਤਾਨ ਕਮਾਨਨ ਬਾਨ ਤਜੈਂ,	
ਗੁਲਕਾ[1] ਸਮ ਮੇਂਹ ਲਗੀ ਪਰਨੇ।	[1]ਗੋਲੀਆਂ।
ਸਭਿ ਸੰਮੁਖ ਸੂਰ ਜੁਰੈਂ ਨ ਟਰੈਂ,	
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਲਰੈਂ ਬਲ ਕੋ ਬਰਨੇ[1] ॥੨੨॥	[1]ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਗਹਿ ਪਾਨ[1] ਕਮਾਨ ਗੁਰੂ ਬਲਵਾਨ,	[1]ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਕੇ।
ਤਜੇ ਬਹੁ ਬਾਨ ਮਹਾਨ ਕਰਾਰੇ।	
ਇਕ ਏਕ ਬਿਸੱਖ ਤੈ[1] ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਲੱਖ,	[1]ਇੱਕ ਇੱਕ (ਬਿਸੱਖ) ਤੀਰ ਤੋਂ।
ਲਗੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਘਨੇ ਅਰਿ ਮਾਰੇ।	
ਉਰ[1] ਬਾਹੁ[2] ਕਟੇ ਕਿਨ ਕੇ ਹਥ ਸੱਥਲ[3],	[1]ਛਾਤੀ। [2]ਬਾਹਾਂ। [3]ਪੱਟ।
ਕੇਤਿਕ ਰੁੰਡਨ ਮੁੰਡ ਉਤਾਰੇ[1]।	[1]ਧੜਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ।
ਬਹੁ ਘਾਇਲ[1] ਘੂਮ ਰਹੇ ਧਰ ਪੈ,	[1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ।

ਜਿਮ ਪਾਨ ਕਰੇ ਮਦਰਾ ਮਤਵਾਰੇ[1] ॥੨੩॥
[1]ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਖੈਂਚ ਮਜਾਨਨ ਤੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨ,
ਸਿੰਘ ਧਸੇ ਰਣ ਮੈਂ ਛਿਨ ਤਾਂਹੀਂ।
ਤਬਿ ਆਂਨ ਮਦਾਨ ਕਾ ਜੰਗ ਪਰਜੋ,
ਸੁ ਨਿਦਾਨ ਕਰਜੋ ਚਹਿੰ ਏਕ ਦਿਸਾਹੀਂ[1]।
[1]ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸਾ ਕਰਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖਰ ਸਾਰ ਸੌਂ ਸਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਬਜਜੋ,
[1]ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।

ਰਣ ਖੂਪ ਸਜਜੋ ਨ ਤਜਜੋ ਚਹਿ ਕਾਹੀਂ।
ਰਸ ਬੀਰ ਚਢੇ ਚਖੁ ਲਾਲ ਕਢੇ[1],
[1]ਲਾਲ ਨੇਤ੍ਰ ਕੱਢ ਕੇ।

ਸਭਿ ਲੋਹ ਮਢੇ ਬਰ ਬੀਰ ਲਰਾਹੀਂ ॥੨੪॥
ਕਟ ਸੱਥਲ ਹੱਥਰੁ ਮੱਥ ਪਰੇ,
ਚਢ ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਕਮਾਲ[1] ਗਈ।
[1]ਬਹੁਤੀਆਂ।

ਬਹੁ ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ[1] ਮਰੇ ਤਹਿੰ ਠਾਂ,
[1]ਘੋੜੇ।

ਧਰ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਭਈ।
ਤਨ ਭੀਗ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਸੰਗ ਰਹੇ,
ਬਰਦੀ ਜਨੁ ਸੂਰਨ ਲਾਲ ਲਈ।
ਅਨੁਰਾਗ ਭਰੇ ਜਨੁ ਖੇਲਤ ਫਾਗ,
ਸੁਰੰਗ ਉਲੀਚ ਗੁਲਾਲ ਮਈ[1] ॥੨੫॥
[1]ਮਾਨੋ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਲੀ ਖੇਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਰੂਪ ਚੰਗਾਰੰਗ (ਉਲੀਚ) ਛਿੜਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫੂਟਤ ਮੂੰਡ ਭੁਜਾ ਉਰ ਤੂਟਤ[1],
[1]ਸਿਰ ਫੁਟਦੇ, ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਛਾਤੀਆਂ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।

ਛੂਟਤ ਖੂੰਨ ਕੀ ਧਾਰ ਅਪਾਰੀ।
ਘੂਟਤ[1] ਜੋਗਨੀਆਂ ਭਰਿ ਖੱਪਰ,
[1]ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੂਟਤ ਆਮਿਖ ਆਮਿਖ-ਚਾਰੀ[1]।
[1]ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਜੀਵ ਮਾਸ ਲੁਟਦੇ ਹਨ।

ਭੈਰਵਿ ਭੂਤ ਪਿਸ਼ਾਚ[1] ਭਰੇ ਮੁਦ,
[1]ਮਾਸ ਖਾਣੇ।

ਨੱਚਤ ਤੱਚਤ ਦੈ ਕਿਲਕਾਰੀ[1]।
[1]ਚੀਕਾਂ (ਤੱਚਤ) ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਬੰਧ[1] ਫਿਰੈਂ ਇਤ ਤੈ ਉਤ,
[1]ਬਹੁਤੇ ਧੜ।

ਮਾਰਹੁ ਮਾਰ ਗਿਰਾ ਕਰਿ[1] ਭਾਰੀ ॥੨੬॥
[1]ਬਾਣੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਆਨਿ ਭਜਾਨਕ ਬਾਨ ਤਜੈਂ,
ਕਿਤ ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਸੜਾਕ ਸੜਾਕੇ[1]।
[1]ਸਰੜ ਸਰੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ।

ਔਰ ਅਮੂਕ ਅਦੂਖ ਬੰਦੂਕ,
ਅਚੂਕ ਤਜੱਤ ਤੜਾਕ ਤੜਾਕੇ[1]।
[1](ਅਮੁਕ) ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਦੂਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਚੁੱਕ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੜ ਤੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਚੱਕ੍ਰ ਸੇਲ ਸਲੋਤ੍ਰ[1] ਸੈਹਥੀ[2],
[1]ਸੋਟੇ, ਡੰਡੇ। [2]ਬਰਛੀ।

ਛੁੱਟਤ ਝੁੰਡ ਝੜਾਕ ਝੜਾਕੇ[1]।
[1]ਸਮੂੰਹ ਝੜ ਝੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਛੁਟਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੁੱਟਤ ਬੀਰਨ ਹੁੱਟਤ ਕੁੱਟਤ,
ਫੁੱਟਤ ਢਾਲ ਫੜਾਕ ਫੜਾਕੇ[1] ॥੨੭॥
[1]ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮੇ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ (ਹੁੱਟਤ) ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਢਾਲਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਫੱੜਕ ਫੱੜਕ ਵੱਜ ਵੱਜ ਕੇ।

ਮੇਦਰੁ ਮਾਸ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੀਚ,

ਮਚਯੋ ਧਰ ਵੀਚ ਨਗੀਚ ਮਹਾਂਹੀਂ[1]।

[1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ (ਨਗੀਚ) ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਮਿਝ, ਮਾਸ ਤੇ ਲਹੂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੀ ਸਰਤਾ ਸੁ ਚਲੀ ਬਹਿ,
ਅੱਸ੍ਰ ਕਰੀ ਸਿਲ ਖੰਡ ਦਿਖਾਹੀਂ[1]।

[1]ਲਹੂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨਦੀ ਵਗ ਤੁਰੀ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਹਾਥੀ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਸਿਲਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੈਰਤ ਲੁੱਥਨ ਜੁੱਥਨ ਊਪਰ,
ਕਾਕਰੁ ਗੀਧ ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਮਾਂਹੀਂ[1]।

[1]ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਉਪਰ ਕਾਂ ਤੇ ਗਿਰਝਾਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ (ਪੈਰਤ) ਤਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੋਵਤ ਪਾਰ ਬਟਾਊ ਮਨੋ,
ਜਗ ਜੰਗ ਜਨੰਮਰਿ ਜੀਤ ਤਹਾਂਹੀਂ[1] ॥੨੮॥

[1]ਜਾਣੋ ਜਗਤ ਰੂਪ ਜੰਗ ਦੇ (ਬਟਾਊ) ਰਾਹੀ ਜਨਮ (ਮਰਨ) ਰੂਪ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਖਾਂਨ ਅਜ਼ੀਮ ਭ੍ਰਮਜੋ ਰਨ ਮੈਂ[1],
ਗਰਜਜੋ ਤਰਜਜੋ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਲਕਾਰਜੋ।
ਬਹੁ ਸਿੰਘਨ ਘਾਇ[1] ਕੁਦਾਇ ਕਿਕਾਨ[2],
ਸੁ ਬਾਨ ਗੁਰੂ ਪਰ ਆਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰਜੋ।
ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਬਨੈਤ ਪਟੈਤ ਬਲੀ,
ਸਰ ਤਾਂਹਿ ਬਚਾਇ ਨਿਜੰ ਸਰ ਮਾਰਜੋ[1]।

[1]ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਿਆ।
[1]ਤਾੜਿਆ।
[1]ਮਾਰ ਕੇ। [2]ਘੋੜਾ।
[1]ਪਟੇ ਬਾਜ ਤੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਬਲੀ ਸੂਰਮੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਤੀਰ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ।

ਭੇਦ ਚਰੰਮ ਬਰੰਮ ਸਨਾਹਿ ਸੁ
ਛੇਦਿ ਉਰੰ ਅਵਨੀ ਪਰ ਡਾਰਜੋ[1] ॥੨੯॥

[1]ਸੰਜੋਅ 'ਚ (ਬਰੰਮ) ਛੇਕ ਕਰ ਕੇ ਚੰਮ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਨ ਪੈਂਡ ਖਾਂ ਨਾਮ ਵਲੀ ਅਫਗਾਨ[1],
ਜ੍ਵਾਨ ਕਮਾਨ ਕੌ ਤਾਨ ਅਯੋ।
ਵਹਿ ਛੇੜਿ ਤੁਰੰਗ ਉਮੰਗ ਭਰਜੋ,
ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਚਹੈ ਨਿਜ ਜੰਗ ਲਯੋ।
ਬਲ ਸੋਂ ਤਿਨ ਵਾਰ ਦੁ ਤੀਨ ਕਰੇ
ਗੁਰੁ ਪੈ, ਸਫਲਾ ਨਹਿਂ ਏਕ ਭਯੋ।
ਫਿਰ ਆਪ ਗੁਰੂ ਪਰਚਾਰ[1] ਤਿਸੈ,
ਨਿਜ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰ[1] ਸੁ ਮਾਰ ਦਯੋ ॥੩੦॥

[1]ਤਾਕਤਵਰ ਪਠਾਣ।
[1]ਵੰਗਾਰ ਕੇ।
[1]ਮਾਰ ਕੇ।

ਇਤਜਾਦਿਕ ਔਰ ਘਨੇ, ਤੁਰਕੀ
ਸਰਦਾਰ ਹਨੇ[1], ਗੁਰੁ ਨੈ ਬਲ ਧਾਰੇ।
ਅਰਿ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਬਿਚਲਾਇ ਦਈ[1],
ਗੁਰੁ ਬਾਨ ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਕੇ ਪਰਿਹਾਰੇ।
ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਦੈ ਕਰਿ ਪੀਠ ਚਲਜੋ,
ਬਲ ਛੋਡਿ ਕਰੇ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਪਜਾਰੇ।
ਸਿੰਘ ਦਬੈਲ[1] ਪਰੇ ਤਿਨ ਗੈਲ[2],
ਨ ਲੈਨ ਸੰਭਾਰ ਦਈ ਬਲ ਧਾਰੇ ॥੩੧॥

[1]ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਵੈਰੀ ਦੀ ਫੌਜ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੀ।
[1]ਦਬੱਲ ਕੇ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। [2]ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ।

ਛਪਯ:

ਕਹਾਂ ਕਰੈ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਚਤੁਰ,
ਜੌਂ ਮੇਘ ਨ ਬਰਸੈ।
ਕੈਸੇ ਚੁਗੈ ਚਕੋਰ ਆਗ,
ਜੌਂ ਚੰਦ ਨ ਦਰਸੈ[1]।

[1]ਚਕੋਰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚੁਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਖੇ। (ਚਕੋਰ-ਪਹਾੜੀ ਤਿੱਤਰ, ਜੋ ਲਾਲਰੰਗ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਕੋਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਚਕੋਰ ਟਿਟਾਹਣੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਅੰਗਾਰ ਚੁਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਚਕੋਰ ਨੂੰ ਅੰਗਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ)।

ਗੁੱਡੀ ਡੋਰ ਕਹਿ ਕਰੈ,
ਪਵਨ ਜੌ ਜਰਾ ਨ ਚੱਲੈ।
ਚਤੁਰ ਬਨਕ[1] ਕਹਿ ਕਰੈ,
ਨਹੀਂ ਧਨ ਜੇ ਕਰ ਪੱਲੈ।

[1]ਬਾਣੀਆਂ।

ਵਹਿ ਨਾਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰਹਿੰ ਕਜਾ ਕਰੈ,
ਜੌਂ ਭਰਤਾ[1] ਲੋਚਨ ਬਿਨੁ ਅਹੇ।

[1]ਪਤੀ ਅੱਖਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਪਲੱਟੈ ਸਮਾ ਜਬਿ,
ਤਬਿ ਤਰਵਰ ਦਲ ਕਿਮ ਧਰਰਹੇ[1] ॥੩੨॥

[1]ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਜਦੋਂਰੁੱਤ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰੱਖ਼ਤ ਪੱਤੇ ਕਿਵੇਂਰਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਕਟਾ[1] ਕਹਿ ਲੌ ਚਲੈ,
ਬੈਲ ਜਬਿ ਹਾਰ ਖਰੋਵੈ।

[1]ਗੱਡਾ।

ਬਿਨ ਮਲਾਹਿ ਨਦਿ ਮਾਹਿ[1],
ਨਾਉ[1] ਕਸ ਪਾਰਹਿ ਹੋਵੈ।

[1]ਨਦੀ ਵਿੱਚ।
[1]ਬੇੜੀ।

ਬਿਨ ਬਜੰਤ੍ਰੀ[1] ਕਹੋ,
ਜੰਤ੍ਰ[1] ਕਜੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈ।

[1]ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ।
[1]ਵਾਜਾ।

ਬਿਨੁ ਬਾਜੇ ਕਹੁ ਨ੍ਰਿਤ[1],
ਕੈਸ ਕੋਊ ਦਿਖਰਾਵੈ।

[1]ਨਾਚ।

ਬਿਨ ਭੂਪਤਿ ਕੈਸੇ ਸੈਨ ਬਰ[1],
ਜੰਗ ਜੀਤ ਕਰਿ ਸਕੈ ਕਹੁ।

[1]ਚੰਗੀ ਫ਼ੌਜ।

ਯਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਸਾਚ ਜਗ ਕਹਿਤ ਸਭਿ,
ਰਹਿਤ ਬਿਨਾ ਨਰ ਕਾਚ ਲਹੁ[1] ॥੩੩॥

[1]ਰਹਿਣੀ (ਅਮਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਦਮੀ ਕੱਚਾ ਜਾਣ ਲਉ।

ਦੋਹਰਾ:
ਦਲ ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ ਬਿਨ,
ਭਾਗਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤ[1] ਖਾਇ।

[1]ਡਰ, ਭੈ।

ਕਜਾ ਬਹੁਤੇ ਥੋਰੇ ਕਹਾਂ,
ਜੌਂ ਗੁਰੁ ਨਾਥ ਸਹਾਇ ॥੩੪॥
ਖਿਦਰਾ ਬਾਦ ਗ੍ਰਾਮ ਲਗ,
ਗਏ ਗੈਲ[1] ਤਿਨਿ ਸਿੰਘ।

[1]ਪਿੱਛੇ।

ਤੁਰਕ ਗਏ ਦਿੱਲੀ ਦਿਸਾ,
ਭਰ ਕਰਿ ਲੰਮੀ ਡਿੰਘ[1] ॥੩੫॥

[1]ਕਦਮ।

ਫਤੇ ਭਈ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਹਾਰ ਗਏ ਅਚਲੇਸ[1]। — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਲੌ ਗਿਰਪਤੀ,
ਹੋਏ ਦੁਖੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼[1] ॥੩੬॥ — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਖਬਰ ਭਈ ਪਤਿਸਾਹਿ ਕੋ,
ਯਹਿ ਜਬਿ ਸਭਿ ਹੀ ਜਾਇ।
ਮਨ ਮਹਿ ਹੋਇ ਹਿਰਾਨ ਪੁਨ,
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਰਿਸਾਇ ॥੩੭॥
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਪਰ ਅਤਿ ਕੋਪ ਧਰਿ,
ਦਲ ਨਿਜ ਬਹੁਤ ਬੁਲਾਇ।
ਸੈਦ ਖਾਂਨ ਅਫਗਾਂਨ ਕੋ,
ਦੈ ਕਰਿ ਦਯੋ ਚੜ੍ਹਾਇ ॥੩੮॥
ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਲੈ ਦਲ ਏਕ ਸੁ ਲਾਖ ਕਰੀਬ,
ਅਏ ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ ਅਪਾਰੇ।
ਪਹੁੰਚੇ ਵਹਿ ਆਇ ਅਨੰਦਪੁਰੀ,
ਉਤ ਤੇ ਅਚਲੇਸ ਮਿਲੇ ਰਸ ਧਾਰੇ।
ਇਤ ਤੈ ਦਲ ਲੈ ਨਿਜ ਸਿੰਘਨ ਕਾ,
ਫਿਰ ਸੰਮੁਖ ਜੰਗ ਲਯੋ ਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਜੁੱਧ ਮਦਾਨ ਵਿਖੇ ਤਬਿ ਆਨਿ,
ਮਹਾਨ ਭਯਾਨਕ ਹੋਨ ਲਗਾਰੇ[1] ॥੩੯॥ — [1]ਹੋਣ ਲੱਗਾ।
ਤੁੱਪਕ[1] ਤੋਮਰ[2] ਤੀਰ ਜੰਜੈਲ[3], — [1]ਬੰਦੂਕ। [2]ਬਰਛੇ। [3]ਲੰਮੀ ਨਾਲੀ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।
ਜੰਬੂਰ[1] ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਤੈ ਬਹੁ ਚਾਲੈਂ। — [1]ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।
ਗੁਲਕਾ[1] ਸਮ ਮੇਂਹ ਪਰੈਂ ਅਤਿ ਹੀ, — [1]ਗੋਲੀਆਂ।
ਜੁਗ ਓਰ ਨ ਲੇਵਨ ਦੇਤ ਸੰਭਾਲੈਂ।
ਸਿੰਘ ਲਰੈਂ ਤਨ ਦੈ ਸਗਰੇ,
ਨ ਡਰੈਂ ਪਗ ਏਕ ਪਿਛਾਂਹਿ ਨ ਘਾਲੈਂ[1]। — [1]ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਹਟਦੇ।
ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਇ ਕੈ ਤੁਰਕ ਲਰੈਂ,
ਪਗ ਪੀਛਹਿ ਕੋ ਇਕ ਏਕ ਨਿਹਾਲੈਂ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਇਕ ਇਕ ਪੈਰ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਦੋਹਰਾ:
ਸੈਦ ਬੇਗ ਇਕ ਮੁਗਲ ਬਰ,
ਮਾਮੂ ਖਾਂ ਅਫਗਾਨ।
ਨੌਕਰ ਯਹਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਹੁਤੇ,
ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵਾਨ ॥੪੧॥
ਪਰਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ ਜਬੈ,
ਯਹਿ ਜੁਗ ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ।
ਲਰੇ ਹੋਇ ਆਗੇ ਖਰੇ,

ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਬਿਨੁ ਚੈਨ ॥੪੨॥
ਹਰੀ ਚੰਦ ਜਸਵਾਲੀਆ
ਮੀਆਂ ਸੰਗਜਾ ਜਾਂਹਿ।
ਸੈਦ ਬੇਗ ਕੇ ਸੰਗ ਤਬਿ,
ਭਿਰਯੋ ਆਇ ਰਣ ਮਾਂਹਿ ॥੪੩॥
ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਜੁਗ ਜੰਗ ਮੈਂ,
ਆਯੁਧ ਕਰੇ ਅਪਾਰ।
ਸੈਦ ਬੇਗ ਨੇ ਅੰਤ ਕੋ ਲਯੋ
ਹਰੀ ਸਸਿ[1] ਮਾਰ ॥੪੪॥ [1]ਹਰੀ ਚੰਦ ਜਸਵਾਲੀਆ।
ਉਤ ਤੈ ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਇਕ,
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਸਰਦਾਰ।
ਨਿਕਸਯੋ ਦਲ ਤੈ ਗਰਜ ਕੈ,
ਭਿਰਨ ਹੇਤ ਬਲ ਧਾਰ ॥੪੫॥
ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:
ਤਬਿ ਸੈਦ ਬੇਗ ਧਰਿ ਗੁਰੁ ਧਯਾਨ।
ਲਰ ਮਰਨ ਸਫਲ ਨਿਜ ਤਹਾਂ ਮਾਨ।
ਫਿਰ ਦੀਨ ਬੇਗ ਕੈ ਸੰਮੁਖ ਜਾਇ।
ਬਡ ਜੰਗ ਲਯੋ ਮਨ ਮੋਦ ਪਾਇ ॥੪੬॥
ਬਹੁ ਹਨੇ ਤੁਰਕ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੇਰ।
ਨਿਜ ਬਾਨਨ ਸੋਂ ਵਹਿ ਦਿਯ ਵਖੇਰ[1]। [1]ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।
ਪੁਨ ਦੀਨ ਬੇਗ ਸੰਗ ਕਰਯੋ ਜੰਗ।
ਬਹੁ ਲਗੇ ਘਾਉ ਥਕ ਗਏ ਅੰਗ ॥੪੭॥
ਤਹਿ ਟੂਕ ਟੂਕ ਹ੍ਵੈ ਗਿਰਯੋ ਖਾਸ[1]। [1]ਆਪ।
ਗੁਰੁ ਹੇਰਿ ਕਰਯੋ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਤਾਸ।
ਯਹਿ ਕੌਤਿਕ ਮਾਮੂ ਖਾਨ ਹੇਰਿ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਹਿਂ ਤਬਿ ਨਿਜ ਅੱਸ੍ਵ ਛੇਰਿ ॥੪੮॥
ਉਨ ਦੀਨ ਬੇਗ ਸਨ[1] ਕਹਯੋ ਯਾਰ। [1]ਸਾਥ, ਨਾਲ।
ਅਬਿ ਚਲਯੋ ਕਹਾਂ ਮਮ ਯਾਰ ਮਾਰ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕਰਿ ਘੋੜੇ ਕੋ ਕੁਦਾਇ।
ਸਿਰ ਦੀਨ ਬੇਗ ਕਾ ਕਟਯੋ ਜਾਇ ॥੪੯॥
ਝੱਟ ਪੱਟ ਕੱਟ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਭਾਰ[1]। [1]ਭਾਰੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ।
ਫਿਰ ਅਯੋ ਆਪਨੇ ਦਲ ਮਝਾਰ।
ਪਿਖਿ ਲਾਘਵਤਾ[1] ਤਿਸ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। [1]ਚੁਸਤੀ।
ਗੁਰੁ ਹਸ ਕਰਿ ਦਯੋ ਇਨਾਮ ਵੇਸ[1] ॥੫੦॥ [1]ਚੰਗਾ।
ਦੋਹਰਾ:
ਪੈਂਡੇ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਇਕ,
ਬਢ ਕਰਿ ਬੋਲਯੋ ਆਨਿ।

ਅਹੋ ਗੁਰੂ ਮਮ ਸੰਗ ਤੁਮ,
ਕਰੋ ਜੰਗ ਬਲ ਠਾਨ ॥੫੧॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਛੇੜਿ ਕਿਕਾਨ[1] ਨਿਜ, — [1]ਘੋੜਾ।
ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ ਢਿਗ ਜਾਇ।
ਅਹੋ ਖਾਨ ਤੁਮ ਵਾਰ ਨਿਜ,
ਕਰਿ ਲੇਵਹੁ ਮਨ ਭਾਇ[1] ॥੫੨॥ — [1]ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਕਰ ਲੈ।
ਤਾਨ ਕਾਨ ਪਰ ਬਾਨ ਖਰ[1], — [1]ਤਿੱਖਾ ਤੀਰ।
ਤਜਜੋ ਖਾਨ ਰਿਸ ਠਾਨ।
ਛੁਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਕਾਨ ਢਿਗ,
ਗਯੋ ਨਿਫਲ ਸਰ ਖਾਨ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਪਠਾਣ ਦਾ ਤੀਰ।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਏਕਹਿ ਬਾਨ ਸੋਂ,
ਹਾਨ ਖਾਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ।
ਪਾਉਂ ਠਾਉਂ ਤਿਹਂ ਰੋਪ ਕਰਿ[1], — [1]ਉਸ ਥਾਂ ਪੈਰ ਗੱਡ ਕੇ।
ਹਨੀ ਘਨੀ ਤੁਰਕਾਨਿ ॥੫੪॥
ਸਭਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨ ਕਾ,
ਸੈਦ ਖਾਨ ਸਰਦਾਰ।
ਭੇਜਜੋ ਥਾ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਨੈ,
ਜੋ ਕਰਿ ਵਡ ਮੁਖਤਜਾਰ ॥੫੫॥

ਚੌਪਈ:

ਜਸ ਗੁਰੁ ਕਾ ਥਾ ਉਨਿ ਬਹੁ ਸੁਨਿਓ।
ਉਨਿ ਤਬਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਨ ਮੈਂ ਗੁਨਿਓ।
ਜੌਂ ਗੁਰੁ ਸਾਚ ਵਲੀ[1] ਹੈ ਭਾਰਾ। — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।
ਤੌਂ ਮੁਹਿ ਦੇਵਹਿ ਅਬੀ ਦਿਦਾਰਾ ॥੫੬॥
ਜਗੇ ਭਾਗ ਤਿਸ ਕੇਰ ਮਹਾਨੀ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਜਾਨੀ।
ਛੇੜਿ ਤੁਰੰਗ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਤਬਿ ਹੀ।
ਦਲ ਤੁਰਕਾਨੀ ਲਖ ਕਰਿ[1] ਸਭਿ ਹੀ ॥੫੭॥ — [1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਸੈਦ ਖਾਂਨ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਹੂਚੇ।
ਬੰਧਨ ਚਹਿਤ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਮੂਚੇ[1]। — [1]ਛੁਡਾਏ, ਕੱਟੇ।
ਸਜੇ ਸਨੱਧ ਬੱਧ[1] ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।
ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਸਮ ਦਿਪਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀ[1] ॥੫੮॥ — [1]ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਵਾਂਗ {ਕ੍ਰਾਂਤੀ} ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।
ਸੁੰਦਰਤਾ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਕਰਹੀਂ।
ਸਵਰ ਸਹਸ ਕੀ ਛਬਿ ਕੋ ਹਰਹੀਂ[1]। — [1]ਹਜ਼ਾਰਾਂ {ਸਵਰ=ਸਮਰ} ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਚੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਝੂਲਤ ਕਲਗੀ ਸੀਸ ਸੁਹਾਏ।
ਰਤਨ ਜਟਿਤ ਪਿਖਿ ਮਨ ਲਲਚਾਏ ॥੫੯॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੈਦ ਖਾਨ ਢਿਗ ਜਾਈ।

ਕਲਗੀਧਰ ਬੋਲੇ ਮੁਸਕਾਈ।
ਅਹੋ ਖਾਨ ! ਨਿਜ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰੋ।
ਖਬਰਦਾਰ ਹ੍ਵੈ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੋ ॥੬੦॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨਯੋ ਖਾਨ ਨੈ ਜਬਿ ਹੀ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ ਹੇਰਯੋ ਤਬਿ ਹੀ।
ਜਾਨਯੋ ਯਹਿ ਬਾ ਜਿਨਸ[1] ਖੁਦਾਏ।
ਮੈਂ ਬੰਦਾ ਅਤਿ ਦੀਨ ਦੁਖਾਏ ॥੬੧॥
ਮੈਂ ਖਦਯੋਤ ਸੂਰ ਯਹਿ ਨੂਰੀ[1]।
ਕਯੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਬਨ ਹੈ ਪੂਰੀ।
ਐਸੋ ਵਲੀ ਲੋਗ[1] ਫਿਰ ਔਰੈਂ।
ਮਿਲੈ ਨ ਮੁਝ ਕੌ ਕੀਨੇ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੬੨॥
ਯਾਂ ਤੈ ਇਸ ਕੋ ਮੁਰਸ਼ਦ[1] ਧਾਰੋਂ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਸਭਿ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੋਂ।
ਯੌਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸੈਦੇ ਖਾਨੈਂ।
ਗਹੇ ਪਦਮ ਪਦ[1] ਗੁਰੁ ਕੇ ਆਨੈਂ[2] ॥੬੩॥
ਕਰੀ ਕਦਮ ਬੋਸੀ[1] ਧਰਿ ਧੀਰੈਂ।
ਕਹਯੋ ਮੁਰੀਦ ਕਰੋ ਮੁਹਿ ਪੀਰੈਂ।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਲਰਨ ਤੁਮ ਆਏ।
ਯਹਿ ਕਯਾ ਤੁਮ ਅਬਿ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥੬੪॥
ਸੈਦ ਖਾਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
ਕੌਨ ਸਕੈ ਤੁਮ ਪਰ ਕਰਿ ਵਾਰਾ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਿੰਘ ਯਹਿ ਜੇਤਿਕ।
ਖੇਲ ਰਚੀ ਯਹਿ ਸਭਿ ਤੁਮ ਤੇਤਿਕ ॥੬੫॥
ਨਟ ਵਤ ਅਪਨੀ ਰਚਨਾ ਸੰਗੈਂ।
ਕਰਤ ਪ੍ਰੇਰਿ ਆਪ ਹੀ ਜੰਗੈਂ।
ਆਪ ਬ-ਜਿਨਸ ਖੁਦਾਇ ਮਹਾਨੈ।
ਪਰਯੋ ਸ਼ਰਨ ਆਜਜ਼ ਮੈਂ ਆਨੈ ॥੬੬॥
ਪਿਖਿ ਸ਼ਰਧਾ ਤਿਸ ਕੀ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸ਼ਯੋ ਤੂਰਨ[1]।
ਸੈਦ ਖਾਨ ਆਯੁਧ[1] ਤਜਿ ਸਭਿ ਹੀ।
ਨਿਜ ਦਲ ਤਯਾਗ ਚਲਯੋ ਪੁਨ ਤਬਿ ਹੀ ॥੬੭॥
ਦ੍ਵੰਦ-ਭਾਵ[1] ਸਭਿ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਸਯੋ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਉਰ ਮਾਹਿਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਯੋ।
ਹੋਇ ਫਕੀਰ ਬਿਰੱਕਤ ਵਧੇਰੈਂ।
ਕਾਨਨ ਮਾਹਿਂ[1] ਧਸਯੋ ਬਿਨ ਦੇਰੈਂ ॥੬੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸੈਦ ਖਾਨ ਕਾ ਹਾਲ ਪਿਖਿ,

[1]ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ {ਬਾਜਿਨਸ} ਜ਼ਾਤ (ਸਰੂਪ) ਹਨ।
[1]ਮੈਂ ਟਟਹਿਣਾ ਹਾਂ ਇਹ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਚਮਕਦੇ ਸੂਰਜ ਹਨ।
[1]ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਪੀਰ।
[1]ਖ਼ਿਆਲ (ਧਿਆਨ) ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ।
[1]ਗੁਰੂ।
[1]ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਪਕੜ ਲਏ। [2]ਆ ਕੇ।
[1]ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ।
[1]ਛੇਤੀ।
[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
[1]ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ।
[1]ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ।

ਹੋਏ ਤੁਰਕ ਹਿਰਾਨ।
ਕੋਊ ਕਹੈਂ ਗੁਰੁ ਵਲੀ ਯਹਿ,
ਕੋ ਕਹਿਂ ਜਾਦੂ-ਵਾਨ ॥੬੯॥
ਕੋਊ ਕਹੈਂ ਯਹਿ ਭਲੀ ਨਹਿਂ,
ਕੀਨੀ ਸੈਦੇ ਖਾਨ।
ਤਯਾਗਯੋ ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਨਿਜ,
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਮਾਨ ॥੭੦॥
ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਫੇਰ ਪੁਕਾਰ ਕਹਯੋ ਸਰਦਾਰਨ,
ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਮਝਾਰ ਤਬੈ ਹੀ।
ਘੇਰਿ ਹਨੋ ਅਬਿ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਪੀਰਹਿ,
ਜੀਵਤ ਜਾਨ ਨ ਪਾਇ ਅਬੈ ਹੀ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਉਮਡਯੋ ਘਨ ਜਿਉਂ ਦਲ,
ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ[1] ਬਜਾਇ ਸਭੈ ਹੀ। [1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਜਯੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰਯੋ ਰਵਿ ਕੋ,
ਤਬਿ ਤਯੋਂ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਕੈ ਮੱਧ ਫਬੈ ਹੀਂ ॥੭੧॥
ਬਾਨ ਕਿਤਾਨ[1] ਚਲੇ ਗੁਰੁ ਕੀ ਦਿਸ, [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਤੀਰ।
ਭੂਤ ਸਿਖੀ ਸਮ ਜਾਹਿਂ ਅਜਾਏ[1]। [1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਬਿਅਰਥ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੋ ਉਨ ਕੇ ਉਨ ਹੀ ਕੋ ਲਗੈਂ,
ਦਿਸ ਦੂਸਰਿ ਕੇ ਦਿਸ ਦੂਸਰਿ ਜਾਏ।
ਆਪ ਬਚਾਇ ਘਨੇ ਅਰਿ ਘਾਇ,
ਤੁਰੰਗ ਕੁਦਾਇ ਗੁਰੂ ਇਮ ਆਏ।
ਜਯੋਂ ਸਘਨੇ ਘਨ ਘੋਖ ਘੁਮੰਡਹਿ,
ਫਾੜਿ ਬਿਝਾੜ ਰਵੀ ਨਿਕਸਾਏ[1] ॥੭੨॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਸੰਘਣੇ {ਘੁਮੰਡਹਿ} ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਏ ਤੇ {ਘੋਖ} ਗੱਜਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ {ਬਿਝਾੜ} ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸੰਘਣਾ ਇਕੱਠ ਪਾੜ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
ਪੁਨ ਊਚ ਸਥਾਨ ਪੈ ਆਨ ਥਿਰੇ,
ਅਰਿ ਮੂਚਨ ਕੀ[1] ਮਨਸਾ ਗੁਰੁ ਧਾਰੇ। [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੀ।
ਗਹਿ ਪਾਨ ਕਮਾਨ ਸੁ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨਹਿ,
ਤਾਨ ਭਲੇ ਖਰ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ[1]। [1]ਕਮਾਣ ਹੱਥ 'ਚ ਪਕੜ ਕੇ ਕੰਨ ਤੱਕ ਖਿੱਚ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਮਾਰੇ।
ਲੱਛਨ ਲੱਛ ਫਿਰੈਂ ਨਭ ਮੈਂ,
ਜਨੁ ਫੁੰਕਤ ਸਾਂਪ ਸਪੱਛ ਕਰਾਰੇ[1]। [1]ਜਾਣੋ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ {ਕਰਾਰੇ} ਤੇਜ ਸੱਪ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਖਾਨ ਦਿਲਾਵਰ ਆਦਿ ਘਨੇ,
ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਹਨ ਡਾਰੇ ॥੭੩॥
ਐਸ ਬਿਸੱਖ ਤਜੇ ਗੁਰੁ ਲੱਖਹਿਂ,
ਹੋਇ ਲਗੈਂ ਇਕ ਤੈ ਬਹੁ ਜਾਏ[1]। [1]ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ {ਬਿਸੱਖ} ਤੀਰ ਛੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ

ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ ਮਿਦਾਨ ਵਿਖੇ, ਪਰਿਹਾਨ ਕਰੇ ਨਹਿੰ ਬਜਾਨ ਥਵਾਏ[1]।
ਹੇਰਿ ਹਿਰਾਨ ਰਹੀ ਤੁਰਕਨਿ,
ਨ ਆਨ ਸਕੈ ਗੁਰੁ ਕੈ ਸਮੁਹਾਏ।
ਯੌਂ ਦੁਸਦੀ ਤਿਸਦੀ ਚੁਸਦੀ
ਛਿਸਦੀ, ਗੁਰੁ ਮਾਰ ਸੂਦਾਰ ਖਪਾਏ[1] ॥੭੪॥

[1]ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਜਿੰਨੇ) ਨਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੌ, ਚਾਰ ਸੌ, ਛੇ ਸੌ ਸਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਮੁਖ ਮੋਰ ਦਏ ਸਬਿ ਕੇ ਜਬਿ ਯੌਂ,
ਰਣ ਛੋਰਿ ਤਬੈ ਉਤ ਤੈ ਤੁਰਕਾਨੀ।
ਦਿਸ ਦੂਸਰਿ, ਦੈ ਕਰਿ ਜੋਰ ਪਰੇ,
ਤਿਨ ਸਿੰਘ ਦਬਾਇ ਲਏ ਬਲ ਠਾਨੀ।
ਤਜਿ ਮੋਰਚਾ ਸਿੰਘ ਪਲਾਇ ਗਏ[1],
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੱਧ ਧਸੀ ਤੁਰਕਾਨੀ।
ਲੂਟ ਮਚਾਇ ਦਈ ਪੁਰ ਮੈਂ,
ਗੁਰੁ ਹੇਰਿ ਤਬੈ ਰਿਸ ਠਾਨ ਮਹਾਨੀ ॥੭੫॥

[1]ਦੌੜ ਗਏ।

ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਦਲ ਕੋ,
ਨਿਜ ਸੰਗਹਿ ਲੈ ਬਲ ਕੈ ਕੈ।
ਮਾਰ ਨਿਕਾਰ ਦਈ ਪੁਰਿ ਤੈ,
ਅਰਿ ਕੀ ਧੁਜਨੀ, ਬੁਜਨੀ ਸੁ ਬਨੈ ਕੈ[1]।
ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਪਾਇ ਵਹੀਰ ਚਲ੍ਯੋ,
ਨਿਜ ਜੀਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਨਿਸਾਨ ਬਜੈ ਕੈ[1]।
ਰੋਪੜ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਥਿਰੇ, ਬਕਹੀਂ[1]
ਗੁਰੁ ਕੋ ਹਮ ਆਏ ਫਤੈ ਕੈ[1] ॥੭੬॥

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਬੱਕਰੀ ਬਣਾ ਕੇ।
[1]ਜਿੱਤ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾ ਕੇ।
[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਫਤਹ ਕਰਕੇ।

ਦਿਨ ਪਾਂਚ ਮੁਕਾਮ ਤਹਾਂ ਕਰਿ ਕੈ,
ਦਿਸ ਦਿੱਲੀ ਜਬੈ ਨਿਸ ਕੋ ਸੁ ਚਲਾਏ।
ਆਇਸ ਲੈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਿੰਘ, ਜਾਇ
ਰਹੇ ਢੁਕ ਥੇ, ਪਰਗੇ ਤਬਿ ਧਾਏ[1]।
ਲੂਟ ਵਹੀਰ[1] ਲਯੋ ਸਗਰੋ,
ਹਲਚਾਲ ਪਰੀ ਦਲ ਵੀਚ ਮਹਾਂਏ।
ਨਿਸ ਮਾਂਹਿ ਨ ਕਾਂਹਿ ਪਛਾਨ ਪਰੈ,
ਫਿਰ ਸਿੰਘ ਧਸੇ ਬਨ[1] ਦੌਰਿ ਤਦਾਂਏਂ ॥੭੭॥

[1]ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪੈ ਗਏ।
[1](ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ) ਦਲ।
[1]ਜੰਗਲ 'ਚ।

ਦੋਹਰਾ:
ਜਿਤਿਕ ਲੂਟ ਲੈ ਗਏ ਥੇ,
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਤੈ ਯਵਨ[1]।
ਤਿਸ ਤੈ ਦਸ ਗੁਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ,
ਲੂਟ ਮੁੜੇ ਧਨ ਤਵਨ[1] ॥੭੮॥

[1]ਤੁਰਕ।
[1]ਤਿਨਾਂ ਦਾ।

ਸਿੰਘ ਲੌਟ[1] ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਏ,
ਤੁਰਕ ਗਏ ਦਿਸ ਸ਼ਾਹਿ।
ਕਹਿ ਗਾਥਾ ਯਹਿ ਜੰਗ ਕੀ,
ਧਜਾਇ ਭਯੋ ਇਤਿ ਯਾਹਿ[1] ॥੭੯॥

[1]ਮੁੜ ਕੇ।

[1]ਏਥੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੰਗ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰੇਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥੬੩॥

੬੪. {ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਔਰੰਗੇ ਪਾਸ ਫ਼ਰਿਆਦ, ਜੰਗ ਤੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਛੱਡਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਧਰਮ ਧਰਨ ਦੁਸ਼ਟਨ ਦਰਨ,
ਕਰਨ ਸਰਬ ਸੁਖ ਸਾਰ[1]।

[1]ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਲਨ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

ਗੁਰੁ ਗੁਬਿੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਕੇ,
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਜੁਹਾਰ[1] ॥੧॥

[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਨੌਰੰਗੇ ਢਿਗ ਗਿਰਪਤੀ
ਜਾਇ ਕਰੈਂ ਫਰਯਾਦ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਪੈ ਹੋਇ ਹੈ,
ਜਯੋਂ ਫਿਰ ਅਧਿਕ ਫਸਾਦ ॥੨॥
ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਕੋ ਤਯਾਗ ਗੁਰੁ,
ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਹਿਂ ਜੈਸ।
ਇਸ ਅਧਯਾਇ ਮੈਂ ਹੁਇਗੀ,
ਕਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਤੈਸ ॥੩॥
ਏਕ ਲਾਖ ਦਲ ਤੁਰਕ ਕਾ,
ਗਯੋ ਗੁਰੂ ਤੈ ਹਾਰ।
ਜਬ ਤੈ, ਤਬ ਤੈ ਗਿਰਪਤੀ[1],
ਦਿਨ ਦਿਨ ਭਏ ਲਚਾਰ[1] ॥੪॥

[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।

[1]ਦੁਖੀ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:

ਫਿਰ ਸਿੰਘਨ ਪਾਇ ਫਤੂਰ[1] ਦਯੋ।
ਲੁਟ ਦੇਸ ਗਿਰੇਸਨ ਕੇਰ ਖਯੋ।
ਬਹੁ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤਹਾਂ।
ਲੁਟ ਕੀਨ ਉਜਾਰ ਖ੍ਵਾਰ ਮਹਾਂ ॥੫॥
ਤਬਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ।
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਜਰਯੋ ਰਿਸ ਪੂਰ ਅਤੀ[1]।
ਫਿਰ ਸਭਿ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕਾ ਕੱਠ ਕਰਯੋ।
ਮਿਲਿ ਮਤਾ ਸਭਨ ਯਹਿ ਠੱਟ ਧਰਯੋ[1] ॥੬॥
ਅਬਿ ਨੌਰੰਗੇ ਢਿਗ ਚਲ ਕਰ ਕੈ।
ਕਰੀਏ ਫਰਯਾਦ ਸੁ ਬਲ ਧਰ ਕੈ[1]।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਦਲ ਲੈ ਬਹੁ ਆਇ ਇਹਾਂ।
ਫਿਰ ਮੰਡ ਘੁਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਹਾਂ[1] ॥੭॥
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਹਿ ਸਿੰਘਨ ਮਰਵੱਈਏ।
ਅਥਵਾ ਨਿਜ ਮੁਲਖੋਂ ਕਢਵੱਈਏ।
ਬਿਨੁ ਯਹਿ ਬਲਾਇ ਕੇ ਦਫੇ ਕਰੇ[1]।
ਹਮ ਕੋ ਕਬਿ ਜੀਵਨ ਫੇਰ ਪਰੇ[1] ॥੮॥

[1]ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

[1]ਬਹੁਤ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਭਰ ਕੇ।

[1]ਇਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਪਕਾ ਲਿਆ।

[1]ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ।

[1]ਬਹੁਤਾ ਤਿੱਖਾ ਜੰਗਰਚ ਕੇ।

[1]ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

[1]ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਉਣਾ ਕਦੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਨਹਿਂ ਬਾਤ ਬਨੈ ਬਿਨ ਤਹਾਂ ਗਏ।
ਕਰਿ ਕੈ ਯਹਿ ਮਤਾ ਤਯਾਰ ਭਏ।
ਉਨ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਦੱਖਨ ਦਿਸਾ ਵਰੈਂ[1]। — [1]ਦੱਖਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ।
ਨੌਰੰਗ ਥਾ ਗਯੋ ਮੁਹਿੰਮ ਪਰੈਂ[1] ॥ ੯ ॥ — [1]ਜੰਗ ਉੱਪਰ।
ਇਕ ਸ਼ਹਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਹਾਂ।
ਵਡ ਦੁਰਗ ਗੋਲਕੁੰਡਾ[1] ਸੁ ਤਹਾਂ। — [1]ਗੋਲ ਕੁੰਡਾ ਨਾਮ ਦਾ ਕਿਲਾ।
ਤਹਿਂ ਤਾਨੇ ਸ਼ਾਹਿ ਨਰੇਸ਼ਹਿ ਸੋਂ।
ਨੌਰੰਗ ਥਾ ਲਰਤ ਹਮੇਸ਼ਹਿ ਸੋ ॥ ੧੦ ॥
ਇਕ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਭੂਪਤਿ ਹੰਡੂਰੀ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੇਰ ਵਜੀਰ ਲਏ।
ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਾਇ ਭਏ ॥ ੧੧ ॥
ਇਨਿ ਨੌਰੰਗ ਪਾਸ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ।
ਨਿਜ ਸਿਰ ਤੈ ਪਾਗ ਉਤਾਰ ਧਰੀ ॥ ੧੨ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਢਿਗ ਹਾਲ ਨਿਜ,
ਭਾਖਯੋ ਬਿਹਬਲ ਹੋਇ।
ਜੋ ਤਿਨ ਕਹਯੋ ਵਿਥਾਰ ਕਰਿ[1], — [1]ਫੈਲਾ ਕੇ, ਵਧਾ ਕੇ।
ਕਹੋਂ ਤਨਕ[1] ਮੈਂ ਸੋਇ ॥ ੧੩ ॥ — [1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਕ ਭਯੋ ਫਕੀਰੂ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਮਾਂਹਿ ਬਡ ਧੀਰੂ।
ਤਿਸ ਗਾਦੀ ਪਰ ਦਸਮੀ ਠੌਰੈਂ।
ਬਡ ਆਕੜ ਖਾਂ ਬੈਠਯੋ ਔਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥
ਨਾਮ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਡ ਬੰਕਾ।
ਅਪਨ ਬਜਾਯੋ ਚਹਿ ਜਗਿ ਡੰਕਾ[1]। — [1]ਧੌਂਸਾ।
ਹਠੀ ਉਦਾਰ ਸੂਰਮਾ ਭਾਰੀ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮ ਬਲੀ ਅਪਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥
ਰੁਸਤਮ, ਭੀਮ, ਕਰਣ ਸਮ ਜੋਧਾ।
ਜਿਨਿ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਬਹੁ ਸੋਧਾ[1]। — [1]ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਮਾਖੋਵਾਲ[1] ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮੈਂ ਹੈ। — [1]ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਸੀ ਪਹਿਲੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਖੋਵਾਲ ਸੀ।
ਰੋਪੜ ਸ਼ਹਰ ਨਜੀਕ ਰਹੈ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥
ਰਚਯੋ ਪੰਥ ਇਕ ਤਿਸ ਨੈ ਭਾਰਾ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਿਨ ਤੈ ਨਯਾਰਾ।
ਨਾਮ ਖਾਲਸਾ ਤਿਸ ਕਾ ਧਰਯੋ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਬਹੁਤ ਬਿਸਤਰਯੋ[1] ॥ ੧੭ ॥ — [1]ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ* ਜਗ ਮਹਿ ਜੇਤੇ।

*ਪਹਾੜੀਏ ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਚੋਰ ਧਾੜਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨਚਲੇ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਜੋਧੇ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਦੈ ਧਨ ਆਦਰ ਰਾਖਤ ਤੇਤੇ।
ਹਮਰਾ ਦੇਸ ਲੂਟ ਉਨਿ ਖਾਯਾ।
ਕਈ ਬਾਰ ਹਮ ਜੰਗ ਮਚਾਯਾ ॥੧੮॥
ਉਨ ਕੇ ਆਗੇ ਹਮਰੀ ਪੇਸ਼ੈਂ[1]।

[1]ਵਾਹ, ਜ਼ੋਰ, ਬਲ।

ਰਣ ਮੈਂ ਚਲਤ ਨਹੀਂ ਇਕ ਲੇਸੈਂ[1]।

[1]ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ।

ਸੈਨਾ ਦਸ ਹਜਾਰ ਇਕ ਵਾਰੀ।
ਪਠੀ ਆਪ ਸੋ ਆਈ ਹਾਰੀ ॥੧੯॥
ਏਕ ਲਾਖ ਫਿਰ ਸੈਨਾ ਲੈ ਕੈ।
ਗਯੋ ਅਬੀ ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਧੈ ਕੈ।
ਸੋ ਭੀ ਗੁਰੁ ਨੈਂ ਮਾਰ ਹਟਾਈ।
ਕਰ ਕੈ ਜੰਗ ਸੁ ਤੰਗ ਬਨਾਈ[1] ॥੨੦॥

[1]ਦੁਖੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਲਖੀ ਨ ਜਾਤ ਗਤੀ ਤਿਸ ਕੇਰੀ[1]।

[1]ਉਸ ਦੀ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਪੀਰ ਕਿਧੋਂ ਵਹਿ ਬੀਰ ਵਧੇਰੀ।
ਸਾਚੋ ਸ਼ਾਹਿ ਆਪ ਕਹਿਲਾਵੈ।
ਤੁਮ ਕੋ ਝੂਠੇ ਸ਼ਾਹਿ ਬਤਾਵੈ ॥੨੧॥
ਦੇਸ ਮਾਂਹਿ ਬਡ ਗਦਰ[1] ਮਚਾਯਾ।

[1]ਹਲਚਲੀ, ਬਗ਼ਾਵਤ।

ਅਬਿ ਚਾਹਤ ਦਿੱਲੀ ਪਰ ਆਯਾ।
ਜਬਿ ਵਹਿ ਆਇ ਧਸੈਗੋ ਦਿੱਲੀ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੈਂ ਮਚ ਹੈ ਜਿੱਲੀ[1] ॥੨੨॥

[1]ਡੰਡਰੌਲੀ।

ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਨ ਸਮਝੋ ਖਿੱਲੀ[1]।

[1]ਹਾਸੀ।

ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਬਿਨ ਢਿੱਲੀ।
ਸੁਨਿ ਹਵਾਲ ਸਭਿ ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹੈ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਅਧਿਕੈਂ ਮਨ ਮਾਹੈਂ ॥੨੩॥
ਦਿੱਲੀ ਦਿਸਾ ਸਰੂੰਦ ਲਹੌਰੈਂ।
ਜਾਰੀ ਕਰਿ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁ ਗੌਰੈਂ[1]।

[1]ਭਾਰੀ।

ਕਰਿ ਸਿਤਕਾਰ ਗਿਰੀਸਨ ਕੇਰਾ।
ਪੀਛੇ ਪਠੈ ਤਾਂਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰਾ ॥੨੪॥
ਦਿਲੀ ਤੈ ਦਲ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ।
ਚੜ੍ਹੇ ਤੁਰਤ ਬਹੁ ਲੈ ਸਰਦਾਰਾਂ।
ਦਸ ਹਜਾਰ ਸਰੂੰਦਹੁਂ ਧਾਯਾ।
ਬੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਹੌਰੋਂ ਆਯਾ ॥੨੫॥
ਦਰੇ ਕੰਧਾਰੋਂ[1] ਅਯੋ ਬਿਅੰਤੈ।

[1]ਕੰਧਾਰ ਦੇਰਸਤਿਓਂ, {ਦਰਾ=ਦੋ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਰਸਤਾ।}

ਜੰਗੀ ਸਾਜ ਸਕਲ ਸਲਤੰਤੈ[1]।

[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੰਗੀ ਸਾਮਾਨ।

ਬਾਈ ਧਾਰਨ ਕੇ ਮਿਲਿ ਰਾਜੇ।

ਅਏ ਡੋਗਰੇ ਔਰ ਦਰਾਜੇ[1] ॥੨੬॥

[1]ਬਹੁਤੇ।

ਭੂਪਤਿ ਔਰ ਦੁਆਬੇ ਕੇਰੇ।
ਅਏ ਜਲੰਧ੍ਰੀਏ ਬਿਨੁ ਦੇਰੇ।
ਛੇੜਾਂ ਅਈਂ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੇਰੀਂ[1]।

[1]ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਛੇੜਾਂ ਆਈਆਂ {ਛੇੜ-ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮਨ ਮੰਗਵਾਇਆ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ।}

ਲਾਖੋਂ ਨਰ ਮਿਲ ਮਿਲਿ ਬਿਨ ਦੇਰੀ ॥੨੭॥
ਦੋਹਰਾ:
ਚਾਰ ਦਿਸਨ ਤੈ ਆਇ ਕਰਿ,
ਘੇਰਯੋ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਲੌਂ ਵਸਤੁ ਸਭਿ,
ਕਰੀ ਚੁਫੇਰਯੋਂ ਬੰਦ ॥੨੮॥
ਚੌਪਈ:
ਲੋਗ ਪੁਰੀ ਕੇ ਵਸਨੇ ਵਾਰੇ।
ਚਲੇ ਤਜਾਗ ਘਰ ਹੋਇ ਦੁਖਜਾਰੇ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੇਵੈਂ।
ਕੌਨ ਬਿਪਤਿ ਮਹਿਂ ਸੀਖਜਾ ਲੇਵੈ ॥੨੯॥
ਸਿੱਖ ਹਜਾਰ ਦਸਕ ਗੁਰੁ ਪਾਸੈਂ।
ਥਾ ਤਬਿ ਬੀਰ ਬਾਂਕੁਰੋ ਖਾਸੈਂ।
ਬਾਹਰ ਸੱਤ੍ਰਨ ਕਾ ਦਲ ਅਨਗਨ।
ਪਰਯੋ ਨਗਰ ਕੇ ਬਗਰ[1] ਕੋਪਿ ਮਨਿ ॥੩੦॥

[1]ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਦਲ ਲੈ ਕੈ।
ਪੁਰਿ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸੇ ਬਲ ਕੈ ਕੈ।
ਜਾਇ ਮਦਾਨ ਬੀਚ ਬਡ ਜੰਗੈਂ।
ਪਾਇ ਦਯੋ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਸੰਗੈਂ ॥੩੧॥
ਮਨ ਮਹਿਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਯਹਿ ਠਹਰਾਈ।
ਸੂਰਨ ਕੀ ਅਬਿ ਸੂਰਮ ਤਾਈ।
ਵੀਚ ਮਿਦਾਨ ਠਾਨ ਰਣ ਠੀਕੇ।
ਕਰੀ ਪਰੀਛਜਾ ਚਹੀਏ ਨੀਕੇ ॥੩੨॥
ਯਹਿ ਜਬਿ ਸਾਰ[1] ਤੁਰਕ ਦਲ ਪਾਈ।

[1]ਖ਼ਬਰ।

ਆਯੋ ਚਹੁਂ ਦਿਸ ਤੈ ਕਰਿ ਧਾਈ।
ਮਾਰੂ ਬਾਦ[1] ਬਜਾ ਕਰਿ ਨਾਨ੍ਹਾ।

[1]ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ।

ਆਹਵ ਘੋਰ[1] ਜੋਰ ਕਰਿ ਠਾਨਾ ॥੩੩॥

[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਕਾਰੀ[1] ਘਟਾ ਸਮ ਆਵਤ ਭੇ,

[1]ਕਾਲੀ।

ਦਿਸ ਚਾਰਨ ਤੇ ਉਮਡੇ ਬਲਕਾਰੀ[1]।

[1]ਬਲਵਾਨ ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਏ।

ਕਾਰੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਜੀ ਸਭ ਕੇ ਅੰਗ,
ਜੰਗ ਮਚਾਵਨ ਕੇ ਹਿਤਕਾਰੀ[1]।

[1]ਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਕਾਰੀ ਏ ਬੂੰਦ ਸੋ ਬਾਨ ਬਰੱਸਤ,
ਤੇਗਹਿਂ ਦਾਮਨਿ ਸੀ ਦਮਕਾਰੀ[1]।

[1]ਬੂੰਦਾਂ ਵਾਂਗ {ਕਾਰੀ} ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਰੀਪਤੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੂ,
ਜੁੱਧ ਭਜਾਨਕ ਕੀਨੋ ਹੈ ਕਾਰੀ[1] ॥੩੪॥

[1]ਕਾਲੀ ਨਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ {ਕਾਰੀ} ਬਹੁਤਾ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਕੀਤਾ।

ਕਾਰੀ ਦੈ ਤਾਰੀ ਅਪਾਰੀ ਨਚੈ,
ਗਨ ਭੈਰਵ ਭੂਤ ਤਚੈਂ ਕਿਲਕਾਰੀ[1]।

[1]ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਨੱਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਭੈਰੋਂ ਤੇ ਭੂਤ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰੀ ਸੁ ਕਾਕਨ ਡਾਰੀ ਅਚੈਂ ਪਲ,
ਸ੍ਵਾਨ ਸਿਆਲ ਬੱਚੇ ਉਮਕਾਰੀ[1]।

[1]ਕਾਲੇ ਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਮਾਸ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੇ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਛਲਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰੀ ਸੋ ਆਂਤ ਲੈ ਜੋਗਨਿ ਉੱਡਤ,
ਭੂਤ ਗਹੈਂ ਇਤ ਖੇਤ ਮਝਾਰੀ[1]।

[1]ਚੰਗੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋਗਣੀਆਂ ਉਡਦੀਆਂ ਹਨ, ਭੂਤ ਇਸ ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਪਕੜਦੇ ਭਾਵ ਹੇਠ ਨੂੰ ਖਿਚਦੇ ਹਨ।

ਝਾਰੀ ਖਿਲਾਰੀ ਮਨੋ ਸਿਸ ਖੇਲਤ,
ਚਾਰੀ ਗੁਡੀ ਗਨ ਲੈ ਨਭ ਚਾਰੀ[1] ॥੩੫॥

[1]ਜਾਣੋ ਸਾਰੇ ਖਿਲਾੜੀ ਬਾਲ ਖੇਲਦੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਸੁੰਦਰ ਗੱਡੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਾੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।

ਚਾਰੀ ਚਹੂੰਘਾ ਚਪੈਂ ਚਿਤ ਸੌਂਪ ਸੋਂ,
ਚੀਨ ਚਿਤੌਨ ਚਿਤੈਂ ਚਖੁ ਚਾਰੀ[1]।

[1]{ਚਾਰੀ} ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਹੀ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ ਚਿੱਤ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ {ਚਪੈਂ} ਖਿਝ ਕੇ {ਚਾਰੀ} ਸੁੰਦਰ {ਚਖ} ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ {ਚਿਤੌਣ} ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ {ਚਿਤੈਂ} ਦੇਖ ਕੇ {ਚੀਨ} ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

ਚਾਰੀ ਭੌਹੈਂ ਸੌਹੈਂ ਬੀਰ ਨਿਹਾਰਤ,
ਮਾਰਤ ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਕਰਵਾਰੀ[1]।

[1]ਭੌਂਹਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਰਮੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਵਾਰੀ ਬਿਨਾ ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਜੂਝਿ[1],
ਮਿਲੈ ਬਰ ਬੀਰ ਮਨੋ ਮਿਤ ਭਾਰੀ।
ਭਾਰੀ ਸਰੂਪ ਭਰੀ ਸੁ ਪਰੀ,
ਮੁਦ ਧਾਰ ਵਰੈਂ ਤਿਹਂ ਤਜਾਗ ਅਵਾਰੀ[1] ॥੩੬॥

[1]ਬਿਨਾ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਵਾਰੀ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਾਰੀ ਜੱਯੇ ਅਸ ਆਹਵ[1] ਕੇ,
ਭਟ ਭੂਰ ਭਿਰੈਂ ਸਿੰਘ ਸੇ ਭਬਕਾਰੀ[1]।
ਕਾਰੀਗਰੀ ਦਿਖਰਾਵਤ ਜੰਗ,
ਗਰੱਜ ਗਰੱਜ ਤਰੱਜ ਹਕਾਰੀ[1]।
ਕਾਰੀ ਭਵੈ[1] ਜ਼ਖਮੀਨਨ ਕੀ,
ਬਹੁ ਪਿਜਾਇ ਸ਼ਰਾਬ ਖੁਵਾ ਤਰਕਾਰੀ[1]।
ਕਾਰੀ ਡਕਾਰੀ ਡਕਾਰੀ ਚਲੇ,
ਬਹੁ ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਜੰਜੈਲ ਅਪਾਰੀ[1] ॥੩੭॥

[1]ਜੰਗ।

[1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਭਬਕ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮੇ ਭਿੜਦੇ ਹਨ।

[1]ਤਾੜ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[1]ਸਬਜੀ ਭਾਵ ਮਾਸ।

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਤੋਪਾਂ, ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ {ਕਾਰੀ} ਬਹੁਤੀਆਂ {ਡਕਾਰੀ ਡਕਾਰੀ} ਗੱਜ ਗੱਜ ਕੇ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਹਵ ਘੋਰ[1] ਮਚਯੋ ਚਹੁੰ ਓਰ, — [1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ।
ਭਿਰੈਂ ਭਟ ਜੋਰ ਮਰੋਰ ਵਿਸਾਰੀ[1]। — [1]ਆਕੜ ਛੱਡ ਕੇ।
ਸਾਰੀ ਧਰਾਰਤ ਸੋਂ ਭਰਗੀ,
ਅਤਿ ਕੀਚ ਮਚਯੋ ਪਗ ਨਾਹਿਂ ਚਲਾਰੀ।
ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰਤ ਹੈਂ,
ਸਮ ਸ਼ੇਰ ਪਰੈਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਉਭਾਰੀ[1]। — [1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਲਵਾਰ ਉੱਗ੍ਰ ਕੇ।
ਸ੍ਰੋਣਤ ਸੰਗ ਭਿਗੇ ਸਭ ਅੰਗ,
ਸੁਰੰਗ ਭਏ ਜਨੁ ਫਾਗ ਖਿਲਾਰੀ[1] ॥ ੩੮ ॥ — [1]ਜਾਣੋ ਹੋਲੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ।
ਸੂਲ[1] ਛੁਰੀ ਬਰਛੀ ਕਿਤ ਖੰਜਰ, — [1]ਤ੍ਰਿਸੂਲ।
ਤੋਮਰ[1] ਸੈਫ[2] ਸਿਰੋਹੀ[3] ਦੁਧਾਰੀ। — [1]ਬਰਛਾ। [2]ਸਿੱਧੀ ਤਲਵਾਰ। [3]ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਰੋਹੀ 'ਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ।
ਚੱਕ੍ਰ ਬੱਕ੍ਰ[1] ਚਾਰੁ ਗਦਾ, — [1]ਟੇਢੇ (ਗੋਲ) ਚੱਕ੍ਰ।
ਪਰਸੇ[1] ਕਿਤ ਗੋਫਨ[2] ਦੰਡ ਅਪਾਰੀ। — [1]ਕੁਹਾੜੇ। [2]ਕਿਤੇ ਗੋਪੀਏ।
ਲੈ ਕਰ ਮੈਂ ਇਤਯਾਦਿਕ ਆਯੁਧ,
ਛੋਭ ਛਕੇ[1] ਸਭਿ ਬੀਰ ਉਦਾਰੀ। — [1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਭਰੇ ਹੋਏ।
ਹੋਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਚਾਹਿਤ,
ਦੀਨ ਮਜ਼ੱਬ ਕਾ ਜੁੱਧ ਵਿਚਾਰੀ ॥ ੩੯ ॥
ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਪਰੈਂ ਲਲਕਾਰ,
ਲਰੈਂ ਬਲ ਧਾਰ ਨ ਅੰਗ ਸੰਭਾਰੇਂ।
ਏਕ ਦਿਸਾ ਬਰ ਸਿੰਘ ਬਲੀ,
ਪੁਨ ਮੁੱਸਲਮਾਨ ਦਿਸਾ ਇਕ ਭਾਰੇ।
ਜੰਗ ਮਚਯੋ ਜੁਗ ਜਾਮ[1] ਮਹਾਂ, — [1]ਦੋ ਪਹਿਰ।
ਤਬਿ ਨਾਹਿਂ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਤੈ ਜੁਗ ਹਾਰੇ।
ਮਾਰਿ ਸਥਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਕਰਯੋ, — [1]ਸੱਥਰ।
ਜਿਮ ਜ੍ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਕਟੈ ਖਲਵਾਰੇ[1] ॥ ੪੦ ॥ — [1]ਢੇਰ ਲਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਸੂਰਨ ਕੇ ਮੁਖ ਨੂਰ[1] ਰਹਯੋ ਚੜ੍ਹ, — [1]ਲਾਲੀ।
ਕੂਰਨ ਕੈ[1] ਮੁਖ ਧੂਰ ਉਡਾਨੀ। — [1]ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ।
ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਨਾਮ ਉਚਾਰਤ,
ਯਾ ਅਲੀ ਯਾ ਅਲੀ ਮੁੱਸਲਮਾਨੀ।
ਬੀਰ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਤੈ ਵਡ ਧਿੰਗ[1], — [1]ਜ਼ੋਰਾਵਰ।
ਉਮੰਗ ਨਿਸ਼ੰਗ ਲਰੈਂ ਬਲ ਠਾਨੀ।
ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ[1] ਅਪਾਰ ਬਜਯੋ, — [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ।
ਜਿਮ ਘਾੜ[1] ਠਠਜਾਰ ਘੜੈਂ ਬਹੁ ਬਾਨੀ[2] ॥ ੪੧ ॥ — [1]ਭਾਂਡੇ। [2]ਬਹੁਤ {ਬਾਨੀ} ਵੰਨੀਆਂ (ਕਿਸਮਾਂ) ਦੇ।
ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੀ ਸਰਤਾ[1] ਸੁ ਚਲੀ ਬਹਿ, — [1]ਨਦੀ।
ਮੇਦਰੁ ਮਾਸ ਕਾ ਕੀਚ ਸ੍ਰਿਛੀ[1]। — [1]ਮਿੱਝ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਚਿੱਕੜ।
ਪੰਕਜ ਨੇਤ੍ਰ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ,

ਸਿਵਾਲ ਸੇ ਬਾਲ ਪਰੇ ਬਹੁ ਕੱਛੀ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਲਾਲ ਨੇਤ੍ਰ ਲਾਲ ਕੰਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਤੇ ਵਾਲ ਜਾਲੇ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ {ਕੱਛੀ} ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੱਛਪ ਢਾਲ ਅਲਾਤ ਸੁ ਚੱਕ੍ਰ,
ਸੈਹਥੀ ਸੇਲ ਸੁ ਸਾਂਪ ਬਿਲੱਛੀ[1]।

[1]ਢਾਲਾਂ ਕਛੂ ਕੁੰਮੇ ਹਨ, ਚੱਕ੍ਰ (ਅਲਾਤ) ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ ਹਨ, ਬਰਛੀਆਂ ਤੇ ਨੇਜੇ (ਬਿਲੱਛੀ) ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਪ ਹਨ।

ਝਾਗ ਸੀ ਮਿੰਝ ਹੁਬਾਬ ਸੇ ਲੋਚਨ,
ਸੱਥਲ ਹੱਥ ਤਲੱਫਤ ਮੱਛੀ[1] ॥੪੨॥

[1]ਮਿੱਝ ਝੱਗ ਵਰਗੀ ਹੈ ਨੇਤ੍ਰ {ਹਬਾਬ} ਬੁੱਲਬਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ, {ਸੱਥਲ} ਪੱਟ ਤੇ ਹੱਥ ਮੱਛੀਆਂ ਵਾਂਗ {ਤਲੱਫਤ} ਤੜਫਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁ ਗੱਜਨ ਸਿੰਘਨ ਜਯੋਂ ਬਰ ਸਿੰਘਨ,
ਲੱਜ ਨ ਧਿੰਗ ਵਲੀ ਲਰਤੇ[1]।

[1]ਸਿੰਘ ਬਹੁਤੇ ਗਜਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ (ਬਰ ਸਿੰਘਨ) ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਲੱਜਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ {ਧਿੰਗ} ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ (ਵਲੀ) ਸੂਰਮੇ ਲੜਦੇ ਹਨ।

ਡਰਤੇ ਨਹਿਂ ਕੱਜਨ ਢਾਲਨ ਸੋਂ ਮੁਖ,
ਰੱਜਨ ਨਾ, ਅਰਿ ਕੋ ਹਰਤੇ[1]।

[1]ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਢਾਲਾਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਢਕਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ।

ਕਰਤੇ ਨਹਿਂ ਭੱਜਨ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧਤ,
ਉੱਧਤ ਹੋਇ ਅਰੈਂ ਬਰਤੇ[1]।

[1]ਭੱਜਦੇ ਨਹੀਂ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਛਲਦੇ ਹੋਏ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਬਰਤੇ) ਵਲਦੇ ਭਾਵ ਘੇਰਦੇ ਹਨ।

ਮਰਤੇ ਨਹਿਂ ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਦਸ ਬੀਸਨ,
ਖੀਸ ਨ ਸੀਸ ਕਟਾ ਧਰ ਤੇ[1] ॥੪੩॥

[1]ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰ ਕਟਾਉਣ ਤੋਂ (ਖੀਸ ਨ) ਲੱਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। {ਖੀਸ-ਲੱਜਾ, ਸ਼ਰਮ।}

ਬੱਜਤ ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ[1], ਹਠੀ ਸਿੰਘ
[1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।
ਭੱਜਤ ਲੈ ਲੈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਗਾਹਾਂ।
ਤੱਜਤ ਨਾ[1] ਵਹਿ ਠੌਰ ਕਬੀ ਫਿਰ,
[1]ਛੱਡਦੇ ਨਹੀਂ।
ਪਾਵਤ ਨਾ ਇਕ ਪੈਰ ਪਿਛਾਹਾਂ।
ਕਰਿ ਕੈ ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ[1],
[1]ਦੁਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰਕੇ।
ਜੁਝਤ ਬੀਰ ਜਨੰਮ ਲੈ ਲਾਹਾ।
ਮਾਨਹੁ ਮੋਖ ਨਿਧੀ ਹਿਤ ਲੂਟਤ[1],
[1]ਜਾਣੋ ਮੁਕਤੀ ਦਾ {ਨਿਧੀ} ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹਿਤ ਨਾਲ ਲੁਟਦੇ ਹਨ।
ਜੂਟਤ[1] ਬੀਚ ਪਸਾਰ ਕੈ ਬਾਂਹਾਂ ॥੪੪॥
[1]ਜੁਟਦੇ ਹਨ, ਟੱਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਿਖ ਕੈਰਣ ਕੌ ਗੁਰੁ ਮੋਦ ਭਏ,
ਫਿਰ ਮੱਦਤ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਬਡ ਕੀਨੀ।
ਗਹਿ ਪਾਨ ਕਮਾਨ[1] ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ,
[1]ਹੱਥ 'ਚ ਕਮਾਣ ਫੜ ਕੇ।
ਤਬਿ ਬਾਨਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਕਰ ਦੀਨੀ।
ਮਾਰ ਘਨੇ ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ,
ਸੁਟੇ ਧਰ ਪੈ[1] ਦਰਪੈ ਦਰ ਖੀਨੀ[2]।

[1]ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ। [2]{ਦਰ} ਦਲ ਦਾ {ਦਰਪੈ} ਹੰਕਾਰ (ਖੀਨੀ) ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਰ ਹਟਾਇ ਦਈ ਧੁਜਨੀ ਅਰਿ ਕੀ[1],
[1]ਵੈਰੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ।
ਕਰਿ ਘਾਇਲ[1] ਔ ਬਲ ਹੀਨੀ ॥੪੫॥
[1]ਜ਼ਖ਼ਮੀ।
ਦੋਹਰਾ:

ਲੈ ਨਿਜ ਦਲ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਵਿਖੇ,
ਧਸੇ ਆਪ ਫਿਰ ਆਇ।
ਪੇਖਿ ਗਿਰਪਤੀ ਤੁਰਕ ਸਭਿ,
ਰਹੇ ਅਧਿਕ ਬਿਸਮਾਇ ॥੪੬॥
ਜ਼ਖਮੀ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਤਈਂ
ਸਾਲ ਪੱਤ੍ਰ[1] ਬੰਧਵਾਇ।   [1]ਸਾਲ ਦਰੱਖ਼ਤ ਦੇ ਪੱਤੇ।
ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅਵਲੋਕ ਕੈ,
ਰਾਜੀ ਕਰੇ ਤਦਾਇ ॥੪੭॥
ਚੌਪਈ:
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਯੌਂ ਰਹੀ ਲਰਾਈ।
ਰਹੇ ਗਿਰੀਸ ਤੁਰਕ ਬਲ ਲਾਈ।
ਗਢ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕਾ ਨਹਿਂ ਤੂਟਜੋ।
ਬਲ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਕਾ ਸਭ ਹੂਟਜੋ[1] ॥੪੮॥   [1]ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਫੇਰ ਗਿਰੀਸਨ ਛਲ ਮਨ ਠਾਨਾ।
ਯੌਂ ਲਿਖਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪਠਯੋ ਮਹਾਨਾ।
ਹਮ ਤੁਮ ਸੰਗ ਸਪਤ[1] ਅਬਿ ਕਰਿ ਹੈਂ।   [1]ਕਸਮ, ਸਹੁੰ।
ਸਾਲ ਗ੍ਰਾਮ[1] ਬੀਚ ਮਹਿਂ ਧਰ ਹੈਂ ॥੪੯॥   [1]ਠਾਕੁਰ।
ਜੇ ਹਮ ਤੁਮ ਸੋਂ ਛਲ ਅਬਿ ਠਾਨੈਂ।
ਬੰਸ ਹਮਾਰ ਭਵੈ ਤਬਿ ਹਾਨੈ।
ਅਰ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸਭਿ ਸਰਦਾਰੈਂ।
ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਉਠਾਇ ਹਜਾਰੈਂ ॥੫੦॥
ਲਿਖਾ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਦਯੋ ਮੰਗਾਏ।
ਅਹਿਦ ਪਿਮਾਨ ਕਰੇ ਇਸ ਭਾਏ[1]।   [1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਏ।
ਤੁਮ ਅਬਿ ਤਜਿ ਯਹਿ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦੈਂ।
ਜਾਹੁ ਅਨਤ ਕਿਤ ਦੇਸ ਅਮੰਦੈਂ[1] ॥੫੧॥   [1]ਛੇਤੀ।
ਜਾਨ ਮਾਲ ਲੈ ਜਾਹੁ ਸਲਾਮਤ[1]।   [1]ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਨਾਲ।
ਹਮ ਨਹਿਂ ਕਰੈਂ ਤੁਮਾਰੀ ਖਜਾਨਤ[1]।   [1]ਬੇਈਮਾਨੀ, ਚੋਰੀ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਤਿਨ ਕੀ ਕਸਮਾਂ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ ਜਗ ਕੇ ਖਸਮਾਂ ॥੫੨॥
ਚਾਹਿਤ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਗਾ ਸੁ ਕਰਨੋ।
ਹਮ ਵਿਸਾਹੁ ਕਬਿ ਇਨ ਕਾ ਧਰਨੋ।
ਹਮ ਇਨਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਬਹੁ ਕਰਿ ਕੈ।
ਮਾਰਹਿ ਮਰਹਿਂ ਮੋਦ ਮਨਿ ਧਰ ਕੈ ॥੫੩॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੁਨ ਕੈ।
ਭਏ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ ਮੁਦ ਗੁਨ ਕੈ[1]।   [1]ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।
ਕੱਚੇ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਡਰਾਰੇ[1]।   [1]ਡਰ ਗਏ।

ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ ॥੫੪॥
ਅਹੋ ਮਾਤ ਜੀ ਤੁਮ ਸਮਝਾਵੋ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਗੁਰੁ ਤੈ ਤਜਵਾਵੋ।
ਨਹੀਂ ਤ ਹਮ ਤੁਮ ਸਭਿ ਇਸ ਠੌਰੈਂ।
ਮਰ ਹੈਂ ਆਜ ਕਾਲ ਇਸ ਤੌਰੈਂ ॥੫੫॥
ਕੁਛ ਭੂਖੇ ਕੁਛ ਬੀਚ ਲਰਾਈ।
ਮਰ ਜੈਹੈਂ ਅਬਿ ਸਬਿ ਬਿਨ ਆਈ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਦੁਸ਼ਮਨ ਘੇਰਿ ਥਿਰਾਏ[1]। — [1]ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।
ਅੰਨ ਘਾਸ ਕਿਛੁ ਆਨ ਨ ਪਾਏ[1] ॥੫੬॥ — [1]ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।
ਘਾਸ ਅੰਨ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਥਾ ਜੋਈ।
ਗਯੋ ਨਿਖੁਟ ਕਰੈ ਕਜਾ ਕੋਈ।
ਧਨ ਗੁਰੁ ਘਰ ਜੋ ਹੁਤੋ ਅਪਾਰੀ।
ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਟਯੋ ਗੁਰੁ ਨਦੀ ਮਝਾਰੀ ॥੫੭॥
ਭੂਖ ਦੂਖ ਕਰਿ ਹੋਇ ਦੁਖਯਾਰੇ।
ਪੁਰਿ ਤਜ ਕਰਿ ਜਨ ਗਏ ਅਪਾਰੇ।
ਬਿਨਾ ਅੰਨ ਸਿਖ ਭੂਖੇ ਮਰ ਹੈਂ।
ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਕਹੁ ਕਬਿ ਲੌ ਲਰ ਹੈਂ ॥੫੮॥
ਮੁਸ਼ਟਿ ਮੁਸ਼ਟਿ ਭਰ ਚਨੇ[1] ਮਿਲਤ ਹੈਂ। — [1]ਮੁੱਠ ਮੁੱਠ ਭਰ ਛੋਲੇ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਸੋ ਵਹੀ ਗਿਲਤ ਹੈਂ[1]। — [1]ਉਹ ਸਿੰਘ ਉਹੀ (ਛੋਲੇ) ਖਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਬਿ ਤੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਰਸਤਾ ਦੈਹੈ।
ਨਾਹੱਕ[1] ਗੁਰੁ ਹਠ ਠਾ ਨਰਹੈ ਹੈਂ ॥੫੯॥ — [1]ਐਵੇਂ ਹੀ।
ਕਹਤ ਗਿਰੀਸ[1] ਤੁਰਕ ਅਬਿ ਜੋਈ। — [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਚਹੀਏ ਕਰਨੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੋਈ।
ਸੁਖ ਸੋਂ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਨਿਜ[1] ਲੈ ਕੈ। — [1]ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ।
ਬਸੀਏ ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਜੈ ਕੈ ॥੬੦॥
ਜੇਤਿਕ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਕੌ ਚਹੀਏ।
ਬਿਨਾ ਕਲੇਸ਼ ਤਿਤਿਕ ਤਹਿੰ ਲਹੀਏ।
ਹੈ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕਾ ਦੇਸੂ।
ਤਹਾਂ ਨ ਬਯਾਪੈ ਕਬੀ ਕਲੇਸੂ ॥੬੧॥
ਕਜਾ ਕੁਛ ਧਰਯੋ ਏਸ ਪੁਰਿ ਮਾਹੀਂ।
ਸਹਤ ਕਲੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ ਜਹਾਂ ਹੀ।
ਪੂਤ ਪਰਾਏ ਸਿੱਖ ਜੁ ਆਏ।
ਨਾਹਕ ਗੁਰੁ ਇਨਿ ਕੋ ਮਰਵਾਏਂ ॥੬੨॥
ਕਹਯਾ ਕਿਸੀ ਕਾ ਜਰਾ ਨਾ ਮਾਨੈ।
ਗੁਰੂ ਹਠੀਲਾ ਅਤਿ ਹਠ ਠਾਨੈ।
ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਅਬਿ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੋ[1]। — [1]ਬੁਲਾਵੋ।
ਸਮਝਾਵਹੁ ਜਯੋਂ ਸਮਝੈ ਭਾਰੋ ॥੬੩॥

ਨਹੀਂ ਤਾ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਯਹਿ ਸਬਿ ਹੀ।
ਕਤਲ ਹੋਇ ਹੈ ਇਕ ਦਿਨ ਅਬਿ ਹੀ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਭਜਾਨਕ ਬਹੁ ਬਾਨੀ।
ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਮਸੰਦਨਿ ਭਾਨੀ[1] ॥ ੬੪ ॥ [1]ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਕਹੀ।
ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਨੈ ਗੁਰੂ ਹਕਾਰੇ।
ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ ਸਕਾਰੇ[1]। [1]ਸਵੇਰੇ।
ਬਚਨ ਮਸੰਦਨਿ ਜਿਤਿਕ ਸੁਨਾਏ।
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਨੈ[1] ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਗਾਏ ॥ ੬੫ ॥ [1]ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਨੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਗੁਨਿ ਕਹਜੋ,
ਸੁਨੋ ਮਾਤ ਮਮ ਬੈਨ।
ਕੱਚੇ ਏਹੁ ਪਹਾੜੀਏ,
ਨਹਿਂ ਵਿਸਾਹੁ ਇਨਿ ਐਨ[1] ॥ ੬੬ ॥ [1]ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।
ਚੌਪਈ:
ਕਸਮ ਗਿਰੀਸਨ ਕੀਨੀ ਜੋਈ।
ਆਜ ਦਿਖਾਵਹੁਂ ਤੁਮ ਕੋ ਸੋਈ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਗਏ ਨਿਕੇਤੈਂ[1]। [1]ਘਰ।
ਹੇਤ ਪਰਖਬੇ ਕੀਨ ਸੰਕੈਤੈਂ[1] ॥ ੬੭ ॥ [1]ਇਰਾਦਾ।
ਕੰਕਰ ਪੱਥਰ ਰੋਰ ਮੰਗਾਏ।
ਟੂਟੇ ਫੂਟੇ ਸਾਜ[1] ਮਿਲਾਏ। [1]ਸਾਮਾਨ।
ਸਕਟੇ[1] ਖੱਚਰ ਬੈਲ ਲਦਾਏ। [1]ਗੱਡੇ।
ਨਿਸ ਕੋ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਹਿਰ ਤੁਰਾਏ[1] ॥ ੬੮ ॥ [1]ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ।
ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਕਰੇ ਤਿਨਿ ਸੰਗੈਂ।
ਪਿਖਿ ਪਹਾਰੀਏ ਪਰੇ ਉਮੰਗੈਂ।
ਲਖਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਾਤ ਖਜ਼ਾਨਾ।
ਹੇਤ ਲੂਟਬੇ ਕੀਨ ਉਠਾਨਾ[1] ॥ ੬੯ ॥ [1]ਲੁੱਟ ਕੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।
ਜਬਿ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ ਲੈ ਕਰਿ ਗਏ।
ਪੇਖਿ ਸਭੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਭਏ।
ਨਿਕਸੇ ਕੰਕਰਰੋੜ ਬਚਿੱਤ੍ਰ[1]। [1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ।
ਫਟੇ ਤੋਬਰੇ[1] ਟੂਟੇ ਛਿੱਤ੍ਰ ॥ ੭੦ ॥ [1]ਤੋਬਰਾ– ਉਹ ਥੈਲਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋੜਾ ਦਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।
ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਭਏ ਲੱਜਤ ਅਤਿ ਭਾਰੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਭਾਗ[1] ਸਭਿਨਿ ਧਿਰਕਾਰੇ। [1]ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ।
ਯਹਿ ਕੌਤਿਕ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ।
ਨਾਂਹਿ ਮਸੰਦਹਿਂ ਨਿਸਚਾ ਆਯੋ ॥ ੭੧ ॥
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੋ ਜਾਇ ਸਿਖਾਵੈਂ।
ਜਜੋਂ ਗੁਰੁ ਤੈ ਪੁਰਿ ਵਹਿ ਤਜਵਾਵੈਂ।

ਪੁਨ ਪੁਨ ਮਾਤ ਕਹੈ ਗੁਰੁ ਪਾਸੈਂ।
ਹੇ ਸੁਤ ਤਜੋ ਨਗਰ ਯਹਿ ਵਾਸੈਂ[1] ॥੭੨॥
[1]ਹੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਸਣਾ ਛੱਡੋ।
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਥੇ ਤਬਿ ਜਨ ਜੇਤੇ।
ਦੁਖੀ ਭੂਖ ਨੈ ਕੀਨੇ ਤੇਤੇ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਐਸੇ ਟੇਰੈਂ[1]।
[1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਚਲੋ ਅਨਤ[1] ਬਿਨੁ ਦੇਰੈਂ ॥੭੩॥
[1]ਹੋਰ ਥਾਂ।
ਕੇਤਿਕ ਕਾਇਰ ਲੋਗ ਮਸੰਦੂ।
ਗਏ ਦੌਰਿ ਪੁਰਿ ਤਜਿ ਮਤ ਮੰਦੂ।
ਔਰ ਲੋਗ ਬਹੁ ਚਹੈਂ ਪਲਾਵਨ[1]।
[1]ਨੱਸਣਾ।
ਹਿਤ ਕਰਿ ਜੰਗ ਵੀਚ ਨਹਿਂ ਆਵਨ ॥੭੪॥
ਇਕ ਤੌਂ ਬਾਹਰ ਹੋਤ ਲਰਾਈ।
ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਕੀ ਸੈਨਾ ਬਹੁ ਆਈ।
ਦੂਸਰ ਨਿਜ ਜਨ ਅਤਿ ਅਕੁਲਾਏ[1]।
[1]ਅਪਣੇ ਸੇਵਕ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਏ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਤੈ ਤਬਿ ਚਹੈਂ ਪਲਾਏ ॥੭੫॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਜੇ ਜੇ ਜਨ ਅਬਿ ਚਹਿਤ ਪਲਾਵਨ।
ਤੇ ਸਭਿ ਮੁਝ ਢਿਗ ਯੌਂ ਲਿਖਿ ਜਾਵਨ ॥੭੬॥
ਨਾ ਹਮ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ ਆਰਯ[1]।
[1]ਹੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ !)।
ਹਮ ਗੁਰੁ-ਸਿੱਖੀ ਤੈ ਅਬਿ ਖਾਰਯ[1]।
[1]ਸਿੱਖੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਾਂ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨ ਕਰਨੀ ਜਾਨ ਪਜਾਰੀ।
ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲਿਖ ਜਾਹੁ ਹਮਾਰੀ ॥੭੭॥
ਜੋ ਹ੍ਵੈ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਮਹਾਨੈ।
ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਹਿਤ ਦੇਵੈ ਪ੍ਰਾਨੈ।
ਜੀਵਣ ਮਰਣਾ ਹਮਰੇ ਸੰਗੈਂ।
ਚਾਹਿਤ ਜੋ, ਸੋਰਹੈ ਨਿਸੰਗੈਂ ॥੭੮॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ।
ਕਿਤਿਕ ਮਝੈਲ ਸਿਦਕ ਕਰਿ ਫਾਨੀ[1]।
[1]ਭਰੋਸਾ ਛੱਡ ਕੇ।
ਔਰ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਕੱਚੇ।
ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਰੱਚੇ ॥੭੯॥
ਤੇ ਯੌਂ ਲਿਖ ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਪਧਾਰੇ[1]।
[1]ਛੇਤੀ ਚਲੇ ਗਏ।
ਹਮ ਨ ਸਿੱਖ ਤੁਮ ਗੁਰੁ ਨ ਹਮਾਰੇ।
ਯੌਂ ਲਿਖਿ ਗਏ ਮਝੈਲ ਤਬੈ ਹੀ।
ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਮਲਵਈ ਸਬੈ ਹੀ ॥੮੦॥
ਔਰ ਬਹੁਤ ਦੇਸਨ ਕੇ ਰਹੇ।
ਮਿੱਥਯਾ ਤਨ ਧਨ ਜਨ ਜਿਨ ਲਹੇ।

ਐਸੇ ਪੱਕੇ ਸਿਖ ਥੇ ਜੇਤੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੇ ਯੌਂ ਤੇਤੇ ॥੯੧॥
ਹੇ ਗੁਰੁ ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਮੁਰਾਰੀ।
ਰਾਵਰ ਕੌਤਿਕ ਕਰਤ ਅਪਾਰੀ।
ਦੀਨੋ ਹਮ ਨਿਜ ਸਿਰ ਤੁਮ ਆਗੇ।
ਬਚੈਂ ਕਾਲ ਤੇ ਕਹਿੰ ਅਬਿ ਭਾਗੇ ॥੯੨॥
ਹੋਇ ਜਹਾਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ।
ਹਮ ਸਿਰ ਦੇਵਨ ਕੇ ਤਹਿੰ ਗਰਜ਼ੀ[1]। [1]ਇੱਛਾਵਾਨ।
ਪੇਖਿ ਸਿਦਕ ਸੁਨਿ ਤਿਨਿ ਕੀ ਬਾਨੀ।
ਮੋਦ ਹੋਇ ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ॥੯੩॥
ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੁਮਰੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ।
ਵਾਲਹੁੰ ਨਿੱਕੀ ਖੰਡਜੋਂ ਤਿੱਖੀ।
ਧੰਨਜ ਭਏ ਤੁਮ ਸਭਿ ਜਗ ਮਾਝੈਂ[1]। [1]ਵਿੱਚ।
ਰਾਖੀ ਜਿਨਿ ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਲਾਜੈਂ ॥੯੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਪੁਨ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਕੇ ਵਿਖੇ,
ਦੁਖੀ ਪਿਖੇ ਸਭਿ ਲੋਗ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਮਨ ਠਟੀ,
ਯਹਿ ਪੁਰਿ ਤਜਾਗਨ ਜੋਗ ॥੯੫॥

ਚੌਪਈ:
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਬਜੋਂਤ ਬਨਾਈ ਸਾਰੀ।
ਪੁਰਿ ਤਜਨੇ ਕੀ ਕਰੀ ਤਜਾਰੀ।
ਸਕਟੇ[1] ਖੱਚਰ ਸ਼ੁਤਰ[2] ਮੰਗਾਏ। [1]ਗੱਡੇ। [2]ਊਠ।
ਤਿਨਿ ਪਰ ਸਭਿ ਅਸਬਾਬ ਲਦਾਏ ॥੯੬॥
ਕਰਿ ਤਿਨਿ ਸੰਗ ਬਹੁਤ ਰਖਵਾਰੇ।
ਦਯੋ ਵਹੀਰ[1] ਚਲਾਇ ਅਗਾਰੇ। [1]ਕਾਫ਼ਲਾ, ਦਲ।
ਪੁਨਾ ਜ਼ਨਾਨਜੋ ਕੇ ਸਭਿ ਡੋਰੇ[1]। [1]ਡੋਲੇ।
ਦੈ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਵਹਿ ਤੋਰੇ ॥੯੭॥
ਨਿਜ ਦਲ ਲੈ ਬਲ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਆਛੇ।
ਸਭਿ ਕੇ ਰੱਖਕ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਪਾਛੇ।
ਚਲੇ ਆਪ ਇਮ ਪੁਰਿ ਕੋ ਛੋਰੀ।
ਰੋਪੜ ਸਹਿਰ ਓਰ ਧਰਿ ਜੋਰੀ[1] ॥੯੮॥ [1]ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ।
ਸਾਰ[1] ਭਈ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਕੋ ਜਬਿ ਹੀ। [1]ਖ਼ਬਰ।
ਕਰੀ ਅਹਿਦ ਸ਼ਿਕਨੀ[1] ਉਨਿ ਤਬਿ ਹੀ। [1]ਪ੍ਰਣ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ।
ਬੇਈਮਾਨ ਸੈਨ ਬਹੁ ਲੈ ਕੈ।
ਪਰੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਦਲ ਪਰ ਧੈ ਕੈ ॥੯੯॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਜ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਕੈ।

ਸਾਵਧਾਨ ਨਿਜ ਦਲ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਨਿਜ ਵਹੀਰ ਕੌ ਕਰਿ ਕੈ ਆਗੇ।
ਆਪ ਅਰਿਨ ਸੋਂ[1] ਲਰਨੇ ਲਾਗੇ ॥ ੯੦ ॥ — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਗ ਮੈਂ ਕਰਤ ਲਰਾਈ।
ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਗੁਰੁ ਗਏ ਤਦਾਂਈਂ।
ਦਿਨ ਕਰ ਅਥਯੋ[1] ਅਈ ਨਿਸ ਕਾਰੀ[2]। — [1]ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਆ। [2]ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਆ ਗਈ।
ਆਗੇ ਚਢ੍ਯੋ ਦਰਯਾਉ ਅਪਾਰੀ ॥ ੯੧ ॥
ਸਰਸਾ ਨਾਮ ਆਹਿ ਜੋ ਨਦੀ।
ਚਢੀ ਅਧਿਕ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਬਦੀ[1]। — [1]ਬੁਰਾਈ।
ਪਾਛੇ ਤੇ ਅਰਿ ਦਲ ਬਲ ਕੈ ਕੈ।
ਆਨ ਪਰਯੋ ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਧੈ ਕੈ ॥ ੯੨ ॥
ਕਠਿਨ ਬਨਾਉ ਬਨਿਓ ਤਬਿ ਆਈ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਕੈ ਤਾਂਈਂ।
ਬਿਪਤਾ ਮਾਹਿਂ ਬਿਪੱਤੀ ਔਰੈਂ[1]। — [1]ਬਿਪਤਾ 'ਚ ਹੋਰ ਬਿਪਤਾ।
ਪਰੀ ਆਇ ਅਤਿਸੈ ਤਿਸ ਠੌਰੈਂ ॥ ੯੩ ॥
ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਤਬਿ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰੇ।
ਰੂਝੇ ਆਨਿ ਕੁਥਾਂਇ ਕਰਾਰੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ।
ਆਗੇ ਲਖਨ[1] ਦਰਯਾਉ ਨ ਦੈਹੈ। — [1]ਲੰਘਣ।
ਘੋਰ ਸ਼ਬਦ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਚਲੈ ਹੈ ॥ ੯੪ ॥
ਢਹਿ ਢਹਿ ਢਿਗਾਂ[1] ਪੈਨ ਅਤਿ ਭਾਰੀ। — [1]ਧਰਤੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ।
ਪਰਤ ਨ ਨੌਕਾ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰੀ[1]। — [1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੇੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ।
ਜਲ ਗਿਰ ਪਰ ਤੈ ਨੀਚੈ ਗਿਰਿ ਗਿਰਿ[1]। — [1]ਪਾਣੀ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਕੇ।
ਆਵਤ ਅਧਿਕ ਜੋਰ ਕਰਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ[1] ॥ ੯੫ ॥ — [1]ਵਲ ਖਾ ਖਾ ਕੇ।
ਤਾਰੂ ਸਕੈ ਕੌਨ ਤਰ ਤਾਂਹੀਂ[1]। — [1]ਤਿਸ (ਸਰਸਾ ਨਦੀ) ਨੂੰ।
ਪਾਰਵਾਰ[1] ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ। — [1]ਪਰਲਾ ਤੇ ਉਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ।
ਪਾਛੇ ਕੌ ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਹਟ ਸਾਕੈਂ।
ਆਯੋ ਚਢ ਕਰਿ ਅਰਿ ਦਲ ਲਾਖੈਂ[1] ॥ ੯੬ ॥ — [1]ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ।
ਬਹੁਤਨ ਸੋਂ ਥੋਰੇ ਕਜ਼ਾ ਕਰੈਂ।
ਤਜਿ ਅਸਬਾਬ ਕੈਸ ਫਿਰਿ ਲਰੈਂ।
ਜੌ ਵਹੀਰ ਕੀ ਤਜਿ ਰਖਵਾਰੀ।
ਕਰੈਂ ਲਰਾਈ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ ॥ ੯੭ ॥
ਤੌ ਵਹੀਰ ਸਭਿ ਲੂਟਯੋ ਜੈਹੈ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਬੇ ਅਦਬੀ ਥੈਹੈ।
ਬਨੀ ਸਿੰਘਨ ਕੌ ਆਨ ਲਚਾਰੀ[1]। — [1]ਬੇਵਸੀ।
ਚਲਤ ਨ ਬਲ ਕਿਛੁ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰੀ ॥ ੯੮ ॥
ਤਬਿ ਸਭਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਧੀਰਜ ਦੈ ਕੈ।

ਲਗੇ ਬਾਨ ਛੋਡਨ ਬਲ ਕੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਬਡੇ ਜੁਗਲ[1] ਗੁਰੁ ਪਾਸੂ। — [1]ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
ਔਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁ ਜੰਗੀ ਖਾਸੂ[1] ॥੯੯॥ — [1]ਖਾਸ ਜੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
ਗੁਲਕਾ ਤੀਰ ਤਜਨ ਸਭਿ ਲਾਗੇ।
ਤਿਸ ਦਿਸ ਤੁਰਕ ਬਢੇ ਨਹਿਂ ਆਗੇ।
ਹੁਤੋ ਵਹੀਰ ਜਹਾਂ ਗੁਰੁ ਕੇਰਾ।
ਪਰੇ ਤਹਾਂ ਦੈ ਜੋਰ ਵਧੇਰਾ ॥੧੦੦॥
ਬਿਚਲ ਗਯੋ[1] ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕੇਰਾ। — [1]ਖਿੰਡ ਗਿਆ।
ਭਾਜਰ ਪਰੀ ਤਹਾਂ ਬਿਨੁ ਦੇਰਾ।
ਪਾਛੇ ਹਟੇ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਜੇਤੇ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਤੁਰਕਨ ਲਿਯ ਤੇਤੇ ॥੧੦੧॥
ਆਗੈ ਗਯੋ ਧਾਰ ਬਲ ਜੋਊ।
ਬਹਯੋ ਵੀਚ ਦਰਯਾਵਹਿ ਸੋਊ।
ਪਰੀ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਤਹਿਂ ਅਤਿ ਭੀਰਾ।
ਕੋਊ ਨ ਦੇਤ ਕਿਸੈ ਕਿਛੁ ਧੀਰਾ ॥੧੦੨॥
ਜੇ ਤਾਰੂ ਥੇ ਸਿੰਘ ਮਹਾਨੇ।
ਤੇ ਦਰਯਾਉ ਤਰ ਪਾਰ ਪਰਾਨੇ[1]। — [1]ਪਾਰ ਲੰਘ ਗਏ।
ਤਾਰੂ ਬਲੀ ਹੁਤੇ ਜੇ ਭਾਰੇ।
ਤਿਨ ਬਹੁ ਸਿੰਘ ਕਰੇ ਗਹਿ ਪਾਰੇ ॥੧੦੩॥
ਡੋਲੇ ਜੇਤਿਕ ਮਾਤਨ ਕੇਰੇ।
ਤੇ ਭੀ ਕਰੇ ਪਾਰ ਬਿਨੁ ਦੇਰੇ।
ਔ ਅਸਬਾਬ ਪਾਰ ਬਹੁ ਕੀਨਾ।
ਬੂਡ ਗਯੋ ਨਦਿ ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਪੀਨਾ[1] ॥੧੦੪॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਦੀ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ।
ਭਾਰੀ ਭੀਰ ਸਿੰਘਨ ਪਰ ਪਰੀ।
ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਲ ਗਏ ਤਿਸ ਘਰੀ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨੀ ਜਿਤਿਕ ਤਿਸ ਠਾਏਂ।
ਯਾਦ ਕਰੇ ਛਤੀਆ ਧਰਕਾਏ[1] ॥੧੦੫॥ — [1]ਛਾਤੀ ਧੜਕਦੀ ਹੈ।
ਕਰ ਡੋਲਤ[1] ਨੈਨਨ ਜਲ ਝਰ ਹੈ। — [1]ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਹਨ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਪੈ ਨ ਵਖਤ ਅਸ ਪਰ ਹੈ ॥੧੦੬॥
ਦੋਹਰਾ:
ਯੌਂ ਤਬਿ ਬਿਚਲ ਸਮਾਜ ਸਭਿ,
ਗਯੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਐਨ।
ਕਿਤ ਜਨਨੀ[1] ਸੁਤ[2] ਆਪ ਕਿਤ, — [1]ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ। [2]ਪੁੱਤਰ।
ਕਿਤ ਘਰਨੀ[1] ਕਿਤ ਸੈਨ ॥੧੦੭॥ — [1]ਮਹਿਲ।
ਪਰੀ ਬਿਪੱਤੀ[1] ਐਸ ਤਬਿ, — [1]ਬਿਪਤਾ।
ਕੋ ਕਰਿ ਸਕੈ ਬਖਾਨ।
ਚਿਤਵਨ ਤੈ ਛਤੀਆ[1] ਫਟੈ, — [1]ਛਾਤੀ।

ਕਹਿ ਨਹਿਂ ਸਕਤ ਜ਼ੁਬਾਨ ॥੧੦੮॥
ਚੌਪਈ:
ਯਹਿ ਕੁਛ ਅਚਰਜ ਨਯੋ ਨ ਭਯੋ।
ਗੁਰੁ ਪਰ ਸਮਾ ਆਨ ਜੋ ਪਯੋ।
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਜੁ ਭਏ।
ਵਖਤ ਐਸ ਤਿਨਿ ਪਰ ਭੀ ਪਏ ॥੧੦੯॥
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜੇ ਦੇਵ ਬਿਸਾਲੇ।
ਕਈ ਬਾਰ ਤਿਨ ਸਹੇ ਕਸਾਲੇ[1]। — [1]ਕਸ਼ਟ।
ਵੀਚ ਪੁਰਾਨਨ ਤਿਨ ਕੀ ਗਾਥਾ।
ਲਿਖੀ ਬਜਾਸ ਬਿਸਤਾਰਹਿ ਸਾਥਾ ॥੧੧੦॥
ਔਰ ਮੁਹੰਮਦ ਆਦਿ ਪਿਕੰਬਰ।
ਜਿਨ ਜਗ ਮੈਂ ਵਡ ਕਰੇ ਅਡੰਬਰ[1]। — [1]ਠਾਠ ਬਾਠ।
ਦਾਊਦ ਨੂਰ ਅਲੀ[1] ਲੌਂ ਵਲੀ[2]। — [1]ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਵਾਈ। [2]ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ।
ਮੂਸੇ ਈਸੇ ਕੀ ਨਹਿਂ ਚਲੀ ॥੧੧੧॥
ਇਨ ਭੀ ਸਹੀ ਬਿਪੱਤੀ ਜੇਤੀ।
ਲਿਖੀ ਹਦੀਸਨ[1] ਮੈਂ ਵਹੁ ਤੇਤੀ। — [1]ਹਦੀਸ- ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਥਨ ਅਥਵਾ ਆਚਰਨ ਸਬੰਧੀ ਧਰਮ ਵਜਵਸਥਾ ਹੋਵੇ।
ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਆਗੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਖੀ।
ਜੈਸ ਕੈਸ ਨਦੀਆ ਵੋਹ ਲਾਖੀ[1] ॥੧੧੨॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਨਦੀ ਲੰਘੀ।
ਰੋਪੜ ਨਗਰ ਤਰਫ ਜਬਿ ਗਏ।
ਨਗਰ ਵਾਸੀਅਨ ਬੜਨ ਨ ਦਏ।
ਕੋਪ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ।
ਜਰ[1] ਨਹਿ ਯਹਾਂ ਤੁਮਾਰ ਰਹਾਈ ॥੧੧੩॥ — [1]ਜੜ।
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੂਰਨ ਭਯੋ।
ਉਨ ਕਾ ਬੰਸ ਤਹਾਂ ਨਹਿਂ ਰਹਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਏ ਕੋਟਲੇ ਓਰੈਂ[1]। — [1]ਤਰਫ਼।
ਆਦਰ ਕਰਯੋ ਪਠਾਣਨਿ ਜੋਰੈਂ[1] ॥੧੧੪॥ — [1]ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ।
ਪੈ ਗੁਰੁ ਆਗੇ ਕਰਯੋ ਪਯਾਨਾ।
ਲਰਬੇ ਹੇਤ ਪਿਖਨ ਅਸਥਾਨਾ।
ਏਕ ਨਗਰ ਚਮਕੌਰ ਮਝਾਰਾ।
ਲਰਬੇ ਜੋਗ ਮੁਕਾਨ ਨਿਹਾਰਾ ॥੧੧੫॥
ਤਿਸ ਮੈਂ ਧਸੇ ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਜਾਈ।
ਲਰਨ ਹੇਤ ਤਹਿਂ ਬਯੋਂਤ ਬਨਾਈ।
ਸਿੰਘ ਤਹਾਂ ਥੇ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਚਾਲੀ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੁਗ ਬਡ ਖਯਾਲੀ[1] ॥੧੧੬॥ — [1]ਚੰਗੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋਨੋਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਨ।
ਦੋਹਰਾ:
ਕਰਿ ਬਹੁ ਜੰਗ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ,

ਫਿਰਿ ਤਜ ਕਰਿ ਵਹਿ ਠੌਰ।
ਨਾਖ[1] ਨਦੀ ਤਜਿ ਰੋਪੜੈਂ,
ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਚਮਕੌਰ ॥੧੧੭॥

[1]ਲੰਘ ਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ
'ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਛੋਰਨ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੌਂਹਸਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੪॥

੬੫. {ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਜੰਗ, ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸਰਦ ਸੁਧਾਰਕ ਤੈ ਸਰਸ,
ਸੰਵਰ ਸਹਿਸ ਤੈ ਸਾਰ[1]। — [1]ਸਰਦਰੁੱਤ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ {ਸੰਵਰ} ਕਾਮਦੇਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ।

ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਬਦਨਰਵਿ ਬਾਲ ਸਮ,
ਗੁਰੁ ਬਪੁ ਬਾਲ ਜੁਹਾਰ[1] ॥੧॥ — [1]ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਰਗੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ (ਐਸੇ) ਬਾਲ ਸਰੂਪ (ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ (ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਨੂੰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਮਕੌਰ ਕੀ,
ਧਸੇ ਹਵੇਲੀ ਜਾਇ।
ਪਾਛੇ ਦਲ ਤੁਰਕਾਨ ਕਾ,
ਅਨਗਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਆਇ ॥੨॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਨਾਹਰ ਖਾਨ ਮਲੇਰੀ ਹੁਤੋ ਇਕ,
ਬੀਰ ਵਲੀ ਅਫਗਾਨ ਕਰਾਰਾ[1]। — [1]ਤਕੜਾ।
ਸੋ ਗਰਜਯੋ ਢਿਗ ਜਾਇ ਮੁਕਾਨ ਕੈ,
ਔ ਤਰਜਯੋ[1] ਗੁਰੁ ਕੋ ਉਨਿ ਭਾਰਾ। — [1]ਤਾੜਿਆ।
ਏਕ ਤਜਯੋ ਗੁਰੁ ਬਾਨ ਮਹਾਂ ਖਰ,
ਸੋ ਅਫਗਾਨ ਧਰਾ ਪਰ ਡਾਰਾ।
ਬੀਰ ਹਤਯੋ ਪਿਖਿ ਬੀਰ ਅਯੋ ਤਿਹ,
ਖਿਜਰ ਖ੍ਵਾਜ ਸਰੋਸ ਅਪਾਰਾ[1] ॥੩॥ — [1]ਭਰਾ ਮਾਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਤਿਸ ਦਾ ਭਰਾ ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਖਿਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਇਆ।

ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਪੀਰ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਬੀਰ,
ਹਨਯੋ ਮਮ ਬੀਰ[1] ਅਬੀਰਣ ਮਾਂਹੀਂ। — [1]ਤੁਸੀਂ ਸੂਰਮੇ ਹੋ ਸੁਣੋ, ਤੁਸਾਂ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਸੰਮੁਖ ਹੋਇ ਲਰੋ ਹਮ ਸੋਂ ਅਬਿ,
ਤੋਹਿ ਬਲੀ ਲਖ ਹੈਂ[1] ਹਮ ਤਾਹੀਂ। — [1]ਬਲੀ ਜਾਣਾਂਗੇ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਆਨਿ ਕਹਯੋ,
ਅਫਗਾਨ ਬਨੋ ਸਵਧਾਨ ਇਹਾਂ ਹੀ[1]। — [1]ਏਥੇ ਹੀ।
ਬਾਰੇ[1] ਕਰੋ ਨ ਡਰੋ ਨ ਟਰੋ ਅਬਿ, — [1]ਵਾਰ।
ਹੌਂਸਰ ਹੈ ਫਿਰ ਤੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀਂ[1] ॥੪॥ — [1](ਨਹੀਂ ਤਾਂ) ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ।
ਖੈਂਚ ਕਾਮਨ ਸੁ ਕਾਂਨ ਪ੍ਰਮਾਨ[1], — [1]ਤੱਕ।
ਪਠਾਨਹਿ ਬਾਨ ਕਿਤਾਨ ਤਜਾਨੇ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਤੀਰ ਛੱਡੇ।
ਬੀਰ ਬਨੈਤ ਪਟੈਤ ਗੁਰੂ[1], — [1]ਗੁਰੂ ਸੂਰਮੇ ਜੋ ਪਟੇ ਬਾਜ਼ ਤੇ (ਬਨੈਤ) ਸਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਸਭਿ ਤਾਂਹਿ ਸਿਲੀਮੁਖ ਕੀਨ ਬਚਾਨੇ[1]। — [1]ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ।
ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਬਲਵੰਡ, ਕੁਵੰਡ
ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਖੰਡ ਤਜੇ ਸਰ ਤਾਨੇ[1]। — [1]ਫੇਰ ਬਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਧਨੁਖ, {ਤਾਨੇ} ਖਿੱਚ ਕੇ {ਅਖੰਡ} ਲਗਾਤਾਰ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਤਿਖੇ ਤੀਰ ਛੱਡੇ।

ਮਾਰ ਹਿਰਾਨ ਪਠਾਨ ਕਰੇ,

ਨਿਜ ਜਾਨ ਲੈ ਓਟ ਦਿਵਾਰ ਲੁਕਾਨੇ[1] ॥੫॥ [1]ਕੰਧ ਦੇ ਉਹਲੇ ਲੁਕ ਗਏ।
ਔਰ ਘਨੇ ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ,
ਗਿਰੀਸ ਅਏ ਝੱਟ ਲੈ ਬਹੁ ਸੈਨਾ।
ਚਾਰ ਦਿਸਾਨ ਤੈ ਘੇਰ ਮੁਕਾਨ ਲਯੋ,
ਬਲ ਠਾਨ ਸਕੈਂ ਕਰਿ ਜੈ ਨਾ[1]। [1]ਫਤਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।
ਕੇਤਿਕ ਦੂਰ ਸਭੀਤ ਸੁ ਭੀਤ[1] ਤੈ, [1]ਡਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਉਸ ਕੰਧ ਤੋਂ ਕਿਤਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਗ ਕੀਤਾ।
ਕੀਨ ਸਭੀ ਤਬਿ ਆਹਵ ਐਨਾ।
ਗੁਲਕਾ ਬਹੁ ਬਾਨ ਲਗੇ ਬਰਸਾਵਨ,
ਸਾਵਨ ਮੇਂਹ ਸਮਾਨ ਬਨੈਨਾ[1] ॥੬॥ [1]ਬਣ ਕੇ।
ਦੋਹਰਾ:
ਸਿੰਘਨ ਢਿਗ ਨਹਿਂ ਰਹਯੋ ਥਾ,
ਦਾਰੂ ਸਿੱਕਾ[1] ਤੀਰ। [1]ਬਰੂਦ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ।
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਕਬਹੀ ਕਬੀ,
ਗੁਲਕਾ ਤਜੈਂ ਸਧੀਰ ॥੭॥
ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜੁਗਲ ਸੁਤ[1], [1]ਦੋ ਪੁੱਤਰ।
ਤਹਿਂ ਠਾਂ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਸਾਥ।
ਉਨਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਵਿਚਾਰਯੋ,
ਅਬਿ ਦਿਖਰਾਵੈਂ ਹਾਥ ॥੮॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਰਮ ਛੱਤ੍ਰੀਨ ਕੋ,
ਹੈ ਯਹਿ ਜਾਨੋ ਠੀਕ।
ਕਾਯਰ ਹ੍ਵੈ ਮਰਨੋ ਨਹੀਂ,
ਜੁਝ ਮਰਨ ਰਣ ਨੀਕ ॥੯॥
ਦੁਰਗਾ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਮੈਂ
ਬਚਨ ਕਰਯੋ ਗੁਰੁ* ਜੋਇ। *ਦੇਖੋ ਪੂਰਬਾਰਧ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੬੦ ਅੰਕ ੧੬ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਅਬਿ ਸਨਮੁਖ ਲਰ ਅਰਿਨ ਸੋਂ[1], [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ।
ਕਰਿ ਦਿਖਰੱਯੇ ਸੋਇ ॥੧੦॥
ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੁਹਿਨ ਫਿਰ,
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਾਜ।
ਲੈ ਆਇਸ ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਤੈ,
ਚਲੇ ਲਰਨ ਹਿਤ ਕਾਜ[1] ॥੧੧॥ [1]ਲੜਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਹਰੀ,
ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਮ੍ਰਿਗੇਸ[1]। [1]ਸਿੰਘ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਸੁਤਨ ਸੰਗ,
ਨਿਕਸੇ ਸਿੰਘ ਬਿਸੇਸ ॥੧੨॥
ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਗੁਰੁ ਬਾਲਕ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਅਨੂਪਮ,
ਅੰਗਨਿ ਪੇਖਿ ਅਨੰਗ ਸੁ ਲਾਜੈ[1]।

[1]ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਤਿ ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ਛਟੇ ਛਬਿ ਛੁੰਗਨ,
ਛੋਭ ਛਕੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਛਿਤ ਛਾਜੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਫਬੇ ਹੋਏ ਸੂਰਮੇ {ਛੁੰਗਨ} ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਖਿ ਤਾਲਕ ਖਾਲਕ ਮਾਲਕ ਸੋਂ,
ਅਰਿ ਗਾਲਕ ਪਾਲਕ ਹਿੰਦੁ ਸੁ ਲਾਜੈਂ[1]।

[1]ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਾਲਕ ਨਾਲ {ਤਾਲਕ} ਸੰਬੰਧਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਲੱਜਿਆ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਜਨੁ ਕੰਦਰ ਅੰਦਰ ਤੈ ਨਿਕਸੇ
ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ, ਨਿਹਾਰ ਗਜਿੰਦ ਸਮਾਜੈਂ[1] ॥੧੩॥

[1]ਜਾਣੋ ਤੁਰਕਾਂ ਰੂਪ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੜ੍ਹੀ ਰੂਪ ਪਹਾੜ ਦੀ ਕੰਦਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਰੂਪ ਸ਼ੇਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਪੇਖਿ ਘਨੇ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਕੌ,
ਬਲ ਕੌ ਧਰ ਕੈ ਗਰਜੇ ਭਬਕਾਰੇ[1]।

[1]ਭਬਕ ਮਾਰ ਕੇ ਗੱਜੇ।

ਨੂਰ ਚਢਯੋ ਅਤਿ ਭੂਰ ਦਿਪੈ,
ਮੁਖ ਸੂਰ ਮਨੋ ਨਿਕਸੇ ਜੁਗ ਭਾਰੇ[1]।

[1]ਬਹੁਤੀ (ਨੂਰ) ਲਾਲੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੁਖ ਬਹੁਤ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਦੋ ਭਾਰੇ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਦੇਤ ਫਲੰਗ[1] ਨਿਸੰਗ ਚਲੇ ਸਿੰਘ,

[1]ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ।

ਬੀਰ ਬਨੈਤ[1] ਬਲੀ ਬਰਿਆਰੇ[2]।

[1]ਸਜੇ ਹੋਏ। [2]ਲੜਾਕੇ।

ਆਸ ਤਜੀ ਨਿਜ ਜਾਨਨ ਕੀ[1],

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦੀ।

ਅਰਿ ਹਾਨਨ ਕੀ ਮਨ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਢ ਧਾਰੇ[1] ॥੧੪॥

[1]ਪੱਕੀ ਧਾਰ ਲਈ।

ਧਾਇ ਧਸੇ ਤਬਿ ਹੀ ਸਭਿ ਹੀ,
ਅਰਿ ਕੇ ਦਲ ਮੈਂ ਭਲ ਦੈ ਲਲਕਾਰੇ।
ਲੈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰਨ ਕੌ ਸਮ ਸ਼ੇਰਨ[1],

[1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ।

ਜਯੋਂ ਨਟ ਛਾਲੀਆਂ ਦੇਤ ਅਖਾਰੇ।
ਡਾਲ ਦਈ ਹਲਚਾਲ ਬਿਸਾਲ,
ਹਨੂ ਸਮ ਅੰਗਦ ਕੇ ਕਿਲਕਾਰੇ[1]।

[1]ਹਨੂਮਾਨ ਤੇ ਅੰਗਦ ਵਾਂਗ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਜਯੋਂ ਤੜਤਾ ਤੜਕੈ ਘਨ ਮੈਂ,
ਪਰਚੰਡ ਬਜਾਰ ਘਮੰਡਹਿ ਫਾਰੇ[1] ॥੧੫॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤੜ ਤੜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਹਵਾ ਬਦਲਾਂ ਦੇ {ਘਮੰਡਹਿ} ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾੜਦੀ ਹੈ।

ਬਾਜਤ ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ[1] ਦਸੋ ਦਿਸ,

[1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।

ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰਨ ਸੂਰੈਂ।
ਤਯੋਂ ਬਰਛੀ ਅਸਿ ਨੇਜਨ ਕੀ,
ਚਮਕੈਂ ਦਮਕੈਂ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨ ਪੂਰੈਂ[1]।

[1]ਤਿਵੇਂ ਬਰਛੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਨੇਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਮਕਾਂ ਦਮਕਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਨ ਬੰਦੂਕ ਅਚੂਕ[1] ਚਲੈਂ ਬਹੁ,

[1]ਠੀਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ।

ਕਾਯਰ ਸੂਕਤ ਬੀਰ ਗਰੂਰੈਂ[1]।

[1]ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ (ਬੁੱਲ੍ਹ) ਸੁਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੌਨ ਡਰੈਂ ਨ ਟਰੈਂ ਔ ਮਰੈ ਲਰਿ,
ਤੌਨ ਬਰੈਂ ਸੁ ਬਰੈਂ ਬਰ ਹੂਰੈਂ[1] ॥੧੬॥

[1]ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ, ਲੜ ਕੇ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਿਨਾ

{ਸੁ} ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਸੂਰਮਿਆਂ) {ਬਰੈਂ} ਲਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੂਰਾਂ ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਕਰੀ ਬਦ ਹਿੰਮਤ,
ਕਿੰਮਤ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਪਛਾਰੇ[1]।

[1]ਕਿੰਮਤ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ। {ਕਿੰਮਤ- ਇੱਕ ਪਹਾੜੀਏ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ।}

ਦੁੱਜਨ ਕੇ ਦਲ ਮੈਂ ਧਸ ਕੈ,
ਗ੍ਰਸ ਕੈ ਬਸ ਕੈ ਬਹੁ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ[1]।

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ 'ਚ {ਧਸ ਕੇ} ਵੜ ਕੇ {ਗ੍ਰਸ ਕੈ} ਘੇਰ ਕੇ {ਬਸ ਕੈ} ਵਸ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਤੀਰ ਮਾਰੇ।

ਖਾਨ ਸਦੀਕ ਕੈ ਜਾਇ ਨਜੀਕ,
ਕਰਜੋ ਭਟ ਭੈਰ[1] ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰੇ।
ਮਾਨੋ ਸਰੀਰ ਧਰੇ ਰਸ ਬੀਰ,
ਅਬੀਰ ਘਨੇ[1] ਧਰ ਚੀਰ ਸੁ ਡਾਰੇ ॥੧੭॥

[1]ਜੰਗ।

[1]ਬਹੁਤੇ {ਅਬੀਰ} ਕਾਇਰ।

ਆਨ ਪਰੇ ਚਹੁਂ ਓਰਨ ਤੈ,
ਬਡ ਜੋਰਨ ਤੈ ਗਢ ਤੋਰਨ ਹਾਰੇ।
ਪਾਂਚ ਹਜਾਰੀ ਹਜਾਹੀ ਛੇ ਸਾਤਕ,
ਆਂਤਕ ਕੇ ਕਰ ਜਾਤਕ ਡਾਰੇ[1]।

[1]{ਆਂਤਕ} ਜਮ ਦੇ (ਕਰ) ਹੱਥ ਵਿੱਚ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) {ਡਾਰੇ} ਪਾਉਂਦੇ {ਜਾਤਕ} ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾ ਪਏ ਹਨ।

ਹਿੰਮਤ ਕੇਹਰ ਕੀ ਪਿਖਿ ਹਿੰਮਤ,
ਆਪਨ ਆਪ ਭਲੇ ਭਟ ਵਾਰੇਂ[1]।
ਨਭ ਹੂਰ, ਧਰਾ ਪਰ ਸੂਰ ਕਹੈਂ ਸਭਿ,
ਵਾਹਿ ਰੇ ! ਵਾਹਿ ਰੇ ! ਸਿੰਘ ਪਜਾਰੇ ! ॥੧੮॥

[1]ਸੂਰਮੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਅਪੱਛਰਾਂ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਬਿ ਸੰਮੁਖ ਜੁਝਿ[1] ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਜੋ ਤਨ,
ਆਪ[1] ਗਯੋ ਬਨ ਦੇਵ ਮੁਰਾਰੇ[2]।

[1]ਸਾਹਮਣੇ ਲੜ ਕੇ। [2]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਿਖਿ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਉਮਾਹਿਵ ਕੈ,
ਵਡ ਲਾਹਿਵ ਕੈ ਹਿਤ[1] ਹੋਇ ਅਗਾਰੇ।

[1]ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਵਾਸਤੇ।

ਨਿਕਸਜੋ ਰਵ ਅੱਟ ਕੈ ਡੱਟ ਗਰੱਟ ਤੈ[1],

[1]{ਅੱਟ} ਉੱਚੀ {ਰਵ} ਬੋਲ ਕੇ ਤੇ ਡਟ ਕੇ {ਗਰੱਟ} ਜੱਥੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ।

ਧਾਇ ਪਰਜੋ ਭਟ ਦੈ ਲਲਕਾਰੇ।
ਨਟ ਏਵ ਪਟਾ ਝਟ ਪੱਟ ਕਟਾ ਕੱਟ,
ਠੇਲ ਦੱਟਾ ਦੱਟ ਔਨਿ ਬਿਡਾਰੇ[1] ॥੧੯॥

[1]ਨਟ ਤੇ ਪਟੇ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਧਕੇਲ ਕੇ ਦੜਾ ਦੜ ਧਰਤੀ 'ਤੇ {ਬਿਡਾਰੇ} ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਅਰਿ ਮਾਰ ਅਪਾਰ ਦੁਫਾਰ ਕਰੇ,
ਰਣ ਘੋਰ ਸਜੋਰ ਮਹਾਂ ਸਜ ਕੈ।
ਨਟੂਆ ਜਿਮ ਦੈ ਕਰਿ ਛਾਲ ਬਿਸਾਲ,
ਉਤਾਲ ਕਮਾਲ[1] ਪਰੈਂ ਭਜ ਕੈ।

[1]ਬਹੁਤੀ ਛੇਤੀ ਨਾਲ।

ਮੁਖ ਲਾਲ ਜਮਾਲ ਚਢਜੋ ਭਲ ਭਾਲ,
ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਚਖੁ ਕਾਲ ਜਕੈ[1]।

[1]ਮੁੱਖ ਤੇ {ਭਾਲ} ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲੀ ਤੇ {ਜਮਾਲ} ਸੁੰਦਰਤਾ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਰਾਉਣੇ ਨੇਤ੍ਰ ਚਮਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ) ਕਾਲ ਵੀ

ਜਕਦਾ (ਝਿਜਕਦਾ) ਹੈ।

ਜ਼ਖਮੀ ਤਨ ਜੱਦਜਪਿ ਭੂਰ ਭਯੋ,
ਪਰ ਤੌ ਭਿ ਅਗਾਹਿਂ ਚਲੈ ਗਜ ਕੈ ॥੨੦॥
ਇਮ ਖੰਡ ਘੁਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਖੰਡ,
ਤਜੇ ਸਰ ਚੰਡ ਕੁਵੰਡ ਸੰਭਾਰਾ[1]।

[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਅਖੰਡ} ਲਗਾਤਾਰ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਤਿੱਖਾ {ਘੁਮੰਡ} ਜੰਗ ਪਾ ਕੇ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਛੱਡੇ।

ਲਾਘਵਤਾ ਸਰ ਛੋਰਨ ਕੀ,
ਸਮ ਰਾਘਵ ਕੇ ਬਰ ਬੀਰ ਨਿਹਾਰਾ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੂਰਮਾ ਤੀਰ ਛੱਡਣ ਦੀ {ਲਾਘਵਤਾ} ਫੁਰਤੀ ਵਿੱਚਰਾਮ ਚੰਦਰ ਵਾਂਗ ਦੇਖਿਆ।

ਮਾਰ ਘਨੇ ਦੁਸਦੀ ਚੁਸਦੀ,
ਛਿਸਦੀ ਸਰਦਾਰਨ ਕੋ ਧਰ ਡਾਰਾ[1]।

[1]ਦੋ ਸੌ, ਚਾਰ ਸੌ ਤੇ ਛੇ ਸੌ (ਫੌਜ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਹੇਰਿ ਕਹੈਂ ਤੁਰਕੀ ਭਟ ਸਾਫਰੀ[1],
ਆਫਰੀਂ ! ਆਫਰੀਂ[1] ! ਸਿੰਘ ਪਜਾਰਾ ॥੨੧॥

[1]ਸਾਫ਼ (ਸਪੱਸ਼ਟ) ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
[1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

ਆਹਿਵ ਕੀਨ ਜਿਤੋ ਦਲ ਚਾਹਿਵ,
ਹੋਇ ਭਲੇ ਜਨ ਕਾਲ ਮੁਸਾਹਿਬ[1]।

[1]ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਜਿੰਨਾ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਣੋ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲ ਦੇ {ਮੁਸਾਹਿਬ} ਸਾਥੀ ਹੋ ਕੇ।

ਸਾਹਿਬ ਪੇਖਿ ਪਹਾਰਨ ਕੇ,
ਸਤ ਧਾਰਨ ਕੇ ਧਨੁ ਧਾਰਨ ਚਾਹਿਬ[1]।

[1]ਸੱਤ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ, ਵੇਖ ਕੇ ਧਨੁਸ਼ ਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਧਨੁਸ਼ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ)।

ਚਾਹਿਬ ਆਇ ਕਰਜੋ ਭਟ-ਭੇਰ,
ਪੈ ਹੇਰਿ ਪਰੈਂ ਬਿਨੁ ਦੇਰਹਿ ਰਾਹਿਬ[1]।

[1](ਪਹਾੜੀ ਸੂਰਮੇ) ਚਾਹ ਕੇ ਜੰਗ ਤਾਂ ਆ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ) ਦੇਖ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ {ਰਾਹਿਬ} ਰਸਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

ਰਾਹਿਬ[1] ਨਾਮ ਸਦਾ ਉਠ ਕੇ ਜਗਿ,
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜਿਵੇਂ ਜੁ ਲਰਾਹਿਬ[1] ॥੨੨॥
ਫਿਰਿ ਆਨਿ ਅਨੀ ਤੁਰਕੀ ਸਘਨੀ[1],

[1]{ਰਾਹਿਬ}ਰਹਿਣਗੇ।
[1]ਲੜਨਗੇ।
[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ।

ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਬਾਰ ਅਪਾਰ ਕਰੇ।
ਸਿੰਘ ਹੋਇ ਸ਼ਹੀਦ ਰਸੀਦ ਲਈ,
ਜਮ ਕੀ ਫਿਰ ਜਯੋਂ ਨ ਤਗੀਦ ਪਰੇ[1]।

[1]ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਕੇ ਸਚਖੰਡ ਦੀ {ਰਸੀਦ} ਪਹੁੰਚ ਲੈ ਲਈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰ ਜਮਾਂ ਦਾ {ਤਗੀਦ} ਸੱਦਾ ਨ ਪਵੇ।

ਪਿਖਿ ਹੂਰਨ ਸੂਰਨ ਪੂਰਨ ਮੋਦ ਛਯੋ
ਮਨ[1], ਕਾਇਰ ਕੂਰ ਡਰੇ।

[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਪੱਛਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਅਨੰਦ ਭਰ ਗਿਆ।

ਬਰ ਕੈ ਕਰਨੀ ਧਰਨੀ ਪਰ ਕੈ,
ਲਰ ਕੈ[1] ਇਮ ਦੋਇ ਪਜਾਰੇ ਮਰੇ ॥੨੩॥

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਕਰਕੇ, ਲੜ ਕੇ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈ ਕੇ।

ਗਜ ਝੁੰਡਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਸ਼ੇਰ ਦਬੈ ਕਿਮ,
ਕੂੰਜਨ ਕੋ ਪਿਖ ਕੈ ਬਹਿਰੀ[1]।

[1]ਕੂੰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹਰੀ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ) ਕਿਵੇਂ ਦਬ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਧ ਗੋਲ[1] ਸੁ ਢੋਲ ਅਮੋਲ ਬਜੇ,

[1]ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ।

ਕਿਮ ਅੱਡੀ ਨਚਾਰ ਰਹੇ ਠਹਿਰੀ।
ਹਰਿ ਬਾਹਨ ਨਾਹਨ ਹੇਰਿ ਟਰੈ,
ਕਿ ਨ ਆਹਨ ਸਾਂਪ ਘਨੇ ਜਹਿਰੀ[1]।

[1]{ਹਰਿ ਬਾਹਨ} ਗਰੁੜ ਵੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਸੱਪ ਕਿਉਂ ਨ ਆਉਣ।

ਤਿਮ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਰਹੈ ਦਬ ਕਜੋਂ,
ਜਬਿ ਸੰਮੁਖ ਸੱਤ੍ਰ ਅਨੀ ਗਹਿਰੀ[1] ॥੨੪॥

[1]ਜਦ ਸਾਹਮਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਹੋਵੇ।

ਜਬਿ ਪਯਾਰੇ ਉਦਾਰੇ ਸੁ ਭਾਰੇ ਬਿਰਾਦਰ,
ਪਜਾਲੇ ਨੁਵਾਲੇ ਕੇ ਸੀਰੀ ਜੁਝੇ[1]।

[1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿਆਰੇ, ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ {ਸੀਰੀ} ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਪਿਖਿ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਹਠੀ ਹਠਵਾਰ,
ਲਿਯੇ ਕਰਵਾਰ ਸੁ ਢਾਰ ਉਝੇ[1]।

[1]ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਢਾਲ ਲੈ ਕੇ {ਉਝੇ} ਉਛਲੇ।

ਤੜਕਯੋ ਭੜਕਯੋ ਤੜਤਾ ਅਗਨੀ ਜਿਮ,
ਔ ਗੜਕਯੋ ਜਨੁ ਮੇਘ ਦੁਜੇ[1]।

[1]ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਤੜਕਿਆ, ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਭੜਕਿਆ ਤੇ ਐਉਂ ਗੱਜਿਆ ਜਾਣੋ ਦੂਜਾ ਬੱਦਲ ਹੈ।

ਮਿਰਗਿੰਦ ਗਜਿੰਦ ਬਰਿੰਦਨ ਜਯੋਂ,
ਤੁਰਕਿੰਦਨ ਪੈ ਤਿਮ ਸਿੰਘ ਸੁਝੇ[1] ॥੨੫॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਹਰਨਾਂ ਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਉਪਰ ਸ਼ੇਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਪੈਂਦੇ {ਸੁਝੈ} ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਰੋਪਰਣ ਭੂਮਿ ਪਾਉਂ ਅੰਗਦ ਜਯੋਂ ਹਠੀ ਸਿੰਘ,
ਡਾਟਯੋ ਕਾਟਯੋ ਦੁੱਜਨ ਕੋ ਆਛੇ ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਕੈ[1]।

[1]ਅੰਗਦ ਵਾਂਗ ਹਠੀ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ (ਰੋਪ) ਜਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਲੋ ਖਲੋ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਤੇ ਕੱਟਦੇ ਹਨ।

ਫਤੇ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਮ੍ਰਿਗੰਦ ਕੀ ਬੁਲਿੰਦ ਬੋਲਿ,
ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਝਾਰੈਂ ਤੇਗ ਮਾਰੈਂ ਘਹਿਰ ਘਹਿਰ ਕੈ[1]।

[1](ਘਹਿਰ ਘਹਿਰ) ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਲੁੱਥ ਪੈ ਚਢਾਈ ਲੁੱਥ ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਤੁੱਥ ਮੁੱਥ[1],
ਦਾਂਤ ਲੈ ਤਨੁਕਾ ਅਰਿ ਭਾਗੈਂ ਹਹਿਰ ਹਹਿਰ ਕੈ[1]।
ਬੈਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਝੁੰਡ ਮੈਂ ਬਿਰਾਜੈਂ ਗਾਜੈਂ ਕੇਸਰੀ ਜਯੋਂ[1],
ਲਾਜੈਂ ਨਾਹਿੰ ਸਿੰਘ ਸਾਜੈਂ ਜੰਗ ਗਹਿਰ ਗਹਿਰ ਕੈ[1] ॥੨੬॥

[1](ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ) ਬਹੁਤੇ ਗੋਲ ਮੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਦੰਦਾਂ 'ਚ ਕੱਖ ਲੈ ਕੇ ਵੈਰੀ {ਹਹਿਰ ਹਹਿਰ} ਡਰ ਡਰ ਕੇ ਭਜਦੇ ਹਨ।
[1]ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ।
[1]{ਗਹਰ ਗਹਰ ਕੈ} ਦਬੱਲ ਦਬੱਲ ਕੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।

ਡਾਲ ਦਯੋ ਭਾਰੀ ਹਲਚਾਲ ਦਲ ਦੁੱਜਨ ਮੈਂ,
ਉਛਰਿ ਉਛਰਿ ਸਿੰਘ ਬਾਹੈਂ ਤੇਗ ਝੱਟ ਝੱਟ।
ਝੂਮ ਝੂਮ ਝੁਕ ਝੁਕ ਝਜਕ ਝਜਕ ਬੀਰ,
ਖੇਲਤ ਖਿਲਾਰੀ ਖੇਤ ਪਟੇ ਬਾਜ ਦੱਟ ਦੱਟ[1]।

[1]ਗਤਕੇ ਬਾਜ਼ ਖਿਲਾੜੀ ਸੂਰਮੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਹਿਲਾ ਕੇ ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਕੇਰੁਕਰੁਕ ਕੇ ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਡਟ ਡਟ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ।

ਝੁੰਡਨ ਕੇ ਝੁੰਡਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਤੋਰ ਕੈ,
ਬਿਥੋਰ ਕੈ ਅਪਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਡਾਰੇ ਕੱਟ ਕੱਟ[1]।

[1]ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ (ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ) ਧੜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰ (ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਤੇ ਬਹੁਤੇ) ਸਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਕੇ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਵਖ ਵਖ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਸਜਾਲ[1] ਗੀਧ[2] ਜੋਗਨੀ ਪ੍ਰੇਤ ਭੈਰੋਂ ਭੂਤ ਕਾਲੀ,

[1]ਗਿੱਦੜ। [2]ਗਿਰਝਾਂ।

ਖਾਵੈਂ ਪਲ[1] ਪੀਵੈਂ ਖੂੰਨ ਪਜਾਲੇ ਭਰਿ ਗੱਟ ਗੱਟ[2] ॥੨੭॥

[1]ਮਾਸ। [2]ਗਟ ਗਟ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਇੱਕੇ ਸਾਹ।

ਘਾਲੀ ਤੇਗ ਬੇਗ ਸੰਗ ਮੁਹਕਮ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ[1],

[1]ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ {ਮੁਹਕਮ} ਪਕਿਆਈ ਤੇ {ਬੇਗ ਸੰਗ} ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ (ਘਾਲੀ) ਵਾਹੀ।

ਪਰੀ ਹਲਚਾਲੀ ਚਹੂੰ ਚੱਕਨਿ ਬਿਸਾਲੀ ਹੈ।
ਭਾਰੀ ਥਰਥੱਲਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮੈਂ ਅਵੱਲਾ[1] ਪਰਜੋ,

[1]ਅਣੋਖਾ।

ਉਦਧਿ ਉਛੱਲਾ ਹੱਲਾ ਮੇਰੁ ਧਰ ਚਾਲੀ ਹੈ[1]।

[1]ਸਮੁੰਦਰ ਉਛਲ ਪਿਆ, ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰਬਤ ਹਿੱਲ ਗਿਆ, ਧਰਤੀ ਡੋਲਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਕਮਠ ਕੜੱਕੈ ਕੋਲ ਭੁਜੰਗ ਭੜੱਕੈ ਬੈਲ
ਦਿਗਜ ਦੜੱਕੈ ਔ ਧੜੱਕੈ ਦੇਵ ਜਾਲੀ ਹੈ[1]।

[1]ਕੱਛੂ (ਜੋ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਮੰਨਿਆ ਹੈ) ਕੜਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, {ਕੋਲ} ਸੂਰ ਤੇ {ਭੁਜੰਗ} ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਭੜਕ ਪਏ, {ਬੈਲ} ਧੌਲਾ ਬੈਲ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਹਾਥੀ {ਦੜੱਕੈ} ਘਾਬਰ ਗਏ ਅਤੇ {ਦੇਵ ਜਾਲੀ} ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਧੜਕਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਬੋਲਤਿ ਮੁਸੱਲਾ ਗਨ ਚੱਲਾ ਦੌਰਿ,
ਹੱਲਾ ਹੱਲਾ ਪਾਰਤ ਅਵੱਲਾ ਸਿੰਘ ਖਜਾਲੀ ਹੈਂ[1] ॥੨੮॥

[1]{ਅਵੱਲਾ} ਅਣੋਖੇ ਖਿਆਲ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਹੱਲੇ ਤੇ ਹੱਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਇਤ ਤੈ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ ਜਸੋਂ ਗਰਜੈ,
ਤਰਜੈ ਭਟ ਭੇਰ ਰਹਜੋ ਕਰਿ ਕੈ[1]।

[1]ਜੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਹੁ ਘਾਉ ਭਏ ਤਨ ਖੂੰਨ ਭਿਗਜੋ,
ਜਨੁ ਫਾਗ ਮੈਂ ਬਾਗ ਰਹਜੋ ਤਰ ਕੈ[1]।

[1]{ਫਾਗ} ਹੋਲੀ ਵਿੱਚ {ਬਾਗ} ਪੁਸ਼ਾਕਾ ਤਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਤ ਤੈ ਨਿਕਸਯੋ ਇਕ ਬੀਰ ਅਮੀਰ,
ਬਜੀਰ ਅਲੀ[1] ਸੁ ਬਲੀ ਬਰ ਕੈ[2]।

[1]ਨਾਮ। [2]ਬਲ ਕਰਕੇ।

ਕਰਵਾਰਨ ਕੇ ਕਰਿ ਵਾਰ ਉਭੈ,
ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਜੂਝ ਗਏ ਅਰ ਕੈ[1] ॥੨੯॥

[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਵੇਰਾਂ ਅੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਜੂਝ ਗਏ ਜਬਿ ਤੀਨਹੁ ਬੀਰ,
ਪਜਾਰੇ ਮਹਾਂ ਰਣ ਕੈ ਬਲਵਾਰੇ।
ਔਰ ਘਨੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂਹੀਂ ਸਮੈਂ,
ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਭੰਗ ਉਮੰਗ ਸੰਗਾਰੇ।
ਜੂਝ[1] ਸ਼ਹੀਦ ਭਏ ਤਹਿਂ ਸੰਮੁਖ,

[1]ਲੜ ਕੇ।

ਮਾਰ ਸੂਦਾਰ ਤੁਰਕਾਨ ਅਪਾਰੇ।
ਮੋਦ ਭਰੇ ਗੁਰੁ ਹੇਰਿ ਰਹੇ ਰਰ,
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਧੰਨ ਪਜਾਰੇ[1] ॥੩੦॥

[1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਵੀ ਧੰਨ ਹਨ।

ਸਿੰਘਨਿ ਆਯੁਧ ਖੂਬ ਕਰੇ,
ਬਲ ਧਾਰ ਹਰੇ ਅਰਿ ਪੁੰਜ ਜਬੈ ਹੀ[1]।

[1]ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਆਯੁਧ} ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੈਰੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਹਤ ਕੈ ਦਸ ਬੀਸਨ ਕੋ ਇਕ ਏਕ,
ਪਰੇ ਧਰ ਹੋਇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਬੈ ਹੀ।

ਜਾਇ ਬਸੇ ਗੁਰੁ ਲੋਕ ਵਿਖੈ,
ਜਸ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕਹਿ ਪੂਰ ਅਬੈ ਹੀ।
ਪਿਖ ਕੈ ਗੁਰੁ ਪੂਤ ਸਪੂਤਨਿ ਸੋ,
ਪੁਰਹੂਤਨ ਹ੍ਵੈ ਮਜਬੂਤ ਤਬੈ ਹੀ[1] ॥੩੧॥

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ {ਪੂਤ} ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁਪੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ {ਸੋ} ਉਹਨਾਂ (ਸਿੰਘਾਂ) ਨੂੰ (ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆਂ) ਵੇਖ ਕੇ ਤਦੋਂ ਇੰਦ੍ਰਾਂ (ਵਾਂਗ) ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਕੇ।

ਧਰਿ ਧੀਰ ਜੁੱਝਾਰ ਜੁਝਾਰ ਹਰੀ,
ਅਸਿ ਧਾਰਿ[1] ਹਜਾਰਨ ਕੇ ਸਿਰ ਕੱਟੇ।

[1]{ਜੁਝਾਰ} ਲੜਾਕੇ ਯੋਧੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧੀਰਜਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਕੇ।

ਮਧ ਜੁੱਧ ਨਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧਤ ਹ੍ਵੈ,
ਅਤਿ ਉੱਧਤ ਜੁੱਧਿ ਸਬੁੱਧਹਿ ਜੁੱਟੇ[1]।

[1]ਜੰਗ 'ਚ {ਨਿਰੁਧ}ਰੁਕ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ {ਉੱਧਤ} ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਜੰਗ 'ਚ ਜੁੱਟ ਪਏ।

ਅਰਿ ਮਾਰਿ ਸਥਾਰ ਅਪਾਰ ਕਰਜੋ,
ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ ਨਿਹਾਰਿ ਦਬੁੱਟੇ[1]।
ਯਹਿ ਬਾਲਕ ਹੈਂ ਜੁਗ[1] ਕਾਲ ਕਿਧੋ,
ਕਹਿ ਕੈ ਇਮ ਆਂਗੁਰੀ ਦਾਂਤਨ ਘੁੱਟੇ ॥੩੨॥

[1]ਦਬ ਗਏ।

[1]ਦੋ।

ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੈ ਕਰਿ ਜੋਰ ਪਰੈਂ,
ਰਵ ਘੋਰ ਰਰੈਂ ਅਰਿ ਆਨਿ ਝਪਾਟੈਂ[1]।

[1]ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਆ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ {ਝਪਾਟੈਂ} ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਅਜੀਤ ਅਭੀਤਹਿ,
ਬੀਰ ਲਰੈਂ ਮਨਿ ਭੀਰੁ ਨ ਹਾਟੈਂ[1]।

[1]ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਅਜਿੱਤ ਤੇ ਨਿੱਡਰ ਸੂਰਮੇ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਮਨ ਦੇ {ਭੀਰੁ} ਕਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ।

ਖਰ ਬਾਨਨ[1] ਔ ਕਿਰਪਾਨਨ ਸੋਂ,
ਤੁਰਕਾਨਿਨ ਕੇ ਦੁਰ-ਆਨਨ ਕਾਟੈਂ[1]।

[1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ।

[1]ਖੋਟੇ ਮੂੰਹ ਕੱਟਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਤੰਗਨ ਮੈਂ ਜੁਗ ਸ਼ੇਰ,
ਕਿ ਪੁੰਜ ਪਤੰਗਨ ਮੈਂ ਜੁਗ ਲਾਟੈਂ[1] ॥੩੩॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਹਾਥੀਆਂ 'ਚ ਦੋ ਸ਼ੇਰ ਹਨ ਜਾਂ ਬਹੁਤੇ ਭਮੱਕੜਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ (ਅੱਗ ਦੀਆਂ) ਲਾਟਾਂ ਹਨ।

ਮੰਡਿ ਘੁਮੰਡ ਮਹਾਂ ਪਰਚੰਡ,
ਕਰੀ ਬਹੁ ਖੰਡਨ ਸੈਨ ਅਰੀ ਕੀ[1]।

[1]ਬਹੁਤਾ {ਪ੍ਰਚੰਡ} ਤਿੱਖਾ {ਘੁਮੰਡ} ਜੰਗ ਪਾ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਯੌਂ ਬਿਚਲਜੋ ਦਲ ਦੁੱਜਨ ਕੋ,
ਪਿਖਿ ਕੇਹਰ ਜਜੋਂ ਗਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਰੀ ਕੀ[1]।

[1]ਇਉਂ {ਦੁੱਜਨ} ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਦਲ {ਬਿਚਲਜੋ} ਖਿੰਡ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਸ ਮੈਂ ਤੁਰਕੀ ਸਰਦਾਰ,
ਕਹੈਂ ਘਬਰਾਇ ਜੁਬਾਨਿ ਬਰੀਕੀ[1]।

[1]ਬਰੀਕ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ।

ਕਾਲ ਕੀ ਜੀਹ ਕਿ ਮੌਤ ਕੀ ਲੀਹ,
ਕਿ ਸਾਂਪਨਿ ਤੇਗ ਜੁਝਾਰ ਹਰੀ ਕੀ[1] ॥੩੪॥

[1]ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੱਪਣੀ ਹੈ।

ਹੇਰਿ ਹਿਰਾਨ ਰਹੀ ਤੁਰਕਾਨਿ[1],

[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ।

ਸੁ ਭੌਂਹ ਭਈ ਸਬਿ ਕੀ ਤਬਿ ਢਿੱਲੀ।
ਲਾਘਵਤਾ[1] ਗੁਰੁ ਪੂਤਨ ਕੀ ਪਿਖਿ, — [1]ਫੁਰਤੀ।
ਊਤਨ ਕੀ[1] ਉਰਿ ਧੀਰਜ ਹਿੱਲੀ। — [1]ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ।
ਰੀਝ ਰਹੇ ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਸਹੀ[1] ਸਭਿ, — [1]ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕੂਰਨ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ਇਮ ਖਿੱਲੀ[1]। — [1]ਕਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਸੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮੂਸਨ[1] ਘੀਸਨ ਮਾਰਨ ਹਾਰ, — [1]ਚੂਹਿਆਂ ਨੂੰ।
ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਘਜਾਰ ਕਰੈ ਕਿਮ ਬਿੱਲੀ ॥੩੫॥
ਫੇਰ ਝੁਕੇ ਕਰਵਾਰਨ ਲੈ,
ਕਰਿ ਵਾਰਨ ਕੌਰਣ ਪਾਰਨ ਕੋਵਾ[1]। — [1]ਫੇਰ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ {ਝੁਕੇ} ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗ ਪਾਇਆ।

ਗੁਰੁ ਪੂਤ ਭਟਾਂ ਨਟ ਜਯੋਂ ਉਛਲੈਂ,
ਪੁਛਲੈਂ ਕੁ ਛਲੈਂ ਸੁ ਚਲੈਂ ਅਰਿ ਖੋਵਾ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ {ਭਟਾਂ} ਸੂਰਮੇ ਪੁੱਤਰ ਨਟਾਂ ਵਾਂਗ ਉਛਲਦੇ ਪੁਛਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛਲ ਕੇ ਨਾਸ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਿਜਰੀ ਜਿਮ ਦਾਹਿਤ, ਗਾਹਿਤ ਸੈਨ
ਅਰੀਨ, ਕਰੀ ਬਨ ਕੇਲਨ ਜੋਵਾ[1]। — [1]ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਸਾੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬਨ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ {ਗਾਹਿਤ} ਲਿਤਾੜਦੇ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।

ਪਿਖ ਕੈ ਰਜਪੂਤ ਬਡੇ ਮਜਬੂਤ,
ਪਠਾਨ ਮੁਗੱਲ ਭਗੇ ਕਰਿ ਤੋਵਾ ॥੩੬॥
ਜਗਿ ਬੰਦਨ ਨੰਦਨ ਕੰਦਨ ਸੱਤ੍ਰਨਿ,
ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਹਕਾਰ ਸੁ ਕੂਕੈਂ[1]। — [1]ਜਗਤ ਦੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗ (ਕਲਗੀਧਰ) ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਰ ਲੌ ਮਾਰ ਲੌ {ਹਕਾਰ} ਬੋਲ ਕੇ ਕੂਕਦੇ ਹਨ।

ਔ ਝਪਟਾਇ ਪਰੈਂ ਕਿਚਕਾਇ,
ਅਰੀ ਦਲ ਮੱਧ ਛਲੰਗ ਦੁਊ ਕੈ[1]। — [1]ਫੇਰ ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਹੁੰ ਕੁ ਛਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੱਥਲ ਹੱਥਰੁ ਮੱਥ ਸੁਟੈਂ ਕਟਿ,
ਕੇਤਿਕ ਕੇ ਝਟ ਪੱਟ ਅਰੁਕੈ[1]। — [1]ਕਈਆਂ ਦੇ ਪੱਟ, ਹੱਥ ਤੇ ਸਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਿਨਾਂਰੋਕ ਤੋਂ ਕੱਟ ਸੁਟਦੇ ਹਨ।

ਰੁੰਡਨ ਮੁੰਡਨ ਤੁੰਡਨ ਝੁੰਡ,
ਬਖੇਰ ਦਏ ਭਰਿ ਕੁੰਡ ਲਹੂ ਕੈ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਸਾਰੇ ਧੜ ਸਿਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਲਹੂ ਦੇ {ਕੁੰਡ} ਟੋਏ ਭਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮੇਦ ਰੁ ਮਾਸ ਕਾ ਕੀਚ ਮਚਜੋ
ਧਰ ਵੀਚ, ਉਲੀਚ ਲਹੂ ਦਿਖਰਾਵੈਂ[1]। — [1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮਿੱਝ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਚਿੱਕੜ {ਮਚਜੋ} ਹੋ ਗਿਆ, ਲਹੂ {ਉਚੀਲ} ਛਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭੈਰਵਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਮਿਲੇ ਸਭਿ,
ਮੋਦ ਭਰੇ ਮਨ ਬਾਂਛਿਤ ਖਾਵੈਂ।
ਨਾਚਤ ਨਾਰਦ ਜੋਗਨੀਆਂ ਮਿਲਿ,
ਤਾਰੀਆਂ ਦੈ[1] ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਪਾਵੈਂ। — [1]ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ।
ਭੂਤਨੀਆਂ ਭਰਿ ਖੂਨ ਕਟੋਰੀਆਂ,

ਲੋਰੀਆਂ ਦੈ ਨਿਜ ਪੂਤਨਿ ਪਜਾਵੈਂ ॥੩੮॥

ਕਬਿੱਤ:

ਪਾਵਕ ਜਯੋਂ ਲਪਟ ਝਪਟ ਝਾਰੈਂ ਬਿਕਟ
ਸੁਭਟਨ ਕੌਂ, ਚਟਕ ਚਟਕ ਪਟਕਾਨ ਹੈ[1]।

[1]ਅੱਗ ਦੀ {ਲਪਟ} ਲਾਟ ਵਾਂਗ ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ {ਬਿਕਟ} ਨ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਝਾੜਦੇ ਹਨ ਤੇ {ਚਟਕ ਚਟਕ} ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਟਕਾ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।

ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਸ਼ੇਖ ਰਾਜਪੂਤ ਮਜ਼ਬੂਤ,
ਦੇਖਿ ਅਫਗਾਨ ਦਾਬੈਂ ਦਾਂਤਨਿ ਜੁਬਾਨ ਹੈਂ।
ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਲੁੱਥਨ ਪੈ ਲੁੱਥ ਹੈ ਚਢਾਈ ਪਿਖਿ,
ਭੈਰਵਿ ਪਿਸਾਚ[1] ਭੂਤ ਨਾਚਤ ਮਸਾਨ[2] ਹੈਂ।

[1]ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਜੀਵ। [2]ਪ੍ਰੇਤ।

ਆਇ ਆਸਮਾਨ ਮੈਂ ਬਿਵਾਨ ਪੈ ਸੁ ਪਰੀ ਪੁੰਜ,
ਬਰ ਬਰ ਸੂਰ ਹੂਰ ਜਾਤ ਮੋਦ ਮਾਨ ਹੈਂ ॥੩੯॥
ਸੋਢ ਬੰਸ ਹੰਸ ਚਢੇ ਗਢ ਪੈ[1] ਨਿਹਾਰੈਂ ਜੰਗ,

[1]ਸੋਢਬੰਸ ਦੇ ਸੂਰਜ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ।

ਅੰਗ ਨਾ ਸਮਾਤ ਤਾਤ[1] ਲਰਤੇ ਬਿਲੋਕ ਕੈ।

[1]ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ।

ਮਾਰੈਂ ਕਰਵਾਰੈਂ ਕਰਿ ਵਾਰੈਂ ਲੈ ਕਟਾਰੈਂ ਬੀਰ,
ਝਾਰੈਂ ਛੱਮ ਛੱਮ ਨਾ ਵਿਚਾਰੈਂ ਕਾਹੂੰਰੋਕ ਕੈ[1]।

[1]ਸੂਰਮੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਟਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਝਾੜਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈਰੋਕੇਗਾ।

ਕਾਢਿ ਕਾਢਿ ਬਿਸਖ[1] ਚਲਾਵੈਂ ਰੋਸ ਬਾਢ ਬਾਢ[2],

[1]ਤੀਰ। [2]ਗੁੱਸਾ ਵਧਾ ਵਧਾ ਕੇ।

ਗਜਾਨ ਹਰੀ ਕੌਤਿਕ ਬਿਲੋਕ ਹੈਂ ਅਲੋਕਕੈ[1]।

[1]ਅਸਚਰਜ।

ਤੀਰ ਤੇਗ ਤੋਮਰ[1] ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਜਮ ਦਾਢਨ ਕੀ,

[1]ਬਰਛਿਆਂ ਤੇ।

ਨੌਕਨ ਪੈ ਚਢਿ[1] ਭਟ ਜਾਤ ਸੁਰ ਲੋਕ ਕੈ ॥੪੦॥

[1]ਕਟਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।

ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਅੰਗ ਔ ਨਿਖੰਗ ਧਨੁ ਪੇਖਬੇ ਕੋ,
ਐ ਪੈ ਵਡੇ ਬਲ ਕੇ ਬਿਲਾਸ ਮੈਂ ਦਿਖਾਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅੰਗ, ਭੱਥੇ ਤੇ ਧਨੁਖ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਨ ਪਰ ਬਲ ਤੇ ਕੌਤਕ ਵੱਡੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਡੇ ਵਡੇ ਕੱਦ ਕੇ ਬਿਹੱਦ[1] ਹੀ ਪਹਿਲਵਾਨ,

[1]ਬਹੁਤੇ।

ਗੌਰੈ ਗੌਰੈ[1] ਦੌਰੈ ਪੈ ਗਦੌਰੈ ਜਯੋਂ ਗਿਰਾਤ ਹੈਂ[2]।

[1]ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ। [2]ਦੌੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ {ਗਦੌਰੇ} ਗਹੀਰੇ ਵਾਂਗ ਡੇਗ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਐਂਡੇ ਐਂਡੇ ਆਇ ਬੋਲ ਬੋਲਤ ਜੇ ਬੈਂਡੇ ਬੈਂਡੇ,
ਫੇਟੈਂ ਗੁਰੁ ਬੇਟੈਂ ਕੀ ਸੁ ਖਾਇ ਲੇਟੈਂ ਲਾਤ ਹੈਂ[1]।

[1]ਆਕੜ ਆਕੜ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅਵੈੜੇ ਅਵੈੜੇ ਬਚਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ {ਫੇਟ} ਸੱਟ ਖਾ ਕੇ {ਲਾਤ} (ਪਸਾਰ ਕੇ) ਲੇਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਅ) ਲੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਖਾ ਕੇ।

ਗਿਰਤ ਮੁਨਾਰੇ ਸੇ ਡਰਾਰੇ ਸੇ ਅਪਾਰੇ ਖਾਨ,
ਮਾਨੋ ਹਨੂੰ ਅੰਗਦ ਪਹਾਰਨ ਢਹਾਤ ਹੈਂ[1] ॥੪੧॥

[1]ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਡਰਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤੇ ਪਠਾਣ ਡਿਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਣੋ ਹਨੁਮਾਨ ਤੇ ਅੰਗਦ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਜੀਲੇ ਜੇ ਰਜੀਲੇ ਔ ਹਠੀਲੇ ਬੀਰ,
ਬਾਂਕੁਰੇ ਛਬੀਲੇ ਛਕੇ ਛੋਭ ਕੀ ਗਹਿਰ ਕੈ[1]।

[1]ਸੁੰਦਰ ਸਜੇ ਹੋਏ ਜੇਹੜੇ {ਰਸੀਲੈ} ਚੁਸਤ ਤੇ ਹਠ ਵਾਲੇ ਬਾਂਕੇ ਤੇ ਛਬਿ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ {ਛੋਭ ਕੀ ਗਹਿਰ ਮੈਂ} ਗਾੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ {ਛਕੇ} ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਜ ਕੈ ਸਨਾਹੈਂ ਗਜਗਾਹੈਂ ਸ ਉਛਾਹੈਂ ਆਹੈਂ,

ਦੈਹੈਂ ਲਲਕਾਰੇ ਕਾਰੇ ਘਨ ਜਜੋਂ ਘਹਿਰ ਕੈ[1]।

[1]ਸੰਜੋਆਂ ਤੇ ਗਜ ਗਾਹਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ {ਘਹਿਰ ਕੈ} ਗੱਜ ਕੇ ਲਲਕਾਰੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। {ਗਜਗਾਹ– ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜੋ ਜਿਗਾ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।}

ਊਚੇ ਤਨ ਊਚੇ ਮਨ ਊਚੇ ਹਾਥ ਊਚੇ ਮਾਥ,
ਊਚੈ ਡੀਲ ਡੌਲ ਬੋਲ ਬੋਲਤ ਕਹਿਰ ਕੈ[1]।

[1]ਉੱਚੇ ਕੱਦ ਕਾਠ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿਰ (ਗੁੱਸੇ) ਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਝਪਟ ਗੁਰੁ ਪੂਤਨ ਕੀ ਆਗੈ ਯੌਂ ਦਬਟ ਜਾਤ[1],

[1]ਦਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਪਟ ਜਾਤ ਪੰਛੀ ਆਗੇ ਬਾਜ ਜਜੋਂ ਬਹਿਰਿ ਕੈ[1] ॥੪੨॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਜ਼ ਤੇ ਬਹਿਰੀ ਅੱਗੇ ਪੰਛੀ {ਰਪਟ} ਛਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੋਪ ਕੈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੋਪ ਕੈ ਹਰਨ ਹੇਤ,
ਰੋਪ ਕੈ ਪ੍ਰੌਨ ਧ੍ਰੌਨ ਧਾਯੋ ਤੇਗ ਕਰ ਫਰਿ[1]।

[1]ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ {ਧੋਪ ਕੈ} ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ {ਪ੍ਰੌਨ} ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਭਾਵ ਜਮਾ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਦੌੜਿਆ।

ਤੈਸੇ ਹੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਜਜੋਂ ਫਲੰਗ ਦੈ ਕੈ[1],

[1]ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ।

ਖੈਂਚ ਕੈ ਦੁਧਾਰਾ ਧਸਜੋ ਸੱਤ੍ਰੁਨ ਮੈਂ ਧਰ ਧਰ[1]।

[1]ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਤੇ {ਧਰ ਧਰ} ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਧਸਿਆ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਲਾਰਨ ਕੀ ਧਾਰ ਤਰਵਾਰਨ ਕੀ,
ਹੇਰ ਰੀਤਿ ਮਾਰਨ ਕੀ ਭਾਗੈਂ ਅਰਿ ਭਰ ਭਰ[1]।

[1]ਵੈਰੀ {ਭਰ ਭਰ} ਘਬਰਾ ਘਬਰਾ ਕੇ ਨੱਸਦੇ ਹਨ।

ਤੁਰਕ ਕਦੰਬਨ ਕੇ[1] ਤੰਬਨ ਮੈਂ ਛੂਟੈਂ ਬੌਲ[2],

[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ। [2]ਪੇਸ਼ਾਬ।

ਨਾਹਰ[1] ਕੇ ਆਗੇ ਜਜੋਂ ਗਜਿੰਦ[2] ਕਾਂਪੈਂ ਥਰ ਥਰ ॥੪੩॥

[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ।

ਆਨਨ ਪੈ[1] ਤੇਜ ਨੈਨ ਸੁਰਖੀ ਅਮੇਜ[2] ਛਾਈ,

[1]ਮੁੱਖ। [2]ਬਹੁਤੀ।

ਗਰਜ ਗਰੂਰ ਆਗੇ ਬਾਰਦ ਅਦੂਛ ਹੈਂ[1]।

[1]ਭਾਰੀ ਗਰਜ ਅੱਗੇ ਬੱਦਲਾਂ (ਦੀ ਗਰਜ) ਬਹੁਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਭਾਵ ਤੁੱਛ ਹੈ।

ਹੱਲਾ ਕਰੈਂ ਦੁੱਜਨ[1] ਕੇ ਦਲ ਕੋ ਥਰਥੱਲਾ ਦੇਤ[2],

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ। [2]ਭੜਥੂ ਪਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰੈਂ ਕਰਵਾਰੈਂ ਆਗੇ ਬੱਜ੍ਰ ਭੀ ਛੂਛ ਹੈਂ[1]।

[1]ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਅੱਗੇ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦੇ ਬੱਜਰ ਵੀ ਤੁੱਛ ਹਨ।

ਜੋਮ ਭਰੇ ਜੋਸ਼ ਭਰੇ ਰੋਸ ਭਰੇ ਹੋਸ਼ ਜੇਊ,
ਬਾਂਕੇ ਨੈਨ ਬੈਨ ਭੌਹੈਂ ਬਾਂਕੀ ਦੀਠ ਮੂਛ ਹੈਂ[1]।

[1]ਜੇਹੜੇ {ਲੋਗ} ਜੁਆਨੀ, ਜੋਸ਼, ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਅਕਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬਚਨ ਤੇ ਭ੍ਰਵੱਟੇ ਟੇਢੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਗਾਹ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵੀ ਟੇਢੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਯਰ ਕਪੂਤਨ ਕੀ ਊਤਨ ਕੀ ਕੈਹੈਂ ਕੈਸ,
ਜੈਸ ਡਰ ਪਾਏ ਹੋਤ ਕੂਕਰ ਕੀ ਪੂਛ ਹੈਂ[1] ॥੪੪॥

[1]ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ {ਊਤਨ} ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ ਕੁਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਹੀਏ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰੇ ਹੋਏ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ (ਢਿੱਲੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਤਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ ਹੈ)।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਤਾਹਰ ਬੇਗ[1] ਅਯੋ ਕਰਿ ਆਹਰ[2],

[1]ਨਾਮ। [2]ਉੱਦਮ।

ਜੋ ਭਟ ਜ਼ਾਹਰ[1] ਬੀਸ ਹਜ਼ਾਰੀ।

[1]ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਰਮਾ।

ਬੋਲਿ ਬਿਤੰਡ ਮਹਾਂ ਬਲਵੰਡ,
ਕੁਵੰਡ ਅਖੰਡ ਲਏ ਬਲ ਕਾਰੀ[1]।

[1]ਮਹਾ ਬਲੀ {ਬਿਤੰਡ} ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਬੋਲਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਧਨੁਖ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਘੋਰ ਘਟਾਨ ਛਟਾ ਸਮ ਸੋ
ਗਰਜਜੋ, ਤਰਜਜੋ ਗੁਰੁ ਪੂਤਨਿ ਭਾਰੀ[1]।

[1]ਬੱਦਲ ਦੀਆਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਘਟਾਂ ਵਿਚਲੀ {ਛਟਾ} ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ

ਗੱਜਿਆ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਾੜਿਆ।

ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਕਰੀ ਬਰਖਾ ਬਹੁ
ਬਾਂਨਨ ਕੀ, ਸਮ ਮੇਂਹ ਅਸਾਰੀ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਲਗਾਤਾਰ।
ਇਤ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਅਭੀਤ ਭਿਰੈਂ[1], — [1]ਨਿੱਡਰ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ।
ਕਿਤ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ ਜੁਝਾਰ ਅਪਾਰੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਲੜਦਾ ਹੈ।
ਉਤ ਤੈ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਲੈ ਉਮਡਯੋ[1], — [1]ਉੱਛਲ ਕੇ।
ਬਢਿ ਤਾਹਰ ਬੇਗ ਸਬੇਗ ਅਗਾਰੀ[1]। — [1]ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ {ਬਢਿ} ਵਧਿਆ।
ਵਹਿ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਪੈ ਯੌਂ ਪਹੁੰਚਯੋ,
ਰਘੁਬੀਰ ਪਰੈ ਘਟ ਕਾਨ ਉਘਾਰੀ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਚੰਦ (ਪਰੈ) ਉੱਪਰ ਕੁੰਭ ਕਰਨ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਉੱਘਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪਿਖਿ ਤਾਂਹਿ ਜੁਝਾਰ ਹਰੀ, ਕਰਵਾਰ
ਧਰੀ ਸਿਰ ਤਾਂਹਿ, ਦਯੋ ਧਰ ਡਾਰੀ[1] ॥੪੬॥ — [1]ਤਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ {ਧਰੀ} ਮਾਰੀ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਛਪਯ:
ਗਹਿ ਕੁਵੰਡ, ਬਲਵੰਡ
ਬੀਰ ਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰ[1]। — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਬਲੀ ਸੂਰਮੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ {ਕੁਵੰਡ} ਧਨੁਖ ਪਕੜ ਕੇ।
ਕਰਿ ਘੁਮੰਡ ਪਰਚੰਡ,
ਕਰੇ ਬਹੁ ਖੰਡ ਖੰਡ ਅਰਿ[1]। — [1]ਤਿੱਖਾ {ਘੁਮੰਡ} ਜੰਗ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।
ਕਿਤਿਕ ਰੁੰਡ ਬਿਨੁ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ,
ਮਹਿ ਮੱਧ ਵਖੇਰੇ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਧੜ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।
ਕਿਤਿਕ ਬਿਡਰ ਅਰਿ ਭਗੇ,
ਪੱਥ ਕੋਪੱਥ ਨ ਹੇਰੇ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਵੈਰੀ ਬਹੁਤਾ ਡਰ ਕੇ ਨਸ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਰਾਹ ਕੁਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ।

ਸਰ ਤਜੇ ਪੱਛ ਧਰ ਅੱਛ ਖਰ,
ਲਹਿ ਲਹਾਤ ਪਰਤੱਛ ਤਬਿ[1]। — [1]ਤਦੋਂ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਚਮਕਦੇ ਤੀਰ ਛੱਡੇ।
ਜਨੁ ਫੁੰਕਤ ਫਿਰਤ ਸਪੱਛ ਬਹੁ,
ਤੱਛਕ ਲੱਛਨ ਲੱਛ ਨਭ[1] ॥੪੭॥ — [1]ਮਾਨੋ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਤੱਛਕ (ਨਾਗ) ਸ਼ੂਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਉਭੇ ਬੀਰ ਬਰਬੰਡ,
ਚੰਡ ਸਰ ਗਹਿ ਕੁਵੰਡ ਫਿਰਿ[1]। — [1]ਫੇਰ ਦੋਨੋਂ ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਮੇ ਧਨੁਖ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ।
ਅਤਿ ਉਮੰਡ ਰਿਸ ਮੰਡ,
ਛੰਡ ਸਰ ਸੋ ਬ੍ਰਬੰਡ ਥਿਰਿ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਧਾਰ ਕੇ ਉੱਛਲ ਕੇ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ {ਸੋ} ਉਹ {ਬਰਬੰਡ} ਬਲ ਵਾਲੇ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ) ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਧਾਇ ਧਾਇ ਕਰਿ ਆਇ,
ਵਾਰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਾਰਨ ਬਰ[1]। — [1]{ਬਾਰਨ ਬਰ} ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਾਰ ਕਰ ਕਰਕੇ।
ਤੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੁੜਵਾਇ,
ਝੁੰਡ ਝੁੰਡਾਨ ਗਿਰਤ ਧਰ[1]। — [1]ਮੂੰਹ ਤੇ ਸਿਰ ਤੁੜਵਾ ਕੇ ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਸੱਜਤ ਮਹਾਂ,

ਗੱਜਤ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਭਟ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਬਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਗੱਜਦੇ ਹਨ।

ਕਰਿ ਹਾਲ ਹੂਲ ਤੁਰਕਾਨਿ ਦਲ,
ਆਇ ਧਾਇ ਹਟ ਜਾਇ ਕਟਿ[1] ॥੪੮॥

[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਦਲ ਵਿੱਚ ਦੌੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਹਲਚਲੀ ਕਰ ਕੇ ਕੱਟ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਹੂੰ ਭਰੈ ਮੁਖ ਨੂਰ,
ਸੂਰ ਗਨ ਬਰਹਿ ਹੂਰ ਬਰ[1]।

[1]ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮੂੰਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹੂਰਾਂ ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਹੂੰ ਭੀਮ ਭੈਰੋਂ ਭੁੰਕਾਰ,
ਪਲ ਲਹੂ ਰਹੇ ਚਰ[1]।

[1]ਕਿਤੇ ਭਿਆਨਕ ਭੈਰੋਂ {ਭੁੰਕਾਰ} ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਸ ਤੇ ਲਹੂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਹੂੰ ਕਾਲਿਕਾ ਭਰਿ ਕਪਾਲ,
ਸਦਰੁੱਧ੍ਰ ਗਟੱਕੈ[1]।

[1]ਕਿਤੇ ਕਾਲੀ {ਕਪਾਲ} ਖੋਪਰੀ ਭਰ ਕੇ {ਸਦ} ਚੰਗਾ ਲਹੂ ਗਟ ਗਟ ਕਰ ਕੇ ਪੀਂਦੀ ਹੈ।

ਛੁਟੇ ਬਾਲ ਬਿੱਕ੍ਰਾਲ,
ਮਾਲ ਉਰਿ ਮੁੰਡ ਲਟੱਕੈ[1]।

[1]ਭਿਆਨਕ ਵਾਲ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਗਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡੱਕਾਰੈਂ ਡਾਕਨਿ ਕਹੂੰ[1],
ਖਾਤ ਪੀਤ ਜੋਗਨਿ ਫਿਰਹਿਂ।
ਕਿਤਿ ਮੁੰਡੀ ਮੁੰਡ ਟਟੋਲਿ ਭਟ,
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਮਾਲਾ ਭਰਹਿ[1] ॥੪੯॥

[1]ਕਿਤੇ ਡਾਇਣਾਂ ਡਕਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਕਿਤੇ {ਮੁੰਡੀ} ਸ਼ਿਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ {ਰੁੰਡ} ਧੜਾ 'ਚੋਂ {ਮੁੰਡ} ਸਿਰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮੁੰਡ) ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਮਾਲਾ 'ਚ {ਭਰਹਿ} ਪ੍ਰੋਂਦਾ ਹੈ।

ਜ੍ਵਲਤ ਤੇਜ ਮੁਖ ਅਤਿ ਅਮੇਜ,
ਦੁਹਿ ਦਿਸਨ ਭਰੇ ਰਿਸ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਤੇਜ ਨਾਲ {ਅਮੇਜ} ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਮੁਖ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਹੀਂ ਤਰਫ਼ੀਂ ਗ਼ੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਚੜੀ ਭੌਂਹ ਲੋਚਨ ਲਲੌਂਹ,
ਸਭਿ ਚਿਤੈਂ ਅਰਿਨ ਦਿਸ[1]।

[1]ਭ੍ਰਵਟੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰ {ਲਲੌਂਹ} ਲਾਲ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

ਅਤਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਿੱਕ੍ਰਾਲ,
ਕਾਲ ਜੁਗ ਕਾਲ ਧਰੇ ਤਨ[1]।
ਭਿਗੇ ਸ੍ਰੌਨ ਗੁਰੁ ਲਾਲ,
ਦਿਪਤਿ ਜੁਗ ਮਾਰਤੰਡ ਜਨੁ[1]।

[1]ਬਹੁਤੇ ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਾਲ ਨੇ ਦੋ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰੇ ਹਨ।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲ (ਸਪੁੱਤਰ) ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ (ਐਉਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ) ਜਾਣੋ ਦੋ ਸੂਰਜ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਖਿ ਭਏ ਪੀਤ[1] ਮੁਖ ਅਰਿਨ ਕੇ,
ਕੇਹਰ ਜਜੋਂ ਗਰਜੈਂ ਖਰੇ।
ਪਿਖਿ ਖਾਨ ਕਿਤਾਨ ਮਹਾਨ ਬਲਿ,
ਝੂੰਮ ਝੂੰਮ ਝੁਕ ਝੁਕ ਲਰੇਂ[1] ॥੫੦॥

[1]ਪੀਲੇ।

[1]ਕਿਤਨੇ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹਿਲੋਰੇ ਖਾ ਕੇ ਤੇ ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ ਆਵਤ ਉਭਾਰੇ ਅੰਗ ਆਯੁਧ ਲੈ,
ਚੌਸਦੀ ਛਿਸੱਦੀ ਔ ਹਜਾਰੀ ਸਾਜ ਸਾਜ ਕੈ[1]।

[1]ਚਾਰ ਸੌ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ, ਛੇ ਸੌ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਸਰਦਾਰ ਸਜ ਸਜ ਕੇ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ {ਉਭਾਰੇ} ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਏਕ ਓਰ ਜੋਰ ਦੈ ਗਿਰੀਸ ਦਾਂਤ ਪੀਸ ਰੀਸ,
ਧਾਰਨ ਦੁਬੀਸ ਕੇ ਰਈਸ ਗਾਜ ਬਾਜ ਕੈ[1]।

[1]ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਤੇਰਈਸ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਦੰਦ ਪੀਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਲਾਲਨ ਬਿਸਾਲ ਹੂਲ ਹਾਲ ਪਾਰ,
ਧਰੀ ਮਾਰ ਸੱਤ੍ਰਨ ਪੈ ਮੇਘਨ ਜਗੋਂ ਗਾਜ ਕੈ[1]।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗੱਜ ਕੇ ਮਾਰ ਕੀਤੀ।

ਕਹਾਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਕੌਨ ਐਹੈ[1] ਆਪਸ ਮੈਂ ਕੈ ਹੈਂ ਤੁਰਕ,
ਕੈਧੋ ਰੈਨ ਕਜਾਮਤ ਕੀ[1] ਐਹੈ ਦਿਨ ਆਜ ਕੈ ॥੫੧॥

[1]ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੌਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
[1]ਪ੍ਰਲੋ ਦੀਰਾਤ।

ਭਾਰਥ ਸਮਾਨ ਮਹਾਂ ਭਾਰਥ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮੰਡਯੋ,
ਖੰਡਯੋ ਦਲ ਦੁੱਜਨ ਕਾ ਛੰਡਯੋ ਕਾਰ ਜਾਰ ਹੈ[1]।

[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਭਾਰੀ ਤਿੱਖਾ {ਭਾਰਥ} ਜੰਗਰਚਿਆ, {ਕਾਰਜਾਰ} ਜੰਗ 'ਚੋਂ {ਛੰਡਯੋ} ਛਾਂਟ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਦਲ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੇਤਿਨ ਕੇ ਮੁੰਡ ਬੱਖ ਸੱਥਲ[1] ਕਟੇ ਹੈਂ ਮੱਥ,
ਹੱਥ ਤਲਫੱਤ ਜੈਸੇ ਸਫਰੀ ਅਪਾਰ ਹੈਂ[1]।
ਕੇਤਿਨ ਕੇ ਫਾਰਿ ਉਰ ਪਰੇ ਹੈਂ ਦੁਫਾਰ ਧਰੇ[1],
ਲੁੱਥ ਪੈ ਚਢਾਈ ਲੁੱਥ ਜੁੱਥ ਗੁੱਥ ਭਾਰ ਹੈ[1]।

[1]ਸਿਰ, ਵੱਖੀਆਂ ਤੇ ਪੱਟ।
[1]ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤੀਆਂ {ਸਫਰੀ} ਮੱਛੀਆਂ ਤੜਫਦੀਆਂ ਹਨ।
[1]ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ {ਉਰ} ਛਾਤੀਆਂ ਪਾੜ ਕੇ ਦੋਫਾੜ {ਧਰੇ} ਕੀਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ {ਭਾਰ} ਵੱਡਾ {ਗੁੱਥ} ਗੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ {ਜੁੱਥ} ਢੇਰ (ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਕਾਲੀ ਕੀ ਕਰਵਾਰ[1] ਹੈ ਕਿ ਕਾਲ ਹੀ ਕੀ ਧਾਰ ਹੈ
ਕਿ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਯੇ ਜੁਝਾਰ ਕੀ ਤ੍ਰਵਾਰ ਹੈ ॥੫੨॥

[1]ਤਲਵਾਰ।

ਖੈਂਚ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪ੍ਰਨ ਠਾਨ ਕੈ ਨਿਦਾਨ ਕਰਯੋ[1],
ਮਾਰੇ ਭੀਮ[1] ਜ੍ਵਾਨ ਖਾਨ ਸੱਯਦ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੈ[2]।
ਕੀਨੇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਝੁੰਡ ਝੁੰਡ ਪਰੇ ਔਂਧੇ ਮੁਖ,
ਸ੍ਰੋਨਤ ਕੀ ਸਰਤਾ ਚਲੀ ਹੈ ਬਹਿ ਬਾਰ ਕੈ[1]।

[1](ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ) ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਡਰਾਉਣੇ। [2]ਵੰਗਾਰ ਕੇ।
[1]ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜ (ਵਖ ਕੀਤੇ) ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਪਏ ਹਨ, {ਬਾਰ ਕੈ} ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਗ ਚੱਲੀ।

ਲੈ ਲੈ ਮੁੰਡ ਜੋਗਨੀ ਬਜਾਵੈਂ ਨ੍ਹਾਵੈਂ ਸ੍ਰੋਨਤ ਮੈਂ,
ਖਾਵੈਂ ਪਲ ਬਾਂਛਿਤ[1] ਯੌਂ ਆਸਿਖਾ[2] ਉਚਾਰ ਕੈ।
ਜੌ ਜੌ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ਮਾਰਤੰਡਾ ਮਹਿ ਮੰਡਾ ਰੈਹੈ,
ਤੌ ਲੌ ਜਸ ਝੰਡਾ ਯੇ ਅਖੰਡਾ ਗੁਰੁ ਬਾਰ ਕੈਂ[1] ॥੫੩॥

[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। [2]ਅਸੀਸਾਂ।
[1]ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਤੇ ਧਰਤੀ {ਮੰਡਾ} ਇਸਥਿਤ ਰਹਿਣਗੇ ਉੱਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਜਸ ਦਾ ਝੰਡਾ (ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ) {ਅਖੰਡਾ} ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ।

ਪੱਲਾ ਧਰਿ ਹੱਲਾ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਮੁਸੱਲਾ ਜੁਰਿ[1],
ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਅਲੀ ਅਲੀ ਬੋਲ ਬੋਲ ਧਾਏ ਹੈਂ।
ਖਾਇ ਕੈ ਕਸੀਸ ਤੁਰਕੀਸ ਰੀਸ ਪੀਸ ਦਾਂਤ,
ਸੰਗ ਬੀਸ ਧਾਰ ਕੇ ਗਿਰੀਸ ਭੀ ਮਿਲਾਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਪੱਲਾ ਫੇਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਜੁੜ ਕੇ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।
[1]ਕਚੀਚੀ ਵੱਟ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਗ਼ੁੱਸੇ 'ਚ ਦੰਦ ਪੀਹ ਕੇ ਆਏ, ਨਾਲ

ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵੀ ਮਿਲਾ ਲਏ।

ਧਾਰ ਧਾਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਪਾਰ ਦਿਸ ਚਾਰ ਹੂੰ ਤੇ,
ਹੂਲ ਹਾਲ ਡਾਰ ਏਕ ਵਾਰ ਹੀ ਸੁ ਆਏ ਹੈਂ[1]।

[1]{ਧਾਰ ਧਾਰ} ਫੜ ਲੌ ਫੜ ਲੌ ਤੇ ਮਾਰ ਲੌ ਮਾਰ ਲੌ (ਬੋਲਦੇ) ਚਹੁੰ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ (ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ) {ਪਾਰ} ਚੀਰਦੇ ਹੋਏ ਹਲਚਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਉਹ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ ਆ ਗਏ।

ਘੇਰ ਲੀਨੇ ਮੱਧ ਮੈਂ ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਦ੍ਵੈ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ,
ਮਾਨੋ ਉਭੈ ਇੰਦੁ ਪੈ ਬਿਹੱਦ ਮੇਘ ਛਾਏ ਹੈ[1] ॥੫੪॥

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ੇਰ ਵਿਚਾਲੇ ਘੇਰ ਲਏ, ਜਾਣੋ ਦੋਂਹ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਆਨਿ ਘਨੋ ਘਨ ਜਯੋਂ ਉਮਡਯੋ,
ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ ਬਜੈ ਕੈ[1]।

[1]ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਦਲ ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾ ਕੇ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਗੱਜ ਕੇ {ਉਮਡਯੋ} ਉੱਛਲ ਕੇ ਆਇਆ।

ਰੋਸ ਭਰੇ ਸਭਿ ਧਾਇ ਪਰੇ,
ਇਕ ਬਾਰਹਿ ਹੂਲਰੁ ਹਾਲ ਮਚੈ ਕੈ[1]।

[1]ਹਲਚਲੀ ਮਚਾ ਕੇ।

ਧੂਰ ਸੋਂ ਪੂਰ ਗਯੋ ਸਗਰੋ ਨਭ[1],

[1]ਅਕਾਸ਼।

ਸੂਰ ਰਹਯੋ ਨਿਜ ਨੂਰ ਤਜੈ ਕੈ[1]।

[1]ਸੂਰਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਜੰਗ ਅਭੰਗ ਪੁਨਾ ਜੁਗ ਦੰਡ[1],

[1]ਦੋ ਪਹਿਰ।

ਕਰਯੋ ਪਰਚੰਡ ਅਤੀ ਬਲ ਕੈ ਕੈ ॥੫੫॥
ਆਨਿ ਬਿਮਾਨਨਿ ਪੈ ਅਸਮਾਨ,
ਪਰੀ ਮੁਦ ਠਾਨ ਪਰੀ ਬਹੁ ਡੋਲੈਂ[1]।

[1]ਆ ਕੇ ਬਬਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਉੱਤੇ ਅਪੱਛਰਾਂ ਅਨੰਦ ਧਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ (ਪਰੀ) ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੈ ਕੁਸਮਾਂਜੁਲਿ ਦੇਵ ਪਿਖੈਂਰਣ,
ਹੇਰਿ ਕਰੈਂ ਸੁਰਿ-ਨਾਰਿ ਕਲੋਲੈਂ[1]।

[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੱਕ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਜੰਗ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਢਿ ਬੈਲ ਮਹੇਸ਼ ਢੁਕੇ ਢਿਗ ਹੀ,
ਸੰਗ ਭੈਰਵਿ ਕਾਲਕਾ ਜੋਗਨਿ ਕੋ ਲੈ[1]।

[1]ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਭੈਰਵੀ ਕਾਲਿਕਾ ਤੇ ਜੋਗਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ।

ਰਥ ਠਾਢ ਦਿਨੇਸ਼ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਯੋ,
ਨਿਜ ਹੀ ਕੁਲ ਕੇ ਪਿਖਿ ਬਾਲ ਅਮੋਲੈ[1] ॥੫੬॥

[1]ਆਪਣੀ ਕੁਲ (ਸੂਰਜ ਬੰਸ) ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਬਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨੇ (ਵੀ ਆਪਣਾ) {ਬਿਸ਼ੇਸ਼} ਸੁੰਦਰਰਥ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਤ ਤੈ ਗੁਰੂ ਆਪ ਮੁਕਾਨ[1] ਚਢੇ,

[1]ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ 'ਤੇ।

ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਤ ਹੈਂ।
ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਆਨੰਦ ਕੰਦਨ ਕਾ[1],

[1]ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ।

ਪਿਖਿ ਜੰਗ ਉਮੰਗ ਬਢਾਵਤ ਹੈਂ।
ਧਨ ਧੰਨ ਧੁਨੀ ਦਸਹੂੰ ਦਿਸ ਤੈ,
ਗੁਰੁ ਪੂਤਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਵਤ ਹੈ।
ਯਹਿ ਸ਼ੋਰ ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਛਯੋ[1],

[1]ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਇਹੁ ਬਾਲਕ ਖੂਬ ਲਰਾਵਤ ਹੈਂ[1] ॥੫੭॥

[1]ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਭ ਆਨਿ ਬਿਮਾਨ ਸੁਰਾਨ ਛਏ[1],
[1]ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਬਿਮਾਨ ਫੈਲ ਗਏ।

ਗੁਰੁ ਪੂਤਨ ਪੂਤ ਸੁ ਜੰਗ[1] ਨਿਹਾਰੈਂ।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜੰਗ।

ਗੁਨ ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ[1] ਤੁੰਬਰ[2] ਸੇ ਰਿਖਿ,
[1]ਸਰਸੁਤੀ। [2]ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਗਵੱਯਾ।

ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਧਰਿ ਮੋਦ ਅਪਾਰੈਂ।
ਇਹ ਬਾਲਕ ਮਾਰਿ ਮਲੇਛਨ ਕੋ,
ਸਿਰ ਦੈ ਕਰਿ ਸ੍ਵੈ, ਧਰ ਭਾਰ ਉਤਾਰੈਂ[1]।
[1]ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨਗੇ।

ਬਲ-ਭੱਦਰ ਕਾਨ੍ਹ ਕਿ ਰਾਮ ਲਖੰਨ,
ਕਿ ਬਾਲ ਕਿਧੋਂ ਬਪੁ ਕਾਲਹਿ ਧਾਰੈਂ[1] ॥੫੮॥
[1]ਇਹ ਬਲ ਭੱਦ੍ਰ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ) ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਨ ਜਾਂਰਾਮ ਤੇ ਲਛਮਣ ਹਨ ਜਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਲ ਨੇ ਹੀ {ਬਪੁ} ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਧਰਿ ਹੋਸ਼ ਸ ਰੋਸ[1] ਭਿਰੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਤ,
[1]ਅਕਲ ਨਾਲ ਗ਼ੁੱਸੇ ਸਹਿਤ।

ਬੀਰ ਬਲੀ ਬਲ ਠਾਨ ਮਹਾਨੇ।
ਧਰ ਕੀ ਗਤਿ ਨਾਉ ਸਮਾਨ ਭਈ,
ਨਭ ਰੈਨ ਛਈ ਗਨ ਗ੍ਰੇਹ ਦਿਖਾਨੇ[1]।
[1]ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ (ਡੋਲਣ ਵਾਲੀ) ਹੋ ਗਈ, ਅਕਾਸ਼ 'ਚਰਾਤ ਫੈਲ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਦਿੱਗਜ ਡੋਲ ਉਠੇ ਦਹਿਲੇ ਦਿਲ[1],
[1]ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਾਥੀ ਡੋਲ ਗਏ (ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ) ਦਿਲ ਕੰਬ ਉੱਠੇ।

ਹੋਨ ਲਗੀ ਪਰਲੈ ਕਿਤ ਆਨੇ।
ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ ਅਤੀ ਰਿਸ ਧਾਰਿ,
ਖਿਚੀ ਤਰਵਾਰ ਜਬੈ ਮਰਦਾਨੇ[1] ॥੫੯॥
[1]ਸੂਰਮੇ ਨੇ।

ਪੱਬ ਹਲੇ ਦਹਲਜੋ ਸੁਰ ਲੋਗ,
ਪਤਾਨ ਬਿਤਾਲ ਤਲਾਤਲ ਤੈ[1]।
[1]{ਪੱਬ} ਪਹਾੜ ਹਿਲ ਗਏ, ਪਤਾਲ, ਦੂਜੇ ਪਤਾਲ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਤਾਲ ਤੱਕ (ਸਾਰੇ ਕੰਬ ਗਏ)।

ਸਿਰਿ ਸ਼ੇਸ਼ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਜੋ,
ਭਈ ਕੂਰਮ ਕੋਲ ਕੀ ਦੀਨ ਗਤੈਂ[1]।
[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਿਆ, {ਕੂਰਮ} ਕੱਛੂ ਤੇ {ਕੋਲ} ਸੂਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੁਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮਚਗੋ ਥਰਥੱਲ ਉਥੱਲ ਪੁੱਥਲ,
ਅਜੀਤ ਹਰੀ ਬਲ ਕੈ ਜੁ ਅਤੈ[1]।
[1]ਹਲਚਲੀ ਮੱਚ ਗਈ ਤੇ ਉਲੱਦ ਪੁਲੱਦ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ।

ਸਿਪਹਾ ਜੁ ਸਲਾਰ ਕੌ ਮਾਰਿ ਦੁਧਾਰ,
ਸੁਟਜੋ ਧਰ ਬੋਲਿ ਉਠਜੋ ਸੁ ਫਤੈ[1] ॥੬੦॥
[1]ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ (ਕਮਾਂਡਰ) ਨੂੰ ਦੋ ਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੱਜ ਕੇ ਫਤਹ ਬੁਲਾਈ।

ਫੇਰ ਘਨੇ ਇਕ ਵਾਰਹਿ ਖਾਨਨਿ,
ਆਯੁਧ ਆਨ ਕਿਤਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ[1]।
[1]ਆ ਕੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰੇ।

ਧੀਰ ਧਰੇ ਜੁਗ ਬੀਰਨ ਬੀਰਨ,
ਕੀਨ ਬਿਦੀਰਨ ਸੱਤ੍ਰੁ ਅਪਾਰੇ[1]।
[1]ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਮੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।

ਯਦਪਿ ਸੀਸ ਕਟੇ ਨ ਲਟੇ ਸੁ,
ਕਬੰਧ ਲਰੇ ਜੁਗ ਕੇ ਫਿਰ ਭਾਰੇ[1]।
[1]ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ ਕੱਟੇ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ {ਨ ਲਟੇ} (ਧਰਤੀ ਤੇ) ਨਹੀਂ ਡਿੱਗੇ (ਸਗੋਂ) ਫੇਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਧੜ ਬਹੁਤ ਲੜਦੇ ਰਹੇ।

ਆਖਰ ਹ੍ਵੈ ਟੂਕ ਟੂਕ ਜਰਾ ਜਰ,
ਸੰਮੁਖ ਜੂਝ ਪਰੇ ਗੁਰੁ ਬਾਰੇ[1] ॥੬੧॥

[1]ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਯੌਂ ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਭੰਗ[1] ਜਬੈ,

[1]ਲਗਾਤਾਰ।

ਹਨ ਕੈ ਘਨ ਕੌ ਜੁਗ ਜੂਝ ਪਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਤੇਜ ਸਮਾਇ ਗਏ ਮੱਧ ਤੇਜਹਿ,
ਮੂੰਡ ਮੁੰਡੀ-ਧਰ ਆਨਿ ਲਏ ਹੈ[1]।

[1]ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਈ, ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਏ।

ਨਾਹਿਂ ਮਿਲੇ ਧਰ ਪੈ ਗਿਰਨੇ ਧਰ,
ਜੋਗਨੀਆਂ ਪਲ ਮਾਹਿਂ ਖਏ ਹੈਂ[1]।

[1]ਧੜ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿਗਣੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ (ਕਿਉਂਕਿ) ਜੋਗਣੀਆਂ ਪਲ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ 'ਚ ਖਾ ਗਈਆਂ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰੰਮ ਕੇ ਹੇਤ, ਬੁਲਿੰਦ
ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਦ੍ਵੈ, ਨਿਜ ਸੀਸ ਦਏ ਹੈਂ[1] ॥੬੨॥

[1]ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ (ਦੀਰਖਿਆ) ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਧਰਮ ਹਿਤ,
ਜੂਝੇ ਅਰਿ-ਗਨ ਮਾਰ।
ਸੁ ਜਸ ਛਯੋ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਮੈਂ,
ਲਯੋ ਸੁ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰ ॥੬੩॥
ਜੁਝੈ ਤੀਸਕ ਸਿੰਘ ਤਹਿਂ,
ਤੀਨ ਪਜਾਰੇ ਸੰਗ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਉਭੈ ਵਡ,
ਭੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਿ ਜੰਗ ॥੬੪॥
ਸੁਤ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਬੀਰਤਾ,
ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਹ੍ਵੈ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਕਹਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਤਬੈ,
ਭਏ ਜਨਮ ਇਨਿ ਧੰਨਜ ॥੬੫॥
ਜੋ ਨਰ ਰਣ ਮੈਂ ਸੰਮੁਖ ਹ੍ਵੈ,
ਲਰਿ ਅਰਿ ਸੋਂ ਤਨ ਦੇਤ।
ਭਗਤ ਜੁਗੀਸ ਜੁ ਪਦ ਲਹੈਂ,
ਸੋ ਪਦ ਵਹਿ ਜਨ ਲੇਤ ॥੬੬॥
ਸਫਲ ਜਨਮ ਯਾ ਜਗਤ ਮੈਂ,
ਤੀਨ ਜਨਨ ਕੋ[1] ਹੋਤ।

[1]ਤਿੰਨ (ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ।

ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੂਰਮਾ,
ਕੈ ਹ੍ਵੈ ਭਗਤ ਉਦੋਤ[1] ॥੬੭॥

[1]ਜਾਂ ਭਗਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ।

ਚੌਪਈ:
ਯੌਂ ਕਹਿ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਮੌਨ ਰਹਾਏ।
ਏਕ ਮਹੂਰਤ ਭਰ ਨ ਅਲਾਏ[1]।

[1]ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਤੱਕ ਨ ਬੋਲੇ।

ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਿ ਐਸ ਵਿਚਾਰੀ।
ਭਏ ਜੁ ਥੇ ਯਹਿ ਮਮ ਸੁਤ ਚਾਰੀ ॥੬੮॥
ਹਮਰਾ ਬਚਨ ਭਯੋ ਥਾ ਜਬਿ ਤੈ।
ਯਹਿ ਤੋ ਜੂਝ ਰਹੇ ਥੇ ਤਬਿ ਤੈ।
ਅਬਿ ਹਮ ਦੈਨ ਚਹੈਂ ਗੁਰਜਾਈ।
ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਵਹਿਂ ਯਹਿ ਵਡਜਾਈ ॥੬੯॥
ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਿ ਐਸ ਵਿਚਾਰਾ।
ਹੈ ਸੰਤਤਿ ਜਗਿ ਜੁਗ ਪ੍ਰਕਾਰਾ[1]।

[1]ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਹੈ।

ਇਕ ਬਿੰਦੀ[1] ਇਕ ਨਾਦੀ[2] ਕਹੀਏ।

[1]ਬੀਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭਾਵ ਪੁੱਤਰ। [2]ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭਾਵ ਸਿੱਖ।

ਸੋ ਹਮਰੇ ਦੋਨੋ ਅਬਿ ਹਈਏ ॥੭੦॥
ਬਿੰਦੀ ਸੰਤਤਿ ਹਮਰੀ ਨਾਸੈ।
ਨਾਦੀ ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸੈ।
ਤਾਂ ਤੈ ਨਾਦੀ ਮਮ ਸੰਤਾਨਾ।
ਆਹਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮਹਾਨਾ ॥੭੧॥
ਪੁਨ ਯਹਿ ਪੰਥ ਰਹੈਗੋ ਤਬਿ ਲੌਂ।
ਸੂਰ ਸਸੀ ਧਰ ਹੈ ਜਗਿ ਜਬਿ ਲੌਂ[1]।

[1]ਜਗਤ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੈ।

ਯਹਿ ਗੁਰੁ ਘਰੁ ਕੀ ਵਸਤੁ ਗੁਰਜਾਈ।
ਦੇਵਹੁਂ ਅਬੀ ਖਾਲਸੇ ਤਾਂਈਂ ॥੭੨॥
ਯੌਂ ਵਿਚਾਰ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਏ।
ਤੂਰਨ[1] ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਢਿਗ ਆਏ।

[1]ਛੇਤੀ।

ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਗੁਰੁ ਪਾਸੂ।
ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ਚੁਫੇਰੇ ਖਾਸੂ ॥੭੩॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਭਿ ਤਰਫ ਨਿਹਾਰਾ।
ਪਰਖਯੋ ਸਭਿ ਕੋ ਭਲ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਦੈਹੁਂ ਪੰਥ ਕੋ ਮੈਂ ਗੁਰਜਾਈ ॥੭੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਸੰਤ ਸਿੰਘ* ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੋ,

*ਇਕੱਲੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਸੂ. ਰੁ. ੬ ਅੰ: ੪੧ ਅੰਕ ੨ ਤੋਂ ੪।

ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਲਾਇਕ ਪੇਖਿ।
ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠਾਇ ਕੈ ਦੀਨੋ
ਗੁਰੁ ਅਭਿਖੇਕ[1] ॥੭੫॥

[1]ਤਿਲਕ।

ਚੌਪਈ:

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ।
ਤਿਸ ਕੋ ਪਹਿਰਾਏ ਸਭਿ ਤੂਰਨ।
ਨਿਜ ਦਸਤਾਰ ਸੀਸ ਸਜਵਾਈ।

ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸਭੀ ਝੁਲਵਾਈ ॥ ੭੬ ॥
ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਸ੍ਰੀ-ਫਲ[1] ਏਕਾ।
ਯਹਿ ਧਰਿ ਆਗੇ ਮਸਤਕ ਟੇਕਾ।
ਪੁਨ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।
ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਰੂਪ ਮਹਾਨੀ ॥ ੭੭ ॥
ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਭਾਖਯੋ ਸਿੰਘਨ ਤਾਂਈਂ।
ਬੈਠਹੁ ਸਭਿ ਬੁਰਜਨ ਮੈਂ ਜਾਈ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਵਤ।
ਰਹਯੋ ਅਰਿਨ ਕੌਂ ਨੀਕੈ ਘਾਵਤ ॥ ੭੮ ॥
ਹਮ ਅਬਿ ਤਜ ਕੈ ਯਾਹਿ ਮਕਾਨੈਂ।
ਨਿਕਸੈਂ ਲੈ ਤ੍ਰੈ ਸਿੰਘ ਮਹਾਨੈ।
ਔਰ ਠੌਰ ਪ੍ਰਗਟੌਂ ਕਿਤ ਜਾਈ।
ਕਰਤ ਰਹਯੋ ਤੁਮ ਇਹਾਂ ਲਰਾਈ ॥ ੭੯ ॥
ਤੁਰਕ ਕਰੈਂ ਬਲ ਤੁਮ ਪਰ ਜਬਿ ਹੀ।
ਸੰਮੁਖ ਜੂਝ ਮਰਯੋ ਤੁਮ ਸਭਿ ਹੀ।
ਸਫਲ ਜਨਮ ਤੁਮਰਾ ਯਹਿ ਹੋਈ।
ਜੀਵਤ ਸਦਾ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ ॥ ੮੦ ॥
ਮਰਨ ਸਫਲ ਨਰ ਨਿਜ ਵਹਿ ਕਰਹੀਂ।
ਅਰਿ ਸੋਂ ਲਰਿ ਸਨਮੁਖ ਜੋ ਮਰਹੀਂ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਜੁ ਭਾਖੇ।
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਭਿ ਮਨਿ ਧਰਿ ਰਾਖੇ ॥ ੮੧ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਗਾਥਾ ਯਹਿ ਭਈ,
ਸੁਨੋ ਤੁਰਕ ਦਲ ਕੇਰ।
ਤਿਸ ਨਿਸ ਕੋ ਦਿਸ ਚਾਰ ਤੈ,
ਰਹੇ ਹਵੇਲੀ ਘੇਰ ॥ ੮੨ ॥
ਚੌਪਈ:
ਪਹਿਰੂ ਠੌਰ ਠੌਰ ਬੈਠਾਏ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਬਹੁ ਬਿਕਟ[1] ਖੜ੍ਹਾਏ।
ਫਿਰਤੇ ਰੌਂਦ[1] ਸੂਦਾਰ ਅਪਾਰੀ।
ਦੇਤ ਤਲਾਵਾ[1] ਚੌਕੀਦਾਰੀ[2] ॥ ੮੩ ॥
ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਜ ਲੋਗਨ ਤਾਂਈਂ।
ਕਹੈਂ ਆਜ ਤਕੜੇ ਰਹੁ ਭਾਈ।
ਮਤੁ ਕਿਤ ਨਿਕਸ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਪੀਰੈਂ।
ਜਾਵਹਿ ਛੋਡਿ ਹਵੇਲੀ ਧੀਰੈਂ[1] ॥ ੮੪ ॥
ਆਜ ਫਜਰ[1] ਜਬ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਨੀਕੈ।

[1]ਨਲੇਰ।

[1]ਪਿਕਟਾਂ, ਚੋਰ ਪਹਿਰਾ।

[1]ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੇ।

[1]ਅੰ:- ਤਲਾਜਹ, ਸੰਗਜਾ=ਸੈਨਾ ਦਾ ਉਹ ਟੋਲਾ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੀਰਖਯਾ ਲਈ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫਿਰਦਾ ਰਹੇ। [2]ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ।

[1]ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ।

[1]ਸਵੇਰਾ।

ਮੱਧ ਹਵੇਲੀ ਧਸ ਕਰਿ ਨੀਕੈ।
ਗੁਰੁ ਸਮੇਤ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਤਾਂਈਂ।
ਦੈ ਹੈਂ ਮਾਰਿ ਕਲੇਸ਼ ਮੁਕਾਈ ॥੮੫॥
ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਨਿ ਤੁਰਕਨਿ ਠਟ ਰਾਖੀ।
ਸੁਨੋ ਗੁਰੁ ਦਿਸ ਕੀ ਅਬਿ ਸਾਖੀ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਜਬਿ ਹੀ ਯੌਂ ਬੀਤੀ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੈ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀਤੀ ॥੮੬॥
ਹੁਤੋ ਛਿੱਦ੍ਰ ਇਕ ਭੀਤ ਮਝਾਰਾ[1]।
[1]ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੋਰੀ ਸੀ।
ਖੋਲਿ ਕਰਯੋ ਤਿਸ ਕਾ ਵਡ ਦ੍ਵਾਰਾ।
ਸਬਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਰਿ ਰਖਵਾਰੇ[1]।
[1]ਰਾਖੇ (ਖੜ੍ਹੇ) ਕਰਕੇ।
ਬਾਹਰ ਭਏ ਗੁਰੂ ਤਿਸ ਦ੍ਵਾਰੇ ॥੮੭॥
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਰ[1]।
[1]ਚੰਗੇ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਯਹਿ ਸਿੰਘ ਤੀਨ ਤਰ[1]।
[1]{ਤਰ} ਬਹੁਤ ਹੀ (ਚੰਗੇ)।
ਇਨਿ ਕੋ ਗੁਰੁ ਲੀਨੋ ਨਿਜ ਸੰਗੈਂ।
ਚਲੇ ਤੁਰਕ ਦਲ ਓਰਿ ਨਿਸੰਗੈਂ ॥੮੮॥
ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਗੁਰੁ ਅਸ ਵਰਤਾਈ।
ਸੋਇ ਗਏ ਪਹਿਰੂ ਸਮੁਦਾਈ।
ਊਚੈ ਟੇਰਿ ਟੇਰਿ[1] ਬਹੁ ਬਾਰੀ।
[1]ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ।
ਗਿਰਾ[1] ਗੁਰੂ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥੮੯॥
[1]ਬਾਣੀ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਭਾਗਯੋ ਜੈ ਹੈ।
ਐਸ ਪੁਕਾਰਤ ਗਏ ਸੁ ਧੈ ਹੈਂ[1]।
[1]ਦੌੜ ਕੇ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨ ਕਰਿ ਤਬਿ ਹੀ।
ਜਾਗ ਉਠਯੋ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਸਭਿਹੀ ॥੯੦॥
ਵਹਿ ਭੀ ਲਗੇ ਪੁਕਾਰਨ ਵੈਸੇ।
ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਤ ਜਾਵਤ ਜੈਸੇ।
ਰੌਰ ਪਰਯੋ ਤੁਰਕਨਿ ਦਲ ਮਾਂਹੀਂ।
ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਸਭਿ ਇਤ ਉਤ ਜਾਂਹੀਂ ॥੯੧॥
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਲਾਂਘਿ ਤੁਰਕ ਦਲ ਸਭਿ ਹੀ।
ਕੋਸ ਦੁ ਤੀਨਕ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬਿ ਹੀ।
ਪੈ ਤੀਨੋ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ ਥੇ ਜੋ।
ਭੀੜ ਮਾਹਿਂ ਕਿਤ ਵਿਛੁੜ ਗਏ ਸੋ ॥੯੨॥
ਪੁਨ ਇਕ ਭੈਂਸ ਚੁਗਾਵਨ ਵਾਰੋ।
ਗੁੱਜਰ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮਿਲਯੋ ਅਗਾਰੋ।
ਤਿਸ ਨੇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਲਯੋ ਪਛਾਨੀ।
ਊਚੇ ਬਕਨ ਲਗਯੋ ਬਦ ਬਾਨੀ[1] ॥੯੩॥
[1]ਬੁਰੇ ਬਚਨ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਨਿਵਾਰਨ ਹੇਤੈਂ[1]।
[1]ਹਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।

ਕੜਾ ਉਤਾਰ ਭਏ ਇਕ ਦੇਤੈਂ[1]।
ਲੈ ਕੈ ਕੜਾ ਭਿ ਮਾਹੀ ਮੂਢੋ[1]।
ਲਗਯੋ ਪੁਕਾਰਨ ਫੇਰ ਅਗੂਢੋ[1] ॥ ੯੪ ॥
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਖੰਜਰ ਤਿਹ ਉਰਿ ਲਾਈ।
ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਚਲੇ ਅਗਵਾਈ।
ਕਈ ਭਾਂਤਿ ਮਗ ਕਸ਼ਟ ਸਹੈ ਕੈ।
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜੈ ਕੈ ॥ ੯੫ ॥
ਗਨੀ ਨਬੀ ਖਾਂ ਥੇ ਪਠਾਨ ਜੋ।
ਤਿਨਿ ਤਹਿਂ ਲੀਏ ਗੁਰੁ ਪਛਾਨ ਸੋ।
ਹੁਤੇ ਸੁਦਾਗਰ ਘੋੜਯੋਂ ਕੇਰੇ।
ਤਿਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਅਸ੍ਵ ਲਏ ਬਧੇਰੇ ॥ ੯੬ ॥
ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਨਿਜ ਘਰ ਲੈ ਗਏ।
ਨੇਮ ਧਰਮ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਥਏ[1]।
ਹੁਤੋ ਮਸੰਦ ਗੁਲਾਬਾ ਤਹਾਂ।
ਗੁਰੂ ਉਤਾਰੇ ਤਿਸ ਘਰ ਮਹਾਂ[1] ॥ ੯੭ ॥
ਤੀਨੋ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇ ਪੁਨ ਆਈ।
ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਕਾਹਟ ਤਬਿ ਥਾਈ[1]।
ਗੁਰੁ ਜੰਗਨ ਕੀ ਗਾਥਾ ਗੌਰੈਂ।
ਕਹਿ ਅਧਿਜਾਇ ਥਿਰਯੋ ਇਸ ਠੌਰੈਂ ॥ ੯੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਚਮਕੌਰ ਕਾ ਜੰਗ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਨ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੈਂਹਸਠਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੬੫ ॥

[1]ਦੇ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਮੂਰਖ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਣ ਵਾਲਾ।
[1]ਉੱਚੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ।
[1]ਹੋ ਗਏ।
[1]ਵਿੱਚ।
[1]ਤਦੋਂ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਬਿ: ਸੀ।

੬੬. {ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਦੀਨੇ ਨਗਰ ਪਹੁੰਚਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:
ਏਰੇ ਮਨ ਮੇਰੇ ਤਜੋ,
ਔਰ ਵਖੇਰੇ ਸਾਰ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ।
ਗੁਰ ਪਦ ਪੋਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗਹਿ,
ਭਵ-ਨਿਧਿ ਉਤਰਹੁ ਪਾਰ[1] ॥੧॥ — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਪਕੜ ਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉੱਤਰ ਜਾਉ।

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੈ ਗੁਰੂ,
ਦੀਨੇ ਲੌ ਜਿਮ ਜਾਹਿਂ।
ਸੋ ਸਭਿ ਗਾਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ,
ਕਹੋਂ ਧਯਾਇ ਇਸ ਮਾਹਿਂ ॥੨॥
ਜਿਸ ਨਿਸ ਗੁਰੁ ਚਮਕੌਰ ਤਜਿ,
ਆਏ ਇਸ ਦਿਸ ਚਾਲਿ।
ਤੁਰਕ ਹਵੇਲੀ ਮੈਂ ਧਸੇ,
ਅਰਣੋਦਯ ਕੇ ਨਾਲਿ[1] ॥੩॥ — [1]ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ।
ਸਿੰਘ ਹੁਤੇ ਤਹਿਂ ਜਿਤਿਕ ਤਬਿ,
ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਮਚਾਇ।
ਸਮੁਖ ਹੋਇ ਜੂਝੇ ਸਬੈ,
ਬਹੁ ਤੁਰਕਨ ਕੌ ਘਾਇ ॥੪॥
ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਰੂਪ ਥਾ,
ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਅਨੁਹਾਰ[1]। — [1]ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਵਰਗਾ ਸੀ।
ਵਹਿ ਜੂਝਯੋ ਜਬਿ ਜੁੱਧ ਕਰਿ,
ਤੁਰਕਨਿ ਲਯੋ ਵਿਚਾਰ ॥੫॥
ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕਾ ਯਹੀ ਥਾ,
ਜੋ ਜੂਝਯੋ ਰਣ ਮਾਹਿਂ।
ਸੀਸ ਕਾਟ ਤਿਸ ਕਾ ਪਠਯੋ,
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥੬॥
ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨਿ ਬਾਰ ਬਹੁ,
ਪੇਖਯੋ ਥਾ ਗੁਰੁ ਤਾਂਇਂ।
ਤਿਨਿ ਭਾਖਯੋ ਗੁਰੁ ਨਹਿਂ ਮਰਯੋ,
ਗਯੋ ਨਿਕਸ ਕਿਤ ਸਾਇ[1] ॥੭॥ — [1]ਉਹ।
ਗ੍ਰਾਮਨ ਮੈਂ ਖੋਜਨ ਹਿਤੈ,
ਫੌਜ ਚਢੀ ਤੁਰਕਾਨਿ।
ਮਾਰਯੋ ਭ੍ਰਾਤਰ ਗੁੱਜਰ ਜਿਹ[1], — [1]ਜਿਸ ਗੁੱਜਰ ਦਾ ਭਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਤਿਹ ਤਬਿ ਦਯੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ॥੮॥
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਗੁਰੁ ਗਯੋ,
ਅਈ ਫੌਜ ਸੁਨਿ ਤਾਹਿਂ।

ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਘੇਰਯੋ,
ਹੇਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਚਾਹਿ[1] ॥੯॥ — [1]ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ।

ਕਬਿੱਤ:
ਪਾਇ ਏਹ ਸਾਰ[1] ਹੈ ਗੁਲਾਬਾ ਡਰਯੋ ਭਾਰ, — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਆਇ ਗਾਇ[1] ਕਹਯੋ ਅਨਤ ਸਿਧਾਰੀਏ[2]। — [1]ਬੋਲ ਕੇ। [2]ਹੋਰ ਥਾਂ ਚਲੇ ਜਾਉ।
ਧੀਰ ਗੁਰੁ ਦੀਓ ਹਮੈਂ ਗਹਿਨ ਵਾਲੋ ਕੌਨ ਥੀਓ[1], — [1]ਸਾਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਜਮ ਤੈ ਛੁਡੈਂ ਹੈਂ ਗੁਰੈਂ ਕੌਨ ਮਾਰੀਏ[1]। — [1]ਕੌਣ ਮਾਰੇਗਾ।
ਭੇਸ ਬਦਲਾਨੋ ਭਾਗ ਜਾਨੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਤੈ,
ਕਾਮ ਅਵਤਾਰਨ ਕੋ ਸਦਾ ਨਿਰਧਾਈਏ[1]। — [1]ਨਿਸਚੇ ਕਰੋ।
ਜਰਾ-ਸੰਧ ਕਾਲ-ਯਵਨ ਆਗੇ ਜਦੁਪਤਿ[1] ਭਾਗਯੋ, — [1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ।
ਮੂਸਾ ਈਸਾ ਭਾਗਿਓ ਮੁਹੰਮਦ ਵੀਚਾਰੀਏ ॥੧੦॥
ਭਾਵੀ[1] ਪਰਬਲ ਏਹੁ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਕੀ ਅਤਿ, — [1]ਹੋਣੀ।
ਟਲੀ ਹੈ ਨ ਕਾਹੂੰ ਤੈ ਨ ਆਗੇ ਕੋਊ ਟਲ ਹੈ।
ਜੈਸੀ ਆਇ ਬਨੈ ਤਬਿ ਰਹਿਣਾ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਖੁਸ਼,
ਦੁਖ ਸੁਖ ਲਾਭ ਹਾਨ ਮਾਹਿਂ ਨਾ ਦਹਲ ਹੈ[1]। — [1]ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਏਹੀ ਬਡਜਾਈ ਔ ਭਲਜਾਈ ਗਜਾਨ ਭਗਤੀ ਹੈ,
ਨਾ ਤੋ ਅਗਜਾਨੀ ਸੋਕ ਕਰੈਂ ਜੀਵ ਖਲ ਹੈਂ[1]। — [1]ਮੂਰਖ ਹਨ।
ਐਸੀ ਕਹਿ ਗਨੀ ਖਾਨ ਨਬੀ ਖਾਨ ਕੋ ਬੁਲਾਇ,
ਬਸਨ ਰੰਗਾਇ ਸਜਾਹਿ[1] ਧਾਰੇ ਗੁਰੁ ਭਲ ਹੈਂ ॥੧੧॥ — [1]ਕਾਲੇ।
ਹਾਜੀਆਂ ਕਾ ਬੇਖ ਧਰਿ ਮੰਚ[1] ਪਰ ਚਾਲੇ ਚਰਿ[2], — [1]ਪਲੰਘ। [2]ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਵੈਸੇ ਹੀ ਕਰਾਏ ਵੇਸ ਰੁੱਚ ਕੇ[1]। — [1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੇ (ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ)।
ਗਨੀ ਖਾਂਨ ਨਬੀ ਖਾਨ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਸਿੰਘ*

*ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪਾਠ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਂ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਉਰ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਲਾਗੇ ਚਾਰੋਂ ਓਰਿ ਯਹਿ ਮੰਚ ਕੋ ਮਨੁੱਚ ਕੇ[1]। — [1]ਉੱਚੇ ਮਨਾਂ ਵਾਲੇ।
ਮੰਚ ਕੋ ਉਠਾਇ ਚਲੇ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਇ ਵਹਿ,
ਸੱਯਦ ਕਹਾਇਂ ਸਭਿ ਹਾਜੀ ਬਨਿ ਸੁੱਚ ਕੇ[1]। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਬੂਝੈਂ ਜਨ ਜੌਨ ਯਹਿ ਜਾਹਿ ਕੌਨ ਮੰਚ ਪਰ,
ਗਨੀ ਖਾਨ ਕੈ ਹੈ ਤਾਂਹਿ ਏਹੁ ਪੀਰ ਉੱਚ ਕੇ ॥੧੨॥
ਮੁੱਠਾ ਮੋਰ ਪੰਖਨ ਕਾ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਹਾਥ ਲੀਏ,
ਜਾਵਤ ਝੁਲਾਵਤ ਕਲੇਸ਼ ਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਚ ਕੋ[1]। — [1]ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ {ਮੁਚਕੋ} ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੂੰ।
ਗਏ ਦਲ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਮਾਹਿਂ ਜਬਿ ਯਾਹਿ ਬਿਧਿ,
ਬੂਝਯੋ ਤਿਨਿ ਕੌਨ ਏਹੁ ਜਾਵਤ ਹੈ ਸੁੱਚ ਕੋ।
ਕਹਯੋ ਤਬਿ ਗਨੀ ਖਾਨ ਤਿਨ ਪੈ ਵਖਾਨ[1] ਐਸੇ, — [1]ਬੋਲ ਕੇ।
ਸੱਯਦ ਹੈ ਏਹੁ ਆਯੋ ਕਾਬਯੋਂ ਪੀਰ ਉੱਚ ਕੋ।
ਕਹਯੋ ਉਮਰਾਇ ਤਬਿ ਖਾਣਾ ਖਾਇ ਜਾਇ ਅਬਿ,

ਕਰੈ ਪੀਰ ਪੂਰਨ ਯੇ ਮੇਰੀ ਅਬਿ ਰੁੱਚ ਕੋ[1] ॥੧੩॥
[1]ਇੱਛਾ ਨੂੰ।

ਗਨੀ ਖਾਨ ਕਹਯੋ ਤਬਿ ਪੀਰ ਨਹਿਂ ਖਾਇ ਕਛੂ,
ਰਾਖਤ ਹੈ ਰੋਜ਼ੇ ਨਿਤ ਏਕ ਜਵ[1] ਖਾਇ ਹੈ।
[1]ਜੌਂ ਦਾ ਇਕ (ਦਾਣਾ)।

ਜੋਊ ਮੁਖੋਂ ਕੈਹੈ ਸੋਊ ਪਾਰ ਥੈਹੈ ਬਿਨਾ ਬਾਰ[1],
[1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦਗੀ ਅਪਾਰ ਮੈਂ ਹੀ ਰੈਨ ਦਿਨ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਕਹਯੋ ਉਮਰਾਵ ਤਬਿ ਜੌ ਪੈ ਪੀਰ ਨਾਹਿਂ ਖਾਹਿ,
ਸੰਗ ਜੇ ਮੁਰੀਦ ਯਾਹਿ ਸੋਊ ਖਾਇ ਜਾਇ ਹੈਂ।
ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਜਾਹੁ ਤੁਮ ਤਯਾਰ ਕਰੋ,
ਖਾਇ ਹੈਂ ਮੁਰੀਦ ਏਤੋ ਜੇਤੋ ਮਨ ਭਾਇ ਹੈਂ ॥੧੪॥
ਖਾਨਾ ਕੀਓ ਤਯਾਰ ਜਾਇ ਤੁਰਕਨ ਸੁਧਾਰ ਤਬਿ,
ਸਿੱਖਨ ਕੌਂ ਗੁਰੂ ਨੈ ਉਚਾਰ ਯੌਂ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਤੈ ਅਲਾਇ ਕੈ ਫਿਰਾਇ ਕ੍ਰੱਦ[1],
[1]ਕਿਰਪਾਨ।

ਲੀਜੀਓ ਨਿਸ਼ੰਕ ਖਾਇ ਜੇਤੋ ਮਨ ਭਾਯੋ ਹੈ।
ਜਾਇ ਤਬਿ ਸਿੱਖ ਬੈਠੇ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸੰਗ ਖਾਨ,
ਫੇਰੀ ਜਬਿ ਕ੍ਰੱਦ ਤਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਅਲਾਯੋ ਹੈ।
ਅਹੋ ਤੁਮ ਹਾਜੀਓ ਕਜਾ ਪਾਜੀਓ[1] ਕੁਕਾਜ ਕੀਨ,
[1]ਪਖੰਡੀਓ।

ਖਾਨੇ ਬੀਚ ਛੁਰੀ ਫੇਰ ਮਕਰੂ[1] ਬਨਾਯੋ ਹੈ ॥੧੫॥
[1]ਘ੍ਰਿਣਾ ਯੋਗ।

ਕਹਯੋ ਤਬ ਗਨੀ ਖਾਨ ਤੁਮ ਕੋ ਪਛਾਨ ਨਾਹਿਂ,
ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਏਹ ਮੱਕਯੋਂ ਆਨ ਚਲੀ ਸੋ ਨਵੀਨ ਹੈ।
ਹਾਜੀ ਹੋਇ ਸੱਯਦ ਜੋ ਸੋਊ ਫੇਰੈ ਛੁਰੀ ਏਹੁ,
ਪੀਰ ਉੱਚ ਕੇ ਚਲਾਈ ਮੱਕਯੋਂ ਆਈ ਪੀਨ[1] ਹੈ।
[1]ਚੰਗੀ (ਰੀਤੀ)।

ਸੁਨ ਕੈ ਤੁਰਕ ਚੁਪ ਕਰੇ ਮੋਦ ਭਰੇ ਸਭਿ,
ਖਾਨਾ ਖਾਯੋ ਸਭਿ ਹੀ ਨੈ ਮਿਲਿ ਦੀਨ ਚੀਨ ਹੈ[1]।
[1](ਆਪਣੇ) ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ।

ਆਏ ਸਿੱਖ ਖਾਨਾ ਖਾਇ ਪਲੇ ਬਾਂਧ ਲਯਾਏ ਕੁਛ,
ਗੁਰੂ ਨੈ ਕਹਯੋ ਥਾ ਜੋਈ ਸੋਈ ਕਾਮ ਕੀਨ ਹੈ ॥੧੬॥
ਚਾਲੇ ਗੁਰੂ ਤਹਾਂ ਤੈ ਉਤਾਲੇ[1] ਮੰਚ ਪੈ ਬਿਸਾਲੇ,
[1]ਛੇਤੀ।

ਦੇਤ ਛਬਿ ਸੇਤੁ ਭਵ ਹੇਤ ਜਿਨਿ ਨਾਮ ਹੈ[1]।
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ (ਸੇਤ) ਪੁਲ ਹੈ, (ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ) ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਗ ਮੈਂ ਤਲਾਬ ਏਕ ਆਬ ਚਾਰੁ ਵਾਰ ਆਯੋ[1],
[1]ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਇਕ ਤਲਾ ਆਇਆ।

ਉਤਰੇ ਬਿਵੇਕ ਸਿੰਧੁ[1] ਤਹਾਂ ਸੁਖ ਧਾਮ ਹੈਂ।
[1]ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ।

ਖਾਨਾ ਤੁਰਕਾਨ ਵਾਰਾ ਲਯਾਏ ਥੇ ਜੁ ਸਿੱਖ ਬਾਂਧਿ,
ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸੰਸੇ ਖੋਣ ਹੇਤ[1], ਗੁਰੁ ਤਾਮ ਹੈ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਸੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਹੇਰਯੋ ਜਬਿ[1], ਹਲੂਆ ਸੋ ਭਲੂਆ ਭਯੋ ਹੈ
[1]ਜਦੋਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ (ਉਹ) {ਤਾਮ} ਖਾਣਾ ਦੇਖਿਆ।

ਅਤਿ[1] ਅਜ਼ਮਤ ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਪੇਖਿ ਆਮ ਹੈਂ[2] ॥੧੭॥
[1]ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। [2]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖ ਕੇ (ਆਮ) ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ (ਪੇਖਿ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਇ ਅਚਰਜ ਗਨੀ ਖਾਨ ਆਦਿ ਸੰਗੀਓਂ ਨੇ,
ਗੁਰੂ ਕੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਪਛਾਨਯੋ।

ਚਲ ਕੈ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰਾਮ ਜੌ ਕਨੇਚ ਆਏ,
ਬੋਲ ਕੈ ਮਸੰਦ ਫੱਤੇ ਤਾਈਂ ਯੌਂ ਬਖਾਨਜੋਂ।
ਘੋੜੀ ਤੇਰੇ ਧਾਮ ਦੋਇ ਆਹਿ, ਏਕ ਹਮੈਂ ਦੇਹੁ
ਅਸਵਾਰੀ ਹੇਤ, ਹਮ ਫੇਰ ਦੈ ਹੈਂ ਜਾਨਜੋ[1]।
[1]ਜਾਣ ਲੈ ਅਸੀਂ ਮੋੜ ਦਿਆਂਗੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਫੱਤੇ ਧਰਿ ਕਪਟ ਮਹੱਤੇ[1] ਕਹਜੋ,
[1]ਬਹੁਤਾ।
ਹੁਤੀ ਅਲਵੱਤੇ ਅਬਿ ਗਈ ਕਿਤੇ ਮਾਨਜੋ[1] ॥੧੮॥
[1]ਹੈ ਤਾਂ ਸੀ {ਅਲਵੱਤੇ} ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਤੇ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ (ਸੱਚ) ਮੰਨ ਲਉ।
ਲੈ ਗਯੋ ਦਮਾਦ[1] ਮੇਰੋ ਮਾਂਗ ਕੈ ਜਨੇਤ ਹੇਰੋ[2],
[1]ਜਵਾਈ। [2]ਜੰਞ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ।
ਐਹੈ ਜਬਿ ਦੈਹੈਂ ਤਬਿ ਆਪ ਪੈ ਪਠਾਇ ਹੈਂ।
ਕੂਰ ਤਾਂਹਿ ਹੇਰਿ ਗੁਰੁ ਟੇਰਿ[1] ਕਹਜੋ ਫੇਰ ਇਮ,
[1]ਬੋਲ ਕੇ।
ਘੋਰੀ ਘਰ ਤੇਰੇ ਠਾਢੀ ਉਭੈ ਅਬਿ ਤਾਇਂ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।
ਫੇਰ ਫੱਤੇ ਕਹਜੋ ਮੈਂ ਤੁਰਕਾਨ ਤੇ ਡਰਾਤ,
ਮਤ ਕੈਹੈਂ ਮਮ ਘਾਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੈ ਇਹਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਸ ਨ ਕਰ ਦੇਣ ਇਹੋ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਹਮ ਕੋ ਨ ਦੈਹੈਂ, ਸਾਂਪ ਆਇ ਖੈਹੈ,
ਤੁਵ ਜਾਨ ਯੁਤ ਜੈਹੈਂ, ਲੀਜੋ ਅਜ਼ਮਾਇ ਹੈ ॥੧੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਜਯੋਂ ਗੋਈ[1] ਹੋਈ ਸੋਈ,
[1]ਕਹੀ।
ਘੋੜੀ ਖਾਈ ਸਾਂਪ।
ਤਿਸੀ ਸਾਂਪ ਫੱਤਾ ਡਸਜੋ,
ਧਰੇ ਉਭੈ ਇਮ ਖਾਪ[1] ॥੨੦॥
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਖਪਾ ਦਿੱਤੇ।
ਬੇਮੁਖ ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਨੈ,
ਖੋਯੋ ਲਾਹਾ ਮੂਰ[1]।
[1]ਨਫ਼ਾ ਤੇ ਮੂਲ।
ਕੋਪ ਖੁਸ਼ੀ ਸੈਂ ਗੁਰੂ ਜੋ ਕਹੈਂ,
ਸੁ ਥਹੈ[1] ਜ਼ਰੂਰ ॥੨੧॥
[1]ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:
ਗੁਰੂ ਮੰਚ ਪੁਨ ਹ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰੇ।
ਆਗੇ ਚਲੇ ਕੌਤਕੀ ਭਾਰੇ।
ਨਰ ਨਾਟਕ ਇਹੁ ਥਾਟ ਦਿਖਾਯੋ[1]।
[1]ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਟਕ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਦਿਖਾਈ।
ਹੇਹਰ ਨਗਰ ਅਗਾਰੀ ਆਯੋ ॥੨੨॥
ਤਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਦਾਸੀ ਕੇਰਾ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਆਹਿ ਬਡੋ ਅਤਿ ਡੇਰਾ।
ਏਕ ਨਿਸਾ ਗੁਰੁ ਜਬੈ ਥਿਰਾਏ[1]।
[1]ਠਹਿਰੇ।
ਡਰਿ ਮਹੰਤ ਬਡ ਫਜਰੈਂ[1] ਆਏ ॥੨੩॥
[1]ਵੱਡੇ ਸਵੇਰੇ।
ਕਹਜੋ ਚੋਰ ਤੁਮ ਸ਼ਾਹੀ[1] ਗੁਰੂ।
[1]ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਹੀ ਚੋਰ ਹੋ।
ਆਗੇ ਚਲਨਾ ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਸ਼ੁਰੂ।
ਤੁਰਕ ਖਬਰ ਗਹਿ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਰੈਂ।
ਦੈ ਫਾਂਸੀ ਡੇਰਾ ਉਜਾਰੈਂ ॥੨੪॥

ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਡੇਰਾ ਸਦ ਬਸ ਹੈ।
ਤੂੰ ਫਾਸੀ ਕਾ ਚਾਖੈਂ ਰਸ ਹੈ।
ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਟਰੈ ਨ ਕਬਿਹੀ।
ਧ੍ਰੂਵ[1] ਮੇਰੁ[2] ਧਰ[3] ਚਾਲੈਂ ਜਬਿਹੀ ॥੨੫॥
[1]ਧ੍ਰੂ ਤਾਰਾ। [2]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ। [3]ਧਰਤੀ।
ਜੈਸ ਕਹਯੋ ਤੈਸੇ ਹੀ ਥਯੋ।
ਤੁਰਕੈਂ ਸਾਧ ਸੁ ਫਾਂਸੀ ਦਯੋ।
ਗੁਰੂ ਤਹਾਂ ਤੈ ਚਲ ਕਰਿ ਤਬੈ।
ਗਏ ਜਟਪੁਰੇ ਲੰਮੇ[1] ਜਬੈ ॥੨੬॥
[1]ਲੰਮੇ (ਪਿੰਡ ਕੋਲ) ਜਟ ਪੁਰੇ ਪਿੰਡ।
ਰਾਇ ਕੋਟ ਹੈ ਤਹਾਂ ਨਜੀਕੈਂ।
ਰਾਇ[1] ਖਬਰ ਪਾਈ ਜਬਿ ਠੀਕੈਂ।
[1]ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਨੇ।
ਮਿਲਯੋ ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਤਬਿ ਆਈ।
ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਾਦਰ ਲਯੋ ਥਿਰਾਈ ॥੨੭॥
ਪਿਖਿ ਲਵਾਸ ਅਚਰਜ ਮਨ ਪਾਈ।
ਲਰਜ਼ ਅਰਜ਼ ਲਖਿ ਫਰਜ਼ ਅਲਾਈ[1]।
[1]ਫ਼ਰਜ਼ ਜਾਣ ਕੇ ਕੰਬ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।
ਮੁਝ ਕੌਂ ਭੀ ਮੁਰੀਦ ਨਿਜ ਜਾਨੋ।
ਕਰੂੰ ਟਹਿਲ ਜੋ ਆਪ ਬਖਾਨੋ ॥੨੮॥
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਰਾਏ।
ਦਿਹੁ ਸਰ੍ਹੰਦ ਤੈ ਖਬਰ ਮੰਗਾਏ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਾਂ।
ਕਿਆ ਹਵਾਲ ਬਰਤਯੋ ਫਿਰ ਵਹਾਂ ॥੨੯॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕਾ ਹੁਕਮ ਮਹਾਨਾ।
ਕੱਲੇਰਾਇ ਸੀਸ ਧਰਿ ਮਾਨਾ।
ਧਾਵਨ[1] ਫੌਰਨ[2] ਪਠਯੋ ਤਬੈ ਹੀ।
[1]ਹਲਕਾਰਾ। [2]ਛੇਤੀ।
ਵਹਿ ਸਰ੍ਹੰਦ ਮੈਂ ਗਯੋ ਜਬੈ ਹੀ ॥੩੦॥
ਸਿੱਖ ਏਕ ਗੁਰੁ ਕਾ ਤਹਿਂ ਮਿਲਯੋ।
ਸਭਿ ਹਵਾਲ ਉਨਿ ਉਸ ਤੈ ਗਿਲਯੋ[1]।
[1]ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਭਾਵ ਸੁਣ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ।
ਚਾਰ ਪਹਰ ਮੈਂ ਵਹਿ ਹਟਿ ਖਾਸੈਂ[1]।
[1]ਆਪ।
ਆਯੋ ਦੌਰਿ ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਪਾਸੈਂ ॥੩੧॥
ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਉਨਿ ਗੁਰਹਿਂ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਯੋ।
ਕੱਲੇ ਰਾਇ ਸਿੱਖ ਜਨ ਔਰੈਂ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਭਏ ਦੁਖੀ ਮਨਿ ਗੌਰੈਂ ॥੩੨॥
ਦੋਹਰਾ:
ਵਹੀ ਕਥਾ ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਸਭਿ,
ਤੁਮੈ ਸੁਨੈਹੋਂ ਮੀਤ।
ਤੁਰਕਨ ਜੈਸ ਸਰ੍ਹੰਦ ਮੈਂ,
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਅਨੀਤਿ[1] ॥੩੩॥
[1]ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਜ਼ੁਲਮ।

ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਸਹਿਤ ਜਯੋਂ,
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੋਇ।
ਚੜ੍ਹੇ[1] ਵੀਚ ਸਰਹੰਦ ਕੇ, — [1]ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।
ਸੁਨੋ ਹਾਲ ਅਬਿ ਸੋਇ ॥੩੪॥

ਲਲਿਤ ਛੰਦ:

ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਤਜਿ ਨਿਕਸੇ,
ਸਰਸੇ ਨਦਿ ਤਟਿ[1] ਆਏ। — [1]ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ।
ਭਾਰੀ ਭੀਰ ਪਰੀ ਤਹਿ ਥੀ ਜੋ,
ਸੋ ਵਰਨੀ ਨਹਿਂ ਜਾਏ।
ਚਿਤਵਨ ਤੈ ਚਿਤਿ ਚੀਰ[1] ਲਗਤ ਹੈ, — [1]ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਨੈਨ ਨੀਰ ਭਰ ਆਵੈ।
ਕਰ ਕੰਪਤ ਲਿਖਨੀ ਡੁਲ ਪਰ ਹੈ,
ਗਦ ਗਦ ਗਲ ਹ੍ਵੈ ਜਾਵੈ[1] ॥੩੫॥ — [1]ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਹਨ, ਕਲਮ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੰਠਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਮਹਲ ਔਰ ਸੁਤ ਜਨਨੀ,
ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਿਤ ਕਿਤ ਹੀ।
ਗਏ ਬਿਛੁਰ ਸਭਿ ਆਪਸ ਮਾਹੀਂ,
ਪਰੀ ਬਿਪੱਤੀ[1] ਅਤਿ ਹੀ। — [1]ਬਿਪਤਾ।
ਜਬਿ ਵਹੀਰ ਗੁਰੁ ਕਾ ਨਦਿ ਲਖ ਕੈ[1], — [1]ਨਦੀ ਲੰਘ ਕੇ।
ਰੋਪੜ ਕੇ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਨਗਰ ਵਾਸੀਅਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਤੁਰਕਨਿ,
ਛਲ ਬਲ ਕਰਿ ਬਹੁਤਾਯੋ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ!
ਲੋਗ ਲੁਟੇਰੇ ਔਰ ਹਜਾਰਾਂ,
ਪਰੇ ਚੁਫੇਰਯੋਂ ਧਾਈ।
ਸਭੀ ਵਹੀਰ ਲੁਟ ਗਯੋ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਮਾਚੀ ਅਧਿਕ ਲਰਾਈ।
ਗੁਰੁ ਘਰਨੀ ਕੇ ਡੋਲੇ ਚੁਕਿ ਖੁਦ,
ਸਿਖ ਦਿਲਵਾਲੀ[1] ਲੈ ਕੈ। — [1]ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ।
ਭੇਸ ਬਦਲ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਪਹੁੰਚੇ,
ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਬਹੁ ਧੈ ਕੈ ॥੩੭॥
ਮਾਤ ਸੁੰਦਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ,
ਯਹਿ ਜੁਗ ਦਿੱਲੀ ਮਾਹੀਂ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਿੱਖਨ ਕੇਰ ਜਨਾਨਯੋ,
ਵੀਚ ਰਹੀਂ ਭਲ ਚਾਹੀ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਸਮਝ ਕੇ ਰਹੀਆਂ।

ਅੜਿੱਲ ਛੰਦ:

ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਮਾਤਰੁ ਤਾਤਨ ਕੋ[1] — [1]ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਭਾਵ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ।
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਿ।

ਰੋਪੜ ਲੌਂ ਤਬਿ ਆਏ,
ਸੰਗ ਵਹੀਰ ਗੁਨਿ।
ਇੱਤ੍ਰ ਬਿੱਤ੍ਰ[1] ਤਿਸ ਠੌਰ,
[1]ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਗਏ।
ਭਏ ਜਬ ਸਿੰਘ ਸਭਿ।
ਹੋ ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਢਿਗ,
ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਲਘੁ ਜੁਗ ਰਹੇ ਤਬਿ[1] ॥੩੯॥
[1]ਤਦੋਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕੋਲ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਰਹਿ ਗਏ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਾ ਇਕ ਰਹਯੋ
ਰਸੋਈਆ ਸੰਗ ਤਿਨ।
ਖੇੜੀ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇਰ
ਦੂਜ ਹੁਤੋ ਗਿਨਿ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮਣ ਸੀ ਵਿਚਾਰੋ।
ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨਿਜ ਸੰਗ
ਮਾਤ ਕੋ ਲੈ ਗਯੋ।
ਹੋ ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਕਰਿ ਨਿਜ ਧਾਮ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾ ਭਯੋ ॥੪੦॥
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੀ ਸੇਵ
ਕਪਟ ਧਰਿ ਬਹੁ ਕਰੀ।
ਖਾਨ ਪਾਂਨ ਕਰਵਾਇ
ਸੁਲਾਏ ਨਿਸ ਪਰੀ।
ਧਨ ਮਾਤਾ ਢਿਗ ਦਿਜ ਤਬਿ,
ਅਧਿਕ ਨਿਹਾਰਯੋ।
ਹੋ ਜ਼ੇਵਰ ਜਰਯੋ ਜਰਾਵ,
ਅਮੋਲਕ ਭਾਰਯੋ ॥੪੧॥
ਖੁਰਜੀ[1] ਥੀ ਇਕ ਸੰਗ
[1]ਸਾਮਾਨਰੱਖਣ ਲਈ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ 'ਤੇਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਥੈਲਾ।
ਅਸ਼ਰਫੀ[1] ਕੀ ਭਰੀ।
[1]ਮੁਹਰਾਂ।
ਖੱਚਰ ਪਰ ਲਦਵਾਇ,
ਮਾਤ ਨੈ ਲਜਾ ਧਰੀ।
ਕਈ ਲਾਖ ਕਾ ਹੁਤੋ,
ਐਸ ਅਸਬਾਬ ਸਭਿ।
ਹੋ ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੇ ਪਾਸ,
ਲਖਯੋ ਦਿਜ ਤਾਹਿਂ ਤਬਿ ॥੪੨॥
ਲੈ ਨਿਜ ਨਾਤੀ[1] ਸੰਗ ਉਭੈ,
[1]ਦੋਹਾਂ ਪੋਤ੍ਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਗੁਰੁ ਮਾਤ ਜੌਂ।
ਗਈ ਸੋਇ ਫਿਰ,
ਭਈ ਅਰਧ ਵਹਿਰਾਤ ਜੌਂ।
ਉਠਯੋ ਦੁਸ਼ਟ ਦੂਜ ਤਬੈ,
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਜਨਨਿ ਪੈ[1]।
[1]ਮਾਤਾ ਕੋਲ।
ਹੋ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਵਸਿ ਤਿਹਂ ਪੇਖਿ,

ਪਾਪ ਧਰਿ ਮਨਨ ਪੈ[1] ॥੪੩॥
ਖੁਰਜੀ ਲਈ ਉਠਾਇ,
ਅਸਰਫੀ ਕੇਰ ਜੋ।
ਲਈ ਪਿਟਾਰੀ,
ਜ਼ੇਵਰ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਸੋ।
ਨਿਜ ਘਰ ਕੇ ਇਕ ਕੋਨੇ
ਮਾਹਿਂ ਦਬਾਇ ਕੈ।
ਹੋ ਚੋਰ ਚੋਰ ਕਰਿ ਲਗਯੋ
ਪੁਕਾਰਨ ਆਇ ਕੈ ॥੪੪॥

[1]ਮਨ ਵਿੱਚ।

ਲਲਿਤ ਛੰਦ:
ਯੌਂ ਜਬਿ ਤਸਕਰ ਦਿਜ ਕੀ[1] ਬਾਨੀ,
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੇ ਕਾਨ ਪਰੀ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਜਗ ਕਰਿ[1] ਹਾਥ ਪਸਾਰਯੋ,
ਇਤ ਉਤ ਤਬਿ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰੀ।
ਨਹਿਂ ਅਸਬਾਬ ਨਿਹਾਰਯੋ ਜਬਿ ਨਿਜ,
ਤਬਿ ਮਾਤਾ ਅਕੁਲਾਇ[1] ਕਹਯੋ।
ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਦਿਜ ਦੀਪ ਜਗਾਵਹੁ,
ਮਮ ਅਸਬਾਬ ਨ ਮਿਲਤ ਅਹਯੋ ॥੪੫॥

[1]ਚੋਰ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦੀ।
[1]ਜਾਗ ਕੇ।
[1]ਘਬਰਾ ਕੇ।

ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਠੌਰਹਿ ਕੋਈ,
ਔਰਹਿ ਮਾਲੁਮ ਭਯੋ ਅਯੋ।
ਗਯੋ ਕਹਾਂ ਅਸਬਾਬ ਹਮਾਰੋ,
ਖੁਰਜੀ ਆਦਿਕ ਔਰਹਿ ਜੋ।
ਜੇ ਕਰ ਤੁਮ ਨੇ ਆਪ ਉਠਾ ਕਰਿ,
ਸਾਂਭ ਧਰਯੋ ਅਸਬਾਬ ਕਹੀਂ।
ਤੌਂ ਬਤਲਾਇ ਦੇਹੁ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ,
ਫਿਰ ਹਮ ਚਿੰਤਾ ਕਰੈਂ ਨਹੀਂ ॥੪੬॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਬੈਨ ਮਾਤ ਕੇ ਪਾਪੀ,
ਦਿਜ ਬੋਲਜੋ ਮਨਿ ਕਪਟ ਭਰਜੋ।
ਅਬਿ ਹੀ ਨਿਕਸੋ ਹਮਰੇ ਘਰ ਤੇ,
ਤੁਮ ਤੁਹਮਤ[1] ਹਮ ਪੈ ਸੁ ਧਰਯੋ।
ਤੁਰਕਨ ਤੈ ਮੈਂ ਜਾਨ ਤੁਮਾਰੀ,
ਰਾਖੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਲਜਾਇ ਭਲੇ।
ਪਾਯੋ ਫਲ ਕਾਲੰਕ ਲਗਾਯੋ,
ਅਬਿ ਤੁਮ ਕਤਹੂੰ ਜਾਹੁ ਚਲੇ ॥੪੭॥
ਨਹੀਂ ਤੁ ਮੈਂ ਅਬਿ ਤੁਰਕਨ ਪੈ,
ਪਕਰਾਇ ਦੇਉਂਗੋ ਤੁਮੈਂ ਸਹੀ।
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਕਹਜੋ ਤਬਿ ਦਿਜ ਕੋ,

[1]ਇਲਜ਼ਾਮ, ਦੋਸ਼।

ਤੂੰ ਭਾਈ ਧਰਿ ਰੋਸ ਨਹੀਂ।
ਗਯੋ ਬਿੱਤ ਤੌਂ ਖਾਇ ਖਸਮ ਕੋ,
ਲੈ ਗਯੋ ਹੋਵਗ ਚੋਰ ਕਿਤੋ।
ਮੈਂ ਤੋ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵਕ ਬੂਝਜੋ,
ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਮਾਨਯੋ ਰੋਸ ਇਤੋ ॥੪੮॥
ਤੁਮ ਕੋ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਮ ਦੈਹੈਂ,
ਯਹਿ ਹਮਰੇ ਸਬਿ ਕਰਮ ਕਰੈਂ।
ਹੋਤ ਕੁਫੇਰ[1] ਦਿਨਨ ਕੋ ਜਬਿ ਹੀ,
ਤਬਿ ਮਾਟੀ ਹੈ ਮੇਰੁ ਪਰੈ[1]।
ਜਾਨ ਹਮਾਰੀ ਰਹੈ ਸਲਾਮਤ,
ਫਿਰ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਕੌਂ ਮਿਲੈਂ ਸਹੀ।
ਧਨ ਹਮਰੇ ਢਿਗ ਆਇ ਬਥੇਰਾ,
ਕਮੀ ਕਾਹਿ ਕੀ ਰਹੈ ਨਹੀਂ ॥੪੯॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਪਾਪੀ ਦਿਜ ਮਨਿ ਥਾਪੀ,
ਪਾਪ ਕਰਨ ਕੀ ਔਰ ਢਬੈ[1]।
ਦਿਵਸ ਚੜ੍ਹੇ ਫਿਰ ਨਗਰ ਮੋਰੰਡੇ,
ਪਹੁੰਚਯੋਂ ਤੁਰਕਨ ਪਾਸ ਤਬੈ।
ਜਾਨੀ ਖਾਂ ਮਾਨੀ ਖਾਂ ਰੰਘੜ,
ਹੁਤੇ ਤੂਕ ਸੂਦਾਰ ਤਹੀਂ।
ਤਿਨਿ ਢਿਗ ਜਾਇ ਦੁਸ਼ਟ ਦੂਜ ਭਾਖਜੋ,
ਭੇਤ ਸਭੀ ਗੁਰੁ ਕੇਰ ਸਹੀ ॥੫੦॥
ਸੁਨ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਤੁਰਤ ਚੜ੍ਹ ਆਏ,
ਤਿਸ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੇ ਸੰਗ ਤਹਾਂ।
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਸੁਤ,
ਦਿਜ ਦੀਨੇ ਪਕਰਾਇ ਵਹਾਂ।
ਸੁਨਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਨਗਰ ਕੇ ਸਭਿ ਜਨ,
ਗਾਰੀ ਦਿਜ ਕੋ ਦੇਤ ਭਏ।
ਕਹੈਂ ਅਨੱਰਥ ਮਹਾਂ ਦਿਜ ਕੀਨੋ,
ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਲਘੁ ਪਕਰਾਇ ਦਏ ॥੫੧॥
ਕੁਸ਼ਟੀ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਮਰੇ ਦੂਜ,
ਨਿਮਕ ਖਾਇ ਇਨਿ ਕੀਨ ਬੁਰਾ।
ਕਹਤ ਸਜਾਨੇ ਜਨ ਸਭਿ ਜਗ ਮੈਂ,
ਮਸਲਾ ਯਹਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੁਰਾ[1]।
ਉਪਜਤ ਹੈ ਦੁਰਭਿੱਖ ਬਾਂਗੜੋਂ[1],
ਦਿਜ ਤੈ ਜਦ ਕਦ ਹੋਤ ਬੁਰਾ।
ਇਸ ਪਾਪੀ ਕੋ ਤਰਸੁ ਨ ਆਯੋ,
ਰਹੈ ਨ ਇਸ ਕਾ ਖੋਜ ਖੁਰਾ ॥੫੨॥

[1]ਖੋਟਾ ਚੱਕ੍ਰ।
[1]ਸੋਨੇ ਦਾ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਹੋਰ ਰੀਤੀ।
[1]ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਖਾਣ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਬਾਂਗਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:

ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਵਸ ਹੋਇ ਦੂਜ,
ਕਰਯੋ ਕਹਿਰ ਯਹਿ ਭਾਰ।
ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਸੁਤਨ ਸੋਂ,
ਕੀਨੋ ਤੁਰਕਨ ਕਾਰ[1] ॥੫੩॥ — [1]ਕਾਰਾ ਭਾਵ ਜ਼ੁਲਮ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਯੋਂਤ ਰਚੀ ਤੁਰਕਾਨ ਤਬੈ ਯਹਿ,
ਬੈਲਨ ਕੀ ਰਥ ਏਕ ਮੰਗਾਈ।
ਤਾਂ ਪਰ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੇ ਜੁਗ,
ਸੰਗ ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਮਾਤ ਬੈਠਾਈ।
ਰੰਘੜ ਮੁਰੰਡੇ ਵਾਰਨ ਨੈ,
ਇਮ ਦੀਨੇ ਸਰ੍ਹੰਦ ਵਿਖੈ ਪਹੁੰਚਾਈ।
ਰੰਘੜ ਜਾਤਿ ਵਜੀਦਾ ਤਹਾਂ,
ਤਬਿ ਨਾਜ਼ਮ[1] ਥਾ ਅਤਿ ਮੰਦ ਮਹਾਂਈ ॥੫੪॥ — [1]ਸੂਬਾ।
ਸੋ ਸੁਨ ਕੈ ਮਨਿ ਮੋਦ ਭਯੋ,
ਤਿਹਂ ਬੀਚ ਬੁਰੱਜਹਿ[1] ਕੈਦ ਕਰਾਏ। — [1](ਠੰਡੇ) ਬੁਰਜ ਵਿੱਚ।
ਦੂਸਰ ਰੋਜ਼ ਉਭੈ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਤ[1], — [1]ਪੁੱਤਰ।
ਨਾਜ਼ਮ ਬੀਚ ਸਭਾ ਬੁਲਵਾਏ।
ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਕਰੋ ਹਮਰਾ,
ਇਮ ਨਾਜ਼ਮ ਭਾਖਯੋ ਬਾਲਨ ਤਾਏਂ।
ਮੁੱਸਲਮਾਨ ਬਨੋ ਉਬਰੋ[1], — [1]ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੋਗੇ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਉਂਗੇ।
ਨਹਿਂ ਜਾਵਹਿਗੀ ਤੁਮ ਜਾਨ ਅਜਾਏ ॥੫੫॥

ਕਬਿੱਤ:

ਬਾਨੀ ਪਾਪ ਸਾਨੀ ਮੰਦ[1] ਨਾਜ਼ਮ ਕੀ ਕਾਨੀ ਸੁਨਿ, — [1]ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਭੈੜੀ ਬਾਣੀ।
ਬੋਲੇ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਗਜਾਨੀ ਧ੍ਰਮ ਕੋ ਲੀਏ।
ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਨਾਸ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਧਰਮ ਨ ਤਜੈਹੈਂ ਹਮ,
ਜਾਨ ਨਾ ਬਚੈਹੈਂ ਚੈਹੈਂ ਤਨ ਹਮਹੂੰ ਦੀਏ।
ਹਮਹੂੰ ਹੈਂ ਤਾਤ ਤਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਖਜਾਤ ਲਖ,
ਧਰਮ ਹੇਤ ਜਾਂਹਿ ਨੈ ਅਖਾਰੇ[1] ਭਾਰੇ ਹੈਂ ਕੀਏ। — [1]ਜੰਗ।
ਫੇਰ ਹਮ ਛੱਤ੍ਰੀ ਅਰੂਜ ਔ ਨਮੂਜ ਵਾਰੇ[1], — [1]ਉਚਿਆਈ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਾਲੇ ਹਾਂ।
ਪੂਜ ਸਭਿ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਜਯੋਂ ਇੰਦੁ ਦੂਜ ਕੋ ਥੀਏ[1] ॥੫੬॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਦੂਜ ਦਾ ਚੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਨਾਤੀ[1] ਹਮ ਤੌਨ ਕੇ ਬਖਜਾਤੀ[2] ਜਗ ਜਾਨੈ ਸਭਿ, — [1]ਪੋਤਰੇ। [2]ਪ੍ਰਗਟ।
ਧਰਮ ਹੇਤੁ ਦੀਓ ਜਿਨਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿਰ ਜਾਇ ਹੈ।
ਔਰ ਹਮ ਏਕ ਬਾਤ ਕੈਹੈਂ ਤੁਵ ਪਾਸ ਸਾਤਿ[1], — [1]ਸੱਚੀ।
ਤੁਰਕ ਕਾ ਬਨਤ[1] ਔਰ ਧਰਮ ਨਾ ਤਜਾਇ ਹੈਂ। — [1]ਨਹੀਂ ਬਣਾਂਗੇ।
ਤ੍ਰੁਕ ਭਏ ਮਰੈਂ ਜੇ ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਜਾਹਿਂ ਮਰ,
ਦੇਹੁ ਖਾਤ੍ਰ ਜਮਾ ਕਰਿ ਤ੍ਰੁਕ ਤੌ ਬਨਾਇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਤਸੱਲੀ ਕਰਾ ਦਿਉ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਜੇ ਨਾ ਯਾਹਿ ਥਾਇ ਤੌ ਗਮਾਇਂ ਕਜੌਂ ਧਰਮ ਹਮ[1],
[1]ਜੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਕਿਉਂ ਗਵਾਈਏ।
ਅਪਜਸ[1] ਪਾਇ ਕਜੌਂ ਕਲੰਕ ਜਗਿ ਲਾਇ ਹੈਂ ॥੫੭॥
[1]ਨਿੰਦਾ।
ਔਰ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਬਖਜਾਤ ਬਾਤ ਸਾਤਿ ਏਹੁ,
ਜੋਊ ਬ੍ਰਿੱਧ[1] ਕਰੈ ਜਗ ਸੋਊ ਲਘੁ[2] ਕਰਿ ਹੈਂ।
[1]ਵੱਡੇ। [2]ਛੋਟੇ।
ਹਮਹੂੰ ਜੇ ਧ੍ਰਮ ਨਾਖੈਂ[1] ਕਹੋ ਫਿਰ ਕੌਨ ਰਾਖੈ,
[1]ਲੰਘੀਏ ਭਾਵ ਛੱਡੀਏ।
ਦੂਰ ਹੋਇ ਧਰਮ ਸਾਖੈ[1] ਪਾਪ ਹਮੈਂ ਪਰ ਹੈ[2]।
[1]ਧਰਮ ਦੀ {ਸਾਖ} ਨੇਕ ਸ਼ੁਹਰਤ। [2]ਪਾਪ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ।
ਐਸੇ ਤੁਮ ਜਾਨੋ ਜਿਨ ਹਮਹੂੰ ਹਨੈਂਗੇ ਇਨਿ[1],
[1]ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨ ਜਾਣੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਾਂਗੇ।
ਹਮ ਕੋ ਤੋ ਹਮਰੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਬਰ[1] ਹੈ।
[1]ਵਰ ਭਾਵ ਬਚਨ।
ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ* ਜਬਿ ਕਹਯੋ ਯੌਂ ਗੁਸਾਂਈਂ ਤਬਿ,
*ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੬੦ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੨੯ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।
ਚਾਰੋਂ ਭਾਈ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਕਰ ਤੈ[1] ਯੇ ਮਰ ਹੈਂ ॥੫੮॥
[1]ਹੱਥੋਂ।
ਜੌਨੈ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜੁਬਾਨ ਤ੍ਰਵਾਰ ਚਾਲੀ,
ਤੌਨੈ ਦਿਨ ਹੀ ਤੈਂ ਹਮ ਕਤਲ ਹ੍ਵੈਰਹੇ ਹੈਂ।
ਸੋਊ ਸਮੋਂ ਆਈ ਅਬਿ ਤੁਮ ਕੋ ਬੁਰਾਈ ਮਿਲੈ,
ਗਿਲੈ ਕਾਲ[1] ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ ਥਿਰ ਕੌਨ ਬਹੇ ਹੈ।
[1]ਕਾਲ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਏਕ ਜੋ ਅਕਾਲ ਕਾ ਬਿਸਾਲ ਦੀਨ[1] ਲੀਨ ਹਮ,
[1]ਧਰਮ, ਮਜ਼ਹਬ।
ਔਰ ਫਿਰ ਝੂਠੋ ਦੀਨ ਯਾਹਿ ਕਾਹਿ ਗਹੇ ਹੈਂ।
ਹੋਇ ਕੈ ਨਿਸੰਗ ਯੌਂ ਉਮੰਗ ਯੁਤ ਗੁਰੁ ਸੁਤ,
ਇਤਜਾਦਿ ਬੈਨ ਬਹੁ ਸਭਾ ਵੀਚ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥੫੯॥

ਚੌਪਈ:

ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਬਚਨ ਸਜਾਦਜੋਂ ਕੇਰੇ।
ਮੂਢ ਤੁਰਕ ਮਨਿ ਜਰੇ ਬਧੇਰੇ।
ਹੁਕਮ ਬਜੀਦੇ ਦੀਨੋ ਤਬਿ ਹੀ।
ਬਾਲਕ ਕਤਲ ਹੋਹਿਂ ਯਹਿ ਅਬਿ ਹੀ ॥੬੦॥
ਨਹਿਂ ਲਾਗਤ ਯਹਿ ਕਹੇ ਹਮਾਰੇ।
ਬੋਲਤ ਸਨਮੁਖ ਬਚਨ ਕਰਾਰੇ।
ਹੁਤੇ ਪਠਾਣ ਮਲੇਰੀ[1] ਤਹਾਂ।
[1]ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਾਲੇ।
ਜੁਗ ਸਰਦਾਰ ਬੀਰ ਬਰ ਮਹਾਂ[1] ॥੬੧॥
[1]ਦੋ ਸਰਦਾਰ ਜੋ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਸੂਰਮੇ ਸਨ।
ਖਾਜਾ ਖਿਜਰ ਅਰ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ।
ਤਿਨ ਕੋ ਕਰਯੋ ਬਜੀਦੇ ਕੰਮਦ[1]।
[1]ਕੰਮ (ਸੁਪੁਰਦ ਕਰ) ਦਿੱਤਾ।
ਤੁਮ ਇਨਿ ਬਾਲਨ ਤਾਂਈਂ ਅਬਿ ਹੀ।
ਕਤਲ ਕਰਾਵਹੁ ਤਜੋ ਨ ਕਬ ਹੀ ॥੬੨॥
ਭਾਈ ਤੁਮਰਾ ਇਨ ਕੇ ਬਾਪੂ।
ਮਾਰਯੋ ਬੈਰ ਲੇਹੁ ਵਹਿ ਆਪੂ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕਹਯੋ।
ਐਸੋ ਬੈਰ ਨ ਹਮ ਚਹਿਂ ਲਯੋ ॥੬੩॥
ਜੰਗ ਬੀਚ ਹਮਰਾ ਬਡ ਭ੍ਰਾਤਾ।

ਜੱਦਪਿ ਗੁਰੁ ਨੈ ਹਨਜੋ ਬਖਜਾਤਾ।
ਤੱਦਪਿ ਹਮ ਇਨ ਕੇ ਨਹਿ ਮਾਰੈਂ[1]। [1]ਨਹੀਂ ਮਾਰਾਂਗੇ।
ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ[1] ਯਹਿ ਬਾਲ ਵਿਚਾਰੈਂ ॥੬੪॥ [1]ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ।
ਪਾਪ ਬਡਾ ਇਨਿ ਮਾਰੇ ਹੋਈ।
ਇਨੈ ਬਿਗਾਰ ਕਰਜੋ ਨਹਿਂ ਕੋਈ।
ਫਿਰ ਜਬਿ ਹਮ ਖੁਦਾਇ ਢਿਗ ਜੈਹੈਂ।
ਤਹਾਂ ਜਬਾਬ ਕਹੋ ਕਜਾ ਦੈਹੈਂ ॥੬੫॥
ਝੂਠੇ ਕਰਿ ਫਿਰ ਹਮੈਂ ਖੁਦਾ ਹੈ।
ਦੈ ਹੈ ਦੋਜ਼ਕ ਪਾਇ ਸਜ਼ਾ ਹੈ।
ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਭੀ ਕਰੋ ਵਿਚਾਰਨ।
ਚਹੀਏ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਨਹਿਂ ਮਾਰਨ ॥੬੬॥
ਯੌਂ ਜਬਿ ਕਹਯੋ ਪਠਾਨਨਿ ਤਹਾਂ।
ਦੁਸ਼ਟ ਖੱਤ੍ਰੀ ਥਾ ਇਕ ਵਹਾਂ।
ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਅਤਿ ਮੰਦ ਦਿਵਾਨਾ[1]। [1]ਵਜ਼ੀਰ।
ਤਿਸ ਨੈ ਢਿਗ ਤੈ ਐਸ ਬਖਾਨਾ ॥੬੭॥
ਸੁਨਿ ਨਾਜ਼ਮ ਜੀ ਹਮਰੀ ਬਾਤੈਂ।
ਕਹੋ ਨੀਤਿ ਕੀ ਰੀਤ ਵਖਜਾਤੈਂ।
ਸਰਪ ਸੁਤਨ ਕੋ ਸਭੀ ਬਿਦਾਰੈਂ[1]। [1]ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਤਿਨ ਕਾ ਕਹਾਂ ਵਿਗਾਰ ਨਿਹਾਰੈਂ ॥੬੮॥
ਤੈਸੇ ਜੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕਾ ਬੇਟਾ।
ਚਹੀਏ ਛੋਟਾ ਬਡਾ ਸਮੇਟਾ[1]। [1]ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਪੁਨ ਯਹਿ ਉਸੀ ਸਰਪ ਕੇ ਬੇਟੇ।
ਹੈਂ, ਜਿਨ ਲਾਖੋਂ ਤੁਕ ਸਮੇਟੇ ॥੬੯॥
ਦੋਸ਼ ਅਦੋਸ਼ ਨ ਜਰਾ ਵਿਚਾਰੋ।
ਕਤਲ ਕਰਾਵੋ ਬਿਨਾ ਅਵਾਰੋ[1]। [1]ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਤੋਂ।
ਮਾਨ ਬਜੀਦੇ ਕਹਜੋ ਜਲਾਦਨ।
ਮਾਰੋ ਗਰਦਨ ਇਨਿ ਗੁਰੁ-ਜ਼ਾਦਨ[1] ॥੭੦॥ [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਕੱਟ ਦਿਉ।
ਸੱਯਦ ਹੁਤੇ ਸਮਾਣੇ ਕੇਰੇ।
ਗਹੇ ਕਤਲ ਹਿਤ ਉਨਿ ਬਿਨ ਦੇਰੇ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗੈਂ।
ਗਏ ਤਜਾਗ ਤ੍ਰਿਨ ਜਯੋਂ ਨਿਜ ਅੰਗੈਂ[1] ॥੭੧॥ [1]ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਖ ਵਾਂਗ ਤਿਆਗ ਗਏ।
ਸੁਮਨ ਮਾਲ ਗਜ ਗਰ ਤੇ ਜੈਸੇ।
ਗਿਰਤ[1], ਤਜੇ ਤਨ ਤਿਨਹੂੰ ਤੈਸੇ। [1]ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਗੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਡਿਗਦੀ ਹੈ।
ਪੇਖਿ ਜਲਾਦ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨੈਂ।
ਫਿਰ ਤਿਨ ਕਰੀ ਆਪਨੀ ਬਾਨੈਂ ॥੭੨॥
ਲੋਥਨ ਕੀ ਗਰਦਨ ਕੇ ਵੀਚੈਂ।

ਫੇਰੇ ਛੁਰੇ ਤਿਨੌਂ ਤਬਿ ਨੀਚੈਂ।
ਕਰੇ ਕਤਲ ਦਿਖਰਾਵਨ ਹੇਤੈਂ।
ਯਹਿ ਸਬਹਨ ਤਬਿ ਲਖਯੋ ਨ ਭੇਤੈਂ ॥੭੩॥
ਫਿਰ ਲਾਸ਼ੇਂ ਉਨ ਕੀ ਉਠਵਾਈ।
ਭੀਤ ਮੱਧ[1] ਦੀਨੀ ਚਿਨਵਾਈ ॥੭੪॥ [1]ਕੰਧ ਵਿੱਚ।
ਦੋਹਰਾ:
ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾ ਗੁਰੁ ਪੂਤ ਜੁਗ,
ਤੁਰਕੈਂ ਕੀਨੇ ਘਾਤ[1]। [1]ਕਤਲ।
ਹਹਿਰ[1] ਪਰਜੋ ਸੁਨਿ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਂ, [1]ਕਾਂਬਾ।
ਕਹਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਕੀ ਬਾਤ[1] ॥੭੫॥ [1]ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਗੱਲ।
ਕਹਤ ਭਏ ਸਭਿ ਲੋਗ ਤਬਿ,
ਬੁਰਾ ਬਜੀਦੈ ਕੀਨ।
ਰਾਜ ਤੁਰਕ ਕਾ ਨਾਸ ਹ੍ਵੈ,
ਅਬਿ ਹਮ ਲੀਨੋ ਚੀਨ ॥੭੬॥
ਗੁਰੁ ਜਨਨੀ ਕੋ ਬੁਰਜ ਮੈਂ,
ਖਬਰ ਭਈ ਜਬਿ ਆਇ।
ਨਿਜ ਤਨ ਤ੍ਰਿਣ ਜਯੋਂ ਤਯਾਗ ਵਹਿ,
ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਇ ॥੭੭॥
ਯਹਿ ਜਬਿ ਕਾਸਦ ਨੈ[1] ਕਹਯੋ, [1]ਹਲਕਾਰੇ ਨੇ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ।
ਮੋਨ ਰਹੇ ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੂ,
ਏਕ ਘੜੀ ਪ੍ਰਯੰਤ ॥੭੮॥
ਗੀਆ ਛੰਦ:
ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਥੇ ਤਬਿ ਜਿਤਿਕ ਜਨ,
ਸਭਿ ਬਾਤ ਸੁਨ ਯਹਿ ਸੋਚਹੀਂ।
ਅਤਿ ਭਏ ਬਿਹਬਲ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ,
ਜਲ ਲੋਚਨਾ ਤੈ ਮੋਚਹੀਂ[1]। [1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।
ਤਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੈ ਉਰ ਨਿਠੁਰ ਕਰਿ[1], [1]ਦਿਲ ਕਰੜਾ ਕਰਕੇ।
ਨਿਜ ਬਾਤ ਸਭਿ ਹੀ ਜੋ ਕਹੀ।
ਜਨੁ ਬਦਨ ਤਰਕਸ ਤੈ ਹਨੇ,
ਸਰ ਬੈਨ ਸਭਿ ਕੇ ਉਰ ਮਹੀਂ[1] ॥੭੯॥ [1]ਜਾਣੋ ਮੁਖ ਰੂਪ ਭੱਥੇ ਤੋਂ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਮਾਰੇ।
ਰਸ ਛਯੋ ਕਰੁਨਾ[1] ਅਤਿ ਤਹਾਂ, [1]ਕਰੁਣਾਰਸ-ਰੋਣਾ, ਸੋਗ।
ਸਭਿ ਲੋਗ ਆਪਸ ਮੈਂ ਭਨੇਂ।
ਯਹਿ ਕਰੀ ਅਧਿਕ ਅਨੀਤਿ ਨਾਜ਼ਮ,
ਬਾਲ ਲਘੁ ਜੋ ਤਿਨ ਹਨੇਂ।
ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਸੰਗ ਗੁਜਰੀ[1], [1]ਬੀਤੀ।
ਬਾਤ ਜੋ ਅਤਿ ਕਹਿਰ ਕੀ।

ਪੁਨ ਲਘੁ ਸਜਾਦਜੋਂ ਸੰਗ[1] ਕੀਨੀ,
ਤੁਰਕ ਨੈ ਜੋ ਜ਼ਹਿਰ ਕੀ[1] ॥੮੦॥
ਕਰ ਕੰਜ ਪਰ ਮੁਖ ਚੰਦ ਧਰਿ[1],
ਗੁਰੁ ਨੈਨ ਤੈ ਜਲ ਡਾਰ ਕੈ।
ਫਿਰ ਕਹਜੋ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇ ਇਮ,
ਗੁਰੁ ਸ੍ਵਾਸ ਖੈਂਚ ਪੁਕਾਰ ਕੈ।
ਇਕ ਹਾਹਿ ਨਾਰਾ[1] ਮਾਰ ਕੈ,
ਜਰ[1] ਲਈ ਰਾਖ ਮਲੇਰੀਏ।
ਅਬਿ ਔਰ ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ,
ਜਰ ਛੇਦਿ ਧਰ ਤੈ ਗੇਰੀਏ[1] ॥੮੧॥
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਕਹਿ ਇਕ ਕਰਦ ਲੈ ਕਰਿ,
ਹਾਥ ਅਪਨੇ ਸੋ ਗੁਰੂ।
ਇਕ ਬੂਟ ਕਾਹੀ ਘਾਸ ਕੇ ਕੀ,
ਕਟੀ ਜਰ ਇਮ ਕਹਿ ਫੁਰੂ[1]।
ਇਸ ਦੇਸ ਬੇਸ[1] ਪੰਜਾਬ,
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮਾਹਿਂ ਪਛਾਨੀਏ।
ਨਹਿਂ ਰਹੈ ਤੁਰਕ ਨਗਾਰ-ਬੰਦ[1],
ਸੁ ਏਹੁ ਠੀਕ ਪ੍ਰਮਾਨੀਏ ॥੮੨॥
ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਿ, ਕੱਲ੍ਹੇ
ਰਾਇ ਐਸ ਉਚਾਰਜੋ।
ਨਹਿਂ ਦੋਸ਼ ਮੇਰੋ ਗੁਰੂ ਜੀ,
ਰਖ ਲੇਹੋ ਮੋਹਿ ਵਿਚਾਰਜੋ।
ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਨੈ ਇਕ ਖੜਗ[1] ਦੈ ਕਰਿ,
ਕਹਜੋ ਕੱਲ੍ਹੇਰਾਇ ਕੋ।
ਯਹਿ ਖੜਗ ਲੈ ਨਿਜ ਰਾਖ ਘਰ ਮੈਂ,
ਪੂਜ ਅਦਬ ਰਖਾਇ ਕੋ ॥੮੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਜਬ ਲੌ ਤੁਮ ਇਸ ਖੜਗ ਕਾ,
ਰਾਖਹੁ ਅਦਬ ਅਪਾਰ।
ਤਬਿ ਲੌ ਸੰਤਤਿ ਰਹੈਗੀ,
ਤੁਮਰੀ ਧਰਾ ਮਝਾਰ ॥੮੪॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਕੱਲ੍ਹੇਰਾਇ ਨੈ,
ਖੜਗ ਲਯੋ ਮੁਦ ਪਾਇ।
ਅਦਬ ਸੰਗ ਇਕ ਮੰਚ ਪਰ[1],
ਰਾਖਜੋ ਧਾਮ ਲਿਜਾਇ ॥੮੫॥
ਚੌਪਈ:
ਕੀਮਖਾਬ ਕੇ ਵੀਚ ਰੁਮਾਲੈਂ।

[1]ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ।
[1]ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ (ਗੱਲ) ਕੀਤੀ।
[1]ਹੱਥ ਕੰਵਲ ਤੇ ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾਰੱਖ ਕੇ।
[1]ਹਾਹ (ਸ਼ੋਕ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ) ਦੀ ਧੁਨੀ, ਹਾਹਾਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼।
[1]ਜੜ੍ਹ।
[1]ਜੜ੍ਹ ਕੱਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਈਏ।
[1]ਛੇਤੀ।
[1]ਚੰਗੇ ਦੇਸ।
[1]ਨਗਾਰਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ ਹਾਕਮ।
[1]ਤਲਵਾਰ।
[1]ਪਲੰਘ ਉਪਰ।

ਰਾਖਯੋ ਪੂਜਤ ਨਿੱਤ ਬਿਸਾਲੈਂ।
ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਪੂਜਤ ਇਮ ਰਹਯੋ।
ਕੱਲ੍ਹਾ ਰਾਇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਫਿਰ ਭਯੋ ॥੮੬॥
ਤਿਹ ਸੁਤ ਭਯੋ ਭੂਪ ਫਿਰ ਪਾਛੇ।
ਸੋ ਭੀ ਰਹਯੋ ਪੂਜਤੈਂ ਆਛੇ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰਿ ਪੁਸ਼ਪ[1] ਚੜ੍ਹਾਵੈ। [1]ਫੁੱਲ।
ਕਰੈ ਕੜਾਹੁ ਪੁਰਬ ਗੁਰੁ ਆਵੈ ॥੮੭॥
ਵਹਿ ਭੀ ਜਬਿ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਾ।
ਤਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਕੀਨੋ ਬਦ ਕਾਰਾ[1]। [1]ਬੁਰਾ ਕੰਮ।
ਖੜਗ ਉਠਾਇ ਗਰੇ ਨਿਜ ਪਾਯੋ।
ਖੇਲਨ ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਯੋ ॥੮੮॥
ਤਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਇਕ ਨਿਕਸਯੋ ਭਾਰਾ।
ਤਿਨ ਕੱਲ੍ਹੇ ਕਾ ਨਾਤੀ[1] ਮਾਰਾ। [1]ਪੋਤ੍ਰਾ।
ਤਬਿ ਤੇ ਜਰ ਤਿਨ ਕੀ ਭੀ ਨਾਸੀ।
ਬਾਨੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸੱਤਜ ਪ੍ਰਕਾਸੀ[1] ॥੮੯॥ [1]ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।
ਅਬਿ ਫਿਰ ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥਾ।
ਸੁਮਤਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਭਿ ਹਿਤ ਸਾਥਾ।
ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਕੱਲ੍ਹੇ ਕੋ ਬਰ ਦੈ ਕੈ।
ਚਲੇ ਮਾਲਵੇ ਦਿਸ ਪੁਨ ਧੈ ਕੈ ॥੯੦॥
ਮਗ ਮੈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਾ ਭਾਈ।
ਮਿਲਯੋ ਤੁਰੰਗ ਚਾਰ ਸੰਗਾਈ।
ਡੁੱਲਟ ਗੋਤ ਨਗਾਹੀਆ ਨਾਮੂ।
ਚਲਯੋ ਅੱਸ੍ਵ ਬੇਚਨ ਅਭਿਰਾਮੂ ॥੯੧॥
ਸੋ ਸੁਦਾਗਰੀ ਅੱਸ੍ਵਨ ਕੇਰੀ।
ਕਰਤੋ, ਜਾਨਤ ਲੋਗ ਬਧੇਰੀ।
ਤਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਈਂ ਪਛਾਨਾ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕਿਯ ਭੇਟ ਕਿਕਾਨਾ[1] ॥੯੨॥ [1]ਘੋੜਾ।
ਬਲੀ ਚਪਲ ਥਾ ਗੁਰੁ ਕੇ ਲਾਯਕ।
ਭਏ ਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ਿ ਪਿਖਿ ਵਰ ਪਾਯਕ[1]। [1]ਚੰਗਾ ਸੇਵਕ।
ਸ਼ਰਧਾ ਪੇਖਿ ਸਿੱਖ ਕੀ ਭਾਰੀ।
ਕਰੀ ਅੱਸ੍ਵ ਕੀ ਗੁਰੁ ਅਸਵਾਰੀ ॥੯੩॥
ਮੰਚ ਤਿਆਗ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਦੀਨਾ।
ਬਾਜੀ ਪਰ[1] ਚਢਿ ਚਲੇ ਪ੍ਰਬੀਨਾ। [1]ਘੋੜੇ ਉਪਰ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।
ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ ॥੯੪॥
ਸਨੇ ਸਨੇ ਬਿਚਰਤ ਗੁਰੁ ਤਬੈ।
ਗਾਮ ਢਿੱਲਵੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜਬੈ।

ਸੋਢੀ ਕੌਲ ਮਿਲਯੋ ਤਬਿ ਆਈ।
ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ॥੯੫॥
ਪਿਖਿ ਲਵਾਸ[1] ਵਹਿ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ।
[1]ਪੁਸ਼ਾਕ।
ਨੈਨਨ ਜਲ ਭਰਿ ਬੈਨ ਨ ਆਹਿਬ[1]।
[1]ਬਚਨ ਨ ਆਇਆ ਭਾਵ ਬੋਲ ਨ ਸਕਿਆ।
ਸੁਨਿ ਹਵਾਲ ਗੁਰੁਜਾਦਯੋਂ ਕੇਰਾ।
ਭਯੋ ਦਾਹਿ ਉਰ ਮਾਹਿਂ ਬਧੇਰਾ[1] ॥੯੬॥
[1]ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ।
ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਸਬਿ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
ਸੋਢੀ ਸੁਕਲ ਪੁਸ਼ਾਕ ਉਢਾਈ[1]।
[1]ਚਿੱਟੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਾਈ।
ਨੀਲ ਬਸਨ ਗੁਰੁ ਮੱਧ ਅੰਗੀਠੈਂ।
ਫਾੜ ਫਾੜ ਕਰਿ ਜਾਰੇ ਨੀਠੈਂ[1] ॥੯੭॥
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਏਕ ਲੀਰ ਕਬਜੇ ਸੰਗ ਬਾਂਧੀ।
ਤਹਿਂ ਤੈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲਾਧੀ[1]।
[1]ਲੱਭੀ, ਮਿਲੀ।
ਜਬਿ ਨੀਲਾਂਬਰ[1] ਫਾੜਿ ਜਰਾਏ।
[1]ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਏ ॥੯੮॥
ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਕਪੜੇ ਫਾੜੇ
ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮਲ ਗਇਆ।
ਕੌਲ ਕਹਯੋ ਤੁਮ ਤੁਕ ਪਲਟਾਈ।
ਰਾਮਰਾਇ ਜਯੋਂ ਕਰੀ ਖੁਟਾਈ।
ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ ਹਮ ਸਰਬੰਸ ਗਾਰੇ।
ਤੁਕ ਪਲਟਾਈ ਹਿਤ ਉਪਕਾਰੇ ॥੯੯॥
ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਨੀਲਾਂਬਰੀਆਂ ਕੋ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨੀਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ (ਤੁਰਕਾਂ) ਨੂੰ।
ਅਮਲ[1] ਕੀਆ ਇਹੁ ਬਰ ਦਿਯ ਬਾਂਕੋ[2]।
[1]ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ (ਦਾ ਮਾਲਕ)। [2]ਸੁੰਦਰ।
ਹਮ ਨੀਲਾਂਬਰ ਫਾਰਿ ਜਾਰ ਹੈਂ।
ਅਮਲ ਮਲੇਛਨਿ ਦਿਯ ਉਖਾਰ ਹੈ ॥੧੦੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਸੋਢੀ ਕੌਲ ਜੀ,
ਤੱਜਬ ਭਏ ਬਧੇਰ।
ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਤਹਿਂ ਤੈ ਗੁਰੂ,
ਚਾਲੇ ਪੁਨਾ ਅਗੇਰ ॥੧੦੧॥

ਚੌਪਈ:

ਔਰ ਠੌਰ ਬਹੁ ਪਾਵਨ ਕੈ ਕੈ।
ਦੀਨੇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਜੈ ਕੈ।
ਜੋਧ ਰਾਇ ਚੌਧਰੀ ਉਦਾਰ।
ਧੌਲੈ ਤੱਪੇ ਕਾਂਗੜ ਵਾਰ[1] ॥੧੦੨॥
[1]ਕਾਂਗੜ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ।
ਧਾਲੀਵਾਲ ਭਯੋ ਬਡ ਨਾਮੀ[1]।
[1]ਵੱਡਾ ਮਸ਼ਹੂਰ।
ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਬਲੀ ਲਿਲਾਮੀ[1]।
[1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ, ਸੁੰਦਰ।

ਤਿਹ ਪੌਤ੍ਰ ਲਖਮੀਰ ਸ਼ਮੀਰੈਂ।
ਤਖਤ ਮੱਲ ਥੇ ਤੀਨੋ ਬੀਰੈਂ ॥੧੦੩॥
ਤਿਨਿ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁ ਸੇਵ ਕਮਾਹੀ।
ਰਖੇ ਟਿਕਾਇ ਗਾਮ ਨਿਜ ਮਾਂਹੀਂ।
ਸਿੱਖ ਤਖਾਣ ਹੁਤੋ ਇਕ ਤਹਾਂ।
ਸਾਦਿਕ ਭਗਤੁ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਹਾਂ ॥੧੦੪॥
ਗੁਰੂ ਚੁਬਾਰੇ ਤਿਸ ਕੇ ਮਾਹੈਂ।
ਥਿਰੇ ਮੋਦ ਮਨਿ ਪਾਇ ਮਹਾਂਹੈਂ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਜਬਿ ਤਹਾਂ ਥਿਰਾਏ।
ਥਿਰਯੋ ਅਧਜਾਇ ਇਹਾਂ ਮੁਦ ਪਾਏ ॥੧੦੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਸੈਂ ਦੀਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਆਵਨ ਔਰ ਸਾਹਬ ਜਾਦੋਂ ਕਾ ਸਰਹੰਦ ਮੈਂ ਸੀਸ ਦੈਨ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਛਿਆਸਠਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੬॥

੬੭. {ਔਰੰਗੇ ਪਾਸ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਭੇਜਣਾ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਜੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸੇਵਨ ਤੈ ਗੁਰੁ ਦੇਵ ਕੇ,
ਮਿਲਤ ਚਾਰ ਫਲ ਝੂਲ[1]।
ਜਯੋਂ ਘਨ ਬਰਸੇ ਬ੍ਰਿੱਧ ਹੋਇ,
ਅੰਨ ਤ੍ਰਿਣ ਫਲ ਫੂਲ[1] ॥੧॥

[1]ਝੁੱਲ ਕੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਦੇ ਵਰਖਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਫਲ, ਫੁੱਲ, ਘਾਹ ਤੇ ਅੰਨ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੌਰੰਗੇ ਢਿਗ ਪਠੈਂਗੇ,
ਲਿਖਿ ਹਕਾਇਤਾਂ[1] ਜੈਸ।

[1]ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ (ਫ਼ਤਹ ਦੀ ਚਿੱਠੀ) ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ {ਹਕਾਯਤਾਂ} ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਮੇਤ।

ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਕੀ ਕਥਾ,
ਔਰ ਮਝੈਲਨ ਤੈਸ ॥੨॥
ਜੰਗ ਮੁਕਤਿਸਰ ਭਯੋ ਜਿਮ,
ਸੋ ਸਭਿ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਇ।
ਇਸ ਅੱਧਜਾਇ ਕੇ ਵੀਚ,
ਮੈਂ ਏਤਿਕ ਗਾਥਾ ਗਾਇ[1] ॥੩॥

[1]ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਕੁ ਕਥਾ ਕਹਾਂਗਾ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਦੀਨੇ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਂਹਿਂ।
ਗੁਰੁ ਥਿਰਿ ਹਕਾਇਤਾਂ ਲਿਖੀ ਚਾਹਿ।
ਵਹਿ ਬੀਚ ਫਾਰਸੀ ਹੈਂ ਜੁਬਾਨ।
ਗੁਰੁ ਕਰੀ ਉਚਾਰਨ ਰੋਸ ਠਾਨ ॥੪॥
ਕਰਿ ਯਾਦ ਸਜਾਦਨ ਕੇਰ[1] ਹਾਲ।
ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮੀ ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ।
ਸਨਮੁਖ ਨੌਰੰਗੇ ਤਈਂ ਥਾਪ।
ਗੁਰੁ ਉਪਾਲੰਭ[1] ਬਹੁ ਲਿਖੇ ਆਪ ॥੫॥

[1]ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ।

[1]ਉਲਾਂਭੇ।

ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਤਬਿ ਤਿਸ ਕੇ ਤਹਿਦ[1] ਬੀਚ।
ਥੇ ਜ਼ੁਲਮ ਰਹੇ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਨੀਚ।
ਬਹੁ ਕਰਿ ਕੁਰਾਨ ਕੀ ਕਸਮ ਆਹਿ।
ਗੁਰੁ ਸਨ[1] ਜਯੋਂ ਝੂਠਾ ਭਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ॥੬॥

[1]ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ।

[1]ਸਾਥ, ਨਾਲ।

ਜਯੋਂ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨ ਸੰਗ।
ਗੁਰੁ ਕਰੇ ਅਕੇਲੇ ਬਹੁਤ ਜੰਗ।
ਤਬਿਰਖਜਾ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜਯੋਂ ਬਿਸਾਲ।
ਬਹੁ ਕੀਨੀ ਨਿਜ ਕਰ ਦੈ ਅਕਾਲ ॥੭॥
ਇਤਜਾਦਿਕ ਵਰਤਯੋ ਜਿਤਿਕ ਹਾਲ।
ਸਭਿ ਲਿਖਯੋ ਗੁਰੂ ਨੈ ਤਬਿ ਬਿਸਾਲ।
ਤਿਹਂ ਨਾਮ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਰਖਾਇ।
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਪਾਸ ਦੀਨੋ ਪਠਾਇ ॥੮॥

ਜਬਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਯੋ ਜਾਇ।
ਪਢਿ ਨੌਰੰਗ ਜਰਯੋ ਦੂਖ ਪਾਇ।
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਗੁਰੁ ਕੀ ਔਰ ਗਾਥ।
ਬਹੁ ਦਿਨਰਹਿ ਦੀਨੇ ਮੋਦ ਸਾਥ ॥੯॥
ਸੁਨਿ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੈ ਸਿੰਘ ਭੂਰ[1]।
ਸਭਿ ਆਏ ਚਲਿ ਗੁਰੁ ਕੈ ਹਜੂਰ।
ਫਿਰ ਘਨੀ ਅਨੀ[1] ਤਹਿਂ ਜੁਰੀ ਆਨਿ।
ਗੁਰੁ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਢਿ ਪੁਨ ਮੋਦ ਮਾਨਿ ॥੧੦॥
ਬਹੁ ਪਿੰਡਨ ਮੈਂ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਾਇ।
ਜਬਿ ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਪੁਗੇ ਜਾਇ[1]।
ਤਬਿ ਮਿਲਯੋ ਕਪੂਰਾ ਗੁਰੈਂ ਆਇ।
ਧਰਿ ਭੇਟਾ ਬੈਠਯੋ ਮਾਥ ਨਾਇ ॥੧੧॥
ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ ਕਪੂਰੇ ਤਈਂ ਭਾਸ[1]।
ਤੁਮ ਕਰੋ ਟਹਿਲ ਅਬਿ ਕਿਛੂ ਖਾਸ।
ਨਿਜ ਦੁਰਗ[1] ਦੇਹੁ ਮੁਹਿ ਲਰਨ ਕਾਜ।
ਹੈ ਦੇਸ ਏਸ ਤੁਵ ਬੇਸ[1] ਰਾਜ ॥੧੨॥
ਦਿਹੁ ਸੈਨ ਬਿਰਾੜਨ ਕੇਰ ਚੰਗ।
ਹਮ ਕਰਿ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਘੋਰ ਜੰਗ।
ਬਹੁ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਧਰ ਪੈ ਬਖੇਰਿ[1]।
ਸਭਿ ਮਾਰਿ ਸੈਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੇਰ ॥੧੩॥
ਸਭਿ ਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਤਈਂ ਦੈਹੁਂ।
ਤੁਮ ਬਚਨ ਸੱਤਿ ਮਮ ਮਾਨ ਲੇਹੁ।
ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਫੇਰ।
ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਕਪੂਰੇ ਐਸ ਟੇਰਿ ॥੧੪॥
ਤੁਮ ਕਹਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਚ ਬਾਤ।
ਕਰਨੇ ਕੋ ਸਮਰਥ ਸਭੀ ਭਾਂਤਿ।
ਪਰ ਮੁਝ ਕੋ ਰਾਵਰ ਕਹਤ ਜੈਸ।
ਮੈਂ ਮਦੱਤ ਤੁਮਰੀ ਕਰੋਂ ਕੈਸ ॥੧੫॥
ਮੈਂ ਬੰਦਾ ਹਾਂ ਤੁਰਕਾਨ ਕੇਰ।
ਵਹਿ ਸੁਨ ਹੈਂ ਜਬਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਫੇਰ।
ਫੜਿ ਮੁਝ ਕੋ ਫਾਂਸੀਂ ਦੈਂਹ ਲਾਇ।
ਫਿਰ ਤੁਮ ਕਿਮ ਸਾਕਹੁੰਗੇ ਛੁਡਾਇ ॥੧੬॥
ਅਰ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਨਹਿਂ ਸਕੇ ਰੱਖ।
ਤਜ ਅਏ ਦੌਰਿ ਤੁੜਵਾਇ ਲੱਕ।
ਕਿਤ ਗਏ ਕਬੀਲੇ[1] ਪੂਤ ਚਾਰ।
ਅਸਵਾਬ ਲੁਟਾਯੋ ਨਿਜ ਅਪਾਰ ॥੧੭॥
ਮਰਵਾਏ ਨਾਹੱਕ ਸਿੱਖ ਬਜੰਤ।

[1]ਬਹੁਤੇ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਫ਼ੌਜ।
[1]ਜਾ ਪੁੱਜੇ।
[1]ਬੋਲ ਕੇ।
[1]ਕਿਲ੍ਹਾ।
[1]ਚੰਗਾ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਧੜ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਕੇ।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਭਾਵ ਮਹਲ।

ਤਜੋਂ ਹੀ ਚਹਿਹੋ ਮੁਹਿ ਕਰਜੋ ਅੰਤ।
ਜਬਿ ਕਹਜੋ ਕਪੂਰੇ ਯੌਂ ਉਚਾਰ।
ਕਲਮਾਂ[1] ਬੇਅਦਬੀ ਕੇਰ ਭਾਰ[2] ॥੧੮॥
[1]ਬਚਨ। [2]ਬਹੁਤ।
ਤਬ ਬੋਲੇ ਗੁਰੁ ਯੌਂ ਰੋਸ ਧਾਰਿ।
ਸੁਨਹੋ ਕਪੂਰੇ ਮੂਢ ਭਾਰ[1]।
[1]ਬਹੁਤੇ ਮੂਰਖ।
ਬੇ ਸਿਦਕ ਕਤੂਰੇ ਜਢ ਬਿਰਾਰ।
ਮੁਖ ਫਾਟੇ ਜੱਟ ਕੁਠਾਰ ਨਾਰ[1] ॥੧੯॥
[1]ਕੁਹਾੜੇ ਨਾਲ।
ਤੂੰ ਬੰਦਾ ਜਿਨ ਕਾ ਬਨਤ ਆਪ।
ਵਹਿ ਦੈ ਹੈਂ ਫਾਂਸੀ ਤੋਹਿ ਥਾਪਿ[1]।
[1](ਦੋਸ਼ੀ) ਥਾਪ ਕੇ।
ਕਿਆ ਤਾਨ੍ਹੇ ਹਮ ਕੋ ਦੇਤ ਮੂਢ।
ਨਹਿਂ ਰਹਿ ਸੰਤਤਿ ਤੁਵ ਰਾਜ ਗੂਢ[1] ॥੨੦॥
[1]ਨ ਤੇਰੀ ਉਲਾਦ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਨ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਾਜ ਰਹੇਗਾ।
ਤੁਮ ਸੇ ਬੇਸਿਦਕ ਬਿਮੁਖਨ ਸਿਖਨਿ।
ਮਾਝੈਲਨਿ ਸਿੱਖੀ ਕਰੀ ਲਿਖਨ[1]।
[1]ਭਾਵ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਭੀ ਹਮ ਸੇ ਛੁਡਾਇ।
ਤੁਮ ਸੇ ਨਰ ਮਰਗੇ ਡਰ ਭਗਾਇ[1] ॥੨੧॥
[1]ਡਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇ।
ਮਗ ਚਲੇ ਕਰਤ ਆਖੇਰ[1] ਸੋਇ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਢਿੱਲਵ ਪਿੰਡ ਜੈਤੋ ਆਦਿ ਜਾਇ।
ਫਿਰ ਸੂਣੀਯ ਮੈਂ[1] ਬਹੁ ਦਿਨ ਥਿਰਾਇ ॥੨੨॥
[1]ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ।
ਤਹਿਂ ਸੈਨ ਬਿਰਾੜਨ ਕੇਰ ਭੂਰ।
ਗੁਰੁ ਲਈ ਰਾਖ ਫਿਰ ਨਿਜ ਹਜੂਰ।
ਯਹਿ ਭੇਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਫੇਰ ਸਾਰ[1]।
[1]ਸਾਰਾ।
ਪੁਨ ਨਾਜ਼ਮ[1] ਸੁਨਜੋ ਸਰ੍ਹੰਦ ਵਾਰ ॥੨੩॥
[1]ਸੂਬੇ ਨੇ।
ਲੈ ਸੈਨ ਸੰਗ ਨਿਜ ਦਸ ਹਜਾਰ।
ਤਬਿ ਚਢਜੋ ਬਜੀਦਾ ਧੌਂਸ ਮਾਰ[1]।
[1]ਧੌਂਸਾ ਵਜਾ ਕੇ।
ਪੁਨ ਦਿੱਲੀ ਤੈ ਤਿਨ ਔਰ ਸੈਨ।
ਮੰਗਵਾਈ ਮੱਦਤ ਹੇਤ ਐਨ[1] ॥੨੪॥
[1]ਚੰਗੀ ਫ਼ੌਜ।
ਮਨਿ ਕੋਪ ਠਾਨ ਬਾਜੀਦ ਖਾਨ।
ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦੀ ਅਯੋ ਮਾਨ।
ਤਬਿ ਇਤ ਦਿਸ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇ।
ਯਹਿ ਖਬਰ ਦਈ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਧਾਇ ॥੨੫॥

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਮੋਦ ਹ੍ਵੈ,
ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਭਿ ਕੀਨ।
ਜੰਗ ਕਰਨ ਹਿਤ ਠੌਰ ਵਰ[1],
[1]ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ।
ਖੋਜਨ ਲਗੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨੬॥

ਜਹਾਂ ਮੁਕਤਿਸਰ ਤਾਲ ਅਬਿ,
ਤਹਿਂ ਖਿਦਰਾਣਾ ਨਾਮ।
ਥੀ ਮਧ ਕਾਨਨ ਸਘਨ ਕੇ,
ਢਾਬ ਆਬ ਯੁਤ ਖਾਮ[1] ॥੨੭॥
[1]ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸਹਿਤ ਕੱਚੀ ਢਾਬ ਸੀ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਗੁਰੂ ਤਹਿਂ ਪਹੂਚੇ।
ਜਬੈ ਜਾਇ ਸੂਚੇ[1]।
[1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰੂ।
ਦਲੰ ਤੁਰਕ ਕੇਰੋ।
ਢੁਕੋ ਆਇ ਨੇਰੋ ॥੨੮॥
ਚਢੀ ਧੂਰ ਨੱਭੰ[1]।
[1]ਅਕਾਸ਼ 'ਚ।
ਗਯੋ ਸੂਰ ਦੱਬੰ[1]।
[1]ਸੂਰਜ ਲੁਕ ਗਿਆ।
ਤਬੈ ਔਰ ਏਕੰ।
ਭਈ ਗਾਥ ਨੇਕੰ[1] ॥੨੯॥
[1]ਚੰਗੀ ਕਥਾ।
ਸੁਨੋ ਸੋਇ ਸਾਰੀ।
ਕਹੋਂ ਮੈਂ ਉਚਾਰੀ।
ਜਬੈ ਮਦ੍ਰ ਦੇਸੈਂ[1]।
[1]ਮਾਝੇ ਦੇਸ 'ਚ।
ਸੁਨੀ ਸਾਰ ਏਸੈਂ[1] ॥੩੦॥
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣੀ।
ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਕੈ ਕੈ।
ਨਿਜੰ ਪੁਰਿ ਤਜੈ ਕੈ।
ਪੁਨਾ ਚੱਮਕੌਰੈਂ।
ਕਰਜੋ ਜੰਗ ਗੌਰੈਂ ॥੩੧॥
ਘਨੇ ਸੱਤ੍ਰ ਮਾਰੇ।
ਗਨੈ ਕੌਨ ਸਾਰੇ।
ਤਹਾਂ ਦੋਇ ਬੇਟੇ।
ਧਰਾ ਜੂਝ ਲੇਟੇ ॥੩੨॥
ਲਘੂ ਦ੍ਵੈ ਸਜਾਦੇ।
ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਾਦੇ[1]।
[1]ਵੱਡੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ।
ਸਰੰਹੰਦ ਮਾਂਹੀਂ।
ਦਏ ਸੀਸ ਵਾਹੀਂ ॥੩੩॥
ਗਏ ਜੂਝ ਜੋਈ।
ਜਸੰ ਪਾਇ ਸੋਈ।
ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਬਾਨਾ।
ਹਾਜੀਯ ਸਮਾਨਾ ॥੩੪॥
ਗਏ ਮਾਲਵੇਯੰ।
ਜੰਗ ਤਾਲ ਵੇਯੰ[1]।
[1]ਉਸ ਜੰਗ ਵਾਲੇ ਤਲਾ 'ਤੇ।
ਤਹਾਂ ਸੈਨ ਔਰੈਂ।

ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਗੌਰੈਂ ॥੩੫॥
ਭਈ ਆਨ ਕੱਠੀ।
ਪੁਨਾਰਾਰਿ ਠੱਟੀ[1]।
ਚਢੀ ਤੁਰਕ ਸੈਨਾ।
ਅਈ ਫੇਰ ਐਨਾ[1] ॥੩੬॥
ਪਰੈਂ ਗੇ ਅਖਾਰੇ[1]।
ਸੁਨਜੋ ਫੇਰ ਭਾਰੇ।
ਧਨੰ ਸਿੱਖ ਸੋਈ।
ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਜੋਈ ॥੩੭॥
ਰਹੇ ਐਸ ਵੇਲੇ।
ਸਖਤ ਵਖਤ ਝੇਲੇ[1]।
ਅਸੀਂ ਥੇ ਨਿਭਾਗੇ।
ਗੁਰੂ ਛੋਡਿ ਭਾਗੇ ॥੩੮॥
ਦਿਨੈਂ ਏਕ ਨੀਕੈਂ[1]।
ਗਿਲੈ[1] ਕਾਲ ਠੀਕੈਂ।
ਬੁਰੋ ਕਹਿਰ ਕੀਨੋ।
ਹਮੈਂ ਜ਼ਹਿਰ ਭੀਨੋ[1] ॥੩੯॥
ਦਈ ਲਿੱਖਿ ਸਿੱਖੀ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁਨਿੱਖੀ[1]।
ਗੁਰੂ ਤੈ ਬਿਮੁਖੈ।
ਅਸੀਂ ਭਏ ਤਿਖੈ ॥੪੦॥
ਸਮੇਂ ਨੈ ਵਿਗੋਏ[1]।
ਉਭੈ ਲੋਕ ਖੋਏ।
ਧਰਮ ਹਾਰ ਆਏ।
ਲਯੋ ਕਜਾ ਬਨਾਏ ॥੪੧॥
ਦਿਨੰ ਚਾਰ ਜੀਵੈਂ।
ਅੰਤ ਖੇਹ ਥੀਵੈਂ।
ਤਬੈ ਬਾਤ ਯਾਹੀ।
ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਮਾਹੀਂ ॥੪੨॥
ਚਲੀ ਠੌਰ ਠੌਰੈਂ।
ਸੁਨੋ ਔਰ ਗੌਰੈਂ[1] ॥੪੩॥

ਲਲਿਤ ਛੰਦ:

ਮਿਲ ਕਰਿ ਮਸਲਤ[1] ਲਗੇ ਵਿਚਾਰਨ,
ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨੇ।
ਚਲ ਕਰਿ ਅਬਿ ਗੁਰੁ ਸਰਨੀ ਪਰੀਏ,
ਬਖਸ਼ਹਿੰ ਦਯਾ ਨਿਧਾਨੇ।

[1]ਫੇਰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ ਹੈ।
[1]ਠੀਕ ਆ ਗਈ ਹੈ।
[1]ਜੰਗ।
[1]ਕਰੜੇ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲੇ ਹਨ।
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
[1]ਨਿਗਲ ਲਵੇਗਾ।
[1]ਅਸਾਂ ਜ਼ਹਰ 'ਚ ਭਿਜਿਆ ਬੁਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।
[1]ਸੋਹਣੀ।
[1]ਖ਼ਰਾਬ ਕੀਤੇ।
[1]ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ।
[1]ਸਲਾਹ।

ਕਰਿਕੈ ਜੁੱਧ ਕਹੂੰ ਤੁਰਕਨ ਸੌਂ,
ਤਨ ਨਿਜ ਗੁਰੁ ਹਿਤ ਦਈਏ।
ਪਾਇ ਸੁਜਸ ਇਸ ਲੋਕ ਵੀਚ, ਫਿਰ
ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਵਾਸਾ ਲਈਏ ॥ ੪੪ ॥
ਯੌਂ ਸਲਾਹਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਢਿਗ,
ਫਿਰ ਮਝੈਲ ਬਹੁ ਆਏ।
ਅਰ ਸਭਿ ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਕੇ ਪੈਂਚਨ,
ਯੌਂ ਲਿਖ ਪਠਯੋ ਤਦਾਏਂ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਬੈਰ ਤਜੋ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ,
ਭਜੋ ਨਿਵਿਰਤੀ ਆਰਯ[1]।

[1]{ਆਰਯ} ਚੰਗੀ (ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ) ਨਿਵਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰੋ।

ਤਬਿ ਸਿੱਖੀ ਤੁਮਰੀ ਸਭਿ ਰਹਿ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਖਾਰਯ[1] ॥ ੪੫ ॥

[1]ਖ਼ਤਮ।

ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਤੁਮ ਠਟਯੋ ਬਖੇਰਾ,
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੈ ਸਭਿ ਦੇਸੈਂ।
ਸਿੱਖੀ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਤੁਵ ਘਾਟੀ,
ਬਢੀ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ਵੇਸੈਂ[1]।

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਤਾਂ ਤੇ ਅਬਿ ਤੁਮ ਤਜੋ ਬਖੇਰਾ,
ਹਮ ਸਭਿ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ।
ਜੋ ਚੈਹੋ ਕਰ ਹੈਂ ਸੋ ਸੇਵਾ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਮ ਨ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੪੬ ॥
ਯਹਿ ਕਾਗਦ ਲੈ ਸਿੰਘ ਦੁਇਕ ਸੈ[1],
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਅਯੋ ਮਝੈਲੰ।

[1]ਦੋ ਕੁ ਸੌ।

ਪੜ੍ਹਿ ਕਾਗਦ ਗੁਰੁ ਧਰਯੋ ਜੇਬ ਮੈਂ,
ਮਨ ਮੈਂ ਭਏ ਗੁਸੈਲੰ[1]।

[1]ਗੁੱਸੇ।

ਕਹਯੋ ਮਝੈਲਨ ਕੋ, ਤੁਮ ਆਏ
ਸੀਖਯਾ ਹਮ ਕੋ ਦੈਨੇ।
ਜਿਤ ਤੈ ਆਏ ਜਾਹੁ ਤਿਤੈ ਹੀ,
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਬੋਲੇ ਬੈਨੇ ॥ ੪੭ ॥
ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਸਭਿ ਖਾਰਯ ਹੋਯੋ,
ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ ਤੈ ਅਤਿ ਹੀ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ ਗੁਰੁ ਫਿਰ,
ਜੰਗ ਕਰਨ ਧਰਿ ਰਤਿ ਹੀ[1]।

[1]ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਾਰ ਕੇ।

ਦਸ ਹਜਾਰ ਦਲ ਤੁਰਕਨ ਕੇਰਾ,
ਆਇ ਢੁਕਯੋ ਢਿਗ ਤਬਿ ਹੀ।
ਦੁੰਦਭਿ ਦੀਹ[1] ਢੋਲ ਬਹੁ ਬੱਜਤ,
ਭਰਯੋ ਧੂਰ ਨਭ ਸਭਿ ਹੀ ॥ ੪੮ ॥

[1]ਵੱਡੇ ਧੌਂਸੇ।

ਲੈ ਮਲਵੱਈਅਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚੇ,
ਜਹਿਂ ਥਾ ਸਰ ਖਿਦਰਾਣਾ।
ਇਤੈ ਮਝੈਲਨ ਭੀ ਦਿਲ ਠਟਜੋ,
ਹੈ ਹਰਾਮ ਅਬਿ ਜਾਣਾ।
ਸੋ ਪੀਛੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਹ੍ਵੈ ਚਾਲੇ,
ਮਿਲੇ ਤੁਰਕ ਤਿਨ ਧਾਈ।
ਜਾਇ ਤਾਲ ਖਿਦਰਾਣੇ ਢਿਗ ਤਿਨਿ,
ਯੌਂ ਫਿਰ ਬਯੋਂਤ ਬਨਾਈ ॥੪੯॥
ਬਸਤ੍ਰ ਸਰਬ ਆਪਣੇ ਤਨ ਕੇ,
ਬ੍ਰਿੱਛਨ ਊਪਰ ਤਾਨੇ।
ਹੁਤੇ ਸਘਨ ਕਾਨਨ ਤਿਸ ਸਰ ਤਟ[1],
ਸੋ ਲਿਯ ਓਟ ਮਹਾਨੇ।
ਮਨ ਮੈਂ ਧਰਯੋ ਸਭਿਨਿ ਯਹਿ ਦਿੜ ਕਰਿ,
ਮਰੈਂ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਲਰ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਦਿਸ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਦਲ ਕੌਂ,
ਜਾਣ ਦੈਂਹਗੇ ਮਰ ਕੈ ॥੫੦॥
ਤੋੜੇ ਲਗੇ ਬੰਦੂਖਨ ਤਾਂਈਂ,
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਔਰ ਸੰਭਾਰੇ।
ਬੈਠੇ ਓਟ ਤਰਨਿ[1] ਸਭਿ ਛਪ ਕਰਿ,
ਲਰਨ ਹੇਤ ਹ੍ਵੈ ਤਯਾਰੇ।
ਤੁਰਕਨ ਜਬੈ ਨਿਹਾਰੇ ਬਸਤ੍ਰ,
ਬ੍ਰਿੱਛਨ ਊਪਰ ਸਾਰੇ।
ਇਹਾਂ ਹੋਗ ਗੁਰੁ ਕਾ ਦਲ ਉਤਰਜੋ,
ਤੰਬੂ ਲਗੇ ਅਪਾਰੇ ॥੫੧॥
ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕੈ ਤੁਰਕ ਖੜ੍ਹੇ ਹਟਿ,
ਭਰਮ ਭਯੋ ਤਿਨ ਪੂਰਾ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਬਿਰਾੜ ਕਪੂਰਾ
ਥਾ ਤਬਿ ਤਹਾਂ ਕਤੂਰਾ।
ਕਹਯੋ ਤਾਂਹਿ ਡਿਠ ਬੰਦ ਕਰਜੋ[1]
ਯਹਿ, ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖਨ ਭਾਰੀ।
ਤੁਮ ਮਤ ਡਰੋ ਲਰੋ ਹ੍ਵੈ ਆਗੇ,
ਨਹਿਂ ਲਸ਼ਕਰ ਯਹਿ ਝਾਰੀ[1] ॥੫੨॥
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਨਾਜ਼ਮ ਸੈਨ ਆਪਨੀ,
ਕੀਨੀ ਔਰ ਅਗਾੜੀ।
ਸਿੰਘ ਮਝੈਲਨ ਏਕੈ ਬਾਰੀ,
ਝਾੜੀ ਬਾੜ ਦੁਗਾੜੀ[1]।

[1]ਉਸ ਤਲਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਸੀ।

[1]ਦਰੱਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਉਹਲੇ।

[1]ਨਿਗਾਹ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

[1]ਇਹ ਝਾੜੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।

[1]{ਦੁਗਾੜੀ} ਇਕ ਇਕ ਬੰਦੂਕ 'ਚੋਂ ਦੋ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ {ਬਾੜ} ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ {ਝਾੜੀ} ਕੀਤਾ।

ਤੁਰਕ ਦੜਾ ਦੜ ਗਿਰੇ ਧਰਾ ਪਰ,
ਚਟਪਟ ਔਰ ਕਸਾਨੀ[1]। [1]ਛੇਤੀ ਹੋਰ ਕਸ ਲਈਆਂ।
ਅਰਿਨ ਸੰਮੁਖ ਕਰਿ ਸਿੰਘਨ ਬੰਦੂਕੈਂ,
ਤਜੀ ਅਚੂਕ ਮਹਾਨੀ ॥੫੩॥
ਮਰਜੋ ਦੁਇਕ ਸੈ ਤੁਰਕ ਤਹਾਂ ਤਬਿ,
ਜਖਮੀ ਭਏ ਅਪਾਰੈਂ।
ਬਾਕੀ ਕਰੇ ਲਚਾਰ ਪਜਾਸ ਨੈ,
ਮਾਸ ਬਿਸਾਖ ਮਝਾਰੈਂ।
ਜੱਦਪਿ ਝਾੜਤ ਤੁਰਕ ਬਾੜ ਭੀ,
ਸੋ ਝਾੜੀਂ ਮੈਂ ਰੁਕਹੀਂ।
ਕਿਛੁ ਊਪਰ ਕੋ ਜਾਵਤ ਗੋਰੀ,
ਬਹੁ ਧਰਤੀ ਮਧ ਠੁਕਹੀਂ ॥੫੪॥
ਨੀਵੀਂ ਠੌੜ ਤਾਲ ਮੈਂ ਬੈਠੇ,
ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਖਾਂ ਮਾਰੈਂ।
ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਵਹਿ ਨਜਰ ਨ ਆਵਹਿਂ,
ਕਾਨਨ ਸਘਨ ਮਝਾਰੈਂ।
ਆਗੈ ਡਰਤੇ ਤੁਰਕ ਬਢੈਂ ਨਹਿਂ,
ਕਹੈਂ ਇਹਾਂ ਗੁਰੁ ਭਾਰੀ।
ਲੈ ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਹੈ ਬੈਸਜੋ,
ਹਨੈਂ ਹਮੈਂ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥੫੫॥
ਯੌਂ ਜਬਿ ਜੋਰ ਜੰਗ ਕਾ ਪਰਯੋ
ਸ਼ੋਰ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ ਬੂਝਜੋ।
ਯਹਿ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਕੌਨ ਲਰਾਈ,
ਕਰਤ ਅਗਾਰੀ ਸੁਝਜੋ[1]। [1]ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ।
ਤਬਿ ਇਕ ਸਿੰਘ ਕਹਜੋ ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਪੈ,
ਜੋ ਮਝੈਲ ਥੇ ਆਏ।
ਸੋਊ ਲਰਤ ਅਰਿਨ ਸੋਂ ਅਰ ਕਰਿ[1], [1]ਅੜ ਕੇ।
ਹਮ ਅਬਿ ਹੀ ਪਿਖਿ ਆਏ ॥੫੬॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਮੁਦ ਹ੍ਵੈ ਕੁਵੰਡ ਗਹਿ[1], [1]ਧਨੁੱਖ ਪਕੜ ਕੇ।
ਤਿਨ ਕੀ ਮੱਦਤ ਕਾਰਨ।
ਊਚੀ ਠੌਰ ਖਰ੍ਹੇ ਹ੍ਵੈ ਪਿਖ ਕਰਿ,
ਲਾਗੇ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਨ।
ਜਥੇਦਾਰ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਨੈ,
ਤੱਕ ਤੱਕ ਕਈ ਬਿਦਾਰੇ[1]। [1]ਮਾਰੇ।
ਨਿਕਸੈ ਇਕ ਇਕ ਸਰ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਦਸ ਦਸ ਕੋ ਕਰਿ ਪਾਰੇ[1] ॥੫੭॥ [1]ਦਸ ਦਸ ਆਦਮੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ।
ਉਨਹੀਂ ਸਿੰਘਨਿ ਦਲ ਤੁਰਕਾਨੀ,

ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਉਰਝਾਯੋ।	
ਜਬਿ ਗੋਲੀ ਢਿਗ ਰਹੀ ਨ ਕਾਈ,	
ਤਬਿ ਚਾਂਪਨਿ[1] ਹੱਥ ਪਾਯੋ।	[1]ਧਨੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ।
ਤੱਕ ਤੱਕ ਤੀਰ ਤਜਨ ਬਹੁ ਲਾਗੇ,	
ਮਾਰੇ ਤੁਰਕ ਅਪਾਰੈਂ।	
ਜਬਿ ਫਿਰ ਰਹ੍ਯੋ ਤੀਰ ਨਹਿ ਕੋਈ,	
ਤਬਿ ਗਹਿ ਕਰਿ ਕਰਵਾਰੈਂ[1] ॥੫੮॥	[1]ਤਲਵਾਰਾਂ।
ਧਸੇ ਧਾਇ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਦਲ ਮੈਂ,	
ਹਾਲ ਚਾਲ ਬਹੁ ਮੇਲ੍ਯੋ।	
ਕਟਿ ਕਟਿ ਚਟਪਟ ਧਰ ਪਰ ਸੁੱਟਹਿਂ,	
ਸਿੰਘਨ ਫਗੂਆ[1] ਖੇਲ੍ਯੋ।	[1]ਹੋਲੀ।
ਕਟੇ ਕਿਕਾਨ[1] ਜ੍ਵਾਨ ਬਹੁ ਤੁਰਕੀ,	[1]ਘੋੜੇ।
ਸਿੰਘਨਿ ਤਬਿ ਬਲ ਧਰ ਕੈ।	
ਹੂਰ ਅਪਾਰ ਸੂਰ ਬਰ ਬਰ ਕੈ[1],	[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਵਰ ਕੇ।
ਜਾਤ ਬਿਬਾਨਨਿ ਚਰ੍ਹ ਕੈ ॥੫੯॥	
ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:	
ਉਭੈ ਓਰ[1] ਜੁੱਟੇ ਮਚ੍ਯੋ ਜੰਗ ਗਾਢਾ।	[1]ਦੋਨੋਂ ਤਰਫ਼।
ਬਕੈਂ[1] ਮਾਰ ਮਾਰੈਂਰਸੰਬੀਰ ਬਾਢਾ।	[1]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਕਰਾਚੋਲ[1] ਬਾਹੈਂ ਜਿਸੈਂ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ।	[1]ਤਲਵਾਰ।
ਕਰੈਂ ਖੰਡ ਖੰਡੰ[1] ਸੁਟੈਂ ਮੇਲ ਧੂਰੇ ॥੬੦॥	[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
ਮਹਾਂਰੋਹ[1] ਮੱਤੇ ਕਢੇ ਲਾਲ ਨੈਨੰ।	[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ।
ਭਏ ਲਾਲ ਬਾਨੇ[1] ਭਿਗੇ ਖੂਨ ਐਨੰ[2]।	[1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਕਰੇ ਤੱਛ ਮੁਛੰ[1] ਕਟੇ ਹੱਥ ਮੱਥੰ।	[1]ਕਟਾ ਵੱਢੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
ਭੁਜਾ ਜੰਘ ਜਾਨੂੰ ਕਰੈਂ ਲੁੱਥ ਪੁੱਥੰ[1] ॥੬੧॥	[1]ਬਾਹਾਂ, ਲੱਤਾਂ, ਗੋਡੇ (ਕੱਟ ਕੇ) ਲੋਥ 'ਤੇ ਲੋਥ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।
ਖੁਲ੍ਹੇ ਘਾਉ ਖੂਨੀ ਭਕਾ ਭੱਕ ਬੋਲੈਂ[1]।	[1]ਖ਼ੂਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਭੱਕ ਭੱਕ (ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ) ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
ਨਚੈਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੰ ਭਰੇ ਮੋਦ ਡੋਲੈਂ[1]।	[1]ਅਨੰਦ 'ਚ ਭਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਕਰੈਂ ਸ੍ਰੋਨ ਪਾਨੰ ਭਰੈਂ ਖੱਪ੍ਰ ਜਾਲਾ[1]।	[1]{ਜਾਲਾ} ਸਾਰੇ ਖੱਪਰ ਭਰ ਕੇ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।
ਤਚੈਂ ਕਿੱਲਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਭੂਤ ਬਾਲਾ[1] ॥੬੨॥	[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਧਰਾ ਵੀਚ ਕੀਚੰ ਮਚਯੋ ਹੈ ਪ੍ਰਤੱਛੰ।	
ਲਹੂ ਮਿੰਜ ਕੇਰੋ ਤਬੈ ਆਨ ਸ੍ਵੱਛੰ[1]।	[1]ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਹੂ ਅਤੇ ਮਿੱਝ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਆ ਕੇ ਚੰਗਾ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕਰਯੋ ਢੁੱਕ ਢੋਅੰ ਮਲੇਛੰ ਬਿਲੱਛੰ।	
ਵਡੋ ਹੇਲ ਘਾਲ੍ਯੋ ਸਮੱਛੰ ਪ੍ਰਤੱਛੰ[1] ॥੬੩॥	[1]ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕ ਕੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ {ਬਿਲੱਛੰ} ਅਨੋਖਾ ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।
ਰੁਪੇ[1] ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ ਕਰੈਂ ਜੰਗ ਜੋਰੈਂ।	[1]ਰੁੱਕ ਗਏ।
ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੱਚੀ ਤਹਾਂ ਆਨ ਘੋਰੈਂ।	
ਮਹਾਂ ਬੀਰਤਾ[1] ਬੀਰ ਸਿੰਘਾਨ ਕੇਰੀ।	[1]ਵੱਡੀ ਬਹਾਦਰੀ।

ਧਰੈਂ ਆਂਗੁਰੀ ਦਾਂਤ ਮੈਂ ਤੁਰਕ ਹੇਰੀ ॥੬੪॥
ਦਸੰ ਬੀਸ ਤੀਸੰ ਤੁਰੰਕਾਨ ਤਾਂਈਂ।
ਇਕੋ ਏਕ ਸਿੰਘੰ ਮਰਜੋ ਮਾਰ ਧਾਈ।
ਜਬੈ ਸਿੰਘ ਕੇਤੇ ਤਹਾਂ ਐਸ ਜੂਝੇ।
ਭਏ ਮੋਖ ਸੋਈ ਬਿਨਾ ਜੋਗ ਰੂਝੇ[1] ॥੬੫॥

[1]ਜੋਗਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ।

ਤਬੈ ਤਾਣ ਕੰਮਾਣ ਗੁਰੁ ਬਾਣ ਬਾਹੇ।
ਜਥੇਦਾਰ ਤੁਰਕਾਨ ਕੇ ਮਾਰ ਢਾਹੇ।
ਸੜਾ ਸਾੜ ਛੁੱਟੈਂ ਕੜਾ ਕਾੜ ਬੱਜੈਂ[1]।

[1]ਸਾੜ ਸਾੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਤੀਰ ਛੁਟਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾੜ ਕਾੜ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਕੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।

ਦੜਾ ਦਾੜ ਡਿੱਗੈਂ ਧਰਾ ਪੈ ਨ ਲੱਜੈਂ[1] ॥੬੬॥

[1]ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ।

ਰਹੇ ਹੇਰ ਹੈਰਾਨ ਤੁਰਕਾਨ ਸਾਰੇ।
ਨਹੀਂ ਜਾਨ ਜਾਈ ਸਰੰ ਕੌਣ ਮਾਰੇ[1]।

[1]ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਤੀਰ ਕੌਣ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਭਈ ਬਿਹਬਲੈਂ[1] ਸੈਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੇਰੀ।

[1]ਘਬਰਾ ਗਈ।

ਘਨੇ ਜ੍ਵਾਨ ਦੀਨੇ ਗੁਰੂ ਨੈ ਨਿਬੇਰੀ ॥੬੭॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਹੀ ਖਾਨ ਬਜੀਦ ਨੈ ਕਾਪੂਰਾ ਬੂਝਜੋ।
ਕਿਤ ਤੈ ਆਵਤ ਬਾਨ ਯਹਿ, ਨਹਿਂ ਪਰ ਹੈ ਸੂਝਜੋ[1]।

[1]ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮਮ ਮਾਰ ਕੈ ਸਭਿ ਭੂਮਿ ਗਿਰਾਏ।
ਘਨੇ ਜ੍ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ ਹੈਂ ਇਨਿ ਸਿੰਘਨਿ ਖਪਾਏ ॥੬੮॥
ਅਬਿ ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਮਰਤ ਹੈ ਬਾਕੀ ਮਮ ਸੈਨਾ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਉੱਤ੍ਰ ਇਮ ਦਯੋ ਕਾਪੂਰੇ ਐਨਾ[1]।

[1]ਚੰਗਾ ਭਾਵ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਨੋ ਖਾਨ ਜੀ ਬਾਤ ਮੈਂ ਅਬਿ ਸਾਚ ਉਚਾਰੋਂ।
ਤਾਬੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਰਹਤ ਹੈਂ ਸ਼ਾਹੀਦ ਅਪਾਰੋ ॥੬੯॥
ਸੋ ਅਜਗੈਬੀ[1] ਮਾਰ ਹੈਂ ਬਹੁ ਬਾਣ ਕਰਾਲੇ[2]।

[1]ਗੁਪਤ। [2]ਡਰਾਉਣੇ ਤੀਰ।

ਪੇਸ਼ ਨ ਉਨ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਹੂੰ ਕੀ ਚਾਲੇ।
ਇਸੀ ਤਾਲ ਕੇ ਤਟ ਕਹੀਂ, ਬਨ ਸਘਨ ਮਝਾਰੀ।
ਠਾਢੋ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਗੁਰੂ ਭੀ, ਯੁਤ ਸੈਨ ਅਪਾਰੀ ॥੭੦॥
ਯਹਿ ਤੋ ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਹੀ ਤੁਮ ਸੰਗ ਲਰੈ ਹੈਂ।
ਜਬਿ ਲੈ ਸੈਨਾ ਗੁਰੁ ਲਰੈ, ਤਬਿ ਖਬਰ ਪਰੈ ਹੈ।
ਤੀਸ ਕੋਸ ਪਰ ਮਿਲੈਗੋ ਆਗੇ ਕਿਤ ਪਾਨੀ।
ਪੀਛੇ ਹੈ ਦਸ ਕੋਸ ਪੈ ਯਹਿ ਦਿਢ ਲਿਹੁ ਮਾਨੀ ॥੭੧॥
ਦਹਿਣੇ ਬਾਏਂ ਨਹਿ ਮਿਲੈ ਜਲ ਕਿਸ ਹੀ ਤੌਰੈਂ।
ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਤੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅਬਿ ਨਿਕਸੈਂ ਇਸ ਠੌਰੈਂ।
ਜੂਝ ਜੰਗ ਮੈਂ ਜੇ ਮੁਏ, ਤੇ ਤੋ ਭਏ ਚੰਗੇ।
ਹਮ ਤੁਮ ਜਲ ਬਿਨ ਤਰਫ ਕੈ, ਮਿਲ ਹੈਂ ਤਿਨ ਸੰਗੇ ॥੭੨॥
ਜੇ ਅਬਿ ਜਾਨ ਬਚਾਵਨੀ ਤੁਮ ਅਪਨੀ ਚਹਿ ਹੋ।

ਤੌ ਪੀਛੇ ਹਟ ਜਾਈਏ ਮੈਂ ਸਾਚੀ ਕਹਿ ਹੌਂ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਖਾਨ ਬਜੀਦ ਨੈ ਏਹੀ ਮਨਿ ਧਾਰੀ।
ਲੈ ਕਰਿ ਨਿਜ ਸਭ ਸੈਨ ਕੋ, ਹਟ ਗਯੋ ਪਿਛਾਰੀ ॥੭੩॥
ਜੋ ਘਾਇਲ ਨਹਿਂ ਚਲ ਸਕੇ ਸੋ ਤਹਿਂ ਹੀਂ ਤਜਾਗੇ।
ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਵਹਿ ਭੀ ਮਰੇ, ਤਬਿ ਤੁਰਕ ਅਭਾਗੇ।
ਮਰੇ ਤਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜੋ, ਨਹਿਂ ਸੋ ਦਫਨਾਏ।
ਨਾਜ਼ਮ ਲੈ ਨਿਜ ਜਾਨ ਕੋ, ਤਬਿ ਗਯੋ ਪਲਾਏ[1] ॥੭੪॥ [1]ਨੱਸ ਗਿਆ।
ਯੌਂ ਜਬਿ ਤੁਰਕ ਪਲਾ ਗਏ ਤਬਿ ਤਹਿਂ ਗੁਰੁ ਆਏ।
ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਜਹਿਂ ਜੰਗ ਕਰਿ ਚਾਲੀ ਸਮੁਹਾਏ।
ਆਇ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਤਿਨੋ ਕੀ ਸਭਿ ਲੋਥ ਨਿਹਾਰੀ[1]। [1]ਦੇਖੀਆਂ।
ਜਿਤਿਕ ਕਦਮ ਬਢ ਜੋ ਲੜਯੋ, ਕਿਯ ਤਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰੀ[1] ॥੭੫॥ [1]ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਲੜਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਓਨੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ।
ਨਿਜ ਰੁਮਾਲ ਕਰ ਸੋਂ[1] ਗੁਰੂ, ਮੁਖ ਝਾੜੇ ਤਾਂ ਕੇ। [1]ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੇਰੁਮਾਲ ਨਾਲ।
ਟੂਟੀ ਸਾਂਠੀ ਜਾਂਹਿ ਨੈ, ਸੋ ਜਿਯਤ ਲਹਾ ਕੇ[1]। [1]ਜਿਸ ਨੇ ਟੁੱਟੀ (ਸਿੱਖੀ) ਗੰਢੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਣ ਕੇ।
ਤਿਸ ਕੇ ਮੁਖ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੈ, ਤਬਿ ਪਾਯੋ ਪਾਨੀ।
ਨੈਨ ਉਘਾਰਿ[1] ਨਿਹਾਰਯੋ, ਤਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਜਾਨੀ ॥੭੬॥ [1]ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਜਖਮ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਤਨ ਵਿਖੈ, ਥੇ ਲਗੇ ਅਪਾਰੇ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰ ਕੈ, ਯੌਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਮੈਂ ਤੁੱਠਾ ਕੁਛ ਮਾਂਗ ਲੈ, ਜੋ ਤੁਮ ਮਨ ਆਵੈ।
ਨਹਿਂ ਅਦੇਯ ਕਿਛ ਤੁਮਹਿ ਤੈ, ਹਮਰੇ ਅਬਿ ਭਾਵੈ ॥੭੭॥
ਤਬਿ ਤਿਸ ਮਾਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੈ, ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰਤ ਜੇ, ਬਰ ਦੇਤ ਮਹਾਨਾ।
ਤੌ ਤੂਟੀ ਅਬਿ ਮੇਲ ਹੋ, ਤੁਮ ਈਸ ਉਦਾਰੀ।
ਫਿਰ ਪਾਛੇ ਨਹਿਂ ਮਿਲੈਗੀ, ਇਹੁ ਸੰਗਤ ਥਾਰੀ ॥੭੮॥
ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਜੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਗਏ ਲਿਖਿ,
ਰਾਵਰ ਕੇ ਢਿਗਰਾਵਰ ਸਿੱਖੀ[1]। [1]ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਆਪ ਦੀ ਸਿੱਖੀ (ਵੱਲੋਂ ਬੇਦਾਵਾ) ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਗਏ।
ਜਾਨ ਬਚਾਵਨ ਹੇਤ, ਮਹਾਂ ਮਤਿ
ਮੰਦਨ ਨਾ ਨਿਜ ਮੋਖਦ ਪਿੱਖੀ[1]। [1](ਸਿੱਖੀ) ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਮੈਂ ਤਬਿ ਜੰਗ ਵਿਖੈ,
ਅਰ ਫੇਰ ਜੁ ਦੇਸ ਤੈ ਭੇਜਯੋ ਲਿੱਖੀ।
ਸੋ ਅਬਿ ਕਾਗਦ ਫਾਰ ਦਿਜੈ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀਏ ਹਮ ਪੈ ਯਹਿ ਤਿੱਖੀ ॥੭੯॥
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਫੇਰ ਕਹਯੋ,

ਯਹਿ ਕਜਾ ਬਰ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਭਾਯੋ।
ਕਾਮ ਤੁਮਾਰੇ ਕਹਾਂ ਯਹਿ ਹੈ,
ਤੁਮ ਮਾਂਗਹੁ ਔਰ ਕਿਛੁ ਸੁਖਦਾਯੋ।
ਕੈ ਲਿਹੁ ਮੋਖ ਕਿ ਰਾਜ ਸੁਰੇਸ਼੍ਵਰ[1],
[1]ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ।
ਕੈ ਧਰ ਕੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਯੋ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਤੈ, ਉਰ ਤੈ
ਉਨ ਕੈ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਇਹੈ ਪੁਨ ਗਾਯੋ[1] ॥੮੦॥
[1]ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦਿਓਂ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰ ਇਉਂ ਕਿਹਾ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਸੁਨੋ,
ਨਹਿਂ ਰਾਜ ਚਹੋਂ ਜੁਗ ਲੋਗਨ ਕੇਰੋ।
ਮੋਖ ਮਿਲੈ ਤੁਮਰੇ ਦਰਸੇ[1],
[1]ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ।
ਬਿਨ ਹੀ ਅਨੁਜਾਸ[1] ਯਹੀ ਦਿਢ ਮੇਰੋ[2]।
[1]ਜਤਨ। [2]ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ (ਭਰੋਸਾ) ਹੈ।
ਔਰ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ਚਾਹਿਤ ਮੈਂ,
ਬਰ ਦੇਹੁ ਇਹੈ ਜਦਿ ਦੇਵਨ ਟੇਰੋ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਰ ਦੇਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਯੌਂ ਸੁਨ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਗੁਰੁ,
ਧੰਨਜ ਕਹਜੋ ਨਿਸਚਾ ਸਿੱਖ ਤੇਰੋ ॥੮੧॥

ਚੌਪਈ:

ਤੀਨ ਬਾਰ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੁ ਹੋਰਜੋ[1]।
[1]ਮੋੜਿਆ।
ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਸਿਦਕ ਨਹਿਂ ਛੋਰਜੋ।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖੀ।
ਧੰਨ ਸਿੱਖ ਯਹਿ ਜਿਨ ਭਲ ਪਿੱਖੀ[1] ॥੮੨॥
[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ) ਸਿੱਖੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਦੇਖੀ ਹੈ।
ਸਿੱਖੀ ਹਿਤ ਜਿਨ ਰਾਜ ਨ ਚਾਹਜੋ।
ਸਿਦਕ ਔਰ ਉਪਕਾਰ ਨਿਬਾਹਜੋ।
ਜੇਬ ਬੀਚ ਤੈ ਤਬੈ ਨਿਕਾਰਯੋ।
ਕਾਗਦ ਸਨਮੁਖ ਤਾਂ ਕੇ ਫਾਰਜੋ ॥੮੩॥
ਗੁਰੁ ਤੇ ਵਲੀ[1] ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਂ।
[1]ਬਲ ਵਾਲੇ।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਲਏ ਹਮ ਪਿਖ ਹੈਂ।
ਤੂਟੀ ਸਿੱਖੀ ਫੇਰ ਮਿਲਾਈ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਜੋ ਬਹੁਤਾਈ ॥੮੪॥
ਤਬਿ ਵਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇਹ ਨਿਜ ਛੋਰੀ।
ਗਯੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੋਗ ਬਹੋਰੀ।
ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਹ ਚਿਤਾ[1] ਮੈਂ ਪਾਏ।
[1]ਚਿਖ਼ਾ 'ਚ।
ਦਈ ਆਪ ਗੁਰੁ ਆਗ ਜਗਾਏ ॥੮੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਧੰਨ ਭਏ ਵਹਿ ਸਿੰਘ ਸਭਿ,
ਜਿਨ ਕੌ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪ।
ਦਈ ਆਗ ਨਿਜ ਹਾਥ ਤੇ,
ਏਕ ਚਿਤਾ ਮਹਿ ਥਾਪਿ[1] ॥੮੬॥
[1]ਰੱਖ ਕੇ।

ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਨ ਕਾ ਦਾਹੁ[1] ਗੁਰੁ,
ਕਰਯੋ ਬਚਨ ਫਿਰ ਐਸ।
ਯਹਿ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੇ ਭਏ,
ਜਸ ਇਨ ਰਹਿ ਧਰ ਪੈਸ[1] ॥੮੭॥
ਇਹਾਂ ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਨਾਮ ਅਬਿ,
ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਗਟੈ ਸਾਰ।
ਮੱਜਨ ਕਰਿ ਫਲ ਚਾਰ ਲਹਿੰ,
ਤਹਿੰ ਤੈ ਸਭਿ ਨਰ ਨਾਰਿ ॥੮੮॥
ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਏਕਾਹਟੇ*,
ਦਿਨ ਬੈਸਾਖਨ ਮਾਂਹਿ।
ਜੰਗ ਭਯੋ ਯਹਿ ਕਹਿ ਕਥਾ,
ਧਯਾਇ ਭਯੋ ਇਤਿ ਯਾਹਿ ॥੮੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਕਾ ਜੰਗ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਤਾਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੭॥

[1]ਸਸਕਾਰ।

[1]ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ।

*ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਬਿ: ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਬਿ: ਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਬਿਸਰਾਮ ੬੪ਵਾਂ ਦਾ ਅੰਕ ਨੰ: ੫੬। ਚੇਤਰ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਾਲ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰ: ੧੭੬੨ ਬਿ: ਵਿਸਾਖ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੬੮. {ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਡੱਲੇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ, ਬਠਿੰਡਿਓਂ ਦੇਉ ਕੱਢਣਾ, ਸਿੰਘ ਸਜਾਉਣੇ, ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਦੱਖਣ ਪ੍ਰਸੰਗ}

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬੰਦਨ ਤੈ ਮਿਟੈਂ,
ਤੀਨ ਤਾਪ ਭਵ ਸਾਲ[1]। — [1]ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ।
ਜਯੋਂ ਘਨ ਬਰਸੇ ਮਿਟਤ ਹੈਂ,
ਤਪਤ ਧੂਰਿ ਦੁਰਕਾਲ[1] ॥੧॥ — [1]ਭੈੜਾ ਸਮਾਂ (ਅੰਨ ਦੀ ਤੋਟ)।
ਗਏ ਦਮਦਮੇ ਜੈਸ ਗੁਰੁ,
ਡੱਲੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਪ।
ਦੇਉ ਬਠਿੰਡੇ ਤੇ ਕਢਯੋ,
ਸਿੰਘ ਕਰੇ ਬਹੁ ਆਪ ॥੨॥
ਮਹਿਲ ਮਿਲੇ ਜਯੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ,
ਫਿਰ ਦੱਖਨ ਪ੍ਰਸੰਗ।
ਇਸ ਅੱਧਜਾਇ ਮੈਂ ਸੋ ਕਥਾ,
ਕਹੋਂ ਜਥਾ ਮਤਿ ਸੰਗ ॥੩॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ:

ਕਰਿ ਮੁਕਤਿ ਸਰ ਗੁਰੁ ਜੰਗ।
ਫਿਰ ਧਾਰ ਅਧਿਕ ਉਮੰਗ।
ਜੋ ਹੁਤੇ ਸੰਗ ਬਿਰਾਰ।
ਲੈ ਸੈਨ ਸੋਇ ਅਪਾਰ ॥੪॥
ਫਿਰ ਧਸੇ ਮਾਲਵ ਦੇਸ।
ਇਤ ਉਤਹਿ ਬਿਚਰੇ ਬੇਸ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪੁਨ ਦਮਦਮੇ ਗੁਰੁ ਜਾਇ।
ਤਬਿ ਥਿਰੇ ਮਨਿ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥੫॥
ਤਹਿਂ ਮਿਲਯੋ ਡੱਲਾਰਾਇ।
ਤਿਨ ਕਰੀ ਸੇਵ ਮਹਾਂਇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਤਿਸ ਦੇਸ ਕੋ ਆਧਾਰ[1]। — [1]ਆਸਰਾ।
ਵਹਿ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਸਰਦਾਰ ॥੬॥
ਤਲਵੰਡੀ ਨਾਮ ਗਰਾਮ।
ਤਹਿਂ ਹੁਤੋ ਤਿਸ ਕਾ ਧਾਮ।
ਗੁਰੁ ਰਖੇ ਤਾਂਹਿ ਟਿਕਾਇ।
ਨੌਂ ਮਾਸ ਲੌਂ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸੰਗਤ ਔਰ ਘਨੀ ਨਿਤ ਆਵਤ,
ਲੈ ਕਰਿ ਭੇਟ ਕਈ ਪਰਕਾਰੇ।
ਦੂਧ ਦਹੀਂ ਘ੍ਰਿਤ[1] ਅੰਨ ਦੁਕੂਲ[2], — [1]ਘਿਉ। [2]ਬਸਤ੍ਰ।
ਤੁਰੰਗ ਤੁਰੰਗਨੀ ਚਾਰੁ[1] ਅਪਾਰੇ। — [1]ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਘੋੜੀਆਂ।

ਲਾਗੜ ਧੇਨ ਪੁਨਾ ਮਹਿਖੀ ਵਰ[1],
[1]ਲਵੇਰੀਆਂ ਗਊਆਂ ਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਮੱਝਾਂ।
ਲੈ ਰਜਤੈਂਪਣ[1] ਔਰ ਦਿਨਾਰੇ[2]।
[1]ਰੁਪਏ। [2]ਮੁਹਰਾਂ।
ਆਯੁਧ ਅੰਬਰ ਤੂਲ[1] ਪਟੰਬਰ[2],
[1]ਰੂੰ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ। [2]ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ।
ਔ ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਕੰਬਰ ਭਾਰੇ[1] ॥ ੮ ॥
[1]ਪੱਸ਼ਮ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕੰਬਲ।
ਆਇਨ ਲੈ ਕਰਿ ਚਾਇਨ ਸੰਗ,
ਉਪਾਇਨ ਦਾਇਨ ਪਾਇਨ ਧੋਰੈਂ[1]।
[1]ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚਰਨਾਂ {ਧੋਰਾ} ਪਾਸ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰਸੈਂ ਪਗ ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਦਰਸੈਂ ਹਰਸੈਂ ਸਰਸੈਂ ਸੰਝ ਭੋਰੈਂ[1]।
[1]ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਚਰਨ ਛੂੰਹਦੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਇਨ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਬਾਂਛਿਤ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਕਰੋਰੈਂ।
ਆਇਸ ਆਸਿਖ[1] ਲੈ ਗੁਰੁ ਤੈ ਫਿਰ,
[1]ਆਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਸ।
ਜਾਵਨ ਧਾਮਨ ਆਪਨ ਓਰੈਂ ॥ ੯ ॥
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਭੀਰ ਰਹੇ,
ਨਿਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰ ਮਹਾਨੇ।
ਫੇਰ ਸੁਨੋ ਇਕ ਗਾਥ ਭਈ ਜਿਮ,
ਜੱਟਨ ਆਇ ਕਹੀ ਤਿਸ ਥਾਨੇ।
ਬੋਲਤ ਜਾਟ ਬਿਚਾਰ ਬਿਨਾ,
ਯਹਿ ਠੀਕ ਅਹੇ ਮਸਲਾ[1] ਜਗ ਜਾਨੇ।
[1]ਅਖਾਣ।
ਜਾਟਨ ਕੇ ਮੁਖ ਫਾਟਨ ਕੀਨ,
ਕੁਠਾਰ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁਨਜੋ ਬਿਧਨਾ ਨੇ[1] ॥ ੧੦ ॥
[1]ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕੁਹਾੜੇ ਨਾਲ ਪਾੜੇ ਸਨ।
ਸੋ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਅਬੈ, ਮਲਵੱਈਅਨ
ਜਯੋਂ ਗੁਰੁ ਕੇ ਢਿਗ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਤੁਮ ਪੀਰ ਕਹਾਵਤ,
ਯਾ ਜਗ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁ ਵਾਰੇ।
ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਦਿਖਰਾਇ ਦਿਜੈ,
ਸ਼ਕਤੀ ਅਪਨੀ ਇਕ ਲਾਇ ਅਪਾਰੇ[1]।
[1]ਆਪਣੀ ਇੱਕ {ਅਪਾਰੇ} ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਉ।
ਦੇਉ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਹੈ ਇਕ
ਕਾਣਾ, ਤਿਸੀ ਸੰਗ ਭੂਤ ਅਪਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥
ਜੋ ਹਮ ਅੰਨ ਕਮਾਵਤ ਹੈਂ,
ਵਹਿ ਖਾਵਤ ਹੈਂ ਨਹਿ ਬਰਕਤ ਛਾਡੇਂ।
ਯਾ ਹਿਤ ਮਾਲਵ ਦੇਸ ਵਿਖੈ,
ਦੁਰਭਿੱਖ[1] ਰਹੈ ਪਰਿਓ ਨਿਤ ਠਾਢੇ।
[1]ਕਾਲ੍ਹ, ਭੁੱਖ-ਮਰੀ।
ਲੇਸ ਨ ਪੇਸ਼ ਚਲੈ ਹਮਰੀ,
ਵਹਿ ਦੇਸਹਿਂ ਦੇਤ ਕਲੇਸ ਸੁ ਗਾਢੇ।
ਤਾਂਹਿ ਨਿਕਾਰ ਦਿਜੈ ਸੁਖ ਸਾਰ[1],
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਖ ਦਿਉ।

ਬਨੈਂ ਤਬਿ ਹੀ ਹਮ ਸਿੱਖ ਤੁਹਾਡੇ ॥ ੧੨ ॥
ਯੌਂ ਮਲਵੱਯਨ ਕੇ ਬਹੁ ਬੈਨ,
ਸੁਨੇ ਨਿਸਪਾਪ[1], ਗੁਰੂ ਮੁਸਕਾਏ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਨਿਸਕਪਟ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ।
ਡੱਲੇ ਕੋ ਸੰਗ ਲਯੋ ਤਬਿ ਹੀ ਗੁਰੁ,
ਜ਼ਹਿਰ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਖੇ ਚਲਿ ਆਏ।
ਦੇਉ ਹਕਾਰ ਲਯੋ[1] ਅਪਨੇ ਢਿਗ,
[1]ਸੱਦ ਲਿਆ।
ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਅਲਾਏ।
ਹੇ ਸੁਨ ਦੇਉ ਇਹਾਂ ਬਸਬੋ ਤਜਿ,
ਤੂੰ ਬਸ ਔਰ ਕਿਤੈ ਅਬਿ ਜਾਏ ॥ ੧੩ ॥
ਯੌਂ ਸੁਨ ਦੇਵ ਕਹਯੋ ਕਰ ਜੋਰਿ,
ਸੁਨੋ ਧਰਮਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਨੀ।
ਪੂਰਬ ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਲ ਤੈ,
ਹਮ ਕੋ ਯਹਿ ਦੇਹ ਮਿਲੀ ਦੁਖ ਖਾਨੀ।
ਬੀਤ ਗਏ ਬਹੁ ਸਾਲ ਇਹਾਂ,
ਹਮ ਕੌ ਬਸਤੇ ਸੁਖ ਸੰਗ ਮਹਾਨੀ।
ਹੈ ਪਰਵਾਰ ਹਮਾਰ ਅਪਾਰ ਇਹਾਂ,
ਅਬਿ ਲੈ ਕਰਿ ਜਾਉਂ ਕਿਦਾਨੀ[1] ॥ ੧੪ ॥
[1]ਕਿਵੇਂ। (ਅ) ਕਿੱਥੇ।
ਆਪ ਸਭੀ ਜਨ ਕੇ ਹਿਤਕਾਰਿ[1],
[1]ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ।
ਭਏ ਧਰ ਪੈ ਧਰਮਾ ਅਵਤਾਰੀ।
ਨਾਹਕ ਕਯੋਂ ਹਮ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇਵਤ,
ਕਯਾ ਹਮ ਨੈ ਤੁਵ ਬਾਤ ਬਿਗਾਰੀ।
ਯੌਂ ਜਬਿ ਦੀਨ ਹ੍ਵੈ ਦੈਂਤ ਕਹਯੋ,
ਸੁਨ ਕੈ ਉਰ ਮੈਂ ਕਰੁਨਾ ਗੁਰੁ ਧਾਰੀ।
ਦੇਵਹਿਂ ਠੌਰ ਤੁਝੈ ਬਸਬੇ ਹਿਤ,
ਯਾਹਿ ਤੈ ਨੀਕ ਸੁਨੋ ਨਿਸਚਾਰੀ[1] ॥ ੧੫ ॥
[1]ਹੇਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ (ਦੇਉ)।
ਜਾਇ ਸਰ੍ਹੰਦ ਵਿਖੈ ਬਸ ਤੂੰ ਅਬਿ,
ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰੀ।
ਦੇਸ ਸਰ੍ਹੰਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਤੋ ਵਹਿ,
ਸੋ ਸਭਿ ਕੀਨ ਜਗੀਰ ਤੁਮਾਰੀ।
ਕੋਈ ਨ ਤੋਹਿ ਨਿਕਾਰ ਸਕੈ ਤਹਿ
ਤੈ, ਯਹਿ ਆਇਸ[1] ਮਾਨ ਹਮਾਰੀ।
[1]ਆਗਿਆ।
ਮੋਦ ਭਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਵਹਿ ਦੇਉ,
ਚਲਯੋ ਤਹਿਂ ਕੋ ਤਬਿ ਹੀ ਕਰਿ ਤਯਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥
ਚਾਲਤ ਹੀ ਸਭਿ ਲੋਗਨ ਕੌ,
ਤਿਸ ਦੇਉ ਮਹਾਂ ਭੁਵਚਾਲ[1] ਜਨਾਯੋ।
[1]ਭੁਚਾਲ।
ਤੋਰ ਦਏ ਤਰੁ ਤੁੰਗ[1] ਘਨੇ,
[1]ਉੱਚੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਧਰ ਧੂਰਿ ਉਡਾਇ ਤੁਫਾਨ ਚਲਾਯੋ।

ਜਾਇ ਮਲੇਰ ਗਰਾਮ, ਕਰਯੋ
ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਤਿਸੈ, ਦਿਨ ਏਕ ਸੁਹਾਯੋ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਦੂਸਰ ਰੋਜ ਸਰ੍ਹੰਦ ਗਯੋ,
ਬਰ ਪਾਇ ਬਸੈ ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਿਸ ਠਾਯੋ ॥੧੭॥

ਦੋਹਰਾ:
ਜਬਿ ਤੈ ਕਾਣੇ ਦੇਉ ਕੋ,
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਦਯੋ ਨਿਕਾਰ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵਾ ਤਬੀ ਤੈ,
ਭਯੋ ਅਵਾਦ ਅਪਾਰ ॥੧੮॥

ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਫਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਸ਼ਹਿਰ ਬਠਿੰਡਯੋਂ,
ਤਰਫ ਦਮਦਮੇ ਆਏ।
ਖੌਹੀ[1] ਘਾਸ ਉਲੇਹਾ[2] ਮਗ ਮੈਂ, — [1]ਕਾਹੀ। [2]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਘਾਹ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੀਜ ਉੱਪਰ ਤਿੱਖੇ ਕੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਛੂਹਣ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪੇਖਯੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਏ।
ਡੱਲੇਰਾਇ ਪ੍ਰਤੀ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਅਲਾਏ।
ਸੁਣ ਹੋ ਡੱਲੇ ਧਾਨ[1] ਕਣਕ ਯਹਿ, — [1]ਚੌਲ।
ਪੇਖਿ ਖੜ੍ਹੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੯॥
ਡੱਲੇ ਕਹਯੋ ਨਹੀਂ ਗੁਰੁ ਚਾਵਰ,
ਕਣਕ ਆਪ ਜੋ ਭਾਨੇ[1]। — [1]ਕਹੇ ਹਨ।
ਯਹਿ ਤੌਂ ਘਾਸ ਉਲੇਹਾ ਖੌਹੀ,
ਛੁੱਦਰ[1] ਖੜ੍ਹੋ ਮਹਾਨੇ। — [1]ਤੁੱਛ (ਨਿਕੰਮਾ ਘਾਹ)।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਜੰਡ ਕਰੀਰ ਪੇਖਿ ਬਣ[1], — [1]ਵਣ ਦਾ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਹੋ ਡੱਲੇ ਯਹਿ ਅੰਬ ਤੂਤ ਪਿਖ,
ਆੜੂ ਖੜ੍ਹੇ ਅਪਾਰੇ ॥੨੦॥
ਡੱਲੇ ਕਹਯੋ ਨਹੀਂ ਯਹਿ ਆੜੂ,
ਅੰਬ ਅਨਾਰ ਮਹਾਨੇ।
ਯਹਿ ਤੋ ਜੰਡ ਕਰੀਰ ਬ੍ਰਿੱਛ ਬਣ,
ਬੇਰੀ ਝਾੜ ਕਿਤਾਨੇ[1]। — [1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ।
ਤੀਨ ਬਾਰ ਗੁਰੁ ਯਹਿ ਬਰ ਦੀਨੋ,
ਡੱਲੇ ਏਕ ਨ ਮਾਨਯੋ।
ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਕੋਪ ਹੋਇ ਕਰਿ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨਯੋ ॥੨੧॥
ਅਹੋ ਬਾਇ ਮਾਰੇ[1] ਸੁਣ ਡੱਲੇ, — [1]ਹੇ ਸ਼ੁਦਾਈ।
ਤੈਂ ਮਮ ਬਚਨ ਨ ਮਾਨੇ।

ਮੈਂ ਤੁਝ ਕੋ ਬਰ ਦਏ ਸਾਚ ਹੀ,
ਤੈਂ ਸਭਿ ਕੂਰ ਪਛਾਨੇ।
ਹਮ ਤੋ ਸਭਿ ਸਰ੍ਹੰਦ ਕੀ ਧਰਤੀ,
ਅੰਬ ਅਨਾਰਨ ਵਾਰੀ।
ਸੋ ਲਗਾਵਣੀ ਇਹਾਂ ਮਥੀ ਥੀ,
ਤੈਂ ਨ ਆਦਰੀ ਚਾਰੀ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਅਬਿ ਚਿਰਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ,
ਈਹਾਂ ਧਰਤੀ ਸੋਈ।
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਚਾਵਰ ਕਣਕਾਂ,
ਅੰਬ ਹੋਇ ਹੈਂ ਜੋਈ[1]। — [1]ਜਿਹੜੇ (ਸਰ੍ਹੰਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)।
ਯੌਂ ਬਰ ਬਚਨ ਗਾਇ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਔਰ ਖਜ਼ਾਲ ਫਿਰ ਲਾਗੇ।
ਸਿੱਖ ਮਾਲਵੇ ਕੇ ਨਿਤ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਸੇਵਤ ਅਧਿਕ ਸਭਾਗੇ ॥੨੩॥
ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਤੈ,
ਇਕ ਕੋਸਕ ਭਰ ਪਰ ਬਾਹਰ।
ਰਚਜੋ ਮੁਕਾਨ ਬਿਸਦ ਵਰ ਚਾਰੂ[1], — [1]ਚੰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ।
ਰਹੈਂ ਗੁਰੂ ਤਹਿ ਜ਼ਾਹਰ।
ਸਾਏਬਾਨ[1] ਕਨਾਤਾਂ ਖੇਮੇ[2], — [1]ਵੱਡੀਆਂ ਚਾਨਣੀਆਂ। [2]ਤੰਬੂ।
ਤਹਿਂ ਠਾਂ ਲਗੇ ਅਪਾਰੇ।
ਲਾਵਤ ਤਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ਗੁਰੂ ਨਿਤ,
ਬੈਠਤ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ ॥੨੪॥
ਤਹਾਂ ਜੰਗ ਕਾ ਕਮਰ ਕਸਾ ਗੁਰੁ
ਖੋਲਜੋ, ਦਮ ਬਹੁ ਲੀਓ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਵਹਿ ਨਾਮ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾ,
ਬਿਦਤ ਦਮਦਮਾ ਥੀਓ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਮਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਕੀ,
ਖਬਰ ਭਈ ਸਭਿ ਠੌਰੈਂ।
ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਨਿਤ ਆਵਤ,
ਭੇਟ ਚਢਾਵਤ ਗੌਰੈਂ ॥੨੫॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਕਾਨੇ ਘੜਿ ਘੜਿ ਨੀਕ।
ਡਾਲਹਿਂ ਬੀਚ ਤਲਾਵ ਕੇ,
ਧਰਿ ਅਨੰਦ ਉਰਿ ਠੀਕ ॥੨੬॥

ਚੌਪਈ:

ਡੱਲੇ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ ਪਿਖ ਯੌਹੈਂ।

ਕਲਮਾਂ ਡਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕੋ ਹੈ।
ਬਚਨ ਕਰਯੋ ਡੱਲੈ ਪ੍ਰਤਿ ਤੈਹੈ[1]।
[1]ਉਸ ਥਾਂ। (ਅ) ਤਦੋਂ।
ਇਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਥੈਹੈ[1] ॥੨੭॥
[1]ਹੋਵੇਗੀ।
ਨੌਮ ਗੁਰੂ ਜੋ ਬਰ ਦੈ ਗਏ।
ਬੈਲਨ ਸਮ ਜਨ ਇਹਾਂ ਪਢਏਂ[1]।
[1]ਪੜ੍ਹਨਗੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸੰਗਤ ਫਿਰ ਕਹਾ।
ਪਾਂਚ ਚਿਹਨ[1] ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੈਂ ਤਹਾਂ ॥੨੮॥
[1]ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ।
ਅੰਨ ਪੂਰਣਾ[1], ਨਾਥ ਬਿਸ਼ੇਸ਼੍ਵਰ[2]।
[1]ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੀ ਮੰਨੀ ਇਕ ਦੇਵੀ ਜੋ ਅੰਨ ਨਾਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। [2]ਵਿਸ਼੍ਰੇਸ਼ਰ ਨਾਥ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਤੋੜ ਕੇ ਮਸੀਤ ਬਣਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੈ।
ਮਨੀ ਕਰਨਕਾ[1], ਸੁਰਸੁਰਿ ਏਸ਼੍ਵਰ[2]।
[1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਤੋਂ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਦਾ ਜੜਾਊ ਕੁੰਡਲ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਡਿੱਗਾ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਣੀ ਕਰਣਿਕਾ ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। [2]{ਏਸ਼੍ਵਰ} ਸ਼ਿਵ (ਦੀਆਂ ਜਟਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ) {ਸੁਰਸੁਰਿ} ਗੰਗਾ।
ਕੋਵਿਦ ਸੰਨਜਾਸੀ ਹੈਂ[1] ਵਹਾਂ।
[1]ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ।
ਮੁਕਤਿ ਦਾਇ ਪਾਵਨ ਪੁਰਿ ਮਹਾਂ ॥੨੯॥
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਚਨ ਵਖਾਨੋ।
ਬਿਸ਼ਵ ਨਾਥ ਦਰਵਾਰ ਪਛਾਨੋ[1]।
[1]ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਗੁਰਦੁਆਰੇ) ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਜਾਣੋ।
ਮਨੀ-ਕਰਨਕਾ ਗੁਰੁ ਸਰ ਥੈਹੈ[1]।
[1]ਮਣਿ ਕਰਣਿਕਾ ਤੀਰਥ ਵਾਂਗ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੋਵੇਗਾ (ਜੋ ਹੁਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।
ਨਾਮ ਧਾਰ, ਸਮ ਗੰਗ ਵਗੈ ਹੈ[1] ॥੩੦॥
[1]ਗੰਗਾ ਵਾਂਗ ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਗੇਗੀ।
ਅੰਨ ਪੂਰਣਾ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਕੀ[1]।
[1]ਅੰਨ ਪੂਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਾਂਗ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਚੱਲੇਗਾ।
ਕੋਵਿਦ ਥੈਹੈਂ ਸਿੰਘ ਸੁਰੂ ਕੀ[1]।
[1]ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣਗੇ।
ਤਪੀ ਜਪੀ ਤਯਾਗੀ ਸਿੱਖ ਜੇਈ।
ਥੈ ਹੈਂ ਇਹਾਂ ਸੰਨਜਾਸੀ ਤੇਈ[1] ॥੩੧॥
[1]ਉਹ।
ਮੁਕਤੀ ਪੈ ਹੈਂ, ਭੁਗਤਿ ਨ ਮਿਲ ਹੈ[1]।
[1]ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ ਭਾਵ ਖੱਚਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।
ਭੋਜਨ ਨਹਿ ਅਘਾਇ ਸਦ ਗਿਲ ਹੈਂ[1]।
[1]ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭੋਜਨ ਬਹੁਤਾਰੱਜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਣਗੇ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਇਹੈ ਉਦਾਰੀ।
ਨਿਰਗੁਨ ਤੀਰਥ[1] ਹ੍ਵੈ ਇਹੁ ਭਾਰੀ ॥੩੨॥
[1]ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰਥ ਹੋਵੇਗਾ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਰ ਦੈ ਗੁਰੁ ਭਾਰੇ।
ਲਗੇ ਖਯਾਲ ਪੁਨ ਔਰ ਉਦਾਰੇ।
ਮੇਲਾ ਬੈਸਾਖੀ ਕਾ ਲਾਯੋ।
ਟਿੱਬੀ ਕਰਯੋ ਮਹੱਲਾ ਭਾਯੋ[1] ॥੩੩॥
[1]ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ {ਮਹੱਲਾ} ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ।
ਬੈਠ ਤਹਾਂ ਸੰਗਤ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ।
ਦੀਨੋ, ਕੀਨੋ ਉੱਤਰ ਪਰਸ਼ਨ।
ਕਰਯੋ ਨਿਹਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਤਾਂਈਂ।
ਫੇਰ ਦਮਦਮੇ ਅਏ ਗੁਸਾਂਈਂ ॥੩੪॥

ਦੋਹਰਾ:
ਗੁਰੂ ਮਾਲਵੇ ਮੈਂ ਥਿਰੇ,
ਸਾਰ ਪਾਇ ਇਹ ਸਾਰ[1]। — [1]ਇਹ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਕੇ।
ਮਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਹਿਲ ਹੀ[1], — [1]ਸੁਖਾਲੇ ਹੀ।
ਮਿਲੇ ਆਇ ਮੁਦ ਧਾਰਿ ॥੩੫॥
ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਮਾਤ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ,
ਮਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੋਊ।
ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਸੰਗਤ ਲੈ ਤਬਿ ਹੀ,
ਆਏ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸੋਊ।
ਦਰਸਜੋ ਆਇ ਜਗਤ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਪਤਿ,
ਰਹੀਂ ਚਰਨ ਲਪਟਾਈ।
ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰਨ ਕੀ ਔਰ ਸਾਸ ਕੀ,
ਸਾਰ[1] ਸਭੀ ਜਬਿ ਪਾਈ ॥੩੬॥ — [1]ਖ਼ਬਰ।
ਲਗੀਂ ਅਧਿਕ ਬਿਰਲਾਪ ਕਰਨ ਤਬਿ,
ਕਰੁਨਾ ਰਸ ਬਹੁ ਛਾਯੋ।
ਸਾਸੁ ਸੁਤਨ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰੇ ਕਰਿ,
ਨੈਨਨਿ ਨੀਰ ਬਹਾਯੋ।
ਜੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਤਬੈ ਥੇ ਗੁਰੁ ਢਿਗ,
ਸੰਗਤ ਸਭਿ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਰੁਦਨ[1] ਮਾਤ ਕਾ ਸਭਿ ਹੀ, — [1]ਰੋਣਾ।
ਬਿਹਬਲ ਭਏ ਅਪਾਰੀ ॥੩੭॥
ਹੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਰਾਵਰ ਹਰਿ*, — *ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
ਹੇ ਜੁਝਾਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੁ।
ਹੇ ਸੁਤ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਕਯਾ ਤੁਮਾਰਾ,
ਹਮ ਕੋ ਮਿਲਜੋ ਸੰਦੇਸੁ[1]। — [1]ਸੁਨੇਹਾ।
ਹੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ, ਕਜਾ ਗੁਜਰੀ[1], — [1]ਬੀਤੀ।
ਤੁਮ ਸੋਂ ਬਾਤ ਕਹਿਰ ਕੀ।
ਸ਼ੀਰ-ਖੋਰ ਮ੍ਰਿਦ ਗਾਤ ਸੁਤਨ ਸੋਂ,
ਤੁਰਕਨ ਕੀਨ ਕਹਿਰ ਕੀ[1] ॥੩੮॥ — [1]ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ, ਕੋਮਲ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮ (ਦੀ ਗੱਲ) ਕੀਤੀ।
ਹੇ ਸਾਸੁ ਤੂੰ ਪਹੁੰਚੀ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ,
ਲੈ ਸੰਗੇ ਨਿਜ ਨਾਤੀ[1]। — [1]ਪੋਤੇ।
ਹਮ ਕੋ ਕਾਹਿ ਤਜਜੋ ਤੁਮ ਈਹਾਂ,
ਪਰੀ ਦੁਖੀ ਬਿਲਲਾਂਤੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰੁ ਘਰਨੀ[1] ਘਿਰਨਾ[2] ਕਰਿ, — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲ। [2]ਗਿਲਾਨੀ।

ਕਰਤ ਕੀਰਨੇ ਭਾਰੀ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਕਰੁਨਾਰਸ ਅਤਿ ਛਾਯੋ,
ਰੁਦਨ ਕਰਤ ਨਰ ਨਾਰੀ* ॥੩੯॥
ਕਰ ਪੰਕਜ ਪਰ ਧਰਿ ਵਰ ਮੁਖ ਸਸਿ,
ਸੋਚਤ ਸੋਚ ਬਿਮੋਚਨ[1]।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਰ ਲੀਲਾ ਕੇ ਕਾਰਨ,
ਲੋਚਨ ਤੈ ਜਲ ਮੋਚਨ[1]।
ਤਬਿ ਸਿੱਖਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਯੋ,
ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਰ ਗਜਾਨੀ।
ਹਮ ਕੋ ਨਿੱਤ ਆਪ ਉਪਦੇਸ਼ਤ,
ਸਭਿ ਜਗ ਸ੍ਵਪਨ ਸਮਾਨੀ ॥੪੦॥
ਤਾਂ ਤੇ ਆਪ ਕਾਂਹਿ ਹਿਤ[1] ਡਾਰਤ,
ਅਬਿ ਨੈਨਨ ਤੈ ਪਾਨੀ।
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨ ਕੀ ਗੁਰੂ ਬਾਨੀ,
ਯੌਂ ਫਿਰ ਆਪ ਬਖਾਨੀ।
ਏਕ ਬੇਲ ਤੈ ਦਲ[1] ਤੁੜਵਾ ਕਰਿ,
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਯਹਿ ਪੇਖੋ।
ਜਬਿ ਜੜ੍ਹ ਤੈ ਜਲ ਟਪਕ ਪਰਯੋ[1],
ਤਬਿ ਚੇਤਨ ਕਾ ਕਯਾ ਲੇਖੋ ॥੪੧॥
ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਸਭ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ,
ਕਰੁਨਾਰਸ ਹਟਵਾਯੋ।
ਗਾਥਾ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਹਿ ਕਰਿ,
ਖਯਾਲ ਔਰ ਦਿਸ ਲਾਯੋ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਆਈ,
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਕੇਰੀ।
ਦੇਵਨ ਲਗੇ ਗੁਰੂ ਫਿਰ ਸਭਿ ਕੋ,
ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੇਰੀ ॥੪੨॥
ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਕੇ ਤਬਿ ਨਾਤੀ[1],
ਪ੍ਰਥਮੈਂ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ।
ਤਖਤੂ, ਬਖਤੂ ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਸਿੰਘ,
ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਬਿਦਤਾਏ।
ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੇ ਜੁਗ ਨਾਤੀ,
ਧਰਮ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਜਾਨੋ।
ਰਾਮਾ ਔਰ ਤਿਲੋਕਾ ਆਦਿਕ,
ਏਹ ਫੂਲ ਕੇ ਮਾਨੋ ॥੪੩॥
ਪੁਨ ਡੱਲੇ ਕੋ ਸੁਧਾ[1] ਛਕਾਯੋ,

*ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੮ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੮੭ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੇਠਲੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

[1]ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਆਪਣੇ) ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

[1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਛਡਦੇ ਹਨ।

[1]ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ।

[1]ਪੱਤਾ।

[1]ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਹੈ।

[1]ਪੋਤੇ।

[1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ।

ਸੰਗ ਤਾਂਹਿ ਪਰਵਾਰੂ।
ਸੋਢੀ ਕੋਠੇ ਵਾਰਨ ਕੋ ਫਿਰ,
ਸਿੰਘ ਸਜਾਯੋ ਚਾਰੂ।
ਔਰ ਹਜਾਰਹੁਂ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਗੁਰੁ,
ਖੰਡੇ ਪਾਹੁਲ ਦੀਨੀ।
ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਕੀ ਔਰ ਤੌਰ[1] ਇਕ, — [1]ਢੰਗ ਦੀ।
ਕਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਝੀਨੀ[1] ॥੪੪॥ — [1]ਬਰੀਕ ਭਾਵ ਗੁਹਜ।

ਦੋਹਰਾ:

ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਏਕ ਬਿਰ,
ਗੁਰੂ ਕਰਜੋ ਥਾ ਖਜਾਲ।
ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਕੇ ਹਾਥ ਕਾ,
ਗ੍ਰੰਥ ਜੁ ਆਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥੪੫॥
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂਹਿ ਕਾ,
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮੰਗਵਾਇ।
ਪੁਨ ਤਿਸ ਪਰ ਤੈ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ,
ਰਾਖੈਂ ਔਰ ਲਿਖਾਇ ॥੪੬॥
ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਨੈ,
ਸਿੱਖ ਪਠੇ ਨਿਜ ਖਾਸ।
ਜਬਿ ਵਹਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਮੈਂ,
ਗਏ ਧੀਰ-ਮੱਲ ਪਾਸ ॥੪੭॥
ਅਰਜ ਕਰੀ ਬਹੁ ਲਰਜ਼ ਕਰਿ[1], — [1]ਕੰਬ ਕੇ।
ਗਰਜ਼ ਮਰਜ਼ ਨਿਜ ਭਾਇ[1]। — [1]ਆਪਣੀ {ਮਰਜ} ਪਵਿੱਤ੍ਰ {ਗਰਜ਼} ਇੱਛਾ ਵਾਸਤੇ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਅਲਗਰਜ ਹ੍ਵੈ[1], — [1]ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ।
ਬੋਲਜੋ ਤਰਜ ਦਬਾਇ[1] ॥੪੮॥ — [1]ਤਾੜ ਕੇ ਤੇ ਦਬਾ ਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੂ ਸਦੈ ਹੈਂ ਪੰਥ ਚਲੈ ਹੈਂ।
ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਨੋ ਕਜੋਂ ਨ ਰਚੈਹੈਂ?।
ਜਿਨ ਗੁਰੂਅਨ ਕਾ ਹੈ ਯਹਿ ਗ੍ਰੰਥ।
ਵਹਿ ਤੋ ਛੋਰ ਦਯੋ ਇਨਿ ਪੰਥ ॥੪੯॥
ਨਯੋ ਪੰਥ ਜਜੋਂ ਲਯੋ ਚਲਾਏ।
ਨਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਤਜੋਂ ਲੈਂਹ ਬਨਾਏ।
ਪਰ ਹਮ ਤਿਸ ਕੋ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਜਾਨੈ।
ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਸਮ ਬਾਨਿ ਬਖਾਨੈ[1] ॥੫੦॥ — [1]ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ।
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇ ਸਮ ਹ੍ਵੈ ਬਾਨੀ।
ਨਾਹਿਂ ਬਿਲੱਖਨ[1] ਕਥੈਂ ਕਹਾਨੀ। — [1]ਵੱਖਰੀ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਾਤੈਂ।
ਮਤਸਰ[1] ਧਰਿ ਜੋ ਕਹੀ ਬਖਜਾਤੈਂ ॥੫੧॥ — [1]ਈਰਖਾ।

ਗ੍ਰੰਥ ਨ ਦਯੋ ਸਿੱਖ ਹਟ ਆਏ।
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਨਾਏ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਵਹਿ ਉਰਿ ਧਰਿ ਰਾਖੀ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਜੋ ਬਾਨੀ ਭਾਖੀ ॥੫੨॥
ਨਹਿਂ ਅਵਕਾਸ਼[1] ਰਚਾਨੇ ਕੇਰਾ। — [1]ਵਿਹਲ।
ਮਿਲਿਓ ਥਾ, ਬਹੁ ਬਢਯੋ ਬਖੇਰਾ।
ਅਬਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਪਾਇ ਗੁਰੁ ਗਯਾਨੀ।
ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨ ਕੀ ਤਯਾਰੀ ਠਾਨੀ ॥੫੩॥
ਜੋ ਜੰਗਲ ਮੰਗਲ ਪਰ ਦਾਈ[1]। — [1]ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।
ਅਬਿ ਦਰਵਾਰ ਉਦਾਰ ਜਹਾਂ-ਈ।
ਤੰਬੂ ਤਹਾਂ ਕਨਾਤ ਲਗਾਈ।
ਭੀਤਰ ਬੈਠੇ ਆਪ ਗੁਸਾਂਈਂ ॥੫੪॥
ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲਿਖਨ ਬਿਠਾਯੋ।
ਨਿਤ ਦੁਇ ਪਹਿਰ ਸੰਕੇਤ[1] ਠਰਾਯੋ। — [1]ਨੇਮ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਏ ਉਚਾਰਤ ਜੈਸੇ।
ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਸਿੱਖ ਤਿਹ ਤੈਸੇ[1] ॥੫੫॥ — [1]ਤਿਸ ਸਿੱਖ (ਭਾਈ ਮਨੀ) ਨੇ ਉਵੇਂ ਲਿਖੀ।
ਪੂਰਨ ਤੂਰਨ ਕਈ ਮਾਸ ਮੈਂ[1]। — [1]ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ।
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਯ ਤਯਾਰ ਤਾਸ ਮੈਂ[1] ॥੫੬॥ — [1]ਉਸ (ਸਮੇਂ) ਵਿੱਚ।

ਦੋਹਰਾ:

ਬੀੜ ਆਦਿ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ,
ਨਈ ਕਰੀ ਯੌਂ ਤਯਾਰ।
ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਕਹਿਲਾਤ ਵਹਿ,
ਬੀੜ ਦਮਦਮੇ ਵਾਰ ॥੫੭॥
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਬੀੜ ਯਹਿ,
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੋ ਕੀਨ।
ਪੰਚਮ ਗੁਰੁ ਕੇ ਕਥਨ ਤੇ,
ਫਰਕ ਜਰਾਰਖ ਲੀਨ ॥੫੮॥
ਪਾਠ ਵਹੀ ਹੈ ਅਰਥ ਵਹਿ,
ਪਰਤ ਨ ਭੇਦ ਪਛਾਨ।
ਕਿਤਿਕ ਬਰਣ[1] ਕਾ ਫਰਕ ਹੈ*, — [1]ਅੱਖਰ। *ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਂਞ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਜਾਨਤ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂਨ ॥੫੯॥
ਇਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪਰ ਤੈ ਪੁਨਾ,
ਲਿਖੇ ਗਏ ਬਹੁ ਗ੍ਰੰਥ।
ਪਰ ਦੋਨੋ ਕੋ ਏਕ ਸਮ,
ਮਾਨਤ ਪੂਜਤ ਪੰਥ ॥੬੦॥
ਹੁਤੋ ਬ੍ਰਿੱਧ ਦਲ ਮੈਂ[1] ਵਹੀ, — [1]ਬੁੱਢੇ ਦਲ ਵਿੱਚ।

ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੇਰ।
ਸ਼ਾਹਿ ਦੁਰਾਨੀ ਸੰਗ ਜਬਿ,
ਮਾਚਯੋ ਜੰਗ ਬਧੇਰ ॥੬੧॥
ਮੌਜੇ ਕੁਤਬਾ ਬਾਮਣੀ
ਨਿਕਟਿ[1], ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਨ ਸੋਇ।
ਭਯੋ ਲੋਪ ਨਹਿਂ ਕਿਨ ਲਖਯੋ,
ਕਹਾਂ ਲੈ ਗਯੋ ਕੋਇ ॥੬੨॥
ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਧਨ ਤੈ ਯੌਂ ਸੁਨਯੋ,
ਲੂਟ ਲੈ ਗਯੋ ਸ਼ਾਹਿ।
ਕਾਬਲ ਕੀ ਧ੍ਰਮ ਸਾਲ ਮੈਂ*,
ਅਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਬਿ ਵਾਹਿ ॥੬੩॥
ਕੇਚਿਤ ਕਹਿ ਹੈਂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਹਿ,
ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਆਹਿ।
ਉਭੈ ਠੌਰ ਹੀ ਪੂਜੀਅਤ,
ਮਾਨਤ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂਹਿਂ ॥੬੪॥
ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀਦ ਜਬਿ,
ਥਿਰਯੋ ਦਮਦਮੇ ਜਾਇ।
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਨ ਔਰ ਇਕ,
ਬੰਨੋਂ ਬੀੜ ਲਹਾਇ ॥੬੫॥
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਲਿਜਾਇ ਕੈ,
ਸੋਧਯੋ ਭਲੇ ਬਨਾਇ।
ਅਪਨੀ ਤਰਫੋਂ ਫਰਕ ਉਨ,
ਰਹਿਨੇ ਦਯੋ ਨ ਕਾਇ ॥੬੬॥
ਤਿਸ ਪਰ ਤੈ ਫਿਰ ਚਾਰ ਉਨ,
ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਏ ਔਰ।
ਇਕ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪਠਯੋ,
ਦੁਤੀਆ ਪਟਨੇ ਗੌਰ ॥੬੭॥
ਤੀਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਪਯੋ,
ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਚਾਹਿ।
ਪਹਿਲੇ ਪੋਥੀ ਖੁਲਤ ਥੀ
ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਤਹਾਂਹਿਂ ॥੬੮॥
ਚਤੁਥ ਰਾਖਯੋ ਦਮਦਮੇ,
ਅਬਿ ਲੌ ਜੋ ਤਹਿਂ ਠੌਰ।
ਇਨ ਗ੍ਰੰਥਨ ਪਰ ਤੈ,
ਲਿਖੇ ਗਏ ਗ੍ਰੰਥ ਔਰ ॥੬੯॥

[1]ਕੁਤਬਾ ਬਾਮਣੀ {ਮੌਜ਼ੇ} ਪਿੰਡ ਕੋਲ।

*ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੩੦੭ ਤੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਪਤਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਬਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਿਲਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਨ ਕੀ ਕਥਾ ਕਥੀ,
ਸੁਨੀ ਹਮ ਜੈਸ।
ਜਥਾ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਭਾ,
ਤਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਤੈਸ ॥੨੦॥

ਚੌਪਈ:

ਨਿਜ ਬਾਨੀ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਜੁਰਰੀ[1]।
[1]ਉਚਾਰੀ।

ਸਰਸ ਸੁਜਾਤਿ ਸੁਬ੍ਰਿੱਤਨ ਜਰੀ[1]।
[1]ਕਾਵਿ ਦੇ ਨੌਂਰਸਾਂ ਸਹਿਤ ਅਤ {ਸੁਜਾਤਿ} ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੁਬ੍ਰਿਤਨਿ ਚੰਗੇ ਛੰਦਾਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਮਕ[1] ਦਮਕ[2] ਭੂਸ਼ਨ ਯੁਤ ਭੂਸ਼ਤ[3]।
[1]ਯਮਕ, ਇਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਆਵੇ ਪਦ ਅਰਥ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਹੋਵੇ। [2]ਚਮਕ। [3]ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਸਜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਾਬਜ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦੂਸ਼ਤ[1] ॥੨੧॥
[1]ਦੋਸ਼-ਰਹਿਤ।

ਬਜੰਗ[1] ਲੱਛਨਾ[2] ਧੁਨੀ[3] ਅਪਾਰੇ।
[1]{ਵਜੰਗ}ਰਮਜ਼ ਨਾਲ ਜਾਨਣ ਯੋਗ ਅਰਥ। [2]ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਧਾਰਨ (ਆਮ) ਅਰਥ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵਾਸਤਵ ਅਰਥ ਅਤੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ। [3]ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰ ਗੂਢ ਅਰਥ ਦਾ ਭਾਵ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਜੰਜਨਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਰਥ, ਅਰਥ ਤੋਂ ਵਜੰਗ ਤੇ ਵਜੰਗ ਤੋਂ ਧੁਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਕਤਿ[1] ਜੁਕਤਿ[2] ਰਸ ਰਾਸਿ ਉਦਾਰੇ[3]।
[1]ਕਥਨ, ਬਿਆਨ। [2]ਯੁਕਤਿ- ਇਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਚਤੁਰਾਈ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਛੁਪਾਣਾ। (ਅ) ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ ਕਰਨਾ। [3]ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਨੌਂ) ਰਸ। {ਰਸ-ਕਾਵਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਭਾਵ ਜੋ ਕਾਵਿ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਨਾਟਕ ਆਦਿ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।}

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰੀ।
ਵਹਿ ਬਾਨੀ ਹੈ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ ॥੨੨॥
ਕਵੀ, ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਹੁਤੇ ਬਵੰਜਾ।
ਰਹਿਤੇ ਬਾਨੀ ਰਚਿਤ ਅਭੰਜਾ[1]।
[1]ਲਗਾਤਾਰ।

ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਥੇ ਬਹੁ ਬਨਵਾਏ।
ਜਾਨੌ ਜਿਤਿਕ ਨਾਮ ਦਿਹੁਂ ਗਾਏ ॥੨੩॥
ਪਰਬ ਅਠਾਰਾਂ ਭਾਰਥ ਕੇਰੇ[1]।
[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ੧੮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ੧੮ ਪਰਬ (ਭਾਗ, ਹਿੱਸੇ)।

ਭਾਖਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਬਿਨੁ ਦੇਰੇ।
ਤਿਨ ਮੈਂ ਸੇ ਹੈਂ ਦਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧੈਂ[1]।
[1]ਮਸ਼ਹੂਰ।

ਆਠ ਲੋਪ ਹੋਏ ਕਿਸਿ ਬਿੱਧੈਂ ॥੨੪॥
ਜੋ ਪਟਲੇਸ਼੍ਵਰ ਅਬਿ ਬਨਵਾਏ।
ਕਰੇ ਅਠਾਰਾਂ ਪੂਰੇ ਸਾਏ[1]।
[1]ਉਹ।

ਪੁਨ ਗੁਰੁ 'ਸਰਬ ਲੋਹ' ਇਕ ਕਥਾ[1]।
[1]ਉਚਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਔਰੈਂ ਤਥਾ[1] ॥੨੫॥
[1]ਤਿਵੇਂ (ਇੱਕ) ਹੋਰ।

ਨੀਤੀ ਸਾਗਰ ਥਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।
ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਕੀਨੀ ਥੀਂ ਭਾਸ਼ਾ।
ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ ਔਰ ਪ੍ਰਭਾਖੀ[1]।
[1]ਹੋਰ ਉਚਾਰੀ ਸੀ।

ਯਹਿ ਸਭਿ ਸੁਨੀ ਵਡਨ ਤੈ ਸਾਖੀ ॥ ੭੬ ॥
ਗੁਰੁ ਕੇ ਰਚੇ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਭਾਨੈਂ[1]। [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸਾਚ ਝੂਠ ਸਭਿ ਗੁਰੁ ਹੀ ਜਾਨੈ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਾਏ।
ਥੇ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਹਮ ਸੁਨਜੋ ਮਹਾਂਏ[1] ॥ ੭੭ ॥ [1]ਅਸਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਜਬੈ।
ਲੂਟੇ ਗਏ ਰੋਪੜ ਢਿਗ ਤਬੈ।
ਕੁਛ ਪਹਾੜੀਅਨ ਕੇ ਕਰ ਆਏ।
ਕੁਛ ਤੁਰਕਨ ਲੈ ਨਦੀ ਬਹਾਏ[1] ॥ ੭੮ ॥ [1]ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।
ਜੋ ਕਿਤ ਕਿਤ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਪਾਸੈਂ।
ਰਹਿ ਗੇ ਥੇ ਪਿਖੀਅਤ ਸੋ ਖਾਸੈਂ[1]। [1]ਉਹ ਖ਼ਾਸ (ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ) ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ।
ਵਹਿ ਪੁਸਤਕ ਫਿਰ ਕਰਿ ਇਕ ਠੌਰੈਂ।
ਬੀੜ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਬਾਂਧੀ ਗੌਰੈਂ ॥ ੭੯ ॥
ਜੋ ਅਬਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੇਰਾ।
ਕਹਿਲਾਵਤ ਮਧ ਪੰਥ ਉਚੇਰਾ।
ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਅਠੱਤ੍ਰੇ ਸਾਲੈਂ।
ਰਚੀ ਬੀੜ ਇਸ ਕੇਰ ਬਿਸਾਲੈਂ ॥ ੮੦ ॥
ਤਾਂ ਕਾ ਭੋਗ ਹਕਾਯਤ ਪਰ ਹੈ।
ਜਾਨਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਰ[1] ਹੈਂ। [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕਤਲ ਬਾਦ ਫਿਰ।
ਗ੍ਰੰਥ ਭਯੋ ਵਹਿ ਲੋਪ ਕਿਸੈ ਧਿਰ[1] ॥ ੮੧ ॥ [1]ਕਿਸ ਤਰਫ਼।
ਯਾਂ ਤੈ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀਦੈਂ।
ਦੁਤੀ ਬੀੜ ਪੁਨ ਰਚੀ ਮਹੀਦੈਂ[1]। [1]ਵੱਡੀ।
ਆਠਾਰਾਂ ਸੈ ਚਾਰ ਮਝਾਰੇ।
ਅੰਤ ਕਬਿੱਤ ਸਫੋਟਕ ਧਾਰੇ[1] ॥ ੮੨ ॥ [1]ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਫੋਟਕ ਕਬਿੱਤਰੱਖੇ।
ਛੱਕੇ ਆਦਿਕ ਬਾਨੀ ਔਰੈਂ।
ਲਿਖੀ ਤਾਂਹਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ਸਗੌਰੈਂ[1]। [1]ਧਿਆਨ ਨਾਲ।
ਤੀਸਰ ਬੀੜ ਔਰ ਭੀ ਆਹੀ।
ਪਟਨੇ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਰਚਾਹੀ ॥ ੮੩ ॥
ਛੱਕੇ ਔਰ ਸੁਖਮਨਾ ਚਾਰੂ।
ਅੰਕ-ਪਲੀ[1] ਲੌਂ ਕਥਾ ਅਪਾਰੂ। [1]ਜਿਸ ਵਰਣ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਕ (ਹਿੰਦਸੇ) ਵਰਤੇ ਜਾਣ।
ਲਿਖੇ ਕਬਿੱਤ ਸਫੁਟਕ ਅਪਾਰੇ।
ਜੋ ਹਮ ਔਰ ਨ ਕਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੮੪ ॥
ਪੁਨ ਉਨ ਹੱਥ ਟਿਕਾਯੋ ਐਸੇ।
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਸਤਖਤ ਜੈਸੇ।
ਬਲਿਕੈ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥਨ ਮਾਹੂੰ।

ਕਰੇ ਦਸਤਖਤ ਵੈਸੇ ਤਾਹੂੰ ॥੮੫॥
ਔਰ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇਰਾ।
ਲਿਖ੍ਯੋ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਜਾਲੇ ਹੇਰਾ।
ਪਾਂਚ ਪੱਤ੍ਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਏ।
ਅੱਖਰ ਸਮ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਬਨਾਏ ॥੮੬॥
ਬਾਵਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਥਾ ਲਜਾਯੋ।
ਐਸੇ ਔਰ ਠੌਰ ਬਹੁ ਥਾਯੋ।
ਅੱਖਰ ਹੁਕਮ ਨਾਮਿਓਂ ਪਰ ਹੈਂ।
ਗੁਰੁ ਸਮ ਲਏ ਬਨਾਵਟਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੮੭॥
ਇਕ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਚਾਰੋ।
ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਕਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਧਿ ਸਾਰੋ ॥੮੮॥
ਦੋਹਰਾ:
ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ,
ਤੀਨ ਬੀੜ ਤ੍ਰੈ ਭਾਂਤਿ।
ਪ੍ਰਗਟ ਸਬਿ ਠਾਂ ਪੇਖੀਅਤ,
ਅਬਿ ਜਗ ਮੈਂ ਬਖ੍ਯਾਤ ॥੮੯॥
ਯਹਿ ਤੋ ਗਾਥਾ ਬੀਚ ਮੈਂ,
ਦਈ ਔਰ ਹੀ ਗਾਇ।
ਅਬਿ ਸੁਨੀਏ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੀ,
ਗਾਥਾ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਇ ॥੯੦॥
ਰਹੇ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਦਮਦਮੇ,
ਨੌ ਦਿਨ ਅਰ ਨੌ ਮਾਸ।
ਲਿਖਨ ਪਢਨ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸਭਿ,
ਤਹਾਂ ਚਲਾਈ ਖਾਸ ॥੯੧॥
ਕਾਂਸ਼ੀ ਸਮ ਗੁਰੁ ਦਮਦਮਾ,
ਕਰ ਕੇ ਪਰਗਟ ਠੀਕ।
ਫਿਰ ਚਲਿ ਦੱਖਨ ਦਿਸਾ ਕੋ,
ਪਹੁੰਚੇ ਸਰਸੇ ਠੀਕ ॥੯੨॥
ਦ੍ਵੈਯਾ ਛੰਦ:
ਤਹਿੰ ਤੈ ਆਗੇ ਚਲ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ,
ਨੌਹਰ ਸ਼ਹਰ ਪਧਾਰੇ।
ਗ੍ਰਾਮ ਸਹੇਵੇ ਬਸ ਕਰਿ ਆਗੇ,
ਪੁਸ਼ਕਰਰਾਜ ਨਿਹਾਰੇ।
ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਤਬਿ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕਾ,
ਤਜ ਕਰਿ ਪੀਛੇ ਆਏ।
ਸਿਦਕੀ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਸੈ ਸਿੰਘ ਸਭਿ,
ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਾਸਰਹਾਏ ॥੯੩॥

ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਨਗਰ[1] ਨਰੈਣੇ ਪਹੁੰਚੇ,
ਜਹਿਂ ਹੈ ਦਾਦੂ ਦ੍ਵਾਰਾ।
ਥਾ ਮਹੰਤ ਤਬਿ ਜੈਤਰਾਮ ਤਿਹ,
ਮਿਲ੍ਯੋ ਆਇ ਮੁਦ ਧਾਰਾ।
ਤਿਸ ਨੇ ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨਿਉਤਾ,
ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ।
ਜੁਰਰੇ[1] ਬਾਜ ਲਗਰ ਮਮ ਸੰਗੇ,
ਹੈਂ ਸਭਿ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ॥ ੯੪ ॥
ਜੈਤਰਾਮ ਫਿਰ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ,
ਯਾ ਬਿਧ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਮੋਠ ਬਾਜਰੀ ਆਜ ਹਮਾਰੀ,
ਛਕ ਹੈਂ ਬਾਜ ਤੁਮਾਰੇ।
ਤਬੈ ਮਹੰਤ ਜਮਾਰੀ[1] ਲੈ ਕਰਿ,
ਬਾਜਨਿ ਆਗੇ ਪਾਈ।
ਆਗਜਾ ਮਾਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਜਨਿ,
ਚੁਗੀ ਜਿਤਿਕ ਮਨਿ ਭਾਈ ॥ ੯੫ ॥
ਬਿਸਮੈਂ ਭਏ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਪਿਖ ਕਰਿ,
ਗੁਰੂ ਭਏ ਮੁਦ ਭਾਰੀ।
ਜੈਤਰਾਮ ਕੀ ਰਸਤ ਲਈ ਤਬਿ,
ਭੋਜਨ ਭਯੋ ਤਜਾਰੀ।
ਸੈਨ ਸਮੇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭੋਜਨ,
ਪਾਯੋ ਮਨ ਮੁਦ ਭਰ ਕੈ।
ਸੰਤਨ ਸੋਂ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰਿ ਕਿਛੁ,
ਚਲੇ ਕੂਚ ਫਿਰ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੧੬ ॥
ਜਿਸ ਜਿਸ ਸ਼ਹਰ ਨਗਰ ਗੁਰੁ ਜਾਵੈਂ,
ਪੁਰਿ ਜਨ ਮਿਲ ਕਰਿ ਸਭਿ ਹੀ।
ਲੈ ਕਰਿ ਭੇਟਾ ਆਇ ਅਗਾਰੀ,
ਮਿਲੈਂ ਗੁਰੂ ਕੌਂ ਤਬਿ ਹੀ।
ਸ਼ਹਰ ਬਘੌਰ ਨਾਮ ਤਬਿ ਆਯੋ,
ਤਹਾਂ ਸਿਵਰ[1] ਗੁਰੁ ਕੀਨਾ।
ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮੁਕਾਮ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ,
ਰਾਖ੍ਯੋ ਮੁਦ ਧਰਿ ਪੀਨਾ ॥ ੯੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬਰਹਿ ਕਰਿ, ਦੱਖਣ ਜਾਣੇ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ', ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਠਾਹਟਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੬੮ ॥

[1] ਸ਼ਹਿਰ।
[1] ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ।
[1] ਜਵਾਰ।
[1] ਡੇਰਾ।

੬੯. {ਔਰੰਗੇ ਦੀ ਮੌਤ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਿਵਾਉਣੀ}

ਦੋਹਰਾ:

ਦੁੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰ ਬੰਦ ਕਰਿ,
ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਪਦ ਕੰਜ[1]।
[1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (ਮਹਾਰਾਜ) ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕੰਵਲਾਂ ਉੱਪਰ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਾਥ ਅਬਿ,
ਸੁਨੋ ਅਗਾਰੀ ਮੰਜ[1] ॥੧॥
[1]ਉੱਜਲ।

ਔਰੰਗੇ ਕਾ ਮਰਨ, ਪੁਨ
ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਕੇਰ।
ਭਯੋ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜਯੋਂ
ਸ਼ਾਹ, ਕਹੋਂ ਸਭਿ ਟੇਰਿ[1] ॥੨॥
[1]ਉਚਾਰ ਕੇ।

ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਦੀਨੇ ਨਗਰ ਤੇ,
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹੱਥ।
ਲਿਖਿ ਹਕਾਯਤਾ[1] ਪਠੀ ਥੀਂ,
[1](ਫ਼ਾਰਸੀ ਬੋਲੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ) {ਹਕਾਯਤਾਂ} ਕਹਾਣੀਆਂ।

ਔਰੰਗੇ ਢਿਗ ਤੱਥ[1] ॥੩॥
[1]ਤਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ।

ਪਹੁੰਚ ਨੁਰੰਗਾਬਾਦ ਮੈਂ,
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਜਾਇ।
ਦਯੋ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਜਬੈ,
ਪਢਿ ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮਾਇ ॥੪॥

ਕਹ੍ਯੋ ਜੁਲਮ ਨਾਹੱਕ[1] ਭਯੋ,
[1]ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ, ਐਵੇਂ।

ਪੀਰ ਹਿੰਦੁ ਕੇ ਸਾਥ।
ਹੈਂ ਆਲਮ[1] ਆਮਲ[2] ਵਹੇ,
[1]ਵਿਦਵਾਨ। [2]ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ।

ਆਰਫ[1] ਅਜ਼ਮਤ ਨਾਥ[2] ॥੫॥
[1]ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ। [2]ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਮਾਲਕ।

ਯਹਿ ਲਿਖ ਪਠਯੋ ਤਬੈ ਹੀ,
ਨਾਜ਼ਮ[1] ਸਰਹੰਦ ਤਾਂਇਂ।
[1]ਸੂਬੇ।

ਤੁਮ ਨ ਗੁਰੂ ਕੋ ਕਿਛੁ ਕਹੋ,
ਚਹਿ ਜਹਿ ਰਹੈਂ ਤਹਾਂਇ[1] ॥੬॥
[1]ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁਣ ਉੱਥੇ ਹੀ (ਰਹਿਣ ਦਿਉ)।

ਇਕ ਮੁਰਾਸਲਾ[1] ਗੁਰੂ ਕੋ,
[1]ਖ਼ਤ।

ਲਿਖਯੋ ਐਸ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਤੁਮ ਦਰਸ਼ਨ ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਵੋ,
ਲਿਹੁ ਇਨਸਾਫ ਜੁ ਚਾਹਿ ॥੭॥

ਇਹੁ ਪਰਵਾਨਾ ਦਮਦਮੇ
ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਪਾਸ।
ਯਾਂਹੀ ਤੈ ਦੱਖਨ ਦਿਸਾ,
ਚਾਲੇ ਥੇ ਗੁਰੁ ਖਾਸ[1] ॥੮॥
[1]ਆਪ।

ਉਤ ਔਰੰਗ ਕੋ ਦਮੇ ਕਾ,

ਰੋਗ ਹੁਤੋ ਅਤਿ ਭਾਰ।
ਗੁਰੁ ਕਾ ਲਿਖਜਾ ਪਢਿਤ ਹੀ,
ਅਤਿਸੈ ਭਯੋ ਲਚਾਰ ॥ ੯ ॥
ਆਖਰ ਮ੍ਰਿਤੁ[1] ਕੇ ਮੁਖ ਪਰਜੋ,
ਜਰਿਓ ਦੋਜ਼ਖ ਮਾਂਹਿ।
ਜੈਸ ਕਰਜੋ ਤੈਸਾ ਭਰਜੋ,
ਮਰਜੋ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਹਿ ॥ ੧੦ ॥
ਯਹੀ ਖਬਰ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪੁਜੀ,
ਜਬਿ ਹੀ ਸ਼ਹਰ ਬਘੌਰ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਠਹਿਰੇ ਤਹਾਂ ਹੀ,
ਕਥਾ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਔਰ ॥ ੧੧ ॥
ਤੀਨ ਪੂਤ ਪੀਛੇ ਰਹੇ,
ਔਰੰਗੇ ਕੇ ਜਾਨ।
ਕਾਮ ਬਖਸ਼, ਆਜ਼ਮ ਦੁਤੀ,
ਤ੍ਰਿਤੀ ਮੁਅੱਜ਼ਮ ਮਾਨ ॥ ੧੨ ॥
ਲਲਿਤ ਛੰਦ:
ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਕਾਮ ਬਖਸ਼ ਇਹੁ,
ਮਿਲ ਗਏ ਦੋਨੋ ਹੱਠੀ।
ਕਈ ਲਾਖ ਉਨ ਸੈਨ ਇਕੱਠੀ,
ਜੰਗ ਹੇਤ ਬਹੁ ਠੱਟੀ[1]।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਸੁਨ ਕੈ, ਲਸ਼ਕਰ
ਆਜ਼ਮ ਆਜ਼ਮ ਕੇਰਾ[1]।
ਸੋਚ ਕਰਨ ਲਾਗਜੋ ਦੁਖ ਪਾਗਯੋ,
ਬਜਾਕੁਲ ਹੋਇ ਬਧੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥
ਨਿਜ ਬਜ਼ੀਰ ਮੀਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਢਿਗ,
ਬਾਤ ਏਹੁ ਜਬਿ ਟੇਰੀ।
ਕਹਜੋ ਲੇਵਨੀ ਮੱਦਤ ਚਹੀਏ,
ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਕੇਰੀ।
ਔਰ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਸਖਸ਼ ਜੋ ਹ੍ਵੈ,
ਤਿਸ ਕੋ ਬੁਲਵੱਈਏ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਥਾ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਸਿਦਕੀ,
ਮੁਨਸ਼ੀ ਸ਼ਾਹੀ ਤੱਹੀਏ[1] ॥ ੧੪ ॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ,
ਹੈ ਗੁਰੁ ਦਸਮਾਂ ਐਸਾ।
ਜੀਵਤ ਪੀਰ ਅਹੇ ਪੁਰ ਅਜ਼ਮਤ[1],
ਸੁਭਟ ਅਤੀ ਹੈ ਤੈਸਾ।
ਕੌਮ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਅਤਿ,

[1]ਮੌਤ।

[1]ਕੀਤੀ।

[1]ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਦਾ {ਆਜ਼ਮ} ਵੱਡਾ ਲਸ਼ਕਰ।

[1]ਉੱਥੇ ਸ਼ਾਹੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਸੀ।

[1]ਜਿਉਂਦਾ ਪੀਰ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਪਾਛੇ।
ਉਨ ਕੋ ਮੱਦਦਗਾਰ ਬਨੱਯੇ,
ਸ਼ਾਹੀ ਲੈ ਦਿਹਂ ਆਛੇ ॥੧੫॥
ਕਈ ਬਾਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਲਸ਼ਕਰ,
ਸੁਭਟ ਸਿਪਾਹੀ ਭਾਰੇ।
ਚਢਿ ਚਢਿ ਗਏ ਆਪ ਭੀ ਜਾਨਤ,
ਆਖਰ ਆਏ ਹਾਰੇ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਜਬਿ,
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਤਬਿ ਹੀ।
ਕਹਯੋ ਭੇਟ ਤੁਮ ਲੈ ਕਰਿ ਜਾਵੋ,
ਜਹਿ ਹ੍ਵੈਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਬਿ ਹੀ ॥੧੬॥
ਹਾਕਮਰਾਇ ਦੀਵਾਨ ਹੁਤੋ ਤਬਿ;
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਨੀਕੈਂ।
ਦੈ ਤੋਫੇ ਸੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਪਠਜੋ,
ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੰਗ ਠੀਕੈਂ।
ਤਬਿ ਵਹੁ ਸ਼ੀਘਰ ਚਲ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਢਿਗ,
ਸ਼ਹਰ ਬਘੌਰੈਂ ਆਏ।
ਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਤਰਫੋਂ ਗੁਰੁ ਪੈ,
ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਮਹਾਂਏ ॥੧੭॥
ਸਭਿ ਹਵਾਲ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਸੁਨਾਯੋ,
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ।
ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਪਾਲਕ,
ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਅਲਾਏ।
ਜੰਗ ਨਿਸੰਗ ਕਰੋ ਤੁਮ ਨੀਕੈਂ,
ਹਮ ਮੱਦਤ ਸਭਿ ਕੈਹੈਂ[1]। [1]ਕਰਾਂਗੇ।
ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਕੋ ਹਮ ਹਨ ਕੈ[1], [1]ਮਾਰ ਕੇ।
ਤਖਤ ਤੁਮੈਂ ਲੈ ਦੈਹੈਂ ॥੧੮॥
ਪੈ ਹਮ ਕੋ ਲਿਖ ਦੇਹਿ ਮੁਅੱਜ਼ਮ[1], [1]ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਲਿਖਕੇ ਦੇਵੇ।
ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਕੋ ਹਮ ਚਾਹੈਂ।
ਜਬਿ ਹਮ ਤਿਸ ਕੀ ਫਤੇ ਕਰਾਵੈਂ,
ਤਿਨ ਕੀ ਦੇਵੈਂ ਬਾਹੈਂ[1]। [1]ਬਾਹਾਂ ਫੜਾ ਦੇਵੇ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ,
ਮਾਨ ਸੱਤਜ ਮਨਿ ਮਾਹੈਂ।
ਆਗਜਾ ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਤੇ ਆਯੋ,
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਪਾਹੈਂ ॥੧੯॥
ਜੋ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਯੋ ਸਭਿ ਜਬਿ,
ਸੁਨ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ।

ਹੋਇ ਮੋਦ ਪਰਮੋਦ ਮਾਥ ਧਰਿ[1], — [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ (ਸਿਰ) ਮੱਥੇ ('ਤੇ ਮੰਨ ਲਿਆ)।
ਲਿਖ ਦੀਨੋ ਯਹਿ ਸਾਦਰ[1]। — [1]ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ।
ਜੋ ਕਿਛੁ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਵੈਂ,
ਸੋ ਕਰਿ ਹੋਂ ਮੈਂ ਤਬਿ ਹੀ।
ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੋ ਮੈਂ ਜੰਗਿ ਜੀਤ ਕਰਿ,
ਸ਼ਾਹੀ ਪਾਊਂ ਜਬਿ ਹੀ ॥੨੦॥
ਲਿਖਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਯਾਹਿ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਲਜਾਇ ਜਬੈ ਪਕਰਾਯੋ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਜਾਹੁ ਜੰਗ ਲਿਹੁ,
ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸਮੁਹਾਯੋ[1]। — [1]ਸਾਹਮਣੇ।
ਤਾਰੇ ਆਜ਼ਮ ਕੋ ਹਮ ਹਤ ਹੈਂ,
ਗੁਪਤ ਆਇ ਕਰਿ ਰਣ ਮੈਂ।
ਜਾਇ ਕਹੋ ਤੁਮ ਅਬੀ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ,
ਜਰਾ ਨ ਸੁਕਚੈ[1] ਮਨ ਮੈਂ ॥੨੧॥ — [1]ਸੰਕੋਚ ਨ ਕਰੇ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਔ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੇ,
ਆਦਿਕ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂਨੇ।
ਪਠੇ ਗੁਰੂ ਨੈ ਤਬੈ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ,
ਬੀਰ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨੇ।
ਹੁਤੋ ਦੁਇਕ ਸੈ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਪੈ,
ਸੌ ਦੈ ਸੰਗ ਪਿਆਰਨ[1]। — [1]ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।
ਪਠੇ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ ਮਦੱਤ ਹੇਤੈਂ,
ਔਰੈ ਕਰੇ ਹਕਾਰਨ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਹੋਰ ਸੱਦ ਲਏ।
ਗਏ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਤਯਾਰ ਹੋਇ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਹੀ।
ਭਗਤੂ ਕੇ ਰੂਪੇ ਕੇ ਸਾਬੋ ਕੇਰ,
ਫੂਲ ਕੇ ਸਬਿ ਹੀ।
ਧਾਲੀਵਾਲ ਬਿਰਾੜ, ਮਾਲਵੇ
ਤੈਂ ਪਾਂਚਕ ਸੌ ਧਾਏ।
ਪਹੁੰਚੇ ਜਬੈ ਆਗਰੇ, ਉਤ ਤੈ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੀ ਤਹਿਂ ਆਏ ॥੨੩॥
ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ[1] ਮਹਾਂ ਮੁਦ ਥੀਓ, — [1]ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ।
ਦੀਓ ਖਰਚ ਪੁਚਾਏ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਤੈ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਭ ਸੁਨਿ,
ਅਰਿ ਡਰ ਦੀਨ ਉਠਾਏ[1]। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਡਰ (ਦਿਲ 'ਚੋਂ) ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ।
ਲੈ ਦਲ ਬਲ ਧਰਿ ਚਢ੍ਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਤਬਿ,
ਜੀਤ ਜੰਗ ਹਿਤ ਚਹਿ ਕੈ[1]। — [1]ਚਾਹ ਕੇ।

ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਗੁਰੁ ਪਜਾਰਯੋਂ ਕੇ ਸੰਗ,
ਕੀਨੀ ਸਬਿ ਇਮ ਕਹਿ ਕੈ ॥੨੪॥
ਰਹੀਓ ਨਿਕਟਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਆਗੇ,
ਜਬਿ ਅਤਿ ਜੰਗ ਪਰੈ ਹੈ।
ਐ ਹੈਂ ਹਮ ਤਬਿ ਹਤੈਂ ਸਤ੍ਰ ਕੋ,
ਤੁਮ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਥੈ ਹੈ।
ਇਤ ਤੈ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਪਹੁੰਚਯੋ,
ਉਤ ਤੈ ਆਜ਼ਮ ਤਾਰਾ।
ਚੰਬਲ ਨਦੀ ਤੀਰ ਰਣ ਮਾਚਯੋ,
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਲੌ ਭਾਰਾ ॥੨੫॥
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗਜ ਬਾਜ ਸੁਭਟ ਜਬਿ,
ਮਰੇ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਕਟ ਕੇ।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਕੀ ਸੈਨਾ ਕੇ,
ਪੈਰ ਪਿਛਾਹਾਂ ਸਟਕੇ[1]।   [1]ਮੁੜ ਚਲੇ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਤਬਿ,
ਬਚਨ ਤੁਮਾਰੇ ਗੁਰੁ ਕਾ।
ਕੂਰ ਥਯੋ ਚਹਿ[1], ਕਹਯੋ ਸਿੰਘ ਪੁਨ,   [1]ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸਿਦਕ ਰਾਖ ਦ੍ਰਿੜ ਉਰ ਕਾ ॥੨੬॥
ਤਬਿ ਲੌਂ ਅਧਿਕ ਦੁਵਿਧਿ ਲੈ ਸੈਨਾ[1],   [1]ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਲੈ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਪਹੂੰਚੇ ਜਾਏ।
ਬਜਯੋ ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ ਅਪਾਰੇ,
ਅਰਿ ਹਰ ਅਧਿਕ ਦਬਾਏ।
ਸੁਇਨੇ ਕੇ ਫਲ ਵਾਲਾ ਪੀਲਾ,
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ-ਝੰਡਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਤਈਂ ਦਿਖਰਾਇ ਕਹਯੋ,
ਅਬਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਜੀਤ ਅਖੰਡਾ[1] ॥੨੭॥   [1]ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਿੱਤ।
ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਚਢਯੋ ਫੀਲ ਪਰ[1],   [1]ਹਾਥੀ ਉੱਪਰ।
ਜੰਗ ਨਿਹਾਰਤ ਜਹਿਂ ਠਾਂ।
ਔਰ ਅੰਮੀਰ ਬਜੀਰ ਬੀਰ ਬਡ,
ਹੁਤੇ ਤਾਂਹਿ ਢਿਗ ਤਹਿਂ ਠਾਂ।
ਛੇੜਿ ਅੱਸ੍ਵ ਗੁਰੁ ਤਹਾਂ ਪਹੂੰਚੇ,
ਤੀਰ ਏਕ ਤੱਕ ਮਾਰਯੋ।
ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਚੁੱਕ ਫੀਲ ਤੈ,
ਧਰ ਪਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰਯੋ[1] ॥੨੮॥   [1]ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ।
ਜੇਤਿਕ ਔਰ ਅਮੀਰ ਤਹਾਂ ਥੇ,
ਸੋ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਮਾਰੇ।
ਜਬਿ ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਮਰਿ ਗਿਰਯੋ,

ਪਰੀ ਭਾਗ[1] ਦਲ ਸਾਰੇ।
ਗੁਰੁ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਫਤੇ ਭਈ ਤਬਿ,
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਕੇਰੀ।
ਜੇਤਿਕ ਥੇ ਸਰਦਾਰ ਤਾਂਹਿ ਕੇ,
ਮਿਲੇ ਆਇ ਬਿਨ ਦੇਰੀ ॥੨੯॥
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਨੈ ਪੁਨ ਪਕਰਜੋ,
ਕਾਮ ਬਖਸ਼ ਕੋ ਤਬਿ ਹੀ।
ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਸਲਤਨਤ[1] ਜਿਤਿਕ ਥੀ,
ਨਿਜ ਕਬਜੇ ਕਿਯ ਸਭਿ ਹੀ।
ਆਇ ਆਗਰੇ ਥਿਰਜੋ ਤਖਤ ਪਰ,
ਭਯੋ ਸ਼ਾਹਿ ਯੌਂ ਪੂਰਾ।
ਮਿਲੇ ਆਇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੈ ਨਾਜ਼ਮ,
ਭਯੋ ਮੋਦ ਮਨਿ ਭੂਰਾ ॥੩੦॥
ਜਾਂਹਿ ਤੀਰ ਸੰਗ ਮਾਰਜੋ ਆਜ਼ਮ,
ਵਹੀ ਮੰਗਾ ਕਰਿ ਦੇਖਜੋ।
ਤੀਰ ਕਿਸੀ ਕੇ ਸੰਗ ਨਾ ਮਿਲਜੋ,
ਭਏ ਹਿਰਾਂਨ ਵਿਸੇਖਜੋ[1]।
ਫਿਰ ਜਬਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਗੁਰੁ ਕੇਰੀ,
ਭਈ ਸ਼ਾਹ ਸੋਂ ਨੀਕੇ।
ਗੁਰੁ ਤੀਰਨ ਸੋਂ, ਤੀਰ ਵਹੀ ਮਿਲ
ਗਯੋ, ਮਿਲਾਯੋ ਠੀਕੇ ॥੩੧॥
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹ੍ਵੈ ਮੋਦ ਅਧਿਕ ਫਿਰ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
ਜੋ ਕੁਛ ਰਾਵਰ ਕੀ ਹ੍ਵੈ ਮਰਜ਼ੀ,
ਕਹੋਂ ਕਰੋਂ ਅਬਿ ਸਾਈ[1]।
ਗੁਰੂ ਕਹਜੋ ਹਮਰੇ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਨ,
ਹਮ ਕੋ ਦਿਹੁ ਪਕਰਾਈ।
ਸ਼ਾਹਿ ਕਹਜੋ ਕੁਛ ਔਰ ਮਾਂਗ ਲੇਹੁ,
ਅਬਿ ਹੀ ਯਹਿ ਨਹਿਂ ਥਾਈ[1] ॥੩੨॥
ਸੁਨਿ ਜਵਾਬ ਗੁਰੁ ਕਹਜੋ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ,
ਭਯੋ ਬਿਮੁਖ ਤੂੰ ਅਬਿ ਹੀ।
ਹਮ ਇਕ ਬੰਦਾ ਪਠ ਕੈ ਅਪਨਾ,
ਬਦਲੇ ਲੈਹੈਂ ਸਭਿ ਹੀ।
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਿਨੈ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੋ,
ਦਿੱਲੀ ਲਜਾਜੋ ਸੰਗੈਂ।
ਬਾਗ ਮੋਤੀਏ ਮਾਂਹਿ ਉਤਾਰੇ,
ਕੀਨੀ ਸੇਵ ਉਮੰਗੈਂ ॥੩੩॥

[1]ਭਾਜ ਪੈ ਗਈ।
[1]ਹਕੂਮਤ।
[1]ਬਹੁਤੇ।
[1]ਉਹ।
[1]ਇਹ (ਗੱਲ) ਹੁਣੇ ਨਹੀਂ (ਪੂਰੀ) ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜਮਨਾ ਤਰੇ, ਲਰਾਏ ਹਾਥੀ,
ਕੌਤਿਕ ਔਰ ਅਪਾਰੇ।
ਕਰੇ ਕਰਾਏ ਗੁਰੈਂ ਦਿਖਾਏ,
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਾਰੇ।
ਦੈ ਬਹੁ ਰਹਜੋ ਜਗੀਰ ਸ਼ਾਹਿ ਤਬਿ,
ਗੁਰੂ ਨ ਮਾਨੀ ਕੋਈ।
ਜੋ ਲੁਟ ਗਯੋ ਮਾਲ ਥਾ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਜੋਈ ॥੩੪॥
ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀਵਾਨ ਸ਼ਾਹਿ ਤੈ,
ਕਰਿ ਤਜਵੀਜ ਤਦਾਯੋ[1]। [1]ਤਦੋਂ।
ਉਸ ਹਰਜਾਨੇ ਮਾਂਹਿ,
ਰੁਪੱਯਾ ਸਾਤ ਲਾਖ ਦਿਲਵਾਯੋ।
ਜੱਦਪਿ ਗੁਰੁ ਵਹਿ ਭੀ ਨਹਿਂ ਮਾਨਾ,
ਥਾ ਮਾਈਓਂ ਕੋ ਦੀਓ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਿਸ ਮੈਂ ਸੇ ਜ਼ਜਾਦੇ,
ਚਲਨ ਸਮੇਂ ਸੰਗ ਲੀਓ ॥੩੫॥
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਰੂਪੇ ਕੇ ਯਾ ਬਿਧਿ,
ਗੁਰ ਪੈ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਰਹਿਨੋ ਹਮ ਸਦੀਵ ਸ਼ਹਿ ਤਾਬੇ[1], [1]ਅਧੀਨ।
ਦੀਜੋ ਬਾਂਹ ਫੜਾਈ।
ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਮਾਲਵੇ ਕੇਰੇ,
ਸੱਦੇ ਤੁਮਰੇ ਆਏ।
ਇਮ ਇੱਜ਼ਤ ਥੈ ਹੈ ਬਡ ਸਬਿ ਕੀ,
ਜਸ ਰਾਵਰ ਕਾ ਥਾਏ[1] ॥੩੬॥ [1]ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਹੋਵੇਗਾ।
ਨਹਿ ਗੁਰੁ ਮਾਨੀ ਹ੍ਵੈ ਨਰਾਜ਼ ਸਿੱਖ,
ਅਧਿਕ ਚਲੇ ਤਬਿ ਆਏ।
ਦੋਇਕ ਸੌ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਯੁਤ ਗੁਰੁ,
ਮਥਰਾ ਜਾਇ ਥਿਰਾਏ।
ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਮਿ[1] ਕਾ ਸੈਲ ਕਰਜੋ ਗੁਰੁ, [1]ਮਥਰਾ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ।
ਅਧਿਕ ਪਰੀਤੀ ਸੰਗੇ।
ਪੁਨਾ ਆਗਰੇ ਜਾਇ ਥਿਰਾਏ,
ਸਿੱਖ ਤਰਾਏ ਚੰਗੇ ॥੩੭॥
ਆਇ ਸ਼ਾਹਿ ਫਿਰ ਮਿਲਜੋ ਤਹਾਂ ਹੀ,
ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲੀਨਾ।
ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਨਕਦ ਨਿਤ ਭੇਜੇ,
ਔਰ ਖਰਚ ਸਭਿ ਪੀਨਾ।
ਗੜ੍ਹ ਆਮੇੜ[1], ਚਤੌੜ, ਜੋਧ ਪੁਰਿ, [1]ਆਮੇੜ, ਜੈ ਪੁਰ ਪਾਸ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਨਗਰੀ ਜਿਸ ਥਾਂ

ਪਹਿਲਾਂਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ।

ਔਰ ਠੌਰ ਬਹੁ ਜਾਈ।
ਆਪ ਸ਼ਾਹਿ ਲੀਨੇ ਨਜ਼ਰਾਨੇ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਪੂਜ ਕਰਾਈ ॥੩੮॥
ਜਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੋਵੇਂ,
ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ ਬਢਿ ਗੁਰੁ ਮਾਰੈਂ।
ਯਾਂਹੀਂ ਤੈ ਨਿਤ ਨ੍ਰਿਪ ਭੀ ਚਾਹੈਂ
ਸੁਜਸ ਬਢ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਭਾਰੈਂ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਭੀ ਗੁਰੁ ਸੰਗੇ,
ਅਧਿਕ ਪਰੀਤੀ ਥਾਈ।
ਗੁਰੁ ਬੁਰ੍ਹਾਨਪੁਰਿ ਜਾਇ ਥਿਰੇ ਪੁਨ,
ਸ਼ਾਹਿ ਗਯੋ ਅਗਵਾਈ ॥੩੯॥
ਭਏ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਤਹਾਂ ਬਹੁ,
ਲੋਗ ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਭਾਰੇ।
ਬੀਸ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਿਨ ਰਾਖ੍ਯੋ,
ਧਰ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਾਰੇ।
ਦਾਦੂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਕਾ ਮਹੰਤ ਭੀ,
ਜੈਤਰਾਮ ਤਹਿ ਆਯੋ।
ਚੇਲੇ ਥੇ ਤਿਸ ਕੇ ਤਹਿ ਠਾਂ ਬਹੁ,
ਇਸ ਹਿਤ ਤਹਾਂ ਥਿਰਾਯੋ ॥੪੦॥
ਜੀਵਨ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬੈਰਾਗੀ,
ਹੁਤੋ ਨੇਕ ਤਹਿਂ ਭਾਰੀ।
ਕਰੀ ਕਰਾਈ ਸੇਵ ਅਧਿਕ ਤਿਨ,
ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਹੁਤ ਦਿਹਾਰੀ[1]। [1]ਦਿਨ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੈਂ ਰੈਨ ਦਿਨ ਤਿਸ ਸੋਂ,
ਗਜਾਨ ਜੋਗ ਕੀ ਚਰਚਾ।
ਇਸ ਕਰਿ ਭੀ ਤਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਮਾਂਹਿ ਬਹੁ,
ਪਰਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਰਚਾ[1] ॥੪੧॥ [1]ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅਸਰਰਸੂਖ!
ਦੋਹਰਾ:
ਫੇਰ ਮਹੰਤਨ ਏਕ ਦਿਨ,
ਬੂਝ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਤੈ ਔਰ।
ਅਬਿ ਤੁਮ ਆਗੇ ਕੌਨ ਦਿਸ,
ਜਾਵਹੁਂਗੇ ਕਿਸ ਠੌਰ? ॥੪੨॥
ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ:
ਤਬਿ ਕਹ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਆਪ ਹਰਫ[1]। [1]ਅੱਖਰ ਭਾਵ ਬਚਨ।
ਹਮ ਜਾਵਹਿਂਗੇ ਨਾਦੇੜ ਤਰਫ।
ਤਟ ਗੰਗ ਗੁਦਾਵਰਿ ਕੇ ਥਿਰਾਇ[1]। [1]ਗੋਦਾਵਰੀ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਠਹਿਰ ਕੇ।

ਹਿਤ ਲੌਂਕਕ ਬੈਦਕ ਰੀਤਿ ਭਾਇ[1] ॥੪੩॥

[1]ਲੋਕ-ਰੀਤੀ ਅਤੇ {ਵੈਦਕ} ਧਾਰਮਕ-ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ (ਰਹੁਰੀਤ ਕਰਨ) ਵਾਸਤੇ।

ਨਿਜ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾਨ*।

*ਲੌਕਿਕ ਜਾਂ ਵੈਦਕ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ (ਜੌਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੇ ਪਿੰਨੇ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਪਿਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਦੇਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨ ਲੌਕਿਕ ਤੇ ਨ ਧਾਰਮਕ ਮਰਯਾਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁ-ਰੀਤਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਹੈ : "ਪਿੰਡ ਪਤਲ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ ਕ੍ਰਿਆ ਸਚ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ"॥ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿੰਡ, ਪੱਤਲਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ।

ਕਰਵਾਂਵਹਿੰਗੇ ਸਦਗਤੀ ਦਾਨ[1]।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਤੀ ਜਾਣ ਕੇ।

ਸੁਨਿ ਸਾਧੁ ਕਹ੍ਯੋ ਮਰਜਾਦ ਸੇਤ[1]।

[1]ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਪੁਲ।

ਤੁਮ ਪਾਲਕ ਨਾਟਕ ਨਰ ਕਰੇਤ[1] ॥੪੪॥

[1]ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਜਿਮ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੀ ਕਰਮ ਕੀਤ[1]।

[1](ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ) ਕੌਤਕ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪਰ ਤਹਾਂ ਜਾਣ ਮੈਂ ਏਕ ਭੀਤ[1]।

[1]ਡਰ ਹੈ।

ਹੈ ਸਾਧ ਅਜ਼ਮਤੀ ਤਹਾਂ ਏਕ।
ਜਿਹ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਤਾਬੇ[1] ਅਨੇਕ ॥੪੫॥

[1]ਅਧੀਨ।

ਤਿਸ ਕਾ ਹੈ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਨਾਮ।
ਵਹਿ ਭੇਖ ਬੈਸ਼ਨੋ ਬਿਦਤ ਆਮ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ।

ਤਿਹ ਦੁਤੀ ਨਾਮ ਨਾਰੈਣ ਦਾਸ।
ਲਛਮਨ ਬਾਲਾ ਭੀ ਬਿਦਤ ਖਾਸ ॥੪੬॥
ਹਨ ਤਾਬੇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਂਚ ਬੀਰ।
ਜੋ ਕਹਿਤ ਕਰਤ ਸੋ ਵਹੀ ਧੀਰ।
ਇਕ ਰਖ੍ਯੋ ਪਲੰਗ ਵਿਛਾਇ ਨੀਕ।
ਨਿਜ ਥਾਨ ਵਿਖੈ ਉਸ ਸਾਧੁ ਠੀਕ ॥੪੭॥
ਜੋ ਸਾਧੁ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਧਾਮ ਜਾਤ।
ਵਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੇਵ ਤਿਸ ਕੀ ਕਮਾਤ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪੈ[1] ਤਿਹ ਬੈਠਾਇ।

[1]ਪਲੰਘ ਉੱਪਰ।

ਬੀਰਨ ਤੈ ਦੈਹੈ ਫਿਰ ਗਿਰਾਇ ॥੪੮॥
ਸਾਧੂ ਹ੍ਵੈ ਨੀਚੇ ਉਪਰ ਮੰਚ।
ਇਹੁ ਰਖਿਓ ਓਨਿ ਪ੍ਰਪੰਚ ਸੰਚ[1]।

[1]ਛਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਰਖਿਆ ਹੈ।

ਦੈ ਤਾੜੀ ਕਰਿ ਹੈ ਅੱਟਹਾਸ[1]।

[1]ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹਸਦਾ ਹੈ।

ਵਹਿ ਸਾਧੁ ਦੁਸ਼ਟ ਮਾਧੋ ਜੁ ਦਾਸ ॥੪੯॥
ਹੈ ਵਡੋ ਮਸ਼ਕਰਾ[1] ਮਹਾਂ ਮੂਢ।

[1]ਮਖੌਲੀਆ।

ਯੌਂ ਪਰਖਤ ਸੰਤਨ ਕੌਂ ਅਰੂਢ[1]।

[1]ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ।

ਇਕ ਸਮੈਂ ਸੁਨੋ ਮੈਂ ਆਪ ਭੂਲ।
ਕਰਿ, ਗਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਧਾਂਮ ਝੂਲ[1] ॥੫੦॥

[1]ਫਿਰਦਾ ਤੁਰਦਾ।

ਪਿਖਿ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਤਾਸ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਠਾਯੋ ਪਲੰਘ ਖਾਸ[1]।

[1]ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਉੱਪਰ।

ਫਿਰ ਉਠ੍ਯੋ ਧਰਾ ਤੈ ਪਲੰਘ ਸੋਇ।
ਨਹਿਂ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਲਮ ਭਯੋ ਕੋਇ ॥੫੧॥
ਕਰਿ ਉਲਟਾ ਮੁਝ ਕੋ ਦਯੋ ਗੇਰ।
ਮੈਂ ਹੁਇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਉਠ੍ਯੋ ਫੇਰ।
ਪਿਖਿ ਮੁਝ ਕੋ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਖਾਸ।
ਦੈ ਤਾੜੀ ਕੀਨੋ ਅੱਟ ਹਾਸ ॥੫੨॥
ਇਮ ਸਭਿ ਸੋਂ ਖਿੱਲੀ ਸੋ ਕਰੱਤ।
ਨਹਿਂ ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਤੈ ਡਰੱਤ।
ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਜਈਓ ਤਹਾਂ ਨਾਹਿਂ।
ਮੈਂ ਕਹ੍ਯੋ ਆਪ ਢਿਗ ਸਾਚੁ ਯਾਹਿ ॥੫੩॥
ਯਹਿ ਸੁਨ ਕਰਿ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਹ੍ਯੋ ਐਸ।
ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਰੈਂ ਜੈਸ।
ਅਬਿ ਜਾਇ ਪਿਖੋਂ ਮੈਂ ਠੀਕ ਤਾਂਹਿਂ।
ਤਿਸ ਤੇ ਭੈ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਾਂਹਿਂ ॥੫੪॥
ਤੁਮ ਸਤੋ ਗੁਨੀ ਗਾਰੀਬ ਸਾਧ।
ਬਿਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਭੀਰੂ[1] ਨਿਰਉਪਾਧਿ[2]। [1]ਡਰਾਕੁਲ। [2]ਨਿਰਛਲ।
ਅਰ ਮੋਠ ਬਾਜਰੀ ਅਚਨਹਾਰ।
ਤੁਮ ਕ੍ਯੋਂ ਨਹਿਂ ਤਿਸ ਤੇ ਡਰੋ ਯਾਰ ॥੫੫॥
ਹਮ ਰਜੋ ਗੁਨੀ ਛੱਤ੍ਰੀ ਸੁਬੀਰ।
ਜਗ ਮੈਂ ਕਹਿਲਾਵਤ ਮੀਰ ਪੀਰ।
ਪੁਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਅਧਿਕ ਸੰਗ।
ਜੀਤੇ ਹੈਂ ਜਿਨਹੁੰ ਅਧਿਕ ਜੰਗ ॥੫੬॥
ਸਭਿ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਬਲੀ ਬੀਰ।
ਬਾਂਕੇ ਸੁਠ[1] ਨਿੱਡਰ ਅਧਿਕ ਧੀਰ। [1]ਸੁੰਦਰ {ਬਾਂਕੇ} ਸਜਾਵਟ ਵਾਲੇ।
ਹਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਹੈਂ ਸਮ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ[1]। [1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ।
ਵਹਿ ਕਹਾਂ ਬੈਸਨੋ ਮਤ ਗਜਿੰਦ[1] ॥੫੭॥ [1]ਮਸਤ ਹਾਥੀ।
ਹਮ ਜਾਇ ਪਿਖੈਂ ਤਿਹਿ ਕਰਾਮਾਤ।
ਕਿਸ ਤੈ ਉਨ ਪਾਈ ਕੌਨ ਭਾਂਤਿ[1]। [1]ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਜੇ ਅੜ ਹੈ ਮੁਝ ਸੋਂ ਕਿਸੀ ਭਾਂਤਿ।
ਸਭਿ ਖੋਂਸਹੁਂ[1] ਤਿਸ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ ॥੫੮॥ [1]ਖੋਹ ਲਵਾਂਗਾ।
ਹਮ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕਾ ਤਿਹ ਕਰੈਂ ਸਿੱਖ।
ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਸਾਚ ਤੁਮ ਲੈਹੁ ਪਿੱਖ।
ਹੈ ਕੌਨ ਵਸਤ ਉਸ ਢਿਗ ਬਿਸਾਲ।
ਅਬਿ ਕਹੋ ਆਪ ਤਿਹ ਸਭਿ ਹਵਾਲ ॥੫੯॥
ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬਚਨ ਫਿਰ,
ਬੋਲ੍ਯੋ ਸਾਧੁ ਮਹੰਤ।

ਲਗਜੋ ਸੁਨਾਵਨ ਗੁਰੂ ਕੋ,
ਤਿਸ ਕਾ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ॥੬੦॥
ਗੰਗਾ ਵਡੀ ਗੁਦਾਵਰੀ,
ਸਭਿ ਜਗ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ।
ਸ਼ਹਿਰ ਨਦੇੜ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਤਟ,
ਰਹਤ ਸਾਧੁ ਸੋ ਸਿੱਧ[1] ॥੬੧॥ — [1]ਕਰਾਮਾਤੀ।

ਛਪੈ ਛੰਦ:

ਪ੍ਰਥਮ ਹੁਤੋ ਵਹਿ ਕੀਰ[1], — [1]ਕੰਗਾਲ।
ਮਿਲਯੋ ਪੁਨ ਸੰਤਨ ਸੰਗੇ।
ਬਹੁਤ ਸੈਲ ਉਨ ਕਰਜੋ,
ਧਰਾ ਕਾ ਸਹਿਤ ਉਮੰਗੇ।
ਮਿਲਯੋ ਲੋਣੀਆਂ ਸਿੱਧ,
ਤਾਂਹਿ ਬਡ ਸੇਵਕ ਕਮਾਈ।
ਨਿਜ ਬਿਦਜਾ ਉਨ ਸਭੀ,
ਏਸ ਕੋ ਤਬੀ ਬਤਾਈ।
ਪੁਨ ਨਿਜ ਪੋਥੀ ਤਿਹ ਦੈ ਕਹਜੋ,
ਤੁਮ ਇਸੈ ਰਾਖੀਓ ਗੋਪ ਭਲ[1]। — [1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤਰੱਖੀਂ।
ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਤੈ ਜਗਤ ਮੈਂ,
ਫਿਰ ਨ ਰਹੈਗੋ ਤੋਰ ਬਲ ॥੬੨॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਰੀ ਦੁਰਗ[1] ਬਿਤ[2], — [1]ਕਿਲ੍ਹਾ। [2]ਧਨ।
ਹਯ[1] ਪਾਰਸ ਜੰਤ੍ਰ। — [1]ਘੋੜਾ।
ਸਿੱਧ ਔਖਧੀ[1] ਮਣੀ, — [1]ਪਰਖੀ ਹੋਈ ਦਵਾਈ।
ਕੀਮੀਆਂ[1] ਬੀਰ[2] ਰੁ ਮੰਤ੍ਰ[3]। — [1]ਰਸਾਇਣ। [2]ਬੀਰ (ਵਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ)। [3]ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰ।
ਇਨ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ,
ਜਗਤ ਮੈਂ ਬਢੈ ਉਪਾਧੀ।
ਸੁਨ ਕਰਿ ਲੈਹੈਂ ਛੀਨ[1], — [1]ਖੋਹ ਲੈਣਗੇ।
ਭੂਪ ਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਬਾਦੀ[1]। — [1]ਝਗੜਾਲੂ ਰਾਜੇ।
ਭਲ ਯਹਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ਇਨਿ ਧਨੀ,
ਰਾਖੈ ਗੋਪ ਸੰਭਾਰ ਵਰ[1]। — [1]ਇਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਣਾਂ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
ਪੁਨ ਪਿਖਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇਯ ਬਰ[1], — [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਗੁਣ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ) ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਵਰਤੈਂ ਆਪ ਵਿਚਾਰ ਕਰਿ ॥੬੩॥
ਤਿਸ ਪੋਥੀ ਕੇ ਸੁਨੋ,
ਕਿਛੁਕ ਗੁਨ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨੀ।
ਨਿਜ ਵਡਿਅਨ ਤੇ ਸੁਨੇ,
ਜੈਸ ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਨਿਜ ਕਾਂਨੀ।
ਨਾਮ ਸ਼ਾਵਰੀ ਸਿੱਧ

ਲੂਣੀਆ, ਗੋਰਖ ਚੇਲਾ[1]।

[1]{ਸ਼ਾਵਰੀ} ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਤੰਤ੍ਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਣੂ, ਲੂਣੀਆਂ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਧ ਗੋਰਖ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ।

ਤਾ ਮੰਤ੍ਰ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ
ਔਰ ਸ਼ਾਵਰ ਸ਼ਿਵ ਮੇਲਾ[1]।

[1]ਤਿਸ ਪੋਥੀ ਵਿੱਚ ਤਿਸ ਲੂਣੀਏ ਸਿੱਧ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਸਨ ਅਤੇ {ਸ਼ਾਵਰ} ਸ਼ਿਵਾਂ ਦਾ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵੀ {ਮੇਲਾ} ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ[1] ਦਤ[2] ਪਟਲ[3] ਬਹੁ,

[1]ਜਾਦੂਗਰੀ। [2]ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ। [3]ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਆਵਰਣ ਰੂਪ ਮੰਤ੍ਰ ਭਾਵ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਸੰਪਟ ਜਿਵੇਂ 'ਓਅੰ ਨਮਹ' ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦੇਈਏ, ਮੁੱਢ 'ਚ ਓਅੰ ਤੇ ਅੰਤ 'ਚ ਨਮਹ।

ਪੁਨ ਅਦਭੁਤ ਖਯਾਲ ਬੰਗਾਲ ਕਾ[1]।

[1]ਅਤੇ ਅਸਚਰਜ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇਸ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ।

ਸਭਿ ਜੰਤ੍ਰ[1] ਮੰਤ੍ਰ[2] ਤੰਤ੍ਰੀਨ ਕੀ[3],

[1]ਕਾਗਜ਼ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਹਿੰਦਸੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸ਼ੈ 'ਚ ਮੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੱਬੇ ਜਾਂਰੱਖੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ। [2]ਕਾਰਜ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜਪਣ ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ। [3]ਟੂਣਿਆਂ (ਜਾਦੂਆਂ) ਦੀਆਂ।

ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁ ਮਾਲਿਕਾ[1] ॥ ੬੪ ॥

[1]ਬਹੁਤ ਪੰਕਤੀਆਂ (ਲੜੀਆਂ) ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਪਾਰਸ ਕੀ ਭਾਲ[1] ਨਾਗ ਅਰਜਨ ਕੀ ਮਾਲ[2],

[1]ਪਾਰਸ ਟੋਲਣ ਦੀ ਵਿਦਿਆ। [2]ਨਾਗ ਅਰਜਨੀ ਬੂਟੀ ਦੇ ਮੰਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬੰਧ[1] ਜਲ ਖਯਾਲ[2] ਔ ਰਸਾਇਨ ਬਨਾਨ ਕੀ।

[1]ਨਿਗਾਹ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਵਿਦਿਆ। [2]ਪਾਣੀ 'ਚ ਤਰਣ ਦੀ {ਖ਼ਿਆਲ}ਰੀਤੀ।

ਗੋਪ ਧਨ ਕਾਢਨ ਕੀ[1], ਕਾਹੂੰ ਪੌਨ ਚਾਢਨ ਕੀ[2],

[1]ਗੁਪਤ ਧਨ ਦੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ। [2]ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ।

ਅੰਨ ਧਨ ਬਾਢਨ ਕੀ[1] ਆਪ ਛਪ ਜਾਨ ਕੀ।

[1]ਅੰਨ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ।

ਬੂਟੀ ਕੇ ਬੁਲਾਵਨ ਕੀ ਪੌਰਸ ਬਨਾਵਨ ਕੀ[1],

[1]ਬਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ।

ਮੁਰਦੇ ਜਗਾਵਨ ਕੀ[1] ਬਿਸੁ ਕੇ ਪਛਾਨ ਕੀ[2]।

[1]ਮਸਾਣ ਜਗਾਉਣ ਦੀ। [2]ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਛਾਨਣ ਦੀ।

ਸੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਮਾਰਨ ਕੀ ਮਿੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪਾਰਨ ਕੀ[1],

[1]ਪਾਲਣ ਦੀ।

ਪਿੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਤਾਰਨ ਕੀ ਪੁੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਦਾਨ ਕੀ[1] ॥ ੬੫ ॥

[1]ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਦੀ।

ਮੋਹਨ[1] ਉਚਾਟਨ ਕੀ[2] ਅਰਿ ਦਲ ਡਾਟਨ ਕੀ[3],

[1]ਮੋਹਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ। [2]ਉਦਾਸ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ। [3]ਵੈਰੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਤਾੜਨ ਦੀ।

ਸਿੰਧੁ ਸੇਤੁ ਠਾਟਨ ਕੀ[1] ਪਾਟਨ ਮਿਲਾਨ ਕੀ[2]।

[1]ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਤੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ। [2]ਪਾਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ।

ਤਨ ਬਦਲਾਵਨ ਕੀ[1], ਧਨ ਹਰ ਲਯਾਵਨ ਕੀ[2],

[1]ਸ਼ਰੀਰ ਬਦਲ ਲੈਣ ਦੀ। [2]ਧਨ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲੈ ਆਉਣ ਦੀ।

ਨਾਟਕ ਦਿਖਾਵਨ ਕੀ[1] ਨਭ[2] ਉਡ ਜਾਨ ਕੀ।

[1]ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ। [2]ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ।

ਜੂਪ ਜੀਤ ਪਾਵਨ ਕੀ[1] ਕੂਪ ਪੈ ਥਿਰਾਵਨ ਕੀ[2],

[1]ਜੂਏ 'ਚ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਦੀ। [2]ਖੂਹ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ।

ਬੀਜਰੀ ਗਹਾਵਨ ਕੀ[1] ਗੋਲਾ ਕੇ ਗਿਰਾਨ ਕੀ[2]।

[1]ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ। [2]ਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ।

ਭੂਪ ਬਸ ਲਯਾਵਨ ਕੀ[1] ਪੌਨ ਕੇ ਚਲਾਵਨ ਕੀ,

[1]ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ।

ਮੇਂਹ ਬਰਸਾਵਨ ਕੀ ਮੱਕਰੀ ਹਟਾਨ ਕੀ[1] ॥ ੬੬ ॥

[1]ਆਹਣ (ਟਿੱਡੀ ਦਲ) ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ।

ਬਖਤ੍ਰ[1] ਸਜਾਵਨ ਕੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਵਨ ਕੀ,

[1]ਸੰਜੋਆਂ।

ਅਸਤ੍ਰ ਤਜਾਵਨ ਕੀ[1] ਤੀਨ ਕਾਲ ਗਜਾਨ ਕੀ[2]।

[1]ਤੀਰ ਚੱਕ੍ਰ ਆਦਿ ਦੇ ਛੱਡਣ ਦੀ {ਅਸਤ੍ਰ- ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜੋ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇ, ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਚੱਕ੍ਰ ਆਦਿ।} [2]ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ।

ਏਕਹੂੰ ਬਿਸੱਖ ਤੇ ਸੁ ਲੱਖ ਹੋਇ ਜਾਇ ਲਾਗੈਂ[1],

[1]ਇਕ ਤੀਰ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਤੀਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਲੱਗਣ।

ਏਕ ਜਨ ਬੇਧੇ ਕੁਲ ਜਨ ਬੇਧੇ ਜਾਨ ਕੀ[1]। — [1]ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਕੁਲ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ।
ਨਾਗ ਪਾਂਸ ਪਾਵਨ ਕੀ[1] ਸਿਲਾ ਬਰਸਾਵਨ ਕੀ[2], — [1]ਨਾਗ ਫਾਸ ਪਾਉਣ ਦੀ, {ਨਾਗ ਫਾਸ- ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਮੰਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।} [2]ਪੱਥਰ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਦੀ।
ਮਰੇ ਕੋ ਜਜਾਵਨ ਕੀ ਦੇਵ ਬਸ ਲਜਾਨ ਕੀ[1]। — [1]ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ।
ਚੰਦ ਸੂਰ ਹੋਰਨ ਕੀ[1] ਤਾਰਾ ਗਨ ਤੋਰਨ ਕੀ[2], — [1]ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ। [2]ਸਾਰੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ।
ਆਕੀ ਗਢ ਫੋਰਨ ਕੀ[1] ਤੱਤਨਿ ਮਿਲਾਨ ਕੀ[2] ॥੬੭॥ — [1]ਆਕੀ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ। [2]ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ।

ਦੋਹਰਾ:

ਚੌਸਠ ਬਿੱਦਜਾ[1] ਜਗਤ ਮੈਂ, — [1]ਚੌਹਟ (੬੪) ਵਿੱਦਿਆ।
ਜੇਤਿਕ ਹੈਂ ਕਹਿਂ ਬੇਦ।
ਤਿਸ ਪੋਥੀ ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਿਖੀ,
ਆਵਤ ਤਾਂ ਕੋ ਭੇਦ[1] ॥੬੮॥ — [1]ਤਿਸ (ਮਾਧੋ ਦਾਸ) ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਭੇਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
ਯਾਹੀ ਤੈ ਨਹਿ ਜਾਈਓ,
ਆਪ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਧਾਮ।
ਅਤਿ ਕਪਟੀ ਵਹਿ ਮਸਕਰਾ,
ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਰੈ ਕੁਕਾਂਮ[1] ॥੬੯॥ — [1]ਖੋਟੀ ਕਰਤੂਤ।

ਚੌਪਈ:

ਇਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਕੀ।
ਉਭੈ ਮਹੰਤਨ ਭਾਖੀ ਬਾਂਕੀ।
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਗੋਈ[1]। — [1]ਕਹੀ।
ਇਸ ਤੈ ਸੌ ਗੁਨ ਕਜੋਂ ਨਹਿਂ ਹੋਈ ॥੭੦॥
ਐਸੀ ਹੈ ਹਮ ਢਿਗ ਇੱਕ ਬਿੱਦਜਾ।
ਜਿਸ ਆਗੈ ਸਭਿ ਔਰ ਅਬਿੱਦਜਾ[1]। — [1]ਜਿਸ ਵਿੱਦਿਆ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆ, ਅਵਿੱਦਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਉਚਰਜੋ ਜੋ ਮੰਤਾ[1]। — [1]ਮੰਤ੍ਰ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭਿ ਬੇਦਨਿ ਤੰਤਾ[1] ॥੭੧॥ — [1]ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ।
ਜੇਤਿਕ ਸ਼ਕਤਿ ਤੈਂ ਤਾਂ ਕੀ ਗਾਈ।
ਇਸ ਆਗੇ ਤਿਸ ਚਲੈ ਨ ਕਾਈ।
ਤਾਰਾ ਗਨ ਜਿਮ ਦਿਨਕਰ ਆਗੇ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਸੂਰਜ ਅੱਗੇ।
ਸਿੰਘ[1] ਪੇਖਿ ਜਿਮ ਗਜ ਗਨ[2] ਭਾਗੇਂ ॥੭੨॥ — [1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਸਾਰੇ ਹਾਥੀ।
ਬਿਖਧਰ ਬ੍ਰਿੰਦ[1] ਗਰੁੜ ਤੈ ਜੈਸੇ। — [1]ਸਾਰੇ ਸੱਪ।
ਬਾਜ ਸਮੁਖ ਜਜੋਂ ਬਿਹੰਗ[1] ਨ ਬੈਸੇ। — [1]ਪੰਛੀ।
ਮਾਯਕ ਬਿੱਦਜਾ ਜਗ ਮੈਂ ਜੇਤੀ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਗੇ ਤਜੋਂ ਤੇਤੀ ॥੭੩॥
ਫਿਰ ਜੋ ਤੁਮ ਮੁਹਿ ਅਧਿਕ ਡਰਾਯੋ।
ਤਾਂ ਕਾ ਵਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਨਾਯੋ।
ਸੋ ਤੈਂ ਹਮਰਾ ਮਰਮ[1] ਨ ਜਾਨਾ। — [1]ਭੇਦ।

ਆਪ ਸਮਾਨ ਮੋਹਿ ਅਨੁਮਾਨਾ[1] ॥੭੪॥
ਤੈਂ ਤੋਂ ਪੀਓ ਪਾਦ ਪਖਾਰੈਂ[1]।
ਭਿਖਜਾ ਮਾਂਗ ਅਚੀ[1] ਪੁਨ ਜ੍ਵਾਰੈਂ।
ਹਮ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਜੋ।
ਕਰਿ ਅਖੇਰ ਬਹੁ ਆਮਿਖ ਅਚਜੋ[1] ॥੭੫॥
ਪੁਨ ਹਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਨੁਰਾਗੀ[1]।
ਮਤ ਗਜਿੰਦ[1] ਸੋ ਕਜਾ ਬੈਰਾਗੀ।
ਅਬਿ ਹਮ ਜੈਹੈਂ ਤਹਾਂ ਨਿਸੰਗੈਂ।
ਤੁਮ ਨਿਜ ਚੇਲਾ ਦਿਹੁ ਇਕ ਸੰਗੈਂ ॥੭੬॥
ਹਮਰੀ ਉਸ ਕੀ ਹ੍ਵੈ ਜਿਮ ਬਾਤੈਂ।
ਤੁਮ ਢਿਗ ਆਇ ਕਹੈ ਬਖਜਾਤੈਂ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਸੰਗ ਲਯੋ ਇਕ ਸਾਧੂ।
ਚਲੇ ਤਹਾਂ ਤੈ ਗੁਰੂ ਅਗਾਧੂ ॥੭੭॥
ਬਾਘ[1] ਮ੍ਰਿਗ ਸੂਕਰ[2] ਸਸਿ[3] ਗੇਂਡੇ।
ਇਨ ਕੋ ਹਰਤ[1] ਚਲੇ ਗੁਰੁ ਪੈਂਡੇ[2]।
ਬਾਲਾ ਪੁਰਿ ਆਕੋਲੇ ਸ਼ਹਿਰੈਂ।
ਉਤਰੇ ਤਹਾਂ ਦੋਇ ਦਿਨ ਬਹਿਰੈਂ[1] ॥੭੮॥
ਪੁਨਾ ਬਨੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਧਾਏ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਰਹਿ ਆਗੇ ਧਾਏ।
ਸ਼ਹਿਰ ਗਏ ਅਮਰਾਵਤਿ ਜਬਿ ਹੀ।
ਸਿੱਖ ਤਹਾਂ ਕੇ ਆਏ ਸਭਿ ਹੀ ॥੭੯॥

ਦੋਹਰਾ:
ਲੈ ਭੇਟਾ ਗੁਰੁ ਕੋ ਮਿਲੇ,
ਆਗੇ ਸਭਿ ਹੀ ਆਇ।
ਡੇਰਾ ਕੀਨੋ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ,
ਪਿਖਿ ਥਲ ਸੁਚ ਅਧਿਕਾਇ ॥੮੦॥
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਕੋ ਗੁਰੂ,
ਪਤਿਸਾਹੀ ਦਿਲਵਾਇ।
ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਅਮਰਾਵਤੀ,
ਭਯੋ ਇਤੀ ਯਹਿ ਧਜਾਇ ॥੮੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦੱਖਨ ਜਾਵਨ, ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਿਲਾਵਨ, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉਣਹੱਤ੍ਰਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੬੯॥

[1]ਸਮਝਿਆ ਹੈ।
[1]ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ।
[1]ਖਾਧੀ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤਾ ਮਾਸ ਖਾਧਾ ਹੈ।
[1]ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ।
[1]ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ।
[1]ਸ਼ੇਰ। [2]ਸੂਰ। [3]ਸਹੇ।
[1]ਮਾਰਦੇ। [2]ਰਸਤੇ।
[1]ਵਿਚਰੇ।

੭੦. {ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਨਦੇੜ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਉਤਾਰਾ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਫ ਭੇਜਣਾ}

ਦੋਹਰਾ:

ਕਲਿ ਕੁਚਾਲ ਨਿਸ ਕੋ ਹਰਜੋ,
ਕਰਜੋ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ[1]।

[1]ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਰੂਪ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਵਿ ਰੂਪ ਕੌ,
ਧਰਿ ਉਰਿ ਕਰਿ ਤਮ ਨਾਸ[1] ॥੧॥

[1]ਉਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ।

ਸ਼ਹਿਰ ਨਦੇੜ ਗੁਦਾਵਰੀ
ਤਟ, ਉਤਰੈਂ ਜਯੋਂ ਜਾਇ।
ਬੰਦੇ ਕੋ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਕਰਿ,
ਪਠੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦਿਸਾਇ[1] ॥੨॥

[1]ਤਰਫ਼।

ਇਸ ਅੱਧਯਾਇ ਮੈਂ ਗਾਥ ਯਹਿ,
ਕਹਿਹੋਂ ਤੁਮੈਂ ਸੁਨਾਇ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਅਮਰਾਵਤੀ,
ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਮੁਦ ਪਾਇ ॥੩॥
ਤਹਿਂ ਤੈ ਫਿਰ ਆਗੈ ਚਲੇ,
ਖੇਲਤ ਭਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਦੇੜ ਢਿਗ,
ਤਟ ਗੁਦਾਵਰੀ ਸਾਰ[1] ॥੪॥

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਦੱਖ ਪ੍ਰਤੱਖ, ਸੁ ਦੱਖਨ
ਦੇਸ ਬਿਲੱਖਨ ਜਾਇ ਥਿਰਾਇ[1]।

[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਦੱਖ} ਚਤੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾ ਠਹਿਰੇ।

ਤਾਨੇ ਬਿਤਾਨੇ ਕਿਤਾਨੇ ਮਹਾਨੇ,
ਕਨਾਤ ਰੁ ਖੇਮੇ ਅਨੇਮੇ ਲਗਾਏ[1]।

[1]ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਵੱਡੇ {ਬਿਤਾਨੇ} ਚੰਦੋਏ ਤਾਣ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ {ਅਨੇਮੇ} ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਨਾਤਾਂ ਤੇ ਤੰਬੂ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਤਾਸਨ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਖੈ ਸੁ
ਨਿਸਾਨ ਲਸੈਂ, ਤੜਤੈਂਹ ਲਜਾਏ[1]।

[1]ਤਾਸ (ਬਾਦਲੇ) ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਝੰਡੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਫ ਕਰਾਇ ਜ਼ਮੀਨ ਘਨੀ[1],

[1]ਬਹੁਤੀ।

ਬਹੁ ਫਰਸ਼ਰੰਗੀਨ[1] ਗੁਰੂ ਕਰਵਾਏ ॥੫॥

[1]ਰੰਗਦਾਰ ਵਿਛਾਈਆਂ।

ਚਾਰ ਦਿਸਾ ਉਤਰਜੋ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਸਭਿ ਹੀ ਮੁਦ ਪਾਏ[1]।

[1]ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।

ਘੋਟਿ ਛਕੀ ਬਿਜੀਆ[1] ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ,

[1]ਸੁੱਖਾ।

ਟਾਂਕ[1] ਅਫੀਮ* ਗੁਦਾਵਰੀ ਨ੍ਹਾਏ।

[1]ਛਕ ਕੇ। *ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਅਫ਼ੀਮ ਆਦਿ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਜੋ ਰਤੇ ਨਾਨਕ ਸਚ

ਅਮਲੀ ॥ " ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ।

ਭਾਂਤਿਨਿ ਭਾਂਤਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਜਾਇ,
ਦਮਾਲੇ ਬਿਸਾਲੇ ਕਮਾਲੇ ਝੁਲਾਏ[1]।

[1]{ਬਿਸਾਲੇ} ਬਹੁਤ (ਕਮਾਲੇ) ਸੁੰਦਰ (ਦਮਾਲੇ) ਦਸਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਫਰਰੇ ਝੁਲਾਏ।

ਆਯੁਧ ਅੰਗ ਸਜੇ ਬਹੁ ਰੰਗ,
ਝਕਾ ਝਕ ਹੋਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਏ[1] ॥੬॥

[1]ਬਹੁਤਰੰਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਸਜਾ ਕੇ {ਝਕਾ ਝਕ} ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਕੋਲ ਆਏ।

ਕਬਿੱਤ:

ਤਾਂਹੀ ਸਮੇਂ ਡੇਰੇ ਗੁਰੁ ਕੇਰੇ ਕੇ ਅਗੇਰੇ ਨੇਰੇ,
ਤਾਨਜੋ ਬਿਤਾਨਾ ਸੁਠ ਫਰਸ਼ ਬਿਛਾਇ ਕੈ।
ਸਿੰਘਨ ਦਿਵਾਨ ਆਨ ਲਾਯੋ ਹੈ ਮਹਾਂਨ ਤਾਹਿੰ,
ਸਭਿ ਹੀ ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਰਹੇ ਛਬਿ ਛਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜ ਧਜ ਕੇ ਸੋਭਾ 'ਚ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੱਧ ਸੁਚ ਆਸਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰ,
ਕਰ ਲੈ ਸਰਾਸਨ ਬੀਰਾਸਨ ਲਗਾਇ ਕੈ[1]।

[1](ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ) ਵਿਚਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੰਘਾਸਣ ਉੱਪਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਆਸਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੱਥ 'ਚ ਧਨੁੱਖ ਲੈ ਕੇ ਬੀਰ ਆਸਨ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਮਾਨੋ ਪਾਕ ਸਾਸਨ ਉਲਾਸਨ ਬਿਲਾਸਨ ਸੋਂ,
ਬੈਸਯੋ ਸੁਰ ਸਿੱਖਨ ਸੁਧਰਮਾ ਬਨਾਇ ਕੈ[1] ॥੭॥

[1]ਜਾਣੋ ਇੰਦ੍ਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ {ਸੁਧਰਮਾ} ਦੇਵ ਸਭਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਸਿੰਘ ਪੜ੍ਹੈਂ ਕਿਤ ਚੰਡੀ ਚਰਿੱਤ੍ਰ,
ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਚੰਡੀ ਕੀ ਵਾਰੈਂ।
ਜਾਪ ਜੀ ਕੇਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਉਸਤਤਿ,
ਕੇਈ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਉਚਾਰੈਂ।
ਬਾਦਰ ਕੇ ਬਰਸੇ ਜਿਮ ਸਾਦਰ,
ਦਾਦਰ ਐਲ ਮਹਾਂ ਦਰ ਪਾਰੈਂ[1]।

[1]ਬੱਦਲ ਦੇ ਵਰ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ {ਸਾਦਰ} ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਡੱਡੂਆਂ ਦਾ {ਮਹਾਂ ਦਰ} ਵੱਡਾ ਦਲ {ਐਲ}ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਚਿ ਧੁਨੀ[1] ਕਿਤ ਰਾਗ ਅਲਾਪਤ,
ਚਾਤਿਕ[1] ਕੋਕਿਲ[2] ਮੋਰ ਝੰਘਾਰੈਂ[3] ॥੮॥
ਲੈ ਕਰ ਬੀਨ ਪ੍ਰਬੀਨ[1] ਸਤਾਰ,
ਤੰਬੂਰ ਸਰੰਦ[1] ਤਊਸ ਬਜਾਵੈਂ।
ਤਾਨ ਮ੍ਰਿਗੰਦ ਮੁਚੰਗ[1] ਮਿਲਾਇ,

[1]ਆਵਾਜ਼।
[1]ਪਪੀਹੇ। [2]ਕੋਇਲ। [3]ਬੋਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਚਤੁਰ।
[1]ਸਰੰਦੇ।
[1]ਫਾ: ਵੱਡੀ ਸਾਰੰਗੀ। (ਅ) ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਤੰਬੂਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਚੰਗ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਉਮੰਗ ਭਰੇ ਧੁਨਿ ਰਾਗ ਅਲਾਵੈਂ।
ਕਿੰਨਰ[1] ਜੱਛ[2] ਸੁ ਹਾਹਾ ਹੂਹੂ[3], ਧੁਨਿ

[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਚੇ। [2]ਸਾਜ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ। [3]ਹਾ ਹਾ ਹੂ ਹੂ ਨਾਮ ਦੇ ਗੰਧ੍ਰਬ ਜੋਰਾਗ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੈ ਸੁਨ ਕੈ ਧੁਨ ਕੈ ਸਿਰ ਜਾਵੈਂ[1]।

[1]ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾਂਦੇ (ਝੂਮਦੇ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਗਨੀ ਰਾਗ ਸੁਰਾਗੀਨ ਰਾਗ
ਸੁਰਾਂਗਨੀ ਰਾਗ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਵੈਂ[1] ॥੯॥

[1]{ਸੁਰਾਗੀਨ} ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਰਾਗੀ (ਰਾਗ) ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤਰਾਗ ਅਤੇਰਾਗਣੀਆਂ ਦਾ

{ਸੁਰਾਂਗਨੀ} ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ {ਰਾਗ} ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰੀ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਗੁਰੂ ਕੋ ਰਿਝਾਇ ਕਰਿ ਪਾਇ ਮਨ ਇੱਛ ਬਰ,
ਸੋਦਰ ਲਗਾਇ ਫਿਰ ਭੋਗ ਦਯੋ ਪਾਇ ਕੈ।
ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥੀ ਖਾਸ ਪਠੀ ਫਿਰ ਰਹਿਰਾਸ,
ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਫਤੇ ਅਧਿਕ ਗਜਾਇ ਕੈ।
ਬੰਦਨ ਕੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਗੁਰੁ ਬੰਦਯੋ ਪੁਨ,
ਆਰਤੀ ਉਤਾਰ ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ ਲਵਾਇ ਕੈ[1]।
ਮਾਨੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਡਲ ਅਖੰਡਲ ਧ੍ਰੂਵ ਜੂ ਕੇ ਸੁਰ,
ਧਰ ਮੰਡਲਿ ਰਹੇ ਹੈਂ ਛਬਿ ਛਾਇ ਕੈ[1] ॥੧੦॥

[1]ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ।

[1]ਜਾਣੋ ਤਾਰਾ ਮੰਡਲ {ਅਖੰਡਲ} ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਧ੍ਰੂ ਮੰਡਲ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਧਰਤੀ ਮੰਡਲ 'ਤੇ ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਂਧਿ ਬਾਂਧਿ ਚੌਂਕੀ ਜੌਕੀ ਗੌਕੀ ਸਭਿ ਸ਼ੌਕੀ ਸਿੰਘ[1],
ਸ਼ਬਦ ਸਵੱਯੇ ਪਠਿ ਸੋਹਿਲਾ ਸੁਨਾਇ ਕੈ।
ਜਬੈ ਜਾਮ ਰੈਨ[1] ਬੀਤੀ ਤਬੈ ਸੈਨ ਸੈਨ ਕੀਤੀ[2],
ਡੇਢ ਜਾਮ ਜੌ ਰਹੀਤੀ[1] ਜਾਗੇ ਹੁਲਸਾਇ ਕੈ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹਰਿ ਧਯਾਨ ਕੇ ਪਰਾਯਨ[1] ਹ੍ਵੈ,
ਕੇਈ ਆਸਾ ਵਾਰ ਗਾਨ ਤਾਂਨ ਸੋ ਮਿਲਾਇ ਕੈ।
ਸੁਖਮਨੀ ਧੁਨੀ ਕਹੂੰ ਜਪੁ ਜੀ ਮਹਾਨ ਸੁਨੀ,
ਮਾਨੋ ਸੁਰ ਬ੍ਰਾਤ ਦੇਵ ਬਧੂ ਰਹੀ ਗਾਇ ਕੈ[1] ॥੧੧॥

[1](ਕੀਰਤਨ ਦਾ) ਸ਼ੌਕਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ {ਗੌਕੀ} ਆਪਣੇ ਮਤਲਬ ਦੀਆਂ {ਜੌਕੀ} ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚੌਂਕੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ।

[1]ਪਹਰਰਾਤ। [2]ਫ਼ੌਜ ਸੌਂ ਗਈ।

[1](ਰਾਤ) ਰਹਿ ਗਈ।

[1]ਆਸਰੇ।

[1]ਜਾਣੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਜੰਞ ਵਿੱਚ ਦੇਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੁਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ,
ਥਿਰਿ ਇਕੰਤ ਅਸਥਾਨ।
ਪਢਿ ਜਪੁ ਜੀ ਅਰ ਜਾਪੁ ਜੀ,
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕਰਿ ਧਯਾਨ ॥੧੨॥

ਕਬਿੱਤ:

ਚੜ੍ਹਯੋ ਜੌ ਦਿਵਾਕਰ[1] ਸਜਾ ਕਰਿ ਦਮਾਲੇ ਸਿੰਘ,
ਪਾ ਕਰਿ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਬਾਂਕੇ ਆਯੁਧ ਸੁਧਾਰ ਕੈ।
ਜਾ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਢਿਗ ਪਾ ਕਰਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾ ਚਾਰ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬੰਦਯੋ ਸੀਸ ਧਰ ਧਾਰ ਕੈ[1]।
ਸਾਕਰ ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ[1] ਬੁਲਾ ਕਰਿ ਸੁ ਫਤੇ,
ਔ ਗਜਾ ਕਰਿ ਜੈਕਾਰੇ ਬੈਸੇ ਜਾ ਕਰਿ ਵਿਚਾਰ ਕੈ।
ਪਾਰਸ ਗੁਰੂ ਕੌ ਪਗ ਪਰਸ ਸਰਸ ਹੋਇ[1],
ਹਰਸ ਬਢਾਇ ਚੰਦ ਜਯੋਂ ਚਕੋਰ ਚਾਰੁ ਕੈ[1] ॥੧੩॥
ਪੀਤ ਪੱਟ ਪੱਠੇਦਾਰ ਸੀਸ ਸੁਠ ਸਾਫਾ ਸਜਯੋ,
ਸੇਤ ਉਸਨੀਕ ਨੀਕ ਖੋਰਿਦਾਰ ਰਾਜਹੀ[1]।

[1]ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ।

[1]ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰਰੱਖ ਕੇ।

[1]ਸੰਘਣੇ ਭਾਵ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ।

[1]ਚਰਨ ਛੂਹ ਕੇ ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚਕੋਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਏ।

[1]ਪੀਲੇਰੰਗ ਦਾ {ਪੱਠੇਦਾਰ} ਧਾਰੀਦਾਰ ਸੁੰਦਰ (ਸਾਫ਼ਾ) ਪਟਕਾ (ਛੋਟਾ ਦਸਤਾਰਾ) ਸੀਸ 'ਤੇ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇਰੰਗ ਦੀ ਵੱਡੀ

(ਉਸਨੀਕ) ਦਸਤਾਰ ਚੰਗੀ ਤੇ (ਖੋਰਿਦਾਰ) ਪੱਲੇਦਾਰ ਸਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਟਿਤ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜਿਗਾ ਸੋਂ ਜਗਮਗਾਤ,
ਕਲਗੀ ਲਸਾਤ ਲੋਲ ਕੁੰਡਲ ਭ੍ਰਾਜ ਹੀ[1]।

[1]ਜਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਜਵਾਹਰਾਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਲਗੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੰਚਲ ਕੁੰਡਲ (ਭ੍ਰਾਜ ਹੀਂ) ਚਮਕਦੇ ਹਨ।

ਸੋਹਿਤ ਸਮੱਸ੍ਰੂ ਸਫਾਇ ਸੂਧੀ, ਸਜਾਮ ਸਭਿ,
ਐਂਠਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਮੁਛਹਿਰੇ ਸੁ ਛਾਜ ਹੀਂ[1]।

[1]ਮੁਖ ਤੇ {ਸਮੱਸ੍ਰੂ} ਦਾੜ੍ਹੀ ਸਾਫ਼, ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਲੀ ਸੋਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਕੁੰਢੇ ਮੁਛਹਿਰੇ ਚੰਗੇ ਫਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਦ ਰਿਤੁ ਮੈਂ ਰਾਂਕਾ-ਪਤਿ ਕੇ ਗਿਰਦ ਜਨੁ,
ਸਜਲ ਸਘਨ ਕਾਰੀ ਬਾਦਰੀ ਬਿਰਾਜ ਹੀ[1] ॥੧੪॥

[1]ਜਾਣੋ ਸਰਦਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਚੰਦ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਜਲ ਸਮੇਤ ਕਾਲੀ ਬੱਦਲੀ ਬਿਰਾਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲ ਮਾਲ ਮੋਤਿਨ ਕੀ ਰਾਜੇ ਚਾਰੁ,
ਕਲਿਤ ਸੁਕੰਠ ਕੰਠਾ ਹੀਰਨ ਕਾ ਸੋਹਿਤੋ[1]।

[1]ਚਿੱਟੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਸੁੰਦਰ ਮਾਲਾ (ਰਾਜੈ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਲ ਵਿੱਚ (ਕਲਿਤ) ਸੁੰਦਰ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਠਾ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਮਖਾਬ ਪੋਸ਼ਸ਼ ਸੁਹਾਇ ਸੁਠ ਛਬਿਵਾਰ,
ਕੰਕਨ ਜਰਾਊ ਕਰ ਕੰਚਨਕ ਲੋਹਿਤੋ[1]।

[1]ਕੀਮਖਾਬ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸੋਭਦੀ ਹੈ, ਸੋਨੇ ਦੇ {ਲੋਹਿਤੋ} ਲਾਲਰੰਗੇ ਜੜਾਊ ਕੜੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਰਾਜਤ ਤੁਨੀਰ ਕਟ ਪੇਟੀ ਸਿਰੀ-ਸਾਫ ਯੁਤ,
ਕੰਧ ਪੈ ਕਠੋਰ ਧਨੁ ਪੀਠ ਢਾਲ ਜੋਹਿਤੋ[1]।

[1]{ਸਿਰੀ ਸਾਫ਼} ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਰੀਕ ਮਲਮਲ ਦੀ ਪੇਟੀ ਦੇ ਸਮੇਤ ਭੱਥਾ ਲੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਕਰੜਾ ਧਨੁੱਖ ਤੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਢਾਲ {ਜੋਹਿਤੋ} ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਬੈਠੇ ਬੀਰ ਆਸਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ,
ਐਸੋ ਕੌਨ ਸੁਰ ਨਰ ਜੋ ਨ ਪੇਖਿ ਮੋਹਿਤੋ ॥੧੫॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਚੰਚਲ ਚਾਰੁ ਤੁਰੰਗ ਮੰਗਾਇ,
ਪਵਾਇ ਕੈ ਜੀਨ ਚਢੇ ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਪੈ।
ਚਾਮਰ ਚਾਰੁ[1] ਢੁਰੈ ਸਮ ਹੰਸਨ, — [1]ਸੁੰਦਰ ਚਉਰ।
ਛਤਰ ਦਿਪੈ ਸਮ ਸੂਰ ਪ੍ਰਭਾ ਪੈ[1]। — [1]ਸੂਰਜ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਰਗਾ ਛਤਰ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਖੇਲਨ ਹੇਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਲੇ ਜਬਿ,
ਸੋ ਛਬਿ ਜਾਇ ਕਹੀ ਸਭਿ ਕਾਂ ਪੈ[1]। — [1]ਉਹ ਸਾਰੀ ਸੋਭਾ ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਸਿੰਘ ਅਪਾਰ ਲਏ ਗੁਰੁ ਸੰਗ,
ਘਨੇ ਮ੍ਰਿਗ ਬਾਘ ਹਨੇ ਸੁ ਦਬਾ ਪੈ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਦਬਾ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਹਰਨ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰੇ।
ਜਾਇ ਧਸੇ ਗਹਿਰੇ[1] ਬਨ ਮੈਂ, — [1]ਸੰਘਣੇ।
ਤਟ ਗੰਗ ਕੇ[1] ਸੰਗ ਉਮੰਗ ਭਰੇ ਹੈਂ। — [1]ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਆਸ਼੍ਰਮ[1] ਏਕ ਪਿਖ੍ਯੋ ਤਹਿੰ ਸਾਧੁ ਕਾ, — [1]ਅਸਥਾਨ, ਡੇਰਾ।
ਨਾਮ ਜਿਸੈ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਰਰੇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਤਾਂ ਤਪ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਅਹਿ ਮੋਰ,
ਅਜਾ ਸਿੰਘ ਬੈਰ ਬਿਹਾਇ ਚਰੇ ਹੈਂ[1]। — [1]ਸੱਪ ਤੇ ਮੋਰ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵੈਰ ਛੱਡ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਨ ਬੈਲਨ ਤੈ ਤਿਹ ਕੂਪ ਚਲੈ,

ਤਹਿਂ ਠਾਂ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਕੈ ਹੋਏ ਖਰੇ ਹੈਂ ॥੧੭॥
ਭਾਂਤਿਨਿ ਭਾਂਤਿ ਖਰੇ ਤਰੁ ਭੂਰ[1],
[1]ਬਹੁਤੇ ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਭਰੇ ਫਲ ਫੂਲਨ ਸੰਗ ਮਹਾਨੇ।
ਸ਼ਾਂਤਿ ਮਈ ਅਸਥਾਨ, ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ
ਪੇਖਿ ਤਬੈ, ਤਿਸ ਠੌਰ ਥਿਰਾਨੇ[1]।
[1]ਠਹਿਰ ਗਏ।
ਭੀਤਰ ਸਾਧੁ ਕੇ ਧਾਮ ਵਿਖੇ,
ਇਕ ਮੰਚ[1] ਬਿਛ੍ਯੋ ਪਿਖ੍ਯੋ ਸੁਖਦਾਨੇ।
[1]ਪਲੰਘ।
ਕੋਮਲ ਸੇਜ ਸਜੀ ਅਤਿਸੈ ਸੁਠ[1],
[1]ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ।
ਚਾਰੁ ਕਤਾਰ ਧਰੇ ਸਿਰਹਾਨੇ[1] ॥੧੮॥
[1]ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਸਿਰਹਾਣੇਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤਾਂ ਪਰ ਜਾਇ ਕੈ ਬੈਠ ਗਏ ਗੁਰੁ,
ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸਭੀ ਉਤਰਾਨੇ।
ਔ ਬਕਰੇ ਝਟਕਾਇ ਲਏ ਤਿਹਂ,
ਜੋਰ ਬਜੋਰ ਸਿੰਘਾਨ ਕਿਤਾਨੇ[1]।
[1]ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਦੋ ਬਦੀ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਬੱਕਰੇ ਝਟਕਾ ਲਏ।
ਅੰਨ ਰੁ ਘਾਸ ਸਭੀ ਲੁਟ ਕੈ,
ਨਿਜ ਅੱਸ਼੍ਵਨ ਕੋ ਦਿਯ ਪਾਇ ਮਹਾਨੇ।
ਦੇਗਚੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਏ ਤਬਿ ਸਿੰਘਨਿ,
ਰਿੰਧਨ ਆਮਿਖ[1] ਲਾਗੇ ਸੁ ਖਾਨੇ ॥੧੯॥
[1]ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਾਸ।
ਸਾਧੁ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਥਾ ਨਿਜ ਧਾਮ,
ਗਯੋ ਮਧ ਕਾਨਨ ਕਾਰਨ ਖੇਲੇ[1]।
[1]ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਸਤੇ।
ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮੀ[1] ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਲ,
[1]ਧੱਕਾ।
ਸਾਧੁ ਪੈ ਜਾਇ ਕਹ੍ਯੋ ਤਿਹ ਚੇਲੇ।
ਕੋਪ ਭਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਅਤਿ ਹੀ ਵਹਿ,
ਬੀਰ ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਪੈ ਨਿਜ ਪੇਲੇ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਬੀਰ ਘੱਲੇ।
ਆਇ ਸੁ ਮੰਚ ਉਠਾਵਨ ਕੋ,
ਬਹੁ ਜੋਰ ਲਗਾਇ ਰਹੇ ਕਰ ਹੇਲੇ[1] ॥੨੦॥
[1]ਹੱਲੇ।
ਹਾਰ ਪਰੇ ਤਬਿ ਹੀ ਸੁ ਮੁਵੱਕਲ[1],
[1]ਬੀਰ।
ਮੰਚ ਉਠ੍ਯੋ ਨ ਹਲ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।
ਜਾਇ ਕਹੀ ਯਹਿ ਸਾਧੁ ਪੈ ਬੀਰਨਿ,
ਹੈ ਵਹਿ ਪੀਰ ਬਲੀ ਕੋਊ ਹੇਰੋ।
ਮੰਚ ਉਠ੍ਯੋ ਹਮ ਤੈ ਨਹਿਂ ਕਿੰਚਤ[1],
[1]ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ।
ਜੋਰ ਲਗਾਇ ਰਹੇ ਬਹੁਤੇਰੋ।
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਸਾਧੁ ਭਯੋ ਬਿਸਮੈ[1] ਪੁਨ,
[1]ਹੈਰਾਨ।
ਕੋਪ ਕਰ੍ਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿਂ ਬਧੇਰੋ ॥੨੧॥
ਔਰ ਤਬੈ ਬਲਵਾਨ ਮੁਵੱਕਲ,
ਜੇ ਮਹਾਂਬੀਰ ਕਹਾਵਤ ਭਾਰੇ।
ਬੋਲ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਲਏ ਫਿਰ,

ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।	
ਜਾਹੁ ਪਿਖੋ ਮਮ ਮੰਚ ਕੇ ਊਪਰ,	
ਕੌਨ ਥਿਰਯੋ ਨਰ ਆਇ ਇਥਾਰੇ[1]।	[1]ਏਥੇ।
ਮੰਚ ਉਠਾਇ ਦਿਵੋ ਉਲਟਾਇ,	
ਗਿਰਾਇ ਧਰਾ ਪਰ ਤਾਂਹਿ ਪਛਾਰੇ[1] ॥੨੨॥	[1]ਉਸ ਨੂੰ ਪਟਕਾ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡੇਗ ਦਿਉ।
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨ,	
ਘਨੀ ਰਿਸ ਠਾਨ ਅਏ ਤਹਿਂ ਫੇਰੂ।	
ਮੰਚ ਉਠਾਇ ਹਲਾਇ ਰਹੇ,	
ਨ ਉਠਯੋ ਤਿਨ ਤੈ ਬਲ ਕੀਨ ਬਥੇਰੂ[1]।	[1]ਬਹੁਤਾ।
ਹਾਰ ਗਏ ਬਲ ਲਾਇ ਮੁਵੱਕਲ,	
ਮੰਚ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਮ ਮੇਰੁ[1]।	[1]ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ (ਭਾਰਾ)।
ਜਾਇ ਪੁਨਾ ਤਿਨ ਸਾਧੁ ਕੇ ਪਾਸ,	
ਕਹਯੋ ਨਹਿਂ ਮੰਚ ਉਠੈ ਤਿਸ ਕੇਰੂ ॥੨੩॥	
ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਵਹਿ,	
ਸਾਧੁ ਕਰੇ ਚਖੁ[1] ਲਾਲ ਸੁ ਗੇਰੂ।	[1]ਨੇਤ੍ਰ।
ਫੇਰ ਸਭੇ ਇਕਠੇ ਕਰਿ ਬੀਰ,	
ਪਠੇ ਗੁਰੁ ਪੈ ਤਿਨ ਤੀਸਰਿ ਬੇਰੂ[1]।	[1]ਤੀਜੀ ਵਾਰ।
ਆਂਚ[1] ਲਗੈ ਗੁਰੁ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ,	[1]ਸੇਕ।
ਆਇ ਸਕੈ ਨਹਿਂ ਮੰਚ ਕੇ ਨੇਰੂ[1]।	[1]ਨੇੜੇ।
ਜਯੋਂ ਰਵਿ[1] ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਨ ਸੱਕਤ,	[1]ਸੂਰਜ।
ਜੱਦਪਿ ਹ੍ਵੈ ਬਲਿਵਾਨ ਪੰਖੇਰੂ[1] ॥੨੪॥	[1]ਪੰਛੀ।
ਬੀਰ ਖਿਸਾਇ[1] ਗਏ ਫਿਰ ਧਾਇ,	[1]ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕੇ।
ਹਵਾਲ-ਬਿਤਯੋ ਢਿਗ ਸਾਧੁ ਸੁਨਾਯੋ।	
ਹੈ ਬਲਵਾਨ ਮਹਾਂਨ ਮਹਾਂ ਨਰ,	
ਸੋ ਹਮ ਤੈ ਨਹਿਂ ਜਾਤ ਗਿਰਾਯੋ।	
ਮੰਚ ਉਠਾਵਨ ਦੂਰ ਰਹਯੋ,	
ਅਬਿ ਤਾਂਹਿ ਨਜੀਕ ਨ ਜਾਵਨ ਪਾਯੋ।	
ਅੰਗ ਲਗੇ ਹਮਰੇ ਜਰਨੇ ਸਭਿ,	
ਤਾਂਹਿ ਕਾ ਤੇਜ ਨ ਜਾਇ ਸਹਾਯੋ[1] ॥੨੫॥	[1]ਸਹਾਰਿਆ।
ਸੁਨਿ ਸਾਧਹਿ ਕੋਪ ਤ੍ਰਾਸ[1] ਬਢਯੋ,	[1]ਡਰ।
ਤਬਿ ਬੀਰ ਬਿਭੀਤਸ ਦੋ ਰਸ ਹੋਏ[1]।	[1]ਤਦ ਬੀਰ ਤੇ ਬੀਭੱਤਸ ਦੋਰਸ (ਇਕੱਠੇ) ਹੋ ਗਏ।
ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ[1] ਮਹਾਂ ਕਰਿ,	[1]ਭਿਆਨਕ।
ਬੀਰਨ ਕੌਂ ਕਟੁ ਬੈਨ ਬੁਗੋਏ[1]।	[1]ਕੌੜੇ ਬਚਨ ਕਹੇ।
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਿਤਾਲ[1] ਬਟੋਰਿ	[1]ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ।
ਘਨੇ[1], ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨ ਪੈ ਫਿਰ ਢੋਏ[2]।	[1]ਬਹੁਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ। [2]ਹੱਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਰੂਪ ਭਜੰਕਰ[1] ਧਾਰ ਮਹਾਂ ਸਭਿ	[1]ਡਰਾਉਣੇ।

ਆਏ, ਤਬੈ ਗੁਰੁ ਸਿੱਖਨਿ ਜੋਏ[1] ॥੨੬॥ — [1]ਦੇਖੇ।
ਦੌਰਿ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਪੈ
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ, ਹ੍ਵੈ ਭੈ ਭੀਤ ਮਹਾਂਏ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਭੈ ਨਾਲ ਡਰ ਕੇ।
ਨਾਥ ਬਚਾਵ ਕਰੋ ਹਮਰਾ ਅਬਿ,
ਨਾਹਿਂ ਤੋ ਯਾਹਿ ਤੋ ਜਾਹਿਂ ਚਬਾਏ[1]। — [1]ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣਗੇ।
ਆਵਤ ਹੈਂ ਪਰਲੈ ਘਨ ਜਯੋਂ
ਉਮਡੇ[1], ਮੁਖ ਦਾਢ[2] ਕਢੀ ਦੁਖ ਦਾਏ। — [1]ਉੱਛਲ ਕੇ। [2]ਜਾੜ੍ਹਾਂ।
ਯੌਂ ਜਬਿ ਆਤੁਰ[1] ਸਿੰਘ ਪਿਖੇ ਗੁਰੁ, — [1]ਦੁਖੀ।
ਧੀਰਜ ਦੈ ਇਮ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥੨੭॥
ਨਾਹਿਂ ਡਰੋ ਇਨ ਤੈ ਤੁਮ ਕਿੰਚਤ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਜਾਹੁ ਉਚਾਰੇ।
ਯੌਂ ਮਿਲ ਕੈ ਇਕ ਠੌਰ ਪੁਨਾ,
ਧੁਨਿ ਊਚ ਅਕਾਲ ਗਜਾਉ ਜੈਕਾਰੇ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਤਜੇ ਨਿਜ,
ਹੋਇ ਸਪੱਛ ਵਹੀ ਅਹਿ ਕਾਰੇ[1]। — [1]ਉਹੋ ਹੀ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਸੱਪ ਬਣ ਗਏ।
ਬੀਰਨ ਕੈ ਗਿਰਦੇ ਵਹਿ ਤੀਰ,
ਭਏ ਤਬਿ ਜਾਇ ਭਯੰਕਰ ਭਾਰੇ[1] ॥੨੮॥ — [1]ਬਹੁਤੇ ਡਰਾਉਣੇ ਹੋ ਗਏ।
ਬੀਰਨ ਕੌ ਗੁਰੁ ਤੀਰਨ ਮਾਰਿ,
ਭਗਾਇ ਦਯੋ ਨਿਜ ਸਿੰਘ ਬਚਾਏ।
ਚੱਕ੍ਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਜਯੋਂ ਹਰਿ ਕੇ[1], — [1]ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕ੍ਰ ਨੇ।
ਅਮਰੀਕ ਸੁ ਭੂਪ ਕੀ ਕੀਨ ਸਹਾਏ।
ਫੇਰ ਪੁਨਾ ਮਿਲ ਕੈ ਗੁਰੁ ਸਿੰਘਨਿ,
ਦੀਨ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਗਜਾਏ।
ਸੋ ਧੁਨ ਕੌ ਸੁਨ ਕੈ ਛਿਨ ਮੈਂ,
ਵਹਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਿਤਾਲ ਬਿਲਾਏ[1] ॥੨੯॥ — [1]ਛਪ ਗਏ।
ਜੋਗਨਿ ਬੀਰ ਬਿਤਾਲ ਉਡੇ ਇਮ,
ਆਗ ਪਰੇ ਜਿਮ ਆਤਸ਼ ਬਾਜ਼ੀ[1]। — [1]ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਉਡਦੀ ਹੈ।
ਸੂਰ ਉਦੇ ਜਿਮ ਬਾਦਰ ਧੁੰਧ,
ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਗਜੇ ਮ੍ਰਿਗਾਵਲਿ ਭਾਜੀ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਧੁੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲ (ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਗੱਜਿਆਂ ਹਰਨਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਦਾਸ ਨਰਾਯਣ ਭਾ ਬਿਸਮੈ ਪਿਖਿ,
ਕੌਤਿਕ ਜੋ ਗੁਰੁ ਕੀਨ ਦਰਾਜੀ[1]। — [1]ਵੱਡਾ।
ਹਾਰ ਪਰਯੋ ਬਲ ਲਾਇ ਸਭੈ ਜਬਿ,
ਤੌ ਮਿਲਨੇ ਹਿਤ ਹੈ ਮਨਿ ਸਾਜੀ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਮਨ 'ਚ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ।
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਗਰੇ ਧਰਿ ਅੰਚਰ[1], — [1]ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ।
ਬੰਦਨ ਆਇ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਆਗੇ।
ਕੀਨ ਉਚਾਰਨ ਤ੍ਰਾਹਿ ਸੁ ਤ੍ਰਾਹਿ[1], — [1]ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੇਖਿ ਤਿਸੈ ਅਨੁਰਾਗੇ[1]।	[1](ਉਸ ਨੂੰ) ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇਖ ਕੇ।
ਲੀਨ ਉਠਾਇ ਸਦੀਨ ਅਧੀਨ[1],	[1]{ਦੀਨ} ਦੁਖੀ ਤੇ {ਅਧੀਨ} ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ।
ਪੁਨਾ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਬੂਝਨ ਲਾਗੇ।	
ਕਹਾ ਤੁਵ ਨਾਮ ਅਹੇ ਸਿਸ ਕੌਨਿਹਾਂ[1]?	[1]ਕਿਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈਂ।
ਕੋ ਤੁਵ ਭੇਖ ਬਤਾਉ ਸਭਾਗੇ ॥੩੧॥	
ਸੰਤਨ ਕਾ ਅਪਮਾਨ[1] ਰਹਜੋ ਕਰਤੋ,	[1]ਨਿਰਾਦਰ।
ਤੁਮ ਕੋ ਸੁਨਜੋ ਹਮ ਕਾਨੋ।	
ਖੇਲਨ ਜੂਪ ਫਲੰਗਨ ਕੂਪ,	
ਸੁ ਦੌਰਨ ਭੀਤਿ ਅਨੀਤਿ ਮਹਾਨੋ[1]।	[1]ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ, ਖੂਹ ਟੱਪਣਾ, ਕੰਧ ਤੇ ਦੌੜਨਾ ਬਹੁਤੀ ਖੋਟੀਰੀਤੀ ਹੈ।
ਸੰਤਨ ਸੰਗ ਖਿੱਲੀ[1] ਕਰਨੀ,	[1]ਹਾਸੀ।
ਭਵ[1] ਡੂਬਨ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤਿ ਪਛਾਨੋ।	[1]ਸੰਸਾਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ)।
ਕਹਾ ਤੁਮਰੇ ਸਮ ਕੋਇ ਨਹੀਂ,	
ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਬਲੀ ਅਬਿ ਆਨ ਪੁਮਾਨੋ[1] ॥੩੨॥	[1]ਹੋਰ ਪੁਰਸ਼।
ਕਬਿੱਤ:	
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਨੈ ਸਾਥ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਨਾਇ ਮਾਥ[1],	[1]ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਮੈਂ ਤੋ ਆਪ ਕਾ ਹੂੰ ਬੰਦਾ[1] ਸੁਨ ਲੀਜੀਏ।	[1]ਦਾਸ।
ਕਰੇ ਅਪਰਾਧ ਜੋਊ ਪੂਰਬ ਅਗਾਧ[1] ਮੈਂ ਨੇ,	[1]ਬਹੁਤੇ।
ਸਾਧ ਹੈਂ ਦੁਖਾਏ ਛਿਮੋਂ[1] ਆਪ ਸੋਊ ਕੀਜੀਏ।	[1]ਖਿਮਾ ਕਰੋ।
ਮਿਲੇ ਆਪ ਰਘੁਨਾਥ[1] ਆਇ ਆਜ ਮੁਝੈ ਨਾਥ,	[1]ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰੂਪ।
ਕੀਜੀਏ ਸਨਾਥ[1] ਹਾਥ ਮਾਥ ਪੈ ਧਰੀਜੀਏ।	[1]ਸਫਲਾ।
ਦੇਹੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਸ[1] ਹਾਰਕ ਕਲੇਸ਼ ਸ਼ੇਸ਼[2],	[1]ਚੰਗਾ। [2]ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਕਰੋ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਮੋਹਿ ਸਿੱਖਜਾ ਸੁ ਦੀਜੀਏ ॥੩੩॥	
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਰੁ ਕਹੇ ਯੌਂ ਰਸਾਲ ਬੈਨ[1],	[1]ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ।
ਸਿੱਖ ਹੋਨ ਕਠਿਨ ਮਹਾਂਨ ਪਹਿਚਾਨੀਏ।	
ਧਾਰ ਤਰਵਾਰ ਕੀ ਪੈ ਗਮਨ ਕਰਨ[1] ਏਹੁ,	[1]ਚਲਣਾ।
ਬਾਰ ਤੈ[1] ਬਰੀਕ ਹੋਇ ਰਹਨੋ ਮਹਾਂਨੀਏ।	[1]ਵਾਲ ਤੋਂ।
ਮੁਰਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇ ਰਹੈ ਜੋ ਤਗੀਦ ਲਖਿ[1],	[1]ਪੱਕੀ (ਗੱਲ) ਜਾਣੋ।
ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਮੈਂ[1] ਸਮਾਵਨ ਹ੍ਵੈ ਜਾਨੀਏ।	[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ (ਆਗਿਆ ਰੂਪ) ਕਬਰ ਵਿੱਚ।
ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸੀਖ[1] ਪਰ ਚਲੈ ਜਬਿ ਨੀਕ ਬਿਧਿ[2],	[1]ਸਿੱਖਿਆ। [2]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਠੀਕ ਤਬਿ ਭਵ ਦੁਖ ਹਾਨੀਏ[1] ॥੩੪॥	[1]ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਦੋਹਰਾ:	
ਯਹਿ ਸੁਨਿ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਪੁਨ,	
ਗੁਨ ਕਰਿ[1] ਮਨਿ ਮੁਦ ਠਾਨ[2]।	[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ। [2]ਅਨੰਦ ਹੋ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਬੰਦਗੀ[1] ਬਖਸ਼ੀਏ,	[1]ਭਗਤੀ।
ਮੁਹਿ ਨਿਜ ਬੰਦਾ ਜਾਨ ॥੩੫॥	
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਕਰ[1] ਤਾਂਹਿ ਸਿਰ,	[1]ਹੱਥ।

ਧਰ ਕਰਿ ਕਰਜੋ ਨਿਹਾਲ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੈ,
ਕੀਨੋ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲ ॥੩੬॥
ਪੁਨ ਬੰਦੇ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰਿ,
ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਉਚਰਜੋ ਐਸ।
ਆਗਜਾ ਮੁਝ ਕੋ ਕੀਜੀਏ,
ਹ੍ਵੈ ਰਾਵਰ ਰੁਚਿ ਜੈਸ[1] ॥੩੭॥ [1]ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।
ਪੇਖਿ ਸਿਦਕ ਸਮ੍ਰੱਥ ਪੁਨ,
ਤਾਂ ਕੋ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ।
ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਅਬਿ,
ਦਿਸ ਪੰਜਾਬ ਬਖਜਾਤ[1] ॥੩੮॥ [1]ਪ੍ਰਗਟ।
ਪੂਰਬਲੀ ਸਭਿ ਗਾਥ ਗੁਰੁ,
ਤਿਹਂ ਢਿਗ ਕਰੀ ਉਚਾਰ।
ਤੁਰਕਨਿ ਕੀਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਜਜੋਂ,
ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੰਗ ਅਪਾਰ ॥੩੯॥
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜਿਨ ਹਨੇ[1], [1]ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ।
ਤਿਨ ਸਭਿਹਨ ਕੋ ਮਾਰ।
ਲੈਹੁ ਬੈਰ ਤੁਰਕਾਂਨ ਤੈ,
ਤੁਝੈ ਯੋਗ ਯਹਿ ਕਾਰ[1] ॥੪੦॥ [1]ਤੇਰੇ ਲਾਇਕ ਇਹ ਕੰਮ ਹੈ।
ਬੰਦਾ[1] ਜਿਸ ਤਰੁ[2] ਕੋ ਲਗੈ, [1]ਅਕਾਸ਼ ਵੇਲ। [2]ਦਰੱਖ਼ਤ।
ਤਾਂ ਕੋ ਦੇਤ ਸੁਕਾਇ।
ਤੂੰ ਹਮਰਾ ਬੰਦਾ ਭਯੋ,
ਲਗ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਜਾਇ ॥੪੧॥
ਤਾਂ ਕਾ ਬੰਦਾ ਨਾਮ ਜਬਿ
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਯੌਂ ਆਪ।
ਤਬਿ ਤੇ ਬੰਦਾ ਨਾਮ ਤਿਹਂ,
ਭਯੋ ਬਿਦਿਤ ਨਿਸ ਪਾਪ[1] ॥੪੨॥ [1]ਦੋਸ਼ਰਹਿਤ।

ਚੌਪਈ:

ਗੁਰੁ ਆਗਜਾ ਉਨ ਸਿਰ ਧਰਿ ਮਾਨੀ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪੁਨ ਅਰਜ਼ ਬਖਾਨੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ ਮੁਝੈ ਕਿਛੁ ਕਰੋ।
ਜਿਹਂ ਬਲ ਮੈਂ ਅਰਿ ਗਨ ਕੋ ਹਰੋਂ[1] ॥੪੩॥ [1]ਬਹੁਤ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਾਂ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਪਾਰਾ।
ਨਿਜ ਗਰ ਤੈ ਨਿਜ ਖੜਗ[1] ਉਤਾਰਾ। [1]ਖੰਡਾ।
ਬੰਦੇ ਕੇ ਗਰ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਪਾਯੋ।
ਪਿਖਿ ਤਬਿ ਸਿੰਘਨਿ ਰੋਸ ਉਪਾਯੋ ॥੪੪॥
ਹੈ ਇਹੁ ਖੰਡਾ ਹਮਰਾ ਹੱਕ।

ਯੌਂ ਕਹਿ ਜਰਾ ਨ ਕੀਨੀ ਝੱਕ[1]।
[1]ਝਿਜਕ।
ਲਿਯ ਬੰਦੇ ਕੇ ਗਰੋਂ ਉਤਾਰਾ।
ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਪੁਕਾਰਾ ॥ ੪੫ ॥
ਪੇਖਿ ਗੁਰੂ ਮੁਸਕਾਇ ਉਚਾਰੀ।
ਵਸਤੁ ਆਪਨੀ ਇਨੈਂ ਸੰਭਾਰੀ।
ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਅਬਿ ਬਲਕਾਰੀ।
ਲੈ ਹੈ ਰਾਜ ਦੁਸ਼ਟ ਗਨ ਮਾਰੀ ॥ ੪੬ ॥
ਫਿਰ ਬੰਦੇ ਕੋ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਤੀਰ।
ਬਖਸ਼ੇ ਪਾਂਚ, ਕਹ੍ਯੋ ਯਹਿ ਬੀਰ[1]।
[1]ਇਹ ਪੰਜ ਬੀਰ (ਸਮਝ)।
ਹੋਇ ਚਾਹਿ ਅਤਿਸੈ[1] ਜਬਿ ਆਈ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।
ਇਨ ਮੈਂ ਤੇ ਇਕ ਦਯੋ ਚਲਾਈ ॥ ੪੭ ॥
ਯਹਿ ਹਟ ਕਰਿ ਫਿਰ ਤੁਮ ਢਿਗ ਐ ਹੈਂ।
ਤੁਮ ਕੋ ਅਚਰਜ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖੈ ਹੈਂ।
ਚਲੈ ਪੌਨ ਅਤਿ ਧੂਰ ਉਡੈ ਹੈ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੰਦ ਹ੍ਵੈ ਜੈਹੈ[1] ॥ ੪੮ ॥
[1]ਨਿਗ੍ਹਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।
ਇਨ ਕੇ ਤਾਬੇ ਫੌਜ ਸ਼ਹੀਦੀ।
ਕਰਿ ਦੀਨੀ, ਮੈਂ ਕਰਿ ਤਾਕੀਦੀ[1]।
[1]ਪਕਿਆਈ।
ਦਲ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਾ ਸਭੀ ਪਲੈਹੈ।
ਫਤੇ ਜੰਗ ਕੀ ਤੁਮ ਕੋ ਐਹੈ ॥ ੪੯ ॥
ਚਹੈਂ ਜੁ ਕਾਜ ਕਰ੍ਯੋ ਕਛੁ ਔਰੈਂ।
ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਕਰੀਓ ਇਕ ਠੌਰੈਂ।
ਇਨ ਤੈ ਕਰਵੱਈਓ ਅਰਦਾਸਾ।
ਸਰਬ ਕਾਜ ਆਵਹਿਂ ਤਬਿਰਾਸਾ ॥ ੫੦ ॥
ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਮਾਝੇ ਔਰੈਂ।
ਪਠ੍ਯੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਿ ਸਭਿ ਠੌਰੈਂ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲੱਈਓ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਮੇਲ ਤੁਮ ਕੱਈਓ ॥ ੫੧ ॥
ਬੀਰ ਹਠੀ ਵਹਿ ਹੈਂ ਸਭਿ ਗੌਰੈਂ[1]।
[1]ਭਾਰੇ।
ਮੱਦਤ ਕਰੈਂ ਤੋਹਿ ਸਭਿ ਠੌਰੈਂ।
ਤੁਮ ਸਿੰਘਨਿ ਸੋਂ ਰਖੀਓ ਮੇਲਾ।
ਉਨ ਬਿਗਰੇ ਤੂੰ ਬਨੈਂ ਦੁਹੇਲਾ[1] ॥ ੫੨ ॥
[1]ਦੁਖੀ।
ਮਿਲੈ ਜੁ ਧਨ ਸਭਿ ਬਾਂਟ ਛਕੱਈਓ।
ਇਕ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਨ ਆਪ ਸਦੱਈਓ।
ਜਤੀ ਲੰਗੋਟੇ ਕੇ ਦ੍ਰਿਢ ਰਹੀਓ।
ਪੁਨ ਅਪਨੋ ਨਹਿਂ ਪੰਥ ਚਲੱਈਓ ॥ ੫੩ ॥
ਗੁਰੁ ਦ੍ਵਾਰਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੱਈਓ।
ਗੁਰੁ ਗਾਦੀ ਪਰ ਪਾਉਂ ਨ ਦੱਈਓ।

ਮਨ ਹੰਕਾਰ ਨ ਅਧਿਕ ਕਰੱਈਓ।
ਸਿੰਘਨ ਸੋਂ ਨ ਕਬੀ ਬਿਗਰੱਈਓ ॥੫੪॥
ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਮਮ ਰੂਪ ਲਖੱਈਓ[1]।
ਇਨ ਕਾ ਕਹਯਾ ਮਾਨਤੇ ਰੱਹੀਓ।
ਏਕ ਵਖਤ ਇਨ ਕੀ ਮੰਨ ਲੱਈਓ।
ਫਿਰ ਇਨ ਤੈ ਤੁਮ ਦਸ ਮਨਵੱਈਓ ॥੫੫॥
ਕਰਿ ਉਸਤਤਿ ਇਨ ਤੈ ਕੰਮ ਲੱਈਓ।
ਲੂਟਨ ਤੈ ਇਨ ਕੋ ਨ ਹਟੱਈਓ।
ਆਪ ਤਯਾਗੀ ਬਨੇ ਰਹੱਈਓ।
ਰਾਜ ਸਭੀ ਸਿੰਘਹਿਂ ਭੁਗਵੱਈਓ ॥੫੬॥
ਮੁਝ ਕੋ ਸਦ ਹੀ ਸੰਗ ਲਖੱਈਓ।
ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਦੁਸ਼ਟਹਿਂ ਦੁਖ ਦੱਈਓ।
ਭੈ ਨਹਿਂ ਜਰਾ ਕਿਸੀ ਕਾ ਕੱਈਓ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਕਾਜ ਕਰੱਈਓ ॥੫੭॥
ਯੌਂ ਕਰਿ ਸਭਿ ਜਗ ਮੈਂ ਜਸ ਪੱਈਓ।
ਤਨ ਤਜਿ ਫਿਰ ਮਮ ਰੂਪ ਸਮੱਈਓ।
ਬਚਨ ਹਮਾਰੇ ਸਭੀ ਕਮੱਈਓ।
ਤੌਂ ਤੁਮ ਸਦਾ ਸੁਖ ਜਸ ਪੱਈਓ ॥੫੮॥
ਜੇ ਤੂੰ ਹਮਰੇ ਬਚਨ ਤਜੈ ਹੈਂ।
ਤੌਂ ਤੂੰ ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਦੁਖ ਪੈਹੈਂ।
ਪਕਰਿ ਤੁਰਕ ਤੁਹਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਦੀਨੈ[1]।
ਮਾਰਹਿਂ ਤੋਹਿ ਧਰਮ ਕਰਿ ਛੀਨੈ ॥੫੯॥
ਇਤਯਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਬਚਨ ਜੁ ਭਾਖੇ।
ਬੰਦੇ ਨਿਜ ਦ੍ਵਿਗ ਸਭਿ ਲਿਖਿ ਰਾਖੇ।
ਪੁਨ ਬੰਦੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।
ਕਿਛ ਕੁ ਸਿੰਘ ਮੁਹਿ ਦੇਹੁ ਸੰਗਾਨਾ ॥੬੦॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਯਹਿ ਭਲਿ ਮਨਿ ਮਾਨੀ।
ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਵਡ ਦਏ ਮਹਾਨੀ।
ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਤੇਹਣ ਇਕ ਦੀਨੋ।
ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ ਭਲ ਚੀਨੋ ॥੬੧॥
ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਇਕ ਬੀਰ ਉਦਾਰੋ।
ਨਗਰ ਮੀਰ ਪੁਰਿ ਪੱਟੀ ਵਾਰੋ[1]।
ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਰ।
ਯਹਿ ਬੰਦੇ ਕੇ ਸੰਗ ਦਏ ਕਰਿ ॥੬੨॥
ਪੁਨ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਸਿੰਘਨ ਤਾਂਈਂ।
ਲਿਖਯੋ ਮਿਲੋ ਤੁਮ ਬੰਦੇ ਤਾਂਈਂ।
ਬੰਦੇ ਕੋ ਮਮ ਰੂਪ ਲਖੱਈਓ।

[1]ਤੂੰ ਜਾਣੀ।

[1]ਦੁਖੀ।

[1]ਪੱਟੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੀਰ ਪੁਰਿ ਪਿੰਡ ਦਾ।

ਇਸ ਕੀ ਆਗਜਾ ਮੈਂ ਸਭਿਰੱਹੀਓ ॥੬੩॥
ਬੈਰ ਸਜਾਦਨ ਕਾ[1] ਮਿਲਿ ਲਈਓ।
ਹਤ ਤੁਰਕੈਂ ਫਿਰਰਾਜ ਕਮੱਈਓ।
ਇਤਜਾਦਿਕ ਗੁਰੁ ਬੈਨ ਲਿਖਾਏ।
ਬੰਦੇ ਕੇ ਕਰ ਦਏ ਫੜਾਏ ॥੬੪॥
ਸਿੰਘ ਔਰ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਚੰਗੇ।
ਬੰਦੇ ਕੇ ਦੀਨੇ ਤਬਿ ਸੰਗੇ।
ਏਕ ਨਗਾਰਾ ਏਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ[1]।
ਦਏ ਗੁਰੂ ਮੁਦ ਹੋਇ ਮਹਾਨਾ ॥੬੫॥
ਦੈ ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਥਾਪਨਾ ਲਾਏ[1]।
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਨਿੱਧੀ ਸਭਿ ਦਾਏ[1]।
ਦਿਸ ਪੰਜਾਬ ਕੌ ਪਠਜੋ ਚੜ੍ਹਾਏ।
ਇਤੀ ਭਯੋ ਈਹਾਂ ਯਹਿ ਧਜਾਏ ॥੬੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਨਦੇੜ ਜਾ ਕਰ ਬੰਦੇ ਕੋ ਸਿੱਖ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਦਿਸ ਚਢਾਵਨ*, ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸੱਤ੍ਰਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੭੦॥

[1]ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ।

[1]ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ।

[1]ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ (ਪਿੱਠ ਤੇ) ਥਾਪੜਾ ਦਿੱਤਾ।

[1]ਦੇ ਕੇ।

*ਪੰਜਾਬ ਦਿਸ ਚਢਾਵਨ' ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਹਨ।

੭੧. {ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ, ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਦੀ ਕਥਾ}

*ਦੋਹਰਾ:

*ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ੨੯ਵਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਪਿਛਲਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ੨੪ਵਾਂ ਸੀ। ੨੫, ੨੬ ਤੇ ੨੭ ਨੰਬਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਨ) ਅਸਾਂ ਇਸ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਰਧ 'ਚ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੩ ਤੋਂ ੬ ਤੱਕ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੩ ਤੋਂ ੬ ਤੱਕ ਦੇਖੋ।

ਦੁੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਿਕੰਦ ਹ੍ਵੈਂ,
ਭਵ ਬੰਧਨ ਮਿਟ ਜਾਇਂ[1]।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਕੇ ਮਨਾ,
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਮਨਾਇਂ ॥੧॥

[1]ਬਹੁਤੇ {ਦੁੰਦ} ਦੁਖ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟ ਜਾਣਗੇ।

ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਇਕ ਔਰ ਅਬਿ,
ਬੀਚ ਮਾਂਹਿ ਸੁਖ ਦਾਨ।
ਫਿਰ ਬੰਦੇ ਕੀ ਕਹੈਂਗੇ,
ਗਾਥਾ ਔਰ ਮਹਾਂਨ ॥੨॥
ਜਬਿ ਬੰਦੇ ਨੈ ਆਇ ਕੈ,
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਮਝਾਰ।
ਗਦਲ ਮਚਾਯੋ[1] ਅਧਿਕ ਹੀ,
ਦਏ ਤੁਰਕ ਬਹੁ ਮਾਰ ॥੩॥

[1]ਬਹੁਤੀ ਹਲਚਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਹੁਤੋ ਮੁਸੱਲਮ ਖਾਨ ਤਬਿ,
ਸੂਬਾ ਬੀਚ ਲਾਹੌਰ।
ਭਏ ਇਕੱਠੇ ਆਨ ਬਹੁ,
ਤੁਰਕ ਤਾਂਹਿ ਢਿਗ ਔਰ ॥੪॥
ਸਭਿ ਨੈ ਮਿਲਿ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ,
ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਓਰ[1]।
ਗੁਰੁ ਬੰਦੇ ਨੈ[1] ਮੁਲਕ ਮੈਂ,
ਅਧਿਕ ਮਚਾਯੋ ਸ਼ੋਰ ॥੫॥

[1]ਤਰਫ਼।

[1]ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੰਦੇ ਨੇ।

ਜੇਤਿਕ ਗਾਥਾ ਹਮ ਲਿਖੀ
ਪਿਛਲੇ ਧਜਾਇ ਮਝਾਰ*।

*ਉਹ ੨੫ ਤੋਂ ੨੭ ਨੰਬਰ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਧਜਾਇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਾਂ ਏਥੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਧਜਾਇ ਅੱਗੇ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ 'ਚ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੩ ਤੋਂ ੬ ਤੱਕ ਆਉਣਗੇ।

ਤਿਸ ਤੈ ਦੁਗਨਿ ਬਨਾਇ ਕਰਿ,
ਲਿਖੀ ਤਿਨੋ ਨੈ ਸਾਰ[1] ॥੬॥

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਔਰ ਬਹੁਤ ਬਾਤੈਂ ਲਿਖੀ,
ਤਿਨਹੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ।

ਜੋ ਸੁਨ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੋ,
ਹੋਵੈ ਰੋਸ ਅਪਾਰ[1] ॥੭॥ [1]ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸਾ।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਹੁਤੋ ਤਬਿ,
ਦੱਖਨ ਦਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਿਜ ਮੁਲਕ ਕਾ,
ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਥੋ ਚਾਹਿ[1] ॥੮॥ [1]ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ।
ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ:
ਜਬਿ ਸੁਨ੍ਯੋ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਕਾ,
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਸਭਿ ਹਾਲ।
ਤਬਿ ਭਯੋ ਬਿਸਮੈਂ ਸੀਸ ਧੁਨ ਕਰਿ[1], [1]ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ।
ਸ਼ੋਕ ਕੀਨ ਬਿਸਾਲ।
ਪੁਨ ਬੋਲ[1] ਸਰਬ ਅੰਬੀਰ ਲੀਨੇ, [1]ਬੁਲਾ ਲਏ।
ਨਿਜ ਕਚਹਿਰੀ ਮਾਂਹਿ।
ਜੋ ਲਿਖ੍ਯੋ ਆਯੋ ਥਾ ਪੰਜਾਬੋਂ,
ਸੋ ਸੁਨਾਯੋ ਚਾਹਿ ॥੯॥
ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਬੰਦੇ ਕੀ ਡਰੇ,
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸਗਲ ਅੰਬੀਰ।
ਮਤ ਸ਼ਾਹਿ ਹਮ ਕੋ ਪਠੈ ਕਿਤ,
ਤਿਸ ਦਿਸਾ ਕੋ ਦੈ ਭੀਰ[1]। [1]ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕੇ।
ਜਿਨ ਦਯੋ ਖਾਨ ਬਜੀਦ ਨਾਜ਼ਮ,
ਕਾਫਰੈਂ ਕਰਿ ਜਾਰ[1]। [1]ਕਾਫ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ।
ਬਡ ਪੀਰ ਜਾਰ੍ਯੋ ਕਬਰ ਤੈ,
ਜਿਨ ਕਢਿ ਸਚੌਰੇ ਵਾਰ ॥੧੦॥
ਹੈ ਕਰਾਮਾਤੀ ਅਧਿਕ ਬੰਦਾ,
ਰਹਿਤ ਤਾਬੇ[1] ਬੀਰ। [1]ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ।
ਮਤ ਮਾਰ ਹੈ ਕਰਿ ਕਾਫਰੈਂ,
ਹਮ ਤਈਂ ਬੰਦਾ ਪੀਰ।
ਜਿਮ ਪਠੈ ਸ਼ਾਹਿ ਨ ਹਮੈ ਤਿਸ ਦਿਸ,
ਕਰੈਂ ਸੋ ਤਦਬੀਰ[1]। [1]ਢੰਗ।
ਯਹਿ ਚਿੱਤ ਮੈਂ ਤਬਿ ਧਾਰ ਬੋਲੇ,
ਸ਼ਾਹਿ ਢਿਗ ਅੰਮੀਰ ॥੧੧॥
ਕਰ ਜੋਰਿ ਭਾਖੈਂ ਅਰਜ਼ ਸਾਚੀ,
ਸੁਨੋ ਜਹਾਂ ਪਨਾਹਿ[1]। [1]ਹੇ ਜਗਤ ਦੇਰਾਖੇ।
ਹਮ ਆਪ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਦ ਹੀ,
ਆਪ ਕਾ ਸੁਖ ਚਾਹਿਂ।
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਬੰਦੇ ਕੀ ਕਥਾ,

ਹਮ ਕਹੈਂ ਸਾਚ ਸੁਨਾਇ।
ਵਹਿ ਅਜ਼ਮਤੀ ਹੈ ਪੀਰ ਭਾਰਾ,
ਸੁਨਜੋ ਬੁਰੀ ਬਲਾਇ ॥ ੧੨ ॥
ਬਸਿ ਹੁਤੇ ਤਾਂ ਕੇ ਬੀਰ ਆਗੇ,
ਦਏ ਪੁਨ ਗੁਰੁ ਤੀਰ।
ਬਡ ਥਾਪਨਾ ਦੈ ਪਠਯੋ ਗੁਰੁ ਨੈ,
ਸੰਗ ਦੈ ਸਿੰਘ ਬੀਰ।
ਜਿਨ ਕਰੇ ਲਾਖਨ ਸੰਗ ਜੰਗ,
ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
ਅਬਿ ਭਯੋ ਤਿਨ ਕਾ ਦੇਸ ਸਭ ਹੀ,
ਸੰਗ ਬੰਦੇ ਚਾਹਿ ॥ ੧੩ ॥
ਪੁਨ ਧਨੀ[1] ਅਜ਼ਮਤ[2] ਤੇਗ ਕਾ, — [1]ਮਾਲਕ। [2]ਕਰਾਮਾਤ।
ਲਖ ਲੇਹੁ ਬੰਦਾ ਭਾਰ[1]। — [1]ਬਹੁਤਾ।
ਤਿਸ ਸੰਗ ਕਰਨੋ ਮੇਲ ਹੈ ਭਲ,
ਨਾਹਿੰ ਨੀਕੀ ਰਾਰ[1]। — [1]ਲੜਾਈ।
ਹੈ ਸਿੱਖ ਸੋਊ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕਾ,
ਬਖਸ਼ ਇਨ ਹੂੰ ਕੀਨ।
ਨਿਜ ਸੁਤਨ ਕਾ ਇਨ ਬੈਰ ਲੇਵਨ,
ਹੇਤ ਪਠਜੋ ਚੀਨ ॥ ੧੪ ॥
ਤਬਿ ਜਿਨੋ ਨੇ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਨਾਹੱਕ,
ਕਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਪਾਰ।
ਅਬਿ ਜਾਇ ਬੰਦੇ ਹਨਜੋ ਤਿਨ ਕੋ,
ਲਏ ਬਦਲੇ ਭਾਰ।
ਅਬਿ ਆਪ ਮੇਟਜੋ ਚਹਿਤ ਜੇ,
ਵਹਿ ਗਦਲ ਕੋ[1], ਭਲ ਭਾਇ[2]। — [1]ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਤੂੰ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਤੈ ਹੁਕਮ,
ਬੰਦੇ ਤਈਂ ਦੈਹੁ ਦਿਵਾਇ ॥ ੧੫ ॥
ਵਹਿ ਨਹਿ ਮਚਾਵੈ ਗਦਲ ਜਗ ਮੈਂ,
ਲੂਟ ਮਾਰ ਤਜਾਇ।
ਬਹੁ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿਨ ਤੈ ਲਵੈ,
ਜਗੀਰ ਬੈਠਾ ਖਾਇ।
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਮਿਟ ਹੈ ਗਦਲ ਸਰਬ,
ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਲਖ ਲੇਹੁ।
ਨਹਿ ਨੀਕ ਔਰ ਉਪਾਵ ਕੋਊ,
ਮਤੋ ਹਮਰੋ ਏਹੁ ॥ ੧੬ ॥
ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ ਨੈ,
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਮਾਨੀ ਠੀਕ।

ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਆਵਨ ਕੀ ਤਬੈ,
ਦਿਲ ਮਾਂਹਿ ਧਾਰੀ ਨੀਕ[1]।
[1]ਚੰਗੀ।
ਇਤ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਨਾਦੇੜ ਢਿਗ,
ਤਟ ਗੰਗ ਠਟ ਮੋਕਾਨ[1]।
[1]ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਕੇ।
ਤਹਿਂ ਥਿਰੇ ਮਨ ਧਰਿ ਮੋਦ,
ਖੇਲਹਿਂ ਨਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਹਾਨ ॥੧੭॥
ਨਿਜ ਸਿੱਖਨ ਕੌਂ ਨਿਜ ਰੂਪ ਕਾ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਵੇਸ[1] ਦਿਢਾਇਂ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।
ਨਿਤ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ,
ਪੁਨ ਕਥਾ ਬਿਬਿਧ[1] ਸੁਨਾਇ।
[1]ਅਨੇਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ।
ਫਿਰ ਜਾਗ ਕੈ ਨਿਸ ਅਰਧ ਤੈ,
ਕਰਿ ਸੌਚ ਗੰਗ ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਫਿਰ ਗੰਗ ਤਟ ਬਿਛਵਾਇ ਆਸਨ,
ਧਰੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਧਜਾਨ ॥੧੮॥
ਜਬਿ ਚਢੈ ਦਿਨ ਇਕ ਪਹਿਰ ਭਰ,
ਫਿਰ ਆਇ ਭੋਜਨ ਪਾਇ।
ਪੁਨ ਜਾਇ ਭੀਤਰ ਪੌਢਹੀਂ,
ਪ੍ਰਯੰਕ[1] ਪਰ ਸੁਖ ਦਾਇ।
[1]ਪਲੰਘ।
ਇਕ ਥੀ ਸਮਾਣੀ ਤਹਾਂ ਗੁਰੁ ਢਿਗ[1],
[1]ਉਥੇ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ (ਸਮਾਣੀ) ਮਹਿਲ (ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ) ਸਨ।
ਕਰੈ ਭੀਤਰ ਸੇਵ।
ਦਿਨ ਢਲੇ ਬਾਹਰ ਆਇ ਕਰਿ,
ਛਕਿ ਫੀਮ ਬਿਜੀਆ[1]* ਏਵ[2] ॥੧੯॥
[1]ਸੁੱਖਾ। [2]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। *ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੭੦ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੬ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਕਰਿ ਸੌਚ ਸਜਿ ਦਸਤਾਰ ਆਯੁਧ,
ਹੋਇ ਅੱਸ਼੍ਵ ਅਸਵਾਰ।
ਨਿਜ ਸੰਗ ਲੈ ਕਰ ਸਿੰਘਨ ਕੋ,
ਬਨ ਕਰੈਂ ਜਾਇ ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਜਿਸ ਘਾਟ ਲਖ ਕਰਿ[1] ਜਾਵਹੀਂ,
[1]ਲੰਘ ਕੇ।
ਵਹਿ ਆਹਿ ਘਾਟ ਸ਼ਿਕਾਰ।
ਪੁਨ ਔਰ ਨਾਨ੍ਹਾਂ ਭਾਂਤਿ ਕੇ,
ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਿ ਕਰਿ ਚਾਰੁ ॥੨੦॥
ਜਿਸ ਦਿਵਸ ਨਾਹਿਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਵੈਂ,
ਸਭਾ ਤਿਸ ਦਿਨ ਲਾਇਂ।
ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕਹਿ ਗਾਥ ਨੀਕੇ,
ਗਜਾਨ ਦੈਂਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇ।
ਤਬਿ ਸਿੱਖ ਏਕ ਪੰਜਾਬ ਦਿਸ ਤੈ,
ਗਯੋ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਧਾਇ।

ਉਨ ਗਾਥ ਬੰਦੇ ਕੀ ਸੁਨਾਈ,
ਸਭੀ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਇ ॥੨੧॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਸਮਾਣਾ ਔ ਸਢੌਰਾ,
ਦਾਮਲਾ ਸਰਹੰਦ।
ਯਹਿ ਲੂਟ ਮਾਰ ਬਿਰਾਨ ਕੀਨੇ,
ਹਤਯੋ ਨਾਜ਼ਮ ਮੰਦ।
ਪੁਨ ਬਾਵਨੀ[1] ਸਰਹੰਦ ਕਾ,
ਜਯੋਂ ਮੁਲਕ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਨ।
ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਯੋਂ ਕੇ ਲਏ ਬਦਲੇ,
ਤੁਰਕਨ ਤੈ ਜਯੋਂ ਪੀਨ[1] ॥੨੨॥
ਫਿਰ ਸਿੰਘ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕੱਠਾ,
ਭਯੋ ਸਬਿ ਇਕ ਠੌਰ।
ਉਤ੍ਰੈਣ ਦਿਨ ਜਯੋਂ ਦਿਨ ਬਦਿਨ,
ਦਹ ਚੰਦ ਬਢਿ ਹ੍ਵੈ ਗੌਰ[1]।
ਇਤਯਾਦਿ ਗਾਥਾ ਔਰ ਪੌਰਖ[1],
ਕਹੇ ਬੰਦੇ ਕੇਰ।
ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਨ ਸਹਤ,
ਹੋਏ ਮੋਦ ਮਾਨ ਵਧੇਰ[1] ॥੨੩॥
ਪੁਨ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਮਨ ਮੋਦ ਹੋਏ,
ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਲਕ ਤੋਪਨ ਕੀ[1] ਕਰਾਈ,
ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਗਵਾਇ।
ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਨੈ ਤਬਿ ਖਬਰ ਦੀਨੀ,
ਦਿਸ ਪੰਜਾਬੋਂ ਚਾਲਿ।
ਤਿਸ ਤਈਂ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹ੍ਵੈ,
ਬਰ ਬਖਸ਼ ਕੀਨ ਨਿਹਾਲ ॥੨੪॥
ਦੋਹਰਾ:
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਤਰਫ ਤੈ,
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਨੰਦ ਲਾਲ।
ਆਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਖਬਰ ਤਿਨ,
ਦੀਨੀ ਐਸ ਬਿਸਾਲ ॥੨੫॥
ਸ਼ਹਿਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੇ,
ਆਵਤ ਹੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਦਿਸ ਜਾਨ ਕੋ,
ਰਾਖਤ ਮਨ ਮੈਂ ਚਾਹਿ ॥੨੬॥

[1]ਬਵੰਜਾਂ (੫੨) ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਰਗਣਾ।

[1]ਬਹੁਤੇ।

[1]ਉਤ੍ਰਾਯਣ (ਦਸ ਪੋਹ ਤੋਂ ਨੌਂ ਹਾੜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ) ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ, ਦਿਨ ਬ ਦਿਨ (ਦਹ ਚੰਦ) ਦਸ ਗੁਣਾ ਵਧ ਕੇ (ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਦਲ) ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

[1]ਬਲ।

[1]ਮੰਨੋ ਬਹੁਤੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ ਹੋਏ।

[1]ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਵਾਰ।

ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਅਬਿ ਆਪ ਕੇ,
ਆਵਹਿਗੋ ਇਤ ਖਾਸ[1]। [1]ਆਪ।
ਕਿਛੁਕ ਗੁਫਤ-ਗੂ[1] ਕਰਨ ਕੀ, [1]ਗੱਲ ਬਾਤ।
ਰਾਖਤ ਮਨ ਮੈਂ ਆਸ ॥੨੭॥
ਹਾਕਲਾ ਛੰਦ:
ਪੁਨ ਚੰਦਰੋਜ਼ ਕੇ ਮਾਂਹੀ[1]। [1]ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ।
ਤਬਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਚਾਹੀ[1]। [1]ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ।
ਆਯੋ ਵਹਿ ਗੁਰੁ ਕੈ ਪਾਸੰ।
ਦੈ ਭੇਟਾ ਮਿਲਿਓ ਖਾਸੰ ॥੨੮॥
ਇਕ ਵਡੋ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰਾ।
ਤਿਨ ਧਰਯੋ ਗੁਰੁ ਕੈ ਤੀਰਾ[1]। [1]ਪਾਸ।
ਗੁਰੁ ਲੈ ਕਰਿ ਗੰਗਾ[1] ਮਾਹੀਂ। [1]ਗੋਦਾਵਰੀ।
ਵਹਿ ਗੇਰ ਦਯੋ ਛਿਨ ਤਾਹੀਂ ॥੨੯॥
ਪਿਖਿ ਯੌਂ ਪੁਨ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ।
ਕਰ ਜੋਰਿ ਬੋਲਯੋ ਸਾਦਰ।
ਹੇ ਗੁਰੁ ਯਹਿ ਨੀਕੋ ਹੀਰਾ।
ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਗੇਰਯੋ ਨੀਰਾ ॥੩੦॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸ ਵਖਾਨਾ।
ਹੈ ਹਮਰਾ ਤੋਸ਼ੇ ਖਾਨਾ[1]। [1]ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨਰੱਖਣ ਦਾ ਘਰ।
ਯਹਿ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿਚਾਰੋ।
ਚਹੀਏ ਤੌਂ ਲੈਹੁ ਨਿਹਾਰੋ[1] ॥੩੧॥ [1]ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਉ।
ਧਸ ਕਰਿ ਇਸ ਜਲ ਕੇ ਮਾਂਹੀਂ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਤਲ ਨਿਰਖੌਂ ਚਾਹੀ।
ਯਹਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਸੁਨ ਕੈ।
ਧਸ ਜਲ ਮੈਂ ਨਿਰਖਯੋ ਗੁਨ ਕੈ ॥੩੨॥
ਪੇਖੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਜਵਾਹਰ।
ਬਹੁ ਹੀਰੇ ਵਡ ਤਿਸ ਠਾਹਰ।
ਪਿਖਿ ਹੋਯੋ ਅਧਿਕ ਹਿਰਾਨੰ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਪਗ ਬੰਦੇ ਆਨੰ ॥੩੩॥
ਤਿਸ ਜਾਗਾ ਕਾ ਅਬਿ ਨਾਮੂੰ।
ਕਹਿੰ ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਤਮਾਮੂੰ।
ਫਿਰ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਖਾਸੰ।
ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਹਯੋ ਗੁਰੁ ਪਾਸੰ ॥੩੪॥
ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੀਨ ਦਯਾਲੇ।
ਇਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਬਿਸਾਲੇ।
ਜੋ ਬੰਦਾ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰਾ।
ਹੈ ਗਯੋ ਪੰਜਾਬ ਮਝਾਰਾ ॥੩੫॥

ਜਿਸ ਹਿਤ ਤੁਮ ਵਹਿ ਪਠ ਦੀਨਾ।
ਸੋ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਉਨ ਕੀਨਾ।
ਤਿਨ ਬੈਰ ਸਜਾਦਜੋਂ ਕੇਰੋ।
ਲੀਨੋ ਸਭਿ ਭਲਿ ਬਿਧਿ ਹੇਰੋ ॥੩੬॥
ਅਬਿ ਮਿਹਰ ਆਪ ਦਿਲ ਧਰੀਏ।
ਮੁਝ ਪਰ ਯਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀਏ।
ਲਿਖ ਪਠੀਏ ਯੌਂ ਤਿਸ ਤਾਂਈਂ।
ਨਹਿਂ ਜੁਲਮੀ ਕਰੈ ਮਹਾਂਈਂ[1] ॥੩੭॥ — [1]ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੁਲਮ।
ਯਹਿ ਖਲਕ ਖੁਦਾ ਕੀ ਹੱਈਏ।
ਨਹਿਂ ਅਤੀ ਦੁਖਾਵਨਿ ਚਹੀਏ।
ਨਹਿ ਗਦਲ ਮੁਲਕ ਮੈਂ ਪਾਵੈ।
ਹਮ ਤੈ ਜੋ ਚਹਿ ਮਨਵਾਵੈ ॥੩੮॥
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਿਲਵਾਵੈ।
ਮਨ ਜੇਤਿਕ ਤਿਸ ਕੇ ਭਾਵੈ।
ਪੁਨ ਮੈਂ ਹੋਂ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰਾ।
ਜਿਮ ਔਰ ਖਾਲਸਾ ਸਾਰਾ ॥੩੯॥
ਜਬਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਢਿਗ ਭਾਖਜੋ ਸਾਦਰ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਯੌਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ।
ਸੁਨ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਪਜਾਰੇ ॥੪੦॥
ਤੁਮ ਨੈ ਜੋ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।
ਕੀਨੋ ਥਾ ਇਕ ਅਕਰਾਰੇ।
ਨਹਿਂ ਪੂਰਨ ਸੋ ਤੁਮ ਕੀਨੋ।
ਹਮ ਤਿਸੀ ਕਾਜ ਹਿਤ ਚੀਨੋ ॥੪੧॥
ਇਕ ਬੰਦਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਵਾਜਾ[1]। — [1]ਇਕ ਪੁਰਖ ਨੂੰ (ਬੰਦਾ) ਦਾਸ ਬਣਾ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ।
ਤਿਸ ਤੈ ਕਰਵਾਯੋ ਕਾਜਾ।
ਹਮ ਹੁਕਮ ਜੁ ਤਿਸ ਕੋ ਦੀਨਾ।
ਤਿਨ ਸੀਸ ਧਾਰਿ ਸਭਿ ਕੀਨਾ ॥੪੨॥
ਅਰ ਅਜ਼ਮਤ[1] ਤਿਸ ਕੌਂ ਦੀਨੀ। — [1]ਕਰਾਮਾਤ।
ਹਮ ਨੈ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਪੀਨੀ[1]। — [1]ਬਹੁਤੀ।
ਜੋ ਬੋਲ ਭਲੇ ਜਨ ਰਰ ਹੈਂ[1]। — [1]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਫਿਰ ਪਾਲਨ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੪੩॥
ਜੋ ਬੈਨ ਨ ਅਪਨੇ ਪਾਲਤ।
ਤਿਨ ਕੋ ਜਮ ਦੋਜ਼ਕ ਡਾਲਤ।
ਜੋ ਬਚਨ ਸਪੁਰਸ਼ਨ ਕੇਰਾ[1]। — [1]ਚੰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ।
ਮੁਖ ਤੈ ਨਿਕਸਜੋ ਇਕ ਬੇਰਾ ॥੪੪॥
ਵਹਿ ਫਿਰਤ ਨਾਹਿਂ[1] ਫਿਰ ਐਸੇ। — [1]ਮੁੜਦਾ ਨਹੀਂ।

ਪਿਖਿ ਦੰਤ ਦੁਰਦ ਕਾ ਜੈਸੇ[1]।
ਜਯੋਂ ਛੂਟਯੋ ਤੀਰ ਕਮਾਣੋਂ।
ਫਿਰ ਫਿਰਤ ਨ ਪੀਛੇ ਜਾਣੋ ॥੪੫॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦਾ ਦੰਦ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਫਿਰ ਕਹੀ,
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਯਹਿ ਬਾਤ।
ਜੇ ਨਹਿਂ ਬਰਜਤ ਆਪ ਤਿਸ,
ਗਦਲ ਮਿਟੈ ਕਿਸ ਭਾਂਤਿ ॥੪੬॥
ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਮਨ ਦ੍ਰਿਢ ਰਖਯੋ,
ਪਰਣ ਯਹੀ ਕਰ ਸਾਰ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਘਰ ਸੰਗ ਕਬੀ ਮੈਂ,
ਨਾਹਿਂ ਕਰੋਂਗੋ ਰਾਰ ॥੪੭॥
ਯੌਂ ਸੁਨ ਕਰਿ* ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਕਹਯੋ,
ਸੁਨੋ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹਿ।
ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਣ ਜੇ ਆਪ ਯਹਿ,
ਅਰ ਕਿਯ ਚਲਤ ਨਿਬਾਹਿ ॥੪੮॥

*'ਯੌਂ ਸੁਨ ਕਰਿ' ਪਾਠ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਚ ਇਹ ਪਾਠ ਛਪਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਣਜਾਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਥਾਵੇਂ 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ' ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ੪੮ ਨੰ: ਅੰਕ ਵੀ ਦੋਹਰਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਹਰਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ' ਅੰਕ ਨੰ: ੪੯ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਜੋਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ:
ਤਬ ਤੁਮ ਧੀਰਜ ਧਰ ਰਿਦੈ,
ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਰਹਾਵੋ।
ਜੋ ਕਰਿ ਹੈ ਸੋ ਸਭਿ ਸਹੋ,
ਨਹਿਂ ਰਾਰ ਬਢਾਵੋ।
ਅਬਿ ਬੰਦਾ ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਮੈਂ, ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਹੰਕਾਰੀ।
ਜਬੈ ਉਲੰਘਨ ਕਰੈਗੋ, ਆਇਸ[1] ਹੱਮਾਰੀ ॥੪੯॥

[1]ਆਗਿਆ।

ਬਿਗਰ ਜਾਇਗੋ ਪੰਥ ਸੈਂ, ਨਿਜ ਪੰਥ ਚਲੈ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਘਰ ਸੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹ੍ਵੈ, ਜਤ ਸਤ ਸਭਿ ਖ੍ਵੈ ਹੈ।
ਤਬਿ ਹਮ ਅਜ਼ਮਤ ਆਪਨੀ, ਤਿਸ ਤੈ ਸਭਿ ਲੈਹੈਂ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਪੰਥ ਕੋ, ਫਿਰ ਨੀਕੈ ਦੈਹੈਂ ॥੫੦॥
ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਰਹਿ ਜਾਇਗੋ, ਅਜ਼ਮਤ ਤੈ ਖਾਲੀ*।
ਤਬਿ ਤੁਮ ਲਈਓ ਤਾਂਹਿ ਤੈ, ਮਨ ਭਵਤ ਸਮਾਲੀ[1]।

*ਅਜਿਹੇ ਵਾਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸਬੰਧੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।
[1]ਉਸ ਤੋਂ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ (ਰਾਜ ਭਾਗ) ਲੈ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਜੇ।

ਯੌਂ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈ ਕਹਯੋ, ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਮੁਦ ਮਾਨ ਕੈ, ਡੇਰੇ ਗਯੋ ਸਾਦਰ ॥੫੧॥
ਤਬਿ ਹੀ ਏਕ ਪਠਾਣ ਨੈ, ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਬਹੁ ਗਰਜ਼ੀ[1]।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਢਿਗ ਦਈ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ।

[1]ਇੱਛਾਵਾਨ।

ਕਹਯੋ ਹਮਾਰੀ ਭੂਮਿ ਮੈਂ, ਗੁਰੁ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ।
ਜੋਰ ਬਜੋਰੀ[1] ਆਨ ਕੈ, ਇਨ ਡੇਰਾ ਲਾਇਓ ॥੫੨॥ [1]ਬਦੋ-ਬਦੀ।
ਸਾਤ ਪੁਸ਼ਤ ਤੈ[1] ਜ਼ਿਮੀਂ ਹੈ, ਹਮਰੀ ਯਹਿ ਜਾਨੋ। [1]ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ।
ਪੀਰ ਹਿੰਦ ਕੇ ਨੈ ਲਈ, ਦਬ ਅਬੀ ਮਹਾਨੋ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਗੁਰੂ ਤੈ, ਬੂਜਯੋ ਯਹਿ ਜਬ ਹੀ।
ਜਿਮੀਂ ਹਮਾਰੀ ਹੈ ਯਹੀ, ਗੁਰੁ ਭਾਖਯੋ ਤਬਿ ਹੀ ॥੫੩॥
ਪਰਯੋ ਅਧਿਕ ਇਮਰਾਰ[1] ਜੌ, ਤੌ ਗੁਰੁ ਇਕ ਥਲ ਕੋ। [1]ਝਗੜਾ।
ਪਟਵਾਯੋ ਛੈ ਹਾਥ ਲੌਂ, ਦਿਖਲਾਯੋ ਬਲ ਕੋ।
ਨਿਸਕਯੋ ਧਰਤੀ ਮੱਧ ਤੈ, ਇਕ ਮੰਦਰ ਚਾਰੂ[1]। [1]ਸੁੰਦਰ।
ਧੂਣੀ ਤਿਸ ਕੈ ਵੀਚ ਮੈਂ, ਜਗ ਰਹੀ ਅਪਾਰੂ ॥੫੪॥
ਕਰਮੰਡਲ ਵਰ ਆਸਨੈਂ, ਆਸਾ[1] ਅਰ ਮਾਲਾ। [1]ਸੋਟਾ।
ਯਹਿ ਸਮਾਜ[1] ਦਿਖਰਾਯੋ, ਨਿਜ ਗੁਰੂ ਬਿਸਾਲਾ। [1]ਸਾਮਾਨ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਬੂਝਯੋ, ਯਹਿ ਨਿਕਸਯੋ ਕੈਸੇ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਨੈ ਫਿਰ ਭਾਖਯੋ, ਤਿਸ ਪਰਤੀ ਐਸੇ ॥੫੫॥
ਜਬਿ ਜੁਗ ਦੁਾਪੁਰ ਥਾ ਹੁਤੋ, ਤਬਿ ਹਮ ਇਸ ਥਾਨੈਂ।
ਬਰਸੋਂ ਕੇਤਿਕ ਬੈਠ ਕੈ, ਤਪ ਕੀਨ ਮਹਾਨੈ।
ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੈ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਬਹੁ ਬੰਦਨ ਕੀਨੋ।
ਤਬਿ ਹੀ ਤਿਸੀ ਜਮੀਨ ਕਾ, ਪੱਟਾ[1] ਲਿਖ ਦੀਨੋ ॥੫੬॥ [1]ਸਨਦ, ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ।
ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਕੌ, ਭੇਟਾ ਬਹੁ ਦੈ ਕੈ।
ਤਰਫ ਨੁਰੰਗਾ ਬਾਦ ਕੀ, ਆਯੋ ਪੁਨ ਧੈ ਕੈ।
ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਮੈਂ, ਮੁਦ ਪਾਇ ਰਹਾਏ।
ਗੁਰੁ ਕੀ ਘਰਨੀ[1] ਤਬਿ ਹੁਤੀ, ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਤਹਾਂਏਂ ॥੫੭॥ [1]ਮਹਿਲ (ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ)।
ਤਿਨ ਕੋ ਫਿਰ ਤਬਿ ਗੁਰੂ ਨੈ, ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਾਯੋ।
ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਲੌ ਸਿੱਖਨ ਕੋ, ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਦਾਯੋ।
ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨ ਕਾ, ਦਿਲ ਮੈਂ ਯੌਂ ਠਟਯੋ[1]। [1]ਧਾਰ ਲਿਆ।
ਕਰਤੇ ਪੁਰਖੁ ਬਿਕੁੰਠ ਤੈ, ਪਰਮਾਨਾ[1] ਪਠਯੋ ॥੫੮॥ [1]ਹੁਕਮਨਾਮਾ।
ਕਾਰਣ ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨ ਕਾ, ਗੁਰੁ ਐਸ ਬਨਾਯੋ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਹੁਤੋ, ਇਕ ਨੌਕਰ ਭਾਯੋ[1]। [1]ਚੰਗਾ।
ਪੈਦੇ ਖਾਨ ਪਠਾਂਨ ਥਾ, ਬਡ ਨਾਮੀ ਬੀਰੈਂ[1]। [1]ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਰਮਾ।
ਤਾਂ ਕੋ ਰਣ ਮੈਂ ਹਤਯੋ ਥਾ, ਖਸਟਮ ਗੁਰੁ ਧੀਰੈਂ ॥੫੯॥
ਪੌਤਰ ਤਿਸ ਕੇ ਜੁਗ ਭਏ, ਨੌਕਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਦੱਖਣ ਮੈਂ, ਜਬਿ ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ।
ਵਹੀ ਫੌਜ ਨਾਦੇੜ ਮੈਂ, ਤਬਿ ਸ਼ਾਹਿ ਤਜਾਈ[1]। [1]ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।
ਪੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਖਿ ਗੁਰੈਂ, ਦਰਸੈਂ ਜਨ ਆਈ ॥੬੦॥
ਵਹਿ ਭੀ ਇਕ ਦਿਨ ਦਰਸਬੇ, ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਪੈ ਆਏ।

ਸੁੰਦਰ ਡੀਲ[1] ਜੁਆਨ ਪਿਖਿ, ਬਡ ਗੁਰੁ ਖੁਸ਼ਿ ਥਾਏ।
[1]ਕੱਦ।
ਗੁਰੁ ਹਵਾਲ ਜਬਿ ਬੂਝਜੋ, ਉਨ ਕਹਜੋ ਸੁਨਾਏ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਜਲੰਧਰੈਂ, ਢਿਗ ਘਰ ਹਮਰਾਏ[1] ॥੬੧॥
[1]ਸਾਡਾ ਘਰ ਹੈ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹਜੋ, ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਜੋਈ।
ਤਿਸ ਕੇ ਹੈਂ ਹਮ ਪੌਤਰੇ, ਪਾਠਾਣ ਲਖੋਈ[1]।
[1]ਜਾਣੋ।
ਗੁਲ ਖਾਂ ਅਤਾਉਲ ਖਾਨ ਹੈਂ, ਇਹ ਨਾਮ ਹਮਾਰੇ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੁਦ ਮਾਨ ਕੈ, ਨਿਜ ਢਿਗ ਬੈਠਾਰੇ ॥੬੨॥
ਕਰਿ ਪਿਆਰ ਕੀ ਬਾਤ ਬਹੁ, ਤਬਿ ਹੇਤ ਮਿਠਾਈ।
ਦੋਇ ਰੁਪੱਈਏ ਦੁਹਾਂ ਕੋ ਦੀਨੇ, 'ਉਨ ਜਾਈ[1]।
[1]ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਘਰ) ਜਾ ਕੇ।
ਕਹਜੋ ਆਪਨੀ ਮਾਤ ਪੈ, ਸਬਿ ਹੀ ਬਿਰਤੰਤਾ'।
ਹੁਤੀ ਤਹਾਂ ਤਿਨ ਸੰਗ ਹੀ, ਉਨ ਜਾਨਯੋ ਤੰਤਾ[1] ॥੬੩॥
[1]ਤੱਤ, ਸਿਧਾਂਤ।
ਪੈ ਉਨ ਨਿਜ ਪੂਤਾਨ ਪੈ, ਕਿਛੁ ਭੇਤ ਨ ਖੋਲ੍ਹਾ।
ਕਰੀ ਤਰੀਫ ਸ਼ਰੀਫ ਹੈਂ, ਬਲਿਕੈ ਆਤੋਲਾ[1]।
[1]ਸਗੋਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਕਿ {ਆਤੋਲਾ} ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਹਨ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੈ, ਆਵੈਂ ਧਨ ਪਾਵੈਂ।
ਤਿਨ ਕੋ ਚੌਪੜ[1] ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨਿਜ ਸੰਗ ਖਿਲਾਵੈਂ ॥੬੪॥
[1]ਪਾਸਾ।
ਪੈ ਜਬਿ ਮਾਰੈਂ ਨਰਦ ਕੋ, ਜਾਂ ਡਲ ਗੁਰੁ ਗੇਰੈਂ[1]।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਡਾਲਣੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਉਨੈ ਸੁਨਾਇ ਕੈ, ਨਿਤ ਗਾਰੀ ਟੇਰੈ*।
*ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਗਾਲੀ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਆਪ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਕੌੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ, ਪਾਸਾ ਖਿਡਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਦਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- "ਸਾਦਰ ਬੋਲ ਖਿਲਾਵਹੀਂ ਪਾਸਾ ਸੰਗਾਇ ॥"
ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਕਾ ਬੈਰ ਜੋ, ਨਹਿ ਲੇਵੈ ਅਰਿ ਤੈ[1]।
[1]ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਪਾਸੋਂ।
ਥੂਕ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਮਾਤ ਪੈ, ਲਾਨ੍ਹਤ ਤਿਹਂ ਨਰ ਤੈ ॥੬੫॥
ਖਾਣਾ ਤਾਂਹਿ ਹਰਾਮ ਹੈ, ਧਿਕ ਜਾਤੈਂ ਪਾਤੈਂ।
ਕੁਲ ਬੈਰੀ ਕੀ ਸੰਤਤੈਂ, ਜੋ ਹਤੈ ਨ ਖਜ਼ਾਤੈਂ[1]।
[1]ਕੁਲ ਦੇ ਵੈਰੀ ਦੀ ਉਲਾਦ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਨ ਮਾਰੇ।
ਬਾਤ ਬਾਤ ਮੈਂ ਨੀਤ[1] ਗੁਰੁ, ਯੌਂ ਉਨੈ ਸੁਨੈਹੈਂ।
[1]ਹਰਰੋਜ਼।
ਵਹਿ ਯਹਿ ਭੇਦ ਨ ਸਮਝਹੀਂ, ਸੋ ਭਾਵ ਲਖੈ ਹੈਂ[1] ॥੬੬॥
[1]ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਹੀ ਹੈ।
ਪਾਂਚ ਰੁਪੱਈਏ ਰੋਜ ਹੀ, ਦੇਵੈਂ, ਉਨ ਤਾਂਈਂ।
ਸਾਦਰ ਬੋਲ ਖਿਲਾਂਵਹੀਂ, ਪਾਸਾ ਸੰਗਾਈ।
ਕਈ ਬਾਰ ਨਿਜ ਮਾਤ ਪੈ, ਉਨ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਹਮਰੇ ਹੋਇ ਮੁਖਾਤਬੈਂ[1] ਗੁਰੁ ਨਿਤ ਇਮ ਗਾਈ[2] ॥੬੭॥
[1]ਮੁਖ਼ਾਤਬ, ਸਾਹਮਣੇ। [2]ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ ਕੀ ਮਾਇ ਨੈ, ਸਭਿ ਭੇਤ ਬਤਾਯੋ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਾਦੇ ਨੈ ਸਹੀ, ਤੁਵ ਦਾਦਾ ਘਾਯੋ[1]।
[1]ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਬਾਪ ਤੁਮਾਰਾ ਇਨ ਹਤਜੋ, ਚਮਕੌਰ ਨਜੀਕੈਂ।

ਪਹਿਲੇ ਜੰਗ ਜੁ ਭਯੋ ਥਾ, ਜਾਨੋ ਤੁਮ ਠੀਕੈਂ ॥ ੬੮ ॥
ਕਰਤ ਅੱਗ੍ਰਚੈ[1] ਤੁਮੀ ਕੋ, ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਅਸ਼ਾਰਾ। [1]ਭਾਵੇਂ।
ਪੈ ਤੁਮ ਬੁਰਾ ਨ ਚਿਤਵੀਅਹੁ, ਇਹੁ ਬਲੀ ਅਪਾਰਾ।
ਪੁਨਾ ਨਿਮਕ ਹਮ ਬਹੁ ਖਯੋ, ਇਨ ਕੇ ਘਰ ਕੇਰੋ।
ਲਰਤ ਜੰਗ ਮੈਂ ਸੋ ਹਤੇ, ਨਹਿਂ ਦੋਸ਼ ਇਨ ਕੇਰੋ ॥ ੬੯ ॥
ਯੱਦਜਪਿ ਉਨ ਕੀ ਮਾਇ ਨੈ, ਗੁਰੁ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
ਕਹਿ ਬਹੁਧਾ[1] ਸੁਤ ਥੇ ਬੂਜੇ, ਕਸਮੈਂ ਦਿਲਵਾਈ। [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।
ਤੌਂ ਭੀ ਫਿਰ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਪੂਰਬ ਕੀ ਨਜਾਂਈ[1]। [1]ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਹੀ।
ਦੈ ਗਾਰਾਂ ਪਾਸਾ ਸੁਟਯੋ, ਯਾ ਬਿਧਿ ਪੁਨ ਗਾਈ ॥ ੭੦ ॥
ਨਾਲਾਯਕ ਮਰਦੂਦ[1] ਸੋ, ਜੋ ਬੈਰ ਨ ਲੈ ਹੈ। [1]ਰੱਦੀ, ਕਾਇਰ।
ਅਪਨੇ ਦਾਦੇ ਬਾਪ ਕਾ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੁਲ ਤੈ ਹੈ[1]। [1]ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕੁਲ ਪਾਸੋਂ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਰਿਸਿ ਉਨੈ, ਇਮ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮੌਕਾ[1] ਜੇ ਮਿਲੈ, ਫਿਰ ਕਜੋਂ ਨਹਿਂ ਘਾਈ ॥ ੭੧ ॥ [1]ਯੋਗ ਸਮਾਂ।
ਬਾਤ ਏਹੁ ਗੁਰੁ ਸਮਝ ਕੈ, ਤਬਿ ਬਹੁ ਖੁਸ਼ਿ ਥੀਏ।
ਤਿਸ ਦਿਨ ਤਿਨ ਕੋ ਦੋਗੁਨੇ, ਦਮੜੇ ਗੁਰੁ ਦੀਏ।
ਅਧਿਭੁਤ ਖੰਜਰ[1] ਬਖਸ਼ਜੋ, ਗੁਲ ਖਾਂ ਕੇ ਤਾਂਈਂ। [1]ਕਟਾਰ।
ਮਹਿਮਾਂ ਲੀਲ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਕਹਿ ਕੌਨ ਸਕਾਈ ॥ ੭੨ ॥
ਦੋਇ ਤੀਨ ਦਿਨ ਵੈਸ ਹੀ, ਚੌਪੜ ਕੇ ਮਾਂਹੀਂ।
ਤਾਂਨ੍ਹੇ ਤਿਨ ਕੋ ਲਾਵਹੀਂ, ਬਹੁ ਗਾਰ ਸੁਨਾਂਹੀਂ।
ਸੁਨਿ ਉਨ ਕੇ ਮਨਿ ਰਿਸ ਬਢੀ, ਮੌਕਾ ਤੱਕਾਹੈਂ[1]। [1]ਤਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਕਿਯ ਕੌਤਿਕ ਚਾਹੈਂ ॥ ੭੩ ॥
ਛਕਿ ਅਫੀਮ ਉਨ ਸਾਮਣੇ, ਨਿਤ ਝੋਕਾਂ ਲਾਵੈਂ।
ਨਿਜ ਤੰਬੂ ਮੈਂ ਉਨੀ ਸੋਂ, ਏਕੰਤ ਥਿਰਾਵੈਂ।
ਇਕ ਦਿਨ ਵਹਿ ਮਨ ਮਥ ਅਏ, ਦੀਵਜੋਂ ਕੇ ਵੇਲੇ।
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੀ ਜਾਣ ਕੈ, ਹ੍ਵੈ ਥਿਰੇ ਇਕੇਲੇ ॥ ੭੪ ॥
ਛਕਤ ਰੇਵੜੀ[1] ਪੀਨਕਾ ਲੇਵੈਂ ਦਿਖਰਾਈ[2]। [1]ਰਿਉੜੀਆਂ। [2]ਦਿਖਾ ਕੇ (ਪੀਨਕਾਂ) ਊਂਘ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਜੈਸ ਪੋਸਤੀ ਲਾਇ ਹੈ, ਪੀਨਕ ਬਹੁ ਭਾਈ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਗੁਲ ਖਾਂ ਤੰਬੂ ਮੈਂ ਗਯੋ, ਬਾਹਰ ਰਹਜੋ ਬੀਆ[1]। [1]ਦੂਜਾ, ਅਤਾਉਲਾ ਖ਼ਾਂ।
ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਨਹਿਂ ਹੁਤੋ, ਤਬਿ ਕੋਇ ਤਹੀਆ[1] ॥ ੭੫ ॥ [1]ਤਹਾਂ, ਉਥੇ।
ਪਿਖਿ ਮੌਕਾ ਅਫਗਾਂਨ ਨੈ[1], ਹ੍ਵੈ ਬਾਂਏਂ ਓਰੀ[2]। [1]ਪਠਾਣ ਨੇ। [2]ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ।
ਹਤੀ ਕਟਾਰੀ ਉਦਰ ਮੈਂ[1], ਨਹਿਂ ਗਈ ਘਸੋਰੀ[2]। [1]ਪੇਟ ਵਿੱਚ। [2]ਖਭੋਈ ਨਹੀਂ ਗਈ।
ਗੁਰੁ ਹੁਸ਼ਜਾਰ ਹ੍ਵੈ ਸੀਘਰ ਹੀ, ਦਹਿਨਾ[1] ਹੱਥ ਮਾਰਾ। [1]ਸੱਜਾ।
ਡਰਿ ਕਮ ਹੌਂਸਲ ਖਾਂ ਗਿਰਜੋ, ਕਰਿ ਹਾਹਾ ਕਾਰਾ[1] ॥ ੭੬ ॥ [1]ਡਰ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਪਠਾਣ ਹਾਹਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਖੰਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਾਰ ਕੈ, ਸੋ ਦੋ ਧਰ ਕੀਆ।
ਅੱਤਾਉਲ ਖਾਂ ਭਾਗਜੋ, ਸਿੰਘੈਂ ਨਿਰਖੀਆ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।
ਫਸਿ ਤੰਬੂ ਕੀ ਲਾਸ ਸੋਂ[1] ਸੋ ਗਿਰਜੋ ਤਹਾਂਹੀ।
[1]ਰੱਸੇ ਨਾਲ।
ਰੇਜੇ ਰੇਜੇ[1] ਕਰ ਸੁਟਜੋ, ਸਿੰਘੋ ਨੇ ਵਾਂਹੀਂ ॥੭੭॥
[1]ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ।
ਭੀਤਰ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰ ਕੈ, ਬਿਸਮਾਦ ਰਹਾਏ[1]।
[1]ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਈਂ ਸੰਭਾਲਜੋ, ਅਫਸੋਸ ਬਢਾਏ।
ਜ਼ਖਮ ਸਿਵਾ ਕਾਰੀ[1] ਕਰੀ, ਦਿਨ ਪੰਦਰਾਂ ਮਾਂਹੀਂ।
[1]ਦਵਾਈ, ਇਲਾਜ।
ਜ਼ਖਮ ਭਰਯੋ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਿਯ, ਦਿਯ ਦਾਨ ਮਹਾਂਈਂ ॥੭੮॥
ਅਫਗਾਨੋ ਕੀ ਮਾਤ ਕੌਂ, ਗੁਰੁ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਯੋ।
ਦੈ ਕੈ ਗਜਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਨ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਚਾਯੋ।
ਜਖਮ ਹੋਨ ਕੀ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ, ਜਬਿ ਖਬਰ ਪਹੂੰਚੀ।
ਪਠੇ ਜਰਾਹਿ[1] ਹਕੀਮ ਬਡ, ਵਥੁ ਦੌਲਤ ਮੂਚੀ[2] ॥੭੯॥
[1]ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ। [2]ਬਹੁਤੀ।
ਗੁਰੁ ਰਾਜ਼ੀ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈ, ਜਬਿ ਖਬਰ ਪੁਚਾਈ।
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹ੍ਵੈ, ਬਹੁ ਭੇਟ ਘਲਾਈ।
ਕਮਠੇ[1] ਨਵ ਨਵ ਟਾਂਕ[2] ਕੇ, ਜੁਗ[3] ਪਠੇ ਲਹੌਰੀ।
[1]ਧਨੁਸ਼। [2]ਟਾਂਕ- ਧਨੁਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਖਣ ਦਾ ਇਕ ਤੋਲ, ਪੰਜੀ ਸੇਰ ਪ੍ਰਮਾਣ। [3]ਦੋ।
ਲਜਾਇ ਮਾਤਬਰ[1] ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ, ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਦਿਯ ਗੌਰੀ[2] ॥੮੦॥
[1]ਇਤਬਾਰੀ ਆਦਮੀ। [2]ਭਾਰੇ (ਧਨੁਸ਼)।
ਦੀਪ ਮਾਲ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨੈ, ਉਤਸ਼ਵ ਕਰਵਾਯੌ।
ਵੀਚ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮੀਰ ਨੈ, ਮਨ ਮਹਿਂ ਠਹਰਾਯੋ।
ਯੇ ਕਮਠੇ ਕਿਸ ਤੈ ਚਢੈਂ, ਦਿਖਰਾਵਾਰਾਖੇ।
ਗੁਰੁ ਤਿਹਂ ਮਨ ਕੀ ਜਾਨ ਕੈ, ਰਹਿ ਸਕੇ ਨ ਮਾਖੇ[1] ॥੮੧॥
[1]ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ।
ਕਮਠੇ ਚਾਇ[1] ਚਢਾ ਦਏ, ਜਬਿ ਲਾਗਜੋ ਜੋਰੈਂ।
[1]ਧਨੁਸ਼ ਚੁਕ ਕੇ।
ਜ਼ਖਮ ਹੁਤੋ ਅੱਲਾ[1] ਅਬੀ, ਖੁਲ੍ਹ ਗਯੋ ਬਹੋਰੈਂ।
[1]ਕੱਚਾ।
ਮਾਲਕ ਭਾਵੀ ਕੇ ਗੁਰੂ, ਜੋ ਚਹੈਂ ਕਰਾਵੈਂ।
ਪੈਕੰਬਰ ਅਵਤਾਰ ਭੀ, ਨਹਿਂ ਸਮਾ ਟਰਾਵੈਂ[1] ॥੮੨॥
[1]ਟਾਲਦੇ।
ਜੈਸਾ ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ ਕਾ, ਥਾ ਸੋਈ ਮਾਨਾ।
ਚਹਜੋ ਜਰਾਹ ਹਕੀਮ ਨੈ, ਫਿਰ ਜਖਮ ਸਿਲਾਨਾ[1]।
[1]ਸਿਉਣਾ।
ਨਹਿਂ ਸਿਲਵਾਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਖੁਦ ਹੀ ਬੰਧ ਰਾਖਾ।
ਤਨ ਅਸਥੂਲ ਤਿਜਾਗਨੇ ਹਿਤ, ਤਜਾਰਾ ਲਾਖਾ[1] ॥੮੩॥
[1]ਜਾਣਿਆ।
ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਮੰਗਵਾਈ।
ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਬਜਾਕੁਲ ਭਏ, ਕਿਛੁ ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਈ।
ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਭੱਯਾ ਦੂਜ ਕੋ[1], ਬਡ ਜੱਗ ਕਰਾਯੋ।
[1]ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਦੂਜ ਨੂੰ।

ਬਾਂਛਤ ਭੋਜਨ ਦਾਨ ਦੈ, ਨਿਜ ਜਸ ਫੈਲਾਯੋ ॥ ੮੪ ॥
ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਕੇ ਦਿਨ ਸਭਾ ਮੈਂ, ਜਬਿ ਥਿਰੇ ਗੁਸਾਂਈ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ, ਇਮ ਅਰਜ਼ ਅਲਾਈ।
ਆਪ ਲੋਪ ਤਨ ਕਰਨ ਕੀ, ਅਬਿ ਕੀਨੀ ਤਜਾਰੀ।
ਸੰਗਤ ਕਿਸ ਕੇ ਆਸਰੇ, ਫਿਰ ਜੀਐ ਵਿਚਾਰੀ ॥ ੮੫ ॥
ਪਕਰਾਵਤ ਲੜ ਗੁਰੁ ਰਹੇ, ਪੂਰਬਲੇ ਹੇਰੋ।
ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨੇ ਕੇ ਸਮੇਂ, ਦੂਸਰ ਗੁਰੁ ਕੇਰੋ।
ਇਹੁ ਸੁਨਿ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਰਿ ਦਯਾ ਉਚਾਰਾ।
ਹਮ ਅਬਿ ਸੋ ਗੁਰੁ ਥਾਪ ਹੈਂ, ਜੋ ਸਭਿ ਸੈਂ ਭਾਰਾ ॥ ੮੬ ॥
ਅਜਰ[1] ਅਮਰ ਆਖੰਡ[2] ਰਹਿ, ਇਕ ਰਸ ਸਮ ਭਾਵੈਂ[3]। [1]ਬੁਢੇਪੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। [2]ਖੰਡਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। [3]ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਭੇਦ ਪੱਖ ਬਿਨ ਸਭੀ ਕੋ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਢਾਵੈਂ।
ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ, ਪਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਯੋ।
ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ ਨਲੇਰ ਲੈ, ਤਿਸ ਅੱਗਰ ਟਿਕਾਯੋ ॥ ੮੭ ॥
ਕਰਿ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੀਓ।
ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਥਪ ਪੂਜ ਕੈ, ਸਭਿ ਤੈ ਪੁਜਵੀਓ।
ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ[1] ਕਰਵਾਇ ਕੈ, ਬਹੁ ਥਾ ਬ੍ਰਤਵਾਯੋ। [1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੈ ਸਬਿ ਸਿੱਖਨ ਪ੍ਰਤਿ, ਇਮ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੮੮ ॥
ਤਥਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕਯ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦
ਦੋਹਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਬਿਰਾਜਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਮਝਾਰ ॥ ੮੯ ॥
ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ ॥
ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ ॥ ੯੦ ॥
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੁ ਮਾਨਿਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਮਿਲਯੋ ਚਹੈ, ਖੋਜ ਸਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ ॥ ੯੧ ॥
ਦਰਸਯੋ ਚਹਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ, ਸੈ ਦਰਸੈ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ॥
ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਸ੍ਵਾਰਥ ਲਹੈ, ਪਰਮਾਰਥ ਕੋ ਪੰਥ[1] ॥ ੯੨ ॥ [1]ਦੁਨਿਆਵੀ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ, ਉਭੈ ਜਹਾਜ ਉਦਾਰ[1]। [1]ਦੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਹਾਜ਼।
ਸਰਧਾ ਕਰ ਜੋ ਸੇਵ ਹੈਂ, ਸੋ ਉਤਰੈਂ ਭਵ ਪਾਰ[1] ॥ ੯੩ ॥ [1]ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ।
ਚੌਪਈ:
ਯੌਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਬਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ।
ਸਿੱਖਹਿ ਸੀਸ ਧਾਰਿ ਸਬਿ ਮਾਨੇ।
ਲਿਖੇ ਕੇਸਰਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸਾਖੀ।
ਮਾਂਹਿ, ਬਾਰਤਕ ਹੈ ਜੋ ਭਾਖੀ ॥ ੯੪ ॥
ਕਰਯੋ ਚਤ੍ਰਥੀ ਕੋ[1] ਉਪਦੇਸ਼ੈਂ। [1]ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਚੌਥ ਨੂੰ।
ਯੁਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਬਿਬੇਕ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ੈਂ[1]। [1]ਖ਼ਾਸ (ਬਿਬੇਕ) ਵਿਚਾਰ ਦੀ {ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ} ਜੁਗਤੀ ਸਹਿਤ।
ਬ੍ਰਹਮਾਤਮ ਦਿਢ ਗਯਾਨ ਦਿਢਾਯੋ।

ਹਸਤਾਮਲ ਕਰ ਐਨ ਦਿਖਾਯੋ[1] ॥ ੯੫ ॥
[1]ਹੱਥ 'ਤੇਰੱਖੇ ਅਉਲੇ ਵਾਂਗ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਵ ਬੰਧਨ ਜਾਂ ਤੇ ਮਿਟ ਜੈਹੈਂ।
ਫੇਰ ਨ ਜਨਮ ਮਰਨ ਜਨ ਪੈਹੈਂ।
ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਗੁਰੁ ਤੈ ਸਿੱਖ ਪਾਏ।
ਮਨੋ ਬਿਦੇਹ ਨ੍ਰਿਪ ਸਬਿ ਥਾਏ[1] ॥ ੯੬ ॥
[1]ਜਾਣੋ ਸਾਰੇ ਜਨਕਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਏ।

ਸ਼ੋਕ ਮੋਹ ਸਬਿ ਕਾ ਸਬਿ ਨਾਸਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਤੱਤ੍ਵ ਜਥਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ[1]।
[1]ਤੱਤਸਾਰ ਰੂਪ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ (ਸੱਤ ਰੂਪ) ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਆਇਆ।

ਕੇਚਿਤ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ[1] ਸੁ ਥੀਏ।
[1]ਜੀਵਨ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਭਾਵ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਹੋਸ਼ ਦੇ ਸਹਿਤ ਮੁਕਤ।

ਅਧਿਕ ਬਿਦੇਹੈਂ ਮੁਕਤਿ[1] ਰਹੀਏ ॥ ੯੭ ॥
[1]ਦੇਹ ਦੀ ਸੁਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤ-ਰੂਪ।

ਕਾਤਕ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਕੇ ਦਿਨ।
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਕੇਸ[1] ਤਾਂਹਿ ਛਿਨ।
[1]ਸਣ ਕੇਸੀਂ।

ਬਿਬਿਧਿ[1] ਸੁਗੰਧਿ ਧੂਪ ਮਹਿਕਾਏ।
[1]ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ।

ਨੌਤਨ[1] ਬਸਤ੍ਰ ਅੰਗ ਸਜਾਏ ॥ ੯੮ ॥
[1]ਨਵੇਂ।

ਛਕਿ ਅਫੀਮ ਸੁੱਖਾ* ਕਰਿ ਗਹਿਰੇ।
*ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਫ਼ੀਮ ਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦਾ ਛਕਣਾ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਾਮ ਖ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨੰ: ੭੦ ਦੇ ਅੰਕ ਨੰ: ੬ ਦੇ * ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪੈਰ ਟੂਕ।

ਕਮਰ ਕਸਾ ਸਬਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰੇ।
ਤੈਹਾਵਲ[1] ਬਹੁ ਕਰਿ ਵਰਤਾਯੋ।
[1]ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ।

ਦਾਨ ਦਯੋ ਜੋ ਜਿਹਂ ਮਨਿ ਭਾਯੋ ॥ ੯੯ ॥
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਉਛਵ[1] ਕਰਾਯੋ।
[1]ਉਤਸ਼ਾਹ।

ਅੱਸ੍ਵ ਕੁਮੈਤ ਰੰਗ ਨੁਲ੍ਹਵਾਯੋ[1]।
[1]ਲਾਖੀਰੰਗੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਆ।

ਕਾਠੀ ਸਬਜ਼ਜੋਂ ਜਟਿਤ[1] ਪਵਾਈ।
[1]ਹਰੇਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜਤ ਹੋਈ ਹੋਈ।

ਤਜਾਰ ਕਰਜੋ ਜ਼ੇਵਰ ਸਜਵਾਈ ॥ ੧੦੦ ॥
ਚੰਦਨ ਕੀ ਬਡ ਚਿਤਾ[1] ਚਿਨਾਈ।
[1]ਚਿਖ਼ਾ।

ਉਚ ਕਨਾਤ ਚੁਗਿਰਦ ਤਨਾਈ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਜੋ ਉਚਰ ਹੈ।
ਜਬਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹਮ ਇਸ ਮੈਂ ਕਰਿਹੈਂ ॥ ੧੦੧ ॥
ਦੂਰ ਕਨਾਤੋਂ ਸਬਿ ਸਿੱਖ ਕਰੀਓ[1]।
[1]ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਨਾਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਆ ਜੇ।

ਹਮਰੀ ਤਰਫ ਨ ਕੋਊ ਨਿਹਰੀਓ[1]।
[1]ਦੇਖਿਓ।

ਫੋਲਜੋ ਹਮਰਾ ਨਾਹਿਂ ਅੰਗੀਠਾ।
ਨਾਹਿ ਸਮਾਧ ਬਨੱਈਓ ਨੀਠਾ[1] ॥ ੧੦੨ ॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਜੋ ਸਮਾਧ ਹਮਰੀ ਬਨਵੈ ਹੈ।
ਜਗ ਮੈਂ ਤਿਹਂ ਸਰਬੰਸ ਨਰੈਹੈ।
ਹਮ ਨੈ ਸਾਚਾ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ।

ਮਾਨਨ ਏਕ ਅਕਾਲ ਦਿਢਾਜੋ ॥੧੦੩॥

ਗੋਰ[1] ਸਮਾਧਿ ਮੜ੍ਹੀ ਦੇਵਾਲਾ[2]।
[1]ਕਬਰ। [2]ਦੇਵ-ਮੰਦਰ।

ਇਨ ਕਾ ਮਾਨਨ ਕੂਰ ਦਿਖਾਲਾ[1]।
[1]ਝੂਠਾ ਦਿਖਾਇਆ।

ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਪੂਜੋ ਮਾਨੋ।

ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਕੀ ਠਾਨੋ ॥੧੦੪॥

ਵੀਚ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਖਾਸੈਂ[1]।
[1]ਆਪ।

ਹਮ ਨੈ ਲਿਖ੍ਯੋ ਅਪਨਾ ਆਸ਼ੈਂ[1]।
[1]ਸਿਧਾਂਤ।

ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨ ਕੈ।

ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਜਬਿ ਤਬਿ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਕੈ ॥੧੦੫॥

ਵੀਚ ਅਕਾਸ਼ ਕੁਲਾਹਲ[1] ਹੋਵਾ।
[1]ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਡੰਡ-ਰੌਲਾ।

ਚਮਤਕਾਰ ਸਬਿ ਸਿੱਖਨ ਜੋਵਾ[1]।
[1]ਦੇਖਿਆ।

ਤਬਿ ਆਸਨ ਤੈ ਉਠੇ ਗੁਸਾਂਈਂ।

ਚਲੇ ਚਿਤਾ ਦਿਸ਼ ਮੁਦਤ ਮਹਾਂਈਂ[1] ॥੧੦੬॥
[1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ।

ਮਾਰੂ ਕਾ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਯੋ।

ਓੜਕ ਨਿਬਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਇਹੁ ਗਾਯੋ।

ਸਿੱਖ ਕਨਾਤ ਤੈ ਦੂਰ ਹਟਾਏ।

ਆਪ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਤਾਂਹਿ ਮੈਂ ਜਾਏ ॥੧੦੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਇ ਫਿਰ ਚਿਤਾ ਪਰ,
ਊਚੀ ਧੁਨਿ ਗੁਰੁ ਦੇਵ।
ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ ਪੰਥ ਕੋ,
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਏਵ ॥੧੦੮॥

ਗੀਆ ਛੰਦ:

ਫਿਰ ਜੋਗ ਅਗਨਿ[1] ਨਿਕਾਲ ਕੈ,
[1]ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਅੱਗ।

ਗੁਰੁ ਚਿਤਾ ਚੰਦਨ ਕੀ ਦਹੀ[1]।
[1]ਸਾੜੀ।

ਤਨ ਥੂਲ ਨਿਜ ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਨੋ,

ਸਮ ਬਘੂਰੇ ਕੇ ਸਹੀ[1]।
[1]{ਸਹੀ} ਠੀਕ ਵਾ-ਵਰੋਲੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਥੂਲ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ {ਨਿਰਬਾਣ} ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗੁਰੁ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ ਮੈਂ[1] ਮਿਲੇ,
[1]ਜੋਤੀ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿੱਚ।

ਅਸਥੂਲ ਤਨ ਕੇ ਸਹਤ ਹੀ।

ਜਯੋਂ ਲਹਰ ਜਲ ਕੀ ਜਲ ਭਵੈ[1],
[1]ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਓਪਾਧਿ[1] ਤੈ ਹ੍ਵੈ ਰਹਿਤ ਹੀ ॥੧੦੯॥
[1]ਵਸਤ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਵਸਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਘਟਾਕਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਘੜਾ ਹੈ ਜੋ ਘਟਾਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਪਰਕਾਸ਼ ਅਧਿਕ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ,

ਧੁਨਿ ਭਰੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ[1] ਕੀ।
[1]ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਿਸੇ (ਆਘਾਤ) ਪ੍ਰਹਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸਬਿ ਸਿੱਧ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੁਰ ਆਏ,

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਆਦਿ ਮ੍ਰਯਾਦ ਕੀ[1]।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ ਆਏ ਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਕੀਤੀ।

ਮਨਿ ਜਟਿਤ ਚਟਤ ਬਿਵਾਨ ਬਾਂਕਾ,
ਸਰਦ ਪਤਿ ਸਮ ਸੋਹਿਤੈਂ[1]।

[1]{ਚਟਤ} ਚਿੱਟੀਆਂ ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ (ਬਾਂਕਾ) ਸੁੰਦਰ ਬਿਵਾਨ ਸਰਦ (ਰੁੱਤ ਦੇ) ਮਾਲਕ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਾਂਗ ਸੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸਵਾਰ ਕਰਿ ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰੈਂ,
ਮਗ ਲੀਨ ਨਭ ਸਬਿ ਜੋਹਿਤੈਂ[1] ॥ ੧੭੦ ॥

[1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲੈ ਲਿਆ।

ਸੁਰ ਨਟੀ ਨ੍ਰਿਤਨ ਜਾਤਿ ਅੱਗ੍ਰ[1]
ਉਤਸ਼ਾਹਿ ਯੁਤ ਮੁਦ ਪਾਇ ਹੈਂ।

[1]ਅਪੱਛਰਾਂ ਅੱਗੇ ਨਾਚ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਿ ਸੁਮਨ[1] ਬਰਖਾ ਸੁਮਨ ਸਾਨੰਦ[2],
ਉਸਤਤੀ ਬਹੁ ਗਾਇ ਹੈਂ।

[1]ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ। [2]ਦੇਵਤੇ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ।

ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਪਤਿ ਦੇਵਤਾ,
ਚਲਿ ਆਇ ਅੱਗ੍ਰ ਲੇਤ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਆਰਤੀ ਓਤਾਰ ਪੂਜਤ,
ਅਰਘ ਪਾਦ[1] ਸੁ ਦੇਤ ਹੈਂ ॥ ੧੭੧ ॥

[1]ਚਰਨਾਂ ਤੇ {ਅਰਘ} ਭੇਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸਥਾਨ ਉੱਤਮ ਨਿਜ ਨਿਜੈਂ,
ਦਿਖਰਾਇ ਤੋਫੇ ਦਾਇ ਕੈ।
ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਧਿਕ ਨਿਹੋਰਿ[1], ਲੇਤ
ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਖ ਪ੍ਰਦਾਇ ਕੈ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ।
[1]ਮੁਕਤੀ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ।

ਕਰਿ ਅਸਤੁਤੀ ਫਿਰ ਕਹਿਤ, ਆਗੇ
ਭਏ ਬਹੁ ਅਵਤਾਰ ਹੈਂ।
ਪਰਚਾਰ ਧਰਮ, ਅਧਰਮ ਕੋ
ਪਰਿਹਾਰ[1], ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰ ਹੈਂ ॥ ੧੭੨ ॥

[1]ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ।

ਪਰ ਆਪ ਭੀ ਇਹੁ ਕੀਨ ਸਬਿ ਹੀ,
ਅਧਿਕ ਸਬਿ ਤੈ ਇਕ ਕਰਯੋ[1]।

[1](ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰਾ (ਕੰਮ) ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਇੱਕ (ਇਹ ਕੰਮ) ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਬਿ ਖੰਡ ਕੈ ਪਾਖੰਡ ਮਤ,
ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਪਰਚਰਯੋ[1]।

[1]ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਤਾ।

ਨਿਜ ਪੂਤ ਪੂਤ ਖਤਾਬ ਸਤਿਗੁਰੁ
ਕੇਰ, ਪ੍ਰਭੁ ਜੋ ਤੁਹਿ ਦਯੋ[1]।

[1]ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਪਵਿੱਤਰ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹੁ ਨਾਹਿੰ ਕਾਂਹਿ ਅਵਤਾਰ ਕਾਰਕ
ਤਈਂ, ਅਬਿ ਲੌਂ ਥਾ ਭਯੋ[1] ॥ ੧੭੩ ॥

[1]ਇਹ ਖ਼ਿਤਾਬ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। {ਕਾਰਕ- ਕਲਪ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ}।

ਤੁਮ ਸਫਲ ਕੀਨੋ ਸੋ ਸਬੀ,
ਤਨ ਧਾਰ ਧਰ ਪੈ ਜਾਇ ਕੈ।
ਇਸ ਹੇਤ ਹਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੇਵਤ,

ਰਾਵਰੋ[1] ਸੁਖਦਾਇ ਕੈ।
[1]ਆਪ ਦਾ।
ਪੁਨ ਭੇਦ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤਾ ਕਾ
ਆਸੇਸ, ਬੇਦ ਨਿਵਾਰ ਹੈ[1]।
[1]ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ (ਆਸੇਸ) ਸਾਰੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਬੇਦ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹੇਤ ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਵਰੋ,
ਆਕਾਲ ਕੋ ਹਮ ਧਾਰ ਹੈਂ[1] ॥੧੧੪॥
[1]ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।
ਇਮ ਇੰਦ੍ਰ ਬਰਣ[1] ਕੁਬੇਰ[2] ਬ੍ਰਹਮਾ,
[1]ਜਲ ਦੇਵਤਾ। [2]ਧਨ ਦਾ ਦੇਵਤਾ।
ਬਿਸਨੁ ਸ਼ਿਵ ਲੌਂ ਦੇਵ ਜੇ।
ਪਗ ਪਰਸ ਹਰਸ ਬਢਾਵਹੀਂ[1],
[1]ਚਰਨ ਛੋਹ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਕਰਿ ਦਰਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਏਵ ਸੇ[1]।
[1]ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।
ਮਤਿ ਏਹੁ ਅਚਰਜ ਕੋ ਧਰੇ,
ਗੁਰੁ ਸੁਰਨ ਤੈ ਬਡ ਕਿਮ ਥਏ[1]।
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ।
ਇਸ ਕੇਰ ਉਤ੍ਰੂ ਹਿਤ ਨਿਰੁੱਤ੍ਰ
ਨਜਾਇ ਕੈਮੁੱਤਕੈਂ ਦਏ[1] ॥੧੧੫॥
[1]ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ, ਲਾਜਵਾਬ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੈਮੁੱਤਕ ਨਜਾਯ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। {ਕੈਮੁੱਤਕ ਨਜਾਯ-ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਕੀ ਔਖਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਆਖੀਏ ਉਥੇ ਕੈਮੁੱਤਕ ਨਜਾਯ ਹੈ}।

ਫਲ ਦੇਤ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਰਮ ਕੌ,
ਸਬਿ ਜੀਵ ਜੈਸ ਕਮਾਇ ਹੈਂ।
ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮੈਂ ਜੀਵ, ਜੋਨੀ
ਲਖ ਚੁਰਾਸੀ ਪਾਇ ਹੈਂ।
ਨਿਤ ਘਟੀ ਜੰਤ੍ਰ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾ[1],
[1]ਹਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ।
ਸੰਸਾਰ ਕੂਪਹਿ ਮੈਂ[1] ਫਿਰੈਂ।
[1]ਸੰਸਾਰ ਖੂਹ ਵਿੱਚ।
ਦੁਖ ਜਨਮ ਮ੍ਰਿਤੂ ਨਰਕ ਭੋਗਤ,
ਜੀਵ ਕਰਮਨ ਕੇ ਘਿਰੇ ॥੧੧੬॥
ਜਬਿ ਮਿਲਤ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ,
ਕਟ ਦੇਤ ਬੰਧਨ ਗਜਾਨ ਦੈ।
ਪਹੁੰਚਾਇ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਪਦ ਮੈਂ,
ਗੁਰੂ ਇਮ ਕਲਜਾਨ ਦੈਂ।
ਇਸ ਹੇਤ ਦਰਜਾ ਈਸ ਤੈ ਭੀ,
ਅਧਿਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾ ਹਈ।
ਜੇ ਸੁਰਨ ਕੀਨੀ ਬੰਦਨਾ ਗੁਰੁ
ਤਈਂ, ਅਚਰਜ ਕਿਆ ਥਈ ॥੧੧੭॥
ਅਬਿ ਸੁਨੋ ਨੀਕ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਸਾਥ
ਉਮੰਗ ਗਾਥ ਉਦਾਰੀਆ।
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਸੁਰਨ[1] ਲੰਘੇ,
[1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ।
ਪੁਰਾ[1] ਜੈਸ ਉਚਾਰੀਆ।
[1]ਪਹਿਲਾਂ।

ਤਬਿ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੱਚ ਖੰਡ,
ਅਖੰਡ[1] ਗੁਰੁ ਕਾ ਲੋਕ ਜੋ। [1]ਨਾਸ-ਰਹਿਤ।
ਜਹਿਂ ਕਬੀ ਬਿਜ਼ਾਪਤ ਨਾਹਿਂ ਮਾਯਾ,
ਰਹਿਤ ਮੋਦ ਅਸ਼ੋਕ ਸੋਂ ॥ ੧੧੮ ॥
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਆਦਿਕ[1] ਨਵ ਗੁਰੂ, [1]ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਆਦਿ।
ਸਿੱਖ ਭਗਤ ਗਜ਼ਾਨੀ ਜੋ ਤਹਾਂ।
ਥੇ ਆਇ ਆਗੇ ਲੈ ਗਏ,
ਕਰਿ ਅਤੀ ਉੱਛਵ[1] ਸੋ ਮਹਾਂ। [1]ਉਤਸ਼ਾਹ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਮਿਲਿ ਪਰਸਪਰ,
ਧੁਨਿ ਫਤੇ ਊਚ ਉਚਾਰੀਆ।
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਕਰਿ ਸਿਤਕਾਰ, ਨਿਕਟਿ
ਬਿਠਾਰ, ਪਰਮੁਦ ਧਾਰੀਆ[1] ॥ ੧੧੯ ॥ [1]ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਏ।
ਇਤ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਨਰ ਨਾਟਕੈਂ,
ਜਬਿ ਗਏ ਵੀਚ ਕਨਾਤ ਥੇ।
ਕਰਿ ਜੋਗ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਜੂਲਤ ਲੋਪੇ[1], [1]ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਛੁਪ ਗਏ।
ਸਿੱਖ ਸਰਬ ਦਿਖਾਤ ਥੇ।
ਭਰਿ ਸ੍ਵਾਸ[1] ਹੋਇ ਨਿਰਾਸ ਬਿਹਬਲ[2], [1]ਹਾਹੁਕੇ ਲੈ ਕੇ। [2]ਵਿਆਕੁਲ।
ਲਗੇ ਕਰਨ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਹੈ।
ਗੁਰੁ ਜਦਪਿ ਗਜ਼ਾਨ ਦਿਢਾ ਗਏ,
ਪੈ ਜਗਜੋ ਮੋਹ ਅਮਾਪ[1] ਹੈ ॥ ੧੨੦ ॥ [1]ਬਹੁਤਾ।
ਜਲ ਝਰਜੋ ਝਰਨਾ ਜਜੋਂ ਦ੍ਰਿਗੈਂ[1] [1]ਨੇਤ੍ਰਾਂ 'ਚੋਂ।
ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਰਾਗ ਕੋ।
ਰਸ ਛਯੋ ਕਰੁਨਾ, ਚਹੁ ਦਿਸੈਂ
ਕਾਨਾਤ ਕੇ, ਪਿਖਿ ਆਗ ਕੋ।
ਕਰਿ ਰੁਦਨ ਕਹਿਂ ਸਿੱਖ ਹੇ ਗੁਰੂ,
ਕਿਤ ਗਏ ਹਮ ਕੋ ਛੋਰ ਹੈਂ।
ਇਸ ਦੇਸ ਵੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੈਂ[1], [1]{ਵੇਸ} ਚੰਗੇ (ਪਰ) {ਪ੍ਰਦੇਸ} ਪਰਾਏ ਦੇਸ ਵਿੱਚ।
ਅਬਿ ਕੌਣ ਹਮਰਾ ਹੋਰ ਹੈ ॥ ੧੨੧ ॥
ਕਰਿ ਦਯਾ ਲਜ਼ਾਏ ਜਿਉਂ ਪੰਜਾਬੋਂ,
ਸੰਗ ਤਜੋਂ ਕਜੋਂ ਨਾ ਲੀਆ।
ਅਬਿ ਗਹੈਂ ਕਿਸ ਕਾ ਆਸਰਾ,
ਬੇਯੋਗ ਰਾਵਰ[1] ਦੁਖ ਦੀਆ। [1]ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੇ।
ਅਤਿ ਕਸ਼ਟ ਨਸ਼ਟ ਸਮਸ਼ਟ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੁ,
ਮਸ਼ਟ ਕਜੋਂ ਕਿਤ ਹ੍ਵੈ ਬਹੇ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕਿਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹੋ।
ਆਜਜ਼ੈਂ ਨਿਵਾਜ਼[1] ਤੁਮਰਾ [1]ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ।
ਨਾਮ, ਸੁਤਿ ਜਨ[1] ਸਬਿ ਕਹੇਂ ॥ ੧੨੨ ॥ [1]ਦੇਵ ਤੇ ਭਗਤ।

ਹਮ ਸਮ ਨ ਆਜਜ਼ ਕੋ ਗੁਨਾਹੀ,
ਆਪ ਸਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈਂ।
ਅਬਿ ਦੇਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਛੇਹੁ ਦੁਖ[1], ਨਤੁ[2]
ਲੇਹੁ ਤਨ ਤੈ ਜਿੰਦੁ ਹੈ।

[1]ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ। [2]ਨਹੀਂ ਤਾਂ।

ਹਮ ਸ਼ੋਕ ਸਿੰਧਹਿਂ ਜਾਤ ਬੂਡੇ,
ਕਢੋ ਗੁਰੁ ਗਹਿ ਬਾਂਹਿ ਜੀ।
ਇਹੁ ਪੰਥ ਬੇੜਾ ਬਿਨ ਮਲਾਹੈਂ,
ਪਾਰ ਕੈਸੇ ਪਾਹਿ ਜੀ ॥ ੧੨੩ ॥
ਜਿਮ ਬਾਗ ਮਾਲੀ ਬਿਨਾ ਪਾਲੀ
ਅਜਾ ਬਨ ਮੈਂ ਖੀਨ ਹ੍ਵੈਂ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਬਾਗ਼ ਮਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉੱਜੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਪਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਮ ਤੀਆ ਪੀਆ ਬਿਨਾ ਦੀਆ
ਧਾਂਮ, ਤਨ ਦ੍ਰਿਗ ਹੀਨ ਹ੍ਵੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਘਰ ਦੀਵੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸ਼ਰੀਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ {ਹੀਨ} ਬਿਨਾਂ (ਦੁਖਦਾਈ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੇ-ਆਬ ਮਛਰੀ ਸਮ ਸ਼ਿਤਾਬ,
ਅਜਾਬ ਸਿਖਨਿ ਨਿਹਾਰ ਕੈ[1]।

[1]ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਦੇਖਕੇ, ਛੇਤੀ ਹੀ।

ਬਹੁ ਧੀਰ ਦੀਨੋ ਦਯਾ ਸਿੰਘ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਨੀਕ ਉਚਾਰ ਕੈ ॥ ੧੨੪ ॥
ਤਬਿ ਲੌ ਪਹੂੰਚੇ ਸਾਧੁ ਤਹਿ ਠਾਂ,
ਚਲਿ ਪੰਜਾਬੋਂ ਚਾਰ ਹੈਂ।
ਤਿਨ ਤਈਂ ਪਾਂਚਕ ਕੋਸ ਪੈ,
ਗੁਰੁ ਮਿਲੇ ਕਰਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈਂ।
ਉਨ ਪੇਖਿ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਬਜਾਕੁਲ,
ਸਗਰ[1] ਸਿੰਘਹਿਂ ਬੂਝਯੋ।

[1]ਸਾਰੇ।

ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਸਿੰਘਨ ਗੁਰੂ ਜੀ,
ਪਰਲੋਕ ਗਮਨੇ ਗੁਝਯੋ[1] ॥ ੧੨੫ ॥

[1]ਗੁਪਤ ਹੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਫਿਰ ਕਹਯੋ ਸੰਤਹਿਂ ਕੂਰ[1] ਕਹਿ ਹੋ,

[1]ਝੂਠ।

ਮਿਲੇ ਹਮ ਕੋ ਸੋ ਅਬੈ।
ਅਸਵਾਰ ਬਾਜ ਕੁਮੈਤ ਪੈ,
ਸਿਤ ਬਾਜ ਕਰ ਪਰ ਥਾ ਫਬੈ[1]।

[1]ਲਾਖੇਰੰਗੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ਼ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਫਬ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਤਿ ਚਟਤ ਕਾਠੀ ਜਟਿਤ ਸਬਜਨੋਂ
ਠਟਤ ਅਘਟਤ ਦਿਪਤ ਥੀ[1]।

[1]ਬਹੁਤ ਚਿੱਟੀ ਕਾਠੀ ਹਰੇਰਤਨ ਜੜਤ ਬਣੀ ਹੋਈ {ਅਘਟਤ} ਇਕਰਸ ਚਮਕ ਰਹੀ ਸੀ।

ਯੁਤ ਸ੍ਵਾਨ ਬਗੁਲੇ ਦਸਕ ਸਿੰਘਨ,
ਪਿਖੇ ਬ੍ਰਿਤਿ ਆਛਿਪਤ ਥੀ[1] ॥ ੧੨੬ ॥

[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਦੇ ਦੇਖੇ ਸਨ।

ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਨ ਅਚਰਜ ਮਾਨਿ,

ਹੇਰਜੋ ਜੌ ਤਬੇਲਾ ਜਾਇ ਹੈ।
ਨਹਿਂ ਅੱਸ੍ਵ ਕਾਠੀ ਸ੍ਵਾਨ ਬਗੁਲਾ,
ਬਾਜ ਸਿਤ[1] ਤਿਸ ਥਾਇ ਹੈ।
[1]ਚਿੱਟਾ ਬਾਜ਼।
ਤਬਿ ਧਾਰ ਨਿਸਚੈ ਕਹਜੋ ਸਿੰਘੈਂ,
ਚਰਿਤ ਗੁਰੁ ਇਹੁ ਕਿਆ ਕੀਓ।
ਹਮ ਤਈਂ ਏਕਲ ਛੋਰਿ ਧੋਖਾ
ਦੈ, ਸੁ ਪੰਥਾ ਅਨ ਲੀਓ[1] ॥੧੨੭॥
[1]ਹੋਰਰਾਹ ਲੈ ਲਿਆ।
ਸੁਨਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਉਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨ,
ਗੁਨਿ ਐਸ ਧੁਨਿ ਚੁਨ ਹੈ ਕਹੀ[1]।
[1]ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤੇ ਚੁਣ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ {ਧੁਨਿ} ਬੋਲ ਕੇ (ਸਿੱਖਿਆ) ਕਹੀ।
ਗੁਰੁ ਆਦਿ ਭੀ ਤਨ ਥੂਲ ਯੁਤ ਹੀ[1],
[1]ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੀ।
ਲੋਪ ਹੋਏ ਥੇ ਸਹੀ।
ਤਨ ਧਰਤ ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਕਾਰਕ[1],
[1]ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕਲਪ ਪ੍ਰਯੰਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਮ ਧਾਰੇ।
ਜੌ ਅਚਾਰਯ[1] ਜਗਤ ਮੈਂ।
[1]ਗੁਰੂ (ਅ) ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ।
ਕਰਿ ਚਰਿਤ ਹਰਤ ਅਧਰਮ ਕੋ[1],
[1]ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ।
ਜਨ ਤਈਂ ਲਾ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਮੈਂ ॥੧੨੮॥
ਫਿਰ ਲੋਪ ਹੋਵਤ ਐਸ ਹੀ,
ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਅਬਿ ਸਹੀ।
ਰਘੁਵੇਸ ਔ ਜਦਵੇਸ ਕੇਰ,
ਮੁਨੇਸ ਗਾਥਾ ਹੈ ਕਹੀ[1]।
[1]ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਵੀ ਵੱਡੇ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ (ਇਵੇਂ ਹੀ) ਕਹੀ ਹੈ।
ਤਨ ਹੋਤ ਪੰਚੀ-ਕ੍ਰਿਤ ਨਾਹੀਂ,
ਹਮ ਤੁਮੋਂ ਸਮ ਉਨੋ ਕੇ[1]।
[1]ਸਾਡੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਸਮ ਸ੍ਵਪਨ ਰਚਨਾ ਹੋਤ ਮਾਯਕ,
ਤੱਤ੍ਵ ਸੂਖਮ ਗੁਨੋ ਕੇ[1] ॥੧੨੯॥
[1]ਸੂਖਮ ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਮਾਇਕ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਜਬਿ ਚਾਹਿਂ ਕਰਿ ਹੈਂ ਲੋਪ ਪਰਗਟ,
ਨਿਗਮ ਆਗਮ ਗਾਇ ਹੈਂ[1]।
[1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸਿੱਖਹਿਂ ਗਯਾਨ ਧੀਰਜ,
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਦਿਵਾਇ ਹੈ।
ਅਰ ਕਹਜੋ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ਤੁਮਰੇ,
ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈਂ।
ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾ ਕਮਾਵੋ,
ਸੁਖ ਪਾਵੋ ਚੰਗ ਹੈਂ ॥੧੩੦॥
ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਮਾਨੋ,
ਗੁਰੂ ਜੋ ਫੁਰਮਾ ਗਏ।
ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਇਸ ਮੈਂ ਥਪ ਗਏ,
ਕਲਜਾਨ ਤੁਮਰੀ ਇਹੁ ਕਏ।

ਤਬਿ ਮਾਨ ਦਿਢ ਸਿੱਖ, ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕਾ
ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਲਗੇ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਅੰਗੀਠੇ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ,
ਪਢੈਂ ਬਾਣੀ ਨਿਸ ਜਗੇ[1] ॥ ੧੩੧ ॥
[1]ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗ ਕੇ।
ਬਿਨ ਸਿਦਕ ਜੋ ਥੇ ਬੀਚ ਮੈਂ,
ਉਨ ਥਾਪ ਕੈ ਮਨਿ ਏਹੁ ਹੈ।
ਨਹਿਂ ਮਿਲੈ ਅਸਥੀ ਇਹਾਂ ਸੈ ਜੇ,
ਗਏ ਗੁਰੁ ਸਣ ਦੇਹ ਹੈਂ।
ਇਹੁ ਸੋਚ ਫੋਲਜੋ ਤਿਨ ਅੰਗੀਠਾ,
ਕਰਦ ਲਘੁ[1] ਇਕ ਪਾਈਆ।
[1]ਛੋਟੀ ਕਿਰਪਾਨ।
ਨਹਿਂ ਮਿਲਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਥ[1] ਕੋਊ,
[1]ਹੱਡੀ।
ਗੁਰੂ ਜੋ ਥੇ ਲਾਈਆ ॥ ੧੩੨ ॥
ਪਿਖਿ ਭਯੋ ਨਿਸਚਾ ਸਭੀ ਕੋ,
ਸਣ ਦੇਹ ਗੁਰੁ ਕੇ ਜਾਣ ਕਾ।
ਫਿਰ ਕਿਯ ਦਸੈਹਰਾ ਭੋਗ ਪਾਯੋ,
ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੁ ਮਾਹਾਨ ਕਾ।
ਕਰਿ ਜੱਗਜ ਅਧਿਕ ਨਮਿੱਤ ਗੁਰੁ ਕੇ,
ਬਿੱਤ[1] ਸਰਬ ਲੁਟਾਯੋ।
[1]ਧਨ।
ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੇ,
ਕੁਛ ਨ ਪਾਸ ਰਖਾਯੋ ॥ ੧੩੩ ॥
ਭਰਿ ਗਾਗਰੈਂ ਓਜਾਗਰੈਂ[1],
[1]ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ।
ਚਿਤ ਭਸਮ ਕੇਰ[1] ਰਖਾਈਆ।
[1]ਚਿਖਾ ਦੀ ਭਸਮ।
ਤਿਨ ਊਪਰੈ ਰਚਿ ਥੜਾ ਮੰਜੀ
ਸਾਹਿਬੈ, ਜੋ ਆਹੀਆ[1]।
[1]ਜੋ ਹੁਣ ਹੈ।
ਤਿਸ ਪੈ ਰੁਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਪਾਯੋ,
ਆਯੁਧੈਂ ਕਿਛੁ ਧਾਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਅਰਦਾਸ, ਸਿੰਘ
ਫਿਰ ਖਿੰਡੇ ਇਤ ਉਤ ਸਾਰ[1] ਹੈਂ ॥ ੧੩੪ ॥
[1]ਸਾਰੇ।
ਤਬਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ, ਉਸ਼ਨਾਕ[1], ਸੈਣਾ
[1]ਉਸ਼ਨਾਕ ਸਿੰਘ।
ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਜੂ।
ਸਿੰਘ ਕਰਮ, ਗੰਡਾ ਹਰੀ, ਗਰਜਾ[1],
[1]ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਮਹੇਸ[1] ਜੂ।
[1]ਮਹੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਇਹ ਸਾਰੇ ੯ ਸਿੰਘ ਹਨ)।
ਇਤਯਾਦਿ ਸਿੰਘ ਬਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਜ ਕੈ,
ਬਸਤ੍ਰ ਧਰਿ ਕਾਖਾਇ[1] ਹੈਂ।
[1]ਭਗਵੇਂ।
ਬਨਿ ਜਗਤ ਤੈ ਬੇਰਕਤ ਭਗਤੈਂ,
ਸੰਤ ਨਿਰਮਲ ਥਾਇ ਹੈਂ[1] ॥ ੧੩੫ ॥
[1]ਹੋ ਗਏ।

ਵੈਰਾਗ ਧਰਿ ਬੇਲਾਗ ਹ੍ਵੈ[1],
[1]ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ।
ਬਡ ਭਾਗ ਵਿਚਰਿ ਸੁਤੰਤ੍ਰੈਂ।
ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਕੁਰੂਖੇਤ੍ਰ
ਆਦਿ ਛੇਤ੍ਰ ਅੰਤ੍ਰੈ[1]।
[1]ਹੋਰ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ (ਰਹਿ ਕੇ)।
ਨਿਗਮਾਗਮੈਂ ਪਢਿ[1] ਦਿਨ ਬਿਤੈ ਕੈ,
[1]ਬੇਦ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ।
ਭਏ ਜੀਵਨ ਮੋਖ ਹੈਂ।
ਕਿਛੁ ਰਹੇ ਤਹਿਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲੌਂ,
ਧਾਰਿ ਉਰਿ ਸੰਤੋਖ ਹੈਂ ॥ ੧੩੬ ॥
ਕਿਛੁ ਬਹੇ ਧਰਿ ਅਵਧੂਤ ਬ੍ਰਿਤੀ[1],
[1]ਤਿਆਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਧਾਰ ਕੇ।
ਤਟ ਗੁਦਾਵਰਿ ਹੀ ਤਹੀਂ।
ਕਿਛੁ ਭਏ ਮਸਤ ਸਮਸਤ ਕ੍ਰਿਤ ਤਜਿ[1],
[1]ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ।
ਵਸਤੁ ਪਾਈ ਸ੍ਵੈ ਸਹੀ[1]।
[1]ਆਪਣਾ ਸ ਰੂਪ ਰੂਪ ਸਹੀ ਵਸਤੂ ਪਾ ਲਈ।
ਦਰਵਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ, ਲਾਂਗ੍ਰੀ
ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਸੁਜਾਨ ਜੋ।
ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦੀਵਾਨ[1], ਦੇਵਾ
[1](ਸਿੰਘ।) {ਨੋਟ-ਇਹ ਸਾਰੇ ੧੩ ਸਿੰਘ ਹਨ}।
ਸਿੰਘ, ਮਾਨ, ਗਜਾਨ ਲੌ ॥ ੧੩੭ ॥
ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ, ਦਿਆਲ, ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ,
ਰਾਮ, ਗੁਲਾਬ ਹੈਂ।
ਇਤਜਾਦਿ ਸਿੰਘ ਚਲਿ ਮਿਲੇ ਬੰਦੇ
ਸੰਗ, ਆਇ ਪੰਜਾਬ ਹੈਂ।
ਸਬਿ ਪੰਥ ਮੈਂ ਇਨ ਕੇਰ ਮਰਤਬ[1],
[1]ਦਰਜਾ।
ਰਹਜੋ ਅਧਿਕ ਉਦਾਰੀਆ।
ਬਹੁ ਹ੍ਵੈ ਸ਼ਹੀਦ ਰਸੀਦ[1] ਲੈ ਕੈ,
[1]ਪਹੁੰਚ, ਛੁੱਟੀ।
ਗਏ ਸੱਚਖੰਡ ਚਾਰੀਆ[1] ॥ ੧੩੮ ॥
[1]ਸੁੰਦਰ ਸੱਚ ਖੰਡ ਵਿੱਚ।
ਉਤ ਨਗਰ ਅਬਚਲ, ਸਿੰਘ ਸੰਤੋਖ
ਅਨੇਕ ਬਰਸੈਂ ਲੌ ਰਹਜੋ।
ਕਰਿ ਸੇਵ ਗੁਰੁ ਅਸਥਾਨ ਕੀ,
ਤਨ ਛੋਰਿ ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਲਹਜੋ।
ਤਿਸ ਪਾਸ ਸਾਧੂ ਥਾ ਉਦਾਸੀ,
ਨਾਮ ਦਾਸ-ਗੁਪਾਲ ਜੀ।
ਫਿਰ ਕਰਤ ਸੇਵਾ ਸੋ ਰਹਜੋ,
ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁਤੇ ਸਾਲ ਜੀ ॥ ੧੩੯ ॥
ਪੁਨ ਰਹਜੋ ਚੇਲਾ ਤਾਂਹਿ ਕਾ,
ਹਰਿ ਸਰਨ ਟਹਿਲ ਕਮਾਵਤੋ।
ਜਬਿ ਭਯੋ ਚੰਦੂ-ਲਾਲ ਹੈਦਰਾਬਾਦ,
ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਭਾਵਤੋ[1]।
[1]ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ।

ਤਬਿ ਤਹਾਂ ਜਬਿ ਬਹੁ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ,
ਰਹੇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਹੈਂ।
ਉਨ ਸਾਧੁ ਤਾਇਂ ਉਠਾਇ, ਸੇਵਾ
ਸਿੰਘਨਿ ਸੌਂਪੀ ਖਾਸ[1] ਹੈ ॥੧੪੦॥

[1]ਆਪ।

ਹਰਿ ਸ਼ਰਨ ਕਾ ਥਾ ਗੁਰੂ ਦਾਦਾ,
ਢਿਗ ਹੰਗੋਲੀ ਨਗਰ ਤੈ।
ਜਿਸ ਤਈਂ ਥਾ ਗੁਰੁ ਦਰਸ ਦੀਨਾ,
ਲੋਪ ਕਰਿ ਤਨ ਮਗਰ ਤੈ[1]।

[1]ਹਰ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਉਹ ਦਾਦਾ ਗੁਰੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹਰਿ ਸ਼ਰਨ ਕੋ ਜਾਗੀਰ, ਪਾਂਚ
ਗਰਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਦੈ।
ਤਿਸ ਠੌਰ ਕਾ ਮਾਹੰਤ ਕੀਨੋ,
ਸਦਾ-ਬ੍ਰਤ[1] ਅਬਿ ਚਾਲ ਹੈ ॥੧੪੧॥

[1]ਲੰਗਰ।

ਦਸ ਅਠ ਸਤਾਈ ਸੰਮਤੈਂ[1],
ਸਿੰਘ ਸਜਾਮ ਕੀਨ ਮਹੰਤ ਹੈ।
ਗੁਰਦ੍ਵਾਰ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਕੋ,
ਜਾਗੀਰ ਦੀਨ ਸੁਤੰਤ[1] ਹੈ।

[1]੧੮੨੭ ਬਿ: ਸੰਮਤ ਨੂੰ।

[1]ਸੁਤੰਤਰ।

ਅਬਿ ਤਈਂ ਬਾਰਾਂ ਸਹਿਸ ਕੀ[1],
ਜੋ ਆਹਿ ਕਾਯਮ ਹੈ ਸਹੀ।
ਫਿਰ ਥਈ[1] ਰਚਨਾ ਅਧਿਕ ਦਿਨ ਦਿਨ,
ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਕੀ ਤਹੀਂ ॥੧੪੨॥

[1]ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ।

[1]ਹੋ ਗਈ।

ਤਬਿ ਥਏ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਮੈਂ ਨ੍ਰਿਪ[1]*,
ਸੇਵ ਤਿਨ ਬਹੁਤੈ ਕਰੀ।
ਤਹਿ ਭਈ ਦੌਲਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਤਿਸੈਂ,
ਮਹਿਲ ਉਸਰੇ ਹੈਂ ਵਰੀ[1]।

[1]ਰਾਜੇ। *ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ।

[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ।

ਇਹੁ ਗਾਥ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਕੀ,
ਅਰ ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਾਰ[1] ਹੈ।
ਹਰਿ ਗਜਾਨ ਗਾਈ[1] ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਂ,
ਲਿਵ ਗੁਰੂ ਪਗ ਮੈਂ ਧਾਰ[1] ਹੈ ॥੧੪੩॥

[1]ਸਾਰੀ।

[1]ਕਹੀ।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਤੀ ਜੋੜ ਕੇ।

ਜੋ ਪਢੈ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਸੁਨ ਹੈ,
ਚਾਰ ਫਲ[1] ਸੋ ਪਾਇ ਹੈ।
ਰਰ[1] ਸੁਜਸ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿ,
ਭਯੋ ਪੂਰਨ ਧਜਾਇ ਹੈ ॥੧੪੪॥

[1]ਚਾਰੇ ਫਲ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ)।

[1]ਉਚਾਰ ਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੇ ਪੂਰਬਾਰਧੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਚਿਤੇ 'ਦਸਮ ਗੁਰੁ ਕਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਵਨ, ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਕੀ ਕਥਾ', ਬਰਨਨੰ ਇਕਹੱਤ੍ਰਮੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ* ॥੭੧॥

*ਏਥੇ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਬਾਰਧ (ਪਹਿਲਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ) ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਇਹ ੭੧ਵਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪਾ ਪੱਥਰ ਦਾ ਇਹ ੨੯ਵਾਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਹੈ।